Dictionarium Dasypodii

Benedictus Kiecki

IV

F. Benedictus Krzyński O.S.B.

Pultoviae

weiß/Winnicá ſklepiſka. cămĕrō,as,aui,atum, cămĕrāre, & concamerare, wölben/ záſklepić. Vehicula camerata, Gutſchwagen/ Krytý wůz. Cōncămĕrātĭō, onis, gen. fœm. ein Wölbung/ Záſkleptenie.

Cămīnūs, ni, g. maſ. ein Ofen oder Schornſtein/Komin/Piec. *Fumifer, Avidus, Calidus, Ardens, Flagrans, Arcuatilis, Ignitus, Terrificus, Horriſonus, Flammifer, Rutilus, Metallificus, Ignivomus, Lambens.* Cămīnō,as,are, etwas Ofensweiß machen/ Komin ábo piec robić ſklepić.

Cămmărūs, i, gen. m. ein Meerkrebs / Rák morſki.

Cămēnă, æ, g. fœm. Geſang / Lied / Pieśń. Cămœnæ, arum, plur. tant. g. fœm. Muſæ dicuntur, die Göttinn deß Geſangs / Bogini Pieśni. *Dulces, Divæ, Aoniæ, Sacræ, Multiloquæ, Caſtaliæ, Doctæ, Vocales, Lepidæ, Ingenuæ.*

Cămpānă, æ, gen. f. ein Glock/ Dzwon. cămpānŭlă, dimin. ein Schälle/ Dzwonek/ Dzwonyſzek.

Cămpē, es, vel campa, æ, g. fœm. lat. Eruca, ein Raup / oder groſſer wurm/ Gąſienicá.

Campeſter, vide Campus.

Cămphŏră, æ, ge. fœm. Kampffer/ Kámforá zywicá.

Campfor, vide Cambio.

Cămpŭs, i, g. maſ. ein flach Feld/ Pole. *Fertilis, Pinguis, Viridis, Lapideus, Gramineus, Frondens, Patens, Herboſus, Apertus, Planus, Latus, Frumentarius, Herbidus, Lætus, Virens, Amœnus, Floriger, Spacioſus, Dulcis, Optimus.* Item, ein Ort darin man ſich übt/ Plác bitwy. ut: Deſcendere in campum, in ein Kampff tretten/ Wyniść ná plác ku bitwie. cămpēſtĕr, ſtris, hoc campeſtre, ut: Locus campeſtris, ein feldächtig Ort/ Mieyſce rowne w polu. cămpēſtrĭă, g. n. pl. num. Bruech/ Niderkleid darin man ringet/ Spodnicá. cămpēſtrārĭ, die ſolche Kleider antragen/ Ktorzy w ráktey ſuknt chodzą. cămpārĭŭs, ij, g. m. id eſt, cuſtos camporum.

Cămūră, æ, g. fœm. Vaſis genus, quod opertum in nuptiis ferebant, in quo erant nubentis utenſilia. Feſtus.

Cămūrŭs, a, um, krumb/ zákrzywiony. Camura cornua, krumme Hörner/ zákrzywione rogi.

Cămŭs, i, g. m. equorum retinaculum, ein Halter/ Wedzidło. & ornamentum muliebre.

Cănăbis, is, g. fœm. vel Cănăbŭm, i, g. neutr. Hanff/ Konopie. *Tortum* Cănăbăcĕŭs, & Cănăbinus, a, um, ut: Funis canabinus, Hänffen ſeyl. Konopny powroz. Decorticare canabim, hanff brechen oder reſchen/ Wypleść konopie. alij ſcribunt duplicin. Cannabis.

Cănālis, is, g. com. ein Rinne/ Rynná. *Plumbeus, Anguſtus, Cavus, Patulus, Flexuoſus, Occultus, Irriguus.* Canaliculus, i, g. m. & Cănālĭcŭlă, æ, g. fœm. dimin. Item, ein Holkäel an einer Säle/ Korytko/ Ryntenká. cănālĭcŭlātŭs, & cănālātŭs, a, um, gekänelt / oder mit einer Holkälen gemacht/ Lochowáty. cănālĭcŏlă, æ, gen. com. ein ſchlecht armer Mann/ Chátáſtrá/ Hultay.

Canaria, vide Canis.

Cāncĕllī, orum, pl. tant. per diminutionem vocantur, Gätter/ Tralien / Kratá/ Szránki. cāncĕllō, as, aui, atum, cāncĕllārĕ, vergätteren/ außkratzen/ durchſtreichē/ zerreiſſen/ Kracę/ przekreſzam. Literas cancellare, die Brieff durchſtreichen/ zerreiſſen/ Przekreśláć liſty. cāncĕllātĭm, adverb. gegättert/ kraćtáſto/ ná krzyż. Cāncĕllārĭŭs, i, g. m. vulgo, ein Cantzler/ Kánclerz.

Cāncĕr, cancri, g. m. ein Krebs/ Rák. *Rubens, Pluvialis, Scopuloſus, Multipes, Tardigradus, Obſtipes, Calens, Aduſtus, Torrens, Littoreus, Curvans brachia, Fluvialis, Æſtifer.* Eſt item cancer unum ex duodecim Zodiaci ſignis, Sol hoc ingrediens 22. Junij, cauſat Solſtitium æſtivale. Item, Cancer, ĕrĭs, Morbus, der Krebs/ Ráncer/ Piekielny ogień.

Cāndēlă, æ, g. f. ein Liecht/ Kertz/ Swiecá. *Cerea, Sebacea.* Cāndēlabrŭm, i, g. n. ein Leuchter/ Swiecznik/ Lichtarz.

Cāndĕō, es, dui, cāndērĕ, weiß ſeyn/ świećić ſie. Cāndŏr, oris, g. m. das Weiſſe/ Białość/ Jáſność. *Nivalis, Albus, Niveus, Lacteus, Conſpicuus,* Item, candere, fewrig/ glüend ſeyn/ ſwiećić ſie. & candor, die Glud/ Jáſność/ Glánc. cāndēſcĕrĕ & Excandeſcere, faſt entzündt werden/ erzürnen/ świećić ſie/ Rozgniewáć ſie. Incandeſcere, idem. Cāndĭdŭs, a, um, weiß/ ſcheinend/ Biały/ Jáſny. Item, Candidus transfertur ad animum, gütig/ fromb/ dobry/ ſzczery. Vita candida, ein auffrecht leben / zywot pobożny. cāndĭdātŭs, a, um, das weiß iſt gemacht/ W biele. Item, einer der nach eim Ampt ſtehet/ Doſtojeńſtwá zábiegájący/ Wſtęp do czego májacy.

Candidatus eloquentiæ, der gern wol reden kön-ne/ Ktory się owymowę stára. Sic Candidatus Theologiæ, Jurisprudentiæ, &c. Cāndĭdē, adverb. Gütiglich/ Dobrze/ Szczyrze. candidè vestitus, hübschlich gekleidet/ w białych świetnych sżátách. cāndĭdō, das, cāndĭdārē, weissen/ Bielić.

Cāndōsōccŭs, gen. f. eingelegte Weyden oder Weinreben/ Látorośl.

Cānĕō, es, canui, cānērē, graw oder weiß werden/ bieleć/ śiwieć. canesco, is cānēscĕrē, & Incanescere, idem. Cānŭs, a, um, weiß von alter/ greiß/ biały/ śiwy. cani, plu. tant. grawe Haar/ śiwe włosy. *Sordentes, Morosi, Turpes, Nivei, Albi.* Cānĭcĭēs, ei, & cānĭtūdō, ĭnĭs, g. fæ. Grawe/ Weisse/ Białość/ śiwizná. *Morosa, Sancta, Veneranda, Squallens, Frigida, Prisca, Rara, Arida, Inculta, Candens.* Præcānŭs, a, um, Graw ehe es zeit ist/ Siwy.

Cānēphŏrŭs, a, um, der einen Korb auff seinem Haupt trägt/ Kosz noszący. Canephora, virgo dicitur, quæ more Attico, sacra in cistulis reposita capite sustinebat.

Cangræna, vide Gangræna.

Cānĭă, æ, g. f. Brennessel/ Pokrzywá.

Cānĭcă, æ, g. f. Kleyen/ Otreby. Cānĭcācĕŭs, a, um; ut: Panis canicaceus, Kleyenbrodt/ Chleb z otrebámi.

Cānĭs, is, gen. com. ein Hund/ Pies. *Vigil, Formidabilis, Celer, Auritus, Mordax, Rabidus, Pulicosus, Acer, Levisomnus, Immanis, Pastoritius, Villaticus, Avidus, Sagax, Fidelis, Odorus, Raucus, Odorisequus.* Canis venaticus, ein Jaghund/ Pies łowczy. canis sagax, ein Spürhund / Łowczy pies. canis melitæus, ein Schoßhündle/ Máły pieseczek. Item, canis, ein Zeichen im Brettspiel das ein stäpfflein hat/ Kostek rzucenie nieszczęśliwe unde Damnosa canicula, das er verlustig war/ To rzucenie kostek. Cānĭcŭlă, æ, g. fæm. Sydus cœleste, quod & Syrus dicitur. *Æstiva, Æstifera, Sitiens, Fervida, Flagrans, Sicca, Malesana, Morbosa, Ignicomans, Sitibunda, Ignea, Insana, Damnosa.* unde, Dies caniculares, die Hundstag/ Psie dni. cānĭnŭs, a, um, ut: Sanguis caninus, Hundsblut/ Psia krew. cānārĭŭs, a, um, ut: Lapa canaria, ein Kraut das die Hund für maßleydigkeit essen/ Hundsgrauß/ Psia pasza ziele.

Cānĭstrŭm, i, g. n. ein Korb/ Kosz. cānĭstĕllŭm, diminut. *Patulum, Latum, Gravidum, Pampineum.*

Cānnă, æ, gen. f. ein Rohr/ Riet/ Kurá/ Piszczałká/ Trćiná. *Palustris, Viridis, Crassa, Arguta, Levis, Stridula.* Cānnētŭm, i, g. neu. ein Rohrbusch/ Trćiá. Canna arundine minor, & calamo major.

Cannabis, vide Canabis.

Cānō, is, cĕcĭnī, cantum, cănĕrĕ, singen/ śpiewáć. Fidibus canere, auff Settenspiel spielen/ Ná strzypkách gráć. Ad tibiam canere, zur Pfeiffen oder Zincken singen/ Przyśpiewywáć. Canere dicuntur Poëtæ, cum quid versibus describunt; ut, Canere carmen, Reyme vnd Lieder singen/ Rymowáć/ Wiersz pisáć. Quicquid fama canit, Alles davon man singt/ Cokolwiek powiedáją. Bellicum canere, ein Lärmen blasen/ Trąbić ná trwogę. Classicum canere, vom Streit abmahnen/ Trąbić ná trwogę. Accĭnō, is, ăccĭnŭī, accentum, ăccĭnĕrĕ, zustimmen/ Przyśpiewywáć. Accentus, ūs, g. masc. ein erhebung der Stim/ Złączenie/ ziednoczenie głosu. Concĭnĕrĕ, idem. Concentus, us, Zusammenstimmung/ Melodyja/ Złączenie głosow. Concentĭō, onis, gen. f. idem. Incinere, Etwas zusingen/ Záśpiewáć co. Incanto, as, are, verzauberen/ záklináć/ czárowáć. Incentio, onis, ein Gesang von mund/ oder auff Instrumenten/ śpiewánie/ gránie. Item, Bezauberung/ Czáry. Incāntātĭō, onis, gen. f. & Incāntāmĕntŭm, i, g. n. idem. Incĕntīvŭs, a, um; ut, Incentiva tibia, apud Varr. quæ à dextris canit. Incentivum, pro stimulo. Occanere, & Occinere, singen/ Item, jauchtzen/ Gráć/ śpiewáć/ trąbić. Occentus, us, das jauchtzen/ śpiewánie/ pisk. obsol. Occento, as, freq. obsol. Præcinere, fürsingen/ przegrawam/ záczynam. Futura præcinere, weissagen/ Opowiedáć przyszłe rzeczy. Præcĕntŏr, oris, gen. masc. Fürsänger/ Záczynájący/ Kántor. Præcentio, onis, gen. f. Vorgesang/ Przegrawek/ záczynánie. Antecantamentum, idem. Rĕcĭnĕrĕ, erschallen/ singen/ Brzmieć/ śpiewáć. Rĕcănĕrĕ, widerumb singen/ znowu śpiewáć. Item, nachsingen/ Odśpiewáć. Recantare, entzauberen/ odczárowáć. Cāntāmĕn, inis, gen. n. Zauberey/ Czáry. Cāntātĭō, onis, g. fæm. Beschwerung/ Czárowánie. Cāntātŭs, a, um, particip. gesungen/ verzaubert/ wyśpiewány/ oczárow.

oczárowány. Succinere, mit niderer Stim̃ singen/Przyśpiewywáć. Cāntŭs, ūs, g. masc. Cāntiō, onis, cāntĭlēnă, æ, gen. f. & cāntĭcŭm, i, g. n. ein Gesang/ ein Lied/ Spiewánie/Piosnká. *Resonus, Dulcisonus, Blandisonus, Altisonus, Saltidicus, Hymnisonus, Acutus, Sonans, Multisonus, Concinnus, Mellifluus, Blandisonus, Amœnus.* Cănŏr, oris, g. masc. ein Thon/ Dźwięk/Głos. Cănōrŭs, a, um, wollautend/brzmiący/głośny. canorum vocis genus, ein helle wollautende Stimm/Głos do śpiewánia. căntātŏr, oris, & cāntātrīx, icis, gen. f. idem quod cantor & cantrix; ein Singer/Singerinn/ Spiewak/Spiewaczká. Percantatrix & Præcantatrix, ein Singerinn oder Zauberinn/ Spiewaczká / Czárownicá ábo/ záklinájąca. Præcantio, onis, g. f. das Vorsingen oder Zauberey/ Prześpiewánie/ Czáry.

Cănōn, ŏnĭs, g. masc. lat. Regula, ein Linial/ Richtscheid/ Práwidło/ Wzerunk. Item, Locum scuti, in quod brachium immittitur. Item, Omnis constitutio Ecclesiastica. Cănŏnĭcŭs, a, um, das nach der Regel gemacht ist/ Według práwidłá spráwiona rzecz. Inde Canonici & Rivales libri sunt Decreta Pontificum. Canonicæ, dicuntur Moniales. Cănŏnĭcātŭs, us, g. masc. Est titulus Sacerdotij. Cănŏnīzō, as, aui, atum, cănŏnīzārĕ, nach der Regel oder Richtscheid machen/ vulgò, in die zahl der Heiligen bringen/ prostowáć według reguły Rownáć co / Kánonizowáć.

Canor, vide Cano.

Cānthărĭs, rĭdĭs, vel Cānthărĭdă, dæ, gen. f. ein Baumwurm / ist grün vnnd gelb / Krewká robak. sumitur etiam pro venena potione, ein Tranck von solchen würmen gemacht / Trućizná z tego robaká robiona.

Cānthărŭs, i, gen. masc. eine Kanne/ Konew. *Ligneus, Spumans, Vaginus, Turgidus, Dulcifer.* Item, ein Gattung eins Meerfischs / Krowká rybá morská. Item, ein Käfer/Krowká robak, quem Latini Scarabæum vocant.

Cānthērĭŭm, ij, g. n. Vehiculi genus.

Cānthērĭŭs, ij, gen. m. ein Roß der verschnitten ist/ Wáłách. Item, ein Räbengehalt/ Winnemáćice. unde, Cānthĕrĭātŭs, a, um, ut, Vina cantheriata, Weinräben an eim Gehalt mit zwerchstangen gemacht oder auffgericht/ winne máćice sosznámi wspárte/ábo do tyczek przywiązáne. Cānthērīnŭs, a, um, ut Cantherino ritu somniare, wie ein verschnittener Hengst / das ist/ stehend traumen / Stojąc śnić/ obyczájem stojąc sen mieć. Pleśćiádáce.

Cānthŭs, i, g. m. die eysene Radschienen/obod/ Szyná/wytwánt. Item, Kolik woku.

Canus & Canities, vide Cano.

Căpēdō, ĭnĭs, gen. f. vas sacrificijs aptum. Căpēdūncŭlă, dimin.

Căpĕr, pri, gen. masc. ein verschnittener Bock / Czyściony Kozieł. *Libidinosus, Bicornis, Setiger, Bifrons, Lascivus, Acer, Barbiger, Corniger, Olidus.* Nam Virg. impropriè caprũ pro hirco posuit.

Căpĕrō, as, aui, atum, căpĕrārĕ, die Stirn runtzelen/ Marszczyć śię.

Capesso & Capedo, vide Capio.

Căpĭllŭs, i, g. masc. Haupthaar/Włos/Włosy. *Formosus, Roseus, Mollis, Ventilans, Rorans, Tenuis, Refulgens, Nitidus, Puellaris, Conspicuus, Comtus, Effusus.* Căpĭllāmĕntŭm, i, & căpĭllĭcĭŭm, ij, gen. n. ferè idem. Aliquando Capillamentum, pro Galericulo capitur, für frembd vnd gemacht Haar/ Włosy przypráwne/Peruká/ Czepek. Item, Gehár oder fäserlein an den wurtzlen vnd Kräutern/ Rosmáćiny z korzenia rożnego y źiela. căpĭllātŭs, a, um, haarächt/kosmáty. Incapillum involare, eim ins Haar fallen/ Werwáć śię komu we włosy / Rwáć kogo. Defluvium vel profluvium capillorum, außfallende haar/ opadánie włosow. Capillus etiã pro barba ponitur, ein Bart/Brodá. Capillus Veneris, herba, Maurrauten/P. Máryey źiele. Căpĭllācĕŭs, a, um; ut: Coma capillacea, viel subtiler äßtlin wie haar/ Włosy długie. Căpĭllārĭs, e, härin / das zum Haar dienet / Włosowy. Căpĭllō, as, are, wachsen wie das haar/Rość jáko włosy. Căpĭllātūrā, æ, gen. f. in Bibl. pro Capillitio. Præsegmina capillorum, die stümpff/ stopplen von haar/ Obćinánia/ućinek/ostrzyżyny włosow. Accisi capilli, abgeschnitten Haar/ Vstrzyżone włosy. Capilli connexi, plexi, eingeflochten haar / Włosy pomieszáne do kupy. Sparsi per colla capilli, fliegend vnd außgebreitt haar/Włosy poplecu rozpuszczone. Vibratus capillus, haarzöpff/Wárkocz/ kędźiory. Căpĭllārĕ, is, gen. n. substant. ein Haarhaube/ Czepek.

Căpĭō, is, cepi captum, căpĕrĕ, vel cum diph-

tongo,

tongo, nehmen/ Bráć. Miseriam omnem ego
capio, id est, patior, Jch leide alle Arbeitseligkeit/
Wßelką nędzę wyćierpię. Item, Capio, ich fas-
se/ halte/ Chwytam / chowam. Ædes nostræ
vix capient, vnser Hauß wirds kaum halten /
Dom náß ledwie ogárnie. Amor me cepit, die
Lieb hat mich gefangen/ Miłość mię vięłá. Că-
ptŭs, a, um, partic. gefangen/ Vchwycony. Ca-
ptus dulcedine pecuniæ, er ist durchs Geld ver-
führt/ Vchwycony miłośćią pieniędzy. Captus
us, g. mas. Vermögenheit deß Verstands/ Brá-
nie/ Pokow. Căptĭō, onis, gen. f. Erlangung/
Verstrickung / Vberlistigung/ Bránie / Chwy-
tánie/ Oßukánie. Căptĭuncŭlă, dim. Captĭō-
sŭs, a, um, Argligstig/ Wykrętny/ Podchwytli-
wy. Căptĭōsē, adverb. Arglistiglich / Wykręt-
nie/ ßtucznie. Căptō, as, are, frequent. vnter-
stehen zu fangen/ nachstellen/ Stáram śię/ zábie-
gam. Căptātĭō, onis, g. f. Nachstellung/ Chwy-
tánie / Căptātŏr, oris, g. mas. ein Nachsteller /
Podchwytácz / Zábiegácz. Captator auræ po-
pularis, der Ruhm von der Gemeinde sucht / O
słáwę ludzką śię stárájący. Căptātōrĭus, a, um,
id est, Adulatorius. Captito, & Captivo, pro
Capto. Căptīvŭs, a, um, gefangen / Więźień /
Poymániec. Căptīvĭtās, atis, gen. f. Gefäng-
nuß/ Poymánie. Captivare, pro captivum du-
cere. Căpēssō, si, sum, vel sivi, situm, căpēssĕ-
rĕ, idem quod capere, ut, Capessere fugam, die
flucht nehmen / Vćiec. Căpāx, ăcĭs, g. omn. Fä-
hig/ Obiętny/ Przestworny. Căpācĭtās, atis. g.
fem. weit ort da viel in mag / obiętność/ ßero-
kość. Accĭpĭō, is, accepi, acceptum, ăccĭpĕrĕ,
annehmen/ wźiąć. Acceptare, frequent. Accē-
ptŭs, a, um, angenehm/ wźięty. Accēptĭō, onis,
gen. f. ein Empfahung / Przyimowánie. Accē-
ptĭlātĭō, onis, g. f. ein bekantliche Begnügung/
Kwit. Accēptŏr, oris, gen. mas. der empfahet/
Bierácz. Accēptrĭcă, g. f. formatum videtur, à
verbo Acceptrix, die zu empfahen geneigt ist /
ktora bierze. Acceptum, i, ge. neut. substant.
das empfahen/ wźiątek. Accepto ferre, für ein
empfahens haben/ przyjąć wdźięcznie. Acceptâ
candelâ candelabrum quærere, proverb. Ein
ding hinderfürsich handlen / Vprzedźić / Przed
czásem co wźiąć. Antĕcĕpĕrĕ, fürkommen/ oder
voranhin nehmen/ wprzod wźiąć. Tempus Le-
gatorum antecapere, Jhnen fürlauffen / Wy-
przedźić ich. Anteeaptus, & Antĕcēptŭs, a, um
partic. fürkommen/ wprzod wźięty. Cōncĭpĕrĕ
begreiffen/ zusammen fassen/ pojąć/ zájąć dośie-
bie. Concipere mulieres dicuntur, Empfahen/
Począć. Concipere ova dicuntur, pisces, Rö-
gen gewinnen/ Ryby śię ikrzą. Item, Concipe-
re, Formulariis usitatum, Form eins dings stel-
len/ Formułę/ álbo sposob jákiey rzeczy spi-
sáć. Vadimonium concipere, Form einer tag-
leistung in Schrifft fassen/ Rękojemstwo álbo
pozew spisáć. Cōncēptŭs, us, g. mas. & cōncē-
ptĭō, onis, ge. f. Empfahung/ empfangene frucht/
Poczęćie. Præconceptus, a, um, vorhin empfa-
hen/ Wprzod co postánowić/ y osądźić. Cōn-
cēptācŭlŭm, i, gen. n. das Ort da etwas empfan-
gen wird/ Mieysce gdźie śię co poczyna. Con-
ceptivæ feriæ, sunt, quæ quotannis à Magistra-
tibus, vel Sacerdotibus in dies certos vel incer-
tos concipi consueverunt. Decipere, betriegen/
oßukáć. Dēcēptŏr, oris, g. mas. ein Betrieger/
oßukácz. Deceptio, onis, gen. fæ. ein Betrug/
oßukánie. Decipulum, li, g. neut. & Dēcĭpŭlă,
æ, gen. f. ein Vogelschlag/ Klatká ná łowienie
ptakow. Excipere, außnehmen/ wyimowáć. I-
tem, aufffahen/ auffschreiben die wort deß der da
redt/ empfahen/ Pisáć po kim mowiącym/ y je-
go słowá bráć. Hospitio excipere, einen beher-
bergen/ przyjąć do gospody. Furem excipere,
einen Dieb heimlich auffhalten/ Vłápić złodźie-
já. Excēptĭō, onis, gen. f. Vorbehaltung/ Wy-
jęćie. Excĭpŭlă, æ, g. f. ein Fahreuß oder Hurd
im wasser/ damit man Fisch fahet/ Stątek/ Jaz.
Exceptor, oris, gen. mas. ein Copijst. Einer der
schnell auffzeichnet was einer lieset oder redt/ Pi-
ßący po kim. Exceptare, frequent. Excēptĭ-
tĭŭs, qui excipitur. Excēptōrĭŭs, ein Korb dar-
in etwas zu nehmen ist/ Podstáwiálne naczynie
Excĭpŭlŭs, i, g. m. ein Distillirglaß/ ein geschirr
oder faß da man etwas in empfahen mag/ Náczy-
nie jákie/ w ktore co źćieka. Incipere, anfahen/
Począć. Incœptare, idem. Incœptum, & Ince-
ptio, onis, geu. f. ein Anfang/ Początek. Incœ-
ptor, oris, g. mas. ein Anfänger/ Poczynájący.
Intercipere, aufffahen/ Przerywáć/ Przeymo-
wáć. Literas intercipere, ein Brieff vnterschla-
gen/ vnd vnterwegen auffbrechen / Przejąć listy.
Intēcēptĭō, nnis, gen. f. das aufffahen/ przejęć-
ćie/ przerywánie. Intērcēptŏr, oris, gen. mas.

der

der eim ein Raub ablaufft oder fürkompt/ Przeyimácz. Præcipere, gebieten/lehren/befehlen/rozkazáć/ uczyć. Præcipitur, imperſ. man befihlt/ rozkázuią. Præceptare, frequent. offt befehlen/ częstokroć rozkázowáć. Præceptus,a,um, particip. vorkommen/vorgemeldt/ uprzedzony. Præceptum, i, g. neut. ſubſtant. Gebot/Befehlch/ Lehr/Rozkazánie/ náuká. Præceptio, onis, g. f. idem. Præceptor, oris, g. maſ. ein Lehrmeiſter/ Náuczyćiel. Præceptrix, icis, f. Lehrerin/ Náuczyćielká. Præcipuus,a,um, der fürnembſt/erſt/ Obriſt/ Przedniejszy/ pierwszy/ przodujący. Præcipue, adverb. fürnemblich/ miánowićie. Recipere, wiederumb nehmen/ empfahen/ odyſkáć. In tutum recipere, in Sicherheit auffgenommen werden/ Ná beſpieczne mieyſce ſchowáć. Uſus recepit, es iſt der brauch/ ták zwyczay. Receptus,a,um, particip. Recepti in civitatem, zu Bürgern auffgenommen/ Przyjęći do mieyſkiego práwá. Receptus, us, g. maſ. Abzug/widerkehren/Odwrot/wrácánie. Receptui canere, wider hinterſich mahnen/wider ab der Schlacht mahnen/ná odwrot zátrąbić. Item, Receptus, Unterſchlauff/ort da man für gefahr ſich zu behüten einkehret/Mieyſce do kąd ſię ućiekáją. Receptio, onis gen. fæm. Einkehrung/Behauſung/ Odwrot. Receptitius,a,um, vorbehalten/ außgenommen/przyięty. Receptare frequent. einkehren/beherbergen/wrácáć ſię coraz/przyimowáć. Receptor, oris, g.m. Einzieher/ Przyimácz. Receptrix, icis, g.f. Einzieherin/ktora przyimuie. Receptaculum, li, g. neut. Ort da man einkehrt/ mieyſce do odwrotu. Receptibilis,le, Barbarũ, wol anzunehmig/ ktory może przyjąć/ ábo kąd przyimuie. Suſcipere, auff ſich nehmen/ unterſtehen/ przyimowáć. Suſceptio, onis, gen. f. & Suſceptum, i, g. n. ein fürnehmen/ przedśięwźięćie. Item, Suſcipere, antworten auff den vorigen/ odpowiedźieć ná co. Suſcipiendus, & Suſceptus, a, um, auffgenommen/ przyjęty. Inſuſceptus,a,um, unaugenommen/ nieprzyjęty.

Capis, idis, gen. f. ein Trinckgeſchirr/Konew/ Kruzyk. Capitula, dimin.

Capiſterium, ij, gen. n. ein Wann/Sib/Wiączká.

Capiſtrum, i, gen. neut. ein Halffter/Item, ein Maulkorb/ Ogłowká/ Wędźienicá. *Nodoſum, Durum, Ferratum.* Item, ein Band damit man die Kälber anbindet/Zwiąſzká/ktorą Wilná málcá podwięzuią. Capiſtro, as, aui, atum, capiſtrare, ein Halffter anlegen/ anbinden/ Ogłowká kłáść.

Capitolium, ij, g. neut. Arx & templum Romæ. *Altum, Auratum, Aureum, Celſum, Julium, Romanum.*

Capnias, Nomen gemmæ.

Capnion, herba, Erdrauch/Rutká ptáſzá.

Capnos, lat. fumus, Taubenkropff/Dym.

Cappar, & Capparis, ris, ge. fæm. Kapperen/ Káppáry.

Capra, æ, gen. f. ein Geiß/Kozá. *Hirta, Laſciva, Sima, Barbigera, Frondipeta, Vaga, Pavida, Rorans lacte, Villoſa, Gracilis, Amans ſaxa, Hirſuta, Virgultivaga, Petulca, Dumivaga.* Caprarius, rij, g. maſ. ein Geyßhirt/Koźarz. Caprile, is, g. neu. ein Geyßſtall/ Koźi chlew. Caprinus, a, um, Geyſſen/Koźi. Caprigenus, & Capreus, a, um, Geyſſen geſchlecht/ Koźiego rodzáiu. Capripes, pripedis, der Geyßfüß hat/ Koźionogi. Capella, æ, dimin. Geyßle/Kozká. Caprimulgus, i, g. m. Geyßmelcker/ ein Vogel ſo zu nacht die Geyſſen ſauget/Nachtram/ Koźiodoy ptak.

Caprea, æ, gen. f. Græce Dorcas, ein Rehe/ Sárná. *Sequax, Fugax, Imbellis, Celer, Sylveſtris.* Capreolus, i, g. maſ. ein Rehbock/ Sárniątko. Item, ein Kramb an den Räben/ Kluczká. Clavicula, idem.

Capricornus, i, gen maſ. ein Steinbock/ Koźiorożec. Item, Signum cœleſte, ad quod cum Sol pervenit, fit ſolſtitium hyemale (nimirum 22. Decemb.) *Tropicus, Aquoſus, Corniger, Hirſutus, Setoſus, Auritus, Imbrifer, Atrox, Frigidus, Rigens, Gelidus.*

Caprificus, ci, gen. f. ein wilder Feyenbaum/ Polna figá. Caprifico, as, aui, atum, caprificare, einen wilden Feyenbaum neben einen zamen ſetzen. Wilde Feyenbám zämen und mildt machen/ Figi leśne opátrowáć. Caprificatio, nis, g. f. eſt, quando in arboribus cortex cultello finditur, ut melius creſcant.

Caprigenus, Caprile, & Caprimulgus, vide Capra.

Capronæ, arum, gen. f. pl. num. Stirnhaar an den Roſſen/Czuprynā. *Fluidæ.*

Capruncŭlum, gen. neut. ein irden Geſchirr/ Donicá. alij Capunculum legunt.

Căpsă, æ, ge. f. ein Ki[ste]/Trog oder Gehaltnuß/ Puzdro/Kápsá/Torb[a]. *Angusta*. Căpsŭlă, & Căpsellă, æ, dimin. Căps[ar]ĭus, der den Kindern die Bücher nachträgt/ Item, der eim die Kleider verwahret in der Badstuben/ Pácholk od kśiąg/ ktory ßat pilnuie.

Căpsăcēs, ein Oelkrug/Bánieczká.

Căpsĭs, id est, cape si vis, Wiltu so nimbs/ Ná/chceßli.

Capto, & Captivus, vide Capio.

Căpŭlă, æ, gen. f. ein Schöpffgeschirr mit einer Handhabe/Dzban/Konew. Căpŭlātŏr, oris, g. masc. der mit solchem Geschirr zufüllet oder schöpffet/Zlewácz. Căpŭlō, as, are, schöpffen/ zufüllen mit solchem Geschirr/ Zlewáć. Căpŭlŭs, g. masc. vel Capulum, li, g. neut. ein Handhabe/Rekoieść. Item, ein Todtenbaar/Truná. Item, ein Halter/Schowánie. Căpŭlārĭs, e; ut, Capularis senex, einer der jetzt auff der Gruben gehet/ Bliski śmierći. Dēcăpŭlārĕ, außschöpffen/przelewáć/Zlewáć.

Căpūs, pi, & Căpō, onis, g. masc. ein Capaun/ Kápłan.

Căpŭt, ĭtĭs, gen. neut. das Haupt/ Głowá. *Rutilum*, *Honestum*, *Nitidum*, *Roseum*, *Flavum*. Item, ein Vrsprung eines dings/ oder ein abgetheilt stück eines Buchs/Przodek jákiey sprawy/ábo/Rozdział kśiąßki. Caput regni, die Hauptstadt/ Głowne miásto. Caput vitis, das end deß Rebstocks/Koniec winney máćice. Căpĭtăl, ālĭs, g. n. ein Haupttüchlein so vorzeiten gebraucht/als man opfferte/Záwićie na głowne. Căpĭtālĭs, le, Schädlich/verderblich/verdamlich/ oder deß todts werth/Głowny/śmiertelny. Dies capitalis, ein tag daran man vmb das Leben richtet/Dźień śmiertelny. Căpĭtālĭtĕr, adverb. tödlich/verderblich/ głownie/ niebespiecznie. Căpĭtātĭō, onis, gen. f. Stewr vnd Schatzung den Personen nach auffgelegt/Pogłowne. Căpĭtātŭs, a, um, der ein Haupt hat/Głowiásty. ut: Capitatus clavus, ein Nagel mit eim haupt/ Gozdź głowiásty. Căpĭtĕllŭm, dimin. ein Häuptlein/ Głowká. Item, ein knöpfflein einer Weinräben/ Pączek u winney máćice. Căpĭtĭŭm, tij, g. n. ein Hut oder Kapp/Czapká/Przykryćie głowne. Căpĭtō, onis, g. masc. einer der einen grossen Kopff hat/ Głowácz. Item, Piscis, ein Gropp/ Głowácz rybá. Duri capitones, hartköpffige halßstarrige/ vporni. Căpĭtōsŭs, a, um, Eigensinnig/ Dziwak. Căpĭtŭlātĭm, adverb. durch Capittel vnd vnterscheid/ Krotko. Căpĭtŭlō, as, capitulare, vnterscheiden durch Capittel/ Rozkłádáć. Inde Rĕcăpĭtŭlārĕ, est breviter, quæ dicta sunt, per capita recensere. Căpĭtŭlŭm, dimin. ein kleines Häuptgen/ Głowká. Item, ein Capittel eines Buchs/Rozdział w kśiążce. Capitulum in columnis, der Knopff auff der Seul/ Wierzch u słupow.

Cărăbŭs, gen. masc. Species cancri.

Cărbă, ventus, aliàs Pfricus, Südwestwind/ Wiátr záchodnemu poboczny ku południowi.

Cărbăsŭs, si, gen. masc. & f. in plur. Carbasa, subtil Leinwad/Cienkie płotno. Item, Velum ex Carbaso factum. Carbaseus, Cărbăsĭnŭs, & Cărbăsĭnĕŭs, a, um, ut; Vela carbasina.

Cărbō, ōnĭs, g. masc. ein außgelöschter Koll/ Wągl, Cărbōnārĭŭs, a, um, ut: Fornax carbonaria, ein Kollofen/ Węgielnia. Carbonarius, ij, g. masc. ein Köler/ Węgielny. Cărbŭncŭlŭs, diminut. ein kleiner Koll/ Wąglik. Item, Ulceris genus, vide Anthrax. Item gemma, Karfunckelstein/Kárbunkul *Præfulgur*, *Radians*. Item, der Brenner an den Räben/ Wygorzeliná. Cărbŭncŭlātĭō, onis, gen. f. idem. Cărbŭncŭlōsŭs, a, um, ut; Ager carbunculosus, ein dürr brennend Erdreich/ Wygorzáłá źiemiá. Cărbŭncŭlō, as, & Cărbŭncŭlŏr, aris, Plin. Ich bin entzündt/zápalam śię/ zágorywam.

Cărcĕr, ĕrĭs, g. masc. ein Kercker/ Więźienie. *Cæcus*, *Sollicitus*, *Mæstus*, *Tenebrosus*, *Durus*, *Latebrosus*, *Profundus*, *Opacus*, *Squallidus*, *Squallore repletus*, *Tæter*, *Hostilis*, *Horrendus*, *Ferratus*, *Umbrosus*, *Solidus*, *Ferox*. Carceres, plur. tant. das Ziel da man auß oder anlaufft in gemeinem Preißspiel/Kres záwodniczy od ktorego śie biegáiący wzawod wracáli. Cărcĕrārĭŭs, a, um, das zum Kercker gehört/Co do więźienia należy.

Cărchēdŏn, ge. f. aliàs Carthago, Cărchēdŏnĭŭs, gemma, Carcedonierstein/ Kárbunkul ognisty. Cărchēsĭŭm, ij, gen. n. ein Krausen mit einer langen Handhaben von oben biß zu vnderst/ Kostruchan/z wielkimi ußámi. Cărchēsĭă, pl. num. die öberste Löcher an Mastbaumen/ dadurch die Seil gezogen werden/ Måßtowy wierzch.

Cărcĭnĕtrŏn, herb. Wegtritt/ Sporyż.

Cārcĭnōmă, ătĭs, g. n. der Krebs/ ein Kranckheit/ Ráncer. Carcinodes, & Cārcĭnōdēs, idem. Cārcĭnūs, g. mas. lat. Cancer.

Cārdămōmūm, i, g. n. Paradeyßkōner/ Ráyſkie ʒiárnká.

Cārdămōn, i, gen. neut. herba, Brunnkreß/ Rʒeʒuchá.

Cārdĭă, hujus cardias, lat. Cor. Cārdĭăcūs, a, um, ut: Morbus cardiacus, das ſtechen vnd grimmen deß obern Jngeweydts/ Rordyjáká/ ʒołodká bolenie. Herba cardiaca, Hertzgeſpan/ Serdecznik.

Cārdō, dĭnĭs, g. maſ. ein Thürangel/ Zawiáſá. *Ferratus, Vagus, Durus, Æratus, Stridens, Solidus.* Cardines quoque appellantur duo cœli vertices Alter Septentrionalis, quem Aſtronomi polum Arcticum appellant: alter Meridionalis, vel polus Antarcticus. Dicuntur, autem poli à verbo Græco, πολέω, quod ſignificat Verto; circumago; circa enim duo illa puncta, tota mundi machina indeſinenter circumvolvitur. Temporum cardines, à Plin. dicuntur: Ver, Æſtas, Autumnus, Hyems. Cardo, pro opportunitate, die rechte gelegene zeit/ Pogodá/ Spoſobny czás. In eo cardo vertitur. Es ligt alles daran/ Ná tym wßytko należy. Item, Cardo, der Marckſtein/ einen Acker von Mittag gegen Mitternacht abzutheilen/ Rámień gránicʒny. Cārdĭnātūs, a, um, ut: Tignum cardinatum, zuſammen gefügt Bawholtz/ Spojone drzewo. Cārdĭnālĭs, is, & Cārdĭnēūs ei, ge. maſ. ein Fürnehmer/ Przedni.

Cārdŭēlĭs, is, gen. f. ein Diſtelvogel/ Szczygieł. Cārdŭūs, Diſtel/ Oſet. *Agreſtis, Segnis, Aſper.*

Cārĕō, es, rui, & caſſui, caritum & caſſum, cărērĕ, manglen/ niemieć. Cāſsūs, a, um, ut: Caſſa nux, ein läre Nuß/ Czczy orzech. Incaſſum, adverb. vergebens/ ná dármo. Cāſsō, as, aui, atum, cāſsārĕ, läre/ außtilgen/ wyprożnić/ zmázáć.

Cārēx, ĭcĭs, gen. fæm. herba, Schwärtel/ Tátárſkie ʒiele. *Acuta.* Cārēctūm, cti, g. neut. ein ort da viel Schwärtel wachſen/ Mieyſce gdżie to ʒiele rodʒi.

Cārĭcă, cæ, g. fæm. dürre Feygen/ Zwiedła figá. *Rugoſa.*

Cārĭēs, ei, g. f. Wurmſtichig/ Veraltung/ Prochniente/ Pieśń. *Senilis, Rodens, Veternoſa.* Carium ſentire, trahere, inducre, faulen/ oder wurmſtichig werden/ Prochnieć. Cārĭōsūs, a, um, ut: Ligna carioſa, wurmſtichig holtz/ Sprochniáły.

Cārīnă, æ, gen. f. der Schiffboden/ Okretowdno. *Curva, Vaga, Cita, Fragilis, Profuga, Incurva, Panda, Inflexa, Celeris, Longa, Cava, Velifera, Volucris, Velivola.* Cārīnō, as, are, wie ein Schiffboden/ Wkleſło czynić. Cārīnātūs, a, um, wie ein Schiffboden außgehölet/ Wypukły. Cārīnātĭm, adverb. ad ſimilitudinem carinæ.

Cārĭōtă, æ, vel Cariotis, is, gen. f. ein Dattelnuß/ Dáktyl. alij per y.

Cārmĕn, ĭnĭs, g. neut. ein Gedicht das man ſingen kan/ Wierß/ Pieśń. *Dulce, Nobile, Amabile, Blandum, Doctum, Jocoſum, Gratum, Operoſum, Suaviloquens, Conſolabile, Sublime, Venuſtum, Facetum, Melicum, Modulabile, Blandiſonum, Præclarum.* Item, ein Bezauberung/ Czárowánie. *Ææum, Circæum, Theſſalum, Theſſalicum, Colchicū, Citerinum.*

Cārmĭnō, as, aui, atum, cārmĭnārĕ, kemmen/ hechlen/ wybijáć/ czeſáć. Linum carminare, Flachs hechlen/ Czeſáć płotno/ gládʒić. Cārmĭnārĭūs, ij, gen. neut. ein Wollkrätzer/ Wybijácz wełny. Cārmĭnātrīx, icis, g. f. ein Hechlerinn/ Ktora wełne wybija. Cārmĭnātĭō, onis, gen. f. Hechlung/ Wybijánie wełny.

Cārnĭfēx, fĭcĭs, gen. maſ. ein Hencker/ Kát. *Cruentus, Crudelis, Miſer, Turbulentus.* Item, per metaph. ein Mörder/ Morderz. Cārnĭfĭcīnă, æ, gen. f. ein ort da man hinrichtet/ Richtſtatt/ Kátownia. Cārnĭfĭcĭūm, ij, gen. n. Peinigung/ Smágániec. Cārnĭfĭcōr, aris, atus ſum, cārnĭfĭcārĭ, gemartert werden/ kátowáć/ czwiertowáć. Excārnĭfĭcātūs, a, um, auf gemartert/ wymęczony.

Cārō, cārnĭs, gen. f. Fleiſch/ Mięſo. *Cellilis, Rubra, Mortalis, Fragilis, Rebellis, Languida, Vilis.* Caro bubula, Rindfleiſch/ Wołowe mięſo. Caro vitulina, Kalbfleiſch/ Cielęciná. Caro aprugna, Wildſchweinfleiſch/ Dʒikiego wieprzá mięſo. Caro ſuilla, Schweinfl. Swinie mięſo. Caro vervecina, Hamelfleiſch/ Skopowe mięſo. Cārnēūs, a, um, was auß Fleiſch iſt/ Mięśiſty. Cārnōsūs, & Cārnōlēntūs, a, um, fleiſchhafftig/ Mięśiſty. unde Cārnōsĭtās, atis, gen. f. fleiſchhaffte/ Mięśiſtość. Cārnārĭūs, a, um, dem das Fleiſch anmuhtig/ Mięśny. Et carnarius ſubſt.

gen. maſ. ein Metzger/Fleiſchhacker/Rzeznik. Item, einer der fleiſchgierig iſt/ Mieſo rad jadájacy. Cārnārium, ij, g. neut ein Fleiſchkammer/ Mieśna komorá. Item Plaut. pro carne. Cārŭncŭlă, diminut.

Cārpă, piſcis, ein Karpff/Kárp. aliàs Cyprinus.

Cārpĕntŭm, g. neut. ein Karin oder Wagen/ Káretá/ ábo/Woz. *Volucre*. Cārpĕntārĭŭs, ij, gen. maſ. ein Wagner/ Kołodziey.

Cārphŏs, phi, her. Bockshorn/ Boża trawká ziele.

Cārpĭnŭs, ni, gen. f. arbor, de acerum genere. Cārpĭnĕŭs, a, um,

Cārpŏ, is, pſi, carptum, cārpĕrĕ, ergreiffen/ obrywam. Item, ſtraffen/przygániać. Maledico dente aliquem carpere, Einen mit vnrecht anklagen/ Szczypáć kogo obmowiſkámi. Cārptĭm, adverb. vberlauffen mit wenig worten/ Szczypko/krotkiemi słowy. Cārptŏră, æ, gen. f. Abzweckung/Zbieránie. Cārptŭs, ūs, idem Cārptŏr, oris, gen. maſ. ein Begreiffer/ Vrywácz. Concerpo, idem quod Diſcerpo, Dēcērpĕre, abbrechen/zerwáć. Diſcerpere, zerreiſſen/rozerwáć. Excerpere, außleſen/ wybráć. Excēptŭs, a, um, zerriſſen/wybrány. Præcerpere, vor einē andern hinweg nehmen/biore wprzod.

Cārpŏphĭllŏn, li, Alexandrintſch Lorbeerbaum Jágodá bábia.

Cārrŭs, gen. maſ. & Carrum, ri, g. n. ein Karren/Woz. Cārrūcă, æ, videtur dimin. Cārrūcārĭŭs, ij, gen. m. ſubſtant. ein Fuhrman/Karzner/ Woznicá. Carrucarius, a, um, das zu den Karren dienet/ Wozowy.

Cārtāllŭs, li, Græca dictio, latinè, Caniſtrum, ein Brottkorb/Kosz chlebowy.

Cārthēgŏn, buxi granum.

Cārtĭlāgŏ, gĭnĭs, gen. fæm. fleiſchächtig/doch nicht fleiſch noch bein/ ſondern was zwiſchen beyden iſt/gleich die Ohren ſeyn/ Chrzeſtká. Cārtĭlāgĭnĕŭs, & Cārtĭlāgĭnōsŭs, a, um, quod ex cartilagine conſtat.

Cārŭs, a, um, thewr/köſtlich/drogi/ koſztowny. Cārē, adverb. Carè æſtimare, thewr achten/ drogo ſzácowáć. Cārĭtās, atis, gen. f. Thewre/ Drogość. Annonæ caritas, Thewre der früchten/Drogość zboża.

Caryca, vide Carica.

Cārўĭtŭs, triſyllab. hujus yitis g. f. herb. genus tithmalli, foliis myrthi acutis Cārўŏn, yi, gen. n. latine Juglans, ein Baumnuß/ Orzech. Cārўĭnŭs, a, um, ut: Oleum caryinum, Nußöl/ Oley orzechowy. Cārўōpŏs, pi, Safft von Nüſſen eines Baums/ſo dem Zymmelbaum gleich iſt/ Sok z orzechá tego drzewá.

Cāsă, æ, gen. f. ein Bawrenhäußle/ein Hütte/ Chałupá. *Humilis, Frondea, Ruralis, Anguſta, Putris, Parva, Contecta ſtramine, Exigua, Straminea, Immunda, Rureſtris, Vilis, Multiforis, Agreſtis, Lacera, Lignea*. Cāsŭlă, æ, dimin. Cāsārĭă, æ, gen. f. ein Hüttehütterinn/ Domu pilnujacá.

Cāscŭs, a, um, ſignificat Vetus, Stáry Caſcus caſcam ducit, prov. Gleich vnd gleich geſellet ſich gern. Podobny ſię ma do podobnego.

Cāsĕŭs, ei, gen. maſ. ein Käß/ Ser. *Pinguis, Ovilis, Mollis, Dulcis, Rutilans, Candidus*. Cāsĕŏlŭs, li, dim. Caſeus ovillus, Schaafkäß/ Owczy ſer. Caſeus caprinus, Geyßkäß/Kozi ſer. Caſeus bubulus, Kühkäß/Ser krowi. Cāsĕālĕ, is, ge. n. ein Gehaltnuß da die Käß in trucknen vñ bewahrt werden/ Sernik. Item, ein Roßſtall/vnd anderer Thier/Chlew końſki/ábo/inſzego rodzáju bydlat. Cāsĕārĭŭs, a, um, das von Käß iſt/ Serowy.

Caſo, & Caſito, as, vide Cado.

Cāsĭă, æ, gen. f. herba, ein wolriechend Kraut/ Caſſe/Wilczy pieprz wietſzy. *Mitis, Rubens, Olens, Halans*.

Cāsĭs, sĭdĭs, & Cāsĭdă, dæ, gen. f. ein Helm/ Sturmhut/Przyłbicá. *Aurea, Criſtata, Martia, Ferrea, Ærata*.

Caſſis, ſis, gen. maſ. ein Jägergarn/ Sieć. *Doloſus, Laxus, Artus*. Caſſiculum dim. ein Jäger oder Vogelgärnle/ Siatká.

Cāsĭtă, æ, gen. f. ein Lärch/Dzierlatká.

Cāsĭtĕrŭm, i, gen. neut. Weiß Bley/ Ołow biały ná kſztałt cyny.

Caſſo, as vide Careo.

Cāstănĕă, æ, g. f. ein Käſtanien/oder Käſtanienbaum/ Káſztan. *Mollis, Hirſuta, Trux*. Cāstănētŭm, i, g. n. Käſtanienwald/Káſztánowy laſek. Cāstănĭnŭs, a, um; ut: Oleum caſtanium, Käſtanienöl/ Káſztánowy olejek.

Cāstĕllŭm, li, g. n. dim. à Caſtrum, ein klein Kaſteel/ Zameczek. Dicitur etiam quoddam in aquæductibus receptaculum, ex quo ad omnes viarum anfractus aqua per uncias & digitos dividebatur. Item, Caſtellum, oppidum juxta Moſam.

Molam, unde Castellani, die Einwohner daselbsten/ Tám mieszkájacy. Castellatim, adverb. von Schloß zu Schloß/ Od zamku do zamku.

Cāstīgō, as, are, propriè mit worten straffen/ Strofowáć. Item, bessern/ Popráwiáć. Cāstīgātŏr, oris, g. m. Einer der mit wercken vnd worten strafft/ Karzacy. Strofuiacy. Item, ein Besserer/ Popráwiácz. ut; Castigator librorum, der die Bücher corrigirt vnd bessert. Xsiąg popráwiácz. Cāstīgātĭō, onis, g. f. ein Straffung/ Besserung Strofowánie. Popráwiánie. Cāstīgābĭlĭs, le, straffwürdig. Strofowánia godny. Cāstīgātŭs, a, um. gebessert. Popráwiony. Incastigatus, vngebessert. Niepopráwiony.

Cāstŏr, ŏrĭs, lat. Fiber, ein Byber. Bobr. Cāstŏrĕŭm, ei, g. neut. Bybergeil. Bobrowe strote. Castŏrĕŭs, a, um, ut: Odor castoreus, Bybergeruch/ Zápách bobrow.

Cāstră, orum, plur. tant. g. n. ein Kriegsläger. Oboz *Horrida, Hostilia, Acerba, Martia, Fulgida, Sæua, Opulenta.* Castris exui, Auß dem Läger geschlagen werden. Strácić oboz. Mouere castra, das Läger verrucken. Pomknąć obozu. Cāstrāmētŏr, aris, atus sum, cāstrāmētārī, ein Läger schlagen. Oboz stáwiáć. Cāstrāmētātŏr, oris, gen. masc. Lägermeister/ Obozny. Cāstrāmētātĭō onis, g. fœm. die Einlägerung. Obozu stáwienie. Cāstrēnsĭs, e, was zum Läger gehörig/ Obozowy. Woienny.

Cāstrō, as, aui, atum, cāstrārĕ, die männliche Glieder außschneiden. Vczisić/ Vrznąc. Vites castrare, die Räben beschneiden. Winna máćice okrzesowáć. arbores castrare, die Bäwme behawen. Obćináć drzewá. Cāstrātĭō, onis. g. fœm. ein außschneidung der Gemächte/ Beschneidung der Bawm. Czyscienie. Obćinánie drzew. Cāstrātūră, æ, g. fœm. idem. Cāstrātŭs, a, um, das außgeschnitten ist/ Czisczony. Rzezániec.

Cāstrŭm, stri, g. n. ein Schloß / ein Burg. Zamek. Epith. vide Arx.

Cāstŭlă, æ, g. fœm. palliolum, quo puellæ nudæ infra papillas præcingebantur.

Cāstŭs a, um, Keusch/ vnbefleckt. Czysty. Castus à culpa, vnschuldig. Niewinny. Castus, ūs, g. m. Cāstĭtās, atis, & Cāstĭtūdō, dĭnĭs, gen. fœm. Keuschheit Czystość. *Pura, Illibata.* Cāstē aduer. keuschlich Czyscie. Cāstĭmōnĭă, æ, idem quod Castitas, Castificare, barbarum verb. in Bibl. Cāstĭfĭcŭs, a, um, das den Menschen rein macht. Czystość spráwuiacy.

Cătăchrēsĭs, is, g. f. lat. abusio dicitur, ein mißbrauch der wort. Zámiäná słow.

Cătăclȳsmus, i. g. m. lat. Diluuium, ein Sündflut/ Wasserflut Potop.

Cătădrŏmŭs, i, g. m. vel um, g. n. ein Rennplatz. Gonitwy mieysce. lat. Decursorium.

Cătălŏgŭs, g. m. ein Regişter. Regestr.

Cătămīdĭō, as, am, atum, cătămīdĭārĕ, Einem ein offentliche Schande anthun/ ans Halßeysen schlagen. Dáć kogo ná poś miech. do pragi. Græcum est.

Cătăphrāctŭs, a, um, Kürisser / Kirysnik. Milites cataphracti, Kürisser. Kirisnicy. Cătăphrāctārĭī idem. Item. Cataphracta, ein Küriß oder Harnisch. Kiris.

Cătăplāsmă, atis, gen. neut. ein Zug-Pflaster/ Züglein. Máść. Námáczánie. Pláster.

Cătăpŏtĭa, orum. g. n. plur. num. Pillulen der Apotecker. Pigułká.

Cătăpūltă, æ, f. ein Armbrust. Kuszá wolenna. Cătăpūltārĭŭs, a, um, ut: Telum catapultarium, ein Boltzen/ Bełt.

Cătărāctă, æ, g. f. & ctes, is, g. masc. ein Schoßpfort / oder gähfallend Wasser. Kratá żelázna/ Vpust. ut Cataractæ Rheni, prope Schaffhusium & Gaunodurum.

Cătharrhūs, i, gen. masc. der Schnopff. Rymá. Kátár.

Cătāscōpĭŭm, ij. g. n. ein Spähschifflein. Łodź Spiegier ska Cătāscŏpŭs, ein Späher. Spieg.

Cătāstă, æ, g. f. ein orth da man die Knecht verkaufft. Wendetá niewolnikow. Item, ein Gefängnuß. Więzienie. *Barbarica, Barbara, Arcana, Rigida, Iners, Auara.*

Cătāstrŏphĕ, es, g. f. das end einer Comedien/ oder eines andern dings. Koniec Komedyiey/ ábo inszey iákiey rzeczy.

Cătēchēsĭs, is, g. f. ein mündlicher Bericht. Náuká ustna. Cătēchĭzō, as, aui, atum, cătēchĭzārĕ, Mündlich einen berichten in Glaubens Sachen. Vstnie wiáry kogo uczyć. hinc Cătēchĭsmŭs, i, g. masc. Est elementaris institutio Christianæ religionis, viua voce tradita. Cătēchĭstă, æ g. m. der mündlich die Geheimnuß des Glaubens für trägt vnnd lehret. Ktory ustnie kogo wiáry uczy. Cătēchūmĕnŭs, gen. masc. einer der mündlich

lich in Glaubenssachen vnterwiesen wird. Ktory sie ma uczyć wiáry. Catechumeni olim dicebantur, qui nondum ad sacra spectanda introducerentur, verum mysterijs viua voce percipiendis occuparentur.

Cătĕllŭs,li, dimin. à Canis.

Cătēnă,æ,g.f. ein Kette. Láńcuch. *Grauis, Dura, Ferrata, Sæua, Solida.* Cătēnŭlă, Catella, æ, g. fœm. & Cătēllŭm, i, g.n. dimin. ein klein Kettlein. Láńcuszek. Cătēnŏ,as,are, & Cōncătēnārĕ, mit einer Ketten binden. Láńcuchem co wiązáć. Cătēnārĭŭs,a,um, ut: Catenarius canis, ein Hund an einer Ketten geschlossen. Pies ná láńcuchu. Cătēnātĭŏ, onis, g.f. solche bindung. Wiązánie.

Cătĕruă,æ,g.fœm. ein schaar Kriegsleuth. Rotá. *Hostilis, Ensifera, Ærata, Multisona, Insana, Vaga, Audax, Fulgens ære.* Item, eine mănge Volcks. Gromádá ludzi. Cătĕrŭātĭm adverb. mit Rotten. Gromádą. Cătĕrŭārĭŭs,a,um, gemein / wenig geacht. Pospolity. Podły.

Căthărmătă,orum, g. neut. erant homines, qui pro peste alioue morbo expiando immolabantur dijs.

Căthărtĭcŭs,a,um, ein purgirende Artzney. Lekárstwo purguiące.

Căthĕdră,æ,g.f. ein Stul/Sessel/Cantzel. Stolec. Kázálnicá. Căthĕdrālĭtĭŭs,a,um, das zu dem Stul gehört. Co do stolkánależy. Seruus cathedralitius, der seinē Herrn einē Stul nachträgt. Páchole ktore stołek ábo krzesło zá kim nosi. Căthedrārĭŭs,a,um, ut: Philosophi cathedrarij, die allein auff solche Stül sitzen vnd reden. Ktorzy z kátedry mowią. Căthedrālĭs, le, ut: Ecclesia cathedralis, dicitur Maior ecclesia. Thū Căthedrātĭcŭm,i. g.n. dicitur quod annuatim Episcopo suæ Diœcesis in signum subjectionis & obœdientiæ solvitur.

Căthŏlĭcŭs,a,um, Allgemein. Powszechny. ut: Fides catholica, der allgemeine Catholische Glaub. Wiárá powszechna kátolicka. Quæ semper, ubique, apud omnes, tempore, loco, multitudine, antiquitate universitate, & consensu Novitati, parti & paucorum errantium dissensioni antistat. Ecclesia catholica, die allgemeine Catholische Kirch. Kośćioł powszechny kátolicki. extra cuius contubernium nullam esse salutem Scriptura pronuntiat.

Cătūllŏ, onis, g.m, ein Schlemmer. Zárłák.

Cătŭllŏ,as, are, schlemmen / die Schüssel lecken. Zrzeć. Polizowáć miski. Cătūllātĭŏ,onis, g.fœm. leckung. Polizowánie.

Cătīnŭs,g.m. vel Catinum,i,g.n ein Schüssel. Miská. *Fictile, Angustum, Tuscum, Fragrans.* Catillus, vel Catillum, dimin. ein Schüsselein. Miseczká.

Cătŏblĕpās, æ, genus feræ, solo visu hominem interficiens.

Catorthoma, & Cătōrthōsĭs,is,g.f. ein wolgerathene That. Vczynek dobry.

Cătŭlŭs,li,g.masc. ein Hündlin/ oder ein jedes junges Thier. Piesek. Szczenię. *Lactans, Sagax, Mordax.* Cătĕllŭs, dim. ein sehr kleines Hündlein. Máły pieseczek. Cătĕllă,æ,g.f. ein kleine Hündin. Suczká. Cătŭlīnŭs,a,um, ut: Catulina caro, das von eim kleinen Hündlein ist. Co od máłego szczenięćiá jest. Cătŭlĭŏ,is,ivi,itum, cătŭlīrĕ, dicitur de canibus, läuffig seyn/ramßlen. Bestwić się. Cătŭlītĭŏ, onis, g. fœm. das ramßlen der Hund. Bestwienie się pieśkie. Item rustici vocant naturam semina accipere gestientem.

Cătŭs,a,um, pro cauto, Weiß/gescheid. Mądry. Ostrożny. Catus,i, substan.g. masc. ein Katz. Kot. *Tectivagus.*

Căvædĭŭm,ij,g. neu. der Hoff im Hauß / oder Platz im Creutzgang. Sień. Podworze.

Caŭcălĭs,is, vel, ĭdĭs, wilder Petterlein. Pietrasznik ziele.

Caŭdă,æ,g.f. ein Schwantz/ Ogon. ponitur interdum pro membro virili. Caŭdātŭs,a,um, g. masc. der ein Schwantz hat. Ogoniásty.

Caudex & Cōdēx,ĭcĭs,g.m. der Stamm an einem Bawm. Pniak. Kłodziná. Item, da viel blätter zusammen gehefftet seynd / gleich einem Buch. Kárty do kupy zebráne/ jáko Ksiązká. Item, per metaph. pro homine stulto. Caŭdĕŭs,a,um, von eim Stamm eines Bawms gemacht. Co z pniaká iest zrobiono. Caŭdĭcālĭs,e, quod pertinet ad caudicem. Navis caudiciaria, ein Schiff auß einem gantzen Holtz gemacht. Komiegá.

Căvĕă, æ, g.f. à cavum ein Höle. Złobkowáto ść. *Resonans, Obscura.* Item, ein Vogelkäfig. Klatká. Item, der Boden oder Höle deß Schawplatzes. Tło abo ogrodzenie ná mieysca do przypátrowánia się.

Căvĕŏ,es,cavi, cautum, căvērĕ, meyden / hüten / Pomnieć. Przestrzegáć. Cavere capite,

einen Leibes vnnd Lebens versichern / Pod gárdłempewnić. Est illi cautum, er ist versichert. Ma warunek. Căvĕndŭs, a, um, particip. zu fliehen. Ktorego się trzebá wárowáć. Caŭtēlă, æ, gen. fœm. Fürsehung / Przestroga. Caŭtĭō, onis, g fœm. Versicherung. Warunek. Caŭtĭōnālĭs, le, versicherlich. Wárunkowy. Caŭtŭs, a, um, behutsam. Ostrożny. Wárowny. Catus, antiq. verbum, idem quod cautus. vide sup. Caūtē, adverb. fürsichtiglich. Ostrożnie. Catè, & Cautim, idem Caŭtŏr, oris, g. masc. ein Verhüter. Przestrzegácz. Discăvērĕ, idem quod cavere Præcavere, sich wol hüten / fürkomen. Przestrzegáć wczás. Præcaŭtŭs, a, um, verhutsamb. Przestrzeżony Præcaŭtŏr, oris, g. m. ein Verhüter daß es nicht geschehe. Przestrzegácz. Incaŭtŭs, a, um, vnfürsichtig / vnbehutsam. Nieostrożny. Incaŭtē adv. vnbehutsamlich. Nieostrożnie. Percautus, a, um, fast listig vñ gescheyd / Bárzo Ostrożny.

Căvērnă, æ, gen. fœm. ein Höle. Jámá jáskinia *Tecta, curva, umbrosa, cæca, secreta, cava, vasta, exesa, effossa, abrupta, umbrifera, infossa, clausa.* Căvērnōsŭs, a, um, voller Hölen. Lochowáty. Căvērnŭlă, dimin. ein Hölichen Jámká.

Cavilla, æ, g. f. & Căvīllŭm, li, g. n. ein Speywort. Szyderskie słowo. Căvīllātĭō, onis, g. fœ. Gespey. Szyderstwo. Căvīllātŭs, ūs. idem. Căvīllŏr, aris, atus sum, căvīllārī, speyen / spotten. Szydzić. Wyśmiać. Căvīllātŏr, oris, g. masc. ein Spottvogel. Szyderz.

Caūlă, æ g. f. à cavum, ein Schaffstall Chlew. Owczárnia.

Caūlĭs, is, g. m. ein Krautstengel. Głab. *Patulus, tener, protocomus, turgens, virens, palustris.* Vitis caules, die newe schüß an Reben. Nowe látorośli winney máćice. Caulis pennarum avium, Federkühel / Kurká u piorá Caulis caudæ, die wurtzel des Schwantzes. Korzeń ogoni Caūlĭās, æ, g. m succus, qui e caulibus laserpitij exprimitur. Caūlēscŏ, scis, caūlēscĕrĕ, stanglen. Głąbieć. Dēcaūlēscĕrĕ, die blätter verlieren. Liście gubić.

Caūnēæ, Fici à loco sic dictæ.

Căvŏ, as, are, hölen / außgraben. Wydrażáć. Wykopywáć. Luna dicitur cavare cornua, quando decrescit. Căvātŏr, oris, g. masc. ein Außgraber / außhöler. Dłubácz. Kopacz. Căvātĭcŭs, a, um, das in Hölen vnd Lochern wachset. Lochowy. Căvŭs, a, um, Holl. Wydrożony. Cavus, i, ge. masc. ein tieff Loch. Jámá. Loch. Cōncăvŭs, a, um, Holl / allenthalben holl / Dety. Złobkowáty. Cōncăvĭtās, atis, g. f. die Höle oder Krümme. Złobkowátość Excăvārĕ, & Incavare, außhölen. Wydrożáć. Excăvātĭō, onis. g. fœm. ein Außhölung Wydrożánie.

Caūpō ōnĭs, g. m. ein Wirth. Káczmarz. Gospodarz. Caūpōnă, æ, g. f. ein Wirtshauß. Kárczmá Dom gościnny. Cauponula dimin. Caūpōnārĭŭs, a, um, Ars cauponaria, der Schanck / Szynk. Caūpōnĭŭs, a, um; Puer cauponius, deß Wirths Jung / Kárczmárski. chłopiec. Caūpōnŏr, aris, ari, schäncken / Szynkowáć.

Caūrĭō, is, iui, itum, caūrīrĕ, schreyen oder heulen gleich wie ein Pantherthier / Krzyczeć y wyć jak Ryś.

Caūrŭs, Corus etiam, i. g. m. Nord-Westwind / Wiátr záchodnemu poboczny ná pułnocy.

Causă, æ, gen. f. scribitur & per ss. ein Vrsach / Przyczyná. Item, ein Handel / Händel. Causa cadere, sein Sach verlieren / Przegráć spráwę. Caūsŭlă dimin. Caūsārĭŭs, a, um, ut: Missio causaria, Vrlaub vmb redliche Vrsach / Odpráwá słuszna. Causare, id est, efficere. Caūsŏr, aris, ari, deponens, ein Vrsach fürwenden / Przyczynę pokłádáć. Caūsātĭō, onis, gener. fæmin. est, prætextus, excusatio, vel color: quando ponitur pro vitio interiore, & ægritudine. Caūsātīvŭs, a, um, & Caūsālĭs, le, pro eo quod causa est, Adjectiva sunt barbara. Caūsīdĭcŭs, ci, g. masc. substant. ein Fürsprach / Prokurator. Caūsĭfĭcārī, Plaut. pro causari.

Caūsĭă, æ, g. f. ein Schattenhut / Zawoy Kápeluß.

Caūsōdēs, Febris ardens.

Caūsŏn, Æstus seu ardor, hitzig Fieber / Gorączká ćießka Caūstŭm, sti, g. neu. das gebreñt ist / Rzecz przypálona. Caūstĭcŭs, a, um, ut: Medicamenta caustica, die eine krafft haben zu brennen / Lekárstwá pálące. Encaustus a, um, ut: Encaustum opus, ein Geschirr das mit breñen gemahlet ist: als Gläser / Krausen / Smelcowány státek / jáko szklenicá Encaūstēs, e, g. m. ein Glaßmahler / Smelcmistrz. Encaūstĭcă, æ, & Encaūstĭcē, es, gen. fæ. die Kunst also zu mahlen / Smelcárstwo.

Caūtērĭŭm, ij, g. neut. ein Brenneysen / Piętno

Cāūtērĭātūs, a, um, das ein Brandzeichen hat/ nácechowány albo co mawypaloná cecho.

Caūtēs, is, g fœm. & Cōtes, sive, Cōs, cōtĭs, ein harter Felß / Oſtá *Dura, ſolida, ſpinoſa, ſaxoſa, rigida, aſpera, cruda ſcabra.*

Cautio, Cautor, & Cautus, vide Caveo. Cavus, vide Cavo.

Cēcŭbūm, i, g. neut. alij per æ, vini genus.

Cēdō, edis, ſſi, ſſum, cēdērē weichen / ſtatt geben/ Vſtaupić. Cedo jure, & de jure, ich ſtehe vom Rechten ab/ Vſtaupić práwá. Alicui cedere, Einem weichē/ Vſtaupić komu Bonis cedere, von ſeinem Gut weichen oder den Schüldnern übergeben/ Vſtaupić z dobr komu. Cēdĭtūr, imperſ. Cēdēns, entis, particip. ut: Cedentes capilli, die außfallende haar/ Opadátące wloſy. Cēſſĭō, onis, g. f. ut: In jure ceſſio, Ubergebung des Rechtes / Wlanteprává. Cēſſĭm adver. ut: Ire ceſſim, hinderſich geben/ Wſpák ióć. Cēdō, verbum defectivum, in Imperativo tantum legitur, Cedo, id eſt, dic, vel da, & plural. Cedite pro dicite vel date Cic. Cedo aquam manibus, gib mir Waſſer/ Day mi wody. A Cedo, fit Cēſſō, as, avi, atum, cēſſārē, auffhören / müſſig gehen/ Przeſtáć Prozňowáć Cēſſātĭō, onis, g. fœm. das Auffhören/ Müſſiggang / Przeſtánie. Prozňowánie. Cēſſātŏr, oris g. m. ein hinläſſiger/ fauler/ Lenivy. Prozňutacy. Cēſſāns antis, particip. müſſig gehend / der nichts thut / Prozňutacy. Ktory nic nierobi. Cēſſātūrŭs, a, um, ut: Caſa ceſſatura, ein Bawrenhäußlein darin man nicht mehr wohnen kan / Chálupá w ktorey juſz nie godno mieſzkáć. Cēſſātūs, a, um, das man unterlaſſet/ Co ſie przeſtáie. Abſcēdērē, hinweg weichē Odſtapić. Abſcēdĭtūr, imperſ. man rücket und weicht hinweg / Odchodzi ſie z tad. ábo/ Odſtepuie ſie. Abſcēdēns, entis, partic. abweichende Odſtepuiacy. Abſcēſſūs, ūs, g. maſ. ein Abweichung/ Odſtepowánie. Abſcēſſĭō, onis, g. f. idē. Item, Abſceſſus, ein Geſchwär/ Wrzedzienicá. odbyt/ ode ście. Accedere, hinzu gehen/ Przyść. Pryſtapić. Acceditur, imperſonale. Acceſſus, a, um, Nomen ſive particip. à paſſivo acceditur, ex quo etiam fit Ināccēſſŭs. Accēſſĭbĭlĭs, le, da man zukommen mag / Przyſtepny. Acceſſus, us, g. maſ. ein Zugang / Mehrung oder Zuſatz/ Przyście. Przymnożenie. Przygromádzenie. Acceſſio, onis, g. fœm. idem. Acceſſiones etiam fidejuſſores vocantur, Bürgen/ Rekoimia. Antĕcēdĕrē, voran gehen / Wyprzedzić/ Wprzod iść. per metaph. fürtreffen / Prechodzić kogo w czym. Antĕcēdēns, entis, partic. das vorgehend/ Poprzedzáiacy. Antĕcēſſŏr, oris g. m. ein Vorgänger. Poprzednik. Antĕcēſſĭō, onis, gen. fœmin. Vorgang / Vprzedzenie. Concedere, weichen/ ſtatt geben / Vſtapić. Item, Erlauben/ Pozwolić. Concedere iniuriæ, ein unrecht verzeyhen und nachlaſſen / Odpuśćic krzywde. Cōncēſſō, as, are, frequent. Auffhören / ablaſſen/ Przeſtáć. Cōncēſſātĭō, onis gen. f. ein Abſtand/ Przeſtánie. Conceſſus, a, um, particip. erlaubt/ Pozwolony. Conceſſa, orum, g. n. plu. nu. zugelaſſene Ding / Pozwolone rzeczy. Conceſſus, us g. m. & conceſſio onis, g. f. ein Erlaubnuß / Pozwolenie. Decedere, abweichen/ Vſtapić. Deceſſit via errabundus. Er hat ſich verjrret / Zbładzik z drogi. Deceſſio, onis, g. f. & Deceſſus, us, g maſ. Abweichung/ Vſtapienie. Deceſſor, oris, g. m. der dem andern weicht/ Vſtepuiacy drugiemu Decedens, entis. partic. abweichende/ Zſtepuiacy. Excedere, außweichen/ wychodzić. Excedere via, vel ex via, auß dē Weg weichen/ Vchodzić/ uſtapić z drogi. Exceſſus, us, gen. maſ Außzug/ Wyście. Item, das ſterben/ Smierć Incedere, herein tretten / Stapáć/ chodzić. Magnificè incedit, Er tritt prächtiglich daher / Wſpániale chodzi. Incedit pedes, Er gehet zu Fuß/ Pieszo chodzi. Inceſſus, us, g maſc. der Gang/ Chod. Intercēdĕrē, darzwiſchen kommen/ mitteln/ Chodzić miedzy kim. Przyczynić ſie Pro alio intercedere, vor einē andern vorbitt einlegen und mitlen / Przyczyniáć ſie zá kim. Interceſſio, onis, gen fœmin. Widerſtandt Eintrag/ Sprzećiwiánie. Záſtawiánie ſie. Interceſſor, oris. g. m. ein Widerpart ſo ſich einlegt / damit ein Ding keinen Fortgang gewinne / Przeſzkodnik. Occedere, pro Accedere obſoletum. Præcedere, fürher gehen / Wprzod iść per metaph. übertreffen/ Vprzedzać kogo wczym. Præcedens, der voran hinget/ Poprzednik. Procedere, Idem ac Præcedere. Bene procedit, Es gehet wol ab / Dobrze idzie. Proceſſus, us, g. m. & Proceſſio, onis, g. fæ. ein Fürgang/ Poſtepowánie. Poſtepek. Rēcēdērē, weichen/ hinderſich gehen/ Odchodzić. Odſtapić na zadiść. De ſtatu dignitatis recedere

sein Würde verlieren. Swoie godność utráćić. Recessus, us, ein Abweichung / Odstapienie Recessim, adver. hindersich gehend / Wspák. Succedere, an eines andern statt kommen / Nástapić ná czyie mieysce. In paternas opes succedere, in sein Vätterlich Gut tretten / Nástapić ná oycowskie dobrá. Successus, a, um, wolgerathen / Szczesliwy. Successus, us, g. m. glücklicher Außschlag / Dobre powodzenie. albo dobre skonczenie. Successor, oris, g. m. der an eins andern statt kompt / Nástepcá. Successio, onis, g. fæm. ein Nachfolgung / Nástepowánie. Succedaneus, a, um; ut: Succedaneus alieni periculi, Einen andern in seiner Gefahr vertrettende / Zástepny. Ktory w niebespieczeństwo sie miásto kogo inszego wdak.

Cedrostis, is, g. fæm. Schmeerwurtzel Kraut. Przestep biały.

Cedrus, dri, g. f. ein Cederbawm / Cedr. *Odorata, Enodis, Libantis, Libana, Olens, Æterna, Feralis.* Cedrinus, a, um, das von Cedernholtz ist / Cedrowy. Cedratus, a, um, das mit Cedernsafft oder Oel gesalbet ist / Cedrowány. Cedris, idis g. f. die Frucht vom Cederbawm / Owoc cedrowy. Cedrium, i, g. n. Cedersafft / Sok cedrowy. Cedria, æ, gen. f. Hartz vom Cederbawm / Cedrowa żywicá.

Celebris, vel celeber, e, berühmt / Sławny. Znáczny. Incelebris, e, unberühmt / Niesławny. Celebriter adver. cum celebritate, cultu, & honore, Ehrlich löblich / Sławnie. Celebritas, atis, f. & Celebratio, onis, gen. fœm. Ruhm / Sławá. Wysławiánie. Item, ein vornehme Versamlung / Zgromádzenie ludu. znáczne Celebro, as, avi, atum, celebrare, rühmen / preisen / begehen / Wysławiáć. Odpráwowáć. Exequias & funera celebrare, ein Begräbnuß begehen / Pogrzeb odpráwowáć. Sacrificium Missæ celebrare, das Ampt der H. Meß begehen / Mszá świeta odpráwowáć. Celebresco, is, celebrescere, berühmt werden / Wsławiáć śie. Concelebrare, Fest halten / herrlich rühmen / preisen / begehen / Swiećić. Wysławiáć.

Celer, ris, re, schnell / behend / Predki. Chybki. Celeres antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus. Festus. Celeritas, atis, & Celeritudo, dinis, g. f. Schnellheit / Predkość. Celero & Accelero, as, avi, atum, accelerare, eylen / Pospieszáć. Celeripes, ripedis, ring zu Fuß / Predkonogi. Celeriter, rius, rrime, adver. behend / eylends. Predko. Celeranter & Celeratim, adver. antiquum, pro Celeriter. Perceler, fast schnell / Bárzo predki. Præceler, idem.

Celes, etis, g. m. ein Rennroß / Koń wierzchowy. Lodź. Item, genus navigij, quod unico remorum ordine agebatur. lat. Celox, Celerizontes, dicuntur equitantes. Turnierer / Gonćy.

Celeusma, vel Celeuma, atis, g. n. lat. Exhortatio, ein Ermahnung gleicher hand etwas anzugreiffen / oder anzufangen / Pobudká do spolnego poczynánia rzeczy iákiey. Hinc, Celeustes æ, g. m. ein Ermahner auffm Schiff / daß sie gleicher hand die Riemen ziehen / Wiosłowych rządzcá / ktory drugich pobudza.

Cella, æ, gen. fæm. à celando dicta, ein Keller / Speißkammer / Piwnicá. Komorá. Cella vinaria, ein Weinkeller / Winny sklep. Cellam promptuariam, vocavit Plaut. carcerem. Penuaria cella, eine Speißkammer / Spiżárnia. Cellula, dim. Cellarius, ij, g. m. ein Kellermeister / Piwniczny. Cellaria, æ, g. fæm. & Cellarium, ij, g. n. idem quod Cella, Cellaris, e, ut: Columbæ cellares, Haußtauben / Domowe gołebie.

Cello, is, Veteres dixerunt pro Celo, as, are, sine diphtongo, nunc compositis tantum utimur: Celsus, a, um, hoch / Wysoki. Celsitudo, inis g. f. Hochheit / Wysokość. Antecello, is, llui, lsum, antecellere, übertreffen / Przechodźić kogo. Antecellens, entis, partic. ut: Antecellens sapientia, übertreffend in Weißheit / Przewyższáiacy madrośćia. Excellere, übertreffen / Przewyższáć. Excellens, entis, particip. fürtrefflich / Przewyższáiacy. Excellentia, æ, g. f. Fürtrefflichkeit / Zacność. Excellenter adv. fürtrefflich / Zacnie. Excelsus, a, um, erhaben / Wysoki. Excelsitas, atis, g. fæ. Höhe / Wysokość. Excelse, sius, sissime, adver. hoch / Wysoko. Præcellere, fürtreffen / Przewyższáć. Præcellens, entis, fürtreffendt / Przewyższáiacy. Præcelsus, a, um, fast hoch / überhoch / Bárzo wysoki.

Celo, as, avi, atum, celare, verbergen / verhalten / Zkryć. Zchowáć Celo te de hac re, Ich verhalt diese Sach vor dir / Táie to przed tobą. Celatus, a, um, partic. Celatim, adverb. heimlich / ver-

verborgenlich Potáiemnie. Cōncēlāre, mitbergen/ Táić co.

Cēlōx, ōcis, g.f. ein Jachschiff / Łodź pretko bieżąca.

Cēltis, insignis arbor in Africa, quæ alio nomine Lotos dicitur.

Cementum, vide Cæmentum.

Cēnchrīs, idis, gen. fæm. ein Vogel/ Pustołka. Tinnunculus, latine, dem Habichen gleich / Jastrzabowi podobny.

Cēnchrīs, idis, g fæm. genus serpentis, Wąż nákrápiány.

Cēnchrītēs, is, & Cenchrus, i, gen. masc. gemmæ species.

Cēnŏtăphĭum, ij, g. n. est tumulus inanis in exequijs apud Catholicos, quando absente defuncti cadavere, tanquam præsente, solenni quodam ritu exequiæ peraguntur.

Cēnsĕō, es, sūi, situm, cēnsērē, achten/ schätzen/ Rozumieć. Szácowáć. aliquando idem quod Decernere, verordnen/ Rozrządzáć. Censeri, sich lassen schätzen/ geacht werden/ Być szácowánym Cēnsĭō, onis, g. fæm. Straaff/ Zucht/ Beschätzung/ Szácowánie. Penowánie. Cēnsŏr, oris, g. m. ein Schätzer/ einer der die Unzucht strafft / Szácownik. Censor. Cēnsōrĭus, a, um, ut: Censoria castigatio, ein Straaff vom Zuchtmeister aufferleget/ Censurá Rozsądek censorski. Cēnsūrā, æ, g. f. ein ernstliche Straaff deß Zuchtmeisters/ Censurá. Item, die Würdigkeit vnd Ampt. Vrząd censorski. Facere censuram vini, den Wein versuchen vnnd schätzen / Szácowáć wino. Cēnsūs, ūs, Renten / Einkommen / Dochod. Bogáctwá. unde, Agere censum, beschätzen was ein jeder vermag/ Szácowáć kogo/ ile przemoże. Item, Census, Haab vnd Gut/ Májętność. Dobrá. Census equestris, ein Edelmans Einkomen/ Dochod szláchecki. Agros in censum referre, Aecker beschätzen/ Szácowáć Rolte. Census, a, um, ut: Homo census, pro divite, reich geschätzt/ Bogáty. Censuales, qui censoribus famulantur. Cēnsūālīs, le, ut: Forma censualis, Gattung vnd Weise der Schätzung / Sposob y umieietność szácowánia. Accensere, zehle darzu rechnen. Przydáć. Przyliczyć. Accēnsūs, i. g. m. ein zugenomener Söldner/ Żolnierz przibrany. Item, ein Herrenknecht/ Diener der Obristē/ oder Stadtknecht/ Sługá miejski. Percensere erzehlen/ außrechnen/ wol beschätzen/ Wyliczáć. Dobrze szácowáć. Rĕcēnsērē, erzehlē/ widerumb besichtigen / Wyliczáć. Znowu liczyć. Recensere exercitum, mustern/ Spisowáć woysko. Okázkę miéć. Rĕcēnsūs, ūs, g. m. & Rĕcēnsĭō, onis, g. f. ein Abzehlung/ Musterung/ Wyliczánie. Okazka. Succensere, über einen oder etwas zürnen/ Gniewáć się ná kogo.

Centaurea, vel, cēntaūrĭā, æ, g. f. vel, centaurium, ij, g. n. Entzian/ Centurzyia. *Gravcolentia Thessala, Chironia.*

Cēntaūrĭōn, i g. neut. herba, Tausentgülden/ pának.

Cēntĭnōdĭā, herba à Græcis Poligonon, & à Latinis Sanguinaria dicta, Wegtritt/ Sporyż.

Cēntō, onis, g. masc. ein schlecht Kleyd/ von vielerley Farben vñ stücklein zusamen gesetzt / Łáchman. Szá tá z rożnych łat zszytá. Farcire alicui centones, prov. Einem ein Lügē oder Fabel über die ander nachsagen / Náplesć/ nákłámáć co na kogo. Cēntuācŭlūs, dimin. Item, herba, vulgo Cotoaria, Mattenflachs.

Cēntrīnæ, arum, gen. f. pl. num. culices in ficubus.

Cēntrūm, i, g. neut. der Mittelpunct eines jeden Dings/ Srzednii punkt. Srzodek. Cēntrālīs, le, ut; Terra centralis, quę est in medio mundi. Cēntrōsūs, a, um, ut; Scobs centrosa, fast harter abgefeyleter Staub Twárdo nábity piasek.

Cēntūm, Nomen numerale, & indeclinabile, g. omn. Hundert/ Sto. compos. Dūcēntī æ, a, pl. tant. zwey hundert/ Dwie śćie. Sic, Trecenti, Quadringenti, Sexcenti, Septingenti, Octingenti, Nongenti. Cēntiēs, adverb. hundert mal/ Sto rázy. Stokroć. Cēntēnārĭūs, a, um, Hundertpfündig/ Setny. Cēntēnūs, a, um; ut: Centenis durare annis, hundert Jahr wehren / Sto lat trwáć. Pondo centena, dicebant Antiqui, hundertpfündig/ Stofuntowy. Cēntēsĭmūs, a, um, hundertfältig. Setny. Cēntĭfŏlĭā, Rosæ species in Campania Italiæ crescens. Cēntĭgrānūs, a, um, genus tritici, quod centum grana ferat. Cēntĭmănūs, i, g. m der hundert Händ hat/ Storęki. Cēntĭpĕdă, æ, g. fæ. vermis, ein Graßwurm/ Gośienicá. Centumpondium, pro immani pondere, eine trefflich grosse schwäre / Bárzo ciężki. Cēntūmvĭrī, orum, g. m. pl. n. hundert

Männer zu Rom / in Gerichtshändeln. Sedzie rzymscy ktorych sto byw áko w spolecznym zgromadzeniu. Hasta centumviralis, dasselbig Gericht / Tych Sedziow sad. Centŭplŭs, a, ŭ, & Centŭplex, plicis hundertfältig / Stokrotny. Centŭplicato, adv. ut: Centuplicato Vaeneunt, hundert mahl thewrer wirds verkaufft / Sto rázy drożey idą. Centŭsis, is, gen. m. ein Summ von hundert Stück. Summá stuſztuk. Centŭriă, ae, g. f. ein hauffen Kriegsleuth / deren hundert ist / Rotá stu żołnierzow. Centŭrio, as, are. in Centurias ordnen / Ná roty rozdzieláć. Item, Concentŭriare, zusammen versamlen. Do kupy zbieráć. Succenturiare, die abgangene Zahl in den Centurijs wieder ersetzen / Dopełniáć. Ná to mieysce stáwić. Centŭrio, onis, g. m. ein Hauptman von hundert Mann / Rotmistrz. Setnik. Centŭriatŭs, & Centŭriōnātŭs, ŭs, gen. masc. ein Hauptmanschaft von hundert / Setnictwo. Centuriatus, a, um, in hundert geordnet / Westá zpoł rzodzony. Centŭriātim, adverb. id est, per centurias, mit Hauffen / mit Rotten / Stámi. Rotámi. Gromádą.

Cēpĕ, gen. neut. indeclinabile, & Cepa, ae, gen. faem. ein Zwibel / Cebulá. alij Caepa, per diphthongum. *Rubens, lacrymosa, sordida, tunicata, moesta, Ascalonia.* Caepŭlă, diminut. Cēpētŭm, i, gen. neut. ein Orth da die Zwibeln wachsen / Cybulny ogrod. Caepīnă, idem.

Cēphălaeă, ae, g. faem. das Hauptweh / Głowy bolenie. Cephale, sive, Cēphălis, significat caput.

Cēră, ae, g. f. Wachs / Wosk. *Pinguis, liquida, flava, odorata, laborata, tenuis, mollis, tenax, fragilis, liquens, dulcis.* Cērŭlă, dimin. Cērō, as, avi, atum, cērārĕ, wachsen / oder wichsen / Woskowáć. Cērĭfĭcō, as, are, Wachs machen / Wosk robić. de apibus dicitur. Cērātŭră, ae, g. faem. Wachsung / Woskowánie. Ceratum, sive, cērōtŭm, i, gen. neu. ein lindt Zugpflaster / mit Wachs vnd öl allein gemacht / Cerat / abo / Máſtyká jáka z wosku zrobiona. vocatur & Synapismus. Cērārĭŭs, ij, g. m. der mit wachs vmbgehet / Co z woskiem sie obchodzi. Cērĕŭs, a, um, & Cērĭnŭs, a, ŭ, Wächsin / Woskowy. Pruna cerea, gelbe Pflaumen / Sliwki wielkie. Item, Cereus. Mollem aliquando significat. weich / Miekki. aliquan. Pinguem, gelb von feyste. Tłusty. Cereus, i, gen. masc. ein Wachsliecht oder Wachskertz / Woskowa świecá. Lána świecá. Cērōsŭs, a, um, voll wachs / Woskowáty. Incērātŭs, a, um, gewächßt / Woskowány. Sуncērŭs, a, um, Rein / lauter / vngefälscht / Szczery. Czysty. Niefáłſzowány. Syncera fide agere, mit guten trewen handlen / Szczerze z kim iść. Sуncērĭtās, atis, g. faem. Sauberkeit / Lauterkeit / Szczyrość. Czystość. Sуncērē, & Sуncērĭtĕr, adverb. Säuberlich / Szczyrze.

Cērastēs, ae, gen. faem. genus serpentis. *Lybica, vaga, anhelans, crinalis.*

Cĕrăsŭm, si, g. m. ein Kirsche / Wiśń. Cĕrăsŭs, i, g. f. ein Kirschbawm / Wiśń drzewo. Apronianum cerasum, Amarellen / Morele. Aquitanica cerala, grosse fleischächtige Kirschen / Wielka wiśń.

Cĕrăcĭă, ae, g. f. herba, uno nisi folio.

Cĕrătĭă, ae, g. f. ein Gestirn das Hörner scheinet zu haben / Miotłá ná niebie. Cĕrătĭnŭs, a, ut: Ceratinae vocantur argumentationes sophisticae inexplicabiles.

Cĕrătītĭs, g. f. Papaver corniculatum, vulgo dicitur.

Cĕraunĭă, ae, g. f. Gemma est candida.

Cĕrcōpĭthēcŭs, ci, gen. masc. ein Meerkatz / Morski kot.

Cĕrdō, onis, ge. masc. ein schlechter Handwercksman / als Schuhflicker / Läpper / Pártácz. Nie rzemieśnik. Zyskownik.

Cĕrebrŭm, bri, gen. neut. das Gehirn / Mozg. Cĕrĕbellŭm, diminut. *Molle, calidum.* Cĕrebrōsŭs, a, um, Hirnwütig / eygensinnig / Mozgowiec. Dziwak.

Ceremonia, vide Caeremonia.

Cĕrēs, cĕrĕrĭs, g. f. Dea frugum credita, Saturni & Opis filia. *Legifera, ruricola, paleis armata, cincta spicis, flavens, culta, frugifera, alumna terrarum, spicifera, cupida, herbifera, triticea, foecunda, frugum genitrix, falcifera.* Cĕrĕālĭs, le, quod ad Cererem pertinet. Sapor cerealis, Korngeschmack / Smák żytny. Cĕrĕālĭă, orum, g. neut. plu. num. das Fest Cereris / Swięto Cerery. Cĕrĭă, ae g. fae. genus potionis, quo utuntur Hispani. Cĕrĭtŭs, a, um, quasi Cereris ira & indignatione vexatus.

Cĕrĭnthē, es, g. faem. herba, eins Lilien art / Piwny rodzay Lilięy. vel Cerinthа, ae.

Cĕrĭōn, ij, g. neut. ulceris genus, instar favi apum contractum, unde & nomen accepit.

Cer-

Cērnō,is,crēvi,cretum,cērnĕrĕ,sehen/Widźieć. Oculis cernere, mit den Augen sehen/ Oczymá widźieć. Hæreditatem cernere, pro adire, das Erb besitzen oder annehmen/Dźiedźictwá swego doyść. Item, Cernere, richten/entscheiden/Rozsądźáć Rozumieć. Senatus crevit, populus jussit, der Rath hats beschlossen/ die Gemeind geheissen/ Senat uradźił / a Pospolstwo roskazáło. Item, Cernere, Räden/ Siben / Osiewáć. Crētiō, onis, g. fœ. Einnemung vnd Besitzung des Erbs / Dźiedźiczenie. Cērnŭŭs,a,um,nidergebogen/Náchylony compos. Cōncērnō,is, concrevi,concretum, cōncērnĕrĕ,klärlich sehen/ Báczyć ná oko. Dēcērnĕrĕ,vrtheilen/entscheiden/erkennen/Rozdźielić. Rozsądźić. Poznáć. Decretum est mihi, Jch hab mir fürgenommen/Postánowiłem usiebie. Dēcrētŭm, i, gen. neut. ein Vrtheil / Rathschluß/ Erkantnuß/Rozsądek. Item, ein Fürsatz/Wyrok. Vchwała. Decernere etiam significat pugnare, streiten / Bić śie z kim. potykáć. ut: Acie inter se decernere statuerunt, Sie haben jhnen fürgenommen / mit voller Schlachtordnung zu streiten / Vmyślili śie z sobą potykáć. śtępnym bojem. Discernere, entscheiden/ Rozdźielić. Dīscērnĭcŭlŭm, i, gen. neut. ein Nadel / Pfriem / damit man die Haar scheidet/Przedźielnicá. Dīscrētŭs,a,um, partic. pass. vnterscheiden/ Rozdźielony. Dīscrētiō, onis. g. f. Vnterscheidung/ Rozdźielność. Dīscrētē & Discretim adver. vnterscheidentlich/Rozdźielnie. Discrimen, vide infra, Excernere, herauß scheiden/außbeutlen/ Wyprozniáć. Wycedzáć. Excretū i, g. n. dz außgebeutelt außgescheidē ist Co jest wycedzono/wylaczono ábo/wyproznionо. Excrēmēntŭm, allerley vnflat so auß eim ding gehet/Zbytnierzeczy. Dicitur etiam Recrēmēntā, & Excrēmēntă nariū, Rotz/Schnudel/Pleśń. Smárki Incernere, durch ein Sib schlagen/beutlen/Potrząśáć. Prześiewáć. Incērnĭcŭlŭm, li, g. n. ein Sib oder Beutelsack/Rzeszoto/abo przez cokolwiek prześiewáją. Secernere, absondern/ abtheilen / Odłączyć. Rozdźielić. Sēcrētŭs, a, um, part. abgesondert/heimlich/Osobny. Potájemny. Secretum, i, g. ne. abgesondert/ heimlicher Ort/ Osobne mieysce/potájemne. Item, Geheimnuß/ Heimlichkeit/ Tájemnicá. Skrytość. Sēcrētiō, onis, g. f. Absonderung / Rozdźielenie. Sēcrētō, adverb. heimlicher weise/Potájemnie. Succernere, idem quod Secernere.

Cērōmă, ătis, gen. neut. ein Oel damit sich die Ringer oder Kämpffer zu salben pflegten/darnach wurden sie mit Staub besprengt/Máść zápaśników. hinc Cērōmătītes, æ, g. m. der solche kampffer salbet / Co Zápáśników máśćią smárnie. Cērōmătĭcŭs, a, um, der mit solchem Oel gesalbet ist/Pośmárowany máśćią taką.

Cĕrōstrōtŭs, a, um, eingelegte Arbeit der Tischmacher/von mancherley Farb/ Sádzenie stolárskie rożnemi farbámi.

Cērrŭs, i, g. f. Arboris glandiferæ species, ein Cyrnenbawm / Drzewá dębowego pewny rodzay. Cerrinus & Cērrĕŭs, a, um, auß Cyrnenbäwmen holtz gemacht / Co z tego drzewá jest zrobione.

Cĕrtō, as, avi, atum, cērtārĕ, zancken/streitten/ mit einem wetten/ Potykáć śię z kim. unde Cērtātiō, onis, g. fæ. ein Zanck/ Potyczká Cērtāmĕn, inis, g. n. Streit/Bitwá. *Funestum, Alacre, Anhelum, Anceps, Atrox, Miserandum, Sævum, Acre, Tumultuarium, Acerbum, Durum, Validum, Miserabile, Luctuosum, Avidū, Asperum, Trepidum* Item, ein Kampf Gonitwá zápaśnicza. Cērtātŭs, ūs g. m. idē ac Certamen. Cērtātĭm, adv. Kampffsweiß/ Vbiegájąc śię po zápáśnicku. Cērtŭs, a, um, sicher/gewiß/Pewny. pewien. Certum est, Es ist gewiß / Pewna jest Pro certone? Jsts gewiß? A prawdaż? Certus, cum genitivo; Virg. Jam certus eundi, entschlossen zu gehen / Pewien tego że ma odiść. Cērtē adverb. gewißlich/ Pewnie. Cērtīscō, as, are, pro certus fieri. Cērtō adverb. gewißlich / ohn zweiffel/ Pewnie. Bez wątpienia. Cērtĭōrō, as, are, wissen lassen/ Vpewnić kogo. Cērtĭōrŏr, aris, atus sum, cērtĭōrārī, pro certior fieri

Cerva, vide Cervus.

Cērūchŭs, i, g. m. lat. Cornutus, das höchst von einem Mastbawm/ da die Segel gleich an zwey Hörner gebunden werden/Másztowy drąg rogáty. ponitur que pro extremis antennis in navi, quæ in utrumque latus diffunduntur.

Cērvīcăl, vel cērvīcālĕ, is, gen. n. ein Hauptküssen / Poduszká. Cērvīcōsūs, a, um, hartnäckig/ Vporny. Cērvīcŭlă, dimin. Geneckle/ Szyiká.

Cervisia, æ, g.f. Bier/ Piwo. alij Cerevisiam dicere malunt.

Cervix, icis, gen.f das Gnick/ oder Hinderthell am Halß/ Szyiá. Szyie tył. *Candida, Lactea, Nitens, Blanda, Ambrosia, Mollicutis.* Cervix vitis, die dicke deß Weinstocks / Mioszßość winney máćice.

Cerussa, æ, g.f. Bleyweiß/ Bielidło. Bleywás.

Cerussatus, a, um; ut: Meretrix cerussata, eine Metz/ so sich mit Bleyweiß bestrichen/ Białagłowá bleywásem wybielona.

Cervus, i, g. m. ein Hirsch/ Jeleń. *Levis, Vivax, Imbellis, Fugax, Fabens, Agilis, Corniger, Velox Quadrupes, Pavidus, Velocer, Trepidus, Celer, Celeripes, Vagus, Fugitivus, Timidus, Velocipes.* hæc Epith. etiam dici possunt de Cerva; sed mutato g.m. in fæmin. Cerva, g. fœm. ein Hind / Łánia. Cervarius, & Cervinus, a, um, ut: Cornu cervinum, ein Hirschhorn/ Rog jeleni. Venenum cervarium, Hirschgifft / Jad jeleni.

Ceryx, icis, gen. masc. ein Gerichtsbot/ Posel. Woźny

Cespes, vide Cæspes, Cessim, & Cesso, as, vide Cedo.

Cesticillus, i. g.m. ein Ring auß Tuch / oder etwas anders gemacht / den man auffs Haupt legt/ wenn man ein Pack oder Last tragen wil/ ein Wisch/ Koło ábo obręczká ná głowę.

Cestrum, vide Castrum.

Cestus, i. g. m. ein Gürtel der Liebe/ Pás ábo związek miłośniczy. Item pro quovis cingulo, allerley Banden/ Pás wßelaki ábo związek. Incestum, g.n. ein Blutschand/ Kazirodztwo. *Nefandum, Sordidum, Spurcum.* Incesto, as, avi, atum, incestare, Unkeuschheit mit Blutfreunden / Zgwałcić pokrewną swoię/ y kázirodztwem zelżyć. Incestus, a, um, Blutschänder / Kázirod. Incestuosus, a, um, idem. Inceste adverb. ut: Inceste nubere, einen Blutfreund oder Blutfreundin zur Ehe nehmen / Spokrewnym álbo pokrewnąw małżeństwo wstąpić. Incestificus, a, um, der Blutsfreunde schändet/ Kázirod. Nierządny.

Cetra, æ. g.f. ein Schild den die Spanier brauchen/ Tarcza. *Pugnax*, Item, Arbor, Cetratus, a, um, der solchen Schild braucht / Páweźnik. Żołnierz páwęże noßący.

Cetus, i, g. masc. vel Cete. g. neut. plur. num. ein Wallfisch/ Wieloryb. *Scopulosa, Grandia, Horrida, Immania.* Cetarius, ij, g.m. der grosse Fisch verkaufft / Ryb wielkich przekupień. Cetariæ, arum, g.f. plur. num. Grosse Weyer oder Graben nahe beym Meer / darin man grosse Fisch setzet/ Wieloryby sadz. Cetaria, orum, pl. num. grosse Meerfisch/ Wielkie ryby morskie.

Ceu, adverb. similitud. magis est poëticum, quàm oratorium, gleich als/ Jáko.

Ceva, æ, gen. fœm. genus vaccæ humilioris.

Ceveo, es, cevere, id est, clunes motitare, den Arß bewegen/ & obscœno tali modo blandiri.

Chære, id est, Salve.

Chærephyllon, i. g.n. herba, Körbel/ Trzebulá. vulgò Chærofolium.

Chalanias, æ, gemma.

Chalcanthum, i, g.n. Atramentum sutorium, Schuhmacher Schwärtz/ Koperwás

Chalceus, vide Chalcitis.

Chalceos, genus her. spinosum.

Chalcidia, æ, g.f. ein Gattung Kreyden / Rodzay Kredy. It. Pádálec. Jászczorká. & genus serpentis.

Chalcis, idis, g.f. Serpens ex genere lacertarum. Est & avis nocturna ex genere accipitrum. Item, piscis.

Chalcites, is, g. fœm. gemmæ species.

Chalcitis, is, gen. f. ein ährin Stein darauß man Möß vnd Kupffer macht/ Kupffererz/ Mosiężna rudá. Chalceus, a, um, id est, æreus.

Chalcographus, i, gen. masc. ein Buchtrucker/ Drukarz. Chalcographia, æ, g. f. ein Buchtruckerey / Drukárstwo.

Chalcus, i, g.m. genus nummismatis.

Chalybs, ybis, gen. mas. Stahl/ Stal. *Letifer, Durus, Strictus, Noricus, Vulnificus.* Chalybes, populi Ponti, welche Mettall graben das man Stahl nennet/ Narod pewny gdźie stal kopią.

Chamæacte, es, gen. fœm. Acten oder Attich/ herba, Chebd.

Chamæcerasus, i, g.f. arbor humillima ex cerasorum genere.

Chamæcissus, i, g. m. Ebhew/ Bluszcz poziemny.

Chamæcyparissus, i, g. f. herba, klein Cypressenkraut/ Cypris ziele.

Chamædaphne, nes, g f. Eingrün/ Bárwinek. Jágoda bábia.

Chamædris, yos, g. f. herba, Vergiß mein nicht/ Ożánká.

Chamælæa, æ, ge. fœm. Fünfffingerkraut/ Plin. Pław.

Chamæleon, onis, g. m. herb. ist zweyerley: das weiß/ Martendistel/ das schwartze/ Eberwurtz/ Łe. pczyca. vulgò, Chamæleonta,

Chamæleuce, es, g. f. Hofflattich/ Kwiat.

Chamælaon, i, g. n. Camillen/ Rumien.

Chamæmyrsine, es, gen. f. herba, Meußdorn/ Iglica ziele.

Chamæpitys, tyos, g. f. vulgò, Iva dicta, wilde Jven/ Jwá ziele.

Chamærops, opis, Gamanderlin/ Ożánká.

Chamus, mi, g maf. ein Gebiß an einem Zaum/ Ogłowká.

Chaos g. n. indeclinabile, ein Vermischung aller Ding/ darauß die Elementen vnd alle andere Ding jhren Anfang haben/ Zámießánie wßytkich rzeczy/ jákie było przed stworzeniem swiátá. ut Poëtæ ajunt. *Avidum, vetustum, inane, triste, profundum, horrendum, confusum, umbriferum, durum, deforme, atrum, obscurum, voraginosum, horrificum, inscrutabile, longævum.*

Chara, æ g. f. genus radicis.

Characias, æ, g. maf. Tithymali genus, ramos habens digitali craßitudine.

Character, eris, gen. maf. ein Zeichen oder Form etwa eingetruckt/ Cechá. Formá.

Charax, acis, g. m. ein Rebstock/ Tycz. unde, Vineæ characatæ,

Chariophylum, li, g. neut. Näglin/ Gozdżiki. Aroma est.

Charis, itis, g. f. lat. Gratia, Danck/ Dżięká. *Dulcis, grata, blanda, culta, læta, decens* Charisma, atis, g. n. eine Gaab/ oder Geschenck/ Dar. Charistia, orum, g. n. pl. nu. ein Fest daran die Freund oder Verwandten zusammen kommen/ ein Freundmahl/ Biesiádá przyiacielska. Charistia, æ, idem Charitas, atis, g. f. Liebe/ Miłość. hominum tantum est. Charus, a, um, lieb/ werth/ Miły.

Charta, æ, g. f. Papyr/ Pápier. Lusoriæ chartæ, Kartenspiel/ Kárty gráckie. Chartula, æ, dimin. Chartularius, ij. g. maf. ein Papyr macher/ Pápiernik. Chartaceus, a, um, von Papyr/ Pápierowy. Chartarius, a, um, idem Officina chartaria, ein Papyrmühle/ Pápiernia/ Chartophylacium, cij, g. n. ein Behaltnuß der gemeinen Stadtbrieff/ Káncellaryá. hinc, Chartophylax, acis, g. maf. Einer der solches verwahrt/ Ktory ksiąg publicznych strzeże.

Charus, & charitas, vide Charis.

Charybdis, dis, g. f. ein Würbel im Meer/ Topiel. inter Calabriam & Siciliam. *Metuenda, concava, rapax, sæva, oblatrans, minax.* Charybdis bonorum, ein Verschlemmer aller Güter/ Vtrátá dobr wßytkich.

Chasma, atis, gen. n. ein grosser Riß der Erden/ Rozstąpienie ziemie. *Hians.* Chasmaticus terræ motus, darob das Erdreich spaltet/ Trzęsienie ziemie z rozstąpienięmsie.

Chaus, i. g. m. Lupi species, pardorum maculas habentis, quem alio nomine lupum cervarium vocant.

Chelæ, arum, g. f. die Krebs oder Scorpions-scheeren/ Nożyce rákowe.

Chelidon, onis, latine Hirundo, ein Schwalb/ Jáskołká. Chelidonia, æ, g. f. herba, Schölwurtz/ Jáskołcze ziele. Item, Ventus, qui & Zephyrus, Westenwind/ Wiátr záchodny. Item, Gemma, ein Schwalbenstein/ Jáskołczy kámień. Item, genus aspidis. Chelidonium, idem quod Chelidonia herba, *Purpurea.*

Chelone, es, g. fœm. ein Schneck/ Schildtkrott/ Żołw. Chelonophagi, Schneckenfresser Żołwiojad. Chelonitis, is, g. fœ. ein Krottenstein/ Żołwi kámień. Chelonium, ij, g. n. ein Schneckenhäußlein/ Żołwia skorupá.

Chelonium, ij. g. n. vel Chelonia, æ, g. f. die Balcken oder Bäwm/ darinn die Welle vmbgetrieben wird/ so man etwas schweres auffheben/ oder ein Vaß mit Wein auß einem Keller damit ziehen wil/ Windowe wręby. Succula, die Welle so darin gehet/ Windá.

Chelydris, is, g. f. est testudo marina. Chelys, ys, g. f. proprie est Testudo. Item, pro instrumento musico sumitur; die Lauten/ Lutnia. *Horrisona, Sonora, Apollinea, Fatiloqua, Cava, Docta, Canora, Incurva, Multiloqua, Dulciloqua, Dulcisona, Blanda,* hinc Chelius, gen. maf. ein Lautenschläger/ Lutnistá.

Cheliscus, i, g. maf. Latinis Anserculus est; unde & puppis extremum, quod ornatus gratia ad anseris similitudinem effictum erat, Cheniscum appellarunt, der Gipffel hinden am Schiff/ Gąská v okrętu.

Chēnŏbŏscīūm,ij,g.n.ein Gänßweyd/Kocwc gesi.& Chēnŏtrŏphīūm,ij,gen.n.ein Gänßstall/ Chlew gesi. Chēnŏmўchŏn, herba,ad cujus aspectum anseres expavescunt.

Chĕŏpīnă, æ, g. f. der dritte Theil einer Maß/ Trzecia cześć w mierze.

Chīlīārchūs, chi, g.m. ein Obrister über tausend / Pułkownik. Tysiącznik. apud latinos Tribunus est. Chīlīās,īādĭs,ein Zahl die tausend begreifft/Tysiączna liczbá.

Chīlŏ,onis, g.mas. einer der grosse Lefftzen hat/ Wárgáty.

Chĭmæră, æ, g.fœ.ein Geyß/ Epith. vide Capra.

Chīmĕrīnŭs,a,um,Winterlich/Zimny.

Chīragră, æ, g.fœ. das Zipperlein in Händen/ Łamanie w reku. Chīragrĭcŭs,i.g.mas. der das Zipperlein hat / Ktory ma łamánie w reku.

Chīrĭdōtŭs,a, um, ut: Tunica chiridota, ein Rock mit langen Ermeln / Szátá z długimi rekawámi. Manuleata vestis,latine.

Chīrŏgrăphŭs, phi, g.m.& Chirographum,i, g.n.ein Handschrifft / Cyrográf. Chīrŏgrăphārĭŭs, a,um ; ut : Debitor chirographarius, ein Schuldener/der einem vmb gelehnt Geldt sein eygen Handschrifft gibt / Dłużnik cyrográfowy.

Chīrŏmāntīă,æ,d.f.Weissagung auß den Händen/Wrożká z reku.Chīrŏmāntĭs,is,gen.m. ein solcher Weissager/ Wieszczek z reku.

Cheironeon,vel Chīrōnīŏn,ij,g n.ein Kraut/ Centurzyta. vulgò Rhapontica. Item, alia herba.Panacea chironium , Heydnisch Wundkraut/ Pának.

Cheīrŏnŏmŭs,i,g.mas.ein Gauckler/Kuglarz Jestow mistrz. lat. Gesticulator. Cheīrŏnŏmōn,ontis,g.m.idem.unde,Chīrŏnŏmĭă,æ, g.f. ein Dantz mit viel seltzamer Geberden der Hände/ Plesyrozmáyte. Item,ein ordentliche Weise die Geberden zu führen / davon die Rhetores lehren/ Jestow náuká.

Chīrŏthēcă,æ,g f.ein Handschuch/Rekáwica.

Chīrūrgŭs,i, g.masc.ein Wundartzt/ Cyrulik. Chīrūrgĭcŭs,idem. Chīrūrgĭă,æ,g.f. Wundartzney. Cyrulicka náuká.

Chlămўs, mўdĭs, g. f. ein Reutter-Rock / kurtz Kriegskleid/ Opończa/ Szátá żołnierská. *Aurata,Sarrana,coccinea, Spartana, odorata, depicta auro.* Chlămўdātŭs, a, um, mit solchem Kleid angethan/Szátą táką odźiány. Chlămўdŭlă, diminut.

CH

Chlōrĭōn,ōnĭs, g.masc. Avis est lutei coloris, perpetuas cum corvo inimicitias exercens , altero alterius ovis insidiante.

Chlōrītēs,æ.gemma est,herbacei coloris,quæ in scyllæ avis ventre invenire creditur.

Chŏă,æ, g.f.lat. Congius.

Chœnīx,īcĭs, g. n. ein Maß hält zween sextarios , so viel gab man bey den Griechen täglich einem Knecht zur Speiß/Trzykwartowa miára. kiedys Grekowie ná dźień káżdemu zołnierzowi táka miarę potrawę wydźie lali. unde,Chœnici ne insideas,Du solt nicht müssig gehen/vnd des künfftigen kein Sorg haben/ Niecżekay áżci pieczony. wrobel w gebę wleći.

Chŏlĕră, æ, g.f. bitter Blut / Kolerá. Chŏlĕrĭcŭs,a,um,einer der solche Kranckheit hat / Kolerycżny.

Chōmă , ătĭs, g. n. ein auffgeworffner Erdhauff an eim Wasser oder Fluß damit er nicht außbreche/ Grobla.

Chōrdă,æ,g.f.ein Seyl/ Schnur/Powroz. Item.Seyten/Stroná. *Tenuis, Tinnula, Sonora, Querula, Resona, Vocalis.*

Chōrdāpsŭs, i, g.mas. Darmgicht in den obern Därmen/ Gryżienie. Kolika.

Chŏrŏbătēs,æ.g f. ein Richtscheyd oder Richtschnur/ Rutmistrskie práwidło.

Chōrŏgrăphŭs,i, g.mas. locorum descriptor, Der die Landschafften beschreibet / Co rozne mieysc położenia opisuie.

Chōrs tis, g.f. ein Hof in einem Hauß / da man Hüner / Endten / vnd dergleichen Vieh erhalten kan/Podworze.Kurnik.Chōrtālĭs,le; ut:Gallina chortalis , ein Henne die darinn erzogen wird/ Kokoß z kurniká.

Chŏrŭs,i. g. m. propriè ein Versamlung derer die singen vnd springen / Gromádá ludźi śpiewáiących y skáczących.Item,das Ort der singenden in der Kirchen / Mieysce śpiewákow w kośćiele.*Sacrificus, dulcicanens, canorus* Ara primaria, ein Chor Altar/ Ołtarz przedni. Chŏrŏdĭdāscălŭs, i, Magister chori. Chŏrōstrătēs , Præcentor chori.Chŏrāgŭs, i, g.mas. ein Chorsinger/ Przodujący w śpiewániu. Item , ein Tantzmeister/Márszałek w tańcu. Chŏrāgĭūm,ij, g. n. ein Zurüstung zu solchem Schawspiel / Tanicczni-

cznicá Przygotowánie do spiewánia. Chōraūlēs,æ, g. masc. einer der im Chor auff der Fleuten/ Schalmeyen oder Posaunen bläst / Surmácz. Pißczek. Chōraūlă,æ, g. foe. vocatur ars tibicinum. Chōreūtēs, ein Täntzer/ Tanecznik. Chōraūlĭstrĭă,æ,g. fæm. ein Täntzerin/Sängerin/Taniecznicá. Spiewaczká. Chōrēă,g. f. ein Tantz/ Tániec. *Ludens, Ludicra, Dulcis, Hilaris, Agilis, Grata, Blanda.* Chōræūs,i,g.m. Pes metricus, qui & Trochæus dicitur, constans ex- etc. Et Chōrĭāmbūs.

Chrēsĭs,is,g. f. latinè usus, unde Cătăchrēsĭs, abusio.

Chrēstōn, herba, zame Endivien / Podrożnik ziele.

Chrĭă, gen. f. est brevis sententia vel breve dictum cum autoris allegatione.

Chrĭsmă,is,gen.f. lat. Unctio, ein Salbung/ Pomázánie Smárowánie. Chrĭstūs, ein Gesalbter/ Pomázániec. Deus Filius, secunda in Deitate persona. *Salutifer, Omnipotens, Salutaris, Innocuus, Cælipotens, Sacer, Insons, Inclytus,* Chrĭstĭānī, qui Christi disciplinam profitentur. Chrĭsmă, ătĭs,g n. idem quod unguentum sive unctio, die Salbung/ Oelung / Pomázánie. Sacrum Chrisma, unum ex septem Sacramentis Ecclesiæ Catholicæ, quo inunguntur ad luctandum cum diabolo, eins auß den sieben Sacramenten der Catholischen Kirchen/ die letzte Oelung/ Jedno z siedmi sákrámentow w kátholickim kośćiele/ ostátnie pomázánie. Libeum, das Fäßlein mit dem heiligen Oel/ Pußká z tym oleykiem.

Chrōmĭs,is,g f. piscis in aqua nidificans.

Chrōmbūs,i,g.m. piscis marin.

Chrŏnŏs, lat. Tempus. Chrŏnĭcă, orum. g.n. pl. num. Chronick/ Geschichtbuch das die Zeit anzeigt/ Kroniká. Latinè Annales Chrŏnĭcūs, i,g. m. ein Geschichtschreiber / Co dźieie opisuje. Chronicus,a,um, ut: Libri chronici, Bücher der Geschichte / Kśiąßká w ktorey dźieiesa opisáne.

Chrȳsānthĕmŏn,i, gen. n. Graßblumen/ Rumien.

Chrȳsēndĕtă, orum, g.n. plu. nu. Geschirr mit güldenen Spangen / Náczynie / wzłoto oprawne.

Chrȳsĭtĭs,is,g.f. Spuma auri. Est & herba, aliàs Chrȳsŏcŏmē, ēs, g.f.

Chrȳsŏcōllă,æ, g. fœm. Berggrün/Bley złotnicży.

Chrȳsŏlĭthūs,i,g. masc. lapis pretiosus, aureo nitore translucens. *Flavus, Nitens, Lucens.* Chrȳsŏs,g.m. latinè dicitur aurum; unde multa composita. Item, Piscis aurei coloris.

Chūs, sive Chŏă,æ,g. fœ. ein Schöpffgeschirr/ Gárniec miárá.

Chutra, vel Chȳtră,g.f. Et Chutron, vel Chytron,g.n. lat. Olla, ein Kochhafen/ Gárniec. unde Chȳtŏrpūs trŏpŏdĭs, ein Dreyfuß/ darauff man die Häfen beym Fewr setzet / oder ein Hafe mit Füssen/Tripus. Gárniec ná nogach.

Cĭbūs,i,g. masc. Speiß/Pokarm *Conditivus, Condititius, Electilis, Sapidus, Mitis, Suavis, Lautus.* Cĭbārĭūm, ij,g.n. idem, oder Nahrung/ Obrok. żywność. Cĭbārĭūs,a, um, das zu der Speiß gehört/Obroczny. Pokármowy. Panis cibarius, Haußbrodt/ Rockenbrodt/ Domowy/czeládny chleb. Vinum cibarium, schlechter Wein/ Poślednie wino. Oleum cibarium, Oel das man in der Speiß braucht / Oley do pokármow. Homo cibarius, ein Kostgänger / Stołownik. Co do stołu chodźi. Cĭbātūs,ūs,g.m. Speisung/ Stráwá. Cĭbālĭs,le, idem. Cĭbŏ,as, avi, atum, cĭbārĕ, speisen/ Karmić. Cibotium, vel Cĭbōrĭūm, g.n. ein kleines Geschirrlein oder Trincktöpfflein/ Kieliszek. Item, Ciborium, vox ab Ecclesia catholica usurpata, est vasculum Eucharistiæ asservandæ.

Cĭcādă, æ, g.f. ein Hewschreck/ Konik robak. *Rauca, Æstiva, Stridens, Dulcisona, Resonans.*

Cĭcātrĭx,ĭcĭs,g.f. ein Wundmal/ Blizná. *Vulnerata, Sublurida, Fœda, Marcida.* Cĭcātrĭcōsūs,a, um, voll Wundmal/ Szrámowány. Cĭcātrĭcŏ, as,avi, atum, cĭcātrĭcārĕ, Einem ein Wundmahl schlagen/ Zádáć komu ránę. Náßrámowáć. Cĭcātrĭcŭlă,æ, dimin.

Cĭccūm,i,g.n. membrana tenuis, quæ in malis Punicis velut cellularum discrimen.

Cĭcĕr,ĕrĭs,g.n. leguminis genus, Kichern/,Cieciorka. *Madidum, tepidum.* Cĭcercŭlă,æ,g.f. dimin. Cĭcĕrcŭlūm,i, g.n. genus synopidis, cuius species tres, rubra, minus rubra, & inter has media.

Cĭcĕrbĭtă,æ,g.f. Hasenkohl/

Cichoreum,i,g.n.& Cichŏrēă,æ,g f. der Wegwart/Podrożnik ziele. Cichorium, idem.

Cĭ-

Cicindela, æ, g. fœ. ein Liechtmuck/die zu Nacht scheinet / Zlotnik robaczek.

Ciconia, æ, g. f. ein Storch/Bocian. *Glotorans, Pietatis cultrix, Gracilipes.*

Cicur, uris, adject. g. omn. zam/ Ogłaſkány.

Cicuro, as, are, zam machen/ Ogłaſkáć.

Cicurio, is, cicurire, kråhen / gleich wie ein Hahn Piáć ják kur.

Cicuta, æ, g. f. Bangenkraut/Wütterich/Swinia weſz ziele herba venenosa. *Fragilis, Letifera, Tribialis, Tenuis, Rauca, Arguta, Levis.*

Cidaris, is, g. f. Tegumentum capitis regum insigne, ein Türckenhut/ Záwoy.

Cieo, es, civi, citum, ciere, bewegen/erwecken/ Pobudzam. Poruſzam. Cio, is, civi, citum, eivi, citum, cire, idem acciere; sed in hoc differunt, quod Citum à Cieo priorem corripit, & Citum à Cio producit. Turbas ciere, Auffruhr machen / Burdy ſtroić. Cietur, Er wird angereizt/Bywá pobudzány. Ciens, entis, partic. ut: Prælium ciens ipse, der ſchlacht Anfänger/Pobudzáiacy bitwy. Cit⁹, a, um, bewegt/angereitzt Poruſzony. Wzbudzony. Item, behend/ſchnell/ Pretki. Rychły. Alvus cita, Der Durchlauff/ Biegunká. compoſ. Accio, is, accire, & Accieo, es, acciere, beruffen / beſchicken/Przywoływáć. wzywáć. Concio, is, civi, citum, concire, verſamlen/zuſammen beruffen/bewegen. Poruſzáć. Zwoływáć. Concio, onis, g. f. ein Verſamlung des Volcks / Zgromádzenie Ludzi. ein Red an eine Gemeind/ Predigt/ Mowá w zgromádzeniu. Kazánie. Conciuncula, æ, dim. Concionor, aris, atus ſum, concionari, ein Predig oder Red thun/Kazánie mieć. Concionans, antis, partic. der ein Red/ein Predig thut/Kazacy. Concionator, oris, g. m. ein Prediger/ Kaznodzieiá. Concionabundus, a, um, offt predigende / Czeſto kazacy. Concionalis, le, zur Predigt gehörig / Do kazánia należacy. Concionarius, a, um, gemeinfertig/Káznodzieiſki. Concionatorius, a, um, ut Tibia cōcionatoria, damit man Volck zuſamē beruft Piſzczałká do zwołá y wánia ludu ſłużacá. Concio, es, civi, citū, penul. conciere, zuſamē fodern Zwoływác zgromádzać. Concitus, particip. bewegt/Poruſzony. Cito, as, are, proprie, beruffen/Zawołáć. Authores citare. auß gewiſſē Scribentē etwz beybringē/Miánowáć authory kśiąg. It. Citare, anreitzē Pobudzáć. Citatus, par. ut: Equo citato vadere, mit vollem Sporenſtreich reitten/Pedem ná koniu bieżeć. Citatim, ſchnell Pretko. Concito, as, are, frequent. faſt bewegen/ treiben / reitzen/ Pobudzáć. Equum calcaribus concitare, dem Roß die Sporen geben / Koniá oſtrogá zeprzeć. Concitatus, a, um, particip. getrieben/Pobudzony. Concitator, oris, gen. m. ein Beweger/Anhetzer/Pobudzácz. Concitatio, onis, g. f. ein Auffweckung/Pobudzánie. Excire, auffmahnen/Pobudzáć. Wywoływáć. Excire ſomno, vel ex ſomno, erwecken/ Pobudzić ze ſnu Excitus, a, um, auffgemahnt/Obudzony. Excitare, & Incitare, idem ac Concitare. Excitare riſum, ein Gelächter machen/Smiech wzbudzić. Excitari, erweckt werden, Obudzonym być. Excitatus, a, um, bewegt/auffgemuntert/ Poruſzony. *E*xcitatē adver. wacker/munter/ Rzeſko. Incitatus ira, erzürnt / Zágniewány. Incitatio orationis, Hefftigkeit der Red/ Poruſzenie mowy. Incitamentum, & incitabulum, i g. n. Anreitzung/Pobudká. Incitus, a, um, angetrieben/Pobudzony. Incitatè adver. beweglich/ ſchnell/Pedem. Oſcitare, gehnen/Ziewáć. Lenistwo co czynić. Oſcitatio, das gehnen/Ziewánie. Lenistwo. Oſcedo, dinis, g. f. die Kranckheit wenn einer viel gehnen muß/Ziewáczká. Recitare, laut leſen/erzehlen/Głośno czytáć/âbo/ wyliczáć. Recitatio, onis, g. f. ein Erzehlung/ das leſen mit lautrer Stimm/Wyliczânie czego głośne. Recitare, eſt deſcripto dicere. Recitator, oris, g. m. der da auſſaget oder erzehlet / Ten co powiádá álbo teſz wypowiádá.

Cilicium, ij, g. neut. ein hārin Tuch/ Włośienica. Cilicinus, a, um, ut: Veſtis cilicina.

Cilium, ij, g. n. die Augenlieder/Powieki. Supercilium, ij, g. n. die ober Augbrahen/Brwi. *Nigrum, ſeverum, atrox,*

Cillere, id eſt, movere, ut: Frumenta cillentur.

Cilo, onis, g m. der ein ſpitz Haupt hat / Głowy podługowátey.

Cimex, micis, g. m ein Wandlauß/ oder Wenteln / Pluſkwá.

Cinædi, pl. n. apud Veteres dicti ſunt ſaltatores, poſtea etiam pueri meritorij, inde Cinædicus, a, um.

Cinamomum, alij Cinnamomum, i, g. n. Zimmetrind/ Cinámon.

Cin-

Cĭncĭnnŭs,i.g.m.krause Haarlocken / Kedzierze. Cĭncĭnnātŭs, a, um, der krause Haar hat/ Kedzierzáwy.

Cĭnĕr,& Cinis,nĕrĭs,g.m. Asche/Popiol *Fumans,ferbens,bermifer,ater,adustus*, Cĭnĕrĕŭs, a, um,ut:Cinereus color, Aschfarb/ Popieláſta máść. Cĭnĕrĭcĭŭs, & Cĭnĕrācĕus,a,um,idem. Cinefacio, Veteres dixerunt, pro, In cinerem redĭgo.

Cĭnĭflō, ōnĭs, g.m. Einer der das Haareysen zum krausen warm macht/ Kedziornik. Item,ein Schmeichler/ Pochlebcá.

Cĭngŏ,is,cinxi,cinctum,cĭngĕrĕ,vmbgürten/ vmbgeben / Opaſáć. Obſtąpić. urbem mœnibus cingere, ein Stadt mit einer Mawr vmbgeben/ Miáſto obmurowáć Cĭnctŭs,a, um, particip. allenthalben vmbgeben/ Obſtąpiony. Obwiedziony. Cinctus,us,gen.m. Cingulum,g.n.& Cĭngŭlŭs,i.g.m. ein Gürtel/ Pás. Cĭnctĭcŭlŭs, dimin. Cĭngŭlă,læ,gen.f. ein Roßgurt/ Poprąg. Sŭccĭngŭlŭm,i,g.n. ein breiter Gürtel/ Podkáſta Szeroki pás. Accingere, idem quod Cingere, Accingere se alicui rei, sich zu einer Sach rüsten/ Przygotowáć śię do czego. Accĭnctŭs,a,um, ut: Accinctus itineri, Wegfertig/ Przygotowány. Discingere, auffgürten / Odpáſáć. Rozpáſáć. Discinctus, a, um, partic. auffgegürtet/ Rozpáſány. Discinctos, antiqui, Negligentes, & desides appellabant, faul vñ nachlässig/ Niedbáły. Intercinctus, a, um, particip. ab Intercingere, vmbgeben mit allerley Farben / mit streiffen abgetheilet/ Nákráptány. Przedzielány. Percingere, idem quod Cingere. Præcingere, vornen zugürten. Opáſáć śię. Item, sich rüsten vnd schürtzen/ Podkáſáć przypáſáć. Prçcinctus,a,um,ut: Præcincti parietes opere testaceo. Procingere etiam significat, rüsten/ Gotowáć. Procinctus, a,um, wol zum Streit gerüst/ Do bitwy gotow. Procinctus,us, gen.m. ein Schlachtordnung zum Streit gerüst/ Woiſko w ſpráwie uſzykowáne do bitwy. Stat in procinctu acies, das Kriegsheer steht in voller Schlachtordnung / Gotowe woiſko do potrzeby. Rĕcĭngĕrĕ, entgürten/ Odpáſáć Rĕcĭnctŭs,a,um, auffgegürtet/ Odpáſány. Succingere, sich untergürten/ auffschürtzen/ Podpáſáć śię. Succingere se cultro, ferro, pugione, sich begürten mit allerhand Waffen/ Przypáſáć broń. Succinctus,a,um, kurtz/ Krotki, ut: Succincta oratio, ein kurtze Rede/ Krotka mowá. Sŭccĭnctōrĭŭm,ij,g.n. ein Schurtz/ Fürtuch/ Schorc. Fártuch. & Sēmĭcĭnctĭŭm, ij, g.neut. idem.

Cĭnnăbărĭs, is,g.f. Cynnober/ Cinober.

Cĭnnără,g.fœm. eine Gattung Distel/ bey den Frantzosen Artischaut / Rodzay pewny oſtu.

Cĭnnŭs,g.m. ein Haarlock/ Kedzior. Cōncĭnnŭs,a,um, herrlich/ fein/ vnd wol gemacht/ Skłádny. Piekny. Concinnus, i, g. m. genus potionis ex multis liquoribus confectum, ein vermischter Tranck / Pomieſzány trunek z wielu rzeczy. Cōncĭnnŏ, as, are, eygentlich zusammen setzen/ Skłádáć. Zporządzáć. Uxorem lachrymantem concinnare, versöhnen/ Zonę płácząca ubłagáć. Cōncĭnnātŏr,oris,g.m. ein Flicker vnd Schmücker böser Sachen / Jednácz złych ſpraw. Cōncĭnnĭtās,atis & Cōncĭnnĭtūdō,dinis,g.f. Gezierd/ Geschick/ Piekność. Skłádność. Cōncĭngĕntĭă, æ,g f. idem, sed insolens apud Sidon. Cōncĭnnē adver. eygentlich/ fein/ Ozdobnie/ głádko. Cōncĭnnātĭŏ, onis, g. fœ. Zusammenordnung / Bereitung / Skłádność. Zporządzánie. Incōncĭnnŭs, a, um, vnhöflich/ Nie ozdobny. Incōncĭnnĭter, adverb. nicht eygentlich/ Nieskłádnie. Rĕcōncĭnnārĕ, wieder zusammen ordnen / Znowu weſpoł ſkłádáć.

Cio, cis, vide Cieo.

Cĭppŭs, i,g.m. ein Stock darinn man die Vbelthäter legt/ Kuná. Kłodá. Item, ein Gedächtnüß-Seule/ Grabstein/ oder auffgeworffener Erdhauff/ Nágrobek. Item, ein Creutz/ oder sonst etwas auff der Strassen das den Weg zeigt / Krzyż / abo inákſzy mil znák. Vulgò Boża meká.

Circā Præpositio, serviens accusativo, Bey oder vmb/ Około. Item, Von. Circa forum, vmb den Marck/ Koło rynku. Circa, adver. Ad capiendas muscas circa grassantes, vmbher schwermende Fligen zu fangen / Do łápánia much kołolátájacych.

Cĭrcēă, æ,g.f.& Circæum,g.n. herba, Alraun/ Czárownik ziele.

Circenses ludi dicti sunt, quod Romæ in circo fierent, allerhand Kurtzweil / als Ringen / vnd Rennen/ so dem gemeinen Volck zu gefallen pflag/ geschehen zu Rom/ Igrzyſká ktore śię w Rzymu ná rynku odprawowáły.

Cĭrcĕrŭs, Navis Asiani prægrandis.

Cir-

Cīrcĭnūs,i,g.m.ein Circkel/Cerkiel. Cīrcĭnō, as, avi,atum,cīrcĭnārĕ,mit dem Circkel rund machen/Rokko cerklem uczynić. Cīrcĭnnātō,adv. Ringsweiß herumb/Okrągło. Cīrcītēs,circuli ex ære facti. Item genus oleæ Plin.

Cīrcĭtĕr,Præpos. serviens accusativo,Vmb/oder Bey/Koło, ad tempus & ad numerum refertur, interdum ad locum, ut: Circiter meridiem,vmb den Mittag/Koło południa. Circiter triginta,bey dreissig/Koło trzydziestu. Loca hæc circiter, vmb diese Orth / Koło tych mieysc. Circiter, adver. ut:Ad sextum circiter idus Majus, vmb den andern Tag des Mays/ Około dnia wtorego Maja.

Cīrcĭūs, i, g.mas. ein Wind/der sonderlich im Delphinat vngestümmiglich regiert / Wiatr burzliwy we Franciey w Delfinatu zwyczainy. Cīrcōs, Accipitris quoddam genus,altero pede claudum. Item,Gemma.Pyris similis.

Cīrcŭlūs, i,g.m. ein Ring oder runder Kreyß/ Krąg Okrąg. Cīrcŭs,i,g.m.idem dicitur & locus muris septus. Mathematici definiunt Circum, figuram planam, una tantum linea contentam, in cujus medio punctus sit,à quo omnes lineæ ad circumferentiam ductæ inter se sunt æquales. Circulus ligneus, ein Reyff / Obręcz.Circul.mensarius ein Tischring/Prawda Cīrcŭlārĭs e,rundächtig/ Okrągły. Cīrcŭlō,as, avi,atum,cīrcŭlārĕ, rund machen/ in den Circkel bringen/ Okrągło co czynić. Cīrcŭlātŏr,oris, g.m.ein Landstreicher/Tyriackskrämer/ein Gauckler/Szálbierz. Lekarz jármárkowy. Circŭlātrix, īcĭs, g. f. ein Landstreicherin/ Ktora biega wszędzie. Cīrcŭlātōrĭūs, a,um,ut: Sermo circulatorius, ein gäucklerisch Geschwätz/ Szálbierska mowa. Cīrcŭlātĭm adver. vmb vnd vmb/ W koło.

Cīrcŭm, Præp.serviens accusativo,rund vmb/ koło. ut: Quæ circum illam essent, die vmb sie waren/Ktore koło niey były. Circum,adverb. Allenthalben herumb / Około zewszytkich stron. Circumcirca, vmb vnd vmb / Circum-aggero,as,avi,atum, cīrcŭmāggĕrārĕ, vmb vnd vmb hauffen/Obsypowáć Okładáć. Cīrcŭmāgō,is, Ich treibe herumb/Obracam. Cīrcŭmambŭlō,as,ich gehe rund vmbher/ Obchodzę.

Circum {

aro,ich vmbäre/vmbpflüge/Obo?ruwam.

cido,vide Cædo,ich vmbschneide/Obćinać.

cīsūrā,æ, g.f. Vmbschneidung/Obćinánie.

cingo, ich vmbgebe allenthalben/ ich vmbgürte/Okrążam Opásuie.

cludo, vel Circumclaudo, ich beschliesse allenthalben/Otáczam.

colo,is, ich habe meine Wohnung vmb vnd vmb/ Mieszkam wszedzie w koło.

culco,as, ich vmbtrettte/Odeptáć.

curro, & Circumcurso, ich lauffe vmbher/ Obiegać.

do,vide Do.

dolo,as,ich vmbhoble/Obhebluje.

equito, ich vmbreite / Obieżdżam.

fero, vide Fero.

firmo,ich befästige allenthalben/ Obwárowáć.

flecto,vide Flecto.

flo, ich blase allenthalben an/ Owiewam.

fluo,vide Fluo.

fodio, vide Fodio.

foro,as, ich vmbbohre/durchbohre / Wiercę w koło.

foraneus,a,um, vide Forum.

frico, as, are, rings vmbher reiben oder kratzen/ Ośkrobuie. Drapię w koło.

fulgere, penūl. vmbscheinen/ Obłysnąć.

fundo, vide Fundo.

gelatus,a,um, vmbfroren/ Obmárzniony.

gemere, vmbhin brummen / wie ein Bär/ Chodzić około ryczac ják niedźwiedź.

gestare,herumb tragen/Nosić przy sobie.

globare vmb vnd vmb an einen Hauffen samlen/Kupić się. W koło się zchodzić.

gredior,ich vmbgehe/ Obchodzę.

jaceo,jăcēs,ich vmblige/Leże około.

lambo,ich vmblecke / Obliżuie.

ligo, vide Ligo.

linio,vel lino, pĕn.vide Lino.

loquor & locutio vide Loquor,

luo,is,nätzen/Oblewam.

mittere,vmbschicken/Obsyłáć.

mulcere,vmbstreichlen/ Ogłáskáć.

munio, vide Munio.

nascor,ich vmbwachse/Obrastám.

obruere,mit Erdreich allenthalben bedecken/ Zágrzebáć.Obgrzebáć.

padanus,a,um,à Padus, Qui habitat in circuitu Padi.

}

pan-

Circum

spango, vide Pango.
pavio,is,ire, vmb vnd vmb pflastern/Obrukowáć.pedes,pen- idem qui à pedib.dicitur, die auff jhren Hertzen warten / Cielàdz piechotna.
plector, vide Plector.
plico,as, ich vmbfalte/Obkładam.
pono,vide Pono.
potatio, à Circumpoto, penul- ein Vmbtrunck / Pickoleyno/ábo/w koło.
rado, vide Rado.
retio,is,ire, mit eim Garn vmbziehen / Sidle otaczam. sieći w koło stáwiam.
retitus, particip. mit eim Garn vmbgeben/ Obsidłony. Obtoczony.
rodo,ich vmbnage/Ogłodáć.
scalpo,pis,psi, ptum, ich vmbschabe / Obstrobuie.
scarificare,vmbschärffen/ vmbecklē/ Ostrobywáć. Ogładzáć.
scindere,vmbschneiden/Obcináć.Obkroić
scribo, vide Scribo.
scribere aliquem re aliqua, einen vmbfangen/Okreßáć kogo czym.
scribere,Cic.vmbschliessen/Obwieść kogo zámknąc w koło.
scriptus,a,um,kurtz/Krotki.
scriptè,adver. fast kurtz/ Bárzo krotko.
scriptor,ein Betrieger/Oszust.
scriptio,Vmbschreibung/Opisánie.
scriptio temporis,Benennung der Zeit/ Okreśienie czásu.
seco, vide Seco.
secus, allenthalben darbey/O koło.
sedeo,vide Sedeo,undeCircumsessus,vmblägert/Oblegam. Otaczam.
sessio, Belägerung einer Stadt/ Oblężenie miástá.
sepio. vide Sepes.
sero, vide Sero.
sido,penul-is,idem quod Circumsedeo.
signare, vmbmarcken / vmbzeichnen/Oznáczyć.
sisto, ich vmbgebe anzugreiffen oder zu beschirmen / Obstepuie.
sono,as,are, schallen/Brzmię około.
spergo, vide Spargo.
spicio, spicis, pen- ich vmbschawe / Oglądam się.

Item,pro Animadvertere, fleissig in acht nehmen/Podstrzedz.
specto,as,are,offt sich vmbsehen/Ogladam się często.
spector,ein Auffseher / Auffmercker / Ogladácz.
spectus,us,das Vmbsehen/Obeirzenie się.
spectio, idem.
specte, vorsichtiglich / Ostrożnie.
spectator, der hin vnd her sihet / Wokoło pogladájący.
spicuus,a, um, das man allenthalben vmbsehen mag / Coście może w około widzieć.
stipari,allenthalben vmbgeben werden/Obstąpionym być.
sto, vide Sto.
strepo,vide Strepo.
struere, rings vmbher bawen/Wokoło budowáć.
sudo,as, ich schwitze allenthalben / Zewsząd się poćić.
suere,vmbnähen/ Obszyć.
repere,vmbher kriechen/Wokoło łázić.
texere,vmbflechten/Oplátáć.
tondeo, vide Tondeo.
tono, as, are, vmbher donnern vnd rauschen/ Grzmot w około uczynić.
vado,vide Vado.
vagus Oceanus,das Meer das vmb das gantze Erdreich gehet. Morze ziemię zewsząd oblewájące.
vallo, vide Vallum.
veho,ich führe herumb/Obwożę.
venio,vide Venio.
verto,ich kehre vmb/ Obroćić w koło. Aliquem argento circumvertere,einen arglistiglich vmb sein Geld bringen/ Zpieniedzy kogo obráć.
versari, vmbhingehen/ Obrácáć się.
vestire,vmb vnd vmb bekleiden/ Okrywáć

Dictis circumvestire, mit Worten verblümen vnd zudecken/ Mowami ozdobić. Circumvincire, herumb binden/ Obwiązáć. Circumviso frequent. àCircumvideo,ich sehe vmb vnd vmb/ Wokoło widzę. Circumvolo, as, vide Volo. Circumvolvere, vmbwinden/vmbwältzen / Obwijáćo.Kuláć. Circumeo, & Circumitus, vide Eo.

Cīrnĕă, æ,g.fæm. est vas vinarium.

Cīrrŭs,i,g.m. Federhäubelein/gekrauster Haarlock / Czubek. Kedzior Cīrrātŭs, a, um, das gekrauste Harlocken hat/Czubáty. Kedzierzawy.

Cĭs, & Cĭtrā, Præpos. disseyt/Ztestrone. unde Cĭsālpīnŭs,a,um, disseyt der Alpen/Zteystrony gor Alpes. Cĭsmōntānŭs,a,um, disseyt des bergs Ztestrone gor/Cĭspēllŏ,lis,pŭlī,pulsum,cĭspēllĕrĕ, disseyt treiben / Ztestrone odegnáć. Cĭsrhēnānŭs a, um, der disseyt des Rheins wohnet/ Ktory z testrone Rhená mieszka. Citra, etiam significat Sine, Ohn/Bez. Nemo potest hoc citra fastidium identidem audire, es mag niemand solchs ohne Verdruß jmmerdar hören / Niemoże tego żaden bez przykrosći sluchác ták czesto. Citra calendas, id est, ante calendas, hinc Cĭtĕrĭŏr, Näher/Blizszi, & Cĭtĭmŭs, der allernähest/ Nablizszy.

Cĭsĭŭm,ij,gen.n. ein Karn mit zwey Räder da Volck auff geführt wird / Woz o dwu kołách. Kará. Cĭsĭārĭŭs,ij,g.m. ein Karner/Kárnik.

Cĭsānthĕmŏs,i, herba, vulgo Sigillum Mariæ, kleine Glockenblumen / Gdula ziemna mnieysza.

Cĭssĭbĭŭm,ij, g n. vel, Cissimbium, ein Ebhewen Trinckgeschirr Kufel. z bluszczu urobiony

Cĭstă,æ,g.f. ein Kist/Skrzyniá. Cĭstĭllă, aliud. Cĭstĭfĕr,ri,g.m. ein Kistenträger/ Trágarz. Cĭstŏphŏrŭs,i,g.m. ein alte Müntz/darauff ein Mañ der einen Korb trug auffm Haupt. Kubnik. Podwoyny grosz.

Cĭstērnă, æ, g. f. ein Ort da man Regenwasser auffahet/Krynicá. Cĭstērnīnŭs,a, um, ut: Aqua cisternina, desselben Wassers/ Wodá z krynice.

Cĭthără,æ,g. fœ. ein Harpffe/ Cytrá. Lutniá. *Threicia, sonora, sonans, resonans.* Cĭthărœdŭs,i, g. m. ein Harpffenschläger/ Cytristá. Lutnistá. Cĭthărĭstă,æ,g.m. idem. Citharistria, ein Harpffenschlägerin / Tá co ná cytrze álbo ná lutni gra. Cĭthărœdĭcŭs, a, um, ut: Ars citharœdica, die Harpffenkunst / Náuká gránia ná cytrze. Cĭthărĭzārĕ, die Harpffen schlagen / Gráć ná lutni/ná cytrze

Cĭtŏ, cĭtĭŭs, citissimè, adverb. Bald/schnell/ Wskok/ Predko. Dicto citius, ehe man ein Wort kan außsprechen/

Cito,as, vide Cieo. Citra, vel Cis.

Citrūs,g.fœ. ein Cytronenbawm/ Cytrynowe drzewo. *Maurusiaca, Aphrodisia, Cioneia, Frondosa, Odorata, Barbara*, Cĭtrŭm,i,g.n. Holtz vom selben Bawm/ Cytrynowe drzewo Cĭtrĕŭs,a,um, ut: Mensa citrea, ein Tisch auß solchem Holtz gemacht/ Stoł cytrynowy. Cĭtrīnŭs, a, um, ut: Color citrinus, Goldfarb/Zołtáwá Fárbá.

Cĭtră,æ,gen. f. die seltzame Lust der schwangern Weiber/ Appetyt brzemiennych.

Citus,a,um, vide Cieo.

Cīvĭs,is,g.m.com. ein Bürger oder Bürgerin/ Mieszczánin. Mieszczká. Cīvīlĭs, le, das Bürgerlich ist/Mieyski. Cīvĭtās,atis, g.f. eine Stadt/ Rzad mieyscki. Cīvīlĭtās, atis,gen.f. ein ehrliche bürgerliche zucht Obyczáinosć Cīvīlĭtĕr ad. bürgerlich/Po mieyscku. Cīvĭcus,a,um,ut: Coronæ civica, eine Kron / so zur Zeit der Römer dem gegeben war/der einem Bürger in der Schlacht das Leben errettet hat / Koroná dáná zá obrone/ Mieszczánina w bitwie. Donare civitate, einen zu einem Bürger auffnemen/ Przypuścić kogo do mieyskiego práwá.

Clabula, vel Clăvŏlă,æ,g.f. ein Propfreißlein/ Látoroslo sádzenia.

Clādēs,is, gen.f. ein Schlacht oder Niederlag/ Klęská. Porażká. Upádek. *Tetra, tristis, bellica, misera, letifera, horrens, hostilis, horribilis, cruenta, funesta.*

Clam, Præposit. heimlich / Clam omnibus, heimlich vor allen / Bez wiádomosći. Clàm, adverb. verborgenlich, Potáiemnie. Clāncŭlŭm, vel, Clāncŭlō, idem Clancularius, & Clāngŭlārĭŭs, a, um, der heimlich einem übel zuredt / oder der etwas unzuläſſiges componirt / und außgehen läſſt/doch nicht unter seinem Namen/ Ktory potáinie cosprawuie / ábo z drugim sie namáwia.

Clāmŏ,as,avi,atum, clāmārĕ, schreyen/ ruffen/ klagen/Wołáć. Wzywáć. Skárzyć Clāmĭtŏ,as,are,freq. embsig schreyen/Wrzeszczeć/ wołáć bárzo y czesto. Clāmātŏr, oris, g. masc. ein Schreyer/Plauderer/Wołácz. woźny. Item, ein Ruffer/Clāmātōrĭŭs,a,um, ut: Avis clamatoria, quæ prohibitoria dicitur in augurijs. Clāmōsŭs,a um, ut: Circus clamosus, da man ein laut Geschrey hat/ Mieysce gdzie krzyczą. Clāmŏr, oris,g.m. ein Geschrey/Krzyk. *Flebilis, horrendus, ululabilis, terrificus,* Acclāmŏ,as,are, zuschreyen/ Krzyczeć przy drugich. Acclāmātĭŏ onis, g.f. ein Zuschreyung/ Krzykánie. Acclāmĭtŏ, as,are,

 fre-

frequent. offt zuschreyen/Często krzyczeć. Conclamare, mit schreyen/Pospołu krzyczeć. Conclamatum est, es ist geschehen/Już po sprawie. Conclamito, as, are, frequent. Declamare, sich üben im wolreden/ Mowić orácyą Item, wider einen schreyen vnd pochen/ Powtarząć krzyk. Declamitare frequent. Declamator, oris, g. m. ein Schreyer/oder der sich mit solchen Reden übet/ Wołácz ábo ten ktory ma orácyą. Exclamare, außschreyen/Záwołáć. Podnośić głos. Exclamatio figura apud Rhetores, ein Außschreyen/ Wykrzykánie/Záwołánie. Inclamare, einem ruffen vnd zuschreyen/ Záwołáć. Aliquem inclamare, einē beschreyē/beschälckē/ Wołáć ná kogo Occlamito, as, are, einen mit Geschrey bemühen/ oder irren/wołániem kogo turbowáć. Perclamare, laut schreyen/Bárzo wołáć. Proclamare, offentlich schreyen/Obwołáć. Rēclāmārē, etwas widerfechten/Odwołáć. Przeczyć. Reclamatio, Widerfechtung/ Krzyk przećiwny. Reclamito, as, frequent. Succlamare, zuschreyen/Krzykam do kogo. inde Succlamatio, onis g. f.

Clanculum, vide Clam.

Clāndēstīnŭs, a, um, heimlich/ verborgen/ Potáiemny. Zákryty. Clāndēstīnō adverb. verborgenlich/Potáiemnie.

Clāngō, is, anxi, ctum, clāngērē, erschallen/ trompeten/ Skrzeczę. Trąbię. Clāngŏr, ōrīs, g. m. ein Geklang der grossen Vögel/als Gänse/vnd Schwanen/ꝛc. Skrzeczenie wielkich ptákow jako Gęśi/ Łábęciá/etc. Item, der Thon der Trompeten/Trąbienie. *Raucus, martius, lucifimus, sæbus.*

Clārŭs, a, um, scheinbarlich/ hell/Głośny. Jásny. figurate, Durchleucht/ Wolgeacht/ Oświecony; zacny. Vir gloria clarus, Ehren wegen berühmt/Człowiek sławny. Clārĭtās, atis. g. f. heyter/helle/Jásność Zacność. Item, Durchleuchtigkeit/ Jásność rzeczy. Clārĭtūdō, īnīs, gen. f. idem quod claritas. Clārē, scheinbarlich/ Jásno Præclārŭs, a, um, fast heyter / Bárzo Jásny. Zacny. Præclārē, adv. gar fein vnd schön/Bárzo zacnie. Præclārĭtās, atis, g. fœ. in Bibl. tant. grosse Fürtrefflichkeit/Zacność. Clārō, as, are, hell machen/Obiáśniáć. Clārēō, es, clarui, clarere hell/ Jáśnieć. metaphor ein gut Lob haben / Sławę dobrą mieć. Clārēscō, is, clārēscērē, heller werden/Wsłáwiáć się. Clārĭfĭcārē, klar vnd hell machen/Jásno czynić. Clārĭgō, as, are, id est, bellum indicere, den Krieg entbieten/ Opowiedáć wojny nieprzyiaćielowi. Ita solebant Romani facere, hastā in hostium agrum missā bellum inducturi. Clārĭgātĭō, onis, g. f. est ipsa belli denunciatio, ein Absag/ Opowiedzenie wojny. Item, ein offentliche Erlaubnüß den Schuldiger zu fahen vnd zu hemmen / Urzędowne dozwolenie do obstáwienia dłużniká. Dēclārō, as, avi, atum, dēclārārē, erklären/erleuchten/ Objáśniáć. Ogłaszáć. Dēclārātūr, imperf. man erleuchtet/Ogłoszono bywa. Dēclārātĭō, onis, g. f. ein Erklärung / Objáśnienie. Declaratus consul, offentlich zu einem Bürgermeister auffgenommen werden / Opowiedziány burmistrz. Inclārēō, es, ŭī, vel, Inclārēscō, scis, escere, heyter werden / Jáśnieię. metaph. berühmt werden/ Wsławiam się. Docendi genere maximē inclaruit, Er hat mit lehren ein groß Lob überkommen/ Uczeniem się wsławił.

Clāssĭs, is, gen. f. ein Hauffen Schiff zusammen fahrend/Kupá okrętow. *Cita, fugax, æquorea, rostrata, velivola, volucris* vulgō, ein Schiff-Armada/ Item, ein Ordnung vnd Stand der Menschen/ Gromádá ludźi. Dicitur etiam, multitudo equitum. Clāssĭcŭlă, æ, dimin. Clāssĭcŭm, ei, g. n. ein Trompete/oder Trompeten-Thon/Trąbienie ná trwogę. Silentium classico facere, auffhören zu zublasen/Uczyć wojsko trąbieniem. Clāssĭcŭs, a, um, ut: Bella classica, Krieg zu Wasser/ Wojná ná wodźie. Classici, Trompeter/Trębácze. Clāssĭārĭŭs, ij, g. m. ein Kriegsmann auffm Meer/Zołnierz morski. Item, embsig/Ustáwiczny. Idem quod assiduus. Testis classicus, ein fürnemer glaubwürdiger Zeug/Przedni prawdziwy świádek. Autores, vel scriptores classici, die fürnehme Bücher dichten / Przedni pisárze ksiąg.

Clāthrŭs, i, g. m. Clatrum, vel clāthrŭm, i, g. n. ein Eysen oder Holtz / so zu mehrer Versicherung/ über Thüren / Fenster oder Kellerthüren geleget vnd geschlossen wird/Kratá. Bálásy. Szránki. Clātrō, as, ere, mit einem Gegütter verwahren/ Ogrodzáć Kratámi. Clatratæ fenestræ, vergütterte Fenster/Okná z kratámi.

Clāvă, æ, g. f. ein Kolbe/Buławá. *Torosa, trinodis, nodosa, tribalis, ferrata, gravis.* Clāvĭgĕr, rarum, ein Kolbenträger Ktory z buławą chodzi. Clāvātŏr, oris, g. m, idem.

Claudo is, clauſi, clauſum claudere, ſchlieſſen/verhalten/Zámknąć/Schowáć. Clauſtrum, i, g.n. ein verſchloſſener Orth / Zámknienie. *Ferreum, tenax, inexpugnabile, obſcurum, ſtrictum, ſtridens.* Clauſus, a, um, particip. gefangen/ eingeſchloſſen/Zámknięty. Clauſa, æ, g.f. ein Waſſerfalle/ Zbieg wody. Clauſum, i, gen.n. idem quod clauſtrum. Clauſtrarius, i, g.maſc. ein Schloſſer/ Zámkowy. Clauſula, æ, gen.f. ein Zuſchluß eines Spruchs/Zámknienie. Item, ein Außgang/Wyśćie. Clauſura, æ, g.f. ein Zuſchlieſſung/Zámknienie. Cludo, is, cluſi, cluſum cludere, idem quod claudere, einfaſſen/Zámykáć. Cluſilis, le, das ſich gern beſchleu /ſt Zámczyſty. unde compoſita: Concludere, einſchlieſſen/gefangen legen/Item, beſchlieſſen/Zámknąć. Zkończyć. Concluſe, adv. einbeſchließlich/Záwárćie. Concluſio, onis, g.f. ein Beſchluß/Zámknienie. Concluſiuncula, æ, diminut. Includere, einſchlieſſen) Zámknąć. Incluſio, onis, g.f. ein Schluß/ Zámknienie czego. Incluſus, a, um, eingeſchloſſen/Zámkniony. Obtoczony. Occludere, zuſchlieſſen/Zámknąć. Occluſus, a, um, partic. verſchloſſen / Obtoczony. Recludere, auffſchlieſſen/ Otworzyć. Recluſus, a, um, auffgeſchloſſen/Odemkniony.

Claudus, a, um, Lahm/ hinckend / Chromy. Claudicas, atis, g.f. Hinckung/Chromotá. Claudico, as, avi, atum, claudicare, hincke/ Chromáć Claudicatio, onis, g.f. idem quod claudicas.

Clavis, is, g.fœ. ein Schlüſſel/Klucz. accuſat. clavem, vel im. Clavicula, æ, gen.f. dimin. Item, Knöpfflein an den Weinreben / Paczki u winney máćice. Item, ein Bawm damit man die Pforten vnd Thüren ſchleuſſt / Drąg do zápieránia drzwi. Claviger, a, um, der den Schlüſſel trägt/ Klucznik. Clavicularius, ij, gen.m. idem, Clavarius, ij, g.m. præfectus, donativo imperatorio inter milites diſpertiendo. Clavis adultera, ein falſcher Schlüſſel/ ein Diderich / Wytrych. Projectum clavis, der Bart am Schlüſſel/ Kołko u klucza. Canaliculus, das Röhrlein am Schlüſſel/ Rurá u klucza. Conclave, g.n. vel conclavis, is, g.f aut conclavum, i, g. n. ein heimlich verſchloſſen Orth in eim Hauß/ Komorá.

Clavola, vide Claubula.

Clavus, i, g.m. ein Nagel/ Goźdź. *Acutus, ferreus, æneus, horridus, firmus, validus, hebes.* Claviculus, & Clavulus, i. g.maſc. ein klein Näglein/Goździk. Item, ein Rebzinck / damit ſich die Reb an den Stock anwickelt / Paczek u winney máćice. Clavicula, idem, Claviculatim, adver. alſo vmbwicklet/Zátoczyſto. Clavus ſolearis, ein Huffnagel/ Hufnál. Item, Clavus, das Steürruder auff eim Schiff/ Styr. Rudel. Clavum imperij tenere, pro gubernare, das Regiment des Reichs fuhren/ Rządźić jáktem páńſtwem. Item, Clavus, genus tuberculi, ein Ayß/Geſchwär/als Aelſter Augen an Händen vnd Füſſen/ Szyſzká w ćiele. Clavum etiam patiuntur arbores, ein präſten an Bäwmen/ wenn ſie die Sonne brennt/ Zágorzenie drzewá od ſłońcá. Clavus, præterea eſt genus veſtis, alias, tunica palmata. Itē, Latusclavus, ein Rathsherrn-Kleid zu Rom/ Senátorſka ſzátá. Item, für ein Rathsherrn Ampt/ Senátorſka godność. Et Laticlaviū; ut: Jus laticlavij tribuere, eins Rathsherrn Würdigkeit geben do Godnośći Senátorſkiey kogo przypuśćić. vide Latus. Clavatus, a, um, genäglet / Goździſty. Clavum pangere, ein Nagel ſtecken/ Goźdź wbić.

Clematis, idis, g.f. herba, cujus duæ ſpecies, quarum prima, Eingrün / Altera ruſticis, Glockenblumenkraut/ Bárwinek. Wołowy język.

Clemens, entis, g.om. Mild/gütig/ Łáſkáwy. Dobry. Inclemens, rauch/ſtreng/ Surowy. Okrutny. Clementia, æ, gen.f. Mildtigkeit des Gemüths/Łáſkáwość. *Mitis, hilaris, facilis flecti.* Inclementia, Vnmildtigkeit/Surowość *ſæva, dira* Clementer, mildtiglich/ Łáſkáwie. Inclementer adverb. vnmildtiglich/Niełáſkáwie.

Clepo, pſi, ptum, clepere, ſtehlen/Kráść. Idem quod furari. Clepſo is, pſi, idem.

Clepsydra, æ, g.fœ. ein Stundglaß/Sandvhr/ Zegárek ćiekący.

Clerus, i.g.m.maſ. vel Cleros, ein Loß/Glücksfall/ Los. lat. Sors. Clericus, ein erwehlter mit dem Loß / Co jeſt przez Loſy obrány. Clerici etiam dicuntur, qui catholicæ religionis ſacris initiati. Clerica, æ, g.f. dicitur corona clericorum raſa. Clerimonia, æ, g.f. idem eſt quod hereditas divina.

Clibanus, i, g.m. ein Ofen/Piec. Item, ein Paſteten Pfann/ Fánká.

Cliens, entis, g.com. einer der ſich in jemandes Schutz ergeben hat/ Ktory ſię pod obronę czyją poddał. Clientela, æ.g.f. Schutz/Schirm/Opieká. Item Cliens, ein Lehenträger/Mąn. Fundus

clientelaris, ein Lehngut/ Mánstwo. vulgò, Feudum, Clīēntŭlus, diminut. Clīēntă, & Clīēntŭlă, æ, g. f. ein vnterthan Weibsbild/ Pod opieką bia. łagłowá. Sunt hæc relativa, Cliens & Patronus.

Clīmă, ătĭs, g. n. est spacium terræ inter duos circulos æquatori parallelos comprehensum, in quo dies longissimus semissæ horæ variatur.

Clīmāx, ācĭs, g. f lat. Scala, ein Leyter/ Wschodek. drab. Est & figura, lati Gradatio. Clīmăctē. rĭcŭs, a, um, ut: Annus climactericus, das ist/ das siebende/ neundte Jahr oder Tag/ nach eines Geburtstage / oder nach empfangener Kranckheit/ welche Tag die Astrologi gefährlich achten/ Rok podeyrzány / kázdy śiodmy y dźiewiąty. unde, Tempora climacterica, gefährliche Zeit/ Niebespieczne czásy.

Clīnē, es, gen. f. lat. Lectus, ein Beth/ Łoszko. Clīnīdĭŭm, ij, g. n. dim. unde, Hexaclinos, i, g. m. ein Beth oder Banck / darauff sechs sitzen mögen/ Łoszko ábo łáwá ná ktorey śie ich szesć zmieśćić może. Clīnĭcŭs, i, g. masc. gantz lagerhafftig/ kranck / ein Betrieß / Chory z łoszká niewstáwáiący. Item, ein Artzt der die Bethriesen heilet/ Lekarz. Clīnĭcē, es, g. f. Leibartzney/ Leczenie.

Clĭngō, Veteres pro Cingo.

Clīnō, as, avi. atum. Græcum est, idem significans quod Inclino, & licet non sit in usu, ejus tamen composita usurpantur, quæ sunt Acclīnŏ, as, avi, atum, ācclīnārĕ, zuneygen/ Náchyláć. Declinare, abweichen/ Vstępowáć. Vchyláć śie. Declinare de via, per translat. vom Weg abweichen/ Vchylić śię z drogi. Dēclīnāns, antis, particip. abweichendt/ Vstępuiący. Dēclīnātĭō, onis, g. f. Abweichung/ Vstępowánie. Item, Vermeidung/ Wárowánie śię. Inclinare, sich neygen Náchylam śię. Náktániam. Inclīnātŭs, a, um, particip. geneygt/ Náchylony. Inclinatus, ūs, g. m. & Inclīnātĭō, onis, g. f. Wendung/ Náchylánie śię. Astra inclinant, sed non necessitant, das Gestirn ist also geneigt/ Znáki niebieskie ná. kłániáią do czego / ále nie przymuszáią. Proclinare, für sich sencken/ Náchyláć. Proclinatus, a, um, zum Fall gericht/ Náchylony. Rĕclīnārĕ, anlehnen/ Wspieráć śię. Reclinatorium, dictio minus lat. in Bibl. ein Sessel/ Krzesło. Rĕclīnātŭs, a, um, rückwerts geneigt / oder angelehnt/ Wspák przechylony / wspárty.

Clīnŏpŏdĭŏn, herba, ein Gattung Poley/ Storzyszek ziele.

Clītēllæ, arum, ein Saum-Sattel / damit die Maulthier die Läst angebunden tragen/ Siodłoábo tłomoki ná bydlęćiu do noszenia. Clītēllārĭŭs, a, um, der solche Sättel braucht/ Tłomokowy. Equus clitellarius, ein Saumroß mit solchem Sattel / Koń ośiodłány tákim śiodłem.

Clivus, g. m. & Clīvŭm, i, g. n. ein Bühel oder Thalhang/ Pochodźistość/ podgorze. *Lenis, mollis, præceps, opacus, saxosus, teres.* Clīvŭlŭs, dimin. Clīvōsŭs, a, um, ein Orth der viel Büheln hat/ Pochodźisty. compos. Acclivus, a, um, vel, Acclīvĭs, e. ein wenig erhaben/ Trochę wyniosły. Declivis, e, abschüssig / Náchylony. Ætate declivis, fast alt/ Stáry. Dēclīvĭtās, atis, g. f. die Abschüssigkeit/ der Hange/ Pochodźistość. Proclivus, a, um, sive, Proclivis, e, nieder oder für sich haltend/ Náchylony. Pochodźisty. Istud proclive est, das ist leicht zu thun/ To łácno/ uczynić. Prōclīvĭtĕr, vĭŭs, ĭssĭmē, adverb. leichtlich/ Łácno. Prōclīvĭtās, atis, g. fœ. Neygung/ Skłonność. Rĕclīvĭs, e, Rückwerts geneigt/ Leżący Wspárty.

Clŏācă, æ, gen. f. ein Orth in einer Stadt da der Vnflath durchfleusst/ Wychod. *Immunda, structilis, putrifica, olida, fœda.* Clŏācālĭs, le, ut: Flumen cloacale. Clŏācārĕ, obsolet, pro inquinare. Clodicare, Veteres, pro Claudicare. Clado, pro Claudo. Clostrum, idem quod Claustrum, ein Riegel / Zámknienie. Zámek. Cludo, vide Claudo.

Clŭĕō, es, clŭērĕ, geacht werden/ scheinen zu seyn/ Słynąć/ Pokázáć.

Cluma, vel Glūmă, æ, g. fœm. ein Gerstenhülß/ Szupinká z Jęczmieniá.

Clūnĭs, is, g. dub. Arßbacken/ Zádnicá/ Pośladek. *Rotundus, tremulus.* Clūnĭcŭlŭs, i, dimin. Clunis leporinus, der Lauff oder Hinderbug am Hasen/ Poślednia cześć záiącza.

Clŭō, is, clŭĕrĕ, id est, Splendere, Pugnare.

Clypeus, g. m. vel Clўpĕŭm, i, g. n. ein Schildt/ Puklerz. *Levis, fulgens, æreus, terribilis, coruscans, cruentus, dirus.* Clўpĕātŭs, a, um. der ein Schildt trägt/ Puklerznik.

Clўsmŭs, i, g. m. lat. Purgatio, ein Reinigung/ Purgácyia. Clўstĕr, ēris, Item, Clўstĕrĭŭm, ij, g. neut. ein Reinigung so durch den Hindern geschicht vulgò, Clystierung / Purgácyia przez klistere.

Cnicus, Cnecus, vel Cnīcŏs, i, g. m. herba, wilder Saffran/ Krokos.

Cnidos,herba,Kellershalß/Pokrzywá.

Coaccedo,dis,coaccessi,coaccessum,coaccedere, mit andern hinzu kommen / Przystepuie. zinßemi. Coacervo, vide Acervo, Coacescere, zu Essig werden/Kwásniec. Coaddere, zusamen thun/Przydác. Coadjicio, jicis, Ich lege zu andern Dingen/Przyrzucác.Przydawác. Coadunare,zusammen fügen/Spaiác/Ziednoczyc.Coædificare, zusamen bawen/Pospoku budowác. Przybudowác.Coactus,a,um,vide Ago. Coæquo,v. Æquus. Coætaneus v. Ætas. Coævus, v. Ævum.Coalesco, Ich wachse zusammen/wachse auff/Zrosć sie. Coalitus,a,um,partic.zusammen ernehrt vnd gewachsen/Spoteme Zrastánte sie. Coagulum,Raunen/Käßraunen/Serzysko.Item was zusammen füget / To co zlacza. Coagulo, as, Ich bringe zusammen/mache steiff/dick/ Zpáiam/Zlaczam.Coasso,vide Asser Coagmentum i,g.n.Zusammenfügung/Zlaczenie. Coagmento, as,Ich füge zusammen/Spaiác. Skládác Coamicus,ein Mitfreund/Spoltowárzyß. Coangustare,beängstigen/Zcieśniác. Item,verkürtzen/ oder abkürtzen/Zkracác.Coarcto,vi. Arcto. Coarguo,idem quod simplex Arguo.Coaspernare, mit andern verachten / Zdrugimi wzgárdzác. Coaxo,as,idem qudd Coasso,Ich füge die Bretter zusammen/ Tárcicámi pokladác Tárcice fugowác.unde,Coaxatio. Item,Coaxare,schreyen wie die Frösch/ Skrzeczec ják zábá.

Coëmo,vide Emo, hinc, Coemptio,onis,g.f. ein Ehkauff/ Skupowánie.Coeo, vide Eo.Coequitare,mit oder neben einander reiten/Spokeim jechác.Coerceo,v.Arceo. Coerro.as,are,mit einer Gesellschafft hin vnd wieder ziehen/Zdrugim towárzyßem bladzic. Coercitatus,a,um , mit einander gehemmet / Zdrugim pohámowány.

Cohortor,vide Hortor,Coinquino,vide Inquino,Coitus,& Coitio,vide Eo.

Coccus,g.m. vel Coccum,i,g.n.lat. Granum, ein Körnlein / Ziárno. Jágodá. Est frutex cui adhærent grana tincturis utilia,& pro purpura accipitur.*Sanguineus, ruber, ardens, purpureus, rubens, roseus.* Coccëus , & Coccinëus,a,um,Purpurfärbig/ Scharlachfärbig/ Kármázynowy. Szárkatny. Coccinus,a,um, idem, Coccina, subaudi vestimeta,ein Kleid von Purpur/Szárkátnia sukniá. Coccinatus,a,um, in Scharlach gekleidet/ Szárkatno ubrány.

Coccyx,cygis,g.m. aliàs Cuculus, ein Guckguck/ Kukułká.

Cochlea,æ,g.fæm. ein Schneckenhäußlein/aliquando, ein Schneck / Slimákowá skorupá. Slimák.*Fluviatilis,curua,reptilis,nexilis.* Item ein Trottenspill / ein Schneckensteg / Wschod krecony/Szrubá.Item Haustorium organum, apud Vitruu. Cochlis,g.f. idem quod Cochlea, cum significat ein Steg/ Wschod krecony.Cochleum,i,Cochleare, & Cochlear , aris, g.n.ein Löffel/Lyßká.Cochlearium,ij,g.n.mensuræ genus, quo medici in potionibus ægrorum utuntur,vngefehr ein Löffel voll/Lyßká Aptekárska. Item, ein Orth da man Schnecken mit Häußlein verwahrt/ Mieysce gdzie slimáki chowáia.

Cocles,Coclitis,g.com.Einäugig/Jednooki

Coctus vide Coquo.

Coda,æ,g.f.Veteres pro cauda, Codatremula, ein Wasserstelz/ Plißká.

Codex,icis, g.masc. idem quod caudex,das Stambloch am Bawm / Kloc drzewny. Item, Codex,ein Buch/Ksiegá. Codiculus, & Codicillus, i, dim. Codicilli proprie epistolas significant,Brieff oder Bullen/ List. Codicillaris, e. ut:Codicillaris potestas,verbriefter Gewalt/ Listowná moc. Codicarius,a,um, ut : Codicariæ naves dictæ sunt,quæ & caudicariæ,quod è caudicibus , id est, lignis crassioribus factæ sint, Blochschiff/Komiegá.

Codion, flos est Bulbi, initio Veris.

Cœliacus,a,um,morbus, wenn einem der Stulgang verstopfft ist/ Darmgicht/Kolika. Accipitur etiam pro homine , qui hoc morbo laborat.

Cœlum,i, g n.in plu.Cœli,orum,g.m.der Himmel/Niebo.*Sydereum, signiferum, stellans, volubile, igniferum, sublime, tonantisonum, coruscum, variabile.*Cœlicola,æ,gen.com. ein Heiliger/oder Einwohner des Himmels/Swiety/co w Niebie jest. Cœlestis,e,Himlisch/ Niebieski. Cœlicus,a,um, idem, Cœlites,litum, g. n. pl. tant. die Heiligen/ Himlische/Swieci Niebiescy. Cœlitus,adverb. vom Himmel herab/ Znnebá. Arcus cœlestis,der Regenbogen / Tecza. Cœruleus, & Cerulus,a, um,Himmelblaw/Modry. Subcœruleus,a,um, ein wenig Himmelsblaw/Modráwy.Cœlifer,ra, rum,der den Himmel trägt/ Ktory niebo nosi. dicitur Atlas,quem Poetæ fingunt sustinere.

Cœmiterium,ij,gen. n. idem est quod Dor-

mitorium, ein Kirchhoff oder Gottsacker/Cmintarz.

Cœnă,æ,g.f. ein Nachtmahl/Wieczerzá. *Saliaris,opipara,nocturna, luxuriosa, sumptuosa, lauta.*Cœnŭlă,dimin. Cœnācŭlūm,i.g.n. ein Sommerhauß / die obern Gemächer in den Häusern Mieszkánie gorne/Stokowa izbá. Cœnacula, unde Cœnācŭlārĭŭs, ij, gen.masc. einer der in den obern Gemächern wohnet / Ktory w gorney izbie mieszka. Cœnācŭlārĭs,ein Haußfurierer / der den Leuten Wohnungen zuweist/ Ktory mieszkánia ludziom ſtreczy. Cœnācŭlārĭă, æ, g.f. ut:Facit cœnaculariam, Er weiſet andern die Loſamenter zu Dogádza ludziom mieszkániem. Cœnātĭō,onis,g.f. ein Saal oder Gemach/ vnten im Hauß darinn man zu Nacht iſſet / Sálá ábo izbá przy ziemi gdzie wieczerzáia. Cœnācŭlŭm,i,g.n.idem. Antĕcœnĭŭm,ij,g.n.ein Veſpermal/Podwieczorek/ aliàs Merenda. Cœnātŭs, a,um, der zu Nacht geſſen hat /| Ktory wieczerzał. Cœnātōrĭŭs,&Cœnātĭcŭs,a,um;ut:Apparatus cœnatorius, Zurüſtung des Nachtmahls/ Przygotowánie wieczerzy. Cœnĭpĕtă,æ,g.com. ein Schmeichler / Páſorzyt. qui alienas cœnas ambit. Cœnō, as, are, & Incœnārĕ, zu Nacht eſſen/ Wieczerzáć. Incœnātŭs,a,um, vngeſſen zu Nacht/Ktory niewieczerzał. Cœnato mihi epiſtola tradita eſt, nach dem Nachteſſen/ po wieczerzy. Cœnātŭrĭō,is, ivi, itum, cœnātŭrīre, Begierde haben zu Nacht zu eſſen / Chce mi ſie wieczerzáć. Cœnĭtō,as,are, frequenter cœnare, offt vnd viel zu Nacht eſſen / Czeſto wieczerzáć. Cœnātĭcŭs,ad cœnam pertinens Subcœno,as,are, wol zu Nacht eſſen/ Podieść ſobie ná wieczerzy.

Cœnŏbĭŭm,ij,g.n.ein Cloſter/Klaſztor. Cœnŏbītă, der in einem Kloſter lebt/Ktory w klaſztorze mieszka.

Cœnŭm,i,gen.n. Koth/Dreck/Błoto. Gnoy. *Graveolens,olens,olidum,lutulentum,paluſtre.*Item, metaph. ein vnflätiger Menſch/ Nikczemnik. Cœnōsŭs,a,um, köthig/ Błotniſty. Obſcœnŭs, a, um, vnrein/vnkeuſch/ Sproſny. Plugáwy. Obſcœnĭtās,atis,g.f. Vnflat/ Vnkeuſchheit/ Sproſność. Niewſtydliwość. Obſcœnē adverb. vnverſchämt/vnflätiglich/Sprośnie Niewſtydliwie. Sŭbōbſcœnŭs, a, um, ein wenig vnkeuſch/ Troche ſproſny.

Coco,& Coitus, vide Eo.

Cœpī, defectivum, ſignificationis præteritæ & præſentis. Ich hebe an / oder hab angefangen/ Poczałem. Deus cœptis aſpiret, Gott geb dir Glück zu dem das du angefangen haſt/Bog niech ſcześći to com poczał. Cœptŭs,a,um, angefangen/Poczęty. Cœptō,as,are,frequent. vnterſtehen/ offt anfangen/Poczynáć. Occĭpĭō, cĭpis, cœpi,cœptum,ōccĭpĕrĕ,idem quod Cœpi.

Cœtŭs,ūs,g.m.eine groſſe Verſamlung/Wielkie zgromádzenie.

Cōgĭtō, as, avī, atum, cōgĭtārĕ, betrachten/ Myśleć. De exeundo cogitare, betrachten wie man hinauß komme/O wyśćiu myśleć. Cōgĭtātĭō,onis,g.f.eine Betrachtung/Myśl.Myślenie. Cōgĭtātŭm,i,g.n. & Cōgĭtātŭs, ūs, g.m. idem. Cogitatè,& Cōgĭtātō,adverb. beſinnlich/ Vmyślnie. Cogitatum,idem. Excōgĭtārĕ,erdencken/ Wymyśleć.Excogitatio,onis,g.f.ein Erfindung/ Wymysł.Incōgĭtāns,Incōgĭtābĭlĭs,le,& Incōgĭtātŭs,a,um,Sinnloß/Nierozmyślny. Incōgĭtāntĭă,æ,g.f. Sinnloſe/ Nierozmyślność. Præcogitare, fürbedencken / fürſorgen / Wprzod myśleć. Rĕcōgĭtārĕ,wiederumb bedencken/ Znowu myśleć. Rozważáć.

Cognati, vide Naſcor. Cognobilis vide Noſco. Cognomen,v.Nomen, Cogo,v.Ago. Cohæreo, v.Hæreo.

Cŏhærārĭŭs,ij, g.maſc. videtur pro eo accipi poſſe, quem lingua Germanica vocat, ein Scheffen / der der ordentlichen Obrigkeit zuerkant wird/ ihr etwas helffen außzurichten/Pomocnik Zwierzchności przydány do ſpráwienia rzeczy potrzebnych.

Cohoneſto, vide Honos.

Cŏhōrrērĕ, vel Cŏhōrrēſcĕrĕ, erſchrecken/ erzittern/ Zdrygáć ſie.

Cohibeo, vide Habeo.

Cŏhōrs,ortis, g.fœm. eine Schaar/ ein Fahne Kriegsvolck/ Choragiew woiſká.*Numeroſa, armigera,bellatrix,armata,valida,procera.* Item Cohors, vel Chors, ein vmbzäunt oder abgeſchloſſen Orth/ da man Hüner/ Gänß / vnd ander Gevögel auffzeucht/Kurnik/Podworze ogrodzone. Cŏhōrtālĭs,le, ut: Avis cohortalis, im Hauß aufferzogen/Ptak z kurniká.

Cŏlăphŭs,i,g.m. ein Backenſtreich/ Policzek. Infringere colaphos, Backenſtreich geben/ Policzkowáć. Cŏlăphīzārĕ,idem ſignificat.

Cōlāx, ācis, g. m. lat. Adulator. ein Schmeichler/Pochlebcá.

Cōlĕūs, ei, id est, Testiculus, ein Hode/Jadro u zwierzat. Cōlēs, is, dicitur hasta seu virga membri virilis, unde dependent Colei.

Cōlĭcūs, a, um; ut: Colicus dolor, vel, Colica passio, die Darmgicht/Kolká. aliàs Tormen. v. Colon.

Colina, Antiqui pro culina.

Cōlĭphĭūm, ij, g. n panis quo utebantur Athletæ, Brodt das die Fechter oder Kämpffer brauchen/Chleb zápáśniczy.

Cōlĭs, is, gen. m. das newe vnd weiche Rebschoß/Wyrostek/Nowa látorośká idem quod Caulis, ut sup. Cōlĭcŭlūs, dimin. ein zart oder weich Schößlein/Látorośká. Wyrastáiacego co.

Cōllă, æ, g. f. Pappen oder Leym/Kley.

Collabefacere, vide Collabor.

Cōllābēllārĕ, küssen/ Cáłowáć. obsoletum verbum.

Cōllābŏr, ĕrĭs, vel cōllābĕrĕ, collapsus sum, cōllābī, zu Hauffen fallen / Vpáść. Obáliċ się. Collabescere, vel Cōllābāscĕrĕ, idem. Cōllābĕfĭĕrī, mit verwüst vnd verderbt werden/Osłábieć Vwiednąć. Cōllābĕfăcĕrĕ, & Cōllābĕfăctārĕ, mit schwächen schädlich seyn/Osłábieċ co.

Collachrymo, vide Lachryma.

Cōllārĕ, is, g. n. ein Halßköller/Halßband/Kołnierz. Obroż. Cōllārĭā, æ, g. f. Halßzierd/ Obwiązánie szyie.

Collatio, vide Fero, Collato, as, v. Latus. Collectio, vide Lego.

Cōllēgă, æ, g. m. ein Amptsgenoß/ Spokurzedowy. Cōllēgĭūm, ij, g n. versamlung der Amptsgenossen/Zgromádzenie Aliquem in collegium coaptare, einen in die Gesellschafft kiesen/Rogo do towárzystwá ábo do cechu przypuśćić.

Collevo, vide Levis.

Cōllībērrŭs, i, g. m. von einem Herrn zugleich befreyet/ Spolwyzwoleniec.

Colliber, vide Liber Collibet, & Cōllŭbĕt, idem quod Lubet. Colliciæ, idem quod Colliquiæ. Collido v. Lædo. Colligo, as, v. Ligo. Colligo, is. vide Lego, is. Collino, v. Lino.

Cōllĭquĭæ, arum, g. f pl. nu. vel Collicia, grosse Furch n in äckern/durch welche das Wasser fleust vom Regen/Rynná dáchowá.

Cōllĭquĕfăcĕrĕ, vntereinander zerschmeltzen/ Roztapiáć wespoł. Colliquesco, vide Liq or.

Cōllĭmō, as, avi, atum, cōllīmārĕ, zihlen wie die Schützen wenn sie schiessen wollen / Zmierzáć. Manum & oculos collimare, mit den Händen vnd Augen auff das Ziel sehen / Rece y oczy do celu prostowáć.

Cōllīnĕō, as, idem quod Collimo.

Cōllīmĭnĭūm, i, g. n. Anstoß der Märcken/ Pogránicze.

Cōllĭs, is, g. m. ein Bühel/Págorek. *Viridis, patulus, curvus, celsus, scopulosus, numerosus, prominens.* Cōllĭcŭlūs, dimin. Cōllīnŭs, a, um, ut: Vinea collina, ein Weingart so auffm Berg ist / Winnicá ná págorku. Vina collina, Bergwein / Wino gorne. Aqua collina, Bergwasser / Wodá gorná. Cōllātīnŭs, a, um, ut: Dea collatina, eine Göttin der Berge/Boginî nád gorą.

Colloco, & Collocupleto, vid. Locus. Colloquor, vide Loquor. Culluceo, vide Lux.

Cōllūcō, as, are, die Bäwm oder Wäld erhawen welche das Liecht verhindern / Przerzedzáć lás. Wyćináć. Subluco, idem.

Colluctor, vide Luctor. Colludo, vide Ludo.

Cōllūm, i, g. n. ein Halß/ Szyiá. *Niveum, candidum, lacteum, albens, formosum.* Cōllōbĭūm, ij, g. neu. ist ein Rock ohn Ermeln / Suknia bezrekawow.

Colluo, v. Luo. Collustro v. Lustro.

Collustrum, i, vel, Cōlūstrūm, gen. n. die erste Milch nach der Geburt/Siárá. Colostrum, i, & Cōlōstrā, æ, g. f. idem. Cōlōstrātŭs, a, um, ut: Infantes colostrati, Kinder die solche Milch gesogen haben / Dźieći tákie mleko ssace. Cōlōstrātĭō, onis, g. f. Malum illud quod infantibus, vel animalibus ex nimia Colostri potatione evenire solet.

Cōllūtŭlō, as, are, verb. antiquum, pro Dedecorare, verunehren/ Pomázáć.

Colluvies, vide Luo.

Cōllȳbŭs, i, g. m. ein Abgang/ein Wechsel/Odmieniánie pieniedzy s zyskiem. Cōllȳbĭstes, æ, ein Wechsler/Odmieniácz pieniedzy.

Cōllȳrā, æ, g. f. allerhand Kinderbrodt/als Kuchen/Pretzeln/ꝛc. Chleb gniecony jáko placki/ práćle.

Cōllȳrĭūm, i, g. n. ein Artzney für die Augen/ Oczne lekárstwo. Item, Artzney zu Clystierung des Viehs/ Lekárstwo bydlece.

Cōlō, as, avi, atum, cōlārĕ, sihen durch ein Sack/

Sack oder Sieb/ Cedzić. Przecedzáć. Percōlāre, idem.

Cŏlō, is, lui, cultum, cŏlĕrĕ, ehren/dienen/anbeten/ Czćić/ Szánowáć/ Chwalić. Colere se, sich zieren/ Stroić się. Agrum colere, das Feld bawen/ Rolę spráwowáć. Urbem colere, in der Stadt wohnen/ W mieśćie mieszkáć. Fidem colere, Trew vnd Glauben halten/ Prawdę y wiárę záchowywáć. Religionem colere, Gottsfürchtig seyn Gott dienen/ Nábożnym być/ Bogu służyć. Cŭltŭs, a, um, ut: Cultus veste candida Sacerdos, wol geziert/ Dobrze odziány. Item wol erbawt/ Sprawny. Budowny. Cultus, ūs, g.m. eine Zierd/ Vbior/ Ochędostwo. Regiones vacantes cultu, vnbewohnet Land / Kráie nie spráwne. Cultus, Adoratio, Gottesdienst/ Nábożeństwo / Służbá Boża. Agrorum cultor, ein Ackerman/ Rolnik. Veritatis cultor, ein Warhafftiger/ Prawdziwy. Cultor Minervę, ein Liebhaber der Künsten / Miłośnik nauk. Cūltrīx, īcis, g.f. ein Liebhaberin/ Miłośnicá. Cūltūră, æ, & Cūltĭō, onis g.f. der Ackerbaw/ Oránie. Cŏlōnŭs, i, g m. ein Bawersmann/ Oracz. *Pervigilans, gnavus, sollicitus, probus, inops, fortis, hirsutus.* Colona, dicitur etiam Coloni uxor. Coloni, Außschuß eines Volcks / anderswohin verschickt zu wohnen / Lud posłány ná osádzenie pustego mieyscá. Ager colonus, ein Erdreich den alten Kriegsleuten eingeben / Rolá ábo ziemia záslużonym żołnierzom dána. compos. Accŏlŏ, is, lui, ultum, ăccŏlĕrĕ, id est, juxta habitare, beywohnen / Blisko mieszkáć. Accolit propinquus nostris ædibus, Er ist vnser Nachbar / Nászym jest sąsiádem. Accŏlĭtŭr, passivum, man wohnet drumb oder darbey / Mieszkáią tám / ábo wokoło. Accŏlēns, entis, & Accŏlă, æ, g. com. ein Nachbar/ Sąsiád. Circūmcŏlĕrĕ, vmbwohnen/ Mieszkáć wokoło. Excolere, in Ehren haben/ Mieć w uczćiwośći. Excultus, a, um, wol geziert/erbawt/ Ochędożony. Ozdobiony Pobudowány. Incolere, einwohnen/ Mieszkáć. Incŏlī, locus passive dicitur, bewohnt werden/ Być osádzonym. Incŏlă, ein Einwohner eines gemeinen Orths/ Obywátel. Arbor incola, ein inländischer Bawm / Drzewo przyrodne jákiemu mieyscu. Incŭltŭs, a, um, vnbewohnt / vngeehrt/ vngewirckt/ Nienásiádły. Nieuczczony. Nieosádzony. Incŭltē adverb. vnzierlich / Nieozdobnie. Nieochędożnie. Inquĭlīnŭs, i, g. masc. ein Haußmann der vmb Zinß in eines andern Hauß wohnet/ Komornik/ Náyma mieszkáiący. Percolere, idem quod Excolere. Percultus, a, um, außgebutzt vnd geziert Czubáty/wychędożony. Vstrojony. Præcolere, vorhin ehren oder zieren/ Vprzedzić kogo uczćiwośćią ábo stroiem. Rĕcŏlĕrĕ, wiederumb in Gedächtnuß bringen/ Wspomnieć. Rĕcŭltŭs, a, um, wieder gebawt/ wiederumb geehrt/ Znowu budowány/ Znowu uczczony. Colonia vide Colonia.

Cŏlŏbĭŭm, ij, g. n. ein Leibrock ohne Ermel/ Káftan/ Suknia bez rękáwow.

Cŏlŏcāsĭă, æ, g. fœm. Faba Ægyptiaca. *Lentia Niliaca.*

Cŏlŏcȳnthĭs, ĭdĭs, g. fœm. Coloquinten/ wilde Kürbßlein/ *Calida, sicca, phlegmatica, pilosa.*

Colon, vel Cōlŭm, i. gen. n. der grosse Darm/ strecket sich vom rechten Nieren biß zum lincken/ vnter dem Magen/ Kiszká kolkowá. Colon etiam est membrum orationis, coli autem partes sunt commata. Cŏlĭcŭs, a, um, ut: Colica passio, die Darmgicht/ Kolká. Colicus, i, g. m. der gemelte Kranckheit hat/ Kolkę cierpiący. Colicum, i, g. n. & Cŏlĭcē, es, g. f. die Artzney zum Bauchgrimmen / Lekárstwo ná kolkę ábo ná gryzienie żołodká.

Cŏlōnĭă, æ. g. f. ein Volck das an ein ander Orth zu wohnen geschickt wird/ Wolá/ Osádá. inde dicitur: Coloniam mittere in Asiam, ein Volck außschicken/ Posłáć ludźi ná osádę. & Apes coloniam mittunt, die Biene stossen einen Schwarm auß/ Pszczoły się roią. Colonia, metaph. pro loco ubi quis habitat, ein Sitz/ da einer zu Hauß sitzt/ Mieysce gdźie kto mieszka. Item, ein Meyerhoff oder Lehen Folwárk. Cŏlōnĭcŭs, a, um, ut, Ovis colonica, das zum Meyerhoff gehörig/ Owcá folwárkowá. Item, Colonia Agrippinensis, Ubiorum civitas potentissima, cis Rhenum fluvium sita.

Cŏlŏr, ōrĭs, g. m. ein Farb/ Fárbá. Colos, Antiqui dicebant, metaph. pro prætextu, für ein Schein/ Zierd/ Pozor. Cŏlōrŏ, as, avi, atum, cŏlōrārĕ, färben/ Fárbowáć. Sole colorari, von der Sonnen verbrennt werden/ Ogorzeć od słońcá. Cŏlōrātŭs, a, um, ut: Oratio colorata, ein gefärbte/verblümte Rede/ Málowána oracya. Ozdobioná. Cŏlōrĭfĭcŭs, a, um, das farbig macht/ Fárbuiący. Cŏlōrĭŭs, a, um, ut: Coloriæ vestes/ Kle-

Kleider von vngefärbter Wollen/ Suknie z Wełny niefárbowáney Cōncŏlŏr, oris, g. om. gleichfärbig/ Jedney máśći. Decolor, oris, übel gefärbt/ Fárby nápsowáney. Dēcŏlōrārĕ, entfärben/ Szpećić Fárbę psowáć. Dēcŏlōrātĭŏ, onis, g. f. Entfärbung/ Fárby odmiáná. Discolor, oris bundt vnterschiedener Farben/ Pstry/ Rożney fárby. Vērsĭcŏlŏr, oris, vertheilt von Farben/ Mieniony. Rozmáyty.

Cŏlōssŭs, i, g. m. ein groß Bild/ Wielki obraz. *Grandis, Altus*. unde, Colosseus, & Cŏlōssĭcŭs, a, um, Großlästig/ Wielki Obrzy mski.

Colostrum, vide Collostrum.

Cŏlŭbĕr, ubrī, g. m. ein Schlang/ Wąż. *Tumidus, lubricus, venenatus, terrificus, sævus, squamosus, tristis, ater*. Dicitur etiam Cŏlŭbră, æ, g. f. *Viridis, terebæa, longa*. Cŏlubrĭfĕr, a, um, der Schlangen vmb sich trägt/ Węże noszący.

Cŏlūm, i, gen. n. ein Silbergeschirr/ Náczynie srebrne Item, morbus, Darmgicht/ Kolká. vide Colon.

Cŏlūmbă, æ, g. f. ein Taube/ Gołąb. *Volucris, mitis, pulcra, tenera, trepida, simplex, celer, timida, blanda, alba*. Et columbus, i, g. m. idem Cŏlūmbārĭŭs, ij, g. m. Taubenhüter/ Gołębie opátruiący. Columbarium, rij, g. n. & Cŏlūmbārĭă, æ, g. f. Taubenhauß/ Gołębieniec. Item Columbarium, ein Taubenkorb/ oder Loch darinn die Tauben nisten/ Kosz gołębi/ ábo/ Dziurá w gołębieńcu. Cŏlūmbārĭs, e, & Cŏlūmbīnŭs, a, um, das von Tauben ist/ Gołębi. ut: Stercus columbare, Taubenmist/ Gnoy gołębi. Cŏlūmbŭlŭs dimin. ein Täublein/ Gołąbek. Columbatim, ad similitudinem columbæ. Columbæ agrestes, wilde Tauben/ Gołąb dziki. Columbæ domesticæ, Hauß-Tauben/ Domowe gołębie, quas & cellares vocant.

Cŏlūmbăr, ārĭs, genus vinculi. Plaut.

Columella, vide Columna.

Cŏlūmēllārēs dentes, Stockzän/ Zęby trzonowe.

Cŏlŭmĕn, ĭnĭs, g. n. ein Pfeiler/ ein Auffenthaltung/ Podporá/ Vćieczká. Columen actionis, der Grund vnnd Hauptartickel daran die gantze Sach gelegen ist/ Grunt/ ábo przedni ártykuł cáłey sprawy. Columen Reipub. das Haupt der gantzen Gemein/ Głowá Rzeczypospolitey. Columen amicorum, der beste vnd fürnehmste Freund/ Przedni/ naylepszy przyiáćiel.

Cŏlŭmĭs, & hoc colume, gesund/ starck/ Zdrowy/ Mocny. Incŏlŭmĭs, idem. Incŏlŭmĭtās, atis Gesundheit/ Zdrowie.

Cŏlūmnă, æ, gen. f. ein Seule/ Pfeiler/ Słup. Podporá. Filár. *Sublimis, valida, firma, marmorea, celsa, excelsa, rigida, nobilis, solida, nitida, pulcra*. Cŏlŭmēllă, æ, dimin. Item, der fürnehmste Haußknecht/ Przedni sługá. Cŏlūmnātŭs, a, um, mit Pfeilern vnterstützt/ Filárem podpárty. Cŏlūmnātĭŏ, onis, g. f. Vnterstützung Filarowánie. Intērcŏlūmnĭūm, ij, g. n. die Weite zwischen den Pfeilern/ Miedzyfilarze. Capitellum, das Haupt oder Deckel auff den Pfeiler/ Gáłká ábo przykryćie filárá. Epystiliū, Græce Basis, der Fuß eines Pfeilers/ Podstáwek/ filárny/ aliàs Spira.

Coturnus, a, um, vide Corylus.

Cŏlūrŭs, Coluri duo, sunt circuli duo, quorum unus Solstitiorum, qui per polos mundi, polos Zodiaci, & puncta solstitialia incedit: Alter est punctus Æquinoctionum, qui per polos mundi & puncta æquinoctialia ingreditur, non autem per polos Zodiaci.

Cŏlŭs, i, g. m. vel Colus, ūs, ein Kunckel/ Spinnrock/ Kądziel. Krozel. Colus, genus tormenti ex Corio.

Cŏlūtĕă, æ, g. f. arbor sylvestris. Coluteum, i, g. n. fructus ejusdem arboris.

Cŏlȳmbăs, o, ădĭs, g. f. ein gemachte Olyven/ Oliwká przyprawna.

Cŏmă, æ, gen. f. gezierte Haar/ Włosy kędzierzáwione. *Nitida, vincta, prolixa, diffusa, formosa, decora, culta, Flexilis, longa, insignis, repexa, lucida, compta, micans, pendula, tenera*. metaph. de arboribus & herbis dicitur. die Aest vnd Blätter der Bäwm vnd Kräuter/ List drzewny/ ábo/ zielny. Cŏmāns, antis, & Cŏmātŭs, a, um, particip. sine verbo, der langes Haar hat/ wol behaart/ Ktory ma długie włosy. Cŏmātŭlŭs, i, dimin. Cŏmōsŭs, a, um, ut: Arbor comosa, voll Blätter/ Pełny liśćia. Cōmŏ, is, psi, ptum, cōmĕrĕ, zieren/ Stroić/ Zdobić. Cōmptŭs, a, um; ut, Comptum caput. Comptus, ūs, g. m. Zierung/ Zdobienie/ strojenie.

Cŏmārŭs, g. f. Pomi genus, aliàs Arbutum, vel Unedo, ein Hagapffel/ Jeżowká drzewo.

Combennones, vide Benna. Combibo, v. Bibo. Combino, vide Binus.

Cŏmē, es, g. f. herb. Bocksbart/ Kozia brodká ziele.

Comedo, vide Edo.

Cŏmĕs,ĭtĭs,g.com. ein Mitgesell/ ein Gefehrter/Towárzyß/Spolnidacy. *Idoneus, facundus, mirificus.* Item, nomen dignitatis, ein Graaf/ Hrábia. Apud Romanos Comites erant Legati, vel Præfecti, aut Scribæ, qui cum Magistratibus in provincias mittebantur. Alicuius consilijs comes, eines Raths vnd fürnehmens theilhafftig/ Vczestnik rády/ábo páńſtwá cżylego Cŏmĭtŏr,aris, atus sum, cŏmĭtārī, & Cŏmĭtō,as,are, begleiten/Prowádźić. Cŏmĭtātŭs,a,um, begleitet/Prowádzacy/Prowádzony. active & passive dicitur. Comitatus,ūs,g.m. Begleitung/Prowádzenie/Towárzyſtwo.

Commessor, vide Edo.

Cŏmētă, vel Cŏmētēs,æ,g.m. ein Comet/ Miotłá ná niebie/Kometá. *Sanguineus, crinitus, fatalis, infelix, horrificus, rubicundus, lucens, præceps, tristis.*

Comĭcus, vide Comedia.

Cŏmĭnŭs,adv von nahe/Zbliſká/Wrecz.

Cŏmĭs, is, e, freundlich/ lieblich/ Lágodny/ Lucki. Cŏmĭŏr, lieblicher/Ludßczeyßy. Cŏmĭtās,atis,g.f. Freundlichkeit/ Luckość Lágodność. Cŏmĭtĕr,adverb. freundlich/Lucko/Lágodnie. Pĕrcŏmĭs,e,fast lieblich/ Bárzo lucki.

Comitium,g.n. sed frequent. Cŏmĭtĭă,orum, in plurali, ein versamblete Gemein/ Landtag/ Gromádá ludźi/Seym. *Centuriata, consularia, prætoriana, curiata, calata, ædilitia.* Indicere comitia, einen Landtag außschreiben/Seym złożyć. Item, Comitium, der Orth da das Volck vmb Gemeind zu halten zusamen kompt/ Mieysce gdźie sie ludźie zgromadzáią. Cŏmĭtĭālĭs,le, das zu solcher Versamblung gehört/ Co do zgromádzenia należy/ Seymowy. Homines comitiales, litigiosi dicuntur, haderhaffig/ zänckisch/ Swárliwi ludźie. Mensis comitialis, Monat darinn man Gemeinde hält / Miesiąc w ktory sie Seym odpráwuie. Morbus comitialis, die hinfallende Sucht/Kaduk chorobá. Homo comitialis, der die hinfallende Sucht hat/ Káduk cierpiacy. Cŏmĭtĭārĭŭs,a,um, idem ferè, quod Comitialis. Cŏmĭtĭātŭs,a,um, in der Gemeind erwehlt/ Obrány wszgromádzeniu. Cŏmĭtĭālĭtĕr, adver. durch die fallende Sucht/ Przez kádukowo niemoc.

Comito & Comitor, vide Comes.

Cŏmmă,ătĭs,g.n. lat. Incisio, pars periodi, ein Vnterpünctlein Vnterpunctierung/ Punktácyta pewna/znák piſárſki. Item, Cŏmmătă g.n. plu. nu. Wasserfallen/Vpuſt. Item, der Schlag einer Müntz/

Commaculo, vide Macula. Cŏmmădĕō,ēs, ērē, fast naß werden/ Moknać/ Przemakáć. Cŏmmăndūcārĕ, zerkewen/ Zebomá zgnieść/ Zżuć. Commaneo, v. Maneo. Commanipulo, onis, v. Manipulus. Commasculo, v. Mas. Commeatus, v. Meo. Commeditor, v. Meditor. Commemini, v. Memini. Commemoro, ibi. Commendo,as, v. Maneo. Commercium, vide Merx. Commereor, v. Mereo. Commetior, v. Metior.

Cŏmmĭnĭſcŏr,ĕrĭs, vel iſcere, entus ſum comminiſci, erdichten/ erfinden/ Zmyślać/ Wymyślać. frequent. Cŏmmĕntŏr,aris, atus sum, cŏmmĕntārī, in sich selbs betrachten/ Rozważáć ſobie, inde Cŏmmĕntātĭō, onis, g.f. eine Betrachtung/ Rozważánie/& Cŏmmĕntārĭŭs,g.m. ſive Commentarium, ij, g. n. ein Register oder Gedächtnußbuch aller Handlungen / Kśiąſzki pámietne/ Regeſtrá. Item, eine Erklärung vnsers Verstands über andere Bücher / Wykład ná druga kśiąſzke. Cŏmmĕntĭ. ĭŭs,a,um, erdichtet vnd lügenhafftig Ding/Wymyslona rzecz/Zmyślona. Cŏmmĕntārĭĕnsĭs,is, g. m. ein Schreiber der die Abscheid vnd Gerichtsbrieff einer Stadt verwahret/ vnd alles was sich zuträgt auffschreibet/Piſarz rozchodow/ſadowych ſpraw/ ábo inßych jákichkolwiek Akt publicznych. Cŏmmĕntŭm,i,g.neut. etwas erdachtes vnd erlogen/ Wymyśl. *Astutum, dedalum, fultum.*

Commigro, vide Migro. Commiles, & Commilitones, v. Miles. Comministro, v. Minister. Comminuo, vide Minus. Commisceo, v. Misceo. Commiseresco, vide Miser. Commiſereor, ibid. Commissura, vide Mitto. Commitigor v. Mitis.

Cŏmmŏdŭs,a,um, nützlich/ füglich / Potrzebny/Wczesny. Accommodus a,um, bequemlich Sposobny Incommodus,a,um, vnbequemlich / Niesposobny. Percommodus,a,um, gar nützlich vnd geschickt/ Bárzo pożyteczny / ſposobny Pĕrĭncŏmmŏdŭs,a,um gar vnfüglich vnd vngeschickt/ Bárzo niepożyteczny y nieſpoſobny. Pĕrĭncŏmmŏdē, adver. fast vnbequemlich/ Bárzo nieſposobnie. Commodum, i, g.n. ein Nutz/ Pożytek. Incommodum, i, Schad/ Verlust/ Szkodá Vtrátá Item Commodum, adv. pro opportunitate, füglich/Wczás. Cŏmmŏdĭtās, atis, g.f. Nützlichkeit/ Gelegenheit/ Pożyteczność

czność/ Sposobność. Incommoditas, & Incōmŏdātĭō,onis,g.f. ein Schad/ Vngelegenheit/ Szkodá/Nieprzydátność. Cōmmŏdō,as,are, einem nützlich seyn/ befürdern/ Pożytecznym być Dogádzáć. Incommodare,einem schädlich seyn/ einen hindern/ Szkodliwym być/ Przeszkadzáć.Item,Commodo,ich leyhe/Pożyczam scil. ad tempus,proprie Vestes, & similia,quæ redduntur. Operam suam alicui commodare, pro juvare opera, einem helffen/ Pomoc komu. Cōmmŏdātārĭŭs,ij,g.m.der Entlehner/so das gelehnte empfähet/ Pożyczálnik ktory u kogo pożycza.Commodato accipio,ich entlehne/Pożyczáć u kogo.Commodato do,ich leihe herauß/ Pożyczáć komu. Cōmmŏdĭtō, ās, are, offt vnd viel leyhen/ Często pożyczáć. Accōmmŏdārĕ, herein fügen/ Przystosowáć. Omnibus sese accommodare novit, Er kan sich gegen jederman schicken/ Ze wszytkimi umie potráfić. Accōmmŏdātŭs a,um,wol gelegen/geschickt/Przyzwoity/Sposobny. Accōmmŏdātĭō, onis, g.fœm. Geschickligkeit/ Stosowánie/Dogadzánie.Accōmmŏdātē & Accōmmŏdē,adverb.geschicklich Pożyteczynie/Sposobnie. Cōmmŏdē, adverb. füglich/Wcześnie. Incōmmŏdē,vnfüglich/Niewcześnie.

Commœreo,v.Mœreo. Commolo, v.Mola. Commolior.v.Molior.Commoneo, v.Moneo. Cōmmŏnĕfăcĭō,is,feci,factum,cōmmŏnēfăcĕrĕ,warnen/Vpominać.Cōmmŏnĕfĭĕrī,ermahnt werden/być vpomnionym. Commonstro,vide Monstro. Commordeo, v.Mordeo. Commorior,v.Morior.Cōmmŏrō,as,aviatum,& Commoror v. Moveo. Commulceo, vide Mulceo. Communio,is,ire,vide Munio.

Cōmmūnĭs,e,gemein/ schlecht/ Spolny/Pospolity. Sunt mihi omnia cum illo communia, Wir haben alles gemein mit einander / Wszytko mam z nim spolne. Cōmmūnē,is,g.n. substant. pro communi Republ. Ein gemein Regiment/ Spolna Rzeczpospolitá. Cōmmūnĭtĕr, adv. gemeiniglich/Pospolicie. Cōmmūnĭtās,atis,g.f. ein Gemeinde/ Społeczność. Cōmmūnĭcō, as, are,mittheilen/ Vczestnikiem czynić kogo. Aliquem mensa sua communicare,Einen an seinen Tisch nehmen/ Przypuścić kogo do stołu swego. Communicare cum altero, mit einem etwas handlen / Zdrugim hándlowáć / spotkowáć. Cōmmūnĭcātĭō, onis, g.f. Besprechung/ Vnterredung / Rozmowá. Excōmmūnĭcārĕ, in den Bann thun/Bántowáć/ Wyklnąć Excommunicatio,est extra communionem Ecclesiæ separatio , vel Ecclesiastica censura, excludens à communione fidelium.

Commurmuro, v. Murmur. Commuto,vide Muto.Como,vide Coma.

Cōmœdĭă,æ,g.f.ein Schawspiel mit Gespräch von gemeinen Händlen vnd Leben der Menschen angericht/Komedyia.Cōmœdŭs,i,g.m.der solch Spiel treibt/ Aktor ná Komedyiey. Cōmĭcŭs, i,g.m.ein solcher Spieldichter/ Co komedie opisuie.Comicus,a, um, ut: Davus comicus,qui à Comicis describitur. Cōmĭcē & cōmœdĭcē,adverb.pro Mansuete, & Suaviter, freundlich/lieblich/Lucko/Przyiácielskie.

Cōmŏsĭs, primum fundamentum operis apum dicitur.Plin.id est, excrementum ceræ in alveo.Dicitur etiam Commosis.

Compactus,vide Pango.

Cōmpāgō,& cōmpāgēs,hujus cōmpāgĭs,non inis,g.f.Zusammenfügung/ Spoienie.

Compar,vide Par. Compareo, vide Pareo.

Cōmpărō,as,avi, atum, cōmpărārĕ, propriè est Parare:ut:Comparare convivium eine Mahlzeit zurüsten/Vczte gotowáć.Item,vergleichen/ Przyrownywáć. Item, übereinkommen / Zgodźić sie. Cōmpărātĭō, onis, g. f. eine Vergleichung/ Zurüstung / Przyrownywánie. Gotowánie. Item, das Vbereinkommen/ Zgodzenie sie Cōmpărātĭvŭs,a,um, vergleichlich/ Rownáiący.&Cōmpărābĭlĭs,le,idem.Incōmpărābĭlĭs, le,vnvergleichlich/ Nieporownány. Incōmpărābĭlĭtĕr , adver. vnvergleichlicher Weise. Nierownie. Et Comparo significat Emo, ich kauffe/Kupuie.Cōmpărātē,adverb. Labella labellis comparare,die Lefftzen zusammen halten/ Cáłowáć. id est,osculari. Dum se uxor comparat,id est,exornat,biß dz sich die Haußfraw geschmückt/ Nim sie páni wygotuie/ ubierze. Dicimus etiam : Comparo te illi, &, cum illo, vel, ad illum,ich vergleich dich diesem / Stosuie do tego, przypodobam.

Compascuus, vide Pasco. Compedes, v. Pes. Compello,vide Pello, as, & Pello,is.

Cōmpĕllūcĭdŭs,a,um,fast scheinbar oder glänzend/Błyszczący sie/Lśnący/przeźrzysty.

Compendium & compensio, vide Pendo.

Cōmpĕrēndĭnō,as,are, von Tag zu Tag verziehen/ Dzień od dnia odkładać. Reum compe-rendinare, einen Beklagten länger auffhalten/ Odkładać co raz spráwę poźwánego. Cōmpĕrēdĭnātĭō, onis, g. f. ein auffzug des Rechttags/ vnd bewilligung beyder Partheyen auff ein andern Tag/ Odwłoká Dilácya u sądu. Dies compe-rendinaria, Das Gericht auff den dritten Tag bestimpt/ Sąd ná dźień trzeći náznáczony.

Comperio, vide Pario.

Cōmpĕrnĭs, is, g. m. & f. einer der schlimm gehet mit den Knyen nahe beyeinander/ Krzywonogi.

Compesco, vide Pasco. Competentia, vide Peto. Compilo, vide Pilo.

Cōmpĭtŭm, g. neut. ein Creutzgasse oder Weg/ Rozstanie ulic/ ábo drog. Cōmpĭtālĭă, Fest die auff solchen Plätzen begangen werden/ Swięto ná tákich ulicách y drogách odpráwowáne. & Dies compitales, dieselbige Feyertag/ Dni w ktorych śię to święto odpráwuie. Cōmpĭtālĭtĭŭs, a, um, ut: Ludus compitalitius, Ein schawspiel an einem Creutzweg/ Igrzyská ná rozstániu drog/ Rzymiánom miedzy zwyczáine.

Compingo, v. Pango. Complaceo, v. Placeo. Complaco, v. Placo. Complano, v. Planus.

Cōmplēctŏr, ĕrĭs, plexus sum, cōmplēctī, gäntzlich begreiffen/ vmbfahen/ Cále ogárnąć/ Obiąć. Memoria complector, Ich behalts im Gedächtnuß/ Wpámięći mam. Cōmplēxŭs, ūs, g. m. & Cōmplēxĭō, onis, g. f. Vmbfahung/ Zusamenfügung/ Obięćie/ Zgárnienie do Kupy. Complexus, a, um, vmbhalset/ vmbfahen/ Obięty/ Obłapiony.

Compleo, vide Pleo. Complico, vid. Plico. Complodo, v. Plaudo. Comploro, vid. Ploro. Complures, & Complura, v. Plus. Compluo & Compluvium, v. Pluo. Compono, vid. Pono. Compoto, v. Poto. Comporto, v. porto.

Cōmpŏs, ŏtĭs, g. com. mächtig/ habich/ Uczestnik. Compos est victoriæ, Er hat den Sieg erobert/ Zwyćięstwo otrzymał. Compos animi, wol bey Sinnen/ Przy sobie, zdrowego rozumu. Impos mentis, vnsinnig/ Nie przy sobie/ Szálony. Compos præda exercitus, cum abl. Ein Beut überkommen/ Łupu śię mu dostáło.

Cōmpræs, ædĭs, g. m. ein Mitbürg/ Społrękoimia.

Cōmprānsŏr, oris, g. m. der mit eim zu Imbiß ißt/ Społusnádáiący obiad.

Comprehendo, v. Prehendo, dicitur & Comprendo. Comprecor, vid. Precor. Comprimo, & Compressus, v. Premo. Comprobo, v. Probus. Compromitto, vid. Mitto. Comptus, v. Como. Compugno, as, v. Pugna. Compungo, v. Pungo. Computo, v. Puto. Computresco, v. Putris. Conatus, v. Conor. Concaleo, v. Caleo. Concaco, Concaturio, v. Caco. Concædes, videtur Tacitus vocare cæsas arbores. Concalleo, v. Calleo. Concamero, v. Camera. Concavo, v. Cavo. Concedo, v. Cedo. Concelebro. v. Celebris. Concelo, idem quod Celo. Concenturio, v. Centum. Concentus, v. Cano. Conceptaculum, v. Capio. Concerno, v. Cerno. Concerpo, v. Carpo. Concerto, v. Certo.

Cōnchă, g. f. Fisch in Muschlen/ allerley Fisch mit harten Schalen/ Pław morski ostroskorupy/ ßarkatnicży. *Squalens, cava, pretiosa, sonans, marina, cytheriaca, radians, tortilis.* Item Concha, ein flach holl Geschirz/ ein weit Becken/ Korczak/ Czárá. ponitur etiam pro Tuba, ein Trommete/ Trąbá. Cōnchŭlă, dimin. Conchæ Cytheriacæ, ein Meerschneck so die Perlen gebären/ Perlemutter/ Perłowa mátká. Cōnchӯlĭŭm, ij, g. n. & Cōnchӯlē, ēs, g. f. ein Fisch in einer schalen/ von welchem Purpurfarb od Scharlach gemacht wird/ Pław morski szárkatnicży/ ktorego fárbo ßárlat fárbuią. sicut Murex & Purpura. Item, für die Purpurfarb/ Szárłátna fárbá. Ostrum, idem. Vestis conchyliata, ein Purpurkleid/ Szárłatna ßátá. Cōnchӯlĭārĭŭs, ij, g. m. ein Meerschneckenfaher/ Ktory pław morski zbiera. Cōnchylă, æ, g. m. etiam à Plauto dictus, & Murilegulus, à muricibus legendis. Cōnchŭs, pro Unione, ein Perle/ Perłá/ notavit Calep.

Cōnchĭs, is, g. f. fabæ genus, sive edulium ex faba Sipont.

Conchylium vel Conchyle, vide Concha. Concido, v. Cado. Cōncīdō, v. Cædo. Concieo & concito, v. Cieo.

Cōncĭlĭō, as, avi, atum, cōncĭlĭārē, versöhnen/ Pogádzam/ Iednam. Item zurüsten/ zusammen bringen/ Przygotowáć/ Zgromádzáć. Virt⁹ conciliat amicitias, Tugend bringt Freundschafft/ Cnotá przyiaźń spráwuie. Cōncĭlĭābŭndŭs, pro conciliante. Cōncĭlĭātŭs, a, um, versöhnet/ Ziednány. Cōncĭlĭātŏr, oris, g. m. ein

ein Versöhner/ Jednácz. Cōncĭlĭātrīx,icis,g.f. eine Versöhnerin/ Jednáczká. Cōncĭlĭātrīcŭlă, æ, dimin. Cōncĭlĭātĭō,onis, g. f. ein Versöhnung/ Jednánie/ Vgodá. Incōncĭlĭō, as, avi, atum, Incōncĭlĭārĕ, verwirren/ vneins machen/ Wasnić / Rozroznić. Incōncĭlĭātē, adverb. vnbedachtlich/ Niebácznie. Rĕcōncĭlĭārĕ, wiederumb versöhnen/ Przeiednáć. Reconciliare in libertatem, wiederumb frey machen / Wolność przywrocić. Rĕcōncĭlĭātŭs, a, um, wiederumb versönet / Przeiednány. Rĕcōncĭlĭātĭō, onis, g. fœm. ein Versöhnung/ Jednánie rozroznionych przyiaciol. Rĕcōncĭlĭātŏr, oris, g. m. ein Schiedsmann zwischen zweyen so zuvor Feinde gewesen / Jednácz. Interconciliare, vntereinander versöhnen/ Jednego z drugim ugadzáć.

Cōncĭlĭŭm, i, g. neut. ein Versamblung des Volcks/ Gemeind/ Gromádá ludzi/ Zgromádzenie pospolstwa. Itē, Conventus aliqvorum tractantium arduas causas totam Christianitatem concernentes. Dimittere concilia, die Versamlung hinlassen/ Zgromádzenie rozpuścić. Convocare concilium, ein Volck zusammen beruffen/ Zwołáć ludźie ná zgromádzenie. Cōncĭlĭābŭlŭm, dim. ein klein Versamblung/ Schadzka/ Máłe zgromádzenie ludzi. Item, Concilium, herb. Winde/ Powoy płotowy.

Concinno, & Concinnus, vid. Cinnus. Concio, item, Concito, Concionor, & similia, require supra in Cieo, & Cio. Concipilara, pro Corripere, & immolare. Concipio, v. Capio. Conclamo, vid. Clamo. Conclaudo, vel potius Concludo, vid. Claudo. Conclave vid. Clavis. Concœnatio, idem quod Compotatio, in Poto. Concolor, vid. Color. Concoquo, vid. Coquo. Concordo, v. Cor. Concorporo, v. Corpus.

Concredo, v. Credo. Concreduo dixerunt Veteres. Concremo, v. Cremo. Concrepo, v. Crepo. Concresco v. Cresco. Concriminor idē quod criminor. Concrucior, v. Crux. Concubo, v. Cubo. Conculco, v. Culco. Concupio, v. Cupio. Concuro, v. Cura. Concurro, v. Curro. Concussus, & Concutio, v. Quatio.

Cōndălĭŭm, ij, g. n. annuli genus, Plaut. Condecet, v. Decet. Condemno, v. Damno. Condenseo, & Condenso, v. Densus. Condepso, vid Depso. Condico vid. Dico. Condignus, idem quod Dignus.

Cōndĭō, is, īvī, vel dīī, ītŭm, īre, mit Gewürtz machen / Zápráwiáć co korzeniem/ jáko potráwy. Mortua corpora condire, balsamiren/ Bálsamem námazowáć. per translat. Condire tristitiam lætitiâ, die Trawrigkeit mit Frölichkeit miltern/ Rádość z smutkiem zmieszáć. Cōndĭtŭs, a, um; Oratio condita, mit zierlichen Sprüchen gespickt. Ozdobiona pięknymi mowámi orácyia. Conditus, ūs, g. m. eingemacht / einsaltzung/ Przyprawá/ Solenie. Cōndĭtĭō, idē. Cōndĭtŏr, oris, g. m. der ein ding wolschmäckig macht/ Zápráwiacz. Cōndīmēntŭm, i, g. neut. ein lieblicher Zusatz allerley Gewürtz/ Zápráwá. Cōndīmēntārĭŭs, a, um; ut: Genus condimentarium, ein art mit dem Gewürtz zuzurichten/ Sposob zaprawiánia. Cōndĭtānĕŭs, a, um, ferè idem. Cōndĭtūră, gen. fœm. idem quod Conditio.

Condisco, idem quod Disco, hinc Cōndĭscĭpŭlŭs, i, gen. masc. ein Schulgesell/ Społuczeń. Cōndĭscĭpŭlă, æ, g. fœm. eine so zugleich lernet/ Ktora się uczy społu. Cōndĭscĭpŭlātŭs ūs, g. m. ein Gemeinschafft deren so miteinander lernen/ Społuczeńnictwo.

Cōndĭtĭō, onis, g. f. ein Beding/ Kondycya/ Wárunek. Ea conditione accepi, mit dem Beding hab ichs angenommen / Wziąłem pod tą kondycyą. Item, Conditio, ein Standt/ Stan. Hæc est mearum rerum conditio, Also stehen meine Sachen/ Ten iest stan rzeczy moich. Cōndĭtĭōnālĭs, le, das mit Beding geschehen kan/ Co się pod kondycyą dziać może. Cōndĭtĭōnālĭtĕr, adverb. mit Beding/ Pod kondycyą.

Conditor, Conditorium, & Condo, is, v. Do. Condoceo, & Condocefacio, idem quod Doceo. Condoleo, & Condolesco, v. Doleo. Condono, vid. Dono. Condormio, & Condormisco, vide Dormio.

Cōndrĭllŏn, i, g. n. Cōndrĭllē, ēs, g. f. Gänß-Distel / Mlecz. herb.

Conduco, v. Duco. Conduplico v. Duplex.

Cōndūrdŏn, ein Kraut mit rotem Blum/ das im Augst blühet/ Ziele okrągłego kwiátu/ ktore w Sierpniu kwitnie.

Cōndălŭs & Cōndălĭŭs, id. quod Condalium.

Cōndŭs, i, g. m. magis propriè Promus-Condus, ein Kellner/ Pfläger/ Száfarz.

Cōndylōmă, ătĭs, g. neut. ein Druckblater am Hinderdarm/ Szyszká w ćiele. Plin. Sedis proceden-

cidentiam nominat, Außgang des Leibes/ Stolec czeſty. Dicitur & Hemorrhois cæca.

Cōndylŭs, li, g. m. ein Fingerknod/ die Knöchel an den Fingern/ Klykieć/ Kuƚak.

Confabulor, v. Fabulor. Confarcio, v. Farcio.

Cōnfārrĕō, as, are, den Bräutgam vnd Braut zuſammen fügen mit Brodt/ das man jhnen darreicht vmb zu eſſen/ Slub dawáć/ co ſie włáśnie o Rzymiánach rozumieć ma ktorzy poſlubionych przez podánie chlebá złączáli. Unde Cōnfārrĕātŭs, a, um, & Cōnfārrĕātiō, gattung eines Opffers/ vorzeiten an deren Hochzeiten gebraucht/ ſo da wolten daß die Kinder von jhnen geboren/ zu Prieſtern geordnet würden/ Zrekowiny/ Slub małżeńſki.

Cōntātālĭs, le, quod ejusdem fati neceſsitate tenetur, vel eodem fato obſtrictus.

Confero, vide Fero.

Cōnfĕrvă, æ, g. m. Waſſerſchwam/ Moß der auff in Waſſer wächſt/ Gebká. (veo.

Conferveo, & Confervesco, idem quod Fer.

Cōnfēſtĭm, adverb. Bald/ Záraz.

Cōnfīnnŭlă, g. fœm. eine Häffte/ Szpagá/ Zworá/ Przaſka.

Conficio, v. Facio. Cofictio & Confingo, vid. Fingo. Confidejuſſor, v. Fides. Confido, ibid. Confinis & Confinium, v. Finis. Confio, v. Fio. Cofirmo, v. Firmo. Confiſco, as, vid. Fiſcella. Confiteor, vide Fateor.

Cōnflāgēs, plu. nu. g. f. à Conflō, ein Orth das allenthalben von Winden bewehet wird/ Wiátrowiſko.

Conflagito, v. Flagito. Conflagro, v. Flagro. Conflecto, is, ich krümme/ vmbbeuge. Conflicto, & Confligo, v. Fligo. Conflo, vide Flo. Confluo vide Fluo.

Cōnflūctŭārī, imperſ. beſtanden vnd verwirrt ſeyn/ wann einer nicht weiß wo auß oder ein/ was er thun ſol/ Chwiáć śie/ Poruſzáć. Kiedy kto nie wie pewnie czego śie trzymáć/ ábo co czynić.

Confodio, vide Fodio. Confore, v. Forem. Conformo, v. Forma. Cōnfōrnĭcō, as, are, zuwölben/ Záſkliepć. Confoveo, v. Foveo. Confremo, idem quod Fremo. Confrico, v. Frico. Confringo, & Confragoſus, v. Frango. Confugio, & gium, v. Fugio. Confulcio, idem quod Fulcio. Confulgeo, vide Fulgeo. Confundo, vide Fundo.

Cōnfūtō, as, a vi, atum, cōnfūtārĕ, widerlegen/ oder ſtellen mit Worten/ Przegadáć/ Przekonywáć. Cōnfūtātĭō, onis, g. fœm. ein Widerlegung/ Odpor ſłowny. Rĕfūtō, & Rĕfūtātĭō, idem.

Congelo, & Congelaſco, v. Gelu. Congemino, v. Gemini. Congemo, v. Gemo. Congenero, vide Genero. Congenulo, v. Cenu. Conger, v. Congrus. Congermino, v. Germen. Congero, vide Gero. (wárzyſz-

Cōngērrō, onis, g. m. ein Schwatzgeſell/ To-

Cōngĭārĭŭm, i, g. neut. ein Fürſtengab/ die ein Fürſt dem gemeinen oder frembden Volck ſchencket/ Podárek od páná/ poſpolſtwu/ ábo żołnierſtwu. Item, Congiarium eſt genus menſuræ, idem quod Cōngĭŭs, ij. g. m. ein Maß das vngefehr ſechs Sextarios hält/ Stárek/ ktorym mierzymy cokolwiek. Alio nomine dicitur Chus. Cōngĭālĭs, le; ut: Fidelia congialis, ein dreymäſſiger Krug/ Gárniec/ Dzban. Cōngĭārĭŭs, a, um, idem.

Conglacio, vide Glacies. Conglobo, v. Globus. Conglomero, v. Glomus. Conglutino, vide Gluten. Congratulor, v. Gratia. Congredior, v. Gradior. Congrego, v. Grex. Congruo, v. Grus.

Cōngrŭs, & Conger, ri, ein langer Meerfiſch wie ein Aal/ Węgorz morſki.

Cōngўlĭs, idĭs, g. f. Rättig/ Rzepá okrągłá/ Rzotkiew.

Conjectio & Conjicio, vide jacio.

Cōnĭfĕră, arbor, quæ conos, hoc eſt, nuces pineas fert, Ovid.

Coniſcare, vide Conus. Conjugo, v. Jugum. Conjungo, v. Jungo. Conjuro, v. Juro. Conlabor, v. Collabor. Conlatro, v. Latro. Conligo. v. Colligo in Ligo, as. Conlino, v. Collino. Conlutulo, vide Collutulo. Connaſcor, v. Naſcor. Connato, v. Nato. Connecto, v. Necto. Connitor, v. Nitor.

Cōnnīvĕō, es, nivi, & nixi, nictum, cōnnīvērĕ, die Augen zuthun/ plintzlen/ Mrugáć oczymá. metaph. überſehen/ durch die Finger ſehen/ Przegladáć/ Przez ſpáry ná co pátrzyć. Cōnnīvēntĭă, æ, g. f. Überſehung/ Przegládánie.

Connodo, vide Nodo. Connubo, vide Nubo. Conoides, vide Conus.

Cōnōpēum, pœi, g. n. Poëtæ tamen latini abjiciunt vocalem ſuo jure, & penult. corripiunt, ein Fürhang vm ein Beth/ Námiotek. *Scenicum, teſtudineum.* Alij Conopeum, vel Cōnōpĭum.

Cōnŏr, aris, atus sum, cōnārī, vnterstehen/ Vsiłowáć. Manibus & pedibus conari, mit aller Macht vnterstehen / Zewszytkich śił o co śie stáráć. Alicui obviam conari, eim entgegen gehen / Iść przećiwko komu. Cōnāmĕn, ĭnĭs, & Cōnāmēntŭm, i, g.n. ein Fürnehmen / Vnterstehung/ Vśilność. Cōnātŭs, ūs, g.m. idem. *Cupidus nobilis, validus.*

Conquadrare, idem quod Quadrare. Conquasso. v. Quatio Conqueror, v. Queror. Conquiesco, v. Quies Cōnquĭnīscō, scis, exi. cōnquĭnīscĕrĕ, das Haupt neygen / Głowę kynąć. Conquiro, v. Quæro. Conquisitores ibid. Cōnrĕŭs, v. Reus Consanguineus, v. Sanguis. Consano, & Consanesco, idem quod Sanesco. v. Sanus. Consarcino, v. Sarcina. Consarrio, v. Sarrio. Consaucio, v. Saucio. Conscelero, v. Scelus. Conscendo, v. Scando Conscindo, v. Scindo. Consciſco. v. Scio. Conscribo, v. Scribo. Conscribillare, pro Inscribere, vel Conscribere, Veteres dixerunt Conseco, vide Seco. Consecro, v. Sacer. Consedeo, vel Consideo, vide Sedeo. Consemineus, v. Semen. Consenesco, v Senex. Consentio, v. Sentio. Consepio, v. Sepes. Consequor & Consector, vide Sequor. Consero, v Sero, sevi, satum. Consero, v. Sero, serui. Conserratus, v Serra. Conservus, v. Servus.

Cōnsīdĕrō, as, avi, atum, cōnsīdĕrārĕ, bedencken/ betrachten/ Rozważáć co/ Przypátrowáć śię. Cōnsīdĕrātĭō, onis, & Cōnsīdĕrāntĭă æ, g.f. Betrachtung / Rozważenie. Cōnsīdĕrātŭs, a, um, & Cōnsīdĕrāns, tis, particip. fürsichtig/ Báczny/ Opátrzny. Inconsideratus, a, um, vnbedachtsam / Niebáczny/ Nieopátrzny. Inconsiderans, idem. Cōnsīdĕrātē adverb. bedachtsam/ Opátrznie/ Bácznie.

Consido, v. Sido. Consigno & Consignifico, v. Signum. Consileo, v. Sileo.

Cōnsĭlīgō, ĭnĭs, g.f. Leußkraut/ Gorzykwiát/ Płucnik ziele.

Consilio, vide Salio.

Cōnsĭlĭŭm, ij, g.n. ein Rath/ Anschlag/ Rádá/ Narádzánie śię. *Arcanum, prudens, providum, salubre, utile, fidele, providens.* Fortis consilio, anschlägig/ Porádny. Item, Consilium, pro Iudicibus, ein versamleter Rath/ Rádźieckie zgromádzenie. Cōnsĭlĭārĭus, ij, & Cōnsĭlĭātŏr, oris, g. m. ein Rathgeber/ Porádnik. Consiliarius, a, um, ut: Amicus consiliarius, der eim Rath giebt/ Ktory ráde dáie. Cōnsĭlĭōsŭs, a, um, pro sapiente, qui consiliis abundat, Cato. Cōnsĭlĭō, as, avi, atum, cōnsĭlĭārĕ, rathfragen/ Rádźić śię. Cōnsĭlĭŏr, atis, atus sum, cōnsĭlĭārī, rathschlagen/ Náradzáć śię.

Consimilis, vid. Similis. Consisto, vid. Sisto. Consobrini, v. Sobrini. Consocer, v. Socer. Consocio, as, v. Socius. Consolido, idem quod Solido, v. Solidus. Consolor, v. Solor. Consomnio, v. Somnus. Consono, as, v. Sono. Consopio, v. Sopio. Consors, & Consortium, v. Sors. Conspergo, v. Spargo. Conspicio & Conspicior, v. Specio. Conspiro, v. Spiro. Conspirare, à nomine Spira, v. Spira. Conspisso, v. Spissus. Conspondeo, v. Spondeo. Conspuo, v. Spuo. Conspurco, v. Spurco. Constabilio, v. Stabilis. Constantia, v. Sto. Consterno, as, vel is, v. Sterno. Constipo, v. Stipo. Constituo, v. Statuo. Constrepo, v. Strepo. Constringo, v. Stringo. Construo, & Constructio, v. Struo. Constupro, vide Stuprum. Consvadeo, v. Svadeo. Consualia, v. Consus. Consudo, & Consudesco, v. Sudor. Consvesco, & Consvefacio, v. Svesco.

Cōnsŭlō, is, lui, sultum, cōnsŭlĕrĕ, Rath halten / sich berahten / Rádźić komu / rádźić śię. Cōnsŭlŏr, ĕris, ich werde raths gefragt/ Rádzą śię mnie. Cōnsŭlĭtŭr, imperson. man rathet/ Rádzą śię. Cōnsŭltō, as, freq. Reipubl. consultare, der Gemein einen Rath geben/ Rzeczypospolitey rády dodawáć. Cōnsŭltātĭō, onis, g. f. ein Rathschlag / Náradzánie / Porádá. Cōnsŭltŭs, a, um, Weiß/ wolberathet/ Porádny. Cōnsŭltŭm, i, g. neut. ein erkäntnuß des Raths/ Vchwałá / Wyrok. Cōnsŭltŏr, oris, g.m ein Rathgeber/ oder einer der Rath begehrt/ Porádnik/ y ktory śię kogo rádźi. Cōnsŭltrīx, icis, g. f. ein Rathgeberin/ oder Rathfragerin/ Ktora komu rádźi/ ábo śię kogo rádźi. Cōnsŭltō, & Cōnsŭltē, adverb. Weißlich / Mądrze. Consultus Iuris, & Iureconsultus, quod & sic scribitur: ICtus, ein Gesetz- oder Rechtsgelarter. Práktyk prawny. Senatusconsultum, ein erkäntnuß des Raths/ Vchwałá pánow rádnych. Cōnsŭl, sulis, g. m. ein Bürgermeister / der den höchsten Gewalt hat in einer Stadt / Burmistrz. Proconsul, einer der mit allem vollmächtigen Gewalt in ein Landschafft geschickt wird zu herschen/ Burmistrzow namiesnik. Cōnsŭlārĭs, e, das dem

Bürger-

Bürgermeister zugehört/ Burmistrzowski. Itē, Consularis, is, einer der Bürgermeister ist gewesen/ Ktory iest/ábo byk burmistrzem. Cōnsŭlātŭs, ūs, g. m. das Bürgermeister Ampt/ Vrząd burmistrzowski. Proconsulatus, us, Ampt vnd Würde eines Bürgermeisterlichen Statthalters/ Vrząd namiesnika burmistrzowego.

Consummo, v. Summa. Consumo, v. Sumo. Cōnsūmōr, pass. ich werd verzehrt/ Niszczeie. Consuo, v. Suo. Consurgo, v. Surgo. Consydero, v. Considero. Contabesco, v. Tabes. Contabulo, v. Tabula. Contagium, v. Tango. Contamino, v. Tamino. Cōntēchnōr, aris, ari, ein List erdencken/ Zmyslác co zdrádliwie. Contego, v. Tego. Contemno, is, idem quod Temno. Contemplor & Contemplatio, vide Templum. Cōntēmpŏrānĕŭs, ejusdem temporis. Sipont. Contemptus, us, v. Temno. Contenebrare, vid. Tenebræ. Contentus, v. Teneo. Conterminus v. Terminus. Contero, v. Tero. Conterraneus, v. Terra. Conterreo, v. Terror. Contestor, v. Testis. Contexo, v. Texo. Conticeo, & Conticinium, v. Taceo. Contigno & Contignatio, v. Tignus. Continens, v. Teneo. Contingo, vide Tango. Continuus, a, um, v. Teneo. Contollo, vide Tollo.

Cōntōr, aris, atus sum, cōntārī, Grund suchen mit eim Stecken / Gruntu szukác. metaph. erforschen/ Bádáć sie/ Pilno szukác. sed frequentius, compos. Pērcōntōr, Tua quod nihil refert percontari desinas, das dich nicht angehet/ da frag nicht nach/ Nie pytay sie o to co do cie nie nalezy. Pērcōntātĭō, onis, g. f. ein Erforschung / Pilne pytánie. Pērcōntātōr, oris, g. m. ein Erforscher / Pytácz. Cōntŭs, i, g. m. ein Stoßstangen/ damit die Schiffleuth die Tieffe des Wassers erfahren / żerd. *Acernus, longus, durus, teres.*

Contorqueo, & contortus, vide Torqueo.

Cōntrà, adverb. significat Hinwiderumb/ dargegen/ Náprzeciwko/ Ku. Contra est ac dicitis, es ist anders als jhr sagt / Inácżey iest niżpowiedácie. Item, Contra præposit. ut: Contra spem, wider alle Hoffnung / Przeciw nádziei. unde, Cōntrārĭŭs, a, um, widerich/ Przeciwny. Cōntrārĭĕtās, atis, g. f. Widerwertigkeit/ Przeciwnośc. Cōntrārĭē, adverb. Widerwertiglich/ Przeciwnie.

Contradico, v. Dico. Contraliceri, v. Liceo. Contraho & contrecto v. Traho. Contrapositus, v. Pono. Contrascriptum, v. Scribo. Contravenio, v. Venio. Contremo & contremisco, v. Tremo. Contribuo, v. Tribuo. Contristo & contristor, v. Tristis. Contritus, v. Tero. Controvertor, & controversia, v. Verto. Contrucido, idem quod Trucido, v. Trux. Contrudo, v. Trudo. Contruncare, v. Truncus.

Cōntŭbērnĭŭm, ij, g. n. ein Rott oder Bursch Kriegsleuthe/ Bursá zołnierska. Item, ein Gemach voller Kriegsleuth/ Spolmieszkánie żołnierskie. Cōntŭbērnālĭs, le, ein solch Gemach inhabende/ Ktory w tey bursie mieszka. Item, Burschgesellen / Tischgenossen / Spolmieszkániec / Domownik.

Contueor, vide Tueor.

Cōntŭmāx, ācis, g. om. Vngehorsam/ widerspenstig / Nieposłuszny/ Vporny. Cōntŭmācĭă, æ, g. fœ. Vngehorsamb/ Widerspenstigkeit/ Vpor/ Nieposłuszeństwo. Cōntŭmācĭtĕr, adver. widerspenniglich/ Vpornie. Percontumax, fast widerspennig/ Bárzo uporny.

Cōntŭmēlĭă, æ, g. f. ein Schmach/ Zelżywość. *Gravis, pudibunda, infanda.* Cōntŭmēlĭōsŭs, a, um, Ehrnverletzlich/ schmachhafftig/ Obelżywy/ Zelżywy. Cōntŭmēlĭōsē, adverb. Lästerlicher weise/ Zelżywie. Subcontumeliosus, a, um, zum theil lästerlich/ Subcontumeliosè, adverb.

Contueor, v. Tueor. Contumulo, v. Tumulus. Conturbo, idem quod Turbo, vide. Turba. Contus, v. Contor. Contusus & contundo. vide Tundo. Contutor, vid. Tuto. Convador, idem quod Vador, v. Vas, vadis. Convaleo, & convalesco, v. Valeo. Convallis, v. Vallis. Convaso, v. Vas. vasis. Conveho, & convecto, vid. Veho. Convello, v. Vello. Convelo, v. Velo. Convenio, v. Venio. Converbero, idē quod Verbero. Converro, v. Verro. Conversor, & converto, v. Verto. Convestio, v. Vestis. Convexo v. Vexo.

Cōnvēxŭs, a, um, die außwendige Ründe eines Gewölbs/ Wypukły / Obłocżysty. Est oppositum concavo, welches ist das inwendige runde/ Zwierzchnia okrągłość. Cōnvēxĭtās, atis, g. f. die außwendige runde/ Wypukłość.

Convictor, & convivium, v. vivo. Convinco, & convictus, v. Vinco. Conviso, v. Viso. Convitium, v. Vitium. Convoco, v. Voco. Convolo, a

lo, as, v. Volo, as. Convolvolus, v. Volvo. Convulsus, v. Vello.

Cōnūs, i, gen. masc. ein Dannkern oder Nuß/ Szyszka. Item, ein jedes Ding das gespitzet ist gleich ein Kegel/ Kończátá okragłość. Cōnĭfĕrūs, a, um, das spitzige Frücht trägt/ Co kończáty owoc rodźi/ szyszkorodne drzewo. Cōnŏĭdēs, dis, alles was gestaltet ist wie ein Dannzapff/ Kończáto okragła rzecz. Cōnīscō, as, are, die Stirn wie die Schaffe zusamen stossen/ Trykam-

Cōnyzā, g. f. aliàs Cunilago, Donnerwurtz/ Schláchtáwá. *marcescens, amara.*

Coonero, v. Onus. Cooperio, v. Pario. Coopto, v. Opto. Coorior, v. Orior. Coos, sive Cos, vide supra Co.

Cōphĭnus, i, g. m. ein Korb/ Kosz. lat. Corbis. *Vimineus.*

Cōpĭā, Viele/ Vberfluß/ Dostátek/ Obfitość. *Superflua, affluens, dives, inundans, aurea, larga.* ab antiquo nomine Copes, vel Copis, teste Nonio; Veteres pro Copiosius posuerunt. Hinc Copona primùm, deinde Caupona, taberna vinaria, propter copiam rerum, quæ ibi vendun- tur, & ipsa etiam Cauponis uxor. Plin. Copia frumenti, Vberfluß der Früchten/ Dostátek zbożá. Pro copia, nach meinem Vermögen/ Według przemożenia. Copia, vel copiæ, tàm in sing. quàm in plur. ein Kriegsheer / Woysko. Copiam aliam quærere/ andere Hülffe suchen/ Inszey pomocy szukáć. Item, Copia, Gewalt vnd Macht / Możność/ Moc/ & jungitur plerumq; cum verbo Facio, vel Do; ut: Copia est quæ volumus, wir haben das wir wollen/ Mamy czego chcemy. Cōpĭŏlā, æ, dim. Cōpĭōsūs, a, um, Wolhabend / Obfity. Cōpĭōsē, adverb. Reichlich / Bogáto. Cōpĭŏr, aris, ari, grosse Beuth erlangen / oder das Kriegsheer stärcken/ Zbieráć pieniądze/ ábo woysko.

Cōptă, æ, gen. fœm. genus placentæ.

Cōpŭlă, æ, g. f. ein Zusammenhefftung/ Band/ Związek/ Swora. Cōpŭlō, as, avi, atum, cōpŭlārē, zusammenfügen/ Złączáć/ Związáć. Cōpŭlŏr, aris, ari, deponens, zusammen gebunden werden / Złączanym być. Cōpŭlātīvūs, a, um, Fugbar/ Zusammenfügig / Złączáiacy. Cōpŭlātĭō, onis, g. f. Zusammenfügung/ Złączánie. Cōpŭlātē, adverb. Beyeinander/ Pospołu.

Cŏquō, is, coxi, coctum, cŏquĕrĕ, kochen/ Wárzyć. Cŏquĭtō, & coctito, as, ich koche offt/ Często wárzę. Coquere cibum, die Speiß verdäwen/ Trawić pokarm. Fructus coquere, dicitur Sol, zeitig oder reiff machen / Doyrzałym czynić. Bellum & consilia coquere, Krieg zurüsten vnd rathschlagen / Gotowáć się ná woynę ábo rádźić o woynie. Illud me coquit, es verdreust mich/ To mie trapi. Cŏquīnŏr, aris, ari, mit der Küchen vmbgehen/ Kuchárzyć. Cŏcŭs, & Coquus, i, g. m. ein Koch/ Kucharz. *Sævus, pinguis.* Cŏquīnă, & Cŭlīnă, inde Cŭlīnă, æ, g. f. ein Küche/ Kuchnia. Cŏquīnārĭŭs, a, um, das zur Küchen gehört. Kuchenny. Cŏquīnārĭă, æ, absolutè, die Kunst zu kochen / Kuchárstwo. Coctĭbĭlĭs, le, bald gekocht/ Co się może prętko uwárzyć. Coctĭō, onis, & Coctūră, æ, gen. f. die Kochung/ Wárzenie. Coctĭlĭs, le, das gekocht vnd gebacken ist/ Wárzysty. Incoctilis, le, vngekocht/ Niewárzysty. Coctīvŭs, a, um; ut: Legumina coctiva, Gemüß/ Járzyná. Cŏcŭlŭm, i, g. n. ein ähren Geschirr zu kochen/ Naczynie kuchenne spiżáne. Cōncŏquō, is, concoxi, concoctum, cōncŏquĕrĕ, zumal kochen/ Zwárzyć. Item, verdäwen/ Strawić. Diu deliberare & concoquere, per Metaphor. lang betrachten/ Długo się o czym námyśláć. Cōncoctĭō, onis g. f. Verdäwung/ Trawienie. Decoquere, einsieden/ Wywárzić. Decoquere creditoribus, andern Leuten das jhre verthun / Omylić swoich kreditorow. Dĕcoctŭs, a, um, ut: Dulcis & decocta svavitas, per translat. ein süsse satte Lieblígkeit/ Wdźięczna y stáła ućiechá. Dĕcoctŭm, ti, g. n. Dĕcoctŭs, ūs, g. m. vel Dĕcoctūră, æ, g. f. ein Einsiedung od Geköch/ Wywarzáne rzeczy/ Dekokt. Dĕcoctor, oris, g. m. Verthuer/ Verschwender/ Vtrátnik. Discoquere, kochen lassen/ verkochen/ Rozwárzyć. Excoquere, kochen biß es gnug ist / Wywárzyć. Incoquere, inkochen/ Náwrzáko co. sumitur etiam pro Coquere Incoqui sole, an der Sonnen gekocht werden/ Opálić się ná słońcu. Item, Incoquere, begiessen/ oder mit Metall überziehen / Polewáć co/ ábo/ Krußcem iákim obkładáć. Incoctus a, um, vngekocht / Niewárzony. Incoctĭlē, lis, übergossen / Pobielány státek. Percoquere, idem quod Excoquere, Præcoquere, vorhin kochen/ Przewarząć. Rĕcŏquĕrĕ, wiederumb kochen/ Znowu wárzyć. Rĕcoctŭs, a, um, ut: Recoctus cib⁹, gewärmbte Speise/ Zgrzany pokárm.

Cor, cordis, g. n. das Hertz/ Serce. *Molle, calens, tenerum, purpureum.* Cordi est mihi, ich dencke dran/ Staram się/ mam to ná baczeniu. Corculum, dimin. Cordatus, a, um, behertzt vnnd weiß/ Serdeczny/ Mądry. Cordate, adverb. weißlich/ Mądrze. Cordolium, lij, g. n. Hertzleydt/ Żal/ Litość. *Flebile, triste.* Concordo, as, avi, atum, concordare, gleichsinnig seyn/ Zgadzáć się. Concordia, æ. g. f. Einhelligkeit/ Zgodá/ Sforność. Concordantia, idem Concors, concordis, einhellig/ Zgodny. Concorditer, adver. einhelliglich/ Zgodnie. Discordare, vneinig seyn/ Niezgadzáć się/ Rożnym być. Discordia, gen. f. Zweyträchtigkeit/ Niezgodá. *Demens, effera, exitiabilis, ferax, nutrix belli, parens belli, cruoris sitibunda, flagrans, præceps, pernitiosa.* Discors, discordis, vneinig/ Niezgodny. Discordabilis, vel Discordalis, le, vnruhig/ das Zwytracht vnd Vneinigkeit bringt/ Co niezgody przyczyna. Discordiosus, a, um, idem. Excors, Vnbesonnen/ thorhafftig/ Głupi/ Szalony. Præcordia, orum, plur. tant. das Netz vmbs Ingeweyd/ Wnętrzności gorne. Præcordium, ij, g. n. das Hertzgrüble/ Dołek serdeczny. Secors & Socors, träg/ faul/ hinlässig/ Gnuśny/ Niedbáły. Socordia, æ, g. fœ. Hinläßigkeit/ Gnuśność/ Niedbálstwo. Socorditer, adver. liederlich/ Niedbále. Vecors, vnsinnig/ Szalony. Vecordia, æ, g. f. Vnsinnigkeit/ Szaleństwo.

Corallium, ij, g. neut. Corall/ Korál. Coralloachates, æ, g. fœm. ein Edelgestein den Corallen gleich/ Kámień drogi podobny do korálá.

Coram, præpos. ablat. casui serviens, vor/ oder offentlich vor/ Przed/ Obecnie/ Vstnie. ut: Coram Senatu, offentlich vorm Rath/ Przed Senátem. Item, Coram, adv. gegenwärtig/ Przeciw/ Woczy. Veniat coram, & mecum disputet, trette herfür/ Niech przyidzie ku mnie. Coram, pro hic, hoc loco, allhie/ Tu.

Coramble, es, vel Corambla, æ, aut potius, Corymbe, bes, g. f. olus, ita dictum, quod aciem oculorum hebetet.

Corax, acis, g. m. Corvus lat. ein Rabe/ Kruk. Epith. vide Corvus. Coracinus, a, um, das vom Raben ist/ Kruczy. Item Coracinus, genus piscis, Nilo peculiaris.

Corbis, is, g. f. ein geflochtener Korb/ Kosz. Corbis pabulatoria, ein Futterkorb/ Koszyk náłożony skráwo. Corbula, æ, g. f. dimin. ein Körbleln/ Koszyczek.

Corbita, æ, gen. f. ein Lastschiff/ vmb Volck vnd Kauffmanschafft zu führen/ Okręt do wożenia rozmáitych Towárow y ciężaru. Corbito, as, are, beladen/ Ládowáć. metaph. Corbitant, pro eo quod est ventrem implent, als wann sie ein Schiff beladen/ Brzuch ládują ják okręt.

Corchorus, vel, Corchoron, herba, Hünerdarm/ Kurzyślep.

Corda, æ, gen. f. ein Armbrust Senne/ Stroná ábo Cięćwá.

Cordus, a, um, späth geboren/ Pozno vrodzony: ut: Agni cordi, Lämblein die nicht zu gewöhnlicher Zeit geboren seynd/ Jágniętá poznouro-dzone/ Odsesłki. Cordum, significat involucrum, quo fœtus in utero matris involvitur.

Cordyla, æ, g. f. ein Meerfisch/ Rybá morská/ Tuńczyk. vel, Cordilla, quæ partus thynnorum dicitur.

Coriago, ginis, g. f. eine Kranckheit der Rinder/ wenn jhnen die Haut also an die Rippen geklebt/ daß sie sich nicht regen mögen/ Chudnienie/ Trácenie ciáłá.

Coriandrum, i, g. n. Coriander/ Koryánder.

Corion, ij, g. n. herba, quæ & Chamœpytis dicitur, Sanct Johannskraut/ vnser lieben Frawen Bethstroh/ Waldhoff/ Dzwonki/ Janá S. ziele.

Corium, ij, g. neut. Leder/ Haut/ Skorá/ Rzemień/ Item, Coria in structuris, ein Legestein in einem Baw/ Tynk/ Polepá. Coriarius, ij, g. m. ein Ledergärber/ Gárbárz. Coriaceus, a, um, ledern/ Zeskory robiony. Corrigium, ij, gen. n. vel Corrigia, æ, g. f. ein ledern Riem oder Nestel/ Rzemyk. Excoriare, in Biblijs legitur, pro, Detrahere corium, schinden/ Odzieráć.

Cornix, icis, g. f. ein Kräh/ Wroná. *Garrula, Longæva, Ingrata, Invisa Minervæ, Rauca, Vetula.* Cornicula, æ, dim. Cornicor, aris, atus, sum, cornicari, schwätzen/ schreyen wie ein Kräh/ Kráczeć ják wroná.

Cornu, g. n. indeclin. in plurali Cornua, Cornuum, vel Cornuus i, g. m. ein Horn/ Rog. Corniculum, li, dimin. Corniger, ra, rum, der Hörner trägt/ Rognoszacy. Cornipes, pedis, das hörnerne Füß hat/ Ktory má nogi rogowe. Cornupeta æ, g. m. Hornstössig/ Bodzacy. Cornutus, a, um, das Horn hat/ Rogáty. Corneus, a, um, hör-

Hörnern/Rogowy. ut: Rostrum cornutum, ein hörnichter Schnabel/ Pyſk rogáty/ Kończyſty. Cōrnĕŏlŭs dimin. Cic. Hornhart/Rogowy. Bicōrnĭs, e, zweyhörnig/ Dwurogi. Unĭcōrnĭs, e, einhörnig/Jednorogi. & ſubſtant. ein Einhorn/ Jednorozec. animal eſt. Cōrnĭgĕnŭs, a, um, quod eſt ex genere cornutorum animalium. Cōrnēſcō, ſcis, cōrnēſcĕrĕ, hart werden wie Horn Rogowáćieć Item, Cornua, in prælio, die Flügel einer Schlachtordnung/ Skrzydło w ſzyku. Cornua obvertere alicui in re ſecunda, einem die Spitze bieten/ Sprzećiwiáć śię komu. Item, Cornu, ein Blaßhorn/ Kornet. *Raucum, recurvum torvum, horriſonum, rauciſonum, terrificum.* Cōrnĭcĕn, ĭnĭs, gen. com. ein Hornbläſer/ Kornećiſtá. Item, Portus cornu, der Winckel eines Meerhafens/ Zátoká u portu.

Cōrnus, i, & us, gen. f. ein groſſer Hagendorn/ quidam vocant, ein Kornelbawm/ Dereń. *Tremebunda, ſtridens, ſtridula, cydonia, aſpera.* Cornum, i, g. n. die Frucht ſolcher Bäwm/ Derenio wá jágodá. Cōrnētum, i, g. n. da viel Hagedorn wachſen/ Derenowy gay. Cōrnĕŭs, a, um, Hagedörnen/ Derenłowy ut Virga cornea, ein Hagedornen Ruthe/ Rozgá derenłowá.

Cŏrōnă, æ, g. f. eine Kron oder Krantz von Blumen gemacht/ Koło/ Wieniec. *Gemmifera ſutilis, nexilis, celebris, fulgens, inſignis, floricoma, odorata.* Cŏrōnŭlă, æ, diminut. Corona triumphalis, ein Krantz von Lorbeerbawm/ welchen der aufftrug der einen Triumph hielte/ Koroná tryumfálná z bobkowego liśćia. Corona obſidionalis, ein Krantz von Graß/ der einem Erlöſer von der Belägerung ward gegebē/ Koroná zá zwyćięſtwo w oblężeniu dáná. Corona civica, ein Krantz von Eychaſten/ den ein Bürger dem andern gab/ der jhn beym Leben erhalten hatte/ Koroná zá obrone mieyſcka dáná z liśćiá dębowego. Muralis corona, ein güldener Krantz mit Zinnen/ der deme/ der zum erſten auff der Feind Mawren ſtieg/ gegeben ward/ Koroná dáná temu ktory náypierwey ná mur miáſtá nieprzyiaćielſkiego wſkoczył. Ita, Vallaris erat, der dem/ der für erſt über das Bollwerck ſtieg/ gegeben ward/ Koroná temu dáná ktory náypierwey wału nieprzyiaćielſkiego doſkoczył. Navalis corona, ein güldener Krantz mit Schiffſpitzen/ ward dem gegeben/ der zu erſt in der Feinde Schiff ſprang/ Koroná temu dáná/ ktory nápierwey wſkoczył ná okręt nieprzyiaćielſki. Item, Corona, ein Kreyß von Leuten/ Zgromádzenie ludźi w koło. Item, Krántz der Gebäw/ Reyff oder Abſatz/ Liſtwá/ Obdách. Item, Corona clericorum, raſa. Pleß. Cŏrōnō, as, avi, atum, cŏrōnārĕ, krönen/ Koronowáć. Cŏrōnārĭŭs, ij, g. m. vel Coronaria, æ, g. f. Kräntzmacher oder macherin/ Ktory ábo/ ktora wieńce robi. Coronarius, a, um, das man zu Kräntzen gebraucht/ Wieńcowy. Cŏrōnāmēntŭm, i, g. n. Blumen/ Krántz darauß zu machen/ Wieńcowe źiołá. Cŏrōnātŭs, a, um, gekrönet/ Ukoronowány. Cŏrōllă, æ, dim. Cŏrōllārĭŭm, ij, g. n. ein Zuſatz/ Przydátek.

Cŏrōnĕŏlă, æ, g. f. ein Herbſtroſe/ ſo zu Herbſtzeiten in den Hecken wächſet/ Rożá ćieliſtá.

Cŏrōnĭs, ĭdĭs, g. f. eines jeglichen Dings Ende oder Spitzen/ Koniec jákiey rzeczy/ ábo/ Szpiczáſtość.

Cŏrōnŏpūs, nŏpŏdĭs, g. m. Goldblumen/ Wieſenblumen/ Hanefuß/ Wroniá nogá/ Kłośieniczká. (rák.

Cŏrōphĭŭm, ij, g. n. ein Meerkrebs/ Morſki

Cōrpŭs, ŏrĭs, g. n. ein Leib/ Ciáło. *Tenerum, formoſum, nitidum, terreum, pulcrum, caducum.* Arboris corpus, das Klotz eines Bawms/ Pień drzewny. Corpus pro Opere aliquo ſcripto, & Volumine. Item, ein Hauffen Leute/ Zgromádzenie ludźi. Cōrpūſcŭlŭm, i, dimin. Cōrpŭlēntŭs, a, um das wol bey Leib iſt Ćieliſty. Cōrpŭlēntĭă, æ, g. f. viel Leibs/ Ćieliſtość. Cōrpŏrālĭs, le, leiblich/ Ćieleſny. Cōrpŏrālĭtĕr, adverb. leiblicher Weiſe/ Ćieleśnie. Cōrpŏrĕŭs, a, um, leibhaftig/ Ćieliſty. Incorporeus, & Incorporalis, vnleibig/ mager/ Niećieliſty/ Chudy Cōrpŏrō, as, avi, atum cōrpŏrārĕ. Veteres uſi ſunt pro Interficere. Item, corporare & cōrpŏrārī, Leibsgeſtalt an ſich nehmen/ Ciáło ná śię bráć. Cōrpŏrātūră, æ, & cōrpŏrātĭō, onis, g. f. Geſtalt des Leibs/ Ćieliſtość/ Kſztáłt. comp. Adcorporo, Incorporo, & Concorporo, ich mache zuſammen in ein Leib/ vereinbare/ Wpráwiáć/ Przypráwiáć/ Inkorporowáć. Incōrpŏrātĭō, onis, g. f. einleibung/ Wpráwiánie/ Inkorporácyá.

Corrado, vide Rado. Correpo, vide Repo. Corrideo, vide Rideo.

Cōrrĭgĭă, æ, g. f. ein Riem/ Rzemyk.

Corrigo, vide Rego. Corripio, v. Rapio. Corrivo, & corrivales, v. Rivus. Corroboro, vide Robur.

bur. Corrodo, vide Rodo. Corrogo, vide Rogo. Corrotundo, vide Rota.

Cōrrūdă, æ, g. f. wilde Spargen / Szpárág leśny.

Corrugo, as, vide Ruga. Corrumpo, & corruptela, vide Rumpo. Corruo, v. Ruo. Cors, cortis, idem quod Chors.

Cŏrtĕx, ĭcis, g. dub. Rinde / Lub / Skorá. *Cavatus, viridis, arboreus, fragilis, rugosus, durus.* Cōrtĭcŭlă, dimin. Rindlein / Skorká. Cōrtĭcātŭs, a, um, das Rinden hat / Skora obrosły. Cōrtĭcōsŭs, a, um, Rindächtig / Lupinásty / Skora obrosły. Dĕcōrtĭcārĕ, Rinden abziehen / schelen / Odzieráć skore. Decorticare canabim, Hanff rätschen / reyten / Konopie odzieráć. Excorticare, idem. Dĕcōrtĭcātŭs, a, um, abgeschelet / geschunden / Odárty / Ostrobány.

Cōrtīnă, æ, g. f. ein Farbkessel / Kociel do fárbowániá. Cōrtīnālĕ, is, g. n. ein Kesselgestell / da viel Kessel seynd / Mieysce gdzie wiele kotłow stoi. Item, Cortinæ dicuntur aulæa, & vela ad locum aliquem tegendum. Item, Tripus Apollinis, unde oracula reddebantur.

Cōrūs, vide Caurus, Nord-Westwind / Wiátr záchodnemu pobocżny nápułnocy. Item, Mensuræ genus, & vox Hebraica est, quæ Medimnos, unum & triginta capit.

Cŏrūscō, as, avi, atum, cŏrūscārĕ, scheinen / blitzen / Lśnie się / Błyskám się. Item, Coruscare hastam, das Speer schütteln / Wywiáć Kopiią / Potrząsáć. Cŏrūscŭs, a, um, scheinend / blitzend / Błyszczący się / Lśnący się.

Cōrvŭs, i, g. m. ein Rab / Kruk. *Niger, latrans, crocitans, garrulus, siticulosus.* Cōrvīnŭs, a, um, das vom Raben ist / Kruczy. Item, Corvus, piscis genus.

Cōrydălŭs, lat. Cassita, v. sup.

Cŏrylus, li, g. f. ein Haselstaude / Leszczyná drzewo. *Dura, fragilis, flexilis, sylvestris, lacernata.* Cŏrylētŭm, i, g. n. ein Orth da viel Haselstauden wachsen, Lásskowiec. Colurnus, a, um; ut: Opera colurna, ex Corylo arbore facta.

Cŏrymbŭs, bi, g. m. Träublein wie ein Ebhew / Bluszczowe jágody. *Diffusus, comans, bacchens, hederosus, viridis, spissus.* Cŏrymbĭfĕr, ra, rum, der solche Träublein trägt / Bluszczowe jágody noszący.

Cŏryphæŭs, i, g. m. der Rädelsführer / Haupt-Ursach oder Oberster einer Sect / Herst / Wodz / Głowá / Przyczyná.

Cōs, cōtis, g. f. ein Wetzstein / Ośłá. *Dura, trita, aspera, Deucalionea.* Cōtĭcŭlă. diminut. licet non servet significatum primitivi: non enim est parva Cos; sed lapis, quo fit auri vel argenti experimentum, ein Goldstein / Probierstein / probierski kámień. Coticula etiam videtur esse genus vasis ex cote factum. Cōtārĭă, æ, g. f. ein bruch da man die Schleiffstein außgräbt / Osełná górá.

Cosmus, vel Cŏsmŏs, i, g. m. lat. Mundus, die Welt / Swiát / Epith. vide Mundus. Item, Cosmus, Ornatus, Zierath / Ozdobá. Cōsmĭcŭs, a, um, Weltlich / Swiecki / Pieknyćiel. Cōsmētă, æ, g. f. ein Schmücker / eine Magd die Frawen zieret / Dziewká która pánią ubierá. Cŏsmŏgrăphŭs, i, g. m. ein Weltbeschreiber / Ktory świát opisuie. Cŏsmŏgrăphĭă, Beschreibung der Welt / Opisánie świátá. Mĭcrŏcŏsmŭs, parvus mundus, pro homine, für ein Menschen / Toiest Człowiek.

Cossim, pro Coxim, obsolet. Festus.

Cŏssŭs, ssi, g. masc. ein Holtzwurm / der in den Bäwmen wächst / Drzewny robak. Cosses, nominativus pluralis etiam apud Plin. legitur pro Cossi. Item, Cossii olim dicebantur natura rugosi corporis, die einen gerunzelten Leib hatten / Ktorzy roźkráczywszy się chodzą.

Cōstă, æ, g. fœ. ein Rip / Żebro. Cōstātŭs, a, um, gerippet / Żebrowáty. Cōstŭs, g. masc. vel Costum, i, g. n. Heydnisch Wundkraut / Márzymietká / Kárnpień. Cŏtōnă, vel Costona, sive Cottona, vel, ut alij volunt, Cotana, Costana, sive Cortana, g. n. plur. num. ein gattung kleiner Feigen / Figá máłá.

Cŏtōnĕŭm, ei, g. n. Quitten Apffel / Kwitniá. Malum cotoneum, idem.

Cŏthŭrnŭs, i, gen. m. hohe Schuch / welche die Tragœdi Spieler an trugen / damit sie desto grösser scheinten zu seyn / Obow dawnych ludzi / ktorego ná Trágedyách záżywáli. *Tragicus, altus, terrificus, sublimis, superbus.* Unde, Cothurno instabilior, ein Unbeständiger / Niestáteczny. Item, ein herrliche prächtige Weiß im reden oder schreiben / Mowá wyniosła / buczna. Cŏthŭrnātŭs, a, um, der solche Schuch anträgt / Ktory w tákim obuwiu chodzi. Itē, ein Tragœdischr eiber / oder der sonst herrlich und hochprächtig im schreiben daher fährt / Ktory Trágedye pisze / ábo wspániále mowi. *Magniloquus, heroicus, altiloquus, gravis, grandis.*

Cotidiè, vide Quotidiè.
Cōtūrnīx, īcis, g. f. ein Wachtel/Przepiórká. *Pia, peregrina, matertera Phœbi.*
Cōtŭlă, sive Cotyla, æ, g. f. Genus mensuræ, quæ hemina aliàs dicitur.
Cŏtўlēdōn, lēdŏnĭs, g. f. Herba, quæ à Medicis, Umbilicus Veneris dicitur.
Cŏvīnŭs, i, g. m. ein Kriegswagen/ Woz nákryty/ Skárbny woz. Cŏvīnārĭus, a, um, ut: Covinarius miles, der bey solchem Wagen ist/ Ktory przy tym wozie iest/ ut olim soliti fuerunt.
Cous, vide Co.
Cŏxă, g. fœ. die dicke des Beins ob dem Knie/ Vd/ Kość udowa. Cōxĕndīx, dīcĭs, g. fœ. die Hufft/ Biodrowy staw.
Crăbrō, onis, g. masc. ein Wespe/ Hornus/ Szerszeń. *Asper, aculeatus.* Irritare crabrones, einen Zornigen reitzen/ Drażnić gniew litwych.
Crāmbē, es, g. fœm. ein gattung Kappyßköl/ Kápustá czárna. Crambe repetita mors est. Proverb. de re tœdiosè repetita.
Crănēum, vel Craneium, ein Fechtplatz zu Corintho/ Mieysce dla szermierzow w Korynćie
Crānĭum, ij, g. n. sive Cranos, die Hirnschaal/ Czászká w głowie.
Crāpŭlă, g. f. Trunckenheit/ item, Kranckheit davon kommende/ Pijáństwo/ Głowy bolenie od pijáństwá. *Gravis, humens.* Crapulam edormiscere, die Trunckenheit außschlaffen/ Wyśpimieć od pijáństwá. Crāpŭlŏr, aris, atus sum, crāpŭlārī, fressen vnd sauffen/ Ieść názbyt y pić.
Crās, adv. Morgen/ Iutro. Crāstĭnŭs, a, um, ut: Crastinus dies, Morgende Tag/ Iutrzeyszy dźień. In crastinum differre, auff Morgen verlegen/ Ná iutrzeyszy dźień odłożyć. Crastinus fructus, newe Frucht/ Nowy owoc. Crāstĭnō, adver. idem quod Cras. Crāstĭnō. Prōcrāstĭnō, & Rĕcrāstĭnō, as, are, von Tag zu Tag verziehen/ Dźień ode dniá odkłádáć. Prōcrāstĭnātĭō, onis, g. f. Verzug/ Odkłádánie.
Crāsis, g. f. latinè temperamentum & mixtio.
Crāssŭs, a, um, Dick/ feist/ Miąższy/ Otyły. per Metaphor. Vnverstandig/ Nieuk/ Prosty. Crassa Minerva, dicitur aliquid fieri, grobilich/ schlechtlich/ Grubo/ Poprostu. Crāssāmĕntŭm, ti, vel crāssāmĕn, sāmĭnĭs, gen. n. dicke Matery/ Miąższa máteryia. Crāssĭtūdō, ĭnĭs, g. fœm. Dicke/ oder Feiste/ Miąższość/ Otyłość. Crāssĭtĭēs, sĭtĭēī, idem. Crāssēscō, scis, ich werd dick vnd feist/ Miąższeię. Gęśćieię. Crāssē, adver. dicklich/ Miąższo. Percrassus, a, um, fast dick/ Bárzo miąższy.
Cratægonon, vel Crătægŏnŏs, nī, Brenkraut/ Płodźienieć źiele. vel Crătægŏnĭŏn, i, g. n.
Crātēr, ēris, g. m. in accusat. craterem, vel cratera, unde nominativus Crātēră, æ, g. f. ein Trinckschal/ Czárá. *Inauratus, coruscus, capax, undans.* Item, Crater, ein Brunnbeth/ Kurná czászá. Item, das Loch im Berg Ætna, durch welches das Fewr gehet/ Dźiurá w gorze Ætna názwáney przez ktorą ogień wypádá.
Crātērites, æ, gen. fœm. gemma.
Crātēs, is, g. fœm. ein Egge/ Hurd/ Broná/ Hurdá. *Viminea, arbutea, texta, dentata, fraxinea.* Crātĭcŭlă, dimin. ein Roost/ Rożt. Crātĭō, tis, tivi, titum, crātīrē, mit Hurden überziehen/ Hurdámi obstáwić. Crātĭcŭs, a, um, ut: Paries craticus, ein geflochtene Wand/ Sćiáná náplatáná.
Creāgră, g. f. ein Fleischgabel/ damit man das Fleisch aus dem Hafen zeucht/ Widelce.
Crēbĕr, bra, brum, dick/ offter/ Gesty/ Częsty. Literæ crebræ, Brieffe so offt einkommen/ Listy iedne po drugich przychodzące. Crēbrō, adverb. offt vnd dick/ Często y gęsto. Crēbrĭtās, atis, g. f. Embsigkeit/ Częszczánie. Crēbrēscō, scis, crēbrŭī, crēbrēscĕrē, je länger je mehr zunehmen/ Często co czynić.
Crēdō, is, dĭdī, dĭtŭm, crēdĕrē, gläuben/ für gewiß halten/ vertrawen/ Wierzyć/ Powierzyć/ Poruczyć. Se alicui credere, eim vertrawen/ sich auff einen verlassen/ Poddáć się komu. Crēdĭtŭr, imperf. man glaubt/ Wierzą. Creditum est, man glaubt jhm/ Vwierzono. Crēdĭtŏr, oris, g. m. der eim Gelt vertrawet/ Wierzyćiel. Crēdĭtŭm, ti, g. n. vertrawt Gelt/ Dług. Crēdŭlŭs, i, g. m. leichtglaubig/ Lekkowierny. Crēdŭlĭtās, atis, g. fœ. leichtfertigkeit zu glauben/ Lekkowierność. Crēdĭbĭlĭs, le, glaublich/ Podobny do wiáry. Crēdĭbĭlĭtĕr, adverb. glaublich/ Podobnie ku wierzeniu. Incredulus, i, g. masc. ein Vnglaubiger/ Niewierny. Incredulitas, atis, g. fœ. der Vnglaub/ Niewierność. Accredo & Adcredo, ich glaub was einer sagt/ Wierzę/ Dowierzam.
Crĕmāstĕrēs, g. m. pl. n. die Adern an welchen die Hoden hangē, Żyłky ná ktorych iądra wiszą.

Crementum, Cresco. Cremium, v. Cremo.

Crĕmŏ, as, avi, avi, atum, crĕmārĕ, brennen/ Palić. Crĕmātĭŏ, onis, g. f. ein Brandt/ Palenie. Crĕmĭum, ij, g. n. dürre Höltzlein od' Spän/ Fewr damit anzuzünden/ Drewká suche. Item, Frixa caro in frixorio: sed nullo auctore idoneo. Concremare, verbrennen/ Spalić. Concrematio, idem quod Crematio.

Crĕmŏr, ōris, g. m. Milchram Safft/ die man aus gebeytztem Korn truckt/ Smiotáná/ sok z żyta mocżonego. Cremor ptissanæ, die dicke Brüh/ Muß vnd Marck von der Gersten/ Káßá tárta.

Crēnă, æ, g. f. ein Zerschneidung/ das hol Grüble am Pfeil/ da es an die Senn wird gestalt/ oder die krümme am Bogen/ Wrab strżáty/ álbo piorá. Crenæ, sunt incisuræ, à quibus crenata herbarum folia vocantur, hoc est, serrata, sectaque per ambitum. Hodie quoque multis locis signa, quibus agrestes numerum aliquem in ferulis descriptum habent, Crenæ appellantur.

Crĕŏ, as, avi, atum, crĕārĕ, aus nichts erschaffen/ Stwarzáć. Itē, erkiesen/ erwehlen/ Obráć. Magistratum creare, Obrigkeit setzen/ Ná urzędzie posádźić. Lites creare, Zanck anrichten/ Swar wßczáć. Creātŏr, oris, g. m. ein Erschaffer/ Stworzyćiel. Creātĭŏ, onis, g. f. Erschaffung/ Erwehlung / Stwarzánie/ Obieránie urzędu. Creātūră, æ, g. fœ. ein Geschöpff/ Stworzenie. Prōcreārĕ, gebären/ Rodźić. Prōcreātĭŏ, onis, g. f. Gebärung/ Rodzenie. Prōcreātŏr, oris, g. m. Gebärer/ Rodźićiel. Prōcreātrīx, icis, g. f. Gebärerin/ Rodźićielká. Rĕcreārĕ, wiederumb schaffen/ Znowu stworzyć. metap. ergetzen/ Rozczerstwić/ Poćießyć. Recreor ejus literis, seine Brieffe ergetzen mich/ Ćießę się iego listem. Rĕcreātĭŏ, onis, g. f. Ergetzligkeit/ Vćiechá/ Rádość.

Crĕpæ, à principio capræ sunt appellatæ, quod cruribus crepent.

Crĕpĕrŭs, a, um, vngewiß/ zweiffelhafftig/ Wątpliwy/ Oboiętny. unde, Crĕpūscŭlŭm, i, g. neu. die Morgenröth zwischen Tag vnd Nacht/ oder dieselbe Zeit des Abends/ Switt/ Mierzch. *Opacum, nocturnum, vespertinum, nigrum, serum.*

Crĕpĭdă, æ, g. f. Pantoffeln/ Pántoflá. Crĕpĭdŭlă, dimin. Crĕpĭdātŭs, a, um, der Pantoffelen an hat/ Pántofle noßący. Crĕpĭdārĭŭs, ij, g. m. ein Pantoffelmacher/ Pántoflarz.

Crĕpĭdŏ, dĭnĭs, g. fœ. das Vfer da das Wasser an wallet/ Brzeg wody. per metaph. verò & putei extremam oram, & omnem extremitatem solemus crepidinem appellare, allerley Bort/ Wßelákiey rzeczy kray.

Crepitaculum, vide Crepo.

Crĕpŏ, as, crepui, crepitum, rarò crepavi, atum, crĕpārĕ, thönen/ toben/ poldern/ Skrzypieć/ Trąbić/ Trzáskáć. Foris crepuit, Es hat draussen geklopfft/ Zdworu kołáce. Item, Crepare, zerspringen/ Rozpuknąć się. cum accusativo significat jactanter loqui. Nihil nisi sulcos & vineta crepat mera, Er redet nur von seinen Aeckern/ Tylko o swoiey roli gádá. Crĕpĭtŏ, as, are, frequent. ut: Venter mihi crepitat, der Bauch rumpelt mir/ Brzuch mi trzeßczy. Crĕpĭtŭs, ūs, g. m. Knall/ Trzask/ Grzmot. *Horrisonus, tremensonorus.* Crepitus dentium, das Zänklappern/ Szczekánie zębomá. Item, Crepitus, ein Furtz/ Trzeßczenie. Crĕpĭtĭŭm, i, g. neu. ornamentum capitis, quod in capitis motu crepitum facit. Crĕpĭtācŭlŭm, li. g. n. ein Geschirr damit man ein Geräusch machet/ Klekotká/ Grzechotká. *Æreum, blandum.* Crĕpūndĭă, orum, g. n. pl. num. tan. Kinder-Gaben/ ei rauschen vnd kleppern/ als Corallen/ Wolffszän/ Cząčzko/ Noßenie dźiećinne/ jáko korale/ ząb wilczy. unde a crepundijs, von Kindheit an/ Od dźiećińſtwá compos. concrepo, Percrepo, & Recrepo, fere idem ac Crepo, oder/ ich thöne fast/ Trzáskam głośno metaph. ich zerschnell/ Ogłaßam. Discrepare, mancherley Thon geben / Rożny głos wydáwáć. metaph. übel zusammen stimmen/ Niezgádzáć się. Discrĕpāntĭă, æ, g. f. Vnterscheid/ Vneinigkeit/ Niezgodá/ Rozniénie. Discrepitare, frequent. unde Dĭscrĕpĭtāns, Increpare etiam, thönen/ rauschen/ Trzásnąć/ Chroßczę. & per translat. schelten/ straffen/ Strofowáć/ Łáiáć. Incrĕpĭtŭs, a, um, particip. beschälckt / Strofowány. Incrĕpĭtŏ, as, are, frequent. verspotten/ Szydźić.

Crepusculum, v. Creperus.

Crēscŏ, scis, crevi, cretum, crēscĕrĕ, wachsen/ zunehmen/ Rość/ Pomnażáć się. Crēmēntŭm, i, g. n. eine Zunehmung/ Pomnażánie się. Accrēscĕrĕ, zuwachsen/ Przyrastáć. Accrētĭŏ, onis, g. f. ein Zuwachs/ Przyrastánie. Accrēmēntŭm, i, g. neu. idem. Decrescere, abnehmen/ Vbywáć. Decrescente die, wenn der Tag abnimpt / Kiedy dnie

dnia ubywá. Excrescere, außwachsen/Wyrość. Excrementum, v. Cerno. Excrētŭs, a, um, außgewachsen/Wyrosły. Procrescere, herfür wachsen/ Pochodzę z kąd. Succrescere, von vnten zu wachsen/Nárastáć. Ætati alicuius succrescere, eines andern Alter zuwachsen/das ist/schier also alt seyn als ein ander/Dorość kogo/to jest/w tym wieku byécoy drugi.

Crētă, æ, g. f. Kreyden/Kretá. *Tenax, figlina, singularis, mollis, alba, albicans.* Crētŭlă, dimin. Crētācĕŭs, a, um, kreydin/ von Kreyden gemacht/ Krećiány. Crētātŭs, a, um, mit Kreydē geweisset/ Kretowány. Crētōsŭs, a, um, kreydächtig/Kretny. Notare creta, etwas zeichnen/ Znáczyć co.

Crētērră, æ, g. f. ein Wassergelde / Wiádro.

Crēticŭs, subst. Genus pedis est. cōnstāns, ut: Bonitas.

Crībrŭm, i, g. n. ein Sieb oder Reyter/oder Beutel/Sito/Durszlák. *Farinarium, loliarium, rudetarium, rarum, pollinarium, setaceum.* Crībrō, as, avi, atum, crībrārĕ, durch ein Sieb schlagen/ reytern / säubern / Przesiewáć przez jákie náczynie. Crībrārĭŭs, a, um, das zum Syb gehört/ Sitny.

Crīmĕn, ĭnĭs, gen. n. ein Laster/ eine Vbelthat/ Grzech/Niecnotá. *Noxium, sævum, crudele, turpe, nefandum, sceleratum, dolosum.* Alicui crimen inferre, einem ein Laster zumessen / Zárzućić komu jáki grzech. Item, Crimen, ein Anklag/ Schmach/Winá/Zárzut. Crīmĭnōsŭs, a, um, lästerig/Potwárliwy. Oratio criminosa, voll Lästerwort/ Potwárliwá mowá. Crīmĭnōsē, adv. lästerlicher Weise/Potwárliwie Crīmĭnālĭs, le, ut: Criminalis causa. Crīmĭnŏr, aris, atus sum, crīmĭnārī, schelten/lästern/ Obwinić/ Potwárzyć. Crīmĭnātĭō, onis, g. f. Lästerung/Obwinienie/ Potwarz.

Crīnĭs, is, g. m. Haar/Włos. *Intonsus, nitidus, vagans, rutilus, comptus, ingenuus.* Crīnītŭs, a, um, haarächtig / Kosmáty. Stella crinita, der Schwantzstern/Cometstern/Kosmátá gwiázdá Kometá. Crīnālĭs, le, das zum Haar dienet/ Włosowy. Crīnālĕ, is, g. neut. ein Haarhaube/ Przedzielnicá. Crīnĭgĕr, ra, rum, der viel Haar hat/ Kosmáty. Crīnīrĕ, est crines emittere. Statius.

Crīnŏn, i, g. n. weisse Lilien/ Liliia biáłá.

Crĭsĭs, is, g. f. lat. Judicium, ein Vrtheil/ Sad.

Critæ, dicuntur omnes judices, qui musicis agonicis, & scœnicis certaminibus præerant.

Crĭtĭcŭs, a, um, Judiciarius, vrtheilig/ Sadowy. Critici dicuntur librorum censores, & reprehensores, die die Bücher beschätzen vnd schelten/ Probierze ksiąg / wykładácze. Dies critici, aliàs decretorij, die Tage daran man von der Kranckheit vrtheilen mag/ als der siebend/vierzehend/ꝛc. Dni lekárskie / z ktorych o chorobie sadza lekárze/ jáko siódmy/ y czternasty/etc.

Crīspŭs, a, um, krauß/Kędzierzáwy. Crispum lignum, gewölckt Holtz das voll krummer Striemen ist/Fladrowáte drzewo. Crīspŭlŭs dimin. Crīspō, as, avi, atum, crīspārĕ, krauß machen/Kędzierzáwić. Crīspāns antis, einer so da krauß macht/ Ten co Kędzierzáwi. Crīspātŭs, a, um, krauß gemacht/ Vkedzierzáwiony. idem. Crīspĭsŭlcāns, aliud adject. obsoletum.

Crīstă, æ, g. fœm. ein Kamb des Hanens/ oder Strauß auffm Helm/ Czub/ Federpuß / Grzebień u kurá. *Comans, coruscans, rubens, micans, terrifica, tumefacta.* Crīstŭlă, dimin. Crīstātŭs, a, um, das ein Kamb oder Strauß hat/ Czubáty.

Crīthē, es, g. f. Tuberculum parvum in palpebra super pilorum locum nascitur, à similitudine hordei ita dictum.

Crīthmŏn, g. n. herba, Meerfenchel/ Solbábia/ziele.

Crŏcĭō, is, ivi, itum, crŏcīrĕ, & Crŏcĭtō, as, avi, atum, crŏcĭtārĕ, schreyen wie ein Rab/ Kráczeć. Crŏcĭtŭs, ūs, g. m. & Crŏcĭtātĭō, vel Crŏcācĭō, ōnĭs, g. f. das Rabengeschrey/Krakánie.

Crŏcŏdīlŭs, li, g. m. ein vierfüssig Thier / das im Wasser vnd auff dem Land lebt/ Czworonogie zwierze ktore y ná wodźie y ná źiemi żyie/ Krokodil/ *Niliacus, Nilicola, improbus.* Crŏcŏdīlīnŭs, a, um, das dem Crocodil zustehet/ Krokodylowy. Crocodili lachrymæ, falsche Thränen/ Zmyślone/ nieszczyre łzy.

Crŏcŏdīlĭŭm, ij, g. n. ein Kraut dem Viehdissel oder Carduo Beatæ Mariæ gleich/ Oset czárny.

Crŏcōtă, æ, g. f. vestis muliebris est crocei coloris. Crŏcōtŭlă, dimin. Crŏcōtŭlārĭŭs, ij, g. m. ein Färber solcher Kleider/ Fárbierz tákich szat.

Crŏcōtĭrĭŭm, ij, g. n. genus operis pistorij.

Crocon, g. n. vel Crŏcŭs, i, g. m. Saffran/ Száfran. *Rubens, Corycius, tenuis, auricomans, purpureus, rutilus, flavens.* Croceus, vel Crŏcĭnŭs, a, um, gelber Saffran/ Száfránny / Żołtoczerwony.

Crocū-

Crŏcŏmāgmă,ătĭs, g.n. Saffrankrusen/oder ein Salb auß gestossenem Saffran gemacht/ Száfránny oletek. Crŏcĭnĭŭm aliàs. *Calidum,molle.*

Crŏcūtă, Fera est Æthiopiæ.

Crolla, pro Corolla apud Plaut.

Crŏnĭă,orum, festa Saturni. Cronium mare, das gefrorne Meer/ Zmárzle morze. Acronius lacus, der Boden-See/ Jezioro pewne.

Crŏtălŭm, i, g. n. ein Jnstrument das mit der Hand geschlagen wird/ gleich wie die Cymbeln/ Brzekádko/ Klekotká.

Crŏtōn,ōnĭs, g.f. lat. Rĭcīnŭs, Poplerbawm/ Kleßczowiná.

Crūdārĭă,æ, g.f. Argenti vena, quæ in summa fodina reperitur.

Crūdŭs,a,um, Roh/ vnzeitig/ rauh/ Surowy/ Niedoyzrzáły/ Okrutny. Subcrudus,a,um, halb gekocht/ Nápoły surowy/ Niedowárzony. Crūdĭtās,atis, g.f. Rohigkeit/ Vnverdawlichkeit/ Surowizná. Crūdēscŏ, scis, crūdēscĕrĕ, roh werden/ Surowieć. Pugna crudescit, die schlacht wird je länger je grimmiger/ Bitwá sie náprawiá/ przedłuża. Incrudesco, idem. Rĕcrūdēscĕrĕ, wiederumb new werden/ Odnawiáć sie. Vulnus recrudescit, die Wunde bricht wiederumb auff/ Rána sie ponáwia. sic metaph. Odium recrudescit, der Haß wird ernewert/ Nienáwiść sie wrácá/ odnáwia. Crūdēlĭs,le, Grimm/ vnmild/ Okrutny/ Nielitościwy Crūdēlĭtās,atis, g.f. Grimmigkeit/ Okrucieństwo. *Sæva, nefaria, odiosa, inhumana, carnificina.* Crūdēlĭtĕr, adverb. grawsamlich/ Okrutnie.

Crŭmēnă,æ,g.f. ein Seckel/ Beutel oder Tasche/ Káletá/ Mieszek pieniezny. Crŭmēnŭlă, dim. Crŭmēnārĭŭs, ij, g. m. ein Beutler/ Ktory mieszki robi/ Miechownik.

Crŭŏr,ōrĭs,g.m, Blut/ Krew. *Fluidus, tepidus, calidus, ater, rutilus, nigrans, roseus, tener, pinguis.* Crŭēntŭs, a, um, schweissig/ blutig/ Krwáwy/ Okrutny. Cruentæ guttæ, Blutstropffen/ Krwáwe krople. Cruenta vox, & oratio, grimmige Rede/ Okrucieństwá pełná mowá Crŭēntŏ,as,are, blutig machen/ Rozkrwáwić. Subcruentus,a, um, ein wenig blutig/ Krwáwy poczęśći.

Crūs,crūrĭs,g.n. der Schenckel/ vom Knye biß auff den Fuß/ Goleń. Crus arboris, der Stock des Bawms/ von der Wurtzel auff biß an die Aest/ Odziemek/ Pień. Crūscŭlŭm, i, dimin. Crūrĭcrĕpĭdæ, arum, à Plauto dicuntur, quibus crura crepuerunt ferro.

Crūsmă,ătĭs,g.n. ein Jnstrument darauff man zum Tantz spielt/ ein Cymbel/ Cymbał

Crūstă,æ,gen.f. ein harte Schaal/ oder Rinde/ Skorupá/ Tynk. Crŭstŭlă, dimin. item, ein Ruff/ Krosteczká ná Ránie. Crūstŏ,as,are, vertäfflen/ überziehen/ Sádzić/ Tynkowáć/ Obkładáć. Crūstātŭs,a,um, ut; Crustatus paries, ein überzogene Wand/ Sádzoná śćianá. Crūstārĭŭs,ij,g. m. ein Vertäffler/ Vberzieher/ ein Leymschleiffer/ Tynkárz/ Futrutacy. Crūstōsŭs,a,um, rindächtig/ Skorupiásty. Crūstātĭō,onis, g.f. Vertäfflung/ Vberziehung/ Tynk/ Posádzká/ Obkładánie

Crūstŭm,i,ge.n. ein Stück zu essen/ als Brod/ Käß/ ꝛc. Sztuká do jedzenia/ jáko chlebá/ sérá/ etc. Crūstŭlŭm, dimin.

Crūx,crŭcĭs,g.f. ein Creutz/ ein Galg/ Krzyż/ Szubienicá. *Dura, horrenda, cruenta, misera, horribilis, funesta, arborea, probrosa, funerea, amara, tristis, acris, sæva.* In crucem tollere, an Galgen hencken/ Ná szubienicy záwiesić. Item, Crux dicitur, quicquid nos cruciat, Pein/ Schmertzen/ Frásunek/ Bol/ Vtrapienie. Crŭcĭō, as, avi, atum, crŭcĭārĕ, peinigen/ Męczić Crŭcĭātŭs,ūs, g.m. Peinigung/ Męká. *Sævus, atrox, fulmineus, mæstus.* Crŭcĭāmēntŭm, i, g.n. & Crŭcĭābĭlĭtās, atis, g.f. idem. Crŭcĭābĭlĭtĕr, adverb. peinlich/ Okrutnie. Crŭcĭābĭlĭs,le, das peinigt oder quält/ Okrutny/ Co kárze álbo trapi. compos. Percrucio, Discrucio & Excrucio, idem quod Crucio. Conscientia animi excruciari, von seinem eygenen Gewissen geplagt werden/ Trápiony być od złego sumnienia. Concrucior & Discrucior, atus sum, ari, gepeiniget werden/ Boleć/ Trápić sie. Pĕrēxcrŭcĭārĕ, fast peinigen vnd plagen/ Bárzo trápić. Bárzo boleć Crucifigo, vide Figo.

Crȳptă,æ,g.f. eine Klufft/ Sklep podziemny. *Cava, latens, silens.* Crȳptĭcŭs, a, um, verborgen/ Zkryty. Crȳptŏpōrtĭcŭs,ūs, g.f. ein Gang vnter der Erden/ allenthalben zugeschlossen/ Przechod podziemny.

Crȳstăllŭs,i,g.f. vel Crystallum,i,g.n, Crystall/ Kryształ. *Glaciale, candidum, gelidum, translucidum, lubricum.* Crȳstăllĭnŭs,a,um, das von Crystall ist/ Kryształowy.

Ctĕnēs, ctenum, ctenibus, g. m. plur. num. die vier forderſte Zán/ Cztery przednie zeby.

Ctēnĭătrūs, i, g. m. medicus jumentorum & pecorum, ein Viehartzt/ Bydlecy lekarz. Ctē-nŏs, latinè jumentum dicitur.

Cŭbĭtŭs, i, g. m. & Cubitum, i, g. n. ein Elbogen/ Lokieć w reku. Item pro menſura, anderthalb Schuch/ Lokieć miárá Cŭbĭtālĭs, le, einer Ellen lang/ Lokćtowy. Cŭbĭtālĕ, is, g. n. ein Polſter/ ein Küſſen/ Wezgłowie/ná ktorym ſie łokciem wſpieráia.

Cŭbō, as, bui, bitum, cŭbārĕ, ligen / Leżeć. Cŭbātŭs, & Cŭbĭtŭs, ūs, g. m. das ligen/ Leżenie. Cubatus gallinarum, der Hüner rayen/ Grzedá kurza. Item, Cubare, ligen / w chorobie leżeć. Puerpera cubat, ligt in ſechs wechen/ Połog leży. Primus cubitu ſurgas, poſtremus cubitum eas, Stehe zum erſten auff/ lege dich zum letzten nider/ Náoſtátku idź ſpáć / á naypierwey wſtań. Cŭbĭtō, as, are, frequent. Offt ligen / Legáć. Cŭbīlĕ, lis, g. n. Bett / oder Orth da man ligt/ Łoże. *Secretum, arcanum, latebroſum, dulce, molle, proliferum, ſocium, placidum, ignavum, conjugale, plumoſum, tenebroſum, nebuloſum, nocturnum, occultum, tenerum, gratum.* Cubilia & nidi gallinarum, die Näſter / Kokoſze gniázdá. Cubile ſalutatorium, ein Capell im Hauß/ Káplicżká domowa. Cubile etiam dicitur de ſtructura, ein Lägeſtein / Fugá. Cubilia etiam loca dicuntur, in quibus feræ cubare ſolent, Läger/ Jámy źwierzęce. Cŭbĭcŭlŭm, li, g. n. ein Schlaffkammer / Komorá. Cŭbĭcŭlārĭūs, ij, g. m. ein Kämmerling / Łożniczy/ Komornik. Cŭbĭcŭlārĭs, re, ut: Cubicularis lectus, Ein Beth ſo in einer Schlaffkammer gehört/ Łożko do komory należące. Cŭbĭtŏr, oris, g. maſc. ut: Bos cubitor, ein Ochs ſo ſich gern legt/ Wołło ſie czeſto kłádzie. compoſ. Accŭbō, as, bui, bitum, accubare, beyligen/ Leżeć przy kim. Alicui in convivio accubare, bey eim ſitzen/ Siedzieć z kim. Accŭbātĭō, onis, g. f. & Accŭbĭtŭs, ūs, g. maſc. Beylag/ Anleynung/ Leżenie/ Siedzenie ſpolne. Accŭbĭtŭm, i, ein Faulbett/ Łożko ſtołowe/ Wezgłowie Accŭbĭtŏr, oris, g. m & Accŭbĭtrīx, icis, g. f. der/ oder die bey eim ſitzt/ Ktora poſpołu ſiedzi. Accumbo, bis, bui, bitum, cum legimus, nihil refert, utrum dicamus eſſe a prima conjugat. an à tertia. Epulis accumbere, zu Tiſch ſitzen / Przy ſtole ſiedzieć.

Accumbit ſuperior, Er ſitzt oben an/ Pierwſzy ſiedzi. Concubare & concumbere, beyligen/ Poſpołu leżeć Cōncŭbĭŭm, ij, g. n. Stille der Nacht / Pierwoſpy. Concubitus, us, Beylag/ Łaczenie. Cōncŭbĭtŏr, oris, g. maſc. ein Beyſchläffer / Zpołſypiáiacy. Cōncŭbīnŭs, idem. Cōncŭbīnă, æ, ein Beyſchläfferin / Nałożnicá. Cōncŭbīnātŭs, Beyſchlaffung / Nałożnictwo. Decubare, & Decumbere, niderligen / Niſko leżeć. Decumbere, verbum proprium gladiatorum, zu hauffen fallen/ hinfallen/ Kłáść ſie, Polegáć. Honeſtè decumbere, id eſt, Mori, verſcheyden/ Umrzeć. Diſcubare, hin und wieder ligen/ Tu yowdzie ſie pokłáść, Diſcumbere, idem quod Accumbere. Diſcumbitur imperſon. Man ſitzt zu Tiſche/ Siedzą przy ſtole. Diſcubitorius lectus, ſuper quo diſcumbebant Antiqui cœnaturi. Diſcubitus, ūs, das zu Tiſch ſitzen/ Siedzenie u ſtołu. Incubare/ Auffligen/ Leżeć ná czym. Theſauris incubare, das Hertze an Schätze hengen / Leżeć ná ſkárbách. Incubare ovis, vel pullis dicitur gallina. brüten/ Náſiadać Incubare ova, idem. Incubitare, frequent. Immerdar auff eim Ding ligen / brüten / Leżeć ná czym czeſto/ Siedzieć ná iáycách. Incubatus, us, ~~das Brüten~~ / Siedzenie ná iáycách. Incubatio & incubitio, onis, g. fœ. idem. Incŭbōnēs, plur. num. qui theſauris incubant. Incŭbŭs, i, g. m. die Alpe/ ſo einer im Schlaff meynet er werde getruckt von einem andern/ Duſzenie nocne. Incumbere, auff- oder anligen/ Leżeć ná czym/ Wſpieráć ſie. Incumbunt tecta columnis, ligen oder ſtehen auff Seulen / Dách leży ábo ſtoi ná ſłupách. Incumbere cum aliquo, mit einem Fleiß anwenden / Pilnym być z kim. Ad vel in ſtudia incumbere, fleißig lernen/ Báwić ſie pilno náukámi. Item, Incumbere, ſincken/ neygen / Nákłonić ſie/ Náchyláć ſie Occubare & Occumbere, umbkommen/ ſterben / Polec/ Umrzeć. Occumbere morti, & mortem, & morte. dicitur. Occubitus, us, in Bibl. pro occaſu, Occubitus Solis, Untergang der Sonnen/ Záchod ſłońcá. Rĕcŭbārĕ, & Rĕcūmbĕrĕ, ruhen/ ligen/ Leżeć. Rĕcŭbĭtŭs, us, ein Läger/ das ligen/ Leżenie/ Kłádzienie ſie. Secubare, abgeſondert ligen / Leżeć oſobno. Secubitus, us, das allein ſchlaffen/ Leżenie oſobne. Succubare, eſt viro ſe ſubjicere. unde Sŭccŭbă, g. f. dicitur

adultera, eine Ehbrecherin/ Schlepſack/ Nákożnicá/ Cudzołożnicá. Item, dæmones quidam dicuntur Succubi, qui aſſumpta muliebri ſpecie viris ſe creduntur ſubjicere; quemadmodum Incubi appellantur, qui virorum ſpecie aſſumpta, mulieres inire exiſtimantur. Succubare, vntenligen/ Podlegáć.

Cŭbŭs, i, g. m. ein jeglich Ding das vier gleiche ſeyten hat wie ein Würffel/ Czworográniſta rzecz/ Koſtká.

Cūcŭbō, as, avi, atum, cūcŭbārĕ, proprium eſt vocis noctuæ, ſchreyen wie ein NachtEul/ Huczeć ták ſowá.

Cŭcūlĭō, onis, gen. maſc. genus pilei.

Cŭcŭlŭs, vel Cŭcūllŭs, i, vulgò g. m. ein Guckguck/ Kukułká. Item, Cucullus, eine Kappe/ Kápicá. Cŭcūllātŭs, a, um, der ein Kapp trägt/ W káptur ubrány.

Cŭcŭmă, æ g. fœ. ein ährin Keſſel darin man Waſſer wärmbt/ Kocieł. Cŭcŭmēllă, dim. ein Pfännlein/ Panew/ Kociełek.

Cŭcŭmĕr, ĕrĕs, vel Cŭcŭmĭs; is, g. m. ein Gurcken/ Ogorek. *Tortus, cæruleus, angvineus, intortus, lividus, agreſtis, niger.* Cŭcŭmĕrārĭŭm, ein Orth da die Gurcken wachſen/ Ogorkowy ogrodek. Item, Cucumis, genus piſcis, ex genere concharum. Item, eſt ornamentum ex aurichalco factum, quod habenis, lorisvè, quæ ab armis pendent, atq; pectore equorum plerunq;, alligari ſolet.

Cŭcūrbĭtă, g. fœ. ein Kürbs/ Bániá. *Gravis, prægnans, viridis, Sylveſtris, vnca, protenta, ventroſa, dimiſſa.* Cŭcūrbĭtŭlă, dimin. Cŭcūrbĭtārĭŭm, ij, g. n. ein orth da Kürbſen gezogen werden/ Mieyſce gdźie bánie roſtą. Item, Cucurbita, & Cucurbitula, dim. vulgò Ventoſa dicta, Köpffe damit man Blut außzeucht/ Bánká do puſzczánia krwie. Cŭcūrbĭtīnŭs, a, um, ut: Cucurbitina pira. Cŭcūrbĭtārĭŭs, a, um, ein liebhaber der Kürbſen/ Ktory śię kocha w bániách. Cucurbitare, dicitur vaſallus, qui domini uxorem adulterat, vel ad crimen iſtud ſaltem ſollicitat, turpiter tentat, affectat. Item, filiam, neptem, nurum, aut ſororem ejus polluit.

Cūcūrĭō, is, ire, ſchreyen wie ein Han wann er ein Hun decken will/ Kokorykáć/ Piáć ták kur.

Cūdō, is, cuſi, cuſum, cūdĕrĕ, ſchlagen ſchmieden/ Kuć/ Bić. Nummos vel argentum cudere, Geldt ſchlagen/ Bić pieniądze. Accudere zuſchlagen oder ſchmieden/ Przykowáć/ Przybić. Excudere, außſchmieden/ außmachen/ Wykuć/ wyciſnąć. Excudere ova, dicuntur gallinæ außbrüten/ Wykluſzo śię/ Wylęga ptak. Excudere opus aliquod, Etwas außfertigen/ Wygotowáć co. Excūsŏr, oris, g. m. ein Erfinder/ Dichter/ Wynaláźcá/ Wymyſlácz. Percudere durchſchlagen/ Przekowáć. Procudere, [...] ſchmieden außtreiben/ Kuć co. Rĕcūdĕrĕ, widerumb ſchmieden/ Przekowáć.

Cūdō, ōnĭs, g. maſc. ein lederne Beckelhaub/ Szyſzakowa czapká.

Cūjās, ātĭs, g. o. Interrogativum gentilitium was Lands? was Geſchlechts? Kto? Z kąd rodem? Cujatis & hoc cujate, dicebant Veteres Cujas es tu? Reſp. Gallus, Romanus, Colonienſis, &c. Cujas, pro cujus ſectæ? ut: Cujates Philophi eſtis? Stoicine, an Epicurei? welcher Sect ſeyd jhr/ Ktorey ſekty ieſteśćie.

Cūjŭs, a, um, Antiqui dicebant. Virgil. Dic mihi Damœta cujum pecus, an Melibœi? wem iſt das Vieh? Czyie to ieſt bydło? Cujam vocem audio? Wes Stimm hör ich? Czyi głos ſłyſzę. Nunc potius interrogamus per Cujus, genitivum; ut: Cujus es? wem biſtu? Czyieś ty? Cūjūsmŏdī, g. om. indeclinabile; ut: Cujusmodi homines erunt, was werdens für Leuthe ſeyn? Jácy będą ludźie. Cujusmodicunq; mater ſit, ſie ſey wie ſie wöll/ Gott gebe wie ſie ſey. Jákażkolwiek ieſt. Cūjūscūnquĕ, Cūjūsquĕ, Cūjūsquĕmŏdī, & Cūjūsdāmmŏdī, idem ac cujusmodi.

Cūlcĭtră, æ, g. f. ein Vnterbeth mit Pflaumen gefüllt/ Máterac/ Pierzyná. Cūlcitrŭlă, dim. *Facilis, plumea, levis.* (ny.

Cūlĕŏlŭm, i, g. n. ein grüne Nußhülſe/ Łupiny.

Cūlĕŭs, i, g. maſc. ein Sack von Leder/ Wor ſkorzány. Dicitur & Culeum, g. neut. vel ut alii ſcribunt, Culleum. Item, menſuræ genus, ohngefehr 20. Ohmen groß/ Miárá dwádźieśćiá wiáder w ſobie máiąca. Cūlĕŏlŭs, dimin. Cūlĕārĭs, re, ut: Dolium culeare, das ſo viel Ohmen helt/ Kufá ktora tyle w śię weźmie.

Cŭlēx, lĭcĭs, g. m. ein jedes Würmlein od' Vngezieffer das Flüglen hat/ als Mucken/ rc. Komor.

Cŭlīgnă, æ, g. fœm. gattung eines Trinckgeſchirs/ Rodzay náczynia do pićia należącego.

Cŭlīnă, g. f. ein Küche/ Kuchnia. *Nigra, fumifica, putida, vncta,* vide Coquo.

Cūlm[...]

Cūlmĕn, ĭnĭs, g. n. der Gipffel oder Firſt eines Hauſes/ oder eines jeden Dings / Wierzch Domu/ ábo inſzey iákiey rzeczy. *Arduum, ſublime, montanum, lubricum, nemoroſum.*

Cūlmŭs, i, vel Colmus g. m. ein Kornſtengel/ Halm/ Zdźbło/ Słomá/ Bobowiny. *Fragilis, levis, viridis, agreſtis, flavens.*

Cūlpă, g. f. ein Schuld/ Vrſach/ Fehl/ Winá/ Przyczyná. *Edax, turpis, miſeranda, horrens, tacita, operta.* Teneri culpâ, mit Schuld behafftet ſeyn / Winnym być. Remotus à culpa, vnſchüldig/ Niewinny. Cūlpŏ, as, avi, atum, cūlpārĕ, ſchüldig geben/ ſchelten / Winowáć. Cūlpĭtŏ, as, frequent. offt einen ſchelten/ Winowáć/ Gánić coraz / częſto geſto. Cūlpātiŏ, onis, g. fœm. ein Anklag/ Beſchüldigung/ Winowánie/ Przygáná. Cūlpābĭlĭs, le, ſcheltbar/ Przygánny. Inculpabilis, le, vnſcheltbar/ Nieprzygánny.

Cūltĕr, tri, g. m. & Cultrum, g. n. ein Meſſer/ Noz. *Acutus, ſtrictus, fulgens, cruentus.* Cūltĕllŭs, dimin. Culter tonſorius, ein Scheermeſſer/ Brzytwá. Culter venatorius, ein Jägermeſſer/ Noz myśliwczy. Cūltrārĭŭs, ij, g. m ein Opffer metzger / der das Opffer tödtet / Ofiárnik/ Pop pogáński. Cūltĕllātŭs, a, um, das als ein Meſſer geſtalt iſt/ Oſtry ták noz/ Nozowáty. Cūltrātŭs, a, um. ut: Mucro cultratus, das da ſchneydet wie ein Meſſer/ Rzeże ták noz.

Cultus, cultura, & cultor, v. Colo.

Cūlūllŭs, i, g. m. ein jrdin Becher/ Kieliſzek/ Krużyk.

Cŭm, ſive Quum, adver. ut: Cum recordor, wenn ich gedencke/ Kiedy ſobie wſpomnię. Itē, Cum, Præpoſitio, ablat. caſu ſerviens; ut: Involare cum clamore, mit Geſchrey/ Z krzykiem. Vir cum fide magna, faſt trew vnnd auffrecht/ Prawdziwy/ Szczyry.

Cūmātĭlĭs, le, ut: Cumatilis color, Himelblaw/ Modry/ Wodnowzorzyſty. vel Cymalis.

Cŭmĕră, æ, gen. fœm. ein Kornkaſt/ Kornkorb/ Słomiánká.

Cŭmĕrŭm, i, g. neut. Antiqui vaſis genus erat, quod opertum in nuptiis ferebatur, in quo erat nubentis ſuppellex.

Cuminum, vel Cўmīnŭm, i, gen. neut. herba, Kümmel/ Kmin. *Gracile, pallens, exangue.*

Cŭmŭlŭs, g. m. ein Hauff / Kupá. Item, ein Vbermaß/ Zumaß/ Przydátek/ Wierzch miáry. Cŭmŭlŏ, as, avi, atum, cŭmŭlārĕ, auffhäuffen/ Kupić / Przyczyniáć. Gaudium cumulare, metaph. vermehren / Przyczyniáć weſela. Cŭmŭlātŭs, a, um; ut: Orator omni laude cumulatus, hochgelobt/ Sławny/ Pochwalony. Cŭmŭlātē, adver. überflüſzig/ Obficie. Cumulatim, adv. idem. Accŭmŭlārĕ, zuſammenhäuffen / Kupić. Accŭmŭlātĭŏ, onis, gne. f. ein Zuſammenhäuffung/ Kupienie/ Gromádzenie.

Cūnæ, arum, g. fœ. & Cūnābŭla, orum, g. n. plur. num. die Wiege oder Windeln/ darein man die kleinen Kinder lägt/ Kolebká. *Teneræ, tepidæ, dulces, ſoporæ, ſegmentatæ, molles.* A primis cunabilis, von Kindheit an/ Od dźiećinſtwá. Avium cunabula, Vogelneſter/ Gniazdá ptáſze.

Cūnctŭs, a, um, Alle zuſammen / Wſzyſtek poſpołu. Cuncta pubes, Alle Jugend miteinander/ Wſzyſtká młodź. Cūnctŏr, aris, atum, cūnctārī, verziehen/ Ociągáć ſię/ Rozmyślać ſię. Cūnctātĭŏ, onis, g. f. Verzug/ Odwłoká / Ociągánie ſię. Cūnctātŏr, oris, g. m. ein Auffzieher/ Langſamer/ Odwłoczyćiel/ Rozmyśláiący ſię. Cūnctāntĕr adv. Gemachſam/ Ociągáiący ſię. Leniwo. Cūnctābūndŭs, a, um, verzügiger weiſe / Ociągáiący ſię. Cūnctŏ as, are, activè dixit Plaut. Pĕrcūnctŏr, aris, idē quod Cunctor. Pĕrcūnctātĭŏ, onis, g. fœm. ein fleiſzige nachforſchung / Pilne pytánie.

Cŭnĕŭs, i, g. m. Keil damit man Holtz ſpaltet/ Klin. *Prædurus, ferreus, durus.* Cuneus, per translat. ein Kriegsordnung die fornen ſpitzig/ Szyk zołnierſki. Cŭnĕŏlŭs: dimin. Cŭnĕŏ, as, avi, atum, cŭnĕārĕ, einkeilen/ Klin wbiiáć. Cŭnĕātŭs, a, um, das wie ein Keil geſpitzet iſt / Kliniáſty / Spiczáſty. Cŭnĕārī, geſpitzt werden/ Zákończonym być. Dīſcŭnĕātŭs, a, um, von einander geſpalten/ Roſzczepiony. Cŭnĕātĭm, adverb. keilicht / Kliniáſto. Item, von einem Kriegshäufflein zum andern/ Rotámi.

Cŭnĭcŭlŭs, li, g. maſ. Keilin / Klinik. Item, ein Gang vnter der Erden/ Podkop/ Przechod podźiemny. Oppugnare cuniculis, Liſtig angreiffen/ Chytrze zkim ſię bić. Agere cuniculos, vntergraben/ Podkopywáć ſię. Cŭnĭcŭlōsŭs, a, um, viellöcherig vnter der Erden/ Lochowáty. Cŭnĭcŭlārĭŭs, ij, g. m. ein Vntergraber/ Podkopnik. Cŭnĭcŭlātĭm, adverb. heimlicher weiſe/ Lochowáto.

Cŭnĭlă, æ, gen. fœm. herba, Garten Yſop/ Ogro-

Ogrodny Kzop. Cūnīlāgō, īnĭs, gen. fœm. est Cuniculus agrestis.

Cūnnŭs, i, membrū muliebre. Cūnīrē, est more infantium in cunis sterc*facere. Cūnnĭlīngī, dicebantur homines sordidissimi, à cunnis lingendis.

Cūpă, æ, g. f. ein Trinckgefäß/ Kuf. Item, ein Stande/ Czárá/ Beczká/ Wánná.

Cūpēs, Item, Cūpēdĭă, æ, g. foe. & Cupedia, orum, g. n. Leckerhaffte Bißlin/ Łákoći/ Specialiki. Cūpēdŭlă, diminut. Item, Cupes, ein leckerhaffte Person/ Łákotliwy / Przekwintarz. Cūpēdĭnārĭŭs, ij, g. mas. der solche läcker-hafft Bißlein verkaufft/ Pasteten Becker/ Łákotnik/ Páśtetnik. Forum cupedinarium, da solche läckerhaffte Bißlein verkaufft werden / Gdźie łákoći przedáią.

Cupedo, idem quod Cupido, vide Cupio.

Cūpĭō, is, īvī, ītūm, cŭpĕrĕ, begeren/ Żądáć. Alicui cupere, eim günstig seyn / życzyć komu. Cupit te conventum, er begehrt mit dir zu reden/ Chce z tobą mowić. Cupio te, Ich begehr mit dir zu reden/ życzę sobie/ ábym śię mogł z tobą rozmowić. Cŭpĭēns, entis, particip. begehrend/ Żądájący. Cŭpītūs, a, um, begehrt/ Pożądány. Cŭpītŏr, oris, g. m. ein begehrender/ Chćiwy. Cŭpĭēntĕr, adv. begierlich/ Chćiwie. Cŭpĭdŭs, a, um, genitivo jungitur, & nonnunquam Ablativo, begirig/ Chćiwy. Cupīdō, Cupedo, ĭnĭs, & Cŭpĭdĭtās, tatis, g. foe. Begierd/ Chćiwość. *Misera, furibunda, præceps, malesana, prona, lucri studiosa, nefanda, rabiosa, furiosa, avara.* Hinc Cŭpēdĭneŭs, a, um, das zu der Bulschafft gehört/ Co do chćiwośći należy. Cŭpĭdē, adver. begierlich/ Chćiwie. Cŭpīrē, in quarta conjugat. apud Antiquos legitur. Concupio, Concupisco, & Percupio, ich begehre fast/ ich lasse mich gelüsten / Bárzo prágnąć/ Pożądáć. Cŏncŭpīscŏr, passivum. Cŏncŭpīscēntĭă, æ, g. foe. ein Begierd / böser Dinge Lust / Pożądliwość / Namiętność Adipisci concupitum, das begehrte erlangen / Dostąpić rzeczy pożądáney. Cŏncŭpīscĭbĭlĭs, begierlich/ Pożądány/ Pożądliwy. Discupere, fast begehren/ Bárzo pożądáć. Recŭpĕrĕ, idem. Pĕrcŭpĭdŭs, a, um, fast begierlich/ Bárzo chćiwy.

Cūppă, æ, g.f. ein Weingeschirr/ ein Vaß oder grosse Stande/ Fásá/ Kufá Beczká. Alij simpliciter scribunt, & pro Cyatho ponunt.

Cŭprĕsŭs, i, vel us, g. foe. ein Cypressenbaum/ Cyprys. *Cornifera, feralis, acuta, alticoma, odorifera, celsa.* Cupressinus & Cŭprĕssĕŭs, a, um, Cypressen/ Cyprysowy. Cŭprĕssētūm, ti, g. n. ein Cypressengarten / Cyprysowy lasek. Cŭprĕssĭfĕr, a, um, das Cypressen trägt/ Cyprys rodzący/ przynoszący.

Cūprŭm, i, g. n. Kupffer/ Miedź. Cūprĕŭs, a, um, küpfferin/ Miedźiány.

Cūr, adverbium, scribitur à nonnullis per q. Warumb? Czemu? Dla czego?

Cūră, æ, gen. foem. Sorg/ Angst/ Fleiß/ Stáránie/ Fráſunek/ Pilność. *Tristis, ambigua, acris, pavida, amara, sequax, frigida, diligens, importuna, inquieta, laborifera, exanimata, crucians, terrestris, mordens, perniciosa, æstuans.* Cūrĭōsŭs, a, um, sorgfältig/ Pieczołowity. Cūrĭōsŭs, i, g. n. substant. der Postmeister/ Nád poczto przełożony. Cūrĭōsē, adver. fleissiglich/ Pilnie. Cūrĭōsĭtās, atis, g. f. Fürwitz/ Ciekáwość. Cūrĭă, æ, ein Rathauß/ Rátusz. Curia, media longa, est meretrix. Curiæ Zunffte/ die bey den Römern wäre/ Cech/ jáki był u Rzymian. Cūrĭālĭs, le, g. m. ein Zunfftgenoß/ Cechowy. Cūrĭātŭs, a, um; ut: Lex curiata, à curiatis comitijs dicta, vide alibi Comitium. Cūrĭō, onis g. m. ein Zunfftmeister/ Cechmistrz. Itē, Sacerdos curiæ, ein Pfarrherr/ Pleban fárski. Cūrĭōnātŭs, Zunfftmeisterampt oder Pfarr/ Plebánia / Cechmistrſtwo. Sacra curionia, quæ à curionibus in curijs fiebant. Cūrō, as, avi, atum, cūrārē, sorgen/ Stáráć śię. Fidem suam curare, sein Glauben halten/ Strzec swoiey wiáry. Curare absolutum, Terent. Sat est, curabo, ich wils außrichten/ Spráwię ja to. Cūrātŏr, oris, g. m. ein Pfleger/ Vogt/ Sprawcá/ Dozorcá/ Opiekun. Curatores dicuntur, qui pupillis loco tutorum dantur, Vögte/ Opiekuni. Cūrātĭō, onis, g. f. proprium est Medicorum, Heylung/ Leczenie. Cūrāntĭă, æ, g. f. Fleiß vnd Sorge wol zu halten/ Pilność/ Stáránie. Cūrāx, ācĭs, fleissig vnd fast sorgsam/ Pilny w stáraniu. Cūrābĭtūr, impersonale, man wirds versorgen/ Bedźie ná baczeniu. Accuro, as, are, etwas mit Fleiß versorgen oder bedencken/ Stáráć śię o co pilnie. Accūrātē adver. fleissig/ Pilnie/ Wytwornie. Accūrātĭō, onis, g. f. Fleiß/ Sorg/ Pilność/ Stáránie. Accūrātŭs, a, um, fleissig/ sorgfältig/ Pilny/ Wytworny. Incūrĭă, æ, g. f. Sorglosigkeit/ Liderlichkeit/ Zániedbánie/ Niedbálſtwo. Incūrĭōsŭs, a,

sŭs,a,um, sorgloß/Niedbáły/Niedworny. Incūrĭōsē, sorglosiglich/ Niedbále. Procurare, etwas verschaffen/verwalten/ Opátrowáć/ Item, versöhnen/Pogodźić. Prōcūrātĭō, onis, g.f. ein Verwaltung/Spráwowánie/Opátrowánie. Item, Expiatio, Versöhnung/Söhnopffer/Oczyściénie/poiednánie. Procurator, oris, g.m. ein Schaffner/Spráwcá. Procuratrix, icis, g.f. ein Schaffnerin/Ktora co spráwuie. Prōcūrātōrĭŭs, a, um, das zur Pflege oder Verwaltung gehört/Prokurátorski. Subcurator, oris, g.m. ein Vnterschaffner / eines Schaffners Stadthalter/ Námiestnik.

Cūrcŭlĭō, onis, g. masc. ein Kornmilbe/so das Korn/Bonen oder Linsen zernagt / Zárkok/ Robacy w żyćie. Alij tamen per G scribunt.

Curo, & Curia, vide Cura.

Cūrrō, is, cŭcūrrī, cursum, cūrrĕrĕ, lauffen/ Bieżeć. Cūrrĭtŭr, impers. man läufft / Bieżą/ Bieży śię. Cūrsō, & cūrsĭtō, as, are, frequent. hin vnd wieder lauffen / Biegáć tám y sám. Cūrsātŭr impers. man laufft/Przebiegáią śię. Cūrsŭs, ūs, g.m. Lauff/Bieg. *Rapidus, præceps, celer, subitus, volucer, præpes, repentinus.* In eam sententiam cursu eunt, sie gehen alle auff die Meynung / Ná to rozumienie wszyscy przypádáią. Cursus vitæ, der Lauff des Lebens/Bieg żywotá. Cūrsūră, æ, g.f. idem quod Cursus obsolet. Cūrsŏr, oris g.m. ein Lauffer/Kursor/Zawodnik. Cūrsōrĭŭs, a, um, ut: Navis cursoria, ein Laufſchiff/ Biegliwy okręt. Cūrsĭm adverb. im Lauff/ Biegiem/ Prętko. Cursim legere, schnell lesen / Wskok czytáć. Cūrrŭs, ús, g. masc. ein Wagen/ Karren/ Woz/Káretá. *Præceps, rapax, volucer, citatus, agilis, volans.* Item, Currus per metaph. ein Triumph/Triumf. Equi curriles, Roß/ Konie wozowe. Cūrrĭcŭlŭm, i, dimin. ein Kärnlein/ Wozek/Item, pro cursu, ein Lauff/Bieg. Curriculum vitæ, die Zeit des Lebens/Czás żyćiá. Item, Curriculum, ein Laufplatz/Gonitwy mieysce. Cūrrĭcŭlō adverb. pro Cursim. Accurro, ich lauff herzu/Przybiegam. Accursus, us, g.m. Zulauff/ Przybiegánie. Antĕcūrsŏr, oris, g.m. ein Vorlauffer / Poprzednik. Concurro, is, concurri, concursum, cōncūrrĕrĕ, zusammen lauffen/oder mitlauffen/Zbiegáć śię/ Bieżeć pospołu. Milites inter se concurrunt, sie scharmützieren/ Potykáią śię/Gonią ná ostre. Concurso, as, frequent. ich lauffe hin vnd her/ Zbiegam śię. Concursio, onis, g.f. ein Zulauff/Zbiegánie/Kupienie śię. Concursator, oris, g. masc. ein Zuläuffer/ Potykácz. Concursatio, onis, g. f. ein Zulauff/ Zbiegánie śię. Decurrere, hinab lauffen/ Zbieżeć. Decurrere dicebantur milites, anlauffen/ Obiegáć śię. Decurrere, pro confugere, Zuflucht nehmen/Ućiec śię do kogo. Decursum est ad calcem, man ist biß ans End kommen / Dobiegło śię do kresu. Decursus, us, ein Lauff/ Bieg. Item, das stechen oder turnieren/Stoczyć z soba/w záwod bieżec. It. Gonitwá. Dēcūrsōrĭŭm, ij, g.n. Stechplatz/ Turnierplatz/Gonitwy mieysce. Dēcūrsĭō, onis, g.f. eine Lauffung/ Rennung/Gonitwá/Wyćieczká. Militum decursio, Anlauffung der Kriegsleut / Wyćieczká żołnierska. Dĭscūrrō, is, discurri, discursum, dĭscūrrĕrĕ, hin vnd wieder lauffen/ Przebiegáć śię. Discursus, us, ein Geläuff/Przebiegánie. Excurro, is, excurri & excucurri, excursum, excurrere, vorauß lauffen/Wybiegáć/Wyćiekáć. Summa excurrens, die übrige Summ/Zbytnia summá. Excurrere dicuntur milites, zu rauben herauß fallen/Wypaść ná zdobycz/ná czáté. Item, Excurrere, über das Ziel lauffen/Wybieżeć zá kres. Excursus, us, & Excursio, onis, gen. f. eine Außschweiffung/Wybiegánie. Item, ein Außfall/den Feind zu beschädigen / Wypádánie/ ná szkodę nieprzyiáćielską. Excursor, oris, g.m. ein Läuffer/der gern hin vnd her läufft / Wyćiekácz. Incurrere, ein-oder anlauffen/ Wbiegáć/ Wpáść. Incurrere in loca, mit Kriegsvolck einfallen/ Z żołnierstwem wpáść. In aliquem verbis incurrere, einen mit Worten anfahren / Wiecháć ná kogo słowy. Incursio, onis, gen. f. ein Anfall/ Nájázd/ Wbieżenie. Incursus, us, ein Einfall/ Nájázd/Wtárgnienie. Incurso, as, are, freq. einen anfallen/niederschlagen/ Náieżdżáć ná kogo / Náćieráć. Pugnis aliquem incursare, mit Fäusten an einen fallen/Pięśćiámi kogo potrąc. Incursans particip. anfallende / Wpadáiący. Incursatus, a, um, der angerennt vnd vom Feind beschädigt ist / Nájázdem nieprzyiáćielskim uszkodzony. Intercurrere, drein vnd darzwischen lauffen/Wbieżeć miedzy drugie. Intercursus, us, Vnterkommung/ Mitlung/ Wbieżenie. Intercurso, as, frequent. Occurrere, entgegen lauffen/Zábieżeć. Illud mihi occurrit, das fällt mir ein/To mi przypádło. Occursus, us, Gegenlauff

Zaśćie/ Napádnienie. Occurſo, as frequentat. Occurſare Numinibus, Gottes Zorn vorkommen/ Zábieżeć gniewowi boſkiemu. Occurſatio, onis, g. f. Gegenſtoß / Begrüſſung eines vnd anders vmb ein Ehrenampt / Das vmbhinlauffen vmb ein Ampt/ Zábiegánie / Dostoieńſtwá zábiegánie. Percurrere, biß an den fürgenommen Orth lauffen / Przebieżeć. Item, ein Ding überlauffen/ oder durchlauffen/ das iſt/ ſchnell reden oder leſen / Jáko rzecz obieżeć/ábo/przebieżeć/ to ieſt/ prętko wymowić / ábo przeczytáć. Percurritur, imperſ. Percurſus, us, g. maſc. das durchlauffen/ Przebieżenie. Percurſo, as, freq. Percurſatio, onis, g. f. der Durchlauff/ Przebiegánie. Præcurrere, vorlauffen / Vprzedzáć/ Wyśćignąć kogo. Præcurrit hyemem maturitas ejus, wird vor dem Winter reiff / Przed zimą doyzrzeie. Præcurſus, us, Vorlauff/ Vprzedzánie. Præcurſio, idem. Præcurſor, oris, g. m. ein Vorläuffer / Poprzednik. Procurrere vorhin außlauffen/ Wybiegáć. Procurſus, us, Außlauff/ als auff ein Raub / Wybiegánie / wydátność. Procurſio, idem. Procurſo, as, frequent. außlauffen / als auff den Feind / Wyćiekáć corąz. Procurſatio, onis, g. f. ein ſolches außlauffen/ Tákie wyćiekánie. Rĕcūrrĕrĕ, wiederumb hinder ſich kehren/lauffen/ Wráćáć ſię. Rĕcūrsŭs, us, Widerkehrung/ Wrácánie ſię. Rĕcūrsō, as, frequentat. Succurrere, zu Hülff kommen/ Podbiegáć/ Przybywáć ná rátunek. Neque mihi ſuccurrebant verba, es fielen mir keine Wort ein/ Nieprzypádło mi żádne ſłowo. Succurrit, es fällt mir ein/ Przypáda mi. Sŭpērcūrrĕrĕ, weiter übertreffen / Przewyżßáć. Superexcurrere, weiter ſich außſtrecken/außrecken/ Wybiegáć/ Rozćiągáć ſię. Tranſcurrere, von einem Orth ans ander lauffen/ Przebieżeć. Tranſcurſum eſt, man iſt eylends überhin gelauffen/ Przebieżáno to. Tranſcurſus, us, ein ſchneller Lauff/ Przebieg/ Przemiiánie.

Cūrrūcă, æ, g. f. avis eſt, ein Graßmück/ Piegżá.

Cūrtŭs, a, um, g. n. kurtz/ klein/ Krotki/ máły. Curta ſuppellex, wenig Haußrath/ Máły ſprzęt domowy. Sententia curta, mangelhafftiger Außſpruch/ Mowá krotká/ niedoſtátnia. Cūrtō as, avi, atum, cūrtārĕ, & decurtare, abkürtzen/ Skrácáć.

Curule, g. n. & Cŭrūlĭs, is, g. f. ein Helffenbeiner Seſſel / darinn man etliche der Römer Obrigkeit führt / Stołek dygnitárzow / jáki był u Rzymian. Item, Curulia, le, das einem Wagen gleich gemacht iſt/ Co nákßtáłt wozu jeſt zrobiono.

Cūrvŭs, a, um, krumb/ bogächtig/ Krzywy/ Obłąkowáty. Cūrvātŭs, a, um, idem. Cūrvō, as, avi, atum, cūrvārĕ, krümmen/ beugen/ Nákrzywić. Cūrvātiō, onis, & Cūrvātūră, æ, g. f. Krumbheit/ Krzywość. Cūrvĭtās, atis, g. f. & Cūrvāmĕn, ĭnĭs, g. n. idem. Cūrvēſcō, is, cūrvēſcĕrĕ, krumb werden/ Krzywieć/ Nákrzywiáć ſię. Cūruĭpēs, pĕdĭs, krumbfüſſig/ Krzywonogi.

Cūsō, frequent. à Cudo, compoſ. Accūsō, as, avi, atum, ăccūsārĕ, anklagen/ Skárżyć. Accūsātŏr, oris, g. m. ein Ankläger/ Oſkárżyćiel. *Querulus, contentioſus.* Accūsātiō, onis, g. f. ein Anklag/ Skárgá. Accūsātiŭncŭlă, æ, g. f. ein kleine Anklag/ Máłá ſkárgá. Accūsātrīx, īcĭs, g. f. eine Anklägerin/ Oſkárżyćielká. Accūsābĭlĭs, le, klagwürdig/ Przygánny. Accūsātōrĭŭs, a, um, geneigt zu klagen/ Oſkárżyćielſki. Accūsātīvŭs, a, um, anklägig / Oſkárżáiący. Item, Caſus eſt Grammaticis. Accūsātōrĭē adverb. Klagesweiſe/ Oſkárżyćielſko. Excūsārĕ, entſchuldigen/ Wymowić. Excuſabilis, le, wol zu entſchüldigen/ Wymowki godźien. Excuſatorius, a, um, das zu der Entſchuldigung gehört / Wymowkom ſłużący. Excuſatio, onis, g. f. eine Entſchuldigung/ Wymowká. Excūsātē, adverb. Mit entſchuldigung/ Zwymowką. Inēxcūsābĭlĭs, le, das nicht zu entſchüldigen iſt / Co ſię wymowić niemoże. Incūsārĕ, ſtraffen mit Worten/ anklagen/ Vſkárżáć ſię/ Zádawáć. Incuſatio, onis, g. f. Scheltung Anklag/ Strofowánie/ Skárgá. Rĕcūsārĕ, abſchlagen/ Zbrániáć ſię. Rĕcūsātiō, onis, g. f. eine Abſchlagung / oder Außſchlagung / Zbrániánie. Item, Recuſatio, pro defenſione, Ableynung einer Klag / Bronienie ſię.

Cūſpĭs, pĭdĭs, g. f. die Spitz am Eyſen/ Kończátość. *Acuta, aurata, ærata, ferrata, ſæva, fulgens, violenta, validа.* Cuſpis longa, ein lang Eyſen/ als an Schweinſpieſſen/ Parteſanen / Włocznia długá. Trĭcūſpĭs, dreyſpitzig / Troygrotny/ Trzyrogi. Cūſpĭdātŭs, a, um, das geſpitzt iſt/ Kończáty. Cūſpĭdō, as, avi, atum, cūſpĭdārĕ, ſpitz machen/ ein ſpitzig Eyſen anſchlagen/ Zákończáć. Cūſpĭdātim, adver. mit der Spitz/ Kończáto.

Cūſtōs, ōdĭs, gen. com. ein Hüter/ Wächter/ Stroż. *Vigil, vigilandus, ſedulus, fidus.* Sacrorum

custos,

custos, ein Sacrist / Opffermann / Ofiárnik/ Ksiądz. Custos janitrix, ein Thürhüterin/ Odźwierná. Custos in vitibus, ein Rebe am Weinstock gelassen / biß auff zwey oder drey Augen abzuschneiden / Látorośl zostáwiona przy wyćietych. Cūstōdĭō,is,ivi,itū,cūstōdīrĕ, verhüten/ verhalten / verwahren/ Strzec. Cūstōdĭă,æ, g.f. wacht/Auffsehūg/ Straż. *Vigil, pervigil.* Custodiæ, arum, die Wächter/ Straż/Wartá. Custodia justitiæ, Erhaltung der Gerechtigkeit / Strzeżenie spráwiedliwośći. Item, Custodia, ein Gefangenschafft/Więźienie. Item, ein Orth da man Wacht hält / Mieysce gdźie wartá strzeże. Item, ein Gefängnuß / ein Orth da man etwas behält/ Więźienie / mieysce gdźie wartá strzeże. Item, Custodia corporis, vnser Leib/der da ist ein Herberg der Seelen / Ciáło nasze / to ktorym dusze chowamy. Custodelam antiqui dixerunt pro custodia. Cūstōdĭtĭō, onis, gen. f. Haltung/ Strzeżenie. Cūstōdītē, adver. behutsamlich/ Ostrożnie. Cūstōdĭtŭs,a,um, bewahrt/Strzeżony. Incustoditus, a, um, vnbewahrt/ Niestrzeżony. Subcustos, ein Vnterhüter / Namiestnik w straży.

Cŭtĭs,is,g.f. Haut/Fell/Skorá. *Tenera, lactea, tenella, tenuis, mollis.* Cutis arboris, die Rinde/ Skorá ná drzewie. Cŭtĭcŭlă,æ, dimin. Curare cuticulam, wol leben/des Leibs warten/Roskoszy záżywáć/ O ćiáło sie názbyt stáráć. Intercŭs, tercŭtĭs, das zwischen Haut vnd Fleisch ist / Co miedzy skorą y miesem jest. Sūbcŭtānĕŭs, & Sūbtercŭtānĕŭs, a, um, das vnter der Haut ist/ Záskorny. Rĕcŭtĭtŭs, a, um, dem die Vorhaut verschnitten ist/ein Jud/Obrzezániec/żyd.

Cўămĕă, Gemma, quæ fractæ fabæ similitudinem refert Cўămăs, lat. dicitur faba, eine Bone/ Bob.

Cўănŏs,i,g.f herba, blawe Kornblumen / Lázur/Modrák. Cўănĕŭs,a,um, blaw von Farben/ Modry.

Cўăthŭs,i,g.m. ein Becher/ Kieliszek. *Commodus, rorans, habilis, capax.* Item, Cyathus, mensuræ genus. Cўăthĭssŏ, as, avi, atum, Cўăthĭssārĕ, gemächlich trincken/ schlürffen / Zlekká nálewáć. Ad cyathum stare, vel, à Cyathis esse, ein Schenck seyn/Nálewáczem być. aliàs Pincernæ.

Cўbĕă,æ. genus navis onerariæ.

Cўbĭstērēs, g m. Gauckler/die da Lufftsprūnge thun/ Mietelnik/ ktory ná powietrzu sztuky wypráwuie. Cўbērnĭstă, das springen in die Lufft. Kunszt/ y sztuká tá.

Cўbĭŭm,ij,g.n. piscis genus. Item, Vas quod Prisci, Quadrantal vocabant.

Cўclămĭnŭs,i,g.f. ein Erdnuß/ Gdulá ziemná.

Cўclās,ădĭs, g.f. ein rund Frawenkleid/Vnter-Rock/ Szátá biáłogłowská/Miderák. *Purpurea, ventosa, virens, tenuis, aurata.*

Cўdōnĕŭs,a,um; ut: Poma cydonia, vel cydonea, Quittenapffel/ Pigwá. Cydoneum, vel Cўdōnĭŭm,ij,g.n. idem Cўdōnĭtĭs, is, g.f. Quittenlatwergen/Confekt pigwowy.

Cўgnŭs,i, g. m. ein Schwan / Łábęć. *Niveus, raucus, albus, Neptunius, sonorus, canorus, dulcis.* Cўgnĕŭs, a, um, ut: Pluma cygnea, Schwanfedern/ Łábęćie pierze. Item, Cygneus, pro candido, weiß/ Biáły. Alij Cycnus scribunt.

Cўlĭndrŭs, i,g.m. ein langen runden Rollstein oder Well damit die Erde gleich gemacht wird/ Okrągły Wáłek/ ktorym wálkuia y rownáia. Cўlĭndrăcĕŭs,a,um, das also gestalt ist/ Wáłkowáty / Okrągłodługi.

Cўlĭsmă,ătĭs,g.n. latinè Volutatio, eine Walzung/ Tacząnie/Walánie.

Cўllō,onis, idem significat quod mutilus, debilis, & cui crassa sunt genitalia.

Cўmă,æ,g.f. Cyma, ătĭs, g.n das zarte Schoß so mitten im Kaps oder andern Kräutern zuletzt aufscheust/Podczos. Cўmōsŭs,a,um, schoßächtig/das viel Schoß hat/Podczosowy.

Cymatilis, idem quod Cumatilis.

Cўmbă, æ, g. fœm. ein Schifflein/ Weydling/ Czołn. Cўmbŭlă, dimin. *Celer, futilis, adunca, concava, pervagabilis, fluctivaga, humilis, fragilis, cava.*

Cўmbălŭm,li, g. n. ein Cymbel oder Schell/ Cymbáł. *Concavum, æreum, sonorum, tinniens.* Cўmbălĭstă,æ,g.m. Cymbelschläger/Brzękácz/ Cymbálistá. Cўmbălĭssŏ, as, are, auff der Cymbel schlagen/ spielē/Brząkáć/Gráć ná cymbale.

Cўmbĭŭm,ij, gen. n. ein Trinckgeschirr wie ein Schifflein/ Czárá czołnkowáta. *Cavum, argenteum, aureum.*

Cyminum, vide Cuminum.

Cўmĭnŭs, laus Hetruriæ.

Cўnă,æ, g.f. Arbor est in Arabia, von welchen Blättern die Arabier jhre Kleider machen / Drzewo z ktorego liśćia száty sobie robią Arabowie.

wie. Item, secundum Strab, ein Gattung eines Lacedemonischen Huts / Rodzay czapek Lácedemońskich.

Cynanche, es, g. f. morbus est, die Halßsträng/ Skwináncya.

Cynegetica, dicuntur volumina de Venatione conscripta.

Cynici, g. m. cujusdam sectæ Philosophi.

Cyniphes, g. m. Wassermücken/ Psiá muchá.

Cynocephali, g. m. ein Thier in Æthiopia, wie Affen mit Hundskopffen/ Zwierzętá w Murzyn skiey ziemi / nákßtalt małp / zepsiemi głowámi. Cynocephalea, æ, g. f. herba est, Hundskopff/ Wyżlin ziele.

Cynoglossus, i, vel Cynoglossa, æ, g. f. herba, Hundszung/Spitzwegrich/ Psi iezyk.

Cynomazon, i, g. n. herba est eadem, cum Chamæleone nigro.

Cynomia, g. f. ein Roß oder Hundsmück/ Psia muchá est herbæ genus, Flöhkraut/ Psi len.

Cynomorion, ij, herba est, quæ alio nomine appellatur Orobanche, Stendelwurtz / Gniázdo ziele/ Záráżá ziele.

Cynorrhodon, i, g. n. flos lilij. Item Rosa sylvestris appellatur, wilde Rosen/ Róża polna.

Cynosbaton, ti, herba, Hagedorn/ Róża polná.

Cynosorchis, chis, Knabenkraut / Liście tayká ziele.

Cynosura, æ, g. f. Sidus est, quod & Ursa mi- appellatur. *Segnis.*

Cynozolon, i, g. n Eberwurtz/ Lepczycá.

Cyparissias, æ, g. f. genus Tithymali omnium maximum, quod Tithymalus Cyparissus vocatur. Pli. Cyparissus, i, arbor, quæ etiam Cupressus, ein Cypressenbawm / wächst nicht in Teutschland/ Cypris.

Cyperum, g. n. vel Cyperus, i, g. m. eine Gattung einer Bintz / etliche nennens Wildengalgen/ Ostrzyż wonny/ Káßtánki ziemne.

Cyprinus, i, g. m. piscis genus, ex congiorum genere. Plin. Quidam dicunt esse, ein Karpffen/ Kárpkárás. (Miedź.

Cyprium, ij, gen. neut. subauditur æs, Kupfer/

Cyprus, i, g. f. arbor est in Ægypto.

Cypsellus, i, g. m. Avis ex hirundinum genere, ein Rheinschwalb/ Jerzyk.

Cyrinus, i, g. m. Flos mali sativæ punicæ.

Cytinus, i, g. m. die Blüt eines Granatbawms/ Gránátowych jábłek kwiát. Plinius Cytinum interpretatur partum puniceæ florere incipientis.

Cytissus, i. g. m. vel Cytisum, i, g. neut. herba, grosser Geyßklee / Szczodrzeniec.

DA.

Dactylis, idis, gen. fœ. Weinreben eines Fingers dick / Máćicá ntenáwto źáná. Item, die dicke eines Fingers / Miąßość pálcá. Dactylus. g. m. à Latinis dicitur digitus. Item, Pes metricus, constans ex syllaba longa & duabus brevibus. Item, Piscis ex concharum genere. Item, Herba ex graminum genere, Item, pro fructibus palmæ arboris, Datteln/ Dáktyl/ owoc pálmowy. Dactylicus, numerus. Cic. Dactylotheca, ein Ringlädlein / ein Behaltnuß der Ring/ Pierścieńicá.

Dædalus, g. m. faber fuit ingeniosus, *Faber, Volucer, labyrintheus, callidus, Cecropius, doctus.* Dædaleus, & Dædalus, a, Kunstreich / Sztuczny sprawcá kunßtow. Longodædalus, i, g. m einer der sich allein kluger Wort befleist / Co sie wysádza ná madre słowá.

Dæmon, onis, g. m. latine Sciens, ein Wissender/ Vmieietny. Eudæmon ein guter Engel oder Geist/ Dobry duch. Sed dæmon fere semper accipitur pro malo genio, für den Teuffel/ Diabeł. *Execrandus, malignus, perversus, teter, ater, horrendus, superbus, fallax, callidus, perfidus.* Dæmoniacus, & Dæmoniosus, a, um, Teuffelsichtig/ besessen/ Opętány. Et Dæmoniacus, a, um, Teufflisch/ Czártowski. Dæmonium, ij, g. neut. idem quod Dæmon. Dæmoniticus, a, um, der auß dem Teuffel wahr saget/ Ktory diabelską mocą wießczy.

Dama, æ, g. m. & f. genus capræ sylvestris, ein Gembß oder Dämlein/ Kozá dzika. Damula, dimin. *Timida, tener, agrestis, fugax, præceps.*

Damno, as, avi, atum, damnare, verdammen/ verurtheilen/ werffen/ Potępić/ Skazáć/ Odrzućić. Aliquem sceleris damnare, einen vmb ein begangen Laster verurtheilen/ O sądźić kogo z grzechu jákiego. Capite damnari, zum Todt verurtheilt werden / Skázá nymbyć ná śmierć. Aliquem damnare, einen schelten / Przyczytać komu winę jáką. Aliquid fastidio damnare, einen Unwillen ob einem Ding haben / Brzydźić sie czym/ O drzucáć/ Damnatio, onis, g. f. Verurtheilung/ O sądzenie. Damnum, i, g n. Verlust/ Schade/ *Triste, fatale, ferale, flebile, turpe, acerbum.*

Esse damno, Schaden bringen/ Przynieść szkode. Damnosus, a, um, schädlich/ Szkodliwy. Damnose, adverb. Damnificus, & damnigerulus, a, um, einer der eim schaden zufügt/ Szkodnik. Damnatus, us, g. m. idem quod damnatio. Damnas pro damnatus, apud jureconsult. Damnatorius, a, um, ut: Tabella damnatoria, darin man ein Vrtheil schreibt/ Tablicá ná ktorey osądzenie skazánych opisáne było. Condemno, as, avi, atum, condemnare, verurtheilen/ Skazáć przećiwko komu. Condemnatus, a, um, verurheilt/ Osądzony/ Skázány. Condemnatus est voti, id est, liberatus voto. Condemnator, oris, g. m. Einer der vervrtheilt/ Osądźićiel. Prædamnare, vorhin vervrtheilen/ Wprzod osądźić. Prædamnata spe dimicandi æquo campo. Alle Hoffnung auff ebenem Felde zu schlagen verlohren/ Stráćiwszy nádźieię o bitwie ná rownym polu.

Danista, g. m. ein Wucherer/ der Geldt außleyhet/ Lichwiarz. Danisticus, a, um, wucherisch/ Lichwiárski.

Dapes, dapum, g. f. plu. num. tantùm, herrliche Speiß/ ein Banquet/ Potráwá sumna/ Biesiádá. *Saliares, opimæ, lautæ, superbæ, gratæ, magnificæ, lætæ.* Dapalis, le; ut: Cœna dapalis, ein herrlich Abendmahl/ Hoyny bánkiet. Dapatice, adv. schleckerhafftig/ Hoynie. Dapapaticus, a, um, idem quod Amplus, vel Magnificus, apud Veteres. Dapifer, ra, rum, ein Speißtrager/ Truchses/ Stolnik. Negotium dapaticum, herrliche Geschäfft/ Wspániáły/ páński czynek.

Daphnia, æ, g. f. Gemma comitialibus morbis utilis existimata.

Daphnis, g. f. latinè Laurus, ein Lorberbaum/ Bobkowe drzewo. Item, Filius Mercurij, Daphnon, onis, g. m. ein Ort da viel Lorberbäum wachsen/ Bobkowy ogrodek.

Daphnoides, dis, g. f. herba, quam nunc Laureolam vocant, Kelterßhais/ Bárwinek/ Wilczełyko wietsze.

Daps, dapis, ein Gattung eines Opffers bey den Alten gebraucht/ Rodzay niektáki ofiáry.

Dapsilis, le, köstlich/ überflüßig/ Hoyny/ Obfity. Dapsiliter, adverbium, vberflüßiglich/ Obfićie.

Dapsa, genus sacrificij apud Veteres, quod fiebat aut Hyeme, aut Vere.

Dardanarius, ij, g. masc. Vorhäcker/ Wucherer/ Przekupień/ Zákupnik. à quodam Mago dicti, & Artes dardaniæ, Schwartzekunst/ Czárnoksięska náuká.

Dardanium, ij, g. n. ein Armgezierd/ Mánellá/ Noszenie.

Dasia, æ, g. fœ. Densitas spiritus, & signum vocalis aspiratæ H.

Dasypus dasypodis, g. m. lat. Lepus, ein Haaß oder Cünin/ Záiąc/ ábo krolik.

Daucus, ci, g. masc. herba, quæ à quibusdam Pastinaca sylvestris dicitur.

De, Von/ Z/ Od. Præpositio, serviens ablativo casui. De nocte, zu Nacht/ W nocy. De alicujus sententia peccare, durch eines Rath/ Przez czyię ráde. De sinistra parte, Von der lincken seyten/ Z lewey strony. Adolescens de summo loco, eines grossen Geschlechts/ Młodźieniec zacnego rodu. Desubito, adverb. gehling/ Nagle.

Dea, æ, gen. fœ. ein Göttinne/ Bogini. *Formosa, cœlestis, ætherea.*

Deacinatus, a, um, ut: Dolia deacinata, Fässer die man von Traubenbeeren gesäubert hat/ Náczynia ochędożone z kwásu.

Dealbo, vide Albus. Deambulo, v. Ambulo. Deamo, v. Amo. Dearmo, v. Armo. Deartuo, v. Artus. Debachor, v. Bacchor. Debellor, v. Bellum.

Debeo, es, bui, bitum, debere, schüldig seyn/ Winnym być. Debitor, oris, g. m. ein Schuldner/ Dłużnik. Debitum, i, n. Schuld/ Dług. Debitio, onis, g. f. idem.

Debibo, vide Bibo.

Debilis, e, schwach/ blöd/ Słáby/ Niedołężny. Debilitas, atis, g. fœm. Blödigkeit/ Słábość. Debilito, as, avi, atum, debilitare, schwach machen/ Osłábić/ Mdlić. Debilitatio, onis, g. f. Schwachung/ Osłábienie/ Zwątlenie. Debilitatus, a, um, krafftloß/ Osłábiony. Subdebilitatus, a, um, ein wenig blöd vnd schwach gemacht/ Trochę osłábiony.

Deblatero, v. Blatero. Debuccino, idem quod Buccino. Deca, v. Decem. Decacumino, v. Cacumen. Decanto, v. Cano. Decaproti, vid. Decem. Decapulus, vide Capula. Decaulesco, vide Caulis. Decedo, vide Cedo.

Decem, Adject. indeclin. plur. num. Zehen/

Dźiesięć. hinc Dĕcēmbĕr, bris, der Christmonat/ Grudźień. *Gelidus, canus, fumosus, gravidus, horridus, brumalis, hibernus.* Dĕcēmpĕdă, æ, g. f. ein Ruth von zehn Schuch damit man misset/ Mierniczy pręt/ Dźiesięćstopna miárá. Dĕcēmpĕdātŏr, oris, g. masc. ein solcher Messer/ Mierniczy táky. Dĕcēmjŭgĭs, e, ein Wagen daran Zehen Roß ziehen/ Podźiesiątny. Dĕcēmphŏrŭs, ein Baar die von zehen getragen wird/ Co dźiesięć ich nosi. Dĕcēmscālmŭs, i, g. m. ein zehenrůdrich Schiff/ Náwá májąca wiosek rzędy trzy/ ábo/ dźiesięć wiosek. Dĕcēmrēmĭs, g. f. id. Dĕcēmvĭrī, Zehen Männer die von einer Stadt außgesetzet werden/ dieselbe zu regieren/ Dźiesięć Pánow co Miástem záwiáduią. Erant Romæ Decemviri consulari potestate post Consules. Dĕcēmvĭrālĭs, le, ut: Leges decemvirales, die Gesetz der Zehen Männer/ Práwo od tákiego urzędu postánowione. Dĕcēmvĭrātŭs, us, g. masc. die Würdigkeit der Zehn Männer/ Vrząd dźiesiątnikow tych. Dĕcēnnĭs, e, zehenjährig/ Dźiesięćletni. Dĕcēnnālĭs, le, idem. Dĕcēnnĭŭm, ij, g. n. ein Zeit von zehn Jahren/ Dźiesięć lat. Dĕcĭmŭs, a, um, sive Decumus, a, um, ut apud antiquos, der Zehend/ Dźiesiąty. Dĕcĭmæ, arum, pl. nu. der zehend so von Früchten gegeben wird/ Dźiesięciny. Decimùm, adver. zum zehenden mal/ Dźiesiąty ráz. Dĕcĭmō, as, are, den zehenden auff ein Ding schlagen/ Dźiesiątkowáć. Dĕcĭmātĭō, onis, g. fœm. Zehendung/ Dźiesiątkowánie. Addĕcĭmārĕ, den Zehenden nehmen/ Dźiesięcinę odbieráć. Dĕcŭmānŭs, i, g. m. ein Zehender/ der den Zehenden einnimbt. Co dźiesięcinę wybiera. accipitur etiam Decumanus pro magno; ut: Ova decumana, grosse Eyer/ Wielkie iáycá. Dĕcă, idem quod decem, unde compos. Dĕcăchŏrdŭm, i, g. neut. ein Seytenspiel von zehen Seyten/ Muzyczny instrument o dźiesiąći stronách. Decădŏrŭs, zehn eckig/ O dźiesiąći brzegách/ kráiách. Dĕcălŏgŭs, i, gen. masc. die zehn Gebott Gottes/ Dźiesięcioro przykazánie Boże. Dĕcăpŏlĭs, ein Land/ Palestinæ, das zehn Städte hat/ Kray w Pálestinie w ktorym było dźiesięć miast. Decaproti sunt, quos Cicero decem primos appellat. Dĕcăs, dĕcădĭs, g. fœ. das zehn in sich begreifft/ Dźiesiątek czego. Dĕcŭssĭs, is, g. masc. idem. Item, Decussis, ein Abtheilung/ wie man ein Andreß Creutz macht X. Położenie liniey iedney poprzek práwie przez drugą/ Rozdźielenie ná krzyż. Dĕcŭssō, as, are, in solches Creutzes gestalt abtheilen/ Ná krzyż dźielić. Dĕcŭssātĭm, adverb. also getheilt/ Ná krzyż. Dĕcŭplŭs, a, um, zehenfältig/ Dźiesięcioráki. Dĕcūrĭō, onis, g. m. der zehender in einer Stadt/ Dźiesiątnik mieyski. Item, ein Hauptman über zehen Mann/ Dźiesiątnik w chorągwi. Dĕcūrĭă, æ, g. f. ein solche Ordnung in zehen/ Podźielenie ná dźiesięć ábo/ sporządzenie po dźiesięći. Dĕcūrĭātĭō, onis, g. f. Dĕcūrĭātŭs, ūs, g. m. idem. Dĕcūrĭō, as, are, mit zehnen oder Rotten außtheilen/ Dźiesiątkowáć/ ná dźiesiątki dźielić. Dēnārĭŭs, a, um, das zehn in sich helt/ Dźiesiątkowy. Item, Dēnarĭŭs, subst. ein alter Pfennig von zehen Pfund Silbers/ Poczworny groß. Item, ein gemein Pfennig/ Pospolity pieniądz. Dēnī, æ, a, pro decem.

Decerno, vide Cerno. Decerpo, vid. Carpo. Decerto, vid. Certo. Decessio, vid. Cedo.

Dĕcĕt, Imperson. es geziemet/ es stehet wol/ Przystoi. Dĕcēns, zimmend/ Przystoyny. Dĕcēntĭă, g. f. zimmligkeit/ Przystoyność. Dĕcēntĕr, adver. zimlich/ Przystoynie. Indĕcēns, entis, unzimmlich/ Nieprzystoyny. Indĕcēntĭă, æ, g. f. unzimmligkeit/ Nieprzystoyność. Indĕcĕt, es gezimmet nicht/ Nieprzystoi. Addecet, & Condecet, idem quod Decet.

Decido, Decisum, vide Cædo. Decipio vide Capio, Decircino, v. Circinus. Declamo, vide Clamo. Declaro, v. Clarus. Declino, v. Clino. Declivis, v. Clivus. Decollo, v. Collum. Decoloro, & Decolor, v. Color. Decoctor, v. Coquo.

Dĕcŏr, oris, g. m. Zierd/ Piękność. Ozdobá. *Roseus, lepidus, gratus, divinus, conspicuus, tener.* Dĕcōrŭs, a, um, Hübsch/ zierlich/ Piękny/ Ozdobny. Perdecorus, a, um, fast schön/ Bárzo piękny. Indĕcōrŭs, a, um, unzierlich/ Nieozdobny. Indecor & Dēdĕcŏr, oris, idem. Dĕcōrō, as, are, zieren/ Zdobić. Dĕcōrŭm, i, g. n. subst. das wolstehen/ Erbarkeit/ Przystoyność. Dĕcōrē, adverb. zierlich/ Zdobnie. Indĕcōrē, unzierlich/ Nieozdobnie. Dĕcōrātŭs, a, um, wol geziert/ Ozdobny. Dĕcŭs, ŏrĭs, g. n. Ehr/ Erbarkeit/ Ozdobá/ Poczćiwość. *Immortale, eximium, indelebile, egregium.* Dēdĕcŭs, dēdĕcŏrĭs, g. n. ein Schand/ Unehr/ Zelżywość/ Niesławá. *Turpe, pudendum.* Dēdĕcŏrō as, are, schänden/ Lżyć.

Decortico, v. Cortex. Decresco, vid. Cresco. Decretorius, vid. Crisis. Decretum, v. Cerno. Decubo, v. Cubo. Deculco, idem quod Calco. Decuma, decumanus, v. Decem. Decumbo, v. Cubo. Decuplus, v. Decem. Decursus, v. Curro, Decusso, Decuria, & Decurio, vid. Decem. Decurro, vid. Curro. Decurto, vid. Curtus. Decussis, is, vid. Decem. Decutio. vid. Quatio. Dedecet, vid. Decet. Dedecor, v. Decor. Dedignor, v. Dignus. Dedisco, v. Disco. Dedico, v. Dico. Dedo, & Deditio, v. Do. Dedoceo, vid. Doceo. Dedoleo, v. Doleo. Dedolo, as, v. Dolo. Deduco, v. Duco. Defecare, v. Fex. Defatigo & Defatiscor. vid. Fatigo. Defectio, Defectus, & similia, vide Facio.

Dēfēndō, is, endi, ensum, dēfēndĕrĕ, simplex Fendo, non est in usu. beschützen / beschirmen / Bronić / Ochrániáć. Dēfēnsŏr, oris, g. m. ein Beschirmer / Obroňcá. Defensiō, onis, g. fœ. ein Vertheidigung / Brontente / Obroná. Dēfēnsŭs, a, um, partic beschützt / Obrontony. Dēfēnsūrŭs, a, um der beschirmen wird / Ktory ma bronić. Indēfēnsŭs, a, um, unbeschirmt / Nieobrontony. Defenso, as, are, frequ. schirmen / Bronić. Defensitō, as, are, freq. à Defenso.

Deferbeo aut Deferveo, v. Ferbeo, & Ferveo. Defero, v. Fero. Defatiscor, vid. Fatiscor Deficio. v. Facio. Defio, & Defioculus, v. Fio. Deflagro. Deflecto, vid. Flecto. Defleo, vid. Fleo. Deflo, v. Flo. Defloreo, v. Flos. Definitio, v. Finis. Defluus, vid. Fluo. Defodio, vid. Fodio. Defore, v. Forem. Deformis, v. Forma. Defreno, v. Frenum. Defraudo, vid. Fraus. Defrico, vid. Frico. Defrigesco, idem quod Frigesco, ich erkalte / Oziebam. Defringo, vid. Frango. Defrugo. as, are, ein Erdreich außmergeln / Wypsonić ziemie / Wysilić się dać polu.

Dēfrūtŭm, g. n. ein gesottener Wein biß auffs Honigs dicke / Wino wárzone. Dēfrūtārĕ, den Most einsieden / Wino wárzyć. Dēfrūtārĭŭs, a, um, das zu solchem Wein sieden gehört / Co do tego winá należy. Dēfrūtārĭŭs. a, um; ut vasa defrutaria, darin man gesottenen Wein thut / Náczynia w ktore sie tákie wino leie.

Defuat pro Deficiat. Plaut. Defugio, v. Fugio. Defungor, v. Fungor. Degener, v. Genus. Degero v. Gero. Deglabro, as, are, id est, depilare, sine authore, einen Baum schinden / oder die Rinde abziehen / Skore z drzewá złupić. Deglubo, vide Glubo. Deglutino, v. Gluten. Dego, v. Ago. Degrandinat, v, Grando. Degressor, vide Grassor. Degravo, v. Gravis. Degusto, v. Gusto. Dehaurio, v. Haurio. Dĕhĭnc, Nun fürhin / demnach / Zátym. Dehisco, v. Hio. Dehonesto, vid. Honos. Dehortor, v. Hortor. Dejero. v. Juro. Dĕīn, Dĕīndĕ, Dĕīncĕps, adverb. darnach / nacheinander / Potym. Dejicio, v. Jacio. Dejugo, v. Jugum. Dejuvo, v. juvo. Delabor, v. Labor. Delacero, pro Dilacero, v. Lacer. Delachrymo, vid. Lachryma, Delevo, vid. Lævis. Delambo, idem quod Lambo. Delamentor, v. Lamentor. Delapido, v. Lapis. Delasso, v. Lassus. Delavo, idem quod Lavo. Delatio & Delator, v. Fero. Delecto, as, Delectatio & Delectamentum, v. Lacio. Deleo, v. Leo, les. Delego, as, v. Lego, as. Delenio, is, ire vide Lenis. Delibero, v. Liber, a, um. Delibro, vid. Liber, bri, Dēlībūtŭs, a, um, gesalbet / Námázány. particip. est sine verbo. Per metaphor. Animus delibutus gaudio. das Gemüthe mit Frewden erfüllet / Mysł rozweselona.

Dēlĭcĭă, g. f. Est genus Tigni, quod à culmine ad tegulas angulares infimas versus fastigium collocatur. Fest.

Dēlĭcĭæ, arum, g. f. aliquando in singulari Delicium, ij, g. n. Wollust / Kurtzweil / Ergetzligkeit / Roskoß / krotochwilá. *Popinales, fluentes, faciles, regificæ, geniales, molles, jocosæ, amœnæ, blandæ, dulces, supinæ.* Dēlĭcātŭs, weich / zart / in Wollust erzogen / Roskoßnik / Wesoły. Dēlĭcātē, adver. köstlich / schleckerhafftig / Roskoßnie / Lubieżnie.

Delictum, vide Linquo. Deligo & Delectus, v. Lego. Deligo, as, v. Ligo. Delimo, v. Limo. Delingo, v. Lingo. Delinio, v. Linio. Delineo, vid. Linea. Delino, v. Lino. Deliquium, v. Linquo. Delinquo, Delinqueo, & Deliquesco, v. Liqueo. Deliquo, v. Liquo. Deliro, v. Lira. Deliteo, vid. Lateo. Delitigo, v. Lis.

Dēlphīn. īnĭs, & Dēlphīnŭs, i, g. m. ein Meer-Schwein / Swinia morska. *Venereus, curvus, pandus, lasciviens, blandus, cæruleus, viridis, vagus, Arionius.* Item Sidus cœleste.

Dēlūbrŭm, i, g. neu. ein Heidnischer Tempel / oder Bild den Göttern zugeeignet. Bałwan / Bałwochwálnia / Kościoł. *Decorum, sanctum, religiosum, sanctum, præclarum, dives, sacrum, magnificum.*

Delector, vide Luctor. Deludo, vide Ludo.

Delumbo, v. Lumbus. Deluo, v. Luo. Deluto, v. Lutum. Demadare, v. Madeo. Demagis, v. Magis, Demando, v. Mando. Demano v. Mano.

Dēmārchŭs, i, g. m. lat. Princeps, ein Fürst/ Kniaže/ Przełożony.

Demeo, vid. Meo, as, Dementia, v. Mens. Demensus, vid. Metior. Demereo & Demereor, vid. Mereor. Demergo, v. Mergo. Demetior, v. Metior. Demeto, v. Meto. Demigro, v. Migro. Deminuere, idem quod Diminuere, vide Minus. Demiror, v. Miror in Mirus. Demissus & Demitto, vide Mitto. Demitigo, v. Mitis.

Dēmiūrgŭs, i, g. m. Magistratus nomen apud Græcos, ein Zähnder/ Dziesiatnik.

Demo, v. Emo. Demos, Demagogus & Demosthenes, vide Democratia.

Dēmŏcrătĭă, æ, g. fæ. Principatus populi, ein gemein Regiment/ das ein Volck für sich selbs hat vnter den Amptleuten von jhm selbs erwehlet/ Pospolstwá przodkowánie / Rzeczypospolitey spráwowánie. Dēmŏcrătĭcŭs, das zum gemeinen Regiment gehört. Co należy do tákiego rządu Rzeczypospolitey. Dēmăgōgŭs, i, g. m. ein Volckführer/ Przedniejszy wlużu. Dēmŏs, g. m. lat. populus, Volck/ Lud. Dēmŏsthĕnes, is, g. m. ein stärcke des Volcks/ Potęgá ludu.

Demolior, vid. Molior. Demonstro, v. Monstro. Demordeo, v. Mordeo. Demorior, v. Morior. Demoror, v. Moror. Demoveo, v. Moveo. Demugio, v. Mugio. Demulceo, v. Mulceo.

Dēmŭm, adv. zu letzt/ Náostátek/ Dopiero.

Demussata contumelia, apud Apul. pro dissimulata, & cum silentio transmissa.

Demutilo, vide Mutilo. Demuto, idem quod Muto. Denarro, v. Narro. Denascor, v. Nascor. Denaso, v. Nasus. Denāto, v. No & Nato. Denego, vid. Nego. Deni, æ, idem quod Decem, & Denarius, vide Decem.

Denicales, feriæ dicebantur, quibus hominis mortui causa familia purgabatur.

Denigro vide Niger.

Dēnĭquē, adv. zu letzt/ über das/ Náostátek/ (Dopiero.

Denomino, v. Nomen. Denormo, v. Norma. Denoto, vide Nosco.

Dēns, dēntĭs, g. masc. ein Zan/ Ząb. *Rabidus, durus, validus, minax, albus, candens.* Dentes primores, incisivi, vel præcisores, die vier vorderste Zän/ Przednie zęby cztery. Canini vel ferrati dentes, die spitze Zähn zu nechst bey den vordersten/ Kły. deinde sunt molares & maxillares, die Stockzähn/ Trzonowe zęby. Postremò genuini, die Backzähn/ Ostátnie trzonowe zęby

Dēntĭcŭlŭs, dimin. Dēntĭō, is, ire, zänen/ Zęby pusczáć. Dēntĭtĭō, Zänung/ Zębow pusczánie. Dēntĭēns, entis, dem die Zän wachsen/ Ktoremu się zęby pusczáią. Dēntātŭs, a, um, der Zän hat/ Ktory zęby ma. Item, der grosse Zän hat/ Zębáty/ Zębal. Dēntĭcŭlātŭs, a, um, der kleine vnd scharffe Zän hat/ Ząbkowáty/ Ktory máłe á ostre ma zęby. Item, das formirt ist wie Zän/ Ná kształt zębow zrobiona rzecz. Dēntĭcŭlātĭm, adverb. Edēntātŭs, a, um, vel Edēntŭlŭs, a, um, zänloß/ Bez zębow. Edēntārē zänloß machen/ Wybić zęby. Dēntĭfrĭcĭŭm, ij, g. neut. Artzney die Zän weis zu machen/ Zębny proch. Dēntĭscălpĭŭm, ij, g. n. ein Zänstöcher/ Zębna szpilká. Dēntĭfrăngĭbŭlŭm, i, g. n. ein Instrument damit die Zän außgebrochen werden/ Instrument ktorym zęby łamią. Dēntĭfrăngĭbŭlŭs, g. masc. ein Zänbrecher/ Zębołuk. Dēntālē, is, g. n. ein Pflugeysen/ Kroy. Bĭdēns, entis, ein Karst/ Widły/ Hák dwoyzęby. Trĭdēns, entis, g. o. ein greyspitzig Eysen/ Troyzęby.

Dēnsŭs, a, um, Dick/ Gęsty. Dēnsō, as, dēnsārē, dick machen/ Zgęszczáć. Dēnsĕō, es, ere, dick werden/ als Milch zusamen lauffen/ Gęśćieć/ zsiadáć się ták mleko. Dēnsātĭō, onis, g. fœm. Dickung/ Ściaczánie/ Zgęstnienie. Dēnsĭtās, tatis, g. f. Dicke/ Gęstwá/ Gęstość. Dēnsē, adv. dick in einander/ Gęsto.

Denubo, v. Nubo, Denudo, v. Nudus. Denumero, idem quod Dinumero, v. Numerus. Denuncio, vide Nuncio.

Dēnŭō, adverb. Wiederumb/ Znowu.

Deocco, vide Occa. Deonero, vide Onus.

Dĕōrsŭm, adver. Vnter sich/ Nádoł/ ná dole. Sursum deorsum, hin vnd wieder / auff vnd ab/ Tám y sám/ raz wzgorę drugi raz ná doł. Versum deorsum, vel, Versus deorsum, gerad niedersich/ Ku dołu.

Deosculor, vid. Os. Depaciscor, v. Paciscor. Depalmo, v. Palmo. Depango, v. Pango. Deparcus, vid. Parco. Depasco & Depascor, v. Pasco. Depaupero, vid. Pauper. Depecto, vid. Pecten. Depeculor, v. Pecus. Depello v. Pello. Dependeo, v. Pendeo. Dependo, v. Pendo. Deperdo,

v. Do.

v. Do. Depereo, vid. Eo. Depilis & Depilo, v. Pilus. Depingo, v. Pingo. Deplango, idem quod Plango. Deplanto, vid. Planta. Depleo v. Pleo. Deploro, vid. Ploro. Deplumo & deplumis, vid. Pluma. Depluo, vid. Pluo. Depolio, vid. Polio. Depono, v. Pono. Depopulor, v. Populus. Deporto, v. Porto. Deposco, vid. Posco. Depositum, v. Pono. Depostulo, v. Postulo. Deprædor v. Præda. Deprælior, v. Prælium. Depravo, v. Pravus. Deprecor, v. Precor. Deprehendo, v. Prehendo. Deprimo & Depressus, vid. Premo. Depretio, vide Pretium. Depromo, vid. Promo. Depropero, vide Propero.

Dēpsō, is, dēpsŭī, dēpsĭtŭm, dēpsĕrĕ, weich machen mit den Händen / knetten/ Gniesć / Rozczyniáć. Dēpsĭtĭcŭs, a, um; ut: Panis depsiticus, geknettet Brodt/ Nágniectiony chleb.

Depuber, vel Depubis, vide Pubes. Depudet, vide Pudor. Depudeo, vide ibidem. Depugno, v. Pugna. Depulsus, v. Pello. Depurgo, v. Purgo. Depuro, v. Purus. Deputo, v. Puto. Depavio, is, idē quod Pavio, is. Dequeror, v. Queror. Derado, v. Rado. Derelinquo, v. Linquo. Derepente, v. Repente. Derepo, v. Repo. Derideo, v. Rideo. Deripio, idem quod Diripio, in Rapio. Derodo, v. Rodo. Derogo, vide. Rogo. Derumpo, idem quod Rumpo. Deruncino, as, are, abschneiteln/ zerbrechen/ Pádáć sie/ Očiosywáć. Plaut. Deruo, vide Ruo. Desævio, v. Sævus. Desalto, v. Salio. Descendo, v. Scando. Descriptio, v. Scribo. Descisco, v. Scio. Deseco, v. Seco. Desecro, vel Desacro vide Sacer. Desero, vide Sero, is. Deservio, vide Servio. Desideo, v. Sedeo.

Dēsīdĕrō, as, avi, atum, dēsīdĕrārĕ, begehren/ Pożądáć. Dēsīdĕrārī, per metaph. pro deficere vel mori. Dēsīdĕrĭŭm, ij, g. n. Begierde/ Lust/ Pożądánie/ Chćiwość. *Cruciabile, ardens.* Item, pro absentia, Abwesen / Mangel/ Niebytność/ Niedostátek. Dēsīdĕrātĭō, onis, g. f. idem significat. Dēsīdĕrābĭlĭs, le, werth/ daß er begehrt wird/ Pożądány. Dēsīdĕrāns, antis & Dēsīdĕrātŭs, a, um, begehrt/ gewünscht/ Pożądáiący/ Pożądány. Desiderativa verba sunt quæ à Prisciano Meditativa vocantur.

Desido, vide Sido. Designo, v. Signum. Desilio, v. Salio. Desino, v. Sino. Desisto, v. Sisto. Desipio, v. Sapio. Desolo & Desolum, vide Solus & Solum. Desperno, v. Sperno. Despero, v. Spero. Despicio, Despecto & Despicior, v. Specio. Despolio, v. Spolio. Despondeo, v. Spondeo. Despumo, v. Spuma. Despuo, vide Spuo. Desquamo, vide Squama. Desterto, v. Sterto. Destillo, vide Stilla.

Dēstĭnō, as, avi, atum dēstĭnārĕ, fürsetzen/ verordnen/ Stánowić/ Náznáczyć. Dēstĭnātĭō, onis, g. f. ein Fürsatz/ Postánowienie. Dēstĭnātŭs, a, um, verordnet/ Morti destinatus, zum Todt verordnet/ Ná śmierć skazány. Prædēstĭnō, verbum est quo soli Ecclesiastici Doctores utuntur, verordnen/ Stánowić wprzod/ Przeyrzeć. Prædēstĭnātĭō, onis, gen. f. Verordnung/ Przeyrzenie.

Destituo, v. Statuo. Destringo, v. Stringo. Destruo, v. Struo. Desubito, vide Subito. Desudo, v. Sudor. Desueo & Desuesco, v. Suesco. Desultorius, a, um, v. Salio. Desum, v. Sum. Desumo, v. Sumo. Desuper, v. Super. Desydero, v. Desidero. Detego, v. Tego. Detendo, v. Tendo. Detero, v. Tero. Detergeo, v. Tergeo. Determino, v. Terminus. Detestor, v. Testis. Detexo, v. Texo. Detineo, v. Teneo. Detondeo, v. Tondeo. Detono, v. Tono. Detorqueo, v. Torqueo. Detraho & Detrecto, v. Traho. Detrimentum, v. Tero. Detrunco, v. Truncus. Detrudo, v. Trudo. Detumeo, v. Tumeo. Deturbo, v. Turba. Deturpo, v. Turpis. Devasto, vide Vasto. Deveho, v. Veho. Devello, v. Vello. Develo, v. Velo, as. Deveneror v. Veneror. Devenio, v. Venio. Devenusto, v. Venus. Deverbero, v. Verbero. Deverbium, v. Diverbium. Deverro, vide Verro. Deverto, idem quod Diverto. Devestio, v. Vestis. Deveto, v. Veto. Devexo, idem quod Vexo.

Dēvēxŭs, a, um, niedergebogen/ abschüssig/ Pochodzisty/ Náchylony. Dēvēxĭtās, atis, g. f. Haltung/ Neygung zur Erden/ Pochodzistość/ Náchylenie.

Devinco, v. Vinco. Devincio, v. Vincio. Devirgino, v. Virgo. Devito, v. Vito. Devius, v. Via. Deunx, v. Uncia. Devoco, v. Voco. Devolo, vide Volo, as. Devoluo, v. Voluo. Devoro, v. Voro. Devoveo, v. Voveo. Deuro, v. Uro.

Dĕŭs, i, g. m. Gott/ Bog. *Infinibilis, immortalis, æternus, impassibilis, omnipotens, astripotens, cælipotens, clemens, &c.* Dĕĭtās, ātis, g. f. dicitur & Divinitas, die Gottheit/ Bostwo. Dĕă, æ, g. f. à Deus, ablat. plu. deabus, eine Göttin/ Boginie. Dij selecti, sive majorum gentium, die fürnehmsten Götter/ die

ter / die allzeit vor Götter seynd gehalten worden/ Przednieyßi Bogowie. sunt autem viginti, zwölff männlichs/ vnd acht weiblichs Geschlechts/ Jest ich dwádzieśćiá / dwánáśćie mesktey/ a ośm białey płći. Dij asscriptitij, sive minorum Gentium, die von Menschen Göttliche Ehr erlangt haben/ Podleyßy boßkowie Dij penates & patrij, die Götter eines jeglichen Orths/ Hauß-Götter/ Domowi Boßkowie. Dij faxint, dz wolle Gott / Dáłby to Bog. Dij immortales, O lieber HErr Gott/ Dlá Páná Bogá/ O moy Boże świety. Si dijs placet, Ob Gott wil / Zá wolą Bozą. Dijs juvantibus, mit der Hülff Gottes/ Zá pomocą Bozą.

Deŭtĕrĭă, æ, g. f. Leuren-Tranck/ Wino poślednie. dicitur vinum aqua mixtum.

Dextans, vide As, assis. Dextro vide Dexter.

Dēxtĕr, dēxtrī, vel dēxtĕrī, dextra, dextrum, vel, dextera, dexterum, gerecht/ oder an der rechten Seyten/ Práwy/ po práwey rece. Item, metaph. glückhafftig/ Rostropny/ ßczęśliwy. Dēxtĕrĭtās, atis, g. f. Geschicklichkeit zu handlen/ Rostropność. Dēxtĕrē adver. geschicklich/ artlich/ Rostropnie/ Dēxtră, vel dēxteră, æ, g. f. die rechte Hand/ Práwá reká. Dēxtrōrsŭs, & dextrorsum, auff der rechten Hand/ W práwo. dēxtrōrsŭm adver. gegen der rechten Hand/ Ku práwey rece. Dēxtrŏchĕrĭŭm, ij, g. n. ein Armring/ oder Armband/ Náráminnik/ Mánelá. Dēxtrālĕ, is, g. n. ornamentum dextræ, commune viris & mulieribus. Dēxtĕrō, vel dēxtrō, as, are, zwey Roß zusammen in einen Karren spannen/ Pare koni do wozu záprząc. Dēxtrārĭī, dicuntur equi maxime bigarij. Dextimum & Sinistimum, Antiqui pro dextro & sinistro dicebant. Dēxtēllă, æ, g. f. dimin. das recht Händlein/ Práwá rączká Ambĭdēxtĕr, linck vnd recht / Oboręczny / qui læva manu utitur ut dextra.

Di. & Dis, Præpositiones ejusdem significationis sunt, quæ ambæ inseparabiles sunt, & in compositione solum inveniuntur. Componitur autem Di cum dictionibus incipientibus à d, g, l, m, n, i, & u. Dis verò componitur cum incipientibus à c, f, p, q, r, s, & i, consonans.

Dĭăbăthră, æ, g. f. ein Pantoffel oder Solen der Griechen/ Pátynká. unde Dĭăbathrārĭŭs, ij, g. m. der solche Pantofflen macht/ Pátynkarz.

Dĭăbētēs, æ, gen. m. ein Rohr so inwendig holl/ dardurch man Wasser lassen kan / als eine Spritz/

Rurká ktora wodę wypuszczámy/ Sikáwká

Dĭābŏlŭs, li, g. m. latine Calumniator, ein Lästerer/ der böse Geist/ Potwárcá/ Diabeł/ Czárt Dĭābŏlĭcŭs, a, um, Lasterhafft/ Teufflisch/ Potwarzáiący/ Czártowski Diabole, lat. Criminatio, ein Lästerung/ Schmach/ Potwarz.

Dĭachērŏn, i, g. n. Spina alba, aliàs, Dipsacos.

Dĭacōdĭŏn, i, g. n. eine Salbe auß Magsamen vnd andern Dingen gemacht/ Makowa máść.

Dĭăcŏnŭs, i, g. m. id est, Minister, ein Diener/ Dyákon/ Posługácz Dĭăcŏnĭă, æ, g. f. ein dienst Dyákoństwo/ Posługowánie.

Dĭăctŏr, oris, g. m. ein Vnterbot/ ein Verkünder/ Jednácz/ Poyśrzednik/ Posłániec. Mercurius ita vocatur.

Dĭădēmă, ătĭs, g. n. Ornamentum capitis regum insigne, sive fascia candida, qua caput circumligabatur. *Sceptriferum, insigne, regale, conspicuum, nitidum, coruscum, coruscans gemmis.* Dĭădēmātŭs, a, um, id est, ornatus diademate.

Dĭærĕsĭs lat. divisio, figura est Grammaticis.

Dĭætă æ, g. f. ein Saal oder Gemach darin man isset vnd trincket / Stołowá izbá/ Letne mieszkánie. Item, eine Ordnung im essen vnd trincken/ Miárá w iedzeniu y pićiu. Dĭætārĭŭs, ij, g. m. ein Kämmerling oder Tischdiener/ Stołowy. Fures diætarij à Jureconsultis dicuntur, qui in aliena cœnacula furandi gratia se dirigebant.

Dĭætētĭcă, æ, gen. f. medicina dicitur, quæ victu medetur, eine Ordnung essens vnd trinckens nach der Gesundheit/ Przepis Dyety / pomiárkowánia w iedzeniu y piciu.

Diætetæ, latine Arbitri appellantur.

Dĭăgōnālĭs, le, & dĭăgōnĭŭs, a, um, vel, diagonios, Linea diagoneos, est Linea, quàm nonnulli angularem vocant, quod ab uno angulo ad alterum perducatur.

Dĭăgrāmmă, ătĭs, g. n. Geometria designata, sive quadrangulis, sive triangulis, sive inscriptio libri. Vitru.

Dĭăgrăphĭcē, es, g. f. die Kunst zu entwerffen/ zu mahlen/ Málárstwo.

Dĭalēctĭcă, æ, vel dĭălēctĭcē, ēs, g. f. & dialectica, orum, g. n. pl. nu. ein Kunst ordentlich vnd artlich zu reden/ Nauká o dobrym y porządnym rozsprawowániu o rzeczách. Dĭălēctĭcus, i, g. m. der ein solche Kunst lehret/ oder lernet/ Vczeń ábo náuczyćiel tey náuki. Dialecticus, a, um,

ut: Disputationes dialecticæ. Dialectice, adver. ordentlich/ Porzadnie/ Sposobem tey náuki.

Dialis, le, latinè Jovialis, das dem Gott Jupiter gehört/ Jowißowy. Flamen dialis, ein Pfaff Jovis, Xiadz/ Káplan Jowißow. Dialia, orū, g.n. pl.n. das Fest Jovis, Swieto Jowißowe. Dialis, & subdialis, le, was vnter dem blawen Himmel / am Wetter/ vnd nicht vnterm Dach ist/ Ktory iest pod gołym niebem bez żadnego nákryćiá. Subdio, vel sub divo aliquid facere, vnter dem blossen Himmel etwas thun/ Czynić co ná podworzu pod gołym niebem.

Diallage, id est, Conciliatio, Figura est, cum plura argumenta ad unum effectū deducuntur.

Dialogus, i, g.m. ein Gespräch da etliche Personen miteinander reden/ Rozmowá.

Dialysis, is, g.f. quæ alio nomine Asyndeton, sive Asyntheton appellatur. Figura est contraria Polysintheto carens conjunctionibus, latine Dissolutio.

Diameter, vel, diametrus, i, gen.m. lat. dimetiens, eine Lini / die einen Circul oder sonst ein andere Figur in der mitten durchtheilet/ Liniá przez posrzodek cirkułu ábo inßey figury przewiedziona.

Dianæa, æ, g.f. lat. Mens, vel Sententia. Est figura, quæ sensum magis quàm verba ponit.

Diapasma, atis, g.n. ein truckene Medicin wider den Schweiß/ Perfumy

Diapason, Musicæ artis symphonia, ein Octav in der Music/ Oktáwá w muzyce. sic diapente, eine Quint / Kwintá Disdiapason, das zwo Octaven von einander ist / Co dwiemá Oktáwámi od siebie rozrożnione iest.

Diaphanum, i, g.n. lat. Translucens, durchscheinig/ Przezrzoczysta rzecz.

Diaphonia, æ, g.f. Vneinigkeit / Vnhälligkeit im Gesang/ Niezgodá głosow/ ábo dźwiękow w muzyce.

Diaphora, æ, g.f. lat. discordia, Vnterscheyd/ Rozność. Adiaphorum, ohn Vnterscheyd/ Bezrożná rzecz. Diaphragma, atis, g.n. Omne illud quod in re aliqua medium est, sicut cartilago quæ nares dividit, gleich wie das Netz im Leib eines jeden Thiers / so da scheydet das Hertz vnnd Lungen von der Leber vnd Miltz/ Błoná.

Diarium, ij, g.n. ein täglicher Brauch/ Item, ein Register/ Rechenbuch/ darin man täglich schreibt/ Item, Speiß für einen Tag/ Dziennik/ Regestr kożdodzienny/ Obrok. Diarius, a, um, von einem Tag/ Dzienny.

Diarrhæa, æ, g.f. Durchlauff/ Biegunká.

Diatessaron, ein Quart in der Musick/ Quartá w Muzyce.

Diatheca, æ, g.f. & diatheca, orum, g.n. pl. nu. ein Erbgemächt/ oder das Erb/ Testáment/ Dziedzictwo.

Diatretum, i, g.n. ein gedräht Werckstück/ Toczoná/ sádzoná rzecz Diatretus, a, um, ut: Calices diatreti. Diatretarii, g.m. plu. num. qui talia faciunt.

Diaulus, i, g.m. lat. certamen vel cursus, ein Streit oder Wettlauff/ Bitwá/ Gonitwá. Item, eine Weite die zwo Stadien begreifft / Ná stáian dwoie. Diaulodromi, plu. nu. die auff einem solchen Platz lauffen/ Záwodnicy.

Dibaphus, a, um, lat. Bis tinctus, zweymahl gefärbt/ Dwá rázy fárbowány. & absolutè, für ein Purpurkleid/ so zweymahl gefärbt/ Szárłat.

Dica, æ, g.f. eine Ladung/ Pozew. Item Dice, vel Dica, est Dea judiciorum præses, eine Göttin des Gerichts/ Bogini przełożona nád sądem. cujus ministri sunt Dicastæ, hoc est, Judices. Dicam scribere, vel, Dicam impingere, für Gericht verklagen / Pozew komu dáć.

Dicæologia, æ. g.f. Schema est, cum æquitatem caussæ quam maxime brevi sententia complectimur, eine kurtze Rechtfertigung / darin man die Billigkeit des Handels zeigt/ Krotkiemi słowy záwárta obroná sprawy jákiey.

Dico, as, avi, atum, dicare, zueygnen / sich in Vnterthänigkeit geben / Ofiárowáć / Przypisáć/ Poddáć. Dicatio, onis, g.f. Zuneigung/ Poddánie/ Przypisánie Abdico, as, avi, atum, abdicare, außstossen/ enterben/ Odrzucáć/ Od sądząć wyrzekáć się. Abdicatio, onis, g.f. Enterbung/ Wyrzekánie się/ Wydziedziczenie. Abdicatus, a, um, der von seinem Vater enterbet ist/ Wyrzeczony. Dedicare, weyhen/ zueygnen/ Oddáwáć/ Przypisowáć. Dedicatio, onis, gen. f. ein Weyhung/ Zuneygung/ Oddánie/ Przypisánie. Dedicatus, a, um, eingeweyhet/ zugeeygnet/ Oddány/ Przypisány. Dedicatio Ecclesiæ, Kirchweyhung / Poświęcánie. Indicare, zuwissen thun/ Oznaymić. Indicatus, a, um, partic. verklagt/ angeben / Oskárżony. Indicativus modus apud Grammaticos, quo simpliciter rem geri indicamus.

mus. Index, icis, g. com. Anzeiger der Vbelthäter / Angeber / Skárżacy / Wydáwácz / Wytiáwiácz. Item, digitus pollici proximus. Indicium, ij, g. n. Anzeigung / Znák. Indicatio, onis, & Indicatura, æ, g. f. ein Anschlag oder Bietung eines feylen Dings / Anzeigung / Pokazánie. Indicina, æ, g. f. pro Indicio. Indicatus, a, um, angeklagt / Item, auff einen Preiß gesetzt / Oskárżony. Prædicare, öffentlich außkünden vnd reden / Sławić / Ogłaszáć. Prædicator, oris, g. m. ein offentlicher Außkünder / Opowiádácz. Prædicatio, onis, g. f. ein Außkündigung / Sławienie / Ogłaszánie. Prædicabilis, le, hochlöblich / Chwálny / Sławny. Prædicamenta, quæ Quintil. elementa decem vocat, circa quæ versari videtur omnis quæstio, das von vielen mag gesagt werden; ut corpus, wird gesagt von Menschen / Thier / Bäwmen / Stein / etc. solche Ordnung darunter viel Ding begriffen werden / heissen Prædicamenta, Imioná pewne u Diálektikow / do ktorych się / wszytkie rzeczy ściągnąć mogą. Prædicatum, apud Dialecticos dicitur, quod dicitur de aliquo subjecto, das von einem andern gesagt wird / Co się o rzeczy iákiey mowi. Vendicare, jhm selbst zumessen / Przywłaszczáć. Vindicare, rechen / erretten von Gewalt vnd Vnbilligkeit / Mśćić się / Wyzwaláć. Vindicta, æ, g. f. ein Rach / Straff / Pomstá. Item, ein Ruth oder Straff damit die eygene Leut frey gelassen werden / Rozgá ktorey przi Vwolnieniu niewolnikow stárzi záżywáli. Vindiciæ, arum, g. f. pl. n. Freylassung / Wyzwalánie. Vindicatio, onis, g. f. idem. Vindex, icis, g. com. ein Erretter / Schirmer / Mściciel / Wyswobodziciel.

Dico, icis, dixi, dictum, dicere, sagen / reden / Mowić. Dictus, a, um, particip. bestimpt / angeschlagen / Vmowiony / Náznáczony. ut: Dictus dies, ein bestimpter Tag / Náznáczony dzień. Dictum, i, g. n. ein Spruch / Powieść / Przepowieść. pro omni sermone intelligitur. Dicto, as, are, frequent. offt sagen / Item, angeben etwas zu schreiben / Mowić / Przepowiedáć. Dictamen, inis, g. f. idem. Dictata, orum, g. n. plu. nu. angegebene Ding zu schreiben / Diktowánie. Dictito, as, frequent. à frequen. Dicto, offt vnd viel sagen / Máwiáć. Dictio, onis, g. f. Fürtrag seiner Kundschafft / Mowá / Powieść / Relácya. Item, pro vocabulo sine verbo accipitur, ein Wort / Słowo. Item, Oratoria & facunda oratio, ein Red / Orácyá. Item, pro Oraculo. Dictionarium, ein Buch oder Register in welchem alle Wort erklärt werden / Wokábulárz / Xiąszká gdzie słowá iákiego iezyká są opisáne. Dicturio, id est, dicere cupio. Dicax, acis, g. omn. ein Plapperer / Wielomowny. Dicaculus, a, um, dimin. Dicacitas, atis, g. f. ein Geplapper / Wielomowność. *Tinnula, scurrilis, importuna, vernilis.* Dicteria, orum, g. n. plu. nu. schimpfliche Speywort / Szyny. pki. Dictator, oris, g. m. der etwas angibt / Ktory co przepowiedá. Dictator, war d' obrist Gewalthaber zu Rom / Przełożony w Rzymie ktoremu pod niebespieczeństwo Rzeczypospolitey wszytek rząd do czásu dány był. Dictatrix, icis, g. f. eine Anweiserin / die einem jeden sein Ampt fürschreibt / Ktora iednomu káżdemu powinność tego náznácza. Dictatura, æ, g. f. Angebung / Anweisung / Przepowiedánie. Item, ipsa Dictaturæ dignitas, das Ampt des Dictators / Vrząd Diktátorski u Rzymian. Dictatorius, a, um, das zu solchem obristen Gewalt gehört / Diktátorski. Addico, cis, addixi, addictum, addicere, zusprechen zueygnen / Itē, feyl bietē / Przysądzáć / Poddáć się. It. Zácenić. Addictio, onis, g. f. Zuneygung / Przysądzánie. Addictus, a, um, einer der vmb Schuld zu eygen ist gegeben seinem Geldtherrn / Obowiązány Kredytorowi dla pieniedzy / Zániewolniká przisądzony. Addicte, adverb. Knechtlicher Weise / Niewolniczym sposobem. Antedico, dicis, antedicere, idem est ac Prædico, zuvor sagen / Opowiádáć. Benedico, dicis, benedicere, von jemand guts reden / loben / Dobrorzeczyć. Benedictus, a, um, in sacris pro eo, qui gratiam Dei consecutus est, aut cui benè precati sumus. Benedictum, i, g. n. ein gut Wort / Dobrorzeczenie. Benedictio, onis, g. f. Segen / Glück vnd Heyl / żegnánie / Błogosławienie. Benedicus, a, um, qui benedicit & laudat, der da segnet / Dobrorzeczliwy. Benedice, adverb. mit wolsprechen / Dobrorzecżliwie. Condico, dicis, dicere, versprechen / zusagen / Zmawiáć / Vmowić się. Item pro constituere. Justin. pro pacificari & inire Livius. Condictum, i, g. n. est promissio seu pactum invicem factum, ein Abrede so vntereinander geschehen / Vmowá. Condictio, onis, g. f. eine Ladung für Recht auff einen gewissen Tag / Zápozwánie / ná pewny czás. Contradicere, widersprechen / Przeczyć.

Contrādīctiō, onis, g. f. Widersprechung/ Przeciwienie. Edīcō, dicis, dicere, proprie est Magistratuum, gebieten/ ein Mandat außgehen lassen/ Nakazać/ Wyrok uczynić. Item, pro denunciare, kundt thun/ zuwissen thun/ offentlich ein Ding verkündigen/ Wywołać/ Opowiedzieć/ Oznaymić. Edīctūs, a, um, particip. ut: Edicto mercatu vendere, auff offentlichem freyem Marck verkauffen/ Ná mieyscu publicznym przedawáć. Edictō, as are, freq. gebieten/ Wypowiedáć. Edictum, i, gen. n. ein Mandat oder Gebot/ Wyrok/ Mándat. Edīctiō, onis, g. f. idem. Indicere, verkündigen/ Nákazáć. Item, ansagen/ Opowiedzieć. ut: Indicere bellum, den Krieg ansagen/ Woine komu opowiedzieć. Indicere ferias, Feyertag verkünden/ Zápowiedzieć świeto. Indictus, a, um, particip. ab Indicor, geboten oder verkündigt/ Zápowiedziány/ Nákazány. Item, quando est nomen, significat, vngesagt/ das nicht gesagt ist/ Niepowiedziány. Indictio, onis, g. f. eine Zeit von funffzehn Jahren/ Czás pietnástu lát. Item, Schatzung/ Stewr/ Pobor/ Podátek. Indīctīvūs, a, um, verkündigt vnd offentlich außgeruffen/ Zápowiedziány. Intērdīcĕrĕ, verbieten/ Zákazáć. Intērdīctūs, a, um, partic. verbotten/ Zákazány/ Interdictum, i, g. n. Verbott/ Zákaz. Interdictio, onis, g. f. idē Mălĕdīcō, dīcis īcĕrĕ, einem übel nachredē/ schelten/ Złorzeczyć. Mălĕdīcūs Mălĕdīcentiŏr, Mălĕdīcentīssĭmūs vbelnachreder/ Flucher/ Złorzeczliwy. Mălĕdīcentĭă, æ, g. f. Nachred/ Schmachred/ Złorzeczliwość. Mălĕdīctūs, a, um, verflucht/ Przeklęty. Mălĕdīctūm, i, g. n. & Mălĕdīctiō, onis, g. fœm. Fluch/ Schmachwort/ Złorzeczeństwo/ złorzeczenie. Mălĕdīcē, adv. mit schmachwortē Złorzeczliwie. Prædicere, zuvor sagē/ w przod Opowiedzieć. Prædictus, a, um, parti. vorgesagt/ Opowiedziány w przod. Prædictum, i, g. n. & Prædictio, onis, g. f. Weissagung/ Vorwarnung/ Opowiedzenie/ Opowiedánie. Sŭpērdīcĕrĕ, weiter vnd mehr sagen/ Obszernie ábo ná zbyt mowić.

Dicrŏtūm, i, g. n. ein Meerschiff das zwey Ruder auff jeder Banck hat/ Dwuwiosłowy okret. latinè dicitur Biremis.

Dictamum, g. n. & Dīctāmūs, i, g. f. vel Dictamnum, wilder Poley/ Dyptán.

Dĭdāscălūs, i, g. m. lat. Præceptor, ein Lehrmeister/ Mistrz/ Náuczyćiel. Dĭdāscălĭă, æ, g. f. eine

Lehr/ Mistrzostwo/ Náuká. Hypŏdĭdāscălūs, i, ein Vnterlehrmeister/ Lokát.

Dīdō, is, dīdĭdī, dīdĭtūm, dĭdĕrĕ, außtheilen/ ordnen/ Rozdáwáć.

Dīdōrūs, a, um, duorum palmorum, zweyer Hände/ oder acht Finger lang/ Dwupiedźistá miárá.

Dīdrāchmă, æ, g. f. vel Didrachmum, i, g. neut. Numerus est, duas drachmas continens.

Diduco, vide Duco.

Dīēs, dĭēī, g. m. & f. in singulari, in pl. tan. masc. ein Tag/ eine Zeit/ Dzień/ Czás. *Lætificus, æstifer, clarus, lucidus, formosus, rubicundus, serenatus, Phœbeus, innubis, instabilis.* Illud tamen interest, quod Dies in fœminino gen. denotat tempus indeterminatum, & ideo dim. ejus est. Dĭēcŭlă, æ, g. f. ein kleine Zeit/ Dzionek/ Máły czás. Dies verò, cum tempus significat 24. horarum, vel etiam illud, ab oriente sole ad solem occidentem g. m. est, nam illud tempus est determinatum. Sic diem hesternum & diem hodiernum potius dicimus, quàm hesternam, hodiernam. Contrà pro tempore incerto dicimus dies longa, pro longo tempore, non autem longus dies. Civilis dies dicitur à media scil. nocte in sequentem, die Zeit von 24. Stunden/ Tag vnd Nacht zumahl/ fahen an zu Mitternacht/ Dzień od púłnocká iednegoráz do drugiego/ máiąc w sobie godzin dwádzieśćiá y cztery. Ita dividitur. Media nox, Mitternacht/ Pułnocy. Gallicinium, vmb das Hanenkrähen/ Czás nocny o kurzech. Diluculum, vel, Aurora. Item, Crepusculum matutinum, wenn es anhebt zu tagen/ Poránná zorzá. Mane, Morgen/ Ráno. Meridies, Mittag/ Południe. Occasus solis, der Abendt/ Záchod. Vesper, vel Vespertinum tempus. Item, Crepusculum vespertinum, wenn Tag vnd Nacht sich scheidet/ Zmierzch. Prima fax, wenn man die Liechter anzündet/ Pierwsze posiedzenie przy świecy. Intempesta nox, concubium, vel conticinium, die rechte Nacht/ darinn man schläfft/ Pułnocy. Artificialis dies dicitur temporis spatium, quo Sol suo centro supra Horizontem commoratur, die Zeit zwischen der Sonnen Auff- vnd Niedergang/ Dzień właśny/ od wschodu słońcá do záchodu. Dies festus, ein Feyertag/ Świeto. Dies profestus, ein Wercktag/ Robotny dzień. Dies intercisus, ein

ein halb Feyr vnd ein halb Werctag / Do poku-dniá świeto. Dies fastus, ein Gerichtstag/ Sadowy dźień. Dies comitialis, ein Wahl- od. Reichstag/ Seymowy/ Dźień. Dies status, ein verordneter Tag/ Powszedni dźień. vulgò ordinarius. Dies constituta, vulgò præfixa, ein bestimter Tag/ Postánowiony dźień. Dies justi, seyn 30. Tag/ in welchen/ die vmb Geldtschuldt verdampt waren/ sich lösen möchten / oder das Geldt zuwegen bringen/ Trzydźieści dni frysztu do záplácenia álbo vgodzenia sie z wierzycielami/ dłużnikom náznáczone. Dĭūrnŭs, a, um. Labor diurnus, Arbeit die des Tags geschicht/ Robotá dźienna. Dĭescĭt, es taget / Dnieie. Dĭēspĭtĕr, pĭtrĭs, g. m. Diei pater, id est Jupiter. Dĭūrnum, i, g. neut. ein Journal oder Tagsbuch/ Dźiennik. Item, Provision oder Kost für einen Tag/ Obrok dźienny. Item, Lohn für einen Tag / Taglohn/ Dźienna zápłátá. Dīum, i, g. neut. der blawe Himel/ Niebo szyre. Dīus, a, um, i.e. divinus, Edel/ herzlich/ Boski/ Páński. ablativus pro die, bey Tag/ Wednie. Interdiu, vnder Tagen/ Wednie przez dźień. Subdiu, idem. Dĭūrnō as are, lang leben / Żyć długo. Indĭēs. täglich/ Co dźień. Hŏdĭē, adve. temp. heut/ Dźiś. Hŏdĭernŭs, a, um, ut: Hodiernus dies. der heuttige Tag/ Dźiśieyszy dźień. Quŏtĭdĭē, adverb. Alle Tag/ Ná káżdy dźień. Quŏtĭdĭānŭs, a, um, täglich/ Kozdodźienny. Pĕrendĭē übermorgen/ Trzeciego dniá. Pĕrendĭnāre, & Comperendinare, biß übermorgen verziehen/ Odkładác ode dniá do dniá. Cōmpĕrendĭnātĭō, onis. g. f. Verzug bis Vbermorgen / Odwłoká. Pĕrendĭnŭs, a, um, ut: Perendinus dies, der übermorgige Tag/ Trzeci dźień. Prīdĭē, adv. den negsten Tag zuvor/ Dźień przed tym. Prīdĭānŭs, a, um, den Tag zuvorn/ Przeszłegodniowy. Pŏstrīdĭē, am negsten Tag hernach/ Názáiutrz. Pridie Kalendarum, vel, Kalendas Septembris, am negsten Tag für dem anfang des Herbstmonats / Dźień miesiącá ostátni. Postridie Kalendarum Maij, den andern Tag May/ Drugi dźień Máiá. Postriduo, idem quod Postridie, Plaut.

Dĭetērĭs, g. fœm. ein Zeit von zwey Jahren/ Czás dwuletni. Trieteris, ein Zeit von drey Jahren / Trzyletni.

Diffamo, v. Famo. Differtio, v. Fartio. Differentia, v. Fero. Diffibula, v. Fibula. Difficultas, v. Facio. Diffido & Diffidentia, vid. Fides. Diffindo, v. Findo. Diffingo, v. Fingo. Diffinio, v. Finis. Diffiteor v. Fateor. Difflo, v. Flo. Diffringo, v. Frango. Diffugio, v. Fugio. Diffundo, v. Fundo. Dīgămmă litera F. vocatur.

Dīgămŭs, i, g. m. der zwey Ehweiber hat nacheinander/ Dwożon.

Digero & Digeries, vide Gero.

Dĭgĭtŭs, i, g. m. ein Finger/ oder Zehe am Fuß/ Pálec. Dĭgĭtālĭs, le, g. om. ut: Crassitudo digitalis eines Fingers dicke/ Miąszość pálcowa. Dĭgĭtālĭă, orum. g. n. plur. num. ein Fingerhut/ Fingerhäuble/ alles das den Fingern zum Schirm gemacht wird/ Pálczáste rękáwice. Dĭgĭtātŭs, a, um, der Finger hat / Pálczásty. Dĭgĭtŭlŭs, i, g. m. dimin. Fingerlin/ Páluszek. Dĭgĭtellŭs, herba apud Plin. Pōllĕx, icĭs, g. m. der Daum/ Wielki pálec. Pōllĭcārĭs, e, ut: Pollicaris latitudo, ein Daumen breit/ Szerokość pálcá wielkiego. Indĕx, ĭcĭs, g. masc. der Zeiger/ Pálec wtory. aliàs Salutaris. Mĕdĭŭs, i, gen. m. Mittelfinger / Pálec trzeci. aliàs Infāmĭs, Impŭdīcŭs, & Verpus. Annŭlārĭs, is, qui & medius, der vierdte Finger / Pálec czwarty. Minimus seu Aūrĭcŭlārĭs, der kleinest Finger/ Pálec piąty/ ostátni. Indĭgĭtō, as, are, nennen/ Názywáć.

Digladior, vide Gladius.

Dīgnŭs, a, um, Würdig/ Godny. Dīgnē, adverb. nach dem Verdienst/ würdiglich/ Godnie/ Vczćiwie. Dīgnĭtās, atis, & Dīgnātĭō, ōnĭs, g. fœm. Würdigkeit / Godność / Dostoieństwo. Dīgnō, as, are würdig achten/ Ráczyć Czćić. Dīgnŏr, aris, atus sum, dĭgnārī, verwürdigen/ würdig achten/ Ráczyć/ Zdobić Godnym być kogo rozumieć. etiam passive significat, ich werde gewürdiget/ oder würdig geachtet/ Vczczonym być/ Vraczonym. Dīgnandŭs, a, um, würdig zu achten/ Godny poczćiwośći. Pērdīgnŭs, a, um, gar würdig/ Bárzo godny. Dēdīgnŏr, aris atus sum, dēdīgnārī, vnwürdig achten/ Gárdźić. Dēdīgnātĭō, ōnĭs, g. f. Verschmähung/ Gárdzenie. Indīgnŭs, a, um, vnwürdig/ Niegodny. Indīgnē, vnwürdiglich / Niegodnie. Indīgnĭtās, atis, g. fœm. Vnwürdigkeit/ Niegodność. Indīgnŏr, arĭs, atus sum, Indīgnārī, nicht werth achten/ Wzgardzáć. Item, zürnen/ Gniewáć śię. Indīgnātĭō, onĭs, g. fœ. Zorn/ Gniew. Indīgnāns, antis, partic. & Indīgnābundŭs, a, um, voll Zorn/ Gniewáiący śię. Indīgnātŭs, a, um, particip. erzürnet/

Art/Poietność. Addŏceŏ.es.addoctum, Addŏcērē, idem quod simplex. Dedocere, entlehren/ oder anders lehren/Oducząć. Edocere, wol oder vollkömlich lehren/Wyuczáć. Edŏctŭs,a,um, aller Ding wol bericht/ Wyuczony. Pērdŏcērē, außlehren/gar wol lehren/Bárzo uczyć. Pērdŏctŭs,a,um, particip. [illegible] gelehrt/Bárzo uczony. Pērdŏctē adverb. gar künstlich/ Bárzo uczenie. Sŭbdŏcērē, ein wenig lehren/Poduczyć.

Dŏchmĭŭs, i, g. masc. Genus pedis metrici, ex quinque syllabis ∪ – –∪ –.

Dŏcŭs, i, lat. Tignum, vel Trabes, ein Dorn/ Balcken/Bálká.

Dŏdrā,æ g. f. ein Tranck von neun Stücken gemacht/ Polewká z dźiewiąći rodzáiow zgotowáná.

Dŏdrāns, āntis, g. masc. drey Viertel/oder drey Quartier eines Dings/Trzi ćwierći álbo Trzy części niejákiey rzeczy. Dŏdrāntālĭs, lē, zwölff Finger/ oder drey zwerch Hände hoch / seynd drey Viertel eines Schuchs der 16. Finger lang ist/ Ná 12. pálcow álbo ná Trzy dłonie / sa trzy części stopy która wynośi 16. pálcow.

Dōgmă, atĭs, g. n. lat. Decretum & Placitum, ein Erkantniß/Gesetz/Gebot /Wyrok/Dowod. Dōgmătĭstēs, æ, g. m. qui alijs dogmata præscribit, vel, qui alicuius dogmata sequitur, ein Geber oder Beschirmer der Setzungen / Ktory komu przepisuie táki wyrok/ ábo tez záczym idźie.

Dolabra, vide Dolo, as. Dolor, v. infra Doleo.

Dŏlēō, ēs, dŏlŭī, dŏlĭtūm, dŏlērē, Schmertzen oder Wehe haben Boleć/Zátowáć Dŏlēndŭs, a,um, das zu klagen ist / Pozáłowánia godny. Dŏlēns, entis, particip. & nomen, leydig/bekümmert/Záłuiący. Dŏlēntĕr adverb. schmertzlich/ bekümmerlich/ Záłośnie/Bolesno. Dŏlŏr, ōrĭs, g.m. Schmertzen/ Kummer/ Bol/ Zál. *Crudelis, gravis, sævus, acerbus, lacrymosus, inardescens, flebilis, tabificus, affligens.* Dŏlōrĭfĭcŭs, a, um, das Schmertzen bringt/Bol przynoszący Dŏlēntĭă, æ, g. f. idem quod Dolor. Indŏlēntĭă, æ, g. f. Unschmertzligkeit/Bezbolność. Dŏlĭtō, as, are, freq. Dŏlĭtūrŭs, a, um, einer der sich bekümmern wird/ Ktory má boleć Cŏndŏlēō, es, cŏndŏlērē, Mitleyden haben/ fast wehe thun / Spolzáłowáć. Cŏndŏlēscō, scis, scērē, idem significat. Indoleo, & Perdoleo idem fere quod simplex. Dēdŏlēō, sich trawren nicht/ Odzałowáć, Odboleć.

Dŏlĭchŏs, i, g. maſ. eine Weite die zwölff stadia begreifft / Mieysce ná dwánáśćie stáian. Dŏlĭchŏdrŏmŭs, einer der solch stadium durchläufft/ Záwodnik / ktory przez tákie mieysce w záwod się puszcza.

Dŏlĭŭm, ij, g. n. ein Weinfaß/ Beczká/Kufá/ Wodá. *Picatum, spumans, dulce, cavum, rimosum.* Dŏlĭŏlŭm, li, dimin. ein klein Fäßlein/Beczułká/ Náczynie niewielkie. Fictile dolium, ein irrdin Weingeschirr/Glintáne náczynie. Dŏlĭārĭŭs, ij, g. m. ein Faßbinder/ Bittner/ Bednárz. Dŏlĭārĭŭm, rij, g. n. ein Weinkeller Piwnicá. Dŏlĭārĭs, re, was zu Fässern gehört / oder denen gleich ist/ Beczkowy/Kufny. & dolitum apud Veteres.

Dŏlō, as, avi, atum, ārē, hoblen / Ciesáć/ Głádźić. Dŏlābrā, æ g. f. ein Hövel/ ein Schabb/ Topor/Hebel Dŏlābēllă, æ, g. f. dimin. ein klein Höbelein/ Toporek/ Heblik. Pyra dolabelliana, longissimi pediculi, ab insitore Dolabella sic dicta.

Dŏlōn, ōnĭs, g. m. ein Stab darinn ein eyserner Stecher verborgen ligt/ Gránat/ Kostur. *Horrificus, sævus, teres.*

Dŏlŭs, i, g. m. eine List/ Betrug/ Zdrádá/ Sztuká. *Turpis, malus, occultus, callidus, hostilis, illaqueans, scelestus, lascivus, tectus, fallax.* Dŏlōsŭs, a, um, Betrughafftig/Zdrádliwy/Sztuczny. Sŭbdŏlŭs, a, um, betrüglich/listig/Chytry Zdrádliwy. Dŏlōsĭtās, atis, g. f. pro dolo malo in Bibl. Dŏlōsē, adverb. trüglichen/mit Betrug/Zdrádliwie/ Sztuką. Sŭbdŏlē, adverb. idem signif.

Dōmă, atis, g. n. lat. Tectum, ein Dach/ Dách, vel, Domus, eine Behausung/ Dom.

Dŏmĭnŭs, i, g. m. ein Herr / Gewalthaber über etwas/ Pán / Przełożony. Dŏmĭnă, eine Fraw/ Haußfraw/ Páni/Gospodini. *Emax, grata, pulcra, superba.* Dŏmĭnĭcŭs, a, um, das dem Herrn zugehört/ Páński. Dŏmĭnŏr, aris, atus sum, ari, vel, deponens, beherrschen/ Meister seyn/ Pánowáć aliquando etiam passive, beherrschet werden/ Mieć nád sobą páná. Dŏmĭnātŭs, ūs, Herrschafft / Meisterschafft/ Pánowánie/ Páństwo. Dŏmĭnātŏr, oris, g. m. Herrscher/ Pán/ Pánuiący. Dŏmĭnātrīx, icis, g. f. eine Herrscherin/ Páni. Dŏmĭnātĭō, ōnĭs, g. f. & Dŏmĭnĭŭm, ij, g. n. Beherrschung/ Pánowánie. Dŏmĭnāns, antis, partic.

Dŏmō, as, dŏmŭī, itum, & dŏmāvi, atum, dŏmārē, zahm machen/ unterwerffen/ Uskromić/ Okroćić

krocić/Podbić. Dŏmĭtō,as,are, frequent. Dŏmĭtŭs,a,um, gezähmt/ gemeistert/ Vskromiony. Dŏmĭtŭs,ūs,g.m. Dŏmĭtūră,æ,& Dŏmātĭō,ōnĭs,g.f. Zähmung/ Vskramiánie. Dŏmĭtŏr,ōrĭs, ein Zähmer/ Vskromiciel. Dŏmĭtrīx,īcĭs,g.f. ein Züchtigerin/ Vskromicielka. Dŏmātŏr, oris,g.m. idem quod Domitor. Dŏmābĭlĭs, le, das man zähmen kan/ Głáskliwy. Indŏmābĭlĭs,le, vnzähmig/ Nieogłáskány/ Nieuhámowány. Dŏmĭtūrŭs, a, um, das zähmen oder meisteren wird/ Ktory má uskromić. Prædŏmō,as,are, vorhin zähmen/ Vłzywáć/ w przod vskromić.

Dŏmŭs,ūs, vel domi, ge.fœ. ein Hauß/ Dom. huic domui hanc domum, ô domus, ab hac domo, vel, domui. Hæ domus, harum domorum, vel, domuum, his domibus, has domos, vel domus, ô domus, ab his domibus. *Superba, marmorea, alta, eximia, aulæata, ardua.* Avium domus ein Vogelhauß/ Gniázdo. Item, Domus pro templo sumitur, ein Gotteshauß/ Kośćioł. Item, pro familia, continens pro contento, ein Haußgesind/ Fámiliá domowá. Item, ein Hauß/ das ist/ ein Geschlecht/ Fámiliá/ Rod. Item, pro patria, das Vaterland oder Hauß/ Oyczyzná. Domus in genitivo, est ædificium, quod ex tecto & parietibus constat; Domi in genit. locus est in quo quis manet. Domi, & in domo, eiusdem planè significationis sunt. Domi, daheim/ Domá. Dŏmūncŭlă,æ, gen.f. dimin. Dŏmēstĭcŭs,a,um, ein Haußgenoß/ Domowy. Dŏmēstĭcī, Gefreundte/ Przyjáćiele. Item, Domesticus, pro privato accipitur. Dŏmēstĭcātĭm, adverb. von Hauß zu Hauß/ Od domu do domu. Dŏmĭcĭlĭŭm,ij,g.n. eine Behausung/ Mieszkánie. Dŏmĭcœnĭŭm, ij, g.n. ein heimisch Nachtmal/ Domowá wieczerzá. Dŏmŭĭtĭō,ōnĭs,g.fœ. Heimfahrt/ Wrácánie sie do domu. Dŏmĭpōrtŭs, a,um, der sein Hauß trägt als ein Schneck/ Ktory nośi dom swoy ják zołw.

Dŏnāx,ācĭs, g.mas. ein Gattung eines Rohrs/ Trćiná zielsko/ Błyszczak rybá. It. genus piscis.

Dōnĕc, adverb. Dōnĭcŭm idem, biß das/ Poki/ Aż. aliquando idem quod Quamdiu, wie lang/ Ják długo.

Dōnō,as, avi, atum, are, schencken/ begaben/ Dárowáć/ Obdárzáć. Dōnātŭs,a,um, particip. begabet/ Obdárzony/ Dárowány. Dōnātĭō, onis,g.f. Dōnŭm,i, & Dōnārĭŭm,ij,g.n. eine Gab/ Geschenck/ Dar/ Podárunek. Dōnātīvŭs,a,um, der eine Verehrung thun mag/ Podárny. Dōnātīvŭm,i, g. n. eine Verehrung oder Geschencke/ so etwan ein Fürst seinen Kriegsleuten thut/ Podárunek od Páná pospolstwu ábo żołnierstwu. Cōndōnō, as, are, idem quod donare, schencken/ verzeyhen oder nachlassen/ Podárowáć. Cōndōnātŭs,a,um, partic. den man geschenckt oder nachgelassen hat/ Podárowány. Cōndōnātĭō, onis, g.f. Vergebung/ Schenckung/ Podárowánie. Rĕdōnō,as, rĕdōnārĕ, widerumb schencken/ Oddárowáć/ Znowu dárowáć.

Dōrcăs,ădĭs,g.f. latinè Dama, ein Rehe/ Sárn. *Fugax, levis.*

Dōrmĭō,is, mīvī, mītŭm, dōrmīrĕ, schlaffen/ Spáć. Dōrmĭēns, ēntĭs, particip. schlaffende/ Spiący. Dōrmītĭō, onis,g.fœm. Spánie. pro somno, obsolet. Dōrmītō,as,are, freq. schläfferen/ oder etwas versehen/ Drzymáć. Dōrmīscō, miscis, dōrmīscĕrĕ, anfangen zu schlaffen/ Vsypiáć. Dōrmītātŏr,oris,g.m. ein Schläffer/ das ist/ vnsorgsamb/ Ospáły/ Drzymiący. Dōrmītātĭō onis,g.f. das schläfflen/ Drzymánie. Dōrmītōrĭŭs, a, um, das zu schlaffen gehört/ Sypiálny. Dōrmītōrĭŭm, ij,g.n. ein Dörmter/ ein Orth da man schläfft/ ein Schlaffkammer/ Sypiálniá. Dōrmītŭrĭō, mich schläffert/ Chce mi sie spáć. Addōrmĭō, is, ire, & Addormisco, scis, scĕrĕ, schläfflen/ ein wenig schlaffen/ Zásypiáć/ Záspáć. Condormire, & Condormiscere, mit schlaffen/ Pospołu spáć. Edormire, Edormiscere & Perdormiscere, idem. Indōrmĭō,is, ire, etwa in oder außschlaffen/ Spáć ná czym. Obdormire, Obdormiscere, entschlaffen/ Zásnąć. Rĕdōrmĭō, mis, rĕdōrmīrĕ, wieder entschlaffen/ Przesypiáć sie. Rĕdōrmītĭō, ōnĭs,g.f. das widerentschlaffen/ Przesypiánie sie.

Dōrŏn,g.n. latinè Donum, ein Geschenck/ eine Gaab/ Dár/ Podárunek significat & palmum, ein Maß einer quer Hand breit/ Dłoń miárá. Antĭdōrŏn,i,g.n. eine Widergeltung/ Oddánie. Dōrŏphŏrŏs,i, g.m. ein Gabenträger/ Podárunek noszący. Dōrŏdōcĭă,æ,g.f. eine Bestechung/ mit Gaaben/ Vdárowánie.

Dōrsŭm,si,g.n. dicitur & Dōrsŭs,ūs, g.m. der Rücken/ Grzbiet. Item, ein heraußgebogene Seyten eines Bergs/ Wypukłość gory. Dossum, Antiqui dicebant, inde Dossuaria jumenta, Viehe das grosse Last auff dem Rücken trägt/ Robotne

Dŏrsŭārĭă,orum, plur.num.tant. sunt tegumenta equorum & boum. Dŏrsŭōsŭs,a,um, der einen grossen Rücken hat/Grzbiecisty.

Dŏrȳ, g.n. lat.Hasta, ein Spieß/Kopija. Dŏrўphŏrŭs,i,g.m. ein Spießträger/ ein Leibguardt oder Trabant/ Halábártnik

Dōs, dōtĭs, g.f. ein Heimstewr/oder Heyrathspfennig so das Weib dem Mañ zubringt/Posag. Item, ein jegliche Gaab so einer von Natur hat/ Przymiot przyrodzony. Dōtālĭs,lĕ,das zu dem Heyrathspfennig oder Heimstewr gehört/ Poságowy. Dōtō, as, avi,atum, dōtārĕ, außstewren/ den Heyrathspfennig geben/ metaph. begaaben/ Wyposażáć/Obdarzáć/Nádáć. Dōtātŭs, a, um, außgestewret/Obdárzony/Wyposázony. Indōtātŭs, a, um, vnaußgestewret/der kein Heimstewr oder Heyrathspfennig hat/Nieozdobiony/ Niewyposázony.

Dōxă,æ, g.f. latin. Gloria & opinio, ein Herrligkeit/Ehr oder Meynung/Chwałá/Mniemánie. Părădŏxŏn, i, g. n. Res mirabilis, inaudita & præter opinionem omnium, ein seltzames vnd vnerhörtes ding/ Niespodziána rzecz/Nádpospolite rozumienie.

Drăchmă,æ, g. f. der achte Theil einer Vntzen/ ein Quintlein / welches ist der vierdte Theil eines Loths/Drágmá/ Poczworny grosz.

Drăcō, ōnĭs, g.m. ein Drach/Smok. *Squamosus, immanis, avidus, volucer, sævus, terribilis, immitis.* Drăcœnă, æ, g. fœm. ein Dracḱin/ Smoczycá. Drăcuncŭlŭs, li, g.m. dim. Item, Herba, groß Natterwurtz/Węż wodna/zele. Item, Piscis, ex Concharum genere. Drăcontĭŭm, ij, g. neut. ein Kraut das man Drackenwurtzel nennet/ Wężownik. Drăcōnĭgĕnă, æ, von einem Dracken geboren / Smoczego rodu / Ktory sie zsmoká narodził. Drăcōnītēs, sive Draconitias, Gemma est, quæ fit ex cerebro Draconum.

Drăgmă,ătĭs, g. n. lat. Manipulus, ein Büschlein einer Hand voll/Gársć/Wiązánká/Snop.

Drāmă,ătĭs, gen. neu. ein Schawspiel/Akt w Komedyiey. Drāmătĭcŭs, a,um ; ut: Carmen dramaticum, ein Gedicht da die Person allein reden/vñ nicht der Poet/Wiersze ktorymi persony miedzy sobą mowią/ á poetá milczy.

Drensŏ,as,are, singen gleich einem Schwaan/ Spiewáć łábęcim głosem.

Drŏmăs, ădĭs, g. m. ein Cameelthier/ Wielbład/ Drŏmĕdārĭŭs, ein Thier das schnell läufft wie ein Cameelthier/ Drábarz.

Drŏmŭs, i, gen. mas. latinè Cursus, ein Lauff/ Bieg. Cătadrŏmŭs, i, gen. m. ein Orth da man läufft/ Gonitwy mieysce. Hippŏdrŏmŭs, i, g. m. ein Turnierplatz / dar man einen freyen Lauff hat/ Reitplatz/Mieysce gonitwy konney.

Drŏpăx, ăcĭs, g. m. ein gattung einer Salben/ Włosow wyrywánia maść.

Drūpæ, arum , Oleæ vel Baccæ teneræ, nondum edules.

Dryophyte, es, genus ranarum, Laubfrösch/ Zábá drzewna.

Dryopteris, herba, Steinfarn/ Strusie pioro/ ziele.

Dryos hyphear, est viscus quercinus, Eichner Mispel/Jemiołá. Drys g fœ. lat. Quercus, ein Eich/ Dąb.

Dua pro Duo, apud Veteres. Dualis, v. Duo.

Dubat, pro Dubitat.

Dubenus, id est, Dominus, obsolet.

Dŭbĭŭs,a,um, zweiffelhaftig/Wątpliwy. Dŭbĭōsŭs,a,um, idem. Dŭbĭē, & Dŭbĭtāntĕr, adv. vngewißlich/ Wątpliwie. Indŭbĭē, Indŭbĭtātē, & Indŭbĭtāntĕr, adverb. Item, Haud dubiè. Sine dubio, Procul dubio, vel, Dubio procul, ohn zweiffel/ Bez wątpienia. Dŭbĭtō, as, avi, atum, dŭbĭtārĕ, frequent. à nomine Dubio, zweifflen/ Wątpić. Dŭbĭtātŭr, imp. man zweiffelt/Wątpią. Dŭbĭtātĭō, onis, g. foe. Zweiffel/ Wątpliwość. Dŭbĭtālĭs,lĕ, von dem man zweiffeln mag/ Wątpliwy/ o ktorym może wątpić. Addŭbĭtō, as,avi, atum, Addŭbĭtārĕ, ein wenig zweiffeln/ Przywątpiwáć. Addŭbĭtātŭs, a, um, ut: Res addubitata, ein zweiffelhafftige Sach/ Rzecz w wątpliwość przywiedziona. Indŭbĭtātŭs, a, um, & Indŭbĭtābĭlĭs, le, Gewiß / vngezweiffelt/ Pewny/Niewątpliwy. Subdubitare, ein wenig zweiffeln/ Podwątpiwáć.

Dŭcēntī, æ, a, plu. num. zwey Hundert/Dwie ście. Dŭcēnī,æ,a, idem. Dŭcēntĭēs,adver. zwey hundert mal/Dwie ście rázy. Dŭcēnārĭŭs,a,um, von zwey hundert / Dwusetny. Ducenarius, ij, substant. ij, substant. g.m. qui ducentos milites ducebat in acie secunda, qui & primus hastatus dicebatur.

Dŭcō, dŭcĭs, dŭxī, dŭctŭm, dŭcĕrĕ, führen/ leyten/ vertrecken/ Wieść/ Wodzić/ Ciągnąć. Item,

Item, schätzen/ achten/ Szácowáć/ Rozumieć. ut: Ducere damno, für einen Schaden schätzen/ Mieć zá szkodę. Dūctō, as, are, frequent. ut: Exercitum ductare, einen Heerzug führen/ Hetmánić. Dūcō, as, are, id est, Gubernare, herrschen/ Rządzić. Dūcātūs, ūs, g. masc. ein Hauptmannschafft/ Hetmáństwo. Item, ein Hertzogthumb/ Xiestwo. Dūctūs, ūs, Leytung/ Powod. Dūx, ducis, g. com. ein Führer/ oder Führerin/ Hetman/ Przełożony/ Przełożona. Dūctŏr, ōris, g. masc. ein Hauptmann/ Prowádźićiel/ Hetman. Dūctārius, a, um, das vmb ein Ding durchzuziehen dienet/ Ciągnieniu służący. Dūctilis, le, zügig/ gleitig/ das breyt vnd dünne sich machen läst/ Ciągły/ Ciągniony. Dūctim, adv. Allgemach/ langsam/ Pomáłu/ Pociągáiąc. Abducere, hinweg führen/ Odwieść. Abdūctus, a, um, hinweggeführt/ Odwiedźiony. Addūcō, is, duxi, ductum, cere, herzu führē/ Przywodźić. Adductus, a, um, herzu geführt/ Przywiedźiony. Conducere, zusammen führen/ Do kupy zwieść. Item, kauffen/ etwas bedingen/ Nájąć. Conducere etiam dicitur is, qui pretium accipit pro re aliqua facienda. etwas vmb Lohn zu machen bedingen/ Nájętym być ná robotę. Condūcit, in tertia pers. pro utile est, Es ist nutz vnd fürderlich/ Pożyteczno iest. Condūctus, a, um, bedingt/ Nájęty. Condūctitius, a, um, ein Hürling/ Miedling/ oder das vermietet wird/ Nájemny. Conductitiæ operæ, gedingte Werckleuth/ Nájemnicy. Condūctŏr, ōris, g. m. ein Dinger oder Empfaher/ der etwas empfahet vmb Lohn zu machen/ Naymacz. Condūctiō, ōnis, g. fœ. Dingung/ Najem. Condūcibilis, le, nützlich vnd fürderlich/ Pożyteczny. Circumducere, herumb führen/ Obwieść. per metaph. abschaffen/ gantz vnd gar auffheben/ Kásowáć/ Ogołoćić. Circūmdūctus, a, um, vmbgeführt/ vmbgetrieben/ Obwiedźiony/ Ogołocony. Circūmdūctiō, onis, g. fœ. das vmbführen/ Obwodzenie. Item, Betrug/ Oszukánie. Deducere, abführen/ Odwieść. Itē, beglenten/ Odprowádźić. Item, abschlagen/ von einer Summ abziehen/ Defálkowáć. Dēdūctiō, onis g. f. Beglentung/ Prowádzenie. Dēdūctŏr, oris, g. m. Beglenter/ der gewohnt ist einen Herrn von seinem Hauß zu beglenten/ Prowádźićiel. Diducere, von einander ziehen/ zertheilen/ zerziehen/ Rozprowádzáć/ Rozczepierzáć/ rozrożniać. Diductus, a, um, zertheilt/ Rozczepiezony. Educere, hinauß führen/ Wywieść. Item, Fœtum educere, Jungen gebähren/ Porodźić. Edūctus, a, um, außgeführt/ Wywiedźiony. Edūcō, as, avi, atum, are, aufferziehen/ Wychowywáć. Edūcātŏr, oris, g. m. ein Aufferzieher/ Żywićiel. Edūcātrix, icis g. fœ. ein Säugamm/ Żywićielká. Edūcātiō, onis, g. f. Aufferziehung/ Wychowánie. Edūcātus, a, um, Aufferzogen/ Wychowány. Inducere, einführen/ Wprowádźić. Item, etwas herfürbringen/ zum ersten melden/ Przywodźić/ Przytoczyć co. Item, Inducere aliquem, einen bereden/ Náprowadzáć kogo. Item, eine Geschrifft durchstreichen/ oder durchthun/ abstehlen/ Przekreszáć/ Zmázáć. Itē, Aliquem inducere, verführen/ in eine böse Sach bringen/ ansetzen/ Námowić/ Oszukáć. Inductū, est quasi devium loqui, anderswoher entlihen/ Skąd inąd przywodźić. Inductus argumentis, bewegt/ vberredt/ Przywiedźiony/ námowiony dowodámi. Inductiō, onis, g. fœ. ein Leytung/ Wprowádzenie. Item, ein Bewehrung/ da man aus den Theilen/ wie die Dialectici, etwas gemeines schleust/ Dowodzenie/ Dowodow do kupy gromádzenie. Indūciæ, arum, g. fœ. plur. num. tantum. ein Anstand oder Auffzug eines Kriegs/ der auff ein gewisse Zeit bestimmet ist/ Przymierze. Superindūcō, is, ere, oben auff führen/ Przyprowadzáć/ Powłaczáć. Item, quasi in medium afferre dicitur, anziehen oder melden/ Przytáczáć w mowie. Intrōdūctus, a, um, eingeführt/ Wprowádzony. Introductus, us, ein Strichlein mit der Feder gezogen/ zur anzeigung daß man in der Rede still halten vnd pausiren soll. Kommá/ álbo znák przestáwánia w mowie. Intrōdūctiō, g. fœ. Einleitung/ das Einführen/ Wprowádzenie. Obducere, vberziehen/ bedecken/ Obłożyć/ Okryć. Obdūctō, as, are, freqv. offt vmbhin führen/ Często przywodźić. Obductus, a, um, particip. überzogen/ Obłożony. Obdūctiō, onis, g. f. Vberzug/ Fürzug/ Obkładánie/ Zakrycie. Perducere, durchbringen/ durchführen/ biß zu etwas führen/ Przewieść. Perducto, as, are, freqvent. etwan hinführen/ Przewodźić. Perductus, a, um, durch od außgeführt/ Przewiedźiony. Perductor, oris, g. m. ein Führer/ Przewodźićiel. Perductores, Kupler/ Hurenwirthe/ Kofian. Cic. Præducere, voran hinführen/ Przewieść. Præterducere, idem ferè.

Produ-

Producere, verziehen/ verlängern/ Przewieść.
Item, herfür führen/ Wywieść. Prōdūctūs, a,
um, lang gestreckt/ Rozćiagły/ Długi. Prōdū-
ctĭlĭs, le, idem quod Ductilis. Prōdūctĭō, onis,
g. f. Längerung/ Przedłużenie/ Rozćiagłość.
Prōdūctē adver. lang/ Długo. Cui opponitur,
Breviter. Rĕdūcō, cis, cere, wieder hinter sich
führen/ Przyprowádźić Odprowádźić. Item,
versöhnen/ Vbłagáć. Rĕdūx, dŭcĭs, g. o. Ge-
sund / vnd mit Heyl wiederumb heimkommen/
Wrácáiący się. Irrĕdūx, vnwiederkehrlich/ nie-
przywrotny. Rĕdŭcēs, wiederkehrende/ Wrá-
cáiący się. Rĕdūctūs, a, um, particip. wieder
eingesetzt/ Przywrocony. Rĕdūctŏr, oris. g. m.
Wiederbringer/ Wiedereinsetzer/ Przywróćićiel.
Rĕdūctĭō, g. f. das wiedereinsetzen/ Odprowá-
dzenie/ Przywrocenie. Seducere, neben sich füh-
ren/ abführen/ Odwieść. Item metaph. in ma-
lam partem, verführen/ betriegen/ Oszukáć/ Zá-
wieść. Sēdūctĭō, onis, g foe. Verführung/ Od-
wiedźienie. Sēdūctŏr, oris, g. m. ein Verfüh-
rer/ Zwodźićiel. Sēdūctūs, a, um, particip. ne-
ben sich geführt/ Zwiedźiony. Seductus, us, ein
abgesondert/ heimlich Orth/ Osobny/ Vstronny.
Sēdūctĭlĭs, le, der leichtlich verführt kan werden/
Do zwiedźienia sposobny. Subducere, hinweg
ziehen/ vnter etwas hinweg ziehen/ Vmykáć/
Vwieść. Subducere aliquem, einen hintergehen/
Vwieść kogo. Subducere rationem vel calcu-
lum, id est, computare, sive calculare, rechnen/
Ráchowáć. Sūbdūctĭō, onis, Rechnung/ Rá-
chunek. Item, ein Auffführung oder Erhöhung/
Podnoszenie/ Windowánie. Sūbdūctārĭūs, a,
um; ut: Funis subductarius, ein Seyl damit man
etwas auffzeucht/ Ciągnienia służący/ Liná.
Sŭpērdūcĕrĕ, darüber führen oder setzen/ mehr
beybringen/ Przyprowádźić. Traducere, vber-
führen/ von eim Orth zum andern führen/ Prze-
prowádźić. Przepráwić. Traducere librum,
ein Buch aus einer Sprach in die ander verwen-
den/ Przetłumáczyć kśiążkę. Item, Traducere,
verläumbdē/ schänden/ Osłáwić. Trādūcēs, Reb-
schoß/ die man weit von eim ans and zeucht/ Láto-
rość ábo rozszczká z bliskiego drzewá w dru-
gie bez odćinánia wszczepioná ábo wrosła.
Trādūctĭō, onis. g. f. ein Verlängerung/ verdol-
metschung/ Przeprowádzenie/ Przekład. Itē,
ein öffentliche Schändung/ Osławá. Trādūctŏr,

DU

oris, gen. masc. ein Schmäher/ Durchführer/
Przeprowádźićiel.

Duas, pro Des, Duant, &c. vide Do.

Dŭdŭm, adverb. vorlängst/ Dawno. Jamdu-
dum, idem.

Dŭēllă, æ, g. f. ein drittheil einer Vntz/ Trze-
ćia część Vncyey.

Dŭēllŭm, i, g. neut. ein Kampff/ ein Streit zwi-
schen zweyen Personen/ Poiedynek. *Sanguine-
um, forte, incertum, crudum, dirum.* Dŭēllō, as,
are, streitten/ Poiedynkowáć. Dŭēllĭcŭs, a,
um, das zum Streit gehört/ Co do poiedynku
należy. Dŭēllātŏr, g. masc. ein Kämpffer/ Wa-
lecznik. Pērdŭēllĭs, is, gen. masc. ein Rebell/
Nieprzyiáćiel/ Rebeltzant. Pērdŭēllĭō, onis,
gen. masc. verletzte Mayestät/ oder Verletzer der-
selben/ Kryminału winny/ Kriminal.

Dūlcĭs, & hoc dūlcĕ, Süß/ Słodki. Pērdūl-
cĭs, ce, fast süß/ Barzo słodki. Subdulcis, ce,
ein wenig süß/ Przysłodszym. Dūlcĭcŭlŭs, a,
um, dimin. Dūlcĭārĭŭs, a, um, ut: Pistor dulcia-
rius, ein Pfefferküchler/ Márcepánnik/ Pier-
nikarz. Dūlcēdō, ēdĭnĭs, g. foe. Dūlsĭtās, ātĭs,
g. f. Dūlcĭtūdō, dĭnĭs, g. f. & Dūlcŏr, ōrĭs, g. m.
in eodem sensu accipiuntur, Süßigkeit/ Słod-
kość/ Słodycz. Dūlcē, & Dūlcĭtĕr, adv. süßig-
lich/ Słodko. Dūlcĕō, ces, cui, dūlcĕrĕ, à quo
Dūlcēscō, scis, scĕrĕ, süß werden/ Słodnieć.
Dūlcĭflŭŭs, a, um, das süßlich fleußt/ Słodko
ćiekący. Dūlcĭlŏquŭs, a, um, das süßiglich redet/
Wdźięcznomowny. Dūlcĭsŏnŭs, a, um, das
lieblich vñ süßiglich lautet/ Wdźięcznie brzmią-
cy. Dūlcō, as, are. Item, Edulcare, Indulcare, &
Condulcare, süß machen/ Słodźić Dūlcăcĭdŭs,
a, um, sumitur pro eo, quod mistum quendam
saporem habet ex acido & dulci. Dūlcōrārĕ, pro
dulce reddere, süß machen/ Słodźić.

Dŭlĭă, æ, g. f. latinè Servitus, Dienstbarkeit/
Służbá. Accipitur etiam pro ipsis servis, quem-
admodum apud Latinos Servitii vocabulum.

Dŭm, adverb. Dieweil/ so fern als/ Kiedy/
Poki. Necdum, noch nit/ Jeszcze nie. Dum,
conjunct. Allein/ Byle/ Tylko. unde Dūmmŏ-
dŏ, & Duntaxat.

Dūmŭs, i, gen. masc. ein Dornheck/ Ciernie/
Kierz. *Sylvester, spinifer, spissus, spinosus, rigidus,
acutus, densus.* Dūmōsŭs, a, um, Dornächtig/
Ciernisty. Dūmētŭm, i, g. neu. ein Orth da viel

Dórn wachsen/ Cierniſko. *Horridum, densum, asperum, avium, florens.* Dūmārĭŭs, a, um, das zu den Hecken gehörig/ Cierniowy. Dumecta Antiqui pro Dumeta dicebant.

Dūntāxăt, adverb. Sonderlich/ zum minsten/ Allein/ Jéćie/ Tylko/ zwłaßczá.

Dŭō, dŭæ, dŭō, Duorum, duarum, duorum, Duobus, duabus, duobus. plu. num. tant. Zwey/ Dwá. Dŭālĭs, le, zweyfach/ Dwoikowy. Dŭālĭtās, ātĭs g. f. Zweyfaltigkeit/ Dwoikowa liczbá. Dŭōdĕcĭm, nomen indeclin. Zwölff/ Dwánaśćie. Dŭōdēnārĭŭs, a, um, das zwölff in jhm hat/ Podwánaſty. Dŭōdĕcĭēs, adverb. zwölffmal/ Dwánaśćie rázy. Dŭōdēnī, æ, a, pl. n. i. e. Duodecim, Dwánaśćie. Dŭōdēvīgintī, pro octodecim, Achtzehen/ Ośmnaśćie. Dŭōdēvīcēnī, je achtzehen Ośmnaſty. Dŭōdēvīcēsĭmŭs, a, um, Achtzehnist/ Ośmnaſty. Dŭōdētrĭcĭēs, Acht vnd zwantzigmal/ Dwádźieśćiá y ośm rázy. Dŭōdētrīgintā, Acht vnd zwantzig/ Dwádźieśćiá y ośm. Dŭōdēquādrāgintā, Acht vñ dreißig/ Trzydźieśći y ośm. Dūcēntī, æ, a, zwey hundert/ Dwieśćie.

Duplēx, duplĭcĭs, zweyfach/ Dwoiáki/ dwoiſty. Duplĭcĭtĕr, adverb. zweyfachich/ Dwoiſto. Duplĭcārĭī, vel, Dupliciarii, g. m. plu. nu. Milites erant, qui duplum accipiebant stipendium. Duplĭcō, as, are, zweyfach machen/ Dwoić/ Rozdwaiáć. Adduplico, idem. Duplĭcātĭō, onis. g. f. Zweyfaltigung/ Dwoiſtość. Duplĭcātō, adverb. zweyfaltiglich/ We dwoynaſob/ Dwoiáko. Duplĭō, ōnĭs, g. m. zweymal so viel/ Dwoyká/ Dwoynaſobna winá. Duplionem Veteres dixerunt mulctam dupli, eadem forma, qua Talionem dicimus pœnam, qua quis ad simile damnum condemnatur, quale alteri intulerit. Duplum, li, g. neut. substant. das Doppel/ Tyle dwoie/ Dwoynaſob. Duplus, a, um, zweyfachtig/ Dwoynaſobny/ Dwoiſty.

Dupondius, vel Dipondius, vid. Pondus. Duramen, & Duramentum, vide Durus.

Dūrŭs, a, um, Hart/ starck/ Twárdy/ Cierpki. per metaph. vnmild/ Surowy/ Nielucki. Dūrĭŭscŭlus, a, um, diminut. ein wenig hart/ rauch/ Przytwárdßym. Dūrē, & Dūrĭtĕr, adv. härtiglich/ Twárdo. Dūrĭtĭă, æ, g. f. & Dūrĭtĭēs, ēī, g. fœ. Härtigkeit/ Twárdość. *Adamantina, acerba, dira, Catoniana,* Dūrĭtās, ātĭs, g. f. idem quod Duritia. Dūrātŭs, a, um, verhärt/ Stwárdniáły/ Zátwárdziáły. Dūrābĭlĭs, le, g. o. Langwirig/ Trwáły. Dūrāmĕn, ĭnĭs, & Dūrāmēntŭm, tī, g. n. ein Arm oder Ast eines Weinstocks/ Gáłaſká máćiczna sporá. Duramentum etiam pro confirmatione & firmitate sumitur. Seneca. Item Valer. lib. 2. cap. 2. Efficacissimum igitur virtutis duramentum, necessitas. Duracini acini. Byrlein die ein harte Haut haben/ źimostradki. Duricoria, quæ sunt duri corii. Dūrātrīx, īcĭs, g. f. die ein lange Zeit währet/ Trwáła. Dūrō, as, avi, atum, dūrārĕ, härten/ hart machen/ Ztwardzáć/ Zátwárdzáć. Item, lang wehren/ Trwáć. ut: Durare in noctem. Item, leyden/ vertragen/ Cierpieć/ Znieść/ Wytrwáć. Perdurare, bis ans Ende währen/ Wytrwáć. Prædurare, vorhin hart machen/ Ztwárdzáć. Prædurus, a, um, gar hart/ Bárzo twárdy. Dūrĕō, es, rui, id est, Durus sum, à quo Dūrēscō, scis, durui, dūrēscĕrĕ, id est, durus fieri, erhärten/ Twárdźieć. Indurescere, obdurescere & Perdurescere, idem.

Dŭŭmvĭr, vĭrī, g. m. Einer von zweyen Oberherrn/ Jeden ze dwu Pánow u Rzymian. Duumviri, orum, zween Oberste Bürgermeister/ so alle Jahr vom Rath gesetzet wurden/ Dwa Burmiſtrzi ktore w Rzymie/ co rok obieráno. Dŭŭmvĭrālĭs, le, das solcher Obrigkeit zugehört/ Temuß urzedowi przinalezace. Dŭŭmvĭrātŭs, ūs, g. m. das Ampt solcher zweyer Oberherrn/ Táki urząd.

Dux, vide Duco.

Dyās, g. fœ. Numerus est binarius, Zweyheit/ Dwoie. sicut Decas, numerus denarius.

Dўnāstēs, vel Dynasta, æ, g. m. ein gewaltiger Herr/ Pan wielki. Dўnāstĭă, g. fœ. ein Gewaltigkeit/ Herrschafft/ Páńſtwo.

Dyota, vide Diota.

Dўscŏlŭs, a, um, latinè Morosus, seltzam/ vngedültig/ dem niemand kan recht thun/ Niedogodny/ Nielucki.

Dўsēntĕrĭă, æ, g. f. der Rothschad/ Rothruhr/ Rothlauff/ Biegunká/ Gryźienie. Dўsēntĕrĭcŭs, a, um, der mit solcher Kranckheit behafft ist/ Biegunke/ ábo gryźienie ćierpiący.

Dўsnŏmĭă, æ, g. fœ. dicitur perversa juris legumq; constitutio.

Dўspēpsĭă, æ, g. fœm. böse Verdäwung/ Niestrawienie.

Dyſpnœă, æ, g. f. Engbrüſtigkeit/ Dychawi-cá / Duſzność. Dyſpnoĭcŭs, a, um, einer der ſchwerlich athem holet/ Dychawiczny.

Dyſūrĭă, æ, g. fœ. Harnſtrenge/ Vryny tru-dność.

E A

E -, Præpoſitio, ablativo caſui ſervit, von auß/Z/ze/Od. ut: E ſervo libertus, auß ei-nem Leibeygenen frey gemacht/Z niewolni-ká wolny. Laborare è dolore, vom Schmertzen kranck ſeyn / Z fráſunku chorowáć / Ná bol chorowáć.

Eā, ēiŭs, ĕī, fœmininum à maſculino prono-mine is, eben dieſelbige/ Tá. Eădĕm, ēiŭſdĕm, ablat. ĕādĕm, fœmininum ab idem. Eātĕnŭs, ad-verb. ſo fern/ ſo lang/ Poty/Ztey miáry.

Eār, ārĭs, g. n. latinè. Ver. Frühling/Wioſná. à quo Eārīnŭs, a, um, pro Vernus, das vom Früh-ling oder Lentzen iſt / Wieśienny.

Eatenus, vide Ea.

Ebĕnŭs, ni, g. f. Ebenum, i, g. n. Ebbenholtz/ & quidam per H ſcribunt Hebenus. Hebánowe drzewo.

Ebĕō, as, id eſt, beatitudine privo, unde Ebea-ti dicuntur, qui felicitate aliqua conciderunt.

Ebibo, vide Bibo. Eblandior, v. Blandior.

Ebrĭŭs, & Ebrĭācŭs, a, um, truncken / Pijány. Ebrĭŏlŭs, a, um, der ein wenig truncken iſt/ Ktory ſobie podpił. Ebrĭōſŭs, a, um, ein vertrunckener Menſch/ Opiły/ Pijánicá. Ebrĭōsĭtās, & Ebrĭē-tās, ātĭs, g. f. Trunckenheit/ Opilſtwo / Pijań-ſtwo. *Turpis, rubens, improvida, demens*, Ebrĭō, as, are, & Inebriare, truncken machen / Vpáiáć/ V-poić. Ebrĭŭlō, as, id eſt, ebrium facio, obſolet.

Ebullio, & Ebullo, vide Bulla.

Ebŭlŭm, g. n. vel Ebulus, li, g. n. maſc. Attich/ Chebd. Baccæ ebuli, Attichbeer / Jágody chebdowe.

Ebur, ſive Ebŏr, ŏrĭs, g. n. Helffenbein / Sło-niowa kość. *Indum, Indicum, nitidum, candens, ni-veum, ſplendidum, elephantinum.* Ebŭrnĕŭs, & E-bŭrnŭs, a, um, Helffenbeinen / Słoniowy / z ſłoniowey kośći. Ebŭrātŭs, a, um, mit Helffen-bein verziert / Słoniową kośćią obłożony. E-bŭrnĕŏlŭs, a, um, dimin. ab Eburneus. Ebŏrĕŭs, a, um, ab antiquo nominativo Ebor; ſicuti à Marmor Marmoreus.

Ecāſtŏr, adverb. Jurandi, per Caſtorem & Pol-lucem, ſunt qui per diphtongum malunt ſcri-bere, quod ex æde compoſitum putent, quaſi per ædem Caſtoris.

Ecbăsĭs, ĕōs. g. f. figura eſt, lat. Excurſus. Dici-tur etiam Parecbaſis, Digreſſio.

Ecbŏlĭă, orum, ſive Ecbolimæ, arum, ſive Ec-bolades, Medicamentum eſt quo Medici utun-tur abigendis infantibus in utero enectis. Ec-bŏlĭmī, orum, ſolche Kinder die todt in Mutter-leib ſeynd/ Płod porontony.

Eccĕ, adv. demonſtrandi, Sihe/ſihe da/ Oto/ Owo. Eccŭbi, adverb. compoſ. ex Ecce & ubi, idemque ſignificat quod Nūncŭbi, Terentius: Nuncubi meam benignitatem ſenſiſti, haſtu je befunden/ A kiedy/ A jeżeli. Eccubi, Eccam, Ec-cos, Eccas, ſunt adverb. demonſtr. quæ nonnul-li voluerunt idem ſignificare, quod Ecce eum, Sihe jhn / Oto jeſt / Oto go maſz. Eccillum, pro, Ecce illum. Eccista, pro, Ecce iſta. Eccĕrĕ, juſiurandum eſt, ac ſi dicatur per Cererem.

Ecclēsĭă, æ, g. f. multis modis dicitur, quan-doque Collectio Sanctorum, eine Verſamlung der Heiligen / Item, die Kirche oder Verſamlung der Catholiſchen vnd Rechtglaubigen / Zgromá-dzenie świętych/ Zgromádzenie Kátholikow práwowiernich. Item, Collectio malignan-tium, ein Rotte der Boßhafftigen / Zgromádze-nie złych ludźi. ſumitur quoque pro materiali Eccleſia, & Eccleſiæ parietibus, eine Kirch/ Ko-śćioł. Item, pro cœtu unius Provinciæ. Item, pro Prælatis & Præpoſitis. Ecclēsĭăſtēs, æ, g. m. ein Prediger / Káznodźieiá. Ecclēsĭăſtĭcŭs, a, um, ut: Miniſterium eccleſiaſticum, ein Kirchen-dienſt/ Kośćielne uſługowánie. Ecclēsĭēcdĭcŭs, i, dicitur Eccleſiæ defenſor. Ecclēsĭăſtērĭŭm, i, g. n. Vitru. lib. 7. cap. 6. tradit eſſe valde parvum theatrum, ut Bræchius refert.

Ecdĭcī, orum, g. m. plu. num. Defenſores, vel Vindices Civitatis. Monaſterij aut Eccleſiæ ali-cuius, qui plebis cauſam adverſus injuriam O-ptimatum tuebantur.

Ecchiriam, Latini inducias vocant.

Echĕmўthĭă, g. f. lat. Taciturnitas & Auſcul-tatio, Stillſchweigung/ Pilne ſłuchánie.

Echĕnēĭs, ēĭdĭs, g. f. genus piſcis, quem Latini Remoram vocant.

Echĭdnă, æ, g. f. ſerpens eſſe creditur, lat. Vi-pera, Calep.

Echīnŏmetră, æ, g. m. Echinorum genus.

Echīnūs, i, g. m. eine dornächtige Hülse oder Rinden darinn die Castanien wachsen Łuſki chropowáte/oſtre. Itē, ein Igel/Jeż Item, ein Fisch/ der viel Dornen an statt der Flossen hat/ Pław morſki ſkorupiáſty. *Ruber, hirtus, volubilis, æquoreus.* Item, Genus vasis ænei. Item, Interna ventris. Echīnātūs, a, um, ut: Echinatæ castaneæ, stechende Castanien/ Káßtánowa łuſká.

Echīōn, ij, g. neut. zahm vnd wild Ochsenzung/ Wołowy jezyk/ ſtele.

Echītēs, g. m. herb. sic dicta.

Echītē, tes, g. f. herb. Scammoneo similis.

Echō, huius Echūs, g. f. der Widerthon eines Schalls in einem Thal oder Wald / Głoſu odbiánie. *Resonabilis, garrula, vaga, clara, penetrabilis, recinens, redditura.* Ovid. Nympham fuisse dicit.

Eclīgmă, ătĭs, sive Ecclegma, g. n. lat. Linctum ein Latwerg so man langsam im Mund zergehen läſſt/ Kołáczek/ Lámbitywum. vulgò, Medicolum electuarium.

Eclīpsĭs, ĭs, g. f. lat. Defectio, eine Verfinsterung. Est & fig. eine Gestalt einer Red darinn etwas mangelt/ Záćmienie táktie kiedy/do mowy zupełnośći czego nie doſtáie. Ecclīptĭcŭs, a, um, Eclipsis solis, vel lunæ, Sonn oder Mond, Finsternuß/ Záćmienie słońcá ábo mieśiącá. Ecclīptĭca, æ, g. f. dicitur linea, sub qua sol perpetuò decurrit, non declinando ad ullam partem; reliqui verò planetæ omnes ab eadem deviant.

Eclŏgă, æ, g. f. ein Erwehlung/ Außlegung/ Piſánie/ zbieránie. Eclogarij, Sermocinatores vel Auditores sermonum.

Ecnĕphĭās, g. m. Procellæ genus, ein Wolckenbruch vnd Windsturm/ Wicher.

Econ, vel Eicon, idem quod Icōn, ōnĭs, g. f. latinè Imago, eine Bildnuß/ Obraz. Econcula, vel, Icōncŭlă, æ, g. f. dim. ein Bildlein/ Obrázek.

Ecōntrārĭō, adverbium, dargegen/ Náprzećiwko.

Ecphrăsĭs, is, g. f. est mera puraque enervatio, eine außtrücklıche Erfahrung/ Koſpowiádánie.

Ecquāndō adver. wenn doch/ A kiedy.

Ecquĭd, adverb. warumb/ was denn/ Czemu/ Jeśli/ Czy.

Ecquĭs, ecqua, ecquod, pro Etquis, c in t mutato, wer doch/ Kto/ Ktory/ Ktoß. Ecquisnam, ecquænam, ecquodnam, vel ecquidnam, idem.

Ecſtăsĭs, is, g. f. Verzückung des Gemüts/ Záchwycenie.

Ecſtăsĭs, is, g. f. latinè Productio, fig. est, quando syllaba natura correpta producitur.

Ecthlīpsĭs, is, g. f. lat. Elisio, eine Außschliessung/ Außlassung einer Sylben/ Wyrzucenie ſylláby jákiey ábo litery/ z słowká jákiego. ut: Multò ille, pro Multum ille.

Ectȳpă, orum, g. n. pl. nu. Opera ex ipsis typis formata, abgedruckt/ Wykonterfetowánie/ wydrukowánie.

Ectrōpĭūm, ij, sive Ectropia, æ, g. f. morbus palpebrarum, quando palpebræ deorsum conversæ sunt, nec cum superioribus cōmittuntur.

Eculeus, vide Equuleus. Edax, vide Edo. Edentulus, v. Dens. Edera, v. Hedera. Edico, v. Dico. Edisco, v. Disco. Edissero, v. Sero. Editio & Editus, vide Edo.

Edīvērsō, adverb. dargegen/ Przećiwnie.

Edō, ēs, ēst, ēsse, vel, Edo, dis, di, esum, ĕdĕrĕ, essen/ Jeść. Edor, ederis, estur, præte. esus. Non estur, man isset nicht/ Nie iedzą. Esĭtō, as, are, frequent. offt essen/ Jadáć. Edāx, ācĭs, g. omn. ein Fraaß/ Obżercá/ Żárłak. Eitrīx, īcĭs, g. fœm. ein Frässerin/ Obżárrá. Edācĭtās, ātĭs, g. f. Frässerey/ Begierlichkeit zu fressen/ Obżárſtwo. Edīlĭs, le, äſſig/ das gut zu essen ist/ Smieczny. Edūlĭs, le, idem Edūlĭūm, ij, g. neu. das man neben dem Brodt aufffsetzt zu essen/ Jedło/ śniedná rzecz. Abĕdō, dis, vel ăbēs, ăbēdī, abesum, ăbĕdĕrĕ, auffessen/ Obieść/ Ogłodáć. Adĕdō, ădĕdĭs, & ădēs, ădēdī, adēsum, ădĕdĕrĕ, & ădēsse, idem quod Abedo. Adēsus, a, um, ut: Adesa pecunia, metaph. pro absumpta pecunia, verzehrt/ verthan/ Przemárnowáne/ utrácone pieniądze. Ambĕdō, Ambēdĭs, vel Ambēs, ămbē-ī, ămbēsūm, ămbĕdĕrĕ, vel ămbēſſĕ, rundvmb abessen/ vmbnagen/ Obieść. Ambēsūs, a, um, vmbnaget/ Obiedzony. Cŏmĕdō, cŏmēs, cŏmēſt, vel cŏmĕdĭs, cŏmēdī cŏmēſtūm, cŏmĕdĕrĕ, vel cŏmēſſĕ, idem quod Edere, essen/ Jeść. Cŏmĕdō, ōnĭs, g. m. ein Schlemmer/ Verzehrer/ Żárłak/ Obżercá. Cŏmēsūs, & Cŏmēſtus, particip. verzehrt/ Zjedzony. Cŏmmĕſsŏr, ārĭs, atus sum, ārī, verschlemmen/ verprassen/ Rozgárdyiáś ſtroić. Cŏmmĕſsātĭō, ōnĭs, g. f. Schlemmerey/ Rozgárdyiáś Cŏmĕſsābūndŭs, a, um, der mit fressen vnd sauffen vmbgehet/ Rozgárdyiás ſtroiący. Cŏmĕſsā-

mĕsâtŏr, & Cōmĕstŏr, oris, g.m. ein Prasser/ Rospustnik. Cōmĕstūră, æ, g.fœ. das Essen/ die Speise/ Jádło/ Pokarm. Exĕdŏ, ēxĕdĭs, vel ēxēs, edi, esum, edere, außessen/ Wyjeść. Exēsŏr, oris, g.m. ein Fraaß / Wyjadacz. Inēdĭă, æ, g.f. Enthaltung von Speise/ Niejedzenie. Post. Obĕdŏ, ŏbĕdĭs, ŏbēdī, ŏbēsūm, ŏbĕdĕrĕ, verzehren/ Objeść. Contrarium, Obēsŏ, as, are, mästen/ feist machen/ Nádziewáć/ Tuczyć. Obēsĭtās, atis, g.f. feiste/ dicke/ Otyłość/ Nitąłość. Obēsŭs, a, um, feist/ Tłusty. Item pro Macilento sumitur, mager/ Chudy. Pĕrĕdŏ, pĕrēs, vel pĕrĕdĭs, pĕrēdī, pĕrēsūm, pĕrēsĕ, vel pĕrĕdĕrĕ, allzumahl auffessen/ Wygryzowáć. Pĕrēsŭs, a, um, auffgessen/ Wygryziony. Pĕrēdĭăm, Plaut. finxit pro cupiditate edendi. Sēmēsŭs, a, um, halb auffgessen/ Ogłodány/ Nápoły zjedziony. Sŭbĕdŏ, ich unterfresse/ Smádáć/ Podjeść. Proprie aquarum. Sŭpĕrĕdŏ, ĕdĭs, ĕdĕrĕ, darauff essen/ das ist/ etwa nach essen/ gleich anders darnach essen/ Pojádáć.

Edŏ, dis didi, editum, ēdĕrĕ, etwas lassen außgehen/ herfür bringen/ Wydáć co/ Wytáwić/ Wynieść dogóry. Edĭtūs, a, um, particip. herfür bracht/ Wydány. Inēdĭtūs, a, um, noch nicht an Tag gegeben/ Niewydány. Editus, a, um, nomen ex particip. hoch erhaben/ Wyniosły/ Wysoki. Edĭtĭtĭūs, a, um, außgebracht/ gemein gemacht/ Wymożony obiáwiony. Judex edititius, ein Richter von einer Parthey allein angenommen/ da nicht noth ist daß der andere darein verwillige/ Jednácz. Edĭtĭŏ, onis, gen.f. Außlassung der Bücher/ Wydánie/ Ksiegi.

Edoceo, vide Doceo. Edolo, v. Dolo, as. Edomo, v. Domo, as. Edormio & Edormisco, v. Dormio. Educo, as, v. in Duco, is. Educo, is, v. ibid. Edulco, v. Dulcis. Eduro v. Durus. Effarcio, v. Farcio. Effari, v. Faris. Effascino, v. Fascinum. Effero, v. Fero, & Fera. Efferveo, & Effervesco, v. Ferveo. Efficax & Efficio, v. Facio.

Effĭgĭēs, ēī, g.f. ein Bild/ eine Gestalt nach einem andern gemacht/ Wyrázenie / Obráz/ Kształt. Effĭgĭŏ, as, are, ut: Aliquid ad effigiem formare, nach einem Bild machen/ Ná wyobrázenie co czynić. Effĭgĭātūs, a, um, nachgebildet/ Wyobrażony.

Effingo, v. Fingo Effio, v. Fio. Efflagito, vide Flagito Effleo, v. Fleo. Efflictim adver. fast heffttig/ Vprzeymie. Effligo, v. Fligo. Efflo, v. Flo. Effloreo, & Effloresco, v. Flos. Effluo, v. Fluo.

Effōcŏ, as, are, erwürgen/ ersticken/ Dawić kogo. idem quod Suffoco.

Effœminatus, v. Fœmina. Effœtus, v. Fœtus. Efforo, v. Foro. Effrenus & Effreno, vide Freenum. Effrico, v. Frico. Effringo, v. Frango. Effugio, v. Fugio. Effulcio, v. Fulcio. Effusio, v. Fundo. Effutio, v. Futio. Egelidus, v. Gelu.

Egĕŏ, ēs, ĕgŭī, ĕgērĕ, tam genitivo, quam ablativo gaudet, manglen/ bedürffen/ Niemieć/ potrzebowáć. Egēns, ĕgēntĭs, g.omn. mangelhafft/ Niedostáteczny/ Vbogi. Egēnŭs, a, um, idem. Egēstās, atis, g.f. Mangel/ Niedostátek. *Urgens, gravis, tristis, acris, dura, misera, immitis.* Indĭgĕŏ, indĭgēs, ĭndĭgŭī, ĭndĭgērĕ, idem significat, quod simplex Egeo. Indĭgētŭr, impersonale, man bedarff/ Potrzebuię tego/ Potrzebná jest rzecz. Indĭgēns, ēntĭs, particip. Indĭgŭs, a, um, mangelhafftig/ Potrzebuiacy. Indĭgēntĭă, æ, g.f. ein Gebrech oder Mangel/ Potrzebá/ Niedostátek.

Egero, & Egestio, v. Gero. Egermino, v. Germen. Egis, egidis, v. Ægis.

Egŏ, mĕī, vel, mī, mĭhī, mē, à me, Pronomen, Ich/ Ja. Egŏmĕt, Ich selber/ Ja sam.

Egredior & Egressio, v. Gradior. Egregius, vide Grex.

Egŭlă, æ, g.f. genus sulphuris.

Ehēm, interiect. Oho/ also sagt man wo etwas unversehens zufällt/ Báwey.

Eheū, interiect. dolentis, Ach/ O wehe/ Ach.

Ehŏ, interject. ad se vocantis, excitantis, & aliquando admirantis. E hōdūm. interject. Vocantis & quærentis.

Eĭă, adverb. A ja/ Lieber ja/ Nuż.

Ejaculor, Ejicio, & Ejectio, vide Jacio.

Eiĕrŏ, as, are ex E, & Juro, verschweren/ Odprzysiąc się.

Eiŭlŏ, as, avi, atum, ĕiŭlārĕ, laut heulen/ wehklagen/ Nárzekáć/ Lámentowáć. Ejŭlātĭŏ, onis g.f. & Ejŭlātŭs, ūs, g.m. ein Geheul/ grosse Klag/ Nárzekánie/ Krzyk żáłosny.

Ejuro, vide Juro.

Ejūsmŏdī, indeclinabile, dergestalt/ Táki. cui opponitur Dissimilis. Ejus generis, idem. Ejūscĕmŏdī, & Ejūsdemmŏdī, idem.

Elabor, vide Labor. Elaboro, v. Labor, oris.

Elacata, æ, vel Elacatena, Genus salsamenti, Festus, quod vulgo Malandrea, Col.

Elacteſco, vide Lac. Elanguo, & Elangueſco, vide Langueo.

Elăphŏbŏſcŏn, i, g. n. herb. vulgò, Gratia Dei dicitur, Gottsgnad / Jeleni korzen. Item, Salbey / Szalwtia. apud Dioſc.

Elapido, vide Lapis. Elargior, vide Largior. Elaſſeſco, vide Laſſus.

Elătē, ēs, g. fœm. eine Gattung eines Palmenbawms / Pewny rodzay palmy.

Elātē, adverb. hochtrabentlich / Wyniesle.

Elătērĭŭm, ij, g. n. Genus medicamenti, ex ſylveſtri cucumere confectum ad purgandum alvum. (nik zlele.

Elătīnē, ēs, g. fœ. herb. Gungelreben / Powoy.

Elatio, & Elatus, vide Fero. Elatro, v. Latro, as. Elavo, vide Lavo.

Elĕcĕbră, æ, g. f. unde Elecebræ argentariæ, Geldſtrick / geld zu überkommen / Wáb / Powábny.

Electio, vide Lego. Electo, vide Lacio.

Elĕctrŭm, i, g. neut. lat. Succinum, Augſtein / Burßtyn. *Pingue, roſidum, lachrymoſum, pallens, præfulgens, liquidum.* Itē, Metalli genus miſtum, quando in auro quinta argenti portio miſta.

Elĕctŭārĭŭm, vel potius Elĕctārĭum, ij, g. n. fit ex pulveribus ſimplicibus & ſpeciebus, Item ex ſucco roſarum.

Elĕēmŏsy̆nă, æ, g. f. ein Allmoſen / Jálmužná.

Elĕgāns, antis, adject. g. omn. wolgeziert / Ochedożony / Pieknẏ. Elĕgāntĭă, æ, g. f. Schönheit Pieknosć. Elĕgāntĕr, adverb. zierlich / Ochedożnie / Pieknie. Inelĕgāns, vngeziert / Nieozdobiony / Szpetny. Ineleganter, adverb. vnzierlich / Szpetnie. Pĕrēlĕgāns, gar ſchön / Bárzo pieknẏ. Pĕrēlĕgāntĕr, adverb. gar lieblich / Bárzo pieknie.

Elĕgīă, æ, g. f. & Elegia, orum, pl. nu. g. n. ein Trawrlied / Pogrzebna pioſnká *Flebilis, blanda, petulans, infelix.* Elĕgīdĭŭm, ij, g. n. diminut. Elĕgīăcŭs, a, um, das zu trawren dienet / Co do pogrzebney pioſnki należy. Elĕgīŏgrăphŭs, i, g. m. der ſolche Verß ſchreibet / Ktory rákie pioſnki piße. Elĕgŭs, gi, g. m. idem quod Elegia, ſive carmen elegiacū. Elegus, a, um, ut: verſus elegus.

Elĕmēntŭm, ti, g. n. eines jeglichen Dings erſter Anfang / Element / Początek wßelkiey rzeczy / Zywiol. Elĕmēntārĭŭs, a, um, ut: Literæ elementariæ, id eſt, Alphabethicæ; A B C.

Elēnchŭs, i, g. m. eine Perle gleich einer Birn geſpitzt / die man an die Ohren hanget / Perlá podlugowátá. Item, ein Regiſter / Inhalt / Regeſtr / Zebránie.

Eleo, vide Leo.

Elĕphās, antis, & Elĕphāntŭs, i, g. m. ein Elephant / Sloń. *Solidus, barrus,* à ſonitu, *ferox, Indicus, nigrans, infrenis.* Accipitur etiam pro Ebore, Helffenbein / Słoniowá kość. Elĕphāntĭă, æ, ſive Elĕphāntĭăsĭs, is, g. f. Außſatz / Malatzy / Trad. Elĕphāntĭăcŭs, a, um, der ſolche Kranckheit hat / Tredowáty. Elephantorographi, vocantur pictores, qui ebore pingunt. Plut.

Elevo, vide Levis. Elicio & Elicito, vide Lacio. Elido, v. Lædo. Eligo, v. Lego. Elimino, vide Limen. Elimo, v. Lima. Elinguis, v. Lingua. Eliqueo, v. Liqueo. Elix, v. Lacio. Elixo, v. Lix. Elleborum, v. Helleborum.

Ellȳchnĭŭm, ij, g. n. ein Dacht in einer Ampel oder Kertz / Knot.

Ellum, adverb. pro Ecce illum.

Eloco, vide Locus.

Elŏgĭŭm, ij, g. neut. ein herrlich Zeugnuß / oder Zeugnuß zu Lob vnd Schmach / Nápis / Nagrobek / Chwálenie.

Elongo, & Elonginquo, v. Longus. Elops, piſcis qui Accipienſer, v. ſup. Eloquentia, v. Loquor. Eluceo, v. Lux. Eluctor, v. Luctor. Elucubro, v. Lucubro. Eludo, v. Ludo. Elugeo, v. Lugeo. Elumbis, v. Lumbis. Eluo, & Eluvies, v. Luo. Elurus, v. Ælurus. Eluſco, v. Luſcus. Elutrio, v. Luter. Eluxuriari, idem quod Luxuriari, v. Luxus, us. Eluxatus, vide Luxo. Elychnium, vide Ellychnium.

Ely̆sĭŭm, ij, g. n. Poëtis campus beatorum apud inferos. *Molle, amplum.* Eliſij campi, idem.

Emacio & Emacior, v. Macer. Emancipo, v. Manceps. Emanco, v. Mancus. Emaneo, v. Maneo, as. Emargino, v. Margo, inis. Ematureſco, vide Maturus.

Embāmmă, ătĭs, g. n. allerley Brühe darinn man tuncket / Mußtárdá / Przyſmák mokry.

Emblēmă, ătĭs, g. neu. ein Werck hie vnd da geblümt / Sádzenie ábo ſádzona robotá. Emblēmătă, orum, geblümte / geſprengte Werck / mit Silber oder Poſamenten gezieret / Złotniczey roboty ßtuká.

Embŏlă, Roſtra ſunt navium. Item, eſt publica & annua ſpecierum tranſmiſſio: alias ſacra Embola, unde Embolicæ ſpecies apud Vopiſc.

Embŏ-

Embolimos, & Embolimæos, Dies intercalaris dicitur, vel Bissextus, der Tag der im Schaltjahr am 24. Tag des Hornungs wird hinzu gesetzt/ Przybyćień/Dźień przybyßowy. Inde, Embolismos, Intercalatio.

Emboliũm, ij, g. n. à Veteribus dicebatur argumentum, & ingressus scenicus.

Embryo, onis, g. m. vel Embryon, brij, g. n. ein junges Kind noch im Mutterleib/ Niedonoßony płod.

Emedullo, v. Medulla. Emendico, v. Mendicus. Emendo, v. Menda. Emetior & Emensus, v. Metior. Ementior, v. Mentior. Emergo, v. Mergo. Emeto, v. Meto. Emereor, & Emeritus, vide Mereo. Emico, v. Mico. Emigro, v. Migro. Emineo, v. Maneo. Eminor, aris, v. Minæ. Emissarius, vide Mitto.

Eminus, adver. vom Weiten/ Z dáleká.

Emo, emi, emptum, emere, kauffen / Kupić. Emptio, onis, g. f. ein Kauff/ Kupowánie. Emptus, a, um, partic. gekaufft/ Kupiony. Inemptus ungekaufft/ Niekupiony. Emptito, as, are, freq. offt kauffen/ Kupowáć. Empturio, turis, ivi, itum, ire, Lust und Begierde haben zu kauffen/ Chetnym być do kupowánia. Emptionalis, le, g. omn. der embsig ist im kauffen. Często kupuiący. Emptitius, a, um, der zu Kauff stehet/ Kupny. quiest de numero qui emi solent. Emax, acis, g. com. der oder die gern kaufft / Kupuiący rád/ ábo ktora rádá kupuie. Emacitas, atis, g. fœ. Kauffsucht/ Kauffgierigkeit/ Kupowánie chćiwe

Abemo, verb. obsolet. apud Plaut. idem quod Ademo, mis, ademi, ademptum, adimere, hinweg nehmen/ Odiąć. Ademptio, onis, g. f. Beraubung/ Odięćie. Ademptus, a, um, hinweg genommen/ Odięty. Coemo, is, coemere, zusammen kauffen/ Skupowáć. Coemptio, onis, g. f. est solemnis matrimoniorum contrahendorum ritus, ein Ehekauff/ Srekowiny/ Slub małżeński. Eximo, eximis exemi, exemptum, eximere, herauß nehmen / Wyiąć. jungitur & Dativo, & Ablativo, ut: Noxæ eximere, eine Gnad beweisen/ Wyzwolić kogo od winy. Metu eximere, einer Forcht entladen/ Z boiáźni kogo wyzwolić. Exemptus, a, um, außgenommen/ außgesondert/ befreyet/ Wyięty/ Wyzwolony. Exemptilis, le, leicht außzunemmen/ Wyiętny. Exemptio, onis, g. fœ. Außnemmung/ Wyięćie. Exemptor, oris, g. masc. einer der die Stein auß der Erden bricht/ Steinbrecher/ Kámiennik/ co kamie ábo. wyima w gorách kámień. Eximius, a, um, Treffentlich/ außerwehlt / Wyborny/ Wyięty. Eximie, adverb. Fürnemblich/ Wybornie. Interimo, mis, interemi, ptum, interimere, umbbringen/ tödten/ Zábić. Interemtus, a, um, getödt/ Zábity. Interemptio, onis, g. f. Umbbringung/ Záboy. Perimo, is, perimere, idem quod interimere, unde Peremptorius, a, um, tödtlich/ śmiertelny. Redimo, mis, redemi, redemptum, redimere, wieder erlösen/ Odkupowáć/ Wykupowáć. Redemptito, as, are, frequent. Redemptio, onis, g. f. ein Erlösung/ Wykupienie. Redemptor, oris g. m. ein Erlöser/ Odkupićiel. Redemptus, a, um, Erlöset/ Wykupiony. Redemptura, æ, g. f. ein Lohn/ ein Verdingniß etwas zu machen/ Náiem/ Odkupienie. Demo, demsi, demptum, demere, hinnehmen/ Zdiąć. Demptus, a, um, hinweg genommen/ Zdięty. Dirimo, dirimis, remi, diremptum, dirimere, zertrennen/ von einander scheiden/ Rozwadzáć/ Rozrywáć. Diremptio, onis, g. f. Zertrennung/ Absonderung/ Unterscheidung/ Rozerwánie/ Rozłączenie. Diremptus, us, g. m. idem. Diremptus, a, um, abgesondert/ Rozłączony.

Emodulor, vid. Modus. Emolior, v. Molior. Emollio, vide Mollis.

Emolumentum, ti, g. n. Nütz/ Gewin/ Pożytek.

Emoneo, vide Moneo. Emorior, vid. Morior. Emoveo, vide Moveo.

Empetron, g. neut. herba, Harnkraut/ Steinbrech/ Łomikámień.

Emphasis, is, figura, cum tacita verbis subest significantia.

Emphractæ, arum, g. fœ. plur. num. gedeckte Schiff/ Nákryta łodká.

Empiricus, i, g. m. ein Artzt allein durch Erfahrnuß/ Medyk z doświádczenia nie z náuki. Empirice, es, g. fœ. Kunst durch Erfahrnuß ergriffen / Lekárska umieietność z doświádczenia.

Emplastrum, i, g. neut. vulgò ein Pflaster/ als über ein Geschwär/ ein Salb/ Plastr. Emplastro, as, are, ut: Arborem emplastrare, auff einen Baum pfropffen/ Szczepić drzewo. Emplastratio, onis, g. fœ. Impfung/ Szczepienie/ Plastrowánie.

Emporium, ij, g. neut. ein Gewerbstatt da eine

 Nieder-

Niederlag ist/ Skládne miásko/ ábo mieysce.

Empŏrĕtĭcŭs, a, um ut: Charta emporetica, Kladpappier/ darindie Kauffleuth jhre Wahren einmachen/ Kártá kupiecka. Empŏrŭs, ri, g. m. ein Gewerbsmann/ Kupiec. Empŏrēmă, atis, g. neut. ein Werbung/ Handlung/ Kupiectwo/ Handel.

Empūsă, æ, g. fœ. Genus larvæ, ein Gespenst mit einem Fuß/ der Göttin Hebatæ zugeordnet/ Nocnicá/ Przypołudnicá.

Empȳrĕŭm, ei, g. n. lat. igneum. Cœlum empireum, Theologi dicunt esse cœlum undecimum, immobile, & nulla præditum stella, sed felicem Angelorum & Beatorum sedem & patriam.

Emucidus, vid. Mucor Emugio, vid. Mugio. Emulgeo, vide Mulgeo. Emulor, vid. Æmulor. Emungo, v. Mungo. Emunio, v. Munio.

Emūscō, as, are, ex e & muscus, den Moß von eim Baum thun/ Mech obrywáć.

Emūssĭtātŭm, id est, ad amussim factum, nach der Richtschnur gemessen/ Wyprawiona rzecz.

Emutio, vide Mutio. Emuto, vide Muto.

En, adverb. demonstrandi, Sihe da/ Oto/ Owo/ Wey.

Enārgĭă, g. f. lat. Illustratio, augenscheinlicher Außtruck/ Rzetelność.

Enarro, v. Narro. Enascor, v. Nascor, Enato, & Eno. v. No. Enavigo, v. Navigo. Enavo, idem quod Navo.

Encænĭă, orum, g. neu plur. num. Festivitas dedicationis templi, das Fest der Kirchweyhung/ die Kirchweyh/ Poświęcánie kośćiołá/ Kiermasz.

Encānthĭs Morbus oculorum.

Encārdĭă, gen. fœm. Gemma est.

Encaustum, vide Causon.

Enchīrĭdĭŏn, ij, gen. neut. ein Handbüchlein/ Máła ksiąszká. Item, ein Dolch oder kleines Deglein/ Puinał.

Enchīrŏs, est animal Orientis, ad magnitudinem tauri.

Enchōrĭŭs, a, um, latinè regionalis, Einländisch/ einheimisch/ Tuteczny.

Enchrista, g. n. Medicamenta sunt, quæ illinuntur.

Enclĭsĭs, is, g. f. lat. inclinatio, ein Neygung/ Nákłonienie. Enclĭtĭcŭs, a, um, Neigächtig/ Nákłoniony.

Encōmĭŭm, ij, g. neu. ein Lob/ Chwalenie kogo. Encōmĭastēs, is, g. m. Landator, qui alterius celebrat encomium.

Encyclĭŭs, a, um, Orbis doctrinarum omnium, der Reyen aller Künsten/ Náuka wálna. Encyclōpædĭă, æ, g. fœ. est omnium artium & disciplinarum perfecta scientia. Cyclopædiam absolvit, Er ist aller Künsten bericht/ Wszitkie náuki odpráwił.

Endĕlĕchĭă, g. f. ein ewige Bewegung/ wie des Menschen Seel ist/ Ustáwiczność. alii per t, scribunt.

Endĭădȳs, Figura, cum una res metri causa in duas dividitur, ut: Verg. Molemq; & montes insuper altos, id est, molem montium. Alij Hendiadys.

Endrŏmĭs, ĭdĭs, g. fœ. vestis genus hirsutum, venti, pluviæq; injuriis arcendis aptum, ein langer Winterrock/ Szátá kosmáta/ Opończa. *Tyria, peregrina.*

Eneco & Enectus, vide Neco.

Enĕrgĭă, gen. fœ. lat. efficacia, Krafft/ Wirckung/ Skuteczność. *Acris.*

Enervis & Enervo; vide Nervus.

Enhȳdrĭs, drĭdĭs, & Enhydrus, dri, g. m. ein Wasserschlang/ Wąż wodny.

Enĭm, conjunct. causal. Dann/ Bo/ záiste.

Enĭmvērō, conjunct. Nun wolan/ Práwie.

Eniteo & Enitesco, vide Niteo.

Ennĕăs, ădĭs, id est, novenarius numerus, neunzahlig/ Dźiewiętna liczbá.

Enitor & Enixum, vide Nitor. Eno, as, v. Nonas. Enodo, & Enodis, v. Nodus. Enormis, vid. Norma. Enosco, vide Nosco.

Ens, ĕntĭs, g. n. à verbo sum deductum, das da ist/ Rzecz będąca.

Ensĭs, is, g. m. ein Schwerdt/ Miecz. *Fulmineus, falcatus, fulgens, strictus, martius, ferreus, nitidus, letalis, infaustus, cruentatus, terribilis, micans.* Ensĭcŭlŭs, li, g. m. dimin. Ensĭfĕr, fĕri, g. masc. ein Schwerdtträger/ Ktory miecz nosi. Item, Ensis, Xiphion herba.

Entĕrŏcēlē, ēs, & Enterocela, æ, g. fœm. ein Bruch/ wenn eim das Gedärm von eim Bruch herab fällt/ Kilá. Entĕrŏcēlĭcŭs, a, um, der solchen Bruch hat/ Kilowáty.

Enubo, vid. Nubo. Enucleo, v. Nux. Enudus, v. Nudus. Enumero, v. Numerus. Enuncio, v. Nuncio. Enutrio, vide Nutrio.

Entĕrŏn, ri, gen. neut. latin. Intestinum, unde, Exentĕrō, as, are, das Ingeweyd auß eim Thier

Thier nehmen/ Wypátroßyć/ Wyprożniáć.

Entheos, vel Enthĕūs, a, um, Divin⁹, Göttlich/ Boſki. Enthĕātūs, a, um, Divinorum afflatus.

Enthȳmēmă, ătīs, g. n. & Enthymematum, ti, eſt ſyllogiſmus imperfectus. Itē, commentum. ein geſchwinder Griff/ Sztuczny wymyſł.

Entŏmă, g. neu. latinè Inſecta, allerley Vngezieffer / als Mücken/ Jmmen / vnd dergleichen/ Owad / iáko Komor/ Pßczołá.

Eō, adv. pro tantò, Eōūsquĕ, Biß dahin/ Tám.

Eŏ, is, ivi, itum, īrĕ, gehen/ Iść, Itūr, imperſ. man gehet/ Idą. Iēns, ĕūntīs, particip. einer der gehet/ Idący. Itūs, ūs, g. m. & Itiŏ, ōnīs, g. fœ. das gehen/ Szcie. Itŏ, as, are, freqv. gehen oder embſich gehen/ Chadzáć. Itūrūs, a, um, partic. willens zu gehen/ Ktory ma iść. Abĕŏ, is, ăbīvī, & ăbiī, ăbitūm, ăbīrĕ, hinweg gehen / Odeyść. Abĭtūs, ūs, g. m. & Abĭtiŏ, onis, g. fœ. Hinſcheidung/ Odeśćie/ Wyśćie. Abĭēns, ăbĕūntīs, der hinweg gehet/ Odchodzący. Trānsăbĕŏ, idem, quod Abeo. Adĕŏ, adīs, adivi, & adii, ăditūm, ădīrĕ, hinzugehen/ angreiffen/ Dochodźić/ Przyſtępowáć. Adĭtūs, us, & ăditiŏ, onis, der Eingang/ Zutrit/ Przyſtęp/ Przyſtąpienie. Adĕŏr, paſſiv. ſed ferè in tertiis perſonis. Adītūr, man gehet hinzu / Przyſtępują. Adĭtŏ, as, are, viel zu eim gehen/ Przychodźić często. Adĭēns, euntis, der gehet/ Przychodzący. Adĭtūrūs, der gehen wird/ Ktory ma przyść. Adĭtiŏ, onis, ein Zugang/ Przychodzenie. Ambĭŏ, is, ămbīvī, bitum, ămbīrĕ, vmbgehen/ Obchodźić. metaph. begehren/ ſchmeichlen/ żądáć/ Zábiegáć. Ambĭtiŏ, onis, g. fœ. Ehrgeitzigkeit/ Hoffart in eim Ding / Czći prágnienie/ Pychá. *Inanis, miſera, prava, levis, ſollicita, impatiens, turpis, infamis, æſtuans, veſana, cæca.* Ambĭtiōsūs, a, um, Ehrgeitzig/ Czći prágnący. Inambitioſus, a, um, der nicht nach groſſen Ehren ſtrebt / Nieprágnący czći. Ambĭtiōsē, adverb. Ehrgeitzig/ Wyſtáwnie/ Ná przepych. Ambĭtūs, ūs, g. maſc. ein Circkel/ Vmbgang/ Obchod/ Okrążenie. Itē, Ehrgeitz/ Doſtoieńſtwá zábiegánie. Ambĭtūs, a, um, partic. id eſt, Circundatus, vmbgangen/ Obſtąpiony/ Obleżony. Antĕĕŏ, āntĕīs, āntĕīvī, āntĕītūm, āntĕīrĕ, vorhergehen / übertreffen/ Wprzod iść / Przewodźić kogo. tàm dativo, qvàm accuſativo jungitur. Cīrcumĕŏ, is, ivi, itum, cīrcūmīrĕ, vel ablato m, Circueo, vel Circŭŏ, is, cīrcŭīrĕ, herumb gehen/ Obchodźić.

Circumitio, vel Cīrcŭĭtiŏ, onis, g. f. & Circŭĭtūs, ūs, g. m. der Vmbkreiß/ Vmbgang/ Okrążenie / Obchodzenie. Cīrcŭĭtōrēs, plu. num. die Wacht ſo des Nachts vmb die Stadt vmbgehet/ Strażnicy około miáſtá chodzący. Cŏĕŏ, is, ivi, coitum, cŏīrĕ, zuſammen gehen oder kommen/ Zeyść śię/ Zchodźić do kupy. Coire dicuntur milites, die Soldaten verſamlen ſich / Schodzą śię żołnierze. Item, de re venerea dicitur. Cŏĭtiŏ, onis, g. f. & Cŏĭtūs, ūs, g. m. ein Zuſammenkom̃ung/ Zchodzenie do kupy. Itē, ein Verſtandt/ Vereinbarung/ vñ Verbindnuß/ Spiknienie/ Potkánie. Item, Coitus venereus, Vermiſchung Weibes vnd Mannes/ Łączenie małżeńſkie. Cŏĭēns, euntis, particip. Cŏĭbĭlĭs, le, das aneinander hänget / Skłádálny. ut: Coibilis oratio. Incŏĭbĭlĭs, le, le, vngereimbt/ das nicht zuſammen dienet / Niespoiſty. Exĕŏ, ivi, exitum, ēxīrĕ, außgehen / Wynidź. Exĭēns, ēxĕūntīs, particip. & Exĭtūs, a, um, aliud particip. apud Antiquos, ut: Ad exitam ætatem, zu außgehendem Alter / Do poznego wieku/ Do ſtárośći. Exĭtūs, ūs, g. m. ein Außgang/ Wyßcie. & Exĭtĭūm, ij, g. neu. ein böſer Außgang/ Zátrácenie/ Zgubá. *Deteſtabile, durum, crudele, triſte, lachrymoſum.* Exĭtĭālĭs, & Exĭtĭābĭlĭs, le, ſchädtlich/ Szkodliwy. Exĭtĭōsūs, a, um, idem. Inīrĕ, hineingehen/ Wchodźić. Item, anfahen/ Począć. Aliàs contrahere ſignificat, ut: Inire matrimonium. Item, Coire & Concumbere ſignificat. Hinc Inĭtŏr, oris, g. m. ut: Initor bos, ein Farr/ Byk/ Buhay. Inĭtūs, ūs, g. m. das beſprengen oder angehen/ Weśćie. Inĭēns, ĭnĕūntīs, particip. Inĭtĭūm, ij, g. neu. ein Anfang/ Początek. Inĭtĭă religionis, orum, g. n. plu. num. die erſte Vnterrichtung einer Religion / Początki wyznánia wiáry. Item, die Opffer der Göttin Cereris, Ofiárá/ Cererze / bogyni pogáńſkiey. Inĭtūrūs, a, um, der fertig iſt zu gehen/ Ktory ma wniść. Inĭtŏ, as, are, freq. obſol. Inĭtiŏ, as, are, einweyhen / Zápráwiáć. Inĭtĭātiŏ, onis, g. fœ. Einweyhung/ Zápráwiánie. Inĭtĭātūs, a, um, eingeweyhet / Zápráwiony. Inĭtĭārĭūs, a, um, der zu dem einweyhen gehört/ Ktory do zápráwienia tego należy. Intĕrīrĕ, vntergehen/ vmbkommen/ Zginąć. Intĕrĭtūs, us, g. m. der Todt/ Verderbung / Vntergang / Zginienie / Zátrácenie. Intĕrĭŏr, & hoc Interius, das einwendige/

Wnetrzny. Introire, hinein gehen/Wnisć. Introitus, us, g. m. ein Eingang/ Weście. Introitur, man gehet hinein/Wchodzą. Introiens, euntis, Ingehend/ Wchodzący. Obeo, is, ivi, vel, obii, obitum, obire, vmbgehen/vollbringen/sterben/Obchodzić/Ogarnać/ Vmrzeć. Obitus, us, der Todt/Vntergang/Smierć/Zguba. Obiri, pass. vmbgeben werden / Obchodzonym być. Obeundus, a, um, der vmbgeben wird/Ktory ma być obchodzony. Pereo, is, ivi, vel perii, peritum, perire, vergehen/ verderben/ Zginać/ Vtrácić. Perito, as, are, freqv. sterben/Vmrzeć. Periturus, a, um, particip. der sterben oder verderben wird/ Ktory ma zginać / ábo umrzeć. Depereo, idem. Deperire aliquam, pro, Vehementer amare. Dispereo, disperis, disperivi, disperitum, disperire, gantz verderben / verlohren werden / Ginać/ Niszczeć. Prodeo, is, ivi, vel dii, proditum, prodire, herfürgehen/ Wyste-powáć/ Wychodzić. Proditur, imperson. Ne ad extremum prodeatur. Praeire, vorgehē/Przodowáć. Praeiens, praeeuntis, particip. vorangehend/ vortreffend/ Przodujący/ Zacnieyszy. Praetereo, is, ivi, vel, terii, itum, praeterire, fürgehen/ übergehen/ vnterlassen / Minać co/ Przeyść. Praetereor, passivum. ut: Ne quid praetereatur, damit nichts vnterlassen werde / żeby czego nie opuszczono. Praeteriens, euntis, particip. fürgehend / przechodzący. Praeteritus, a, um, particip. das vergangen/Przeszły. Praeteriturus, & Praetereundus, partic. Praeterbito, as, are, apud Plaut. pro frequenter praeterire, obsolet. Redeo, redis, redivi, & freq. redii, reditum, redire, wieder vmbkehren/ wiederkommen/ Wrócić się. Reditio, onis, g. f. & Reditus, us, g. m. Wiederkunfft/ Wracánie. Item, Reditus, Jährlich Gefäll / Renten / Dochod doroczny. Rediens, entis, partic. Wiederkehrend/Wracáiący się. Rediturus a, um, der wiederkomen wird/ Ktory się ma wrócić. Retroeo, retrois, ivi, itum, retroire, hinder sich gehen / Wrócić się/ W zad iść. Subeo, is, ivi, & subii, subitum, Subire, hin ein gehen/Podchodzić. Subire aliquid, etwas vnterstehen/ Chcieć do czego przyyść. Subiri, pass. Subeantur labores, man nehme die Arbeit auff/ Prace niech bedą podięte. Transeo, is, ivi, & sii, itum, transire, fürüber gehen/ von eim zum andern gehen/Przeyść przez co. Transitio, onis, g. f. & Transitus, us, g. m. Vberfahrt/ Durchzug/

der Paß/ Przeście/ Przeiazd. Transitio ad hostes, wann man sich zum Feind begibt/ Zbiezenie do nieprzyiaciol. Transitorius, a, um, zergenglich/ das bald vergehet/ Przechodziszy/ Przemiiáiący. Transilis, le, durchgehend / Przechodzący. Veneo, is, ivi, & nii, venum, venire, verkaufft werden/Przedáta mie. Venalis, le, das zu verkauffen ist/ Przedáyny. Item, Venales, feil/ leibeigenes/ Niewolnicy. Venalitius, ii, g. masc. Kauffmanschafft treibend mit leibeigenen/ Ludokupiec. Venalitius, a, um, ut: Venalitii greges, hauffen feyler leibeigen/ Przedayna kupá. Venalitium, ii, gen. neut. ein Orh da man leibeigen feyl hat / Wendetá niewolnikow. Venalitiarius, ii, g. masc. ein Kauffmann der leibeigenen/ Niewolnikámi kupczący.

Eos, g. m. latin. Aurora, Morgenröth/Zorza záránna. Eous, a, um, idem quod Orientalis, habetque primam syllabam indifferentem, quanquam saepius producitur. Eous, substant. g. m. Solis equus.

Epanalepsis, is, g. f. figu. latine Repetitio.

Epanodos, g. foe. figur. dum ad id regredimur, unde semel discessimus.

Epar, vide Hepar.

Eparchus, i, g. m. ein Landvogt/ Stárostá. Eparchia, g. foe. ein Landschafft/ Vogtey/ Stárostwo. Eparchiotes, id est, Provincialis.

Epenthesis, g. foe. figu. Interpositio literae vel syllabae ad medium dictionis, ut: Relligio, pro, Religio.

Ephebus, i, g. m. ein Jüngling über 14. Jahr alt/Młodzieniaszek nád czternáście lat. *Tener, crinitus, imberbis.* Ephebia, ae, g. foe das Alter so über 14. Jahr ist/ Młodzieństwo nád czternaście lát. Ephebium, ii, g. n. ein Orth da die Jugend geübt wird/ Mieszkánie ty młodzi.

Ephegesis, is, g. foe. Caussae vel judicij genus, cum accusabatur is, cui regione aliqua interdictum erat, ut Exuli, Homicidae.

Ephelis, is, g. f. Tuberculum seu asperedo cutis in facie ex ardore solis prognata, Laubfleck im Gesicht/ Piegá.

Ephemera, sive, Ephemeros, Febris est unius diei, quam Lat. Diariam appellant. Ephemeris, eridis, g. foem. ein täglichs Register / Klattbuch/ Dziennik / Rejestr dzienny. Calendarium à Seneca dicitur. Ephemeron, vel um, g. n. nomen

Ani-

Animalis. Item duarum herbarum: Meyblümlein/ vnd Vchtblumen/ Brodawnik/ Láńiczká.

Ephestris,idis, g. f. ein Kleid so man über den Harnisch trägt/ Koßulká ná zbroie. (rá.

Ephialtes,is,g.m.lat.Incubus,der Alpe/ Mo-

Ephippium, pij, g. n. ein Sattel oder Decke/ Siodło. Ephippiarius,rij, g.masc. ein Sattler/ Siodlarz. Ephippiatus,a,um,gesattelt/ Osiodłány.

Ephodium,gij,g.neut.latinè Viaticum, Wegspeiß/Zehrung/ Zywnosć ná drogę.

Epialos, g.m. ein Fieber das den Leib außwendig heiß/ vnd inwendig kalt macht/ Frebrá w ktorą chorującemu wę wnątrz zimno/á gorąco z wierzchu.

Epibades, pl.nu. Schiff damit man überfährt/ Prum. Epibatra,æ,g.m.ein Kriegsman zuSchiff Zołnierz prumowy. Epibatra,æ,g.f. ein Schiffstege/ Wschod okretowy.

Epicedium, dij, g.n. aliàs Nænia, ein Leichgesang/ Pogrzebná piosnká.

Epicherema,atis, g.n. latinè Agressio, idem quod Syllogismus.

Epichesis,is, g. fœ. latinè Infundibulum, ein Trechter/ Leiek/ Nalewká.

Epicœnum,i,g.neu.lat.promiscuum,zweyen/ dem Mann vnd Weib gemein/ Mießáná płeć.

Epicus,a,um,latinè Heroicus.

Epicurus,i, g.m. Philosophus Atheniensis, der die Wollust für die höchste Seligkeit achtet/ Ktory Rostoß miał zá náywiekßą ßczesliwosć. *Doctus, gargetius, voluptuarius, Cynicus.* Unde Epicurei dicuntur homines voluptarij.

Epidicticos,i,g.m. Demonstrativus, anzeigig/ Vkázuiący. (Wery.

Epidipnidæ,arum,g.f.plu. nu. der Nachtisch/

Epidromas,g. masc. das Seyl damit ein Netz gespannet wird / Náwłoká u sieći/ powroz gruby. Epidromon,ein Segel das hinder sich gespannet wird / żágiel u rufy rozpięty.

Epiglossis,sis,sive Epiglottis, idis, g. fœ. das Zäpfflein in dem Halß / Krtáni Błonká. latinè Lingula, aliàs Epiglossa,æ.

Epigonos,g.m. Tragœdia quædam Euripidis. Epigoni, plu. nu. vocantur ex secundis nuptijs concepti. Item, die Anfänger des andern Thebanischen Kriegs/ Począći zdrugych Thebáńskich żołnierzow.

Epigramma, atis, vel Epigrammatum,i,g.n. ein Vberschrifft/ Nápis/ Wierß poetycki. *Blandum, astrictum.* Epigrammatophorus, i, g.m. der solche Vberschrifft schreibt/ Wierßow pisárz.

Epigrammatistes, & Epigrammatarius, idem.

Epigrapha,g.f. ein Vberschrifft/ Nápis. Item, Census, ist est, Dinumeratio civium & lustrum.

Epigriphus, g. m. der eine krumme Nase hat/ Krzywonos.

Epilepsia,æ,g.f. die hinfallende Sucht/ Rádnk chorobá. lat. Morbus comitialis.

Epilogus,i,g.m.latinè Conclusio, ein Schlußrede/ Zámknienie mowy.

Epinicia,orum, g.n.plu.nu. ein Fest oder Gesang von des erlangten Siegs wegen/ Zwyćięska piosnká.

Epiodium,ij,g.n. Canticum quod canitur cadavere nondum sepulto: alio nomine Nænia dicitur.

Epiphania,æ,g.f. Apparitio seu manifestatio eine Erscheinung/ Ziáwienie Páńskie.

Epiphonema,atis,g.n.id est, Exclamatio, Erhebung der Stimm/ Krzyk.

Epiphora, æ, g.f. latinè lachryma, Augenflüß/ Oczu płynienie.

Epiredium,ij,g.n. Genus vehiculi, ein Karren oder Wagen/ Kotczy/ Woz.

Epischidion,g.n.lat. Cuneus, ein Keyl/ Klin.

Episcopus,pi, g.m. hodie præses est suæ civitatis, & territorij, ein Bischoff/ aliàs, ein Wächter/ Auffseher/ Biskup/ Dozorcá. Episcopatus, us, des Bischoffs Ampt/ Item, eines Auffsehers/ Biskupstwo/ Dozorstwo. Episcopius,a,um, ut: Navis episcopia, ein Spehschifflein/ Spiegerská łodká. Episcopium,pij, Episcopi habitudo dicitur.

Epispastica,æ,g.f. Artzney so außziehet/ vnd die Wunden säubert / Lekárstwo ciągnące/ álbo ráne wychędożájące.

Epistates,is,g.m.lat. Villicus, Procuratorq; ac Præpositus, ein Schaffner/ Vrzednik/ Folwárkowy. Epistata,æ,g.f. dicitur Villica.

Epistola,æ,g.f. ein Sendbrieff/ List. *Internuntia, pulcra, ventosa, autographa, adventoria.* Epistolium,lij, dim. ein klein Sendbriefflein/ ein Zettel/ Listek. Epistolaris, re, das zum Brieff gehört/ Listowny.

Epistomium,ij,g.n. ein Zapffkran/ Czop/ Kurek u ánnwosá.

Epistylium, ij, g.n. der Knopff auff einer Seul/ Galká ná Slupie.

Epitaphium, ij, gen.neu. die Vberschrifft eines Grabs / Nágrobek.

Epithalamium, ij, g.n. ein Hochzeitgesang/oder Brautlied / Weselna piosnká.

Epitheton, Appositum, vel Adjectivum, ein zugesetzter Nahm/Przydátkowe slowo.

Epithymon, g.n. est flos Thymi.

Epithymia, æ, g.f. lat. Concupiscentia, Desiderium, Begierd/ Pożadliwość/Chęć.

Epitimia, æ, f. est fama uniuscujusque integra, ein guter Nahm/ Dobra sláwá.

Epitogium, ij, g.n. ein Vberrock/ Szátá zwierzchnia. Genus pallij est.

Epitome, es, g.f. ein kurtzer Außzug einer langen Red/ Skrocenie/ Sumowánie

Epitritus, ti, g.m. Pes metricus, constans tribus longis & una brevi.

Epityrum, ri, g.n. Genus edulij.

Epizeuxis, is, g.f. figura est.

Epops, g. promisc. lat. Upupa.

Epos, g.neu. lat. Versus Epodus, di, est genus carminis.

Epoto, vide Poto.

Epulæ, arum, plu nu. tant. g.f. allerley Speiß/ Potráwá wszelka. Item, ein Hochzeitlich Mahl/ Biesiádá. *Dulces, dulcoratæ, lautæ, lætæ, leguminosæ, opimæ.* Epulum, li, g.neut. ein Gastfrey Mahl/ Bánkiet. Epulo, onis, g.m. ein Gast/ Bánkietnik. Epulor, aris, ari, zu Gast seyn/ Biesiádowáć. Epulatio, onis, g.f. Gastung/ Biesiádowánie. Epularis, le, Gastlich/ Biesiádny. Epulatorius, a, um, idem.

Epulis, idis, g.f. est excrescentia carnis in gingivis.

Equapium, ij, g.n. Herba, aliàs Hipposelion.

Equidem, conjunct. affirmativa, fürwar/ Záiste

Equiselis, ein Kraut wie Roßhaar / Przestká.

Equisetum, ti, herba, Katzenschwantz/ Koszczká.

Equition, klein Schafftbew/ Przaslká.

Equus, i, g.m. ein Roß/ Pferd/ Koń. *Bellator, arduus, spumans, generosus, alipes, quadrupes, quadrupedans, præceps, nobilis, impiger, intrepidus, fugax, spumiger.* Equulus, li, g.m. ein Fahl/ Konik. Equuleus, idem. Item, ein Instrument damit man die Leut peiniget / Náczynie do męczenia ludzi. Equa, æ, g.f. ein Stut/ Klácza/ Kobyłá. *Armentalis, lasciva.* Equula, æ, vel ut Varro, Equila, ein Stütlein / Kobyłká. Eques, equitis, g.com. ein Reutter/ Konny. *Severus, loricatus, levis, bellatrix, hastatus, egregius.* Item, einer vom Adel/ Szláchcic. Equester, stris, stre, was zu Pferden dienet/ Konny. Æs equestre, Sold der Reysigen / żołd rycerski. Ordo equestris, Adlicher Stand/ Rycerski stán/ Slachtá. Equestria, orum, das Orth da der Adel gesessen / Rycerskie mieysce. Equarius, a, um, Reuterisch/ Koński. Equarius, substant. ein Stuttenmeister/ Másztálerz. Equaria, æ, g.f. ein Heerd Pferde/ Końskie stádo. Equiferus, ri, g.m. ein wild Pferd/ Koń dziki. Equinus, a, um, das vom Roß ist/ Koński. Equimentum, ti, g.n. der Lohn von einem Hengst wenn er eine Stutt besprungen hat/ Stádnicze/ Zápłátá másztálerska. Equio, equis, ivi, itum, equire, wenn die Stut läuffig ist/ Bestwić się/ Bystrzeć. Equiria, orum g.n. plu. num. zu Pferd umb Preiß spielen/ Gonitwá ná koniech. Item, Ludi, quos Romulus Marti instituit. Equitium, tij, g.n. ein Hauffen Pferd/ Końskie stádo. Equile, is, g.n. ein Pferdstall / Końska stáynia. Equiso, onis, gen.m. ein Roßbereiter/ Káwálkátor/ Pogániacz. Equito as, are, reyten/ Jecháć ná koniu. Equitatio, onis g.f. ein Ritt/ Jázdá ná koniu. Equitatus, us, g.m. Ritterschafft/ Reutterey / Konni, Káwáleriá. Equitabilis, le; ut: Locus equitabilis, ein Ort da gut reyten ist/ Mieysce rowne/ do jázdy sposobne. Abequito, as, are, darvon reyten/ Odiecháć. Adequitare, hinzu reyten/ Przyiecháć. Interequitare, darzwischen reyten / Przeieżdżáć miedzy. Obequitare, hin und wider reyten/ Obieżdżáć. Perequitare, hindurch reyten/ Przeieżdżáć przez. Præterequitare, fürbey reytē/ Jmo iecháć

Eradico, v. Radix. Erado, v. Rado.

Ercíscere, Prisca lingua, significat dividere, zertheilen/ Rozdzieláć. Ercíscundæ rei familiaris, das Gut zertheilen/ Dobrá iákie rozdzieláć. vel Herciscere.

Erebus, bi, g.m. die Hölle/ Piekło. Erebeus, a, um, Höllisch/ Piekielny.

Erectus, v. Rego. Eremigo, v. Remus. Eremodicium, vide Eremus.

Eremus, mi, g.f. Einöde/ Pustynia. Eremita, æ, g.m. ein Eremit. Pustelnik. Eremitarius, a, um, das darzu gehört/ Pustelniczy. Eremodicium, ij, g.n. apud Jurecons. quasi desolatum & desertum judicium.

Erepo, vide Repo. Ereptus, a, um, v. Rapio.

Ergā,præposit.accus.serviens, Gegen/ Przećiwko/ Ku.

Ergăstĕr, tri, g.m. lat. Operarius, ein Werckmann/Arbeiter/Robotnik/ Rzemieśnik. Ergāstērĭŭm,ij,g.n. ein Werckstatt/Wárßtát. Ergāstŭlŭm,li,g.n.ein Orth da man die eygen Leut einschleust vnd zur Arbeit zwingt/Ktera gdźie więźniowie robią.Ergastulus,li,g m.ein solcher Arbeiter/ein Schlave/Niewolnik/Robotnik. Ergāstŭlārĭŭs, ij, g.m. ein Meister dem solche Arbeiter befohlen seynd/ Robotnikow/ w więźieniu stroż.

Ergătă,æ, g.f. ein Auffzug/ ein Hebstang oder Bawm/ daran man mit den Achseln hebt/ Windá stoiąca.

Ergō,coniunct.derhalben/ Przetoß.aliquando Causalis,ut:Illius ergo,von deßwegen oder seinetwegen/Dlá niego.

Ergŏn,lat.Opus significat.

Ergūmĭnŭs,a,um,qui à dæmone agitatur.

Erīcă,æ,vel Erīcē,ēs,g f. Heydkraut/Wrzos.

Erĭgĕrōn, ōntĭs, g. masc. Creutzwurtz / Przymiot ziele.

Erigo,vide Rego. Erynnes,vide Diræ.Eripio, vide Rapio.

Erĭs,ĭdĭs,g. fœ.lat. Contentio, Hader/ Zanck/

Erivo, vide Rivus. (Swar-

Erōdĭŭs,g.m. Avis species, alij Ciconiam,alij Fulicam,alij Ardeolam putant.

Erodo,vide Rodo.Erogo,v.Rogo.

Eros,g.m.latinè Amor, Liebe/Miłość. Eroticus,a,um, id est,Amatorius.

Erōtēmă,ătĭs,g.n lat.Interrogatio,eine Frag/ Pytánie. figura quædam, qua utimur,ubi exacervando aliquid interrogamus.

Errō,as,avi,atum, ērrārĕ, fehlen / jrre gehen/ Błądźić/Omylić śię. Errāns, antis,g.f. partic. jrrend/Błądzący. Errŏr, ōrĭs,g. m. Irrthumb/ Błąd.Errantia,idem, antiq. Errātĭō,onis,g.f. Verfehlung/Błądzenie Errō,onis,ein Landstreicher/Błakácz/Biegun/ Hultay. Errōnĕŭs,a, um,das jrrige/Obłędliwy. Item,septem Planetæ dicuntur errones. Errābūndŭs, a,um, vmbschweiffend/Błędny. Errātĭcŭs,a,um,idem,oder das hin vnnd her wächst / Co tu y owdźie porasta.Errātŭs,a,um.particip.ut:Agri errati,Acker die man allenthalben im gehen besichtiget hat/ Rolá wßędźie opátrzona Errātŭm,ti,g.n.eine Fehle oder Sünde/Błąd. Abērrō,as,are,faßt jrren/weit fehlen/Zbłądźić/ Omylić śię. Abērrātĭō,onis,g.f.eine Fehlung/Abweichung/Zbłądzenie.Dēērrārĕ,idem,quod Aberrare. Circumerrare,vmbher schweiffen/W koło błądźić/Kolić. Inerrare,& Oberrare, idem. Pererrare,& Suberrare,durch/hin vnd her schweiffen / Błąkáć śię tám y sám.

Erubesco,vide Rubeo.

Erūcă,cæ,g.f. ein Raup / Gąśienicá. Item herba,ein Raket/ Gorczycá.

Eructo,vide Ructus Erudo,v.Rudus. Erudio, v.Rudus,& Rudio.Erugio,is,ire,v.Ructus.Erugo,as,are,v.Ruga.

Ervĭlĭă,g.f.ein Erbiß/ Ciećiorká dźiká.

Erumna,vide Ærumna. Erumpo, & Eruptio, v.Rumpo.Eruo,v.Ruo. Erunco,v.Runcina.

Ervŭm,ui,g.n. Roßwicken/ Gęśia wyká.

Erȳngĭŭm,gij,g.n.Erȳngē,ēs, g.f. herba, quæ vulgò centum capita dicitur.

Erysipelas, atis,g. n. dicitur esse ulceris genus, cum super inflammationem tubor ulcus ambitusque cum dolore procedit. Est & morbi species,quæ dicitur ignis.

Erȳthăce, es, g.f. herba, quam alij Sandaracum, alij Corinthum appellant.

Erythăcus avis, ein Rothbrüstlein/ Gil.

Erythnus, sive Erythrinus, vel Erythricus, eine Gattung eines Meerfisches / Rodzay morskiey ryby.

Escă,æ,g.f. Speiß / oder ein Aaß das man den Vögeln oder Fischen macht/Pokarm/ Nętá dlá ryb ábo ptákow. *Dulcis frugalis, pinguis, mollicula.* Escālĭs, le, das zu den Speisen dienet / Pokármowy. Escārĭŭs, a,um, idem. Escŭlĕntŭs, a,um, ässig/ Snjedny/Strawny Escō,as,are, speisen / ässen/ Wabić/Kármić. Inescare, & idem. Inescare per metaphor. betriegen / Zánęcáć/Wabić.

Esculus,v.Æsculus. Esito,v.Edo.

Essĕ,Infinit.à Sum.& Infinit.ab Edo,es.

Essĕdŭm,i,g.n. ein Karren oder Wagen/Woz. Essedārĭŭs, ij,g m. ein Wagner/ oder die solche Wagen führen/ Woźnicá.

Essentia,vide Sum.

Estō,Imperat. à Sum,es sey/ Niech bedźie.

Estrix, vide Edo. (Gośinká.

Esŭlă.æ,g f.herb. Wolffsmilch/Teuffelsmilch/

Esŭrĭō,ēsŭrĭs,ivi,itum,ēsŭrīrĕ,hungern/ Łáknąć.

Fnal. Esŭrĭēs ei,& Esŭrīgō,īgĭnĭs,g.f. Hunger/ Łáknienie.Esurio,onis,g.m. der grossen Hunger hat/Głodny.Esuritor,oris,idem. Esŭrītĭō,onis idem quod Esuries.

Et,conjunct.copulat. Vnd/ Y. Etsī, wiewol/ Choć.Tametsi,idem. Etenim,denn fürwar/Bo. Etĭăm,auch/Teſz. Etĭāmnūm, oder noch/Poty/ Jeſzcze.

Etēsĭæ,arum,pl.nu,g.m. Venti ſubſolani, qui certo tempore anni flant.

Ethĭcŭs,a,um, latine Moralis, ſittſam/ Do obyczáiow nálezący. Ethĭcă, æ, vel Ethĭcē,ēs, g.f. Wiſſenſchafft der guten Sitten/ Obyczáiow dobrych náuká. Ethŏlŏgŭs,i, g.m. der eines andern Sitten mit Worten vnd Geberden außtrucken vnd darthun kan / Co cudze słowá álbo Jeſty wyráżić umie. Ethŏlŏgĭă,æ,g.f. Außtruckung der Sitten / Obyczáiow wyráżenie. Ethŏpœĭă,æ, g.f. Dichtung der Sitten/Obyczáiow/ wyráżenie / zmyślenie

Ethnĭcŭs, a, um, latinè Gentilis, Heydniſch/ Pogánin/Pogánſki.

Etiam,etiamnum,vide Et.

Etўmŏn,i,g.n.latine Verum,wahr/Prawdá/ Wykład.Etўmŏlŏgĭă,æ,g.fœm. Veriloquium, Wahrredung/Außlegung/ Wykładánie.

Evacuo,vide Vacuus.Evado,v.Vado.Evagor, v,Vagus.Evaleo & evaleſco,v.Valeo.Evaneſco, vide Vanus.

Evellō,is,evulſi, evulſum , ēvĕllĕrĕ, außziehen/außrotten/Wyrwáć/Wyiąć.Evūlsĭō,onis, g.f. Außreiſſung/ Wyrwánie.

Evan, vox Bacchantium eſt.

Evāngĕlĭŭm, ij , g.n. eine fröliche Bottſchafft/ Verkündigung/Weſoła nowiná/ powieść. ſed potius in plurali Evangelia, orum. Evāngĕlŭs, ein guter Bott/ Dobry poſeł. Evāngĕlīzō, as, are, gute Bottſchafft verkündigen / Dobrą nowinę powiedáć. Evāngĕlīzāns, antis,particip. Evāngĕlīſtă,æ,g.m.dicitur Evangelij præco.

Evanno,vide Vannus. Evaporo,v.Vapor, Evaſto,vide Vaſto.

Evāx,interject.exultantia.

Eŭcærĭă,æ,g.f.lat. Oportunitas dicitur.

Eŭchărĭſtĭă, æ, g.f. Vox eſt Græca,quam nos Gratiarum actionem vertere poſſumus. Dicitur & Bona gratia. Item Græce Synaxis,& latine Communio , & eſt unum ex Sacramentis Eccleſiæ Catholicæ.

Eŭchȳlă,orum,plu.nu. tant. Dinge die guten Safft haben vnd feuchte machen / Rzecz pośilną ſmáczną.

Eŭdŏxĭă, æ, g.f. Bona fama, ein guter Nahme Dobrá ſławá.

Eveho,vide Veho Evello,v.Vello. Evenio,& eventus,v.Venio.Eventillo,v.Ventus Everbero,v.Verbero.Evergeo,v.Vergeo. Everro,vide Verro. Everto & Everſio,v.Verto.

Evēſtīgĭō,uno verbo,vel è veſtigio,von ſtund an/Wnet/Zaraz.

Eŭgē,interject.Gratulantis, mit frolockender Stimm/Ey das iſt recht/Hey/Báwey.

Eŭhœ,Interjectio Vox Bachantis.

Evibro,vide Vibro.Evidens,v. Video.Evigilo,v Vigil.Evileo,& evileſco, v.Vilis.Evincio,v. Vincio.Evinco,v.Vinco. Eviratus v.Vir. Evireſco,v.Vireo.Eviſcero,v.Viſcus. Evito,v.Vito.

Eŭlŏgĭă,æ,ge.fœ. latine Benedictum,eine Lobung, Błogosłáwieńſtwo.

Eŭnŭchŭs,chi,g.m. ein Verſchnittener/Rzezániec.*Delicatus,imbellis.* Eŭnŭchō,as, are & eŭnŭchīzārĕ, verſchneiden/die Gemächte außwerffen/ leichten/ Rzezáć/Czyśćić.

Eupatorium,ij,g.neu. aliàs Agrimonia,Odermännig/Sadźiec/Rzepik.vel Eupatoria æ,g.f.

Evŏlō, as, are, à Vola, æ, ſtehlen/ rauben/ Wydrzeć.

Evolo,vide Volo. Evolvo, vide Volvo. Evomo, vide Vomo.

Eŭphōnĭă,æ,g.f.ein gut Gethön/Dobry ton/ Dobre głoſu brzmienie.

Eŭphōrbĭă,æ,g.f. vel Euphorbium,i, g.n. ein hitzig Gummi/ Mleczník źiele.

Eŭphrŏsȳnŭm,herba,Augentroſt/ Wołowy ięzyk źiele.

Eŭrīpŭs,pi,ein Waſſergrabe / ſo rund vmb ein Platz geleit iſt/ein Arm auß der See geleit/ ſo auff vnd abläufft/ Rzeká ktorá wyćieká / á potym coráz śię wráca. unde dicitur per metaph.pro Inconſtante,*Fuſilis,fugax,vagus,varius, inſtabilis, lubricus.*

Eŭrōpă,æ,g.f. Quarta pars orbis.*Dives, potens.*

Eŭrŭs, ri, g. m. der Oſtwind / Wiátr wſchodnemu pobocżny ku połudnıowi. aliàs Subſolanus *Animoſus,aquoſus,ſtridens,indomitus,glacialis,celer,impiger,oriens,immitis.Eous.* Euronotus,g.maſc. Süd,Oſtwind / Tenże wiátr. aliàs Vulturnus.

Eu-

Eūsĕbīă, æ, gen. fœm. Pietas, Gottsforcht/ Bogáboyność.

Eūsȳmbŏlăs, latinè, Bonum omen.

Eūtāxīă, æ, latinè Bona ordinatio.

Euthymia, Tranquillitas animi.

Evulgo, v. Vulgus. Evulſus, v. Vello.

Ex, Præpoſitio, ablativo caſui ſerviens, Auß/ Od/ Z/ Ze. variis verbis jungitur.

Exacerbo, vid. Acerbus. Exaceſco, v. Aceo. Exactio, v. Ago. Exacuo, v. Acuo. Exædifico, vide Ædifico. Exæquo, vid. Æquus. Exæſtuo, vide Æſtus.

Exævĭō, is, exævivi, vel, exævij, exævitum, ēxævīrĕ, außtoben/ außwüten/ Wyßalec.

Exagito, vide Ago. Exaggero, vide Agger.

Exăgōgă, æ, Qui exportat, ein Außführer/ Außträger/ Co wynośi/ co wywozi.

Exalbeſco, vide Albus.

Exālbūrnŏ, as, are, den Spind eines Baums abſtreuffen/ Biel odzierać z drzewá.

Exălūmĭnātŭs, a, um, Denominativum ab Alumine; ut: Unio exaluminatus, ein ſchön Perl/ die dem Allaun nicht vngleich iſt/ Glánćowny.

Exāmĕn, ĭnĭs, g. neut. Jmmenſchwarm/ Roy pßczoł. *Operoſum, Dædalum*, Item, das Züngliin in der Wage/ Jezyczek u ßal. metaph. Erforſchung/ Badánie. Exāmĭnŏ, as, are, erforſchen/ Badáć śie. Examinare quoque dicuntur apes, id eſt, Vernare,. Exāmĭnātĭŏ, onis, g. fœ. Erferſchung/ Badánie śie.

Examo, vide Amo. Examuſſim, v. Amuſſis, Exanclo, vel Exantlo, v. Antlis. Exanguis, vide Sangvis. Exanimis, v. Anima, & Animus.

Exănĭŏ, as, avi, atum, ēxănĭārĕ, ab ex & ſanies, von Eyter ſäuberen/ Ropę wychedożyć.

Exanĭo, is, ēxānīrĕ, zu nichte machen/ Wynißczyć.

Exănthēmătă, p. n. g. n. Puſtulæ, quæ ſecundum totum corpus aſpredinem quandam concitant.

Exaptus, v Aptus. Exardeo. v. Ardeo.

Exărēnŏ, as, are, von dem Sande ſäuberen/ Piaſek odbierać.

Exareo, v. Areo. Exarmo, v. Arma. Exaro, v. Aro. Exaſciare, v. Aſcia. Exaſpero, v. Aſper. Exatio, v. Satis. Exaturo, v. Satur. Exautoro, vide Autor. Exaudio, v. Audio, Exauguror, v. Auguror. Exaugeo, v. Augeo. Excæco, v. Cæcus. Excalceo, vid. Calceus. Excalefacio & excalefio, idem quod ſimplex, v. Caleo.

Exauctorare, eſt Militem cingulo, vel Clericum ordinibus ſpoliare; quia idem ſonat ac degradare.

Excālpŏ, is, pſi, tum, ēxcālpĕrĕ, außhölen/ außhawen/ Wydrápáć/ Wyſtrobáć.

Excanto, vide Canto. Excandeſcentia, vide Candeo. Excarnificatus, v. Carnifex. Excavo, v. Cavo, as, Excedo, v. Cedo. Excello, v. Cello. Excelſus, vid. Celſus. Excerno, vid. Cerno. Excerpo, vide Carpo.

Excētră, g. fœ. Dicta eſt Hydra Lernæa, quod uno cæſo capite, tria creſcebant.

Excidium, v. Cædo. Excieo, v. Cieo. Excindo. v. Scindo. Excipio, v. Capio. Excipula ibidem. Exclamo, v. Clamo. Excludo, v. Claudo. Excogito, v. Cogito. Excolo, v. Colo.

Exconſul, & Exquæſtor, pro Conſulari, & Quæſtorio. Juſtinian.

Excoquo, v. Coquo. Excors, v Cor. Excreo, v. Screo. Excreſco. v. Creſco. Excrucio, vide Crux. Excubiæ, v. Cubo. Excudo, v. Cudo. Exculco, v. Culco. Exculpo, v. Sculpo. Excuratus, partic. ab Ex & Curo. wol zugerüſt/ Wytworny. Excurſio, v. Curro. Excuſo, v. Cudo. Excutio, & excuſſorium, v. Quatio. Execo, v. Seco. Execro, & execror, v. Sacro. Executio, v. Sequor, Exedo, vide Edo.

Exedra, vel Exhedră, g. fœ. ein Gemach voller Stül/ darin man Geſpräch halten kan/ Mieyſce do śiedzenia/ Sálá.

Exēgēsĭs, is, g. fœ. lat. Expoſitio, ein Erklärung/ Wykład/ Obiáśnienie.

Exēmplăr, ārĭs, g. neu. ein Patron/ Vorbild/ Model/ Obraz. pro exemplo poſitum legitur, ita ut parum inter ſe differant. Exemplum, ein Copey/ Abſchrifft/ Kopiia liſtu ábo piſmá tákiego. Item, ein Form vnd Muſter eines Kauffmansſchatz/ Probá wzor towáru tákiego.

Exemptilis v. Emo. Exentero, vid. Enteron. Exeo, v. Eo. Exequor, v. Sequor. Exequiæ, ibid. Exerceo & exercitus. v. Arceo. Exero, v. Sero. Exgrumo, v. Grumus. Exhæredo, v. Hæres. Exhalo, v. Halo. Exhauſtus, v. Haurio. Exhibeo, v. Habeo. Exhilaro, v. Hilaris Exhorreo, vide Horror. Exhortatio, v. Hortor Exſibilo v. Sibilus. Exicco, vid. Siccus. Exigno, vid. Signum. Exigo, v. Ago. Exilo, v. Salio.

Exĭgŭŭs, a, um, Klein/ wenig/ Máły/ Krotki.

Exiguitas, atis, g. fœm. Wenigkeit / Máłość / Krotkość. Exigue, adverb. Wenig / Krotko. Exiguum, idem. Perexiguus, a, um, fast wenig / Bárzo máły.

Exilis, le, Dünn / mager / Szczupły. Exiliter, adverb. Kleinfüglich / Szczuple. Exilitas, atis, g. f. Magerheit / Szczupłość. Perexilis, le, fast ran und dünn / Bárzo szczupły.

Exilium & Exul, vid. Solum. Eximo, & Eximus, vide Emo.

Exin, sive Exinde, Darvon / Derhalben / Darnach / Záraz / Potem.

Exinanio, vide Inanis.

Existimo, as, are, Erachten / schätzen / Rozumieć. Existimatio, onis, g. f. quando accipitur activè, ein Meynung so einer von eim Ding hat / Rozumienie, Mniemánie. passivè, ut: Homo magnæ existimationis, grosses Ansehens / Ktorym wiele ludźie trzymáłą. Existimator, oris, g. m. ein Schätzer / Szácownik / Mniemácz. Existimatus, a, um, particip.

Existo, is, extiti, extitum, existere, entspringen / aufkommen / Wydáć / Wynikáć / wychodźić.

Exitialis, & Exitium, v. Eo. Exjuro, v. Juro. Exlex, v. Lex. Exobsecro, v. Sacer.

Exoche, es, g. fœ. latinè, Eminentia, Fürtreffligkeit / Zacność / Wybor.

Exoculo, v. Oculus. Exordesco, v. Sordeo.

Exodium, ij, g. n. Carmen ridiculum. ein Gesang das man am End einer Comœdi singet / Koniec / Pieśń krotofilna. Item, ein Außgang / Wyśćie. Exodus, di, idem. & est titulus alterius libri Moysis, in quo describitur exitus filiorum Israel de Ægypto.

Exolesco, vide Oleo. Exsolvo, v. Solvo.

Exomis, idis, g. m. ein Rock oder Mantel ohn Ermel / Serdak. Vestis dicta exomis, quod expedita esset; unde, Exomus, id est, expeditus.

Exonero, v. Onus. Exopto, v. Opto. Exorabilis, v. Oro. Exorbeo, v. Sorbeo.

Exorcizo, as are, beschweren / Záklináć. Exorcismus, i, gen. masc. Beschwerung der Teuffel / Záklinánie. Exorcista, æ, g. m. latin. Adjurans, qui super Catechumenos, vel super eos, qui habent spiritum immundum, nomen Domini Jesu invocat, adjurans per eum, ut egrediatur ab eis.

Exordium, v. Ordior. Exorior, & exortus, v. Orior. Exorno, vid. Orno. Exors, tis, vid. Sors. Exosso, v. Os, ossis. Exosus, a, um, v. Odi.

Exoticus, a, um, Außländisch / Cudzoźiemski.

Expalleo, vid. Pallor. Expallio, vid. Pallium. Expalpo, v. Palpo. Expando, v. Pando. Expatior, v. Spatior. Expatro, idem quod Patro, as. Expaveo, v. Paveo. Expecto v. Specio. Expectoro, v. Pectus. Expedio & expeditio, v. Pes. Expello, v. Pello. Expendo, v. Pendo.

Expergo, gis, rexi, rectum, expergere, erwecken / Budźić. Expergisco, expergefacio, & expergefio, idem significat, & activam habet significationem, ich wecke auff / und ich wache auff / Budzę. Expergiscor, Expergor, & Expergefio, ich werde erweckt / erwacht / Ocucam śię. Experrectus, Expergefactus, & Expergitus, a, um, erwachet / Obudzony ze snu. Inexperrectus, unerwachet / Nieobudzony.

Expergo, expersi, expersum, compositum a Spargo, idem est quod Madefacio.

Experior, iris, expertus sum, experiri, erfahren / versuchen / Doświadczáć / Probowáć. Experiens, entis, particip. erfahrend / Doświadczáiący. Expertus, a, um, Erfahren / Doświadczony. Experiendus, a, um, ut: Ad experienda vina, umb die Weine zu versuchen / Do Sprobowánia winá. Experimentum, ti, g. n. & Experientia, æ, g. fœm. Erfahrnuß / Versuchung / Doświádczenie.

Expers. vide Pars. Expes, v. Spero. Expeto, vid. Peto. Expilo, v. Pilo. Expingo. v. Pingo. Expio, v. Pius. Exspiro, v. Spiro. Expiscor, v. Piscis. Expisso. v. Spissus. Explano, v. Planus. Explanto, v. Planta. Explendesco, v. Splendeo. Expleo, v. Pleo. Explico, v. Plico. Explodo, v. Plodo. Exploro, v. Ploro Expolio, as, v. Spolio. Expolio, is, v. Polio. Expono, v. Pono. Expopulor, v. Populus. Exporrigo, v. Rego. Exposco, v. Posco. Expostulo, v. Postulo. Expressus, v. Premo. Exprobro, v. Probrum. Expromitto, v. Mitto. Expromo, v. Promo. Expugno, v. Pugna Expulsus, v. Pello. Expumo, v. Spuma. Expungo, v. Pungo. Expuo, v. Spuo. Expurgo, vid. Purgo. Exputo, v. Puto. Exputresco, vide Putris.

Exquiliæ, arum, pl. num. tant. g. fœ. Mons & Vicus Romæ. Unde Exquilinus, a, um.

Exquiro, v. Quæro. Exradico, v. Radix. Exsacrifico, v. Sacer. Exsanio, vel Exanio, v. Sanus. Exsaturo, v. Satur. Exscindo, vide Scindo.

Exscri-

Exſcribo, v. Scribo. Exſibilo, v. Sibilus. Exſicco, v. Siccus. Exſigno, v. Signum. Exordeſco, vide Sordeo. Exuccus, vel Succus. Exſudo, vel Exudo, v. Sudor. Exſugo, vel Exugo, v. Sugo. Exſupero, vel Exupero, v. Superior. Exſurdo, vel Exurdo, v. Surdus. Exſurgo, vel Exurgo, v. Rego. Exſuſcito, & Exuſcito, v. Cieo.

Extă, orum, g. n. pl. nu. tant. das Ingeweid/ Gehenck/ Wnetrznośći. Extĭſpex, tĭſpĭcĭs, ab exta & ſpecio, ein Warſager auß Beſchawung des Ingeweids/ Wieſzczek z wnetrznośći. Extĭſpĭcĭŭm, cij, g. n. Warſagung ſo genommen wird aus dem Ingeweid/ Wieſzczbá z wnetrznośći.

Extabeſco, v. Tabes. Extemporalis, v. Tempus. Extendo, vid. Tendo. Extenuo, v. Tenuis. Exterebro, v. Terebra. Exterior, v. Extra.

Extĕrō, teris, trivi, tritum, ĕxtĕrĕrĕ, ſchleyſſen/ abreiben/ Wyćieráć./ Szorowáć. Exterere, etiam dicimus aciem ferri pro Acuere, v. Tero.

Exterus, a, um, Frembd/ Außländiſch/ Cudzoziemiec/ Cudzoziemſki. Extĕrnŭs, & Extrānĕŭs, a, um; idem: quaſi Exterraneus.

Extergo, v. Tergo. Extermino, v. Terminus.

Extĕrnō, as, are, Veteres uſurparunt pro dementem facere, einen von Sinnen bringen/ Szálonym czynić. Extĕrnātŭs, a, um, einer der ſinnloß worden iſt/ Szálony.

Exterreo, v. Terreo. Extexo, vid. texo. Extillo, v. Stilla. Extimeo, & extimeſco, v. Timor. Extimulo, vid. Stimulus. Extimus, vid. Extra. Extinguo, v. Stinguo. Extirpo, v. Stirps.

Extō, as, are, ĕxtĭtī, ĕxtĭtŭm, ĕxtārĕ, noch übrig ſeyn/ ſich noch ſehen laſſen/ Być/ Wydawáć śie. Extāntĭă, g. f. ein Orth/ da man heraus ſihet/ oben herab/ Mieyſce bytu.

Extollo, v. Tollo. Extorqueo, v. Torqueo.

Extōrrĭs, is, g. com. ein Verbanter/ Vertriebener ins Elend/ Wygnániec/ Wykléty.

Extrā, præpoſit. accuſ. ſerviens caſui, Darauſſen/ Z wierzchu. Extrārĭŭs, a, um, Außländiſch/ Powierzchni/ Cudzoziemſki.

Extĕrĭŏr, oris, adject. comparativum ab exterius, der euſſerſte/ Powierzchni. Extrēmŭs, a, um, der allereuſſerſte/ Oſtátni. Extrēmĭtās, atis, g. fœ. das euſſerſt/ das allerletzt/ Kray/ Koniec. Extrīnsĕcŭs, adverb. außwendig/ Z wierzchu/ Z dworu. Extrōrsŭs, adverb. auſſenwertz/ Powierzchu. Extremē, zum letzten/ Náoſtátku.

Extrāōrdĭnārĭŭs, a, um, einer ſo über die Gewonheit und Ordnung iſt/ Niepotoczny/ Nadzwyczáyny.

Extrico, v. Tricæ. Extrudo, vid. Trudo. Extubero, v. Tuber. Extumeo, v. Tumor. Extundo, v. Tundo. Exturba, v. Turba. Extuſſire, v. Tuſſis. Exubero, v. Uber. Exuccus, vid. Succus. Exudo, v. Sudo. Exugo, v. Sugo.

Exŭl, ŭlĭs, g. com. ein Vertriebener/ Wygnániec. *Vagus, mæſtus, miſer.* Exĭlĭŭm, lii, g. neut. das Elend/ Wygnánſtwo. *Durum, miſerum, flebile, acerbum, nefandum.* Exŭlō, as, are, im Elend ſeyn/ Wygnáńcem być. Exŭlābŭndŭs, a, um, dz gar im Elend iſt/ Ktory ſrogim wygnáńcem jeſt. Exŭlāns, antis, einer der im Elend lebt/ Wygnány.

Exulcero, v. Ulcus. Exulto, & Exſulto, v. Salio. Exululo, v. Ululo. Exundo, v. Unda. Exungo, v. Ungo. Exungulo, vid. Ungula. Exuo, v. Suo. Exuro, vide Uro.

Exŭvĭæ, arum, g. f. plu. num. tant. außgezogene Kleyder/ Szátá zdietá. Item, abgezogene Haut eines Menſchen/ Skorá zewłeczona. *Dites, opimæ, cruentæ, hoſtiles.* Item, allerhand Thieren Häut/ Wſzelákiego zwierzęćiá ſkorá. Exuviæ Bubulæ, Kühhäut/ Skorá wołowa.

Ezox, ein Luchs/ Łosoś.

F A.

Făbă, æ, g. f. ein Bon/ Bob. *Dura, pallens, ventoſa.* Făbŭlă, æ, dimin. Făbālĭă, Bonenhauß/ Bobowiny. Făbācĭă, æ, g. f. Speiß auß Bonen gekocht/ Pokarm z bobu. Făbālĭs, le, was zu den Bonen gehört/ Bobowy. Fabarius, Făbāgĭŭs, a, um, das von Bonnen iſt/ Co jeſt z bobu. Făbālĕ, is, g. neut. Halm oder Stoppel/ daran die Bonen hangen/ Bobowiny.

Făbĕr, bri, g. m. ein jeglicher Werckmann/ ſo in Holtz/ Eyſen oder Stein arbeitet/ Wſzelki rzemieśnik/ koło drzewa/ żeláza y kámienia robiący. *Ferrarius, ſæbus, validus, ærarius, lignarius.* Fabrē, adverb. werckliſch/ Sztucznie/ Porzemieśnicku. Fabră, etiam adjective legitur: Fabra ars, Ovid. Fabrĕfăcĭō, fecis, feci, factum, fabrefacere, wercklich machen/ Robić ſztuke rzemieśnicza. Fabrefieri, pro Fabricari legitur. Fabrĭcō, as are, ſchmieden/ zimmern/ Robić/ Budowáć/ Knowáć. Fabrĭcātŏr, oris, g. maſ. ein Schmiedt/ Werckmañ/ Robotnik/ Rzemieśnik. Fabrĭcātĭō, das ſchmieden/ zimmern/ Robotá rzemi-

rzemieśnicza. Fabrĭcă, æ, g. fœ. die Werckstatt/ Wárßtát. Fabrica ferrea, ein Schmitte/ Sztukákowálska/ Kuźnia. Item, Fabrica, ein Baw/ Budowánie. Item, ein List/ geschwinder Fundt/ Kunßt foremny. Fabrīlĭs, le, was zu einem Schmied od' Werckmann gehört/ Rzemieśniczy. Fabrĭcātŭs, & Fabrefactus, a, um, geschmiedet oder gezimmert/ Zbudowány/ Ukowány. Infabricatus, a, um, vngeschmiedet/ vngezimmert/ Niekowány/ Niezrobiony rzemieśnicza robotą. Infabrē, adverb. vnartlich/ Nießtucznie.

Fābŭlă, æ, g. f. ein Fabel/ gemeine Red/ Baykă. Rozmowá. *Mendax, anilis, delira, lepida, perita, garrula, inanis, ficta.* Fabella, dimin. Fābŭlŏr, aris, atus sum, fābŭlārī, schwatzen/ reden/ Bátáć. Rozmawiáć. Fabulo, as, activè dixit Plautus. Fābŭlātĭō, onis, g. f. pro fabula, obsolet. Fābŭlātŏr, oris, g. m. ein Schwätzer/ Bátácz. Fābŭlārĭs, re, & Fābŭlōsŭs, a, um, voll Fabeln / Pletliwy/ Zmyślony. Fābŭlōsē, adverb. lugenhafftig/ fabelsweiß/ Fałßywie. Fābŭlōsĭtās, atis, g. f. Fabelwerck/ Bátánie/ Zmyślánie.

Facesso, vide Facio.

Făcētŭs, a, um, schimpfflich/ holdselig mit Worten/ Zártowny/ Ućießny. Făcētĭæ, arum, g. fœ. pl. u. nu. tant. Schimpffrede/ Zárt. Făcētē, adverb. schimpfflicher weise/ Zártownie. Făcētōsŭs, a, um, voll Schimpffrede/ Zártowliwy. Perfăcētē, adverb. fast schimpfflich/ lieblich/ Bárzo zártownie/ mile. Infăcētŭs, a, um, vnholdselig/ Niezártowny/ Niemiły.

Făcĭēs, ēī, g. f. das Angesicht/ Oblicze. *Pulcra, nitens, decora, candida, honesta, candens, corusca, bella, insignis, venusta.* Item, ein Gestalt/ Kßtalt. Sŭpērfĭcĭēs, ei, g. f. ein ebener Plan eines jeden Dings/ Postáć kiżdey rzeczy. Sŭpērfĭcĭārĭŭs, a, um, ut: Ædes superficiariæ, Gehäuß so auff frembde Bodem gebawen/ Powierzchne budowánie/ nie ná swoim gruncie. Superficiarius, i, g. m. der auff frembden Bödem dener verzinset/ gebawet hat/ Budutacy na nieswoim gruncie.

Făcĭō, făcĭs, fēcī, factum, făcĕrĕ, thun/ machen/ zuwegenbringē/ Czynić/ Robić/ Sprawowáć. Item, Facere, pro sacrificare, opffern/ Ofiárowáć. Facio varias ex adjuncto significationes recipit; ut in lib. Phrasеon. in verbo Facio ad longum reperies. Factŭs, a, um, partic. gemacht/ Uczyniony. Factus, ūs, g. m. das man macht/ Robienie. Factum, i, ein Geschicht/ Uczynek. Factĭō, onis, g. f. das machen/ thun/ Czynienie/ Dźiáłánie. Item, ein Sect oder Rott/ Auffruhr/ Rozrożnienie/ Sektá. *Vesana, inimica, illicita, seditiosa, fallax, frendens, factiosa.* Factĭōsŭs, a, um, auffrührisch/ Buntownik/ Buntowny. Factūră, æ, g. f. Werck/ Gemächt/ Robotá/ Robienie. Făcēssō, is, sivi, facessitum; secundum Priscian. secundum alios vero facessum; quidam dicunt carere supino. Făcēssĕrĕ, machen/ vollenden/ Czynić/ Wypełnić. aliquando, hinweg weichen/ Odchodźić. Făcēssītŭs, a, um, particip. Factĭtō, as, are, freq. embsig thun/ Czyniwáć/ Báwić się. Factŏr, oris g. masc. ein Macher/ Verschaffer/ der etwas thut/ Czyniciel/ Sprawcá. Factĭtĭŭs, a, um, das gemacht ist/ Robiony. Factūrĭō, ich begehr zu thun/ Mam wolą co czynić. unde Factĭtātĭō, onis, & Factĭtātŏr, oris, g. m. Faxō, indicativi modi, est futuri temp. pro faciam: & inclinatur, Faxo, faxis, faxit. & pluraliter, faxunt. Dicimus etiam: Faxim, faxis, faxit. Plural. Faximus, faxitis, faxint: pro Faciam, facias, faciat, &c. vel, Fecerim, feceris, fecerit, ich werde thun oder schaffen / Uczynię/ Sprawię. Făcĭlĭs, le, leicht zu thun/ Łácny do uczynienia. cuius contrarium est; Dĭffĭcĭlĭs, le. Facilis etiam significat, gütig/ Ehrerbietig/ willig/ Dobry/ Łáskáwy. Făcĭlē, adverb. leichtlich/ Łácno. Făcĭlĭtās, atis, g. f. Leicht/ Gütigkeit/ Mildigkeit/ Łácność/ Łágodność/ Łáskáwość. Făcultās, atis, g. f. Macht vnd Gewalt/ Vermögen/ Zdolność/ Przemożenie. Facultas etiam sumitur pro facilitate; Item, pro virtute in medicina, Krafft in Medicin / Moc w lekárskiey náuce. Făcultātēs, tum; plur. num. Reichthumb/ Máiętność. Dĭffĭcultās, atis, Schwäre/ Härtigkeit/ Trudność. Făcĭnŭs, făcĭnŏrĭs, g. n. ein That/ Dźieło. in bonam & malam partem sumitur: Præclarum facinus, eine herrliche That/ Zacne dźieło. Cum in malam partem accipitur, ein Vbelthat/ Zły uczynek. *Cruentum, nefarium, horridum, horrendum, nefandum, atrox, miserabile, malignum.* Făcĭnŏrōsŭs, a, um, voll Vbelthat/ Schelmerey/ Niecnotliwy. Facinorosi, Ehrlose Leute/ Niecnotowie/ Źli ludźie. Composita cum Præpositionibus mutant a, in i, ut: Affĭcĭō, āffĭcĭs, āffēcī, affectum, āffĭcĕrĕ, anmuthen/ anthun/ Nábawiáć. Affĭcĭŏr, cĕrĭs, affectus sum; Affĭcī passivum, quasi animor, id est, istius animi sum. Affĕctŭs, a, um, ut. Bene affectus, wolgemuth/

muth/ Dobrego námyslu. Malè affectus, übel
gemuth/Zlego námyslu. Affectus,cum absolu-
tè ponitur, fere accipitur pro languente,Kum-
merhafft / arm/ Chorobie podległy / Náwa-
tlony. Affectus,ūs,g.m. & Affectĭō, onis, g. fœ.
ein Zumuthung/schnelle Bewegung des Gemüts/
Affekt / Poruszenie/ Námietność. Item, ein
Schad oder Kranckheit des Leibs / Chorobá/
Szkodá. Affectō,as,are, embsig begehren/ Piąć
się do czego/ Zábiegáć czemu. Affector, aris,
deponens,obsolet. pro Affecto. Affectātŭs, a,
um, ut: Affectata verba, mit fleiß gesuchte Wort/
Wystáwne słowá. Inaffectātŭs,a,um, nicht ge-
sucht/Niewystáwny. Affectātĭō,onis,g.f.ange-
nommene Weise/Przesadzánie się. Affectātŏr,
oris,g.m. genaw geflissen/ Wystáwny. Affectā-
tē,adverb. sorgfaltiglich/Wystáwnie. Confĭcĕ-
rĕ,außmachen/Dokończyć Item,pro Colligere,
Acquirere,samlen/ Zbieráć. Item, Conficere,
pro Concludere,vollenden/ Zámknąć. Item pro
Cruciare,Afficere,Perdere,verderben/Qual an-
thun/Trápić/Vćiśkáć. Item,ex quo Conficitur,
darauß folget/Záczym idźie. Item, pro celebra-
re, &c. Confectŭs,a, um, particip. außgemacht/
Dokończony. Confectus languore, abkommen/
außgemergelt/Osłábiáły/ Zstrápiony. Confi-
ciens,entis,außmachende / vollbringende/ Koń-
czący Spełniáiący Confectĭō,onis,g.f. Confe-
ctio huius belli, Vollendung / Vollnziehung des
Kriegs/Spełnienie/ Zkończenie woyny. Con-
fectŏr,oris,g.m. Außmacher/ Vollbringer / Do-
kończyćiel. Confectūră,æ,g.f. Verschaffung eines
Dings/oder Zurüstung/Robienie/Kotowánie.
Deficere,abnehmen/gebrechen/verlassen/Vstáć/
Mdleć/Opuśćić. Item,abfallen/ Odpáść. De-
ficere,pro Defetisci,ohnmächtig werden/Vstáć.
Deficiŏr,passivè, ut:Si memoria deficitur, wenn
es jhm am Gedächtniß abgehet / Nie stáie mu
pámięći. Defectĭō,onis,g.f. & Defectŭs,us, g.m.
Abfall Mangel/ Gebrech/ Vstánie / Niedostá-
tek/ Vpádnienie. Defectŏr,oris,g.masc. ein ver-
lauffener Bub/ der seinen Herrn verlassen/ vnd zu
dem Feind sich geschlagen/ Odstępcá/ Zbieg. Ef-
ficere,vollbringen/verschaffen/ Vrobić/ Sprá-
wić. Effexi, pro Effeceris, obsolet Efficiens,en-
tis,partic. verschaffende/ Sprawiáiący. Effici-
entia,æ,g.f. Vermöglichkeit etwas zu thun/ Sku-
teczność Efficienter,& Efficaciter, adver. kräff-
tiglich/ Skutecznie. Effectus,a,um, particip.
verschafft/ Sprawiony. Effectus,ūs, Wirckung/
Vczynek. Effectŏr, oris,g.masc. ein Vollbringer
vnd Wircker/ Sprawcá/ Robotnik. Effectrīx,
icis,g.f. ein Wirckerin/ Vhrheberin/ Robotnicá.
Effectĭō,onis,g.f. das Werck/ Robotá/ Dźiełko.
Efficāx,ācis, g.omn. kräfftig/ Mocny / Skute-
czny. Efficācĭtās,atis, g.fœm. Krafft vnd Macht/
Moc/Możność. Efficācĭă,æ,g.f. idem. Inficere,
eintuncken / beytzen/ Fárbowáć / Nápuszczáć.
Infectŭs,a,um,partic. gefärbt/ gebeytzt/ vergifft/
Fárbowány/ Nápuszczony. Infectus,ūs,g.m.
Färbung/ Beytzung/ Fárbowánie/Nápuszcze-
nie. Infectŏr,oris,g.masc. Färber/ Beytzer/ Fár-
bierz. Inficiŏr,aris,ari, läugnen/Przeć się. In-
ficiās, tantum accus. casus, plu.nu. solùm cum
Eo,is, jungitur, sine præpositione,ut: Ire infi-
cias/in Abred seyn/läugnen/ Zápieráć się. Infi-
ciālĭs,le,leugnende/Zápárliwy. Inficiaŏr,oris,
g.m. ein Läugner/Zápieracz. Inficiātĭō,onis,g.f.
Läugnung/das Läugnen/Zápieránie się. Interfi-
cĕrĕ,vmbs Leben bringen/tödten/Zámordowáć/
Zábić. Interfectĭō,onis,g.f. Todtschlag/ Zámor-
dowánie/ Interfectŏr, oris, g.m. ein Todtschlä-
ger/Morderz. Interfectŭs, a, um, getödt / Zá-
mordowány. Officere,schaden/ Przeszkádzáć.
Officium, ij, g.n. Pflicht/ Ampt / eines thun vnd
lassen/ Zwierzchność/ Vrząd. Item, ein Dienst
oder Gutthat/ Powinność/ Posługá. Officiō-
sŭs,a, um, vnterdienstig/ geschäfftig / Vczynny/
Pilny powinnośći Inofficiosus,a,um, vntrew/
vnfleissig in seinem Ampt/ Niewierny / Niepil-
ny swego urzędu. Officiōsē,officiōsĭŭs,officiō-
sissĭmē, adverb. vnterdienstlich/ Ampts wegen/
Vczynnie/Ochotnie. Officiālĭs,le, das zu dem
Ampt gehört/ Vrzędowy. Officialis,substant.g.
m. dicitur Magistratus minister, ein Amptmann/
Vrzędowy sługá. Officīnă, æ, g.f. ein Werck-
statt/Wercktaden/ Wárstát. Officīnātŏr,oris,
g.m. pro fabro apud Vitruu. Perficere, außma-
chen/vollenden/Zrobić. Perfectŭs,a,um,particip.
vollbracht / außgemacht / Dokończony/ Do-
skonáły. Perfectē, vollkommenlich / Dosko-
nále. Perfectĭō, onis, gen.fœm. Vollendung/
Vollkommenheit / Dokonánie / Doskonáłość.
Perfectŏr,oris, Vollender/ Außmacher / Dokoń-
czyćiel. Præficere, einen über etwas setzen/ Prze-
łożyć nád czym Præfectŭs,i g.m. ein vorgesetzter
Vogt/Ambtmañ uber etwz verordnet/ Przełożo-
ny/ Strá-

ny/Stároſtá/Præfectūră,æ,g.f. Vogtey/Przeƒkożeńſtwo. Præfectōrĭūs, a, um, das einem Oberherrn gehört/Stárośći/Przełożonego. Præfică,æ, g.f. eine gedingte Fraw/ die andern fürgehet im Leyd oder Klagen/ Płáczká pogrzebná. Proficere, Nutzen schaffen/ im Werck fortfahren/ Poſtepowáć. Prōfectūs,us,g.f. eine Zunemung/ Fortgang/.Poſtępek. Rĕficĕrĕ, wieder machen/ erneweren/ Popráwiáć / Odnawiáć. Item, erquicken/erlaben/erfrewen / Cieſzyć/ Odżywiáć. Rĕfectūs,a, um,partic. wieder gemacht/ erquickt/ Odnowiony/Pocieſzony. Rĕfectūs,ūs, g.m.& Rĕfectĭō,onis,g.f. Erlabung/Erquickung/ Ruh/ Náprawá/ Pośilenie. Rĕfectŏr, oris, g m. ein Ernewrer/Widerbringer/Popráwiácz.Sūffĭcĭō, icis, eci, ectum, Sūffĭcĕrĕ, gnug seyn/ Wyſtárczyć. Item, an eines andern statt setzen/ oder erwehlen / Námieſtniká dáć ná mieyſce czyie. Sūffĭcĭēntĕr,adver.gnugsamlich/ Doſtáteczńie. Sūffĭcĭēntĭă,æ,g.f.volle Gnüge/Doſtáteczność. Bĕnĕfacĕrĕ,guts thun/ Dobrze czynić. Bĕnĕfactūm,ti,& Bĕnĕfĭcĭūm,ij, g.n. Gutthat/Dobrodzieyſtwo Bĕnĕfĭcūs,a,um, Gutthätig/gütig/ Dobroczynny. Bĕnĕfĭcēntĭă,æ,g. f. Gutthätigkeit/Dobroczynność. Bĕnĕfĭcĭārĭūs,ij,dem guts von einem andern geschehen ist/ Jurgieltnik/ Benefycyant. Mălĕfacĭō, facis,feci, factum, mălĕfacĕrĕ, quidam separatim ; Male facere, vbels thun/Złe czynić. Mălĕfactūm,i, & Mălĕfĭcĭūm, ij, g. n. allerley Missethat/ Złoczyńſtwo. Mălĕfĭcēntĭă, æ, g. f. idem. Mălĕfactŏr, oris, & Mălĕfĭcūs, ci, g.m. ein Mißthäter / Vbelthäter/ Złoczyńcá. Maleficus, a, um, schädlich/übelthätig/ Szkodliwy. Mălĕfĭcă,æ,g.f. eine Zauberin/ Hexe/ Złe brotnica/ Niecnotliwá/ Czárownicá. Mălĕfĭcĭōsē, adverb. Boßhafftiglich/ Złośliwie. Sic,Mădĕfacĭō, Ich mache feucht/ Moczę. Ārĕfacĭō,ich mache dürr/Suſzę. Pīnguĕfacĭō,ich mache feist/ Tuczę. Assuēfacĭō, ich gewehne/ Przyuczam. & similia multa.

Fācūndūs,a,um, wol beredt/ lieblich im reden/ Wymowny. Infacundus,a,um, der keine Art zu reden hat/Niewymowny. Fācūndĭă,æ,g.f. Beredsamkeit/Wymowá Infacundia,æ,g.f. Vngeschicklichkeit zu reden / Niewymowá. Fācūndē, adverb. mit lieblicher Rede beredt/Wymownie.

Fæx,fæcis, vide Fex.

Fāgūs,gi,g.f. ein Buchbawm/ Buk. *Patula, ardua; excelsa, glandifera, alta.* Fāgĭnūs, Fāgĭnĕūs, & Fāgĕūs,a,um, Büchin/Bukowy. Alij per ph, scribunt. Phagus.

Fălārĭcă, æ, g. f. ein dicker vnd schwerer Pfeil/ den man mit einem Creutzbogen oder Fußbogen pflegt zu schiessen/ Pociſk/Glewtiia/Belt. alij, Phalarica, *Vibrata, metuenda, contorta.*

Falcarius,Falcatus,Falcula,v.Falx.

Fālcō,ōnis,g.m. ein Falck/ Sokoł. *Generosus.*

Fāllō,is,fefelli, falsum, fallĕrĕ, betriegen/ Omyláć/Oſzukiwáć. Fāllēns, ēntis, particip. betriegend/Oſzukywácz.cui opponitur constans. Fālsūs,a,um,particip.falsch/Fałſzywy. Falsum, si,g.n.ein Falsches/ Fałſzywa rzecz. apud Jurecons. Fālsārĭūs, ein Falscher/ Fałſzerz. Falsare non est latin. Fālsĭtās, ātis, g.f. eine Falschheit oder Trug/Fałſz. Falsò, & Fālsē adverb. fälschlich/Fałſzywie. Falsidicus,& Fālsĭlŏquūs,a,um, ein Mährenträger oder Lügner / Kłamcá/ Fałſzywy. Fālsĭfĭcūs,a, um, der mit Falschheit vmbgehet/falsch thut/Zdrádliwy. Fālsĭjūrĭūs,a,um, der eine falschen Eyd thut/Meyneydig/Krzywoprzysiężcá. Fālsĭpărēns, entis, der fälschlich für eines Manns Sohns gehalten wird / vnd ist doch eines andern Sohn / Bękárt. Fālsĭmōnĭūm,ij, g.n. pro fallacia. Fāllāx,ācis,g.omn. trüglich/vngewiß/Omylny. Fāllācĭă,æ,g.f. Betrug/ schalckheit/Zdrádá/ Fortel. *Captiosa, falsa, falsidica.* Fāllācĭtĕr, adverb. trüglich/Zdrádliwie. Fāllācĭōsūs,a,um, voll Betrugs/Zdrádliwy. Fāllācĭlŏquēntĭă,æ,g.f. betriegliche Wort/ Nieſzczyrość/ Fałſz w mowie.

Fālx,Fālcĭs g.f. ein Rebmesser/Sichel/krumm/ Sierp/Kosá. *Curva, incurva, acuta, adunca, trux, herbiseca, agrestis, inflexa, ferrea.* Fālcŭlă,æ, dimin. Falsicula, idem, Calep. Fālsĭfer, fera, ferum, der ein Sichel trägt / Kośiárz / Ktory śierp ábo kośę nośi. Fālcārĭūs,a,um, das zu den Sichlen gehört/ Sierpowy. Item, Falcarij, die Sichlen vnd krumme Gewehr tragen/ Sierp ábo broń krzywą noſzący. Fālcātūs,a,um, krumb wie ein Sichel/Krzywy ják śierp. Falco, & Defalco, as, are, abschneiden / Kośić/ Oderznąć. inusitatum est. Falx fœnaria, eine Sense/Kosá. Falx dumaria, ein Hackmesser/ Siekacz. Falx putatoria, ein Rebmesser / Rzezak ábo śiekacz winiarzow. Falx messoria, vel frumentaria, ein Sichel/ Sierp. Fālcĭtō, id est, falce cædo, obsolet.

Fāmă,æ,g.f. ein Geschrey oder Sag/ Gerücht/ Sławá/

Sławá/Wieść. Fāmĕllă,æ dimin. Dobrá ábo zła sławá. Fāmōsŭs,a,um, in bonam & malam partem sumitur, berühmt oder berücht/ Sławny. Fāmĭgĕrō,as, are, außbreiten/ rüchtig machen/ Sławić/ Nowiny przynośić. Fāmĭgĕrātŭs,a, um, außgeruffen/ rüchtbar gemacht/ Osławiony. Fāmĭgĕrābĭlĭs, le, pro nobili, apud Apul. Fāmĭgĕrātŏr, oris, & Fāmĭgĕr, geri, g.m. Gerüchtträger/ Mährenträger/ Nowiniarz. Fāmĭgĕrātĭō, onis, pro fama. Dĭffāmō, as, avi, atum, are, & Infamo, as, are, verleumbden/ schänden/ Osławić/ Rozsławić. Diffamatus, & Infamātŭs, a, um, verleumbdt / geschandet/ geschmähet/ Osławiony/ Rozsławiony.

Fămēs, is, g f. Hunger/ Głod. *Dira, rabida, malesuada, misera, stimulans, crudelis, violenta, urgens, funesta, acerba.* Fămēlĭcŭs, a, um, hungerig/ außgehungert/ Głodny.

Fămĭlĭă, æ, g.f. Haußgesind/ Geschlecht/ Stammen/ Czeládz/ Dom/ Domostwo. Fămĭlĭārĭs, re, was zum Haußgesind gehört / Domowy/ Do domostwá nálezacy. Familiaris is, substant. g.m. ein gemeiner Freund/ Haußgenoß/ Przyiaciel/ Domownik. Fămĭlĭārĭtās, atis, g. fœm. geheime Freundschafft/ Towárzystwo. Fămĭlĭārĭtĕr, adv. in geheim freundlich / Po przyiácielsku / Poznátomu. Pătērfamĭlĭās, huius Patrisfamilias, g.m. ein Haußvater / Gospodarz / Materfamilias, ein Haußmutter/ Gospodyni. Perfamiliaris, re, gar geheim freundlich / Znáiomy / Bárzo wielki przyiáciel.

Fămŭlŭs, li, g.m. aliàs Famuli, Knecht/ Diener/ Sługá/ Czeládnik. Fămŭlă, læ, g. f. ein Dienstmagd/ Służebnicá. Fămŭlŏr, aris, atus sum, ari, dienen/ Służyć. Fămŭlārĭs, re, das zu einem Dienst gehört/ Czeládny/ Służebny. Fămŭlāris, Calep. Fămŭlātŭs, ūs, g.m. & Fămŭlĭtĭŭm, ij, g.n. ein Dienst/ Służbá. Item, ein hauffen Dienstleute/ Czeládź. Fămŭlātĭō, onis, g. fœm. idem, sed obsolet.

Fānŭm, ni, g neut. aliàs Templum, eine Kirch/ Bákwochwálnia/ Kośćioł. *Mysticum, vetustum, sacrum.* Hinc Prōfanus, a, um, vngewehet/ Nie duchowny. vulgò Laicus, ein Weltlicher/ Swiecki. Item, vngelehrt/ Nieuczony. Fānātĭcŭs, a, um, vnsinnig/ besessen von einem Geist/ Opętány od złego duchá. Quondam significabat numine afflatum, einer der von dem Göttlichen Geist angehaucht wird / Natchniony duchem Bożym. Profano, vel Prōphānō, as, are, entweyhen/ verunreinigen / Zprofánowáć/ Pomázáć. Prōphānātĭō, onis, g.f. eine Entweyhung/ Zprofánowánie.

Fār, farrĭs, g.n. allerley Korn / aber eygentlich Weitzen/ Zboże/ Zyto/ á własnie Pszenicá. Fārrātă, orum, dicuntur cibaria ex farre. Fārrācĕŭs, a, um, das von Weitzen ist/ Zbożowy/ Maczny. Fārrĕŭs, a, um, idem. Fārrĕŭm, ei, g.n. ein Kuchen von Weitzen/ Kołácz pszenny. Fārrāgō, gĭnĭs, g. f. ein gemischtes Futter von allerhand Gekörn/ für das Viehe / Mieszánina z rozmáytego ziárná. Fārrāgĭnārĭă, orum, plu. n. idem. Fărīnă, æ, g.f. Meel/ Maká. Fărīnārĭŭs, a, um, das zum Meel gehört/ Maczny. Farinarium, ij, g.n. ein Meelkiste/ Maczne schowánie. Fărīnācĕŭs, a, um, dz vom Meel kompt/ Maczny. Sŭffarrānĕŭs ei, g.m. einer der Meel in ein Läger führt/ aber wenig auff einmahl/ ohne Convoy/ mit kleinen Pferden. Ciurá/ Luźny czeládnik.

Fārcĭō, farcis, farsi, farsum, vel (ut alij volunt) farctum, Fārcīrĕ, außstopfen/ erfüllen/ ersättigen/ voll machen / Nádziewáć/ Zátykáć. Fartus, vel Fārctŭs, a, um, gefüllet/ Nádziany/ Nátkány. Fārtĭlĭs, le, idem. Fārcīmĕn, inis, g.n. eine Wurst/ Kiszká nádziewáná. Fārsĭlĭs, le, füllig/ Kármny. Fārtŏr, oris, gen. masculini, ein Würsten macher/ Pasteten macher/ oder der Vögel mästet oder fett machet/ Nádziewácz/ Kiełbásnik. Fārtĭlĕ, is, Fartum, ti, g.n. & Fārtūră. æ, g f. Fülle/ damit man etwas füllet/ eine Mästung/ Nádzienie. Fartim, adverb. fere idem quod Acervatim, Cumulatim.

Fārĭs, vel Fārĕ, Fātŭr, fatus sum, farī, cuius Præsens For non est in usu, reden/ Mowić. Fāndŭs, a, um, das man reden sol oder mag / Ktory sie ma mowić/ ábo może mowić. Fāns, fantis, redende/ Mowiący. Infans, infantis, g.m. substant. ein Kind/ Niemowiątko. g.omn. capitur pro parvo. Infantŭlŭs, li, g.m. dimin. Infantĭă, æ, g.f. Kindheit/ Item, Vnberedsamkeit / Dziećinstwo/ Niemowność. Infantārĭă, æ, pro Puerpera, Martial. Fātŭs, a, um, der außgeredt hat/ Wymowiony. Fatum, ti, g.n. nihil aliud est, quàm edictum & jussum divinum, was von Gott beschlossen ist/ vnd seyn muß / Nothzwang vnd Folg der Ordnung Gottes/ Boskie zrządzenie. Item, der Todt/ Smierć. *Inexorabile, acerbum, miserabile,*

bile, rapidum, præceps, incertum, lachrymabile, festinans, inevitabile, inopinum, flebile. Fātālis,le, von Gott beschlossen/beschieden/Zrządzony od Bogá/ Niepochybny. Fātālitēr,adver. durch Gottes Rathschluß / Niepochybnie/ Koniecznie. Fatidicus & Fātilŏquŭs, a, um, ein Weissager/ Prorok/Wrożek. Fātĭfer, Fātĭferă, rum, tödtlich/das den Todt bringt/ Smiertelny. Fatim, & Affatim,adverb.überflüssig/Dość. Adfor, vel Affor, nusquam legimus: sed, Affāris, āffatūs sum, Adfari, vel Affari, anreden / Mowić do kogo.unde Affābĭlis, le, ein freundlich Gespräch/ Rozmowny/Łágodny. Affābĭlĭtās, tatis, g.f. Freundlichkeit/ Holdseligkeit/ Rozmowność/ Łágodność. Affābĭlĭtēr, Affābĭlĭŭs, āffābĭlĭssĭmē, holdseliglich/ freundlich/ Łágodnie/ Po przyiácielsku. Intērfārī, einem einreden/Przerywáć mowę. Intērfātĭō,onis,g.fœm. Einredung/ Przerywánie mowy czyiey. Effari, außsprechen/ Wymowić. Effābĭlĭs,le, außsprechlich/ Wypowiedźiány. Effātūm,ti,g.n. Enunciatio Dialectica. Inēffābĭlĭs, le, vnaußsprechlich/Niewypowiedźiány. Præfārī, vor reden/Przedmowę czynić. Præfans, particip. Præfātĭō,onis,g.f. ein Vorrede/Przedmowá. Præfātĭuncŭlă,æ g.f. dimin. Prōfārī, herauß reden/weissagen/ Wymowić/ Wieszczeć. Hinc Prōfatŭs,ūs,g.m. Wort/ oder die Außrede/ Wymáwiánie.

Fās,g.n.indeclin. in nominativo. Accusat. & Voca. tantum invenitur, Göttlich/billich/Słuszno. Nĕfas, vnbillich/vngöttlich/Niesłuszno.

Fascĭă,æ,g.f. Bändlein/oder Windelein/Przepáská/Obwiasło. *Tenuis, gracilis, sinuosa, mollis.* Fascĭōlă,læ,diminut. Fasciæ crurules, Hosenbänder/Podwiąski. Fasciæ orbis, pro ijs quas Astrologi Zonas vocant, Himmels reiff/ Kray ábo dźiał świátá. Fascia lecti, ein Bettband / Pás łożkowy. Fascia pectoralis, ein Halßtuch oder Brusttuch/Chustká do szyie ábo do pierśi. Fasciæ junci, Riemen von Bintz gemacht / Łyko. Fascĭō,as,are, mit Banden verbinden/ Wiązáć. Fascĭātŭs, a, um, verbunden mit Bendlen/ Przepásány/ Powity.

Fascĭnūm,ni,g.n. Zauberey/Urok/ Omámienie. Fascĭnāns,antis, ein Zauberer/Urzekácz. Fascĭnātĭō, onis, g.f. Verzauberung/ Urzekánie. Effascinatio,onis, idem Fascĭnō,as,are, verzauberen/Urzekáć.

Fascis,is,g.m. ein Gebund Ruthen/ Holtz oder Kleider/Wiązánká/ciężár/ábo wagá rzeczom przyrodzona. Fasces, in plu. num. pro magistratibus & honoribus, qui à populo præstantur alicui. Fascĭcŭlŭs, i, g.m. dimin.

Faselus & Faseolus, vide Phaselus.

Fastī,orum, plu. num. tant. g. m. Kalender/ darauß man lernet die Feyertag vnd Wercktag/ oder wenn das Recht auffgethan oder verschlossen ist/ oder zum theil auffgethan / Kálendarz. qui dies dicebantur incisi. Dies fasti, die Tag an denen man Gerichte haltet/ Dni w ktore się sądy odpráwowáły. & Dies nefasti, Tag an welchen die Gericht zugeschlossen seyndt / Dni w ktorych się nie godźiło sądźić.

Fastīdĭō, īdis, ivi, itum, Fastīdīrē, Vnwillen ab einem Ding haben/ abschewen / Brzydźić się/ Mierźić się czym. Fastīdĭŭm, ij, g.n. Verdruß/ Brzydkość/ Teskńicá. Fastīdītŭs, a, um, particip. veracht / verschmächt/ Zbrzydzony/ Zmierzony. Fastīdĭōsŭs, a, um, verdrüßig/vnlustig/ Ckliwy/ Gárdzący/ Nieochotny. Fastīdĭōsē, adverb. verächtlich/ Ckliwie/ Niechętnie.

Fastīgĭŭm,ii,gen. neut. die Spitz/der Gipffel/ Wierzch / Szczyt. Fastīgĭō, as, are, auffwertz außspitzen / Wierzch czynić/ Zákończáć. Fastīgō, as, are, idem. Fastīgĭātŭs, a, um, gegipffelt/ gespitzet/ Kończáty / Spiczásty. Fastīgĭātĭō, onis, g. f. das spitzen/Kończátość.

Fastŭs,us,g. m. Stoltzheit/Vbermuth/Postáwá/ Pychá. Fastōsŭs, a, um, voll Stoltzheit/ Pyszny.

Fatalis, Fatiloquus, & Fatum, vide Faris.

Fătĕŏr, Fătēris, fassus sum, Fătērī, bekennen/ Przyznáć się. Cōnfĭtĕŏr, fitēris, fessus sum, cōnfĭtērī, idem quod simplex. Cōnfēssŭs,a,um, particip. der bekant hat/Jáwny/Wyznawáiący się. Incōnfēssŭs, a, um, vnbekäntlich/Niewyznáwáiący. Cōnfēssĭō,onis,g.f. ein Bekäntniß/ Wyznánie. Item, ein Beicht/ Spowiedź. unum ex Sacramentis Ecclesiæ Catholicæ. Cōnfēssārĭŭs,ii,g.m. ein Beichtvatter/ der die Beicht anhöret/ Spowiednik. Cōnfēssŏr, oris, g. m. ein Bekenner / Beichter / Wyznawcá/ Spowiedáiący się. Dĭffĭtĕŏr, tēris, diffitērī, leugnen/ nicht wollen bekennen / Zápieráć się. Prōfĭtērī, frey öffentlich sagen/ bekennen/ Opowiedáć iáwnie. Item, sein Haab vnd Gut bekennen vnd schätzen lassen/Popisáć się dáć. Item, öffentlich

lich lesen vnd lehren in Schulen/ Czytáć publicznie. Prŏfēſsĭō,onis: g.fœ. Bekentnüß/Zeznawánie. Prŏfēſsŏr, oris, g. m. offentlicher Leser vnd Lehrer/ Mistrz wßkole/ Profeſſor. Ex professo, offentlich/ bekåntlich/ Jáwnie/ Vmyślnie. Prŏfēſsōrĭūs, a, um, das zum reden oder lehren gehöret/ Co do mowienia ábo uczenia publicznego należy. Imprŏfēſsūs,a,um,partic. sine verbo, der sich nicht hat lassen auffzeichnen/ oder auffschreiben/ Niepopiſány.

Fātīgō, as, avi, atum, Fātīgārē, müd machen/ betrüben/ Przynagláć/ Mordowáć. Item, nötigen treiben/ Przymußáć/ Vćiſkáć. Fātīgŏr, aris, atus sum, Fātīgārī, müd gemacht werden/ Zmordowáć śie. Fātīgātĭō, onis, g. fœ. Müdigkeit/ Sprácowánie. Dēfātīgō, as, are, fast müde machen/ Mordowáć. Infātīgābĭlĭs, & Indēfātīgābĭlĭs,le, vnverdrossen/das nicht müde wird/ Niezprácowány. Indēfēſsūs, a, um, idem. vide Fessus.

Fatisco, vide Hio, as.

Fătŭūs,a,um, propriè de cibis dicitur, vngeschmackt/vngesaltzen/ Nieſmáczny/ Nieſlony. Item, Thoråchtig/ Nårrisch/ Głupi. Fatuus, i, g. m. ein Thor/ Narr/ Głupi. Fătŭĭtās, atis, g. fœ. Thorheit/Głupſtwo. Fătŭŏr,aris, idem est quod ineptire,den Narren treiben/Błáznowáć.

Faucēs, faucium, g.f. plu. nu. der Rachen/ der Schlund/ Páßczeká. *Obscuræ, avidæ.* Item, ein enger Eingang eines Orts/ Weśćie ná tákie mieyſce.

Făvĕō, ves, Fāvī, fautum, Făvērē, Günstig seyn/ wol wöllen/ Sprzyiáć/ Winßowáć. Făvŏr, oris, g. masc. Gunst/ Láſká/ Sprzyiánie. *Benignus.* Făvōrābĭlĭs,le,das Gunst hat/Sprzyiázny/Przyiemny. Făvōrābĭlĭtĕr, adver. Günstiglich/ Sprzyiáźnie. Faūtŏr, oris, g. m. Günner/beystendig/ Sprzyiázny/ Fáutor. Faūtrīx, īcĭs, g. f. Günnerin/die günstig ist/ Sprzyiáźna/ Fáutorká. Făvĭtŏr, pro Fautor. Făvētŭr, imperson. man ist günstig/ Sprzyiáią.

Făvīllă,æ,g.f. heisse Asche/ Perzyná. Propriè est scintilla igne destituta. *Candens, fumans, tenuis, volucris, torrens, vaga.* Făvīllācĕūs, a, um, voll gneist/Perzynowy.

Făvīſsæ,arum, g. f. plu. nu. Cellæ quædam & cisternæ in arce Capitolina, Heyligthums Kammer zu Rom im Capitolio, Pieczáry.

Faūnī, gen. masc. plu. num. Götter der Wåld/ Bogowie leśni u pogan. *Sylvicolæ, agrestes, bicornes, cornipedes, corinigeri, noctivagi, capripedes, lascivi, leves.* aliàs Satyri.

Făvōnĭūs, ij, g. m. aliàs Zephyrus, der Westwind/ Wiátr záchodni práwy. *Candidus, tenuis, tepidus, genitalis, genitabilis, floridus, tepens, blandiens, placidus.*

Faūſtūs,a,um, Glückselig/ Szczęſny. Faūſtē, adverb. glückseliglich/ Szcześnie. Infaustus, a, um, vnglückselig/ Nießczeſny. Faūſtĭtās, atis, g. f. Glückseligkeit/ Szczęśćie/ Szcześliwość. Vinum faustianum, quod in mediis collibus Falerni montis gignitur.

Făvŭs, us, g. m. Waaben/Honigroß/ Plaſtr/ Suß pßczelny. *Mellitus, candidus, flavus, expressus, nectareus, dulcis, purus, cavernosus*, Făvŭlŭs, li, dimin.

Faux, vide Fauces.

Fāx, Făcĭs, g. fœ. ein Fackel/Pochodnia. *Fumida, noctivaga, lucens, flammifera, radians, lucida, fulgens, ardens.* Făcŭlă, æ, g. f. dim. Prima fax, der Anfang der Nacht/ Mierzch. Făcŭlārĭŭs, ij, g. masc. ein Fackelträger/ Pochodnia noßacy.

Faxo, vide, Facio.

Febrĭs, is, g. f. das Fieber/ Kaltwehe/ Febrá/ Goraczká. *Arida, avida, occulta, recurrens, intervallata, ardens, molesta, maligna, acerba, tremula, violenta.* Febrĭcŭlă, æ, dimin. Febrĭcŭlōsŭs, a, um, das voll Fieber ist/ Goraczke máiacy. Febrĭō, & Febrĭcĭtō, as, are, das Fieber haben/ Goraczke mieć. Febrīlĭs, le, das zum Fieber gehört/ Goraczkowy. Febrīrē, pro Febrĭcĭtārē, Calepin. Febrĭcĭtāns, antis, der das Fieber hat/ Goraczke máiacy.

Febrŭō, as, are, reinigen/säuberen/beschneiden/ Oczyśćiáć. Febrŭārĭŭs, ij, g. m. der Hornung/ einer von den zwölff Monaten/ darin die Opffer der Reinigung geschehen/ Luty. Wtory miesiac miedzy dwunaſta/ wktory oczyśćiánie śię odpráwowáło. *Brumalis, feralis.* Febrŭŭs, aliàs, Ditis pater, der höllische Gott Pluto. Bog piekielny Pluto.

Fēcĭālĭs, is, g. m. plu. nu. feciales, fecialium, Herolden/ Botten so den Feinden Fried od Krieg ankünden/ Poſeł do nieprzyiaćielá o pokoy ábo o woynę. est & adject. Jus feciale.

Fēl, Fēllĭs, g. n. die Gall/ Żołć. *Atrum, vipereum, mordax, triste, cæruleum, nigrum, amarum,*

Fel terræ, herba, Entian/ Centurzia. Fellĕus, a,um, Bitter wie ein Gall/Gorzki ták żołć. Fel, metaph. Bitterkeit/Gorzkość.

Fēlis, is, g. dub. aliàs Catus, ein Katz/ Kot.

Felix, vide infra Fœlix.

Fēllicō, vel Fēllō, as, are, idem est, quod lac exugere, die Milch außsaugen/ Ssáć.

Fĕmĕn, inis, g. n. à ferendo, die inwendige Dicke des Beins über dem Knie/ Wnetrzne pokrycie kośći nád kolánem. Fĕmŭr, Fĕmŏris, g. n. die außwendige Dicke des Beins über dem Knie/ Zwierzchnie pokrycie kośći nád kolánem. *Tenerum, lascivum, hirsutum, molle, tremulum, candens, niveum.* unde; Fĕmŏrāle & feminale, aliàs Sūblĭgācŭlŭm, g. neut. Brüch/Gesäß/Schürtztuch/ Vbránie/ Nogáwicá/ Szátá spodnia. Intērfēmĭnĕŭm, ei, g. n. Weiberscham/Członek wstydliwy białogłowski.

Femina, vide Fœmina.

Fĕnēstră, æ, g. f. ein Fenster/Okno. *Angusta, cava, patens, magnifica, humilis.* Fĕnēstĕllă, dim. Fĕnēstrātŭs, a, um, durchlöchert/Kratcżásty/Dziuráwy. Fĕnēstrō, as, are, Fenster machen/ durchsichtig machen/Okno czynić/ Dziuráwić. Fĕnēstrālĭs, le, von Fensteren/ Okienny/ Dookná należący.

Fĕră, æ, g. f. ein Wild/ Zwierz. *Horribilis, immanis, sæva, terribilis, crudelis, rabida, rapax, fremens.* Fĕrīnŭs, a, um, dem Wild gleich/Zwierzecy. Do zwierzá podobny. Fĕrīnă, æ, g. f. subauditur caro, Wildpreth/ Zwierzyná. Fĕrŭs, a, um, wild/grimmig/grausamb/ Dziki/ Leśny/ Okrutny. Fĕrĭtās, atis, g. fœ. Grausamkeit/Grimmigkeit/ Dzikość/ Okrućieństwo. Sēmĭfĕrŭs, a, um, halb wild/ das aus einem zamen vnd wilden geboren ist/ Nápoły zwierzecy. Effĕrō, as, are, wild machen/ Dzikiem czynić. Effĕrŭs, a, um, Grausamb/Srogi/ Okrutny. Effĕrātŭs, nomen participiale, idem.

Fērālĭă, orum, g. n. plu. num. Tag daran man der Todten pflegt/ Zádußny dźień. Fērālĭs, le, todtsamlich/kläglich/ Okrutny/ Stráßliwy/ Zálosny. Feralis pompa, ein Leichbegängnüß/ Pogrzebny orßak. Feralia amicula, Leichkleider/ Trawrkleider/Zálobá.

Ferax, & Ferculum, v. Fero. Ferbeo, v. Ferveo. Feretum, v. Fertum. Feretrum, v. Fero.

Fĕrē, adver. Beynahe/Práwie/Niemal.

Fĕriæ, arum, g. f. pl. num. tant. Feyrtag/ Dźień wolny/Swięto. Feriæ Natalitiæ, die Weynacht/ Dźień národzenia. Feriæ stativæ, gesetzte Feyertag/ Swięto nieruchome. Fĕrĭō, as, are, vel, Fĕrĭŏr, aris, ari, feyren/ müßig gehen/ Próżnowáć/ Swięcić. Fĕrĭātŭs, a, um, der feyret/müssig gehet/Odświetny/Prożnuiący. Dies feriatus, ein Feyertag/Swięto. Malĕfĕrĭātŭs, a, um, vnruhig/ Játrét.

Fĕrĭō, Fĕris, præterito caret, Fĕrīrĕ, schlagen/ stossen/Bić/ Vderzyć. Ferire foras, an die Thür klopffen/ Kołátáć we drzwi. Pecunias ferire, Müntz schlagen/ Kuć pieniądze. Rĕfĕrīrĕ, wieder schlagen/ Odbiiáć.

Ferio, as, vide Feriæ.

Fērmē, adv. Beynah/schier/Práwie/bezmáłá.

Fērmēntŭm, g. n. Sawrteig/Kwás. Fērmēntō, as, are, mit den Heffen aufftreiben/ heffen/ Kwásić/ Pulchno czynić. Fērmēntēscō, scis, scere, auffgehen wie ein Deyssam/ Kisnąć/Kwásnieć. Fērmēntātŭs, a, um, geheffletl/ Kwáßony. Panis fermentatus, gehefflet oder gesaurt Brod/ Chleb kwáßony. Azymus, vngesaurt/ Niekwáßony chleb.

Fĕrō, fers, tŭli, lātŭm, Fērrĕ, tragen/ Nieść. Item, dulden/ leyden/ Znośić/Cierpieć. Latĕō, onis, g. f. Antrag/ Anbringung/ Przynoszenie. Lātŏr, toris, g. m. ein Trager/ Przynośićiel. Fĕrāx, acis, adject. Fruchtbar/Płodny. Inferax, vnfruchtbar/ Niepłodny. Fĕrācĭtās, & Fērtĭlĭtās, atis, g. f. Fruchtbarkeit/Płodność. Fērtĭlĭs, le, fruchtbar/Płodny. Fērtĭlĭter, adverb. fruchtbarlich/ Płodnie. Fĕrēntārĭŭs, ij, g. m. Ferentarii, Ring gerüste Kriegsleuth/ als Schützen/ Zołnierze lekcy. Fĕrcŭlŭm, li, g. n. ein Tracht/ Speiß/ Noßenie potraw/ Potráwá. *Illecebrosum, lautum.* Item, Etwas das man für ein Schawspiel pflegt zu tragen in Triumphen/ ꝛc. Zwyćięskie łupy ná triumfie noßone. Item, Fercula ein Heyligthumb vnd Kästen/die man auff den Schultern in Proceßionen trägt/ Relikwie álbo inße Kośćielne rzeczy ktore po Proceßyách ná rámionách noßą. Fĕrĕtrŭm, tri, g. n. eine Todtenbahr/ oder sonsten ein Bahr damit man etwas trägt/ Máry. Affero vel Adfĕrō, attŭli, allātŭm, adfērrĕ, herzu bringen/ Przynieść. Allātŭs, a, um, herzugebracht/ Przyniesiony. Aufĕrō, abstuli, ablatum, auferre, hinwegnehmen oder tragen/ Vkráść/ Odiąć/ Wziąć.

Ablātŭs, a, um, hinweg genommen/ getragen/ Vkrádziony/Wzięty. Ablātīvŭs, hinwegnemmig/ Krádący. Antĕfĕrō, antefers, antetuli, antelatum, āntĕfērrĕ, herfür tragen/ höher halten/ Wprzod nieść/ Wynosić. Antĕlātŭs, a, um, herfürgezogen/ Przeniesiony. Conferre, zusammen tragen/ Znosić. Item, miteinander rathschlagen/vergleichen/gegeneinander rechnen/ Naradzać się z kim/ Rownáć kogo z drugim/ Ráchunku słucháć. Cōllātŭs, a, um, zusammen getragen/ Zniesiony do kupy. Collatus, us, g. m. & Cōllātiō, onis, g. f. ein Zusammentragung/ Vergleichung/ Steur/ Skłá/ Znoßenie. Cōllātŏr, oris, g. m. der Mit-Steur gibt/ Skłádácz/ Pomocnik. Cīrcŭmfĕrō, circumtuli, circumlatum, cīrcŭmfērrĕ, hin vnd wieder vmbtragen/ Nosić okolo. Deferre, antragen oder bringen/ Odnieść/ Zánieść. Deferre aliquem, Einen antragen/ verrahten/ Oskárżyć/ Obwinić. Delatus, a, um, angetragen/ Odniesiony. Dēlātiō, onis, g. f. Angebung Obwinienie. Dēlātŏr, oris, g. m. ein Verklager/ Angeber/ Oskárżyciel. Dēlātūră, æ, g. f Verrätherey vnd hinterred/ Odnieśienie/ Obmowisko/ Przymowká. In Eccl. legitur. Differo, distuli, dilatum, differre, vertragen/ Item, verschieben/verziehen/ Roznieść/ Odkłádáć. Diffĕrēns, entis, partic. vnterschieden/ Rozny. Indifferens, ohn vnterscheid/ Bezrozny. Diffĕrēntiă, æ, g. f Vnterscheid/ Rozność. Indiffĕrēntia, ohne Vnterscheid/ Bezrozność. Indiffĕrentĕr, mit keinem Vnterscheid/ Bezrożnie. Dīlātiō, onis, g. f. Auffzug/ Verzug/ Odwłoká. Efferre, außtragen/ Wynieść. Itē, erheben/ Wynosić. Elātiō, onis, g. fœ. Elatio animi, Hochmuth/ Pychá. Effĕrēns, entis, partic. erhebend/ Wynośiciel. Elātē, adverb. hochtrabend/ Wyniesle. Elatus, a, um, erhebt/ Wyniosły. Inferre, hineintragen/einbringen/ Wnieść/ Przynieść. Itē, schliessen/ aus einer Bewehrung schliessen/ Zámknąć. Inferre se, hineintreten/ Wdáć się. Inferre abortum, einer das Kind verderben/ Płod zábić/ Zpráwić poronienie. Illātŭs, a, um, hineingetragen/ Wniesiony. Illātiō, onis, gen. fœ. Schliessung/ Bewehrung/ Wnieśienie. Illātīvŭs, a, um, schließig/ Do wnieśienia sposobny. Infĕriæ, arum, g. fœ. pl. num. Ceremonien so man der verstorbenen Seelen thut/ Todtenopffer/ Obchod zádußny/ Ofiárá pogrzebna. Intrōfĕrō, introtuli, introlatum, introferre, hinein tragen/ Wnieść co. quidam divisim malunt legere, Intrò ferre. Offerre, fürtragen/ fürhalten/ anbieten/ Przynieść/ Oddáć. Item, williglich geben/ opfferen/ Ofiárowáć. Oblātŭs, a, um, fürgetragen/ Przyniesiony/ Ofiárowány. Oblātŭm, ti, g. n. ein Gaab/ Podárunek. Oblātiō, onis, g. f. ein willige Gaab/ ein Opffer/ Dar/ Ofiárá. Perferre, bis ans Ende tragen/ Donieść. Itē, leyden/ dulden/ Cierpieć/ Znieść. Perferre literas, Brieff abgeben/ Donieść list. Perferre frigus, Kält erleyden/ Znieść mroz. Proferre, heraus oder herfür bringen oder tragen/ Item, außkünden oder offenbaren/ Wynieść/ Wyiáwić. Proferre apud Jureconsul. est quod nos Producere dicimus, herfürbringen vnd anzeigen/ als Brieffe/ Przynieść co ná dowod. Prŏlātŭs, a, um, außgekündet/ außgebracht/ Wyiáwiony/ Wyniesiony. Prōlātiō, onis, g. fœ. Verlängerunge/ Erweiterunge/ Rozßerzánie/ Przedłużánie/ Przywodzenie. Rĕfērrĕ, wiederbringen/ Odnieść. Item, erzehlen/ sagen/ Oddáć/ Zápłáćić/ Powiedzieć. Aliquem referre, Einem gleich seyn/ Podobnym być do kogo. Rĕfērt, impers. Quid id mea refert, was ist mir daran gelegen/ Coż mnie do tego? Aliquando his accusativis, sine adverbiis jungitur: Multum, plus, plurimum, parum, paulum, pauxillum, nihil, aliquid, & similib. Plurimum refert, Es ist viel daran gelegen/ Siłá ná tym należy. Rĕlātŭs, a, um, Wiederbracht/ Odniesiony. Relativum a Grammaticis dicitur, quod aliquid superius dictum refert. Rĕlātiō, onis, g. f. & Rĕlātŭs, us, g. m. Anbringung/ Bericht/ Odnieśienie/ Oddánie. Rĕlātŏr, oris, gen. masc. Anbringer/ Odnośiciel. Suffero, sustuli, sublatum, sufferre, erdulden/ ertragen/ leyden/ Ponośić/ Cierpieć. Sūblātiō, onis, g. f. Wegnehmung/ Ponoßenie/ Podnieśienie. Sūpērfērrĕ, übertragen/ Podnośić. Sūpērlātŭs, a, um, zu/ oder über etwas getragen/ Wyniosły. Sŭpērlātiō, onis, g. fœ. apud Orator. Vberschwang der Rede/ Wynieśienie mowy. Sŭpērlātīvŭs, a, um, das auffs höchste kommen/ Wyniesiony naywyżey. Transferre, von einem Orth zum andern tragen/ verwenden/ Przenośić/ Przesádzáć. Item, übersetzen/ verdolmetschen/ Przekłádáć/ Wykłádáć. Translatio, sive Trālātiō, onis, g. fœ. Verwendung/ Vbersetzung aus einer Sprach in die ander/ Przenoße

nośenie/Przeſadzánie. Trānslātīvus, Trānslātītius, & Trālātītius, a, um, das anderswo hergebracht/ entlehnet/ nachgemacht/ Przenośny/ Poſpolity/Zwyczáyny. Trānslātŏr, oris, g.m. einVerwender/Vberſetzer/Przenośiciel. Trānslātus, a, um, verwendet/verändert/Zámieniony/ Przenieśiony. Trānslātīvē, & Trānslātītiē, adverbium, liderlich/ hinläßiglich/ Ládáiáko/ Niedbále.

Fĕrōx, ōcis, frech/ tapffer/ vngezähmbt/ hochmüthig/ Nieoglaſkány/ Nieuhámowány/ Okrutny/Pyſzny. Fĕrōcŭlus, dimin. ein wenig ſtoltz/ śmiáłek. Fĕrōciă, æ, & Fĕrōcĭtās, atis, g.f. Frechheit/Stoltz/Hochmuth/Zuchwálſtwo/ Pychá. Fĕrōcĭtĕr, adv. hochmüthiglich/ Zuchwále. Fĕrōcĭŏ, cis, ivi, itum, fĕrōcīrĕ, muthig werden/ ſtreng ſeyn/ ergrimmen/ Byſtrzeć. Ferocire dicuntur juvenes, geyl werden/ ein Hertz gewinnen/ Beſtwić ſię.

Fĕrrŭm, ri, g. neut. Eyſen/ Żelázo. aliquando pro gladio accipitur, Schwerd/ eyſen Waffen/ Miecz. *Durum, validum, ſtridens, grave, nocens, acutum, mortiferum, crudele, cruentum, letale.* Fĕrrĕus, a, um, Eyſenhart/Żeláżny. metaph. ein eyſen Hertz/ hart vnd vnbeweglich/ Twárdy iák żelázo/Nieużyty. Fĕrrārĭus, a, um, das zu dem Eyſen gehört/ Żelázowy. Fĕrrātus, a, um, mit Eyſen beſchlagen/ żelázem oprawny. Fĕrrāmĕntŭm, ti, g.n. Eyſenwerck/Żeláżne náczynie. Tonſoria ferramenta, Werckzeug eines Scherers/ Bálwierſkie náczynia żeláżne. Fĕrrāmĕntārĭus, rij, g. m. ein Eyſenmacher/Waffenſchmiedt/ Kuźnik. Fĕrrūgŏ, gĭnis, g. fœ. Eyſenroſt/Rdzá żeláżna. Item, Farb dem Eyſen gleich/ Fárbá do żeláżá podobna. Fĕrrūgĭfĭcus, a, um, Rauchfarb/Eyſenfarb/Żeláżny/Rdzáwy. Fĕrrūmen, ĭnis, g.n. Lötung/Lit. Fĕrrūmĭnŏ, as, are, Eyſen zuſammen löten/Nitowáć/Litowáć. Item, zuſammen leimen/mit was Mittel das ſey/ Spáiáć. Fĕrrūmĭnātĭŏ, onis, gen. fœ. das Zuſammenlöten oder leymen/Litowánie/Nitowánie.

Fĕrtŭm, ti, g. n. alias Ferctum, genus libi, ein Kuche den man vorzeiten auffopfferte/ Kármnego co/ Ofiárá.

Fĕrtŭs, a, um, fruchtbar/ żyzny.

Fĕrvĕŏ, es, fervi & ferbui. fĕrvērĕ, Item, Fĕrvŏ, is, fĕrvĕrĕ, ſieden/ſiedheiß ſeyn/ Wrzeć/Pałáć/Rozpalić ſię. Fĕrvĕfăcĭŏ, cis, feci, factum, fĕrvĕfăcĕrĕ, hitzig machen/ erhitzen/Podwárzáć/ Wzwárzyć. Fĕrvĕfactus, a, um, erhitzet/ Wzwárzony/Zgrzány. Fĕrvēns, entis, ſiedend/ſüttig/Gorący/Gorátący. Fĕrvĭdus, a, um, ſiedend heiß/ Item, fleißig vnd hefftig/ Gorący/Zápalczywy/ Pilny/ Prętki. Fĕrvĭdē, & Fĕrvēntĕr, adverb. Inbrünſtiglich/ eyfferig/hitzig/ Goráco/ Zápálczywie. Fĕrvŏr, oris, g. m. Hitz/ Brunſt/ Gorácość/ Wrzáwá. *Æſtivus, calidus, ſiccus, igneus, rabidus, vehemens.* Effĕrvĕŏ, es, ſive Effervo, is, efferbui, & efferui, effĕrvērĕ, & effĕrvĕrĕ, Item, Efferveſco, cis, efferveſcere, & Ferveſco, ferveſcere, überaus ſieden/ faſt hitzig werden/ Wybuchnąć/Wzwieráć/ Zápalić ſię. Deferveo, es, & Deferveſco, cis, deferveſcere, vom ſieden ablaſſen/ erkalten/ verſieden/ Oplonąć/ Vcichnąć. Dēfĕrvĕfăcĭŏ, cis, feci, factum, dēfĕrvĕfăcĕrĕ, die Hitze verſchlagen/abkülen/ Wywarzáć. Infĕrvĕfăcĕrĕ, idem. Sūbfĕrvĕfăcĕrĕ, & Sūbfĕrvĕfĭĕrī, ein wenig einſieden/ Podwieráć. Sūbfĕrvĕfactus, a, um, ein wenig eingeſotten/Podwárzony. Alij Sufferveo, Sufferveſacio, & Suffervefio, ſcribunt, mutando b in f.

Fĕrŭla, æ, g.f. herba, Birckwurtz/ dem Fenchel gleich geſtaltet/ darauß man Stecken macht/wie gemeiniglich die Officirer im Krieg tragen/ Zápalczká/Rozgá. Hinc dicimus: Sub ferula eſſe, vnter der Ruthen ſeyn/Pod rozgą być. Ferula quoque utuntur puerorum ludimagiſtri ad manus cædendas. *Minax, tenera, triſtis, inviſa pueris, florens, trux.* Manum ferulæ ſubducere, ſich nicht züchtigen laſſen/ Niedáć ſię karáć/ Vmykáć dyſcypliny. Fĕrŭlācĕus, a, um, das von ſolchen Gerten oder Stauden iſt/Zapáliczkowy/ Rozdzány. ut: Culmus ferulaceus.

Fĕſsus, a, um, à Fero, fers derivatum, dicitur tàm de animo, quàm de corpore, müde/ Spráćowány. Defeſſus, a, um, idem. Indĕfĕſsus, a, um, vnverdroſſen/ Niespráćowány.

Fĕſtīnŏ, as, avi, atum, are, eylen/ Spieſzyć ſię. Fĕſtīnāns, antis, partic. eylende/ Spieſzący ſię. Fĕſtīnātus, a, um, partic. in Eyl zu wegen bracht/ Przyśpieſzony. Fĕſtīnātĭŏ, g.f. Eyl/ Skwapiánie ſię/ Spieſzenie ſię. Fĕſtīnāntĕr, Fĕſtīnātŏ, & Fĕſtīnē, adverb. eylendts/Spieſzno. Fĕſtīnus, a, um, eylende/Spieſzny. Præfĕſtīnŏ, as are, gar zu frue eylen/ Skwapiáć ſię Przyśpieſzáć. Præfĕſtīnātus, a, um, gar zu frue geeylet/Przyśpieſzny. Præfeſtīnātē, & Præfeſtinatim adverb. viel zu frue oder zu behend/ Skwápliwie. Fe-

Festūcă, æ, g. f. minima quæque res & levissima, Splitter/Strohalm / ágel/Zdźiebłko/Owiesek/Trzaſká. Item, Virga prætoria, qua quis libertate donabatur. Fēstūcārĭūs, a, um.

Fēstūs, a, um, das zu einem Fest oder herzlichen Tag gehört/ Swietny/Odświetny. Dies festus ein Feyertag/ Swięto. Dies profestus, ein werck-tag / Dźień robotny. Fēstīvūs, a, um, lieblich/holdselig/Wesoły/Zártowliwy/Miły. Fēstīvĭtās, atis, Lieblichkeit/Holdseligkeit/Zártowność/Wesołość. Fēstīvē, adver. holdseliglich/ lieblich/ Zártownie/ Mile. Infestivus, a, um, vnholdselig/ Niezártowny.

Fex, Fēcĭs, f. scribitur & per æ, ut differat in dativo, à præterito verbi Facio, Heff/ Trusen/ Drożdże/ Fuz. *Liquida, virosa, cloacalis.* Fæcula, diminut. Fēcŭlēntŭs, a, um, Trußächtig/voll Heffen/Drożdżysty. Fæcātŭs, a, um, quod è fecibus expressum est, ut: Vinum fæcatum, trüber oder dicker Wein / Wino drożdżiste / mętne. Fæcĭnĭŭs, a, um, ut: Uvæ fæciniæ, Trauben die viel Höffen machen/Drożdżiste jágody winne. Fæx civitatis, das vngeachte Volck in einer Stadt/ der gemeine Pöfel/ Pospolstwo. Dēfĕcārĕ, von den Trusen abthun/Klárowáć/Cedźić. ut: Vinum defecatum, Wein so zum ersten mahl von der Hösen abgelassen/ Wino ustáłe, klárowne. Defecatus animus, per metaph. ein rein lauter vnd auffrichtig Hertz vnd Gemüth / Vmysł rozweselony / rozczerstwiony.

Fĭbĕr, bri, g. m. Animal, ein Biber/Bobr. Fĭbrīnŭs, a, um, das vom Biber ist/ Bobrowy.

Fĭbră, æ, g. f. ein Bord am Wasser/Brzeg wody. Item, ein kleine oder dünne Ader gleich einem Haar/ Subtylná żyłeczká ják włos. Fibræ arborum vel stirpium, die kleine Beywurtzeln gleich wie ein Haar/ Żyłki drzewne. Fibrātŭs, a, um, ut: Radix fibrata, eine Wurtzel also haarächtig/ Korzeń żyłásty.

Fĭbŭlă, æ, g. f. ein Ring/ Häfftlein/ Przecká/ Háftká/ Fībŭlō, as, are, zusammen hefften/ Spináć / Dēfībŭlārĕ, & Rĕfībŭlārĕ, die Ring auff lösen/Odpináć. Infibulare, einrincken/mit Heftlein vermachen/ Spináć/ Háftke przypináć.

Fīcēdŭlă, æ, g. f. avis, ein Schnepff/ Figojádká.

Fictilis, & Fictitius, v. Fingo.

Fīcŭs, ci, & ūs, g. m. & f. eine Feyge/ Figá owoc. g. f. tant. ein Feygenbawm / Figá drzewo. *Pinguis, virescens, lactens, cærulea, ruminalis, dulcis, semper fecunda, laticoma.* Item, Fīcŭs, ci, g. m. morbus est, Feygwartzen/ Szyszká w śiedzeniu. Fīcōsŭs, a, um, voll Feygwartzen/ Ktory te szyszki ma. Fīcŭlŭs, li, dimin. Fīcētŭm, ti, g. n. ein Feygen-Bawmgarten/ Figowy sád. Fīcārĭŭs, ij, g. m. ein Feygenesser/ Figojád. Crates ficariæ, ein Feygenhurd oder Korb / Krátá ábo kosz figowy. Fīcārĭă, æ, g. f. ein Platz mit Feygenbäwmen besetzt/ Mieysce gdźie ſą figi. etiam pro ficu arbore. Fīcĭtŏr, oris, g. masc. Ficorum amator vel collector, obsolet. Fīcĭtās, atis, g. f. ficuum abundatia. Fīcŭlnŭs, & Fīcŭlnĕŭs, a, um, von Feygenholtz/ Figowy/ Niepożyteczny.

Fĭdēlĭă, æ, g. fœm. ein jrrdener Krug/ Bánká/ Dzban.

Fĭdēs, fidĕī, g. fœ. Glaub/ Trew/ Leystung der Verheissungen/ Item, ein gut Gewissen/ Wiárá/ Wierność/ Wypełnienie obietnice. *Cana, sancta, pura, pia, tenax, solida, sacra, sacrata, impolluta, jurata, constans, honesta, stabilis, intemerata, religiosa, verax, firmata, sincera, incorrupta.* Fides tabularum, id est, authoritas, der Glaub vnd Ansehen/ Powágá / Xiąg ziemskich álbo Mieyskich. Fides etiam significat, Schirm/Hülff/Rettung/ Obroná/ Pomoc/ Vwolnienie. Fĭdējŭbĕō, bes, jussi, jussum, fidejŭbērĕ, versprechen/ vertrösten/ Bürg werden/ Vbespieczyć/ Ręczyć. Fĭdēiūssŏr, oris, g. m. ein Bürg/ Versprecher/ Rękoymia. Fĭdējŭssĭō, onis, g. f. Bürgschafft/ Ręczenie/ Rękoiemstwo. Fideicommissum, si, g. n. was zu trewer Hand gelieffert ist / Powierzenie / Pokład. Fĭdēĭcōmmīssŭs, a, um, vertrawet/ zu trewer Hand gegeben/ Powierzony. Fĭdēĭcōmmīssārĭŭs, g. m. derselbe dem man etwas zu trewer Hand etwas zu verwahren gegeben hat / Powierzána rzecz przyimuiacy. Fīdō, dis, fisus sum, fīdĕrĕ, trawen/ Vfáć. Fīdŭs, a, um, trew/ sicher/ Wierny. Pērfīdŭs, a, um, fast trew/ Bárzo wierny. Perfidŭs, & Infidŭs, a, um, vntrew/ Niewierny. Fīdūcĭă, æ, g. f. Zuversicht/ fast vertrawen/ Vfánie/ Vfność. Item, Ablösung/ vorbehaltene Lösung/ Pokłád/ Záſtáwá. Fīdūcĭālĭtĕr, pro fidenter. Fīdūcĭārĭŭs, a, um, einer dem etwas zu halten vertrawet ist/ Pokłádnik. Fīdēntĭă, æ, g. f. idem. Fīdēntĕr, Fĭdēlĭtĕr & Fĭdēlē, adverb. trewlich/ Wiernie. Fĭdēlĭs, le, getrew/ Wierny. Perfidelis, le, fast getrew/ Bárzo wierny. Infidēlĭs, le, vngetrew/ Niewierny. Fĭdēlĭtās, atis, g. f. Sicher-

Gerheit/Getrewlichkeit/ Wiernosć. Infidēlĭtās, atis, g.f. Vntrew/Vntrewlichkeit/ Niewiernosć. Fīdēns, entis, adject. wol vertrawt/ Dufáiący. Fidius, der Gott der Trew oder Glaubens/ Bog wiáry. hinc: Medius fidius, adverb. jurandi, bey Trew vnd Glauben/ Záiſte. Cōnfīdō, dĭs, fīsus ſum, cōnfīdĕrĕ, vertrawen/ Dufáć. Cōnfīdēns, entis, vnverzagt/ guter Hoffnung/ Dufáiący. Cōnfīdentĭă, æ, Tapferkeit/Stoltzheit/Dufnosć/ Beſpiecżeńſtwo. fere in malam partem ſumitur. Cōnfīdentĭlŏquŭs, a, um, der ſubtil vnd vnverzagt reden darff/ Beśpiecżny w mowie. Cōnfīdentĕr, vnverzagt/ freventlich/ Beśpiecżnie/Wiernie. Cōnfīſĭō, onis, g.f. ein Vertrawen oder Zuverſicht/ Vfánie. Cōnfīdējūſſŏr, oris, g.m. der mit einem andern Bürg wird/ Spolrękoimia. Dĭffīdō, dis, fiſus ſum, diffidere, verzagen/mißtrawen/Niedowierzáć Dĭffīdēns, entis, particip. übeltrawende/Niedowierzáiący Dĭffīdentĭă, æ, g.f. Mißtraw/Niedowiárſtwo Dĭffīdentĕr, adver. mißtrawlich/ Niedowierzáiąc/ Wątpliwie. Perfĭdĭă, æ, g.f. trewloß/ Niewierność/ Zdrádá *Tartarea, ſubdola, latens, Libyca.* Perfĭdĭōſŭs, a, um, faſt trewloß/Bárzo niewierny. Perfĭdĭōſē adverb. faſt vntrewlich/ Niewiernie.

Fĭdēs, is, g.f. Seytenſpiel/ Seyten/ Stroná/ Skrzypice. Fĭdĭcŭlă, æ, dimin. *Canora, dulciſona, ſonora, jocoſa, ſuavis, ſonans, dulcis, levis, blanda.* Fidicula, eſt & ſydus cœleſte. Fidiculæ, arum. plu. num. tant. Folterſeyl/Inſtrument do męczenia Fĭdĭcĕn, dĭcĭnĭs, g. maſc. der auff Seyten ſpielt/ Skrzypek. Fĭdĭcĭnă, æ, g.f. eine Seytenſpielerin/ Ktorá grá ná ſkrzypkách. Fĭdĭcĭnŭs, a, um, das zu ſolchem Spiel gehört/ Do ſkrzypic náleżący.

Fido, vide Fides, ei, Figmentum, v. Fingo.

Fīgō, gis, fixi, fixum, fīgĕrĕ, hefften/ feſtigen/ Vtykáć/Wtykáć/Wbiiáć. Fīxŭs, a, um, ſteiff/ feſt/Mocny/Wbity. Fīxūră, æ, g.f. in Bibl pro infixo vulnere, non eſt lat. dictio. Affīgō, is, ixi, ixum, affīgĕrĕ, anhefften/Przybiiáć. per metaph einbilden/ eintrucken/ Záwieſzáć It W Myśl włożyć. Affixŭs, a, um, angehefft/ Przybity/ Záwieſzony. Configere, zuſammen hefften/ beſtechen/Zbić/ Przekłoć. Defigere, abſtechen/anhefften/ankleben/ Vtykáć/ Wtykáć. Cultrum in corde defigere, in das Hertz ſtechen/ ſtoſſen/ Pchnąć nożem w ſerce Infīgĕrĕ, hinein hefften/ Wtykáć. Gladium hoſti in pectus infigere. Infixus, a, um, eingeſteckt/ Wetchniony. Offigere, anhefften/Nátykáć Obtykáć/Przybiiáć. Præfigere, fürſtecken/ der fürhefften/ Przybić co ná czele/ ná przodku. Præfixa ferro jacula, fornen mit Eyſen beſchlagen/ Okowáná broń z końcá. Rĕfīgĕrĕ, wol anhefften/ oder anſtecken/Wbiiáć znowu. Item, etwas eingeſteckts wieder außziehen/oder angeheffts wieder abreiſſen/Oddźieráć. Podiáć/ odbić. Suffigere, auffhefftē/vnterſtecken/ Zodbiiáć/ Záwieſzáć. Suffixus, a, um, vntergeſteckt/Záwieſzony/Podbity. Suffigere cruci, & in cruce, an ein Creutz hefften/ Ná krzyżu záwieſić. Transfigere, durchſtechen/ Przekłoć Trānſfixŭs, a, um, durchgeſtochen/Przekłoty. Crŭcĭfīgō, gis, ixi, ixum, crŭcĭfīgĕrĕ, an ein Creutz hencken/ an ein Galgen näglen/ Ná krzyżu/ ábo ná ſzubienicy záwieśić. Crŭcĭfīxŭs, a, um, an ein Creutz gehangen/Vkrzyżowány.

Fĭgulina, & Figura, vide Fingo.

Fīlĭŭs, lij, g.m. ein Sohn/ Syn Fīlĭă, æ, g.f. ein Tochter/Corká. Filiolus, li, g.m. & Fīlĭŏlă, læ, g.f. dim. Fīlĭāſtĕr, quo quidam utuntur pro privigno. Fīlĭūſfāmĭlĭās, ein Soh der noch vnter des Vaters Gewalt iſt/Syn goſpodárſki.

Fīlīx, Fīlĭcis, g.f. Fahrenkraut/Páproć *Infeſta aratris.* Fīlĭctūm, ti, g.n. ein Orth da viel Fahrenkraut wächſt/Páprocińá.

Fīlĭcŭlă, æ, g.f. alias Polypodium, herba, Engelſüß/ Páprotká.

Fīlŭm, li, g.n. Faden/Nić. *Gracile, tenue, textile, ſubtile, leve.* Item, die Gliedmaß oder Geſtalt/ Kſztałt Fīlō, as, are, ſpinnen/ vel filum ducere. Fīlātīm, ein Faden nach dem andern/ Po nići. Effīlō, as, are, mit Faden oder Netz modlen/ Wybieráć z nići.

Fīmbrĭă, æ, g.f. Saum/ Belege/ Verbremung/ Kráy ſzáty / ábo brámá. Fīmbrĭātŭs, a, um, verbramt/ beleget/ Brámowány/ Brzeżyſty.

Fimus, g.m. & Fīmŭm, i, g. neut. Miſt/ Dreck/ Gnoy/ Łáyno. *Pinguis, immundus, tenax, abjectus liquidus, putris.* Fīmētŭm, ti, g.n. Miſtgrub/oder Miſthauff/Gnoiewiſko.

Fīndō, dis fidi, fiſſum, findĕrĕ, ſpalten / Rozſzczepiáć. Fīſſĭlĭs, le, ſpältig/ oder leicht zu ſpalten/Łupny Fīſſŭs, a, um, geſpalten Rozpádły/ Roſzczepiony Fiſſus, us, g.m. & Fīſſum, i, g.n. eine Spalt/Roſpádlińá. Fīſſūră, æ, g.f. idem. Fīſſĭō, onis, g.f. Spaltung/Roſpádlińá/ Spáká/

ká/Rozszczépiánie. Bĭfidūs,a,um, in zwey Theil gespalten/Rozdwoiony. Bĭfidātūs,a,um, idem. Quadrĭfidūs,a,um, vierspaltig/ Czworoszczepny. Dĭffindō,dis,fidi,fiſum,dĭffindĕrĕ, zerspalten/ Rozszczepiáć. Item, verlängern/ Odkłádáć. ut: Diffindere diem, den Tag auffziehen/ Dzień ztráwić márnie. Diffiſus,a,um, zerspalten/ Roszczepiony. Alij Diffiſſus. Profindere, erstlich auffbrechen/ Wprzod rozszczepić.

Fĭngō,gis, finxi, fictum, fingĕrĕ, eine Gestalt geben/ auß Leymen etwas schaffen/ Formowáć co/ Z gliny co robić. Item, erdichten/ Zmyśláć. Fĭctūs,a,um, erdacht/gestaltet/ Zmyślony/Formowány/Ryty. Religio ficta, ein falscher Gottesdienst/ Zmyślone nabożeństwo. Fĭctē, adver. fälschlich/ Zmyślnie. Fĭgmentūm,ti,g.n. ein Gedicht/ Fantasey/ Wymyśl/ Zmyślenie. Fĭctōr, oris,g.m. ein Hafenmacher/ Bildgraber/ Zmyślácz/ Formierz/ Sznicerz. Fĭctrīx,īcis,g.f. ein Hafenmacherin/ Zmyśláczká/ Formierká. Fĭgŭlūs,li, ein Hafner/ Töpffer/ Gárncarz. Fĭgŭlīnă,æ,g.f. ein Hafners Werckstatt/ seu, quod magis à doctis usurpatur per syncopen, Fĭglīnă, Hafner Werck/ Kunst zu hafnen/ Gárnczárski, ábo formierski wárſztát/kunſzt. Fĭglīnum,ni,g.n. idem. Fĭglīnūs,a,um, ut: Creta figlina, Erde die die Hafner brauchen/ Ziemiá / gliná gárnczárska. Fĭgŭlārĭs,re. ut: Rota figularis, eines Hafners Rad/ Koło gárnczárskie. Fĭctĭlĭs,le, auß Leymen gemacht/ Gliniány. Fictile,is, substant.g.n. Irdin/ Gárnczárská robotá. Fĭgūră,æ,g.f. eine Figur/ Gestalt/ Kſztált/ Postáć. Fĭgūrō,as,are, gestalten/ Gestalt und Form geben/ Formowáć/ Łáć obrázy. Fĭgūrātūs,a,um, geformiert/ gestaltet/ Zámieniony/ Formowány. Fĭgūrātĭō, g.f. Gestaltung/ Formowánie. Cōnfigūrō,as avi, atum, cōnfigūrārĕ, gleich gestalten/ Przypodobywáć co. Præfigūrō,as,are, durch ein Gestalt vorzeigen/ Przeznáczám. Præfigūrātūs,a,um, vorgestalter/ Przeznáczony. Trānsfigūrō,as,are in ein ander Gestalt verändern/ Przekſztáłtowáć. Trānsfigūrātĭō, onis,g.f. Veränderung in ein ander Gestalt/ Przekſztáłtowánie. Fĭctĭō, onis,g.f. idem quod figmentum. Affingō, gis, finxi, fictum, āffingĕrĕ, zusetzen/ zumuthen/ zudichten/ Przydáć co. Affictūs, & Affictītĭūs, a, um, beygethan/ herzugethan/ Przydátny. Cōnfingĕrĕ, zusammen setzen/ erdichten/ Złożyć co zmyślić. Defingere, andere Gestalt machen/ Drugie podobieństwo formowáć. Dĭffingō,is, diffingere, zerbrechen und anderer Gestalt machen/ Odmieniáć/ Przerabiáć/ Przekowáć. Effingō, is, finxi, fictum, effingere, abmahlen/ gleich gestalten/ Wymálowáć/ Wyráźić. Effictĭō, onis, g.f. ein außgedruckte klare Gestalt/ oder Dichtung/ Wyrażánie. Effictūs,a,um, außgedruckt/ angezeigt/ Wyrázony. Effigies, vide sup. Rĕfingō,is, rĕfingĕrĕ, wiederumb erschaffen/ gestalten/ Przerabiáć/ Znowu formowáć.

Fīnĭs,is,g.m. vel f. in ablat. fine & fini, sæpius tamen per e, das Ende/ Koniec. Fīnēs, Fīnĭūm, plur. tant. eine Grentze/ die Mercke und Pfäl der Felder/ Gránicá. Fīnĭō,is, Fīnīvī, Fīnītūm, Fīnīrĕ, enden/ Kończyć. Fīnītūs,a,um, particip. geendet/ Zkończony. Fīnītē adverb. endlich/ durch Mittel und Maß/ mit Mahmen/ Kończac/ Pomiernie. Fīnītĭō,g.f. idem quod Definitio, Entscheidung/ Opisánie/ Gránicżenie. Fīnītōr, oris g.m. ein Außmesser/ Landmesser/ Entscheider/ Dokończyćiel/ Okresićiel/ Gránicznik. Fīnĭtĭmūs, a,um, anstossend/ Nachbawr/ Pográniczny. Fīnītīvūs,a,um, idem quod Definitivus, genugsam außgedruckt/ entschieden/ Okreſzáiacy. Affinĭs, is,g.m. ein Schwager/ Szwágier. Affinēs, pl. nu. Anstösser/ deren Güter an einander stossen/ Przyległy/ Pográniczni. Affinis per metaph. dicitur alicuius rei particeps, & quasi coniunctus ei: jungitur autem genitivo, vel dativo, zugehörig/ theilhafftig/ Náleżacy do czego/ Vczesnik. Affinĭtās,atis,g.f. Schwägerschafft/ Gesipschafft/ Powinnowáctwo z małżeństwá / Szwágierstwo. Cōnfinĭs, & hoc cōnfinĕ, anstossend/ angrentzend/ Pográniczny. per metaph. gleichförmig/ Podobny. Cōnfinĕ,is, substant.g.n. idem quod Cōnfinĭūm,ij,g.n. eine Zusammenstossung/ Anstoß/ Gránicá/ Pogránicże. Dēfinĭō, finis, finivi, nitum, dēfinīrĕ, ein Ziel setzen/ außsprechen/ die Eygenschafft erklären/ Stánowić/ Opisowáć/ Náznáczyć. Diffinire, idem. Definitio, & Dĭffinītĭō,onis,g.f. ein Entscheidung/ Erklärung eines Dings/ Opisánie/ Okreſzenie/ Wyrażenie. Dēfinītē, adver. außtrücklich/ Wyráźnie/ Okreśnie. Dēfinītīvūs,a,um, idem quod Finitivus. Indēfinītīvūs, & Indefinitus, a, um, unendlich/ unaufflösig/ Nieokreſzony/ Niezmierny. Infinītūs,a,um, unendlich/ Nieskończony. Infinītē, unendlich/ ohn auffhören/ Bez końcá/ Nieokreś-

kresnie. Infinitō, ablat. vice adverbij, vnermäßlich/ Bez miáry. Infinitās, atis, & Infinitiō, onis, g.f. Vnendlichkeit/ Nieskończenie/ Nieokreßenie. Infinitīvus, à Grammaticis fictum, ut Infinitivus modus, qui nec personis nec numeris finitur.

Fiō, Fis, factus sum, Fieri, gemacht werden/ Stáć się. ut: Aliquid cibi fiet, es wird ein Essen zugerichtet/ Będzie co do jedzenia. Fieri quoque significat, geacht werden/ Być w poważnosći. Item, Nonnunquam fit, es begibt sich etwan/ Przytrafia się/ Bywa czásem. Cōnfiō, cōnfieri, gemacht vnd zu wegen gebracht werden/ Zstáć się/ Zrobić co. Dēfit, impers. pro Deest, non nisi in aliquot tertijs personis reperitur, es gebricht/ es mangelt/ Niedostáje. Dēfiōculus, li, g.m. einer der nur ein Aug hat/ Jednooki. Effiō, is, effieri, pro Perfici. Exfiō, is, ire, pro Purgare Veteres dixerunt. Exfitus, ūs, pro Purgatione, vel Purgamento. Infit, defectivum verbum, pro Incipit, vel Inquit usurpatur. Sūffiō, Sūffis, Sūffivī, Suffitum, Sūffire, beräuchern/ vnterräuchern/ podkurzáć/ Kádzić. Sūffitus, a, um, particip. beräuchert/ Kádzenie. Suffitus, us, g.m. Sūffitiō, onis, g.f. Sūffimen, inis, & Sūffimentum, ti, g.n. ein Räuchwerck/ Kádzidło. Sūffitor, oris, g.m. ein Vnterräucher/ Kádźićiel. Superfit, pro Superest, es bleibt über/ Zbywa co.

Fīrmō, as, avi, atum, Fīrmāre, befestigen/ stärcken/ versichern/ bestättigen/ Vtwierdzáć/ Zmocnić. Fīrmātus, a, um, particip. bestättiget/ Vtwierdzony. Fīrmāmentum, ti, Veste/ Stärcke/ Grundfeste/ Moc/ Grund/ Podstáwek. Item, das Firmament des Himmels/ Rozpostárćie niebieskie. Fīrmāmen, inis, g.n. idem. Fīrmātor, oris, g.m. ein Bestättiger des Friedens/ Potwierdźićiel pokoiu. Fīrmus, a, um, beständig/ fest/ steiff/ Mocny/ Stáły/ Trwáły. Fīrmitās, atis & Fīrmitūdō, dinis, g.f. Standhafftigkeit/ Bestand/ Moc/ Stáłość. Fīrme, & Fīrmiter, adv. festiglich/ steiff/ wol bewahrt/ Mocno/ Stále. Affirmō, as, are, für gewiß sagen/ beständiglich reden/ Twierdźić/ Vtwierdźić. Affirmātiō, onis, g.f. ein Vergewissung/ beständige Bezeugung/ Twierdzenie. Affirmāte, adver. sicherlich/ Mocno/ Zápewne. Affirmātive, idem. Confirmare, bestättigen/ befestigen/ Zmocnić/ Vtwierdźić. Item, für gewiß sagen/ Twierdźić/ Vpewniáć. Confirmare se dicuntur, qui ex morbo convaluerunt, sich wiederumb erholen/ Pokrzepiáć się. Cōnfirmātor, oris, g.m. ein Vertröster/ Bestättiger/ Potwierdźićiel. Cōnfirmātiō, onis, g.f. ein Bestättigung/ Potwierdzenie. Cōnfirmitās, atis g.f. eine Versicherung/ Standhafftigkeit/ Stáłość. Plaut. Infirmō, as, are, schwächen/ Krafft entziehen/ Molić/ Słábić/ Nárußáć. Infirmārī, pro ægrotum esse, in Bibl. Infirmātiō, onis, ge. fœm. Schwächung/ Watlenie/ Osłabiánie. Infirmus a, um, schwach/ Krafftloß/ Chory/ Słáby. Infirmitās, atis, g.f. Schwachheit/ Słábość/ Niepotegá. Infirmiter, & Infirme adverb. schwächlich/ Słábo. Offirmō, as, are, vel obfirmare, widerhalten/ widersetzen/ Vpieráć się/ Vsádźić się. Obfirmātus, a, um, nomen particip. Hartnäckiger/ Widerspenstiger/ Vporny. Obfirmāte, adv. widerspenstig/ hartnäckig/ Vpornie.

Fiscus, ci, g.m. das Einkommen eines Fürsten von seinem Eygenthumb/ Skárb krolewski/ mieysce gdźie chowáią. Fiscālis, le, das zu dem Fürstenschatz gehört/ Skárbowy. Item, Fiscus, ein Korb oder Mandel/ Koßyk/ Cedźiworek. Fiscina, æ, g.f. idem. Fiscella, æ, dimin. *Juncea, fragilis, contexta cannis.* Item, Fiscella, & Fiscellum, li, g.n. ein Maulkorb/ Koßyk. Cōnfiscō, as, are, ein Gut so dem Fürsten verfallen einziehen/ Konfiszkowáć dobrá czyie. Confiscare etiam ad homines relatum, non solum ad rem, eines Leib einem Herrn verfallen/ erkennen/ Ná ćiele kogo zátráćić.

Fison, vide Phison.

Fistūca, æ, g.f. ein Schlegel oder schweres Holtz damit man Pfäl in die Erden treibet/ Bábá/ to jest/ náczynie do ubiánia pálow. Fistūcō, as, are, mit einem Schlegel eintreiben/ Vbiiáć. Fistūcātus, a, um, das mit einem Schlegel eingetrieben ist/ Vbity/ Wbity. Fistūcātiō, onis, g.f. ein Fundament von Pfälen/ so man viel Pfäl in sümpffige Gründe einschlägt/ Vbiiánie/ Fundáment z pálow Vbity ná trzesáwisku. aliàs Palatio.

Fistula, æ, g. f. eine Pfeiffe oder Fleuthe/ Piszczałká/ Fistułá. *Arguta, rustica, dulcis, suavis, cava pastoralis, pastoria, canora, rauca.* Item, ein Rohr/ ein holl Canel/ Rurá wodná. Item, ein zeitig Geschwär/ Wrzod otwárty/ bárzo rozjądły. Fistula spiritualis, die Athem-Ader am Halß/ Oddechowá żyłá. Fistula cibalis, die Speise-straß/ Rurá/ ktorą potráwy przechodzą. Fistulō, as,

as,are, pfeiffen/ voll Löcher werden/ Dziurawieć. Fistulator,oris,g.m.ein Pfeiffer/Trebacz/Surmacz.Fistulosus,a,um,gelöchert/ das voll Löcher ist/Dziurkowáty.

Flabrum,bri,g.n.vel Flabra,orum, plu.num. tant. ut alij volunt, ein Wädel/ Blast/ Wind/ Wiátr/Powiewánie/Dećie/ Ogankă. *Lene, tenue, animosum, ventosum, procax, decorum.* Flabellum,li,dim.Flabellifer, fera, ferum,der einen Wädel trägt / Ktory oganke ábo wáchlarz nośi. Flabellum seditionis, per metaphor. Anstifftung zur Auffruhr / Pobudká do rozruchu

Flacceo,es, flaccui, flaccere, & Flaccesco,is, flaccui, flaccescere, verwelcken/schwach vnd welck werden gleich wie die Blumen/ Słábieć/ Miekczeć/Wiednać. Oratio flaccescit, metaph. Erligen/ erkalten/ Krafft verlieren/ Vstała/ Osłábiáłá. Flaccidus, & Flaccus, a, um, welck/ Obwisły. Flaccidæ aures, hangende Ohren / Obwisłe uszy. Flaccum, id est, Detritum, verschlissen/abgestossen/Zmiekczone/Zgniecione. Flacco habere, id est, Ad terendum habere. Deflacco,as,are,abschleissen/Zmiekczyć/Zgnieść.

Flaces, flacium, vide Fracco. Flagellum, vide Flagrum.

Flagitium, tij, g. n. ein gros Laster/Missethat/ Grzech wielki/Sprosność/Niecnotá. *Detestabile, inauditum, improbum, insolens.* Flagitiosus, a,um,Bübisch/ voll Schelmerey/ Sprosny/Psotliwy/Niecnotliwy. Flagitiose, adve. schändlich/lästerlich/ Psotliwie/ Niecnotliwie.

Flagito,as, are, Einen vmb etwas bitten/ anligen/ Prośić/Nálegáć. Flagitator, oris, g.masc. ein überlegner Bitter/ Wyćiegacz. Conflagito, as, are,zusammen vnd fast bitten/Pospołu/ábo/ bárzo prośić. Efflagito, as, are , mit Geschrey fast bitten / Zadáć/ z krzykiem prośić. Efflagitatio, onis, g. f. & Efflagitatus,us, g.m. ein ernstliche Bitt/ Wyćiagánie/Zadánie. Efflagitatus, a,um, erbeten / Wyćiagniony/ Wyproszony. Reflagito,as,are, ohn vnterlaß wiederumb begehren/ Vpominać sie.

Flagrum, gri, g. n. ein Ruth/ ein Büschlin Ruthen/oder ein Geissel/ Rozgá/Bicz. *Durum, rigidum.* Flagrio, onis,g.m. ein böß Bub/den man allzeit schlagen vnd geisseln muß/ Smagániec. Flagratores, genus hominum (ut Festus inquit) quod mercede flagris cædebatur,. Flagellum, li, g.n. die Zweig an den ästen/Rozgá/Gałąź,Item, ein Geissel/ Bicz. *Sangvineum, prolixum, horribile, cruentum, durum, atrox, rigidum.* Flagello, as, are, schlagen / oder mit Ruthen hawen/Bić/ Biczowáć. Flagellare perticis frumentum. Dröschen/ Młoćić.

Flagro,as,avi,atum,flagrare, brennen/Páłáć/ Gorzeć. Amore flagrare,von Lieb brennen/Páłáć miłośćia. Flagrans,antis,particip. sive nomen ex particip. Brennend/Inbrünstig/Goracy/ Páłáiacy. Flagrantia, æ, g. f. Brunst/ Zápalenie/ Gorliwość. Flagranter, adverb. Inbrünstiglich/ Chćiwie/Goraco/ Zápálczywie. Conflagro,as,are, gantz fewrig seyn/verbrennen/ Zápalić sie/ Zgorzeć. Deflagrare, ferè idem. Deflagratio, onis, g. f. Brunst/ Zgorzenie.

Flamma, æ, g. f. Flamm / Płomień. *Tremula, crepitans, corusca, vaga, celer, calida, ignea, volans, rapida, vorax, agilis, ignivoma, atrox.* Flamma aliquando periculum significat, Gefahr/ Niebespieczeństwo. Flammula, æ, dim. Flammeus, a,um, Fewrig/ Płomienisty. Flammivomus, id est, flammas evomens, Fewrspeyendt/ Płomień wybucháiacy. Flammeum, ei, g. n. ein gelb Schleyer/ so die Bräut vorzeiten trugen/ Zołty rabek/Przykryćie Pániey młodey.Flammeolum, li, g. n. dimin. Flammearius, g. masc. Einer der solche gelbe Tüchlein verkauffte/Ktory tákie przykryćie przedawa. Flammeolus, a, um , Roth gleich einer Flamm/ żołtoczerwony. Flammigena, quasi è flamma genitus. Flammo, as, are , flammen/ Flamm geben/ Płomień wydawáć.Flammatus,a,um,Roth/gleich ein Fewr/ Płomienisty/Zołtoczerwony. Flammatus Jupiter, hoc est , flammam dextra manu tenens pro sceptro , der ein Flamm oder Fackel in seiner Hand trägt / Płomień ábo pochodnia w rece trzymáiacy. Flammifer, vel , Flammiger, ra, rum,Flammentragende/Płomienisty/Płomień niosący. Flammescere,pro Exardescere. Flammigerare, Flammen außwerffen/ Płomień wydáć. Inflammo, as, are, anzünden/ anhitzen/ Zápaláć/Zách ecáć. Inflammatio,onis, g.fœ. Entzündung/ Zápalánie.

Flatus, vide, Flo.

Flavus,a,um,Gelb/Zołty. Flaveo,es, flavere, & Flavesco, scis, flavescere, Gelb werden / Zołćieć. Subflavus,a,um, ein wenig gelb/Zołtáwy.

Flecto, is, flexi, flexum, flectere, biegen/

Nágiąć/ Náktonić. Flēxūs, a, um, partic. sive nomen ex participio, gebogen / Náchylony/ Zákrzywiony. Flexus, us, g. m. Biegung/ Abwendung/ Náchylenie/ Zginánie. Flēxūrā, æ, g. fœ. idem. Flexus suffraginum, Kniebiegung/ Przegub w nogách. Flexus & artes in actione, Ränck/ Jest orátorski. Flexipeda hædera, quam Vergilius errantem vocat. Flēxĭpēs, qui flexos pedes habet. Flēxō, is, flexi, flexum, flexere, pro flectere. Flēxĭō, onis, gen. fœm. Biegung/ Náchylánie. Flēxĭbĭlĭs, & flēxĭlĭs, le, das sich gern biegen läst/ Gibki/ Powolny. Flēxŭōsŭs, a, um, Krumb / das sich hin und her biegen läst/ Krzywy/ Krecący się. Flēxŭōsē, adv. Krumb mit Räncken/ Krzywo. Flexanima oratio, mächtig die Hertzen zu überwinden/ Námowna orácya/ mowá do skłonienia umysłu ludzkiego sposobna. Flēxĭlŏqvŭs, a, um, der allerley verworrene Reden führt/ Wykretarz. Cīrcūmflēctō, is, cīrcūmflēctĕrĕ, umbbiegen/ umbgeben/ Záwracáć/ Obgiąć. Circumflexus, a, um, umbgebogen/ Obgięty/ Obwiedziony. Dēflēctō, is, exi, xum, dēflēctĕrĕ, auff ein Orth biegen/ metaphro. abwenden / Ustępowáć/ Skłániáć się/ Náginàć/ Odwrácáć. Dēflēxŭs, a, um, par. abgewendt/ Nágięty/ Náktoniony. Dēflēxŭs, us, g. m. Abweg/ Abweichung/ Náchylánie/ Wyboczenie. Indeflexus, a, um, ungebogen/ Nienáchylony. Inflecto, idem quod Flecto. Inflēxĭō, onis, g. fœ. Biegung/ Náchylánie/ Przeginánie. Inflēxŭs, a, um. Gebogen oder krumb/ Náchylony/ Zákrzywiony. Inflēxĭbĭlĭs, le, unbeugig/ Niegibki. Offlectere, wenden oder umbwenden/ Kierowáć. Rēflēctō, is reflectere, widerumb biegen/ metaph. einen von seinem Fürnehmen abschrecken/ Odginàć/ Obáczyć się. Rozmyślić się.

Flegeton, vid Phlegeton. Flegma, v. Phlegma.

Flēgmĕn, ĭnĭs, gen. neut. ein Entzündung/ Ociekłość.

Flĕō, fles, flevi, fletum, flērĕ, weynen/ Płákáć. Flētūr, imperf. man weynet/ Płácza. Flētŭs, a, um, beweynt/ Opłákány. Flētŭs, us, g. m. das weynen/ Płácz. Flēbĭlĭs, le, beweynlich/ das zu beweynen ist/ Płáczliwy/ Záłosny. Flēbĭlĭtĕr, adv. mit weynen / Płáczliwie/ Záłośnie. Dēflĕō, dēflērĕ, beweynē/ Opłákáć. Dēflētŭs, a, um, beweynt/ Opłákány. Efflĕō, ēfflērĕ, Efflere oculos, die Augen außweynen/ Wypłákáć oczy.

Flīgō, is, flixi, flictum, flīgĕre, non in usu, sed composita: Afflīgō, is, flixi, flictum, āfflīgĕre, zu Boden werffen/ niederschlagen/ Obálić/ Uderzyć o ziemię. metaph. Casteyen/ peinigen/ Ućiskáć/ Trapić. Afflīctŭs, a, um, particip. betrübt/ gepeiniget/ Ućiśniony/ Utrápiony. Afflīctē, adver. Elendiglich/ Z utrapieniem. Afflīctĭō, onis, g. fœ. Trübsal/ Utrapienie/ Ućisk. Afflīctō, as are, fast oder embsig betrüben/ Bárzo ábo często trapić. Afflīctātĭō, onis, g. fœ. grosse Pein/ Wielki ućisk. Afflīctŏr, oris, g. masc. ein Peiniger/ Trapićiel. Afflīctŭs, ūs, g. m. Peinigung/ Trübsal/ Ućisk/ Trapienie. Cōnflīgĕrĕ, zusammen schlagen/ Potykáć się. Cōnflīctō, as, are, & Cōnflīctŏr, aris, ari, frequent. hefftig streiten/ Rospieráć się/ Biedźić się. Cōnflīctātŭs, a, um, ut: Conflictatus gravi morbo, mit grosser Kranckheit angefochten/ Bárzo y długo chorujący. Cōnflīctātĭō, onis, g. f. & Conflīctŭs, us, g. m. das offt zusammenstossen/ zusammenschlagen/ ein Streit/ Potyczká/ Śćieránie się. Cōnflīctĭō, onis, g. f. idem. Effligere, außschwingen/ Porázić, idem quod affligo. Efflīctĭm, adverb. hefftig/ fewriglich/ Uprzeymie. Infligere, hinein schlagen/ Uderzyć. Prōflīgō, as, are, vertreiben/ zur Erden werffen/ Porázić/ Zbić/ Obálić. Prōflīgātŭs, a, um, particip. sive nomen ex participio, zerstört/ hinweg getrieben/ Strácony/ Zbity/ Upádły. Profligati homines, verdorbene unnütze Leute/ Niecnotliwi ludźie. Prōflīgātŏr, oris, g. m. ein Verschlemmer/ Utrátnik. Item, Profligare, vollenden/ zu End bringen/ Dokończyć. Profligo, is, prōflīgĕre, verhergen/ Pustoszyć/ Rozprászáć. Flīctŭs, ūs, ein Streich/ Uderzenie.

Flō, flas, flavi, flatum, flārĕ, blasen/ Dmucháć/ Wiać. Item, Metall zerlassen/ Kruszce stápiáć. Flātŭs, us, g. m. Blaast/ Blasung/ Wiátr/ Powiewánie. *madidus, rapidus, ventosus, acer, aërius, acutus, multivagus, sonorus.* Flābĭlĭs, le, Lufftig/ Powiewny. Flāmĕn, ĭnĭs, g. n. idem quod Flatus. Flamen, g. m. Flamines dicebantur Sacerdotes Gentilium, à filo, quo utebantur in capite, à quo dicebantur Flamines, quasi Filamines. Flāmĭnĭŭm, ij, g. n. pro ipso Sacerdotio. Item, ein hauptüchlein so die Römische Weiber trugen/ Nagłowne przykryćie białychgłow w Rzymie. Flāmĭnĭă, æ, g. fœ. Flaminia domus. Flāmĭnĭŭs, ij, g. m.

g. masc. Flaminum præminister. Flāmĭnĭcă, des Flaminis Haußfraw/Zoná kápláná pogáńskie-go/Flamen náзwánego. Adflō,as,adflavi,adflatum, ădflārĕ. anhauchen/anblasen/ Przywiewáć/Przydymáć. Adflātŭs,ūs,g.m. ein Anhauchung/ Nátchnienie/ Powiewánie. Conflare, zusammenblasen/Zwiewáć. Item, Metall giessen/ schmieden/Zlewáć kruszec/ábo złotowáć. Conflare æs alienum, Schulden machen/ Zádłużyć sie/Cōnflātŏr, oris, g. m. ein Giesser/Schmitzer/ Mincarz. Cōnflātōrĭum, ij, g. n. ein Gießtigel/ Piec hutárski/ kowálski. Cōnflātūră, æ, das giessen oder schmeltzen der Metall/ Zlewánie kruszcow. Deflare, abblasen/Odmuchnáć/Zdmuchnáć. Difflare, zerblasen/von einand/ Rozdmuchnáć. Inflare, einblasen/auffblasen/Nádymáć/ Opuszyć. Inflātŭs, ūs, g.m. das Einblasen/Nádęcie/Nátchnienie. Inflatus divinus, Göttlich eingeben / Nátchnienie Boskie. Inflātĭō, onis, g. f. Auffblehung/Geschwulst/ Nádecie. Perflāre, durchblasen/Przewiewáć. Pērflātŭs, us, grosse Windbläst / Przewiewánie. Pērflābĭlĭs, le, durchblaßlich Wiátrom otworzysty/Przewiewny. Proflare, mit blasen schmeltzen/Wydymáć/ Wydmuchnáć. Proflare iras, vor Zorn blasen/ Oddać gębę od gniewu/Sapáć. Prōflātŭs, ūs, g. m. Blaast / Powiewánie/ Dęcie. Rĕflārĕ, entgegen blasen/ wiederumb wehen/ Oddymáć/ Odwiewáć. Rĕflātŭs, ūs, g. masc. Gegenwind/ Przećiwny wiátr. Sufflare, vnterblasen/anblasen/Poddymáć/Podwiewáć. Sūfflātĭō, & Sūfflātŭs, ūs, g. m. Blast/ Nádęcie/ Poddymánie. Sūfflātōrĭum, ii, g. n. ein Blaßbalg vnd dergleichen/ Miech. sed barbarè, ut: Sufflatoria fistula, ein Blaßrohr/Vögel damit zu schiessen/Kurá do strzelánia. Sūfflāmĕn, inis, g. neut. ein Radtsperre od Holtz/damit man die Räder auffhaltet/dz sie nicht zu sehr ablauffen/Hámulec. Sūfflāmĭnō, as, are, die Räder auffhalten / damit sie nicht zu sehr lauffen / Hámowáć woz. Insufflo idem quod Sufflo.

Flōccī, orum, g. m. plu. nu. tant. Flocken von Wolle/ Kosm od welny. Flōccŭlŭs li, g. masc. dimin. Flōccĭfăcĭō, facis, feci, factum, flōccĭfăcĕrĕ, & Flōccĭpēndĕrĕ, nicht achten/nicht mehr achten dann ein Flock/ Gárdźić/ Lekcewáżyć. Defloccati senes dicuntur, qui florem virium deposuere.

Flōs, flōrĭs, g. m. ein Blum/ Blüthe/ Kwiát. *Rutilus, lætus, odoratus, svavis, dulcis, æstivus, odorus, odorifer, olens.* Flos juventæ, das blüende Alter/ Item, Außerlesene Jugend/Młodźieństwo. Item, Grono młodźi. Flōscŭlŭs, li, dim. Flōrĕŭs, a, um, was von Blumen ist/ Kwiatkowy. Flōrĭŭs, a, um, blüend/ voll Blüth oder Blumen/ Kwiatczysty. Flōrĕō, es, flōrŭī, flōrērĕ, & Flōrēscō, escis, flōrēscĕre, blüen/ Kwitnąć. Item, berühmt seyn/Pomnażáć śię/Płużyć/Słynąć. Flōrēns, entis, blüend / der in seinem besten Wolstand ist / Kwitnący. Flōrĭfer, fera, ferum, pro flores ferens. Floriger, idem. Flōrĭlĕgŭs, a, um, der Blumen samblet / Kwiatki zbiery. Flōrŭlēntŭs, a, um, pro floridus. Flōră, æ, Meretrix fuit ditissima, quæ Romanum populum constituit hæredem. Capitur etiam pro Dea florum, *jocosa, rustica, odora, delicata, lacticina, pulcra, decens, Zephyritis.* Flōrālĭă, orum, plu. nu. g. n. & Ludi florales, ein Fest derselben Göttin zu Ehren/ darinn alle schandbare Vnzucht geübet ward/ Swieto u pogan Bogiuiey kwiećia / ná ktore wszelka niecżystość śię odpráwowáłá. Flōrĭdārĕ, idem quod florere. Dēflōrĕō, es, dēflōrērĕ, & Dēflōrēō, scis, dēflōrēscĕrĕ, verblüen/ Niszczeć/Kwiát gubić. Item, blüen/ Kwitnąć. Dēflōrēscēns, entis, partic. verblühende/ vergehende/Niszczejący/Kwiát gubiący. Effloreo, es, efflorere, fast blüen / Wykwitnąć. Effloresco, scis, efflorescere, fast anfahen zu blühen/ Rozwić śię/Rozkwitnąć. Præfloreo, es, præflorere, vor andern blühen Pierwey niż drugi kwitnąć. Rĕflōrĕō, es, rĕflōrērĕ, wiederumb blüen/Znowu wykwitnąć. Reflorescere, wieder anheben zu blühen / Znowu począć kwieć. Superflorescere, auff der Frucht blüen / wie man an den Kürbsen sihet / Wzwyż owocu rozkwitnąć. Flōrō, as, are, blüend machen/Czynić żeby co kwitnęło. Dēflōrō, as, are, Blumen abreissen/ Kwiat oderwáć. Item, schänden vnd verderben/ Vszkodźić/ Zepsowáć.

Flūctŭs, ūs, g. masc. ein Wasserwälle/ Wał ná wodźie. *Tumidus, spumans, procellosus, trux, patulus, sonorus, rapidus, multivagus, fremens, profundus.* metaph. Betrübnuß/ Nieszczęśćie/ Frásunek. Flūctŭōsŭs, a, um, vngestümig/Niespokojny. Flūctĭvăgŭs, a, um, das über die See oder Gewäll schwimmet/ Welnisty. Fluctifragus, a,

um,

um, das Wällen zerschlägt/ Weknokomny. Flūctŭō, as, are, Wällen werffen/ hin vnd her schwencken/ schwimmen / Chwiać sie / Chelbáć sie/ Rzucánym być od wáłow tám y sám. Item, per metaphor. zweifflen/ betrübt seyn/ Wątpić/ Frásowáć sie. Flūctŭāns, antis, partic. schwanckend/ zweifflend/ Chełbáiący sie/ Wątpiący. Flūctŭātŭs, a, um, von der Fluth gefuhrt vnd getrieben/ Ktory był rzucány od wáłow. Flūctŭātĭō, onis, Schwebung auff dem Wasser/ Chełbánie/ Rzucánie od wáłow. Flūctŭātim- schwebend wie die Wellen/ Chełbáiąc sie ták wał ná wodzie. Item, Heffertiglich/ Pysznie/ Nádęto. Cōnflūctŭŏr, aris, atus sum, ari, in grosser Noth seyn/ gleich als weñ man in stürmend See zwischen den Wellen fähret/ Chwiáć sie ná wodzie. Pērflūctŭārĕ, auffschweben oder fliessen/ Pływáć po wierzchu.

Flŭō, is, fluxi, fluxum, fluere, fliessen/ rinnen/ Ciec Płynąć. Itē, Flŭēns, entis, partic. fliessend/ Płynący. Flŭēntŭm, ti, g. n. pro Flumine. Flŭēntĭsŏnŭs, a, um, das vom anstossen des Wassers groß Geräusch macht/ Szumiący. Flūxŭs, a, um, Flüßig/ Cieczenie. Fluxa, dicimus, vnbestendige/ hinflüßige Sachen/ Niestáteczne/ Nietrwáłe. Vestimenta fluxa, schluderende Kleyder / Nietrwáłe száty. Fluxi, pl. n. dicuntur Libidinosi, Molles, geyle/ weiche Menschen/ Niestáteczni/ Wszeteczni ludzie. Flūxē, adverb. überflüßig/ Obficie. Flūxĭō, onis, g. fœ. ein Fluß/ Cieczenie. Flūxūrŭs, a, um, die dahin fallen werden/ Ktory ma ciec. Flūxūră, g. f. Libido, Mollities venerea. Flŭĭtō, as, are, frequen. embsich fliessen/ Pływáć po wierzchu/ Trzpiotáć sie. Flŭĭdŭs, a, um, hinflüßig/ zergenglich / Ciekący/ Rzadki. Flūmĕn, ĭnis, g. n. & Flŭvĭŭs, ij, g. m. ein Wasserfluß/ Rzeká. *Torrens, labens, sonorum, navigabile, turbidum, rigens, spumans, properans, profundum, amœnum, undans, sinuosum, canosum, tumens.* Flūmĭnōsŭs, a, um, das viel Flüsse hat/ Co wiele ma rzek w sobie. Flūmĭnĕŭs, a, um, Flŭvĭālĭs, & Flŭvĭātĭlĭs, le, fliessend/ Rzeczny. ut: Aqua fluminea, vel fluvialis, fliessend Wasser/ Rzeczna wodá. Piscis fluviatilis, Fisch aus fliessendem Wasser / Rzeczna rybá. Fluvĭātĭcŭs, a, um, idem quod Fluviatilis. Fluvĭātŭs, a, um, in fliessendem Wasser geweicht / Moczony w Rzeczney wodzie. Flŭŭs a, um, quasi Fluens, ut: Mellifluus, quasi melle fluens. Afflŭō, is, Affluxi, affluxum, āfflŭĕrĕ, hinfliessen/ zurinnen/ Przypłynąć. Itē, überflüßig seyn/ Obfitowáć. Hinc: Affluunt opes, vel opibus, fast reich/ Bogáci sa. Afflŭēns, entis, partic. zufallend/ zufliessend/ überflüßig versehen/ Obfity. Afflŭēntĕr, Afflŭēntĭŭs, āfflŭēntĭssĭmē, überflüßiglich/ Obficie. Afflŭēntĭă, æ, g. f. Vberfluß/ Zufluß/ Obfitość. Cōnflŭĕrĕ, zusammenfliessen/ zufliessen/ Zćiekáć sie. metaphor. zusammenlauffen / sich samblen/ Zbiegáć/ Zgromadzáć sie. Cōnflŭēns, entis, g. m. ein Orth da zwey Wasser zusammen lauffen/ Zbiegánie rzek. Cōnflūgēs, loca in quæ rivi diversi fluunt. Cōnflŭĕntĭă, æ, g. fœ. ein Zusammenfliessung/ zweyer od mehr Flüssen/ Item, die Stadt Coblentz / Miásto Confluencia ná zwáne. Cīrcūmflŭĕrĕ, vmbfliessen/ Obiewáć. metaph. pro Accurrere, undique, Allenthalben hinzulauffen/ Zewsząd sie zbiegáć. Item, pro Abundare. Cīrcūmflŭēns, entis, partic. herumb fliessend/ vmbgebend/ Oblewáiący/ Obtaczáiący. Cīrcūmflŭŭs, a, um, vmbrinnend/ Obtaczáiący. Cīrcūmflūxŭs, a, um, idem. Circumfluxus, us, ein zusammenlauffung/ Zgromadzánie sie. Dēflŭĕrĕ, hinabfliessen/ abfallen/ Zćiec/ Zpáść. ut: Defluunt capilli, das Haar fällt aus/ Opadáią Włosy z głowy. Hinc, Dēflūvĭŭm, ij, g. n. & Dēflūxŭs, ūs, g. masc. das außfallen des Haars/ Opadánie włosow. Dēflūxŭs, a, um, abfällig / außfällig / Opadáiący / Zpadáiący. Diffluere, zerfliessen/ zerschmeltzen/ Rozpływáć sie Item, in Vberfluß leben/ geylen/ Rozpływáć sie wrostkoszy. Dīfflŭēns, entis, particip. zerspreittet / zerfliessend / Rospływáiący sie. Effluere, hinauß fliessen / verrinnen / vergehen/ verschwinden/ Wyćiec/ Wypłynąć/ Wyniknąć. Efflŭĕt, per metaph. es wird außbrechen/ das ist/ ich werds nicht verschweigen/ Wylećito/ Wyćiecze. præteriit & effluxit, Es ist vergangen/ verlauffen / Minęło/ Juzprzeszło/ Zginęło. Efflŭēntĭă, æ, g. fœ. Außfluß/ Wyćiekánie. Efflŭvĭŭm, ij, g. n idem. Influere, & Subinfluere, hineinfliessen/ Wćiekáć/ Podćiekáć. Influens, hinein fliessend/ Wćiekáiący. Intērflŭō, is, īntērflŭĕre, darzwischen fliessen/ Wciekáć miedzy. Perfluere, durchrinnen / durchfliessen/ Przećiekáć. metaphor. Plenus rimarum sum, hac atque illuc perfluo, ich rinn allenthalben durch/ das ist/ ich verschweige nichts/ Dziuráwy iestem/ zewsząd prze-

przecićekam. Præfluo, is, præfluere, vorherfliessen/ Ciec mimo. Præterfluere, idem. metaph. Præterfluere finere, fahren lassen/ verachten/ Pußczáć mimo. Profluere, außrinnen/ Wyćiekáć. Prōflŭēns, entis, außrinnend/ Wyćiekáiący. Prōflŭēntĕr, adverb. reichlich/ überflüßiglich/ Obfićie. Prōflŭēntĭă, æ, g. f. Vberfluß/ Obfitość. Proflŭŭs, a, um, jmmerdar rinnend/ Ciekący. Prōflŭvĭŭm, ij, g. n. ein Fluß/ Cieczenie. ut: Profluvium alvi, Bauchfluß / Biegunká. Refluō, is, reflŭĕrĕ, wieder hinter sich fliessen/ Odćiekáć w zad. Reflŭŭs, a, um, das wieder umb hinder sich fleust/ Wzad ćiekacy. Rĕflūxŭs, der Abfluß vnd fallen des Wassers / Opadánie wody. Sŭpērflŭĕrĕ, überflüßig seyn/ przepełniáć Opływáć. Sŭpērflŭŭs, a, um, überflüßig/ Opływáiący. Sŭpērflŭĭtās, atis, g. f. Vberflüßigkeit/ Zbytek / Nádmiarz. Subterfluere, darunter fliessen/ Podćiekáć. Transfluere, durchrinnen/ durchfliessen/ Przećiekáć.

Flūtæ, arum, g. f. Anguillæ sive Murenæ dicebantur.

Fōcālĕ, is, g. n. substant. à Fauces, ein Halßband/ Kołnierz. Item, ein Eysen damit man das Haar krümmet/ Lentwáł.

Focaneus palmes, dicitur, qui ex fauce vitis, h. e. ex bifurco medius erumpit, ein Schoß so zwischen den Furchen d' Weinreben außscheust/ Látorośl śrzednia miedzy dwiemá gáłąźámi.

Fōcīllō, as, avi, atum, are, erquicken / Cieplo ko chowáć/ Pośiláć. compos. Rĕfōcīllō. as, are, idem. Rĕfōcīllātĭō, onis, g. f. Ergetzung/ Pokrzepiánie/ Pośilánie.

Fŏcŭs, ci, g. m. eine Herdtstatt / Ognisko. *Fumosus, calens, calidus, ardens, vaporifer, flammifer, ignivomus.* Fŏcŭlŭs, & Fŏcīllŭs, li, diminut. Focus paternus, das Väterliche Hauß/ Dom oyczysty. Fŏcārĭŭs, a, um, das zu dem Heerd gehört/ Do ogniská należący. Fŏcārĭă, æ, g. f. eine Köchin/ Kuchárká.

Fŏdĭō, fŏdĭs, fōdī, fossum, fŏdĕrĕ, graben/ Kopáć. Item, bekümmert machen / Wydrążáć/ Záfrásowáć. Fŏdārĕ, dixerunt Veteres. Fŏdĭcō, as, are, idem. Fŏdīnă, æ, g. f. ein Ertzgrube/ Doł kruszcowy. Aurifodina, ein Goldgrube / Doł gdźie złotá dobywáją. Argentifodina, ein Silbergrube/ Doł/ Przekopá gdźie śrebrá dobywáją. Fŏssă, æ, g. fœ. ein Grab oder Grube/ Doł/ Grob. *Præceps, subita, prærupta, hians, cava, concava, profunda, obscura.* Fŏssŭlă, æ, dimin. Fŏssŏr, oris, g. masc. ein Graber/ Grábarz. *Robustus.* Fŏssĭō, onis, g. f. das graben/ Kopánie. Fŏssūră, æ, g. f. idem. Fŏssĭtĭŭs, a, um, & Fŏssĭlĭs, le, das man auß der Erden grábt/ Kopány. Affodĭō, fŏdĭs, fodi, fossum, āffodĕrĕ, hinzu graben/ Przykopáć. Cōnfodĕrĕ, zergraben/ Zkopáć. Aliquem vulneribus confodere, einem viel Stich geben/ Pokłóć kogo. Circumfodere, vmbgraben Okopáć. Effodere, außgraben/ Wykopáć. Infodio, is, infodere, hinein graben/ Wkopáć. Infossus, a, um, eingegraben/ Wkopány. Perfodere, durchgraben/ durchstechen/ Przekopáć/ Przekłóć. Pĕrfossŭs, a, um, durchgraben/ durchstochen/ Przekopány/ Przekłoty. Rĕfodĕrĕ, wiederumb außgraben Znowu kopáć/ Odkopáć. Suffodere, vntergraben/ Podkopáć. Suffossus. a, um. Transfodere, durchgraben/ durchstechen/ Przekopáć/ Przekłóć.

Fœcūndŭs, a, um, fruchtbar / voll/ Płodny/ Pełny. Fœcūndĭtās, fruchtbar/ Völle/ Vberflüssigkeit/ płodność/ Zyzność. Pērfœcūndŭs, a, um, fast fruchtbar/ Bárzo płodny. Infœcundus, a, um, vnfruchtbar/ Niepłodny. Infœcūndĭtās, atis, g. f. Vnfruchtbarkeit/ Niepłodność. Fœcūndē adver. fruchtbarlich/ Vberflüssiglich/ Płodno/ Obfićie/ Fœcūndō, as, fœcūndārĕ, fruchtbar machen/ Zyznem czynić.

Fœcialis, vide Fecialis.

Fœdŭs, a, um, vnflättig / heßlich/ Sprośny/ Plugáwy. Fœdum exemplum, schändlich/ Brzydki przykład/ ßkodliwy. Fedum, Grimm/ vnmenschlich/ Plugáwa rzecz/ Okrutná. Fœdō as, are, verwüsten/ besudlen/ Szpećić/ Gwałćić/ Lżyć Item, zerreissen. Dēfœdō, as, are, idem. Fœdē, adverb. vnflättiglich/ Szpetnie/ Plugáwie. Fœdĭtās, atis, g. f. Wust/ Schande/ Vnflätigkeit/ Szpetność/ Sprosność. Fœdātŭs, a, um, particip. besudelt/ Vßpecony.

Fœdŭs, dĕrĭs, g. n. ein Bund/ Przymierze. *Sociale, jugale, concors, amicum, stabile, compositum, conjuratum.* Fœdus inire, einen Bund machen/ Przymierze uczynić Item, Fœdus pro Lege, ein Gesetz/ Práwo. Fœdifrăgŭs, a, um, Bundbrüchig/ Przymierzá gwałćiciel. Fœdĕrō, as, are, ein Bündnuß machen / Przymierze czynić sed obsol. Fœdĕrātŭs, a, um, verbunden/ Sprzymierzony. Fœdĕrātī, plu. nu. Bundgenossen/ Sprzymierzeni.

Fœlix,icis,g.omn. selig/ glückselig/ Szczesliwy. Item, gnädig/ günstig/ Łaskawy. Quidam scribunt Felix, per e simplex. Infœlix, vnselig/ vnfruchtbar/ Nieszczesliwy/ Niepłodny. Fœlicitas,atis,g.f. Glück/ Wolstand/ Szczescie/ Powodzenie. Fœlicitas terræ, Fruchtbarkeit/ Żyznosć. Fœlicitare, pro fœlicem reddere, obsol. Fœliciter, adverb. glücklich/ Szczesliwie. Infœliciter, vnglücklich/ Nieszczesliwie.

Fœmen, vide Femen.

Fœmina,æ,f. ein Weib/ Fraw/ Białagłowa. *Tenera, pulcra, candida, bella, callida, loquax, largiloqua, labilis, mobilis.* Fœmella,æ,g.f. dimin. Dicitur non solum de homine, verumetiam de brutis & plantis. Fœmininus, & Fœmineus,a,um, Weiblich/ Frawisch/ Białogłowski. Effœmino, as,are, Weibisch machen/ Niewiesciuchem czynić. Effœminatus,a,um, ein Verzagter/ Vntapffer/ Niewiesci. Effœminate, adverb. verzagt/ Niewiescie. Interfœmineum, ei,g.n. Apul. appellat genitalia muliebria.

Fœniculum,li,g.n. Fenchel/ Koprwłoski.

Fœnum,i,g.n. Hew/ Siano. *Pratense, autumnale, molle, asperum, rigens, rigidum, vile, herbosum.* Fœnile,is,g.n. Hewstall da man das Hew bewahrt/ Siennik/ Stodoła. Fœnifex,nifecis, & Fœnisecа,æ,g.com. ein Meher der das Graß abmehet/ Kosnik. Fœnisecium, alij Fœnisicium, g.n. die Zeit der Mehung/ Hewmachung/ Koszenie/ siekzenie. Fœnisicia,æ, & Fœnicularium,ij,g neut. idem, vel ut Cic. in fœnicularium, id est, in aciem ad exercitum, quando fœnum succiditur à militibus, fœniculariam facientibus. Fœnarius,a,um, das zu dem Hew gehört/ Sienny. ut: Falces fœnariæ, Graß-Sensen/ Kosa trawna.

Fœnum græcum, herba, Bockshorn/ Boża trawka.

Fœnus,oris,g.neut. die Frucht so das Erdreich bringt/ Owoc/ pożytek z ziemie. Item, Wucher/ Lichwa. *Avidum, cumulatum, occultum, fœcundum, copiosum.* Fœnusculum,li, dimin. Fœnero, as,are, auff Wucher geben/ auff Gewinn verleyhen/ Dać w płat/ Na lichwe pożyczyć. Fœneror, aris,ari, auff Wucher nehmen/ Na lichwe brać/ pożyczać. Fœnerator, oris, g.m. ein Wucherer/ Lichwiarz. *Avidus, lucripeta.* Fœneratio, onis,g. fœm. Wucher/ Lichwa/ Lichwy branie. Fœnerate, & Fœnerato, adverb. mit Wucher vnd Gewinn/ Z lichwa. Fœneratitius, & Fœneratorius,a,um, das zum Wucher gehört/ Lichwiarski. Fœneralia,orum,plu.nu.g.n. die Zeit darauff der Wucher fällig/ Czas ktorego sie w lichwe pieniadze daia y biorą. Fœnebris,bre,ut: Fænebres leges, Gesetz den wucher antreffend/ Lichwiarskie prawa.

Fœteo,es, fœtere, stincken/ Smierdzieć/ Fœtidus,a,um, stinckend/ Smierdzący. Fœtor, oris, g.m. Gestanck/ Smrod. *Pestifer, hircinus.* Fœtiditas,atis,g.f. idem.

Fœtus,us, g.m. die Frucht vnd junges eines jeden Thiers/ Owoc/ Płod. Fœtus,a,um, voller Jungen/ schwanger/ Obrodziły/ Brzemienna/ Kotna. Fœta,æ,g.f. Eine die ledig worden/ Ktora już porodziła quæ jam partu absoluta est. Fœtura,æ,g.f. die Tracht/ die Zeit darinn die Thier jhre Jungen tragen/ Płodzenie/ Noszenie w żywocie. Fœtuosus,a,um, vel fœtosus, das viel geboren/ Płodny/ Kotny/ Cielny. Fœto, & Fœtifico,as,are, gebähren/ Junge machen/ Rodzić/ Płodzić. Fœtificus,a,um, fruchtbar/ Płodny. Fœtifer, fera, ferum, das Frucht trägt/ Ktory owoc rodzi abo przynosi. Effœtus,a,um, das geboren hat/ schwach/ vnkräfftig/ Wyrodziły/ Co sie wyradza abo wylega. Effœte, adverb. schwächlich/ Niepoteżnie. Defœtus,a,um, idem. Superfœto, as, are, über eine empfangene Frucht die ander empfahen/ Kocić sie raz po raz/ Rodzić/ owoc przynosić jeden po drugim.

Foliatum,ti,g.n. genus unguenti.

Folium,ij,g.n. ein Blat/ es sey an Bäwmen oder Kräutern/ List drzew/ ziół/ Nać. *Molle, tenue, tenerum, crispum, mobile, caducum, agreste, odoratum, flexile, tremulum.* Item, ein Blat eines Buchs/ Karta papierowa. Foliaceus,a,um, von Blättern gemacht/ Liściany. Foliatus, & Foliosus,a,um, geblättert/ das viel Blätter hat/ blätterig/ Liścisty.

Follis,is,g.m. ein Blaßbalg/ ein auffgeblasener lederner Ball/ Miech. *Ventosus, reflatilis, cavus, tremens.* Folliculus,li, dimin. ein ledern Säcklein/ Mieszek/ Worek. Item, ein klein Hülßlein darin der Kern oder Samen eines jeden Dings ligt/ das Häutlein/ Skorka na owocach/ Łupina/ Strąk. Follicularе,is, g.n. pars remi folliculo tecta. Follico, as, are, ein Blaßbalg ziehen/ Dmuchać/ Poddymać miech. Follitus,a,um, id est, corio obvolutus, obsolet.

Fomentum & Fomes, vide Foveo.

Fōns, fontis, g.m. ein Brunn/ Stok/ Zrzodło. *Liquidus, muscosus, gelidus, putealis, amœnus, frigidus, dulcis, largifluus, vivus, fœcundus, præceps, lutosus, riguus.* Fōntĭcŭlŭs, li, dimin. Fōntānŭs, a, um, & Fōntālĭs, le, das vom Brunnen ist/ Zrzodlny/ Zdrotowy/ Stokowy. Fōntĭnālĭă, orum, g.n. plu. nu. sunt fontium sacra. Fontinalis porta, Romæ, quæ & Capena.

Foramen, vide Foro.

Fŏrās, adverb. ad locum, hinauß/ Ná dwor/ Precz z tąd. Fŏrĭs, adverb. de loco, vel in loco, darauß/ Ná dworze/ Z dworu. Fŏrīnsĕcŭs, adv. ausserhalb/ Z dworu/ Z wierzchu.

Fōrbĕă, æ, g.f. omne genus cibi, à Veteribus dicebatur, Provant/ Wszelki pokarm/ Zywność.

Fōrcēps, fōrcĭpĭs, g.m. & fœ. ein Zang/ Kleszcze. *Tenax, curva, denticulata, adunca, supina, habilis, cava, ahena.*

Fōrdă, æ, g.f. ein tragende Kuh/ Cielna krowá.

Fŏrĕm, Optat. modo, temp. præsenti, & præterito imperf. & Coniunct. modo, temp. præterito imperf. utinam, vel cum Forem, fores, foret. Et plural, Forent, id est, Essem, esses, esset. Infinitivo futuro, Fŏrĕ, id est, futurum esse. Cæteris caret, werden sollen/ Mieć być. Abfŏrĕ, mangeln/ nicht werden/ Niedostáwa czego/ Nie być. Adforĕ, zukůnfftig werden/ Przybyć. Cōnforĕ, zusammen werden/ geschehen/ Pospołu być Pospołu robić. Deforĕ, manglen werden/ Niedostawáć/ Niebyć. Prōforĕ, nutzen werden/ Pożytecznym być/ Przydáć się.

Forensis, vide Forum.

Fŏrēs, forium, plu. num. g.fœ. eine Thůr/ oder Pforte/ Drzwi/ Fortá. *Asperæ, robustæ, obseratæ, rigidæ, difficiles, validæ, celatæ, ferreæ, fortes.* Reperitur & in singulari Fŏrĭs, is. Fŏrĭcŭlă, æ, g.f. dimin. Vel etiam in plurali, foriculæ, arum. Fŏrĭcŭlŭs, Deus putabatur, forium præses.

Fōrfex, fĭcĭs, g.f. eine Scheer/ Nożyce. *Ferrea, acuta, avara.* Fōrfĭcŭlă, æ, diminut.

Fŏrī, orum, g.m. plu. nu. Gånge in den Schiffen/ Chodzenie ná okręcie. Item, der Rand am Bret-Spiel/ Pokład brzeżny u száchownice. Itē, Gaden/ oder Laden etwas zu verwahren/ Miejsce do schowánia czego. Fŏrŭlī, orum, ein Schrånclein darinn man Bůcher stellt/ Przegrodki w szkátule.

Fŏria, orum, vide Forica.

Fŏrĭcă, æ, g.f. ein gemein Scheißhauß/ Wychod. Fŏrĭō, is, ivi, forīrĕ, scheissen/ Plugáwić. Fŏrĭŏlŭs, li, der die dünne Scheisse hat/ Plugáwiec/ Smrod. Fŏrĭă, orum, plu. nu. g. neut. důnn Dreck/ Gnoy/ Łáyno.

Fōrmă, æ, g. fœm. eine Gestalt/ Form/ Schön/ Kształt/ Obraz/ Postáć/ Formá/ Twárzy Kształt. *Eximia, pulcra, superba, decens, generosa, egregia, honesta, preciosa, decora, venusta.* Fōrmŭlă, æ, diminut. ein kleine Gestalt/ Máła postáć/ Wizerunk. Item, eine Unterrichtung und Weise zu handlen/ Postepek práwny/ Umowá. Fōrmŭlārĭŭs, ij, g.m. einer der aller Håndel Practik und Processen hat und weiß/ Práktyk/ pisarz tych postepkow práwnych. Fōrmōsŭs, a, um, wol gestaltet/ Krásny/ Piekny. Fōrmōsĭtās, atis, g.f. Schönheit/ Pieknosć. Fōrmō, as, avi, atum, are, gestalten/ eine Form geben/ Formowáć/ Tworzyć. Fōrmātŏr, oris, g. masc. ein Gestalter/ Unterweiser/ Ktory co formuie/ Náuczyciel. Fōrmātūră, æ, g.f. idem quod Forma uniuscuiusque rei, ein gleiche Gestalt/ Manier/ Formowánie/ Kształt. Fōrmālĭs, le, wolgestaltig/ Formowány. ut: Epistola formalis, dicitur, quæ certa forma, qua dictabatur, excipiebatur à Scribis. Cōnformō, as, are, eine Gestalt geben/ Formowáć. Cōnformātĭō, onis, g.f. gleiche Gestalt/ Gleichmassen/ Formowánie/ Obraz. Cōnformĭs, e, gleichförmig/ Podobny. Item, geschickt bequem/ Sposobny/ przystoyny. Dēformĭs, e, ungestaltig/ Szpetny. Dēformārĕ, ungestalt machen/ Szpecić. Item, Effōrmārĕ, zieren/ Zdobić. Item, entwerffen/ abmahlen/ Opisowáć/ Wymálowáć. Dēformĭtās, atis, & Dĕformātĭō, onis, g.f. eine Ungestalt/ Szpetność/ Oszpecenie. Dēformĭtĕr, adver. håßlich/ ungeschaffenlich/ Szpetnie/ Sprośnie. Informare, etwas entwerffen oder bilden/ Opisowáć co/ Formowáć/ Wymálowáć. Itē, unterweisen/ Ćwiczyć/ Náuczáć. Informātĭō, onis, g.f. eine Unterrichtung/ Entwerffung/ Ukształtowánie/ Formowánie/ Informácia. Informĭs, e, ungestalt/ Nieforemny/ Niekształtny. Performare, außgestalten/ Wyformowáć/ Wykształtowáć. Præformare, vorgestaltē/ Przepisowáć/ wprzod formowáć. Reformare, wiedrumb gestaltē/ Przerabiáć/ Náprawiáć. Itē, in ein andere Ordnung bringen/ W-

inszy

inßy porządekwwieść. Reformātŏr,oris,g.m. ein Wiederordner / einer der einem seine vorige Gestalt wiederumb gibt/Odnawiácz/Náprawcá. Transformare, in eine andere Gestalt verändern/Przekßtáłtowáć. Trānsformĭs,e,das sich in vielerley Gestalt verändert/Przekßtáłtowány. Trānsformātĭŏ,onis,g.f. eine Veränderung in vielerley Gestalt/Przekßtáłtowánie.

Fōrmīcă,æ,g.f.ein Ameiß/Mrowká. *Rapax, parvula, frugilega, granifera, repens, solers, levis, brevis.* Fōrmīcīnus,a,um,das zu den Ameisen gehört/Mrowczány. Fōrmīcōsŭs,a,um, voll Ameissen/Mrowisty. Fōrmīcātĭŏ,onis,g.fœ.eine beissige Raute / wenn der Leib voll rother Bläterlein wird/Trąd/lißai. Fōrmīcāns,antis, ut: Formicans pulsus, als wenn viel Ameissen durcheinander winßlen/Puls zły.

Fōrmīdŏ,dĭnĭs,g.f. Furcht/ Bojáźn. *Nigra, turpis, trepida, misera, pavida, exsanguis, horrida, sæva, mœsta.*

Fōrmīdŏ,as,are,fürchten/Báć się. Fōrmīdābĭlĭs,le,schröcklich/ das zu fürchten ist/ Strásßliwy.Fōrmīdātĭŏ,onis,g.f.Furcht/Bojaźń. Fōrmīdŏlōsŭs,a, um, active, & passive sumitur, furchtsam vnd zaghafftig/ Strásßliwy/Bojáźliwy.Fōrmīdŏlōsē,adverb. mit Schrecken/forchtsamlich/Strásßliwie/Bojáźliwie. Affōrmīdārĕ,fast fürchten / Obawiáć się. Præfōrmīdārĕ, eines Vbels sich besorgen ehe es kompt / Przed czásem się báć. Rĕfōrmīdārĕ, fast fürchten/ Obawiáć się. Rĕfōrmīdātĭŏ, onis, g.f. fast grosse Furcht/Obawiánie się.

Fōrnāx,ācĭs, g.f. ein Ofen/ Piec. *Cava, vasta, calida, calcaria, sulphurea, vaporifera, ardens, ignea.* Fōrnācŭlă,æ,dimin. Fōrnācĕŭs,a,um,einem Ofen gleich gestaltet/Podobny do piecá. Fōrnīcārĭŭs, ij, g.m. ein Ofenhitzer/ Becker/ Piecuch/ Piekarz. Fōrnīcālĭă,orum,plu.num.g.neut.feriæ institutæ, farris, torrendi gratia.

Fōrnīx, īcĭs, g.m. ein Gewölb/ Schwibogen/ Sklep/Záſklepienie. *Cavus, multicavus, cavernosus, convexus, curvus, curvatus, opacus.* Fōrnīcēs,pl. num. herrliche Bögen / so man den sieghafften zu Ehren auffrichtet/Bramy ná triumf. Item, Fornix, ein gemein Hurenhauß / Nierządny dom. Fōrnīcŏ,as,fornīcārĕ,einGewölb machen/Sklepić. Fornicari, pro Meretricari non reperitur apud latinos authores. Sic nec Fornicator, Hurer / Nierządnik / Porubnik. nec Fornicatio, Hurerey/Nierządem się báwienie. nec Fornicarius, ein Hurer/Nierządnik/Porubnik. Fōrnīcārĭŭs,ij, g.m. ein Krämer so vnter dem öffentlichen Gewölb feyl hat/ Ktory bude ábo kramnice ma ſklepiſto wywiedzioną. Fōrnīcātĭŏ, onis,g.f. das wölben/Sklepienie.

Fōrŏ, as, avi, atum, fōrārĕ, bohren/ graben/ Dźiuráwić/Wiercieć. Fōrāmĕn,ĭnĭs,g.neu.ein Loch/Dźiurá. Fōrātŭs, & Fōrāmĭnōsŭs,a,um, löcherich/Dźiuráwy. Fōrābĭlĭs, leichtlich zu bohren/Łácny do przebićia. Effōro & Perfōrŏ,as, are,durchgraben/ durchbohren / Wydźiuráwić/ Przedźiuráwić. Perfōrātŭs,a,um,durchbohrt/ Przedźiuráwiony. Infōrārĕ, hinein bohren/ Wywiercieć. Trānsfōrārĕ,darneben hinbohren/ Przewiercieć.

Fōrs,ō fors,à forte, g.fœm. Glück/Szczęście. Trefunek. Mala fors, ein Vnglück/Nieszczęście. Forte fortuna, zu allem Glück/ Trefunkiem.

Fōrtĕ,Fōrsăn,Fōrsĭtăn,Fortasse & Fōrtăssĭs, adverbia, vielleicht/ Podobno.

Fōrtĭs,te, starck/ Männlich/ tapffer/ Mocny/ Mężny. propriè ad animum spectat. Fōrtĭtĕr, adverb. tapfferlich/ Mężnie/Wspániále. Fōrtĭcŭlŭs,a,um,dimin.ein wenig starck/Trochę mocny. Fōrtēscŏ, scis, fortēscĕrĕ, starck werden/ Mocnieć/ Mężnieć. Fōrtĭtūdŏ,dĭnĭs,g.f.Stärcke / Tapfferkeit / Moc/Męstwo. *Armipotens.* Fōrtĭfĭcŏ,as,avi,atum,are, stärcken/ Zmacniáć/ Sercá dodawáć. Perfortiter, fast starck / fast standhafftig/ Bárzo mężnie/ mocno.

Fōrtūnă,æ, g.f. Glück/Fall/ Szczęście/ Trefunek. *Incerta, erratilis, mobilis, inanis, instabilis, præceps, fatalis, fallax.* Fortunæ,arum,plu.num. Reichthumb / Gut/ Máiętność/ Bogáctwá. Fōrtūnŏ,as,avi, atum, are, glückhafftig machen/ Szczęśćić. Fōrtūnātŭs,a,um, glückhaftig/Szczęśliwy. Infortunatus,a, um, vnglückhafftig/Nieszczęśliwy. Infōrtūnĭūm,ij, g.n. Vnglück/Nieszczęście. *Grave, crudum, crudele, durum.* Fōrtūnātē,adverb. glücklich/ Szczęśliwie. Fortunatim, idem, sed obsol. Fōrtŭĭtŭs,a,um, ut. Fortuita oratio, eine zufällige Rede/ Mowá nierozmyślná. Fortuitò, & Fōrtŭĭtū, adverb. ohngefehr/ Trefunkiem.

Foruli, vide Fori.

Fōrūm, ri, g.n. ein Marckt / darauff allerhand verkaufft wird/Rynek/Targowisko. *Litigiosum, verbo-*

Verbosum, turbidum, fremens, clamosum, stridulum, venale. Item, ein Platz da man vor Zeiten Recht hielt/ Mieysce gdzie sadza/ Forum. Forum vinarium, ein Platz da man Wein verkaufft/ Rynek winny. Forum boarium, der Ochsenmarckt/ Rynek gdzie przedáią woły. For. suarium, der Schweinmarckt/ Swiński rynek. Forum frumentarium, der Kornmarckt/ Rynek gdzie zboże przedáią. Forum piscarium, der Fischmarckt/ Rybne jatki. Forum lignarium, der Holtzmarckt/ Rynek/ gdzie drwá przedáią. Forum scrutarium, Grümpelmarckt da allerhand Kleyder vnd Haußrath verkaufft wird/ Wendetá. Forum cupediarium, vel cupedinis, Speißmarckt/ Garkůchen/ Kuchnia mieyska. Foro uti, den Mantel nach dem Wind hängen/ wol können kauffen vnd verkauffen/ Vmieć záżyć czásu sposobnego do kupná/ álbo inszych rzeczy. Fōrēnsĭs, das zum Marckt/ Rynkowy. Item, zum Rechtshandel gehört/ Sądowny. Forensis causa, ein Rechtshandel/ Sprawá sądowa. Fōrŭs, i, g. m. pro Fors, orum, plu. nu. apud Ennium. Cĭrcŭmfŏrānĕŭs, a, um, gemein/ nachgültig/ Pospolity/ Podły. Circumforanei, pl. nu. leichtfertige/ vmbschweiffende Leute/ Szálbierze/ Ciárlatáni.

Fŏvĕō, es, fovi, fotum, fovēre, warm halten/ erhalten/ Zágrzewáć/ Ciepło co chowáć. Item, ernehren/ Wychowywáć. Item, günstig seyn/ Łáskáwym być ná kogo. Fōtŭs, a, um, erhalten/ warm zugedeckt/ Zágrzany/ ciepło chowány. Fotus, ūs, g. m. Erwärmung/ Náparzánie. Fōmĕs, ĭtĭs, gen. masc. Zunder/ vnd was gut ist Fewer zu fangen/ als Spän/ Schweffel/ Höltzlein/ Schwämlein/ Podnietá/ Pobudká. Fōmēntŭm, i, gen. neut. alles das man warm über ein Ding oder Wunden schlägt zu linderung des Schmertzens/ zur Wärmung/ Náparzánie/ Zágrzewáiąca rzecz. Fōmēntātĭō, onis, g. f. idem. Cōnfŏvĕō, es, cōnfŏvērĕ, zumahl ernehren/ warm zudecken/ Zágrzewáć/ Wychowywáć. Rĕfŏvērĕ, wiederumb ergetzen/ erfrischen/ auffbringen/ Posiláć/ Zágrzewáć/ Odchowáć.

Frăcĕō, es, fracui, fracēre, & Frăcēscō, cis, frăcēscĕrĕ, faul/ matt vnd alt werden/ Gnić/ Námiekáć. Frăcĭdŭs, a, um, faul/ mattiglich/ Zágnity/ Zgnitky/ Zleżáły. Fraces olei, Oeltrusen/ Fuz oliwny/ Wytłoczyny.

Frænum, vide Frenum. Fragilis, v. Frango.

Frāga, orum, g. n. pl. nu. Erdbeer/ Poziemki/ *Montana, mollia, rubentia, redolentia, nascentia humi, rutilantia.*

Fragor, non usurpatur, sed eius composita: Refrāgŏr, aris, atus sum, refrāgārī, widerstreben/ widerstehen/ Przeczyć/ Sprzećiwiáć śię. Refragari pro Suffragari, obsol. Sŭffrāgŏr, aris, ari, mitstimmen/ einem seine Stimm vnd Gunst verleyhen/ Trzymáć zá kim/ Wotowáć po czyiey sprawie. Sŭffrāgĭŭm, ij, g. neut. eine Chur oder Stimm so man Obrigkeit erwehlet/ oder Vrtheil sprechen sol/ Wotum/ Zdánie. Item, Auxilium deprecationis, pro animab. fidelium defunctorum factum. Sŭffrāgātŏr, oris, g. m. ein Mitstimmer/ Fürmünder/ Pomocnik/ Wotownik. Sŭffrāgātōrĭŭs, a, um, mitstimmig/ günstig/ Wotowny/ Sŭffrāgātĭō, onis, g. f. das mitstimmet/ das ist/ Hülff vnd Gunst/ Pomagánie zá kim/ Wotowánie.

Frāgrō, as, avi, atum, frāgrārĕ, wol riechen/ páchnąć. Frāgrāns, antis, particip. wolriechend/ páchnący. Frāgrāntĭă, æ, gen. fœm. lieblicher Geruch/ Wonia.

Frămĕă, æ, g. f. ein spitzig Gewehr/ langer Spieß oder Picke/ Miecz/ Włocznia. *Sanguinea.*

Frāngō, is, frēgī, fractum, frāngĕrĕ, brechen/ Złamáć. Refertur etiam ad Incorporea, metaphor. verdrüssig/ vnlustig vnd müde machen/ Mártwić/ Mdlić/ Zásmućić. Fractus, a, um, particip. sive nomen ex particip. gebrochen/ Złamány. Frāctĭō, onis, & Frāctūră, æ, g. fœ. ein Bruch/ Złamánie czego. Frāgmen, ĭnĭs, & Frāgmēntŭm, i, g. neut. ein abgebrochen Stück/ Vłomek. Frāgŏr, ōrĭs, g. m. ein Knall oder Thon so etwas bricht/ Grzmot/ Trzáśk. *Horrisonus, vehemens, horrendus, resultans, terrisonus, crepulus.* Frāgōsŭs, a, um, scharpff vnd rauch/ Kruchy/ Chropáwy. Frāgōsē, adverb. mit einem Knall/ Chropáwo. Frageo, es, & inde Fragesco, cis, pro Fragor, obsol. Frăgĭlĭs, le, brüchig/ blöd/ Kruchy/ Słáby/ Nietrwáły. Frăgĭlĭtās, atis, f. Schwachheit/ Blödigkeit/ Kruchość/ Słábość. Frăgĭlĭtĕr, adverb. schwächlich/ Krucho/ Słábo. Infrăgĭlĭs, & Infrāgĭbĭlĭs, le, vnbrüchig/ das man nicht brechen mag/ Nienáruszony/ Niekruchy/ Mocny. Adfrīngō, is, egi, actum, ādfrīngĕrĕ, etwas anschlagen vnd anbrechen/ Przyłomić. Confringere, zerbrechen/ Złamáć. Cōnfrāctĭō, onis, g. f. Bruch/ Złamánie. Cōnfrāgōsŭs, & Cōnfrāgŭs, a, um,

um, Zerbrochen/ Polomány. Itē, scharff/rauch/ hart/ Chropáwy/ Nierowny. Defringere, abbrechē/ Vtracáć/ Vkamáć. Diffringere, voneinander brechen/ Rozlamáć. Effringere, auffbrechen/ Wyłamáć. Effractus, a, um, partic. ingebrochen/ Wyłamány. Effrāctŏr, oris, g. m. ein Einbrecher/ der in die Häuser etwz zu stelen bricht/ Wytupiciel. Effrāctārĭŭs, ij, g. m. idem. Effrāctūrā, g. f. das Einbrechen zu stelen/ Wytupienie. Infringere, idem quod Frangere. Aliquem infringere, metaphor. Einem das Hertz nehmen/ Serce komu zepsowáć. Infrāctŭs, a, um, vngebrochen/ Niezłamány/ mocny. Infractus animus, vnverzagt/ Nienáruszony umysł. Oratio infracta, vnverzagte Red/ Nie bojázliwa mowá. Infrāctĭō, onis, g. f. pro Inconstantia, Zagheit/ Forcht/ Bojázń/ Niestátek. Interfringere, darzwischen durchbrechen/ Przełamáć. Offringere, ein auffgebrochnen Acker wieder über zwerch brachen/ vnd die schollen brechen/ Obłamáć/ Przeorádlić. Perfringere, durchbrechen/ Przełamáć. Aliquem perfringere, Eines Willen brechen/ Czyię wolą przewyciężyć. Perfractus, a, um, in Stücken gebrochen/ Połamány/ Præfringere, vorherbrechen/ Wprzod ułomáć. Item, Præfractus, Rauch/ hart/ vngnädig/ Chropáwy. Præfrāctē, adverb. härtiglich/ vngnädiglich/ Chropáwo/ Vpornie. Refrīngĕrĕ, wiederauffbrechen/ Odłomáć/ Wyłamáć. Gloriam alicujus refringere, Einem seine Ehr schwächen/ Ná honor komu nástąpić. Refrāctārĭŭs, a, um, wiederspännig/ Vporny. Refrāctārĭŏlŭs, a, um, ein wenig wiederspännig/ Sporny. Refrāctŭs, a, um, auffgebrochen/ gestillt/ Wyłamány/ Odbity. Suffringere, vnten auffbrechen/ Podłamáć.

Frātĕr, tris, g. mas. Bruder/ Brát. Frātercŭlŭs, dim. Frater germanus, rechter natürlicher Bruder/ Rodzony brát. Fratres patrueles, zweyer Brüder Söhn/ Stryieczni bráciá. Fratres germani, non Gemini fratres, Zwilling/ Bliźnięta. Fratres uterini, Brüder die eine Mutter gehabt/ Bráciá iedney mátki. Frātrĭă, æ, g. fœ. des Bruders Fraw/ Brátowa. Frātrārĕ, dicuntur mammæ puellarum, dum primùm tumescunt. Frātĕrnŭs, a, um, Brüderlich/ Brátni. Frātĕrnē, adverb. Brüderlicher weiß/ Bráterskie. Frātĕrnĭtās, atis, g. f. Brüderschafft/ Bráterstwo. Frātrĭcīdă, gen. com. der/ oder die/ seinen Bruder vmbbracht hat/ Brátoboycá.

Fraūs, fraūdĭs, g. f. Betrug/ Zdrádá. *Occulta, maligna, nefanda, scelerata, dolosa, mala, dira, tacita, flexuosa, commentitia, latens, impia.* Fraūdŭlēntŭs, a, um Tückisch/ voll Betrug/ arglistig/ Zdrádliwy. Fraūdŭlēntia, æ, g. fœ. pro fraude Fraūdŭlēntĕr, adverb. betrüglich/ Zdrádliwie. Fraūdō, as, avi, atum, are, cujus passivum Fraudor, betriegen/ Zdrádzáć/ Oszukiwáć. Fraūdātŏr, oris, g. masc. ein Betrieger/ Zdraycá/ Krzywdziciel. Fraūdātĭō, onis, g. f. Betrug/ Oszukánie/ Zdrádá. Fraūdātŭs, a, um, Betrogen/ Oszukány. Frausum, Veteres pro Fraudatum dicebant, hoc est, eum qui ad fraudis fructum venisset. & Frausus erit, pro; Fraudem commiserit. Dēfraūdō, as, avi, atum, are, Betriegen/ einem ein Ding abziehen/ Oszukiwáć/ Zdrádzáć. Defraudare genium, etwas seiner Natur entziehen/ Vymowáć sobie obroku. Dēfraūdātŏr, oris, g. m. ein Betrieger/ Bescheisser/ Szálbierz.

Frāxārĕ, id est, Vigiliam circumire.

Fraxĭnŭs, ni, g. fœm. ein Eschbaum/ Jesion. *Sylvestris, procera, umbrosa, stridula, alta.* Fraxĭnĕŭs, a, um, von Eschenholtz/ Jesionowy. Hasta fraxinea.

Frĕmō, mui, mitum, frĕmĕrĕ, Schnorren murren/ Dąsáć/ Mruczeć. Frĕmĕbūndŭs, a, um/ murrende/ Dąsáiący Mruczący. Frĕmĭtŭs, us, g. f. das murren/ Sapánie/ Rżenie. Adfrĕmĕrĕ, ein Getöß zu etwas machen/ Przyrzeć. Infremere, idem quod fremere. Perfremere, ein wild vngestümb wesen führen/ Szumieć.

Frēndĕō, des, dui, fressum, frēndērĕ, brechen/ Złamáć. Item, mit den Zänen knirschen vor Zorn/ Zgrzytáć zębámi od gniewu. Infrēndērĕ, idē. Infrendes dicuntur pueri sine dentibus, qui frendere nequeunt. Frendens leo, frendens aper, hoc est, ex ira dentes concutiens.

Frēnŭm, ni, ein Zaum/ Vzdá. *Sonans, spumans, lentum, spumeum, arctum, substrictum, durum.* Alii per diphtongum scribunt. Item, ein Gebiß/ Wędzidło in sing. n. g, n. in plur. tàm masc. quàm neut. Item, Frænum lacrymarum, vocant nervosam carnem, spiramentis nasi interjacet. Frēnō, as, avi, atum, are, zäumen/ Ouzdáć/ Okiełznáć. Frēnātŭs, a, um, gezäumet/ Ouzdány/ Okiełznány. Effrenis, e, Effrēnŭs, & Effrēnātŭs, a, um, vngezäumet/ vnbändig/ Wyuzdány/ Wykiełznány. Effrēnātĭō, onis, g. f. Vnbändigkeit/

Wy

Wyuzdánie. Effrēnātē, adv. freventlich/ Niepohámowánie/ Rospustnie. Frēnĭgĕrūs, a, um, gezäumet/ der ein Zaum trägt/ Ouzdány. Defrenare, entzäumen/ ledig/ frey machen/ Wyuzdáć/ Wolnym uczynić. Infrenare, den Zaum anlegen/ Ouzdáć/ Zátrzymawáć. Infrenatus, a, um, ungezäumet/ Nieouzdány. Refrēnārĕ, einen im Zaum halten/ Ouzdáć/ Hámowáć. Refrēnātus, a, um, gezäumet/ im Zaum gehalten/ Ouzdány. Pohámowány. Refrēnātiō, onis, g. f. das zäumen/ Hámowánie. Sūffrēnātiō, onis, g. fœ. Befestigung mit Banden in Mawren/ Ankrowánie.

Frĕquēns tis, g. o. Embsig/ dick/ in grosser zahl/ Czesty/ Gesty/ Ludny. Frequentem locum dicimus, Geng da stets viel Leuth hingehen/ Ludne/ Násiádle mieysce. Quando autem de persona, aut de re animata loquimur, duobus modis dicitur, vel de sola persona; sic: Sit miles frequens spectator præliorum. ein embsiger fleißiger Achthaber/ Niech sie czesto potyczkom przypátruie. vel de turba; sic: Frequens populus, frequens Senatus, Fleissig versamblet/ und in grosser Menge/ Anzahl/ Zgromádzenie wielkie ludu. Aliquando adverb. pro frĕquēntĕr, ut: Frequens adest. Er kompt offt/ Czesto przybywa. Infrequens, ungeng/ Nieczesty. Infrequens miles, unembsiger Kriegsmann/ Zolnierz niegesty. Frequentissima ædes, ein Hauß da viel Leuthe hinkommen/ Dom pelen ludzi. Frĕquēntĭa, æ, gen. fœ. ein grosse Versamblung/ Gromádá ludzi/ Zgromádzenie. Infrequentia, ein kleine Versamblung/ Máłe zgromádzenie. Frĕquēntō, as, are, offt an ein Orth gehen/ viel gebrauchen/ Uczęszczáć/ Czesto gdzie chodzić. Frequēntārĭus, pro frequente. Frĕquēntātiō, onis, g. f. offt wiederholter Gang oder Gebrauch/ Chodzenie czeste. Frĕquēntāmēntūm, ti, g. neut. Genus modulationis musicæ, öffter beschehene Wiederholung der Wörter im singen/ Uczęszczánie głosu w śpiewániu.

Fressæ, fabæ dicuntur quæ molâ leviter fractæ sunt. Gerollete Bonen/ Bob śrotowány.

Frĕtūm, g. n. ein enger Lauff der See/ Mieysce w ktorym morze iest bárzo wáskie. Item, die See/ Jezioro. *Torrens, vastum, rapidum, turbidum, stagnans, spumans, tumescens, saliens, undisonans.* Trānsfrĕtō as, are. über Meer fahren/ Przepłynąć/ Przepráwić się przez morze.

Frĕtūs, a, um, partic. sine verbo, vertrawende/ und auff etwas verlassende/ Ufáiąc/ Spuściwszy się ná kogo. ut: Fretus gratia, Fretus ingenio.

Friabilis, vide Frio, as.

Frĭcō, as, cui, ictum, & cavi, atum, frĭcārĕ, kratzen/ reiben/ Drápáć/ Náćieráć co. Frĭctiō, & frĭcātiō, onis, g. fœ. das kratzen/ Drapánie/ Śćieránie. Frĭcātūs, & Frĭctūs, ūs, g. masc. idem. Adfrĭcō, as, are, anreiben Przykruszyć/ Przydrobić. ut: Adfricare parietem, sich an der Wand reiben/ jücken/ Drapáć się o ścianę. Adfrĭctūs, ūs, das anreiben/ Zádrapánie. Cōnfrĭcārĕ, fast kratzen oder reiben/ Drapáć/ Poćieráć. Defricare, abkratzen/ Infricare, einreiben/ Náćieráć co/ Wdrobić. Dicimus autem; Infricare vas cinere, & Cinerem infricare vasi. Infrĭcātūs, a, um, eingerieben/ Nádrobiony/ Wtárty. Perfricare, zerreiben/ Poćieráć/ Drapáć. Perfricare faciem vel frontem, vel os, die scham ablegen/ ohn scham seyn/ Wstyd porzućić/ Ośmielić się. Refrĭcārĕ, wieder auffreiben/ ernewern/ erfrischen/ Odnawiáć/ Wznawiáć. Suffricare, aufkratzen/ Wzdrapáć.

Frīgĕō, es, gui, & frixi, secundum Donat. frigere, frieren/ kalt seyn/ Zziebnąć/ Być zimnym. metaph. Träg/ unfertig seyn/ den Ernst und Fleiß nachlassen/ Nieochotnym/ nieluśnym być/ Osłábieć. Frīgēscō, is, frīgēscĕrĕ, erkalten/ Ziebnąć. Frīgĕfāctō, as, are, & Frīgĕfaciō, is, frīgĕfacĕrĕ, idem quod Frigere. Frīgĭdūs, a, um, Kalt/ Zimny. Item, erlegen/ gmachsam/ ohn Lust/ Nieochotny/ Niestateczny/ Słáby. Frīgĭdŭlūs, a, um, kaltächt/ Przyzimnieyszy. Frīgĭdē, adverb. kaltlich/ lawlich/ sonder Ernst/ Nieochotnie/ Zzieble. Frīgĭdārĭūs, a, um, ut: Frigidaria cella, ein Kühlkammer darinn man sich mit kaltem Wasser wäscht/ Chłodnik sklepisty/ Łáznia domowa. Frīgĭdārĭūm, ij, gen. neut. ein Kühlwassergeschirr/ Łáźiebne naczynie. Frīgūtiō, is, ivi, itum, Frīgūtīrĕ, fröstlen/ zittern von Frost/ Drzeć/ Drgáć. Frīgūs, gŏrĭs, g. n. Kälte/ Frost/ Zimno/ Mroz. *Penetrabile, hyemale, glaciale, acerbum, acre, durum, gelidum, pluviale, algidum, immite, acutum.* Item, Unlieblichkeit/ Erkaltung/ Unlust/ Nieochotá/ Niewesołość. Frīgŏr, ōrĭs, idem quod Frigus. Frīgŏrĭfĭcūs, a, um, verkühlende/ Ziebiący. Pērfrīgĕō, es, pērfrīgērĕ, fast kalt seyn/ Przeziebnąć. Pērfrīgĕrō, as, are, sehr erkalten/

Przeźiebić. Pērfrīgēscō, cis, pērfrīgēscĕrĕ, erkalten/Przeźiebnąć. Pērfrīgĭdŭs,a,um,gar kalt/ Przeźiebły. Præfrigidus, a, um, idem. Subfrigidus, ein wenig kalt/lawlecht/ Przyźimnieyszy. Sūbfrīgĭdē, adverb. lawlechtig/ Przyźimnieyszym/Chłodno. Refrīgĕō, es, refrīgērĕ,&Refrīgēscō, is, refrīgēscĕrĕ, wiederumb erkalten/ Strydnąć/ Oźiebnąć/Ochłodnąć. Refrīgĕrō, as, refrīgĕrārĕ, wiederumb erkülen / erquicken/ Oźiąbiąć/Ochłodźić/Studźić. Refrīgĕrātiō, onis, g. fœ. Verkülung/Erfrischung/Erlabung/ Chłodzenie/Ochłodzenie/Studzenie. Refrīgĕrātŭs,a,um, partic. erkühlt/ Ostygły/ Chłodny. Refrīgĕrātŏr,oris, g. m. & Refrīgĕrātrīx, īcĭs, g. f. Der/oder Die einen erlabt oder erkühlt/ Ochłodzáiący/ Ochłodzáiąca. Refrīgĕrātōrĭŭs,a,um, das verkühlt/oder erfrischt/Chłodny/ Chłodzący. ut: Aqua refrigeratoria.

Frīgillă, gen. fœm. ein Finck/Ziębá.

Frīgō, is, frixi, frictum, vel frigui, frictum, frīgĕrĕ, rösten/braten/Smáżyć/ Skwárzyć/ Prążyć. Frixorium, vel Frīctōrĭŭm, ij, g. n. ein Bratpfann/Rynká, Brytfánná. Frīxŭs,a,um, part. gebraten/ Smáżony. Infrīgō, is, īnfrīgĕrĕ, vnter einander braten/Náſmażáć.

Frĭō, as, avi, atum, frĭārĕ, zerbrosmen/ zerreiben/ Kruszyć. Frĭābĭlis, le, das sich gerne zerreiben läst/ Kruchy. Affrĭārĕ, anreiben/Przydrobić. Infriare, propriè, mit den Fingern zerreiben/ Pálcámi co pokruszyć. Suffriare, idem.

Frĭt, das öberst an eim zeitigen äher/ist minder denn der Kern/Ość u kłoſá/ Puzyná.

Frĭtillŭs, i, g. masc. ein Spielbret/Kostkowa puszká/ Wárcáby.

Frīvīcŭlŭm, li, ein Zwytracht zwischen zweyen Ehleuten/ der doch nicht gnugsam ist dieselbe voneinander zu scheiden/Niezgodá miedzy ſtádłem wszák która nie iest dostáteczná do rozłączeniach. Alij Frigusculum.

Frīvŏlŭs, a, um, vnnütz/nichtswerth/ Niepotrzebny/ Ládáco. Frīvŏlă, orum, pl. nu. g. neut. klein brüchig Haußgeschirr/vnd Haußraht/Skorupá gliniána/ Kopieći. Frīvŏlārĭŭs, ij, g. m. ein Krämer der schlechte vnd geringe Dinge feyl hat/Spängelkrämer/ Wendetarz.

Frōns, frontis, g. fœ. die Stirn/ Czoło. *Tenera, decora, honesta, honora, læta, nitida, pura, venusta, eximia, nivea, rosea.* metaph. Scham/Wstyd. ut: Fronte caret, Er ist vnverschämbt/ Wstydu nie ma. Frōntālē, is, g. n. Zierraht vorn an der Stirn/ Stirnzier/ Náczelnik. Frōntātŭs, a, um, ut: Frontati lapides, Schloßstein/ Hawstein/ damit man die streymen in den Mawren machet/ so zu beyden seyten durchgehn zu Befestigung der Maur / Przezgłownik / Kámień węgielny. Frōntōsŭs, a, um, Großstirnig/ Czołowáty. Itē Vnschamhafft/ Niewstydliwy. Frōntō, onis, g. m. der ein groß Vorhaupt hat/ Czołowáty. Bifrōns, ontis, zweystirnig/Dwoigłowy. Effrōns, ontis, Vnschamhafft/Niewstydliwy.

Frōns, frondis, g. fœ. Laub/grüner Zweig/Gáłąź. *Viridis, patula, tenera, crispa, agrestis, flaccescens, odorata, tremula, virens, comosa, umbrosa, vernans,* Frōndĕŭs,a,um, was von Blättern oder ästen ist/Gáłęźiowy. Frōndōsŭs,a,um, das viel äste hat/ Gáłęźisty. Frōndārĭŭs, a, um, das zu den ästen dienet/Gáłęźny. Frōndĕō, es, dui, frōndērĕ, äste gewinnen/ Gáłęźie puszczáć. dicuntur arbores, Frōndēscō, is, frondescere, idem. Frōndō, as, are, die äst abhawen/behawen/ Obćináć/ Okrzesowáć. Frōndātŏr, oris, g. mas. der die Bäum behawet/ der das Laub abstreifft vor das Viehe/ Obćinácz. Frōndātĭō, onis, g. f. Behawung der Bäume / Obćinánie / Okrzesowánie. Frōndĭfĕr, era, rum, ästig/ Gáłęźisty. Dēfrōndō, as, are, das Laub abbrechen/ Obćináć gáłęźie.

Fructus & Fruges, v. Fruor.

Frūmĕn, ĭnĭs, gen. neut. der Schluck zu oberst an der Gurgel/ der Knopff an der Keele/ Guz w gárdle.

Frūmēntŭm, ti, g. n. Korn/ allerley Getraide/ Zboże wszelákie. *Lactans, purum, flavescens, germinans, æstivum.* Frūmēntārĭŭs,a,um, ut: Res frumentaria, Sachen das Korn betreffend/Zboże/ żywność. Frumentarius, ij, g. m. Kornhändler/ Zbożem hándluiący. Frūmēntŏr, aris, atus sum, frūmēntārī, nach Korn gehen oder fahren/ Picowáć. Frūmēntātĭō, onis, g. f. Kornsamblung/Zbieránie zbożá. Frūmēntātŏr, idē quod Frumentarius, ij.

Frŭŏr, frŭĕrĭs, frētŭs, frūctŭs, vel frŭĭtŭs sum vel fui, frŭī, niessen/brauchen/nützen/Záżywáć/ Vżywáć. Frētŭs,a,um, vertrawendtlich auff etwas verlassende/Vfáiący. Frŭīscŏr, ceris, frŭīscī, idem quod Frui. Frūctŭs, ūs, g. mas. Frucht/ Nützung/Genieß/ Owoc/Pożytek. Frūctĭfĕr, ra, rum, & Frūctŭōsŭs, a, um, Fruchtbar/nützlich/

das

das Frucht bringt/ Pożytki rodzący/ Zyzny/ Pożyteczny. Infructuosus, a, um, vnfruchtbar/ Niezyzny. Frūctŭārĭŭs,ij, g. m. der die Nutzung eines Dinges hat/Pożytku záżywájacy. Frux, vel Fruges, non usurpantur in Nominativo, sed obliqui. Frūgĭs, frugem, g. fœ. Fruges, allerley Früchte der Erden/ Owoc wszelki ziemny. *Gravidæ, uberes, nitidæ, spiceæ, Cereales, herbidæ, lætæ, teneræ.* Frūgĭfer, & Frūgĭfĕrŭs, ra, rum, fruchtbar/ Zyzny. Frūgĭlĕgŭs, a, um, der Frucht zusammen liest/ Ziárna zbierájacy. Frūgi, adject. indeclinab. g. o. nützlich/gut/ Pożyteczny/ Dobry. ut: Frugi servus, ein häußlicher Knecht/ Dobry sługá. Frūgālĭs, le, Mäßig/häußlich/der sich mit eim geringen genügen läst/ Skromny/ Oszczedny. Frūgālĭtās, atis, g. fœ. Mäßigkeit/Vergnügung/ Mierność w życiu/ Oszczadzánie. Frūgālĭtĕr, adv. sparsam/ mäßiglich/ Oszczędnie/ Miernie. Frūgĭpĕrdă, æ, g. co. der sein Frucht verliert/ Niedozrzewájacy.

Frūstrō, as, avi, atum, are, & Frūstrŏr, aris, atus sum, ari, betriegen/ versaumen/ Omyláć/ Oszukywáć. Legitur etiam in passiva significatione, Frustrari, betrogen werden/ Oszukánym być. Frūstrātĭō, onis, g. f. Trug/ Versaumnuß/ Oszukánie/ Pochybá. Frūstrā, adverb. vergebens/ vmbsonst/ Dármo.

Frūstŭm, ti, g. n. ein Stück/ Sztuká. Frūstŭlŭm, dimin. Frūstātĭm, & Frūstŭlātĭm, adverb. stückweiß/ Sztukámi/ Ná sztuki. Frūstŭlĕntŭs, a, um, voll Stück/ W sztukách.

Frŭtĕx, ĭcĭs, g. masc. ein Stauden/ Krzew/ Chrost we pniu. *Ramosus, umbrosus, arboreus, venosus, parvus.* Frŭtētŭm, vel Fruticetum, vel Frutectum, ti, g. neut. ein Orth da viel Stauden wachsen/ Chrośćiná. *Gemmans, sylvestre, molle, occultum.* Frŭtĕtōsŭs, sive Frutectosus, a, um, staudecht/ voll Gestäud/ Krzewisty/ Chrostowy. Frŭtĭcō, as, are, & Fruticor, aris, atus sum, ari, Item, Frŭtĭcēscō, is, frŭtĭcēscĕrĕ, viel Stauden von einer Wurtzeln auffgewinnen/ zum Gestäude werden/ Chrośćieć/ Krzewić się. Frŭtĭcōsŭs, a, um, dick in einander gewachsen/ Krzewisty.

Fŭăt, pro Sit, Es sey/ Niech będzie.

Fūcŭs, i, g. masc. ein grosse Bien die kein Angel hat/ vnd kein Honig macht/ ein Hummel/ Niepożyteczna pszczołá. metaph. ein Betrug/ Zdrádá/ Oszukánie. *Mendax, vanus, fallax.* Item, Herba, quæ & alga marina dicitur. Item, ein Farb damit man die Maasen vnd Flecken am Leib überstreicht/ Piekrzyd lo/ Przypráwá. Item, ein fauler/ vnnützer/ der ander Leuth Arbeit vergebens geniesset/ Hultay/ Człowiek ládáiáki. Fūcō, as, are, ein frembde Farbe anstreichen/ Fárbowáć/ Piekrzyć. Fucatus, & Fūcōsŭs, a, um, ut: Fucatæ mulieres, Weiber so angestrichen seyn/ Fárbowáney twarzy biáłegłowy. Fucosa merces, auff einen feylen Kauff gemacht/ Przypráwne/ fałszywe towáry. Infucare, mit frembder Farb anstreichen/ Roztworzyć/ Zmieszáć z fárbą/ przypráwić.

Fŭgĭō, is, fugi, fugĭtŭm, fugĕrĕ, fliehen/ schewen/ Vćiekáć/ Chronić się. Fŭgĭēns, entis, particip. fliehende/ Vćiekájacy/ Nietrwáły. Fŭgĭtō, as, are, freq. fast fliehen/ Vćiekywáć. Fŭgĭtāns, antis, fast fliehende/ Vćiekywájacy. Fŭgă, æ, g. f. *Furtiva, trepidans, præceps, fœda, celer, pernix, cita, pavida, turpis, volucris, probrosa.* Fŭgĭtŏr, oris, g. m. ein Flieher Vćiekácz. Fŭgĭtīvŭs, a, um, flüchtig/ Zbieg. Fŭgĭtīvārĭŭs, ij, einer der sich annimpt die verlauffene an ihre Herren wiederumb zu bringen/ Pogonia zá kim. Fŭgō, as, are, verjagen/ Wygániáć/ Rospędząć. Fŭgāx, ācĭs, adject. flüchtig/ Pierzchliwy. Fŭgātŭs, a, um, particip. verjagt/ Wygnány/ Rospędzony. Fŭgātūrŭs, a, um, aliud particip. der verjaget wird/ Ktory ma wygnáć ábo rospędzić. Fŭgācĭtās, atis, g. f. Flüchtigkeit/ Płochość. Aufŭgĭō, aufugis, aufugi, aufugĭtŭm, aufugĕrĕ, hinweg fliehen/ Vćiec. Aufŭgĭŭm, ij, g. n. Hinflucht/ Vćieczká. Confugĕrĕ, Zuflucht nehmen/ hinzu fliehen/ Vćiec się do kogo. Confugium, pro refugium. Defugere, idem quod fugere. Diffugere, von einander fliehen/ Rozbieżeć się/ Porućiekáć. Effugere, entfliehen/ meyden/ außweichen/ Vyść/ Vćiec. Effugium, ij, g. neut. ein Außflucht/ Vćieczká/ Wyśćie. Effugō, as, are, pro expellere. Perfugere, hinfliehen/ hinzu fliehen/ Hülff bey einem suchen/ Zbiegáć/ Vćiekáć/ pomocy żądáć. Perfugium, ij, g. neut. Zuflucht in der Noth/ Vćieczká. Pĕrfŭgă, æ, g. m. flüchtig zu dem Feind/ übergelauffener/ ein Abtrünniger/ Zbieg. Profugere, weit hinweg fliehen/ Vćiec/ Zbiec. Profugium, ij, g. n. ein Orth da man hinfliehen mag/ Vćieczká. Prŏfŭgŭs, a, um, flüchtig/ Zbieg. Profugus, ij, g. m. ein Landstreicher/ Hultay. Rĕfŭgĕrĕ, hintersich fliehen/ schewen/ Zbrániáć się/ Vćiec. Rĕfŭgĭŭm, ij, g. n. ein Zuflucht/

flucht/Vćieczká. Rĕfugă,æ,g.com. einer der fliehet/Zbieg. Rĕfugŭs,a,um, Feldflüchtig/Wzad sie obrácáiacy. Suffugere, heimlich hinweg fliehen/ Schrániáć sie/Vchodźić. Suffugium,ij,g.neut. Zuflucht/Vćieczká. Subterfugere,idem. Transfugere, von einem zum andern fliehen/ Zbiec od iedney strony do drugiey. Transfugium,ij,g.n. Abfall/Flucht von einem zum andern/ Zbieżenie od iedney strony do drugiey. Transfuga,æ,g.com. Abfälliger/ Verloffener Abtrünniger. Zbieg Lūcĭfugă,æ,g com. ein Liechtschew/ Pokątnik. Lūcĭfugŭs,a,um, der das Liecht schewet/Pokątny. Sōlĭfugă,æ.g.com. Sonnenschew Ktory sie słońcá chroni.

Fūlcĭō,is,fulcivi, fulcitum, fulcīrĕ, vnterstützen/Podpieráć. Fūlcĭmĕn,ĭnĭs, & Fūlcĭmentŭm,ti,g.n. Vnterstützung/Podporá. Fūltūră,æ, g.f. idem. Fūlcrŭm,i,g.n. eine Stütz/ein Spannbeth oder Bettstoll/ Podporá Nogá Podstáwek. Fūltŭs & Effultŭs,a,um, vnterstützt / Podpárty. Effulcire, & Suffulcire, idem ac Fulcire.

Fūlgĕō,es,fulsi,fulsum,fulgērĕ, scheinen/glantzen/ Swiećić sie/ Lsnąć sie/ Błyskáć sie. Fūlgŏr,oris,g.m. Glantz/Schein/Jásność/ Lsnienie/Blásk. *Nitidus,colorificus,coruscus,aureus,nivalis,igneus,roseus,splendidus,radians, flammeus.* Fūlgēns,entis,particip. scheinend/ Lsnący sie/ Błyskáiący. Fūlgĕtră,æ,g.f. & Fulgetrum,i.g.n. Wetterleuchten/blitzen/ Błyskánie. Fūlgŭr,ŭrĭs, g.n. Blitz/Błyskáwicá *Nictans,rapidum,micans, clarum rutilum,jaculabile,subitum, ignigerum,ardens,flagrans.* Fūlgŭrālĭs,le, Wetterleuchtung/ Błyskáwiczny. Fūlgŭrātĭō,onis, das Blitzen/ Błyskánie. Fūlgŭrō,as,are, blitzen/Błyskáć sie. Fūlgŭrăt,impers.es blitzet/Błyská sie. Fūlgŭrātŭm,ti,g.n. das vom Blitz gerührt ist/Co od błyskáwice iest obrázono. Fūlgŭrātŏr,oris,g.m. fulgurum inspector, der das blitzen anschawet/ vnd darauß zukommende Ding weissaget/ Wieszczek z błyskáwice. Itē, der das Blitzen macht/Błyskáwice pusczáiący. Fūlgŭrĭtā sūnt, pro fulgure percutiuntur. Fūlgŭrīrĕ, pro fulgur jacere. Fulgŭrĭtŭ, pro fulmine ictum. Affulgĕō, es, affulsi, affulsum, affulgērĕ, anscheinen/ einscheinen Záiáśnieć/ Zábłysnąć. Confulgere, zusammen scheinen/ glantzen/ Swiećić sie. Effulgere, außhin scheinen/ Wyiáśnieć/Lsnąć sie. Præfulgere, fast glantzen / vorleuchten / Lsnąć sie bárzo. Rĕfulgērĕ, fast scheinen/ widerglantzen/ Záiáśnieć/Błyskáć sie/ Lsnąć. Rĕfulgēns,entis, widerscheinend/ Błyszczący sie/ Lsnący.

Fūlĭcă,æ,aliàs Fūlĭx,ĭcĭs,g.f. ein Wasservogel/ Taucher/Łyská. *Marina,palustris,parva,vaga.*

Fūlĭgō,ĭnĭs, Ruß/ Sádze/Kopeć. *Atra,pulla, nigra,tætra,obscura.* Fūlĭgĭnōsŭs, a, um, Rüssig/ Okopćiáły.

Fūllō, onis, g.m. ein Walcker / Pilśniarz/ Blecharz/Wálkarz. *Abarus.* Fullonius,& Fūllōnĭcŭs,a,um, das zum walcken gehört/ Wálkowniczy/Blechárski. Fūllōnĭcă, æ,g.f. die Walckerkunst/ Wálkownictwo.

Fūlmĕn, ĭnĭs,g.n. der Donnerstrahl/Piorun. *Horrendum,inimicum,caducum,clarum,igniferum, inevitabile,micans, penetrabile,temerarium,coruscum,cadens,missile,crudele,flagrans,radians ignivomum.* Fūlmĭnō, as, are, donnern/ Piorunem bić. Fūlmĭnăt, imperf. es donnert/ Piorun bie. Fūlmĭnātŭs,a,um, pro fulmine ictus, vom Donner geschlagen/ Piorunem uderzony. Fūlmĭnāns,antis,partic. Fūlmĭnĕŭs,a,um, vom Strahl strahlachtig/donneráchtig/ Piorunowy.

Fulcura, vide Fulcio.

Fūlvŭs,a,um, Goldgelb/ Leberfarb/Zołty.

Fūmŭs,i,g.m. Rauch/Dym. *Volucer,sequax,ater,amarus,niger,graveolens,sordidus,lacrymosus, nubivagus, tenebrosus,levis,tepidus,opacus.* Fumus terræ, Taubenkraut/ Werbená/ Roszyszczko. Fūmārĭŭm,ij,g.n. ein Rauchloch/ Dymnik. Fūmōsŭs. Fūmĭnōsŭs, Fumeus & Fūmĭdŭs,a,um, voll Rauch/rauchächtig / Dymny / Okopćiáły. Fūmĭfĕr,a,um, das Rauch beybringt oder macht/ Dymny /Dym przynoszący. Fūmō, as, are, Rauch geben/Dymić/Kurzyć sie. Fūmāns,antis particip. Fūmĭgō, & Fūmĭfĭcō, as,are, berauchern/Rauch machen/Dymić/Kurzyć. Fūmĭcŭs, & Fūmĭfĭcŭs,a,um, das Rauch macht/ Dymny/ Kurzący. Infumō,as,are, berauchern mit Rauch dürr machen/Wędźić/Dymić. Infumĭbŭlum,li, g.n. ein Rauchloch / dardurch man Rauch hinein lässt/Dymnik. Transfumare, durchrauchern/Dymić/Przebija sie dym.

Fūndă,æ g.f. eine Schlauder darauß man wirfft/ Procá. *Balearis,balearica,stridens, torta,volubilis, teres,aëria,levis,flexa.* Item, ein Zugkgarn / Wieciercz Item, ein Diebsack / Säcklein/Sák/ Kálętá/ Mieszek. Item, Circulus ex auro sive alio metallo, quo gemmæ ita nectuntur, ut aurum non

non niſi margines amplectatur. Fūnditŏr,oris, & Fūndibŭlārĭŭs,ij,g.m.die mit Schlaudern kriegen/ Procárze. Fūndĭbŭlă,idem quod Funda.

Fūndŏ,as,avi, atum, fūndārĕ, gründen/ feſtigen/ Gruntowáć/ Zákładać. Item,ſtifften/ Budowáć/ Vtwierdzáć. Fūndāmĕn,ĭnis, & Fūndāmēntŭm,i,g.n.Pfulment/Grundfeſte/Grunt. Fūndātŭs,a,um, geſtifft/fundiert/Gruntowny. Fūndātĭŏ,onis, g.fœm. Stifftung/ Zákładánie Grunt.Fūndĭtus,adver. biß an Boden/ oder von Grund auff/ Z gruntu/ Do czyſtá. Fūndŭm, i,g.n. der Boden eines Dings/ Dno. Hinc,Prōfundŭs,a,um,tieff/Głeboki. Prōfundĭtās, atis, die Tieffe/Głebokość. Effundŏ, as, are, vom Grund außreutten/ Zgruntu wyrzucáć. Sūffundātŭs,a,um, vnterbawet/befeſtiget/ Wybudowány/Wyſtáwiony.

Fūndŏ,fundis, fudi, fuſum, fundĕrĕ, gieſſen/ außbreiten/ Láć / Rozſzerzáć. Item, ſchütten/ Nálewáć.Fūsē,adverb. weitläufftig/ Szeroko. Fuſim,idem.Fūsĭlĭs,le, das man gieſſen mag/Co ſię może rozláć/ rozpuśćić. Fūsĭŏ,onis, & Fūsūră,æ,g f.Guß/Außguß/ Lánie. Fūsŏr,ōris,g. m.ein Gieſſer/Zlewácz. Fūsŭs,a, um, gegoſſen/ Odlewány/Zlány. aliquando idem quod Conflatus.Fūsōrĭŭs,a,um,ut:Fuſorium opus,ein gegoſſen Werck/ Odlewána robotá. Fūndĭtŏ,as, are,frequent.embſiglich gieſſen/ Láć czeſto. Affundŏ, affundis, affudi, affuſum, āffundĕrĕ,zugieſſen/ zuſchütten/ Przylewáć. Affunditur huic æſtuarium e mari, darzu fleuſt ein Arm des Meers/ Przylewa tu odnogá morſká. Affuſa urbs mari,pro Affuſum mare urbi.Confundere, zuſammen ſchütten/ vnter einander miſchen/ Zláć do kupy/Pomieſzáć.Cōnfusŭs a,um,vermiſcht/ Pomieſzany. Item,erſchrocké/betrübt/ Zátrwożony/Záwſtydzony Cōnfusĭŏ,onis,g.f. Vermiſchung/ Verwirrung/ Mißordnung / Pomieſzánie/Zámieſzánie. Confuſim,& Cōnfusē,adver. vermiſcht/vnter einander/Pomieſzánie/Poſpołu.Circumfundere,vmbher ſchütten/Obláć.Defundere,abſchütten/abgieſſen/Odłáć. Defuſus, a,um,abgegoſſen/ Odlány/Zlány. Diffundere, hin vnd wieder gieſſen / von einander ſprützen/ Rozláć/ Rozpuſzczáć. Diffuſus, a,um, außgeſprützet/zerthan/Rozlány/Przeſtworny/ Szeroki, Dīffusē,adverb.weitläufftig/weit vmb ſich/ Szeroko/ Obſzernie. Dīffusĭŏ,onis, g.f. Zerſprützung Rozlánie.Effundere,verſchütten/außgieſſen / Wylać. Effundere ſe civitas dicitur, hinauß fallen/ ſich Häuffig hinauß begeben/ Wychodźić hurmem z domow. Effundere patrimonium , ſein Väterlich Erb verbringen/ Vtráćić dobrá oyczyſte. Effuſus, a, um , außgegoſſen/ außgeſprützet / überſchwenglich / Rozrzutny/ Zbyteczny. Effuse,Häuffig/ Szczodrobliwie. Effusĭŏ,onis,g.f.Außgieſſung/Wylánie. ut:Effuſio pecuniarum. Infundere, einſchütten / eingieſſen/Náláć/Wláć. Item, auffſchütten/ auffgieſſen/Wyláć. Infuſus,a,um,eingegoſſen/Nálany.Infuſus,ūs,g.m & Infusĭŏ, onis,g.f. Einguß/Nálanie.Infusōrĭŭm,ij,g.n.ein Gießkanne/ Nalewká. Infundĭbŭlŭm, li, g.n. ein Trechter/ Lejek.Item,ein Mühlkorb/Koſz młyńſki.Offundĕrĕ,begieſſen/ außſchütten/ Oblewáć/ Zálewáć. Offundere errorem alicui, einen mit Irrthumb blenden / Wbłąd kogo wprowádźić. Offusŭs, a, um, vmbgoſſen/ verdunckelt/Obláný/ Zálany/ Záćmiony. Perfundere, begieſſen/ beſchütten/ hindurch gieſſen/ Oblewáć/ Polewáć. Perfuſus, a, um, ut: Perfuſus cruore, mit Blut beſpreng/ Krwią zkropiony. Pērfusĭŏ, ōnis,g f.Vberſchüttung/Beguß/ Pokrapiánie/ Polewánie/ Oblánie. Pērfusōrĭē, adverb. vnbeſcheidenlich/Pozwierzchnie/Ládátako.Profundere,außſchütten/verſchütten/ vnnützlich verthun/Wylewáć/Przelewáć/ Przemárnowáć. Profuſus, a, um, überflüſſig verthan/ verzehrt/ Rozrzucony/Zbyty ládátáko. Profuſio,onis, g.f.Außgieſſung/Verſchwendung/Rozrzutność Prōfusē adverb.überflüſſiglich/Rozrzutnie.Rĕfundĕrĕ,wiedergieſſen/ wiedergelten/ herauß ſpeyen/Wylewáć/ Odlewáć/ Wyrzućić/Oddáć. Rĕfusŭs,a,um, außgelaſſen/ übergelauffen/ Wylány/Wyrzucony. Rēfusē adverb. überflüſſiglich/Obficie.Suffundere, vntergieſſen/ Podláć. Item, begieſſen/ eingieſſen/ Wyláć/ Nápuśćić. Suffuſus,a,um,vntergoſſen/Podlány. Suffuſio, onis,g f. Begieſſung/Vntergieſſung/Podlewánie. Sŭpērfundĕrĕ, auff etwas ſchütten/übergieſſen/Polewáć/Wylewáć z brzegow. Sŭpērfusŭs, a,um, übergegoſſen / Polány / Wylány. Transfundere, von einem Orth an das ander gieſſen/ Przelewáć. Transfuſio, onis, g.f. Abſchüttung/ oder Abguß von einem Geſchirr in das ander/Przelewánie.

Fundum, vide Fundo,as.

Fūn-

Fūndŭlŭs,li,g.m. ein Gründel/Gruncik.

Fūndŭs,di,g.m. ein Theil Felds / Ackers oder Wiesen/Rola/Máiętnosć. Item, ein jeder Boden oder Grund/Grunt. Fundus vectigalis, ein Güldgut/Zinßbar/Máiętnosć ná cle. Fundus beneficiarius, vel clientelaris, Lehengut/Dobrá dárowne/lenne. aliàs Feudum.

Fūnētŭm, ti, g. n. ein Bogen von Weinreben oder andern Reusern geflochten/ Winnicá podwiązána/ Chłodnik sklepisty.

Fūngŏr, Fūngĕrĭs, Functus sum, Fūngī, Accusativo & quandoque Ablativo jungitur, verwalten/Záżywáć. ut: Fungi munus alicuius, Eines Pflicht außrichten/Odpráwowáć jáka powinnosć zá kogo. & : Fungi aliquo munere, etwas außrichten/Być ná urzędźie jákim. Fūnctĭō onis,g.f. Ampt/Pflicht/Spráwowánie/Vrząd Dēfungŏr, dēfungĕrĭs, defunctus sum, dēfungī, außrichten / eines Dings abwarten/ein Ende machen/Pozbyć urzędu/ powinnośći jákiey/Odpráwić. Dēfunctŭs,a,um, verschieden/gestorben/ Vmárły. Dēfunctōrĭē, adverb. Defunctoriè aliquid agere, schlecht überhin etwas machen Niedbále co czynić. Perfungor, eris, perfunct⁹ sum, perfungi, seiner Pflicht gnug thun/vollenden/Odpráwić/ pozbyć jákiego urzędu / dosyć uczynić swey powinnośći. Perfunctus,a,um, außgericht/ Odpráwiony. Perfunctus morte, gestorben/Vmárły. Perfunctio, onis, g. f. Außrichtung/ Dokonánie. Pērfunctōrĭŭs,a,um, ut: Perfunctoria opera, die man nur thut das man bald davon komme/Niedbáła/ládáiáka robotá. Pērfunctōrĭē, adverb. liederlich/ Niedbále.

Fūngŭs, gi, g.m. ein Pfifferling / Schwamm/ Grzyb. metaphoricè. doll/ vnverständig/ Głupiec/ Nikczemnik. Funginus, & Fūngōsŭs, a, um, schwammächtig / Grzybiásty / Dziurkowáty. Fūngōsĭtās, atis, g.f. Schwammächtigkeit/ Grzybiástosć/Dziurkowátosć.

Fūnĭs,is,g.masc. ein Seyl/ Schnur/Powroz/ Sznur/Liná. *Tortus, religatus, loreus, torculus, intortus, durus, canabinus.* Fūnĭcŭlŭs,li, dimin. Fūnālĭs le, was mit Seylen gezogen wird / was zum Seyl gehört/Powrozowy. Funale, is, g.n. substant. ein Wachsliecht / Wachskertz / Laná świecá. Fūnāmbŭlŭs,li, g.m. Einer der auff dem Seyl gehet/Powrozobiegun. Fūnĭpēs, idem.

Fūnŭs,ĕrĭs,g.neut. ein Leich oder Begräbnuß/ Ciáło zmárłe/Pogrzeb. *Triste, lacrymosum, mæstum, lamentabile, lugubre, flebile, atrum, acerbum.* Fūnĕrĕŭs, Fūnĕrārĭŭs,a,um, Fūnebrĭs,e, & Fūnĕrālĭs,le, zur Leich gehörig/Pogrzebny. Fūnĕrō,as,are, begraben/Grzesć umárłego. Fūnĕrātŭs,a,um, schier vmbbracht oder getödt/ oder gerüst zu begraben/ Pogrzebny/Záłobny. Fūnēstō,as,are, zum Leydt oder Trawren bringen/Záłobiem zgwałćić/Zásmućić. Fūnēstŭs,a,um, tödlich, kläglich/Záłosny/Smiertelny.

Fūr, Fūrĭs, g.com. ein Dieb/Złodźiey. *Nocturnus, vagus, tacitus, pervigil, trepidus, rapax, crudelis, trifurcifer.* Fūrūncŭlŭs, & Fūrcŭlŭs, li, diminut. Item, Furunculus, ein Eyß/ hitzig Bläterlein/ Szyszká w ćiele/pryszczel. etiā in vitibus dicitur, ein Knörzlein/ Látorosl zostáwiona. Fures etiam servi dicti sunt per contumeliam. Fūrīnŭs,a,um, ut : Furinum forum, ein Diebmarckt/ Złodźieyski rynek. Fūrtŭm,i,g.n. ein Diebstal/ Złodźieystwo/ Kradźież. *Pavidum, nocturnum, turpe, iniquum, latebrosum, infandum, nefandum, lacrymabile, impudens.* Furtum Veteres dicebant quicquid clam factum esset. Item pro insidijs. Fūrtă, orum, plu.num. Ehebruch/Hurerey/ Cudzołostwo/Nierząd. It. Aufffsatz/ Nachstellung Złodźieystwo/ Kradźież. Fūrtīvē, & Fūrtĭm, adverb. heimlich/verstohlen/ Kradźieżą/Pokątnie/Fūrāx, ācĭs, adiect. zu stehleu geneigt/ Kradnący rad. Fūrācĭtās, atis, g.f. Liederlichkeit zu stehlen/Kradźieżnosć. Fūrācĭtĕr, adverb. verstohlen/durch Diebstal/ Złodźieyskie. Fūrtĭfĭcŭs, der zu stehlen geneigt vnd gewehnt ist / Kradźieżny/Pokątny. Fūrtīvŭs,a,um, gestohlen/Kradźiony/Kradźieżny. Item, heimlich/ Pokątny. ut: Furtiva scripta, heimliche Schrifften/ von welchen man nicht weiß wer sie geschrieben hat/Táiemne pisánie. Fūrŏr, furaris, furatus sum, Fūrārī stehlen/Kraść. Furcifer, vide.

Fūrcă, æ, g.f. ein Gabel/ Widły. *Bicornis, tricornis, ferrea, rapax.* Fūrcŭlă, & Fūrcīllă, æ, g.f. diminut. Fūrcĭfer, ferī, g.m. Einer der henckens werth ist/dem man eine Furch an den Halß hänget damit man jhn kenne / vnd sich für jhm hüten könne Szubieniczńik/ Wyświecony/ Niecnotliwy. Trīfurcĭfer, feri, ein grosser Vbelthäter/der die Straff wol verdienet hat / Złodźiey wielki/ wierutny/sławny. Fūrcĭlĭs, is, ein Mistgabel/ Widły gnoyne.

Fūrfur, furĭs, g.m. Kleyen/Gerüsch/ Otreby.

Triticeus, hordeaceus. Fŭrfŭrēs in capite, plu. nu. die Schuppen des Häupts/ Otreby w głowie. Fŭrfŭrōsus & Fŭrfŭrĕus, a, um, Kleyächtig/ voll Kleyen/ voll Schuppen/ Otrębny.

Furiæ, Furiosus, Furo, Furio, v. Furor, oris.

Fŭrnus, ni, g. m. ein Backofen / Piec chlebowy. Fŭrnācĕus, a, um, ut: Furnaceus panis, Brodt im Ofen gebacken/ Chleb srzedni / piecowy. Fŭrnārĭa, æ, gen. fœ. die Kunst Brodt zu backen/ Piekárstwo. Item, Brodtbeckerin/ Pistorin/ Piekárká. Fŭrnārĭus, ij, g. m. ein Brodtbecker/ Pistor/ Piekarz. Præfurnium, ij, gen. neutr. das Ofenloch/ Czeluście. Fŭrnārĭŭm, ij, g. neu. das Rauchloch am Ofen/ Dymnik w piecu. Infurnĭbŭlŭm, li, g. n. Brodtschauffel / die Schösse/ Łopátá chlebowa.

Fŭrŏr, ōris, g. masc. Vnsinnigkeit/ das wüten/ Zápálczywość. *Validus, amens, violentus, ardens, noxius, miser, effrenus, vesanus, exitialis, perniciosus, flagrans.* Itē; Furor divinus, Bewegung des Gemüths durch ein Göttliche Krafft/ Szaleństwo. Fŭrĭæ, arum, pl. nu. die Pein vnd Vnruh des Gewissens/ wütende Höllische Weiber/ Piekielne boginie/ ktore zkych ludzi karzą y męczą. apud Poetas. Fŭrĭă, æ, g. fœ. ein rasender toller Mensch/ Szálony człowiek. Fŭrĭbŭndŭs, a, um, & Fŭrĭālis, le fast wütend/ Bárzo szálony. Fŭrĭōsŭs, a, um, vnsinnig/ wütend/ Bárzo szálony/ Zápámiętáły. Fŭrĭōsē, adverb. vnsinniglich/ Szálenie. Fŭrō, is is, fŭrĕrĕ, wüten/ Száleć. Fŭrĭō, as, are, wütig machen/ Wściekłym czynić Bestwić. Fŭrĭātus, a, um, erwildet/ zur Vnsinnigkeit bewegt/ Szálony. Fŭrīnus, a, um, von dem Dieb / Złodziejski. Interfŭrō, is, Interfŭrĕrĕ, vnter einander wüten vnd toben/ Száleć zuchwále. Perfŭrĕrĕ, wüten/ vnsinnig seyn/ Szálenie sie spráwowáć.

Fŭrvŭs, a, um, Schwartz/ Dunckel/ Czarny/ Czarnáwy.

Fŭscĭnă, æ, g. fœ. ein Gabel mit drey Spitzen/ Widelce trzyrogie. Item, ein Fischergere/ Ość do łowienia ryb. Fŭscĭnŭlă, æ, dimin.

Fŭscŭs, a, um, Braunschwartz śniády. Fŭscō, as, are, verdunckeln / śniádo czynić/ Czernić. Fŭscātŏr, oris, g. masc. ein solcher Färber/ Táki Fárbierz. Infusco, as, are, & Infuscus, a, um, idem quod simplex.

Fusilis, Fusor, Fusorius, vide Fundo.

Fŭstis, is, g. masc. ein Bängel/ Stöck/ Stange/ Kiy. Fŭstŭārĭŭm, ij, g. neu. ein Schlag mit eim Stäcken/ Kijowe karánie. vel idem quod Fustis. Fŭstŭārĭŭs, ij, g. m. ein Bengler/ so die Leuth mit Bengeln schlägt/ Stepácz/ ktory ludzi ták karze.

Fusum, g. n. vel Fūsŭs, i, g. masc. ein Spille/ Wrzeciono. *Gravidus, versatus, succinctus, teres, prægnans, levis, tortus, lanificus, libratus.*

Fūtĭlē, is, g. neut. ein gattung eines Trinckgeschirrs/ vnten gespitzet wie ein Kegel/ Naczynie pewne do picia spiczásto okrągłe.

Fūtĭlĭs, le, schwetzig/ der nichts verschweigen kan/ Błazeński/ Márny/ Błáhy. Fūtĭlĭtās, atis, g. f. Liederligkeit/ Prożność/ Niktczemność. Fūtĭlĭtĕr, & Fūtĭlē, adverb. liederlich/ Lekko/ Dármo. Fūtĭō, is, fūtīrē, id est, effundere, außgiessen/ Wylać. Effūtĭō, is, effūtīrē, vnbesonnen reden/ Mowić nierozmyslnie. Effūtīvŭs, a, um, der leichtlich herauß schwetzet/ Mowiący nierozmyślnie.

Fūtō, as, avi, atum, fūtārē, id est, redarguere, obsol. sed compos. Cōnfūtō, as, are, verwerffen/ widerfechten / Item, vnter einander mischen vnd rühren/ Mieszáć w gárcu/ Zbiiáć czyi dowod/ przekonywáć. Rĕfūtārē, straffen/ verwerffen/ mit Worten überwinden/ Odpor dawáć/ Zbiiáć dowod. Rĕfūtātĭō, onis, g. f. ein Verwerffung/ Ablehnung / Odpor słowny/ Zbicie dowodu. Rĕfūtātŭs, a, um, particip. Fŭtŭō, is, tui, fŭtūtŭm, fŭtŭĕrĕ, verbum est obscœnum, idem significans, quod semen emittere.

Futurus, vide Sum.

GA

Găbălŭs, li, g. masc. ein Galg oder Creutz/ Szubienicá/ Krzyż.

Găbără, æ, g. fœ. ein tieffe hole Schüssel/ ein Kump/ Misá sporá.

Găgātēs, is, gen. masc. ein schwartzer Agstein/ Gágátek.

Găgĭtēs, is, ein Edelgestein/ aliàs Ætites, den man in der Adler Nest findet/ Kámień orli.

Gălbă, æ, g. fœ. ein Holzwürmlein/ Robacy w drzewie.

Gălbănă, æ, g. fœ. Herba est, frequens in Syria, quæ si comburatur, nitore fugat serpentes. *Noxia, peregrina.*

Gălbănŭs, g. m. vel Galbanum, i, g. n. Gummi also genant/ Gummi ták názwáne/ Gálbá-

nowy ſok. Galbanum, ein gattung eines weiſſen Kleyds/ welches die Leuthe pflegten anzuthun/ Perfumowána ßátá biá la. Gālbănātŭs,a,um, nomen ſimile participio formavit,.Martial. Alſo weiß gekleidet/ Táka ßáta odźiany. Gālbănĕŭs, a,um, von Galbanen/ Gálbánowy. Gālbīnŭs, a,um, Liechtblaw/ Modroblády.

Galbŭlă, æ, g. fœ. Avis, ein Wittewal/ oder Gerolff/ Wywielgá.

Gālbălŭs, li, g. m. Nüß vom Cypreſſenbaum/ Cypryſſowa ßyßká.

Gălĕă, æ, g. fœm. ein Helm oder Sturmhaub/ Przyłbicá/ Szyßak. *Comans, crinita, terribilis, corusca, micans, inſignis, dura, ſolidata, ferrea, fulgens, decora.* Gălĕātŭs a, um, gehelmt/ der ein Helm auff dem Haupt hat/ W przyłbicy. Gălĕō, as, are, ein Helm oder eyſen Hut auffſetzen/ Przyłbice kłáść. Gălĕŏlă, æ, g. f. ein Geſchirr gleich einem eyſenen Hut/ Naczynie do przyłbice podobne.

Gălēnā, æ, g. liquor remanens in fornacibus, poſtquam effluxit ſtannum & argentum. Item, ein Bley oder Silberader oder gang/ Ołowna rudá.

Galericulum, g. n. & Gălĕrīcŭlŭs, li, g. maſc. Falſch vnd gemacht Haar/ Włoſy przypráwne. Galerum, g. n. & Gălērŭs, i, g. m. ein Hut/ Pareth/ Czapká/ Jámułká.

Gălērīta, g. f. Avis, Haubellerch/ Dźierlatká.

Gălĕŭs, i, Piſcis, qui à Latinis muſtella dicitur.

Gāllă, æ, g. fœ. Galöpffel/ Gálás.

Gāllĭcæ, arum, g. f. plu. num. Genus calceamenti, quo utuntur Galli pluvioſo tempore.

Gāllŭs, li, g. maſc. ein Han/ Kur. *Tanagricus, excubitor, ſalax, criſtatus, nuncius lucis, Titanius, avis Perſica.* Gallus gallinaceus, idem. Gāllīnă, æ, g. f. ein Henne/ Kokoß. *Tenera, glociens, glocitans, criſtata.* Gāllīnācĕŭs, a, um, von Hünern/ Kokoßy/ Kurzy. Gallinarius, & Gallinaceus, ci, g. maſc. ſubſt. ſine adjuncto idem quod Gallus. Gallinarius, ii, g. maſc. der Hüner auffzeucht/ Kurnik ſługá. Gāllīnārĭŭm, ij, g. n. Hünerhauß/ Kurnik/ Kocec. Gāllĭcĭnĭŭm, ij, gen. neut. die Zeit der Nacht wenn die Hanen krähen/ Kuropoy. Gallicantus, pro Gallicinio. Gāllĭpēs, ĕdĭs, Galli pedes habens.

Gāllŭlŏ, as are. Item, Gāllŭlăſcĕrĕ, pro Pubeſcere, obſoletum.

Gāllō, as, are, pro Inſanire, obſoletum.

Gămmărŭs, i, g. m. Seekrebs/ Rák morſki.

Gămŏīdēs, ferrum quo utuntur Chyrurgi ad extrahendum pus.

Gămŏs, g. m. latin. Nuptiæ. unde Agămŭs, i, g. m. der nicht verheyrat iſt/ Bezżeniec.

Dīgămŭs, qui duas duxit uxores.

Ganeum, i, g. n. & Gānĕă, æ, g. f. ein Hurenhauß/ ein gemein Schlemmerhauß/ Nierządny dom. Gānĕō, onis, g. m. ein liederlicher Hurer/ praſſer/ Nierządnik/ Łákotliwy.

Gānglĭŭm, g. n. ein Vberbein/ Zyk nádećie.

Gāngrænă, æ, g. fœ. der Kancker/ faul Fleiſch/ von Fauligkeit erſtorben/ Káncer/ Martwienie/ Zárázá/ Mámrzeć.

Gānnĭō, is, ivi, itum, ire, belfen/ bellen/ gähnen wie ein Fuchs/ Szczekáć ták lis. Gānnītŭs, us, gen. maſc. ein ſolch Gebäll/ Skowyczenie/ Szczekánie. Obgannire, Einem ſein Haupt mit viel Worten bethönen/ wiederbellen/ Nábuáć ußy/ Szeptáć/ Przegarzáć.

Gānză, g. f. vocab. Germ. ein Gans/ Gęś.

Gāngărĭzō, as, avi, atum, are, herauß gurgelen/ Charcháć. Gārgărĭzātĭō, onis, g. fœ. das Gurgelen/ Charchánie. Gārgărīzātŭs, us, g. m. idem.

Gārrĭō, is, ivi, itum, gārrīrĕ, ſchwetzen/ plauderen/ świegoćieć/ Wiele gadáć. Gārrītŭs, us, g. m. & Gārrŭlĭtās, atis, gen. fœ. das plauderen/ ſchwetzen/ Mowność/ Wielomowność. *Rauca, odioſa, intempeſtiva, improba, inſana, acris.* Gārrŭlŭs, li, g. m. ein Schwetzer/ Soyká. Garrulus, a, um, ſchwetzig/ Wielomowny.

Garŭm, i, g. n. Fiſchbrüe ſo gemacht wird auß der Saltzbrüe darinn die Fiſch gelegen/ Koſok ábo Koſokowa Przypráwá do omaczánia potraw.

Găſtĕr, tri, lat. Venter. Găſtrĭmārgĭă, æ, g. f. Freſſerey/ Obżárſtwo.

Gaŭdĕō, es, gāvīsŭs ſum, gaŭdērĕ, ſich frewen/ Weſelić śię. Gaŭdĭŭm, ij, g. n. Frewd/ Weſele. *Lætum, dulce, delitioſum, vagum, blandum, luxurioſum.* Gaŭdēns, entis, particip. der ſich frewet/ Weſeląc śię. Cōngaŭdĕō, es, congaviſus ſum, cōngaŭdērĕ, ſich mit erfrewen/ Poſpołu śię weſelić. Pergaudere, ſich ſehr erfrewen/ Bárzo śię weſelić.

Gaŭsăpĕ, indeclin. Gauſapum, i, g. n. & Gauſapa, æ, g. f. in pl. nu. Gaŭsăpă, orum, ein Rotzig Tuch/ das auff beyden ſeyten außgefeſelt iſt/

Gunia/ Szátá zokniersta/ Koc/ Szátá mia- ßßa. Gausăpīnă, æ, idem. Gausăpātŭs, a, um, mit solchem Kleyd das auff beyden seyten rauch ist/ geklеydet/ Gunia/ ßáta miaßßa odziany.

Gāza, g. f. Reichthumb/Skárb. Gāzŏphȳlăcĭūm, i, g. n. ein Tresor/ da man den Schatz hinlegt/ ein Schatzkammer/ Mieysce gdźie skarb leży/Skárbnicá.

Gĕhēnnă, æ, g. f. explicat Hieronymus hisce verbis: Erat (inquit) idolum Baal juxta Hierusalem ad radicem montis Moria, in quibus Siloa fluit. metaph. das Orth der Verdampten/die Höll vnd ewige Pein/ Piekło / Przepáść wieczna. *Obscura, cava*.

Gĕlāsīnŭs, i, g. m. in pl. nu. Gelasini, die fördern Zän die man sihet wenn der Mensch lachet/ Przednie zeby / ktore widáć kiedy śię człowiek śmieie. Item, die Grüblein vnd Falten so den lachenden am Gesicht erscheinen / Dołek od śmiechu.

Gĕlū, indeclin. g. n. Kälte/oder Eyß/Mroz. *Brumale, acutum, gelidum, frigidum, durum, acre, glaciale, iners, horrens, nivale.* Gĕlĭcĭdĭūm, ij, g. n. Reiff. Lod/złod/Mroz. Gĕlō, as, are & Gelasco, is, gĕlāscĕre, gefrieren/ Márznąć. Gĕlātŭs, a, um, ut: Lac gelatum, geronnen Milch/ Zśiádłe mleko. Gĕlātĭō, onis, g. f. das gefrieren/ gerinnen/ Márznienie/ Mroz. Gĕlābĭlĭs, le, bald gefroren/ Zmárzły. Incōngĕlābĭlĭs, le, das nicht gefrieren mag/ Niezmárzły. Gĕlĭdŭs, a, um, Eyßkalt/ Mroźny/ zimny. Egĕlĭdŭs, a, um, nicht kalt/ Nie ćiepły/ zimny/ Letny. Gĕlĭdē, adverb. kalt/ Oziębłe. Prægelidus, a, um, gar Eyßkalt/Zimny bárzo. Cōngĕlō, as, are, & Cōngĕlāscō, is, cōngĕlāscĕrĕ, verfrieren/ Zmárznąć. Rĕgĕlō, as, are, aufffrieren/ aufftawen/ Rozmrożić. Egĕlĭdōr, aris, idem.

Gĕmēllăr, aris, g. n. ein gattung eines Oelgeschirrs/ Státek/ Naczynie.

Gĕmĭnŭs, a, um, zweyfach/Dwoy/Dwoisty. Gĕmĭnī, pl. nu. Zwilling/Bliźnięta. Gĕmĕllŭs, a, um, dimin. Gĕmĭnō, as, are, dubbel machen/ dublen / Przyczyniáć / Dwoić. Gĕmĭnātŭs, a, um, ut: Geminata victoria, zween Sieg nacheinander / Podwolne zwyćięstwo. Gĕmĭnātĭō, onis, g. f. Verdoppelung/Powtarzánie. Gĕmēllĭpără, vel Gemellipera, æ, g. fœ. ein Fraw die zwey Kinder zugleich zur Welt bringt/Bliźnięta rodząca. Cōngĕmĭnō, as, are, etwas zweymal auffeinander thun/ Powtarzáć/ Przyczyniáć. Cōngĕmĭnātĭō, onis, g. fœm. zweyfache legung/ Powtarzánie / Dwoienie/ Spaiánie. Ingeminare, idem.

Gĕmmă, æ, g. fœ. ein Rebaug/Pąkowie. Itē, Edelgestein/Drogi kámień/Perłá. *Colorata, tumens, nobilis, florida, lucida, ignea, perspicua, fulgens, pretiosa, radians, scintillans, nitida, fulgida, candens, clara, rutilans.* Gĕmmŭlă, dimin. Gĕmmō, as, avi, atum, are, die Augen herfür lassen/ Pąkowie pußczáć. Gĕmmăscō, is, gemmascere, idem. Gĕmmans, antis, particip. blinckend wie Edelgestein/Perłámi iśknący śie. Gĕmmātŭs, a, um, mit Edelgestein besetzt/ Perłámi osáʼdzony. Gĕmmārĭŭs, ij, g. m. einer der mit Edelgestein vmbgehet/vnd verkaufft/ Perłowy/Perłámi obsádzony. Gĕmmĕŭs, a, um, von Edelgestein/Perłowy. Gĕmmĭfer, a, um, Edelgestein tragend/od/ in dem Edelgestein wächst/Perły rodzący. Gĕmmōsŭs, a, um, pro Gemmis onusto.

Gĕmō, is, gĕmŭī, gĕmĭtūm, gĕmĕrĕ, seufftzen/ weynen/ Wzdycháć/ Stękáć. Gemitur impers. man seufftzet/ Wzdycháią. Gĕmĭtŭs, us, g. m. das seufftzen/Wzdychánie. *Mæstus, insanus, acerbus, lamentabilis, flebilis, fremens, durus, lachrymabilis, atrox.* Gĕmĕbūndŭs, a, um, abundè gemens. Congemo, is, congemere, mitseufftzen/ pospołu wzdycháć.

Gĕmūrsă, æ, g. fœ. Tuberculum sub pedum digitis nascens, ita dictum, quod gemere faciat eum qui id gerit.

Gĕnă, æ, g. fœ. Wangen/ der gantz Back von Augbrawen biß auff das Kien/ Policzek/ Jágodá ná twarzy. *Purpurea, pulcra, mollis, pubescens, conspicua, nitida, decora, nivea, candens, colorata, blandula.*

Gĕnāvĭŭs, a, um, idem quod gulosus.

Gĕnĕālŏgĭă, æ, g. f. Stambuch/Geschlecht Register/ Rodzáiu opisánie. Gĕnĕārchă, æ, g. m. der Vranherr des Geschlechts/Przodek.

Gener, Generalis, Genero, vide Genus.

Gĕnĕsĭs, is, g. fœ. Geburt/Ankunfft/Rodzenie/ Początek. Item, der Planet darunter einer geboren ist/ Konstellácyia.

Gĕnĕthlĭăcus, i, gen. masc. dicitur Mathematicus, qui ex hora nativitatis fortunas hominum prædicit.

Genialis, v. Gigno. Geniculum, Geniculatim, vide Genu.

Gĕnīſtă, æ, g. f. Primmen oder ginſtern/ Jánowiec. *Lenta, humilis, viridis.*

Genialis, Genitor, Genitura, & Genitivus, vide Gigno.

Gĕnĭŭs, i, g. maſc. der gut oder böß Engel/ der eim jeden von ſeiner Geburt an zugeeignet iſt/ Anioł/ Rodzenia Bożek. *Tutelator, æviternus, hilaris.* Proprio genio nati dicuntur, der zu einer glücklicher Stund geboren iſt/ W ſzczeſliwą godzinę národzeni. Siniſtro genio, vnglücklich/ Nieſzczeſliwy. Gĕnĭālĭs, le, das zu der Natur gehört/ Przyrodzony. Gĕnĭālĭtĕr, adverb. ut: Genialiter feſtum agere. frölich ſeyn/ gut Geſchirr machen/ Rozgárdyiás ſtroić/ Hoynie świeto tákie odpráwowáć.

Gēns, gentis, g. fœ. Volck oder Nation/ Geſchlecht/ Narod/ Lud/ Dom. unde Gēntīlēs, plu. num. die eines Geſchlechts/ Stammens vnd Namens ſeyn/ Powinowáći/ Jednego domu. Gĕnĭālĭs, le, das eines Geſchlechts iſt/ Rodak/ Rodowy. Gēntīlĭtĭŭs, & Gēntĭcŭs, a, um, idem. Gentilitium nomen, der eigen Name des Geſchlechts/ Rodowe imie. Gēntīlĭtās, atis, g. f. Viele des Geſchlechts/ Powinowáctwo/ Rod. Item, das Heydenthumb/ Pogáńſtwo. Item, Gens, Gentiles, die Heyden/ Pogánie. *Stulti, mobiles, ſuperſtitioſi, mutabiles, cæci, faſcinati, malefici, barbari, pagani, maleſani, Scythici.* Gēntīlĭtĕr, adverb. wie ein Heyd/ auff Heydniſche weiſe/ Pogáńſkie.

Gēntĭānă, æ, g. f. Radix eſt, Entian/ Gorczy(czká.

Gĕnū, indecl. in ſingul. in plural. Gĕnŭă, genuum, gĕnŭbŭs, g. n. die Knie/ Kolánā. Genus, i, g. m. veteres dixerunt. Gĕnĭcŭlŭm, i, g. neu. dimin. Gĕnĭcŭlă, orum, pl. n. die Knolle an den Strohalmen/ Kolanko. Gĕnĭcŭlātŭs, a, um, das Knollen hat/ Kolankowáty. Gĕnĭcŭlātĭm, adverb. von Knoden zu Knoden/ Kolankowáto. Gĕnŭālĭă, pl. nu. g. n. Hoſenbändel/ Nákolanki/ Pończochy/ Podwiązki. Cōngĕnŭlō, as, avi, atum, are, knien/ auff ſeine Knie ſitzen/ Klekáć. Ingĕnĭcŭlŏr, aris, atus ſum, ari, die Knie beugen/ Kleczeć.

Gĕnŭīnŭs, a, um, Angeboren/ natürlich/ Włáſny/ Przyrodzony. Genuini etiam ſignificant, die Stockzän/ hinderſte Backzän/ Zeby ktatne/ Kły.

Gĕnŭs, nĕrĭs, g. n. der Stam eines Geſchlechts/ Geſchlecht/ Rod/ Linia rodu/ Rodzay. Gĕnĕrōsŭs, a, um, Wolgeboren/ Edel/ Tapffer/ Vrodziwy/ Zacny/ Wſpániáły. Gĕnĕrōsĭtās, atis, g. f. Edel art/ gut Herkommen/ Vrodá/ Rosłość. Gĕnĕrōsē, adverb. Adelich/ Vrodziwie/ Wſpániále/ Mężnie. Gĕnĕrālĭs, Allgemein/ Powſzechny. Gĕnĕrālĭtĕr, adverb. allgemeinlich/ Ogułem. Gĕnĕrātĭm, adverb. idem. Item, den Geſchlechten vnd Gattungen nach/ Rozdzielnie/ rodzáiem. Gĕnĕrō, as avi, atum, are, gebähren/ ſchaffen/ Rodźić. Item, erfinden/ Náleść. Generare etiam de herbis & de fœminis dicitur. Gĕnĕrātĭō, onis, g. f. Gebärung/ Rodzenie. Gĕnĕrābĭlĭs, le, bald geboren/ Rodzáyny. Gĕnĕrātŏr, oris, g. m. ein Gebärer/ Rodźićiel. Gĕnĕrātrīx, īcĭs, g. f. ein Mutter/ Gebärerin/ Rodźićielká/ Márká. Gĕnĕr, ri, g. maſc. Tochtermann/ Zięć. Prōgĕnĕr, ri, g. m. der Neffin Ehmann. Wnuczki mąż. Gĕnĕrāscō, is, gĕnĕrāscĕrĕ, geboren werden/ Rodźić śię. Item, Genus, ein Gattung/ Rodzay. Id genus hominum, dergleichen Menſchen/ Podobni tym ludźiom. Hinc: Omnĭgĕnŭs, a, um, von allen Sorten/ allerley/ Wſzelki/ Wſzelkiego rodzáiu. Mūltĭgĕnŭs, a, um, vielerley/ Rozmáyty. Indĭgĕnă, g. com. ein Einländiſcher/ Obywátel/ Rodźic z tąd. Alĭēnĭgĕnŭs, a, um, frembd/ Cudzoźiemiec. Alienigena, æ, g. co. Frembdling/ Cudzoźiemſká. & Cudzoźiemiec. Cōngĕnĕrō, as, are, id eſt, adjungere, aſſociare. Cōngĕnĕr, ĕrĭs, eines Geſchlechts/ Przyrodny. Cōngĕnĭtŭs, a, um, à Congigno, mitgeboren/ Przyrodzony/ Społurodzony. Dēgĕnĕrārĕ, auß dem Geſchlecht ſchlahen/ Wyrodzáć śię. Dēgĕnĕr, eris, g. om. in ablat. degenere, vel ri, der aus dem Geſchlecht ſchlahet/ Wyrodek. Item, übel geartet/ böſer Natur/ Złego rodu/ Złego przyrodzenia. Ingenerare, eingebären/ Wrádzáć. Ille appetitus à natura ingeneratus omnibus, von Natur eingeboren/ Ten áppetyt wrodzony ieſt. Progenerare, weiter gebären/ das Geſchlecht vermehren/ Rodźić/ Przypłodźić. unde, Prōgĕnĭēs, prōgĕnĭēī, g. f. ein Geſchlecht/ Zucht/ das geboren iſt/ Potomek/ Potomſtwo/ Plemię/ Pokolenie. Prōgĕnĕrātĭō, onis, g. f. das gebären/ Rodzenie. Progener, vide ſupra. Rĕgĕnĕrārĕ, wiedergebären/ erneweren/ Odrodźić/ Odnowić. Rĕgĕnĕrātĭō, onis, gen. fœm. Wiedergeburt/ Erneweru ng/ Odrodzenie/ Odnowienie.

Geodæsia, æ, g.f. Terræ dimensio, die Kunst das Erdreich zu messen / Rozmierzenie ziemie. Geodætes, is, g. masc. ein Landmesser / Ziemie rozmierzácz. Geodæticus, a, um, das dazu gehört / Do rozmierzenia ziemie należący.

Geographia, æ, g.f. des Erdbodens Beschreibung / Kráiopisánie. Geographus, i, g. masc. der Landschafften Beschreiber / Kráiopis.

Geomantia, g.f. Kunst der Warsagung auß der Erden / Wieszczbá z ziemie. Geomantes, is, g.m. ein Warsager auß der Erden / Wieszczek z ziemie.

Geometria, æ, g.f. Außmessung oder Außrechnung der Erden / Náuká rozmierzenia ziemie. Geometra, æ, vel Geometres, g.m. ein Landmesser / Außmesser der Erden / Rozmierzácz ziemie. Geometricus, a, um, das von der Meßkunst ist / Co z tey náuki pochodzi. Geometrica, orum, plu. num. g.n. Bücher darinn diese Kunst begriffen / Xiąszki o rozmierzeniu ziemie. Geometrice, adverb. nach der Kunst des Erdmessens / Po geometricku / Według tego kunsztu.

Georgica, orum, plu. num. g.n. Bücher vom Ackerbaw / Oráczey náuky księgá. Georgicus, a, um, das zum Landbaw gehört / Oráczy. Georgia, æ, g f. Ackerbawung / Oránie / Orácza náuká. Georgus, i, g.m. lat. Colonus, Agricola.

Geranion, g. neut. herb. Storchschnabel / oder Gottsgnad / Zoráwie noski.

Germen, inis, g.n. Samen / Zweig oder Schoß / Pąk / Wyrostek / Látorośl do szczepienia / Násienie. *Molle, floriferum, turgens, odorum, micans, ambrosium.* Germino, as, avi, atum, are, außwachsen / Pąkowie pusczáć. Germinascere, idem. Germinatio, onis, g.f. Entsprossung / Außbruch / Außschlag der Bäwme / Rodzenie / Pąkowia pusczánie. Germinatus, us, g.m. idem, Germanus, a, um, eines Stammes / Jednego rodu. Germanus, i, g.m. natürlicher Bruder von Vater vnd Mutter / Brát rodzony. Germane, adverb. Brüderlich / Po bráterstu. Germanitas, atis, g.f. nahe Freundschafft / gleiche Brüder vnd Schwestern / Bráterstwo. Germania, æ, g.f. Teutschland / Niemiecka ziemiá. *Horrida, fera, bellatrix, dira, ferox, audax, bellax, frigida, atrox, fortis.* Germanus, a, um, ein Teutscher / Niemiec. Germanicus, a, um, das dem Teutschland zugehört / Niemiecki.

Gero, is, gessi, gestum, gerere, tragen / außrichten / verwalten / Nieść / Spráwowáć / Rządzić. Gestus, a, um, particip. Gesta, orum, g.n. plu. nu. grosse Thaten / Spráwy zacne. Gestus, us, eine Weise / Manier oder Geberde / Jest orátorski. Gestuosus, a, um, der viel Geberden hat / Jestámi nárabiáiący. Gestio, onis, g.f. Außrichtung / Czynienie / Spráwowánie. Gestio, is, gestivi, & gestii, gestitum, gestire, sich baaren / oder vor Frewden etwas baaren / treiben / Zadáć / Weselić sie. Gesticulor, aris, atus sum, gesticulari, Possen / Gauckeley treiben / Plasáć / Kuglowáć. Gesticulator, oris, g.f. ein Gauckler / Possenreisser / Kuglarz. Gesticularia, æ, g.f. eine Gaucklerin / Kuglarká. Gesticularius, a, um, das zum Gauckelspiel gehört / Kuglárski. Gesticulatio, onis, g.f. das Gaucklen / Kuglowánie. Gerulus, a, um, ein Träger / der ein Ding trägt / Noszący. Gestor, oris, g.m. ein Träger / Nośiciel. Gestores linguis, Märleinträger / Nowinárz. Gesto, as, are, freq. à Gero, tragen / Nośić. Gestito, as, are, freq. à Gesto. Gestatus, a, um, particip. getragen / Noszony. Gestatus, us, g.m. & Gestatio, onis, g.f. das tragen / Noszenie. Item, Gestatio, locus erat in quo gestabantur homines, sanitatis vel voluptatis gratia. Gestamen, inis, g.n. eine Bürde / all das jenige das man trägt / Noszenie / ciężar jáki do noszenia. Gestatorius, a, um, das zum tragen dienet / Noszeniu służący. Gestatorium, ij, g.n. ein Roßbaar / Lektyká. Gestator, oris, g m. & Gestatrix, icis, gen. fœm. Träger / Nośiciel / Nośicielká. Agger, eris, g.m. ein Schütte / Bollwerck oder Schantz / ein auffgeworffene Strasse / ein auffgeworffener Tamm vmb einen Weyer / Wáł / Groblá / Szániec / Págorek. *Terreus, herbosus, lapidosus, gramineus, terrenus.* Aggero, as, are, & is, aggessi, aggestum, aggerere, auffhauffen / Erd auffwerffen / Kupić / Obsypowáć / Zásypowáć. metaph. Aggerare, pro Augere & Gravare. Congero, is, congessi, congestum, congerere, zusammen tragen / samlen / Kupić / Składáć Zgromádzáć. Congeries, ei. g.m. ein gesamleter Hauff / Kupá. Congestus, us, Samlung / Kupá / Zgromádzenie. Congestitius, a, um, zu Hauffe getragen / Sypány. Congestio, onis, g.f. die Zusammentragung / Náwożenie / Kupienie czego. Degerere, abtragen / vertragen / verbrauchen / Donieść / Odnieść / Vmnieyszyć. Digerere, vertragen / Rozsádzić / Rosprowádzić / Rozniesć. Item, verdäwen / Trawić. Item, ordnen / nach ein-

ander setzen/Sporządząć/Rozkładáć. Item, zu verstehen geben/ erläutern/ Rozpowiedáć. Digerere cibum, dicitur stomachus, den Gliedern jhre Nahrung außtheilen/Ztráwić pokárm metaph. Digerere mandata alicuius, eines Befehl außrichten/ Zporządźić rozkazánia czyie. Digeri, pro Resolvi, zergehen/Rozpuśćić śię Dīgĕstĭō, onis, g f. Ordinantz/Verordnung/ Rozłożenie/ Sporządzenie. Item, Däwung/Trawienie. Dīgĕstŭs, a, um, geordnet vnd gestellt/ Sporządzony/Rozłożony. Indigestus, a, um, vngeordnet/ Nierozłożony. Indīgĕstē adverb. vnordentlich/Nierozrządnie. Egerere, außtragen/ außführen/Wyprozniáć/Wyprzątáć. Egestus, a, um, außgetragen/Wyniesiony/Wyprozniony. Egĕstātĭō, & Egĕstĭō, onis, g. fœ. Außlärung/ Außtrag/ Wynoßenie/ Wyproznienie. Egestus, us, g. m. idem. Ingerere, hinein bringen/ hinein stossen/ Wnośić/Wtykáć/Wtrącáć co. Se ingerere, sich selbst anbieten/ eindringen/ Wtrącáć śię gdźie niepotrzebnie. Ingĕstābĭlĭs, le, vnerträglich/ Nieznośony/Ciężki. Sŭpĕrīngĕrĕre, über etwas zuhauffen/ oben darauff hauffen/ Násypáć. Intergerere, entzwischen bringen/ Wkładáć. Intĕrgĕrīnŭs, a, um, ut: Intergerinus paries, ein Vnterschlag/ oder vnterschlagene Wand/ Sćiáná spolná/ Sćiáná przeczna. Progerere, herfür tragen/Wynośić. Rĕgĕrĕrĕ, wiederumb tragen/ wiederumb werffen/ Oddáć/ Zrzucáć. Item, kotzen/speyen/ Wyrzućić ná zad. Rĕgēstŭs, a, um, ut: Regesta terra, Erdreich so auffgeworffen/ Sypána ziemiá. Regestum, i, g. n. idem. Suggerere, zustören/ darreichen/ Dodáwáć/Nástręczyć. Item, einblasen/ Poddymáć. Suggestus, us, g. m. vel Suggestum, i, g. neut. eine Cantzel oder Predigstuel/Kázálnicá. Suggestio, onis, g. fœ. eine Dargebung/ Einstossung/ Poduszczánie. Sŭpērgĕrĕrĕ, überschorren/als wenn man etwas mit Erden überdeckt/ Erde auff etwas führen/Nákładáć/Násypowáć.

Gērræ, arum, g. fœ. plur. num. eingeflochtener Korb/Hurd/Pleciony kosz/ Krátá. metaph. vnnütze nichtswürdige Ding/oder Geschwätz/Plotki/Powieśći płonne. Gērrō, onis, gen. masc. ein Schwätzer/Plotkárz. Congerrones, Schwätzgesellen/Spółrozmawiáiący.

Gerres, nomen piscis vilis.

Gesum, vel Gæsum, i, g. neut. alij Gessum. Telum Gallicum.

Gĭbbŭs, i, ein Hoger oder Buckel/ Gárb. Gĭbbĕr, ĕrĭs, g m. idem. Gĭbbōsŭs, a, um, högericht/ gebuckelt/Gárbáty. Gibber, a, um, vel Gibber, is, & hoc gĭbbĕrĕ, idem. Gibbus, a, um, id est, Celsus.

Gĭgās, antis, g. m. ein Riß/Obrzym. *Terrigenus, rabidus, arduus, tumidus, vastus, ferus, magnanimus, audax.* Gĭgāntŭlŭs, dimin. Gĭgāntēŭs, a, um, vom Riesen-Geschlecht/ Obrzymski.

Gīgnō, is, gĕnŭī, gĕnĭtŭm, gīgnĕrĕ, gebären/ Rodźić. Gĕnĭtŭs, a, um, geboren/ Vrodzony. Gĕnĭtŏr, oris, g. m. ein Vater/ Vrsprung/ vnd Auffbringer/ Oćiec/ Rodźic. Gĕnĭtrīx, īcĭs, g. f. pro Matre Gĕnĭtūră, æ, g. f. Gebärung oder Empfängniß/oder Schaffung/Rodzenie śię Poczęćie. Gĕnĭtālĭs, le, Natürlich/ da einer geboren ist/ Przyrodzony/ Rodzeniu służący. Gĕnĭtālĕ, is, g. n. tam in membro virili quàm animalium, Gemächt oder Scham/ Członek męski. Gĕnĭtīvŭs, a, um, Gebärhafft/der Krafft hat zu gebären/ Rodowy/Rodzeniu służący. Casus etiam est apud Grammat. Gĕnīmĕn, inis, g. n. pro Progenie, non in usu. Antĕgĕnĭtī, die vor vns geboren seyn/ Stárszi/ Przodkowie. Antĕgĕnĭtālĭs, le, von vnsern Voreltern/ Stárszy/ Przodek. Cōngĕnĭtŭs, a, um, mitgeboren/ Spółurodzony. Prīmŏgĕnĭtŭs, a, um, erst geboren/ Pierworodny. Unĭgĕnĭtŭs, a, um, eingeboren/ Jednorodzony. Unĭgĕnă, æ, g. f. allein geboren/ Jednorodny. Ingīgnō, is, īngĕnŭī, īngĕnĭtŭm, īngīgnĕrĕ, eingebären/oder angebären/ Wrodźić. Ingĕnĭtŭs, a, um, angeboren/ von Naturen gegeben/ Wrodzony/ Przyrodzony. Ingĕnĭŭm, ii, g. neut. die Art vnd Natur/ natürliche Neygung/ Náuká y Przyrodzenie/ Włásność. Item, Verstand/ Dowćip. *Sollers, velox, acutum, acre, memor, docile, divinum, candidum, præclarum,* Ingĕnĭōsŭs, a, um, verständig/ Siñreich/ Dowćipny/ Sztuczny/ Chytry. Ingĕnĭōsē, adverb. mit grossem Verstand/ künstlich/ Dowćipnie/ Sztucznie. Ingĕnŭŭs, a, um, wol geboren/ frey geboren/ der nie Leibeygen gewesen ist/ Szláchetny/ Wolny z rodu/ Vrodziwy/ Swobodny. Ingĕnŭĭtās, atis, g. f. angeborne Freyheit/ Freymütigkeit/ Wolność z urodzenia/ Swobodá. Ingĕnŭē adverb. Tapfferlich/ mit freyem Gemüth/ Wspániále/ Swobodnie. Pergignere, idem quod simplex. Prægignere, erstlich gebären vnd anrichten/ W przód urodźić.

Progignere, gebären/ herfür bringen/ Vrodzić. Prōgĕnĭtŏr, oris, g. m. Progenitores, Voreltern/ Przodkowie. Rĕgĭgnŏr, aris, atus sum, rĕgĭgnārī passive, wiedergeboren werden/ Odrodzić się.

Gĭlvŭs, a, um, gelbächtig/ fahl/ Płowy/ Rydzáwy.

Gĭngĭbĕr, ĕrĭs, g. n. Ingber/ Imbier. alias Zinziber vel Zingiber.

Gĭngīvă, æ, g. f. Zanfleisch/ Dziąsło. Gĭngīvŭlă, dimin.

Gĭngrĭō, is, Gĭngrīvī, Gĭngrītŭm, Gĭngrīrĕ, schnadern wie ein Ganß/ Gęgáć.

Gĭrgĭllŭs, li, g. m. ein Haspel oder Garnwinde/ Kołko ná ktorym chodzi liná/ sznur u windy.

Gĭth, vel Git, indeclin. genus seminis, vulgò, Nigella Romana, Gaden/ Czárnuchá.

Glăbĕr, bra, brum, glatt/ kahl/ ohne Haar/ Goły/ Bez włosow. Glăbellŭs, a, um, diminut. Glabrētŭm, ti, g. n. bloß/ ein dürrer Orth/ da nichts wächst/ Golizna. Glabrō, as, avi, atum, are, kahl vnd glatt machen/ Goło czynić/ Opárzyć ábo opálić. Glabrĕō, es, Glabrērĕ, & Glabrēscō, is, Glabrēscĕrĕ, kahl werden/ seine Haar verlieren/ Głádnieć/ Włosy gubić. Glabriōnēs, id est, Glabri.

Glăciēs, ei, g. f. Eyß/ Lod. *Aspera, frigida, hyperborea, adstricta, gelida, pendula, acris, concreta, fragilis, torpens, hyemalis, filia Lymphæ.* Glăciō, as, avi, atum, Glăciārĕ, überfrieren/ Eyß machen/ Lodowáciec. Glăciārī, gefrieren/ Márznąć/ Zsiádáć się. Glăciālĭs, le, Eyßächtig/ Lodowy. Glăciātŭs, a, um, gefroren/ Zmárzły. Conglaciari, verfrieren/ Zmárznąć.

Glōcĭtō, as, are, gluckzen wie ein Henne/ Gdáczeć.

Glădĭŭs, ij, g. m. ein Schwerdt/ Miecz. *Minax, furens, fulgens, impius, hosticus, mortifer, trux, crudelis, acutus, vibrans.* Item, Piscis ita dictus. Glădĭŏlŭs, dimin. etiam herba sic dicta, Schwerdtel/ Mieczyk. Item, der Kopff an dem männlichen Glied/ Glădĭātŏr, oris, g. m. ein Fechter/ Szermierz/ Fechterz. *Herdearius*, quoniam olim vescebantur hordeo, *Samius*, qui frontem habebat multis plagis cicatricosam. Glădĭātōrĭŭs, a, um, ut: Ludus gladiatorius, Fechtschul/ Mieysce szermierskie. Glădĭātūră, æ, g. f. Schwerdspiel/ Fechtkunst/ Szermierská. Glădĭŏr, & Dīglădĭŏr, aris, ari, zancken/ kysen/ vmb ein Ding fechten vnd hadern/ Szermowáć/ Bić się/ Pojedynkowáć.

Digladiantur inter se, vnter einander hadern/ Wádzą się miedzy sobą. Dīglădĭātĭō, onis, g. f. Zanck/ Pojedynek/ Szermowánie.

Glāns, glandis, vel, Glāndĭs, is, g. f. ein Eychel/ Zołądź. *Querna, hiberna, lignea, caduca, vetusta, faga, tenera, sonora, stricta.* Item, aller Bäwmen Frucht/ Wszelkiego drzewá owoc. Item, ein Bleyklotz oder Kugel/ Kulá/ Krąg. *Volucris, ignita, plumbata, mortifera, dira, ignifera, ferrea.* Glāndŭlă, æ, dimin. die Geschwulst oder Wehetag am Schlund/ Grucołá/ Guz. Item, Erdmoren/ Wypukłość ziemie. Glāndĭŭm, ij, g. neut. Trüß/ Geschwulst/ Podozorze. Glāndŭlōsŭs, a, um, voll Trüsen/ voller Geschwulst/ Gruczołowáty. Glāndĭfer, ra, rum, das Eychlen trägt/ Zołędny. Glāndārĭŭs, a, um, ut: Glandaria sylva, Eychenwald/ Lás żołędny/ pełny żołędzi. Glāndātĭō, onis, g. f. Eychlen Samlung/ Mästung mit Eychlen/ Zgromádzenie żołędzi/ Odmierzánie żołędzi.

Glanus, i, vel Glānĭs, is, g. m. Piscis.

Glăphĭrŭs, i, g. m. lat. Festivus, Jucundus, holdselig/ lieblich/ frölich/ Miły/ Vćieszny/ Wesoły.

Glārĕă, æ, g. f. Grieß/ kleine Kiesel am Vfer/ Piasek gruby. *Splendens, flava.* Glārĕōsŭs, a, um, Kießächtig/ Piászczysty.

Glāstŭm, i, g. n. herba, Waid/ Fárbownik.

Glaucĭŭm, ij, g. n. herba, oder Safft in den Apotecken/ Memithe genannt/ Mák leśny.

Glaucŭs, a, um, Liechtblaw/ Modrobłády. Item, genus piscis. Glaucīnŭs, a, um, Eysengraw/ Modrobłády. Glauciolus equus, ein Pferd mit grawen Augen/ Koń modráwych oczu. Glaucōmă, æ, g. f. Glaucoma, ătĭs, & Glaucōmătŭm, i, g. neut. der Augenstern/ Zrzenica.

Glēbă, æ, g. f. ein Erdscholl/ Bryłá. *Putris, jacens, iners, supinata, uber, effossa, fecunda, friata, objacens, fertilis, crassa*, Glēbŭlă, æ. diminut. Glēbōsŭs, a, um, voll Erdschollen/ Bryłásty/ Gruzłowáty.

Glēsŭm, i, g. n. Augstein/ Bursztyn.

Gleūcīnŭm, i, g. n. der Fürschuß des Oels/ ehe man den Kelterbawm darauff lässt/ Moszcz. Item ein sonderlich zusammen gesetztes Oel/ apud Veteres. Moszczowy oletek.

Glīs, Glīrĭs, g. m. eine Ratze oder Feldmauß/ Szczurek. *Somniculosus, brevis, hibernus, soporatus.* Glis, gliſſis, g. f. Terra argillosa, leymicht Erdreich/

Ziemiá tłowáta. Glis, glitis, g. f. Carduus. Glīrārĭŭm, ij, g neut. ein Orth da man Ratzen zeucht/ Szczurcy sadz.

Glīscŏ, is, glīscĕrĕ, auffwachsen / herfür brechen / Rość/ Rozszerzáć się. Item, begehren/ Przybywáć / Pomnażáć się. Gliscere dicitur terra, feist werden/ Tłuśćieie ziemiá/tłowáćieie

Glŏbŭs, i, g. masc. eine Kugel/ Klotz/ Okrąg/ Kloc/ Kulá/ Gałká. Item, ein versamleter Hauffen Leute oder Viehe / Gromádá ludźi. Glŏbŭlŭs, i. dimin. Glŏbōsŭs, a, um, gekugelt/rundächtig/ Okrągły. Glŏbŏ, as, are, an einen Klotz samlen/rund machen/häuffen/ Okrągło czynić/ Toczyć. Cōnglŏbŏ, as, are, rund auffhäuffen Toczyć.

Glŏcĭŏ, is, ivi, itum, glŏcīrĕ, & Glŏcĭtŏ, as, are, gagtzen wie eine Henne/ Kwokáć.

Glŏmŭs, i, g. m. & Glomus, ĕrĭs, g. n. ein Klawen Garn/ Kłab. vel quid simile in globi figuram convolutum. Glŏmĕrŏ, as, avi, atum, are, an ein Klawen winden/ Zwijáć. metaph. versamlen/ Kupić/ Gromádźić. Glŏmĕrātĭŏ, onis, g. f. Häuffung/ Kuglung/ Zwijánie. Glŏmĕrātŭs, a, um, gekuglet/ versamlet/ Zwity/ Toczony. Glŏmĕrāmen, ĭnĭs, g. n. ein runder Hauff/ Kulá. Adglŏmĕrŏ, as, avi, atum, ādglŏmĕrāre, hinzu fügen/ Przywijáć. Conglomerare, an ein Klawen winden vnd zusammen hauffen/ Zwijáć.

Glōrĭă, æ, g. f. Ehr vnd Preiß/ Chwałá/ Sławá. *Dulcis, animosa, triumphatrix, nobilis, lucens.* Glōrĭŏlă, æ, dimin. Glōrĭōsŭs, a, um, Ehrenwerth Ehrsamb/ hochgelobt/ Chwálebny/ Chwálny/ Sławny/ Chełpliwy. Glōrĭōsē adverb. ehrlich/ mit grossen Ehren / Chełpliwie/ Chwálebnie. Glōrĭŏr, aris, atus sum, glōrĭārī, sich rühmen/ Chełpić się. Glōrĭāndŭs, a, um, particip. zu rühmen/ Ná chwálę. Glōrĭābūndŭs, a, um, sich rühmende/ Chełpiacy się. Glōrĭātĭŏ, onis, g. fœm. Ruhm/ Chełpienie się

Glōs, glōris, g. f. des Manns Schwester / Mężowá siostrá/ Świeść.

Glōssă, æ, g. f. latinè Lingua, eine Zung/ Jezyk. Glossæ, arum, Außlegungen/ Wykłád. Glōssēmă, ătĭs, g. n. ein schwer seltzam Wort / Mowá trudná/ Wykłád. Glōssēmătĭcŭs, ci, g. m. qui glossas conscribit, ein Erklärer seltzamer Wort/ Wykłádácz.

Glōttĭs, tĭdĭs, g. fœm. ein Zünglein/ Jezyczek. Item Avis, der Wachtel König/ Przepiorká.

Glūbŏ, is, glūbĕrĕ, schelen/ die Rinden abschelen/ Odźieráć/ Obnażáć. Deglubere idem. Deglubere pecus, die Haut abziehen/ Odźieráć bydło.

Glūmă, æ, g. f. ein Kornhülse/ Szupinká.

Glūtĕn, Glūtĭnĭs, sive Glutinum, i, g. n. Leym/ Klty. Glūtĭnōsŭs, a, um, leymachtig/ Kleiowáty. Glūtĭnŏ, as, avi, atum, glūtĭnārĕ, leymen/ zusammen kleben/ Kleić / Spaiáć. Glūtĭnāmentŭm, ti, g. n. Leymung/ Kleioná rzecz. Glūtĭnātŏr, oris, g. m. Karten-oder Papierleymer/ Ksiażnik/ Kártownik.

Glūtĭŏ, is, glūtīvī, glutitum, glūtīrĕ, schlucken/ Połykáć. Dēglūtīrĕ, idem. Glūtŏ, onis, g. m. ein Fraaß/ Żarłok.

Glūtŭs, a, um, wol geknetet vnd aneinander klebend/ Vbity/ Vdeptány. obsol.

Glўzўrhīză, æ, g. f. Süßholtz/ Łákrycyá.

Gnăphălĭŭm, ij, g. n. herba, vulgò Coronaria dicta. Gnaphalion, Scheerwolle / Vkwáp/ Pieciornik. Gnăphŭs, i, g. m. frutex spinosus, quo vestes raduntur.

Gnarrare, pro Narrare.

Gnarus, vel Nārŭs, a, um, id est, Sciens, Wissenhafft/ Vmieietny. Gnārĭtĕr, & Gnārē, adver. pro Scienter. Gnārĭtās, atis, g. f. das Wissen vnd Verstand/ Vmieietność/ Świádomość. Ignārŭs, a, um, vnwissend/ vnerfahren/ Nieświádom/ Niewiedzacy.

Gnāthŭs, i, g. m. ein Back / Wange/ Policzek/ Czeluść

Gnātŭs, ti, g m. id est, Filius, ein Sohn/ Syn. Gnātă, æ, g. f. Filia, eine Tochter/ Córká.

Gnavus vel Nāvŭs, a, um, geflissen/ hurtig/ wacker/ Rześki/ Pilny. Gnāvĭter, adverb. fleissiglich/ Rześko/ Pilno. Ignāvŭs, a, um, faul / Leniwy. Ignāvĭă, æ, g. f. Faulheit/ Lenistwo. Ignāvē, & Ignāvĭtĕr, adverb. fauliglich/ träglich/ Leniwo/ Cieżko / Niedbále.

Gnōmă, æ, g. f. ein Maß damit man die Aecker vnd ligende Felder misst / Mierniczy stárek.

Gnōmōn, ōnĭs, g. m. ein Richtscheyd/ Winckelmaß Práwidło. Item, der Zeyger einer Sonnvhr/ Zegárá słonecznego pret.

Gnoro, non usurpatur, sed eius composita. Ignōrŏ, as, avi, atum, īgnōrārē, nicht wissen/ nicht können/ Niewiedźieć/ Nieumieć Nieznáć. Ignōrāns, antis, particip. vnwissend / Niewiedzacy. Ignōrātus, a, um, & Ignōrābĭlĭs, le, vnbekandt/

Nie-

Nieznáiomy. Ignōrātiō, onis, g. f. Vnerkantnuß/Nieumieietność. Ignōrāntiă, æ, g. f. Vnwissenheit/Niewiádomość.

Gnōsis, is, g. fœ. lat. Cognitio, Scientia. Gnōstĭcī, pl. n. Wolwissenhafftige/Vmieietni. Prōgnōsĭs, is, g. f. Vorwissenheit/Przewiedzenie/Przeyrzenie. Prōgnōstĭcōn, i, g. n. ein Vorzeichen/Znák przyßłey rzeczy. Prōgnōstēs, ein Weissager/Przyßłych rzeczy umieietny.

Gōbĭūs, ij, g. m. & Gōbĭō, onis, g. f. Piscis, Goue/Gründling/Kiełb.

Gōssĭpĭūm, ij, g. n. Baumwollenbaum/Báwełniáne drzewo. Gōssĭpīnūs, a, um, Baumwollin/Báwełniány. Gossipina vestis, Baumwollenkleid/Báwełniána ßátá.

Grăbātūs, i, g. m. ein Loderbeth/Łoßko. *Tenuis, vilis,*

Grăcĭlĭs, le, Rann/Dünn/Mager/Szczupły/Cienki/Chudy. Grăcĭlĭtūdō, dĭnis, & Grăcĭlĭtās, atis, gen. fœm. Dünheit/Magerheit/Szczupłość/Suchość. Grăcĭlēntūs, a, um, idem quod Gracilis. Grăcĭlēscō, is, grăcĭlēscĕrĕ, Rann/dünn vnd mager werden/Chudnąć/Szczupleć.

Grăcŭs, vel Grăcŭlūs, i, g. m. ein Tale/Káwá/Káwká/Soyká. *Frigulans, raptor.*

Grădĭŏr, grădĕrĭs, gressus sum, grădī, gehen/treten/Iść/Stąpáć. Grădūs, & Grēssūs, ūs, g. masc. ein Tritt/Staffel/ein Gang/das gehen/Wstęp/Chod/Stopień/ßćie. *Præceps, citatus, properus, levis, celer.* Itē, ein Staffel zu Ehren/Stopień do sławy. Grădātŭs, a, um, gestaffelt/Wschodowáty/Stopnisty. Grēssĭbĭlĭs, le, das gehen mag/Ktory może chodźić. Grădātiō, onis, g. f. apud Rhethores, cum ex prima sententia oritur secunda, & ex secunda tertia, & sic deinceps. Grădārĭūs, a, um, ut: Equus gradarius, ein Zelter/Iednochodnik/Stępák. Grădātĭm, adverb. von Staffeln zu Staffeln/von Tritt zu Tritt/Po stopniách. Tārdĭgrădŭs, a, um, langsamb im gang/Leniwy w chodźie. Grēssŭs, a, um, particip. der Gang/Chod. Item, Gressus, nomen mensuræ, ein halber Schrit/dritthalb Schuch/Krok. Adgrĕdĭŏr, ădgrĕdĕrĭs, adgressus sum, ădgrĕdī, vel Aggredior, zu eim gehn/anfallen/vnderstehen/angreiffen/Przystępowáć/Popadáć kogo/Szturmowáć/Vderzyć ná kogo. Aggrĕsĭō, onis, g. fœm. Angriff/Przystąpienie. Aggrēssŭs, ūs, g. m. Aggrēssŭră, æ, gen. fœm. idem. Aggrēssŏr, oris, gen. masc. der einen anfält/angreifft/Rozboynik/Szárpácz. Antegrĕdĭŏr, deris, āntegrĕdī, vorangehen/Vprzedźić/Iść wprzod. Congredi, zusammen gehen/hinzu gehen/Potykáć śię/Schodźić śię. Congressus, us, g. m. & Cōngrĕsĭō, onis, g. f. ein Zusammentretung/ein Angriff/vnd Streit/Schácká/Potyczká. Digredi, abweichen/abtreten/Odchodźić/Odstępowáć/Rozstáć śię. Digressus, us, g. m. & Digresio, onis, g. f. Abweichung/Odstąpienie/Rozstánie śię. Dīgrĕdĭēns, entis, & Digressus, a, um, particip. abweichend/Ktory odstąpił. Egredi, hinauß gehen/Wyniść/Wychodźić. Egressus, us, g. m. & Egresio, onis, g fœ. Außfahrt/Außgang/Wychodzenie/Wyśćie. Ingredi, hinein gehen/Wchodźić/Wstępowáć. Item, gehen/treten/schreiten/Deptáć/Tłoczyć/Chodźić po czym. Ingressus, us, g. m. & Ingresio, onis, g. fœ. Eingang vnd Anfang/Wstęp/Weśćie. Ingressus etiam, ein Gang/Szćie/Chod. Intrōgrĕdī, idem. Intrōgrēsŭs, a, um, eingangen/Weßły. Prægredi, vorhin gehen/Wprzod iść. Prætĕrgrĕdī, überschreiten/Przetężdząć/Przechodźić. Progredi, herfürgehen/Wychodźić/Iść dáley. metaph. Progredi longius, weiter in einer Sach fortfahren/eine Rede weiter führen/Rozßerząć śię z mową/iść dáley. Prōgrĕdĭēns, entis, fortfahrende/Pochodzący/Idący. Progressus, a, um, fürgefahren/Pochodzący. Progressus, us, g. m. & Progresio, onis, g. fœ. Fürfahrt/Postępowánie/Postępek. Regrĕdĭŏr, regrĕdĕrĭs, regrĕdī, zurück gehen/Wracáć śię. Regrēssus, ūs, g. m. & Regrēsĭō, onis, g. f. Zurückkehrung/Wiederkunfft/Wracánie. Retrōgrădĭŏr, Retrōgrădī, Rückwerts gehen/Wspák iść. Retrōgrădŭs, a, um, der hinter sich den Krebsgang gehet/Wspák idący. Suggredi, heimlich gehen/Podchodźić. Supergradior, vel Sŭpērgrĕdĭŏr, Sŭpērgrĕdī, über etwas gehen/überschreiten/Przestępowáć/Przewyżßáć. Transgredi, übergehen/überfahren/fürfahren/überschreiten/Przestępowáć/Przebyć co/Zwyćiężyć. Transgresio, onis, g. f. ein Vberschreitung/Prześćie/Przestąpienie. apud Rhetores est, quæ Græco, sed usitatiore vocabulo Apostrophe dicitur.

Grāllă, æ, g. fœ. ein Steltz oder Steck daran man sich lehnet im gehen/Drążek. Grāllātŏr, oris,

oris, g. m. ein Stelzner / der auff Stelzen gehet / Drążnik / ktory chodzi po drążku wysoko. Grāllātōrĭŭs,a,um, ut: Gradus grallatorius, ein Stelzengang / Krok / Szerokie stąpánie.

Grāmĕn,mĭnĭs, g. n. Graß / Trawá. *Lætum, viridans, tenerum, viride, molle, aculeatum, vernans, virens, jucundum, halans, fruticans, humidum.* Gramen generali vocabulo, quamcunq; herbam comprehendit. Grāmĭnĕŭs,a,um, das von Graß gemacht ist / Trawny. Grāmĭnōsŭs,a,um, Graß-echtig / Trawisty.

Grāmĭæ,arum, vel Gramæ, plu.nu.g.f. Butzen der Augen / oder Ziger in Augen / Oczny gnoy. Grāmōsŭs, vel Grāmĭōsŭs,a,um, zigeräugig / Co z ocznego gnoiu pochodzi.

Grāmmă,ătĭs,g.n.lat. Litera dicitur, ein Buchstab / Literá. Grāmmătĭcă, æ, vel Grāmmătĭcē, ēs, g.f. latin. Literatura. die Kunst recht zu reden vnd zu schreiben / Grámmátyká / Náuká o mowieniu y pisániu dobrym. Grammatica,orum, g. neut. plu. nu. das studieren vnd Profeßion der Grammatisten / Vczenie Grámátyky. Grāmmătĭstă, æ, vel Grammatistes, g. masc. einer der Grammaticam lehrt / Grámátyk / Mistrz ßkolny. Grāmmătĭcŭs,a,um, das zu der Grammatick gehört / Co do Grámátyki náleży. Grāmmătĭcē, adver. nach der Grammatick Kunst / Wed lug Grámátyki. Grāmmătĕŭs, g. m. ein Schreiber / Cantzler / Pisarz / Káncellárystá. Archĭgrāmmătĕŭs, ein Stadtschreiber / obrister Cantzler / Káncelerz. Grāmmătŏphylăcĭŭm, ij, g. n. ein Cantzley / ein Orth da man der Gemeinden Schrifften hinlegt / Káncellárya.

Grāmmānæ, pl. nu. g. fœ. Gemmæ, quæ per transversum alba linea præcinguntur. Gramme, vel Grāmmā, æ, g. fœ. lat. Linea.

Grāndĭs, e, Adject. Groß / Hoch / Alt / Rosly / Spory / Wielki. Grāndĭcŭlŭs, & Grāndĭŭscŭlŭs,a,um, dimin. Großlecht / Rosly. Grāndĭtās, atis, g. f. Grösse / Wielkość. Grāndævŭs, a, um, eines hohen Alters / Stáry. Grāndævĭtās, atis, g. f. das hohe Alter / Stárość. Grāndĭlŏquŭs, a, um, Prächtig mit Worten / Wspániáłomowny. Grāndĭō, grāndĭs, grāndīvī, grāndĭtŭm, grāndīrĕ, grösseren / Roslym czynić. Grāndēscō, is, grāndēscĕrĕ, Groß werden / Rość / Mieżßeć. Ingrandescere, idem. Grāndĭgrārĕ, antiquum est, pro magnis passibus contendere. Pergrandis & Prægrandis, e, fast groß / Bárzo rosly / wielki.

Subgrandis, e, ein wenig groß / Przysporßy.

Grāndō, dĭnĭs, g. f. Hagel / Grad. *Crepitans, dira, hyberna, brumalis, æstiva, concreta, sonora, nivosa, lapidosa, gelata, glacialis, terribilis, resonans, saxea, horrida, horrisona.* Grāndĭnōsŭs, a, um, zu Hagelen geneigt / Grádowy. Grāndĭnăt, es hagelt / Grad páda. Grāndĭnō, as, are, dicitur Deus, haglen / Grad spußczáć. Dēgrāndĭnăt, verbum impersonale. der Hagel verzeucht sich / Grad omija.

Grānŭm, i, g. n. Korn oder Kern an der Kornfrucht / ziárno. *Dulce, callosum.* Grānārĭŭm, ij, ein Kornhauß / Speicher / oder Kornkasten / Gumno / Szpichlerz. Grānātŭs,a,um, wolgekernt / ziárnowy. Grānōsŭs,a,um, voll kernicht / ziárnisty. Grānātŭm, ti, g. n. Granatöpffel / Gránátowe iábłko. Grānĭfĕr, ra, rum, das Kernen trägt / ziárná zbieráiący.

Grăphĭs, ĭdĭs, g. fœm. der Entwerff eines Gemählts so man mahlen wil / Málárstwo / Rysowánia náuká. Grăphĭcē, ēs, g. f. die Kunst der Mahlerey / Málárstwo. Grăphĭcē, adverb. Außtrücklich / Grzeczy / Wyráźnie. Grăphĭŭm, ij, g. n. ein Pentzel oder ander Instrument damit man mahlet / schildert / oder in ein Taffelbuch schreibet / ein Griffel / Pioro málárskie / Instrument ktorym rysuią / Pentzel. Grăphĭārĭŭm, ij, g. n. ein Schreibköcher / Pisárska ßkátułká. Grăphĭcŭs, a, um, gemacht als wenn es gemahlet oder geschildert were / natürlich vnd nach dem Leben / Wyborny / Wyráźny. Pergraphicus,a,um, wolgemacht / Bárzo koßtowny / Wyráźny.

Grāssŏr, aris, atus sum, grāssārī, überfallen / berauben / Gewalt brauchen / Nápadáć ná kogo / Srożyć śię / Bobrowáć / Páśtwić śię. Grāssātŏr, oris, g. m. ein Rauber / Gewaltiger / Rozboynik / Ponocnik. Grāssātĭō, onis, g. f. Rauberey / Napadánie ná kogo / Rozpustá. Grāssātūră, æ, gen. fœm. idem. Degrassari idem quod simplex.

Grātĭă, æ, g. f. Gnad / Danck / Łáská / Dźięká. *Grata, blanda, concors, suavis, pulcra, decens, elegans, mitis.* Item, Gratia, Zierd / Lieblichkeit / Piękność / Przyiemność. Gratia, etiam pro causa ponitur, ut: Mea gratia, Mir zu lieb / Dla mnie / Z mey przyczyny. Grātŭs, a, um, danckbar / Wdźięczny. Grātē, adverb. danckbarlich / Wdźięcznie. Grātĭōsŭs, a, um, angenehm / wollgefällig /

Przyiemny/ Sprzyiáżny/ Záchowáły. Grātĭōsē, adver. Gůnstiglich/ láſkáwie. Grātĭs, adverb. ohn Widergeltung/Z láſki/Dármo. Grātŭĭtŭs, a, um, vnverdient/ oder ohn ansehen einer Widergeltung geschenckt/ Dobrowolny/ Dáremny/Prożny. Grātŭĭtō, adver. Guts willens/ Z láſki/Dármo. Grātēs, pl. nu. tant. in Nominativo & Accusat. gen. fœm. Danck/ Dancksagung/ Dźieká/ Dźiekowánie. Grātĭfĭcŏr, aris, atus ſum, grātĭfĭcārī, einem Dienst oder Freundschafft beweisen/ Dogadzáć/Przysługowáć ſię. Grātĭfĭcātĭō, onis, g. f. Dienst oder Gefallen/ den einer dem andern bewiesen hat/ Chęć pokazánie/Dogadzánie/ Przysługá. Grātŏr, aris, grātārī, & Grātŭlŏr, aris, gratulari, sich frewen / frolocken/ Glück wünschen/ Winßowáć/Weſelić ſię. Grātŭlāns, antis, & Grātŭlābŭndŭs, a, um, frolockende / Weſelący ſię / Winßuiący. Grātŭlātĭō, onis, g. f. Frolockung/Glückwünschung/ Winßowánie/Dźiekowánie. Grātŭlātōrĭŭs, a, um, das zu Frolockung oder Glückwünschung dienet / Co do winßowánia/y dźiekowánia należy. Cōngrātŭlŏr, aris, atus ſum, Cōngrātŭlārī, mitfrolocken/zumal frolocken/ glückwünschen/ Spolu ſię weſelić / Spolu winßowáć. Cōngrātŭlātĭō, onis, g. f. Glückwünschung/ Winßowánie. Ingrātŭs, & Ingrātĭfĭcŭs, a, um, vndanckbar/ vnangenehm/Niewdźięczny/ Nieprzyiemny. Ingrātĭtūdō, ĭnĭs, g. fœ. Vndanckbarkeit / Niewdźięczność. Ingrātĭs, adverb. vnwilliglich/ Niechętnie/ Bez dźięki.

Grăvĭs, & hoc grăvē, schwär/wichtiglich/ćięßki/ Ważny. metaph. trawrig/überlegen/Poważny/ Ockyły. Grăvē, is, g. n. schwär zu thun/ arbeitsam/ćięßka rzecz/Prácowita. Grăvĭŭscŭlŭs, a, um, dim. etwas schwär/ Przyćięßy. Grăvĭtās, atis, g. f. Schwärheit/ Dapfferheit/Gravitet/ ćięßkość/ Wſpániáłość/ Powaga. *Tarda, senatoria, tetrica, matura, senilis, Junonia, Saturnia.* Grăvĭtĕr, adverb. schwerlich/ mit Gravitet / ćięßko/Poważnie. Grăvēdō, dĭnĭs, g. fœ. Hauptschwäre / der Knüsel/ Sapká/ Głowy bolenie. Grăvēdĭnōsŭs, a, um , der geneigt ist zu Schwäzigkeit des Haupts/Głowy bol ćierpiący. Grăvĕŏlēns, g. o. der übel stincket/Cuchnący / śmierdzący. Grăvĕŏlēntĭă, æ, g. f. starcker böser Gestanck/Cuchnienie/Smrod. Grăvĭcōrs, cordis, g. om. Schwährmüthig/ Sprácowány Meláncholiczny. obsol. Grăvĭlŏquŭs, graviter loquens.

Grăvō, as, avi, atum, are, beschwären/Obćiążáć. Grăvātŭs, a, um, partic. beschwert/ Obćiążony/ Oćięźáły. Grăvŏr, aris, atus ſum, grăvārī, vngern vnd mit beschwärd etwas thun/ Lenić ſię/ Nie z chęcią co czynić. Grăvātē, adverb. verdrossentlich/vngern/ Leniwie/Niechętnie. Gravatim, idem. Grăvēscō, is, grăvēscĕrē, schwär werden/ ćięźeć/ Ciężkim ſię zſtawáć. Grăvĭdŭs, a, um, voll schwär/schwanger/Pełny/ćięßki/ Brzemienny. Grăvĭdĭtās, atis, g. fœ. Trächtigkeit/ Brzemienność. Grăvĭdō, as, are, schwanger machen/füllen/Brzemienią nábáwić. Grăvāstĕllŭs, li, g. m. id eſt, ſenio gravis. Aggrăvō, as, are, Degravare, & Prægrăvārē, fast beschwären/überladen/ Przeważáć/ Przekádowáć. Ingravare, schwerlich verletzen / Obćiążáć/ Brzemienią przykłádáć. Aggrăvēscō, is, aggravescere, & Ingrăvēscĕrē, an der schwäre zunehmen/ćięßkim ſię zſtáć/ Oćięźeć. Annona ingravescit, die Essenwahr wird je lenger je schwerer/Drożeie. Ingrăvēscēns, entis particip. Ætas ingravescens, das Alter/so je lenger je schwerer wird/ Stárość/ Wiek do stárośći ſię przybliżáiący.

Gregalis, Gregatim, vide Grex.

Grĕmĭŭm, ij, g. neu. die Schooß/ łono/Zánádrá. *Prædulce, dulce, amœnum.*

Grĕx, grĕgĭs, g. m. ein Schaar oder Herd Viehes/grosses oder kleines/Trzodá/Stádo. *Laniger, villaticus, errans, tinnibulatus, opulentus, corniger, petulcus, hirsutus, hirtus, velliger, celer, herbivagus, lanatus.* Grex hominum, eine Schaar Leuthe/ Gromádá ludźi. Grĕgārĭŭs, a, um, klein geacht/ auß dem gemeinen Hauffen/ Podły/ Pospolity. Grĕgālĭs, le, zu der Schaar gehörend/ Stádny/Do trzody należący. Grĕgātĭm, adverb. mit Schaaren/ Schaarweiß/ Gromádą/ Stádem. Egrĕgĭŭs, a, um, auß dem Hauffen/ Außerwehlter/Fürtrefflicher/ Wyborny. Egrĕgĭē, adverb. fürtreffentlich / Wybornie/ Osobliwie. Grego, as, non eſt in uſu, ſed compoſ. Adgrego, vel Aggrĕgō, as, are, zu der Schaar bringen / samblen/ Przyłączáć/ Zgromádzáć. Cōngrĕgārē, idem. Cōngrĕgātĭō, onis, g. fœ. ein Versamblung/Zgromádzenie. Cōngrĕgābĭlĭs, le, das sich leichtlich versamblet/ łácny do zgromádzenia. Segregare, absonderen / Odłączyć. Abgregare, idem.

Grillus, v. Gryllus. Griphus, v. Gryphus.

Grōſsus, i, g. m. vel f. vnzeitige Feigen/ Nedoyźrzáłá figá. Grōſsŭlŭs, dim. Groſſus, a, um, pro Craſſo, ſed inepte. ſic & Grōſsĭtūdō, dinis, pro Craſſitudine.

Grūmă, æ, g. f. ein Regel/damit man den krummen Weg gerad abmiſſet/ Kurmiſtrſkie práwidło/ Krzyżowa drogá. Grūmŭs, i, g. maſ. ein Bühel/ein Kübgen/Bryłá/Grużłá/Págorek. Grumus ſalis, ein Kübbe Saltz/Bryłá ſoli. Grūmŭlŭs, li, dimin.

Grundio & Grūnnĭō, is, ivĭ, itum, & grūnnīrĕ, rüchlen/gruntzeln wie ein Schwein/ Kwiczeć ták świnia. Grūnnītŭs, ūs, g. maſc. das gruntzeln/ Kwiczenie.

Grūs, grŭis, g. fœ. vel m. ein Kranich/żoraw. *Strymonia, aëria, biſtonia, advena, altivola, hyberna, rapida, querula, profuga Thracum, ſæva, volucris.* Grŭō, is, grŭĕrĕ, ſchreyen wie ein Kranich/Skrzeczeć ták żoraw.

Gryllŭs, li, g. m. ein Heymenmück/ Heymich/ Gryll/świercz.

Grȳps, grȳphĭs, vel Grȳphŭs, i, g. m. ein Vogel/Greiff/Gryf/ Wierzba. *Hyperboreus, obuncus, avidus, auritus.* Item, Gryphus, Sermo implicitus, & inſolubilis, ein verknüpffte vnd verſtrickte Red/ Mowá trudna y záwikłána. Itē. ein krumme vnd gebogene Naaß/Nos wypukły.

Gūbērnō, as, avi, atum, gūbērnārĕ, verwalten/ leiten/regieren/Rządźić/Spráwowáć. Gūbērnātŏr, oris, g. maſc. ein Verwalter/ Rządcá. Gūbērnātrīx, īcĭs, g. fœ. Verwalterin/ Rządźićielká. Gūbērnātĭō, onis, g. fœ. Gewalt/ Regiment/Verwaltung/Spráwowánie/Rząd. Gūbērnāculūm, i, g. neut. ein Stewrruder auff eim Schiff/Regiment/Ster/ Potazd/ Rząd.

Guesēllæ, arum, plur. num. Genus murium, quorum ſtercus redolet muſcum.

Gŭlă, æ, g. f. die Kehle im Hals dadurch Speiß vnd Tranck gehet/ Szyiá/ Gárdło. *Luxurians, implicata, damnoſa, turpis, heluans, rapida, nocens, vorax, laſciva.* Gŭlōsŭs, a, um, fräßig/Obżárty/ Gŭlōsē, adverb. fräßiglich/ łákotliwie.

Gūmmī, indeclin. g. n. & Gūmmĭs is, g. fœ. Gummi/ Kley z drzew/ Gummi. Gūmmĭtĭō, onis, g. fœ. Verkleybung mit Gumm/Kleiu puszczánie. Gūmmōsŭs, a, um, voll von Gummi/ Kletowáty.

Gūrdi, orum, plu. num. Narren/Toren/Głupi/ Niekczemny.

Gūrgĕs, gĭtĭs, g. m. ein Waſſerſtrudel/ Tieffe im Waſſer/Głębokość/ Toptel. Item, ein Wirbel/ Wir. Item, pro homine inſatiabili, aut alia quavis re inexplebili. metaph. Gurges & vorago vitiorum, ein Grundſupp aller Laſter/ Nienotá/Peten wßelkiey chytrośći.

Gūrgŭlĭō, onis, qui & Curculio, g. maſc. ein Kornwurm/Kornmücke/Robak żytny. Item, die Gurgel dadurch der Athem gehet/ Oddechowa dźiurá.

Gūrgūſtĭūm, ij, g. n. ein Hütte oder ſchlecht Häußlein/Chátupká. Gūrgūſtĭōlūm, dimin.

Gūſtō, as, avi, atum, gūſtārĕ, verſuchen/koſten/ Kosztowáć/Zákuśić. Gūſtŭs, vel Gūſtātŭs, ūs, g. maſ. der Geſchmack/ Verſuchung/ Vkuſzenie/ Smák. *Acutus.* Gūſtātĭō, onis, g. f. Verſuchung/ Kosztowánie. Gūſtātōrĭūm, ij, g. n. Locus in quo antiqui cœnare ſolebant. Item, crater, ſive labrum, in quod aqua è fonte profluit. Guſtatus, a, um, verſucht/ gekoſtet/ Kosztowány/ Zákuſzony. Inguſtatus, a, um, vnverſucht/Niekosztowány. Ingūſtābĭlĭs, le, das man weder verſuchen noch anrühren mag/Nieukuſzony. Dēgūſtō, as, avi, atum, dēgūſtārĕ, wolverſuchen/Kosztowáć/ Doświádczáć. Prægustare, vorhin verſuchen/ Kosztowáć wprzod/ Kredencowáć. Prægūſtātŏr, oris, g. m. ein Credentzer/ Kredencarz/ Podczáſzy/ Kráyczy. Rēgūſtārĕ, wiederumb verſuchen/ Smákowáć ſobie.

Gūttă, æ, g. f. ein Tropff/ Kroplá. *Frigida, liquens, manans, decidua, fluitans, exigua, procidua, humida, ſpumicoma.* Gūttŭlă, æ, diminut. Guttatim, adverb. Tropffenweiſe/ Kroplámi. Gūttātŭs, a, um, getröpffet/ Kroplisty/ Nákráptány. Guttans, antis, trieffende/ Kápány/Kroplisty.

Gūttŭr, tŭrĭs, g. n. die Gurgel oder Kehl/ Gárdło/ Szyiá/ Gárdźiel. Gūttŭrōſŭs, a, um, der ein groſſe Kehl hat/Gárdłowáty/Szyiowáty. Gūttŭrnĭūm, ij, g. n. ein Gießfaß/Nalewká.

Gūttŭs, i, g. m. Poculum oris anguſti, quo in Sacrificijs utebantur, *Eburnus, faginus, famius.* Erat & vaſis genus in quo oleum ſervabatur. Gūttŭlŭs, dimin.

Gymnăsĭūm, ij, g. n. ein Orth vnd Schul darinn man ſich etwan übet/ ſtudieret oder diſputieret/Szkołá/Mieyſce gdźie co robia/uczą ſie/ ábo diſputuia. Gymnăs, ădĭs, & Gymnăſmă, ătĭs, g. n. id eſt, Exercitium, Vbung/Ćwiczenie.

Pĭō-

Prōgymnăsmă, Vorübung/Przećwiczánie. Gymnăstĭcŭs,a,um, ut: Gymnasticum exercitium, Schulübung/ Cwiczenie ßkolne / zápáśnicze. Gymnăstēs, Gymnasiarchus, i, & Gymnăsĭarchă, æ, g.m. der Schulmeister/ Schulherr / es sey über Schul der Schrifft oder anders / Szkolny mistrz/ Szolárchá.

Gymnĭcŭs, a,um, latinè Nudus, ut: Ludi gymnici, Schawspiel/ darinn sich die Leute bloß übten/ Grá zápáśnicza. Gymnŏsŏphĭstæ, dicti sunt Philosophi Indorum, quod nudi incederent. *Sylvicolæ, nudi.*

Gynæcēum, ij, g. neut. ein Frawenzimmer oder Kamer/ Niewieyſkie mießkánie/ Fráucymer.

Gypsŭm, li, g.n. Gyps/ Gips. *Crassum, siccum.* Gypsō, as, are, begypsen/ Pobieláć/ Oblepiáć. Gypsātŭs, a, um, mit Gyps bestriechen / Gipsowány/ Bielony/ Pobielány.

Gyrŭs, i, g.m. ein Wirbel/ Vmbwendung/ Krążenie/ Kolo/ Zátokt. Gyrō, as, are, wirblen/ vmbwenden/ vmbgeben/ Okrągło czynić. Gyrātŭs, a, um, zusammen gewirbelt / Okrągły/ Koliſty. Rĕgyrārĕ, wiederumb zu rück wenden / wiederwirblen / Znowu krążyć.

HA.

HA, Interjeꝗt. corripientis, Da/ Hola.

Hăbēnă, æ, g.fœ. der Zügel am Zaum/ Wodzá/ Ley c. *Valida, teres, effusa, cita, vaga, stricta, angusta, facilis, rapida, undans, lenta, laxa.* Habena, pro potestate, & facultate, das Regiment/ Rząd. Hăbēnŭlă, æ, dimin. eine Binde so die Balbierer vñ Wundartzte brauchē einen Schaden am Bauch zu verbinden / Zwiaſtá / ktorą Bálwierz w brzuchu ránę záwiezuie.

Hăbĕō, es, hăbŭī, hăbĭtŭm, hăbērĕ, haben/ halten/ Mieć/ Chowáć. Habitus, a, um, particip. ut: Habita huic fides, man hat jhm Glauben geben/ Vwierzono mu. Hăbĭtŭs, ūs, Weise vnd Geberde/ Gestalt/ Nałog/ Postáć. metaph. Habitus verborum, ein Außbund der Worten / Wyborność słow. Item, Kleidung/ Zierung/ Stroy/ Vbior. Hăbĭtūdō, dinis, g.f. die Eygenschafft oder Natur des Leibs / Postánowienie przyrodzenia. Hăbĭlĭs, le, füglich/ geschickt/ bequem/ Sposobny/ Mierny. Hăbĭlĭtās, atis, Geschickligkeit/ Fertigkeit/ Snádność/ Sposobność. Hăbĭlĭtĕr, adverb. bequemlich/ Snádnie/ Sposobnie. Adhĭbĕō, es, ădhĭbŭī, ădhĭbĭtum, adhĭbērĕ, herzu halten/ Przykłádáć/ Przydawáć. Adhibere aures, auffmercken/ zuhören/ Nádstáwiáć uszu/ Słucháć. Cŏhĭbērĕ, behalten / sich enthalten/ Zámykáć/ Záſtánawiáć. Cŏhĭbĭtĭō, onis, g.f. Bezwängnuß/ Verbietung/ Hámowánie. Cŏhĭbĭtŭs, a, um, verhindert/ Záhámowány. Exhĭbērĕ, fürhalten/ geben/ beweisen/ Pokazáć. Exhĭbĭtĭō, onis, g.f. Fürhaltung/ Erzeigung/ Pokázánie Stáwienie. Exhĭbĭtŭs, a, um, erzeigt/ Pokázány. Inhĭbērĕ, verhindern/ abhalten/ Wśćiągáć/ Hámowáć. Remos inhibere, die Ruder stillhalten/ Záſtánowić rudel. Inhĭbĭtĭō, onis, Verbott/ Zákazánie. Inhĭbĭtŭs, a, um, verbotten/ Zákázány. Pĕrhĭbērĕ, fürgeben / vnd fürgewiß sagen/ Názywáć/ Przepowiedáć. Item, geben/ ut: Perhibere testimonium, Zeugnuß geben / Swiádczyć. Ut perhibent, wie sie sagen/ Jáko powiedáią. Prŏhĭbērĕ, verhüten/ verhindern/ verbieten/ Zákázowáć/ Niedopuszczáć. Prohibessis, prohibessit, pro, Prohibueris, & prohibuerit, Antiqui dixerunt. Prŏhĭbĭtŭs, a, um, verbotten/ Zákazány. Rĕdhĭbērĕ, etwas gekauffts dem Verkäuffer wieder geben/ Wrácáć kupno. Rĕdhĭbĭtĭō, onis, g.f. das Rechtlich wiedergeben/ als wenn ein Ding nicht währschafft ist/ Wrácánie kupná. Rĕdhĭbĭtōrĭŭs, a, um, ut. Redhibitoria actio, ein Rechtshandel wider einen von wegen eines vnredlichen Kauffs / Spráwá/ Práwo/ o wrocenie kupná. Antĕhăbērĕ, mehr achten/ in mehrerm Werth halten/ Przenosić nád inßego. Pŏsthăbērĕ, geringer achtē/ Mniey ważyć sobie kogo.

Hăbĭtō, as, avi, atum, hăbĭtārĕ, wohnen/ Mießkáć. Tecum habita, warte deiner Sachen/ Znay śiebie. Hăbĭtātĭō, onis. g.f. & Hăbĭtācŭlŭm, i, g.n. eine Wohnung/ Mießkánie. Hăbĭtātŏr, oris, g.m. Einwohner/ wohnhafft/ Obywátel. Hăbĭtābĭlĭs, le, bewohnt / da man wohnen mag/ Mießkániu służący. Inhăbĭtābĭlĭs, le, vnbewohnt/ da man nicht füglich wohnen mag Nieosádny/ Gdzie niemogą mießkáć. Inhăbĭtārĕ, inwohnen/ Mießkáć gdzie.

Hāc, adverb. per locum, hierdurch/ Tedy. Hāctĕnŭs, adverb. temporis & loci, bißher/ so fern/ Poty. Do tąd.

Hadrŏbŏlŭm, li, Gummi genus.

Hæc, hūiŭs, hānc, hāc, fœmininum ab Hic, die diese/ Tá.

Hædus, sive Hœdŭs, i, g. masc. ein Bock/ Geiß/ Koziel. *Petulcus, tener, tenellulus, petulans, vagans, cor-*

zorniger, mollis, lactens, alacer, laſcivus. Hædŭlŭs, & Hædīllŭs, dimin. Hædīlĕ, is, g. n. ein Geiſſenſtall/ Koziárnia. Hædīnŭs, a, um: ut: Hædinæ pelliculæ, Bocksfell/ Skorá kozia.

Hædera, vide Hedera.

Hæmătītēs, æ, g. m. nomen lapidis.

Hæmatopodes, Aves dictæ à colore pedum ſanguineo, muſcis præcipue veſcentes.

Hæmōrrhŏĭs, ĭdĭs, g. f. Blutfluß. Item, ein Gattung einer Schlangen/ nach deren Biß alles Blut außläufft/ Krwotok/ Krwotoczna żyłá. Item, Żmija/ zá ktorey ugryźieniem/ wßytká Krew wybiega. Hæmorrhoia, æ, idem. Hæmōrrhŏy̆sĭs, is, g. f. Blutſpeyung/ Krwotok.

Hærĕŏ, es, hæſi, hæſum, hærērĕ, hangen/ anhangen/ hafften/ ankleben/ Vwiąznąć/ Zoſtáć/ Wießáć śię. Aliquando ponitur pro dubitare, zweifflen/ nicht wiſſen wo auß/ Wątpić. Hæsĭtŏ, as, avi, atum, are, frequent. zweifflen/ ſtutzen oder ſtamlen/ Wątpić/ Záiąkáć śię. Hæsĭtātĭŏ, onis, & Hæsĭtāntĭă, æ, g. f. das zweifflen/ oder ſtamlen/ Wątpienie/ Záiąkánie śię. Hæsĭtātŏr, oris, g. maſc. ein Zweiffelhafftiger/ Stammler/ Wątpiący/ Záiąkáiący śię. Hæsĭtāntĕr, adv. zweiffentlich/ ſtammlend/ Wątpliwie/ Záiąkáiąc śię. Hærēſcŏ, is, hærēſcĕrĕ, ankleben/ anhangen/ Vwiąznąć. Adhærĕŏ, es, adhæſi, adhæſum, ădhærērĕ, Adhæreſco, is, ădhærēſcĕrĕ, & Inhæreſcere, ferè idem quod Hæreſcere. Adhæsŭs, us, g. m. & Adhæsĭŏ, onis, g. fœ. Hafft/ Anhang/ Záwießenie śię. Adhæsē, adverb. ut: Nec adhæse locutus eſt, Er hat mit der Red nicht angeſtoſſen/ Nie potknął śię w mowie. Cŏhærērĕ, & Cŏhærēſcĕrĕ, mit einem andern anhangen/ an einander hangen/ Zgádzáć śię/ Spáiáć śię. Cohærere dicuntur aliqui, die eines Sinns ſeynd/ Jednego rozumienia. Cŏhærēntĭă, æ, g. f. Vereinbahrung/ Spoienie. Cŏhærārĭŭs, ij, g. m. ein Schöpffe der der ordentlichen Obrigkeit zuerkandt wird/ jhr etwas helffen außzurichten/ Do pomocy przydány/ Adiunkt. Cŏhærēns, entis, particip. anhangend/ Zgadzáiący śię/ Wiſżący. Obhærērĕ, behangen/ Vwiąznąć/ Záwięznąć.

Hærēs, hærēdis, g. com. ein Erbgenam/ Dziedźic. Cŏhærēs, ein Miterb/ Spoldziedźić. Exhærēs, ein Erbloſer/ der enterbt iſt/ Wydziedziczony. Hærēdĭpĕtă, æ, g. maſc. der umb ein Erb wirbt/ Ktory zábiega jákiemu ſpadkowi. Hærēdĭtās, atis, g. f. das Erb oder Erbſchafft/ Dziedzictwo. Hæreditas caduca, fällig Erb/ das iſt/ einer Obrigkeit verfallen/ Spádkiem dziedźictwo przypadáiące ná kogo/ Káduk. Hæreditare, erben/ Dźiedźić. non dicitur latine. Hærēdĭŭm, ij, gen. neut. ein ligend Erbgütlein/ Dźiedźiná. Hærēdĭŏlŭm, dimin. Hærēdĭtārĭŭs, a, um, erblich/ ererbt/ Dźiedźiczny. Morbus hæreditarius, ein Erbſucht/ Dziedziczna chorobá. Hærēdĭtārĭē, adver. durch Erbfall/ Dźiedźicznie. Exhærēdŏ, as, are, enterben/ Wydźiedźiczyć. Exhærēdātŭs, a, um, enterbt/ Wydźiedźiczony. Exhærēdātĭŏ, onis, g. fœm. Enterbung/ Wydźiedźiczenie.

Hærĕsĭs, is, g. f. eine ſonderliche Meynung in gutem oder böſen/ Oſobne rozumienie. lat. Electio vel Secta, ein Rott/ Sect/ Sektá/ Kácerſtwo. Hærĕtĭcŭs, dicitur qui aliter ſentit de articulis fidei, quàm Eccleſia, ein Rottierer/ ein Ketzer/ Kácerz. Hærĕsĭārchă, æ, g. m. ein Vhrheber oder Anfänger einer Sect/ ein Ertzketzer/ Kácermiſtrz/ Wodz kácerſkiey náuki. qui falſam de fide opinionem gignit vel primò invenit.

Hæſito, vide Hereo.

Hăgĭŏs, id eſt, Sanctus. Hăgĭŏgrăphă, plu. nu. g. n. dicuntur, Scripta ſacra, die H. Schrifft/ Piſmá święte.

Halcyon, vide Alcyon.

Hālēc, ēcĭs, g. fœ. & neu. ein Gattung Fiſch den man Häring nennet/ Śledź. Item, ein Brüh von dem Jngeweyde der Fiſch gemacht/ Juchá z tych rybek zgotowána. Hālēcŭlă, æ, dimin. Halec infumatum, ein Bücking/ Wędzony śledź.

Hălĭăcētŭs, i, g. m. Genus eſt aquilæ, á nonnullis Falco dicitur.

Halica vide Alica.

Hălĭcăcăbŭs, g. m. vel Halicacabum, i, g. neut. aliàs Alkakengi, Judenkirſchen/ Boberellen/ Miechunki źiele.

Hălĭeūtĭcă, g. n. plu. num. Bücher von Fiſchen oder Fiſch fahen/ Rybołowne kśięgi.

Hāllūcĭnŏr, aris, atus ſum, hāllūcĭnārī, fehlen/ jrren/ anſtoſſen/ Omyláć śię/ Błądźić. Hāllūcĭnātĭŏ, onis, g. f. eine Fehlung/ Jrrung des Verſtands oder Geſichts/ Błąd.

Hāllŭs, i, vel Hālūx, ūcĭs, g. m. der groſſe Zähn hat/ Pálec wielki u nogi. Pollex.

Hālŏ, as, avi, atum, are, athemen/ ein Geruch geben/ Puchać/ Tchnąć. Hālĭtŏ, as, are, frequen.

faſt

faſt athemen/Cżeſto puchác. Hālĭtŭs,us,g.maſ. der Athem/Tchnienie / Dech. Adhālō, as, are, anblaſen oder keychen/Chuchác/Nápuchác. Exhālārĕ,herauß blaſen / herauß athemen/Wypucháć/Oddycháć. Exhalare animam, die Seel oder Geiſt auffgeben/ Vmrzeć. Exhālātĭō, onis, g.f.& Exhālātŭs, ūs,g.maſ. ein Dampff/ Auffblaſung/Oddychánie. Inhālārĕ, hinein hauchen oder blaſen/ Chuchác / Nápuchác.

Halos, vel Hălō, g.m. ein Kreiß den man vmb den Mond ſihet / Koło mieśieczne.

Hălōsĭs,ōsĕōs,ōsĭn,g.f.lat.Captio vel Captivitas, ein Gefängnuß/ Zerſtörung/ Einnemung/ Więzienie/Poymánie/ Oblężenie.

Hāltēr,vel Hāltērēs,tēris, g.m. ein Bleykugel ſo die in den Händen halten / die auff den Seylen dantzen / vmb darmit ein Gegengewicht zu machen wenn ſie auff eine Seyte weichen / Wagá ołowiána/ powrozobiegom ſłużąca.

Hămă,æ,g.f. ein groſſer Hack / ein Fewerhack/ Oſęká.

Hammoniacum, v.Ammoniacum.

Hāmŭs,i,g.m.Catenam ſignificat, ein Kettenring/Łáńcuch. Item, ein Angel / oder ein jeglich krumb Eyſen wie ein Angel/Wędá. *Præroſus, opertus, curvus, aduncus, uncus, fallax, tortus, prædans, piſcarius, latens, ferreus, imeſcatus, pernicioſus.* Hāmŭlŭs,li,dimin. Hāmātŭs,a, um, gehaacket/oder geangelt/ Wędziſty/ Háczyſty. Hāmātĭlĭs, le, das man mit Angeln fähet / oder ſich gern haacken läſſt/Wędziſty/ Ktory śię może wędą/ álbo hákiem uchwyćić. Hāmĭōtă,æ, g.m. ein Fiſcher der mit den Anglen fiſchet / Wędkarz / Rybak. Hāmōtrăhōnēs, plu. nu. alij Piſcatores, alij qui unco cadavera trahunt. Hāmō, as, are, häckeln/Hakámi ſpináć. Adhāmārĕ,zu jhm ziehen/ Záwádzić o co/Przywieść do śiebie. ut:Adhamare honores. Alij per obligare exponunt.

Hăphē,es,g.fœ. der Staub den man den Fechtern als ſie geſchmieret waren / aufſprenget/ Proch zápáśniczy.

Hāpsŭs,i,g.m. ein Locken Flachs / Gárść lnu.

Hărā, æ, g. fœm. ein Schwein-oder Gänßſtall/ Swinnik/Kármnik. *Immunda, humilis, obſcœna, moſtellaria.*

Harena, vide Arena.

Hărĭŏlŭs,li,g.m. ein Warſager / Wieszczek/ Wróżek. Hărĭŏlă,æ,g. f.eine Warſagerin/Wieszczka. Hărĭŏlŏr,aris,atus ſum,hărĭŏlārī, warſagen/errathen/zu etwas rathen/ Wieszczeć/Domyśláć śię.Hărĭŏlāns, antis particip. warſagende/Wieszczący.Hărĭŏlātĭō,onis,g.f. das warſagen/Wieszczbá/Wróżká.

Hārmŏnĭă,æ,g.f. Zuſammenſtimmung / Einhelligkeit/Zgodny dźwięk/Melodyia. Hārmŏnĭcŭs,a,um,ut:Harmonica ratio, Weiſe vnd Art zuſammen zu ſtimmen/Vmieiętność melodyiey.

Hārpăgŏ,ōnis,g.maſc.ein Haack/Schiffhaack/ Hák.Item, damit man etwas auß einem Brunnen oder Fluß ziehet / Co wodę ábo krew zástánawiá. Hārpăgō,as,are, mit einem Hacken wegziehen/Hák wbić / Zástánowić.

Hārpăstŭm,i, g.n. ein groſſer Ball damit man ſpielet/ Piłá/ do gránia náczynie.

Hārpāx, ăgĭs, g. maſ. ein Spinnwirtel/ Przęślik do gránia.

Hārpē,ēs,g.f.latine Enſis, ein gekrümbter Säbel oder Schwerdt/Száblá/Miecz. *Cyllenius, adamantis, incurva.*

Hărūſpēx,ſpĭcis,g.m. Warſager die durch Anſchawung der Ingeweyd der Thier zukommende Ding zuvor ſagten/ Wieszczek z trzew. Hărūſpĭcă,æ,g.f.ſolche Warſagerin/ Wieszczká. Hărūſpĭcīnă, æ, g.f. die Kunſt ſolches Warſagens/ Wieszczbá z trzew / Wróżká. Hărūſpĭcĭŭm,i, g.n.idem. Hărūſpĭcīnŭs, a, um, das zu ſolcher Warſagerkunſt gehört / Co do Wieszczby z trzew náleży. ut:Haruſpicini libri.

Hāſtă,æ, g.f. ein Spieß/ Stang/Włócznia/ Kopiia. *Longa, rigida, gravis, Martia, bellica, acuta, intorta, funeſta, belligera, cruenta, ſtridens, minax, ferrata, prælonga, vulnifica, tremebunda.* Hāſtŭlă,æ,diminut. Włóczenká/Trzaſká. Hāſtātŭs,a,um,ein Spießträger/Kopiynik/Spiśnik. Hāſtīlĕ,is, g. n. der Schacht eines Spieſſes/ oder dergleichen rund Holtz / Drzewo u drzewcá/ Oszczepiſko. *Corneum, lentum, criſtatum, ſanguinolentum, picturatum, ahenum, longum, ſolidum, validum.* Haſtarij dicuntur, qui rem proponunt venalem haſta ſuppoſita, ſic Haſtarium, dicitur venditio auctionaria. Haſtari, eſt rem proponi venalem haſta ſuppoſita, ita olim fuit conſuetudo.

Haſtuſa regia, Herba, Goldwurtz/wild Schwerdel/ oder gelbe Waſſerlilien/Złotogłów żiele.

Hau, interiect. Hou/Au.

Haūd, adverb. Negandi, nicht/Nie. Haudquaquam,

H A

quam, gar nicht/Nie/żadna miára. Haud secus, nicht anders/Nie ináczey.

Hauriō, is, hausi haustum, haurīrĕ, schöpffen/ empfahen / oder herauß ziehen / Czerpáć / Pić/ Wypiiáć. Oculis & auribus haurire, sehen vnd hören/ Widźieć y słyszeć. Haustŭs, a, um, partic. geschöpfft/ empfahen/ Czerpány / Pokuszty/ Pity. Haustus, ūs, g. m. Schöpffung/ Czerpánie. Item, ein Trunck/ Picie. Haustŏr, oris, g. m. einer der schöpfft/ ein Pfützer/ Czerpácz. Haustum, i, g. neut. ein Rad mit dem man Wasser außzeucht/ Czerpáczká/ Kurmusowe koło. Haustŏrĭŭm, ij, g. n. ein Schöpffgeschirr/ Czerpádło. Dehaurio, & Exhauriō, is, exhausi, exhaustum, exhaurīrĕ, außschöpffen/ außlehren/ Wyczerpáć/ Wyuczyć. Exhaustŭs, a, um, außgeschöpfft/ Wyczerpány. Item, Exhaustus pro eiecto, vertrieben/ außgetrieben/ Wyrzucony/ Wygnány. Inexhaustŭs, a, um, vnerschöpfflich/ vnendlich/ Nieprzebrány/ Nienásycony.

Heautontimorumenos, latinè, Seipsum excrucians, der sich selber bekümmert / plaget oder peiniget/ Siebie sámego dręczący.

Hebdŏmăs, ădĭs, vel Hebdŏmădă, æ, g. f. eine Woche/ eine Zahl von sieben/ Tydźień. latine Septimana.

Hebenus, g. f. vel Hĕbĕnŭm, i, g. n. Ebbenholtz/ ein Bawm der in India vnd Æthiopia wächst/ vnd ist schwartz/ Heban. *Enodis, nigra, mareotica.*

Hĕbēs, hĕbĕtĭs, adiect. gen. omn. stumpff/ vnscharpff/ Tępy/ Nieostry. metaph. toll/ vnverständig/ Niedowćipny/ Niepoiętny. Hĕbĕtūdō, dĭnĭs, & Hĕbĕtātiō, onis, Tunckelheit/ Vertunckelung/ toll/ stumpff/ Stępienie/ Tępość. Hĕbĕō, es, hĕbērĕ, & Hĕbēscō, is, hĕbēscĕrĕ, stumpff vnd vnscharpff / toll vnd stumpff werden/ Tępieć. Hĕbĕtēscō, is, hĕbĕtēscĕrĕ, idem. Hĕbĕtō, as, avi, atum, hĕbĕtāre, stumpff machen/ Tępić. Hĕbĕtātŭs, a, um, particip. stumpf gemacht/ Stępiony. ut. Luna hebetata, verfinstert/ Miesiąc záćmiony. Hĕbĕtātrīx, īcis, g. f. ut: Hebetatrix umbra, vertunckelende/ Cień bárzo ćiemny.

Hĕcătŏmbē, es, g. f. Sacrificium, in quo centenæ sui generis victimæ mactabantur. Hĕcătŏn, latine Centum, hundert/ Sto. Inde Hĕcătŏmpŏlĭs, das hundert Städt hat / Kráiná sto miast máiąca. Hecatompylos, centum Portarum, & similia.

Hĕctă, æ, g. fœ. ein Brodtbläterlein so man es bäckt/ Pryszczel. metaphor. ein veracht nichtwertig Ding/ Łádáco/ Rzecz niepotrzebna.

Hĕctĭcē, ēs, sive Hĕctĭcă, æ, g. f. subauditur febris, das veraltet Fieber oder heimliche Siechtage/ Gorączká ustáwna tátemna.

Hĕcyră, lat. Socrus.

Hĕdĕră, æ. g. f. Ebbhew/ Bluszcz. *Errans, bicolor, pallens, ligans, lasciva, procera, flexibilis, Bacchica, fruticosa, crinalis, baccifera, frondens, comans, ambitiosa.* Hĕdĕrācĕŭs, a, um, Ebbhewin/ Bluszczowy. Hĕdĕrōsŭs, a, um, voll Ebbhew/ Bluszczu pełen.

Hĕdĭōsmŏs, g. f. herba, lat. Menta, Müntzen/ Miętká.

Heheū, interiect. dolentis, A ha/ Ach/ Niestetyż.

Hēī, interject. Ingemiscentis, Och/ Ach.

Hĕlcĭŭm, ij, g. n. ein Roßkommet da die Pferd an ziehen/ Chomato. Hĕlcĭārĭŭs, ij, g. m. der in einem Kommet oder mit einem Seyl am Halß ziehet/ Chomatowy/ Chomatem odźiány.

Hĕlcĭsmă, ătĭs, g. n. Silberschlag/ Zużel.

Hĕlĕnĭŭm, ij, g. n. herba, vulgò Enula campana, Alantwurtzel/ Oman.

Heliacus ortus, dicitur, quando astrum illud, sese profert in conspectum, quod antea, vicini Solis radijs tectum latuit. Heliacus occasus, quando astrum nimio splendore Solis obfuscatur, ita ut cum antea apparuerit, jam amplius conspici nequeat.

Hĕlĭcē, g. f. Sidus cœleste, aliàs, Ursa maior, der Heerwagen/ Woz niebieski. *Torva, gelida, nivosa, truculenta.*

Hĕlĭŏcămīnŭs, i, ein Orth im Hause das von der Sonnen allenthalben gewärmet wird vnd nicht vom Fewr/ Salá/ Ná słońcu salá. Hĕlĭŭs, ij, g. masc. latine Sol, die Sonn/ Słońce. Hĕlĭŏtrŏpĭŭm, ij, g. neut. Sonnenwirbel/ Ringelblumen/ Brodáwnik/ Kokowrot źiele.

Hĕlīx, lĭcĭs, g. f. eine Gattung Ebbhews das keine Frucht bringt / Rodzay pewny bluszczu/ ktory owocu nie przynośi.

Helleborum, g. n. & Hĕllĕbŏrŭs, i, g. m. Nießwurtz/ Ciemierzycá. *Tristis*, etiam in g. f. dicitur. Hĕllĕbŏrōsŭs, a, um, voll Nießwurtz/ Ciemierzyce pełny. qui nimium hellebori sumpsit.

Hĕlluelæ, arum, g. f. plu. num. klein Vnkraut so vnbekant/ Ogrodna strawá.

Hel-

Helvĕŏlūs, sive Hēlvŏlūs, a, um, fahl/das roth vnd schwartzächtig ist / Ceglásky / Plowy / Ryδzáwy. Hēlvūs, a, um, idem.

Hĕlūŏ, onis, g. masc. ein Fraaß / Schlemmer / žárłok / Vtrátník. Hĕluo patriæ, metaphor. ein Verderber seines Vaterlandes / Zdraycá Oyczyzny. Item, Heluo librorum dicitur, qui legendo satiari neqvit. Hĕlŭor, aris, atus sum, Hĕlŭārī, fressen/prassen / Rozgárdyiás stroić. Hĕlŭātiŏ, onis, g. fœ. Fresserey / Obžárstwo / Rozgárdyas.

Hēlxīnē, es, g. f. herba, vulgò Parietaria, Tag vnd Nacht / oder S. Peterskraut / Dzień á noc / Sklennik. Item, Glockenblumen / Powoy zielmny / Pomurne ziele.

Hem, Interjectio corripientis seipsum, indignantis vel admirantis.

Hēmĕrŏdrŏmūs, i, g. mas. ein schnell lauffer / Predkonogi. qui uno die ingens spacium cursu emetitur.

Hēmĭcy̆clūs, li, g. m. ein Bogensessel / Krzesło / Stolec. latin. Semicirculus.

Hēmīnă, æ, g. fœ. Genus mensuræ, dimidium continens sextarij. Hēmīnārĭūs, a, um, das solche Maaß helt / Co te miárę ma w sobie. metaphor. accipitur pro exiguo.

Hemionium, ij, sive Hemionitis, herba, Hirschzung / Ozánká / Stonogowiec. Scolopendria aliàs dicta.

Hēmĭs, latin. Semis, unde composita Hēmīsphærĭūm, ij, gen. neut. dimidia sphæra, id est, dimidium Cœli. Hemistichium, Dimidius versus.

Hemorrhois, vide Hæmorrhois.

Hēndĕcāsyllăbūs, Versus undecim syllabarū.

Hēpăr, hēpătĭs, g. neut. die Leber / Wątrobá. etiam piscis genus. Hēpătārĭūs, a, um, ut: Morbus hepatarius, die Lebersucht / Wątrobna chorobá. Hēpătĭcūs, a, um, der ein böse Leber / oder Pein in der Leber hat / Wątroby chorobę cierpiacy.

Hēptă, lat. Septem. Hēptērĭs, vel Hēptērēs, Navis, quæ septem remorum ordines habet, ein Schiff mit sieben Rudern auff eim Banck / Náwá o siedmi wiosłách.

Hēră, æ, g. fœ. ein Fraw / Páni.

Hērālĭūs, lapis, qui & Lydius, ein Goldstein da man das Gold mit probiret / Probierstein / Probierski kámień.

Hērbă, æ, g. f. Kraut / ziele. *Suavis. mollis, viridis, florens, læta, agrestis, beneolens, jucunda, viridans, odorata, fertilis, tenuis, sylvestris, florida, fragrans, versicolor, redolens, virens.* Hērbŭlă, dim. Hērbācĕūs, a, um. Krautig / Chwaściſty. Hērbĕūs, a, um, Kräutin / zielny. Hērbĭdūs, a, um, Kräutig / voll Kraut / Chwaściſty / zieliſty. Hērbĭfer, ra, rum, & Hērbōsūs, a, um, Graaßächtig / voll Kraut / Chwaściſty / zieliſty. Hērbēscŏ, is, hērbēscĕrĕ, Kraut werden / grünen / zielenić się / Chwaścić. Obhērbēscĕrĕ, & Herbascere, idem. Herbilis anser, mit Kraut erzogen / Gęś ná trawie schowána. Hērbārĭūs, a, um, das den Kräutern gleich ist / zielny / Podobny do ziela. Herbarius, ij, g. m. Einer der die Kräuter wol kennet / zielnik / Co się ná ziołách zna. Exhērbŏ, as, are, von Kräutern säubern / das Graß außrupffen / jäten / Pleć.

Herciscor, vide Erciscor.

Hērclĕ, sive Hērcŭlĕ, & Mehercule, adverb. jurandi, sicherlich / Prawdziwie.

Hērcŭlĕē, adverb. pro fortiter, wie ein Held / mannlich / Męznie. Herculeus morbus, aliàs Comitialis.

Herebus, vide Erebus.

Heri, vel Hērē, adverb. temporis, gestern / Wczorá. Hēstērnūs, a, um, gestrig / Wczoráyszy.

Hērīnācĕūs, ei, qui & Hērīx, & Hērĭcĭūs, g. masc. ein Igel / Jeż.

Hērmă, æ, g. f. id est, Statua, Hērmoglȳphūs, i, gen. mas. ein Bildhawer / Snycerz.

Hērmăphrŏdītūs, capitur pro eo, qui utrumq; sexum habet.

Hērnĭă, æ, g. fœm. ein Bruch der Gemächten / Przepukłość / Kiłá. Hērnĭōsūs, a, um, gebrochen / Hodenbrüchig / Przepukły / Kiłowáty.

Hērōdĭūs, i, g. m. Avis dicta Diomedea, quidam Fulicam esse putant.

Hērōs, hērōĭs, g. masc. ein Herrlicher / Großmächtiger / Heiliger / Held / Edel / Ritterlich / Pan wielki / Bohátyr. Hērōīnă, æ, vel Hērōĭs, ĭdĭs, g. f. ein Edelfraw / Bohátyrká / Szláchćionká. Hērōĭcūs, a, um, Edel / Páński / Bohátyrski. Hērōūs, a, um, ut: Heroi pedes, quibus in carmine Heroico utimur. Hērōūm, i, g. n. ein Grab gemacht zu Ehren einer Person / vnd zur Gedächtnuß der herrlichen vnd grossen Thaten / Grob bohátyrá łákiego.

Hĕrpĕtă, æ, g. f. ein Kranckheit oder Geschwär so vmb sich frißt/ Wrzod pomykáiacy sie.

Hĕrŭs, i, g. m. Meister oder Haußherr/ Pan/ Gospodarz. Hĕră, æ, g. f. Haußfraw/ Gospodini. Hĕrīlis, le, das dem Haußherrn zugehört/ Páński/ Gospodárski. Herilis filius, der Sohn vom Hauß/ Syn gospodárski. Hĕrĭfŭgă, æ, g. masc. ein Knecht so von seinem Herren fliehet/ Zbieg.

Hĕspĕrŭs, i, g. m. der Abendstern/ Wieczorna gwiazdá. *Rosidus, dilectus Veneri, nuncius noctis, florifer, niger, index noctis, lucidus.*

Hĕtĕrŏclītŏn, g. n. i. e. insolitæ declinationis.

Hĕtĕrŏcrānĭă, æ, g. fœ. Morbus capitis, cum caput inæqualiter dolet, tumetq; & inter pilos rotunda & humida hulcuscula surgunt, & pus mali odoris.

Hĕtĕrŏgĕnĭŭs, a, um, quod est alterius generis. Cui opponitur Homogenius, quod est ejusdem generis.

Heū, Interjectio dolentis; Nominativo, Dativo, & Accusativo jungitur, Ach/ Ach/ Niestyteß. Vocativo etiã jungitur cum exclamatione.

Heŭs, adverb. Vocantis, Hola/ Hey styß. sed heus tu, Revocantis particula.

Hĕxăclīnŏn, g. n. ein Tisch auff sechs Personen/ Jożko stolowe na 6. osob.

Hĕxăgŏnŭs, a, um, sechseckig/ Szesćwegielny.

Hĕxămĕtĕr, tri, g. m. Versus sex pedum.

Hĕxăphŏrŭm, i, n. ein Bahr daran sechs tragen/ Poßostny woz/ Nosidlá do ßeséi osob.

Hĕxăstĭchŭm, i, g. n. Hordeum dicitur, cujus spicæ sex ordines habent.

Hĕxĕrĕs, Naves dicuntur, quæ sex remorum ordines habent.

Hiasco, Hiatus, us, vide Hio.

Hibiscum, g. n. vel Hĭbīscŭs, i, g. m. á quibusdam Ebiscus, Ibisch/ wild Pappelen/ slaz wielki/ leśny. *Gracilis, viridis.*

Hĭbrĭs, ĭdis, g. com. ein wild Schwein von eim wilden Eber vnd zamen Mohren gezeugt/ Mießániec/ z rożnych źwierząt urodzony. quidam Hybris.

Hīc, hæc, hōc, Pronomen demonstrativum, Der/ Diese/ Das/ Ten/ Tá/ To. Hiccĕ, hæcce, hocce, idem est. Hiccĭne, hæccine, hoccine, id est, talis semper cum interrogatione, ut: Hiccine est Simo? Ist das der Simo? Tenli to jest Simo? Hīc, adverb. in loco, Hie in diesem Platz/ Tu/ ná tym mieyscu.

Hīĕrŏs, a, um, latin. Sacer, Heylig/ świety. Unde multa Composita, ut: Hĭĕrārchĭă, æ, g. fœ, ein Heilig Reich od' Regiment/ Swietych rząd/ pánowánie. Hĭĕrŏdūlī, orum, Sacrorum ministri. Hieroglyphicæ literæ, dictæ sunt apud Ægyptios Notæ quorundam animalium, aut aliarum rerum, sacris monumentis; quæ illi Hieroglyphica vocabant, incisæ: quibus vice literarum utebantur, cum literæ adhuc non essent inventæ. Hieronicas, vocant victores sacrorum certaminum Græciæ. Hierophanta, æ, gen. mas. Æditŭus, sacrorum custodiæ Præfectus. Nonnunquam pro ipsis Sacerdotibus. Hĭĕrŏphȳlăx, ăcĭs, g. m. Custos sacrorum. Hierosiarchus, i, g. mas. dicitur, qui Præpositus rebus sacris fuisset, quasi Princeps sacrorum; Pontificis maximi proprium esse convenit.

Hīlă, vel Hilla, æ, g. f. Item, Hīlla, orum, g. n. plu. num. klein Gedärm/ Kißká cienka.

Hĭlărĭs, e, vel Hilarus, a, um, Frölich/ frewdig/ Wesoly. Hĭlărŭlŭs, a, um, dim. Hĭlărĭă, orum, pl. nu. g. neut. Faßnacht/ Miesopusty. Antiqui diem æquinoctij Verni colentes appellarunt. Hĭlărĭtās, atis, g. f. Fröligkeit/ Wesołość. Hĭlărē, Hĭlărĭtĕr, & Hĭlărĭtŭs, adverb. frölig/ mit Frewden/ Wesolo. Hĭlărō, as, avi, atum, hĭlărārĕ, erfrewen/ Rozweselác kogo. Hĭlărēscō, is, hĭlărēscĕrĕ, frölig werden/ Weselić sie/ Rozweselác sie. Exhilarare, idem quod simplex.

Hīlŭm, i, g. n. das klein schwartze Flecklein an den Bonen/ Bobowa plámá. metaphor. Gar nichts/ Nic á nic. Hinc, Nihilum.

Hīn, Genus mensuræ apud Hebræos.

Hīnc, adverb. de loco, von hinnen/ Z tad.

Hĭnnĭō, is, ivi, itum, hĭnnīrĕ, wiehern wie ein Roß/ Rżeć. Hĭnnītŭs, ūs, g. masc. Roßwieheln/ Rżenie. *Acer, acutus, tremulus.* Adhinnire, Equorum est, qui equabus adhinniunt, anwihlen/ Porżác. metaph. Ad orationem alicujus adhinnire, ein vnordentlichs Wollgefallen an eines Red haben/ Pochwalác czyie mowe nie przystoinie.

Hĭnnus, i, g. m. ein Maulesel/ Mut/ koń z oślice.

Hĭnnŭlŭs, li, dimin. Item, ein junge Frucht der Hirschen/ Rehebock/ Gemsen/ Mlody płod źwierzecy.

Hĭō, as, avi, atum, hĭārĕ, Gehnen/ Rozstepowáć

wáć śię/ziewáć. Hiāns, antis, particip. gehnend/ Chćiwy. Hĭātŭs, ūs, g. m. das gehnen/ziewnię-nie/Rozſtąpienie. Hiatus terræ, ein Ritz in der Erden/ eingefallen Loch / Przerwá/Rozſtąpie-nie śię ziemie. Hĭāſcō, is, hĭāſcĕrĕ, & Hīſcō, is, hīſcĕrĕ, inchoativum verbum, idem quod Hiare. metaph. reden/leſen/Tchnąć. Itē. verwunderen/ Zdumieć śię. Dĕhīſcō, is, dĕhīſcĕrĕ, von einander ſpalten/ auffgethan werden / Rozſtępowáć śię/ Roſpuknąć. Fătīſcō, is, fătīſcĕrĕ, idem. Item, erliegen/ müd werden/ Vſtáć/Vćiſzeć. Inhĭō, as, avi, atum, ĭnhĭārĕ, idem quod ſimplex. metaphor. faſt begehren/Czuháć/ żądáć bárzo. Hĭūlcō, as, are, ſpalten/ Szczepáć. Hiūlcŭs, a, um, geſpalten / mangelhafftig / Roſzczepiony. Hĭūlcē, adver. id eſt, Aſperè, mit ſtoſſen in Worten/vnvollkomenlich/ Rozwożiſto.

Hĭppŏs, latin. Equus, ein Pferd / Roß / Koń. Hippăcē, ēs, g. f. Caſeus ex lacte equino coagulatus. Hīppācō, as, are, keichen/ Dyſzeć. Hīppāgō, gĭnĭs, g. fœ. ein Schiff darinn man Pferd führet/ Prąm. Hīppŏbōſcōs, g. maſc. ein Roßhirt/ Páſtuchá końſki. Hipponomos, idem. Hīppŏcāmpă, æ, g. f. ein Seepferdt/Koń wodny. Hīppŏcāmpīnŭs, a, um, das vom Seepferd iſt/ Co z koniá wodnego ieſt. Hīppŏdrŏmŭs, i, g. maſc. ein Rennplatz / da man Pferd abrichtet / vnd da man jhnen jhrē freyenLauff leſt/ Gonitwy mieyſce/ Szránki. Hīppŏmănēs, is, g. n. ein ſtücklein Fleiſch an der Stirnen des newgebornen Füllens/welches das Mutterpferd abbeiſt / ſo bald ſie es gebieret/ Száley ſzkápi/ Brodawká źrzebięcą. Hīppŏpērā, æ, g. f. dicitur ſacculus, quibus equites neceſſaria itineri ſecum circumferunt, ein Waatſack/ Tłomok/Sumki. Hīppŏpŏtămŭs, i, g. m. Animal in Nilo naſcens, Waſſerpferd/Koń wodny. Hīppŏtōxŏtă, æ, g. maſc. ein Schütz zu Pferd/Strzelec iezdny.

Hīppŏglōſsă, æ. g. f. vel Hippogloſſum, i, g. n. herba, quæ in foliis ceu linguas quasdam habet.

Hīppŏlăpătŭm, i, g. n. Roßlattich/ Waſſerlattig/ Szczaw kobyli. Hīppŏmărăthrŭm, i, g. n. Roßfenchel/ wilder Fenchel/ Kopr kobyli.

Hīppŏsĕlīnŭm, i, g. n. Eppigkraut/Dźięgiel/ Gierſz/ Opich/ Lubſzczyk ſwoyſki. Sativo multò majus.

Hīppūrĭs, is, g. fœ. herba. Katzenſchwantz oder Schaffthew/ Przeſłká ziele.

Hir, nomen antiquum, quod pro vola manus accipiebant. Genitivum habet hiris, ſi Chariſio credimus. Probus tamen mavult, eſſe indeclinabile.

Hīrcquŭs, i, g. maſ. per c & q, Augenwinckel/ Kąćik w oku.

Hīrcŭs, i, g. m. ein Bock/Kozieł. *Saliens, Corniger, levis, gravis, vilis, immundus, hirſutus, olidus, barbiger, olens, vagus, procax.* Hircus etiam, der faule Geſtanck vnter den Achſeln gleich dem Bock/ Párkot. Hīrcīnŭs, a, um, von eim Bock/Kozłowy. Hīrcōsŭs, a, um, das ſtinckt gleich ein Bock/ Párkotem śmierdzący. Hīrcĭpĭlī, dicuntur homines, qui duros pilos habent.

Hīrcŭlŭs, herba gratiſsimi odoris, quam quidam auricularem vocant.

Hīrnĕă, æ, g. fœ. ein gattung eines Geſchirrs/ Naczynia rodzay pewny.

Hīrquĭtăllī, g. m. pl. nu. Pubeſcentes pueri.

Hīrsūtŭs, a, um, haaráchtig/ rauch von Haar/ Kosmáty. Hīrtŭs, a, um, idem. Hīrsūtĭă, æ, rauch von Haaren/ Kosmátość.

Hĭrūdō, dĭnĭs, g. f. ein Egel / Pijawká. Sangviſuga aliàs. P*aluſtris.*

Hĭrūndō, dĭnĭs, g. f. ein Schwalb/ Jáskołká. *Arguta, garrula, prænuncia veris, vaga, agreſtis, Biſtonis, peregrina, laſciva.* Hĭrūndĭnīnŭs, a, um, von der Schwalbe / Jáskolczy. Hĭrūndĭnĕŭs, a, um, idem.

Hiſco, vide Hio.

Hīſpĭdŭs, a, um, rauch von Haaren/oder bürſtáchtig/Kosmáty/ Náiezony. *H*iſpidus aſpectu, metaph. ſcheußlich/Srogi/Stráſzliwy. Hīſpĭdōsŭs, a, um, idem.

Hīſtĕr, ſtri, g. m. *He*truſcorum lingva dicebatur, Ludio. Schawſpieler/Kuglarz.

Hīſtŏrĭă, æ, g. f. ein Geſchicht/Erzehlung einer geſchehenen Sach/ Dźieiow kśięgi. *Bella, prætерita, ſevera, arguta.* Hīſtŏrĭcŭs, ci, & Hīſtŏrĭōgrăphŭs, i, g. m. ein Geſchichtſchreiber/ Dźieiopis. Hiſtoricus, a, um, Hiſtoriſch/ Hiſtoryk/ Dźieiopis. Hīſtŏrĭcē, adver. Hiſtoriſcher weiſe/ Hiſtoryckim ſpoſobem. Hīſtŏrĭālĭs, le, zur Geſchicht oder derſelben Beſchreibung dienlich/ Co do dźieiow piſánia należy.

Hīſtrĭō, onis, g. com. ein Schawſpieler/ Kuglarz. *Ridiculus, funipes, avarus.* Hīſtrĭōnĭă, vel Hīſtrĭōnĭcă, g. f. Schawſpielerkunſt/ Kuglárſka náuká. Hīſtrĭcŭs, Hīſtrĭōnĭcŭs, a, um, & Hīſtrĭōnă-

nális,le, das einem Schawspieler zustehet/ Kuͤglárſki.

Hīſtrīx,īcis,g.f. ein Meerſchwein/Jeż cudzożiemſki. *noxia canibus,terribilis.* Alij Hyſtrix.

Hiulcus, vide нio.

Hodie, vide Dies, Hœdus, vide нædus.

Hŏdœdŏcŭs, ei, g. m. Latro & viarum obſeſſor, ein Strauchdieb / Rozboynik. нŏdœpŏrĭcŭm,ci,g.n. Commentarius itineris,ein Beſchreibung der Wegfahrt/Drogi opiſánie. нŏdœpŏrŭs,ri, g.maſc. latin. Viator, ein Wandersmann/ Podrożny.

Hoī, Interjectio plorantis, Hey/

Holobaræ veſtes, quæ ob aurum intextum graves ſunt. Holobrizæ veſtes,quæ totæ ſunt ex obrizo: quod aurum puriſſimum eſt, quantumvis coctum non diminuitur.

Hŏlŏcauſtŭm, ti, & нŏlŏcauſtŏmă, atis, g. n. Victima quæ detractis extis integra aræ imponebatur,& tota cremabatur. нŏlŏcaŭtōsĭs,is, g.fœ. idem. *Sacrum.*

Hŏlŏphāntă, æ, g.m. einer der in allen Dingen lügenhafft iſt/Szálbierz.

Holor. vide Olor.

Hŏlŏsērĭcŭs, a, um, das gantz Seyden iſt/ Jedwabny. vel ſubſtant. нoloſerica, orum, gen. neut. plur. num.

Homagium, ij, g. n. idem quod Fidelitas; vocabulum eſt Feudiſtarum.

Hŏmĭlĭă, æ, g. fœ. latin. Colloquium, Mitgeſpräch oder Red/ Rozmowá.

Hŏmŏ, ĭnis, g. com. ein Menſch/ Człowiek. *Bipes, nudus, mendax, vilis, fragilis, caducus, ſenſibilis, ærumnoſus, imbecillis.* нŏmŭlŭs,нŏmŭlŭlŭs, нŏmŭncŭlŭs,i,& нŏmŭncĭŏ, onis,g. m. diminutiva. нomo ſum,ich bin ein Menſch/das iſt/breſthafft/Jeſtem człowiek/ to jeſt/ ſłáby/krewki. Homo es, du biſt eins Manns werth/ das iſt/ Tapffer/ Jeſteś człowiekiem godnym. нŏmĭcīdă, æ, g.c. ein Todtſchläger/ Mężoboycá. *Nefarius.* нŏmĭcīdĭŭm, ij, g.n. Todtſchlag/ Mężoboyſtwo. нŏmœŏmetrĭă, æ, g.fœ. Partium ſive membrorum ſimilitudo. нomo trium literarum, ein Dieb/Złodziey. нūmānŭs,a,um, Menſchlich/ Człowieczy. Item,freundlich/Ludzki. Inhūmānŭs, a,um, vnfreundlich/Nieluczki. нūmānĭtās, atis, g. f. Menſchligkeit/Freundligkeit/Człowieczeńſtwo/Ludzkość. Etiam pro eruditione, Verſtändigkeit vnd Bericht der Freyen Künſte/ Náuki wyzwolone. Studia humanitatis, ipſæ artes liberales dicuntur. нūmānē, нūmānĭtēr, & нūmānĭtŭs, adverb. Menſchlicher weiß/ wie es einem Menſchen gebührt/Po ludzku/ Ludzkim ſpoſobem. Inhūmānĭtās, atis, g. f. Vnmenſchligkeit/ Nieludzkość. Inhūmānē, & Inhūmānĭtēr, adver. Vnmenſchlich/ vnfreundlich/ Nieludzkie. Pĕrhūmānŭs, a, um, gar freundlich vnd gütig/ Bárzo ludzki.

Hŏmŏncœă,æ,g.fœ. latinè interpretatur Concordia.

Hŏmŏs, g.maſ. lat. Similis, vel Unus, Gleich/ Jednáki/ Podobny. нŏmŏūſĭŭs,a, um, ejusdem ſubſtantiæ, eines Weſens/Jedney iſtności. quod Theologi Conſubſtantialem dicunt. Hŏmōnĭmŭm, lat. ejusdem nominis, eines Namens/ Jednego imienia. Hŏmŏtēchnŭs, a, um, gleiches Handwercks/ Jednákiey roboty/álbo rzemieſłá. Hŏmŏphōnŭs, a, um, Einhellig/mitſtimmig/ Jednego tonu. Hŏmœŏsĭs, is, g. fœ. ein Gleichnuß/ Podobieńſtwo.

Hŏnēſtŭs, a, um, ab honore, Ehrlich/ löblich/ züchtig/ Uczciwy/ Zacny. Item, hübſch/ wolgeſtalt/ Pocżeſny/ Urodziwy. Honeſto loco natus, eins Ehrlichen Geſchlechts/ Szláchćić/ Zacnego rodu. Hŏnēſtās, atis, g. f. & Hŏnēſtŭm, i, g. n. Ehrſamkeit/ Zucht/ Pocżćiwa rzecz / Pocżćiwość. Hŏnēſtē, adverb. Ehrlich/ Pocżćiwie. Hŏnēſtŏ, as, avi, atum, hŏnēſtārē, ehren/ehrlich halten/ Zdobić/ Pocżćić kogo. Dehoneſtare, & Inhŏnēſtārē, entehren/ ſchänden/ Łżyć/ Oſzpećić. Dehŏnēſtāmēntŭm, i, g. neut. Verwüſtung/ Oſzpecenie/ Zelżenie. Dĕhŏnēſtŭs, a, um, vnflätig/vngeſtaltig/ Niepocżćiwy/ Szpetny. Inhŏnēſtē, adverb. vnehrlich/Niepocżćiwie.

Hŏnŏr, vel Hŏnŏs, oris, g.m. Ehr/ Uczćiwość. *Egregius, invidioſus, prodigioſus, terrenus, celebris, ſolemnis, eximius, fragilis, conſpicuus, mundanus, tumidus, popularis, ambitioſus,* Item, Honor, ein Ehrenampt / oder ehrlicher Stand/ Doſtoieńſtwo. Item, ſchön/hübſch/Pocżeſność/Urodá. Item, Ehrerbietung/ Pocżczenie. Hŏnŏrārĭŭs, a, um, von Ehren/ durch Ehren gethan/ Pocżeſny/ Pocżćiwy. Hŏnŏrārĭŭm, ij, g. n. ein Ehrengeſchenck/ ſo ein Stadt einem Fürſten/ ꝛc. ſchenckt/ Upominek/ Podárunek. Hŏnŏrŏ, as, avi, atum, hŏnŏrārē, Ehren/ Cżćić. Hŏnŏrātŭs, a, um, Ehrſam/ der ein Ehrenampt hat / Uczćiwy. Inhŏnŏrātŭs, a, a, um, veracht/ vnachtbar/ Nieuczćiwy. Hŏnŏrātē,

rāte,& Hŏnōrĭficē, adverb. ehrlich / Vczćiwie. Hŏnōrābĭlĭs, le, Ehrwürdig/ Vczćiwy. Hŏnōrūs,& Hŏnōrĭficŭs,a,um,ehrlich/ das einem Ehr bringt/Poczesny/Vczćiwość przynoßacy. Hŏnōrĭficēntĭă,æ,g.fœ. Ehrerbietung/Vczćiwość. Hŏnōrĭficō,as,are,Ehr anthun/Wielbić/Czćić. Hŏnōrāndŭs,a,um, den man ehren muß/Ktorego máią czćić. Inhŏnōrārē, verachten/ Nieuczćić.

Hōră,æ,g.f.eine Zeit/es sey eines Jahrs/Tags oder Stunde/Godziná. *Properans,fugiens, velox, mobilis,celer, brevis, auricoma, subita, levis, rapida, mutabilis, fugax, præceps, agilis.* Item, Hora pro Die. Hōrŭlă, æ,g.f.dimin. Hōrārĭŭm, ij, g.n. Zeit einer Stund lang/Czás godzinny. Hōrŏlŏgĭum ij,g.n.ein Vhr oder Stundzeiger/ Zegar. Horologium solare,ein Sonnvhr/Kompás/Słonecznik. Hōrŏscŏpŭs,a, um, ut: Vala horoscopa, da man die Stunde in sihet / Náczynie godziny pokázuiące. Item,Horoscopus,pi,g.m. aufffsteigender Orth des Himmels gegen Morgen/Miejsce ná niebie ku wschodowi słońcá wstępuiące. Item, Id temporis momentum significat, quo quisque nascitur; quasi horæ inspectionem & notationem. Sēmĭhōră,ein halbe Stund/Půł godziny.

Hōrdă,æ, g.fœm. ein tragende Kuh / Cielna krowá.

Hōrdĕŭm,ei,g.n.Gerst/ Jeczmień. *Triticeum,* Hōrdĕācĕŭs , a, um , das von Gersten ist/ Jeczmienny. Hōrdĕārĭŭs, a, um, das zu Gersten gehört/Jeczmienny. Hordearium æs, Veteres dicebant, quod pro hordeo equiti dabatur.

Horia, vel,Orĭă,æ,g.fœ. ein klein Fischerschifflein/Łodź/czołn rybitwi.Hōrĭŏlă dimin.

Hŏrīzōn,ontis, g.m. latine Determinans,vel terminans Visum, Erdkreiß/der Kreiß oder Circul am Himmel / so eines jeglichen Gesicht rings auff der Erden herumb begreiffet / Kray świátá okiem obiętny. Finitor,vel Finiens dicitur.

Hōrmĭnŭm,i,g.n.Scharlachkraut/oder Scharlach / Gránáte k ziele / Szálwiia czárna. alij Orminum.

Hōrnŭs,a,um , Jährig / das von verlittenem Jahr ist/ Járy/ Látośi. ut, Hornus agnus, ein jährig Lamb/Jágnię roczne. Hōrnōtĭnŭs,a,um, von einem Jahr/ Látośi/Járy. Hōmō,adverb. hoc anno Bĭhōrnŭs,a,um,zweyjährig/Dwuroczny. Trĭhōrnŭs,a,um,dreyjährig/Trzyroczny.

Horreo, Horresco, vide Horror.

Hōrrĕŭm,ei,g.n.eine Schewer/Speicher/oder Kornhauß / Stodołá / Gumno / Szpikierz. Hōrrĕārĭŭs, g.masc. ein Speichermeister / Gumienny.

Hōrrŏr,ōrĭs,g.m. Furcht/Zitterung/Abschewligkeit/Zdrygánie/Strách/Brzydkość. *Sævus, frigidus,dirus,niger, acerbus, tremulus, gelidus, exanguis,servilis,exitialis,truculentus,terribilis,terrificus,sonorus.* Hōrrĭdĭtās,atis,g.f.id. Hōrrĭdŭs,a, um,heßlich/grawsam/erschrecklich/Gruby/chropáwy/Nátężony/Srogi/ Stráßliwy. Hōrrĭdŭlŭs,a,um,diminut. Hōrrĭdē,adverb. vnlieblich grewlich/Grubo/Stráßliwie. Hōrrĭsŏnŭs,a, um,ut: Horrisonus fremitus,erschrecklich Getön oder Rauschen / Stráßny grzmot. Hōrrĭbĭlĭs, le,grawsam / erschrecklich/ Srogi/ Stráßliwy. Hōrrĭfĭcŭs,a,um,idem. Hōrrĭfĭcō,as,avi,atum, hōrrĭfĭcāre, erschrecken/ Stráßyć/ Stráßnym czynić. Hōrrĕō,es, horrui,hōrrērĕ,sich entsetzen/ schüttern/frieren/Zdrygáć się/Bać się. Hōrrēndŭs,a,um,darob man sich zu erschreckē hat/ Srogi/Stráßliwy. Hōrrēns, & Hōrrēscēns,entis, particip. erschreckend / grawsamb/ Zdrygáiący się/Boiący się. Hōrrĭfer,ra,rum, das Schrecken bringt/Stráßliwy. Hōrrēscō,is,hōrrēscērē,erzittern/Zdrygáć się. Abhōrrĕō,es,abhorrŭi, ăbhōrrērē, & Abhōrrēscērē, ein Abschewen tragen/ Brzydzić się/ Stronić od czego. Adhorrescere,fast erschrecken/Zdrygáć się. Exhōrrērē, sich entsetzen oder zittern / Wezdrgnąć się. Inhōrrērē, & Inhōrrēscērē, Perhorrere, & Perhorrescere , fere idem, zitterend werden/ Zdrygáć się. Obhorrere , scheußlich oder grawsamb werden/Nátężyć się. Pĕrhōrrĭdŭs,a,um,sehr erschrecklich/ Stráßliwy. Subhorridus,a,um, ein wenig scheußlich / grawsam / Trochę nátężony/ Niewesoły.

Hōrsŭm, adverb. loci, hieherwerts/ Ku/ Tu.

Hōrtŏr , aris, atus sum , hōrtārī, ermahnen/ Nápominác. Hōrtātĭō,onis,g.f. Hōrtātŭs,us,g. m.& Hōrtāmēntŭm,i, g.n. Ermahnung/ Nápominánie. Hōrtātŏr,oris,g. masc.ein Ermahner/ Nápominácz. Hōrtātĭvŭs, a, um , ermahnlich/ Nápominálny. Hōrtātrĭx,icis, g.f. Ermahnerin/Nápominaczká. Abhōrtārī,einem widerrathen/ Odradzáć/ Odwodźić od czego. Abhōrtātĭō,onis, g.f. Abmahnung/ Odrádzánie/

 Odma-

Odmáwiánie. Dehortari, & Dehortatio, idem. Adhŏrtŏr, aris, atus sum, ădhŏrtārī, & Adhŏrtātiō, idem quod simplex. Cohortari, zumahl vermahnen/ Nápominác/ Pobudzác. Exhŏrtārī, idem quod Hortari. Exhortatio, Vermahnung/ Nápominánie/ Pobudzenie. Exhortans, particip. vermahnend/ Pobudzáiacy. Exhŏrtātŭs, a, um, vermahnet/ Pobudzony.

Hŏrtŭs, ti, g.m. ein Garten/ Ogrod. *Halans, pinguis, verax, mollis, riguus, irriguus, florens, sitiens, frondens, hilaris, fecundus, excultus, fertilis, odoratus, floridus, viridis, florifer, generosus, amœnus, viridans, odorifer, floricomus.* Hŏrtŭlŭs, li, diminut. Hŏrtēnsĭs, e, im Garten wachsend/ Ogrodny. Hŏrtŭlānŭs, i, g.m. ein Gärtner/ Ogrodnik.

Hŏspĕs, pĭtĭs, g.com. vel omn. ein Gast oder Wirth/ Gość ábo Gospodárz. Item, ein Frembder/ Przyiáciel. In plu. num. g.n. ut: Æquora hospita, pro vicina. Hŏspĭtă, æ, g.f. eine Wirthin/ Gospodyni. Hŏspĭtĭŭm, ij, g.n. eine Herberg/ Gospodá. Item, eine Gastliche Freundschafft/ so zween zu einem andern gewohnt seyn einzukehren/ Przyiácielstwo gośćinne. Hŏspĭtālĭs, le, Gastfrey/ oder das zu den Gästen gehört/ Gośćinny. Hŏspĭtālĭtās, atis, g.f. freundliche Empfahung der Frembden vnd Gäste/ Leutseligkeit/ Przyiácielstwo gośćinne/ Gośćinność. Hŏspĭtālĭtĕr, adverb. Leutselig/ wie es sich gegen Gästen gebühret/ Ludzkie/ Gośćinnie. Hŏspĭtŏr, aris, atus sum, hŏspĭtārī, einziehen vnd beherbergen/ Stawáć gospodą. Inhŏspĭtālĭs, le, vngastfrey/ Niegośćinny. Item, vnsicher/ Niewierny. Inhospitalitas, atis, g.f. vnwillig gegen Gästen/ Niegośćinność. Perhospitalis, le, überauß Gastfrey/ Bárzo gośćinny/ Ludzki. Hŏspĭtŭs, a, um, ut: Hospita avis, ein frembder Vogel/ Obcy ptak. Inhŏspĭtŭs, a, um, gefährlich oder vngehewr/ Nieludzki.

Hŏstĭă, æ, g.f. ein Opffer/ Ofiárá. proprie Sacrificium, quod immolabatur cæsis hostibus. *Pinguis, tenera, opima, placabilis, mystica.* Hŏstĭātŭs, a, um, mit Schlachtopffer beladen/ Ofiárny.

Hŏstĭs, is, gen. com. ein Feind/ Nieprzyiáciel. *Adversus, infestus, impius, sævus, barbarus, ferus, cruentus, perfidus, trux, callidus, iniquus, violentus, letifer, acerbus, fallax, ferox, truculentus, perniciosus, belliger, crudus, infensus, sanguinolentus.* Hŏstīlĭs, le, & Hŏstĭcŭs, a, um, feindlich/ das des Feinds ist/ Nieprzyiácielski. Hŏstĭcŭm, ci, g.n. des Feinds Erdreich oder Land/ Nieprzyiácielska ziemiá. Hŏstīlĭtĕr, adverb. feindlich/ Nieprzyiácielskie.

Hŏstīmēntŭm, ti, g.n. eine Vergeltung/ Oddánie/ Nágrodá. Hŏstōrĭŭm, ij, g.n. lignum æquatorium, ein Streichholtz/ Kornstreicher damit man das Vbermaß abstreicht/ Strychulec. Hŏstĭō, is, ivi, itum, hŏstīrĕ, vergleichen/ vergelten/ gleich wiederumb geben/ Oddáć wet zá wet. Rĕdhŏstīrĕ, widergelten/ Oddáć dobrodźieystwo. Oddáć wet zá wet.

Hŏstŭs, ein Truck Oels/ so viel man auff einmal trucken mag/ Robienie iedno.

Huber & Hubertas, vide Uber.

Hūc, adverb. ad locum, hieher/ Sám/ Tu.

Hudum, vide Udus.

Huī, Interiect. admirantis.

Hŭĭc, Dativŭs pronom. Hic, hæc, hoc. In carmine fere una syllaba effertur. Hūiŭscĕ, Genit. ab hic, hæc, hoc. Hūiŭscĕmŏdī, & Hūiŭsmŏdī, Nomina adiect. indeclinab. deßgleichen/ Táki.

Hulcus, vide Ulcus. Hulula, vide Ulula. Humanus, v. Homo. Humatio v. Humus. Humeo, & Humidus vide Humor.

Hŭmĕrŭs, i, g.m. Schultern oder Achseln/ Rámie/ Bárk. *Albus, fortis, candens, pulcer, niveus, candidus, albens.* Humeri, etiam de bobus. Hŭmĕrŭlŭs, dimin. Hŭmĕrōsŭs, a, um, das breite Schuldtern hat/ Rámieńisty. Hŭmĕrālĕ, lis, g.n. ein Halßkleid/ das man vmb den Halß hänget. Das Obertheil an einem Harnisch/ Humerał/ Náramiennik.

Hŭmĭlĭs, le, niederig/ Niski. Item, Niederträchtig/ vnachtbar/ Podły/ Pokorny. Hŭmĭlĭtĕr, adverb. Niederträchtiglich/ Nisko/ podło/ pokornie. Hŭmĭlĭtās, atis, g.fœ. Niederträchtigkeit/ Vnachtbarkeit/ Podłość/ Niskość/ Pokorá. est & contrarium Altitudini: Hŭmĭlĭō, as, are, erniedrigen/ demütigen/ Vpokarzáć/ Zniżáć. Hŭmĭlĭātĭō, onis, g.fœ. Erniedrigung/ Vpokarzánie/ Zniżenie.

Humo, as, vide Humus.

Hūmŏr, ōrĭs, g.m. ab Humus derivatur, Feuchtigkeit/ Wilgotność/ Mokrość/ Miazgá. *Gelidus, tener, aquatilis, defluens, pluvius, exundans, liquidus, nebulosus, spumeus, fumidus, frigidus, aquaticus, madidus, aqueus.* Hūmĭdŭs, a, um, feucht/ Wilgotny/ Mokry. Hūmĭdŭlŭs, dimin. Hūmĭdĭtās, atis, g.f. Feuchtigkeit/ Wilgotność. Hūmĕō,

mĕō,es,hūmŭī, hūmēre, feucht seyn/Wilgotnym być. Hūmēscō, is, hūmēscĕrĕ, feucht werden/Wilgnąć. Hūmēctō,as, are, feucht machen/Odwilżáć/Pokrapiáć. Hūmĭfer,ra, rum, das feucht oder naß gibt / Wilgotny. Hūmēctŭs,a, um,idem quod humidus. Hūmĭfĭcŭs,a,um, das naß oder feucht macht/Wilgotny/Odwilżáiący.Hūmĭgātŭs,a,um,pro humore perfusus.

Hŭmŭs,i,g.f. die Erde/ziemiá. *Pinguis,cretosa, lutosa,dulcis,uda,dives, humida, dura, viridis, graminea,solida, madida, immunda, limosa, arenosa, herbosa,frigida,fossilis,sitiens,fecunda,fruticans,lapidosa,formosa,vernans.* Hūmī, Genitivus vice adverbij positus, significat aliquando in humum, vel super humum, vel intra humum,an der Erden/Ná ziemi/ Ná ziemię. Hūmō,as,avi, atum,hūmārĕ,vergraben/Grześć/Zákopywáć/Pogrześbáć. Hūmātĭō,onis, g.fœ. Vergrabung/ Pogrzebienie. Hŭmĭlis, a, um, Irrdisch/ ziemny. Hūmātŭs,a,um,vergraben/Pogrzebiony.Inhūmātŭs,a,um,unvergraben/Niepogrzebiony. Hūmātŏr,oris,gen.m.ein Todtengraber/ Grabarz. Exhūmārĕ, außgraben/Wygrześć. Inhumare,eingraben/Pogrześć.

Hyăcĭnthŭs,ti, g.m. Gemma. Item, nomen floris. *Rubeus,purpureus,roseus,florens,purpurascens,ruber,pulcer.* Hyăcĭnthĭnŭs, a, um, Violbraun/Brunátny/Fiołkowey máści.

Hyădēs, dicuntur septem stellæ in capite Tauri.*Inserenæ,nimbosæ,pluviæ,tristes,succulæ.*

Hyænă,æ,g.f.Animal:*Callida.*

Hyălŭs,li,g.m. Glaß/ Szkło.*Fragilis.* Item, grüne Farb/Modrobłády. Hyălĭnŭs,a,um,das von Glaß oder Glaßfarb ist/Modrobłády.Hyălurgŭs, i,pro Vitriario.

Hybērnă,orum,plu num.tant.g.n. das Winterläger / Leża żołnierská zimná. Hybērnācŭlŭm,li,g.n.ein Orth da man Winterszeit wohnet/ Legowisko/ mieysce leżey zimney. vel idem quod Hyberna. Hybērnŭs,a, um, Winterlich/ Ozimi/zimny. Hybērnālĭs,le,idem. Hybērnō, as,are, verwintern / Winterläger halten / zimowáć.

Hybrĭs, ĭdŏs, vel Hybrĭdă, æ, gen com. ein Schwein von einem wilden vnd zahmen geboren/ Mieszániec z rożnych źwierząt urodzony. Item, Avis ex Accipitrum genere.

Hydŏr,g.n.lat. Aqua, Wasser/Wodá Hydrĭă, æ, g.f. ein Wasserkrug/ Wodny ſtatek. *Fictilis,*

Hydrŭs,i, g.m. genus serpentis in aquis vivens. *Turpis,stridens, niger,sævus, Cadmæus, Gorgoneus, pinguis,torvus,livens,rabidus,longus, Niligena, cæruleus,Lybicus,intortus,sepulchralis.* Hydră,ejusd. fœmina, *Renascens, lernæa,stridens, immanis,colubrifera,dira,ramosa, improba, virens, Argolis,superba,nocens,ferox, horrenda,frigida, rediviva, tumens,populosa.* Est & Sydus cœleste. Hydrargyrŭm,i,g.m. Queckſilber/Srebro żywe Hydrŏcēlē,es, g.f. Wasser das sich im Hodensack gesamlet hat/Kilá.Hydrŏcēlĭcŭs,a,um, der die Kranckheit hat/Kilowáty. Hydrŏmantĭă,æ, g f. eine Manier wahr zu sagen auß Anschawung des Wassers/Wieszczbá z wody. Hydrŏmĕlĭ,g.n.indec. Meth/Miod pitny. aquæ mulsæ genus ex imbre purissimo,& melle temperatum.Hydrŏphŏbĭă, æ,g.f.eine Kranckheit/ da einer das Wasser fürchtet / der von einem wütenden Hund gebissen ist/ Száleństwo z ukąszenia wściekłego psá/ wody się boiące.Hydrŏphŏbŭs,vel Hydrŏphŏbĭcŭs,i,g.m.der solche Kranckheit hat/Tą choroba ſtękáiący. Hydrŏpĭpĕr,pĕrĭs,g.n. herba est circa stagnantes aquas, Wasserpfeffer / Rdest błáty. Hydropotes,vel Hydrŏpŏtă,æ, g.com. ein Wassertrincker / Wodę piiáiący. Hydrŏps, ŏpĭs,g.m.& Hydrŏpĭsĭs, is, g.f. die Wassersucht/ Puchlina.*Tumida* Hydrŏpĭcŭs, a,um, Wassersüchtig/Puchlinę cierpiący. Hydraūlă,æ, g.m. ein Organist oder Orgelspieler/Orgánistá/ Ná wodnych orgánach gráiący. Hydraulax,g.m. ein Wasserkändel/ Rurmus. Hydraūlŭs,li, g.m. ein Orgelpfeiffe/ Item, ein Wasserkunst/Wodne orgány.Hydraūlĭcŭs,a,um, das zu Wasser außziehen dienet/Do wyciągánia wody náleżący.

Hyēms,hyēmĭs,g.f.der Winter/zimá. *Aquosa, ignava,tristis, dura, glacialis, aspera,atra,frigens, acris, lætalis, horrida,frigida, prægelida, pluviosa, sæva,ventosa,imbrifera, atrox, immitis, aquilonia, maligna, torrida nimbis, gelida, borealis,nivosa.* Hyems pro anno,ut:Sexta hyems,id est,sextus annus.Hyēmō,as,are,fast wintern/Ziębić, Item das Winterläger halten/ zimowáć Hyēmātŭs,a, um,gewintert / gefroren zimowány/ ziębiony. Hyēmātĭō,g.f. Winterleben/zimowánie.Hyēmālĭs,le, Winterisch/ zimny/ zimowy.

Hygrēmplāstră,orum,g.n. feuchte oder weiche Pflaster/Pláſtr wilgotny.

Hymēn,ĕnis, g.n. ein zart Häutlein der Jung-

frawlichen Scham. Hymenæus, i, g. masc. ein Brautlied / Weselná piosnká. Accipitur etiam pro Deo nuptiarum præside.

Hymnus, ni, g. masc. ein Lobgesang / Piosnká / Wierß Poetycki. *Sacer, alacer, dulcis, honoratus.* Hymnifer, ra, rum, das Lobgesang beybringt / Muzyk.

Hyoscyamus, i, g. masc. Bilsenkraut / Bielun. Hyoscyaminus, a, um, von Bylsenkraut / Bielunowy.

Hypæthra, Hypæthria, orum, g. n. loca sunt aperta, quasi sub æthere constituta, vnbedeckte Gänge vnter dem blawen Himmel / vmb darunter zu spatzieren / Podniebie / Podworze.

Hypallage, es, g. f. Figura, aliàs Metonymia.

Hypenemium ovum, ein leer Ey da nichts auß mag geboren werden / Jáie czcze.

Hyperaspistes, g. m. latinè. Protector, ein Beschirmer / Obronicá / Opiekun.

Hyperbaton, i, g. n. Figura, latinè Transgressio.

Hyperbole, es, g. f. Fig. latinè Superlatio, sive Excessus.

Hypercatalecticum, i, g. n. ein Carmen da ein Sylbe am End zu viel ist / Wierß w ktorym syllábá zbywá.

Hypericon, i, g. n. S. Johanneskraut / Wrzosowiec / Dzwonki. aliàs, Herba perforata.

Hypocaustum, ti, g. n. ein Stube / Badstube / Izbá / Piec.

Hypocrisis, is, g. fœ. Gleißnerey / Annehmung frembder Person / Nieszczerość. Hypocrita, æ, g. m. ein Gleyßner / Nieszczery.

Hypodema, atis, g. n. lat. Calceamentum, ein Schuch / Obuwie.

Hypodiastole, es, Figura, latinè Subdistinctio Vnterscheidung der Wörter / daß sie nicht aneinander hangen / Punktowánie.

Hypodidascalus, li, g. m. ein Vnterlehrmeister / ein Substitut / Lokát / Námiestnik w uczeniu.

Hypogeon, i, g. n. ein Keller oder Speißkammer in der Erden / ziemiánká / Sklep podziemny

Hypoglossis, idis, g. f. Caruncula, qua lingua cohæret inferiori parti oris.

Hypomnema, atis, & Hypomnematum, i, g. n. sumitur pro Interpretatione & Commentarijs, ein Register / Auffzeichnung / Spisek / Zbieránie

Hypotheca, æ, g. f. ein Vnterpfand / Zástáwá. Hypothecarius, a, um, der ein Pfand hat / Zástáwnik.

Hypothesis, is, g. f. Argumentum sive materia, ein Begriff eines Dings / kurtzer Innhalt / Rzecz do mowienia wzięta / krotkie zebránie rzeczy.

Hypozyga, orum, g. n. Jochthier / die am Joch ziehen / Járzmo / Cug.

Hyssopus, & Hyssopum, i, g. n. herba, Ysop / Izop. Hyssopites, æ, g. f. Wein von Ysop gemacht Wino Izopem przyprawne.

J A.

I, Imperativus verbi Eo, is. Sæpe loco adverb. hortantis ponitur.

Jaceo, es, jacui, jacere, ligen / außgebreitet ligen / Leżeć. Aliquando, verachtet werden / Wzgárdzonym być. ut: Jacent studia, veracht seyn / Odłogiem leżą / zániedbáne Jacens, entis, particip. ligende / Leżący. Adjaceo, es, adjacui, adjacere, nahe beyligen / Przyległym być. Interjacere, zwischen ligen / Leżeć miedzy. Objacere, entgegen ligen / Obleżeć / W koło leżeć. Præjacere, für etwas ligen / Leżeć przed. Subjacere, vnterligen / Podlegáć / Leżeć pod.

Jacio, is, jeci, jactum, jacere, werffen / Ciskáć / Rzucáć. Fundamentum jacere, den Grund legen / Grunt zákłádáć. metaph: Aliquid in aliquem jacere, eine etwas anwerffen / Ciskáć czym ná kogo. Jacto, as, avi, atum, jactare, frequent. embsig werffen / weiter außbreiten / Ciskáć często / rzucáć Item, sich rühmen / Chełpić sie. Item, sich hin vnd her werffen / Miotáć / Tám y sám rzucáć. Jactito, as, are, frequent. idem. Jactus, a, um, geworffen / Rzucony. Jactus, us, g. m. ein Wurff / Rzucánie / Pocisk, Jactans, antis, particip. sive nomen ex particip. ruhmräthig / Chełpiący sie. Jactatus, a, um, particip. hin vnd her geworffen / Rzucány. Jactatus, us, g. m. & Jactatio, onis, g. f. Vnruh / das hin vnd her werffen / Rzucánie. Item, Ruhmsucht / Chełpienie sie. Jactantia, æ, g. fœm. idem. Jactator, oris, g. m. ein Ruhmrätiger / Chełpliwy. Jactuose, & Jactanter, adverb. mit Ruhm / Chełpliwie. Jactura, æ, g. fœm. ein Verlust oder Schad / Szkodá. *Dura, flebilis.* Jaculum, li, g. n. ein Pfeil / vnd was man in die Weite wirfft / Pocisk / Grot. *Velox, acutum, stridens, leve, letale, volans, tremulum, intortum, volucre, ales, asperum, letiferum vulnificum, fulmineum, leve.* Jaculor, aris, atus sum, jaculari, schiessen / werffen / Strzeláć / Ciskáć. Jaculo, as, jaculare, etiam dicitur. Jaculatio, onis,

g. f.

g.f. Werffung/ Rzucánie/ Strzelánie. Jăcŭlātŏr,g.m. ein Schütz/ Cistácz/ Strzelec. Jăcŭlātrīx īcis,g.f. ein Schiessertn/ Schützin/ Ktora strzela. Jăcŭlābĭlĭs, le, das man schiessen oder werffen kan/ Pociſtowy. Jăcŭlātōrĭŭs,a,um,ut: Campus jaculatorius, ein Schießplatz da man sich im schiessen übet/ Strzelnicá. Jăcŭlŭs,li,g.masc. ein Lindwurm/ Strzelec wąż. *Volucer.* Jăcŭlŏr,aris,atus sum, jăcŭlārī, schiessen/ weit werffen / Strzeláć/ Ciſkáć. Ejăcŭlārī, hinauß schiessen/ hinauß werffen/ Wyſtrzelić/ Wyrzucić. Abjĭcĭō,ābjĭcĭs,ābjēcī, ābjēctŭm, ābjĭcĕrĕ, verwerffen/ verachten/ Odrzucáć/ Porzucáć/ Obaláć. Abjēctŭs,a,um verworffen / veracht / Porzucony / Vpádły/ Wzgárdzony. Abjēctĭō,onis,g.f. Verwerffung durch Verstörung/ Vnmuth/ Ohnmacht des Hertzens/ Porzucánie/ Odrzucenie/ Niemeſkość/ Wzgárdá. Abjēctē, adverb. qualitatis,ut: Ne quid abjectè faciamus, lasset vns nichts thun mit verzagtem Hertzen / Nie czyńmy nic niemeſtie. Adjicere, hinzu werffen/ Przydáć/ Przyrzućić. Adjectus,us,& Adjectio,onis, g. m. Zuwurff/ Zusatz/ Zugabe/ Przydánie/ Przykłożenie/ Przyrzucenie. Adjectiva, ficto à Grammaticis vocabulo, dicuntur nomina, quæ substantiam non significant, Adjĭcĭālĭs,le, ut: Adjicialis cœna, ein herrlich köstlich Abendmahl/ Bánkiet. Adjēctīvŭs, a, um, zuwerffig/ zusätzig/ Przydátny. Circumjicere, vmbsetzen/ vmblegen / Obwodźić/ Otaczáć. Circumjectus, a, um, vmblegt/ Okoliczny/ Okrażony. Conjicere, zusammen werffen/ Wrzucáć do kupy/ ábo poſpołu. Hostes in fugam conjicere, in die Flucht schlagen/ Do ućieczki nieprzyiaćielá przywieść. Item, gedencken/ errathen/ spüren/ Dorozumiewáć śię/ Zgádnáć. Cōnjēctŏ, as, are, rahten/ schätzen/ erwegen/ Dorozumiewáć śię. Cōnjēctātĭō, onis, & Cōnjēctūră,æ,g.f. ein Anzeigung Vermuthung/ Domyſł. Cōnjēctŏr, oris, g. m ein Außleger der Träume/ Domyślácz/ Wieſzczek. Cōnjēctūrālĭs, le, vermuthlich/ Domyſłowy/ Domyślny. Cōnjēctūrŏ, as, are, abnehmen vnnd schätzen/ Dorozumiewáć śię. Cōnjēctānĕŭs, & Collectaneus,a,um, zusammen gesamlet/ Zbierálny/ Zebrány. Cōnjēctŭs,us,g.m. & Cōnjēctĭō,onis, g. f. ein Wurff/ Rzucánie. Dejicere, hinab werffen/ niederwerffen/ Zrzucáć/ Obaláć. Dejicere alvum, zu Stul gehen/ Wyprożniáć śię. Dejectio,onis, & Dejectus, us, Niederwurff/ Abwurff/ Zrzucenie/ Obalánie. Indejectus,a,um, Beständig/ Nieobálony. Disjicere, zerwerffen/ von einander werffen/ Rozrzućić. Disjecti milites, zerstrewete Kriegsleuth / Rozproßeni / rozpuſzczeni żołnierze. Ejicere, hinauß werffen/ außstossen/ Wyrzucáć/ Wypędźić. Ejectare, freq. Ejectio, onis, g. fœ. Vertreibung/ Verbannung/ Wyrzucenie. Ejēctĭtĭŭs, a, um, der außwirfft/ der nicht behalten kan was er hat/ Wyrzucálny/ Porontony. Ejēctāmēntŭm,i,g.n. Außwerffung/ Wymiot. Injicere, einwerffen/ Wrzucáć. Scrupulum alicui injicere, Eim ein Zweiffel od' Sorg einwerffen / Watpliwość komu uczynić / Fráſunku nábáwić. Injectus a, um, partic. Eingeworffen/ Wrzucony. Injectus,us,g.m. Einwurff/ Wrzucenie. Injectare, frequ. Interjicere, zwischen einwerffen/ Wkłádáć miedzy/ Prześćiełáć Objicere, fürwerffen/ verweisen/ Zátzucáć/ Zádawáć. Objectare frequen. idem. Objectus, a, um, fürgeworffen/ Zárzucony. Objectus, us, g. masc. Fürwurff/ Zárzut / Zádánie. Objēctātĭŏ, onis, g. f. Verweisung/ Zárzucánie/ Zádawánie. Objēctācŭlŭm,li, g. neut. Fürwurff vnd Fürschluß/ allerley damit man etwas verschleußt/ Zásłoná/ Záwádá. Projicere, weit werffen/ Porzućić. Projicere lacrymas, fast weinen/ Bárzo płákáć. Projectus, a, um, hingeworffen/ Porzucony. Prōjēctă, orum, g. n. pl. nu. Fürdächer an den Häusern/ Alkierz. Projectura, æ, g. f. idem. Projectus,us, g.m. Hinwurff/ Außbreitung/ Rzucánie/ Rozßerzenie. Projectio,onis g. f. idem. Projectare, offt außwerffen / Porzucáć. Projectitius,a,um, hingeworffen/ Porzucony. ut: Infans projectitius, ein Fündling/ Porzutek. Rējĭcĕrĕ, hinwerffen/ Odrzućić. Judices rejicere, die Richter verwerffen / Sedźie odrzućić. Rejectus,a,um, verworffen/ Odrzucony. Rejectio, onis, g. fœ. & Rejectus,us, g. m. Hinwurff/ Verwerffung/ Odrzucánie. Itē, Außwurff/ das speyen/ kotzen/ Womit/ Plućie. Rējēctānĕŭs, a, um, verwürfflich/ hinwürfflich/ Odrzutny. Rejiculæ oves, außgebrackte Schaff/ als zu alt oder kranck/ Odrzutki. Rējēctāmēntă, orum, g. neut. plu. nu. Außkehricht/ Odrzucone rzeczy/ Smieći. Subjicere, vnterwerffen/ vnter etwz werffen/ Podrzućić/ Podkłádáć. Item, vnterwerffen/ einem vnterthänig machen/ Podbić pod moc/ Poddáć. Subjicere ferro terram, das Erdreich ähren/ Ziemie

spra-

ſpráwowáć/Oráć. Item, Subjicere, Einem etwas wiederumb zu Gedächtnuß bringen/ Przypominać. Subjicere calumniæ, metaph. in Spott bringen/ Nábáwić potwarzy. Subjectus,a,um, particip. vnderlegt/ Poddány/ Podległy. Item, vnterworffen/ vnterthan/ Podrzucony. Sūbjĕctĭbĭlĭs, le, vnterthänig/ Poddány. Subjectio, onis, g. f. Vnterwerffung/ Vnterthänigkeit/ Podrzucánie/ Podkładánie. Subjector testamētorum, Vnterschieber falscher Erbgemächten/ Fałszerz testámentow. Subjectare, offt vnterwerffen/ Podrzucáć. Dicitur & Subjactare. Subjicitare, idem, ſed non in uſu. Superjacere, & Superjicere, auffwerffen/ auff etwas werffen/ Przyrzucáć/ Przykłádáć ná wierzch. Item, Etwa anhencken vnd weiter ſagen/ zumaſſen/ Przydáć/ Przymowić/ Przymierzyć. Superjactare, freq. überſpringen/ ſich über etwas ſchwingen/ Przerzucáć. Superjectus, us, g. m. Aufffſprung/ als weñ ein Hengſt auff eine Stute ſpringt/ Skok/ iáko kiedy Drygant klácze okrywa. Trajicere, überfahren/ Item, durchſtechen/ durchſchieſſen/ Przepłynąć/ przewieść ſię. Przebić/ Przekłoć. Trajectus, a, um, durchſtochen/ durchſchoſſen/ Przebity/ Przekłoty. Itē, übergefahren/ Przewieziony. Trajectus, us, gen. maſc. Vberfahrt/ Przewoz/ Przeiazd. Trajectio, onis, g. f. idem.

Jăm, adverb. temporis, Nun/ jetzt/ Juz/ Záraz. Jāmdĭū, Es iſt nun lang/ Dawno. Jamdudum, vor einer langen weil/ Juz dawno. Jamjam Nun gleich/ alßbald/ Záraz. Jāmprĭdĕm, überlängſt/ Juz dáwno.

Jāmbŭs, bi, g. m. Pes metricus, conſtans brevi & longa, ſic: ᴗ - Dĭāmbūs. ein zweyfacher Jambus/ Dwoy Jámbus. Jambeus, & Jāmbĭcŭs, a, um, conſtans ex Jambis.

Iānthĭnŭs, a, um, ut: ĭanthinus color, Violenbraun/ Brunátny. Ĭānthĭnă, orum, g. n. pl. nu. ſubauditur, indumenta, Kleyder von Violpurpur gefärbet/ Száty z purpury tákiey zrobione.

Jānŭă, æ, g. f. ein Thür/ Drzwi. *Ferrea, dura, oppeſſula, aërea, crudelis, firma.* Jānĭtŏr, oris, g. m. ein Thürhüter/ Odźwierny. Jānitrīx, īcĭs, g. f. Thürhüterin/ Odźwierna. Jānĕŭs, à Veteribus dicebatur Janitor.

Jānŭārĭŭs, ij, g. m. Menſis nomen, der Jenner/ Styczeń. *Brumalis, ninguidus, gelidus, torpens, ſterilis.*

Jāpȳx, pўgĭs, g. m. Ventus eſt ab occaſu Solſtitiali ſpirans, aliàs Caurus.

Jāſpĭs, pĭdĭs, g. fœm. lapidis pretioſi genus, Jaſpis/ Jáſpid. *Fulva, Eoa, viridis, rutila, effulgens, virens, teres, pulcra, præclara.* Jāſpĭdĕŭs, a, um, das einem Jaſpen gleich iſt/ Jáſpidowy.

Iātrŏs, g. m. lat. Medicus. Ĭātrŏnītēs, g. maſc. Doctor in der Artzney/ Doktor/ Lekarz. Ĭātrălēptēs, æ, Medicus unguentarius, der mit Salbung vnd Beſtreichung vmbgehet/ Bárwierz/ łáziebnik. Ĭātrălēptĭcē, es, g. fœ. Medicina unguentaria, Salbenartzney/ Bárwierſtwo.

Ibi, adv. in loco, daſelbſt/ Tám. ĭbidĕm, eben daſelbſt/ Támże.

Ibĭs, ibis, vel ībĭdĭs, g. fœ. ein Gattung eines Vogels in Egypten/ Boćian cudzoziemſki.

Ibīx, ībĭcĭs, Capra ſylveſtris, pernicitatis mirandæ, ein Gembs/ Dzika kozá.

Īchneūmŏn, ŏnĭs, g. m. Mus Indicus. *Perniciosus, cautus.*

Īchnōgrăphĭă, æ, g. fœ. ein Entwerffung eines Baws/ wie er in Grund ligt/ Model gruntu.

Īchthĭă, inſtrumentum, quo demortuus fœtus ex utero præciditur.

Īchthўs, is, lat. Piſcis, ein Fiſch/ Rybá. Īchthĭŏcōllă, æ. g. f. Mundleim/ ſo vom Fell der Fiſchen gemacht/ Káruk. Īchtўŏphăgŭs, i, m. Fiſchfreſſer/ Ryboiad. Īchthўŏpōlă, æ, g. m. Fiſchverkäuffer/ Rybámi kupczący. Īchthўŏpōlĭum, ij, g. neut. Fiſchmarckt/ Rybny rynek/ Rybne iátki. Īchthўŏtrŏphīŭm, ĭi, g. n. ein Weyer dar man Fiſch in haltet/ Sádz rybny/ Sádzawká.

Īcō, īcis, ici, ictum, īcĕrĕ, ſchlagen/ treffen/ Bić kogo/ Vderzáć. Īctŭs, g. m. ein Streich/ Vderzenie/ Poćiſk. *Validus, mortifer, vehemens, durus, letifer, crepitans, letalis, reſonus, ventoſus, fortis, horrificus, reſultans, incitatus, flammeus, violentus, ſonorus, bombifer, horriſonus.* Īctŭs, a, um, geſchlagen/ getroffen/ Vderzony.

Īcōn, ōnĭs, g. f. ein Bildnuß/ Obraz. Īcōnĭcŭs, a, um, eigentlich abgemahlt/ Wyrázny.

Īctĕrŭs, ri, g. m. die Gelbſucht/ żołta chorobá. Item, ein gelber Vogel/ Wywielgá. Īctĕrĭcŭs, a, um, Gelbſüchtig/ żołtą chorobą ćierpiący.

Īctĭs, tis, vel tĭdĭs, g. fœm. Muſtela ſylveſtris, ein Jltis/ łaſicá leśna.

Ĭd, ējŭs, ei, Pronom. Demonſtrativum, Daß oder Daſſelbig/ To/ To ſámo. Īdcīrcō, & ĭdĕō, Con-

Conjunctio, Darumb/ Dla tego. Idem, eadem, idem, Genit. ejusdem, Dat. eidem, prima longa in masc. in neut. brevi. Dasselbige/ Toz. Identidem, stets/ jmmerdar/ Coraz/ Czesto.

Idea, æ, g. fœ. die vrsprüngliche Gestalt eines Dinges/ Vorbild/ Ksztalt/ Wizerunk/ Model.

Idiota, vel Idiotes, æ, g. c. ein sondere Person so kein Ampt hat/ Priwatny czlowiek/ bez urzedu. Item, ein schlecht einfältig Mensch/ vnwissend/ Nieuczony. Idius, a, um, lat. Proprius, eygen/ Wlasny. Idiographum, i, g. n. eygene Schrifft/ Wlasna reká. Idioma, atis, g. n. Eygenschafft der Spraach/ Jezyk/ Mowá osobna.

Idolum, li, g. n. ein Götze/ Báłwan. *Profanum, vanum.* Idolium, lii, g. n. ein Orth da Bilder stehen/ Báłwochwálnia. Idolothytum, i, g. n. Opffer so den Abgöttern geopffert ist/ Ofiárá Báłwánom poświecona. Idololatra, æ, g. m. ein Götzendiener/ Báłwochwalcá. Idololatria, æ, g. fœm. Abgötterey/ Götzendienst/ Báłwochwálstwo.

Idoneus, a, um, Geschickt/ bequem/ gemäß/ Godny/ Sposobny/ Snádny. Idonee, adver. bequemlich/ gnugsamlich/ Snádnie.

Iduo, as, are, lingua Hetruscorum, dividere est.

Idus, iduum, idibus, plu. nu. tant. In Martio, Majo, Junio, & Octobri dies est decimus quartus: in reliquis decimus tertius.

Jecur, jecoris, & jecinoris, g. neut. die Leber/ Watrobá. Jecusculum, li, g. n. dim. Leberlein/ Watrobká.

Jejunium, ij, g. n. die Fasten/ Fasttage/ Post. *Languidum, triste, atrum, durum, improbum.* Jejunus, a, um, Nüchtern/ Czczy. Jejunium intestinum, lediger Darm/ Kiszká czcza. Jejuna oratio, leer/ vntüchtig/ mangelhafft/ Orácyia niewytworna/ niewymowna. Jejune, adverb. schlecht/ Ná czczo/ Słábo. Jejunitas, atis, Gebrech/ Czczość. Jejuno, as, avi, atum, jejunare, fasten/ von Speiß sich enthalten/ Pościć.

Iens, euntis, particip. vide Eo.

Jento, as, avi, atum, jentare, frühstücken/ Sniadáć. Jentaculum, li, g. neu. Morgensupp/ Frühstück/ śniadánie.

Igitur, Conjunctio, Derhalben/ Wiec/ Tedy.

Ignarus, vide Gnarus. Ignavus, vide Gnavus.

Ignis, is, g. m. Fewer/ Ogień. *Torridus, rutilus, avidus, edax, fumifer, siccus, coruscus, celer, penetrabilis, subtilis, calidus, tremulus, volans, rapidus, flammeus, levis, fumificus, fervidus, Vulcanius, impius, æstivus, fumans, vorax, incandens, violentus, splendidus, ardens, micans, nebulosus, flagrans.* Ignis aliquando pro meretrice sumitur. Ignis sacer, S. Anthonius Plag/ Ogień piekielny. Igniculus, li, dimin. Igneus, a, um, fewrich/ Ognisty. Ignitus, a, um, fewrig/ Ognistowy. Igneo, ignes, a quo ignesco, is, ignescere, fewren/ glüen/ glitzeren/ Goreć/ Pałáć. Ignescens, entis, partic. ut: Ignescens color, fewrrohte Farb/ Ognista Fárbá. Igniarium, ij, g. n. Brennholtz/ Drwá do palu. Item, Fewrzeug/ Krzesiwo. Igniarius lapis, Fewerstein/ Ognistowy kámień/ Krzemień. Ignipes, ignipedis, fewrfüßig/ Ognisty/ prętkonogi. Ignipotens, entis, fewrgwaltig/ Ogniowey mocy. Ignispicium, ij, g. n. Warsagung auß Anschawung des Fewrs/ Wrożká z ogniá. Ignitabulum, li, g. n. Fewrzeug oder Gluthpfann/ Fáirká/ Krzesiwo. Ignifer, ra, rum, der Fewr trägt/ Ogień noszacy. Ignifluus, a, um, ut: Cavernæ ignifluæ. Ignivomus, i, g. m. ignem vomens, der Fewr speyet/ der Fewr von sich giebt/ Pałáiacy.

Ignobilis, v. Nobilis. Ignominia, v. Nomen. Ignoro, v. Gnoro. Ignosco, v. Nosco.

Ile, is, pl. nu. ilia, ilium, ilibus, die Gedärm im Bauch/ Kiszká cienka. Ileos, vel ileus, ei, g. m. der lange Darm im Leib/ Kiszká kolkowá. *Crassa, ventosa.* Iliacus, & Iliosus, vel ileosus, a, um, Darmgichtig/ der Grimmen im Leib hat/ Gryzienie cierpiacy/ Kolke cierpiacy.

Ilex, icis, g. f. Stein-Eichel/ Wiezozold/ Jedliná. *Cava, nigra, frondens, opaca, litorea, nodosa, tremens, viridis, ramosa, curvata, umbrosa, hirsuta, plena favis, alta, atra, patula, tristis.* Iliceus, ilignus, & ilignus, a, um, von solchem Baum/ Wiezozoldowy. Ilicetum, i, g. n. ein Orth voll solcher Bäume/ Wiezozoldowy gay.

Ilicet, per Syncopen dictum, quasi Ire licet, wer wil mag gehen/ Wolno iść.

Ilico, adverb. Bald/ Záraz. alias Illico.

Illabefactus, a, um, vnverwüst/ vngeschwächt/ Nienáruszony.

Illabor, & Illapsus, vide Labo, as. Illaboratus, vide Labor, oris.

Illac, adv. per locum, Dardurch/ Tám tedy.

Illacerabilis, v. Lacer. Illacessitus, v. Lacesso. Illachrymo, vid. Lachrymo. Illæsus, v. Lædo.

Illætabilis, v. Lætus. Illaqueo, v. Laqueus. Illatebro, v. Lateo. Illatio, Illativus, v. Fero. Illaudatus, v. Laus. Ille, illa, illŭd, Genit. illīūs, Dat. illī, Der/Jener/On/Ow. Ille, pro aliquis, ut: Dixerit ille, Es möcht einer sagen / Może kto mowić.

īllĕcebră, æ, g.f. Anlaß/Anreitzung / Przyſudá/ Pobudká/ Wab. In plu. nu. magis in uſu Illecebræ, arum. *Dulces, blandæ, fallaces, facinoroſæ, doloſæ, molles, ſuaves, inanes, petulantes, muliebres, mites.* īllĕcebrōsūs, a, um, voll ſchmeichelens/ Powabny / Przyludny. īllĕcebrōsē, broſius, broſiſsimè, anreitzlich/durch Anreitzung/ Powabnie. v. Lacio. Illex, Illectus, v. Illico in Lacio. Illectum, à Lego, is, vngeleſen / Nieczytánα rzecz. Illepidus, vide Lepor.

īllībātūs, a, um, vnbefleckt/ vngekoſtet/ Nienáruszony/Cáły. nomen & partic. ſine verbo.

Illiberalis vide Liber.

īllīc, adv. in loco Dar/ Tám / ná mieyſcu.

īllīcĕt, pro Statim, & Confeſtim.

Illicio, v. Lacio. Illicitus, v. Licet. Illīcō, adver. ſup. cum uno l. Illido, v. Lædo. Illigo, v. Ligo. Illimus, v. Limus. Illino, vel Illinio, v. Linio.

īllīnc, adverb. de loco, Dorther/Z támtąd/ Z onąd.

Illiquefacio, v. liqueo. Illiſus, & Illido, v. Lædo. Illiteratus, v. Littera. Illitus, v. Lino.

īllō, adv. ad locum, dahin/Tám/Ku mieyſcu.

Illocabilis, v. Locus. Illotus, vide Lavo.

īllūc, adverb. An das Orth/ dahin/ Tám/Ná támto mieyſce.

Illuceo, v. Lux. Illuctor, v. Luctor. Illudo, v. Ludo. Illumino, vid. Lumen. Illunis, vid. Luna. Illuſtris, & Illuſtro, v. Luſtro. Illutibilis, v. Lavo. Illuvies, v. Luo.

ĭmāgō, gĭnĭs, g. f. ein Bild/ oder Gleichnuß eines Dings/ Obraz/Podobieńſtwo/Málowánie. *Culta, lucida, decora, exſculpta, picta.* Item, Imagines, des Geſchlechts Ahnen/Rod/Rodzay. Imagines famoſæ, ein berühmter Adel/ Obrázy ſławnych ludzi/ſzláchectwo. Subitæ imagines, new auffgeſtandener Adel/ Szláchectwo nowe. Imagines majorum, Bilder der Vorfahren/ Obrázy przodkow. ĭmāgŭncŭlă, æ, g. fœ dimin. ĭmāgĭnōsūs, a, um, voll Bilder/Pełny obrázow. ĭmāgĭnārĭūs, a, um, das ein Schein hat/Zmyślony. Imaginaria emptio, ein geſpiegelter Kauff/ nur daß es ein Kauff heiſſe / Zmyślona kupia.

& ĭmāgĭnārĭī, Fändrich/Panierträger/Chorąży/ Proporznik. ĭmāgĭnō, as, are, anbilden/ Obrazczynić. ĭmāgĭnŏr, aris, atus ſum, ĭmāgĭnārī, jhm etwas einbilden/vorbilden/Myślec. ĭmāgĭnātĭō, Einbildung/Fántázyia/Wyráženie.

Imbecillis, vide Baculus.

Imbellis, le, g. om. vnkriegbar/Niezołnierſki. Item, ſchwach/ vnbehertzt Słáby/Niewaleczny. Imbēllĭă, æ, g.f. Zaghafft/Słábość.

Imbĕr, brĭs, g.m. Ablat. bre, vel bri. Regen/ Deſzcz. *Frigidus, fecundus, pluvius, cæruleus, effuſus, turbidus, hibernus, edax, intempeſtivus, gelidus, vagus, humidus, ſaxeus, ventoſus, repentinus, ſpumeus, ſaxatilis, madens, nivoſus, aquoſus, fluidus, præceps, obſcurus, nimboſus.* Imbrĭcūs, a, um, zu Regen geneigt/Dżdżáwy. Imbrĭfer, ra, rum, das Regen bringt/Deſzcz przynoſzacy. compoſ. Sēptēmbĕr, bris, g.m. Herbſtmonat/Wrześień. Octōbĕr, bris, g.m. Weinmonat/Páździernik. Nŏvēmbĕr, bris, g.m. Wintermonat/ Liſtopad. Dĕcēmbĕr, bris, Chriſtmonat/Grudzień.

Imbrĕx, ĭcĭs, g.m. ein hole Ziegel/ Dachkändel/ Dáchowká. Imbrĭcĭūm, i, idem. Imbrĭcō, as, avi atum, ĭmbrĭcārĕ, mit Ziegeln decken/Dáchowką pokłádáć. Imbrĭcātīm, adverb. Kändelächtig/ Złobkowáto w dłuż. Imbricatus, & Imbrĭcōsūs, a, um, gekändelt/Złobkowáty.

Imberbis, vide Barba. Imbibo, vide Bibo. Imbrices, vide Ambrices.

Imbubinare, eſt menſtruo ſanguine fœdare, obſoletum.

Imbulbitare, ſtercore fœdare.

Imbŭō, is, ĭmbŭī, ĭmbūtūm, ĭmbŭĕrĕ, eintuncken/beytzen/in eine Farb ſtoſſen/ Námaczáć co/ Nápajáć / Przypráwiáć. Item, berichten/anführen/ vnterweiſen / Uczyć/ Pokázowáć co. Imbūtūs, a, um, vnterwieſen/Náuczony.

Imĭtŏr, aris, atus ſum, ĭmĭtārī, nachthun/nachfolgen/Náśládowáć. ĭmĭtātūs, a, um, particip. nachgefolgt/Náśládowány. Imĭtātĭō, onis, g.f. Nachfolge/Náśládowánie. Imĭtātŏr, oris, g.m. ein Nachfolger/Náśládowcá. Imĭtātrĭx, ĭcĭs, g.f. eine Nachfolgerin/ Náśládowniczá. Imĭtābĭlĭs, le, gut nachzuthun / nachzufolgen / Wyrázisty/ Ktorego może náśládowáć. Imĭtāmēntūm, i, g.n. pro imitatione. Item, Gleißnerey/Zmyślánie/Podobieńſtwo.

Immadeo, vide Madeo. Immarceſco, v. Marceo.

ceo. Immanis, v. Manes. Immansuetus, v. Mansuetus. Immaturus, v. Maturus. Immediatè, vide Medius. Immedicabilis, v. Medicor. Immemor, v. Memor, Immensus, & Immetatus, v. Metior. Immeo, v. Meo, as, are, Immergo, v. Mergo. Immeritus, v. Mereo. Immigro, v. Migro. Immineo v. Maneo. Imminuo, v. Minus. Immisceo, v. Misceo. Immiserabilis, & Immisericors, v. Miser. Immitis, v. Mitis. Immitto, v. Mitto.

Immō, vel Imō, adverb. Ja wol/ Owßem/ Rowßem.

Immobilis, vide Moveo. Immoderatus & Immodestus, v. Modus.

Immōdŭlātŭs, a, um, vnlieblich/ Nierymowny/ Nieprzytemny.

Immŏlō, as, avi, atum, īmmŏlārē, opffern/ Ofiárowáć. Immŏlātŏr, oris, g. m. ein Opfferer/ Ofiárnik. Immŏlātĭō, onis, g. fœm. Opfferung/ Ofiárowánie.

Immugio, vide Mugio. Immunis, v. Munus. Immunitus, v. Munio. Immurmuro, v. Murmur.

Immusculus, vel Immūsŭlŭs, vel ut alij scribunt Immūsŭlŭs, Ales ex genere aquilarum.

Immutabilis, v. Muto. Immutesco, v. Mutus, Impacatus, vide Paco, as, & Pax Impacatus, vide Pango.

Impāgēs, gis, g. fœ. ein eingeschlagener Nagel/ Szpagá.

Impalleo & Impallesco, v. Pallor. Impar, v. Par. Imparatus, v. Paro. Impasco, v. Pasco. Impatiens, v. Patior. Impavidus, v. Paveo. Impedio, v. Pes. Impedo, v. Pedo. Impello, v. Pello. Impendeo, v. Pendeo. Impendium & similia, v. Pendo. Impenetrabilis, v. Penetro.

Īmpērcēptŭs, a, um, vnbegreifflich/ vnverständlich/ Niepoietny.

Īmpērcŭssŭs, a, um, vngeschlagen/ Nieobrázony. Pedes impercussos movere, die Füß nirgend anstossen/ Nieobrázić nog.

Īmpērdĭtŭs, a, um, vnverderbt/ Niezgubiony pozostáły.

Īmpērfēctŭs, a, um, vnvollkommen/ Niedokończony. (bity.

Īmpērfŏssŭs, a, um, vndurchgraben/ Nieprzebity.

Īmpĕrō, as, avi, atum, īmpĕrārē, gebieten/ Rozkázowáć. īmpĕrŏr, aris, īmpĕrārī, gebotten werden/ Posłusznym być. Imperare cœnam, ein Nachtmal zu rüsten gebieten/ Kazáć wieczerzą nágotowáć. Īmpĕrātŭm, ti, g. n. idem quod Jussum; ut Imperata facere, ein Gebott außrichten/ Roskazánia pełnić. Īmpĕrĭtō, as, are, frequent. gewaltiglich regieren/ Roskázowáć. Īmpĕrātŏr, oris, ein Gewalthaber zu gebieten/ Item, ein obrister Feldtherr/ Rządzcá/ Hetman. Item, der obriste Gewalthaber der Römer vnd Fürst/ so man jetzt den Keyser nennet/ Przednieyszy Rządcá w Rzymie/ ktorego teraz Cesárzem zowią. Īmpĕrātrīx, īcis, g. f. eine Gebieterin/ Keyserin/ Páni/ Cesárzowa. Īmpĕrātōrĭŭs, a, um, das dem obristen Feldherrn zugehört/ Cesárski/ Hetmáński. Īmpĕrĭŭm, ij, g. neu. Gebott/ Roskázowánie. *Durum, violentum, potens, insolens, superbum.* Item, eine Herrschafft/ Pánowánie. Īmpĕrĭōsŭs, a, um, gewaltig/ großmächtig/ Pánuiacy/ Gwáltowny. Item, Meisterhafftig/ das ist/ der etwas muß gemeistert haben/ Co wszytko rád popráwia/ co śie we wszytko rád wtrąca. Īmpĕrĭōsē, adverb. hoc est, Severè, acerbè.

Īmpĕrītŭs, a, um, vnerfahren/ Nieumieietny/ Nieświádom. Īmpĕrĭtĭă, æ, g. f. Vnwissenheit/ Nieumieietność. Īmpĕrītē, adverb. vnwissentlich/ Nieumieietnie.

Īmpērmīssŭs, a, um, nicht zuläßig/ Niedozwolony.

Impersonalis, vide Persona. Imperterritus, v. Terror. Impertior, v. Pars. Imperturbatus, vide Turba. Impervius, v. Via. Impetigo, idem quod Mentagra. Impeto & reliqua, v. Peto. Impetro, v. Patro. Impexus, v. Pecten. Impico, v. Pix. Impiger, v. Piger. Impingo, v. Pango. Impius, vide Pius. Implacabilis, v. Placo. Implector & Implexus, v. Plector. Impleo, v. Pleo. Implico, v. Plico. Imploro, v. Ploro. Implumis, v. Pluma. Impluvium, v. Pluo & Pluvia. Impolitus, v. Polio. Impollutus, v. Luo. Impono, v. Pono. Imporco, v. Porca in Porcus. Importo, v. Porto. Importunus, & Importuosus, v. Portus. Impos, v. Compos. Impossibilis, v. Possibilis. Impostor, v. Pono. Impotens, v. Possum. Impransus, v. Prandium. Impræsentiarum, v. Præsens. Imprecor, v. Precor. Imprimo, v. Premo. Imprimis, v. Inprimis. Improbus, v. Probus. Improcerus, vide Procerus. Improfessus, v. Fateor. Impromiscuus v. Misceo. Impromptus, v. Promo. Impropero, v. Propero. Improprius, v. Proprius. Improspere, v. Prosper. Improtectus, v. Tego. Improvidus, v. Video. Imprudens, v. Prudens. Impubis, v. Pubes. Impudens & Impudicus, v. Pudor. Impu-

pugno, v.Pugna. Impulsio, v.Pello. Impunè & Impunitas, v.Punio. Impurus, v.Purus. Imputo, & Imputatus, v.Puto. Imputresco, v.Putris.

Imus, a, um, das vnterst/ jnnerlichst/ Náyniżßy/ Nádolny.

In, Præpos. serviens Accusat. & Ablat. casui. In æternum, in Ewigkeit/ Ná wieki. In ævo nostro, zu vnsern Zeiten / Zá nášego wieku. In pariundo, in Kindsnöthen/ Przy rodzeniu.

Inabruptus, vide Rumpo. Inaccessus, v.Cedo. Inadversum, v.Adversor. Inadulabilis, v.Adulor. Inædifico, idem quod Ædifico. Inæqualis, v.Æquus. Inæstimabilis, v.Æstimo. Ineditus, vide Edo. Inæstivo, v.Æstus. Inaffectatus, v.Facio. Inalbesco, v.albus. Inalgesco, v.Algeo. Inamabilis, v.Amo. Inamaresco, v.Amarus. Inambitiosus, v.Eo. Inambulo, v Ambulo. Inamœnus, v.Amœnus. Inanimis & Inanimatus, v.Anima.

Inanis, ne, leer/ ledig/ Item, Eytel / Prożny/ Czczy/ Márny. Cum Genitivo & Ablativo, ut: Inanis prudentiæ, vnweiß/ Nieumieietny. Epistola inanis gaudio, ohne Frewd/ Nie pociesżny list. Inanis equus, ein ledig Roß/ das ist/ darauff niemand sitzt/ Koń bez ieźdzcá. Inanitas, leer/ Eytelkeit/ Czczość/ Prożność. Inaniter adverb. liederlich/ ohne nutz/ Dármo/ Prożno. Inaniloquus, a, ū, vnnütze ding redend/ Prożnomowny. Inaniæ, arum, g.f. plu. num. Eytelkeiten/ Prożności/ Márności. Inanio, is, inanivi, inanitum, inanire, leer/ ledig machen/ Wyprożniáć. Inanitus, a, um, geleeret/ ledig gemacht/ Wyprożniony. Inanesco, is, inanescere, leer werden/ Nisżczeć/ Wyprożniáć się. Exinanire, außleeren / Wyprożniáć. Exinanire aliquem, einen berauben/ Wynisżczáć kogo. Exinanitio, onis, g.f. Außleerung Wyprożniánie. Exinanitus, a, um, außgeleert/ Wyprożniony. Obinanis, ne, von oben leer/ W koło nisty/ Wyprożniony. Subinanis, ne, etwas außgeleert/ oder vnvollkommen / Nieco trochę.

Inapertus, v.Apertio in Pario. Inapparatus, v.Paro, as. Inardeo, v.Ardeo. Inarefactus, v.Areo Inargentatus, v.Argentum. Inargutè, v.Arguo. Inaro, v.Aro. Inartificialiter, v.Ars. Inascensus, v.Scando. Inassatus, v.Asso. Inaspectus, v.Specio. Inassuetus, v.Suesco. Inattenuatus, v.Tenuis. Inaudax, v.Audeo. Inaudio, v.Audio.

Inauris, is, g.f. ein Ohrengehäng/ Náusżká. Inauritus, a, um, ohne Ohren/ Bez usżu.

Inauro, vide Aurum. Inauguro, v.Auguror. Inauspicatus, v.Auspex. Inausus, v.Audeo. Incæduus, v.Cædo. Incalesco, v.Caleo. Incallidus, v.Calleo. Incandesco, v.Candeo. Incano, v.Cano. Incanus, & Incanesco v.Caneo. Incassum, v.Careo. Incanto, v.Cano. Incastigatus, v.Castigo. Incautus, v.Caveo. Incedo, v.Cedo. Incelebris, v.Celebris.

Incendo, is, incendi, incensum, incendere, anzünden/ Zápaláć/ Rozpaláć. metaph. erzürnen/ anreitzen/ Pobudzáć/ Záchecáć. Incensio, onis, g.f. & Incendium, ij, g.neu. ein Brand oder Brunst/ Zapálenie. *Impium, vagum, Vulcanium, atrum, asperum, vesanum, dirum, furens, potens, triste, furibundum, famosum, flammatum, sævum, nigrum, letale, clarum.* Incensus, a, um, angezündet/ Zápálony. Incendiarius, ij, g.m. est qui ob inimicitiam, aut præter gratiam ædes, arbores, sive segetes incendit.

Incensus, ab in & census, v.Censeo. Incentivus, vide Cano.

Incentivus, a, um, ab incino, bewegende/ verursachende/ Záczynáiący / Pobudzáiący. Incentivum, i, g.n. Anreytzung/ Stachel / Vrsach/ Pobudká/ Podsżczuwácz/ Przyczyná.

Incerno, & Incerniculum, v.Cerno. Incero, as, v.Cera. Incertus, v.Certus. Incesso, v.Cedo. Incestus, us, & Incestum, v.Castus.

Inchoo, as, avi, atum, inchoare, anfahen/ Poczynáć. Inchoatus, a, um, angefangen/ Poczęty. Inchoativus, a, um, anfähig/ Záczynáiący. Inchoatio, onis, g.f. Anfahung/ Záczęcie.

Incido, vide Cædo. Incido, v.Cado.

Incile, is, g.neut. ein Wassergräblein/ dardurch man Wasser auff die Wiesen leytet/ Rów. Canales inciles, inquit Festus, in quos aqua confluit, in vijs lapidibus stratis, Gassen-Rinnen/ Rinnstöcke/ Rynsztok/ Rurmus. Incilia, arum, idem.

Incipio, vide Capio.

Incilo, as, avi, atum, incilare, lästern/ beschelten/ Łżyć/ Strofowáć/ Łáiáć. Antiq.

Incino, vide Cano.

Incita, g.f. Armuth / eusserster Mangel/ Trudność / Vbóstwo.

Incito, & Incitamentum, v.Cieo. Inclamo, v.Clamo. Inclareo, v.Clarus. Inclementia, v.Clemens. Inclino, v.Clino. Includo, v.Claudo.

Inclytus, a, um, berühmt/ Sławny.

In-

Incoactus,vide Ago. Incoctus,v.Coquo. Incœnatus,v.Cœna.Incæpto,as,are,anheben/Poczynác.Incœptum,Anhebung/Fürnehmen/Poczatek/Zámysl. Incogitantia,v.Cogito. Incognitus,v.Nosco. Incoibilis v.Eo. Incola,& Incolo,v Colo,Incolumis,v.Columis. Incolumitas, v.Comes. Incommendatus, v.Mando. Incommodo, v.Commodus. Incomparabilis, v. Comparo. Incompertus,v.Pario. Incompositus,v.Pono. Incompræhensibilis, v.Præhendo. Incomptus,v.Como. Inconcessus, a,um, unbewilligt/Niedozwolony. Inconcilio,v.Concilio Inconcinnus,v.Cinnus. Inconcussus,v.Quatio. Incondĭtūs,v.Condio Inconfessus,v.Fateor.Incongelabilis,v.Gelu Incongruus,v.Grus.Inconnivens,v.Conniveo.Inconscius,v.Scio. Inconsequentia,v.Sequor. Inconsolabilis, v.Solor, aris.Inconsueto,v.Suesco.Inconsultus,v.Consulo.Inconsumptus, v.Sumo. Inconsutilis,v Suo. Inconstantia,v.Sto. Inconsideratus,v.Considero.Incontaminatus,v.Tamino. Incontentus,v. Tendo.Incontinentia,v.Teneo. Inconveniens, v.Venio.Incorporeus,v.Corpus. Incorruptus, v.Rumpo. Incorrectus, v.Rego. Increbesco,v. Creber.Incredulitas,v.Credo.Incrementum,v. Cresco.Increpo,v.Crepo. Incruentus,v.Cruor. Incrusto,v.Crusta.Incūbūs,v.Cubo. Inculco,v. Calco.Inculpatus,v.Culpa.Incultus,v Colo.Incunabula,v.Cunæ. Incuria, v.Cura. Incurro,v. Curro.Incurvus,v.Curvus.

Incūs,ūdĭs,g.f.ein Amboß/Nákowálniá/Kowadlo. *Sicula,Æolia,nigra,horrisona, rigida.*

Incuso,v.Cuso,Incustoditus.v.Custos.Incutio,vide Quatio.

Indāgō, as,avi, atum , Indāgārĕ , erforschen/nachsuchen/Sládowác/Wynaydowác. Indāgātĭō, onis,g. fœ. Erforschung / Sládowánie/ Szukánie. Indāgātōr,oris,g.m.ein Erforscher/ Ktory szuka. Indāgātrix,īcis,g.f eine Erforscherin/Ktora szuka/bádacz. Indāgāntĕr,adverb. der Spur nach/ Sládem/Tropem. Indāgō, gĭnĭs,g.f.eine Spur/Slád/Trop. *Curiosa, sollers, sagax.* Item , Garn und Tücher darinn man das Wild jagt/Sieci rozstoczone. metaph. Umbziehung/Otrozenie.

Indĕ,adverb.de loco, von dannen/Z támtad. Item,darnach/Ktemu/ Potym.

Indeptus,v.Adipiscor.Indecens,v.Decet.Indeclinabilis,v.Clino.Indecorus, v.Decor,Indefatigabilis & Indefessus,v. Fatisco. Indefinitus, v.Finis.Indefletus,v.Fleo. Indeflexus,v. Flecto. Indejectus,v.Jaceo.Indelebilis,v.Leo,les.Indemnis,v.Damno.Indeptus,v.Indipisco.Indeploratus,v.Ploro.Indepravatus, v.Pravus. Indeprecabilis,v.Precor.Indepræhensibilis, v.Præhendo. Indesertus,v.Sero. Indeses,v.Sedeo.Indesinenter,v.Sino. Indetonsus,v. Tondeo. Indevotio,v. Voveo.Index & Indico,is,v.Dico,is, Indico, Indicium & Indicatura, v.Dico,as. Indies,v.Dies.Indifferens, v.Fero. Indigena,vide Genero.Indigeo,& Indigus,v.Egeo. Indigestus, v.Gero.Indigito,as, v.Digitus. Indignus & reliqua,v.Dignus.Indiligens,v.Lego.

Indĭpīscō,is, vel Indĭpīscōr, scĕrĭs, indeptus sum,Indĭpīscī,erlangen/überkommen/Dościgác Dostác. Indēptŭs,a,um, particip. erlangt/Dościgniony.

Indirectus,vide Rego. Indiscretus, v.Cerno. Indiscriminatim,v.Discrimen. Indisertus,& Indiserte,v.Sero. Indissolutus,v.Solvo. Indistinctus,v.Stinguo. Indistrictus,v.Stringo. Individuum & Indivisus,v.Divido. Indo,& Inditus, v.Do.Indoctus,v Doceo. Indoleo,v.Doleo.

Indōlēs,is,g.f. ab Inolesco, Art/ sonderlich der Jugendt und Neygung zum Guten oder Bösen/ Dowcip/Przymiot/Przyrodzenie. aliquando sumitur pro præstantia, vel generositate, *Egregia,Generosa.*

Indomitus, v.Domo. Indormio, v.Dormio. Indotatus,v.Dos. Indubitatus,v Dubius. Induco,& Induciæ, v.Duco.

Indŭlgĕō, es, indulsi, indultum , Indŭlgērĕ, übersehen/ einem willfahren/Pobłazác/ Dogadzác/ Rozpuszczác. Indŭlgēns, entis, particip. nachlässig/willfährig/Pobłázáiacy/ Łástáwy. Indŭlgēntĭă,æ,g.f. Nachlassung/ Willfährigkeit/ Erlaubnuß / Pobłázánie/Dopuszczánie/ Dogádzánie. *Blanda,mitis.* Indŭlgēntĕr , adverb. nachlässiglich/ Łágodnie/ Łáskáwie / pieszczliwie. Pĕr Indŭlgēns, gar willfährig / Bárzo pobłázáiacy.

Indŭō,is,indui, indutum, Indŭĕrĕ, bekleyden/ anlegen/Obłoczyc/Odziewác/Ubierác. Indŭmēntŭm,ti,g n. ein Kleyd/Odzienie. Indūtŭs, ūs,g.m.idem.Indŭvĭæ,arum, plu.num. & Indŭvĭum,ij,g.n. Kleydung / Schalen die den Bawm bedecken/ Odzienie. Indūtŭs,a, um , bekleydet/

Odzi-

Odziány.Indūsium,ij,g.n. & Indūsiāta, æ, g.f. ein Hembd/Koßulá.Laneum indusium, ein wüllen Hembd/ Odziente ſukienne. Indūsiārius,ij, g.m. ein Hembdemacher/Koßule ßyiacy/Krawiec. Sūperinduere, überziehen/ Obloczyć ná wierzch.

Indūpērātor,oris,g.m. pro Imperator,& Indupedior, pro Impedior,Veteres Poëtæ dixerunt.

Induro, v. Durus.

Indūstria,æ,g.f.Fleiß/Pilność. *Sedula,ſollers, antelucana,vigilans,ſagax, audax.* Indūstrius,a, um,fleiſſig/Pilny. Indūstrie adverb. fleiſſiglich/ Pilnie.

Inæditus,a,um,vide Ædo. Inebrio,v.Ebrius. Inedia, v.Edo. Ineffabilis, v. Faris. Inefficax,v. Facio. Ineffigiatus, v.Effigies. Inelaboratus,v. Labor,oris.Ineleganter,v.Elegans. Ineluctabilis,v.Luctor. Inemendabilis, v.Menda. Inemorior, v.Morior. Inemptus, v.Emo.Inenarrabilis,v.Narro. Inenodabilis, v.Nodus. Ineo,vide Eo.Ineptus,v.Apto.Inequitabilis,v.Equito.Inermis,v.Arma.Inerro,v.Erro.Ineruditus,v.Rudis.Inesco,v.Eſca. Inevitabilis,v. Vito. Iners,v. Ars. Inexaturabilis, v.Satur. Inexcogitatus, v. Cogito.Inexcultus,v.Colo. Inexcuſabilis,vide Cuſo.Inexercitatus,v.Arceo. Inexhauſtus,vide Haurio.Inexorabilis,v.Oro. Inexpectatus,vide Specio. Inexperrectus,v.Expergiſco. Inexpertus,v.Experior.Inexpiabilis,v.Pius. Inexplanatus,v.Planus.Inexplebilis, v.Pleo. Inexplicabilis,v.Plico. Inexploratus,v.Ploro. Inexpugnabilis,v.Pugna. Inexputabilis, v.Puto. Inextinctus,v.Stinguo.Inextirpabilis,v.Stirps.Inextricabilis,v.Tricæ. Inexuperabilis,v.Superior.Infabre,v.Faber.Infacundia,v.Facundus.Infamis, v.Fama. Infans & Infantia, v.Faris. Infarcio,v. Farcio.Infatigabilis, v.Fatigo.Infatuo,v.Fatuus. Infauſtus, v.Fauſtus. Infecto & Infectus, v. Facio.Infelix,v.Infœlix.

Infensus,a,um,gram/faſt erzürnt / Nienawidzacy/Nieprzyiáżny. Infenso,as,are, faſt zürnen/gram ſeyn/Nieſprzyiáć/Szkodzić.

Inferiæ,v.Fero. Inferveo, v.Ferveo. Infeſtivus,vide Feſtivus.

Infeſtus,a,um,feindlich/ſchädlich/widerwertig Nieprzyiáżny/ Niebeśpieczny/ Szkodliwy. Infeſtus etiam dicitur, cui infeſti ſunt inimici, beſchädigt/ unſicher/ das iſt / nirgend ſicher / Ná krorego náteżdżáią nieprzyiaciele. Infeſte adverb. Infeſto,as,are, unruhig machen/einem Leyd thun / Náciekáć ná kogo / Dokuczáć / Niepokoić.

Infibulo,vide Fibula.Inficio,& Inficior,vide Facio.Infidus,v.Fides.Infigo,v.Figo.Infindo,v. Findo.Infinitivus, v.Finis. Infirmus,v.Firmo.

Infit,verbum defectivum, pro Incipit uſurpatur,in hac tantum perſona, Er hebt an/ Poczyna ſie.

Infixus,v.Figo. Inflammo,v.Flammo. Inflecto,v.Flecto.Inflo,v.Flo. Infligo,v.Fligo. Inflatio,v.Flo. Influo,v.Fluo. Infodio, v.Fodio. Infœlix,v.Fœlix.Informo,v.Forma.Inforo,v.Foro & Forum.Infortunium,v.Fortis.

Infrā,Præpoſ.Accuſat.ſerviens, unten/ Pod. ut: infra tectum, unter dem Dach/ Pod dáchem. Infra,adverb.eſt,quando ſine caſu ponitur, da unten/ Ná dol/ Ná dole. Inferior, & hoc Inferius,niedriger / Niżßy. Infimus, a, um, allerunterſt/Náiniżßy. Infimates, die Allerniedrigſten/ Podli.Infimāre,pro ad infimum dejicere. Inferus,a,um,unterſt/ Niſki/Nádolny.Inferi,orum plur.num.die Höll/oder Hölliſche/ Piekło/Pieklelnicy. Infernās,atis, gen.omn. von untenher/ Odziemny / Nádolny. Infernālis,le, Hölliſch/ Piekielny.

Infractio, Infractus, vide Frango.Infrenis,v. Frenum.Infragabilis,& Infragalis,v.Frango. Infremo,v.Fremo.Infrendeo,v.Frendeo. Infrequens,v.Frequens.Infrico,v.Frico.Infrigo,vide Frigo.Infructuoſus,v.Fruor. Infringo, v.Frango.Infrio,v.Frio.Infrons,v.Frons,dis.

Infrūnītus,a,um,nicht witzig/Niewſtydliwy.

Infuco, vide Fucus.

Infulă,æ,g.f.ein Biſchoffs oder Apts Hut/ Infułá. *Alba,ſacrata,pulcra,longa.* ſumitur interdum pro corona imperiali. Quandoque pro Alba faſciola ſacerdotalis capitis. Infulis exuere, die Prieſterliche Würde von einem nehmen/ Kśiedzá z tego urzedu zrzucić. Infulātus, a, um, der mit ſolchem Hut oder Kronen gezieret iſt/ Infułát/ Odziány infułą.

Infulcio,v.Fulcio. Infulgens,v.Fulgeo.Infumo & Infumibulum,v.Fumus. Infundo,v.Fundo,is.Infurnibulum, v.Furnus. Infuſco, v.Fuſcus.Ingemino,v.Gemino.Ingemiſco,v.Gemo. Ingenero,v.Genero. Ingenium, Ingeniosus,& Ingenuus, v.Gigno.

In-

Ingens, entis, g. om. fast groß/ Wielki.

Ingero, v. Gero. Inglomero, v. Glomus. Ingloriu s, v. Gloria.

Inglŭvĭēs, ēi, g. f. Fresserey/ Obžárstwo. Item, der Gurgel/ Gardziel. *Atra, vorax, profunda, fœda, inexplebilis, improba, dira, patens, acerba, ebria.* Item, der Kropff eines Vogels / Grucoly u ptakow. Inglŭvĭōsŭs, a, um, sehr freßig / ein Fraaß/ žárłok/ Obžárty.

Ingrandesco, v. Grandis. Ingratus, v. Gratia. Ingravo, Ingravesco, v. Gravis. Ingredior, v. Gradior. Ingruo, v. Grus.

Ĭngvĕn, gvĭnĭs, g. neut. die Scham/ Członek wstydliwy. *Setosum, obscœnum, udum, crassum, tumidum.*

Ĭngvĭnārĭă, æ, g. fœ. Sternkraut/ Gwiazdeczki ziele.

Ingurgito, vid. Gurges. Ingustabilis, v. Gusto. Inhabilis & Inhabito, v. Habeo. Inhalo, v. Halo. Inhæreo, v. Hæreo. Inhibeo, v. Habeo. Inhio, v. Hio. Inhonestus & Inhonoratus, v. Honos. Inhorreo, & Inhorresco, v. Horror. Inhospitalis, vide Hospes.

Ĭnhūbĕr, g. om. Leer/ dünn vnd mager/ nit voll/ wie Krebs oder Muscheln/ weñ der Mon abnimbt/ Niežyzny/ Niezupełny. Dasyp.

Inhumanus, v. Homo. Inhumo, as, v. Humus.

Ĭnĭbi, adverb. in loco, Eben da/ Tám.

Iniens, Initus, v. Eo. Injicio, & injectio, vid. Jacio. Inimicus, v. Amo. Inimitabilis, v. Imitor.

Ĭnīquŭs, a, um, compos. ab Æquus, vneben/ Nierowny. Item, vnbillig/ vngerecht/ Nieprzyzwoity/ Niesłußny. Item, Feind/ widerwertig/ Nieprzyiaciel/ Przećiwnik. Ĭnīquĭtās, atis, g. f. Vnebene/ Vnbilligkeit/ Vngerechtigkeit/ Nierowność. Nieprzyiaźń/ Niesłußa. Ĭnīquē, adv. vnbilliglich/ vngerechtiglich / Niesłußnie/ Nieprzyiaźliwie. Pĕrĭnīquŭs, a, um, fast vngerecht/ vnbillig / Bárzo niesłußny/ niespráwiedliwy.

Ĭnĭtĭum, ij. g. neut. Anfang/ Poczatek. Ĭnĭtĭă, orum, pl. nu. g. n. Sacra Cereris dicebantur. Ĭnĭtĭō, as, are, einweyhen/ Poświącáć. Ĭnĭtĭor, aris, Ĭnĭtĭārī, eingeweyhet od' geheiliget werden/ Swiećić śię. Sic & nunc dicimus, Initiare, vel Initiari sacris ordinibus eum, qui sacris imbutus ad Ordines deputatur. Initiari nonnunquam significat, anheben/ anfahen/ Poczynáć/ Zápráwiáć. Ĭnĭtĭātĭō, g. f. & Ĭnĭtĭāmentă, orum, g. n. pl. nu. die erste Vnterweisung eines Ordens / Religion/ oder Glaubens/ Poczatek/ Nauká krotka poczatkow nabożeństwá krześćiáńskiego.

Injucundus, v. Jucundus. Injudicatus, v. Judex. Injungo, v. Jungo. Injuratus, v. Juro. Injustitia & Injustus, v. Justus. Injuria, v. Jus, Injussus, v. Jubeo. Innato, Inno, & Innabilis. v. No, as. Innascor, v. Nascor. Innavigabilis, v. Navis. Innecto, v. Necto. Innitor, v. Nitor. Inocco, v. Occo. Innocens, Innocuus & Innoxius, v. Noceo. Innotesco, v. nosco. Innovo, & Innovatio, v. Novus. Innubilus & Innubis, v. Nubes. Innubo, v. Nubo. Innumerabilis, v. Numerus. Innuo, v. Nuo. Innutrio, v. Nutrio. Inoblitus, v. Obliviscor. Inobrutus, v. Ruo. Inobscuro, v. Obscurus. Inobsequens, v. Sequor. Inocciduus, v. Occasus. Inoculo, v. Oculus. Inodoro, v. Odor, oris. Inoffensus, v. Offendo. Inofficiosus, v. Facio. Inolens, & Inolesco, v. Oleo. Inominalis, & Inominatus, v. Omen. Inopaco, v. Opacus. Inopinatus, vid. Opinor. Inops, v. Ops. Inopportunus, v. Opportunus. Inoptatus, v. Opto. Inoratus, v. Oro. Inordinatus, v. Ordo. Inorior, v. Orior. Inornatus, v. Orno. Inorus, v. Os, oris.

Ĭnprīmĭs, adverb. Ord. Vorab/ Naprzod.

Inquietus, v. Quies. Inquilinus, v. Colo.

Inquiam, vide Inquio.

Inquantum, Inquantumcunque, adverb. So viel als/ Jlekolwiek.

Ĭnquĭnō, as, avi, atum, ĭnquĭnārĕ, besudeln/ beflecken/ Plugáwić/ Szpećić/ Lžyć. Ĭnquĭnātŭs, a, um, besudelt/ Plugáwy/ Sprośny. Ĭnquĭnātē, adverb. vnflätiglich/ Szpetnie. Ĭnquĭnāmēntŭm, ti, g. n. Vnflath/ Plugástwo/ Pośpecenie. Cŏĭnquĭnārĕ, idem ac simplex.

Ĭnquĭō, is, it, ich sage/ Mowię. Verbum defectivum, quod in his ferè tantum personis legitur. Plural. Inquiunt. Præterito perf. Inquisti. Futuro, Inquies. Inquiet. Imper. modo præsenti ad secund. & tert. pers. Inque, Inquiat. Futur. Inquito. Conjunct. modo, temp. præsent. Inquiat. Hæc in usu sunt, reliqua olim lecta.

Inquiro, & Inquisitio, v. Quæro. Insalubris, v. Saluber. Insalutatus, v. Salus. Insania, & Insanus, v. Sanus. Insatiabilis, v. Satis. Insaturabilis, vid. Satur. Inscendo, v. Scando. Inscius, v. Scio. Inscribo, v. Scribo. Insculpo, v. Sculpo. Inseco, v. Seco. Insecta, v. Entoma. Insector, & Insequor, vid. Sequor. Insedatus, vid. Sedeo. Insemino. v. Se-

Semen. Insenesco, v. Senex. Insensibilis, & Insensilis, v. Sentio. Insepultus, v. Sepelio. Inseparabilis, v. Paro. Inserenus, v. Serenus. Insero, v. Sero. Inserpo, v. Serpo. Inservio, v. Servio. Insibilo, v. Sibilo. Insiccatus, v. Sicco. Insidiæ & Insidior, vid. Sedeo. Insido, v. Sido. Insignis, e. v. Signum. Insilo, v. Salio. Insimul, v. Simul. Insimulo, v. Simulo. Insinuo, v. Sinus. Insipidus, v. Sapio. Insisto, v. Sisto. Insitus, v. Sero. Insociabilis, v. Socius. Insolabiliter, v. Solor. Insolidum, v. Solidus. Insolitus, v. Soleo. Insolo, v. Sol. Insolubilis, v. Solvo. Insomnium, v. Somnus. Insono, v. Sono. Insons, v. Sons. Insopidus, vid. Sopor. Insortitus, v. Sors. Insperatus, v. Spero. Inspergo, v. Spargo. Inspicio, v. Specio. Inspico, v. Spica. Inspiro, v. Spiro. Inspoliatus, v. Spolio. Inspuo, v. Spuo. Instabilis, v. Stabilis.

Instăr, g. n. indeclinab. ad æquiparationem, vel magnitudinem, vel mensuram, ut: Instar montis, gleich einem Berge/ Nákßtalt gory. Instar mortis, dem Tode gleich/ Nákßtalt śmierći/ ták śmierć.

Instaurō, as, avi, atum, instaurārĕ, & rēstaurārĕ, Erneweren/ wiederumb auffbringen/ Odnawiáć/ Powtarzáć/ Przywracáć/ Náprawiáć. Instaurātiō, onis, g. fœ. Ernewerung/ Rüstung/ Odnowienie/ Powtarzánie. Instaurātīvŭs, a, um, ut: Ludi instaurativi, ernewerte Schawspiel/ Powtarzálne gry. Instaurātŏr, oris, g. m. ein Ernewerer/ Poprawiácz/ Odnawiácz. Epulas instaurare, andere Speiß fürstellen/ Poprawiny sprawowáć. Rēstaurātŭs, a, um, ernewert/ Odnowiony/ Náprawiony.

Insterno, v. Sterno. Instigo, v. Stigo. Instillo, v. Stillo. Instimulo, vid. Stimulus. Instinctus, v. Stinguo. Instipulor, v. Stipulor.

Instĭtă, æ, g. foe. ein Bort oder Bräm vnten vmb der Weiber Röck/ Bramá ußáty/ Pás loßkowy. *Longa, serica.*

Institio, v. Sisto.

Instĭtŏr, oris, g. m. eins Kauffmans Schaffner od' Verwalter/ Kramer/ Przekupień/ Kramarz. Instĭtōrius, a, um, ut: Actio institoria, Klag wider ein Meister vmb seines Schaffners Handlung/ Gewärbich/ Sprawá kramárska.

Instituo, vid. Statuo. Instrenuus, v. Strenuus. Instrepo, vide Strepo. Instringo, vid. Stringo. Instrumentum, & Instruo, vid. Struo. Instupens, vid. Stupor.

Insvāsŭm, si, g. n. appellabant Antiqui colorem similem luteo, qui fiebat ex fumoso stillicidio, Rauchfarb/ śniádá/ okopćiáła fárbá.

Insvavis, vide Svavis.

Insŭbĭdŭs, a, um, einer der etwz ohn Gedancken thut/ Nikczemnik. Insŭbĭdē, adverb. pro præcipitanter, gähling/ Niedbále/ Lekkomyślnie.

Insubtiliter, v. Subtilis. Insucco, v. Succus. Insvesco, vide Svesco.

Insŭlă, g. fœm. ein Insul/ Wyspá. *Nemorosa, dives, saxosa.* Insulæ, plu. num. Häuser so allenthalben allein stehen/ vnd nicht an einander stossen/ Dźielnicá w mieśćie/ kwáterá domow oddźielonych od drugich. Insŭlārĭŭs, a, um, vngeacht/ schlecht/ Nikczemnik. Insularius, ij, g. masc. ein Meister der Gefangenen/ sonderlich deren/ so in die Insulen verschickt werdē/ Stroż więźniow ktorzy ná wyspy záslani byli. Insŭlāris, re, zu einer Insel gehörig/ Wyspny.

Insulsus, v. Sal. Insulto, v. Salio. Insum, v. Sum. Insumo, v. Sumo. Insuper, v. Super. Insuperabilis, v. Superior. Insurgo, v. Surgo. Insusurro, v. Susurrus. Insusceptus, v. Suscipio. Insyncerus, v. Syncerus. Intabesco, v. Tabes. Intactus, v. Tango. Intaminatus, v. Tamino. Intantum, so viel/ so fast/ Ták bárzo/ Ták wiele.

Intĕgĕr, ra, rum, Gantz/ Cáły/ Wßystek. Item, frey/ ledig/ vnverpflicht/ Nienáruszony/ Zupełny. Item, frisch vnd Gesund/ świeży/ Zdrowy. ab integro, adverb. von Anfang/ von newem auff/ Znowu. Integrō, as, avi, atum, integrārĕ, erneweren/ wiederbringen/ Wznawiáć/ Znowu coczynić. Integrāscō, is, integrāscĕrĕ, sich erneuwern/ ermunteren/ wiederumb auffkomen/ Wznawiáć/ się/ Ponawiáć. Integrē, adverb. gäntzlich/ Zupełnie. Integrĭtās, atis, g. fœm. Vollkommenheit/ Redligkeit/ Vnschuld/ Cáłość/ Sczerość/ Niewinność. Redintrgrārĕ, idem quod Integrare. Rĕdintegrātiō, onis, g. f. Ernewerung/ Ponowienie/ Ponowá.

Intego, vide tego. Intelligo, & Intellectus, v. Lego. Intemeratus, v. Temero. Intemperantia, v. Tempero. Intempestivus & Intempestus, v. Tempus. Intentatus, v. Tento. Intepeo, & Intepesco, vide Tepeo.

Intĕr, Præpos. Accus. casui serviens, zwischen/ Miedzy. Inter te & me, zwischen mir vnd dir/ Miedzy mną y tobą. Intĕrim, adverb. temp.

Dis-

leweil/ Tem czáſem. Item, zu Zeiten/ etwan/ Pod czás/ Czáſem. Intĕrĕā, Intĕrĭbi, adverb. Darzwiſchen/ tám. Interdum, vnterweilen/ Podczás. Intĕrdĭū, adverb. temp. Bey Tag/ We-dnie. Intĕrānĕă, orum, g. n. pl. n. das Jngeweyd/ Wnetrze/ Trzewá.

Intĕrgĕrīnŭs, a, um, ut: Paries intergerinus, Ein vnterſchlagen Wand / Schiedwand/ ściáná ſpolna.

Interalbico, v. Albus. Interanea, orum, v. Inter. Interareſco, v. Areo. Intercalo, v. Calendæ. Intercapedo, v. Capio. Intercedo, v. Cedo. Intercapedo, v. Capio. Intercinctus, v. Cingo. Intercipio, & Interceptus, v. Capio. Intercludo, v. Claudo. Intercolumnium, v. Columna. Interconciliare, v. Concilio. Intercalcare, v. Calco. Intercurro, v. Curro. Intercus, v. Cutis. Interdatus, v. Do. Interdico, v. Dico. Interdiu, v Dies. Interductus, v. Duco. Interdum & Interea, v. Inter. Interemptio, v. Emo. Intereo, v. Eo. Interequito, v. Equito.

Intĕrēſt, Verb. imperſ. Es gehet an/ es iſt nütz/ Rozność ieſt/ Potrzebna ieſt. Intereſt ipſius, Es gehet jhn an/ Nalezy mu ná tym. Intereſt, aliquando componitur ab Inter & Eſt, ut: Interſum, interes, intereſt, & ſignificat præſentem eſſe, zugegen ſeyn / Być przytomnym / Być przy nim. & jungitur Dativo, ut: Interfuimus publicis conſiliis. Ablativo cum Præpoſit. In, ut: In convivio interfuiſſe. Intereſſe, darzwiſchen ſeyn/ Być miedzy. Intĕrfŭtūrŭs, a, um, Der gegenwertig ſeyn ſoll/ Ktory ma przybyć.

Interfacio, v. Facio. Interfari, v. Faris. Inter Interficio, v. Facio. Interfieri, v. Fio. Interfluo, v. Fluo. Interfuro, v. Furo. Interfuſus, v. Fundo. Intergero, v. Gero. Intergerinus, a, um, v. Inter. Interjaceo, v. Jaceo. Interibi, adverb. idem quod Interea. Interjicio, v. Jacio. Interim, vid Inter. Interimo, penult. corr. v. Emo. Interior, v. Intra, Interitus, v. Eo. Interjungo, v. jungo. Interlego, v. Lego. Interlino, v. Lino. Interloquor, v. Loquor. Interluceo, v Lux. Interluco, vid. Lucus. Interlunium, v. Luna. Interluo, v Luo. Intermaneo, v. Maneo. Intermedius, v. Medius. Intermenſtruus, & Intermeſtris, v. Menſis. Intermeo, v. Meo. Intermico, v. Mico. Interminatus, vid. Terminus. Interminor, v. Minæ, arum. Intermiſceo, v. Miſceo. Intermiſſio, v. Mitto. Intermorior, v. Morior. Intermuralis, v. Murus. Internaſcor, v. Naſcor. Interneco, v. Neco. Internecto, v. Necto. Internidifico. v. Nidus. Internigrans, v. Niger. Interniteo, v. Niteo. Internodium, v. Nodus. Internoſco, v. Noſco. Internuncius, v. Nuncio. Intero, v. Tero. Interordinium, v. Ordo. Interpello, v. Pello. as. Interpenſiva, v. Pendeo. Interplico, vide Plico.

Intĕrpŏlō, as, avi, atum, Intĕrpŏlārĕ, Erneweren/ wiederkratzen/ aufkratzen/ Polerowáć/ Przerabiáć/ Odnawiáć. Intĕrpŏlātĭō, onis, g. f. Erneuerung/ Polerowánie/ Wypráwá. Intĕrpŏlātŏr, oris, g. m. ein Aufkratzer alter Sachen/ als Kleyder/ vnd dergleichen/ Pártácz. Intĕrpŏlātrīx, īcis, gen. fœ. ein Außſtreicherin alter Ding/ Pártáczká. Interpolis, le, & Intĕrpŏlŭs, a, um, Ernewert/ auffgekratzt/ Przerabiány/ Nicowány. Interpolis, is, g. fœ. ein heßlich Weib/ das mit Kunſt jhre Heßligkeit bedeckt/ Szpetna białagłowá ktora ſie przkrzydlem fárbuje.

Interpono, vide Pono.

Intĕrprēs, prĕtĭs, g. o. ein Dolmetſcher/ Tłumácz. Itē, ein Außleger/ Erklärer/ Wykłádácz/ Przekłádácz. Intĕrprĕtŏr, aris, atus ſum, Intĕrprĕtārī, außlegen/ erklären/ Wykłádáć/ Przekłádáć. Item, vrtheilen/ ſchätzen/ achten/ Sadźić/ Szácowáć/ Rozumieć. Intĕrprĕtābĭlĭs, le, das außzulegen iſt/ Wykłádálny. Intĕrprĕtātĭō, onis, g. f. Außlegung/ Erläuterung/ Wykłádánie/ Przekłádánie. Item, Vrtheil/ Achtung/ Rozumienie/ Sentencya. Intĕrprĕtāmĕntŭm, i, g. n. idem. Intĕrprĕtātŭs, a, um, erläutert/ außgelegt/ Wyłożony/ Przełożony.

Interpunctus, v. Pungo. Interpurgo, v. Purgo. Interputo, v. Puto. Interquieſco, v. Quies. Interrado, v. Rado. Interregnum, v. Regnum. Interritus, v. Terror. Interrogatio, v. Rogo. Interrumpo, v. Rumpo. Interſcapilium, vid. Scapula. Interſcalmium, v. Scalmus. Interſcindo, v. Scindo. Interſcribo, v. Scribo. Interſeco, v. Seco. Interſepio, & Interſeptum naſi. v. Sepes. Interſero, v. Sero, ſertum. Interſiſto, v. Siſto. Interſpiro, v. Spiro. Interſterno, v. Sterno. Interſtinguo, vid. Stinguo. Interſtitium, & Interſtitio, onis, v. Sto. Interſtrepo, vid. Strepo. Interſtringo, v. Stringo. Interſtruo, v. Struo. Interſum, v. Sum. Intertextus, v. Texo. Intertignum, vid. Tignus. Intertinctus, v. Tingo. Intertraho, v. Traho.

Intĕrtrīgō, gĭnĭs, g. f. der Wolff/ Arßwolff/ das iſt/ ein abgrieben Fell / oder auffgeriebene Haut zwi-

zwischen den Schencklen/ oder an den Füssen vom wandeln/ Sádno.

Intertrimentum, v. Tero. Interturbo, v. Turbo. Intervaco, v. Vaco. Intervallum, v. Vallum. Intervello, v. Vello. Intervenio, v. Venio. Intervenium, v. Vena. Interverto, v. Verto. Intervigilo, v. Vigil. Intervireo, v. Vireo. Interviso, require Video. (Koßulá.

Intĕrŭlă, æ, g. f. ein Hembd/ Száta spodnia/

Intervomo, v. Vomo. Interusurium. v. Utor. Intestatus, v. Testis.

Intestinum, g. n. & Intēstīnŭs, i, g. m. Darm/ Kiszka. Intēstīnă, orum, Ingeweyd/Trzewá. Intestinus, a, um, innerlich/ Kiszkowy. Pestis intestina, eingewürtzelte schädliche Verderbnuß/ Zgubá wewnetrzna.

Intexo, vide Texo.

Intĭmō, as, intĭmārĕ, kund thun/ Oznaymowáć/Wkładáć co miedzy.

Intimus, v. Intra. Intinctus & Intingo, v. Tingo. Intolerabilis, v. Tolero. Intono, vid. Tono. Intonsus, v. Tondeo. Intortus, v. Torqueo.

Intrā, Præpos. Accus. casui serviens, In/ Innerhalb/ W. ut: Intra quatuor annos, Innerhalb vier Jahren/ We czterech leciech. Etiam sine casu, & tunc est adverb. Inwendig/ Wewnatrz. Intĕrĭŭs, adverb. Compar. gradus. Intĕrĭŏr, Innerer/ Wnetrzny/ Skryty. Intĭmŭs, a, um, Gantz innerlich/ sehr gut und familiar Freund/ Wnetrzny/Potáiemny/Skryty. Intĭmē, adverb. Inniglich/ von Hertzen/Vprzeynie. Intrīnsĕcŭs, adverb. Inwendig/ Wewnatrz. Intrō, adverb. ad locum, hinein/ W dom. Introrsum & Intrōrsŭs, adverb. hineinwertz/Wewnatrz.

Intractabilis, v. Tracto. Intremisco, v. Tremo. Intrepidus, v. Trepido. Intribuo, v. Tribuo. Intrico, vide Tricæ.

Intrō, as, avi, atum, intrārĕ, hinein gehen/ Wchodzić/Wkrádáć się. metaph. Intrare familiaritatem alicujus, mit einem in Kundschafft kommen/Przyść do miłości y przyiáźni czyiey. Intrārī, passivum: Ibi rursus sylvæ intratæ. Liv.

Introdo, v. Do. Introduco, v. Duco. Introeo, & Introitus, v. Eo. Introfero, v. Fero. Introgredior, v. Gradior. Intromitto, v. Mitto. Introspicio, v. Specio. Introvoco, v. Voco. Intrudo, vid. Trudo. Intueor, v. Tueor. Intumesco, v. Tumor. Intumulatus, v. Tumulus. Inturbatus, Inturbidus, v. Turba. Intusium, v. Indusium.

Intŭbŭs, g. m. vel fœ. sive Intubum, vel Intybum, i, g. n. herba, Endivien/ Endywia/ alias Endivia. Intŭbācĕŭs, a, um, ut: Folia intubacea.

Invado, v. Vado. Invalidus, v. Valeo. Inuber, v. Uber. Invectivus, v. Veho. Invenditus, v. Vendo. Invenio, v. Venio. Invenustus, v. Venus. Inverecundus, v. Verecundia. Invergo, v. Vergo. Inversio, v. Verto. Invesperascere, vid. Vesper. Investio, v. Vestis. Investigo, v. Vestigium. Invetero, vide Vetus.

Invĭcĕm, adverb. Untereinander/ einer umb den andern/ Ná przemiány/ Wzáiem.

Invictus, vid. Vinco. Invidia, reqvire Video. Invigilo, v. Vigil. Invineus, v. Vinum. Inviolabilis, v. Violo. Invito, v. Vito.

Invītŭs, a, um, ungern/ unwillig/ Niechętny/ Nierad/Poniewoli. Invītē, invītĭŭs, invītĭssĭmē, adv. mit Unlust/Niechętnie/Bez chęci.

Invius, vide Via.

Inŭlă, æ, g. f. herba, quæ vulgò Enula campana, Alandwurtzel/Oman. *Tristis.*

Inultus, v. Ulcisco. Inunco, v. Uncus. Inumbro, v. Umbra. Inunctus, v. Ungo. Inundo, v. Unda. Invoco, v. Voco. Involo, v. Volo & Vola. Involucer, vel cris, cre, v. Volo, as. Involucrum, vid. Volvo. Inurbanus, v. Urbs. Inurino, v. Urino. Inuro, v. Uro. Inusitatus & Inutilis, v. Utor. Invulneratus, vide Vulnus.

Iō, Interject. dolentis, aliquando exultantis.

Jŏcŭs, ci, g. m. in pl. Joci, & hæc joca, Schimpff/ Schimpffwort/ Żárt. *Scurrilis, liberalis, ridiculus, venenatus, jucundus, dulcis, lætus, hilaris, ridens, lascivus, blandiloquus, blandus, ornatus, mollis, gratus, levis, petulcus, venustus, lepidus, alacer, humilis, placidus, insanus.* Jŏcŭlŭs, li, dimin. Jŏcō, & Jocose, adverb. schimpfflich/ żártownie. Jŏcōsŭs, a, um, schimpffig żártowny. Jŏcŭlārĭŭs, Jŏcŭlātōrĭŭs, a, um, & Jŏcŭlārĭs, re, schimpfflich oder spöttisch/ Smieszny/ Smiechu godny. Jŏcŭlārĭtĕr, adverb. schimpfflich oder spöttlich/ żártem. Jŏcŭlātŏr, oris, g. m. ein Spötter/ Schimpffer/ kurtzweiliger Rath/ żártownik/ Kuglárz. Jŏcātĭō, onis, g. fœ. Schimpff/ żárt, żártowánie. Idem quod locus.

Ĭps, ĭpĭs, g. f. Vermis, ein Holtzwurm / Robak drzewo psuiący/ Czerw.

Ĭpsĕ, ĭpsă, ipsum, genitivo ipsius, Er/ Sam/ On. Ipse Pronomen demonstr. alijs Pronominibus

nibus junctum, eorum accipit significationem, ut: Ego ipse, Ich selbst/ Já sám. Ipsĕmĕt, Er selber / oder allein / On sám. Antiqui Ipsus dicebant. Ipsissĭmŭs, superlat. eben Er/ Tenći/ On własnie.

Ĭr, g.n. alij Hir, indeclinab. die Höle der Hand/ Płonj dołek.

Īrā, g.f. Zorn/ Gniew. *Acerba, violenta, effera, implacabilis, sæva, sanguinea, undans, rapida, acris, ultrix, impia, improba, audax, insana, noxia, discors, immanis, commota, spumans, indomita, litigiosa, inquieta, horribilis, tristis, cruenta, accensa, fervens, mobilis, præceps, fulminea, armigera, rubens, prompta, crudelis, terribilis, hostilis, atrox, fulgurans.* Īrācŭndŭs, a, um, zornmütig/ Gniewliwy. Īrācūndĭă, æ, g.f. Zornmütigkeit/ Gniew wielki. Īrācŭndē, & Īrātē, adverb. zorniglich/ Gniewliwie. Īrāscŏr, ceris, īrāsci, zürnen/ zornig seyn/ Gniewáć sie. Īrātŭs, a, um, erzürnt/ Zágniewány. Sŭbīrāscī, ein wenig zürnen Márkotáć/ Gniewno mi.

Ire, & Iri, v. Eo, is, & Itur.

Īrĭs, īrĭdĭs, g.f. ein Regenbogen/ Tecza: *Clara, roscida, aëria, nuncia Junonis, Junonia, discolor, creatrix nimborum, velox, imbrifera, gravis, volucris, cincta nimbis, curvata, multicolor, decora, uda, fulva.* Item, herba, blawe Lilien/ Schwerdtlilien/ Łániczká/ Kosáćiec. Īrīnŭs, a, um, was von blawen Lilien gemacht ist/ Kosáćcowy.

Īrōnīă, æ, g.f. latine Irrisio, eine Verspottung/ wenn man anders redet als man es meynet/ Zmyślánie/ žárt/ Szyderstwo.

Īrpĭcēs, Rastri sunt dentati, eine Gattung einer Egge/ ein Rechen/ Grábie/ Broná.

Irradio, vide Radius, Irrasus, v. Rado. Irrationalis, v. Ratio. Irraucio, v. Raucus. Irredivivus, v. Redivivus. Irredux, v. Duco Irregularis, vide Regula. Irreligatus, v. Ligo. Irreligiosus, v. Religio. Irremeabilis, v. Meo, as. Irremediabilis, v. Medeor. Irreparabilis, v. Paro. Irrepertus, v. Pario. Irrepo, v. Repo. Irrepræhensus, v. Præhendo. Irrequietus, v. Quies. Irresectus, v. Seco. Irresolutus, v. Solvo. Irretio, v. Rete. Irretortus, v. Torqueo. Irreverenter, v. Vereor. Irrevocabilis, v. Voco. Irrevolutus, v. Volvo. Irrisio, vide Rideo. Irrigo, & Irriguus, v. Rigo.

Īrrītō, as, avi, atum, īrrītārĕ, anreitzen/ zum Zorn bewegen/ Rozjuszáć/ Drażnić. Īrrītātĭō, onis, g. fœm. īrrītāmĕn, ĭnis, īrrītāmēntŭm, i, g.n. Anreitzung/ Pobudká. Īrrītābĭlĭs, le, Zornmütig/ das leicht beweget wird zum Zorn/ Gniewliwy. Īrrītātŭs, nomen ex partic. gereitzt/ Rozdrażniony.

Īrrĭtŭs, & irritus, v. Ritus. Irroboro, v. Robur. Irrogo, v. Rogo. Irroro, v. Ros. Irrubeo, v. Rubens. Irructo, v. Ructus. Irrugio, v. Rugio. Irrugo, v. Rugo. Irrumpo, v. Rumpo. Irruo, v. Ruo.

Ĭs, ĕă, id, genit. ēiŭs, Pronomen, Der/ oder Er/ Ten/ Táki. Īscĕ, pro Is, ipse, eben der/ Ten sam.

Īsăgōgē, ēs, g.f. Latini Elementa dicunt, Einleytung/ kurtze Unterrichtung/ Poczatek nauki/ Krotkie zebránie. Īsăgōgĭcŭs, a, um, einführig/ anleytig/ Poczatkowy.

Īsătĭs, is, g.f. latine Glastum, Waldkraut damit man färbt/ Fárbownik ziele/ Urzet.

Īschĭăs, ădĭs, g.f. Lendenwehe/ oder Pein in den Hüfften/ Scyátyká. Īschĭdĭcŭs, sive Īschĭăcŭs, vel Īschĭădĭcŭs, a, um, der solche Kranckheit hat/ Scyátyczny.

Īsŏcĭnnămŏn, g.n. herba, Ingrün/ Fistuła/ Drzewko.

Īsŏnŏmĭă, æ, g.f. latine Juris æqualitas dicitur, Gleiche der Gesetzen/ Rowność.

Īspĭdă, æ, g.f. ein Eyßvogel/ Hálcyon/ zimorodek/ Morski ptak.

Īsĭtĭŭm, ij, g.n. eine Füllwurst/ Kiszká wielká/ nádziána.

Iste, ista, istŭd, Pronomen demonstrat. genitivo istĭŭs, der/ die/ das/ Ten/ Tá/ To.

Īstō adverb. dorthin/ Tám. Īstŭc, pro istud frequentiss. ut: Istuc ipsum, eben das/ To sámo. Istic, istæc, istoc, idem quod: Iste, ista, istŭd, adverb. in loco, alldar/ an dem Orth/ Tám/ ná tym mieyscu. Istinc, adverb. de loco, von dannen/ Ztąd. Īstāc, adverb. per locum, dadurch/ Tędy. Īstōrsŭm, adverb. dahin/ dagegen/ Tám. Īstĭŭsmŏdī indeclinab. scribitur & duobus verbis, istius modi, deßgleichen/ dermassen/ Táki.

Īsthmŭs, i, g.m. proprie collum significat. A cuius similitudine terra oblonga, & angusta, inter duo maria, Isthmos, etiã dicitur, ein eng Erdreich zwischen zweyen Meeren/ Miedzymorze.

Ĭtă, adverb. also/ Ták. Ĭtăquĕ, Coniunct. also denn/ deßhalben denn/ Przetosz/ Wiec. Ĭtănĕ? Ist es wahr? Tákli?

Ĭtĕm, adverb. significans interdum ita, vel sic: interdum autem: interdum similiter: ut, sed

corporum offensiones, animorum non item, derer Hertzen aber nicht also/ále umysły nie ták. Me item esse hominem pauperem, mich aber/ Ja tez. Item, ut de frumento anseres clamore absterret, gerad wie/ etc.

ĭtĕr, vel ĭtĭnĕr, ĭtĭnĕrĭs, g.n. ein Weg/Reiß/ Fahrt/Drogá/ Chod. Iter diei, eine Tagreise/ Jednego dniá drogá. Iter devium, Abweg/ Vstronie. Justa itinera, gantze Tagreisen/ Mierna drogá/ Jázdá. Iter, pro Incepto & instituto, ein Fürnehmen/ Przedsiewziecie. ĭtĭnĕror, aris, ĭtĭnĕrārī, pro iter facere, reysen/ Jecháć/ Iść. ĭtĭnĕrārĭŭm, ij, g. n. eine Beschreibung der Wegfahrt/ Opisánie drogi.

ĭtĕrō, as, avi, atum, ĭtĕrārĕ, widerafern/ widerholen/ Powtarzáć/ Wrácáć sie. ĭtĕrātĭō, onis, g.f. Wideraferung/ Widerholung/ Powtarzánie Wracánie. ĭtĕrātō, adverb. pro Iterum. ĭtĕrātŭs, a, um, widerholt/ widerafert/ Powtorzony/ Wrocony.

ĭtĕrŭm, adver. wiederumb/ zum andern mahl/ Znowu/ Powtore. Primò, iterum, tertio.

ĭtĭdĕm, adverb. similit. gleich/ Tákże.

Ito, as, & Itio, v. Eo, is.

Jŭbă, æ, gen. fœm. die Mäne an einem Pferdt/ Grzywá. *Comans, rigens, terribilis, rigida, minax, horrens, hirta, rutila, flava, hirsuta.* Jŭbātŭs, a, um, ut: Jubatus equus, mit Mänen/ Grzywiásty Koń.

Jŭbăr, jŭbărĭs, gen.n. der Morgen- oder Abendstern/ Gwiazdá záránna y wieczorna. *Rubens, clarum, flammiferum, rubrum, tremulum, nitidum, multifidum, æstivum, rutilum, igniferum, purpureum, coruscum, flammeum, auratum, siderale, illustre, formosum, perspicuum, candidum, limpidum, sublime, effulgens, solare, cœleste, Apollineum, niveum, auricomum, astrifugum, ardens.* Item, Jubar, Schein oder Glantz eines jeglichen Dings/ Lśnienie. Promień.

Jŭbĕō, es, jussi, jussum, jŭbērĕ, befehlen/ heissen/ gebieten/ Roskázowáć/ Przykázowáć. Jŭssŭs, a, um, particip. gebotten/ Roskazány. Jussus, ūs, g.m. in plur. Jussa, orum, g.n. Befehl/ Geheiß/ Roskazánie/ Przykazánie. Jussu Jovis venio, auß Geheiß Jovis. Z roskazánia Jowiszowego. Injūssŭs, a, um, vngeheissen/ Bez roskazánia.

Jūbĭlō, as, avi, atum, jūbĭlārĕ, frolocken/ Weselić sie/ Rádowáć. Jūbĭlŭm, li, g.n. Frolockung/ Wesele/ Rádość. Jūbĭlātŭs, ūs, g.m. est clamor rusticorum, das Jauchtzen/ Gwár/ Krzyk. Annus jubileus ein Jubel-Jahr/ Miłościwe láto.

Jūcŭndŭs, a, um, lieblich/ Frewdenreich/ das Frewde bringt/ Miły/ Przyiemny/ Vćieszny. Jūcŭndĭtās, atis, g.f. Lieblichkeit/ Wesołość/ Roskosz/ Vćiechá. Jūcŭndē, adverb. lieblichen/ Roskosznie/ Wesoło. Jūcŭndŏr, aris, jūcŭndārī, pro Lætari barbarè dicitur. Ĭnjūcŭndŭs, a, um, vnlieblich/ Niemiły/ Nieućieszny. Injucunditas, Vnlieblichkeit/ Nieprzyiemność. Perjucundus, a, um, fast lieblich/ Bárzo miły/ Przyiemny. Perjucunde adverb. fast lieblichen/ Bárzo mile/ przyiemnie.

Jūdĕx, dĭcĭs, g.m. ein Richter/ Sędźia. *Integer, severus, tristis, verissimus, durus, terribilis, gravis, pellitus, sapientissimus, justissimus, ingeniosus, sanctissimus, incorruptus.* Sedere judicem, zu Gericht sitzen/ Sędźią być/ Vsieść do sądu. Judex rerum, Betrachter vnd Beschätzer/ Censor/ Szácownik. Judex delegatus, vel extraordinarius, ein auffgesetzter oder zugeordneter Richter/ Deputat. Judex quæstionis, ein Schultheiß/ Woyt. Judex suus, & legitimus, vulgò, Competens, ein ordentlicher Richter/ Słuszny/ przyzwoity Sędźia. Jūdĭcĭŭm, ij, g.n. ein Gericht/ Sąd. *Acre, grave, horrificum, peracre, censorium.* Jūdĭcĭālĭs, le, Rechtlich/ des Gericht/ Sądowny. Jūdĭcĭārĭŭs, a, um, idem. Jūdĭcō, as, avi, atum, jūdĭcārĕ, vrtheilen/ Sądźić. Item, schatzen vnd gedencken/ Szácowáć/ Rozumieć. Jūdĭcātŭs, a, um, geurtheilet/ Zdány/ Osądzony. Injudicatus, a, um, vngeurtheilet/ Nieosądzony. Jūdĭcātĭō, onis, g.f. Vrtheilung/ Entscheidung/ Sąd/ Rozsądek. Judicatus, ūs, g.m. Macht vnd Gewalt zu vrtheilen/ Moc sądzenia. Jūdĭcātŭm, i, g. neut. Vrtheil vnd Recht/ Osądzona rzecz/ Skazánie. Jūdĭcātō, adverb. dem Vrtheil nach/ Rozmyślnie/ Sądownie. ādjūdĭcō, as, avi, atum, ādjūdĭcārĕ, zuerkennen/ zueygnen/ zugeben/ das Vrtheil außsprechen/ Przysądzáć/ Przyczytáć/ Zdáć/ Stánowić. Dijudicare, entscheiden/ vnterscheiden/ Rozsądzáć/ Rozeznawáć. Dījūdĭcātŭs, a, um, particip. vertragen/ entscheidet/ Rozsądzony/ Rozeznány. Dījūdĭcātĭō, onis, g.f. Entscheidung Vertrag/ Rozeznánie. Præjudicare, zuvor vrtheilen/ vor dem ordentlichen Richter vrtheilen/ vor verhörter vnd erkandter Sachen einen in seinem

nem Sinn vrtheilen/ Osadzić przed dekretem/ Sedziemu pochop dáć. Præjūdĭcĭūm,ij,g.n.& Præjūdĭcātĭō,onis,g.f. Vor-Vrtheil/ vorgesprochen Vrtheil/ so im gleichen Fall Krafft haben mag/ Osadzenie przed dekretem. Præjūdĭcātūs,a,vorvrtheilet/ Wprzod osadzony/Vprzedzony.

Jūgĕrŭm,i,g.n.à Nominat.Juger,eris.Dat. jugero,Accusat.& Vocat.jugerum.Ablat.jugero, re.Et plur.Nomin.Accus.& Vocat.jugera, Gen. jugerum, Dat. & Abl. jugeris, vel jugeribus,ein Morgen/ das ist so viel als man mit einem Paar Ochsen auff ein Gespan beackern mag/ Stáie/ Morg/miárá rol *Floridum,cultum,pingue,apricum,dumosum,herbosum.* Jūgĕrātĭm,adver. Morgenweise/ Stáiámi.

Jugis,Jugo,as,v.Jugum.

Jūglāns,antis, g.f. ein welscher Nußbawm/ Orzech Włoski.

Jūgō,is,jūgĕrĕ, Milvorum est, wyhen wie ein Weyhe/ Piszczeć ják kániá.

Jugulum,g.n.& Jŭgŭlŭs,i, g.masc. die Gurgel oder Kehl am Halß/ Szyiá/ Szyie przodek. Dare jugulum, den Halß darreichen/ das ist/ sich zum Todt erbieten/ Nádstáwić szyie/ Zábitym być. Jŭgŭlō,as,avi,atum, jŭgŭlārĕ, die Gurgel abstechen/ Zábiiáć/ Sciąć. Jŭgŭlātĭō, onis,g.f. Todtschlag/ Scinánie/ Sćięćie.

Jŭgŭm,gi, g.neut. der Spitz oder Gipffel eines Bergs/ Wierzch gory. *Acclivum,montanum, frondosum, saxosum, nemorosum,frondeum,asperum,aquosum,pineum,comans,sentum,floreum,præruptum, nivosum,frondens,sublime, arduum,piniferum,apricum,saltuosum,vernans, tetricum,aërium, declive,clivosum, muscosum, spinosum, herbosum,sylvosum,montosum,fructiferum,* Jŭgōsŭs,a,um, hoch vnd stötzig/ Wysoki/ Wierzchowáty. Item,Jugum,ein Joch/ Jarzmo. *Lauratum,plaustrarium, ahenenm,turpe, curvum,pandum,asperum, exitiale, triste,ferreum,sordidum, intolerabile,servile, insuave,curtum.* Jugum, war vor Zeiten eine Auffrüstung also: Zween Spieß wurden in die Erden gesteckt/ darüber ein ander überzwerch/ Galgenweise gebunden/ darunter man zwang die überwundene Feinde/ jhre Waffen hingelegt/ vnd vngegürtet hindurch zu gehen/ anzuzeigen/ daß sie beherrschet wären/ Járzmo nieprzyiacielskie/ Zá Rzymián tákiego záżywáli zwyczáju. Dwie kopije w ziemię wetknowszy/ trzecią do nich w przek ná ksztáłt szubienice przyprawiwszy wieźnie nieprzyiacielskie/ poisrzodkiem/ bronie y pásy im pierwey odiawszy/ ná znák páństwá nád onemi otrzymánego przechodzić przymuszáli. Item, ein Wagenbalcken/ Wagá u wozow. Item, der Windbawm eines Webers/ Wał krośienny ná ktory płotno zwiiáią. Juga, die Querbänck in den Schiffen/ Wiosłowych ławy/ Burtá. Item, die Haltung in den Weinreben/ Winnicżne rostry. Jŭgō, as, avi, atum, jŭgārĕ, zusammen binden gleich in einem Weingarten die Vbersprüng an die Haltung/ Weingartenstöck oder Latten gebunden werden/ Sprzegáć/ Podwiezowáć. Jŭgāmĕntŭm,ti,g. neut. allerhand Bänder vmb etwas anzubinden/ Zwiąská/ Spaiánie. Jŭgĕrĭŭs, ij, g.m. einer der die Rinder oder Ochsen an das Joch bindet/ Co woły w járzmo sprząga. Jŭgārōrĭŭs,a,um, das an das Joch gehört/ Járzmowy. Jŭgālĭs, le, idem. Jŭgĭs,& hoc Jŭgĕ, embsig/ als wenn er stets vnter dem Joch wäre. Vstáwiczny. Jŭgĭtĕr, adverb. ohn vnterlaß/ Vstáwicznie. Jugale vinculum, die Ehe/ Małżeński zwiazek. Adjŭgō, as, avi,atum, ādjŭgārĕ, zusammen binden/ Przywiezowáć/ Sprzegáć. ut. Adjugare vitem, die Reben binden/ Podwiezowáć winną máćicę. Abjugare, ledig vom Joch machē/ Wyprzągáć/ Odłączáć. Dejugare & Sejugare, idem. Bĭjŭgĭs,e,ut: Bijuges equi, zwey Roß neben einander gespannet/ Podwoine konie. Quadrĭjŭgŭs,a, um, & Quadrijugis,e, vier an ein Joch gebunden/ Poczworny. Cōnjŭgārĕ, zusammen jochen/ zusammen binden/ Złączáć/ Sprzegáć. Cōnjŭgātĭō, onis, g.f. Zusammenbindung/ Związánie. Conjugatio apud Grammaticos est consequens verborum inclinatio. Cōnjŭgālĭs, le, das zu dem Ehestand gehört/ Małżeński. ut: Torus conjugalis, ein Ehlich Beth/ Małżeńskie łożko. Cōnjŭgŭs,a, um, das Weiblein vnd Männlein miteinander/ Stádło. Cōnjŭgŭlus, a, um, ut: Coniugala myrthus. Cōnjŭgĭŭm,ij,g.n. Cōnjūx,jŭgĭs,g.com. Ehegemahl/ Mann oder Weib/ Małżonek/ Żoná. Injuges, boves dicuntur, qui sub jugo non fuerunt, die noch nicht angejocht seynd/ Nierobotne bydło. Subjugare, vnter das Joch bringen/ Podbiiáć pod moc. non in usu. Sūbjŭgālĭs,le, & Sūbjŭgĭs,e, ut: Equa subjugis, eine Zugstuthe/ die gewohnet ist zu ziehen/ Járzmowa/ Wozowa/ Robotna Klaczá.

Ju-

Jūlĭus,ij, g.m. der Hewmonat/ Lipiec. *Ferbidus, æstifer.*

Jūlus,i, g.m. Lanugo pomorum & arborum, die Woll an etlichen Bäwmen ehe daß sie Frucht gebären oder blüen. Item, ein Jüngling dem erst die Milchhaar wachsen / Rzesá leßczynowá/ Rzesá wierzbowa. Item, Młodzieniec co pokásła.

Jumentum, vide Juvo.

Jūncus,ci,g.m. ein Bintz/Ried/Sit. *Lacustris, palustris, limosus, mollis, sterilis, contortus, tenuis, odoratus, levis, teres, fluvialis, cæruleus, acutus, bibulus.* Jūncĭnus, & Jūnceus,a,um, Bintzin/ Sitowy. Jūncōsus,a,um, bintzächtig/riedächtig/ Sitowia pełny. Jūncētum, ti, g.n. ein Bintzenwald/ Sitowisko.

Jūngo,is,junxi, junctum, jūngĕrĕ, zusammen fügen/Złączáć/ Spaiáć. Fœdera jungere, ein Bündnuß machen/Przymierze uczynić. Jūnctus a,um, particip. zusammen gefügt/ Spoiony/ Złączony. Jūnctūra,æ, g.f. ein Fug/ Spoienie/ złączenie. Jūnctĭo, onis, g. f. das zusammenfügen/Fügung/Złączenie/Zprzogánie. Jūnctim, adverb. miteinander/ sämptlich/ Pospołu. Abjūngo, is, abjunxi, abjunctum, ābjūngĕrĕ, von einander sonderen/Rozłączáć. Adjungere, herzufügen/Przyłączáć. Adjūnctus, a,um, herzugethan/Przyłączony/Przydány. Adjūnctĭo,onis g.f. Zusammensetzung/Przyłączenie. Adjūnctor, oris, g.m. ein Zusammenfüger / Przyczyniácz. Conjungere, idem ac Adjungere. Cōnjūnctĭo, onis, g.f p. mutua amicitia, Verbindung/ grosse Freundschafft/Złączenie/Przyiácielstwo. Conjunctim, & Cōnjūnctē, adverb. sämptlich/ Ogułem/ Pospołu. Disiungere, von einander thun/ absondern/Rozłączyć. Disiunctus,a,um, abgesondert/ Rozłączony. Disiunctio,onis, g.f. Absonderung/ Rozłączenie. Dĭsiūnctīvus, a,um, absonderig/ trennig/ Rozłączáiący. Injungere, etwas ein-oder zufügen/Przyłączáć. Item, befehlen/Nákázowáć. Injunctus,a,um, befohlen/ Nákazány. Intĕrjūngĕrĕ, außstellen / oder den Wagen stellen / als wenn man etwas für die Räder wirfft/Wyprzągáć. & metaph. still halten/Przestáć. Sejungere, absondern/ scheiden/ Odłączáć. Sejunctio, onis, g.f. Absonderung/Odłączenie. Subjungere, darzu/oder weiter sagen/ an die vorige Rede hencken/Przydáć/ Przybić. Subjunctivus,a,um, zusetzig/ nachsetzig/ Przyłączáiący. Subjunctio,onis,g.fœ. Nachsetzung/ Przyłączenie. Transiungere, vmbspannen/Przeprzegáć.

Jūnĭcŭlus, li, g.m. der grosse alte Stock am Stamm einer Weinreben/ Látorośl winna.

Jūnīx,nīcis, g.fœm. ein junges Kühlein/ Jáłowicá.

Jūnĭpĕrus, i, g.f. ein Wacholderbawm/Jáłowiec drzewo. *Viridis, impenetrabilis, virens.* Granum juniperi, Wacholderbeer/ Ziárno jáłowcowe.

Junior, vide Juvenis.

Jūnĭus,ij,g.m. Brachmonat/ Czerwiec.

Juramentum, & Juratus, v. Juro.

Jūrgo,as,avi, atum, jūrgārĕ, hadern/ zancken/ Swárzyć się/ Práwowáć się. Jūrgĭum,ij,g.n. Zanck oder Hader/ Spor/ Swar. *Insanum, difficile, ferum, asperum, rabiosum, malum, probrosum, improbum, clamosum, nefandum, vesanum, durum, litigiosum.* Jūrgĭōsus,a, um, haderisch/ zänckisch/ Swárliwy. Jūrgātĭo,onis, g.f. Zanckung Swárzenie się. Adjūrgārĕ, beschelten/ Gánić co komu. Objurgare, idem. Item, einem etwas verweisen/ straffen / Strofowáć. Objūrgĭtārĕ, frequent. offt vnd viel beschelten/Często strofowáć/przymawiáć. Objūrgātĭo,onis,g.f. Straffung/ Beschelltung mit Worten/Strofowánie. Objūrgātor, oris, g.m. ein Beschelter / Strofuiący/ Fukliwy. Objūrgātōrĭus,a,um, ut: Epistola objurgatoria, Scheltbrieff/ List strofuiący.

Juridicus, & Jurisdictio, v. Jus.

Jūro,as avi, atum, jūrārĕ, schweren/Przysięgáć. Jūrātus, a, um, Geschworen/das ist/ von dem man den Eyd genomen hat/ Przysiężny/ Sprzysięgły. Jūrāmentum, ti, Jūrāndum, i, & Jūsjūrāndum, Jurisjurandi, & Jusjurandi, g.n. ein Eyd/ Przysięgá. Jūrējūrārĕ, idem est quod Jurare. Abjūro, as, avi, atum, ābjūrārĕ, verschweren/ Odprzysiąc się. Item, pro simpliciter negare, leugnen/Záprzeć się. Abjūrātus,a,um, particip. verschworen / mit eim Eyd geleugnet / Odprzysiężony/Záparty. Abjūrātĭo, onis,g.fœ. Verleugnung/Zápárcie. Abjurasso, pro Abjuro, Antiqui dixêre. Abjūrātor, oris. g. m. ein Schuldläugner / Odprzysięgáiący. Adjurare, fast schweren/beeyden/ Poprzysiąc. Adjuramentum, i, g.n. Beeydung/ Poprzysiężenie. Adjuratus, a,um, verpflicht mit Eyd/Poprzysiężony. Conjurare, zusammen schweren/ Wespoł przysiąc/ Sprzy-

Zprzysiąc się. Etiam pro Conspirare, zusammen schweren etwas böß zu thun / Zmowić się ná co złego. Conjuratio, onis, g. fœ. ein Zusammenschwerung/ Sprzysiężenie się. Conjurati, orum, plu. nu. Zusammengeschworne / Sprzysiężeni. Dējĕrārĕ, thewr vnd hoch schweren/ Przysięgáć bárzo. Dejurare, apud Plaut. Dējūrĭŭm, ij, g. n. ein thewrer Schwur/ Przysięgá. Dējūrŭs, i, g. m. qui sanctè juravit. Ejurare, verschweren/auffgeben/ Odprzysiąc się / Odrzec się. Ejuratio, onis, g. fœ. Verschwerung/Aufffag/Vbergebung mit eim Eyd/Odprzysięgánie. dicitur & Ejerare. Exjurare, pro juramento asserere, mit dem Eyd bestetigen/ Przysięgą co potwierdźić. Injuratus, a, um, der nicht geschworen hat/ Bez przysięgi. Objurare, pro jurejurando obstringere, antiq. est. Perjurare, vel Pējĕrārĕ, Meineydig werden/ Krzywoprzysiąc. Pērjūrĭōsŭs, & Perjurius, a, um, Meineydig/ Krzywoprzysiężcá. Perjurium, ij, g. n. & Perjuratio, onis, g. fœ. Mein-Eyd/ Krzywoprzysięstwo. Pērjūrātĭŭncŭlă, æ, g. fœ. dimin. ein falsch Schwürlein/Krzywoprzysiężká.

Jurulentus, v. jus, Brüh/Polewká/Juchá.

Jūs, jūrĭs, g. neut. das Recht / Práwo/ Sąd. *Arctum, rigidum, sacratum, sanctum, severum, clamosum, litigiosum, integrum.* Jus, Recht / das ist/ alles das die Natur/ für Recht anzeigt/oder ein jede Stadt/ Volck oder Gewonheit auffgenommen hat/ Práwo przyrodzone ábo od ludźi postánowione. Item, ein Orth/da man Gericht vnd Recht hält/ Sądowe mieysce. Jus naturale, natürlich Recht / Práwo przyrodzone. Jus gentium, Allgemein/ oder aller Völcker Recht/ Práwo od wszytkich ludźi uchwalone. Jus Ponticum, das Geistliche Recht/ Práwo duchowne. Jus civile, Bürgerlich Recht / Práwo mieyskie. Jus prætorium, quod & jus honorarium dicitur, ein Mandat od Ordinantz der Richter/ Mándat/ Jus singulare, ein sonderlich Recht/ Osobne práwo/Przywiley. Ius privatum, Eines jeden eigen vnd sonder Recht so er hat/Práwo iednemu tylko służące. Jus proprium, Idem quod Civile. Jus publicum, gemein Recht/Práwo pospolite. Jus moribus constitutum, alt herkommend Recht/ Obyczay. Jus summum, strenn Recht/ so nichts nachläst von dem das zuerkant wird/ Sąd ostry. Jus esto, Es soll für Recht vnd steiff gehalten werden/ To niech bedźie záchowywáno. Dicere jus, Recht sprechen/ Sądźić urzędownie. Jus pro Potestate, Macht vnd Gewalt/ Moc/ Władza. Jusjurandum, v. Juro. Jūrĭsdĭctĭō, onis, g. f. Rechtspruch/ Jurisdykcia. Jūrĭspĕrītŭs, Jūrĭscōnsūltŭs, i, quod etiam dici solet Jureconsultus, g. mas. Rechtsweiser/Rechtsgelehrter/Práktyk. Jūrĭdĭcŭs, i, g. m. ein Vnter-Richter/das ist/ des Richters Statthalter/ Podsędek. Juridicus, a, um, & Jūrĭdĭcĭālĭs, le, rechtlich / Sądowny/ Práwny. Jūrĭspĕrĭtĭă, & Jūrĭsprūdēntĭă, æ, g. fœ. Gesatzverständigkeit/ Práktyctwo/Práwá umieietnosć. Īnjūrĭă, æ, g. f. Vnbilligkeit/ Vnrecht/Krzywdá. *Atrox, intolerabilis.* Injuria, Ablativus qui adverbialiter ponitur pro eo quod est, sine causa & immeritò, vnbillichen/ Niesłusznie/ Bez przyczyny. ut: Nec injuria, nicht vnbillig/ Ynie bez przyczyny. Īnjūrĭŭs, & Īnjūrĭōsŭs, a, um, vngerecht/ vnbillig/ Niesłuszny/ Niespráwiedliwy. Injurium est, i. e. iniquum: & vim Adverbij habet, das ist/vnrecht vnd vnbillig/ Niesłuszna/ niespráwiedliwa rzecz. Īnjūrĭōsē, adv. vnbilliglich/Niesłusznie/Z krzywdą. Īnjūrĭor, aris, atus sum, Īnjūrĭārī, Vnrecht zufügen/Schaden vnd Leydts thun/Krzywdźić kogo.

Jūs, jūrĭs, g. n. Brüh/Polewká/Juchá. Jūscŭlŭm, & Juscum, i, g. n. dimin. Jurulentus. & Jūsŭlēntŭs, a, um, voll Brüh/oder auß der Brüh/Juszásty/ Pod polewkę.

Jussus, vide Jubeo.

Jūstŭs, a, um, Gerecht/ Spráwiedliwy. Īnjūstŭs, a, um, vngerecht/Niespráwiedliwy. Uxore justa nati, von einer ehrlichen Haußfrawen geboren/ Z slubney żony národzeni. Opus justum reddere, ein Tagwerck außrichten/ Robotę słuszną odpráwić. Jūstē, adverb. & Jūstō, Ablativus vice adverbij, billiglich/ Spráwiedliwie. Īnjūstē, adverb. vnbilliglich/Niespráwiedliwie. Jūstă, orum, pl. nu. tant g. n. Seelenampt/Opfferung für die Todten/ Ofiárá zá umárłych. Itē, Tagwerck/schüldige Pflicht/ Powinność/ Robotá dźienna. Jūstĭtĭă, æ, g. fœm. Gerechtigkeit/ Spráwiedliwość. *Salubris, sacra, inviolata, aurea, inculpata, sancta, æqua, divina, cælestis, Severa.* Īnjūstĭtĭă, Vngerechtigkeit/Niespráwiedliwość. Justitium, ij, g. n. Beschluß oder Zuschluß der Gerichten/ Sądow wywołánie. *Ferale, triste.* Justitium remittere, verschlossene Gericht wiederumb auffthun/ Sądy wywołáne przywrócić.

Jūstĭfĭcŭs, a, um, Gerecht/ Spráwiedliwy. Jūstĭfĭcārĕ, pro, justum reddere aut declarare, Rechtfertigen/ Vspráwiedliwić.

Jŭvĕncŭs, ci, g. maſ. ein junger Ochs/ćiołak/ Młodźik. *Tardus, validus, fortis, torvus, laborifer, rudis operum, tener, difficilis, rabidus, docilis, insanus, lactans, profugus, fulmineus, arator, olidus, saginatus, audax, pingvis, ruricola.* Juvencus, & Juvenca, æ, non tantum de bobus & vaccis, verum etiam de hominibus dicuntur. Jŭvĕncŭlŭs, li, g. m. dimin. ein Jüngling/ Młodźieniaszek. Jŭvĕncŭlă, æ, gen. fœm. ein junges Töchterlein/ Córeczká.

Jŭvĕnĭs, is, g. m. ein junger Gesell/ Młodźieniec. *Fervidus, elegans, pubescens, petulcus, procax, imberbis, barbatulus.* Jŭvĕnĭs, hoc juvene, Jung/ Młody. Juvenilis, & Jŭvĕnālĭs, le, idem. Iŭvĕnīlĭtĕr, adverb. wie die Jungen/ Po młodźieńsku. Jŭvĕnālĭă, orum, pl nu. g. n. Ludi qui pro salute juvenum celebrabantur. Jŭvĕnārī, pro Iŭvĕnēſcĕrĕ, verjüngern/ Młodnieć. Jŭvĕntŭs, tūtĭs, g. fœ. Jugend/ Młodźieństwo. *Patiens, florens, audax, cæca, rudis, dulcis, levis, imbellis, docilis, prodiga, gnava, viridis, generosa, calida, furiata, fulgens, ignava, primæva, pubescens, tenera, pulcra, valida, effrena, vaga, rosea, petulans, radians, ignea, procax, frondescens, virens, læta, intonsa, culta, formosa, ingeniosa, mitis, incauta, profuga, fragilis, insana, imberbis, flagrans, lasciva, ardens, alacris, animosa, stolida, rubens, effrenis, nervosa, robusta, stulta, vernans, hilaris, cordata, indetonsa, torosa, delicata, libidinosa, dia.* Item, Iuventus, ein Hauff junger Leuth/ Młodź. Juventa, æ, das blüend Alter der Jugend/ Młodość.

Jŭvō, jŭvī, jūtŭm, jŭvārĕ, helffen/ Pomagáć. Jŭvăt, imperſ. es frewt/ergetzt/ Pomaga/ Podoba mi się. Iŭvārī, paſſivum, geholffen werden/ Pomocy czyiey záżywáć. Jŭvāmĕn, ĭnĭs, & Jŭvāmēntŭm, i, g. n. ein Hülff/ Pomoc. Jūmēntŭm, ī, g. n. allerley arbeitſame Thier / ſo der Menſch braucht zu tragen/ führen/ ziehen/ Bydło roboczne. Item, allerley Hülff/ wes ſich einer behilfft/ Hülffzeug/ Sprzęzay. Adjŭvō, as, adjuvi, adjutum, ādjŭvārĕ, idem quod juvare. Jūtō, & Adjūtō as, are, frequent, Embſich helffen / Często pomagáć. Adjūtāns, antis, particip. fürderlich helffende/ Pomagáiący. Adjūtōr, oris, g. m. ein Helffer/ Pomagácz. Adjūtōrĭŭm, ii, Adjŭmēntum, i, Adjŭvāmĕn, ĭnis, g. n. Adjūtŭs, us, g. maſ. ein Hülff/ Pomoc. Adjūtrīx, īcis, g. f. ein Helfferin/ Pomocnicá. Præjŭvārĕ, vorhin helffen/ Wprzod pomoc.

Jūxtā, Præpoſ. Accuſ. caſ. ſerviens. Bey/ nahbey/ Wedla/ Záraz. Juxtà, adv. gleich/ gerad wie/ Rownie/ Podle. Juxtim, adv. ſignificat Prope, gerad darbey/ anrührend/ Podle/ Blisko.

Īxĭă, æ, herba, Chamæleon.

Jўnx, jўngĭs, gen. fœm. nomen avis.

K

K Litera Latinis in uſu non eſt, niſi in dictionibus Græcis, quibus tanquam Latinis utimur, ut: Kalēndæ, arum, plu. num. tant. Prima dies in quolibet menſe, der erſte Tag eines jeden Monats/ Pierwszy dźień káżdego mieśiącá.

L A

Lābēs, is, g. m. ein Fähl/ Schad/ ein groß eingefallen Loch der Erden / Vpádnienie źiemie/ Rozstąpienie źiemie. It. ein Schandflecken/ Zmázá/ Skázá/ Plámá. *Pestifera, turpis, nigra, impura, sordida, maligna, noxia, pernitiosa.* Lābēcŭlă, æ, dim. ein klein Flecklein oder Tadel/ Zmázá niewielka. Labes conſcientiæ, Verſehrung des Gewiſſens / Obráżenie ſumnienia. Lăbĕfăcĭō, făcĭs, fēcī, factum, lăbĕfăcĕrĕ, verderben/ ſchänden/ Osłábić/ Obruchać. Fidem labefactare, den Glauben ſchwächen/ Náruszyć wiáry. Lăbĕfāctō, as, avi, atum, lăbĕfāctārĕ, frequent. idem, oder zum Fall richten/ Náruszáć/ Osłábić. Lăbĕfāctŭs, & Lăbĕfāctātŭs, a, um, particip. geſchwächt/ Náruszony/ Osłábiony. Lăbĕfāctĭō, onis, g. fœm. Labefactio dentium, das wackeln der Zäne/ Chwianie się zębow.

Labium, ii, ſæpius Labia, orum, pl. n. g. neut. Item, Lăbĭă, æ, & Lăbĭæ, arum, pl. n. g. fœm. die Leffzen/ Wárgi. Lăbĕō, ōnĭs, g. maſ. der groſſe Leffzen oder Maulhat/ Wárgáty. v. Labrum.

Lăbō, as, avi, atum, lăbārĕ, niderfallen/ Vpadáć. Lăbāſcō, is, lăbāſcĕre, fallen wöllen/ beginnen zu fallen/ verzagen/ Chwiać się / Słábieć/ Serce tráćić. Lābŏr, ĕrĭs, lapſus ſum, lābī, hinfallen/ hinſchlipffen/ fehlen/ verderben/ Vpadáć/ Zleciec/ Szwánkowáć/ Niszczeć. Lābēns, ēntĭs, particip. hinfallend / Vpadáiący. Lāpsŭs, ūs, g. m. & Lāpsĭō, onis, g. f. Fall/ Vpadek. Lapſus ſerpentum, Hinſchleichung / Sunánie się wężow. metaph. ein Sünd ſo auß Vnwiſſenheit geſchehen/ Potáiemna ſpráwá. Allābŏr, āllābĕrĭs,

rîs,allapsus sum, allābi, hinzu fallen/ hinzufliessen oder rinnen/ Przypáść/Przyleść / Przybić do brzegu. Collabi, zu hauffen fallen / Pospołu upáść Cōllābēscērĕ, nidersincken/Upadáć. Cōllābĕfăcĕrĕ, & Cōllābĕfāctārĕ, idem quod Labefactare. Cōllāpsŭs,a,um, zu hauffe gefallen/Kto ży upadł. Dilabi, zerfallen/ zerrinnen/ gemächlich hinfallen/ Rozsypáć śię/Rozbiec śię/Rozleść śię. Dilapsus,a, um, hingefallen/ Rozsypány/ Rozlázły. Dīlābĭdŭs, a, um, das leichtlich abfällt/ Rozlázły/Słaby. Elabi, außschlipffen/ außfallen/ hinweg schleichen/ Wymykáć śię/ Uchodźić/ Wyślizgnąć śię/ Wypáść. Elapsus, a, um, ut: Elapsa est spes, ist entfallen / Omylilá nádźieiá. Illabi, hinnein schleichen / einfliessen/ Wpadáć/ Wśiąkáć. Illapsus, us, g. m. das hinnein schleichen/Wpádnienie. Intērlābī, darzwischen fliessen/Wpáść miedzy. Perlabi, durchfliessen/Przebiegáć/Przechodźić. Prælabi, vorhin fallen/Przemijáć. Præterlabi, fürrinnen/fürfliessen/Przemijáć mimo/Przebiegáć. Prolabi, weiter vnd ferner schleichen/ niederfallen/ für sich fallen oder schlipffen/ Upadáć/ Spadáć/ Szwánkowáć. Prolapsus, a,um, nidergefallen/ Ktory upadł. Prōlāpsĭō, onis, g. fœ. das niederfallen/ Upádnienie. Rēlābī, wiederumb fallen/Znowu upáść/ Odpáść. Sublabi, heimlich dahin fallen/ Podpadáć Podbieráć. Sŭptērlābī, vnterschleichen/ Podleść. Translabi, durch oder vberfahren/ Przelatáć/ Przepadáć.

Lābŏr, oris, g. mas. & Labos, Arbeit/ Mühe/ Praca/ Robotá. *Improbus, durus, mæstus, acer, solers, prædurus, æger, statarius, Herculeus, ærumnabilis, sudatus, sedulus, officiosus, pervigil, catenatus, rigidus, vigil, honorifer, incessabilis, noctivagus, gravis, operosus, ærumnosus, artifex, diligens.* Lăbōrō, as, avi, atum, lăbōrārĕ, arbeiten/Robić/Prácowáć metaph. kranck seyn/ Noth haben/ Chorowáć ná co. Cerebro laborare, Hirnweh haben/ Szaleć. Lăbōrātŭs, a,um, gearbeitet/Zrobiony. Lăbōrĭōsŭs, a,um, arbeitsam/ Roboczy. Lăbōrĭōsē, adverb. kümmerlich / mit grosser Arbeit/ Prácowićie/Trudno. Lăbōrĭfĕr, ra, rum, das viel Arbeit leydet/ Prácowity. Adlaborare, vel Allăbōrārĕ, grosse Arbeit thun/Wielką mieć prácą. Collaborare, mit arbeiten/Pospołu robić. Elaborare, mit Fleiß machen/ außarbeiten/ Pilnie co robić/ Wyrobić. Illaboratus, a, um, vngearbeitet/ Bez prace/ Niezrobiony.

Lābrŭm, i, g. n. idem quod Labium, Lefftzen/ Wárgá. *Tenerum, modicum, blandum, decorum, purpureum, roseum, tremulum, tenellum, humidulum, turgens, molle, udum, roscidulum, mordax, amabile, dulce, suaviflıum, blandiloquum, coralium, mellifluum, hians.* Item, ein Wanne/ Bütte/ Wánná. *Balneare.* Item, ein Bort eines Flusses/Brunnens od Meers/Brzeg/Burt. Lābĕllŭm, i, dim. Lābrōsŭs, a,um, das Bort oder Kanten hat/Wárgáty/Brzezysty.

Labrum Venereum, g. f. herba, Kartendistel/ Szczeć ziele.

Lābrŭscă, gen. fœm. & Labruscum, i, g. neut. ein wilde Weinräb/ Máćicá winna dźika. *Sylvestris, sterilis.*

Lăbўrĭnthŭs, i, g. m. ein Irrgang/ ein Gebäw gemacht mit vielen Irrwegen / da nicht bald außzukommen/Mátnia/Miejsce záwikłáne. *Curvus, recurvus, inextricabilis, secretus, monstrosus, cæcus, Dædaleus.*

Lāc, lāctĭs, i, g. n. Milch/Mleko. *Ovillum, dulce, vaccinum, natans, tepidum, niveum, hædinum, tremulum, liquens, amicum, fumans, candens, tenerum, pluvium, lachrymans, durum.* Lactes, pl. nu. das klein Ingeweyd/ Kiszká ćienka. Lāctārĭŭs, a,um, das Milch gibt oder in hat/Mleczny. Itē, Lactarius, i, g. m. Einer der mancherley Speiße von Milch machet/ Mleczysty/ Mleczny. Lāctĕŭs, a, um, von Milch/ Milchig/Mleczny. Lāctĕŏlŭs, a,um, dim. Lacteus orbis, seu Via lactea, S. Jacobsstraaß am Himmel/ Mleczna drogá. Lāctĕō, es, lāctērĕ, saugen / Milch außsaugen/ Ssáć. Lāctēscō, is, lāctēscērĕ, zu Milch werden/ Mlecznieć. Lāctō, as, avi, atum, lāctārĕ, zu saugen geben/ Karmić piersiámi. Lāctātŭs, ūs, g. m. Actus ipse lactandi. Lāctāns, antis, particip. saugend/ Ssacy. Lāctāntĭă, pl. nu. g. n. Milchgebende Ding/ Mleczno. Lāctĭcĭnĭă, Milchspeiß/ Mleczno. Ablāctō, as, avi, atum, ăblāctārĕ, von der Milch entwehnen/ Odsadzáć od piersi. Ablāctātĭō, onis, g. f. entwehnung/ Odsádzenie od piersi. Elactescere, idem quod Lactescere.

Lăcĕr, & Lacerŭs, a, um, zerrissen/ in stücken gebrochen/ Gliedloß/ Oszárpány/ Poszárpány/ Niedolezny. Lăcĕrō, as, avi, atum, lăcĕrārĕ, zerstücklen/ Glidloß machen/ zerreissen/ Drapáć/ Szárpáć/ Rozdzieráć. Diem lacerare, den Tag liderlich vertreiben/ Márnie ztrawić dźień. Lā-

cĕrātĭō,onis, g. fœm. das zerreissen/ Drápánie/ Szárpánie. Lăcĕrātus,a,um,zerrissen/zerhawē/ Ofzárpány/ Poszárpány. Dīlăcĕrārĕ, idem quod simplex. Illăcĕrābĭlĭs,le,das nicht zerrissen kan werden/ Nierozerwány.

Lăcernă, æ, g. f. ein Regenmantel/ Opończa. Vestis quoq; erat militaris. *Purpurea,Tyria,Agenora,Coa,aurata,pinguis,fulgens.* Lăcernātŭs, a, um, mit solchem Mantel gekleidet / Opończą odźiany.

Lacerta,æ,g. fœm. vel Lăcertŭs,i, g.masc. ein Eidechs/ Jászczurka. *Viridis.pictus,æstivus.* Lacertus etiam,genus piscis. Item, der Aderächtige Theil des gantzen Leibs daran die Stärcke ligt/ es sey an Armen/oder Beinen. Wird auch für die Armen gebraucht/ Łoktieć/cz łonek rekı od przegubu áż do dłoni. *Fortes, validi, teneri, teretes, nivei, molles, candentes,cupidi.* Lăcertōsŭs,a,um, Aderächtig/Bárkowáty.

Lăcēssō,is. lacessi,vel ivi,itum,lăcēssĕrĕ, herauß fordern zum Streit/ zum Zorn reitzen/ Drażnić/ Nágabáć Lăcēssītŭs, a, um, partic. zum Zorn bewegt/Nágábány podrażniony. Illăcēssītŭs, a, um, vnbewegt/ vnangereitzet/ Nienágábniony.

Lăchănīzō, as, avi, atum, lăchănīzārĕ, Müd vnd matt seyn/ Słábieć.

Lăchănŭm, i, g. n. Allerley Kraut das zu essen dienlich/ Járzyná. Item, ein gattung schleckerhafftiger Speiß auß Meel vnd Krautern gemacht/ Ogrodna strawa. Lăchănŏpōlă,æ, gen masc. Krautverkauffer/ Járzyny przedátocy. Lăchănapōlĭŭm, ij, g neut. ein Orth da das Kraut verkaufft wird/Mieysce gdźie járzyne przedáią.

Lachryma,vel potius Lăcrўmă,æ, g f. Zäher/ Threen/ Łzá/ Płácz. *Manans, falsa, rorans, cadens, pia, rigans, turpis, tristis Simonidæa, rudis, lugens, sola, amara, funebris, miser, mœsta, madida, fervida, acris, stillans, redundans, fluens, saporifera.* Lăcrўmŭlă,æ, dim. Lacrymæ arborum, Gummi der Bäume/ Sok drzewny. Lăcrўmō, as, avi atum, lăcrўmārĕ, & Lăcrўmŏr, aris, atus sum, lăcrўmārī, weynen / Płákáć Lăcrўmāns, antis, partic. weynend/ Płáczący. Lăcrўmōsŭs, a,um,voll Zäher/trieffend/Płácżliwy. Lacrymōsē, adverb. in gestalt der Zäher/Płáczliwie Lăcrўmābĭlĭs, le, & Lăcrўmābundus, a. um, weynend/ Płáczliwy. Lăcrўmātĭō onis, g. fœ. das weynen/Płácz. Cŏllăchrўmārĕ, beweynen/ Pospołu płákáć. Cŏllăchrўmātĭō, onis, g. f. Beweynung/ Społny płácz. Illachrymare, anfahen zu beweynen/Zápłákáć. Illăchrўmābĭlĭs,le, den man zu weynen nicht bewegen kan/ Nieptákány/ Niepłáczliwy. Illachrymare de rebus etiam insensibilibus à Virgil. dictum est, anfahen zu tröpffen/ Kápáć/ Sączyć się. Sŭpĕrlăchrўmārĕ, trieffen gleich wie die Weinräben wann sie geschnitten/Ciekáć/Sączyć się/Pußczáć się.

Lăcĭnĭă,æ, g. f. das Bort an eim Kleyd/ Kráy száty. vel Laciniæ, arum, pl. nu. tant. Item. die Falten eines Kleydts/ Fałd u száty/Sztuká. Lăcĭnĭātĭm, adverb. Faltenweiß gekrümbt / Sztukámi. Lăcĭnĭōsŭs, a, um, voll Falten/ łomisty/ Rozćiągły.

Lăcĭō, is, lacui, & lexi, lacitum & lectum, lăcĕrĕ, id est, in fraudem inducere, in ein Betrug führen/ Wabić/ Przywodźić. Simplex in Lacio non magis in usu. Allĭcĭō, allĭcis, allexi, allectum allĭcĕrĕ, herzu reytzen/hinzu locken/Przyłudzáć/ Wabić. Allectō, as, avi, atum, allectārĕ, embsig hinzu locken/Często wabić. Allectŏr,oris, g. masc. ein Anreitzer/Hinzulocker/Wabiacy. Allectŭs,a, um, angereitzt/Przywżięty/Namiestnik. Allectĭō, onis, g.f. Anreitzung/ Przyiecie ná mieysce czyie. Allĭcĕfacĭō,is,allĭcĕfecī, allicefactum, allĭcĕfacĕrĕ, & Delicere idem quod Allicere. Unde, Dēlectō,as,avi,atum, dēlectārĕ, erfrewen/erlüstigen/Cieszyć się/Uċieszyć/ Zábawiáć. Dēlectāmĕn, inis, Dēlectāmentŭm,i, g.n. & Dēlectātĭō,onis g.f. Lust/Frewd/Kurtzweil/ Uċiechá/ Rochánie/ Roskosz. Dēlectābĭlĭs, le, lustig/ ergetzlich/ Roskoszny. Elicere, hinauß locken/hinauß zu bringen sich vnterstehen / Wytłaczáć/ Wyciśkáć/Wywabiáć Elicere arcana alicuius, etwas heimlichs von einem erforschen/Bádáć się czyich tájemnic Electo, as, are, frequent. & Elĭcĭtō, as, are, idem ac Elicere. Elīx, ēlĭcĭs, eine Furth oder Graben Wasser zu leyten durch einen Acker/Rurmus. Illicere, & Illectare, frequent. anreitzen/Anlaß geben/ Wabić. Przybieráć. Illectŭs, a, um, angereitzt/ Przywabiony/Przywżięty. Illectus, ūs, g.m. Illĭcĭŭm ij, g.n. & Illex, Illĭcĭs, g. omn. Anlaß/Anreitzung/Wab. Illectāmĕntŭm, i, g.n. & Illĕcĕbră, æ, g.f. Anreitzung / Lockspeise/ Przyłudá/ Pobudká/Wab. potius Illecebræ, arum, plur. num. Perlecebra, idem. Illĕcĕbrōsŭs, a, um, der anreitzt/ anlockt/ Łákomy/

Wa-

Wabny. Illĕcebrōsē, adverb. reitzlich/ Powabnie. Oblectare, frequent. ab Oblicere, erfrewen/ Lust bringen/ Zábáwiáć/ Wćießyć. Oblēctŏr, aris, atus sum, oblectari, idem. Oblectamen, inis, Oblectamentum, i, g.n. & Oblectatio, onis, g.f. Lust/Kurtzweil/ Wćiechá/Krotofilá. Pellicere, mit glatten Worten überreden / Przewabiáć/ Wyludzáć/Náwodzić. Pelliceo, es, licui, pellicere, idem, sed raro legitur. Pēllĭcātŏr, oris, g. m. & Pellāx, acis, g. omn. ein Betrieger mit glatten Worten/Powabny/Wabiacy. Pēllācĭă, æ, g.f. Betrug/Oßukánie. Pēllēx, ĭcis, g.f. ein Kebsweib die einer neben seiner Ehefrawen hat/ Nałożnicá/Cudzołożnicá. Pēllĭcātŭs, ūs, g. masc. Handlung mit einem Kebsweib neben seiner Ehefrawen/Nálożnictwo/Cudzołostwo. Perlicere & Perlectare, Prolicere & Prolectare, idem quod Allicere.

Lăcōnĭcŭm, i, g. neut. ein trucken Schweißbad/ Poćilnicá / Wierzchnicá.

Lāctūcă, æ, g.f. Lattich/Salat/Sáłatá Lāctūcŭlă, diminut. *Frondens, sylvestris, sessilis, viridis, mollis.*

Lăcūnă, æ, g.f. eine Pfütz oder Lachen/eine Gruben so man auff dem Felde macht das Wasser abzuleyten/einen Sumpff/ Dołwody pełny/ Káłużá. *Cava, repens, salsa, vasta, limosa, bibula, fœda, piscosa, uda, cærulea, crassa, iners, devexa, inundans, picea, pigra, tristis.* Lacuna in pavimento, ein Höle oder Grube da sich ein Estrich eingesencket hat/ Loch/Doł/Dziurá. Lăcūnōsŭs, a, um, voll Gruben/vneben/ Dołkowáty. Lăcūnātŭs, a, um, hol wie eine Grube/ Dziuráwy. Lăcūnō, as, avi, atum, lăcūnārē, id est, lacunar facere.

Lăcūnăr, āris, g.n. dimin. à Lacus, die Decke/ Strop. *Uvidum, pictum, aureum, excelsum.*

Lăcŭs, ūs, vel i, g. masc. ein Pfuel / ein stehend Wasser/ein See/ Jezioro/ Sádzawká bez ryb. *Gelidus, limosus, cœnosus, patulus, cavus, sonorus, tranquillus, profundus, limpidus, madidus, piger, flumineus, defluus, voraginosus, uliginosus, tumidus vastus, piscosus, cavernosus, undans, vitreus, cærulus.* Item, Lacus, eine Mostpfanne/ darinn der Most vom Kelter abläufft / Drybus do ktorego moßcz prásy ćiecze. Lacus in ædificijs, eine vertäflete Ober-Bahne/ Strop. unde Lacunar. Lăcūnculŭs, dimin.

Lădă, æ, g. f. Herba. Lădănŭm, i, g. n. Safft von solchem Kraut/Roztlep ziele.

Læ̆dō, is, læsi, læsum, lædĕrē, verletzen/ beschädigen/ Obrażáć/ Znieważáć. Læsŭs, a, um, verletzt/Zniewáżony/ Obráżony. Illæsŭs, a, um, vnverletzt/ Nienáruszony/Nieobráżony. Læsĭō, onis, g. f. Verletzung/ Obrázá. Læsūră, g. f. idem Allīdō, is, allisi, allisum, allīdĕrē, anstossen/ Vderzyć o co. Allīsĭō, onis, g. f. Anstoß/Vderzenie o co. Collidere, an einander stossen/ Vderzyć jedno o drugie Cōllīsŭs, us, g. masc. & Collisio, onis, das zusammen schlagen / Vderzenie sie wzájemne. Est & Figura quæ Collisio dicitur. Elidere, außschlagen/ außstossen/ Wybiiáć/ Wytłaczáć Elidere herbas, außgraben/ Wykopywáć. Elidere ignem è silice, Fewr auß schlagen/ Wykrzesáć. Elisio, onis, g. fœ. eine Außstossung/ Wytłáczánie/ Wybiiánie. Est & Figura, so ein vocal mit dem m in einem Verß außgestossen wird / Kiedy w wierßu jákim jedná vocális druga wysádzi z mieysca. Illidere, anstossen/ einstossen/ Vderzáć. Illidere saxis, an die Stein stossen/Rozbić o skáłe. Illisus, us, g. m. Anstoß/ Vderzenie. Oblidere, verletzen/ Zádáwić.

Læ̆mārgĭă, æ, g. f. lat. Voracitas.

Læ̆nă, æ, g. f. ein Vberrock/Zwierzchnia sukniá vestis angularis vel militaris olim, *Candida, ignea, Janthina, coccinea.*

Læ̆tŭs, a, um, frölich/frewdig Wesoły. Lætum pro fausto & fortunato, glücklich / Szczęśliwe powodzenie. Lætæ segetes, id est, fertiles, hübsche geile Saat/ Rosłe/ buyne Zboże. Læte adverb. frewdiglich/Wesoło. Lætŏr, aris, atus sum, lætārī, sich frewen/frölich seyn / Weselić sie. Lætāns, antis, particip. frölich/Weselacy sie. Lætĭficō, as, avi, atum, lætĭficārē, frölich machen/ Rozweseláć Lætĭficŭs, a, um, das frölich macht/ Rozweselájacy. Lætĭficŏr, aris, atus sum, lætĭficārī, frölich seyn/ Weselić sie. Lætiscere, frölich werden/ Weselić sie. non in usu. Lætĭtĭă, æ, g. f. Frewd/Wesele. *Luxuriosa, mutabilis, dulcis, sonans gestiens, exultans,* Lætĭtūdō, inis, idem, sed obsolet. Lætābĭlĭs, le, Frewdenreich/ Wesoły. Illætābĭlĭs, le. vnlustig/Niewesoły. Lætāmĕn, ĭnĭs, g. n. Mist so man auff die Aecker führt / Gnoy do náprawy roley.

Læ̆vă, æ, g. f. die lincke Hand/ Lewicá. Lævŭs, a, um, ut: Oculus lævus, das lincke Aug/Lewe oko. metaph. sumitur pro inauspicato & infœlici. Lævōrsŭm, adverb. auff die lincke Seyten/ W lewo.

Læ-

Lævis,e,glatt/Gładki.Lævitās,atis,g.f.&Lævŏr,oris, g.m, Glätte/ Gładkość. Lævigŏ,as, avi,atum,lævigārĕ, glatt vnd eben machen/Gładźić/Wymuskáć. Lævŏ,as,are,idem. Lævātŭs, a,um,glatt/Gładzony. quidam sine diphtongo scribunt.

Lăgănum,i,g.n.Fladen/Plätzlein/Kreple.

Lăgēnă,æ,g.f.eine Fläsch/ Fláßá. *Habilis,catenata,fumosa,spoletina,dulcis,sapida.*Lăguncŭlă, æ,diminut.

Lăgeŏs,g.fœ. eine Gattung Weinreben/ so die Hasen sehr lieben / Rodzay winney máćice/ ktory zátace lubią.

Lăgōis, g.f. Genus avis,quæ leporinas habet carnes.*Peregrina.*

Lăgŏphthālmŭs, i, g.m. dem die Augenlieder nicht mögen zusammen gehen/ Powieki podnieśienie/ chorobá

Lăgōpus,pŏdis,g.f.eine Gattung eines Vogels mit haarachtigen Füssen wie ein Haß / Sniezniczki. *Aurita.* Item,herb. Benedictwurtz/ Owieczki ziele/Záięcza stopká.Lăgŏtrŏphium,ij,g.n.ein Orth da man Hasen zeucht/Kniezá záięcza.

Lāicŭs,a,um,ein Ley weltlich/ der keine geistliche Weyhe hat / Láik/ Swiecki / Niepoświecony. (dzikie.

Lălisiŏ, onis, g.f. ein junger Waldesel / Osle

Lallŏ,as,avi,atum,lāllārĕ,lallen gleich die junge Kinder so noch nicht reden können/ Po dziećinsku mowić.

Lāmă,æ,g.f. ein Senckgrube/ da alle Vnflätigkeit zusammen läufft/Kałużá/Doł.

Lambŏ,is,lambi,lambitum, secundum Prisc. Lāmbĕrĕ, lecken wie ein Hund/ Liżáć/ Leptáć. Lambere aliquem, metaph. einen hinderreden/ Obmawiáć kogo. Allambere idem. Prælambere, voran lecken/ Credencowáć.

Lāmentŏr,aris,atus sum, lāmentārī, weheklagen vnd jammern/Nárzekáć.Lāmentātŭs,a, um, particip.beklagt/beweint/Opłákány.Lāmentātiŏ,onis,das Weheklagen Nárzekánie.Lāmentābilis,le,kläglich Żáłosny.Lāmentārius,a,um idem.Lāmentum,i,g.n. Klag/Nárzekánie. *Spirans,mœstum,miserum,turbidum, querulum, triste, miserandum,asperum,durum.*

Lāmiă,æ, g.f. Dæmonum quædam phantasmata, quæ formosarum mulierum specie assumpta pueros & juvenes ad se allectos devorare solent, ein Nachtgespenst/ Zauberweib das die Kinder des Nachts sauget / Nocnicá / Czárnoksiężká ßtuká ktora do śiebie przywabione dźieći diabeł zátráca.

Lāmină,æ,g.f.eine küpfferne/ ährine/ zinnerne oder dergleichen Platten/ Bláchá. *Mollis,tenuis, area,flexilis,bracteata.*Lamna etiam pro Lamina dixit Horat. Lāmellă,dimin.

Lāmium,i,g.n.taube Neßlen/Pokrzywá głuchá mártwa.

Lāmpās,pădis,g.f. eine Ampel / ein brennende Fackel/ Pochodnia/ Kágániec. *Ardens,nocturna,ferrea, ignifera,rosea, pinguis,corusca,fumans, ignea, fumifera, rutilans, clara, candens, calens, splendens, tremula, flammigera,fulgida.* In Accus. Lampada facit,unde Lampada,æ,g.f.

Lāmpetră,æ,g.f.Piscis,aliàs Murena,Lampreten/Lámpretá.

Lāmpyris,pyridis,g.fœm. ein Wurm der des Nachts scheinet / złotnik robaczek.

Lānă,g.f. Woll/ Wełná. *Mollis,succida, rudis, medicata fuco, bibula,sordida,fecunda,tenuis,discolor,textilis.* Lānārius,ij, g.masc. ein Wullenweber/ Wełniarz / Sukiennik. Lanarius,a, um, von Wolle/Wełnisty Lanaris,re,& Lānātus,a,um, das Wolle tragt / Wełnisty/ Mchem obrosły. Lāneus,a,um,wüllen/Wełniány. Lānicium,& Lānificium,ij,g.n. Wüllwerck/ es sey mit spinnen oder weben/ Item,Seydenwerck / Wełna robienie / Sukienníctwo/ przędzenie. Lānificus,i, g.m.ein Wüllenspinner/ Wełniarz/Sukiennik. Lanifer, vel Lāniger, ra, rum, das wüllen tragt/ Wełnisty. Lānōsus, a,um, das viel Wolle hat/ Wełnisty.Lānūgŏ,inis,g.f. Gauchhaar/ Gauchfedern an jungen Vögeln/ Mech pierwßy/ práßy *Mollis,tenuis,candida,ridens,gracilis,fruticans, tenera,nova.*Item,der Milchbarth/ Mech na brodźie/ gdy kto porasta. Item, die Woll an den Früchten/ Kośmáćiny ná owocách. Lānūginōsus,a,um, haarachtig/ Mchem obrosły.

Lānāriă,æ,g.f.herba,Modelhaar/ Mydelnik ziele.

Lānceă,æ,g.f. ein Lantze/ langer Spieß/ Włocznia/ Oßczep/ Dárdá. *Torta, venatoria, trux, improba,acris,longa,crudelis.* Item, das Eysen am Schweinspieß oder Pfeil / Ostrze wßelákiego oßczepu álbo strzały.Lānceŏlă,æ,dimin. Lānceātus,a,um, mit einer Lantzen gewaffnet/ Hálábártnik. Item, mit einer Lantzen durchstochen/ Wło

Włocznia zábity. Lāncĕārĭŭs, a, um, ein Spieß-träger/ Hálábártnik/ Spiśnik. Lāncĭnō, as, avi, atum, lāncĭnārĕ, stechen/ Szárpáć/ Przekłoć.

Lānguŏr, ōrĭs, g. masc. Mattigkeit/ Trägheit/ Słábość/ Gnuśność. *Piger, frigidulus, letifer, noxius, amarus, iniquus, gravis, somnifer, acerbus, frigidus, fractus, tristis.* Item, Müdigkeit/ Nieochota/ Sprácowánie się. Lānguĕō, es, langui, lānguērĕ, schwach vnd müde seyn / Sprácowánym być Item, nachlassen/ kleinmütig seyn/ Osłábieć. Item, müssig/ faul vnd träg seyn/ Gnuśnym być. Lānguēscō, is, lānguēscĕrĕ, schwach vnd faul werden/ Gnuśnieć/ Słábieć. Lānguĭdŭs, a, um, schwach/ Krafftloß/ weich/ Słáby/ Mdły/ Gnuśny. Languidulus, a, um, dimin. Lānguĭdē, adv. gemachsamlich / schläfferig/ träglich/ Nieochotnie/ Leniwo/ Słábo. Elānguĕō, es, elangui, ēlānguērĕ, & Elānguēscō, is, ēlānguēscĕrĕ. Item, Rĕlānguērĕ, & Rĕlānguēscĕrĕ, eandem ferè habent significationem, erweichen/ verwelcken/ Osłábieć/ Zlenieć. Oblanguere, ersterben/ erligen/ Osłábieć.

Lāngūrĭŭm, ij, g. n. Augstein/ Bursztyn.

Lănĭō, as, avi, atum, lănĭārĕ, zerhawen/ zerstücklen/ Szárpáć/ Rozdzieráć. Lănĭŭs, ij, vel Lănĭō, ōnĭs, g. masc. Metzger/ Fleischhacker/ Rzeźnik Lănĭēnă, æ, g. f. & Lănĭārĭŭm, ij, g. n. Kuttelhoff/ Rzeźniczy wárßtát/ Kutlof. Lănōnĭŭs a, um, das dem Fleischhacker zugehört/ Rzeźniczy. Lănĭātŭs, ūs, g. m. Zerhawung/ Szárpánie/ Rozßárpánie Laniatus, a, um, das zerhawen ist/ Rozßárpány/ Porąbány. Lănĭstă, æ, g. m. ein Fechtmeister/ Szermierski mistrz

Lānx, lāncĭs, g. f. eine Platte/ oder breite Schüssel/ Miská płáska Item, eine Waagschüssel/ Szálá. *Panda, libris, æqua. fictilis, repanda, magna.* Bĭlānx, bĭlāncĭs, eine Schüsselwaage/ Szale.

Lăpăthŏs, g. f. vel Lapathum, i, g. n. herba, lat. Rumex, Sawrampffer/ Szczaw Kobyli. *Lubricum.*

Lăpĭs, pĭdĭs, g. m. ein Stein/ Kámień. *Asper, durus, rigidus, muscosus.* Lapis angularis, ein Eckstein/ Kámień węgłowy. Lapis bibulus, ein Tuchstein/ Kámień dziárstwisty. Lapis incusus, gehawen wie ein Mühlstein / Kámień kowány/ ćiosány. Lapis molaris, ein Mühlstein/ Kámień młyński Lăpillŭs, li, diminut. Item, Lapilli, Edelgestein/ Kámień drogi. *Virides, teretes, picti, Indici, perlucentes, sapphiriati, hydaspæi, colorati, nivei, nitidi, nitentes, candiduli, pretiosi, lucentes.* Lăpĭdĕŭs, a, um, steinern/ Kámienny. Lăpĭdōsŭs, a, um, steinächtig/ Kámienisty. Lăpĭdārĭŭs, a, um, ut: Lamiæ lapidariæ, Steingruben/ Kámienne gory. Lapidarius, ij, & Lăpĭcīdă, æ, g. m. Steinhawer/ Steinbrecher/ Kámiennik. Lăpĭdĭcīdă, idem. Lăpĭcīdīnă, æ, g. f. eine Steingrub/ Steinbruch/ Kámienne gory. Lăpĭdō, as, avi, atum, lăpĭdārĕ, steinigen/ Kámionowáć. Lăpĭdātĭō, onis, g. f. Steinigung/ das ist/ wenn man mit Steinen wirfft/ Kámionowánie. Lăpĭdātŏr, oris, g. m. einer der mit Steinen wirfft/ Kámionownik. Lăpĭdātŭs, a, um, gesteiniget/ Vkámionowány. Lăpĭdēscō, is, lăpĭdēscĕrĕ, Steinhart werden/ Kámieć/ Twárdnieć. Dīlăpĭdō, as, avi, atum, dīlăpĭdārĕ, mit Steinen besetzen/ pflastern/ Brukowáć/ Rozwálić kámienie. Item, vnnützlich verthun/ verzehren/ Rozpraßáć/ Przemárnowáć Elapidare, von Steinen säubern/ die Stein hinweg raumen/ Wybieráć kámień.

Lāppă, æ, g. f. herba, Kletten/ Łopian. *Tenax, rigida* Lāppācĕŭs, a, um, das von Kletten ist/ Łopiánowy.

Lāppāgō, gĭnĭs, g. f. herba similis Anagallidi, Gouchheyl/ Ostrzycá ziele. (na.

Lāpsānă, æ, g. f. wilder Kohl/ Brzoskiew pol-

Lapsio, lapsus, v. Labor, eris.

Lăquĕār, ārĭs, lăquĕārĕ, is, & Lăquĕārĭŭm, ij, g. n. idem quod Lacunar, eine gebogene oder gewölbte Bühn oder Decke/ Strop. *Celsum, coruscum, aureum, pictum, auratum, altum, amplum.* Lăquĕātŭs, a, um, gewölbt/ Bogenweiß gemacht/ Sklepisty.

Lăquĕŭs, ĕī, g. m. ein Strick oder Band/ Powroz/ Związek. *Tenax, artus, noxius, fallax, durus, tetricus, trux, infamis, dolosus, validus.* It. Laqueus, ein Fallstrick / Sidło/ Łápácżká. Lăquĕātŭs, a, um, verstrickt/ Vsidlony. Ablăquĕō, as, avi, atum, āblăquĕārĕ, die Reben oder Bäwm vmbgraben/ Okopywáć. Ablăquĕātĭō, onis, g. f. das vmbgraben der Bäwme/ Okopywánie. Illaqueare, verstricken/ Vsidlić/ Związáć.

Lār, lărĭs, g. m. sumitur pro ipsa domo & foco, & in plur. Lărēs, id est, Dij domestici. *Diales, inferni.* Lărārĭŭm, ij, g. n. pro sacrario domestico, in quo Lares suos colebant antiqui.

Lārdŭm, & Lărĭdŭm, i, g. n. Speck/ Słonina. *Pingue, grave, rubens, opimum.*

Largĭōr,īrīs, largitus sum, lārgīrī, frey geben/ reichlich außschencken/Dawáć/Rozdawáć. Lārgītŏr,oris,g.masc. der freygebig ist/Dawcá. Lārgītĭō,onis,g.f. das reichlich außschencken/ Dároe wánie/Podarek. Lārgĭtās,atis,g.fœ. Reichlichkeit/ Vberflüssigkeit/ Szczodrobliwość/ Obfitość. Lārgŭs,a,um, reichlich/weit/ Szczodrobliwy/Obfity. Lārgē,& Lārgĭtĕr,adver. reichlich/ völliglich/ Hoynie/Szczodrobliwie. Largitus, pro Largiter,obsol. Lārgĭlŏquŭs,a,um, der viel schwätzt/Wielomowny/ Obiecownik. Lārgĭflŭŭs,a, um, das überflüssig fleust/ Obficie płynący.

Lārĭx,ĭcĭs, g.f. ein Lerchenbawm/Modrzew. *Longæva, robusta.*

Lārvă,æ,g.f. ein falsch gemacht Antlitz/ Máßkárá/Obłudá/Item, Nachtsgespenst/Nocnicá. *Terribilis, Acheruntigena, errans, procax, immanis, vana, umbratilis, ossea, Phlegetontis.* Lārvātŭs,a, um, mit einem falschen Antlitz angethan, W máßkáre ubrány. Lārvālĕ,is,g.n. ein vngestalt Angesicht/Obłudá/Máßkárá.

Lārŭs,i,g.m. ein Taucher/ oder Tauchendlein/ Rybitw ptak/Nurek.

Lăsānŭm,i,g.n. ein Geschirr da einer sein Nothdurfft jnnen thut / Stolcowe naczynie.

Lāscīvŭs,a, um, geyl/ vnzüchtig/ muthwillig/ Jurny/Wßeteczny/ Rospustny. Lāscīvĭă,æ, g.f. Geylheit/ Vppigkeit / Jurność/ Rospustá. *Læta, mollis, hilaris, prophana.* Lāscīvĭō,is,ivi,itum lāscīvīrĕ , geyl oder gottloß seyn / Beśtwić śię. Lascivire etiam arbores dicuntur, wenn sie geyl wachsen vnd viel Schöß bekommen / Rozrastáć śię/ Rostrzewiáć.

Lāsĕr,ĕrĭs,g.n. Est succus laserpitij, Teuffelsdreck/Czártowe łáyno. Lāsērpĭtĭŭm,ij,g.n. ein Kraut wächst in Syria, Cyrenáyskie źiele. Lāsērpĭtĭātŭs,a,um, ut: Acetum laserpitiatum, Essig mit Laser vermischt / Ocet z tym źielem pomießány.

Lāssŭs,a,um, müd / erlegen/ Sprácowány. Lāssĭtūdō,ĭnĭs,g.f. Mattigkeit/ Sprácowánie. Lāssēscō,is, lāssēscērĕ , müd werden / Mordowáć śię/Ostábieć. Elassescere, idem. Lāssō,as, avi,atum,lāssārĕ, müd machen/Wyśiláć śię. Delassare,idem. Lāssātŭs,a,um, müd gemacht/ übermühet/ Sprácowány. Prælassare , vorhin müd machen/Wprzod zmordowáć.

Latebra, vide Lateo.

Lătĕō,es, lătŭī,lătērĕ, verborgen ligen/ vnbekandt seyn/Kryć śię, Dyßeć. Lātēscō,is,lātēscērĕ,idem. Lătĭtō, as, avi, atum,lătĭtārĕ, sich verbergen vnd nicht sehen lassen / Kryć śię czesto. frequent. Lătĭtātĭō,onis,g.fœm. das verbergen/ Krycie śię. Lātēntĕr,adverb. heimlich/verborgenlich/Potáiemnie. Lătĭbŭlō,as,are, & Lătĭbŭlŏr,aris,ari, vnterschleiffen/ Kryć śię. Lătĭbŭlŭm,i,g.n. Lătebră,æ,& Lătebræ,arum,plu.nu. ein heimlich verborgen Läger/Vnterschleiff/Skrytość/Łożysko. *Effossa, demissa, cæca, saxosa, obscœna, turpis, vilis, occulta, labyrinthæa, olens, nigra, atra, cava, curva, irremeabilis.* Lătebrĭcŏlă,æ,g.m. der in einer Hölen wohnet/Pokatnik. Lătebrōsŭs, a,um, voller Hölen vnd Schluffen/ Skryty/ Łochowáty. Lătebrōsē, adverb. heimlich/ verborgenlich/Pokatnie. Delătebrō,as,are, sich verbergen/ vnterschleyffen/Skryć śię. Sūblătērĕ, vnten verborgen ligen/ Vkrywáć śię.

Lătĕr,tĕrĭs, g.m. Laterem, latere, Genitivus & Dativus singulares rarò leguntur, & Lateres in plurali integrum invenitur, pro terra cocta, ein gebackener Ziegelstein/Cegłá. *Coctilis.* Lātercŭlŭs,i, diminut. Lătĕrĭtĭŭs, a,um, von Ziegelstein gemacht/Ceglány. Lătĕrārĭă,æ,g.f. Ziegelhütten/oder Ziegelofen/Cegielnia. Lătĕrārĭŭs,a, um,idem quod Lateritius. Laterarius,ij,g.masc. ein Ziegelbecker/ Strycharz.

Lateralis, vide Latus.

Lătērnă,æ,g.f. ein Leuchte/Latern/ Látérniá. *Dux, ardescens.* Lătērnārĭŭs , ein Laternmacher/ Ktory látérnie robi.

Lătex,lătĭcĭs,g.m. allerley fliessige Ding/als: Wasser/ Wein/Oel/rc. Ciekaca rzecz/jáko/wodá/wino/etc. *Fontanus, vitreus, cærulens, rorans, spumans , humens , liquens , flumineus , amœnus, gelidus.*

Lăthrȳs, ĭdĭs, g.f. Springwurtz/ Skoczek robak. quæ Cataputia major dicitur.

Latio, & Lator, vide Fero. Latibulum & Latito, vide Lateo.

Lătĭŭm, ij, g. n. regio Italiæ, der Latiner Land/ Włoska źiemiá. *Hesperium, antiquum, pulchrum, forte, agreste.* Lătĭŭs, a,um , & Lătĭālĭs, le , das auß dem Land ist/ Włoski/ Łáćiński. Lătīnŭs,a, um,& Lătīnĭēnsĭs,e,idem, Lateinisch/ Łáćiński. Lătīnē,adverb. Lateinisch/ Po Łáćinie. Lătīnĭtās,atis,g.f. Lateinische Sprach/ Łáćiński język.

Lato

Lato & Latesco, vide Latus.

Lātŏmĭæ, arum, g. fœ. pl. nu. Steinbrüch oder Gruben Kámienne góry. Lātŏmŭs, i, g. m. ein Steinmetz oder Steinbrecher/ Kámienník. aliàs Lapicida.

Lătrīă, æ, g. fœ. latinè cultus, servitus religionis, unde Idololatria, vide supra Idolum.

Lātrīnă, æ, g. f. ein heimlich Gemach/ Profey/ ein Ehegraben oder Schüttgraben / dadurch man das Wust auß dem Hauß leytet/ łáźnia domowa/ Prywet. *Cœnosa, olida, spurca.*

Lātrŏ, as, avi, atum, lātrārĕ, Bellen / besstzen Szczekáć. propriè canum est. Lātrātŏr, oris, g. m. ein Beller/ Besstzer/ Szczekácz. Lātrātŭs, a, a, um, particip. angebellet/ Szczekány. Latratus, us, g. m. das bellen/ besstzen/ Szczekánie. *Canorus, clarus, sævus, vagus, vigil, fervidus, dissonus, horrificus, multisonus, caninus, raucus, dirus.* Allātrārĕ, anbellen/ Szczekáć ná kogo. Conlatrare, zusammen bellen / Pospołu szczekáć. Oblatrare, widerbellen/ Szczekáć ná kogo / Obmawiáć. Oblatrator, oris, g. m. Widerbeller/ Szczekátacy. Oblatratrix, icis, g. f. Widerbesstzerin/ świegotká/ Obmowliwa.

Lātrŏ, onis, gen. com. ein Mörder oder Straßenräuber/ Rozboynik. *Infestus, furiosus, solicitus, lucripeta, scelerosus, astutus, sævus, sangvinolentus, insidiator, cruentus, grassans, funestus, nefarius, sceleratus.* Lātrŭncŭlŭs, dim. Lātrōcĭnŏr, aris, atus sum, lātrōcĭnārī, Mörderey treiben/ ein Straßenräuber seyn/ Rozbiiáć. Lātrōcĭnātĭŏ, onis, g. f. & Lātrōcĭnĭŭm, i, g. neut. Mörderey/ Straßenräuberey/ Rozboy. *Nefarium, funestum, nocturnum.* Lātrŭncŭlātŏr, oris, g. m. ein Blutrichter/ und ersucher der Mörder/ Rozboynicży śpiegierz.

Lātrŭncŭlŭs, i, gen. masc. ein Schaachstein/ Szách. Ludus latrunculorum, Schaachspiel/ Száchow grá.

Latumiæ, idem quod Latomiæ. Latus, particip. vide Fero.

Lātŭs, a, um, weit/ breit / Szeroki. Lātē, adverb. breit/ Szeroko. Lātĭtūdŏ, dĭnĭs, g. fœ. Breitte/ Szerokość. Lātēscŏ, is, lātēscĕrĕ, breit werden/ Szerzyć śie. Latifolium, ij, g. n. & Lātĭfŏlĭă, æ, g. f. breitblätterich/ Szerokiego liśćia. Lātĭfŭndĭŭm, ij, g. n. ein weit breit Gutt/ Włość. Lātĭclāvĭŭs, a, um, ut: Tunica laticlavia, ein Rathsrock / Szátá senátorská. Laticlavius, ij, g. m. ein Rathsherr der solchen Rock trägt/ Senátor w tákiey száćie. vide Clavus. Lato, as, are, non usurpatur, sed Composita. Dīlātŏ, as, avi, atum, dīlātārĕ, außbreiten/ Rozszerzáć. Dīlātātĭŏ, ōnĭs, g. fœ. Außbreitung/ Rozszerzenie/ Dīlātātŭs, a, um, außgebreitet/ Rozszerzony. Prolatare, verlängern/ verziehen/ Odkłádáć/ Rozszerzáć. Prolatatio, onis, g. fœ. Verlängerung/ Odwłoká. Prolatatus, a, um, verlängert/ Odwleczony.

Lātŭs, tĕrĭs, g. neut. die Seyt/ Bok. *Tenerum.* Lătŭscŭlŭm, i, dimin. Milites laterani, qui latus Principis stipant. Lătĕrālĭs, le, ut: Dolor lateralis, Seytenwehe/ Bol boczny.

Lavacrum, v. Lavo. Laudo, v. Laus. Lautus, & Lotus, v. Lavo. Lautrina, idem quod Latrina.

Lăvĕr, vĕrĭs, g. neut. & aliquando fœm. Herba, Wasserrepff/ Potocznik/ źiele.

Lăvŏ, as, lāvī, lautum, lotum, & antiqvitus lavatum, lăvārĕ, waschen/ Myć/ Vmywáć. Lavo, is, Antiqui dixerunt. Lăvātĭŏ, onis, g. fœ. das wäschen/ Myćie/ Kąpánie. Lăvācrŭm, i, g. n. ein Bad/ Kąpiel. *Molle, nitidum, calidum.* Lautus, & Lōtŭs, a, um, partc. gewaschen/ gebadet/ Vmyty. Skąpány. Lautus etiam significat, schlecker hafft/ Rozkoszniczy. ut; Homo lautus, sauber/ wolgerüst/ höfflich/ prächtlich/ köstlich/ wolgelebter oder wolgehaltener Mensch/ Hoyny/ Dostátni/ Rospustny/ żártak. Laūtē, adv. zierlich/ höfflich/ Hoynie/ Chędogo. Laūtĭtĭă, æ, g. f. Pracht vnd Herrligkeit/ Dostátek/ Ochędostwo/ Rozgárdyiás. Lautia, rum, & g. n. & Lautiæ, arum, g. f. pl. nu. Schenckgaben/ so die Römer frembden Bottschafften schickten / Vpominki ktore Rzymiánie cudzoźiemskim Posłom dawáli. Lōtūră, æ, g. fœ. das Wäschen/ Płokánie/ Pránie. Lōtōrĭŭs, a, um, das zum waschen gehört / Do prániá nalezacy. Lōtrīx, īcis, g. f. ein Wäscherinn/ Práczká. Elāvŏ, as, avi, atum, ēlāvārĕ, & antiquè in tertia conjugat. elavis, elavi, elotum, ēlāvĕre, außwaschen/ außschwencken/ Wymyć/ Wypłokáć. Illotus, & īllūtŭs, a, um, vngewaschen/ Niemmyty. Illūtĭbĭlĭs, le, das man nicht waschen kan/ Nieodmyty.

Laūtŭs, i, g. f. secundæ & quartæ declinationis, ein Lorbeerbaum/ Bobkowe drzewo. *Parnassia, fragilis, viridis, viridans, sacra, tenera, innuba, nitida, triumphalis, latifolia, sylvestris, pacifera, crista-*

stata, virguncula, optima, Indica, odorata, fastidita, ramalis, crepitans, opaca, virens, virginea, longæva, patula, innupta, mysta, triumphans, virescens, redolens, procera. Laūrĕă, æ, g.f. ein Lorbeerblat/ Liśćie bobkowe. Laūrĕūs, & Laūrīnŭs, a, um, von Lorbeer/ Bobkowy. Laūrētūm, i, g. n. ein Orth mit Lorbeerbäumen gepflantzt/ Bobkowy ogrodek. Laūrĕă æ, g.f. ein Lorbeerkrantz/ Wieniec/ ábo korona z bobkowego liśćia. Laūrĕŏlă, æ, dim. Laūrĕātŭs, a, um, mit Lorbeerblättern gekrönt/ Bobkowem liśćiem ozdobiony. Laurifer, & Laūrĭgĕr, ra, rum, das Lorberbäum trägt/ Bobkowe drzewo rodzacy/ noszacy.

Laūs, laūdĭs, Lob/ Preyß/ Chwałá. *Magnifica, celebris, insignis, eximia, superba, egregia, fastuosa, hymnisona, vivax.* Laūdō, as, avi, atum, laūdārĕ, loben/ preysen/ Chwalić. Laūdātŭs, a, um, partic. gelobt/ Pochwalony. Laūdātŏr, oris, g. m. ein Lober/ der guts von eim spricht/ Wysławiácz/ Pochwaláczs. Laūdātrīx, īcĭs, g. fœm. ein Loberin/ Wysławiáczká. Laūdātiō, onis, g. fœ. das Loben/ Chwalenie. Laūdābĭlĭs, le, löblich/ Chwalebny. Laūdābĭlĭtĕr, adverb. löblichen/ Chwalebnie. Laūdātīvŭs, a, um, eim zu Lob gemacht/ Chwalacy. Allaudare, fast loben/ Pochwaláć. Dilaudare, idem. Elaudare, Vorauß nennen/ Wysławiáć/ Wychwaláć. Collaudare, mit loben/ Pospołu chwalić. Illaūdātŭs, a, um, ungeloeet/ Niesławny. Illaūdābĭlĭs, le, unlöblich/ Niegrzeczny/ Niechwalebny. sed inusitatum.

Lautia & Lautitia, vide Lavo.

Lautrices, duorum fratrum uxores.

Lautomiæ, idem quod Latomiæ.

Lax, fraus est, inquit Festus. unde Lacire, utrumque obsolet.

Laxe, & Laxo, vide Laxus.

Lāxŭs, a, um, weit außgedähnt/ geraum/ Szeroki/ Przestworny/ Wolny. Habenas dare laxas, den Zaum lassen schiessen/ Wodze popuśćić/ Wolno koniá ouzdáć. Lāxē, adv. weit/ Szeroko. Lāxō, as, avi, atum, lāxārĕ, weit oder geraum machen/ Item, auffthun/ Popuszczáć/ Uwolniáć/ Rozprzestrzeniáć. ut: A vinculis laxare, auß den Banden erlassen/ Z więzow kogo uwolnić. Lāxātŭs, a, um, weit gemacht/ Rozprzestrzeniony/ szeroki. Lāxĭtās, atis, g.f. Weite/ Szerokość/ Przestwor. Lāxāmēntŭm, i, g. neut. Zulassung/ Ruh von der Arbeit/ Odpoczynienie/ Ulżenie. Rĕlāxārĕ, nachlassen/ erweiteren/ Odpocząć/ Ulżyć/ Rozszerzyć. idem quod laxare. Rĕlāxŭs, a, um, auffgedähnt/ weit gemacht/ Rozwiazány/ Popuszczony. Rĕlāxātiō, onis, g.f. Nachlassung/ Verhengung/ Popuszczánie/ Ulżenie.

Lĕă, & Lĕænă, æ, g. f. ein Löwin/ Lwicá. *Getula, torva, Libyca, hircana. fulva, sæva, audax, dura, immansveta, dira, ferox, Africa, Marmarica, cavernicuba, trux.*

Lĕbēs, lĕbētĭs, g. masc. ein Kessel oder grosser öhriner Haafen/ Kociel/ Panew. *Curvus, cavus, unctus.*

Lĕctŭs, i, g. masc. ein Beth/ łożko. *Constratus, perlucidus, teres, mollis, gemmans, fulgens, jugalis, tepidus, delicatus, pulcer, tremulus, stratus, cubicularis.* Lĕctŭlŭs & Lĕctĭcŭlŭs, i, dimin. Teneri lecto, zu Beth ligen/ leżeć ná łożku. Lĕctīcă, æ, g.f. ein Sänffte/ Lektyká/ Káretá. *Fulgens, eburna.* Lĕctīcŭla, dimin. Lĕctīcārĭŭs, ij, g. m. Sänfftenträger/ Lokay/ Lektykę noszacy. Anăclīntērĭŭm, ij, g. n. ein Faulbeth/ Loderbeth/ łożko dzienne. Lĕctĭsternĭātŏr, oris, g. m. ein Better/ der das Beth macht/ łożniczy. Lĕctĭsternĭŭm, ij, g. n. cum sacrorum gratia lecti in templis sternebantur ad discumbendum, sive pernoctandum.

Lĕcȳthŭs, i, g. m. ein Oelkrug/ Bánieczká/ Słoiek málárski.

Lectus, a, um, & Legio, v. Lego, is.

Lēgō, as, avi, lēgārĕ, Bottschafft schicken/ Poselstwo wypráwowáć. Item, Alicui legare, Einen zum Erben machen/ vermachen/ Odkazáć/ Zápisáć ná testámenćie. Lēgātŭs, i, g. masc. ein Abgesandter/ Poseł. Item, ein Statthalter/ Námiestnik. Lēgātiō, onis, g. fœ. eine Bottschafft/ Poselstwo. Lēgātīvŭm, i, g. n. der Bottschafft/ Zehrgelt/ Poselstá wypráwá/ Nádrożne. Lēgātŭm, i, g. n. ein Erbgemächt/ Odkazánego co. Lēgātārĭŭs, a, um, zum Erben gemacht/ Der/ dem ein Erbgemächt gemacht ist/ Odkazánego co mátacy/ Testámentu dochodzacy. Lēgātŏr, oris, g. mas. ein Erbmächer/ der einem ein Erbgemächt machet/ Testámentarz. Ablēgō, as, avi, atum, ablēgārĕ, mit einem Befehlch hinweg schicken/ Oddaláć/ Odsyłáć/ Odpráwiáć. Ablēgātiō, onis, g.f. das hinweg schicken/ Odesłánie/ Wysłánie. Ablēgātŭs, a, um, hinweg geschickt/ Odesłány/ Wysłány. Allegare, ein Botten zu eim schicken/ Posyłáć. Item, anziehen/ fürwenden/ Zeugnußweiß anziehen/ nennen/ oder namsen/

Przy-

Przywodzić co ná świádectwo. Allegatio, onis, g.f. Werbung so geschicht an einen durch andere Leuth/ Przywodzenie/ Násytánie. Collegare non dicitur; sed Cōllēgă,æ, g.m. Amptsgenoß/ die eines Ampts seynd/ Społurzędowy. Cōllēgĭum,ij,g.n. ein Versamblung der Ampsgenossen/ Zgromádzenie/ Spolność urzędu. Delegare, eim ein Sach außzurichten befehlen/ Porucząć/ Spuszczáć urząd. Item, hinschicken/ in Bottschafftsweiß schicken/ Poselstwo wypráwowáć. Delegatio,onis, g.f. Befelch/ gegebener Gewalt/ Zlecenie/ Wlanie práwá. Prælegare, einem im Testament fürauß verordnen/ Odkázowáć wprzod. Prælegatum,i, g.n das eim fürauß verordnet ist/ Odkázánego co wprzod. Rĕlēgārĕ, weit hinweg schicken/ Oddalić/ Odesłáć. Item, ins Elend verschicken/ Wygnáć. Rĕlēgātĭō,onis,g.f. ein Verschickung/ Wygnánie. Sublegare, id est, Substituere. Subdelegare, an eines andern stat setzen/ Namiestniká obieráć.

Lĕgō, is, lēgī, lectum, lĕgĕrĕ, lesen/ samblen/ Czytáć/ Zgromadzáć Item, erwehlen/ außerlesen/ Wybieráć/ Zbieráć. Lēctŭs,a,um, erwehlt/ Wybrány. Lectus,ūs,g-m. pro Delectu, Musterung/ das außerlesen der Kriegsleuth/ Obieránie/ Popis. Lēctē, lēctĭŭs, lēctĭssĭmē, adverb. außerlesen gut/ Wybornie. Lēctĭō,onis, g.f. das lesen/ Czytánie. Item, Erwehlung/ Wybieránie. Lēctŏr, oris, g. masc. ein Leser/ Czytelnik. *Studiosus, vigilans, doctus, ingenuus, candidus.* Lēctĭtō,as,are, freq. offt lesen/ Często czytáć. Lēctūrĭō, is, lēctūrīrē, Begierde haben zu lesen/ Chćieć czytáć. Lēgŭlŭs, li, g.m. ein Traubenleser/ oder Sambler allerhand Früchten/ Obrywácz/ Bieracz. Lĕgūmĕn, gūmĭnĭs. & Lĕgūmēntŭm,i, Item, Lĕgārĭŭm, ij g. n. allerley Gewächs so man mit außrupffen einsamblet/ als: Bonen/ Erbs/ rc. Járzyná wszelká/ táko bob/ groch/ rc. *Pingue, terrestre.* Lĕgĭbĭlĭs,le, ließlich/ das man lesen kan/ Czytelny. Lĕgĭō,onis, g.fœ. ein hauffen Kriegsleuth/ oder ein Kriegsheer von 12500. Personen; oder wie Veget. sagt/ 6000. weniger od mehr/ Połek w ktorym żołnierzow jest około 12500. ábo/ ják o. Veget. mowi/ 6000. *Martia.* Lĕgĭuncŭlă, æ, dimin. Lĕgĭōnārĭŭs,a,um, zu solchem Kriegsheer gehörend/ Połkowy. Lĕgĭōnātĭm, adverb, id est, per legiones, Allĕgō,is, āllēgī, āllēctŭm, āllĕgĕrĕ, zuerwehlen/ Wybieráć/ Przybieráć. Allectŭs, a, um, partic. zuerwehlt/ Przybrány. Allectus in Senatum, Er ist in Rath genommen/ Przybrány do Senátu. Cōllĭgĕrĕ, samblen/ zusammen lesen/ Zbieráć do kupy/ Zgromádzáć. Colligere milites vel exercitum, Kriegsvolck samblen/ Zbieráć lud. Item, Colligere, schliessen/ muthmassen/ Dorozumiewáć się/ Dowodzić/ Zámykáć. Cōllēctŭs,a,um, particip. zusammen gesamblet/ Zgromádzony. Cōllēctĭō, onis, g. fœ. ein Zusammensamblung/ Zgromádzenie. Collectiones, pl.nu. Geschwär/ Wrzod. Cōllēctă,æ, g. fœ. Samblung/ Składź/ Zbieránina. Cōllēctānĕŭs, a, um, ut: Æs collectaneum, gesamblet Gelt/ Zbior. Cōllēctānĕă, orum, g. n. pl. nu. Außzug/ Auffzeichnung auß allerley Büchern/ Zbieránina/ Xiąszki zbieráłne. Cōllēctĭtĭŭs, & Cōllēctīvŭs,a,um, versamblet/ Zgromádny/ Dowodny. Deligere, erwehlen/ außlesen/ Obieráć/ Obrywáć. Delectus, a, um, Außerlesen/ Obieránie. Delectus, ūs, g.m. Erwehlung als wenn man Kriegsleuth außkiest/ Brák miedzy żołnierstwem. Itē, Unterscheid/ Rozsądek. Diligere, lieb haben/ Miłowáć. Dilectus,a,um, geliebt/ Kochány. Dīlĭgēns, entis, particip. Liebend/ Miłuiący. Diligens, nomen ex particip. fleißig/ sorgsam/ Pilny. Dīlĭgēntĭă, g. f. Fleiß/ Sorg/ Pilność. *Sedula, magna, fidelis, extrema.* Dīlĭgēntĕr, adverb. fleißiglich/ Pilnie. Indiligens, unfleißig/ Niedbáły. Indiligentia, Unfleiß/ Niedbálstwo. Indiligenter, unfleißiglich/ Niedbále. Eligere, außnehmen/ erwehlen/ Wybráć. Electus, a, um, partic. Erwehlt/ Wybrány. Electio,onis, g. f. Erwehlung/ Wybránie/ Elekcyia. Elector,oris, g.m. ein Erwehler/ Churfürst/ Wybieracz/ Elektor. Electrix,icis, g. f. Außkieserin/ Churfürstin/ Wybieráczká. Īntēllĭgĕrĕ, verstehen/ Rozumieć. Intellectus, a, um, verstanden/ Zrozumiány. Intellectus, us, g. m. Verstand/ Rozum. Īntēllĭgēns,entis, partic. verständig/ Rozumny/ Rozumiejące. Īntēllĭgēntĭă,æ,g f. Erkantnuß/ Verstandt/ Rozumność. Īntēllĭgēntĕr, adv. verständtlich/ Wyrozumnie. Īntēllĭgĭbĭlĭs, le, das verstanden mag werden/ Wyrozumiálny. Sŭbīntēllĭgĕrĕ, ein wenig verstehen/ Dorozumiewáć się. Nēglĭgĕrĕ, verachten/ versaumen/ Zániedbáć/ Lekce wážyć. Nēglĭgēns,entis,g.o. liderlich/ sorgloß/ hinlässig/ Niedbáły. Nēglĭgēntĭă,æ, g. f. & Neglectus,us, g. m. Hinlässigkeit/ Zániedbánie. Neglectio,onis, g.f.

 Ver-

Verachtung/Lekkie ważenie. Nĕglĭgēntĕr,adv. liderlich/ ohn Sorg/durch Verachtung/Niedbále/Nieptilno. Perlegere, durchlesen/ od gar außlesen/Przeczytáć. Prælegere, vorlesen vnd außlegen/Czytáć publicznie. Prælectio, onis, g. f. das Vorlesen/ Czytánie publiczne. Prælector, oris, g. m. ein Vorleser/Leser/ Czytelnik publiczny. Rĕlĕgĕrĕ, wiederumb lesen/ Znowu czytáć. Sublegere, heimlich hinweg nehmen/ aufflesen/ Podsłucháć co/ Kráść. Seligere, auff ein Orth samblen/ absönderen/ Obráć. Selectus, a, um, abgesöndert/Wybrány. Selectio, onis, g. f. das außlesen/ absönderen/ Obieránie. Legere quoq; significat, stehlen/Kráść. unde Sacrĭlĕgŭs, a,um, ein Kirchendieb/ świetokradźcá. Sacrĭlĕgĭŭm, ij, g. n. Kirchenraub/ świetokradztwo. Translegere, überlesen/durchlesen/Przeczytáć.

Leguleius, v. Lex. Legulus, v. Lego.

Lēmă,æ, g. f. weisse Feuchtigkeit so sich in den Winckeln der Augen versamblet/ Oczny gnoy. Lēmōsŭs, a, um, Trieffäugig/Oczu záciekłych.

Lēmbŭs, i, g.m. ein klein vnd leicht Schifflein/ łodká máłá.

Lēmmă,ătĭs,g.n. Argumentum, thema, Sumptio, ein vnwiedersprechlicher Spruch / den man zuläst/ Napis/Titul/Sumá. Hinc Dilemma, vide supra.

Lēmnĭscŭs,i, g. masc. ein Schnur/ Fäsel oder Bendel/ Krāntz od Kronen damit zu binden/Bindá/ opuszczona kitayká u wieńcá/ u ołtarzá/ &c. Lēmnĭscātŭs,a,um, mit solchen Bendeln gebunden/ Bindámi otoczony.

Lemonium, sive Līmōnĭŭm, ij, g. n. Wintergrün/Natterwurtz/ Limonium ziele.

Lĕmūrēs,lemurum, g. m. pl. n. tant. Nachtsgespenst/Stráchy nocne/Dusze. *Nocturni, nigri, Phlegetontiaci, atri, mendosi, mali.*

Lēnă,æ,g.f. ein Hurenwirtinn/Kuplerin/Rufiánká. *Improba, spurca, multibiba, malesuada, leuifida, callida.* Lēnō,g.com. quamvis etiam habetur in fœ.gen. ein Hurenwirh/ Kupler/ Rufián. *Insidiosus, impurus, avarus, cautus, versutus, perfidus, importunus.* Lēnŭlŭs, & Lēnūncŭlŭs,li, dimin. Lēnōnĭŭs,a,um, solcher Wirthschafft oder Kuplerey zugehörig/ Rufiáński. Lēnōcĭnĭŭm, ij, g. n. Kuplerey / oder Beherbergung gemeiner Frawen / Piekrzenie/ Lubieżność / Rufiáństwo Item, hurtische Zierd/Geschmuck/ Przykudá Przyprawá. Item, solch Schmeichlung/reitzung/ Pieszczotliwość/łágodność. Lēnōcĭnŏr, aris, atus sum, lēnōcĭnārī, Kuplerey treiben/ Pobłażáć/Pochlebiáć/Zwodźić.

Lēnĭs,e, Glatt/sanfft/łágodny/Gładki. Lēnĭtĕr, & Lēnĕ, adverb. sanfftiglich/ łágodnie. Lēnĭtās,atis,& Lēnĭtūdō,inis,g.f. Sanffte/Item, Sanfftmütigkeit/łágodność/łáskáwość. Lēnīmĕn,ĭnĭs, & Lēnīmĕntŭm,i, g.neut. Sanfftung/ das sanfft oder mild machet/łágodzenia służąca rzecz/ Przyprawá. Lēnĭō, is, lēnīvī, & lēnĭī, lēnītŭm, lēnīrĕ, sanfft machen/ glatt machen/ łágodźić/ Błagáć/ Gładźić. Delenire, quod & Dīlĭnīrĕ dicitur, versöhnen/ befriedigen/ gedültig vnd zam machen/ Ełagáć. Dēlēnĭfĭcŭs, a, um, id est, Blandiloquus. Dēlĭnĭtŭs,a,um, beredt/erweichet/Vbłagány. Delenimentum,i, g. n. Erweichūg/Przyprawá/ błagánia służąca rzecz. Dēlĭnĭtŏr, oris, g. m. der einen überredt/ erweichet/Błágácz. Oblenire, idem quod Lenire.

Lēns, dis, g. f. HauptNiß/ Gnidá. Lēndĭgĭnōsŭs, von Nissen/Pełen gnid.

Lens,tis,g.f. Linse/ Soczewicá. Lēntĭcŭlă,æ, dimin. Item, Lenticula, ein klein Geschirrlein wie ein Linse gestalt/ Słoiek máły. Item, Gemma. Item, Lenticulæ, arum, Laubflecken am Leib oder Sprößlen/Piegá. Lēntīgō, gĭnĭs, g. fœ. idem. Lēntĭcŭlārĭs, e, & Lēntīgĭnōsŭs, a, um, das voll Sprößlen ist/ Płámisty/Piegáty.

Lēntĭscŭs, i, g. f. ein Baum darauß der Mastix fleust/von welchem Holtz Zanstecher gemacht werden/ Mástykowe drzewo. Lēntĭscĭnŭs, a, um, von solchem Baum/ Mástykowy. Lēntĭscĭfĕr, das solche Bäume trägt / Mástykowe drzewo rodzacy/ noszacy.

Lēntŭs, a,um, weich/ zähe/ Miękki/ Gibki/ Lipki. Item, langsam/ träg/ faul / gemachsam/ Leniwy/Nieochotny. Lēntĕ, adverb. gemächlich/langsam/ Pomáłu/ Leniwo. Lēntĭtĭă,æ, g.f. Zähe/Weiche/Gibkość/ Lipkość. Lēntĭtūdō,dĭnĭs, g.f. Trāgheit/ Langsamkeit/ Nieochotá/Nierychłość Lēntō, as, are, weich machen/ Gibáć/ Nágináć. Lēntēscō, is, lēntēscĕrĕ, & Lēntĕō, es lēntērĕ, weich werden/ Gibkim być/ Miękczeć. Lēntŏr, oris, g. m. zähe Feuchtigkeit/ Miękkość/ Lipkość. Oleum maceretur dum lentescat, biß es kläberachtig oder zäh werde/ Niech będźie moczony/ áż zmiękńie.

Leo, les, levi, letum, hodie in usu non est, sed

ejus

ejus compositum; Dēlĕō,es, evi,etum,dēlērĕ, außleschen/außtilgen/Zmázáć/Wymázáć. Dēlētĭlĭs,e,das außleschet/Zmázujacy. Delebilis,e, das außgetilgt oder geleschet mag werden/Zmázá⸗ niu podlegky. Dēlētĭō,onis, g.fœ. Außtilgung/ Zmázánie. Dēlētŏr,oris,g.m. & Dēlētrīx,icis,g. fœm. Außtilger/Außtilgerin/Zmázujacy/Zmá⸗ zujaca. Dēlētĭtĭŭs,a,um,ut: Charta deletitia, Papyr⸗Papier/Copey⸗Papier/Kártá do zmá⸗ zánia.

Lĕō,lĕōnĭs,g.m.ein Löw/Lew. *Horrendus, terribilis, æstifer, sævus, fulvus, Getulus, villosus, vastus rabidus, ferus, insanus, rapax, iracundus, ingenuus, rapidus, ferox, generosus, violentus, frendens, trux, rigidus, Phrygius, animosus, audax, jubatus, prædator, horrificus, furens, fortis, fremens, celer, rugiens.* Leo, etiam est unum ex 12. signis cœlestibus. Lĕuncŭlŭs,li,dimin. Lĕænă,æ,g.fœ.eine Löwin/ Lwicá. *Lybica, torva, Getula, Hircana, fulva, sæva, audax, dura, immansueta, dira, ferox, Africa, Marmarica, cavernicuba, trux.* Lĕōnīnŭs,a,um, das zu einem Löwen gehört/Lwi. Lĕŏpārdŭs,i,& Lĕŏpārdālĭs,is, ein Thier von einem Löwen und Pantherthier geborn/Leopard/Lámpárt.

Lĕōntĭcē,ēs, g.f. herba, aliàs, Cacaria, Bergkraut mit Samen/gleich wie weisse Beerlein/Mi⸗ losná ziele.

Lĕōntŏpĕtălŏn, herb. quæ vulgò Pes Leonis dicitur.

Lĕōntŏphōnŏn, g.n. exiguum est animal in ijs regionibus nascens, in quibus gignuntur leones, quo gustato, leo statim moritur.

Lĕpĭdĭŭm, ij, g.neu. Senffkraut oder Pfefferkraut/Mietká Grecka/Pieprzycá.

Lĕpĭstă,æ, g.fœ. ein Wassergeschirr/ ein Gattung einer Fläschen/ Konew/Wodny státek/ Dzban.

Lĕpŏr, vel, Lĕpōs,oris,g.masc. Anmutigkeit/ Lieblichkeit/Holdseligkeit/Przyiemność. *Dulcis, urbanus, gratus, blandus, mellifluus, jucundus, purus, suavis, comis, facilis, argutus, flexanimis.* Lĕpĭdŭs,a, um, tàm de hominibus, quàm de oratione, & alijs dicitur rebus, ein holdselig / lieblich und anmütig Gespräch / Wćieśny/Grzeczny/Przyie⸗ mny. Pērlĕpĭdŭs,a,um, fast holdselig/Bárzo w⸗ ćieśny. Illepidus,a,um, unzierlich/ unlieblich/ Nieprzyiemny/Niezártowny. Lĕpĭdē,adver. fein/holdseliglich / Trefnie/ Wćieśnie / Sztu⸗ cznie. Lĕpĭdŭlē,adverb. id est, satis lepide,

Lĕporīnus,& Leporinum,v.Lepus.

Lēpră,æ,g.f.Aussatz/ Malazy/ Párch/ Trąd. *Lurida, edax, improba* Lēprōsŭs,a,um,Aussätzig/ Párcháty/Trędowáty. in Bibl. tantum.

Lepton, Græce est Minutia, septima pars Æreoli, quod est sexta pars oboli. Item, herba, Tausentgülden/ Centurzyia wiekßa.

Leptophyllon, Tithymali genus.

Lĕpŭs,pŏris, g.m. ein Hase/Zájac. *Auritus, pavidus, fecundus, sollicitus, pronus, villosus, vagus, furax, callidus, ferox, parvus, volucripes, tener, meticulosus, vagiens, fugax, pavidus, pavens, timidus, rapidus, velocipes, mollis.* Item, Lepus, piscis ex lacertorum genere. Lĕpūscŭlŭs,i,dimin. Lĕpŏrīnŭs, a,um, Häsin/Zaieczy. Lĕpŏrārĭŭm,ij,g.neut.ein Thiergarten und eingeschlossener Orth / nicht allein da man Hasen aufzeucht/ sondern auch ander Gewild/ Záieczy sad/ zwierzyniec.

Lĕsŭs,g.m. lugubris ejulatio, Klag und Geschrey umb einen Verstorbenen / Płácz żáłobny nád umárłym.

Lĕthārgŭs,i,g.m.& Lĕthārgĭă,æ,g.f. Schlaffsucht / eine Kranckheit darinn einer jmmerdar schläfft/Spiączká. Lĕthārgĭcŭs,a, um, qui tali morbo laborat, ein Schlaffsüchtiger / Spiączke máiacy.

Lētŭm,i,g.n.der Todt/Smierć. *Informe, crudele, horrificum, infestum, dirum, celer, velox, gelidum, triste, instans, ignavum, acerbum, miserabile, miserum, atrum, trux, funereum, commune, præceps, deforme, infelix, infame, horrendum, cruentum, irreparabile.* Lētālĭs,le, tödtlich/ Smiertelny. Lētālĭtĕr,adverb. tödtlichen/ Smiertelnie. Lētĭfer & Lētĭfĭcŭs,a,um, tödtlich/ das den Todt bringt/ Smierć przynoszacy.

Levamen, Levamentum, & Levatio, v.Levis.

Leūcăcānthă,æ,g.fœ. herba, aliàs Rhamnus, Dornkraut/ Ostropest.

Leūcānthĕmĭs,idis,g.f. & Leūcānthĕmŭm,i, g.n. Camyllen/Rumien/Pátecznik.

Leūcārgĭllŏn,i,g.n. Candida argilla, weisser Leym/Glina biała.

Leva, vide Læva.

Leūcē,ēs,g.f Populus alba dicitur. Est morbi species, quæ aliàs Vitiligo alba dicitur.

Leūcŏĭŏn,ij,g.n.allerley Violen/was für Farb sie seyn/ darunter auch begriffen die gelbe Nägelein/und Mäy⸗Nägelein/ Fiołki białe.

Leūcōmă, ătis, g.n. latinè Album, eine Tafel darinn die Namen der Richter geschrieben seynd/ Xiąßká/ w ktorą imioná wpisuią.

Leuconium, ij, sive Leūcōnĭcūm, ci, g. neut. Bawmwollen / Scheerwollen / damit man etwas außfüllet/ Báwełná.

Lēūcōphēūs, a, um, Greyß/Aschgraw/Popieliſty / Myßáſty. Leūcōphæātūs, a, um, Greyß oder mit Aschgraw gekleydet / W ßáte táktey máśći ubrány. alij sine aspirat. scribunt.

Leūcōstĭctŏs, Marmoris genus ab albis punctis nomen habens.

Leūcŏthĕă, æ, g.f. latinè Matuta, die Morgenröthe/Zorzá poránna.

Lĕvĭpēs, pĕdĭs, der leicht zu Fuß ist/ Prętkonogi.

Lĕvĭr, vĭrī, g.m. des Ehemanns Bruder/Dźiewierz.

Lĕvĭs, e, leicht vnd ring/ Lekki/ Chybki. Homo levis, leichtfertig/ Nieſtáteczny. Lĕvĭcŭlŭs, a, um, dimin. etwas leichtfertig/ Przynieſtáteczniey ßy. Lĕvĭfĭdūs, a, um, dem wenig zu trawen iſt/ Niepewny. Lĕvĭsōmnūs, a, um, der nicht feſt ſchläfft/ Czuyny. Lĕvĭtās, atis, g.f. leicht/ lekkość. *Volucris, agilis, desultoria, plumea, vaga, ventosa, inconsulta, malefida.* Item, Leichtfertigkeit/ Nieſtáteczność. Lĕvĭtĕr, adverb. Lĕvĭdēnsă, æ, g.f. ein ſchlecht gering Kleyd/ Szátá rzadka. Levidense munus, ein geringe Gabe / Podárek podły.

Lĕvō, as, avi, atum, lĕvārē, aufflechten/ lüffte erledigen/ Podnośić/ Ulżywáć. Lĕvātus, a, um, geleichtert/ erledigt/ Ulżony/ Umnieyßony. Lĕvātĭō, onis, g.fœ. Leichterung/ Ulżenie/ Umnieyßenie. Lĕvāmĕn, ĭnĭs, & Lĕvāmĕntūm, i, g. neu. Leichterung/ Ulżenie. *Dulce, mite, molle.* Allĕvō, & Allĕvĭō, as, are, erledigen/ erheben/ Podnośić/ Ulżywáć. Item, ein Ding erheben / Rzecz jáką wynośić. Allĕvātus, a, um, erledigt/ erhebt/ Ulżony/ Podnieśiony. Allĕvātĭō, onis, g.f. & Allĕvāmĕntūm, i, g.n. Ringerung/ Leichterung/ Ulgá/ Ulżenie. Cōllĕvārē, mit andern leichtern/ Poſpołu ulżywáć. Elevare, erheben/ auffheben/ Podnośić/ Wynośić. metaph. leichtern/ verkleinern/ verachten/ ring ſchätzen/ Poniewążáć/ Udawáć lekko/ Uwłaczáć. Elĕvātĭō, onis, g.f. Erhebung/ Podnoßenie. Elĕvātŏr, oris, g.m. ein Erheber/ Podnośićiel. Rĕlĕvārē, wieder auffheben/ wiederumb erledigen / Podnośić znowu/ Odpoczywáć. Rĕlĕvātūs, a, um, particip. erledigt/ Ulżony. Sublevare, auffrichten/ auffläfften. Podnośić. Item, Hülff vnd Troſt geben/ erhalten/ Pomoc/ Poćießyć/ Wesprzeć.

Lævus, vide Læva.

Lēx, lēgĭs, g.fœ. ein Geſetz/ Uſtáwá/ Práwo. *Sacrosancta, sacrata, imperiosa, sancta, vitalis, posita, impia, iram mortificans, iram generans, aspera, lacera.* Lēgŭlă, æ, dimin. Lege agere, das Vermögen vnd Außweiſung des Geſetzes vollſtrecken/ Práwo do ſkutku przywodźić Item, mit einem das Recht nach Inhalt des Geſetzes verſuchen/ Práwem śię z kim rospieráć. Lege solvere, vom Geſetz freyen/ Od práwá uwolnić. Astringi legibus, mit Geſetz verbunden werden / Obowiązánym być práwem. Sancire, condere, constituere, scribere, vel imponere leges, Satzung machen/ Stánowić práwá. Perrumpere, dissolvere, devincere, vel perfringere leges, die Geſetz brechen / Łamáć práwo. Lege vendere, mit Recht verkauffen/ Według práwá przedawáć. Lēgĭspĕrĭtūs, i, g.m. ein Geſetzverſtändiger/ Wżákonie/ w práwie biegły. Lēgĭslātŏr, oris, g.m. ein Geſetzgeber/ Práwodawcá. Lēgĭrūpă, æ, & Lēgĭrūpĭō, onis, g.m. ein Geſetzbrecher/ Práwołamcá. Lēgŭlēĭūs, ei, g.m. ein Geſetzkündiger/ der Geſetzen vnd Gewohnheiten ſeines Landes Bericht vnd erfahren/ Práktyk podły. Lēgĭtĭmŭs, a, um, ordentlich nach dem Geſetz/ Słußny/ Práwny / Ważny. Lēgĭtĭmē, adverb. dem Geſetz nach/ ordentlicher Weiſe / Słußnie/ Práwnie/ Porządnie. Lēgālĭs, le, das das Geſetz angehet/ Do práwá należący. Exlēx, exlegis, adject. Geſetzloß / der kein Geſetz hält / Práwu niepodległy Swowolny.

Lĭæ, arum, g.f. plur. num. die Löcher oben am Segel durch welche die Seyl gezogen werden/ Dźiury przez ktore ná żagiel powroz bywá przyćiągniony.

Lĭbādĭūm, ij, g.n. quod & Centaurion minus, Tauſendgülden / Centurzyia mnieyßa.

Libamen & Libatio, v. Libo.

Lĭbănŏchrŏs, Gemma, quæ thuris similitudinem ostendit, & succum mellis.

Lĭbănōtĭs, idis, g.f. Roßmarin/ Rozmáryn.

Libella, vide Libra.

Lĭbĕr, bĕră, bĕrūm, frey/ ledig/ vnbeherrſchet/ Wolny/ Swobodny/ beſpieczny. Liber à delictis, aller Fählen frey/ Wolny od Wyſtepkow. Lĭbĕrē, adverb. freylich/ frey/ Wolnie/ Swobo-

bodnie/Bespiecznie. Libertas,atis,g.f. Freyheit/Wolność/Swobodá. *Effrena,vegeta,pulcra, amœna,blanda,candida.* Liberalis,le, freygebig/Szczodrobliwy. Illiberalis,le, vnfreygebig/Nieszczodrobliwy. Liberalitas,atis,g.f. Freygebigkeit/Szczodrobliwość. Illiberalitas, Vnhöflichkeit/Vnredlichkeit/Skepstwo. Liberaliter,adverb. reichlich/von mildter Hand/Szczodrobliwie. Illiberaliter,vnfrey/karg/Skapo. Nieprzystoynie. Artes liberales, freye Künste/Náuki wyzwolone. Artes illiberales, vnfreye Künste/als Handwercker/Rzemiesło. Perliberalis,le,fast kostfrey/Bárzo Szczodrobliwy. Liberi,filij dicuntur, num. fere plur. quamvis & in singul. aliquando reperiatur, diciturque in plur. etiam de uno filio filiave, Kinder/Dziatki. Libertus,i,g.m.& Liberta,æ,g.f. cuius correlat. est Patronus,ut: Libertus meus, mein Freygelassener/Wyzwoleniec. Libertinus,a,um,in ablat. facit libertinis, von einem Freygelassenen geboren/Wyzwoleńcow syn. Libertinitas,atis,g.f. der Standt dessen so auß Knechtschafft in Freyheit gesetzt ist/Wyzwoleństwo. Libero,as,avi,atum,liberare, erlösen/erretten/Wyzwaláć. Liberatus,a,um, erlöst/Wyzwolony. Liberator,oris,g.m. ein Erlöser/Wyzwalácz/Wybáwićiel. Liberatio,onis,g.f. eine Erlösung/Wyzwolenie. Delibero,as,are, rathschlagen/betrachten/Námysláć/Náradźić. Deliberatum est mihi, vel, Deliberatum habeo, Ich hab mir fürgenommen/Juzem umyslił/Náradźił się. Deliberatio,onis,g.f. Rathschlagung/Betrachtung/Náradzánie. Deliberatorius,ij,g.n. ein Orth da man rathschlaget/Mieysce náradzániu służące. Deliberativus,a,um, rathschlägig/Náradzániu służący.

Liber,bri,g.m. Bast oder inner Rinden eines Bawms/Łyko/Skorká drzewna. *Humidus,viridans,udus,fungidus,scaber, arbuteus.* Item, ein Buch/Kśięgá. *Cultus,laboratus,lepidus,voluminosus.* Item, ein Handlung vnd Sach in einem Buch geschrieben/Rzecz opisána w Kśiedze. Item, ein Theil eines schrifftlichen Wercks/Część pisma. Item, Liber, ein Register oder Rödel/Rejestr. Libellus,i,dimin. ein Büchlein/Kśiąszká. Item, eine schrifftliche Bitt vnd Fürtrag/Supplikácyja. quam vulgus supplicationem appellat. Item, ein Rechtshandel in Geschrifft verfasst/Spráwá opisána. Libellus memorialis, ein Gedenckzettel/Kśiąszki pámiętne. Item Libellus, eine schrifftliche Verkündigung zum Rechten/Pozew. Libelli, Sendbrieff oder Artickel eines verschriebenen Dings/Artykuły ábo Punktá opisáney rzeczy. Item, Libellus, ein Paßport oder Zettel so man einem an Zöllner/etc. gibt. Pászport/Gleit. Libellio,onis,g.masc. ein Bott mit Brieffen/Kursor. Librarius,ij,g.masc. ein Buchschreiber oder Trucker/Kśiążnik/Drukarz. Librariolus,li,dimin. Librarius,a,um, eines Buchschreibers/Kśiążny. Librarium,ij,g.n. Register oder Rödel/Rejestr/Spisek. Libraria,æ,g.fœ. ein Buchkammer/Kśiążnicá. Libraria taberna, ein Buchladen/Kśiążnicá. Delibro,as,are, schelen/einbasten/die Rinde abziehen/Łyká drzeć/Skorę z drzewá łupić.

Liberi,orum, vide Liber,a,um.

Libet,libuit,libitum est, Impersonale, es gelüst mich/es geliebet mir/Lubię/Chce mi się. Collibet, idem. Libens,entis, gern/gutwillig/Chętny. Libenter,libentius,libentissime,adv. gutwilliglich/Bárzo chętnie. Libentia,æ,g.f. Wollust/Genügen/Lubość/Przyjemność. Illibenter,adver. vngern/Nierad/niechętnie. Perlibens,entis, gantz/gern/willig/Bárzo chętny.

Libeum, vide Chrisis.

Libido,dinis,g.f. vnordentliche Lust/Vnkeuschheit/Muthwill/Lubieżność/Namiętność/Pożądliwość. *Vesana,indomita,rixosa, tætra,vitiosa, dira,furiosa,probrosa,occulta,perniciosa,infamis, simulans,furens,immoderata, fœda,spurca,illecebrosa,fervens, intemperata,nefanda,impudens,refrenanda,intolerabilis,tenebricosa,muliebris,flagitiosa,avida,perdita,impura.* Libidinosus,a,um, einer der seiner Lust ergeben/vnkeusch/geyl/Wszeteczny/Jurny/Chćiwy. Libidinose,adv. muthwilliglich/begierlich/Nierządnie/Lubieżnie. Libidinor,aris, atus sum, libidinari, in Wollust leben/Vnkeuschheit treiben/Nierządem się báwić/Cielesność pełnić.

Libitina,æ,g.fœ. ein Todtenkasten/Trumná. *Acerba,tristis.* Item, Todtengräber Handwerck/Grobarskie rzemiesło. Item, pro Morte, seu pro lecto, in quo mortui ferebantur. Libitinarius,ij,g.m. Todtengräber/oder die jenige so zu Bestattung einer Leiche nothwendige Sachen verkeuffen/Leychverwalter/Grubarz/álbo ći co pogrzebne potrzeby przedawáją.

Lībō,as,avi, atum, lībārĕ, schlecht versuchen/ prüfen/ Kosztowáć / Dotykáć. Item, Libare, opffern/Ofiárowáć. Item, das best auß den Bü-chern lesen vnd samlen/Zbieráć co z kśiąg. Libare oscula, küssen/ein Kuß geben/Cáłowáć. Lībātŭs, a, um, abgelesen/ gesamlet/ Zebrány/Wybrány. Lībāmĕn, ĭnĭs, & Lībāmentŭm, i, g.n. allerley Opffer/Wszeláka ofiárá. Lībātĭō, onis, g.f. ein Opffer/Ofiárá. Item, Versuchung/Kosztowánie. Lībŭm, i, g.n. Lebkuchen/Miodownik. *Cereale, calens, mysticum, odoreum, candidum, dulce, melleum.* Dēlībō, as, are, versuchē/oben abnehmen/ Kosztowáć/Wymowáć. Flos populi delibatus, vnter allem Volck außerlesen / Wybrány ze wszego ludu. Item, Delibare, zerstören/schwächen/Náruszáć. Delibare de honestate, die Ehre schwächē/ Náruszyć uczćiwośći. Dēlībātōrĭum, ij, g.n. locus delibationi accommodatus.

Lībră, æ, g.fœ. quæ & As, & Mina, seu Mna & Pondo dicitur, ein Pfundt/24. Loth/ Funt/ 24. Łoty. Item, eine Waag/ Wagá. *Justa, fabrilis, pendula, æqua, bilanx, anceps.* Item, Signum cœleste. Item, Instrumentum fabrile, ein Richtscheyd oder Richtschnur / Kurmistrskie práwidło. Lībēllă, æ, g.f. idem. Sēsquĭlībră, g.f. anderthalb Pfund/ Pułtorá funtá. Bilibris, v. sup. Lībrālĭs, le, Pfündig/Funtowy. Lībrārĭŭs, a, um, ut: Frusta libraria, pfündige Stück/ Sztukí funtowe. Lībrārĭă, æ, g.f. Wollenwigerin/ Wełne wążąca. Lībrīlĕ, is, g.n. ein Waagbalcken/ Szal kołowrot. Lībrĭpēns, pēndĭs, einer der eine Waag in der Hand hat vnd wigt/Wążnik. Lībrō, as, avi, atum, lībrārĕ, wägen / oder mit der Richtschnur abmessen / Ważyć / Rozmierząć. Item, Librare, gleich theilen/Dźielić. Lībrātōr, oris, g.m. ein Brunnmeister der das Wasser abmessen kan/ Kurmistrz. Lībrīllă, aliàs Libella, instrumenta bellica, saxa scil. ad brachij crassitudinem in modum flagellorum loris revincta. Auth. Festo. Libratores, Steinwerffer in Kriegen/ Kuszni strzelcy. Lībrāmĕn, ĭnĭs, & Lībrāmentŭm, i, g.n. Abgewicht/oder das Abmessen mit der Richtschnur/ Wagá/ Szal kłubá. Æquĭlībrĭum, ij, g.n. Gleichheit der Waagen/Wagá rowná. Perlībrārĕ, fleissig abmessen/ abwägen/ Zważyć/ Zmierzyć.

Libum, v. Libo, as.

Liburnum, i, g.n. Lībŭrnă, & Lībŭrnĭcă, æ, g.f. Genus navigij levissimi & velocissimi.

Lĭcĕō, lĭcēs, lĭcŭī, lĭcĭtŭm, lĭcērĕ, passivam habet significationem, gelten vnd geschätzt werden/Cenionym być/szácowánym. Lĭcĕōr, lĭcērĭs, licitus sum, lĭcērī, auff ein feyl Ding bieten/ Tárgowáć/ Podkupowáć. Lĭcĭtōr, aris, atus sum, lĭcĭtārī, frequent. etwa drauff bieten/Tárgowáć. Lĭcĭtāns, antis, particip. etwa worauff bietende/Tárguiący. Lĭcĭtātĭō, onis, g.f. ein Gebott auff ein feyl Ding. Tárgowánie. Lĭcĭtātōr, oris, g.m. einer der mehr auff etwas bietet/ der etwas verthewret / Tárgownik. Pōllĭcĕōr, ērĭs, pollicitus sum, pōllĭcērī, geloben/ verheissen/ Obiecowáć. Pōllĭcĭtōr, aris, pōllĭcĭtārī frequent. Pōllĭcĭtātĭō, onis, g.f. selbstwillige Verheissung/ Erbietung/ Obietnicá. Pōllĭcĭtŭm, i, g.n. idem.

Licenter & Licentia, vide Licet.

Lĭcĕt, lĭcēbăt, lĭcŭĭt, lĭcērĕ, impersonale, es gezimt / es ist müglich/ ist zugelassen/Godźi się/ Wolno/Może być. Licet, adverb. concedentis, pro Esto, sey also/ Choćiasz/ Niech ták bedźie. Licet, Conjunct. wiewol/Acz. Licitum est, Idem quod Licet. Lĭcĭtē, adverb. sine auth. Lĭcentĭă, æ, g.fœ. Erlaubnuß/ Vbersehung/Verhängnuß/ Wolność/Pozwolenie/Swawola. *Damnosa, verbosa, vesana, furiosa, furibunda, effusa, effrena, effrenata, obscœna, evagans, indomita, lasciva.* Licentior, & Lĭcentĭŭs, oris, dem mehr nachgelassen wird als einem andern / Bespiecżny / Wolnieyszy niż drugi. Lĭcentĭōsŭs, a, um, qui nimia utitur licentia. Lĭcentĕr, adver. freventlich/ Wolno/ Swobodnie. Cōntrālĭcērī, mehr auff ein Ding bieten als ein ander/ einem in den Kauff fallen/Podkupowáć. Īllĭcĭtŭs, a, um, verbotten/ das sich nicht gebührt zu thun / Zákazány / Niepozwolony. Perlicenter, sehr muthwilliglich/ Bárzo bespiecznie / Swobodnie / Swowolnie.

Lĭchās, æ, g.m. mensuræ genus, quæ digitos quatuor non excedit.

Lĭchēn, chēnĭs, g.m. vel Lĭchēnē, ēs, g.f. Zittermal/ Liszay. genus morbi, quod mentagra vel Impetigo dicitur. *Sordidus.* Item, Lichen, herba, Hepatica genandt / das ist / Leberkraut/ wächst an feuchten Felsen vnd Bäwmen / Rzesá skálna ábo drzewna.

Lĭcĭă, orum. g.n. plur. num. sunt fila quibus in telis textrices implicant stamina: quamvis non-

nonnunquam etiam pro ipsis accipiantur staminibus. Līcĭātōrĭūm, ij, g. n. ein Windbawm eines Webers/ Náwoy.

Līctŏr, oris, g. masc. ein Häscher/ Weybel oder Stadtknecht/ Ceklarz. Līctōrĭŭs, a, um, das zu solchem Stadtknecht gehört/ Ceklárski.

Līdōron, g. n. ein Ziegel anderthalb Schuch lang/ vnd ein Schuch breit/ Dáchowká.

Lĭēn, vel Lĭēnĭs, is, g. masc. idem quod Splen, der Miltz/ Sledzioná. Lĭēnōsŭs, & Lĭēnĭcŭs, a, um, Miltzsüchtig/ dem der Miltz weh thut/ Sledziony chorobe ćierpiący.

Lĭēntĕrĭă, æ, g. f. Durchlauff oder Bauchfluß/ Biegunká. Lĭēntĕrĭcŭs, a, um, der solche Kranckheit hat/ Biegunke ćierpiący.

Lĭgnŭm, i, g. n. Holtz/ Drewno. *Fissile, roboreum, sectile, ramosum, consile, durum.* Līgnĕōlŭs, i, dimin. Līgnĕŭs, & Līgnārĭŭs, a, um, Höltzin/ das zum Holtz gehört/ Drewniány. Līgnīlĕ, is, g. neut. Holtzhauß/ Dom w ktorym drzewá. Līgnōsŭs, a, um, holtzächtig/ Drewnisty. Līgnŏr, aris, atus sum, līgnārī, Holtz samlen/ Holtz führen/ Picowáć/ Drzewo woźić. Līgnātĭō, onis, g. fœ. ein Orth da man Holtz hawet oder samblet/ Drew zbierániá mieysce. Item, das holtzen/ Porab. Līgnātŏr, oris, g. masc. ein Höltzer/ Holtzsambler/ Drewńiczy.

Lĭgō, as, avi, atum, lĭgārĕ, binden/ Wiązáć. Līgātŭs, a, um, particip. gebunden/ Záwiązány. Lĭgāmĕn, ĭnĭs, & Lĭgāmēntŭm, i, g. n. ein Band/ śćiegno. Lĭgātūră, æ, g. f. idem. Compos. Allĭgō, as, avi, atum, āllĭgārĕ, anbinden/ verstricken/ Przywięzowáć. Alligare & vincire dolia, Vaß binden/ Obtiáć beczki. Alligare vulnus, ein Wund verbinden/ Záwiązáć ráne. Se scelere alligare, sich eim Laster ergeben/ Dopuśćić się grzechu. Allĭgātĭō, onis, g. fœ. Verbindung/ Záwiązánie. Allĭgātŏr, oris, g. mas. ein Anbinder/ Záwięzuiący. Allĭgātūră, ein Anbindung/ Przywięzowánie. Alligurio, pro Ligurio. Allĭgātŭs, a, um, angebunden/ Przywiązány. Adāllĭgārĕ, Adāllĭgātĭō, & Adāllĭgātŭs, a, um, idem quod Alligare, &c. Sŭpĕrāllĭgārĕ, überbinden/ Przywięzowáć. Colligare, zusammen binden/ Związáć. Colligare se cum aliis, metaph. sich einflicken in ein Handel/ sich mit andern verbinden/ Złączyć się z inszymi. Colligare uno libro omnia, alles in ein Buch begreiffen/ W iedne kśiążkę co zámknąć. Colligare impetum furentis, zähmen/ Záhámowáć. Circumligare, vmbbinden/ vmbstricken/ Obowiązáć. Illigare, einbinden/ Wwiązáć. Superilligare, über od' auff etwas binden/ Wzwyż co przywiązáć. Obligare, verbinden/ zubinden/ Záwiązáć/ Obowiązáć. Obligare aliquem, Einen gegen jhn verbinden oder verpflichten/ Obowiązáć kogo. Obligare fidem suam, sich mit Trewen verbinden/ Pod sumnieniem/ pod cnotą się komu obowiązáć. Oblĭgātĭō, onis, g. f. Verbindung/ Verpflichtung/ Záwiązánie/ Obowiązánie. Perligare, vnterbinden/ Przewiązáć. Rĕlĭgārĕ, wiedderbinden/ Odwiązáć. Aliquando, wiedeauffbinden/ erledigen/ Znowu wiązáć. Religare religionibus bona alicujus, An Gottsdienst geben/ Poświęćić dobrá/ ofiárowáć ná służbę Bożą. Rĕlĭgātĭō, g. f. das Anbinden/ Odwiązánie/ Przywięzywánie. Subligare, vnter etwas binden/ Podwiązáć. Ensem lateri subligare, ein Schwerdt an die seyten binden/ Przypasáć broń. Sūblīgăr, āris, & Sūblĭgācŭlŭm, li, g. n. ein Vnterkleyd/ Hosen/ Bruch/ Podwiąſká.

Lĭgō, ōnis, g. m. ein Hawe oder Karst/ Motyká. *Durus, longus, incurvus, gravis, scaber, rigidus, obtusus, attritus, flexus.*

Lĭgŭlă, quæ & aliàs Līngŭlă, æ, g. f. ein Bind-Nestel/ Rzemyk/ Wstęgá. Accipitur & Ligula pro mensura, quæ aliàs Cochlear dicitur, quæ est quarta pars Cyathi.

Lĭgūrĭō, lĭgūrīs, īvī, ītŭm, lĭgūrīrĕ, verschlecken/ verthun/ źrzeć/ łkáć. Lĭgūrītĭō, onis, g. fœ. Schleckerhafftigkeit/ Obżárstwo/ łokánie. Lĭgūrītŏr, oris, gen. masc. ein Schlemmer/ Fraaß/ Żárłok. Ablĭgūrīrĕ, & Obligurire, idem ferè quod simplex.

Lĭgūstĭcŭm, ci, g. neut. Libstockel/ Lubszczyk. quod Pharmacopolæ Levisticum vocant.

Lĭgūstŭm, i, g. neut. Reihnweiden/ Mundholtz/ Prászá zob. *Candidum, niveum, album.*

Līlĭŭm, ij, g. n. ein Lilg/ Liliá. *Candidum, virens, vernans, breve, canens, album, argenteum, canum, roscidum, ridens, lucidum, formosum, fragrans, lacteum, albicomum.* Līlĭācĕŭs, & Līlĭācŭs, a, um, von den Lilien gemacht/ Liliowy. Līlĭētŭm, i, g. n. Orth da Lilien wachsen/ Liliowy ogrod. Līrīnŭs, a, um, ut: Oleum lirinum, Salb oder Oel von Lilien/ Liliowy oleiek.

Līmă, æ, g. f. ein Feil/ Piłká. *Asperata.* Līmō, as, avi, atum, līmārĕ, feilen/ Piłowáć. metaphor.

 glas-

glätten/außbutzen/außfegen/Polerowáć/Sciérać/Gládźić. Limare commoda alicujus, beschneiden/ das ist/ minderen/schmälern/Szkodę w dobrách uczynić. Līmātūră,æ,g.f feylsel/abgefeylter Staub/Pilowánie/Opiłki. Līmātŭs, a, um, gefeylet vnd gesäubert/ Wyprawiony/ Wytworny/Opilowány. Limatul⁹ dim. à Limatus Lima opus habet,Es ist zu bessere/Trzebá go popráwić.Delimare & Ēlīmārĕ,wolglätten/ wol außbutzē/Wypráwić/wygládźić Ēlīmātŭs, a, um, wolaußgebutzt/ Wypráwny dobrze.

Līmāx,ācĭs, g. f. ein Schneck/ślimak bez skorupy. *Implicitus conchæ, piger.*

Līmbŭs,i,g. masc. Saum oder Beleg an Kleydern/Brámá. *Baccatus, pictoratus, auratus, villosus, pictus.* Līmbŭlŭs, & Līmbēllŭs, dim. Līmbŏlārĭŭs, ij, g. masc. ein Blegesticker/ Háftarz/ Bráwiec.

Līmĕn, ĭnĭs, Schwell an einer Thür / Prog. Item, der Eingang vnd Thür in einem Hauß/ Weśćie do domu. Ad limina servus, ein Thürhüter/Odźwierny. Limina imperij,die Grentzen eines Reichs/Gránice kroleſtwá. Līmĭnārĭs, e, das zu der Schwell gehört/Progowy. Ēlīmĭnō, as, avi, atum, ēlīmĭnārĕ, für die Thür stossen/ Wypychać.

Līmĭnārchă, æ, g.m. Portus præfectus, ein Meister des Meerhafens / Portowy/ nád portem przełożony. Item Principes locorum, in quibus sunt diversarum Provinciarum aut regnorum diversorum limites & termini.

Līmĕs,ĭtĭs, g.m. ein Marckstein/ein Zwergweg durch die Güter/ Gránicá/ Miedzá. Līmĭtēs, pl. num. besondere Straſſen/so die Römer vorzeiten verhütē liessen auff den anstössen jhres Reichs/ Osobne drogi u Rzymian. Līmĭtō,as,līmĭtārĕ,& Līmĭtŏr,aris atus sum,līmĭtārī, Abtheilen/ die Gräntzen bezeichnen/Gránicżyć/Dźielić. Līmĭtātĭō, onis, g. fœm. Begräntzung/Abtheilung/ Rozmierzánie. Līmĭtānĕŭs,a,um, Angräntzende/anstössig/Gránicżny/Pogránicżny. Cōllīmĭnĭŭm,ij,g.n.ein Zusammenstossung der Felder/ Pogránicze.

Līmō,as,avi,atum, līmārĕ, feylen/ schleiffen/ glatt machen/Pilowáć Polerowáć Gládźić.

Līmōnĭă, æ. g. f. alterum genus Anemones.

Līmōnĭŭm, ij, g. n. Schlangenwurtzel/weissen Mangolt/ Limonija ziele/ Kárćiof.

Limphe, vide Lympha.

Līmpĭdŭs, a, um, lauter wie ein Brunn/ wasserlauter / Przezroczysty. Līmpĭtūdō, dĭnĭs, g. f. Lauterkeit/ Przezroczystość.

Līmŭs, i, g. masc. Schleim/Kaat/ Muł/Kał/ Błoto. *Levis, niger, informis, cœnosus, mollis, lentus, putris, paluster, tepidus, facilis, Bibulus.* Līmōsŭs,a,um. kaatächtig/ schleimig / Błociſty/ Mulisty. Oblīmō, as, avi, atum, ōblīmārĕ, mit Schleim überdecken/Zámuláć. metaph. verblenden/ Zámydláć. Illīmŭs,a,um, ohn Kaat/lauter/ Niebłotniſty / Niemulisty.

Līmŭs, a, um, & Limis, e, überzwerch durch/ von einer seyt an die ander / Krzywy/ Ukośny/ Poprzecżny Līmŭlŭs a,um, dimin.

Līnĕă, æ, g. fœ. ein Lini/Richtschnur/Liniia/ Sznur ćieśielski Item, allerley Schnür vnd Fädem/ Prawidło. Item, ein Angelschnur damit man fischet/ Wędna nić. Līnĕō,as,are. entwerffen/etwas mit Linien abbilden/ Prostowáć/Pod sznur ćiosáć.Delineare,& Dēlīnĭārĕ,idem significat,Līnĕārĭs,re, von Linien/Liniowy. Līnĕāmĕntŭm, i, g. n. die Strich / Strimen eines entworffenen Wercks/Kreská/Kształt/ Figurá.

Līngō,is.linxi,linctum,līngĕrĕ,lecken/Lizáć. Item, schlucken oder saugen/ łokáć/łeptáć. Līnctŭs, us, g. m. das lecken/Lizánie. Dēlīngĕrĕ, ablecken/Wylizáć.

Līngvă, æ, g. f. ein Zung/Język. *Ventosa, prodiga, infrenis, intemperans, stolida, blanda, garrula, subdola, amara, procax, proterva, vaga, mellita, improba, blandula, facunda, diserta, doctiloqua, exculta, verbosa, loquax, audax, docilis, vaniloqua, largiloqua, dulcis, amœna, fecūda, mordax, effrenis, tenella, dicax, petulans.* It. pro differentia sermonū,ein vnterscheid d'Sprachen/Rożność mowy. Lingva, quæ & Lingula, herba Lingula, & Līgŭlă, æ, diminut ein Zünglin/ Języczek. Ligula calceorum,ein Schuchriem/Rzemyk.Ligula,ein Nestel/Wiązká Item, ein Schüfflein damit die Apotecker die Latwerg außnehmen/ Kopyść/ łyżká Aptekárſka. Lingula edolata, ein ohre wie an einer Gelten/ein Handhabe / Ucho u naczynia. Lingula, ein länglicht Messer oder Degen wie ein Zung gestaltet/ Noż pod ięzykowaty iák język. Lingula,sive Lingua ein Bühel oder länglich Berglein im Meer/ so für das Wasser heraußgehet / Wysep wodą nieobeszły z iądem złączony. Lingvatus, & Līngvōsŭs,a,um, sive Līngvāx,

gvax,ācis, schwätzig/ Jezyczny/ Swiegot. Lingvacula, æ, g. fœ. ein Schwätzerinn/ świegotká. Lingulaca, quæ & Lingva, herba. Lingulātus, a, um, das ein ohr hat wie ein Gelte / Co ma ucho podobne temu co u naczynia. Item, gestaltet wie ein Zung/ Podobny do iezyká. Elingvis, e, Zunglos/ stumm/ Niemy. Elingvō, as, are, der Zungen berauben/ Jezyk urznać.

Liniō, is, itum, linīre, vel Linō, lini, livi, vel lēvi, litum, linere, salben/ bestreichen/ schmieren/ Námázowáć/ Naznáczyć. Litus, a, um, besprengt/ Námázány. Litūra, æ, g. f. Durchstreichung/ Außtilgung/ Zmázánie/ Námázánie. Litūrō, as, are, außtilgen/ Przekreßáć. Allinō, inis, allini, livi, lēvi, allitum, allinere, anstreichen/ Przymázáć/ Przykreßáć. Collinere, mit Salb bestreichen/ Námázáć. Circumlinere, umbsalben/ überstreichen / Omázáć/ Okreßáć. Elinere, beflecken/ Wymázáć. Illinere, hineinsalben/ besudeln/ Námázáć/ Pomázáć. Illitus, a, um, Bestrichen/ Nákreßony. Illitus, us, g. m. Bestreichung/ Salbung/ Nákreßenie/ Námázánie. Superillinere, überstreichen/ übersalben/ Námázáć. Interlinere, durchstreichen/ Przekreßáć. Oblinere, umbsalben/ versudeln/ Obmázáć/ Okreßáć. Oblitus, a, um, verschmieret/ besudelt/ Obmázány Okreßony. Perlinere, wol bestreichen mit Salb/ Przemázáć. Relinere, auffbrechen/ die Salb abziehē/ etwz verstopffts auffthun/ Otwarzáć/ Odßpuntowáć. Relinere epistolam, Brieff auffbrechen/ Odpieczetowáć list. Sublinire, unterstreichen/ Podkreśláć. Subterlinere, unterstreichen/ Nisko podkreßáć. Superlinere, überstreichen/ übersalben/ Wzwyż námázáć/ Nákreßáć.

Linostrōphon, g. n. herba. aliàs Marruvium, Andorn/ Lungenkraut/ Biała Szánta.

Linozōstis, is, g. f. herba, quæ aliàs Mercurialis, Bingelkraut/ Szczyr ziele.

Linquō, is, liqui, lictum, linquere, Item, Relinquere, & Derelinquere, verlassen/ Opuśćić. Derelictiō, onis, g. fœ. Verlassung/ Ubergebung/ Opußczenie. Arrhaboni relinquere, zum Pfand lassen/ Ná záſtaw dáć. In egestate relinquere, in Armuth lassen/ W ubostwie zostáwić. Relictus, a, um, ut: Ab omni honestate relictus, Aller Erbarkeit entblöst/ Niecnotá. Reliqvus, a, um, überblieben / Pozostáły. Reliquum vitæ, das übrige theil des Lebens/ Pozostáły czás żywotá. Reliqua, orum, pl. num. g. n. das übrig an einer Rechnung oder Schuld/ Ostátki długow. Reliquor, aris, reliquari, überbliebene Schuldt unbezahlt anstehen lassen/ Zostáć ná liczbie. Reliquiæ, arum, g. f. pl. num. überbliebene Dinge/ Ostátki. Item, pro ossibus & cineribus defunctorum. Reliquiæ exercitus, das überbliebene Kriegsvolck / Ostátki żołnierstwá. Persequi Reliquias, dem übrigen nacheylen / Dogániáć ostátku. Delinquere, fehlen/ unterlassen das man thun soll/ verlassen/ Wystepowáć/ Grzeßyć/ Opuśćić. Delictum, i, g. n. ein Fähl/ Ubersehung/ Wystepek. minus est quam peccatum. Deliquium, ij, g. n. Abgang/ Abbruch/ Omdlewánie/ Záćmienie. Deliquium solis, Finsternuß der Sonnen/ Záćmienie słońcá.

Linter, lintris, g. m. vel f. ein klein Schifflein/ nemlich von einem außgehölten Baum / Czołn. *Curva, rimosa, umbrifera, cavata, celer.* Lintrārius, ij, g. masc. ein Schiffmann der mit solchem Schifflein überfähret / Przewoźnik / czołnem ieżdżący.

Linteum, ei, g. n. Allerhand Leinwad/ als Leylachen/ Tischlachen/ oder Handtücher/ etc. Płótno/ Chustá/ ścierká. *Villosum, canum, tenue.* Linteolum, i, dimin. Lintea, orum, g. n. pl. n. ein Segel/ Zagiel. Linteamen, inis, g. n. pro Linteo, obsolet. Linteus, a, um, Leynin/ Płóćienny. Linteātus, a, um, in Leynen bekleydet/ Płóćienne odźienie máiący. Lintearius, rij, g. masc. Leynwads Händler / Płóćiennik / płotnem kupczący. Linteō, ōnis, gen. masc. Leinweber/ Płóćiennik/ Tkacz.

Linum, i, g. n. Flachs/ Werck/ Len/ Nić. *Tenue, madens, humidulum, maculosum, albens, nitens.* Lineus, a, um, fläch sin/ Płóćienny/ lniány. Linārius, ij, g. m. der in Flachs arbeitet/ Flachsmann/ Co koło lnu robi. Linamentum, i, g. n. ein fläch sin Lämplin/ Nić/ Fleyruch. Liniger, ra, rum, der mit Leynen bekleidet/ Płóćienne odźienie máiący/ Komża noßący.

Lipara, æ, g. fœ. Medicamentum sive emplastrum, pingve & leve.

Lippus, a, um, mit trieffenden oder rinnenden Augen/ Oczu płynących. Lippitudō, dinis, g. f. Gebrächt der Augen wenn sie trieffen/ Oczu płynienie. Lippiō, is, ivi, itum, lippire, trieffende Augen haben/ Oczy ćiekące mieć. Lippitur, impersonale,

Liqueō, es, licui, liquēre, & Liquescō, is, liquescĕre, zerschmeltzen/ zerfliessen/ Rospływáć się. Liquĕfīō, is, liquefĭerī, idem. Liquō, as, avi, atum, liquāre, schmeltzen/ thun fliessen/ Cedzić/ Klárowáć/ Roztapiáć. Liquĕfăciō, cis, liquĕfēcī, factum, liquĕfăcĕre, idem. Liquŏr, līquĕris, liqui, deponens, geschmoltzen werden/ Táiec/ Rospływáć się. Liquĭdŭs, a, um, güssig/ rinnend/ Rzadki/ Roztopiony. Liquidus venter, der Durchlauff/ Biegunká. Liquĭdŭm, i, g. n. pro Aqua. Liquidò, & Liquĭdē, adverb. klarlich/ offenbarlich/ Przezrzoczysto/ Jásno. Liquĭdāre, pro manifestare. Liquŏr, ōris, g. m. gussig Ding/ Feuchte/ Sok/ ćiekąca rzecz. *Fluidus, vitreus, gelidus, nitidus, effluens, riguus, dulcis, vagus.* Liquēscēns, entis, partic. zerfliessende/ ćiekący/ Topniejący. Liquātŭm, ti, & Liquāmĕn, inĭs, g. n. etwas das zerlassen ist/ als Schmaltz/ Feiste/ Rosok/ Sok/ Smalec. Liquet, verbum impers. es bescheinet/ es ligt heiter am Tag/ Jásna rzecz/ Pewna to. Non liquet, es ist nicht gnugsam erwiesen/ Niepewna. Colliqueo, & Colliquesco. Item, Deliqueo & Deliquesco, ich zerfliesse gantz/ Ztopnieć/ Zćiec. Cōllĭquĭæ, arum, g. f. plu. nu. Wasserfürd auff dem Feld/ Przegonice w polu. Elĭquō, as, are, schmeltzen/ Odlewáć. Eliquare aquam, seyen/ durchschlagen/ Przeiać/ Przecedzić. Elĭquēscō, is, ēlĭquēscĕrĕ, zerschmeltzen/ Odlanym być. Elĭquāmĕn, ĭnis, g. n. die außgeschmeltzte Feiste/ oder die durchgeseygen Feuchte/ Rosok/ odlewki.

Līră, g. f. ein Ackerfurch/ das ist/ das erhöchte Erdreich zwischen zweyen Furchen/ Brozdá/ Zágon. Līrō, as, are, Eegen/ Ackerfurch machen/ Brozdzić/ Poorywáć. Līrātim, adverb. Furchenweiß/ Zágonámi/ Brozdámi. Dēlīrārĕ, auß den Furchen fahren/ Z brozdy wyſtępowáć. metaph. fehlen/ vnbesonnen seyn/ Błądzić/ ßáleć. Dēlīrāns, antis, partic. Dēlīrŭs, a, um, Aberwitzig/ Szalony. Dēlīrātiō, onis, g. foe. & Dēlīrāmēntŭm, g. n. Verfahrung/ Außschwenckung von der rechten Furchen/ Z brozdy wyſtąpienie. Item, Wahnwitz/ Vnsinnigkeit/ Szaleństwo. Dēlīrĭtās, atis, pro Deliratione, obsolet.

Līs, lītĭs, g. foe. Zanck/ Hader/ Zwádá/ Swar. *Molesta, iniqua, atra, tetrica, amara, vana, funesta, rabiosa, clamosa, vesana, insana, cruenta, rapida, forensis.* Litem habere cum aliquo, mit einem zancken/ Swárzyć się z kim/ Práwowáć. Intendere litem alicui, ein Rechtlich Klag wider einen stellen/ Pozwáć kogo. Litem perdere, vel, Lite cadere, sein Rechtshandel verlieren/ Vtráćić ſpráwę/ Oſądzonym być. Lītĭgō, as, avi, atum, lītĭgārĕ, mit einem zancken/ Práwowáć się/ Swárzyć z kim. Lītĭgĭŭm, ij, g. n. Hader/ Zanck/ Zwádá. Lītĭgĭōsŭs, a, um, Haderich oder stets im Rechten ligend/ Sporny/ Swarliwy/ Zwádliwy. Lītĭgātŏr, oris, g. m. & Lītĭgātrīx, icis, g. f. eine haderhafftige/ Zanckerin/ Swarliwa/ Zwádliwa. Dēlītĭgō, as, are, idem quod simplex.

Lītĕră, æ, g. f. œ quod & Poetis duplici tt, scribitur, Littera, significat elementum, ut a, b, ein Buchstab/ Literá. Ad litteram, von Wort zu Wort/ Według litery/ Od słowá do słowá. Item, Litera, Brieff oder Zettel/ List/ Pisánie. Literis mandare, Zu Schrifft bringen/ Nápisáć co. Lītĕræ, arum, g. foem. plur. num. tant. pro epistolis accipitur, Sendbrieff/ List. Litera in singul. pro epist. apud Poëtas quandoq; legitur. Item Litera, ein Handschrifft/ Ręczne pisánie. Item, Literæ, Kunst vnd Geschrifft/ Náuká. Literas attingere, sich auff die Schrifft geben/ Do náuk przyſtąpić. Literæ publicæ, Gemeine Brieff vnd Rödel/ Moniment/ Vniwersał. Itē, Brieff/ Rödel vnd Rechenbücher der Kauffleuthe/ List/ Regestr Kupiecki. Lītĕrŭlă, diminut. ein Brieffflein/ Item, Sendebriefflein/ Listek. It. pro studiis, Freye Künste/ Náuki wyzwolone. Lītĕrātŭs, a, um, Schrifftgelehrt/ Kunstreich/ Vczony. Illiteratus, a, um, vngelehrt/ Nieuczony. Lītĕrātē, adverb. künstlich/ Vczenie. Lītĕrārĭŭs, a, um, ut: Ludus literarius, Schul/ Szkołá. Lītĕrātŏr, oris, gen. masc. ein wenig gelehrt/ Grámátyk/ Przezzak. Lītĕrātūră, æ, g. f. Schrifft/ die Kunst so von Buchstaben anhebt zu lehren/ It. Schrifftgelehrte vnd Kunstreiche/ Náuki wyzwolone/ Grámátyká. Lītĕrōsus, a, um, pro literato. Oblĭtĕrārĕ, Außtilgen/ in vergeß bringen/ Zámázáć/ Zágubić.

Līthārgўrĭŭm, sive Līthārgўrŏs, Silberschaum/ Srebrna piáná.

Lĭthĭăsĭs, is, g. foe. morb. der rysende Stein/ Kámień choroba.

Lĭthōcōllă, æ, g. f. Glutinum quo lapides conjunguntur.

Lĭthōspĕrmŭm, i, g. neu. herba, ein Meerfisch/ oder weisser Steinbrech/ Wroble proso.

Lĭthŏstrōtŏs,g.m.& Lithostrotum,i,g.n. ein Estrich mit Marmelsteinen oder dergleichen besetzt/Bruk/Tło sádzone kámienïem.

Litigo, vide Lis.

Lĭtō, as, avi, atum, lĭtārĕ,& Lĭtŏr,aris, atus sum,lĭtārī,Gott versöhnen/mit Opffer erwerben/ Ofiárowáć. Lĭtātĭō, onis, g.f. Erwerbung einer Bitt/vnd Versöhnung durch Opffer/Ofiárá. Lĭtātŭs,a,um, per Sacrificia impetratus.

Lĭtŭs, lĭttŏrĭs, g.n. & Poetis Littus, ein Gestad vnd Vfer am Wasser/Brzeg/Ląd. *Spumans, curvum, viride, saxosum, udum, fluctifragum, incurvum, restuum, juncosum, arenosum, portuosum, spumosum, surdum, mansuetum, naufragum, amœnum, sinuans.* Lĭtŏrĕŭs,a,um,& Lĭtŏrālĭs, lĕ, vmb die Gestad des Wassers sich haltend/Pobrzeżny. Lĭtŏrōsŭs, a, um, das offtmahl am Gestad ist/ Brzeżysty.

Litura & Litus,a,um, vide Lino.

Lĭtŭŭs, i, g.m. ein Stab wie ein Bischoffsstab oben krumb/ vor zeiten von den Auguribus gebraucht/Kurwáturá bistupia. Item, ein Heerhorn oder krumme Trommeten / Trabá woienna. *Sonorus, acer, terribilis, strepens, tortilis, sonans, aduncus, æreus.* Lĭtĭcĕn,lĭtĭcĭnĭs, g.m. qui lituo canit.

Lĭvŏr, oris,g.m. ein blaw geschlagen Orth am Leib/Sinosć. *Edax, acerbus, iners, malus, anxius, ater, mordax, exsanguis, obliquus, semianimis, niger, tabificus, malignus, iniquus, procax, impius, pallidus, tartareus, urens, rabiosus, cupidus, torvus.* Item, blaw wie ein Streichmaasen / Bleyfarb/ Bládosć. Item, pro Invidia, Neidigkeit/ Zazdrosć. Lĭvĭdŭs, a, um, Bleyfarb/ blaw wie geschlagen Fleisch / Siny / Blády. Item, neydig/ Zazdrosćiwy. Lĭvĭdŭlŭs, a,um, dimin. Lĭvĕō, es, lĭvērĕ,& Lĭvēscō,ēscĭs,lĭvēscĕrĕ, blaw oder Bleyfärbig seyn/Sinieć/Blednąć.

Lĭx, lĭcĭs, idem quod Cinis, Asche/ Popiol. Epith. vide Ciner. Lixivium,i,g.n. vel Lĭxĭvĭă, æ,g.f. Laug/Ług. Lĭxĭvŭs,& Lĭxĭvĭŭs, a, um, von Lauge/gleich Lauge durchgesiegen/Ługowy.

Lĭxă,æ,plur.lixæ, arum, g m. Koch oder Wascher/ vnd dergleichen Leute so in Kriegszügen nachfahren. Chálástrá/Ruchtá/Ciurá. Lixam, aquam Veteres dixerunt. Lĭxŭs,& Elĭxŭs,a,um, gekocht/gesotten/Wárzony. Lĭxō, & Elĭxō, as, are, st. den/ kochen/Wárzyć. Lĭxābŭndŭs, der dem Krieg folget vmb zu kochen vnd dergleichen verächtliche Ding zu thun/ damit er etwas verdiene/ Chálástrá/Ciurá.

Lŏbă,æ,g.fœ. ein Halm/ als an Karn vnd dergleichen/ Saat/Pierzysko.

Lŏcŭs,i,g.m.Plur. hi Lŏcī,g.m. & hæc Lŏcă, orum, g. n. ein Orth/ Mieysce. Dare & cedere locum, einem statt geben/Pusćić komu mieysce. Item, Locus, Gelegenheit/Okolicznosć. Loco aliquid quærere, zu rechter Zeit/ Wczás. Loco dicere, füglich/ Przystoynie / wedlug czásu y mieyscá. Loco summo natus, hochgeborn/Wielkiego/zacnego rodu. Loci, plur. tant. die Beermutter/ Żywot niewieśći. Lŏcŭlŭs,li, diminut. ein Oertlein/ Mieysce máłe. Item, ein Säcklein oder Täschlein/Truná/Mieszek. Lŏcŭlōsŭs, a, um, voll Säckel/Pełny mieszkow. Lŏcŭlātŭs, a, um, ut: Arca loculata, eine Kist mit viel Vnterschächtlein / Skrzyniá komorczysta. Lŏcŭlāmĕntŭm, i, g.n. ein Orth etwas darinn zu setzen/ gleich einem Beykorb/ ein Korb darinn die Vögel nisten können/ein Kästlein/Mieysce do schowánia czego/ jáko Kosz kokoszy/ szkátułká/ etc.

Lŏcŭplēs,plētĭs,g.omn. Ablat. Lŏcŭplētĕ, vel plētī, reich/reich an ligenden Gütern/ Bogáty/ Máietny. Locuples oratio, weitläuffig/ Dostátnia. Locuples author, glaubwürdig/gnugsam/ Pewny / Swiádomy/ Wiáry godny. Lŏcŭplētō,as,avi,atum, lŏcŭplētārĕ, reich machen/ sonderlich an ligenden Gütern / Bogácić/Pomnażáć. Lŏcŭplētātĭō, onis, g.fœ. eine Reichmachung/ Mehrung / Zbogácenie/Pomnażánie. Cŏllŏcŭplētārĕ, zumahl oder fast reich machen/ Vbogacáć. Lŏcō,as,are, setzen/an ein Orth legen/ Stáwiáć/Pokłádáć. Agros locare, seine Güter vermieten / Náiąć komu swoię máiętnosć/ Arendowáć. Locare argentum fœnori, Geld auff Wucher außleyhen/W plát pieniądze dáć. Filiam locare, seine Tochter zur Ehe geben / Wydáć corkę zá mąż. Funus locare, die Leych zu bestatten verdingen/Pogrzeb spráwić. Lŏcĭtō, as, are, frequent. formatum à Supino, a, in i, mutata, vmb Geld außleyhen/Náymowáć. Lŏcātĭō, Außleyhung/Verdingung/Náiem/Arendá. Lŏcātŏr, oris,g.m. ein Verdinger / oder der jhm etwas verdingen lässt/Náymácz/Arendárz. Lŏcātārĭŭs,ij,g.m. idem. Calep. sine authore. Ablŏcārĕ, außleyhen/ Náiąć. Adlocare, hinweg vmb Zinß außleyhen / Náiąć ná pewny czynsz.

Collocare, an ein Orth legen / setzen / Postáwić / Położyć. Beneficium collocare, einem Dienst oder Gutthat beweisen / Dobrodźiejstwo komu pokazáć. Collocare aliquem in aliquo gradu, einen in ein Ehrenampt setzen / Postánowić kogo ná jákiey godności. Cōllŏcātĭō, onis, g. fœ. Stellung oder Orth / Posádzenie. Collocatio verborum, ordentliche Stellung der Wörter / Położenie słow. Elocare, von seinē Orth verstossen / Z mieyscá ruszyć. Item, verdingen / Náiąć komu Boves elocare, verleyhen / Náiąć woły komu. Elocatio, onis g. f. Außleyhung / Náiem. Oblocare, idem quod simplex.

Lŏcŭstă, æ, g. f. eine Gattung eines Thiers / einer Hewschrecken gleich / Szárańcza. *Tenuis.*

Lōdīx, dīcis, g. f. ein Leinlach / ein Bethlach / Kołdrá. Lōdīcŭlă, æ, dimin.

Logica, & Logista, vide Logos.

Lŏgŏs, i, g. m. lat. Sermo, Ratio, Oratio, &c. eine Red oder Rechnung / Mowá, Rozum. Lŏgĭcē, ēs, vel Lŏgĭcă, æ, g. f. die Kunst recht zu reden / Dyálektiká, Náuká o mowieniu rozumnym. Lŏgĭcă, orum, g n. plu. num. Disputationes Dialecticæ. Lŏgĭstă, æ, g. masc. ein Rechenmeister der rechnen lehrt / Ráchownik. vulgò Algorista. Lŏgĭstŏrĭcōn, i, g. n. Liber sermonum & dictorum insignium narrationem continens. Lŏgŏdædălŭs, i, g. mas. der wol weiß zu reden / der seine Rede wol fürbringen kan / Ktory umieiętnie y rozumnie mowić umie. Lŏgŏgrăphī, plur. num. dicuntur, qui acta judicialia excipiunt.

Loligo, vel Lōllĭgŏ, gĭnis, g. fœ. eine Gattung Fisch mit schwartzer Brühe / Kálámarz / pław morski. *Nigra.* Loligo, metaph. Neydigkeit eines bösen Menschen / Zazdrość / Nieszczerość. Lōlĭcŭncŭlă, dimin.

Lōlĭŭm, ij, g. n. Lulch / Kąkol. *Infelix, amarum, nocivum, vitians oculos.* Lolio victitare dicuntur, qui visu sunt imbecillo. Lōlĭārĭus, a, um, ut: Cribrum loliarium, ein Lulch-Sieb / damit man den Lulch rädet / Sito kąkolne.

Lŏmĕntŭm, i, g n. Meel von Bonen / Bobowá mąká. Item, Indich damit man blaw färbet / Bieidło.

Lŏnchĭtĭs, ĭdĭs, g. f. Plantaginis species.

Longævus, vide Ævum.

Lōngănŏn, ŏnis, g. m. der Afftersdarm / Ostátnia kiszká / Kátnicá.

Lŏngŭs, a, um, lang / langwirig / Długi / Podługowáty. Perlongus, vel Oblongus, a, um, fast lang / weit / Bárzo długi. Lōngŭm, adv. lange Zeit / Długo / Ná długi czás. Lōngē, adverb. fern / Dáleko / Precz. Longè à me abest, Er ist fern von mir / Dáleko odemnie Longe pro Valdè aliquando accipitur, ut: Pedibus longè melior, viel ringer zu Fuß / Lepiey biega. Lŏngŭlē dimin. à Longe, Lŏngŭlŭs, a, um, ein wenig lang / Przydłuższy. Lŏngĭŭscŭlŭs, a, um, dim. à comparat. Longius, umb etwas länger / Trochę dáley. Lŏngănĭmĭs, ĕ, langmütig / Nieskwápliwy / Długocierpliwy. Lŏngănĭmĭtās, atis, g fœm. Langmütigkeit / Długocierpliwość. Lŏngănĭmĭtĕr, adverb. langmütiglich / Długocierpliwie. Lŏngĭpēs, pĕdĭs, g. omn. mit langen Füssen / Długich nog. Lŏngĭtūdŏ, dĭnĭs, g. f. Länge / Langheit / Długość. Lŏngĭnquŭs, a, um, weit / fern / Dáleki / Odległy. Longinquis bellis obruti, mit langwirigen Kriegen überladen / Woynámi postronnymi obciążeni. Longinqu' sermo, lange Rede / Długa mowá. Longinqui, weit abwesende / Odlegli / Dálecy. Lŏngĭnquĭtās, atis, g. f. weite Gelegenheit des Orths / Odległość. Longinquitas ætatis, Langwirigkeit des Alters / Długość wieku. Lŏngŭrĭŭs, ij, g. m. ein Zwerstange / ein lange Stange / Zerdź / Dyl / Przeworá. Lŏngŭrĭō, onis, g. m. ein langer Mensch / Długosz. Longo, as, non usurpatur, sed composita, Elongō, & Elōngĭnquō, as, are, verlängern / Przedłużáć. Perlongare, & Prælongare ferè idem.

Lŏquŏr, lŏquĕrĭs, lŏcūtŭs sum, lŏquī, verb. deponens, reden / Mowić. Loquitur fama, es ist das Geschrey / Táka wieść jest. Lŏquĭtŏr, aris, lŏquĭtārī, frequent. deponens, jmmerdar reden / Ustáwicznie mowić. Lŏquēns, entis, particip. redende / Mowiący. Lŏquēntĭă, æ, g f. Redung / Mowność, sed magis in usu composita. Brĕvĭlŏquēntĭă, æ, g. f. kurtze Rede / Krotkomowność. Brĕvĭlŏquĭŭm, ij, g. n. idem. Grāndĭlŏquēntĭă, æ, g fœm. prächtige Rede / Wspániálomowność. Grāndĭlŏquŭs, a, um, der prächtig im reden ist / Wspániálomowny. Māgnĭlŏquŭs, a, um, idem Blandiloquentia, Schmeichelredung / Łágodnomowność. Blandiloquus, ein Liebkoser / Łágodnomowny. Antēlŏquĭŭm, ij, g n. der erste Platz / oder Gehör umb zu sprechen / Przedmowá. Mūltĭlŏquĭŭm, ij, g. neut. viel Redung / Wielomowność. Locutor, vel Lŏquūtŏr, oris, gen masc. ein

Schwätzer/Wielomowny. Lŏcūtŭlēiŭs, leii, g. masc. einer der nicht mehr thut denn schwätzen/ Swiegotliwy. Lŏquāx, lŏquācĭŏr, lŏquācĭssĭmŭs, idem. Lŏquācĭtās, atis, g. f. Geschwätz/Wielomowność. *Garrula, stulta.* Lŏquācĭtĕr, adver. mit langem Geschwätz/Wielomownie/Swiegotliwie. Lŏcūtĭō, onis, & Lŏquēlă, æ, g. f. eine Rede/Mowá. *Verbosa.* Loquaculus, i, & Lŏquācŭlă, æ, g. f. schwätzig/Swiegotliwa. Allŏquŏr, allŏquĕrĭs, allŏcūtŭs sum, allŏquī, ansprechen/ Mowić do kogo. Allŏcūtĭō, onis, g. f. Allŏquĭŭm, ij g. n. eine Ansprechung/ Mowienie do kogo. Colloqui, miteinander reden/ Rozmawiáć. Collocutio, onis, g. fœ. Gespräch mit einem oder mehr/Rozmowá. Colloquium, ij, g. n. idem. Cĭrcŭmlŏquī, umbständlich reden/ Obmowić. Cĭrcŭmlŏcūtĭō, onis, g. f. Græce Periphrasis, ein Umbredung/Erklärung mit vielen Worten/Obmowienie/ Opisánie/ Objáśnienie. Eloqui, außsprechen/Wymowić. Eloqui, quod ad Oratores spectat, Est apte, ornatè & eleganter dicere, reden/sprechen/ Wymawiáć/ Mowić dobrze. Elŏquēns, entis, nomen ex particip. wol beredt/Wymowny. Elŏquēntĭă, æ, g. f. Beredsamkeit/ Wymowność. Elŏquĭŭm, ij, g. n. eine Rede/Sprach/Mowá/Wymowá. *Melleum, liquidum, cultum, vernans, blandiens, pulchrum, beatum, facundum, excultum, vocale, fulmineum.* Elŏcūtĭō, onis, g. f. die Krafft wol und eygentlich zu reden/ein gute Zung/Wymowá. Intĕrlŏquī, darzwischen reden/Przerywáć mowę. Intĕrlŏcūtĭō, onis, g. f. das unterreden/ Przerywánie mowy. Obloqui, widersprechen/ lästern/nachreden/ Obmawiáć/ Pomawiáć/ Przeczyć. Oblŏcūtŏr, oris, g. m. ein Ubelreder/ Lästerer/ Obmowcá. Præloqui, für einem andern reden/ zum ersten reden/ Przedmowę czynić/ Przepowiedáć. Proloqui, eine Vorrede thun oder außsprechen/ Wymawiáć/ Przedmowę czynić. Item, viel Wort machen/Siłá mowić. Proloquium, ij, g. neu. ein vollkommener Spruch/ Przedmowá.

Lŏră vel Lŏrĕă, æ, g. f. Trewer-Wein/ Lewrentrunck/Wino poślednie.

Lōrīcă, æ, g. f. ein ledern Koller/ Brustharnisch/ Zbroiá. *Rigens, sanguinea, testacea, torta, gravis, bellicosa, invia sagittis, micans, cruenta, atrox, fulva.* Item, Lorica, ein Fürdächlein einer Mawr/oder Schirmdächlein/Polepá/Tynk ná ścienie. Lōrīcŭlă, æ, dimin. ein Päntzerlein/ Páncerz. Item,

Lorica, sive Loricula, ein Schantz damit sich die Kriegsleut umschantzen/Bollwerck/ Ostrożenie/ Szánc. Lōrīcō, as, are, den Leib wider den Feind bewahren/ ein Koller / Pantzer oder dergleichen anlegen/Uzbrajáć/ w páncerz ubieráć. Lōrīcātŭs, a, um, mit einem Koller oder Pantzer angethan/Zbroyny/Páncerznik/Kirysnik.

Lōrum, i, g. n. allerley Bänder und Riemen/ Zügel/Rzemień / Wodzá. *Undans, tremulum, tardans, nodosum, flexile, ferreum, hamatum.* Lōră, orum, plur. num. Geißlen/ sonderlich von ledern Riemen/Korbácz. Item, Gurtriemen/ Gurte/ Pás/Poprąg. Lōrārĭŭs, ij, g. m. Servus qui jussu Domini conservos vinciebat, aut loris cædebat. Accipitur etiam pro Lictore, Geißler/ Ceklárz/ stepácz. Lōrāmēntŭm, i, g. n. ein Riemen/ Rzemień. Lōrĕŭs, a, um, von ledern Riemen gemacht/Rzemienny.

Lŏtĭŭm, ij, g. n. Garn/Bruntzwasser/ Mocz.

Lotio & Lotura, vide Lavo.

Lotos, vel Lōtŭs, i, g. f. Arbor. *Aquatica, amara, multifera, Phrygia.* Item, Herba, Steinklee/ Obrostnicá.

Lŭbĕt, imperson. idem quod libet, es geliebet Lubi się / Chce się. quæ Veteres per u, nunc per i, scribimus, vide Libet.

Lūbrĭcŭs, a, um, schlüpfferig/ also daß man es nicht wol in Händen halten kan/Śliski. Lūbrĭcē, adverb. schlüpfferig/ Ślisko. Lūbrĭcō, as, avi, atum, lūbrĭcārĕ, schlüpfferig machen / Ślisko czynić. Lūbrĭcŭm, ci, g. n. das schlupffen / Śliskość.

Lūcānĭcă, æ, g. f. ein Bratwurst/aliter eine Magenwurst/ Kiełbásá.

Lucanus, a, um, Luceo, Lucerna, Lucidus, & Lucinus, vide Lux.

Lūcrum, i, g. n. Gewinn/Zysk/ Obrywká. *Dulce, avarum.* Lŭcēllŭm, i, dimin. Lucrōsus, a, um, gewinnsam/ das viel Gewinns hat/ Zyskowny. Lucrātīvŭs, a, um, Gewinntrágig/ Zyskowny. Lucrŏr, aris, atus sum, lucrārī & Lucrĭfacĭō, facis, feci, factum, lucrĭfacĕrĕ, gewinnen / Zyskáć. Lucrĭficābĭlis, le, pro Lucroso, antiquum est. Lucrĭfīō, fis, lucrĭfĭĕrī, gewonnen seyn/ gewonnen werden/Zyskánym być. Lucrĭōnēs, plur. num. qui undique lucrari cupiunt. Calep. sine auth.

Lūctŏr, aris, atus sum, lūctārī, ringen/ Biedźić się, zá pásy chodźić. a Luo, luis, derivatum. Lūctŏr,

ctŏ,as,are,freq. antiquum,idem significat. Lŭctātŏr,oris,g.m. ein Ringer/Zápáśnik. Lŭctă,æ, Lŭctātĭŏ,onis,g.f. Lŭctātŭs,ūs,g.m.& Lŭctāmĕn,ĭnis,g.n. das Ringen/Biedzenie śie/Zápáśnictwo. Cōllŭctŏr,aris,atus sum cōllŭctārī, zumal mit einem ringen/Zá pásy chodźić z kim.

Eluctari,überringen/hinauß ringen/Dobyć śie/Wydrzeć/Wywikłáć. Illuctari,unde,Verba illuctantia, Wort die schwerlich außzusprechen/Słowá cieżkie do wymowienia. Obluctari, widersetzen/widerstehen/Biedźić śie/Opieráć śie. Rĕlŭctārī,idem significat.

Luctus, vide Lugeo.

Lūcubrŏ,as,avi,atum,lūcubrārĕ,& Elucubrare,beym Liecht arbeiten/Przy świecy robić. Lūcubrātĭŏ,onis,g.f. das beym Liecht arbeiten/Robotá przy świecy. Lūcubrātĭuncŭlă,æ,dimin. ein klein Wercklein so beym Liecht geschicht/Robotká jáká przy świecy. Lūcubrātōrĭŭs,a,um, das zu der Nachtarbeit beym Liecht gehört/Do nocney roboty należący.

Luculentus,vide Lux.

Lūcus,i,g.m. ein Lustwald den Göttern zu Ehren geweyhet/Gay ćiemny Bogom poświecony. *Sonans,silens, caligans,frondosus,opacus,viridis,consitus,insiduus,niger,ater,fatidicus,sonorus,fragosus,castus.*

Lūdŏ,lūdis,lusi,lusum,lūdĕrĕ, spielen/kurtzweilen/schimpffen/Igráć/Gráć/Żártowáć. Item,einen verspotten/Szydźić. Item,betriegen/Oszukáć. Lūsĭtŏ,as,are,frequent. jmmerdar schimpffen und spielen/Grawáć często/żártowáć. Lūdŭs,i,g.m. Schimpffspiel/Grá. Ludus in singulari, allerley Lehrschulen/Szkołá. Ludus gladiatorius,eine Fechtschul/Szermierska szkołá. Ludus literarum, eine Schreibschul/Szkołá do pisánia. Ludum aperire,eine Schul auffrichten/Szkołe wystáwić. Ludus pro joco accipitur quandoque,Spott- oder Schimpffwort/Żárt/Szyderstwo. Ut ludos facit,wie schertzt Er/Ják żártuie/szpáczkuie. Lūdō, ablat. Schimpffsweise/żártem. Lūdī, plur.num. Schawspiel/Gonitwá/Igrzysko. *Theatrales,placidi,lepidi, leves,celebres,dulces,læti, solemnes,jocosi,jocantes.*

Lūsŭs,ūs,g.m. Schimpff und Kindliche Kurtzweil/Grá/Igránie. *Carens gravitate,innocuus, mollis,tener,placidus,procax,gratus,salax,inanis, blandus,facilis,jocosus,suavis,dulcis.* Lusus etiam pro joco accipitur. Lusus aleæ, Würffelspiel/Kostka grá. Lūsŏr,oris,g.masc. ein Spieler/Grácz. Lūsōrĭŭs,a,um, ut: Tabula lusoria, ein Bretspiel/Tablicá igrzyskowa. Lusorie, schimpfflicher Weise/Gráiąc/Gráckim sposobem. Lūsĭŏ,onis,g.fœ. idem quod Lusus. Lusio pilæ,Ballspiel/Grá piłky. Lūdĭŭs,ij,& Lūdĭŏ, onis,g.m. ein Gauckler/Kuglarz. Lūdĭă,æ,g.f. eine Gaucklerin/Kuglarká. Lūdĭmăgĭstĕr,stri, g.m. Schulmeister/Mistrz szkolny. Lūdĭbŭndŭs, a,um, Schimpfftreibende/Gráiący/żártuiący. Lūdĭfĭcŏ,as,are,& Lūdĭfĭcŏr,aris,atus sum,lūdĭfĭcārī, einen vexieren/verspotten/betriegen/Ludźić/Szydźić/Wragáć. Lūdĭfĭcātŭs,a,um, verspottet/betrogen/Wyszydzony. Lūdĭfĭcābĭlĭs,lĕ, betrieglich/Smiechu godny. ut: Ludus ludificabilis. Lūdĭfĭcātĭŏ,onis, Spott/Betrug/Szyderstwo/Żárt. Lūdĭfĭcātŏr,oris,g.m. ein Betrieger/Szyderz. Lūdĭbrĭŭm,ij,g.n. Spott/Spottwerck/Szyderstwo/Zgwałcenie. *Dirum, asperum,noxium,turpe.* Ludibrio alicui esse,vel, Ludibrio haberi, Eines Spott seyn/Wyszydzonym być od kogo. Lūdĭcrŭm,cri,g.n. Gauckelspiel/Igrzysko/Żárt. Ludicrus, vel Ludicer,a, um, schimpfflich/Igrzyskowy/żártowny. Ars ludicra, Gauckler kunst/Sztuká grácka. Ablūdŏ, ablūdĭs,ablūsī,ablūsŭm, ablūdĕrĕ, ungleich/oder unterscheiden seyn/Niezgadząć śie/Niepodobnym być. Allūdĕrĕ, mit einem schimpffen/Żártowáć z kim. Item, mit Worten auff ein andere Rede deuten/Przymawiáć ná co. Allūsĭŏ,onis,g.f. eine Zudeutung/Przymawiánie. Colludere, mit einander spielen oder schimpfen/Gráć z kim. apud Jureconsultos, einen Verstand haben mit einem andern/den dritten zu betriegen/Zmowe z kim uczynić. Cōllūsŏr,oris,g.m. ein Mitspieler/Mithäler/Społgráiący/Towárzysz. Cōllūsĭŏ, onis,& Cōllūdĭŭm,ij,g.n. Mithälung/Zmowá/Igránie. Deludere, verspotten/betriegen/Oszukiwáć/Wyszydźić. Delusio,onis,g.f. eine Verspottung/Wyszydzenie. Dēlūdĭfĭcārī, pro Deludere. Eludere & Illudere, idem. ut: Illudo te, vel tibi, vel in te, Ich verspotte dich/Szydzę z ćiebie. Illusio, onis, g.f. Verspottung/Náigrawánie. Illusus,a, um, verspottet/Wyszydzony. Præludere, vorspielen/ein Vorgefecht thun/Przegrawáć/Probowáć. Prælusio, onis,g.f. Præludium, & Proludium,i,g.n. das Vorspiel/Versuchspiel/Przegrawek. Prolusio,idem. Oblude-

dere, mit einem Schimpff treiben/ Figlowáć.
Perludere idem quod simplex.

Lŭēs,is, g. f. ein gemeine Sucht oder Plag/ al-
lerley Kranckheit/ so gemeinlich über Leuh od Vieh
außgehet/ Záráźá/ Chorobá powßechnie pá-
nuiąca. *Tabida, miseranda, pestifera, dira, atra,*
scelerata, acerba, inimica, sæva, misera, perniciosa,
funesta.

Lūgĕō, luges, luxi, luctum, lūgēre, Leyd haben/
klagen/ weynen/ Płákáć/ Żáłowáć/ Opłákiwáć.
Lūctŭs, ūs, g. m. Klag/ Leyd/ sonderlich über ei-
nen abgestorbenen/ Żal/ Żáłobá. *Crudelis, mæstus,*
turpis, æger, amarus, exanimis, tristis, miser, edax,
iners, horrificus, flebilis, puerilis, rigidus, fatalis,
Alcionæus, mærens. Lūctĭfĕr, & Lūctĭfĭcŭs, a,
um, das Leyd bringt/ Smętny. Lūctŭōsŭs, a,
um, voll Leyds/ kläglich/ Smętny/ Żáłosny. Lū-
gubrĭs, re, das zum Leyd vnd Trawrigkeit gehö-
ret/ Żáłosny. Lūctĭsŏnŭs, a, um, ein kläglicher
Thon/ Kwilący. Perluctuosus, a, um, fast kläglich/
Żáłosny bárzo.

Lūmă, æ, g. f. genus spinæ, quæ in pratis na-
scitur, & locis uliginosis. Lūmētă, orum, loca
lumis plena. Lumariæ falces, quibus lumæ ex-
cinduntur.

Lūmbrīcŭs, ein Regenwurm/ Glistá/ Dżdżo-
wnicá. *Terrestris.*

Lūmbŭs, i, g. m. die Lende/ Ledźwie. *Lascivus,*
salax, calidus, tener. Lūmbŭlŭs, li, dimin. Lūmbā-
gō, gĭnĭs, g. fœ. Lendenweh/ Krzyżá bolenie.
Lūmbĭfrăgĭŭm, ij, g. n. das brechen der Lenden/
Krzyżá náruszenie. Elumbus, a, um, & Elūm-
bis, ĕ, Item, Delumbis, e, Schwach/ krafftloß/
Słáby. Dēlūmbō, as, are, Schwach vnd Krafft-
loß machen/ die Lenden brechen/ Náruszáć/
Osłábić.

Lūmĕn, ĭnĭs, & Lūmĭnārĕ, is, g. neut. Liecht/
Świátło. *Clarum, fulgidum, coruscans, candens,*
flammeum, tremulum, stellans, radiosum, rutilans.
Lumina etiam pro oculis. *Rosea, clara, multifida,*
vaga, grata, glauca, lactea, prominula, inexpleta,
venusta, albentia, Lyncea, vivida, cupida, humida,
pulcra. Item, Lumen, Erläuterung/ Erklärung/
Jásność/ Objáśnienie. Luminibus obstruere,
Einem die Außsicht verbawen/ Zásłániáć oczom.
Lumina civitatis, die fürnembste vnd herrligste
Leuthe/ Przednieyszy/ Zacnieyszy w mieście.
Lumina in pictura, das Liecht des Gemählds/ Fár-
by wydátność w málowániu. Lumina oratio-
nis, Zierd der Red/ Ozdobá mowy. Lūmĭnō-
sŭs, a, um, voll Liechts/ Świetny. Lūmĭnārĕ, pro
Illuminare, antiquum est. Illūmĭnātĭō, onis, g. f.
ein Erleuchtung/ Objáśnienie.

Lūnă, g. f. der Mon/ Miesiąc. *Menstrua, ro-*
scida, errans, radians, lucida, silens, semiformis,
pura, noctiluca, bicornis, vaga, rubens, sospitatrix, au-
rea, nivea, globosa, noctivaga, glomerabilis, lactea,
cornigera, senescens, instabilis, radiosa. Lūnŭlă, æ,
diminut. Lūnārĭs, rĕ, des Mons/ Miesięczny.
Annus lunaris, ein Monat/ Miesiąc ieden. Lū-
nātŭs, a, um, gestalte vnd geschnitten wie ein halber
Mon/ Obłączysty iák miesiąc. Lūnō, as, are,
Monsweise krumb machen/ Náginác/ Nákrzy-
wiáć. Lūnātĭcŭs, a, um, Monsüchtig/ Luná-
tyk. Plēnĭlūnĭŭm, ij, g. n. Vollmon/ Pełnia księ-
życá. Nŏvĭlūnĭŭm, ij, g. n. Newer Mon/ Now
księżycá. Intērlūnĭŭm, ij, g. n. wenn sich der Mon
ernewert/ Księżycá zaśćie. Lunensis caseus,
qui ab Hetruscis lunari figura fiebat.

Lŭō, is, lŭī, lŭĕrĕ, bezahlen/ Płáćić. Luere
capite, mit dem Leibe bezahlen/ Gárdłem czego
przypłáćić. Item, Luere, sich vom Feind lösen
der jhn gefangen hat/ Wypłáćić się nieprzyiá-
ćielowi z więzienia. Lŭtĭō, onis, g. f. Lösung/
Zápłácenie. Ablŭō, is, āblŭī, āblūtŭm, āblŭĕrĕ,
abwaschen/ säuberen/ Omyć/ Oczyśćić. Ablūtŭs,
a, um, particip. abgewaschen/ Omyty. Ablūtĭō,
onis, g. fœ. das abwaschen/ die Reinigung/ Abspü-
lung/ Omyćie/ Oczyśćienie. Allŭĕrĕ, hinzu flies-
sen/ Podlewáć. Allŭvĭēs, ei, & Allŭvĭō, onis, g.
fœ. Wasserguß/ Zuwallung/ Anstoß des Wassers/
Podbieránie rzeki/ Powodź. Colluere, zusam-
menwaschen/ schwencken/ Myć pospołu/ Płokáć.
Colluvies, ei, & Colluvio, onis, g. f. metaph. Zu-
sammengeflossen Vnflat vnd Wust/ Plugástwo/
Pomyie. *Stercorata.* Colluvies hominum, ge-
samlet Volck auß allerley Landen/ Strek ludźi z
rożnych mieysc zebrány/ Hultáistwo. Dilue-
re, vermischen/ durchs Wasser ziehen/ waschen/
Rozmaczáć/ Rozczyniáć/ Roztwarzáć. meta-
phor. erklären/ Objáśnić. Dīlūtŭs, a, um, ge-
schwänckt/ gespület/ Roztworzony/ Rzadki. Vi-
num dilutum, gewässert Wein/ Wino roztwo-
rzone. Dīlŭvĭŭm, ij, g. n. & Dīlŭvĭēs, ei, g. fœm.
Wasserguß/ Sündfluß/ Powodź/ Potop. Dīlŭ-
vĭālĭs, lĕ, vom Sündfluß/ Z powodźi/ ábo Do
powodźi náleżący. Dīlŭvĭō, as, are, über lauffen/

überquellen/ Zálewáć. Eluere, außschwencken/ außwaschen/ Omywáć/ Wypłokáć. Eluere labes & maculas animi, metaph. sich eines Lasters abthun/ Poprzestáć złośći. Eluvies, ei, & Eluvio, onis, g. f. Kaat/Wust/ Vnflat/ Plugástwo/ Smrod. metaph. ein Zufluß oder Zufall alles gutens / Zebránie dobrych rzeczy. Eluvio, pro Diluvio. Eluibilis, le, das außgespület mag werden/ Co śie może wymyć. Ineluibilis, le, vnaußspülig / Co śie niemoże wymyć. Illuere, hinein fliessen/ Wćiekáć. Interluere, zwischen durchfliessen/ ćiec przez. Pelluere, vel Perluere, wol waschen/ Płokáć dobrze. Perlutus, a, um, wol gesaubert vnd gewaschen / Wypłokány dobrze. Polluere, besudeln/beflecken/ Plugáwić/ Pomázáć. Pollutus, a, um, befleckt/ Pomázány/ Zplugáwiony. Impollutus, a, um. vnbefleckt/ Niepomázány. Pollutio, onis, g. f. Befleckung Pomázánie. Proluere, wol waschen/ Polewáć/ Płokáć. Proluvies, ei, g. fœ. & Proluvium, ij, g. n. außgeschütter Wust/ Wylewek/ Powodź. Item, Verschwendung/ Rozrzucenie dobr/ Márnotráctwo. Prolutus, a, um, partic. übergossen/ überfült/ Wypłokány/ Polewány. Reluere, wieder umb waschen / Wymywáć znowu. Item, ein Pfand wiederumb lösen/ Wykupowáć. Subluere, vnten auffwaschen/ Podlewáć/ Podmywáć. Hæc omnia à verbo Luo composita esse volunt.

Lupa & Lupanar. vide Lupus.

Lupinum, g. n. & Lupinus, i, g. m. Feygbonen/ Słonecznik ſtraczyſty. *Madidus, pallens, tepens, feralis, triſtis.*

Lupus, i, g. m. ein Wolff/ Wilk. *Martius, ululans, rapax, acer, proterbus, raptor, cautus, avidus, inſatiabilis, trepidus, cruentus, infeſtans, rabioſus, degener, rapidus, inhumanus, ferociens, ſanguinolentus, fameſcens, jejunus.* Lupa, æ, gen. fœm. ein Wölffin/ Wilczycá. *Rauca, rapida, ſpurca, immanis, olida, obſcœna, trux, inhumana.* etiam pro meretrice ſumitur. Itē. Lupus, piscis, ein Hecht/ Szczuká. Item, ein gattung eines Gebiß an einem Zaum/ ein scharff Gebiß/ Krygi. Itē, ein gattung einer Spinn/ Rodzay pewny pátąkow. Lupanar, aris & Lupanarium, ij, g. n. ein gemein Frawenhauß/ Nierządny dom/ Sámtuz. *Spurcum, calidum, putidum, turpe, commune, immundum.* Lupanaris, e, das darzu gehört/ Nierządnicʒy. Lupor, aris, atus ſum, lupari, Hurenwerck treiben/ Nierządu pátrzyć antiquū eſt. Lupatum, i, g. n. id. quod Lupus pro freno aſperrimo. *Sangbineum, durum, rigidum, ſpumans, arctum, ſtrictum.* Lupinus, a, um, das vom Wolff iſt/ Wilczy.

Lurco, onis, g. m. ein Fraaß/ Verschlinger seines Guts/ Żárłok/ Rozpuſtnik. Lurco, as, are, antiq. verschlingen/ verpraſſen/ Żrzeć.

Luridus, a, um, Bleyfarbig / oder als erfroren/ Blády/ Żołtáwy/ śmiády. Subluridus, a, um, ein wenig bleyfarbig/ śináwy. Livor, oris, g. m. Bleichheit/ śinośc/ Záżdrość.

Luscinia, æ, g. fœ. Nachtigal/ Słowik. quam Græci Philomelam vocant. Lusciniola, æ, dim.

Luscus, a, um, Einäugig/ Jednooki. Luscioſus, & Luſcitioſus, a, um, blödſichtig/ der des Tags nicht wol sehen kan/ Slep/ Co wednie nie dojrzy. Eluſco, as, are, Einäugig machen/ Jedno oko wyłupić.

Luſtro, as, avi, atum, luſtrare, reinigen/ Oczyśćiáć. Item, vmbsehen/ vmbgehen/ warnehmen/ Ogladáć/ Obchodźić. Luſtrare exercitum, den Kriegszug muſtern/ Okazáć mieć. Luſtrare animo, ein Ding wol bedencken/ Myślić/ Rozważáć. Luſtror, aris, atus ſum, luſtrari, Hurerey treiben/ Nierządu pátrzyć. Luſtrum, i, g. n. Hole vnd Läger der wilden Thier / Doł / támá zwierząt dźikich. *Deſertum, horridum, horrens, devium, opacum, ſylbeſtre, nemoroſum, tenebroſum, avium, obſcurum,* Item, Luſtrum, ein gemein Frawenhauß/ Nierządny dom. Item, Fünffjährige Zeit/ Pięćioletni czás. Item, ein gattung einer Versöhnung Gottes durch sondere Opffer/ Rodzay błágánia Bogá przez ofiáry. Luſtrificus, a, um, & Luſtralis, le, reinigende/ Oczyśćiálny. Aqua luſtralis, Weyhwaſſer/ Wodá świecona. Luſtratus, a, um, gereiniget/ Oczyśćiony. Luſtratio, onis, g. fœ. & Luſtramen, inis, g. n. Reinigung/ Oczyśćienie. Item, Hin vnd Wieder fahrt von einem Orth zum andern/ Przegladánie/ Nawiedzánie. Luſtricus, a, um, das zur Reinigung gehört/ Oczyśćiálny. Colluſtrare, hin vnd wieder sehen/ besehen/ Przegladáć. Colluſtrare lumine, erleuchten/ Oświecáć. Colluſtratus, a, um, ut: Colluſtrata pictura, ein heyter Gemäld/ Swietne málowánie. Illuſtrare, erleuchten/ heyter machen/ erläuteren / bekant machen/ Oświecáć/ Objáśniáć. Illuſtratio, onis, g. fœ. & Illuſtramentum, i, gen. neut. Erleuchtung/ Erläuterung/ Oświecenie/ Objáśnienie. Illuſtris, ſtre, faſt hey-

heyter/ſcheinbar/wolbekant/ Jáſny/Swietny. Sławny/Zacny. Perillūſtris,re, gar berühmbt/ Durchleuchtig/Swietny bárzo/Sławny. Illūſtrātūs, a, um, particip. An Tag bracht / erklärt/ Oświecony/ Obiáśniony. Præiūſtris, eines groſſen Namens/ świetny bárzo/Przeſławny. Periuſtrare, wol beſehen/ durchſehen/ Przewiedźieć/ Przeyrzeć. Perluſtrare animo, wol betrachten/Rozważyć.

Luteus, & Luto, vide Lutum.

Lūtĕr, tēris, vaſis genus eſt, quo vinum diluitur: Alii peluim, aut vas in quo calices abluuntur putant.

Lūtră, æ, g.f. ein Otter/Wydrá. *Piſcatrix.*

Lūtŭm, ti, g. neut. Herba crocei coloris, quæ aliàs Lūtĕă, dicitur; *Croceum, Corycium.* Lūtĕŭs, a, um, das gelb iſt / żołty/ Płowy. Lūtĕŏlŭs, a, um, gelbächtig/Żołtáwy.

Lŭtŭm, i, g. n. Kaat/Leym/Błoto/Kley. metaph. Vnflath/ Smrod. *Paleatum, molle, turpe, craſſum, madidum, putre, facile, obſcœnum, udum.* Lŭtĕŭs, Lŭtōsŭs, & Lŭtŭlēntŭs, a, um, kaatig/ Leymig/Błoćiſty/Plugáwy. Lŭtō, as, avi, atum, lŭtārĕ, mit Leym beſtreichen oder mauren/ Lepić/ Oblepiáć. Item, mit Kaat verwüſten / Kaláć/ Námázowáć. Lŭtēſcō, is, lŭtēſcĕrĕ, zu Kaat werden/ Błotnieć. Lutămēntŭm, ti, g. neut. ein Maur/ Wand / oder Eſtrich mit Leym beſtrichen/ Lepianká / Polepá. Lŭtārĭŭs, a, um, & Lŭtēnsĭs, e, das im Kaat oder Mutt lebt/ Lepić/ Oblepiáć.

Lūx, lūcĭs, g. f. Liecht / Helligkeit / świátło/ świátłość. *Nitens, penetrabilis, præclara, lucida, candida, purpurea, coruſca, clara, ignea, tenuis, rutila, radians, ignipotens.* Item, Lux, ein Tag/Dźień. ut: Luce viceſima, pro viceſimo die. Luce prima, zu angehendem Tag/Pierwßego dniá. Itē, Rowno z świtem. Item, Lux, pro vita, ut: Lucis uſuram dare alicui, Einen noch länger leben laſſen/Żywotá komu przedłużyć. Lux mea, mein Troſt vnd Frewd/ Moiá poćiechá y przyiaćiel moy. Lūcŭs, i, g. m. dixerunt Veteres, ut: Cum luce abiit. Am Tag/ Morgends früh/Ráno wyßedł. Lūci, adverb. Tags/Wednie. Lūcĕō, es, luxi, lūcērĕ, ſcheinen/ leuchten/ Swiećić śię/ świećić. Lūcĕt, imperſ. Es ſcheinet/ es iſt heyter/ świta/ świeći śię. Lūcēſcō is, lūcēſcerĕ, Liecht vñ heyter ſcheinen/ Rozświecáć śię/Wyiaśniáć śię. Luceſcit imperſon. Es wird heyter/ świta.

Lūcēns, entis, ſcheinende/ świecacy. Lūcĭdŭs, a, um, ut: Lucida nox, heytere / helle Nacht/ Noc iáſna. Lūcĭfĕr, fĕri, g. maſ. der Morgenſtern/ Gwiazdá záránna/ Jutrzenká. *Vigil, nitidus, albus, roſeus, præbius auroræ, rutilans, roſcidus, aureus, cupidineus.* Lūcĭfŭgŭs, a, um, liechtflüchtig/ Pokatnik/Pokatny. Lūcĭfĭcō, as, are, pro lucidum facere. Lūcĭgĕnă, æ, g. m. pro Luce genitus. Lŭcērnă, æ, g. fœ. ein Liecht/ Kärtz oder Ampel/ Lámpá/ świetliczká. *Vigil, viva, clara, lucida, fervens, præmicans, marceſcens, nocturna, ignivoma, noctifuga.* Lŭcērnŭlă, æ, dimin. Lŭcērnārĭŭs, qui lucernam fert. Lūcŭlēntŭs, a, um, liecht/ hell/ zierlich/ ſcheinbar/ Jáſny/ Znáczny/ Dostátni. Luculentus dies, ein heyterer Tag/ Dźień iáſny. Luculenta familia, Berühmbt vnd fürnehm Geſchlecht/ Doſtátnia/ Przednia Fámilia. Lūcŭlēntē, & Lūcŭlēntĕr, adverb. ſcheinbarlich/verſtändlich/Doſtátnie/Znácznie. Allūcĕō, āllūces, allūxi, āllūcērĕ, anſcheinen / Przyświecáć/ Rozświecáć śię. Cōllūcērĕ, zugleich ſcheinen/ glän tzen/ glitzen/ Społywiećić/świećić śię. Dilucere, erſcheinen/Jáśnieć/Rozświecáć śię. metaph. Dilucere dicitur res, berühmbt werden/ an Tag kommen/ Jáſna rzecz. Dīlūcĭdŭs, a, um, ſehr liecht vnd klar ſcheinend/Jáſny. Dīlūcĭdē, adverb. ſcheinbarlich/ Jáśnie. Dīlūcĭdō, as, are, erklären/Obiáśniáć. Dīlūcēſcō, is, dīlūcēſcĕrĕ, tagen/heyter werden/ świtáć. Dīlūcŭlŭm, li, g. n. Anbruch des Tags/ świt. Dīlūcŭlō, adv. wenn der Tag anbricht / Ráno / Przededniem. Dīlūcŭlō, as, are, ut: Ubi primum diluculabit, So bald d' Tag anbricht / Jedno śię rozednieie. Antēlūcānŭs, a, um, das vor Tag iſt/Przedednioway. Sūblūcānŭs, a, um, das gleich vmb die Zeit iſt/Około czáſu poránnego. Dīlūcŭlāſcĭt, pro Dīlūcēſcĭt. Elucere, leuchten/ſcheinen/ hell werden/ Jáſnieć/ Pokázowáć śię/ Wydawáć śię. metaphor. Manifeſtum eſſe & apparens, Durchleuchtig ſeyn/ Jásnem/ przeźrzoczyſtym być. Elūcēns, entis, particip. ſcheinbar/ Jáśniejacy. Elucidare, pro Illuſtrare, non eſt latinum. Illucere, hinein ſcheinen/Tag werden/ Rozświecáć śię/Záświtnąć. Illuxit illum Sol, Die Sonn hat jhn angeſchienen/ Słońce mu śię rozświećiło. Illuceſcere, ſcheinen/ heyter werden/ Záiáśnieć. Intērlūcērĕ, zwiſchen etwas durchſcheinen/ Rozświecáć śię miedzy. Pellucere, Perlucere, &

 Trans-

Translucere, durchleuchten / durchscheinen / fast scheinen / kstnać sie / przezrzoczystym być. Pellucidus, Perlucidus, & Trānslūcĭdūs, a, um, Fast durchsichtig / durchscheinig / Przezrzoczysty / kstnacy sie. Pērtrānslūcĭdūs, a, um, so scheinbar das man dadurch sehen mag / Barzo przezrzoczysty. Pellucere, fast scheinen / kstnać sie bárzo. Item, ein ehrliche Mahlzeit zurüsten vnd opfferen / Biesiádowáć. Sacrificantium verbum est. Pōllūctūm, ti, g. n. ein Opffermahl / Biesiádá. Pōllūcĭbĭlĭs, le, ut: ut cœna pollucibilis, ein köstliche herliche Mahlzeit / Bánkiet. Pōllūcĭbĭlĭtēr, adv. Köstlich / herrlich / Hoynie. Prælucere, vorscheinen / Rozświecáć sie. Prælucere majoribus suis virtute, durch sein Tugend seinen Vorfahren einen Namen machen / W sławie przodki swoie cnotą wlasną. Prælucidus, a, um, fast heyter vnd klar / Jásny / kstnacy sie. Rĕlūcērĕ, widerscheinen / glitzen / erglänzen / Rozświecáć sie. Sublucere, ein wenig scheinen / Jáśnieć / zápaláć sie. Sublucidus, a, um, ein wenig scheinbar / Przyiáśmeyszy.

Lūxō, as, avi, atum, lūxārĕ, verrencken / aufflösen voneinander / Wywináć noge. Lūxŭs, a, um, schlotterecht / Wywinony. Lūxātŭs, a, um, ut: Luxata membra, verrenckte Glider / Wywinione czlonki. Elūxātŭs, a, um, idem.

Lūxŭs, ūs, g. m. Vberfluß in Speiß vnd Kleydung / Rozrzutność / Dostátek / Zbytek. *Iners, mollis, furens, populator opum, regius, fluens, desidiosus, malus, fastuosus, mensarius, splendidus, nocens, fœdus, effusus, femineus, infrenis, insanus, dissuasor honesti.* Lūxŭrĭă, æ, & Lūxŭrĭēs, ēī, g. fœ. idem. *Prodiga, efferuescens, petulans, popinalis, nocitura, fucata, blanda, famosa, nitens, misera.* Item, Geilheit des Fleisches / Rozpustność / Powszeteczność cielesna. Lūxŭrĭōsŭs, a, um, Vberflüssig / Geyl / zu köstlich mit Speiß vnd Kleydung / Rozrzutny / zbyteczny / Stroyny. Lūxŭrĭōsē, adv. überflüssiglich / geylich / Rozpustnie. Lūxŭrĭō, as, are, & Lūxŭrĭŏr, aris, atus sum, lūxŭrĭārī, Vnmässig seyn vnd den Wollüsten ergeben / Rozgárdyiás stroić. Lūxŭrĭāns, antis, & Lūxŭrĭātŭs, a, um, participia.

Lȳchnītēs, is, g. m. Marmor album, quod ad lucernam in cuniculis cædebatur.

Lȳchnītēs, tĭdĭs, g. fœm. herb. aliàs Tryallis dicta.

Lȳchnŭs, i, g. m. Liecht / Kertz / Lámpá. *Pendens, ardens, lucens, splendens.* Lȳchnūchus, i, g. m. Liecht oder Kertzenträger / Liechtstock / Kágániec / Lichtarz / Co świece nosi.

Lȳcōpsĭs, is, g. f. herb. Anchusæ species, longioribus & crassioribus quàm lactuca folijs.

Lȳdĭŭs, ij, g. masc. Lapis, qui & Heraclius, ein Goldstein damit man das Goldprobieret / Kámień probny.

Lȳmphă, æ, g. f. Aqua dicitur Latinis, Wasser / Wodá. *Liquida, currens, susurrans, fugax, manans, putealis, gelida, fluvialis, pura, cærulea, sobria, viva, perspicua, labens, irrigua, fontana.* Lȳmphātĭcŭs, ci, g. m. der vnsinnig worden ist / muthwillig / Szálony zuchwále / Wściekły. Lȳmphātŭs, & Lymphaticus, a, um, ut: Lymphaticus pavor, vnsinnige Furcht / Bojaźń wielka / Lymphatum vinum, gewässerter Wein / Wino wodą rozrworzone. Lȳmphō, as, are, verwirrt machen / von Sinnen bringen / Szalonem czynić. Lȳmphor, aris, atus sum, Lȳmphārī, vnsinnig werden / Szaleć. Lȳmphāns, antis, das von Sinnen bringt / Száleństwo przynoszacy.

Lympidus, v. Limpidus. Lynter, v. Linter.

Lȳnx, lȳncĭs, g. m. vel f. Animal, acutissimo visu, ein Luchs / Ryś / Ostrowidz. *Maculosa, timida, fugax, effrena, turgida, versicolor, sacra Baccho, Scythica.* Lyncēŭs, a, um, Luchsen / Ostropátrzacy / Bystry / Ryśy. Lynceis oculis, scharffsichtig / Ryśim wzrokiem / Bystrym okiem.

Lȳră, æ, g. f. eine Leyr / Harpff / Arfá / Skrzypice. *Mellisflua, garrula, blanda, sonora, suavis, dulcisona, eburnea, dulcis, dulcicanens, Apollinea, operosa, canora, sonans, testudinea, ovans, curva, Phœbæa, jocosa, eburna.* Item, Lyra, signum cœleste. Lȳrĭcŭs, a, um, zur Harpffen oder Leyren dienlich / Skrzypiczny. Lȳrĭcēn, cĭnĭs, & Lȳrĭstēs, is, g. com. ein Leyrer / Harpffenschläger / Skrzypek.

Lȳsĭs, sĕōs, g. f. lat. Solutio.

Lĭttă, æ, g. f. ein Taubwurm / so die junge Hunde vnter der Zungen haben / Robak w iezyku psim.

MA.

Măcĕllŭm, li, g. n. ein Fleischbanck / Játki mieśne. Măcĕllārĭŭs, g. m. ein Fleischer / przekupień / Rzeźnik co przedáie.

Măcĕr, cra, crum, mager / dünn / Chudy / Suchy. Măcĭlēntŭs, a, um, idem. Măcĭllŭs, a, um, diminut. à Macer. Macrŏr, macrōrĭs, sive Macor, absque r, post c, g. m. Item, Macrĭtūdō, dĭnis-

nis, & Măcĭēs, ēī, g. fœ. Magerheit/ Chudość/ Vschniente. *Horrida, infelix, turpis, misera, scabiosa, ægra, informis, jejuna, decolor, gracilenta, squalida, tetra, sterilis, inglória, larvalis, attrita.* Măcĕō, es, măcŭi, măcĕrĕ, mager seyn/ Chudym być. Măcēscō, is, macui, mācēscĕrĕ, mager werden/ Chudnać/ Schnać. Măcĭō, as, măcĭārĕ, pro Macrum facere, à quo Emacio, quod idem significat. Macrĕō, es, macrui, sive Macrēscō, is, măcrēscĕrĕ, mager werden/ Chudnać/ Schnać. Măcĕrō, as, are, mager machen/ außmergeln/ Chudzić/ Trapić. Item, weychen im Wasser/ Maczáć. Măcĕrātŭs, a, um, wol gewässert oder gewevcht/ Moczony. Măcĕrātĭō, onis, g. f. das wässern/ beytzen/ Moczenie. Măcĕrēscō, is, mācĕrēscĕrĕ, im Wasser weych werden/ Miekczeć/ Moknać w wodźie.

Măcĕrĭă, æ, & Măcĕrĭēs, ēī, g. f. ein kleine Mawr die ohn kalck auffgesetzt ist/ płot kámienny/ mur.

Măchæră, æ, g. fœ. ein Degen/ Schwerdt oder Messer/ Kord/ Miecz. Măchærŏphŏrŭs, i, g. m. Schwerdt-träger/ Giermek. Măchærŏpœŭs, i, gen. masc. ein Schwerdt-oder Messerschmiedt/ Mieczník.

Măchĭnă, æ, g. f. allerley Rüstung zu den Handwercken dienlich/ Táran. *Ærea, ænea, lenta, faxea, rotans, muralis, stridens, turrifraga, truculenta, bellica, horrifica, hostilis.* Machina, metaph. geschwinde Fünd/ List/ Sztuká/ Przemyśl. Măchĭnālĭs, le, ut: Scientia machinalis, Kunst mancherley Rüstung zu machen/ Náuká Architektońska. Măchĭnŏr, aris, māchĭnārī, etwas listigs erdencken/ Wymyślać/ Knowáć. Măchĭnāmĕntŭm, i, g. n. pro Machina. Măchĭnātŏr, oris, g. m. ut: Machinator bellicorum instrumentorum, Erfinder der Kriegsrüstungen/ Sztukmistrz/ Sprawcá Kunsztow żołnierskich. Măchĭnātĭō, onis, g. f. Erfindung vnd geschwinde Mittel/ Wymysł/ Sztuká. Item, pro Machina, Măchĭnŭlă, dimin. Măchĭnōsŭs, a, um, ut: Navigium machinosum, id est, machinis confectum.

Macies, Macilentus, Macio, Macror, Macreo, & Macresco, v. Macer.

Măcrŏs, latinè Longus, lang/ Długi. Măcrŏcheīră, æ, g. f. Tunica manicata, ein Rock mit langen Ermeln/ Sukniá z rękawámi. Măcrŏcŏlum, li, g. n. lat. Charta regalis, Real-Papier/ Papier regałowy. Măcrŏlŏgĭă, æ, sermonis prolixitas, lange Rede/ Wielomowność.

Mădĕæ, arum, g. f. plu. num. & Mădĕă, orum, g. neut. dicuntur pretiosa edulia, Schleckspeise/ Łákoći.

Mactius, dicitur, qui habet magnas malas, & os patens, quasi malacticus.

Mactō, as, avi, atum, mactārĕ, metzgen/ sonderlich zu opffern/ Zábijáć/ Bierześ/ Ofiárowáć. Mactare supplicio, vel morte, einen tödten/ Zábić/ Zátráćić. Item, Mactare, einen beschädigen/ Száſzkodźić. Mactus, a, um, id est, magis auctus, Genitivo & Ablativo jungitur. Et ut plurimum in Vocativo utimur, ut: Macte virtutis & virtute, id est, magis aucte, cumulateque. Macte hac gravitatis gloria, mehre dir GOtt die Ehre/ Szcześćći Boże. Bogdayżeś śię w tey sławie pomnażał. Mactē, absolutum, hab Danck/ wolan/ Dobrze/ Grzeczy/ Toś chłop. Mactātŭs, ūs, g. masc. das opffern/ schlachten/ metzgen/ Ofiárá/ Zábićie/ Bićie bydłá. Mactātŏr oris, g. m. ein Metzger/ Schlachter/ Zábijak/ Rzeźnik.

Mactră, æ, g. f. ein Multe/ ein Trog da man das Brodt in knetet/ Dźieżá.

Măcŭlă, æ, g. f. ein Fleck/ Massel/ Zmázá/ Plámá. *Atra, nigra, spumigera, immunda, turpis.* Item, ein angeborner Fleck/ Anmahl/ Wádá. Item, Schandmahl/ Vnehr/ Szkodá/ Zelżywość. Item eine Masch oder Loch des Netzes oder Jägergarns/ Dźiurá w śieći. Măcŭlōsŭs, a, um, gefleckt/ voll Masern/ vnsauber/ Nákrapiány/ Sprosny/ Niecnotliwy. Măcŭlō, as, avi, atum, măcŭlārĕ, beflecken/ Mázáć. Măcŭlātŭs, a, um, befleckt/ Pomázány. Immăcŭlātŭs, a, um, vnbefleckt/ Niepomázány. Cŏmmăcŭlārĕ, idem quod Maculare.

Mădĕō, es, mădŭī, mădērĕ, naß seyn/ Moknáć/ Przemakáć. Mădēscō, is, mădēscĕrĕ, Mădĕfīō, fis, factus sum, mădĕfĭĕrī, naß werden/ Moczyć śię/ Moknać. Mădĕfăcĭō, is, mădĕfăcĕrĕ. Item, Mădĕfĭcō, & Mădĭdō, as, are, naß oder feucht machen/ Moczyć co. Mădēns, entis, particip. & Mădĭdŭs, a, um, naß/ feucht/ ubergossen/ Mokry/ Zmoczony. Mădŏr, ōrĭs, g. masc. Feuchte/ Nässe/ Mokrość. Vīnŏmădĭdŭs, vel Madidus absolut. Item, Madulsa, vel Mădūsă, æ, g. mas. pro ebrio, truncken/ Pijány. Demadere, & Immădērĕ, gantz naß oder feucht seyn/ Zmoc/ Wymoczyć śię. Permadere, & Permadescere, durch vnd durch naß seyn/ Przemoc.

Mœnă, æ, g. f. Piscis est marinus, qui Latinis

Halecula, five Alec dicitur, ein Häring/ Śledź.

Magalia, sive Māpālĭă,g.n.plur.num Dorffhäuser/Höff/ Chałupá. *Parva,obsoleta,dura,rustica.*

Măgīă, æ, g.f. vollkommene Wissenschafft natürlicher Ding / Umiejętność doskonała rzeczy przyrodzonych. Item, Beschwerung/Zauberey Czárnoksięſka náuká. Măgŭs,i,g.m.apud Persas dicitur Sapiens: eos enim Persæ Magos vocant, quos Græci Philosophos, Naturkündiger/ Umiejętny przyrodzonych rzeczy. Item, ein Zauberer / Schwartzkünstler / Czárnoksiężnik. Măgĭcŭs, a, um, das zu der Zauberey gehöret/ Czárnoksięſki. Măgĭcē,es,g.f. Zauberey/Czárnoksięſka náuká.

Măgeīrŭs,i,g.m. ein Koch/ Kucharz. Archĭmăgeīrŭs,i,ein Koch oder Küchenmeister/ Kuchmistrz.

Măgĭs,ĭdĭs,g.fœ.ein Multe darinn man Brodt knetet/ ein Scheybentisch/ Niecki do wyczyniánia ciástá.

Măgĭs,adverb. mehr/Bárziey. Magis,magisque, mehr vnd mehr/ Bárziey/ coraz Więcey.

Măgĭstĕr,strĭ,g.m. Meister/Mistrz. *Barbatus, clamosus,tumidus,garrulus,acerbus,miser, insanus, providus,vitalis.* Magister, ein Meister über die Jugend/Mistrz ßkolny. Magister pecoris, ein Hirt oder anderer Hirten Meister / Pástuchá. Item, der Schuldther; vom Richter verordnet die Güter des Schuldners zu verganten / Od sądu postánowiony do sprzedánia dobr dłużniká. Măgĭstrā,æ,g.f.eln Meisterin/Regiererin/ Mistrzyni. Măgĭstĕllŭs,i,dimin. Meisterlein/Mistrz podły. Măgĭstĕrĭŭm, ij, g.n. Meisterschafft/Regiment/ Mistrzowſki urząd. Măgĭstrō, as, are, meistern/Rządźić. Măgĭstrātŭs, ŭs,g.m. Obrigkeit/Urząd. *Urbanus,insignis,celebris.* Item, einer der vnter die Obrigkeit gehört/ Co do urzędu należy. Magistratum capere, Magistratum gerere, Magistratu fungi, vel Magistratum ingredi, ein Oberherr seyn/ in der Obrigkeit seyn/Urzędu dostąpić. Magistratu abire, im Ampt abgehen/ Z urzędu zstępowáć. Magistratu submovere aliquem, Einen des Ampts vnd Gewalt entsetzen/ Z urzędu kogo wysádźić.

Măgmă,ătĭs, g.n. Fex unguenti.

Măgnēs,ētĭs,g.m. ein Magnetstein/Mágnes kámień. *Decolor,niger.*

Măgnŭs,a, um, groß/ Wielki. Mājŏr, & hoc Mājŭs, grösser/Większy. Māxĭmŭs,a,um, der Allergrösseſt/Naywiększy. Pērmāgnŭs,a,um, fast groß/ Wielki bárzo. Măiŭscŭlŭs,a,um,diminut. ein wenig groß/Przywiększym Māgnālĭă,orum pro Magnificis operibus. Māgnănĭmŭs, a, um, Großmütig/ tapffer/Wſpániáły. Māgnănĭmĭtās,atis,g.f. Großmütigkeit/ Wſpániáłość. Māgnātēs, plur.num. pro Proceribus. Māgnārĭŭs, ij, pro magno negotiatore. Māgnĭfĭcŭs,a,um, ehrlich/ herzlich/großthätig/Wielmożny/ Hoyny. Māgnĭfĭcēntĭă,æ, g.fœ. Herzlichkeit/ Pracht/ Hoyność/Wſpániáłość. Māgnĭfĭcē, adverb. prächtiglich/ Wielmożnie. Māgnĭfĭcō, as, are, fast rühmē/ hoch preisen/Wielbić/Raczyć/Sławić. Māgnĭlŏquŭs, a,um, prächtig mit Worten/ Wſpániáłomowny. Māgnĭlŏquēntĭă,g.fœm. Pracht der Wörter/Wſpániáłomowność Māgnĭpēndō, is, māgnĭpēndĕrĕ, hoch achten/ Ważyć wielce. Māgnŏpĕrē, & Māxĭmŏpĕrē, adver. trefflich/fast hefftig/ Bárzo. Māgnĭtūdō, dĭnĭs, g.f. Grösse/Wielkość. Māgnĭtās,atis,g.f. idem, sed obsol. Măgnō, absolute positum pro Magno pretio.

Magudaris, sive Măgydărĭs,is,g.f. species Laserpitij, aut caulis ex Laserpitij radice.

Măiālĭs,is, g.m. ein Barch / verschnittener Eber/ Wieprz czyściony.

Măiĕstās,ātĭs, g.f. Hochwürde/ Herzlichkeit eines Volcks / Fürsten vnd sonderlicher Personen/ Wſpániáłość/Uczćiwość/ Dostoieństwo/ Powagá/ Máiestat. *Regia, regalis, luculenta, imperiosa, reverenda, venerabilis, sublimis, celsa, tremenda, virilis, cæsarea, augusta.* Minuere, vel imminuere maiestatem, eine Obrigkeit schmälern/verachten/ Poniewążáć sobie urząd. Lædere, vel solvere maiestatem, idem. Conservare, vel, Retinere maiestatem, seine Würde vnd Ansehen vnversehrt behalten / Záchowáć powagę nienáruszoną.

Mājōrēs,orum,g.m.plur.num. die Vorfahren/ oder Altforderen/ Przodkowie. *Venerandi, prisci, longanimi, vetusti, veterani, prævij, emeriti, memorandi, piæq; memoriæ, reverendi, fideles, pacti memores, fœderis tenaces.*

Mājŭs,mājī,g.m. der May/May. *Herbicomus.*

Mălă,æ,g.f. die Wangen/ Jágodá ná twarzy.

Mălăchē,ēs, g.f. Pappelnkraut/ Käßpappeln/ Slaz leśny.

Mă-

Mălăcus,a,um,weich/lind/ Miekki. Mălăcĭſsŏ, & Malaſsŏ,as, are, weich machen / knetten/ Miekczeć. Mălăcĭă,æ,g.fœ. Windſtille auff dem Meer/Morſkie uſpokoienie. Item,Maßleydigkeit/ beſonders ſchwangerer Weiber / Apetyt brzemienney.

Mălāgmă,ătĭs,g.n. ein weichmachend Pflaſter/ über ein Geſchwär/ Plaſtr obmiekczájący.

Male, vide Malus,a, um.

Mălĭcōrĭum, ij, g.n. die Rinde eines Granatapffels / Gránátowych jábłek ſkorá.

Mallĕus, ĕi, g.m. ein Hammer/Młotek. *Ferreus, durus, ligneus*. Mallĕŏlus,i,dimin. Item,newe Schoß an Weinreben / Látorośl do ſádzenia. unde, Mallĕŏlārĭs, ĕ, ut: Virga malleolaris,ein Hürling/ das iſt / ein new Schoß an Weinreben/ Látoroślna rozgá. Item,Mallĕŏlī,orum,g.m. plur. num. die Knodden zwiſchen den Beinen und Füſſen Kostki. propter ſimilitudinem quam habent cum malleis. Mallĕātus, a, um, geſchlagen/gehämmert/ Bity/ Tłuczony/Zlity. Mallĕātŏr,oris,g.maſ. ein Hämmerer/ der den Hammer braucht/ Bláchárz.

Mallŭvĭum,ij, g.n. ein Gießfaß / Handbecken darauß man die Hände wäſcht / Umywádlnik/ Száſik.

Mālŏ,māvĭs,māvult,Plur. Mālŭmus,māvultĭs,malunt. Præterito;Mālŭī,Infinit, Mallĕ,lieber wollen/ Woleć.

Mălŏbăthrum, i, g.n. Folium nardi odorem referens,nullis adhærens radicibus. Lentis modo creſcit,aquæ innatans.

Mălthă,æ, g f. Calx cum arena & aqua: vel Cera pici liquidæ commiſta, tabulis cerandis idonea.

Mălvă,æ,g.f.herba,Pappeleu/ Słaz. *Florens, levis, ſalubris, viridis, mollis*. Malvācĕus,a,um, von Pappelen/ Słazowy.

Malum terræ, Herba, Ariſtolochia.

Mālus,li,g.f. ein Apffelbawm/ Jábłoń. cuius fructus eſt Malum,li,g.neu. ein Apffel/Jábłko. Mālĭnus,a,um, Apffelbäwmin/Jábłonowy.

Mālus,li,g.m. Maſt-oder Segelbawm/ auff einem Schiff/ Máßt. *Velifer, rigidus, tremulus, teres, vagus*.

Mălus,a,um,böß/Zły. Mălum,i g.n ſubſtant. Ubels/Pein oder Arbeit/ Złá rzecz/Złe/Karánie. *Ferale, fatale, triſte, portentiferum, ſævum, nefandum, nefaſtum, venenatum, catenatum*. Cavere malum, ſich für Ubel hüten/ Złego ſię ſtrzedz. Item, Malum, Interject. iraſcentis, ac ſi dicas pro nefas. Mălĕ,adverb.böſlich/Źle. Male audire,ein böß Geſchrey haben/ źle ſłynąć. Male moratus,übel beſittet/Nieobyczáyny. Male morigerus,ungehorſam/Nieposłußny. Male nupta, übel verheyrathet/Zle zá mąż ßłá. Mălignus,a, um, ungütig/ boßhafft/ Złośliwy. Mălignĭtās, atis,g.f.Boßhafftigkeit/ Złość. Mălignĕ,adverb. ungütiglich/Złośliwie. Mălĭtĭă,æ,g.f. Boßheit/ Złość. Mălĭtĭōsus,a,um, Boßhafftig/Złośliwy. Mălĭtĭōsĕ,adverb. böſlich/Złośliwie. Maledicere,vide Dico. Mălĕfăcĭŏ, facis,feci,factum, mălĕfacĕrĕ, quidam enim ſeparatim ſcribunt Male facere, Ubels thun/Złe broić. Mălĕfĭcĭum, ij,& Mălĕfactum, i, g.n. ein Ubelthat/ Zły uczynek. Mălĕfĭcentĭă,æ,g.f. das Ubel thun/ Broienie złego. Mălĕfĭcus,a,um,ſchädlich/ Szkodliwy. Mălĕfĭcĭōsĕ,adverb. boßhafftiglich/Złośliwie/Chytro. Mălĕſuādus,a, um, Einer der böſen Rath gibt/ Porádnik zły/ Námáwiácz do złego. Mălĕvŏlus, a, um, abgünſtig / unwillig/ Nieżyczliwy/Zazdrośćiwy. Mălĕvŏlens,entis, idem. Mălĕvŏlentĭă,æ,g.fœ.böſer Will/Unwill/ Nieżyczliwość/ Niechęć/ Złość.

Mammă,& Mămillă, æ, g f. Bruſt oder Dütten/Pierśi/Cycki. *Tumida, tenera, altrix, mellita, gemmipoma, turgida, ſtricta, nivea, protuberans, pendula, mollis, irrigua, formoſa, roſea*. Mammas habent capræ, Eyter/Wymię. Mammæ porci. Mamma,pro matre vel nutrice. Item,Mamma, Græca dictio, id eſt, Avia. Mammŭlă,æ, dimin. Mammōſus, & Mammĕātus, a,um, mit groſſen Brüſten/Pierśiſty. Mammĭllārĕ, is,g.neut. ein Halßköller / Frawen-Halßtuch / Bruſttuch oder Ubermüder / Rßtałek / Chuſtká białogłowſká.

Mammōn, vel, Mammōnă vox eſt Syriaca, idem quod Divitiæ, Reichthumb / oder der Gott des Reichthumb/ Bogáctwo.

Mancĕps,mancĭpĭs,g.com. Zollkauffer/der einen Zoll oder Zehenden / oder dergleichen von der Obrigkeit kaufft / Celnik. Item, der etwas verkaufft mit Verheiſſung bey dem Kauff zu ſchirmen und handhaben/Wyczekupień. Mancipes conducti & redemptí, metaph. die ſich umb Geldt laſſen bedingen etwas außzurichten / Naiemnicy. Mancipes, ſeynd auch Fürkauffer / Zákupnicy.

Măn-

Mancipo,as,avi,atum,mancipare, zum Eygenthumb vnd rechter Besitzung eingeben / Wzdawáć/Oddawáć komu co ná włásność. Mancipatus,a,um, verpflicht/ vnterworffen/ Poddány/ Zniewolony. Mancipatus,us,g.m. & Mancipatio,onis,g.fœm. eine Weise von den Römern gebraucht in Verkauffung gelegener Güter vnd anderer köstlicher Dingen / eine Gaab zum Eygenthumb / Sposob u Rzymian przedawánia dobr leżących/ y inszych kosztownych rzeczy. Mancipium, vel Mancupium,ij, g.n. ein leybeygene Person / Niewolnik. *Abiectum, vile, venale.* Item, Eygenthumb/Besitzung vnd Recht zu demselben / Dźierżáwá / Włásność máternośći/ Wárunek. Mancipio dare, zu eygen eingeben/ Wárowáć co komu. Mancipio accipere, zu eygen einnemen / Odbieráć kupno / Ewikcyią bráć od kogo. Mancipi, siue Mancupi, indeclinab. ut: Res mancipi, Eygenthumb/ Kupno wárowne. Mancupi ędes poscere, für eygen ansprechen/ Włásnego dobrá śię domagáć. Emancipare, auß seinem Gewalt geben / von Handen geben; sonderlich wenn einer seinen Sohn oder seinen rechten Enckel/ oder andere von jhm geboren/ frey übergibt vnd auß seiner Gewalt lässt / Odpráwić / Wyzwolić / Wypuszczáć z Oycowskiey włádzy. Emancupo me tibi, Ich gib mich dir in deinen Gewalt/ Poddawam śię tobie. Emancipatus,a, um, übergeben/ mit aller Gerechtigkeit zugeeygnet/ Odpráwiony/ Wypuszczony.

Mancus, a, um, der einer Hand beraubet/ Jednoręki. Mancus ad res inanimatas refertur, pro debili, schwach/ vnvollkommen/ Mangelhafft/ Słáby/ Niedoskonáły/ Niedołężny. Emanco, as,are, Labienus apud Senec. die Händ abhawen/ Obćiąć ręke.

Mando,as, avi, atum, mandare, befehlen/ Befehl geben / aufflegen/ vertrawen / Wskázowáć/ Porucżyć/ Posyłáć. Mandare memoriæ, in Gedächtnuß fassen/ Pámiętáć/ Ná pámięć śię náucżyć. Mandare æternitati, Ewigwehrend machen/ Wiecżnego co ucżynić. Mandare in ultimas terras, hinweg schicken/ Záfláć precz. Mandare se fugæ , hinweg fliehen / Vćiec. Alicui honores mandare , einem ein Ehrenampt vertrawen oder geben/ Ná urzędźie kogo posádźić. Mandatus, a,um, particip. befohlen/ Roskázány. Mandatum, i, g.n. ein Befehl/ Roskazánie. Mandatarius,ij,g.m. Vollmächtiger/ Befehlhaber/ Plenipotent/ Roskázuiacy. Mandator,oris,g.masc. ein Ausweiser vnd Anrichter der Kläger / Podszczuwácz. Item , Mandatores, Befehlgeber/ Roskázuiacy. Amando,as,avi,atum, amandare, anderswo hinschicken/ Záfláć gdźie. Amandatio, onis,g.f. Hinschickung/ Záflánie. Commendo,as, commendare, in Befehl geben/ Zlecić/ Porucżyć Item, loben/ rühmen/ Chwalić/ Zálećić. Commenda, æ, est custodia Ecclesiæ alicui commissa. Commendatus,a,um, particip. zu halten befohlen / Porucżony/ Zlecony. Commendatio, onis, g.f. ein Befehl/ Roskazánie. Item, Lob vnd Ruhm/ Chwalenie/ Pochwałá. Commendator oris,g.m. ein Befehlhaber/ Zálećićiel. Commendatrix,icis,g.f. Befehlerin/ Zálećićielká. Commendabilis,le, löblich/ Zálecenia godny. Commendatitius,a,um, ut: Literæ commendatitiæ, Fürschrifft / Fürdernußbrieff/ Záletne listy / to jest/ zálecáiące kogo. Incommendatus,a, um, id est, non commendatus. Demandare, idem quod mandare, anbefehlen/ Zlećić.

Mando, mandis, mandi, mansum, mandere, käwen / mit den Zänen zerbeissen/ Żucháć / Żuć/ Kąsáć. Mansito,as,are, embsig käwen/ Poiadáć/ Pokęsywáć / Żuć. Mandibula , pro Maxilla. Mando,onis,g.m. ein Fraaß/ Żárłok. Manduco, as,avi,atum, manducare, essen/ Jeść. Manduco, onis,& Manducus, ci, g.m. idem quod Mando, onis. Mansus,a,um, partic. gekäwet/ Żuty. Mansum,si,g.n. gekäwet/ wie man den kleinen Kindern pfleget zu geben/ Pokárm przeżwány. Præmando,is, præmandere, vorkawen/ Przeżuwam. Remandere, widerkäwen/ Żuć znowu. Supermandere, auf ein anders vorgekäwet/käwen/ Poiadáć

Mandra, æ, g.fœ. Viehställ auffm Feld/ da das Vieh ein Vnterschleyff hat/ Chlew.

Mandragora,æ,g.f.herb. Alraun/ Pokrzyk.

Manduco & Manducus, v. Mando.

Mane , adverb. Morgens früh/ Ráno. Aliquando pro nomine ponitur , & significat, der Morgen oder Anfang des Tags/ Poránek. Mane totum dormire , den gantzen Morgen / Spáć przez cáły poránek.

Maneo,es, mansi, mansum, manere, bleiben/ Zostáć / Czekáć. Manet te bonum, es wartet etwas guts auff dich/ das ist/ dir zu Gefallen/ Czeka cię coś dobrego. Promissis manere , bey der Verheissung bleiben/ Spełnić obietnice. In fide

ma-

manere, Glauben vnd Trew halten/Wiernie sie zachowáć. Mānsĭō, onis, g.f. Bleibung/Zostánie.Item,Wohnung/Mieszkánie.Mānsĭūncŭlă, æ,g.f.dimin.Mānsĭtō,as,are,freq. Mānsūrŭs, a, um, der bleiben wird/Ktory ma zostáć. Cōmmănĕō,es,cōmmānsī,cōmmānsŭm,cōmmănērĕ,zumahl bleiben / Spolnieszkáć. Emănērĕ, ausserhalb bleiben / Báwić sie oprocz domu. Emānsŏr, oris,g.m. ein Außbleiber/ der nach langem außbleiben wied in das Läger kompt/ Odbiegácz. Emĭnĕō, ēmĭnēs, ēmĭnŭī, ēmĭnērĕ, übertreffen/ herfürgehen/ Przewyższáć/ Przodkowáć. Emĭnēns,entis,nomen ex partic. Fürtreffend/ das über einem andern gehet vñ stehet/ Wydátny/Przewyższáiacy. Emĭnēntĭă,æ,g.fœm. Vberhöhung/Wydátność. Eminentia murum, die fürgehende Spitzen der Mauren oder Zynnen/ Blánki ná murze. Emĭnŭlŭs, a, um, etwas höher vnd fürtrefflicher / Wydátny troche. Præmĭnērĕ,übertreffen/Przechodzić/Przewyższáć. Prominere, herfürgehen / hangen oder ragen/ Wybiegáć/ Wychyláć/ Wychodzić. Prominens, entis, nomen ex partic. füraußgehend oder hangend/ Wydátny. Prominentes venæ, fast scheinbar/Wydátne/Znáczne żyly. Imminere, über einem hangen od halten/ hinzu tringen/ vorhanden seyn/ Nálegáć/ Nástepowáć / Wisieć nád czym. Item, spähen/ lauffen/Godzić/Czuháć. Bellum imminet, der Krieg ist vorhanden/ Woyná sie przybliża. Imminens, partic. sive nomen ex partic.geneigt/ergeben/Nálegáiacy/ Nástepuiacy. Sŭpērēmĭnērĕ, füraußgehen oder ragen/Przewyższáć.Intērmănĕō,er,Intērmānsī intermanere,darzwischen bleibē/ Mieszkáć miedzy. Permanere,beharren/bis zum End bleiben/ Wytrwáć/Mieszkáć do końcá. met.auff einem ding bleiben vñ beharrē/Trwáć/Zostáć sie.Pērmānsĭō, onis, g. f. Beharrung/ Trwánie. Rĕmănērĕ, dahinden bleiben / oder stehen bleiben/ Zostáć. Rĕmānsĭō,onis, g. fœ. dar hinten bleiben/ Zostawánie.

Mānēs,mānĭūm,g.m.pl.nu.tant.der abgestorbenen Seelen/ die Todten / Dusze zmárłych ludzi. Item, die böse Geister/ oder die Höllischen/ Duchowie źli. *Nigri, acerbi, infesti, imi, stygii, fatales, horrendi, mœsti, silentes, nigrantes, nocturni, obscuri, diri, tartarei, profundi, inferni, muti, lethæi, atri, Elisii, surdi, tristes.* Manes apud Virg. pro suppliciis, quæ sunt apud manes. Immānis,ĕ,

Grawsam/ grimmig/ Srogi/ Okrutny. Immānĭtās, ātĭs, g. fœm. Grawsamkeit/Grimmigkeit/ Srogość/ Okrućieństwo.

Māngō, ōnĭs, g. m. Der Leibeigene vorzeiten aufkauffet/ vnd sie auff den Kauff zieret vnd auffmutzet/wie die Roßtäuscher mit den Pferden thun/ Ein Außstreicher vnd Ernewerer alter Dinge auff den Kauff / Grümpler / Piekrzyćiel/ Ludokupiec/ Wendetarz. Māngōnīzō, as, avi, atum, māngōnīzārĕ, zieren/ schmücken/ auff den Kauff auffbutzen / Zdobić/ Piekrzyć. Māngōnĭcŭs, a, um, quod ad mangonem pertinet, ut: Quæstus mangonicus, Gewinn auß alten außgebutzeten Dingen/Grümpler Gewin/ Piekrzyćielski zysk. Māngōnĭūm, ij, g. n. Farb oder Kunst allerhand alte Ding anzustreichen/dz sie desto eher verkaufft mögen werden / Piekrzenie. Māngōnĭzātŭs, a, um, auffgebutzt / außgestrichen auff den feylen Kauff/ Zdobiony/ Piekrzony.

Mănĭă,æ, g. f. Græcum est vocabulum, latinè Insania. Mănĭæ, arum, g. fœ. pl. nu. Deformes personæ sunt, vngeschaffene Bild/ Nieksztaltne osoby. It. Stráßydłá. Itē, Larvas appellant, quas nutrices pueris minitari solent.

Mănĭcă,æ, g.f. à manu derivatur, Ermel/Rekaw. Item, Handschuch/ Eyserne Handschuch/ Kárwász żelázny. Item, Handband/Bindá do obwiazánia reki. Mănĭcātŭs,a,um, ut: Tunica manicata, ein Rock mit Ermlen / Sukniá z rekawámi.

Mănĭfēstŭs,& Mănĭfēstārĭŭs,a,um,Offenbar/ vnd bekant/Jáwny.Manifestè & Mănĭfēstō,adv. öffentlich scheinbarlich/Jáwnie/Zrzetelnie.Mănĭfēstō, as, avi, atum, mănĭfēstārĕ, Offnen/ bekant machen/ Oznáymowáć/Objáwić.

Mănĭpŭlŭs, li, g. m. ein Handvoll/Handbüschlein / Snop / Wiazań/ Garść. Item, Zehen Kriegsleuth/ein Bursch von zehen Kriegsleuthen/ Rotá/ Choragiew. *Armati, rigidi, crudeles, fortes, truces.* Mănĭpŭlārĭs, rĕ, von dem Hauffen oder der Rott / Do kupy / Do roty należacy. Mănĭpŭlātĭm, adverb. Rottenweiß/ Rotámi. Cōmmănĭpŭlōnēs, pl. nu. Burschgesellen/ Jednego ufcá/Towárzysz.

Mānnă,æ, g. fœ. Hebraicum est, vel Syriacum vocabulum, Himmelbrod/ Mánná/Chleb niebieski. Item, ein Körnlein oder Brosamlein Weyrauchs/ Kádźidłowe ziárká.

Mānus,& Mānulus,li, g.m. ein jung oder klein Rößlein oder Füllen/ Żmudzinek.

Māno,as,avi,atum, mānāre, fliessen oder rinnen/ Ciec/ Płynąć. Mānālis,le. fliessend oder rinnend/ Ciekący. Demanare & Prōmānāre, herauß fliessen/ Sciekáć. Dimanare, zerfliessen/ hinfliessen/ Rozlewáć/ Roschodźić się. Emanare, außfliessen/ Wyciekáć. Emanare res aliqua dicitur, ut: Emanavit fama, ist außgangen/ Wyszłá wieść. Emanavit in vulgus, vnter das gemein Volck außkommen/ Rozgłosiło się miedzy pospolstwem. Permanare, durchfliessen/ Przećiekáć. Permanare dicitur res aliqua, weit außkommen vnd vernommen werden/ Przechodźić przez. Permānanter, adverb. durchdringentlich/ von eim zum andern/ Roschodźysto. Permānescere, Innen werden/ erfahren/ Przechodźić. Item, promanare. Remānāre, hinter sich fliessen/ od vmbfliessen/ W zad iść.

Manobārbulus,li, gen. masc. Teli genus simile plumbeæ pilæ, quo utentes milites ipsi Manobarbuli dicti sunt.

Mānsisternā,æ, g.fœ. Aquæ urna, ein Wasserkrug/ Wiádro/ Wodny státek.

Mānsvetus, a, um, Demütig/ zahm/ sanfft/ cichy/ łágodny/ Ogłaskány. quasi manu assvetus. Mānsvete, adverb. sanfft/ demütiglich/ łágodnie/ cicho. Mānsvetudo,inis, g.fœ. Demütigkeit/ Zamheit/ łágodność/ cichość/ łaskáwość. Mānsvefacio,facis,feci,factum, mānsvefacere, zähmen/ demütig machen/ Ogłaskáć/ Vspokoić. Mānsvefio,fis,factus sum,mānsvefieri, & Mānsvesco,is,mānsvescere, zahm werdē/ łágodnieć/ Vćicháć. Mānsvetarius,rij,g.m. ein Zähmer wilder Thier/ Dźikie źwierzętá chowáiący y ogłáskiwáiący. Immānsvetus, a, um, vnzahm/ Nieogłaskány.

Mānsus, v. Mando. Mantat pro Manet antiq.

Māntalum, & Māntelium, ij, sive Māntile, is, dictio composita ex manus & tela, à manibus tergendis, ein Handzwehel od Tischlachen/ Ręcznik. Obrus. *Album, canum, nitidum.* Item, Mantelum, ein Mantel/ Oponcza/ Płaszcz.

Māntica, æ, g. f. ein Knapsack/ Halssack/ der hinden vnd vornen herab hanget/ Biesági. Item, ein Säckel oder Tasche/ Mántiká/ Torbá. Mānticula, æ, g. f. dim. Mānticularius, ij, g. m. ein Dieb so den Leuten über Säckel vnd Taschen gehet/ ein Beutelschneider/ Rzezymieszek. Mānticulor, aris, atus sum, mānticulari, stehlen/ aus der Taschen stehlen/ Szálbierowáć/ Kráść w torbe. It. Betrug treiben/ Sztuką záchodźić. Mānticulatio,onis, g.f. Betriegligkeit/ Szálbierstwo.

Mantile, vide Mantelum.

Mānto,as, are, Veteres pro manere.

Mānus, us, g. f. ein Hand/ Ręká. *Formosa, tenera, lacteola, candens, ramosa, albens, nivea, mollicella, ambrosia, avara, cava, pulcra, rosea.* Docere manu, Etwas mit den Fingern zeygen/ Ręką wskázowáć náco. Collidere manus, die Händ zusammen schlagen/ Ręke uderzyć o rękę. Per manus, von Hand zu Hand/ Przez ręce. Plena manu, Reichlich/ mit voller Hand/ Bogáćie/ Hoynie. Manus pretium, Liedlohn/ Zápłátá zá robotę. It. Manus, ein Haacke/ Hak wżelazny. Item, ein hauffen Kriegsleuth/ Rotá żołnierska. Item, ein Handschrifft/ Pisánie własney ręki. Item, pro potestate, ut: Venire in manus, dem Feind in die Hände fallen/ Przyść pod moc ezyię/ Wpáść w ręce nieprzyiaćielskie. Item, ein Helephantschnutz/ Trąbá słoniowa. Mānicula & Māniola, æ, diminut. Mānumitto, is, misi, missum, mānumittere, der Leibeigenschafft erlassen/ befreyen/ Wolność dárowáć. Mānumissus, a, um, befreyet/ frey gelassen/ Wyzwoleniec. Mānumissio, onis, g. f. Befreyung/ Erlassung der Leibeygenschafft/ Wyzwolenie. Mānuālis,le, ein Handvoll/ so viel man in einer Hand fassen kan/ Gárśćiány/ Ręczony. Mānuārius, a, um, das mit der Handarbeit gewonnen ist/ Ręczney roboty. Mānuleatus, a, um, idem quod Manicatus, der Ermelen an hat/ mit Ermelen/ Rękawy máiący. Mānulearius, ei, g. m. qui vestes manicatas conficiebat. Mānubrium, ij, g. neut. ein Handhabe/ Toporzysko/ Rękoieść. Mānubriolum, li, g. n. dim. pro scalpello etiam legitur. Mānubiæ, arum, g. f. pl. num. tant. legitur, des Hauptmans theil an erobertem Raub vñ Beuh/ oder/ Raub von einem grossen Herrn der Feinde überkommen/ od das Gelt auß verkauffter Beuth gemacht vnd zusammen gebracht/ Część z łupu ábo z zdobyczy ná Hetmáná ábo Rápitáná przypadáiąca/ łup z wielkich pánow y nieprzyiáćioł/ Pieniądze z przedánego łupu zebráne. Item, Manubiæ, pro spoliis, Raub/ Beuth/ łup/ Zdobycz. Manubias facere, rauben/ łupić. Mānubialis, le, ut: Pecunia manubialis,

Geldt aus verkaufften Beuth gelöst/Pieniadzé z zdobyczy. Mănūbĭārĭūs, a, um, Manubiarum particeps dicitur, der des Raubs theilhafftig ist/ Oczestnik lupu. Mănŭŏr, aris, idem est quod Furor, aris, deponens. Mănūprĕtĭūm, ij, g. neut. idem est quod Merces.

Māpālĭă orum, g. n. pl. nu. ein Hütte/Hirten-häußlin/Chátupá.

Māppa, æ, g. f. ein Tischlachen/ oder ein Serviet/ daran man die Händ am Tisch wischet / Serwetá/ Obrus. Māppŭlă dimin. Item, Mappa, ornamentum equi. Et sunt linteamina alba, quibus cooperiuntur equi Cardinalium, cum faciunt Processionem.

Mărathrŭm, i, g. n. Fenchel/ Kopr Włoski. Marathrites vinum, Fenchelwein / Wino koprem włoskim przyprawne.

Mărcĕŏ, es, mārcŭī, mārcērĕ, & Mārcēscŏ, scis, marcui, mārcēscĕrĕ, welck werden/ faulen/ Wiednąć/ Gnić/ Gnuśnieć. Mārcĭdŭs, a, um, welck/ faul/ Zgniły/ Gnuśny. Mārcŏr, oris, g. masc. Verwelckung/Fäule/ Zgniłość/Gnuśność. *Turpis.*

Mārcŭlŭs, i, g. m. ein gattung eines Hammers so die Keßler oder Kupfferschmiede gebrauchen/ Młotek Kotlárski.

Mărĕ, is, g. n. das Meer/ Morze. *Sollicitum, velivolum, tumidum, Neptunium, profundum, refluum, immensum, vastum, saxosum, naufragum, obstrepens, infidum, navigerum, restagnans, vorticosum, translucidum, fluentisonum, inquietum, arenosum, truculentum, exasperatum, fallax, virens, importuosum, amarum.* Mare, metaph. ein unendlich unerschöpfflich Ding / Rzecz wielka/ nieskończona/nieprzebrána. Mărīnŭs, a, um, ut: Piscis marinus, ein Meerfisch / Rybá morská. Mărĭtĭmŭs, a, um, des Meers/ oder am Meer wohnend/ Morski/ Pomorski. Vita maritima, Leben und steth Wesen auff dem Meer / Zywot morski. Trānsmărīnŭs, a, um, das über Meer ist/ Zámorski.

Mārgă, æ, gen. fœm. Genus terræ, in modum cretæ albæ, quâ utuntur ad agros stercorandos, Märgel/ Ił.

Mārgărĭs, ĭdĭs, gœ. f. ein gattung Dattelkernen/ Rodzay Dáktylá.

Mārgărītă, æ, gen. fœm. vel Margaritum, i, g. neut. ein Perle/ Perła. *Indica, Inda, fulgens, pretiosa.* Mārgărĭtārĭūs, ij, g. m. ein Perlinverkauffer/Perłowy kupiec. Mārgărĭtĭfĕr, ra, rum, das Perlin trägt oder gebieret/Perły rodzacy.

Mārgŏ, ĭnĭs, g. com. das Bort oder Rand eines Dings / Brzeg/ Kray/ Burtá. Margines imperij, die Kreyß des Reichs und Grentzen/ Gránice páństwá. Mārgĭnātŭs, a, um, mit einem grossen Bort/ Brzeżysty. Mārgĭnĕŭs, a, um, & Mārgĭnālĭs, lĕ, das rings umbher an den Orten ist/ Rámámi oprawiony. Mārgĭnŏ, as, are, umbziehen/mit Steinen besetzen/Obrabiáć. Emārgĭnārĕ, umbhawen/ weiteren / das ist/ die Borten und Ruffen von einem Geschwär von dannen thun/ Rownáć/ Obćináć w koło.

Mārīscă, æ, g. fœm. ungeschmackte Feyg/ Figá niesmáczna. *Fatua, carens sapore, pinguis, tumida.* Item, Tuberculum quod ex præpostera libidine circa podicem nascitur, Feygwartz/ Szyszká w ćiele.

Mariscum, g. n. vel, Mărīscŭs, i, g. m. genus Junci majoris, ein Gattung Bintz / nemlich die grosse so in Seen wächset / darauß man Matten machet/ Rogoż.

Mărītŭs, i, g. m. ein Ehemann/Mąż/Małżonek. Maritus, de gallinaceo, ein Haan/ Kur. Maritum esse, ein Eheweib haben / Żonátym być. Novus maritus, ein Bräutigam/ Oblubieniec/Pan młody. Mărītă, æ, g. f. ein Eheweib/ Mężátká/ Żoná. Maritæ etiam arbores dicuntur, Bäum mit Weinräben eingeflochten/Drzewo z máćicą winną związáne. Maritus, a, um, idem significat quod conjugalis, ut: Domus maritæ, Eheleuten Hauß/ Dom małżeński. Mărĭtŏ, as, are, verehlichen / Wydáwáć corkę. Maritare etiam de arboribus dicitur, Weinräben in die Bäum flechtē/ Máćicę winną do drzewá przywiązáć. Maritari etiam dicuntur canes, wenn sie zugelassen werden/ Kiedy się złączáią. Mărĭtālĭs, lĕ, das zu dem Ehestand gehört/ Małżeński. Cōmmărĭtŭs, i, g. m. der in Platz eines Ehemannes dienet/ Społzaletnik.

Mārmărĭtĭs, tĭdĭs, g. fœ. herba, Bärenklaw/ oder Taubenkropff/ Jásnotká ziele.

Mārmŏr, ŏrĭs, g. n. Marmelstein/ Mármur. *Leve, candens, porphyreticum, nobile, operosum, lævigatum, sterile, durum, gelidum, coruscum, muscosum, rigidum.* Mārmŏrĕŭs, a, um, Marmelsteinen / Mármurowy. Mārmŏrātŭs, a, um, mit Marmelstein besetzt/ Mármurowány. Te-

ctorium marmoratum, vel Mārmŏrātūm,i, g. n. Pflaster von Marmelstein/ Márмurowy tynk. Marmoratæ laudes dicuntur, quando in alicujus honorem, decernuntur statuæ marmoreæ. Mārmŏrātiō, onis, g. fœ. Besetzung von Marmelsteinen/ Mármurowánie. Mārmŏrōsŭs, a, um, dem Marmelstein gleich/ oder hart wie Marmelstein/oder voll Marmelstein/Mármurowáty.

Mārrā, æ, g. fœ. ein Hauwehl/Krauthawe/ein Eysen damit man Kraut außhacket/ oder dergleichen/ Rydel/Motyká.

Mārrŭbĭum, ij, g. neut. herba, Lungenkraut/ Szántá biala.

Mārs, Mārtĭs, g. m. ein Heydnischer Gott/ des Kriegs/ Bog pogáński nád woyną przełożony. Cujus Epith. vide in propriis nominibus. Item, Mars pro bello sumitur. Item, Einer auß den sieben Planeten/ Gwiazdá iedná z plánet. Nostro Marte rem aliquam peragere dicimur, durch vns selbst vnd vnsere Arbeit/ ohn Hülff/ Swoim włásnym dowćipem/praca/bez pomocy cudzey. Mārtĭŭs, Mārtĭăcŭs, & Mārtĭānŭs, a, um, dem Marti zugehörig/ Mársowy. Martius, i, g. m. Mensis, der Monat Mertz/Márzec/ miesiac. Mārtĭālĭs, lē, Kriegisch/oder das in dem Planeten Mars geboren ist/ Żołnierski/ pod plánetą Mársową urodzony. Mārtĭgĕnŭs, a, um, id est, Marte genitus.

Mārsŭpĭŭm, ij, g. n. herb. Andorn/ Jábłecznik.

Mārtēs, ĭs, g. masc. ein Marderthier/ Kuná źwierze. fera exigua ex genere mustelarum.

Mārtўr, tўrĭs, g. com. latinè testis, ein Zeug/ świádek. Et qui sangvinis sui pignore Christo divinitatis testimonium dederunt, Martyres vocantur. Mārtўrĭŭm, ij, gen. neut. ein solch blutig Zeugnus/ Męczeństwo / Krwią potwierdzone świádectwo. *Flebile, cruentum, salutiferum, rubens.*

Mās, mārĭs, g. masc. ein Mannsbild/ Sámiec. Māscŭlŭs, li, dim. ein Männlein/ Mężczyzná. Māscŭlīnŭs, & Mascŭlus, a, um, das Männlich ist/ Męski. Māscŭlēscō, is, māscŭlēscĕrĕ, zum Männlein werden/oder des Männleins Natur an sich nehmen/ Mężnieć. Māscŭlētŭm, i, g. n. hoch auffgezogene Weinraben/ Grunt winnicżny. Māscŭlō, & Cōmmāscŭlō, as, are, stärcken/sästigen/ Zmocnić/ Utwierdźić. Emāscŭlārĕ, pro Castrare, der Männlichen Glieder berauben/verschneiden/ Czyśćić/ Urzezáć.

Māspĕtŭm, i, gen. neut. Caulis Laserpitij.

Māssā, æ, g. f. Zeyg/ allerley klotzechtige stück/ als: Gold/ Silber/ Bley/ ꝛc. ćiásto / Bryłá/ Sztuká. *Dura, plumbea, gravis, ferrea.* Māssŭlā, æ, dimin. Māssō, as, are, dick machen/ auff einen Klotz bringen/ Gnieść/Gęsto czynić.

Māstĭchē, es, g. fœm. vel ut alii Mastice, sine aspiratione, ein Gumme/ Mástykowá żywicá. vulgò Mastix.

Māstĭx, stĭgĭs, g. m. latinè Scutica, sive flagellum, ein Geissel/Bicz. Mastigia, æ, & Māstĭgĕŭs, eī, g. m. der einer Geißlen werth/ Smágániec/ Bićia godny. Māstĭgŏphŏrŭs, i, g. m. dicebatur servus flagellifer.

Māstrūcā, æ, g. f. ein gattung eines Kleyds so die Sardi gebrauchten/ Szubá/Kożuch. Māstrūcātŭs, a, um, also bekleydet/ Odźiány szubą.

Māstŭs, i, g. m. Brust/ oder Dütten/Cewká u rur y beczek. Mastes, ein auffgeblasen Antlitz an einer Brunnröhren gemacht/ daraus das Wasser fleust/ Osobá odukáłá przez ktorą z rury beczkowey wodá wyćieká.

Matella, & Matellio, vide Matula.

Mātĕŏlā, æ, g. f. ein gattung einer Jäthawen/ Szlagá/Máczugá.

Mātĕr, mātrĭs, g. f. eine Mutter/ Mátká. Mater mellis apis, Honigmacherin/ Pszczelna mátká. Mater ad arbores translatum, der Grundstock/Korzeń drzewny. Mātercŭlā, æ, diminut. Mātrĭcŭlā, æ, g. fœ. est chartula in qua scribitur aliquid; & præcipue liber Universitatis, in quo nomina suppositorum conscribuntur & immatriculantur. Est enim dimin à Matre. Mātĕrnŭs a, um, Mütterlich/ Mácierzyński. Matrifamilias, geni. mātrĭsfamĭlĭās, g. f. die Haußmutter/ Gospodyni. Mātĕrtĕrā, æ, g. f. der Mutter Schwester/ Baaß/ Ciotká po mátce. Mātrālĭā, orum, g. n. plur. num. Matris matutæ festa. Mater matuta, Aurora dicitur. Mātrōnā, æ, ein Ehrenweib/ Ehrsame Fraw/ Mężátká/ Uczćiwą białogłowá/ Mátroná. Mātrōnālĭs, lĕ, einer Erbaren Frawen zuständig/ Mężátkom przyzwoity. Mātrĭmōnĭŭm, ij, g. neut. eine Ehe/ Vermählung Manns vnd Weibs/ Małżeństwo. Mātrĭmōnĭālĭs, lĕ, das zu der Ehe gehört/ Małżeński. Mātrĭmŭs, a, um, dessen Mutter lebt/ Mátkę żywą mátący. Mātrŭēlĭs, lĭs, g. f. idem quod Matertera. Mātrŭēlēs, geschwister Kind/ Ciotczoni.

Ma-

Mātrīx, īcĭs, g.f. eine Beermutter / Żywot niewieśći. Arbor matrix, der Grundstock / Pniak drzewny. Mātrīcīdă, æ, gen.com. ein Muttermörder / Mátkoboycá. Mātrīcīdĭum, ij, g.n. ein Muttermord / Mátkoboystwo. Mātrēscĕrĕ, id est, matri similem fieri.

Mātĕrĭă, æ, vel Mātĕrĭēs, ēī, g.f. allerley Zeug darauß man etwas macht / Rzecz wszelká z ktorey śie co robi. Materia domus: Calx, lapides, ligna, tegulæ, &c. Zeug / Máteryá. Materia etiam omnia ligna comprehenduntur, Zimmerholtz / Drwá budowncze. Item, die newe Schoß einer Weinreben / Látorośl winna. Materies de equis etiam dicitur, Art / Rodzay. Mātĕrĭālĭs, lĕ, das zum Gezeug oder Gebäw gehört / Máteryálny. Mātĕrĭārĭus, ij, g.m. ein Zimmermann oder Holtzbawer zu einem Baw / [illegible]rzebnik / Budowniczy. Materiarius, a, um, ut: Faber materiarius. Mātĕrĭŏr, aris, atus sum, mātĕrĭārī, Holtz zum Baw verfertigen / Drwá gotowáć ná budowánie. Mātĕrĭātŭs, a, um, gemacht Holtzwerck zum Baw / Drzewo do Budynku wygotowáne. Mātĕrĭātĭŏ, onis, & Mātĕrĭātūra, æ, g.f. das Zimmerwerck / Budowánie / Cieślelska robotá.

Măthēsĭs, is, g.f. & Măthēmă, ătĭs, g.n. latine Disciplina dicitur; comprehendit Geometriam, Musicam, Arithmeticam, & Astronomiam. Măthēmătĭcŭs, i, g.m. der solcher Künste erfahren / Práktykarz / Mátemátik.

Matrimonium & Matrona, v. Mater.

Mātrĭcāpĭă, æ, g.f. Mutterkraut / Rzymbábá / Máruná.

Matrici, Homines dicuntur malarum magnarum, atque ore latè patenti.

Māttă, æ, g.f. eine Matte / eine Decke von Stroh / Hew / etc. geflochten / Mátá.

Mātŭlă, æ, g.f. eine Bruntzkachel / Vrynał. Mătĕlĭŏ, onis, & Mātellă, æ, dim. ein kleines Bruntzkächlein oder Wassergeschirr / Vrynał máły / Wodny státek.

Mātūrŭs, a, um, zeitig / reyff / Rány / Dożrzáły / Dostały. Maturus ævi, metaph. pro Sene quandoque accipitur, eines vortrefflichen Alters / Stáry. Mātūrŭm, i, g.n. frühzeitig oder fürderlich / Rzecz dostáła / doyźrzáła. Mātūrĭtās, atis, g.f. reyffe / rechte Zeit / Dostáłość / Czás sposobny. Mātūrē, adverb. fruh / bey zeiten / Ráno / W czás. Mātūrŏ, as, avi, atum, mātūrārĕ, bey Zeiten vnd fürderlich thun / sich nit säumen / eylen / Przyśpieszáć / Doyźrzáło co czynić. Maturare abitum, hinweg eylen / Spieszyć śię w droge. Mātūrātŭs, reyff worden / Przyspieszony / Dostały. Maturato, ablat. junctus cum dictione, Opus, ut: Maturato opus est, man mag eylen / Prędko trzebá. Mātūrātē, adverb. fürderlich / Spieszno. Mātūrēscŏ, escis, mātūrēscĕrĕ, reyff werden / Dostawáć śię / Źrzeć. Mātūrŏr, aris, atus sum, maturari, idem significat quod Maturesco. Mātūrĭssĭmŭs, & Mātūrrĭmŭs, Superlat. überauß reiff / Naydostálszy. Immātūrŭs, a, um, vnzeitig / Niedoyźrzáły. Immātūrĭtās, atis, g.fœ. vnreyffe / vngelegene Zeit / Niedoyźrzáłość / Czás niesposobny. Immātūrē, adverb. zu vngelegener Zeit / Przed czásem. Præmaturus, a, um, vnzeitig / vnreiff / Rychły / Rány. Præmatura mors, metaph. zu früher Todt / Smierć rána / przed czásem. Præmaturè, zu frühe / Rychło.

Mātūtă, æ, g.f. lat. Aurora, Morgenröthe oder Morgenschein / Zorzá poránna. Epith. v. Aurora. Mātūtīnŭs, a, um, ut: Tempus matutinum, Morgenzeit / Poránek. Omnib. matutinis, alle Morgen / Káżdego poránku. Homo matutinus, einer der frühe auffstehet / Ráno wstáiacy.

Māxĭllă, æ, g.f. Kinnbacken / Czeluść.

Māxĭllārĭs, ĕ, ut: Dens maxillaris, Backenzan / Stockzan / Ząb trzonowy.

Māxĭmŭs, a, um, Superlat. allergrösseste / fürtrefflichste / Naywiększy / Nayzacnieyszy. Pontifex maximus, der obrist oder fürtrefflichste Priester / Bischoff / Bäpstl. Heiligkeit / Biskup naywyższy / Papież. Maxima Vestalis, die obriste vnter den Nonnen / Xieni miedzy mniszkámi. Māxĭmē, & Māxĭmŏpĕrē, adverb. bevorab / am allerliebsten / fast hefftig / Naybárziey / Naywięcey. Maxime adolescens, gar jung / Bárzo młody.

Māză, g.f. Panis genus est constans ex farina oleo, & aqua, aut etiam ex lacte. unde Māzăpānĭs, Marcipan / Márcypan.

Mē, Accusativus & Ablat. ab Ego, Mei, Me, pro Mihi, Antiqui dixerunt.

Mĕāptĕ, Compos. & Alativo, Mea, & particula Pte, extra compositionem nihil significante, ut Meapte causa, von mein selbst wegen / Dla mnie / Z mey przyczyny.

Meabilis, & Meatus, v. Meo.

Mĕcāstŏr, adverb. jurandi, Als helff mir Castor / Záiste.

Mēchănĭcŭs,i,g.masc. ein Handwercksmann/ Rzemieśnik. Mechanicus,a,um,ut: Ars mechanica, ein Handwerck/ Cieśielstwo/ Rzemiesło.

Mēcŭm, id est, cum me, inversione verborum, mit mir/ Zemną.

Mĕdĕŏr,mĕdērĭs,mĕdērī,deponens, heylen/ artzneyen/ Leczyć/ Goić. non tantum de vulneribus dicitur, ut: Mederi Reipubl. zu Hülff kommen / Rátowáć Rzeczpospolitą. Mederi alicui, einem helffen / ein Schaden wenden / Pomoc komu/ rátowáć kogo. Mĕdētŭr, imperf. wird geholffen/ Leczą/ Pomagáią. Ægrescit medendo, je mehr man heylet / je böser es wird / Od lekow śię bárziey psuie. Mĕdēlă,æ,g.fœm. idem quod medicina, *Salutifera, salutaris, salubris.* Mĕdĭbĭlĕ, pro Medicabili. Rĕmĕdĭŭm,ij,g.neu. Hülff/ Artzney/ Lekárstwo/ Pomoc.

Mēdergā, pro Erga me.

Mĕdĭcō,as,avi,atum, mĕdĭcārĕ, & Mĕdĭcŏr, aris,atus sum, mĕdĭcārī deponens, usitatius & Dativo aliquando jungitur, heylen / artzneyen/ Leczyć. Mĕdĭcātŭs, a, um, etwa mit eingemacht/ mit Artzney oder Specerey/ 2c. gemengt/ Lekárstwy opátrzony. Pocula medicata, etwa mit vermengt/ Kielichy przyprawne. Mĕdĭcātĭō, onis, g.fœm. Heylung/ das Artzneyen/ Leczenie/ Przypráwá Mĕdĭcŭs,ci,g.m. ein Artzt/ Lekarz. *Fidus, fidelis*, Medicus,a,um, heylsam/ Rátuiący. Mĕdĭcă,æ,g.f. gülden Steinklee/ Oman. Mĕdĭcīnă,æ,g.f. Artzney/ Lekárstwo. *Salutaris.* Mĕdĭcīnæ,arum,g.f. plur.num. Artzney-Schulen/ Lekárnia/ Chorulecych mieysce. Mĕdĭcīnālĭs,le heylsam/ Artzney bringend/ Lekárski/ Pomocny. Mĕdĭcābĭlĭs, le, wol zu heylen / Do uleczenia sposobny. Mĕdĭcāmĕn,ĭnĭs, & Mĕdĭcāmĕntŭm, i,g.n. idem quod Medicina. *Validum, artifex, salutiferum, Ponticum, doctum.* Mĕdĭcāmĕntārĭŭs,ij, g.m. Artzneyrüster/ Apotecker/ Aptekárz. Medicamentarius,a, um, ut. Ars Medicamentaria, die Artzneykunst/ Lekárska náuká. Mĕdĭcāmĕntōsŭs,a,um, Artzney bringend/ kräfftig zur Artzney/ Leczący.

Medimnum,g.n. & Mĕdĭmnŭs,i,g.m. Mensura, quæ 6. capit modios.

Mediocris, & Medioximus, vide Medius.

Mĕdĭtŏr, aris, atus sum, mĕdĭtārī, betrachten/ Myśleć/ Rozważáć. Fugam meditari, zu fliehen gedencken/ Myśleć o ucieczce. Dolum cervis meditari, Hirsch jagen oder fahen/ Záchodzić ná jelenie. Meditari se, sich üben/ Ćwiczyć śię. Mĕdĭtātŭs,a,um, wol besinnet/ der wol betrachtet hat was zu thun sey/ Rozmyślny/ Umyślny. Meditatus in pass. significatione, ut: Meditata mihi sunt mea omnia incommoda, es seyn alle meine Ding vorbetracht/ Rozważyłem dobrze wszytkie moie rzeczy. Mĕdĭtātĭō, onis,g.f. Betrachtung/ Vorbereitung/ Myśl/ Rozmyślánie. Mĕdĭtātē, adverb. mit Vorbetrachtung/ Umyślnie/ Námyślniwszy śię wprzod. Mĕdĭtātōrĭŭs, a, um, betrachtig/ vorbereitig/ Rozmyślny/ Námyśláiący śię. Mĕdĭtātīvŭs, a, um, idem ferè Meditativum verbum, Grammatici fictâ voce appellant, quod sensum quendam meditandi videtur habere. Mĕdĭtŭllŭm,li,g.n. locus meditationis & exercitij. Cōmmĕdĭtārī, fleissig betrachten/ Myśleć pilno. Īmmĕdĭtātŭs,a,um, unbetracht/ unbewegt/ Nierozmyślny/ Nieuważny. Præmeditari, vorbetrachten und bedencken/ Przemyśláć. Præmĕdĭtātĭō, onis,g.fœ. Vorbetrachtung/ Vorsorg/ Przemyślánie.

Mĕdĭŭs, a, um, der mittelst / mittelmässig/ Srzedni/ Obostronny. Media vocabula, Dicuntur quæ in bonam & malam partem dici possunt. Mĕdĭŭm,ij,g.n. das Mittel/ Srzodek. Medio æstu, mitten in der Hitz / W srzod gorącá. Medium responsum, zweiffelhafftig/ Obojętna odpowiedź. Afferre in medium utilitates, In der Gemeinen Nutz seyn/ Spolnie wszytkim być użytecznym. Relinquere in medio, anstehen lassen / Zostáwić co cudzemu rozsadkowi. In medium consulere, den gemeinen Nutz bedencken/ Spolnie śię náradzáć. Pellere è medio, hinweg treiben/ Wygnáć/ od śiebie. De medio tollere, pro Occidere. E medio excedere, pro Mori. Mĕdĭŭscŭlŭs,a,um,dimin. Mĕdĭĕtās, atis,g.fœm. die Mitte/ der halbe Theil/ Srzodek. Hac voce Cic. uti reformidavit, ut ipse testatur in libello de mundo. Et pro dimidio prorsus ineptè dicitur. Mĕdĭŭsfĭdĭŭs, adverb. jurandi. Mĕdĭānŭs,a, um, der mittelste/ Pośrzodkowy/ Srzedni. Mĕdĭārĕ, barbarè dicitur, pro Medium intercedere. Mĕdĭāstīnŭs, i, gen. masc. ein Sudler / das ist/ ein Knecht so man zu den aller verächtlichsten Wercken gebrauchet / Sługá podły/ Stroż domowy. Mĕdĭtĕrrānĕŭs, & Mĕdĭtĕrrĕŭs, a, um, weit vom Meer gelegen/ mitten auff der Erden/ Odmorski/ w po-

posrzodku ziemie. Mĕdĭcŭllĭŭm,ij,g.n. die Mitte eines Dings / Srzodek. Mĕdĭŏcrĭs, crĕ, mittelmässig/zimlich/ Mierny. Mĕdĭŏcrĭtās,atis,g.f. Zimlichkeit/Maaß/Miernośc/ Miárá. Mĕdĭŏcrĭtĕr, mittelmässiglich/ mässiglich/ Miernie. Pērmĕdĭŏcrĭs,ĕ fast mittelmässig/ Bárzo mierny. Medioximus, vel, Mĕdĭŏxĭmŭs,a,um, id est, Mediocris, vel Medius. Dīmĭdĭŭs, a, um, sive Dimidium,ij,g.n. halb/ Połowicá. Dīmĭdĭātŭs, a,um, halb zertheilt/ ná połowice rozdzielony. Dīmĭdĭātĭm, adverb. zur Helfft/ Po połowicy. Dīmĭdĭārĕ, insolenter legitur, pro Dividere, halb zertheilen / Połowice czynić. Immĕdĭātĕ, adverb. ohne Verzug/ohne Mittel/ bald/ Bez omieszkánia/ Záraz. Intĕrmĕdĭŭs,a,um, der darzwischen/oder in der mitten ist/ Srzedni.

Mĕdūllă,æ,g.f. das Marck in Beinen oder Holtz/ Mlecz drzewny /Drzeń/Spik. *Tenera, dulcis, tenuis, mollis, intima, tecta, calens, interna.* Medulla mellis, Honigseim/Treść miodowa. Mĕdūllŭlă, æ, dimin. Mĕdūllĭtŭs, adverb. jnniglich/hertzlich/ Vprzeymie/ Vśilnie. Medullitus amare, von Grund des Hertzens / Serdecznie śię kocháć.

Mĕgĭstānĕs, tanum, tānās, plur. num. g.m. latinè, Proceres aut Primates.

Mĕhērclĕ, Mĕhērcŭlĕ, & Mĕhērcŭlēs, adver. jurandi.

Mei vel Mis, Genit. ab Ego, v. Ego.

Meio, mejis, vel Mīngō, mīngis, mīnxī, mĭctŭm, meiere, vel mīngĕrĕ, Diomed. Præter. Meji, à Meio esse dicit, sed in usu minxi, brunzen/harnen/ Puszczáć wodę. Mĭctŭrĭō, mĭctŭrĭs, mĭctŭrīvī & mĭctŭrĭī, mĭctŭrīrĕ, brunzens nötig haben / gern brunzen wollen/ Chce mi śię puszczáć wodę. verbum desiderativum.

Mĕl, mĕllĭs, g.n. Honig/Miod. *Roscidum, aërium, dulce, spumans, fragrans, liquens, liquidum, redolens, purum, favum, humens, splendidum, prædulce, flavens, arundineum, cereum, pingue, floreum, lepidum.* Mel meum, mein Süsse/ Moy kochány. vox blandientis. Mĕlcŭlŭm, & Mĕllĭcŭlŭm, dimin. & vox blandientis, Hertzliebste/Kochánecżek. Mĕllĭtŭs,a,um, alterum diminut. similiter & bland. Mellārĭŭs, a, um, ut: Vasa mellaria, Honiggeschirr/ Miodziane naczynia. Mellarius, ij, & Mĕllĭŭrgŭs, i, g.m. Honigbereiter/ Bartnik. Mellārĭŭm,ij,g.n. ein Orth da man die Immen hinstellt/Immengestell/Pszczelnik. Mĕllātĭō, onis, g.f. Samlung des Honigs / Podbieránie miodu. Mĕllārĭŭm,ti,g.n. Sapa sive mustum ad mediam partem decoctum. Mĕllĕŭs, & Mĕllītŭs,a, um, von Honig / dem Honig gleich/ oder wie Honig Geschmack/Miodowy/Słodki/ Przyiemny. Mĕllĭfĭcō, as, avi, atum, mĕllĭfĭcārĕ, Honig machen/gleich die Bienen thun/Miod robić. Mĕllĭfĭcĭŭm,ij,g.n. die Kunst Honig zu handthieren / Rüstung zum Honigbacken dienlich/ Miodu robienie. Mĕllĭfĭcŭs, a, um, das Honig macht/ von Honig/ Miod robiący. Locus mellificus, Orth zu Honigwerck dienlich/ da viel Blumen darzu dienlich wachsen / Mieysce do robienia miodu. Mĕllĭfĕr, ra, rum, das Honig trägt/ Miod robiący. Mĕllĭgĕnŭs,a,um, das den Geschmack von Honig bringt/Miodowy. Mĕllĭgō, gĭnĭs, g.f. gesamleter Honig/oder die Matery Honig zu machen / der Safft so die Immen auß den Blumen saugen/Sok miodowy.

Mĕlămphȳllŭm, li, g.n. herba, eine Gattung Beerenklawen/ Barszcz cudzoziemski.

Mĕlămpŏdĭŭm, ij, g.n. schwartze Nießwurtz/ oder Christwurtz / Ciemierzycá.

Mĕlănchŏlĭă, æ, g.f. latinè Atra bilis, Melancholey/ schwartz Geblüt / Melánkolyia / Krew czarna. Mĕlănchŏlĭcŭs, a, um, melancolisch/ Melánkolicżny.

Mĕlăncŏrȳphŭs, phi, g.m. Avis, quæ & Ficedula dicitur, Schnepffe/ Figotadká.

Mĕlăndrȳŭm, ȳī, vel ut alij legunt, Melampyrum, ri, herba, das Marck von Eychbäumen/ Wrzecieńcá.

Mĕlănĭă, æ, g.f. herba, Schwertel/ Mieczyk/ Kosáćiec.

Mĕlănthĭŭm, ĭī, g.neu. herba, quæ & Gith vocatur, schwartzer Coriander/oder schwartzer Kümmel/ Czárnuchá. alias Nigella.

Mĕlănūrŭs, i, Piscis saxatilis, nigram habens caudam. Est & serpentis genus.

Mĕlāppĭŭm, ij, g.n. Aepffel am Geschmack den Quitten gleich / Jábłká smáku pigwowego.

Mĕlĕ g.n. Carmina, Modulationes.

Mĕlĕăgrĭdēs, um, plur. num. g.f. Gallinæ Africanæ, quas vulgus Indicas gallinas vocat, Kalkutnische Hüner/ Indyckie Kury.

Mĕlĭcērĭă, æ, vel, Mĕlĭcērĭēs, ĕī, sive Mĕlĭcērĭs, cērĭdĭs, g.f. à cera & melle, eine Gattung Geschwer mit Eyter dem Honig oder Wachs gleich/ Ognipiorá.

Me-

Melicus, vide Melos.

Mĕlĭlōtŏs,i,gen.fœm. Steinklee/ Komonicá wloſka.

Mĕlĭmĕlī,ĭs,g.n. alij Melomeli. Sapor mali Cydonij melle conditi.

Mĕlĭmēlūm, li,g.neut. Pomum muſtum ſive dulce, quaſi melleum malum.

Mĕlĭnūm,i,g.neut. Meliſſenkraut/ Pſzczelnik ziele.

Mĕlĭnūs, a, um. quod mellis colorem repræſentat. Albogiluum vocat Servius.

Melior, & hoc Mĕlĭūs, Comparativus à Bonus, beſſer/ Lepſzy. Mĕlĭūſcŭlūs, a, um, dimin. Mĕlĭūſcŭlē, adverb. ein wenig beſſer/ Leptey trochę. Mĕlĭōrō, as, mĕlĭōrārē, beſſern/ Polepſzáć. Mĕlĭōrēſcō, is, mĕlĭōrēſcĕrē, beſſer werden/ Polepſzáć śię.

Mĕlĭphyllōn, vel Mĕlĭſſŏphīllŏn, i, g. neut. Mutterkraut/ Pſzczelnik ziele. alias Apiaſtrum.

Mēlĭs, ĭs, g.f. Animal quod & taxo vel taxus dicitur, ein Dachs/ Zbik.

Mĕlĭſſă,æ,g.f.lat. Apis, ein Imme/ Pſzczołá.

Mĕlĭtēs,is, g.m. Gemma.

Meliturgus, v. Mel.

Mĕlĭtĭtēs, ĭs, g.fœ. Genus potionis dulcis ex muſto & melle factum. Item, nomen lapidis.

Mĕlĭttōn,ōnĭs, g m. ein Immenſtelle/ Orth da man Immen hält/ Pſzczelnik.

Melium, vide Millum. Mĕlius, v. Melior.

Mĕlōn, g.n. latinè Ovis, ein Schaaf / Owcá. Mĕlōtă, æ, g.f. eine Schaffshaut/ Kożuch/ Owcza ſkorá.

Mĕlŏs, g.n. indeclinab. lat. Cantus, ein Geſang/ Pieśń. *Omniſonum, ſuave, lepidum, tenerum, dulcifluum, gratum, dulciſonum, myſticum, dulce, canorum, celebre, placidum, cynnameum, nectareum.* Mĕlōdĭă, æ, g.fœ. eine Lieblichkeit des Geſangs/ Geſang / Melodya. Mĕlōdēs,is,g.m. ein lieblicher Singer/ Spiewak przyjemny. Mĕlĭcūs, ci, g.m. ein Singer/ Spiewak.

Mēmbrūm, brī, g.n. ein Glied/ Członek. *Moribundum, candidum, delicatum, decorum, tenellum, calens, carneum, toroſum, languidum, caducum, lacteum, vitale, morbidum, præviridans.* Item, Membrum, ein Theil eines Dings/ als: eines Hauſes/ einer Red / Część tákiey rzeczy; iáko / Domu/ mowy/ etc. Mēmbrātĭm, adverb. Gliedweiß/ Stückweiß/ Członkámi Po ſztuce. Mēmbrānă, æ,g.f. ein Fell oder Häutlein/ Skorká/ Kompáturá. *Tenuis, translucida, præmollis, fragilis, bicolor.* Mēmbrānŭlă, æ, Pergamentlein/ Błonká. Mēmbrānācĕūs, & Mēmbrānĕūs, a, um, von Pergament/ dem Pergament gleich/ Párgáminowy/ Mēmbrānārĭūs, ij, g.m. ein Pergamenter/ der Pergament macht/ Co párgámin robi. Mēmbrārī, per membra formari, inuſitatum. Mēmbrātūră, æ, g.foe. Gliedmaß/ Kompleksyia/ Twarzy kſztałt. Mēmbrōsūs, a, um, mit groſſen Gliedern / Wielkich członkow.

Mēmē, accuſativus geminatus ab Ego, ad majorem vehementiam, Eben mich/ Mnie. Mēmēt, mich ſelbſt/ Mnie ſámego.

Mĕmĭnī, verbum defectivum, in præterito tantum conjugatur, & temporibus à præterito formatis: Præter hæc habet etiam in Imperat. Mĕmēntō, Mĕmēntōtē, Infinitivo, Mĕmĭnĭſſē, Ich beſinn mich/ bin ingedenck / Pámietam/ Wſpomínam ſobie. Mĕmĭnĕrō, Ich werd daran gedencken/ Bedę pámietał/ Wſpomnię ſobie. Item, Memini, pro eo, quod eſt mentionem facio, recuſat Accuſativum, poſtulatq; Genitivum, vel Ablativum cum Præpoſitione De, ut: De qvibus multi meminerunt, deren viel gedacht vnd vermeldet haben/ O czym wiele ich wiedzą / á bo pámiętáią.

Mĕmŏr, mĕmŏrĭs, g.omn. eines Dings ingedenck/ vnvergeſſen/ des einer nicht vergeſſen hat/ Pámiętny. Mĕmōrĭă, æ, g. f. Gedächtnuß/ Pámięć. Memoriæ mandare, in Gedächtnuß faſſen/ Ná pámięć śię náuczyć. Memoria tenere, ſive retinere, Ingedenck ſeyn / Pámiętáć. Memoria prodere ſermonem alicujus, beſchreiben / in Schrifft verfaſſen / Opiſáć co/ W piśmie podáć. Memoria falli, nicht wol ingedenck ſeyn/ Nie dobrze pámiętáć. Repetere memoria, vel, Redigere in memoriam, ſich wiederumb beſinnen/ Przypomnieć ſobie. Poſt hominum memoriam, ſeyt Menſchen gedencken/ Zá ludzkiey pámięci. Mĕmŏrĭŏlă, æ, dimin. Mĕmŏrĭālē, is, g. neut. ein Gedenckzeichen/ Memoriał/ Pámiętnego co. Mĕmŏrĭtĕr, adverb. außwendig / Ná pámięć. Mĕmŏrābĭlĭs, lē, & Mĕmŏrāndŭs, a, um, denckwürdig/ hoch zu bedencken/ Pámiętny. Mĕmŏrō, as, mĕmŏrārē, ſich eines Dings beſinnen/ Wſpominać. Item, Memorare, melden/ erzehlen/ Przypominać co / Wyliczáć/ Wymieniáć. ut: Nomen tuum memora mihi, ſag mir deinen

nen Namen / oder / Mahne mich an deinem Namen / Miánuy mi twoie imię. Incredibile memoratu est, Es ist vnglaublich zu sagen / Niepodobna ku Wierzeniu / Niewypowiedziána rzecz. Mĕmŏrŏr, aris, mĕmŏrārī, deponens pro Memini, vel Memorare, sed barbarum. Mĕmŏrātŭs, ūs, g. m. idem quod Memoria. Mĕmŏrātŏr, oris, g. m. Der etwas erzehlet / Przypomináćz. Cŏmmĕmĭnī, Ich bin ingedenck / Przypominam. Cŏmmĕmŏrō, as, are, Etwas erzehlen vnd melden / Wspominam. Commemorandus, a, um, & Commemorabilis, le, idem quod simplex. Cŏmmĕmŏrātĭō, onis, g. fœ. Meldung / Wspominánie. Īmmĕmŏr, īmmĕmŏrĭs, g. om. Nicht ingedenck / Niepámietny. Immemor, passivè, vergessen / Zápámietány. Immemorabilis, le, keiner Gedächtnuß würdig / Pámięći niegodny. Immemoratio, onis, g. f. Vergessenheit / Zápámietánie. Barbarum.

Menda, æ, g. f. vel Mēndŭm, i, g. n. ein Fehl / Irrthumb / Wádá / Błąd. Mēndōsŭs, a, um, voll Fehlen / Wáde máiący / Obłędliwy. Liber mendosus. Mēndōsē, adv. mit Fehlen / Obłędliwie / Fałszywie. ut: Mendosè colligis. Emēndō, as, avi, atum, ēmēndārĕ, besseren / Popráwiáć. Item, heylen / wiederbringen / Wzdráwiáć / Leczyć. Emēndātŏr, oris, g. masc. ein Besserer / Wiederbringer / Popráwiácz. Emēndātrīx, īcis, g. fœm. Die bessert vnd wiederbringet / Popráwiáczká. Emēndātĭō, onis, g. f. Besserung / Popráwiánie. Emēndātē, adverb. ohn Fehl / Bez fałszu. Emēndātŭs, a, um, gebessert / Popráwiony. Emēndābĭlĭs, lĕ, das man besseren mag / Károny. Inēmēndābĭlĭs, le, das nicht gebessert kan werden / Niepopráwny / Niekárny.

Mendacium, vide Mentior.

Mēndīcŭs, i, g. m. ein Bettler / Żebrak. Mēndīcŭlŭs, dimin. Mēndīcīssĭmŭs, Forma Superlat. à Cic. prolatum, gantz bettlerisch / Żebráczy. Mēndīcō, as, avi, atum, mēndīcārĕ, betteln / Żebráć. Mēndīcāns, antis, g. om. bettlend / Żebrzący. Mēndīcĭtās, atis, g. f. Bettlerey / Żebráctwo. Mēndīcĭtĕr, adverb. bettlerisch / Żebrácko. Mēndīcĭmōnĭŭm, ij, & Mēndīcābŭlŭm, li, id. sed obs. pro mendicatione. Ēmēndīcārĕ, abbettlen / Wyżebráć. Emēndīcātŭs, a, um, abgebettelt / Wyżebrány.

Mendum, vide Menda.

Mēnĭānŭm, i, g. n. ein fürgeschossen Gebäw mit einem Vberhang / Ganek / Alkierz. vel Mēnĭānā, g. n. plu. nu. tant. à Menio inventum, qui primus hoc structuræ genus excogitavit.

Mēns, mēntĭs, g. fœ. Vernunfft / Sinn / Verstandt / Myśl / Rozum. *Multivaga, cupida.* Item, Mens, Wille vnd Fürnehmen / Wola / Postánowienie. Mente captus, der Sinnen beraubt / Szalony. Concipere mente, in Sinn kommen / Myśleć / Poiąć co. Amens, & Dēmēns, mentis, adjectiv. Sinnloß / vnsinnig / Szalony / Głupi. Amentia & Dēmēntĭă, æ, g. fœm. Vnsinnigkeit / Sinnlosigkeit / Szaleństwo / Głupstwo. Vehemens, vide infra suo loco. Dēmēntō, as, are, vnsinnig machen / Mamić / Szalonem czynić. Dēmēntō, is, dēmēntīrĕ, von Sinnen kommen / Száleć / Głupieć. Dēmēntĕr, adver. vnbesinnlich / närrisch / Szalenie / Głupie.

Mēnsă, æ, g. f. Tisch / Stoł. *Acerna, ornata, picta, faginea.* Item, Mensa pro prandio, vel cœna, quandoq; ponitur. *Lauta, pinguis, avara, ebria, superba, opulenta, dapalis, hilaris, dulcis, mollis, effusa, fœcunda, instructa, celebris, alacris, saliaris.* Item, Mensa, ein Rechentisch / darauff man rechnet oder Geldt zehlet / Stoł ráchowniczy. Mensa secunda, Nachtisch / Wety. Consistere ad mensam, zu Tische dienen / Służyć do stołu. Tollere, vel removere mensam, den Tisch auffnehmen / Zebráć z stołu. Mēnsŭlă, dim. Mēnsŭlārĭŭs, & Mēnsārĭŭs, ij, g. mas. ein Wechßler / Bánkierz. Mensarius, a, um, das zum Tisch gehört / Stołowy.

Mensio, onis, vide Metior.

Mēnsĭs, ĭs, g. m. ein Monat / Miesiąc. *Pronus, levis, morbidus, lunigena.* Menses, ium, in plur. pro menstruis mulierum. Mēnstrŭŭs, a, um, ut: Menstrua cibaria, ein Monatlang Narung / Mieśięczny obrok. Mēnstrŭŭm, strŭī, g. neut. ein Monat Sold / Mieśięczny żołd. Itē, Mēnstrŭă, orum, subst. plu. num. die Monatzeit vnd vierwöchige Kranckheit der Weiber / Niewieśćia choroba. Mēnstrŭātŭs, a, um, quod menstruum patitur. unde, Mulier menstruata. Mēnstrŭālĭs, lĕ, das alle Monat geschicht / Mieśięczny. Īntērmēnstrŭŭs, a, um, vel Īntērmēstrĭs, trĕ, ut: Intermestris luna, die Zeit / wenn man den Mon vor angehendem newen Liecht nit sihet / Xiężycá zaśćie. Īntērmēnstrŭŭm, ui, g. n. idem. Bimestris, & Bĭmēnsĭs, e, Zweymönig / Dwumieśięczny. Trimestris, e, Dreymönig / Trzymieśięczny. Semestris,

ſtris, & Sēmēnsĭs, e, Sechsmönig/ Szeſćmieſiecżny. Sēſquĭmēnsĭs, anderthalb Monat lang/ Pultoromieśiecżny cżás. Sunt enim 12. anni menſes; Januarius, Februarius, Martius, Aprilis, Majus, Junius, Julius, Auguſtus, September, October, November, December. Horum quisque quot dies habeat, duobus hiſce verſiculis declaratur:

Junius, Aprilis, Septemq;, Novemq; tricenos,
Unum plus reliqui, Februus tenet octo vicenos.

Romani verò ſuos menſes olim diſtribuerunt in dies triplices: Calendas, Nonas, & Idus. Calendæ dicebantur cujuslibet menſis dies primus, der erſte Tag eines jeglichen Monats. Pierwßy dźień káżdego mieśiacá. Nonæ quaſi Nondinæ, quæ durabant reliquis quatuor diebus proximè ſequentibus, erantque in Martio, Majo, Julio, & Octobri, dies ſex; in reliquis verò menſibus octo, dies quatuor; unde verſiculi:

Sex Nonas Majus, October, Julius & Mars,
Quatuor at reliqui, dabit Idus quilibet octo.
Inde dies reliquos omnes dic eſſe Calendas.

Idus vocantur octo illi dies cujuslibet menſis, qui ſequuntur Nonas, die acht Tage nach den Nonis. Ośm dni w mieśiącu ktore zárąz po Nonách idą.

Menſor & Menſura, vide Metior.

Mentă, g. f. membrum genitale, das männlich Glied/ Męſki cżłonek *Salax, luxurioſa*. Mentŭlă, dimin. à quo Mentŭlātŭs, a, um, der ein groß männlich Glied hat/ Ktory ten cżłonek ma wielki. Item, menta, vel Mentha, æ, g. fœm. herba, Müntz / Miętká. *Virens, olens, torta, ſylveſtris, ructatrix.*

Mentāgră, æ, g. f. Geſleckigte oder ſchupächtige Malazey am Antlitz/ Liſzay. *Variata maculis.*

Mentāſtrŭm, i, g. n. wilder Poley/ klein Fiſchmüntz/ Leśny poley. Mentaſtrum ſylveſtre, Roßmüntz/ oder Brachmüntz/ Miętká polna.

Mentīgŏ, gĭnĭs, g. f. ein umbfreſſend Raud ſo am Knie der Schafe und Lämmer außbricht / Liſzay/ párch owcżyná gębie.

Mentĭŏ, onis, g. f. Meldung/ Gedächtnuß mit Worten/ Wzmianká.

Mentĭŏr, īrĭs, mentītŭs ſum, mentīrī, liegen/ Kłámáć Mentiri ſe eſſe aliquem, ſich fälſchlich für einen außgeben/ Zmyślác śię kim. Mentītŭs, a, um. der gelogen hat/ Ktory zkłámał. Mentītūrŭs, a, um, das liegen wird/ ktory ma zkłámáć.

Mendāx, ācĭs, adj. Lügenhafft/ Lügner/ Kłamcá. Mendax huj⁹ rei eſt, Er leugt dran/ Zkłámał w tym. Mendācĭŭm, ij, g. n. ein Lügen/ Kłamſtwo. *Prodigioſum, vanum, fallens, turpe, ſubdolum, callidū, facundum, impudens.* Mendācĭŏlŭm, ſive Mendācĭuncŭlŭm, li, dimin. ein Lüglein/ Kłamſtwo. Mendācĭtĕr, adverb. Lügenhafftiglich/ Kłamliwie. Mendācĭlŏquŭs, pro Mendace, der Lügen redet/ Kłamcá.

Mentŭm, ti, g. n. das Kinn/ Podbrodek.

Meŏ, as, meārĕ, durchfahren/ durchfließen/ Przechodźić. Meātŭs, ūs, g. maſc. Durchfahrt/ Przechod. Meatus etiam dicuntur, quos Græci poros vocant in corpore, Schweißlöcher/ Dziurki potowe w ćiele. Meatus ſyderum, das fahren und lauffen des Geſtirns / Bieg gwiazd ná niebie. Meābĭlĭs, lĕ. gäng/ fertig / das leichtlich alles durchfahret / Przebyty / przechodźiſty. Commeārĕ, etwan hinreyſen / eine Fahrt thun/ Przejeżdżáć/ przebiegáć śię. Commeātŭs, ūs, g. maſc. Erlaubnuß/ oder Geleyt das der Hauptmann einem Kriegsmann giebt/ Paßport/ Páßport/ Wolność prześćia w woyſku. Liberum commeatum impetrare, ſicher Geleyt erwerben/ Páßportu doſtáć/ gleitu. Item, Commeatus, Proviantlieferung/ gemeine Speiß die man einem Kriegsheer zuführet/ oder in einer Statt hinder ſich hältet auff fürſorg / Zehrung auff die Reyß/ Stráwá/ Żywność/ śpiżá żołnierſka. Demeare, abhinfahren/ Odyść. Dēmeācŭlŭm, li, g. n. Deſcenſio ad loca ſubterranea, obſoleta ſunt. Immeare, Etwar hinein fahren/ oder ſchwimmen/ Wniść. Intermeare, zwiſchen ein und durchgehen/ fahren oder rinnen/ Przechodźić miedzy. Permeare, durchgehen/ durchfahren/ durchfließen/ Przechodźić przez. Permeābĭlĭs, lĕ, durchfließig/ Przechodźiſty. Rĕmeārĕ, wiederumb hinter ſich fließen/ Wroćić śię názad. Rĕmeātŭs, ūs, g. m. die Wiederkehr / Wrácánie śię. Sŭpermeārĕ, über oder auff etwas fahren / Nád cżym przechodźić. Sŭbtermeārĕ, unterhalb hineinfließen/ Podchodźić / Podćiekáć. Trānsmeārĕ, durch oder überhin fahren / Przechodźić mimo/ ábo przez.

Mĕphĭtĭs, tĭdĭs, g. fœ. geſchwäbelter Geſtanck/ auß der Erden/ Smrod. *Sæva, triſtis, putida, olida, graveolens, miſta, ſordens, gravis, ſulphurea.* Mĕphĭtĭcŭs, a, um, ſtinckend/ Smrodliwy.

Merax & *Meraceus*, v. *Merum*. *Mercator* & *Mercatura*, vide Mercor.

Mērcēs, cēdĭs, g. fœ. Lohn/Liedlohn/Zápłátá. *Mercēdŭlă*, æ, dim. *Mercēnārĭŭs*, a, um, der vmb Lohn arbeytet / Naiemnicży / Naiemny. ut: Equus mercenarius, ein Mietroß/Koń naiemny. *Mercenarius*, rij, gen. masc. ein Taglöhner/ Naiemnik.

Mercimonium & *Merx*, v. *Mercor*.

Mērcŏr, aris, atus sum, mērcāri, kauffen/Kupowáć. Præsenti pecunia mercari, vmb bahr Gelt kauffen / Zá gotowe pieniądze kupić. *Mercātŏr*, oris, g. m. ein Kauffmann / Kupiec. *Vagus, impiger, avarus, sedulus*. *Mercātĭō*, onis, *Mercātūră*, æ, g. f. & *Mercātŭs*, ūs, g. m. Kauffmanschafft/ Kauff/ Kupczenie. *Mercaturam facere*, Kauffmanschafft treiben/Kupczyć. Item, *Mercatus*, der Marckt/Targowisko. Jármárk. ut: Indicere mercatum, ein Marckt außruffen vnd auffthun/Zápowiedáć Jármárk. *Mercāns*, antis, particip. Kauffend/ Käuffer / Kupuiący. *Mercālis*, lē, g. o. quasi vendibilis. *Merx*, mērcĭs, g. f. & *Mercĭmōnĭŭm*, ij, gen. neut. Kraam/ Kauffmanschafft/ Kupia/ Kupiectwo. *Merces, venales, vendibiles, fugaces, peregrinæ*. Merces esculentæ, Essende Waahren/ Kupia strawna. Cōmmērcŏr, aris, atus sum, cōmmērcārī, zusammenkauffen / Kupczyć náspol. Cōmmērcĭŭm, ij, g. n. Kauffmanschafft/Gewerb/ Hándel społny/Kontrákt. Itē, Commercium, Usus & Consvetudo, & tunc Præpositioni CUM jungitur. Cic. Nec habet ullum cum virtute commercium, Er hat kein Gemeinschafft mit der Tugend/ Nie ma żadnego społku z cnotą. Emercari, kramen/kauffen/Kupić. Præmercari, zuvorkauffen / oder in den Kauff fallen / Wprzod kupić. Prōmērcālis, lē, Feyl/verkäuffig/Przedáyny.

Mercŭrĭālis, is, g. f. herba, Bingelkraut oder Wintergrün/ Szczyr ziele.

Merdă, æ, g. fœ. Kaht/Dreck/Menschendreck/ oder anderer Thieren / Gnoy/ láyno. *Merdo*, Cōmmērdō, as, are, bescheissen / Wyprożniáć się/ Pomázáć.

Mērēndă, æ, g. f. Abendessen/Podwieczorek.

Mērĕō, es, mērŭi, & meritus sum, mĕrērĕ, & *Mērĕŏr*, mĕrēris, meritus sum, mereri, Lohn verdienen/ vmb Lohn arbeiten/ verdienen / Zołdowáć/Wysługowáć/ Zásługowáć. Itē, *Mereri*, einem guts thun/ Dobrze czynić. *Merere*, vmb Sold dienen/ Ná żołd służyć. *Merere pedibus*, ein Fußknecht seyn/ Piechotnym być. *Merere* stipendia in bello, im Krieg vmb Sold dinnen/ Ná żołd służyć w woysku. *Mĕrĭtŭs*, a, um, particip. sive nomen ex particip. verdient/ oder bequem/Zásłużony/Powinny. Item passivum, ut: Corona merita. *Mĕrĭtŭm*, ti, g. neut. ein Dienst vnd Wolgefallen/ Zásługá/ Winá. *Mĕrĭtō*, adverb. & *Mĕrĭtĭssĭmō*, in superlativo Billig/ auß Verdienst/Słusznie. *Mĕrĭtō*, as, are, Gewinnen oder außleyhen / Wysługowáć / Żołdowáć. *Mĕrĭtōrĭŭs*, a, um, das Gewinn bringt/ Naiemny. ut: Taberna meritoria, ein Wirtshauß/Gospodá. *Mĕrĭtōrĭŭm*, ij, g. n. idem. *Mĕrĕtrīx*, īcis, g. fœ. ein Hur/Metz/Nierządnicá. *Perjura, arguta, mercabilis, diobolaris, cellularia, famosa, obscena, sordida, salax, effrena, exposititia, lasciva, adultera, perfida, avara, spurca, nonaria*. *Mĕrĕtrīcŭlă*, æ, dimin. *Mĕrĕtrīcĭŭm*, ij, g. n Hurerey/ Nierząd. *Mĕrĕtrīcĭŭs*, a, um, Hurisch/ Nierządny. *Mĕrĕtrīcĭē*, adverb. Hurischer weiß/ Nierządnie. *Mĕrĕtrīcŏr*, aris, atus sum, mĕrĕtrīcārī, Hurerey treiben/ Nierządu pátrzyć. Cōmmĕrĕo, cōmmĕrēs, cōmmĕrŭī, & cōmmĕrĭtŭs sum, cōmmĕrērĕ, neutrum, & cōmmĕrērī, deponens, idem significat quod *Mereri*, verdienen/ Zásłużyć. Item, Commerere, verschülden/ Záwinić. Demerere & Demereri, Vmb einen etwas verdienen/ einen zum Freund machen/Przysłużyć się komu. Emerere & Emereri, Außdienen / vmb Sold vnd Lohn dienen / Wysłużyć. Emĕrĭtŭs, a, um, der außgedienet hat/ Wysłużony. ut: Emeritus miles, ein alter außgedienter Kriegsmann/ oder geurlaubter / Zásłużony żołnierz. Emĕrĭtŭm, i, g. n. verdienter Sold / Zásłużone. Immĕrēns, entis. g. co. & Immĕrĭtŭs, a, um, vnverdient/ das nicht verdient ist/Niezásłużony. Immĕrĭtō, Immĕrēntĕr, & Immĕrēntĭssĭmē, superlat. adverb. vnverdient/ ohn Verdienst/Niewinnie/ Bez zásługi. Promerere, & Promereri, verdienen / etwas vmb einen verdienen/ Zásługowáć. Prōmĕrĭtŭm, ti, g. n. ein bewiesene Gutthat/Verdienst/ Zásługá.

Mergă, æ, g. f. ein Korngabel/ damit man dz Korn zusamen trägt/Widły oracze. *Mergĕs*, ĭtis, g. f. ein Korngarb/ Snop. Spicarum manipulus,

Mergō, is, mersi, mersum, mērgĕrĕ, eintuncken/ einsencken/ Ponurzáć/Topić. *Mergere ultimis* sup-

ſuppliciis, metaph. Einen am Leben ſtraffen/ Ná gárdle kogo ʒkaráć. Mērsō,as,are, frequent. embſich eintuncken/Cʒeſto nurʒáć. Merto as,are, pro merſare obſolet. Mērsiō,onis, g. f. Eintunckung/ Ponurʒenie. Dēmērgĕrĕ, eintuncken/ vnterſencken/ Zánurʒyć. Dēcūrsŭs,a,um, ut: Demerſa in profundo veritas, vergraben/ Zákopána. Emergere, aus der Tieffe/ aus dem Waſſer ſich erheben/ Wynurʒyć ſię/ Podnieść ſię. Emergere ex malis, eines Vnglücks abkommen/ Wyniść ʒ nieſzcʒeſcia. Immergere, eintuncken/ Zánurʒyć. In voluptates ſe immergere, ſich in Wolluſt verſencken/ Wdáć ſię ʒá roſkoſzámi. Immērsābĭlĭs, le, das ſich nicht entuncken läſt/ Niepogrąʒny/ Nietonący. Submergere, vntertuncken/ Zátopić. Navis ſubmerſa, ertrăncket oder vntergangen/ Zátonętá. Sūbmērsiō,onis,g.fœ. ein ertränckung/ Verſenckung in die Tieffe/ Vtonienie/ Zátopienie.

Mērgŭr,ŏrĭs, Vaſis genus, quod nonnulli Situlam vocant, ita dictum, quod puteo mergatur, dum eo aquam haurimus,

Mērgŭs,gi,g.maſ. ein Täucher/ Nurek. Avis. Mergus in vite, ein gelbächte Gerten der Weinräben/ Schnittling/ látoroſl winna.

Mērgŭlŭs, li, g. m. Inſtrumentum quo Lampadis lychnus continetur.

Mĕrīdiēs,ēi, g.m. Mittag/ Południe. Mĕrīdĭānŭs, a, um, Mittägig/ Południowy. ut: Sol meridianus, Mĕrīdiō, as, are, & Merīdiŏr, aris, atus ſum, mĕrīdĭārī, ʒu Mittag eſſen/ Południowáć/ Jeść w południe. Item, Meridiare, ʒu Mittag ſchlaffen/ Spáć w południe. Mĕrīdĭātiō, onis, der mittägiger Schlaff/ Południowánie. Antĕmĕrīdĭānŭs, a, um, vor mittag geſchehen/ Przedpołudni. Poránny. Pŏmĕrīdĭānŭs, a, um, Nachmittägig/ Odwieczorny. ut: Ambulatio pomeridiana.

Merobibus, vide Merus.

Mĕrŏps, mĕrŏpĭs, g.m. ein grüner Specht/ Zołná.

Merſo & Merſito, as, vide Mergo.

Mĕrŭlă, æ, g. fœm. ein Amſel/ Kos ptak.

Mĕrŭs, a, um, rein/ gantʒ/ vngemengt/ Szcʒery/ Wyborny/ Práwy. Meræ nugæ, lauter Lügen/ Szcʒyre plotki. Mĕrŭm, i, g. n. ſubſt. pro vino, Wein/ Wino. *Ferbidum, liquidum, fluidum, dulce, molle, ferbens, annoſum.* Mērĕ, adverb. gäntʒlich/ Szcʒyrʒe/ Cále. Mĕrŏbĭbă, æ, g. m. gantʒ Wein trinckend/ Opiła. Mĕrŏbĭbŭs, a, um, der lautern/ reinen/ vngemengten vnd vnverfälſchten Wein trinckt/ Opiły/ Pijánicá.

Merx, vide Mercor. Meſochorus v. Meſos.

Mĕsŏs, lat. Medius, Mitten/ mittelächt/ śrʒedni. Mĕſaūlŏs, ein Durchgang mitten im Hauß/ śien podługowáta. Mĕsŏchŏrŭs, i, g. maſc. ein Pfeiffer mitten im Tantʒ/ Márſzałek tanecʒny. Item, Qui in medio chori ſtans, reliquis ſignum canendi proponit.

Mēſpĭlŭm, i, g. n. ein Meſpel/ Meſpil/ Owoc. Mēſpĭlus, i, g. f. ein Meſpelbaum/ Meſpil/ drʒewo.

Meſſis, & Meſſor, vide Meto.

Mĕt, ſyllaba ornatus cauſa ponitur, & adverb. eſt, ut: Egomet, Jch ſelbs/ Ja ſam.

Mētă, æ, g. fœm. ein geſpitʒt Ziel wie ein Kegel/ Kres ʒáwodnicʒy. Meta fœni, ein kegelsweiß auffgeſpitʒter hauffen Hews/ Stog/ Kopá śiáná. Item, Meta, End vnd Ziel eines Dings/ Koniec/ Cel tákiey rʒecʒy. Meta lactis, ein Zigerſtock/ ein Keeß vnd Mulchen alſo ʒugeſpitʒt/ Eyerkeeß/ Ser. Mĕtŭlă, diminut.

Mĕtāllŭm, li, g. neu. Allerley Ertʒ oder Metall/ Kruſzec. *Rutilum, fulbum, biride, flabum, ramoſum, bernoſum, ponderoſum, durum, croceum, fulgens.* Mĕtāllĭcŭs, i, g. m. ein Bergknab/ der Metall oder Ertʒ auß der Erden gräbt/ Kruſzcowy gornik/ Kudnik. Metallicus, a, um, das ʒu Metall gehört/ Kruſzcowy. Mĕtāllĭfĕr, ra, rum, das Metall trägt oder bringt/ Kruſzec rodʒący.

Mĕtămōrphŏsĭs, phōsiŏs, g. fœm. lat. Transformatio.

Mĕtăphysĭcă, orum, g.n. plu.num. latinè, Supernaturalis.

Mĕthăthĕsĭs, is, g.f. Transpoſitio literæ, ut: Evandre, pro Evander.

Metator, vide Metior.

Mĕtĕōrŭs, lat. Sublimis, hoch erhaben/ in die Höhe/ oder Beſchawung hoher Ding/ Nápowietrʒny/ Wyſoki. Mĕtĕōră, dicuntur miſta, imperfecta, eò quod in ſublimi, hoc eſt, in aëre generentur. Cuiuſmodi ſunt pluviæ, nives, grandines, faces ignitæ, &c.

Mĕthŏdŭs, g.f. lat. Compendium, kurtʒer Bericht vnd Vnterweiſung/ Spoſob/ Krotkie podánie rʒecʒy. Mĕthŏdĭcŭs, a, um, das eine kurtʒe Vnterweiſung fürgibt/ Krotko podáiący rʒecʒ.

Meticuloſus, vide Metuo.

Mĕtiŏr, īrĭs, menſus ſum, mētīrī, meſſen/ Mie-

Mierzyć. Item, erachten/ schawen/ Vważáć. Mēnsŭs, a, um, particip. gemessen/ Zmierzony. Mēnsĭō,onis,g.f. ein Maß/ das messen/ Miárá/ Mierzenie. Mēnsŏr,ōrĭs,g.m. ein Messer/ Feldmesser/ Miernik. Mensores, Lägerschlager/ die so den Kriegsleuten Ordinantz geben/ wie sie zu Feld ligen sollen/ Furierer/ Stánowniczy/ Obożny. Mēnsūră,æ,g.f. Maaß/ Miárá. Mēnsūrārĕ, pro metiri, messen/ Mierzyć. Mēnsūrābĭlĭs, lĕ, das sich messen lässt/ Pomierny. Mēnsūrātĭō,onis, g.f. idem quod Mensio. Mētŏr, aris, atus sum, mētārī, außzielen/ außmessen/ angeben als einen Baw/ Mierzyć/ Rozmierzáć. Metari, ordnen/ zu recht legen/ Zporządźić/ Postánowić dobrze. Castra metari, ein Läger schlagen/ Oboz stáwić. Mētātĭō,onis, g fœ. Außzielung/ Außörterung/ Rozmierzánie. Mētātŏr,oris,g.m. Außmesser/ Außzieler/ Mierniczy/ Stánowniczy. Metatores, die so die Orth zum Läger füglich außerkiesen/ Ktorzy mieysca ná Oboz upátruią. Commetior, idem quod Metior. Dēmētĭŏr, dēmētīrĭs, demensus & demetitus sum, dēmētīrī, ermessen/ fleissig vnd gleich messen/ Wymierzyć/ Zmierzyć. Dēmētītŭs,a,um, activè & passivè sumitur, der gemessen hat oder ist/ Odmierzony. Dēmēnsŭs, a, um, participium, gemessen/ Wymierzony. Dēmēnsŭm,i,g.n. substantivum, Maaß der Früchten oder Korn/ so vor Zeiten ein jeder Leibeygener für seine Provision bekommen/ Obrok/ Miesięczny obrok/ Mieśne. Dimetior, Dimensio & Dimensus, idem quod Demetior. Emetiri, & Permetiri, idem quod Metiri. Præmētīrī, vorhin messen/ Wprzod mierzyć. Rĕmētīrī, wiederumb messen/ Odmierzáć. Immēnsŭs,a,um, vnmäßlich/ uber die massen groß oder lang/ vnermeßlich/ Niezmierzony. Immenso plus, vnermeßlich mehr/ Niezmiernie więcey. Immēnsĭtās, atis, g.f. Vnermeßlichkeit/ Niezmierność. Immētātŭs,a,um, das nicht außgemessen oder außgezielet ist/ Nierozmierzony.

Mĕtō, mĕtĭs, mĕssŭī, mĕssum, mĕtĕrĕ, Frücht abhawen/ schneiden/ Żąć/ Obćináć. Etiam de uvis dicitur. Mĕssŏr,oris,g.m. ein Schnitter/ der die Früchte als Korn/ rc. abschneidet/ Żeńcá. *Durus, perustus, fessus.* Mĕssōrĭŭs, a, um, das zu solchem abschneiden gehöret/ Żeńczy. Falx messoria, eine Korn-Sichel/ Sierp. Mĕssĭō,onis,g.f. das schneiden/ erndten/ Żęćie. Mĕssĭs, is, g.f. *Triticea, spicea, opima, frugigera, uber, Afra, crepans, odorata, frugipara, prægrandis, beata, cana, pinguis, gravida, odorifera.* Item, Messis, geschnitten Getreyd/ Żniwo. Composita, Demeto, Emeto, & Præmeto, is, præmĕtĕrĕ, eandem ferè significationem habent ac Metere. Præmēssŭm,i,g.n. die erste zeittige Frucht/ so man zum opffern pflegte zu gebrauchen/ Prążmo.

Mĕtāpōscŏpŭs, pi, g.m. ein Warsager auß anschawen der Stirnen eines Menschens/ Wieszczek z kompleksiey człowieczey. qui ex frontis & faciei lineamentis, quid cuique eventurum sit, divinat.

Metor, aris, vide Metior.

Metrētă,æ, g.f. Genus vasis vel mensuræ decem congiorum.

Mētrŏpŏlĭs,is,g.m. eine Hauptstadt/ Miásto głowne. Mētrŏpŏlĭtānŭs, a, um, der auß einer Hauptstadt ist/ Metropolit/ Z wielkiego miástá.

Metrŭm,i,g.n. lat. Mensura, eine Maaß/ Miárá. Item, Verß oder Carmen/ Wierß poeticki. Mŏnŏmetrŭm,i,g.n. Carmen oder Verß so zween pedes hat/ Wierß co dwie pedes ma. Trĭmetrŭm, das drey hat/ Co trzy pedes ma. Tetrămetrŭm, das acht/ Co ośm ma. Pentămetrŭm, das fünff/ Co pięć. Hexametrum, das sechs pedes hat/ Co ßeść pedes ma. Metrĭcŭs,a,um, das zu solchen Versen gehört/ Do wierßow náleżący.

Mĕtŭō, mĕtŭĭs, mĕtŭī, mĕtŭĕrĕ, fürchten/ Bać się. Metuere alicui, für einem fürchten/ für einen Sorg tragen/ Bać się o kogo. Metuere aliquem, & ab aliquo, einen fürchten/ Bać się kogo. Mĕtŭēns, entis, particip. fürchtende/ Boiący się. Metuens, nomen ex particip. Metuens legum, Gesetzfürchtig/ Strzegący práw. Mĕtŭs,ūs,g.m. Furcht/ Boiaźn. *Acer, pavidus, sollicitus, trepidus, exanguis, frigens, tacitus, terribilis, horrificus, fervidus, tristis, frigidus, femineus, horribilis, dubius, anceps.* Metus pro Religione, Gottesfurcht/ Nábożeństwo/ Bogoboyność. Mĕtĭcŭlŭs, li, diminut. Mĕtĭcŭlōsŭs, a, um, furchtsam/ Boiáźliwy. Mĕtŭĕndŭs, a, um, das zu fürchten ist/ Ktorego się bać trzebá. Pērmĕtŭĕrĕ, sehr fürchten/ Bać się bárzo/ Stráchác sobą. Præmetuere, vorher fürchten/ Bać się przed.

Mĕŭs, a, um, Pronomen possessivum, mein

Moy. Meus ſum, Jch bin mein ſelbſt mächtig/ W moiey mocy ieſtem. Meum eſt, es kompt von mir/ es ſtehet mir zu/ Ze mnie to poſzło. Do tego mi. Meus, Tuus, aliquando Subſtantiva ſunt, der meiner/ deiner/ ꝛc. Moy/ Twoy. Non meoptè ingenio, nicht von mir ſelbſt/ Nie ſam z siebie. Meaptè malitia, auß meiner eygener Boßheit/ Z moiey złośći.

Mī, Dativus à Genitivo Mis, id eſt, mihi, mir/ Mnie. Mi, Vocativus pro Meus, ut: Mi vir, blandientis vox.

Mīcă, æ, g. f. das ſo vnter dem Sand glitzert wie Glaß oder Silber/ Okruſzyná czego/ iáko Szkłá/ Srebrá/ etc. metaph. allerley Grützlein/ Stücklein/ Wſzelka okruſzyná/ ſztuczká. ut: Mica panis, ſalis, &c. ein Stücklein Brodts/ oder Saltzkörnlein/ Sztuczká/ odrobiná chlebá/ ſoli. *Tenuis.*

Mĭcō, as, micui, & micavi, atum, mĭcārĕ, glitzern/ ſcheinen/ Błyſzczeć sie/ Lſknąć sie. Venæ micant, die Adern ſchlagen Bije puls. Gladij micant, die Schwerdter glitzern/ Błyſzczą sie ſzáble/ miecze. Animus micat, das Gemüth ſpringt Drga/ Skacze ſerce. Mĭcāns, antis, particip. ſcheinend/ Błyſzczący sie/ Lſknący. Dīmĭcō, as, dimicui, & dimicavi, atum, dīmĭcārĕ, ſtreitten/ kämpffen/ Potykáć sie/ Roſpieráć sie. De capite dimicare, vmb das Leben fechten/ O gárdło sie záſtáwiáć. Dīmĭcātĭō, onis, g. f. Streit/ Kampff/ Potyczká. Epith. vide Pugna. Dimicatio fortunarum, ein Streit vmb Gut/ Roſpieránie sie o dobrá. Emicare, herfür glitzern/ Wyniknąć/ Wybłyſnąć. Emicare extrema, metap. herfür ſchieſſen/ herauß wiſchẽ/ wybuchnąć. Emicuit longè ante omnes, Er hat die andern weit übertroffen/ Przewyżſzył drugich. Promicare, weit herfür ſcheinen/ Błyſzczeć sie īntĕrmĭcārĕ, vnter andern darzwiſchen ſcheinen oder glitzern/ Swiećić sie/ Błyſkáć sie. Sŭpĕrmĭcārĕ, weit übertreffen/ Nád inſze błyſkáć/ Przewyżſzáć.

Mĭcrŏs, latine Parvus, klein/ Máły. Mĭcrŏcŏſmŏs, id eſt, Parvus mundus, der Menſch/ Człowiek. Mĭcrŏlegŭs, der kleine Ding groß achtet/ Máłá rzecz wielce ważący. Mĭcrŏpsȳchŏs, ein Kleinmütiger/ Botázliwy/ Sercá máłego. Mĭcrŏpsȳchĭă, æ, g. f. Kleinmütigkeit/ Botazliwość.

Micturio, v. Meio, vel Mingo.

Mīdās, ein Wurm ſo in wächſt/ Robak w wielogrochu. Alij per y, ſcribunt.

Migrŏ, as, avi, atum, migrārĕ, abziehen/ auß einem Orth in das ander ziehen/ Przeprowadzáć sie/ Przenośić. ut: Migrare domo, mit Haab vnd Gut an ein ander Orth zu wohnen ziehen/ Wyprowádźić sie z domu do drugiego. Nidum migravit, hat anderswo hin geniſtet/ Gdźie indźiey sie gnieźdźi. De, vel ex vita migrare, ſterben/ Vmrzeć. In cœlum migrare, zu Himmel fahren/ Do niebá przeyść. Migrātĭō, onis, g. fœ. Zug von einem Orth zum andern/ Prowádzenie sie. Commigrare, außziehen auß einer Wohnung/ Wyprowadzáć sie. Demigrare ex agris in urbem, von dem Land in die Stadt ziehen/ Ze wśi do miáſtá sie przeprowádźić. Demigrare ex vita, ſterben/ Vmrzeć. Emigrare, außweichen/ außziehen/ Wyprowádźić sie. Finibus ſuis emigrare, auß ſeinem Gebiet ziehen/ Wyiecháć z kráiu ſwego. Immigrare, zu wohnen hinein ziehen/ Wprowádźić sie. Rĕmigrārĕ, wiederumb in ſeine vorige Wohnung einziehen/ Wracáć sie do pierwſzego mieſzkánia. Semigrare, idem quod Migrare. Transmigrare, weit an ein ander Orth ziehen/ von einer Herberg in die ander ziehen/ Przeprowadzáć sie mimo.

Mĭhi, Dativus à Pronom. Ego.

Mīlāgō, gĭnĭs, piſcis, ein Wolch/ ut putatur.

Mīlĕs, mīlĭtĭs, g. com. ein Kriegsmann/ Żołnierz. *Indomitus, ſceleratus, ſtrenuus, Martius, manipularis, generoſus, fortis, rabidus, profugus, claſſiarius, gregarius, tumultuarius, cruentus, ſanguineus, ferus, ferox, intrepidus, crudelis, furibundus.* Mīlĭtĭă, æ, g. f. Krieg/ Kriegszug/ Żołnierſtwo. *Acris, ſæva, trux, tumultuaria, vaga.* Dare nomen militiæ, ſich zum Krieg laſſen annemen/ Do woyſká przyſtáć. Vacare militia, des Kriegs erlaſſen ſeyn/ Opuśćić żołnierſko. Imaginaria militia, Spiegelgefecht/ Gonitwá/ Szermierſka. Militiæ, genitivus adverbij vice poſitus; ut domi: Una ſemper militiæ & domi fuimus, daheim vnd im Krieg/ Záwſze domá y w woiſku z ſobąſmy byli. Urbana militia, Bürgerlicher Handel vnd Vnruh/ Mieyſckie ſpráwy/ kontrákty. Mīlĭtō, as, avi, atum, mīlĭtārĕ, kriegen/ ein Kriegsmann ſeyn/ Żołdowáć/ żołnierzem być. Mīlĭtārĭs, re, Kriegiſch/ Żołnierſki. Mīlĭtārĭus, a, um, idem, ſed obſolet. Mīlĭtārĭtĕr, adver. Kriegiſcher Weiſe/ Żołnierſkie. Cōmmīlĭtō, onis, & Cōmmīlĕs, lĭtĭs,

litis,g.m.ein Mittgesell im Krieg/Towarzyß w woysku. Commilitium, ij, g.n. Kriegs-Gesellschafft / Spolzołdowánie / Towárzystwo w woysku.

Milium, ij, g.n. Hirschen/ Proso. genus frugis. Miliarius,a,um, ut: Avis miliaria: ein Vogel so von Hirschen lebt / Ptak w prośie.

Mille,substant.g.n. in singulari indeclinab.in plurali,Millia,millium,millibus, tausendt/ Tyśiac. Mille annorum , tausendt Jahr / Tyśiac lat. Mille,adjectivum,plur.num. indeclinabile, ut: Mille homines. Millesimus,a,um, der Tausendtst/ Tyśiaczny. Milliarius, a, um, das tausend begreifft/Tyśiacznik/Tyśiac w sobie máiacy.Milliarium,ij,& Milliare,is,g.n.eine Meyl so tausendt Schritt lang ist/Milá w ośká. Milliarium, ein ehrin Geschirr so hoch vnd lang/Korytko/Stagiew. Millies,adverb.Tausendtmal/ Tyśiac kroć.

Millefolia,æ,g.f.& Millefolium,ij,g.n. herba, Garbe oder Schaafripp/ Złocien.

Millepeda,æ,g.f.eine Rauppe / Gośienicá/ Stonog.

Milium,g.n. vel, Millus,i, g.m. ein Halßring/ so man den Jaghunden anhängt/Obroz.

Milvus,i, vel Milvius,ij, g.m. ein Weyh/Kánia. *Avidus, rapax, raptor,* metaph. de homine rapaci dicitur. Item, piscis. Milvinus,a,um,ut: Milvinæ plumæ , Weyhenfedern/ Kánie piórá. Pullus milvinus, metaph. Raubgierig / Kánia młoda.Milvinus pes, coliculus Batis herbæ.

Mimesis,is,g f.Figura est.

Mimus,i,g.m.ein Gauckler/der allerley Weise vnd Geberden nachthun kan/Kuglarz.Mima,æ, g. f. ein Weibsbild so allerley Geberden mit Vnzucht außtrucket/ Kuglarká. Mimula, æ,dimin. Mimi,g.m.plur.num. Schandbare Sprüch vnd Reymen die ohn alle Scham vnzüchtige Thaten melden/Mowy plugáwe/Podrzeźniánia. Mimicus,a, um, Gaucklerisch/ Kuglárski. Mimographus, i, g.m. solcher Gedichtschreiber/Pisarz kuglarskich/ fránttowskich rzeczy.

Mina, æ, g.f. apud Græcos idem est quod libra,& pondo apud Romanos , eine Gattung einer Müntz zehen gülden Cronen werth/Grzywna pieniedzy u Rzymian y Grekow. Item,ein Stück Erdreichs / hundert vnd zwantzig Schuch breit vnd lang/ Polstáie roley.

Minæ, & Minaciæ, arum, plur.num. g.fœm. Träwungen/Grozbá. *Tumidæ, rigidæ, sævæ, truces, tristes, rapaces, hostiles, horrendæ, superbæ, terribiles, improbæ, feroces, insanæ.* Item, Minæ, die Zinnen einer Mawr/ Blánki. Minaciter, & Minanter, adverb. mit Träwen/trutziglich/Grozno. Minor, aris,atus sum, minari, träwen / Grozić. Minari interdum significat imminere, fürauß gehen/ überhoch seyn oder stehen / Nápadáć / Mieć śię ku. Minito,as,minitare, & Minitor,aris,minitari, frequent. jmmerdar träwen / Grozić ustáwicznie. Minitans,antis, partic. träwend/ Grożacy. Minitatio,onis,g.f. Träwung/das träwen/ Grożenie. Minitabiliter,adverb. pro Minaciter. Minitabundus,a, um, jmmerdar träwende/ Grożacy ustáwicznie. Minax, acis,g om. trutziglich/ Grozny. Comminor, aris, comminari, Eminari , & Interminari, fast träwen / Grozić srodze. Comminatio & Eminatio, onis, g.fœ. Träwung/Grozbá.

Minerva,æ,g.f Disciplinarum Dea,quæ Græce Pallas dicitur, cuius Epith. vide in proprijs nominibus. Sus Minervam scilic.docet. Prover. der Vngeschickte wil den Geschickten lehren/ Kiedy nieuk uczonego chce uczyć. Minerval, seu Minervale, is, g. n. eine Verehrung so man einem Schulmeister thut / vmb der Kinderlehr willen/ Kwártał mistrzowi.

Mingo, vide Meio. Miniarius, vide Minium.

Minimus , Superlativum à Parvus, der allerkleinste / allergeringste/ Namnieyßy. Minime, adverb. negantis , mit nichten/nein/ Námniey/ Żadną miárą/Nie. Minimum,adverb. zum wenigsten/ Námniey / Przynamniey.

Minister,stri,g m.ein Diener/Sługá. *Succinctus, sedulus, celer, alacer, cernuus.* Ministra,æ, g.f. eine Dienstmagd/Służebnicá. Ministerium,ij, g.n. Dienst/dienstliche Pflicht od Ampt/Służbá. *Sedulum, servile.* Item, Ministerium, pro ipsis ministris sumitur. Ministro,as,avi,atum, ministrare, dienen/ Służyć. Ministrare victum , einem Nahrung geben/Dodawáć żywnośći. Ministrare poculum , einem das Trinckgeschirr bieten/ Podáć kielich. Ministrator, oris,g.m. ein Diener/ Sługá. Ministratrix,icis,g.fœ.eine Dienerin/Służebnicá. Ministratorius,a,um, dar man mit dienet/Służebniczy. Administro,as, administrare , geben / verwalten / versorgen/ein Geschäfft verwalten/ Rządźić/Odpráwiáć urząd/

Po-

posługowáć. Admīnīstĕr, tri, & Admīnīstrātŏr, oris, g.m. ein Diener/Verwalter/ ein Mitdiener oder Gehülff/ Rządzcá/Sprawcá. Admīnīstrātĭō, onis, g.fœ. eine Verwaltung/ Anleytung/ Zustewr/ Rząd/Sprawowánie. Admīnīstrātīvūs, a, um, ut: Ars administrativa, ein Handwerck oder Kunst die man braucht vnd anlegt/ Rzemiesło/Kunszt sprawowánia czego. Administratorij Spiritus, in Sacris pro Administris legitur. Comministrare, zu dienen / Przyposługowáć. Subministrare, einem etwas zu Diensten seyn/ etwz mithelffen/ zuschieben/ Dodawáć. Aquam radicibus subministrare, die Wurtzlen mit Wasser begiessen / Wodą korzenie polewáć.

Mīnĭūm, ij, g.n. Minien/Bergzinober/ Minia/ Rubryká. *Rubens, Iberum.* Mīnĭārĭă, æ, g.f. Minengruben/ Miniowe gory. Miniarius, & Mīnĭācĭūs, a, um, von Minien/ dz darzu gehört/ Miniowy/ Cegláſty. Mīnĭō, as, mīnĭārĕ, mit Minien mahlen oder anstreichen/ Minią málowáć. Mīnĭātūs, a, um, mit Minien gefärbet/ Minią pomálowány. Miniatula cera, roth Wachs/ Wosk czerwony.

Miniare, obsol. pro Ducere, führen/ Wieść.

Minor, aris, vide Minæ.

Mĭnŏr, oris, g.masc. Comparativus à Parvus, kleiner/minder/ Mnieyszy. Minor natu, jünger/ Młodszy. Minoris vendere, näher/wolfeyler geben / Taniey przedáć. Minores qui & posteri dicuntur. Minorare pro minuere, sed barbarum est.

Mĭnūs, adverb. Comparat. gradus, weniger/ minder/ Mniey/ Rzadko. Per se minus potest, vermag wenig von jhm selbst/ Máło co przez śię sam może. Item, Minus, pro Non, ut: Minus quindecim dies sunt, es seynd nicht funffzehen Tage/ Niemász spełná piętnaſtu dni. Mĭnūscūlūs, a, um, diminut. à Minus, der weuigst/gar klein/ Máluchny.

Mĭnŭō, is, mĭnŭī, mĭnūtūm, mĭnŭĕrĕ, kleinern / mindern/ Vmnieyszáć. Mĭnūtūs, a, um, particip. klein gemacht / gemindert / Drobny/ Máły. Minutus, cum diminutivis additur, eleganter rem ipsam attenuat, & minorem facit. ut: Pisciculi minuti. kleine Fischlein / Drobne rybki. Mĭnūtūlūs, dimin. à minus. Mĭnūtĭō, onis, g.f. Minderung/ Vmnieyszánie. Mĭnūtē, Mĭnūtĭm, & Mĭnūtātĭm, adver. zu kleinen Stücken/Drobno/Pokáſku/Pomáłu. Item Stückweise/Po sztuce. Mĭnūtĭă, g.f. est contemptibilis parvitas cuiuscunque rei. Mĭnūtăl, ālĭs, g.n. eingehäckelte Speise/ Siekániná/ Bigos. Comminuo, Diminuo, & Immĭnŭō, is, imminui, imminutum, Immĭnŭĕrĕ, kleinern/ mindern / Vmnieyszyć/ Zniżyć. Comminutio, Diminutio, & Immĭnūtĭō, onis, g.f. Minderung / Vmnieyszenie/ Zniżenie.

Minutat, vide Minuo.

Mīrūs, a, um, Wunderbahr/ Dziwny. Mirum in modum, wunderbarlich/ Dziwnie. Mīrūm, i, g.n. substant. eine Verwunderung / oder seltzam Ding deß man sich verwundert / Dziw/ Dziwowisko. & tunc pro monstro ponitur. Mīrĭūs, pro magis mirum. Mīrŏr, aris, atus sum, mīrārī, sich verwundern/ Dziwowáć śię. Mīrātŏr, oris, g.m. ein Verwunderer/ Dziwujący śię. Mīrātĭō, onis, g.f. Verwunderung/ Dziwowánie. Mīrē, adverb. wunderlich/ Dziwnie. Mīrāndūs, a, um, verwunderns werth / Podziwienia godny. Mīrābĭlĭs, lĕ, wunderbarlich/ Dziwny. Mīrābĭlĭtĕr, adverb. wunderbarlich / Dziwnie. Mīrābĭlĭtās, atis, g.f. & Mīrācŭlūm, li, g.n. ein Wunder/ Dziw/ Cud. Miraculo fuit, es ist ein Wunder gewesen/ Był w podziwieniu. Mīrābūndūs, a, um, der sich verwundert/ Dziwujący śię. Mīrĭfĭcē, adver. wunderbarlich/ Dziwnie. Mīrĭfĭcūs, a, um, Wunderbahr/ Dziwny. Mīrĭfĭcĭſsĭmūs, & Mīrĭfĭcēntĭſsĭmūs, a, um, gar Wunderbahr/ Dziwny bárzo, superlat. Mīrĭfĭcārē, pro, Mirabilem facere, obsol. est, Compos. Admiror, Admiratio, & Admirabilis, idem significant quod simplex. Demirari, verwundern/ Dziwowáć śię. Item, pro Nescire, es nimpt mich Wunder / Ich weiß es nicht/ Dziwna mi to/ Niewiem ia o tym.

Mīsānthrōpŏs, i, g.m. qui fugit hominum congressus, der mit keinem Gemeinschafft hält/ Nieludźki.

Mĭscĕō, mĭscēs, mĭscŭī, mĭstūm, mĭscērĕ, mengen/mischen/ Mieszáć/ Rozczyniáć. Miscere, absol. sive Miscere pocula, einem zutrincken/ einschencken/ Nálewáć kielichy. Mistus, vel, ut alijs placet, Mixtus, a, um, vermischt/ gemengt/ Zmieszány. Mĭstūrā, æ, g.f. Vermischung/ Mieszániná/ Pomieszánie. Mĭscēllānĕūs, a, um, ein Mischung allerley Ding/ Mieszány. Plural. Miscellanea, orum, g.n. das von vielerley Dingen zu-

zusammen gemischet ist/ gleich ein Buch darin viel Sachen ohn Ordnung geschrieben/Mießánina; táko Xiąßká zbierálna/ w ktorą rozmáyte rzeczy bez porządku się pißą. Mĭscēllŭs, a, um, mit vnterschiedlichen Dingen gemengt/Mießány. Miscellæ vites, Weinräben die allenthalber gern wachsē.Látorostki winne sáme się wypußczáiące ládá gdźie. Admĭscĕō, es, admiscui, admistum sive admixtum, ādmĭscērē, darzu mischen/ Przymießywáć. Admiscere se alicui negotio, sich eines Geschäfft annehmen/Przymießáć się do táktey spráwy. Admĭstĭō, onis, & Admĭstūrā, æ, g. f. Vermischung/Przymießánie. Cōmmĭscērē, zusammen mischen/ Mießáć ná spol. Commixtio, onis, g. fœ. Vermischung/ Pomießánie. Commixtim, adverb. vermischt/ vntereinander/Pomießánie/kupą. Immiscere, einmischen/ Wmießáć. Bello se immiscere, sich in einen Kriegshandel mischen/ Przyłączyć się do spraw woiennych. Intermiscere, vntermengen/Wmießywáć. Permiscere, vntermischen/ Przemießáć. Pērmīstē, adver. vntereinander/ Pomießánie/Nierozdźielnie. Permistio, onis, g. f. Vermischung/ Pomießánie. Prōmĭscuus, a, um, Vermischet/gemein/Mießány/ Społeczny. Promiscuam operam dare, Einander helffen/ Pomagáć społecznie. Prōmĭscŭē, vntereinander/Pomießánie/ Społecznie. Promiscam dicebant Veteres, pro Promiscuè. Impromiscuus, a, um, nicht gemein/Niespołeczny.

Mĭsĕr, ra, rum, Armselig/ elend/ Utrapiony. Miser animi, vel animo, vel ex animo, eines elenden Gemüths/Fráſowliwy. Miserrima miseria, das höchste Elend/ Biedá wielka. Miser, Innocens aliquando dicitur. Mĭsĕrūm, Interjectionis loco positum, Ach was Elends/ Żál się Boże. Miseram me, dolentis & mœrentis particula, Ich Elende/ Biedá moiá. Miser & misera, similiter usurpatur. Mĭsēllŭs, diminut. Elend vnd klein/ Nędzny po troße. Mĭsĕrē, adverb. Elendiglich/ Nędznie. Mĭsĕrĭtĕr, idem. Mĭsĕrĭā, æ, & Mĭsĕrĭtūdō, dĭnĭs, g. f. Elend/Armseligkeit/Nędzá. *Ærumnosa.* Mĭsĕrĕŏr, mĭsĕrērĭs, mĭsĕrtŭs sum, mĭsĕrērī, Item, Misĕrēscō, is, mĭsĕrēscĕrē, sich eines erbarmen/ Litowáć. Mĭsĕrēt, mĭsĕrēscit, & mĭsĕrētŭr, impersonalia, Es behertziget/es betauret/Lituie się/ Żal mi. Mĭsĕrĭcōrs, cōrdĭs, g. om. Barmhertzig/ Litośćiwy. Mĭsĕrĭcōrdĭtĕr, adverb. Barmhertziglich/Litośćiwie. Mĭsĕrĭcōrdĭā, æ, g. f. Barmhertzigkeit/Miłosierdźie/ Litość. Mĭsĕrātĭō, onis, g. f. Erbarmnuß/ Litość. Mĭsĕrŏr, aris, mĭsĕrātŭs sum, mĭsĕrārī, sich eines erbarmen/Lituię się. Mĭserātŏr, oris, g. mas. Erbarmer/ Litośćiwy. Mĭsĕrābĭlĭs, lĕ, Erbärmlich/Nędzny. Mĭsĕrābĭlē, pro Mĭsĕrābĭlĭtĕr, nomen pro adverbio, Erbärmlich / Nędznie/ Żáłośnie. Mĭsĕrāndŭs, a, um, zu erbarmen/Nędzny/Biedny. Mĭsĕrāntĕr, adverb. pro Miserabiliter. Cōmmĭsĕrŏr, aris, atus sum, cōmmĭsĕrārī, & Cōmmĭsĕrēscō, is, cōmmĭsĕrēscĕrē, Erbarmen/mitleyden haben/Litowáć się. Cōmmĭsĕrātĭō, onis, g. fœ. Mitleyden/ Erbarmung/ Litość.

Missile, Missio, Missus, vide Mitto. Mitesco, & Mitigo, vide Mitis.

Mĭtĭs, & hoc mĭtĕ, Mild/gütig/ sanfftmüthig/ zahm/ ćichy/ Łágodny/ łáſkáwy. Immitis, e, Vnmild/ rauch/ herb/ Niećichy/ Surowy/ Okrutny. Mĭtē, mĭtĭŭs, mĭtĭssĭmē, adverb. miltiglich/Skromnie. Mĭtĭgō, as, avi, atum, mĭtĭgārē, versöhnen/ milteren/ stillen/ mürb machen/ Błagáć/ Vspokoić/ Vśmiermiáć. Mĭtĭgātĭō, onis, g. f. Milterung/ łágodzenie/ Vbłagánie. Mĭtĭgātōrĭŭs, a, um, Milterend/ kräfftig zu milteren/ Vlżywáiący. Mĭtēscō, is, mĭtēscĕrē, Milt oder gütig werden / Vspokoić się/ Vćichnąć. Item, reiff vnd mürb werden/ Dostawáć się. Hyeme mitescente, zu außgehendem Winter/ Ná ostátku zimy. Mĭtĭfĭcō, as, avi, atum, mĭtĭfĭcārē, miltern/ Ogłáſkáć/Vspokoić. Cōmmĭtĭgō, as, are, Demitigare, & Emĭtĭgārē, zähmen/ begütigen/ versöhnen/Vspokoić/Vśmiermiáć.

Mĭtrā, æ, g. fœ. ein Bischoffs-Hut/ Infułá/ Czapká. *Picta, teres, bivertex, textilis, aurata.* Mitellum, i, g. n. vel Mĭtēllā, æ, g. f. dimin. Mĭtrātŭs, a, um, der ein solchen Hut trägt/ Czapkę máiący.

Mĭttō, is, mĭsī, mĭssūm, mĭttĕrĕ, senden/schicken/ Posyłáć/ Pußczáć. Mittere in possessionem, Einen in das Gut einsetzen/Wwiązowáć kogo. Mittere ad nomen, Einen schicken das er sich lasse einschreiben / Posłáć kogo żeby się podpisał. Jacere & mittere ridiculum, ein lächerlich Wort außfahren lassen/ Wyrzec słowo śmießne. Radicem mittere, wurtzelen/Wurtzeln geben/ Korzenić. Mitte me, laß mich gehen/ Puść mię. Misso convivio, Als man von der

Mahlzeit auffgestanden/ Po obiedzie/ Po bánkiecie. Missam facere uxorem, id est, repudiare, sein Fraw von jhm stossen/ Rozwieść się z żoną. Mĭssūs, ūs, g. masc. ein Wurff/ ćisnienie/ Poćisk. Item, Außlassung der Thiern auff dem Kampff-Platz/ Pusczánie zwierzow ná szermierski plác. Item, ein Tracht/ Speiß/ oder Gericht/ Noszenie potraw. Mĭssĭlĭs, lĕ, das leicht zu werffen oder schiessen ist/ Rzucálny/ Poćiskowy. Missile, Allerley Gewehr so man wirfft oder scheust/ Poćisk. Mĭssĭlĭă, orum, g. n. plu. nu. Gaaben eines Königs oder Fürsten/ so vnter das Volck geworffen werden/ Cadz. Mĭssĭō, onis, g. fœ. ein Sendung/ Schickung/ Słánie/ Posłánie. Item, Vrlaub hinweg zu gehen/ Odpráwá. Mĭssĭtō, vel Mĭssĭcŭlō, as, mĭssĭtārĕ, vel mĭssĭcŭlārĕ, frequentat. Embsich schicken/ Posyłáć. Amĭttō, is, āmīsī, āmissūm, āmĭttĕrĕ, hinweg schicken/ hinweg lassen/ von jhm lassen/ Pusczáć od siebie/ Wypusczáć. Amittere è manibus von Händen lassen/ Wypuśćić z ręku. Item, Amittere, verlieren/ Zgubić. Civitatem amittere, das Bürgerrecht verlieren/ vertrieben werden/ Miásto utráćić. Vitam per dedecus amittere, sein Leben schändlich verlieren/ Żywotá sromotnie pozbyć. Amĭssŭs, a, um, partic. verlohren/ Zgubiony. Amĭssĭō, onis, g. fœ. Verlierung/ Zgubá/ Abmittere idem quod Mittere. Admittere, Zulassen/ hinein lassen/ Przypusczáć. Admittere auribus, freundlich vnd gütlich hören/ Słucháć/ Vsłucháć. Admittere equum, Einem Roß den Lauff lassen/ Rozwieráć Koniá. Item, Admittere, Est marem fœminæ, aut mari fœminam admovere ad initum, zulassen/ Przypusczáć. Admittere, venustè ad insitionem transtulit Plinius, ein Schoß einsetzen/ einzwengen/ Szczepić. Item, admittere, pro peccare, Sündigen/ Sünd begehen/ Grzeszyć. Noxam admittere, fehlen/ etwas Vnrechts thun/ Dopuśćić się czego. Admissus, a, um, partic. zugelassen/ Przypusczony. Admissum, i, g. n. substant. ein Fehl/ Sünd/ Vbelthat/ Vpádek/ Grzech/ Winá. Admissio, onis, g. f. Actus ipse admittendi, Zugang/ Macht vnd Gewalt zu einem zu kommen/ Vergönnung/ Dopusczenie. Item, Zulassung des Männleins zum Weiblein/ Zchodzenie się małżeńskie. Admĭssĭōnālĭs, is, g. masc. ein Pfürtner/ Thorhüter/ der Macht hat einzulassen/ Odźwierny. Admĭssārĭŭs, a, um, denominat. ex partic. Admissus, ut: Admissarius equus, ein Springhengst/ Stádnik. Admissarium, Cic. in Pison. pro homine libidinis pervagatæ posuit, ad omniumq; fœminarum libidinem exposito, Geil wie ein Springhengst/ Jurny ják Stádnik. Admĭssūră, æ, g. f. Zulassung des Viehes die Weiblein zu reiten/ Die Zeit zu deren man das Männlein zum Weiblein läst/ Przypusczánie Stádniká/ Zchodzenie się małżeńskie/ Item, Czás przypusczánia. Committere, zusammen lassen/ oder zusammen bringen/ Zpusczáć/ Złączáć. Committere semen solo, säen/ Siáć. Itē, Committere, zu bewahren vertrawen/ Powierzáć. Item, zusammen fügen/ Spájáć. Committere fortunæ, sich dem Glück befehlen/ Poruczyć co Sczęśćiu. Committere aliquid, etwas begehen/ Dopuśćić się czego. Committere se in aciem, Sich in Streitt geben/ Vdáć się do bitwy. Commissus, a, um, partic. ut: Enunciare commissa, Etwas in geheimb gesagt/ öffnen/ Táiemnice objáwić. Item, Commissa, pl. nu. g. n. Sünd/ Grzech. Commissio, onis, g. f. das aneinanderlassen vnd hetzen/ Spusczánie się iednych z drugimi. Cōmmĭssūră, æ, g. f. ein Fug/ łátá/ Fugá. Item, Vertrawung oder Befehl/ Powierzenie/ Vpádek/ Rozkázánie. Cōmmĭssōrĭŭs, a, um, ut: Lex commissoria, Ein Vorbehaltung vnd Außdingung in einem Vertrag/ Przydátek do práwá. Demittere, herab lassen/ herab hangen lassen/ Zpusczáć/ Zwieszáć. Demittere aliquid in pectus, in sein Hertz kommen lassen/ Przypuśćić co do sercá. Animum demittere, Sein Gemüth fallen lassen vnd zu frieden seyn/ Serce ztráćić/ Vspokoić się. Demittere librum, dicuntur arbores, die Rinden fallen lassen/ safftig werden/ Skory z siebie drzeć dádzą. Demissus, a, um, niedergelassen/ Zniżony. Demisso capite, mit gehängtem Kopff/ Zwiesiwszy głowę. Demissus animus, ein erschlagen Gemüthe/ Zniżony umysł. Demissio, onis, g. f. ut: Demissio animi, Demuth/ Niederträchtigkeit/ Vkłádność/ Vniżenie. Dēmĭssē, adverb. niederträchtiglich/ demütiglich/ Podło/ Pokornie. Dimittere, hinweg schicken/ abhin lassen/ fahren lassen/ vrlauben/ Puśćić/ Wypuśćić/ Rospusczáć. Creditores dimittere, die Schulden abzahlē/ Kreditorom zápłáćić Dimitti osculo, mit einem Kuß abscheiden/ Pocáłowawszy się rozeyść. Item, Dimittere, verhülen/ nachlassen/

Odpuśćić/Przepuśćić. Amicitias dimittere, die Freundschafft auffgeben/Opuśćić przyiaźń. Dimissio, onis, g. f. Vrlaubung/Hinschickung/Odpráwá/Rozeslánie. Dimissoriæ literæ, die Rechtsache in Geschrifft vom Vnterrichter dem Oberrichter/ so appellirt worden ist/ überschickt/ welche Geschrifft man Apostolos nennet/ Swiádeczny list/ Formáty. Emittere, außlassen/ Wypuszczáć. Emittere fulmina & jacula, schiessen/ Strzeláć. Emittere è manibus, auß den Händen lassen/ Vpuśćić z reku. Emittere ova, dicitur gallina, Eyer legen/ Znieść iáycá. Emissio, onis, g. f. ut: Emissiones tormentorum, das schiessen/ Strzelenie. Emĭssārĭŭs, ij, g. m. ein vnruhiger Mensch/ Człowiek niespokoyny. Item, ein Läuffer/ Bott/ der sich hin vnd wieder schicken läst/ Kursor. Item, Einer der bereit ist etwas anzugreiffen/ ein Hetzhund/ Podchwytácz. Emissarius equus, aries, & hujusmodi, ein Roß so man auff die Weyde läst/ Stádnik. Emissarium, ij, g. neut. ein Außgang/ dadurch man ein Wasser außläst/ Vpust. Emĭssĭtĭŭs, a, um, das man außläst/ Wypuszczálny. ut: Emissitij oculi, hin vnd wiederblickende Augen/ świdrzace oczy. Immittere, einlassen/ hinein schicken/ Wpuśćić. Aliquid in aures suas immittere, in seine Ohren kommen/ etwas anhören/ Vsłyszeć co. Immittere, pro eo, quod vulgò subornare aliquem dicimus, auffweisen/ anrichten/ auff ein List bestellen/ Náprawiáć kogo. Immittere rudentes, die Schiffseyler nachlassen/ Rospuszczáć żagle. Immissa barba, ein langer Barth/ Dluga brodá. Immissio, onis, g. f. Einleytung/ Wpuszczánie/ Wtykánie. Immissus, a, um, Eingelassen/ Wpuszczony. Immĭssūră, æ, g. fœ. ein Bletzfleck/ Lappe/ łátá. Intĕrmĭttĕrĕ, vnterlassen/ Przestáć. Intĕrmĭssŭs, a, um, vnterlassen/ Zániechány. Tecta intĕrmĭssa, Häuser weit von einander gesetzt/ Domy dáleko od siebie rozsádzone. Intĕrmĭssŭs, ūs, g. m. & Intĕrmĭssĭō, onis, g. fœ. Vnterlaß/ Przestánie. Intermissio literarū, Vnterlaß Brieff zu schreiben/ Przestánie listow pisánia. Intrōmĭttĕrĕ einlassen/ Wpuszczáć. Omittere, vnterwegen lassen/ bleiben lassen/ Opuśćić. Omissus, a, um, partic. sive nomen ex partic. vnterlassen/ Opuszczony. Permittere, überschicken/ verschicken/ Przesłáć. Item, vergönnen/ nachlassen/ Dopuszczáć/ Dozwaláć. Itē. befehlen/ Poruczáć. Totum negotium alicui permittere, Einem den gantzen Handel befehlen/ Poruczyć komu cáłą sprawę. Permittere equum, dem Roß den Zaum verhengen vnd rennen lassen/ Wypuśćić koniá. Item, Permittere, zulassen/ erlauben/ Pozwolić. Permittere omnia judicio alterius, Einem andern zu vrtheilen heimstellen/ Zdáć się ná czyi rozsądek. Permittere, pro præcipitare. Nonius. Permissus, a, um, partic. Gelassen/ Dopuszczony. Permissus, us, g. m. in sing. & plurali Permissa, orum, g. n. Nachlaß/ Erlaubnuß/ Dozwolenie. Permissio, onis, g. fæm. idem. Præmittere, construitur ferè cum Ad, vel In, Præpositionibus, vorhin schicken/ Posłáć wprzod. Præmissus, a, um, voranhin geschickt/ Posłány wprzod. Prætĕrmĭttĕrĕ, fürlassen/ fahren lassen/ übersehen/ vnterlassen/ Opuśćić/ Przepuśćić. Prætĕrmĭssĭō, onis, g. fœm. Vnterlaß/ Fürfahrt/ das fürlassen/ Opuszczenie/ Przepuszczenie. Promittere, verheissen/ Obiecáć. Promitto fore, Ich verheisse dir das es geschehen wird/ Obiecuie że się ták ma zstáć. Itē, promittere, weit außstrecken/ Zápuszczáć. Promittere barbam, einen langen Bart ziehen/ Zápuszczáć brodę. Promissus, a, um, verheissen/ Obiecány. Promissa barba, ein langer Barth/ Dluga brodá. Promissum, i, g. n. & Promissio, onis, g. f. Verheissung/ Obietnicá. Ad, vel Apprōmĭttĕrĕ, für einen Bürg werden vmb das so er verheissen hat/ Reczyć/ Obiecowáć zá kogo. Adprōmĭssŏr, oris, g. masc. der vmb eines Verheissung Bürge ist/ Rekoymia. Adprōmĭssĭō, onis, Bürgschafft/ Vertröstung/ Rekoiemstwo. Compromittere, mit einem etwas eingehen zu thun/ Die Sach an einen Scheydmann zu lassen bewilligen/ oder einhelliglich einem Scheydmañ übergeben/ Zdáć się w tákiey sprawie ná rozsądek inszych ludzi. Compromissum, i, g. n. Einhelliger Eingang vnd Bewilligung auff einen Scheydmann/ Zákład iednáczy/ Zdánie się ná dobrych ludzi. Compromissum facere de re aliqua, Etwas mit einem eingehen/ vnd bewilligen zu thun/ auff einen Scheydmann bewilligen/ Zdáć się ná dobre ludzie. Cōmprōmĭssārĭŭs, ij, g. m. aliàs Arbiter, Einer dem die Sach zu scheyden vntergeben ist/ Iednácz. Rĕmĭttĕrĕ, wiederschicken/ Odesłáć. Alicui remittere, Einem verzeyhen/ Odpuśćić komu. Item, Remittere, nachlassen/ ablassen/ niederlassen/ Rospuszczáć/ Spuszczáć. cui contrarium est Erigere.

Animum remittere, ſich ergetzen / Rozweſelić śię. Rĕmīſsŭs,a,um, partic. ſive nomen ex partic. Animus remiſſus, hinläſſig/vntapffer/ſchläfferich/Niedbáły/Niewſpániáły. Remiſſus animo, idem. Rĕmīſsĭō,onis, g. fœ. Ablaß/Verzeyhung/Vſtawánie/Odpuſzczenie. Remiſſio peccatorum, Ablaß vnd verzeyhung der Sünden/ Odpuſzczenie grzechow. Rĕmīſsē,adverb. ut: Remiſsè loqui, mit niderer Stimm vnd ſittlich/ Pomáłu / cicho mowić. Rĕmīſsārĭŭs, a, um, das man auß vnd einziehen kan / Spuſtny. ut: Remiſſarij vectes, Rigel ſo man auß vnd einthun kan/ Windowe drągi. Submittere, vnter etwas thun/ legen/ ſtellen / vnterſchieben/ niederlaſſen/ Zniżáć/Schyláć/Podawáć/Spuſzczáć. Genu ſubmitttere, das knie biegen oder bücken/Klekáć/ Klániáć śię. Itē, Submittere, per translat. Animum ſubmittere, den Muth fallen laſſen oder verlieren/ Vnizáć śię. Se ſubmittere, ſich demütigen/ Poddáć śię. Item, Submittere, heimlich ſchicken/ Nádſyláć potáiemnie. Submittere ſub urbe hortum, ein Garten bey der Stadt pflantzen/ Ogrod przy mieście ſpráwić. Submiſſus,a,um, partic. ſive nomen ex partic. niedergelaſſen/ vnter etwz gelegt/ Podły/Niſki/Podłożony. Oratio ſubmiſſa, niederträchtig/ demütig/ łágodna/ cicha/ uniżona. Submiſſio, onis, g. f. das niderlaſſen/oder vnterlegen/ Zniżánie/ Spuſzczánie. Submiſſio orationis, ſanffte Red Pokorna mowá. Submiſsè adv. ut: Submiſsè ſupplicare, demütiglich vnd vnterthäniglich bitten / Pokornie prośić. quidam ſcribunt Summiſsè. Submiſſim, idem. Transmittere, durchlaſſen/ Przepuſzczáć. abſolutè, überfahren/ Przeiecháć/Przeiść. Bellum transmittere, Einem einen Krieg zuführen/ Przepuśćić żołnierſtwo. Transmittere literas, papyrus dicitur, durchflieſſend/das man die Buchſtaben beyderſeits ſehe/Przebiiá pápier. Diſcrimen tranſmittere, der Gefahr entrinnen/ Przebyć niebeśpieczeńſtwo. Hæreditatem fratri transmittere, dem Bruder ein Erb übergeben/ Dźiedźictwo brátu ſpuśćić. Tramittere, pro Transmittere. Tranſmiſſio, onis, g. f. & Transmiſſus, us, g. m Vberfahrt/ Durchfahrt / Przełazd/ Przepuſzczenie/ Przewoz.

Mixtus, vide Miſceo. Mna, vide Mina.

Mnēmŏsўnĕ, ēs, g. fœ. latin. memoria, Gedächtnuß/Pámięć. & mater Muſarum. Mnēmŏsўnŏn, i, g. n. latin. Monumentum, ſive Pignus, quod amico in memoriam alicujus rei relinquitur, Gedenckzeichen/ Pámiętne.

Mobilis & Mobilitas, vide Moveo.

Mŏdĕrō,as,avi,atum,mŏdĕrārĕ, & Mŏdĕror, aris, atus ſum, mŏdĕrārī, mäſſigen/ meiſteren/ zähmen/in Zucht halten/Miárkowáć/Rządźić/ Hámowáć. Mŏdĕrātŏr, oris, g. m. & Mŏdĕrātrīx, īcis, g. fœ. ein Regierer/ Ordner/ Meiſter/ Rządźcá / Miſtrz. Et, Regiererin / Leyterin/ Rządźićielká/ Miſtrzyni. Mŏdĕrātĭō, onis, g. fœ. Mäſſigung/ Miárkowánie / Skromność. Mŏdĕrātŭs, a, um, mäſſig/ beſcheiden/ Mierny/ Skromny. Mŏdĕrātē, adv. mäſſiglich/ beſcheidentlich / Pomiernie/ Skromnie / łágodnie. Mŏdēſtŭs,a,um, beſcheiden/züchtig/ſtill/Skromny. Modeſtus vultu, züchtig mit Gebärden des Antlitz / Skromny ná weyrzeniu. Mŏdēſtē, adverb. beſcheidentlich / Skromnie. Mŏdēſtĭă, æ, gen. fœm. Mäſſigkeit/ Zucht/ Beſcheidenheit/ Skromność / Pomiárkowánie / Baczenie. *Præclara, divina, inſignis, humilis.*

Modicè, modicum, modificor, v. Modus.

Mŏdĭŭs,ij,g.m. Genus menſuræ. Modius tritici, ein Scheffel Weitzen/Korzec pſzenice. Modius vini, alſo mag man nennen in jedem Land die gemeine Maaß der Faſſung/ Ohm/ Eymer/ꝛc. Miárá rozmáyta winá. Modius agri, ein ſtück Felds hundert Schuch lang vnd breit / Sztuká roli długa y ſzeroka ná ſto Krokow. Mŏdĭŏlŭs, li, dimin. ein Mäßlein oder Seſterlein/Miáreczká/Korzec máły. Item, ein Waſſereymer oder Schöpffgeſchirꝛ an einem Rad das Waſſer aufftrágt/ Wiádro. Item ein Trinckgeſchirꝛ wie ein Becher/ Rodzay pewny Kieliſzkow. Modiolus in rota, cui affixi ſunt radij, das mitten im Rad / da die Radſpeychen auff ſtehen vnd darinn die Achs gehet/die Nab/Piaſtá. Mŏdĭālĭs, lĕ, das ein Kornmaß oder Seſter hält/Korcowy.

Mŏdŏ, adverb. Tempus ſignificat præſens, vel mox præteritum, vel nondum præteritum, vel ſtatim futurum, jetzt/Teraz. Modo, pro Interdum quoque ſumitur, vnterweilen/ Czáſem. Item, pro Saltem, allein/Tylko. Amŏdŏ, hinfürter/Od tąd. Sōlūmmŏdŏ, allein/Tylko.

Mŏdŭlŏr, aris, atus ſum, mŏdŭlārī, meſſen/abmeſſen / außmeſſen/ ſingen / eine Weiſe geben/ Miárkowáć co/ Wymierzáć/Spiewáć/gráć. Mŏdŭlātŭs, a, um, particip. ut: Modulatus ſonus, ge-

gelehret oder gewiesen/ Melodyjny. Mŏdŭlātĭō,onis, g.fœm. & Mŏdŭlāmĕn, ĭnĭs,g.n. eine Weise eines Gesangs/Melodyja. *Doctum,sonorum,dulce,canorum,lene,symphoniacum,querulum.*

Mŏdŭlātŏr,oris, g.m. der die Weise eines Gesangs lehret/ Spiewak/ Muzyk co uczy. Mŏdŭlātē,adverb. nach der rechten Weise/ nach dem Tact oder Schlag/ Własna Melodia/ Według táktu. Admodulari, einem zustimmen / Przyśpiewywáć.

Mŏdŭs,i,g.m. Mittel/ Maß/ Weise/ Srzodek/ Miárá/ Sposob. Hoc modo, auff diese Weise/ tym sposobem. Extra modum, über die massen/ Nád miáre. Modus vivendi, Mittel zu leben/ Sposob żyćia. Modus agri, ein Stück Feldts/ Sztuká roli. Mŏdŭlŭs,diminut. pro mensura, Maaß eines Zimmermanns oder Schreiners/ als ein Schuch / Miárá/ Miárá Architektońska/ Kopyto u szewcá. Item, Moduli, eines Gesangs Weise vnd Art/ Tákt/ Notá/ Melodya. *Mellei, dulces, mulcentes, blandientes, canori, blandi, dulcisoni, suaves, organici, concordes, altisoni.* Mŏdĭfĭcŏr, aris,atus sum, mŏdĭfĭcārī, messen / das Maaß nehmen/ Formowáć/ Miárkowáć. Mŏdĭcŭs,a,um, klein/ mittelmässig/ zimblich/ Máły/ Skromny/ Mierny. Item, wenig/ Máło. Mŏdĭcŭm,& Mŏdĭcē,adverb. wenig/ klein / Troche/ Máło. Mŏdellŭs, a, um, fast klein / Máły bárzo. Item, zimblich/ mittelmässig/ Skromny/ Pomierny. Mŏdĭpĕrātōrēs, plur. num. dicebantur in conviviis modum imperantes. Immodicus, a, um, groß/ vnmässig/ Wielki/ Niezmierny. Īmmŏdĭcē,adverb. überschwenglich / über die massen/ Zbytnie / Niezmiernie. Præmodicus, a, um, gar klein/ Bárzo máły.

Mœchŭs,i,g.m. ein Ehebrecher/ Cudzołożnik

Mœchā,æ,g.f. ein Ehebrecherin/ Cudzołożnicá. *Famosa, fastosa, obscena, zelotypa, putida.* Mœchīssō, as, avi, atum, mœchīssārĕ, Ehebrechen/ Cudzołożyć. Mœchārī, idem, in Bibl. tantum legitur.

Mœnĭă,ium, g.n. plur. num. tant. Stadtmawren/ Ringmawr einer Stadt/ Mur Mieyski. *Turrita, vallata, ardua, lapidea, coctilia, spatiosa, sublimia, fortia, alta, turrigera.* Mœnītŭs, pro mœnibus cinctus.

Mœrĕō,es, mœstŭs sum, & olim, mœrŭī, mœrērĕ, trawren/ Leyd tragen / betrübt seyn/ erseuffzen/ Smećić śię/ Żáłosnym być. Mœrō,as, are, pro mœrentem facere, obsolet. Mœstŭs,a,um, trawrig / betrübt / leydig / Smetny/ Żáłosny. Mœrŏr,oris,g.m. Kummer/ Hertzleyd/ Smetek/ Żal. Mœstĭtĭă, æ, & Mœstĭtūdō, dĭnĭs,g.f. idem. *Gravis, edax, acerba, mala, sollicita, vulnifica, pavida.* Mœstē, & Mœstĭtĕr, adverb. trawriglich/ Smetnie.

Mœrī, ōrum, plur. num. g.m. pro muris antiquè dici testatur Servius.

Mŏlă,æ,g. fœ. ein Mühle/ Młyn. *Trusatilis, scabra, punicea, versatilis, rustica, pistrinaria, machinaria, sancta.* Item, Mola, ein vngeformet stück Fleisch / so zu Zeiten in der Weiber Beermutter wächst ohne Manns Sameen / Niedonoszony płod. Mola asinaria, eine Müle so die Esel treiben/ Młyn ośli. Mola manuaria, eine Mühle so mit der Hand vmbgetrieben wird / Żárná. Item, Mola, far tostum & sale sparsum dicitur. Unde compos. Immolo, v. supra. Molæ operam dare, Mühlwerck treiben/ Mleć/ we młynie robić. Mŏlārĭs,is,g.m. Stockzan/ Trzonowy ząb. Molaris & hoc molare, ut: Lapis molaris, ein Mühlstein/ Młyński kámień. Mŏlārĭŭs,a,um, ut: Asinus molarius, ein Mühltreiber / Ośiek we młynie robiący. Mŏlō,is, mŏlŭī, mŏlĭtŭm, mŏlĕrĕ, mahlen / Mleć. Mŏlĭtūră, æ, g.f. Müllerwerck/ Mielenie. Mŏlĭtŏr,oris,g.m. ein Müller/ Młynarz. Mŏlītrīx, īcĭs, g.f. eine Müllerin/ Młynárká. Mŏlĭtŭs,a,um, gemahlen/ Mełty. Mŏlendĭnārĭŭs,a,um, das zu der Mühl gehört/ Młyński. Mŏlettīnă,æ,g.f. Pistrinum olim dicebatur, quo frumenta tundebantur & non molebantur. Item, ein Wassermühle / oder Orth da eine Wassermühl gestanden/ Młynicá. Mŏlīlĕ, is, g.n. zu mahlen dienlich/ Do mełcia sposobny. Instrumentum trudendis molis aptum. Cōmmŏlō, is, cōmmŏlŭī, cōmmŏlĭtŭm, cōmmŏlĕrĕ, zermahlen/ Zemleć. Emolere, & Pērmŏlĕrĕ, wohl zermahlen/ Wymleć.

Mōlēs,is,g.f. eine Last/ allerley groß vnd schwer Ding/ Wielkość/ Ogrom/ Trudność. *Onerosa, saxea, operosa, ardua.* metaph. pro Difficultate. Moles in mari, ein Bollwerck im Meer vor einem Meerhafen/ Wał morski/ Támá.

Mŏlēstŭs,a,um, überlegen/ vnruhig/ der einem Vnruh macht/ mühselig/ Przykry/ Niespokoyny. Mŏlēstĭă,æ, g.f. Vnruh/ Vberlast/ Verdruß/ Mühseligkeit/ Przykrość. Mŏlēstē, adverb. mit

Vnlust / verdrüßlich / mühseliglich / Przykro / Nieoznie. Mŏlēstŏ, as, avi, atum, mŏlēstārĕ, vnruhig machen / bekümmern / überlästig seyn / Przykrzyćsie. Permolestus, a, um, Permolestia, æ, g. f. & Permoleste, adver. gar überlegen / grosse Mühseligkeit / gantz mühseliglich / Przykrość wielka / Bieda. Præmŏlēstĭă, æ, g. f. vorlauffende Angsthafftigkeit / Verdruß an einem Ding ehe denn es geschicht / Vorsorg / Frásunek przed czásem / przed przygoda. Submolestus, a, um, ein wenig mühselig / Przykry trochę. Submoleste, adverb. ut : Submoleste ferre, ein wenig vngern haben oder leyden / Zá złe mieć.

Moletrina & Molile, vide Mola.

Mōlĭŏr, mōlīrĭs, mōlītūs sum, mōlīrī, sich etwas vnterstehen / fürnehmen / Kuśić sie / Myślęć o czym. Item, eine Last rücken vnd mit Arbeit erwegen / Myślęć chytrze. Moliri fugam, sich zu fliehen rüsten / Myślęć o uciecżce. Moliri insidias avibus, den Vögeln nachstellen / Zástáwiáć śieć ábo lep ná ptaki. Item, Moliri, arbeiten / Robić / Gotowáć. Moliri classem, Schiffe zurichten / Gotowáć okręty. Moliri terram, brachen / Przeorywáć / Nowiny oráć. Item, Moliri, passivum, verhindert werden / Przeszkodzonym być. Mōlītūs, a, um, particip. vnterstanden / Zámyślány / Gotowány. Mōlītĭō, onis, g. f. das vnterstehen / fürnehmen / Budowánie / Robienie. Mōlīmĕn, ĭnĭs, & Mōlīmēntum, i, g. n. lästige Würckung / schwer Fürnehmen / Robotá / Pilność. Mōlītŏr, oris, g. m. vel Mōlītrīx, īcĭs, g. fœ. der / oder die sich etwas schweres fürnimpt vnd vnterstehet / Ten álbo tá / co śie o trudne rzeczy kuśi. Admōlĭŏr, ādmōlīrĭs, ādmōlītūs sum, ādmōlīrī, hinzu thun / mit Arbeit hinzu bringen / Przywaláć / Przykładáć śie do czytego záimyslu praca swoia. Amōlīrī, hinweg thun / von dannen bringen / Odwaláć / Oddaláć. Hinc vos amolimini, hebet euch von dannen / Idźcie z tąd precz. Demoliri, abbrechen / abwerffen / Zwálić / Zrzućić. Demoliri culpam de se, sich eines Fehls halben entschuldigen / Winę z siebie złożyć / Wymowić śie. Dēmōlītĭō, onis, g. f. Zerstörung / Obálánie. Dēmōlītūs, a, um, abgebrochen / zerstört / Obálony. Emoliri, mit Gewalt hinauß werffen / außtreiben / Wywaláć / Wytłaczáć / Burzyć. Obmoliri, kümmerlich etwas auff den Weg thun / fürstossen / Záwaláć / Zátykáć. Præmoliri, vorrüsten / vor etwas vnterstehen / Przemyśláć. Rĕmōliri, ein schwere Last verrücken / hinweg thun / Odwaláć / Sztuką co oddalić.

Mōllēstră, æ, g. fœm. Pellis ovina. Veteres dixerunt.

Mōllĭs, & hoc Mōllĕ, lind / weich / zart / Miękki / Łágodny / Rozkoszny. Homo mollis, zart / weibisch / ein weicher Mensch / Łágodny / Niewieśći / Pieścliwy. Molles sententiæ, die nicht streng genug seynd / Łáskáwe / nie surowe zdánia. Mollis collis, sanfft vnd nicht gäh / Pochodźisty págorek; Mollis oratio, sanffte Rede / Łágodna mowá. Mōllĭcŭlūs, & Mōllĭcēllūs, dim. gelind / Miekuchny / Pieścliwy. Mōllĭtĭă, æ, sive Mōllĭtĭēs, ēi, & Mōllĭtūdŏ, dĭnĭs, g. f. Weichheit / Zartheit / Faulheit des Gemüths / oder Hinlässigkeit / Delikáctwo / Miekkość / Pieszczotá. *Iners, inermis, eblandita, decens, pigra, procax.* Mollities maris, die Stille des Meers / Vspokoienie morskie. Mōllĭtĕr, lind / sanfft / Miękko / Łáskáwie. Mōllĭŏ, is, mōllīvī, mōllītūm, mōllīrĕ, Mōllĭfĭcŏ, as, mōllĭfĭcārĕ, & Mōllĭfăcĭŏ, cis, feci, factum, mōllĭfăcĕrĕ, lind oder weich machen / Miekczyć. Mollire iras, den Zorn brechen / Błagáć. Mōllēscŏ, is, mōllēscĕrĕ, lind oder weich werden / Miekczeć. Mōllĭcĭnă, æ, g. f. ein weich Kleyd / Szátáćienka. Mōllĭpēs. mōllĭpēdĭs, g. com. lindfüssig / Miekkonogi. Mōllĭmēntŭm, i, g. n. Sänffte / Mildtigkeit / Miekczenie / Łágodzenie / Vlżenie. Emōllĭŏ, is, līvī, ēmōllītūm, ēmōllīrĕ, erweichen / lind machen / Zmiekczáć. Emollire alvum, den Stulgang machen / Purgácyą bráć. Emollire hominem, einen gedultig machen / verwehnt machen / Zmiekczyć / Vbłagáć / Rozpieśćić. Emōllĭdŭs, a, um, wol weich / Bárzo miekki. Præmollire, zuvor erweichen / Wprzod zmiekczyć. Prǣmōllĭs, ĕ, gar lind oder weich / Bárzo miekki. Rĕmōllīrĕ, wiederumb erweichen / Odmiekczyć. Rĕmōllēscŏ, is, rĕmōllēscĕrĕ, wiederumb weich werden / Odmiekczeć. Item, still vnd zahm werden / Vskromić śie / Vćiszeć.

Mōllŭscă, æ, g. f. eine Gattung Bawmnüß mit weichen Schalen / Rodzay pewny orzechow miekka łupinę máiących. Molluscum, i, g. neut. uber aceris arboris, ein Stammried / Flader / Fláder.

Molo, is, vide Mola.

Mōlŏchĭnūs, i, Color, eine Gattung Farb so auff Purpurfarb zeucht / Brunátnoczerwona

Fár-

farbá. Molochinarius,ij,g.m. ein Scharlachfärber/ Fárbierz ták fárbuiacy.

Molorthus, i, ein Bleywaag oder Senckel damit die Werckmeister messen ob ein Ding gerad stehe/ Srzodwagá/ Práwidło Mulárskie/ álbo Rzemieśnicze.

Molucrum,i,g.n. Est lignum quadratum, quo Veteres immolabant. Item, illud quo molæ vertuntur.

Moly, g.n. Herba, quam Mercurius dicitur invenisse, Nachtschatten/ weisse Zeitlosen/ oder Vchtblumen/ Smágliczká/ Miechunki/ Rutá gorna.

Molybdæna,æ,g.f. aliàs Galena dicitur,id est, plumbi & argenti vena communis.Est & herba, quæ aliàs Plumbago dicitur, Flöhkraut/ oder Pfersingkraut/ Olowniczá ziele.

Molyditis,ditidis, g. fœ. Bleyschawm/ Bleyschlack/ Olowna piáná.

Momen,inis, idem quod Momentum,i,g.n. ein kleine Zeit/ ein Theil der Zeit oder Gewichts/ ein wenig eines Dings/ Chwilká/ Okruszyná/ Sztuczká. *Rapidum,leve,instabile.* Momento,ablativus vice adverbij, von Stund an/ in einem Augenblick/ Wocemgnieniu. Momentaneus,a, um, Wandelbahr/ Krotko trwáiacy. Momentosus,a,um, das wichtig/ vnd viel vermag/ Wázny/ Plátny.

Monachus,i,g.m. id est, Solitarius, der allein wohnet/ein Münch/Ensiedler/Mnich/Odludek.
Monas,adis,lat. Unitas,Einigkeit/ Potedynek/ Jednosć. Monasterium,ij,g.n. id est, Solitudo, Einöde/ einige Wohnung/ Kloster/ Osobnosć/ Klasztor.

Monarchia,æ,g.f.eines Herrschung oder Fürstenthumb/ da einer allein Fürst oder Herr ist/ Jednowładztwo. Monarcha,æ,g.m. ein einiger Herr oder Fürst allein/ Jednowładcá.

Monas & Monasterium, vide Monachus.

Monaulos, id est, unica & simplex Tibia.

Monedula, æ,g.f. Avis, eine Dahle/ Káwá. *Lasciva.*

Moneo,es,monui,monitum,monere, warnen mahnen/ Nápominác/ Przestrzegác. Moneris, pro monueris, antiquè. Monitus,a,um, partic. gewarnet/ermahnet/ Nápomniony/ Przestrzeżony. Monitio,onis,g.f. Monitus,us,g.m.&Monitum,i,g.n. Warnung/ Ermahnung/ Nápominánie/ Przestrogá. Monitor,oris,g.m. ein Warner/Ermahner/ Nápominácz/ Przestrzegácz. Item, ein Gastlader/ Záproszonych przyzywácz. Monitorius,a,um, das zur Warnung gehöret/ Nápominálny. Moniturus, a, um, der warnen oder mahnen wird/ Ktory bedźie nápominał. Admoneo, es, admonui, admonitum, admonere, & Commonere. Item, Admonitio, Admonitum, & Admonitus, us, ferè idem quod simplex. Præmonere, vorher warnen/ Wprzod nápominác. Præmonitus,a,um, vorher gewarnet/ Wprzod nápomniony. Submovere, heimlich oder ein wenig warnen/ Potáiemnie ábo troche nápominác.

Moneta,æ,g.f. Müntz/ Mincá. *Flava, opulens, fulva.* Monetalis, le, das zu der Müntz gehört/ Mincowy. Monetales triumviri, Müntzmeister/ Nád mynicą przełożoni. Monetarius,ij, g.m. ein Müntzer/ Mincarz.

Monile, is,g.n. ein Halßband/ Halßgezierde/ Noszenie drogie/ Hálsbánt. *Baccatum, auratum, gemmosum, fulvum, Indum, contextum gemmis, fulgens auro, candidum, decorum, preciosum, aureum, dives gemmis, stellatum.* Monile non solum hominum, verum etiam equorum.

Monimentum, vel Monumentum,i,g.n. ein Gedächtniß/ das ist/ allerley Gedenckzeichen/ so vns an etwas ermahnen; als Gräber/ Bilder/ Bücher/ rc. Pámiec/ Pámiatká/ Moniment. Monumentis approbare, durch alte Beweiß/ Schrifften vnd Gedächtniß/ Pismiem sie bronić/ dowodźić czego. Monumentum pro Sepulchro aliquando ponitur.

Monoceros,otis,g.fœm. ein Einhorn/ Jednorożec.

Monochordon,i,g.n. genus instrumenti musici, quod omnes chordas unius vocis habet.

Monochromatheus, & Monochromatos, vel Monochromatus, a, um, id est, unius laboris, quod non varijs sed singulis coloribus pictus est.

Monogamus, i, g.m. Est vir unius uxoris, der nur ein Eheweib gehabt/ Jednożeniec.

Monogrammus, a, um, bloß entworffen/ vnd nicht gemahlet/ Chudy/ Szczuply.

Monomachia,æ, g.f. id est, singulare certamen. Duellum.

Monopodium,ij,g.n. ein Tisch oder Stück nur mit einem Fuß/ Stoł iednonogi.

Mŏnŏpŏlĭŭm, ij, g.n. so einer ein Kauffmann-schafft allein hat / vnd von keinem andern zu bekommen/Sámokupstwo.

Mŏnŏptōtŏn, quod unam habet terminationem, per omnes casus, ut: Natu, ablativus; cum maiorem natu dicimus.

Mŏnŏxȳlŏn, g.neu. ein Fließ-Kahn von einem Bawm außgeholet / Cžoln z iednego drzewá wyćiosány.

Mōns, mŏntĭs, g.m. ein Berg/ Gorá. *Altus, intonsus, aërius, saxosus, excelsus, opacus, frondosus, sublimis, floridus, nemorosus, clivosus, cavus, arduus, umbrosus, sylvosus, lapidosus, gelidus, opertus arboribus, rigidus, procerus, nivosus, saxeus, nubifer, praeruptus, inaccessus, scopulosus, confragosus, prominens, cavernosus, pruinosus, anhelus.* Montes aquae, Wasserwellen/ Wáły wodne. Montes frumenti, ein Hauffen Früchte/ Kopy zbożowe. Mŏntĭcŭlŭs, li, dimin. ein Berglein/ Górká. Mŏntānŭs, a, um, das vom Berg kompt/ Górny. Mŏntānă, orum, g.n. plur. num. die Orth vnd Plätze da die Berge seynd/ Góry/ Mieysce górzyste. Mŏntōsŭs, a, um, Bergächtig/ Górzysty. Mŏntŭōsŭs, pro Montoso Barbarum est. Mŏntĭgĕnă, ae, g.m. in monte genitus. Mŏntĭvăgŭs, a, um, in Bergen vmblauffende/ Po gorách biegáiący. Mŏntĭcŏlă, ae, g.com. Einwohner der Bergen/ Ná gorách mieszkáiący/ Górniak.

Mŏnstrō, as, avi, atum, mŏnstrārĕ, zeigen/ Skázowáć/ Pokázowáć. Item pro Docere, vnterweisen / vnterrichten / Vczyć / Náuczáć. Mŏnstrātĭō, onis, g.foe. Vnterweisung/ Zeigung/ Pokázowánie/ Vczenie. Mŏnstrābĭlĭs, lĕ, werth zu eygen/ Okázáły. Mŏnstrŭm, i, g.n. ein Wunder/ Wunderzeichen/ Cud/ Dziw/ Widok. *Immane, fatale, exitiabile, lamentabile, exsecrabile, efferum, trux, ferum, terrificum, minax, furiale, horrendum, pestiferum, ferale, implacabile, turpe, horribile, formidabile, horriferum, mirabile.* Monstrum hominis, ein Vnmensch / vngeschaffen/ seltzam Wunder/ Dziwny/ Cudowny człowiek. Mŏnstrōsŭs, a, um, Wundergestaltig/ Potworny. Mŏnstrōsē, adverb. vngestaltig/ vnnatürlich / Cudownie/ Dziwnie. Mŏnstrĭfer, ra, rum, & Mŏnstrĭfĭcŭs, a, um, Wundergestaltig/ Cudowny / Dziwnoształtny. Mŏnstrĭfĭcē, idem quod Monstrosè. Cŏmmŏnstrō, as, avi, atum, cŏmmŏnstrārĕ, idem fere quod simplex. Demonstrare, erweisen/ kundbahr machen / Pokázáć/ Obiáśnić. Dēmŏnstrābĭtŭr, impersonale, wird erklärt werden/ Pokáże śię/ Obiáśniono bedźie. Dēmŏnstrātŭs, a, um, particip. erklärt/ Pokazány/ Obiáśniony. Dēmŏnstrātĭvŭs, a, um, & Dēmŏnstrābĭlĭs, lĕ, anzeigig / erklärig/ Pokázuiący/ Okazáły. Dēmŏnstrātĭō, onis, g.f. Anzeigung / Erweisung / Pokazánie/ Vczenie. Dēmŏnstrātŏr, oris, g.m. ein Erweiser/ der ein Ding kundbahr macht/ Pokáźićiel. Praemonstrare, voranzeigen / vordeuten / Wprzod ukazáć. Praemonstrator, oris, g.m. ein Lehrer/ Vnterweiser/ Vczący Mistrz.

Monumentum, vide Monimentum. Mora, v. Moror. Moralis, v. Mos.

Mŏrbŭs, i, g.m. Kranckheit/ Choroba. *Tristis, pallens, fluens, pestifer, letifer, leti fabricator, saeviens, tenax, iners, exsanguis, foedus, grassans, perniciosus, crudelis, gravis, periculosus, insanabilis, latens, letalis, pernicialis, sitiens, pestilens, acerbus, tabificus, querulus, immedicabilis, acer, fatalis, malignus.* Morbus Gallicus, die Frantzosen/ Fráncá. A quibusdam Hispanica scabies dicitur. Morbus animi, Kummer vnd Leyd/ Frásunek/ Żal. Affici gravi morbo, ein schwere Kranckheit haben/ Chorowáć ćiężko. In morbo esse. Item, Laborare morbo, kranck seyn/ Chorowáć. Convalescere ex morbo, wiederumb gesund werden/ Ozdrowieć. Evadere ex morbo, dicitur aegrotus, idem significat. Mŏrbĭdŭs, & Mŏrbōsŭs, a, um, kranck/ vngesund/ vnd zur Kranckheit geneigt/ Niezdrowy/ Chorobie podległy/ Záráźliwy.

Mŏrdĕō, es, mŏmŏrdī, mŏrsŭm, mŏrdĕrĕ, beissen/ Kasáć. Mordere, metaph. einem hinderreden/ Obmawiáć. Conscientia morderi, in seinem Gewissen gefressen werden / Trapionym być od sumnienia. Mordere herba dicitur sapore acri, beissen / das ist / scharff vnd bitter seyn/ Ostrym/ ćierpkim / gorzkim być. Mŏrsŭs, a, um, particip. gebissen / Vkąszony. Morsus, ŭs, g.m. ein Biß/ Kasánie. *Validus, venenatus, ferus, avidus, spumosus, asper, edax, acerbus, rabidus, lividus, veneficus, rapax, acer, avarus, immanis, hians, caducus.* Morsus, per metaph. Scheltwort/ Nachrede/ Obmowá/ Przymowká. Mŏrsŭncŭlă, ae, dimin. Mŏrdāx, ācĭs, g.omn. beissig/ Kasáiący. Mordax folium, stechend/ beissend/ brennend wie Nesseln/ Cierpki/ gorzki/ przykry/ párzący. Homo mordax, ein Hinderreder / Obmowcá/ Vszczy-

Vszczypliwy. Mōrdācitās, atis, & Mōrsiō, onis, g. f. Beissung/ das stechen vnd brennen an Kräutern/ Kasánie/ Gryzienie/ Opárzenie. metaph. Lästerung/ Nachredung/ Obmowá/ Przymowká. Mōrdĭcārĕ, perinde ac Morsu lædere. Calep. Mōrdĭcŭs adverbium, mit beissen/ Zebomá/ Kasátac. Mordicus tenere, mit den Zänen halten/ Zebomá trzymáć. metaph. fest vnd steiff halten/ Vpornie. Morsicatim, significat mordendo, abbeissen/ Vkesutac. Admōrdĕō, es, ādmōrdī, ādmōrsŭm, ādmōrdērē, anbeissen/ Przykesowáć. Commordere idem quod simplex, beissen/ oder zerbeissen/ Skasáć. Demordere, abbeissen/ kifflen/ Vkesowáć. Dēmōrsŭs, a, um, abgenagt/ abgebissen/ Vkaszony. Obmordere, vmbbeissen/ Obkasáć. Rĕmōrdērĕ, wiederumb beissen/ Odkasáć/ Oogryść. Libertatis desiderium remordet ănimus, ängstiget vnd peiniget/ oder frist die Hertzen/ Trapi mie/ gryzie mie serdeczny żal. Rĕmōrsŭs, ūs g. m. ein Widerbeissung/ Odgryziony. Rĕmōrsūrŭs, a, um, der wiederumb beissen wird/ Ktory odgryść ma.

Mŏrētŭm, i, g. n. ein Saaß von Milch/ Wein/ Keeß vnd Kräutern gemacht/ Tort.

Morigeror, vide Mos.

Mōrĭō, onis, g. mas. ein Schalcksnert/ wie die Fürsten pflegen zuhaben/ Blazen/ Bláznuiacy.

Mŏrĭŏr, mŏrĕrĭs, vel mŏrīrĭs, mōrtŭŭs sum, mŏrī, vel mŏrīrī, sterben/ Vmrzeć. Mōrtŭŭs, a, um, partic. todt/ gestorben/ Vmárly. Mŏrĭbūndŭs, a, um, sterbende/ Konáiacy. Mŏrĭtūrŭs, a, um, der sterben wird/ Ktory ma umrzeć. Mōrtālĭs, lĕ, sterblich/ zergänglich/ śmiertelny. Mortalis, is, substant. pro Homine, *Miser, caducus, æger, vagus.* Mōrtālĭtās, atis, g. f. Sterbligkeit/ śmiertelność. *Fragilis.* Item, Mortalitas, pro hominibus mortalibus. Mōrtĭfĕr, vel Mōrtĭfĕrŭs, ra, rum, tödtlich/ das den Todt bringt/ śmiertelny/ Martwiacy/ śmierć przynoszacy. Mōrtĭfĕrē, adverb. tödtlich/ śmiertelnie. Mōrtĭcīnŭs, a, um, das nicht getodt/ sondern von sich selber gestorben/ Zdechly. Mōrtŭālĭs, lĕ, quod ad mortuos pertinet, obsolet. Mortificare, pro morti tradere, & inde mōrtĭfĭcātĭō, pro Cæde, planè barbarū est. Cōmmŏrĭŏr, cōmmŏrĕrĭs, cōmmōrtŭŭs sum, cōmmŏrī, mitsterben/ Vmieráć wespol. Cōmmŏrĭēns, entis, partic. mitsterbend/ Vmieráiacy wespol. Cōmmōrtālĭs, le, tödtlich/ śmiertelny. Dēmŏrī, absterben/ Vmieráć/ Martwieć. Demoritur ex te, Ist dir so hold/ daß sie sterben möcht/ Z twoiey przyczyny umiera. Demortuus, a, um, partic. abgestorben/ Vmárly. Emortalis dies, der Tag des Tods/ śmierci dzień. Immori, auff einem Ding sterben/ Vmieráć ná czym. Immortuus est in vino, im Wein ertruncken/ Przy winie/ ábo/ od winá umárł. Immori, cum Dativo, ut: Cui immortuus est quodammodo, in dem er erstorben ist etlicher massen/ Nád czym umárł po cześći. Īmmōrtālĭs, lĕ, vnsterblich/ vntödtlich/ Nieśmiertelny. Īmmōrtālĭtās, atis, g. fœm. Vnsterbligkeit/ Nieśmiertelność. Īmmōrtālĭtĕr, adverb. Ewiglich/ Nieśmiertelnie. Īntērmŏrī, zwischen einer Handlung sterben/ darzwischen sterben/ Vmrzeć miedzy. Conciones intermortuæ, Law/ Krafftloß/ Leniwe/ Slábe. Memoriam intermortuam renovare, die verstorbene vnd verlohrne Gedächtnuß erneweren/ Odnowić pámiatke już obumárła. Īntērmōrtŭŭs, a, um, Geschwunden halb todt/ Obumárły/ Nápoły umárły. Mores intermortui, verderbte/ abgangene/ zniszczále obyczáie. Præmori, vorhin sterben/ W przod umrzeć. reliqua vide in verbo Mors.

Mŏrŏr, Mŏrārĭs, mŏrātŭs sum, mŏrārī, verziehen/ verhinderen/ auffhalten/ wohnen/ bleiben/ Mieszkáć gdzie/ Báwić sie/ Báwić kogo. Morari, pro Curare, ut: Nihil moror magnas dotes, Ich achte nicht/ Niedbam/ Nie waże sobie. Morari, prima longa, Insanire significat. Mŏrāns, antis, partic. bleibend/ oder sich seumend/ Mieszkáiacy/ Báwiacy sie. Mŏrātŭs, a, um, das gebliebene/ Odwłoczny/ Ktory mieszkał/ báwił sie. Mŏrātŏr, oris, g. m. Saumer/ der sich viel saumet Odwłoczyćiel/ Zátrzymácz. Mŏrātōrĭŭs, a, um, saumig/ Odwłoczny. Mŏră, æ, g. f. Verzug/ Hindernuß Odwłoká/ Chwilká. *Segnis, tarda, annosa, longa, lenta, ignava, turpis, iners, deses.* Moram facere, Sich saumen/ Báwić sie. Moramentum, i, pro Mora, obsolet. Cōmmŏrŏr, aris, atus sum, cōmmŏrārī, ein zeitlang an einem Orth wohnen/ Zábáwić sie gdzie. Commorari aliquem, Einen verhinderen/ Zábáwić kogo/ Zátrzymáć. Cōmmŏrātĭō, onis, g. fœ. ein Wohnung/ Mieszkánie. Itē, Saumung vnd Harrung Báwienie sie Odwłoká. Demorari, sich lang saumen/ warten/ Mieszkáć długo/ zábáwiáć sie. Demorari, activum, einen andern

saum

saumen vnd auffhalten/ Báwić kogo/ Zátrzymawáć. Demoratus,a,um, passive, ut: Demoratos vos esse video, gesaumet/ Zábáwiony. Immorari, an einem Orth/ oder in einem Ding bleiben/vnd sich saumen/ Báwić się gdźie/ mieszkáć. Immorari honestis cogitationibus, Ehrlichen Gedancken obligen/ Vczciwymi myslámi się zábáwiáć. Rĕmŏrārī, verhinderen/auffhalten/ Przeszkadzáć/Zátrzymawáć. Aliquem à re aliqua remorari, Einen von etwas abziehen/ Wstrzymawáć od iákiey rzeczy. Gradum remorari, still stehen/ Zástánowić się. Si remoratus fuerit, Wann er sich saumet/ Jeśli się zábáwi. Remorari lotium, den Brunn verhalten/ Mocz zátrzymáwáć. Rĕmŏră, æ, g foem. ein Verhinderung/Auffhaltung/ Omieszká/wstrzymawánie.

Mōrŏs, g. m. latin. Stultus, ein Narr/ Głupi. Mōrĭă, æ, pro Stultitia. Mōrārī, pro insanire.

Morosus, vide Mos.

Mōrs, mōrtĭs, g. f. der Todt/śmierć. *Frigida, acerba, crudelis, sæva, certa, violenta, inopinata, exanimis, cruenta, luctifica, misera, profana, pallida, gelida, famosa, immatura, properata, importuna, aspera, communis, subita, mœsta, amara, immitis, rapax, fecunda, invida, nefaria, miserabilis, abominanda, horrida, inopina, improvida, truculenta, properans, sangvinolenta, gemebunda, intempestiva, terribilis, iniqua, funesta, tremula, horrifera, falcata, occulta, cita, insperata, horribilis, præsens.* Afferre mortem alicui, den Todt anthun/ Vsmorćić kogo. vel, Minari mortem alicui, den Todt drewen/ Grozić komu śmiercią. Mortem obire, vel, oppetere, sterben/ Vmrzeć.

Morsiuncula, & Morsus, vide Mordeo.

Mōrtārĭŭm, ij, g. n. ein Mörsel/Moździerz. It. ein Mörtelpfann/darin man Mörtel macht/ Gdźie moździerze robią. Mōrtārĭŏlŭm, li, dimin.

Mōrŭs, i, g. fœ. ein Maulbeerbaum/Morwá drzewo. Morum, i, g. neut. Maulbeer/ Morwá owoc. *Sangvineum, cruentum, nigrum, pendens caducum, nigrans.* Mora ruborum, Brambeer/ Máliny/ Jeżyny.

Mōs, mōrĭs, g. m. Sitte oder Weise/ Sposob/ Obyczáie. Itē, pro consvetudine, Gewonheit/ Obyczay/Zwyczay. More hominū convenit, Es ist nach gemeinem Gebrauch gangen/ Przyszło wedlug zwyczáiu ludzkiego. Meo more, nach meinem Brauch/ Wedlug mego zwyczáiu. Morem gerere alicui, Einem zu willen werden/Posłusznym być komu. Antiquum morem referre, eine alte Gewonheit auffbringen/ Dawny zwyczay wnieść. Mōsīllŭs, li, dimin. quo usus est Cato. Mōrātŭs, a, um, Besittet/ wol oder übel/ Obyczáyny. Mōrĭgĕrŏr, aris, atus sum, mōrĭgĕrārī, Einem zu willen werden vnd folgen/ Posłusznym być/ Dogadzáć. Morigero, antiquum est. Mōrĭgĕrātĭō, onis, g. f. Folg/Wilfahrung/ Gehorsam/ Dogadzánie. Mōrĭgĕrŭs, a, um, gehorsam/ willfährig/ Posłuszny/ Powolny. Mōrōsŭs, a, um, Eigensittig/ vngeschlacht/ seltzam/ Nieluckі Niedogodny. Mōrōsē, adver. vngeschlachtlich/ Nieluckie. Mōrōsĭtās, atis, g. fœ. Eigensinnigkeit/ Nieluckość. Mōrŏlŏgŭs, a, um, der närrische Ding redet/ Głupio mowny. Sūbmōrōsŭs, a, um, ein wenig seltzam/ eigensittig/ Nieluckі potroszę.

Mŏschŭs, i, nomen animalis, Bisem/ Piżmo. Mŏschātŭlă, g. n. pl. num. Pyra dicuntur, á Moschi animalis odore, Birnen die einen Geschmack habē gleich Bisem/ Gruszki piżmowego smáku.

Mŏtăcīllă, æ, g. fœ. Avis est semper movens caudam, Bachsterß/ Pliszká. alias tremula.

Mŏvĕō, es, mōvī, mōtŭm, mŏvērĕ, bewegen/ Ruszáć/ Poruszáć/ Wyrzucáć. Nunquam te vestigio moveris, Rücke nit gend von dannen/ Nie ruszay się z mieyscá. Movere castra, das Läger schlagen/ Z obozem się ruszyć. Movere loco aliquem, Einen außstossen/ Zrzucić kogo. Movere se loco, ex loco, Von einem Orth scheiden/ Ruszyć się z mieyscá. Movere aliquem à sententia, Einen von seinem Fürnehmen abführen/ Odrádzáć komu. Movere animum, bewegen/ bereden/ Poruszyć kogo mową/ Wmawiáć. Movere bellum, vel ad bellum, ein Krieg anfahen vnd erwecken/ Podnieść woyne. Movere indignationem, zum Zorn reitzen/ Rozgniewáć kogo. Moventur res magnæ, Es erheben sich grosse Sachen/ Wielkie rzeczy powstawáią. Terra movet, id est, movetur. Mŏvēns, entis, partic. bewegende/ Ruszáiący. Mōbĭlĭs, lē, beweglich/ Ruchomy. Mōbĭlĭtās, atis, g. fœ. Beweglig keit/ Geschwindigkeit/ Prędkość/ Niestátecznosć. Dentium mobilitas, das wackeln der Zänen/ Chwianie się zębow. Mōbĭlĭtĕr, adverb. beweglicher weiß/ Ruchomym sposobem. Mōbĭlĭtō, as, are, offtmals bewegen/ Ruszáć często.

ſto. obſol. Immōbĭlĭs, le, vnbeweglich/ Nieruchomy. Immōbĭlĭtās, atis, g. f. Vnbeweglichkeit/ Nieruſʒánie ſię/ Nieodmienność. Immōbĭlĭtĕr, adverb. ſtetiglich/ Krzepko/ Stárecznie/ Nieporuſʒenie. Mōtō, as, are, freq. à Moveo. Mōtābĭlĭs, le, Barbarum pro Mobili. Mōtŭs, a, um, bewegt/ Poruſʒony. Mōtĭō, onis, g. fœ. & Motūs, ūs, g. m. Bewegung/ Ruſʒánie/ Poruſʒánie ſię. *Auctificus, ſenſifer, tremulus, vitalis, irrequietus, inquietus.* Motus animi, Perturbatio, Verſtörung/ Entrüſtung/ Myſl/ Poruſʒenie umyſlu. Item, Motus, Empörung/ Vnruh/ Auffruhr/ Zámieſʒánie/ Rozruch. Mōtĭuncŭlă, æ, g. f. dim. Mōtŏr, oris, g. m. ein Beweger/ Ruſʒáiacy. Admŏvĕō, es, ādmōvī, ādmōtŭm, ādmŏvērĕ, herzu thun/ Przymknąć. Admovere ad urbem exercitum, ein Kriegsheer für die Stadt legen/ Przymknąć woyſko do miáſtá. Admovere aurem, das Ohr darbieten/ Przychylić uſʒu. Admōtŭs, ūs, g. m. & Admōtĭō, onis, g. f. das zufügen/ Zuſchub/ berührung/ Przyłożenie/ Przymknienie. Cōmmŏvērĕ, bewegen/ Poruſʒyć. Sedibus commovere, von ſeinē Orth verſtoſſen/ Wypchnąć kogo z mieyſcá. Se contra Rempubl. commovere, ſich wider den gemeinen Nutzen ſetzen/ Wzruſʒyć ſię przećiwko Rzeczypoſpolitey. Item, Commovere, Einen erſchrecken daß er erſtummet/ Poruſʒyć ſię/ Wezdrgnąć ſię. Item, Einen vnruhig machen/ Wzruſʒáć/ Pobudzáć. Dolorem commovere, Einem Kummer bringen/ Poruſʒyć kogo do żálu. Cōmmōtŭs, a, um, partic. bewegt/ erſchüttet/ erbidmet/ Poruſʒony/ Wzruſʒony. Itē, zerſtört/ Wypchniony/ Zrzucony. Cōmmōtĭō, onis, g. f. Zerſtörung/ Poruſʒánie. Cōmmōtĭuncŭla, æ, g. f. dimin. Demovere, & Dimovere, verrücken/ von einem Orth an das ander thun/ Zwáláć/ Poruſʒáć. Demovere aliquem de ſententia, Einen von ſeiner Meynung abſtoſſen/ Odwieść kogo od włáſnego zdánia. Demotŭs, a, um, abgeſetzt/ abgeſtoſſen/ Zdięty/ Zrzucony. Dimovere de ſuo curſu, auß ſeinem Lauff ſtoſſen/ Z biegu kogo zruſʒyć. Emovere, außwegen/ Wyſtáwiáć. Herbas emovere, Kräuter außziehen/ Wypleć/ Wygárnąć. Emotum ſolum, auffgegraben/ Ziemiá wykopána. Permovere, erwegen/ treiben/ Wzruſʒáć. Permotus mente, von Sinnen kommen/ Z myſlu nie cálego. Permotio, onis, g. f. Erwegung/ Poruſʒenie. Promovere, Fürdern/ fürrücken/ erweiteren/ weiter vollſtrecken/ das Zyl weiter ſetzen/ Pomykáć/ Poſtepowáć/ Odkładáć. Parum promoveo, Jch nur wenig/ Máło poſtepuię. Promotus, a, um, gefürdert/ erweitert/ vollſtreckt/ Pomkniony/ Oddálony. Promotus ad dignitates, zu Ehren gefürdert/ Podwyżſʒony ná urząd. Rĕmŏvērĕ, hinweg thun oder rücken/ Odkładáć/ Oddaláć. Ab oculis removere, auß den Augen thun/ Oddalić od oczu. Se arte ſua removere, von ſeinem Handwerck laſſen/ Przeſtáć ſwoiey roboty. Rĕmōtŭs, a, um, weit hinweg geruckt/ Odległy/ Skryty/ Naydálſʒy. A religione remotus, Gottloß/ Nienábożny/ Niezbożny. Remoto jocu, ohn Schimpff/ Bez żártu. Semovere, neben ſich rücken oder legen/ Oddaláć/ Odkładáć. Submovere, heimlich oder ein wenig bewegen/ Odſadzáć/ Uprzątáć. Aliquem ſubmovere à negotiatione, Einem ein Gewerb verbieten/ Zákazáć komu kupczyć. Transmovere, verrücken/ Przenośić/ Przeprowadzáć. Gloriam in ſe transmovere, die Ehr auff ſich wenden/ Przenieść ná ſię chwałę.

Mōx, adverb. Bald/ Rychło/ Záraz. Mox, pro Deinde, Darnach/ Potym. Quàmmox, wie bald/ Ják rychło.

Mūcŏr, ōrĭs, g. m. Schimmel/ Pleśń. Mūcĭdŭs, a, um, ſchimmlich/ Spleśniáły. Mucidum vinum, kömächtiger Wein/ Spleśniáłe wino. Mucidus panis, ſchimmlich Brodt/ Chleb ſpleśniáły. Mūcĕō, mūcēs, mūcŭī, mūcērĕ, graw oder ſchimmlich ſeyn/ Pleśnieć.

Mucoſus, vide Mucus.

Mūcrō, mūcrōnĭs, g. m. Spitz eines Gewehrs oder Waffens/ Kończátość/ Sztych/ Miecz. *Strictus, ferreus, mortalis, aſper, acutus, anceps, infeſtus, Martius, turbinatus, fulgens, ferus, brevis, tener, furens, cruentus, diſtrictus, retuſus, tetricus, rutilans, fulgidus, nitidus, minax, auratus, letalis, terrificus, ferrens, ſævus.* Mucro impropriè aliquando ponitur pro Enſe. Item, pro quarumvis rerum ſummo acumine, unde apud Plin. Herbarum mucrones, dicuntur, & herbæ in mucronem deſinentes, zugeſpitzt/ Kończáte. Mucro dentium. Mucro ungvium. Mucro faucium alicujus loci. Mucro defenſionis, metaphor. Schärpffe/ Oſtrość. Mūcrōnātŭs, a, um, zugeſpitzet/ Kończáty.

Mūcūs, ci, g. m. Rotz/ Schnuder/ Butz in der Nasen/ Smárk. It. Butz im Liecht oder Kertzen/ Nos u świece/ Opálony knot u świece. Mūcōsūs, a, um, Butzächtig/ schnuderich/ Smárkáty.

Mūgil, ĭlis, g. m. ein Meerfisch mit einem grossen Kopff/ Głowacz rybá.

Muginari pro Murmurare, obsol.

Mūgiō, is, mūgīvi, mūgītūm, mūgīrē, brüllen wie ein Ochs/ Kuh oder Löw/ Beczeć/ Ryczeć. Mūgītūs, ūs, g. m. das brüllen/ Beczenie. *Terrificus, luctisonus, funificus, dirus, raucus, ferox, resultan, querulus, horrendus, minax.* Mugitus remorum, Widerthon/ oder Widerschall/ Rokát wiosłowy. Admūgiō, is, ādmūgīvī, ādmūgītūm, ādmūgīrē, Demugire, Emugire, & Immugire, eandem ferè habent significationem. Rĕmūgīrē, widerthönen/ widerschallen/ Odryknąć/ Rozlegáć się głos.

Mula, vide Mulus.

Mūlceō, es, mulsi, mulsum & Mulctum, secundum Priscian. mūlcērē, sanfft machen/ streichen/ versöhnen/ Głáskáć/ łágodzić/ Vspokoić. Mūlcēdō, ĭnis, g. f. Sänffte/ Ergetzligkeit/ Głáskánie/ łágodzenie. Commulcere, Demulcere, & Pērmūlcērē, eandem fere habent significationem.

Mulcta, vide Multa. Mulcta, vide Mulgeo.

Mūlgeō, es, mulxi vel mūlsī, mulsum, vel mūlctūm, mūlgērē, melcken/ Doić. Mūlctra, æ, g. f. Mūlctrālē, i, & Mūlctrūm, i, g. n. ein Milchkübel/ Szkopiec. *Olidum, spumans.* Item, Mulctra, das melcken/ Mleko/ Vdoy/ Dotenie. vel pro lacte mulso. Emūlgērē, außmelcken / Wydoić. metaphor. abtringen/ leeren/ Wysuszyć/ Wyćisnąć. Immulgere, hineinmelcken/ Wkrapiáć/ Wdoić.

Mūlgō, as, avi, atum, mūlgārē, Offenbahr machen/ Ogłászáć. obsolet. cujus Compos. magis in usu. Dīmūlgārē, Divulgare. Promulgare, außkünden/ gemein vnd offenbahr machen/ Obwoływáć. Prōmūlgātiō, onis, g. f. Eröffnung/ Außkündung/ Obwołánie/ Ogłoszenie. Prōmūlgātūs, a, um, offenbahr gemacht/ außgekündet/ Obwołány/ Ogłoszony.

Mūlĭer, ĕris, g. f. ein Weib/ Niewiástá. *Dolosa, nequam, fallaciosa, delicata, procax, callida, pruriscens, formosa, speciosa, multivola, mala, scelesta.* Mulier ancilla, ein Dienstweib/ Dziewká/ Służebnicá. Mulier, etiam de brutis dicitur, das Weiblein/ Sámicá. Mūlĭercŭlă, æ, g. fœ. dimin. ein Weiblein/ Niewiástká. Mūlĭebrĭs, ĕ, weibisch/ Niewieści. Mūlĭebrĭă, muliebrium, g. n. plur. num. tant. dicuntur Menstrua. Item, Muliebria, Ding die einem Weib gebüren / oder Weiberscham/ Niewieści członek. Mūlĭebrĭtās, atis, g. fœ. Weibische art/ Niewieście przyrodzenie. Mūlĭebrĭtēr, adv. Weiblich/ Niewieyskie/ Niemieskie. Mūlĭĕrōsūs, & Mūlĭĕrārĭūs, a, um, Weibersüchtig / Niewieści. Mūlĭĕrōsĭtās, atis. g. fœ. hefftige Liebe der Weiber/ Jurności Niewieścia chęć. Mūlĭĕrō, as, are, pro Effœminare obsolet.

Mulio, onis, vide Mulus.

Mūllēūs, ĕī, g. m. Mullei, Calcei Regum Albanorum purpurei coloris, quibus etiam Patricij postea usi sunt.

Mūllūs, li, g. m. Piscis, ein Barb/ Bárwená. Mūllŭlūs, li, dimin.

Mūlsūm, si, g. n. Weinmätt / Wino słodkie/ Miscere mulsum, Weinmätt einschencken/ Nálewáć wino słodkie. Mūlsūs, a, um, ut: Aqua mulsa, Mätt / auß Wasser vnd Honig gemacht/ Miod przy. Mulsa loqui, süsse glatte Wort geben/ Mowić pieściwie. Mulsa mea, Amantis & blandientis affectus, Meine Süsse/ Moiásty. Mūlsēūs, a, um, ut: Mulseus sapor, Honigsüsser Geschmack/ Smák miodowy. Prōmūlsĭs, ĭdĭs, ein Tranck von Honig gemacht/ Słodycz.

Multa, vel Mūlctă, æ, g. f. Ein Buß oder aufferlegte Straff/ winá pieniężna. Multam petere. auff eines Straff dringen/ Winy pieniężney się domawiáć. Multam committere, Bußwürdige That begehen / Dopuśćić się tego/ zá co winę muśi dáć. Irrogare multam. Einem ein Buß aufflegen/ Skázowáć winę/ Penowáć. Mūltātĭtĭūs, a, um, ut: Multatitia pecunia, Bußgelt/ Pieniądze z win. Multō, as, avi, atum, mūltārē, ein Buß aufflegen / Penowáć kogo. Multare am Leben straffen/ Ná gárdle karáć. Multare pecunia, Ein Geldstraff aufflegen/ Winę bráć/ Multare multa & pœna, Einen an Gelt vnd sonst straffen/ Winę bráć/ y zosobná karáć. Item, Multare, berauben/ Zbiiáć/ Złupić. Agrum malè multare, ein Gut übel arbeiten/ źle rolą spráwowáć. Multare matrimonio, pro, Divortium facere. Multor, aris, ari, deponens idem quod Mulctare. Mūltātiō, onis, g. f. Buß Straff/ oder auff-

aufflegung einer Buß / Beraubung / Karánie. Mulctatus, a, um, gestrafft / Skarány.

Multus, a, um, viel / embsig / fleissig / Wielki / Częsty / Pilny. Multus in opere, fleissig im Werck / Pilny roboty. Ad vigilias multus, hefftig wachende / Zbyteczny w niespániu. Multò manè, fast frühe / Bárzo ráno. Multum, adverb. viel Wiele / Bárzo Długo. Multum flevit, hat viel geweynet / Bárzo / długo płákał. Multò, adver. cum dictionibus; Alius, Aliter, Secus, Ante, Post Præsto, Malo, Antecedo, Excello & similibus superlativam vim habentibus, elegantem dicendi vim habet. Multò aliter, viel anderst / Dáleko inaczey. Multò secus evenit. Multesima pars, pro infinita quantitate. obsolet. Multitudo, dinis, g. f. Vielheit / Menge der Leute / Wielkość liczby / Pospolstwo. Multibarbus, a, um, der viel Barts hat / Brodáty. Multibibus, a, um, der viel trinckt / Opiły. Multicavatus, a, um, fast gelöchert / Dziurkowáty. Multicaulis, le, mit viel Stenglen / Kosocháty / Chwáśćisty. Multicolor, oris, mancherley Farb / Pstry / Fárby rozmáitey. Multifarius, a, um, mancherley / Rozmáitty. Multifarie, & Multifariam, adverb. mancherley Weise / Rozmáićie. Multifer, ra, rum, mancherley tragend / Żyzny / Rozmáitty owoc przynoszący. Multifacio, is, multifacere, hoch achten / Wielce ważyć sobie. Multifidus, a, um, wol vertrawend / Poszczepány / Náczynány. Multiforis, re, voll Löcher / Dziurkowáty. Multiforatilis, le, idem, sed obsol. Multiformis, e, mancherley Gestalt / Wielokształtny / Rozmáyty. Multiformiter, adverb mancherley Weise / Wielokształtnie / Rozmáićie. Multigenus, a, um, mancherley Geschlecht / Rozmáity. Multigeneris, re, idem. Multijugis, e, sive Multijugus, a, um, mancherley / Rozmáity. Multiloquus, a, um, schwätzig / Swiegotliwy / Wielomowny. Multiloquium, ij, g. n. viel Geschwätz / Wielomowność. Multimodus, a, um, mancherley Gattung / Rozmáity. Multinummus, a, um, das viel Gelots beybringt / Drogi. Multipartitus, a, um, vielfältiglich getheilt / Wielodzielny. Multipes, pedis, adject. vel Multipeda, æ, g. fœ. vielfüssig / Wielonogi. Multiplex, plicis, adject. vielfältig / Wielodzielny Rozmáity. Multipliciter, adverb. vielfältiglich / Rozmáićie. Multiplico, as, avi, atum, multiplicare, mehren / mannichfaltigen / Rozmnażáć / Przyczyniáć. Multiplicatio, g. f. Vermehrung / Rozmnożenie. Multipotens, entis, adject. vielmächtig / Wielowładny / Wielmożny. Multiscius, a, um, vielkönnend / Uczony. Multisonus, a, um, mancherley Thon gebend / Rozmáićie brzmiący. Multivagus, a, um, umbschweiffig / Verläuffig / Biegun. Multopere, adverb. sehr fest / Bárzo. Multitia, orum, plur. num. tant. Tuch oder Kleyder reines Fadens / zart oder rein Wandt / Szátá ćienka.

Mulus, g. m. ein Maulesel / Muł. *Clitellarius, clitellis aptus.* Mulio, onis, g. m. ein Eseltreiber / Mularz. Item, eine Gattung Mücken oder Bremsen / Rodzay pewny much. Mulius, lij, g. masc. idem. Mulionius, a, um, eines Eseltreibers / Mułowy. Mula, æ, g. f. Mauleselin / Mulicá. *Lutulenta, celer, biformis, frigosa, vaga, munda.* Mularis, re, der Maulthieren / Mułowy.

Mundus, a, um, rein / sauber / Czysty / Ochędożny. Mundus, i, substant. allerley Weiberge-zierde / Ubior niewieśći. Mundus etiam Cœlum, & quicquid Cœli ambitu continetur, die Welt / das ist / der Himmel und alles was unter jhm ist / Swiát. *Patulus, capax, falsus, fluidus, fallax, patens, omnipatens, labilis, stultus, incautus, puerascens, rotatilis.* Mundanus, a, um, Weltlich / Swiátowy. Mundulus, a, um, außgebutzt / Pięknу. Munditer, adverb. säuberlich / Chędogo. Munditia, æ, & Mundities, ei, g. fœ. Reinigkeit / Sauberkeit / Czystość / Ochędostwo. Mundo, as, avi, atum, mundare, reinigen / säubern / Chędożyć / Omywáć. Mundificare, idem. Immundus, a, um, unrein / Nieczysty. Immunditia, æ, vel Immundities, ei, g. fœm. Unreinigkeit / Plugástwo.

Munero, vide Munus.

Mungo, is, munxi, munctum, mungere, schneutzen oder butzen / Nos ucieráć. Emungo, is, emungere, außschnitzen / Ucieráć nos u świece. Emunctæ naris homo, Naasenweiß / Rozsądny / Wytworny. Emunctorium, ij, g. n. ein Liechtbutz / Abbrech / Kertzenschnautz / Nożyczki do świec. Emunctus, a, um, außgebutzt / Utárty. Emunctio, onis, g. f. das außbutzen / Utárćie.

Munia, orum, & Municeps, vide Munis.

Munio, is, munivi, munitum, munire, befestigen / bewahren / Ogradzáć / Obwárowáć / Uzbroić. Viam munire, den Weg verschlagen oder versperren / Ubić drogę / Usłáć. Munito, as, are,

frequent. immerdar bewehren/ Wehrhafft machen/ Náprawiáć/ Vzbraiáć. Mūnītŭs, a, um, particip. bewahrt/ befestiget/ Obronny/ Opátrzony. Mūnītĭō, onis, g. fœ. Mūnīmĕn, ĭnĭs, & Mūnīmēntŭm, i, g. n. Bewahrung/ feste Bollwerck Schantz/ Obroná/ Opátrzenie. Mūnītŏr, oris, g. m. Bewahrer/ Befestiger/ Okoputacy/ Vzbraiáiacy. Immūnītŭs, a, um, vnbewahrt/ Nieobronny. Cōmmūnĭō, is, cōmmūnīrĕ, idem quod Munire. Cĭrcŭmmūnīrĕ, allenthalben befestigen/ bewohnen/ Ográdzáć/ Obwárowáć w koło. Præmunire, vorhin befestigen/ Obwárowáć wprzod. Præmunitio, Vorbewahrung/ Vorrüstung/ Przestrogá/ Ochroná.

Mūnĭs, e, id est, officiosus, Antiq. verpflicht/ vnterdienstlich/ Powolny/ Vczynny. Mūnĭă, orum, g. n. plur. num. Pflicht vnd Ampt/ Powinność. Mūnĭcēps, mūnĭcĭpĭs, g. omn. einer frembder Stadt Echt vnd Freyheit gemeß/ Mitbürger/ Społmieszczánin. Municeps abusivè nunc dicimus, suæ cuiusque civitatis cives, ein Bürger oder Landsmann/ Mieszczánin/ Ziemek. Mūnĭfex, ficĭs, g. omn. seiner Pflicht vnd Ampt wahrnemend vnd geflieſſen/ Pilny swoiego vrzedu y powinności. Mūnĭcĭpĭŭm, ij, g. n. ein Stadt der Stadt Rom Freyheiten theilhafftig/ Mitbürgerschafft/ Miásto do wolności Rzymskiey należące/ Społmieszczáństwo. Mūnĭcĭpālĭs, lĕ, der Bürgerschafft zugehörig/ Do miástá należący/ Mieyski. Mūnĭcĭpātĭm, adv. von Stadt zu Stadt/ Po miástách/ Od miástá do miástá. Immūnĭs, ē, ledig von gemeinen Diensten/ Wolny od spolney powinności. Immūnĭtās, atis, g. f. Freyheit von Stadt/ Diensten vnd Aemptern/ Wolność od ćiężaru mieyskiego.

Mūnŭs, ĕrĭs, g. n. eine Gaabe/ Geschenck/ Podárek/ Dár. *Opulentum, pretiosum.* Item, Munus, Pflicht/ Powinność. Item, ein Schawspiel dem Volck zu Dienst vnd Liebe/ Szermierskie igrzysko. Mūnŭscŭlŭm, dimin. Mūnĕrārĭŭs, ij, g. m. Außgeber vnd Halter eines Kampffspiels dem Volck zu Liebe/ Igrzysk sprawcá. Mūnĕrālĭs, lĕ, das zu den Gaaben gehört/ Podarkowy. Item, Gesetz durch welche verbotten wird keine Gaaben zu nehmen/ Práwo zákázuiące podárkow bránia. Mūnĕrō, as, are, & Mūnĕrŏr, aris, atus sum, mūnĕrārī, schencken/ begaben/ Dárowáć/ Obdarzáć. Mūnĭfĭcārĕ, idem. Mūnĭfĭcŭs, a, um, freygebig/ Szczodrobliwy. Mūnĭfĭcē, adverb. reichlich/ Szczodrobliwie. Mūnĭfĭcēntĭă, æ, g. f. Freygaab/ Szczodrobliwość. Rĕmūnĕrārĕ, ob vergelten/ wieder belohnen/ Oddawáć dobrodźieystwo/ Nágrodźić. Rĕmūnĕrātĭō, onis, g. f. eine Wiedergeltung/ Oddánie/ Záplátá.

Muralis, vide Murus.

Mūrēnă, æ, g. f. ein Meerfisch einem Ahl gleich/ ein Pricke/ Węgorz morski/ Minog. *Tarlessia, delicata.* Mūrēnŭlă, dimin. Item, ein Halßkett/ Ring oder dergleichen Gezierd/ Noszenie drogie.

Mūrcĭdŭs, vel Mūrcŭs, a, um, träg/ langsam/ faul/ Gnuśny.

Mūrĭcŏlŭm, li, g. n. der Saamen Lentisci. Nasienie Lentiszkowe.

Murcus, vide Murcidus.

Mūrēx, rĭcĭs, g. m. eine Gattung einer Meerschnecken/ Szárłat/ pław morski. *Rubens, Tyrius, fulgens, Afer, Baianus, Getulus, intortus, radiatus, Tarentinus, Sidonius, stellans, rutilus, auratus, ardens, purpureus, puniceus, flagrans.* Interdum pro purpura accipitur. Item, die Spitze/ Rauhe vnd Schärpffe eines Felsens/ Skáłá podwodna. Mūrĭcēs, Dreyspitz/ Eysen wie man sie wirfft daß sie eine Spitz über sich haben/ Kotewki żelázne o trzech końcách. Mūrĭcātŭs, a, um, gedrehet wie eine Muschel der genanten Meerschnecken/ krumb oder spitz zugewunden/ Kończáty/ Kończátokręty. Mūrĭcātĭm, adverb, wie die genandte Meermuschlen/ Kończátokręto/ ják ten pław morski. Mūrĭlĕgŭlŭs, li, g. m. der solche Schnecken fähet/ Rybak/ ktory ten pław zbiera.

Mūrĭă, æ, g. f. Saltzwasser/ gesaltzene Fischbrüe/ Rosoł. Mūrĭēs, ēī, idem. Mūrĭātĭcŭs, a, um, das lange Zeit in dem Saltzwasser gelegen/ Rosołowy.

Murices, vide Murex.

Murina, vel Mȳrīnă, æ, g. f. gewürtzter Wein/ Przypráwne wino. Mūrīnŭs, a, um, ut Murinus odor, gewürtzter Geschmack/ Przypráwny smák/ zápách.

Murmilonica scuta, quibus de muris pugnabantur. Calep.

Mūrmŭr, mŭrĭs, g. n. Geräusch oder Getöß eines fliessenden Wassers/ allerley Getümmel/ Gwar/ Szemránie/ Grzmot/ Szum/ Mámránie. *Ventosum, raucum, stridens, rapidum, tremulum, spumosum, rabidum, fragrosum, querulum, argutum, crepitans, resonans, dissonum, horrisonum,*

ra-

rabiosum, reboans, multivagum, garrulum, sonorum, seditiosum, soporiferum. Mŭrmŭro, as, avi, atum, mŭrmŭrāre, rauschen/ Márkotáć. Item, murren/ brummen/ widerbellen/ Mamrzeć/ Szemrzeć. Mŭrmŭror, aris, mŭrmŭrāri, Deponens, obsoletum. Mŭrmŭrātio, onis, g. fœ. das Geräusch/ Szemránie/ Márkotánie. Mŭrmŭrillum, li, dimin. Mŭrmŭrillo, as, are, idem quod Murmurare. Admurmurare, Commurmurare, & Immurmurare, idem quod Murmurare. Obmŭrmŭrāre, & Remŭrmŭrāre, widerbellen/ Odwarkáć. Sŭbmŭrmŭrāre, ein wenig brummen/ Podmrukywáć.

Mŭrrha, g. f. eine Gattung eines glitzenden Edelgesteins darauß man Trinckgeschirr machet/ Mirá/ Rodzay kámienia drogiego/ z ktorego naczynia do picia robią. Murrheus, & Mŭrrhĭnus, a, um, ut: Vasa murrhina, Trinckgeschirr auß solchem Stein gemacht/ Naczynia z tego kámienia.

Mŭrus, ri, g. m. eine Mawr/ Mur. *Validus, aheneus, coctilis, turritus, altus, erectus, excelsus, testaceus, sublimis, marmoreus, inexpugnabilis, lapideus, pendulus, fictilis, tenax, solidus, fragilis, pinnatus.* Murus, Agger etiam dicitur sine fossa, eine Schantz ohne Graben/ Szańc bez przykopy. Mŭrālis, le, das zu der Mawren gehört/ Murowy. Mŭrātus, a, um, umbmawret/ gemawret/ Murowány. Intermŭrālis, le, Platz zwischen zweyen Mawren/ Miedzymurny/ Miedzymurze.

Mūs, mūris, g. m. eine Mauß/ Mysz. *Exiguus, ridiculus, brevis, avidus, opicus, terrestris, parvus, niger, improbulus, rodens, salax.* Mus Alpinus, ein Murmelthier/ Swiszcz. alias Ichneumon. Mŭscŭlus, li, dimin. ein Mäußlein/ Myszká. Musculi, die Mauß am Leib/ od Aderächtig Fleisch/ Muszkuly w ciele człowieczym y zwierzęcym/ Ciało żyłowáte. Item, Musculus, ein Kriegsdach/ darunter die Kriegsleute vor Zeiten die Mawren zu stürmen hinzu führend/ Szopá wojenna. Item, eine Gattung Meerfisch/ Pław morski gładkoskorupy. Mŭscŭlōsus, a, um, Aderächtig/ Żyłowáty. Mūrīnus, a, um, den Mäusen zugehörig/ Myszáty/ Myszy. Murinum hordeum, seu Phœnix, sive, Lolium murinum, Gauchhaber/ ist ein Kraut wächst gemeinlich auff newen Mawren und dürren Oertern/ dem Haber und Lülch gleich/ Wyczyniec/ Jęczmień myszy. Mŭscĕrda, æ, g. fœ. Maußdreck/ Mysze łáyno.

Mŭscĭpŭla, æ, g. fœ. Maußfall/ Łápká ná myszy.

Mūsa, æ, g. f. latine Cantus, ein Lied/ Gesang/ Pieśń. Item, Mūsæ, arum, plur. num. pro humanitate, doctrina & litteris accipiuntur, freye Künste/ Náuki wyzwolone. *Sicelides, Libethrides, Aoniæ, dulces, modulantes, Pegasides, Heliconiades, Heliconis alumnæ, Palæstinæ, cothurnatæ, jocosæ, geniales, Heliconides, Pieriæ, Aonides, Pimplææ, Castalides, lætæ, laboriferæ, docticanæ, solicanæ, fontigenæ, Hiantiæ, loquaces, doctisonæ, canoræ, sacræ, sedulæ, laurigeræ, æternæ, amœnæ, Mæonides, teneræ, tetricæ, sanctæ.* Mūsĭca, æ, & Mūsĭcē, ēs, g. fœm. Music/ Gesang/ Muzyká/ Spiewánie. Mūsĭcus, a, um, ut: Ars musica, die Kunst zu singen/ Muzyká. Musicus, i, g. m. Gesangslehrer/ Muzyk. Mūsĭcē, adverb. frölich singende/ Melodyjnie. Mūsēum, ei, g. n. ein Orth da man der Schriefft obligt/ ein Studierstub/ Buchkammer/ Izdebká dla náuki. Mūsēa, plur. num. tant. rauhe Stein die man an den Wänden und Mawren fürauß lässt gehen/ so glatte darzwischen seynd/ Posáckáserám. Et tale opus Museacum vocatur, alias vermiculatum, wie etliche Estrich von Ziegelplatten mit mancherley Farben durcheinander gelegt/ Sádzonego co/ Sádzona robota wobione.

Mŭsca, æ, g. f. eine Fliege/ Mücke/ Muchá. Mŭscārius, a, um, das zu den Mücken und Fliegen gehört/ Muchowy. Mŭscārium, ij, g. n. ein Fliegenwadel/ Oganká. Item, die Kolben an den Kräutern in welchen der Saamen ist/ Okolki.

Mŭscus, ci, g. m. Mieß/ Moß/ Mech. *Turpis, mollis, virens, fragilis, viridis, tenax, flavens, tenuis.* Mŭscōsus, a, um, Moßächtig/ Mchem obrosły. Mŭscor, aris, atus sum, mŭscāri, & Emŭscāri, mit Moß bedecken/ oder den Moß von den Bäwmen abthun/ Mech obrywáć.

Museum, Musea, orum, & Musica v. Musa.

Mūsĭmōn, ōnis, g. m. eine Art kleiner Rößlein oder Pferdtlein/ Źmudzinek.

Mūsio, onis, id est, Fatuus.

Musso, & Mussito, vide Mutio.

Mūstācē, ēs, sive Mūstāx, ācis, g. f. eine Art von Lorbeerbäwmen/ Bobek drzewo.

Mustaceus, a, um, vide Mustum.

Mustela vel Mūstēlla, æ, g. f. eine Wisel/ Łásicá. *Avida, velox.* Item, eine Gattung Fisches/ Pewny rodzay ryby. Mūstēllīnus, a, um, dem Wisel zugehörig/ Łásiczkowy.

Mūſtrīcŭlă, æ, g.f. ein Leiſt wie die Schuhmacher haben/ Kopyto u ßewcá.

Mūſtūm,i,g.maſ. Weinmoſt/ Moßcz/ Wino mlode. Mūſtĕūs,Mūſtūs,& Mūſtūlĕntūs,a,um, ut:Muſtea poma,Moſtſüß Aepffel/ Słodkie iáblká. Mūſtācĕūs,ĕī,g.m.ein Kuchen auß Moſt gemacht/ Plácek. Mūſtārĭūs, a, um, ut:Muſtarius urceus,ein Moſtkrug/ Státek do Moßczu.

Mutabilis, vide Muto, Muteo, & Muteſco, vide Mutus.

Mūtĭcūs,a,um,ut:Mutica ſpica,ein Aher ohne Fäſen/ Gomoły/ Kłos bez oscia.non habens ariſtam.

Mūtĭlūs,a,um, geſtümpffet oder geſtümelt/ Obćiety/Niecáły. Mutili boves,Hornloß/Bez rogow. Mūtĭlō,as,mūtĭlārĕ,abſtümlen/ſtümpffen/Obćináć. Mūtĭlātūs, a, um, ut: Mutilatus dens, ein abgebrochener Zahn/ Wyrwány ząb. Admutilare, & Dēmūtĭlārĕ, idem quod ſimplex.

Mūtĭō,is, ivi, itum, mūtīrĕ, heimlich reden/ gylbßen/Trunoc/ Mruczeć/Wárczeć. Mūſsō, as, are, & Mūſsĭtō,as,are, frequentat. brumlen/ Márkotáć. Muſſitabundus, ſtillſchnurrend oder brummelächtig/ Mruczący/Márkotáiący.

Mūtō,as,avi, atum, mūtārĕ, veränderu/ Odmieńić. Sententiam mutare,ein ander Meynung haben/ Rozumienie odmieńić. Fidem mutare cum aliquo,einem die Trew nicht halten/ Niezáchowáć śię wiernie komu. Mutare mores,andere Sitten an ſich nehmen/ Odmieńić obyczáie. Nuptias mutare,eine Ehe läugnen/ Małżeńſtwá śię záprzeć. Aliquid cum aliquo mutare,etwas mit einem tauſchen/ Zámieńić co między ſobą. Locum mutare,das Orth abwechſeln/ Mieyſce odmieńić/ Wyprowádźić śię. Mutatus ab illo, id eſt,Diſſimilis. Mutari civitate, Bürger-Recht verlieren/ vnd einen andern in ſeinen Platz nehmen/ Wyprowádźić śię z iednego miáſtá do drugiego. Mūtātūs,a, um, particip. verändert/ Odmieniony. Mūtātĭō,onis,g.f.Veränderung/ Odmiáná/Zámiáná. Mūtābĭlĭs,lĕ, Wandelbar veränderlich/Odmienny. Mūtābĭlĭtās,atis, g.f. Vnbeſtändigkeit/ Odmienność. Immūtābĭlĭs, lĕ, vnveränderlich/ Nieodmienny. Immūtābĭlĭtās,atis,g.fœ. Beſtändigkeit/ Nieodmienność. Mūtātōrĭūs,a, um, veränderlich/ Feyertäglich/ Odmienny. Mūtātōrĭa, orum, plur.num. g.n. Feyrtägliche Kleider/ Szátá do przewłoczenia.

Cōmmūtārĕ,ut Conſilium commutare,anders ſich berathſchlagen/ Rade odmienić/ Ináczey rádźić. Tempore commutari, mit der Zeit verändern/Zá czáſem śię zmienić. Cōmmūtātūs,a, um,veränderr/ Zmieniony. Cōmmūtātĭō,onis, g.f. Tauſch/Veränderung/Zámiáná/Odmiáná. Cōmmūtābĭlĭs,le,vnſtet/veränderlich/Odmienny. Demutare,Immutare,& Permutare,idem quod Mutare. Remutare,wiederumb verändern/ Odmieniáć znowu. Submutare,& Transmutare,vertauſchen/ verwechſeln/ Zámieniáć/ Mieniáć śię ná co.

Mūtō,ōnĭs,g.m. Pudendum virile,das männliche Glied/Członek męſki. Mutomatus,idem quod Mentulatus, v.Menta, der ein groß männlich Glied hat/ Ktory ten członek wielki ma.

Mūtūlūs,li,g m. Krapffſtein/ſeynd fürgehende Stein auß der Mawr/ darauff man Laden legen mag/Krokßtyny.

Mūtŭō,as,avi,atum, mūtŭārĕ, leyhen/ Pożyczáć. Mūtŭŏr,aris,atus ſum,mūtŭārī,entlehnen/ anderswo hernehmen/Pożyczyć u kogo.Mūtŭĭtārĕ,id eſt,mutuum rogare. Mūtŭātĭō,onis,g.f. das entlehnen/Pożyczánie. Mūtŭūs,a,um,gelehnet/oder entlehnet/Pożyczálny. Mūtŭūm,uī,g. neut. ſubſtant. das geliehen wird/ Pożyczána rzecz. Argentum nuſquam invenio mutuum, ich finde kein Geld zu entlehnen/ Niemoge nikedy pieniedzy pożyczyć. Pecunias mutuas ſumere, Geldt entlehnen/ Pożyczyć pieniędzy od kogo. Opera mutua, gleiche Hülff/ Spolna pomoc/wzáiemna. Do mutuum,vel,mutuo, Ich leyhe auß/ Pożyczam komu. Mūtŭō, adverb. gegeneinander/zugleich/Wzáiem/ Spoecznie.

Mūtūs,a,um, ſtumm/vnredbar/ Niemy/ Milczący. Mutæ literæ, die ſtumme Buchſtaben/die Vocalen keinen Thon geben/ Als: B/ C/ D/ ꝛc. Litery nieme / ktore bez Vocales wymowić śię nie mogą/ táko/ B/C/D/etc. Mūtĕō,es, mūtŭī,à quo Mūtēſcō,is, muteſcere. Obmūtēſcere, & Obmuteſcere, & Immuteſcere,erſtummen/ geſchweigen/ Oniemieć/ Vmilknąć. Obmuteſcere,dicitur res aliqua,geſtillet werden/erligen/ auß dem Buch kommen/ vergehen/ Już uſtáłá/ Już nie ſłycháć o tym.

Myăgrōs,i, Herba teruleacea, quæ vulgò Camelina dicitur.

Mydas,vide Midas.

Mý-

Mycæōs, Genus vermiculi ex blattis.

Myōctŏnŏs, g. f. Herba, quæ è longinquo odore mures interficit: aliàs Aconitum dicitur.

Myŏpărō, ōnis, g. m. Genus navigij piratici, eine Gattung eines Raubschiffs / Rodzay pewny okrętu morskich zboycow.

Myŏpēs, plur. num. die kurtze Gesicht haben / vnd mit blintzlenden Augen / Blizkowid / Slep. Myōpĭā, æ, g. fœ. solche Kranckheit / Táka oczu chorobá.

Myrĭăs, ădis, g. f. Numerus continens decem (millia.

Myrīcă, æ, vel Myrīcē, ēs, g. f. Tamarischen Staud / vnd nicht Heyd das Erice genandt / Támáryszek. *Humilis, tenuis, fragilis, tener, sterilis, sylvestris, parva.*

Myrĭŏphĭllŭm, li, g. n. Millefolium aliàs.

Myrobălănŭm, i, g. n. Glans ungventaria.

Myrŏpōlă, æ, g. m. ein Verkauffer köstlicher Salben / Aptekarz / Kosztowne máści przedáiący. Myrŏpōlĭum, ij, g. n. Orth da solche köstliche Salben verkaufft werden / Mieysce gdzie tákie máści przedáią / Apteká. Myrŏpōthēcĭum, ij, g. neut. Orth da man solche Salben hinstellet / Stolek.

Myrrhă, æ, g. fœ. Myrrhen / Mirá. *Pingvis, Arabs, Cinyrica, Achaia, stillata, fulva, lachrymata, olens, libidinosa, Assyria, scelerata, stillans, fœta, incesta, Orontæa, maculosa, decora.* Myrrhĕŭs, a, um, von Myrrhen / Mirowy. Myrrhĭnŭs, a, um, mit Myrrhen gemengt / Mirą przyprawiony. Myrrhătŭs, a, um, idem. Myrrhŭm, i, g. n. pro ungvento Myrrhino.

Myrtŭs, i, g. f. Arbor, baccas parit optimi saporis, ex quibus fit vinum, *Tenera, Paphia, amans litora, Spartica, sylvestris, pulla, litorea, nigra, metuens frigora, Cytherea, viridis, Dionea, frondens, Amathusis,* idis, *sopora, virens, Cypria, florens, prævirdis, pallida, redolens, rustica, Cythereis,* idis. Myrtĭdānŭs, Myrtātŭs, & Myrtĕŭs, a, um, ut: Vinum Myrtidanum, Myrtenwein / Wino mirą przyprawne. Myrtītēs, æ, g. f. idem. Myrthētŭm, i, g. n. Myrtenwald / Mirtowy gay.

Mys, myŏs, plur. myēs, Genus piscis marini.

Mystă, æ, g. masc. Sacerdos, ein Priester / Kápłan / Pop / Ksiądz. *Pius, sacrosanctus, infulatus.* Mystăgōgŭs, i, g. m. Sacrorum custos, qui hospitibus sacra ostendere solet. Mystĭcŭs, a, um, ut: Mystica sacra, Geheime Gottesdienste / Táiemne nabożeństwo. Mystērĭum, ij, g. neut. latinè Arcanum, Heilige Geheimnuß / świeta táiemnicá. Mysteria, heimliche Offenbahrung vnd Ceremonien die eine Geheimnuß haben / Obiáwienie táiemnice y ceremoniy ktore táiemnice w sobie zámykáią.

Mystŭs, i, g. m. Piscis ex lacertorum genere.

Mythŏs, i, gen. masc. latin. Fabula.

Myxă, æ, g. f. Schnuder oder Rotz der Nasen / Smárk. Item, Knot / Lámpowy nosek.

Myxŏs, das Rörlein in der Ampel / da der Dacht oder Lemmel in liegt / darauß es gezogen wird wie der Schnauder auß der Naasen / Nosek ábo rurká u lámpy / przez ktorą opalonego knotá zbytki odchodzą. Item, genus Piscis est.

N A.

Nāblĭŭm, vel Nāblŭm, g. n. Instrumentum musicum, quod aliàs Psalterium dicitur.

Năccæ, g. m. pl. nu. Fullones dicuntur, Walcker / Blecharz / Wálkarz. Vel opera ex lana.

Nactus, a, um, vide Nanciscor.

Næ, adverb. Affirm. Warlich / Záiste.

Næniă, æ, vel Næniæ, arum, g. fœ. ein Leydgesang über ein Leich / Pogrzebna piosnká. *Funebris, misera, iners, lamentabilis.* Impropriè sumitur, pro Ineptia cujuslibet cantus, aut sermonis.

Nævŭs, i, g. m. ein angeboren Mahl am Leibe / Známię.

Nām, Conjunctio causalis, Dann / Bo / Bowiem. Nāmquĕ, idem.

Nancīscŏr, nancīscĕris, nactŭs sum, nancīscī, überkommen / erlangen / Dostawáć. Nactŭs, a, um, der überkommen hat / Ktory dostał. Nancisci aliquem otiosum, Einen müssig finden / Zástáć kogo proznuiącego.

Nānŭs, a, um, ein Zwerg / Kárzeł. Item, ein kurtz niedrig Wassergeschirr / Száflik / Wiádro. Nanum, de omni re præter naturam parva dici, Perottus ait.

Năphtă, æ, g. f. Bituminis flos aut liquor, qui flammam & ignem ad se trahit.

Nāpŭs, i, g. m. ein Rübe / Napff / Rzepá podługowáta. Nāpūncŭlŭs, li, dimin. Nāpīnæ, arum, pl. nu. g. f. ein Orth da Rüben gesäet seyn / Rübenacker / Rzepisko.

Nārcīssītēs, æ, g. fœ. Gemma sic dicta, quod Narcissi colorem referat.

Nārcīssŭs, i, g. m. ein Kraut so die Apotecker Narcissen nennen: Etliche meinen es sey Zeitlosen:

sen: Etliche / es seyen Näglein zahm oder wild / Nárcyßek ziele. *Purpureus, comans, Cephisius, proles Cephisia, filius Linopes, perspicuus, hians, formosus.* Nărcĭssĭnŭs, a, um, ut: Oleum Narcisinum, Narcissen öl / Nárcyssowy oleiek.

Nārdŭs, i, g. f. & Nardum, g. n. Spicanarden / wie Lavendeln / Nárdá / Nárdowy oleiek. *Florens, Achæmenium, liquidum, Indicum, purum, dives, odorum, Tyrium, Arabum, madens, lene, redolens, fragrans, Assyrium.* Nārdĭnŭs, a, um, das Spicanarden Geschmack hat / Nárdowy. Nardinum ungventum, Spicanarden öl / Spiká nárdowy oleiek. Nardina pyra, dicuntur ab odore. Nardosphærum, Nardus majoribus folijs.

Nārĭs, is, g. f. Naßloch / Nozdrzá. usitatius in plur. Nārēs, rium, *Patulæ, acres, cavæ, uncæ, acutæ, teneræ, sagaces, mucidæ, imbriferæ, immundæ, pilosæ.* Item, Naris, ein Rauchloch / Dziurá w budowániu dla wysußenia. Naribus indulgere, einen verspotten / Szydźić z kogo.

Nārrō, as, avi, atum, nārrārĕ, erzehlen / das ist / sagen / Powiádáć. Rumor narrat, man sagt / Ták powiedáią. Nārrātĭō, onis, g. fœ. & Nārrātŭs, ās, g. m. ein Sag / Erzehlung / Powiádánie. Nārrātĭŭncŭlă, æ, g. fœ. dimin. eine kurze Sag / Powieść krotka. Nārrātŏr, oris g. m. ein Erzehler / Sager / Powiádácz. Nārrābĭlĭs, lĕ, das man erzehlen mag / Wspominánia godny / Co się może wypowiedźieć. Nārrātŭs, a, um, Erzehlt / Powiedány. Denarrare, Enārrārĕ, Enarratio, & Enarrabilis, idem quod simplex. Ĭnēnārrābĭlĭs, lĕ, vnaußsprechlich / Niewypowiedźiány. Prænarrare, vorhin erzehlen / Wprzod powiedźieć.

Nārthēx, ēcĭs, vel Nārthēcĭă, æ, g. fœ. latin. Ferula, Birckwurtz / Zápáliczká / Rozgá. Nārthēcĭŭm, ij, g. neut. ein Artzneybüchs: wenn die Artzney schon nicht von Birckwurtz ist / Słoiek ná wonne rzeczy.

Nāscŏr, nāscĕrĭs, nātŭs sum, nāscī, geboren werden / Vrodźić się. Nasci in pedes, mit den Füssen vorhin geboren werden / Vrodźić się nogámi w przod. Nātŭs, a, um, geboren / Vrodzony. Natus summo genere, Hoch geboren / Wielkiego / Zacnego rodu. Natus animo leni, von Natur gütig vnd mild / Z przyrodzenia ćichy / łáskáwy. Natus laudi, zu Lob vnd Ehr geboren / Ná sławę y cześć się urodźił. Natæ herbæ ad spem fœnisecæ, So hoch gewachsen Graß / daß zu hoffen / daß man es hawen mag / Porosła trawá / że nádźieiá iest / iż się może pośiec. Nascitur ventus, der Wind erhebet sich / Wiátr powstáie. Benè natus ager, guter Acker von Natur / Rolá dobrá. Nātŭs, i, g. masc. substant. pro Filio. Scribitur aliquando addita litera G. Gnatus. Nati, de pullis equarum, ein Füllen / Źrzobek. Nată, æ, g. f. ein Tochter / Corká. Nātū, ut: Major natu, non nisi in ablativo reperitur, & cum Adjectivis Magnus, & Grandis junctum, Alt / Stáry. Sum natu maximus, der ältest / Nastárßy. Nātĭō, onis, g. fœ. Volck eines Landes / Narod. Nātālĭs, is, g. m. vel Nātālĕ, is, & Nātālĭtĭŭm, ij, g. n. Tag der Geburt / Dźień národzenia. Natalis urbis, der Tag des angefangenen Baws einer Stadt / Dźień záłożenia miástá. Natalis, le, ut: Dies natalis, der Geburts-Tag / Dźień národzenia. Nātālēs, lium, pl. nu. tant. Stamm oder Geschlecht / Rod. Mulier natalibus clara, Wolgeboren / Hochgeboren / Szláchćionká / Zacnego rodu. Natalibus restituere, einen Freygebornen / der Leibeigen war worden / wieder in seine Freyheit setzen / Szláchćicem czynić. Nātālĭtĭŭs, a, um, ut: Dies natalitius, Tag der Geburt / Dźień národzenia. Natalitia dare, ein Gastmahl am Tag seiner Geburt halten / Bánkiet w dźień národzenia swego spráwić. Nātīvŭs, a, um, Natürlich angeboren / Przyrodzony / Sámorodny. Color nativus, Natürlich angeborne Farb / Przyrodzona fárbá. Nātīvĭtās, atis, g. f. Geburt / Národzenie. Nātūră, æ, g. fœ. Natur / Przyrodzenie. *Parens rerum, dives, creatrix rerum, fœcunda, initialis, edax, solers, ingeniosa, omniferens, sapiens, fragilis, sedula, officiosa, provida, callida, potens, imperiosa, operaria, larga, puerpera, prægnativa, longæva.* Natura, Scham / oder Gemächt / es sey an Leuten od' Vieh / Członki sromotne u ludźi y źwierząt. E natura rerum evellere, Auß der Welt / oder auß seinem Wesen reissen / Z świátá co wygnáć. Naturæ satisfacere, absterben / Vmrzeć. Item, Natura, Weiß und gattung der Art / Sposob / Rodzay / Włásność. Naturæ suæ rationem reddere, sein Weiß / Art vnd Natur bedencken / Sposob / y Włásność przyrodzenia swego znáć. Nātūrā, ablat. von Naturen / Z przyrodzenia. Nātūrālĭs, lĕ, natürlich / Przyrodzony. Nātūrālĭă, orum, plur num.

die Scham oder Gemächt/ Członki srómotne. Nātūrālĭtĕr, adverb. natürlicher weiß/ Przyrodzonem sposobem. Adnascor, vel Annāscŏr, ādnāscĕris, ādnāsci, vnwachsen über das natürlich wachsen/ als ein Oberbein/ ꝛc. Nádrastáć. Agnasci, ex Ad & Nascor: sed D, euphoniæ causa mutatum est in G, nach dem gemeinen Testament des Vaters geboren werden/ Przyrodźić się po Testámencie Oycowſkim. Agnātī, orum, Befreundet vom Vater her/ Powinnowáći po oycu. Agnātĭō, onis, g. fœ. Freundschafft vom Vater her/ Powinnowáctwo po Oycu. Cognātus, a, um, quasi unà natus, ein Verwandter/ ein Freund/ oder gleichförmig/ Krewny/ Powinnowáty. Cognati appellantur, quasi unà communitervè nati. Blutfreund von der Mutter her/ Pokrewni po Mátce. Cōgnātĭō, onis, g. fœ. Freundschafft/ Geschlecht/ Przyrodność/ Powinnowáctwo. Cognati studiorum, Freundtschafft etlicher Personen/ wegen einerey Lehr/ Złączeni w uczeniu się iednychże nauk. Cōgnātă, æ, g. f. ein Verwandte/ Base/ oder Mume/ Powinnowáta/ Przyrodna/ ćiotka. Denasci, pro Mori, sterben/ Vmrzeć. Enasci, herauß wachsen/ auffwachsen/ Wyrość. Innasci, einwachsen/ Wrość. idem etiam quod nasci significat. Id vitium omnibus innatum est, das Laster ist jederman angeboren/ Tá wádá wſzyſtkim wrodzona iest. In fluvium innatare, Zu schwimmen sich in das Wasser werffen/ Pływáć po wodźie, vel, Undam innatare. Innatat terræ fluvius, das Wasser laufft über das Land/ Wodá płynie przez ábo/ iuno źiemię te. Internasci, darzwischē wachsen/ Miedzy czym rość. Obnasci, vmbwachsen/ Obrastáć. Pronasci, den Vrsprung haben/ Rod swoy z kąd mieć. Prōgnātūs, a, um, Geboren/ Vrodzony. Prōgnātī, orum, Kinder/ Dźieći. Bonis parentibus prognatus est, Er ist von guten Eltern geboren/ Z dobrych rodźicow poſzedł. Rĕnāscī, wiederumb geboren werden/ wiederumb entspringen/ Odradzáć się/ Odrastáć. Rĕnātūs, a, um, wiederumb geboren/ Odrodzony. Subnasci, von vnten auffwachsen/ Nárastáć. Sūpērnāscī, überwachsen/ über andern außwachsen/ Nádrastáć.

Nāsĭtĕrnă, æ, g. f. ein Wassergeschirr das oben weit mit einer Handhabe/ Wiádro ſzerokie v wierzchu o iednym uchu.

Năssă, æ, g. fœm. ein Fischerreuß/ Wierſzá/ Wiećierz/ Mátnia.

Nāstūrtĭūm, ij, g. neut. herba, Gartenkressig/ Rzeżuchá. *Viride, humidum.*

Nāsūs, i, g. m. ein Nase/ Nos. *Turpiculus, rorans, madidus.* Item, Nasus, Ein Verspottung/ Szyderſtwo/ Aliquem naso suspendere, vel, Nasum habere, Einen verspotten/ Szydźić z kogo. Nāsūtūs, a, um, der ein grosse Nase hat/ Nosal. Nasutus, i, g. masc. ein Spötter/ Szyderz. Nāsūtŭlūs, dimin. Dēnāsō, as, are, die Naß abhawen/ Nos ukośić/ obćiąć.

Natales, vide Nascor. Natatilis, vide Nato.

Nātēs, is, & Nātēs, nātĭūm, nātĭbūs, g. f. pl. nu. die Arßbacken/ Pośládek/ Zádkowe częśći. *Candidæ, turpiculæ, molles, turpes, merdosæ, pilosæ, leves.*

Natinatio dicebatur, Negotiatio. Et, Natinatores, negotiosi. Festus.

Natio, Nativus, v. Nascor. Nato, as, v. No.

Nātrīx, īcis, g. m. & fœm. ein Wassernatter/ Żábá wodna.

Natura & Natus, vide Nascor. Navale, & Navarchus, vide Navis.

Naūcī, g. n. indeclin. der Sattel in einer Nuß zwischen den Kernen/ Łupiná orzechowa. Item, Alles das vom Obs als vnnütz abgehet/ Wſzelka rzecz niepotrzebna około iákiey rzeczy. metaph. nichts werth/ gering/ Nikczemny/ Ládáiáki. Naūcĭfăcĕrĕ, gering achten/ Gárdźić.

Naucleriacus, Nauclerus, Naufragium, Naviculor, & Navigo, vide Navis.

Nāvĭă, æ, g. f. Lignum cavatum, ut navis, quo in vindemiis uti solent.

Nāvĭs, is, g. f. ein Schiff/ Okręt. *Nautica, rostrata, curva, hospita, cita, longa, bellica, timida, anxia, præceps, fluviatilis, piscatoria, auctuaria, pontivaga, volucris, velivola, omnivehа, æquorea, celer.* Naves longæ, Galeen/ Gálerá. Nāvĭcŭlă, æ, dimin. ein Schifflein/ łodź. Nāvālĭs, lĕ, ut: Prælium navale, ein Schiffschlacht/ Wodna bitwá. Navalis gloria, Ehr von einem Sieg auff dem Wasser erobert/ Sławá po wygrániey ná Wodney bitwie. Nāvālĕ is, g. n. ein Meerhafen/ Naw budowánia mieysce. Nāvārchūs, i, g. m. ein Schiffherr/ der Obrist vom Schiff/ Szyper/ Amirał. Navarchis, ĭdis, g. f. Navis prætoria, in qua est Prætor. Naūclērūs, ri, g. m. ein Steurmann/ Steurer/ Szyper/ Stirnik. Naūclē-

rius, & Nauclērĭăcus,a,um, dem Steurmann zugehörig/ Zeglárſki/ Szyperſki. Naūfrăgus, a, um, Schiffbrüchig/ Rozbitáłacy okręty. Naūfragus, i, g.m. einer der Schiffbruch gelitten hat/ Rozbity ná wodźie. Item, metaph. Einer der zu Armuth gerahten / vmb das sein kommen iſt/ Vtrátnik. Naufragus patrimonio, idem. Naūfrăgĭum, ij, g.n. Schiffbruch/ Okretu rozbićie. Ex naufragio tabula, Etwas aus groſſer Verluſt vnd Gefahr errettet/ oder überblieben/ Ktedy z wielkiego niebeśpieczeńſtwá co z ſobą kto wynieśie. Naūfrăgāre, in Bibl. pro, Naufragium facere. Nāvĭcŭlŏr, aris, atus ſum, nāvĭcŭlārī, Schiffen / auff dem Waſſer fahren / Jechać po wodźie. Nāvĭcŭlārĭus, ij, vel, Nāvĭcŭlātŏr, oris, g.m. idem quod Nauclerus. Nāvĭcŭlārĭă, æ, g. f. die Kunſt das Schiff zu regieren/ ſteuren / Szyperſtwo / Zeglárſtwo. Naviculariam facere, ein Schiffmañ ſeyn/ Szyprowáć/ Zeglárſtwem śię báwić. Nāvĭgĭum, ij, g.n. ein Schiff/ łodź/ Okret. Spiculatoria navigia, Spehſchiff/ śpiegierſka łodź. Nāvĭgĭŏlum, li, dimin. ein Weydling/ łodká. Nāvĭgĕr, ra, rum, Schiffreich/ das Schiff trägt/ Zeglowny. Nāvĭgŏ, as, are, ſchiffen/ auff dem Waſſer fahren/ Jechać po wodźie/ Zeglowáć. Nāvĭgātur, imperſ. man fähret/ Zegluią/ Jádą po wodźie. Nāvĭgātĭŏ, onis, g. fœ. Schiffung/ Schiffarth/ Zeglowánie. Nāvĭgābĭlis, e, Schiffreich/ da man mit ſchiffen kan/ Zeglowny/ Spuſtny. Naūlum, i, g. n. Schifflohn/ Zápłátá od przewozu. Naūmăchĭă, æ, g. fœ. Schlacht auff dem Waſſer oder in Schiffen/ Wodna bitwá. Naūmăchĭārĭus, ij, g. maſ. Kriegsmann auff dem Waſſer/ Zołnierz wodny. Naūtă, æ, g. co. vel Nāvĭtă, æ, Schiffmann/ Zeglarz/ Przewoźnik. *Miſer, pendens, timidus, tremens, ſollicitus, audax, callidus, ſulcator ponti, pavidus, vagus, incertus, trepidus, fluctivagus, pavens, fluitans, avidus, leviſomnus, vigil, pontivagus, Neptunicola, debilis.* Naūtĭcus, ci, g. m. ein Schiffherr/ Przewoźnik / Zeglarz. Nauticus, a, um, Den Schiffleuthen zugehörig / Zeglárſki. Clamor nauticus, Geſchrey der Schiffleuth/ Wrzaſk żeglárſki. Naūtĕă, æ, g. fœ. das ſtinckend Waſſer in den Schiffen/ Wodá ſmrodliwá. Adnavigare, vel, Annāvĭgāre, hinzu ſchiffen / Przybiáć do brzegu. Enavigare, außfahren/ erſchiffen/ Przepłynąć/ Wybrnąć. Pernavigare, durchſchiffen/ Przeieżdżáć/ Przebywáć. Prænavigare, für/ oder darbey ſchiffen/ Przepłynąć. Prætĕrnāvĭgāre, für oder vor etwas anhin ſchiffen/ Przeieżdżáć mimo/ podle. Rĕnāvĭgāre, wieder vmb hinter ſich ſchiffen/ Wrácáć śię/ Wząd śię z okretem puśćić.

Naulum, vide Navis.

Nāvŏ, as, nāvāvi, nāvātum, nāvāre, Fleiß anwenden/ bearbeiten/ anhalten/ Spráwowáć/ Odpráwiáć/ Vrobić. Navare operam, müglichen Fleiß vñ Hülffe thun/ Pilnie pomoc komu. Nāvus, a, um, Embſich/ fleiſſig/ Ochotny/ Rześki/ Pilny. Nāvĭtās, atis, & Nāvĭă, æ, vel Gnavia, g. f. Fleiß/ Embſigkeit/ Pilność/ Bległość. Naviter, vel Gnāvĭtĕr, adverb. embſiglich/ fleiſſiglich/ Rześko/ Prawie. Ignāvus, a, um, Faul/ träg/ zaghafft/ Gnuśny. Ignāvĭă, æ, g. fœ. Faulheit/ Trägheit/ Hinläſſigkeit/ Gnuśność. Ignāvē, & Ignāvĭtĕr, adverb. zäglich/ liderlich/ fauliglich/ Gnuśno.

Nauplĭum, g.n. vel Naūplĭus, ij, g.m. piſcis Sepiæ ſimilis.

Naūſcit, inquit Feſtus, quando granum fabæ ſe naſcendi gratiâ aperit.

Naūsĕă, æ, g. f. Vnwillen zu kotzen/ Brzydkość Womit. Naūsĕŏlă, dimin. Naūsĕōlus, a, um, ut: Radix nauſeola, Vnwillen bringend / kotzen machend/ Brzydki/ womitowy. Naūsĕŏ, as, avi, atum, naūsĕāre, Vnwillen haben / ſich ob einem Ding erſchuttern / Womitowáć/ Chćiwo mi. Item, verſchmähen / Brzydźić śię. Naūsĕātŏr, oris, g.m. einer der Vnwillen hat / der kotzerig iſt/ Bluy.

Naūſtĭbŭlum, li, g. n. ein außgeholet Holtz einem Schiff gleich gemacht / Koryto.

Naūtĕă, æ, g. fœ. ein ſtinckend Kraut/ Przeſtepczarny. Item, das ſtinckende Waſſer in den Schiffen / Wodá ſmrodliwa.

Nauticus, vide Navis.

Naūtĭlus, li, g. maſ. ein Fiſch ſo mit dem Bauch überſich ſchwimbt/ Zagliк rybká.

Navus, vide Navo.

Nē, adverb. prohibendi, idem ſignificat quod Non. Ne metuas, fürchte nicht/ Nie boy śię. Ne, cauſalis, ut: Vide ne pereas, ſihe daß du nicht verderbeſt/ Pátrz żebyś nie zginął. Ne, dubitativa conjunct. ut: Eſtne hic Crito ſobrinus Chryſidis? Iſts das daß der Crito, &c. Azaż to teſt Crito, &c. Ne, Rationalis coniunct. pro Ergo, Virg.

Virg. Mene incepto desistere victam, solt ich von meinem Fürnehmen überwonnen abst hen / Ja mam zániechác tego com poczelá. Item: Ne, adverb. percontantis: Egone? Ich? Azá Ja? Composita partim sunt Adverbia negandi, partim Conjunctiones: Nēquāndō, adverb. temp. das nicht etwan / das nicht zu einigen Zeiten / By nie / By kiedy. Nēquāquām, adverb. negandi, gar nicht / Nie / żadną miárą. Nēquē, & Nēvē, Coniunct. Nequicquam, vergebens / Dármo. Neve hoc, neve illud, weder diß noch jenes / Ani to / ántowo. Nēdūm, conjunct. pro non solum, nicht allein / Nietylko / Nierzkac. Funderem pro te sanguinem, nedum pecuniam, ich wolte mein Blut für dich lassen / nicht allein das Gelt / Krwie bym nie żałował dla ciebie / mierzkac pieniedzy. Nequis, Nequa, Nequod vel Nēquīd, daß niemand oder keiner / By żaden / By kto. Neū, ad Neve deductum, per Apocopen, id est, Non. Neu neu, conduplicatum elegantem vim habet. Neutiquam pro Nequaquam.

Nebrĭs, ĭdis, g fœ. Hirsch oder Gembsen Fell / Jelenia skora. quibus Veteres in Bacchi sacris uti solebant, *Villosa, maculosa, Erithræa*. Nebrītēs, Gemma Baccho sacra.

Nĕbŭlă, æ, g. f. Nebel / Mgla. *Atra, humens, aëria, tenuis, obumbrans, stridens, levis, turpis, nigra, tetra, volans, opaca, inanis, volucris, nigrans.* Nebŭlō ūs, a, um, Nebelachtig / Mglisty.

Nĕbŭlō, onis, g masc. ein Lodderbub und loser Mensch / Szálbierz / Bałamut / Niecnotliwy.

Nĕc, Disiunctiva conjunct. Nec melior, nec clarior, weder besser / noch berühmter / Ani lepszy / áni sławnieyszy. Nec, pro Non, Nec iniuria, und nicht unbillich / Y nie dármo / Y nie bez przyczyny. Nec opinato, adverbij vice positum, pro inopinato, unversehnlich / Niespodziánie. Nec mirum, ist auch kein Wunder / Y nie dziw. Necdum, pro non adhuc, noch nicht / Jeszcze nie. Nĕcŭbi, adverb. loci, Ne alicubi, id est, ne in aliquo loco. Item, Necubi, pro Nusquam, nirgents / Nigdy. Necūndĕ, adverb. de loco, id est, ne ex aliquo loco.

Necesse, sive, Nĕcēssūm, Nomen est, nothwendig / Potrzebá. Necesse habere, pro opus habere, bedürffen / nötig haben / Potrzebowáć. Nēcēssĭtās, atis, & Nēcēssĭtūdō, dĭnis, g. fœ Noth / Nothzwang / Potrzebá. *Sæva, dira, violenta, insuperabilis, rigida.* Item, Nĕcēssĭtātēs, plur. nu. nötige Geschäfften / Potrzebna sprawá. Item, Necessitas, & Necessitudo, Freundschafft / Sippschafft / Przyiácielstwo / Powinnowáctwo. Nĕcēssārĭūs, a, um, notwendig / Potrzebny. Nĕcēssārĭī, plur. nu. Blutfreund / Powinnowáći. Necessariē, & Nĕcēssārĭō, adverb. auß Noth / Potrzebnie / Koniecznie.

Nĕcō, as, avi, atum, & nĕcŭī, nectum, nĕcārĕ, tödten / vmbbringen / Zábiiáć / Tráćić. Nectūs, vel Nĕcātūs, a, um, getödtet / Zábity / Ztrácony. Nex nĕcĭs, g. f. in Nominativo nonnunquam usurpatur, Todtschlag / Mord / Zaboy / Mord. *Infanda, stygia, dura, nefanda, impia, perfida, hostilis, sanguinea, letalis, tetrica, amara, cruenta, horrida, violenta, misera, lurida, turpis, obscæna, mæsta, cruda, obscura, horrenda.* Neci datus, getödtet / Zábity / Zámordowány. Abnecare, & Ēnĕcārĕ, idem quod Necare. Enecta fame & siti provincia, außgemartert / verderbt / Głodem zniedzniona. Intĕrnĕcārĕ, alles vmbbringen vnd erschlagen / Zábiiáć. Internecio, sive Intĕrnĭcĭō, onis, g. f. Außrottung mit dem Schwerdt / Zaboy / Porażká / Zgubá. Intĕrnĕcīnūm, a, um, ut: Internecinum testamentum, das den Erbsetzer sein Leben gekostet hat / Testáment śmiertelny.

Necrōmāntĭă, æ, g. f. Warsag auß beschwornen Todten / Wrożká z umárłych pátrzenia. Necrōmāntēs, æ, g. ein Warsager auß Anschawung des todten Cörpers / Wieszczek z pátrzenia ná umárłych. Necrōs, g. m. lat. Mortuus, vel Cadaver, ein todter Cörper / Trup. Necrōphōrūs, i, g. m. ein Todtentrager / ein Todtengräber / Grabarz. Necrōmāntĭcūs, i, g m. ein Beschwerer der Todten / Záklinácz umárłych.

Nectăr, ăris, g. n. eine Gattung Meth auß Most vnd Honig gemacht / vnd der Heydnischen Götter Himmeltranck / Słodycz / Wino słodkie / Miod przáśny. ut Poëtæ fingunt. *Dulce, odoratum, cæleste, Hyblæum, Baccheum, nobile, Cytheriacum, Idalium, rubicundum, liquidum, Massicum, Atticum, Theseum, rubrum, ætherium, mellifluum, persuave.* Nectar, metaph. pro Melle. Nectăreūs, a, um, süß / Słodki.

Nectărea, æ, g. f. Alantwurtz / Oman. Nectărītēs, æ, g. f. Wein oder Most da Alantwurtz inn ist / Alantwein / Wino ománowe.

Nectō, is, nexŭī, & nexī, nexum, nectĕrĕ, knüpffen / binden / Wiązáć / Wiezłem záwiązo-

wáć. Alicui dolum nectere, einem ein Auffsatz oder Betrug zurüsten / Ná zdrádzie komu być. Nexŭs,a,um, verhafft/verknüpfft/Plecíony. Nexus,ūs,g.masc.das knüpffen / Wiązánie. Item, ein Knopff/Węzeł. *Validus, irresolutus, durus, implicatus.* Item, Nexus, sive Nexum,i, eine Weise einer Verpflichtung vnd Verbindung oder Verhafftung/sonderlich des Leibs in beysein fünff Zeugen / Sposob obowiązánia się y wárunku/ przy bytności piąci świádkow. Vincti nexu, durch Schulden Leibeygen worden / Przez dług obowiązánym być. Nexō, as, & is, nexui, nexum, nexĕrĕ, frequent. à Necto. Nexĭlĭs, lĕ, das gebunden mag werden / Plecieniu służący/Plecíony/Dziany. Adnecto, vel Annectō,is,annexŭi,annexum,adnectere vel annectĕrĕ,aneinander binden/ anknüpffen/ Przywiezowáć. Annexŭs,us, g.m. Zusammenknüpffung/ Przywiezowánie.Connectĕrĕ,zusammen binden/Związáć. Connexus,a,um, zusammen gebunden/Związány. Connexă, plur. num. zusammengeknüpffte Ding/oder folgende/Złączona rzecz. Connexīvŭs,a, um, ut : Connexiva coniunctio, pro Copulativa. Connexĭō,onis,g.f. Bund/Zusammenhefftung/Złączenie/ Związánie. Connexio etiam pro Conclusione sumitur. Innectere, einknüpffen/Wwiązáć. Internectĕrĕ, einhefften wie eine Wunde/Záwiezowáć. Obnectere, pro Obligare, verbinden/ Obwiezowáć. Subnectere, vnter etwas knüpffen/ herzu setzen / Podwiezowáć/ Przedawáć.

Necdum, Necubi, Necunde, v. Nec. Nedum, vide Ne.

Nĕcȳdălŭs, i, g.masc. Vermiculi genus ex quo progeneratur bombyx.

Nĕfandŭs,a, um , schändlich/ vnsäglich voller Schand / Mianowánia niegodny / Niespráwiedliwy. Nefanudm auditu est , vnsäglich grawsam zu hören / Niegodna rzecz słuchánia. Nĕfans, antis , gen. omn. pro Nefandus, obsoletum.

Nĕfărĭŭs,a,um, überschändlich vnd Lasterhafft/ Bezecny/Niecnotliwy. Nefarĭē,adver. schändlichen/Niecnotliwie.

Nĕfas, g.masc. indeclinab. vnerhörte Schand oder Laster/Niesłuszna/Złość/Niecnotá. *Maculosum, crudele, vipereum, cruentum, execrandum, impium, infandum, horrendum, triste, grave, indignum, infame, terrificum.* Nĕfastŭs, a, um, ut : Nefasti dies, verschlossene Rechtstage/darinn man nicht Recht hält/ Niesądowne dni. Terra nefasta, vnglücklich Land/ Nieszczęśliwa ziemiá.

Nĕfrēns, dis, g. dub. Porcus qui nondum fabam frendere, id est, frangere potest: vel infans nondum frendens, id est, frangens.

Negligo & Negligentia, v. Lego.

Nĕgō, as, avi, atum, nĕgārĕ, läugnen/abschlagen/ einem andern etwas zu thun abschlagen / Zápieráć się/ Odmawiáć czego. Nĕgĭtō, as, are, frequent. sehr abschlagen / Zápieráć się srodze. Nĕgāns, antis,&Nĕgābundŭs,a,um, abschlagend/ läugnend/ Niepozwalájacy/ Zápierájacy się. Nĕgātĭō,onis,& Nĕgāntĭă,æ,g. fœm. Läugnung/ Niepozwalánie. Nĕgātīvŭs,a,um, der läugnet/ Niepozwalájacy. Nĕgātŭs,a,um, abgeschlagen/ geläugnet/Niedozwolony. Abnegare, & Dēnĕgārĕ, fere idem ac Negare. Pernegare, fest vnd beharrlich läugnen / Przeć się srodze. Subnegare, schier läugnen vnd abschlagen / Odmawiáć.

Nĕgōtĭum,ij,g.n. Geschäfft/ Vnruh / Befehl/ Spráwá / Trudność/ Kosztowánie. Facessere negotium, einem zu schaffen geben/ einem Vnruh zufügen / Zádawáć trudność. Est mihi negotium, ich habe zu schaffen/ Zábáwny jestem. Nĕgōtĭŏlŭm,li, dimin. Nĕgōtĭōsŭs,a, um, geschäfftig/vnmüssig/Robotny/Zábáwiony/ trudny. Nĕgōtĭālĭs, lĕ, das zu den Geschäfften gehört/ geschäfftlich/Spráwny. Nĕgōtĭŏr, aris, atus sum, nĕgōtĭārī, Kauffmannschafft oder Gewerb treiben/Kupczyć. Nĕgōtĭātŏr, oris, g. masc. ein Gewerbsmann/Kauffmann/ein Schaffner/Kupiec/ Sprawcá. Nĕgōtĭātĭō, onis, g.f. ein Gewerb/ Kupczenie.

Nem, pro Nempe & Nisi, aliquando Veteres dixerunt.

Nĕmō, nĕmĭnĭs, g. com. Vocativo caret & toto plurali, niemand/kein Mensch / Nikt/ Zaden, de homine solum dicitur. Nemo non videt, jederman sihets/ Káżdy widzi.

Nemorosus, v. Nemus.

Nĕmpĕ, adverb. confirmantis, freylich/ ohne Zweiffel/ja/Iście/Bez wątpienia/Tákjest.

Nĕmŭs, mŏrĭs, g.n. ein Lustwald / Lusts wegen gezogen/Gay. *Avium, ferum, umbrosum, purpureum, pictum floribus, pomiferum, altum, atrum, frondeum, umbriferum, odoratum, opacum, gelidum, sylvosum, frondosum, densum, tenerum, amœnum,* ob-

obscurum, viridans, lauriferum, populeum, apricum, oliferum, odorum, odoriferum, invium, tacitum. Nemorosus, a, um, Nemoralis, & Němŏrēnsĭs, ĕ, waldáchtig/ Gátowy/ Gáisty. Němŏrĭvăgŭs, a, um, das im Wald hin vnd wieder schweiffet/ Leśny.

Nĕō, nēs, nēvī, nētŭm, nērĕ, spinnen/ nähen/ Prząść/ szyć. Nerrix, icis, g. f. eine Spinnerin/ Näherin/ Prządká/ szwáczká.

Nĕŏgămŭs, i, g. masc. der newlich ein Weib getrawet hat/ Nowożeniec.

Nĕŏmēnĭă, æ, latine Novilunium.

Nĕŏphўtŭs, new gepflantzet/ newlich zum Glauben bekehrt/ Młodowiáry/ Nowo do wiáry przywrocony.

Nĕŏptŏlĕmŭs, i, g. m. ein newer Kriegsmann/ Żołnierz nowotny.

Nĕŏtĕrĭcŭs, a, um, lat. Recens, sive quod nuper fuit.

Nĕpă, æ, vel Nĕpēs, is, g. f. ein Scorpion/ Niedźwiadek. *Virosa.*

Nĕpēntēs, gen. neut. Pharmacum tristitiam discutiens.

Nĕpĕtă, æ, g. f. herba, quæ aliàs Pulegium agreste dicitur.

Nĕphālĭă, orum. Festa erant, quibus non vinum, sed aqua mulsa libabatur, & sobriorum Festivitates erant.

Nĕphrītĭs, is. g. f. Nierenwehe/ Nerek bolenie.

Nĕpōs, nĕpōtĭs, g. m. Enckel oder Kinds-Kind/ Wnuk. Itē, ein Schlemmer/ Prasser/ Vtrátnik/ Zártok. Nĕpōtēs, plur. num. aliquando Posteri significant, die Nachkommende/ Potomni ludźie. Item, Nepotes in vite, Schößlein oder Schoß am Rebstock/ die man als vnnütz abbricht/ Zbytnie/ niepotrzebne gáłoski ná drzewie. Nĕpōtŭlŭs, li, dimin. Nĕpōtīnŭs, a, um, vergeudig/ Zbyteczny. Nepotinus sumptus, geudiger Kosten/ Zbyteczny nákład. Nĕpōtŏr, aris, atus sum, nĕpōtārī, prassen/ schlemmen/ geuden/ Rozgárdyiás stroić. Nĕpōtātŭs, us, g. m. ein vergeudig/ liederlich Leben/ Rozrzutność. Abnĕpōs, potis, der Enckel vnsers Enckels/ Prápráwnuk. Prŏnĕpōs, potis, des Enckels Sohn/ Práwnuk.

Nĕptĭs, is, g. f. ein Kindstochter/ Wnuczká. Abneptis, is, vnsers Enckels Kindestochter/ Prápráwnuczká. Proneptis, die Tochter einer Tochter Tochter/ Práwnuczká.

Nequa, Nequando, Nequaquam, v. Ne.

Nēquăm, adiect. indecl. ein Bub oder Schalck/ Zły/ Złośliwy. Item, ein Verschwender/ Vtrátnik. Nequiter, nēquĭŭs, nēquĭssĭmē, adver. böslich/ gantz schalckhafftig/ Niecnotliwie/ Sromotnie/ Sprośnie. Nēquĭtŭs, pro Nequiter, antiq. Nēquĭtĭă, & Nēquĭtĭēs, ēī, g. f. Schalckheit/ Büberey/ Niecnotá/ Złość/ Nierząd.

Neque, vide Ne. Nequeo, v. Queo. Nequicquam, vide Ne. Nequiter, & Nequitia, vide Nequam.

Nērĭtă, æ, g. f. Genus conchæ.

Nērĭŭm, ij, g. masc. ein Bäwmlein mit Blättern dem Mandelbawm gleich/ den die Apotecker Oleandernennen/ Płochowiec.

Nērvŭs, i, g. masc. Spannader/ Sennader/ Cięćiwá/ żyłá. *Tremens, letalis.* Item, Nervus, ein Halßeysen/ oder Fußeysen/ daran man einen Gefangenen legt/ Więzy ktorymi szyję ábo nogi w więźieniu wiążą. Item, Nervus, Stärcke vnd Krafft/ das Vermögen/ Moc. Intendere nervos in re aliqua, all sein Vermögen vnd Krafft anlegen/ Przyłożyć wszytkiey mocy. Item, Nērvī, plur. num. Seiten einer Leyer oder Cytharen/ Strona u lutnie. *Tensiles, taurini, sonori, sonantes, resonantes, alacres, canori, sinuati.* Nervĭæ, arum plur. num. idem. Nērvŭlŭs, li, dimin. Nērvōsŭs, a, um, Aderächtig/ starck/ żyłowáty/ Mocny. Nervosus orator, metaph. ein hefftiger/ trefflicher Redner/ Węzłowáty/ Zacny Orátor. Nērvōsĭtās, atis, g. fœ. Krafft/ Stärcke/ żyłowátość/ Tęgość. Nērvōsē, adverb. kräfftiglich/ Mocno/ żyłowáto. Nērvĭcŭs, & Nērvĭtĭŭs, am Geäder kranck/ Náżyłe chorujący. Enērvō, as, avi, atum enērvārē, Krafftloß machen/ Niolić/ Osłábiákogo. Enervus, a, um, & Enērvĭs, ĕ, vntüchtig/ vnkräfftig/ Słáby/ Niewteść. Enervata oratio, ein vnkräfftige Rede/ Mowá słába/ cichá. Enērvātĭō, onis, g. f. Schwachheit/ Słábość. Subnervare, id est, nervos & suffragines succidere, die Spannadern abhawen/ Podćináć/ Ochromić.

Nescio, vide Scio.

Nĕsŏtrŏphĭŭm, ij, g. n. ein Orth da man Endten zeucht/ Káczník.

Neu, Neve, vide Ne.

Neugmare, vel negumare, pro Negare, Antiquum.

Nēvŏlō, nēvīs, nēvūlt, Veteres dixerunt pro Nolo, &c.

Neu-

Neūtrīcēs,a,um, der Pein an Adern hat/ Żyły na chorobę cierpiący.
Neūrŏbătă,æ, g.masc. ein Seyldäntzer/ der auff Seylen dantzet/ Powrozobiegun.
Neŭtĕr,ra,rum,genit.neūtrī & neūtriūs, dativo,neutri,keiner von zweyen/weder der noch dieser/Ani ten/ani ow. Neūtrō,& Neūtrōbī,adv. noch zu einer noch zur andern Seyten/Ni tám ni sám. Neūtrālĭs,lĕ, Adject. à Grammat. fictum, quod est neutrius partis, dz der zweyer keins ist/ keinem von zweyen anhängig/Obostronny.
Neutiquam, vide Ne. Nevus,v. Nævus. Nex, v.Neco.Nexilis,Nexus,&c. vide Necto.
Nī,&Nĭsi,Conjunct.wenn nicht/so nicht/Jeśli nie / Chybá/ Tylko. Mirum ni domi est, es ist ein Wunder/wo er nicht daheim ist/Dziwna/iesli go nie mász domá. Aliud nisi, anders denn/ Chybá co inszego. Nisi,per parenthesin positum (nisi me omnia fallunt) es betriegen mich denn alle meine Sinn/Jeśli się nie myle.
Nīcētērĭă, orum, plur.num.g.n. Preiß vnd Gaabe vmb einen erlangten Sieg / Zwyćięstki u pominek. Item, Sacrificia & publica convivia, quæ victoria adepta victores facere solent.
Nīcēphŏrŭs, Frutex ex generibus hederæ, alias Smilax.
Nicto,as,& nictus,vide Niveo.
Nīctō,is, nīctĕrĕ,ad canes pertinet,dem Hasenspor nacheylend bellen/Skoglić/ Mngáć.
Nīdĕō, cujus compos. Rĕnīdĕō,es, rĕnīdŭī, rĕnīdĕrĕ,& Rĕnīdĕscō,is, rĕnīdēscĕrĕ, scheinen oder glänzen/ Lśnąć się/Błyskáć się. Item, lächeln/ Vśmieszáć się/Vśmiecháć. Nīdŏr,oris, g.m. Geschmack eines gebrädten oder gebratenen Dings/Swad/Smrod. *Somnifer,fumificus*. Nīdŭs,i,g.m.ein Nest/Vogelnest/Gniazdo. *Dulcis,concavatus,pendens,tepens, algens,vernus, excelsus,gracilis,implumis, levis,altus,fragrans,involucer,volucer,textilis,lepidus, cavatus*. Item, Nidus, Gattung eines Trinckgeschirrs wie ein Vogelnest gestaltet/Kruzyk. Nidi,Vnterschächtlein/wie es die Krämer haben/jhre Wahren zu vnterscheiden/ Przegrodki.Nīdŭlŭs,i,dimin. Nīdĭfĭcō,as, avi, atum, nīdĭfĭcārĕ,& Nīdŭlŏr, aris, atus sum,nīdŭlārī, nisten/ ein Nest machen / Gnieździć się. Item, Nidulari, brüten/ Siedzieć ná iáycách. Nīdāmēntŭm,i, g.neu.pro loco ubi nidulantur aves. Intĕrnīdĭfĭcārĕ, darzwischen nisten/ Gnieździć się miedzy.

Nīgĕllă,æ Melanthion,herba.
Nīgĕr,nigrā,nigrūm, schwartz / Czarny. metaph. vnfromb/ böß / Zły. quandoque ponitur pro mortuo. Nīgēllŭs,a, um, dimin. Nigrēdō, Nigrĭtūdō,dĭnĭs,Nigrĭtĭă,æ,Nigrĭtĭēs,ēī, g.f. & Nigrŏr, grōrĭs,g.m. Schwärtze/ Schwärtzigkeit/ Czarność. Nigrĕō, nigrēs,sive Nigrēscō,is,nigrŭī, nigrēscĕrĕ, schwartz werden/ Czernieć. Nigrō, as, are, schwärtzen / schwartz machen / oder schwartz seyn/Czernię się/Czernić co. Dēnigrārĕ,idem significat. Nigrāns, antis, nomen,ut: Nigrans color, schwartze Farb / Czarna fárbá. Cornibus nigrantibus, mit schwartzen Hörnern/ Z czarnemi rogámi. Nigrĕfacĭō,facis, feci,factum,nigrĕfacĕrĕ, schwartz machen/Czernić co. Nigrĕfĭō, fis, nigrĕfĭĕrī, schwartz werden/Czernieć. Nigrīcō,as, are, schwartz scheinen/ Czernić się. Obnīgĕr,ra,rum, schwartzlecht/Czarnáwy. Perniger,a,um,durchschwartz/Czarny.
Nĭhĭl,g.n.indeclinabile. Nĭhĭlum,li,g.n.Item Nīl,pro Nihil,per syncopen,& Nīlŭm,ex non & hilum compos.idem significant,nichts/Nic. Nihil ad te, es gehet dich nichts an / Nic tobie do tego. Mihi nihil cum illo fuit, Ich habe mit jhm nichts zu thun gehabt / Niemiałem ia z nim spráwy.Nihil festinare,nicht eylen/Nie kwápić się.Nihilo plus peto, ich begehr nicht desto mehr/ O nicz wiecey nie proszę. Nĭhĭlĭfacĭō, facis, nĭhĭlĭfacĕrĕ, & Nĭhĭlĭpēndō, is,pendi,pensum, nĭhĭlĭpēndĕrĕ,verachten/verschmähen/ nirgends für halten/ Gárdzić. Nĭhĭlōmĭnŭs,& Nĭhĭlōsēcĭŭs, nicht desto weniger/ Jednák/ Rowhie ták.
Nīmbŭs,i,g.m. ein Platzregen/ Deszcz gwałtowny. *Nigrans, obscurus, ætherius,niger, volans, rigans,hiemalis,australis, subitus, torrens, ater,piceus,tenuis,præceps,hiulcus,vibratus, undans,hibernus,fumificus,trux,horrisonus, gelidus, glacialis,levis,stillans, algens*. Nimbus aliquando pro Nube accipitur. Item, ein Schenckgeschirr/ damit man Wein oder was anders schencket / Naczynie do picia. Nīmbōsŭs,a, um, vngewitterlich/ Dżdżáwy. Nīmbĭfer, ra, rum, das Platzregen bringt/ Deszcz przynoszący. Nīmbātŭs,a,um,mit wolriechender Salb übergossen/ Máśćią/ ábo olejkiem polány.
Nīmĭrŭm, adverb. confirmandi, ohne Zweiffel/ gewißlich/Bez wątpienia. Item, pro Scilicet,nemblich/To iest.

Nimis, adverb. & Nimium, nomen pro adverb. zu viel/ Názbyt. Nimio Ablativus comparativis solet jungi, ut: Nimio minus sævus sum, ich bin viel minder grimm/ Nie jestem názbyt surowy. Nimie, Nimiopere, adver. über die Maß/ Zbytnie. Nimius, a, um, zu hefftig/ vnbescheiden/ Zbytni/ Zbyteczny. Nimietas, atis, g. fœ. Vberfluß/ Zbytek. Prænimis, gar zu viel/ Srodze názbyt.

Ningo, vel Ningvo, is, ninxi, ningere, schneyen/ śnieg pada. Ningvis, is, Antiqui pro, Nix, nivis, g. fœ. dixerunt, Schnee/ śnieg. *Alpina, Sithonia, Hiberna, gelida, brumalis, madens, pura, caduca, tenera, horrifera, cana, pruinosa, deflua, montana, infirma, liquescens, algens, alba, candida, rigida, hyperborea, algida, dura.* Nivalis, le, Nivosus, & Ningvidus, a, um, voll Schnee/ śnieżny. Nivales undæ, Schneewasser/ Wody śnieżne. Osculum nivale, metaph. pro frigido. Grando nivosa, Hagel mit Schnee gemenget/ Grad z śniegiem padáiący. Nivarius, a, um, ut: Colum nivarium, ein Seyhgeschirr/ dadurch man das Schneewasser seyhet/ Cedźidworek/ przez ktory się śnieg przecedza. Nivatus, a, um, im Schnee gekühlet/ śniegiem ochłodzony. Niveus, a, um, ut: Massa nivea, Schneeballen/ von Schnee/ Sztuká śniegu.

Ningulum. Antiqui dixerunt, pro Nec ullum.

Nis, pro Nobis, vetus verbum. Nisi, v. Ni.

Nisus, i, g. masc. ein Sperber/ Krogulec.

Niteo, es, nitui, nitere, & Nitesco, is, nitescere, Gleyssen/ sauber seyn/ glatt seyn/ weiß seyn/ lśnąć się/ Jáśnieć. Nitere oratio dicitur, Wol gezieret seyn/ Mowá piekna/ wytworna. Nitido, as, avi, atum, nitidare, sauberen/ gleyssig machen/ Polerowáć/ lśnącym co czynić. Nitor, oris, g. m. Sauberkeit/ Glantz/ Schöne/ Jáśność. Glánc piekność. *Aureus, tremulus, purus, rutilus, syderius, lacteus, placidus, nitidus, niveus, albus, jucundus, flammeus.* Nitidus, a, um, gleyssig/ sauber/ schön/ Jásny/ Gláncowny/ Piekny. Nitella, æ, g. fœ. res quæ levigat sordes & expolit. Aurea nitella, gleyssende Goldkörnlein so vnter dem Sand gleissen/ Piasek złoty. Nitide, nitidius, nitidissime, adverb. säuberlich/ świetnie. Nitidiuscule, dimin. a nitide. Nitedula, æ, g fœ. Muris exigui genus. Est & [C]icindula, quæ noctu lucet. Eniteo, enites, enitui, enitere, herfür scheinen/ ergleyssen/ glatt seyn/ lśnąć się/ świecić się/ Glánconnym być. metaph. berühmbt seyn/ hoch geachtet seyn/ Zacnym być/ Przewyższáć. Interniteo, zwischen oder vnter andern gleyssen/ świecić się/ lśnąć się miedzy. Præniteo, fast heyter vnd klar scheinen/ Jásnym być/ Swiecić się bárzo. Prænitens luna, fast heyter Monschein/ Jásny bárzo Xieżyc. Reniteo, wiedergleyssen/ Błyszczáć się.

Nitor, niteris, nisus & nixus sum, niti, vnterstehen/ sich bearbeiten/ śilić się/ Usiłowáć/ Piąć się. Item, sich erhalten/ vnterstützen/ Wspieráć się/ Podpieráć się/ Polegáć. Nititur baculo, Er leint sich an den Stecken/ O lasce chodzi/ laską się podpiera. Majorum natu consilio atq; auctoritate niti, sich auff der Alten rath vnd Würde oder Ansehen verlassen/ Ná stárszych rádzie y powadze polegáć. Tantum quantum quisq; potest nitatur, Ein jeder bearbeite sich als fast er mag/ Jle kto przemoże tyle niech robi. Nisus, us, g. masc. Sperrung/ Trang/ gewaltiger Truck/ Mühe vnd Arbeit/ śilenie się/ Usilność/ Opieránie się. Nixidi, vocabantur, quos putabant præsidere parientium nixibus. Nixor, aris, idem quod Nitor. Nixus, a, um, angeleynet/ Wspárty. Nixæ genibus matronæ, kniende/ Klęczące. Nixus, us, g. m. Kindsnoth so die Weiber in der Geburt haben/ Boleść białogłowska przy rodzeniu. Totius corporis nixu, mit gantzer Leibs Krafft/ Wszystka mocą/ Wszystkimi śiłámi. Nixurio, is, nixurire, pro Niti velle vel cupere.. Nitibundus, a, um, ut: Conspiratu tacito nitibundi, Sich gründen auff stille Einhelligkeit; oder mit stiller Einhelligkeit tringende/ Ná táiemney námowie polegáiący. Adnitor, vel Annitor, anniteris, annisus, vel annixus sum, anniti, vnterstehen/ Fleiß anwenden/ Podpieráć się/ Usiłowáć. Adniti ad aliquid, Etwar anleynen/ Piąć się do czego. Adnisus, vel Adnixus, a, um, angeleynet/ Polegáiący ná czym/ Usiluiący. Conniti, sich eines Dings vnterwinden/ Usiłowáć/ Opieráć się. Conniti virtute, anhalten mit Tugend/ Cnotę wykonywáć. Eniti, vnterstehen/ fechten/ streben/ Usiłowáć/ Piąć się. Eniti ova, dicitur gallina, Eyer legen/ Niesie się kokoß. Enixus, a, um, partic. genesen/ entbunden/ ledig worden/ Usilny. Enixæ dicuntur fæminæ, genesen/ Położnice. Enixa opera, Kümmerlich Werck/ Usilna/ pilna robotá. Enixus, us, g m. Das

Das Geneſen/Gebärung/Rodzenie. Enīxē, adverb. mit gantzer Macht/ trungentlich / Vprzeymie/ Vśilnie/ Chetnie. Enixim, idem. Inniti, ſich anleynen/auffleynen/Podpieráć śie/wſpieráć śie. Dativo, vel Accuſativo, aut Ablativo variè conſtruitur, ut: Steterunt ſcutis innixi. Ipſe haſta innixus. In aliquem innixus. Obniti, widerſperren/ widerhalten/ widerfechten/ Opieráć śie. Obnixus opibus, ſich mit Reichthumb widerlegē/Bogáctwem/Doſtátkámi śie opieráć. Obnixa firmitas, hefftige Beſtendigkeit/Státeczność nieporuſzona. Obnīxē, widerſpänniglich/hefftiglich/beharꝛlich/ gewaltiglich/ Vśilnie/Vpornie. Rĕnītī, idem ferè quod Obniti, Rĕnīxŭs, ūs, g. maſ. Widerſtand/ Widerlegung/ Opieránie. Subniti, vnterſtützt ſeyn/auffenthalten/Podpieráć śie. Subnixus victoria, auff den Sieg verlaſſend vnd vertrawend/ Dufáiacy w ſwoie zwyćieſtwo.

Nitor, oris, vide Niteo.

Nitrŭm, tri, g. n. Iſt etwas dem Saltz gleich/ wird in frembden Landen in etlichen Brunnen vnd Seen gefunden; zu vnſern Zeiten hat man kein Nitrum, vnd nimbt man den Salpeter dafür/Sáletrá. Nitrōsŭs, a, um, das voll Salpeter iſt/Sáletrzyſty. Nitrātŭs, a, um, mit Salpeter gemiſcht/ Sáletrowy. Nitrārĭă, æ, g. f. ein Orth da Nitrum wächſt/Sáletrna ſzybá.

Nivalis, Niveus, & Nix, vide Ningo.

Niveo, non eſt in uſu, ſed Compoſ. Conniveo, vide ſupra. Nīctō, as, nīctārē, frequentat. verbi Niveo, es, wincken mit den Augen/ Mrugáć/Migáć śie. Nīctŏr, aris, nīctārī, deponens, idem ſignificat. Nīctātiō, onis, g. f. & Nīctŭs, ūs, g. m. das wincken/Mgnienie oká/ Mrugánie. Adnictare, anwincken/Mrugáć.

Nixus, vide Nitor, eris.

Nō, nās, nāvī, nātūm, nārĕ, ſchwimmen/ Pływáć. Nătō, as, nătārĕ, frequent. embſig ſchwimmen/Pływáć. Nătātŭs, ūs, g. m. das ſchwimmen/ Pływánie. *Liquidus, Volucer, præceps.* Nătātĭlĭs, lĕ, ſchwimmend/ Pływáiacy/ Pław. Nătātĭlĕ, lis, g. n. ſubſtant. Nătābŭlă, òrum, pl. nu. g. n. & Nătātōrĭă, æ, g. f. ein Orth da Waſſergevögel ſich erſchwimbt/Mieyſce w wodźie do pływánia. Nătāns, antis, partic. ſchwimmend/Pływáiacy. Nătātūrŭs, a, um, der ſchwimmen wird/ Ktory ma pływáć. Abnătō, as, ābnătāre, darvon ſchwimmen/ Odpływáć. Adnare, & Adnatare, hinzuſchwimmen/Przypłynáć. Connatare, mit ſchwimmen/Płynąć poſpołu. Denatare, hinab/ oder vnter ſich ſchwimmen / Ná doł płynąć/ Nurkiem płynąć. Enare & Enatare, hinauß ſchwimmen/Wypłynąć. metaph. herfür kommen/Wyniść. Innatare, hinein ſchwimmen/ Wpływáć/ Pływáć po wierzchu. Innare, idem. Innābĭlĭs, lĕ, darauff man weder fahren noch ſchwimmen kan/ Niepławny. Obnatare, hin vnd wieder ſchwimmen/Pływáć w koło. Prænatare, fürher ſchwimmen/Płynąć wprzod. Rĕnārĕ, & Rĕnătārĕ, wiederumb ſchwimmen/ Wracáć śie/ Názad wypłynąć. Sŭpērnătārĕ, empor/ auff dem Waſſer ligend ſchwimmen/Pływáć po wierzchu. Transnare, & Trānsnătārĕ, hinüber ſchwimmen/Przepłynąć.

Nōbĭlĭs, lĕ, Erkant/Znáczny. Item, Namhafftig/berühmt/fürtreffentlich zu gutem oder böſen/ Zacny/Szláchetny/ Sławny. Nobili genere natus, von Edlem Geſchlecht geboren/ Szláchećié. Scelere nobiles, weit Laſterhalb verſchrien/ Znáczni ſwoia niecnotą. Nōbĭlĭtās, atis, g. f. Adel/ Edler Art/ Außbund/ Zacność/ Szláchectwo. *Ingenua.* Item, Rüchligkeit/groſſer Nam/ Sławá. Nōbĭlĭtĕr, adv. Adlich/ Ehrlich/ Treffentlich/Namhafft/ Szláchetnie/ Zacnie/Wybornie. Nōbĭlĭtō, as, avi, atum, nōbĭlĭtārĕ, Namhafftig machen/ einem ding einen Namen machen/ Szláchćicem uczynić/Sławić. Flagitijs aliquem nobilitare, Einen in Schand vnd Laſter bringen/ Kogo do grzechu/y nieſławy przywieść. Nōbĭlĭtātŭs, a, um, weit berühmbt/Sławny/Szláchectwem nádány. Dēnōbĭlĭtārĕ, ſchänden/ Sláchectwá pozbáwić/ Podłym uczynić. Ignōbĭlĭs, lĕ, Vnedel/ verächtlich/ ſchlecht/ vnbekant/ Nieſzláchćic/ Nieſławny/ Nieznáczny. Ignōbĭlĭtās, atis, g. f. Nachgültigkeit/Vnbekantnuß/Geringigkeit/Podłość. Pērnōbĭlĭs, lĕ, faſt Edel vnd welbekant / Szláchćic zacny / Wyborny / Znáczny.

Nŏcĕō, ces, nŏcŭī, nŏcĭtūm, nŏcērĕ, ſchädigen/ Szkodźić. Nŏcēns, entis, partic. ſchädlich/ Szkodzacy. Nŏcēntĕr, adverb. mit Schaden/ Szkodliwie. Nŏcŭŭs, & Nŏcīvŭs, vel Nōxĭŭs, a, um, ſchädtlich/Szkodliwy. Nŏcĭtūrŭs, a, um, das Schaden bringen wird / Ktory będźie ſzkodźił. Nŏcŭmēntŭm, i, g. n. Schad/ Nachtheil/ Szkodá. Innŏcēns, entis, vnſchädtlich / Nie-

winny/Nieszkodliwy. Innŏcēntĕr, adverb. ohn Schaden/ Niewinnie/ Nieszkodliwie. Innŏcēntĭă, æ, g. fœ. Vnschuld/Vnschädligkeit/ Niewinność/ Nieszkodzenie. Innōcŭŭs, & Innōxĭŭs, a, um, vnschüldig/vnschädtlich/Niewinny/ Nieszkodliwy. Innoxius, passivè, vnbeschädigt/ Nieuszkodzony.

Noctivagus, Noctua, Noctesco, vide Nox.

Nōdŭs, g. m. ein Knopff/ Wezeł. *Tortilis, contortus, flexilis, durus, lacertosus, difficilis, strictus, irresolubilis, tenax, obstrictus, nexus, latens, anceps, artus, solidus, arcanus, Herculeus.* Item, Nodus, ein Knorre an einem Baum oder Holtz/ Sek. Expedire nodum, den Knorren aufflösen/ Rozwiązáć wezeł. Nōdŭlŭs, li, dim. ein Knöpfflein/ Wezełek. Nōdōsŭs, a, um, verknöpfft/ voller Knopffen/ Wezłowáty/ Sekowáty. Nōdŏ, as, avi, atum, nōdārĕ, knüpffen/ Wiązáć/ Wezłem záwiązáć. Cōnnōdārĕ, zusammen knüpffen/ Związáć. Enodare, entknüpffen/ aufknüpffen/ Rozwięzowáć. Item, außlegen/ erklären/ Wykłádáć/ Obiáśnić. Enodari dicuntur arbores, cum nodi eis amputantur, die Knorren abhawen/ Obćináć sęki. Enōdātĭŏ, onis, g. fœm. das entknüpffen/ erklären/ das abhawen der Knorren an den Bäumen/ Rozwięzowánie/ Wykłádánie/ Obćinánie drzew. Enōdātĕ, lauterlich vnd klärlich/ Wyráźnie/ Jásno/ dokłożnie. Enōdĭs, e, ohn Knöpff/ Niesękowáty/ Niewęzłowáty. Enode etiam dicitur, quod sine difficultate est, vnverwirrt/ vnverknüpfft/ leicht zuverstehen/ Łácny/ Nie trudny. Enōdātŭs, a, um, außgelegt vnd erclärt/ Wyłożony. Inēnōdābĭlĭs, lĕ, verwirrt/ vnaufflößlich/ vnaußlegig/ Niewywikłány. Innodare, hinein knüpffen/ Węzłem záwięzowáć. Rĕnōdārĕ, Zusammen an einen Knopff knüpffen/ aufknüpffen/ Oddziergáć/ Odwięzowáć/ Záwięzowáć.

Nŏēgæŭm, i, g. n. Amiculi genus prætextum purpura, quandoq; pro candido ponitur.

Nŏēmă, ătĭs, g. n. apud Oratores genus sententiarum, cum quid non dicunt, verùm intelligi volunt, ein verborgener Verstandt/ Sentencya táiemna.

Nōēlæ, arum, plu. num. die Wärtzlein die den Geissen an den Schlund hangen am Halß/ Brodawki kozie ná szyi.

Nōlŏ, non vis, non vult. Pluraliter: Nōlŭmŭs, non vultis, nōlŭnt. Infinitivo: Nōllĕ, Nicht wöllen/ Niechćieć. Nollem dixisse, Ich wolt daß ich das nicht gesagt hette/ Wolałbym był nie mowić. Non nolle, pro, Velle, wöllen/ Chćieć.

*N*ŏmæ, arum, g. f. pl. nu. vmbfressende Schaden oder Geschwär/ Wrzod iádowity.

*N*ōmĕn, ĭnĭs, g. n. ein Nam/ Imie. It. Ruhm vnd Würde/ Sławá/ Wieść. Magna nomina, Namhaffte Leuthe/ Sławni ludźie. Honestis nominibus, mit ehrlichen Fürworten/ Słowy uczćiwemi. Item, *N*ōmĭnă, Articul vnd Namen der Personen vnd Sachen/ so man in Rödel auffschreibt/ Nazwisko/ Przezwisko/ Sprawy regestrowe. Item, Namen der Schuldner/ vnd die Schulden/ Imioná Dłużnikow y dług. Expedire nomen, Schulden abzahlē/ Oddáć dług. *N*omina exigere, Schulden fördern/ Długu się upomináć. Ad nomina respondere, erscheinen wenn man mustert/ Ná okazće stánąć. *N*ōmĭnŏ, as, avi, atum, nōmĭnārĕ, nennen/ /das ist/ einen Namen geben/ namsen/ Miánowáć. Názywáć. Itē. Einen anziehen vnd fürstellen/ daß man jhme ein Ampt verleyhe/ Miánowáć kogo/ ábo ná urząd iáki kresłędáć. *N*ominativus, a, um, partic. genamset oder genennet/ Miánuiący. Item, Namhafftig oder berühmbt/ Sławny. *N*ōmĭnātĭm, adv. mit Namen/ Namentlich/ Imieniem/ Miánowićie. *N*emo rogatur nominatim, Es wird niemand mit Namen gefragt/ Żadnego po imieniu niepytáią. *N*ōmĭnātĭŏ, onis, g. f. das Nennen/ Namsung/ Miánowánie/ Názywánie. *N*ōmĭnātĭvŭs, casus apud Grammaticos dicitur, qui primarius est, der Nenner/ Miánuiący casus. *N*ōmēnclātŏr, oris, g. m. vel ut quibusdam placet; *N*ōmēncŭlātŏr. *N*ōmēnclātōrēs, Namser/ die am Rechten einen wissen mit Namen zu ruffen/ vnd die Parthеyen an jedes Namen zu mahnen/ Miánowniczy/ u Rzymian słudzy/ ktorzy umieli káždego mieszczániná imieniem iego názwáć. *N*ōmēnclātĭō, onis, & *N*ōmēnclātūră, æ, g. fœ. Erzehlung der Namen nacheinander/ Wykład imion. Agnomen & Cōgnōmĕn, inis, g. n. Zunam/ der Nam des Geschlechts/ Przezwisko człowieká káždego do włásnego imienia przydáne. Cōgnōmĭnĭs, ĭs, g. com. der einen Vbernamen hat mit einem andern/ Drużbá/ Tegoż imienia. Cōgnōmĕntŭm, i, g. n. Vbernam/ Przezwisko. Cognominare, einen Vbernamen geben/ Názywáć. Bĭnōmĭŭs,

mĭus, i, & Bĭnōmĭnĭs, ĕ, der zween Namen hat/ Dwotáko zwány. Ignominis, ne, vnnamhafft/ vnlobsam/ Nieslawny. Ignōmĭnĭă, æ, g. fœm. Schand vnd Schmach/ Zelzywość. *Damnosa.* Ignōmĭnĭōsŭs, a, um, schändlich ehrloß/ Obelzywy/ Zelzywy. Ignōmĭnĭātŭs, a, um, geschändet/ verschreyet/ Zelzony. Dēnōmĭnārĕ, ernennen/ einen Namen geben/ Názywáć. Dēnōmĭnātĭvŭs, a, um, das von einem Namen kompt / Z imienia pochodzący. apud Grammaticos, quod à nomine deducitur. Transnominare, den Namen verändern/ Imię odmienić.

Nŏmŏs, g. m. lat. Lex. ein Gesetz/ Práwo. Nŏmŏphy̆lāx, ăcĭs, lat. Legum custos. Nam Græci habebant hujusmodi Magistratum, qui legum aut morum curam agebat. Nŏmŏdy̆actēs, & Nŏmŏthĕtēs, æ, g. m. ein Gesatzgeber/ Práwodawcá. Item, Nomos, i, vel Nŏmă, & Nŏmărchĭă, æ, g. f. idem quod Præfectura, Vogtey/ Stárostwo. Nŏmărchæ, pl. num. dicti sunt, qui Nomis præsunt, quos nos Præfectos vocamus.

Nomisma, vide Nummus.

Nŏn, adverb. negandi, Nein nicht/ Nie. Non nemo, Etlich/ Niektory/ Kilká ich. Non queo, pro Nequeo.

Nŏnæ, arum, g. f. pl. nu. dicuntur in Martio, Majo, Junio & Octobri, sex illi dies qui primum immediate seqvuntur; in reliquis v. mensibus 4. tantùm illi dies primum immediatè sequentes.

Nonaginta, &c. vide Novem.

Nōndŭm, adverb. Noch nicht/ Jeszcze nie.

Nōnnĕ, adverb. interrogandi.

Nōnnĭhĭl, indeclinab. g. om. Etwas/ Etlicher massen/ Nieco.

Nōnnūllŭs, a, um, Jemand/ Niektory.

Nonnunquam, adverb. Etlich mal/ Niekiedy/ Podczás.

Nōrmă, g. fœ. Winckelmaaß/ Węgielnicá/ Grzodwagá. Nŏrmŭlă, dimin. Normalis, lĕ, & Nōrmātŭs, a, um, nach dem Winckelmaaß gerichtet/ Vstáwiony prosto według wizerunku. Anōrmĭs, ĕ, ohn Ordnung/ Weiß vnd Maß Bez porządku/ Nie według miáry. Dēnōrmŏ, as, are, verkehren/ verrücken von der rechten Linj/ Zepsowáć. Enormis, e, Vnmässig/ vnrichtig/ über die Maß/ Wielki/ Krzywy/ Niekształtowny. Enōrmĭtĕr, adv. Vber die Maß/ Zbytnie/ Znácznie. Enōrmĭtās, atis, g. foe. Vbermaß/ Wielkość/ Nádmiarz.

Nōs, nŏstrūm, vel nŏstrī, nōbīs, plurale ab Ego, Wir/ My. Nōsmĕt, nōsĭpsī, & Nōsmĕtĭpsī, Wir selbs/ My sámi.

Nōscŏ, is, nōvī, nōtūm, nōscĕrĕ, kennen/ Znáć. Novi omnia tecum, Jch weiß alles so wol als du/ Wszystko wiem táko y ty. Nosse venerem, pro coire. Nōtŭs, a, um, bekandt/ Znáiomy. Nōtĭō, onis & Nōtĭtĭă, æ, g foe. das wissen/ Znáiomość/ Wiádomość. Item, Notitia, pro familiaritate aliquando sumitur. Nōtēscŏ, is, nōtēscĕrĕ, bekant werden/ Poznawánym być. Enotescere & Innōtēscĕrĕ, idem. Nōtĭfĭcŏ, as, avi, atum, nōtĭfĭcārĕ, zu erkennen geben/ Oznáymowáć. Nōscĭtŏ, as, nōscĭtārĕ, frequent. à Noscere, erkennen/ erfünden/ kennen lernen/ Poznawáć/ Przypátrowáć się. Nōscĭtābūndŭs, a, um, kennen lernend/ Przypátruiący się. Nōtă, æ, g. f. à Nosco, novi, notum, ein Zeichen/ Znák. Notæ, arum, plur. num. g. f. besondere Zeichen/ so etwan die Alten an statt der Buchstaben brauchten/ oder abgekürtzte Wort so nicht alle Buchstaben haben/ Znáki pewne w piśmie. Item, Nota, Schandmaß/ Niesławá/ Zelzywość. *Informis, turpis, infamis, olens.* Inurere notam, einen verleumbdē/ Schandflecken anhangen/ O niesławę przypráwić. Eximere notæ, einem seine Ehr wieder geben/ Zmieść bánicyią/ Do czći/ sławy znowu przyść. Item, Notæ, sunt Reprehensiones, Anzeichnung/ so man in einer Schrifft etwas zu begreiffen anzeichnet/ Wykład pismá iákiego krotki. Apponere notam, ein Zeichen darzu machen/ Znáczyć. Nōtābĭlĭs, lĕ, mercklich/ scheinlich/ Znáczny/ Znákomity. Item, verweißlich/ Przygány godny. Nōtābĭlĭtĕr, adverb. bekandtlicher Weise/ Znácznie. Nōtārĭŭs, ij, g. m. ein Schreiber/ Auffzeichner/ der eines andern Rede in Schrifften verfasset/ Pisarz. Nōtŏ, as, avi, atum, nōtārĕ, zeichnen/ auffschreiben/ Náznáczyć/ Náterminowáć. Item, mercken/ warnehmen/ Obaczáć co/ Vpátrowáć. Notare vitium aliquod, einen Fehl warnehmen/ Vpátrzyć iáką wádę. Ignominia notari, verleumbdet werden/ Osławionym być/ Bánitą ná sobie mieć. Nŏtātĭō, onis, g. f. Gemerck/ Auffsehen/ Postrzegánie/ Vpátrzenie. Adnoto, vel Annŏtŏ, as, avi, atum, ānnŏtārĕ, anzeichnen/ darzu zeichnen/ Znáczyć/ Náznaczáć. Annotare dicuntur Scriptores, in Schrifften stellen/ Náp isáć. Annotatum est, es ist auffgezeichnet/ auffge-

geschrieben/ Náznáczono to iest/ nápisano. Annotare reos absentes, einen verklagten/abwesenden auffschreiben nach jhm zu greiffen / Nápisáć obwinionych ktorzy sie niezstáwili. Annōtātŏr, oris, g.m. ein Auffzeichner/Auffmercker/ Podstrzegácz/Znáczyćiel. Annōtātĭō, onis, g.f. eine Anzeichnung/Náterminowánie. Dēnōtārĕ, abzeichnen/ zeichnen/bedeuten/ Znáczyć/Náznaczáć/Vpátrowáć. Subnotare, vnterzeichnen heimlich in acht nehmen vnd mercken/oder zu mercken geben / Podpisowáć/ Cicho co upátrzyć/ y náznáczyć. compos. à Nosco. Agnōscō, āgnōvī, āgnĭtŭm, āgnōscĕrĕ, wiederumb erkennen/ Poznáć. Debitorem agnoscere, einen Schuldner erkennen/ Znáć sie do dłużniká. Auribus agnoscere, eine Stimme kennen/ Słyszeć. Agnĭtĭō, onis, g.f. das kennen vnd ansehen/ Poznawánie/ Vznánie. Agnĭtŏr, oris, g.m. ein Erkenner/ Poznawácz. Agnĭtŭs, a, um, erkandt/ Poznány. Cōgnōscĕrĕ, gründlich erkennen/ Poznáć/Poiąć. Cognoscere de re aliqua, ein Ding erfahren/ Dowiedzieć sie o czym. Causam alicuius cognoscere, eines Sach verhören/ Słucháć czyiey spráwy. Cognoscere ex annalibus, erkünden/ Dowiedzieć sie. Cognoscere pro Agnoscere, wiederumb erkennen/ Poznáć. Cognoscere ab armis, bey den Waffen kennen / Po orężu poznáć. Item, Cognoscere, pro Experiri, erfahren/ Doświádczyć/ Zrozumieć. Cognoscere mulierem, ein Weib beschlaffen / Małżeństwá záżywáć. Cōgnōscĭbĭlĭtĕr, adverb. mercklich Znácznie. Cōgnĭtŭs, a, um, bekandt/ Poznány/ Znáiomy. Incōgnĭtus, a, um, vnbekandt/ Nieznáiomy. Cōgnĭtĭō, onis, g.f. Erkändtniß/ Poznánie. Cōgnĭtŏr, oris, g.m. ein Erkenner/ Poznawácz. Item, einer der einer Parthey in jhrer Sach beyräthig ist/ dieselbe zu führen vnd handlen Rathsfreund / Ten co w iákiey spráwie Rády dodáje. Prǣcōgnōscĕrĕ, vor kennen/ Przeczuwáć/ wprzod poznáć. Prǣcōgnĭtŭs, a, um, zuvor erfahren/ Wprzod poznány. Rĕcōgnōscĕrĕ, wieder kennen lernen / Przypátrowáć sie znowu. Item, wieder besehen vmb zu bessern/wieder ersuchen/ Przegladáć znowu / Poznawáć. Recognoscere bona hæreditatis, vulgò, Inventarium facere. Recognoscere rem judicatam, vulgò, Revisere, das vorgesprochen vnd erkandt ist wiederumb zu bedencken nehmen / Przegladáć spráwę osądzoną. Rĕcōgnĭtĭō, onis, g.f. das wieder kennen vnd besehen/ Przegladánie. Percognoscere, wol erkennen/ Zwiedzieć. Dīgnōscō, dīgnōvī, dīgnōtŭm, dīgnōscĕrĕ, vor einem andern erkennen/ vnterscheiden/ entscheiden/ Rozeznawáć. Intērnōscĕrĕ, idem. Ignōscĕrĕ, erkennen/ Poznáć. Item, verzeyhen/ einem etwas übersehen/ Przebaczyć co. Ignōtūrŭs, a, um, der verzeyhen wird/ Ktory co ma odpuścić. Ignōscēns, entis, particip. gnädig/ geneigt zu verzeyhen/ Podáruiący/ Odpuszczáiący. Ignōtŭs, a, um, vnbekant/ Nieznáiomy. Ignōscēntĭă, æ, g.f. Gnad/ Verzeyhung/ Odpuszczenie. Ignōscĭbĭlĭs, lĕ, Gnadwürdig/ wol zu übersehen/ Łáskáwy/ Odpuszczenia godny. Pernoscere, durchkennen/ kennen lernen/ vollkömmlich erkennen / Przeymowáć/ Przeuczyć sie. Prænoscere, vor kennen/ Przeczuwáć/ Wiedzieć przedtym. Futura prænoscere, zukommende Ding vor sehen/ Przyszłe rzeczy upátrowáć. Prǣnōtĭō, onis, g.f. Vorgemerck/ das ist/ Erkäntniß eines Dings von Natur/ ehe denn man darvon hört sagen/ Przeczuwánie/ Przeięcie.

Nŏstĕr, ra, rum, huius ri, ræ, ri, Pronomen possessivum, vnser/ Nász. Nŏstrās, ātĭs, g. omn. vnser Landsmann/ Landsgenoß/ Ländlich/ Nászyniec/ Ziemek. Nostratia verba, vnser Spraach/ Nászá mowá. Nostrapte culpa, auß vnser eygener Schuld / Nászá winá.

Nŏsŏs, g.f. lat. Morbus, Kranckheit/ Chorobá.

Nŏsŏcŏmīŏn, i, g.n. ein Siechenhauß/ da man der Siechen vnd Krancken pflegt/ Szpitál chorych.

Nota, Notesco, vide Nosco.

Nŏthŭs, a, um, Bastart/ der vnehlich gebohren/ Bękárt. Pulli nothi, frembder Art/ Niepráwe/ Niedobre. Nothus, metaph. ein Buch das einem fälschlich zugeeygnet wird/ Księga fałszywa.

Notifico, Notio, Notitia, v. Nosco.

Nŏthŭs, i, g.m. latine Auster, der Süd-Wind kompt von Mittag/ Wiátr południowy. *Præceps, rapidus, udus, furens, terribilis, nubifer, procellosus, Æolius, madidus, tristis, pluvius, acer, lubricus, iratus, nimbosus, tumidus, levis, turbidus, aërius, imbrifer, sonorus, volucer, inflatus, celer, tepidus, hibernus, stridens, raucus, humens.*

Nŏvācŭlă, æ, g.f. ein Scheermesser/ oder sonst ein Messer/ Brzytwa. *Seva, stricta.*

Nŏvĕm, adject. indeclinabile, neune/ Dziewięć. Nŏvēnŭs a, um, je neun vnd neun/ Dziewiąty. Noveni, æ, a, plur. num. idem quod Novem.

Nŏvēnărĭŭs,a,um, Neunzahlig/das neune in jhm hat/Dziewiećiorny. Nonies, vel Nŏvĭēs, neunmahl/Dziewiećrázy. Nŏvēndĭŭm, ij, g.n. neun Tage lang/Czás dziewiećiu dni. Nŏvēndĭālĭs, lĕ,ut:Sacrum novendiale, der Neundte/ das ist/ ein Opffer so man am neundten Tage nach eines Todt begieng/Swieto/ ofiárá dziewietodniowa. Novalis,is,g.f. vel Nŏvālĕ,es,g.n. Braachland / das man ein Jahr besået / vnd das ander Jahr vnbesået vnd braach ligen låsst/Vgor/Odlog polá. Nŏvūncĭŭm,ij,g.n. quod est novem unciarum. Nōnāgīnta,plur.num.neuntzig/Dziewiećdziesiat. Nōnāgēsĭmŭs, a,um, der Neuntzigst/Dziewiećdziesiaty. Nōnāgēnārĭŭs,a,um, neuntzigjåhrig / Dziewiećdziesiatletni. Nōnāgĭēs, adverb. neuntzig mahl / Dziewiećdziesiat rázy. Nōngēntī,vel Nōnīngēntī,æ,a,plur.num. neun hundert / Dziewieć set. Nōnŭs, a, um, der Neundte/Dziewiaty Nōnārĭŭs,a,um,ut:Nonariæ meretrices, die vmb neune aufftuhn vnd die Buben einlassen/Nierzadnicá. Nōnāgĕcŭplēx, neuntzigerley/Dziewiećdziesiećioráki. Nōnāgĕcŭplŭs, neuntzigfåltig / Dziewiećdziesiećioráki.

Nŏvēmbĕr,brĭs,g.m. Wintermonat / Listopad. *Pruinosus.*

Nŏvērcă,æ,g.f.Stieffmutter/ Máczochá. *Injusta,sæva,mala,immitis, dira,cruda, terribilis, monstrifera.* Noverca umbra,widerwertig/Przećiwny.Nŏvērcālĭs,lĕ, Stieffmutterisch / Máczoszynny. Nŏvērcārī,dicitur modo novercarum agere,vnfreundlich handlen/ Nienawidzieć.

Novissimus,Novitas, Novo, vide Novus.

Nŏvŭs,a,um,new/Nowy. Item,vnerhört/vnversehenlich/wunderbarlich/ Niesłycháný/ Niewidziány. Nŏvŭm,i,g.n. etwas newes/ seltzames/Nowiná. Novi homines,newe aufkommene Leute/ vnbekandte/ eines newen Herkommens oder Namens/ Ktorzy świeżo przyszli / Nieznáiomi/ Nowa szláchtá. Nŏvē, adverb. auff ein newe Weise oder Sitten/ seltzamlich/Nowo/ Osobno.Nŏvĭtĕr,adverb.newlich/Nowotnie, Nŏvīssĭmŭs,a,um, jüngst/ das ist/letzt/Ostátni. Luna novissima, das letzte Viertel des Monds/ Ostátnia kwádrá Xieżycá. Exempla novissima,Straff am Leben/ tödtlich straffen/Karánie śmiertelne/ Ná gárdle karánie. Nŏvīssĭmē, adverb.zuletzt/Ostátnie/Náostátek. Nŏvĭtās, atis, g.f. newes Aufkommen/ Herkommen/ Nahmen oder Geschlecht/zuvor vnbekandt/ Nowość/ Swieże podwyższenie / Nowe szláchectwo. Nŏvĭtĭŭs,a,um,Newling/new.Nowy/Nieświádom. Inventum novitium,newer Fund/ Wynálazek nowy.Nŏvŏ,as,avi,atum,nŏvārĕ,erneweren/ Odnawiáć. Nŏvātŭs,a,um,ernewert/ Odnowiony.Nŏvātŏr,oris,g.m. Ernewrer/Odnawiácz. Nŏvātrīx,īcĭs,g.fœ. Ernewerin/Odnawiáczká. Nŏvātĭŏ, onis,g.f. Newerung/Odnowienie. Nŏvēllŭs,a, um, dimin. à Novus,newlecht/Nowiuchny. Nŏvēllŏ, as, are, einen newen Weinstock pflantzen/oder newe Aecker bawen/Nowine oráć/Nowo szczepić winna máćice. Nŏvēllētŭm,i,g.n. ein newer gepflantzter Weinberg/ Winnicá młoda. Nŏvīlūnĭŭm,ij,g.neut.newer Mond/Now Ksieżycá. Innŏvārĕ,& Rĕnŏvārĕ, ferè idem ac Novare. Animum renovare,wiederumb ein Hertz fassen / Odmienić sie/ ábo zdánie swoie / Znowu sercá nábyć. A fatigatione renovare,wiederumb erquicken/ Odpocząć. Rĕnŏvātĭŏ, onis, g.f. eine Ernewerung oder Erfrischung/Odnowienie/Ponowá. Rĕnŏvēllŏ,as, rĕnŏvēllārĕ, erneweren/erfrischen/Odmładzáć/ Odnawiać. Rĕnŏvātŭs, a,um, ernewert/ erfrischet/Odnowiony/Odmłodzony.

Nōx,nōctĭs,g f.die Nacht/Noc. *Intempesta,cæca,obscura,atra,opaca,silens, sopora, fumifera, latebrosa, caliginosa,gelida,arcana,pruinosa, furtiva, lasciva,tranquilla,soporifera,somni genitrix,illunis, tacita, quieta, tenebrosa,proterva, occidua,fecunda, brumalis,madida,stelliparens, connubia,somnifica, horrenda,stellans,sublustris, importuna, frigidula, nigrans,somnifera,stellifera,taciturna,rorifera,humecta,imbrifera,syderea.* Nocte & interdiu, Tags vnd Nachts / Wednie y w nocy. Nōctū, pro Nōctē, Nachts/W nocy. Nox Reipublicæ, Widerwertigkeit vnd Trübsal des gemeinen Regiments / Zámieszánie Rzeczypospolitey. Nōctūrnŭs, a, um, ut: Tempus nocturnum, die nächtliche Zeit/ Nocny czás. Nōctĭfugă,æ, qui noctem fugit. Nōctĭfer, a, um, das die Nacht bringt/ Noc przynoszacy. Nōctĭlūcă, æ, g.fœ. der Mond der des Nachts scheinet / Ksieżyc w nocy świecacy. Nōctĭvăgŭs, a, um, der des nachts hin vnd wieder wandert / Po nocy biegáiacy.Nōctēscĭt,es wird dunckel/ es nachtet/Mierzcha sie/Chmura sie. Abnōctŏ,as,avi, atum, ābnōctārĕ,zu Nacht draussen ligen/ Nie spáć domá. Pernoctare, die Nacht durch an einem Orth seyn/

seyn/Przenocowáć. Pernox, pernoctis, g. omn. durchnächtig / durch die gantze Nacht / Noc cáło bedący. Pernoctant venatores in nive, bleiben die gantze Nacht im Schnee / Cáło noc ná śniegu trwáią. Binoctium, ij, g. n. eine Zeit von zwo Nachten / Dwie nocy. Trinoctium, eine Zeit von drey Nachten / Trzy nocny czás. Trinoctialis, le, dreynächtig / Trzynocny.

Noxa, æ, gen. fœm. allerley Missethat / Winá / Grzech. Penes te est noxa, die Schuld ist dein / Tyś winien. Noxam nocere, eine Vbelthat begehen / Grzeszyć. Item, Noxa, Schad / Szkodá. Noxam facere, Schaden bringen / Szkodzić. Noxa admissa, geschehener Schad / Szkodá popełniona. Noxalis, le, schuldig / straffbar / Winny.

Noxia, æ, g. f. eine Fehl oder Schuld / Szkodá / Winá. Noxijs vacuum esse, keine Schuld haben / Niewinnym być. Noxiæ esse, dicitur res aliqua, einem verweißlich oder nachtheilig seyn / Szkodliwym być / Szkodzić. Noxiam remittere, einem einen Fehl verzeyhen / Odpuśćić winę. Noxius, a, um, schuldig / Winny. Noxitudo, dinis, g. f. pro Noxia, obsol. Innoxius, a, um, vnschädlich / Nieszkodliwy. Obnoxius, a, um, etwa an schuldig / verwirckt / Winien / Obowiązány. Obnoxius crimini, mit einem Laster behafftet / Obwiniony / Winien grzechu. Obnoxium ingenium, vnredlich / Niewolnicze przyrodzenie / nieswobodne. Obnoxie, adverb. furchtsamlich / verzagt / vnredlich / Boiáźliwie / Niewolno.

Nubes, is, g. f. eine Wolcke / Obłok. *Alta, cærulea, ætheria, umbrifera, nigra, aquosa, atra, liquida, aëria, gelida, imbrifera, volans, valida, bibula, gravida, maculosa, humens, obscura, undans, aspera, umbrosa, volucris, fugax, squalida, imbrificata, displosa, ventosa, fumida, procellosa, levis, ignicolor, turbida, cœlivaga, multicolor, altivola, sonora.* Nubecula, dimin. etw Wölcklein / Obłoczek. Item, ein trawriges Ansehen oder Anblick / Niewesołość. Nubes pedum, metaph. ein Hauff oder Schwarm Fußknecht / Kupa piechotna. Nubifugus, a, um, Wolckenflieher / Obłoki rozgániáiący. Nubigena, æ, g. m. Ex nube genitus. Nubilus, a, um, dunckel von Wolcken / Obłoczysty. Nubilus color, Dunckelfarb / Fárbá obłoczysta. Nubilum, i, g. n. substant. trüb Wetter / Gewölck / Obłok / Chmurá / Niepogodá. *Fuscum, densum, turbidum, triste, nimbosum, frigidum, humidum, nigrans, atrum, arduum, pallidum.* Nubilar, aris, & Nubilarium, ij, g. n. ein Wetterhütte oder Wetterschew für schnell Vngewitter gemacht das Getreyd vnter zu tragen / Strodołá / Szopá. Nubilo, as, nubilare, & Nubilor, aris, nubilari, mit Wolcken überdecken / wölckigt oder dunckel machen / trüb Wetter seyn / Chmuráć się / Obłoki zgániáć / Niepogodnym być. Adnubilare, idem quod Nubilare. Innubilus, a, um, schön / heyter / Niechmurny / Pogodny. Innubis, e, ohne Wolcken / Niechmurny. Obnubilare, verfinstern / Záćmiáć. Obnubilus, a, um, dunckel von Gewölck / Záćmiony. Prænubilus, a, um, fast dunckel von Wolcken / Bárzo chmurny. Subnubilus, a, um, ein wenig dunckel / Przyćiemnieyszy.

Nubo, is, nupsi, nuptum, nubere, habet & nuptus sum in præterito, idem est quod velare, operire, bedecken / Okrywáć. Item, einen Mann nehmen / Zá mąż iść. Proprium enim est mulieris. Nuptum dare viro, eine Tochter zur Ehe geben / Wydáć zá mąż corke. Nubere in familiam claram, in ein namhafft Geschlecht sich verheyrathen / Iść zá mąż w dom zacny. Nubere etiam dicuntur Arbores vitibus, & Vites arboribus, in Bäwmen geflochten werden / Przywiezowáć się do drzew. Nuptus, a, um, verheyrathet / Zonáty. Nuptus, i, g. m. ein newer Ehmann / Bräutigamb / Pan młody. Nupta, æ, g. f. Braut / Páni młoda. Nuptus, us, g. masc. die Heyrath / Wydánie corki. Nuptui collocare, zur Ehe geben / Wydáć corke. Nubilis, le, Mannbar / Dorosły. Nupturio, is, nupturire, eines Manns zur Ehe begehren / Zá mąż iść chćieć. Nuptiæ, arum, g. f. plur. num. tant. Hochzeit / Wesele. Nuptialis, le, Hochzeitlich / Weselny. ut: Nuptialis cœna, Hochzeitlich Nachtmahl / Gody. Nuptialiter, adverb. Hochzeitlich / herlich / frölich / Weselnie / Szczodrze / Páńskie. Connubo, is, connupsi, connuptum, connubere, sich verehlichen / Żenić się. Connubium, ij, g. n. die Ehe / Małżeństwo. *Stabile, maritale, dulce, fidum, sociale, lætum, ferax.* Denubere, Enubere, & Innubere, idem quod nubere. Innubus, ohne Weib / Nieżonáty. Innuba, ohne Mann / Niemężátká. Innuptus, a, um, vnverheyrathet / Nie poślubiony. Nuptiæ innuptæ, vnehlichs beyschlaffen / Nieslubne małżeństwo. Obnubere, bedecken / verwinden / Okrywáć / Záwiiáć. Pronuba, æ, g. f. die Brautführerin / die die Braut des Abends nach gehaltener

Hochzeit in des Bräutigambs Hauß führet/ Dzie/ wesselicá.

Nūcāmēntūm, i, g.n. die Blüet/ als an Nußbäwmen vnd Hasselnüssen/ ist eygentlich zu reden/ nicht Blüet / gehet aber der Frucht fürher wie Blüet / einem Mäußschwäntzlein gleich. An etlichen Orthen nennet man sie Kätzlein oder Ziserlein/ Kżessá leßczynowa.

Nucleus, vide Nux.

Nūdĭūstērtĭūs adverbium, vorgestern/ Onegday / Dzis trzeci dzień. Nūdĭūsquārtūs, vor dreyen Tagen / Dzis czwarty dzień. Nūdĭūsquīntūs, vor vier Tagen/ Dzis piąty dzień. Nudiussextus, vor fünff Tagen/ ꝛc. Dzis ßosty dzień.

Nūdūs, a, um, bloß/ nackend/ Nági/ goły. Item vnvergraben / Niepogrzebiony. Nudus à propinquis, Freundloß/ Nie máiący pokrewnych. Urbs nuda præsidio, Wehrloß / Nieobronne. Nūdĭtās, atis, g.f. Blösse/ Armuth/ Nágość/ Vbostwo. Nūdō, as, avi, atum, nūdārē, entblössen/ Obnażáć/ Gołocić. Gladios nudare, Degen außziehen/ Dobyć broni. Unda nudare, dicitur ventus, von Wasser entblössen/ Osußáć. Castra nudata, entdeckt / Obnáżony oboz. Scelus aliquod nudare, ein Laster angeben / an Tag bringen/ Wyiáwić táki grzech. Nūdātūs, a, um, entdeckt/ Obnáżony / Nieprzykryty. Dēnūdārē, idem quod simplex Dēnūdātĭō, onis, g.f. Entdeckung/ Entblössung/ Obnáżenie/ Odkrywánie. Enudare, entblössen/ Odkryć. metaph. außlegen/ erklären/ Wyiáwić/ Wyłożyć/ Objáśnić.

Nūgæ, arum, g.f. plur. nu. tantum, vnnütz vnd leichtfertig Geschwätz/ nichtswertige Ding/ Błázeńſtwo/ Bálámuctwo/ Bayki. *Canoræ, argutæ, peregrinæ, dulces, gaudiosæ, amantes otia, leves, vaniloquæ, vulgares, futiles, fœmineæ, loquaces, aniles, bullatæ, ineptæ, vanæ, fictitiæ, inanes, ventosæ, commentitiæ.* Nūgāx, ācis, ein Schwätzer/ Mährleinsager/ Pletliwy/ Plotkarz. Nūgācĭtās, atis, g.f. pro mendacio, non tamen in usu. Nūgĭgĕr, ra, rum, & Nūgĭgĕrūlūs, a, um, Märleinträger/ Pletliwy. Nūgĭvēndūs, i, g.f. ein Dockenkrämer/ Krämer liderlicher Ding/ Bákámut/ Szálbierz/ Wendetarz. Nūgālĭs, lē, & Nūgātōrĭūs, a, um, voll Eytelkeit/ leichtfertig/ Błázeńſki/ Bálámutſki Pletliwy. Nūgŏr, aris, atus sum, nūgārī, vnnütz Geschwätz treiben/ Märlein verkauffen/ Bálámucić/ Pleść. Nūgātŏr, oris, g.m. ein Schwätzer/ Märleinzehler/ Plotká/ Bálámut. *Gnaphicus.* Nūgātōrĭē, adverb. mit vnnützem Geschwätz/ Błázeńſkie/ Pletliwie. Nūgāmēntūm, i, g. neut. idem quod Nugæ.

Nūllūs, a, um, gen. nūllĭūs, keiner/ żaden/ nikt. Nulli consilij, pro Nullius. Item, Nullus, pro Non. Fide nulla esse, keine Trew haben/ Nie mieć wiáry u nikogo. Nullo negotio, ohne Arbeit/ Łácno/ Bez prace. Nullus sum, Jch bin verdorben/ Zginąłem. Nūllĭbi, pro Nusquam. Nūllātĕnūs, in keinerley Weise/ z żadney miáry.

Nūm, Adverb. interrogandi, soli Indicativo jungitur, ut: Num cogitat quid dicat, gedenckt er auch was er sagt / Jzáli on myśli o tym co mowić. Numnam, Idem quod Num. Numnam ego perij, bin ich denn verdorben / Jzálim ia zginął?

Nūmēllă, æ, g.f. ein Stock darinn man einen mit Halß vnd Füssen gefangen legt/ Halßeysen/ welche der Hencker den Lasterhafftigen anlegt/ daß sie ein Schawspiel seyndt / Pánná peto/ Kłodá w więzieniu. Palus numellarius, dici potest, die Seule an welcher das Halßeysen hänget /. Pręgierz. Ad palum numellarium stare, ignominiæ causa, am Halßeysen stehen/ V pręgierzá być. Item, Numella, eine Kühkemmen oder dergleichen Halßring damit man das Vieh an die Krippe bindet/ Smycz/ Obroż.

Nūmēn, ĭnĭs, g.n. Gottes Will vnd Krafft/ Boſka moc. Item, die Gottheit/ Boſtwo. *Auxiliare, exorabile, venerabile, sanctum, olympicum, immortale.*

Nūmērūs, i, g m. Zahl/ Liczbá. Numerus aliquando refertur ad ea quæ mensurantur. Frumenti magnum numerum coëgit, ein grosse Zahl oder Menge der Früchten / Siłá owoców náʒgromádził. Maximus numerus vini, ein grosse Menge des Weins/ Obfitość winá. Quo numero fuisti? in was Standt/ Ehr/ Wesen oder Würde/ W iákim poſtanowániu/ w iákiey wadze byłes. Item, Numerus, Maaß/ Miárá. Omnibus numeris, in alle Weise/ Weg vnd Gestalt/ Wßelkim ſpoſobem/ Ze wßech miar. In numerato habere, baar an Geldt haben/ Zliczone mieć. Nūmĕrō, adverb. Veteres pro nimium citò dicebant, zu frühe/ Rychło. Nūmĕrōsūs, a, um, groß/ viel/ Gromádziſty/ Wielki. Numĕrōsē, adverb. vielfaltiglich/ Gromádziſto. Nūmĕrālĭs, lē, das zur Zahl gehört/ Liczebny. Nūmĕrābĭ-

răbĭlĭs, Zahlbar / das gut zu zehlen ist/ łácny do zliczenia. Nŭmĕrō,as,avi,atum,nŭmĕrārĕ, zehlen/Liczyć. Numerare alicui, subintelligitur pecuniam. Item, Numerare,achten/ Poważáć sobie. Loco nullo numerare rem aliquam, Nirgends für achten/ Lekce ważyć. Nŭmĕrātŭs,a, um, gezehlet/gerechnet/Liczony/Zráchowány. Nŭmĕrātō, adverb. vice positum, Also baar/gezahlt/ Pod liczbą/zá gotowe. Malim numeratò quàm existimatione, Ich wolte es lieber also baar haben/dann zu haben geacht werden/ Wolę mieć pieniądze niż poważę. Nŭmĕrātĭō,onis,g.fœ. das zehlen/Bezahlung/Liczenie. Nŭmĕrāndŭs, a,um, das zu zehlen ist/ Co ma być liczony. Adnŭmĕrō,as,adnumerare, vel ānnŭmĕrārĕ, darzu rechnen/darzu zehlen/Policzáć/Przyráchowáć. Idem quoq; significat quod Numerare. Connumerare, mitzehlen/ darzu zehlen/ Policzáć/ Liczyć pospołu. Dinumerare idē significat quod Numerare. Dinumerare exercitum, abzehlen/ Odliczyć. Dinumerare pecuniam, pro Dissolvere, sæpissimè accipitur. Dĭnŭmĕrātĭō, onis, g. f. abzehlung/ Odliczenie. Enumerare,zehlen/ rechnen/ Wyliczyć/ Wyráchowáć. Item, per articulos, vel articulatim præbere, von Stück zu Stück anzeigen/ einen Artickel nach dem andern darthun/ Po sztuce / po káwálku pokázowáć. Enumeratio,onis,g.f.ein ordentliche Erzehlung/ Wyliczenie przédnieyszych punktow mowy swoiey ná końcu. Rĕnŭmĕrārĕ,wiederumb außzehlen/das ist/das eingenommen bey die Zahl wieder legen/ Odliczáć/ Znowu liczyć. Transnumerare, weiter zehlen/ Zliczyć.

Nŭmŭs, vel Nummus, i, g.masc. & Nŭmĭsmă, ătĭs, g. n. Müntz/ Gelt oder Pfennig/ Pieniądz/ Monetá. *Dolosus, jurgiosus, aureus.* Nŭmmŭlŭs, dimin. Numus adulterinus, falsch Gelt/ Fałszywy pieniądz. Numus asper, Müntz des besten Kupffers / Miedźiány pieniądz. In numis alicujus esse, Einem Gelt schüldig seyn/ Dłużnym być. Nŭmŭlārĭŭs,ij, g.m. Wechßler/Bänkierz. Numosus & Nŭmātŭs,a,um,Reich an Gelt/ Pieniężny. Nŭmmātĭō, onis, g. fœ. Reichthum an Geld/Bogáctwo/Pienieďzy dostátek. Nŭmmārĭŭs,a,um,Res nummaria,Müntzwerck/Mincárstwo robotá. Nummarij judices, mit Geldt bestochen/ Sedźie przenáieci. Difficultas nummaria, Mangel an Geldt / Niedostátek pieniędzy.

Nŭnc, adverb. temporis, jetzt. Teraz. Nunc demum, erst jetzt/ Teraz dopiero. Nunc deniq; jetzt einmahl/Teraz/ieszcze raz. Nunc jam, Nun wolan/ Nuż teraz. Nunc nuper, Erst kürtzlich/ Teráz/niedawno. Nunc primùm Von erst/Teraz dopiero. Nunc nunc, gerad jetzt/ Teraz właśnie. Aliquando non significat tempus, ut: Nunc verò, Nun aber/ A teraz. Nŭncĭbi, adverb. compositum ex Nunquid & alicubi. Nuncubi sensisti, Hast je befunden/ Náłazłeś gdźie.

Nuncio, vel potius Nŭntĭō, per t, as, avi, atum, nŭntĭārĕ, ansagen / verkünden / zuwissen thun/ Oznáymowáć / Obwieszczáć / Nowinę powiedáć. Salutem nuntiare, Einen grüssen / Pozdrowić. Horam nuntiare, Stund zuwissen thun/ Oznaymić godźinę. Nŭntĭātĭō, onis, g.f. Verkündung/ Obwieszczenie. Nŭntĭŭs, i, g. m. ein Bott/ Posłániec. *Velox, celer, aëripes.* Nŭntĭă,æ, g. fœ. Verkünderin/ Posłánicá. Item, Nuntius, eine Bottschafft/ Mäer/ Poselstwo / Nowiná. Nuntium, ij, g.neu. etiam pro re, quæ nunciatur. Deferre nuntium alicui, Einem ein Bottschafft bringen/ Obwieszczáć. Nŭncĭātŏr, oris, g. m. ein Verkünder/Ansager/ Opowiádácz/ Obwieściciel. Adnŭncĭō, as, avi, atum, adnunciare, vel ānnŭncĭārĕ, idem quod simplex. Denuntiare, kundt thun/ weissagen/ Opowiedźieć/ Nákázowáć. Denunciare periculum alicui, Einem Schaden dröhen / Opowiedźieć komu niebespieczeństwo. Denuntiare & indicere bellum, absagen/ Opowiedźieć woynę. Denuntiare alicui dimicationem, Einen außfodern zu kempffen/ Wyzywáć kogo ná poiedynek. Denunciare testimonium alicui, Einem lassen bieten Kundtschafft zu sagen/ Ná świádectwo wezwáć. Dēnŭncĭātĭō, onis, g. f. Verkündung/Weissagung/ Obwieszczenie. Item, Dröhung/ Wskazánie. Enunciare, außkünden/ offenbahren / Wymawiáć/ Wypowiedźieć. Ēnŭncĭātŭm, i, g. n. Ciceroni est, quod Dialectici Propositionem vocant, Ein Grundspruch/ darauff einer wil gründen/Rospowiedánie. Ēnŭncĭātĭō,onis, g.f. est quod Græci axioma vocant, ein Hauptspruch von jederman angenommen/Wyrzeczenie/Sentencya prosta. Obnuntiare, Böses verkünden/ Obwieszczáć co złego. Obnŭncĭātĭō,onis, g.f. vnglückliche Verkündūg/Obwieszczenie niedobre. Prænunciare, vor verkündē / Obwieszczyć.

 In-

Inflatu divino futura prænũciat, weissaget/ Wieszczy. Prænuncius,a,um, Weissager/ Wieszczek. Pronuntiare, außsprechen/ sprechen/ Wymowić/ Mowić. Item, vorhin sagen den Fehler an einem ding so verkaufft sol werden/ Opowiedać kupná niedostátek iáki. Item, ein Außspruch eines Vrtheils thun/ ein Meynung öffnen/ Swoie zdánie powiedzieć. Item, offentlich außruffen lassen/ Wywołáć co. Prōnūnciātus, a, um, particip. Außgesprochen/ Wymowiony. Pronunciatus, ūs, g. m. Außspruch/ Außkündigung/ Wyrzeczenie. Prōnūnciātiō, onis, g. f. das außsprechen/ Wymawiánie. Prōnūnciātŏr, oris. g. m. Sprecher/ als der ein Geschicht oder Gedicht spricht/ Beschreiber/ Powiádácz. Prōnūnciātum, i, g. n. Græcè axioma dicitur, Hauptspruch/ Sentencyia. Rĕnūnciārĕ, ein Bottschafft vollenden vnd außrichten/ Poselstwo odpráwić. Item, Etwas newes sagen/ einem etwas kund thun/ Co nowego powiedzieć. Amicitiam alicui renunciare, die Freundschafft aufffagen/ Wypowiedzieć komu przyiaźń. Civilibus officiis renunciare, Sich gemeiner Geschäffte gantz entledigen vnd abthun/ Spraw publicznych poprzestáć. Vitæ renunciare, das Leben auffgeben/ Żywota postradáć. Rĕnūnciātiō, onis, g. f. ein Verkündung/ Obwieszczenie. Item, Gezeugnuß eines Geschwornen/ Swiádectwo przysięzników. Item, Auffsag eines Contracts/ Zrzucenie kontráktu. Rĕnūncius, ij, g. m. ein Wiederbott/ das ist/ der Bottschafft wiederumb zurück bringt/ Odpowiádácz/ Powiádácz poselstwá.

Nūncŭpō, as, avi, atum, nūncŭpārĕ, nennen/ Názywáć. Itē, Namlich sagen/ außtrücklich melden vnd erzehlen/ Wymieniáć/ Wyliczáć. Nuncupare vota, ein Gelübd thun mit außtrücklichen Worten/ Etwas mit Namen geloben/ Żadáć/ ślubowáć co Bogu. Testamentum nuncupatum, Gesprochen Erbgemächt vnd nicht allein geschrieben/ Testáment niepotwierdzony/ niepodpisány. Nūncŭpātiō, onis, g. fœ. ein Nennung/ Názywánie/ Miánowánie. Nūncŭpātōrĭus, a, um, das zu dem außsprechen gehört. Co do miánowánia należy.

Nūndĭnæ, arum, g. f. pl. nu. tant. Jahrmarckt oder Meß/ Jármárk. Nūndĭnālis, le, das zur Meß oder Jahrmarckt gehört/ Jármárkowy. Nūndĭnŏr, aris, atus sum, nūndĭnārī, quod & Nūndĭnō, as, are, dicitur, Feyl haben/ Przedawáć/ Kupczyć. Nūndĭnātiō, onis, g. f. Kauff/ Verkauff/ Kupczenie. Nūndĭnātŏr, oris, g. masc. ein Krämer/ Kauffmann/ Krámarz/ Kupiec. Nundĭnārĭus, a, um, ut: Oppidum nundinarium, ein Stadt da man gewöhnlich Meß hat/ Miásto gdźie tármárk bywa. Forum nundinarium, Jahrmarckt/ Targowisko/ Rynek.

Nūnquām, Adverb. Nimmer/ Nigdy. Nonnunquam, Vnterweilen/ Bißweilen/ Niekiedy/ Podczás. Nunquam non, Jederzeit/ allwege/ Záwsze. Nūnquid, & Nūnquāndō, adv. Interrogantis. Nūnquis, nūnquæ, nunquod vel nūnquid. Num aliquis, per interrogationem dicitur, Ist jemands hie/ Jestli kto tám?

Nŭō, nŭis, nŭi, nūtum, nŭere. Nicken mit dem Haupt/ oder deuten das einer wil/ Kiwáć głową. Nūtō, as, nūtārĕ, frequent. Embsich deuten/ Kiwáć głową często. Item, Wancken/ Chwiać się. Nutat victoria, schwanckt/ Osłábiewa. Nutare in re aliqua, zweiffeln/ schwancken/ Wątpić/ Wáháć się/ Nūtus, ūs, gen. masc. das Nicken oder Wincken/ Mrugánie/ Skinienie. Item, Will/ Willigung/ Wola. *Facilis, subt. acer, tacitus, loquax, gestuosus.* Nūtātiō, onis, g. f. das Sencken/ schwanckung/ Gehäld/ Osłábiewánie. It. Neygung/ Náchylánie się. Aliquando etiam, Winckung/ Deutung mit dem Haupt/ Chwiánie/ Kiwánie głową. Abnŭō, is, ābnŭī, ābnūtum, ābnŭĕrĕ, & ābnūtārĕ, frequent. abschlagen/ mit dem Haupt anzeigen daß er nicht wil/ versagen/ Odkiwnąć głową. Item, Abnuere, solo verbo, leugnen oder widersprechen/ Odmowić/ Záprzeć się. Item, verbieten etwas zu thun/ Nieprzyzwaláć. Non abnuitur, imperf. Man leugnet es nicht/ Nie zápieráią się tego. Annuere, mit dem Haupt nicken/ verwilligen/ zusagen/ Kinąć głową/ Przyzwaláć ná co. Si Deus annuisset, Wann es Gottes Wille were gewesen/ Kiedyby byłá Boża wola. Innuere, idem quod simplex. Rĕnŭĕrĕ, idem quod abnuere. Rĕnūtus, ūs, g. m. das abwincken mit dem Haupt/ Odkiwnienie.

Nūpĕr, adverb. temporis, Newlich/ kürtzlich/ Niedawno. Nuper admodum, Fast kürtzlich/ Nie bárzo dawno. Nunc nuper, Gerad jetzt/ Teraz dopiero. Nūpĕrrĭmē, adver. Vnlangst/ fast kürtzlich/ Niedawno. Nūpĕrus, a, um, pro recenti & novo, New/ Niedawny.

Nu-

Nupta, Nuptiæ, Nuptus, vide Nubo.

Nŭrŭs, ūs, g. f. des Sohns Weib / Synowá. Item, pro Sponsa aliquando ponitur. Prōnŭrŭs, ūs, meines Enckels Ehefraw / Wnukowá żoná.

Nusquam, vide Uspiam.

Nūtrĭō, is, nūtrīvī, nūtrītūm, nūtrīrē, Ernehren / die junge Frucht auffziehen / Karmić / żywić. Nūtrĭcō, as, avi, atum, nūtrĭcārē, & Nūtrĭcŏr, aris, atus sum, nūtrĭcārī, idem quod Nutrire. Nūtrĭcātĭō, onis, g. fœ. Nūtrĭcātŭs, & Nūtrītŭs, ūs, g. masc. das Auffziehen / das Ernehren / Karmienie / żywienie. Nūtrītĭŭs, a, um, Nehrend / das zu erziehen gehört / Kármiący. Nūtrītĭă, orum, g. n. pl. n. Säuglohn / Vergeltung oder Belohnung des erziehens / Pokarm / Mámczyne myto. Nūtrītŏr, oris, g. masc. ein Ernehrer / Karmiciel. Nūtrīx, īcīs, g. f. Säugamm / nehrerin / Mámká / żywicielká. *Sedula, blanda, officiosa.* Nutrix, pro Seminario, Zuchtgärtlein / ein umbgezäunt Blechlein / da man junge Zweig oder Kräuter in zeucht / biß man sie außsetzt und ledig stellt / Násienník / Płonník. Nūtrīmĕn, inis, g. n. & Nūtrīmēntūm, i, vel Nūtrītĭum, ij, g. n. Nahrung / Fütterung / Podnietá / Pokarm. Nūtrīcŭlă, æ, g. f. dimin. ein kleine Säugerin / Mámká. Enūtrĭō, is, ēnūtrīvī, ēnūtrītūm, ēnūtrīrē, aufferziehen / Wychowywáć. Innutrire, Etwar in erziehen und ernehren / Zápráwiáć.

Nutus, vide Nuo.

Nūx, nŭcĭs, g. f. Allerley Frücht in Schalen: als Nüß / Mandelen / rc. Orzech / álbo też wszeláki owoc łupine máiący. *Persica, Pontica, avellana, faginea.* Nuces juglandes, Baumnüß / Orzech włoski. Nux basilica, idem. Nux avellana vel Pontica, Haselnuß / Orzech lászkowy. Nux Græca, vel Thasia, Mandel / Migdał. Nux, Arborem quoq; significat, ein Nußbaum / Leszczyná drzewo. *Viridis, patula, longæva.* Nuces relinquere, Proverb. Kindische Sachen fahren lassen / Dźiećińskie zábáwy porzućić. Nūcĭfrāngĭbŭlūm, li, joco Plautus dentem appellavit. Nūcĭpērsĭcă, g. f. ein gattung Pfersich / seyn anzusehen wie grüne Baumnüß in ihren Hülsen / Pewny rodzay Broskwiń. Nŭcĕŭs, a, um, Nußbäumen / Orzechowy. Nŭcŭlă, æ, dimin. Nüßlein / Orzeszek. Nŭclĕus, ei, g. m. Nußkern / oder andere Kern in Schalen gewachsen / Jadro / Jadrko. Nucleus acini, Weinkernlein / Jadrko w iágodźie winney. Nucleum amisi, proverb. Ich hab den Nutz verlorn / Zgubiłem rzecż naypotrzebnieyszą.

Nўctălōps, lōpĭs, g. om. Der des Nachts besser sihet als des Tags / ślep / Co w nocy lepiey widźi / niż we dnie. Item, Herba, quæ & Chenomychon dicitur.

Nўctĕrĭs, ĭdĭs, g. f. Vespertilionis genus, tam minutis pedibus, ut eis carere videatur, Fledermauß / Nietoperz.

Nўctўcŏrāx, ăcĭs, g. m. ein Nachtrab / Nocny (Kruk.

Nўmphă, æ, g. fœ. latinè Sponsa, ein Braut / Oblubieńicá. Nymphas, Antiqui aquarum Deas esse crediderunt. *Teneræ, niveæ, æquoreæ, Nereiæ, ceruleæ, glaucæ, dulces, fluctigenæ, humentes, formosæ, nitidæ, decoræ, amatrices, lascivæ, prænitentes, lætæ, nemorisseque, vitreæ, florilegæ.* Nymphæ quoq; dicuntur apes cum primùm formam cœperint habere. Nўmphæă, æ, g. f. herba, Seeblut / oder Haderwurtz / Grzybienie / Wodna lilia. Nўmphæum, phæi, g. neut. Wasserbad / Kąpiel. Nўmphŭs, latinè Sponsus, Ein Bräutgamb / Oblubieniec. Pārănўmphŭs, i, g. m. der Brautführer / Dźiewosłąb / Drużbá. latinè Pronubus, ab Antiquis Auspex, qui auspicium captabat pro Sponso in nuptiis.

Nўsă, æ, Repagulum unde cursores moven- (tur.

O B

O Interjectio vocandi, vel admirandi, vel irridendi, & aliquando dolendi, Nominativo interdum, nonnunquam etiam Accusativo gaudens. O me perditum, O ich elender / O tákożem ia zginiony człowiek. O Utinam, O wolte Gott / Boday. O quandoq; tacetur, cùm accusativo jungitur, Me miserum, Ich Elender / Ja mizerny człowiek.

ŏb, Præpositio, serviens Accusativo casui, & Propter significat: Ob dictum, Umb ein Wort / Wegen eines Spruchs / Dla słowá / dla mowy. Ob oculum habebat, Vor dem Aug / Przed oczymá. Ob, in compositione significat Circum: Obambulare, Umbher spatziren / Obchodźić.

Obacerbo, v. Acerbus. Obæratus, v. in dictione Æs. Obambulatio, v. Ambulo. Obaro, v. Aro. Obarmo, v. Arma. Obater, v. Ater.

ōbbă, gen. fæm. ein hölzerne Flasche / Bánia / Dzban drzewiány.

Obbibo, v. Bibo. Obbrutesco, v. Brutus. Obcæco, v. Cæcus. Obcaleo, v. Caleo. Obcalleo, v.

Ocʼulleo. Obdo, v. Do. Obdormio, v. Dormio. Obduco, v. Duco. Obduresco, v. Durus.

Obēdĭō, ŏbēdīs, ŏbēdīvī, ŏbēdītūm, ŏbēdīrē, Gehorchen/ gehorsam seyn / folgen/ Posluſſnym być. ŏbēdĭēns, entis, partic. sive nomen ex particip. Gehorsam/ Posluſſny. ŏbēdĭēntĭă, æ, g. f. Gehorsamkeit/ Posluſſenſtwo. ŏbēdĭēntĕr, adverb. Gehorsamlich/ Posluſſnie.

Obedo, Obesus, & Obesitas, vide Edo.

Obĕlūs, li, g. masc. lat. Veru, ein Bratſpieß/ Rozen. Item, ein Püncktlein oder Zeichen damit man in die Bücher anzeigt/ was falsch oder zuverwerffen sey / Znáczek w kśiąžce/ kiedy co nieprawdziwego śię znaydźie. Obelo notare, ſchelten/ verwerffen/ Znáczek ten położyć / wyrzućić co. ŏbĕlīſcūs, i, g. m. ein zugeſpitzte Säul oder Pfeiler/ Slup pochodźiſty ku gorze.

Obeo, v. Eo. Obequito, v. Equus. Oberro, v. Erro. Obescare, vid. Esca.

Obēx, obicis, & ōbjĭcĭs, g. c. ein Fürſchub/ als Rigel/ Schloß / Gatter / Schrancken/ rc. damit man den Durchgang verhindert/ Zobelenie/ Záporá/ Obártel / Záwádá. *Fortis.*

Obfirmo, v. Firmo. Obgannio, vid. Gannio. Obhæreo, v. Hæreo. Obhorreo, v. Horror. Objaceo, v. Jaceo. Objecto, v. Jacio. Obinanis, v. Inanis. Obiratus v. Ira. Obitus, vide Eo.

Obĭtĕr, adver. Darzwiſchen/ im fürgang/ Przemijáiąc/ Niedbále. ut: Obiter hoc dicam. Das ich zwiſchen andern das ſage/ że to miedzy inſzymi powiem.

Objurgo, v. Jurgo. Oblædo, v. Lædo. Oblangveo, v. Langveo. Oblatio, v. Fero. Oblatro, v. Latro. Oblecto, vid. Lacio. Oblenio, v. Lenis. Oblido, v. Lædo. Obligo, v. Ligo. Obligurio, v. Ligurio. Oblimo, vid. Limus ſubſtant. Oblino, vide Lino.

Oblīquŭs, a, um, ſchlim/ ſcheib/ krum/ Vkośny/ Krzywy/ Poprzeczny. ōblīquĭtās, atis, g. fœ. Schlimme/ Krümme/ Vkoś/ Krzywość. ōblīquē, adverb. Vberzwerg/ krümlich/ ślozem/ Náukoś/ Poprzecz / Krzywo. ōblīquō, as, avi, atum, ōblīquārē, krümmen/ über zwerg machen/ Nákrzywiáć/ Kierowáć.

Oblĭtĕrō, as, avi, atum, ōblĭtĕrārĕ, außtilgen/ vertunkeln / in vergeſſenheit bringen / Ciumić/ Wymázáć/ Zápomnieć. ōblĭtĕrātĭō, onis, g. fœ. Außtilgung/ Abſtellung / Wymázánie/ Zápámietánie.

Oblitesco, vide Lateo. Oblitus, vide Lino, & Obliviscor.

Oblīvīſcŏr, ſcĕrīs, ōblītūs ſum, ōblīvīſcī, vergeſſen/ Zápomnieć. Oblitus ſum dicere, ich hab vergeſſen zu ſagen/ Zápomniałem tego powiedźieć. Cum genitivo: Prorſus oblitus ſum mei. Cum accuſativo: Nunc oblita mihi tot carmina. ōblītūs, a, um, partic. vergeſſen/ Zápomniony. ōblīvĭō, onis, g. f. & ōblīvĭūm, ij, g. n. Vergeſſenheit/ Zápámietánie. *Pigra, deſes, longa.* Dare oblivioni, vel, Oblivione delere, vel, Oblivione obruere, vergeſſen/ Zápomnieć. ōblīvĭōsŭs, a, um, vergeßlich/ Zápámietliwy. īnŏblītŭs, a, um, vnvergeſſen/ Niezápomniony.

Oblongus, v. Longus. Obloquor, v. Loquor. Obluctor, v. Luctor. Obludo, v. Ludo. Obmolior, v. Molior. Obmurmuro, v. Murmur. Obmutesco. v. Mutus. Obnato. vid. No, nas. Obnaſcor, obnatus, v. Naſcor. Obniger, v. Niger. Obnitor & Obnixè, v. Nitor. Obnoxius, v. Noxa. Obnubilo, v. Nubes. Obnubo, v. Nubo. Obnuncio, v. Nuncio. Oboleo, v. Oleo.

Obŏlūs, li, g. m. ein Heller/ Pieniądz/ Hálerz. Item, etwas mehr als ein Creutzer/ Trochę więcy niżeli groß polſki. Sēmĭŏbŏlūs, li, ein halber Heller/ oder halber Obolus/ Polſſkrupulá. Dĭŏbŏlārĭs, rē, das vmb zween Heller oder Obolos kan gekaufft werden. Dwupieniężny. Item, nachgultig/ verächtlich/ Pod ły. Diobolares meretrices, quæ duobus obolis tantùm conducuntur.

Oborior, v. Orior. Obrepo, v. Repo. Obretio, vide Rete. Obrigeo, v. Rigeo.

Obrĭzūm, zi, g. n. rein vnd wol im Fewr geläutert Gold/ Zloto ſſczyre.

Obrodo, v. Rodo. Obrogo, v. Rogo. Obrumpo, v. Rumpo. Obruo, vid Ruo. Obſævio, v. Sævus. Obſalutare, eſt ſalutandi gratia ſe offerre. Obſaturo, vide Satur.

ōbſcenus, a, um, ab Ob & Cano deductum, vnglücklich/ abſchewlich/ Sproſny/ Plugáwy/ Nieſſczęśliwy.

Obſcœnus, vide Cœnum.

Obſcūrūs, a, um, Finſter/ dunckel/ verborgen/ ćiemny/ Potáiemny/ Skryty. ōbſcūrūm, i, g. n. ſchwär zu verſtehen/ ćiemna rzecz / Trudna do wyrozumienia. Obſcurus homo, vnachtbar/ vnbekant/ Pod ły/ Nieſſláchétć. ōbſcūrē, adver. verborgenlich/ finſterlich/ ćiemno/ Potáiemnie.

Obscūrĭtās, atis, g. fœ. Dunckelheit/ Ciemność. Item, Vnachtbarheit/ Nidegeschlecht/ Podłość/ Trudność. ōbscūrō, as, avi, atum, ōbscūrārĕ, verdunckeln/ Záćmiáć/ Zásłániáć. ōbscūrātĭō, onis, gen. fœm. Verfinsterung/ Verdunckelung/ Záćmienie.

Obsecrō, as, vide Sacer. Obsecundo v. Secundus. Obsepio, v. Sepes. Obsequium, v. Sequor. Obsero, v. Sĕro, is, sevi, satum, & Sero, is, serui, sertum. Observantia, require Servo. Et observabilis, ibidem.

Obsĕs, sĭdĭs, g. com. eine Geissel/ eine Person dem Feind zu Pfand geben/ Zákłádnik. Item metaph. ein Vnterpfand/ Zákład wszelki.

Obsidio, obsidionalis, v. Sedeo. Obsido, v. Sido. Obsigillo, as, avi, versiegeln/ Pieczętowáć. Obsigno, & Obsignator, vide Signum. Obsisto, v. Sisto. Obsitus, a, um, pen. cor. vmbwicklet/ vmbgeben/ bedeckt/ Zárosły/ Porosły/ Zákryty. ab Obsero, is. Obstaculum, g. n. ein Hindernüß/ Záwádá. Obsoleo, & Obsolesco, vide Oleo. Obsorbeo, v. Sorbeo.

Obstĕtrīx, īcis, g. f. ein Hebamm/ Bábá rodzących pilnuiąca. Obstĕtrīcŏr, aris, atus sum, trīcārī. Hebamm seyn/ Bábić.

Obsonium, vide Opsonium.

Obstĭnō, as, avi, atum, ōbstĭnārĕ, sich widersetzen/ eygensinnig seyn/ Vpieráć się/ Vsádzáć się. Obstĭnātŭs, a, um, particip. sive nomen ex particip. widerspennig/ hartnäckig/ steiff/ Vporny. Obstĭnātĭō, onis, g. f. steiff Fürnehmen/ Eygensinnigkeit/ Vpor/ Nieużytość. Obstĭnātē, adver. steiff/ beharzlich/ Vpornie.

Obstipo, vide Stipo. Obstipus, a, um, pen. prod. starrhalsig/ oder Hauptheldig/ das den Kopff auff den Achseln hält/ Prostoszyi/ Twárdoszyi/ Pochyły/ Náchylony.

Obsto, vide Sto. Obstrepo, v. Strepo. Obstrigilo, as, avi, Ich widerstehe/ widerstreitte/ schelte/ Obmawiam/ Przygániam/ Sprzećiwáć się/ Záwádzáć komu. vide Strigil. Obstringo, vide Stringo. Obstructio, v. Struo. Obstrudo, v. Trudo. Obstupeo, v. Stupor. Obsum, v. Sum. Obsurdesco, v. Surdus. Obtego, v. Tego. Obtempero, v. Tempero. Obtendo, v. Tendo. Obtento, v. Teneo. Obtero, v. Tero. Obtestor, v. Testis. Obtexo, vide Texo.

Obtūrō, as, avi, atum, ōbtūrārĕ, verstopffen/ Zátykáć. Obtūrāmēntŭm, i, g. n. etwas damit man verstopfft/ als Zapffen/ Fürschub/ Spunt/ ꝛc. Zátyczká/ Szpunt. Aliqui cum aspiratione scribunt; Obthuro, ōbtūrātĭō, g. fœ. Verschliessung/ Zátkánie.

Obticeo, vide Taceo. Obtineo, v. Teneo. Obtĭngĭt, Obtĭgĭt, impers. es widerfähret/ begegnet/ Tráfiá się. Obtorpeo, v. Torpeo, Obtorqueo, v. Torqueo. Obtrecto, v. Traho, & Tracto. Obtrigo, is, ōbtrīgĕrĕ, mit Eyd verbinden/ Przysięgą obowiązáć. vel obstringere. Obtritus, v. Tero. Obtrudo, v. Trudo. Obtrunco, v. Truncus. Obtundo, Obtusus, vide Tundo. Obtueor, vide Tueor. Obturbo, v. Turba. Obtutus, us, eine Anschawung/ Pátrzenie/ Weyrzenie. Tueor. Obvagio, v. Vagio. Obvallo, v. Vallo. Obvenio, vide Venio. Obverto, v. Verto. Obvio, Obviam, & Obvius, v. Via Obumbra, v Umbra. Obuncus, v. Uncus. Obundo, v. Unda. Obvolvo, quære Volvo. Obustus, vide Uro.

Occă, æ, g. f. ein Egge damit man die auffgebrochene Aecker egget/ vnd die Schollen bricht/ Broná. Occō, as, avi, atum, ōccārĕ, eggen/ Bronowáć/ Włóczyć. Vineas occare, erhacken/ Winnice kopáć. Occātĭō, onis, g. f. die Eggung/ Bronowánie. Occātŏr, oris, g. m. ein Egger/ Bronownik. Occātōrĭŭs, a, um, das zu dem Eggen gehört/ Bronowániu służący. Dēōccārĕ, idem quod simplex.

Occæco vide Cæcus. Occalleo, v. Calleo.

Occāsĭō, onis g. fœ. Gelegenheit/ Anlaß/ Powod/ Pogodá/ Przyczyná. Amplecti occasionem, Gelegenheit annehmen/ Zá powodem iść/ zá okkázyią. ōccāsĭūncŭlă, læ, dimin.

Occāsŭs, us, g. masc. Abgang/ Todt/ Zachod/ Smierć. Occasus reipubl. Fall/ Vpadek. Occasus solis, Niedergang der Sonnen/ Zachod słońcá. *Serus, sedes Zephyri.* In occasum, gegen Niedergang/ Ná zachod. Tam de homine quàm de rebus animatis dicitur. Occasus Lælij, der Todt Lælij, Smierć Leliusowá.

Occidens, ōccĭdō, & Occiduus v. Cado. Occīdō, v. Cædo. Occino, v. Cano.

Occĭpŭt, ōccĭpĭtĭs, & ōccĭpĭtĭŭm, ij, g. n. der Nack/ das Hintertheil des Haupts/ Tył głowy.

Occlamito, v. Clamo. Occludo, v. Claudo. Occubo, vel Occumbo, v. Cubo. Occulco, vide Calco.

Occŭlō, is, ōccŭlŭī, ōccūltŭm, ōccŭlĕrĕ, ver-

bergen / heimlich verschlagen / verdecken / Krýć / Zákrywáć. ŏccŭltŭs, ă, um, particip. sive nomen ex particip. verborgen / Zákryty. Ex occulto, adverbialiter, heimlich / verborgenlich / Potáiemnie / NiezNácznie. ŏccŭltē, ŏccŭltĭŭs, ŏccŭltĭssĭmē, adverb. ut: Aliquid occulte facere, heimlich etwas thun / Potáiemnie co czynić. ŏccŭltō, as, avi, atum, ŏccŭltārĕ, frequent. wol verschlaben vnd verbergen / Zákryć co. ŏccŭltātŭs, a, um, & ŏccŭltātē, adverb. idem quod simplex. Occŭltātĭō, onis, g.f. Verhaltung / das verhälen vnd verbergen / Krycie / Zákrywánie. Occŭltātŏr, oris, g. masc. Verberger / der etwas heimlich hält / Krýciel / Przechowywácz.

Occulto vide Occulo. Occumbo, v. Cubo.

Occŭpō, as, avi, atum, ŏccŭpārĕ, einnehmen / einhaben / erstlich besitzen oder ergreiffen / vor andern nehmen / Obeymowáć / Opánowáć. Item, fürkommen / oder vor andern etwas thun / Uprzedzáć. Item, vnmüssig machen / einem zu schaffen geben / Záprzątáć / Zábáwnym być. Occupare pecuniam alicui, vel apud aliquem, Geldt auff Wucher anlegen / Dáć pieniądze w plát / ná lichwę. Occupaverat animos fuga, die Flucht lag jhnen im Sinn / Myśli uciekáć. Occŭpāns, antis, particip. fürkommende / erstlich einnehmende / Opánywáiący / Uprzedzáiący. Occŭpātŭs, a, um, vnmüssig / geschäfftig / Zábáwiony. Auditioni occupatus, anzuhören verhafft / Słucháiący. Occŭpātĭō, onis, g.f. vnmüssig / Vnmüssigkeit / Zábáwá. Item, Einnemung / Besitzung / Opánowánie / Uprzedzánie. Implicatus occupationibus, fast vnmüssig / Zábáwny bárzo. Item, Occupatio, Schema est, quoties, quæ dici ab alio poterant, ea ipsi præveniendo dicimus in nostram partem, ne nobis officiant postea, Fürkommung / Zábieżenie czemu / Uprzedzenie. Antĕŏccŭpō, & Præŏccŭpō, as, āntĕŏccŭpāre, & præŏccŭpārĕ, vor einnehmen vnd besitzen / Uprzedzáć. Antĕŏccŭpātĭō, & Præŏccŭpātĭō, onis, g.f. Fürkommung / Ubieżenie / Uprzedzenie. Schema est cum aliquid reticere dicimus, quod tamen tacitum intelligitur. Græcè Aposiopesis.

Occursus, vide Curro.

Ocĕănŭs, i, g.m. das grosse Meer so die gantze Welt vmbgibt / Morze wielkie. *Refusus, ingens, belluosus, circumvagus, senex, advena, sonorus, vastus, rex undarum, circumfluus, canus, vitreus, reciprocans, immensus, undosus, vagus, amplus, refluus, fertilis, largus.* plura Epitheta vide supra in verbo Mare.

Ochă, æ, g.f. latinè Anser, eine Ganß / Geś.

Ochră, æ, g.f. Berggelb / Brunatna fárbá.

Ocimum, vide Ocymum.

Ocior, ociosus, vide Ocium.

Ocĭŭm, ij, g.n. sive (quod eruditis magis placere videtur) Otium, per t, Ruh / Feyerung / stillstehung von Arbeit / Prożnowánie / Pokoy / Odpocznienie / Wákácya. *Ignobile, tranquillum, molle, ignavum, segne, infelix, discinctum, liberum, languidum, sordidum, marcidum, blandum, dulce, oblectabile, gratum, iners, pingue, facile, lene, languens, lætum, garrulum, desidiosum, fœdum, amœnum, pigrum, quietum, perniciosum, geniosum, infecundum, facundum, deliciosum.* Item, Otium, Weil / Zeit / Chwilá / Czás. Otium rei si sit, wenn ich die Weil hätte / Kiedyby był czás do tego. In otio esse, müssig seyn / Prożnowáć. Otiōsŭs, a, um, müssig / Prożnuiący. Item, ruhig / vnbekümmert / Sorgloß / Bespieczny / Spokoyny. Otiosus à metu, Sorgloß / Bespieczny. Dies otiosus, Feyertag / Swięto. Sententiæ otiosæ, vnfruchtbare / liederliche Rede / Mowy niepotrzebne / niepożyteczne. Otiosus studiorum, nicht lernend / Nie pilny w náukách. Otiōsē, adverb. müssiglich / Prożnuiąc / Niedbále. Item, mit Weyle / Wczesnie. Otĭōsĭtās, atis, g.f. pro Otio, sed Barbarè. Ocĭŏr, aris, atus sum, ŏcĭārī, müssig gehen / Prożnowáć.

Ocquĭnīscō, is, ŏcquĭnīscĕrĕ, sich neygen oder bücken / Náchyláć się / Uczepnąć.

Ocrĕă, æ, g.f. Stiffel / Bot. Item, Ocreæ, crurum munimenta, Beinschienen / damit man die Schinbein bewaffnet / Nágoleńice. *leves, ferreæ, renidentes, fulvæ, teretes.* Ocrĕātŭs, a, um, gestiffelt / oder mit Beinschienen gewaffnet / Obuty / Boty noßący.

Octō, nomen numerale adject. indeclinabile, g. omn. acht / Ośm. ŏctāvŭs, a, um, der Achteste / Osmy. ŏctĭēs, achtmahl / Ośm rázy. ŏctĭngēnārĭŭs, & ŏctĭngēntēsĭmŭs, a, um, achthundert / Ośmsetny. ŏctĭpēs, pĕdĭs, das acht Füß hat / Ośmionogi / ŏctŏgēnŭs, ŏctŏgēsĭmŭs, a, um, achtzigst / Ośmdziesiąty. ŏctŏgĭēs, achtzig mahl / Ośmdziesiąt rázy. ŏctŏiŭgĭs, e, mit acht zusammen gekopplet / Ośm pár máiący. ŏctōnārĭŭs, a, um,

a,um,von achten/Ośmkrotny.ŏctōnī,æ,a,achte Ośm. ōctŏphŏrūm,i,g.n. ein Roßbaar / Tragbeth oder Stuel/so von achten getragen wird/Kåretá / ábo krzesło / ktore ośmioro noßacych potrzebuie. ŏctuplĭcātŭs, a, um, achtmahl geduppelt/Ośmkrotny.ŏctuplēx,plĭcĭs,ŏctŭplŭs, a,um,achtmahl duppel/Ośmiokrotny. ŏctŭssĭs, is, g.masc. ein stück Geldts acht Asses werth/Potroyny groß.

Octōbĕr,bris,g.m.Weinmonat/Páździernik.

Ocŭlŭs,li,g.m. ein Aug/Oko. Oculi, *Humentes,vitrei,glauci,orbiculares, venusti, igniti,teneri, vagi,ludibundi, luciduli,vigiles, gemmantes, sequaces, micantes,protervi, arguti, timidi, molles,nitidi, albicantes,flagrantes, blandi, turgiduli, melliti,ardentes,avari,stellantes, nictantes, decori, purpurati, protuberantes, rutilantes, radicantes, madidi, nitentes, splendiduli, petulci, lascivi, faciles, dulciculi, procaces,cupidi, flammei, rubelli, acuti, siderei, fulgidi,curiosi,avidi,impudici,lubrici,serenati,amabiles, cupidinei, comes, conniventes, ridentes, promicantes, præfulgentes, tremuli,proclives, flammiferi, flammeoli*.Oculi in arboribus, die Augen an den Båwmen/darauß die Schoß herfür wachsen/ Pak. Oculi caudæ pavonum,die Sternen oder Augen an den Pfawenschwåntzen/Oczká w pawim ogonie. ŏcĕllŭs,li,diminut.Aeugelein/Oczko. ŏcĕllātŭs,a,um, voll Auglein vnd Löchlein/ gelöchert / Oczkowáty. ŏcŭlĭssĭmŭs, superlat. fast scharffsichtig/Widzacy/Oczywisty. Item,fast lieb/Bárzo miły. ŏcŭlĕŭs,a,um, voll Augen/ Oczkowáty/Pełen oczu. ŏcŭlātŭs,a, um, der viel Augen hat/der ein gut Gesicht hat/ der Augen hat/Oczkowáty/Widzacy/Jásny. Testis oculatus,ein Zeuge der ein Ding selbst gesehen/Swiádek oczywisty.ŏcŭlātă,æ,g.f.piscis, Neunaugen Wielgook/Minok. ŏcŭlārĭō,onis, g.f. das abschneiden/ abbrechen der überflüssigen Schöß vnd Reben augen/Obcinánie gáłozek drzewnych. ŏcŭlĭtŭs, adverb. Amat ancillam oculitus, Er hat die Dienstmagd so lieb als seine eygene Augen/ Kocha sie w dziewce bárzo. dicitur et funditus.Exŏcŭlō,as,are, & Exŏcŭlāssō, is, exŏcŭlāssĕrĕ,der Augen berauben/Wyłupić oczy/ Oślepić. Exŏcŭlātŭs,a,um, der Augen beraubt blind/Ośleptony.ĭnŏcŭlārĕ,einzweygen/Impffen/ Szczepić. ĭnŏcŭlātĭō, onis, Einzweigung/ Impffung/ Szczepienie. ĭnŏcŭlātŏr,oris, Einzweiger/Impffer/Szczepnik/Sadownik. Mŏnŏcŭlŭs, & Unŏcŭlŭs, li, g. m. Einäugig/ Jednooki.

Ocўmŭm,i,g.n.ein Viehfutter/ da man Bonen vnd Erbsen vnd dergleichen durcheinander menget/ dem Vieh zum Futter/ Mießanká. Item,da man die Kornfrucht abmähet ehe daß sie blühet/ damit dem Vieh den Stulgang zu bewegen/ Zyto pierwey niż zákwitnie pożęte dla lekárstwá bydłu. Quidam volunt esse frumenti genus, Heydkorn/Tátárká. Alij Ocimum, vel Ocinum scribunt.

Ocyor,& hoc ŏcўŭs,oris,comparat. Ocўssĭmŭs,a,um, Superlat.am allerschnellsten/Prętki/ Nayprędßy. ŏcўŭs, & ŏcўssĭmē, adverb. eylendts / schnell/ behend/Rychło/Prętko. Non ocius quivi, Ich habs nicht schneller gekondt/ Niemoglem prędzey.

Odē,vel ŏdă,æ,g.f latinè Cantus,ein Gesang/ Spiewánie/ pieśń. *Dulcis,lyrica,lepida,pulcra, tersa*. Horat.Carmina sua Odas appellavit. Prŏsŏdĭă,æ,latinè Accentus,ein Zugesang/der Thon einer jeglichen Sylben/Nátężánie słow.ŏdēŭm, ēī,g.n.ein Orth oder Gebåw/den Sängern/Trommenschlågern / Pfeiffern vnd dergleichen verordnet/ Ganek dla graczow/ Kor.

Odī,ŏdīssĕ, ŏdĭsse, infinit. ŏdĭssĕ, verbum defectivum,hassen/Nienawidźieć. Odi,significat, odio habeo, & habui,Ich hasse/oder habe gehasset/Nienawidzę/Nienawidziałem.ŏsŭs,a,um, gehasset/Co w nienawiśći jest.ŏsŏr,oris,g.masc. ein Hasser / håssig / der hasset / Nienawidzacy. ŏsūrŭs,a,um,das hassen wird/Ktory bedźie nienawidział. ŏdĭŭm,ij, g. n. Haß/ Zorn/ Nienawiść Brzydzenie sie. *Crudele,asperū, nefandum, internecivum,pertinax,profanum, ignescens, improbum,ægrum,impacatum, acerbum, amarum, inimicum,fuscum,inexplicabile,atrox, lugubre,pertinax, intestinum, exacerbatum, cruentum, malum, triste, pestiferum,fervens,flagrans,letale,recrudescens,malignum, capitale, exitiale, crudum, occultum,perniciosum,funestum,novercale*. Item, Odium,Widerwertigkeit/ Verdruß/ Vnlust/ Vberlast/Mühseligkeit / Mierziaczká/ Przykrość/ Teskńicá. Odĭbĭlĭs,lē,pro Odioso.Odĭōsŭs,a,um,verhasst Nienawistny. Item, überlästig/mühselig/vnruhig/Brzydki/Przykry.ŏdĭōsē,adverb.vngern/ mit Vnlust/ vnruhiglich / Nienawistnie / Nieprzyiemnie / Brzydko. Sŭbŏdĭōsŭs,a,um, ein we-

wenig gehässig/überlästig/Nienawistny. In odio esse omnibus, vel, Odio esse apud omnes, von jederman gehasset seyn/Od wszystkich znienawidzonym być. Magnum odium in aliquem concitare, einem einen grossen Haß zufügen/ Przyprawić kogo o wielką nienawiść.

Odōr, vel ŏdōs, oris, g. m. Geschmack / Wonia. *Jucundus, mollis, ambrosius, amœnus, fragrans, gratus, genialis, tenuis, divinus.* Odōrēs, in plurali & Aromata pro eodem accepit Columella, allerley guter Geruch / Wszytkie wonne rzeczy. metaph. Aliquo odore legum recreatus, durch Gemerck vnd Gespur / ꝛc. Przeczuciem praw. Odōrŭs, & ŏdōrātŭs, a, um, wolgeschmäckt / Geschmackreich/ Pachnacy. Odōrō, as, avi, atum, ŏdōrārĕ, wol schmäcken oder riechen / Wolgeschmack machen / Perfumowáć / Wonią pußczáć. Odōrŏr, rāris, rārī, schmäcken / Woniáć/ Wachać. metaph. daß mercken vnd spüren/ Przeczuwáć. Odorans, particip. schmäckend/ Wachaiacy. Odōrātĭō, onis, g. f. & ŏdōrāmĕn, ĭnĭs, sive ŏdōrāmĕntŭm, i, g. n. das schmäcken/ Wonia. Odōrārĭŭs, a, um, das Geruch bringt/ Wonny, ut: Odoraria myrrha. Odōrĭfer, ra, rum, Geschmackreich/ das wolriechende Geschmack bringt/ Pachnacy. Odōrĭsĕquŭs, a, um, der dem Geruch nachspüret / Wechu ostrego. ĭnŏdōrō, as, avi, ĭnŏdōrārĕ, stinckend/ oder bösen Geschmack machen/ Perfumowáć/ Złą wonią spráwić. ĭnŏdōrŭs, a, um, das nicht schmäcket/ vngeschmack/ Niewoniáiacy.

Oecŏnŏmĭă, æ, g. f. Haußverwaltung/ Gospodárstwo. Item, ein ordentliche Setzung vnd Vertheilung der Rede / Rozłożenie porządne mowy. Oecŏnŏmŭs, i, g. m. Haußschaffner/ Hoffmeister/ Gospodarz / Száfarz. Oecŏnŏmĭcŭs, a, um, des Haußhaltens wol bericht / anschlägig/ Gospodárski / Száfárski.

Oecŭmĕnĭcŭs, a, um, lat. Universalis & ad totum orbem pertinens. Concilium œcumenicum, ein allgemeine Versamlung auß allen Landen der gantzen Welt / Powßechne zgromádzenie.

Oenănthē, ēs, g. f. wilde Weinreben / Máćicá winna dźiką. Oenănthĭnŭs, a, um, ut: Oleum œnanthinum, das darauß gemacht ist / Oley z máćice winney dźikiey. Oenĭgĕnă, æ, g. m. id est, Vino genitus. Oenŏphŏrŭm, i, g. n. allerley Geschirr da man Wein in trägt / Winny ſłoiek.

Oenŏpōlĭŭm, lij, g. n. ein Weinhauß/ Winnego szynku dom. Oenŏpōlă, æ, g. m. ein Weinschenck/ Weinverkäuffer/ Winny ßynkarz. Oenŭs, g. m. latinè Vinum.

Oestrŭm, i, g. n. eine Roßbremse/ Giez/ Gzik. Item, capitur pro Insania, sive furore.

Oesўpŭm, g. m. der Koth so den Schaafen/ ehe sie gewaschen an der Wollen hängt / vngewaschene Wolle / Wełná nieochędożona / Wełny owczey / plugástwo.

Offa, æ, g. f. ein stück Fleisch / Käß/ Brodt oder dergleichen Essenspeiß/ Sztuká mięsá/ será y innych potraw. Item, eine Gattung Speiß auß Teyg / Honig/ Käß oder Eyer gemacht / wie ein Brodt gestaltet/ allerley Speise so man den Thieren gibt von Stücken oder gekochtem / Rodzay pokármu z Ciástá/ miodu será y iáiec zrobionego. Item, allerley dick Gemüß/ Teyg / Brey oder Suppe/ Fármußká/ Polewká. Offa adipis, ein Stück Fett/ Sztuká tłustośći. Offa panis, ein Stück Brodts/ Sztuká chlebá. ŏfĕllă, vel ŏfĕllă, sive ŏffŭlă, æ, g. f. dimin. ein Stücklein Fleisch oder Speise/ Sztuczká/ Kłosek. ŏffārĭŭs, ij, g. m. qui conficit offas. Offātĭm, adverb. id est, particulatim.

Offĕctŏr, oris, g. masc. ein Färber/ Fárbierz. Antiquum.

Offĕndō, is, ŏffĕndī, ŏffĕnsŭm, ŏffĕndĕrĕ, compositum ex Ob & Fendo, quod non est in usu, ohngefehr erfinden/ Ználeść/ Záſtáć. Item, anstossen/ gegenstossen/ Szwánkowáć/ Obráźić śię. Item, verletzen/ Przewinić/ Dopuśćić śię. Item, fehlen/ ein Fehl begehen / mißhandlen/ Wpáść / Wpáść w nießczęście. Aliquem offendere, einen erzürnen/ Obráźić kogo. In re aliqua aliquid offendere, einen Fehl in einem Ding finden/ W tákiey rzeczy niedostátek iáki upátrzyć. In aliquo offendi, von einem betrogen werden/ das ist/ einen nicht finden wie er gemeynt hätte / Być od kogo oßukánym. In arrogantiam offendere, in Vermessenheit gerathen/ Wpáść w w pychę. ŏffĕndēns, entis, particip. anstossend/ Obrážáiacy. ŏffĕnsŭs, a, um, particip. gestossen oder verletzt / Obrážony. Offensus alicui, über einen erzürnt/ Zágniewány ná kogo. Offensus, us, g. m. & ŏffĕnsă, æ, g. fœ. ferè activè sumitur, Vngunst vnnd Vngnad gegen einem / Obrázá/ Zágniewánie. Sine offensa gustus, ohne Verletzung/

gung des Geschmacks/das ist/ohn Verlust im versuchen/ Bez przykrosci smáku. ōffēnsō,as, āre, frequent. strauchlen/ stossen/ Vderzáć sie o co/ Potykáć sie. ōffēnsĭō,onis,g.f. Anstoß/Gegenstoß/Obrázá/Szwánk. Item, Vngunst/ Haß/ so ein Volck auff einen legt/ Zgorßenie. Turpitudinis offensione moveri, Sich selbs über eine Schand erzürnen / Porußyć sie zgorßeniem sprosnym. Invidiā atq; offensionem suscipere apud populum. des Volcks Vngunst auff sich ladē/ Wpáść w nienawiść ludzka. Offensioni esse, Verdruß vnd Vnlust bringen / Być obráza komu. Offensiones, Vnfug/ Kummer/ Vnschick/ Obrázy/ Szkodá/ Zgorßenie. ōffēnsĭuncŭlă, æ, g. f. dimin. ōffēnsātŏr, oris, g. m. ein Anstosser/Fehler/ Strauchler/ Potkliwy. ōffēndĭcŭlūm, li, g. n. Anstoß/ Hindernuß/ Obrázá/ Záwádá. metaph. Zweiffel/Wátpliwość. Offensaculum, li, Est id quod ponitur, ut aliquis in in ipsum incidat vel impingat. ōffēndimēntŭm, i, g. neu. Ligaturæ nodus quo apex retinebatur, quum pervenisset ad mentum. ōffēndīx, īcis, idem. ĭnōffēnsŭs, a, um, Vnverletzt/Nieobrázony/Nieobrázliwy. Sŭbōffēndĕrē, ein wenig erzürnen/ oder verletzen/ Nárußáć/Zágniewáć trochę.

Offercio, v. Farcio. Offero, v. Fero. Officio, Officialis, Officina, v. Facio. Offigo, v. Figo. Obfirmo, v. Firmo. Offlecto, v. Flecto.

Offōcō, as, as, avi, atum, ōffōcārē, ersticken/ erwürgen das einer sterbe/ Dawić.

Offringo, vide Frango.

Offūcĭă, æ, vel potius ōffūciæ, arum, g. f. pl. nu. Betrug/ angestrichene Farb/ falscher Schein/ Pickrzydło/Mamienie/ Szálbierstwo.

Offūcō, as, ōffūcārē, id est, aquam in fauces sorbendam dare. Antiq.

Offula, v. Offa. Offundo, v. Fundo, Oggannio, v. Gannio. Oggrassari, pro Ingredi.

Oh, Interject. lætantis, admirantis & dolentis. Oh probus homo es, Ha/ du bist ein frommer Mensch/ Oho/dobryś ty człowiek. Oh, tibinè crederem! Oho / solt ich dir glauben / O tobie mam wierzyć. Oh, perij, Ach ich bin verdorben/ Och/Zginąłem.

Ohē, Interjectio exclamantis, Ohe, jam satis est, Hola/ es ist gnug/ Oho/ Już dosyć.

Ohō, Interjectio admirantis.

Olĕă, Olīvă, æ, g. fœ. ein Oelbaum/ oder die Oelfrucht/Oliwá drzewo. *Pallens, teres, tardè crescens, pingvis, vivax, viridis, pacifera, caduca, Venafrana, pacalis, Palladis arbor, nitida, mitis, popularis, semper frondens, pacata, albens, Licinia, Palladia, canens, glauca, supplex, insons, imbellis, umbrosa, vernicoma, æternum virens, viridans, Attica, Pisæa, Picena.* ŏlĕācĕŭs, a, um, das von Oel ist/ Oliwny/ Oletowáty. ŏlĕāgĭnŭs, & ŏlĕāgĭnĕŭs, a, um, Oelbäumen / oder Oelbäumenfarb/ Olivenfarb / Oliwny/ Albo oliwney máśći. ŏlĕārĭs, re, ŏlĕārĭŭs, sive ŏlīvārĭŭs, a, um, das zu dem Oel gehört/ Oletowy. Olearius, ij, g. m. ein Oelmacher/Oleynik. ŏlĕāstĕr, stri, g. m. wilder Oelbaum / Oliwá leśna. ŏlĕāstĕllŭs, i, dimin. ab Oleaster. ŏlĕāstrīnŭm, i, von einem wilden Oelbaum / Co z tey oliwy leśney. ut: Oleum oleastrinum. ŏlĕātŭs, a, um, mit Oel bestrichen/ geölet/ Oletowány/Oliwnego zápáchu. ŏlĕĭtās, ŏlīvĭtās, atis, g. fœ. Zeit die Oliven abzulesen/ Czás oliwek zbierániá. ŏlĕōsŭs, a, um, voll Oel/ Oletowáty. ŏlētŭm, sive ŏlīvētŭm, i, g. n. Oelgarten/ mit Oelbäumen gepflantzet/ Oliwny sad. ŏlīfĕr, ra, rum, das Oelbäum trägt/Oliwy przynoßący. ŏlīvĭfĕr, ra, rum, das Oliven trägt/ Oliwny/Oliwy przynoßący. ŏlīvīnă, æ, g. f. grosse viele Oels/Obfitość oliwy. ŏlīvŭm, i, g. n. Baumöl / Oliwá sok/ Oley. ŏlīvō, as, are, Oliven ablesen/Oliwki zbieráć. ŏlĕŭm, ei, g. n. Oel/ Oliwá sok/ Oletek/ Oley. *Pingve, liquidum, Palladium, viride, tardum, molens, leve, calorificum, Venafranum, unctum, Assyrium, cæruleum.* Oleo tranquillior, stiller dann Oel/Spokoyny. Oleum, Cic. posuit pro simulachro pugnæ & exercitatione.

Olĕō, es, olexi, & ŏlŭī, ŏlētŭm, & ŏlĭtŭm, ŏlērē, schmäcken/ ein Geschmack geben/ stincken/ Pachnąć/śmierdzieć. Accusativo & Ablativo gaudet, ut: Myrrham olet, Er schmäckt nam Myrrhen/Pachnie ták mirá. Sulphure olentia, nach Schweffel schmeckend / Siárczystego zápáchu. Jucundè olere, einen lieblichen Geruch geben/ Wdzięcznie pachnąć. Malè olere, stincken/ śmierdzieć. ŏlētŭm, g. n. Menschenkot / Gnoy człowieczy. ŏlĭdŭs, a, um, wolgeschmackt oder stinckend/Pachnący/śmierdzący. ŏlfăcĭō, făcis, fēcī, făctŭm, ŏlfăcĕrĕ, schmecken/ am Geschmack befinden/Wącháć/Czuć/Spacháć. ŏlfēcī, metaph. Jch hab es geschmeckt/ das ist/ Jch hab es befun-

funden/ gemerckt/ Przeczutem/ Powiedziała- tem zię. ōlfăctŭs, ūs, g. m. Geschmack vnd Geruch/ Powonienie. ōlfāctōrĭum, ij, g. n. Etwas daran man schmeckt oder riechet/ als Bisemknöpff/ rc. Woniánká. ōlfāctō, as, ōlfāctārĕ, frequent. schmecken/ Wącháć. Abŏlĕō, es, ăbŏlēvī, & ăbŏlŭī, ăbŏlētŭm, & ăbŏlĭtŭm, ăbŏlērĕ, außtilgen/ abschaffen/ Wniwecz obrácáć/ Wymázáć/Zágubiáć. Magistratum abolere, pro Abrogare, den Magistrat abschaffen / Zrzućić urząd. Abŏlēscō, is, ăbŏlēscĕrĕ, zu nicht werden/ vergehen / Niszczeć. Cujus rei memoria aboleverat, des man nicht mehr ingedenck war/ Czego iuż wiecey nie było wpámięći ludzkiey. Abŏlĭtŭs, a, um, partic. außgetilget/ zu nicht gemacht/ abgeschafft/ Wymázány/Zágubiony. Abŏlĭtĭō, onis, g. fœ. Abstellung/ Abschaffung/ Außtilgung/ Zápámietánie/ Zniesienie. Adŏlērĕ, opffern/ zum Opffer verbrennen/ Palić co ná ofiárę. Itē, wachsen/ gemehret werdē/ Rość/ Pomnażáć się. Adŏlērī, in passivo, pro Incendi, angezündt werden/ Zápalonym być. Adŏlēscō, is, lēvī, & lŭī, ădultŭm, ădŏlēscĕrĕ, wachsen/ Rość/ Adolescit ætas, das Alter nimbt zu/ Rośćie wiek. Adolescere in tria cubita triennio, Drey Ellenbogen hoch wachsen in dreyen Jahren / Ná trzy łokćie przez rok przyrość. Adolescere etiam de brutis animalibus; Item, de Plantis dicitur. Adolescere in partum, bis auff die Zeit der Geburt wachsen/ Aż do rodzenia rość. Adŏlēscēns, entis, g. c. ein Jüngling von 12 Jahren bis auff das 21. Młodzieniaszek. Adolescentulus, i, g. m. & Adŏlēscēntŭlă, æ, g. f. dim. ein kleiner Jüngling/ vnd ein junges Mägdlein/ Dziewecżká. Adŏlēscēntĭă, æ, g. f. Prima ætas hominis post pueritiam, die Jugend/ Młodzieństwo. *Fervida, levis, negligens, intemperans.* Adŏlēscēntĭārī, obsolet. verbum, geyl vnd toráchtig seyn/ Młodzieńskie się spráwowáć/ Bestwić się. Adŏlēscēntŭrīrĕ, zum Kind werden/ Au dziećinstwu się mieć. Itē. Aus der Kindheit gehen vnnd zum Jüngling werden/ Młodzieńskie się spráwowáć. Adultŭs, a, um, particip. sive nomen ab adolesco, gewachsen/ erwachsen/ Dorosły. Dicimus pro eodem: Est jam adultus: vel, Adultus ætate: vel, Adulta ætate. Adultus etiam de inanimatis dictum: Adulta urbs, Die wolauffkommen / in jhrer Blüete ist/ Dokończone/ W swey porze. Pestis adulta, die fast zugenommen / Powietrze się wzmogło.

Exŏlērĕ, & Exŏlēscĕrĕ, veralten/ abgehen/ Niszczeć/ Stábieć. Item, fast wachsen/ Wyrastáć/ Wyrodzić się. Exolevit favor, die Gunst ist verloren / Vstáłá łáská. Exolescit metus, die Forcht vergehet/ Vstáłá bojaźń. Exŏlētŭs, a, um, particip. veraltet/ oder fast groß gewachsen/ Stáry/ Wywietrzáły. Vetustate exoletum odium, ein mit der Zeit abgestorbener Haß / Nienawiść zá czásem ustáłá. Exoleta virgo, ein veralte Jungfraw/ Stára pánná. Exŏlērĕ, & Inŏlēscĕrĕ, einwachsen/ Wradzáć się. Inolevit nobis natura, dixit Gellius, activè, ist vns angeboren/ To nam wrodzona iest. sed inusitatum. Consvetudo hæc paulatim inolevit, die Gewonheit ist algemach eingeschlichen/ Zwyczay to pomáłu wniosł. Ŏbŏlērĕ, stincken/ Smierdzieć. metaph. Etwas schmecken/ mercken vnd spüren/ Poczuć co/ Dorozumieć się. Oboluisti allium, du hast vom Knoblauch gestuncken/ śmierdziß czosnkiem. Ŏbsŏlērĕ, interposita litera s, & Ŏbsŏlēscĕrĕ, idem quod Exolere & Exolescere. Obsolescit virtus, vergehet/ wird geschwächt/ Zastárza się/ Stábieie/ ustawa. Ŏbsŏlētŭs, a, um, abgangen/ in Vngewonheit kommen/ Wywietrzáły/ Stároświecki. Barbara & obsoleta verba, veraltet/ verlegen/ Stároświeckie słowá. Vestis obsoleta, ein verrissen Kleid/ Wytárta/ stára szátá. Ŏbsŏlētē, adver. auff alte weise/ altfränckisch/ Po stároświecku. Aliquando, ŏbsŏlētŭs, pro Sordido accipitur. Pĕrŏlērĕ, starck riechen/ einen starcken Geruch haben / Páchnąć ostro / Ostrego wąchu być. Rĕdŏlĕō, es, rĕdŏlŭī, & rĕdŏlēvī, rĕdŏlĭtŭm, & rĕdŏlētŭm, rĕdŏlērĕ, schmecken oder riechen/ Tráćić czym/ Páchnąć czym. Redolet antiquitatem, metaphor. Zeucht auff alte Weiß/ Zárywa czegoś stároświeckiego. Redolet fœtorem, Es stincket/ śmierdzi. Vinum redolere, nach Wein riechen/ Winem páchnąć. Sŭbŏlērĕ, ein wenig stincken / Troche cuchnąć. metaph. mercken/ gewar werden/ Przeczuwáć/ Dorozumiewáć się.

Olĭgarchĭă, æ, g. fœ. Status Reipubl. paucorum constans dominatione, do wenig allein nach jhrem Gefallen herschen / Rzeczypospolitey spráwowánie od niewielu przednieyszych. Oligarchici, qui tali dominatione gaudent.

Oleum, & Olidus, vide Oleo.

Olim, adverb. temporis præteriti & futuri,

Vor-

Vorzeiten/ins künfftig/Kiedyś/Dawno/Potem. Item, pro Aliquando, ſive Quandoque, Zu zeiten/ Czáſem. Itē, pro Jamdudum, Vorlengſt/ Już dawno. Item, pro quovis tempore, Alle mal/ Záwſze/ Vſtáwicznie.

Olitor, vide Olus. Oliva, vide Olea.

Ollă, æ, g. f. ein Hafen/Gárnec. *Fictilis, farrata.* Olluia & Aŭlŭlă, æ, dim. ein Häflein/Gárnuſzek. Ollāris, rĕ, das zum Hafen gehört/Gárkowy.

Ollāriă, æ, g. fœ. temperatura æris, ternis & quaternis libris plumbi, argentarij in centenas æris additis.

Ollŭs, a, um, Veteres dixerunt pro Ille, la, lud. & Olli pro Illi apud Virg. Ollic, pro Illic antiq.

Olŏr, lōris, g. m. ein Schwan/ Łábeć. *Argutus, albus, innocuus, niveus, Amyclæus, plumeus, ales, candidus, Paphius, Therapnæus, Phœbeus, Apollineus, candens, reſonus, nitidus, Ledæus, argenteus, imbellis, vocalis, lacteus, Aonius, Cayſtrius, cantor, Mæandrius, canorus, blandus, ſerenus, Spartanus.* Olōrīnŭs, a, um, ut: Color olorinus, Schwanenfarb/ das iſt/gantz weiß/ Łábecia fárbá/ Bárzo biała.

Olŭs, ŏlĕris, gen. neut. Allerley Gartenkraut/ Ogrodna ſtráwá. *Agreſte, Niliacum, rigidum.* Olūſcŭlŭm, li. g. n. dimin. Kräutlein/Ogrodna ſtráwá podła. Olĭtŏr, oris, g. m. ein Gartner/ Ogrodnik. *Sedulus.* Olĭtōrĭŭs, a, um, ut: Forum olitorium, ein Krautmarckt/ Járzynny rynek. Olĕrācĕŭs, a, um, dem Kraut gleich/ Ogrodny/ Chwaśćiſty. Quidam cum aſpiratone dicunt Holus.

Olŭs ātrŭm, i, g. neut. vel Olus atrum, Herba, Eppig/ Gierß/Miſtrzownik.

Omaſus, g. m. vel Omāsŭm, i, g. n. der feyſteſte Darm/ Klopdarm genant/ Fláki. *Pingve, vile, ventipelle.*

Omĕn, ĭnis, g. n. ein Loßzeichen/ſo man ab vergangenen Worten nimpt zu Glück oder Vnglück/ Znák przyſzley rzeczy/Godło/Otuchá. *Occultum.* Hoc deteſtabile omen avertat Jupiter, Gott behüte vns vor dieſem grewlichen Loßzeichen/ Pánie Boże záwárny áby ſie miał wypełnić ten znák nieſzczeſliwy. Optimis ominibus, zu allem Glück/Szczeſliwie. Omĭnōsŭs, a, um, vnglücklich/ böß vordeutend/ Nieſzczeſliwy/ Znáczacy co złego. Omĭnātŏr, oris, g. m. der Weiſſaget/der guts oder böſes loſet/Prorok. Omĭnŏr, aris, atus ſum, ōmĭnārī, Loſen/ guts oder böſes/ Wieſzczeć/Prorokowáć. Omĭnō, as, are, antiq. Quilibet nobis malè ominatur, ein jedweder drohet vns böſes/ Káżdy nam co złego wieſzczy. Abōmĭnŏr, aris, atus ſum, ăbōmĭnārī, verfluchen/ ein Grewel haben/Brzydźić ſie. Abōmĭnāndŭs, a, um, & Abōmĭnābĭlis, lĕ, Abſchewlich/das zu ſchewen iſt/Brzydki. Abōmĭnātĭō, onis, g. f. ein Grewel/Brzydkość. Abōmĭnātŭs, a, um, partic. paſſivè ſumptum, ut: Abominatus parentibus, hoc eſt, Execrationi habitus, der ſeinen Eltern ein Fluch vnd Grewel iſt/ Przeklęty od ſwych rodźicow.

Omēntŭm, i, g. n. das Netz ſo das Ingeweyd bedeckt/Kałdun. *Album, pingve.*

Omitto, vide Mitto.

Omnĭs, ĕ, Alles/ Wſzelki/ Káżdy. Ad omne tempus, Zu allen Zeiten/Ná wſzelki czás. Omni modo, vel Omnibus partibus, In allweg/Wſzelkiem ſpobem. Omni ratione. Idem ſignificat. Omne genus, vel Generis omnis, Allerley/ Wſzeláki. Omnis civitas, die gantze Stadt/ Cáłe miáſto. Eandem vim habet in ſingulari, quam in plurali. Omnĭfărĭăm, Omnĭmŏdē, adver. In allweg/ Wſzelkiem ſpoſobem. Omnĭfĕr, ra, rum, der alle ding trägt/Wſzyſtkorodny. Omnĭgĕnŭs, a, um, von allen Sorten/Wſzeláki. Omnīnō, adver. gäntzlich/Koniecznie/Zgołá. Omnĭpărēns, entis, Aller Ding ein Mutter/Wſzyſtkorodny. Omnĭpŏtēns, tentis, adject. Allmächtig/ Wſzechmocny. Omnĭpŏtēntĭă, æ, gen. fœm. Allmächtigkeit/ Wſzechmocność. Omnĭvăgŭs, a, um, Allenthalbenſchwebende/ Biegun. Omnĭvŏrŭs, a, um, Der allerley verſchlingt/ Wſzyſtko żrzacy.

Omphăcĭŭm, ij, g. n. vnreiffer Wein/ vulgò Agreſt/ ſawr Moſt/ Agreſtowy ſok. Omphăcĭnŭs, a, um, von vnzeitigen Trauben gemacht/ Agreſtowy. Omphaces, vnzeitige ſawre Trauben/ oder andere Frücht die noch nicht zeitig ſeynd/ Niedoyźrzáłe iágody/ tákże y inſzy owoc.

Onăgĕr, grī, g. m. ein Waldeſel/ Oſieł dźiki. *Aſininus, timidus, ſegnis.*

Onero, vide Onus.

Onĭſcŭs, ci, g. m. Graßwurm oder Raup/Stonog.

Onōcēntaŭrŭs, i, g. maſ. Ein Thier das oben wie ein Menſch/ vnd vnten wie ein Thier geſtaltet iſt/ Mieſzániec/ Jiedney połowice człowieczy/

czy/ z drugiey zwierzećia kßtałt małacy.

Onŏcrātŭlŭs,i, g. m. Avis cygno ſimilis, quæ collum in aqua mergens ſpirat, & veluti ruditum aſini edit, Krodſgans/ Schneegans/ Löffelgans / Bak.

Onōnĭs, g. fœ. lat. Reſta bovis, Hewhech/oder Stallkraut/ liśi ogon ziele.

Onŭs,ŏnĕrĭs, g. neut. ein Bürde/ Laſt/ ćiężar. *Vaſtum, coloſſicum.* Oneri eſſe, einem Vberlaſt ſeyn/ ćiężarem być komu. Itē, Onus, Geſchäfft oder Befehl/ Powinność/ Roſkazánie. Opprimi onere, überladen werden/ Vćiśnionym być od ćiężaru. Suſtinere onus, eine Laſt tragen/ Vrząd/ powinność iáką mieć/ciężar ponośić. Onĕrōsŭs, a, um, Läſtig/ überlegen/ ćięſki/ Obćiążliwy. Onūſtŭs, a, um, geladen/ beſchwärt/ Obćiążony / Pełen. Navis onuſta frumento, mit Korn beladen/ Okret z zbożem. Cum genitivo: Aulam onuſtam auri. Onuſtatus, pro Onuſto ineptè dicitur. Onĕrō, as, avi, atum, ŏnĕrārĕ, laden/ beſchwären/ füllen/ Obćiążáć/ ładowáć. Laudibus onerare, faſt loben/ Názbyt chwalić. Aliquem promiſſis onerare, Einem viel verheiſſen/ śiłá komu obiecowáć. Onĕrātŭs,a,um, beladen/ Obćiążony. Onĕrārĭŭs a, um, ut: Naves onerariæ, Laſtſchiff die man mit Kauffmanſchatz/ꝛc. ladet/ Okręty ćiężarowe/ náłádowáne. Dĕŏnĕrārĕ, & Exŏnĕrārĕ, entladen/ ab oder außladen/erledigen/ Vlżywáć/ Złożyć ćiężar. Aliquem metu exonerare, Einer Forcht entledigen / Wybić komu bojaźń. Exonerare veſicam, brunzen/ Wodę puſzczáć.

Onȳx, ŏnўchĭs, g. m, & fœ. ein Nagel an den Fingern oder Zehen/ Páznogieć. Item, Kámień drogi ták rzeczony. Item, Gemmæ ſpecies, humani ungvis candorem referens. *Lubricus, craſſus, candens, lævis, candidus, myrrheus.* Eſt & marmoris genus, quod ad potoria & ungventaria vaſa excavatur. Legitur & pro ſpecie aromatis. Onўchĭnŭs,a, um, das darzu gehört/ oder darauß gemacht iſt / Co do tych rzeczy należy / ábo z nich ieſt zrobione.

Opācŭs,a,um, Schattächtig/ dunckel von Bäumen vnd Aeſten/ ćiemny/ ćieniſty. Opācō,as,avi, atum, ŏpācārĕ, beſchatten/ bedecken / Záćimiáć. Opācĭtās, atis, g. fœ. Beſchattung/ Bedeckung/ Dunckele/ ćieniſtość/ ćiemność. Ĭnŏpācŭs,a,um, vnbedeckt/ vnbeſchattet/ Niećiemny/ Niezákryty.

Operio, & Operculum, vide Pario.

Opĕrŏr,aris,atus ſum, ŏpĕrārī, arbeiten/ wercken/ Robić. Item, opfferen/ Ofiárowáć. Noctes operari dicitur Luna, vollbringen/ Báwić się/ świećić przez cáło noc. Opĕrātŭs,a,um, partic. gearbeitet/ gewerckt/ Zrobiony. Opĕrātĭō, onis. g. f. Werck/ Robotá. Item, Sacrificatio. Opĕrārĭŭs, a, um, das arbeitet/ wercket/ Robotniczy/ Operarius,ij, g. maſc. Werckmann/ Robotnik/ Rzemieśnik. Operaria,æ, g. f. Werckfraw/ Robotnicá. Dies operarius, ein Wercktag / Robotny dzień. Opĕră,æ,g.f. Arbeit/ Fleiß/ Robotá/ Pomoc/ Prácá. Alicui rei operam dare, Fleiß vnd Arbeit an ein Ding kehren/ Báwić się pilno około czego / pilno co robić. Amori operam dare, mit Bulſchafft vmbgehen/ Nierządem się báwić. Eadem opera, in einer Arbeit/ Zá taż praca. Operæ eſt, Es iſt vonnöthen/ Potrzebna ieſt. Operæ pretium, nützlich/ nothwendig/ wol zu thun / wol zu achten / Pożyteczna rzecz/ potrzebna. Pretium operæ, idem. Experiri opera, mit der That erfahren/ Doświádczyć prace iákiey. Mea opera, durch mein Fleiß vnd Arbeit/ Zá moia praca/ Zá moim ſtárániem. Operam perdere, ſein Arbeit verlieren / Dármo robić/ Robotę utráćić. Opĕræ, in plur. Handwercksleuth/ Wercklеuth/ Robotnicy/ Rzemieśnicy. Itē, Schaffner der Kauffleuth/ Rządcá/ Sprawcá kupiecki. Opĕrōsŭs,a,um, geſchäfftig/ redlich mit Wercken/ Prácowity/ Trudny. Operoſus, paſſivè. Ovid. Moles operoſa laboret, gewercket/ Máchiná urobiona. Res operoſa, arbeitſam/ ſchwär/ das viel Arbeit vnd wercks braucht / Prácowita/ trudna/ ćięſka rzecz. Opĕrōsē, adver. arbeitſamlich/ kümmerlich/ ſchwärlich/ Prácowićie. Opĕrōsĭtās, atis, g. fœ. ſchwäre Arbeit/ Prácowitość/ Robotá. Opĭfex, fĭcĭs, g.c. Werckmann/ Rzemieśnik/ Sprawcá. Opifices apes, auff das Werck gefliſſene / Pſzczoły robotne. Opĭfĭcīnă, æ, g. f. Werckſtat/ Wárſtat. & Opĭfĭcĭŭm, g. n. Werck/ Rzemieſło/ Robotá.

Opera, vide Operor. Opes, opum, v. Ops.

Ophĭdĭŏn, ij, g. n. piſciculus marinus, Congro ſimilis.

Ophĭs,is,g.m latinè Serpens. ŏphĭŏmăchŭs, i, g. m. der mit Schlangen ficht / Ktory z wężámi woiuje. ŏphītēs, is, g.m. Marmoris genus, ſerpentis maculas habentis. ŏphīvăgŭs, i, Sidus cœleſte, lat. Serpentarius, vel Anguitenens dicitur.

Oph-

Ophthālmūs, lat. dicitur Oculus, ein Auge/ Oko. ōphthālmĭă, æ, g. fœ. Vitium oculorum, ut Lippitudo. Est & piscis, lat. Oculata, Neunaugen/ Wielgook. ōphthālmĭcūs, a, um, Augenartzt/ Okulistá.

Opĭcūs, a, um, vnflätig / wüst/ vnrein/ Sprosny. Opica verba, vnflätige/ vnzüchtige Wort/ Szpetne/ plugáwe słowá.

Opifer, v. Ops.

Opilio, vel Upĭlĭō, onis, g. m. ein Schaaffhirt/ Scháffer / Owczarz.

Opīmūs, a, um, feist/ mästig/ reich / Obfity/ Zyzny/Tłusty. Spolia opima, herrliche vnd köstliche Beuth/Obfite łupy. Opimus ager, fruchtbahr/Zyzna rolá. ōpīmē, adverb. reichlich/Hoynie. ōpīmō, as, ōpīmārē, feist machen/ mästen/ Tuczyć/Nápełniáć.

Opīnŏr, aris, atus sum, ŏpīnārī, schätzen/achten/ meynen / Mniemáć/Rozumieć. Opinatu parvum, klein geacht/ Máley wagi/ Lekce powáżony. Nĕcŏpīnātŭs, a, um, vngemeynt/dessen man sich nicht versehen / Niespodźiány / Nierozmyślny. Nĕcŏpīnātē, adverb. vnbedächtiglich/ Niespodźiánie/ Nierozmyślnie. Opinatus, pro Celebri, Barbarè dicitur. ŏpīnātĭō, onis, g. f. ein liederliches / leichtfertiges zustimmen vnd zufallen einer Meynung/Mniemánie. ŏpīnātŏr, oris, g. m. Wahnwitziger/ der nichts gewisses hat/ sondern allweg zweifflet/Wątpiciel/Fántástyk. ŏpīnĭō, onis, g. f. Geschrey/gemeine Sag/Mniemánie/Rozumienie. Magna est hominum opinio de te, die Leute achten dich hoch / halten viel von dir/Siłá o tobie ludźie trzymáią. Item, Opinio, Meynung/ Mniemánie. Vincam opinionem tuam, Ich werde mehr leysten denn du meynest / Ja wiecey spráwie niżeli ty mniemaß. Habere opinionem, Wahn oder Meynung haben/Mniemánie tákie mieć/zdánie. Ut opinio mea fert, nach meiner Meynung / Jáko ja rozumiem. ŏpīnĭōsŭs, a, um, der nichts gewisses hat / der voller Meynung oder Wahn ist/ Fántástyk. Opiniosissimos, vocat Cic. Philosophos, qui semper opinantur, tanquam nihil comprehendi possit, sed inusitatum. ŏpīnābĭlĭs, lĕ, dar man eine Meynung von nehmen kan / das gut ist zu glauben/ Potetny. ĭnŏpīnābĭlĭs, lĕ, ĭnŏpīnātŭs, & ĭnŏpīnŭs, a, um, dessen man sich nicht versehen hat/ vngeachtet/ vnvermeynt/Niespodźiány/Nierozmyślny. ĭnŏpīnāns, antis, partic. vngewarnet / der sich eines Dings nicht versihet/ Niespodźiewáiacy/Nierozmyśláiacy. ĭnŏpīnāntĕr, Inopinatè, & ĭnŏpīnātō, adverb. vnversehenlich/ Niespodźiánie.

Opĭpărŭs, a, um, reich/ herrlich/ reichlich/gerüst/Obfity/Hoyny/Bogáty. ŏpĭpărē, adverb. reichlich/herrlich/prächtiglich/Obficie/Hoynie/Bogáto. Convivium opiparè apparatum, köstlich vnd reichlich zubereit/ Bánkiet dostátni.

Opis, vide Ops.

Opĭstŏgrăphŭs, a, um, das auff beyden Seyten geschrieben ist/ Pisány z obu stron. quando est substant. Opisthographi, in genit. g. m. dicitur Charta ab utroque latere scripta.

Opĭsthŏtŏnĭcŭs, i, g. m. dem das Haupt hintersich wegen der verstrupfften Sennadern starret/ Skurczony wzad.

Opĭtĕr, ŏpĭtrĭs, vel tĕrĭs, g. m. dicitur cuius pater avo vivo mortuus est, dessen Großvater noch lebt/ vnd sein Vater gestorben ist / Wnuk dźiádá żywego máiacy po śmierći oycowskiey.

Opitulor, vide Ops.

Opĭŭm, ij, g. n. Safft von Magsamen/ Mákowy sok. *Soporiferum.*

Opobalsamum, *Candidum, gratum*, vide Balsamum.

Ŏpŏpŏnāx, ăcĭs, g. m. Succus panacis herbæ.

Ŏpōrĭnŭs, a, um, id est, authumnalis, Herbstlich/Jesienny. ŏpōrŏthēcă, æ, g. f. locus ubi authumnales fructus servantur.

Opŏrtĕt, ŏpŏrtēbăt, ŏpŏrtŭĭt, verb. impersonale, es muß / es ist noth/es sol / Potrzebá iest/ Muśi być.

Oppă, æ, g. f. ein Flasche / oder höltzern Trinckgeschirr/Fláßá/ ábo dzban drzewiány.

Oppango, vide Pango. Oppedo, vide Pedo, is.

Oppĕrĭŏr, oppĕrīrĭs, oppĕrtŭs sum, oppĕrīrī, warten/Czekáć. Abi intro, ibi me opperire, gehe hinein/ warte meiner daselbst / Jdź tám/ támże mie czekay.

Oppessulatus, v. Pessulus. Oppeto, v. Peto. Oppico, v. Pix.

Oppĭdō, adverb. sehr hefftig / Bárzo/ Koniecznie.

Oppĭdŭm, di, g. m. eine Stadt/ Miásto. *Arduum.* Oppĭdŭlŭm, li, dimin. ein Städtlein// Miá-

Miásteczko. ōppĭdātĭm, adver. von einer Stadt zur andern / Po miástách / Od miástá do miástá. ōppĭdānŭs, i, g. m. ein Stadtmann / der in einer Stadt wohnet / Mieyski. Oppidanus, a, um, ut: Oppidanum jus, Stadtrecht / Mieyskie práwo.

Oppignoro, vide Pignus. Oppilo, v. Pilo, as, Oppleo, v. Pleo. Opploro, v. Ploro. Oppono & Oppositio, v. Pono.

Oppōrtūnŭs, a, um, füglich / nach dem Wunsch / Wczesny / Rázny / Sposobny. Opportuno tempore accepisti, zu gelegener Zeit / Czásu sposobnego / Wcześnie. ōppōrtūnĭtās, atis, g. f. Gelegenheit / Pogodá / Sposobność. ōppōrtūnē, adverb. zu rechter Zeit vnd Orth / geschicklich / Wczás / Wcześnie. ĭnōppōrtūnĭtās, atis, Vngelegenheit / Niewczesność. Pĕrōppōrtūnŭs, sehr wol gelegen / fast füglich / Bárzo wczesny / sposobny. ĭmpōrtūnŭs, a, um, verdrüssig / vngelegen / vnbeholffen / Nálegáiacy / Niewczesny / Przykry. Importunum, vnruhig ohn vnterlaß / Niewcześnie / Bez przestánku. Importunus, i, g. m. ein vnruhiger Mensch / Nálegáiacy / Przykry.

ĭmpōrtūnē, adver. zu vnzeiten / Niewcześnie. ĭmpōrtūnĭtās, atis, g. f. Vnzeit / Vngelegenheit / Niewczesność. Item, Vnbilligkeit / Niestromność / Nálegánie. Item, Vnordnung / Vnzucht / Zuchwálstwo / Niestromność.

Oppressio & Opprimo, v. Premo. Opprobrium, v. Probrum. Oppugnatio & Oppugno, v. Pugna. Opputo, v. Puto.

Ops quanquam in Nominativo non usurpatur, in obliquis tamen & compositis, huius ŏpĭs, opem, ope, Dativus vix legitur, g. f. Hülff / Vermögung / Pomoc. *Medica, salutifera, innocua, Machaonia.* Aliquid opis ferre, etwas Hülff thun Pomoc cokolwiek. Omni ope atque opera, mit gantzer Macht vnd Krafft / Z cáłey siły / według przemożenia. ŏpēs, opum, opibus, plur. num. tant. Reichthumb / Máietność / Bogáctwá. *Attalicæ, avidæ, magnificæ, superbæ, miseræ, regales, Crœsiæ, fluxæ, auratæ, dites, viscosæ, iniquæ, inopes virtutis, excultæ, leves, munificæ, Sisiphiæ.* Item, Opes, Krafft / Macht / Vermögen / Hülff / Wielmożność / Moc / Pomoc. ŏpĭfer, ra, rum, ein Helffer / Pomocnik. ŏpŭlēscĕrĕ, reich werden / zunehmen / Zbogacáć się. obsolet. Opulentum obsonium, köstliche Speise / Potráwá kosztowna. ŏpŭlēntĭă, æ, g. f. Reichthumb / Bogáctwá. *Locuples, felix.* ŏpŭlēntĭtās, atis, idem. ŏpŭlēntĕr, adverb. reichlich / Bogácie. ŏpŭlēntŏ, as, ŏpŭlēntārĕ, reich machen / Bogáćić / Vbogacáć. ŏpĭtŭlŏr, aris, atus sum, ŏpĭtŭlārī, helffen / Rátowáć / Pomagáć.

Opsōnĭŭm, ij, g. n. Kost / allerley Speise ohne Wein vnd Brodt / Przysmák / Potráwá. *Opiparum, lautum.* ōpsōnŏ, as, are, & ōpsōnŏr, aris, atus sum, ōpsōnārī, Speise einkauffen / Potráwy skupowáć. Ego opsonabo, Ich will alle Kost bezahlen / Ja chce koszt ná potráwy zápłáćić. ōpsōnĭtŏ, as, are, frequent. ōpsōnātŭs, ūs, g. m. Einkauff der Speise / Skupowánie stráwy. ōpsōnātŏr, oris, g. masc. ein Einkauffer der Speise / Skupień potraw.

Optĭcŭs, a, um, idem quod visivus, sive perspectivus, zum Gesicht dienlich / Widzeniu służący.

Optĭmŭs, a, um, Superlativus à Bonus, allerbest / Naylepszy. Fide optima, mit gutem trawen / Wiernie. Deus Opt. Max. der Beste vnd Höchste / Bog dobry y wielki. ōptĭmē, adverb. am allerbesten / sehr wol / Nayleptey / Se optime habere, fast gesund seyn / Bárzo dobrze się mieć. Adest optimè, gerad zu rechter Zeit ist er allhie / Ná czás tráfił / Wcześnie przyszedł. ōptĭmĭtās, atis, id est, utilitas & commodum. Optĭmās, atis, g. com. Optĭmātēs, plur. num. die fürnehmsten Obristen vnd Regenten des Volcks / Pánowie przedni.

Optŏ, as, avi, atum, ōptārĕ, wündschen / begehren / Żądáć / Życzyć / Winszowáć. Item, außerkiesen / Obieráć. ōptātŭs, a, um, particip. gewündschet / Pożądány. ōptātĭŭs, Quid optatius? Was ist mehr zu wündschen / Coż może być pożądánszego? ōptātĭssĭmŭs nuncius. ein gewündschter Bott / Pożądány poseł. ōptātŭm, i, g. n. Præter optatum meum, ohn meinen Wundsch / Bez żądánia mego. Optātō, adverbij vicem obtinet. Optato advenis, du kömpst nach Wundsch / Pożądánie przyszedł. Optĭŏ, & Optātĭŏ, onis, g. f. eine Wahl oder Wundsch / Wolne obieránie / Pożądánie. Item, Optio significat apud Jureconsultos, ein gegebener Kriegsmañ einem Krancken / Strażniczy / Strażnik / Opiekun choremu przydány. Optābĭlĭs, lĕ, wündschlich / wündschens werth / Pożądány. Optābĭlĭtĕr, adver. begierlich / Pożądánie. Optāndŭs, & Optātĭvŭs, a, um.

tum, das zu wünschen ist/ Co do pożądánia ná/ leży. ădopto,as,avi,atum, ădoptāre, außerwehlen/einen zu Schirm nehmen/ Obierać sobie co. Adoptare, est verbum juris, für sein Kind auffnehmen/Przysposobić/Przyłączać syná. Adoptare se alicui familiæ, eines andern Geschlechts genoß werden / Przyłączyć się do iákiey fámiliey. Nomen sibi adoptare, seinen Namen verwechslen/Názwáć się ináczey. Adŏptātŏr,oris, g.m. der einen für sein Kind auffnimpt/ Przysposobiciel. Adŏptātĭō, & Adŏptĭō,onis,g.f. Erwehlung/Annehmung zu einem Kind / Przysposobienie. Adŏptātŭs,a, um, zu einem Kind auffgenommen/Przysposobiony. Adŏptīvŭs,a,um, was zu solcher Erwehlung gehört / Do przysposobienia należący. Adoptivus, i, g. m. ein erwehlter Sohn/Przysposobiony syn. Adŏptātīvŭs,a, um. Ex adoptato filio natus, von einem erwehlten Sohn geboren/ Z przysposobionego syná spłodzony. Cŏŏptāre, zu jhm erwehlen/zu jhm erkiesen / Przyobieráć/ Przyimowáć pospołu. Cooptari in locum alterius, in eines andern Platz erwehlet werden / Ná mieysce czyie być przybránym. Cooptare senatores, vel Senatum, einen Rath setzen / Przybráć do rády. Cŏŏptātĭō,onis, solche Erwehlung vnd Erkiesung/ Przyięcie/Przybránie. Exŏptāre, hertzlich wünschen/Żądáć/Życzyć. Nihil exoptatius, nichts ist angenemers/ Nie iest nic pożądáńszego. Exŏptābĭlĭs,le, wol zu begehrē/Pożądány. Inoptātŭs,a,um, vngewünscht/niepożądány. Pĕroptātō,adv. nach allem Wundsch vñ Begehren/Smyślnie/Pożądánie. (Jáwor.

Opŭlŭs,li,g.fœm. arbor, Maßholler/ Ahorn/

Opūntĭă,æ,g f. herba ignota.

Opŭs,ŏpĕrĭs,g.n. ein Werck/ Geschäfft/ Robotá/Dzieło. Omni opere anniti, alle Macht ankehren/Ze wszystkich sił się stáráć. Grave Martis opus, schwere Müh des Kriegs/ Ciężka żołnierska. Opus, aliquando pro Necesse, sive Necessario accipitur, nothwendig/ Potrzebá. Cum Dativo & Ablativo construitur: Quid opus est verbis? was bedarffs viel Wort/ Coż potym siłá mowić. Adest opus facto, es ist wol zu thun/ Dobrzeby to uczynić/spráwić. Opus est maturato, man muß eylen/Trzebá pośpieszyć/ wczás wygotowáć. Aliquando Nominativo gaudet: Opus sunt milites, pro, Opus est militibus. Magno opere orare, sehr beten/ Bárzo prosić. Opŭscŭlum,li,g.n.dim. ein Wercklein/ Robotká. Pĕrŏpŭs, gar nötig/ Bárzo potrzebny.

Oră,æ,g.fœ. das Ende vnd eusserst eines jeden Dings/Kráwądź/Brzeg. Oræ, plur.num. Belege oder Saum an einem Kleyd/ Kray u száty. Item, die Anstöß/Marchen/ Kreiß vnd Grentzen einer Landschafft/ Gráńicá kráiny/ Krolestwá. Ora, ein Flecken oder Gelegenheit / vnter oder an dem Himmel/ eine Gegend/Kráyświátá. Item, Gegend oder Land/ Kráiná/Ląd. Vulneris oræ, die Bort einer Wunden/ Okolo rány kray.

Orācŭlŭm,li,g.n. eine Weissagung/ ein angezeigter Will Gottes / Gottes Spruch durch einen Menschen/Wyrok Boski. *Divinum, sacrum, sanctum, veridicum.* Oraculo edidit Deus, GOtt hat es gesprochen/Bog wyrzekł. Petere oraculum à Deo, Gott vmb Rath fragen / Rádźić się w czym Bogá. Oraculum pro Templo quandoque sumitur. Item, ein Spruch eines glaubwürdigen vnd ansehnlichen Menschen / Mowá ludźi godnych wiáry y niepodeyźrzánych. Catonis oracula, die Sprüche Catonis. Mowy Kátonowe.

Orātă, pro Aurata, æ, g f. rothe Forellen/ Złotobrew rybá/ pstrąg czerwony. Genus piscis.

Oratio & Orator, vide Oro.

Orbĭs,is,g.m. ein Circul/ Ring/ Kreyß/ runde Gestalt/Okrąg/Koło figurá/ Okrągłego co. *Intortus, tortus, apertus, spatiosus, frugifer, globosus, circulatus, refugus, obliquus, sinuosus, avarus, patulus, rotundatus, flexus, curvus.* Orbis ablaqueationis, eine Grub vmb einen Bawm oder Weinreben/Okopywánie drzew. Orbis saltatorius ein Ringtantz/Táńiec. Item, Orbis, ein runder Deckel / Przykrywádłko okrągłe. Orbis mensarius, ein Teller/Tálerz. Orbis, sive Orbis terræ, Vmbkreiß der Erden/Okrąg ziemski. Orbis, sive Orbis terrarum, der Vmbkreiß der Räder/ Koło wozowe. Orbis, aliquando pro Oculis. Orbĭcŭlŭs, li, diminut. ein Ringlein oder Kreyßlein/ Kołko/Gałeczká. Item, pro Trochlea, ein Wällelein oder Rädlein in einer Winden / Klubá Budowniczá/Koło u windy. Orbĭcŭlātŭs,a, um, gekugelt/rund/Okrągły. Orbiculatim, adverb. Ringsweiß/Okrągło. Orbīlĕ, is, g. neut. Radfelg/das ist/ der Vmbkreyß am Rad/ Obod/ Wałek/ Zwono u kołá. Orbĭcŭs,a, um, id est, in orbem ductus, sive circulari motu-

Orbĭtă,æ,g.f. Wagenleyß/ Koley. Sumitur & pro Rota, für ein runde Form/ Okrągła figurá. Orbita lunæ, der Kreyß / Runde oder Kugel des Monds/ Okrągłość miesięczna. Exōrbĭtō,as, exorbitare, auß dem Geleyß fahren/ abtretten oder fehlen / Występowáć z drogi. Item, pro delirare, Calep. sine auth. probato.

Orbŭs,a,um, des Gesichts beraubt/ Ogołocony. Orbus luminibus, idem. Orbus altero lumine, an einem Auge blind/ Jednooki. Orbi palmites, ohne Rebaugen / Látorośl bez máćice. Orbus, metaph. eines lieben Dings beraubt/ Opuśćiáły / Pozbáwiony miłey rzeczy. Orbus auxilij, Hülffloß/ Opuszczony/ Niemáiący pomocy. Orbus pater, seiner Kinder beraubt/ Ociec ośierociáły. Item, Orbus, Vater oder Mutterloß / Wäißlein / Sierotá / bez oycá ábo bez mátki. Orbĭtās,atis,g.f. Wäißelse/ Verlust eines lieben Dings/ Abgang Vaters vnd Mutters/ Ogołocenie/ Ośierocenie. Orbĭtūdō,dĭnĭs,g.fœ. idem, sed antique. Orbĕfăcĭō,facis,feci,factum, ōrbĕfăcĕrĕ,& ōrbĭfĭcō,as, ōrbĭfĭcārĕ, pro Orbare. Orbĭfĭcŭs,a,um, pro Orbante has dictiones ineptas annotavit Sipontinus. Orbō,as,avi, atum, ōrbārĕ, eines lieben vnd angenemen Dings berauben/ Pozbáwić/ Odiąć/ Ogołoćić. Orbātĭō,onis,g.f. Beraubung/ Ogołocenie.

Orcă, æ, g.fœ. ein Meerfisch/ ist ein Feind der Wallfischen/ Swinia morska. Item, Feygenkorb/ Koszyk/ Pułkoszek. Item, Capsa pigmentorum muliebrium. Item, Gemma. Orcæ, eine Bütte / Zuber/ Gelte/ vnd dergleichen Geschirr/ ꝛc. Beczká/ skrzynká/ puszká/ etc. Orcŭlă, dimin.

Orchēstră,æ,g.fœ. locus in theatro senatoribus ad spectandum designatus: vel in quo Citharœdi, & Aulœdi actioni subserviebant, wird auch für einen Sitz des Raths zu Rom gehalten/ Ławy wschodowáte w Rzymie skąd Senat igrzyskom się przypátrował.

Orchĭs,chĭtis, eine Gattung Oliven/ Oliwká. Item, eine Gattung Fisch/ Rodzay pewny ryby. Item, Herbæ genus, Stendelwurtz/ Liśćie iáyká ziele.

Orcŭs, ci, g. m. Höllische Finsternuß/ Piekło. *Pallidus, stygius, pallens, nil miserans, luridus, niger, rapax, formidabilis, fusculus, sævus, sceleratus, furvus, immensus, tenebrosus, dirus, avarus, turbidus, miser, umbrosus, tartareus, lethæus, infernus, improbus, tristis, immobilis, vorax, luctisonus, durus, invisus, tæter, nigrans, monstrosus, trepidus, igneus.* Cum orco rationem habere vel ponere, sich in vorgesehene Todtsgefahr geben / Wdáć się w niebespieczeństwo śmiertelne lekkomyślnie.

Ordeum, v. Hordeum. Ordino, v. Ordo.

Ordĭŏr, dīrĭs, orsus, & ōrdītŭs sum, ōrdīrī, anfahen/ anheben/ Poczynáć. ōrsŭs, & ōrdītŭs,a, um, der angefangen hat / Ktory począł. Aliquando passivè, angefangen/ Poczęty. ōrsŭs, ūs, g.m. Anfang/ Początek. Exōrdĭŏr, īrĭs, exorsus sum, ēxōrdīrī, anfahen/ Począć. Exōrdĭŭm,ij, & Exōrsŭm,i,g.n. Anfang/ Początek. Exōrsŭs, ūs, g.m. idem. Rĕdōrdīrī, wiedermb anheben oder anfahen/ Znowu záczáć. Item, den Faden wieder auffspulen / Znowu gráć / Znowu nić náwinąć.

Ordō, dĭnĭs, g m. Ordnung/ Stell/ Porządek.

Ordine aliquid dicere, ordentlich / nacheinander/ Porządnie mowić. Ordo aliquando ponitur pro eo, quod vulgus statum vocat, ut: Senatorius ordo, Stand oder Würde / Stan Senátorski. Ordine movere, vom Ampt stossen / Z urzędu zrzućić. Ordĭnēs, plu. num. die Stände vnd Stafflen der Würden in einem Volck: Als Priesterthumb/ Adel/ ꝛc. Stany rożne miedzy ludem / táko Przedniejszy Pánowie/ śláchtá. Ordines ducere, Hauptmann / Rottmeister vnd Obrister seyn / Porucznikiem/ Rotmistrzem/ Oberszterem być. Extra ordinem, ausser der Gewonheit / Niepotocznie/ Nádzwyczáynie/ Osobno. Ordĭnārĭŭs,a, um, ordentlich / Zwyczáyny / Sporządzony. Consilia ordinaria, nach gewöhnlicher gehaltener Ordnung / Rády zwyczáyne. Ordĭnō, as, avi, atum, ōrdĭnāre, ordnen/ in Ordnung bringen/ Sporządzáć. Syllabarum literas ordinare, buchstabieren / Składáć litery. Ordĭnātĭō, onis, g.fœ. Ordnung/ Rząd/ Porządek. Ordinatim, & Ordĭnātē, adverb. ordentlich/ nach Ordnung/ Porządnie. Ordĭnātŏr, oris, g.m. Ordner/ der die Ordnung stellt / Sporządźićiel. Præōrdĭnārĕ, verordnen / Wprzod sporządźić. rarò tamen legitur.

Orĕă, æ, g.f. Gebiß am Zaum/ Wędźidło.

Orĕŏn, i, g. n. eine Gattung Wegtritt/ so auß den Bergen wächst / Sporyż wielki / Muszec ziele.

Orĕŏsĕlīnŭm, i, g. n. eine Gattung Peterlein auff Bergen wachsend/ etliche nennen es Kühschell oder Kücheschell / Opich.

Orē-

Orĕxĭs,is,g.f. Appetit vnd Lust/ es sey zu essen vnd anderm Ding/Apetyt. *Fervida,olens,rapida.* Ponitur & pro Vomitu.

Orgănŭm,i, g.n. ein Werckzeug/ oder ein jedes Handgeschirr damit man etwas schaffet / Nárzedźie. Item, Organa per excellentiam dicuntur omnia Musicorum instrumenta, allerley Seytenspiel / Gesänge/ Orgel/ Instrument muzyczny. *Hydraulica,dissona.* Item,Organum,instrumentum mathematicum, da das Erdreich mit gemessen wird / Instrument mierniczy / Máthemátycki. Orgănārĭŭs,ij,g.m. ein Seytenspielmacher/ Orgelmacher/ Orgánistá/Ktory robi instrumentá muzyckie. Orgănĭcŭs,a,um, voll liebliches Thons vnd Seytenspiel / Pięknego thonu. Orgănĭcē,adverb. mit Instrumenten vnd Werckzeug/ Ná instrumenćie/Przez narzedźie jákie.

Orgўă, æ, g.f. Mensuræ genus sex continens (pedes.

Orĭă,æ,g.f. ein Fischerschiff/ Czołn rybitwi.

Orĭchālcŭm, i, gen. neut. quod & Aurichalcum, Möß/ Mosiądz. *Durum, nitidum.* Orĭchālcĕŭs,a,um,Messing/Mośiężny.

Oricularius,pro Auricularius,vide Auris. Oriens,v.Orior. Orificium,v.Os,oris.

Orīgănŭm,i g.n. herba,Wolgemuth/ Dosten/ Lebiotká.

Orīgō, gĭnĭs, g.fœ. ein Vrsprung/Początek/ Orīgĭnālĭs, lĕ, vrsprünglich angeboren/Początkowy. Peccatum originale, die Erbsünd/ Pierworodny grzech. Orīgĭnārĭŭs,a,um, von einem Orth bürtig oder geboren / Ná mieyscu tákim zrodzony.

Orĭŏn, ōnĭs, g. masc. nomen astri. *Nimbosus, aquosus, ensifer, devexus, infestus, pallidus, niger, nubilus, rutilans, rutilus, aureus, tristis, obscurus, venator, atrox, superbus, insanus, Neptunius, sævus, occiduus.*

Orĭŏr, ŏrīrĭs, vel ŏrĕrĭs, ortus sum, ŏrīrī, verbum deponens, entspringen/ herfür kommen/ auffgehen/ Wschodźić/ Wszczynáć śie. Clamor oritur, Es erhebt sich ein Geschrey / Krzyk powstawa. Ortum est abs te, vel ex te, Ist von dir kommen/Z ćiebie to poszło/Tyś tego przyczyną. Ortus ex eo loco, von dannen geboren/ Z tąd rodem. Ortŭs, a,um, entstanden/entsprungen/ Pochodzący. Aliquando idem significat quod Oriundus. Orta luce, als der Tag angebrochen/ O wschodźie słońcá. Ortus, ūs, Geburt/ Vrsprung/ Początek. Ortus solis, Auffgang der Sonnen/ Wschod słońcá. Orĭēns entis, partic. entspringend/ auffkommend/Wschodzący. Oriens, substant. g. m. Auffgang / nemblich der Sonnen/ Wschod słońcá. Orĭēntālĭs,lĕ, gegen Auffgang/ Wschodni. Orĭŭndŭs, a, um, bürtig / Rodem z kąd/Potomek. Oriundus ab Ulysse, vom Vlysse entsprungen oder bürtig/ Potomek Vlissesow. Oriundus aliquando sine Præpositione: Alba oriundum sacerdotium, von Alba herkommen/ Z Alby wyszło. Meminerint sese unde oriundi sient, von wannen sie bürtig seynd/Niech pámiętáią / z kąd rodem są. Abŏrĭŏr, ăbŏrĕrĭs, vel ăbŏrīrĭs, ăbōrtŭs sum, ăbŏrīrī, vor der Zeit geboren werden/Poronić. Abōrtĭō,onis, g.f. Mißgeburt/Poronienie. Abōrtĭō, is, ăbōrīrĕ, vel potius, Abōrtō, ăbōrtārĕ, ein vnzeitige Frucht oder Mißgeburt gebären/ Poronić. Abōrsŭs, a, um, partic. Mißgeburt/ Poroniony. Abōrtīvŭs, a, um, ut: Fœtus abortivus, imperfectus & informis, ein Vnzeitling / Poroniony płod. Abōrtŭs, ūs, g. m. ein frühzeitige Geburt/ Poronienie. Abortus etiam de arboribus dicitur. Adŏrīrī, angreiffen/anfallen/ Uderzyć ná kogo. Adoriri aliquid facere, Etwz anfahen zu thun/ Począć co. Cŏŏrīrī, sich erheben erwachsen/ entspringen/ Powstáć. Coorta pestilentia, die Pest eingefallen/ Powstáło powietrze. Exŏrīrī, entspringen/auffgehen/ erwachsen/Wschodźić/Wyrość. Exoritur stella, kompt herfür/ Wschodźi gwiazdá. Item, Exoriri, auffwüschen/ auff seyn einen anzugreiffen/Wynikáć/Pochodźić/Wszczynáć śie. Exŏrĭēns, entis, partic. erwachsend/entspringend / Wschodzący/Wyrastáiący. Exoriens, subintelligitur Sol, auffgehende Sonn / Słońce wschodzące. Exōrsŭs, ūs, g. masc. ut: Exortus solis, Auffgang der Sonnen/ Wschod słońcá. Exōrtīvŭs, a, um, vrsprünglich/ das zu Auffgang der Sonnen ist/Wschodni. Exorta sunt hæc omnia à te, die Dyng seyn all von dir entsprungen vnd erwachsen/ Z ćiebie śię to wszystko wszczęło. Obŏrīrī, & Suboriri, idem ferè significat quod simplex.

Orītēs, is, g. fœm. ein Gestalt Edelgesteins/ dem das Fewr nichts abgewinnt / Kámień niezgorzysty.

Orix, vide Oryx. Oriza, vide Oryza. Orizon, vide Horizon.

Orminium, sive Orminum, i, g.n. etliche halten's für wilde Spargel / etliche für wilde Scharlach/Gránatek/ziele/Szalwija czarna.

Ornis, ornicos, vel Ornithus, g. f. lat Gallina, vel Avis, Hun oder Vogel/ Ptak/ Kokosz. Ornithon, onis, g. m. ein Vogelkesicht/ Ptaßnik. Ornithoboscium, ij, g.n. ein Vogel oder Hünerhauß/ ein Orth da man Hüner vñ Gevögel zeucht vnd ernehrt/Vogelweyd/ Kociec/ Kurnik.

Ornithygiæ, arum, pl. num. septentrionales venti, quotannis sub initium Veris, triginta ferè continuis diebus spirantes, quibus ciconiæ & hirundines ad nos transvolant, Nyßwind von Mitternacht / Wiátr pulnocny práwy.

Orno, as, avi, atum, ornare, zieren/ Zdobić. Item, rüsten/auffrüsten/bereyten/ Vbieráć/ Opátrowáć/ Gotowáć. Itē, mit einem Ehrenampt oder Würde ehren/Chwalić/Sławić/ Zálecáć. Fugam ornare, sich in die Flucht rüsten / Gotowáć śię ná uciecźkę. Suffragio ornare, Einem ein gut Wort gegen einem verleyhen/Wotowáć ná kogo. Ornari loco, ordine, nomine, virtute, ingenio, copijs, Ehr haben von/ ꝛc. oder begabt seyn mit/ꝛc. Być ozdobionym/udárowánym. Ornatus, a, um, partic. sive nomen ex partic. geziert/gerüst/ außgebutzt/ Ozdobá/ Vbior/Apárat. Item, mit grosser Ehr/ Kunst oder Würd begabt/ Náuczony/ sławny/ zacny. Ornate, adv. zierlich/ Ozdobnie. Ornatus, us, g. m. Zierd/Auffrüstung/ Ozdobá/ Vbior.. Item, Bereytung/zubereytung/Apárát. Ornatrix, icis, g. f. Ziererin/ Zdobicielká. Ornamentum, i, g.n. Zierd/ Auffrüstung/ Ozdobá. It. Würde vnd Ehr/ Chwałá/Poczćiwość. Ornamento esse, Einem ein Ehr seyn oder bringen/ Ozdobą być czyią. Adornare, & Exornare, idem ferè significat quod Ornare. Adornare thalamum, die Brautkammer zurüsten/ łożnice gotowáć. Exornatus Magistratu, wol beleytet/ Vrzedem nádány. Exornare aciem, die Ordnung zierlich stellen/ Ußykowáć roty. Item, Exornare, Entziehren/die Zierd abreissen/ Ogołoćić/ Złupić z ozdoby. Inornatus, a, um, vngeziert/ Nieozdobiony. Inornate, adv. vnzierlich/ Nieozdobnie. Perornare, wol zieren/ Zdobić. Perornatus, a, um, sehr wol geziert/ Ozdobiony. Subornare, Einen ein wenig loben vnd fürdern/ Chwalić kogo ßczupło. Aliquem subornare, Einen vnterrichten was er thun oder sagen soll/ Náprawić kogo. Falsum subornavit testem, Er hat einen falschen Zeugen angestellt/ Náprawił fałßywego świádká.

Ornus, i, g. f. arbor, ein Hachbüch/Grab. *Rigida, sterilis, Peliaca, excelsa, aëria, procera, annosa, viridis, solida, dura, frondosa, montana, comans, teres.*

Oro, as, avi, atum, orare, Beten oder bitten/ Prośić/ Modlić śię. Causam orare, ein Sache vor Gericht darthun / Spráwę odpráwowáć. Te peto, vel precibus omnibus oro & obtestor, Ich bitte dich so fast mir müglich ist/ Proßę ćię uprzeimye. Orat ignoscas, subauditur (ut.) Orans, antis, partic. Bittend/ Proßący./ Modlący śię. Oratus, a, um, aliud partic. gebetten/ Proßony. Oratum, i, g.n. Bitt/ dasselbe darumb man gebeten hat/ Prozbá. Oratus, us, g. masc. Bitt/ Prozbá. Oratio, onis, g. f. ein vollkommene Red/ Mowá dostáteczna/ Rzecz. Propriè, ein lange Rede/ welche mit Fleiß gestellt ist/ Mowá długa/przygotowána. *Numerosa, perblanda, blandiloquens, conciliatrix, compta, ornata, regina rerum, flexanima.* Oratio aliquando ein Gebett/ Páciérz/ Modlitwá/ Prozbá. Oratione beneficus, Freygebig mit Worten, Słowy ßczodry. Oratiuncula, æ, g.fœ. dimin. ein kurtze Red oder Gebett/ Krotka mowá/ ábo prozbá. Orator, oris, g masc. ein Redner/Fürsprech/ Krásomowcá/ Wymowcá. *Cathedrarius, potens sermone, suavis, canorus.* Itē, Orator, ein Gesandter Bott/ein Fürsprech etwas zu bitten/ Poseł/ Proßak. Oratorius, a, um, das zum wolreden gehört/ Krásomowski. Oratoria, æ, subst. die Kunst wol zu reden/ Krásomowska náuká/ ßtuká. Oratorium, ij, g.n. ein Bethauß/ Modlitewnicá sed rarò legitur. Adoro, as, avi, atum, adorare, anbeten/Göttliche Ehr beweisen/ Klániáć śię/ Modlić śię/ Pokłon czynić boski. Adorator, oris, g.m. ein Anbeter/ Chwalcá. Adoratio, onis, g. f. Anbetung/ Pokłon Boski/ Exorare, erbitten / fast beten/ Vprośić/ Bárzo prośić. Sine te hoc exorem, Laß dich des erbarmen / vergönne mir das / Niechay to u ćiebie wyproßę. Exorabilis, le, Erbetlich / gnädig/ łácny do uproßenia. Inexorabilis, le, vnerbitlich/ vngnädig/ Nieuproßony. Inoratus, a, um, vnerbeten/ vnerworben/ Nieproßony. Perorare, Außreden / ein lange Rede vollenden/ Rzecz mieć. Perorare orationem, die Red beschliessen/ Kończyć mowę. Perorare causam aliquam, vel

Item, ein Rechtshandel völliglich darthun oder abreden/ Spráwe iáka odpráwić. Perorare in aliquem, Ein Red wider einen vollführen/ Prześ ćiwko komu mowić. Perorare certum aliquod crimen, Vber eines Sünders Laster ein Red vollführen/ O iákim wystepku rzecz mieć. Pĕrōrā. tūs, a, um, particip. ut: Perorata oratio, außgeredte vnd vollendete Red/ Mowá dokończona. Pĕrōrātĭō, onis, g. fœm. der Beschluß einer Rede darin die erzehlte Ding kürtzlich wiederumb erholt werden/ Zámknienie mowy.

Orŏbănchē, ēs, g. f. Herba, schwartze vnd wilde Wicken/ Gęśia wyká/ Zárázá źiele.

Orŏbĭă, æ, gen. fœm. Thuris species.

Orŏbītĭs, is, g. fœ. ein grüne Farb/ Graßgrün genandt/ zielona Máść/ Tráwna Fárbá.

Orphănŭs, i, g. masc. ein Wäyßling/ der kein Vatter noch Vätterlichen Trost hat/ Ośierocia-ły/ Sierotá. Orphănŏtrŏphējūm, ei, g. neu. ein Wäysenhauß/ Szpital sierot.

Orsus, vide Orior.

Orthŏs, Græcè, latinè dicitur Rectus. Orthŏdŏxŭs, a, um, rechtglaubig/ rechtsinnig / rechter Meynung/ Práwowierny. Orthŏgōnŭs, a, um, Winckelgerad/ Winckelrecht/ Węgłásty/ Węgielnico wymierzony. Orthŏgrăphĭă, æ, g. fœ. Kunst recht zu schreiben/ Pisánia náuká. Orthographia in Architectura, Entbildung eines auffgerichten Baws/ Model budynku. Orthŏphnŏĭcŭs, der nicht wol athmen mag / dann nur mit auffgerichtem Halse / Prostoszyi. Orthŏphnœă, g. f. solche Kranckheit/ Niemoc tá ná szyie.

Orthŏstătă, æ, g. m. eine Seule/ Stütze/ Ständer/ Stupiec/ Kleszcze ná wyprężono śćiáne.

Orthrăgŏrīscŭs, i, gen. masc. Piscis.

Ortus, vide Hortus. Ortus, a, um, v. Orior.

Ortўgŏmētră, æ, g. fœ. der Wachteln König/ ist etwas grösser dann ein gemeiner Wachtel/ Przepiorká wielka.

Ortўx, ŏrtўgĭs, g. f. Wachtel/ Przepiorká.

Orўx, ŏrўgĭs, g. m. Ein Thier wie ein Geyß/ dem die Haar für sich gekehrt seyn/ Sarn/ wrotośierć.

Orīză, æ, g. fœm. Reyß/ Ryż. frugis genus.

Os, ōrĭs, g. n. Maul oder Mund/ Gebá/ Vstá. *Roseum, viveum, clamosum, blandum, loquax, pulcrum, cultum, fulgidulum, argutum, canorum, sidereum, nitens, melleum, renidens, nitidum, purpureum, formosum, dulciloquum, facundum, disertum, iucundum, dulcisonum, lepidum, suaviloquum, lacteum, rubicundum, flexanimum, serenatum, rutilum, querulum, dulce, harmonicum, melicum, Idalium,* id est, Venereum, *egregium, madidum, avidum, molle, superbum, floridulum, mellifluum, decorum, venustum.* Ōrĕtĕnŭs, bis an den Mund/ Vsty/ Około ust. In ore est omni populo, Jederman redet davon/ Wszyscy o tym mowią. Omnes uno ore authores fuere, Einhelliglich mit einer Stimm/ Wszyscy się ná to zgodźili. Per ora hominum ferri, Jederman in das Maul kommen/ kundbar werden/ Znátomym być wszystkim. Sublinere os, Einen verspotten/ Szydźić z kogo. Distorquere os, das Maul verkehren/ Przekrzywiáć gebe. Ducere os, idem. Lædere alicui os, Einem ins Gesicht übel reden / źle o czyiey twarzy mowić. Os portus, der Schlund vnd Eingang/ oder Mundloch/ Vśćie rzeki. Ōscŭlŭm, & Ōscĭllŭm, li, dim. ein Mündlein/ Gebká. Item, ein Kuß/ Cáłowánie/ Gabká. *Dulce, luctans, fragrans, hians, obvium, molle, anhelum, humidum, furtivum, roscidum, dilectum, blandum, gratum, pugnans, ebrium, lascivum, semihulcum, mulcens, amicum, deliciosum, mite, pudibundum, carum.* Ōscŭlŏr, aris, atus sum, ōscŭlārī, küssen/ Cáłowáć. Ōscŭlātĭō, onis, g. f. das küssen/ Cáłowánie. Orĭfĭcĭum, ij, g. neut. ein Mundloch/ Vśćie u dzbaná/ &c. Dēŏscŭlārī, & Exŏscŭlārī, idem quod simplex. Ĭnōrŭs, a, um, ohn Mund/ Bez ust.

Os, ŏsĭs, g. n. ein Bein/ Kość. *Durum, nodosum, candidum, solidum, nodatum, prædurum, album, canum.* Ŏsĭcŭlŭm, li, dimin. ein Beinlein/ Kostká. Ŏssĕŭs, a, um, Beinen/ Kośćiány. Ŏssŭārĭă, æ, g. f. ein Beinhauß / da man der Todten Bein hinlegt/ Kośnicá. Ŏsĭlĕgŭs, a, um, Beinsambler / Zbieracz kośći. Ŏscè loqui, gröblich reden/ Sprośnie/ grubo mowić. Ŏscĭllă, pl. nu. kleine beinene Bildlein / Obrázki kośćiáne. Ŏscĭllō, as, are, id est, Inclinare, obsolet. Exŏssŏ, as, ēxŏssārē, die Bein außziehen / Kośći odbieráć. Exossare piscem, entgräten/ Pkatáć rybe. Exŏs, ēxŏsĭs, ohn Bein/ Bezkost.

Oscedo, v. Oscitor. Oscen, v. Oscinis. Oscilla & Oscillo, v. Ossis. Osculor, v. Os, oris.

Ŏscĭnĭs, is, vel Ŏscĕn, ĭnis, g. omn. ein Vogel so mit dem Gesang vnd Geschrey ein Loßzeichen gibt/ zum guten oder bösen/ Ptak śpiewáiący

 ná

nážnák ßczęścia álbo nießczęścia. Oscines, plu.nu. Allerley singende Vögel/Ptacy śpiewáiacy. Oscinum, Avium Augurium.

Oscito,as,avi,atum, oscitare, & Oscitor, aris, atus sum,oscitari,geynen/das Maul auffthun vnd gappen / Poziewáć. ut fit præ somno aut tædio. Oscitans, antis, particip. geynend/ geuwend/ das Maul auffhabend/ das ist/ sorgloß/ vnd hinlässig/ Poziewáiacy/ Niedbáły. Oscitanter, adverb. hinlässiglich/ Ospále/ Niedbále. Oscitatio,onis, das Geynen/ Geuwung/ Poziewánie / ziewnienie. Item, Sorglosigkeit/ Niedbálstwo. Oscedo, dinis, g. f. das embsig vnd stetigs geynen vnd Maul auffthun/ ziewáczká.

O si, adver.optandi, Ey wolte Gott/ O kiedyby/ Bogdayżeby.

Osor, v. Odi. Osseus,ossiculum,v.Os, ossis.

Ossifraga, æ, gen. fœm. vel Ossifragus, g. m. Aquilæ Genus.

Ostendo, is, ostensi, ostensum , & ostentum, ostendere, zeigen/ weisen/ Pokázowáć/ Skázowáć. Ostendere se virum, ein Mann oder männlich erzeigen / Popisáć śie dobrze/ Mężnie śie stáwić. Ostento,as,are, frequent. à supin. ostentum formatum , Embsig zeigen / Pokázowáć często. Ostentare periculum capitis, Einem den Todt dröhen/ Smiercią grozić. Item, Ostentare, sich herfür thun/prangen/ Chełpić śię/ Przekázowáć śię. Ostentator,oris,g.m. ein Praaler/ Hoffertiger/Storzypietká/Chełpliwy. Ostentatio, onis, g. f. Pracht vnd Hoffarth/ Pokázowánie śie/ Chełpienie. *Inanis.* Ostentum, i, g. neut. ein Wunderzeichen/Widok. Ostenta, p. n. Etwas künfftigs deutende Ding/ Cudá/ Dziwne rzeczy. Ostentus , & Ostensus, a, um , geöffnet/ gezeigt/Pokazány. Ostentus, us, g.m. Verspottung/Szyderstwo. Ostentui esse, von jederman verspottet werden/ Náśmiianym być. Ostentatus,a,um, fürgestellt/angebotten/Pokázowány. Ostensio, onis, g. fœ. Barbarè legitur.

Ostigo, ginis, g. fœm. altàs Mentigo dicitur. vide supra.

Ostium,ij,g.neut. ein Thür/Drzwi. *Rimosum.* Ostiolum,li, dimin. Ostia, orum, g. n. Ein Lauff vnd Außbruch der Flüssen in das Meer/Außgang/ Vście álbo wypádánie rzek do morzá. Ostiatim, adverb. von einer Thür zur andern/Od domu do domu. Ostiarius, ij, g. masc. Thürhüter/ Odźwierny.

Ostraceus, piscis, quem alij Onychem vocant. Ostracias, æ, & Ostracites, is, Gemma testacea. Est & lapidis genus. Ostracium, ij, g. neut. id est, testa, ein irrden Scherbe/Kachelscherbe/Kietki.

Ostracismus, i, ein Verschickung in das Elend auff ein Zeit von 10. Jahren/deren so man fördtet daß sie zu Athen zu mächtig würden/ Wygnánie.

Ostrea, æ, g. fœ. vel Ostreum, i, g. n. Allerley Wasserschnecken in rauhen harten Muscheln / als Oostren / Pławy morskie ostrokorupi/ ßártátnicży. *Deliciosa, spumosa.* Ostreatus,a,um, rauch/ gerunzlet/ Chropowáty. Ostrearius,a,um, ut : Ostrearius panis , Brodt damit man die Meerschnecken ytzet/ Wnadá pławu morskiego. Ostreatæ, arum, g.f. pl. n. Orth da man die Meerschnecken haltet/ Mieysce pławu morskiego ostrokorupiego.

Ostrum, i, g. n. Meerschnecken Schweiß damit man Purpur färbt/Szárłat. *Sarranum, Tyrium, purpureum, Sidonium, superbum, sangvineum, imbelle, puniceum, coruscum, Agenoreum, rutilum, regale, nitens, pretiosum , pictum, ardens, Gætulum, Pœnum.* Ostrinus, a, um, Purpurfärbig/ Szárłatny. Ostrifer,ra,rum, quod ostrum producit.

Otium, vide Ocium. Osus, vide Odi.

Otis, otidis g. f. Trapp/Trapgans/Drop.

Ovis, is, g. fœ. ein Schaaff/Owcá. *Lanigera, balans, pellita, infirma, placida, pavida, immunda, imbellis, tenella, blanda, hirsuta, mollis, mitis, velligera, saliens, mansueta, cornigera, scabra, fecunda, bidens.* Ovinus,a,um, Schäffin/Owczy. Ovillus,a,um, dim. ab Ovinus. Ovile, is, g.n. Schaffstall/ Owczárniá. *Tenerum.* Ovaria, æ, g. fœ. Schaar/oder Herd Schaffe/Owiec stádo. Oviaticus, a, um, Schäffin/ Owczy. ut : Oviaticum pecus, Schaaffvieh/Owce. Ovicula, æ, g.f. dim. Schäfflein/ Owieczká.

Ovo, as, avi, atum, ovare, sich frewen/für Frewden jauchtzen vnd springen/ Krzyczeć/ Triumfowáć/ Weselić śie. Ovans, antis, particip. Frewdenreich/ Weselacy śie. Ovatio, onis, g. fœ. & Ovatus, us, g. m. ein frewdenreiche Wiederfarth eines Obsigers / so ohn Blutvergiessen gesieget hat/ Triumf máły / Weselenie / iákie u Rzymian bywáło kiedy Hetman bez przelánia krwie otrzymawßy zwyćięstwo do dom śię wrácał. Ovalis, le, das zu solcher Frewde gehört/ Triumfowy, ut : Ovalis corona.

Ovum

Ovūm,i,g.n.ein Ey/Jáie. *Leve,teres,tractabile.* Ovo prognatus eodem, einer Art vnd gantz gleich/ Jednego rodu/ Podobny srodze. Ova piscium,Rogen auß Fischen/ Ikrá rybia. Ovātūs,ūs,g.m.Zeit des Eyerlegens/Czás niesienia jáiec. Ovātūs,a,um,wie ein Ey gestaltet/ Okrągláwy/ podługowáty ták jáie. Ovĭferā,quæ fert ova,ut: Ovifera gallina, sed ineptè dicitur, ut Sipontius ait. Ovĭlūtēūm,ei, das gelb im Ey/ Żołtek jáiowy. sed inepte.

Oxālĭs,lĭdĭs,g.m. Sawrampffer/ Szczaw.

Oxygala, æ, vel Oxўgălūm, li, sawre Milch/ Anckenmilch / Buttermilch / Mleko kwáśne/ Kánpust/Máślanká.

Oxўgărūm,i,g.n. sawre Fischbrüh/ Saltzwasser/Rosoł/Sálßá.

Oxўlăpăthūm,i,g.n. spitzig Sawrampffer/ Szczaw kobyli.

Oxўmĕlĭ,sive Oxўmĕl, ōxĭmĕlĭs, g.n. Genus potionis, ex melle, aceto & aqua.

Oxўpōrūm,i,idem quod Oxygarum. Oxўpōrŏpōlă,æ,g.m.qui cibos vendit aceto conditos.

Ozā,Mundgestanck/Cuchnienie z vst.

Ozœnă, æ, ein stinckend Geschwär in der Nasen/ Nozdrzy chorobá.Item,Piscis ex Polyporum genere.

Ozўmūm,i, g.neut.Basillen/Bázylia/Miesżánká. herba.

P A.

PAbūlūm,li,g.neu. Weyde/ Fütterung/oder Nahrung des Viehs / von Graß / Hew/ Stroh/ꝛc.Paßa/Karmia/Páśiwá/ śtrawá bydleca. *Pingue,latum,dulce, herbidum,cereale,mite.* Pābūlārĭs,re, ut:Pabularis vitia,Wicken/ zum Viehfutter dienlich/ Wyká śtráwna bydłu. Pābūlŏr,aris,atus sum,pābūlārī, dem Vieh Futter vnd Nahrung suchen/Picowáć.Item,weyden/ Páść śie quod pecoris est.Oleas fimo pabulari, die Oelbäwm misten / Gnoić oliwne drzewo. Pābūlātŏr,oris, g.masc. der Futerung suchet/Picownik. Pābūlātōrĭūs,a,um, das zu der Füterung gehört/ Stráwny. ut:Corbis pabulatoria, Futterkorb/Koßyk dla śtráwy.Pābūlātĭō,ōnis g.f.Einsamblung des Futters vnd Viehnahrung/ Weydung/Paßa/Picowánie.

Pacatus, Pacifer,& Pacifico,v.Pax.

Păcīscŏr, păcīscĕrĭs, pactus sum, păcīscī, ein Vertrag machen/ überein kommen/ Wymawiáć sobie/ Vmawiáć śie/ Stárgowáć śie. Aliquando Promittere, ut: Paciſci filiam alicui. Duo millia pactus est, Er ist zwey tausend zu geben übereinkommen/ Vmowił śie ná dwá tyśiącá. Magna mercede paciſcitur, Er hat sich auff einen grossen Lohn verdinget/ ná wielkie myto ábo zápłáte śie umowił.Pāctūs,a,um,part. ut: pactæ cum hoste induciæ, man ist mit dem Feind vmb ein Anstand des Kriegs übereinkommen/ Postánowione przymierze z nieprzyiaćielem. Pāctĭtĭūs,a,um,abgeredt vnd vertragen/ Vmowny. Pāctūm,i,g.n.Vertrag/Abred/Vmowá.Pāctō,ablativus. Alio pacto,anders/mit andern Geding/Jnßym sposobem. Pāctĭō,onis, g.f.idem quod Pactum.Pāctŏr,oris,g.m. Vnterthädinger/Schendsmann/Stánowićiel. Dēpăcīscŏr,dēpăcīscĕrĭs,dēpāctūs sum,dēpăcīscī, einen Vertrag oder Bericht machen/ vereinbahren/ Vmowić śie/ Postánowić co z kim. Depaciſci morte cupio, Jch ergib mich in den Todt / will gern sterben / Gárdło ná co ważyć. Depaciſci honestiſſimo periculo, sich in die allerehrlichste Gefahr gutwillig geben / Niebespieczeństwo dla czego podiać. Depaciſci ad conditiones alterius, einem in allen Dingen willfahren / Przystáć ná czyie kondycyie.

Paco,as, vide Pax. Pactilis, v. Pango. Pactum, v. Paciſcor.

Pæān,ānĭs,g.m. Hymnus in decorem Apollinis. *Potens,veri,canorus,jucundus, Herculeus, sacer, Apollineus.* Capitur & pro quavis Deorum laude. Aliquando pro ipſo Apolline.

Pædăgōgūs,i,g.m. ein Kindlehrer/ Zuchtmeister / Schulmeister/ Pedágog / Dźiećiowodz/ Mistrz ßkolny. Pædăgōgĭūm,ij,g.n. ein Orth da die Kinder gelehrt vnd vnterwiesen werden/ Szkołá dźiećinna. Aliquando, ein eygener Dienstbott/Czeladz.Pædīă,æ,g.fœm. Zuchtlehr/ Zuchtmeisterschafft/Cwiczenie dźieći. Cyclopedeia,& Encyclopedeia,Vnterweisung oder Wissenheit aller Künsten die Circkelsweise aneinander hangen / Náuká ogulna wßystkie umiejętnośći w sobie zámykáiąca.

Pædĕrōs,ōrĭs, Gemma, quæ alio nomine Opalus dicitur. Item,herba, Bärenklaw/ Barßcz cudzoziemski.

Pædīcō,as,are, Præposteram cum maſculis libidinem exercere.Pædīcō,onis,& Pædīcātŏr, oris.g.m.Puerorum concubitor.

Pædŏr,oris,g.m. Vnſauberkeit/Wuſt/Vnflat/ oder Geſtanck an Menſchen vnd Thieren/ Brud/ Smrod / Plugáſtwo. Pædĭdŭs,a,um, id eſt, ſordidus, obſoletum.

Pæōn, ōnĭs, g.m. Pes metricus, ex quatuor conſtans ſyllabis,ſic : -ᴗᴗᴗ, vel ᴗᴗᴗ-.

Pæōnĭă,æ,g.f. Peonienkraut/Benedicten-Roſen/ Piwonia.

Pætŭs, i, g.m. ein Vberſichtiger / Bláſkooki. Pætŭlŭs, li, dimin.

Pāgĭnă,æ,g.fœ. eine Seyt eines Blats/Kárty ſtroná. Pagina in vitibus, Area intercepta inter duo juga,ein Steg oder lediger Platz im Wein- oder auch andern Gärten/ Drogi w ogrodách/ Poſacká. Pāgēllă,& Pāgĭnŭlă,æ,dimin.

Pāgō,is,pĕpĭgī,pactum, pāgĕrĕ, Vertrag mit einem machen/ Vmawiáć ſię. Cum hoſtibus pagere,mit dem Feind einen Vertrag machen/ Przymierze/ umowę z nieprzyiácielem ſtánowić.

Pagrŭs, i,gen.maſc. Meerkrebs/ Págr/ Rák morſki.

Pāgŭs,i, g.maſ. ein Dorff/ vnd Land von vielen Dörffern/Wieś/Powiát. Pāgātĭm,adverbium, von einem Dorff zum andern/Po wśiách. Pāgānŭs, i, g.maſc. ein Dorffmann/ Bawr/ Wieyſki/ Wieśniak. Item, ein jeder der nicht ein Kriegsmann iſt / Nierycerz. Pagani dicuntur in jure quandoque Increduli ſeu Hæretici. Pāgānĭcŭs, a,um, idem quod Paganus, Dörffiſch/ Wieyſki. Pāgānālĭă, orum, g.n. Kirchweyhe oder Kirmeß auff einem Dorff/Bawren-Feſt/ Wieyſkie nabożeńſtwo/ábo świeto/Kiermáß.

Pālă,æ,g.f. eine Schauffel/ eine Brodtſchauffel/ damit man das Brodt in den Ofen ſcheuſt / Rydel/Lopátá chlebowa. Palæ,ein Stücklein reines Goldts/ Opiłki złotowe. Pala annuli, der Knopff im Fingerring da man das Edelgeſtein einfaſſet/Pierśćieniowa głowicá.

Pălācră,æ,g.f. eine Scheibe oder Platte Goldts oder Goldtklotz/ Bryłá złotá.

Pālæſtēs,Græce, zwerch Hand breit/ Ná dłoń ßeroki.

Pălæſtră,æ,g.f. ein Fecht-Platz/Fecht-Bodem/ Kampff mit ringen/ Zápáſki / Zápáſkow mieyſce. Moris erat,ut luctaturi ceromate,id eſt,oleo cerato perfunderentur. Hinc Epitheta: *Olympiaca,nitida, liquida,uncta,pinguis,catenata, nuda,mollis,fortis,Herculea,Argiva, dura,Spartana,madida,agilis,decora,Amphionia.* Pălæſtrītă,æ, & Pălæſtrĭcŭs,i,g.m. ein Ringer/ Zápáśnik. Palæſtricus, a,um, das zum ringen gehört/ Zápáśniczy. Pălæſtrĭcē, adverb. wie ein Ringer/ Zápáśnicze.

Pălăm,adverb. offentlich/ Jáwnie. Palam eſt, es iſt offenbahr / Jáwna ieſt. Palam mentiri, ſcheinbarlich/ offenbarlich liegen/ W żywe oczy kłámáć. Prōpălăm,idem quod Palam.

Pălāngă, æ,g.f. ein Roll darauff man etwas rollet/Wałek/Drąg. Pălāngārĕ, auffwällen/ auffrollen/ Toczyć wałkiem/ Wałkowáć. quidam per ph. ſcribunt.

Palantes, vide Palus.

Pălāthā, Græca dictio, ein Klotz oder Hauffen Feygen auff einander klebend/ Figow kupá.

Pălātĭō,onis,g.fœ. ein Fundament mit Pfälen gemacht / wie mans an wäſſerigen Orten pflegt zu machen/Palow bicie/Támowánie/Vbiiánie/ tákie w wodách álbo w błotnych mieyſcách dla gruntu poſpolicie bywa. aliàs Fuſticatio.

Pălātĭŭm,ij,g.n. ein Pallaſt/ Fürſtlich Hauß/ Páłac. *Altum,ornatum,fulvum, aureum,ſaxeum, turritum.* Palatium, Mons Romæ,unde Pălātīnŭs,a, um, dem Berg zugehörig / Páłácowy. Item Palatini dicuntur Aulici, Hoff-Junckern/ Dworzánie.

Pălātŭm, i, g.m. der Gawme/ Podniebienie. *Avidum, tenerum,molle.*

Pălĕă,æ,g.f. Sprew/ Plewá. *Pinguis,levis,inanis,exigua,horna,exilis,fertilis,volans,ſtridens,triticea.* Item, Palea, Hanenbart/oder Läplein ſo die Hanen am Halß haben/ Podgárdlek álbo łápki kurze. Palea æris, Ertzſchupen oder Schawm/ Opiłki śrebrne. Pălĕātŭs,a,um, mit Sprewen gemenget/Plewiſty. Pălĕārĭŭm,ij,g.n. Sprew-Söller oder Kammer/ Plewnik.

Pălĕăr, ārĭs, plurali. Pălĕārĭă, rium, g.n. der Schlauch vnd hangende Haut an der Kehlen der Ochſen / Kehlbraten / Podgárdlek / Łátok bydlecy.

Pălīmpĭſsă, æ, g. fœ. Pix liquida iterum decocta.

Pălīmpsēſtŭs,i, vel Palimpſeſtes,æ, g.maſc. Membrana eſt deletitia, quæ abraſis prioribus literis reſcribitur, eine Haut zum ſchreiben alſo bereitet/ daß man nach außgeleſchter Schrifft wiederumb eine andere drauff ſchreiben kan/ Skórá do piſánia przyprawna/ z ktorey jedno piſmo zmázawßy/ záwße inße nápiſáć może.

Pāſſo, lat. Rurſus vel iterum, unde compoſita: Pālĭlŏgĭă, æ, g. f. Wiederholung der Rede/ Powtarzánie mowy. Pālĭnōdĭă, æ, g. f. Widerruff/ Widergeſang/ Odwołánie/ ſpiew powtorzony. Palinodiam canere, ein Ding widerruffen/ Odwołáć co.

Pălĭūrŭs, i, g. m. Meelbeerſtaude/ Mälinowy Krzak.

Pāllă, æ, g. fœ. ein Frawenmantel oder kurtzer Rock mit langen Ermeln/ Szátá białogłowſka. *Tænarea, tenuis, Sidonia, fulgens, lutea, hiacynthina, aurata, punicea.* Pāllŭlă, æ, dimin. Dicitur & Palla veſtis, quæ altare operitur, videlicet lineus pannus conſecratus qui ſuper altare ponitur, ſuper qua extenditur corporale.

Pāllăcă, æ, g. f. ein Kebsweib/ Nałożnicá/ Konkubiná. aliàs Concubina.

Palleo, vide Pallor.

Pāllĭūm, ij, g. n. ein langer Mantel/ Płaſzcz. *Sericum, coccineum.* Item, Pallium, eſt inſigne ornamentum Epiſcopi vel Archiepiſcopi, ſi ex privilegio ei concedatur ſumptum de corpore B. Petri in ſignum plenitudinis Pontificialis officij. Pāllĭŏlūm, li, dimin. Pāllĭŏlātŭs, & Pāllĭātŭs, a, um, der einen Mantel anträgt/ Płaſzczem odziány. Palliolatim, id eſt, Indutus pallio. Pāllĭăſtrūm, i, g. n. rude ac vile pallium. Expāllĭō, as, avi, atum, expāllĭārĕ, den Mantel oder Rock ablegen/ Zewlec płaſzcz.

Pāllŏr, ōrĭs, g. m. Bleichfarb/ Bládość. propriè dicitur color ille in homine. *Viridis, terribilis, obſcurus, luteus, albus, buxeus, marcidus, exſanguis, deformis, infernus, luridus, ſimilis buxo, tacitus, truculentus, gelidus, exanimis, languidulus, albeſcens, ſepulchralis, plumbeus, lividus.* Pāllĭdŭs, a, um, bleich/ Blády. Pāllĕō, es, pallui, pāllērĕ, bleich ſeyn/ Blednieć. Pāllēſcō, is, pāllēſcĕrĕ, bleich werden/ Blednieć. Pāllēns, entis, nomen ex partic. Expallere, & Expalleſcere. idem ferè quod ſimplex. Impallere & impalleſcere, gantz erbleichen/ Nábledńąć/ Zbledńąć.

Pālmă, æ, g. f. flache Hand/ Dłoń/ Rozciągniona ręká. *Roſea, albens, tenella.* Item, Palma, ein Palmenbawm oder Dattelbawm/ Pálmá drzewo. *Ardua, Olympiaca, nobilis, florida, victrix, foliata, virens, rugoſa, Elea, viridis, tremula, egregia, amœna, Ægyptia, triumphalis, fulva, umbroſa, Idumæa.* Item, Palma, ein Palmzweyg ſo die Sieghafften pflegten zu tragen. Wird auch gebraucht für Sieg vnd Preiß / Zwyćięſtwo / Chwałá zwyćięſka. ut: Dare palmam, gewonnen geben/ Dánk komu dáć. Homo plurium palmarum, ein Sieghaffter Menſch / Przodujący / ktory zwyćiężył wielu. Pālmæ, arum, plu. num. pro Victorijs. Pālmŭlă, æ, dimin. Datteln/ Dáktyl. Item, die Laffen/ das iſt/ das breite Theil an einem Schiffruder das man in das Waſſer ſchlägt/ Pioro u wiosłá. Pālmētūm, i, g. n. ein Orth da viel Palm- oder Dattelbäwm wachſen / Pálmowy ogrod. *Pingue.* Pālmĭfĕr, ra, rum, das Dattelbäwm trägt/ Pálmorodny. Pālmĕŭs, a, um, Palmenbäwmin/ Pálmowy. Pālmōsŭs, a, um, voll Palmenbäwm / Pálmorodny. Toga palmata, ein Rock mit Palmen geſtickt ſo die Sieghafften getragen / Szátá pálmą odziana ná znák zwyćięſtwá. Pālmārĭs, e, ut: Statua palmaris, einem Sieghafften zu Ehren auffgerichter Bildſtock/ Słup zwyćięſki. Pālmārĭŭs, a, um, würdig den Preiß haben/ Zwyćięſki. Pālmārĭūm, ij, g. n. Siegs-Geſchenck oder Ruhm/ Podárek zwyćięzcy. Pālmĭpēs, pĕdĭs, g. omn. flachfüſſig wie eine Ganß/ Płáſkonogi. Pālmō, as, pālmārĕ, mit einer flachen Hand trucken / Dłoń wyrażáć. vel, Veſtigio palmæ notare. Dēpālmārĕ, ein Schlappen oder Backenſtreich geben / mit flacher Hand ſchlagen/ Policzkowáć.

Pālmēs, ĭtĭs, g. m. ein Rebenzweig/ Rebenſchoß/ Látorośl winna/ Winna rozgá. *Lætus, viridis, Methymnæus, tener, longus, fructuoſus, uber, gravidus, Nyſæus, lentus, vitifer, opacus, racemifer, frondens, fructuarius, nobilis, Falernus, vernus, pampineus.*

Pālmŭs, i, g. m. eine Handbreit oder Spann. Iſt ein Maß vier oder zwölff Finger breit/ Miárá dłoniowa/ Piedźiſty. Pālmĭpĕdālĭs, lĕ, eines Schuchs vnd darzu vier Finger lang/ anderthalb Schuch/ Piećiodłonny/ Stopy jedney.

Palo, as, ſive Palor, aris, v. Palus, i.

Pālpebræ, arum, g. f. plur. num. Augebrahen/ Powieká/ Powiek włoſy.

Pālpō, as, avi, atum, pālpārĕ, & Pālpŏr, aris, atus ſum, pālpārī, greiffen/ aber eygentlich ſtreichlen/ Macáć/ Głáſkáć. ut: Obſervatote quàm blandè mulieri palpabitur, wie er dem Weib ſo fein ſtreichlen / liebkoſen oder ſchmeichlen wird/ Ják bedźie pieknie iey białeygłowie pochlebował. Palpari, dativo jungitur, aliquando

eti-

etiam accuſativo. Pālpātŏr,oris,& Pālpō,onis, g. maſ. ein Schmeichler/Pochlebcá. Pālpātĭō, onis,g.f. & Pālpŭm, i, g.neut. das ſtreichlen oder ſchmeichlen/ Głaſkánie/Pobłazánie. Palpum obtrudere, durch ſtreichlen oder Schmeichlerey betriegen/Oſzukáć łágodnemi ſłowy. Pālpĭtō, as, pālpĭtārĕ, jmmerdar zittern/ gleich ein Hertz ſo friſch auß einem Thier genommen/Drgáć. Palpĭtātĭō,onis,g.f. das zittern oder klopffen/ Drgánie/Drzenie. Expālpārĕ,abſchmeichlen/abſchwätzen/Wyłudzáć/ wybadáć.

Pălūdāmēntŭm,i,g.n.ein Pantzerhembd/ Páncerz. Item, ein Leibrock ſo man vnter einem Harniſch trägt/ ein Ritterrock / Zbroiá/ Szátá zołnierſka. Pălūdātŭs,a,um, mit ſolchem Leib oder Reittrock bekleidet/ Száta táka odziány.

Pălūmbēs,ĭs,g.m.ein wilde Taube / ein Holtztaube/ Grzywacz/Dziki gołąb. *Rauca, tenera, aëria, torquata, plauſitans.* Dicitur etiam Palumbus,g.m.& Pălūmbŭlă,æ,dimin. Pălūmbīnŭs,a, um, von wilden Tauben/ Grzywaczy.

Pālŭs,li, g.m. ein Pfaal/ Zaunſteck/ Pal/Kół. *Teres, ſaligneus, ligneus.* Pāxīllŭs,i,dimin. Pflock/ Kołek. Pālō,as, avi, atum, pālārĕ, Pfál ſtecken/ zäunen/ Bić koł/ Wbijáć ſłup. Pālŏr,aris,atus ſum,pālārī,hin vnd her ſchweiffen/ hin vnd wieder gehen/Błakáć ſię/Tám y ſám biegáć. Milites palantes,hin vnd herſchweiffend Kriegsvolck/Zołnierze plondruiący. Pălātŭs,a,um, zerſtrewet/ zerſpreitet/Roſproſzony/Błakáiący ſię. Palatim, paſſim vagando,adverb. Diſpalo & Diſpalor, idem quod ſimplex.

Pălus,lūdĭs, g.fœ. eine Pfütze/ eine Moßlach/ Bágniſko/Káłużá. Pro aqua ſtagnante, *Craſſa, placida, laxa, pigra, torpens, limoſa, ſtagnans, liquida, uda, caua, nigra, vaſta, fœda, lenta, ſordida, bibula, lata, acida, piſcoſa, cœnoſa, madida, curua, ſpurca, rimoſa, putrida.* Paluſter,vel, Pălūſtrĭs,e, Moßächtig / voll Moßlachen/ Bágniſty / Błotniſty. Locus paluſtris, Moßächtig Orth/ Mieyſce bágniſte/błotne.

Pāmpīllŭm, li, g.n. ein Karren oder Wagen/ darinn ſich weiche Leute führen laſſen/ Lektyká dla ludzi wczáſownych.

Pāmpĭnŭs,i, g.maſ. Rebenblat/ vnd das zarte junge Schoß mit ſampt den Blättern/ Látorośl winna/ Liſt krzaku winnego. *Viridis, tener, prorepens, viniſluus, mitis.* Pampinus & Palmes aliquando pro eodem accipiuntur. Accipitur quoque pro citris polypi piſcis. Pāmpĭnō,as, avi,atum, pāmpĭnārĕ, die Blätter oder überflüſſige Schoß von Weinreben brechen / Obćináć gáłązki u winnice. Pāmpĭnātŭs,a,um, partic. ſive nomen ex particip. erbrochen / Obćięty/ Okrzeſány. Pāmpĭnātĭō,onis,g.f. Erbrechung der Rebenblätter/ Obćinánie/ Okrzeſowánie. Pāmpĭnātŏr, oris, g.m. Erbrecher der Rebblätter oder übrigen Rebſchoſſen / Winiarz. Pāmpĭnārĭŭm, ij, g.n. ein Rebſchoß ohne Trauben ſo auß dem alten Holtz gewachſen / Waſſerſchoß/ Látorośl z ſtárey máćice wyroſła. Pāmpĭnārĭŭs,a, um, ut: Pampinarius palmes, Rebſchoß das allein Blätter trägt/ Wilk winny. Pāmpĭnĕŭs,a, um, ut: Umbræ pampineæ, Schatten von Rebblättern / Cień winney máćice. Pāmpĭnōſŭs,a, um, Blätterächtig/ Liśćiáſty.

Pānăcēă,æ,& Pānăcēs,is, Pānāx,ăcĭs,g.f. herba, ein Kraut das alle Kranckheit ſol heylen / Pánák ziele/Złomignat. *Pinguis, diues.* Panax Heracleos, wird jetzt von etlichen Angelica genandt/ Dziegiel.

Panarium, vide Panis.

Pānchrēſtŭm,i,gen.neut. eine Artzney zu allen Kranckheiten gut / Lekárſtwo powſzechne.

Pāncrătĭŭm,ij, Kampffſpiel mit allerley Leibsübungen/Zápáśnictwo/ Szermierſka. Pāncrătĭāſtēs,æ,& Pāncrătĭŭs,ij,g.m. ein ſolcher Kämpffer/ Szermierz/ zápáśnik. Pānbrătĭcē, adv. wie ein Kämpffer/das iſt/ kräfftiglich/ Szermierſki.

Pāndēctæ,arum, g. f. pl. n. Bücher die allerley begreiffen vnd innhaben/ Kśiąſzki zbierálne.

Pāndĭcŭlŏr, aris, atus ſum, Pāndĭcŭlārī, deponens, ſich dähnen/ gleich einem der erſt auß dem Schlaff erwachet/ Przećiągáć ſię. Pāndĭcŭlātĭō onis, g.fœ. ein ſolche Renckung/ Przećiągánie. Dies pandicularis, in quo omnibus dijs communiter ſacrificabatur.

Pāndō,as,avi,atum, pāndārĕ, bücken/trucken/ daß ſich ein Ding biege/Vginać/ Giąć. Arbores pandatæ, niedergebogene Bäwm/ Vgięte drzewá. Pāndŭs,a,um, niedergebückt/ Vgięty Náchylony. Pāndātĭō,onis,g.f. ſolche Bückung/ Vginánie. Rĕpāndŭs,a,um, außgebogen/ Zákrzywiony/ wywiedziony.

Pāndō, is, pandi, paſſum, pāndĕrĕ, auffthun/ von ein ander thun/ Otwarzáć/ Rośćiągáć. metaph. offenbahren/ Wyiáwić. Pandere viam, den

Weg

Weg auffthun/ Droge pokazáć. Pāndūs, a, um, id est, patulus, offen / Otworzysty. Pāssūs, a, um, ut: Vela passa, auffgespante Segel / Zagle rozpuszczone. Capilli passi, zersprengtete Haar/ Włosy rozpuszczone. Dīspāndō, is, dīspāndī, dīspānsūm, dīspāndĕrĕ, außsprengten/außdehnen/ außspannen / Rozszerzáć / Rozpuszczáć. Expāndĕrĕ, außspannen/ außbreiten/ Rozćiągáć/ Rozpośćieráć. Expandere dicitur rosa, sich auffthun/ Rozwija się. Expandunt alas aliquæ aves, die Flügel außbreiten/ Roztaczáią ogon/ strzydłá. Expānditōr, oris, ut: Expanditor amnis, überlauffend / Rozćiekáiący się. Oppāndĕrĕ, entgegen strecken/ Zástánáć/ Záwieszáć. Præpandere, vor oder für etwas spannen/ fürspannen/ Zástánáć/ Rozćiągáć przed czym.

Pāndŏcrātŏr, oris, g. m. vel Pantocrator, oris, Omnipotens, vel omnia vincens.

Pānegȳrĭs, is, g. fœm. Conventus solennis & publicus, Nundinæ. Pānēgȳrĭcūs, a, um, ut: Oratio panegyrica, quę in conventu populi habetur.

Pānĕrōs, Gemma est incognita.

Pāngō, is, pĕpĭgī, & panxi, pactum, pāngĕrĕ, einstecken/ anhefften/ Bić koły/ Wbiiáć/ Wtykáć. Item, pflantzen/ Szczepić. Clavum pangere, Nagel einschlagen/ Gożdż wbiiáć. Osculum, pangere, ein Kuß geben/ Pocáłowáć. Inducias pangere, Anstand eines Kriegs machen / Przymierze postánowić. Versus pangere. Pāctĭlĭs, lĕ, zusammen gesetzt oder geheftet / zusammenfügig/ Pleciony/ Wity/ do zkaczenia sposobny. Pāctŭs, a, um, partic. angeheftet/ oder der geheftet hat/ Wbity. Composita quædam A retinent, quædam mutant A in I. Cīrcūmpāngō, is, cīrcūmpēgī, circumpactum, cīrcūmpāngĕrĕ, umbstecken/ Obtiáć kołmi. Dēpāngō, is, depanxi, & dēpēgī, depactum, dēpāngĕrĕ, In die Erden stecken oder einschlagen/ Wbiiáć w ziemię. Oppangere, pro Conjungere, obsoletum est. Rĕpāngō, is, repegi & rĕpānxī, rĕpāctūm, rĕpāngĕrĕ, idem quod Pangere. Rĕpāgŭlūm, li, g. n. ein Riegel/ ein Baum/ damit man die Thür des Hauses inwendig versperret/ Záporá. Cōmpĭngō, is, cōmpēgī, compactum, compingere, zusammen hefften oder stossen/ Spaiáć/ Wtłaczáć/ Wbiiáć pospołu. In oculos compingere, In die Augen stossen/ Miedzy oczy komu dáć. Cōmpāctūs, a, um, particip. zusammen gepackt/ wol eingemacht oder geschlagen/ Składány/ Spoiony. Compacto, vel, de compacto aliquid agere, auß Anschlag/ Zmowne. Cōmpāctĭō, onis, g. f. ut: Membrorum compactio, wolgesetzte Ordnung der Glieder/ Spoienie członkow. Cōmpāctĭlĭs, lĕ, das sich wol zusammentreiben läst/ Składány/ Spoisty. Impīngĕrĕ, hinein oder wider etwas stossen/ Tráćić o co / Vderzyć się o co. Caput parieti impingere, den Kopff an die Wand stossen/ Vderzyć głową o śćiánę. Pugnum impingere, mit der Faust schlagen/ Pieśćią dáć. Navem impingere, mit dem Schiff anfahren oder stossen/ Záwádźić o co okret.

Pānĭcă, orum, g. n. pl. nu. ein plötzliches unversehenes Schrecken oder Forcht/ Strách prozny. Pānĭcūs, a, um, ut: Panicus terror. vel, Panicus, substantive, pro eodem dicitur.

Panicula, vide Panus.

Pānĭcūm, ci, gen. neut. Welscher Hirß/ Ber.

Pānĭs, is, g. m. Brod/ Chleb. *Triticeus, furfureus, prædulcis, frumentatus, jurulentus, rubidus, cibarius.* Panis cibarius, Zwieback/ Biscoten genant/ Biſkokt. Item, Roggenbrod oder schlecht Brod/ Chleb szrzedni/ Rzány. Pānĭfēx, fĭcĭs, g. m. ein Brodbeck/ Piekarz. Pānĭfĭcā, æ, g. fœm. Brodbeckerin/ Piekárká. Pānĭfĭcĭūm, Becken Handwerck/ Allerley gebäck von Brodt/ Piekárstwo. Pānārĭūm, ij, g. n. Brodkorb/ Brodkast oder Kammer/ Chlebowy kosz/ Skrzyniá/ Komorá. Pānārĭŏlūm, li, dimin.

Pānnūs, i, g. m. Tuch/ Sukno/ Szmátá. *Textilis.* Ponitur aliquando pro linteamento, quod vulneri imponitur. Pānnĭcūlūs, i, dim. ein zart Tüchlein/ Sukienko/ Szmátá. Item, ein stück alter Lumpen so zerrissen/ Płát sukná. Pānnĭcūlārĭā, orum, g. n. pl. nu. ein geringe Haab so ein Gefangener mit jhm ins Gefängnuß bringt/ es sey Kleider oder Gelt/ Stáre hádry. Pānnĕūs, a, um, Tüchin/ Sukienny. Pānnōsūs, a, um, übel bekleidet/ lumpächtig/ Oszárpány/ Zmarszczony.

Pānsă, æ, g. m. Cui lati & pansi sunt pedes.

Pānthēr, ĕrĭs, g. m. vel Pānthērā, æ, g. f. ein Panterthier/ Ryś. *Picta, ferox.* Pānthērīnūs, a, um, das dem Thier zugehörig ist/ Ryśi. Pantherinum, bunt wie ein Pantherthier/ Pstry. Mensæ pantherinæ, Tisch mit allerley Farben Holtz außgelegt/ Stoły sádzone roźney fárby drzewem.

Pānthērōn, sive Panthērum, i, g. neut. ein Zuggarn/ ist ein Vogelgarn das man zeucht / śieć.

Pantocrator, vide Pandocrator.

Pāntŏmīmŭs,i,g.m. Gauckler/der sich allerley weiß anmassen kan/ Kuglarz.

Pānūrgŭs,latin. Astutus, Arglistig/ Chytry.

Pānūrgĭā, æ, g. f. Arglistigkeit/ Chytrość.

Pānŭs, i,g.m. ein Weberspuhl/Cewká. Item, Ein harter Schwamm an Bäumen/ Pak/ Sek drzewny. metap. ein auffgeschwollen Blätterlein oder Knottel bey den Ohren/od im Schlund/oder vmb die Gemächt oder Scham/Myßká/gruczoł końskí/ Dymieńice. Pānĭcŭlă, æ, g. f. vel Paniculus,i, gen. masc. diminut. Coma in milio panico, arundinibus, nucibus & similibus, in qua semen dependet.

Pāpă,æ, vel Papas,g.m. ein Vatter/Altvatter/ Oćiec/Dziad. Item, Summus Pontifex, Päbstl. Heyligkeit/ Papież. Hinc Papalis, lĕ, deme zugehörig/ Papieski.

Pāpæ,Interject. admir. Ey/ Wey/ Báwey.

Pāpāvĕr, āvĕrĭs, g. n. Magsamen/ Mák. *Cereale, vescum, lethaeum, fecundum, soporiferum, gravidum, agreste, plenum sopore, luteum, medicatum, purpureum.* Pāpāvĕrātŭs, & Pāpāvĕrĕŭs, a, um, vom Magsamen/gestaltet wie Magsamen/ Mákowy. Papaver erraticum, Kornrosen/ Klapperrosen/ Polny mák.

Pāpĭlĭō, onis, g. m. Zwiefalter/ Molchendieb/ Motyl. Item, ein Kriegszelte/ Námiot.

Pāpĭllă, æ, g. fœ. dimin. quasi parva papula, Brustwärtzle/Brodawká. pro ipsa mamma aliquando accipitur. *Decora, tenuis, habilis, tumida, candens, undiflua, aureola, tenera, lacteola, nitida, vescula, gemmea, nivea, bella, furtiva, altrix, sublustris, teres, gemipoma, pomosa, horridula, aurata, lactea, rosea, lactans.* Papilla, metaph. eine Röhr an einem Brunnen/ Cewká u rur/ u beczek. Pāpĭllātŭs,a,um, das wie ein Brustwartz gestaltet ist/ Ná kßtált brodawki.

Pāppă, Pappen/ Brey wie man den Kindern kochet/ Pápu/ Káßká dźiećinna. Pāppārĕ, id est, cibum sumere, Inusitatum. Pāppās, sumitur pro Patre, sive pro eo, qui puerum alit. Pāppŭs, id est, Avus. It. das weiß Haar so an etlichen Kräutern nach der Blüte kömpt/ vnd sich abblasen läst/ Flughaar/ oder Staubhaar/ Przymiotowe źiele. Item, Wollächtiger Pflaum am Peterskraut/ Kosmátość śklennika źiela/ tńáczey Dźień á Nocna wánego. Item, Kreutzwutz/ Przestrzelone źiele/ Cyrlicz. Pāppĕŭs,a,um, Bralt/von Altvättern herkommend vnd ererbt/ Od przodków dawnych pochodzacy.

Pāpŭlă,æ, g. fœ. Zittermeel/oder Hitzblätterlein/ Krostá.

Pāpȳrŭs, i, g. f. Papyrum, i, g. n. Ist ein Gewächs oder Gestäud/wachsend in Egypto/ daraus man vorzeiten Schiff-Segel/ Kleider/ Seiler/ꝛc. machte: Man findet das man auch in Euphrate bey Babylonien daraus grosse Blätter zu schreiben machet/ Papyr/ Pápierowe drzewo/ w Egipćie, z ktorego przedtym żagle/chusty/liny robiono/a przytym ná kárty do pisánia obrocono. *Bibula, Ægyptiaca, Niliaca, tenuis, fragilis, viridis.* Pāpȳrācĕŭs, a, um, von solchem Gewächs gemacht/Pappyren/ Pápierowy.

Pār, pārĭs, Ablat. pārĕ, vel pārī, cum suis compositis sunt g. omn. Gleich/ gezimmig/ gnugsam/ Rowny. Pārĭlĭs, lĕ, gleichförmig/ Podobny/ Rowny. Pārĭlĭtās, atis, g. fœ. Gleichheit/ Rowność. Par pari referre, Gleich mit gleichen vergelten/ Wet zá wet oddáć. Par impar, Gerad oder vngerad/ Cetno licho. Ætate pares, Gleiches Alters/ Rowienniczy. Dĭspār, Vngleichmässig/ Nierowny. Compar, idem quod simplex. Pār, pārĭs, substant. g. n. ein Paar/ Pará czego. Duo paria, zwey Paar/ Dwie parze.

Parabilis, vide Paro.

Pārābŏlă,æ, g. fœm. Vergleichung/ Przypowieść/ Rownánie.

Pārăclētŭs, i, g. masc. ein Tröster/ Fürsprech/ Poćießyćiel/Przyczyńcá. Pārăclēsĭs,is,g.f. eine Vermahnung/Przyczyniánie śię/Nápomińánie.

Pārăclŷtŭs, i, latin. Infamis.

Pārādīsŭs, i, g. m. ein Thiergart/ Baumgart/ Lustgart/ Ray/ Sad.

Parădoxum, i, g. n. Res admirabilis, inaudita, & præter opinionem omnium.

Pāradrŏmĭs, drŏmĕdĭs, g. m. ein vnbedeckter Spaciergang/ein Gang in einem Garten/zu beyden seyten mit Räben oder Hecken geziert/ Zápáßkow mieysce/ lubo teß Ganek w ogrodźie z obu stron obsádzony/ꝛc.

Pārăgōgē, es, g. f. Figura, qua litera vel syllaba fini dictionis adjicitur, ut: Dicier pro Dici.

Pārălĭŭs, i, genus est tythymali.

Pārăllēlŭs, a, um, id est, æqualiter distans. Paralleli circuli dicuntur, circuli æqualiter distantes, vel lineæ ubiq; æqualiter distantes.

Părălȳsĭs, is, g. f. der Schlag/Paràlꜩ. Părălȳtĭcŭs, a, um, mit dem Schlag gerührt/ Paràlyzem zàràzony.

Părănȳmphŭs, i, g. masc. latinè Pronubus, ab Antiq. Auspex, qui auspicium captabat pro sponso in nuptiis.

Parapatasma, vide Peripatesma.

Părăphernă, vel Părăphernālĭă, orum, g. n. pl. nu. ein Morgengab / was man der Braut gibt über das Heyrathgut/Wyprawa corki/Posag.

Părăphrăsĭs, is, g. f. Explicatio ejusdem sententiæ per alium sermonem, cum quædam mutantes aut addentes copiosius ac dilucidius explicamus, quod ab aliis auctoribus dictum est.

Părārĭŭs, ij, g. m. ein Mäckler/ der einem Gelt zu leihen find/ein Unterkäuffer/Jednàcz kupcà. Græcè Proxeneta. Æs pararium, appellabatur id, quod equitibus duplex pro binis equis dabatur.

Părăsāngă, æ, Mensura viarum triginta stadiorum.

Părăscēvē, ēs, g. fœ. latinè Præparatio, ein Vorrüstung/Zurüstung/ Przygotowánie. Dies Dominicæ passionis dicitur Parasceve, der Karfreytag/ Wielki piątek. In eo enim die Judæi necessaria præparabant.

Părăsītŭs, i, g. m. ein Tellerlecker/ Schmorotzer/ Pásorzyt/ Pochlebcá. *Edax, impurus, Cynicus, inanis, pernoctans.* Părăsītŏr, aris, atus sum, părăsītārī, schmorotzen/ einem vmb seines Bauchs willen schmeicheln/ Pochlebowáć. Părăsītāstĕr, stri, gen. masc. Schmorotzer/Pásorzyt/ Chlebozrod.

Parastades, æ, Lapides qui utrunq; ostij latus muniunt. Vitruv. quoq; Parastadas in mentione templorum vocat Antas.

Părăsynthĕtŏn, lat. Decompositum, das von einem zusammen gesetzten kompt/ Co z złożoney ábo spoioney rzeczy pochodzi.

Părătrăgœdĭŏ, as, avi, atum, părătrăgœdĭārĕ, dixit Plautus licenter, pro verbis aliquid exaggerare.

Părăzōnĭŭm, ij, g. n. Gladij genus, quod ad zonam cingebant.

Parcŏ, parcĭs, pĕpercī, & parsī, parsŭm, parcĕrĕ, sparen/ verschonen/ übersehen/ nachlassen/ Przepuszczáć/ Folgowáć/ Odpuszczáć. Labori parcere, die Arbeit sparen/Używáć roboty/ Nie chcieć robić. Alicujus auxilio parcere, Eines Hülff nicht wöllen brauchen/Pomocy czyiey nie przyimowáć. Parcŭs, a, um, sparsam/ häußlich/ messig/ Oszczedny/Skromny/Skapy. Parcē, adv. sparsamlich/ mässiglich/ Oszczednie/Skromnie/Skapo. Parcĭtās, atis, & Parsĭmōnĭă, æ, g. fœ. Abbruch/ Mässigkeit/ Skepstwo/Oszczedność. Compărcŏ, comparsi, comparsum, compărcĕrĕ, & Rĕpărcĕrĕ, ersparen/ Oszczadzáć/ Záłowáć. Dēparcŭs, a, um, fast karg/fast sparsam/sehr kündig/Skeptec/Skapy. Perpărcē, adverb. fast sparsamlich/ fast kündiglich / Skapo.

Pardălĭanchĕs, is, Aconiti genus, dictum, quod carnes eo tactæ pantheras necant.

Pardălĭs, is, & Pardŭs, i, g. m. ein Pantherthier/ Ryś. vide supra Panhera. *Celer, volucer, pernix, levis, fulmineus.*

Pardălĭŭm, ij, gen. neut. Ungventi genus.

Pardălŭs, i, Genus aviculæ.

Pardus, vide Pardalis.

Părĕctătŭs, i, g. masc. Qui de pueritia venit ad pubertatem.

Părĕlcŏn, Figura est, latinè Productio.

Parens, vide Pario.

Părenthĕsĭs, is, gen. fœm. lat. Interpositio, Wañ man einen gantzen Spruch zwischen einsetzt/ Wkładánie/ Przerywánie mowy.

Părĕŏ, es, părŭī, părĭtŭm, părērĕ, erscheinen/ gesehen werden/ Okazáć się/ Widzianym być. Iten, folgen / gehorsam seyn/ Posłusznym być/ Dogadzáć. Illud oppidum paret Regi, die Stadt ist dem König gehorsamb / To miásto iest Krolewskie. Părētŭr, impers. man leistet gehorsam/ Posłuszni sa/ Słucháią. Părēns, entis, partic. sive nomen ex particip. gefölgig/ gehorsamb/ Posłuszny. Appărērĕ, id. fere quod simplex. Res apparet, die Sach ist offenbar/Rzecz iásna/ źrzetelna. Item, apparere, sich erzeigen/ Okazáć się. Mox apparebo domi, Jch werde bald zu hauß seyn/Wnetki bede domá. Item, Apparere, herfür kommen/ Stáwiáć się przed kogo. Appărĭtĭŏ, g. f. ein Erscheinung/ Ukazánie się. Appărĭtŏr, oris, g. masc. ein Diener der Obrigkeit/ Stattknecht vnd dergleichen/ der auff einen Herren wartet/Ceklarz/Zálábártnik. Appărĭtūră, æ, g. f. deren Dienst vnd Ampt/ Wartdienst/ Ceklárstwo. Compărērĕ, öffentlich erscheinen/ zugegen seyn / Pokazáć się/ Stáwić się. Non paret argenti ratio, die Rechnung trifft nicht zu/

Ráchuneḱ ʒły. Disparere, auß dem Gesicht weichen/ verschwinden/ Znikáć. Transparere, durchscheinen/ Przeyźrzoczystym być.

Părĕrgŏn, i, g. n. alle das jenige das man mehr thut als man verdingt hat/ so die Mahler vmb das Bildwerck Vögel/ Laubwerck/ Blumen/ ꝛc. machen/ Niepotrzebna rzecz/ Figiel. It. Alles was neben dem fürnehmen Handel geschicht/ Przydátek.

Parens & Parentela, vide Pario.

Părĭcīdă, æ, gen. com. ein Todtschläger seiner Elteren/ Vaters oder Mutters / oder eines seiner Mitbürger/ Oycomorderz/ Mátkoboycá. Părĭcīdĭŭm, ij, g. n. ein solcher Mord/ Oycomorderstwo. Paricidio maculare partus suos, seine Kinder tödten / Swoie potomstwo zábić. Părĭcīdālis, le, ut: Cogitatio paricidalis, Gedancken seinen Vatter zu tödten/ Myśl oycomorderska. Alij duplici r, scribunt.

Părĭēs, părĭĕtis, g. masc. Wand oder Maur / Ściáná. *Lateritius, cementitius, muscosus.* Intra parietes, In Häusern/ nicht öffentlich/ W domu/ Nie táwnie. Paries intergerinus, Mittelwand/ Ściáná spolna/ przeczna. Paries craticius, ein Wand mit Hürden geflochten/ Ściáná upleciona/ Záplerzenie. Părĭĕtīnă, æ, g. f. Alte bawfellige Wand oder Maur/ Rozwáliny.

Părĭĕtārĭă, æ, vulgò Perdicium, Tag vnd Nacht/ oder S. Peters Kraut/ Pomurne ziele.

Părĭlĭs, le, gleichmässig/ gleichförmig/ Rowny/ Podobny. Părĭlĭtās, atis, gen. fœm. Gleichförmigkeit/ Rownosć.

Părĭlĭcĭŭm, ij, Sydus, quod & Hyadas, vel succulas vocant.

Părĭō, păris, pĕpĕrī, pārtŭm, vel părĭtŭm, părĕrĕ, gebären / Rodźić. proprium mulierum. Ova parere, dicuntur aves, Eyer legen/ Jáycá nieść. Parere, per transl. überkommen/ schaffen/ Nábáwiáć/ Robić/ Spráwić. Dolorem parere, Schmertzen schaffen/ Nábáwić bolu. Parere sibi gratiam apud aliquem, eines Gunst erlangen/ Przyśćdo łáski czyiey. Parere perfugium pedibus, zu Fuß entfliehen / Uciec piechotą/ Wiśiec śie nogámi. Verba parere, newe Wort dichten/ Nowe słowá wymyśláć. Pārtŭs, a, um, geboren/ Rodzenie. Item, überkommen/ gewonnen / erlangt/ Nábawiánie czego / Robotá/ Spráwká. Parta, der Geburt ledig worden/ Co porodźiłá. Partum, i, g. n. was mit Arbeit gewonnen ist/ Zbiór. Parta tueri, gewonnen Gut behalten/ Zbioru ochrániáć. Partus, ūs, g. m. Geburt/ Płod. *Gravidus, tener.* Partus arboris etiam dicitur. Frucht/ Owoc. Item, Partus, das gebohren Kind oder Junges / die Frucht / Płod/ Potomstwo. Părĭtūră, sive Pārtūră, idem, sed obsoletum. Părĭtūdō, dĭnĭs, g. fœ. die Zeit zu genesen/ das bringen oder die Geburt/ Rodzenie. Pārtĭō, onis, g. f. idem. Pārtŏr, oris, g. m. Vberkommer/ Erlanger/ Nábywácz. Părĭŏr, părĕrĭs, passivum: Ova exeunt à rotundissima sui parte, dum pariuntur. Plin. Pārtŭrĭō, pārtŭrīs, pārtŭrīvī, pārtŭrītŭm, pārtŭrīrĕ, in Kindsnöthen ligen/ Noth der Geburt haben / Gotowáćśię do rodzenia/ Rodźić. Pārtŭrĭēns, entis, ein Weib das in Kindsnöthen ligt/ Położnicá. Părēns, entis, g. com. ein Vater oder Mutter/ Rodźic / Oćiec ábo Mátká. Părēntēs, plur. num. die Altväter/ Przodkowie. Parens, de arboribus dictum, der Stamm/ Pień/ Pniak. Părēntĭcīdă, æ, g. com. ein Todtschläger seines Vaters oder Mutter/ Oycomorderz/ Mátkoboycá. Părēntālĭs, lĕ, das dem Vater oder Mutter gehörig/ Oycowski/ Pogrzebny. Părēntō, as, are, opffern für die abgestorbene Eltern/ Pogrzeb spráwowáć. Părēntālĭă, orum, g. n. plur. num. Opfferung für die abgestorbene Eltern/ Ofiárá zá umárłe Rodźice. Item, Mahlzeit so man an Begräbnuß vnd Bestattung der Leichen der Eltern hält / Pogrzebny obiad/ Boży obiad. Părēntēlă, æ, g. fœm. Freundschafft/ Powinnowáctwo. Apĕrĭō, ăpĕrīs, ăpĕrŭī, ăpērtŭm, ăpĕrīrĕ, auffthun / Otworzyć. Item, erklären/ entdecken/ offenbahren/ etwas heimlichs zeigen/ Obiáwić/ Wyłożyć. Animum aperire, sein Hertz entdecken/ Umysł swoy/ zdáć nie powiedźieć. Caput aperire, den Hut abziehen/ Zdiąć czapkę. Viam aperire, den Weg machen/ Drogę pokázáć. Aperire cælum, dicitur à Poëtis, wenn der Tag anbricht / Kiedy świta. Locum aperire suspicioni aut crimini, ein Argwohn/ einen Anlaß geben / Dáć okkázyą do podeyrzenia ábo do grzechu. Aperire fores amicitiæ, der Freundschafft einen Eingang machen/ Do przyiaćielstwá kogo wprowádźić. Aperit florem suum arbor, sive herba, fähet an zu blühen / Rozwitá śię/ Zákwitá. Ludum docendi aperire, anfahen Schul zu halten/ Począć uczyć w Szkole. Aperire & Operire, veluti contraria. Apĕrtŭs, a, um, particip. sive nomen ex parti-

tic-

tic. offen entdeckt/ offenbahr/ Otwárty/ Jáwny. Aperta pericula, offentliche Gefahr/ Jáwne niebespieczeństwá. Apertum cælum, heyterer Himmel/ Niebo gołe/ Podniebie. Campus apertus, ein offenes Feld/ Pole ßerokie. Apĕrtē, adverb. offentlich/ sichtbärlich/ Jáwnie/ źrzetelnie. Apĕrtĭō, onis, & Apĕrtūră, æ, g. f. Auffschluß/ Aufflösung/ Otwieránie. Ĭnăpĕrtŭs, a, um, das nicht offen ist/ Nieotwárty/ Nie jáwny. Adăpĕrīrĕ, idem ferè quod aperire. Adapertæ vites, vmbgrabene Weinstöck/ Okopána winnicá. Adăpĕrtĭlĭs, lĕ, öffen/ Otworzysty. Cōmpĕrīrĕ, erfahren/ jnnen werden/ vernehmen/ Doświádczáć/ Wyrozumieć/ Náydowáć. Compertum est mihi, Ich habs erfahren/ Mam wiádomość. Cōmpĕrĭŏr, gen. depon. pro Comperio apud Salust. Cōmpĕrtŭs, a, um, partic. sive nomen ex partic. ergriffen/ erfahren/ Doświádczony. Compertus stupri, in der Vnzucht ergriffen/ Ználeźiony ná nierządźie. Ĭncōmpĕrtŭs, a, um, vnkündlich/ vnbewust/ Niedoświádczony/ Nieuznány. Experior vide supra. Operire, schliessen/ zuschliessen/ Zámykáć/ Item, zudecken/ Okrywáć. Opertum, & Apertum contraria. In operto esse, sich heimlich vnd eingeschlossen halten/ W zámknieniu/ tájemnym być. Opĕrtō, as, ŏpĕrtārĕ, frequentativum. Opĕrīmēntŭm, i, & Opĕrtōrĭŭm, ij, g. n. eine Decke/ Nákrycie. Opĕrcŭlŭm, li, g. n. ein Deckel/ Nákrywká/ Wieko. Opĕrcŭlō, as, ŏpĕrcŭlārĕ, mit einem Deckel verschliessen/ Nákrywáć/ Szpuntowáć. Opĕrtānĕŭs, a, um, ut: Opertanea sacra, quæ in operto, non sub dio fiebant. Adŏpĕrīrĕ, idem quod Operire. Rĕpĕrĭō, is, rĕpĕrī, vel rēppĕrī, poëticè, rĕpērtŭm, rĕpĕrīrĕ, finden/ Náleść. Rĕpĕrīrī, dicitur aliquis, aut res aliqua, erfunden werden wie ein Ding an jhm selbst ist/ Ználeźionym być/ poznánym. Hoc non secus reperies, du wirst es nicht anderst finden oder erfahren/ Ináczey tego nieznáydźiesz. Non reperies ullo vestigio, man kan nicht ein einige Anzeigung finden/ Nieposłákuiesz. Rĕpērtĭtĭŭs, a, um, gefunden/ Ználeźiony. Rĕpērtŏr, oris, g. m. Erfinder/ Wynáleźcá. Rĕpērtōrĭŭm, ij, g. n. ein Register da man Haußrath vnd dergleichen inn auffschreibet/ Rejestr/ Inwentarz. Ĭrrĕpērtŭs, a, um, vnerfunden/ Nieználeźiony.

Părĭtĕr, adverb. miteinander/ zugleich/ gleichlich/ Rowno/ Pospołu. Trucidant fœminas pariter ac viros, die Weiber so wol als die Männer/ Ták białegłowy biią/ iáko y mężczyzny.

Parius lapis, ein Goldstein/ Złotniczy kámień probny. qui & Lydius lapis dicitur.

Paritura, Paritudo & Partura, v. Pario.

Pārmă, æ, g. f. ein Fechtschild eines Fußknechts/ Páwęźá. Pārmŭlă, æ, dimin. Pārmātŭs, a, um, mit solchem Schild gewaffnet/ Páwęźnik. Pārmŭlārĭŭs, ij, g. masc. der solche Fechtschild braucht oder macht/ Páwęźnik/ co páwęźy robi.

Părō, as, avi, atum, pārārĕ, rüsten/ bereiten/ überkommen/ fürnehmen/ Gotowáć/ Dostáwáć/ Wźiąć przed śię. Alicui bellum parare, einen Krieg wider einen fürnehmen/ Woynę podniesć. Fugam parare, sich in die Flucht rüsten/ Gotowáć śię ná ućieczkę. Amicos parare, Freund überkommen/ Przyiaćielow nábywáć. Părātŭs, a, um, par. seu nomē ex par. gerüstet/ bereitet/ Gotowy/ Dostátni/ Rezolut. Īmpărātŭs, a, um, vngerüst/ vnfertig/ Niegotowy. Părātŭm, i, g. n. Parati nihil est, es ist nichts zugerüstet/ Nie máß nic gotowego. Paratura, Rüstung/ sprzet. Părātē, adv. bereit/ wolgerüst/ Gotowo. Părĭtō, as, părĭtārĕ, frequent. Părābĭlĭs, lĕ, leicht überkommen/ Łácny do nábyćia. Appărō, as, avi, atum, āppărārĕ, zurüsten/ zubereiten/ Gotowáć. Dum apparatur, dieweil man zurüstet/ Gdy gotuią. Appărātŭs, a, um, partic. sive nomen ex partic. zugerüstet/ Zgotowány. Appărātŭs, ūs, g. m. Appărātĭō, onis, & Appărātūră, æ, g. f. Zubereitung/ Gotowánie/ Przygotowánie. Appărātē, āppărātĭŭs, āppărātĭssĭmē, adverb. köstlich/ herzlich/ Kosztownie/ Gotowo. Æquiparo, vide Æquus. Comparo, v. supra in C. Dīspărārĕ, absondern/ von einander theilen/ Rozłączáć/ Rozprászáć. Præpărārĕ, vorbereiten/ Gotowáć. Præparare hyemi cibos, auff den Winter Speise einkauffē/ Ná zimę żywnośći dostawáć. Præpărātō, ablativus, ut: Præparato facere, mit Vorbereitung/ Z przygotowániem. Præpărātŭs, ūs, g. m. & Præpărātĭō, onis, g. fœm. Vorbereitung/ Przygotowánie. Rĕpărārĕ, ernewern/ wieder zurüsten/ Nápráwiáć/ Wznawiáć. Reparare bellum, den Krieg wieder ernewern/ Woynę wznawiáć. Reparare exercitium, ein Kriegsheer wiederumb erfüllen vnd erfrischen/ Woysko znowu zebráć. Rĕpărātĭō, onis, g. fœ. Ernewerung/ Nápráwá/ Ponowá. Rĕpărābĭlĭs, le, wiederbrin-

gig/Náprawny. Irreparabilis,le, unwiderbringlich/Nienáprawny. Rĕpărātŏr, oris, g.m. Erneuwrer/ Wiederbringer/ Náprawcá. Sēpărārĕ, absondern/zertrennen/ Odłaczáć / Rozłaczáć. Sēpărātŭs,a,um,partic. abgesondert/Rozłaczony. Sēpărātĭō,onis,g.f. Absonderung/ Odłaczenie. Sēpărābĭlĭs,lĕ, leicht abzusondern/ Rozłeczny. Inseparabilis,le, unabsonderlich/unzertrennig/Nierozdzielny. Sēpărātē, & Sēpărātĭm,adverb. absonderlich/Osobno.

Părōn,ōnĭs,g.masc. Raubschiff/kleine Galeen/ Gáłerá/ Okręcik zboycow morskich.

Părŏchŭs, i, g. masc. ein Kostfreyhalter/der ein Parthey mit aller Notthurfft auff einer Fahrt versicht und fürbezahlt/ Przystáw/ Podwodny urzędnik/Godownik. Item, ein Pfarrherr/Pleban. Părŏchĭă,æ,g.f. vel potius Parœcia, est locus in quo degit populus alicuius Ecclesiæ deputatus, certis limitibus constitutus, ein Pfarr/ Kirchspiel/Páráfiá/ Plebánia. Parochias inde quidam derivarunt, quibus singulis sacerdotes sui destinati sunt, ab exhibitione scilicet Eucharistiæ. Parochianus, g.m. & Părŏchĭānă, æ, g. fœ. der oder die auß einer Pfarr ist/einer eines Kirchspiels/ Do páráfiey należący. Părœcŭs, i, aliàs, Părœcī, plur.num. Kirchspiels-Kinder/ Nachbarn/Páráfián. Părŏchĭālĭs, lĕ, der Pfarr zugehörig/Fárski.

Părŏdōntĭs,tĭdĭs,g.f. ein Blätterlein am Zanfleisch/Zangeschwulst/Skórká dziąsłowa/dziąsł (puchliná.

Parœcia, vide Parochus.

Părœmĭă,æ,g.f. latinè Adagium.

Părŏmŏlŏgĭă,æ,g.f. Schema est, quod fit cum aliquot res adversario concedimus: Deinde aliquid inferimus quod aut maius sit quàm superiora, aut etiam omnia quæ posuimus, infirmet.

Părўnŏchĭă, æ, g.f. Abscessus circa radices unguium.

Părŏnŏmăsĭă, æ, g.f. Schema est, habens nominum in oratione similitudinem, ut: Inceptio est amentium non amantium.

Părŏnўchĭă,æ, g.f. vel Paronychium, ij, g.n. ein Geschwär umb die Nägel der Finger/ Zánokćicá. Est & frutex in petris nascens.

Părŏnўmŏn, g. n. Nomen ab alio derivatum Grammatici vocant Denominativum, ut: Abiegnus ab Abiete.

Părŏpsĭs,ĭdĭs, g.f. lat. Catinum, ein Schüssel oder Platte/ Misá spora.

Părōtĭs,tĭdŏs,g.f. ein Geschwär bey den Ohren/ Wrzod poduszny.

Părŏxўsmŭs, i, g.m. lat. Stimulatio, Concitatio, sive Exacerbatio. Dicitur etiam, Accessus febris.

Părră, æ, g.f. eine Gestalt eines unglücklichen Vogels/ Czayká.

Parricida, vide Paricida.

Părs,părtĭs,g.f. ein Theyl/Cześć. Partes facere, theilen / Ná cześći rozdzieláć. In comœdijs primas partes agere, die fürnehmste Person seyn/ Zacną osobę ná sobie nosić ná komedyey. Alicuius partes agere, eines Pflicht und Ampt außrichten / Urząd zá kogo odpráwowáć. Non sunt meæ partes id facere, stehet mir nicht zu/ist mir nicht befohlen/Nie moy to urząd. Nie powinienem ia tego czynić. Pars aliquando Collectionem significat, ut: Pars multa, pro Plerique, ein guter oder grosser Theil/ jhrer viel/ Wiele ich. Magna ex parte, mehrertheils/ Po większey cześći. Ex parte, zum theil/ Po cześći. In optimam partem accipere, zum besten auffnehmen und verstehen/ Ná dobrą stronę co bráć/ rozumieć. Tenuerunt partes Cæsaris, seynd dem Keyser beygestanden/ Przy Cesárzu stali. Pro sua quisque parte, ein jeder für seine Person oder Theil / oder nach seinem Vermögen/ Káżdy według swego przemożenia. Părtĕ, Ablativus pro partim, zum theil/ eines theils/ Cześćią/ Po cześći. Item Pars pro Partim. Item, Pars pro uxore, Plaut. Satur nunc loquitur de me & de parte mea. Părtĭcŭlă,æ,dimin. Părtĭcŭlātĭm,& Părtĭcŭlārĭtĕr,adverb. In Theylen getheylt/ getheylter Weise/ Cześćiámi / Członkámi / Po sztukách. Părĭtĕr idem. Părtĭcŭlārĭs,rĕ,theilig/ stücklich/ Osobny. Părtĭcŭlōnēs, plur.num. id est, Cohæredes, obsoletum. Părtĭcēps, cĭpĭs, g. omn. theilhafftig / Uczestnik. Illi in periculis particeps, der Gefahr mit jhm theilhafftig/Uczestnik iego niebespieczeństwá. Părtĭcĭpĭŭm,ij, g.n. apud Grammat. pars orationis est. Părtĭcĭpŏ, as, avi, atum, părtĭcĭpārĕ, theilhafftig seyn/ oder theilhafftig machen/ Uczestnikiem być/ Uczestnikiem czynić. Laudes participare, eines Lobs Mitgenoß seyn/ Uczestnikiem być czyiey chwały. Părtĭŏr, īrĭs, părtītŭs sum, părtīrī, & Părtĭō, is, părtīvī, părtītŭm, părtīrĕ, Antiquè: futuro: Partiam & partibo, Partiar & partibor, thei-

theilen/Dźielić ná częśći. Pārtītĭō,onis,g.fœm. Theilung/Dźiał/Dźielenie. Pārtītŏr,oris,g.m. Theiler/Dźielcá. Pārtītē, adverb. getheilet mit Theilen/Rozdźielnie. Pārtĭārĭŭs,ij,g.m. Mitgenoß / oder der etwas mit einem halb hat/ Społkutacy. Bipartio idem quod Bipartior, v. supra in lit. B. Dīspērtĭō,is,dīspērtīvī,dīspērtītŭm, dīspērtīrĕ, quod & Dispartire dicitur, zertheilen/Dźielić/Ro dźieláć miedzy. Dispertīrī,vel Dīspārtīrī,idem. Dīspērtītŭs,a,um, partic. zertheilt/Rozdźielony. Expērs,ēxpērtĭs,adiect. vntheilhafftig/ Nie ucześnik. Expers consilij, der Raths mangelt/Bez porády. Expers, Ablativo etiam jungitur, ut: Expers eo more, nicht also besittet/Nie ták wzwyczátony. Expers metu, vnfurchtsamb / Nieboiázliwy. Impartire, vel Impertiri,mittheilen/Udźieláć. Salutem impertire, einen grüssen/ Pozdrawiáć. Aliquem honoribus impertire, einem Ehr anbieten/ Nádawáć honory godnośći komu. Osculo aliquem impertire, einen küssen/ Cáłowáć. Impērtīrī, passive, mitgetheilet werden/ Uczestnikiem być. Tripartitus, vel, Trĭpērtītŭs, a,um, in drey getheilt/Ná trzy częśći rozdźielony. Tripartito, vel Trĭpērtītō,adv.in 3.Theil/Ná trzy częśći.

Parsimonia vide Parco.

Pārthēnĭŭm,ij, g.n. Mutterkraut/ Rzymbábá/Máruná.

Particeps,Particularis,vide Pars. Parturio & Partus,v.Pario. Parvifacio,& Parvipendo, vide Parvus.

Pārūlĭs, lĭdĭs, Tuberculum juxta dentes in gingivis nascens.

Pārŭm,adverb.wenig/ Troche. Parum est,es ist ein kleine Sach / Niewiele/Máła rzecz. Parum intelligere, übel verstehen/Nie dobrze rozumieć. Parum fœlix,wenig Glücks habend/Nie do końcá szczęśliwy.

Pārvŭs,a, um, klein/ Máły. Parvi æstimare, wenig achten / Lekce ważyć. Parvi istuc facio, Ich achte das wenig/Máło/ lekce waże. Pārvĭfăcĕrĕ,& Pārvĭpēndĕrĕ,wenig von einem halten Lekce ważyć. Parvi refert, es ist wenig daran gelegen/Máło ná tym należy. Pārvŭlŭs,a,um, diminut. Item,fast jung/Młody. Parvulum,adverb. ut: Parvulum ligni inest. Pārvĭtās, atis,g.f. kleine / Małość. Pērpārvŭs,a,um, sehr klein/ Máły bárzo. Pērpārvŭlŭs,a,um, diminut. über die massen sehr klein/Bárzo máluśki.

Pāscĕŏlŭs,li,g.m.ein ledern Säcklein/Mieszek pienieżny.

Pāschă,æ,g.f.vel Pascha,ătĭs, g.n. idem significat quod Transitus, Vberschritt oder Fürgang/ Prześćie. Quia Christus tunc temporis à morte ad vitam transivit, Ostern/Wielkanoc. *Sublime, sacratum, sacrum*. Pāschālĭs, le quod ad Pascha pertinet, Oesterlich/Wielkonocny.

Pāscō, is, pāvī,pāstŭm, pāscĕrĕ, activè, das Vieh auff dem Felde hüten/Páść bydło. metaph. wäiden/ das ist/belüstigen/ Karmić/Podeymowáć hoynie. Pāscŏr,pāscĕrĭs,pastus sum,pāscī, deponens, vel etiam passivum, das ist/ essen/ Jeść/Páść śie. Brutorum est, Discordijs pasci, metaph. eine Lust an Zwytracht haben/ Rádowáć śie z niezgody. Pāscĭtō,as,pāscĭtārĕ,frequent. à Pasco. Pāstŭs,a,um, gewäydet/gespeiset/ Karmny/Násycony. Pāstŭs,ūs,g.m. Wäide/das ist/ Nahrung des Viehs/ Pasza/ Karmia. Pāstĭō, onis,g.f. das Wäiden/Páśienie/Pastwisko. Pāscŭŭs,a,um,zu wäiden geordnet/ Pástewny. Pāscŭŭm,ui,plural. Pāscŭă,orum,g.n. *Frigida, pinguia, viridantia, fecunda, fumantia, fruticantia, humantia*. Pāscālĭs,& Pāscŭālĭs,lĕ, ut: Oves pascales, Wäidschafe/ Owce ná pászy. Pāstŏr, ōrĭs, g.m. ein Hirt/Viehirt/ Pásterz/ Pástuch. *Montivagus, vagus, pauper, durus, montanus, vigil, egenus*. Pāstōrālĭs,lĕ,& Pāstōrĭŭs, sive Pāstōrĭtĭŭs, a,um, dem Hirten zugehörig/Pásterski. Cōmpāscō, is, compavi, compastum, cōmpāscĕrĕ, miteinander wäiden / Páść społu. Famem compescere, den Hunger stillen/ Głod usmierzyć. Cōmpāscī, passivum, abetzen/abwäiden / Wyiedzionym być/ Strawionym. Cōmpāscŭŭs, a,um, ut: Ager, compascuus, qui relictus est ad pascendum communiter vicinis. Compesco,is, cōmpēscŭi, compescere, idem quod compascere. Item, zähmen/ hinter sich halten/ meistern/ Uskromiáć/ Hámowáć. Incendia compescere, den Brunst löschen / Gáśić. Compescere vitem, eine Rebe beschneiden / Obiosáć / okrzesáć winnice máćice. Depascere, abwäiden/Zieść/Zpáść. Depascere possessionem alienam, eines andern Gut abnützen / Wniwecz obroćić cudzą máietność. Stylo depascere luxuriem orationis, was überflüssig ist in einer Rede hinweg nehmen/ Zbytniego co z orácyiey wyiąć. Dēpāscŏr, dēpāstŭs sum, dēpāscī, deponens, abwäiden/ Wyiadáć.

De-

Depāstus,a,um, partic. von Thieren abgefressen/ Ogłodány/Wyiedzżony. Depāstiō,onis,g.fœ. Abwäidung/Spás. Dispescō,is,dispescui,dispescitum, dispescere, von der Wäide führen/ Rozwieść z páße. Item, von einander sondern/ Rozdźielić/Rozłaczyć. Impasco,is,impavi,impastum,impascere; vel, Impascor, impasceris,impasci, einwäiden/Wpáść śię. Impāstus,a,um, partic. à Pascor, passivo, vngewäidet/ vngespeiset/Głodny. Impesco,is, impescere, ein Korn so zu geyl ist abetzen/Przypáść żyto ktore názbyt buyne.

Passer,eris,g.masc. Avis, ein Sperling/Spatz/ Wrobel. *Argutus, solivagus, saltitans.* Passerculus,li,dimin. Passer marinus,piscis, ein Plateißlein/ Fladerká.

Passim,adver. hin vnd her/von Tritt zu Tritt/ allenthalben/ Wßedy/ Pospolicie.

Passum, i, g.n. gesottener Wein/ Słodycz/ Wino słodkie. Item, Vinum quod ex uvis passis conficitur.

Passus & Passio, vide Patior. Passus à Pando, v. Pando,is.

Passus,ūs,g.m. ein Schritt/ Krok. *Rapidus, volucripes, vagus.*

Pastillus, li, g.masc. alle Ding das gemacht ist gleich einem runden Brödtlein oder Küchlein/ von Salben vnd wolriechenden Kräutern/ Bochenek chlebá/Kołaczek/Márcepan/Páßtet. Pastillicare & Patulicare, id est, in formam pastilli redigere, Barbarum.

Pastināca,æ,g.f. Pastinackenkraut/Páſternak Item, piscis genus.

Pastinō,as,avi,atum, pastinare, das Feld hacken vnd graben/Ryć/Vpráwiáć. Pastinum, i, gen. neut. ein vierspitzig Eysen damit man den Saamen eingräbt/ Grácá/ Motyká. Pastinātiō, onis, g. fœm. & Pastinātus, ūs, g. m. das hacken oder karsten/Vpráwá roley/ Rycie. Pastinātum,g.n. mit dem Karst gehackt/Vpráwna/ spráwiona rola. Pastinātor, oris,g.m. ein Hacker/ Kopácz. Repastināre, wiederumb graben/ braachen/Nowine oráć/ Przeorywáć. Repastinātiō, onis,g.fœ. das wiederumb hacken vnd graben/Przeorywánie. Repastinātus,a,um,partic. wiederumb gehacket vnd gegraben/ Spráwiona rola/ Przeoràny.

Pastio, Pastus, vide Pasco.

Pastomis, idis, g.fœ. ein Kluppe die man den Pferden an die Naaß oder Maul legt/ Kágániec koński.

Pastor, Pastorius, & Pastus, vide Pasco.

Patagium, ij, g. n. ein gülden Stück/ das man über andere Kleider anlegt/ Kołnierz/ Krezy. Patagiāti, pl. nu. die mit solchem Kleid bekleidet/ Ktorzy z tákim kołnierzem chodzą. Patagiārii, pl.n. die solche Kleider machen/Kráwiec/ktory tákie kołnierze robi.

Patefacio, Patella, & Patina, vide Pateo.

Pateō,es, patui,patere, offen seyn/ Otworem stáć. metaph. vnverborgen/ bekant seyn/ Pokázowáć śię/Poznawánym/Obiáwionym być. Aures tuæ querelis omnium patent, du hörest an jedermans klagen Ty skarg wßystkich słuchaß. Nec fugæ patebat locus, Es war kein Weg zu fliehen offen/ Nie było kedy uciec. Patens, entis, partic. sive nomen ex partic. offen/Otworzony. Patentissimi oris dolium, Eines fast weiten Bodenlochs/ Beczká z wielką dziurą. Patulus,a, um, auffgesperret/ das allweg offen stehet/Nienákryty/ Otworzony/ Rozłożysty. Patulis est diffusa ramis hæc arbor, der Baum spreisset sich weit auß/Szerokich/rozłożystych gáłęzi drzewo. Patenter, adv. Offentlich/ Otworzyście/ Jáwnie. Patina, æ, g. f. ein Blatten/ Schüssel/ Misá. Itē, ein Pfan ohn stiel wie ein Becken das man auff ein Dreyfuß setzt vnd in kochet/ Bratpfann/ Britfánná/ Panew. Patinarius,a, um, das in solcher Pfannen gekocht ist/Misny/Ktory śię w panwi wárzy. Patinarius, ij, g. m. Der für vnd für auß solcher Pfannen ißt/ ein Fraaß oder Schlecker/ Żárłok. Patella, æ, g. f. dimin. ein Blättlein/ Misá płáska. *Pura, lauta, uncta, fragilis.* Itē, ein gepicht Geschirr so die Alten zum Opffer gebrauchten/ Pátyná kośćielna. Itē, der Brenner an Bäumen/ wenn sie von der Sonnen verbrennen/ Zágorzenie drzew. Dij patellarij, Plaut. Patefaciō, patefacis, patefēci, patefactum, patefacere, auffthun/ Odkrywáć/ Otwarzáć. Fenestram ad nequitiam patefacere, Anlaß geben zur Vntugend/Okkázyią/pobudkę dáć do grzechu. Aures assentationibus patefacere, den Schmeichlern zuhören/ Pochlebstwá słucháć. Item, Patefacere, offenbahren/zu erkennen geben/ Obiáwić/Obiáśnić. Patefactiō, onis, gen.fœ. Offenbarung/Erklärung/Odkryćie. Patefactus, a,um, geöffnet/entdecket/ Odkryty. Patefiō, fis,

pătĕfĭĕrī, geöffnet werden/auffgehen/Otworem ſtáć. Pătēſcō, pătēſcĕrĕ, weiten/ weit werden/ Rozwić ſie/ Otworem ſtáć.

Pătĕr, pătrĭs, g. m. Vatter/ Oćiec. Pater patriæ, ein Vatter des Vatterlandes/ Oyćiec Oyczyzny ſwoiey/obrońcá. Pătrēs, pl. n. die Vorfahren/Przodkowie Patres appellati ſunt Senatores, Rathsherrn/Rayce. Paterfamilias, v. Familia. Pater patratus, war zu Rom ein Erwehlter dem Feind abzuſagen nach Kriegsrecht/ Poſeł do nieprzyiaćielá o pokoy ábo o woine. Patres allecti, der new] oder nachgeſetzte Rath / Rayce świeżo obráni. Patres conſcripti dicebantur, quorum nomina in tabulis aureis ſcribebantur. Patrĭcĭūs, ij, der von einem Rathsherrn geboren iſt/Senátorſkiego rodu. Item, Edelleuth von erſten Rahtsherrn herkommen / Zacnego rodu. Patricius, a, um, ut: Patricia familia. Patrĭcĭātŭs, ūs, Adel vnd Würde der Patriciorum, Senátorſkiego rodu zacność. Patrĭcĭē, vel Patrĭcē, adverb. id eſt, more patricio & nobiliter. Patrītŭs, a, um, Vätterlich/vom Vater ererbt oder herkommen/ Oyczyſty. Patrīmŭs, i, g. m. & Patrīmă, æ, g. fœ. Der/ oder Die ſeinen Vater noch lebend hat / Oycá żywego máiacy. Pătērnŭs, a, um, Vätterlich/ des Vaters/ Oyczyſty/ Oycowſki. Pătērnĭtās, atis, g. fœ. Vätterliche Würde/ Oycoſtwo. Patrĭſsō, as, patrĭſsārĕ, dem Vatter nachſchlahen / nacharten / Náśládowáć Oycá. Pătrĭă, æ, g. f. Vatterland/ Oyczyzná. Patrĭŭs, a, um, Vätterlich/ oder dem Vaterland zuſtändig/ Oycowſki/Oyczyſty. ut: Patrius ſermo, Landsſpraach/Mowá przyrodna. Patriē, adver. Vätterlicher weiß/ Po oycowſku. Patrĭārchă, æ, g. m. Ertzvatter/ Pátriárchá. Patrĭcīdă, æ, idem quod Parricida, vel Paricida. Patrīmōnĭŭm, ij, g. n. Vätterlich Erb/Oyczyſte dobrá. Patrŭŭs, i, g. m. Vatters Bruder/Vetter/ Stryi. Patruus magnus, Frater avi. Patruus maximus, Frater Proavi, & abavi. Patrŭēlĭs, is, g. c. zweyer Brüder Kind/Brát ſtryieczny. Patruelis, le, Zweyer Brüder Kind zugehörig / Bráciey ſtryieczney należącego co. Pătrōnўmĭcŭm, Das ein Vrſprung vnd Herkommen bedeutet/Co z rodu/ od przodkow pochodźi. Apud Grammaticos, quod ſub patris nomine paulum deflexo filium ſignificat.

Pătĕră, æ, g. f. ein Trinckſchaal/ Czárá. *Spumans, micans, patens, capax, nitens, effigiata, gemmans, aurea, aurata.*

Paternus, vide Pater. Pateſco, vide Pateo.

Păthŏs, g. n. lat. Perturbatio, ſeu ægritudo animi, ein Anmuthung vñ Bewegung des Gemüths/ Poruſzenie umyſłu/Affekt. Păthētĭcŭs, a, um, ut: Oratio pathetica, ad affectus movendos accommodata. Apăthĕĭă, æ, g. f. Vnanmuthigkeit/ Vnbeweglig keit des Gemüths / Nieporuſzony umyſł/Przyrodzona niechęć do czego. Sўmpătĕĭă, æ, g. fœ. Gleiche Anmuthung/ natürliche mitbewegung/Przyrodzona ſkłonność/chęć do czego.

Patibilis, vide Patibilis.

Pătĭbŭlum, li, g. neut. ein Galg/Szubienicá. *Execrabile.* Item, ein Gezeug damit man die Oliven ablißt/ Oręże do zbieránia Oliwek. Patibulus, g. m. Antiquè. Pătĭbŭlātŭs, a, um, an Galgen gehenckt/Szubienicznik.

Patientia, vide Patior. Patina, vide Pateo.

Pătĭŏr, pătĕrĭs, paſſus ſum, pătī, deponens, leyden/ćierpieć. Aliquando Permittere, dulden/zulaſſen/Pozwolić/Dopuśćić. Æquo animo pati, zu frieden ſeyn/Przyiąć/ ćierpliwie znieść. Ævum pati, lange Zeit wären/ Długo czekáć. Febrim pati, das Fieber haben/Febre mieć. Jacturas pati, Schaden leyden/ Szkodę popáść. Păſſŭs, a, um, partcip. gelitten/ ćierpiony. Păſsĭō, onis, g. f. ein Leyden/ ćierpienie. Păſsĭbĭlĭs, lĕ, Leydens fähig/ ćierpietliwy, rarò legitur, ſicut & Păſsīvŭs, a, um. Pătĭēns, ēntĭs, g. f. partic. Gedültig/ ćierpliwy. Patiens, nomen cum genitivo, ut: Patiens laborum. Pătĭēntĕr, adverb. gedültiglich/ćierpliwie. Pătĭēntĭă, æ, g. f. Gedult/ ćierpliwość. *Lenta, fortis, tranquilla, conſtans.* Pătĭbĭlĭs, lĕ, leydlich/ wol zu leyden/ ćierpietliwy/Znośny. Īmpătĭbĭlĭs, lĕ, vnleydlich/ Nieznośny/Niećierpliwy. Īmpătĭēns, entis, vngedültig/Niećierpliwy. Īmpătĭēntĭă, æ, g. f. Vngedult/ Niećierpliwość. Īmpătĭēntĕr, adverb. vngedültiglich/ Niećierpliwie. Cōmpătĭŏr, cōmpătĕrĭs, compaſſus ſum, cōmpătī, Mitleyden haben/ ſich erbarmen/ ćierpieć náſpoł. Perpetior, pērpĕtī, erleyden/ ćierpieć. Perpeſſu aſperum, hart vnd ſchwär zu leyden/ćieżka do ćierpienia. Pērpĕtĭēns, entis, partic. erleydende/ ćierpiacy. Pērpĕſſĭō, onis, g. f. Erduldung/ ćierpienie.

Patria, Patriarcha, Patricida, Patricius, Patrimonium, Patritus, vide Pater.

Patrō, as, avi, atum, patrārē, außrichten/voll-bringen/Spráwowáć co/Wykonywáć. Facinus patrare, ein That begehen / Dopuśćić śię grzechu. Item, Kinder machen/Nátzeńſtwá zá-zywáć. Patrātŭs, a, um, außgemacht/ vollbracht/ Spráwiony / Wykonány. Impĕtrō, as, avi, atum, impĕtrārē, werben/ erbitten/ erlangen/ Vpráßáć. Impetrassere, pro impetrare, obsol. Impĕtrābĭlĭs, lē, Erwerblich/ leicht zu erwerben/ Vproßony/Vpraßáiocy. Impĕtrātĭō, onis, g.f. Erwerbung/Vproßenie. Impĕtrātŭs,a,um, particip. erworben/erlangt/Vproßony. Perpĕtrārē, begehen/ vollbringen/ etwas hindurch trucken/ Zrobić co/ Wykonáć. Cedem perpetrare, ein Todtschlag begehē/ Záboyſtwá śię dopuśćić. Bello perpetrato, als der Krieg vollbracht/ Dokonawßy woiny. Sŭbĭmpĕtrārē, heimlicher weiß erlangē/ Podpáść pod kogo/Potáiemnie prośić.

Patrōnŭs, i, g.m. ein Fürsprech/Prokurátor/ *Solicitus.* Item, Patronus, ein Freylasser / der einen Leibeignen freygelassen hat / Opiekun/ Obrońcá. Patrōcĭnŏr,aris,atus sum, patrōcĭnārī, einen beschirmen/ verthädigen/ versprechen/ Pomagáć zá kim/Bronić kogo. Patrōcĭnĭŭm, ij, g.n. Schirm/Verthedigung/ Obroná.

Patronymicum, & Patruelis, vide Pater.

Paucŭs, a, um, Wenig/ Máło ich. Paucŭlŭs, a, um, dimin. Pauxĭllŭs,a,um, dimin. à Paulum, Pauxillum, adverb. zum wenigsten / gar wenig/ Trochá/Troche. Pauxĭllŭlŭs, a, um, dimin. à Pauxillus. Pauxĭllŭs. Pauxĭllātĭm, adverb. Immer wenig/Po kośku. Paucĭlŏquĭŭm,ij,g. neut. Wortstille/ wenig Wort/Máłomowność. Paucĭtās, atis, g. fœ. Wenigkeit/Mangel/Máłość/ Trochá. Perpaucŭs, a, um, fast wenig/ Máło/ Trochá. Perpaucŭlŭs, a, um, dimin.

Pāvĕō, es, pāvi, pāvērē, & Pāvēscō, is, pāvēscĕrē, sich vor Forcht entsetzen/ erschröcken/Bać śię. Expăvērē, & Expăvēscĕrē, idem. Păvĕfīō, fis, păvĕfĭĕrī, erschröckt werden/ Strachowáć śię. Păvĭtō, as, păvĭtārē, frequent. à Paveo, Forchtsam seyn/Trwożyć sobą. Păvor, oris, g. m. Forcht/Schrecken/Boiaźń/Strách. *Humilis, molestus, gelidus, horribilis, trepidus, dubius, fœmineus, penetrans, cæcus, degener, terrificus, sollicitus, lymphaticus, amens, tremulus, acerbus, exsangvis, elingvis, piger, tristis, sævus, timidus.* Păvĭdŭs, a, um, forchtsam/erschrocken/Boiáźliwy. Păvĭdē, adverb. erschrockentlich/Boiáźliwie. Păvēndŭs, a, um, das man förchten muß/ Stráßny. Impăvĭdŭs, a, um, unforchtsam/ Nieboiáźliwy. Impăvĭdē, adv. unerschrockenlich/Nieboiáźliwie.

Pavicula, & Pavimentum, vide Pavio.

Păvĭō, is, păvīvī, păvītŭm, păvīrē, ein Platz-plan zusam̃en schlagen/ pflastern/ Vbiiáć ziemie/ Brukowáć. Păvīmēntŭm, i, g. n. ein Esterich/ gepflasterte Bühne/ Tło. *Testaceum, tessellatum, vermiculatum, asarothum, lithostratum, subdiale.* Păvīmēntō, as, avi, atum, păvīmēntārē, ein Platz oder Estrig besetzen vnd ebnen/Tło sádźić. Păvīcŭlă, æ, g. fœ. ein Schlagschauffel oder etwas damit man die Thänn zusammen schlaget vnd ebnet/ Páwidło. Dēpŭvĭō, is, dēpŭvīrē, h.e. Cædere.

Paulātĭm, adverb. diminut. à Paulum, Allgemach/ Pomáłu.

Paulĭspĕr, adv. wenig Zeit/Troche o czáśie.

Paulō, & Paulum, adver. idem quod parum, Wenig/Troche o rzeczy. Paulŭs, a, um, adject. à Parum, quo rarissimè usi sunt authores, præterquam in ablativo: Hic fecit suos paulo sumptu, mit wenigem Kosten/Niewielkim kosztem. Paulŭlŭm, dim. à Paulum, fast wenig/Bárzo máło.

Păvō, ōnĭs, & Păvŭs, i, g. m. ein Pfaw/Paw. *Pictus, gemmeus, laudatus, eximius, sidereus, regius, rotans caudam, speculosus, pupillans, oculeus, Samius, Inachius, superbus.* Păvōnĭŭs, & Păvōnācĕŭs, a, um, eines Pfawens/ Pawi.

Pavor, vide Paveo.

Paupĕr, pĕrĭs, g. com. vel ut alij, g. om. Arm/ Vbogi. Pauper eloquentia, arme Redkunst/ Niewymowność. Paupĕrcŭlŭs, a, um, dim, Wenig arm/Przyubożßym. Paupĕrtās, atis, & Paupĕrĭēs, ēi, g. fœ. Armut/Vboſtwo. *Importuna, dura, immunda, inculta, gracilis, iniqua, aspera, arta, verecunda, popularis, humilis, exilis, atra, fecunda, plebeia, sæva, horrida, contracta, infelix, maligna, sobria, invida, dura, vaga, mala, indiga, inops, ambitiosa.* Paupĕrtīnŭs, a, um, id est, Pauper, obsol. Paupĕrō, as, avi, atum, paupĕrārē, Arm machen/ Zubożyć/ Szkodźić. reperitur & Paupera, in fœminino genere. Depauperare idem quod Pauperare.

Pausō, as, avi, atum, pausārē, still halten/ still stehen/ Przestáć. Pausă, æ, g. fœ. Vnterlassung/ Przestánek/Páuzá. Pausārĭŭs, ij, g. m. à Seneca dicitur, qui remiges quadam quasi pausa moderatur.

Pausĭă, æ, g. fœ. ein Art von grünen Oliven/ Rodzay oliwy zieloney.

Pāx, pācis, g. f. Fried/ Pokoy. *Placida, innocia, tranquilla, incruenta, tuta, concors, candida, quieta, serena, composita, alma, bona, togata, læta, aurea, blanda, ignava, felix, amica, sancta, mitis, dulcis, nivea, siderea, innocua, sincera, laurigera, genialis, amœna.* Conciliare pacem inter alios, Fried machen/ Pogodźić. Consulere paci, zum Frieden rathen/ Radźić o pokoiu. Eripere pacem alicui, einen bekriegen/ Pozbáwić kogo pokoiu. Explorata pax, gewisser Fried/ Pewny pokoy. Pax, metaph. Verzeihung/ Gnad/ Odpuszczenie/ łáská. Paces in plurali apud Plautum. Pācĭfĕr, ra, rum, Friedfertig/ das Fried bringt/ pokoy czyniący. Pācĭfĭcō, as, avi, atum, pācĭfĭcārĕ, befriedigen/ stillen/ Pokoy z kim czynić. Pācĭfĭcātĭō, onis, g. fœ. Befriedigung Versöhnung/ Jednánie/ Ugodá. Pācĭfĭcātŏr, oris, g. m. Friedmacher/ Scheydmann/ Jednácz. Pācĭfĭcātōrĭŭs, a, um, Friedsuchend/ Pokoiu szukáiący. Pācĭfĭcŭs, a, um, Friedfertig/ Pokoy czyniący/ Spokoyny. Pācō, as, pācārĕ, befriedigen/ stillen/ zähmen/ Błagáć/ Przeiednywáć/ Uspokoić. Pācātŭs, a, um, nomen ex particip. versöhnet/ gestillet/ Uspokoiony/ Przeiednány. Impācātŭs, a, um, unversöhnet/ Nieprzeiednány/ Niespokoyny. Pācātē, adverb. Friedlich/ Spokoynie.

Paxillus, diminut. à Palus, vide Palus.

Pēccō, as, avi, atum, pēccārĕ, sündigen/ fehlen/ unrecht thun/ Grzeszyć/ Zbłądźić. Pēccātŭr, impers. werden Fehl begangen/ Grzeszą/ Błądzą. Pēccātŭm, i, g. n. ein Fehl/ Sünd/ Grzech/ Błąd. Confiteri peccatum, die Sünd bekennen/ Wyznawáć grzech. Pēccātŏr, oris, g. masc. ein Sünder/ Grzesznik. Pēccātrīx, g. f. ein Sünderin/ Grzesznicá.

Pecorarius & Pecorinus, vide Pecus.

Pēctĕn, ctĭnĭs, g. m. ein Kamb/ Strál/ Grzebień/ Greplá/ Broná. Item, Pecten, Etwas damit man vorzeiten die Seytenspiel schlug/ möcht man nennen ein Septen Kamb/ Smyczek/ Brzekácz do cytry. *Eburnus, argutus, Citheriacus, Niliacus, Amphionius, rarus, dulcis, Orpheus, auratus, eburneus, canorus, aureus, blandus, prænitens, dentatus, resonans, vocalis, flexanimus, volucer.* Itē, Pecten, ein gattung Sicheln/ Rodzay pewny sierpá. Est item pubes, hoc est, locus ubi pili ad verenda náscuntur. Item, Pēctĭnēs, sive, Pēctūncŭlī, pl. nu. ein gattung Fisches so Schollen genant/ Małże gládkiey skorupy. Pecten Veneris, Herba. Pēctĭnō, as, pēctĭnārĕ, kämmen/ strählen/ Bronowáć/ Czesáć grzebieniem. Agrum pectinare, den Acker eggen/ Bronowáć/ włoczyć rolę. Pēctĭnātĭm, adverb. ad pectinis similitudinem factum, & quasi denticulatim.

Pēctō, is, pēxī, vel pēxŭī, & olim pēctīvī, pexum, pēctĕrĕ, kämmen/ strälen/ Czesáć grzebieniem/ Bronowáć. Vestes pectere, die Kleider außkehren/ Czesáć sukníe. Cytharam pectere, die Harpffen richten/ Cytrę nástráiáć. Pēxŭs, a, um, gekämbt/ gestrält/ Czosány/ Bronowány. Toga pexa, ein Rock mit auffgetriebener Woll/ Szátá kosmátá. Pēxātŭs, a, um, auffgekratzt/ Czosány/ Greplowány. Pēxĭtās, atis, g. f. Plin. lib. 11. cap. 24. Quam non ad hoc pertinere videtur cribrata pexitas telæ. Pectitus, gekämbt/ gestrält/ Czosány/ Bronowány. Dēpēctō, is, depexui, depexum, dēpēctĕrĕ, abkämmen/ Czesáć/ Skubáć. Depectere frondium canitiem, die äste behawen/ Krzosáć/ Obćináć. Impēxŭs, a, um, ungekämbt/ ungestrält/ Nieczesány/ Niebronowány. Prōpēctĕrĕ, auffkämmen/ Rozczosowáć. Rĕpēctĕrĕ, wiederumb fleissig kämmen/ Znowu czosáć.

Pectunculus, vide Pecten.

Pēctŭs, ctŏrĭs, g. n. Brust/ Piersi. *Musculosum, eburneum, nitidum, pulcrum, niveum, candens, decorum, candidulum, delicatum, calidum, tenerum, cordatum, lacteolum.* Pectus adversum, die Brust vornen oder gegen einem gekehret/ Piersi przećiwko komu wystáwione. Item, Pectus, Hertz/ Muth/ Serce/ Umysł. Corpus sine pectore, ohn Hertz und Vernunfft/ Głupi/ Nierozumny. Pēctŭscŭlŭm, li, g. neut. dimin. Pēctŏrōsŭs, a, um, hochbrüstig/ Piersisty. Pēctŏrālĭs, lĕ, das zu der Brust gehört/ Piersiány. Pectorale, is, g. n. Brustharnisch/ Pleszek ná piersi. Expēctŏrō, as, ēxpēctŏrārĕ, Auß dem Hertzen treiben/ Wyrzucáć z sercá.

Pecuaria, & Pecuarius, v. Pecus. Peculiaris, & Peculiosus, vide Peculium.

Pēcūlĭŭm, ij, g. n. Hauptgut/ gewunnen Gut/ Gelt oder anders einem Diener damit zu werben vertrawet/ Werbgutt/ oder Werbgelt/ Własna rzecz/ Wyrobek/ Wysługá/ Pieniądze leżące.

Castrense peculium, Gut mit kriegen gewonnen/ Żold. Pĕcūlĭŏlŭm,li, dimin. Pĕcūlĭārĭs,rĕ,sonderlich eigen/ Osobny/ Własny. Peculiare vinum, id vocat Ulpian. quod servi habuerunt. Pĕcūlĭārĭtĕr,adver. sonderlich/eigentlich/ Osobliwie. Pĕcūlĭōsŭs,a,um, Reich/wolhabig/Dostátni/Bogáty. Pĕcūlĭātŭs, a,um, fast reich an Gelt vnd Gut/ Máietny/ Pieniezny. Pĕcūlĭō, as,pĕcūlĭārĕ, pro, Peculium auferre. Pĕcūlātŏr, oris, g.m. Der / so ein Gemeind oder Fürsten bestilt/ Złodziey dobr pospolitych. Depeculator, idem. Pĕcūlātŭs, ūs, g. m. solcher Diebstal/ Kradziez z skárbu.

Pĕcūnĭă, æ, g. fœ. Gelt/ Pieniądze. *Mutatitia, formosa, pretiosa, parens vitÿ, jucunda, dilecta, funesta, obscœna.* Pĕcūnĭæ,arum, pl. n. Eines Haab vnd Gutt/ es sey fahrend oder ligend/ Máietność. Pĕcūnĭōsŭs,a,um, Reich an Gelt/ Pieniezny/Bogáty. Pecuniosæ artes, Nützlich/damit man viel Gelt gewinnet/ Náuki pieniezne/ sposob pieniedzy zbieránia. Pĕcūnĭārĭus, a, um, das zum Gelt gehört/ Pieniezny. Inopia rei pecuniariæ, Mangel an Gelt/ Vbostwo/ Niedostátek pieniedzy. Pĕcūnĭŏlă, æ, dim.

Pĕcus, pĕcŭdĭs, g. fœ. & Pĕcŭs, pĕcŏrĭs, g. n. Vieh/allerley Thier deren sich der Mensch behilfft/ als Ochsen/Esel/Pferd/Schaff/Geiß/rc. Bydle/ Bydło. *Gravidum, molle, imbecillum, vagum, turpe, pingve, lanigerum, pavidum, infirmum, fœdum, efferum, lascivum, lanatum, montivagum, cornigerum, vile, sordidulum, lusitans, stolidum, mutum.* Pecus pro Qve, Schaaff/ Owcá. Pĕcū, hujus pecu, g. n. indeclin. in singulari, in plur. Pĕcŭă, pecuum, pecubus, Antiquè. Cato in genit. plur. Pecujum, dicit. Item, Pecus, pro multitudine pecorum sive pecudum, ein Herde Viehs/ Stádo. Pecus de bobus. Itē, Pecus eqvinum, Roßzucht/ Końskie stádo. Pecus volatile, Geflügel/ Ptástwo. Pĕcŏrōsŭs, a, um, der ein grosse zahl Viehes hat/ Bydłá siłá máiący. Pĕcŏrīnŭs, & Pĕcōrĕŭs,a,um, das vom Vieh kómpt/ Bydlecy. Pĕcŏrārĭŭs, & Pecuarius, ij, g. m. Viehmeister/ Viehirt/ Lehnmañ des gemeinen Viehs/ Pásterz/ Bydlecy gospodarz. Pĕcŭārĭŭs,a,um, das zum Vieh gehört/ Bydlecy. Canis pecuarius, ein Hirtenhund/ Pies przy bydle. Pĕcŭārĭă, orum, g. neu. pl. n. Hüttung/ Pástwisko. Item, Pecuaria dicebantur omnia ex quibus populus Romanus habebat reditus. Pecuaria, æ, die Kunst mit dem Vieh vmbzugehen/ Bydlece gospodárstwo. Item, Pecuaria, Viehstallung/ Chlewy bydlece/ Oborá. Pĕcŭātŭs, id est, Stultus, obsol.

Pĕdăgōgŭs, i, gen. masc. dicitur, qui ab initio pueros instituit.

Pedalis, Pedaneus, Pedatim, Pedatus, Pedes, itis, Pedester, Pedetentim, Pedico, Pedio, v. Pes.

Pĕdāmĕn, ĭnĭs, & Pĕdāmēntŭm, i, g. n. ein Vnterstütz/ das man Bäumen vnd Räben/ vnterstützt/ ein Räbsteck / Tycz/ Podporá. Vineam pedare, Weinräben mit Rabstecken bestecken/ Podwiezowáć. winnice. Impedare, idem significat. Pĕdātĭō, onis, Besteckung mit Räbstecken/ das Vnterstützen/ Podwiezowánie. Pĕdātŭs, a, um, vnterstützt/ Náwiązány.

Pĕdēmă, ătĭs, ein alte weise zu tantzen/ Pewny taniec u stárych zwyczáiny.

Pĕdĭcŭlŭs, li, g. m. ein Lauß/ Weß. Item, ein Stiel am Obs/ Szypułká ná ktorey owoc wiśi/ iáko przy gruszce iábłku/ wiśni/ rc. Est & dimin. à Pes. Pĕdīcōsŭs, sive Pĕdĭcŭlōsŭs, a, um, Lausig/ voll Läuß/ Wszáwy. Pĕdĭcŭlārĭs, rĕ, ut: Morbus pedicularis, Laußsucht/ Wszywa niemoc.

Pĕdō, as, avi, atum, ārĕ, Veteres pro Ire dixerunt. Pedare aliquando vitibus & arboribus sustentaculum adhibere significat, Bäwme vnterstützen/ Drzewá podpieráć. v. Pedamen. Rĕpĕdārĕ, wiederumb zurück gehen/ Wracáć się.

Pēdō, is, pĕpēdī, pēdĕrĕ, furtzen/ feisten/ Wiátru przyrodzonego upuśćić/ Pierdnąć. Oppēdĕrĕ, wiederumb oder gegen einen oder etwas furtzen/ Przećiwko komu tego wiátru upuśćić metaph. widerbellen/ verspotten/ verschmähen/ Szydźić z kogo/ Przeszydzáć/ Podrzeźniáć.

Pĕdŭm, i. g. n. ein Hirtenstab/ Hirtenstock/ Pásturszá láská/ Máczugá. *Incurvum, formosum.*

Pedusculus, vide Pes.

Pegma vel Pēcmă, ătĭs, g. n. eine Tafel vnd Gestell darin man Bilder stellet / vnd dergleichen Bildgestell / Szafá/ Kátáfálk/ Ruchome budowánie.

Peiero, vide Juro.

Peior, & hoc Pēiŭs, Comparat. à Malus, böser/ Gorszy. Pēiŭs, adverb. pro Magis, & multò magis ac vehementius.

Pĕlăgŭs, i, tam masc. quàm n. gen. das Meer/ Tieffe oder Abgrund des Meers/ Morze. *Patens,*

so-

ſonans, apertum, ſpumans, navigabile, jacens, ſpumoſum, inſanum, undoſum, ſinuoſum, vagans, tumens, ſtagnans, ſurdum, infidum, furens, vaſtum, ſonorum, humens, minax, fluctiſonum. Pelagicus, & Pĕlăgĭŭs, a, um, des Meers/ Morſki.

Pĕlăgĭă, æ, g.f. piſcis qui & Purpura dicitur.

Pēlămĭs, ĭdĭs, g.f. piſcis marinus.

Pĕlărgŭs, i, g.maſc. lat. Ciconia, ein Storch/ Bociań.

Pĕlăſgŭs, i, Gattung eines Lorbeerbawms/ Rodzay bobkowego drzewá.

Pelecinos vel Pĕlĕcīnŭs, i, g.m. herba, geſtaltet wie ein Beyel/ Siekierńicá zięle.

Pĕlĭcānŭs, i, g.m. ein Pelican/ Pelikan.

Pellax vel Pellex, vide Lacio. Pellego idem quod Perlego. Pelliceo vel Pellicio, v. Lacio.

Pēllĭs, is, g.f. Fell/ Haut/ Skorá odárta. *Lanata, hirſuta, villoſa.* Pēllĭcŭlă, æ, dimin. Häutlein/ Skorká. Pēllĭcĕŭs, a, um, mit Fellen bedeckt/ Skorzány. Pēllĭcŭlō, as, are, mit Fell überziehen/ Skora obłoczyć/ opráwiáć. Pēllĭō, onis, g.m. ein Kürßner/ Kuśnierz. Pēllĭcĭŭm, ij, g.neut. ein Beltz/ Futro/ Kożuch. Pēllīrĭs, is, ein Beltzhut/ Mütze/ Futrzána czapká.

Pello, as, non eſt in uſu, ſed compoſita: Appēllō, as, avi, atum, āppēllārĕ, nennen/ außſprechen/ Názywáć/ Wymowić. Item, für Gericht laden/ Pozwáć do ſadu. Appellare aliquem einen zu Rede ſtellen/ mit einem reden/ Przyzwáć kogo/ Mowić z kim. Blande appellare, freundlich mit einem reden/ Łágodnie do kogo mowić. Item, einen mahnen zu bezahlen/ Vpomináć ſię zápłáty. Appellare aliquem, einen vmb Hülff anruffen/ Ná pomoc kogo wzywáć. Deum appellare, Gott anruffen/ Wzywáć Bogá. Item, Gott zu zeugen nehmen/ Bogá ná świádectwo wzywáć. Appellare literas, leſen/ außſprechen/ Czytáć/ Wymawiáć. Item, appellare, Appellieren/ einen andern Richter anruffen/ Apellowáć/ do wyżßego ſadu. Appēllĭtō, as, are, Antiqui pro Appellare dixerunt. Appēllātĭō, onis, g.f. Nennung/ Beruffung für einen höhern Richter/ Nazwiſko/ Nazwánie/ Apellácya. Appēllātīvŭm, i, g.n. Nomen à Grammaticis dicitur commune multorum eadem ratione. Appēllātŏr, oris, g.m. der appelliert vnd ein ander Recht anruft/ Ktory ſię odwoływa do drugiego ſadu. Cōmpēllō, as, cōmpēllārĕ, einen anreden/ anſprechen/ Mowić do kogo. Item, verklagen/ Vſkarżáć ſię. Aliquem edicto compellare, Einen in einem Mandat mit Nahmen melden vnd antaſten/ Mándat/ pozew komu dáć. Cōmpēllātĭō, onis, g.f. Beſchreyung/ Wołánie/ Przynaglánie. Intērpēllārĕ, vnterreden/ einem in die Red fallen/ Przerywáć mowę. Item, Einen vmb etwas bitten/ Prośić. Debitorem interpellare, den Schuldener mahnen zu bezahlen/ Vpomináć ſię długu. Intērpēllātĭō, onis, g.fœ. Vnterredung/ Verhindernuß/ Irrung/ Przerywánie mowy. Intērpēllātŏr, oris, g.maſ. Verhinderer/ Vnterreder/ Przerywácz mowy/ Przeßkodnik.

Pēllō, is, pĕpŭlī, pulſum, pēllĕrĕ, treiben/ Odganiáć/ Wygániáć. Frigus pellere, die Kälte vertreiben/ Zimnu ſię odeymowáć. Pelli patria civitate, agro, &c. Auß ſeinem Vaterland/ etc. vertrieben werden/ Wygnáńcem być. Pūlsŭs, ūs, g.m. Trieb/ Ruszánie. Arteriarum pulſus, Schlag der Hertzader/ Puls. Pūlsō, as, avi, atum, pūlsārĕ, freq. ſchlagen/ ſtoſſen/ treiben/ verletzen/ Kołátáć/ Tłuc/ Wbiiáć. Lyram vel citharam pectine pulſare, auff der Cyther ſchlagen/ Gráć ná cytrze. Pūlsātŭs, a, um, geſchlagen/ geſtoſſen/ Vderzony. Pūlsātĭō, onis g.f. Streich/ Schlag/ Stoß/ Grzmot/ Kołát. Pūlsŭlă, æ, g.f. dimin. ein Bläterlein/ Kroſteczká. Pro quo fortaſſis in authoribus legendum Puſtula. Pūlsĭtārĕ, freq. à Pulſare. Pulto, as, are, à ſupino pultum, quo Antiqui utebantur. Prōpūlsārĕ, hinweg treiben/ Odganiáć/ Oddaláć/ Obronić. Prōpūlsātĭō, onis, g.fœ. Außtreibung/ Odganiánie/ Oddalánie. Appēllō, is, āppŭlī, appulſum, āppēllĕrĕ, Eſt verbum activi generis, & proprie dicimus: Navis appulſa eſt, non a. appulit; ſed homo aut ventus navē appulit, zuländen/ zu Land führē/ Przygnáć okręt. Haud auſpicato huc appuli, Ich bin in keiner guten Stunde herkommen/ Nießczęśliwiem tu przybył. Appellere ad aquam animalia, das Viehe zur Träncke treiben/ Do wody gnáć bydło. Appūlsŭs, a, um, partic. zugeländt/ Przygnány. Appulſus, ūs, gen. maſ. Zuländung/ Przygnánie/ Przypłynienie/ Przyśćie. Appulſus ſolis, metaph. pro Acceſſu ſolis. Aſpēllĕrĕ, hinterſich von einem treiben/ Odegnáć. Compellere, zuſammen treiben/ Zegnáć do kupy. Item, zwingen/ Przymuśić. In eundem metum compellere, eben in die Furcht treiben/ Do boiáźni przywieść. Cōmpūlsārĕ, etwa anſtoſſen/ Przy-

bliać. Depellere, abtreiben/außtreibẽ/verstossen/ hintersich halten/Odegnáć/Oddalić. Depellere à se, von sich stossen/ Od siebie odrzućić. Depellere aliquem ad calamitatem, in Angst vnd Noth einen bringen/ O nießcześie kogo przyprawić. Dēpūlsārĕ, frequent. Dēpūlsŏr, oris, g. m, ein Abtreiber/ Odganiácz. Dēpūlsĭō, onis, g.f. Abtreibung/Verstossung/Odganiánie. Dispellere, von einander treiben/ stossen oder jagen/ Rozegnáć. Dispellere caliginem ab animo, den Nebel von den Augen wegthun/das ist/ einen verständig machen/ Otworzyć komu oczy/dáć ná rozum. Expellere finibus, auß dem Land treiben/ Wygnáć z gránic. Expulsare, frequent. Expulsio, onis, g.f. Außtreibung/Wygnánie. Expulsor, oris, g.m. Außtreiber/ Wyganiácz. Expultrix vitiorum Philosophia. Expulsum, adverb. id est, frequenter pulsando. Impellere, stossen/ hinein stossen/ mit anhalten bewegen/Wganiáć/ Nápedzáć/Pobudzáć. Impellere atque hortari, treiben/tringen/ Námawiáć/ Nápedzáć. In fraudem impelli, in ein Schaden geführt vnd getrieben werden/ Do zdrády przywiedźionym być. In spem impellere, einem eine Hoffnung eintreiben/Nádźieie/ otuche czynić. Impulsus, a, um, getrieben/gestossen/getrungen/Nápedzony/ Przywiedźiony. Impulsus, ūs, g.m. Trang/Auffweisung/ Pobudká/ Poruszánie. Impulsu tuo id fecisset, durch dich getrieben/ durch deinen Rath vnd Trieb/Zá twoią pobudką to by był uczynił. Impulsio, onis, g.f. Anreitzung/Gähmütigkeit Pobudká/Popchnienie. Impulsor, oris, g. masc. Treiber/ Tringer/ Námáwiácz. Perpellere, gäntzlich zu etwas treiben/ Przynukáć/ Przypedźić. Propellere pecus pastum, das Vieh auff die Wäide treiben/ Wygnáć bydło w pole. Propulsare, freq. fürstossen/ Odganiáć/Obroniáć. Propulsatio, onis, g. fœ. Abtrieb/ Odbronienie. Rĕpēllĕrĕ, hintersich stossen oder treiben/wiederumb hintreiben/Odgániáć/ Odpedzáć/ Znowu nápedzáć. Rĕpūlsŭs, a, um, partic. ut: Repulsus foribus, pro, à foribus. Repulsus, us, g.m. Verstossung/ Vertreibung/ Oddalenie. Item, Widerstoß/gegenstreich/Odbiiánie. Rĕpūlsă, æ, g.f. ein Abschlagung/Hintersichtreibũg/Wstręt/ Odmowá. Ferre repulsam, verstossen oder verschüpfft werdẽ/Odmawiáią mi/Nieotrzymáć.

Pellos, vel Pēllūs, li, Avis ex genere Aquilarum.

Pelluces & Pellucidus, vide Lux. Pelluo, vide Luo.

Pelluvium, ij, g.n. & Pēllŭvĭă, æ, g.f. ein Fußbecken/Fußwassergeschirr/ Miednicá do umywánia nog.

Pĕlōrĭs, rĭdĭs, g.f. Genus Conchæ.

Pēltă, æ, g. fœ. ein halb rund Schildtlein/Tarcza. *Lunata, ærata, Amazonica, informis, Thermodontiaca, horrida, Amazonia, falcata.* Pēltātŭs, a, um, der solche Schildt trägt/Páweźnik. Pēltāstă, æ, g.m. idem.

Pēlvĭs, is, g.f. Becken/sonderlich zu Fußwasser/ Miednicá/ do umywánia nog. *Patula.*

Peminosus, vel potius Pæmĭnōsŭs, a, um, bestaubet/Prochem przypádły.

Penarium, vide Penus.

Pĕnātēs, atium, atibus, g. masc. plur. num. die Haußgötter/ Domowi Bożkowie. *Nitidi, patrij, casti.*

Pēndĕō, es, pĕpēndī, pēnsŭm, pēndērĕ, hängen/ Wiśieć. Sagittæ pendebant ab humero, hangend an Achseln/ Wiśiáły u rámienia strzały. Pendet à vestra nostra salute salus, vnser Heyl langt von dem ewern her/ Násze dobro ná wászym záwisło. Pendere promissis, auff eines Verheissen harren/ Czekáć obietnice. Pendet per se drachmas decem, wigt für sich selbst zehen Quintlein/ Wazy dragm dźieśięć. Item, Pendere, schwancken/ in Zweiffel stehen/ Wątpić/ Wahać się. Pendent opera interrupta, bleiben also/stehen vnterlassen/ Odłogiem leżą/ niedokończone. Pēndēns, entis, partic. sive nomen ex particip. hangend/ Wiszący. Pendens vinum, Wein der noch an den Reben hänget/ Grono u winney máćice wiszące. Pēndŭlŭs, a, um, hangende/Zawieśisty/Uwisły. Vinum pendulum, zeher oder langer Wein/ Wino zgęstłe/Kleiowáte. Pēnsĭlĭs, le, schwebend/hangend/Záwieśisty/Uwisły Pēnsŭm, si, g.n. an den Spinnrocken/ gewundener Flachs/ Przędzá/ Kądźiel/Len ná Kądźielu nawiniony. Manipulus lanæ, vel lini, aut cannabis, qui ex colo pendet, & fuso trahitur. Trahere pensa, spinnen oder haspeln/ Przędzę wić/Prząść. metaph. Pensum, ein Tagwerck/Robotá dźienna. Pensum absolvere, sein Tagwerck vollenden/ Roboty dźienną odpráwić. Dēpēndĕō, es, dēpēndī, dēpēnsŭm, dēpēndērĕ, hinab hangen/ Wiśieć/Záwisnąć. Omnis

illorum salus de nostra salute pendebat, all jhr Heyl hieng oder stund an vnserm Heyl/ Ich wybáwienie z náßego záwisneko. Impendĕrĕ, einhangen/nahe seyn/ Wisieć. Impendent nos mala, es stehet vns ein Vnglück vor/ Przyblija sie zle do nas. Impensa voluntas, dicitur ut Propensa, geneygter Will/ Wola skłonna/Dobrowolność. Impendens, entis, particip. ut: Impendente pluvia, so ein Regen vorhanden ist/ Kiedy sie zádzdzylo. Propendere, für sich hangen/ Wisieć ku dołowi. Propendere in aliquem inclinatione voluntatis, einen geneigten Willen gegen einem haben/ Skłániáć sie do kogo. Propendens, entis, particip. vor nieder hangend/ Wiszacy. Propensus, a, um, particip. sive nomen ex particip. für sich geneygt/ Skłonny. Propensius ad bene merendum, fast geneigt etwas guts zu thun/ Skłonny do dobrego. Animo propenso aliquid facere, mit geneygtem vnd willigem Muth etwas verrichten/ Vprzeimie/z checia co czynić. Prōpēnsē, adverb. mit geneigtem Willen/ Chetnie. Propensiō, onis, g.f. geneygter Will/ Skłonność. Sŭpērpēndĕrĕ, oben oder über hangen/ Wisieć nád czym. Sŭpĕrĭmpēndĕrĕ, oben herab hangen/ sich zum fallen erregen/ Wisieć nád czym/ Náklániáć sie ku dołowi. Sūspēndĕrĕ, auffhencken/ Záwiesić/ Wisieć.

Pēndō, is, pĕpēndī, pēnsŭm, pēndĕrĕ, wägen/ das ist/ schwer seyn oder Gewicht haben/ Ważyć. metaph. achten/schätzen/erwegen/ Ważyć kogo/ Szácowáć/Poważáć. Item, bezahlen/ sonderlich mit Gewicht/ Płáćić. Pendere pœnas, Straff leyden/ Karánym być. Pendere pœnas magistro, vom Meister geschlagen werden/ Bitym być od mistrzá. Pēnsō, as, pensare, à Pendo, vel Pendeo, frequent. offt wägen/ erwegen/ Ważyć/Rozważáć. Singula pensare, jedes wol betrachten/ Káżdą rzecz uważáć. Pēnsātŏr, oris, g.m. ein Wäger/Erweger/ Ważnik. Pēnsitō, as, are, frequen. à Penso, wol erwegen/ ermessen vnd betrachten/ Rozważáć/Szácowáć. Item, bezahlen/zinsen/ Zápłáćić. Pēnsĭtātĭō, onis, g.f. Vergeltung/ Nágrodá. Pēnsĭtātŏr, oris, g.m. Erweger/ der alle Wort am genawsten erwegt/ Ważnik/ Sedzia. Pēnsĭcŭlō, as, are, idem quod pensitare. Pēnsĭcŭlātē, adverb. id est, cum pondere. Pēnsĭtātŭs, a, um, particip. sive nomen ex particip. ut: Res pensitata, wol bedacht vnd erwogen/ Rzecz rozważona. Pēnsĭō, onis, g.f. Bezahlung/Sold/ Zinß/ Ważenie/Zápłátá/Zołd/ Czynß. Pēnsĭōnārĭŭs, ij, g.m. qui pensionem alicui solvere tenetur. Pēnsĭŭncŭlă, læ, g.f. dimin. kleine Besöldung oder Zinß/ Zołd/ Cynß niewielki. Pēnsŭm, i, g. neu. bedacht/bedencken/ Vwagá. Nihil pensi habere, keinen Sinn haben/ kein acht haben/ Nie uważáć/ Nie ważyć sobie. Appēndŏ, is, appendi, appensum, āppēndĕrĕ, anhencken/ Záwiesić. Mutuò appendere, pro Dare mutuo, leyhen/nach dem Gewicht leyhen/ Pożyczyć/ Ná wáge pożyczyć. Appendere, per metaph. ad incorporea translatum, ut: Appendere verba, die Wort erwegen/ Vważyć słowá. Appēnsŭs, a, um partic. gewogen/angehenckt/ Vważony/ Záwieszony. Appēndĭx, dĭcĭs, g.f. ein Anhang oder Zusatz/ Przydátek. Appēndĭcŭlă, læ, g.f. dimin. ein Anhänglein/Zusätzlein/ Przydátek máły. Compendo, non est in usu. Cōmpēndĭŭm, ij, g.n. ein Gewinn oder Vortheil/ oder Ersparung der Zeit/ Geldts/ oder Arbeit/ Zysk. Compendium, pro itinere abbreviato, der nechste Weg/ Drogá skrocona. Compendium dictis facere, mit kurtzen Worten sagen/ Mowe skrácáć. Cōmpēndĭōsŭs, a, um, das viel Nutzen bringt/ Zyskowny. Compendiosum iter, kurtzer Weg/ Drogá krotka/ niewielka. Cōmpēndĭārĭŭs, a, um, kurtz vnd gut/ Krotki. Via ad gloriam compendiaria, der nechste Weg/ Naybliższa/ nayprędsza drogá. Cōmpēnsō, as, cōmpēnsārĕ, vergelten/ ersetzen/ Nágradzáć. Cōmpēnsātĭō, onis, g.f. Vergeltung/ Nágradzánie. Cōmpēnsātŏr, oris, g.m. Vergelter/ Nágrodziciel. Dependere, auff die Waag legen vnd bezahlen/ Odważyć/ Płáćić. Dependere pœnas, die Straff geben vnd bezahlen/ Winę oddáć. Operam dependere, Fleiß anlegen/ Odrabiáć pilno/ przyłożyć sie pilno. Dispendere, verthun/ Rozczepierzáć. Dispendium, ij, g.n. Verlust/ Verzehrung/ Kosten/ Schaden/ Koszt/ Szkodá. Dispendiosus, a, um, schädlich/ Szkodliwy. Dispensare, nach Billigkeit außtheilen/ Száfowáć/ Dzielić. Dispensare æqua portione, mit gleicher Maß außtheilen/ Dzielić ná rowne części. Res domesticas dispensare, Schaffner vnd Hoffmeister seyn/ Száfárzem być. Dispensator, oris, g. masc. ein Hofmeister/ Verwalter/ der seines Herrn Geldt vnd Gut in Händen hat/ damit zu schalten vnd walten/ Száfarz/ Podskárbi. Dis-

pensatio,onis,g.f. Hofmeisterampt/Verwaltung Sprawowánie/ Száfowánie/ Rozkozenie. Expendere,erwegen/Odważáć. Expendere aurum auro,Goldt gegen Goldt wägen/Złoto złotem odważáć.Expendere scelus,eine Missethat vnd Laster büssen/ Załowáć grzechu. Item,Expendere, wol erwegen/ betrachten/ Vważáć/ Rozważáć.Expensus,a,um,particip. betrachtet vnd erwogen/Vważony/ Rozważony. Expensum,i,g.n.& Expensa,æ,g.f. die Außgab/ das ist/ das man verthut/Vnkosten/ Wydátek. Expensum ferre,die Außgab auffschreiben / Wpisáć w rejestr wydatki. Creditores suæ negligentiæ expensum ferre debent, sollens jhrer Hinlässigkeit zuschreiben / Kredytorowie niedbálstwu swemu przypisáć muszą. Impendere, anlegen/ außgeben/ Nákładáć / Wydawáć. Laborem impendere,Arbeit anlegen/Robić. Tempus studijs impendere, die Zeit anlegen zu lernen/Czás ná náukę wożyć. Impensus, a, um, partic.sive nomen ex partic. angelegt/ Wydány. Ingrato homine nihil impensius est, ist nichts köstlichers das ist/ daran man mehr verliere / Nic wiecey niekosztuie táko Niewdzięcznik / bo wszytko przemárnuie.Impensa,æ,g.f. & Impendium,ij, g.n.die Vnkosten/Nákład/Koszt. Impensè,adverb.fast hefftiglich/Vsilnie/Bárzo.Impendiosus,a,um, köstlich/das ist/der viel verthut/ Rozrzutny.Impendiō,adver. Impendio loquacior, gar zu schwätzig / Bárzo świegotliwy. Intĕrpēnsīvă, plur. num. g.n. apud Vitruu. perticarum, tigillorum, asserumve genera sunt, quæ ab angulis parietum ad angulos tignorum ad imbres in colliquias derivandos, vel alium quemvis usum interlocantur. Interpensivi parietes, qui supra contignationem struuntur, nec in solo fundamentum habent, sed in pendenti sunt. Perpendere,erwegen / wol betrachten/ Rozważáć.Pĕrpēndĭcŭlŭm,li,g.n.Bleywaag oder Senckel/Modłá/Prawidło. Pĕrpēndĭcŭlārĭs, rē, Schnurgleich herab/der Bleywaag nachgemessen/ Prosty/ Prawidłem umiárkowány. Perpensus, a, um, partic. das wol erwogen vnd erkündet ist/ Rozważony. Rĕpēndĕrĕ, wieder vergelten/ Nagradzáć. Cum duplo rependebatur argento, man kauffts vmb zwyfach Geldt/ Dwojáko zápłácono/we dwoy násob. Repensare, freq. offt ersetzen vnd widergelten/Nágradzáć co raz. Suspendere,hencken/auffhencken/ Záwieśić / Obieśić. Ædificium suspendere, ein Gewölb bawen/Budowáć dom/postáwić/Záśklepić.Rem aliquam suspendere, auffziehen oder verziehen/ Odłożyć. Aliquem suspendere, einen in Zweiffel setzen oder wundern lassen / Kogo w wątpliwość / ábo w podziwienie przywieść. Spiritum suspendere inter legendum, still halten/vnterruhen/Odpoczywáć/ przestawáć w czytániu. Suspensus, a, um, particip. sive nomen ex partic.auffgehenckt oder hangend / Záwieszony. Item, zweiffelhafftig / Wątpliwy. Animus suspensus, vngewiß/ sorgfältig/ schwanckend/ Niepewny / Wahájący się. Gradu suspenso ire, mit lindgesetzten Schritten gehen / Pomáłu / z bojáźnią iść. Suspensio,onis,g.f. Vngewißheit/ Wątpliwość. Suspendium, ij, g.n. das Hangen oder Gehenck am Galgen mit dem Strick / Szubienicá/Obieszenie.Sūspēndĭōsŭs,ein Erhenckter/Szubieńcźnik. Suspensura, æ, g.f. das auffhencken/ Sklep/ Záwieszenie/ Obieszenie.

Pĕnē,adverb. significat Fere, schier/ beynahe/ Bez máłá/ Máłonie Pēnĭssĭmē,Plautus in superlativo dixit,sehr nahe/ Zgołá.

Pēnĕlŏpēs, Aves, quæ & Meleagrides dicuntur.

Pĕnēs, Præposit. Accusat. casui serviens, ut: Penes te est, es stehet bey dir/oder in deiner Gewalt / Ná tobie należy / W twoiey to mocy. Penes authores sit fides, ich laß es die Scribenten vnd Lehrer verantworten / Niechay się o prawdzie tey rzeczy authorowie sprawuią.

Pĕnetrŏ,as,avi,atum, pĕnetrārĕ,hinein tringen/durchtringen/Przenikáć/Wchodzić. Pĕnetrābĭlĭs,lĕ,durchtringig/das durchtringet oder getrungen wird/ Przebyty/Przeńikáiący. Pĕnetrālĕ,ls, g.n. das jnnerste vnd heimlichste Orth eines Hausses oder Kirchen / Nieszkánie skryte/ Pokoy. Penetralis, lĕ, jnnerst/ Wnętrzny. ut: Penetralis focus, Penetrale sacrificium.

Pēnĭă,æ,g.fœm. latinè Paupertas, Armuth/ Vbóstwo.

Pēnĭcĭllŭs,li, & Pēnĭcŭlŭs,li, g.m. sive Penicillum & Peniculum, i,g.n. quamvis diminutiva sint à Penis, significant tamen ea, quibus calceamenta, vasaque terguntur, ein Wischlumpen oder Kehrbürst / damit man etwas außreibt oder außwischt/Szmátá/kiść/do wyćieránia czego.

Penicillus & Peniculus, ein Pensel damit man malet/ Penzel. Penicillum & Peniculum, Weyßquast oder Pensel damit man Mauren weyssel/ Kisć/ Penzel do bielenia muru. Item, Meissel die man in die Wunden stößt/ Knot do rány.

Pēnĭcŭlāmēntŭm, i, g. neut. Belege/ Bort oder Saum an Kleidern/ Ogon/ łáchmány.

Pēnīnsŭlă, æ, g. f. ein angehengte Insel/ die mit einem Orth an dem Erdreich hangt/ Wysep wo da nieobeßły.

Pēnĭs, is, g. mas. ein Schwantz/ Ogon. Item, Membrum virile. Pēnĭtŭs, a, um, von einem Schwantz/ Ogonowy/ od Ogoná.

Pĕnĭtŭs, Innerlich/ Wnętrzny. unde, Pĕnĭtĭŏr, pĕnĭtĭssĭmŭs, gar innen/ zu innerst/ Skryty/ Głęboki. Penitus, adverb. locale, Biß an Boden / von Boden auff/ gar innen/ Głeboko/ áż do dná/ ode dná. Penitus cognoscere. Aliquando pro adver. qualitatis ponitur, gäntzlich/ Zupełnie. Hanc consvetudinē penitùs amisim⁹.

Pēnnă, æ, g. fœ. ein Feder / grosse Feder/ als Schwantzfeder/ Pioro/ Skrzydło. *Præpes, leuis, trepidans, picta, mobilis, præceps, alacris, velox, vaga, versicolor, aëria, volucris, stridens, volitans, celer.* Pēnnŭlă, æ, dimin. ein Federlein/ Piorko. Pēnnārĭŭm, ij, g. n. est repositorium pennarum. Pēnnātŭs, a, um, gefidert/ Pierzysty/ Skrzydlásty. Pēnnĭcŭlŭm, li, g. n. Pinna est, quæ facili motu venturum indicet flatum, Wimpel/ Ogánká. Pēnnĭgĕr, a, um, Gefidert/ Pierzysty/ Skrzydlásty. Pēnnĭpēs, ĕdĭs, das Federn an Füssen hat/ Pioronogi.

Pensa, Pensiculo, Pensio, Pensitator, Penso, v. Pendo. Pensilis, vide Pendeo. Pensum, v. Pendo & Pendeo.

Pēntĕ, latinè Quinque, Fünff / Pięć. unde composita.

Pēntăcōntărchŭs, i, g. masc. ein Hauptmann über fünfftzig Mann/ Pięćdźiesiątnik.

Pēntădăctĭlŭs, herba arboris instar, qui & Ricinus dicitur.

Pēntădōrŏn, quod est quoquoversus quinque palmorum. & apud Plinium, ædificij genus.

Pentaphyllus, vel Pēntăphĭllŭs, a, um, das fünff Blätter hat/ Pięćlistny. Pentaphyllon, herba Birckwurtz oder Tormentill/ Pięćiornik.

Pēntăteŭchŭs, die fünff Bücher Moysis/ Pięć Xiąg Moyżeßowych.

Pēntăthlŭs, i, g. m. latinè Quinquertio. Qui quinque certaminum generibus congreditur, cæstu, cursu, saltu, disco, & lucta. Pentathlum, est ipsa exercitatio.

Pēntămetrŭm, i, g. n. ein Verß der fünff pedes hat/ Wierß co pięć pedes ma.

Pēntĕcōstē, es, g. f. latinè Quinquagesimus dies, scil. à Resurrectione Domini, der Pfingstag oder fünfftzigste Tag/ świątki.

Pēntĕmĭmerĭs, is, g. f. Cæsura est in versibus, quoties post tempora syllaba relinquitur partem orationis terminans.

Pēntĭrēmĭs, is, g. fœ. ein Schiff mit fünff Rudern auff jedem Stul gericht/ Náwá o pięciu wiosłach.

Pēntŏrŏbŏn, herba quæ aliàs Peonia dicitur, Beningen/ Piwonia.

Pēnŭlă, æ, g. f. ein Regenmantel/ Opończa. Penula scortea, ein Ledern Mantel/ Opończa. Pēnŭlātŭs, a, um, mit einem Regenmantel beklei-det/ Opończą odźiany. Pēnŭlārĭŭm, ij, g. neut. quasi theca penulæ.

Pēnūrĭă, æ, g. f. Mangel/ eigentlich an Speiß vnd Tranck/ Niedostátek.

Pēnŭs, i, g. m. Penum, i, g. n. Penus, us, masc. vel fœ. & Penus, ŏrĭs, g. neut. Vorrath/ das ist/ Speiß vnd Tranck damit man ein Hauß versihet/ śpiżá/ Żywność domowa. Pēnārĭŭm, ij, g. n. Speißkammer/ Spiżárnia. Pēnārĭŭs, a, um, ut: Cella penaria, idem quod Penarium. Pēnuātōrēs, pl. nu. qui penus gestant.

Pēplĭŏn, herba, quæ aliàs Portulaca dicitur, Burtzelen/ Burgel/ Kurza nogá źiele.

Peplŭs, g. m. vel Peplum, i, g. n. ein Frawenschleyer/ Szátá białogłowska/ Ránttuch. Alij dicunt, es heisse ein Mantel vñ nicht ein Frawenschleyer / Płaßcz.

Pĕpō, ōnĭs, g. m. Cucumeris genus est, Pfeben/ Melon.

Pĕpsis, g. f. latinè Concoctio, Döwung/ Trawienie. Pĕptĭcŭs, a, um, Döwig / Trawiący. Pĕptĭcæ, arum, pl. nu. Medicamenta quæ concoctionem juvant.

Pĕr, præpositio accusat. casui serviens, Durch/ Przez. Per ætatem posse. Altershalb wol mögen/ W tym wieku może. Per Deum, per dextram, per fortunas, per fidem, per homines, modus deprecandi, als: Ich bitt dich durch Gott / Proßę ćię przez Bog. Per directum, gerad/ Schnurrecht/

Kowno/Wedlug práwidlá. Perfas & fidem decipere, Unter dem Schein guter Trew vnd Billigkeit betriegen/ Zdrádźić kogo/ Zdrádliwie śię obeyść. Per gratiam abire, mit Gunst vnd Freundligkeit scheiden/Z láſką odeyść. Per injuriam, wider Billigkeit/Z krzywdą. Per ludum & jocum, In Schimpff/ żártem. Per me licet, Meinethalb zimpt es/Doźwalam. Per occasionem, Wenn es sich begibt/Zá pogodą/Zá okkáźyą. Per Ver, Im Frühling/ Ná wioſnę.

Pērā, æ, g. f. ein Pilger-oder Hirtentasch vnd dergleichen/ Mántyká/ Tobolá/ Torbá. Pērŭlă, dimin. Täschlein/ Torbeczká.

Perabſurdus, v. Abſurdus. Peracer, v. Acer. Peracerbus, v. Acerbus. Peraceſco, v. Aceſco. Peracticum Gummi genus. Peracuo, v. Acuo. Perædifico, v. Ædifico. Peræquus, vid. Æquus. Perago, vide Ago.

Pĕragrō, as, avi, atum, pĕragrārĕ, durchfahren/ durchwandern/ durchſtreichen/ Przecieżdżáć śię/ Przechodźić/wedrowáć Rura peragrare, durch das Feld wandern/ Przechodźić pole/ Przecieżdżáć pole. Peragrare per animos hominum, metaphor. der Leuthe Hertz durchſichtigen/Przeniknąć ſercá ludźkie. Pĕragrātŭs, a, um, partic. durchgefahren/ Przechodzony/ Przecieżdżony. Pĕragrātĭō, onis, g. f. Durchwandlung/ Jázdá.

Perambulo, vid. Ambulo. Peramo, vid. Amo. Peramplus, v. Amplus. Perangustus, v. Angustus. Peranno, as, avi, Ich lebe das gantze Jahr/Przez cáły rok trwam. Perantiquus, vid. Antiquus. Perappoſitus, vid. Pono. Perarduus, v. Arduus. Perareſco & Peraridus, v. Areo. Perargutus, v. v. Arguo. Peraro, v. Aro. Peraſper, vid. Aſper. Peraſtutus, v. Aſtu. Perattentus, v. Tendo. Perbachor, v. Bachus. Perbeatus, v. Beatus. Perbellus, v. Bellus. Perbenè, v. Benè. Perbenignè, v. Benignus. Perbibo, v. Bibo. Perblandus, v. Blandior. Perbonus, v. Bonus. Perbrevis, v. Brevis. Perca, æ, genus piſcis, ein Bersich/ Okuń. Percalefacio, v. Caleo. Percalleo, v. Calleo. Percandidus, v. Candidus. Percantatrix, v. Cano. Percautus, v. Caveo. Percelebro, v. Celebris. Perceler, vide Celer.

Pĕrcēllō, is, pĕrcŭlī, & pĕrcŭlsī, perculſum, pĕrcēllĕrĕ, niderfallen/ vmbſtoſſen/ Przerażáć/ Przeſtrużáć. Alicujus pectus pavore percellere. Einem ein Schrecken treiben/ Przeſtráſzyć kogo. Pĕrcŭlsŭs, a, um, particip. erſchrocken/ niderſchlagen/ Przerázony/ Przeſtráſzony.

Percenſeo, v. Cenſeo. Percingo, v. Cingo. Perclamo, v. Clamo. Percognoſco, v. Noſco. Percolo, vide Colo, as, & Colo, is. Percomis, v. Comis. Percommodus, v. Commodus. Perconditus, v. Condo, in verbo Do. Percipio, vid. Capio. Percitus, v. Cieo. Pērcĭnŏs, g. m. angvillæ genus. Percontor, v. Contor. Percontumax, v. Contumax. Percopioſus, v. Copia. Percoquo, v. Coquo. Percrebeſco, v. Creber. Percrepo v. Crepo. Percrucio, v. Crux. Percrudus, v. Crudus. Percudo, v. Cudo. Percunctor, v. Cunctor. Percupio, v. Cupio. Percurioſus, & Percuro, v. Cura. Percurro, v. Curro. Percutio, v. Quatio. Perdecorus, v. Decor, oris. Perdenſus, v. Denſus. Perdeſpuo, v. Spuo. Perdicium, herba, S. Petersfraut/ Tag vnd Nacht/ Márunná/ Pomurne źiele. Perdifficilis, v. Facio. Perdignus, v. Dignus. Perdiligens, v. Lego. is, Perdiſco, vid. Diſco. Perditè v. Do. Perdiu, v. Diu. Perdives, vide Dives.

Pĕrdĭūs, ij. g. m. durch den gantzen Tag/ Cáły dźień trwátacy. ſicut Pernox, durch die gantze Nacht/ Przez cáłą noc trwátacy. Perdius, a, um, das einen gantzen Tag dauret/ Jednodźienny. Pĕrdĭūtŭrnŭs, a, um, gar langwirig/ ein lange Zeit/ Długowiecżny.

Pĕrdīx, īcis, g. m. vel f. ein Rephun/ Feldhun/ Kuropátwá. *Garrula, picta, cacabans Dædala.* Perdix ruſtica, ein Schnepff/ Párdwá.

Perdo, v. Do. Perdoceo, v. Doceo. Perdoleo, v. Doleo. Perdomo, v. Domo. Perdormiſco, v. Dormio. Perduco, v. Duco. Perduellis & Perduellio, v. Duellum. Perdurus, v. Durus.

Pĕrĕgrīnŭs, a, um, Frembd/Außländiſch/ Cudzoźiemiec/ Przychodźień. Pĕrĕgrē, adver. eſt commune, tàm ſignificantibus quietem quàm moram, ut: Peregrè ſum, Ich bin an ein frembden Orth/ Jeſtem w cudzey źiemi. Peregrè vado, Ich zieh an frembde Orth/ ich reyſe/ Jádę do cudzego kráiu. Pĕrĕgrīnŏr, aris, atus ſum, pĕrĕgrīnārī, Wandlen/ an frembde Orth ziehen/ reyſen/ ein Farth thun/ Pielgrzymowáć. Pĕrĕgrīnābŭndŭs, a, um, Immerdar od allzeit wandlend/ Pielgrzym uſtáwicżny. Pĕrĕgrīnātĭō, onis, g. foe. Fahrt/ Reyß/ Pielgrzymowánie. Pĕrĕgrīnātŏr, oris, g. maſc. ein Wandler/ der an frembde Orth reyſet/ Pielgrzym. Pĕrĕgrīnĭtās, atis, g. f.

ut: Ad peregrinitatem redigi, Aus seinem Vatterland vertrieben werdē/ Vtráćić obywátelstwo.
Perelegans, v. Elegans. Pereloquens, v. Loquor. Peremptorius, v. Emo. Perendinus, a, um, Vbermorgig / Trzećiego dniá. Perendio & Perendino, v. Dies. Perenno, v. Annus. Pereo, v. Eo. Perequito, v. Equito. Pererro, vid. Erro. Pereruditus, v. Rudis, e. Perexcrucio, v. Crux. Perexiguus, v. Exiguus. Perexilis, v. Exilis. Perexpeditus, v. Pes. Perfacetus. v. Facetus. Perfacilis, v. Facilis, in Facio. Perfamiliaris, v. Familia. Perfatuus, v. Fatuus. Perfectio & Perficio, v. Facio. Perfero, vid. Fero. Perfervidus, v. Ferveo. Perfĭdŭs, & Perfĭdūs, v. supra in dictione Fides. Perfixus, v. Figo. Perflo, v. Flo. Perfluo, v. Fluo. Perfodio, v. Fodio. Pērfōrē, pro valdè futurum esse. Performidatus, v. Formido. Performo, v. Forma. Perforo, v. Foro. Perfortiter, v. Fortis. Perfremo, v. Fremo. Perfrico, v. Frico. Perfrigeo & Perfrigero, v. Frigeo. Perfringo, v. Frango. Perfruor, v. Fruor. Perfuga, vid. Fugio. Perfulcio, v. Fulcio. Perfunctorius, & Perfunctoriè, v. Fungor. Perfundo, v. Fundo. Perfuro, v. Furo. Pergaudeo, v. Gaudeo. Pergigno, v. Gigno. Pergo, v. Rego. Pergracilis, v. Gracilis. Pergrandis, v. Grandis. Pergraphicus, v. Graphis. Pergratus, v. Gratia. Pergravis, v. Gravis.

Pĕrgŭlă, æ, g. f. In oder an einem Hauß ein Lauben/ Ganek/ Podsieńie. Item, Gäng in Schiffen/ Chodzenie ná okręćie. Pergula in vineis, Ein Gang von Räblaub gemacht darin man spatzieret/ Chodzenie po winnicy/ Ganek / winem náktyty. Pĕrgŭlānŭs, a, um, ut: Vitis pergulana.

Perhibeo, v. Habeo. Perhonorificus, v. Honos. Perhorreo, v. Horreo. Perhospitalis, v. Hospes. Perhumanus, v. Homo. Perhyemo, v. Hyems.

Pĕrī, Præpositio Græca, lat. De vel Circum, Von oder Vmb/ Od/ Około. hinc Composita.

Pĕrĭbŏlŭs, li, g. m. lat. Ambitus, Lehn an einer Steigen oder Gang/ Gerembß/ Blánki/ Gáneк.

Pĕrĭcărpĭum, i, gen. neut. genus Bulbi.

Periclymenos, sive Pĕrĭclўmĕnŏn, herba, Waldlilien/ Specklilien/ Powoy wonny.

Pĕrĭcŏpēs, lat. Amputatio, Vmschneidung/ Abschneidung eines stücks od theils von einer gantzen Rede/ Odćięćie iedney częśći od cáley mowy.

Pĕrīcŭlŭm, li, g. n. Gefahr/ Niebespieczeństwo. *Sævum, dubium, anceps, exitiabile, inextricabile, amarum, exitiale, triste, horrendum, laboriferum, funestum*. In periculo esse, In Gefahr stehen/ W niebespieczeństwie być. Item, Periculum facere, ein Prob thun/ versuchen/ erfahren/ es wagen/ Doświádczáć/ kosztowáć. Pĕrīcŭlōsŭs, a, um, Gefährlich / Niebespieczny. Pĕrīcŭlōsē, adverb. gefärlicher weiß/ Niebespiecznie. Periculari, pro periclitari, obsolet. Pĕrīclĭtŏr, aris, atus sum, pĕrīclĭtārī, in Gefar seyn/ W niebespieczeństwie być. Item, versuchen/ erfahren/ Doświádczyć/ Kosztowáć. Pĕrīclĭtātŭs, a, um, partic. Der sich gewagt hat / in Gefahr gewesen / Ktory był w niebespieczeństwie. Pĕrīclĭtātĭŏ, onis, g. fœ. Versuchung/ Prob/ das versuchen/ Kuszenie śię/ Doświadczánie.

Pĕrĭergĭă, æ, g. f. Curiositas, sedulitas, Superflua anxietas, & veluti diligentiæ redundatio.

Peridoneus, v. Idoneus. Perillustris, v. Lustro. Perimbecillus, v. Baculus. Perincertus, v. Certus. Perincommodus, v. Commodus. Perinconsequens, v. Sequor. Perimo, v. Emo.

Pĕrīndē, adverb, significat Ita: & flagitat post se (ac si) vel (atq; si) cum negatione verò etiam (quam) Quod si non sequatur nec (ac si) nec negatio, accipitur pro æquè. Perinde tuebar ac si usus essem, Gleich als ob ich es gebraucht hette/ Tákem bronił tego iákobym záżywał. Perinde atq; capta urbe. Perinde ut dicam, gleich wie ichs sagen werd/ Własnie táko kiedybym rzekł.

Perindulgens, v. Indulgeo. Perinfamis, v. Fama. Perinfirmus, v. Firmus. Peringeniosus, vid. Gigno. Periniquus, v. Iniquus. Perinsignis, v. Signum. Perinteger, v. Integer.

Pĕrĭŏchă, æ, g. f. Kurtzer Begriff eines Dings/ Sumá rzeczy iákiey.

Pĕrĭŏdŭs, i. g. f. lat. Clausula, sive Circuitus, ein vollkomner vnd gantzer Spruch der Red/ Mowá zupełna. Pĕrĭŏdĭcŭs, a, um, ut: Periodicæ febres, dicuntur apud Medicos, Fieber so zu gewisser Zeit vergehen vnd wieder kommen/ Febrá pewnego czásu śię wracáiąca.

Pĕrĭpĕtăsmă, ătis, g. n. Vmbhang mit Tapezereyen/ Obićie/ Oponá.

Pĕrĭphrăsĭs, is, vel ĕŏs, g. f. lat. Circuitio, ein Vmbred eines dings mit viel Wortē/ Okrążenie/ Obiáśnienie mowy iákiey inszymi słowy.

Pĕrĭpneŭmŏnĭă, æ, g. fœ. Pulmonis exulceratio & inflammatio. Pĕrĭpneŭmŏnĭcŭs, a, um, Lungensüchtig/ Płucna chorobę ćierpiący.

Pĕrĭpsēmă,ătis, g.neut. Feylspän/Außkericht/ Ośtrobiny / śmieći.

Pĕrĭscĕlis, lĭdis, g. f. Fœminale: Bracca usq; ad genua pertingens.

Pĕrĭssŏlŏgĭă, æ, g. f. Vberflüssige Red/Zbyteczna mowá. ut: Faciem mutatus & ora.

Pĕrĭstĕrĕōs, ei, g. f. vel Pĕrĕstĕrĕōn, onis, g. m. vel Peristrium, ei, g. n. Eysenkraut oder Eysenhart/ Koszysczko. Item, Peristereum, vel Pĭstĕrōtrophium,ij, g.neut. Taubenhauß/Golebienieć.

Pĕrĭstrōmă, ătis, g. n. Vmbhang mit Tapezerey/ Obicie/Oponá.

Pĕrĭstȳlĭum, li, vel Pĕrĭstȳlum, li, g. neut. ein Orth mit Seulen vmbgeben wie die Creutzgänge in den Klöstern/ Ambit/ Krużganek/ Filary w koło máiacy.

Pĕrĭtŭs, a, um, Erfahren/ bericht/ wissenhafft/ Biegły/ Vczony. Pĕrĭtē, adv. geschicklich/ Rozstropnie/ Vmieietnie. Pĕrĭtĭă, æ, g. f. Erfahrnuß/ Biegłość.

Perjucundus, vid. Jucundus. Perjurus & Perjurium, v. Juro. Perlabor, v. Labor. Perlatus, v. Latus. Perlecebra, Perlecto, & Perliceo, v. Lacio. Perlego, v. Lego. Perlepidus, v. Lepos. Perlenis, v. Lenis. Perlibens, v. Libet. Perliberalis, v. Liber, a, um. Perlibro, v. Libra. Perligo, v. Ligo. Perlino & Perlinio, v. Linio. Perlito, v. Lito. Perlongus, v. Longus. Perlubet, v. Lubet. Perluctuosus, v. Lugeo. Perluo, v. Luo. Perlustro, v. lustro. Permacer, v. Macer. Permadeo, v. Madeo. Permagnus, v. Magnus. Permaneo, v. simplex. Permano, v. Mano. Permaturesco, v. Maturus. Permediocris, v. Medius. Permeo, v. Meo. Permereo, v. Mereo. Permetior, v. Metior. Perminutus, v. Minus. Permirus, v. Mirus. Permitto, v. Mitto. Permisceo, v. Misceo. Permodestus, & Permodicus, v. Modus. Permolestus, v. Moles. Permoveo, v. Moveo. Permulceo, v. Mulceo. Permultus, v. Multus. Permundus, v. Mundus, a, um. Permunio, v. Munio. Permuto, v. Muto.

Pĕrnă æ, g. f. ein Schweinenhamm/ Szołdrá. *Fumosa, debilis, suilla.* Item, Perna, piscis dicitur ex concharum genere.

Pernavigo, v. Navis. Pernecessarius, v. Necesse. Pernego v. Nego. Perneo, v. Neo.

Pĕrnĭcĭēs, ēi, g. fœ. Verderbnuß/ Zgubá/ Zátrácenie. *Gravis, insanabilis, grassans, tristis, tremenda.* Pĕrnĭcĭālĭs, lĕ, & Pĕrnĭcĭōsŭs, a, um, verderblich/ Szkodliwy/ Zgube przynoszący. Pĕrnĭcĭōsē, adverb. verderblichen/ schädtlichen/ tödtlichen/ Szkodliwie.

Perniger, v. Niger. Pernimium, v. Nimis.

Pĕrnĭō, onis, g. m. Außbruch vnd Geschwär der Fersen von Kält/ Odziebienie nog. Pĕrnĭuncŭlŭs, li, dimin.

Pĕrnĭx, nĭcis, adject. Wirig/ beharzlich/ Vporny. Item, schnell/ ring/ Prętki/ Obrotny. Pĕrnĭcĭtās, atis, g. f. Schnelligkeit/ Prętkość. Pĕrnĭcĭtĕr, adverb. Schnelliglich/ Prętko.

Pernobilis, v. Nobilis. Pernocto, v. Nox. Pernosco, v. Nosco. Pernumero, v. Numerus.

Pĕrō, ōnis, g. masc. ein Bawrenschuch/ Bundschuch/ Kurpie/ Skornie. *Altus, crudus.* Pĕrōnātŭs, a, um, Der solche Schuch trägt/ Kurpie máiący.

Perobscurus, v. Obscurus. Perodiosus, v. Odi. Peroleo, v. Oleo. Peropportunus, v. Opportunus. Peroptato, v. Opto. Peropus, v. Opus.

Pĕrŏrīgă, æ, ein Stutenmeister der die Stuten zuläst daß sie besprungen werden/ Konituch.

Perorno, vid. Orno. Peroro, & Peroratio. v. Oro. Perosus, v. Odi. Perpaco, v. Paco. Perparce, v. Parco. Perparum, vid. Parum. Perparvus, v. Parvus. Perpaucus, v. Paucus. Perpavefacio, v. Paveo. Perpaulum, Perpaululum, Perpauxillum, v. Paulus, a, um. Perpauper, v. Pauper. Perpello, v. Pello. Perpendiculum, require Pendo.

Pĕrpĕnsă, æ, g. f. Haselwurtz/ Obłápá wonna.

Pĕrpĕrăm, adverb. Fälschlich / vnbillich / źle/ Fałszywie/ Opák. Pĕrpĕrŭs, a, um, Indoctus, stultus, rudis. Pĕrpĕrĭtūdō, dĭnĭs, Stultitia. obs.

Pĕrpĕs, pĕrpĕtĭs, adject. ut: Noctem perpetem dormire, die gantze Nacht / ohn vnterlaß/ Cáłą noc/ bez przestánku. Perpetim, adverb. ohn vnterlaß/ Vstáwicznie.

Perpessus à Perpetior, vide Patior. Perpetro, vide Patro.

Pĕrpĕtŭŭs, a, um, jmmerwehrend / ohn vnterlaß/ aneinander/ beharzlich/ Wieczny/ Vstáwiczny/ Trwáły. Amor perpetuus, ewige Liebe/ Miłość wieczna / trwáła. Ædes perpetuæ ruunt, das gantze Hauß fällt miteinander/ Cáłe domy upadáią. Febres perpetuæ, jmmerwehrende Fieber / Vstáwiczne febry. Oratio perpetua, eine Rede aneinander hangend/ ohn vnterlaß/

laß/Nowá długa/ nieprzerwána. In perpetuum, in Ewigkeit / Ná wieki. Non est perpetuum, es geschicht nicht allewegen / Nie záwße się ták dźieie. Perpetuum, adverb. jmmerdar/ allezeit/ewiglich/Wiecznie/Vstáwicznie/Stale. Pĕrpĕtŭō, idem. Pĕrpĕtŭō, as, pĕrpĕtŭārĕ, jmmerdar beharren/ Wiekowáć / Trwáć. Pĕrpĕtŭĭtās, atis, g.f. Ewigkeit/ Beharrung/Wieczność Vstáwiczność. Pĕrpĕtŭālĭs, lĕ, jmmerwehrend/ Powßechny. Pĕrpĕtŭārĭŭs, a, um, ut: Conductor perpetuarius, der etwas ewiglich bedinget vnd bestanden hat / ewiger Lehenmann / Wieczność dźierżáwy máiący.

Perpictus, vide Pingo. Perplaceo, v. Placeo. Perplexus, v. Plector. Perpluo, v. Pluo. Perplus, v. Plus. Perpolio, v. Polio. Perpopulor, v. Populor. Perpoto, v. Poto. Perprimo, v. Premo. Perprurisco, v. Prurio. Perpulcher, v. Pulcher. Perpurgo, v. Purgo. Perpusillus, v. Pusio. Perputo, v. Puto. Perquam, adverb. gar fast/ Bárzo. Perquiro, v. Quæro. Perrarus, v. Rarus. Perrepo, v. Repo. Perridiculus, v. Rideo. Perrumpo, vide Rumpo. Persæpe, v. Sæpe. Persalsus, v. Sal. Persaluto, v. Salus. Persancte, v. Sancio. Persapiens, v. Sapio. Perscienter, v. Scio. Perscindo, vide Scindo. Perscribo, vide Scribo. Perscrutor, vide Scrutor. Perseco, v. Seco. Persedeo, vide Sedeo. Persegnis, v. Segnis. Persenex, v. Senex. Persentio, v. Sentio.

Pērsĭcă, æ, g.f. ein Pfersingbawm/ Brośkiew. Persicum pomum, vel Persicum, i, g.n. Pfersing/ Brośkwinia. *Dulce, mite.* Persicus, a, um, von Pfersing/ Brośkwiniowy. Persica, cognomen Enulæ campanæ.

Persequor, v. Sequor. Perseverantia & Persevero, v. Severus. Persideo, v. Sedeo. Persido, v. Sido. Persigno, vide Signum. Persimilis, vide Similis.

Pērsōlātă, æ, g.f. groß Klettenkraut/ Łopian. dicitur & Personata.

Persolito, vide Solitus, a, um. Persolvo, v. Solvo. Persolus, v. Solus.

Pērsōnă, æ, g.fœ. eines jeden Person/ Osobá. Item, ein gemacht Antlitz/ Máßkárá. aliàs Larva. Item, Personæ, Bossen/ als die man an Brunnen macht Wasser auß zu blasen / Osoby bądź z kámienia wyćiosáne bądź urobione z inßey máteriey. Pērsōnālĭs, ĕ, à Grammaticis fictum, quod ad Personam pertinet. Pērsōnātŭs, a, um, für eine Person zu einem Schawspiel verordnen/ Osobę táką ná sobie máiący. Item, ein gemacht Antlitz anhabend/ Máßkárnik. Impersonalis, le, das keine Person hat/ Co żadney osoby nie ma.

Persono, vide Sono. Persorbeo, vide Sorbeo. Perspeculor, v. Specio. Perspergo, v. Spargo. Perspicio & Perspicax, v. Specio. Persterno, v. Sterno. Perstimulo, v. Stimulus. Persto, v. Sto. Perstrepo, v. Strepo. Perstringo, v. Stringo. Perstudiosus, v. Studeo. Persuadeo, & persuasio, v. Suadeo. Persubtilis, v. Subtilis. Persulto, v. Salio. Pertæsus, v. Tædeo. Pertego, v. Tego. Pertendo, v. Tendo. Pertento, v. Tento. Pertenuis, v. Tenuis. Perterebro, v. Terebra. Pertergo, v. Tergo. Pertero, v. Tero. Perterritus, v. Terror. Pertexo, v. Texo.

Pērtĭcă, æ, g.fœm. ein langer Stock / Rohr oder Stang/ Grzędá/ Żerdź/ Tycz/ Mierniczy pręt. Pērtĭcālĭs, lĕ, ut: Salix perticalis, lange Ruthen tragend/ Wierzbina tyczna/ drągowa.

Pertinax, v. Teneo, & Tenax. Pertinet, v. Teneo. Pertingo, v. Tango. Pertolero, v. Tolero. Pertorqueo, v. Torqueo. Pertracto, & pertraho, v. Traho. Pertranseo, v. Eo. Pertranslucidus, v. Lux. Pertribuo, v. Tribuo. Pertristis, v. Tristis. Perterritus, v. Tero. Pertumultuosus, vide Tumultus. Pertundo, v. Tundo. Pertusus, ibid. Perturbo, v. Turba. Perturpis, v. Turpis. Pervado, v. Vado. Pervagor, v. Vagus. Pervalidus, v. Valeo. Pervarius, v. Varius. Pervasto, v. Vasto. Perveho, v. Veho. Pervello, v. Vello. Pervenio, vide Venio. Pervenor, v. Venor. Perversitas, v. Verto. Pervestigo, v. Vestigium. Pervetus, v. Vetus.

Pērvĭcāx, acis, g. omn. hartneckig/ widerspenstig/eygensinnig/ Vporny/ Stały. Pērvĭcācĭă, æ, g.fœ. Eygensinnigkeit/ Halßstarrigkeit/ Vpor. Item, Beständigkeit/ Stałość. Pērvĭcŭs, pro Pervicaci, obsol.

Pervideo, v. Video. Perurgeo, v. Urgeo. Pervigilium, v. Vigil. Pervilis, v. Vilis. Pērvīncă, æ, g.f. Jngrün/ Zieleona fárbá. ut quidam putant. Pervinco, v. Vinco. Perviridis, v. Viridis. Pervivo, v. Vivo. Pervius, v. Via. Perungo, vide Ungo. Pervolo, v. Volo. as, & Volo, vis. Perurbanus, v. Urbs. Peruro, v. Uro. Perutilis, v. Utor. Pervulgo, v. Vulgus.

Pēs, pĕdĭs, der gantze Schenckel/ Nogá. Pes imus, der Fuß/ Stopá. Pĕdēs, plur. num. *Teneri,* am-

ambrosij,vagi,fugaces,albentes, nitidi, nivei, tenelli, lacteoli,candentes,agiles,aureoli, molles, formosi,celeres. Pĕdēs,pĕdĭtĭs,g.com.ein Fußknecht/Pieszy/ Háyduk. Pedes aliquando adverbialiter ponitur, zu Fuß/ Pieszo. Pĕdĭbŭs, idem Pĕdēstĕr,strĭs, strĕ, sive hic & hæc Pedestris,& hoc pedestre,zu Fuß/Pieszy. ut:Pedester exercitus, Zug zu Fuß/Piechotá. Oratio pedestris,id est, Oratio prosa. Pĕdĕtēntĭm, adverb. gemächlich/ Fuß vor Fuß/Pomáłu. Pĕdātĭm, idem. Pĕdĭcă, æ, g. f. ein Kloh oder Strick die Thier zu fangen/ Fußstrick/Sidło/Peto ná nogi. Pĕdĭcŭlŭs,Pĕdūscŭlŭs, & Pĕdĭŏlŭs,i,dim. Füßlein/Noszká. Pĕdĭsĕquŭs,i,g.m.& Pĕdĭsĕquă,æ,g.f.ein Knecht oder Magd die auff dem Fuß nachgehet / Służebńicá. Pedamen, & Pedamentum,v.sup. Pĕdĭtātŭs,ūs,g.m,ein Hauff Fußvolcks/Piechotá. Alipes,v. Ala. Cornipes,v.Cornu. Lōrĭpēs,lōrĭpĕdĭs,g.com.krumbfüssig/hinckend/Nogi włoczący. Planipes, v.Planus,Præpēs,præpĕtĭs, g.om. schnell / bald vergehend/ Prętki/ Poprzedzáiący. Stipendia pedibus facere, ein Fußknecht seyn im Krieg/Zá piechotńiká służyć. In sententiam alicuius pedibus ire,auff eines Meynung tretten/ Przypáść ná czyie zdánie. Per me pedibus ista trahantur, meinethalben thu man jhnen wie man will/Niechay z tym czynią co chcą/ Ja nie bede od tego Suo se pede metiri, sich strecken nach der Decke/ Piedźią śię swą mierzyć. Pede presso,leise/mit leise niedergesetztem Fuß/Cicho/Pomáłu. Item Pes, das Seyl damit man den Segel nach Willen spannet / Końiec u żaglá rozćiągnionego. Item,ein Lauß / Wesz. unde Pedicularis, v.supra. Pes mensæ. Pes milui,herba. Pes gallinaceus, vel Pedes gallinacei, herba. Pes in metris,ein Spruchmaaß/Dźiał pewny w wierszu. Pes vinaceorum, der Stiel an Weinbeer/ Szypułká u groná winnego. Item, Pes, ein Schuch lang oder breit/ ein Werckschuch/ Krok/ Długość ná stope. Pĕdālĭs, lĕ, & Pĕdānĕŭs, a, um, Schuhig/ eines Schuchs lang / Stopy iedney. Sēmĭpēs, sēmĭpĕdĭs, ein halber Fuß oder Schuch / Połstopy. Sēmĭpĕdālĭs, lĕ, ein Fuß/ Halbschuhig / von einem halben Fuß/ Długi ná pułstopy. Sēsquĭpēs, sēsquĭpĕdĭs, anderthalb Schuch oder Fuß / Połtorostopna miárá. Sēsquĭpĕdālĭs, & Sēsquĭpĕdānĕŭs, a, um, von anderthalben Schuch/ Połtorostopny. Verba sesquipedalia, id est, gravida & turgida. Pedo, as,& Pedatio, v.supra. Pedio,is, non est in usu, sed Composita. Cōmpĕdĭŏ,is, cōmpĕdīvī, cōmpĕdītŭm, cōmpĕdīrĕ, die Füsse zusammen binden/ Petáć. Cōmpĕdēs,g.f.plur. num. à nominativo singulari Compes, Fußband/ Petá. *Dura,lanea, tenax,sæva,prædura,firma,nefanda,servilis, ponderosa,tarda,valida.* Cōmpĕdītŭs, a,um, particip. mit Fußbänden gebunden/Spętány. Expĕdīrĕ, entledigen/Wyzwaláć. Expeditum facere, idē. Expedire, se de re aliqua, eines Dings abkommen/ sich eines Dings abthun / Dokonáć spráwę/Vwolnić śię od prace. Nodum aliquem expedire, etwas verwirrtes auffthun / Węzeł rozwiązáć. Nomina expedire, einem sagen was er schuldig ist/Dług miánowáć. Expedire virgas, Ruthen zurüsten/ Rozgi nágotowáć. Expedire brevi, kurtz abbinden vnd sagen/ Krotko powiedźieć/ Odpráwić śię prętko. Item, Expedire, verrichten/ außmachen / Wygotowáć/ Spráwić. Expĕdībŏ, pro Expediam. Expĕdĭt, impersonale, es ist nützlich/ füglich/ Pożyteczna/ potrzebna iest. Expĕdĭtŭs, a, um, gerüst/ fertig/ Gotowy/Spráwiony. Expediti equites, ringe/ leichtfertige Reutter / Lekki żołnierz/ Kosácy. In expedito positum, bald zugerüst / Łácna rzecz. Expĕdītē, adverb. leichtlich/ vngesaumt/ Rospráwnie/ Łácno. Expĕdītĭŏ, onis,g.fœ.ein Kriegszug/ Wypráwá/ Ruszenie pospolite. Īmpĕdīrĕ, verwirren/verwicklen / Wikłáć/ Záwadzáć. Item, verhindern / Zátrzymáć. Nihil impedit, es hindert nicht/ Nic nie przeszkadza. Religione impediri, durch Gottesfurcht gehindert werden / Wstrzymáć śię od czego dla nabożeństwá. Impedire iter, den Weg verschlagen/ Droge zástąpić/ Záwodźić. Impedire & Expedire, contraria, verwicklen/vnd auffwicklen/ Záwiązáć/ Rozwiązáć. Īmpĕdītŭs, a, um, verwirrt/ vnfertig/vngerüst/ Vwikłány/ Przeszkodzony. Īmpĕdītĭŏ, onis, g. fœ. & Īmpĕdīmēntŭm, i, g n. Verwirrung / Verhindernuß / Przeszkodá/ Záwádá. Impedimenta exercitus, der Troß in einem Kriegszug / Ciężary / podwody żołnierskie. Præpĕdīrĕ, verwirren/ jrren/ hindern/ Obćiążáć/ Przeszkodźić. Præpĕdīmēntŭm, i, g. n. Jrrung/ Verhindernüß/ Przeszkodá. Pĕrēxpĕdītŭs, a, um, gar fertig/ Gotowy.

Pessi, dicuntur medicamenta, quæ in vellere naturalibus mulierum applicantur.

Pēs-

Pessimus,a,um, superlativum à Malus, gar böß/ Naygorßy. Pessimè, adverb. zum ärgsten/ Naygorzey.

Pessulus, li, g.mas. ein Riegel/ Gründel/ eine Klinck damit die Thür versperret wird/ Zápora. Pessulatus,a,um, verrigelt/ Záporą zámkniony. Oppessulatus,a,um, idem.

Pessum, adverb. vnter die Füß/ hintersich/ Ná doł. Pessum premere, vnter die Füß tretten/ Podeptáć. Pessum ire, vntersich sincken/ vntergehen/ Pogrązáć się/ Ná doł iść.

Pessundo,as,avi,atum, pessundare, mit Füssen tretten/ Tłumić/ Deptáć. Iracundiam pessundare, den Zorn vertrucken/ Gniew zátłumić.

Pestis,is, Pestilentia,æ, & Pestilitas, atis,g.f. eine gemeine gifftige Plage/ Pestilentz/ Pest/ Powietrze/ Záráźá/ Mor. *Fluida, ignea, noxia, sæva, gelida, atra, rapida, fervida, inimica, avida, tabida, misera, stygia, infesta, funesta, dira, tristis, acerba, fera, letalis, atrox, mortifera, violenta, maligna, improba, minans, dura, gravis, damnosa, fœda, turbida, lethæa, tetra, aëria, letifera, sanguinea.* Pestis & pernicies reipubl. Schad vnd Verderbnuß der Gemeinde/ Zgubá/ záráźá Rzeczypospolitey. Item, Pestis, ein Verführer/ ein schädlicher Mensch oder Ding/ Verderbnüß/ Skáźićiel/ Szkodnik. Pestilens, entis, g.omn. Pestilentzisch/ Záráźliwy/ Szkodliwy, cui opponitur Saluber. Pestifer, ra, rum, fere id. Exhalatio pestifera, Pestilentzischer Dampff/ wilgotność záráźliwa. Pestiferè, adv. verderblichen/ schädlichen Szkodliwie.

Petaso, onis, g.mas. ein Schweinener Hamm/ sonderlich das vorder/ etliche halten es für ein Rippbraten/ Schab. Petaso,onis, g.m. idem. Petasunculus, li, dimin.

Petasus,i,g.m. ein breiter Hut/ Schattenhut/ Kápeluß. Petasatus,a,um, der solchen breiten Hut trägt/ W kápeluśu chodzący.

Petaurum, i, g.n. allerley Gaucklerzeug/ oder Gauckelspiel mit Ringen/ Leibübungen/ vnd Lufftsprüngen/ Mieterlnicza obręcz/ Powroz kuglárski. Petaurum dicunt Græci esse laqueum & asseres, quibus domus teguntur. Julius Pollux putat caveam esse, in quam se cortis altes cubitum conferunt. Petaurista,æ,g.m. ein Gauckler/ Powrozobiegun/ Mietelnik.

Petesso, idem quod Peto. Antiq.

Petigo,inis,g.f. spitzige/ krätzige vnd kriechende Räude/ Liszay.

Petilius,ij.g.m. Genus floris.

Petiolus,li.g.m.dimin. à Pes, ein kleiner Fuß/ Nożká. Item, Styhl von allerhand Obst/ Szypułká u jábłká.

Peto,is,petivi, vel petij, petitum, petere, bitten/ fordern/ heischen/ Prosić/ Szukáć/ Modlić się. Item, angreiffen/ Uderzyć. Aliquem petere, nach einem schiessen/ Strzelić ná kogo. Colloquium petere, begehren mit einem zureden/ Zádáć z kim mowić. Alte suspirium petere, tieff erseufftzen/ Wzdychać. Petere alicui, pro, Petere pro aliquo. Item, Petere, eines begehren/ das ist/ nach einem schlagen/ Uderzyć. Jugulum petere, einem nach der Gurgel greiffen/ Zá gárdło kogo imáć. Petere aliquem, einen anfallen/ einem auffsätzig seyn/ Opáść kogo. Aliquem literis petere, einen durch Brieffe anfahren vnd übel handlen/ Kogo listem popáść. Fuga salutem petere, sein Leben mit der Flucht retten/ Uciec przed niebespieczeństwem. Somnum petere, schlaffen gehen/ Iść spáć. Petesso,is, petessere, vel petissere, pro Petere, obsolet. Petitus,a,um, particip. gebotten/ erfordert/ Proßony. Item, geschlagen/ Bity/ Uderzony. Petitus, us, g.m. & Petitio, onis,g.fœ. Begehrung/ Forderung/ die Foderung des Klägers oder Anklag/ Prozbá/ Zadánie/ Skárgá. Petitio mutua, vulgo, Reconventio, ein Gegenklag/ Skárgá obwinionego przećiw Aktorowi. Item, Petitio, das anfallen/ angreiffen/ Zábiegánie czemu/ Dostawánie. Petitor, oris,g.f. ein Bitter/ Begehrer/ Proßak. Item, ein Außsprecher vor Gericht/ Prokurátor. Appeto, is, appetivi, appetitum, appetere, hefftiglich begehren/ wündschen/ Zadáć/ Winßowáć. Dextram appetere, einem die Hand bieten/ Chćieć się przywitáć. Mortem appetere, den Todt wündschen/ Zadáć śmierći. Appetere pectus, nach der Brust stechen vnd schlagen/ W piersi mierzyć/ uderzyć. Appetones, Antiquis dicti sunt Appetentes. Appetens, entis, partic. begierig/ Zadáiący. Appetentia,æ,g.f. Appetitus, us, g.m. & Appetitio, onis, g.fœ. Begierd/ Wundsch oder Nachstellung/ Zadzá/ Pożądliwość. Appetentiam, vel Appetitionem ciborum præstat, macht Lust zu essen/ Appetit/ chęć do jedzenia spráwuje. Appetitor, oris, g.m. ein Begehrer/ Zadáiący. Competere, etwas mit einem andern begehren/ Społprosić. Si cuncta competunt

voto, wenn alles nach Wundsch gehet / Jesli wszystko sie wedlug mysli powodzi. Competens, entis, particip. sive nomen ex particip. ut: Competens judex, der ordentliche Richter / Sedzia ordinárny / przyzwoity. Competitor, oris, g. masc. ein Mitwerber eines Ampts / Spolprosącу. Competentia, æ, g. f. pro Convenientia, Geschicklichkeit / Przynáleżytość. Cōmpĕtentĕr, adver. füglich / bequemlich / Przystoynie / przyzwoicie. Expetere, fast begehren / żądáć bárzo. Expetere preces à Deo, pro, Precari Deum. Expetere ab aliquo auxilium, vmb Hülff bitten vnd anruffen / żądáć od kogo pomocy. Expĕtĕndŭs, a, um, zu begehren, wol zu wün chen / pożądány. Expetens, entis, nomen ex particip. begehrend / Pożądáiacy. Expetissere, sive Expetessere, pro Expetere, obsol. Impetere, überfallen / anfallen / Vderzáć ná kogo. Īmpĕtŭs, ūs, g. masc. Vngestümmigkeit / Pad / Zápuszczánie sie / popędliwość. Primo impetu, im ersten Sturm oder Einfall / Pierwszym pędem. Impetus animi, Vngestümmigkeit des Gemüths / Porywczość umysłu / Popędliwość. Reprimere impetum, den Anfall hintersich treiben / Zástánowić pąd. Uno impetu, mit einem Sturm auff einmal / Jednem pędem. Īmpĕtĕ, Ablativus, pro Impetu ab antiquo Nominativo Impes, obsolet. Īmpĕtŭōsŭs, a, um, vngestümm / Gwałtowny. Oppetere, sterben / vmbkommen / Vmieráć / Zginąć. Accusativum habet expressum, aut subauditum ut: Oppetere mortem, Oppetere pestem. Præpetere, dicebant Veteres pro Anteire. Rĕpĕtĕrĕ, wiederumb begehren / erfordern / Vpomináć sie / Znowu żądáć. Studia repetere, seine vorige Vbung fürnehmen / Wrócić sie do náuk. Reum repetere, eine Rechtliche Klag ernewern vnd widerholen / Odnowić proces sprawy. Castra repetebat, Er kehrt wieder ins Läger / Wrócił sie do obozu. Rĕpĕtītŭs, a, um, partic. ut: Repetita altè oratio, von weitem herein geführt / Mowá od początku sámego powtorzona. Rĕpĕtītŏr, oris, g. m. ein Widerbegehrer / Wyciegácz. Rĕpĕtītĭō, onis, g. f. eine Widerholung / Powtarzánie. Rĕpĕtŭndŭs, a, um, pro Repetendus. Rĕpĕtŭndārŭm, rĕpĕtŭndīs, hos duos tantum casus habet. Repetundarum, vel, de repetundis pecunijs à provincialibus accusatur, wird angeklagt wegen des gemeinen vnrechtmässigen zu sich gezogenen Geldts / O zdzierstwo urzedowne go stárzą. Suppetere, heimlich oder betrieglich begehren / Potáiemnie prośić / pod kim upraszáć. Item, vorhanden oder bereit seyn / Gotowym być. Sūppĕtīt, in tertia persona, & sūppĕtūnt, ist beyhändig / Dostáie mi. Si vita suppetet, wenn mir das Leben bleibt / Jesli żyw bede. Non suppetit consilium, mir mangelt Rath / Nie zstáie mi rády. Sūppĕtĭæ, & suppetias, tantum habemus, Hülff / Pomoc. Ferre suppetias, Hülff thun / Pomagáć komu. Sūppĕtĭŏr, aris, sūppĕtĭārī, pro Auxiliari, obsoletum.

Pĕtŏrītŭm, i, g. n. ein hangender Wagen / Woz ná pásách záwieszony.

Pĕtră, æ, g. f. ein Felß / ein Stein / Opoká / Skáłá. Petrōsŭs, sive Petrĭcōsŭs, a, um, Steinachtig / Opoczysty / Skálisty. Petrōnēs, olim dicti sunt rustici, & duri homines. Petrŏlĕŭm, ei, g. n. Oel das auß den Felsen von jhm selber fleusst / Steinöl / Oley z skáły ciekacy.

Petrŏsĕlīnŭm, i, g. neu. herba, Peterlein / Piotrusżká / Pietraszník.

Pĕtŭlāns, antis, adject. muthwillig / geyl / vnreiner Worten / vnschamhafftig / Rospustny / Pusty / Zuchwáły / Niewstydliwy. Pĕtŭlāntĭă, æ, g. f. Muthwill in Worten vnd Wercken / Geylheit / Rospustá / Zuchwálstwo / Niewstyd. Petulantia ramorum, dick vnd breit Gewächs der Aesten / Szerokość / rozłożystość gáłęzi u drzew. Pĕtŭlāntĕr, adver. muthwilliglich / vnerbarlich / Rospustnie. Pĕtŭlcŭs, a, um, idem, quod Petulans.

Petus, v. Pætus.

Peucedanum, vel, Peucedanus, i, herba, Haarstrang oder Haarstarck / Wieprzyniec ziele.

Pexus & Pexatus, vide Pecto.

Pĕzītă æ, fungus sine radice aut pediculo.

Phæcăsĭŭs, ij, g. m. Calcei genus. Phæcăsĭātŭs, a, um, das solche Schuch trägt / Kurpie máiacy.

Phăgĕdænă, æ, g. f. ein Geschwär das schnell frisst biß auff das Gebein / der Wurm / Wilcza chorobá / Wrzod iádowity. Phăgĕdænĭcŭs, a, um, der mit solcher Kranckheit behafftet ist / Ná to chorujacy.

Phăgōnēs, Plautus appellavit Voraces.

Phagus, vide Fagus.

Phălăcrŏcŏrăx, ăcĭs, Aquaticus corvus.

Phălăcrŭs, lat. Calvus, kahl / Łysy.

Phălæ, arum, plur. num. g. f. Thürn von Holtz gemacht / Báßty drzewiáne.

Phă-

Phălæcium, g. m. Carmen quod & Hendecasyllabum dicitur.

Phalanga, vide Palanga.

Phalangitæ, vide Phalanx.

Phălāngitēs, æ, g. fœ. vel Phălāngiŭm, ij, g. n. herba, Riedgraß/ Páteczník ziele/ Kosátki. Itē, Phalangium, ein gattung Spinnen / Rodzay pájąkow.

Phălānx, phălāngis, g. f. ein geordneter Kriegszug in Schlachtordnung/ Poŕek/ Rotá. *Numerosa, animosa, dira, vexillıgera, sarissigera, belligera.* Phălāngārii, pl. n. Kriegsleuth so in die Schlachtordnung gehören/ Zołnierz połkowy. Phălāngitæ, arum, decem sex millia peditū armatorum.

Phalarica, vide Falarica.

Phălāris, ridis, Herba. Est & Avis aquatica.

Phălēræ, arum, g. fœ. pl. nu. Pferdrüstung/ Zierde des Pferds/ Kynßtunek/ Ozdobá Końſká. Ornamenta equorum: & aliquando equitum & virorum nobilium. *Nitentes, equestres, fulgentes.* Phălērātŭs, a, um, id est, phaleris ornatus, & fucatus. Phalerata dicta, zierliche Wort/ Słowá nádetá/ Słowá ozdobne.

Phalernum, g. n. vel Phălērnŭs, i, g. m. Vini genus, nascitur in Campania. *Indomitum, ardens, calidum, severum, vetus, forte, Surrentinum, Albanum, liquidum, vetulum, annosum, nigrum, Setinum, Nectareum, fumosum, molle, lene, Campanum, dulce.*

Phanaticus, vide Fanum.

Phāntăsĭă, æ, g. f. ein Einbildung/ Erscheinung/ Fántázyja. Phāntăsmă, ătis, g. n. Falsche Einbildung vnd Erscheinung/ falscher Wohn/ Widok fántástycki. Phāntăstĭcŭs, a, um, Einbildig/ der seltzame Einbildungen hat/ Fántástyk.

Phanum, vide Fanum.

Phărĕtră, æ, g. f. Sagittarum theca, ein Pfeilköcher/ ein Köcher/ Saydak. *Insignis. Cressa, sagittifera, picta, capax, Scythica, resonans, Apollinea, Lycia, levis, decora, pendens, habilis, immanis, aurata, venatrix, hamata, venenifica, nitida, trux, setosa, Medica, versicolor, nitens, pendula, gravida, agilis, mucronigera, minax, sæva.* Phărĕtrātŭs, a, um, qui pharetram gerit.

Phărīās, æ, Serpens est, sulcum dum serpit cauda in terra faciens.

Phārmăcŭm, i, g. n. Allerley Artzney/ die man durch den Mund nimbt / Lekárstwo. *Adipsum, Pæonium, salutare, auxiliare,* Phārmăcŏpōlă, æ, g. m. ein Apotecker/ Aptekarz. Phārmăceūtĭcē, g. fœ. Medicina quæ medicamentis curat. Phārmăcŏthēōn, Medicamentum divinum, quale est Rhabarbarum.

Phārmăceūtrĭă, æ, lat. Saga, ein Hexe/ Vnhold/ Czárownicá.

Phase, idem significat quod Pascha.

Phăsēlŭs, sive Phasellus, i, g. maſ. ein gattung schnelfahrend Schiffs/ łodz málá ypredka. *Fragilis, fictilis, picta, curva.*

Phāsēŏlŭs, quod & Faseolus, i, g. maſ. qui & Phāsēlŭs, aut Phasilus, sive Paseolus, vel Pasilus, Fäselen/ Türkische Bonen/ Bob Turecki. Phāsēlīnŭs, a, um, ut: Oleum phaselinum, das Oel aus Fäselen vn Türckischen Bonen gemacht/ Oley z bobu Tureckiego.

Phāsĭānŭs, i, g. m. ein Fasant/ Bázánt. *Phasiacus, Phasius, Scyticus.* Phāsĭānă, æ, g. fœ. das Weiblein/ Sámicá/ Bázáńcicá. Phāsĭānārĭŭs ij, gen. masc. der Fasanten zeucht/ Co Bázánty opátruie.

Phāsmă, ătis, g. n. lat. Apparitio, Monstrum, Visum. ein Gesicht/ Widok.

Phēllāndrĭōn, herb. der gemein Eppich/ wächst an wässerigen Oertern/ Krußykámień ziele.

Phēngītēs, Lapidis genus.

Phēnĭōn, Herba, quæ & Anemone dicitur, Kornrosen/ Sásanká.

Pheretrum, quod & Feretrum, v. Fero.

Phĭălă, æ, g. f. ein gülden oder silbern Trinckgeschirr/ Kostruchan/ Czárá.

Phĭdĭtĭă, æ, orum, g. n. pl. nu. Convivia parca & frugi, quæ amicitiæ causa instituta erant apud Lacedæmonios.

Phĭlădēlphŭs, i, g. m. Amator fratris. Phĭlădēlphĭă, æ, g. f. Amor fratris vel Fraternitas.

Phĭlălēthŭs, i, g. m. lat. Veri amator, Liebhaber der Warheit/ Kocháiacy się w prawdźie.

Phĭlāntrŏpŏs, g. m. id est, Amans homines, humanus. Phĭlāntrŏpĭă, æ, g. fœ. Humanitas, id est, Amor erga homines.

Phĭlāntrŏphŭs, Lappæ genus, Kläberkraut/ Ostrzycá ziele.

Phĭlārchŭs, i, g. m. Liebhaber der Herrschung/ Żądáiacy/ chćiwy godnośći/ pánowánia.

Phĭlārgȳrŭs, i, g. m. ein Geltgeitziger/ Liebhaber des Gelts/ łákomy. Phĭlārgȳrĭă, æ, g. fœm. Geltliebe/ łákomstwo.

Philautia, æ, g. foem. Amor sui ipsius.

Philerēmus, i, g. masc. Liebhaber der Einöde/ Pustelnik.

Philippus, i, gen. masc. Liebhaber der Pferd/ Kocháiący sie w koniách.

Philippeus, sive Philippus, i, g.m. Nummus aureus, Philipsgülden/ Czerwony złoty.

Philos, g.m. lat. Amicus vel Amator.

Philocalus, i, g. masc. id est, mundus, politus, elegans: vel Amator boni, honesti. Philocalia, æ, g. foe. Amor pulchritudinis.

Philocares, herba, Marrubium aliàs dicitur, Andorn/ Szántá biała.

Philænus, i, g. m. ein Weinsüchtiger/ Opiły/ Wino miłuiący.

Philograecus, ci, g. masc. Amator Græcarum dictionum.

Philologus, i, g.m. Liebhaber der Künsten vnd der Schrifft/ Rozmowny/ Kocháiący sie w rozmáytych náukách.

Philomela, æ, g. f. Nachtigal/ Słowik. *Torquens, sibilans, garrula, tristis, flebilis.*

Philomusus, i, Amator musarum.

Philosophia, æ, g. foe. Begierd vnd Lieb der Weißheit/ Filozofia/ Náuk umieiętność. Philosophus, i, g. masc. ein Liebhaber der Weißheit/ Filozof/ Kocháiący sie w náukách. Philosophicus, a, um, das einem Liebhaber der Weißheit zugehört/ Filozofski/ Do náuk należący. Philosophaster, tri, ein Nachfolger der Fleissigen vnd Begirigen der Weißheit/ Uczący sie Filozofiey. Philosophor, aris, atus sum, philosophari, Sich der Weißheit befleissigen/ Filozofowáć/ Vmieiętnym w náukách być.

Philotheoros, vel Philotheorus, i, g.m. id est, speculationi deditus.

Philtrum, i, g.n. ein Tranck oder Speiß so zu der Lieb bewegt/ Miłośniczy podárek. Czáry do miłości zjednánia. *Pallens, sævum, igneum, morbidum, tabidum.*

Philyra, vel, Phylira, æ, g. foe. ein Lindenbast/ das ist/ die zarte Rinden zwischen dem Holtz vnd äussersten Rinden an der Linden: Wird auch für den Baum gehalten/ Lipá/ łyko. Item, ein dünne breit Blatt/ Arkusz/ Kártá.

Phlebotomia, æ, g.f. das Aderlassen/ Pusczánie krwie. Phlebotomon, i, gen. neut. Laßeysen/ Pusczádło. Phleps, lat. Vena, ein Ader/ Żyłá.

Phlegma, atis, g. neut. latinè Pituita. *Salsum, aquosum, udidalum.* Phlegmaticus, a, um, id est Pituitosus.

Phlegmone, es, g. foe. Inflammatio. Incensio cum tumore & ulcere, Entzündung oder hitzig Geschwär/ Zápalenie ciáłá z wrzodem ábo z puchliną.

Phlegantis, tidis, Gemma, in qua flamma quædam videtur ardere.

Phleos, ei, gen. foem. Herba palustris.

Phlox, phlogos, latin. Flamma. Est & genus floris, apud Plinium.

Phlyctæna, æ, gen. foem. latinè Pustula.

Phoca, æ, g.f. piscis, Meerkalb/ Cielę morskie.

Phoenicea, æ, g. foe. herba, quæ & hordeum murinum.

Phoeniceus, a, um, ut: Phoeniceus color, Allerley Rothfarb/ Braunroth/ Czerwona fárbá.

Phoenicopteros, i, g. masc. Avis, à pennarum similitudine sic dicta.

Phoenix, icis, g. dub. Avis unica in India, ein Phenix/ Ogniwáczek.

Phonascus, i, g. m. Vocis, pronunciationisque Magister & moderator.

Phosphorus, i, g. masc. Stella matutina, quam Latini Luciferum appellant, der Morgenstern/ Jutrzenká.

Phrasis, is, vel eos, g. foe. die Weise zu reden/ Mowy kształt.

Phrenes, g. f. pl. nu. lat. Præcordia, vel Exta, das Gehenck oder Netz/ Wnętrzności.

Phrenitis, idis, vel Phrenisis, is, g. foe. Taubsucht/ Szaleństwo. Phreneticus, a, um, Taub/ vnsinnig/ Szálony.

Phrygio, onis, g. m. ein Sticker/ der mit der Nadel Heydnisch Werck machet/ ein Seidensticker/ Bordürwircker/ Háftarz/ Wyszywácz. Phrygianus, a, um, ut: Vestes phrygianæ, Gestickte Kleyder/ Száty háftowáne.

Phthiriasis, is, vel eos, g. f. Morbus pedicularis.

Phthisis, sios, g. f. Schwindsucht/ Suchoty choroba. Phthisicus, qui eo morbo laborat.

Phthongus, i, g.m. lat. Sonus, ein Thon/ Ton. Diphthongus, vide supra in D.

Phu, MarienMagdalenenkraut/ Koziełki ziele.

Phy, Interjectio mirantis.

Phycis, is, vel idis, piscis genus.

Phygethlon, Tumor non altus sed latus, in quo quiddam pistulæ simile est, vulgò panis dicitur.

Phy-

Phylācă, æ, g. f. ein Kercker/ Więzienie. Phylăcīstă, æ, g. m. ein Kerckermeister/ Táráśowy/ Strażnik więźniow.

Phylārgŭs, i, g. m. der Oberst des Geschlechts/ Połkownik.

Phŷsētēr, ētĕrĭs, g. m. Bellua marina, admirabili magnitudine, quę aquam faucibus haustam maximâ copiâ in altum efflat.

Physĭcŭs, a, um, ein Naturverständiger/ Przyrodzonych rzeczy umieietny. Physĭcă, æ, g. f. die Kunst vnd Wissenschafft natürlicher Dinge/ Przyrodzonych rzeczy náuká. Physica, orum, g. n. pl. num. Bücher von Natürlichen Sachen/ Księgi o rzeczách przyrodzonych. Physĭcē, adverb. Natürlicher weiß/ Przyrodzonym sposobem. Physĭŏlŏgŭs, i, g. masc. ein Meister Natürlicher Ding/ Przyrodzonych rzeczy mistrz. Physĭŏlŏgĭă, æ, g. fœ. Kunst natürlicher Ding/ Przyrodzonych rzeczy náuká. Physĭŏgnōmĭă, æ, g. fœ. die Natürliche Gliedmaß/ Geberd vnd Schickung/ Fizyognomia/ Przyrodzone złożenie członkow/ postáć. Phŷsĭŏgnōmōn, onis, vel Phŷsĭŏgnōmŭs, i, g. m. der auß Anschawung des Leibs eines Natur erkennet/ Ktory z postáci przyrodzoney poznawa własność rzeczy/ Fizyognom.

Piaculum, Piamen, Pio, vide Pius.

Pīcă, æ, g. f. ein Atzel/ Agrest/ Sroká. *Improba, salutatrix, garrula, loquax.*

Picatus, Piceus & Pico, vide Pix.

Pĭcĕă, æ, g. f. ein Baum von Cedergeschlecht/ schwartze Tanne/ sosná. Pĭcĕāstĕr, stri, est Picea sylvestris.

Pīcrĭs, is, g. f. genus lactucæ, sive Cichorij agrestis.

Pictor & Pictura, vide Pingo.

Pīcŭs, i, g. masc. Avis, ein Specht/ Dźięcioł. *Lævus, Martius, rostricanus, audax.* Picus, olim, ein Greiff/ vierfüssiger Vogel/ Gryf.

Pietas, v. Pius. Pigritia, Pigritas, Pigritudo, Pigresco & Pigro, vide Piger.

Pĭgĕō, es, pĭgŭī, pĭgērĕ, frequentius impersonaliter in tertiis personis legitur, sich lassen betauren/ Lenić się. Id non piget, Es bekümmert jhn nicht/ Nie żal mi tego.

Pĭgĕr, a, um, Träg/ Langsam/ Gnuśny/ Leniwy. Pigrē, adv. gemächlich/ fauliglich/ Leniwie. Pigrĭtās, atis, Pigrēdō, Pigrĭtūdō, dĭnĭs, Pigrĭtĭă, æ, & Pigrĭtiēs, ēī, g. f. eandem habent significationem, Trägheit/ Faulheit/ Gnuśność. *Iners, lenta, delicata, crispa.* Impĭgĕr, a, um, Fleissig/ hurtig/ Nie leniwy/ Rześki. Impigrē, adver. Behendiglich/ fleissiglich/ Nie leniwo/ Rześko. Impigrĭtās, atis, g. f. Vnverdruß/ Rześkość. Pigrŏr, & Pigrĭtŏr, aris, atus sum, pigrārī, & Pigrĭtārī, Träg vnd faul seyn/ Lenić się. Pigrō, as, are, idem, obsolet. Pigrēscō, is, pigrēscĕrĕ, Träg vnd faul werden/ Gnuśnieć.

Pigmentum, vide Pingo.

Pīgnŭs, neris, vel nŏrĭs, g. n. Ein Vnterpfand/ das dem Leyher zur Versicherung geben wird/ Zástáwá/ Zádátek. Ponere pignori, Zum Pfand setzen/ Zástáwę dáć. Item, Pignora, Kinder/ das sie ein Pfand seynd der ehelichen Pflicht vnd Liebe/ Dźieći/ Potomstwo. Dulcia pignora, Liebe Kinder/ Kocháne dźieći. Item, Pignus, Satz/ gleich in einem Spiel/ Zákład to iest o co gráią/ Strzeláią/ Zápáßą/ etc. Pīgnerŏr, aris, atus sum pīgnĕrārī, deponens, von einem ein Vnterpfand nehmen/ Wźiąć zákład. Pīgnĕrārĕ, Zu Pfande geben/ Ná zástáw dáć. Pīgnĕrātŏr, oris, g. m. Der von einem Pfand nimbt/ Zástáwnik/ ktory co zástáwiute. Pīgnĕrātītĭŭs, a, um, Das zum Pfand gegeben/ Zástáwny. Pigneratitius creditor, Mit Pfand versehen vnd versichert/ Zástáwnik/ u ktorego iest zástáwá. Oppīgnĕrō, as, avi, atum, ōppīgnĕrārĕ, Zu pfand versetzen/ Zástáwić. Rĕpīgnĕrārĕ, Das Vnterpfand lösen/ Wykupowáć.

Pīlă, æ, g. fœ. ein holl Geschirr darinn man etwas zerstösset/ ein Mörsel/ Naczynie dete/ złobkowáte/ Moździerz. Item, Pila, ein Säul/ Pfeiler im Wasser wider die Vngestüme der Wällen/ Słup/ Filar. Pīlātĭm, adverb. mit Säulen/ oder von einem Pfeiler zum andern/ ściśle/ Filarmi. Pĭlă, æ. ein Ball/ Piłá grá. Ludere pila, den Ballen schlagen/ Gráć piłę. Mea pila est, Proverb. Die Sach stehet in meiner Hand/ W moich to ręku. Pĭlŭlă, æ, dimin. Bällelein/ Piłká. Item, Pilulæ, Pilulen/ Pigułki. Pĭlārĭŭs, ij, g. m. ein Gauckler der mit Ballelein oder mit Bächerlein gaucklet/ Kuglarz.

Pilanus, Pilatus, vide Pilum.

Pīlĕŭs, g. m. vel Pileum, i, g. n. ein Hut oder Baret/ Czapká. Pileus, quandoq; ponitur pro libertate, unde legimus apud Historicos, ad pileum servos fuisse vocatos: quod significat ad libertatem, cujus insigne est pileus. Pīlĕŏlŭs, li,

dimin. vel Pileolum, ein Hütlein/ Czapeczka. Pileatus, a, um, Der einen Hut trägt / Czapku mátacy.

Pilo, as, cum Compositis, vide Pilus.

Pīlūm, li, g. n. Telum Romanum. Pīlānī, g. m. pl. nu. qui pilis pugnabant. Pīlātūs, i, g. m. qui tale telum gestabat. *Dirus, impius.* Præpīlātūs, a, um, vornen gespitzt oder mit Eysen beschlagen/ Okowány/ Kończáty.

Pīlūs, li, g. m. ein Härlein/ Wlos. à quo derivatur, Pīlō, as, pīlārē, Haar gewinnen/ Wlosámi obrastáć. Item, ebnen/ glatt machen/ Rownáć/ Gládźić. tunc prima producitur. Item, Pilus, sive Pilum, ein Stösser / damit man etwas im Mörsel stost/ Tlukk. Pīlōsūs, a, um, Haaräch-tig/ Kosmáty/ Zárostly. Cōmpīlō, as, avi, atum, cōmpīlārē, stelen/ rauben/ oder berauben/ Obrywáć/ Kráść/ Złupić. Compilare sapientiam alicujus, metaph. Einem etwas heimlich ablernen/ Vmieietnośći czyiey potáiemnie dochodźić. Cōmpīlātūs, a, um, Beraubt/ Złupiony. Cōmpīlātiō, onis, g. f. Beraubung/ Złupienie. Dēpīlātūs, a, um, Gerupfft/ dem das Haar außgezogen ist/ Oberwány. Dēpīlīs, lē, Glatt/ ohn Haar/ kahl/ Goly/ łysy. Expīlārē, Berauben/ nicht ein Härlein lassen bleiben/ Wyłupić. Expilare, & diripere provincias, Die Landschafften gantz außplündern/ Złupić/ Splondrowáć. Expīlātōr, oris, g. m. ein Räuber / Wyłupiciel. Expīlātiō, onis, g. f. Beraubung/ Wyłupienie. Oppīlārē, verschliessen/ verstopffen/ Zámuláć. Oppīlātiō, onis, g. f. Verstopffung/ Zátkánie. Sūppīlārē, heimlich berauben/ Kráść.

Pina piscis, vide Pinna.

Pīnācēs, g. m. pl. nu. lat. Pugillares, Schreibtaffel/ Kśiążki kámienne. & per diminutionem Pīnācīdiā, orum, Tabellæ in quibus capita omnium rerum continentur, Regifter/ Reiestr. Pīnācōthēcā, æ, g. fœ. Ein Lad oder Taffel darin man Gemäld vnd andere Kleynod zuschleust/ Futter für Taffelwerck/ Szafá/ Schowánie obrázow.

Pinacidium, & Pinacotheca, v. Pinaces. Pinaster, & Pinetum, v. Pinus.

Pincernă, æ, g. masc. ein Schenck/ Podczáßy/ Szynkarz.

Pinſo, is, idem quod Pinſo.

Pīngō, is, pinxi, pictum, pīngērē, mahlen/ Málowáć. metaph. abtheilen/ ordnen/ Zdobić/ Sádźić. Pīctūs, a, um, particip. gemalet/ Málowány. Vestes pictæ, gemalet oder gestickt/ Málowáne/ Wyßywáne/ Háftowáne. Pīctūrā, æ, g. fœ. Gemäl/ Málowánie / Málárstwo. Pīctōr, oris, g. m. ein Maler / Málarz. Pīctūrātūs, a, um, id est, pictura exornatus, inusitatum. Pērpīctūs, a, um, wol gezieret/ gemalet/ Vpstrzony/ Vmálowány. Pīgmēntūm, i, g. n. streichfarb oder Salb/ Bárwiczká / Piekrzydło. Pigmenta, metaph. pro coloribus rethoricis. Item, Mendacia & fraudes, Betrug/ Falß/ Zmyślánie. Pīgmēntārĭūs, in Bibl. pro Pharmacopola poni videtur, ein Apotecker / Aptekarz. Item, Einer so Farb verkaufft/ Fárbą kupczacy. Pigmentarius, a, um, Das zur Farb gehört/ Málárski/ Fárbowny. Acu pingere, mit Seiden sticken / Wyßywáć. Acūpīctōr, oris, ein Seidensticker/ Háftarz/ Wyßywácz. Appīngō, is, appinxi, appictum, āppīngērē, Herzu malen/ Przymálowáć. Dēpīngērē, Abmalen/ Wymálowáć. Depingere cogitatione, Jhm selbs einbilden / Poymowáć myślą. Dēpīctūs, a, um, Abgemalet/ vorgemalet/ Wymálowány. Expīngērē, Wol malen/ Wyráźić.

Pīngvīs, ē, Feist/ Tlusty. Aliquando significat, Fruchtbar/ Żyzny. Item, Vngeschickt/ Niedowcipny. Pingvi Minerva aliquid facere, Gröblich vnd vngeschicklich etwas thun / Grubo nie wytwornie zrobić. Pingviores rusticorum literæ, Grobe Kunst/ grober Verstand/ Gruby Kunßt/ Niedowćipność. Pingvis toga, von groben dicken Tuch/ Mießßa/ z grubego sukná sukmáná. Otium pingve, grosse Ruh/ Prożnowánie. Pingve, is, g. n. Pīngvēdō, & Pīngvītūdō, dinis, g. f. Feiste/ Tlustość. Pīngvĭtēr, adv. mit Feiste/ Tlusto. Pingvinarius, vel Pīngvĭārĭūs, ij, g. m. Liebhaber feister Ding/ Tlusto rad iadácy. Pīngvēō, es, pīngvērē, sive Pīngvēscō, is, pīngvēscērē, Feist werden/ Tłuśćieć. Pīngvēfăciō, is, pīngvēfăcērē, Feist machen/ Tuczyć. Impingvere, Barbarum verbum, pro Pingvefacere. Sūbpīngvĭs, ē Feistlächt/ Przytłustßy.

Pīnnă, æ, g. f. ein harter Federkeyhl / Pioro/ Skrzydło. Item, ein Spitz oder Gipffel/ Szpicá. Pinnæ murorum, Zinnen/ Blánki. Item, Pinnæ, die Fischfedern damit sie thun schwimmen/ Skrzele. Pinna etiam Conchæ genus est. Pīnnŭlă, æ, dimin. Pīnnācŭlŭm, li, g. n. der Gipffel oder Zinnen eines Baws/ Szpicá w budowániu. Pin-

pātūs, a, um, mit grossen Federn / Pierzysty / Skrzydlásty. Pinnĭgĕr, a, um, das Federn hat / Skrzydlásty / Pierzysty.

Pinsō, is, pinsī, & pinsŭī, pĭstūm vel pinsĭtūm, & pinsum, pinsĕrĕ, in einem Mörsel zerstossen / zermahlen / Tłuc w moździerzu. Pinso, as, are, idem. Pĭstŭs, a, um. partic. zerstossen / Tłuczony. Pinsŏr, oris, g.m. quem & pistorem dicimus, ein Stampffer / Stosser / Młynarz / Piekarz. Pĭstŏr, oris, g.m. ein Teygknetter / Becker / Piekarz. *Farinulentus.* Pistoricus, & Pĭstōrĭŭs, a, um, dem Becker oder Pistor zugehörig / Piekárski. Pĭstrīx, īcĭs, g.fœ. Beckerin / Pisterin / Piekárká. Item, Cetus & sydus cæleste. Pĭstūră, æ, g.fœm. Beckerwerck / Otlukánie / Piekárstwo. Pistrinum, i, g.n. vel Pĭstrīnă, æ, g.f. das Orth da man Korn stampfft / Kornmühle / Orth da man Brodt bäckt / Piekárnia / Żárná / Młyn. metaph. ein harte Dienstbarkeit / Służbá niewolnicza / ćięßka. Pĭstrīllă, æ, dimin. à Pistrino, juxta Priscian. Pĭstrīnēnsĭs, e, ad Pistrinum pertinens; inusitatum.

Pīnŭs, ūs, & ni, tàm masc. quàm fœm. ein Fichtenbawm / Dannenbawm / oder deßgleichen / Sosná. Pīnĕă, æ, idem. *Nautica, florida, sylvestris, semper virens, pontica, hirsuta, acuta, amans litora, procera, conigera, odora, cava, garrula, multifica, capillata, Cybæleia, conifera, picea, pinguis, Berecynthiaca, nutans, alta, ardua.* Pīnĕŭs, a, um, das von Fiechten ist / Sosnowy. Pīnāstĕr, stri, g.m. wilder Fiechtenbawm / Sosná leśná. Pīnĭfĕr, ra, rum, der solche Bäwm trägt / Sosnorodny. Pīnētūm, i, g.n. ein Fiechtenwald / Bor. *Nuciferum, virens.*

Pio, as, are, vide Pius.

Pīpĕr, pĭpĕrĭs, g.n. Pfeiffer / Pieprz. *Rugosum, mordax.* Pĭpĕrātŭs, a, um, gepfeffert / Pierny. Pĭpĕrĭtĭs, rĭtĭdĭs, g.fœ. Heydnisch Wundkraut / Pfefferkraut / Pieprzycá.

Pīpĭlō, as, avi, atum, pīpĭlārĕ, Pypen oder schreyen wie ein junger Vogel / Świerkotieć ták ptak.

Pīpĭō, onis, g.m. ein junge Taube / Ptaßę / Gołąbię. Pipio, is, pīpīvī, pīpītūm, pīpīrĕ, idem quod pipilare.

Pīpō, as, pīpārĕ, gluckzen wie eine Henne / Skwierczeć / Gdakáć.

Pipulum, pro convitio, licenter fictum.

Pīrātă, æ, g.fœ. ein Meerrauber / Rozboynik morski. Pīrātĭcă, æ, g.f. Meerrauberey / Rozboystwo morskie. Pīrātĭcūs, a, um, Meerrauberisch / Rozboyniczy. Bellum piraticum, Krieg den die Meerrauber führen / Woyná z rozboynikámi morskimi.

Pirum, vide Pyrum.

Pĭscĭs, is, g.m. ein Fisch / Rybá. *Aquosus, fluvialis, mutus, vagus, saliens, squamiger, æquoreus, tortilis, edax, piniger, cæruleus, avidus, amnigena, undicola, fluctigena, flucticola, undivagus, cupidus, squamosus, natitans, marinus, fugitivus.* Pĭscēs, ium plur. num. tant. pro signo cœlesti. Assi pisces, gebratene Fisch / Pieczone ryby. Elixi pisces, gesottene Fisch / Wárzone ryby. Pĭscĭcŭlŭs, li, dimin. ein Fischlein / Rybká. Pĭscŏr, aris, atus sum, piscārī, fischen / Ryby łowić. In aëre piscari, in der Lufft fischen / das ist / suchen da nichts ist / Dáremnego co robić. Pĭscātŭs, ūs, g.m. & Pĭscātĭō, onis, g.f. das Fischen / Łowienie ryb. *Hamatilis.* Pĭscātŏr, oris, g.m. ein Fischer / Rybak. *Sollers, hamiger, æquoreus.* Pĭscātōrĭŭs, & Pĭscārĭŭs, a, um, ut: Navis piscatoria, Fischers-Schiff / Rybitwi czołn. Forū piscatorium, Fischmarckt / Rybny rynek / Rybne tárki. Pĭscārĭă, æ, g.f. idem. Pĭscātrīx, icis, g.f. eine Fischerin / Rybaczká. Piscarius, i, g.m. Fischverkauffer / Rybny przekupień / Klepniarz. Pĭscōsŭs, a, um, voll Fisch / Rybny / Nárybiony. ut: Amnis piscosus / Orth darin man fischet / Rybna rzeká. Pĭscŭlēntŭs, a, um, idem quod Piscosus. Pĭscīnă, æ, g.f. ein Weyer oder Fischhalter / Sádzawká. Item, ein Orth voll kaltes oder warmes Wassers darinn man schwimt oder da man das Vieh abschwemt / Sadzawká dla bydłá. Item, ein Badstanne oder Badkasten / Kąpiel. Pĭscīnālĭs, lĕ, zum fischen dienlich / Sádzawkowy. Pĭscīnārĭŭs, ij, g.m. der ein Lust hat an Weyern / oder mit Weyern vmbgehet / Sádzawnik / Rybak. Expĭscŏr, aris, atus sum, expiscari, erfischen / Wykáwiáć. metaph. erforschen / von einem erkunden / Wywiádowáć śię. Expĭscātĭō, onis, g.fœ. Erforschung / Wywiádowánie śię.

Pīsō, is, pīsĕrĕ, vel as, pīsārĕ, stampfen / das ist / die Hülsen abstossen / als am Hirsen oder Gersten / Otłukáć teczmień / etc. Pīsŭs, a, um, gestampfft / gerollt / Tłuczony.

Pĭssă, lat. dicitur Pix. Pĭssălpīnŭs, i, Pech mit Aspalthum vermengt / Smołá kleiowátá. Pĭsselæŏn, Oleum quod ex pisce fit.

Pistacium,ij,g.n. eine Gattung Nüß so die Apotecker Phisticorum nennen / Liubowe orzeßki.

Pisticus,a,um, Græcum,pro fideli accipitur. Pistis,lat.Fides.

Pistillum,Pistor,& Pistrix, v.Pinso.

Pisum,i,g.n.Erbsen/Groch.

Pitisso,as,avi,atum, pitissare, versuchen/prüfen / Koßtowáć. Vinum pitissare, den Wein schmäcken/prüfen/ Winá koßtowáć.

Pittacium,ij, g.n. eine Binde/ als ein Stirnbinde / damit man das krancke Haupt verbindet/ Plastr lekárski/Náwiazánie głowy.

Pituita,æ,g.f.id est, Phlegma, Rotz/ oder das Wasser im Geblüt/Sliná/Flegmá. *Molesta,humida,mala.* Pituita in gallinis, Pfipffs / Pypeć. Pituitosus, a,um, rotzig oder Phlegmatisch/ Flegmisty/ Slinisty.

Pituitaria,æ,g.f. Wolffswurtz/oder Läußkraut/ Gnidoß ziele.

Pius,a,um, Gottsfürchtig/ trew gegen seinen Eltern/Pobożny/Nabożny. Duellum pium, rechtbilliger Krieg/Poiedynek słußny. Pietas, atis,g.f. Gottesfurcht/Trew vnd Gehorsamb gegen GOtt vnd den Seinen/ Nabożeństwo/ Pobożność/Chwałá Boża. Pie, adverb. Gottsfürchtiglich/trewlich gegen Gott vnd den Seinen/ Nabożnie. Pio,as,piare,versönen/ büssen/ablegen/Oczyśćiáć. Piaculum,li,Buß/vnd was man thut oder gibt zur Versönung einer Sünd/Sündopffer / Oczyśćieniu służącá rzecz / Ofiárá. Item, Bußwürdige Sünde/ straffwürdige Laster/ Grzech oczyśćiálny. *Dirum.* Piamen,inis,&Piamentum,i,g.n. idem quod Piaculum. Piabilis, le, versönig/ das gereinigt mag werden/ Oczyśćiálny. Piacularis,re,das zu versönen dienet/Oczyśćiálny/Pokutuiący. Piatio,onis,g.f. Versönung/Oczyśćienie. Expio,as, expiare, reinigen/weyhen/ versönen/ Oczyśćiáć/ Odpußczáć grzech. Expiare manes mortuorum, der Seelen etwas zu Dienst nachthun / Dla duße zmárłego co uczynić. Expiabilis, le. Item, Expiatio, onis, & Expiamentum, i, idem quod simplicia. Expiatus, a, um, versönet / vereinbahret/ Oczyśćiony. inexpiabilis,le, vnversönlich/ Nieubłagány. ut: bellum inexpiabile, jmmerwehrender Krieg/Woyná nieskończona/ustáwiczna. Odium inexpiabile, vnversönlicher Haß/ Nienawiść wieczna. Impiare, beflecken/ verunreinen/ zmázáć się czym. Impiare sese, sich mit Sünden wider GOtt vnd seine Eltern beflecken/ Grzechu grubego się dopuśćić. Impiatus,a, um, Lasterhafftig/ befleckt mit Sünden/ Niecnotliwy/ Bezecny. Impius,a, um, gottloß/ vngottsfürchtig/ Niepobożny. Impius, pro Patricida dicitur ab Oratore. Impia, Herba quædam apud Plin. Impietas,atis, g.f. Gottlosigkeit/ Verachtung oder Lästerung deren / die man verehren vnd loben sol/ Niepobożność/Niezbożność. Impie,adver. vngöttlich/lästerlich/Niepobożnie/ Niezbożnie.

Pix,picis,g.f.Pech/Smołá. *Naricia, Idæa,liquida,dura, cruda, coracina, atra, pinguis, sapida, Indica, Illyrica.* Piceus, a, um, das von Pech ist/ Smolány. Pico,as,picare,verpichen/ Smolić. Picatus, & Piceatus,a,um,gepichet/ Smolony. ut: Dolium picatum, ein Vaß das gepichet ist/ Beczká smoloná. Picatum etiam dicitur, quod picem resipit, ut: Vinum picatum, Wein der nach Pech schmäcket / Wino smołą trącące.

Placabilis,Placamen,Placatus, v.Placo.

Placenta,æ,g.fœ.Kuchen/ Lebkuchen/ Tarten/ Pfannkuchen vnd dergleichen / Płácek. *Mellita, dulcis,fatua,Picentina,tenera,saccaria.*

Placeo,es,placui, placitum,placere, gefallen/ angenehm seyn/Podobáć się. Placet, ferè in tertijs personis, pro Videtur & Censeo, Er ist der Meynung/ Ták rozumiem / To iest moie zdánie. Placet amaritudine, hat eine liebliche Bitterkeit/ Gorzkáwość ma przyiemną. Senatui placet, der Rath hats angesehen vnd geordnet / Senat ták uradził. Placitum est mihi, vel, Placitum est ut illud fiat, es hat mir gut gedüncket/ Zda mi się dobre zdánie. Placere sibi, jhm selbst wolgefallen / Sobie sámemu się podobáć. Placitum,ti,g.n. Erkäntniß einer Obrigkeit/ Zdánie/Vstáwá. Placito,as,placitare, frequ. gefallen/Podobáć się. Placitus,a, um, particip. gefällig/ das einem gefällt / Vpodobány. Placendus, a, um, wol zu Gefallen / Ktory się ma podobáć. Placor,oris, Barbarum est. Compláceo, compláces, complácui, complácitum, complácere, wolgefallen/Podobáć się. Hoc Deo complacitum est, es hat GOtt also gefallen/ Ták się Bogu upodobáło. Displiceo, displices, displicui, displicitum, displicere, mißfallen/ Niepodobáć się. Displicentia,æ, g.f. à Plauto confictum vocab. Mißfall/ Niepodobánie się.

Perplăcērē, sehr wol gefallen / Bárzo śię podobáć.

Plăcĭdŭs,a,um, still/friedsam/zahm/sanfft/Łágodny/Spokoyny/Pogodny. Placidus dies & serenus, stiller Tag/Pogodny dźień. Placidissima pax in animo, ruhig Hertz vnd Gewissen/ Vspokoione serce. Plăcĭdĭtās, atis, g.f. Stille/ Sanfftmütigkeit/Cichość/Łáſkáwość. Plăcĭdē, adver. still/sanfftmütig/Tugendsam/Cicho/Łáſkáwie. Placide ferre injuriam, dultiglich leyden/ Skromnie znieść. Implacidus,a,um, vnruhiglich/vnfriedsam/Niespokoyny/Niemiły.

Plācō,as,avi,atum, plācārē, befrieden/ versöhnen/stillen/Błágáć/Przejednywáć. Plācātŭs,a, um, gestillet/ befriediget / Vbłagány / Przejednány. Plācātē, adverb. still/ruhiglich / Skromnie. Plācātĭō, g.f. Befriedigung/ Versönung/ Błagánie/ Vkoienie. Plācābĭlĭs,lē, versönlich/ sanfftmütig/Łácny do przejednánia. Plācābĭlĭtās,atis,g.f. Versönlichkeit/Łáſkáwość. Plācāmĕn,ĭnĭs, sev, Plācāmĕntŭm,i,g.n. etwas versönlichs/das Versönung bringt/Sönopffer/Błagánia służąca rzecz. Cōmplācārē, idem quod Placare. Implācābĭlĭs,lē, vnversönlich/vnbefriedlich Nieubłagány. Implācābĭlĭtās,atis,g.f. Vnversönlichkeit/Nieużytość. Implācābĭlĭtĕr, adverb. vnversönlich/Nieubłagánie. Implācātŭs,a,um, ut: Gula implacata, vnersättlich / den man nicht ersättigen / vnd erfüllen mag/ Żárłok/nienáſyćony.

Plærique, plæreque, plæraque, plerunque, vel potius sine diphthongo, vide infra.

Plāgă,æ,g.fœ. ein Streich/Wunde/Degá/Vderzenie/Ráná. *Hians, maligna, insanabilis, sonans, nefanda, crudelis.* Injicere plagam, einem eine Wunde geben/Zádáć ránę. Plāgŭlă,æ, dimin. Plāgōsŭs,a,um, voll Wunden/oder einer der gern schlägt/Smágániec/Bitocy rad. Plagari, pro plagas accipere, Barbarè legitur.

Plāgă,æ,g.f. ein Jägergarn/eygentlich die Seyler vnten vnd oben / damit man das Garn außstreckt oder spannet/ Sieć ná zwierz. *Teres, Ætola, nexilis, nodosa, mollis, dolosa.* Incidere in plagas, metaph. in eine Gefahr kommen/Wpáść w nieszczęśćie. Item, Plaga, priore similiter correpta, die Weite des Himmels oder Erdreichs / Kray ábo dział świátá. Item, ein Schleyer oder leinen Tuch / damit die Weiber jhr Haupt bedecken/ Podwiká. Item, Plagæ, Decken damit man die Wände behänget vnd bedeckt / Tapezereyen/ Oponá. Plāgŭlă, diminut. eine Gattung gewirckter Decken/Oponká.

Plāgĭārĭŭs,ij,g.m. Qui hominem, quem scit liberum esse, emit aut vendit, aut pro servo tenet: vel qui servo aut servæ persuadet, ut à domino fugiat: vel eum, eamve, invito, vel insciente domino celat, emit, vel vendit, Menschen-Dieb / Ludokrádcá. Et qui alterius poesin aut opus furatur, Plagiarius dicitur. Plāgĭŭm,ij,g.n. ein solcher Diebstal/ Ludokrádztwo.

Planaratrum, dicitur aratrum in quo cuspis vomeris palæ similitudinem habet.

Plānĕă,æ,g.f. Dylen/ Bretter/ Steeg/ Táreczá / Deſká. Plāncŭs,a,um, der flache oder breite Füß hat/ Pláſkonogi.

Planctus, vide Plango.

Plānētă,æ,g.masc. ein Planetstern/ Plánetá/ Błákáiąca śię gwiazdá. Quorum septem: Saturnus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, Luna. Latinè Errones, & Erraticæ stellæ, sive errantia sydera dicuntur.

Plāngō,is, plānxī, plānctŭm, plāngĕrĕ, schlagen / wie gewöhnlich die sich selber wegen grossem Hertzenleyd an die Brust schlagen / Vderzáć śię od żalu. Item, mit grossem Geschrey weynen/ Płákáć z krzykiem. Littora fluctus plangunt, die Wellen schlagen an Gestad des Meers an/ Wáły w brzegi uderzáią. Plānctŭs,ūs, & Plāngōr, oris, g.m. groß Leyd vnd Klag daß sich einer selbst schlägt/ Schlagung/ Streich/ Bićie/ Nárzekánie / Krzyk záłośny. Dēplāngĕrĕ, idem quod Plangere.

Plānĭtĭēs,ēī, g.f. ein Eben/eben Feld/ Boden/ Rowniá / Pláſkátość. *Supina, aperta, aprica, vasta.*

Planipes, Plano, & Planula, v. Planus.

Plāntă,æ, g.fœ. die Solen oder das vnterst des Fusses/Stopá/Podeszwá. *Tenera, nivea, mollicula, pernix.* Plāntārĭs,re, quod ad plantam pedis pertinet. inusitatum. Supplantare, mit fürgehaltenem Fuß fällen/ Przewrácáć przez nogę. metaph. betriegen/Oszukáć. Sūpplāntātōr, oris,g.masc. ein Betrieger/Oszukywácz. Sūpplāntātĭō, onis, Betrug/ Oszukywánie. Item, Planta, de arboribus, ein Zweyg oder Gewächs von Bäumen oder Kraut / Látorośl do szczepienia/ Krzew. *Ferax, odorosa, roborea.* Plāntārĭŭm,ij,g. neut.

neut. Ipſa planta, quæ è ſemine orta, cum radicibus & terra propria transfertur de uno loco in alium. Item, eine Grube darinn man Zweyge zeuget/ Dołdo wkopywánia ßczepu. Plāntārĭŭs, a, um, ut: Arbor plantaria, ein Bäwmlein gut außzuſetzen/ Szczepne drzewo. Plāntĭgĕr, ra, rum, viel Schoß bringend/ Látorośłny. Plāntō, as, plāntārĕ, pflantzen/ Szczepić. Plāntātĭō, onis, g. f. Pflantzung/ Szczepienie. Deplantare & Explāntārĕ, außpflantzen/ außſetzen/ Wyrywáć/ Wyćináć. Supplantare, vnterpflantzen / ein niedergebogene Weinreben einlegen oder eingraben/ Wßczepić ná doł.

Plāntāgō, gĭnĭs, g. f. herba, Wegrich / Bábká ziele. Plantago acuta, ſpitziger Wegrich / Ieżyczki.

Plānŭs, a, um, flach/ eben/ Płáſkáty/ Rowny. Item, verſtändlich/ heyter / offenbahr/ Wyrozumny/ Iáſny. Ædificium plani pedis, ein Baw auff ebenem Fuß oder Boden/ Budowánie rowne/ płáſkáte. In planum rota verſari dicitur, wenn des Rads Achs od Nabe ſchnurrichtig über ſich ſtehet/ flächlingen vmblauffen / vnd nicht der Schneiden des Rads nach / das da heiſſt: In culterum verſari. Koło ſię obráca proſto/ niewychyláiąc ſię nic. Plani piſces, Flachfiſch/ Płáſkáte ryby. Plānē, plānĭŭs, plānĭſſĭmē, adverb. verſtändlich / mercklich/ heyter / Wyrozumnie/ Prawie. Item, gewißlich/ gäntzlich/ gar/ Zupełnie/ Koniecznie/ Zgołá. Plānĭpēs, pĕdĭs, g. com. qui planos pedes habet, der breite Füß hat/ Płáſkonogi. Plānĭlŏquŭs, a, um, plane & aperte loquens. Plānĭtūdō, dinis, g. fœ. eben/ Płáſkátość. obſoletum eſt. Planidior, & Plānĭtĭŏr, mendoſè legitur pro Planior. Plānŭlă, æ, g. f. ein Glatthübel/ Hebel. Item, Plānŭlæ, arum, Thürband/ Gehäng/ Záwiáſy. Cōmplānārĕ, ebnen/ Rownáć. Domum alicuius complanare, pro Deſtruere & ſolo æquare, auff den Grund niederbrechen / Z gruntu znieść. Opus complanare, das Werck vollenden/ Dokończyć roboty. Explānārĕ, glätten/ glatt machen / Wyrownáć/ Wygłádźić. Item, zu verſtehen geben/ erklären/ Obiáśnić/ Wyłożyć. Explānārī, paſſivum, erkläret werden/ Obiáśnionym być. Explānātŏr, oris, g. m. ein Erklärer/ Obiáśniácz. Explānātĭō, onis, g. f. Erklärung/ Obiáśnienie. Explānātē, adverb. klärlich/ außtrücklich/ Iáśnie/ Zrzetelnie. Explānābĭlĭs, lē, erklärlich/ Wyrozumny. Explānātŭs, a, um, erklärt/ Obiáśniony. ĭnexplānātŭs, a, um, vnlauter/ vnerklärlich/ Niezrzetelny/ Niewyráźny.

Plānŭs, ni, g. m. lat. Impoſtor, ein Betrieger/ Verführer/ Szálbierz.

Plāſmă, ătĭs, & Plāſmătŭm, i, g. neu. Haffnerwerck/ Leymenwerck/ Getöpff/ Formierſka robotá/ Stworzenie. Item, Plaſma, eine weiche Salb/ Máść miekka. Cătăplāſmă, atis, g. n. ein Pflaſter/ Plaſtr. Plāſmō, as, plāſmārĕ, hafnen/ ſchöpffen/ etwas auß Leymen oder Erden machen/ Tworzyć/ Formowáć. Plāſtēs, æ, g. m. lat. Figulus dicitur. Plāſtĭcē, ēs, g. fœ. Haffnerwerck/ Töpffer-Handwerck / Formierſka náuká. Prōplāſtĭcē, es, g. f. die Kunſt Formen oder Model zu machen/ Formierſtwo. Prōplāſtēs, æ, g. maſ. ein Formengräber oder Modelſchneider / Formierz. Prōtŏplāſtēs, æ, g. m. der erſtgeſchaffene Adam/ Adam.

Plătănŭs, i, & ūs, g. m. & f. ein Bawm Ahorn genandt/ wie etliche meynen/ Iáwor. *Sterilis, inſignis, umbrans, procera, alta, ſylveſtris, lata, genialis, frondens, comans, umbrifera, nutans, opaca, vidua.* Plătănĭnŭs, a, um, ex platano, ut: Folia platanina.

Plătēă, æ, g. f. eine Gaſſe oder breite Straſſe in Städten/ oder Platz darauff man pflegt zuſammen zu kommen/ Vlicá. *Populoſa, lata, ampla.*

Plătyŏphthālmus, i, g. n. id eſt, Stibium, quod oculos dilatet.

Plătyŏs, g. m. lat. Latus, breit/ Szeroki.

Plaūdō, is, plaūsī, plaūsŭm, plaūdĕrĕ, frolocken/ die Hände vor Frewden zuſammen ſchlagen/ Kláſkáć rękomá. Plaudere ſibi, jhm ſelbſt gefallen/ Sobie ſię podobáć. Plaūdĭtŭr, paſſivè, ut: Ne victoria quidem plauditur, man frewet ſich auch des Siegs nicht/ I z zwyćięſtwá ſię nie weſelą. Plaūdĭtē, verbum addi ſolitum in fine Comœdiarum. Plaūsŭs, ūs, g. m. das Frolocken mit Händen/ Kláſk/ Trzepietánie. *Pervigil, ſonorus, blandus, lætus, altiſonus, alacer, canorus, venalis, celebris, amœnus, ſolemnis.* Plaūsĭbĭlĭs, lĕ, angenehm/ wolgefällig/ Przyiemny/ Vdátny. Lætus & plauſibilis locus, ein lieblicher Orth/ vnd jederman angenehm/ Miłe mieyſce. Plaūsŏr, oris, g. maſ. ein Frolocker/ Kleſkácz/ Pochwalácz. Applaūdō, is, applauſi, applauſum, āpplaūdĕrĕ, frolocken / ſich frölich erzeigen/ Pochwaláć / Przykle-

Klesłáć rekomá. Applausor,oris, & Applausus, us, idem ferè ac simplicia significant. Dicitur & Applōdĕrĕ. Complodere, die Händ zusammen schlagen/Klasłáć rekomá. Displodere, von einander treiben/Rozbiáć. Explodere, mit Handklopffen abtreiben/Wypychać/Wyrzucáć. Explosus,a,um, Außgetrieben mit Handklopffen/ Wyrzucony/Wypchniony. Explosa sententia, verworffene Red/Odrzucone rozumienie. Supplaudere vel Supplodere terram pedibus, Bolderen mit Füssen/gewöhnlich mit Verachtung/Kopáć nogámi/Tepáć. Sūpplōsĭō, onis, g. f. das Bolderen/Tepánie.

Plaustrum, vel Plōstrūm, i, g. n. ein Wagen/ Woz chłopski. *Volvens, grave, stridens, robustum, stridulum, roboreum, tremens, tardū, Sarmaticum, querulum, sonorum, Geticum, gemens, leve.* Plostēllūm, dimin. Plaustrarius, vel Plōstrārĭūs, ij, g. m. ein Wagner/ Woźnicá/Kołodziey.

Plēbs, plēbĭs, vel Plēbēs, ēī, g. fœ. das gemein Volck/unachtbar Volck/Pospolstwo. *Avida, jejuna, ventosa, pavida, humilis, indiga, clamosa, imbecilla, ingloria, misella.* Plēbēcŭlă, æ, dimin. Gemein Völcklein/Pospolstwo/Gmin pospolity. Plēbējūs,a, um, des gemeinen Volcks/ wenig geacht/ Gminowy/ Pospolity. Magistratus plebeius, hoc est, ipsi Tribuni plebis, die Zunfftmeister / Cechmistrzowie/ stárßy pospolstwá. Plēbĭcōlă, æ, g. m. Dem gemeinen Volck günstig und beyständig/ Pospolstwá obrońcá. Plēbiscītūm, i, g. n. Erkäntnuß und Satzung des gemeinen Volcks/ Pospolstwá ustáwá.

Plēctō, is, plexī, plēctūm, vel ut alij volunt, plēxŭī, plēxūm, plēctĕrĕ, straffen/ Karáć. Plēctŏr, passivum, Ich werde gestrafft / Karánym byc. Capite plecti, enthäuptet werden/ ściętym być. Plēctrūm, i, g. n. Fidelbogen und ander Gezeug/ damit man Seytenspiel schlägt/Brzękácz/Smyczek. *Pindaricum, Geticum, nitens, Apollineum, sonans, modulans, insigne, Aonium, lene, ovans, tinnulum, eburneum, dulce, blandum, radians, auratum, fecundum, sonorum, resonans, lepidum, vocale, canorum, loquax, corneum, molle, jocosum, garrulum, querulum, gratum.* Plectrum etiam dicitur calcar æneum, quod olim gallis gallinaceis addebatur pugnaturis. Plectere, apud Ovid. In einander wicklen/einflechten/ Wić/Pleść. Plēctĭlĭs, lĕ, geflochten/ Pleciony.

Plector, deponens non usurpatur, sed ejusdem Composita. Amplector, v. supra in lit. A. Complector, v. in lit. C. Circumplector, idem quod Amplector. Implēctŏr, implēctĕrĭs, implēxūs sum, implēctī, Einwicklen/ einflechten/ Wpleść się. Implēxūs,a,um, particip. Eingeflochten/Wpleciony. Implexus, us, g. m. Umbfahung/ Spoienie/Wplecienie. Perplexus,a,um, Verwirrt/ ineinander geflochten/Zweiffelhafftig/Irrig/ Záwikłány/Trudny/Wątpliwy. Pērplēxē, adv. Zweiffelhafftiglich / verworrentlich / Trudno/ Wątpliwie/ Záwikłánie. Perplexim, pro Perplexè. Perplexari. Perplexabilis, le, & Perplexabiliter, pro Perplexè, Obsoleta sunt.

Plēiadēs, dum, g. fœ. pl. nu. Ein Gestirn das man nennet die Gluckhenne mit jhren Jungen/ Siebengestirn / Báby Gwiazdy. *Imbriferæ, lucidæ, Athlanteæ, nubilæ, aquosæ, asperæ, madidæ, pluviæ, tristes, vernæ.*

Plēnūs,a,um, Voll/gantz/vollkommen/Pełen/ cáły/Zupełny. Plenus aliquando genitivo jungitur; Plenus ætatis, Alt/Stáry. Aliquando ablativo jungitur, Plenus annis, fast alt/Bárzo stáry. Item, Plenus, Reich/ Bogáty. In plenum dicere, In gemein reden/Ogułem mowić. Plenam operam exigere, Gantz Tagwerck förderen/ Domagáć się zupełney roboty. Plēnē, adver. Völliglich/gäntzlich/ Obficie/Dostátecznie/zupełnie. Plēnĭtūdō, dĭnĭs, g. f. Vollkommenheit/ Napełnienie/Doroślenie.

Plenilunium, vide Luna.

Pleo, non usurpatur, sed ejus Composita: Cōmplĕō, es, cōmplēvī, cōmplētūm, cōmplērĕ, Erfüllen/zufüllen/Dokłádáć/Dopełniáć. Complevit annos centum, id est, vixit, Hat erlebet hundert Jahr/ Ma lat sto spełná. Complere convivium vicinorum, Zu Gast seyn bey den Nachbauren/Być ná bánkiecie sąsiedzkim. Cōmplētūs,a,um, particip. Erfüllt/Napełniony. Cōmplēmēntūm, i, g. n. ein Erfüllung/Dopełnienie. Explere, idem ferè ac Complere. Se explere, sich ersättigen/Napełnić się/Náieść się. Consilium explere, den Rath vollenden / Wypełnić rádę. Explere aliquem, Einen zu frieden stellen/Uspokoić kogo/Dosyć uczynić komu. Explere aliquando pro Minuere, Außleeren/minderen/Umnieyßyć. Explenunt, pro Explent, dixerunt Veteres. Expletus,a,um, particip. erfüllt/Wypełniony. Expletio, onis, g. fœ. & Explēmēntūm, i, g. n.

g. n. Erfüllung / Dopełnienie. Explēbĭlĭs, lĕ, gut vnd leicht zu erfüllen/Násycony. ĭnēxplēbĭlĭs, lĕ, vnerfüllig/vnersättig/Nienásycony/Nienápełniony/ co sie niemoże nápełnić. ĭnēxplētŭs, a, um, vnvollkommen/ noch nicht außgemacht/ Nienápełniony/ Niedokończony. Īmplērĕ, & Adīmplērĕ, füllen/ Dopełnić/Nápełnić. Promiſſum implere, Sein Verheiſſung leiſten/ Wypełnić obietnice. Opplere, zufüllen/ gantz voll machen/ wiederumb erfüllen / Nápełniáć. Supplere, erſetzen/ erfüllen was abgangen iſt/Dopełniáć/ Dokłádáć. Supplementum, i, g. n. Außfüllung/Erſetzung/Pośiłek/Dopełnienie.

Pleon, lat. Plus, Mehr/Więcey. unde Plĕŏnăſmŭs, i, ſg. n. Ein überflüſſig Wort in der Red/ Słowo w mowie zbywáiące.

Plērīquĕ, Plēræquĕ, Plērăquĕ, pl. n. Gemeinlich/Mehrntheil/ Etliche/ Niemáło ich/ Wiele ich/ Niektory. Plerique omnes, Schier alle/ Wiele/Ledwie niewßyſcy. Plērŭs, a, um, dixerunt Antiqui, ut: Plera pars. Plērūmquĕ, adver. Mehrtheils/ Offt/ Etliche mal/ Poſpolićie/ Po więkßey części.

Plēthrŭm, i, Menſura centum pedum, capitur aliquando pro jugero.

Pleūrīthĭs, rĭtĭdĭs, g. fœ. Seytenwee/Bokowbol. quam quidam Pleuriſim vocant. Pleūrĭtĭcŭs, a, um, Der ſolche Kranckheit hat / Bokowbol ćierpiący.

Plĭcŏ, as, plĭcāvī, & plĭcŭī, plĭcātŭm, & plĭcĭtŭm, plĭcārĕ, Falten/ zuſammen fügen / Składáć. Plĭcātūră, æ, g. f. ein Falt/ Fałd/ Składánie. Plĭcātĭŏ, onis, das falten / Fałdowánie/ Vkłádánie. Plĭcātĭlĭs, le, Faltig/ das ſich falten läſt/ Składány. Applĭcŏ, as, applicui, applicitum, & ſecundum analogiam, applicavi, applicatum, āpplĭcārĕ, herzufügen/ zuländen / Przykłádáć/Przypletáć. Naves ad terram applicare, Zu Lande fahren / Do brzegu przypáść. Animum ad frugem applicare, Sich zum guten ſchicken/ Popráwić śię/ polepßyć. Applĭcātŭs, a, um, particip. Zugekehrt/ verhafft/ herzu gethan/ Przyłożony/Przyſtáwiony. Aures applicatæ, Kurtze Ohren ſo nahe am Haupt ligen/ Vßy niewielkie/przy głowie bliſko leżące. Applĭcĭtŭs, a, um, Zugefügt/ angelegt/ Przyłożony. Applĭcātĭŏ, onis, g. fœ. ut: Applicatio animi, Zuſchickung/ Przyłożenie. Cōmplĭcārĕ, Zuſammenfalten/ wicklen oder legen/ Składáć / Zwiiáć.

Diſplicare, das gefalten aufftuhn/zerlegen/ Rozzwiiáć / Rozkłádáć. Explicare, Außwältzen/ entfalten/zerlegen/Wykłádáć/Rozwiiáć/Roſpośćieráć. Item, Erklären/erläuteren/Wyłożyć/Obiáśnić. Literas explicare, die Brieff aufftuhn/ Liſt odpieczętowáć. Item, Explicare, Außmachen/vollendē/ Odpráwiáć/Dokończáć. Explĭcātŭs, a, um, Gefertiget/gerüſt/Gotowy/ Dokończony. Explĭcātŭs, ūs, g. n. ut: Explicatus crurum, Außſtreckung der Schenckel/ Erklärung/ Kolan ukázánie/ Wyłożenie. Explĭcĭtŭs, a, um, partic. Erklärt/ erläutert/ gefertiget/ łácny/ Jáſny/ Gotowy. Explicatio, onis, g. f. Erklärung/ Wykłádánie. Explĭcātŏr, oris, g. m. Erklärer/ Wykłádácz. Explĭcātrīx, īcĭs, g. foe. ut: Explicatrix orationis perpetuæ, Eſt vis dicendi. Explĭcābĭlĭs, lĕ, gut zu erklären/außzulegen/ Co śię może wyłożyć. Explĭcātē, & Explĭcitē, adverb. Klärlich/außtrücklich/ Jáſno/ Wyráźnie. Explĭcĭtĭŭs videbatur, Es bedaucht einem leichter vnd füglicher ſeyn / Zdáło śię że łácniey ták było. ĭnēxplĭcābĭlĭs, lē, & ĭnēxplĭcĭtŭs, a, um, Nicht zu erklären/ gar vnrichtig/verwirrt/ vnbegreifflich/ Co śię nie może wyłożyć. Implicare, einwicklen/verwirren/Wikłáć/Záwikłáć. Īmplĭcārĭ, vmbgeben werden vom Feind/ Záwikłánym być/ Od nieprzyiációł ogárnionym. Morbo implicari, In ein Kranckheit fallen/ Wpáść w chorobę. Item, Implicare pro Ornare. Īmplĭcĭtŭs, & īmplĭcātŭs, a, um, verwicklet/ verfaſt/Záwikłány. Implicatio, onis, g. f. Verwicklung/Verwirrung/ Powikłánie/ Mátániná. Īmplĭcĭtē, adver. Verworrenlich/Powikłánie/ Záwikłánie. Īntĕrplĭcārĕ, hinein flechten/ Przeplatáć. Replĭcāre, aufffalten / die Falten auffſtreiben/Roſplatáć/Rozwiiáć. In rugas replicare, verrumpfen/Zmárßczeć. Item, Replicare, wiederumb erklären/ wiederholen/ Znowu obiáśnić/Odpowiedźieć. Item, vmbkehren/das jnner hinauß kehren/Wywroćić ná nice. Replĭcātĭŏ, onis, g. f. Vmbkehrung/ oder Bewehrung ſeiner Schlußred durch andere Anzüg/Ablehnung der Widerred/Zágięćie/Odpor słowny/Obrácánie. Supplico, as, avi, atum tantum, ſupplicare, Demütiglich bitten/ Modlić śię/ Prośić uniżenie. Supplicatio, onis, g. f. demütige Bitt/ Prośbá uniżona. Sūpplicans, antis, partic. Demütiglich bittend / Proßący uniżenie. Sūpplēx,

plĭ-

plicis, g. o. Vnderthäniglich bittende/Pokorny. Supplicitèr, adverb. Vnderthäniglich/Bittlicher weiß/Pokornie. Supplicium, ij, g. n. Demütige Bitt oder Opffer/Prozbá unizona/Ofiárá. Item, Supplicium, Straff an Leib vñ Leben/Leibsstraff/Káránie/Męká. *Miserandum, funestum, durum, miserabile, triste, sævum, atrum, crudele, cruentum, deforme, acerbum, dirum, infame, miserum, horribile, impium, atrox, immane, stimuleum, importabile, turpe.* Duplico, vid. Duplex. Multiplico, vide Multus, a, um.

Plōdō, is, plōsī, plōsūm, plōdĕrĕ, idem quod Plaudo, sic enim Veteres, quod diphtongo au scribebatur, pronunciabant. Composita vide in Plaudo.

Plōrō, as, avi, atum, plōrārĕ, weynen/Płákáć. Plōrātūs, ūs, g. masc. das Weynen/Płácz. Plōrābūndūs, a, um, fast weynend/Płáczliwy. Ploratus, a, um, beweynt/Opłákány. Plōrātŏr, oris, g. m. Weyner/Płáczek. Adplōrō, as, avi, atum, adplorare, vel Applōrārĕ, Mit oder bey einem weynem/Płákáć z kim. Cōmplōrārĕ, beweynen/beklagen/Opłákiwáć/żálowáć. Cōmplōrātūs, ūs, g. m. & Cōmplōrātiō, onis, g. f. Beweynung/Opłákiwánie/żałowánie. Deplorare, weynend klagen/Opłákiwáć/nárzekáć. Aliquando, außweynen/auffhören zu weynen/Nápłákáć się. Deplorata Respublica, beweynt/daran kein beweynen mehr hilfft/Opłákána Rzeczpospolita. A Medicis deploratus, an dem die Artzt verzweiffelt haben/Zwatpiony/Opuszczony od lekárzow. Dēplōrāndūs, a, um, zu beweynen/żáłośny. Explorare, erweynen/fast weynen/Zápłákáć. Itē, erkündigen/außspähen/Doświádczáć/Dowiádowáć się/Szpiegowáć. Aliquam provinciam explorare, außspähen/Wyszpiegowáć kray iáki. Fugam explorare, sich vmbsehen wo man außfliehen mag/Vpátrowáć gdźieby uciec. Item, Explorare, pro Siccare. Exploratum est mihi, Ich habs erkündet vnd erfahren/Wiem pewnie. Explōrātūs, a, um, particip. & nomen ex partic. erkündiget/Doświádczony. Explōrātŏr, oris, g. masc. ein Außspäher/Szpieg. Explōrātē, adverb. Gewißlich/sicherlich/Zápewne. Inexploratè, sive Inexplōrātō, adver. Vngewarsamlich/ohne Bespähung/Bez proby/Bez szpiegow. Inexplōrātūs, a, um, vnbekant/vnversucht/Niedoświádczony/niesprobowány. Implorare, anruffen/kläglich bitten/Modlić się. Fidem alicujus implorare, Eines trewe Hülff anruffen/Wzywáć kogo ná rátunek. Imploratio, onis, g. f. klägliche Bitt/Wzywánie usilne.

Ploſtrum, idem quod Plauſtrum.

Plūmă, æ, g. f. weiche zarte Feder/Flaumfeder/Pioro/Puch/Kwap. *Levis, mollis, volucris, tenella, trepida, blanda, tenuis, versicolor, tepens, pensilis.* Plūmŭlă, dimin. Plumeus, & Plūmārĭūs, a, um, Federen/Flumich/Pierzány/Puchowy/Kwapowy. Plumarius, ij, g. m. ein Bordürwircker/Nadelsticker/Wyszywácz/Háftarz. Plūmātĭlĕ, is, von Federn oder Flumen gemacht/Pierzem ſádzonego co. Plūmō, as, plumare, Federn gewinnen/Pierze pusczáć. Item, mit der Nadel sticken/Háftowáć. Plūmēscō, is, plūmēscĕrĕ, idem. Plumatus & Plūmōsūs, a, um, Gefedert/mit Federn bedeckt/Pierzem ſádzony. Plūmĭgĕr, ra, rum, Der Flumen hat oder trägt/Pierzysty. Plūmĭpēs, pedis, Der Federn an Füssen hat gleich Tauben/Pioronogi. Deplumis, & Implūmĭs, e, Ohn Feder/oder das wenig Federn hat. Goły/Niezárosły.

Plūmbūm, i, g. n. Bley/Ołow. *Solidum, liquidum, fuscum, livens, flexile, liquens, grave, vulnificum.* Plūmbĕūs, a, um, Bleyen/Ołowiány. Homo plumbeus, vnverständig/doll/Tępy/Niedowćipny. Ingenium plumbeum, Schwerer Verstand/Tępy dowćip. Plūmbāgō, ginis, ein Ertzgrub die Bley vñ Silber gibt/Ołowny/dol. It. Herba, Pfawenkraut/Flöhkraut/Ołownicá źiele. Plūmbārĭūs, a, um, das zum Bley gehört/Ołowny. Plumbarius, ij, g. m. Der Bleyen Geschirr machet/Ołownik. Plūmbōsūs, a, um, voll Bley/Ołowiány. Plūmbō, as, plūmbāre, Mit Bley löten/Ołowem ſpaiáć/Lutowáć co. Plūmbātūrā, æ, g. f. Lötung von Bley/Lutowánie ołowem. Plūmbātă, æ, g. f. ein Bleykugel/Ołowiánká/Kulá náwiązána. Plūmbōsūs, a, um, Bleyächtig/Ołowiány. Applūmbāre, mit Bley überziehen/Ołowem ſpaiáć/przylutowáć. Rĕplūmbārĕ, entlöthen/Odlutowáć.

Pluō, is, plūvī, vel pluī, plūtūm, pluĕrĕ, regnen/Deszcz pada. cujus actio soli Deo, vel naturæ tribuitur: Deoque ferè sine nominativo ponitur. Pluit lapides, Es regnet Stein/Deszcz z kámiénmi pada. Plŭvĭă, æ, g. f. Regen/Deszcz. *Tenuis, hyemalis, tristis, hyberna, brumalis, cærulea, madens, dulcis.* Plŭvĭūs, a, um, & Plŭvĭātĭlĭs, fi-

sive Plūviālis,lē,das vom Regen ist/Deßczowy/Dżdżáwy. Aqua pluvialis, Regenwasser/Deßczowá wodá. Dies pluviales,Regentag/Dni niepogodne. Plūviōsus, a, um, Regenächtig/voll Regens/Dżdżáwy. Applŭĕrĕ,idem quod Pluere, vel, juxta pluere, Herzu regnen/Deßcz padá ku nieyscu táktemu. Complŭĕrĕ, beregnen/Moknąć. Complūvius, a, um, ut: Lacus compluvius, ein Orth oder Grub da das Regenwasser einfält/Mieisce do ktorego wodá dżdżowá sie ścieka. Complūvĭum,ij,g.n.idem. oder ein Hoff da die Dachtrauffen eingehen/Podworze. Complūvĭātus, a, um, Gleich wie ein Regengoß oder Canel gemacht/Podobny do rinny ábo kánnalu. Compluviata vinea, ein Weinräb weit vnd breit zerlegt/Winnicá podwiązána. Impluere, hinein Regnen/Wciekáć. Implūtus, a, um, id est, Pluvia madefactus. Implŭvĭum, ij, g. n. ein Hoff im Hauß da das Regenwasser täglich einläufft/Podworze do ktorego dżdżowa wodá śię ścieka. Implŭvĭā.æ, g. f. Vestis qua Sacerdotes per imbrem utebantur. Impluviatus color, quasi fumato stillicidio implutus. Unde, Impluviata, genus vestimenti à colore. Perpluere, durchregnen/Przećiekáć/Przemoknąć.

Plūs, plūrĭs, g.n. in singul. numero: In plurali verò hi & hæ plūrēs, & hæc plūrĭă, vel plūră, Comparativi gradus est, Mehr/Wiecey. Nominativo aliquando jungitur: Plus decem millia capta, mehr denn zehen tausent/Wiecey niż dźieśięć tyśięcy. Item, Genitivo, juxta regulam communem: Plus plaustrorum. Accusativo; Plus quingentos Colaphos infregit mihi. Ablativo; Tecum anno plus vivit. Plures dies manere non possum, Viel Tag/das ist/ein lange Zeit/Wiecey dni/dłużey tu zmieszkáć nie mogę. Plus minus, sine conjunctione frequent. legitur, pro Plus minusvè, hoc est, Circiter, Minder oder mehr/das ist/dabey/Koło/Wiecey ábo mniey. Plurĭs, genitivus, verbis æstimandi & pretij frequenter jungitur. Pluris æstimatur, Wird höher geacht/Wiecey go sobie wáżą. Plūscŭlus, a, um, dimin. à Plus, & Plūscŭlum, li, g. n. Ein wenig mehr/Trochę wiecey. Plurimus a, um, Superlativum à multus, Gar viel/fast lang/Srodze wielki/długi/śiłá go. Plūrĭmī, genitivus verbis æstimandi jungitur, Gar viel/gar thewr/Drogo. Plurĭmūm, adverb, ut: Ibi plurimum est, da ist er am meisten/Tám naywiecey bywa. Plūrālĭs, lĕ, Nomen à Grammaticis fictum, quod plura comprehendit. Plūrātīvus, a, um, idem. Pērplūs, pērplūrĭs, Fast viel/Srodze śiłá. Pērplūrĭmūm, adverb. ut: Perplurimum refert, Es ist gar viel darau gelegen/śiłá ná tym należy. Plūrĭfārĭām, adverb. Mannigfaltiglich/vielfaltiglich/Rozmáyćie.

Plūtĕus, ĕī, g. m. ein Sturmdach/war vorzeiten ein Dach von Hürden geflochten/vnd mit Häuten überzogen/darunter die Kriegsleuth an Sturm führen/Szopá wotenna. Item, ein Pultbrett oder Gestell Bücher darauff zu legen/oder darauff zu schreiben/Pulpit pisárski. Plūtĕālĭs, lĕ, ut: Sigilla Plutealia, Erhebte Bild von Holtz oder in Täfflein eingeschlossen/Tablice/obrázy rámámi oprawione.

Pluvia, Pluvialis, vide Pluo.

Pneūmă, pneūmătĭs, g.n. Spiritus vel Flatus, ein Geist/Wind/Dech/Duch/Wiátr. Pneūmătĭcus, a, um, ut: Organa pneumatica, Orgelen die man blasen muß/Wietrzne/dymálne orgány.

Pneūmōn, ōnĭs, g.m. lat Pulmo. Pneūmōnĭă, æ, g. f. Inflammatio pulmonis, Entzündung der Lungen/Zápalenie płuc. Pneūmōnĭcus, a, um, Lungensüchtig/Suchoty máiacy.

Po, in Saliari carmine positum est pro Populo, inquit Festus.

Pōcŭlum, li, g.n. Allerley Trinckgeschirr/Kieliich/Kubek. Pocula, plu, nu. *Fagina, dulcia, spumantia, fumantia, munda, aurea, rorantia, gemmata, gemmea, lucida, cava, frigentia, arvisia, superba, candida, Surrentina.* Item, Poculum, ein Tranck/Napoy. Pōcĭllātŏr, oris, g. m. & Pōcĭllātrīx, icis, g. f. ein Schenck vnd ein Schenckin/Nálewácz/Podczáßy/Nálewáczká. sine Authore. Pōcŭlentus, a, um, gut zu trincken/das getruncken mag werden/Pity.

Pŏdagră, æ, g f. das Podagra/Podágrá. *Turpis, nodosa, sæva, dira, cruda, dura, tardigrada, tarda, lapidosa.* Pŏdagrĭcus, Pŏdagrōsus, & Pŏdagĕr, a, um, Podagrisch/Podágryk.

Pŏdērĭs, dērĕōs, g.m. lat. Tunica talaris, langer Mannsrock/Szátá długa/Delia.

Pōdex, pōdĭcĭs, g m. der Hindern/Arß/Odbyt przyrodzony w ćiele człowieczym/Rzyć.

Podia, funis in navi quo tenditur velum.

Pŏdĭum, ij, g.n, ein Ercker/Alkierz. Pŏdĭŏlum, diminut.

Pŏēmă,pŏēmătĭs,g.n.Gedicht in Reymen gestellt/Wierß poeticki. *Pulcrum,facetum,doctum, divinum,sacrum,dium,ornatum,nugosum,lascivum dulce*,Pŏētă,æ,g.m.ein Reymen oder Spruchdichter/Wierßopis. *Audax,amasius,sollers,vesanus, sacer,doctus,falsus,celebris,municipalis,nobilis,cultus,sacrificus,facundus,insanus,mendax,generosus, divinus,illustris,lepidus,grandisonus,honoratus,levis,bellisonus,altiloquus,nugax*.Pŏēsĭs,is,g.f.Dichtung/vnd Kunst zu dichten/Wierßow pisánie. *Sacra,sancta,Phœbea,multivaga*. Pŏētĭcŭs,a,um, ut:Ars poetica. Pŏētĭcē,adverb. Gedichtsweise/ Po poeticku.Pŏētĭcă,æ,&Pŏētĭcē,ēs,g.f.Kunst Reymen zu dichten/Wierßow pisánie.Pŏētrĭă, æ,& Pŏētĭs,pŏētĭdĭs, g.f. Reymen oder Spruchdichterin/Wierßopistá. Pŏētārī,Reymen dichten/Wierße pisáć. obsol. Pŏētĭfĭcŭs,a, um, quod Poetas facit. insolenter dictum apud Ennium.

Pœnă,æ, g.fœ. Straff/Peen/Buß/Karánie/ Mieká. *Tristis, crudelis,horrifica,gravis, amara,dura,languida,cruenta, horrida,sévera, ultrix, immitis,noxia,misera,vindex,impia,furens,terribilis,immanis,atrox,sequax,culpabilis,horribilis,vehemens, acerba*. Pœnas capere,Straff leyden/Karánym być. Pœnas reddere, mit gleicher Buß gestrafft werden/Rowną káre ʒá winę odnieść.Afficere pœna,straffen/Karáć.Persequi pœnas alicuius, auff eines Straff tringen/Karánia ʒ kogo ßukáć.Subire pœnam, gestrafft werden/eine Buß annehmen/Karánym być. Pœnālĭs, lē, das zur Straff gehört/Karániu służący. Pœnārĭŭs,a, um,ut:Actio pœnaria, Klag vmb eine straffwürdige Sach/Skárgá o rzecz káránia godną. Pœnio Veteres,pro Punio dixerunt.

Pœnĭtĕt, pœnĭtēbăt, pœnĭtŭĭt, pœnĭtērĕ, impers. sich etwas lassen gerewen/Żáłowáć ʒá co. Regit accusativum patientis rei cum genitivo agentis. Senectutis eum suæ pœnitet, Er hat einen Verdruß an seinem Alter/żal mu swoiey stárości.Pœnitet me verbi tui, Ich bin mit deinen Worten nicht zu frieden/Żal mi ʒeś to słowo wyrzekł. Me haud pœnitet, es gilt mir gleich/ Mnie tego nie żal.Pœnĭtēns,entis,g.omn.Rewhabende/Żáłuiący. Pœnĭtēndŭs,a, um, zu verachten deß sich zu schämen ist/Brzydki/żáłowánia godny. Pœnĭtēndŭm,Gerundium legitur,ut.Non est eius præceptoris pœnitendum, man sol kein Mitleyden mit jhm haben/Nie trzebá tego náuczyćielá żáłowáć. Pœnĭtŭrŭs,a, um,zu rewen künfftig/Ktory ma żáłowáć. inusit.Pœnĭtēntĭă,æ,& Pœnĭtūdŏ,dĭnĭs,g.f. Rew/ Żál. Pœnitentia est unum de septem Sacramentis Ecclesiæ Catholicæ. D.Gregorius. Pœnitentia est ante acta peccata deflere,& deflenda iterum non committere.D.Augustin. Pœnitentia est odium peccati,& amor Dei. Sŭppœnĭtĕt,es gerewet mich ein wenig/Troche mi żal.

Poesis,Poeta,Poetria, v.Poema.

Pŏgōnĭă,vel Polegomas,æ, Genus Cometæ, barbatæ stellæ similitudinem referens.

Pōl,adverb. jurantis per Pollucem.

Pŏlĕă, fimus est pulli asinini, quem mater in partu ante fœtum effudit.

Pŏlĕmōnĭă,æ, g.f.herba, Taubenkropff/Lydweich/Dypcan/Stośil ʒiele.

Pŏlēntă,æ,g.f.dicitur & Pulenta, Maltz/trucken geröst oder gebrennt Gerstenmeel oder Gerstenmuß/Słod.*Caseata,viscosa,hordeacea,pinguis*. Pŏlēntārĭŭs,a, um, das darzu gehört/Krupny/ Słodowy.

Pōlĭă,æ, g.f. Armentum seu grex equorum.

Pŏlīmēntă, orum, g.n. plur. num. Testiculi porcorum dicuntur,cum castrantur.

Pŏlĭŏ,is,pŏlīvī,pŏlītum,pŏlīrĕ, glätten/außfegen/polieren/Polerowáć/Głádźić/Okrzesowáć. Pŏlītŭs,a,um, geglättet/außgebutzt/poliert/Wypolerowány/Głádzony Pŏlītŭlŭs,a, um,dimin. Pŏlītē,adverb. säuberlich/glatt/zierlich/Głádko/Wytwornie. Pŏlītĭēs,ēī, g.fœ. Munditiës & Ornatus,sine auth. Politiones, agrorum cultus diligentes,etiam sine auth. Pŏlītūră,æ,g.f. Glätte/Polerowánie/Głádzenie/ Wyprawá. Dēpŏlĭŏ,dēpŏlĭs,dēpŏlīvī,dēpŏlīrē, Expolire, Perpolire, eandem ferē habent significationem, außstreichen/außbutzen/fleissig außmachen/Wygłádźić/Wypolerowáć/Wyprawić.Expŏlītŭs,a,um,außgebutzt/Wypolerowány. Expŏlītĭŏ, onis, Außfegung/Außbutzung/Wyprawá/Polerowánie. metaph. eine Erklärung eines Dings mit mancherley Worten die fast eins bedeuten/Ozdobienie słowy wybornemi. Īmpŏlītŭs,a, um, vngeglättet/vnpoliert/Niegłádzony/Niewypolerowány. Īmpŏlītĭă,æ,g.f. Hinlässigkeit ein Ding zu säubern/ Vnfleiß/Grubość. Impolitias censores facere dicebantur, cum equiti æs abnegabant, ob equum

quum male curatum, Festus. Impŏlītĕ, vnsäuberlich/Grubo. Pĕrpŏlītŭs,a,um,particip. sive nomen, wol außgebutzt / Przepolerowány/ Wypráwiony. Perpolitus literis,in der Schrift wol erfahren/ Cwiczony w náukách.

Pŏlĭs,is,g.f.lat.urbs,eine Stadt/Miásto. Pŏlĭtĭcŭs,a,um, Städtlich/Bürgerlich/ des gemeinen Nutzens vnd Regiments / Mieyski/ Polityczki. Pŏlĭtĭă, æ, g. f. ein gemein Regiment / Regiment einer Stadt/ Rzecz pospolita. Cuius species bonæ sunt :Monarchia,Aristocratia,& Democratia. E contra Politiæ species malæ sunt: Tyrannis,Oligarchia,& Anarchia.

Pŏllĕn,g.n.& Pŏllĭs,pŏllĭnĭs, g.m. Semmelmeel/ das ist/ das reineste vnd feineste Meel / vnd auch das Staubmeel so sich in den Mühlen hin vnd wieder anhängt / Omieciny we młynie/ Mąká pszeniczna przedniá.Pŏllĭnārĭŭs,a,um, ut:Cribrum pollinarium,ein Beuttelsack/Pytel Młyński. Pŏllĭntŏr, oris, g.m. ein Müller oder Meelbeutler/Pytelnik. Pŏllĭncĕō,es,pŏllĭncērĕ, farinam in pistrino lucrifactam dividere. Sipont.

Pŏllĕō, es, pŏllŭī, pŏllērĕ, vermögen/ Przemoc. Multum illi terra,plurimum mari pollent seynd mächtig zu Land vnd auch zu Wasser / Siłá ná ziemi y ná wodźie przemogą. Pŏllēns,lĕntĭs,mächtig/starck/gewaltig/Mocny. Pŏllĕntĭă, æ,g.f Macht/Vermögenheit/Moc. Æquĭpŏllĕrĕ,id est,æquivalere. Æquĭpŏllĕntĭă,æ,g.fœm, Gleiche Vermögenheit/ Rowność w przemożeniu.

Pŏllĕx,pŏllĭcĭs,g.m. ein Daume/Pálec wielki u ręki. *Mollis,tener,habilis,niveus,albens.* Convertere pollicem, proverb. Vngunst einem erzeigen/Nieprzyiáć. Utroque pollice, mit grosser Gunst/Cáłą chęćią/Vprzeimie. Pŏllĭcārĭs, ĕ, von einem Daumen / ein Daumen breit oder dick/Ná pálec miąższy/ ábo szeroki.

Pŏllĭcĕŏr,ērĭs,pŏllĭcĭtŭs sum,pŏllĭcērī,verb. deponens, verheissen / sonderlich vngebeten mit geding/ sich erbieten/ Obiecowáć / Vpewniáć. Pŏllĭcĭtŏr,aris, atus sum,pŏllĭcĭtārī, frequent. offt vnd viel zusagen vnd verheissen/Często y śiłá obiecowáć.Pŏllĭcĭtātĭō,onis,g.f.&pŏllĭcĭtŭm, i,g.n. selbstwillige Verheissung/Obietnicá.Pŏllĭcĭtŭs,a,um,particip. verheissen/ Obiecány.

Pollinarius, v. Pollen.

Pŏllĭnctĭō,is,līnxī,līnctŭm, pŏllĭncĕrĕ, Balsamieren / das ist / die todten Cörper waschen vnd salben / Námázowáć / Vmárłego chedożyć. Pŏllĭnctŏr,oris,g.m. Todtengräber/Leichsalber/ Grubarz. *Mæstus.*Pŏllĭnctūrā,æ,g.f.das Todtensalben/Vmárłego chedożenie.

Pollis,v.Pollen. Pollubrum,v.Pollubrum. Polluceo,v.Lux. Polluo,v.Luo.

Polubrum,vel,Pŏllūbrŭm,i,g.n.Handbecken/ da man die Hände in wascht/Miednicá.

Polulus, pro Paululus, Antiq.

Pŏlŭs, li, g. m. Cardo cœli est, der Angel des Himmels/Obrot/ná ktorym śię Niebo obráca. *Astriger, stellifer, ardens, signifer, sidereus, rotundus, conspicuus, celsus, stellans, rutilus, nitidus, præceps, purus, nitens, ætherius, serenus, micans, fulgicans, cœlestis, rapidus.* Polus arcticus, der Nordspitz/Pułnocny obrot. Polus antarcticus, der Südspitz/Południowy obrot. Polus pro cælo abusive accipitur.

Pŏlўăcănthŏs, Herba est, spinosas habens lanugines.

Pŏlўănthĕmŏn,i,g.n. herba, Hanefuß/Geyßblumen/Jáskier.

Polygalon,i,g.n. vel, Pŏlўgălă,æ,g.fœ. herb. Creutzblumen/ Wyczká koniczą.

Pŏlўgŏnăthŏn, herba, vulgò sigillum Salomonis, Weißwurtz/Kokoryczká.

Pŏlўgŏnŭm,i,g.n. herb. quam nos Sanguinariam dicimus, Wegtritt/Sporyż.

Pŏlўgrămmŏs,Gemma.

Pŏlўmĭtŭs,a,um, ut:Vestis polymita, ein geblümt Kleyd/ Szátá wzorzysta.

Pŏlўmīxŏs,ein Ampel mit viel Tachtröhrlein/ Lámpá o wielu nosťách.

Pŏlўpŏdĭŭm,ij.g.n. herba, Engelsüß/ Steinfarb/ Páprotká. — Cest.

Pŏlўptŏtŏn,Figuræ apud Rhetores nomen.

Pŏlўpŭs,i, vel, pŏlўpŏdĭs, g.m. eine Gattung Meerfisch mit viel Füssen / Wielonog morski. Item, eine Gattung eines Geschwärs in der Nasen/Nozdrzy chorobá. Pŏlўpŏsŭs, a, um,der solche Geschwär hat / Ktory ćierpi chorobe w nozdrzách.

Pŏlўsўnthĕtŏn, Figura est.

Pŏlўthrĭx, thricis, vel Pŏlўthrĭcŏn, herba, schwartz oder roth Steinbrech / Rzesá skálna/ Włosopad kámień. alias Capillus Veneris.

Pomarium, vide Pomum.

Pōmĕrīdĭānŭs,a,um,Nachmittäglg/Odwieczorny.ut:Ambulatio pomeridiana.

Pōmĭlĭō,onis,g.m.ein Zwerg/Kárzeł. à quibusdam scribitur Pumilio.

Pōmœrĭŭm,ij,g.n. ein Zwinger/das ist/ein bestimpte Weite bey den Stadtmawren herumb/ jnnerhalb vnd ausserhalb/ da verbotten war zu bawen/Podmurze/Miedzymurze.*Longum*.

Pōmpă, æ, g. f. prächtiger Zug/ Vmbzug der Leut vnd Begleitung/ Pokázowánie sie/ Postáwá.Pompa nuptiarum,Sacrorum,funerum, & similia, ziehende Ordnung/Beleytung/Prowádzenie poczesne/ Swietnosć. Pompæ plena petitio,voll Prachts/Nádeta/pyszna.Pōmpōsŭs,a,um,prächtig/Pyszny/Chwalny.

Pōmŭm,i,g.m.ein Apffel/ ein jegliche Bawmfrucht die weiche Rinden oder Haut hat/ Owoc drzewny/Jábłko.Pōmă,plur.num.*Mitia,agrestia,lapidosa,turgentia, rugosa, turgida, lenia, dulcia,rubentia,Cerealia,cerea, maturescentia,benè olentia, pendentia ramis, radiantia,grata,roscida, pendula, virescentia, sylvestria,versicolora, viridia.* Pōmŭs,i,g.f. ein Apffelbawm/ Jábłoń. Pōmārĭŭm,ij, g.n. ein Bawm oder Obsgarten/ Sad. Item, Obsspeycher/ Spizárnia owocu drzewnego.Pomarium oleagineum,Oelbawmgarten/ Sad oliwny.Pōmārĭŭs,ii,g.m. Obsverkauffer/ Sádownik. Pōmĭfĕr,ra,rum, ut:Arbor pomifera, Obstragender Bawm/ Owocne drzewo. Pōmōsŭs,a,um,voll Obs/oder voll Obs gemacht/ Owocny.

Pōndō, g.n.indeclinab. Pfund/Funt. Quot pondo te esse censes nudum: Wie viel Pfund meynest daß du nackend wiegest/ Sila funtow wążysz kiedyś nági. Dicimus, Duo millia pondo ibi est Genitivi casus. Mille pondo, Nominativi casus est. Bis mille pondo, Nominativus non est, quia Mille adiectivum est. Tamen non dicimus, bina, trina pondo, sed tria. Item, Pondo, idem quod Pondus, cum additur libra, ut: Libra pondo auri, ein Pfund schwer Goldts/ Funt złotá.

Pōndŭs,dĕrĭs,ein Pfund/Funt. Item,das Gewicht damit man wigt/ Gwicht. Item,Pondus, Gewicht/das ist/etwas schwer/groß/Wagá. *Durum,grave,solidum,pronum,urgens,iniquum,onerosum.* Habere pondus, Wichtigkeit haben/ Mieć wagę. Pōndŭscŭlŭm, li, g.n. dimin. klein Gewicht/Wagá máła. Pōndĕrōsŭs,a,um, schwer/ lästig/Ciężki/Ważny. Epistola ponderosa, ein langer viel innhabender Brieff/ Długi list. Pōndĕrō,as,avi,atum, pōndĕrārĕ, wiegen/ metaph. bewahren/bekennen/schätzen/ Mierzyć/Rozważáć/ Ważyć. Assipōndĭŭm,ij, g.n. das Gewicht von einem Pfundt/ Funt/Pieniadz. Dĭpōndĭŭm,ij, g.n. vel, Dipondius, & Dupondius, zwey Pfund oder Asses/ Dwáfunty/ Dwápieniadze. Dĭpōndĭārĭŭs, a, um, Zweypfündig/ das zwey Pfundt wigt oder gilt/ Dwafuntowy. Cēntŭmpōndĭŭm,ij,g.n. hundert Pfund/ Sto funtow. Præpōndĕrō,as, præpōndĕrārĕ, fürhin wiegen/ mehr wiegen/fürziehen/Przeważáć. metaphor. höher geacht werden/Przywyższáć/W większey wadze być.

Pōnĕ, Præpositio antiqua, pro Post, Accusativo jungitur, ut: Pone ædem Castoris ibi sunt, hinter des Castoris Kirchen/ Zá kościołem Kástorowym. Ponè, adverb. dahinten/ hintenzu/ Pozad.

Pōnō,is,pŏsŭī,pŏsĭtŭm, pōnĕrĕ, setzen/legen stellen/Kłáść/Pokładáć/Stáwiáć. Ponere curam, eine Sorg hinlegen/auß dem Sinn schlagen/ Zániedbáć. Fundamenta alicuius rei ponere, den Grund legen/ Grunt záłożyć. Consilium ponere, von seinem Fürnehmen abstehen/ Od swego przedsięwzięcia odstąpić. Ponis mihi porcum, Du setzest mir Schwein für zu essen/ Dáiesz mi świnine. Ponunt Philosophi, setzen/das ist/ schreiben/ Piszą. Pone eum esse victum, setz vnd laß also seyn daß er überwunden ist/ Daymy to/ niech będzie zwyciężony. Pŏsĭtŭs, a, um, particip. ut: Positis omnium aliarum rerum curis, aller andern Ding Sorg hindan gesetzt/ Inszym sprawom dawszy pokoy. Pŏsĭtŭs, ūs, g. mas. Pŏsĭtĭō,onis,& Pŏsĭtūră, æ,g.f. Stelle/ Gelegenheit/Setzung/Położenie. Item, Positio dicitur à Grammaticis, so zween Consonantes oder ein zwyfacher nach einem Vocal folgen/ Dwie Consonantes idące záraz zá Vocalem. Pŏsĭtīvŭs,a,um, à Grammaticis fictum, quod aliorum est fundamentum. Positivus Gradus, der erste oder Grundstaffel/ Naypierwszy stopień w Compáracyey u Grámmátikow. Pŏsĭtŏr, oris, ein Stiffter oder erster Anfänger einer Stadt/ Fundator/Zakłádácz miástá. Appōnō,is, āppŏsŭī, āppŏsĭtŭm, āppōnĕrĕ, zu thun/ zu setzen/ zu legen/Przyłożyć/Przydáć. Apponere interdum

dum pro Ponere accipitur. Apponere ad ignē, zum Fewr setzen / Przystáwić do ogniá. De suo apponere, von seinem darthun / Z swego przyłożyć. Alicui apponere, subaudi, cibum, einem fürlegen / Postáwić przed kogo. Appŏsĭtŭs, a, um, particip. hinzugesetzt / Przyłożony. Nomen ex particip. ordentlich / fein füglich / Sposobny. Ad medendum est appositus, geschickt zu heylen / Sposobny do leczenia. Appositum ac propinquum, anstossend / Bliskarzecz / podobna. Appositus, us, g. m. eine Zufügung / Przykłożenie. Appŏsĭtē, adver. füglich vnd dienlich / Snádnie / Sposobnie. Appŏsĭtĭō, onis, g. f. Zusatz / Przydánie / Przyłożenie. Antĕpōnĕrĕ, fürstellen / höher achten vnd schetzen / Przekłádáć. Compōnĕrĕ, zusammen setzen / Składáć / Złączáć. Item, pro Finire, ut: Componere bellum, contentiones, controversias, einen Krieg stillen / Skończyć / uspokoić woine. Componere diem, dicitur vesper, den Tag beschliessen / Dźień kończyć. Componere dicta cum factis, die Wort gegen die That halten / vergleichen / Rownáć mowe z uczynkámi. Compo nere pretio, vmb Lohn mit einem übereinkommen / Viednáć śie / zgodźić ná płaca. Componere, sicut vulgò usurpatur, pro Scribere, ut: Componere historiam, libros, Bücher dichten vnd schreiben / Kśięgi pisáć. Componere urbem, pro Ædificare. Componere fallacias, etwas Betrug anrichtē oder erdencken / Skłádáć / Nárządźáć zdrádę. Compositus, a, um, particip. Compositum ad omnes casus agmen, auff alle Zufäll gerüst / Gotowy ná wszelki przypádek. Nomen ex particip Idoneus, & compositus, geneygt vnd geartet / Porządny. Cōmpŏsĭtō, ablat. vice adverbijs Nihil nos ex composito fecimus, Wir haben nichts nach Abred gehandelt / Nicesmy z námowy nieuczynili. Cōmpŏsĭtē, adverb. ordentlich / Porządnie. Cōmpŏsĭtŏr, oris, g. m. Ordner / Zusammenfüger / Skłádácz. Cōmpŏsĭtĭō, onis, g. f. ordentlich Gesetz / Vermengung / Skłádánie. Item, ein Vertrag vnd Bericht / Vgodá / Vmowá. Compositio gladiatorum, das aneinander lassen / Spuszczánie szermierzow. Cōmpŏsĭtūrā, vel, Cōmpōstūrā, æ, g. fœm. etwas zusammen gesetzt / ein Confect / Eingemächte / Skłádánie / Spoienie / Konfekt. Compositio, idem. Cĭrcūmpōnĕrĕ, vmbsetzen / Obkłádáć. Dēpōnĕrĕ, absetzen / ablegen / abstellen / niederlegen / niedersetzen / von jhm thun / Pokłádáć / Znijáć / Odłożyć / Poprzestáć. Deponere arma, die Waffen von jhm legen / Poprzestáć żołnierski. Deponere semina sulco, Reben einlegen daß newe Rebstöck darauß kommen / Sádźić płonki. Deponere in sylvas liberos, uxores, & sua omnia, verbergen / Skryć. Exercitum deponere, die Hauptmanschafft auffgeben / Złożyć z siebie rotmistrzowstwo. Ex memoria deponere, vergessen / Zápámiętáć. Deponere officium, magistratum, præturam, provinciam, auffgeben / Złożyć z siebie. Deponere aliquid, hinter ein vnpartheyischen Mann ein Pfand legen / Zástaw álbo co inszego komu w wierne rece oddáć. Dēpōnēns, entis, particip. hinlegende / Skłádáiacy. Deponens verbum apud Grammatic. Dēpŏsĭtŭs, a, um, particip. ut: Depositam pecuniam recuperare, das hintergelegte Geldt / Pieniądze zástáwione odyskáć. Depositus, pro Desperato, verschätzt / Zwatpiony. Dēpŏsĭtŭm, i, g. n. hintergelegt / Hinterlag / das man zu gehalten geben / Pokład / Zástaw. Dēpŏsĭtārĭŭs, hinter den etwas zu halten gelegt wirg / Pokłádnik. Dēpŏsĭtōrĭŭs, qui aliquid deponit. Calep. sine aut. Depositio, onis, Ablegung / Pokładánie. sed rarò legitur. Dīspōnĕrĕ, ordnen / Sporządźáć. Dispositus, a, um, ordentlich zerlegt / Sporządzony. Dispositio, onis, g. f. Ordnung / Sporządzenie. Disposite, adverb. ordentlich / geschicklich / Rozłożnie / Porządnie. Indĭspŏsĭtē, vnordentlich / Nierozłożnie / Nieporządnie. Dispositor, oris, g. m. Ordner / Anschicker / Rozkładácz. Exponere, hinauß thun / hinauß legen / Wykładáć / Wystáwiáć. Item, dem Glück befehlen / übergeben / Szczesćiu co poruczyć. Item, außlegen / erklären / erläutern / Wykłádáć / Obiáśniáć. Expositus, a, um, ut Expositus soli locus, offen / der Sonnen offen / Násłoneczne mieysce. Expŏsĭtĭtĭŭs, a, um, hingelegt / übergeben / Wykłádzony / Wyłożony. Expostitius puer, ein Fündling / Porzutek. Expositio, onis, g. f. Außlegung / Erklärung / Wykład. Item, eine Erzehlung / Wyliczenie. Imponere, auff, oder einlegen / Włożyć ná co. Onus alicui imponere, Einem eine Bürd oder Geschäfft aufflegen / Ciężar ná kogo włożyć. Fastigium operi imponere, den Gipffel auffsetzen / das ist / ein Werck außmachen / vollenden / Dokończyć roboty. Imponere in collum, in manum, in navim dicitur. Item, Impo-

ponere alicui, scil. fraudem, betriegen/Oszukáć. Impositus, a, um, auff-oder eingelegt/Pokłożony ná co. Impositus, us, g.m. & Impositio, onis, g.f. Aufflegung/Wkładánie. Impŏsĭtītĭŭs, a, um, auffgesetzt oder eingelegt/Wkładány. Impōstŏr, oris, g.m. ein Betrieger/Szálbierz. Impōstūră, æ, g.f. Betrug/Zdrádá. *Magica.* Intērpōnĕrē, zwischen einsetzen/Wkładáć miedzy. Condimentis interponere, vntermengen/Przypráwiáć. Noctem interponere, eine Nacht verziehen/Odłożyć ná názáiutrz. Se interponere, sich eines Dings annehmen/Włożyć sie w táka spráwe. Intērpŏsĭtŭs, a, um, ut: Interpositis quinis diebus. Fünff Tag darzwischen/Po piaćiu dni. Interpŏsitus, ūs, g.mas. & Intērpŏsĭtĭō, onis, g.fœ, Einsatz/Eintrag/Wkładánie. Itē, Einleibung eines Worts oder Spruchs im schreiben außgelassen/Glosfá/Przypisek. Opponere fürsetzen/gegensetzen/wider etwas setzen/Nástáwiáć/Ná przećiwko stáwiáć. Opponere alicui insidias, einem den Weg heimlich verlegē/Zdrádá ná kogo záchodźić. Itē, Opponere, pro eo quod aliàs Deponere, ein Pfand gegen Pfand setzen/Zákład stáwić. Opponere pignori, idem. Item, Opponere, Wider etwas fürziehen vnd fürwenden/in einem Gespräch Widerred halten/Zárzucáć/Poprzedźić. Oppositus, a, um, partic. Gegengesetzt/Ná przećiwko stáwiony. Oppositus, us, g.mas. & Oppositio, onis, g.f. Gegensatz/Przećiwność. Oppositum, i, g.n. das Gegentheil/Przećiwna rzecz. Ex opposito, Gegenüber/Ná przećiwko. Præponere, fürsetzen/Zwierzchność dáć. Item, mehr achten/Przekładáć. Przenośić. Lucrum præposui sopori & quieti. Ich hab den Gewinn höher geachtet denn den Schlaff/Wiecym sobie ważył zysk/niżeli spánie. Præponere aliquem negotio, Einem etwas Geschäffts zu verwalten geben/Przełożyć nád táka spráwa. Præpositus bello imperator, Den Krieg zu führen verordnet/Przełożony nád woiną. Præpositio, onis, g.f. Fürsatz/Przełożenie. Item, Pars orationis apud Grammaticos. Præpŏsĭtīvŭs, a, um, Fürsetzig/Przekłádálny. Proponere, fürsetzen/fürlegen/fürhalten/Stánowić/Przekładáć. Proponere animo, Bey jhm selbs fürnehmen/Postánowić u śiebie. Proponere vænale aliquid, Etwas feyl außlegen/Wystáwić co ná przedáy. Propositus a, um, Fürgelegt/Wystáwiony. Propositum, i, g.n. ein Fürnehmen oder Anschlag/Postánowienie. A proposito declinare, von dem Führnehmen abweichen/Odstápić przedśiewźięćia. Propositio, onis g.fœ. Fürgenommener Spruch/zu erläutern/oder in einem Gespräch zu entscheiden/Stánowienie/Okreszenie rzeczy/Propozycyia. Rĕpōnĕrĕ, Wiederumb hinlegen od' setzen/ersetzen/Znowu kłáść. Wkładáć. Itē, auffreumen/bewahren/einthun/Poprzątáć/Chowáć. Capillum reponere, das Haar scheitlen/zu recht legen/Włosy sporządźáć. Nummos reponere, geliehen Gelt wiederumb geben/Oddáć pieniądze pożyczáne. Rĕpŏsĭtŭs, a, um, hintersich gelegt/Schowány. Rĕpŏsĭtōrĭŭm, ij, g.n, ein Schaff/Almer/das ist/ein Orth da man etwas in haltet/Schowánie. Seponere, hinlegen/neben sich oder sonderbar legen/Odkładáć. Sepositus, a, um, Neben sich gelegt/weit oder fern gelegt/Odłożony. Sŭpērpōnĕrĕ, darauff legen/Przykładáć/Kłáść nád. Supponere, vnterlegen/vntersetzen/podłożyć. ut: Ova gallinis supponere, Eyer vnterlegen zu brüten/Jáycá podkłádáć. Item, vnterwerffen/Podrzucáć. Exemplum supponere, vnten dran hencken/Przykład przydáć. Vicarium supponere, Einen andern an seine stat stellen/Námiestniká postáwić. Item, Supponere, vnterschieben/nemblich etwas falsches an stat des wahren/Podrzucáć/Fałszowáć. Suppositus & Suppostus, a, um, fälschlich vnterschoben/Podrzucony/Fałszowány. Suppositio, onis, g.fœ. Vnterlegung/Vnterstellung/Vnterschub/Podkłádánie/Podrzucenie. Sūppōstŏr, oris, g.m. & Sūppōstrīx, īcĭs, g.fœ. Vnterschieber vnd Verwechsler der Kinder eins fürs ander/Podrzucácz. Sūppŏsĭtĭtĭŭs, a, um, Fälschlich vnterschoben vnd verwechßlet/Podrzucony/Odmieniony. ut: Puer suppositititius, ein Kind das verwechßlet ist/Podrzutek. Transponere, von einem Orth an das ander setzen/versetzen/Przełożyć. Transpositio, onis, g.f. Versetzung/Przełożenie.

Pōns, pontis, g.mas. ein Brück/Most. *Celsus, saxeus, validus, roboreus, pensilis, marmoreus, solidus.* Item, ein Steeg auffm Schiff/Chodzenie w okręćie. Pōntĭcŭlŭs, li, dimin.

Pōntĭfēx, fĭcĭs, g.masc. der Obrister Priester/Ihr Päbstl. Heyligkeit/Biskup/Papież. Dicitur Pontifex Maximus, quod maximus rerum, quæ ad sacra, & religiones pertinent, judex sit,

 vin-

vindexque contumaciæ privatorum, magistratuumq;. Pōntĭfĭcātŭs,ūs, g.m. Der Stand oder Würde Päbstl. Heyl. Biskupstwo. Pōntĭfĭcĭālĭs, lĕ, & Pōntĭfĭcĭŭs, a, um, Das Ihr Päbstl. Heyl. zugehörig/Biskupi. ut: Jus Pontificium, das Geistliche Recht/Prawo duchowne. quod & Jus Canonicum dicitur. Pōntĭfĭcĭŭm, ij, g.n. der Priester Ampt vnd Gewalt/ Moc Biskupia. Pōntĭfĭcĭă, orum, g.n. pl. nu. sunt Pontificiales libri, in quibus sacræ ceremoniæ continentur.

Pōntō, ōnĭs, g.m. ein Pram/Fahrschiff damit man überfährt/Prum.

Pōntŭs,i,g.m. eigentlich das Meer von Meotide bis in Tenedum/Morze właśnie od Meotidy do Tenedum. Abus. pro quovis mari. *Vastus, Trux, spumans, cæruleus, vorax, relabens, tumidus, dubius, vitreus, apertus, tumefactus, liquidus, immensus, luteus, minax, tremulus, ventosus, rabidus, perspicuus, arduus, infestus, horrendus, gravidus, vesanus, velifluus, glaucus, rapidus, raucisonus, mobilis, frigidus, asper, undisonus, horrisonus, scopulosus, virosus, furens, sonans, multisonans.*

Pŏpă, æ, g.m. Qui victimas venales habebat, ad altare ligabat & feriebat.

Prŏpānum, i, g.n. Placenta, quam Diis Veteres offerebant: capiturq; pro quovis libo.

Popellus, vide Populus.

Pŏpīnă, æ, g.f. ein Zechhauß/Garküche/Küche darinen man allerley gekochte Speise feyl hat/ Kuchnia mieyska. *Immunda, uncta, tepida, sellariola, fumans, madida, saporifera, pinguis, pervigil, calida, infamis.* Inhalare popinam, Einen mit einem stinckenden Athem anhauchen/ śmierdzieć kuchennymi przysmakami. Pŏpīnō, onis, g.m. ein Zecher/ Schlemmer/ Rozpustnik/ ła-korliwy. Pŏpīnŏr, aris, atus sum, pŏpīnārī, schlemmen/ zechen/prassen/Rozgardyaś stroić. Pŏpīnātĭō, onis, g.f. das Schlemmen/ Füllerey/ Rozgardyaś. Popīnālĭs,lĕ, Das zur Garküchen gehört/Kuchenny. ut: Deliciæ popinales, Küchengelüst/Uciechy rozkoszy kuchenne.

Pŏplĕs, pŏplĭtĭs, g.m. Kniebück/ Kniescheib/ Podkolanek. *Tremosus, nodosus, succiduus, incurvus, sinuatus.*

Pŏpŭlŭs, li, g. masc. singul. nu. Unius civitatis multitudinem significat, ein Volck oder Gemeind einer Statt/Pospolstwo/Lud iednego miasta. *Multivolus, sciolus.* In plur. num. Populi diversarum civitatum, Völcker oder Gemeinden vieler Stätte/ Pospolstwo z roznych miast. Populus, de apibus quoq; dicitur. Pŏpellus, li, dimin. Pŏpŭlāris, rĕ, dem Volck zugehörig/Pospolity/Gminowy. Aura popularis, & Fama popularis, Jedermanns Gunst/ łaska przyiazni pospolstwa. Item, Pŏpŭlāris, ein Mittbürger/ Landsmannn/Ziemek/Spolmieszczanin. Meus popularis, Meines Wesens/ meines gleichens/ Iednegoż stanu. Ingenium populare, gemeiner Freyheit günstig/ Pospolstwu miłe/ dogadzaiące. Pŏpŭlārĭtās, atis, g.f. Freundschafft unter Landsleuthen/ Przyiacielstwo miedzy ludem. Itē, Gunst gegen der gemeind/Pospolstwa chęć. Item, Gunst der Gemeind, den einer von der Gemeind hat/ Pospolstwu sprzyiánie. Pŏpŭlārĭtĕr, adv. mit Gunst der Gemeind/ Pospolstwu gmyśli. Itē, gemeinlich/nach gemeinen Sitten/Poprostu/Zwyczáynie. Pŏpŭlātĭm, adver. von einem Volck oder Gemeind zur andern/ Od ludu do ludu. Item, Catervatim. Pŏpŭlō, as, pŏpŭlārĕ, & Pŏpŭlŏr, aris, pŏpŭlārī, Das Land verwüsten vnd berauben/Pustoszyć. Item, Populare, der GemeindGunst gewinnen/Pospolstwu gmyśli mowić. Pŏpŭlātŭs, a, um, partic. verwüst vnd verhergt/ Pustoszony. Populatus, us, g.m. & Pŏpŭlātĭō, onis, g.f. Verwüstung/ Pustoszenie. Pŏpŭlātŏr, oris, g.m. & Pŏpŭlātrīx, icis, g.fœm. Zerstörer/ Räuber vnd Räuberin/ Pustoszyciel. Pŏpŭlābŭndŭs, a, um, Wie ein Räuber verhergend/Pustoszący. Depopulari, & Expŏpŭlārī, idem quod Populari. Depopulatio & Expopulatio, Verwüstung/Pustoszenie. Depopulator & Expopulator, Verherger/ Verderber/ Verwüster/ Pustoszyciel/ Rozproszyciel. Pĕrpŏpŭlārī, verhergen/verwüsten/Pustoszyć.

Pōpŭlŭs, i, g.f. arbor, ein Aspen-baum/ Osicá. *Alcidæ grata, bicolor, nutrita unda, alba, alta, Phaëtontias, glauca, ardua, frondens.* Populus alba, videtur esse, ein Pappelbaum/Topol. Pōpŭlĕŭs, Pōpŭlnŭs, & Pōpŭlnĕŭs, a, um, von Pappelholtz/ Topolowy. Pōpŭlētŭm, i, g.n. Pappelwald/ Topolowy gay.

Popysma, ătis, g.n. & Pŏpȳsmŭs, i, g.m. Alij scribunt Poppysma, Ein Gethön so man mit dem Mund oder Hand machet/ die unzäme Pferd zu stillen/ Item, klopffen oder schlagen mit den Händen/ ćłokánie/Klaśt/Gwizdánie.

Pōrcă, æ, g.f. ein Looß/Moor/świnia. *Alcidæ,* la-

lactens, tenera. Porca in agris, eine Furche/Brozdá/Ságon/Skibá. Porculetum, i, g. n. idem. Porcus, ci, g. masc. ein zahm Schwein/Wieprz. *Sectarius, avidus, udus, ignavus, setiger, sangvinarius, calvinarius.* Porcellus, & Porculus, i, dimin. Porcinus, & Porcarius, a, um, Schweinen/Wieprzowy. Porcarius, ij, Schweinhirt/świniopás. Porcinarius, ij, g. masc. einer der Schweinfleisch verkaufft/Wieprzowy przekupień. Porculatio, onis, g. f. Mästung der Schwein/Wieprzow karmienie. Porculator, oris, gen. masc. Schweinmeister/Wieprzow karmiciel. Porculenta, æ, g. foe. Schweinzucht/świni karmienie. obsoletum est.

Porculus, & Porcellus, v. Porca.

Pori, orum, g. m. pl. nu. Schweißlöcher/Potowe dziurki. per quos sudor erumpit, & pili.

Porphyra, æ, g. f. lat. Purpura, Purpurfarb/Purpurowa fárbá. unde Porphyriacus, a, um, pro Purpureo. Porphyritis, itis, Vestis purpurea.

Porphyrio, onis, g. masc. ein frembder Vogel/Purpurvogel/Czerwonak.

Porphyrites, is, g. maſ. Lapis in Ægypto rubens candidis intervenientibus punctis.

Porraceus, vid. Porrum. Porricio, vid. Jacio. Porrigo & Porrectio, vide Rego.

Porrigo, ginis, g. f. Der schubächtiger Grind des Haupts / Barts oder Augbraen / Erbgrind/Otreby ná głowie. Porriginosus, a, um, Der solchen Erbgrind hat / Otreby ná głowie máiący.

Porro, adv. significat certè, Gewißlich/Bárzo/Pewnie. Item, ein Stimm zu ermahnen/Wolan/Słowko nápominálne/Nuże/Dáley. Item, Lang darnach/Dáley/Potym. Quid deinde porrò, Was ist nun weiter/Coż dáley. Porrò, Conjunctio, pro Autem ponitur, ut: Adeonè me ignavum putas? adeone porrò ingratum?

Porrum, i, in singulari, g. n. In plurali Porri, orum, g. m. Lauch/ luczek. *Sectivum, sectile, Tarentinum.* Porraceus, a, um, von Lauch/luczkowy.

Porta, æ, g. f. ein Thor/Pfort/ *Ærata, vallata, ferrata, stabilis, ahenea, adamantina, stridens.* Porta jecoris, die Leberader/Żyłá wątrobna. Portula, æ, dimin. Thürlein das in einer grossen Pforten ist/Fortká. Portarius, ineptum est dicere, Thorhüter/Odźwierny. (do.

Portendo, Portentosus, & Portentum, v. Tendo.

Porthmeus, ei, latinè Portitor.

Porticus, ûs, g. fœm. ein bedeckter Gang oder Schopff für dem Regen darinnen man spatziret/Krużganek/Salá. *Superba, spatiosa, nobilis, ampla, vaga, stadiata, aperta.* Cryptoporticus, v. Crypta. Porticula, æ, diminut.

Portio, onis, g. fœm. ein Theil/Stück/Część/Sztuká. Portiuncula, æ, dim. Proportio, onis, g. fœ. ein Vergleichung/Gleichmässigkeit/Proporcya/Podobieństwo.

Portisculus, li, g. m. ein Gebieter der Ruderknecht/vnd ein Stab desselbigen/Wiosłowych rządcá.

Portitor, oris, g. m. ein Vberführer oder Zöllner/an eim Gestad oder Schifflände/oder der solche an sich kaufft hat/Przewoźnik/Celnik. Item, Portitor, ein Träger/Trágarz.

Porto, as, avi, atum. portare, tragen/Nośić. Portito, as, portitare, frequent. Portabilis, le, trägig/ das getragen mag werden/Nośny. Importabilis, le, vnträglich/Nieznośny. Barbarum est. Portatus, ûs, g. m. das Tragen/Noszenie. Adporto, as, adportare, vel Apportare, hinzu tragen/bringen oder führen/Przynośić. Quidnam apportas? Was bringstu newes/Co nowego powiedasz? Apportare damnum, ein Schaden zufügen/Szkodę uczynić. Asportare, hinweg tragen/Odnieść. Asportatio, onis, das hinweg tragen/Odniesienie. Comportare, zusammen tragen/Znośić do kupy. Deportare, hintragen/darvonbringen/Odnieść. Deportatus, a, um, partic. hingeführt/Odniesiony. Deportatio, onis, g. f. Hinführung/Odniesienie. Exportare, außführen/außtragen/Wynieść. Exportatio, onis, g. f. das Außtragen/Wyniesienie. Importare, einführen/einbringen/Wnośić/Przynośić. Importatus, a, um, Anderßwo herbracht/Wniesiony. Reportare, wiederumb tragen/wiederumb bringen/Odnieść znowu. Supportare, Aufführen/zuführen/Podnieść. Transportare, hinüber tragen/Przenieść. Item, Ins Elend schicken/verweisen/Wygnáć.

Portorium, ij, g. n. Schifflohn/Fuhrlohn/vnd Zoll an Gestaden/Cło/Furá/Przewoz.

Portulaca, æ, g. f. Herba, Burtzeln oder Burgel/Kurza nogá.

Portus, ûs, g. m. ablat. plurali, Portubus & portibus, ein Seehaaff/Schifflände/Port. *Apertus, qui-*

quietus, tutus, securus, amœnus, fluminεus, capax, placidus, curvus, maritimus, optatus, tranquillus, utilis. Res est in portu, Die Sach stehet sicher vnd auß der Gefahr/ Rzecz / Spráwá iuß wyßtá z niebespieczeństwá. In portu navigare, ausser Gefahr vnd sicher seyn/ Ná bespiecznym mieyscu być. Pōrtĭcŭlŭs, parvus portus, Calepin. sine authore. Pōrtŭōsŭs, a, um, voll Schifflände vnd Haaffen/ Portowny. Impōrtŭōsŭs, a, um, Das keine Gelegenheit hat zuzuländen/ vnsicher/ Nieportowny / Niebespieczny. Importunus, & Opportunus, vide Opportunus.

Pōrŭs, i, g. m. à Medicis appellatur callus prædurus ossium & cartilaginis fracturam ferruminans. Item, Porus, latin. Meatus. Est & Lapis.

Pōscă, æ, g. f. Leurentranck/ Ocet z wodą.

Pōscō, is, pŏpōscī, pōscĭtŭm, pōscĕrĕ, fordern/ begehren / eigentlich/ Schüldigkeit fordern/ Żądáć/ Domagáć się / Vpominác. Poscere aliquem clamore, Einem nachschreyen/ Woláć kogo. Ubi res poscit, Wo es die Sach erfordert/ Kiedy potrzebá będzie. Poscere etiam provocare significat, ut: Poscere majoribus poculis, grosse Trüncke einem anmuthen/ Pić do kogo wielkimi kielichámi. Poscere aliquando idem quod Accusare. Adpōscō, is, ādpŏpōscī, ādpōscĭtŭm, adposcere, vel āppōscĕrĕ, Darüber oder darzu fordern/ Żądáć/ Domagáć się. Deposcere, & Expōscĕrĕ, heischen oder fördern/ Żądáć. Deposcere aliquem ad supplicium, Einen zur Leibsstraff hinauß fördern/ Domagáć się/ áby kogo karano. Rĕpōscĕrĕ, Wiederumb fordern/ Znowu żądáć. Datum auxilium reposcere, verliehene Hülff wiederumb fördern/ Domagáć się wzátem rátunku.

Possessio, possessor, Possideo, vide Sedeo. Possibilis & Possum, vide sum.

Pōst, præposit. accusat. serviens, Nach/ Po/ Pozad. Post homines natos, seid Menschen gedencken/ Zá ludzkiey pamięći. Post tempus consulere, Nach versaumbter Sach: Po spráwie rádźić. Post, suo casui non serviens, adverb. est. Post scies, Hernach / Potym będźiesz wiedźiał. Pōstĕā, adverb. Darnach/ Potym. Pōstĕāquam, quod & duobus verbis scribitur, idē significans, ut: Posteaquam comperendinatus, Als er verzogen hat / Nach dem als er/ ꝛc. Potym iák był odłożony/ zábáwiony. Postquam, idem significat.

Pōstĕrī, orum, g. m. pl. nu. die Nachkömling/ Potomni ludźie. Posterior & hoc pōstĕrĭŭs, oris, comparativus, Der folgt/ Der nachkompt/ Der letzt/ Poślední. Posterius, adverb. Nachmahls/ darnach/ Poślad / Potem. Pōstĕrĭtās, atis, g. f. Die vns nachkommen / die nach vns geboren sollen werden / Potomność/ Potomni ludźie. Postero, as are, obsol. Pōstĕrŭs, a, um, Nachfolgend/ nachkommend/ Potomny. Postera dies, Nachfolgender Tag/ Názáiutrz. Præpōstĕrŭs, a, um, Hinderwertz / verkehrt/ Opáczny/ Nieporządny. Præpōstĕrē, adverb. Hindersich/ Opák/ Opácznie/ Nieporządnie. Pōstfĕrō, pōstfĕrs, pōstŭlī, pōstŭlātŭm, pōstfĕrrĕ, Nachsetzen/ minder achten / Pozad kłáść. Pōstfŭĭt, pro posthabitum est. Postgeniti, idem quod Posteri. Pōsthăbērĕ, idem quod Postferre. Pōsthāc, adverb. Hernach/ Nápotym. Pōsthŭmŭs, a, um, künfftig/ nachgehend/ Pozostáły/ Poślední. Posthumus, i, g. m. Nach seines Vaters Todt geboren/ Pogrobek. Pōstīcŭm, i, g. n. & Pōstīcă, æ, g. fœm. antiq. ein Hinderthür/ Drzwi tylne. Postico recedere, Zur Hinterthür außgehen/ sich verstecken/ Tylem wynisć. Pōstīcŭlŭm, i, dim. Pōstīcŭs, a, um, hinter/ hinterwertig/ Tylny. Postica sanna, Verspottung hinterrücks / Szyderstwo potáiemne. Pōstĭdĕā, id est, post id, deinde. Pōstĭlēnă, æ, g. f. der Schwantzriem eines Pferds/ oder als etliche meynen / der hinter Sattelbuch/ oder das Hintergrad / Podpiersien / Pochwá końska. Pōstĭllă, id est, Postea. Pōstĭs, is, g. masc. der hinter Post an der Thür/ da die Thür an hangt/ Podwoy. Pōstlīmĭnĭŭm, ij, g. n. Wiederkunfft zu vnserm durch Krieg verlohrnen Gut/ Odyskánie bitwy. Pōstmĕrĭdĭānŭs, a, um, Nachmittägig/ Odwieczorny. Pōstmĭttĕrĕ, pro Postponere, & negligere, inusit. Pōstmŏdŭm, & Pōstmŏdō, adv. Darnach/ Nachmals/ Potem. Pōstŏmĭs, ĭdĭs, ein Knüpff so man den Pferden in die Nasen henckt/ oder ein Gebiß/ Kągániec koński. Pōstrēmŭs, a, um, superlativ. der Letzt/ Ostátni. Pōstrēmō, & Pōstrēmŭm, adverb. Zum letzten/ Endlich/ Zum letzten mal/ Ostátnie/ Ná ostátek. Pōstrēmĭtās, pro extremitate. Postridie, v. Dies, Pōstvĕnīrĕ, nachkommen/ Przyść potym.

Pōstŭlō, as, avi, atum, ārĕ, fordern / heischen/ sonderlich was billich ist/ Żądáć / Domagáć się. Item, pro Accusare. Postulare reum, anklagen/ Skár-

Skárżyć. Pōstŭlātŭs,a,um,particip.gefordert/ Żadány. Postulatus,ūs,g.m.& Postulatum,i,g. neu.& Pōstŭlātĭō,onis,g.f.Forderung/Żadánie. Item,Postulatio,Klag auff einen/Skárgá. Pōstŭlātŏr,oris,g.m. ein Begehrer/Forderer/Prośak. Pōstŭlātōrĭŭs,a,um, zu begehren/Vproßony. Fulgura postulatoria,quæ votorum,aut sacrificiorum spretam religionem significant. Festus. Dēpōstŭlō, as, dēpōstŭlārĕ, fordern/heischen von einem der mehr geachtet ist/denn der heischet/Domagáć się. Expōstŭlārĕ, erfordern/an einen begehren/Żadáć/Pożadáć. Item, einem etwas auffheben vnd verweisen / Vskarżáć się/Záłowáć się.Expōstŭlātĭō,onis,g.f. Verweisung/ Beklagung / ernstliche Forderung / Vskarżánie/ Záłowánie się ná kogo/ żadánie.

Pōtĕ, pro Potis, id est, possibile, accipitur metri causa.

Potens,Potentia,v.Possum v.Sum.

Poterium, dicitur à Græcis, quod nos poculum dicimus. Potessum, pro Possum, obsol.

Pŏtēstās,atis,g.fœ. Vermögen/ Gewalt/Herrschafft/Moc/Władza/Możność. *Invidiosa, imperiosa* Pŏtēstātēs, plur.num. Herrschafften/ das ist/Herren die gewaltig seynd/ die Gewaltigen/die Gewalt/Pánowie przedni.Habere potestatem alicuius,Einen in seiner Gewalt haben/Mieć kogo w mocy swoiey. In potestate alicuius esse, in eines Gewalt seyn / Być pod czyią zwierzchnością. Potestam, pro Potestate Veteres usurparunt.Potestetur, pro Potest,Antiq.

Potio,onis, v.Poto.

Pŏtĭŏr, pŏtīrīs, pŏtītŭs sum, pŏtīrī, erobern/ erlangen/ Otrzymawáć/Dostáć. Apud Poëtas in quibusdam personis interdum invenitur tertiæ coniugat. Genitivo aliquando iungitur, ut: Potiri hostium, urbis, pro hostibus & urbe, überwinden/Dostáć. Item,accusativo: Laborem potiri,Arbeit bekommen/Prace dostáć. Item, ablativo: Bello potiti sunt, durch Krieg überwonnen haben/Zwyćiężyć. Item, Potior in præsenti temporis,plerunque pro Fruor,Ich brauche/geniesse/Záżywáć.

Pŏtĭs, pŏtĭŏr, pŏtīssĭmŭs, quasi potens, potentissimus,mächtig/Mocen. Neque ferri potis est, mag nicht erduldet werden/ Niemoże być źnieśiony/ćierpiony.

Pŏtĭŭs,vel pŏtīssĭmŭm,vel pŏtīssĭmē,adver. vorab/für allen/vornemblich/Ráczey.

Pōtō,as,avi,atum,vel potum,pōtārĕ,trincken/ Nápiiáć się. Potatum dare, zu trincken geben/ Pić dáć.Pōtŏr,aris, atus sum,pōtārī, passivum, getruncken werden/ Vpić się. Pōtātŭs,a,um, getruncken/Vpity. Pōtĭtō,as, pōtĭtārĕ, frequent. offt trincken/Piiáć.Pōtŭs,a,um,Active,einen guten Trunck haben/Piiány. Passive, Potæ aquæ, getruncken/Pite. Pōtŭs,us, g.m. & Pōtĭō, onis, g.f. Tranck/ Picie/Napoy. Pōtātŏr, & Pōtŏr, oris,g.m.ein Trincker/Sauffer/Pijánicá. Pōtātĭō,onis,g.f.das Sauffen/Picie. Pōtōrĭŭs,a,um, ut:Ampulla potoria,ein Trinckguttern/ Pijalna bánká. Pōtĭōnō,as, pōtĭōnārĕ,einen Tranck geben/Nápáwáć. Pōtĭōnārī,passivum. Appōtŭs, a,um,der wol getruncken hat/Piiány. Cōmpotō as, avi, atum, cōmpōtārĕ, beym Wein seyn/miteinander trincken / zechen/ Spolpiiáć. Cōmpōtŏr, oris, g. m. Zechgesell / Spolpiiacy. Cōmpōtrīx,īcis,g.f.Mitzecherin/Spolpiiaca.Cōmpōtātĭō,onis,g.f. eine Zech/Spolpiiánie. Epōtārĕ,außtrincken/Wypiiáć. Epōtŭs equus, ein geträncktRoß / Nápotony koń.

Practica,vide Praxis.

Præ,præpositio ablativo casui servit,significat Ante:Præ se armentum agens, vor jhm hintreibend/ Przed sobą żenący. Aliquando absolute ponitur: I præ,sequar,gehe vorhin/ Idź w przod. Præ ira, vor Zorn/Od gniewu. Præ se ferre, sich lassen mercken/ Pokázowáć po sobie.

Præacutus, vide acuo.

Præāltŭs,a,um, über hoch/ gar hoch/ Wysoki.

Præbenda, v. Præbeo.

Præbĕō,es, præbŭī, præbĭtŭm, præbērĕ, einem darreichen / bieten oder geben/Dáć/Nástáwiáć.Item,erzeigen oder beweisen/Pokazáć.Aurem præbere,wol auffhören/Słucháć.Iusta præbere, sein Tagwerck vnd schuldige Pflicht thun/ Powinność swoie / roboty dzienne odpráwowáć. Operam præbere, Hülff beweisen/Pomoc. Præbĭtŭs, a, um, partic. gegeben vnd geschenckt/Dány/Podány. Præbĭtŏr,oris, g.mas. Außgeber/ vnd Vorsteher/ Fundator/ Gospodarz urzędowy.Præbēndă,orum, g.n.plur.nu. Versicherung nach Nothdurfft/Potrzeby / Stácyá. Item, Præbenda est jus percipiendi proventus in ecclesia collegiata ex actione proveniens, competens alicui de collegio, quod jure ex

ex Canonica descendit: non dicitur enim Canonicus sine præbenda esse.

Præbia, orum, Veteres Remedia dixerunt.

Præbitere, pro Præire, dixit Plaut. & pro Præterire. obsoletum est.

Præcalvus, v. Calvus. Præcantatio, v. Cano, Præcanus, v. Caneo. Præcarus, v. Carus. Præcaveo, v. Caveo. Præcedo, v. Cedo. Præceler, v. Celer. Præcello, Præcelsus, v. Cello. Præcentio, Præcentor, vide Cano.

Præceps, cipitis, g. omn. gäh/vnbesonnen/sehr zu einem Ding geneigt / also/ daß man ein Ding vnbesonnen thut/Nerozmyslny. Præceps ingenio in iram, Gähzornig/ Gntewliwy. Item, præceps, schnell/ Rychly/ Pretki. Præcipitem abire, gählingen verderben vnd arm werden/ Zginaut/ Podupásé. Item, fast stotzig vnd hangend / das leichtlich abfallen sol/ Mieé sie ku schytkowi/ ku upádkowi. Præcipitem dare, herabstürtzen / Srzuciti kogo. In præcipiti esse, in grosser Gefahr stehen / Byé ná niebespiecznym mieyscu / rázie. In præceps, gählingen stötzlichen/ Ná ssyie/ná dol. Præcipito, as, præcipitare, herabstürtzen / Spychác. Præcipitare moras, fast eylen/Rwápié sie. Nilus præcipitat ex altissimis montibus, scheust herab/ Spada/ ciecze. Præcipitans, antis, particip. sive nomen ex particip. Ætas præcipitans, hinfallend Alter/ Wiek ginacy. Præcipitante republica, als die Stadt gählingen fiele/ Gdy sie Rzeczpospolita miála ku schytkowi. Præcipitanter, adver. vnbesinnlich / auß grossem Eyl / Skwápliwie. Præcipitium, ij, g. n. ein gähstotzig Orth/ Przepáść/ przerwá. Præcipitantia, æ, g. f. Gähstützigkeit / Skwáplánie sie. Præcipitatio, onis, g. f. Hinabstürtzung/ Spadánie / Skwaplánie sie.

Præceptum, vide Capio. Præcerpo, v. Carpo, Præcertatio, v. Certo. Præciæ uvæ, v. Precius. Præcidaneus, a, um, ut: Præcidaneæ hostiæ, quæ ante sacrificia solennia cædebantur. Præcido, v. Cædo. Præcingo, v. Cingo. Præcino, v. Cano. Præcipio, & Præcipuus, v. Capio. Præclarus, v. Clarus. Præcludo, v. Claudo.

Præco, onis, g. m. ein Außruffer / Außschreyer auß Befehl der Obrigkeit/Opowiádácz/Woźny. Per præconem aliquid vendere, etwas zu verkauffen / außruffen/ Wywołác co przedáynego. Præconium, ij, g. neu. Außruff/Lobung/Ogłoszenie/Chwalenia

Præcognitus, vide Nosco. Præcolo, v. Colo. Præcompositus, v. Pono. Præconceptus, v. Capio. Præconsumo, v. Sumo. Præcontrecto, vide Traho. Præcoquo, v. Coquo. Præcordia, v. Cor. Præcorrumpo, v. Rumpo. Præcrassus, v. Crassus. Præcurro, v. Curro. Præcox, v. Coquo.

Præda, æ, g. f. ein Raub / Beuth/Łup/Łupiestwo. *Fructuosa, sordida, feralis, dives, opulenta, barbara.* Prædam facere, rauben / Łupić. Prædaceus, Prædaticius, & Prædativus, a, um, ut: Pecunia prædacea, Raubgelt/Pieniadze łupieżne. Prædor, aris, atus sum, prædari, rauben/ Rozbijáć/Łupić. Prædare Barbare dicitur, pro Prædari. Prædator, oris, & Prædo, onis, g. m. ein Rauber/Łupieżcá/ Rozboynik. *Famosus, acerbus, impius, vagus, nefandus, crudelis, avidus.* Prædatorius, a, um, ut: Navis prædatoria, Raubschiff/ Rozboyniczy okret. Prædabundus, um, räuberisch/Plondrulacy. Prædonulus, dimin. à Catone usurpatum. Deprædor, idem quod simplex.

Prædamno, v. Damno. Prædelasso, v. Lassus. Prædensus, v. Densus. Prædestinatio, v. sup. Destino. Prædico, Prædicatio, & prædicatum, vide Dico.

Præditus, a, um, id est, habens, habend/ verfast/ begabet / Obdárzony/ Obsitulacy/ Máiacy. sine verbo. Amentia præditus, vnsinnig/ Szalony. Audacia præditus, tapffer/ Smiáły.

Prædives, vide Dives. Prædivino, v. Divinus.

Prædium, ij, g. neu. ligend Gut/ als Erdreich oder Bäwm in der Stadt oder auff dem Land/ Folwárk/Dziedziná. *Cultum, preciosum, omniferum, ferax, dotale.* Prædium beneficiarium, vel clientelare, ein Lehen oder Lehengut/ Mánstwo. Prædium optimo jure, & optima conditione, hoc est, immune, ein frey ledig vnbekümmert Gut/ Wolne dobrá. vulgò, Alaudemiale. Prædium vectigale, vel pensitans, ein Güldgut/ zinßbar Gut/Czynszowe/ naiemne. Prædiolum, li, dimin. Prædiatus, a, um, reich an ligenden Gütern/ Máietny. Prædiatorius, a, um, ut: Jus prædiatorium, das Recht über ligende Güter/ Práwo ná dobrá. Prædiator, oris, g. m. einer der wol bericht ist in den Händeln die zu solchen Gütern vnd Besitzungen gehören / Komissarz/ Rekoymia.

Prædomo, vide Domo. Prædor, vide Præda. Præduco, v. Duco. Prædulcis, v. Dulcis. Prædu-

ro,

ro, v. Duro. Præeo, v. Eo. Præfacilis, vide Facio. Præfatio, v. Faris. Præfectus, v. Facio. Præfero, v. Fero. præferox, v. Ferox. Præferratus, v. Ferrum. Præfervidus, v. Ferveo. Præfestino, v. Festino. Præfica, v. Facio. Præfiguro, v. Fingo. Præfido, v. Fides. Præfigo, v. Figo.

Præfīniō, præfīnīs, præfīnīvī, præfīnītūm, præfīnīrĕ, zielen / ein Ziel setzen / vorbehalten / Náznaczáć / Okreßáć / Stánowić. Diem præfinire, einen Tag bestimmen / Dzień náznáczyć. Præfīnītō, adverb. nach bestimpter Maaß / Okreśnie / Z retestru.

Præfloreo, Præfloresco, & Præfloro, v. Flos. Præfluo, v. Fluo.

Præfōcō, as, præfōcārĕ, ersticken / Dawić. Præfōcātiō, onis, g. fœm. eine Erstickung / Dawienie.

Præfodio, v. Fodio. Præfœcundus, v. Fœcundo. Præformido, v. Formido. Præformo, v. Forma. Præfractus, v. Frango. Præfrigidus, v. Frigeo. Præfulcio, v. Fulcio. Præfulgeo, v. Fulgeo. Præfulguro, ibid. Præfurnium, v. Furnus. Prægelidus, v. Gelu. Prægermino, v. Germen. Prægestio, v. Gero. Prægigno, v. Gigno.

Prægnāns, antis, schwanger / Brzemienna. Sus prægnans, tragende Schwein / Prośna świnia. Prægnans arbor thuris, voll Safft / Soczyste. Prægnātiō, onis, g. f. denominativum, das tragen einer schwangern Frawen / Brzemienność.

Prægravo, v. Gravis. Prægredior, v. Gradior. Prægusto, v. Gusto.

Præhēndō, & Prændō, is, præhendi, præhensum, præhēndĕrĕ, Alij Prehendere sine diphthongo, tunc prima est brevis, erwischen / ergreiffen / Porywáć / Vymowáć / Chwytáć. Præhēnsārĕ, frequent. vel potius Prænsārĕ, Præhensus furti manifesti, vel furto manifesto, in offentlichem Diebstal ergriffen / Záchwycony ná złodźieystwie. Prænsātiō, onis, g. f. eine Erwünschung / Ermahnung / Imánie / Nápominánie. Præhēnsŭs, vel Prænsŭs, Præhēndēndŭs, Prænsūrŭs, a, um, & Prænsāns, āntĭs, participia sunt. Cōmpræhēndō, is, comprehendi, compræhensum, cōmpræhēndĕrĕ, begreiffen / erwischen / erfassen / Imáć / Chwytáć / Ogárnąć. Verbis comprehendere, mit Worten begreiffen / Słowy co ogárnąć. Comprehendere memoria, in Gedächtnuß fassen / Pámiętáć. Cōmprĕhēndĕrĕ, pro Deprehendere, ein Ding ergreiffen / das ist / erlernen / Pojąć ták rzecz. Cōmpræhēnsŭs, a, um, particip. gefasset / Pojęty. Cōmpræhēnsŭm, i, g. n. ut: Nihil compræhensi habere, nichts vernommen oder gemerckt haben / Nic nie pojąć. Cōmpræhēnsē, adverb. kurtz / begreifflich / Krotko / Pojętnie. Cōmpræhēnsĭbĭlĭs, lĕ, begreifflich Pojętny. Cōmpræhēnsĭō, onis, Gespür / Ergreiffung / Gemerck und Verstand / Pojęćie / Obięćie / Chwytánie. Dēpræhēndĕrĕ, erfinden / auffs Gespür komen / ergreiffen / mercken / erfahren / Doyść czego / Obaczyć. Depræhensus, a, um, ergriffen / Doßły / Obaczony. Depræhensio, onis, g. f. Ergreiffung / Postrzegánie. Īndēpræhēnsĭbĭlĭs, lĕ, vnmüglich oder schwer zu verstehen / Niepoślákowány. Rĕpræhēndĕrĕ, wiederumb ergreiffen / Zátrzymawáć. Item, schelten / straffen / Gánić / Strofowáć. Manu reprehendere, bey der Hand erwischen vñ wiederumb ziehen / Ręką záhámowáć. Rĕpræhēnsĭō, onis, g. fœ. Straaff mit Worten / Strofowánie. Rĕpræhēnsŏr, oris, g. m. Einer der mit Worten strafft / Strofuiący. Item, ein Begreiffer eines frembden / Zástánowićiel. Rĕpræhēnsĭbĭlĭs, lĕ, sträfflich / Przygánny. raro legitur. Rĕpræhēnsō, as, are, frequen. mit rauhen Worten straffen / Strofowáć ostro. Īrrĕpræhēnsŭs, a, um, vngescholten / vnverschreyet / Nienágániony.

Præiaceo, v. Jaceo. Præiudex, v. Judex. Præiuvo, v. Juvo. Prælabor, v. Labo, as. Prælambo, v. Lambo. Prælego, v. Lego. Prælibo, v. Libo. Prælicenter, v. Licet.

Prælĭgō, as, prælĭgārĕ, voran binden / oder fornen binden / Przywiązowáć / Záwiązowáć. Vinum præliganeum, der erste Wein im Herbst / so zum ersten abgelesen wird / Gesind-Wein / Pierwße wino w Jesieni.

Prælĭŭm, ij, g. n. ein Streit / eine Kriegesschlacht / Potyczká. *Horridum, impium, durum, sævum, dirum, sceleratum, triste, acre, ferum, asperum, improbum, fœdum, crudum, infandum, funestũ, spumeum, turgidum, anceps, crudele, violentum, Martium, proterrum, efferum, cruentum, sæviens, damnosum, atrox, horrens, raucum, forte, discors, torvum.* Prælĭŏr, aris, atus sum, prælĭārī, eine Schlacht thun / streiten / Potykáć się. Prælĭārĭs, arĕ, das zum Streit gehört / Woienny / Potyczkowy. Dēprælĭārī, idem quod Præliari,

Præ-

Prælongus,v.Longus. Præloquor, vide Loquor.Præluceo,v.Lux.Præludo & Præludium, vide Ludo.

Prælŭm, i, g. n. ein Trottenbawm / Kelterbawm / Prásá winna. *Falernum, ebrium, Peli-gnum, Campanum, calenum.* Prælā, plur.num. allerley Pressen/ Wßelaka prásá. Alij sine diphtongo scribunt.

Prælustris, v.Lustro. Præmando, v.Mando. Præmaturus, v.Maturus. Præmedicatus, v.Medicor. Præmeditatio, v.Meditor. Præmereor, v.Mereor. Præmetior, v.Metior. Præmetuo, v. Metuo. Præmigro, vide Migro. Præmitto, vide Mitto.

Præmĭŭm, ij, g.n. die Vergeltung/ Nágrodá. Item, eine Belohnung so man den Vberwindern vnd Sieghafften gibt/ Sold/ Záp łátá/ Zold. *Largum.* Præmium pro pecunia posuit Nævius. Præmĭŏr, aris, atus sum, præmĭārī, gewinnen/ Zyßku ßukáć. Præmĭātŏr, oris, g.m. qui præmia solvit, Nævius usus est, pro Prædone Nonius. Præmĭŏsŭs, a, um, pro pecunioso. obsoletum est.

Præmoderor, v.Modus. Præmolestia, v.Moles. Præmolior, v.Molior. Præmollio, v.Mollis. Præmoneo, v. Moneo. Præmonstro, v. Monstro. Præmordeo, v.Mordeo. Præmorior, vide Morior. Præmunio, v.Munio. Prænarro, v, Narro. Prænato, v.No. Prænavigo, v.Navis. Prænimis, v.Nimis. Præniteo, v, Niteo. Prænomen, v. Nomen. Prænosco, v.Nosco. Prænubilus, v, Nubes. Prænuntio, v, Nuntio. Præoccido, v.Cado. Præoccupo, v.Occupo. Præopto, v, Opto. Præparcus, v.parco. Præparatio, v.paro. Præpedio, vide pes. Præpendeo, v.Pendeo. Præpes, v.Pes. Præpilatus, v.pilum. Præpinguis, vide pinguis. Præpolleo, v.polleo. Præpondero, v.pondus. Præporro, v.porro. Præpositus, v.pono. Præpossum, v.Sum. Præposterus, v.post. Præpropperus, v.propero. Præpūtĭŭm, g.n. Vorhaut des männlichen Glieds / Nieobrzeßká / Obrzezek członká meßkiego. Metonymicos, Gentiles, die Heyden/ Pogánie. Præradio, v, Radio. Prærado, v.Rado Prærancidus, v.Rancor. Prærapidus, v. Rapio. Præripio, ib. Prærodo, v.Rodo. Prerogo, v.Rogo. Prærumpo, & Præruptus, v.Rumpo.

Præs, prædĭs, g.masc. ein Bürge/ Rekoimia. Prædēs, plur.num. Güter vnd Vnterpfand eines solchen Bürgen / Rekoimie dobrá.

Præsagio, v.Sagax. Præsanatus, v.Sanus. Præscateo, v.Scateo. Præscius, v.Scio. Præscribo, v. Scribo. Præseco, & præsegmen, v.Seco. Præsens & præsentia, v.Sum. Præsentio, v.Sentio. Præsento, v.Sum. Præsepelio, v.Sepelio. Præsepio, vide Sepes.

Præsēpē, is, g.n. ein Stall/ Stáinia. *Horridulum, durum, ligneum, olidum.* Item, Præsepe, ein Hurenhauß / ein gemein Frawenhauß / Niewzany dom. Præsepes, is, in fœminino gen. etiam dicitur Præsēpĭŭm, ij, die Kripp im Stall/ Złob/ Koryto.

Præses, v.Sedeo. Præsero, v.Sero. Præservio, v.Servio. Præservo, v.Servo.

Præsērtĭm, adverb. sonderlich/ fürnemlich/ vorab/ Zwłaßczá.

Præsideo, Præsidium, & Præsignis, v.Sedeo. Præsilio, v.Salio. Præspargo, v.Spargo. Præsto & præstabilis, v.Sto.

Præstēr, tēris, g.masc. Serpentis genus. ein fliegender Drach/ Smok latájacy. *Torridus, avidus.* Est & igneus turbo, sive cœlestis flamma, quæ, quicquid attingit, comburit & proterit. Alij Prester sine diphtongo scribunt.

Præstĕgă, æ, g.f. locus sub tecto tantum, ubi otij causa sumus, tanquam sub porticu, ein bedeckt Ort da man zusammen kompt sich zu besprechen/ Mieysce pod dáchem dla schadzki.

Præsterno, v.Sterno. Præstēs, stĭtĭs, idem quod Præses vel Antistes.

Præstĭgĭŭm, ij, g.n. vel potius Præstĭgĭæ, arum, g.f. plur. num. Verblendung des Gesichts/ wie die Gauckler thun / Zauberey / Mamienie/ Szálbierstwo. *Magicæ.* Præstĭgĭātŏr, oris, g.m. Gauckler/ Szálbierz/ Kuglarz. Præstĭgĭātrīx, īcĭs, g.f. Gaucklerin/ Szálbierká/ Kuglárká.

Præstĭnŏ, as, præstĭnārĕ, kauffen/ Kupowáć. Veteribus idem quod Emere.

Præstō, adverb. ut nonnulli volunt: Alij nomen indeclinab: g. omn. significat præsens verbo SUM, ES, EST, jungitur: Ad horam octavam præsto est, vmb die achte Stund erscheinet er da / Ná osmą godźinę śię ukázuje. Præsto adest, Poeticè, pro Præsto est.

Præstŏlŏr, aris, atus sum, præstŏlārī, einem warten oder gehorsamen/ Czekáć.

Præstringo, v. Stringo. Præstruo, v.Struo. Præsudo, v.Sudor.

Præ-

Præsul, sulis, g. m. ein Prælat vnter den Geistlichen/ Przełożony/Prałat. Præsulatus, us, g. masc. Dignitas Præsulis.

Præsulsus, v. Sal. Præsulto, v. Salio. Præsum, v. Sum. Præsumo, v. Sumo. Præsuo, v. Suo. Prætego, v. Tego. Prætendo, v. Tendo. Prætener, v. Tener. Prætento, v. Tento. Prætenuis, v. Tenuis. Prætepeo, v. Tepor.

Præter, Præposit. accus. serviens, Ohn/Vber/Wieder/Bey/ Oprocz/ Mimo/ Nád/ Nád to. Præter ripam, Bey dem Gestad/V brzegu. Præter modum, Vber die Maß/ Niezmiernie/Zbytnie. Præter æquum, wider Billigkeit/Surowie/ Niesłusznie. Nunc quidem præter nos nemo est, Ohn vns/Oprocz nas. Præter oculos, Vor den Augen/ Przed oczymá.

Præterago, vide Ago. Prætěrĭtō, ās, are, pro frequent. præterire, obsol. Præterduco, v. Duco.

Prætěrĕā, adverb. Vber das/ Weiter/ Darzu/ Zu dem/ Nád to.

Prætereo, v. Eo Præterequito, v. Equito Præterferor, v. Fero Præterfluo, v. Fluo. Prætergeo. v. Tergeo. Prætergredior, v Gradior. Præterlabor, v. Labo, as Prætermitto, v. Mitto. Prænavigo, v. Navis. Prætero, v. Tero. Præterquam, Dann allein/außgenommen/Oprocz. Præterrado, v. Rado. Præterveho, v. Veho. Præterverto, v. Verto. Prætervolo, v. Volo. Prætexo, & Prætexto, &c. v. Texo. Prætimeo. v. Timeo.

Prætŏr, oris, g. m. ein Schultheiß/Vogt/Richter/ein jeglicher Oberster des Kriegsheers/Woyt/ Sedzia/Hetman/Rzadzcá. Prætūrā, æ, g. fœ, Schultheissen Ampt / Vogts Würde. Woytostwo. Prætōrĭus, Prætōrĭtĭus, & Prætōrĭānus, a, um, Dem Schultheissen oder Vogt zugehörig/ Hetmáński/Woytowski. ut: Cohors prætoria, Des Vogts Anhang / Hetmáński przedni żolnierz. Prætōrĭum, Rathauß des Schultheissen/ Vogts oder Feldrichters/Ratusz/Namiot. Itē. ein Lusthauß auffm Felde/Dwor we wsi/ná polu. Accipitur etiam pro ipso concilio à Prætore convocato. Prætōrĭŏlum, li, dim. Prætōrĭānus, a, um, Proprætor, Ein Stathalter des Prætoris in einem gewonnen Land Landvogt/ Námiestnik woytowski.

Prætortus v. Torqueo. Prætrepidans, v. Trepido Prætumidus, v. Tumor. Prævaleo, v Valeo.

Prævārĭcō, aris, atus sum, prævārĭcārī, Vntrewlich/ falsch vnd nicht auffrecht handln / übertreten/ Wykroczić / Fałszywie się obchodzić. Item, Im schein wider einen / aber heimlich mit demselbigen halten/Potáiemnie przećiwko komu mowić/ábo kogo wydáć. Accusationi prævaricari, Mit dem Kläger einen Verstand haben/ Wydáć spráwe. Prævārĭcātŏr, oris, g. masc. ein Vbertreter/Przestępnik Prævaricator publicæ causæ, Verräther vnd Vbergeber einer gemeinen Sach/Zdraycá publiczny. Prævārĭcātĭō, onis, g. fœ. Vbertretung/ Przestąpienie/ Wydánie spráwy.

Præveho, v. Veho. Prævelo, v. Velo. Prævelox, v. Velox. Prævenio, v. Venio. Præverbia, orum, pl. nu. g. n. sunt, quas Grammatici vocant Præpositiones, ut: à, ab, &c. Præverto, v. Verto. Præveto, v. Veto. Prævideo, v. Video. Prævincio, v. Vincio. Prævitium, v. Vitium. Prævius, v. Via. Præumbro, v. Umbra. Prævolo, v. Volo. Præuro, v. Uro.

Prāgmă, atis, g. n. lat. Actio, vel Negotium, Geschäfft/Werck/Handel oder Handlung/Sprawá/Robotá/Uczynek. Prāgmātĭcus, ci, g. m. Der Rechtshändel / Gesatzen vnd Gewonheiten/ bericht vnd Verständiger/Praktyk. Sanctio pragmatica, cum omnia Pragmaticorū arbitrio terminantur. Prāgmātĭcum, ci, g. n. Gemeine Händel vnd Geschäfft/ Spolny händel.

Prāndĭum, ij, g. n. Das Mittagmal/ Obiad. *Lautum, geniale, unctum, pingue.* Prāndĭŏlum, li, dimin. Prāndĕō, es, prāndī, & pransus sum, prāndērĕ, Zu Mittag essen/Obiadowáć. Prānsĭtō, as, prānsĭtārĕ, freqvent. Prānsŏr, oris, g. masc. ein Gast bey der Mittags Malzeit/Obiádownik. Prānsōrĭus, a, um, Das zum Mittagmahl gehört/ Obiádowy. Imprānsus, a, um, noch nicht zu Mittag gessen/Nieobiedwáiacy.

Prāsĭnus, a, um, ut: Color prasinus, Gelbgrün/ oder Schweitzergrün/ zielony. Item, pro pisce, ein Praßmen/ Pressem/ Leszcz.

Prātum, ti, g. neut. ein Wiese/ Matten/ łaká. *Molle, formosum, gemmans, herbosum, irriguum, raucosum, tenerum, apricum, floridum, herbans, viride, latum, humidum, udum, croceum, vernicomum, comans, gemmeum, decens, æstivum, florens, roscidum, vernans, virens, herbidum, vernum, canorum, odorum, amœnum, floreum, lætum, luridum, rorans, viridans, cultum, amplum, florens, fruticans, gramineum, olens, sitiens, pingue. pubens.* Prātŭlum, di-

dimin. Prātēnsis, ē, Das auff Wiesen oder Matten wächst/ łączny.

Prāvūs, a, um, Krumb/vngerad/ Krzywy. Item, Böß/ verkehrt/ Zły. Prāvitās, atis, g. f. Krümme/ Vngerade/ Krzywość. Item, Boßheit/ verkehrter Sinn/ Złość. Prāvē, Bößlich/ vnrichtig/ źle. Dēprāvō, as, dēprāvārē, krümmen/ verkehren/ falsch machen/ verderben/ Psowáć/ Wykrzywiáć. Dēprāvātūs, a, um, Verderbt/ verkehrt/ Zepsowány/ Wykrzywiony. Dēprāvātiō, onis, g. foem. Verderbung/ Verkehrung/ Psowánie/ Wykrzywiánie. Dēprāvātē, adverb. Wider Recht vñ Billigkeit/ Boßhafftiglich/ źle/ Przewrotnie.

Prāxis, ēos g. fœm. latin. Actio vel Actus, ein Handlung/ Czynienie/ Sprawowánie. Prāctĭcā, æ, idem. Unde Practicus, a, um, qui actu ipso aliquid facit.

Precium, vide Pretium.

Prēcĭŭs a, um, ut: Uvæ præciæ, Trauben die zu früh reiff seynd/ Jágody wnne rychło do-ſtáłe.

Prēcŏr, aris, atus sum, prĕcārī, bitten/ begehren oder wünschen/ Prośić/ Życzyć/ Błogosłáwić. Precari alicui, Einem guts wünschen oder fluchen/ Für einen bitten/ Winszowáć. Ab aliquo precari, Einen vmb etwas bitten/ Prośić o co. Prĕcis, prĕcī, prĕcĕm, prĕcĭbŭs, obliqui sunt ab inusitato nominativo Prex. Preces, pl. nu. g. foe. magis in usu. Gebett/ Prozbá/ Modlitwá. *Sollicitæ, blandæ, doctæ, supplices, molles, humiles, sacrificæ, mellitæ, benignæ, supplicuæ, dulces, furtivæ, serviles, castæ.* Nec prece, nec precio. Weder mit Bitt noch mit Gelt/ Ani zá prozbo/ áni zá pieniądze. Prĕcātiō, onis, g. f. ein Bitt/ Prozbá. Prĕcātŏr, oris, g. m. ein Fürbitter/ Proszak/ Przyczyńcá. Prĕcārĭŭs, a, um, Das auff Bitt wird geben/ Vproszony. Prĕcāriō, nomen, ipsa terminatione ablativi pro adverb. accipitur, Durch/ Bitt/ Bittweiß/ z prośbo. Prĕcāns, antis, particip. Bittend/ Proszący. Prĕcāndŭs, & Prĕcātūrŭs, a, um, Der bitten wird/ Ktory ma prośić. Adprecari, & Cōmprĕcārī, idem quod simplex. Dēprĕcŏr, aris, atus sum, dēprĕcārī, abbitten/ fast bitten/ Prośić bárzo/ Zbrániáć się. Deprecari alicui ne vapulet, Für einen bitten das er nicht geschlagen werde/ Wyprászáć kogo z chłosty. Deprecari malevolentiam, Sich Neids vnd Haß entschüldigen/ Wymawiáć się z podeyzrzenia nienawiśći. Deprecari munus aliquod, ein Ampt abkehren/ abbitten/ Zbrániáć się urzędu. Dēprĕcātŏr, oris, g. m. Fürbitter/ Przyczyńcá. Dēprĕcātiō, onis, Fürbitt/ oder Abbitt einer Missethat/ Przeprászánie/ Przyczyná. Diræ deprecationes, pro imprecationibus in malum, Verfluchung/ Przeklinánie. Dēprĕcābĭlĭs, lē, raro legitur, erbittlich/ Vbłagálny. Indēprĕcābĭlĭs, vnerbittlich/ Nieuproszony. Imprecatio, onis, g. f. Verfluchung/ Przeklinánie. Rĕprĕcārī, Wiederumb wünschen/ Znowu winszowáć/ Życzyć. ut: Quod mihi precaris, idem tibi reprecor, Das mir wünschest/ wünsch ich dir wiederumb/ Czego mnie ty życzysz/ ia tej wzátem tobie życzę.

Prehendo v. Præhendo. Prelum v. Prælum.

Prēmŏ, is, prĕssī, prĕssŭm, prĕmĕrĕ, drucken/ engen/ trengen/ nötigen/ Tłoczyć/ Náćiskáć. Prelo premere, pressen/ trotten/ Prásowáć, Náćiskáć. Vocem premere, die Red verhalten/ Vmilknąć/ Głos zátrzymáć. Oculos premere, Die Augen zuschliessen/ Oczy záwrzeć/ zámrużyć. Ære alieno premi, mit Schulden beschwert seyn/ Być dłużnym. Bello premi, mit Krieg beladen seyn/ Woyną być ściśnionym. Prĕssŏ, as, prĕssārĕ, frequent. drucken/ außdrucken/ Náćiskáć Tłoczyć. Ubera palmis pressare, Die Euter mit den Händen drucken/ das ist/ melcken/ Doić. Prĕssŭs, a, um, particip. sive nomen ex partic. außgetruckt/ subtil/ scharpff/ getrungen/ Náćiśniony/ Tłoczony. Gradu presso incedere, ernstlich/ tapfferlich tretten/ Wspániále/ pomáłu iść/ stąpáć. Prĕssus, us, g. m. & Prĕssūrā, g. f. Druck/ Trang/ Prásowánie/ Tłoczenie. Prĕssē, adv. Säuberlich/ mit kurtzen Worten/ ohn Vberfluß/ śćisle/ Subtelnie/ Krotko. Prĕssōrĭŭs, a, um, Das zu drucken gehört/ Prásny. Apprĭmō, is, appressi, appressum, āpprĭmĕrĕ, hinzu/ aneinander drucken/ Przyćiskáć/ przytuláć. Cōmprĭmĕrĕ, zusamen drucken/ Ściskáć. metap. pro Cohibere, Compescere, Comprimere seditionem, ein Auffruhr stillen/ Vśmierzyć/ Vśtánowić rozruch. Comprimere virginē, ein Jungfraw schwächen/ Zgwałćić pánnę. Compressus, a, um, zusammen gedrucket/ Ściśniony. Compressum atq; tacitum odium, ein heimlicher verborgen Haß so im Hertzen verdrucket ist/ Cicha tájemna nienawiść. Compressus, us, g. masc. & Cōmprĕssiō, onis, g. f. Das zusammen drucken/ Ściskánie. Cōmprĕssĭuncŭlā, æ, dimin. Deprimere, niedrigen/ vnterdrucken/ Zniżáć/ Tłumić.

De-

Deprimere plantam, vel vitem in terram, eingraben/einlegen/Kopáć/Wſadzáć. Deprimunt me quæ porto, drucken mich nider / Cieżą mi/ Przeważáią. Depreſſus, a, um, partic. hinunter gedruckt/Znizony. ut: Depreſſa onere ſuo navis, durch eigen Luſt zu gegangen/Pogrążony okret. Depreſſus, nomen ex particip. Depreſſior locus, ein niderer Orth / Niżße mieyſce. Exprĭmĕre, außſprechen/außreden/außdrucken/Wytłaczáć/ Wyćiſkáć. Exprimere confeſſionem culpæ, die Bekantnuß ſeiner Schuld auß einem bringen/ Wyćiſnąć ná kim wyznánie winy. Itẽ, Exprimere, außdrucken/ eigentlich abmachen / Wyrażáć/ Drukowáć. Alicujus faciem exprimere, Eines Angeſicht nach dem Leben außdrucken/Wyrázić czyie twarz. Verſibus exprimere, mit Verſen beſchreiben vnd außdrucken/ Wierßámi opiſáć. Exprimere aliquid, außtrücklich reden/Wyráźnie mowić. Expreſſus, a, um, wol außgedruckt vnd abgemacht/Wyrážony. Expreſſio, onis, g.f. Außdruck/ Wyráženie. Expreſsè, adverb. außtrücklich/wol zu verſtehen/ Wyráźnie. Imprĭmĕrĕ, eindrucken / Náćiſkáć. Imprimere librum, Buch drucken/Drukowáć. Imprimere ſigilla annulo, Mit einem Fingerrinck verſieglen/ Pieczętowáć ſignetem/ pierśćieniem. Dedecus Reipubl. imprimere, Dem gemeinen Regiment ein Schmach beweiſen/Zádáć nieſłáwę Rzeczypoſpolitey. Item, Imprimere, zeichnen/ein Zeichen eindrucken/Znáczyć/Cechowáć. Impreſſio, onis, g. f. ein Angriff mit einem gewaltigen Druck/Náćieránie. Impreſſionem facere vel dare, dicuntur mlites, gewaltiglich hinein drucken / vnd den Feind mit einem Druck angreiffen/ Nátarzd uczynić. Impreſſio vocum, Außdruck der Wörter/ das iſt/wolgefallen Wort/Wyráženie słow. quaſi dicat: wolgemodlet/ Dobrze wykßtałtowáne. Impreſſor, oris, g. maſc. ein Drucker/ Buchdrucker / Drukarz. Opprĭmĕrĕ, vnterdrucken/ überladen/übertringen/ überherꝛſchen/ Tłumić/ Vćiſkáć / Záwaláć. Opprimi ære alieno, Mit Schulden beladen ſeyn'/ Być dłużnym bárzo. Opprimere pede, vntertretten/ Podeptáć. Oppreſſus, a, um, partic. vntergedruckt/ überfallen/ übergewältigt/ Zátłumiony/ Vćiśniony. Oppreſſio, onis, g.f. Vbertrang, Vberlaſt/Vberfall/ Vberwältigung/Obleżenie/Vćiſk/Gwałt. Opprĕſsĭuncŭlă, æ, dimin. Oppreſſor, oris, g. maſ. ein Vntedrucker/Beſchwerer/ Pottumiciel. Rēprĭmĕrĕ, verhalten/ hinterſich drucken / Wſtrzymić/Odpor dawáć. Iracundiam reprimere, Den Zorn einziehen/Gniew záhámowáć. Itinera reprimere, die Fahrt oder Reiſe kürtzen/ Skroćić drogę. Rĕprĕſsŭs, a, um, partic. verdruckt/Záhámowány. Sūpprĭmĕrĕ, vnterdrucken/heimlich halten/ Tłumić/ Táić. Famam reprimere, ein Geſchrey vertuſchen/ vnterdruckẽ/ Wieść záhámowáć. Suppreſſus, a, um, partic. ſive nomen ex particip. ut: Suppreſſa navis, Ein verſenckt oder ertränckt Schiff/ Zátopiony okret. Voce ſuppreſſa, Leiſe/mit niderer Stimm/ ćicho. Suppreſſio, onis, g. fœ. Vnterſchlagen/das Verſchlagen/ Diebſtall / Tłumienie / Obrywká/ Kradźież. Nocturnæ ſuppreſſiones, der Alp / Druck vnd Angſt/Dußenie nocne.

Prēsbĭter, tĕrī, g. m. lat. Senior; Eſt & nomen dignitatis, non ætatis tantùm, licet alibi dicatur nomen ætatis, Elter/ Stárßy.

Preſter, vide Præſter.

Prĕtĭŭm, ij, g. n. Koſt oder Gelt/ oder Währſchafft die man vmb gekauffte Ding gibt / Zápłátá/Cená/Pieniądze. Alij Precium per c, ſcribunt. Vendere aliquid parvo pretio, Wolfeyl verkauffen/Przedáć tanie. Prĕtĭōsŭs, a, um, köſtlich/Koßtowny. Sapor pretioſus, ein edler Geſchmack/ Smák koßtowny. Prĕtĭōsē, adverb. köſtbarlich/Drogo. Appretiare, Barbarè legitur, anſchlagen wz ein Ding gelte/Szácowáć/Cenić.

Prīāpĭsmŭs, i, g. m. Continua arrectio membri virilis, ex morbo.

Prīdĕm, adv. Lengſt/vor etlicher Zeit/Dawno. Non ita pridem, Nicht gar längſt/ Nie bárzo dawno. Jāmprīdĕm, Vorlängſt/Już dawno.

Pridie, & Pridianus, v. Dies primævus. Primanus, Primarius, Primates, Primicerius, Primigenus, Primipilus, Primogenitus, Primordium, vide Primus.

Prīmŭs, a, um, Erſt/ Pierwßy. Laus prima illis eſt, Sie haben den höchſten Lob/ Oni nayiwiekßą słáwę máią. Juventa prima, angehende Jugend/Młodźieńſtwo. Lux prima, Anbruch des Tags/ świt. Statim primo adventu, Als er erſt kommen war / Ná pierwßym wſtępie. A primo, Anfangs/Erſtlich / Ná poczotku/ Ná pierwey. Alicui primas dare, Subaudi partes, Einem das vorderſt vnd öberſt Orth eingeben/ Dánk komu dáć / przodek w czym. Primùm, ad-

adverb. ferè sequitur, præterea, vel deinde Erst-lich/Zum ersten/Naprzod/Naptierwey. Ut primum illam vidi, nunquam vidi postea, Ich hab sie niemal mehr denn einmal gesehen/ Jáken ia raz widział / tákod tego czásu iuż nigdym niewidział. Primò, adver. Vom oder am ersten/ Erstlich/ Naprzod. Primŭlŭs, a, um, diminut. à Primus, Primulum, adverb. dimin. gerad jetzt/ Dopiero. Primævus, a, um, Eltest/ Nástárszy. Primānŭs, i, g. m. Tribunus, qui primæ legioni tributum scribebat. Fest. Primārĭŭs, a, um, Erst/ oder Vorderst/ oder Fürnemb/ Przedni. Primās, atis. Primātēs, primatum, pl. nu. die Fürnehmen vnd Oberer/ Pánowie przedni. ratione dignitatis, ut: Primas Germaniæ, id est, principalis Episcopus, ut Archiepiscopus Magdeburgensis. Primates, propriè loquendo, sunt Patriarchæ. Primas etiam ponitur pro Archiepiscopo. Primātŭs, ūs, g. m. Est ipsa dignitas Primatum, Die höchste Würde/ Godność przedniéy pánow. Primicerius, dicitur ille, qui primo loco scriptus est in matricula Notariorum, & primum locum obtinet: Est & nomen dignitatis, quæ subest Archidyacono; Dicitur enim primus in cantu, vel in choro, qui in aliquibus Ecclesiis dicitur Cantor sive Succentor. Primĭgĕnŭs, & Primĭgĕnĭŭs, a, um, Vrsprünglich/ erstlich erwachsen/ anfänglich/ Pierwszy/ Przodkowy/ Pierworodny. Primĭgĕnŭs, a, um, pro Primogenio, apud Lucret. Primĭtīvŭs, a, um, idem quod Primigenius. Anni primitivi, Die ersten Jahr/ Pierwsze Láta. Primĭpără, æ, g. f. Des ersten Kinds inligend/ Pierwiastká. Primipes, militum genus, qui à principio gladijs pugnabant; posteà commutata re militari facti sunt pilumni. Primĭpīlŭs, li, g. m. Centurio primi cohortis, qui 400. milites ducebat in prima acie, eratq; caput legionis. Primĭpīlārĭs, is, g. m. dicitur non tàm miles, qui est sub centurione primipili, quàm ipse centurio, qui olim præditus fuerat hac dignitate. Primĭtĕr, pro Primò, adverb. obsolet. Primĭtŭs, Zum ersten/ Naprzod. Primĭtĭæ, arum g. f. f. pl. nu. Erstling/ die erste Frucht/ Pierwiastki. Primitiæ sunt primæ partes fructuum Deo offerendæ, hinc est quod sacerdos, primam missam cantans, dicitur celebrare primitias, die erste Meß/ Pierwsza Mßa. Primĭtĭŭs, a, um, apud Ovid. pro primo & principali. Primodum, pro primò, obsol. Primŏgĕnĭtŭs, i, g. m. Der Erst-geboren/ Pierworodny. Primōrdĭŭm, ij, g. n. Anfang/ Vrsprung/ Ankunfft/ Początki. Primōrĭs, genitivus, cujus nominativus non reperitur. Primōrēs, orūm, Das vorderst oder erste Orth vnd Theil eines jeden Dings / Przedni. Labris primoribus gustare, Ein Ding bloß mit den Leffzen versuchen/ Dotykáć się kosek/ Kosztowáć. Primores pro primis accipitur. ut: Dentes primores, Die vörderste Zän/ Przednie zeby. Item, Primores, pro Optimatibus, die Fürnemmen vnd Obern/ Przedni pánowie.

Princeps, cĭpis, g. co. ein Fürst/ oder Fürstin/ Xiąże/ Xiężná. *Purpuratus, pellitus, arduus.* Etiam Princeps dicitur quilibet Prælatus Ecclesiæ. Quilibet quoque secularis dominus. Item, Princeps, fürtreffentlich/ Przedni. Princeps periculo, Der vorderst in der Gefahr/ Pierwszy w niebespieczeństwie. Januarius princeps mensis, Der erste Monat/ Pierwszy miesiąc. Inter principes civitatis, vnter den Fürnemmen vnd Obern der Stadt/ Miedzy przednięmi pánámi w mieście. Principes fœminæ, fürnemme/ hochgelobte/ hochgeborne Weiber / Szláchćionki/ Zacne Pánie. Princeps, adject. primum significat. Princĭpātŭs, ūs, g. mas. ein Fürstenthumb/ Vorstand/ Herrschafft/ Pánowánie/ Godność/ Przodek. Principatus quoq; est apibus. Ipsum penes est principatus, Er führt das Regiment/ On rządzi. Princĭpālĭs, le, Fürstlich/ Przedni/ Xiążecy. Princĭpālĭtĕr, adv. Fürnemlich/ Fürstlicher weiß/ Przednie/ Osobliwie. Principare & Principari, Barbara sunt verba pro Dominari.

Princĭpĭŭm, ij, g. n. ein Anfang/ Początek. Princĭpĭō, adverb. anfänglich/ zum ersten / Ná początku/ Naprzod. Princĭpĭă, orum, g. n. plu. num, eine Rott der tapfferstẽ Kriegsleute in der Schlachtordnung / Czoło woyská / żołnierz przedni.

Prior & hoc prĭŭs, Comparativum, non solum ad duos, sed etiam ad plures referri potest, Forderer/ Pierwszy/ Przednieyszy. Priores nostri, id est, Maiores, die Vorfahren/ Przodkowie. Tempora priora, die vergangene Zeit/ Látá przeszłe.

Prīscŭs, a, um, alt / lang/ vergangen/ Stáry/ Stárodawny. Secula prisca, alte oder lang vergangene Welt / Dawny wiek. Fides prisca Catholica, der alte Catholische Glaube/ Stára wiá-

rá Káthólicka Priſcē,adver.nach altem Brauch Stárożytnie/ Po ſtároświecku.

Priſtinus,a,um,vorig vorder/ Dawny. Mores priſtini, alte Sitten / Dawne Stáre obyczáie. Priſtina ſanitas,vorige Geſundheit/Przeszłe zdrowie.

Priſtis,is,g.f. eine Gattung Meerfiſches / Rodzay wielorybu. metaph.lange ſchmale Schiff/ Dlugi okret/wośki.

Privatus,v.privus.

Privignus,i,g.maſc. ein Stieffſohn/ Páśierb. Privigna,æ,g.f.Stiefftochter/Páśierbicá.

Privus,a,um,eintzig/ ſonderbahr/ das jemand eygentlich vnd beſonderlich zugehört / Oſobny. unde,Privatus,a,um,idem. Privatim,& privatē,adverb. für ſich ſelbſt / ſonderlicher Weiſe/ inſonderheit/ Oſobno / Prywatnie. Privilegium,ij,g.neu.eine ſonderbahre Freyheit/Przywiley. Eſt beneficium principis contra jus commune indultum. Priviligiarius,a,um, mit ſonderbahrer Freyheit begabet/Vprzywileiowány.

Privo,as,avi,atum,privare, berauben/ Pozbawiáć/Ogołocić. Privatus,a,um,particip.beraubet/Ogołocony. Privatio,onis,g.f.Beraubung / Ogołocenie/Pozbyćie.

Prius,Comparat. gradus, Nihil prius, neque fortius,es iſt nichts trefflichers oder fürnehmers/ Niemáß nic zacnieyßego y mocnieyßego. Prius,adverb. Diſce quæſo prius,quid ſit vivere, Lieber/ lerne vorhin was das Leben ſey / Vcz śię pierwey/co to ieſt żyć.

Priuſquam, Coniunct. Priuſquam dicere incipio, ehe ich anfahe zu ſagen / Pierwey niż poczne mowić.

Pro,interiect. indignantis,nomin.aliquando, aliquando accuſ. jungitur. Prô dij immortales. Prô Deum atque hominum fidem , als ob einer ſprach: Ey das ſey GOtt vnd der Welt geklagt/ Boże śię tego pożal /Nieſzczęśćie.

Pro,præpoſit.ablativo ſerviens, für/ Zá. Pro hoſte haberi , für ein Feind gehalten werden/ Miánym być zá nieprzyiaćielá. Pro re nata, nach Gelegenheit der Sachen/ Z rzeczy/wedlug czáſu.Quiſque pro ſe,ein jeder für ſeine Perſon/ Káżdy zá śię. Stare pro aliquo, auff eines Seyten ſtehen/Być zá kiem/pomagáć.

Proædificatum,das Vorgebaw/Wypuſzczone budowánie.

P.oauctor, ſive ut alij: proauthor,id eſt,Author & princeps.

Proavus,vide Avus. Proavia,æ,g.f. eſt aviæ mater.

Probabile,Probitas,Probo,v Probus.

Problema,matis,& Problematum,i.g.n.propoſitio eſt, interrogationem annexam habens, ut: Uxorne ducenda, vel non?

Proboſcis,cidis, g.fœ. die Schnütz eines Elephanten/Schwein/ Ygel/ꝛc. Słoniowa trąbá/ Pyſk/noſek komorzy.

Probrum,bri,g.n.Schande/Vnehr/Schmach/ Schmachwort / Łżenie/ Zelżywość. *Fœdum,nefandum,ſervile,dirum,turpe.* Item,Probrum,Hurerey/Frawenſchwächung/Vnehr/Nierząd/Cudzołoſtwo. Probroſus,a, um, vnehrlich / voll Schand vnd Schmach / Obelżywy / Zelżywy. Probro , as, probrare, ſchmähen / einem eine Schmach anthun/Łżyć. Exprobro,as, avi,atum, exprobrare, verweiſen / einem zur Schmach auffheben vnd verweiſen/ Wymawiáć komu / Vrągáć.Exprobratio,onis,g fœ. Verweiſung/ Wymawiánie/Vrągánie. Exprobrabilis, le, verweißlich / Vrągánia godny. raro legitur Improbrare, & Opprobrare, einem etwas ſchändliches fürwerffen/verweiſen/Zádawáć co ſromotnego/ Wyrzucáć ná oczy. Opprobratio,onis, g.f.Scheltung/Verweiſung/ Przymowká. Opprobrium,ij, & Opprobramentum,, gen.neut. Schmachred/Schmachwort/Zelżywość/Vrągánie/Przymowká. *Amarum.*

Probus,a,um,fromb/gut/ Dobry/Cnotliwy. Probis moribus, guter Sitten / Dobrych obyczáiow.Probē adverb. wol oder faſt/Cnotliwie/ Dobrze.Probe memini, Ich bin wol ingedenck/ Dobrze pámiętam. Probitas, atis, g.f. Frombkeit/Güte/ Cnotá.*Generoſa,dulcis,ingenua, inculpata,unicolor.* Probitēr,pro probe, Antiq. Approbus,ſive per d, Adprobus, a,um, pro Valde probus.Approbē,adver.pro Valde probe. Probo,as,avi,atum,probare, loben/gefällig machen/ Chwalić/Co chwalebnego uczynić. Item, loben als gut/gut achten/Chwalić/ Ważyć ſobie. Item,gut ſeyn/erweiſen/bewehren/Vdáć piekníe Wymierzyć śię. Experimento probatur, wird durch Erfahrung bewehrt vnd erwieſen / Znáć z doświádczenia. Probatus,a,um, particip. ſive nomen ex particip. bewehrt/ bewieſen / Dowiedźio-

dziony/Doświádczony. Prŏbātŏr,oris,g.masc. Lober / Bewilliger / der jhm etwas gefallen lässt/ Pochwaláćz. Prŏbātĭō,onis,g.f. Verhörung eines Dings/ Verhörung der Zeugen/ Pochwalánie. Item, Bewehrung/Erweisung/ Dowod/ Doświádczenie. Prŏbābĭlĭs,lĕ, gläublich/wol anzunehmen/Dowodny/Przyiemny. Prŏbābĭlĭtĕr, adverb. glaublicher Weise/Podobnie. Prŏbābĭlĭtās, atis, g.f. gutdüncken/ ansehen der Warheit/ Glaubwürdigkeit / Podobieństwo ku prawdźie. Apprŏbō,as,āpprŏbārĕ,bewehren/billigen/ jhm gefallen lassen/ Pochwaláć/ Poświadczáć. Item, gefällig machen / eine Red bewehren / Potwierdzáć. Apprŏbātĭō, onis,g.f. eine Bewehrung/Billigung/Pochwał/Potwierdzánie. Apud Oratores, Bewehrung oder Beweisung/Potwierdzenie. Apprŏbātŏr,oris,g.m. ein Bewehrer / Billiger / Pochwaláćz / Potwierdźićiel. Comprobare,Comprobator, & Comprobatio, idem quod Approbare significet. Imprŏbŭs, a, um, vnfromb/ boßhafftig/ grimmig/ Niecnotliwy/Zły. Improbus anser, ein schädliche/ vnruhige Ganß/Ges niespokoyna/ßkodliwa. Improbum testamentum, ein vnbillig/vngültig Testament / Niesłuszny/ nie práwy testáment. Imprŏbŭlŭs,a,um, dimin. Imprŏbē,adverb. boßhafftiglich/ Niecnotliwie. Imprŏbĭtās,atis,g.f. Vnfrombkeit/Boßhafftigkeit/ Złość/ Niecnotá. Imprŏbārĕ, schelten/verwerffen/Gánić/Odrzućáć/ Imprŏbābĭlĭs, lĕ, scheltens werth/ Nie dowodny / Przygánny. Rĕprŏbārĕ, verwerffen/ nicht annehmen/Odrzućić/Gánić. Rĕprŏbātĭō, onis,g.f. Verwerffung/ Odrzucenie. Rĕprŏbŭs, a,um, der verworffen ist/ Zły/ Odrzucony. raro legitur.

Procax,& Procor,v.proco. Procedo,v.Cedo

Prŏcĕllă,æ,g.f. Sturmwind / Vngestümmigkeit/ sonderlich auffm Wasser/Náwáłność/Burzenie morskie. *Arbusta,stridens, Æolia,vehemens, velox,insana,vasta,hiberna, praeceps, adversa, minitans,immanis, rapida, undans, saeva, picea, intorta, subita,furens,ventosa,tristis,tumida, Aquilonia, gelida, dira, tumescens, impotens, nigrans, æquorea, horrisona, immitis, inundans, nimbisona, trux, rigens,terribilis,undisona,celer, effrenis, Ægea, turbida,fervens,horribilis.* Temporis procella, metap. Vnruhe der Zeit/Rozruch/ Czásy niespokoyne. Prŏcĕllōsŭs,a, um, Vngestümb/ Windstürmig/ Burzliwy.

Prŏcēllō, is, prŏcŭlī, prŏcŭlsŭm, prŏcēllĕrĕ, pro percellere.

Prŏcĕrēs,cerum, plur.num. g.m. die Köpff an den Balcken welche für das Gebäw außgehen/ Bálki. Et metaph. pro Maioribus civitatis, *Egregÿ,magnanimi,aurati, nobiles.* Proceres gulæ, grosse Fresser/Freß-Junckern/ Żártocy.

Prŏcērŭs,a,um, fast lang/gerad/Wysoki. Prŏcērĭtās,atis,gen.fœm. Länge/Höhe/ Wysokość/ Wzrost. Prŏcērē, adverb. ut: Brachium procerius protectum.

Processus, v.Cedo.

Prŏcēstrĭŭm,ij,g.n. locus apertus ac patulus in ædificio vel domo, per quem proceditur in cubiculum, cœnacula & reliquas partes superiores. Procestria, Munimenta quædam, quæ fiunt ante mœnia castrorum, sive antè castra.

Procido, v.Cado. Procinctus, v.Cingo.

Prŏcĭō,is,ivi,itum, prŏcīrĕ, id est, rumpere atque irritum facere. Prŏcĭtŭs,a,um, vnkräfftig/ Nieważny. ut: Procitum testamentum, ein vnkräfftig Testament/Nieważny testáment.

Proclamo, v. Clamo. Proclino, idem quod Inclino. Proclivis, v.Clivus.

Prŏcō,as,avi, atum, prŏcārĕ, & Prŏcŏr, aris, atus sum, prŏcārī, werben vmb etwas/vnzüchtiglich Begehren/Prośić/Zadáć nieżmiernie. Prŏcāx,ācĭs, adiect. ein schandbahrer Heischer/geyl/ muthwillig/Juzny/ Chćiwy/Rospustny. Procax epistola, vnzüchtiger Brieff / List niewstydliwy. Prŏcācĭtās,atis,g.f. Muthwill/ Geylheit/ Zuchwálstwo/Chćiwość. Prŏcācĭtĕr, adverb. vnzüchtiglich/Zuchwále/ Niewstydliwie. Prŏcŭs, cĭ, g.m. ein Freyer/ Werber vmb eine Tochter/Záletnik. *Miser,pallens,tenellus,blandus,tener.*

Prŏcœtŏn,ōnĭs, g.m. vel Prŏcœtĭŭm, ij, g.n. ein Saal oder Kammer / für eines Fürsten Gemach da die Trabanten Wacht halten / Przedpokoie.

Proconsul, v.Consulo. Procrastino, v.Cras. Procreo,v.Creo. Procresco,v.Cresco.

Prŏcŭbō,as, prŏcŭbŭī, prŏcŭbĭtŭm, prŏcŭbārĕ,furligen/ Leżeć. Item, wachen/ Wacht halten/Czuć/Strzedz. Prŏcŭbĭtŏr,oris,g.masc. ein Wächter so ausserhalb des Lägers Schildtwacht stehet/ Strážnicży/ Straż.

Procudo, v.Cudo,is.

Prŏcŭl,adverb. fern/ von weitem/ Dáleko/ Z dá-

dálekā. Procul aliquando præpoſitio eſt, & interdum ablativo, nonnunquam etiam accuſativo jungitur, ut: Procul urbem, weit von der Stadt/ Dáleko od mieſtá. Procul muro, fern/ von der Mawr/ Dáleko od muru. Prŏcūldūbĭō, adverb. ohne Zweiffel / gewißlich/ Bez wątpie-nia.

Proculco, v. Calco.

Prōcŭmbō, is, prōcubŭi, prōcŭbĭtŭm, prōcŭmbĕrĕ, nieder ligen/ Lezeć. Procumbere ad genua, vel ad pedes alicuius, einem zu Fuß fallen/ Do nog przypáść. Milites procumbunt, fallen nieder / Padáią.

Procuro, v. Cura. Procurro, v. Curro, Procurvus, v. Curvus. Procus, v. Proco.

Procyon, g. maſ. aliàs Syrus, ein Stern ſo für dem groſſen Hundſtern auffgehet/ Gwiazdá pśia mnieyſza.

Prodeambulo, vide Ambulo. Prodeo, v. Eo. Prodictator, v. Dico.

Prōdĭgĭŭm, ij, g. n. ein widernatürlich/ vnglücklich Zeichen/ Cud/ Potworá/ Znák. Prōdĭgĭātŏr, oris, g. m. Außleger der vnglücklichen Wunderzeichen/ Wieſzczek. Prōdĭgĭōſŭs, a, um, widernatürlich vnd vnglücklich/ Cudowny/ Dziwno-ſtráſzny. Prōdĭgĭōſē, & Prōdĭgĭālĭtĕr, adverb. vnnatürlicher Weiſe / wider die Natur / Cudownie.

Prodigo & Prodigus, v. Ago. Prodo, & Proditio, v. Do.

Prōdrŏmŭs, i, g. m. Vorlauffer / Poprzednik. Prodromi fructus, id eſt, præcoces. Prodromi venti, id eſt, Aquilonares, qui octo fermē diebus caniculæ exortum antecedunt.

Produco, & Productilis, v. Duco. Profano & Profanus, v. Fanum. Profari, v. Faris.

Prŏfēctō, adverb. warlich/ gewißlich/ Koniecznie/ Zaiſte.

Profero, v. Fero. Profectus, v. Facio & Proficiſcor. Profeſſio, & Profeſſor, v. Fateor. Profeſtus, v. Feſtus. Proficio, v. Facio.

Prŏfĭcīſcŏr, cīſcĕrĭs, prŏfēctŭs ſum, prŏfĭcīſcī, gehen/ fahren/ reyſen/ Jecháć/ Iść. Prŏfēctĭō, onis, g. f. Reyſe/ Fahrt/ Zug/ Jázdá/ Chod/ Drogá. Prŏfĭcīſcēns, entis, particip. fahrend/ oder gehend/ Jádacy/ Idący. Prŏfēctĭtĭŭs, a, um, das zur Reyſe gehört/ Do jázdy należący.

Profindo, v. Findo. Profiteor, v. Fateor. Profligo, v. Fligo. Proflo, v. Flo. Profluens, profluo, v. ſimplex. Profore, v. Forem. Profugio, & profugus, v. Fugio. Profundus, v. Fundus. Progenimo, v. Gemma. Progenies, v. Genero. Progermino, v. Germen. Progero, v. Gero. Progigno, vide Gigno. Prognatus, v. Naſcor. Prognigeon, vide propnigeon. Prognoſticon, v. Gnoſis. Progredior, v. Gradior. Progymnaſma, v. Gymnaſium. Proh, interiectio exclamantis. Prohibeo, v. Habeo. Projicio & Proiectura, v. Jacio.

Prŏĭn, & Prŏĭndĕ, adverb. darumb/ derhalben/ Przetoż/ Więc.

Prolabor, v. Labo. Prolatio, v. Fero. Prolato, v. Latus, a, um, Prolectio, & Prolicio, v. Lacio.

Prŏlēpsĭs, is, g. f. id eſt, Anticipatio. Figura eſt.

Prŏlēs, is, g. f. Geſchlecht/ Zucht/ Płod/ Potomek/ Potomſtwo. Prŏlētārĭŭs, a, um, id eſt, plebeius & vilis. Prŏlētārĭī, plur. num. arme Leute mit viel Kindern/ Podli ludzie/ Poſpolſtwo. Proletarij apud Romanos dicebantur, qui in plebe erant pauperrimi, quique rarò ad militiam conſcribebantur, & fere procreandæ prolis gratia in urbe relinquebantur. Proletarius ſermo, gemein Geſpräch/ Mowá gruba/ poſpolita.

Prolibo, v. Libo. Prolixus & Prolixitas, vide Laxus.

Prŏlŏgŭs, i, g. m. & Prologium, v. Prŏlŏquĭŭm, ij, g. n. Vorrede/ Przedmowá.

Proloquor & Proloquium, v. Loquor. Prŏlŭbĭŭm, ij, Cupiditas & Voluntas, inuſitatum eſt. Proludo, v. Ludo. Proluvies, v. Luo. Promercalis, v. Mercor. Promereor, vide Mereor. Promineo, v. Mineo. Promiſcuus, vide Miſceo. Promiſſio, Promitto, v. Mitto.

Prōmō, is, prōmpſi, prōmptŭm, prōmĕrĕ, herfür thun/ herauß geben/ Dobywáć/ Wydawáć. Item, außſprechen/ außkünden/ Wymowić/ Wypowiedzieć. Prōmptō, as, prōmptārĕ, frequent. Prōmptŭs, a, um, particip. ſive nomen ex particip. herfür genommen/ Wyięty / Dobyty. Item, fertig/ gerüſt/ bereit / Gotowy. metaph. heyter/ offenbarr/ verſtändig/ Jáwny/ Wyrozumiálny / Łácny. Haud promptum, iſt nicht leicht zu überkommen/ Trudne do doſtánia álbo wyrozumienia. Prōmptĭſſĭmē, adverb. gar behend / gar fertiglich / Ochotnie / Rychło. Prōmptŭārĭŭs, a, um, ut: Promptuaria cella, vel Prōmptŭārĭŭm, ij, g. n. Speißkeller oder Speißkammer/ Szafá/ Spizárnia. Prōmŭs, i, g. maſ.

Speiß-

Speißmeister/Kellner/Száfarz. Imprōmptŭs,a, um, langsam/ träg/ Nieochotny/Niegotowy. Dēprōmŏ,is, deprompsi, depromptum, dēprōmĕrĕ, hinauß nehmen/herauß ziehen/Dobywáć/ Wybieráć. Depromere ex sensu suo, auß seinem Kopff herfür nehmen/ Z swoiey głowy co powiedźieć. Dēprōmptŭs, a, um, herfür gezogen/ Wywiedźiony/Wyiety. Exprōmĕrĕ, idem ferè ac Depromere. Nummos expromere, Geldt auß dem Säckel nehmen/ Pieniądze wyłożyć. Item, Expromere, herfür thun vnd offenbahren/ Wyiáwić. Expromere pectore consilia, außlassen was einer im Hertzen hat / Dobyć rády z sercá. Exprōmptŭs,a,um, herfür gethan/herfür gelegt/ Wywiedźiony / Dobyty/ Wyłożony. Exprompta memoria, ein gut Gedächtniß/Dobra pámięć. Sŭpprōmĕrĕ, herfür nehmen/Dobyć/Dodáć. Sŭpprōmŭs,i,g.masc. ein Speißmeister/ Námiestnik/Száfarz.

Promontorium quære in Proprijs. Promoveo,v.Moveo. Promulco, navis agi dicitur, cum fune ducitur. Calep. sine auth. Promulgo, vide Mulgo. Promulsis,v.Mulsum. Promuscis, idem quod Proboscis. Promus,v.Promo. Pronascor, v. Nascor. Pronecto,v.Necto. Pronepos, v.Nepos. Proneptis,v.Neptis. Pronuba, vide Nubo. Pronuncio,v.Nuncio. Prōnŭpĕr,adverb. id est, valdè nuper. Pronurus,v.Nurus.

Prōnŭs, a, um, für sich geneigt / Náchylony, metaph. geneygt/geartet/Skłonny/ Snádny.

Prōnĭtās,atis,g.f. Neygung/ Skłonność.

Prŏœmĭŭm, ij, g.n. lat. Exordium vel Præfatio, eine Vorred/ Anfang einer Rede/ Przedmowá. Prŏœmĭŏr,aris, atus sum, prŏœmĭārī, den Anfang einer Rede thun/eine Vorred thun/Przedmowę czynić.

Prŏpāgŏ, gĭnĭs, g.f. ein alter Rebstock der ingelegt wird daß er newe Schöß gewinne/ Máćicá winna. metaph. ein Geschlecht/ Rod/ Rodzay. Propages, pro Propagine apud Antiq. legitur. Prŏpāgŏ,as,avi,atum, prŏpāgārĕ, Rebstöck einlegen vnd erweitern/ Szczepić látorośl winna. metaph. erweitern vnd erstrecken / Rozmnażáć / Krzewić/Pomykáć. ut: Propagare religionem. Prŏpāgātĭŏ,onis,g.f. das einlegen der Rebschöß/ Erweiterung/ Fortwurtzung/ Szczepienie látorosli winney / Rozmnożenie / Pomnożenie. Prŏpāgātŏr, oris, g.masc. Erweiterer/ Mehrer/ Rozszerzácz. Prŏpāgātŭs, a, um, erweitert vnd ermehret/ Rozszerzony/ Rozkrzewiony.

Prōpălăm, adverb. klärlich/offentlich/offenbarlich/Jáwnie. Propalare, apud idoneos Scriptores vix invenitur.

Propatruus,v.Pater.

Prōpătŭlŭs,a,um, Weltkündig/ Jáwny/Wiadoczny.

Prŏpĕ, præpositio, accusativo serviens, bey/ nahe bey/Wedla. Prope ab domo, nahe bey dem Hauß/oder nicht weit von dem Hauß/Wedla domu. Prope, sine casu est adverbium. Propè accedere, nahe hinzu gehen / Blisko przystąpić. Prope est factum, es fehlet wenig daran / Ledwie się nie stáło. Prŏpĕmŏdŭm, adverb. beynahe/Bez máłá. Prŏpĕdĭĕm, adverb. des nechsten Tags/ Co dźień/ W krotce. Propior & hoc propius, Comparat. näher/ Bliższy. Propius, Comparat. adverb. ut: Castra propius hostem movit. Prŏxĭmŭs, a, um, Superlat. allernechst/ Naybliższy. Vicinus proximus, der nechste Nachbar/ Blisti sąmśiad. Genere mihi proximus, der nechste Blutfreund / Pokrewny. Prŏxĭmē, adverb. zu nechst/Blisko. Prŏxĭmĭtās, atis, g.f. nechste Freundschafft/Powinnowáctwo. Prŏxĭmŏ,as, prŏxĭmārĕ, nahen/fast nah oder gleich seyn Przybliżáć się.

Propecto, vide Pecten. Propediem, v. prope. Propello,v.pello. Propemodum,v.prope. Propensus, v.pendeo.

Prŏpĕrŏ, as, avi, atum, prŏpĕrārĕ, eylen/ Spieszyć się/Kwápić się. Quicquid agit, properat omnia, Er eylet mit allen Dingen/ Kwápi się ze wszystkimi rzeczámi swymi. Prŏpĕrāns, antis, particip. eylend/Kwapiący się. Properato opus est, man muß eylen / Trzebá się kwápić. Prŏpĕrātĭŏ,onis, & Prŏpĕrāntĭă,æ,g.f. Eyl/ das Eylen/ Spieszenie. Prŏpĕrāntĕr, adverb. eylends/in Eyl/Spieszno. Properatim, adverb. pro Celeriter. obsolet. Prŏpĕrŭs,a,um, behend/ ring/fertig/Spieszny. Prŏpĕrē, adverb. ring/eylends/behend/Spieszno. Prŏpĕrĭtĕr, idem, obsoletum est. Præprŏpĕrŭs, a, um, fast schnell/ Bárzo prędki/ Kwápiący się náżbyt. Præprŏpĕrē, adverb. viel zu schnell / Spieszno náżbyt. Adpropero, sive Apprŏpĕrŏ, as, ădprŏpĕrārĕ, herzu eylen / Przyśpieszáć. Approperatum opus, ein schnelle Arbeit oder Werck/Dźieło/prędko/spieszno robione. Dēprŏpĕrārĕ, fast ey-

eylen /Bárzo ſie ſpieſzyć. Improperare, hineln eylen/ Spieſzno gdźie wchodźić. Item, verweiſen/ Zgánić/ Wymawiáć. Imprŏpĕrātŭs, a, um, vnbehend/ vngeſchwind/ langſam/ Nie ſpieſzny/ Nierychły. Imprŏpĕrĭūm, ij, g. n. Verweiſung eines Laſters/ Wymowká/ Przygáná. Barbarum eſt.

Prophanus, vide Fanum.

Prŏphētă, & Prŏphētēs, æ, g. m. ein Weiſſager/ Wieſzczek. Item, ein Außleger vnd erkünder des Willens Gottes/ Prorok Boży. *Sacer, veridicus, vaticinans, juſtus, fatidicus, ſanctus, Hebraicus.* Prŏphētĭs, idis, vel ĭdŏs, & Prŏphētīſsă, æ, g. f. ein Weiſſagerin/ Wieſzczká/ Prorokini. Prŏphētīă, æ, g. fœ. Weiſſagung/ Proroctwo. Prŏhētĭcŭs, a, um, Prophetiſch/ Proroćki. in Bibl. tant. legitur. Prŏphētō, as, avi, atum, prŏphētārĕ, weiſſagen/ Prorokowáć. Prŏphētīzārĕ, idem in Bibl. tantùm legitur.

Propilare, pro Acuere, Sipont.

Prŏpīnō, as, prŏpīnārĕ, Einem zutrincken/ Pić do kogo. Item, bieten oder darreichen/ Podawáć. Prŏpīnātĭō, onis, g. f. das zutrincken/ Podawánie/ Pićie do kogo. Prŏpīnātŏr, oris, g. m. Einer der einem ein Trunck zubringt/ Ktory pije do kogo.

Prŏpīnquŭs, a, um, Der negſte/ Bliſki. Item, ein Verwandter/ naher Blutfreund/ Pokrewny. Prŏpīnquō, as, prŏpīnquārĕ, nahen/ nah hinzu kommen/ Przybliżáć ſię. Prŏpīnquē, adverb. ſehr nahe/ Bliſko. Prŏpīnquĭtās, atis, g. fœm. Nähe/ Bliſkość. Item. Propinquitas, pro Affinitate.

Propior, & Propius, v. Prope.

Prŏpĭtĭŭs, a, um, gnädig/ günſtig/ Miłośćiwy/ łáſkáwy. Prŏpĭtĭō, as, prŏpĭtĭārĕ, & Prŏpĭtĭŏr, aris, atus ſum, prŏpĭtĭārī, befrieden/ zu frieden ſtellen/ verſöhnen/ Błagáć/ Przejednywáć. Prŏpĭtĭābĭlĭs, lĕ, verſöhnlich/ Vbłagálny. quidam dicunt nullo exemplo probato. Prŏpĭtĭātōrĭŭm, ij, g. n. ein Orth da man verſöhnet/ Błagálnia. Prŏpĭtĭātĭō, onis, g. fœ. Verſöhnung/ Błagánie. Et Prŏpĭtĭātŭs, ûs, g. m. idem. Prŏpĭtĭātŏr, oris, g. maſc. Verſöhner/ Błagálnik/ Jednácz. In Bibliis tantùm leguntur.

Proplaſtes, vide Plaſma.

Prŏpnīgēon, ein Ofenloch/ Czeluść. Item, ein warme Kamer bey der Stuben/ Ciepła komorá.

Prŏpōlă, æ, g. m. ein Fürkäuffer/ Grempler/ Przekupien.

Prŏpōlĭs, is, g. fœ. das Fürgebäw der Immen oder Bienen/ welches bey der Bienen Korbloch gemacht wird/ Pierzgá.

Propono, v. Pono. Prŏpōrrō, adverb. id eſt, Præterea, Weiter/ Dáley. Proportio, v. Portio. Propoſitum, v. Pono. Proprætor v. Prætor.

Prŏprĭŭs, a, um, Eigen/ Własny. Proprius cum genitivo, Cicer. Libertas propria Romani generis. Cum dativo Quintil. Propria eſt nobis mentis agitatio. Prŏprĭŭm, Eigen/ erblich/ Włáſna rzecz. Prŏprĭĕtās, atis, g. fœ. Eigenſchafft/ Właſność. Prŏprĭĕtārĭŭs, a, um, eſt proprietatis dominus, Beſitzer des Eigenthumbs/ Pan włáſny tákiey rzeczy. Prŏprĭē, adver. Eigentlich/ ſonderlich/ Właśnie/ Oſobno. Imprŏprĭē, Nicht eigentlich/ Niewłaśnie.

Prŏptĕr, præpoſit. accuſ. caſui ſerviens, Von wegen/ Vmb/ Dla/ Wedla/ Podle. Propter, pro Propè, aliquando adverb. eſt. Cicer. Propter, eſt ſpelunca quædam, Nahe darbey/ Podle/ Bliſko.

Prŏptĕrĕā, adverb. Darumb/ Dla tego.

Prŏpŭdĭŭm, Schand/ ſchandbare Ding/ ſchandbare Perſon/ Niewſtyd/ Niewſtydliwy. Prŏpŭdĭōsŭs, a, um, ſchändlich/ Niewſtydliwy/ Bezecny.

Propugnaculum & Propugno, vide Pugna.

Propulſo, vide Pello.

Prŏpўlæŭm, æi, g. n. lat. Veſtibulum, vel porticus ante domum, Vorſchopff oder Gebäw vor der Thür oder Pforten/ Przedsionek.

Proquæſtor, vide Quæſtor, in Quæro.

Prōră, æ, g. fœ. der Vordertheil des Schiffs/ Sztabá/ Naw przodek. *Ærata, curva, citata, acuta.* Prora & puppis, proverb. Summa conſilij, Da vns am höchſten vnd fürnemlich an gelegen/ Ná tym náywiecey należy. Prōrĕtă, æ, g. m. der Schiffweiſer im Vordertheil/ Sztabnik.

Prorepo, v. Repo. Proripio, v. Rapio. Proreta, vide Prora.

Prōrĭtō, as, prōrĭtārĕ, reitzen/ herfür reitzen/ einführen/ Poruſzáć.

Prorogatio, & Prorogo, vide Rogo.

Prōrsŭs, & Prorſum, adverb. gäntzlich/ gar/ Zgołá/ Konieczniе. Prorſus cum negatione, pro nullo modo, ut: Non queo prorſus tacere, Ich mag gar nicht ſchweigen/ Żadną miárą nie mogę zámilczeć. Prorſus, a, um, id eſt, Rectus, recht/ gerad/ Proſty. ſed obſoletum eſt.

Prorumpo, v. Rumpo. Proruo, vide Ruo.

Prōsă, æ, g. f. Ein ledige Red die nicht in Reimen gefaßt ist/ Mowá nie poetycka. Prōsăĭcŭs, a, um, ut: Oratio prosaica.

Prōsăpĭă, æ, g. f. Geschlecht/ Pokolenie/ Rod.

Proscenium, v. Scena. Proscindo, vid. Scindo. Proscribo, & Proscriptio, vid. Scribo. Proseco, vide Seco.

Prōsĕdă, æ, g. f. ein gemein Dirn/ Nierządnica.

Prōsĕdānŭm, i, g. n. ein Kranckheit der Widder/ davon sie gehindert werden die Schaaff zu reiten vnd zu besteigen/ Niemoc w báránách do płodzenia przeszkadzájąca.

Prōsēlŷtŭs, i, g. m. ein Frembdling/ Przychodźień. Judæi sic vocabant, quem in legis suæ consortium recepissent, ein Jüdengenoß/ Nowowierny.

Prosequor, vide sequor. Proserpo, v. Serpo.

Prōseūchă, æ, vel Prōseūchē, es, g. f. Locus, ubi precibus & obsecrationibus mendici stipem à Transeuntibus mendicabant. Juvenal.

Prosilio, vide Salio. Prosocer, & Prosocerus, vide Socer.

Prŏsōdĭă, æ, g. fœm. latin. Accentus.

Prŏsōpŏpæĭă, æ, gen. fœm. Figura est.

Prospectio, & Prospectus, vide Specio.

Prŏspĕr, ra, rum, glücklich/ heilsam/ Szczęśliwy. Prospera & adversa fortuna, Glück vnd Vnglück/ Szczęście y Nieszczęście. Prosperus dixit Cic. l. 6. de Rep. Prŏspĕrĭtās, atis, g. f. Glück/ Wolstand/ Szczęście/ Powodzenie. *Augusta, secunda.* Prŏspĕrō, as, avi, atum, prŏspĕrārĕ, glücken/ Glück geben/ Szczęście. Prŏspĕrŏr, aris, prŏspĕrārī, Glückfall haben/ einem wol gehen/ Szczęście mieć. Prŏspĕrē, adverb. glucklich/ Szczęśliwie.

Prospergo, v. Spargo. Prospicio, v. Specio. Prosterno, v. Sterno. Prosthesis & Prothesis, idē.

Prostibula, æ, g. f. & Prŏstĭbŭlŭm, i, g. n. ein gemeine Hur/ Metze/ Nierządnicá/ Nierządny dom.

Prostituo, v. Statuo. Prosto, v. Sto. Prosubigo, vide Ago. Prosum, vide Sum.

Prosumia. æ, genus navigij speculatorum parvi, ein klein Spähschiff/ łodź śpiegierska.

Prōtĕsĭs, is, g. fœm. prima pars fabulæ.

Protectio, & Protego, vide Tego.

Prōtēlō, as, prōtēlārē, hinweg treiben/ abtreiben/ Wygániáć. Prōtēlŭm, i, g. n. das ernstlich nacheylen/ oder nachtraben im Streit/ Nálegánie/ Pobudká.

Protendo, vide Tendo.

Prōtĕnŭs, adver. Gar weit/ Dáleko wprzod.

Protermino, vide Terminus. Protero, vide Tero. Proterreo, vide Terror.

Prŏtĕrvŭs, a, um, Widerspennig/ meisterloß/ vnbändig/ muthwillig/ Zuchwáły/ Rospustny/ Złośćiwy. Prŏtĕrvē, adverb. Widerspänniglich/ Zuchwále/ Złośliwie. Prŏtĕrvĭtās, atis, & Prŏtĕrvĭă, æ, g. f. Widerspännigkeit/ Przekory/ Zuchwálstwo. Prŏtĕrvīrĕ, pro protervum esse, Calepin. sine authore.

Prŏthĕsĭs, is, g. fœm. figura est, cum litera vel syllaba adsciscitur ad principium dictionis, ut: Gnatus, pro Natus.

Prothymia, æ, Promptitudo, Alacritas.

Prothyrum, i, Vestibulum domus.

Prōtĭnŭs, adverb. Ferin/ weit/ oder bald/ von stund an/ Záraz. Lacu protinus stagnante, Für vnd für/ jmmerdar/ Vstáwicznie. Protinam, adverb. pro Protinus. obsolet.

Prōtŏcōllŭm, li, g. n. quasi prima concinnatio, Erster Entwurff eines Schreibers/ Protokoł/ Spisek.

Prōtŏgĕnŏs, latin. Primogenitus.

Protollo, vide Tollo.

Prōtŏmărtўr, ўrĭs, g. com. quasi primus martyr, Der erste Zeug oder Martyrer/ Pierwszy męczennik. S. Stephanus primus martyrium de passione Christi: hoc est, testimonium dedit.

Prōtŏmўstă, æ, g. m. Der fürnembst Priester/ Biskup.

Protono, vide Tono.

Prōtŏplāstŭs, i, g. m. Zu erst geschaffen/ Naprzod stworzony.

Prōtŏtŏmŭs, primus caulis qui prociditur, erster Stengel so man vom Kraut zum ersten abschneidet/ Wyrostek/ Podczos.

Prōtŏtўpŏn, i, g. n. primum exemplar, Das erste Vorbild/ Formá naypierwsza. Prōtŏtўpŭs, a, um, id est, Primitivus.

Protraho & Protractio, v. Traho.

Prōtrĕptĭcŭs, latinè Exhortatorius.

Protritus, vide Tero.

Prōtrŏpŭm, pi, g. n. Der erster Most/ der von den Trauben läufft/ ehe dann sie gedruckt werden/ Vorschoß/ Treść winá/ Wino słodkie.

Protrudo, v. Trudo. Proturbo, v. Turba. Proveho, v. Veho. Proventus & Provenio, v. Venio.

Prōvērbĭūm, ij, g. n. Sprichwort / Przypowieść. Prōvērbĭālĭs, le, Das zu dem Sprichwort gehörig / Do przypowieści należący.

Prōvīncĭă, æ, g. f. ein Landschaafft oder Vogtey mit Krieg erobert / Powiát. Item, Allerley Geschäfft / Verwaltung oder Befehl / Urząd / Powinność / Roskazánie. Huic nostro tradita est provincia, Man hat jhm den Befehl geben / Onemu to zlecono. Prōvīncĭālĭs, lĕ, In ein Landschafft oder Vogtey gehörend / Powiátowy. Provinciales dicuntur, qui à Provincia mittuntur. Provinciatim, Von einer Provintz zur andern / Od iednego powiátu do drugiego. Provincialium nomine omnes, pręter Italos appellabantur.

Provivo, v. Vivo. Provocatio & Provoco, v. Voco. Provolo, v. Volo, as. Provolvo, v. Volvo.

Prŏŭt, adver. ut: Prout cuiq; libido est, Nach dem es jedem gelüst / Jáko się komu podoba.

Prŏxĕnētă, æ, g. masc. ein Unterkäuffer / Mitler zwischen zweyen Partheyen / Jednácz kupcá.

Proximus vide Prope.

Prūdēns, tis, adject. g. om. Fürsichtig / verständig / erfahren / Rostropny / Bácżny / Mądry. Prūdēntĭă, æ, g. f. Fürsichtigkeit / Rostropność / Mądrość / Biegłość. *Perspicax, sollers, vigil, matura, simplex, vigilans, circumspecta.* Prūdēntĕr, adver. Fürsichtiglich / Rostropnie / Mądrze. Īmprūdēns, Unfürsichtig / Nierostropny. Īmprūdēntĭă, Unfürsichtigkeit / Nieostrożność / Nierostropność. Īmprūdēntĕr, adverb. unfürsichtiglich / Nieostrożnie. Jurisprudentia, v. Jus.

Prŭīnă, æ, g. f. der Reiff / Szron. *Cana, concreta, gelida, hiberna, Arctoa, nocturna, rigida, acris, matutina, rorata, roscida, vitrea, canens, albicans, stricta, algens, tristis, sæva, candens, hyperborea, Alpina, nivea, nivalis, ignava, candida, rigua, densata, brumalis, borealis, urens, glacialis.* Prŭīnōsŭs, a, um, Reiffächtig / Szroniſty.

Prūnă, æ, g. fœm. ein Glut / brennende Kohl / Węgl rospalony. *Calida, calens, ardens, torrens, flagrans.* Prūnĭcēps, cĭpĭs, gen. dub. ein Fewerklufft / Kleszcze do węglow tymowánia.

Prūnĕŏlī, pl. num. genus fungorum.

Prūnŭs, i, g. fœm. ein Pflaumenbaum / śliwá drzewo. Prunum, i, g. n. fructus, ein Pflaum / śliwá owoc. *Cæreum, Damascenū, livens, sylvestre, canum, rugosum, dulce, authumnale.* Prūnētūm, i, g. n. ein Pflaumgarten / Sliwowy sad. Prunus sylvestris, ein Schleendorn / Tárn drzewo.

Prūrĭō, is, prūrīvī, prūrītūm, prūrīrĕ, beissen oder jücken / als einem ein Raud beist / Bestwić się / świerzbieć. Prurire in pugnam, grosse Begierd haben zu schlagen / Prágnąć bitwy. Prūrītŭs, ūs, g. m. & Prūrīgō, gĭnĭs, g. f. das beissen / jücken / świerzb. *Obscena, urens, subans, impatiens moræ, dulcis, subscalpens, mordax.* Pērprūrīscō, is, pērprūrīscĕre, Krätzig werden / das beissen und jücken bekommen / Swierzbi mię / Bestwić się.

Prymnesium, sij, g. n. funis nauticus. Apud Festum Pompejum palus, ad quem funis nauticus religatur, quem alij tonsillam vocant.

Psāltēs, is, g. m. ein Singer / Muzyk / śpiewak. Psāltrĭă, æ, g. f. Singerin / śpiewáczká. Psāllō, is, psalli, psāllĕre, singen / śpiewáć. Psālmŭs, i, g. m. latin. Cantio, ein Lied oder Gesang / Psálm. *Dulcisonus.* Psāltērĭūm, ij, g. n. ein Gesanggerüst also genant / Hárfá. lat. Organum seu laudatorium. Psāllŏcĭthărīstă, æ, g. m. Die zum Seytenspiel singen / Hárfistá.

Psēgmă, ătĭs: g. n. idem ferè quod flos æris, Goldsand / Mosiężne odmioty.

Psēphĭsmă, ătĭs, g. n. Græca dictio, quæ latinè Decretum significat.

Pseudos, Græcè, latinè dicitur falsus, extra compositionem nihil significat, ut aliqui dicunt. Psēūdŏlŭs, id est, falsus servus. Psēūdŏprŏphētă, æ, g. macs. ein falscher Weissager oder Lehrer / Prorok fałszywy. Psēūdănchūsă, æ, g. f. herba, Anchusæ simillima. Pseudotyron, i, pro postico, die Hinterthür / Tylne drzwi.

Psīlōthrūm, i, g. n. aliàs, Vitis alba, Schwartzwurtz / Przestep biały. Item, Ungventum depilatorium.

Psīttă, æ, g. fœ. piscis plani genus, quem nos passerem vocamus.

Psīttăcŭs, i, g. m. Avis, Papagey / Pápugá. *Viridis, canorus, dux volucrum, ales, loquax, garrulus.*

Psōră, æ, g. f. Grind / Raud / świerzb. Psōrĭcŭs, a, um, räudig / grindig / świerzb máiący.

Psychomantium, ij, g. n. Locus vaticinij, ubi fiebat manium evocatio.

Pte, syllabica adjectio ablativis aliquando adjungi solita, ut: Meapte, Tuapte, Sŭāptĕ, Nostrapte, Vēstrāptĕ, Selbs / Sam.

Ptĕrā, sive (ut Vitru.) Ptĕrōmătă, in templis cæterisq; majoribus ædificijs dicuntur muri duo in altitudinem consurgentes, quod alarum specie quasi protegant.

Ptĕrygium, ij, g.n. Fell in den Augen/ so das Gesicht verhindern/ Blonká/chorobá ná oku. Item, Geschwär der Nägel an den Fingern/ so das Fleisch über den Nagel wächst/ oder sich vom Nagel schelt/ Páznogćí zároślıná.

Ptĭsănă, æ, g. fœ. Gerstentranck oder Gemüß darvon/ Ptyzáná/ Napoy Jecżmienny. Ptĭsănārium, ij, g. n. Vas in quo coquitur vel tunditur Ptisana. Alij volũt Ptisanarium orizæ, Reyß, muß mit Wasser/ Káßá ryżowa.

Pūbēs, is, g. fœ. Das Haar an der Scham des Menschen/ Wlosy u cżłonká męskiego. Pūbĕr, ĕris, g. om. der mannbar ist/ Záráſtáiący/ Mlody. Puberes filij, Mannbar/ als ein Mägdlein umb 12. unnd ein Knäblein umb 14. Jahren/ Chłopiętá około 14. á Dźiewczętá około 12. lat. Dēpūbĕr, vel Depubis, qui ad annos pubertatis non potuit pervenire, & depubem porcum vocabant lactantem adhuc mactatum. Itē, Pubes, pro parte pudenda aliquando accipitur, Scham/ Cżłonek ſromotny. Item, ein Schaar junger Leuth/ Jugend/ Mlodź/ Mlodźieniec. Pūbēns, entis, ut: Herbæ pubentes, metaph. erwachsen/ am besten/ Záráſtáiące. Pūbēscō, is, pūbēscĕrĕ, Mañbar werden/ baarten/ Záráſtáć/ Wyráſtáć. Itē, Pubescere de stirpibus dictum, auffwachsen/ erwachsen/ am besten seyn/ Rość/ Wyráſtáć. Pūbĕrtās, Mannbar Alter/ an Töchtern umb 12. an an Knaben umb 14. Jahren. Mlody wiek około dwunaſtu y cżternaſtu lat. Pubertas plena, Achtzehenjährig Alter/ Wiek w ośmnaſtu lećiech. Item, Pubertas, Gewächs des Haars/ oder das Haar an der Scham/ Záráżánie. Rĕpūbēscĕrĕ, Wiederumb jung werden/ Odmładźáć śię.

Pūblĭcŭs, a, um, Gemein/ Pospolity. Verba publica, gemeine Wörter/ Pospolite słowá. Pūblĭcum, i, g. n. aliquando pro populi conversatione & frequentia accipitur, Gemeinschafft des Volcks/ Rzecż pospolita. Carere publico, Ein abgesondert Wesen haben/ nicht zu der Welt kommen/ Niewychodźić ná świát. Publicum aliquando significat Vectigal, gemeiner Zoll vñ Einkoñen eines Volcks/ Cło/ Dochod pospolſtwá. Pūblĭcō, as, pūblĭcārĕ, offentlich außruffen und verkünden/ Rozgłáßáć/ Obiáwiáć. Librum publicare, ein Buch lassen außgehen/ Ksiegę wydáć. Sese publicare, Sich öffentlich sehen lassen/ Obiáwić śię. Publicat vulgo corpus suum meretrix, beut sich feyl/ macht sich gemein/ Pospolituie śię. Item, Publicare, In gemeinen Seckel bringen/ In der Gemeinde Namen verhafften/ Konfiſzkowáć. Pūblĭcātĭō onis, g. f. Verhäfftung in der Gemeind Namen/ Konfiſzkowánie. Pūblĭcānŭs, i, g. m. Der gemeine Zöll und ämpter an sich kaufft/ Zöllner/ Celnik. Pūblĭcē, & Pūblĭcĭtŭs, adver. die Gemeind antreffend/ der Gemeind zu Nutz oder Schad/ Offentlich/ Gemeinlich/ Jáwnie/ Pospolitym imieniem/ Urzędnie/ z urzędu. Publicè dicere, vor der Gemeind offentlich reden/ Jáwnie.

Pŭdŏr, oris, g. masc. Scham/ Zucht/ Wſtyd. *Timidus, tacitus, tener, purpureus, castus, rudis, humidulus, verecundus, ingenuus, virgineus, stolatus, sollicitus, tristis, æger, ambrosius, conscius criminis, pallidus, sanctus, impollutus, turpis, niveus, rubescens, pulcer, innocuus, roseus, honestus.* Pŭdĭcŭs, a, um, schamhafft/ Wſtydliwy. Pŭdĭcĭtĭă, æ, g. fœ. Schamhafftigkeit/ Keuschheit/ Wſtydliwość. *Semper virens, ingenua, sancta, intacta, casta, inviolata.* Impŭdĭcŭs, a, um, unschamhafft/ unzüchtig/ unkeusch/ Niewſtydliwy. Impŭdĭcĭtĭă, æ, g. fœ. Unschamhafftigkeit/ Niewſtyd. Pŭdĭbūndŭs, a, um, & Pŭdēns, entis, züchtig/ schämig/ das Scham hat/ Wſtydliwy/ Wſtydzący śię. Pŭdēndŭs, a, um, Des sich zu schämen ist/ voll Scham/ Sromotny/ Wſtydliwy. Pŭdēndă, orum, g. n. pl. nu. pro genitalibus raro legitur. Pŭdēntĕr, & Pŭdĭcē, adverb. schamhafftiglich/ Wſtydliwie. Impŭdĭcē, & Impŭdēntĕr, adver. unverschämptlich/ Niewſtydliwie. Impŭdēns, entis, unverschambt/ Niewſtydliwy. Impŭdēntĭă, æ, g. f. Unzucht/ Unverschämbtheit/ Niewſtyd. *Infelix, impudica.* Sŭbimpŭdēns, entis, Der wenig Scham hat/ zum theil unverschambt/ Niewſtydliwy trochę. Pŭdeō, pŭdēs, pŭdŭi, pŭdĭtŭm, pŭdērĕ, ferè semper in tertiis personis tantùm legitur. Pŭdĕt, pŭdŭĭt, &c. Sich schämen/ Sromáć śię. Cum accusativo: Non te hæc pudeat, Schämst du dich der Ding nicht? Nie sromaß śię tego. Aliquando cum Infinitivo, & subauditur accusativus (me) vel (te). Pudet hæc dicere. Cum genitivo: Pudet me patris. Dēpŭdĕt, dēpŭdŭĭt, dēpŭdērĕ, Sich verschämbt haben/ Wſtyd ſtráćić. Dĭspŭdērĕ, Sich

Sich faſt ſchämen / Sromáć śie / Wſtydźić śie
bárzo. Dēpŭdīcō,as,dēpŭdīcārĕ, pro Stuprare,
obſolet. Sūppŭdērĕ, Sich ein wenig ſchämen/
Wſtydźić śie.Pŭdĕfăcĕrĕ,Schamroth machen/
Záwſtydźić. Pŭdĕfiĕrī, Schamroth werden/Zá-
ſromáć śię.

Puella,Pueritia,& Puerperium,v.Puer.

Pŭĕr,ri,g.m.ein Kind/Dźiećię/Páchole.Pŭĕ-
rī,plur.num. *Puſilli, molles, laſcivi, impuberes,le-
ves,teneri,rudes, melliti,memores,blandi, inſcioli,de-
cori,calamiſtrati,protervi,imberbes,imbelles,intonſi,
celeres,garruli,fatui.* Homo doctus à puero, von
Kind auff/Od dźiećinſtwá. Item,Puer,Knecht/
Diener/Chłopiec/Poſługácz. Puerus,pueri,&
Puera, æ, obſoleta ſunt. Pŭĕrāſcĕrĕ, zum Kind
werden/wie die alte Leut/Dźiećinieć. Pŭĕrpĕrŭs,
a,um,ut: Verba puerpera,Wörter/die bey einer
Kindbetterin gebraucht werden/ Słowá poło-
żnicze. Pŭĕrpĕră,æ.g.f Kindbetterin/ Położni-
cá.Pŭĕrpĕrĭŭm,ij,g.n.Kindbeit/Geburt/Połog.
Crudum. Pŭĕrŭlŭs,li, dimin. à Puerus, Kindlein/
Dźiećię.Pŭĕrīlĭs,lĕ,Kindlich/Dźiećinſki. Pueri-
le eſt, es iſt ein Kindlich kleinfügig Ding/ein Kin-
derſpiel/Dźiećinſka ieſt rzecz. Pŭĕrīlĭtās,atis,
g.fœm.Kindheit oder Kinderſpiel/ Dźiećinność/
Dźiećinſtwo.Pŭĕrīlĭtĕr,adverb.Kindlich/Dźie-
ćinſkie. Pŭĕrĭtĭă,æ, g.f. Kindheit/ Dźiećinſtwo.
Pŭēllŭs,li,g.m. dimin.à Puera. Töchterlein oder
Tochter/Mägdlein/Dźieweczká. *Pavida,tenera,
comta,hilaris,candida,trepida,placida, verecunda,
timida,bella,blanda, ingenua, laſciva,facilis, culta,
ſcelerata , lacteola , levis,formoſa,fallax,pruriens,
pulcra , mollis, luculenta, roſea,ſcrupuloſa, dia, im-
bellis,vinula,lactea,dulcicula,decora,cupida,nitida,
perfida , ſimplex,nivea,fucata, proterva, amabilis,
multivola,fragilis,nubilis,viridis, ſæva, florida, pu-
ra,avida.* Pŭēllārĭs, rĕ, Kindlich / der Mägdlein/
Dźiewczecy.Pŭēllārĭtĕr,adverb. wie die Mägd-
lein/Mägdleins-Weiſe/Dźiewczem ſpoſobem.
Pŭēllāſcĕrĕ,pro Effœminari,obſoletum. Item,
wieder jung geſchaffen wie ein jung Mägdlein wer-
den/ Znowu odmłodnieć/ ták dźiewczyná śie
ſtáć.Rĕpŭĕrāſcĕrĕ, de ſenib. dicitur, cum æta-
te deſipere incipiunt.

Pŭgĭl, ĭlĭs, g.com. ein Kämpffer/ Szermierz.
Pŭgīllātĭō,onis,g.fœm. & Pŭgīllātŭs,ūs, g.maſ.
Kampffſpiel/Szermierſka.Pŭgīllātōrĭŭs,a,um,
das zu ſolchem Kampffſpiel gehört/Szermierſki.
Pŭgĭlĭcē,adverb.Pugilicè valere,ſtarck vnd wol-
mögend ſeyn wie ein Kämpffer / Mocnym być
ják ſzermierz.

Pŭgīllārēs,ĭŭm,ĭbŭs,g.m.plur.num. Schreib-
täflein/ Kśiąſzki kámienne.

Pugillatorius follis , ein groſſer auffgeblaſener
Ball/Miech wielki/nádęty.

Pugillus, v.Pugnus in Pugna.

Pugĭō,ōnĭs,g maſ. ein Dolch/Puinał.Pugio-
nem plumbeum,vocat Cic.invalidum argumen-
tum. Pūgĭŭncŭlŭs,dimin.

Pūgnă,æ,g.f.ein Streitt / Schlacht/ Bitwá.
*Anceps,iniqua,triſtis,gladiatoria,acris,ferox, aſpe-
ra,miſera,dura,ſæva,fortis,cæca,ardens,minax,in-
fauſta,cruenta,trux, atrox, funeſta, horribilis, ſan-
guinea,acerba,terribilis,calens,ſanguinaria,fervens,
flagrans,crudelis.* Pūgnō,as,avi, atum, pūgnārĕ,
ſtreitten/ mit einem ſchlagen / Potykáć śie/ Bić
śie.Pugnam pugnare,idem. Pūgnātŭr,īmperſo-
nale,man ſchlägt ſich/man ſtreittet/Biią śie/ Po-
tykáią śie. Pūgnāns,antis,particip.ſive nomen
ex particip. Pugnantes ſententiæ , wider einan-
der ſtreittende/Przećiwne/ Niezgadzáiące śie.
Pūgnātŭs,a,um.particip. Prælium malè pugna-
tum,eine verlohrne Schlacht/ Bitwá przegrá-
na.Pūgnāx,ācĭs,g.omn.ſtreittig/ſtreitbar/ Wá-
leczny/Bitny. Pūgnācĭtās,atis,g.f. Streitbar-
keit/Sporność. Pūgnācĭtĕr,adverb. ſtreitbar-
lich/trutziglich/ Spornie/Upornie. Pūgnātŏr,
oris, g.m. ein Kämpffer/ Walecznik. Pūgnācŭ-
lŭm,li,g.n.locus unde pugnatur.obſoletum eſt.
Cōmpūgnō,as,cōmpūgnārĕ, zuſammen ſchlagen
vnd ſtreitten / Bić śie z kim. metaph. Verbis
contendere.Dēpūgnō,as,depugnare.Dēpūgnā-
tŭr,imperſonal. Dēpūgnāns, & Dēpūgnātŭs,a,
um,idem quod ſimplex. Expūgnārĕ,mit Sturm
oder Gewalt erobern/Dobywáć/Wykupić.Au-
rum alicui expugnare , einem Geld abtringen/
Złupić kogo/odrzeć z pieniedzy. Expūgnātĭō,
onis,g.f.Eroberung mit Gewalt / Dobyćie. Ex-
pūgnātŏr,oris,g.m.der mit Sturm erobert/ Bu-
rzyćiel.Expugnator pudicitię, Jungfrawen oder
Frawenſchänder/Gwałćićiel. Expūgnābĭlĭs,le,
leicht zu gewinnen/Dobyty. Inēxpūgnābĭlĭs,lĕ,
vnüberwindlich / Niedobyty. Impugnare, be-
ſtreiten/ Bić ná kogo. metaph. widerfechten/ ei-
nem zu wider ſeyn / Przećiwnym komu być/
Sprzećiwiáć śie. Īmpūgnātŭs,a,um, beſtritten
vnd angetaſtet/Co ná niego bito/nátárto. Īm-

pūgnātĭō,onis,g.f. Widerfechtung/ Nácieránie/ Sprzecžiwánie ſie. Oppugnare, beſtürmen/be-ſtreiten/Szturmowáć/Dobywáć. Oppugnare aliquem pecunia, Einen mit Geldt anfechten vnd vnterſtehen zu beſtechen/ Chćieć przenátać ko-go ná ſwá ſtronę. Oppugnatio,onis,g.f. Sturm Widerſtreit/Szturm/Dobywánie. Oppugnator,oris,g.m. Beſchädiger/Widerſtreiter/Obleżácy/Dobywácy. Propugnare,beſchirmen/ vnd beſchützen/Bronić/ Záſtáwiáć ſie. Propugnatio,onis,g f. Schirm/Beſchützung/Bronie-nie/Obroná. Propugnator,oris, g.m. Beſchirmer/Beſchützer/Obrońcá. Prōpūgnācŭlūm, li, g.neu. Veſtung/ Bollwerck/Schirm/Twierdzá/ Báſztá/Obroná. *Arduum*. Propugnaculo eſſe, Einen beſchirmen/ Bronić. Rĕpūgnārĕ,wider-fechten/Sprzećiwiáć ſie / Odpor dáć. Rĕpūgnāns,antis,partic. widrig/ widerſpennig/ Prze-ćiwny/Oporny. Rĕpūgnāntĭă, æ,g.f. Wider-ſtreit/ Widerſpan/Przećiwność. Rĕpūgnāntĕr, adverb. widerſpenniglich/ vngern / Niećierpli-wie/Niechętnie. Rĕpūgnāx,ācĭs,widerſpenſtig/ haderig / Sporny.

Pūgnŭs,i,g.m. eine Fauſt/ Pięść. Pūgĭllŭs,i, dimin. Pūgĭllārĭs,rĕ , einer Fauſt groß/Pięśćiá-ny/Garśćiány.

Pūlchĕr,ra,rum , hübſch/ ſchön/ wolgeſtaltet/ Piękny. Pūlchrē, adverb. hübſchlich/fein/ wol/ zierlich/Pięknie. Pūlchĕllŭs,dimin. à Pulcher. Pūlchrĭtūdō,dĭnĭs,g.fœ. Hübſche/ Schöne/Pię-kność. *Labilis,eximia*. Pūlchrĭtās,atis,idem, ſed obſol. Pĕrpūlchĕr,a, um, faſt hübſch/ gar ſchön/ Bárzo piękny.

Pūlēgĭūm,ij,g.n.herba,Poley/Poley.

Pūlĕx,lĭcĭs,g.m.ein Floh/Pchłá. *Parvulus,infeſtus,moleſtus*. Pūlĭcōsŭs,voll Flöh/ Pchliſty.

Pullarius,Pullaſter,v.Pullus,i,ſubſtant. Pullatus,v.Pulligo.

Pūllīgō,gĭnĭs, g.fœ. Rauchfarb / Smiádość. Pūllŭs,a, um , Schwartzlecht/ Farb als eines be-räucherten Dings/ Smiády/Czarny. Pūllātŭs, a,um,Leyd tragend / ſchwartz gekleydet / Zálobę noſzący. Item,übel gekleidet/Obſzárpány.

Pūllŭs,i,g.maſc. ein jung Thier/Młody płod Kázdego zwierzećiá. Pūllī,plur.num. Jungen eines jeden Thiers / auch der Bäwme junge newe Schöß/Látorośl. Item,junge Hünlein vnd Vö-gel/Kurczę/ y wſzelkie ptáſze. *Implumes,plumantes,involucres,trepiduli,tremuli*. Pullus equinus,ein Fülle/Zrzobek. Pullus etiam de apibus.

Pūllŭlŭs, li, ein gar jung Schößlein/ Wilk drzewny,dimin. Pūllŭlō, as, pūllŭlārĕ,auffwachſen/ außſchieſſen/Schoß gewinnen/Krzewić ſie. Pūllŭlāſcō , vel Pūllĕſcō,is,pūllŭlāſcĕrĕ,vel pūllĕſcĕrĕ,idem ſignificat. Pūllāſtĕr,ſtri,g.m. & Pūllāſtră,æ, g.fœ. ein junges Hänlein oder Hünlein/ Kurczak. Pūllĭcēnŭs,i,dimin. à Pullus. Pūllīnŭs, a,um,ut: Dentes pullini, junge Zän/Zeby trzonowe/dopiero Wyraſtáiące. Pūllārĭŭs,ij,g.m. Hünerhirt/ Páſtuchá Kokoſzy. Pūllātĭō, onis, g.f. Brütung/Kurczat chowánie. Pūllĭtĭēs,ēī, g.f.junge Zucht der Vögel/ Kurczątko/Wychowánie kurcząt. Expullulare,& Repullulare,die Zweyg herfür geben/von newem wachſen/ Odraſtáć. Nuſquam niſi in Daſyp.invenio.

Pulmentum , vide Puls.

Pūlmō,ōnĭs,g.m. die Lung/Płucá. *Mollis,ſanguineus,tumidus*. Pūlmōnārĭŭs , a, um, Lungenſüchtig / Płucny / Płucną chorobę ćierpiący. Pūlmōnārĭă,æ,g.f. Lungenkraut/ Płucnik.

Pūlpă,æ,g.f. pars carnoſa in corpore animalis , quam & Muſculum appellant, ein jedes Fleiſch das ohne Bein iſt/Mięśiſta część. Item, das Gehöltz ſo zwiſchen den Spaltadern iſt / vnd ſich durch dieſelbe läſt gern zertheilen / Ziel drzewná. Pūlpāmĕntūm, i, g.n. Schleckſpeiß/ ſonderlich von zertriebenem Fleiſch wie ein Ge-müß gemacht/Przyſmák/Łákoć.

Pūlpĭtūm, i, g. neut. eine Brücke darauff man Schawſpiel hält/Mieyſce podwyſzone do od-práwowánia igrzyſk/álbo Komedyey. Item, eine Cantzel vnd jedes hohes Geſtül/ darab einer redet/ Kazálnicá/ Pulpit.

Pūls,pūltĭs,g.f. Brey/ Muß/Káſzá. *Madida, candida*. Pūltĭcŭlă,æ,dimin. Pūltārĭŭs,rij, g.m. Breypfann/Krupnik. Pūltĭfĭcŭs,a,um, ut:Pultificum far, Meel darauß man Muß machet/Ká-ſzá/Máká ná káſzę. Pūltĭphăgŭs,gi, Breyfreſſer / Krupárz. Nomen Plautiniana licentia fictum. Pūlmĕntŭm,i,g.neu. allerley dick Gemüß/ Potráwá/ Káſzá. Pūlmĕntārĭūm,ij, idem Pūlmĕntārĭs,ră,ut:Cibus pulmentaris.

Pulſo, vide Pello.

Pūltĕŭs,ei,g.m. ein Pultbret/ Rámá/ Liſtwá/ pulpit.

Pūlvīnăr,ārĭs,&Pūlvīnārĭūm,ij,g.n. ein Küſſen/Hauptküſſen/Poduſzká/Wezgłowie. *Lebe, amœ-*

amœnum,auratum,geniale,molle. Item, ein Beth/ so man vor Zeiten den Göttern zu Ehren in Kirchen auffrichtet / Loze ustáne Bogom ná czesć. Abusive pro templo ponitur. Pūlvīnus,i, g m. idem quod Pulvinar. Accipitur aliquando pro lecto. Item , ein Krautbeth in einem Garten/ Grzadká / Zagon w polu álbo w ogrodźie. Pūlvīnulūs,& Pūlvīllūs,li,dimin.Pūlvīnātūs,a, um , wie ein Küssen gestaltet / Podobny do poduszki.

Pūlvīs,vĕrĭs,g.com.Pulver/Staub / Proch. *Exiguus,æstivus, niger, immundus,cæcus,putris,glomeratus,siccus,tenuis,ater,turpis,levis, obscurus, coctus,ruralis,luteus,glebaticus, pertenuis,sitiens, opacus,bibulus.* Item, Pulvis,ein Plan oder Platz mit Sand beschüttet zu einem Streit / Plác do potykánia śie.In suo pulvere currere,sich in seiner Kunst üben / Z swoią śie sztuką popisowáć. Proverb.Citra pulverem,ohne Arbeit/Bez prace.proverb.Pulver,pro pulvis,antiq.nominativus.Pūlvīllūs, in Bibl.tantum & Pūlvīscūlūs,g. m. vel Pulvisculum,i, g.n.dim.à Pulvis,Stäublein/Pülverlein/ Proszek. Pūlvĕrĕūs, & Pūlvĕrūlēntūs, a, um, stäubig/ voll Staubs/ Pelny prochu. Pūlvĕrō,as, pūlvĕrārĕ, zu Pulver stossen/zu Staub machen/die Erdschollen zuschlagen/ Ná proch stłuc/ w proch obróćić / Bronowáć.Pūlvĕrātĭō,onis,g.f. das zerstossen der Erdschollen/Bronowánie. Pūlvĕrēscō, is , pūlvĕrēscĕrĕ , zu Staub werden / W proch śie obracáć.Dīspūlvĕrō,as, dispulverare, zu Pulver zermalen / zertreiben/ Rozsypowáć / Zetrzeć ná proch.

Pūmĕx, pūmĭcĭs, g.m. & f.Tuchstein/ Bimßstein/Kámien z piány morskiey. *Cavus, levis,latebrosus, multicavus,exesus,fragilis , muscosus, aridus , scaber, muscidus, asper,cavernosus, Catinensis.* Pumice siccior, über die massen trucken/ Suchy nád miáre.Pūmĭcōsūs,& Pūmĭcĕūs,a,um,gelöchert wie ein Tuchstein/Dźiurkowáty. Pūmĭcō, as, pūmĭcārĕ, mit einem Reibstein reiben vnd glätten/ Gładźić. Rĕpūmĭcārĕ, idem significat. Rĕpūmĭcātĭō , onis,gen.fœm. solche Glättung/ Gładzenie.

Pūmīlĭō , & Pūmīlō,onis , sive Pūmīlĭūs,& Pūmīlūs,i,g.m. aliàs Nanus,ein Zwerg/ Kárzeł.

Punctus vel Punctum,vide Pungo.

Pūngō,is,pŭpŭgī, vel pūnxī,pūnctūm, pūngĕrĕ,stechen/stipffen/Kłoć/Sztycháć.Pūngēns, entis,particip. stechend/stipffend/Kolący. Pūnctĭō,onis,g.f. & Pūnctūs,ūs,g.m. das stipffen/stechen/Kłoćie/Sztych. Pūnctūs,a,um, gestipffet/ gestochen / Sztychowy / Sztychem przebity. Punctus,i,g.m. & Punctum,g.n. ein Punct oder Stipff / ein vntheilbar Ding / Kropká/ Punkt. Punctus temporis, eines Augenblicks Zeit / We mgnieniu oká czás / Chwilká. Punctum aliquando idem quod Caput , ein Hauptstück/ Cześć przednia. Item, Punctus, eine Stimm so man einem gibt in einer Erwehlung / Wotum. Suffragium in tabulis puncto notatum. Punctim, adverb. mit Stichen/ mit Puncten/Sztychem.Cōmpūngō,is,cōmpŭpŭgī,& cōmpūnxī, compunctum,cōmpūngĕrĕ,bestechen/bestipfen/ Skłoć.Compunctus notis, bezeichnet als mit einem Brenneysen/Cechowány. Cōmpūnctĭō,onis,g.f.Compunctio laterum,Seytenstich/ Kłoćie w bokách. Dīspūngĕrĕ,außstechen/oder verstechen / das ist / nach dem alten Gebrauch durchthun mit Puncten vnter den Buchstaben gestochen/ außtilgen / Przeplatáć/ Przekłoć/ Wymázáć. Dispungere rationes,abrechnen/Wyráchowáć śie. Expungere, außthun/ durchthun/außtilgen/ Wymázowáć/Kássowáć/ idē ac Dispungere. Etiam significat,klemmen/stipffen/ Pokłoć/drobnemi punkćikámi.Īntĕrpūnctūs,a,um, vnterstipfft mit Puncten oder mit Strichlein vnterscheiden/Rozdźielny. Īntĕrpūnctūm,i, g.n. & Īntĕrpūnctĭō, onis, g.f. Vnterscheidung mit Puncten/ Vntertheilung/Przedźiał/ Kropká. Rĕpūngĕrĕ,wiederumb stipfen oder stechen/Odsztychnąć.

Pūnĭcūs,a,um,ut:Mala punica,Granatápfel/ Gránatowe jáblká. Pūnĭcĕūs,a,um,roth Purpurfarbig / Szárłatny.

Pūnĭō, is, pūnīvī, pūnītūm,pūnīrĕ, straffen/ Karáć. Punire caput, enthaupten/Sćiąć. Pūnĭŏr,deponens etiam legitur. Pūnītĭō,onis,g.f. Straff/Karánie. Pūnītŏr,oris,g.m. ein Straffer der strafft/Karzący. Pūnĭēndūs, a, um, Straffwürdig/Karánia godny. Īmpūnītūs,a,um,vngestrafft/ Niekarány. Īmpūnĭs , ĕ, vnsträfflich/ Niekarálny. Īmpūnĕ,adver.vnsträfflicher Weise/Bez karánia.

Pūpă , æ, g.f. ein junges Töchterlein/ Dźiewcze. Item, ein Kinderpöpplein/ Lalká.

Pūpīllă, & Pūpŭlă,æ, g. fœm. der Augapffel/ Zrzenicá.

Pūpīllŭs, li, g.m. & Pūpīllă, æ, g.f. ein Waißlein / ein Knäblein oder Mägdlein so Vaterloß ist/ Sierotá. Pūpīllāris, rē, eines Wäißlings/ Sierocy.

Pūppĭs, is, g.f. das Hintertheil des Schiffs/ Naw zad/Rufá. Item pro tota navi apud Poëtas. *Patula, ærea, picta, curva, cærulea, turrita, cava, adunca, recurva, dubia, concava, naufraga, profuga, peregrina, arte laborata, celer, vaga, æquorea, agilis, prona, fragilis, omnivehá, velifera, natans, rostrata, tumida, cita.*

Pūpŭs, i, g.m. ein jung Kind/ Dzieciątko. Pūpŭlŭs, i, dimin.

Pūrgō, as, avi, atum, purgare, reinigen/säubern Oczyśćiáć/Chędożyć. Pisces, purgare. Purgare se apud aliquem, vel alicui, de re aliqua, sich gegen einem entschüldigen/Wymawiáć śię. Pūrgātiō, onis, g.f. Reinigung/Oczyśćienie. Item, Entschüldigung/Wymawiánie. Item, Purgatio pro curationibus, quæ medicamentis fiunt, reinigende Artzney / Purgatz / Purgáns / Lekárstwo purguiące. Purgatio fœminarum, pro Menstruis. Pūrgābĭlĭs, lē, leicht zu reinigen/ Látwy do oczyśćienia. Pūrgāmĕn, ĭnĭs, & Pūrgāmēntŭm, i, g.neut. Unflat/Wust/Plugastwo/ Chwast/Ostrobiny. Pūrgātŭs, a, um, gereiniget Oczyśćiony. Pūrgātōrĭŭs, a, um, das zur Reinigung gehört/Oczyśćiálny. Pūrgātōrĭŭm, ij, g.n. vel ignis purgatorius, das Fegfewr / Czyśćiec. Dēpūrgō, as, dēpūrgārē, außwaschen/ säubern/ Oczyśćiáć/Omywáć. Expurgare, wol außsäubern/Wymywáć. Item, wol entschüldigen/Wymywáć z czego. Expūrgātiō, onis, g.f. Außsäuberung/ Oczyśćienie. Expurgationem habere, id est, purgare. Perpurgare, vollkömlich reinigen Przeczyśćić. Rēpūrgārē, wiederumb reinigen/ Znowu czyśćić. Intērpūrgārē, vom Wust erledigen/Podstrobáć.

Purifico, & Puritas, v. Purus.

Pūrpŭră, æ, g.f. eine Gattung Meerschnecken/ mit dessen Schweiß man Purpurfarb machet/ Piáw szárłatnicży. capiturque sæpenumero pro ipso panno purpureo, *Rubra, Melicœa, Laconica, Coa, fulgens, læta, Gætulica, rubescens, delicata, rutilans, ignea, consularis, picta, texta, mollis, regalis, vernans, grata, nobilis, preciosa, sanguinea, æstuans, candens, sanguinolenta, ardens, conchylis, rubens, Malaria, bis saturata, dibapha.* Pūrpŭrĕŭs, a, um, ut: Purpureus color, Purpurfarb/ Szárłatna fárbá. Purpureum capillum, Virg. appellavit pulchrum, & Purpureus, apud Horat. pro purpurato. Pūrpŭrō, as, pūrpŭrārē, & Purpurasco, pūrpŭrāscĕrĕ, braunroth seyn gleich wie Purpur/ Czerwieniec śię. Pūrpŭrātŭs, a, um, mit Purpur bekleidet oder gezieret / Szárłatno chodzący. Pūrpŭrārĭŭs, a, um, ut: Officina purpuraria, da man mit Purpur färbt/ Gdźie szárłat fárbuią. Purpurarius, ij, g.m. Scharlach oder Purpurfärber/Szárłatnik. Item, Purpurarij, plur. num. solcher Fischfaher/ Ktorzy łowią te ryby. Pūrpŭrĭssŭm, i, g.n. eine Gattung Kreyden mit Purpur gefärbt/Bárwiczká. Pūrpŭrĭssō, as, pūrpŭrĭssārē, mit solcher Farb mahlen /Szárłatno fárbowáć.

Pūrŭs, a, um, lauter rein/ Czysty / Szczery. Synceritas pura, reine Einfältigkeit / Prostotá/ Szczyrość. Pūrē, & Pūrĭtĕr, adverb. reiniglich/ säuberlich/Czysto/Szczyrze. Pūrĭtās, atis, g.f. Sauberkeit/Czystość. Pūrĭfĭcō, as, pūrĭfĭcārē, reinigen/säubern/Czyśćić. Pūrĭfĭcātiō, onis, g.f. Reinigung/ Oczyśćienie / Chędożenie. Impūrŭs, a, um, unsauber/unrein/Nie czysty/Nie chędogi. Item, schändlich/ ein Unflat / voll Schand und Laster/Niewstydliwy/Wszeteczny. Impūrātŭs, a, um, idem quod Impurus. Impūrē, adver. unflätig/schändlich / Niewstydliwie / Wszetecznie/Szpetnie. Impūrĭtās, atis, g.fœm. Unflat/ Schand/ Unreinigkeit/ Nieczystość/ Niewstyd. Purare, & Depurare, Insolenter dictum.

Pūs, pūrĭs, g.n. Eyter/Ropá. Pūrŭlēntŭs, a, um, voll Eyter/Ropisty. Pūrŭlēntē, adverb. von Eyter schleymig/Ropisto. Sūppūrō, as, sūppūrārē, zu Eyter werden / reiff werden wie ein Geschwär/Jątrzyć/ Ropić śię. Sūppūrātŭs, a, um, zu Eyter worden/Ropisty/ Zájątrzony. Sūppūrātiō, onis, g.f. ein Geschwär / Ropienie / Jątrzenie. Sūppūrātōrĭŭ.., um, Geschwär erweichend/Ropiący/ Jątrzący.

Pūsīllŭs, a, um, dimin. à Pusio, onis, klein/kleinächtig/ Máluczny. metaph. verächtlich/ Lekkiey wagi. Pūsīllŭm, i, g.n. ein wenig/ Trochę. Pūsīllānĭmĭs, ē, kleinmütig/ Sercá máłego. Pūsīllānĭmĭtās, atis, g.f. Kleinmütigkeit / Serce máłe/ raro legitur. Pērpūsīllŭs, a, um, fast klein / Máluczny. Pērpūsīllŭm, adverb. fast wenig/ Bárzo máło.

Pūsĭō, onis, g.m. ein klein Kind / Dziećię.

Pūstŭlă,æ,g.f. ein Blatter/Krostká/Pecherz. Pūstŭlǣ,arum,plur.num. Kindsblatern/Ospice. Pūstŭlātŭs,a,um, voll Blatern/Sprysszczony. Pūstŭlōsŭs,a,um, Blaterächtig/Krostáwy/Ospicowáty.

Pūsŭlă,æ,g.f. Auffgang des Brodts wenn man es backet/Wypukłość chlebowa. Item, eine Kranckheit oder Entzündung genandt/ S.Anthonis Fewr/Ogień piekielny. Pūsŭlōsŭs,a,um, der solche Kranckheit hat/Chorujący ták.

Putamen & Putator, v.Puto.

Pŭtĕăl,ĕālĭs,g.neut. eine Brunnendecke/Studzienne wieko. Item, Pŭtĕālĭă, plur.num. Puteorum opercula dicuntur, v. Puteus.

Puteo,v. Putor,oris.

Pŭtĕŭs,ĕī,g.m. ein Brunn/ Schöpff-Brunn/ Pfütze/Studnia. *Patens,capax,profundus,altus,cavus.* Pŭtĕānŭs,a,um,& Pŭtĕālĭs,lĕ, dem Brunnen oder Pfütz zugehörig/Studziány/ ut: Aqua putealis, Brunnenwasser/ Pfützenwasser/Wodá studziána. Pŭtĕārĭŭs, ij,g.m. Brunnen oder Pfützengräber/Studzienník. Pŭtĕŏlŭs,li,dimin. ein kleiner Brunn/ Studzienká.

Putidus, vide Putor.

Pŭtō,as,avi,atum, pŭtārĕ, beschneiden/ behawen/ das vnnütze hinweg schneiden/ Obćináć/ Obrzynáć. Vites putare, die Reben beschneiden/ Winna máćice okrzesowáć. Pŭtātĭō, onis, g.f. Säuberung/Obćinánie. Pŭtātōrĭŭs,a,um, das zum säubern vnd reinigen der Bäwm gehört/Obćinániu służący. Falces putatoriæ, Rebmesser/ Schneidmesser/Rzezak. Pŭtātŏr,oris,g.masc. ein Behawer/Beschneider der Bäwme/oder Weinräben/ Obćinácz. Pŭtāmĕn,mĭnĭs,g.fœ. Schälen/ vnd alles was man von einem Ding als überflüssig hawet/Abschnitz/Okráwek/Suß. Putamina ovorum, Eyerschalen/Skorupy iáiowe. Item, Putare, achten/meynen/schätzen/Mniemáć/Rozumieć. Nunquam putassem, Ich hette es nie gemeint/ Nigdybym był nie rozumiał. Putare pro nihilo, Nirgends für achten/Nie mieć sobie nizacz. Magni putare, hoch schätzen/ Wysoko szácowáć. Ampŭtō,as, avi,atum, āmpŭtārĕ, abhawen/abschneiden/ vmbschneiden/behawen/Obćináć/ Vćináć. Ampŭtātĭō,onis, g.f. Abschneidung/ Beschneidung/ Obćinánie/ Vćinánie. Cōmpŭtārĕ, Etwas betrachten/vnd erwegen/oder ermessen/Rozważáć. Item, rechnen/Ráchowáć. Digitis computare, An den Fingern rechnem/Ná pálcách ráchowáć. Computatio, onis, g.f. ein Rechnung/ Ráchunek. Computationem expostulare, Rechnung forderen/ Domagáć się ráchunku. Cōmpŭtābĭlĭs, lĕ, Das man rechnen mag/ wol zu rechnen/ łácny do obráchowánia. Deputare, abhawen/behawen/Obćináć. metaph. meynen/ schätzen/ Mniemáć/ Rozumieć. Operam alicujus deputare parvi pretij, Eines arbeit wenig achten/Czyie prace lekce szácowáć. Deputare rationem, die Rechnung machen/ Ráchowáć. Dĭspŭtārĕ, behawen/beschneiden/ das überflüssige hinweg thun/ Odćináć/ Obrzezowáć. metaph. Disputiren/ ein Gespräch vmb ein Ding zu erfahren die Warheit/ erläutern/ Przegádywáć się/ Rostrząsáć co. Disputare rationem cum aliquo, mit einem Abrechnung halten/ Ráchowáć się z kim. Dĭspŭtātŭr, imperson. man disputiert/Disputuie się. Disputatio, onis, g.f. ein Disputatz vnd Gespräch/ Przegádywánie/ Rozmowá/ Disputácya. Dĭspŭtātŏr, oris, g. masc. ein Disputierer/ Gadácz/ Disputuiący. Dĭspŭtātrĭx,īcĭs, g.f. ut: Disputatrix Dialectica. Disputabilis,le, Davon man Disputiren mag/ Wątpliwy/ o czym może disputowáć. Exputare, außhawen/ Wyćináć. metaph. bedencken/ rathschlagen/Roztrząsáć. Ĭnēxpŭtābĭlĭs,lĕ, vnermeßlich/ nicht außzurechnen/ Niezliczony/ Niewywikłány. Imputare, Einen eines Dings beschüldigen/zurechnen/Przyczytáć./wínowáć. Imputare aliquid alteri, Einem die Schuld eines Ding geben/ Winę komu zádawáć. Īmpŭtātŭs, a, um, quod non est putatum, hoc est, purgatum, & propriè de vineis dicitur, vnbeschnitten/ als Weinräben/ Nieokrzosána winnicá. Imputator, oris, g.m. Der einem etwas verweiset/ Przyczyniácz. Īntērpŭtārĕ, die Bäum erhawen von überflüssigen ästen/ Przerzedząć. Opputare idem quod Amputare. Perputare, wol zuverstehen geben/erläutern vnd erklären/ Obćináć/ Wykłádáć. Postputare, hindann setzen/ gering achten/ Pozad kłáść. Rĕpŭtārĕ, wol behawen/Obćiąć. metaph. betrachten/wol bedencken/ Ważyć sobie. Item, rechnen/Ráchowáć. Rĕpŭtātĭō,onis,g.f. Betrachtung/Rozważánie.

Pūtŏr, ōrĭs, à Puteo, es, Gestanck/ Smród. *Halans.* Pūtĭdŭs,a,um, stinckend/übel schmeckend/ śmierdzący/ Brzydki. Pūtĭdē, adv. stinckächtig/ vnflätig/ Brzydko/ Wystáwnie. Pūtĭdŭlŭs, &

& Pūtĭdĭŭſcŭlŭs, a, um, dimin. à Putidus & Putidior,. Pūtĕō, es, pūtŭī, pūtērē, ſtincken/ übel ſchmecken oder riechen/ śmierdźieć. Pūtēſcō, is, pūtēſcĕrĕ, anheben übel zu ſtincken/ Wśmierdnaćśię. Pūtŭīſcō, pūtŭīſcĕrĕ, idem, ſed inuſitatum.

Putrĭs, ĕ, faul/ verfault vnd verdorben/ Zgniły/ Zbotſiały. Putrĭdŭs, a, um, idem. Putrēdō, dĭnĭs, g. f. Fäule/ Zgniłość. *Carioſa, occulta.* Putrĭō, es, putrŭī, putrērē, faul ſeyn/ Zgniłym być. Putrēſcō, is, putrēſcĕrĕ, faul werden/ Gnić. Putrĕfăcĭō, is, feci, factum, putrĕfăcĕrĕ, faulen/ faul machen/ Gnoić. Putrĕfāctŭs, a, um, partic. gefault/ verderbt/ Zgnoiony/ Zgniły. Putrĕfīō, is, putrĕfĭĕrī, faulen/ Gnić. Computreſcere, Exputreſcere & Imputreſcere. Idem quod ſimplex Putreſcere.

Pūtŭs, a, um, lauter/ geſäubert/ Szczery/ Czyſty. Purum putum, gantz lauter/ Sczerarzeczy. Argentum putum, geläutert Silber/ śrebro práwe/ czyſte.

Pȳctă, æ, vel Pȳctēs, is, g. m. lat. dicitur Pugil.

Pȳctăcĭŭm, ij, g. n. ein kleines Regiſterlein/ Rödel/ darin die Namen der Richter oder Rechnungen begriffen ſeynd/ Spiſek/ Reieſtr w ktory wpiſuią ludźi iákiego ſtanu.

Pȳgārgŭs, i, g. m. Caprea ſylveſtris, non diſſimilis damis. Eſt ité avis ex genere aquilarum.

Pȳlă, æ, g. fœm. latinè Porta dicitur.

Pȳr, pȳrŏs, g. n. latin. Ignis, Fewr/ Ogień.

Pȳră, æ, g. f. ein Hauffen Holtz den man anzünden wil etwas darin zuverbrennen/ Stos drew. *Atra, ſublimis, ſuccenſa, lucida, congeſta, rapida, odorata.*

Pȳrămĭs, mĭdĭs, g. fœ. ein ſteinene viereckige Säul wie ein Kegel außgeſpitzt/ Spiczáſtográniſta figurá. Pȳrămĭdātŭs, a, um, Kegelsweiß außgeſpitzt/ Spiczáſty.

Pȳrētrŭm, i, g. n. herba, Bertram/ Zebne źiele.

Pyrgŭs, i, g. m. lat. Turris dicitur. Item, ein Becherlein darin man die Würffel rütlet ehe man ſie in das Brettſpiel wirfft/ Koſtkowa puſzká. Item, Pyrgus, Militaris ordo quadringentos viros continens; & turma equeſtris.

Pȳrītēs, is, g. m. ein Fewrſtein oder Kißlingſtein/ Iſkrzyk kámień. Dicitur etiam lapis molaris. Eſt & aliud genus lapidis.

Pȳrōpŭs, i, g. m. ein fewrrother Edelgeſtein; Etliche halten jhn für ein Rubin oder Carfunckelſtein/ Rubin/ Kárbunkul. *Clarus, imitans flammas, ruber, lucens, rutilans, flammivolus, flammiger, igneus, ſplendens, ignivomus, flammans, ardens, gratus.*

Pȳrrhĭcă, æ, & Pȳrrĭcē, ēs, g. fœ. Genus ſaltationis enopliæ, quæ ab armatis peragebatur.

Pȳrŭs, i, g. f. ein Byrbaum/ Gruſzká drzewo.
Pyrum, i, g. n. ein Byr/ Gruſzká owoc. *Sylveſtre, inſitivum, cruſtuminum.*

Pȳxĭs, pȳxĭdĭs, g. f. ein Büchs/ Salbbüchs/ Puſzká/ Słoiek. Pīxĭdŭlă, & Pīxĭdĭcŭlă, æ, g. fœ. dimin. Büchßlein/ Słoieczek. Pȳxĭdātŭs, a, um, wie ein Büchs geſtaltet/ Słoiowáty.

QU

QUā, adverb. loci, Wodurch/ Ktoredy. Neſcio qua per cuniculum aſcendit. Qua aliquando ſignificat Tum, ſive partim: Non qua filius alicujus, ſed qua homo æſtimatur, Wird nicht geachtet wie ein Sohn/ ſondern wie ein Menſch allein/ Nie pátrzą że ſyn/ ále tylko że człowiek. Qua, cujus, cui, Nominativo non utimur niſi in compoſitione, ut: Aliqua, ſiqua. Qua gratia, Warumb? Czemu/ Dla czego.

Quācūnquĕ, ablat. à Quæcunque, ut: Quacunque matre genitus. Von was Mutter geboren/ Z iákieykolwiek mátki poſzedł. Liv. Quacuque, adverb. Quacunque iter fecit.

Quādāntĕnŭs, adverb. Zum theil/ Poniekąd.

Quadră, æ, g. f. ein viereckigter Teller/ Tálerz kwádratowy. Item, ein Viertheil eines Stücks/ Czwarta cześć.

Quadrāgēnārĭŭs, a, um, Viertzigjährig/ Czterdźieſtoletny. Quadrāgēnī, æ, pl. num. Je viertzig vnd viertzig/ Po czterdźieſtu. Quadrageni, abſolutè aliquando ponitur, viertzigjährig/ Czterdźieſtoletni. Quadragena millia, Viertzig Tauſent/ Czterdźieśći tyśiecy. Quadrāgēsĭmus, a, um, der Viertzigſt/ Czterdźieſty. Quadrageſima, abſolutè dicitur, das viertzigſte Theil/ Czterdźieſta cześć. Quadrāgĭēs, adv. Viertzig mal/ Czterdźieśći rázy. Quadrāgīnta, adject. indeclinabile, viertzig/ Czterdźieśći.

Quadrāngŭlŭs, a, um, Vieräckigt/ Czworográniſty. Quadrangulatus, Barbarè legitur.

Quadrāns, āntĭs, g. m. quarta pars aſſis, hoc eſt, unciæ tres. Quadrāntăl, ālĭs, g. n. ein Ding das allenthalben viereckig iſt/ gleich ein Würffel/ Czworográniſta rzecz. Eſt etiam genus menſuræ, continens ſextarios quadraginta octo:

Aliás Amphora dicitur. Quadrāntālis, lē, Vier Finger oder einer Handbreit dick / ćwierćiowy/ Kwartowy. Quadrāntārius, a, um, ut: Quadrantaria permutatio, Wechsel vmb ein Quadranten/ Odmiána ćwierćiowa.

Quadrarius, idem quod Quadratus. Quadratarius, Quadratura, & Quadratus, v. Quadro.

Quadridēns, entis, g. om. Vierzinckig/ das vier Zähn hat/ Czworozeby. Quadriduum, v. Quatriduum. Quadriennium, ij, g. neut. die Zeit von vier Jahren/ Cztery láta. Quadrifāriām, adv. In vier Theil/ Czworáko/ Ná czwore. Quadrifidus, a, um, Vierspaltig/ Czworoszczepny. Quadrifōris, ē, Mit vier Löchern / das vier Jn- oder Außgäng hat/ Czworostrzydly/ Czworodziury. Quadrīgā, æ, g. fœ. Vier Roß neben einander ingeschirret/ vnd auch der Wagen von vier Rossen also gezogen/ Poczworny cug/ Poczworny woz. *Volucris, pernix, curva, velox, præceps, celer, vocalis, falcata, rapida, cita.* Quadrīgārius, ij, g. m. ein Wagenknecht/ der ein Wagen mit vier Pferden führt/ Woźnicá. Quadrīgātus, a, um, Nummus erat argenteus quadrigæ imaginem habens impressam. Quadrijugis, a, & Quadrijugus, a, um, ut: Quadrijugi, sive Equi quadrijuges, Vier Roß neben einander geschirret/ Poczworny cug. Quadrilāterus, a, um, habens quatuor latera, Calep. sine authore. Quadrilībris, ē, Vierpfündig/ Czterfuntowy. Quadrilinguis, ē, qui quatuor lingvas habet, vel modò unum, vel aliud loquitur, sine authore. Quadrīmus, a, um, Von vier Jahren/ Czterletni. Quadrīmulus, dimin. Quadrīmātus, a, um, Vierjährig Alter / Cztery láta. Agere quadrimatum, Jm vierjährigen Alter seyn/ Być we czterech lećiech. Quadrīngentī, vel Quadringeni, vel Quadricēnī, æ, a, plu. nu. Vier hundert/ Cztery stá. Quadrīngenties, Vier hundert mal / Czterystákroć. Quadrīngentesīmus, a, um, Der vierhundertste/ Czterstetny. Quadrīngenus, ut nonnulli legunt, Quadrīgenus, vel Quadrīcenus, a, um, Vier hundert / Czterstetny. Quadrīnoctium, Quatuor noctes, Calep. sine authore, Viernächtig/ Cztery nocy. Quadrīnus, a, um, pro quatuor, quemadmodum trinus. Quadrīpārtītus, & Quadripertitus, a, um, Jn vier getheilt/ Czwartowány. Quadrīpārtīrī, in vier theilen/ Czwartowáć. Quadrirēmis, is, g. f. Ein Schiff mit vier Rudern auff ein Banck gerichtet / Náwá o czterech wiosłach. Quadrisyllābum, quatuor habens syllabas. Quadrivium, ij, ubi quatuor viæ concurrunt. Quadrō, as, avi, atum, quadrārē, Geviert machen/ Czworográniśto czynić. metaph. Zusammen stimmen/ Sich reymen/ Sich zusammen fügen/ Zgadzáć/ Kleić. Quadrātus, a, um, Geviert / Viereckigt / Czworográntsty. Quadrātūrā, æ & Quadrātiō, onis, g. fœ. Est alterius figuræ ad quadraturam reductio, ut: Quadratura circuli. Quadrum, ri, g. n. Etwas gevierts/ oder das viereckigt ist / Czworogránista rzecz. Quadrūpēs, pēdis, g. om. Vierfüssig/ Czworonogi. Quadrūpēdāns, antis, das auff vier Füssen gehet/ Czworonogi. Quadrūplor, aris, atus sum, quadrūplārī, dicuntur delatores, quod quartam partem bonorum damnati indipiscebantur. Quadrūplātōr, g. m. ein Verräther / ein Anklä-ger der einen beschüldiget / damit er den vierdten Theil der Staffen bekomme / Ostárzyćiel/ Jnstygátor. Quadrūplex, druplicis, adject. Vierfaltig/ Viermal doppel / Czwor/ Czworáki. Quadruplicātiō, onis, g. f. Das vierfaltigen/ oder Vierfaltigung/ Czworkowánie. Quadruplicō, as, quadruplicārē, vierfaltig mehren / Czworkowáć. Quadruplicātō, adver. Vierfaltiglich/ We czwornasob. Quadruplus, a, um, Vierduppel/ Viermal so viel/ Czwornasobny.

Quadrum, Quadrupes, Quadruplor, Quadruplex, Quadruplicatio, & Quadruplus, v. Quadro.

Quæ, vide Quis.

Quærō, is, quæsīvī, quæsītum, & per Syncop. quæsītum, quærērē, suchen/ Szukáć. Fugam quærere ex aliquo loco, suchen wie einer entfliehen möge/ Szukáć ktoredyby ućiec. Item, Quærere, erfahren/ fragen/ erkünden/ nachfragen/ Pytáć/ Ządáć. Item, zur Straff ersuchen/ einen Malefitzischen Handel verhören/ Jnkwizycyją czynić. Quærere rem tormentis, & per tormenta, Etwas durch Folterung oder Peinlich erfahren/ Bádáć się czego przez męki/ Ná probę kogo wziąć/ dáć kátu. Quæret aliquis, Es möcht einer fragen/ Może kto pytáć. Item, Quærere, überkommen/ gewinnen/ samblen/ Dostáć/ Wygráć. Facilè victum quærere, Seine Nahrung leichtlich gewinnen/ Lekko pożywienie zárobić. Quærītō, as, quæritārē, freqvent. offt vnd viel fragen vnd suchen / Często/ silá pytáć/ szukáć. Quæsītō, as, are, aliud frequent. Quæsītus, a, um, par-

partic. sive nomen ex partic. gesucht/gefunden/ überkommen/Szukány/Pytány. Quæsitus,ūs, g. masc. Suchung/das suchen/ Szukánie. Quæsitum, i, g. n. pro eo quod est rogatum, sive interrogatum. Item, Das man versamblet vnd gefunden hat/ Zbior. Quæstiō, nis, g. fœ. ein Frag vmb etwas/ Span/ Gespräch/Pytánie/ Gadká. Item, Rechtliche Verhörung vnd Nachfrag eines Malefitzischen Handels/Inkwizycia/Szukánie. Quæstiuncŭlă, æ, g. f. dim. Quæstŏr, oris, g. m. ein Seckelmeister im Krieg / Podskárbi woyskowy. Item, Ein Richter über Malefitz / Woyt. Quæitor idem etiam significat, quod Quæsītŏr, oris, g. m. ein Verhörer der Malefitzischen Händel/ der das Gericht treibt vnd besetzt/ ein Schultheiß oder Vogt in Mälefitz Händeln/ Inkwizytor. Quæstōriŭm, ij, g. neut. des Seckelmeisters Zelt oder Hutt im Krieg/Namiot/ ábo mieszkánie Podskárbiego w obozie. Quæstōrĭŭs, a, um, Das einem Rent- oder Seckelmeister gehört/ podskárbowy/ ut: Officium quæstorium, ein Rentmeisterampt/Vrząd Podskárbiego. Quæstorius, ij, g. m. Der ein Rentmeister gewesen ist/ Podskárbiego. Quæstūră, æ, g. f. das Ampt des Rent- oder Seckelmeisters/ Vrząd podskárbiego. Quæstūs, ūs, g. m. dativo & ablativo plurali quæstibŭs, Gewiñ/Nutz/Gewerb/Zysk/Lichwá. *Delectabilis, avidq, exlex.* Quæstŭārĭŭs, a, um, quod ad quæstum facit. Quæstŭōsŭs, a, um, gewinnig/ gewinnhafft/das viel Gewinn bringt/Zyskowny/ Pożyteczny. Res quæstuosa, fast nützlich vnd gewerbig/ Rzecz pożyteczna/potrzebna. Quæstĭcŭlŭs, li, dimin. ein kleiner Gewinn vnd Nutz/ Zysk. Acquirō, ācquīrĭs, ācquīsīvī, ācquīsītŭm, ācquīrĕrĕ, überkommen/erlangen/gewinneu/Dostáć/ Zysku szukáć/ Nábywáć. Gratiam acquirere, Gunst erlangen/Dostąpić łáski. Acquirere de malis etiam rebus dicitur: Acquirere inimicitias, Feindschafft überkommen / Nieprzyiaźń sobie spráwić. Accquīsītiō, onis, g. fœ. Eroberung/ Vberkommnng/ Nábywánie. Cōnquīrĕrĕ, mit Fleiß suchen/ oder zusammen suchen/Zdobywáć się/ Szukáć/ Zbieráć. Conquisitis rationibus disputare, mit außgesuchten Meynungen disputiren/ Rátiámi gotowymi się rospieráć. Cōnquīsītōrēs, pl. n. Außnehmer oder Zusammensucher die Kriegsleuth außzubringen Befehl habend/Popisowy woienny. Item, Ersucher vnd Nachfrager so Befelch hat etwas zu erfahren/ Podchwytácz/śpieg. Cōnquīsītē, adverb. mit Fleiß zusammen gelesen/Wytwornie. Cōnquīsītiō, onis, g. fœ. Zusammensuchung/ Nachfrag/ Wynáleźienie/Szukánie. Dīsquīrĕrĕ, hin vnd her suchen/Dowiádowáć się. Disquisitio, onis, g. f. fleissige Ersuchung/Dowiádowánie się. Exquirere, erfahren/erfragen/ Pytáć/Wywiádowáć się. Exquirere mores alicujus, erfragen was einer für Sitten hat / Wywiádowáć się o czyich obyczáiách. Exquisitum venit, Er kumpt zu erfragen/Przyszedł się pytáć. Exquīsītŭs, a, um, ersuchen/außerlesen/ außerkohren/ Wyborny/Kosztowny. Exquisitissima verba, außerlesene Wörter/ Słowá wyborne/ wyśmienite. Exquisitè, adv. sonderlich/ eigentlich/ Wytwornie. Exquisitim, idem. Inquirere, nachsuchen/ Szukáć/ idem ferè significat quod exquirere. Perquirere, durchsuchen/ wol ersuchen/ Dobrze szukáć. Perquisitus, a, um, wol ersucht/durchsucht/ Szukány dobrze. Perquisitè adv. Mit fleissiger Nachfrag / Z pilnośćią/ Bádáiąc się pilno. Perquisitor, oris, g. m. ein fleissiger nachforscher/ Bádácz. Rĕquīrĕrĕ, suchen/ Szukáć. Aliquem vocibus requirere, Einen mit ruffen suchen/Wołáć kogo. Item, requirere, hertzlich begehren vnd bitten / Życzyć. Nullam requirit voluptatem, Fragt nach keinem Wollust/ żadney ućiechy nie szuka. Item, requirere, Etwas auffs newe begehren/ oder etwas wieder wünschen/Żądáć wząięm znowu. Requisitum est. Man hat gefragt/Pytáno. Rĕquīrĭtō, as, are, frequent. obsoletum.

Quæsitor & Quæsitus, vide Quæro.

Quæsō, primam personam Indicativi, & Quæsŭmŭs, pluralem tantum habet: cætera exoleverunt, Ich bitte dich/Lieber/ Proszę cię. Quæso, sis, si, sum, vel quæsivi, quæsitum antiquè conjugabatur.

Quæstio, Quæstor, Quæstuarius, Quæstuosus, Quæstura, Quæstus, vide Quæro.

Qualibet, sive Quālŭbĕt, adverb. wodurch du wilt/Ktorędykolwiek/Wszędy.

Quālĭs, lĕ, Relativum, ut: Qualis pater talis filius, wie der Vater/ also der Sohn / Jáki Oćiec/ táki y syn. Qualis, interrogativè aliquando ponitur: Qualis est istorum oratio? Wie ist deren Rede/Co to zá mowá ich. Qualis, Infinitè, Cic. Quali fide, quali pietate existimatis eos esse, &c. Was für Trew oder Gottesfurcht meynet jhr daß

die

Rozumiećie? Co rozumiećie o ich wierzę y cnocie.
Qualis pro Qualiter, welcher Gestalt/ Jákiego kßtałtu. Qualiscunque, ungeachtet wie / Jáki táki. Quālĭsquālĭs, idem. Quālĭtās, atis, g. f. Weise / Gestalt / Gattung / Jákość / Własność / Kßtałt. Quālĭtĕr, adverb. wie/in was Gestalt/ Jáko. Quālĭtĕrcūnquĕ, adverb. wie es doch sey/ wie doch/ Jákokolwiek.

Quālŭs, li, g. m. ein Siebkorb dar man Wein in Trotten oder Keltern durchseyhet / ein geflochtener Korb/ Cedzłworek. Qualum, n. g. etiam legitur. Quasillus, g. m. & Quāsĭllŭm, li, g. n. dimin. ein klein geflochten Körblein/ Koßyczek.

Quam, Coniunctio, vel adverb. denn/ Niż. Sitque salubrior, quàm dulcior, heylsamer denn süß/ Nie ták słodki jáko zdrowy. Aliquando ponitur pro Postquam vel Antequam, Die quinto quàm sustuleris, condire oportebit, am fünfften Tag / als / oder nach dem/ etc. Piątego dnia ták / etc. Aliquando Quantum significat; Quàm potero, adjuvabo senem, als fast ich mag/ etc. Jle bede mogł. Quàm dudum ? adver. interrogandi, wie lang? Ják dawno. Quāmŏbrĕm, interrogantis particula, warumb? Czemu? Quāmprīdĕm, non edisti? Wie lang hastu nicht gessen? Ják dawnoś nie jadł. Quāmprīmŭm, adverb. von Stund an/ so bald es müglich / Rychło/ Co naprędzey.

Quamobrem, quampridem, Quamprimum, vide Quam.

Quāmdĭū, adverb. temporis, wie lang / wie lange Zeit / Ják długo.

Quāndŏ, adverb. temp. wenn/ Kiedy. Quando istuc erit? Wenn wird das geschehen / Kiedy to będźie. Quāndŏcūnquĕ, adverb. so offt und viel/ oder wenn doch/ Kiedykolwiek. Quāndŏquĕ, adverb. zu Zeiten/ unterweilen/ Podczás. Quāndŏquĭdĕm, Coniunct. causalis, sintemal/ dieweil/ Poniewaz. Quānquām, Coniunct. wiewol/ Chociaß / Acżkowiek. Quāntīspĕr, wie lang/ Ják długo.

Quandocunque, Quandoque, Quandoquidem, Quanquam, Quantisper, v. Quando.

Quāntŭs, ta, tum, Modo relativum, modo indefinitum, modo interrogativum est, refertur que ad numerum, & pondus, & mensuram. Quantus dolor? Was grosses Leyd? Ják wielki żal. Quantum pecuniæ? Wie viel Gelds? Siłá pieniędzy? Quānti, genitivus, nominib. pretij solet addi: Quanti negotij, umb wie viel ist es zu thun? Ják wielka praca. Quantum, adverb. Quantum existimare possum, so viel ich schätzen mag/ Jle mogę rozumieć. Quāntŏ, adver. comparativo jungitur, eique respondet Tantò, ut: Quantò diutius abest, magis cupio tanto, je länger er außbleibt / je lieber begehr ich jhn / Jm dawniey go niemáß / tym bárziey go prágnę. Quantò nunc formosior videre mihi, quàm dudum? Wie dünckts mich jetzt so viel hübscher/ etc. Jáko dáleko mi śię teraz zdaß być pięknieyßy niżeli przedtym. Quāntŏpĕrĕ, adverb. wie fast / Ják bárzo. Quāntūsquāntŭs, & Quāntūscūnquĕ, Gott geb wie groß / wie groß doch/ wie groß er wolle oder möge/ Jli tyli/ Wßystek. Quāntūmcūnquĕ, adverb. ut: Quantumcunque possum, so viel ich jmmer mag / Jlekolwiek mogę. Quāntūslĭbĕt, & Quāntūsvĭs, Gott geb wie groß/ wie groß doch/ Jli tyli. Quāntūmvĭs, wie viel man wil / Acz/ Cokolwiek wola. Quāntŭlŭs, a, um, dimin. à Quantus, wie klein/ Ják máły. Quāntŭlŭm, adverb. wie wenig/ Ják máło. Quāntŭscūnquĕ, a, um, diminut. à Quantuscunque, wie klein doch/ Gott geb wie klein/ Jli tyli. Quāntŭlūmcūnquĕ, ut: Quantulumcunque dicebamus adhuius, &c. Wie kleinfügig Ding wir doch reden/ Ják máło mowilismy. Quāntĭllŭs, a, um, aliud diminut. à Quantus. Quantillum, adverb. ut: Quantillum sitit, wie viel oder wenig dürstet jhn/ Jle mu śię chce pić. Quāntĭtās, atis, g. f. Grösse oder Viele/ Maaß/ Jlkość.

Quāmvĭs, conjunct. wiewol/ Acz.

Quāprŏptĕr, adverb. warumb? Czemu.

Quāquā, adverb. Gott geb wodurch/ wodurch man wil/ auff welche Seyte man wil / Gdźiekolwiek/ Ktoredykolwiek.

Quārē, adverb. warumb/ Czemu. Et coniunct. derhalben/ darumb/ Dla tego.

Quārtŭs, a, um, der Vierdte/ Czwarty. Quārtŭm, vel Quārtō, adverb. Quartum consul, zum vierdtenmahl Bürgermeister/ Czwarty raz burmistrz. Quārtŭsdĕcĭmŭs, a, um, der Vierzehenste/ Czternasty. Quārtānŭs, a, um, ut: Febris quartana, das viertägige Fieber / Czwartáczká. Quārtārĭŭs, ij, g. m. der vierdte Theil einer Maaß/ Cwierć/ Kwartá.

Quăsi, adverb. similitud. wie/ gleich/ als/ Jáko/ Jákby. Quasi ut mihi foret custos, gerad als ob

ob er mein Hüter wäre / Własnie iákby był moim strożem.

Quasillus, vide Qualus. Quasso, as, Quatefacio, vide Quatio.

Quātĕnūs, wie viel/ wie fern/ Ile/ Poki. Aliquando est coniunctio, dieweil/ sintemal/ darumb daß/ auff daß/ Aby/ Poniewaz. Quatenus nobis denegatur diu vivere, sintemal vns abgeschlagen ist lang zu leben / Poniewaz nam nie dano długo żyć. Quatenus intelligit, so viel er verstehet/ Ile zrozumie.

Quătĕr, adverb. Viermahl/ Cztery kroć. Quater decies, viertzig mahl/ Czterdzieściekroć. Quater quadragies, viermahl viertzig / Czterdzieści cztery kroć. Quătērnī, æ, a, plur. num. Dies quaterni, vier Tag/ Cztery dni. Quătērnārĭūs, die Viere/ das ist/ die vier begreiffende Zahl/ Poczworny. Scrobes quaternarij, vier Schuch weit vnd breit/ Ná cztery stopy długie y szerokie. Quătērnĭō, onis, etwas vierzählígs/ Czworká. In Bibl. tantum legitur.

Quātĭnūs, Coniunct. significat Quoniam, vel Quia, darumb das/ Poniewaß.

Quătĭō, quătĭs, quāssī, quāssūm, quătĕrĕ, bewegen/ schüttlen/ erschütten/ Trząść/ Potrząsać/ Tłuc. Mœnia quatit ariete, Er schüttelt oder bewegt die Mawren/ Bić táránem w mury. Aliquem foras quatere, einen hinauß stossen / Wyrzucić ná dwor/ Wypchnąć. Quătĕfăcĭō, is, feci, factum, quătĕfăcĕrĕ, erschütten / einem einen Stoß geben/ hintertreiben/ Obruchác. Quāssō, as, quāssārĕ, freq. offt erschütten/ offt bewegen/ Potrząsać. Item, zerbrechen/ zerstossen/ Obić/ Obruchác. Quāssātūs, & Quāssūs, a, um, zerbrochen/ zerstossen/ Obruchány/ Obity. Quassata respubl. einen Stoß gelitten/ Zátrwożona/ pomieszána Rzeczpospolita. Quāssūs, ūs, g.m. Erschüttung/ Stoß/ Poruszánie. Cōnquāssō, as, cōnquāssārĕ, zerschmettern / zerknirtschen/ Trząść/ Tłuc. Conquassare nationes, metaph. schädigen vnd gewaltigen/ Niepokoić. Conquassata terræ motibus terra, das Erdreich erschüttet/ Wstrzęsiona ziemia. Cōnquāssātĭō, onis, g.f. eine Erschüttung/ Poruszenie się/ Stłuczenie. Composita à Quatio mutant q, in c, & abjiciunt a: Cōncŭtĭō, cōncŭtĭs, cōncūssī, cōncūssūm, cōncŭtĕrĕ, erschütten/ Tłuc/ Trząść/ Potrząsać. Concussa motu terra, erbidmet/ Trzęsienie ziemie się stáło. Cōncūssūs, ūs, g.m. Erschüttung/ Wstrzęsienie. Ĭncōncūssūs, a, um, vnbewegt/ vnerschrocken / Nieporuszony / Nie strwożony. Dĭscŭtĕrĕ, erschütten/ zerschütten/ Rospedzáć/ Rozbijáć. metaph. Discutit ebrietatem porrus, vertreibt die Trunckenheit/ Vśmierza pijánstwo. Apparatum belli discutere, eine Kriegsrüstung zertrennen / Rynsztunek woienny rozproszyć. Discutere, Verbum medicorum proprium, wenn die Artzte die Feuchtigkeit des Leibs durch die verborgene Schweißlöcher vertreiben / Rozegnáć / Kiedy lekárstwo przez potowe dziurki wyrzuca máteria choroby. Dĭscūssōrĭūs, a, um, ut: Vis discussoria, die zu vertreiben gut vnd kräfftig ist/ Moc rospędzáiąca. Excutere, außschwingen / abschütten/ Wytrząsáć. Excutere alicui cerebrum, das Hirn außschlagen/ Mozg komu wybić. Excutere jugum, metaphor. das Joch abwerffen/ vnd vngehorsamb seyn/ Z mocy/ z niewoley się wybić. Excuti patria, auß seinem Vaterland vertrieben werden/ Wygnánym być z oyczyzny. Item, Excutere aliquem, einen ersuchen ob er nichts verborgens bey jhm habe/ Ogledowáć kogo jeżeli co tájemnego przy sobie niema. Item, einen ersuchen vnd außziehen / einem den Säckel leeren/ Złupić. Vires hæreditatis excutere, erfahren vnd erdawren was das Erb vermöge / Zbáchowáć ile dziedzina wymoże. Excutere debitorem, einen Schuldner ersuchen ob er zu bezahlen habe/ Dłużniká pátrzyć jeżeli może dług zápłácić. Incutere, einschlagen / Wbić. Colaphum incutere, einen Backenstreich geben/ Policzkowáć. Item, Incutere ad inanimata transfertur, ut: Metum incutere, einem eine Furcht einstossen/ Zátrwożyć kim. Incussus, a, um, particip. sive nomen ex particip. geschlagen / geknirscht/ getroffen/ Wbity. Percutere, schlagen/ Vderzyć. Percutere fores, an die Thür klopffen/ Kołátáć we drzwi. Fossam percutere, einen Graben auffwerffen oder auffthun / Dołkopáć. Percussus, a, um, geschlagen/ Vderzony. Percussus, us, g.m. & Percussio, onis, g.f. ein Schlag/ Vderzenie. Percussor, oris, g.m. ein Schlager/ Todtschlager/ Vderzyćiel/ Zábijak. Pērcūssūră, æ, g.f. pro Percussione. Rĕpērcŭtĭō, is, rĕpērcŭtĕrĕ, wiederumb schlagen/ hintertreiben/ Odbić. Rĕpērcūssūs, a, um, wiederumb zu rück geschlagen/ Odbity. Repercussus, us, g.m Widerstreich/

Odbi-

Odbiiánie. Succutere, vnten auffschüpffen/ Wstrząsáć. Sūccūssō,as,are, frequent. Equus succussorius, ein hart trabend Roß / Koń ciężko noßący/Kłusak.

Quatrīdŭūm,i, g.neu. vier Tage lang/Cztery dni. Quatrīdŭō, adverb. in vier Tagen/oder den vierdten Tag / Zá cztery dni. Quatriduò ante, vier Tag darvor / Cztery dni przedtym. Quatrīdŭānŭs,a,um, viertägig/Czterydniowy. minus latinè legitur.

Quătŭŏr, nomen numerale indeclinabile, viere/Cztery. Quătŭŏrdĕcĭm, vierzehen/ Czternaście. Quătŭŏrdĕcĭēs, adverb. vierzehenmahl/ Czternaście rázy. Quătŭŏrvĭrī, eine Obrigkeit von vier Mannen / Vierer / Czterey Rządce. Quătŭŏrvĭrātŭs, die Würde solcher Vierer / Vrząd gożie Czterey pánuią.

Quĕ,Conjunctio enclitica, & adjectio syllabica, quæ non nisi in compositione reperitur,& modo copulativa est, ut:Arma virumque cano. Modo causativa,Cic. Non solum nobis nati sumus, ortusque nostri partem patria vendicat, partem amici, denn/ Nię. Que pro An. Horat. Quid refert uti virgis, ferroque necari? Oder mit Waffen vmbgebracht werden/ Abo mieczem zábitym być.

Queīs,Dativus & Ablativus à Quis.

Quĕmădmŏdŭm,adver. similitudinis, gleich/ wie/eben/ als/Jáko.

Quĕō,quīs,quīvī,quĭtum,quīre, vermögen/ können/Moc. Nĕquĕō,nĕquīs,nĕqvīvī,nĕquītum,nĕquīrĕ,nicht können/ nicht vermögen/ Nie moc.

Quĕrcŭs,ūs,g.f.ein Eyche/Dąb. *Dura,rigida, umbrosa,aëria,sublimis,glandifera,frugifera,patula,sacra Jovi, decidua,annosa,cava,sylvestris,Dodonis,multifida,Dodonia,amica Jovi,Chaonia,fatidica,frondosa,ardua,putricava,alticoma,valida,alta, Dodonea,turgida,ramosa,nodosa,frondens, cariosa, grata suibus,vestita.* Quĕrnŭs,Querceus,& Quĕrcĭcŭs,a,um,Eychin/Debowy. Quercetum,vel Quĕrquētŭm, i, g.neut. ein Eychwaldt/Debiná. Quercerus, vel Quĕrquĕrŭs, a,um, kalt oder zitterhafft/Zimnicá. obsoletum.

Querela,Querimonia,Questus,v.Queror.

Quĕrŏr,quĕrĕrĭs,quēstus sum,querī, sich beklagen/Vskarżáć się. Quĕrĭtŏr,quĕrĭtārĭs,quĕrĭtārī, freq. sich fast beklagen / jammern/Swierkotáć/ Vskarżáć się. Quĕstŭs,ūs, g.m. Ablat. plurali questubus,vel ut quidam volunt,questibus, Klag/Vskarżánie/Nárzekánie. *Mæstus,vigil,lamentabilis,flebilis,feralis, infaustus, tristis,amarus,garrulus,pius, vesanus, funereus,tumultuans.* Quĕrēlă,g.f. idem. *Feminea, infesta,misera,rudis,muliebris,arguta,mæstifica,turpis,lugubris,insomnis,rauca,gravis, amara, lacrymosa, horrenda, infausta, ægra, mellita, dulcisona, supplex, melliflua.* Quĕrĭmōnĭă,æ,g.f. idem quod Questus & Querela, eine Klag/Skárgá. *Mala,tristis, sollicita,penetrabilis.* Quĕrŭlŭs,a,um, jmmer klagend/Skwierczek/ Skárżący. Quĕrŭlōsŭs, a, um,idem sed Barbarum. Quĕrĭbŭndŭs, a, um, klagend/kläglich/Skwierczek. Cōnquĕrŏr,conquereris,conquestus sum,cōnquĕrī,idem quod Queror. Cōnquēstŭs,ūs,g.m. & Cōnquēstĭō, onis,g.f. eine Klag/Vskarżánie.

Quĕrquēdŭlă,æ,g.f. Avis,tàm in aqua,quàm in aëre vitam agens.

Querquerus,& Quercerus, v.Quercus. Quĕrulus, vide Queror.

Quī,quæ,quŏd,cūiŭs, cūī, relativum pronomen,welcher/Ktory. Qui, interrogativum pro Quis:Plaut. Qui me alter est audacior homo? Wer oder wo ist ein anderer Tapfferer denn ich? Ktoż iest nád mię śmielszy. Qui pro Qualis: Qui vir & quantus fuisset,Cic. wie ein Mann/etc. Jákim był był człowiekiem. Qui,adverb. wie/ in was Weise oder Maß/Jáko. Qui vocare? Wie heissest du / Jáko cię zową ? Quivis, quævis, quodvis, quĭdvĭs, je der nechst / jeder/wen man wil/Ktokolwiek/Ktorykolwiek.

Quĭa.Conjunct.causalis, darumb das/Bo/że. Quianam pro quare vel Cur. Quianam arbitrare? meynestu es denn/ Czy żeś rozumiał.

Quĭcquām,& cūiūsquăm, etwas/Cokolwiek.

Quĭcque, vel Quĭdquĕ, jegliches / Káżda rzecz.

Quĭcquĭd,substan.infinitè capitur, nunquam refert, alles das/ was doch / Cokolwiek. Quicquid est, Gott geb was es sey / Cokolwiek iest. Quicquid pauxillulum, gar wenig/Co niewiele.

Quicum,pro Cum quo(QUI) enim ablativus est:Quicum loquitur filius ? Mit wem redt mein Sohn/ Z kim moy syn gada.

Quicunque, quæcunque, quŏdcūnquĕ, Wer doch/ ein jeder/ Ktokolwiek / Ktorykolwiek. Quicunque sal,was doch für Saltz/allerley Saltz/ Káżda sol.

Quid,

Quid, nomen substant. quod ferè interrogativè sumitur; Quid facerent miseri? Was sollen sie thun? Coż mieli czynić. Quid hoc rei est? Was ist das? Coż to iest. Quid, pro Aliquid: Portant quid rerum, sie tragen etwas / Niosą co. Quid, quid aliud volui dicere? Wie / was hab ich anders wollen sagen? Cożem chciał inszego rzec. Quid ita? Warumb? Czemu? Quid tibi huc? Was suchestu hie? Czego tu szukasz? Quid est factum? Wie ist es gangen? Co się stało? Quidam, quædam, quodam, vel, quĭdam, cūjūsdăm, Divinum quiddam, Etwas Göttlichs / Coś Boskiego. Certis quibusdam verbis, Mit etlich sonderen Worten / Pewnemi słowy. Quĭdĕm, adverb. affirmandi, Ja Wprawdzie. Ego quidem scribo, tu verò legis, Ja ich schreibe / du aber lisest / Ja piszę / ále ty czytasz. Quīdnăm cūjūsnăm, Interrogativum: Terent. Quidnam ille commotus venit? Wie / oder warumb kompt er also entrüst? Czemu ták zásępiony idzie. Etiam sine interrogatione, pro Quid: Teren. Reviso quidnam Chærea hic rerum gerat, Was Cherea hie schaffe / Pátrzę co tu Chereá czyni. Quīdnī, adv. confirm. Warumb nicht / Czemu nie / Doszłoby. Nostin? Warumb solt ich jhn nicht kennen? Czemubym go niemiał znáć. Quīdpĭăm, cūjūspĭăm, Etwas / Cokolwiek. Quidque, cujusque, Jedes / Jeglichs / Káżda rzecz. Quidvis, cūjūsuīs, All was er will / Cokolwiek. Quīdnĭ, adver. Warumb / wie das? Czemu nie.

Quĭēs, quĭētis, g. f. Ruh / Odpocznienie. *Iucunda, dulcis, placida, langvida, mollis, pigra, blăda, segnis, mitis, vaga, opaca, insidiosa, pacis amica, tunicata, nocturna, obscura, tranquilla, soporifera, sopora, amica noctis, pacifica, desidiosa, domitrix curarum, lata, lenis, pacata, secura, imbellis, tepens, iners.* Item, Quies, Fried / Pokoy. Tradere se quieti, sich zu ruhe setzen / Vpokoić się. Quĭēscō, is, quĭēvī, quĭētŭm, quĭēscĕrĕ, Ruhen / schlaffen / Odpoczywáć / Spáć. Item, Auffhören abstehen / vnterlassen / Dáć pokoy / przestáć. Quĭēscās, vel, quĭēscē, Schweig still / Cyt / milcz. Quĭētŭs, a, um, particip. sive nomen ex particip. Ruhig / Spokoyny. Quĭētē, adverb. Friedsamlich still / Spokoynie / cicho. Acquĭēscō, is, ācquĭēvī, ācquĭētŭm, ācquĭēscĕrĕ, Geruhen / ein wenig ruhen / Ruh vnd Ergetzlichkeit haben / ruhig seyn / Przystáć ná co / Odpoczywáć. Acquĭēscēns, entis, particip. Ruhig / Odpoczywáiący. Cōnquĭēscĕrĕ, Gantz vnd zumal ruhen / zu frieden seyn / Vspokoić się / odpoczywáć. Ab armis conquiescere, die Waffen ligen lassen / Opuścić żołnierstwo. Requiescere, vide Requies. Irrĕquĭētŭs, a, um, vnruhig / Niespokoyny. Intĕquĭēscĕrĕ, darzwischen ruhen / Odpoczywáć.

Quĭlĭbēt, cujuslibet, Ein jeder wer nur wil / Ktorykolwiek. Quolibet modo, In was maß man wil / Jákokolwiek / Káżdy.

Quīmātŭs, us, g. m. Fünffjährig Alter / Pięcioletni czás.

Quīn, adverb. pro, Ut non: Non dubito, quin eo sis animo, das du des Sinnes seyest / Niewątpię żeś tego umysłu. Aliquando cur non, significat, Warumb nicht / Czemu nie. Quinetiam, idem ac Quin. Quīnīmō, ja vielmehr / Jowszem.

Quīnquĕ, adject. indeclinabile, pl. nu. Funff Pięć. Quīnquĕfŏlĭŭm, ij, g. neu. Birckwurtz oder Tormentil / Pięćfuntowy. Quīnquĕmēstrĭs, ĕ, Fünffmönig / Pięćmiesięczny. Quīnquēnnĭs, ĕ, Fnffjährig / Pięcioletny. Quīnquēnnālĭs, lĕ, von fünff Jahren / zu fünff jahren / Pięcioletny. Quīnquēnnĭum, ij. g. n. Fünff Jahr lang / Pięcioletni czás. Quīnquĕpārtītŭs, a, um, in fünff getheilet / Pięciorzysty. Quīnquĕpārtītĭō, onis, g. fæ. das Theil in fünff / Dzielenie ná pięć części. Quīnquĕrēmĭs, is, ein Galeen mit fünff Rudern auff jeder Banck gerichtet / Náwá o pięciu wiosłách. Quīnquĕvĭrī, orum, g. m. plu. num. Obrigkeit zu Rom von fünff Mannen / Pánowánie pięciu posspołu w Rzymie. Quīnquĕvīrātŭs, ūs, g. m. Dignitas Quinquevirorum, Quīnquĭēs, adverb. Fünffmal / Pięć kroć. Quīnŭs, a, um, idem quod Quinque, oder je Fünff / Pięć ich. Quīncūnx, quīncūncĭs, g. om. Der dritte Theil eines Dings oder Stücks / mit sampt einem zwölfften Theil / am Gewicht zehen Loth / das ist / fünff Vntz / Pięć części / Pięć uncyi w sobie máiący. Quīncuplēx, quīncuplĭcĭs, g. o. Fünfffaltig / Pietnáście. Quīndĕcĭm, nomen indeclinabile, Fünffzehen / Pietnáście. Quīndĕcĭēs, adv. Fünfftzehe mal / Pietnáście rázy. Quīndĕcīmvĭrī, orum, g. m. plu. nu. Magistratus Romæ quindecim numero, jus habentes Sybillinos libros adeundi. Quīndēnŭs, a, um, idem quod quindecim, oder je fünffzehen / Pietnáście ich. Quīngēntī, æ, a, Fünff hundert Pięć set. Quīngēntēsĭmŭs, a, um, Der Fünffhunderst / Pięćsetny. Quingēntĭēs, adv. Fnffhudert

mal /

mal/Pieć set kroć. Quīngēnī, æ, a, idem quod Quingenti, oder je fünff hundert / Pieć set ich. Quīngēnārĭūs,a,um,vt:Lanx quingenaria,fünff hundert pfündig/Piećsetna. Quīnquāgīntā indeclinab. Fünfftzig/ Piećdziesiat. Quīnquāgīēs, adverb. Fünfftzig mal / Piećdziesiat kroć. Quīnquāgēnŭs,a,um,idem quod Quinquaginta. Quīnquāgēnārĭūs, a, um, von fünfftzig Stücken/ Piećdziesiatny. Quīnquāgēsiēs, adverb. apud Plaut.mendose pro Quinquagies,Quīnquāgēsĭmūs,a, um, der Fünfftzig / Piećdziesiaty. Quīnquātrĭā, orum, g. neu. plu. nu. Festa erant quæ quinque diebus Palladi fiebant. Quīnquātrūs, a, um, vt: Dies quinquatrus festus post diem quintum Idus Martij. Quīnquātrūs,ūs,pro ipsis Quinquatrijs. Quīntūs,a,um, der fünfft/Piaty. Quīntūm,adver.zum fünfften mal/Piaty raz. Quīntānūs,a,um,je nach Fünffen/Piaty. Quīntīlis, is,g. m. mensis anni nunc septimus, olim quintus: postea Julius dictus. Quīntūsdĕcĭmūs,a,um, der Fünffzehend/Pietnasty.

Quīppĕ,adverb dann/darumb/das/Bo/iście.

Quĭrītō, as,avi, atum, quĭrītārĕ, & Quĭrītŏr. aris, atus sum, quĭrītārī, vmb Hülff schreyen / Mord jo schreyen/Krzyczeć/Ratá wołáć.Quiritari,klagen vnd jammern/Skwierczeć/Vskarżáć śie.Quĭrītātĭō,onis,g.f. das schreyen vmb Hülff/ Klag/Skwierczenie/wrzaſk. Quĭrītātūs, ūs,g. m. Jämmerlich Geschrey/Kwilenie śie/wrzask.

Quĭs, quæ, quĭd, Cūjūs, cuī, Wer/Welche/ Was? Kto / Ktory. Quis videor? Wie bedünck ich dich? Coż śie wam zdam. Quĭspĭām,cūjūspĭām,Etwan einer/Kto/ktorykolwiek.Quispiam, pro Quidam,Einer/Ktoś.Quĭsquām,cūjūsquām idē quod Quispiam.Quĭsquĕ,cūjūsquĕ,ein jeder/ Kto. Pro se quisque, Ein jeder nach seinem vermögen/Kàżdy zá śie. Quĭsquĭs,cūjūscūjūs,Wer doch / Gott geb wer / Ktokolwiek / ktorykolwiek.

Quĭsquĭlĭæ,arum,g.fœm,pl. num. tan. außgekehrter Staub/Gestüpp/Smiećì. Item, Liderlich verachte Leuth / Liderlichs Volck / Pospolstwo/ Gmin pospolity. Quĭsquĭlĭūm, ij,g. n. vocant exiguum fruticem ilicis producentem coccum, quod granum est ad vngendas vestes gratissimum.

Quisquis, v. Quis. Quivis, v. Qui.

Quō,adverb.ad locum,vt: Quo ambulas tu? Wo gehest du hin? Gdzie ty chodzisz. Quo,Conjunctio,Te amo, quo magis quæ agis,curæ sunt mihi, So viel ligt mir mehr an was du thust/ Im bárźiey śie o to stáram/ co ty czynisz. Neq; id feci,quo tibi molestus essem,Daß oder damit ich dich beleydigte / Nie dla tegom to uczynik żebym ćiśie uprzykrzył. Quōăd,adver.Wie lang/ Biß daß/Aż/poki/dokad.Quoad vixit,So lang er gelebet hat/Poki żył. Quoadusque,pro Quoad,Antiquum.Quōcircā,coniunct. causal. Darumb/Dla czego. Quocum,pro Cum quo,ablat. à Quicum. Quōcūnquĕ, ablat. à Quicunque,vt: Quocunque hæc modo se habeant, Wie doch die Ding ein gestalt haben / Jákożkolwiek to będźie Item,Quocunque,adverb. Quocunque incedit, Wo er doch hingehet/ Gdziekolwiek chodźi. Quōmĭnūs, adv. id est, Vt non. Quōmŏdŏ, adver. Wie/In was maß/Jáko. Quōmŏdŏcūnquĕ, In was gestalt es sey/Jákokolwiek. Quōnām adverb.ad locum, Wohin doch? A dokad? Quondam, adverb. temporis, Einmal/Vor zeiten/Etwan/Kiedyś/Podczás. Quŏnĭām, conjun. causalis, Darumb das/Poniewaź. Quoniam quidem, Sintemal doch/Gdyż. Quōpĭām,& Quōquām, adverb. ad locum, Etwan hin / Do kadkolwiek. Quōquĕ, conjunct. Auch/Y/ tesz. Quōquō, adverb. ad locum, Wohin man wil/ Gott geb wohin / Wo doch hin / Do kadkolwiek. Quoquo,ablativ.vt:Quoquo tempore fuerit,Zu was Zeit es doch sey / Kiedykolwiek to było. Quōquōmŏdŏ, & Quōquō pāctō, In was doch weiß/maß oder gestalt/ Jákokolwiek. Quoquoversum, vel quōquōvērsūs, adverb. ad locum, Allenthalben hin/Auff allen seyten/ Ná wszytkie strony.Quorsum,& Quōrsūs,adverb. ad locum cum interrogatione,& sine interrogat.aliquando, Wozu gegen/Dokad? w ktorą stronę/ vt: Nescio quorsum eam,Weiß nicht wohin ich gehen soll/Niewiem do kad mam iść.Quorsum istuc? Worauff redestu das? Ná coż to?

Quōd,cūjūs,Welches/Co. Sum quod ille, Ich bin wie er/Jestem jáko y on. Quod,vt: Vin hodiè facere quod ego gaudeam? Terent. Wilt heut etwas thun / des ich mich frewe / Chceß to spráwić/z czegobym śie já ćieszył. Quod,conjunct.Scio quod scribis,vel scribas,Ich weiß das du schreibest / Wiem co ty piszesz. Quōdāmmŏdō,vel duobus verbis,Quodam modo, Etlicher massen/ weiß vnd gestalt / Jákoś. Quōdcūnquĕ,

 cūjūs-

cūjuscūnquĕ. à Quicunque. Fuerit quodcunque, Es sey gewesen wz es wölle/ Niech bedzie co chce. Quōdpĭăm, à Quispiam, vt: Oppidum quodpiam, pro quoddam. Quōdvīs, cūjūsvīs, Welches du wilt/ Cokolwiek/ káżde.

Quondam & Quoniam, v. in Quo.

Quŏt, adiect. indeclin. ab. pl. nu. tant. Wie viel? Wiele ich? Iák wiele? Quot annos nata dicitur? Wie alt sagt man daß sie sey? Wiele ma lat? Quotquot, Alle die/ Gott gebe wie viel/ Ilekolwiek. Quŏtānnīs, adverb. temp. Alle Jahr/ jedes Jahr/ von Jahr zu Jahr/ Co rok. Quŏtēnŭs, a, um, sed frequent. in plural. Quŏtēnī, æ, a, idem quot? Wie viel? Iák wiele. Quŏtīdĭē, adv. temp. Alle Tag/ von Tag zu Tag/ Täglich/ Co dzien. Quŏtĭdĭānŭs, a, um, vt: Cura quotidiana, Tägliche Sorg/ Káżdodzienne stáránie. Quŏtĭēs, adverb. numerale, Wie offt? Ilekroć. Quŏtĭēscūnquĕ, adv. So offt vnd viel/ Ilekroć kolwiek. Quŏtŭplex, plicis, Wie mancherley/ Wieledzielny/ sine authore. Quŏtŭplus, wie manches/ Wielokáki/ sine auth. Quŏtŭs, a, um, Welcher an der zahl oder nach der zahl/ Ktory w rzedzie. Hora quota est? Was Stund ists? Ktora godziná jest? Quŏtŭquĭsquĕ, idem quod Quot.

Quōvīs, adverb. ad locum, Wohin du wilt/ wohin man wil/ Do kadkolwiek. Quovisunque loco potes hunc finire libellum, Du magst diß Buch enden an welchem ort du jmmer wilt/ Gdziekolwiek chceß/ tedy możeß skończyć te Ksiąỿeczke.

Quŏūsquĕ, adverb. Biß wohin? Biß auff wann? Wie lang? Długoż/ Poki/ Do kadże.

Quum, vel Qum, vel Quom scribebant Veteres quando adverb. temporis erat, Als/ Do/ Kiedy. Quum primum, pro Cumprimum.

R A

RAbĭēs, ēī, g. f. Wütigkeit der Hund/ Wściekłość/ ... czenie transfertur & ad homines, Taubsucht/ Iádowitość/ Gniewliwość. *Improba, miseranda, dira, præceps, vesana, indomita, horrenda, trux, peruicax, noxia, furiosa, sæva, cruenta, tumida, furens, fera, malesuada, infanda, armata, fœda, acerba, pestifera, viperalis, perniciosa, hostilis, lupina, cæca, ferina, acris, immitis, inimica, infesta, malesana, horribilis, effera, scelestuosa, virulenta, iniqua, concita, amara, infrena, temeraria, nefanda, truculenta, infrendens, germana furoris, animosa, infrenis, virosa, ferox.* Rabia, pro Rabie, obsolet. Răbĭōsus, & Răbĭdŭs, a, um, Wütig/ tobend/ rasend/ Wściekły/ Rozjádły/ Gniewliwy. Răbĭōsŭlŭs, dimin. Răbĭōsē, & Răbĭdē, adverb. wütiglich/ Wściekle. Răbĭō, is, ire, wüten/ Wściec sie. obsolet. Răbĭēscō, is, rabiēscĕrĕ, anheben wütend zu werden/ Wściekáć sie.

Rābŭlă, æ, g. m. ein Plauderer/ Schwetzer/ sonderlich am Gericht/ Wárchoł/ Swarliwy.

Răcēmŭs, i, g. m. ein Traub/ oder Zweig mit Trauben/ Grono/ álbo látorośl z gronámi. *Tumidus, lentus, lividus, prædulcis, madidus, Cæcubus, pampineus, gravidus, bicolor, suspensus, mitis, rorans, livens.* Item, Racemus, Allerley Trauben/ oder was von Früchten Traubenweiß ist/ als ein Ebhöw/ &c. Wszelka jágodá. Răcēmōsŭs, a, um, voll Trauben/ Gronisty. Răcēmānŭs, a, um, Beträublet/ Trauben tragend/ Gronisty. Răcēmātĭō, onis, g. f. Die nachsuchung/ wann die Trauben schon abgelesen/ Ostátkow zbieránie. Răcēmĭfĕr, ra, rum, Das Trauben trägt/ Gronisty.

Radicitus, Radico, Radicula, vide Radix.

Rădĭŭs, ij, g. mas. Glantz oder Stral/ als von der Sonnen oder Augen/ Promień. *Ardens, fulgens, clarus, tabificus, coruscus, micans, acutus, purus, serenus, flammeus, arens, lucidus, nitens, illustris, lubricus, auratus, vagans, flammifer, Phœbeus, ignitus, sidereus, mobilis, rubescens, solaris, penetrans, præpes, sitiens.* Radius, item dicitur Virga, qua Geometriæ lineas indicant. Item, ein Weberschütze/ Czołnek tkácki. Item, ein Streicher/ Streichholtz/ damit man die Maaß abstreicht/ Strychulec. Radij quoque rotarum dicuntur, die Speichen an eim Rad/ Szpicá u kołá. Item, ein gattung langächtiger Oliven/ Oliwká świeża. Rădĭŏlŭs, li, dimin. Rădĭō, as, rădĭārĕ, Straalen geben/ Glantz geben/ Promienie wypuszczáć. Rădĭātŭs, a, um, das Stralen hat oder Glantz gibt/ Promienisty/ Szpiczásty. Rota radiata, ein Rad mit Speichen/ Koło z szpicámi. Rădĭātĭō, onis, g. fœm. das glantzen/ Błyszczenie/ Lśnienie. Rădĭōsŭs, a, um, voll Stromen/ das viel Straalen hat/ Promienisty. Dīrădĭārĕ, vt: Vitem diradiare, Die Räben zerlegen vnd in rechte Ordnung bringen/ Rozczepierzáć winną máćicę. Irrădĭārĕ, erleuchten/ hinein scheinen/ Promienie wpuszczáć/ oświecáć. Irrădĭātĭō, onis, g. fœm. Erleuchtung/ Rozjáśnienie/ Promieni wpuszczánie. Prærădĭārĕ, vor glantzen/ oder fast glantzen/ Świecić/ Záiáśniec.

Rādīx, dīcĭs, g. f. ein Wurtzel/Korzeń. *Tenera, valida, Sinuosa, obliqua, inflexa, sylvestris, corticosa, odorata, ramosa, fruticosa, limosa, profunda, robusta, infixa.* Rādīcŭlă, læ, g. fœm. dimin. Würtzlein/Korzonek. Item, Herba, aliàs Soponaria & herba fullonum dicitur. Agere radices, wurtzlen/Korzenić się. Habere radices altas, Tieff ingewurtzelt seyn/Głeboko się wkorzenić. Radices montis, Das vnterst eines Bergs/Podgoze. Rādīcō, as, rādīcārĕ, wurtzlen/Wurtzlen gewinnen/Korzenić się. In rectum radicari, Gerad vnter sich wurtzlen/ohn neben Wurtzlen/Wprost się korzenić. Rādīcātŭs, a, um, gewurtzlet/Wkorzeniony. Rādīcōsŭs, a, um, Mit viel Wurtzlen/Korzenisty. Rādīcĭtŭs, adver. von Wurtzlen auff/mit Wurtzlen vnd allem/ biß auff die Wurtzlen/ Z korzeniem. metaph. ponitur pro omninò, Gäntzlich/gründlich/von Grund auff/Cále/zgruntu/Do czystá. Rādīfĭcō, as, rādīfĭcārĕ, idem quod Radicare. Ērādīcārĕ, mit der Wurtzel außrupffen/ Wykorzeniáć.

Rādō, is, rāsī, rāsŭm, rādĕrĕ, schaben/fegen/kratzen/glatt machen/ Ostrobywáć/golić/drapáć. Rāsŭs, a, um, Geschabt/beschoren/ Ostrobány/Ogolony. Irrāsŭs, a, um, vngeschoren/Nieogolony/Nieostrobány. Rāsĭtō, as, rāsĭtārĕ, frequ. Embsig schaben/Golić czesto. Rāsōrĭŭs, a, um, das zu schaben gehört/Do golenia nalezacy. Rāsĭlĭs, lĕ, Glatt/polliert/ das sich schaben lesset/ Gładki/ Skrobány/Łácny do golenia. Rāsŏr oris, g. mas. ein Schaber/Bescherer/Kratzer/ Skrobácz/Bárwierz. Rāsūră, æ, g. f. das schabē oder scheren/ das kratzen/ Skrobánie/Golenie. Rādŭlă, æ, g. f. ein Schubeysen/ etwas damit man schabet/Skrobáczká. Rāmēntŭm, i. g. n. Abschnitzen/oder was vom schaben abfällt/Struzyná/Ostrobiny/Opiłki. Arborum ramenta, Klein abgefallen Geständ oder Reiß der Bäume/Trocíná/Zeblowiny/Okrzoski. Rāsāmēntŭm, i, g. n. Feylstaub/Schabpulver/Piasek złoty. Abrādō, is, ābrāsī, ābrāsŭm, ābrādĕrĕ, abschaben/abkratzen/Wyskrobáć/zgolić metaph. Eim abtringen/abziehen/Ostrobywáć/Golić/Obrywáć. Barbam abradere, den Bart scheren/Ogolić brode. Abrāsŭs, a, um, particip. Hinweg geschaben/ abgekratzt/Ogolony/Ostrobány. Abrasa supercilia, abgeschoren Augbrawen/ Ogolone brwi. Cīrcūmrādĕrĕ, vmbschaben/ Ogolić wkoło. Cōrrādĕrĕ, zusammen kratzen oder scharren/ Zdobywáć się/zbieráć. Dērādĕrĕ, abkratzen/abschaben/Zgolić. Ērādĕrĕ, außkratzen/ Wyskrobáć vel idem quod Deradere. *E*rasus, a, um, particip. Abgeschabt/außgekratzt/Wyskrobány. Intĕrrādĕre erschaben/Podskrobáć Item, feylen vnd schaben/ Polerowáć. Intĕrrāsĭlĭs, lĕ, Gefeylet vnd geschabt/Podskrobány mieyscámi. Interrasile aurum, abgefeylt Golt/Złoto opiłowáne. Obradere, idem quod Circumradere, Præradere, Vornen abschaben/ Przeskrobáć. Sŭpĕrrādĕrĕ, vberschaben/Nádskrobáć.

Radula, vide Rado.

Ragades, vide Rhagades.

Rāiă, æ, g. fœm. ein breiter Fisch/Roch/Płászczká rybá.

Rālliă, æ, g. f. ein dünn Kleid/Szátá rzadká.

Rallum, i, g. n. Instrumentum, quo vomeres radendo purgantur, ein Seide/ Rożicá.

Ramale, vide Ramus, Ramentum, vide Rado.

Rāmēx, rāmĭcĭs, g. m. ein Hodenbruch oder Karnöffel/ żyłá w piersiách/ Kiłá. Rāmĭcōsŭs, a, um, der einen Hodenbruch hat/Kiłowaty.

Ramentum, vide Rado.

Rāmŭs, i, g. m. Ast eines Baums/Gáłąz. *Patulus, fragilis, olens, lentus, comans, frondens, robustus, lætus, viridis, ferax, procerus, udus, pendens, crepitās, pādus, opacus, curvatus, pendulus, tener, incuruatus, nodosus, excelsus, nutans, frugifer, tremulus, altus, conifer, invexus, virens, teres, pomifer, vernus, textilis, odoratus, pensilis, gravidus, fragrans, viridans, hirsutus, frondosus, odorificus, vmbrans, decorus, redolens, tortilis, vmbrosus, vagans, arboreus, floridus, amabilis.* Ramus in radice arborum dicitur, quod in herbarum radicibus capillamentum. Rāmŭlŭs, & Rāmūscŭlŭs, li. dimin. Ein ästlein/ Gáłąská. Rāmōsŭs, a, um, Voll ästen/ ästig/ Rosochaty/ Gáłęzisty. & Rāmŭlōsŭs, a, um, à dimin. Ramulus, Voll kleiner ästlein/Gáłąská. Rāmālĕ, is, g. ne. ein abgehawener Ast/ Gáłąz vćieta. Rāmĕŭs, a, um, das von ästen ist/Gáłęzowy.

Rānă, æ, g. fœm. ein Frosch/ Zábá. *Loquax, garrula, lurida, querula, palustris, turpis, virens, obstrepens, viridis, aquatica, blaterans, plaudicola, stagnicola, canora, crepitans, rubeta, rauca, coaxans, coaxatrix.* Item, Rana, morbus bobus peculiaris, vitiosum quoddam linguæ incrementum. Rānūncŭlŭs, li, g. m. dimin. ein Fröschlein/Zábká. Ranunculos ioco vocat Cic. homines sibi oblo-

quentes. Item, Ranunculus, Glyßblümleinkraut / oder Hanenfuß / oder Wasserepff: brent auff der Zungen / Jáſkier / Jezyká przyrośniente.

Ranceo, Rancidus, & Ranco, vide Rancor.

Rāncŏr, ōrĭs, g. m. der Schymel / Fáule / Gestanck im Fleisch oder anderem Ding so veraltet vñ verfault / Zgorzknienie / Wśmiárdnienie / Nienawiść. Rāncĕō, es, rāncērĕ, Schymelächtig seyn von Fáule ein Gestanck von sich geben / Zgorzknąć Wśmiárdnąć się. Ranceus & Rāncĭdŭs, a, um, Schymlich / Faul / Wśmiárdły / śmierdząćy. Rāncĭdŭlŭs, a, um, diminut. Ein wenig graw oder schymlich / Zgorzkniáły / Zgniły. Os rancidulum, heyser / Chrapiące gárdło. Rāncĭdē, adv. Vnlieblich / vngeschicklich / vnflättiglich / Brzydko / Smrodliwie. Prærāncĭdŭs, a, um, Gar schymlich Bárzo śmierdząćy. Subrancidus, a, um, Ein wenig schymlich / Przyśmiárdły. Rāncō, as, Verbum à tigridum sono effictum, quemadmodum rugire à voce leonum: Tigrides indomitæ rancant, rugiuntque leones.

Rantum, vocarunt Antiqui Quadrantem.

Rāpă, æ, g. f. Antiquum est, & Rapum, i, g. neu. ein Rüb / Rzepá. *Brumale, gaudens frigore.* Rāpŭlŭm, li, dimin. Rāpūncŭlŭs, li, g. mas. vel Rapuncium, ij, g. neu. Rabuntzlen / Kolnik / Rzepá dźikà. Rāpācĭă, sive Rāpĭcĭă, orum. g. n. pl. num. das Kraut an Rüben / Rübenkraut / Rzepna nać. Răpīnă, æ, g. f. Rübenland / das ist / Orth da man Rüben säet / Rzepiſko.

Rapacia vel Rapicia, v. Rapa, Rapacitas, & Rapax, vide Rapio.

Răphănŭs, i, g. m. Rettig / Rzotkiew. Răphănīnŭs, a, um, vt: Oleum raphaninum, Oel von Rettig gemacht / Oley z rzotkwie.

Rapidus, vide Rapio, Rapina, vide Rapa & Rapio. Raptim, Raptio, & Rapto, vide Rapio.

Răpĭō, răpĭs, răpŭī, rāptum, răpĕrĕ, mit Gewalt hinweg nehmen / rauben / zucken / Porwáć / Vnośić. In errorem rapi, In Irrthumb gezogen werden / Do błędu przywiedźionym być. Rapsere pro Rapere, obsoletum est. Rāptō, as, rāptārĕ, frequent. & Rāptĭtō, as, rāptĭtārĕ, aliud frequ. Embsiglich zücken / Szárpáć / Włoczyć. Rāptŭs, a, um, partic. mit Gewalt hinweg genommen / geraubt / Porwány / Wydárty. Rāptātŭs, a, um, geschleifft / gezogen / Włoczony / Szárpány. Raptum, i, g. n. Etwas mit Gewalt hinweg genommen / Wydźierſtwo / Drapieź. Raptus, us, g. m. & Rāptūră, æ, g. f. Entzückung / Entführung / Drapieſtwo / Porwánie / Wźięćie gwałtowne. Răpāx, ācĭs, g. o. reissend / raubgierrig / Drapieżcá / Porywácz. Răpācĭtās, atis, g. fœ. Raubgirigkeit / Drapieżność / Wydźierſtwo. *Sæva.* Rāptŏr, oris, g. m. Räuber / Porywácz / Drapieżcá. Rapo, onis, idem, sed obsol. Răpĭdŭs, a, um, behend / schnell / Porywczy / Bystry / Prędki. Răpĭdē, Eylends / schnelliglich / Bystro. Răpĭdĭtās, atis, g. f. Schnelle / Behendigkeit / Bystrość. Rāptĭm, adv. In einem Zuck / behend / in eyl / Porywcze / Vrywcza / Náprętce. Rāptĭō, onis, g. f. Entzückung / Porwánie. Răpīnă, æ, g. fœ. Raub / łup / Zdobycz. *Hostilis, tristis, avida, cupida, dira, infanda, violenta, sæva, turpis, mala, celer, proterva, immanis, crudelis, audax, momentosa.* Rapinator, id est, Raptor, obsolet. Abrĭpĭō, ābrĭpĭs, ābrĭpŭī, ăbrēptum, ābrĭpĕre, hinweg reissen / Porwáć. A, vel Ex complexu abripere, auß den Armen reissen / Od pierśi oderwáć. Itē, Abripere, mit Gewalt hinweg führen / Gwałtem odiąć. Abripere sese, Sich behend verstehlen / Vnieść się. Abrēptŭs, a, um, partic. hingenommen / Oderwány / Odięty. Arrĭpĕrĕ, erwüschen / ergreiffen / Porwáć / Záiąć. Arripere velis, Eylends hinzu fahren / Spieszno iść. Arripere verba de foro, gemeine Wort erwüschen vnd außzwacken / Pospolitych słow záżywáć. Arripere celeriter aliquid, Etwas bald verstehen vnd ergreiffen / Prętko co poiąć. Cōrrĭpĕrĕ, ein ding schnel ergreiffen / Prętko porwáć. metaph. Kurtz machen / Skroćić. Corripere se ad aliquem, eylends zu einem gehen / Iść do kogo. Item, corripere aliquem, Jemand straffen / Strofowáć kogo. Correptus, a, um, gestrafft / Strofowány. Cōrrēptŏr, oris, g. m. ein Straffer / Strofuiący. Diripere, dahin reissen / rauben / Rozedrzeć / Złupić. Diripere aras, die Altaren vmbreissen / Ołtarze złupić. Dirēptĭō, onis, g f. Beraubung / Plünderung / Złupienie / Drapież. Dīrēptŏr, oris, g. m. ein Rauber / Drapieżcá. Eripere, abtringen / auß den Händen reissen / einem mit Gewalt nehmen / Wyrwáć / Gwałtem wydrzeć. Eripere aliquem domo, Einen auß seinem Hause stossen / Wypchnąć z domu. Eripere alicui conspectum senatus, Einem verbieten für den Rath zu kommen / Zákazáć komu do Senatu wniść. Consulatum alicui eripere, Einen vom Bürgermei-

sterampt

ſterampt ſtoſſen/ Frzućić ſ Burmiſtrzowſtwá. Ereptor, oris, g. m. ein Abtringer/Rauber/Wydźierćá/Drapieżcá. Præripere, vor hinweg reiſſen/Vbiegáć kogo/Przeymowáć. Alicui popularem gratiam præripere, Einem der Gemeinde Gunſt abſchneiden/ Vbiec przed kim do láſki poſpolſtwá. Proripere, etwan hinauß lauffen/ Porywáć ſię/ Wyrywáć ſię. Se repentè proripere, Sich gehlingen hinweg begeben/ Odeyść ſpredká. Aliquem proripere, Einen hinweg ſchleiffen/Wyrwáć kogo. Subripere, vel, Surripere, heimlich hinweg rücken/verſtehlen/Potáiemnie wźiąć/ Vkráść. Sūrrēptus- & Sūrrēptītius, a, um, verſtohlen/ heimlich gehalten/ Vkrádźiony/Potáiemnie wźięty.

Rapum, Rapunculus, vide Rapa.

Rārus, a, um, Dünn/ das iſt/ nicht dick/ in- oder auff einander/ Seltzam/ Rzadki. Rarus in potu, Der ſelten trinckt/Rzadko pijacy. Rarum dictu, ſeltzam zu ſagen / Niepoſpolita mowá. Rarum eſt, Es begiebt ſich ſelten / Rzadko ſię to przytráfia. Rārō, Rārēntēr, & Rārē, adverb. ſelten/ Bárzo rzadko. Rārītās, atis & Rārītūdō, dinis, g. f. eine Dünne/Seltzamkeit/Rzadkość/Dźiwkowátość. Raritas arborum, Dünne der Bäume/ Rzadkość drzew. Rārō, as, rārārē, dünne machen das dick war/Rzedźić. Rārēfăcērē, idem. Rārēſcō, is, rārēſcērē, Dünn werden/ abnehmen/ Rzedźić. Rarefieri idem, ſed obſolet. Rārīpīlis, a, um, dünne Haar habend/Rzadkowłoſy.

Raſamentum, Raſilis, Raſito, Raſor, Raſorius, Raſura, vide Rado.

Rāsis, is, genus crudæ piſcis.

Rāſtrum, i, g. neu. in plurali, hi Raſtri, & hæc Raſtra dicimus, ein Karſt/ ein Rechen/ein Egge/ Grábie. *Grave, tenax, ligneum, dentatum, fecundum, validum, rigidum, curvum.* Rāſtēllum, dimin. ein Kärſtlein/Rechlein/ Grábki.

Rātiō, onis, g. f. à ſupino Ratum, Vernunfft Rozum. Item, Rechnung/Ráchunek. Inferre rationibus, In die Rechnung ſchreiben / Do ráchunku włożyć. Item ratio, ein Aufſehen oder Sorg/ Wzgląd. Ducere rationem commodi, Auff ſein Nutz acht haben/Mieć wzgląd ná pożytek. Item, Ratio, Vrſach oder Mittel/ Przyczyná/ ſrodek. Dicere rationem, die Vrſach ſagen/ Przyczyny powiedźieć. Bona ratione dicere, In gutem Vertrawen etwas ſagen / W dobry ſpoſob co mowić. Pro ratione fructuum, nach der viele oder Maß der Früchten/Wzgledem owocow/według owocow. Rātiūncŭla, æ, g. f. dimin. Rātiōnālis, & Rātiōnābīlis, le, vernünfftig/Rozumny/Słuszny. Irrātiōnālis, & Irrātiōnābīlis, le, vnvernünfftig/ Nierozumny/ Niesłuszny. Rātiōnārius, a, um, ut: Codex rationarius, ein Rechenbuch/ Kśięgá ráchownicza. Rationarius, ij, Rātiōnātōr, & Rātiōcĭnātōr, oris, g. maſ. ein Rechner/ der die Rechnungen anſtellet/ Ráchownik. Rātiōnārium, ij g. n. ein Rechenbuch/ Ráchownicza kśięgá. Rātiōcĭnōr, aris, atus ſum, rātiōcĭnārī, außrechnen/ bey jhm ſelbſt betrachten/Ráchowáć/Rozważáć. Rātiōcĭnātiō, onis, g. fœ. das erwegen vnd ermeſſen eines Dings/das nachſinnen/ Ráchowánie/Rozważánie. Rātiōcĭnātīvus, a, um, ad ratinem pertinens. Rātiōcĭnium, ij, g. n. ipſe actus rationandi.

Rātēs, vel Rātis, is, g. fœ. ein Floß/Pływáczká/ Komiegá/ Plet. Abuſivè uſurpatur pro Nave. *Spumans, præceps, trepida, fragilis, velivola, cava, errans, cerata,* id eſt, pice uncta, *dubia, prona, pavida, volucris, reciproca, credula, turrigera, naufraga, aërea, fluctivaga, fluvialis, gelida, unca, undivaga, levis, inſtabilis, profuga, fortis, curva, vaga.* Rātiārius, ij, g. maſ. Ein Schiffmann oder Floſſenleyter/Tráftarz/Flis. It. ein Kauffmann/ Kupiec.

Rātus, a, um, particip. à Reor. Ratus ſum, ſignificat Putavi, Ich habs gemeynt/ Rozumiałem. Ratum, Feſt/ſteiff/gewiß/beſchloſſen/ kräfftig/ Pewna/ Poſtánowiona/ Záwárta rzecz. Aliquid ratum habere, Für gewiß halten/ Co zá pewne mieć. Pro rata, ſive, Pro rata parte, nach gebürlich Theil/Pomiernie. Ratæ preces, erhörte Bitt / Prozbá wyſłuchána. Rātĭfĭcārē, Calepin. ſine authore. & Rato, as, ratare, pro Approbare, obſoletum. Irrĭtus, a, um, vnkräfftig/ Nieważny/ Prożny. Preces irritæ, vergebliche Bitt/Prożna prozbá.

Raūcus, a, um, Heiſer/Chrápek. Raūcĭsŏnus, a, um, pro Rauco apud Poetas. Raūcĭtās, atis, & Raūcēdō, dinis, g. f. Heiſerkeit/Chrápká. Raūcĭō, is, rauſi, rauſum, raūcīre, Heiſer ſeyn/Chrápieć. Raūceō, es, raūcuī, raūcīre, idem, à quo Raūcēſcō, is, raūcēſcērē, heiſer werden/ Chrápieć. Irraucio, & Irraucesco, idem. Sūbraūcus, a, um, ein wenig heiſer/ Chrapiacy trochę.

Raucæ, plu. num. gen. fœm. Vermes terreni, radices arborum lædentes.

Răvis, is, g. f. idem quod Raucitas, vel Raucedo. Ravus, a, um, Veteres dixerunt, unde, Vox rava, ein heiser Stimm/ Chráplıwy głos. Color ravus, Schwartzgelb / Płowy / Száry. Răvĭdŭs, a, um, ut: Oculi ravidi, Schwartzgelbe Augen / Oczy ßáre.

Rĕ, Præpositio, à Retro per Apocopen facta videtur, & non nisi composita reperitur.

Reædifico, vide Ædifico. Realis, vide Res.

Rĕāpsĕ, pro Reipsa, Antiquum.

Rĕātŭs, ūs, g. m. währende Klag/Zeit der währenden Klag/ über einen vor Gericht/ ein Schuld/ Lasterthat/ Obwinienie/ Sprawianie śię.

Rebar, vide Reor, reris.

Rĕbĕllō, as, avi, atum, rĕbĕllārĕ, sich widersperren / widerstreiten / Buntowáć śię / Woynę wznawiáć. Rebellare vulnera, vel alia vitia dicuntur, wieder auffbrechen / Ponawiáją śię. Rĕbĕlliō, onis, g. f. & Rĕbĕllium, ij, g. n. Widerstreit/ Odpádnienie/ Bunt. Rĕbĕllis, lĕ, widerspennig/ Odpadáiący/ Przećiwny. Rĕbĕllātŏr, oris, g. m. & Rĕbĕllātrīx, icis, g. fœ. ein Widerstreber / vnnd Widerstreberin / Odpadáiący/ Odpadáiąca. Rĕbĕllātiō, onis, g. fœ. Widerspennigkeit/ Odpádnienie

Rĕbītārĕ, pro Reverti, Inusitatum.

Reboo, vide Boo. significat & widerthonen/ Rozlega śię. Recalcitro, idem quod Calcitro, v. Calceus. Recalco, v. Calco. Recalesco, v. Caleo. Recalvus & Recalvaster. v. Calvus. Rĕcāndēns, entis, fast glüend/widerglänzend/ Błyszczący śię. Recanto & Recantatio, v. Cano. Recedo, v. Cedo. Rĕcēssŭs, ūs, g. masc. Abweichung/ Orth da man hin weicht / Odeście / Osobność. *Obtrusus, arcanus, mollis, viridis, umbrosus, abditus, fuscus, dulcis, cavernosus, obscurus, tenebrosus, occultus, caligans.*

Rĕcĕllō, is, rĕcĕllĕrĕ, hintersich ziehen/niderdrücken/ Náchyláć.

Rĕcēns, entis, gen com. New/Frisch/ świeży/ Nowy. Recens fama, newlich aufkomen/ Swieżą wieść. Re recenti, in frischer That/ W świeżey spráwie. Recens, aliquando adverb. Newlich/ świeżo. Rĕcēntārī, id est, Renovari, obsolet.

Rĕcēnsĕō, es, rĕcēnsŭī, rĕcēnsītūm, rĕcēnsērĕ, wiederumb besichtigen vñ erzehlen/ Wyliczáć. Exercitum recensere, musteren / Okaze mieć.

Rĕcēnsŭs, ūs, g. m. & Rĕcēnsiō, onis, g. f. Abzehlung/ Musterung/ Wyliczánie/ Popis.

Rĕchămŭs, i, g. m. idem quod Trochlea, ein Wällen/ an einer Winden/ Kluba.

Rechedipnum, vel ut alij, Rĕcīdīpnūm, i, g. n. Vestis senatoria.

Receptaculum, vide Capio.

Rĕcīdīvŭs, a, um, Nach dem Fall wiederumb auffgericht oder bawfällig/ Powstáły / Wracáiący śię. Rĕcĭdō, is, rĕcĭdĕrĕ, hintersich oder wiederumb fallen/ Odpadáć/ Wracáć śię.

Rĕcīdō, is, rĕcīdī, rĕcīsūm, rĕcīdĕrĕ, wiederumb abhawen/ Wyćináć/ Odćináć. Rĕcīsŭs, a, um, partic. abgehawen/ Odćięty. Rĕcīsiō, onis, g. f. das abhawen/ Odćięcie. Rĕcīsāmēntūm, i, g. n. Kleine Stücklein von einem Ding abgehawen/ Abschnitz/ Okrawek / Ućinek.

Recingo, & Recinctus, vide Cingo.

Rĕcīnĭūm, ij, g. n. ein doppelter Mantel/ von welchẽ der halbe theil hintersich/ der ander für sich hängt / Płaszcz / Szátá zwierzchnia. Vestis antiquissima, ein Spanische Kapp/ Hiszpáńska Szátá.

Recino, vide Cano. Recipio vide Capio.

Rĕcīprŏcŭs, a, um, Das wiederkehret daher es kommen ist/ Odwrotny/ Obrotny wzad. Rĕcīprŏcō, as, avi, atum, rĕcīprŏcārĕ, wiederkehren/ wiederholen/ Obracáć wzad/ Powtarzáć. Rĕcīprŏcātiō, onis, g. f. Wiederkehren/ Wracánie/ Wzad obracánie.

Recisamentum, vide Rĕcīdō. Recito & Recitatio, v. Cieo. Reclamatio, v. Clamo. Reclino, v. Clino. Reclivus, v. Clivus. Recludo, v. Claudo. Recogito, v. Cogito. Recognosco, v. Nosco. Recolligo, v. Lego. Recolo, v. Colo. Recomminiscor, Ich bringe wiederumb zu Gedächtnuß/ Wspominam sobie. Recompono, v. Pono. Reconcilio, v. supra Concilio. Reconcinno, v. Cinnus. Recondo, is, v. Do. Reconduco, v. Duco.

Rĕcōnflŏr, aris, atus sum, rĕcōnflārī, wiederumb geschmiedet od' wiederbracht werden/ Wznieconym być/ Wznowionym.

Recoquo, vide Coquo.

Rĕcōrdŏr, aris, atus sum, rĕcōrdārī, wieder gedencken/ sich wiederumb eines Dings besinnen/ Wspomnieć. Rĕcōrdāns, antis, Ingedenck/ Wspomináiący. Rĕcōrdātiō, onis, g. fœm. Wiedergedächtnuß / Wspominánie.

Recorrigo, v. Rego. Recrastini, v. Cras. Recrementum, Vbergewächs/Aussatz/Vnflat/Obsiewiny/Plugástwo. Recreo, v. Creo. Recrepo, v. Crepo. Recresco, v. Cresco. Recrudesco, vide Crudus.

Rēctŭs, a, um, Gerad/richtig/ metaph. Fromb/ auffrichtig/Prosty/Dobry. Cœna recta, ein recht herlich vñ kostfrey Nachtmahl/Bánkiet hoyny. Itē, Rectus apud Grammaticos dicitur Nominativus, der erste Casus, Pierwszy Casus. Rēctum, i, g. n. Das recht vnd billig/ Tugend/ Práwość/ Vczćiwość. Rēctā, adver. gerad/richtig/Prosto. Rēctē, adverb. Recht wol/Dobrze. Rectè valere, Gesund seyn/ Dobrze sie mieć.

Rector, v. Rego. Recubo v. Cubo. Recudo, v. Cudo. Recula, vide Res.

Rĕcūpĕrō, as, as, avi, atum, rĕcūpĕrārĕ, wiederumb überkommen/ erlangen/ Odzyskowáć/ Dochodźić swego. Rĕcūpĕrātiō, onis, g. f. Wiederbekommung/ Odzyskánie. Rĕcūpĕrātŏr, oris, g. m. Judex apud quem rei per injuriam extortæ possessionem repetimus, Ein verordneter Richter von einem oberen Richter sonderbare Händel zu verhören/ Komissarz. Rĕcūpĕrātōrius, a, um, Das zu solchem verordneten Richter gehört/ Komisárski.

Recupio, v. Cupio. Recurro, v. Curro. Recuro, v. Cura. Recurvus v. Curvus. Recuso, vide Cuso & Accuso.

Rĕcūssŭs, a, um, erschüttet/ bewegt / Wstrzęsiony. Rĕcūssiō, onis, g. f. Erschüttung/ Bewegung/ Wstrzęsienie.

Rĕcŭtītŭs, a, um, Beschnitten wie ein Jüde/ Obrzezániec/Żyd. Item, Recutitus apud Mart. Exulceratus, Dem die Haut abgestreifft ist/ oder abgestossen/ Obrázon.

Redabsolvo vid. Solvo. Redadopto. v. Opto. Redambulo, vid. Ambulo. Redamo, vid. Amo. Rĕdāndrŭārĕ, pro Redire. obsol. Redardesco, v. Arduo. Reddo, v. Do. Redemptus, v. Emo. Rēdeo, v. Eo. Redhibeo, v. Habeo.

Rĕdĭgō, rĕdĭgĭs, rĕdēgī, rĕdāctŭm, rĕdĭgĕrĕ, mit Gewalt etwas zutreiben/Przywodźić/ Podbiiáć. Aliquem ad miseriam redigere, Einen zur Armut bringen/Przywieść do ubostwá. Ad ultimam maciem redigi, gar außgemägert werden/ Zchudnąć. In potestatem redigere, Vnterthänig machen / Pod moc podbić.

Rĕdĭmĭō, rĕdĭmĭs, rĕdĭmīvī, rĕdĭmītŭm, rĕdĭmīrĕ, bezieren/bekrönen/ Przepásowáć/ Obtaczáć/Obstáwiáć/Ozdábiáć. Rĕdĭmīcŭlŭm, li, g. n. ein Hauptgezierd / Przepáská/ Bindá/ Tkánicá. Rĕdĭmītŭs, a, um, geziert/ Przewiązány/ Ozdobiony/ Opásány.

Redimo, v. Emo. Redintegratio, v. Integer. Redipiscor, v. Adipiscor. Reditus, v. Eo.

Redĭvia, vel Rĕdŭvĭā, g. f. Abscessus circa radices ungvium, Abweichung der Haut vnd Fleisch vom Nagel / Rospádliná w páznogćiách.

Rĕdīvĭŭs, ij, g. mas. Vermiculus seu bestiola quædam, quæ infixo sangvini capite vivit, cui uni ex omnibus animalibus cibi exitus non est, sed usque adeo intumescit sacietate, ut ipso alimento moriatur.

Rĕdĭvīvŭs, a, um, wiederumb ernewert/wieder erfrischet/Ożyły/ Zmartwych wstáły. Irrĕdĭvīvŭs, a, um, vnwiederbringlich/ Nieożyły.

Redoleo, v. Oleo. Redono, v. Dono. Redordior, v. Ordior. Redormio, v. Dormio. Redostire, pro Gratiam referre, obsolet. Reduces & Reductio, v. Duco. Redulcero, v. Ulcus. Reduncus, v. Uncus. Redundo, v. Unda.

Rĕfĕllō, is, rĕfēllī, rĕfĕllĕrĕ, Eines Rede widerfechten/vnd falsch zu seyn beweisen/Zbiiáć czyi dowod.

Refercio, v. Farcio. Referio, v. Ferio. Refero v. Fero. Referveo, v. Ferveo. Refibulo, v. Fibula. Reficio, v. Facio. Refigo, v. Figo. Reflagito, vide Flagito.

Rĕflātŭs, ūs, g. m. ein Gegenwind/Gegenblast/ Oddech/ Oddymánie.

Reflecto, vide Flecto. Refloresco, v. Flos. Refluo. Refocillo, vide Focillo. Refodio, v. Fodio. Reformido, v. Formido. Reformo, v. Forma. Refoveo, v. Foveo. Refractarius, v. Frango. Refragor, v. Fragor. Refreno, v. Frenum. Refrico, v. Frico. Refrigeratorius, v. Frigeo. Refringo, v. Frango. Refugio, v. Fugio. Refulgeo, v. Fulgeo. Refundo, v. Fundo. Refuto, v. Futo. Regelo, v. Gelu. Regenero, v. Genero. Regermino, vide Germen. Regigno, v. Gigno. Regilla, æ, ein Gattung Kleyder/ Szátá pewna. Regimen, v. Rego. Registrum, ein Register oder Rödel/Rejestr. Reglutino, vide Gluten. Regnum, vide Rego.

Rĕgō, rĕgĭs, rēxī, rēctŭm, rĕgĕrĕ, Regieren/ herrschen/weisen / Rządźić/ Pánowáć. Rempublicam regere, verwalten/Pánowáć. Rĕgĭtō, as

rĕgi-

rĕgĭtārĕ, frequ. Rēctŭs, a, um, Geregieret/geherrschet/Rządzony. Rēctĭō, onis, g. fæ. ein Regierung / Herrschung / Rządzenie / Pánowánie. Rēctŏr, oris, g. maſ. & Rēctrīx, īcis, g. fœm. ein Regierer / Herrſcher / oder ein Regiererin / Rządzcá/Rządźićielká. Rĕgĭmĕn, gĭmĭnĭs, g. n. ein Regiment/Herrſchung/Rząd. Rēx, rēgĭs, g. m. ein König/Krol. *Minax, ſuperbus, magnus, magnanimus, purpureus, tumidus, pellitus, ferox, munificus, potens, belligerus, egregius, invictus, armipotens, armicomus, tremendus.* Reges ærarij, die Schatzmeiſter einer Stadt / Podſkárbiowie. Rēgīnă, æ, g. fœm. ein Königin/Krolowa. Item, ein Regiererin/Herrſcherin/Rządźićielká/Páni. Item, Rēgīnæ, plu. num. Reiche Weiber/Bogáte Pánie. Rēgŭlŭs, li, g. m. dim. ein Königlein/Krolik. Item, Regulus, ein Baſiliſck/Bázyliſzek. Rēgŭlī, pl. n. der König vnd Fürſten Söhn / oder Kinds Söhn / Syn Krolewſki / Krolewic. Rēgĭŭs, a, um, Königlich/Krolewſki. Morbus regius, die Gelbſucht/Zołta chorobá. Rēgĭă, æ, g. fœm. Königlicher Pallaſt oder Hauß / Páłac Krolewſki. *ſplendida, ardua, dives.* Rēgĭē & Rēgĭfĭcē, adver. Königlichen/herrlichen/Krolewſkie/Páńſkie. Rēgālĭs, lĕ, Königlich/Krolewſki. Rĕgĭō, onis, g. f. Landſchafft/Gegne/ Gelegenheit/Kray/Kráiná/ Okolicá Cæli regiones quatuor, Vier Theil oder Gegne des Himmels/Cztery częśći Niebá. Ortus, Occaſus, Meridies, Septentrio. Vineæ regiones, die Marchen/Dźiały winnicżne. De recta regione deflectere, Vom rechten Weg abtretten/ Z dobrey drogi vſtąpić. è Rĕgĭōnē, tanquam adverb. ponitur, Gerad vorüber / gegenüber/ Przećiw. Rĕgĭōnātĭm, adv. Durch alle Landſchafft von Land zu Land/Po Kráinách/ od Kráiny do Kráiny. Rēgnŭm, i, g. n. ein Königreich/Krolestwo. *Invidioſum, opulentum, potens.* Itē, Regnum Meiſterſchafft/Oberhand/Gewalt/ Władza/Pánowánie. Rēgnō, as, avi, atum, rēgnārĕ, Regieren/herrſchen/Krolowáć/Pánowáć. Itē, Eines groſſen Anſehens ſeyn/Powagę mieć. Rēgnātŏr, oris, g. maſ. ein Regierer/Herrſcher/Krol/Pan. Intērrēgnŭm, i, g. n. Anſtandt eines Regiment/ das iſt/ die Zeit zwiſchen dem Tod eines Königs vnd der Erwehlung eines anderen/wird gebraucht für ein jede d' Obrigkeit ledige Zeit/ Czás miedzy zmárłym Krolem á przyſzłym nim go obiorą. Inire interregnum, Sich auff den ledigen Stul des oberſten Regenten ſetzen / Mieć władzą pod czás Interregni, Intērrēx, intērrēgĭs, g. m. ein Stadthalter eines abgeſtorbenen Königs oder Regenten/biß zu Erwehlung eines anderen. Krolewſki namieſtnik. Compoſita à Rego: Arrĭgō, ārrĭgĭs, ārrēxī, ārrēctŭm, ārrĭgĕrĕ, auffrichten/ auffrecken/Podnośić/ Wyćiągáć. Aures arrigere, die Ohren recken fleiſſig auffhören / Wyćiągáć vſzy/ſłucháć. Arrēctārĭŭs, a, um, à Supino Arrectum, vt: Aſſer arrectarius, Ein auffgericht Brett oder Bort das auffrecht ſtehet/ Náſtorczone deſki. Arrēctĭō, onis, g. f. ein Auffrichtung/Wyćiągánie/Wyrychtowánie. Arrēctŭs, a, um, auffgerichtet/Náſtorczony/Podnieśiony. Cōrrĭgĕrĕ, Wider richten vnd gerad machen/Znowu podnośić/rychtowáć. metaph: Beſſern vnd reformieren/ Popráwiáć. Corrigere mendum, Ein Fehl beſſeren / Popráwić zmázę/ błąd. Cōrrēctŏr, oris, g. maſ. ein Beſſerer/ Erſetzer/Popráwiácz. Cōrrēctĭō, onis, g. fœm. Ein Verbeſſerung/Popráwiánie. Item, Figura apud Rhetores, quæ tollit id quod dictum eſt, & pro illo aliquid magis idoneum reponit. Cōrrēctŭs, a, um, Gebeſſert/Popráwiony. Incōrrēctŭs, a, um, Vngebeſſert/ Niepopráwiony. Rĕcōrrĭgĕrĕ, Widerumb verbeſſeren/Znowu popráwiáć. Dirigere, richten/Proſtowáć/Kierowáć. Acies dirigere, pro Ordinare, Die Schlachtordnung machen/Szykowáć woyſko. Directus, a, um, Gerad Wyproſtowány / Kierowány. Directe, ſive, Dīrēctō, adverb. Geſtracks/gerad / Proſto. Dīrēctŭm, i, g. neut. das Billich/das Recht/Słuſzność/Práwo. Dīrēctĭō, onis, g. fœm. Richtung/ Leytung/Proſtowánie/Rychtowánie. Dīrēctārĭī, plur. num. Qui in aliena cænacula ſe ingerunt, furandi animo. Indīrēctŭs, a, um, Vngericht/ſcheib / Nieproſty/ Nienáſtorczony. Erigere, auffrichten/Podnośić. Erigere animos, Ein Muth machen/ein Hertz ſchöpffen/Pokrzepić śię/ Ośmielić śię. Erectus, a, um, Auffgericht/behertzt Wyproſtowány. Erectiori animo eſſe, Etwas behertzter ſeyn / Sercá być śmiáłego. Pergere, Hingehen / fortfahren / Iść dáley. Pergere per mare, durchs Meer fahren/Przez Morze iecháć. Pergo præterita, Ich laß die vergangene Ding vngemelt hinfahren / Przeſzłe rzeczy mimo śię puſzczam. Pērgĭtŭr, imperſon, Man gehet fürter/ Idą dáley. Pōrrĭgĕrĕ, Außſtrecken / darreichen/ Podáć/Wydáć. Porrectus, a, um, Außgeſtreckt/

streckt / Podány. Porrectus aliquando nomen est, vt: Porrectiore fronte loqui, Mit außgedehnter Stirnen / das ist / frölich reden / Wesoło / śmiele mowić. Porrectio, onis, g, fœm. das Außstrecken / Podánie. Appōrrĭgĕrĕ, hinzu strecken / Przyćiągnąć. Exporrigere, fürauß strecken / Wyćiągnąć. Exporrigere frontem dicimur, cum hilarescimus. Sūrgĕrĕ, Auffstehen / Wstáć. Cubitu surgere, Auß dem Beth oder von dem Geleger auffstehen / Wstáć z łoszká od spánia. Surgere dicuntur venti, Wenn die Wind sich erheben / Powstáią wiátry. Surgere dicitur homo, auffwachsen / Rośćie. Surgere dicuntur ædificia, auffgebawet werden / Domy budują. Surgere dicuntur herbæ, auffwachsen / Rosną. Surgit messis, das Korn wächst auff / Zniwo śię gotuie. Adsūrgĕrĕ, Ehr beweisen mit auffstehen / Powstáć. Consurgere, Miteinander auffstehen / Wstáć pospołu. Ad bellum consurgere, zum Krieg auff seyn / Ná woinę śię udáć. Cōnsūrgĭtŭr, Impersonale, Man stehet gegen vns auff / Powstáią. Cōnsūrrēctĭō, onis, g. f. sämptliche Auffstehung / Powstánie. Exsurgere, idem fere quod Surgere. Exurgere ædificijs, dicitur urbs, An Gebäwen zunehmen / Buduie śię miásto. Insurgere, Sich wider einen erheben / Powstáć przećiwko. Altius insurgere, Sich höher erheben / Podnieść wgorę. Rĕsūrgĕrĕ, Widerumb auffstehen / Powstáć znowu. Resurgere dicitur herba vel arbor, quæ iterum crescit, Wider auffwachsen / Znowu rośnie. Subrigere, vel Sūrrĭgĕrĕ, auffrichten / Podnośić. Hastæ subrecta cuspide in terra fixæ. Subrectus, a, um, particip. auffgerichtet / Podnieśiony.

Regero, vide Gero. Regredior, vide Gradior.

Rēgŭlă, æ, g. f. ein Richtscheid / Linial / eine kurtze gemeine Regel / Práwidło. Item, Regula quandoque dicitur specialis norma, vel modus vivendi monachorū, das nach der gemeinen Lehr gehet / Vstáwá. Rēgŭlārĭs, rĕ, Nach dem Richtscheid gerichtet / Porządny / Prosty. Item, Regulares sunt, qui ad vivendum se regulariter astringunt, sive sint monachi, qui debent vacare divinis, sive sint Canonici regulares. Rēgŭlārĭtĕr, adver. Nach dem Richtscheid / nach der Regel / Pod sznur / Porządnie. Rēgŭlō, as, rēgŭlārĕ, richten schlichten / Prostowáć. Irrēgŭlārĭs, Vnrichtig / das nicht nach der gemeiner Lehr vnd Regel gehet / Nieprosty / Nie według reguły ábo vstáwy postępuiący. Irrēgŭlārĭtās, est nota sive impedimentum canonicum ex facto, sive de facto proveniens, quo quis ad Ecclesiasticos ordines promoveri, & jam promotus, in eis ministrare prohibetur, & degradari sive deponi quandoque meretur.

Regusto, v. Gusto. Rejectanea, Reiculæ, Reijcio, &c. v. Jacio. Reiteratio, vide Iterum. Relabor, vide Labo, as. Relangvesco, v. Langvor. Relativum, vide Fero. Relaxo, vide Laxus, Relego, as, vide simplex. Relentesco, vide Lentus. Relevo, vide Levis. Rĕlĭcīnŭs, antiquum vocabulum, vt: Frons relicina, Ein weite glatte Stirn die kein Haar nicht hat / Łysy / Wyłyśione czoło. Relictus, vide Linquo.

Rĕlĭgĭō, & apud Poëtas Rĕllĭgĭō, onis, g. fœ. Gottesdienst / Gottesforcht / Geistlichkeit / Bogoboyność / Nabożeństwo. *Sancta, pura, pia, provida, divina, devota, candida, sacra, verenda.* Item, Religio, Angst / Sorg / Ein eng Gewissen / Stáránie / Sumnienie. Inducere religionem, Eim ein Gewissen beschweren / Wprowádźić nabożeństwo / sumnienie czynić. Exemplar antiquæ religionis, Ein Beyspiel alter Gottesforcht / Przykład dawnego nabożeństwá. Rĕlĭgĭōsŭs, a, um, Gottsförchtig / Geistlich / Nabożny. Item, Eines guten Gewissen vnd fromb / Pobożny / Sumnienia czystego. Domus religiosæ, dicuntur Monasteria, Templa, Hospitalia, & alia loca ad pios usus religionis deputata. Rĕlĭgĭōsē, adv. Gottsförchtiglich / Bogoboynie. Item, sorgfältiglich / Nabożnie. Irrĕlĭgĭōsŭs, a, um, vngotsförchtig / Nienabożny.

Religo, vide Ligo. Relino, v. Lino. Relinquo & Reliquus, vide Linquo. Reloco, v. Locus. Reluceo, vide Lux. Reluctor, v. Luctor. Reluo, vide Luo. Remacresco, vide Macer. Remaledico, vide Malus, a, um. Remancipo, vide Manceps. Remando, is, vide simplex. Remaneo, vide Maneo. Remedium, v. Medeor. Remeligines, Verhindernussen / Omieszká. Remeo, as, vide Meo. Remetior, vide Metior. Remex, vide Remus. Remigero antiquitus, pro remigro. Remigro, vide Migro.

Rĕmĭnīscŏr, rĕmĭnīscĕrĭs, rĕmĭnīscī, Widerumb gedencken / Sich eines Dings besinnen / Wspomnieć sobie. Rĕmĭnīscēntĭă, æ, g. f. Widergedenckung / Wspámiętywánie.

Remiſceo, vide Miſceo. Remiſſarius, Remiſſè, Remiſſus, & Remitto, v. Mitto. Remo, is, priſcum verbum pro Repeto. Remolior, vide Molior. Remollio, v. Mollis. Remordeo, vide Mordeo. Remora, & remoror, v. Moror. Remotus, v. Moveo. Remugio, v. Mugio. Remulceo, v. Mulceo.

Rēmūlcŭs, i, g. m. Ein klein neben Schifflein ſo man neben einem groſſen hat/ Lodká. Rēmūlcō, as, rēmūlcārĕ, verbum minus vſitatum, in einem neben Schifflein ein groß Schiff mit Rudern ziehen/ Ciagnąć náwe jedne drugą.

Remunero, vide Munus. Remurmuro, vide Murmur.

Rēmŭs, i, g. maſ. ein Schiffruder/ Wioſło. *Pendens, levis, agilis, demiſſus, validus, intortus, audax, reluctans, ſpumans, citus.* Rēmēx, rēmĭgĭs, g. m. ein Ruderknecht/ Wioſłowy/ Flis. *Validus, canorus,* Rēmĭgĭŭm, ij, g. n. Ein Bewegung der Ruder/ Wioſłow robienie. Item, ein Geſellſchafft der Ruderknecht/ Towárzyſtwo wioſłowych. Rēmĭgō, as, rēmĭgārĕ, ruderen/ am Ruder ziehen/ Zeglowáć/ Wioſłem robić. Rēmĭgātĭō, onis, g. f. Ruderung/ Wioſłem robienie. Erēmĭgārĕ, Erſchiffen/ dúrſchiffen/ Przepłynąć. Subremigare, idem quod Remigare.

Remetuo, vide, Metuo.

Rēn, rēnĭs, g. m. Nieren/ Nerká. E renibus laborare, Nierenweh haben/ Chorowáć ná nerke. Rēnūncŭlŭs, li, dim. Nierlein/ Nereczká.

Renarro, vide Narro. Renaſcor, vide Naſcor. Renavigo, v. Navis. Renavo, vide Navo. Renideo, v. Nideo. Reniteo, v. Niteo. Reno, & renato, v. No. Renodo, v. Nodus. Renitor, v. Nitor. Renovo, v. Novus. Renumero, v. Numerus. Renuncio, v. Nuncio. Renuo v. Nuo. Reno, v. Rheno. Rēōr, rēris, ratus ſum, rērī, achten/ meynen/ Rozumieć. Repagulum, v. Pango. Rēpāndŭs, a, um, hinder ſich gekrümbt/ Zákrzywiony nązad. Repando, v. Pando. Reparco, v. Parco. Reparo, v. Paro. Repaſtino, require Paſtinum. Repecto, vide Pecten. Repedo, vide Pedo, as. Repello, vide Pello. Rependo, vide Pendo.

Rĕpēntē, & Rĕpēntīnō, Gehlingen/ ſchnell/ Nagle/ Wnet/ Záraz. Rĕpēntīnŭs, a, um, Gehling/ vrplötzlich/ Nagły/ Predki. Rĕpēns, pēntĭs, idem. Dērĕpēntĕ, adv. quod & duobus verbis de repentè dicitur, Zur ſtund/ gehling/ vnverſehnlich/ Nagle/ Zprętká/ Nieobáczńie.

Repercutio, vide Quatio. Reperio, v. Pario

Repetó & Repetundarum, v. Peto. Repignero, vide Pignus. Repleo, vide Pleo. Replico, vide Plico. Replumbo, vide Plumbum.

Rēpō, rēpĭs, rēpsī, rēptŭm, rēpĕrĕ, kriechen/ ſchleichen/ Łáźić/ czołgáć ſię. Repere etiam dicuntur radices, durchwachſen/ Krzewią ſię korzenie. Repere in altitudinem, vinea dicitur, vber ſich wachſen/ wann die Weinräben ſich anklattern/ Pnie ſię Wino. Rēptō, as, rēptārĕ, frequent. Embſig kriechen/ Czołgáć ſię/ Suwáć ſię. metaph. Gemächlich gehen/ vmbſchleichen/ Pomáłu iść/ Ná bákuku. Reptare pennis, dicuntur locuſtæ. Rēptātŭs, ūs, g. maſ. das kriechen/ Czołgánie ſię/ Suwánie ſię. Rēptĭlĭs, lĕ, Ein jedes kriechends Thier/ Czołgáiący ſię. Rēpēns, entis, & Rēptāns, antis, particip. Kriechend. Czołgáiący ſię/ Łáżący. Rēptĭtĭŭ, a, um, hin vnd her wachſendt/ Tám y ſám roſtący. Adrēpō, is. ādrēpsī, ādrēptŭm, ādrēpĕrĕ, herzu kriechen/ Przyleść/ Przyczołgáć ſię. Arrēptō, as, ārrēptārĕ, Embſig angreiffen/ etwas ankletteren. Przyłáźić. Cōrrēpĕrĕ, ſchleichen oder rütſchen/ Włáźić/ Wmykáć ſię. Correpere in navem, Jn ein Schiff kriechen/ Wleść ná okręt. Erepere, hinauß ſchleichen/ Wyleść/ Wygrámolić ſię. Irrepere, hinein ſchleichen/ Wleść/ Wemknąć ſię. In tabulas publicas irrepere, heimlich in der gemein Rödel eingeſchrieben werden/ Sztucznie potáiemnie w Reieſtr publiczny wpiſánym być. Obrepere, hinzu ſchleichen/ Przyleść. Obrepit ſomnus, der Schlaff iſt mir ankommen/ Sen przypadł. Item, Obrepere, einen hindergehen/ vbertreten/ Wmykáć ſię/ Wkrádáć ſię. Obrepere ad magiſtratum, Sich mit Liſt vnd Tücken in ein Obrigkeit flicken/ Do vrzędu ſię wemknąć. Obrēptārĕ, frequent. ſchleichen/ Przygrámolić ſię. Obrēptĭō, onis, g. f. Einſchleichung durch geſchwinde Mittel/ Przygrámolenie ſię. Perrepere, durchſchleichen/ hinkriechen/ hinſteigen/ Czołgáć ſię/ Przyłáźić. Perreptare, hinſchleichen/ Piąć ſię/ Łáźić. Prorepere, herfür kriechen/ Wyłáźić. Subrepere, vel Surrepere, heimlich ſchleichen oder kriechen/ Włáźić/ Podłáźić. Subrepere ſe alicui, Sich von einem verſtehlen/ heimlich von eim weichen/ Wymknąć ſię od kogo. Subrepere animo, dicitur res aliqua, in den Sinn eingeſchlichen/ Przypádło do ſercá.

Repolio, vide Polio. Repono, v. Pono. Reporto, v.

ro, v. Porto. Reposco, vide Posco. Repositorium, vide Pono.

Rěpōtia, orum, g. n. plu. nu. die Malzeit so man des andern tags nach der Hochzeit haltet/ Poprawiny/ Przenosiny.

Repræhendo, vide Præhendo. Repræsento, v. Sum. Reprimo & Repressus, v. Premo. Reprobus, v. Probus. Repromitto, vide Mitto. Repubesco, vide Pubes. Repudio, v. repudium.

Rěpūdĭum, ij, g. n. Scheidung Weibs vnnd Manns vmb etwas vnehrlichs / Ehescheidung/ Rozwod. Rěpūdĭō, as, rěpūdĭārĕ, Sich von einer scheiden/ Rozwieść się. Item, verstossen/ verwerffen/ Odrzućić. Obsecrationem alicuius repudiare, eines Bitt verwerffen/ Prozby czyiey nie przyiąć. Rěpūdĭātĭō, onis, g. fœm. Verwerffen/ Odrzucenie. Rěpūdĭōsŭs, a, um, vt: Nuptiæ repudiosæ, schändlich/ verwürfflich/ Brzydkie/ odrzucone.

Repuerasco, vide Puer. Repugno, v. Pugna. Repullulo, vide Pullus.

Rěpŭlsă, æ, g. f. ein Abschlagung des Ampts/ oder der Begehrung eines Ampts vnd Gewalts/ so einer nicht erlangt die Ehr oder Ampt nach welchem er geworben hat / Odmowa temu ktory się pnie do urzedu tákiego. vide Pello. *Turpis, tristis, grauis.*

Repumico, vide Pumex. Repungo, vide Pungo. Repurgo, v. Purgo. Requiesco, v. Quies. Requiro, v. Quæro.

Rēs, reī, g. f. Ein jeglich Ding / ein Sach/ ein Handel/ Rzecz/ Spráwá. Item, Haab vnd Gut/ Reichthumb/ Máternosć/ Dobrá. Salva res est, Die Sach stehet wol / Dobrze się stáło. Res familiaris, Ein jedlich Haab vnd Gut/ Haußrath/ Gospodárstwo / Rzeczy domowe. Nunquam rem facies, du wirst nimmer reich/ Nigdy się nie zbogáćisz. Tua res agitur, Es ist dein Handel/ es gehet dich an/ O ćię idzie. Item, Res, Stand vnd Wesen/ Stan/ sposob. Respublica, das gemeine Regiment/ Rzecz pospolita. Rejuvare, mit der That helffen/ Pomoc w spráwie. Rem miseram, adverb. dolentis. Ein arme Sach/ O rzecz źálosna. Rēcŭlă, æ, gen. fæm. dim. ein klein Ding/ Rzeczká.

Resævio, id est, iterum Sævio. Resaluto, v. Salus. Resarcio, v. Sarcio. Resarrio, v. Sarrio. Rescindo, v. Scindo. Rescio, v. Scio. Rescriptum vide Scribo. Reseco, v. Seco. Resecro, vide Sacer. Resegmen, v. Seco. Reseda, herba, ein Kraut Italiæ / davon alle Geschwulsten sich nidersetzen/ Ruktew Hiszpáńska. Resedeo, v. Sedeo. Resemino, v. Semen. Resequor, v. Sequor. Reservo, v. Servo. Resero, v. Sero. Rĕsēs, ĭdĭs, g. omnis, Müssig/ faul/ Stoiący/ Proznuiący/ Zálezáły. Resido, v. Sido. Residuus & residuum, v. Sedeo. Resigno, v. Signo. Resilio, vide Salio. Resimus vide Simus.

Rēsīnă, æ, g. f. Hartz/ Zywicá. Rēsīnātŭs, a, um gehartzet / Zywicą nápuszczány. Rēsīnōsŭs, a, um, voll Hartz/ Zywicá pełna. Rēsīnācĕŭs, das dem Hartz gleich ist/ Zywiczny.

Resipisco, vide Sapio. Resisto, vide Sisto. Resolvo, v. Solvo. Resono, vide Sono. Resorbeo, v. Sorbeo. Respectus & Respicio, vide Specio. Respergo, v. Spargo. Respiro, v. Spiro. Resplendeo v. Splendeo. Responsum, v. Spondeo. Respublica, v. res. Respuo, vide Spuo. Restagno, vide Stagnum. Restauro, vide Instauro.

Rēstĭbĭlĭs, lĕ, vt: Ager restibilis, ein Acker der alle Jahr den Baw vnd Saat erleiden mag/ Odrastáiący/ Rola co rok rodząca. Seges restibilis, Sich alle Jahr selbs von deß vergangenen Jahrs Saamen ernewerend/ Zboże nie śiáne. Rēstĭō, is, ivi, itum, rēstīrĕ, Widerumb geschickt vnd bequem seyn gepflantzt vnd gesäet zu werden / Znowu posiánym być.

Restinguo, vide Stinguo. Restio, v. Restibilis. Restipulor, v. Stipulor.

Rēstĭs, is, g. fœm. in acusativo restem, vel restim, ein Seyl/ Strick/ Powroz/ Stryczek. *Torta, spartea.* Ad restim mihi res redijt. proverb. Ich hab gar verzweifflet/ Ich dörfft mich selbs hencken / Juz mi do ostátnich rzeczy przyszło. Rēstĭō, onis, Der sich selbs hencket/ obsol, Co się sam obiesił.

Rēstĭtō, as, rēstĭtārĕ, Offt auff dem Weg still stehen/ sich verhinderen/ Ociągáć się/ Opieráć się. Rēstĭtātōr, oris, g. masc. Der viel auff dem Weg still stehet/ Ociągáiący się.

Restituo, vide Statuo. Resto, v. Sto. Restringo, v. Stringo. Resulto, v. Salio. Resumo, v. Sumo. Resuo, v. Suo. Resupinus, v. Supinus. Resurgo, vide Rego. Resuscito, & Suscito, v. Cito.

Rētæ, arum, g. fœ. pl. nu. Arbores quæ ex ripis fluminum eminent, aut in auleis ipsorum stant.

 Flumi-

Flumina retare, die Flüß von solchen Stauden sauberen/ Slamowáć.

Retardo, vide Tardus. Retaxo, vide Taxo.

Rētĕ, is, g. n. ein Netz/Fischergarn/Sieć. Rētĭă, orum, pl. nu. *Rara, nexa, cana, torta, subdola, subtilia, dolosa, sinuosa, venatica, cauta.* Reticulum, vel Rētĭŏlŭm, li, g. n. diminut. ein klein Netzlein/ Siatká. Item, ein gestrickte Haube/ Czepiec. Reticulum junceum, vel lineum, ein Syb/oder Syblein/ Rzeßoto. Item, ein gestrickt Säcklein/ Worek siatkowy. Invenitur etiam Rētĭcŭlă, æ, g. f. Reticula enervis. Rētĭăcŭlŭm, li, g. n. dim. à reti quidam probant ex Plauto, vbi alij legunt Jaculum. Rētĭcŭlātŭs, a, um, wie ein Netz gestaltet/Siatkowy. Rētĭārĭŭs, ij, g. m. Alter ex gladiatoribus in arena depugnantibus, qui rete sub scuto gestabat, quo alterum involveret. Irrētĭō, īrrētīs, īrrētīvī, īrrētītŭm, īrrētīrĕ, verstricken/ in ein Garn ziehen vnd bringen/ Sidlić/ wikłáć. Illecebris irretire, mit schmeichlen verstricken/ Zniewaláć ponetámi. Irrētītŭs, a, um, verstricket/ Vsidlony. Obrētīrĕ, mit eim Garn oder Netz vmbgeben/ Sidlić/ otaczáć.

Retego, vide Tego. Retendo, vide Tendo. Retexo, v. Texo. Reticeo, v. Taceo. Retinaculum, v. Teneo. Retingo, v. Tingo. Retondeo, v. Tondeo. Retono, v. Tono. Retorqueo, v. Torqueo. Retorridus, v. Torreo. Retracto, v. Traho. Retribuo, v. Tribuo.

Rĕtrīmēntŭm, i, g. n. Trusen/ Wiekiny/ Wytłoczyny/ Fuz. Item, Excrementum, Retrimentum olei, id est, Amurca.

Retrŏ, adverb. hindersich/ dahinden/ Wzad/ pozad. Retrorsum, vel, Retrōrsŭs, adver. hinderwertz/ Wzad/ Wspák. Manu retrorsa, mit hindergereckter Hand/ Reká názad wyciágniona.

Retroago, vide Ago. Retroeo, vide Eo. Retrogredior, v. Gradior. Retrudo, v. Trudo. Retusus, v. Tundo. Revalesco, v. Valeo. Revanesco, v. Vanus. Reveho, v. Veho. Revello, vide Vello. Revelo, vide Velo. Reveneo, vide Veneo. Revenio, v. Venio.

Rĕvērā, quod & duobus verbis, re vera, Fürwar/ in der Warheit/ Rzeczą sámą/ Záiste.

Reverbero, vide Verbero. Revereor, vide Vereor.

Rĕvērtōr, rĕvērtĕrĭs, rĕvērsŭs, sum, rĕvērtī, Wieder vmbkehren/ wiederkommen/ Wracáć się. Rĕvērtō, is, Active, apud Cic. legitur, sed non nisi in præterito, aut in temporibus à præterito formatis. Rĕvērsĭō, onis, g. f. Wiederfahrt/ Wiederkunfft/ Wracánie się. Reverso, as, rĕvērsārĕ, Offt kehren/ Przewracáć. raro legitur.

Revincio, vide Vincio. Revinco, v. Vinco. Reviresco, v. Vireo. Reviso v. Video. Revivisco, v. Vivo. Revoco, v. Voco. Revolo, v. Volo, as. Revolvo, v. Volvo. Revomo, vid. Vomo. Revulsus, vide Vello.

Rĕŭs, rĕī, g. m. ein Verklagter/ der vor Gericht verklagt wird/ er sey schüldig oder nicht/ Obwiniony. Rĕī, orum, pl. nu. *Mæsti, solliciti, trepidi, pallidi, pavidi, attoniti, miseri.* Reum fieri, fürgenommen oder für Gericht verklagt werden/ Obwinionym być. Reum agere, Einen vor Gericht verklagen/ Obwiniáć kogo. Reus desidiæ, vmb Trägheit angeklagt/ O gnuśność oskárżony. Item, Reus, der für einen andern versprochen hat/ Bürg/ verpflicht/ verbunden/ Ktory co komu przyobiecał/ obowiązał się. Reus satisdandi, durch einen Bürgen verpflicht/ Pod rękoimią. Rĕātŭs, ūs, g. m. pro Culpa, in Bibl. tantum legitur. Cōnrĕŭs, Einer der mit verklagt ist/ Spółwinny/ społobwiniony. Item, ein Mitbürg/ Społrękoimia.

Rex, vide Rego.

Rhăcōmă, herba, Rhabarbara/ Rápontyk.

Rhăgădēs, rhagadum, g. f. pl. n. & Rhăgădĭă, orum, g. n. pl. nu. Schrunden oder Spalten am Maul/ Händen/ vnd Füssen/ Popadánie nog.

Rhāmnŭs, i, g. m. ein Dornstaud/ oder Krünselbeerstaud/ wie etliche meynen/ Bodłak.

Rhēdă, æ, g. fœ. ein Karren/ Woz. *Devexa.* Rhēdārĭŭs, ij, g. m. ein Karner/ Woźnicá. Rhedarius, a, um, ut: Mulus rhedarius, ein Karrenesel/ Muł co w woźie ćiągnie.

Rhēnō, ōnĭs, g. masc. ein gefütterter Rock/ ein Peltzrock/ Kożuch/ Szubá.

Rhētŏr, tŏrĭs, g. m. ein Redner/ der wol reden lehrt/ Krásomowcá/ Krásomowski mistrz. *Disertus, expolitus.* Rhēthŏrĭcē, ēs, vel Rhēthŏrĭcă, æ, g. f. die Kunst wol zu reden/ Krásomowska náuká. *Picta.* Rhetorica, orum, g. n. pl. n. idem. Rhēthŏrĭcŭs, a, um, ut: Libri Rhetorici, Bücher daraus man wol reden lernet/ Kśięgi krásomowską náukę w sobie máiące. Rhētŏrĭcē, adv. Redreichlich/ Wymownie. Rhetorissare, pro Rhethorice loqui, obsoletum.

Rheū.

Rheūmă,ătĭs,g.n. Fluß/sonderlich vom Haupt/ ćieczenie z głowy/ Rymá. Rheūmătĭcŭs,a,um, Hauptflüssig/ Cieczenie to ćierpiący. Rheūmătĭsmŭs,i, g. m. idem quod Rheuma.

Rhīnŏcĕrŏs, ŏtĭs, g. m. Gattung eines Thiers in Egypten mit einem Horn auff der Nasen/ Noſorożec. Item, ein Oelgeschirr/ Naczynie oliwne. Rhinocerotis nasum habere, dicitur sagax & prudens vir. Proverb.

Rhŏdŏdăphnē, ēs, alias Rhŏdŏdēndrŏs, herba Officinis, Oleander/ Płochowiec. idem quod & Nerium.

Rhŏdŏn, g. n. Rosa. Rhŏdōnĭă, Rosarium, id est, locus rosis consitus. Est & nomen herbæ.

Rhŏmbŭs, i, g. mas. Ein Geometrische Figur/ breit und dick wie ein Fensterrauten gestaltet/ Czworogránista ukośnie Figurá. It. ein gattung Meerfisches/ Płaszczká. *Latus, iners, pinguis, Adriacus.* Item, ein Garnwinde/ Wrzećiono.

Rhŏmphæă, æ, g. f. ein lang Schwerdt/ Miecz.

Rhŏnchŭs, i, g. m. das Schnarchen/ Chrapánie/ párſk. Rhŏnchĭssŏ, as, are, schnarchen/ Chrapáć.

Rhūs, ein gattung Bäumlins/ so die Apotecker Sumach nennen/ Gárbárſkie drzewko/ Bo rowki.

Rhȳtmŭs, i, g. m. ein Reymen/ Rym. Rhȳtmĭcŭs, a, um, in Reymen gefaßt/ Rymowny.

Rīcă, æ, g. fœ. Velum quo mulieres Romano ritu sacrificantes caput velabant. Itē, Sudarium. Rīdĭcŭlă, diminut.

Rīcĭnŭs, i, g. m. & Rīcĭnĭŭm, ij, g. n. Vestis antiquissima quadrata. Item, Vermis. Item, Frutex aut herba arboris, vulgò Palma Christi dicitur.

Rīctŭs, ūs, g. mas. Das auffsperren oder krümmen des Mauls/ Páſzczeká otworzona/ O ſzczerzánie. *Spumans, patulus, immanis, cavus, vorax, hiulcus, avidus.* Diducere rictum, das Maul auffsperren/ Oſzczerzáć ſię.

Rīdĕŏ, rīdēs, rīsī, rīsŭm, rīdērĕ, lachen/ śmiać ſię. Alicui ridere, Einen anlachen/ śmiać ſię komu/ z kim. Aliquem ridere, Einen verspotten/ verlachen/ śmiáć ſię z kogo. Rīdĭbūndŭs, a, um, fast lachend/ śmieſzek. Rīdĭcŭlŭm, g. neut. Etwas lächerlichs/ śmieſzna rzecz. Rīdĭcŭlŭs, a, um, ut: Homo ridiculus, Der schimpffig ist/ żártowny. O rem ridiculam, O des lächerlichen Dings/ O rzecz śmieſzna. Rīdĭcŭlē, adver. Lächerlich/ śmieſznie. Rīsĭŏ, onis, g. f. & Rīsŭs, ūs, g. m. ein Gelächter/ śmiech. *Tremulus, cachinnabilis, lætus, perspicuus, tener, dulcis, procax, blandus, serenus, affluens, mordax, hilaris, urbanus, facilis, argutus, lenis, protervus, alacer, mollis, facetus, venustus, effusus, lepidus.* Concitare risum, ein Gelächter machen/ śmiech wzbudzáć. Arrīdĕŏ, arrīdēs, ārrīsī, ārrīsŭm, ārrīdērĕ, anlachen/ mit lachen uns etwas gefallen lassen/ Przyśmiechác ſię. Arridere res dicitur, quæ placet. Arrident ædes, die Häuser gefallen uns/ Dom ſię podoba. Arrīsŏr, oris, g. masc. Der einen anlachet/ Przyśmiechájący ſię. Corridere, zusammen lechen/ Pospołu ſię śmiać. Deridere, verspotten/ Szydźić. Dērīsŭs, a, um, verspottet/ Wyśmiány. Dērīsŭs, ūs, g. m. Spott/ Szydzenie. Dērīsŏr, oris, g. mas. ein Verspotter/ Szyderz. Dērīdĭcŭlŭm, li, g. n. Verspottung/ Naśmiewiſko/ Szyderſtwo. Irridere, Irrisus, & Irrisor, idem quod Deridere. Sūbrīdērĕ, Ein wenig oder heimlich lachen/ Uśmiecháć ſię. Sūbrīdĭcŭlē, adverb. ein wenig lächerlich/ śmieſznie troche.

Rīdĭcă, æ, g f. ein Räbstock/ Kol/ Tycz/ Żerdź.

Ridiculus, v. Rideo. Rigeo, Rigidus. v. Rigor.

Rĭgŏ, as, avi, atum, rĭgārĕ, & īrrĭgārĕ, wässeren/ befeuchtigen/ begiessen/ Pokrapiáć. Rĭgātĭŏ, & īrrĭgātĭŏ, onis, g. f. Wässerung/ Pokrapiánie. Rĭgŭŭs, a, um, das leichtlich gewässert kan werden/ Snádny do záwilżenia/ Pokropienia. īrrĭgŭŭs, a, um, Active, das wässeret/ sonderlich von Brunnen/ Bächen/ ꝛc. Pokrapiáiący. Passivè, das leichtlich gewässert ist/ Mokry. Sūbrĭgŭŭs, a, um, idem quod Irriguus.

Rigatio, Riguus, vide Rigo. Rigeo & Rigidus, vide Rigor.

Rĭgŏr, oris, g. m. sehr grosse Kälte/ Verhärtung von der Kälte/ Twárdość/ Nieużytość. *Acer, crudus, horridus, durus, asper, marmoreus, inflexus, maleficus, sævus.* Rĭgĭdŭs, a, um, Steiff von Kälte/ oder vor Frost erkaltet/ zimny. Translatè accipitur pro crudeli & severo. Leo rigidus, Unbarmhertzig/ Surowy/ Srogi. Rĭgĕŏ, es, rĭgŭī, rĭgērĕ, & Rĭgēscŏ, is, rigescere, vor Frost erstarren/ Twárdzieć/ Márznieć. Gelu rigere, Steinhart gefroren seyn/ Zmárznąć. Oculi rigentes, Unverwendete Augen/ Oczy ſtoiące w mierze.

Rīmă, æ, g. f. ein Spalt/ Klunse/ Rozpádliná/ Dziurá. *Hians, cava, angusta, tenuis, muralis, flexilis, aperta.* Invenire rimam, einen Durchgang oder

oder Außflucht finden/Náleść wyśćie. Plenus rimarum, vnverschwiegen/Dziuráwy/Blekotny. Rīmŭlă,æ, dimin. Rīmōsŭs, a, um, voll Spalten oder Klunsen/ Rospádły/ Dziuráwy. Rīmŏr, aris,atus sum,rīmārī,ersuchen/spalten/Szperáć/ Prýćiáć/Szukáć. Terram rimari, durchgraben/ Kopáć/grześć w ziemi. Rimari, Servius apud Virg. exponit pro Expleri,& Satiari.

Rīngŏ,is, rīnxī, rīctum, rīngĕrĕ,vel, Rīngŏr, ĕrĭs,rīngī,das Maul zersperren/die Zäen blecken/ Wárczeć/Oszczerzáć sie. Item, sich selbst erzürnen/ Gniewáć sie / Dąsáć sie.

Rīpă,æ,g.f. Vffer oder Gestad eines Wassers/ oder Meers / Brzeg wody. *Viridis gramine, fluvialis, viridans, sonans, umbrosa, tremens, gelida, obliqua, mollis, declivis, capax, limosa, opaca, spumans, resona, stagnans, cava, curvata, arundinea, putris, graminea, fluminea, algens, frondens, roscida, torrens, virens, alnifera, humens, canora, madens, garrula, strepens, herbida, amœna, curva, vernans, arenosa, aprica, florens.* Rīpŭlă, æ, dimin. Rīpārĭŭs,a,um,am Gestad wohnend/Pobrzeżny.

Rīpārĭă, æ, ein gattung Vogels so am Gestad nistet/ Grzebietuchá.

Rīscŭs, i, g. m. ein Känsterlein oder Loch in einer Mauren/ darin man etwas bewahret/oder ein Kasten mit Leder überzogē/Náćloch/Szkátułá.

Risus & Risio, vide Rideo.

Rītŭs,ūs, vel Rītēs, is, g.m. Gewonheit oder Weyß/ Obrzęd/ Sposob. Rītĕ,adverb. Nach gebrauchter Weyß/ wol vnd recht/ Obrzędnie/ Porządnie/ Słusznie. Rītŭālĭs, le, Gebräuchlich/ Obrzędowy. Libri rituales, Bücher von genommenen Weysen vnd Bräuchen / Agendá/ Księgi obrzędowe. Irrĭtŭs,a,um, vide Ratus.

Rīvālĭs,is, g. m. ablat. ab hoc rivale vel li, ein Mitbuler / der vmb eine buhlet die einander auch lieb hat/ Spolzaletnik. Rīvālĭtās,atis,g.fœm. solche Mitbulschafft/ Konkurrencyia/Spolzaletnictwo.

Rīvŭs, i, g.m. ein Bach/Strumień/ źrzodło. *Præceps, fluens, levis, strepitans, saliens, meabilis, tenuis, decurrens, obliquus, celer, pronus, gelidus, liquidus, lapidosus, garrulus, labens, glareosus, prægelidus, errans, gemmans, peregrinans, raucus, tremulus, argutus, rivalis, fugiens, undans, sonans, crepitans, querulus, bullans, vitreus, amœnus, susurrans, limpidus, vagus, ductilis, aquosus, candens, spumans, desiliens, currens, conspicuus, torrens.* Rīvŭlŭs, dimin. ein Bächlein/Strumyk. Rīvālĭs,lĕ,das am einem Bach wohnet oder anstosset/Rzeczny. Cŏrrīvālĭs,lĕ,idem. Cōrrīvŏr,aris,atus sum. cōrrīvārī,zusammen rynnen/ einrynnen/ Zbiegáć sie/ wodá sie ściągá. Corrivare(inq. Sipont.) est ad eundem rivum potandi gratia convenire. Cōrrīvātĭō, onis, g. f. Einlauff des Wassers/ Sćiągánie/ zbiegánie sie wody. Dērīvŏ, as, avi, atum, dērīvārĕ, Bäch leyten vnd führen/ Wasser anderswohin leyten/ Prowádzić/ ćiągnąć wode. Derivare iram alicujus in se, Eines andern Zorn auff sich wenden/ Ná sie czyi gniew przyćiągnąć. Dērīvātĭō,onis, g. f. Abwendung/Náćiągánie/ Pochodzenie. Dērīvātīvŭs,a, um, Das von einem andern abgezogen ist/ Pochodzący. Erīvārĕ, idem. metaph. abwenden / Sćiągáć wode.

Rīxă,æ,g. f. Zanck/Hader/Swar. *Sanguinea, proterva, calida, tenera, improba, levis, dulcis, misera, turpis.* Rīxōsŭs,a, um, haderisch/ zänckisch/ Swarliwy. Rīxŏr, aris, atus sum,rīxārī, hadern/ zancken/ kyben/ Swárzyć sie.

Rōbīgŏ, gĭnis, g. f. quæ & Rubigo, der Brand im Geträyde/ so der Halm roth wird/ Rdzá we zbożu.

Robor, vel Rōbŭr. rōbŏrĭs, g. neut. ein harte Eych/Hageych/ hart Holtz/ Dąb/ Kłodá. *Sylvestre, firmum, nodosum, fissile, durum, impenetrabile.* Item Robur, Veste/ Stärcke des Leibes/Moc/ Krzepkość. *Firmum, solidum, validum, Herculeum, rude, forte, prævalidum, durum, rigidum, invictum, inexpugnabile, lacertosum.* Item, das härteste Orth der Gefängnuß / ćiemnicá. Translatè, Starckmütigkeit Dużość/ Twárdość. Rōbŏrārĭă, orum, plu nu. g. n. Antiqui appellaverunt omnia ædificia, septa, villas, quæ inclusa habent animalia. Rōbŏreŭs, a, um, von harten Eychen gemacht/ Dębowy. Rōbŭrnĕŭs, a, um, ut: Fruges roburneæ, Hageychlen/ Dębowe. Rōbŭstĕŭs,a, um, ut: Robustea materies, Hacheychen Holtzwerck / Dębowe drwá. Rōbŏrŏ, as, avi, atum, rōbŏrārĕ, vesten/ stärcken/ Vtwierdzáć/ Posiláć / Mocnić. Cōrrōbŏrārĕ, zumal västen/ Potwierdzáć Vmacniáć. Irrōbŏrārĕ, vest vnd kräfftig werden/ Mocnieć.

Rōbŭs, i, g. m. ein gattung Korns/ Pszenicá. Item, Robus,a,um, id est, Rubeus, obsol.

Roboro, & Robustus, vide Robur.

Rōdō, is, rōsī, rōsūm, rōdĕrĕ, mit den Zähnen nagen/ beissen/ Gryść/ Głodáć. metaph. Einem hinterreden/ Obmawiáć. Rōsĭō, onis, g. f. Nagung/ Beissung/ Gryzienie/ Głodánie. Abrōdō, abrosi, abrosum, ābrōdĕrĕ, abnagen/ abbeissen/ Vgryść. Arrodere, idem quod rodere. Arrodere Rempublicam, metaph. den gemeinen Nutz berauben vnd beschädigen/ Rzeczypospolitey zászkodzić. Cōrrōdĕrĕ, zernagen/ Gryść. Corrosæ Insulæ, eingefressen Insulen vmb die Börter/ Wyspy ogłodáne u brzegow. Derodere, abnagen/ ogłodáć. Erodere, außnagen/ Wygłodáć. Obrodere, vmbnagen/ Ogłodáć Perrodere, durchnagen/ durchfressen/ Przegryść. Pērrōsus, a, um, durchgenagt/ Przegryziony.

Rŏgō, as, avi, atum, rŏgārĕ, bitten/ begehren/ oder fragen/ Prośić/ Żądáć/ Pytáć. Auxilium rogare, vmb Hülffe bitten/ Prośić o pomoc. Utendum rogare, Zu leyhen bitten/ O pożyczenie prośić. Legem rogare, ein Gesetz anbringen/ das ist/ vmb ein Gesetze anzunehmen ein Frag an die Gemeind haben/ Stánowić práwo. Rŏgātĭō, onis, g. f. ein Gesatz/ Práwo/ Postánowienie. Item, ein Frag/ Pytánie. Rogatio judicis, Bitt an den Richter/ Skárgá przed Sędzią. Rŏgātĭūncŭlă, dimin. Militem sacramento rogare, Den Eyd von Kriegsleuten nehmen/ Żołnierzá przysięgą obowiązáć. Rŏgātŭs, a, um, gefragt/ Pytány. Rogatus, ūs, g. m. ein Bitt/ Prozbá. Rŏgĭtō, as, rŏgĭtārĕ, frequent. Embsich bitten/ Często prośić. Item, einen fragen/ Pytáć. Rŏgĭtātĭō, onis, g. fœ. Anbringung/ Gesatz/ Nárządzánie/ Vstáwá. Rŏgātŏr, ris, g. m. ein Bitter/ Proszak. Rogator comitiorum, ein Anbringer/ Stánowiciel. Rŏgātārĭŭs, ij, g. m. Tabellio, qui rogat, quod quisque stipulatur, hoc est, promittit. Abrŏgō, as, avi, atum, ābrŏgārĕ, hinweg thun/ abschaffen/ abstellen/ vnkräfftig machen/ Znośić/ Odrzucáć. Abrogare legi, & legem dicimus; sed usitatius accusativo jungitur, das Gesatz auffheben/ Kásowáć/ zniešć práwo. Quempiam abrogare, figurate dictum, vertreiben/ Odrzućić. Abrŏgātĭō, onis, g. fœ. Abstellung/ Auffhebung/ Odrzucenie/ Znieśienie. Arrŏgārĕ, Jhm selbs zumessen/ Przyczytáć/ Przyspasábiáć. Arrogare aliquem in filium, Einen für ein Kind auffnehmen/ Przyspasábiáć kogo zá Syná. Arrŏgāns, antis, stoltz/ vermessen/ Pyszny. Arrŏgāntĕr, tĭŭs, tĭssĭmē, adver. stoltziglich/ vermessenlich/ Pyszno. Arrŏgāntĭă, æ, g. fœ. Vermessenheit/ Stoltzheit/ Pychá. Sŭbārrŏgāns, antis, ein wenig vermessen/ Pyszny troche. Sŭbārrŏgāntĕr, adverb. ein wenig vermessentlich/ Przypysznieyszym. Cōrrŏgārĕ, zusammen lesen/ zusammen kiesen/ zusammen bitten/ Zbieráć. Derogare, ein Theil eines Gesatzes abstellen durch ein ander Gesatz/ Vstáwgánić. Derogare alicui fidem, Einem nicht mehr glauben/ Vwłaczáć komu wiáry. Dērŏgĭtō, as, dērŏgĭtārĕ, frequent. hefftig bitten/ Pytáć często. Dērŏgātĭō, onis, g. f. Abstellung etlicher Artickel eines Gesatzes/ Nágáná/ Vwłaczánie. Erogare, außgeben/ verthun/ außtheilen/ Wydawáć. Erŏgĭtārĕ, frequent. fast bitten/ Prosić/ Vprászáć. Erogatio pecuniæ, das außgeben/ Wydánie/ Száfowánie. Irrogare, zumuthen/ aufflegen/ Nákázowáć/ Náznaczáć. Irrogare pœnam, Straff aufflegen/ Nákazáć kárę. Leges irrogare, Gesatz geben/ Práwo ustánowić. Irrogatio, onis, g. fœ. Aufferlegung/ Nákazánie. Īntērrŏgārĕ, fragen/ Pytáć. Īntērrŏgātĭō, onis, g. f. ein Frag/ Pytánie. Īntērrŏgātĭūncŭlă, æ, dimin. Obrogare, Einem einreden vnd widersprechen/ Przećiwną rzecz komu mowić. Legem obrogare, ein Gesetz wider ein anders bringen/ Znośić práwo. Perrogare, ein Vmbfrag haben vmb jedes rath vnd Meynung/ Wotowáć. Prærogare, fast bitten/ Bárzo prośić. Item, Etwas vor gefallener Zeit bezahlen/ Przed czásem zápłáćić. Prærŏgātīvŭs, a, um, ut: Tribus prærogativa, Vorgehende Zunfft/ welche Macht hat die erste Stimm zu geben in Einsetzung der Obrigkeit/ vnd Außtheilung der Aempter/ Pokolenie przodkujące. Dicuntur etiam comitia comitiis prærogativa, den Vorzug haben/ Przodkujące/ májące wolność pierwey wotowáć ábo obieráć co. Prærŏgātīvă, æ, g. f. Vortheil/ Vorzug/ Przodek. Prōrŏgārĕ, verlängern/ verstrecken/ Odkładáć/ Przedłużáć. Prorogatio, onis, g. f. Verstreckung/ Odwłoká/ Przedłużenie. Prorogatio legis, Auffzug/ Verzug/ Odwłoká práwa. Subrogare, an eines andern stat stellen/ Ná stępce dáć/ Ná to mieysce stáwiáć. Surrogare idem.

Rŏgŭs, i, g. m. ein hauffen Holtz die todten Cörper darauff zu verbrennen/ Stos drew ná ktorym umárłych ćiáłá palono. *Calens, avidus, ardens,*

dens, niger, triſtis, conflagrans, rapidus, funereus, tabificus, altus, infeſtus, Oetheus.

Ronchiſſo, & Ronchus, vid. Rhonchus. Roratio, Roreſco, & Roro, v. Ros.

Rōs, rōrĭs, g. m. Thaw/ Roſá. *Gelidus, matutinus, nocturnus, pluvius, liquidus, ſtillans, vitreus, fecundus, tener, dulcis, madens, madidus, purificans, levis, purus, florigenus, fumifer, algens, fugax.* Rōrŭlēntŭs, & Rōſcĭdŭs, a, um, mit Thaw überdeckt/ Rośiſty. Nox roſcida, voll Thaws/ Noc rośiſta. Mala roſcida, Öpffel mit Thaw beſprengt/ Jábłká poroßone. Milites rorarij, Kriegsleuth die den Angriff thun/ Zołnierz lekki. Rōrō, as, rōrārĕ, Thaw geben od' tropffen/ Roſe puſzczáć/ Rośić. Rōrēſcō, is, rōrēſcere, Feucht werden/ Rośić ſie/ Wilgotnać. Terra rorans, Erdreich mit Thaw beſprengt/ ziemiá roſa zkropiona. Rōrātĭō, onis, g. f. Fall des Thawes/ Roſy padánie. Itē, Schaden/ ſo vom eingefallenen Mültaw auff der Weinblüt geſchicht/ Záráza Kwiátu winnego.

Rŏſă, æ, g. f. ein Roſe/ Roza. *Odorata, luteola, florens, amœna, fulgens, ſylveſtris, verna, rubens, tenuis, ſubtilis, mollis, fragilis, humens, punicea, micans, rorans, viridis, picta, candidula, auricoma, mollicula, olens, tenera, pulcra, textilis, munda.* Rŏſĕus. a, um, ut: Veſtis roſea, ein Roſenfarben Kleid/ Rozáney máśći ſukniá. Rŏſācĕŭs, a, um, ut: Oleum roſaceum, Roſenöl/ Rozány oley. Rŏſārĭŭm, ij, Rŏſētŭm, i, g. n. ein Roſengart/ oder ein Orth das mit Roſen gepflantzt iſt/ Rozány ogrodek. *Roſcidum, puniceum, candens, amœnum, pictum, Pæſtanum, rubicundum.* Item, Roſarium, Ein gewiſſe Zahl etlicher ſchöner Gebete; Nemblich: des Glaubens/ Vater vnſers/ vnd Engliſchen Gruß/ die man ſampt Betrachtung der fürnembſter Chriſtlicher Hauptſtück/ zu Ehren Gottes/ im Namen vnd Gedächtnuß der ſeligen Jungfrawen vnd Mutter Gottes Mariæ/ Gott auffopffert/ Rozániec ábo Rozány wianek/ rozmyslánia ábo modlitwy z żywotá y ſpraw Bogárodźice zebráne.

Roſcidus, v. Ros. Roſeus, v. Roſa. Roſio, onis, vide Rodo.

Roſmarinum, g. n. vel Rōſmărīnŭs, i, g. m. & Rōſmărĭs, Roßmarin/ Rozmáryn.

Rōſtrŭm, i, g. n. ein Schnabel/ Nos ptáſzy. *Aduncum, rigidum, pandum, durum, reduncum, acutum, mucronatum, accurvum, ſagax, Ciconianū, crepitans, mordax, minax, æratum, vulnificum.* Roſtrum canum, Hundsſchnütz/ Pyſk pśi. Rōſtră, orum, g. n. pl. num. Ein erhöcht Geſtül/ ein Cantzel/ Kazálnicá. Item, locus Romæ ante curiam pulpitum habens navium, ex quo ad populum concio haberi ſolebat. Roſtra navium, die vorderſten Schiffſchnabel/ Kończáty przodek naw. Naves roſtratæ, Vornen geſpitzte Schiff/ Náwy kończáte ná przodku. Rōſtēllŭm, li, diminut. Rōſtrō, as, rōſtrārĕ, mit dem Schnabel bicken/ Kluć/ Dźiubáć.

Rŏtă, æ, g. f. ein Rad/ Koło. *Levis, volucris, curva, præceps, volubilis, rapida, properans, laborioſa, perpendicula, aligera, pernix, ſtridens, agilis, cita, obliqua, velox, fervens.* Rŏtŭlă, & Rŏtēllă, æ, dimin. Item, Rota, ein gattung Fiſches/ Rodzay ryby. Rŏtō, as, rŏtārĕ, Radweiß waltzen/ rollen/ Obracáć. Rŏtūndŭs, a, um, Rund/ kugelecht/ Okrągły. Rŏtūndĭtās, atis, g. f. Ründ/ Okrągłość. Rŏtūndō, as, rŏtūndārĕ, & Cōrrŏtūndārĕ, Rund machen/ Okrągło czynić. Item, erfüllen/ Nápełnić. Rŏtūndē, adverb. Kugelweiß/ Okrągło. Rŏtūndātĭō, onis, g. fœ. Rundmachung/ Obracánie/ Okrągło czynienie.

Rubedo, Rubefacio, Rubella, Rubellianus, Rubello, Rubens, Ruber, vide Rubeus.

Rŭbētă, æ, g. fæm. Ranæ genus venenoſum in rubis victitans, ein Laubfroſch oder Krott/ Żábá ziemna/ Żábá wodna.

Rŭbētŭlă, æ, g. fœm. avis, ein Rothbrüſtlein/ Żábká.

Rŭbĕŭs, a, um, latin. eſſe negant, pro quo dicimus rŭbēns, entis, vel Rŭbĕr, rŭbră, rŭbrūm, Roth/ Czerwony. Rubeus aliquando ponitur pro Spineus à Rubo. Rŭbĕō, es, rŭbŭī, rŭbērĕ, Roth ſeyn/ Czerwienieć śie. Rŭbēſcō, is, rūbēſcĕrĕ, Roth werden/ Czerwienieć. Rŭbēdō, dĭnĭs, g. f. Rŭbŏr, ōrĭs, g. maſ. Röthe/ Czerwoność. *Igneus, ingenuus, roſeus, verecundus, tenuis, lenis, purpureus, flammans, ignitus, ſangvineus, ſuffuſus, coruſcus, inconſtans, diſcolor, pavidus, puniceus, tener, caſtus, conſcius.* Rūbĭcūndŭs, a, um, Rötlächt/ Czerwony. Rŭbĭcūndŭlŭs, a, um, dim. Rŭbīdŭs, a, um, Schwartzroth/ Czerwonáſy. Rŭbēlla, æ, g. f. Rubellæ vites, & Rubellæ vineæ appellatæ ſunt, denen das Holtz am ſchnitt roth iſt/ Czerwona winna máćicá. Rŭbēllĭānŭs, a, um, vt: Vites rubellianæ, idem. Rŭbēllŭs, a, um, Vinum

num rubellum, Rother Wein/Wino czerwone. Rubellio, onis, ein gattung Meerfisches/ Jaz. Rubrico, ûs, a, um, Rothfarbig/Czerwony. Rubricatus, a, um, mit Roth gefärbet/Czerwieniony. Rubefacio, facis, feci, factum, rubefacere, Roth machen/ Czerwienić. Rubefactus, a, um, Roth gemacht/ Zaczerwieniony. Erubesco, is, erubescere & Irrubescere, idem quod Rubescere. Subrubeo, es, subrubere, Rothlecht oder ein wenig roth seyn/ Czerwieniec sie. Subrubicundus, a, um, Rotlecht/ Czerwonawy.

Rubia, æ, g. f. Kraut damit man färbet/Marzana ziele. vulgò Rubia tinctorum.

Rubicundus & Rubidus, v. Rubeus.

Rubigo, ginis, g. fœm. Rost/ Rdza. *Mala, scabra, nigra, sterilis, aspera, putris, tetra.* Rubigo idem quod Robigo significat. Rubiginosus, a, um, Rostig/ verrost/ Zardzewiały/ Rdzawy. Rubigino, as, rubiginare, rosten/rostig werden/ Zardzewiać co.

Rubor, vide Rubeus.

Rubrica, æ, g. f. Rötelstein/Rubryka. Rubrica notantur tituli, & capita librorum, quæ ob id Rubricæ sunt vocata. Rubricatus, a, um, roth gefärbt/Poczerwieniony/ rarò legitur. Rubriceta, æ, g. f. Rötsel da die Weiber jhre Wangen vnd Haar mit roth machen/ Barwiczka. Rubricosus, a, um, ut: Terra rubricosa, roth Erdreich/ Glinka czerwona.

Rubus, i, g. m. ein gattung Gedörns; als Hagdorn/Brombeerstauden/Ciernie/Jezyny. *Asper, horrens, pinguis, durus, mordax, acutus, rigidus, vulnificus, hamatus, vilis, puniceus, hirsutus.* Rubetum, i, g. n. Locus in quo rubi sunt.

Ructus, ûs, g. mas. ein Gurps/ das Schlucken/ Rzyganie. Herba ructu gravis, ein Kraut das übel schmeckt/dz görpsen verursacht/Ziele śmierdzace. Ructo, as, ructare, & Ructor, aris, atus sum, ructari, görpsen/ schlucken/Rzygać. Aves ructari, görpsen daß man schmeckt daß einer Vögel gessen hat/ Rzygać żeby czuć było iż ptak jadł. Ructator, oris, g. m. & Ructatrix, icis, g. f. Der oder Die da görpset/ Rzygliwy. Erugo, as, avi, atum, erugare, idem quod Eructare, freqv. herauß görpsen/Wyrzygnąć. Item, Erugare, die Falten oder Runtzeln außthun/außdrucken/Rozmarszczać. Ructuosus, a, um, Koderächtig/Rzygliwy. Ructitare, frequent.

Rudens, entis, g. m. vel f. das dicke Schiffseyl/ Liná/ Żaglowa liná. *Tortus, intortus, nodosus, laxus.* Explicare rudentem, das Schiffseyl nachlassen/ nachschiessen/ Wyłożyć linę.

Rudens, à Rudo, vide Rudo.

Rudero, Rudetum, v. Rudus. Rudiarius, v. Rudis, substantiv. Rudimentum, Rudio & Ruditas, vide Rudis, e.

Rudis, is, g. f. Ein vnbeschnitene grobe vngerüste Ruth/ Rozgá gruba/ nieoberżniona. Accipere rudem, Vom fechten geurlaubt/ oder/ auß der Fechtschul zu ruhen gelassen werden/ Wypuszczonym być z urzędu tákiego. Donare rude, Frey lassen/ Uwolnić/ Wypuśćić. Rudicula, æ, g. f. dim. Ein Steck damit man die Ding so man auff dem Fewr kochet/ pflegt zu rühren/ ein Rührsteck/ Warzechá/ Kopyść. Rudiarius, ij, g. m. ein geurlaubter Fechter/ Szermierz odprawiony.

Rudis, hoc Rude, New/ vnwissend/ Nowy/ Prostak/ Nieświádom. Item, grob/ Bäurisch/ Gruby/ niewyćwiczony/ Grubian. Rudes rei militaris, des Kriegens vnbericht/ Niebiegli w żołnierstwie. Ruditas, atis, g. f. Grobheit/ Vngeschickligkeit/ Prostość/ Grubstwo. Rudimentum, i, g. n. Die erste Lehr vnd Vnterweisung eines Vnberichten/ Początek/ ćwiczenie. Ponere rudimentum, anfahen zu lernen/ Począć się uczyć. Rudio, is, ivi, itum, rudire, Einen Vnerfahrnen lehren/ Uczyć/ ćwiczyć. Erudio, erudis, erudivi, eruditum, erudire, vnterweisen/Uczyć. Eruditus, a, um, particip. Wol bericht/ Náuczony/ ćwiczony. Eruditio, onis, g. f. Gelertheit/ Geschickligkeit/ Uczenie kogo/ ćwiczenie. Eruditulus, a, um ein wenig gelehrt/ Przezząk. Ineruditus, a, um, Vnverstendig/vngelehrt/ Nieuczony. Pereruditus, a, um, gar wol bericht vnd gelehrt/ Uczony/ Wyuczony.

Rudo, rudis, rudi, rudere, schreyen wie ein Esel/ Ryczeć ják Osieł. Rudere, abusivè de leonibus & hominibus dicitur. Rudens, entis, particip. wie ein Esel schreyend/ Ryczący.

Rudus, ruderis, g. n. Kalchscharten/ vnd dergleichen Steingemürsel/ oder Bruchstein von verfallenen Gebäwden/ Schrotten/ Gruz/ Tynk. Novum rudus, Newgebrochene vñ zerstückelete Stein die man in ein Estrich zu besetzen braucht/ Gruz do tłá. Vetus rudus, alt zerbrochen Stein/ Scherben vnd dergleichen Schrotten/ Gruz stáry. Rudero, as, avi, atum, ruderare, mit Steingemürsel be-

beschnitten/Gruzem náwozić/Tynkowáć. Rūdĕrārĭŭs,a,um,Das zu solchem Gemürsel gehört/ Gruzowy. ut Cribrum ruderarium, ein Sandrüttern/Kratá mulárska/Rzeßoto mulárskie. Rūdĕrātŭs,a,um, participium, voll Steingemürsel/ voll Schrotten/ Gruzowáty. Rūdĕrātĭō, onis,g.fœ. Das Estrig besetzen mit zerschlagenen Steinen/ Gruzem nábiiánie / Tynkowánie. Rūdĕrĭum, i, g. n. ein Orth voll Steingemürsels oder Schrotten/ Rozwáliny. Item, zum ersten mal auffgebrochner Acker/ Rola gruzowáta.

Rūfŭs, a,um, Fewerroth/ Lisowáty. Rūfŭlŭs,a, dimin. Rotlächt/ Czerwonáwy. Rūfō, as, rūfārĕ, Fewrroth machen/ Lisowáto czynić. Rūfĕō, es, rūfērĕ, Fewrroth werden/ Lisowáćieć. Rūfēscō, is, rūfēscĕrĕ, Fewrroth seyn/ Lisowátym być. Capilli rufi, rothe Haar/ Zoltoczerwone włosy. Sūbrūfŭs,a,um, ein wenig roth/gelbroth/ Czerwonáwy.

Rūgă,æ, g. f. Runtzlen/ Zmárszk. *Senilis, anilis, contracta, turpis, rigida, tristis, severa, pendula, pannosa, rudis, aspera, pallida, exsangvis, nodosa, deformis.* Rugæ vestium, Falten an Kleidern/ Fałd. Rūgōsŭs,a,um, voll Runtzeln/ geruntzlet/ Zmarszczony/ Chropáwy. Acina rugosa, gerümpfft vnd geruntzlete Weinbeer/ Jágodá winna zmarszczona. Rūgō as, rūgāre, dicitur vestis, voll Faltenseyn/ Fałdy czynić. Corrugare, zusammen rumpffen/ oder zusammen runtzlen/ Zmarszczáć. Erūgārĕ, außdehnen/ das geruntzlet vnd gerümpfft außstrecken / die Runtzeln vertreiben/ Rozmarszczáć/ Wymarszczáć. Erūgātĭō, onis, g.f. Glättung/ Außdehnung/ Rozmarszczenie, ut: Erugatio cutis. Irrūgārĕ, Runtzlen machen/ Zámarszczáć.

Rŭgĭō, is, rŭgīvī, vel rŭgĭī, rŭgītŭm, rŭgīrĕ, Brüllen wie ein Lew/ Ryczeć ják Lew. Rŭgītŭs, ūs, g.m. das Brüllen/ Ryk/ Ryczenie. *Ferinus, horrisonus, raucus.* Irrŭgīrĕ, idem quod Rugire; sed raro legitur.

Rŭidŭs, sive Rūvĭdŭs, a, um, rauh/ vneben/ nicht außgemacht/ Gruby.

Ruina, Ruinosus, vide Ruo.

Rūllă,æ, g. f. ein Pflugschüre/ ein Eisen damit man den Pflug säubert/ Rozicá.

Rūmă,æ, g. fœ. idem quod Rūmĕn, ĭnĭs, g.n. Dütten oder Mamme/ Pierśi/ Wole. Itē, Eminentior pars colli, die Knöblen an der Keelen/ Gruz u szyie. Rūmō, as, avi, atum, rūmārĕ, saugen/ Karmić. Irrumare vel Subrumare agnos Die Lämblein zu saugen vnterschieben / Przypuszczáć iágnietá/ Podsadzáć do ssánia. Subrumantur agni, idem. Rūmĭnō, as, rūmĭnārĕ, & Rūmĭnŏr, aris, atus sum, rūmĭnārī, propriè dicitur de ijs animantibus, quæ in superiori mandibula dentes primores non habent, Die Speiß so einmal gessen wiederumb kewen/ wieder döwen/ Przezuwáć. metaph. wiederumb gedencken/ Wspomnieć/ Przypomnieć. Rūmĭnātĭō, onis, g. f. das Wiederkewen/ Przezuwánie. Item, Wiedergedächtnuß/ Wspominánie. Rūmĭnālĭs, lĕ, ut: Hostiæ ruminales, von wiederkewenden Thieren/ Ofiárá z bydląt co przezuwáją.

Rūmēx, rūmĭcis, g. mas. wilde Saurampffer/ oder Menwelwurtz/ Slangenkraut/ Scharffkletten/ Rotewki żelázne/ Szczaw kobyli.

Rumino & Ruminor, vide Ruma. Rumis, is, idem quod Ruma, propriè animalium.

Rūmŏr, rūmōrĭs, g. m. Ein gemein Geschrey/ Wieść. *Vagus, terrificus, trepidus, ventosus, volans.* Dissipati rumores, außgespreitet Geschrey/ Rozgłoszona Wieść. Rūmūscŭlŭs, li, dim. Rūmĭgĕrŭlŭs, li, g. m. Märleinträger/ Nowiniarz.

Rūmpō, rūmpĭs, rūpī, rūptŭm, rūmpĕrĕ, brechen/ Rwáć. Item, Müd machen/ Zmordowáć. Me rupi currendo, Ich hab mich müd gelauffen/ Vbiegałem śię. Moras rumpere, Eylends auffbrechen/ Bez odwłoki co uczynić. Rūptŭs, a, um, particip. ut: Rupta pacis fœdera, der Fried zerbrochen / Przymierze o pokoiu śię rozerwáło. Rūptī, pl. n. Gebrochen nemblich an Gemächten/ Przepukli. Rūptŏr, ōrĭs, g. m. ein Brecher/ Przerywácz. Rūptūrā, æ, g. f. ein Bruch/ Przerwánie. Rūptĭō, onis, g. fœ. das Brechen/ Zerwánie. Abrūmpō, abrumpis, abrupi, abruptum, ābrūmpĕrĕ, abbrechen/ Przerwáć. transfertur ad res incorporeas, ut: Abrumpere rem inchoatam, Ein angefangen Handel vnterwegen lassen/ Porzućić spráwę záczętą. Somnum abrumpere, den Schlaff brechen / Przerwáć sen. Abrūptŭs, a, um, particip. & nomen; Abrupta loca, gächspitzige verfallene Orter / Przerwy/ Przerwánie. Abrūptē, adverb. ut: Abruptè, vel Ex abrupto incipere, Vnbedacht/ vnd ohn alle Vorred anfahen/ Nagle co począć. Abrūptŭm, i, g. neut. ut: Ire in abruptum, Nidersich gehen/ Ná dół iść. Inābrūptŭs, a, um, Vnbrüchig/ das

man

man nicht brechen mag/ Nieprzerwány. Cōrrūmpĕrĕ, Vitiare significat; & tàm ad animum, quàm ad corpus refertur, zerstören/schänden/verderben/ Psowáć/ Gwałćić. Corrumpere aliquem blanditiis, largitionibus, pecunia, pretio, bestechen/Námowić/Przenáiąć. Corrumpere aliquem ex optimo, Einen verführen/Popsowáć/Zgorßyć. Corrumpere fontes, verwüsten/Zpustoßyć. Cōrrūptŭs, a, um, particip sive nomen ex particip. Verdorben/Mit Gelt bestochen/Popsowány/Przeciery. Cōrrūptē, adverb. durch Verderbung/ źle. Cōrrūptĭbĭlĭs, le, Zergenglich/verderblich/Znikomy/Snádny do popsowánia. Cōrrūptŏr, oris, g. m. & Cōrrūptrīx, icis, g. fœ. Ein Verderber/Verführer. Ein Schänder vnd Schänderinn/ Skáźićiel/Gwałćićiel/ Skáźićielká. Cōrrūptĭō, onis, g. fœ. Verderbung/ Zerstörung/ Schändung/ Skáżenie. Cōrrūptēlă, æ, g. fœ. idem. Īncōrrūptus, a, um, Vnzerstört/ vngefälscht/ vnbestochen/ Nieskáżony/ Nie zfałßowány. Īncōrrūptē, adver. Ohn falsch/Niefałßywie. Dirumpere & Disrumpere, zerbrechen/Rozedrzeć/Rozerwáć. Ludum dirumpere, Ein Spiel zerbrechen / Rozerwáć grę. Dīrūptŭs, a, um, zerbrochen/ zersprungen/ Rozerwány/ Rozdárty. Erumpere, außbrechen/ hinauß fallen/ Wyłamáć śię / Wypadáć. Erumpere stomachum in aliquem, Seinen Zorn über einen außlassen / Wylać ná kogo ránkor swoy. Eruptio, onis, g. f. Außbruch/Wypádnienie. Erūptĭōnēs, pl. nu. Außfall/wenn die Kriegsknecht mit Gewalt herauß fallen / Wyćieczká. Irrumpere, einbrechen / mit Gewalt einfahren/ Wpáść. In castra irrumpere, in das Läger fallen/ Do obozu wpáść. Īrrūmpēns, entis, particip. ut: Irrumpens ventus, Vngestümb einfallender Wind/ Wiatr przypadáiący. Irruptio, onis, g. f. Einbruch/Wpádnienie. Īntērrūmpĕrĕ, zerbrechen/ zertrennen Przerwáć. Īntērrūptē, adverb. zertrenter weyß/Przerywáiąc. Īntrōrūmpĕrĕ, Mit Gewalt einbrechen / Wdźieráć śię/ Wbiegáć. Perrumpere, durchbrechen/ mit Gewalt einbrechen/ Przerwáć/ Przedźieráć. Perrumpere periculum, durch ein Gefahr entrinnen/ Przebić śię przez niebespieczeństwo. Pērrūptŭs, a, um, Hindurchgebrochen / Przerwány. Prærumpere, Vorhin zerbrechen / Wprzod przerwáć. Præruptus, a, um, Vorhin zerbrochen/ Wprzod przerwány. Saxum præruptum, Ein gäher schrofferächtiger Berg/ Skáłá przepáśćista. Prorumpere, herfür brechen/ hinauß fallen/ Wybuchnąć/Wypadáć. Proruptus, a, um, zerbrochen/ Przełomány. Audacia prorupta, gähe Frefelheit/Wielka śmiáłość/bespieczeństwo.

Rumpotinum, i, g. n. Genus arbusti, Maßholder/ Jáwor. Item, ein gattung Weinräben auff nidern Bäumen/ Náćicá náwiozána. Rumpotinetum, i, g. n. ein Orth mit solchen andern Bäumen zu Weinräben gepflantzt / Mieysce winney máćice náwiozáney.

Rūnă, æ, g. fœ. vel Runca, Antiq. Ein grosse Seege/grosse Bäum damit zu seegen/ Piłá. Item, Ein Haw damit die Dörn außgereuttet werden/ Motyká do wykopywánia pniow. Rūncŏ, as, rūncārĕ, Jetten/reuten/außrupffen/Pikowáć/ Wyrywáć. Spinas runcare, die Dörn außhawen/ Wyćináć ćiernie. Rūncātĭō, onis, g. f. Jettung/ Außreuttung / Plewidło/ Odćinánie. Rūncātŏr, oris, g. mas. Jetter/Außrupffer/ Odćinácz/ Plewiarz. Abruncare & Ērūncārĕ, außjetten/ Odćináć. Eruncare herbas.

Runcator, & Runco, v. Runcina.

Rŭŏ, is, rŭī, rŭtŭm, rŭĕrĕ, fallen / Vpadáć. Ruit ver, der Frühling ist am End/ oder fällt hinweg/ Wiosná nádchodźi. Item, Ruere, gewaltiglich vnd eylends einfallen/Wpadáć. Ruere ad urbem infesto agmine, der Stadt zueilen/ Wpadáć w miásto. Ruere, pro Eruere. Virg. Ruto, as, rutare, frequent. Rŭīnă, æ, g. f. ein Fall/ Spádek. *Horrifica, subita, probrosa, putris, tristis, deformis, fatalis, flebilis, irremeabilis, immanis, præceps, dira, clivosa, rapida, gravis, letifera, terribilis, terrifica, vasta.* Item, Ruina, ein Schad/Verderbung/ Vpadek/ Szkodá. Rŭīnōsŭs, a, um, Fällig/ zum Fall gericht/ bawfällig/Vpadku bliski/ Wálący śię. Rŭtă, orum, g. n. pl. nu. apud Jurisconsultos. Cæsa ruta, Haußraat/ was von Holtz ist oder von andern Dingen / das nicht angeheftt oder angenagelt / das nicht Nagelfest ist/ fahrend Haußraaht; Stül vnd Bänck/ &c. Sprzet domowy. Cōrrŭŏ, cōrrŭĭs, cōrrŭī, cōrrŭtŭm, cōrrŭĕrĕ, zu hauffen fallen/ zusamen fallen/ Vpadáć. Corruere aliquem, Activè Jemand abwerffen/abschlagen/Obalić. Item, corruere, fallen/ einen Falltritt thun/ Vpáść. Corruisse opes dicuntur, quæ corruptæ sunt, die in Abfall kommen vnd verdorben seynd/ Zniszczáły. Dērŭĕrĕ, hinab

abfallen/ Zrzucáć / Obaláć. obſolet. Dīrŭĕrĕ, niderbrechen/ niderfallen/ Rozwaláć. Dīrŭtŭs, a,um, nidergebrochen/ Rozwáłony. Erŭĕrĕ, außgraben/ außziehen/ Wyrywáć/ Wykopywáć. Eruere oculum, Ein Aug außhacken/ Wyłupić oko. Curam eruere, Sorg hinwerffen/ Porzućić ſtáránie oczym. Irruere, Vngeſtümlich einfallen/ Wpáść. Irruere ſe in odium alicujus, Eines Vngunſt mit Gewalt auff ſich laden/ Wpáść w nienawiść. Obruere, überfallen/ überſchütten/ mit werffen verdecken vnd vergraben / Záwaláć/ Záſypowáć/ Zákopáć/ ut: Obruere lapidibus, telis, &c. Obruta itinera ſtrage, voll Erſchlagener ligende/ Drogi záwálone trupámi. Obruere, metaph. ut: Voluptatibus obruere dolorem, den Schmertzen mit Wolluſt überſchütten/ Rozkoſzámi zátłumić boleść. Obrui ære alieno, In Geltſchulden ſich vertieffen/ Długámi być obćiążonym. Obrutus, a, um, particip. Vberfallen/ Záwálony. Ĭnōbrŭtŭs, a, um, vnüberfallen/ Niezáwálony. Proruere, niderwerffen/ vmbwerffen/ vmbſtoſſen/ Obaláć/ Wypadáć. Prorutus, a, um, Zu bodem geworffen/ Obálony.

Rūpes, is, g. f. ein ſpitziger Felß/ Skáłá. *Dumoſa, pinifera, ſcopuloſa, abrupta, umbrifera, aëria, frondoſa, dura, ſaxea, caua, horrida, Alpina, nemoroſa, ſcrupoſa, ſcrupea, exoſa, aſpera, acuta, opaca, muſcoſa, frugifera, horrida, ſcabra, frondens, umbroſa, ſaxoſa, cauata, montana, inuia, frigida, undiſona, fruticoſa, tetrica, humens.* Rūpĭcāprā, æ, g. f. ein Gembs/ Kozá dźika.

Ruptor, Ruptura, vide Rumpo.

Rurſum & Rūrsŭs, adverb. Wiederumb/ Dargegen/ Hinterſich/ Znowu/ Wzad.

Rūs, rūris, g. n. Feld/ Ackerland/ Pole. *Opacum, floreum, apricum, ferax, frigidum, auricomum, frondeum, uiridans, humens, frondens, ſaturum, amœnum, lætum, floriferum, uirens, nemoroſum, ſpatioſum, florens, cereale, campeſtre, patens, roſcidum, fragrans, pingue, uernans, aquaticum, ſaxoſum, fecundum.* Rūſcŭlŭm, li, dimin. Ein kleines Feldlein/ Polko. Rus ibo, Ich wil auffs Feld gehen/ oder auß der Stadt/ Wynidę w pole. Rure redire, vel venire, Ab dem Feld kommen/ Zpolá ſię wrácáć. Rŭrālis, lĕ, des Felds/ Polny. Ruреſtris, re, pro rurali vel ruſtico, obſolet. Rūrĭcŏlă, æ, g. com. ein Ackerman/ Bawr/ Wieśniak. Oracz. Rūrĭgĕnă, æ, g. com. qui ruri gignitur. Rūrō, as, rūrārĕ, & Rūrŏr, atus ſum, rūrārī, Auff dem Feld wohnen/ Wieyſki żywot wieść/ w polu mieſzkáć. Rūſtĭcŏr, aris, rūſticārī, idem. Rūſtĭcātĭō, onis, g. f. die Wohnung auff dem Feld/ Wieyſki żywot/ Polne mieſzkánie. Ruſticatim, pro ruſtice obſolet. Rūſtĭcŭs, i, g. m. ein Dorffmann/ ein Baur/ Wieśniak. *Acer, tetricus, indoctus, ſagax, prouidus, ſordidus, trepidus, cautus, decolor, fortis.* Ruſticus, & Ruſticanus, a, um. ut: Domus ruſtica, ein Baurenhauß/ Chátupá. Rūſtĭcē, adv. Bäuriſch/ Chłopſkie/ Wieyſkie. Rūſtĭcŭlŭs, a, um, dim. ein wenig Bäwriſch/ Wieyſki. Ruſticula avis, ein Riedſchnepff/ Pardwá. Rūſtĭcārĭŭs, a, um, Das den Bauren zugehört/ Wieyſki/ Chłopſki. ut: Falx ruſticaria. Rūſtĭcĭtās, atis, g. f. Grobheit/ Vngeſchickligkeit/ Wieśniáctwo/ Chłopſtwo/ Grubſtwo. *Pura, mitis, imperita, dura, indocta, neſcia morum, inculta, ſimplex, agreſtis, horrida.* Rūſtĭcĭŭs, adverb. compar. mehr dann Bäuriſch, Bárziey chłopſkie. Sūbrūſtĭcŭs, a, um ein wenig Dörffiſch/ Przygrubſzy.

Ruſcum, g. n. ſive Rūſcŭs, i, g. maſ. iſt ein vnfruchtbar Ständlein mit ſpitzigen Blättern/ etliche halten es für Speckpalmen/ Iglicá źiele/ Oſtokrzew.

Rura, orum, vide Ruo.

Rūtă, æ, g. fœm. herba, Rauten/ Rutá źiele. *Rigens, acuens lumina, multicoma.* Rūtācĕŭs, a, um, der Rauten/ Rućiany. Rūtātŭs, a, um, von Rauten gemacht/ Rutą przyprawiony.

Rŭtābŭlŭm, li, g. n. ein Schürſtecken/ Ofengabel/ Koſtor/ Ożog/ Pogrzebáczká.

Rŭtĭlō, as, rŭtĭlārĕ, & Rŭtĭlēſcō, is, rŭtĭlēſcĕrĕ, gläntzen/ glitzern/ Żołćieć/ Liſowáćieć. Rŭtĭlŭs, a, um, Goldfarb/ Gelbroth/ Żołtoczerwony/ Liſowáty/ Rydzáwy. Sūbrŭtĭlŭs, a, um, ein wenig Gelbroth/ Czerwonáſy/ Troche liſowáty.

Rutrŭm, ī, g. neut. ein Haw/ ein Mörtelhaw/ Reuthaw/ Grácá/ Strychulec/ Szuflá. Rŭtellŭm, li, dim. ein Häwlein/ Strychulec máły.

S A

SAbaoth, dictio Hebraica, g. fœ. pl. n. id eſt Militiarum vel exercituum. Unde; Dominus Sabaoth, Dominus exercituum.

Sābbăthŭm, i, g. n. Vox Hebraica. Ruh/ Odpoczynek. Septimus quoque dies uniuscujusq; hebdomadæ ita dictus, quo die Judæi ab omni opere feriabantur, quem Ethnici Saturni diem nominant, Sambſtag/ Saturntag/ Sobotá. Sābbă-

bātĭsmūs, i, g. m. id est, Celebritas Sabbathi. Sābbăthārĭūs, ij, g. m. ein Jud/ der den Sabbath feyret gleich die Juden/ Zyd/ Sábát świecacy.

Sābīnă, æ, g. fœ. Sevenbaum/ Sábiná.

Sābŭlūm, i, g. n. & Sābŭlō, onis, g. m. grober Sand/ Piasek gruby. Sābŭlōsŭs, a, um, Sandächtig/ Piaszczysty. Sābŭlētum, i, g. n. ein Sandgrub/ Piaśli/ Mieysce piaszczyste.

Sābūrrā, æ, g. fœm. Schiffsand damit man die Schiff beschwäret daß sie den Last bekommen/ Piasek gruby. Sābūrrō, as, avi, atum, Sābūrrārē, sich mit solchem Sand beladen/ oder/ in dem Sand scharren vnd kratzen wie die Hüner/ ładowáć/ Nátykáć piaskiem/ Rozrykáć. Sābūrrātūs, a, um, Mit groben Sand beladen vnd beschwärt/ Náłádowány/ nátkany piaskiem.

Sāccărūm, i, g. neut. vel etiam Sāccăr, Zucker/ Cukier. *Indicum.*

Sāccūs, ci, g. maſ. ein Sack/ Wor. *Panarius.* Sāccŭlūs, li, dim. Säcklein/ Worek. Sāccārĭūs, ij, g. maſ. ein Seckelträger/ Trágarz/ Miechownik. Sāccŭlārĭūs, ij, g. m. ein Beutelschneider/ Rzezymieszek. Sāccĭnūs, a, um, Säcklein/ Worowy/ Miechowy. rarò legitur. Sacciperium, Seckel oder Tasche/ Táistrá. ineptè dicitur.

Sacellum, vide Sacer.

Sācĕr, sacră, sacrūm, Heylig/ Gott zugeeygnet/ święty/ Poświecony. Capitur aliquando pro execrando & scelesto, verflucht/ Przeklety/ Bezecny. Ignis sacer, S. Anthonis Fewr/ Piekielny ogień. Sacer morbus, die fallend Sucht/ Kaduk chorobá. Sacrūm, i, g. n. dicitur templum. Sacrum est ritu, das in Göttlichem Brauch ist/ Poświecony Bogu. Item, Sacrum, ein gemeiner Gottesdienst/ ein Opffer/ Ofiárá. *Solenne, pingue, odoratum, pium, castum.* Idem est quod Sacrĭfĭcĭūm, ij, g. n. dicitur quasi sacrum factum quod prece mystica consecratur pro nobis in memoria Dominicæ passionis, ut: Sacrificium missæ, Das Ampt der Meß/ Msza. Sacrĭfĭcō, as, avi, atum, sacrĭfĭcārē, opffern/ Ofiárowáć. It. Gnad begehren/ łáski życzyć/ żądáć Sacrĭfĭcātĭō, onis, g. fœ. Opfferung/ Ofiárowánie. Sacrĭfĭcūs, a, um, Das zu dem Opffer gehört/ Ofiárny. Exsacrĭfĭcārē, auffopfferen/ Ofiáre odpráwić. Sācerdōs, ōtĭs, g. m. ein Priester/ Káplan. *Canus, conspicuus, divinus, sacer, vittatus, castus, verbipotens.* Sācerdōtālĭs, le, Priesterlich/ den Priestern zugehörig/ Káplański. Sācerdōtĭūm, ij, g. n. das Priesterthumb/ Káplánstwo. Sacrō, as, sacrārē, Gott zueignen/ weyhen/ Poświecić. Votum Deo sacrare, Gott ein Gelübd thun/ Slub uczynić. Templum Deo sacrare, Kirch einweyhen/ Kościoł poświecić. Item, Sacrare, In die Acht erklären/ vnd jederman zu tödten erlauben/ Ná śmierć naznáczyć/ Infámowáć. Sacrātūs, a, um, particip. sive nomen ex partic. Geheyliget/ geweyhet/ Gott zugeeygnet/ Poświecony. Leges sacratæ, Gesetz so hoch gebotten bey Verlust Leibs vnd Guts/ oder beym Eydt gebotten/ Práwá ustánowione. Sacratior, & hoc sacrātĭūs, comparat. Heyliger/ świetszy. Sacrārĭūm, ij, g. n. Sacristey/ ein Orth da man die geweyhete Sachen hinlegt/ Zákrystia/ Káplicá. Sumitur & Sacrarium pro Sacello, für ein kleines Capellin in einem Hauß/ Kápellá/ Káplicá domowa. Sācĕllūm, li, g. n. dimin. à Sacrum, ein Capell oder Kirchlein/ Káplicá. Sacrĭstă, æ, g. maſ. quasi sacris rebus præfectus, ad cujus curam spectat custodia vasorum Ecclesiæ, vestimentorum, quæq; ad luminaria lampadum spectant, sive in cera sive in oleo. Sacrāmĕntūm, i, g. n. apud Theologos est invisibilis gratiæ, visibilis forma, seu signum, quod ejus similitudinem gerit, cujus signum est, Es ist ein eusserliches sichtbares Zeichen der Göttlichen Gnaden von Gott eingesetzt/ durch welches die Menschen Gottes Gnad vnd Heyligkeit empfahen/ Sákrament/ znák widźiálny łáski Bożey/ ktory też sámę te łáskę Boża spráwuie. Sacramenta enim septem sunt: Baptismus, Die Tauff/ Chrzest. Confirmatio, die Firmung/ Potwierdzenie. Eucharistia, das Sacrament des Altars/ Ofiárá Bożego ćiáłá. Pœnitentia, die Buß/ Pokutá. Extrema unctio, die letzte Oelung/ Ostatnie námázánie. Ordo, Priesterliche Weyhung/ Rząd. & Matrimonium, der Ehestand/ Małżeństwo. It. Sacramentum, ein Eyd/ Przysięgá. Sacramentum militare, Eyd der Kriegsleuth/ Przysięgá żołnierska. Teneri sacramento, mit einem Eyd verpflichtet seyn/ Być obowiązánym przysięgą. Aliquem sacramento rogare, Einen mit dem Eyd fragen/ Pod przysięgą kogo pytáć. It. Sacramentum, Ein gewisse Summ Geldes/ so beyde Partheyen in etlichen Gerichtshändlen einlegten/ dem verurtheilten zu verlieren/ welches also verlohren Gelt man darnach an Gottesdienst wandte/ Depozyt pieniężny przy

ſadźiе od ſtron prawujacych ſie položony od tego co ſpráwe otrzyma kośćiołowi oddány. Sacramento contendere, mit gegengeſetztem Gelt vnd Pfand mit einem für Gericht handlen/Práwowáć ſie pod tákim záktadem. Sacrōſānctus,a,um,Hochheilig/Allerheiligſt/Nayświętſſy. Cōnſecrō, as, avi, atum, cōnſecrārē, weyhen/Gott zueignen/Poświęcáć. Conſecrare & publicè dedicare aliquem, Einen erheben vnd Canonizиren / in die Zahl der Heiligen ſchreiben/ Kánonizowáć kogo. Conſecrata omnium religione,Von jedermann Heilig geacht/Od wſzytkich poświecony. Cōnſecrātiō, onis, g. f. Heiligung/Weyhung oder Erhebung/Poświęcánie. Conſecratio templi, Kirchweyhe/ Poświącánie Kośćiolá. Conſecratio legis, Einſetzung/ Stánowienie práwá.Dēſecrārē,entweyhen/Sproſánowáć. Execrŏr, aris, atus ſum, execrārī, Verfluchen / ein Grewel haben ab einem Ding/ Przeklinác. Execrātūs, a, um, nomen ex particip. Verflucht/Przeklety. Execrābilis le, Verflucht/ abſchewlig/grawſamb/Przeklety/Brzydki. Execrātiō, onis, Fluch/ Verfluchung / Verſchwerung/ Przeklinánie. Obſecrārē, Ernſtlich bitten/ durch etwas Heiligs bitten / Modlić ſie/ Prośić. Obſecrātiō, onis, g. f. Ernſtliche Bitt/ Prozbá. Exōbſecrārē, hefftig vnd faſt bitten/ Prośić bárzo. Rēſecrārē,ernſtlich wieder bitten/ Znowu prośić. Obſecro te,reſecroq;, Ich bitte dich/vñ bitte dich wiederumb Proſzecie/powtore y potrzećie. Item, Reſecrare, Das wieder bitten/ was nemblich gebetenift / Prośić znowu o to/ co y pierwey.

Sacramentum, Sacratus, Sacrifico, Sacro & Sacrum, vide Sacer. Sacrilegium, & Sacrilegus, vide Lego is.

Sācōmă, ătĭs, g. neut. Einſtehend Gewicht/ an dem weder für noch hinter ſich ſchlägt/Gwicht.

Sæculum, vide Seculum.

Sæpĕ. & Sæpĕnŭmĕrō, ſæpĭūs, ſæpĭſsĭmē, adverb. Offt/ manchmal/Czeſto/Czeſtokroć. Sæpĭūſcŭlē,dim. Perſæpē,faſt offt/Bárzo czeſto.

Sævŭs,a, um, Grimm/grawſamb/vnbarmhertzig/ hart/herb/ Srogi/ Okrutny. Item,ſtreng/ feindlich/ Przynagláiacy/Przykry. Sæviſſima hyems, ſtrenger/rauher Winter/zimá przykra/ Okrutna. Sævĭtĕr, adverb. grawſamlich/Srogo. Sævĭtĭă, æ, g. fœ. Grawſamkeit/ Srogość. *Nefanda, ignea, inexorabilis, proterva, maligna, ſanguinolenta, atrox, furens, violenta, barbara, procax, acerba.* Sævĭtūdō,d nis, g. f. idem quod Sævitia, ſed inſolenter dictū.Sævĭō,is,ſævīvī,& ſævĭī,ſævītūm,ſævīrē,wüten vñ grawſamb ſeyn/ Srożeć/ Paſtwić ſie. Deſævire,& Obſævīrē, Sich grewlich erzeigen / Srożyć ſie/Srogo ſie ſtáwić.

Săgă, æ, g. f. ein Vnhold/ein Hex/Zauberinn/ Czárownicá. *Divinipotens, profana, rapax, Theſſala, garrula, Cythæis.*

Sagaria, & Sagatus, vide Sagum.

Săgāx, ācĭs, adject. gerüchig/ geſpürig/ wie ein Hund der wol ſpüret/Byſtry/Wechu oſtrego. metaph. Klug/ verſtändig / fürſichtig/ ſcharffſinnig/Dowcipny. Palatum ſagax in guſtu, ſcharffſinnig/ der wol koſten kan/ Smáku oſtrego. Canes Sagaces,Spürhunde/Ptes wechu dobrego/ Wyżel. Săgācĭtās,atis, g.f Geſcheidigkeit/ſcharffer Verſtand/Byſtrość/Dowćip. Săgācĭtĕr, adverb.mit ſcharffem Geſchmack vnd Geſpür/merckſamlich/Dowćipnie. Săgĭō,is. săgīrē. pro,Acutè ſentire, obſolet. Præſăgĭō, præſăgĭs,præſăgīvī, præſăgītūm, præſăgīrē, Zuvor mercken vnd verſtehen/Przeczuwáć. Præſăgĭŏr. iris,præſăgīrī, deponens. apud Plaut. legitur Præſăgŭs, i, g. m. vel Præſăgă,æ,g.f. ein Vormerckender/der/ oder die ein Ding zuvor geſagt ehe es geſchehen/ Przeczuwáiacy/Wieſzczek/ Wieſzczká. Præſăgĭūm,ij. ij, g. n. & Præſăgĭtĭō,onis, g. f. Warſagung/ Vorgemerck zukommender Ding / Przeczuwánie / Znák przyſzłey rzeczy.

Săgēnă,æ,gen. fœm. ein Fiſchgarn/ Mátnia/ Niewod.

Săgīnă,æ, g. f. Maſtſpeiß/ die wol máſtet/ oder Mäſtung/ Karmienie/ Tuczenie/ Pokarm do Tuczenia ſpoſobny. Item, Die übrige oder mäſtige Feiſte/ Tłuſtość zbytnia. Săgīnō, as, avi, atum. săgīnārē, mäſten/Tuczyć. Săgīnātĭō,onis, g. f. Mäſtung/ Tuczenie/ Karmienie. Săgīnārĭūm, ij, g. n. das Orth da man mäſtet/Mäſtſtall/ Karmnik. Săgīnārĭus, & Săgīnātūs, a, um, gemäſtet/Karmny/Tuczony.

Săgittă, æ, g. fœ. ein Pfeil/ Strzałá. *Cretæa, celer, volucris, Threicia, Lycia, ſtridens, levis, Eoa, Theſſalica, Scythica, venenata, acuta, volans, hamata, lita felle, ſcelerata, Partha, Hetica, plumbata, pennigera, luſoria, Cydonia, formidanda, Herculea, vaga, arcana, cupida, rapida, flammata, dira, crudelis, impia, præceps, trux, tortilis, rutila, ultrix, leta-*

letalis, immitis, nitida, sæva, præpilata, ærata, nimbosa, improba, cruenta, teres, velox, occulta, morbosa, pennata, dura, radians, horrisona, arundinea, fatifera, infesta, ignicrema, alata, ignivoma, tortilis. Item, Sagitta sumitur pro novissima surculi parte. Est & herba exulvæ generibus. Item, signum cœleste. Săgĭttārĭŭs, a, um, ut: ut: Calamus sagittarius, zu Pfeilen dienlich/ Strzałowy/ Trzćiná strzałowa. Sagittarius, ij, & Sagĭtĭpŏtēns, entis, g. m. ein Schütz/ Strzelec. Item, signum cœleste. Săgĭttō, as, săgĭttārĕ, Barbarè dicitur, mit einem Pfeil schiessen/ Strzeláć z łuku. Săgĭttĭfĕr, ra, rum, Der Pfeil trägt/ Strzelec/ Strzały noßący.

Sāgmă, æ, g. fœ. vel Sagma, ătĭs, g. n. Sella super qua componuntur sarcinæ: vel instratum, quo mollior fiat sessio. Pro Sarcina quandoque ponitur.

Sāgmĕn, ĭnĭs, g. n. Eysenkraut/ Koßyßczko.

Sāgŭm, g. n. ein Filtzmantel oder Kleid das man über den Harnisch anlegt/ Szátá żołnierska/ Káftan. *Castrense, candidum, virgatum.* Sagum est & vestis stragulæ genus. Săgŭlŭm, li, dimin. Săgātŭs, a, um, mit einem Filtzmantel angethan/ Száta żołnierską odźiany. Săgārĭŭs, ij, g. m. solcher Mantel Verkäuffer/ Co tákie ßáty przedáte. Săgārĭă, æ, g. f. Kauffmannschafft oder Gewerb mit solchen Filtzmäntelen/ Handel w tákich ßáćiech.

Sāl, sălĭs, g. m. & n. in utroq; numero, Saltz/ Sol. *Fusile, æquoreum, purum, albidum, rigens.* Sumitur & pro Sapientia, tunc masculino genere tantùm proferri consvevit, Weißheit/ Rostropność. Item, Sālĭă, sive Sales, pl. nu. Artliche/ liebliche Schimpffwort/ oder Liebligkeit/ Żárt. *Proverbi, compositi, lepore juncti, læti, mordaces, Menandræi, comici, nitidi, amari, teneri, molles, culti, tenues, arguti, puri, dulces, blandi, honesti, jucundi, docti, vafri.* Poetæ nonnunquam Sal pro mare recipiunt. Sălārĭus, ij, g. m. Der Saltz oder Gesaltzens verkaufft/ Soli álbo Rosołowych rzeczy przekupień. Salarius, a, um, ut: Via salaria, die Saltzstraß/ Drogá solna. Sălĭtŏr, oris, g. m. Qui salis tributū colligit. Sālsŭs, a, um, gesaltzen/ Solny. Salsum, schimpfflich/ lieblich/ Ućießna rzecz/ Miła. Itē, Schimpffwort/ Żárt. Sālsē, adv. Gescheidlich/ weißlich/ scharffsinniglich/ żártownie. Sālsāmēntŭm, i, g. n. & Sālsūră, æ, g. f. Allerley gesaltzen Fleisch oder Fisch/ Rosołowa strawá.

Sālsāmēntārĭŭs, a, um, ut: Vasa salsamentaria, Vaß da man Fleisch einsaltzet/ Naczynia solne/ Rosołowe. Item, Salsamentarius, ij, g. m. Der gesaltzene Speiß verkaufft/ Rosołowych rzeczy przekupień. Sălīnă, æ, g. fœ. Saltzgrub/ Orth da man Saltz macht/ Solna gorá. Salinum, i, g. n. ein Saltzfaß/ Solnicá. *Pusillum.* Sălīllŭm, li, dimin. Săliō, is, sălīvī, sălītŭm, sălīrĕ, & Sălliō, is, ivi, itum, sāllīrĕ, Item, Sāllō, is, sāllī, sālsŭm, sāllĕrĕ, saltzen/ Solić/ Násaláć. Sălītŭs, vel Sāllītŭs, a, um, particip. gesaltzen/ Solony. Sălītūră, æ, g. f. Saltzung/ Solenie. Sālsēdō, & Sālsĭtūdō, dĭnĭs, g. f. gesaltzene Feuchte/ Słonosć. Sālsīlāgō, & Sālsūgō, gĭnĭs, gesaltzene Brüh/ Pickel/ Rosoł/ Słonosć. Īnsūlsŭs, a, um, ungesaltzen/ ungeschmackt/ unzierlich/ Niesłony/ Niesmáczny. Īnsūlsĭtās, atis, g. f. Unholdseligkeit/ Unliebligkeit/ Unartigkeit/ Nieprzyiemność/ Nikczemność. Īnsūlsē, adver. Ungeschicklich/ unartig/ Nieprzyiemne/ Głupie. Subīnsūlsŭs, a, um, Ein wenig ungeschickt/ unholdselig/ Przygrubßy. Pērsālsŭs, a, um, versaltzen/ Przesolony. Præsulsus, a, um, idē. Persalsè, adv. gar schimpfflich/ żártownie.

Sălămāndră, æ, g. fœ. Animal, Salemander/ Olm/ Molck/ Sálámándrá.

Sălārĭŭm, ij, n. Arbeitslohn/ Jurgielt/ Myto.

Sălāx, ācĭs, adject. g. om. geyl/ unkeusch/ Jurny. Sălācĭtās, atis, g. f. Geylheit/ Unkeuschheit/ Jurność.

Sălēbră, æ, & Sălēbræ, arum, g. f. steinigte/ unebne/ rauhe/ gelöcherte Weg/ Nierowniá/ Chrápowáćiná. *Præceps, difficilis, levis.* Sălebrōsŭs, a, um, Uneben und rauh/ Nierowny/ Chrápowáty. Oratio salebrosa, per translat. verworrene Red/ Mowá nie gládka/ nie rowna.

Sales, & Salia, liebliche Schimpffwort/ Żárty. Epitheta, vide Sales, in Sal.

Sālgămă, orum, g. n. pl. n. Allerley eingemachte Frücht/ wie der Apotecker eingemacht Gewürtz/ Owoc przyprawny. Sālgămārĭŭs, ij, g. m. ein Verkauffer solcher eingemachter Sachen/ Ktory tákie owoce przedáie. Item, Der solche einmacht/ Ktory owoce przypráwuie.

Salicastrum, Salicetum, Salictum, Saligenus, v. Salix. Salientes, v. Salio. Salina & Salinum, v. Sal.

Sălĭō, is, sălīvī, salij, vel sălŭī, sălīrĕ, springen/ Skakáć. Salit mihi cor, metaphor. mein Hertz springt mir vor Frewden/ Skacze mi serce od

rádośći. Salire dicuntur animalia ratione carentia, ſpringen/ oder bedecken/ als wenn ein Hengſt auff eine Stute ſpringt/ Skacze. Sāltō, as, avi, atum, sāltārĕ, & sāltĭtāre, frequent. tantzen/ Táńcowáć. Sāltātĭō, onis, g. f. Sāltātŭs, ūs, g. m. & Sāltūrā, æ, g. f. obſolet. ein Tantz/ Taniec. *Agilis.* Sāltātŏr, oris, g. maſ. ein Tántzer/ Skoczek/ Tanecznik. Sāltātrīx, īcĭs, g. fœ. ein Tántzerin/ Tanecznicá. Sāltātrĭcŏlă, æ, g. fœ. ein Hewſchreck/ Kobyłká. Sāltātōrĭŭs, a, um, ut: Ludus ſaltatorius, ein Tantzſchul/ Szkołá tanecznikow. Sāltŭs, ūs, g. m. ein Sprung/ Skok. *Præceps, pernix, concitus, levis, volucer, rapidus, volans, tremulus, excelſus, prærapidus, agilis.* Saltus, Sylva, v. Saltus. Sāltŭātĭm, adver. mit Sprüngen/ Sprungsweiß/ Skokiem. Saltuatim ſcribere, Vnordentlich/ auß der Linien ſchreiben/ Nieporządnie. Saltim pro Saltuatim, obſolet. Sălĭentēs, pl. n. Brunnrören/ Rurny słup. Adſilio, vel Aſsĭlĭō, āſsĭlīs, āſsĭlŭī, āſsĭlīvī, vel āſsĭlĭī, aſsūltŭm, āſsĭlīrĕ, hinzu ſpringen/ aufffpringen/ Przyſkoczyć/ Wyſkoczyć. Absĭlīrĕ, darvon ſpringen/ Odſkoczyć. Aſſilire ad aliud orationis genus, Von einer Red zur andern ſpringen oder fallen/ Przyſtąpić/ do inszego rodzáiu mowienia. Aſſilire dicitur de brutis maribus fœminas ineuntibus/ reyten oder ſpringen/ Przyſtępuia/ Pryſkákuia. Aſsūltō, as, āſsūltārĕ, frequent. an/ oder auff einen ſpringen/ przyſkákowáć. Aſſultare in cervicem, auff den Halß ſpringen/ Do szyie przyſkákowáć. Aſſultim, adver. Sprungsweiß/ Przyſkákuiąc. Aſsūltŭs, ūs, g. maſ. ein An= oder Aufffprung/ Náiazd/ przyſkákowánie. Cōnsĭlīrĕ, zuſammen ſpringen/ Skákáć poſpołu. Deſilire, hinab ſpringen/ Skoczyć z kąd. Ad pedes deſilire, vom Pferd ſpringen/ oder zu Fuß abſtehen/ Do nog przyſkoczyć. Dēsūltārĕ, frequent. unde Dēsūltŏr, oris, g. m. Deſultores, waren Reuter die in Kriegen zwey Pferd führeten/ waren geübt von einem Pferd auff das ander zu ſpringen/ Springreutter/ Przesiádácze/ Powodnicy/ Kawálkátorowie. Dēsūltōrĭŭs, a, um, per translat. ut: Deſultorij equi, die Pferd welche die Römer führeten/ ſchnell von einem auff das ander zu bringen/ Konie powodne. Dēsūltūră, æ, g. f. ein Abſprung/ Zſkakánie. inſolenter dictum. Dēsāltārĕ, auffhören zu tantzen/ den Tantz vollenden/ Odtáńcowáć. Dīſsĭlīrĕ, von einander ſpringen/ zerſpringen/ zerbrechen/ Rozſkoczyć/ Rozłamáć ſię.

Diſſilire, propriè in diverſas partes ſalire, hin vnd her ſpringen/ Ná rożne częśći/ mieyſcá ſię rozſkoczyć. Diſſultare, frequent. zerſpringen/ Rozſkoczyć ſię. Exilire, aufffpringen/ außſpringen/ entſpringen/ Wyſkoczyć. E cunis exilit, ſpringt auß der Wiegen/ Wyſkoczył z kolebki. Properans de ſella exilivit, Iſt eylends vom Seſſel auffgeſprungen/ Wſkok z krzesła zſkoczył. Exultare, aufffpringen vor Frewden/ Skakáć od rádośći. Item, hochtrabend ſeyn/ ſich hoch rühmen vnd vorgeben/ Chełpić ſię. Item, überſpringen/ Wyſkákowáć. Exūltāntĕr, adv. mit Sprüngen/ mit Frewdenſprüngen/ Wyſkákowáć. Exūltātĭō, onis, & Exūltāntĭă, æ, g. f. Frewd/ Frewdenſprung/ Rádość/ Wyſkákowánie od rádośći. Inſilire, ein= oder aufffpringen/ Wſkoczyć. Inſultatura, æ, g. f. Ein= oder Aufffprung/ Wſkákowánie. Inſultare, frequent. modò dativo, modò accuſativo jungitur: Solo inſultare, auff dem Boden tantzen/ Ná tle/ ná ziemi táńcowáć. Alicui inſultare, Einem trotzen/ einen verſpotten/ Vrągáć komu/ Szydźić z kogo. Bonos inſultare. Inſultatio, onis, g. f. ein ſchmähliche Verſpottung/ Vrągánie/ Przeszydzánie. Perſultare, von groſſen Frewden aufffpringen/ Przeſkákowáć/ Skákáć. Præſultare, den Tantz führen/ vortantzen/ Skakáć wprzod/ Przodowáć/ służyć w táńcu. Præſultor, oris, g. maſ. ein Fürtantzer/ Márszałek taneczny. Proſilire, herfür ſpringen/ Wyſkákowáć. In altitudinem proſilire, dicuntur frutices, hoch auffſchieſſen/ Wyraſtáia. Lachrymæ proſiliunt, die Thränen kommen herfür/ łzy mu ſię kręcą. Rĕsĭlīrĕ, Wiederumb ſpringen/ hinterſich ſpringen/ Odſkoczyć/ Názad/ znowu ſkoczyć. Reſilire dicitur mamma, quando ſterileſcit. Rĕsĭlārĕ, Veteres dicebant pro ſæpè reſilire. Rĕsūltārĕ, frequent. offt hinterſich ſpringen/ vnd wieder aufffpringen/ Odſkákywáć. Sonus reſultans, Wiederthon/ Odbiia ſię głos/ rozlega ſię. Reſultant colles, die Berg geben Widerſchall/ Widerthon/ Págorki głos odbiiáia. Subſilire, & Subſultare, frequent. vnterſpringen/ Podſkoczyć. Subſultim, adv. mit Vnterſprüngen/ Podſkákiwáiąc. Tranſilire, & Transſultare, frequent. überſpringen/ überhüpffen/ Przeſkoczyć. Tranſilire aliquid, Etwas vngemeldet überſpringen/ Przeſkoczyć/ Przeſtąpić. Item, Etwas hingehen laſſen vnd verachten/ Opuśćić co.

Sa-

Salio, Ich saltze/ Sole. vide Sal.

Sălīvă,æ, g. f. Speichel/ ślina. *Venenosa, mollis, dulcis, putris, labens, lustralis, spurca.* Sălīvōsŭs,a,um, dem Speichel gleich/ śliniásty. Sălīvō, as, sălīvārĕ, Speichel außwerffen/ ślinić/ Wypluć. Aliquando illinere, sive perungere. Sălīvārĭŭs, a, um, vom Speichel/ das zum Speichel gehört/ ślinlásty.

Săliūncă,æ, g. fœ. Herba, quæ Nardus Celtica dicitur, Römischer Spick/ Maria Magdalenen Blumen/ Chaler wielki/ aliis Głog. *Humilis, foliosa.* Săliūncŭlă, dimin.

Sălix,lĭcis, g. f. ein Weyd/ Wierzbá. *Amara, lenta, fecunda, glauca, cana, viminalis, perticalis, sylvatica, fluminea, tenera, amnicola, umbrosa, frugiperda, erratica, canens, resona, opaca.* Sălīgnŭs,& Sălīgnĕŭs,a,um, Weyden/ Wierzbowy. Sălīcētŭm,i,g. neut. per Syncopam Salictum, Orth voll Weydenbäum/ Wierzbiná. *Canens, glaucum, udum, nanum, canum, densum, humile, gracile, molle, umbrans, umbrosum,* Sălīcāstrŭm, i, g. n. ein Gattung wilder Weinräben vnter den Weyden wachsend/ Máćicá polna.

Sallio & Sallo, vide Sal.

Sālmō,onis, qui aliàs Sulmo, g. m. Piscis, ein Salm/ łosoś.

Sālpă, æ, g. fœm. Stockfisch/ Stokfiß.

Sālpўgă, æ, gen. fœm. genus formicarum venenatarum.

Salsamentum, Salsedo, Salsilago, Salsugo, Salsitudo, & Salsura, v. Sal. Saltator, Saltatrix, Saltatricola, & Salto, vide Salio.

Sāltĕm, conjunct. zum minsten/ Przynamniey.

Saltatio, Salto, & Saltus, vide Salio.

Sāltŭs,ūs, vel i, g. m. ein dicker wilder Wald/ Gay. *Profundus, vastus, sylvester, viridis, secretus, ferus, aptus venatibus, opacus, riguus, inaccessus, dumosus, umbrosus, occultus, quietus, gelidus, fecundus, herbosus, sylvosus, avius, devius, excelsus, invius, vagus, obscurus, silens, incultus, umbrifer, reconditus.* Sāltŭārĭŭs,ij, g. m. Waldmeister/ Gáiowy. Sāltŭōsŭs,a, Waldächtig/ Zárosły.

Saluber & Salveo, vide Salus.

Sālvē, & in plurali Sālvētĕ, verbum defectivum, Sey gegrüsset/ Pomagabog. Sālvĕō, sālvēbō, sālvē, sālvētĕ, Ich bin gesund/ Ich fahre wol/ Zdrowem/ Mam się dobrze.

Sālvĭă,æ, g. fœ. Herba, Salvey/ Szałwia. Sālvĭātŭm, i, g. n. Salveytranck/ Trunek Szałwiowy. Sālvĭō, as, sālvĭārĕ, Einen Tranck von Salvey zu trincken geben/ Dáć komu pić trunek Szałwiowy.

Sălŭm, i, g. n. Mare dicitur, *Viride, spumans, vastum, piscosum, sonorum, voraginosum, undans, gelidum, turbatum, procellosum, undosum, ventisonum, tumidum, rapidum, tremulum.*

Salvo, vide Salus.

Sălūs, sălūtĭs, g. fœ. Heyl/ Gesundheit/ Zdrowie/ Zbáwienie. *Dulcis, blanda, tuta.* Saluti esse alicui, Einem helffen oder heylsam seyn/ Pomocnym być. Consulere saluti, seiner Gesundheit pflegen/ Posłużyć zdrowiu. Salutem alicui dicere, Einen grüssen/ Pozdrowić. Sălūbĕr, hæc sălūbrĭs, & hoc salubre: vel hic & hæc & hoc salubre, heilsamlich/ gesundlich/ Zdrowy/ Dobry. Corpus salubre, gesunder Leib/ ćiáło zdrowe. Sălūbrĭtās, atis, g. f. Gesundheit/ Zdrowość. Salubritas cœli & temperies, Gesunder Lufft/ Powietrze zdrowe. Sălūbrĭtĕr, adverb. Heylsamlich/ gesundlich/ Zdrowo. Sălūtārĭs, rĕ, id. quod Saluber. Digitus salutaris, negster Finger bey dem Daum/ Pálec wtory. Sălūtārĭtĕr, adverb. Heylsamlich/ mit Gesundheit/ Zdrowo/ Pożytecznie. Sălūtō, as, sălūtārĕ, grüssen/ Pozdrowić. Deum salutare, sich Gott befehlen/ Bogu się modlić. Sălūtārī, gegrüßt werden/ Pozdrowionym być. Sălūtātŏr, oris, g. m. ein grüsser/ Pozdrawiácz. Sălūtātōrĭŭs,a,um, bequem zu grüssen/ Pozdrawiálny/ Witálny. Sălūtĭfĕr, ra, rum, Heylsamb/ gesundlich/ Zdrowy/ Żywotny. Salve, vide suo loco. Sālvŭs, a, um, heyl/ gesund/ vnbeschädiget/ Zdrowy/ Niezepsowány. Salvus sis, Gott grüß dich/ Bądź pozdrowiony. Salva res est, Es stehet wol/ To dobrze. Epistola salva, gantz vnd vnzerrissen/ Cáła/ niepodárta. Sālvō, as, salvare, heyl machen/ Zbáwiáć. non dicitur latinè. Salvificare, pro eodem, Barbarè legitur. Cōnsălūtārĕ, idem significat quod Salutāre, begrüssen/ Pozdrowić. Consalutare inter sese, vntereinander grüssen/ Pozdrawiáć się wzáiem. Cōnsălūtātĭō,onis, g. f. Sämptliche Begrüssung/ Pozdrawiánie wzáiemne. Īnsălūbrĭs, brĕ, vngesund/ das ist/ das Vngesundheit bringt/ Niezdrowy. Īnsălūtātŭs, a, um, vngegrüsset/ Niepozdrowiony. Rĕsălūtārĕ, wiederumb grüssen/ Pozdrowić wzáiem.

Salutaris, & Saluto, vide Salus.

Sāmbūcā, æ, g. fœ. Genus instrumenti musici trianguli. Est & genus machinæ militaris, quo urbes expugnantur. Sāmbūcīnā, & Sāmbūcīstrīā, æ, gen. fœm. Mulier Sambuca canens.

Sāmbūcūs, ci, g. f. Holderbaum/Blierenbaum/ Bez. *Medullata, olens, triangula.* Sāmbūcēūs, a, um, von den Holder oder Blierenbaum/ Bzowy.

Sāmĕrā, æ, gen. fœm. Semen ulmi.

Sāmīūm, ij, g. n. Irden Geschirt/ Glintáne naczynie.

Sāmpsā, æ, gen. fœm. Alij Sansa, alij Samsa scribunt, Nucleus olivæ.

Samsuchum, sive Sāmsȳchūm, i, g. n. Herba, quæ alio nomine Majorana vel Amaracus dicitur, Majeran/ Máteran. Sāmsūchīnūs, a, um das von Majeran ist/ Máteranowy.

Samsa, v. Sampsa. Sanabilis, Sanatio, v. Sanus.

Sāncīō, is, sāncīvī, vel sānxī, sāncītūm, vel sānctūm, sāncīrĕ; propriè est sanctum aliquid, id est, consecratum facere, fuso sangvine hostiæ, Etwas heilig machen/ Poświećić co. Usurpatur autem pro Decernere, Constituere, etwas gebieten mit darauff gesetzter Straff / bey einer Straff gebieten steiff zu halten/ Postánowić Práwo/ Dekret wydáć. Fidem dextra data sancire, Die Trew mit dargebottener rechter Hand bestetigen/ Wiáre sobie wzaiemnie dániem reki potwierdźić. Leges sancire, Satzungen machen/ Práwo stánowić. Sānctūs, a, um, heilig/ święty. Item, bestetiget/ wol bewahrt/ vnbefleckt/ Vstáwion y/ Nienáruszony/ Niezgwałćisty. Sanctæ crucis imago ab Honorio & Theodosio Impp. fidei nostræ signum dicitur. Sanctorum reliquiæ Heiligthumb / Relikwie świetych. Sanctorum nomine olim Christiani accipiebantur. Sanctus ornatus, heilige vñ züchtige Zierd/ Swiety ubior. Sānctē, ad. heiliglich/ frömlich/ stetiglich/ vnverändelich/ świątobliwie/ Wiernie. Sānctīō, onis, g. fœ. Gesatz mit angehengter Buß/ Stánowienie/ Vstáwá. Sānctītās, atis, & Sānctīmōnīā, æ, g. f. Heyligkeit/ świątobliwość. It. Fromigkeit/ Pobożność. Sānctītūdō, dinis, idem, sed antiquius. Sanctimoniales, dicuntur Virgines Deo devotæ, dicatæ, & consecratæ. Sānctūārīūm, ij, g. n. ein heilig Orth/ świątnicá/ idem quod Sacrarium. Sanctuaria, orum, pl. num. heimliche Kammer oder Zell/ Táiemne mieyscá / Celle. Sānctīfīcō, as, avi, atum, sānctīfīcārĕ, pro Consecrare & sanctum reddere, raro reperitur. Pĕrsāńctē, adver. Persanctè dejerare, thewr vnd hoch schweren/ Przysięgáć ná żywy Bog.

Sāndālīdēs, is, Ein gattung Palmbaums/ Rodzay pálmowego drzewá.

Sāndālīūm, ij, g. n. Pantoffel/ Sohlen/ Pátynká. Sāndālīgĕrā, æ, g. f. Die solche Pantoffel anträgt/ Wpátynkách chodząca.

Sāndāpīlā, æ, g. fœ. ein Todtenbaar/ Máry. Sāndāpīlārīūs, ij, g. m. ein Todtengräber/ Grabarz. aliàs Vespillo.

Sāndārāchā, æ, g. f. Coloris rubei genus, Bergroth/ Sándáráká. reperitur in aurarijs & argentarijs fodinis, vulgares autem officinæ & medici accipiunt pro eo, quod Vernicem vocant, Firnüß / Pokost. Sāndārāchīnūs, a, um, dem Bergroth gleich/ Sándárákowy. Sāndārāchātūs, a, um, mit Bergroth vermischt / Sándáráą / Item zmieszány.

Sāndȳx, īcīs, g. m. rothe Farb von gebrantem Bleyweiß von Rötelstein/ Szárłat żiele.

Sānē, adverb. Warlich/ gewißlich/ Isćie/ Záiste. Aliquando concedendi particula, ut: Habeat sane, So hab es/ wolan hab es/ Niechay ták bądźie. Aliquando pro valde: Sanè quàm sum gavisus, Ich hab mich gar fast gefrewet / Bárzom sie rádował. Rectè sanè, Das ist warlich wol geredt/ Dobrze záiste.

Sanatio, Sanesco, vide Sanus.

Sāngvīs, quod & Sangven, g. n. dixerunt Veteres, unde sāngvīnīs, in genitivo, Blut/ Geblüt/ Krew. *Ater, spumans, calidus, fervidus, sordidus, teter, crassus, ruber, puniceus, niger, purpureus, tepidus, tener, pingvis, fœdus, tabificus, cruentus, decolor, benifluus.* Sangvinis missio, vel Sangvinis detractio, das Aderlassen/ Krwie puszczánie. Item, Sangvis, Geschlecht/ Stamm/ Rod. Cohærere sangvine alicui, Eines Geblüts seyn/ oder Blutfreund seyn/ Pokrewnym być. Sangvis ærarij, metaph. Das Vermögen des gemeinen Seckels oder Schatzes/ Przemożenie skárbow. It. Sangvis, pro Vigore; Amisimus succum & sangvinem, Krafft vnd Macht verlohren/ Moc wszystke stráćilismy. Sāngvīcūlūs, i, g masc. Speiß von Bocks oder Schweinsblut gemacht / Iuchá. Sāngvīnĕūs, a, um, Bluts art/ voll Bluts/ Blutroth/ Krew w sobie máiacy/ Rumiány. Sāngvīnōlēntūs a, um, Blutig/ Krwáwy. Sāngvīnārīūs, a, um, Blutgierig/ Krwie rozlewcá. Sāngvī-

gvinaria, æ, g. f. herba, Allerley Kraut das bluten machet/ Blutkraut/ Krwáwnik/ Sporyz. Sangvinalis, le, Blutfarbig/ krwáwy. Sangvinalis herba, id est, Sangvinaria. Sangvino, as, sangvinare, bluten/ Roßkrwáwić/ Krwia plynąć. Sangvisuga, æ, g. f. ein Egel/ Blutsauger/ Pijawka. Consangvineus, a, um, ein Blutfreund/ Pokrewny. Consangvinitas, atis, g. fœ. Blutfreundschafft/ Pokrewność. Exangvis, e, Blutloß/ erschrocken/ todt/ Bezekrwie/ Blady.

Sanies, ei, g. fœ. Enter das aus einer Wunden fleust/ gestocket vnd todt Blut/ Posoká/ Ropá. *Letifera, nigra, spurca, venenata, atra, tabifica, infanda, putris, crassa, stillans, cruenta, lurida, concreta, putrida, pestifera, horrenda.* Item, Sanies, Farb/ Fárbá. Sanies oleæ, pro fæce. Saniosus, a, um, voll Enter/ voll gestocktes Bluts/ Posoczysty.

Sanitas, & Sano, vide Sanus.

Sanna, æ, g. f. ein Verspottung/ Szyderstwo. *Postica, rugosa.* Sannio, onis, g. masc. ein Narr/ Possenreisser in einem Schawspiel/ Błazen/ śmieszek. Subsanno, as, subsannare, verspotten/ Przeszydzáć. Subsannatio, onis, g. f. Verspottung/ Przeszydzánie.

Sannio, vide Sanna. Sano, vide Sanus.

Sanqualis, is, g. fœ. Avis, quam quidam Ossifragam vocant, Steinbrüchel/ Orzeł komignat.

Sansucus, i, g. f. Herba, Amaracus, aliàs dicitur & Samsucus, Majoran/ Májeran. Sansucinus, a, um, ut: Oleum sansucinum, Majoranöl/ Oley májeranowy.

Sandalum, li, g. n. Sandalholtz/ Cyndał.

Santerna, æ, g. f. Berggrün/ Kley złotnicży. eadem quæ Chrysocolla.

Sanus, a, um, gesund/ Zdrowy. Sanus, ad animum translatum, rechtsinnig/ Przy sobie. Sanitas, atis, g. f. Gesundheit/ Zdrowość. Sano, as, sanare, heilen/ gesund machen/ Vzdrowić. Sanesco, is, sanescere, genesen/ gesund werden/ Ozdrowieć. Sanatio, onis, g. f. Heilung/ Vzdrowienie. Sanabilis, le, gut zu heilen/ Zleczony/ co się może uleczyć. Insanio, is, insanire, toben/ oder vnsinnig seyn/ Szaleć/ Wściekáć się. Insanus, a, um, & insaniens, entis, vnsinnig/ nicht bey jhm selbs/ Szalony. Insane, adverb. id est, Vehementer. Esuriens insanè, hungerig daß er möcht vnsinnig werden/ łáknący niezmiernie. Insania, æ, g. fœ, Vnsinnigkeit/ Szaleństwo. *Scelerata, præceps, furibunda, miseranda, fervens, titubans, crucians mentes, rabida.* Insanitas, atis, g. f. Vngesundheit/ Niezdrowie. Insanabilis, le, nicht zu heylen/ nicht wieder zu bringen/ Nieuzdrowiony/ Nieuleczony. Præsanesco, is, præsanescere, vorhin heylen oder genesen/ Vzdrowić / Goić się wprzod. Resanare, Wiederumb heylen/ Znowu leczyć.

Sapa, æ, g. f. gesottener Wein/ Wino wárzone.

Saperda, æ, g. f. Seeschlecken/ Kárás. per translat. accipitur pro sapiente & venusto homine.

Sapidus, Sapientia, Sapiens, vide Sapio.

Sapinus, i, g. f. ein Dannbaum/ świerk. Propriè pars est abietis inferior, der Stamm/ Stock eines Dannenbaums/ Jedlinowy odziemek. Sapineus, a, um, von einem Dannbaum/ świerkowy/ Jedlinowy.

Sapio, sapis, sapivi, sapii, sapitum, & sapitum, sapere, schmecken/ das ist/ am versuchen befinden/ Smákowáć. Sapit mare, hat des Meerwassers Geschmack/ Smákuie morze. Item, Sapere, ad animum transfertur, Weiß vnd verständig seyn/ Mądrzeć/ Mądrym być. Sapere pleno pectore, gar weiß seyn/ Cále mądrym być. Sibi sapere; Seinen Nutzen allein betrachten/ Swego pożytku szukáć. Item, Sapere, pro Referre, ut: Liber hic sapit hæresin, id est, refert hæresin. Sapiens, entis, Weiß vnd witzig/ Mądry/ Przemyslny. Sapientia, æ, g. f. Weißheit/ Mądrość. Aliquando, Gescheidigkeit/ Sztuczność. Sapienter, adverb. weißlich/ Mądrze. Sapor, oris, gen. masc. Geschmack am versuchen/ Smák. *Dulcis, scitus, mellifluus, odoratus, gravidus, sapidus, multodorus, nectareus, jucundus.* Sapor, per translation. pro jucunditate sermonis. Sapidus, a, um, wolgeschmackt/ Smáczny. Insipidus, a, um, vngeschmackt/ Niesmáczny. Desipio, desipis, desipui, & desipivi, desipitum, desipere, Närrisch handlen/ Vnweißlich thun/ Zgłupieć. Desipiens, entis, vnsinnig/ Głupi/ Szalony. Insipiens, idem. Insipientia, æ, g. f. Torheit/ Głupstwo. Insipienter, adverb. Närrisch/ Głupie. Persapiens, entis, fast weiß/ Bárzo mądry. Persapienter, adverb. gar weißlich/ Mądrze bárzo. Resipere, schmecken/ ein Geschmack haben/ Trącić czym. Resipisco, is, resipui, resipiscere, wiederumb zu Verstand kommen/ Vpámiętywáć się/ Przychodzić k sobie. Resipiscentia, æ, g. fœ. Besserung des Gemüths/ Vpámiętánie.

Sāpō, ōnis, gen. masc. Seiffen/Mydło.

Sapor, vide Sapio.

Sāpphīrūs, ri, g. masc. ein Edelgestein Saphyr genant/ Száfir. Sāpphīrīnūs, a, um, ut: Lapis sapphirinus.

Sāprūm, i, g. neut. Holtzöpffeltranck/Nápoy/ Trunek jábłczány. Sāprōfāgūs, i, g. masc. Der solchen Tranck gebraucht / Tego trunku záżywáiacy.

Sapsa, obsoletum, pro Ipsa, vel Seipsa.

Sārcāsmūs, i, g. masc. ein bittere Verspottung/ so man in Trübsal oder Vnfall einen verspottet/ Prxgánie.

Sārcīnā, æ, g. f. ein Bündel oder zusammen gebunden Pack auff der Reise/ Tłomok. metaph. ein Beschwerd/Bürd/ćiężar/Kłopot. Relictæ sine hærede sarcinæ, Zusamen gebunden Geschäfft vnd Bündel / Zostáły rzeczy bez dźiedźicá. Sārcīnŭlā, æ, dimin. Sārcīnārūs, a, um, mit einem Bündel od Bürden beladen/ Tłomokámi obłożony. Sārcīnārīūs, a, um, Der die Bündel trägt/ Tłomokowy / Tłomoki noßący. Sārcīnātōr, oris, g. m. & Sārcīnātrīx, icis, g. f. ein Flicker vnd Flickerin/ Kráwiec/ Kráwczyná/ Szwaczká. Sārcīnō, as, sārcīnārĕ, & cōnsārcīnārĕ, ein Bündlein zusammen packen/ Zßywáć / zwiezowáć. Item, flicken/ lappen/ łatáć.

Sārcīō, is, sārsī, sārtūm, sārcīrĕ, butzen/flicken/ lappen/ zusammen machen/ gantz machen/ erstatten/ łatáć/Poprawiáć/Nágradzáć. Damnum sarcire, ein Saden abtragen vnd ersetzen / Nágrodźić ßkode. Infamiam sarcire, einem seine Ehr wiedergeben / Nieslawę znieść. Sarcimen, pro Sutura, inusitatum.

Sārtōr, ōrīs, g. masc. ein Schneider/Kráwiec. Sārtē, adverb. gäntzlich/Zupełnie. Sārtātēctā, In Tach vnd Gemach halten/ Zupełne. Dicitur interdum cum conjunctione, Sartatectaque, & Sartum & Tectum, cum plena est locutio. Sartumtectum habere aliquid, In Tach vnd Gemach/ Hut vnd Schirm halten / W Cále/ nienáruβonego co mieć.

Sārcōcōllā, g. f. Gummi/von einem Baum aus Persien/ Sárkokolá / Gummi z drzewá perskiego.

Sārcōphāgūs, i, g. masc. ein Todtenbar/Grab/ Truná/Grob. Item, ein gattung Steins der die eingelegte Leib verzehret/Kámień trunny.

Sārcūlūm, li, g. neut. ein Eeg/ Rech/ Grácá ogrodnicza/Rydel. Sārcūlō, as, sārcūlārĕ, Eegen/ jätten/ Wskopywáć / Obćináć. Sārcūlātiō, onis, g. f. das Eegen/Jätten/ Grácowánie. Sarrio, idem, vide suo loco.

Sārdā, æ, g. f. Gemma vulgaris non pellucida, rubedine diluta. Est & piscis genus.

Sardo, as, are, pro intelligere, obsolet.

Sārdōā, æ, Herba, Etliche haltens für Apium risus, das ist/den kleinen Hanefuß/ ein Kraut welches Gelächter bringt/ Jáśkier. Sardonius risus, proverb. risus fictus, amarulentus, aut insanus.

Sārdŏnyx, ...dōnўchīs, g. m. & f. ein Gattung Edelgesteins/ gefärbt wie ein Menschennagel/ Sárdonik. Sārdōnīchūs, i, idem. *Candicans, pellucidus.* Sārdōnīchātūs, a, um, mit solchem Edelgestein geziert/ Sárdonikiem kámieniem ośádzony.

Sārgūs, gi, g. m. piscis genus.

Sārīsā, æ, g. f. ein lange Pieck/ langer Spieß so die Macedonier brauchten/Kopiia/Drzewce. *Pellæa, Macedonia, fraxinea, teres, Hæmonia, levis.*

Sārmēntūm, i, g. n. Vnnütz abgehawene Zweyg/ abgeschnittene Räben/ Suß drzewny. Item, die überbliebene Gerten an der beschnittenen Weinräben/ Okrzaski z winney máćice. *Fructiferum.* Sārmēntītīūs, a, um, ut: Cinis sarmentitius, Asche von solchen abgeschnittenen Weinräben gebrant/ Popiol łátoroślny. Sārmēntōsūs, a, um, voll Gerüpsch/ Geständ/ Gáłęźisty/Krzewisty.

Sarpa, Vineta putata. obsoletum.

Sarpere, pro Purgare. obsoletum.

Sārrācūm, ci, g. n. ein Wagen Holtz oder Stein damit zu führen/ Taczki/ Woz chłopski.

Sārrīō, is, sārrīvī, sārrītūm, sārrīrĕ, jätten/ erhacken/ das Vnkraut außrechen oder hawen/ Wskopywáć/ Grácowáć/ pleć. Sarritor & Sārtōr, oris, g m. ein Jätter/Grácownik. Sārrītūrā, & Sārtūrā, æ, g f. Das jätten oder hacken/Grácowánie. Sārrītiō, onis, g. fœ. idem. Rĕsārrīrĕ, Wiederumb eegen oder jätten / Przeorywáć/ Przekopywáć.

Sārtāgō, gīnis, g. fœm. ein Bratpfann/Brytfánná. *Lata.*

Sartatecta, v. Sarcio. Sartor, v. Sarcio & Sarrio.

Sāt, adverb. à Satis, gnug/ Dosyć.

Sātāgō, satagis, sātēgī, sātāctūm, sātāgĕrĕ, Fleiß ankehren / einem Ding gnug thun / embsig seyn/ Usiłowáć/ Pieczołowáć/ Fráβowáć śię. Suarum rerum satagit, Er ist seiner Sachen vnd Geschäff-

schäfften geflissen/ O swoie rzeczy sie stára.

Satan, dictio Hebraica, quæ adversarium significat, Widerwertig/ Przećiwnik. Satanas idem.

Sătellĕs, ĭtĭs, g. m. Gwardiknecht oder Trabant/ Zálábártnik. *Pellitus, loricatus, trux, rabidus, rigidus.* Sătellĭtĭŭm, ij, g. n. pro Satellitum turba.

Satin, v. Satis. Satio, onis, v. Sero.

Sătĭō, as, sătĭārĕ, ersättigen/ Násycáć. Somno satiatus, gnug geschlaffen / Snem posłony. Sătĭābĭlĭs, lĕ, ersättlich / Násycony / Co sie może násyćić. Sătĭetās, atis, g. f. Genüge/ Mässigkeit/ Verdruß/ Násycenie. Satias, pro Satietas aliquando ponitur. Exsatiare, pro Satiare. Īnsătĭātŭs, a, um, Vnersättigt/ Nienásycony. Īnsătĭābĭlĭs, lĕ, vnersättlich / Nienásycony. Īnsătĭābĭlĭtĕr, adverb. ohn Ersättigung/ Nienásycenie.

Sătĭs, adverb. Gnug/ Dosyć. Satis audacter, Tapffer gnug / Dosyć śmiele. Satis, cum genit. Satis jam verborum est, Es ist jetzt lang gnug geredt/ Dosyćeśmy o tym mowili. Satis superq;, Vberauß gnug/ Dosyć áż náżbyt. Satin pro Satisnè: Satin sic est? Ist es gnug also? Dosyćże ták. Sătĭsăccĭpĭō, ăccĭpĭs, ăccēpī, ăccēptŭm, sătĭsăccĭpĕrĕ, ein Versicherung oder Bürgen vmb etwas nehmen/ Rekoymię bráć/ Wárowáć sobie. Sătĭsăccēptĭō, Das nehmen einer Versicherung vmb etwas/ Rekoymie przyjęćie. Sătĭsdō, das, sătĭsdĕdī, sătĭsdătŭm, sătĭsdărĕ, Versicherung geben/ Rekoimię dáć/ ręczyć. Sătĭsdătĭō, onis, g. f. gegebene Versicherung/ Rekoymie dánie/ Wárunek. Sătĭsdătŭm, ti, g. n. Satisdato debet, Er ist schüldig durch gegebene Versicherung/ Powinien dla rekoiemstwá. Sătĭsfăcĭō, is, sătĭsfēcī, sătĭsfăctŭm, sătĭsfăcĕrĕ, Einem gnug thun/ Einen vergnügen/ Einen zu frieden stellen/ Czynić dosyć/ Jśćić sie komu. Item, sich gnugsamblich entschüldigen/ Zá dług dosyć uczynić/ zápłáćić. Sătĭsfăctĭō, onis, g. f. gnugsame Entschüldigung/ Dosyć uczynienie/ Oczyśćienie.

Sătĭŭs, comparat. adverb. Besser/ Lepiey.

Sativus & Sator, vide Sero.

Sătrăpă, æ, g. m. Dictio Persica, quæ apud nos Præfectum significat, ein Vogt/ ein Landherr/ Pan wielki/ Stárostá. Sătrăpĭă, æ, g. f. Vogtey/ Stárostwo.

Satum, i, Genus mensuræ Palestinæ.

Sătŭr, ra, rum, voll/ ersättiget/ Pełen/ Násycony. Rus saturum, ein voll fruchtbar Feld/ Rolá obfita/ żyzna. Satur color, ein satte volle Farbe/ Fárbá łásna. Saturio, onis, id est, Satur, obsolet. Sătŭrĭtās, atis, g. f. Volle/ Ersättigung/ Násycenie. Item, Fruchtbarkeit/ Żyzność. Sătŭrō, as, avi, atum, sătŭrārĕ, ersättigen/ füllen/ Násycáć/ Nápełniáć. Stercore saturare terram, mit Mist wol bawen/ Gnoić. Satullare, pro Saturare, obsol. Sătŭrātŭs, a, um, ersättiget/ Násycony. Exătŭrārĕ, gnug geben/ füllen/ den Lust büssen/ Násycáć. Exaturata libido. Īnsătŭrābĭlĭs, vel Īnexătŭrābĭlĭs, lĕ, vnersättlich/ Nienásycony. Īnsătŭrābĭlĭtĕr, adverb. vnersättlichen / Nienásycenie. Obsătŭrārĕ, ersättigen/ Obkármić/ Násyćić. Tu propediem istius obsaturabere, Du wirst des bald voll werden/ Przyteć sie to niedługo.

Sătŭreĭă, æ, Herba, Sadoney/ oder Gartenysop oder Zwibelysop/ Czabr ziele.

Saturitas, Saturatus, Saturo, vide Satur. Satus, vide Sero.

Sătyră, æ, g. f. Carmen maledicum, & ad carpenda vitia compositum, ein Gedicht von mancherley Laster in Ordnung beschrieben/ Wierß poetycki/ Obyczáiow złych gánienie.

Sătyrī, orum, g. m. pl. nu. Monstra sylvestria, *Saltantes, lascivi, capripedes, agrestes, dicaces, protervi, Venerei, celeres, leves, acres, bicornes, petulantes, salaces, biformes, calentes, seminares, monticolæ, fugaces, alacres, citi, turpes, cornipedes.* Satyriaca signa, Satyrorum simulachra.

Sătyrĭă, æ, g. fœm. Avis, aliàs corvus.

Sătyrĭōn, g. fœm. Herba, aliàs Orchis.

Saūcĭō, as, avi, atun, saūcĭārĕ, verletzen/ verwunden/ Ránić/ Obrážić. Saūcĭātŭs, a, um, verwundt/ verletzt/ Ránny/ Obrážony. Saūcĭŭs, a, um, nomen, quod nascitur à particip. Sauciatus, quomodo Lassus à Lassatus, idem, ut: Saucius animus, ein verletzt Gemüth/ Obrážony umysł. Consauciare, idem quod Sauciare.

Savior, aris, & Savium, idem quod Svavior, aris, & Svavium.

Saūră, æ, gen. fœm. latinè Lacerta.

Săxŭm, săxī, g. n. ein Stein/ sonderlich wenn er groß vnd rauch ist/ Skálá/ Kámień kámány z gor. *Apricum, durum, surdum, invium, spumeum, roscidum, lubricum, humidum, scruposum, asperum, adamantinum, gelidum, horrens, solidum, ferum, latebrosum, præruptum, humens, concavum, kernicum, murale, horridum, navifragum, Cyclopæum, Pyrrhæum, frigidum, rigens, hirtum, scabrum, crudum,*

dum, undisonum, rimosum, inhospitum, montanum, adesum, montuosum, naufragum, prominens, salebrosum, dumosum, muscosum, scrupeum, Ceraunum, centauricum, frendens, squarosum. Saxum volvere, Vmbsonst arbeiten/ Robić ná dáremno. Saxum silex, Kißlingstein/ Krzemień. Saxulum, li, dimin. Saxetum, i, g. neut. Steinächtig Orth/ Mieysce kámieniste. Saxeus, a, um, Steinen/ Kámienny. Saxosus, a, um, steinächtig/ Kámienisty. Saxatilis, le, ut: Piscatus saxatilis, Das fischen bey den steinigten Orteren/ łowienie ryb z skáły. Saxetanus, a, um, In Steinen wohnend/ Kamienny/ Przy kámieniu bedący. Saxificus, a, um, Der etwas in Stein verwandlet/ Skámiáiący.

Saxifragum, i, g. n. & Saxifraga, vel Saxifragia, æ, g. fœ. Herba, Steinbrech/ Kraut das den Stein im Leibe bricht/ Rutá skálna/ Rozłup/ łomikámień ziele.

Scabellum, diminut. à Scamnum.

Scaber, scabra, scabrum, Schrundächtig/ vnglatt/ schäbig/ Krätzig/ Párcháty/ Chropáwy. Scabrum pecus, rüdig Vieh/ Párcháte bydło. Scabre, adverb. rauhlich/ Chropáwo. Scabratus, a, um, Das rauh gemacht ist/ zerschrundet/ Chropáwy. Scabritia, æ, Scabrities, ei, Scabredo, dinis, g. f. & Scabrum, i, g. n. Rauhigkeit/ Chropowáćiná. *Dura.* Aliquando accipitur pro scabie, Schäbigkeit/ Párchowátość. Scabrosus, a, um, idem quod Scaber.

Scabies, ei, g. f. Raud/ Krätzigkeit/ Grindigkeit/ świerzb/ Párch. *Turpis, mala, scabra, mortifera, atra.* Scabiosus, a, um, Rüdig/ krätzig/ schäbig/ świerzb máiący. Scabo, is, scabi, scabere, kratzen/ Drapáć. (na, v. Scena.

Scabile, id. quod scabellum, v. Scamnum, Scœ-

Scæva, æ, idem dicitur, qui sinistra manu pro dextra utitur. Scævum, Antiqui vocarunt infaustum & sinistrum.

Scala, æ, g. fœ. vel Scalæ, arum, pl. nu. Leiter/ Steige/ Wschód/ Drábiná. Scalæ, annulariæ, vel orbiculatæ, ein Schneck darin man gehet/ Windelsteige/ Wschód okrągły.

Scalmus, i, g. masc. ein rund Holtz auff einem Schiff daran man das Ruder fest machet/ Wiosłowy gozdz. *Stridens.* Interscalmium, ij, g. n. die Weite zwischen den Ruderen/ Mieysce miedzy wiosłami.

Scalpo, is, scalpsi, Scalptum, scalpere, kratzen/ scharren/ gravieren/ Drápáć/ Strugáć/ Grzebáć. E saxo scalptus, Aus einem Stein gehawen/ Z skáły wyćiety/ Wyćiosány. Scalptor, oris, g. m. ein Graber oder Schnitzer/ Stecher/ Sznicerz. Scalptura, æ, g. f. die Gravirung/ Stechung/ Schnitzung/ Ryćie. Scalpturio, is, scalpturivi, Scalpturitum, scalpturire, idem quod Scalpere. Scalper, pri, g. m. idem quod Scalprum, i, g. n. Allerley Zeug zu Schaden dienlich: als die Schnitzler/ Scherer vnd dergleichen brauchen/ Nożyk pisárski/ Brzytwá/ Pußczádło. Itē, Scalprum, ein Flite/ Laßeysen/ Pußczádło. *Acutum, tenue, aduncum.* Item, der Theil eines Rädmessers biß an Buck/ Rzezak. Scalprum librarium, Schreibmesserlein/ Nożyk pisárski. Scalprum sutorium, ein Kneipmesser/ Knyp. Scalprum Chirurgicum, ein Laßeysen/ Pußczádło. Scalptatus, a, um, gemacht gleich ein Schabmesser/ Zákrzywiony. Scalpellus, g. m. vel Scalpellum, i, g. n. diminut. Scalpturatus, a, um, ut: Pavimentum scalpturatum, quod & vermiculatum dicitur, ein Estrich mit außgestochnen oder gehawnen Steinen besetzt/ Tło wyrworne sadzone.

Scamnum, i, g. n. ein Banck/ Ławá. Item, dicitur terra illa altior, quę inter duos sulcos in colendo relinquitur. Scamna etiam in arboribus, ást darauff sich die Weinräb auffzeucht/ Gáłęzie. Scabellum, li, g. n. Dictio Græca, quæ offensionem & offendiculum significat, Anstoß/ Ergernuß/ Zgorszenie. Scandalizare, pro Offendere, Barbarū est.

Scandix, icis, gen. fœm. Herba sylvestris.

Scando, is, scandi, scansum, scandere, steigen/ klimmen/ Wstępowáć. Scansilis, le, Gut vnd leicht zu steigen/ Wstępny. Ascendo, is, ascendi, ascensum, ascendere, auffsteigen/ Wstępowáć/ Włáźić. Ascendere equum, Auffs Pferd sitzen/ Wśiaść ná konia. Ascendere in concionem, auff die Cantzel steigen zu predigen/ Wleść ná kazálnicę. Ascendere ad altiorem gradum, Höher hinauff steigen/ Wyżey wstąpić. Ad honores ascendere, idem, Zu Ehren auffkommen/ Do godnośći przyść. Ascendere vox dicitur. Ascensus, us, g. m. & Ascensio, onis, g. f. ein Auffsteigung/ Wstęp. Prohibere ascensu, Nicht lassen auffsteigen/ Niedopuśćić wstępowáć komu. Conscendere, auffsteigen/ Wśiadáć/ Wstępowáć. Conscendere navem: vel simpliciter Conscendere, zu Schiff gehen/ Wśiesć ná okret

okret. Conscendere currum, equum, &c. Cōnscēnsiō,onis, g. fœ. Auffsitzung/ Wstępowánie. Descendere, hinab steigen/ Zstąpić/ Zeyść. Descendunt ex oculis lachrymæ, die Thränen fallen von den Augen/ łzy z oczu padáią. Descendere equo, vel ex equo, absteigen/ absitzen / Zśieść z koniá. In aciem descendere, den Zug zum Streit rüsten/ Iść do bitwy. Descendere in causam, ein Rechtsach zu handen nehmen/ Vwiązáć spráwe. Descenditur gradibus, man gehet die Stiegen ab/ Po wschodách zchodzą. Dēscēnsŭs,ūs, g.m ein Weg/ Steg oder Gang so herunter gehet/ Zchodzenie. Dēscēnsiō,onis, g.f. ein herabgang oder Tritt/ Zchodzenie. Descensiones facere, sich herab lassen/ Zstąpić/ Zeyść. Inscendere, auffsteigen/ besteigen/ Wleść/ Wśieść. Currum inscendere. Equum inscendere. In arborē inscendere. Auff einen Baum steigen/ Wleść ná drzewo. Sŭpĕrāscēndĕrĕ, übersteigen/ Wstępowáć wysoko/ nád/ ꝛc. Trānscēndĕrĕ, überhinsteigen/ Przestępowáć/ Przechodzić. Transscendit ætatem primæ juventæ, ist über angehende Jugend/ Wyszedł z wieku młodzieńskiego. Ab asinis ad boves transcendere. Prov. Sein Sach verbessern/ Popráwić się/ z gorszego ná lepsze tráfić.

Scāndŭlă, æ, g. f. Schindel damit man Häuser deckt/ Szkudłá/ Gont. Scāndŭlārĭi, pl.nu. Tachdecker/ Gontowi.

Scāndŭlācă, æ, g. f. Herba, quæ aliàs Convolvŭlŭs, Glockenblumen/ Zárázá ziele.

Scăphă, æ. g. fœm. ein klein Schifflein/ łodź/ Czołn/ *Biremis, excavata*.

Scăphĭŭm, ij, g. n. ein Bruntzkachel/ Pißtopff/ Vrinał/ Miednicá. *Æreum, ahenum*. Item, Scaphium, ein gattung Trinckgeschirrs/ Czárá. Item, Instrumentum rusticum.

Scăpŭlă, æ, g. fœ. Schultern/ łopátká. Intērscăpĭlĭŭm, ij, g. n. Das zwischen den Schultern/ ist / Plecy / Miedzyłopátcze.. Scăpŭlārĭs, rĕ, den Schultern zugehörig/ łopátkowy.

Scāpŭs, g.m. der Knopff darinnen der Samen eingeschlossen ist / als an Magsamen / łodygá. Scapi, in quibus uvarum grana sunt, der Stirtzel oder Trap daran die Weinbeer hangen / Grono/ w ktorym ziárná iágodne są.

Scărăbēŭs, i, g, masc. ein Käfer/ ein Roßkäfer/ Krowká/ ielonek robak, stercore sese alens.

Scărĭfĭco, as, avi, atum, scărĭfĭcāre, schräpffen/ Drapáć/ Skrobáć. Scărĭfĭcātiō, onis, g. fœm. Schräpffung/ Skrobánie. dicitur levis vulneratio, cum arborum cortex, aut animalis cutis levi incisione aperitur.

Sărŭs, i, g. m. Piscis qui solus omnium natando vescitur & ruminat. *Obesus, mollis, avidus*.

Scătĕō, es, scatui, scătērĕ, herfür quellen/ auffwallen/ ćiec/ Wytryskáć. metaph. voll vnd überflüssig seyn/ Obfitowáć. Scătebră, æ, g. f. Auffwallung/ Vrsprung/ Brunnquell/ Zdroy/ ćieczenie/ Wytryskánie. Scătūrīgō, g. f. idem. *Cæca, ulvosa*. Scătūrīgĭnōsŭs, a, um, voll Brunnqellen/ Wasseradern/ źrodlisty. Scătūrĭō, scătūrĭs, scătūrīvĭ, scătūrĭtŭm, scătūrīrĕ, auffwallen/ herfür quellen/ Wytryskáć. Præscătērĕ, allenthalben überlauffen/ Opływáć.

Scaurŭs, i, g. m. Der grosse Knotten an Füssen hat/ Krzywonogi/ Kostek Krzywych.

Scĕlŭs, scĕlĕrĭs, g. neut. ein Laster/ schändliche That/ Grzech wielki/ Niecnotá. *Infandum, exitiale, nefandum, sævum, immane, nefarium, impium, dirum, cruentum, prophanum, inexpiabile, invisum, improbum, horridum, crudele, inauditum, atrum, fœdum, petulcum, triste, pudendum, tyrannicum, impudens, tætrum, inquinatum, mulctabile, iniquum, sangvineum, abominandum, pravum, miserum, mortiferum, infelix, detestabile*. Astringi scelere, ein Lasterstück begehen/ Dopuśćić się grzechu wielkiego. Item, Scelus pro scelerato aliquando ponitur, ein Böswicht/ Niecnotliwy/ Niecnotá. Scĕlēstŭs, Scelerosus, & Scĕlĕrātŭs, a, um, Lasterhafftig/ Niecnotliwy. Scĕlēstē, & Scĕlĕrātē, adverb. Lästerlich/ Niecnotliwie. Scĕlĕrō, as, scĕlĕrārĕ, durch Schelmerey schänden/ Zmázáć grzechem.

Scēnā, æ, g. f. ein Zelt/ ein Hütte von grünem Laub gemacht/ Námiot/ Budá z gáłęzi urobiona/ Dziwowisko/ Widok/ Komedya. *Ludicra, deliciosa, umbrosa, frondens, viridis*. Servire scenæ, Proverb. Sich nach gestalt der Sachen schicken/ Czásowi się ákkommodowáć. Scēnālĭs, lĕ, & Scēnĭcŭs, a, um, von solcher Hütten oder Zelten/ Komedyiny/ do Námiotu álbo tákiey Budy przynáleiący. Scēnŏpēĭă, orum, g. neut. pl. nu. Festa tabernaculorum, in quibus Judæi faciebant tabernacula ad similitudinem tabernaculorum, in quibus habitarant, cum ex Ægypto peregrinarentur in eremo. Prōscēnĭŭm, ij, g. n. das Gerüst oder Platz vor der Zelten oder Hütten/

auff

auff welchen die Actoren jhre Reden trieben/ Mieiſce ku pátrzániu ná widok.

Sceptrum,i, g. neut. Scepter/ der Königlicher Stab/ Berlo. *Superbum, trabale, gemmans, aureum, auratum, potens, pretiosum, imperiosum, fragile, venerandum, regale, minax, invidiosum, fulgens, regium, eburnum, rutilans, decorum.* Sceptrifer, ra, rum, Der einen Scepter trägt/ Berlo trzymáiacy.

Schema, atis, g. n. td est Figura, Ornatus, Habitus, Modus.

Schidia, orum, pl. n. Spähn der Zimmerleuth vnd anderer Werckleuth/ Trzaſká/ Wiory.

Shisma, atis, gen. neut. Zweyspalt/ Trennung/ Odſzczepieńſtwo.

Schœnos, vel Schœnus, i, g. m. latinè dicitur Funis & Juncus, ein Seyl oder Binß/ śit/ Powroz. Schœnobates, æ, g. m. id est, Funambulus, ein Gauckler der auff Seylen tantzt/ Powrozobiegun. Schœnobatica, æ, g. f. die Kunst auff den Seylen zu tantzen/ Kunßt biegánia ná powrozie. Schœnobaticus, a, um, Das zu solchem Tantz gehörig/ Powrozobiegunowy.

Schœnus, i, Mensura Ægyptiaca, Achtehalb welscher Meylen/ sechtzig Stadia, Mila nąſześćdźieśiat ſtáian.

Schola, æ, g. fœ. ein Schul/ Szkołá. Item, Scholæ, Gespräch so man in Schulen hält/ Schulmeynungen/ Lekcya ßkolna. Scholas habere, Schul halten/ Szkoly mieć. Scholasticus, a, um, & Scholaris, re, Das zu der Schulen gehört/ von der Schulen/ Szkolny. Scholasticus, i, g. m. ein Schrifftgelehrter/ der sich allein der Schrifft annimpt/ Żak.

Scholium, i, g. neut. kurtze Außlegung oder Erklärung/ Wykład krotki.

Sciagraphia, prima illa rudis picturæ delineatio, quæ & Ignographia dicitur.

Sciamachia, vel Sciomachia, Vbung des Fechtens/ Fechtspiel/ Szermierſtá.

Sciatheras, sive Sciotheron, Instrumentum gnomicum, quo umbras indagamus, eo enim Architecti metiendis urbibus uti solent. Horologium Sciathericum, ein Sonnen Vhr/ Kompas/ Słonecznik.

Sciens, Scientia, Scienter, vide Scio.

Scilicet, adverb. Freylich/ Ohn zweiffel/ Lieber ja/ Ták ieſt/ Ale. Ironicè aliquando declarandi particula, Als nemblich/ To ieſt.

Scilla, sive Squilla, æ, g. f. Erd oder Meerzwybel/ Cebulá zámorſká. Scillinus, a, um, von Erdzwybel/ Cebulány/ Z cebule morſkiey. Scillites, æ, idem, ut: Acetum scillites.

Scindo, is, scidi, scissum, scindere, schneiden/ ein Ding von einander spalten/ hawen/ Kráiáć/ Rąbáć/ śiekáć. Scinditur incertum studia in contraria vulgus, rottet sich/ oder trennet sich/ Rozroźniáia śie/ Sprzeczáią śie; ſobą. Scissus, a, um, particip. geschnitten/ zerspalten/ zerrissen/ Rozpádły/ Rozerznony. Scissus, us, g. m. Scissio, onis, & Scissura, æ, g. f. Schnitz/ Riß/ Bruch/ Rzezánie/ Rąbánie/ Rozpádliná. Scissilis, le, leicht zu schneiden/ spaltig/ łupny/ Rzezány. Abscindo, is, abscidi, abscissum, abscindere, abhawen/ abschneiden/ Vrznąć/ Vkroić. Abscissus, a, um, partic. abgehawen/ abgesondert/ Oddźielony. Res abscissæ, Verdorbene Sachen/ Rzeczy zginione. Res erat abscissa, Es war alle Hoffnung aus/ Iuż wßyſtká nádźieiá byłá vſtáłá. Abscisse, adver. vel Abscise, pro eo quod est fixe, Eigentlich/ gründlich/ Gruntownie/ Gruntownie. Abscissio, onis, g. fœm. Abschneidung/ Odrzynánie. Conscindere, zerreissen/ Porzezáć. Oratio conscissa, zerrissene Red/ Podártá Orácyiá. Conscissus, a, um, zerrissen/ Porzezány. Conscissura, æ, g. fœ. ein Spalt oder Riß/ Rozpor/ Porzezánie. Discindere, von einander hawen/ Rozerznąć. Amicitias discindere, metaph. zertrennen/ Przyiáćielſtwo rozkáczyć. Exscindere, quidam sine s. scribunt, quod x. pro duplici ss. accipiatur, ut: Excindere urbem, ein Stadt zerstören/ Miáſto do ßczetu wybić/ wyśiec. Interscindere, zerschneiden/ zerhawen/ Przećináć. Perscindere, durchschneiden/ Przekroić/ Przerznąć. Perscissus, a, um, durchschnitten/ Przerznięty. Proscindere, Vornen auffhawen/ oder vor jhm auffhawen/ Poćináć/ Rąbáć. Terram proscindere, Erstlich braachen/ oder auffbraachen/ Oráć odłog álbo ugor. Aliquem proscindere, metaph. Einen beschelten/ lästeren/ Tykáć kogo/ obmawiáć. Proscissus, a, um, particip. auffgebraachet/ Poorány. Proscissum, i, g. n. pro Terra proscissa, Braachacker/ Rolá sprawiona. Proscissio, onis, g. f. Auffschnitz/ Rąbánie/ Poćinánie. Rescindere, abhawen/ abschneiden/ dannen schneiden/ Vćináć/ Przećináć/ Vrzynáć. It. Rescindere, Räben schneiden/ Látorośl odćiąć

odćiąć. Voluntatem mortui rescindere, Eines Testament brechen/ Testáment zniesć. Transscindere, durchschneiden/ Przećiąć/ przekroić. Inusitatum est.

Scīntīllă, æ, g. f. ein Füncklein/ Iskrá. *Tenuis, parva, corusca, volans, volatilis, ignita, clara, rubens.* Scīntīllŭlă, dimin. Scīntīllō, as, scīntīllārĕ, scheinen/ gläntzen/ Błyszczeć się/ Iskrzeć się. Scīntīllātiō, onis, g. fœm. Gläntzung/ Błyszczenie/ Iskrzenie.

Sciō, scīs, scīvī, scītŭm, scīrĕ, wissen/ Wiedźieć/ Vmieć. Scit omnes lingvas, Er weiß oder kan alle Sprachen/ Vmie wszytkie iezyki. Scire fidibus, Auff Seytenspiel können/ Vmieć gráć ná skrzypkách. Latinè. vel Græcè scire, Latein oder Griechisch können/ Vmieć po Grecku/ ábo po łáćinie. Scin, pro Scisnè. Scĭēns, entis, particip. sive nomen ex partcip. wissend/ wissenhafft/ Wiedzący/ Vmiejący. Scĭēntĭă, æ, g. f. das Wissen/ Wissenheit/ Verstand/ Bericht/ Wiádomość/ Vmiejętność/ Náuká. Scĭēntĕr, adverb. wissentlich/ mit wissen/ Biegle/ Vmiejętnie. Itē, Künstlich/ Meisterlich/ Kosztownie/ Misternie. Scitus puer, Ein fein Adlich lieblich Kind/ Grzeczne dźiecko. Scĭtŭm, i, g. n. ein Satzung oder Geheiß/ Vstáwá. unde Plebiscitum, vide Plebs. Scĭtē, adver. Fein/ Adlich/ weißlich/ geschicklich/ Sztucznie/ Grzeczy/ Madrze. Scĭtŭlŭs, a, um, dim. à Scitus. Scius, pro Sciente, inusitatum. Scīscō, scīscĭs, scīvī, scitum, scīscĕrĕ, idē significat quod Scire. Item, Sciscere, erkennen/ anfahen/ vnd ordnen/ Stánowić/ Vchwaláć. Scītŏr, aris, atus sum, scītārī, erfahren/ nachfragen/ erforschen/ Dowiádowáć się. Scīscĭtŏr, aris, scīscĭtārī, deponens, idem. Scitare, activa voce, obsoletum est. Scitamenta, Gellius vocat scitè excogitata, orationis ornamenta, Inusitatum. Sic dicuntur etiam scitè parata edulia. Adscīrĕ, zuthun/ darzu nehmen/ Przyimowáć/ Przyłączáć. pro quo usitatius Adscīscĕrĕ. Conscire, non est in usu, sed Consciscere, Etwas beweisen/ das ist/ etwas gemeinlich vnd wissentlich anfahen vnd ordnen/ Vchwaláć/ Stánowić. Facinus in se fœdum consciscunt, Beweisen vnnd begehen eine schändliche That/ Zbrodnie się dopuszczáią. Consciscere ferè ad mortem pertinet: plerunq; enim sic legimus: Mortem sibi ipsi conscivit, Er hat sich selbs vmbracht/ Sam się zábił. Desciscere, abfallen/ zum Feinde fallen/ abweichen/ Odpadáć/ Odstáć/ Odstępowáć. Cōnscĭŭs, a, um, wol wissend/ wissenhafft/ świádom/ Wiedzący. Meorum omnium consiliorum conscius, der weiß alle meine Heimligkeiten/ Wiedzący wszytkie moie tájemnice. Mens bene conscia, Ein gut Gewissen/ Czuiący się w dobrym. It. Conscius, Schüldig/ Spolwiedzący Conscius animus, Das sich schüldig weiß/ Wiedzący ná się/ Czuiący się w czym. Cōnscĭēntĭă, æ, g. fœ. ein Gewissen/ Sumnienie. In conscientiam assumere aliquem, Einem sein Handel offenbahren/ Zwierzyć się czego. Desciscere veritate, Von der Warheit abweichen/ Odstąpić od prawdy. Inscĭēns, entis, adject. vnwissend/ Niewiedzący. Insciente me, Ohn mein wissen/ Bez motey wiádomośći. Insciens feci, Ich habs vnwissend gethan/ Niewiedzącym to u czynił. Inscientia, æ, g. f. Vnwissenheit/ Niewiádomość. Inscitus, a, um, Vngschickt/ grob/ vnvernünfftig/ Nieumiętny/ Głupi. Inscĭtē, adver. vnvernünfftiglich/ Nieumiejętnie. Inscĭtĭă, æ, g. fœ. Vnvernunfft/ Grobheit/ Nieumiejętność. Inscitia temporum, Durch Vnwissenheit der Leuth derselbigen Zeit/ Niewiádomość ludźi swego czásu. Inscius, a, um, vnwissend/ Niewiádomy. Nĕscĭō, is, nescivi, nescitum, nĕscīrĕ, nicht wissen/ Niewiedźieć. Nescio te ego, solt ich dich nicht kennen/ Nieznam cię. Nescire latinè, nicht Latein können/ Nieumieć po łáćinie. Nĕscītŭr, man weiß nicht/ Niewiedzą. Nĕscĭŭs, a, um, vnwissend/ Niewiedzący. Item vnbekandt/ Nieznáiomy. Præscire & Præsciscere, verwissen/ Wiedźieć przed tym/ Przeczuwáć. Præscĭēntĭă, æ, g. f. Das Vorwissen/ Przeyrzenie. Præscĭtă, orum, pl. nu. g. neut. vorgemerckte Ding/ Vorbedeutungen/ Przeczuta rzecz/ Znák przyszłego. Præscius, a, um, Der zukommende Ding zuvorn weiß/ vnd zuvorn sagt/ Przeczuwáiący. Rĕscīrĕ, & Rĕscīscĕrĕ, vernehmen/ erfahren/ innen werden/ Dowiedźieć się. Rem omnem rescivit, Er hat alles erfahren/ Dowiedźiał się wszytkiego.

Scioterícum, vide Sciatherus.

Scīpĭō, ōnis, g. m. ein Stab/ Steck/ Kostur. Scipio in vineis, ein Traubentrapp/ Szypułká u groná.

Scīrpŭs, pi, g. m. Ein glatte Bintz ohn Knotten/ sit. *Ænodis.* Item, Scirpus, ein verborgene Frag/ Pytánie trudne/ stryte. Nodum in Scirpo quærere

vere, Das leicht ist/ schwär machen/ łácnego co z trudnośćia ßukáć. Scirpo, as, scirpare, mit Binz binden/ śitowiem związáć. Scirpeus, a, um, Binzen/śitowi. Scirpea, æ, g. f. & Scirpiculum, i, g. n. Zennen oder Körb von Binz oder Weyden gemacht/ Kosz z śitowia. Scirpicula, æ, g. f. Rábmessenlein/ Rzezak.

Scissilis, Scissura, & Scissus, v. Scindo. Scisitor, Scisco, Scitor, Scitus, vide Scio.

Sciurus, i, g. m. ein Eychhorn/ Wiewiorká.

Scloppus, i, g. m. sonus est, qui ex inflatione buccarum erumpit.

Scobs, g. f. vel hic Scobis, is, Staub/Feylspán/ Trocíná/Opiłki. Scobina, æ, g. f. idē, sed obsol.

Scolecia, æ, gen. fœm. Genus æruginis.

Scolopendra, æ, g. f. Ein haaráchtiger Wurm/ Gąsienicá/Stonog morski. Est & piscis genus.

Scolopendrion, Herba, Steinfarn / Stonogowiec.

Scomma, ătis, g. neu. ein Schimpffwort/ein bedeckt Spottwort/Szyypká/ Szyderstwo.

Scopa, æ, vel Scopæ, arum, g. f. pl. nu. magis in usu, Beesem/Miotłá. *Viles, virgea.* Item, Scopæ, Büschlein Ruthen/oder Kräuter/Wiczánká. quas medici manipulos vocant. Scopula, æ, dim. Scoparius, ij, g. m. ein Haußkehrer/ Mitknecht der das Hauß kehret/Vmiátácz Scopo, as, scopare, pro Verrere & Mundare, in Bibl. tant. legitur.

Scoptula operta, Schulterenblätter / Kość łopátczána.

Scopus, pi, g. m. Zweck/ Zyl darzu man scheust/ Cel/ do ktorego strzeláia. metaph. Das End vnd Zyl darzu man sicht / Fürnemmen/ Koniec spráwy. Scopulus, li, g. m. diminut. Ein hoher Felß/ ein spitziger Schrofe / Skálá wysoka/ y śpiczáśtá. *Turritus, immanis, adesus, frondosus, confragosus, minax, scaber, durus, muscosus, acutus, tumidus, præacutus.* Scopulosus, a, um, Schrofächtig/ Felßächtig/ Skálisty.

Scoria, æ, g. fœ. Schaum des Metals/ Sintel oder Schlack/ Żużel.

Scorpio, onis, & Scorpius, i, g. m. Scorpion/ Niedźwiadek. *Ardens, venenifer, minax, formidolosus, curvans brachia, pugnax, acer, Martius, dirus, horrens, mortifer.* Item, Scorpius, signum cœleste. Item, ein Kriegsrüstung/wie ein Scorpion gestaltet/ Procá woienna. Item, spitzige dornächtige Geyßlen/ Rozká. Scorpius, Herba, semen habens ad similitudinem Scorpij. Scorpios, piscis. Scorpionius, a, um, von Scorpionen/ Niedźwiadkowy.

Scortum, i, g. n. Leder/Fell/Skorá. Item, Ein gemeine Dirn/ Metz / ein Hur / Nierządnicá. *Devium, scorteum, meritorium, fœtidum, diobolare, publicum, libidinosum, exoletum, sordidum, turpissimum, spurcum, virulentum, veternosum, impudicum, marcidum, victum, ebriosum, præmiosum, putidum.* Scorteus, a, um, Lederin/ Skorzány. Scortator, oris, g. m. ein Hurer/Nierządnik. Scortor, aris, atus sum, scortari, Hurerey treiben/Nierządu pátrzyć. Scortatio, onis, g. f. Hurerey /Nierządu płodzenie. Scortillum, dim. à Scortum.

Scotoma, ătis, g. n. Vertigo, morbus capitis, Schwindsucht / Zámierch w oczu. Scotomaticus, a, um, Der den Schwindel hat/ Zámierch w oczu máiacy.

Scranteum, ei, pellem vocant, in quam sagittæ reponuntur.

Scraptia, æ, g. f. Vermiculus habitans in frondibus. metaph. Meretrix. obsolet.

Screo, as, avi, atum, Screare, rüspern/ Chrząchác. Screatus, us, g. m. Rüsperung/ Chrąchánie. Screator, oris, g. m. ein Rüsperer/ Chrąchálá. Excreare, außspautzen/ außwerffen/ außrüspern/ Wychrąchác. Excreabilis, le, außrüspig/ leicht außzuwerffen/ łácny do wychrąchánia.

Scriba vide Scribo.

Scribligo, vel ut alij censent, Stribligo, id est, Solœcismus. obsolet.

Striblita, æ, g. f. ein gebackens Strüblin/ Tarte oder Flade / Kołacz.

Scribo, is, scripsi, scriptum, scribere, schreiben/ Pisác. It. dichten/ beschreiben/ in Geschrifft fassen/ Zápisowáć. Aliquem hæredem, vel testamento scribere, Einen schrifftlich zu seinem Erben setzen/ Zápisáć komu dobrá / Vczynić kogo w testámencie dźiedźicem. Alicui nummos scribere, Einem Gelt durch Wechsel schrifftlich verschaffen/ Oddawáć pieniądze przez bánk przez Weksel. Item, Scribere, mahlen/ Málowáć. Scriptito, as, scriptitare, frequent. quod in usu non est, offt schreiben/Pisywáć/ Często pisáć. Scriptus, us, g. m. & Scriptio, onis, g. f. das Schreiben/ Pisánie. Scriba, æ, g. m. ein Schreiber/ Pisárz. Scriptor, oris, g. m. ein Scribent/ Bücherschreiber / Pisárz ksiąg. Item, ein Stattschreiber/ Landschreiber / Amptschreiber / Pisárz miey-

mieystí/urzedowy/ꝛc. Scriptor legum, Gesatzschreiber/Písarz praw. Scrīptōrĭūs, a, um, ut: Calamus scriptorius, ein Schreibfeder/ Pioro pisárske. Scrīptūră, æ, g. f. Schrifft/Písmo. It. Dichtung vnd Beschreibung eines Buchs/ Písánie. It. das Ampt/Rechnung vnd Aufschrifft oder Handel d Zöllner/ Verwaltung der Zöll vñ gemeiner Güter/Schaffnerey/Dochod publiczny/álbo urzad nád dochodámi przełożonych. Magister scripturæ, Zollmeister od Rechenmeister der Zöll/Kächmistrz celniczy. Scrīptūrārĭūs, ij, m. Zollschreiber/ oder Schreiber einer Schaffnerey/ Písarz dochodowy. Ager scripturarius, ein Feld an Lehn gegeben/ Rola dochodowa. Scrīptūrĭō, is, scrīptūrīrĕ, begehren oder sich rüsten zu schreibē/Chce mi śie pisáć. Adscrībō, vel Ascrībō, is, psi, ptum, āscrībĕrĕ, Etwas zu schreiben/ Przypisáć. Item, Ascribere, zustellen/darzuthun/ Przydáć/ ut: Ascribi in civitatem, &, Civitati, Für ein Bürger angenommen werden/ Mieyskie przyiąć. Ascribere alicui salutem, Einem ein Gruß zuschreiben/ Pozdrowić kogo przez list. Ascrīptĭō, onis, g. fœ. Zuschreibung/Zumessung/ Przypisánie. Ascrīptĭtĭūs, & Ascrīptīvūs, inusitate a, um, eingeschrieben/eingeregistrirt/ Wpisány/Kcieśtrowy. Ascriptitij, pl. n. Lehenleuth/ Pośiтek/żołnierz lekki. Ascriptitij vocari possunt, qui extraordinarij in collegijs magistratuum assumuntur, Zugenommene/ Przywżięci ná mieysce/ná urzad. Ascrīptŏr, oris, g. m. der dem Kläger in seiner Sachen günstig ist/ Pomocnik. Ascrīptŭs, a, um, hinzugeschrieben/ zugeeignet/ Przypisány/ Przydány. Cōnscrībĕrĕ, beschreiben/ Spisowáć/ Popisowáć. Legem conscribere, ein Gesatz machen/ Práwo podáć. Librum conscribere, ein Buch beschreiben/ Kśięge nápisáć. Conscribere, absolutè, zusammen lesen/vnd einschreiben/ Spisowáć/Wpisowáć. Conscribellare, vel Conscribillare, pro conscribere, Veteres dixerunt, obsoletum. Cōnscrīptŭs, a, um, beschrieben/ Wpisány. Conscripti, eingeschrieben/ oder zu den andern eingeschrieben/ Wpisáni/Wpisáni. Conscripti dicebantur, qui ex equestri ordine Patribus ascribebantur, ut numerus senatorum expleretur, Zusammen beschrieben/ Wpisáni/ Przydáni. Conscriptio, onis, g. f. Beschreibung/ Spisowánie/ Spisek. Circumscribere, vmbschreiben/ Opisáć. metaph. betriegen/ einen hintergehen/ vmb etwas bringen/ Określáć/ Oszukiwáć. Circūmscrīptē, adverb. mit kurtzem Begriff/ Kśtádko/Krotko. Circūmscrīptŏr, oris, g. masc. ein Betrieger/ Szálbierz. Circūmscrīptŭs, a, um, Betrogen/ Oszukány. Circūmscrīptĭō, onis, g. f. Vmbzylung/ Określenie. Circumscriptio adolescentum, Vberlistung vnd Hintergang der Jugend/ Oszukánie/ Tráplenie młodźi. Describere, abschreiben/abcopeyen/ Wypisowáć/ Opisowáć. It. ordnen/ ertheilen/ Náznaczáć/ Przepisowáć. Describere pecuniam in civitates, Einer jeden Stadt jhr Summ Gelt schätzen/ wie viel sie stewren sollen/ Rozpisowáć summe skárbow mieyskich. Descriptus, a, um, Beschrieben/ Opisány / ut: Leges descriptæ. Descriptum, i, g. n. ein Copey/ Przepis/ Kopia. Descriptio, onis, g. fœ. Ipse actus describendi. Descriptio populi, Abtheilung des Volcks in viel Rotten/ Rozstawiánie/ rozsadzánie ludu. Descriptio, pro definitione, ein Außlegung/ Wypis. Exscribere, idem quod Describere, abschreiben/ Wypisáć. Exscribere alicui, Einem ein Abschrifft geben/ Wypis komu dáć. Inscribere, In oder auff etwas schreiben/ oder aufschreiben/ Przypisáć komu. It. Namsen/ intituliren/ Nápis kłáść. Corpus inscribere, ritzen/ oder mit etwas bezeichnen/ Náczechowáć. Inscripta epistola patri, dem Vatter zugeschrieben/ List od Oycá nápisány. Inscriptus a, um, particip. sive nomen ex particip. Ein/ auff/ oder angeschrieben/ Nápisány. Inscriptum, i, g. n. ein Zedel/ Cedułá. Item, pro inscriptione, ein Vberschrifft/ Titel/ Nápis/ Tytuł. Interscribere, darzwischen schreiben/ Wpisáć miedzy. Perscribere, außschreiben/beschreiben/ erschreiben/ überschreiben/ Wpisowáć/ Opisowáć/ Przepisowáć. Item, aufschreiben/ in ein Rödel schreiben/ Wpisáć w Kcieśtr/ w kśięgi. Perscribere pecuniam, Einem Gelt durch den Wechsel verschaffen/ Oddáć pieniądze przez bánk. Perscriptum, i, g. n. In Geschrifft gestellt/ Zapis. Perscriptum in tabulas, idem. Perscriptio, onis, g. f. das Auffschreiben/ Nápisánie. Perscriptiones, Verträg vnd Käuff in Schrifften gestellt/ Intercyzá. Perscriptor, oris, g. m. ein Schreiber der Verträg/ Kauffschreiber/ Písárz/ zápisuiacy intercyzy. Præscribere, vorschreiben oder fürschreiben/ sagen wie einer sich halten solle/ ein Weyß vnd Form fürgeben/ vnterrichten/ gebieten/ Przedpisowáć/ Ná-

Nápis kłáść/ Roſkázowáć. Ut lege præſcribitur, Wie es das Geſetz inhalt oder außweiſet/ Iáko ſtoi w práwie. Præſcriptio, onis, g. fœ. Befehl/ vorgeſchriebene Weiß vnd Form/ Vnterrichtung/ Opiſánie/ Okreßenie/ Formułá zapiſu. Præſcriptum, i, g. n. gebottene Ordinantz/ vorgeſchriebene Regel/ Formułá/ Okreßenie. Proſcribere, ein Ding feyl anſchlagen/ das iſt/ mit öffentlich angeſchlagenen Schrifften verkündigen/ Obwießczáć piſmem Kupno. Proſcribere aliquem, Einen in die Acht thun/ Einem jeden zu tödten erlauben/ Wywoływáć kogo/ Infámowáć/ Bántowáć. Prōſcrīptūrĭō, is, prōſcrīptūrīvī, prōſcrīptūrītūm, prōſcrīptūrīrĕ, ein Durchächtung im Sinn haben/ Chcieć wywołáć. Proſcriptus, a, um, In die Acht gethan/ Wywołány. Proſciptio, onis, g. fœ. die Acht/ Wywołánie. Proſcriptor, oris, g. m. der einen in die Acht thut/ Wywoływácz. Rĕſcrībĕrĕ, wiederſchreiben/ Odpiſáć. Item, wiedergeben/ Oddáć. Argentum alicui reſcribere, wiedergeben/ ſonderlich durch den Wechſel/ ſo man anderswohin ſchreibet das Gelt zulegen/ Oddáć przez bánk. Reſcriptum, i, g. neut. Ein ſchrifftliche Antwort/ oder Abſcheid/ oder Erläuterung eines Fürſten/ oder Erkantnuß/ Odpis/ Dekret Páńſki álbo Xiążęcy przez piſmo podány. Subſcribere, vnterſchreiben/ Podpiſáć. Judicium cum aliquo ſubſcribere, ein Rechtliche Klag wider einen fürnehmen/ Spráwy ſądowey przećiwko komu náſpoł śię podiąć. Item, Subſcribere ſich zu einem Kläger ſchlagen/ vnd die Klag mit jhm führen/ Skárżyć poſpołu przed ſądem. Subſcribere voluntati alicujus, Einem verwilligen/ Pozwolić. Cauſam ſubſcribere, die Vrſach daran hangen/ warumb man etwas handlet/ oder eines Handels ein ſchrifftliche Vrſach geben/ Przyczynę álbo rátią położyć Hándlu lubo spráwy táktey. Subſcriptio, onis, g. fœ. ein Vnterſchreibung/ Podpis. Item, ein Zuſtimmung auff ein Klag/ Poświádczánie ſpráwie czyiey. Subſcriptio cenſoria, Bekräfftigung durch die Zuchthüter angeſehen/ Potwierdzenie. Subſcriptor, oris, g. m. Der einem beyſtehet/ mit jhm ein Klag zu führen/ Potwierdźićiel ſpráwy. Subſcriptor & Approbator. Sūpĕrſcrībĕrĕ, überſchreiben/ Nápis kłáść/ raró legitur. Transſcribere, abſchreiben/ Przepiſáć. Item, übergeben/ verändern/ oder in einem Kauff übergeben/ Nádawáć/ Wlewáć práwo ná kogo. Alicui fundum transſcribere, mit aller Gerechtigkeit übergeben/ Nádáć/ Zápiſáć práwnie. Transſcribere, Sein Schuld oder Gerechtigkeit ſo er an einem hat/ einem andern übergeben/ oder ſein Lehen von einem andern nehmen/ vnd einem andern verleyhen/ Dług ktorym wińien u drugiego ukázowáć/ Dług oddáć przez bánk.

Scrīnĭūm, ij, g. neut. ein Laden oder Käſtlein/ Skrzyniá.

Scriptito, Scriptura, vide Scribo.

Scrōbs, ſcrōbĭs, tàm maſc. quàm fœm. gen. ein Grub/ Doł. *Atra, cava, obſcena.* Scrobis etiam in nominativo dicitur. Scrŏbĭcŭlūs, li, dimin. ein Grüblein/ Dołek.

Scrōfă, æ, g. f. ein Mutterſchwein/ Prośná świnia.

Scrōfĭpāſcūs, i, g. maſc. qui ſcrophas paſcit, Ineptum eſt. Scrōfŭlă, æ, dim. Item, ein Kropff/ Gruczoł/ aliàs Struma.

Scrōtūm, i, gen. neut. Hodenſack/ Moßny.

Scrūpūs, i, g. m. ein Steinlein/ als die einem in die Schuch fallen wenn einer wandlet/ Kámyk w bocie. *Pungens.* Scrūpĕūs. a, um, Steinlächtig/ Kámienisty. Scrūpŭlūs, li, dim. à Scrupus. Item, Angſt/ Sorg/ Zweiffel/ Trudność/ Trapienie. Injeci ſcrupulum, Ich hab jhm Angſt gemacht/ Zádáć trudność/ Wątpliwość przywieść. Scrupulus, g. m. ſive Scrupulum, i, g. n. Nomen ponderis, Latinè Obolus dicitur, Der dritte Theil eines Quintlins/ oder zwölffte Theil eines Loths/ Dwánaſta część łotá. Item, Scrupulus, Menſura terræ, habens pedes quadratos centum, & eſt ducenteſima, octogeſima octava pars jugeri. Scrūpŭlōſūs, a, um, Steinächtig/ Kámienisty. Item, voll Zweiffels/ Trudny/ Pełny wątpliwośći. Scrūpŭlōsĭtās, atis, g. f. Anghafftigkeit/ Angſt/ Zweiffel/ Schwäre/ Trudność/ Wątpliwość. Scrūpŭlōsē, adverb. mit Angſt vnd Sorg/ Angſthafftiglich/ Fráſowliwie/ Pilnie. Scrūpŭlārĭs, rĕ, Eines Scrupels ſchwär/ Szkrupuł máiący. Scrūpŭlātĭm, adverb. von ſtücklein zu ſtücklein/ Po kąśku.

Scrūtă, orum, g. n. pl. num. alt Gerümpel/ als Eyſen vnd Lumpen/ ꝛc. Rupieći. *Vilia.* Scrūtārĭūs, ij, g. maſc. Der ſolch alt Gerümpel feyl hat/ Wendetarz. Scrutārĭă, æ, g. f. Handtierung mit ſolchen Lumpen vnd alten Eyſenwerck/ oder ein Grempelfraw/ Wendetá/ Wendetárká. Forum

rum ſcrutarium, Grümpelmarckt/ Rynek wendetárſki.

Scrūtŏ, as, ſcrūtārĕ, vel Scrūtŏr, aris, atus ſum, ſcrūtārī, erſuchen / Szperáć / śládowáć. Veſtigia domini ſui ſcrutari, dicitur canis, nachſuchen/Szpera/Wacha. Scrūtātĭŏ,onis,g fœ. & Scrutinium,ij,g.n. dz Erſuchen/Nachforſchen/ Szperánie/Badánie. Scrūtātŏr,oris, g.m. ein Nachfrager/Szukácz/Inkwizytor.Pĕrſcrūtārī,mit Fleiß erforſchen/Dowiádowáć ſie.

Scūlpŏ, is, ſcūlpsī, ſcūlptūm, ſcūlpĕrĕ, graben/ſchnitzeln/ein Bildnuß auß Stein oder Holtz oder Stein machen/Ryć/Strugáć. Sculptūrā, æ, g. f. Das graben oder Schnitzlen/ Dlubánie/ Rycie/ Sznicerſtwo. Scūlptŏr, oris, g. m. ein Graber oder Schnitzler/ Sznicerz. Scūlptĭlĕ, is, g.n. Etwas geſchnitztes/ oder geſchnitztes Bild/ Balwan/Ryty obraz. in Bibl.tantum legitur. Scūlptĭlĭs,lĕ, gegraben/ geſchnitzlet/Ryty.

Scūlpōnĕā, æ, g. fœ. ein Flitzſchuch/Trepki/ Kurpie. Scūlpōnĕātŭs, a,um, mit Flitzſchuch angethan/ Kurpie máiacy.

Scūrrā, æ, g. m. ein Spottvogel/ Lotterbube/ Blazen/Szyderz. Scūrrīlĭtās,atis, Leichtfertiſchaandbare Schimpffwort/ Szyderſtwo. Scūrrīlĭs,lĕ, ſchimpfflich/Szyderſki. Scūrrīlĭtĕr, adverb. Leichtfertiglich/ Szyderſkie. Scūrrŏr, aris, ſcūrrārī, id eſt, Scurram agere. Scūrrāns,antis, id eſt, turpiter adverb.

Scutella, vide Scutum.

Scūtĭcā,æ, g.fœ. ein Lederne Geiſſel/ Bicz.

Scūtūm,i,g.n. ein Schilt damit man die Streich auffhelt/Páwezá. *Fulgens, æreum, ornatum, Macedonicum, ferreum, lunatum, ligneum, cavum, auratum.* Scutarius,ij, g. m. Schiltmacher/ Páweznik. Scūtārĭūs,a,um, ut: Fabrica ſcutaria, Ein Werckſtat da man die Schilt machet / Wárßtát páweznicży. Scūtātŭs, a, um, Der ein Schilt führet/ Páweze noßacy. Scūtŭlūm, i, g. neut. dimin. Schiltlein/ Tarcza. Scūtŭlā, æ, g. f. ein Schüſſel/ Miſká máła. Item, ein Schiltlein ſo man aus einem Baum genommen/ (nemlich die Rinden mit dem Aug) in einander ſetzen / Poſadzká kwádrátowa/ okrągława. Scūtĕllā, æ, g. f. dimin. ein Schüßlein/ Miſeczká. Scūtŭlātŭs,a,um, wie ein Schilt geſtaltet/ Podobny do tarcze. Scutulata veſtis, Geblümbt Kleid mit Kreyſſen wie Schüßlen oder Schiltlein/ꝛc. Wzorzyſta ßátá.

Scutula, Scutulum, vide Scutum.

Scy̆mnŭs, i, g. maſc. lat. Leonis catulus.

Scy̆phŭs,i, g.m. ein Trinckgeſchirr/Kubek.

Scy̆tălă,æ,& Scy̆tălē,ēs, g. f. Mus araneus, lat. ein Härle/Myß brytáńſka/ Chronoſtay.

Sē, Pronomen accuſat. caſus à Sui. Se, Præpoſit. ſemper compoſita invenitur.

Sebo,& Sebum. vide Sevum.

Sĕcālĕ, is, gen. neut. Roggen/ Reß.

Secedo, vide Cedo. Secerno, vide Cerno.

Sĕcēſpĭtā,æ:g.f. ein Opffermeſſer/ſo die Opfferer brauchten/ Noz/ toporek Ofiárny.

Seceſſio, Seceſſus vide Cedo.

Sĕcĭŭs, adverb. Minder/ Mniey/ Gorzey.

Secludo, vide Claudo.

Sĕcŏ,as, sĕcŭī, sĕctūm, sĕcārĕ, ſchneiden/ ſpalten/ ſeegen/ abhawen / ſiec/ Rabáć/Rzezáć. Pabulum ſecare, abmähen/ Kośić. Sĕctŭs,a,um, particip. geſchnitten/ abgehawen/ Pośieczony/ Roßony. Sĕcātūrŭs, pro Sĕctūrŭs, a, um. Sĕgmĕn,mĭnĭs,& Sĕcāmĕntūm,i,g.neut. ein abgehawen Stück / als Spän/ Spälten/ Okrawek/ Obrzezek / Wior. vide infra Segmen. Sĕcārĭŭs, a, um, ut: Sportæ ſecariæ, Korb zu Spänen dienlich/Koß do okrawkow / do wiorunSĕctĭŏ, onis, g.f. Schnitt/Rzezánie. Itē, Sectio, Media vel aliqua pars bonorum, ſive omnia, quibus quis multatur, Confiſcatio vulgò dicitur. Item, Sectio, juris perſecutio, quibus utuntur ſectores. Sĕctŏr, oris, g. m. ſignificat eum accuſatorem, qui ex damnatione accuſati dimidium bonorum expectat illius, aut certè aliquam partem. Sĕctūrā, æ, g. f. Schnitz/śiekánie/Vćinek. Sĕctĭlĭs, lĕ, & Sĕctīvŭs,a,um, geſchnitten/ geſpalten/geſeeget/ oder ſpaltig/ leicht zu ſchneiden/ łupny / łácny do rzezánia / śieczenia. Sectile porrum, Lauch das ſich voneinander theilet oder ſpaltet/ łupny łuczek. Sĕcārĭŭs,a,um, Das den Zimmerleuten dienlich iſt/ ćieśielſki. Cōnsĕcŏ,as, cōnsĕcŭī, cōnsĕctūm, cōnsĕcārĕ, zerſchneiden/ zerhawen/Zśiekáć/Zrabáć. Cōnsĕctĭŏ,onis, g.f. Fällung odr Haw/ oder Zerſchneidung der Bäum/ Rabánie. Cĭrcūmsĕcārĕ, vmbſchneiden/ oder vmbſpalten/ vmbhawen/ Obrzezáć/ Obćináć. Dēsĕcārĕ,abſchneiden/abhawen/ Vćináć/Odćináć. Deſecare prata, abmähen/ Kośić. Dēsĕcāns, antis, particip. abhawend / Odćináiacy. Dēsĕctŭs,a,um,particip. ut: Deſecta cum ſtramen-

mento ſeges, abgeſchnitten Getraid/ Pożęte zboże. Dēsēctĭō, onis, g. f. Abſchneidung/ Obćinanie/ ſieckanie. Diſſecare, zerſpalten/zerſchneiden/ Rozćinać/ Rozkupać. Execare, außſchneiden/ außhawen/Wyćinać/Wyrzynać. Execare nervos urbis, Proverb. der Stadt jhren Gewalt nehmen/ Odiąć moc/ zwierzchność miástu. Execare peſtem Reipublicæ, außreuten was der Gemeind Schaden bringt/ Wyrzućić co ſzkodliwego Rzeczypoſpolitey. Exectio, onis, g. f. Außſchneidung/Wyćięćie. Inſecare, einſchneiden/einhawen/Wrzynać/Wćinać. Inſēctŭs, a, um, eingeſchnitten/Wrzezány. Animalia inſecta, Allerley Thier ſo beynah als abgeſchnitten oder durchſchnitten seyn zwiſchen dem Haupt vnd Bauch/ ſo nur an einem kleinen aneinander hangen/ als Fliegen/ Bynen/ Weſpen/ Käfer/ ꝛc. Robáctwo przewięziſte. Inſecabilis, le, vnzerſchneidlich/ Nieśiekánny. Intersĕcārĕ, zerhawen/Przećinać miedzy. Perſecare, durchſpalten/ Przećinać. Præſecare, behawen/ vornen abhawen/ Ućinać/ Urzynać. Præsĕgmĕn, ĭnĭs, g. f. Abſchnitzling/ Ućinek/ Obrzezek. Proſecare, auffſchneiden/ auffſpalten/Rozbáć/ pośiekáć. Prōsēctă, orum, g. n. pl. nu. dicta ſunt ab Antiquis Viſcera, quæ in ſacrificijs proſecaſſent. Rĕsĕcārĕ, abſchneiden/ beſchneiden/ Oderznąć. metaph. gar abhawen/ Odćiąć. Ad vivum reſecare, glatt vnd genaw hinweg hawen / Z gruntu odćiąć. metaphoricè, gar zu fleiſſig ergründen/ Z Gruntu ryſzyć. Rĕsēctĭō, onis, g. fœ. das Beſchneiden oder Beſchrotten/Odrzynánie/Odćięćie. Rĕsĕgmĕn, ĭnĭs, g. n. Abſchnitz/ Obrzezek/ okrawek. Rĕsēctŭs, a, um, abgehawen/ Oberzniony/ Oćięty. Irrĕsēctŭs, a, um, vnabgehawen/Nieodćięty. Sŭbsĕcārĕ, vnten abſchneiden/ oder ein wenig hinweg ſchneiden/ Podćinać/ Podrzynać.

Secors & Socors, Socordia, v. Cor. Secretò, Secretus, vide Cerno. Secta, Sectarius, Sectator & Sector, v. Sequor. Secubo, v. Cubo.

Sēcŭlă, æ, g. f. id eſt, Falx, ein Sichel/ Rosá.

Sēcŭlŭm, li, g. n. & Poëtis Seclum, Hundertjährige Zeit/ Sto lat. Seculum pro tempore ſæpè uſurpatur, ut: Seculum ſterile, vnfruchtbare Zeit/ Czáſy nieżyzne. In multa ſecula, Vor lange Zeit/ oder auff lange Zeit/ Ná dlugi czás. Sēcŭlārĭs, rĕ, weltlich/ świecki/ in Bibl. Ludi ſeculares, Je über 100. jahr gehaltene Spiel/ Stoletnie gry/ ktore we ſtu lat ſie raz odpráwowáły.

Secum, Dictio compoſita ex ablat. Se, & Præpoſit. Cum, quaſi dicat, Cum ſe, mit jhm ſelbs/ Z ſobą.

Sĕcŭndŭs, a, um, der Ander/ oder der Folgend/ Ktory/ Náſtępuiący. Secundus à Rege, Der negſt nach dem König/ Pierwſzy po Krolu. Secunda aura, liebliche Lufft/ Dobre powietrze. Secundæ fortunæ, gut Glück/ Szczęśćie dobre. Secunda menſa, Nachtiſch/ Wety. Secundùm, Præpoſit. accuſat ſerviens, Secundùm aurem, Bey dem Ohr oder neben dem Ohr / Zá uſzymá/ przy uſzách. Secundùm te litem do, Ich fell das Vrtheil auff deine Seyt/ Potobie dekret dáię. Secundùm quietem, Im Schlaff/ in der Ruh/ Weśnie. Secundò, adver. Zum anderen/ Powtore. Sĕcŭndæ, arum, g. fœ. pl. nu. die Nachgeburt/ darinn das Kind in Mutterleib ligt / Błoná w ktorey śię dźiećię rodźi. Sĕcŭndārĭŭs, a, um, ut: Panis ſecundarius, Haußbrod/ das negſte nach dem Weißbrodt/grob Brod/ Rockenbrodt/ Chleb czeládny/podleyſzy. Secundarium, das nachgehend oder negſte darnach/ Ktora rzecz. Sĕcŭndānŭs, a, um, Inuſitatum. Sĕcŭndō, as, avi, atum, sĕcŭndārĕ, glücken/ das iſt/ glücklich machen/ Glück geben/ Szcześćić. Item, folgen/ gehorſamb ſeyn/ Dogadzáć. Obsĕcŭndārĕ & obsĕcŭndārī, Item, Sŭbsĕcŭndārĕ, idem, folgen/ zu willen werden/ zwoli uczynić/ Náſtępowáć, á kim/ Dogadzáć. Sŭbsĕcŭndārĭŭs, a, um, ut: Tempora ſubſecundaria, Vnterleybung / Neben-Zeit / Czás dorywczy.

Sĕcŭrĭlă, æ, g. f. ein Holtzband/ oder Pram ſo die Zimmerleut brauchen/ zwey andere damit zuſammen zu halten/ Szpągá.

Sĕcŭrĭs, is, g. fœ. ein Axt oder Beyl/ śiekierá. *Ærata, ſtricta, arboraria, cruenta, ſæva, valida, anceps, ſacrifica, gravis, miſſilis, audax, ferrea, Scythica, vulnifica, rigida, trux, nitida, dura.* Sĕcŭrĭcŭlă, æ, dimin. ein klein ärlein Beylen / śiekierká/ Toporek. Securifer, vel Sĕcŭrĭgĕr, ra, rum, das ein Beyl tragt/ śiekierke noſzący.

Sēcūrŭs, a, um, ohn Sorg/ ſorgloß/ ruhig/ ſicher/ Beśpieczny/ Pewien. Securum reddere, verſichern/ Upewnić/ Ubeśpieczáć. Securum teſtamentum, ein wol verſichert Erbgemächt/ Warowny/ Pewny Teſtáment. It. Securus ſorgloß/ liederlich/ Niedbáły. Sēcūrĭtās, atis, g. f. Sicherheit/ Ruhigkeit/ Beśpieczeńſtwo. Securitatem præſtare, verſichern/ Ubeśpieczyć.

Secus, adverb. Anderst/ Inácżey. Haud secus, Nicht anderst/ Nie ináczey. Item, Secus, Præposit. accusat. serviens, Bey/ nahe bey/ Wedla. Circumsecus, Allenthalben darbey vmbhin/ Około/ Wßedzie.

Sed, Conjunct. Aber/ Ale. Sed quid hoc? Was ist aber das? Ale to co? Sed contra, Sonder das Widerspiel/ Ale przećiwnym sposobem.

Sedatè, Sedatio, Sedatus, vide Sedo.

Sedeo, sedes, sedi, sessum, sedere, sitzen/ śiedźieć. Ad gubernacula Reipubl. sedere, Das gemeine Regiment führen/ Im Regiment sitzen/ Rządźić krolestwem/ Rzeczapospolitą. Sedere judicem in aliquem, Vber einen zu Gericht sitzen/ Sądźić sprawę. Sedere in subselliis, rheda, equo, &c. In ovis sedere, brüten/ Nasiadáć táyká. Nives sedent, Bleibend/ lang ligender Schnee/ śniegi długo trwáiąc. Penitus sedit hic tibi morbus die Kranckheit hat tieff in dich gewürtzelt/ Wpásłá śię węte tá chorobá. Vestis sedere dicitur, Wol anstehen/ Dobrze leży. Item, Sedere, Müssig sitzen/ Prożnowáć. Si sedet hoc animo, Wann dir das geliebt/ Jesli tak chceß/ Jesli ták myślisz. Sedens, entis, partic. sitzend/ śiedzący. Sedens lactuca, quæ & Sessilis, Nidertrachtig/ nider oder kurtz/ śiádła/ niewielka. Sedes, is, g. f. Sitz/ Sessel/ Stul/ Stolec/ śiedzenie. Item, ein Herberg/ Wohnung/ Mieszkánie. Item, der Hinter/ Gesäß/ Arß/ Posládek. Sedes luxuriæ, Wollüstigs Wesen/ stadło/ przyczyná rozpustnośći. Sedecula, æ, g. f. dim. Sedile, is, g. n. Sitz/ Stul/ Sessel/ Stolec/ Zydel. Sedile avium, Orth da sich die Vögel setzen/ śiadło práße. Sedentarius, a, um, Das man sitzend thut/ Co śię śiedząc robi. Sedentarii, pl. nu. g. m. sitzend würckende/ Rzemieśnicy/ Siedząc robiący. Sessibulum, pro Sedili, obsolet. Sessio, onis, g. fœ. Sitzung/ śiedzenie. Sessito, as, sessitare, frequent. jmmerdar sitzen/ offt sitzen/ śiadáć. Sessilis, le, gesetzt/ nider/ kurtz/ śiádły/ śiadálny. Adsideo, vel, Assideo, assides, assedi, assessum, assidere, beysitzen/ hinzu sitzen/ śiedźieć przy kim. Assidere gubernaculis, aut literis, stets am Steurruder sitzen/ oder ob den Büchern/ śiedźieć u rudlá kierowáć rudlem/ przy kśięgách śiedźieć. Assideri, pro, Obsideri, belägert werden/ Obleżonym być. Assessor, oris, g. m. ein Beysitzer oder zugeeigneter Rathgeber/ śiedzący podle/ ławnik. Assessio, onis, g. f. Beysitzung/ śiedzenie podle. Assestrix, icis, g. f. Beysitzerin/ Tá co podle śiedźi. Assessura, æ, g. f. Beysitz/ śiedzenie podle. Considere, zusammen sitzen/ śiedźieć pospołu. In otio considere, rühig sitzen vnd wohnen/ Prożnowáć. Consedit terra, ist eingesuncken/ eingefallen/ Pogrążyłá śię źiemiá/ przepádłá śię. Consessor, oris, Hinzusitzer/ Społśiedzący/ śiedzący podle. Consessus, us, g. m. Zusammengesessene Leuth/ Zgromádzenie. Circumsidere, vmblägeren/ Oblec/ Obśieść. Circumsessio, onis, g. f. Vmblägerung/ Obleżenie. Circumsideri, passivum. Allenthalben vmblägert seyn/ Być w obleżeniu. Desidere, sitzen vnd faulen/ müssig seyn/ Prożnowáć/ śiadáć/ Gnuśnieć. Deses, sidis, g. omn. faul/ träg/ müssig/ Gnuśny. Desidia, æ, g. fœ. Trägheit/ Faulheit/ Müssiggang/ Gnuśność/ Prożnowánie. Dissidere, zwytrachtig vnd vneins seyn/ Niezgadzáć śie/ Rozrożniáć śię. Itē, Dissidere ad inanimata translatum, ut: Adamas dissidet cum magnete lapide, haben ein widerwertige Natur/ Máią wrodzoną nieznáśkę/ przećiwność. Dissidentes opiniones, widerwertige Meynungen/ Przećiwne zdánia. Dissidium, ij, g. n. & Dissidentia, æ, g. f. Vneinigkeit/ Feindschafft/ Haß/ Niezgodá/ Rożność/ Rozdrát. Insidere, In oder auff etwas sitzen/ śiedźieć ná czym. Equo insidere, Auff einem Pferd sitzen/ Ná koniu śiedźieć. Insidet pedibus dolor, Der Schmertzen ligt in Füssen/ Bol tkwi w nogách. Arcem insedit, hat die Vestung eingenommen/ Wźiął zamek/ Fortecę. Viam insidere, sich auff ein Weg legen einen außzuspähen/ Opánowáć drogi/ Osádźić straża. Insideri, passivum, eingenommen werden/ Opánowánym być. Insidens, entis, particip. ut: Cura insidens, ein angelegene Sorg/ Przynaglájacy frásunek. Insidens, entis, ab Insido, sich etwas auffsetzend vnd niderlassend/ śiedzący/ Wpiiáiący śię. Insessus, Lägerung auff etwz/ Obleżenie/ Náśiadánie. Insidiæ, arum, g. f. pl. nu. heimliche Nachstellung/ Hinderlist/ Zásacka/ Zdrádá. *Clandestinæ, nefariæ, latentes, turpes, fallaces, nefandæ, bilingves, viperinæ, hostiles, iniquæ, sævæ, obscuræ, truces, præparatæ, crudeles, abscònditæ.* Insidior, aris, atus sum, Insidiari, Auff einen halten/ spähen vnd laustern/ einem auffsetzig seyn/ Czukáć/ Stáć ná gárdle. Insidiosus, a, um, auffsätzig/ Zdrádliwy. Insidiosè, & Insidiantèr, adverb. Durch Auffsatz

vnd

vnd Hinderlist/Zdrádliwie. Insĭdiātŏr, oris, g. m. ein Außspäher/ Aufffäßiger/ Zdrayca/ Zástepcá. Obsidere, belägeren oder besetzen/ vmbgeben/ vmbsetzen/ Obsieść/ Obleć. Obsīdō, is, obsedi, ōbsĭdĕrĕ, idem quod Obsideo significat. Obsĭdiŏr, aris, atus sum, ōbsĭdiārī, spähen/ laustern/ Zástepowáć/ Czukáć. Obsēssus, a, um, belägert/ Oblezony. Obsĭdiŭm, ij, g. n. Obsĭdiō, & Obsēssiō, onis, g. f. Belägerung/ Oblezenie/ Opánowánie. *Arta, dura.* Obsidione eximere, Von einer Belägerung erlösen/ Odsieść/ Znieść oblezenie. obsessor, oris, g. m. ein Belägerer/ Oblegáiacy. Obsidiæ, arum, g. f. pl. nu Aufffaß vnd Spähung/ Oblezenie. Obsĭdiōnālis, le, ut: Corona obsidionalis, quæ debebatur eis, qui obsessos ab hostibus liberassent. Obsĕs, ōbsĭdis, g. com. Geysel/ ein Person so dem Feind zu Pfand geben/ ein Vnterpfand / Zákładnik. metaph. Persidere, bleiben sitzen/ Trwáć/ Przesiedzieć. Pruina lapsa persidet, der Reiff bleibt sitzen/ ligt / Szron trwa/ nie niszczeie. Possidere, besitzen/ Osiadáć/ Trzymáć/ opánowáć. Possidere palmam, Den Sieg vnd Preyß erlangen/ Sławy dostáć. Possessio, onis, g. f. Die Besitzung vnd Gebrauch als eines Grundes vnd Bodens / Dzierżáwá/ Zázywánie czego. Item, Ein ligend Gut/ Máietność/ Lezace dobrá. Possessio fiduciaria, auff Trew vnd Glauben eingenommen mit etwas Gedings/ Dzierżáwá do wiernych rąk zá pewnemi Kondyciámi puszczona. Pōssēssiūncŭla, æ, dimin. ein Gütlein/ Máietnostká. Pōssēssīvŭs, a, um, à Grammaticis fictum, Besitzlich / Dzierżáwe znáczący. Præsidere, vorstehen/ ein Oberer Verwalterer vnd Pfleger seyn/ Zwierzchność mieć/ Rządzić. Urbanis rebus præsidere, Vber die Stadt betreffende Sachen Herr vnd Meister seyn/ W mieście rządzić. Præsēs, præsĭdis, g. m. ein Landvogt/ ein Schirmer/ Nothhelffer/ Przełożony/ Rządzcá/ Stárostá. Præsĭdĭŭm, ij, g. n. Besatzung zum Schirm eines Orths / Osádá/ Twierdzá. metaph. Schirm/ Hülffe/ Zuflucht/ Trost/ Obroná/ Pomoc. *Salutare, validum.* Præsidia, pl. n. pro Castris, Das Läger oder Bestung/ Bollwerck/ Schantz/ Oboz/ Szániec. Præsĭdiārĭŭs, a, um, Das zu Schirmung gehört/ Obronie służący. Præsidiarij in viribus, qui & Custodes, vid. Custos. Rĕsĭdērĕ, erligen/ nidersitzen/ Vpadáć ná doł/ Vstáie co. Resideamus si placet, Lieber last vns nidersitzen/ Vsiądźmy troche. Cum iræ resedissent, Als der Zorn gestillet / Gdy gniew ustał. Rĕsĭdēns, entis, partic. nidersitzend/ oder lang gesessen/ Vpadáiący ná doł/ Długo siedzący. Rĕsĭdŭŭs, a, um, Das übrig oder überblieben/ Ostátni/ Pozostáły. Rĕsĭdŭŭm, i, g. n. Der übriger Rest/ Ostátek. Sūbsĭdērĕ, vnten an sitzen/ oder sich nidersetzen/ Zástánawiáć się/ Vstáć się/ usieść. Subsidet pecunia apud illum, Das Gelt bleibt vnd ligt bey jhm / Pieniądze u niego są. In via subsidere, Auff dem Weg still ligen oder ruhen/ Vsieść/ odpocząć w drodze. Item, Subsidere, Sich setzen oder sitzen auff einen zu losen/ Zástánawiáć się/ Ostáć się/ zásádzić się ná kogo. Subsessor, oris, ein Außspäher/ ein Strassenräuber/ Zásádnik. Sūbsēssūră, æ, g. f. ein heimlich Gehalt vnd Hinderlist/ Zdrádá. Subsidium, ij, g. n. Zuflucht/ Hülff/ Pomoc/ Obroná. Subsidio venire, Zu hülff kommen / Ná pomoc przybyć. Sūbsĭdĭārĭŭs, a, um, ut: Cohortes subsidiarij, Zu hülff kommende/ Posiłkowy żołnierz. Subsidiarius palmes, qui & præsidiarius. Sŭpērsĕdērĕ, Sich eines Dings entschlagen/ vnterwegen lassen/ Przestáć/ Zániecháć.

Sedimentum, vide Sido.

Sēdĭtĭō, onis, g. f. Auffruhr/ Rozruch. *Turbida, perniciosa, clamosa, misera, intestina, nefaria, procellosa, pronuba belli, rebellis.* Sēdĭtĭōsŭs, a, um, Auffrürisch/ Buntowny. Sēdĭtĭōsē, adverb. mit Auffruhr/ Buntownie.

Sēdō, as, avi, atum, sēdārĕ, stillen/ miltern/ zu frieden stellen/ Vskramiáć/ Vbłagáć/ Vspokoić. ut: Bellum sine tumultu & motu sedare. Sēdātŭs, a, um, particip. sive nomen ex partic. still/ ruhig/ Spokoyny/ Skromny. Homo sedatus, Ein sanfftmüthiger tugendsamer Mensch/ Powázny/ skromny człowiek. Sēdātē, adverb. still/ ruhiglich/ Skromnie/ Spokoynie. Sēdātĭō, onis, g. f. ut: Animi sedatio, Still des Gemühs / Vspokoienie umysłu. Insēdātŭs, a, um, Vnruhig/ Auffrührisch/ Niespokoyny/ Nieskromny. Rĕsēdō, as, rĕsēdārĕ, Wiederumb stillen/ Vskrámiáć.

Seduco, Seductus, Seductilis, vide Duco.

Sēdŭlŭs, a, um, fleissig/ sorgsamb/ Pilny/ Prácowity. Sēdŭlĭtās, atis, g. f. Fleiß/ Sorg/ Ernst/ Pilność / Prácowitość. *Officiosa, gnava, acris, provida.* Sedulè, & Sēdŭlō, adverb. trewlich/ ernstlich/ fleissiglich/ mit Sorg/ Ochotnie/ Pilnie.

Sĕdŭm, i, g. n. herb. Haußwurtz/ Rozchodnik.

Seges, segetis, g. f. Allerley Saat noch nicht abgeschnitten/ auffgewachsener Samen/ Zboże. *Gravida, fecunda, fructuosa, frumentaria, herbida, læta, ferax, cana, tenera, uda, invalida, fertilis, viridis, humida, spicata, aurivola, luxurians, triticea, Iberia.* Item, Seges, ein besäeter Acker oder Saat/ Rola spráwiona/ Zásiana. Seges ac materia gloriæ, Vrsprung/ Orth oder Ding davon ich mein Ehre habe/ Powod/ Przyczyná sławy.

Segmen, inis, & Segmentum, i, g. n. Abschnitzung/ abgehawen Stück/ Okrawek/ Obrzezek. Segmenta mundi, id est, Circuli & Climata. Segmenta item dicebantur minuta auri & purpuræ, alteriusve materiæ segmina, ex quibus vermiculatim compositis pretiosissimæ conficiebantur vestes, quæ segmentatæ dicebantur. Sæpè etiam Segmenta pro vestibus segmentatis posita leguntur. Ovid. & alij Segmenta interpretantur Monilia ex auro & gemmis composita. Segmentarii, g. m. pl. nu. Die solche Kleyder machen/ Háftarz/ Złotogłownik. Segmentatus, a, um, ut: Vestes segmentatæ, zierlich zerhawen vnd durchgespickt oder durchgeflochten Kleider/ Háftowána szátá.

Segnis, e, Träg/ faul/ hinlässig/ Leniwy/ Gnuśny/ Niedbáły. Segnitas, atis, & Segnities, ei, vel Segnitia, æ, g. fœm. Hinlässigkeit/ Trägheit/ Gnuśność/ Lenistwo. *Sera, iners, immunda, tristis, ægra, dissvada laborum, torpens, ignava.* Segniter, adver. hinlässiglich/ Leniwo/ Niedbále. Præsegnis, e, gar faul vnd hinlässig/ Niedbálec/ Gnotek. Segnipes, pedis, Der langsam/ Fuß vor Fuß gehet/ Leniwy w chodźie.

Segrego, vide Grex.

Segullum, li, Plin. Lib. 3. c. 4. Aurum qui quærunt, ante omnia segullum tollunt, ita vocatur indicium, alveus ubi id est, arenæque lavantur, atq; ex eo quod resedit conjectura capitur, &c.

Sejugi, sive Sejuges, pl. n. g. m. Sechs Pferd neben einander zu ziehen eingestellt / Poszóstne konie.

Sejugo, v. Jugum. Sejungo, v. Jungo. Selectio, & Selectus, vide Lego.

Selibra, æ, g. foe. ein halb Pfund/ Połfuntá/ Grzywná.

Seligo, vide Lego.

Sella, æ, g. f. ein Stul/ Banck/ Sessel/ Stołek/ Zedel. Sellaria, æ, g. foe. Orth da man den Stul hinstellt/ Siedzenie/ Mieysce gdźie stołków gwałt. Sellariola, æ, dimin. à Sellaria. Sellularius, ij, g. m. Der sitzend sein Kost gewinnet/ vnd sein Werck thut/ Rzemieśnik siedząc robiący.

Semel, adverb. Einmal/ Eins mals miteinander/ Raz.

Semen, minis, g. n. à Sero, Samen/ Naśienie. *Pingve, prolificum, cereale, genitale.* Semina, g. n. pl. nu. Zweyschoß/ junggesetzte Schoß/ Látorośl do sádzenia. Semina deponere, Schoß zwygen oder stecken/ oder junge Bäum setzen/ Szczepić/ Sádźić. Hujus belli sementum fuisti, Du bist ein Vrsprung vnnd Vrsach gewesen dieses Kriegs/ Tyś był przyczyna tey woyny. Semen alicujus, ein Geschlecht/ Rod. Seminium, ij, g. n. idem quod Semen. & apud Plautum seminis lucrum. Seminarium, ij, g. n. Orth da man pflegt junge Bäum hin zupflantzen / dieselbe darnach zu versetzen/ Náśiennik/ Płonnik. per translat. pro alicujus rei fonte & origine ponitur. Sementis, is, g. f. Saat/ Säung/ Siánie/ Naśienie. Sementem facere, säen/ Siać/ Zásiewáć. Item, Sementis, Zeit des Säens/ siew. Seminalis, le, gut zu säen/ Naśienny. Sementicus, a, um, Was sich säen läst/ siewny. Semento as, sementare, Samen tragen/ oder geben/ Naśienie rodźić. Semino, as, seminare, säen/ siać. Seminatio, onis, g. f. Säung/ Siánie. Seminator, oris, g. m. ein Säer/ siewcá. Consemineus, a, um, vel Conseminalis, le, Mit mancherley Samen besäet oder besetzt/ Mieszány. Dissemino, hin vnd her säen/ Rozsiewáć. Et per translat. Ein Geschrey allenthalben außbreiten/ außkünden vnd außruffen/ Rozgłaszáć. Disseminare & spargere, seu dispergere.

Semestris, vide Mensis. Semesus, a, um, halb gessen/ Ogłodány. v. Edo.

Semet, pronomen accusativi, vel ablativi casus, Sich selbs/ Siebie sámego.

Semianimus, vide Semis. Semigro, v. Migro. Seminarium, Seminium, Semino, v. Semen.

Semis, vel potius Semi, indeclinab. halb/ Poł. Semis, dimidium assis, id est, unciæ sex, Halber Theil eines jeden Dings/ Sześć uncyi. Semissis, is, g m. idem quod Semis. Homo Semissis, Ein liderlicher Mensch/ Podły. Semianimis, e, sive Semianimus, a, um, halb todt/ Napoły żywy. Semiapertus, a, um, halb offen/ Napoły otwárty. Semiassus, a, um, halb gebraten/ Napoły upiekły. Semicinctium, ij, g. n. ein Fürtuch oder Für-

Fürſchürtz/Szorc/Fártuch/Pás. Sēmĭcīrcŭlŭs, i, g.m. ein halber Kreiß oder Circkel/ Połcerklá. Sēmĭcīrcŭlārĭs, rĕ, Wie ein halber Kreyß oder Circkel geſtalt/ Połcerklowy. Sēmĭcōctŭs, a, um, halb gekocht/ Nápoły uwrzáły. Sēmĭcrĕmātŭs, a, um, halb roh/Nápoły ſurowy. Sēmĭcŭbĭtālĭs, lĕ, von einem halben Cubic/ Połłokietny. Sēmĭdōctŭs, a, um, halb gelehrt/ Nápoły uczony. Sēmĭērmĭs, ĕ, halb gewapnet/ Ná poły uzbrojony. Sēmĭfāctŭs, a, um, halb gethan/ Niedokończony. Sēmĭfĕr, & Sēmĭfĕrŭs, a, um, halb wild/ Połzwierzá/dziki mąż. Sēmĭfōrmĭs, ĕ, halb geſtaltet/ Niedonoſzony. Sēmĭfūltŭs, halb vnterſtützt/ Wſpárty do połowice. Sēmĭgērmānŭs, a, um, halb Teutſch/Połniemcá/Połbrát. Sēmĭgræcŭs, a, um, halb Griechiſch/ Połgreczyná. Sēmĭgrăvĭs, halb ſchwär vnd geladen/ Przyćiężſzy. Sēmĭgrō, as, sēmĭgrārĕ, idem quod Migrare. Sēmĭhŏmō, ĭnĭs, g. c. ein halb Menſch/ Połczłowieká. Sēmĭhōra, æ, g. fœm. ein halb Stund/ Połgodźiny. Sēmĭjūgĕrŭm, i g. n. ein halbe Jochart/ Połſtáie. Sēmĭlăcĕr, ra, rum, halb verriſſen/ Poſzárpány. Sēmĭlībĕr, ra, rum, halb frey/ Nie cále ſwobodny. Sēmĭlīxă, æ, g. f. halb Troſſung/ Chálaſtrá. Sēmĭmădĭdŭs, a, um, halb naß/ Nápoły mokry. Sēmĭmărīnŭs, a, um, halb Seetiſch/ Nápoły morſki. Sēmĭmās, mārĭs, g. m. halber Mann/ verſchnitten/ Rzezániec. Ovis ſemimas. Sēmĭmōrtŭŭs, a, um, halb todt/ Nápoły umárły. Sēmĭnĕcĭs, nĕcī, nĕcĕm, nĕcĕ, halb tod/ Nápoły zábity. propriè de ijs dicitur, qui gravi vulnere accepto, morti ſunt vicini. Sēmĭnūdŭs, halb bloß/ Nápoły nági. Sēmĭpāgānŭs, a, um, halb Bäuriſch/ Przygrubſzy/ Chłopſki. Sēmĭpēs, pedis, ein halber Schuch/ Połſtopy. v. Pes. Sēmĭplēnŭs, a, um, halb voll/ Nápoły pełny. Sēmĭrāsŭs, a, um, halb geſchoren/ Nápoły goły. Sēmĭrūtŭs, a, um, halb gebrochen/ Nápoły obalony. Semiſomnus, a, um, & Sēmĭsŏmnĭs, ĕ, halb entſchlaffen/ Nápoły ſpiący. Sēmĭsōpītŭs, a, um, idem. Sēmĭsŭpīnŭs, a, um, halb über ſich gekehrt/ Wznák leżący troche. Sēmĭtrītŭs, a, um, halb geſtoſſen oder gepülvert/ Dopołowice wytárty. Sēmĭvĭr, sēmĭvĭrī, idem quod Semimas. Sēmĭvīvŭs, a, um, halb todt/ halb lebendig/ Nápoły żywy. Sēmūncĭă, æ, pro ſemiuncia, ein Loth/ łot. Sēmūncĭālĭs, le, Eines Loths ſchwär/ łotowy/ łot jeden ważący. Sēmūncĭārĭŭs, a, um, idem. Sēmĭūstŭlātŭs, & Sēmĭūstŭs, a, um, halb gebraten oder verbrant/ Opalony/ Do połowice ſpalony.

Sēmĭtă, æ, gen. fœm. ein Fußpfad/ śćieżká. Semitam pro via dixit Cicero, Semitæ in urbe, Gaſſen/ Straſſen/ Vlicá/ Bruk. Sēmĭtārĭŭs, ij, g. m. ein Gaſſentretter/ śćieżkowy. Sēmĭtō, as, sēmĭtārĕ, Weg vnd Stege machen/ Drogi czynić.

Semivivus, & Semiuſtus, &c. Compoſita, v. Semis.

Semoveo & Semotus, v. Moveo.

Sēmpĕr, adverb. temp. Allzeit/ Záwſze. Sēmpĭtērnŭs, a, um, Ewig/ jmmerwerend/ Wieczny.

Sēmpĕrvīvŭm, i, n. Haußwurtz/ Rozchodnik.

Sĕnātŏr, ōris, g. maſc. Rathsherr/ Senátor/ Rayca. *Tetricus, longævus, laticlavius.* Sĕnātōrĭŭs, a, um, ut: Conſilium Senatorium. Sĕnātŭs, ūs, & i, g. m. Der Rath einer Stadt/ Rádá. *Sanctus, grandævus, prudens, magnanimus, purpureus, bellater, trabeatus, clarus, blattifer, ſacer, immobilis, nitidus, honoratus, Quirinalis, tetricus, auguſtus, ſolidus, Palatinus, prætextus, gravis.* Cogere Senatum. Item, Convocare, vel vocare Senatum, den Rath verſamblen/ Zwołáć Ráde. In Senatum aliquem legere, Einen in den Rath nehmen oder erkieſen/ W Ráde przybráć. Sĕnātūscōnsūltŭm, i, g. neut. Rathsſpruch/ Vchwałá pánow Rádnych.

Seneſco, vide Senex.

Sĕnĕcĭō, onis, g. m. Herba, Creutzwurtz/ Przymiot źiele.

Sĕnĕx, sĕnĭs, g. co. Alt/ ein alt Mann/ Stáry. *Parens, anhelus, longævus, invalidus, grandævus, exhauſtus, delirus, maturus, miſer, rancidus, ſqualidus, debilis, antiquus, feſſus, infirmus, exangvis, reſes, verendus, rigidus, laſſus, rancidulus, carioſus, fœtidus, annoſus, tetricus, canus, æger, tremulus, muſcoſus, aridus, affectus ſenio, enervatus, gelidus, rugoſus, tardus, verboſus, incurvus, imbellis, decrepitus, ſeverus, defloccatus, cerebroſus, moroſus.* Senex memoria, alt Gedächtnuß/ Dawna pámięć. Sĕnĭŏr, Comparat. älter/ Stárſzy. Sĕnĭōrēs, pl. nu. pro Senatu. Senecta, æ, & Sĕnēctŭs, tūtĭs, g. fœ. Das Alter/ Stárość. *Triſtis, turpis, effæta, canens, gravis, inops, longa, vetus, tranquilla, tarda, infelix, prolixa, matura, annoſa, pigra, ſpacioſa, damnoſa, ægra, occidua, alba, cana, carioſa, curva, queribunda, fragilis, longæva, infirma, rugoſa, feſtina miſeris, fœda, vicina læto, tremula, inclinata, tremebunda, miſera, iners, incurva, celer, indecens, miſeranda, frigida,*

Vene-

Venēranda, lassa, properans, invalida, præceps, ve-
nerabilis, tetrica, secura mortis, frigescens, gelida,
squallens, inimica formæ, odiosa, curvata, vicina ca-
pulo, ærumnosa, dura, circumspecta, insperata, prona,
inopina, delira, decocta, tremens, innixa bacillo,
canis rugosa capillis, caligans oculis, curvato in pe-
ctora tergo, Nestorea, somniculosa, honorata. Sĕ-
nĭŭm, ij, g. n. idem quod Senectus. *Sterile, tardi-*
gemulum, grave, iners, deforme, triste, debile, mole-
stum, exangve, grave, morbosum, tremens, annosum.
Senium, Verdruß / Seltzamkeit / Trawrigkeit/
Leyd/Przykrość/Smętek. Senium lunæ, Des
Monden Abnehmen/Księżycá schod. Sĕnēscō,
is, & Sĕnĕō, es, sĕnŭī, sĕnēscĕrĕ, & sĕnērĕ, alten/
alt werden/ Stárzeć. Cōnsĕnēscĕrĕ, idem. Se-
nescere fama dicitur quis, Wenn einem an Ruhm
vnd Lob abgehet/Schodźi mu ná słáwie. Sene-
scens luna, cui opponitur crescens, abnehmen-
der Mond/ Schodzący miesiąc. Senīlĭs, lĕ, alt-
ächtig/Stárcowski. Senīlĭtĕr, adverb. gleich ein
alt Mensch/ Stárcowskie. Īnsĕnēscĕrĕ, Etwar
in oder an veralten/ Stárzeć śię.

Seni, Senus, v. Sex. Senium, v. Senex. Sensi-
bile, Sensim, Sensus, v. Sentio.

Sēntēntiă, æ, g. g. fœ. Meynung/ Bedüncken/
Mniemánie/Rozumienie. In ea sum sententia,
Ich bin des Sinnes / tego jestem rozumienia.
Item, Sententia, Vrtheil vnd Außspruch des Rich-
ters/ Skazánie/ Dekret. Item, ein Spruch/Lehr-
spruch/ Sentencya. Sēntēntĭŏlă, æ, dim. artli-
ches Sprüchlein/Sentencyiká/Mowá piękna.
Sēntēntĭōsŭs, a, um, voll herrlicher Sprüch/ Sen-
tencyámi mowiący. Sēntēntĭōsē, mit herrlichen
Lehrsprüchen/ Sentencyámi.

Sēntīnă, æ, g. fœ. Das vnterst Orth im Schiff/
da sich aller Wust vnnd Vnflath mit dem faulen
Wasser samblet/ Stek okrętowy. *Capax, larga.*
Sentina, per translat. Versamblung schändlicher
Leuthe/ zusammen gelauffene Buben/ Stek/ ło-
trow miejsce ábo zgromádzenie.

Sēntĭō, sēntīs, sēnsī, sēnsŭm, sēntīrĕ, schme-
cken/empfinden/riechen/Czuć. metaph. verstehen/
mercken/Przeczuwáć/Zrozumiewáć. It. Senti-
re, ein Meynung haben/meynen/ Mniemáć/Ro-
zumieć. Famem sentire, Hunger haben/łáknąć.
Sēnsŭs, ūs, m. Befindnuß/Befindligkeit/Zmysł/
Czućie. Item, Sinn/Verstand/ Zdánie/Rozu-
mienie. *Docticanus, acutus, vitalis, ludivagus, vigil.*
Communis sensus, gemeine Vernunfft vnd Ver-
stand jederman angeboren/ Zmysł pospolity.
Sensum, g. n. idem quod Sensus. Sēnsĭcŭlŭs, li,
dimin. Sēnsĭm, adverb. gemächlich/ sittlich/ Po-
máłu. Sēnsĭbĭlĭs, & Sēnsĭlĭs, lĕ, befindlich/ das
leichtlich befindt vnd befunden wird / Zmysłem
pojętny/ Czujący. Īnsēnsĭbĭlĭs, & Īnsēnsĭlis, lĕ,
vnempfindlich/ Niepojęty zmysłem/ Nieczują-
cy. Sēnsĭfĭcŭs, a, um, Das ein Vrsach der Em-
pfindligkeit vnd Verstands ist/ Czuły. Sēntīscō,
is, sēntīscĕrĕ, idem ferè quod Sentire. Absēntī-
rĕ, pro Dissentire, insolenter dictum. Asēntĭō,
āsēntĭs, āsēnsī, asēnsŭm, āsēntīrĕ, verwilli-
gen/ zustimmen/ Przyzwáláć/ Trzymáć z kim.
Assentio tibi, Ich halts mit dir/ Ja trzymam z
tobą. Asēntŏr, āsēntīrĭs, āsēntīrī, idem quod
Assentire. Assensus est mihi Senatus, Der Rath
hälts mit mir/ Przyzwolił ná mojezdánie Se-
nat. Asēnsĭō, onis, g. f. & Asēnsŭs, ūs, g. mas.
Verwilligung/ Przyzwolenie. Asēnsŏr, oris, g.
m. ein Verwilliger/ Przyzwalácz. Asēntŏr, aris,
atus sum, āsēntārī, frequent. Jhm wol lassen ge-
fallen/was einer sagt/ Pochlebowáć/Przyzwa-
láć. Asēntātĭō, onis, g. f. Liebkosung/ Schmeich-
lung / Przyzwolenie/ Pochlebstwo. Asēntā-
tĭŭncŭlă, æ, g. fœ. dimin. Eine kleine Schmeich-
lung/Przypochlebiánie. Asēntātŏr, oris, g. m.
ein Schmeichler/ Pochlebcá. Asēntātōrĭē, adv.
Durch Schmeichlerey/Pochlebnie. Cōnsēntīrĕ,
idem ferè quod Assentire, Eines Sinns/ einer
Meynung seyn/ verwilligen/ Przyzwolić ná co/
Być tego rozumienia. Consentire, pro Con-
spirare. Cōnsēntĭēns, entis, particip. einhellig/
Przyzwalájący. Cōnsēnsŭs, a, um, übereinkom-
men/ Przyzwolony. Consensus, us, g. m. & Cōn-
sēnsĭō, onis, g. f. Einhelligkeit/ ein Verwilligung/
Zezwolenie/ Przyzwolenie. Cōnsēntānĕŭs, a,
um, gleichförmig/ gemeß / Przystojny/ Przy-
zwoity. Dīsēntīrĕ, anders gesinnet seyn/ Nie-
zgadzáć śię. A seipso dissentire, mit jhm selbs
vneins seyn/ Sobie przećiwnym być. Dissensio,
onis, g. fœ. Vneinigkeit/ Zwytracht/ Niezgodá/
Rostyrk. Dīsēntānĕŭs, a, um, zwyträchtig/ Nie-
zgodny. Præsentire, erstlich oder vor andern em-
pfinden/ Przeczuwáć. metaph. vermercken vnd
spüren/ Dorozumiewáć śię. Præsēntīscō, is,
præsēntīscĕrĕ, frequent. Etwas innen werden/
mercken/vor etwas befinden/ Przeczuwáć. Præ-
sensus, a, um, particip. Vor gemerckt/ Przeczuty.

Præsensio, onis, g. fœ. Vorgemerck/ **Przeczuwánie.** Subsentire, Etwas ein wenig mercken/ Sich etwas dűncken lassen/ **Dorozumiewáć śię/ Spacháć.**

Sentis, is, g. m. vel f. ein Dorn/ **ćiernie.** Sentes, pl. nu. g. m. *Inculti, asperi, densi, duri, humati, hispidi, rubidi, mortiferi, acuti, rigidi.* Sentis canis, Brombeerstauden/ **Roża polna.** Senticosus, a, um, Dornächtig/ **ćiernisty.** Senticetum, i, g. n. Orth voll Dörnen/ **ćiernistko.** Sentus, a, um, rauch/ scheußlich/ Dornächtig/ **Náieżony/ Kolący.**

Seorsum, adverb. neben sich/ sonderbar/ an sondern Orth/ **Osobno.** Seorsum à te sentio, Ich bin einer andern Meynung dann du/ **Inácżey rozumiem.** Seorsus, a, um, id est, Separatus. Seorsus, pro Seorsum. obsoletum.

Separabilis & Separo, vide Paro.

Sepelio, sepelis, sepelivi, sepultum, sepelire, begraben/ **Grzebáć umárłego.** Sepultus, a, um, vergraben/ **Pogrzebiony.** Sepulchrum, i, g. n. ein Grab/ **Grob.** *Imum, mœstum, triste, mutum, opacum, fatale, magnificum, gelidum, tetrum, funereum, excultum, marmoreum, falsum.* Sepulchralis, le, Das zu einem Grab gehört/ **Grobowy/ Pogrzebny.** Sepultura, æ, g. f. Begräbnuß/ **Pogrzeb.** Sepulchretum, i, g. n. Kirchhoff/ da man die todten Leuthe hin vergräbt/ **Grobowisko/ Smentarz.** *Olens, pallens.* Sepelibilis, le, Das mag oder sol vergraben werden/ oder vergraben ist/ **Co śie może ábo ma pogrześć.** Insepultus, a, um, vnvergraben/ **Niepogrzebiony.** Præsepelio, is, ivi, pultum, præsepelire, vorhin begraben/ **Grzebáć wprzod.**

Sepes, sepis, vel, Sepis, & Seps, sepis, g. fœ. ein Zaun/ **Płot.** *Longa, hirta, spinosa, fruticosa, sylvestris, texta, alta.* Sepio, is, sepivi, vel sepsi, sepitum, vel septum, sepire, verzäunen/ bewahren/ vmbgeben/ **Grodźić/ Ogradzáć.** Septum, i, g. n. Ein eingeschlossen Orth/ ein Schrancke/ **Ogrodzenie/ Płot.** Septum transversum, die Leiste im Leib/ **Błoná we wnetrzu poprzecżna.** Septa, orum, pl. nu. ein auffgeworffen Bort/ ein Teich für Wasser gemacht/ das es nicht schädlich außbreche/ es sey von Erd/ Holtz oder anderem/ **Stáwidło u upustu stáwow/ sádzawek.** Sepimentum, i, g. n. Verzäunung/ **Dylowánie/ Párkan.**

Sepia, æ, g. fœ. ein Fisch der schwartz Blut von jhm läst/ so man jhn fahen wil/ in welchem er sich verbirgt/ **Káłamarz pław morski.** metaphor. pro Atramento scriptorio. Sepiola, æ, diminut.

Sepio, is, vid. Sepes, is. Sepono, vide Pono.

Seps, sepis, g. m. parvus serpens, ex cujus ictu membra percussa putrescunt. *Tabificus, brevis.*

September, vide Septem.

Septem, numerale nomen indeclinab. Sieben/ **Siedm.** Septangulus, li, g. m. septem angulos habens. September, bris, g. m. Herbstmonat/ **Wrześień.** Septempedalis, le, siebenfüssig/ **śiedmstopny.** Septemvir, viri, g. m. Der sieben Ratsherrn einer/ Kurffirst/ **Jeden z śiedmi pánow.** Septemviralis, le, solcher Obrigkeit zugehörig/ **Do urzędu tákiego należący.** Septemviratus, us, g. m. dignitas Septemvirorum. Septenarius, a, um, Das sieben begreifft/ **Pośiodmny.** Septemdecim, indecl. siebenzehn/ **śiedmnaście.** Septemplex, plicis, siebenfältig/ **śiedmioráki.** Septennis, & Septuennis, e, siebenjährig/ **śiedmioletni.** Septentrio, onis, g. masc. der Nordwind/ **Půłnocy.** Septentrionalis, le, & Septentrionarius, a, um, Nordisch/ **Půłnocny.** Septenus, a, um, sieben/ **śiodmy/** apud Poetas, sed magis in plurali usurpatur. Septeni, æ, a, je sieben/ **Po śiedmi.** Septies, adverb. siebenmal/ **śiedmkroć.** Septimus, a, um, der Siebend/ **śiodmy.** Septimum, adverb. Zum siebenden mal/ **śiodmy raz.** Septimum consul, Zum siebenden mal Bürgermeister/ **śiodmy raz Burmistrz.** Septingenarius, a, um, Zahl von sieben hundert/ **Siedmsetny.** Septingenti, æ, a, pl. n. tant. sieben hundert/ **Siedmset.** Septingentesimus, a, um, Siebenhunderste/ **Siedmsetny.** Septuaginta, adject. indeclin. pl. num. siebentzig/ **Siedmdźieśiąt.** Septuagenus, a, um, idem. Septuagies, siebentzig mal/ **Siedmdźieśiąt kroć.** Septuplus, a, um, siebenfaltig/ **W śiedmiornasob/ Siedmiorák.** sed rarò legitur.

Septicus, a, um, faulmachende/ **Gnoiący.**

Septunx, uncis, g. m. sieben Theil/ deren zwölff ein gantzes machen/ das ist/ ein halb Theil eines Dings/ vnd ein zwölffter Theil/ **śiedm części.** Item, Septunx, viertzehen Loth eines Pfunds/ das zwölff Vntzen hat/ **Czternaście łotow.** Hæres ex septunce, ein Erb über den halben theil/ mit sampt dem zwölfften Theil/ **Dźiedźic ná połowicy ze dwunastu cżęści.** Usura Septunx, seynd sieben Monat lang/ alle Monat eins zu Zins von hundert Hauptguts/ die fünff übrige Monat des Jahrs (das man in diesem fall für ein Stück rechnet/ oder

To-

Totum sive assem duodecim unciarum) ledig: das ist/alle jahr sieben zu Zinß von hundert Hauptguts/ Łchwá táka/ kiedy pieć uncyi ábo części dobr ná pogłowne ábo cło się wydáie.

Sepulchrum, Sepultura, vide Sepelio.

Sepum, quod & Sēvŭm, i, dicitur, g. neut. Vnschlit/ łoy/ Sádło.

Sequax, Sequela, vide Sequor.

Sĕquēstĕr, stra, strum, vel hic & hæc sequestris, & hoc sequestre, vel hic Sequester, hæc sequestris, & hoc sequestre, Trawender/ Pfandhalter/ hinter deme ein Pfand vnd etwas/ darumb ein Streit ist/ zu halten gelegt wird / Ná Sekwestr co bioracy. Pax sequestra, Anstand eines Kriegs/ Przymierze. Item, Sequester, ein Mittler/ Vnterhandler vnd Scheidsmann zwischen streitenden Partheyen/ Posrzednik. It. Sequester, ein Schaffner in einem Rechtshandel/ der die Sach des Ansprechers verstanden vnd auff sich genommen/ dem fürsprechen nach anträgt/ Zákupień sędziow/ urzędnych. Sequestrò, adverb. obsolet. Sĕquēstrō, as, sĕquēstrārĕ, außsöndern/ übergeben/ Sekwestrowáć/ Odłożyć sporną rzecz do ugody. (Gorzey.

Sĕquĭŭs, pro Secius, adver. Anderst/ Ináczey/

Sĕquŏr, sĕquĕrĭs, sĕcūtŭs sum, sĕquī, nachfolgen/ Iść zá kim. Fidem alicujus sequi, sich auff eines Trew verlassen/ Dáć ná kogo/ Wierzyć komu. Gratiam Cæsaris sequi, Des Käysers Gunst nachstellen/ das ist/ sein Gunst vnterstehen zu erlangen/ Zábiegáć łáske Cesárskiey. Lites sequi, sich der Rechtshändel annehmen/ Wdáć się w práwo. Sĕquĭtŭr, Es folgt/ Násláduie. Sēctŏr, oris, g. mas. Der eines verfallen Gut oder Buß kaufft/ das wieder auff Gewiñ zu verkauffen/ Konfiszkowánych rzeczy przedawácz/ vide Seco. Sēctrīx, icis, g. f. Sēctĭō, onis, g. f. Eines Gutt zu der Fürsten oder Gemeinde Hand oder Seckel verhefften vnd überantworten/ Instigácya. Item, Das einer Obrigkeit verfallene Gutt/ Konfiszkowáne rzeczy. Sēctŏr, aris, atus sum, sēctārī, frequent. jmmerdar nachfolgen/ Násládowáć. Aliquem sectari, einem nachthun/ Násládowáć kogo/ Ścigáć. Sectari beluas, apros, cervos, &c. jagen/ nachjagen/ łowić źwierz. Sēctātŏr, oris, g. m. Nachfahrer/ der einem nachzeucht von ihm etwas zu lernen/ Jünger/ Násládowcá/ Myśliwiec. Sēctă, æ, g. f. aliàs Hæresis, ein Sect/ Anhang/ ein falsche Meynung von etlichen angenommen/ sonderlich in Glaubens Sachen/ Sektá/ Osobno rozumieiących strona. Sēctŭlă, æ, dimin. Sēctārĭŭs, a, um, ut: Vervex sectarius, ein Leithammel/ ein Herdführer/ Skop. Sĕquāx, ācĭs, g. omn. folgig/ das leichtlich folget/ Násládowcá/ ciągły/ Lipki. Sĕquēlă, æ, g. f. ein Folg/ Násládowánie/ sine authore. Assĕquŏr, āssĕquĕrĭs, āssĕcūtŭs sum, āssĕquī, erlangen/ erlauffen/ Dościgáć/ Dostáć. Assequutus est quod sperabat, Er hat erlangt das er gehofft hat/ Dostał/ dostąpił czego się spodziewał. Assēctŏr, aris, āssēctārī, frequent. stets vnd embsig nachfolgen/ Zábiegáć/ Chodzić zá kim. Assēctātĭō, onis, g. fœ. Nachfolgung/ Chodzenie zá kim. Assectatione cœli, pro Observatione astrorum, Nachtrachtung/ Postrzegánie. Assēctātŏr, oris, g. m. ein Nachfolger/ Násládowcá. Asseclă, æ, g. com. idem, ein Diener der seinem Herrn nachgehet/ ein Pagie/ Pachołek. Assēctātĭō, onis, g. f. Nachfolgung/ Chodzenie zá kim. Cōnsĕquī, nachfolgen/ Nástępowáć. Consequi gradu vocem, der Stimm nachgehen/ Doścignąć głosu. Consequi aliquem, Einen erlangen oder erlauffen/ Dobiedz do kogo/ Dopáść kogo. Consequi itinere, einen ereylen/ Dobiedz. Consequi, metaph. erlangen/ Dostáć. Gloriam consequi, Ehr erlangen/ Dostąpić sławy. Cōnsĕquēns, entis, partic. nachfolgend/ Nástepuiący. Cōnsĕquēntĕr, adv. pro Congruenter, raro legitur. Cōnsĕquēntĭă, æ, g. fœ. ein Folg/ Nástepowánie. Cōnsĕcūtĭō, onis, g. f. idem. Cōnsĕcūtă, pro Impetrata, passivè, erworben/ Dostáne rzeczy/ dopięte. Īncōnsĕquēntĭă, æ, g. fœ. Vnfolg/ vngereimbt/ das nicht ordentlich folgt/ Nierymowność. Pĕrīncōnsĕquēns, fast vngereimbt/ Bárzo nierymowny. Cōnsēctārī, frequent. Opes consectari, Auff Reichthumb stellen/ Bogáctw szukáć. Consectari etiam minutissima, auch das geringste herfür suchen/ Námnieyszey rzeczy upátrowáć. Consectatio, onis, g. f. Nachstellung/ Nábywánie/ Chwytánie. Cōnsēctātŏr, oris, g. m. & Cōnsēctātrīx, icis, g. f. Nachsteller vnd Nachstellerin/ Zábiegácz/ Zábiegáczká. Cōnsēctārĭŭm, ij, g. n. Est argumentum breviter astrictum. Vulgus, quodlibeta vocat & Corollaria. Consectaneus, qui ejusdem sectæ est. Exequi, vollenden/ vollbringen/ außmachen/ außrichten/ zu End führen/ Wykonywáć/ Odpráwowáć/ Spráwowáć.

Exequi jussa, den Befehl außrichten/ Wypełnić roskazánie. Executor, oris, g. m. ein Vollzieher/ Außrichter/ Wykonácz. Executores, testamentarij sunt, quos testatores ipsi deputarunt ad exequendam voluntatis suæ postremam ordinationem. Executio, onis, g. f. Außrichtung/ Vollendung/ Wykonywánie. Exĕquĭæ, arum, g. f. pl. n. Leichbegängnuß/ Pogrzeb. Funebre officium, quod in funere exequimur. Celebrare exequias, die Begräbnuß begehen/ Pogrzeb odpráwowáć. Exĕquĭālĭs, lĕ, das zu dem Begängnuß gehört/ Pogrzebny. Insequi, nachfolgen/ śćigáć. Item, Einen beschälcken oder übels nachreden/ Nástepowáć ná kogo/ Odpowiádáć komu. Insequi clamore ac minis, Einem nachschreyen vnd tröhen/ Wołáć zá kim. Insequens, entis, particip. nachfolgend/ Nástepuiacy. Insecutus, a, um, nachgefolgt/ Ktory dośćigł/ nástepował. Insequenter, adverb. übel gereimbt/ auff das vörige nichts dienlich/ Nie należąc do pierwszych. Insectari aliquem maledictis, Einem fast übel nachreden/ Złorzeczyć. Insectatio, onis, g. foem. Schälckung/ Złorzeczenie. Obsequi, folgen/ gehorsam seyn/ Posługowáć/ Dogadzáć. Obsequi animo suo, Seine Lust büssen/ Thun was einem gelüst/ Sobie dogadzáć. Obsequens, entis, gehorsamb/ folgend/ Dogadzáiacy/ Posługuiacy. Obsequenter, adverb. gehorsamlich/ Posłusznie. Obsĕquĭŭm, ij g. n. Willfahrt/ Vnterdienstligkeit/ Posługá/ Posłuszeństwo. *Blandum, mansvetum.* Obsĕquēlă, æ, g. foe. Folg/ Willfahrt/ Posłuszeństwo/ Násługowánie. Obsĕquĭōsŭs, a, um, Vnterdienstlich/ willfahrig/ Posłuszny. Obsĕquĭbĭlĭs, lĕ, idem. Obsequentia, æ, g. f. idem quod Obsequela. Persequi, nachfahren/ nachhängen/ śćigáć/ Násládowáć. Aliquando in malam partem sumitur, verfolgen/ Dokuczáć. Aliquem bello persequi, Einen mit Krieg verfolgen/ Woynę przećiwko komu podnieść. Artem aliquam persequi, Einer Kunst obliegen/ Vczyć się pilno náuki/ sztuki. Persecutio, onis, g. f. Verfolgung/ Das Nachstellen/ Dochodzenie/ Prześládowánie. Persecutor, oris, g. m. Folger/ Nachsteller/ Prześládowcá/ Instygátor. Prōsĕquī, nachfolgen/ śćigáć. Funus prosequi, vel exequias funeris alicujus, ein Leich beleiten/ Iść zá umárłym do pogrzebu. Prosequi aliquem, Einem ein geneigt Gemüth/ ꝛc. erzeigen/ Okazáć komu chęć swoię. Rĕsĕquī, nachfolgen/ Násládowáć.

Sūbsĕquī, Einem auff dem Fuß nachgehen/ einem bald folgen/ Iść zá kim. Subsequi aliquem & imitari, einem nachfolgen vnd nachthun/ Násládowáć. Subsequenti anno, Das nachfolgende Jahr/ Przyszłego roku.

Sĕră, æ, g. f. ein Schlos/ Zamek. *Firma, perpetua, belliferrata, ærata, ferrea, dura.* Sĕrō, as, avi, atum, sĕrārĕ, pro Claudere & Obsĕrārĕ, verschliessen/ Zámykáć. Rĕsĕrārĕ, auffthun/ auffschliessen/ Otwarzáć.

Seraphim, pl. nu. g. m. Angeli sic dicti ob ardorem luminis. Hebræa dictio.

Sĕraphĭs, vel Serapis, is, g. m. serpens ignitus, quem colunt, qui Nilum inhabitant. *Pharius.*

Sĕrāpĭās, ădĭs, g. f. herb. quæ & Orchis dicitur.

Sĕrēnŭs, a, um, heiter/ schön/ Himmelheiter/ Pogodny/ Piekny. Insĕrēnŭs, a, um, dunckel von Wolcken/ nicht hell/ Niepogodny. Sĕrēnō, ablativus, pro Sereno tempore, Bey heyterem Sommerwetter/ W pogodę. Sĕrēnō, as, sĕrēnārĕ, hell vnd klar machen/ Pogodę czynić/ Rozweseláć. Sĕrēnĭtās, atis, g. f. Schöne/ Himmelheytere/ schön Wetter/ Pogodá. Sĕrēnŭm, i, g. n. Hell/ Schön/ Pogodá. Dĭsĕrēnārĕ, schön Wetter werden/ Wyiaśniáć się.

Sĕr, sēris, Vermiculus sericum nens, ein Seydenwurm/ Iedwabnicá robaczek. Sērĭcŭm, i, g. n. Seyden/ Iedwab. Sērĭcŭs, a, um, Seyden/ Iedwabny. ut: Serica vestis, ein Seyden Kleid/ Iedwabna szátá. Sērĭcātŭs, a, um, mit Seyden bekleidet/ Viedwabiony. Sērĭcārĭŭs, ij, g. m. ein Seydenweber/ Iedwabnik. Hŏlŏsērĭcŭs, a, um, gantz seydin/ Iedwabny.

Sĕrēscō, is, sĕrēscĕrĕ, trucken vnd klar werden/ Schnąć. Item, Serescere, Zu Schotten oder Buttermilch werden/ W Máslonkę ábo kápálicę się obroćić.

Sĕrĭă, æ, g. f. Vas vinarium fictile, oblongum. Seriæ oleariæ, Oelfässer/ Bántá oleiowa. Sĕrĭŏlă, æ, diminut.

Sericatus, Sericum, Sericus, vide Ser.

Sĕrĭēs, ēī, g. foe. Verfolg/ Verfolgung/ Das aneinander hängt/ Rząd/ Porządek.

Serio, adverb. vide Serius.

Serīphĭŭm, ij, g. neut. Absynthium marinum, Wurmsamenkraut/ Piołun.

Sĕrĭs, is, gen. foem. vulgo Endivia.

Sĕrĭŭs, a, um, Ernsthafftig/ Poważny. Sĕrĭō, ad-

adverb. Ernstlich/ Mit Ernst/ Bez żartu/ Po prawdzie. Sĕrĭă, orum, g. n. pl. nu. ernsthaffte Ding/ Rzeczy poważne.

Sermō, ōnis, g. m. ein Red/ Mowá. *Cultus, gravis, amœnus, vagus, lepidus, blandus, mitis, politus, dulciloquus, purus, comis, canorus, promptus, festivus.* In sermonibus, Im Gespräch/ W mowie. Sermūncŭlŭs, li, dimin. ein klein Geschrey/ Powiastká. Sērmōcĭnŏr, aris, atus sum, sērmōcĭnārī, Red halten/ sich besprechen/ Mowić/ Rozmawiáć. Sērmōcĭnātrīx, īcis, g. fœ. Die viel Geschwätz treibt/ świegotká.

Sĕrō, is, sēvī, sătŭm, sĕrĕrĕ, säen/ pflantzen/ śiáć/ Sádźić. Serere, metaph. ut: Bella serere, Krieg stifften/ Woyny wszczynáć. Sĕrĭtŭr, impers. Mihi istic nec seritur, nec metitur, Ich hab dar weder zu säen oder zu mäen/ das ist/ mir gehet nichts drauß/ Ich hab des keinen Genieß/ Mnie tám áni zną áni śieią/ Ja tám z támtąd nie mam żadnego pożytku. Sătŭs, a, um, particip. gesäet vnd gepflantzet/ Siany/ Sádzony. Sătă, orum, plur. num. pro Segetibus, Saat/ Zaśiew/ Zboże/ śiew. Sătŭs, ūs, g. m. & Sătĭō, onis, g. fœ. Das säen vnd pflantzen/ Sianie/ Sádzenie. Sătŏr, oris, g. mas. ein Säer oder pflantzer/ śiewcá. Sator litis, metaph. ein Haderstiffter/ Zwadcá. Sătōrĭŭs, a, um, Zu säen dienlich/ śiewny. Sătīvŭs, a, um, gesäet vnd gepflantzet/ das man pflegt zu säen vnd pflantzen/ Siany/ Sádzony. Adsero, sive Assĕrō, is, āssēvī, āssĭtŭm, āssĕrĕrĕ, zusäen vnd pflantzen oder zusetzen/ Przyśiać/ Przysádzić. Adsĭtus, a, um, nahe darzu gesäet oder gepflantzet/ Przyśiany/ Przysádzony. Cōnsĕrĕrĕ, Bepflantzen oder besäen/ Pośiać/ Posádzić. Conserere leges, metaph. Satzungen pflantzen/ Práwá postánowić. Consitus senectute dicitur senex, mit Alter besetzt/ Stárzec. Cōnsĭtĭō, onis, & Cōnsĭtūră, æ, g. f. Pflantzung/ Sianie/ Zaśiew. Deserere, säen vnd pflantzen/ Wśiewáć/ Sádźić. Disserere, hin vnd her säen/ Rozśiewáć/ Rossadzáć. Inserere, einpflantzen/ Sádźić/ Szczepić/ Wśiać. Īnsĭtŭs, a, um, particip. eingepflantzt/ Wsádzony/ Wśiany. Insitus urbi civis, Ein angenommener aber nicht geborner Bürger/ Przyięty do mieyskiego. Insitus, us, g. mas. Einzwengung/ Sádzenie. Īnsĭtŭm, i, g. n. Zweyschoß/ Szczep. Īnsĭtĭō, onis, g. fœ quæ etiam Emplastratio dicitur, Zweygung/ Szczepienie. Īnsĭtĭŭm, ij, g. n. eingezweigt/ Szczepiony. Īnsĭtīvŭs, a, um, eingezweyget vnd nicht natürlich/ Szczepny/ Przydány. Insitiva securicula, ein Schneidmesser zu zweygen dienlich/ Siekierká do szczepu/ rzezák. Īnsĭtŏr, oris, g. m. ein Zweyger/ Pflantzer/ Szczepnik. Īntērsĕrĕrĕ, zwischen einsäen vnd pflantzen/ Przeplatáć/ Wśiewáć. Obserere, besäen/ Obśiać. Agrum vineis obserere, Den Acker mit Weinräben bepflantzen/ Rolą osádźić winnicą. Obsitus annis & pannis, mit Jahren vnd Lappen oder Plätzen besetzt/ das ist/ fast alt vnd zerrissen/ Stárzec oszárpány. Obsita tenebris loca, Voll Finsterniß/ Ciemne. Perserere, pro Disseminare, inusitatum. Præserere, vorhin säen/ Wprzod śiać. Subserere, bald nach etwas säen vnd pflantzen/ Podśiać.

Sĕrō, is, sĕruī, sertum, sĕrĕrĕ, hinzufügen/ ordnen/ zusammen setzen/ Wsadzáć/ Wkładáć. Sērtŭs, a, um, partic. ut: Serti flores, Sertæ coronæ. Sērtŭm, i, g. neut. ein Krantz oder Meyen/ Wieniec. *Florens, luteum, olens, spiceum, festum, molle, gentale, floridum, humidum, odoratum, cæruleum, gramineum, floreum, textile, flavens, stellans, fragrans, roseum, vernificum, vitreum, redolens, pictur atum, madens, halans, insigne, pictum, amarantheum, virens, coloratum, puniceum, radiosum, floridulum, intortum, marcidum, frondeum, viride, mellicolor, roscidum.* Composita, quæ in præterito habent ŭī, dissillab. Adfero, vel, Assĕrō, āssĕrĭs, āssĕrŭī, āssĕrĕrĕ, bestetigen/ befestigen/ für gewiß halten/ Twierdźić/ Przywłaszczáć. Asserere se studiis, sich gar auff die Lehr geben/ Naukom śię cále oddáć. Assērtĭō, onis, g. f. ein Bestettigung mit Worten/ Twierdzenie. Assērtŏr, oris, g. m. ein Schirmer vnd Handhaber zur Leibfreyheit/ Obrońcá/ Wyzwalacz. Cōnsĕrĕrĕ, zusammen setzen/ Pospołu sádźić. Consertum tegmen spinis, ein Haub mit Dörnen besetzt/ Przykrycie plecione z ćiernia. Certamen conserere, angreiffen zu streitten/ Potykáć śię. Cōnsērtŏr, oris, g. m. ein Streiter/ Potykácz/ Przećiwnik. Cōnsērtŭs, a, um, particip. Besetzt/ gleich ein Kleid mit Edelgestein vnd dergleichen/ Sádzony/ Pleciony. Cōnsērtē, adver. dicht aneinander/ ściśle. Dēsĕrĕrĕ, verlassen/ Opuśćić. Deserere causam aut litem, ein Rechtsach vnterlassen vnd übergeben/ Puśćić práwo. Deseruit me fides & fama, Ich hab meinen Glauben vnd Leumbde verloren/ Stráćiłem sławę y kredyt. Dēsērtŭs, a, um,

vers

verlassen/Opusczony. Indēsērtūs,a,um,vnverlassen/Nieopusczony.Desertus, nomen ex particip. ut: Desertæ solitudines, Einöde/Pusczá. Desertor, oris, g.masc. ut: Desertor amicorum, Der seine Freunde verläst/ Odstepcá przyiáćioł. Desertor miles, Der ohn Vrlaub hinweg fährt/ oder von den seinen flüchtig wird/ Zbieg/ żołnierz odbiegácz. Dēsērtūm,i, g. n. Einöde/ Wüste/verlassen Orth/Pustinia.Dēsērtiō,onis, g.f. Verlassung/ Opusczenie. Dēsērtō, as, dēsērtāre, frequent.obsolet. Disserere, ein lange Red halten/ Dlugą orácią mieć. Disserere in contrarias partes,vel in utramq; partem,zu beyden Seiten reden / Ein Sach mit reden gut vnd böß machen / Rostrząsáć / Przegadywáć śie. Dissertare, frequent. viel redens treiben / Wiele gádáć. Dissertatio,onis,g.f.Ein vielfaltige Red/ Rozmowá. Dīsērtābūndūs, a,um, lang vnd viel redend / Rozmawiáiący. Dīsērtūs, a, um, gesprächig/ beredt/ Mowny/ Wymowny. Dīsērtē, adverb. Außtrücklich/ Wyráźnie/ ut: Diserte loqui, fein reden / artlich reden / ein gute Zung haben zu reden/Wyráźnie mowić.Indīsērtūs, a, um, vnberedt/Niewymowny. Indīsērtē, adverb. vnaußtrücklich / Niewyráźnie. Edīsĕrĕrĕ, außlegen/ zuverstehen geben/ Wymowić/ Wypowiedźieć. Edīsērtārĕ,frequent. viel vnd offt außlegen/ Rospowiadáć/ Wypowiádáć/ Exerere, hinauß thun/ Wykładáć/Wywieszáć. Exerere ensem, das Schwerd außziehen/ Dobyć broni. Exerere lingvam, die Zung außstrecken/ Wysczenić iezyk. Exērtūs,a,um, particip.sive nomen ex particip. ut: Dentes exerti sunt apro, die Zän gehen für das Maul/ Zeby śie ukázuią z pászczeki wieprzowi dźikiemu. Exertare,frequent. fast außstrecken/ Wychyláć. Inserere,einthun oder stossen/ Włożyć. Insertare, frequent. idem.Obsĕrō,as,avi,atum,ōbsĕrārĕ,verriegeln/ verschliessen/Zámknąć/Zákożyć. Rĕsĕrārĕ,auffschliessen/ aufftun/ Otworzyć.

Sero, & Serotinus, vide Serus.

Serpastrum, Serpens, vide Serpo.

Sērpō, is, sērpsī, sērptūm, sērpĕrĕ, schleichen wie ein Schlang/ kriechen/ rütschen/ Czołgáć śie/ Piąć śie/ Rośćiągáć śie. Serpere per humum, dicitur herba, schleichen/ Pnieśie. Sērpēns, entis partic. weiter greiffend/ fürfahrend/ Czołgáiący śie. Serpens, nomen, tàm masc. quàm fœ. gen. schleichend od kriechend Thier/ ein Schlang/

S E

Wąż/ Gádźiná. *Ater, squameus, letifer, plenus veneno, Niliacus, arenivagus, exitiosus, asper, afer, minans, virulentus, venenatus, noxius, latens, formidabilis, dirus, cæruleus, venenifer, sævus, horrificus, terrigena, letalis, Martius, tortus, tumens, flexilis, minax, latebrosus, pinnatus, lubricus, cristatus, squalidus, nocuus, impius, Medusæus, veneniger.* Sērpēntĭgĕr,ra,rum, ein Schlangenträger/ Wężownik/ Węże noszący. Sērpēntĭgĕnă, æ, g.m. von einer Schlangen geboren/ Wężowego rodu. Sērpēstrūm, i, g.n. ein Geschirr das man den Kindern an die Beyn bindet / so sie noch kriechen/ damit sie nicht krumme Beyn bekommen/ Pewne náczynie ktore dźiećiom chodźić śie uczącym do nog przywiązuią / żeby nog sobie niepokrzywiły. Īnsērpō,is,īnsērpsī,īnsērptūm,īnsērpĕrĕ, einkriechen/ einschleichen/ Włáźić/ Wmykáć śie. Prōsērpĕrĕ, herfürkriechen/ fürkriechen/ Wyłáźić/Krzewić śie.herb.dicitur proserpere.

Sĕrpȳllūs, g. m. vel Sĕrpȳllūm, g. n. Herba, Quendel/ oder wilder Poley/ Máćierzanká/ Mietká czerwona.*odoriferum, virens, luxurians.*

Sērră,æ,g.f.ein Säge/ Piłá drzewna.*Arguta, ferrea, acuta, stridens, dentata, rauca, longa, levis, rutilans.* Sērcŭlă, æ, dimin. ein Säglein/ Piłká drzewna. Sērrō, as, avi, atum, sērrārĕ, sägen/ Trzeć piłą. Sērrātūs,a,um,gesäget/Piłowány. Item, Sägenweiß zerkärfft/Nárzynány/ut:Dentes Serrati. Cōnsērrātūs,a,um,id. quod Serratus.

Sērrātă,æ, g.f. herba, Gamanderlin/ Ożanká.

Sērrātŭlă, æ, g.f. Betonien/Bukwicá/Jelent trank źiele. herba.

Serrula campana, Herba, Steinklee / Komonicá Włoska. Melilothum aliàs dicitur.

Sertum, vide Sero.

Sērvĭă, æ, g. fœ. ein Meyen oder Strauß von Blumen/ Kitká z Kwiećia.

Sērvĭō,is, sērvīvī, sērvītūm, sērvīrĕ, dienen/ Służyć. Servire alicui rei, Sich einer Sach gar ergeben/ Cále śie udáć ná táką rzecz. Servitutem servire, Leibeygen seyn/Niewolnikiem być. Sērvībō,& Sērvĭām, in futuro facit. Sērvĭēns,entis, particip. dienend/ Służący. Sērvĭtūs, tūtis, & Sērvĭtūdō,dĭnis,g.f. Leibeygenschafft/Służbá/ Niewola. *Laboriosa, maligna, misera, pœnalis, ignominiosa, miserabilis, infamis, molesta, onerosa, Persica.* Sērvĭtĭūm, ij, g.neut. Dienst/ Leibeygenschafft/ vnd eines Leibeygenen Pflicht / Służbá.

Gra-

*Grabe, ægrum, triste, turpe, durum, nefandum, im-
mite, acre.* Servitium, & frequentius Sērvĭtĭă, g.
neut. pl. nu. Leibeygene Dienst oder Diensleuth/
Studzy/Czeladź. Sērvŭs, i, g. m. Leibeygen/ey-
gen Mann/ Eygen vnd Eygenpflichtig/ Sługá/
Niewolnik. *Agilis, sordidulus, fallax, curiosus,
alienigena, fugitivus, cretatus, salutigerulus, saccu-
larius.* Servus libidinum, seinem Muthwillen er-
geben/ Wszeteczník. Sērvŭs, a, um, ut: Serva
prædia, Vnterpflichtige Güter/ die zu etwas ver-
bunden seyn/ als Weg vnd Steg dardurch zu ge-
hen/ Obowiązáne dobrá. Sērvŭlŭs, li, g. masc.
dim. Sērvŭlă, æ, g. f. ein Leibeygene Dienstmagd/
Służebnicá. Sērvīlĭs, lĕ, eines Leibeygnens/ Słu-
żebniczy/ Niewolniczy. Bellum servile, Em-
pörung vnd Krieg Leibeygener Leute/ Woyná z
sługámi/ z niewolnikámi. Sērvīlĭtĕr, adverb.
Wie ein eygen Mann/ Knechtisch/ Niewolnicze.
Sērvĭŏr, sērvīrĭs, sērvīrī, passivè, gedient werden/
Mieć sługi. Cōnsērvŭs, i, g. masc. ein Mitknecht/
oder miteygen Mann/ Spółsługá. Cōnsērvă, æ,
g. fœ. ein Mitdienerin oder Leibeygne/ Półsłuże-
bnicá. Cōnsērvĭtĭŭm, ij, g. n. Mitdienst/ Leibey-
genschafft/ zweyer oder mehr miteinander/ Spół-
niewola. Adservio, vel Assērvĭō, is, āssērvīvī,
āssērvītŭm, āssērvīrĕ, zudienen/ dienen/ Przysłu-
gowáć. Deservire rebus divinis, des Gottes-
diensts abwartē/ Báwić się przy służbie Bożey.
Deservire studijs, lernen/ Naukámi się báwić.
Īnsērvīrĕ, zu dienen/ vnterdienstig seyn/ Nádsłu-
gowáć/ Przysługowáć. Valetudini inservire,
Seiner Gesundheit pflegen/ O zdrowiu rádzić.
Plebi summa ope inservitum est, Man hat dem
Volck fleissiglich vorgeben vnd gewillfahrt/ Zábie-
gáło się przyjáźni pospolstwá według prze-
możenia. Præservire, Einem ein Dienst thun/
Ná sługowáć. Subservire, vnterdienstig seyn/
Przysługowáć. Orationi alterius subservire,
Einem auß der Rede helffen/ Einem helffen etwas
reden vnd darthun/ W mowie pomagáć.

Sērvō, as, avi, atum, sērvārĕ, behalten/ retten/
erlösen/ Chowáć/ Záchowywáć/ Zbawiáć. Itē,
Achtung haben/ Przestrzegáć. Modum servare,
Maß halten/ Miárę záchowywáć. Promissum
servare, Verheissung vnd Zusag halten/ Obietni-
ce spełnić. Servare suum, wiederumb zu dem sei-
nen kommen/ Przyść do swego. Sērvāvĕrĭs,
hüt dich daß du es nicht thust/ Strzeż się żebyś
tego nie miał uczynić. Servare, apud Virg. pro
Inhabitare & Tenere. Sērvātŏr, oris, g. m. ein
Behalter/ Erlöser/ Zbáwiciel. Sērvātrīx, īcĭs,
g. fœ. Behalterin/ Zbáwicielká. Sērvābĭlĭs, lĕ,
wol zu behalten/ Trwáły. Adservo, vel Assērvō,
as, āssērvārĕ, fleissig behalten/ Strzedz. Asser-
vare aliquem in carcerem, In Gefängnuß legen
vnd behalten/ Więzić. Asservare, pro Observa-
re, Auff einen acht haben/ spähen/ Podstrzegáć.
Assērvātĭō, onis, g. f. Behaltung/ Przestrzegá-
nie. Cōnsērvārĕ behalten/ wol bewahren/ Zácho-
wywáć. Conservare fidem, Glauben halten/
Wiárę záchowáć. Aliquem conservare, behü-
ten vnd bewahren vor bösem/ Záchowáć kogo.
Conservare rem suam, Das seine wol zusammen
haben vnd behalten/ Rzecz swoię záchowáć.
Cōnsērvātŏr, oris, g. m. ein Erhalter/ Behüter/
Beschirmer/ Záchowywawcá. Cōnsērvātĭō,
onis, g. f. Erhaltung/ Schirm/ Záchowywánie.
Cōnsērvātŭs, a, um, Behalten/ behütet/ Zácho-
wány. Observare, In acht nehmen oder haben/
warnehmen/ Pilnowáć/ Przestrzegáć. Obser-
vare scripturam alicujus, Eines Schrifft fleissig
inachtnehmen sie zu begreiffen/ Przestrzegáć pi-
smá czyiego. Obsērvātŭm, imperson. man hat
das in acht genommen vnd erfahren/ Rzecz po-
strzeżona. Observare aliquem, Einen vor augen
haben/ vnd jhm Ehr beweisen/ Poważáć kogo/
Wystrzegáć się. Observāns, antis, particip. sive
nomen ex particip. vor Augen habend/ acht auff
einen habend/ Wystrzegáiący się. Observan-
tissimus omnium officiorum, Allerley Dienstbar-
keit beflissen/ Przestrzegáiący wszytkich po-
winności. Obsērvātŭs, ūs, g. m. & Obsērvātĭō,
onis, g. f. Achtung vnd Auffsehen/ Przestrzegá-
nie. Observatio, idem aliquando quod Obsēr-
vāntĭă, æ, g. f. Ehrerbietung vnd Achtung auff ei-
nen/ Szánowánie. Obsērvābĭlĭs, lĕ, wol zu
achten vnd zu verhüten/ Das verehret vnd in Eh-
ren sol gehalten werden/ Znáczny. Īnōbsērvā-
tŭs, a, um, vnverhütet/ nicht wargenommen/ vn-
geacht/ vngemerckt/ Niepostrzeżony/ Niepo-
ważony. Īnōbsērvābĭlĭs, lĕ, vnverhütlich/ vn-
mercklich/ Niepostrzegły. Præservare, verhü-
ten/ Obronić. quo quidam utuntur: apud ido-
neos authores non reperimus. Reservare, hinter
sich halten/ Záchowywáć/ Odkłádáć. Sermo-
ni præsenti reserventur cætera, werden gespart
bis wir kommen miteinander persönlich zu reden/

Zostáwić co / odłożyć do usłney rozmowy.

Servilis & Servibiliter, vide Servio.

Sērūm, i, gen. neut. Keeßwasser/ Serwatká/ Kápálicá.

Sērūs,a,um,spåth/Pozny/Nterychly. Arbor sera, spåth grůnend/ pozne drzewo. Lumen serum,spåhter Abend/Pozny wieczor. Sērō, adv. spåth/am Abend/ zu Abend/ Pozno/ Nterychło. Sēriūs, comparat. adverb. zu spåth / Pozniey. Sērōtĭnūs,a,um, spåthig/Pozny/zimostradny. Tempus serotinum, der Abend/Wieczor. Serotinus à Sero, pro Tardè, ut: Serotina poma, Oepffel so spåth reiff/zimostradki. Sērūm,i,g.n. der Abend/ Wieczor.

Servus, vide Servio.

Sēsămă,æ, g. f. & Sesamum,i,g.n. Frugis,frumenti, sive leguminis genus, ein Gattung frembdes Korns/ das die Apotecker Sisamum nennen/ Sesam. Sēsămĭnūs,a,um, ut: Oleū sesaminum.

Sēsămōīdīs, is, herba ex Ellebori genere, similis rutæ.

Sēscūnx, sēscūncĭs, & Sēscūncĭă, æ, g. f. Anderthalb Vntz/ das ist/ drey Loth/ oder der achtest Theil eines Theil eines Dings/Pułtory uncyie/ Ośm cześci. Sēscūncĭālĭs, lĕ, ut: Crassitudo Sescuncialis, Anderthalb Dåumige Dicke. Mia-ßość pułtorouncyowa.

Sescuplum, pro Sesquialtero.

Sēsē, accusativus geminatus à Sui. (dicitur.

Sēsĕlĭs,is,g.f.herb.quæ vulgò saxifraga major

Sēsquī, indeclinab. compositum,Anderthalb/ Pułtorá. Sēsquĭāltĕr, ra, rum, ut; Sesquialtera pars, Anderthalb Theil/Pułtorna cześć. Sēsquĭcŭlĕārĭs, is, Mensura, Das Anderthalb culeos hålt/ Anderthalb Fuder/ Pułtorokufna miárá. Sēsquĭhōră,æ, g.f. Anderthalb Stund/ Pułtory godziny. Sēsquĭjūgĕrūm, i, g. neut. Anderthalb Jochart/Pułtory włoki. Sēsquĭlībră, æ, g. fœ. Anderthalb Pfund/Pułtorá funtá. Sēsquĭmēnsĭs, is, g. m. Anderthalb Monat/ Pułtorá miesiacá. Sēsquĭmŏdĭūs,ij,g.m.Anderthalb Sester/ Pułtorá korcá. Sēsquĭŏbŏlūs, li, g. m. Anderthalb obolus,das ist/der vierdte Theil eines Quintleins/Pułtorá pieniąžká. Sēsquĭŏctāvūs,a,um, Das so viel thut als ein ander, vnd ein achte Theil darzu/ Osmá cześcia więcßy. Sēsquĭŏperă, æ, g.fœ. Anderthalb Tagwerck/ Pułtorá dniowia robotá. Sēsquĭpēs, pĕdĭs, Anderthalb Schuch/ Pułtorostopna miárá. Sēsquĭpĕdālĭs, lĕ, & Sēsquĭpĕdānĕŭs, a,um, Anderthalbschuhig/Pułtorostopny. Sēsquĭplēx, sēsquĭplĭcĭs, id. quod Sesquialter, vel dimidio tantum major, Das ein vnd noch halb so viel ist/ Pułtorny.

Sessilis, Sessio, vide Sedeo.

Sestans, vel Sēxtāns, Sēxtāntĭs, g. masc. Der sechste Theil eines Dings/ Szosta cześć. Hæres ex sextante, ein Erb zum sechsten Theil/ Dziedzic ná ßostey cześći. Item, Sestans, Der sechste Theil eines Gewichts/ Szosta cześć gwichtu. Sēstāntārĭūs, a, um, Vierloth oder zwey Vntzen schwår/ Dwie uncyie máiacy.

Sēstērtĭŭs, id. nummus apud Romanos, Zween Asses vnd ein halb/Puktzectá. Sestertium,ij, g.n. & in pl. nu. Sēstērtĭă, orum, id est, mille nummi sestertij. Sestertium etiam est genus veli triplici licio texti, ut tertium filum duobus impar sit. Sestertiolus, vel Sēstērtĭŏlūm, diminut.

Sētă, æ, g. f. Schweinsbůrst/ oder dergleichen rauh Haar/ Szczecina. Sētĭgēr, & Sētĭgērūs,ra, rum, Bůrsttragend/ Szczećisty. Sētōsūs, a, um, voll Bůrst/ Szczećisty.

Seū, Conjunctio disjunctiva, oder/ Abo.

Sēvērūs,a,um, Rauh/streng/ernsthafftig/ Surowy/Ostry. Amicus severus, ein vnlieblicher Freund/ Nieprzyiemny przyiaciel. Consilium severissimum, fast strenger Rath/ Rádá surowa/ ćießka. Author severus, ein fast strenger vnd straffender Scribent/ Surowy pisarz. Sēvērĭtās, atis, & Sēvērĭtūdō, dĭnĭs, g. f. Ernstligkeit/ Strengigkeit/Srogość/Surowość. *Castigatoria, acerba, rigorosa, dura.* Sēvērē,& Sēvērĭlĭtēr, adverb. ernstlich/ grimmiglich/ Surowie/ Srogo. Asēvērō,as, avi, atum, āsēvērārē, gewiß zusagen vñ bestettgen/ befestigen/Twierdzić. Asēvērāntēr,& Asēvērātē, festiglich/gewißlich/ Mocno/ Zápewne. Asēvērātĭō, onis, g. f. ein Befestigung/gewisse Zusag/Twierdzenie. Persēvērūs,a, um, fast streng/ sehr ernsthafftig/ Bárzo surowy/srogi. Persēvērārē, beharren/Trwáć. Persēvērāns, antis, nomen ex particip. ut: Perseverantissimo studio, Mit beharrlichem Fleiß/ Bez przestánku/ Vstáwicznie. Persēvērāntēr, adver. Beharrlich/standhafftiglich/ Vstáwicznie/ Trwále. Persēvērāntĭă,æ, g. fœ. Beharrung/ Standhafftigkeit/ Wytrwánie/ Trwáłość.

Sevoco, vide Voco.

Sēvūm, i, g. n. quod & Sepum, vel Sebum dicitur,

citur, Vnschlit/ łoy/ Sádło. Sēvōsūs,a,um, dem Vnschlit gleich/schmirbend/ łojowáty. Sēvō,as, avi,atum,sēvārē, ut: Candelas sevare, Vnschlit Kertzen machen/ Lichte mochen / łoić/ świece ro⸗bić. Sevatius & Sēbātiūs,a,um, Das von vnschlit ist/łojowy / ut: Candela sevatia.

Sēx, adjectiv. indeclin. pl.nu. Sechs/ Sześć. Sēnūs, a, um, distributiv. sed in plural. frequentiūs Sēnī,æ,a, je sechs / Sześć ich/ Poszostny. Sēxāgēnūs, & Sēxāgēnārīūs, a, um, das sechs in⸗hält/Sześćdziesiątny. Sēxāgīnta, indeclinabile, Sechtzig/ Sześćdziesiąt. Sēxāngūlūs,a,um, das sechseckig ist/Sześciowęgielny. Sēxcēnūs,& Sēxcēntēnūs,a, um, Sechshundert/ Sześćset. Sēxcēntēsīmūs, a, um, Sechshunderst/ Sześćsetny. Sēxcēntī, æ, pl.nu Sześć set. Sēxcēntīēs, sechs hundertmal/ Sześćset kroć. Sēxdēcīēs, adverb. Sechszehen mal / Szesnaście kroć. Sēxdēcīm, indeclin. Sechszehn/ Szesnaście. Sēxēnnīs, ē, Sechsjährig/ Sześćletny. Sēxēnnīūm,g.n. Zeit von sechs Jahren/Sześćlat. Sēxīēs,adver sechs mal/ Sześć kroć. Sextans, & Sextantarius, vide Sextans. (citur.

Sēxtīlīs,is,g.m. Mensis,qui nunc Augustus di-

Sēxtūlă, æ, g. fœ. der sechste Theil einer Vntz/ oder dritte Theil eines Loths/ Szosta część Vn⸗cyey/ Trzecia część łotá.

Sēxtūm,adverb. Sechste mal/Szosty raz.

Sēxtūs,a,um, Das Sechste/Szosty.

Sēxūs, ūs, g. m. Geschlecht/ als Männlich vnd Weiblich art/ Płeć/ Rodzay. (záś.

Sī. Conj. Wann/Jeśli. Sīn, Wann aber/ Aieśli

Sībī, Dativus à Sui, Pronomen.

Sībīlūs, i, g. masc. in plurali, Sībīlī, vel Sībīlă, das Pfeifen mit dem Munde oder des Windes/ Bzyk/świst. Aliquem sibilo consectare, Einem nachpfeifen/ Wykszykáć. Sībīlō, as, sībīlārē, pfeifen/ Bzykáć. Insībīlārē,idem. Exsībīlārē, außpfeifen/ über einen pfeifen daß er außweichen muß/ Wykszykáć/Wyświstáć.

Sīc, adverb. Also/Ták. Sic est ingenium, Also ist er geartet/ Tákiego iest zmysłu/ dowcipu. Sic ut quimus, Wie wir vermögen/ Jáko może⸗my. Siccīnē, adverb. interrogantis, pro, An sic? vel, Sicne? Siccine est sententia? Ist denn das die Meynung/ Tákiez iest zdánie?

Sīcă,æ, g. f. ein Dolch/ein kurtzer Degen/Puinał. Sīcūla,æ, dimin. Sīcārīūs,ij, g. m. ein Mörder/Todtschläger/Zabiiak.

Siccaneus, Siccesco, v. Sicco. Siccine,v.Sic.

Sīccō, as,avi,atum,sīccārē, trucknen/ Suszyć. Sīccēscō,is,sīccēscērē, trucken werden/ Schnać. Sīccūs,a,um, trucken/dürr/Suchy. In Sicco, auff trucknem Land/Ná suszy. Item, Siccus, mässig im trincken/Trzeźwy. Sīccē adv. Truckenlich/sucho. Siccè dicere, per Translat. truckenlich reden/ das ist/ wenig oder vngern/Troche/przez zeby mo⸗wić. Sīccītās,atis,g.f. Truckne/Dürre/Suchość. Sīccātūs, a, um, außgetrucknet/ Suszony. Sīccōcūlūs,a,um, nomen à Plauto fictum, siccos oculos habens. Sīccānēūs,& Sīccānūs,a,um, trucken vnd dürr von Natur/Suchy z Nátury. Dēsīccō, as, desiccare, & Exīccārē, außtrucknen/ Wysu⸗szyć. Exiccatum genus orationis, Ein satte Rede ohn Vberfluß / Mowá krotka / wezłowáta. Exīccātūs, a, um, außgetrucknet/ Wysuszony. Exiccata pocula, außgeleerte Becher / Wypite kielichy. Insīccātūs, a, um, vngetrucknet/ Nie⸗suszony.

Sicera, Hebræis omnis potus inebrians, starcker Tranck/ Mocny napoy.

Sīcīlēō, es, sīcīlūī, vel Sīcīlīō, is, sīcīlīvī sīcīlītūm, sīcīlīrē, Grummet abhawen / Kosić. Sīcīlīmēntūm, i, g. n. Grumet/ Potraw.

Sīcīlīūm, i, g. n. Duæ drachmæ.

Sicinnium, genus saltationis Satyricæ, à Sicinno inventore.

Siclus, i, g. m. apud Hebræos dicitur uncia, apud Græcos & Latinos quarta pars unciæ,

Sīcūbī, adverb. Wo etwan/ Jeśli gdzie. Sīcūndē, adverb. pro, Si alicundè, Von jergendswo/ Jeśli z kąd.

Sīcūt, Sicūti, adv. simil. Wie/Gleich wie/Jáko.

Sideratus, Sidereus vide Sidus.

Sīdērītēs, ītīs, gen. masc. Gemma ex genere Adamantum.

Sīdērītīs, tīdīs, g. f. herba, Peterskraut/ Po⸗murne ziele/Złocień/ quæ & Helxine.

Sīdō,sīdīs,sēdī,sēssūm,sīdērē, mutuatur præteritum à Sedeo, sich setzen/ Sádowić się. Aves sidunt. Sido habet proprium præteritum, nempe Sidi, apud Columell. Sēdīmēntūm,i,g.n. Nider⸗senckung wegen grosser schwäre/Vpádnienie cze⸗go. Ad, vel Assīdō, præteritum & Supinum habet, ab Assideo, āssēdī, āssēssūm, āssīdērē, hinzu sitzen/ Siedzieć przy kim. Assidere mensæ, Zu Tische sitzen/ siedzieć u stołu. Cōnsīdērē Sich

 setzen/

ſetzen/Vsieść. Ubi ira conſedit, Wann der Zorn vergangen/ Ják gniew opłonał. Cōnsīdĭtūr, imperſonale, Man ſetzt ſich/ Vśiedli. Deſidere, Sich ſencken/ſitzen/ śiadáć/ Proznowáć. Terra deſedit, Die Erd iſt eingeſuncken/ śiádá śie. Deſidentes mores, die jetzund abgangen ſeynd/Vſtáwáiące obyczáie. Insido, Inſidens, Inſeſſus, It. Obſidere, v. Sedeo. Perſidere, Zu grund fahren/ ſich gäntzlich ſetzen/Oſtáć śię/Trwáć. Rĕsīdĕrĕ, Sich wieder ſetzen oder niderſetzen / Siadáć/ Vſtáć śie. Sūbsīdĕrĕ, niderſencken/niderlaſſen/ Záſtánawiáć śie / Oſtáć śie. In loco aliquo ſubſidere, ſich ſetzen vnd bleiben/ Vśieść ná mieyſcu. Cui opponitur Proficiſci.

Sīdŭs, sīdĕrĭs, gen. neut. Geſtirn/auch ein jeder Stern oder Planet/Gwiazdá, Gwiazd pewna liczbá. *Aureum, vagum, candidum, cæleſte, lucidum, lucens, ætherium, conſpicuum, arduum, igneum, clarum, coruſcum, verſabundum, micans, celſum, rutilum, vibrale, vibratum, fulgens, ſacrum, gemmatum, liquidum, Planeticum, radians, rutilans, candens, nitidum, ſplendidum, fulgidum, ſublime, flammatum, auricomum, radioſum, conſpicuum, limpidum, Olympicum, Titanium, formoſum, aureolum, ardens, roſeum, flagrans, purum.* Sīdĕrĕus, a, um, & Sīdĕrālĭs, lĕ, Von den Sternen/vom Geſtirn/ Gwiazdny/Gwiazdziſty. Item, Sidereus, glantzend/Glancowny. Sīdĕrŏr, aris, atus ſum, sīdĕrārī, Durch Einfluß des Geſtirns/ oder vom Wetter beſchädigt werden/ Martwieć/ Zágorzeć. Sīdĕrātus, a, um, particip. Vom Wetter beſchädiget/ Záſzkodzony/ Zágorzáły. Sīdĕrātĭō, onis, g. fœ. Schaden vom Wetter empfangen/ Zmartwienie/Zágorzenie. Item, Morbi genus, gähe Verdürrung vnd Schwindung eines Glieds/ Apoplekſyia.

Siſilare, Veteres pro Sibilare. Sigillaris, Sigillatim, Sigillatus, Signaculum, Signifer, Significo, & Signo, v. Signum. Item, Sigillatim, v. Singulus.

Sīgnŭm, i, g. n. ein deutend Zeichen/ Znák/ Cechá. Item, ein Kriegsfähnlein/ Choragiew. Dare ſignum militibus, Lermen ſchlagen/ ein Zeichen geben/ Háſło dáć. Item, ein Zeichen vnd Schilt an einem Hauß/Znák/Nápis ná domie. Sīgnă, orum, pl. nu. Bilder/Bildnuſſen/Obrázy. Item, Vorzeichen künfftiger Ding/ Znáki. Sĭgĭllŭm, i, g. n. ein Sigel/Pittſchier/erhebtes Bildlein/Pieczeć. Sĭgĭllō, as, sĭgĭllārĕ, verſieglen/ verſchlieſſen/ Pieczętowáć. Sĭgĭllārĭă, orum, g. n. pl. nu. Vicu-
li Romæ, ubi ſigilla vendebantur. Item, Parvæ imagines fictilibus impreſſæ. Sīgnĭfĕr, ri, g. maſ. ein Fähnrich/ Chorąży. Item, Circulus in quo XII. ſigna Zodiaci ſunt. Antĕsīgnānŭs, i, g. m. der für dem Fähnlein oder Panier in der Schlachtordnung ſtehet / Przedproporniк / Żołnierz przodkowy. Sīgnō, as, sīgnārĕ, zeichnen, Znáczyć/Cechowáć. Argentum ſignare, Müntz ſchlagen/Bić pieniądze. In animis ſignare, einbilden/ W pámięć wbić. It. Signare, deuten/ Dáć znáć. Numeris ſignare, mit Namen nennen/ Liczbą/ Imieniem mianowáć. Sīgnātŭs, a, um, geſieglet/ gezeichnet/Náznáczony/Nácechowány. Sīgnātŏr, oris, g. m. ein Sigler/Pieczętarz. Sīgnātōrĭŭs, a, um, ut: Annulus ſignatorius, ein Sigelring/Pitſchierring/Sygnet. Sīgnācŭlŭm, li, g. n. pro Signo, ein eingetruckt Zeichen/ Pieczęć/ Cechá. Sīgnĭfĭcō, as, sīgnĭfĭcārĕ, Einem deuten oder zeigen/ zuwiſſen thun/ zuverſtehen geben/ Oznaymić/ Dáć znáć. Sīgnĭfĭcātĭō, onis, g. f. Anzeigung/ Bedeutung/ Oznaymiánie. Sīgnĭfĭcātŭs, ūs, g. m. idē. Sīgnĭfĭcāntĕr, adver. klärlich/ verſtändlich/ deutlich/ Wyráźnie. Sīgnĭfĭcāns, antis, nomen ex particip. ut: Verba ſignificantia, verſtändliche deutliche Wort/ Wyráźne słowá. Adſignificare, vel Cōnsīgnĭfĭcārĕ, idem quod Significare. Præſignificare, Vor anzeigen/ Przeznaczáć. Compoſ. à Signo: Aſsīgnō, as, avi, atum, āſsīgnārĕ, Einem zuordnen vnd zubeſtimmen/ Náznaczáć. Item, Einem etwas auffrechnen/Przyliczáć do czego. Aſſignare culpam fortunæ, Die Schuld auff das Glück werffen vnd legen/Przypiſáć winę przypadkowi. Aſsīgnātĭō, onis, g. f. Verordnung/Zumeſſung/ Sporządzánie/ Przyliczánie. Cōnsīgnārĕ, verſiglen/ bezeignen / Náznaczáć. Conſignata literis memoria, beſchrieben/ auffgeſchrieben/ Nápiſane rzeczy. Deſignare, bezeichnen/Poznaczyć. Verbis aliquid deſignare, bedeuten / Nátchnąć co słowy. Deſignare agrum ſeminario, Ein Acker zu der Saat verordnen/Rolą do śiania ſporządźić. Deſignatus Reipubl. civis, Der mag Bürger werden/ oder zu einem Bürger erwehlt/Mieſzczánin náznáczony. Item, Deſignare, Etwas begehen / oder etwas newes anfahen/ guts oder böſes/Dopuśćić śie czego. Dēsīgnātŏr, oris, g. m. Ein Anrichter/ als der Ceremonien vnd anderer Dingen/ der alle Ding verordnet wie ſie gehen ſol-

sollen / ein Regelführer / ein Anweiser / Stánowniczy / Igrzyst sprawcá. Dēsīgnātĭō, onis, g. f. Angebung / Ordinantz / Náznáczenie / Okreßenie. Sine designatione personarum & temporum, Ohn Anordnung vnd Benamsung der Personen vnd Zeit / Bez znáczenia ludzi y czásu. Exsignare, idem quod signare. Īnsīgnĭs, ē, à Signo derivatur, Einer der mit einem Zeichen von andern vnterschieden / Gezeichneter / Náznáczony. Insignis, per Translat. Fürnehm / Fürtrefflich / Wolbekant / berühmbt / Znáczny / Náyzácnieyßy. Insīgnē, is, g. n. ein Zeichen / Znák. It. Insigne, & quod frequentius dicitur Īnsīgnĭă, orum, pl. num. g neut. Sigel vnd Wapen / Herb. Insigne regni, Des Reichs Ehrenzeichen / Herb Krolestwá. Īnsīgnĭō, is Īnsīgnīvī, Īnsīgnītūm, Īnsīgnīrē, zeichnen / Znáczyć. Īnsīgnītē, & Īnsīgnĭtĕr, adverb. wol gezeichnet / Znácznie. Insigniter impudens, mercklich vnverschämbt / Znácznie niewstydliwy. Insignè improbus, trefflich boßhafftig / Znáczny niecnotá. Obsīgnārē, versiglen / Zápieczetowáć. Obsignare testamenta, ein Erbgemacht auffrichten vnd versiglen / Zápieczetowáć Testáment. Obsīgnātŏr, oris, g. m. Obsīgnātōrēs, pl. num. Zeugen so ein Erbgemächt oder Vertrag der Parthejen vnterzeichneten vnd versigleten / Pieczetarze. Obsīgnātŭs, a, um, versiglet / verpitschiert / Zápieczetowány. Persignare, verzeichnen oder versiglen / Znáczyć przez. Præsignare, vorzeichnen / Przeznáczyć. Præsignis, e, Fürtreffentlich / Znáczny. Rĕsīgnārĕ, Das Zeichen ab oder auffbrechen / Odpieczetowáć. Item, eigentlich zeichnen / Znáczyć. Item, außtilgen / abthun / Wymázáć. Sŭbsīgnārĕ, vnterzeichnen / vnterschreiben / Podpisowáć / Wywodzić w księgi.

Sīgmă, ătĭs, g. n. Ein außgeschnitten Brett wie ein halber Mon / Stol tádalny.

Sil, silis, g. n. Ein gelb leymecht Erdreich wie man in Ertzgruben findet / Brunatney fárby ziemiá. Color silaceus, Farb von solchem Erdreich / Brunatna fárbá.

Sĭlĕō, sĭlēs, sĭluī, sĭlērĕ, stilschweigen / Milczeć. Silent inter arma leges, Die Gesatz im Krieg erligen / hören auff / gelten nicht / Vstáia práwá ná woynie. Sĭlētŭr, impersonale, man schweigt / Milcza. Sileatur illes des werde nicht gedacht / Niech milcza o nim. Sĭlēscō, is, sĭlēscĕrĕ, erstillen / Milczeć. Sĭlēns, entis, particip. sive nomen ex partic. stillschweigend / Milczacy. Sĭlēntēs, pl. num. die Todten / Vmárli. Cœlum silēns, Wetter / Pogodá. Vineæ silentes, Weinräben noch nicht grünend / Winnicá nie zárosla / nie zielenieca się. Sĭlēntĕr, adverb. pro Tacitè vel Clam. Sĭlēntĭŭm, ij, g. n. Stille / Milczenie. *Fidele, taciturnum, nocturnum, mutum, horrendum, opacum, tranquillum, tenebrosum, latebrosum, arcanum, Pythagoricum, rabiosum.* In silentium descendere, schweigen / Milczeć. Noctis silentium, pro intempesta nocte, quam alij concubium, alij conticinium vocant, Nachtstille / Pierwospy. Silentio, vice adverbij, ut: Nocte, silentio creatus, Zu Nacht in der Stille W nocy cicho. Cōnsĭlērĕ, geschweigen / Vćichnać. Cōnsĭlēscĕrĕ, Einhelliglich schweigen / Vmilknać.

Sĭlĕr, Sĭlĕrĭs, g. n. ein gattung weydenbaums / Witwiná.

Sĭlĕx, sĭlĭcĭs, g. m. & fœm. ein Kißlingstein / Krzemień. *Durus, validus, rigidus, indomitus, Caucaseus, calcabilis, ignitus.* Sĭlĭcātŭs, a, um, id est, silice stratus, Sĭlĭcĕŭs, a, um, vt: Lapides silicei, Kißlingstein / Krzemienie. Sĭlĭcērnĭum, ij, g. neu. Nonius docet esse funebre convivium, quod senibus exhibetur. Festus vult esse genus farciminis, quo familia in luctu à fletu purgatur. Alij silicernium nomen fictum à Terentio existimarunt pro sene: quod in curvitate silices spectet.

Sĭlĭcĭă, æ, g. fœm. Herba, quæ vulgò Fœnum græcum dicitur.

Sĭlīgō, sĭlīgĭnĭs, g. fœm. ein gattung kleines weissen Korns / weisser dan Weitzen / żyto / Máká. *Mollis*, Sĭlīgĭnĕŭs, a, um, Das von solchem Korn ist / żytny. Sĭlīgĭnārĭŭs, ij, g. masc. ein Kornverkauffer / żytny kupiec.

Sĭlĭquă, æ, g. fœm. ein Hülß der Früchten: als Erbsen / Bonen / vnd dergleichen / Lupiná / strak. est & arboris genus. Sĭlĭquŏr, aris, atus sum, Sĭlĭquārī, id est, Siliquas facere, & Siliquis tegi.

Sĭlĭquāstrŭm, i, g. n. aliàs Piperitis, Heydnisch Wundkraut / Pieprzycá.

Silli, lat. Dicacitates & Sales.

Sĭlō, ōnĭs, & Sĭlŭs, i, g. masc. Der grosse Augbrawen hat / oder dem die Naaß vber sich gekrümbt ist / Brwisty / Nosá ná końcu nákrzywionego.

Sĭphĭŭm, phij, g. n. idem quod Laserpitium, Ist ein Kraut das man jetzt nennet Angelicam / oder

oder Brustwurtz/wiewol etliche wöllen/daß Angelica Panaxheracleos sey/ Cyrenáyské ziele. Czártowe láyno.

Silus vide Silp. Silva, Silvestris, & similia infra scribuntur Y Græco.

Silūrŭs, i, g.m. Piscis genus.

Sīmĭă, æ, g.f. & Sīmĭŭs, ij, g.m. ein Aff/Málpá *Proterbus, calidus, simulator, humani oris, parasitus*, Sīmĭōlŭs, li, dim. Simia caudata ein Meerkatz/ Morstikot.

Sīmĭlă, æ, g.fœ. & Sīmĭlāgō gĭnĭs, g.f. Semmelmeel/Biala móká. Sīmĭlāgĭnĕŭs, a, um, von Semlen/ oder Semmelmeel/Pßenny.

Similax, vide Smilax.

Sĭmĭlĭs, lĕ, Gleich/ Podobny. Similis genitivo junctum, Gleich besittet vnd geartet/gleicher Art/ Podobnego rodzáiu. Domini similis es. Similis dativo junctum. Gleichförmig / gleich/ gestaltet/Podobny/Podobnego kßtaltu Fratri similior quàm patri. Sĭmĭlĭŏr, & sĭmĭllĭmŭs, Comparativum & Superlat. Sĭmĭlō, as, sĭmĭlārĕ, construitur cum accusat. Gleich seyn/ Gleichen/ Podobnym być/przypodobywáć. Sĭmĭlĭtūdō, dĭnĭs, f. Gleichnuß/podobieństwo. Similitudine veri capi, mit dem schein der warheit/ Podobieńſtwem ku prawdźie być zwiedzionym. Similitas, atis, pro similitudine, obsolet. Sĭmĭlĭtĕr, adverb. Gleichlich/Podobnie. Sĭmĭllĭmē, adver. superlat. Gantz gleich/Naypodobniey. Bárzo podobnie. ăbsĭmĭlĭs, lĕ, multum dissimilis. Et fere jungitur negativis particulis: Nec, neq; non & haud. Neq; absimilis bitumini, nicht vngleich/ Nierożny. Ad vel Assimilis, le, Fast gleich/Podobny. Assĭmĭlĭtĕr, adverb. Gleichlich/ Podobnie. Assĭmĭlō, as, assĭmĭlārĕ, vergleichen/ Przypodobywáć. Consimilis, idem quod Similis. Dissimilis, le, Vngleich/Rożny. Dissimiliter, adverb. Vngleichlich / Rożnie. Dissimilitudo, dinis, Vngleiche / Vngleichförmigkeit/ Rożność. Perdissimilis, le, Gar vngleich / Nie podobny. Subsimilis, le, ein wenig gleich/ podobny trochę. Vērĭsĭmĭlĭs, lĕ, der Warheit gleich/ podobny ku prawdźie.

Simones, qui sine narib. nati sunt.

Simonia, æ, g.f. Vox est non latina, Theologis tamen familiaris. Est studiosa cupiditas, vel voluntas emendi vel vendendi Spirituale, vel Spirituali annexum: & est peccatum enorme respectu ejus, qui per Simoniam beneficium acquisivit, qui pœnitentiam agere non potest beneficio retento, Ist Kauff vnd Verkauff heiliger vnd Geistlicher Dinge / Swietokupſtwo. Simoniacus, i, g. m. dicitur emptor Spiritualium.

Sīmplēx, plĭcĭs, Einfältig/Prosty. Homo simplex, Auffrecht / fromb / ohn falsch / Prostak. Szczery. Rura simplicia, Das einfaltig Bauervolck / Chłopſtwo / Grube pospolſtwo. Sīmplĭcĭtās, ātis, g.f. Einfaltigkeit / Prostość. *Rustica, nuda, rudis, nivea, vera, prudens, credula, incauta, pagana, inculta, pura, candida, nescia fraudis, sapiens, vulpina.* Sīmplĭcĭtĕr, adverb. Einfältiglich/ ohn falsch/ohn argelist/ po prostu/Prosto/ Szczerze. Simplicitus, Obsoletum pro Simpliciter.

Sīmplŭs, a, um, vt: Liceat simplum solvere. Einest vnd ohn vberschätzung bezahlen/ nach billichem. Sprawiedliwie/ coſtot rzecz zápłáćić. Sīmplārĭŭs, a, um, vt: Venditiones simplariæ, Da der Verkäuffer nicht weiter verbunden wird zu geben denn was ein Ding kostet hat / wo sich mangel am Kauff erfünde/ Kupia bez cementu/ przeday ſlußny.

Sīmpŭlum, i, vel Sīmpŭvĭŭm, ij, g.n. Vas fictile quo vinum in sacrificiis libabatur.

Sĭmŭl, adverb. Miteinander/Zusammen/Pospołu. Simul quandoque geminatum legitur, & habet eandem pene vim, quam Cum & Tum, sive partim, vt: Adeo omnes simul spernebant, simul tantam molem sibi metuebant, Miteinander verachteten vnd förchteten/ Wßyscy ſobie lekce ważyli y bali śię. Simul cum particula Que junctum, & cum Ac vel Et: Quo mens simul visusque perstringatur, Das Gemüth mit sampt dem Gesicht 2c. Vmysł z widzeniem. Simul ac belli patiens erat, So bald er vermöglich zu krigen ward/ Ják jeno do woyny był ſposobny.

Sĭmŭlāchrŭm, i. g.n. Bildnuß/eigentlich ein erhaben Bild/Wyrázenie/Obraz. *Æneum, larvale, ligneum, terrenum, lapideum.* Simulachra virtutum, Anzeigung der Tugend/Znáki cnot.

Sĭmŭlō, as, avi, atum, sĭmŭlārĕ, Gleich gestalten/Wyrázáć/ Podobną rzecz czynić. Item Sich annemmen/ gleißnen/ Pokázowáć po ſobie/Zmyśláć. Amicitiam simulare, Freundschafft eusser-

eüsserlich vorgeben / Zmysláć przyjazń. Simulo non sentire, Ich stell mich gleich als empfünd ichs nicht / Pokázuie po sobie jákbym nie czuł. Sĭmŭlātĭō, ōnĭs, g. f. & Sĭmŭlāmĕn, ĭnĭs, g. neu. Gleißnerey / Zmyslánie. Sĭmŭlātŏr, oris, ein Gleyßner / Zmysłácz. Sĭmŭlātē, adverb. Durch falschen Schein / Zdrádliwie. Zmyslnie. Nieszczerze. Assĭmŭlō, as, avi, atum, assĭmŭlāre, Dergleichen thun / ein ding eusserlich vorgeben / Przypodobáć. Assimulo, idest, Adumbro, Repræsento, Ich entwerffe / Wyrażáć. Assimulare literas, Die Buchstaben einem nachmachen / Wyrażáć litery. Assĭmŭlātŭs, a, um, particip. vt: Virtus assimulata, ein erdichte Tugend / Cnotá zmyslona. Assĭmŭlātĭō onis, g. fæm. idem quod Simulatio. Dissĭmŭlārĕ, Nicht dergleichen thun / verhälen / vergleyßnen / Pokrywáć / Ináczey pokázowáć. Dissĭmŭlātŭs, a, um, Verhalten / Verdeckt / Pokryty. Dissĭmŭlātĭō, onis, & Dissĭmŭlāntĭa, æ, g. f. Verhälung / Nicht annemmung / Nieszczerość Pokrywánie. Dissĭmŭlātor, g. masc. Verschweiger / der etwas verhält / Zmysłácz. Pokrywácz. Dissĭmŭlāntĕr, adverb. Verhäliglich / Nieszczerze / Zmyslnie. Insimulare, Gleyßnen / Zmysláć. Item, einen etwas bezeyhen / eines Dings beschüldigen / Zádáć komu co. Insimulare aliquem avaritiæ, Einen der Geitzigkeit beschüldigen / Zádáć komu łákomstwo. Insimulare facinus. Plautinum est. Insimulatio, onis g. f. Beschüldigung / Zádánie.

Sĭmŭltās, atis, gen. fæm. Neid / Feindschafft / Niechęć / Nieznáská.

Sīmŭs, a, um, Krumm oder Flachnaaß / Nosá wklęsłego.

Sīn, Conjunct. Wenn aber / Ajeśli.

Sinape, g. neu. vel Sĭnāpĭs, ĭs, g. f. Item, Sĭnāpĭ, g. n. indecl. Senff / Gorczycá. *Fletum factura, Lachrymosa, tristis.*

Sincerus, v. Syncerus. Sinciput, v. Synciput, vordertheil des Haupts / Głowy przednia część.

Sīndōn, dōnĭs, g. f. Fast feiner Leinwand / Prześcieradło. Płotno biale bárzo cienkie.

Sĭnĕ, Præpositio separativa significat Absq; Ohne / Bez. Sine controversia, Ohn zweiffel / Bez wątpienia. Bez sporu. Non sine negotio, Nicht ohne Arbeit / Nie bez prace.

Singillatim, Singularis, Singulariter, Singulatim, vide Singulus.

Sīngŭltŭs, ūs, g. m. Das schlucken / Szczkánie / łkánie. *Lachrymosus, acer, frigidus.* Singultus gallinarum, Das Gagren / Gdakánie / Kwokanie / Pypeć. Sīngŭltĭō, is, sīngŭltīvī, sīngŭltītŭm, sīngŭltīrĕ, Hixen / schlucken / gagren / Szczkáć. łkáć / Kwokáć. Sīngŭltāns, antis, Fast hyxend / Szczkájący. Sīngŭltĭm, adverb. vt: Singultim pauca loquutus, Mit schlucken oder abgezuckten Worten / gleich einer der in grosser Forcht ist / łkájąc / szczkájąc / przemowił.

Sīngŭlŭs, a, um, Jeder allein / ein jeden / Potedynkiem / kázdy zosobná. Frequentius in plurali usurpatur, vt: Sīngŭlī, æ, a, Jeder von jhnen / Pojednemu / Pojedynkiem / Kázdy zosobná. Singulis diebus, Alle Tag / Kázdego dnia. Sīngŭlārĭs, rĕ, einig / allein / eigentlich / osobliwy / Osobny. Pojedynkowy. Singularis aliquando accipitur pro Excellenti, & tam in malum, quàm in bonum. Singulari segnitia præditi, Sonderlich träg vnd faul / Srodze leniwi / gnuśni. Sīngŭlārĭŭs, a, um, idem quod Singulus. Obsolet. Sīngŭlātĭm, adverb. Eins nach dem andern / Osobno. Pojedynkiem. Sīngĭllātĭm, vel Sĭgĭllātĭm, idem, Sīngŭlārĭtĕr, adverb. Quem ego singulariter dilexissem, Den ich sonderlich lieb gehabt hette / Wktorymem się ja osobliwie kochał.

Sĭnĭstĕr, ra, rum, Linck / auff der lincken seyten / Lewy. Sĭnĭstră, æ, g. fæm. Die lincke Hand / Lewicá. A sinistra, Zu oder auff der lincken / z lewey strony. Sinistrum quantum ad augurium pertinet, significat prosperum, Im warsagen bedeutet Glück / w Wieszczbie / Ináczy szczęście. Sinistrum, Widerwertig / vnglücklich / schädlich / Przeciwna rzecz / nieszczęście. Sĭnĭstrĭtas, atis, g. f. Vnglückseligkeit / Wiederwertigkeit / Nieszczęście. Sĭnĭstrōrsŭm, adverb. Gegen der lincken Hand / W lewo. Sĭnĭstrē, adv. idem, Sĭnĭstrŭm Veteres dixerunt pro Sinistro.

Sĭnō, sinis, sīvī, sĭtŭm, sĭnĕrĕ, Lassen / Dáć pokoy / Dopuszczáć. Sine sic habere, Laß es also seyn / Niechay ták bedzie. Sine vt veniat, Laß jhn kommen / Dopuść mu / niechay przyidzie. sĭtŭs, a, um, particip. Gelassen / erlaubt / nachgelassen / Dopuszczony. Dēsĭnō, desinis, desivi & per Syncopen dēsĭī, desitum, dēsĭnĕrĕ, Auffhören / ablassen / Przestáć. Dēsĭnās, Schweig / Przestań. Cyt. Desinere in violam dicitur gemma, Auff Violfarb ziehen / Podobna do

Fiolkow / álbo ciągnie do Fiolkowey fárby. Desinere artem, Von einer Kunst ablassen / Puścić sie rzemiesłá. Indēsĭnēntĕr, Ohn vnterlaß / Bez przestánku.

Sĭnōpĭs, nōpĭdĭs, g. fœm. Zinober / ein Gattung rother Farb / Rubrikä. Sĭnōpĭcŭs, a, um. vt: Rubrica sinopica, Zinober / Cinober.

Sinuo, Sinuosus, vide Sinus.

Sĭnŭs, ūs, g. m. Der Busem / das zwischen den Armen vnd Brust begriffen wird / Zánádrá. *Calidus, patulus, tepidus, nexilis, blandus, tener, mollis, niveus, ambrosius, lacteolus, molliculus.* Sinus vestium, Die Falt an Kleidern / Fałd suknie. Sinum ex toga facere, Ein Schooß machen / den Rock zu einem Schooß fassen / łono u száty vczynić / Podołek. In sinu gaudere, Sich heimlich vnd bey jhm selbst frewen / cicho sie weselić. Sinus vrbis, Mitten in der Statt / środek miástá. Sinus, metaph. ein Arm des Meers / Odnogá morska. Item Augenwinckel / Kącik w oku. Item Netz oder Garn / Mátnia. Item, Sägel / żagiel. Sĭnŭs, ūs, g. m. vel Sĭnŭm, i, g. n. ein gattung Geschirrs zu Wein vnd Milch dienlich / státek / Dzban. Sĭnŭōsŭs, a, um, vt: Mare sinuosum, Meer daß viel Krümmen hat / Morze odnogi máiące / wezykowáte / krzywe. Sĭnŭō, as, sĭnŭārĕ, hin vnd wider winden vnd krümmen / konisto czynić. Nágináć. Sĭnŭātŭs, a, um, Gekrümbt / konisty. Nágięty. Sinuata in orbem luna, Der Mond voll / Miesiąc pełny. Insĭnŭō, as, Insĭnŭārĕ, In die Schooß legen / W łono kłáść. Item, einschieben / einschlicken / Wkrádáć sie. wkłádáć. Insinuare se ad amicitiam alteri', Sich in eines Freundschafft einschlauffen / Wkráść sie w czyie przyiaźń. Insĭnŭātĭō, onis, g. fœ. Einschluff / &c. Wemknienie sie. Wkrádánie.

Sĭōn, sĭī, g. neu. herba, quæ alias Laver, sive Berula dicitur.

Siparium, vel Sipparium, vel Sūppărĭŭm, ij, g. neu. Der Fürhang hinder welchem die Schawspieler verborgen seynd / Obicie / Zásloná zá ktora komedyánci sie kryia.

Sīphōn, ōnis, g. m. Ein Sprütze / ein Brunnenrohr / sikawká. Sīphōncŭlŭs, li, dim. ein Sprützlein / Sikawká máłá.

Sīpō, as, are, Antiquis in usu erat, pro Spargere, Sprengen / Rzucáć / Roztrząsáć. A quo manserunt composita: Dīssĭpō, as, avi, atum, Dissĭpārĕ, Zertheilen / Zerstrewen / Rozrzucáć. Rospraszáć / Item, Zerbrechen / zerstücklen / zerstören / Rospedzáć / w kesy połamać. Dissipare & perterrere hostes, Die Ordnung des Feinds brechen / Rospedzáć nieprzyiacioły. Dispersum & dissipatum, Außgespreitet / Rozproszona rzecz. Dissĭpātĭō, onis, g. fœm. Verwüstung / Zerstücklung / Rozproszenie / Rozpedzánie. Dissĭpābĭlĭs, le, Zerbrüchlich / Rozproszysty / Rozstepny. Insipare verb. obsoletum, pro injicere. Item, Obsipare, obsolet. pro Objicere, Fürwerffen / Posypowáć.

Sīquāndō, adverb. temp. So etwan / oder wañ etwan / Podczás / Jeśli kiedy.

Sīquĭdĕm, Conjunct. Dann / Poniewaź.

Si quis, si qua, si quod / vel sī quid, So oder wann einer / Jeśli kto.

Sīrĭăsĭs, is, g. f. ein Entzündung am Hirn / Hirnhäutlein junger Kinder / Zágorzenie Głowy.

Sīrrhŭs, vel Sirus, i, g. masc. Ein Keller der Erde / Grubá / ziemiánká.

Sīrĭŭs, ij, g. m. Stella quæ aliàs Anticanis dicitur, Der Hundsstern / Gwiazdá psia wietsza. *Fervens, letalis, acer, pestifer, malus, fulgens, letifer, pulverulentus, ater, infensus, igneus, calens, ustus, rapidus.*

Sirpus, vide Scirpus.

Sīs, Syncope, pro, si vis.

Sisama, vide Sesama.

Sīsără, æ, g. f. Heydkraut / Wrzos.

Sīsărōn, sive Sisarum, i, g. n. appellant Græci, quod Latini Sīsĕr, ĕrĭs, g. n. Gelbe Rüblin / oder Girlin. Etliche halten es für Rabuntzlen / Rucmerká swoiska

Sīstō, is, stĭtī, stātŭm, sīstĕrĕ, stillen / Stáwiáć, Siste gradum, stehe still / Postoy. Alvum sistere, den Bauchfluß stillen / Zástánowić biegunke. It. Sistere, gegenwertig stellen / Oblicznie bytności stánąć. Ruinas sistere, den Fall wehren / nicht lassen zerfallen / Rumy zástánowić. Statum, supinum. Si statum non esset, Wann man nicht erschiene / Kiedyby sie było niestánęło. Stātŏr, oris, g. m. ein Weybel / Stadtknecht / Wartknecht / Zástánowiciel / Stroz / Sługá mieyski. Stator Jupiter dictus est, qui Romanos à Samnitis in fugam versos stare fecit. Absīstō, ābsīstĭs, ābstĭtī, ābsīstĕrĕ, hinter sich weichen / Odstąpić. Absistere obsidione, oppugnatione, & similib. abziehen von einer Belägerung / &c. Odciągnąć. Absīstītūr,

tůr, imperf. man stehet ab/ Odstepuia. Absĭstēns, entis particip. abweichend / Odstepuiacy. Spe haud absistens, nicht verzweifflend/ Niewatpiacy. Ad, vel Assisto, is, astiti, astitum, assistere, hinzustehen/ Stać przy kim. Assistere ad fores, zur Thůr sich stellen/ V drzwi stać. Assistens, entis, Herumb stehend/ Stoiacy około. Consistere, bestehen/fest stehen/ Ostać sie/ Stánać. Consistere ad anchoram, vel in Anchoris, Am Ancker stehen/ Ná kotfi stáć. Consistit alvus, der Bauchfluß oder Durchlauff hôret auff/ Biegunká ustáte. Constitit in digitos, Er stund auff den Zåhen/ Stánał ná pálcách. Cōnsĭstōrĭŭm, ij, g. n. novum quidem (ait Sipont.) sed elegans vocabulum, pro loco, in quo consultandi gratiâ Patres consistunt, & pro ipsa consistentium multitudine. Existere, entspringen/ sich erheben/ entstehen/ aufkommen/ Być/ Pochodzić zkad/ Wynikáć/ Powstawáć. Ne in eum existam crudelior, daß ich nicht grimmiger werde/ Żebym z nim sie srogo nie obszedł. Insistere, in oder auffstehen/ stánać ná czym. Hastæ insistere, sich an den Spieß leinen/ Podeprzeć sie Kopiia. Item, Insistere, anhalten vnd treiben daß ein Ding außgerichtet werde/ Prowádzić spráwe. Quam insistam viam? Welchen Weg soll ich fůr mich nehmen? Ktora sie droga udáć mam/ álbo teß/ Czego sie bede trzymał? Īnstĭtĭō, onis, g. f. das Stillstehen vnd beharren/ wenn einer bleibt vnd nicht fort gehet/ Zástánowienie sie/ Postawánie. Īntērsĭstĕrĕ, darzwischen stehen/ Stać miedzy. Obsistere, widerstehen/ widersprechen/ Zástepowáć/ Sprzećiwiáć sie. Obsisti illi non potest, man kan jhm nicht widerstehen / Niemożna mu sie sprzećiwić. Persistere, bestehen/ bleiben/ beharren/ Trwáć. Rĕsīstĕrĕ, stehen/ still stehen/ Zástánawiáć sie. It. widerstehen/ Opieráć sie/ Sprzećiwiáć sie. In hoc resisto, Bey dem bleib ich/ Ná tym stoie/ trwam. Resistere, dicitur venenatis pabulis herba, darwider hůlfflich seyn/ Pomagá ná to. Rĕsīstĭtŭr, imperf. man wehret vnd strebt darwider / Opieráia sie / Sprzećiwiáia sie. Subsistere, bestehen/ Widerstand thun/ Stánać dobrze/ oprzeć sie. Item, an einem Orth ein zeitlang bleiben / Ná iednym mieyscu trwáć. Sūbsĭstēntĭă, æ, idem quod Substantia, v. Sto.

Sĭstrŭm, i, g. n. ein gattung krummer Trometen der Egyptier/ welche sie brauchten in den Opfferungen/ Trabá krzywa u Egiptian/ ktorey záżywano przy ofiárách.

Sĭsȳmbrĭŭm, ij, g. n. Herba, aliàs Serpillum sylvestre dicta.

Sĭtānĭŭm, ij, g. n. Frumenti genus, Sommerkorn/ Járká. Sĭtānĭŭs, a, um, ut: Sitanius panis, Brod von Sommer- oder von newem Korn/ Járy Chleb.

Sitella, vide Situla.

Sĭtĭcēn, sĭtĭcĭnĭs, g. m. qui apud sepultos cantus lamentabiles canere solebat. obsolet.

Sĭtĭs, is, g. f. Durst/ Prágnienie. *Ignea, anhela, arida, sicca, arens, tristis, aspera, horrida, flammata, acris, avida, morosa, ingeniosa, sæva, fervida, rabida, Tantalea, æstiva, ardens, fervens, molesta, glutinosa, dira, implacabilis, letifera, vesana, hydropica.* Depellere sitim potione, den Durst leschen/ Vśmierzyć prágnienie. Item, Sitis, metaph. grosse Begierd vnd Lust nach etwas / Pożądliwość / Żądánie. Sĭtĭō, sĭtĭs, sĭtīvī, sĭtītŭm, sĭtīrĕ, dûrsten/ Prágnać. Item, metaph. fast begehren/ Żądáć. Sĭtĭēns, entis, partic. sive nomen ex particip. dûrstend/ Prágnacy. Sitiens annus, fast trucken vnd dûrr Jahr / Suchy rok. Sĭtĭēntĕr, adverb. begierlich/ Chćiwie. Sĭtĭcŭlōsŭs, a, um, dûrstig/ Prâgnacy. Loca siticulosa, vel sitientia, truckene vñ dûrre ôrther/ Suche mieyscá.

Sĭtŭlă, æ, g. f. ein Zeinen oder Korb/ ein Wassergeschirr/ Schôpffgeschirr/ ein Eymer / Wiádro. *Aquaria, congialis.* Sĭtēllă, æ, dim. Situlum barbatum, Vas aquarium humile & concavum.

Sĭtŭs, a, um, partic. sine verbo, gesetzt/ gelegen/ gestellt/ Położony/ Postánowiony. In te spes omnis nobis sita est, An dir steht all vnser Hoffnung/ W tobie tkwi wszytká nászá nádzieiá. Sĭtŭs, ūs, g. m. Gelegenheit oder Eygenschafft eines Orths/ Położenie mieyscá. Item, grawer schimlicher Vnflath an des Menschen Haut/ Staub oder Wust in danckelen Orthen eines Hauses/ Przykurzenie/ Pleśń/ Plugástwo. *Pallens, informis, iners, turpis, immundus, piger, sterilis, caruleus, fœdus, squalidus, langvens, putris, muscosus, annosus, pulvereus, miser, redolens, ferrugineus, ater, torpidus, gelidus, furvus, squalens, olidus, araneosus, opacus.*

Sīvĕ, Conjunctio, Oder/ Abo/ Bądź to.

Smărāgdŭs, i, g. m. ein Smaragd/ Szmáragd. *Viridis, clarus, radians, florens, Erythræus, perspicuus,*

cutus, virescens, viridans, Scythicus, Arctous. Smărāgdītēs, Gemma.

Smegma, vel Smīgmă, ătĭs, gen. neut. Seyff/ Mydło. Smēgmătĭcŭs, & Smēctĭcŭs, a, um, das Krafft und Vermögen hat zu säuberen/ gleich wie Seyff/ Scierántu służacy.

Smīlāx, lācĭs, g. fœ. Arbor, quam Latini Taxum vocant, ein Ybenbaum/ cis. Item, Herba, Welsche Bonen/ Bob ábo groch Turecki.

Smȳrnĭūm, ij, g n. Herba ex Dauci generibus myrrhæ odorem referens, vulgus Levisticum appellat, Libstock/ Dzięgiel/ Mistrzownik ziele.

Sŏbŏlēs, is, g. fœ. Stamm/ Geschlecht/ Zucht/ Nachkommen/ Fasel/ Plemie/ Płod. Sŏbŏlēscō, is, sŏbŏlēscĕrĕ, sich faßlen und mehren/ Płodzić.

Sōbrīnŭs, i, g. m. & Sōbrīnă, æ, g. f. Geschwister Kind/ rechter Neeff/ und rechte Niecht/ Cioteczni bráciá. Sobrinus pro quocunq; cognato.

Sōbrĭŭs, a, um, nüchtern/ mässig mit Speiß und Tranck/ wol besinnet/ Trzeźwy. Sōbrĭē, adverb. mässiglich/ Trzeźwo. Sobriè & frugaliter, vernünfftiglich/ Miernie/ Skromnie.

Sŏccŭs, ci, g. m ein alte gattung Schuchs oder Stieffel/ so Mann und Weib pflegten zu tragen/ Pátynká/ Kápcie. *Comicus, humilis, levis, tenuis, lepidus, muliebris, immundus.* Sŏccŭlŭs, li, dimin. Sŏccātŭs, a, um, Der solche Schuch trägt/ W pátynkách chodzący.

Sŏcĕr, sŏcĕrī, g. m. ein Schwäher/ świekier. Sŏcĕrŭs, i, idem. Cōnsŏcĕr, ri, g. m. Cōnsŏcĕrī, p. n. Geschwäher/ die jhre Kinder miteinander verheyrathet haben/ Spolświekier. Prosocer, ri, g. m. des Schwähers Vatter/ Oćiec świekrow.

Socialis, Societas, vide Socius.

Sŏcĭŭs, ij, g. m. & Sŏcĭă, æ, g. f. Gesell/ Mitgesell/ Towárzysz. Socius doloris, des Kummers theilhafftig/ Zaluuczestnik. Sŏcĭŭs, a, um, ut: Socia arma, Hülff zu kriegen/ Żolnierz posiłkowy. Sŏcĭālĭs, lĕ, ut: Bellum sociale, Krieg zwischen Bundsgenossen/ Woyná między przyiacioły/ ábo sprzymierzonemi. Sŏcĭābĭlĭs, lĕ, gesellig/ füglich/ Spoisty/ Towárzyski. Sŏcĭālĭtās, atis, g. f. Gemeinschafft/ Gesellschafft/ Towárzyskość. Sŏcĭō, as, sŏcĭārĕ, gesellen/ zusammen fügen/ Złączáć/ Sprzęgáć. Sŏcĭātŭs, a, um, gesellet/ Ztowárzyszony/ Złączony. Sŏcĭālĭtĕr, adverb, Gesellensweiß/ Towárzyskie. Sŏcĭātrīx, icis, g. fœ. Associare, & Consociare, zufügen/ zugesellen/ Złączáć/ Ztowárzyszáć. Consociare consilia cum aliquo, mit einem rathschlagen/ Náradzáć się z kim. Cōnsŏcĭātĭō, onis, g. f. ein Zusamenfügung/ Vereinbahrung/ Ztowárzyszenie/ Złączenie. Dissociare, voneinander fügen/ absöndeven/ Rozłączáć. Dissociatio, onis, g. f. Absönderung/ Rozłaczenie/ Przećiwność.

Sōcōrs, sōcōrdĭs, qui & Secors dicitur, hinlässig/ Unbesonnen/ träg/ Gnuśny/ Niedbáły. Sōcōrdĭă, æ, g. f. Hinlässigkeit/ Trägheit/ Gnuśność. Sōcōrdĭtĕr, Sōcōrdĭŭs, sōcōrdĭssĭmē, adverb. nachlässiglich/ unachtsamlich/ Gnuśno.

Sŏcrŭs, ūs, g. fœ. ein Schwiger/ świekrá.

Sŏdālĭs, is, g. m. ein Mitgesell/ Mitgespiele/ Towárzysz. *Charus, unanimis.* Sŏdālēs, dālĭŭm, pl. nu. Zunfftgesellen/ Towárzystwo. Sŏdālĭtās, atis, g. f. & Sŏdālĭtĭŭm, ij, g. n. Gesellschafft/ Gemeind/ Towárzystwo/ Bráctwo/ Cech.

Sōdēs, Interjectio, Ey lieber/ Moyty.

Sōl, sōlĭs, g. m. die Sonn/ Słońce. *Ardens, rapidus, aureus, coruscus, igneus, flammifer, recurrens, æthereus, ignifer, æstivus, candens, purus, æstuans, calidus, pulcer, acutus, trepidus, aërius, præclarus, radiatus, lucens, flagrans, mitra, floridus, refugus, candidus, tepens, magnus, vagus, corniger, flammeus, auricomus, omnitenus, radians, roseus, volans, Titanius, rutilus, ignicomans, flammilucus, multividus, oculus mundi, torrens, autor lucis, lucifer, apricus, anhelans, calens, fulgidus, luminosus, salutifer, creator lucis, ignivomus, armatus radijs, annificus, lucifluus, fervidus, ignicomus, radiosus, globulentus.* A primo sole, von der Sonnen Auffgang/ Od wschodu słońcá. Sōlēs, in plurali numero pro diebus legimus. Item, Sonnenstralen/ Sonnenschein/ Promienie słoneczne. Itē, Sonnenhitz/ Słoneczna gorącość. *Purpurei, tepidi, æstivi, torrentes, rapidi, rosei, ferventes.* Soles longi, lange Tag/ Dni długie. Solis gemma, Species gemmæ. Sōlārĭs, rĕ, & Sōlānŭs, a, um, Der Sonnen zugehörig/ Słoneczny. Solaris herba, Ringelblum/ Brodáwnik. Sōlārĭŭm, ij, g. n. Sonnenuhr/ Słonecznik zegar. Sōlātŭs, a, um, von der Sonnenhitz kranck/ Zágorzáły/ Ogorzáły. Sōlstĭtĭŭm, ij, g. n. Sonnenwende/ so zweymal im Jahr geschicht/ Przesilenie dniá/ nocy/ unum æstivum; alterum hyemale. Sōlstĭtĭālĭs, lĕ, das darzu gehört/ Do przesilenia tego należący. Īnsōlō, as, īnsōlārĕ, an der Sonnen trucknen/ Bielić/ ná słońce wystáwiáć. Īnsōlātŭs, a, um,

a, um, an der Sonnen getrucknet/ Ná słońcu ſuſzony. Īnsōlātĭō, onis, g. fœm. Dürrung an der Sonnen/ Suſzenie ná słońcu.

Solamen, vide Solor.

Sōlānŭm, i, g. n. Herba, Nachtſchatten/ Psinki.

Solaris, Solarium, Solatus, v. Sol, & Solium, i.

Soldum, pro Solidum, Martial.

Sōlĕă, æ, g. f. Sohlen eines Schuchs/ Podkowá/ Podeſzwá. *Arguta, ferrea, lata.* Item, Solea, Barfüſſer Ordens Schuch/ der allein die Solen des Fuſſes bedeckt/ mit Riemen oben angebunden/ Pántoflá/ Pátynká. Soleæ ferreæ. Roßeyſen/ Huffeyſen/ Podkowá końſka. Soleæ ligneæ, Holtzſchuch/ Trepká. Item, Solea, Ein Gerüſt oder Jnſtrument Oel zutrotten dienlich/ Maká ábo Jnſtrument do wybyiánia Oleiu. Item, Piſcis, ein Plateiß/ Pláſzczká. Sōlĕārĭŭs, ij, g. m. ein Pantoffelmacher/ oder der ſolche Sohlen machet/ Pátennik. Sōlĕātŭs, a, um, mit ſolchen Sohlen angethan/ Pántofle álbo Trepki noſzacy.

Sōlēnnĭs, ĕ, Jährlich/ Jahrzeit/ Das alle Jahr auff eine gewiſſe Zeit geſchicht/ Vroczyſty. Dies ſolennis, Ein Jahrzeitlicher Tag/ Vroczyſty dźień. Sōlēnnĭtās, atis, g. f. Jahrzeit/ Jährlichs Feſtzeit/ Vroczyſtość/ świeto uroczyſte. Sōlēnnĭă, orum, g. n. pl. num. Jahrzeitliches Feſt/ świeto uroczyſte. Sōlēnnĭtĕr, adver. Jahrzeitlich/ nach gemeinen Sitten/ Vroczyśćie. Solennitus, idem, ſed obſoletum.

Sŏlĕō, es, sŏlĭtŭs ſum, sŏlēre, pflegen/ gewohnt ſeyn/ Zwyczay mieć. Sŏlĕt, imperſ. es pflegt zu ſeyn/ Bywa to. Sŏlĭtŭs, a, um, gewohnt/ gewehnt/ Zwyczáyny. Sŏlĭtō, as, sŏlĭtārĕ, gewohnt ſeyn etwas offt zu thun/ Czyniwáć/ Wzwyczáin mieć. Sŏlĭtō, ablat. qui loco adverb. ut: Magis ſolito, vber gewöhnliche Maß/ Nád zwyczay. Sŏlēns, entis partic. Si dixero mendacium, ſolens meo more fecero, Wann ich Lügen reden werde/ ſo thu ichs nach meiner Gewohnheit/ Jeśli kłámam/ uczynię to według zwyczáiu mego. Absŏlērĕ, eſt ab uſu recedere. unde, Absŏlētŭs, a, um, ut: Locus abſoletus, id eſt, neglectus & ſordidus. Adſolet, vel Aſſolet, ferè imperſonale legitur, & in hac voce tantùm, Es iſt gewöhnlich/ Bywa to/ Zwykło bywáć. Ut aſſolet, Wie es gewöhnlich iſt/ Jáko zwyczay ieſt. Īnsŏlĭtŭs, a, um, vngewohnt/ Niezwyczáyny. Īnsŏlĭtē, adverb. vngewöhnlich/ Niezwyczáynie. Īnsŏlēns, entis, g. omn. ſeltzam/ vngewohnt/ Niezwyczáyny. Verbum inſolens, vngebräuchlich Wort/ Niezwyczáyne słowo. Item, Inſolens, ſtoltz/ vbermüthig/ hochtrabend/ Pyſzny/ Hárdy. Īnsŏlēntĕr, adverb. ſeltzamlich/ Niezwyczáynie. Item, pro arroganter & Superbè, ut: Inſolenter ſe gerere, ſtoltziglich/ vermeſſenlich/ Pyſzno ſię ſtáwić. Īnsŏlēntĭă, æ, g. fœ. Vngewonheit/ Niezwyczáyność. Item, Vermeſſenheit/ Hochmuth/ Pychá/ Hárdość. Īnsŏlēſcĕrĕ, pro efferri animo, ſtoltz werden/ Hárdym/ Pyſznym być.

Sōlērs, sōlērtĭs, adject. geſcheyd/ ſcharffſinnig/ klug/ geſchwind/ Dowćipny/ Przemyslny/ Byſtry. Sōlērtĕr, adver. klüglich/ Dowćipnie/ Przemyslnie. Sōlērtĭă, æ, g. fœ. Scharffſinnigkeit/ Klugheit/ Dowćip/ Przemyſl/ Byſtrość. *Lepida, acuta, ſubtilis, docilis, pervigil, vigil, ſapiens, vivax, verſatilis.*

Sōllĭcĭtūdō, dĭnĭs, g. fœ. Sorg/ Fráſunek/ Stáránie. *Mordax, dira, concatenata, vehemens, curioſa.* Sōllĭcĭtŭs, a, um, ſorgfältig/ ſorgſamb/ Fráſowliwy. Sōllĭcĭtē, adverb. ſorgfältiglich/ Fráſowliwie. Sōlĭcĭtō, as, sōlĭcĭtārĕ, bekümmeren/ mit Sorgen beladen/ Fráſowáć. Itē, Einen tringen/ Einen obligen vnd ernſtlich mahnen vnd vnd anhalten/ Námawiáć/ Nágábáć/ Nálegáć. Pacem ſolicitare, vmb den Frieden werben/ anhalten/ O pokoy ſię ſtáráć. Ferro humum ſolicitare, ackern/ pflügen/ Oráć. Sōlĭcĭtātŏr, oris, g. maſ. ein Anwerber/ Námawiácz. Sōlĭcĭtātĭō, onis, g. f. ernſtliches obligen vnd anhalten/ Nálegánie.

Sŏlĭdŭs, a, um, propriè de eo dicitur, quod habet tres dimenſiones: longitudinis, latitudinis, & profunditatis. Item, gantz/ aneinander/ vnzertheilt/ durchdick/ völlig/ Cáły/ Twárdy/ Nieczczy/ Zupełny. Argentum ſolidum, Geſchirr von eitelem vnd lauterem Silber/ Naczynie odlewáne z śrebrá. Solidum ſuum cuiq; ſolvere, jedem ſein Schuld gäntzlich bezahlen/ Cále káżdemu dług oddáć. Sŏlĭdŭs, di, g. m. ein Pfennig/ Szeląg/ Pieniądz. Sŏlĭdē, adv. gäntzlich/ Cále. Sŏlĭdĭtās, atis, g. fœ. Härtze/ Gruntowność/ Cáłość. Sŏlĭdĭpēs, pĕdĭs, Ein Thier mit gantzen vngeſpaltenen Füſſen/ Kopyt cáłych. Venditores ſolidarios, mag man nennen die jhre Wahr mit gantzen Stücken verkauffen/ Kupiec ſztuko przedawáiacy. Sŏlĭdō, as, sŏlĭdārĕ, feſt machen/ feſt zuſammen bringen/ Vtwierdzáć/ Spaiáć. Sŏlĭ-

dēscō, is, solidēscere, fest/ hart/ vnd wieder gantz werden/ Zrastáć sie. Cōnsŏlĭdō, as, cōnsŏlĭdārĕ, fest vnd hart machen / Stwierdzáć/ Zmacniáć. Cōnsŏlĭdārī, dem Eygenthumb wiederumb heimfallen/ als ein Leibgeding nach dem Todt dessen der es genossen hat / Spadkiem wziąć pieniądze álbo máietność. Cōnsŏlĭdātĭō, onis, g. f. wenn die Fruchtniessung dem Eygenthůmer wieder zu oder heimfällt/ Heimfall/ Spadek pieniedzy álbo Májetnośći. Insŏlĭdūm, & īnsŏlĭdō, adverb. gäntzlich/ Cále/ Gruntownie.

Sŏlĭfērrĕūm, ei, ein gattung Pfeils von gantzen Eysen/ Pociſk.

Sōlĭfŭgă, vel Sōlĭpūngă, æ, g. fœ. Genus formicæ venenatæ.

Solitarius, vide Solus. Solito, as, & Solito ablativus, vide Soleo. Solitudo, vide Solus.

Sōlĭvăgŭs, a, um, Der hin vnd wieder allein gehet/ Sámopás/ Biegun.

Sŏlĭūm ij g. neut. Thron/ Königlicher Stuel/ Stolec/ Stolicá/ Tron. *Aureum, sublime, eburneum, insigne, acerbum, luculentum, arduum, marmoreum, auratum.* Item, Solium, eine Wanne/ Wánná.

Sŏlœcīsmŭs, i, g. masc. & Sŏlœcŏn, i, g. n. ein Fehlred in einer Sprach/ Mowá łácińska zła. metaph. Error, ein Fehl/ Bład.

Sōlŏr, aris, atus sum, sōlārī, tröſten/ ćieszyć. Sōlātĭūm, ij, & Sōlāmĕn, ĭnĭs, g. neut. hoc tamen Poëtæ frequentius utuntur, Troſt/ Poćiechá. Solatio esse, tröſtlich seyn/ ein Troſt geben/ ćieszyć. Sōlātĭŏlūm, i, dimin. Sōlāndŭs, a, um, Den man tröſten soll/ Ktory ma być poćieszony. Cōnsōlŏr, aris, atus sum, cōnsōlārī, idem quod Solari. Cōnsōlāns, antis, particip. tröſtende/ Poćieszáiacy. Cōnsōlābĭlĭs, lĕ, Consolabile carmen, ein Troſtgedicht/ Wierszé poćieszne. Cōnsōlātōrĭŭs, a, um, ut: Consolatoriæ literæ, Troſtbrieffe/ List ćieszacy. Cōnsōlātĭō, onis, g. fœ. ein Troſt oder Troſtung/ ćieszenie. Incōnsōlābĭlĭs, lĕ, Das nicht zu tröſten iſt. Niepoćieszony. Incōnsōlābĭlĭtĕr, adv. vntröſtlich/ Niepoćiesznie. Dēsōlārī, verlassen/ nicht tröſten/ Opuszczonym być. magis à Solus derivari videtur.

Solpuga, vide Solifuga. Solſtitium, vide Sol.

Sŏlūm, li, g. n. Der Bodem/ Erdboden/ Erden/ Ziemiá/ Dno. *Pingue, sitiens, sabulosum, roscidum, ferax, cretosum, pulverem, luxuriosum, putre, florens, uber, riguum, humidum, gelidum, fertile, paludosum, madidum, fecundum, frugiferum, floridum, sementiferum, herbidum, prævirens, viride, frigidulum, virescens, cultum, saxosum, pictum.* Solum natale, das Vatterland/ Oyczyzná. Item, Solum, Solen des Fusses/ Podeszwá. Item, Bodenzins/ Czynsz od gruntu. Sŏlārĭŭm, ij, g. n. apud Jurisconsultos, Grundzins/ Czynsz od gruntu.

Sōlvō, is, sōlvī, sŏlūtūm, sōlvĕrĕ, aufflösen/ ledigen/ Rozwiezowáć. Item, bezahlen/ Zápłáćić. Alvum solvere, sein Notturfft thun / Przyrodzoną potrzebę odpráwowáć. Legibus solvere, der Gesetzen erlassen/ Z práwá wypuśćić. Obsidione solvere, vel, Obsidionem solvere, von einem belagerten Orth abziehen / Odćiągnąć. Morbo solutus, geſtorben/ Vmárły. Solvere ad denarium, Bey einem Heller bezahlen/ Do ostátniego pieniązká záptáćić. Votum solvere, sein Gelübd bezahlen vnd außrichten/ Slub do skutku przywieść. Solvendo esse, wol zu bezahlen haben/ Do zápłácenia przemoc. Sŏlūtŭs, a, um, particip. sive nomen ex particip. entbunden/ gelöſt/ Rozwiązány. Solutus jurejurando, seines Eids entbunden/ Z przyśiegi rozwiązány. Terra soluta, dürr/ mager vnd zerfallig Erdreich / ziemiá sucha. Sŏlūtē adverb. frey/ ledig/ Wolno/ Swobodnie. Solubilis, & Sŏlūtĭlĭs, lĕ, aufflösig/ vbel gefügt/ so sich bald aufflöset/ Roziemny. Sŏlūtĭō, onis, g. f. Aufflosung/ Bezahlung/ Rozwiązánie/ Płácenie. Solutio ſtomachi, Krafftlosigkeit vnd Ohnmacht des Magens/ Zołądek chory. Absōlvō, is, ābsōlvī, ābsŏlūtūm, ābsōlvĕrĕ, cum ad judicium aut accusationem pertinet, eſt judicio reum omninò liberare, ledig sprechen/ entledigen/ Wyzwaláć. metaph. Aliquem crimine commotæ mentis absolvere, einen der beygemessenen Thorheit loßsprechen/ Przysądzić/ przyznáć komu zdrowy rozum. Item, Absolvere, außmachen/ zum Ende bringen/ Dokonywáć/ Odpráwić. Absolvere promiſſum, Verheiſſung leiſten / Viśćić się w obietnicy. Ut paucis verum absolvam, Das ich die Warheit mit kurtzen Worten sage / Ze krotko wszytkę prawdę wypowiem. Absolvere creditorem, Den Gläubiger zu frieden ſtellen / Zápłáćić dług. Absŏlūtē, adverb. qualitatis, Vollkommenlich / Zupełnie. Absolutè doctus, Ein gantz gelahrter Mann/ Zupełnie uczony. Absŏlūtĭō, onis, g. fœ. Vollkommenheit/ Erlosung/

Po,

Dopełnienie/Dokonánie/Wyzwolenie. Absōlūtōrĭūs, a, um, quod ad abſolutionem pertinet, ut: Tabula abſolutoria ein Brieff oder Vrkund der Entledigung/ Loßſprechung/ List ſtázutáczy ják kim. Absōlūtōrĭūm, ij, g. n. ein Erledigung/ erledigende Artzney/ Lekárſtwo wyborne. Absōlūtūs, a, um, particip. abgefertiget/ ledig geſprochen/ Wyzwolony. Abſolutus, nomen ex particip. Vollkommen/ Dopełniony/ Dokonány. Abſoluta cauſa, ein leichte oder unverworrene Sach/ łácna ſpráwá. Perfectè abſolutus, gantz vollkommen/ Cále dokończony. Abſolutum, nomen Grammaticis eſt quod per ſe intelligitur, nec eget alterius conjunctione nominis, ut: Deus. Dĭſsōlvĕrĕ, aufflöſen/ Rozwiezowáć. Diſſolvere interrogationem, Eine Frag aufflöſen/ Pytánie rozwiązáć/ Wyłożyć. Diſſolvere aliquem, Einen mit kurtzen Worten abfertigen/ Odpráwić kogo krotkiemi ſłowy. Amicitias diſſolvere, Freundſchafft zertrennen/ Przyiáźni rozſtrzygnąć. Æs alienum diſſolvere, die Schulden abzahlen/ Dług ſpłáćić. Diſſolutus, a, um, partic. ſive nomen ex particip. auffgelöſt/ Rozwiązány. Diſſolutos etiam dicimus, qui moribus legibusq; à ſe ſoluti luxum vitæ ſequuntur, quos Græci Azotos dicunt, Unbändig/ ungezähmt/ unverſchämbt/ unmäſſig/ Rozrzutny/ Roſpuſtny. Diſſolutè, adverb. ohn Sorg/ unhäußlich/ Rozrzutnie/ Roſpuſtnie. Diſſolutio, onis, g. fœm. Aufflöſung/ Rozwiązánie. Diſſolubilis, le, gut auffzulöſen/ łácny do rozwiązánia. Indĭſsōlūtūs, a, um, unauffgelöſt/ Nierozwiązány. Insōlūbĭlĭs, & Indĭſsōlūbĭlĭs, lĕ, unauffloßlich/ Nieroziętny/ Niewywikłány. Exolvere, idem quod Diſſolvere. Exolvere fidem, ſeine Verheiſſung leiſten/ Stáwić ſię w ſłowie. Exolvere ſe ſuſpicione, ein Argwohn von ſich ablehnen/ Wywieść ſię z podeyzrzenia. Perſolvere, abzahlen/ Zápłáćić. Perſolvere pœnas, geſtraffet werden/ Karánie odnieść. Stipendium perſolvere, Den Sold bezahlen/ Żołd zápłáćić. Rĕsōlvĕrĕ, aufflöſen/ auffthun/ Odwiązáć. Crines reſolvere, Haarlocken aufflöſen/ Włoſy roſpleść. Humum reſolvere, das Erdreich auffreiſſen/ Oráć. Reſolvere triſtitiam animi, die Trawrigkeit vertreiben/ Fráſunkowi ſię odiąć. Rĕsōlūtūs, a, um, auffgelöſt/ Rozwiązány. Irrĕsōlūtūs, a, um, unauffgelöſt/ Nierozwiązány.

Sōlūs, a, um, einig/ einſam/ wüſt und verlaſſen/ Sam/ Jeden. Sōlĭtārĭūs, a, um, Eintzig/ Das allein und eintzig lebt/ Oſobny/ Odludek. Sōlĭtūdō, dĭnĭs, g. f. Einöde/ Szczegulność/ Puſtynia. *Avia, deſerta.* Sōlūm, adverb. Allein/ Tylko. Sōlō, as, sōlārĕ, verwüſten/ öd machen/ Puſtoſzyć. Dēsōlō, as, dēsōlārĕ, öd machen/ verlaſſen/ Puſtoſzyć/ Opuśćić. Dēsōlātūs, a, um, allein gelaſſen/ verlaſſen/ verwüſtet/ Zpuſztoſzony/ Opuſzczony. Dēsōlātĭō, onis, gen. fœm. rarò legitur, Verhergung/ Opuſzczenie/ Spuſtoſzenie. Pērsōlūs, a, um, ut: Perſolæ nugæ, quaſi dicat, meræ nugæ. inuſitatum.

Sōmnūs, i, g. maſ. Schlaff/ Sen/ Spánie. *Lentus, jucundus, dulcis, mollis, ſegnis, ſaluber, levis, ſoporifer, profugus, facilis, ignavus, placidus, mendax, iners, tener, irriguus, ſimilis morti, langvidus, tenuis, deſes, mitis, noctivagus, piger, fallax, langvidulus, blandus, liqvidus, ſimilis leto, quietus, domitor curarum, impavidus, benignus, dulciculus, amicus noctis, pruriens, vanus, anhelus, ſoporus, langvens, hebes, ſilens, humens, torpens, elingvis.* Sōmnĭūm, ij, g. n. ein Traum/ Sen/ co ſię ſni. *Nocturnum, vanum, nigrum, ſollicitum, dubium, cæcum, pallidum, demens, ſtultum, mutum, inane.* Item, Somnium, Fratzen/ Poſſen/ ertichtete Mähren/ Bayki. Sōmnĭō, as, avi, atum, sōmnĭārĕ, ein Traum haben/ träumen/ Sen mieć. Cōnsōmnĭārĕ, idem. Sōmnĭāns, antis, träumend/ Ktoremu ſię ſni. Sōmnĭōsūs, a, um, träumig/ dem offte träumbt/ Ktoremu ſię czeſto ſni. Sōmnĭfĕr, ra, rum, & Sōmnĭfĭcūs, a, um, Schlaff bringend/ Spánie czyniacy/ Spiączkę czyniacy. Sōmnĭcūlōsūs, a, um, ſchläfferig/ Oſpáły. Sōmnĭcūlōsē, adverb. hinläſſiglich/ Oſpále. Sōmnōlēntūs, pro Somno plenus, Hujus nullum exemplum reperitur. Somnorinus, a, um, apud Antiquos dicebatur Id, quod in ſomnis videbatur. Insōmnĭōsūs, a, um, zu träumen geneigt/ der mit viel Fantaſeyen im Traum geplaget wird/ Sennik.

Sōnchūs, i, g. maſc. Herba, quam Latini Cicerbitam vocant.

Sōnĭpēs, pĕdĭs, g. omn. ein Roß/ ein Zelter/ Koń/ Kłáponogi. apud Poëtas, *Eleus, ferox, belliger, martius, acer, præceps, nobilis, citus, fervidus, impiger, ſuperbus.*

Sonitus, & Sono, vide Sonus.

Sōns, sōntĭs, g. o. ſchüldig/ ſträfflich/ Winny.

Insōns, ontis, unschuldig/ Niewinny. Sōnticūs, a, um, ut: Morbus sonticus, der fallende Siech, tag/ Kadunk chorobá. Item, Sonticus pro justo obsoletum.

Sŏnŭs, i, g. m. ein Thon/ Dźwiek/ Brzmienie. *Perstrepens, dulciloquus, lepidus, vocalis, flexanimus, argutus, stridulus, querulus.* Sŏnŏr, ōrīs, g. m. ein starcker Thon/ Getöß/ Brzmienie. Sŏnōrŭs, a, um, & Sŏnābĭlĭs, lĕ, hellstimmig/ Brzmiacy/ Głośny/ ut: Tempestates sonoræ, brausende Ungestümigkeit/ Gwałtowne náwáłnośći/ szumiące. Sŏnōrĭtās, atis, g. f. Lautung/ Brzmienie. Sŏnĭtŭs, ūs, g. masc. Thon/ Gethön/ Getöß/ Dźwiek/ Brzmienie. *Acutus, Bonus, tumultuosus.* Sŏnŏ, as, sŏnŭī, sŏnĭtŭm, sŏnārĕ, thönen/ klingen/ Brzmieć/ Szumieć. Sonat hominem hæc vox, lautet wie eines Menschen Stimm/ Głos to iest człowieczy. Absŏnŭs, a, um, ubel lautend/ ubel gestimbt/ źle brzmiacy. Homo voce absonus, der ein böse Stimm hat/ Głosu nieprzyiemnego. Absonum fidei, nicht gläublich/ ungereimbt/ Niepodobny do wiáry. Ad vel Assŏnŏ, as, āssŏnŭī, āssŏnĭtŭm, āssŏnārĕ, zustimmen/ darzu thönen/ Przyśpiewywáć. Altĭsŏnŭs, a, um, Poeticum nomen ad Jovem pertinens, quia ex alto tonat. hochlautend/ hechthönend/ Grzmotliwy. Cŏnsŏnārĕ, mitthönen/ oder widerthönen/ Pospołu śpiewáć/ Brzmieć. Cŏnsŏnāns, antis, nomen ex partic. Mitlautend/ Spolśpiewáiacy. Consonantes literæ apud Grammaticos, quod cum Vocalibus sonent, dicuntur. Cŏnsŏnŭs, a, um, Mithellig/ gemäß/ gleichförmig/ Zgodny. Cŏnsŏnāntĭă, æ, g. f. Zusammenstimmung/ Melodya/ Zgodny dźwiek. Dissonus, a, um, mißhällig/ ungleich lautend/ Niezgodny/ Rożny. Dĭssŏnārĕ, ungleich lauten/ mißhällen/ Niezgadzáć śie/ Záwdzieráć śie. Dissonantia, æ, g. f. Ubellautung/ Záwdzieránie. Insonare, erthönen/ Trząśkáć/ Trąbić. Insonus, a, um, sine sono. Personare, durchthönen/ Brzmieć. Rĕsŏnārĕ, wiederthönen/ Odbiia śie głos. It. thönen/ Brzmieć. Rĕsŏnāns antis, Wiederthönend/ Brzmiacy. Rĕsŏnŭs, a, um, & Rĕsŏnābĭlĭs, lĕ, hellstimmig/ Brzmiacy.

Sŏphĭă, æ, g. f. lat. Sapientia dicitur. *Sacra, severa, paradisis, florens.* Sŏphŭs, phī, g. m. Sapiens. Sŏphīstēs, vel Sŏphīstă, æ, g. m. ein Sophist/ Wykretarz/ Philosophus & Sapientiæ Professor. Sophista, qui fictam quandam sapientiæ speciem jactat. *Verbosus, clamosus.* Sŏphīsmă, ătĭs, g. neut. Fallax conclusio. *Dialecticum, cæcum, sinuosum.* Sŏphīstĭcē, adverb. mit Spitzfündigkeit/ Sophistischer weise/ Wykretnie.

Sopio, vide Sopor.

Sŏpŏr, ōrĭs, g. masc. Schlaffgirigkeit/ Schlaff/ Sen/ Spiączká/ Drzemánie. *Mitis, consanguineus, placidus, segnis, dulcis, suavis, crassus, marcidus, irriguus, tacitus, Endymioneus, languidulus, mollis, ignavus, lentus, blandus, languidus, lætus, papavereus, lenis, madens, nocturnus, piger.* Sŏpōrĭfĕr, ra, rum, Schlaff bringend/ Spiączkę czyniacy. Sŏpōrŏ, as, sŏpōrārĕ, einschlaffen/ Uśpić. Sŏpōrātŭs, a, um, particip entschlaffen/ Uśpiony. Sŏpĭŏ, is, sŏpīvī, sŏpītŭm, sŏpīrĕ, einschläffern/ Uśpić. Sŏpītŭs, a, um, partic. Der in ein Schlaff gefallen ist/ Uśpiony. Insŏpītŭs, a, um, der nicht einschläfft/ Nieuśpiony. Cŏnsŏpĭŏ, is, cŏnsŏpīvī, cŏnsŏpītŭm, cŏnsŏpīrĕ, entschlaffen/ oder zu schlaffen bringen/ Uśpić.

Sŏrbĕŏ, es, sŏrbŭī, vel sŏrpsī, sŏrbĭtŭm, vel sŏrptum, sŏrbērĕ, supffen/ verschlinden/ verschlucken/ Sarknąć/ Połykáć. Odia alicujus sorbere, metaph. stillschweigen und gedültig leyden/ Połykáć/ znośić gniew/ niesnaski. Animo sorbere, Im Sinn gierig fassen/ Co do uwagi wziąć. Sŏrbĭtĭŏ, onis, g. f. das Supffen/ Sarkánie. Itē. ein Brüh/ Polewká. Sŏrbĭtĭūncŭlă, æ, diminut. Sŏrbĭllŏ, as, sŏrbĭllārĕ, supffen/ Popiiáć sobie. Sŏrbĭlĭs, lĕ, ut: Ovum sorbile, weichgesotten Ey/ Jáye w Koszmoczki. Absŏrbĕŏ, es, ăbsŏrbŭī, vel ăbsŏrpsī, ăbsŏrptŭm, ăbsŏrbērĕ, gantz verschlucken und verschlinden/ Pożeráć. Exŏrbērĕ, außsupffen/ Wysysáć. Exorbere difficultatem, per translat. mit grosser Arbeit ertragen und dülden/ Precey táktey śie podiąć/ y odpráwić. Obsŏrbŏ, is, obsorpsi, obsorptum, ŏbsŏrbērĕ, idem quod Absorbere. Persorbere, In sich schlupffen/ Przełknąć/ Przesysáć. Rĕsŏrbērĕ, wiederumb hinein supffen/ Znowu sarkáć. Vocem resorbere dicuntur corvi, die Stimme kurtz abzwacken/ Głos urywa/ ukraca.

Sŏrbŭs, i, g. f. Genus mali arboris. Sŏrbŭm, i, g. n. ejus arboris pomum.

Sŏrdĕŏ, es, sŏrdŭī, sŏrdērĕ, & Sŏrdēscŏ, is, sŏrdēscĕrĕ, unflätig seyn/ śmierdzieć. Sordere alicui res aliqua dicitur, unwerth/ veracht und verschmächt seyn/ Nieprzyiemna rzecz. Sŏrdĭdŏ, as, sŏrdĭdārĕ, besudlen/ verwüsten/ Brudzić/

Po-

Poplugáwić. Sōrdĭdātŭs,a,um, befleckt/besudelt/ Plugáwy/Pomázány/Brudny. Sōrdēs,is, g. fœ. Wust/Vnflath/ Plugástwo/Smrod. Sōrdēs,dĭŭm,pl.num. *Fœdæ, tabificæ, olentes, fœtidæ, malignæ, nigræ, spurcæ, viles, immundæ, putres.* Sordes urbis, Der gemein Pöfel in einer Stadt/ Pospolity gmin/ Chálástrá. Sordes, pro Avaritia, Gaaben von Richtern auß Geitzigkeit genommen/ vnehrlicher Gewiny/ Zmindá/ Skepstwo/ łákomstwo. Sōrdĭtūdō, dĭnĭs, g. fœ. pro Sōrdĭbŭs, obsol. Sōrdĭdŭs,a,um, wüst/vnflätig/ Plugáwy. Homo sordidus, schnöd/ karg/ gewinnsüchtig/ Szárek. Sordido loco natus, von vnachtbaren Leuthen/ so ein vnflätig Gewerb treiben/ geboren/ Rodu podłego. Sordidum consilium, Bestechung mit Gelt/ꝛc. Ná plentadzách zawisłe. Sōrdĭdē, adverb. vmb vnehrliches Gewinns willen/ Sprośnie/ Smrodliwie/ Plugáwie. Sōrdĭdŭlŭs a,um, diminut. à Sordidus. Sōrdĭdātŭs,a,um, trawrig vnd leydlich/ Załobę noszący. Exōrdĕō, es, ēxōrdērĕ, vnflätig werden/ Plugáwieć.

Sōrēx, ĭcĭs, g. m. Spitzmauß/ oder als etliche meynen/ ein Ratz/ Mysz polna. Sōrĭcĕŭs,a,um, das den Ratzen oder Mäusen zugehörig/ Myszy. Sōrĭcĭnŭs,a,um, das darvon kompt/ Myszy. obs.

Sorites, Græci vocant captiosum & multiplex argumentandi genus, in quo ex uno concesso ad multas conclusiones connexas assurgunt.

Sŏrŏr, sŏrōrĭs. g. fœ. ein Schwester/ Siostrá. Sŏrōrĭŭs, a, um, schwesterlich/ Siestrzenny. Sororius, i, gen. masc. Schwestermann/ oder Sohn/ Szwágier/ Siestrzyniec. Sŏrōrĭæ, arum, g. fœ. plu. num. puellarum mammæ cum intumescunt. Calep. sine auth. Sŏrōrĭcīdă, æ, g. com. Schwestermörder/ Siostroboycá.

Sōrs, sōrtĭs, g. fœ. Glück/Fall/Loß/ Szczęście/ Przypadek/ Los. *Ambigua, faticina, infida, Prænestina, fluibunda, cæca, Pythica, temulenta, fallax, vagabunda, iniqua, lubrica, instabilis, maligna, fatiloqua, fatidica, inquieta, malefida, violenta, proterva, incerta, periculosa.* Item, Sors, Hauptgutt/ Hauptsumm/ Jszczyzná/ Kápitał. Sortem trahere, das Loß außziehen/ Los wyiąć. Sōrtĭcŭlă, æ, g. fœ. dimin. Loßlein/ Los/ Losowa kostká. Sōrtĭŏr, tīrĭs, tītŭs sum, sōrtīrī, losen/ das Loß werffen/ Los rzucić. Sortiri remos, das Loß werffen/ welche die Ruder ziehen sollen/ Los rzucić o styr. Sōrtītĭō, onis, g. f. & Sōrtītŭs, ūs, g. m. Loßung/ Loßwurff/ Los/ Losu rzucánie. Sōrtĭlĕgŭs, i, g. masc. Loßer/ der von künfftigen Dingen durch das Loß weissaget/ Losownik. Sōrtĭlĕgĭŭm, ij, g. n. solche Weissagung/ Losowánie. Sōrtĭm, & Sōrtītō, adverb. durchs Loß/ Losem/ Cōnsōrs, cōnsōrtĭs, g. omn. Mitgenoß/ Uczestnik/ Społkuiący. metaph. id est, particeps. Consors consilij publici, theilhafftig/ ꝛc. Uczestnik/ ꝛc. Cōnsōrtĭŭm, ij, g. neut. & Cōnsōrtĭō, onis, g. fœ. ein Gesellschafft/ Gemeinschafft/ Towárzystwo/ Złączenie. Exors, exortis, g. om. vngenossig/ vntheilhafftig/ Nieuczestnik/ Osobny. Exors culpæ, vnschüldig/ Niewinny. Īnsōrtītŭs, a, um, vngeloßt/ Nielosowány/ Nieobrány losem. Sūbsōrtĭŏr, tiris, titus sum, sūbsōrtīrī, Das Loß anders werffen/ oder/ noch einmal loßen/ Ná tomieysce stáwiáć/ Los drugi rzucáć. Judices subsortiri, Richter mit dem Loß erkiesen/ Sędzie losem obieráć. Sūbsōrtītĭō, onis, g. f. Nachloßung/ Losem obieránie.

Sōspĕs, sōspĭtĭs, g. com. quamvis Sōspĭtă, fœ. habeat. Schadloß/ gesund/ Záchowány cáło/ Zdrowy. Item, ein Schirmer vnd Heylmacher/ Zdrowia dawcá/ Wybáwićiel. Sōspĭtās, atis, g. f. Heyl/ Zdrowie. in Bibl. tantùm. Sōspĭtālĭs, lĕ, Das Gesundheit gibt/ Záchowuiący. Sōspĭtō, as, sōspĭtārĕ, Schadloß halten/ behüten/ erretten von Gefahr/ Záchowywáć/ Wybawiáć.

Sōtēr, sōtērĭs, g. m. Erlöser/ Heyland/ Wybáwićiel. Sōtērĭă, æ, g. f. Salus, Heyl/ Zdrowie/ Wybáwienie. Sōtērĭă, orum, g. n. pl. nu. Danckopffer von des erlangten Heyls wegen/ Ofiárá zá przywrocone Zdrowie.

Spādīx, dīcĭs, g. m. Braunroth/ ćisáwa Fárbá. Spādīcĕŭs, a, um, sehr roth/ ćisáwy/ Szárłatny.

Spădō, ōnĭs, g. m. Dictio Græca, ein Außgeschnittener/ Rzezániec. *Rugosus, tener, fluxus.* Spădōnēs, vnfruchtbare Schoß der Bäume/ Wilcy w drzewie.

Spārgō, is, spārsī, spārsŭm, spārgĕrĕ, strewen/ sprengen/ Rozrzucáć/ Posypowáć. Spargere semen, Samen werffen/ Rzucáć nasienie. Vocem in vulgus spargere, ein Geschrey außlassen/ Puśćić głos. Spārsŭs, a, um, zerstrewt/ Rossypány. Sparsim, adverb. Hin vnd her/ Vnordentlich/ Tu y owdzie/ Rzadko. Aspērgō, is, aspersi, aspersum, āspērgĕrĕ, besprengen/ Pokropić.

Aſpergere aquam, proverb. Waſſer anſchütten/ das iſt/ wieder erquicken/ Pocieſzyć. Aſpergere ſalem carnibus, & Aſpergere carnes ſale, Fleiſch einſaltzen/Náſolić mięſo. Aſpergīmĕn,ĭnĭs,pro Aſperſione. Calep. ſine authore. Aſpergō,ginis, g. f. Beſprengung/Kroplá/Kropienie. Aſpergines parietum, Das Schwitzen der Wänd / Pot ná ścianách. Aſpērsūs,a,um, partic. beſprengt/ Pokropiony. Aſperſus, us, g. m. & Aſpērsĭō, onis,g. f. Beſprengung/ Außſpreutzung/ Pokrapiánie. ut: Aſperſio aquæ benedictæ, Beſprengung mit Weyhwaſſer/ Pokrapiánie święconą wodą. Cōnſpērgĕrĕ, idem ferè quod Aſpergere. Conſpergere hilaritate, frölich machen/ Pocieſzyć/Rozweſelić. Cōnſpērsĭō,onis, g. fœ. in Bibl. pro farina aqua conſperſa. Cĭrcūmſpērgĕrĕ, vmbhin ſprengen/ Kropić wkoło. Diſpergere, zerſtrewen/ Roſſypáć. Diſperſa fama per aures, ein außgeſpreitet Geſchrey/Wieść/ogłoſzona rzecz wſzędzie. Diſperſio, onis, g. f. Zerſtrewung/ Roſſypánie/ Roztrząśnienie. Dīſpērsē, ſive Dīſpērsīm, adv. Hin vnd wieder zerſtrewet/ Tu y owdzie. Inſpergere, einſäen vnd ſpreyten/ oder ſpreutzen/Pokrapiáć/Potrząſáć. Rĕſpērgĕrĕ, vmbhin ſprengen/ oder außſprengen/ Pokrapiáć/Potrząſáć/Poſypowáć. Reſperſæ manus ſangvine, Die Hände mit Blut beſprengt/ Krwią ſkropione. Reſperſus, us, & Reſperſio, onis, Beſprengung/Pokropienie. Superſpargere, vel Sŭpērſpērgĕrĕ, oben drauff ſprengen/ vberſpregen/ Potrząſáć.

Spārtūm,i, ſive Spārtĭūm,ij,g.n.Herba,Primmen oder Günſtern in Hiſpanien/darauß man allerley Gedeck vnd Geſchir: flechtet / Żárnowiec. Spārtĕūs,a,ū, dz darauß gemacht iſt/żárnowcowy. Spārtārĭūm, ein Orth da des Krauts viel wächſt/Mieyſce gdźie żárnowiec rośćie.

Spărūs, g. m. vel Sparum, i, g. n. Telum ruſticum, in modum pedis recurvum.

Spāſmūs,i, g. maſc. ſive Spāſmă,ătĭs,g.n. Der Krampff/Gicht/Kurcz. Spāſtĭcūs, a, um, der mit dem Krampffe behafftet wird/Kurcz ćierpiący.

Spăthă,æ, g. fœ. ein breit Schwerd/Miecz. It. ein Spatte damit man ein Ding am Fewr rühret/ Szpátelá. Item, Ramulus ex quo palmæ dependent. Spătŭlă, æ, diminut. Spăthălĭūm,ij, g. n. Ramulus palmæ cum dactylis inde pendentibus. Eſt & ornamentum muliebre.

Spăthē,ēs,g.f. Arboris genus. Item, ein Palmaſt/Pálmowa roſzczká.

Spătĭŏr, ārĭs, ātūs ſum, ſpătĭārī, ſpatzieren/ Przechadzáć śię. Spătĭāns, antis, partic. ſpatzierend/Przechadzáiący śię. Expătĭārī, hinauß ſpatzieren/ Wynidź ná przechadzkę. Expatians lacus, ein groſſer breitter See/ Rozlewáiące wielkie Jezioro. Spătĭūm,ij,g.n. non ſolum de loco, ſed etiam de tempore dicitur, eine Weitte oder Ferre/ Długość/ Szerokość. Longo ſpatio, Ein lange Zeit/ Dawno. Spatium, pro curriculo, Lauffplatz/Plác záwodnicży. Item, Spacium, Verzug vñ Auffzug/Przećiąg. Spătĭŏlūm, dimin. Spătĭōsūs,a,um, weit/groß/Długi/Szeroki/ Wielki. Spătĭōsē, adverb. Weitläufftig/ Szeroko.

Spĕcĭēs,ſpĕcĭēī, g. fœ Geſtalt/ Kſztałt. Speciem boni viri præ ſe ferre, Ein Geſtalt haben eines frommen Mannes/ Poſtáć/pozor dobrego człeká mieć. Species urbis, die Geſtalt vnd Gelegenheit einer Stadt / Kſztałt/ położenie miáſtá. Species, & in nominativo plurali, tunc plerunq; pro Aromatibus ſumitur. Spĕcĭālĭs, lĕ, ſonderbar/ ſonderlich/ Włáſny/ Oſobny. Spĕcĭātĭm, & Spĕcĭālĭtĕr, adverb. Inſonderheit/ Oſobno. Spĕcĭfĭcūs, a, um, pro Speciali. Spĕtĭōsūs,a,um, ſchön/wolgeſtalt/Piękny/Vrodziwy/ Ozdobny. Dicta ſpecioſa, ſchöne Wort/ Słowá piękne. Spĕcĭōsē, ſpĕcĭōsĭūs, ſpĕcĭōsīſsĭmē, adverb. Ehrlich/ ſchön/ prächtiglich/ Vdátnie/ pięknie. Spĕcĭmĕn, ĭnĭs, g. n. Probſtück/ Muſter/Doświádczánie/Probá/ Znák. Specimen ſumere, Etwas zum Probſtück nehmen / Probowiżáć.

Specillum, vide Specio.

Spĕcĭō, ſpĕcĭs, ſpexī, ſpēctūm, ſpĕcĕrĕ, apud Antiq. in uſu fuit, quod videre ſignificat. Spĕcĭtō, as, ſpĕcĭtārĕ, frequent. antiq. à Specio. Spēctĭō,onis, Avium conſideratio. Calep. ſine auth. Spēctō,as, ſpēctārĕ, aliud frequent. eigentlich beſehen/ Pátrzáć. Orientem ſpectat, Iſt gelegen gegen auffgang der Sonnen/ Jeſt położony ná wſchod Słońcá. Spectare aliquem, Auff einen ein aufffehen vñ acht haben/Einen anſehen/Przypátrowáć śie komu/ Ważyć ſobie. Quorſum ſpectat hæc Oratio? Was meineſtu mit dieſer Rede? Ná co tá mowá? Dignus ſpectatu, ſchawens werth / Godźien przypátrowánia/

Jeſt

Jest się czemu przypátrzyć. Spēctātŭs, a, um, wolbewehrt vnd erkündet/ Doświádczony. Honestus & spectatus vir, Wolbekanter vnd ehrlicher Mann / Fürnehm vnd hochgeacht/ Cnotliwy/ Vczćiwy. Spēctātē, adverb. id est, Fœliciter, Egregiè. Spectātĭō, onis, g. f. Schawung/ Ansehen/ Pátrzenie/ Probá/ Widok. Spēctātŏr, oris, g. m. Zuseher/ Schawer/ Pátrzácz. Itē, Beschawer etwas zu urtheilen vnd zu schätzen/ Probierz/ Dozorcá. Spēctātrīx, īcis, g. f. Schawerin/ Zuseherin/ Przypátruiąca się. Spēctātīvŭs, a, um, idem quod Speculativus sive Contemplativus. inusitat. Spēctāndŭs, a, um, werth zu sehen/ Wolgestalt/ Godzien przypátrowánia. Spēctābĭlis, le, Achtbar/ Hochgeacht/ Ansehnlich/ Herrlich/ Okázáły/ Mośćiwy. Spēctācŭlŭm, li, g. n. ein Schawspiel/ Widok. *Voluptuarium, festivum, lepidum, dulce, publicum.* Item, Spectaculum, Ein auffgerichte Bühne/ darauff man ein Schawspiel haltet/ Dziwowisko/ Igrzysko. Spĕcĭŭm, ij, g. n. ein Meysseleysen der Wundartzt/ Szpátelá. Spĕcillŭm, li, g. n. dim. Item ein Meissel die Augen zu salben gebräuchlich/ Dłubáczká oczna. Item, ein Augspiegel/ Okuláry. Spectāmĕn, inis, g. n. idem quod Specimen, vid. Species.

Aspĭcĭō, āspĭcis, āspexī, āspēctŭm, āspĭcĕrĕ, ansehen/ anlugen / Pátrzyć/ Przypátrowáć się. Me huc aspice, Sehe mich hie an / Tu ná mię pátrz. Aspicere lucem, pro, Edi in lucem nascendo. Aspicere aliquem, Einen mit Erbärmbd ansehen/ Weyrzeć ná kogo/ ut: Defensor noster aspice, pro, Miserere nostri Deus. Aspēctō, as, āspēctārĕ, freq. embsig ansehen/ Pátrzyć często. Aspēctābĭlis, lĕ, Anschawens werth/ Godny przypátrowánia. Aspēctŭs, ūs, g. m. Angesicht/ Poyzrzenie. *Pulcer, venustus.* Aspectu horridus, Erschrecklich anzusehen/ Strászny ná weyzrzenie. In aspectu urbis, Gerad vor der Stadt über/ Ná widoku cáłego miástá. Aspectus morum, das Ansehen der Sitten/ Widzenie obyczáiow. Ĭnāspēctŭs, a, um, Vnangesehen/ Niewidány. Conspicere, Zusammen anschawen/ Widzieć. It. warnehmen/ in acht haben/ Postrzeć. Corde conspicere, gedencken vnd vorsehen/ Vważyć. Cōnspĭcĭŏr, cōnspĭcĕris, cōnspĭcī, gesehen werden/ Widzianym być. Conspici infestis omnium oculis, mit feindlichen Augen gesehen werden/ Od wszystkich z nienawidzonym być. Cōnspēctus, a, um, particip. Angesehen/ Widziány. Conspectus, g. m. Anschawung/ Poyzrzenie/ Weyzrzenie/ Oblicznosć. Conspectum alicujus vereri, Einem nicht dorffen vnter Augen kommen / Nieśmieć ná oczy komu przyść. Cōnspēctŏr, oris, g. m. ein Anschawer / Pátrzácz. Cōnspĭcŭŭs, a, um, heyter/ achtbar/ scheinbar/ Widoczny. Conspicuus forma, fast hübsch von Gestalt/ Znáczny/ Krasny. Homo conspicuus, Ein bekanter / berühmter hochgeachter Mensch/ Okázáły/ Znákomity. Cōnspĭcŏr, aris, cōnspĭcārī, idem quod Conspicio. Cōnspĭcĭllŭm, ij, g. n. ein Augenspiegel/ Brill/ Okuláry. Item, ein Angesicht/ das ist/ ein Orth darauß man etwas spähet / Strážnicá. Cōnspĭcillō, onis, g. m. ein Späher/ Strážnik. Cīrcūmspĭcĕrĕ, vmbschawen / Opátrowáć. It. pro animadvertere, fleissig vmb sich sehen vnnd acht haben/ Vważáć/ Vpátrowáć. Cīrcūmspēctārĕ, freq. Embsig vmbsehen/ Wkoło pátrzáć. Circumspector, oris, g. m. Achthaber/ Opátrywácz. Cīrcūmspēctŭs, a, um, particip. Weiß/ Wolvmbsehen/ Opátrzny. Circumspectus, us, g. m. Cīrcūmspēctĭō, onis, g. fœ. Vmbsehung/ Opátrzenie/ Obglądánie. Cīrcūmspĭcĭēntĭă, æ, g. f. Vmbsichtigkeit/ Opárznosć/ Ostrožnosć. Cīrcūmspēctē, adverb. Fleissig / vmbsichtiglich/ Ostrožnie. Cīrcūmspēctātŏr, oris, g. m. & Cīrcūmspēctātrīx, īcis, g. fœ. Der oder Die hin vnd her sihet/ Gaffer/ Obglądáiąca się. Cīrūmspĭcŭŭs, a, um, das man allenthalben vmbsehen mag/ Co się może zewsząd obeyzrzeć. Despicere, hinabsehen/ Pátrzyć ná doł. Item, pro Aspicere. Item, metaph. verachten/ Gárdzić. Despectus, a, um, verachtet/ Wzgárdzony. Despectus, us, g. mas. Anschawung/ Poyrzenie. Item, Verachtung/ Wzgárdá. Despectio, onis, & Dēspĭcĭēntĭă, æ, g. fœ. idem. Dēspēctō, as, despectare, verachten/ Gárdzić. Dēspĭcārī, idem quod Despicere, verschmähen/ verachten/ Przeyzrzeć/ gárdzić. Sic & Despicatus, Despicatio, & Despicabilis. Dīspĭcĕrĕ, Entscheiden/ hin vnd her sehen/ besehen/ Vpátrowáć/ Przypátrowáć się. Itē, metaph. Außmessen/ außrechnen/ Zráchowáć. Dīspĭcĭēntĭă, æ, g. fœ. fleissige Entscheidung vnd Außrechnung/ Vpátrowánie/ Vważenie. Expēctō, as, ēxpēctārĕ, warten vnd ein Verlangen haben/ Czekáć. Expēctātŭs, a, um, particip. sive nomen ex particip. lang gewartet vnd gewünscht / Oczekywany. Expectati parentes, die man gern sehe daß

sie

sie sterben/ Ktorych śmierći z rádośćią czekáią. Expectātiō, onis, gen. fœm. Wartung/ Hoffnung/ Zuversicht/ Oczekiwánie. Inexpectātus, a, um, vnverhofft / Niespodźiewány. Inspĭcĕrĕ, an oder aufsehen/ Weyźrzeć. Item, auff ein Ding mit Fleiß sehen/ Wglądáć w rzecz táką pilno. Inspector, oris, g. m. ein Auffseher vnd Achthaber auff ein Ding / Dozorcá / Rewizor. Inspectio, onis, gen. fœm. Beschawung/ ein Einsehen/ Dozorstwo/ Wglądánie. Inspectārĕ, frequent. besichtigen/ fleissig auffsehen / Wglądáć często. Intrōspĭcĕrĕ, hinein sehen / Weyrzeć. Item, metaphor. einsehen/ das ist/ wol auff ein Ding acht haben/ Vważyć co dobrze. Perspĭcĕrĕ, ersehen/ mercken/ erkennen/ wol besehen/ betrachten/ Przeglądáć/ Oglądáć/ Przypátrowáć się. Perspectus, a, um, partic. wol besehen/ befunden vnd betrachtet/ Przewiedźony/ Oglądány. Perspectare, freqv. fleissig vmbsehen / Często przezieráć. Perspectè, adverb. bedächtlich/ Baczne. Perspicientia, æ, g. f. Erkantnuß/ Poznawánie. Perspicuus, a, um, lauter/ durchsichtig/ Jásny/ Przezroczysty. Item, metaph. heiter vnd offenbar/ scheinbar/ Jáwny. Perspicuum est omnibus, Es ist jederman offenbar / Jáwna wszystkim. Perspĭcŭĭtās, atis, g. fœ. Scheinbarkeit/ Klarheit/ Jásność. Perspicuè, adverb. scheinbarlich/ Augenscheinlich/ Jásno. Perspĭcāx, acis, g. o. verständig/ scharffsinnig/ Baczny/ Ostrożny. Perspĭcācĭă, æ, & Perspĭcācĭtās, atis, g. f. Scharffsinnigkeit/ Bystrość. Prōspĭcĕrĕ, sehen/ Widźieć. Item, für oder vorsehen/ Opátrowáć. Cum Dativo junctum, idem quod Consulere: Liberis suis prospicere, seine Kinder versorgen/ Opátrowáć dźieći. In annum prospicere, In das künfftige Jahr fürsehen / Ná rok sobie nágotowáć potrzebnych rzeczy. Prospectus, us, g. m. Gesicht Außgesicht/ Poyrzenie. Prospectum adimere, vel impedire, Einem die Außsicht wehren/ Záslonić. Prospectare, freq. offt außsehen/ Często pátrzyć. Prōspĭcĭentĕr, adverb. Fürsichtiglich/ Opátrznie. Prospicuus, id est, Intentus, & Vigil. Rēspĭcĕrĕ, vmbsehen/ hinter sich sehen/ Oglądáć się názad. Aliquem respicere, Einen gnädiglich vnd erbärmlich ansehen / Oglądáć się ná kogo. Deus nos respicit, Gott sicht vns gnädiglich an/ vnd hilfft vns / erbarmt sich vnser / Bog nam łáskę okázuie. Respicere se, Sich selbst versorgen/ in acht nehmen/ Stáránie mieć o się.

Respectare, freq. Sich embsiglich vmbsehen Często sie oglądáć. Respectus, us, gen. masc. Anschawung/ oder/ Das Vmbsehen/ Oglądánie/ Obzieránie się. It. Acht vnd Ansehen/ Wzgląd/ Pozor/ Powágá. Sūspĭcĕrĕ, Ob oder über sich sehen/ Wzgorę pátrzyć. In cœlum suspicere, in den Himmel sehen/ W niebo pátrzyć. Aliquem suspicere, Einen vor augen haben / hoch achten/ Ważyć kogo sobie. Item, pro Suspectum habere. Salust. inusitatum. Suspectare, frequent. Offt über sich sehen/ Wzglądáć. Sūspĭcŏr, aris, atus sum, sūspĭcārī, argwohnen/ etwas besorgen/ zweifflen/ Podeyrzenie mieć. Sūspĭcāns, antis, Argwohnend/ meynend/ Podeyrzenie máiący. Sūspĭcĭō, & Sūspēctĭō, onis, g. f. Argwohn/ Bedüncken/ Zweiffel/ Podeyrzenie. *Tacita, clandestina.* Sūspĭtĭōsus, a, um, argwöhnig/ verdacht/ Podeyrzliwy. Sūspēctus, a, um, verargwohnet/ verdacht/ Podeyrzány. Suspectus, us, g. m. Das Vbersich sehen / Wzglądánie. Suspectu vasto turris, ein Thurn der weit vñ breit gesehen werden kan/ Wieża prospektu dálekiego. Sūspĭtĭōsē, adv. Argwöhnlich/ verdachtlich/ Podeyrzliwie.

Spectabilis, Spectaculum, Spectator, Spectatus, Specto, vide Spero.

Spectrum, i, g. n. ein Einbildung vnd Fantasey/ oder Bild deren Ding daran man denckt/ Obłudá, Stráchy nocne.

Spēcŭla, æ, g. fœ. ein hoher Thurn oder Orth/ darauff man spähet vnd Wache hält/ Strážnicá. In speculis esse, auff der Wach stehen/ Ná stráży być. Item, Spēcŭlæ, arum, pl. num. Zinnen oder Circkel dadurch man sihet wer komme/ Kwáterki/ albo szybeczki sklenne we drzwiách do pátrzenia/ kto idzie.

Specula, æ, dimin. à Spes, vide suo loco.

Spēcŭlum, li, g. n. ein Spiegel/ Zwierćiádło. *Lævatum, coruscans, leve, nitens, argenteum, nobile, pranitens, collucens, contabum, micans.* Spēcŭlārĕ, is, & Spēcŭlārĭum, ij, g. n. idem quod Speculum. It. Speculare, is, ein Glaßfenster/ Błoná w oknie. Specularis, re, von der Wacht/ Brillen / oder Glaßfenster/ Okienny Strážniczy. Spēcŭlātŏrĭus, ij, g. m. ein Brillen oder Glaßmacher/ Sklarz albo ten co okuláry robi. Spēcŭlŏr, aris, atus sum, spēcŭlārī, schawen/ spähen/ verwarten / Przypátrowáć się / śpiegowáć. Spēcŭlātus, a, um, particip. beschawet/ Śpiegowá-

wány. Speculatus,us, g.masc. Spähung/ Wache/ Podstrzegánie. Spěcŭlātŏr,oris,g.m. Späher/ Wachter/ Strážnicžy/ Spieg. Spěcŭlātrīx,icis, g. foe. Späherin/ Podstrzegátaca. Spěcŭlātōrĭūs,a,um,ut: Navis speculatoria, ein Spähschiff/ Spiegierska lodž/ okret. Spěcŭlātōrĭūm,ij, g. n. ein Fensterglaß/ Blona w oknie.

Spĕcūs, secundæ & quartæ declinat. tàm masc. quàm fœ. gen. Tertiæ verò declin. solùm n. g. in genit. spĕcōrĭs, ein Hole/ Jáſkinia. Spĕcū, indeclin. idem. *Defossum, horrendum, latebrosum, roscidum, asperum, sinuosum, gelidum, saxeum, obscurum, tenebrosum, opacum, abditum, scrupeum, fumificum, atrum, profundum, curvum, arcuatum, tetrum, cæcum, piceum, nigrum, tophaceum.*

Spēlæūm,i, idem quod Specus. *Vastum, Sylvaticum, montanum, cavum.*

Spēlūncă,æ,g.fœ. idem quoque quod Specus. *Atra, immanis, scrupea, tetra, gelida, peropaca, obscura, furva, profunda, cava, frigida, viridis.*

Spermă, ătĭs, g. n. latinè dicitur semen, Saamen/ Nasienie.

Spernō, is, sprēvī, sprētūm, spernĕrĕ, verschmähen/ verachten/ Gárdžić. Sprētūs, a, um, particip. verachtet/ vernichtiget/ Wzgárdzony. Sprētŏr, oris, gen. masc. Verachter/ Gárdziciel. Aspernor,aris, āspernārī, idem quod Spernere. Aspernātĭō onis g. f. Verachtung/ Gárdzenie. Aspernābĭlĭs,lĕ, verächtlich/ Wzgárdy godny. Despernere, idem quoq; quod Spernere.

Spērō,as,avi,atum, spērārĕ, hoffen/ Spodziewáć się. Spero illum tibi salvum adfuturum, Ich hoffe er werde zu dir frisch vnd gesund kommen/ Spodziewam się żeć się zdrowo stáwi. Non usus veniet spero, Ich hoffe man werde dessen nicht dörffen/ Spodziewam się że tego nie będzie trzebá. Spērātūs,a,um, gehofft/ Spodziewány. Speratus, qui in connubium petitur. Antiq. Spērābĭlĭs, lĕ, Das man hoffen mag/ Spodziány. Spēs, spĕī, g. fœ. Hoffnung/ Nádzieiá. *Credula, avida, incerta, anxia, animosa, avara, sitibunda futuri.* Spes est de argento, Des Gelds halben ist etwas zu hoffen/ Jest nádzieiá że będą pieniądze. De aliquo spem abjicere, verzweiflen/ Nádzieie o kim porzućić/ Zwatpić. Spe carere, Trostloß vnd ohn Hoffnung seyn/ Bez nádzieie/ bez pociechy być. Pendet salus spe exigua & extrema, ligt oder hangt an einer kleinen Hoffnung/ Zdrowie wisi ná máley nádziei.

Spēcŭlă, æ, dimin. Kleine Hoffnung/ Nádzieiá máła. Dēspērō,as, dēspērārĕ, verzweifflen/ Nádzieię stráćić. Fugam desperare, Kein Hoffnung mehr haben zu entfliehen/ Nie mieć dzieie ućiec. Dēspērātūs,a,um, particip. verzagt/ verzweifflet/ Zwatpiony/ Desperat. Dēspērāns, antis, partic. Omnia semper desperantes, An allen Dingen verzagend/ O wszytkim zwatpiwáiący. Dēspērāntĕr, adverb. verzäglich/ mit verzweiffletem Muth/ Desperácko. Dēspērātĭō, onis.g.f. Verzweifflung/ Zwatpienie/ Rospácz. Dēspērābĭlĭs, lĕ, pro Desperato. obsol. Īnspērāns, adject. ohn Hoffnung/ Bez nádzieie. Īnspērātūs, a, um, vnverhofft/ Niespodziewány. Īnspērābĭlĭs,lĕ, Nicht zu hoffen/ Niespodziány.

Speūstĭcūs, a, um, ut: Speusticus panis, Brod das in aller eyl gebacken ist/ Podpłomyk/ Wychopień.

Sphæră, g. f. latin. dicitur Globus, ein Kugel/ Okrąg. *Rotunda, declivis.* Sphærŭlă, dim. Sphærĭcă, æ, g. f. Ein gattung Kuchens von viel Küchleinzusammen gebacken/ Kołacz. Sphærĭstērĭūm, ij, g. n. Ballenspiel Gałek/ Piłek grá. Item, ein rund vnd gebogen Orth in der Badstube/ Zákrzywienie w łáźni. Sphærālĭs, lĕ, rund vnd wie die Sphæra gestalt/ Okrągły.

Sphīnx, sphingis, vel sphīngŏs, g. f. ein gattung Affengeschlechts/ dem Menschen gleicher den ein Aff/ zwierzę kształtu máłpiego. *Iniqua, aspera, tricorpor, volucris, infanda, ambagiosa, Oedipodionia, callida.*

Spīcă,æ, g. f. ein äre/ oder äher/ Kłos. *Caduca, frumentaria, Cerealis, flavens, gravida, Eleusina, Celissa, flava.* Spicus, ci, in masc. gen. legitur, Spicum verò tant. in singulari. Item, Spica, signum in cœlo oriens in Virginis parte decima. Spica mutica, quæ non habet aristam. Spīcĕūs, a, um, ut: Corona spicea, ein Krantz von Kornähren/ Koroná/ wieniec z kłosia. Spīcĭlĕgĭūm, ij, g. n. Nachsamblung der Kornähern wenn man geschnitten hat/ Kłosow zbieránie. Spīcō, as, spīcārĕ, dicuntur frumenta, ähren gewinnen/ Kłosy wypuszczáć. Spīcātūs, a, um, geahret/ Kłosowáty/ Kłośiány. Spīcĭfĕr, ra, rum, ut: Spicifera Ceres, à Poëtis dicitur, ähren tragend/ Kłosie noszaca. Īnspīcārĕ, wie ein äher spitzen/ Zákończáć.

Spīcŭlūm, li, g. neut. ein Pfeil oder das Eysen

von einer Lantzen/ **Strzałá/ Strzáły żeleſce/ Grot.** *Lentum, lucidum, Gortynium, tinctum felle, tinctum veneno, acutum, ſceleratum, ſævum, tortum, ſordens, pennatum, velox, aureum, ſplendidum, truculentum, ferreum, dirum, ſangvinolentum, letale, ferum, acuminatum, rigidum, mucronatum, impium, volitans, incoctum, intortum, flammeum, rutilans, crudum.* Item, Spiculum, der Stachel/ els an Bienen vnd dergleichen/ **Żądło.** Spīcŭlō, as, ſpiculare, Etwas ſpitzen/ **Zákończáć.** Spīcŭlātŏr, oris, g. m. Ein Trabant/ der ein Lantze vor ſeinem Herrn trägt/ **Ceklarz/ Hálábártnik.** Alij volunt dici Speculatores, non Spiculatores.

Spīnă, æ, g. f. ein Dorn/ **Tarn.** *Acuta, ſylveſtris, minans, ſterilis, acris, cruenta, horrens, maligna, fera, vulnifica, dumoſa, pungens, horrida, crudelis, hamata.* Spīnæ, arum, pl. nu. Igeldörn vnd dergleichen/ **ćiernie.** Spinæ, metaph. pro Difficultatibus, Gedörn vnd verworrne Sachen/ **Trudność/ Rzeczy záwikłáne.** Item, Spinæ, Der Rückgrat/ **Páćierzowa kość.** Spīnĕŭs, a, um, Dörnin/ **ćierniowy.** Spīnōsŭs, a, um, Dörnächtig/ voll Dörn/ **ćiernisty.** Oratio ſpinoſa, metaph. rauhe vnd vnliebliche Red/ **Mowá trudna/ nie gładka.** Spīnētŭm, i, g. neut. Gedörn/ Orth voll Dörn/ **ćiernisko.** *Denſum, invium, aſperum.*

Spīntĕr, tĕris, g. n. ein Armgezier der Weiber/ Ring oder Häfftlein/ rc. **Nárámiennik białogłowſki/ Kolcá u ſzáty.**

Spīntŭrnīx, īcis, g. fœ. Inauſpicata avis, aliàs incendiaria dicta.

Spīnŭs, i, g. fœm. Schlehenbäum/ **Tarnkowe drzewko.**

Spīneŏlŭs, li, g. maſc. Schlehen/ **Tarn.**

Spĭōnĭă, æ, g. f. Vitis, quæ Spinea dicitur. Spĭōnĭcŭs, a, um, ut: Succus ſpionicus, ein Safft ſolcher Weinräben/ **Sok z łáćiey winney máćice.**

Spīră, æ, g. f. Eingewundener Ring/ wie ein zuſammen gewicklet Seyl/ Schlangenwirbel/ **Kręgi powrozow/ Kłąb.** Item, der Fuß an einer Saul/ **Podſtáwek ábo ſtolec filarow kámiennych.** Item, ein Hutkrantz/ **Sznur do czapki.** It. ein gattung eines Kuchens/ geſträubleter Geſtalt/ **Kołacz álbo Práclá.** Item, Spiram, hominum multitudinem, vocamus. Spīrŭlă, læ, diminut. Füßlein einer Seul/ **Podſtáwek máły filarow.**

Spīrō, as, avi, atum, ſpīrārĕ, athmen/ außblaſen/ **Oddycháć/ Tchnąć.** Tetrum odorem ſpirare, ein Geſtanck von ſich geben/ **Cuchnąć.** Spīrāns, antis, blaſend/ **Oddycháiący.** Spīrĭtŭs, ūs, g. m. der Athem/ **Dech.** *Animalis, vagus, æthereus.* Ducere ſpiritum, Den Athem ſchöpffen/ **Oddycháć.** metaph. leben/ **żyć.** Cœli ſpiritus, Lufft/ **Powietrze.** Item, Spiritus, Muth/ Stoltz/ Hochmuth/ ſtoltzer Geiſt/ **Myśl/ Pychá/ Duch zły.** Spiritus, Geiſt/ **Duch/** in Bibl. Spīrĭtŭālĭs, lĕ, & per Syncopen, Spīrĭtālĭs, le, Geiſtlich/ **Duchowny.** Spīrĭtālĭtĕr, adv. Geiſtlich/ **Duchownie.** Spīrābĭlĭs, lĕ, Leblich/ das vns Athem giebt/ **Żywy/ Oddechowy.** Spīrāmēntŭm, & Spīrācŭlum, i, g. n. Rauchloch/ Lufftloch/ **Oddechowa dźiurká.** Adſpīrō, as, ādſpīrārĕ, vel Aſpirare, anhauchen/ anblaſen/ **Przydmuchywáć/ Zuháć.** Item, Begierig ſeyn/ **Piąć śię/ Pożądáć.** Aſpirare ad granaria, dicitur ventus, wider die Speycher blaſen/ **Wieie ku ſpiklerzom.** Item, Aſpirare, zuländen/ **Przybić do brzegu.** ut: Claſſes aſpirare non potuerunt. Aſpirare in curiam, vnterſtehen in Rath zu kommen/ **Piąć śię do Senatu.** Aſpīrātĭō, onis, g. f. Anhauchung/ Anblaſung/ **Przywiewánie/ Oddech.** Aſpiratio terræ, ein Dampff der Erden/ **Oddech ziemny.** Conſpirare, zuſammen blaſen/ **Dąć poſpołu.** Conſpirare pugnam, Lärmen zur Schlacht blaſen/ **Pobudźić do bitwy.** metaph. Sich vereinigen etwas außzurichten/ **Spiknąć śię.** Conſpirare in commune, Einhelliglich fürnehmen/ **Spiknąć śię ná iedno.** Cōnſpīrāns, antis, particip. Cōnſpīrātĭō, onis, g. f. Vereinigung vnd Bund/ **Spiknienie/ Zmawiánie śię.** Cōnſpīrātī, orum, pl. nu. g. m. Die zuſammen geſchwornen/ **Sprzyśięgli.** Cōnſpīrātŭs, ūs, g. maſc. Vereinigung/ **Spiknienie.** Expīrārĕ, ſterben/ den Geiſt auffgeben/ **Konáć/ Vmieráć.** Expiravit libertas, metaph. Die Freyheit iſt erloſchen vnd vnterdrückt/ **Zāgineła wolność.** Animam expirare, pro Mori, ſterben/ **Vmrzeć.** Expīrātĭō, onis, g. f. Außblaſung/ **Wydimánie.** Īnſpīrārĕ, ein oder auffblaſen/ **Nádąć co.** Īntērſpīrārĕ, Durch etwas außdämpffen vnd Lufft haben/ erſchnauffen/ **Oddycháć.** Īntērſpīrātĭō, onis, g. f. Erholung des Athems/ Erſchnauffung/ **Oddech/ Przeſtánek.** Rēſpīrārĕ, den Athem wieder erholen/ **Wytchnąć ſobie.** Civitas reſpirat, Die Stadt kompt wieder zur Ruhe/ erholet ſich/ **Miáſto śię uſpokoia/ odpoczywa od rozruchu.** Rēſpīrātĭō, onis, g. f. & Rēſpīrātŭs, ūs, g. maſ. Erholung des Athems/ **Oddech.** Reſpiratio aquarum, Dunſt oder Außdempffung des Waſ-

Wassers / Kurzáwá wodna / pára. Rĕspīrāmĕn, ĭnĭs, g. n. Lufftröhrlein dardurch der Athem gehet / Krtáń. Sūspīrārĕ, seufftzen / Wzdycháć. Matrem suspirat, Er seufftzet der Mutter nach / Wzdycha do mátki. Sūspīrĭūm, ij, g. n. Suspiratio, onis, g. f. & Suspiratus, us, g. m. Seufftzung / Wzdychánie. *Cruciabile, ægrum, anxium, triste, fœdum, gemebundum, sedulum, mœstum, stridulum.* Sūspīrĭōsŭs, a, um, der einen schweren Athem hat / schnauffig / Dycháwiczny.

Spīssŭs, a, um, Dick / Dicht / Gesty / Nátkány. Spissum opus, Werck das man offt thut / Gesta robotá. Tactus spissus, Dick am Griff / Dotykánie twárde. Spisse, adverb. Dick / Miaźo. Spisse atque vix, Gemählich / Gesto / Nátkáno. Spīssō, as, spīssārĕ, Dick machen / Zgeszczáć. Spīssāmĕntŭm, i, g. ne. Kräfft / Trusen vnd dergleichen dicke Matery von außgedruckten dingen / Gesta máterya / kal. Spīssĭtās, atis, gen. fœm. Dicke / Gestość. Spīssātŭs, a, um, dick in einander / Zsiádly / Gesty. Spīssēscō, is, spīssēscĕrĕ, Dick werden / Gesćieć. Cōnspīssārĕ, & Exspīssārĕ, idem quod Spissare.

Spĭtămă, æ, lat. Dodrans, ein Span oder Maß zwölff Finger lang / Piedź wielka.

Splēn, splēnĭs, g. masc. die Miltz / śledźioná. lat. dicitur Lien. Splēnētĭcŭs, a, um, Miltzsüchtig / Sledźiony chorobe ćierpiacy. Splēnĭŭm, ij, gen. neu. Ein Pflaster so man auff ein Wunde lägt wie ein Miltz gestaltet / Plastr lekárski. Splēnĭātŭs, a, um, Der also gepflastert / Plastrowány.

Splēndĕō, es, splēndŭī, splēndērĕ, Gläntzen / Scheinen / Ʃſknáć śie / świećić śie. Splēndēscō, is, splēndēscĕrĕ, Anfangen zuscheinen / zu glantzen / Ʃſknáć śie / świećić śie. Splēndŏr, ōrĭs, g. masc. Schein / Glantz / Jásność / świetność. *Nitidus, fulgens, flammeus, perspicibilis, tremulus, liquidus, fulgidus, argenteus, auricomus, flammiger, niveus, rutilans, nitens, ignifer, nivalis, lætus, albus.* Splendor metaphor. Wirde / Ruhm / Herrligkeit / Zacność / Ozdobá. Splēndĭdŭs, a, um, Herrlich / Ehrwürdig / Berümbt / Jásny / Zacny / wspániáły. Splēndĭdē, adverb. Scheinbarlich / Prächtiglich / Ozdobnie / Páńskie / Hoynie. Explēndēscō, is, explēndēscĕrĕ, Herauß scheinen vnd glintzen / Jásnieć / Záiáśnieć.

Spleneticus, Splenium, v. Splen.

Spodos, sive Spodium, latinè Cinerula, est repurgamentum, quod ex fornacum parietibus everritur, in quibus æs Cyprium, aut plumbum decoquitur.

Spŏlĭō, as, avi, atum, spŏlĭārĕ, Einen außziehen / berauben / łupić / Obnażáć. Vita spoliare, Einem das Leben nehmen / Zábić. Spŏlĭŏr, aris, atus sum, spŏlĭārī, Deponens, obsoletum. Spŏlĭātŭs, a, um particip. sive nomen ex particip. Beraubt / Złupiony. Spŏlĭŭm, ij, g. neu. ein Raub / sonderlich die außgezogene Kleider der Feind / łup / zdobycz odártá. *Hostile, opimum, hosticum, bellicum, occultum.* Spŏlĭārĭŭm, ij, g. neu. Ort da man die Leuth außzeugt / Zzuwálnia / Rozboynia. Propriè locus ante balneum, in quo loturi sese spoliabant. Spŏlĭātĭō, onis, g. fœm. Beraubung / das Außziehen der Kleider / łupienie / Ogołocenie. Spŏlĭātŏr, oris, g. masc. ein Berauber / łupieżcá. Spŏlĭātrīx, icis, g. fæm. Rauberin / łupieżnicá. Dēspŏlĭārĕ, vel Dīspŏlĭārĕ, Außziehen / Berauben / Złupić / Rozbić. Dīspŏlĭābŭlŭm, li, g. neut. locus vbi spoliantur homines, vt domus meretricum, Raubhauß / Rozboynia. Expŏlĭārĕ, Berauben / Wyłupić. Expoliare sese exercitu, Sich eines Kriegsheers entblössen / Pozbyć żołnierzá / woyská. Expoliare honorem & dignitatem alicujus, Einem sein Ehrenampt vnd Wirdigkeit nehmen / Odiąć komu urząd. Īnspŏlĭātŭs, a, um Vnberaubt / Niezłupiony.

Spŏndă, æ, gen. fæm. ein Spannbeth / oder die Ortbretter eines Spannbeths / łożko. *Rotunda, nitens, aurea.*

Spŏndĕō, es, spŏpōndi, spōnsŭm, spŏndērĕ, Freywillig verheissen / Obiecowáć dobrowolnie. Spondere pro aliquo, Bürg seyn / Versprechen / Ręczyć zá kogo. Spondere puellam, dicitur pater alicui, Einem sein Tochter zur Ehe versprechen / Obiecáć komu corkę. Spōnsŭs, a, um, particip. Bräutigam / Oblubieniec / Nowożeniec. Spōnsō, as, spōnsārĕ, ein Tochter oder Weib zur Ehe vermählen / Zrękowáć corkę. Spōnsŭs, us, g. masc. Verheissung / Zusag / Zrękowiny / Obietnicá / Spōnsŭs, i, g. m. ein Bräutigam / Poślubiony. Spōnsă, æ, g. fœ. ein Braut / Oblubienicá / Pánimłoda. *Venusta, Christiados* Spōnsŏr, oris, g. m. Der eine Verheissung verwilliget / Rękoymia. Spōnsĭō, onis, g. fæm. Allerley gutwillige Verheissung / Obietnicá. Item Verheissung vor Gerichte mit gesetztem Pfand / zu verlieren dem / der die Verheissung nicht hält /

hált/Zákład. Sponsiones facere, Gewett machen Zákładáć sie oco. Sponsalia, orum, g.n.plu.nu. ein Vertrag des zukommenden Heyraths / Heyraths Beredung/Zrekowiny. Conspondeo, conspondi, conspònsum, conspondere, einander verheissen/Pospolu/wzáiem obiecowáć. Consponsor, oris, g.m. Gegen dem sich einer verbürgt hat / Gegenbürg / Obiecownik / Zákładnik / Spolrekoymia. Despondere, Zur Ehe verheissen/vermählen/obiecowáć/Zrekowáć. Despondere animum, Verzagen/ den Muth verliehren/ Serce strácić. Despondere sapientiam, An der Weißheit verzagen/Porzućić mądrość/ náukę. Despondere sibi domum alicujus, Sich selbs bereden / daß eines Hauß sein sey oder werden soll/ Obiecowáć sobie cudzy dom. Despondebitur. Man wirds vermählen / Zrekuią / wydádzą zá mąż. Desponsus, a, um, partic. Vermählet/ verheissen/Zrekowány/Obiecány. Desponsatus a, um, partic. zur Ehe verheissen / Zrekowány. Desponsare, pro Despondere, Inde Desponsatio, onis, g. fæm Vermählung/ Zrekowiny. Respondere, Antworten/ Odpowiedźieć. Ad nomina respondere, Auff der Musterung erscheinen/ vnd zugegen auff seinen Namen antworten/ Ná okasce ozywáć sie do imienia swego. Ad normam respondere, Nach dem Winckelmaß zutreffen / Według miáry zrobionym być. Patri respondere, Dem Vater nach arten / Násládowáć oycá. Responso, as, responsare, frequen. Wiedermurren Odwárkáć / Sprzećiwiáć sie. Responsito, as, responsitare, aliud frequent. a Responso, as, Responsum, i, g neut. Antwort/ Odpowiedź. Item, GOttes Rath / GOttes Spruch / Wyrok Boski. Responsus, us, Gleichförmigkeit/Zusammenstimmung / das Zutreffen/ vnd Reymen/Proporcya. Responsio, onis, g. fæ. Antwort/Odpowiedź. Responsor, oris, g. masc. Vertröster vnd Bürg/Odpowiádácz/Práktyk/ Rekoymia.

Spondeus, ei, g.m. Pes metricus, constans duabus syllabis longis.

Spondium, vide Spodos.

Spondylium, sive Spondilium, Ferula differens à panace foliis, & platan divisura, Herba in locis palustribus nascens.

Spondylus, sive Sphondylus, i, g. m. latinè Vertebra dicitur, Item, ein Wirbel/Wártáczká.

Spongia, æ, g.f. ein Schwamm/Gebká. Spongiæ arum, g.f. plu.num. Die Wurtzel der Spargen durch einander verworren / Korzeń Szpárágowy. Spongiola, æ, g.f. dim. Schwämmlein/ Gebká. Spongiolæ, arum, g. f. plur. num. Die Schlaaffköpffel / die an den wilden Rosendornen wachsen / Jábłuszká pewne ná leśney Rozy krzaku rostace. Idem etiam quod Spongiæ. Spongiosus, a, um, Gelöchert wie ein Schwamm/ Gebczásty / Dziurkowáty. Spongiare, pro Spongia detergere, obiol.

Sponsa, Sponsalis, Sponsio, vide Spondeo.

Sponte, Ablat. solus, Freywillig / Dobrowolnie. Sponte naturæ, Natürlich/von Natur/Przyrodzonym sposobem. Sponte, adverb. Selbswillig / Swobodnie / Powoli swey. Spontaneus, a, um, Selbswillig/ Dobrowolny. Inde adverb. Spontaneè, Spontalis, le, inusitatum.

Sporta, æ, g.f. Geflochtener Korb/Kosz. Sportula, æ, dim. Item, ein Gastmahl oder Gelt/ so die reiche Römer denen gaben / die sie morgends begrüsten/ Podárek ábo snádanie u Rzymian sprawione tym co ich z poránku ná wiedzáli. Sportella, æ, aliud dimin.

Spuma, æ, g.f Schaum/Piáná. *Candida, alba, albida, tumens, pinguis, cana, natans, albens*. Spumas gerere, idem quod Spumare. Spumeus, a, um vt: Spumeus color, Schaumfarb/ Pienistey fárby. Spumosus, a, um, Schaumächtig/ Pienisty. Spumo, as, avi, atum, Spumare, Schaumen/ Pienić. Spumatus, a, um, Schaumig/ Pienisty. Spumans, antis, partic. Schaumend/ Pieniacy/ Pienisty. Despumo, as, despumare, Abschaumen/ Wyszumowáć. metaphor. Verdawen/ Zażyć. Expumare. Außschaumen/ Schaum geben/ Wypienić sie.

Spuo, spuis, spui, sputum, spuere, Speutzen/ Spewen/ Pluć. Sputo, as, sputare, frequ. Fast speutzen/ Spluwáć. Sputamen, inis, g. neu. pro Sputo in Bibl. insolens dictum. Sputator, oris, g. m. ein Speutzer/Plwácz/Spluwácz. Sputum i.g.n. dicitur & Sputus, i, g. m. Speichel/ślina. *Sordidum, inhonestum, crassum, sordens*. Adspuo, is, adspui, adspu[t]um, adspuere, Anspewen. Przypluć. Conspuere, Bespeutzen/ mit Speutzen besudlen/ Pluć ná co/ Poplwáć. Consputare, frequent. Despuere, & exspuere, Außspeutzen/ Wypluwáć. Expuere miseriam ex animo, Das Elend auß dem Hertzen schlagen / Wyrzućić z sercá

ſkrcá fráſtunek. Inſpŭē:ĕ, Etwar ein oder auff ſpeuȥen/Napiwáć.Inſputare,frequen.aliquem vel alicui inſputare, Auff einen ſpeuȥen/Pluć ná kogo Reſpuĕrĕ,Be ſpeiwen/verachten/Wyplu- wáć/odrzucáć.Imperium reſpuere, Nicht wol- len beherſchet ſeyn / Niechćieć być pánem. Re- ſpŭens,entis,particip.

Spŭrcŭs,a,um, Unflätig/unrein/unſauber/be- ſudelt/Plugáwy/ẜpetny. Tempeſtas ſpurciſſi- ma Faſt unflätig Wette./Niepogodá ſproſna. Spŭrcē, Spŭ ciŭs, ſpŭrcĭſsĭmē ; adverb. unflä- tiglich/Sprosnie. Spŭrcĭtĭā, æ,vel Spŭrcĭtĭēs, ei, gen. fœ. Unſauberkeit/ Unflat/Plugáſtwo. Spŭrcĭfĭcŭs, a, um, qui ſpurca facit. obſolet. Spŭrcĭdĭcŭs, a,um, qui ſpurca dicit. Inſolens. Spŭrcō, as,avi,atum, ſpŭrcārĕ, Unflätig/unſau- ber machen/Beſudlen/Plugáwić.

Spŭ.ĭŭs, a, um, Der man keinen Vater von weiß/ ein Hurenkind/Bekárt.

Squālŏr, oris,g.m.Alij per duplex ll ſcribunt. Angeſeſſ ner Koth und Unrath / Unſauberkeit/ Plugáſtwo/ Brud. *Terribilis, horridus, agreſtis, turpis, ater, annoſus.* Squālĭdŭs,a,um, Unraatlich unſauber/unflätig/Brudny/ Plugáwy. Squali- dus auro, Gleiſend/ ſkn o y ſie od złotá. Squa- lidæ materiæ, Unlieblich/Nieprzyiemne. Squā lĭdē, adverb. Unſäuberlich/ unflätiglich Plugá- wie. Squālĕō, es, ſquālŭi, ſquālērĕ, Unſauber ſeyn/ Unflätig ſeyn / Brudnym być. Squalent arva, Ligen wüſt/Odłogiem leżą.

Squālŭs, i, g.m. Piſcis marinus.

Squāmă , æ , gen. fœm. Schuppen / łuſká. *Crepitans, nexilis, promicans* , Squāmæ, arum, plural.num. Schupen/ als an etlichem Harniſch/ Káráćená. Squama æris, quæ vi decutitur ab ære , Ertzſchifferling / Mośiężna ſkwárá. Squāmĕŭs, a , um , Schupächtig / łuſkowáty. Squā ĭgĕr,ra,rum, Das Schupen trägt, łuſko- wáty. Squāmōsŭs,a,um. Das voll Schupen iſt/ łuſkowáty.Squāmātĭm, adverb. Schupenweiß/ łuſkowáto. Dēſ vel Dĭſquāmārĕ , Entſchupen/ Oſkrobáć. Deſquamare etiam de arboribus di- citur. Schalen/ Obłupić. Deſquamare veſtem, Ein alt Kleid wieder auffkratzen und auff den kauff rüſten/Száre odnowić.

Squātĭnă æ,g.f. Piſcis aſpera cute.

Squilla,ſive Scillă,æ,g.f. Meerzwibel Cebulá morſka.

Stăbĭlĭs,lĕ,feſt/ſteth/beſtändig/Stały/Trwá- ły. Stăbĭlĭmĕn, inis, & Stăbĭlĭmĕntŭm, i, g.n. Befeſtung/Podporá/utwierdzenie.Stăbĭlĭtās, atis,g.fæm. Beſtendigkeit/ Stałość/Trwáłość. Stăbĭlĭō,is, ſtăbĭlĭvī, ſtăbĭlĭtŭm, ſtăbĭlīrĕ, Be- ſtehen/befeſtigen/ beſtendig machen / Uſtáwiáć/ Utwierdzáć. Cōnſtăbĭlĭō,is,cōnſtăbĭlĭvī,cōn- ſtăbĭlĭtum , cōnſtăbĭlīrĕ, Beſtehen und verſiche- ren/ wol bewahren/ Utwierdzić/ obwárowáć. Inſtăbĭlĭs,le, unbeſtendig/Nietrwáły/nieſtały. Inſtăbĭlĭtās,atis, g.f. Unbeſtendigkeit/Nietrwá- łość/Nieſtáteczność.

Stăbŭlŭm,li,g neu. ein Wirthshauß/Herberg/ Stánowiſko/Goſpodá. Item ein Stall/Stáy- niá. *Spatioſum,opimum,molle,pingve.* Stăbŭlō, as, avi, are , frequentius, Stăbŭlŏr, aris , atus ſum, ſtăbŭlārī, Zur Herberg ſeyn/ Stánowiſko gdźie mieć. Pecus ſtabulare, Das Vieh in Stall ſtellen/ Bydło do ſtáynie/chlewá gnáć. Stăbŭlātĭō, onis, g.f. Das Einſtallen des Viehs/ Stallung/ das iſt/ Stehen in Ställen/ Stánowiſko/ zimo- wánie bydłá. Stăbŭlārĭŭs,ij, g.maſc. ein Wirth/ Beher berger/Goſpodarz. Item ein Stallknecht/ Koniuſzy/ Stáienny. Proſtibulum , & Proſti- bula, vide Stabulo.

Stăchŷs, is, vel ŷŏs, g. maſ. Frutex Marrubio ſimilis. wilder Salbey/Szálwia polna.

Stăctē, es, g. f. Gummi von Myrrhen/ Mirro- wy oleiek. Stăctēus,a,um,ut: Mirrha ſtactea.

Stădĭum,ij, g n. ein gemeiner kauffplatz/ Plác zawodniczy. Item, Die Weite von 125. Tritt/ Stáie/ Mieyſce ná 125. krokow. Stădĭōdrŏ- mŭs, i, g. m. ein Läuffer auff gemeinem Lauffplatz/ Zawodnik. It. die Lauffplätz/Zawodniczy plác.

Stāgnŭm, i, g. n. Ein ſtillſtehend Waſſer oder See/ Staw. *Virens refuſum, loquax, mite, humi- dum, torpens, fugax, olens, opacum, lentum, liquens, cærulum, curvum, ſplendidum, rutilum, piſcoſum, ca- vum, irriguum, dulce, vadoſum, litoreum, undans.* Stāgnō, as, ſtāgnārĕ, uberlauffen und die Erd mit Waſſer beſchwemmen / Wylewáć z brzegow/ Zálewáć Stāgnātŭs,a,um,ut:Terra ſtagnata Erd die mit Waſſer überſchwembt iſt/Zálana źiemiá. Rĕſtāgnō as, Reſtāgnārĕ , überlauffen / herauß flieſſen/ Wylewáć z brzegow. Rĕſtāgnātĭō, onis, g.f. Ubeiſluß das Außflieſſen/ Powodź.

Stălāgmă, ătis, g. n. Ungventum quod ſucco conſtat.

Stāmĕn, ĭnĭs, g. n. Das Flachs ſo man an ein Spin-

Spinrock thut zu ſpinnen/ Włokno/ Oſnowá. *Leve, gracile, candidum, tortum, operoſum, niveum, ſericum, tenue.* Stamina in ligno vel herbis, Faden oder Striemen an Holtz vnd Kräutern/ Prąćie w drzewie ábo zielu. Stāmĭnĕūs,a,um, ut: Vena ſtaminea, Ein Ader mit kleinen Striemen/ Żyła cienka.

Stānnūm, i, g. n. Zinn/ Cyná. Stānnĕūs, a, um, Zinnen/ Cynowy.

Stāpĕdēs, Machinæ ferreæ, in quibus pedes habere ſolemus, quum equitamus.

Stāphĭs, phĭdĭs, g. fœ. herba, quæ latinè Pedicularis dicitur, Läußkraut/ Gnidoß.

Stāphȳlīnŭs, ni, g. m. Paſtnacken/ gelbe oder rothe Rüblein/ Páſternak dziki.

Statarius, vide Sto.

Stătēr, tēris, g. m. ein Gewicht/ das vier Quintlin hält/ śrebrnik monetá. Et nummus quatuor drachmis valens, vngefehr 27. Cöllniſche Albi/ Cztery drágmy máiący.

Stătēră, æ, g. f. ein Goldwaag/ Szále. Item, pro Tympana, & quas Græci Magidas vocant. Plinius.

Stăthmŭs, i, g. m. Menſuræ geometricæ genus, hält 28. Welſche Meil / 28. Mil Włoſkich máiący. Item, Stabulum, diverſorium vel Stationem ſignificat.

Stătĭm, adverb. Bald/ geſtracks/ Záraz. A radice ſtatim folioſi, Zu näheſt von der Wurtzel an/ Od korzenia záraz liśćiáte. Item, Statim, à Stando, adverb. Beſtändiglich/ ohn vnterlaß/ Vſtáwicznie.

Statio, Stativa, v. Sto. Stator, oris, v. Siſto.

Stătŭă, æ, g. fœ. Ein geſchnitzlet oder gegoſſen Bild/ Obraz ſznicerſki. *Aurata, marmorea, inaurata, exangvis, ærea.* Stătŭārĭŭs, ij, g. m. ein Bildhawer/ Sznicerz. Statuarius, a, um, ut: Ars ſtatuaria, Die Bildhawer Kunſt/ Sznicerſtwo. Statuaria, æ, g. fœ. abſolutè, idem.

Statumen, Statutus, vide Statuo.

Stătŭō, is, ſtătŭī, ſtătūtŭm, ſtătŭĕrĕ, beſchlieſſen/ Ihm gäntzlich fürnehmen/ Náznaczáć. It. ſetzen oder ſtellen/ Stánowić. Ante oculos ſtatuere, Für die Augen ſtellen/ Przed oczy wyſtáwić. Exemplum ſtatuere in aliquo, Einen andern zu einem Beyſpiel ſtraffen/ Ná przykład karánia kogo wyſtáwić. Stătūmĕn, ĭnĭs, g. n. Stütz/ Pfahl/ Räbſteck/ Podporá/ Tycz. Stătūmĭnō, as, ſtătūmĭnārĕ, den Weingarten mit Räbſtecken beſetzen/ Nátykáć winnice. Stătūmĭnă, pl. num. Nothſtall wie die Schmied gebrauchen/ Mieyſce y narzedzie dla koni nieſpokoynych uśmierzenia gdy ich kuć máią. Statutum eſt, Es iſt beſchloſſen/ Poſtánowiono ieſt. Stătūtŭs, a, um, particip. ut: Die ſtatuta, Am verordneten vnd beſtimpten Tag/ Dniá poſtánowionego. Pali ſtatuti, Auffrecht eingeſchlagene Pfäl/ Pale wbite. Cōnſtĭtŭō, is, cōnſtĭtŭī, cōnſtĭtūtum, cōnſtĭtuĕrĕ fürnehmen/ ordnen/ beſtimmen/ Poſtánowić/ Náznáczyć. Amicitiam conſtituere cum aliquo, mit einem Freundſchafft machen/ Przyiáźń z kim záwrzeć. Conſtituere oppidum, Ein Stadt bawen/ Miáſto wyſtáwić. Conſtitutum eſt omnium ſententia, Durch gemeinen Rath angeſehen/ wſzytkich zgodnem zdániem uchwalono. Conſtitutum eſt mihi, Ich habs mir fürgenommen/ Poſtánowiłem u śiebie. Cōnſtĭtūtŭs, a, um, ut: Pax conſtituta, Ein Fried beſchloſſen vnd auffgericht/ Pokoy záwárty. Cōnſtĭtūtĭō, onis, g. f. Ordinantz/ Konſtitucya/ Poſtánowienie. Item, Endlicher Beſchluß vnd Außtrag/ Erleuterung/ Vſtáwá/ Zámknienie. Corporis firma conſtitutio, ſtarcke Natur/ Mocne przyrodzenie. Dēſtĭtŭĕrĕ, verlaſſen/ Opuſzczáć. Deſtituere rem inchoatam, ein angefangen werck vnterwegen laſſen/ Opuśćić rzecz przedśiewzietą. Dēſtĭtūtŭs, a, um, Das verlaſſen iſt/ Opuſzczony. Dēſtĭtūtĭō, onis, g. f. Verlaſſung/ Opuſzczenie. Inſtituere, fürnehmen/ Etwas in Sinn nehmen/ anſchlagen vnd betrachten etwas zu thun/ Wziąć przed śię/ Poſtánowić. Item, anfahen/ vnderſtehen/ Záczą́ć/ Zákładáć. Accuſationem inſtituere, Ein Klag wider einen ſtellen vnd fürnehmen/ Skárgę ná kogo gotowáć. Collegium inſtituere, Ein Geſellſchafft einſetzen vnd ſtifften/ Poſtánowić zgromádzenie. Inſtitutus, a, um, particip. geordnet/ gerüſt/ Poſtánowiony. Item, gelehrt/ vnterwieſen/ ćwiczony. Item, angefangen/ Záczęty. Īnſtĭtūtŭm, i, g. n. Ein Fürnehmen/ Przedśięwzięćie. Alienum ab inſtitutis meis, Nicht meines Fürnehmens/ Nie moyſka rzecz/ nie mnie przynależąca. It. Inſtitutum, pro Incœpto, Anfang/ Ordinantz/ Záczęćie/ Sporządzenie. Īnſtĭtūtĭō, onis, g. fœ. Lehr/ Vnterweiſung/ ćwiczenie. Operis inſtitutio, Vnterwindung/ Fürnehmen/ Przedśięwzięćie/ máteria czego. Proſtituere, herfürſetzen/

Wy-

Wystáwić. Item, Sein Leib feyl bieten zur Vnkeuschheit / gemein machen / Nierzadu pátrzyć. Prostibulum, li, g.neu.& Prostibula,æ,g.fæm.ein gemeine Hur / Nierzadnicá pospolita. Item, Prostibulum, ein gemein Hurenhauß / Dom nierządny. Restituere, Wiederumb stellen / setzen / legen / widerumb geben / Znowu postáwić / przywrócić. Rem perditam restituere, ein verlohrne Sach wiederbringen / przywrócić rzecz zgubioną. Aciem restituere, Die SchlachOrdnung wieder machen / Szyk náprawić. In integrum restituere, wiederumb in den vorigen Standt bringen oder setzen / Nápráwić cále. Restitutio, onis, g.f. Das wieder einsetzen oder wiederbringen zu seinem vorigen Wesen / Przywrocenie. Restitutor, oris, gen.masc. Wiederbringen / Przywróciciel. Substituere, An eines anderen statt setzen / oder stellen / vnterschieben / Ná to mieysce stáwiáć. Animo speciem quandam substituere, Sich ein Gestalt einbilden / Obraz sobie jáki w myśli wyrázić. Substitutio, onis, g. foe. Erstattung / Satz eines an stat eines anderen / Zásadzenie / Námiestnikâ stáwienie.

Statura, æ, g.foe. Leibs Länge / Wzrost. Arborum statura, Höhe der Bäum / Wysokość drzew.

Status & Statio, vide Sto.

Stega, æ, g. foe Locus in navi contextus, Ein Hütte / Pokład w budowániu.

Stela, æ, g. foem. Pila cum inscriptione, ad rei alicujus memoriam propagandam erecta, Ein gemaurte steinerne Seul / Słup ná pámiątkę postáwiony.

Stella, æ, g. foe. ein Stern / Gwiazdá. *Ardens, vaga, candida, fulgens, siderea, micans, serena, coruscans, rutilans, flammigera, ignicoma, prænitens, efflammans, lucida, candicans, corusca, radians, fulgida, flammea, insignis, splendens.* Item, Stella, Gestalt Fisches / Ptaw morski pewny. Stello, as, stellare, gläntzen wie ein Stern / Swiecić się ják gwiazdá. Stellans, antis, partic. glänzend von Sternen / Swiecacy się ják gwiazdá. Stellatus, a, um, das Sternen hat / gestirnt / Gwiazdzisty. Stellifer, vel Stelliger, ra, rum, das viel Sternen hat / Gwiazdzisty.

Stellatura, æ, g.foe. Nomen annonæ militaris, Proviant / Fürsehung der Kriegsleuth mit Victualien / Vivres / Żołd / spizá żołnierska.

Stellio, onis, gen.masc. ein Thier dem Eydechs gleich / auff dem Rücken mit gleissenden Ringelein oder Tropffen gesprengt / Zwierzę grzbietu nákrápiánego. Item, ein gesprenglete Erdspinn / Krzeczek / Tarantala alias dicta.

Stellionatus, us, g.m. Crimen apud Jurisconsultos, à stellione nomen sumpsit, quod fit, cum aliquid dolo factum est, ut si quis rem alij obligatam, dissimulata obligatione per calliditatem alij distraxerit, vel permutaverit, vel in solutum dederit, aut si quis merces supposuerit, vel obligatas averterit, vel corripuerit, aut imposturam fecerit, Falsch in einem Kauff / Szálbierstwo w kupnie.

Stemma, atis, g.n. ein Krantz / Wieniec. Item, Die Waapen der Vorfahren nacheinander / Waapenkräntz / Obrázy / Herby przodków. *Generosum, nobile, avitum, pulchrum, insigne.* It. Stemma, Löbliche That / Znáczny uczynek.

Stephanos, g. m. lat. Corona, ein Krantz / Koroná / Wieniec. Stephanitæ vites, gekrönte Räben / Kronen von Räben in Weinbergen / Winnie máćice wieńcem obłożone.

Stercus, coris, g. n. Mist / Koth / Dreck / Wust / Gnoy. *Tetrum, olidum, immundum, fætens.* Stercoreus, a, um, Vnflätig / Plugáwy. Stercoro, as, stercorare, tüngen / bemisten / das ist / mit Mist bawen / Gnoić. Stercoratus, a, um, particip. sive nomen ex particip. getünget / bemistet / Gnoisty / Nágnoiony. Stercorata colluvies cortis, Mistgruben / Mistlachen / Gnoiewisko. Stercoratio, onis, g.f. Tüngung / Gnoienie. Stercorarius, a, um, das zu Mist gehört / Gnoiowy. Stercorosus, a, um, voll Mist / Gnoisty. Sterquilinium, ij, g. neut. Mistgrub / Gnoiewisko.

Sterilis, le, Vnfruchtbar / Niepłodny. Sterilesco, is, sterilescere, Vnfruchtbar werden / Niepłodnym się stáwáć. Sterilitas, atis, g. f. Vnfruchtbarkeit / Niepłodność.

Sternax, vide Sterno.

Sterno, is, stravi, stratum, sternere, spreiten / strewen / Słáć / Nákrywáć. Flores humi sternere. &, Floribus humum sternere, die Erde mit Blumen bespreiten / Zioła po ziemi sypáć. Lectos sternere, Die Beth spreiten / Słáć łożá. Equos sternere, Die Pferdsattlen / siodłáć konie. Stratus, a, um, partic. gespreitet / auffgerüst / Osiodłány. Stratus ad pedes alicujus, Zu Fuß gefallen / Do nog przypadáiacy. Stratum, i, g. neut. Etwas gespreitet darauff zu ligen / Läger / Strewe /

Strewe/Pokład/Pościel. Itē, ein Decke/Satteldecke/Sattelbeth/Deká/Woykok. *Molle, pictum.* Item, Stratum, ein gepflasterter Weg/Brukowáng drogá. Strātōrĭŭm, ij, g. neut. in Bibl. Decke/Deká/Koldrá/Barbarum. Stērnāx, ācĭs, g. om. Abwürffig/ Zrzucáiący. Sternax equus, ein Roß das gern abwirfft/Koń zrzucáiący. Strātūră, æ, g. f. Das Gassen besetzen/Bruk. Strātārĭŭs, ij, gen. masc. ein Sattler/Siodlarz. Astērnŏ, is, āstrāvī, āstrātŭm, āstērnĕrĕ, hinzu legen/ Przykłádáć/Przyściełáć. Cōnstērnĕrĕ, bespreiten/ Słáć. Item, pflasteren/Pokłádáć. Aream consternere silicibus & lapide, besetzen/ Pokłádáć/Brukowáć. Cōnstērnātĭŏ, onis, g. fœ. ein gähe Erschreckung/ Verschreckung/ Przelęknienie. Extērnārĕ, Veteres usurpabant, pro Dementem facere. Insternere, überspreiten/bespreiten/ Náściełáć/Nákrywáć. Instrātŭm, i, g. neut. ein Decke/Deká. Intersternere, darzwischen oder unterstrewen/ Prześciełáć. Persternere, überstrewen/ bestrewen/ besetzen/ Brukowáć/ Prześciełáć. Præsternere, vorbespreiten/ vorbereiten/ Gotowáć/ Słáć sobie. Prosternere, zu boden schlagen oder werffen/ Porażáć/Obaláć. Abjicere se atq; prosternere, Sich selbs gar verwerffen vnd verachten/ Cále się opuśćić. Prostratæ religiones, zerstört vnd vmbgerissen/ Podeptáne. Substernere, vnterstrewen/ vnterspreiten/ Podściełáć/Podkłádáć. Sŭbstrātŭs, ūs, g. mas. Vnterstrewung/ Pościel Podściełánie. Sŭbstrāmĕn, ĭnĭs, gen. neut. Vnterstrewe/ Pościel/ Podesłánie.

Stērnŭŏ, stērnŭĭs, stērnŭī, stērnūtŭm, stērnĕrĕ, Niesen/ Kicháć. Stērnūtŏ, as, stērnūtārĕ, freqv. Stērnūtātĭŏ, onis, g. f. Niesung/Kichánie. Stērnūtāmēntŭm, i, g. n. idem.

Sterquilinium, vide Stercus.

Stērtŏ, is, stērtŭī, sine supino, stērtĕrĕ, schnarchen/ schlaffen/ Chrapáć/ Spáć. Destertere, verschnarchen/ auffhören zu schnarchen/ vom Schlaff erwachen/ Wysypiáć się.

Stĭbĭŭm, ij, g. neut. quod & Stĭbī, & Stĭmmī, indeclinabile, vulgò Antimonium, Spießglaß/ Antymonyum.

Stĭgmă, ătĭs, g. n. ein Brandmal/ angebrantes Zeichen/ Prypiekowánie/ Cechá. *Flammans, rigidum, opprobriosum, pressum, durum.* metaph. Verläumbdung/Niesławá. Stĭgmătĭcŭs, & Stĭgmōsŭs, a, um, mit einem Brandmal gezeichnet/ Prypiekowány.

Stīgō, as, stīgārĕ, stupffen/reitzen/ Pobudzáć. Castigo, vid. supra suo loco, in lit. C. Instīgŏ, as, avi, atum, īnstīgārĕ, anreitzen/treiben/anhalten/ Pobudzáć/Podußczáć.

Stĭlbōn, ontis, gen. masc. Stella Mercurij.

Stĭllă, æ, g. fœ. ein Tropffe/Kápká Kroplá. Stĭllĭcĭdĭŭm, ij, g. n. ein Dachtrauffe/ Kápánie/ Kroplá. Stĭllŏ, as, stĭllārĕ, tropffen/Kápáć. Stĭllātĭŏ, onis, g. f. Das tropffen/ Kápánie. Stĭllātĭcĭŭs, a, um, ut: Resina stillatitia, Hartz an den Bäumen trieffend/ Żywicá kápiąca z drzewá. Dēstĭllŏ, as, avi, atum, dēstĭllārĕ, pro Distillare, hinab tropffen/ Ściekáć/ Kápáć. Dĭstĭllātĭŏ, onis, g. f. Abtropffung/Kápánie. Item, ein Fluß vom Haupt in die Nasen/ Kyma. Dĭstĭllātŏrĭus, ij, g. masc. ein Wasserbrenner/ Wodek palácz. Extillare, außtropffen/ Wyciekáć/ Wykápáć. Extillare lachrymīs weinen das tropffet/ Płákáć. Instĭllārĕ, In oder auff etwas tropffen/ Wkrápiáć. Aliquid alicui instillare, metaph. eingiessen/ Wlewáć co w kogo/ Náuczáć. Instillatio, onis, g. f. Eintröpffung/ Wkrapiánie. Sŭbstĭllŭm, i, g. neut. feucht Wetter/ vor vnd nach Regenwetter wenn es tropffet/ Wilgotność. Itē, ein Kranckheit/ darvon einer nur von Tropffen zu Tropffen harnet/ Vryny trudność. Substillare, Tropffenweiß harnen/ Vryne puszczáć po troſze.

Stĭlpŏ, onis, g. masc. Veteribus idem quod Nanus, ein Zwerg/ Kárzeł.

Stĭmŭlŭs, li, g. m. ein Stachel/Stupffruth oder Gerd/ Bodziec. *Amarus, acer, crudus, cruentus, furialis, ferus, acerbus, acutus, pungens, trux.* Item, Stimulus, metaph. dicitur omne illud, qvo vexamur. Admovere alicui stimulum, einen stupffen/ treiben/reitzen/ermahnen/ Sturſáć/Pobudzáć. Stĭmŭlātĭŏ, onis, g. f. ein Stupffung/ Reitzung/ Sturſánie/ Pobudká. Stĭmŭlātŏr, oris, g. m. & Stĭmŭlātrīx, īcĭs, g. f. ein Stupffer/ Treiber/ vnd Stupfferin/ Treiberin/ Sturſácz/ Przymuśićiel/ Przymuśićielká. Stĭmŭlĕŭs, a, um, anreitzig/ Bodźcowy/ obsol. Extimulare, & Perstĭmŭlārĕ, idem quod Stimulare.

Stingo, & Stīngvŏ, is, stīnxī, stinctum, stīngĕrĕ, pro Extingvere, löschen/ Gáśić. Dīstīngvŏ, is, dīstīnxī, dīstīnctŭm, dīstīngvĕrĕ, vnterscheiden/ sönderen/ Rozdźieláć/ Rozłączáć. Item,

bespren-

besprengen / blůmen / vntermarcken / Pstrzyc / Zdobic / Osadzác. Distingvŏr, ĕris, tinctus sum, distingvi, vnterschieden werden / Rozdzielánym byc. Distinctio, onis, g. f. & Distinctus, ūs, g. m. Zeichen zu vnterscheiden / Rozdzielnosc / Roztaczenie. Distincte, adv. vnterschiedentlich / Rozdzielnie. Indistincte, adver. vnordentlich / ohn Vnterscheid / Nierozdzielnie. Extingvĕrĕ, erlöschen / außlöschen / Zágásic. Bellum extingvere, ein Krieg stillen / Woyne uspokoic. Extinctus homo dicitur, qui mortuus est. Extinctŏr, oris, g. m. ein Erlöscher / Zágásiciel. Extinctio, onis, g. f. Erlöschung / Zágászánie. Instinctus, a, um, ab Instingvo inusitato verbo, angereitzt / getrieben / Pobudzony. Instinctus, us, g. masc. Anweisung / trieb / Podußczánie / Nátchnienie. Instinctu, afflatuq; divino, mit Göttlichem Trieb vnd Eingeben / Z nátchnienia Bostiego. Instinctor, oris, g. m. Antreiber / Treiber / Przymuśiciel / Pobudzáiacy. Interstingvĕrĕ, erlöschen / Gásic / antiquum. Restingvĕrĕ, vertreiben / außtilgen / außlöschen / Wygásic / Wygnác. Sitim restingvere, den Durst läschen / Prágnienie ugásic. Incensum restingvere, einen erzürnten versöhnen / Gásic co gorácego. Restinctus, a, um, ut: Bellum restinctum, gestillter Krieg / Woyná uspokoiona. Restinctio, onis, g. f. Erlöschung / Gaßenie.

Stipa, vide Stupa. Stipator, vide Stipo. Stipendium, vide Stipa.

Stĭpĕs, stĭpĭtis, g. masc. ein Pfaal / Zaunsteck / Knebel / Kol / Pal / Pniak. *Durus, fißilis, semicremus, ramosus, nodosus, robusteus, procerus, teres.* Stipes metaph. accipitur pro stulto, insulso, & fatuo, ein Stocknarr / toll / vngeschickt / Nikczemnik / Glupiec.

Stĭpŏ, as, avi, atum, stĭpārĕ, Stopffen / verstopffen / verschliessen / einen eng vmbgeben. Zupié Nátykác / Obstępowác. Stĭpātĭŏ, onis, g. fæm. Enger Vmbstand vnd Getreng vmb einen / stupienie / Gestwá. Stĭpātŏr, oris, g. masc. ein Verstopffer / Vtykácz. Item, Stĭpātōrēs, pl. num. Leibsguarden / die stets vmb jhren Herren seynd / Hálábárdnicy. Stĭpātĭūs, a, um, Das zu stopffen gehört / Do utykánia należący. Stĭptĭcus, vel potius Styptĭcus, a, um, Herab zusammen trinckend / Zátwardzáiacy. Constĭpārĕ, Zusammen trucken / Zátwardzác / ściesniác. Obstipare, Verstopffen / Zátykác. Obstipare verticem, Das Haupt tucken als ob einer damit stossen wolt / Glowe nákrzywiác / Pochylác / jákoby ku uderzeniu. ŏbstĭpŭs, a, um, vt: Stes capite obstipo, Mit geduckten Haupt / oder widersetztem Haupt / als wann einer etwas sinnet / Podeprzeć glowe schylona / jákoby co myślac.

Stĭps, vel Stĭpis, is, g. f. Müntz von Goldt oder Silber / Gelt / Pieniądze. Mercenariæ stipis ancilla, ein Hur für Geld / Náiemna nierządnicá. Cogere stipem, Geld samblen vnd auffnemmen wie man ein Allmusen auffnimbt / Zbierác pieniądze jáko gdy jálmużne biora. Stipem spargere, Geld außwerffen / Pieniadze rzucác. Stĭpendĭum, ij, g. neu. Monatsold / Kriegssold / żold. Facere stipendia pedibus, Zu Fuß vmb Solde dienen / Pieszo służyć. Item, Stipendium, Steur / Pobor / Zold. Stĭpendĭālis, le, pro Stipendiario, inusitatum. Stĭpendĭārĭūs, a, um, Steurbar / der Steur vnd Schatzung geben muß / Holdowny / żoldowy. Vectigal stipendiarium, Ordentliche Steur / żold zwyczáyny. Stĭpendĭōsus, a, um, Vmb Sold dienend / żoldowy. Stĭpendĭŏr, aris, atus sum, stĭpendĭārī, Vmb Sold dienen / Ná żold służyć.

Stĭpŭlă, æ, g. f. Halm / als Kornhalm / Stengel / Zdzblo / zdziebelko. Item, Stupfflen / so vberblieben nach abgeschnittenem Korn / Pozostáłe zdzbłá / ostátki pożetego zboża. *Viridis, levis, volans, gracilis, arida, agrestis, fragilis, crepitans, fumens.*

Stĭpŭlŏr, aris, atus sum, stĭpŭlārī, Helffen oder forderen / gleich ob einer einem Heischenden etwas thun wölle oder geben / Kontrákt czyniac pytác. Stĭpŭlātŏr, oris, g. masc. ein Heischer / oder Forderer der verheissenen Ding / Obiecuiacy w kontrákcie / Kontráktnik żádáiacy. Stĭpŭlātĭŏ, onis, g. fæ. & Stĭpŭlātŭs, us, g. m. Heissung oder Verheissung eines gelobten Dings / Kontráktowy sposob / Vmowá. Stĭpŭlātĭuncŭlă, æ, dim. Stipulor abs te: Active, Jch frage oder begehr von dir / Zadam tego od ćiebie. Item, Passivè, Jch werd gefraget von dir / Jestem od ćiebie pytány / Proszony. Ad, vel Astĭpŭlŏr, aris, atus sum, ăstĭpŭlārī, Verwilligen / zustimmen / Poswiadczác / Trzymác z kim. Adstĭpŭlātĭŏ, onis, g. fæm. & adstĭpŭlātŭs, us, g. masc. Verwilligung / Poswiadczánie. Adstĭpŭlātŏr, oris g. masc. Der eim verwilliget / Der eines meynung ist /

 Po-

potwierdziciel zdánia/pochwaläcz. Restĭpŭlārī, einem etwas forderen dagegen zuverheissen/ Kontráktniká pierwszego pytáć. Restĭpŭlātĭō, onis, g. fæ. Gegenbegehr/Begehr einer Verheissung gegen eine andere Verheissung/ Kontráktniká pierwszego pytánie.

Stīrĭă, æ, g. f. ein Eißzapff/ Sopel.

Stīrps, Stīrpis, cum de homine dicitur, g. fæ. est, ein Stam/ Vrsprung des Geschlechts/ Rod/ Pokolenie. Dicitur & Stirpis, is, Stirpe ad eum bona pervenerunt, Von Stammen vnd Geschlechts wegen hat er solche Güter erlanget/ Dziedzictwem nań dobrá spády. Stirps, cum de arboribus dicitur, est g. mas. ein Stamm/ Gewächs/ Wurtzel/ Korzeń/ Pień/ Krzew. Invenitur etiam in fæm. g. Stīrpēscō, is, stīrpēscĕrĕ, Beym Stammen bleiben vnd nicht weiter wachsen/ ohn Stengel vnd Frucht bleiben/ Zdrewnieć/ Nierość nie odepniá. Stīrpĭtŭs, adver. Von der Wurtzel auff/ von Grund auff/ z korzeniem/ z gruntu. Extīrpō, as, avi, atum, ēxtīrpārĕ, Außreuten/ Wykorzeniáć. Extirpare pilos, Die Haar außrupffen/ Wyrywáć włosy. Extirpare & funditus tollere vitia, metaph. Außtilgen/ Wykorzenić złość. Humanitatem extirpare ex animo, Auß dem Siñ schlagen/ wykorzenić z sercá. Extīrpātĭō, onis g. f. Außwurtzelung/ Wykorzenienie. Inēxtīrpābĭlĭs, le, Nicht außzureuten/ Niewykorzeniony.

Stīvă, æ, g. fæ. Pflugstertz/ Rożicá/ Pługowe nogi.

Stlătă, æ, g. f. Genus navigii lati. Stlātārĭŭs, ij, g. m. Der solch Schiff führt/ Flis ná tákiey łodzi ábo okręcie.

Stlōpŭs, i, g. m. idem est quod Sclopus, Zungenschlag mit eim Gethön/ oder Backenschrantz/ wenn einer die Backen auffblaaßt/ vnd den Athem mit einem gethön läst herauß brechen/ Kláśk od vderzenia wydetey geby.

Stō, stās, stĕtī, stătūm, stārĕ, Stehen/ auffgericht seyn/ Stać. Stare etiam de inanimatis dicitur, vt: Navis, flumen, currus, sol stare dicuntur. Stare conventis, Bey dem Vertrag stehen/ bleiben/ den Vertrag halten/ Stać przy czym. Vmowe záchowáć. Stat à me, Er hält es mit mir/ To zámną pomaga. Fide stare, Trew halten/ Wiárę záchowáć. Pro aliquo stare, Einem günstig seyn/ Pomágáć zá kim. promissis stare, Die Zusag halten/ Obietnice spełnić. Stāns, antis, & Statūrŭs, a, um, particip. Stătŭs, a, um, Gewiß/ ordentlich/ bestimbt/ Pewny/ Vmowiony/ Náznáczony. Dies status, Bestimpter Tag/ Dzień uroczysty/ Vmowiony. Stătŭs, us. g. m. Weiß vnd Geberd/ Gestalt/ Maaß/ Wzrost/ Postáwá. Status apud Rhetores, das fürnembst im Handel darauff alle ding gerichtet/ die Hauptsach/ Punkt przedni mowy przedsięwziętey. Convellere Reipub. statum, Das gemein Regiment zerrütten/ Rzeczpospolitą zámieszáć. De suo statu declinare, Anders thun/ dann seinem Stand gezimbt/ Nie według stanu swego się rządzić. Stăbĭlĭs, le, Stets/ steiff/ beständig/ Stały/ Trwáły. Stăbĭlĭtās, atis, g. f. Beständigkeit/ Stałość/ Trwáłość. Stăbĭlĭō, is, stăbĭlīvī, stăbĭlītūm, stăbĭlīrĕ, id est, firmare. Stătĭō, onis, g. fæm. Standt/ Stanie/ Stanowisko. Stătĭūncŭlă, æ, g. fœm. dimin. Statio navium, Schifflande/ Meerhafen/ Stanowisko okrętow. Statio militum, Wachtstatt/ Straż/ strażnicá. Stătĭōnālĭs, le, Bestendig/ Stotecy. Stătĭōnārĭŭs, a, um, vt: Milites stationarij, ad custodiam & stationes designati. Calep. sine Authore. Stătīvă, orum, g. neu. plur. num. vel Stătīvæ, arum, g. fæm. plur. num. Ein Läger/ Kriegslager/ Stanowisko/ Leża żołnierska. Castra stativa, idem. Stătārĭŭs, a, um, vt: Milites statarij, An seinem Ort vnd Wacht stehende Kriegsleuth/ żołnierze ná stanowisku/ ná strážnicy. Statumen, vide Statuo. Adstō vel āstō, āstās, āstĭtī, āstĭtūm vel āstātūm, ad- vel āstārĕ, Hinzu stehen/ beystehen/ Stać przy kim. ăbstārĕ, Weit davon stehen/ Stać z dáleká. abstit, pro abstitit. Adstante illo, Wie er dabey stund/ Przy nim/ gdy on stał przy tym. Astitit mihi contra, Er hat sich wider mich gestelt/ Stánął przeciwko mnie/ Sprzeciwił mi się. Astēs, ĭtĭs, Der eim an der Seiten stehet in der Schlachtordnung/ Wszyku towárzysz. Antĕstārĕ, Fürtreffen/ fürtrefflich seyn/ Przechodzić/ Przewyższáć. Constare, Zusamen halten vnd stehen/ Spotyzáć/ Zgadzáć się. Constitit nusquam, Er ist nirgends still gestanden/ Nikedy nie stał spokoiem. Constare sibi, Bey seiner Red bleiben/ Stáć przy sobie. Gratis tibi constat navis, Das Schiff kostet mir nichts/ Nic cie okręt niekosztuie. Constat subintelligitur, inter omnes, man ist des eins/ Es ist kundbar vnnd gewiß/ Wiádomo jest wszytkim/

Iá-

Jásna rzecz. Constat hoc mihi tecum, Wir seynd des eins/ My sie w tym dwáy zgádzamy. Cōnstāns, antis, adject. Standhafft/Dapffer/ Staly. Cōnstāntĭā, æ, g. fæm. Standhafftigkeit/ Stałość. *Impenetrabilis.* Cōnstāntĕr, adverb. Standhafftiglich/Stale. Inconstanter, Vnstandhafftiglich/ Niestale. Cĭrcūmstārĕ, Vmbgeben/ Vmbstehen/ Obstąpić. Cĭrcūmstāntĭă, æ, g. fæ. Vmbstand/Okoliczność. Cĭrcūmstātĭō, g. fœm. Das vmbstehen / vnd das rings vmbgeben/ Obstąpienie. Dīstārĕ, Darvon seyn / fern seyn/ Odległym być. Item, Vnterscheiden seyn/ Rożnym być. Distantes loci, örter weit von einander gelegen/ Mieyscá odległe od siebie. Dīstāntĭă, æ, g. fæ. Vnterscheid/ Rożność. Item, Die Weite oder Ferne gelegen/ Odległość. Dīstĭtārĕ, freq. obsol. Extare, Fürraußstehen/ Wydawáć sie / Wychodźić. Extat capite solo ex aqua, Er hat allein das Haupt für dem Wasser auß/ Głowe mu tylko widáć z wody. Extat id, Man finds / es ist vorhanden/ Jest to. Extant vestigia, Es seynd noch Anzeigungen vorhanden/ Znáć slad. Extantia, æ, g. fæ. Das für auß gehet/ Wydátność. Instare, Bestehen/ hinzu stehen/ tringen/ Nástępowáć. Instare, dativo junctum, Einen ernstlich anhalten vnd jhn treiben / Nálegáć ná kogo. Operi instare, Das Werck treiben/ Nálegáć áby robiono. Vestigijs alicujus instare, Eim auff dem Fuß nachfahren / Stopámi czytimi iść. Item, Instare, Nahen/ vorhanden seyn/ Przybliżáć sie/ wisieć nád kim. Īnstĭtārĕ, freq. Fast wiederstehen / Nástępowáć/ Dogrzewáć komu. Instans, antis, gen. om. Vorhanden/ Nástępuiący. Instantia, æ, g. fœ. Stetigkeit/ Embsigkeit/ Nálegánie/ Nácieránie. Īnstāntĕr, adv. Beharrlich/ Nálegáiąc/ usilnie. Instabilis, vide Stabilis. Īntĕrstĭtĭūm, ij, g. n. Die Weite zwischen zweyen dingen/ Przedział. Īntĕrstĭtĭō, onis, g. f. Ablaß/ Vnterlaß/ Vnterleybung/ Przestánek/ Przećiąg. Obstare, Vor etwas stehen/ im Weg stehen/ Zástępowáć. Ōbstācŭlŭm, li, g. n. Wiederstand/ Hinderniß/ Záwádá. Perstare, Bestehen/ Bleiben stehen/ beharren/ Trwáć. Præstare, Geben / leisten / Czynić/ Dáć. Præstare officium, Sein Pflicht leisten / Powinność odpráwić. Præstare silentium, Still seyn vnd schweigen/ Milczeć. Præstare ultima jucunda, Ein lieblich End machen/Koniec pożądány/ miły uczynić. Præstare, cum Dativo, Fürtreffen / besser seyn/ Przewyższáć. Dij immortales, homo homini quid præstat, Wie viel ist ein Mensch besser als ein ander? Jáko jeden człowiek jest lepszy/ niż drugi? jáko jeden jest nád drugiego. Præstăt, impersonaliter, pro melius est; Præstat furi hic suspendi, quam apud inferos ardere, Es ist eim Dieb besser/ ꝛc. Lepiey złodźiejowi/ ꝛc. Præstāns, antis, particip. Præstans virtute homo, Treffentlich/ Tugendreich/ W cnotę okązáły. Præstans nomen, vt: Præstans animi. Eines edlen / redlichen Hertzen/ Animuszu szláchecktiego/ wspániáłego. Præstāntĭă, æ, & Præstātĭō, onis, g. fæm. Außbundt / Fürtrefflichkeit / Zacność / wybor. Præstatio, Bezahlung / Leistung / Spełnienie czego/ spráwowánie. Prostare, Feyl außgelegt vnd außgestellt seyn/ offentlich feyl seyn / Wystáwionym być/ Nierzadu pátrzyć. It. Prostare dicitur mulier, feyl vnd gemein seyn/ Nierządu pátrzyć. It. Prostare, Vornen stehen / oder vorhin stehē/ Wystáwionym być. Rēstārĕ, perſ. sive imperson. sumi videtur, Vbrig seyn / vber bleiben/ Zástánawiáć sie/ Zostáć. Hoc nunc restat, Das ist noch vbrig / To jeszcze zostáie. Restabat nihil aliud nisi oculos pascere, Nichts mehr was vbrig dann die Augen zufüllen / Nic niezostawáło/ jeno żebyśmy oczy pásli. Item, Restare, Still stehen / sich an eim Orth saumen/ Opieráć sie / Zástánawiáć sie. Item, Widerstehen/ Sprzećiwiáć sie. Rēstĭtō, as, rēstĭtārĕ, freq. Offt auff dem Weg still stehen / Postawáć idąc. Substare, Bestehen/ gestehen/ bleiben/ Ostawáć sie. Sūbstātīvŭs, a, um, apud Grammaticos, quod per se substare potest, vt nomina rem significantia. Substantia, æ, g. f. ein Bestehung/ beständig ding/ Istność/ Rzecz stała. Item, Reichthumb/ Haab vnd Gut/ Májetność. Sŭpērstārĕ, Etwa aufstehen / Stáć nád.

Stœbē, es, g. f. ein Kraut vnbekant/ dann es ist nicht das man gemeinlich Scabiosam nennet/ chaber wielki.

Stœchăs, adis, g. f. Herb. Stechaden/ Citrinum genant/ Kocánki.

Stŏlă, æ, g. fæm. Allerley Habit, vnd Kleyder/ Szátá długa. Vestis erat ad talos demissa, matronarum insigne; *Longa, matronalis.* Stŏlātŭs, a, um, Der ein solch Kleid anträgt/ W száćie tákiey chodzący metaphor. Ehrlich/ Poczćiwy.

Stŏlĭdŭs, a, um, Närrisch/ vnverständig/ Głupi.

Stŏlĭdē, adverb. Närrisch / Thörlich / Głupie.

Stŏlō, onis, gen. masc. Nebenschoß bey dem Stamm / Wilk drzewny.

Stŏmăchŭs i, g. m. heist eigentlich der Schlund / oder die Magengurgel / wird aber auch für den Magen genommen / żołądkowe uście / żołądek. *Latrans, Jejunus*, Dissolutio stomachi, Das vnwillen / Ckliwość. Item, Stomachus, Muth / Will / Lust / Myśl / wola / Apetyt. Chęć. Stomacho suo vivere, Nach seinem Willen leben / żyć według swey woley. Item, Stomachus, Zorn / Vnwill / Vnlust / Gniew / Niechęć / Non sine stomacho, Nicht ohn Vnlust vnd Vngedult / Nie bez niechęci. Stŏmăchŏr, aris, atus sum, stŏmăchārī, Zornig vnd vngedultig seyn / Gniewáć się / Dąsáć się. Stŏmăchĭcŭs, a, um, Magensüchtig / żołądká chorego. Stŏmăchōsŭs, a, um, Vngedultig / Zornmütig / Gniewliwy.

Stŏmătĭcŭs, a, um, Der ein Geschwär im mund hat / Vstá cuchnące máiący.

Storax, barbare dicitur, pro Styrax.

Stŏrĕă æ g. f. Allerley Decke so man auff die erd spreitet / Matte / Mátá / Rogoża.

Strābō, onis g. masc. einer der scheel ist / Rozoki / Zezowáty.

Strāgēs, is, g. fæ. Ein Niederlag / als wann viel erschlagen werden / Porażká. *Cruenta, deformis, acerba, sanguinea, lacera, tepens, impia, ferox, profana, infanda, horrenda.*

Strāgŭlă, æ, g. f. & Stragulum, i, g. neu. Allerley Decke / Kołdrá. *Villosum, aureum, pretiosum, pictum.* Străgŭlātŭs, a, um, ad modum Stragulæ in Bibl.

Strāmĕn, minis, & Strāmēntŭm, i, g. n. Stroh / Słomá / Bárłog. *Agreste, molle, durum, rigidum.* Strāmĭnĕus, & Stramentitius, a, um, Ströhin / Słomiány.

Strangŭlō, as, strangulare. Würgen / oder erwürgen / Dáwić. Strangulare Segetes, dicitur, nimia terræ lætitia, vmbbringen / Niszczyć. Strāngŭlātŭs, us, g. masc. Strangulatio, onis, g. fœ. vt: Strangulatio vulvæ, Das aufstossen der Mutter / Záwárcie żywotá niewieściego. Item, Strangulatio, Erwürgung / Dáwienie.

Strāngūrĭă, æ, g. fæ. Kaltseych / Harnstrenge / Harnwinde / Vryny trudność.

Stratagema, sive Strătēgēmă, g. neu. Ein geschwinde Kriegsthat / oder Kampffstück / Sztuká żołnierská. Strătēgŭs, i, g. masc. ein Hauptmann / Hetman. Strătēgĭă, æ, g. fæ. Hauptmanschafft / Hetmáństwo. Strătĭă, æ, g. fœ. lat. Militia, vel Exercitus, ein Kriegsheer / Woysko / żołnierstwo. Strătĭōtes, is, g. m. Kriegsmann / żołnierz. Item, Herba, Schaf-ripp / Garben / Krwawnik. Strătĭōtĭcŭs, a, um, Kriegisch / żołnierski.

Strator, stratum, v. Sterno, Stratuminare, mendosum est, pro Statuminare. (Kolendá.

Strēnă, æ, g. fœ. ein Geschenck zum newen Jahr /

Strēnŭŭs, a, um, Streng / Vest / Dapffer / Redlich / Rześki / obrotny. Strenue, adverb. Dapfferlich / Ochotnie / Rześko. Strēnŭĭtās, atis, g. fæm. Strenge / Dapfferkeit / Rześkość. Instrēnŭŭs, a, um, Vnredlich / Vndapffer / Nieochotny / Nierześki.

Strĕpō, is, strĕpŭī, strĕpĭtŭm, strĕpĕrĕ, Rauschen / Schwaderen / ein getöß machen / Chrobotáć / Grzmot czynić. Strĕpĭtŭs, us, g. m. Getöß / Gerausch / Geschwader / Chrobot / Gruchot / Szmer. *Demens, clamosus, levis, horrendus, turbidus, raucus, sonorus, sonans, minax, horrisonus, tympanicus, malignus.* Item, Strepitus, ein Geschwader / Gesellschafft vnd Hauff so ein Herr hat nach jhm gehen / Orszak ludzi zá kim idący. Item, Pracht / Pychá / Strĕpĭtō, as, strĕpĭtārĕ, Rauschen / Tösen / Trzepietáć się / chrobotáć. frequent. Ad vel āstrĕpō, is, āstrĕpŭī, āstrĕpĭtŭm, āstrĕpĕrĕ, idem fere quod Strepere. Astrepere aures alicujus sermone, Eim mit Geschwetz die Ohren brechen / Zá uszymá komu szemráć / chrobotáć się. Astrepebat huic alacre vulgus, id est, Applaudebat, Frolocket jhm mit eim Getümmel / Pochwalał z krzykiem. Cōnstrĕpĕrĕ, Zumal rauschen vnd ein Geschrey machen / Grzmot czynić / krzyczeć pospołu. Circumstrepere, Herumb her rauschen / Grzmot czynić około. Instrepere, Daher rauschen / hinein rauschen / Zágruchnąć / Chrobotáć się. Interstrepere, Vntereinander rauschen / Chrobotáć między. Obstrepere, Wiederstreben / widerrauschen / Zágłuszáć / szemráć. Obstrepere portis, Für den Thüren vmbhin rauschen / Chrobotáć się u brámy. Obstrepi clamore, Beraubt werden / Zágłuszánym być. Mare obstrepens, Das rauschend Meer / Morze szumiące. Perstrepere, Fast rauschen / ein Getümmel machen / Trząskáć / Zgiełk czynić.

Strĭă, æ, g. fæ. ein Holkeel wie an den Säulen /

ßald. Strĭō, as, strĭārē, Mit Holkeelen unterscheiden/ Faldowáć. Striare etiam dicuntur boves, Fuhren machen/ Oráć. Strĭātŭs,a,um,particip. vt: Folia striata, Columnæ, & conchæ striatæ, Also gekänelt/ Ták wydrożone. Striatam frontem, vocavit Apul. capreatam.

Strĭbĭlīgō,ginis, pro Solœcismo, obsoletum.

Stricte, Strictim, Strictus, Strictura, vide Stringo.

Strīdĕō, es, & Strīdō, is, strīdī, sine Supino, strīdērĕ, & strīdĕrĕ, Kirren/ Thönen so man etwas bricht/ Skrzypieć/ Skwierczeć. & propriè cum funes sonum faciunt. Item dicimus, Currus non linitus stridet, Knirschet/ Skrzypi. Stridor dentium, Zänklapfferen/ Zgrzytánie zębow. In Evangel. Strīdŏr, oris, g. masc. Das Kirren oder kirschen/ skwierk/ Kwiczenie. *Acutus, querulus, raucus, ferus, horrisonus, terrificus, horrendus, acer, terrisonus, terribilis, lugubris, sonax, coruscus, horribilis, horrifer.* Strīdŭlŭs, a, um. Kirrecht/ räuschig/ Skrzypiacy/ Skwierczacy. Strīdēns, entis, partic. Rauschend/ Skwierczacy.

Strĭgă, æ, g. f. Ordo rerum inter se continuè collocatarum. It. ein Maaß/ da der halbscheid mehr in die Länge dann in der Breite hat/ Miárá czego/ dlugości więcey máiąca niż szerokości.

Strĭātŭs, a, um, Das die halbscheid grösser ist in der Länge als in der Breite/ Większy w dlugość niż w szerz.

Strĭgĭl, vel strĭgĭlĭs, is, g. f. ein Strigel/ Roßkampff/ Grzebło. *Ferrea, rubiginosa.* Item, ein Reibstein wie man in Bädern hat/ Aluna pewny kodziey. Strĭgĭlēcŭlă, æ, g, fæ. dimin. Strĭgmĕntŭm, i, g. neu. Abgestriegelter oder abgeschabter Wust/ Ostrobiny/ Struzyná/ Brud. Strĭgō sŭs, a, um, Fast mager oder dürr/ außgemergel/ Suchorláwy/ Chudy. Strigosus orator, metaphor. Unredreich/ unberedt/ Niewymowny. Strĭgĭlō, as, strĭgĭlārē, Striglen/ Reiben/ Grzebiem strobáć. Obstrĭgĭllārē, Wiederstreben/ Obmawiáć obsoletum.

Strĭngō, is, strĭnxī, strĭctŭm, strĭngĕrĕ, strengen/ zustricken/ zusammen klemmen/ abstripffen/ Ściskáć/ Ściągáć. Equos stringere, die Pferd striegelen/ Konie strobáć. Animum patriæ strinxit pietatis imago, die Einbildung des Vatterlandes strenget mir das Hertz/ Przeráźił serce obraz Oyczyzny. Stringere frondes, die Blätter abstreiffen/ Liście obrywáć. Ensem stringere, das Schwerd zücken/ Dobyć mieczá. Strĭctŭs, a, um, partic. ut: Gladius strictus, außgezücktSchwerd/ Miecz dobyty. Strĭctĭm, adv. mit kurtzen Worten/ Krotko. Strĭctē, adverb. Engiglich/ ściśle/ Krotko. Strĭctūră, æ, g. f. Schupen die von glüendem Eysen springen/ Skwárá żelázna. Strĭctūræ, arum, pl. num. Massa terræ unde ferrum fit. Strĭctĭvŭs, a, um, ut: Oleæ strictivæ, die man mit Händen ablist oder abbricht/ Oliwki rwáne. Abstrĭngō, is, abstrinxi, abstrictum, ābstrĭngĕrĕ, aufknüpffen oder aufflösen/ Odwiązáć. Ad, vel Astrĭngĕrĕ, verbinden/ verpflichten/ Zwiezowáć/ Ściągáć. Astringi necessitate, Aus Noth gezwungen werden/ Przymußonym być potrzebą. Astringere aliquem conditione, Einen mit etwas Geding verbinden/ Włożyć ná kogo Kondycią táką. Astringere se furti, Sich eines Diebstals schüldig geben/ Dopuścić się złodźieystwá/ kradźieży. Astrĭctŭs, a, um, particip. verbunden/ Ścisły/ Záwiązány. Astrictus & devinctus verpflichtet und verbunden/ Obowiązány/ Powinien. Astrĭctē, adverb. streng/ hefftiglich/ ściśle. Astricte facta oratio, kurtz eingebundene Red. Krotka áwęzłowáta mowá. Astrĭctĭō, onis, g. f. ut: Gustus amari cum astrictione, bitter Geschmack mit einer Herbe/ die einem die Zung zusammen ziehet/ Gorzki smák. ięzyk ściąga. Astrĭctōrĭus, a, um, Zusammenstrengig/ das zusammen zeucht/ Cierpki/ Zátwardzáiacy. Constrĭngĕrĕ, zusammenziehen/ Zwiezowáć/ Spináć. Catenis constringere, an Ketten legen/ łáńcuchem związáć. Constringendum se tradere libidinibus, Sich den Wollüsten ergeben/ Ydáć się ná rostoß nieprzystoyno. Destringere, abbrechen/ abstreiffen/ Yrwáć. Destringere, pro Abradere, abschaben/ abkratzen/ Ostrobáć Splendor destringit aciem, der Glantz blendet das Gesicht/ Bláſk przeraża oczy. Destrīgmĕntŭm, i, g. n. Abschabung/ Ostrobiny. Distringere, verstricken/ streng zugürten/ Záwiązáć. Item, zerreiben/ zerbrosamen/ Rozrywáć/ lupić. Districtus, a, um, verstrickt/ eingezwungen/ unmüssig/ Zábáwiony/ Rozdwoiony. Districtè minari, streng drohen/ Srogo grozić. Obstringere, zusammen stricken/ zusammen strengen/ Obowiązáć/ Związáć. Obstringere sibi aliquem munere, beneficio, &c. Einen gegen jhm verbinden

und

vnd verpflichten / Obowiazáć sobie kogo do / wrodzieystwem. Religione obstringi, In seinem Gewissen beschweret werden / mit einer Gottesfurcht verstricket werden / Sumnienie mieć. Perstringere, zusamenstrengen / Sciagáć. Perstringere oculos splendore micante, Die Augen verblenden / Oczy przerazáć blásktem. Perstringere aliquem, Einen mit Worten schmützen / angreiffen / Tykáć kogo slowy. Præstringere, überstrengen / sciagáć / idem ferè quod Perstringere. Rĕstringĕrĕ, hinter sich strengen / Zwiezowáć z zálu / Wspák. Restrictus à tergo manibus, Die Händ hinter dem Rücken zusamen gebunden / Wspák zwiazány. Restringit nauseam hæc herba, Dieß Kraut vertreibt den Vnwillen / Záwściaga Womit. Rĕstrictē, adverb. streng / kündiglich / Sciśle.

Strio, as, vide Srio.

Strīx, strigis, g. f. ein Nachtvogel / Sowá leśna. *Nocturna, infausta, rauca, improba, infanda, taxicola, inferna, violenta, noxia.* Fabulosum, eas ubera infantium labris immulgere. Item, Striges, ein Gattung Kräuter die man isset / Rodzay ziela ktore iedza.

Strŏbĭlŭs, li, g. fæ. Nux pinea sive nucis pineæ nucleus. Strobilium, à Romanis Carduum sativum dici, Dioscorid. ait.

Strŏbŭs, i, g. masc. Arbor odorifera.

Strŏmă, ătis, id est, Strangulum.

Strŏmbŭs, i, Animal marinum.

Strŏphă, æ, g. f. Schalckheit / List / Betrug / geschwinder Außschlupff / Sztuká práwna.

Strŏphĭŭm, ij, g. neut. ein Brustbändel / Brustriem / Chustká do pierśi. Item, brevis fascia, quæ virginearum papillarum coërcet tumorem, *Viride, teres.* Item, Strŏphĭă, orum, pl. n. Krãntz von Blumen / Wieniec z ziela. Strŏphĭŏlŭm, li, dimin. Strŏphĭārĭŭs, ij, g. masc. ein Kräntzmacher / Wieńczarz.

Structilis, Structor, Structura, Strues, Struices, vide Struo.

Strūmă, æ, g. f. ein Kropff / Wole / Gruczoly. Struma civitatis, metaph. ein Vberbürde einer Stadt / Ludzie pospolići / niepotrzebni wmieśćie. Strumosus, a, um, Kröpffig / Gruczołowáty. Strūmŭlă, æ, dimin.

Stūmĕă, æ, g. foem. Geyßblumen / Jáśkier.

Strŭō, is, strūxī, strūctŭm, strŭĕrĕ, zusammen setzen / ordnen / bawen / Vkładáć / Budowáć. Aciem struere, ein Schlachtordnung machen / Szykowáć. Bellum struitur, man rüst ein Krieg zu / Gotuia sie ná woyne. Insidias alicui struere, Einen hintergehen / Zdrádę ná kogo knowáć. Item, Struere, ein Schalckheit fürnehmen / Nyślić chytrze. Strūctĭlĭs, lĕ, Auß viel Stücken zusammen gebawet / Składány. Strūctŏr, oris, g. m. ein Bawman / Auffbawer / Auffrüster / Budownik. Item, ein Koch / Fürschneider / Stołowy / Stolnik. Structores annonæ, Kornverkäuffer / Zbożeprzedáiacy. Strūctūră, æ, g. f. Baw / Auffrüstung / Budowánie / Skłádánie. Strŭēs, strŭis, g. f. Ein zusammengetragener Hauff / Stos. Item, Strues, genus libi, quod in sacris Antiqui libabant. Strŭīcēs, Antiqui vocabant omnium rerum extructiones, Allerley Gebäw / Wszelákie Budynki. Ad, vel Ăstrŭō, ăstrūxī, ăstrūxī, ăstrūctŭm, ăstrŭĕrĕ, hinzu bawen / Przybudowáć. Astruere, pro Affirmare, Für gewiß sagen / Twierdzić. Astruitur his, man setzt hinzu / Przykłádáia. Cōnstrŭĕrĕ, auffhauffen vnd auffführen / Skłádáć / Zbudowáć. Navem construere, ein Schiff bawen / Okret zbudowáć. Cōnstrūctŭs, a, um, zusamen vnd ordentlich gesetzt / Skłádány. Cōnstrūctĭŏ, onis, g. f. ein Baw / Budowánie. Verborum constructio, Ordnung der Wörter / Porządek słow. Destruere, zerbrechen / nidereissen / Obaláć / Psowáć. Destructio, onis, g. fœ. ein Zerstörung / Skáżenie. Extruere, auffhauffen / auffbawen / auffrichten / Budowáć / Wywodzić co. Extruere ædificium in alieno, metap. Auff frembden Grund bawen / Budowáć ná cudzym grunćie. Extructio, onis, g. f. Auffhauffung / Budowánie. Extructus, a, um, auffgehaufft / Zbudowány. Instruere, zurüsten / bereiten / ordnen / Sporządzáć / Gotowáć. Aciem instruere, Ein Schlachtordnung machen / Szykowáć. Discipulos instruere, vnterweisen / Vczyć. Instructus, a, um, particip. sive nomen ex partic. vnterwiesen / berichtet / Nágotowány / Sporządzony. Instructus paterfamilias, wol gerüst vnd versehen mit Haußrath / Gospodarz opátrzny. Instructus, us, g. m. & Instructio, onis, g. f. Rüstung / Przygotowánie. Exercitus instructio, Ordnung / Szykowánie. Instructor, oris, g. m. Zurüster / Sprawcá / Gotuiacy. Īnstrūmentum, i, g. n. Rüstzeug / Werckzeug / Narzędzie Item, Mittel / vnd alles dadurch man ein anders handlet /

handlet/ Srzodek/do spráwowánia czego. Instrumenti nomine, aliquando intelligitur monumentum scripturarum, Brieff/Geschichtbuch/Register/ schrifftliche Versicherung / Ksiegi publiczne/ Monument. Regni instrumentum, Buch von Händlen des Reichs/Ksiega o sprawowániu Krolestwá. Obstruere, Einem die Außsicht verbawen/ Zátykáć / Záprawiáć/ Zágradzáć. Obstructio, onis, g. f. Verbawung/ Zágrodzenie. Præstruere, Für etwas bawen/ Zbudowáć przed czym. Substruere, vnterbawen/ Podbudowáć/ Podmurowáć. Substructio, onis, Vntergebäw/ Podbudowánie.

Struthia mala, quæ & Struthiomela, unica voce dicuntur, ex genere sunt Cotoneorum, Quitten/ Kütten/ Pigwy.

Strūthĭō, onis, & Struthius, ij, g. m. Item, Strūthĭŏcămēlūs, i, g. m. ein Strauß/ Strus.

Strūthĭūm, ij, g. n. Herba, quæ & radicula dicitur.

Stŭdĕō, es, stŭdŭī, stŭdērĕ, Sich befleissen/ embsig seyn / Ernst ankehren/ Sprzyjáć. Novis rebus studere, Sich mit Newerungen bekümmern / Wszczynáć rzeczy nowe. Studuit Catilinæ, Cælius. Was dem Catilinæ geneigt vnd günstig/ Sprzyjał Kátilinie. Accusativo junctum, significat Cupere, vt: Vnum omnes studetis, Ihr stellet all einem Ding nach / oder begehret all ein Ding/ Wszyscy jednym się báwićie/ ábo / jednego pożądacie. Genitivo junctum: Qui te nec amat nec studeat tui. Inusitate dixit Cic. Item, Studere, Lernen/ der Schrifft obligen/ Vczyć się. Stŭdĭūm, ij, g. n. Fleiß/ Embsigkeit/ hefftige Liebe zu etwas/ Vsilność / Pilność. *Sollicitum, insomne, vigil, flagrans.* Studium tuum erga me, Dein liebe/ Gunst vnd geneigter Will gegen mir/ Twojá łáská y chęć przećiwko mnie. Item, Studium, Vbung/ Cwiczenie. Stŭdĭōsūs, a, um, Etwar auff geflissen vnd geneigt/ inbrünstig / fleissig/ Pilny/ Prácowity. Literarum studiosus, Der Lehr geflissen/ Pilny w náukách. Studiose, adverb: Fleissiglich / ernstlich/ Pilnie / Chetnie. Pērstŭdĭōsūs, a, um, Fast fleissig/ Pilny bárzo.

Stŭltūs, a, um, ein Narr/ Głupi. Stulte, adver. Närrisch/ Thörisch/ Głupie. Stūltĭtĭă, æ, g. fæm. Thorheit/ Głupstwo. Stūltĭlŏquēntĭă, æ, g. fæ. & Stūltĭlŏquĭūm, ij, g. n. Närrische Wort / Głupia mowá.

Stūpă, æ, g. fæ. Abwerck/ es sey von Hanff oder Flasch/ Werck/ Kauder/ Pácześi/ Zgrzebie. Stūpārĭūs, a, um, & Stŭpĕūs, a, um, Zum Werck zugehörig/ Pácześny/ Zgrzebiány. Malleus stuparius, ein Hammer / damit man den Stängel zerschlägt zum Abwerck/ ein Räschen / Mlot do zgrzebi.

Stŭpŏr, oris, g. m. Entsetzung/ Erstummung/ Verwunderung / Zdretwienie/ Zdumiewánie. *Immobilis, gelidus*, Stŭpĭdūs, a, um, Erstummet/ toll / vnverständig / Nieczuły / Zdretwiáły. Membra stupida, Entschlaffene vnempfindliche Glieder/ Członki zdretwiáłe. Stŭpĭdĭtās, atis, g. fæ. idem quod Stupor. Stŭpĕō, stŭpēs, stŭpŭī, stŭpērĕ, Erstummen/ sich entsetzen/ Zdumiewáć się. Aliquem stupere, Sich ob eim höchlich verwundern / Dziwowáć się komu. Stŭpēscō, is, stŭpēscĕrĕ, & Stŭpēfīō, is, stŭpĕfăctūs, sum, stŭpĕfĭĕrī, Erstummet werden / zdumiewáć się. Stŭpĕfăcĭō, is, stŭpĕfēcī, stŭpĕfăctūm, stŭpĕfăcĕrĕ, Erschrecken daß einer sich entsetze/ Zdumiáłem czynić. Ad-vel ăttŭpĕō, Item, Obstupeo, & Obstupesco, idem fere quod Stupeo. ōbstŭpĭdūs, a, um, erstumet vnd erschrocken/ zdretwiáły/ Zdumiány.

Stuprūm, i, g. n. Hurerey/ es sey mit Ehefrawen oder andern Personen durch Gesatz verbotten/ Cudzołostwo w zákonie zákázáne. *Nefandum, famosum, incestum, infandum.* Virgini stuprum inferre, ein Tochter fällen/ Zgwałćić pánnę. In aliquam domum stuprum inferre, eines andern Eheweib beschlaffen / Dom nierzadem splugáwić żonę czyię zgwałćić. It. Stuprum, Schmach oder Schand / Zelżywość. antiquum est. Stūprō, as, avi, atum, stūprārĕ, ein Frawenbild schwächen/ Zgwałćić/ Cudzołożyć. Stūprātŏr, oris, g. masc. Weiber oder Töchter Schänder/ Cudzołożnik. Stūprōsūs, a, um, Hurisch/ Cdzołożniczy / cudzołożnik. Cōnstrūprārĕ, idem, quod Stuprare. Constupratum judicium, ein bestochen Gericht/ Sąd skázony. Cōnstūprātŏr, oris, g. m. Schänder/ Cudzołożnik/ gwałćićiel.

Stūrnūs, i, g. m. avis, ein Stahr/ Szpak.

Stȳlŏbătă, æ, g. m. Das Beth darauff der Fuß oder Säul stehet/ Podstáwek filarny.

Stȳlūs, g. m. vel Stȳlūm, i, g. n. lat. Columna. Item, ein Griffel/ Rylec. *Sculpens, ferreus, acutus,*

Stylus, Allerley spitzige Stachel / wie ein Spieß gestaltet / von Eysen / Holtz / oder andern Gezeug / [illegible] wojtszony / Ronczáty. Item, Weiß vnd Art der Schrifften / das Schreiben vnd vbung deß Schreibens / Weiß im reden / Vmiejetność / pisánia Mowy kßtałt.

Stymmă, atis, g. n. idem, quod Spissamentum.

Stypticus, a, um, vt: Medicamenta styptica, Zusammenstrengende vnnd stossende Medicin / Zátwardzájacy.

Styrăx, acis, g. m. Ein Baum mit seiner Gummi / daß die Apotecker nennen Storax, Styrák / Mirowy olejek.

Styx, stygis, g. fæ. à Poëtis fingitur esse palus infernalis, *Pallens, siticulosa, tristifica, horrida, mortifera, Phlegethontica, conCaua, tartarea, sæua, inanimabilis, obscura, iners, inferna, ima, violenta, liuida, circumflua, rapida, horrenda, nocticolor, fera, dira, atra, tacita, profunda, tristis, tremenda, nigra, furua.* Stygius, a, um, Deme zugehörig / Do tey káłuże należący.

Suada, Suadela, vide Suadeo.

Suādĕō, es, suāsī, suāsum, suādērĕ, Rathen / vnterstehen zu vberreden / Námawiáć / Rádźić. Pacem, & de pace suader, Zum frieden rathen / O pokoju rádźić / do pokoju wieść. Suādĕŏr, passivum, Wird gerathen / Rádzą. Suādă, vel Suādēlă, æ, & Suāsiō, onis, g. fæ. Beredung / vermahnung Námowá. Suāsŏr, oris, g. m. ein Rathgeber / Rádźićiel / Námawiácz. Suāsōrius, a, um, zu rathen vnd bereden dienlich / Námowny. Consuādĕō, idem quod Suadeo. Dissuādĕō, dissuādēs, dissuāsī, dissuāsum, dissuādērĕ, Wiederrathen / Rozradzáć / Odradzáć. Dissuāsŏr, ris, g. masc. Wiederrather Odradzájący. Dissuāsiō, onis, g. f. Wiederrath / Odradzánie. Persuādērĕ, Vberreden / zu glauben geben / Námowić / wmawiáć. Ita persuasum omnibus, Also haltet vnd achtet es jedermann / Ták wßyscy mniemáją. Persuāsus, a, um, partic. siue nomen ex partic. Vberredt / Námowiony. Persuāsiō, onis, g. fæm. Gefaste meinung / Námowá. Persuāsōrius, a, um, Kräfftig zu bereden / Námowny. Persuāsibilĭ, lĕ, Leicht zu bereden / Námowny / łácny do námowienia. Persuāsibilĭtĕr, adverb. Persuasibiliter dicere, Gläubige Ding reden / Námownie mowić. Persuasor, oris, Vberreder / Námawiácz. Persuātrix, icis, g. f. Berederinn / Námawiaczká.

Suālĕrnicum, i, n. Genus electri.

Sŭāmĕt, & Sŭāptĕ, Ablatiuus, cum particulis, met, & pte. Suamet vi, Durch sein selbs Krafft / Swoją mocą / potęgą. Suapte natura, Auß eigner Natur / Z przyrodzenia włásnego.

Suārius, vide Sus, suis. Suasor, Suasio, vide Suadeo.

Suāvĭs, e, Süß / lieblich / sanfft / łágodny / przyjemny. Homo suavis, per Ironiam. Was holdseligen Menschens. łágodny. Suāvĭtas atis, & Suāvĭtūdō, dinis, g. f. Lieblichkeit / Süssigkeit / łágodność / przyjemność. Suāvĭtĕr, adver. Süssiglich / Przyjemnie / Smácznó. Suāvĕ neutrum vice adverbij, pro Suaviter. Suaviloquens, entis, g. c. sanfft redend / wdźięcznomowny. Suāvĭlŏquĕntĭă, æ, g. f. Sanffte Rede / Wdźięcznomowność. Svavium, vel Sāvĭum, ij, g. n. ein Kuß / Cáłowánie. *Semiulcum, mellitū, dulce, sorbillans, paruulum, pressum, suaveolens.* Terent. Meum suavium, quid agitur, Mein Trost / mein Lust / etc. Moje kochánie / etc. Suāvĭŏlum, li, dim. Küßlein / Cáłowánie. Suāvĭŏr, aris, atus sum, suāvĭārī, Küssen / Cáłowáć. Suāvĭātĭō, onis, g. f. Küssung / Cáłowánie.

Sŭb, præpos. accusativo & ablativo jungitur, Vnter / Pod. Sub vestimentis secum habebant retia, Vnter den Kleydern / etc. Pod suknią / etc. Sub adventu, & sub adventum, pro In adventu. Vmb die zeit der Ankunfft / Pod przyjazd. Accus. jungitur: Sub tempus, &, Sub idem tempus, Eben vmb die Zeit / Pod tenże czás. Sub finem, Gegen dem End / Ku końcowi.

Sŭbābsurdus, a, um, ein wenig vngeschickt / Przygrubßy. Sŭbābsurdē, adverb. Ein wenig frombüch vnd thörlich / Przygrubßym.

Sŭbăcĭdus, a, um, Saurlecht / Przykwáśny. Subactus, & Subagito, vide Ago. Sŭbāgrestis, e, ein wenig Bäurisch / Przygrubßy. Subalaris, vide Ala. Subalbidus, vide Albus. Sŭbămārus, a, um, Bitterlich / Gorzkliwy. Sŭbāquilus, a, um Braunlecht / śniádowy. Subæratus, vide Æs. Subargutus, v. Arguo. Subaro, v. Aro. Subarrogans, v. Rogo. Subausculto, v. Ausculto. Subbibo, v. Bibo. Subblandior, v. Blandior. Subcœrulus, v. Cœlum. Subcandidus, v. Candidus. Subcenturio, v. Centum. Sŭbcĭnĕrĭtius, a, um, Das in der Aschen gebachen ist / W popiele pieczony. Subcingulum, v. Cingo. Subcisivus, a, um, vide

vide Succisivus. Subcœno, v. Cœna. Subcontumeliosus, v. Contumelia. Subcresco, idem quod Succresco. Subcrispus. v. Crispus. Subcrudus, v. Crudus. Subcruentus, v. Cruor. Subcurator, v. Cura. Subcustos, v. Custos. Subdebilitatus, v. Debilis. Sūbdīālĭs, le, Das vntern blossem Himmel ist/ Nadworny. Subdifficilis, v. Facio, Subditus, & Subditivus, v. Do. Subdius, v Dies. Subdoceo, v. Doceo. Subdolus, v. Dolus. Subdubito, v. Dubius. Subduco, v. Duco. Subdulcis, v. Dulcis. Subedo, v. Edo. Subeo, v. Eo.

Sūbĕr, beris, g. masc. vel fœm, sæpiùs neutri, Pantoffelholtz/ Korek. *Agreste, sylvestre, multiforum, multicavum, frondosum, cavum.* Sūbĕrĕŭs, a, um, Von Pantoffelholtz/ Korkowy.

Suberro, vide Erro. Subferuefacere, v. Ferveo. Subfrigidus, v Frigeo. Subgrandis, v. Grandis. Subgrundina, v. Suggrundina. Subhorridus, v. Horror. Subimpetro, v. Patro. Subimpudens, v. Pudor. Subinanis, v. Inanis. Subigo, v. Ago. Subjicio, v. Jacio. Subinde, v. Inde. Subinfluo, v. Fluo. Subinsulsus, v. Sal. Subinvideo, v. Video. Subinvito, v. Vito. Subirascor, v. Ira.

Sŭbĭtŭs, & Sŭbĭtānĕŭs, idem, Subitarius, a, um, Schnell/ gäch/ Náhly/ Porywczy. Milites subitarij, Schnelle Hülff von Kriegsleuthen zugeschickt/ Posilek wojenny. Subitō, adverb. Eylends/ gählingen/ Nagle/ Záraz.

Subjugo, v. Jugum. Subjungo, v. Jungo. Sublabor, v. Labo, as. Sublateo, v. Lateo. Sublatus, v. Tollo. Sublego, v. Lego. Submolestus, v. Moles. Sublevis, v. Levis.

Sūblĭcă, æ, g. fœ. & Sublicum, vel Sūblĭcĭŭm, ij, g. n. Ein langer Höltzin Pfal/ Paldrzewiány. Sūblĭcĭus, a, um, vt: Pons sublicius, ein höltzine Brück/ Mostdrzewiány.

Subligar & Subligaculum, vide Ligo. Sublividus, v. Livor. Subluceo, vide Lux. Subluco, v. Colluco. Subluo, v. Luo. Subluridus, v. Luridus. Submergo, v. Mergo. Submerus, v. Merus. Sūbmĭnĭă, æ, g. fœ. ein Rock schier roth/ Száta czerwonawá. Plaut. Submolestus, v. Moles. Submorosus, v. Mos. Submoneo. v. Moneo. Subminister, v. Minister. Submitto, v. Mitto. submoveo, v. Moveo. Subnascor, v. Nascor. Subnecto, v. Necto. Subnego, v. Nego. Subnervo, v. Nervo. Subniger, v. Niger. Subnitor, v. Nitor. Subnoto, v. Nosco. Subnubilus, v. Nubes.

Sūbō, as, avi, atum, sūbārĕ, Rüchlen wie ein Schwein in der Brust/ Krzekáć ják swiniá. Subare dicuntur sues, cum libidinem exercent, aut appetunt. Sūbātĭō, onis, g. fœm. Est appetitus suum in Venerem. Transfertur etiam ad alia animalia.

Sŭbŏscūrŭs, a, um, Dunckelácht / Przyćiemnieyszy. Subodiosus, v. Odi. Subobscœnus, v. Cœnum. Suboffendo, v. Offendo. Suboleo, vide Oleo. Suborior, v. Orior. Suborno, v. Orno. Subpallidus, v. Pallor. Subpingvis, v. Pingvis. Subpudet, v. Pudet. Subrancidus, v. Rancor. Subraucus, v. Raucus. Subremigo, v. Remus. Subrepo, v. Repo. Subrideo, v. Rideo. Subrigo, v. Rego. Subriguus, v. Rigo. Subripio, v. Rapio. Subrogo, v. Rogo. Subrostrarius, v. Rostrum. Subrufus, v. Rubeus. Subrubro, v. Rufus. Subrumus, v. Ruma. Subruo, v. Ruo. Subrusticus, v. Rus. Subrutilus, v. Rutilus. Subsalsus, v. Sal. Subscribo, vide Scribo.

Sūbscūs, cudis, g. fœm. ein Walckenband/ damit die Träm vnd Balcken werden geheftet / Szpagá.

Subseco, v. Seco. Subsecundarius, v. secundus. Subsellius, v. sedeo. Subsentio, v. sentio. Subsequor, v. sequor. Subservio, v. servio. Subsidium, v. sedeo. Subsedo, v. sido. Subsigno, v. signum. Subsilio, v. Salio. Subsimilis, v. similis. Subsimus, v. simus, a, um. Subsisto, v. sisto. Sūbsōlānŭs, i, g. masc. Der Wind von Auffgang oder Morgen/ Wiátr wschodni práwy. Subsortior, v. sors. Substantia, v. Sto. Substerno, v. Sterno. Substillo & Substillum, v. stilla. Substituo, v. statuo. Substraho, vel Subtraho, v. traho. Substringo, v. stringo. Substruo, v. struo. Subsulto, v. salio. Subsum, v. sum. Subsuo, v. suo. Subsurdus, v. surdus. Sūbtēgmēn, inis, g. n. ein Eintragt oder Wefer/ Wątek/ Podszewká. Subtegulaneus, v. Tego. Subtendo, v. Tendo. Subtergo, vide Tergo. Subtenuis, v. Tenuis.

Subter, præpositio, Vnter/ Pod/ Podspod. Subterduco, vide Duco. Subterfugio, v. Fugio. Subterfluo, v. Fluo. Subterlabor, v. Labo, as. Subterlino, v. Lino. Subtermeo, v. Meo, as. Subtero, v. Tero. Subterraneus, v. Terra. Subterrenuo, v. Tenuis. Subtexo, v. Texo.

Sŭtīlĭs, le, Fein/ geschwind/ klug/ dünn/ Subtelny/ Sztuczny/ Chytry. Sŭbtīlĭtās, atis, g. fœ. Klugheit / Geschwindigkeit / Dünnheit / Subtelność/

ność/Chytrość. Sūbtīlĭtĕr, adverb. Klůglich/Subtelnie/Wytwornie. Īnsūbtīlĭtĕr, adverb. Vngeschwind/Niesubtelnie. Pĕrsūbtīlĭs, le, Gar fein vnd subtyl/Bárzo subtelny/Wytworny. Subtimeo, vide Timor. Subtristis, v. Tristis. Subtundo, v. Tundo. Subturpis, v. Turpis.

Sūbtŭs, adverb. Darunden/Podspod.

Sūbūcŭlă, læ, g. f. ein wüllin oder leinen hembt/Koszulá/Káftan. Sūbūcŭlētŭs, a, um, Der mit eim Wüllen Hembt bekleidet/Odziany tą koszulą.

Subveho, & Subvecto, v. Veho. Subvenio, v. Venio. Subvereor, v. vereor. Subverto, v. verto. Subvectus, v. Veho. Subviridis, v. Vireo.

Sūbŭlă, æ, g. fœ. ein Säuel/Aal/Schumachers Säul/Szydło/szwaycá.

Sŭbŭlcŭs, i, g. masc. ein Säwhirt/świniopás.

Sūbūlō, onis, g. m. Subulones dicuntur cervi quibus sunt cornua simplicia, & non ramosa.

Subvolo, v. Volo, as. Subvolvo, v. Volvo. Suburbia, v. Vrbs. Suburo, v. Vro. Subvulturius, v. Vultur. Succedo, successus, &c. v. Cedo. Succendo, v. Accendo. Succenseo, v. Censeo. Succenturiare, v. Centum. Sŭccērdă, æ g. fœ. Säwdreck/Säwmist/Gnoy świni. Succerno, v. Cerno.

Sūccĭdă, æ, g. fœm. Abgeschorne Woll/Wełná nieochędożona. Sūccĭdă, g. fœm. ein Seyten Speck/Schweinback/Połeć.

Sūccīdō, is, sūccīdī, sūccīsŭm, sūccīdĕrĕ, Vnten abgeschnitten oder gehawen/Podćináć. Sūccīsīvŭs, a, um, vt: Succisivum tempus, Neben Zeit/Zeit vnd Weil so man vor andern nothwendigen Dingen haben mag/Czás doryweczy.

Sūccĭdō, is, sūccĭdī, sūccēssŭm, sūccĭdĕrĕ, Empfallen/Vpadáć. Sūccĭdŭŭs, a, um, Hinfällig/Vpadáiący.

Succingo, v. Cingo. Succido, v. Cano.

Sūccĭnŭm, i, g. neut. vulgò Ambra citrina, Agstein/Bursztyn. *Pingvis.* Sūccĭnŭs, a, um, vt: Gutta succina, Agsteininer Tropff/Bursztynowa kroplá.

Succipio, v. Capio. Succisium, v. Succido. Succlamo, v. Clamo. Succollo, v. Collum. Succubi, & Succuba, v. Cubo. Succurro, v. Curro.

Sūccŭs, i, g. m. Safft/Sok. *Pingvis, dulcis, blandus, sudans, liquidus, tener, præpingvis, viguus, diwissus.* Succus civitatis, metaphor. Krafft/Macht vnd Vermögen einer Stadt/Moc/Potegá miesttá. Sūccōsŭs, a, um, & Sūccĭdŭs, a, um, Safftig/Soczysty/Wilgotny. Exuccus, a, um, Trucken/dürr/ohn Safft/Niesoczysty/zwiedły/ īnsūccō, as, avi, īnsūccārĕ, Befeuchten/Safftig machen/Námaczáć/Nápuszczáć.

Succumbo, vide Cubo. Succurro, v. Curro, Succutio, & Succussor, v. Quatio. Suctus, vide sugo.

Sūcŭlă, æ, g. f. dimin. à Sue. ein klein Schweinlein/świnka. Item, ein Zugwällen/Zughaspel oder Gewinds/damit man die Väß auß den Kellern ziehet/Windá/ktora z piwnice beczki wyciagáią. Item, Sūccŭlæ, arum, plu. num. Stellæ, alias Hiades dictæ. Item, Succula, genus vestis.

Sudarium, Sudatio, Sudo, v. Sudor.

Sūdēs, is, g. fœm. ein Zaunsteck/Kol/Tycz.

Sūdŏr, ōrĭs, g. m. Schweiß/Pot. *Illotus, immundus, salsus, gelidus, frigidus, cæruleus, æstivus, pingvis, egregius, madens, impiger, mucidus, anhelus, fluens, iners, officiosus.* Sudorem emittere, schwitzen/Poćić się. Sūdārĭŭm, ij, g. n. ein Schweißtuch/Chustká do potu. Sūdātŏr, oris, g. mas. & Sūdātrīx, īcĭs, g. f. Der oder Die gern schwitzet/Pocąca się. Sūdātōrĭŭs, a, um, schwitzig/Potowy. Sūdō, as, avi, atum, sūdārĕ, schwitzen/oder schweissen/Poćić się. cōnsūdō, as, are, & Cōnsūdāscĕrĕ, idem quod Sudare. Desudare & Exudare, erschwitzen/Wypoćić się. Desudascere, idem. Exudare laborem, arbeiten daß man schwitzet/Prácowáć.

Sūdŭm, i, g. n. schön Wetter/Pogodá.

Svēō, svēs & Svēscō, is, svēvī, svētŭm, svērĕ, & svēscĕrĕ, Antiquum, gewohnen/Zwyczay mieć. Ad- vel Assvēscō, is, āssvēscĕrĕ, Etwar zu gewohnen/Przyzwyczáiáć się. Assvēscĭtŭr, impers. man gewohnet/Przyzwyczáiáią się. Assvētŭs, a, um, particip. gewehnet oder gewohnt/Przyzwyczáiony. Assvētūdō, dĭnĭs. dĭnĭs, g. f. Gewonheit/Brauch/Zwyczay. Assvēfăcĭō, făcĭs, fēcī, făctŭm, āssvēfăcĕrĕ, gewehnen/Náłkadáć kogo. Assvefacere se alicui rei, Sich an ein Ding gewehnen/Náłkadáć się do czego. Assvēfăctĭō, onis, g. fœ. Gewehnung/Náłkadánie/Wzwyczáienie. Cōnsvēscĕrĕ, gantz gewohnen/Przyzwyczáić się. Consvescere alicui, Vmb einen seyn/handlen vnd wandlen/Obcowáć z kim. Consvescere cum aliqua muliere dicitur vir, vel mulier cum viro, beywohnen/Nierządu páżrzyć. Consvetus, a, um, gewohnet/Zwyczáyny.

ny. Cōnſvētūdō,dĭnĭs, g. fœ. Gewonheit/ Zwy- czay. Conſvetudo majorum, Die Gewonheit der Vorfahren/ Zwyczay przodkow. Item, Conſvetudo, Gemeinschafft/ Towárzyſtwo. Conſvetudinem facere, Kundschafft machen/ Znáiomość z kim wziąć. Conſvetionem, pro Conſvetudine, dixit Plaut. Dēſvĕō, es, dēſvērē, Antiq. & Dēſvēſcĕrē, entwehnen/ Odkładáć śię. Diſſvēſcere idem. Deſvetus, a, um, entwehnet/ Odzwyczáiony. Deſveſcendus, a, um, Zu entwehnen/ Od czego śię odkładáć potrzebá. Deſvetudo, dinis, g. f. Entwohnung/ Odzwyczáienie. Deſvefacere, idem quod Deſveſcere. Dēſvēfĭērī, Jn Abgang von der Gewonheit kommen/ Odkładáć śię. Īnſvētŭs, īnāſvētŭs, & īncōnſvētŭs, a, um, vngewohnet/ Nieprzyzwyczáiony/ Zwyczáyny. Īnſvēfāctŭs, a, um, gewohnt/ Nałożony/ Przyzwyczáiony.

Sŭffarcĭnō, as, avi, atum, Sŭffarcĭnārē, vnterschoppen/ mit Lumpen vnterschürtzen/ Nátykáć. Sŭffarcĭnātus, a, um, id eſt, Sarcina quadam oneratus.

Suffarraneus, vide Far. Suffero, vide Fero. Sufferveo, vide Ferveo.

Sŭffēs, ētĭs, g. m. Summi magiſtratus nomen erat apud Carthaginenses, non diſſimilis Romanorum Conſulatui.

Sufficio, vid. Facio. Suffigo, v. Figo. Suffimentum, Suffio, & Suffitus, v. Fio. Sufflamen, Sufflamino, & Sufflo, v. Flo. Sufflavus, v. Flavus.

Sŭffōcō, as, avi, atum, sŭffōcārē, erſticken/ würgen/ Dáwić. Fame urbem ſuffocare, Eine Stadt außhungeren/ Głodem morzyć. Sŭffōcātĭō, onis, g. f. Erſtickung/ Dawienie.

Suffodio, v. Fodio. Suffragium, & Suffragor, vide Fragor.

Sŭffrāgō, gĭnĭs, g. fœ. Die hinter ſich gebückte Kniebück an den hinterſten Beinen der Thieren/ Widebück/ Przeguby w nogách zwierzęcych. Item, Sŭffrāgĭnes, pl. n. Das/ ſo an den Bäumen oder Weinräben überwächſt/ nach abgehawenen äſten/ vnd ſich geſtaltet wie ein Nabel/ Wilk drzewny. Sŭffrāgĭnōſŭs, a, um, ut: Equus ſuffraginoſus, ein Pferd das an den hintern Kniebücken kranck vnd mangelhafft iſt/ Przeguby chore máiący Koń/ Ná pośledniię nogi upadáiący.

Suffrenatio, vid. Frenum. Suffrico, v. Frico. Suffringo, v. Fringo. Suffrio, v. Frio. Suffugio, v. Fugio. Suffulcio, v. Fulcio. Suffumigo, v. Fumus. Suffundatus, v. Fundo, as. Suffundo, v. Fundo. Suffuror, v. Fur. Suggeſtus, v. Gero. Suggredior, vide Gradior.

Sŭggrŭndĭă, æ, g. fœ. vel, Suggrundia, orum, g. n. pl. n. Fürtächer/ ſo für dem Gebäw außgehen/ Obdách/ Alkierz. Sŭggrŭndĭātĭō, is, g. fæ. ſolche Fürtächung/ obdáchu z zynienie. Suggrundiaria. Veteres dicebant Sepulchra infantium, qui necdum 40. dies impleſſent. ut Fulg. & Sipont.

Sŭggĭllō, as, avi, atum, sŭggĭllārē, vel Sugillare, den Leib maſig machen/ ſonderlich im Angeſicht/ Podbiiáć oczy. metaphor. ſchänden/ ſchmutzen/ Obmawiáć/ Osławiáć/ Szydźić. Sŭgĭllātĭō, onis, g. fœ. Schändung mit Worten/ Schmitzred/ Obmowá/ Przymowká.

Sūgō, is, sūxī, sūctum, sūgĕrē, ſaugen/ Ssáć. Sūctŭs, ūs, g. m. Das Saugen/ Ssánie. Exūgō, is, exſuxi, exūctūm, ēxūgĕrē, außſaugen/ Wysyſáć. Exugere ſudorem, Seinen Schweiß außſaugen/ Swoy pot wyſyſáć. Exuctum, ohn Safft/ vnſafftig/ Chudy/ Suchorláwy.

Sŭī, sibi, sē, Reciprocum. Duo ſunt pronomina reciproca, alterum primitivum, quod vocant Sui, ſibi, ſe, à ſe, g. om. & utriusq; numeri; Alterum poſſeſſivum, Suus, a, um, Sein/ Swoy. Antonio ſibi conjuncto, Jhme verwant/ Sobie ſpowinnowáciwſzy. Ut ſe dimitterem, Daß ich jhn gehen lieſſe/ żebym go puśćił.

Suillus, vide Sus.

Sŭlcŭs, i, g. m. Ackerfuhren/ Brozdá. *Albeatus, longus, cerealis, dividuus.* Item, Ackerbrechung/ Skibá. Item, ein Leiß oder Furchen/ Weinräben oder Bäum zu pflantzen gemacht/ Brozdá w winnicy/ Okopánie winney máćice. Sŭlcŭlŭs, dim. Sŭlcātĭm, adverb. von Fuhren zu Fuhren/ oder mit Fuhren/ Brozdámi/ Zágonámi. Sŭlcō, as, sŭlcārē, das Erdreich braachen/ Brozdźić/ Oráć. Sŭlcātŭs, a, um, gezackert/ gebraachet/ Poorány/ Pobrozdzony. Sŭlcātŏr, oris, g. m. ein Zackerer/ Oracz. Bĭsŭlcŭs, a, um, Zweyſpaltig/ Kopyt rozdwoionych.

Sŭlphur, ŭris, g. n. Schwebel/ śiárká. *Vivax, luteum, fumans, calidum, atrum, odorum, gregale, cæruleum, acre, vibens, bibum, olens, tætrum, liquidum.* Sŭlphŭrātŭs, a, um, geſchwebelt/ śiárczyſty. Sŭlphŭrātă, orum, g. n. pl. nu. Schwebelhöltzlein/ Krześiwko. Sŭlphŭrĕŭs, a, um, Schwebelachtig/ śiárczány. Sŭlphŭrārĭă, æ, g. f. Schwebel-

belhütte / ein Orth da man Schwebel kochet/ Siárkowa hutá.

Sultis, Veteres pro Si vultis dixêre.

Sům, ēs, est, fŭī, ēssĕ, Ich bin/du bist/er ist/Ich bin gewesen. Seyn. Jestem/Jestes/iest. Bytem. Być. In tertia persona significat aliquando, Es giltet/es wird geachtet/Waża go. Sum, genitivo jungitur, ut: Non esse horum te arbitror, Ich acht du seyst nicht deren / das ist / du hörest denen nicht zu/ Rozumiem że ty nie należysz do tych. Magni sunt oneris, sie tragen grosse Bürde/Bárzo sa ćieszkie. Item, Sum, dativo jungitur, ut: Mihi eras mortuus, Meinethalben warest du todt/ dz ist/ mich bedauchte du wärest todt/ Zdáło mi sie żes umárł był. Duob. dat. ut: Est derisui omnibus, Er ist jedermans Spott/ Wszyscy sie z niego násmiewáia. Bene mihi est, Es ist mir wol/ Dobrze sie mam. Esse odio, verhasset seyn/ Znienawidzonym być. Sum, variis præpositionibus jungitur: Est ad lateris dolorem, hilfft zum Seytenwehe / Pomaga ná bol boczny. Apud me sis volo, Ich wil daß du bey mir seyest/ Proszę ćie do siebie. Esse in armis, Zu kriegen auff seyn/ Ná żołnierskiey być. Esse cum aliquo in gratia, Eines Gunst haben/ Żyć z kim w przyiáźni. In expectando sunt, Sie warten eines wartens/ Czekáia záwsze. Cum ablativo sine Præpositione: Esse summo honore, In den höchsten Ehren seyn/ Być w wielkim honorze/godności. Cum Infinitivo: Nostrum est intelligere, Es stehet uns zu wissen / Nam należy to umieć. Cujus a morte hic tertius & tricesimus est dies, Nach welches Tode her/diß jetzt das drey und dreissigste Jahr ist/ Od iego śmierći już sa trzydźieśći y trzy láta. Est mihi nomen Joannes, Ich heisse Johannes/ Imie mi Jan. Sunt qui volunt te conventum, Es seynd etliche die mit dir reden wollen / Chcą niektorzy z toba sie rozmowić. Fro ut me voles, Ich wil mich halten wie du wilt / Według woley twey sie bede sprawowáł. Esto, istud curabo. Sey also/ Setz das es also sey/ Niech to ták bedzie. Ens, ēntĭs, partic. Das ist/ Rzecz bedaca. unde, Essēntĭă, æ, g. f das Wesen/ Istnosć. Fŭtūrŭs,, a, um, particip. künfftig/ Przyszły. Absŭm, ăbēs, ābfŭī, ăbēssĕ, Abwesend seyn/nicht gegenwertig seyn/ Nie być. Urbe & domo abesse: vel Abesse ab urbe & domo, nicht zu Hauß seyn/ Nie być domá. Dum abs te sum, Dieweil ich nicht bey dir bin/ Jak ćiebie niebyło przy mnie.

Abesse á signis, nicht beym Zeichen oder Zeichen oder Fähnlein seyn/ Nie być w chorągwi. Abesse alicui, Einem unbehülfflich seyn/ Nie pomagáć. Absit verbo invidia, Das sag ich keinem zu leyd/ Niech sie tym nikt nie uraża. Abesse, manglen/ gebrochen/ Niedostawáć. Abesse interdum dividitur in partes duas. Cæsar: Qui erat ab oppido millia passuum circiter tria, pro Aberat. Absēns, entis, partic. Abwesend/ Nieprzytomny. Absēntĭă, æ, g. fœ. Abwesung/ Nieprzytomnosć. Absentare, insolens verbum apud Claudianum, pro Absentem facere, absönderen/ Oddalić. Abfŭtūrŭs, a, um, Das nicht inheimisch/oder gebrechen wird / Ktory nie ma być / Ktorego niema zstáć. Adsŭm, ădēs, ādfŭī, ădēssĕ, ādfŭtūrŭs, Gegenwertig seyn/ Być przytomnym. Bello adesse, Im Krieg seyn/ Być na woynie. Adesse apud aliquem, Gegenwertig bey einem seyn/ Być u kogo. Domi adesse, Daheim seyn/ Domá być. Judici adesse, pro Assistere, Beym Richter sitzen/ Przy sedźiu śiedźieć. Adest præsens pro, Præsens est, Er ist gegenwertig/ Jest obecny/ Przytomny. Adesse, kommen/ hinzu kommen/ Przybyć. Occasio adest, Es schickt sich jetzt wol/ Pogoda iest/ okkázya. Quod adest, Das vor Augen ist / Co iest przed oczymá. Adesse animo, vel animis, günstig seyn/ fleissig auffmercken/und das mit gutem Willen/ Sprzyiáć komu, Pilno słucháć. Adest ei animus, Er hats Hertz/ Ma serce/ śmiáłosć. Adesse alicui, Einem helffen/ Pomagáć komu. Adesdum, Hieher kom/kom her/ Podź sám. Deēssĕ, gebresten manglen/ Zchodźić/ Niedostawáć. Deesse causæ communi, In einem gemeinen Handel manglen/ Niestáwać ná potrzebe pospolitą/ publiczną. Deesse officio suo seines Ampts nicht warten/ Nie uczynić dosyć powinności swey. Deesse sibi, Ihm selbs fehlen / O sobie nieradźić. Inēssĕ, Etwor inne seyn/drinnen seyn/ Być w czym. Inest nobis spes, Wir haben eine Hoffnung/ Mamy nádźieie. Intĕrēst, ablativis his etiam jungitur; Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra, Cuja, sive sit personale; sive impersonale: Ut vidit tua interesse, Da er sahe daß es dein Nutz war/ Ják obaczył żeć ná tym należy. Nihil mea interest, Es gehet mir nicht an/ Nic mi do tego. Item, Interest, pro utile est: Non interest quid facit morbum, sed quid tollat, Es ist nicht zu achten/ etc. Nic po tym uważáć/

żać/&c. Item, Intereſt, his etiam genitivis jungitur: Magni, Parvi, Tanti, Quanti. Et adverbiis: Facilè, multùm, paulùm, paululùm, pauxillùm, nihil, nunquid, aliquid, magis, minus, maximè, minimè. ut: Permagni intereſt, Es ligt viel daran/ Wiele ná tym należy. Intereſt, aliquando componitur, ab Inter & Eſt, & conjugatur. Ĭntĕrsum, ĭntĕrĕs, ĭntĕrĕſt, & ſignificat Præſentem eſſe, Zugegen ſeyn/bey ſeyn/Być przytomnym. Dativo jungitur: Publicis conſiliis interfuimus. Ablat. cum Præpoſitione In. In convivio intereſſe, Bey einer Gaſterey ſeyn/ Być ná Bánkiecie. Intereſt inter duos amnes, Ligt zwiſchen zweyen Flüſſen/ Leży międzi dwiemá rzekámi. Obĕſſĕ, ſchaden/ſchädlich ſeyn/Szkodźić/Záwadzáć. Pŏſſĕ, mögen/ können/Moc. Ingenio parùm poſſum. Ich bin nicht gar mächtig von Verſtand/Dowćipem niewiele przemogę. Pŏtĕſſĕ, pro, Poſſe, Plaut. Pŏſsĭbĭlĭs, lĕ, Müglich/Możny. Pŏſsĭbĭlĭtās, atis. Barbarum nomen, in Bibl. pro Facilitate. Vermögen/Müglikeit/Przemożenie. Ĭmpŏſsĭbĭlĭs, lĕ, Vnmöglich/Niemożny/Niepodobny. Pŏtĕntĭă, æ, g. fœ. Machtigkeit/Przemożność/ Moc. Pŏtĕntĕr, adv. Mächtiglich/ Możnie. Impotentia, æ, g. f. Vnmöglikeit/ Niepotegá. Ĭmpŏtēns, entis, vnträglich/ muthwillig/ Niepowśćiągliwy/ Słáby. Præpoſſe, mehr vermögen/Przemoc. Præpŏtēns, entis, gar mächtig/Przemagáiący kogo. Præĕſſĕ, vorſtehen/ein Verwalter/ein Fürgeſetzter ſeyn/Zwierzchność mieć. Præſens, entis, Gegenwertig/ Przytomny. Animus præſens, Ein vnerſchrocken Hertz vnd Gemüth/ Vmyśl nieporuszony. Præſenti argento. Mit bahrem Geldt/ Zá gotowe pieniądze. Præſens ſuccurre, Hilff mir von ſtund an/ Teraz mię rátuy. Præſens ingenio, Eines geſchwinden Verſtands/ Dowćipu prętkiego. Præsĕntĭă, æ, g. fœm. Gegenwertigkeit/ Obecność. Præſentia animi, Tapfferkeit/Wſpániáłość. Præsĕntō, as, avi, atum, præsĕntārĕ, fürſtellen/fürhalten/Stáwiáć przed kim. Item, ein Geſtalt geben/Przed oczy wyſtáwiáć. Præsĕntānĕŭs, a, um. behend/ſchnell/Gotowy Prętki. Præſentaneum remedium, Schnellwirckende Hülff/ Lekárſtwo ſkuteczne. Præsĕntārĭŭs, a, um, ut: Præſentarium argentum, Bahr Geldt/ Gotowe pieniądze. Impræſentiarum, adverb. Gegenwertiglich/Teraz/Ná ten czás. Refertur ad tempus præteritum & futurum, rarius ad præſens, Dann zumal/ wann ein Ding iſt oder ſeyn wird zu derſelbigen Stund/ Kiedy śię co záraz ma ſtáć. Rĕpræsĕntō, as, rĕpræsĕntārĕ, Gegenwertiglich erzeigen/ fürhalten/ weſentlich anbilden/Wyſtáwiáć co/Wyrážáć. Se repræſentare, Perſönlich erſcheinen/ Stáwić śię. Rĕpræsĕntātĭō, onis, g. f. Weſentliche Anbildung/Wyráženie. Item, bahre Bezahlung/ Gotowa zápłátá. Prōdĕſsĕ, nützlich vnd dienlich ſeyn/Pożytecznym być. Sŭpĕrĕſsĕ, überbleiben/Zoſtáć. Item, überleben/ noch leben/ Żyć. Labori ſupereſſe, die Arbeit vollbringen/Roboty dokończyć. Supereſſe alicui, Eines Fürſpreche ſeyn/ Bronić kogo práwnie. Mecum modo vita ſuperſit, Wann ich nur im Leben bleib/ Bylem ieno żyw był.

Sūmĕn, ĭnĭs, g. n. Venter ſuillus infra umbilicum cum uberibus, ſummis olim in deliciis habitus, præſertim ſi ex primipara exciſus eſſet, ſive uno die poſt fœtum editum. Antiqvi Abdomen vocabant. Sumen, alij putant eſſe lac ſuis extractum ac denſatum ſue occiſa. Sic adhuc ſub Judice lis eſt.

Sūmmă æ, g. fœ. Die Summ/kurtzer Begriff/ oder Vberſchlag eines Dings/ Sumá/ Krotkie zebránie. Summa pecuniæ, Ein Summ Gelts/ Sumá pieniędzy. Congruit cum ſumma, Es trifft mit der Summ überein/ Zgadza śię z ſumą. In ſumma, Mit einem kurtzen Begriff/ W ſummie/ Krotko. Sūmmātĭm, adverb. Kurtz in einer Summ/ W krotkiey ſumie. Sūmmārĭŭs, a, um, Das zum kurtzen Begriff gehört/Do ſumy należący. Summarius, ij, id eſt, ſummus eſſe. Sūmmŭlă, dimin. Sūmmātēs, tum, pl. nu. g. m. die oberſten Fürſteher/ Pánowie przedni. Cōnsūmmō, as, cōnsūmmārĕ, außmachen/vollenden/ Dokończyć/Dopełnić. Cōnsūmmātŭs, a, um, außgemacht/ vollkommen/ Dokończony. Cōnsūmmātĭō, onis, g. f. Vollendung/ Dokończenie/Dopełnienie.

Summè v. Summus. Summitto, idem eſt quod Submitto.

Sūmmœnĭŭm, ij, g. n. ein gemein Frawenhauß an der Stadtmauren/Podmurze.

Summoneo, idem quod Submoneo. Summoveo, idem quod Submoveo, vide Moveo. Summopere, vide Summus.

Sūmmŭs, a, um, der Höchſt/ der Obriſt/ Náwy-

wyßßy/ Náwietßy. A summo, vom Höchsten ab/ Od nawyßßego. Amicus summus meus, Mein gröster Freund/ Moy wielki przyiáciel. Summus, aliqvando solum ponitur, & intelligitur Amicus: Summus meus, Mein besterFreund/ Moy naywiernieyßy przyiáciel. Summa fide, Mit höchster Trew/ Wiernie. Summæ stultitiæ est, Es ist der gröſten Thorheit eine/ Wielkie glupstwo iest. De summa re dissentire, In den treffligsten Sachen vneins seyn/ W naywiekßey rzeczy śie niezgadzáć. Summum, & ad Summum, Zum meisten/ Nadáley. Sūmmē, adverb. gar größlich/ am meisten/ Bárzo. Summarius, & Summates, v. Summa. Sūmmĭtūdō, dĭnis, & Sūmmĭtēs, atis, g. f. Höhe/ öberst Höhe/ Wierzch. Sūmmātĭm, adverb. Am obersten her/ Krotko/ Summulać. Sūmmŏpĕrē, adverb. idem quod Summè.

Summergo, idem quod Sub nergo, v. Mergo. Summito, idem quod Submitto, v. Mitto. Summoneo, idem quod Submoneo, v. Moneo. Summoveo, idem quod Submoveo, vide Moveo. Summuto, vide Muto.

Sūmō, is, sūmpsī, sūmptūm, sūmĕrĕ, nehmen/ erwehlen/ Bráć. Sumere sibi aliquid, Sich eines Dinges vermessen/ Przywłaßczáć co sobie. Cibum sumere, essen/ Ieść. Mutuum sumere, entlehnen/ Pożyczyć od kogo. Operam sumere, vmbsonst arbeiten/ Praca podiąć. Imperatorias partes sumere, Sich der Hauptmannschaff annehmen/ Wdáwáć śie w rządy Hetmáńskie. Sūmptĭtō, as, sūmptĭtārē, frequ. offt nehmen/ Bieráć. Sūmptĭō, onis g. fœ. Vorfang/ vorgenommener Spruch / Bránie / Przedśiewźięta mowá. Sūmptūs, a, um, particip. genommen / Wźięty. Sumptus, ūs, & i, g. m. Kosten/ Vnkosten/ Koßt/ Nákład. Item, Vberfluß an Speiß vnd Tranck/ Nákłád wielki ná iádloyp íćie. Dare sumptum, Einem den Kosten geben/ Koßt łożić/ komu dáć. Sūmptŭārĭūs, a, um, des Kostens/ des Außgebens/ Wydatkowy. Sūmptŭōsūs, a, um, köstlich/ das ist/ der viel verthut/ Koßtowny/ Drogi. Sūmptŭōsē, adverb. Vberflüssiglich/ Koßtownie/ Rozrzutnie. Absumo, idem quod Consumo. Assūmō, is, āssūmpsī, āssūmptūm, āssūmĕrĕ, Zu sich nehmen/ Przybráć do śiebie. Assumere noctem, vel noctis aliquantulum, die Spraach verdunckelen/ Przedłużáć mowe do nocy. Assumere, pro Esitare & cibum sumere, essen/ Ieść. Assumere sibi, Sich selbs zumassen/ Przywłaßczáć sobie. Assūmptūs, a, um, particip. Zugenommen/ zugemessen/ Przybrány/ Przywłaßczony. Assūmptĭō, onis, g. f. ein Auffnehmung oder Annehmung/ Przybieránie. It. Assumptio, particula orationis, per quam id, quod ex propositione ad ostendendum pertinet, assumitur, angenommen zur Bewehrung/ Przybránie czego do lepßego popárćiá rzeczy. Assūmptīvūs, a, um, quod assumit. Cōnsūmĕrĕ, verbrauchen/ verthun/ Strawić/ Wyniśćzyć. Consumi incendio, Durchs Fewr verzehret werden / Zgorzeć. Cōnsūmī, passivum, ut: Consumor siti, Ich verderbe Durstes/ Od prágnienia ginę. Consumptus, a, um, verzehrt/ Zniśćzony/ Strawiony. Incōnsūmptūs, a, um, vnverzehrt/ Niestráwiony. Cōnsūmptŏr, oris, g. m. Verzehrer/ Trawićiel/ Niśćzyćiel. Consumptio, onis, g. f. Verzehrung/ Trawienie/ Niśćzenie. Desumere, vonnehmen/ Bráć z kąd. Desumere sibi hostem, Ihm selbs ein Feind erwehlen/ Obráć sobie nieprzyiáciela. Insumere, verzehren/ verbrauchen/ Trawić/ Záżyć. Operam insumere, Arbeit vnd Fleiß anlegen/ Praca łożyć. Præsumere, vorhin nehmen/ Bráć wprzod/ Rozumieć. Præsumere spe bellum, Ein Krieg hoffen / Nádźiewáć śię woyny. Præsumpta opinio, vorgefaste Meynung / Otuchá. Præsumptio, onis, gen. fœm. Fürkommung / Vorgriff/ Vprzedzánie myślą/ Otuchá / Præsumptio, apud Rhetores dicitur, quæ Græcè Prolepsis. Rĕsūmĕrĕ, wiedernehmen/ wiederholen/ Bráć znowu. Transumtio, onis, g. fœ. Figura est apud Rhetores, quam Græci Metalepsin vocant.

Sŭō, is, sŭī, sūtūm, sŭĕrĕ, Näen/ flicken/ putzen/ Lappen/ ßyć/ łatáć/ háftowáć. Sūtŏr, oris, g. m. ein Schumacher/ Szwiec. Sūtōrĭūs, a, um, Des Schumachers/ Szewski. Sūtūră, æ, g. f. Naadt/ Szew. De aliis etiam rebus dicitur per similitudinem, Die Fugen der Bein/ der Hauptscheidel vnd dergleichen/ die einer Naad gleich seynd/ Staw / Spotenie kośći/ ꝛc. Sūtĭlĭs, le, Genäet geflickt/ gelapt/ Szyty. Sūtrīnă, æ, g. fœm. eines Schumachers Werckstatt / Wárßtát ßewski. Sūtrīnūs, a, um, vt: Ars sutrina, Schumachers kunst/ Rzemiesło ßewskie. Ad, vel āssŭō, is, āssŭī āssūtūm, assuere, Anbutzen/ anflicken/ anlappen/ Przyßyć/ Przyłatáć. Assumentum nomen insulſ...

usitatum in sacris legitur, ein Blätz/ oder etwas angebutztes / ein Lapp / Látá. Consŭĕrĕ, Zusammen flicken/ zusammen butzen/zusammen lappen/ Sſzywáć/Spataćˇ. Consuere dolos, metaphor. List erdencken/Knowáć zdrády. Consūtĭlĭs, le, Zusammen geflickt/ ſzyty. Insūtĭlĭs,le, Ungeflickt/ ungebutzt / Nieſzyty. Circumsŭĕrĕ, Umbnäen/ Umbbutzen/Obſzyć. Dissuere, Aufftrennen/ Rozproć. Dissuere amicitias, metaph. Sich von eines Freindschafft abtrennen / Towárzyſtwo porozumić. Exuere, Abziehen/ außziehen / Zzuć/ Rozebráć. Exuere castris hostem, Den Feind auß seinem Lager schlagen / Nieprzyiaćielowi oboz odiać. Exugere jugum, &, Exugere se jugo. Das Joch von jhm schütten/ Zrárzmá/ z niewoley sie wybić. Exuere servitutem, Der Leib-Eygenschafft abkommen / Zniewoley wynisć. Exutus,a, um, Außgezogen/ beraubt/ Złupiony. Exuviæ, arum, g. fœm. pl. num. tant. vide sup. in lit. E. Insuere, Einnäen / einflicken/ Wſzywáć / wkładáć. metaph. pro Conjungere, Untermengen/ Złupiony. Obsuere idem quod Circumsuere. Præsuere, Voran butzen/oder vorhin näen/ ſzyć z przodku/wprzod. Resŭĕrĕ, Wiederbutzen/ Znowu ſzyć. Item, Zertrennen/außtrennen/proć. Subsuere, Unterflicken/Podſzywáć. Transuere. Mit einer Nadel durchstechen/Przeſzywáć.

Sŭpĕr, præpos. Accusat. & Ablativo casui serviens, Auff/Nád. Super bellum annona premebat, Uber dem Krieg war auch ein grosse Thewrung/Oprocz woyny y glod dokuczał. Nocte super media, Uber die Mitnacht / O pułnocy. Item, Super, efficitur adverb. vbi casum deſijt, Satis superque habebo, Uberauß gnung/Dosyć y nazbyt bede miał. Super, pro Insuper, Verg. Super somnum servus, Ein Kämmmerling / Schlaffdiener/Komornik/Nocny sługá. Dēsŭpĕr, idem quod Super: Desuper infundere, Oben drüber schütten/ Zgory nalewáć. Insŭpĕr, Conjunct. Drüber / Weiter/ Nád to. Insuper, pro Desuper, Oben drauff/ Zgory. Insuper his, Uber die Ding/ Nád to wſzystko.

Superabilis, & Supero, vide Superior. Superaddo, v. Do. Superalligo, v. Ligo, as. Superbibo, v. Bibo.

Sŭpĕrbŭs, a, um, Hoffertig/stoltz/ubermütig/ Pyſzny/wyniosły. Item, Trefflich/herrlich/edel/ reich/köstlich/Páńſki/wſpániáły/ Koſztowny. Viribus superbus, Stoltz von Kräfften/ Pyſzny dla dużości. Jus superbum, Ubermütig vnd vnbillig Recht/Práwo nieſpráwiedliwe. Sŭpĕrbē, adverb. Hoffertiglich/stoltzlich/Pyſzno. Sŭpĕrbĭă, æ, g. fœm. Stoltz/Hoffart/Pychá. *Damnosa, truculenta, accensa, violenta, ventosa, vana, inhumana, invisa, elata, impatiens freni, amara, incauta, vesana, intolerabilis.* Sŭpĕrbĭō, is, sŭpĕrbīvī, sŭpĕrbīrĕ, Ubermütig/ Hoffertig/stoltz seyn/ Pyſznić sie. Sŭpĕrbĭlŏquentĭă, æ, g. fœm. Stoltze Rede/ Wyniosła mowá. Sŭpĕrbĭtĕr, pro Superbe, inusitatum.

Supercalco, vide Calco. Supercerno, vide Cerno.

Sŭpĕrcĭdō, is, sŭpĕrcĭdī, sŭpĕrcāsūm, sŭpĕrcĭdĕrĕ, Auff etwas fallen/Páść ná co.

Sŭpĕrcĭlĭŭm, ij, g. neu. Augbrawen die ob den Augen seynd / Brwi. *Hirsutum, triste, arduum, severum, durum, Stoicum, trux, atrum, nigrum, lubricans, minax, acerbum, frontosum, truculentum.* Item, Supercilium, pro rei alicujus summitate & loco eminentiori. Virg. Supercilium montis, pro vertice. Item, Supercilium pro Superbia aliquando ponitur. Sŭpĕrcĭlĭōsŭs, a, um, Hochmütig oder stoltz/ Wyniosły/Pyſzny.

Supercontego, v. Tego. Supercorruo, v. Ruo. Supercresco, v. Cresco. Supercubo, v. Cubo. Supercurro, v. Curro. Superdico, v. Dico. Superdo, v. Do. Superduco, v. Duco. Superedo, v. Edo. Superemineo, v. Maneo. Superfero, v. Fero. Superficies, v. Facies. Superfit, v. Fio. Superfloresco, v. Flos. Superfluus, v. Fluo. Superfœto, v. Fœtus. Superfulgeo, v. Fulgeo. Superfundo, v. Fundo. Supergero, v. Gero. Supergredior, v. Gradior. Superjicio, v. Jacio. Superilligo, v. Ligo. Superillino, v. Lino. Superimpendeo, vide Pendeo. Superimpono, v. Pono. Superincido, v. Cado. Superindico, v. Dico. Superinduco, vide Duco. Superinduo, v. Induo. Superingero, vide Gero. Superinjicio, v. Jacio. Superintego, vide Tego. Superintono, v. Tono. Superungo, vide Ungo.

Sŭpĕrĭŏr, g. com. Comparat. Oberer/Przełożony. Sŭpĕrĭōrēs, plur. nu. Die Vorfahren/ Przodkowie. Item, Die Oberherren / Przedni pánowie. Item, Mächtigen/gewaltigen/Możni. Sŭpĕrĭŭs, Das Oberer / Wyżſze. Sŭpĕrŭs, a, um, Oberer / Wysoki / Zwierzchny. Sŭpĕrī, orum, g. m. plu. num, Die oben im Himmel seynd,

Niebieyſcy. Sūpĕrnŭs, a, um, Das obenſt / Gorny/Wyſoki. Sūpĕrnās, atis, adject. Das von oben iſt / Wierzchołkowy. Sūpĕrnē, adverb. Oben herab / Zgory/Powierzchu. Sūprēmŭs, a, um, Allerobriſt / Höchſt / Letzt / Naywyżſzy/ Oſtátni. Sūprēmō, adverb. Zum letzten/ Ná oſtátek.

Superjumentarius, vide Juvo. Superius, vide Superior. Superlachrymo, v. Lachryma. Superlatus, v. Fero. Superliminare, v. Limen, Superlino, v. Lino. Supermando, v. Mando, is. Supermeo, v. Meo, as. Supermico, v. Mico. Supernatus, v. Naſcor. Supernas, Supernus, Superne, v. Superior. Superobruo, v. Ruo. Superpendeo, v. Pendeo. Superpono, v. Pono. Superrado, vide Rado. Superſcando, v. Scando. Superſcribo, v. Scribo. Superſedeo, v. Sedeo. Superſilio, v. Salio. Superſpargo, vid. Spargo. Superſtagno, v. Stagnum. Superſterno, v. Sterno. Superſto, v. Sto.

Sūpĕrstĕs, ſtitis, g. om. Vberlebend/ noch im Lebend/ noch im Leben/ Pozoſtáły/ żyw. Superſtes Reipubl. Vntergang vnd Zerſtörung des gemeinen Regiments erlebend / Pozoſtáły po zniſzczeniu Rzeczypoſpolitey. Superſtes, pro Præſenti, obſolet.

Sūpĕrstĭtĭō, onis, g. fæ. Aberglaub/ Zábobon. *Vana, anilis, frivola.* Sūpĕrstĭtĭōsŭs, a, um, Aberglaubiſch/ Zábobonny. Sūpĕrstĭtĭōsē, adverb. Abergläubig/ Zábobonnie.

Superſum. v. *Sum.*

Supervacuus, & Supervacaneus, a, um, vnnütz/ zu viel/ vberflüſſig/ Zbytni / Prożny. Sūpĕrvăcŭō, adverb. Vberflüſſiglich/ vnnützlich/ Zbytnie/ Niepotrzebnie.

Supervado, v. Vado. Supervagor, v. Vagus. Superveho, v. Veho. Superinvenio, v. Venio. Superveſtigo, v. Veſtis. Supervolo, v. Volo, as. Supervolvo, v. Volvo. Superungo, v. Ungo.

Sūpīnŭs, a, um, Rückling liegend / vberſich/ Wznak leżący. metaphor. Hinläſſig/ faul/ Zależáły/ Gnuśny. Aure ſupina audire, Hinläſſiglich zuhören/ Nie pilno ſłucháć. Jacet ſupinus, Ligt auff'm Rück/ w znak leży. Supinum, i, à quibusdā dicitur verbū participiale in um, & u, Sūpīnŏr, aris, atus ſum, sūpīnārī, Vberſich ſehen/ Wznak pátrzyć. Naſum nidore ſupinor. Horat: id eſt, nimium delector odoribus pulmentariorum, naſum ideò erigens. Sūpīnē, adverb. Liederlich/ hinläſſiglich/ Wznák/ Niedbále. Sūpīnō, as, are,

& Rĕsūpīnārĕ, Vberſich kehren / Wznák obrócić / Przewrácáć. Rĕsūpīnātŭs, a, um, Vmbgekehrt/ Wznák leżący/ Przewrocony.

Suppar, vide Par. Supparaſitor, v. Paraſitus.

Sūppărŭs, g. maſc. vel Supparum, i, g. neu. ein Schürtz/ Gzło/ Ciáſnochá. Supparum, Navium inſigne, vel linteum quod annectitur ipſi velo.

Sūppĕdĭtō, as, avi, atum, sūppĕdĭtārĕ, Zuſteuren / fürſtrecken / Dodawáć. Teſtes ſuppeditare, Zeugen zuwegen bringen/ świádki ſtáwić. Si vita ſuppeditſſet. Wenn er gelebt hette / Gdy bym był żyw. Sūpĕdĭtātĭō, onis, g. fæ. Erſchieſſung / Zuſtandt/ Dodawánie.

Sūppĕllĕx, sūppĕllĕctĭlĭs, g. fæ. vel hic & hæc Suppellex, & hoc sūppĕllĕctĭlĕ, in plurali Sūppĕllĕctĭlĭă, in ablativo ſingulari ſuppellectile, vel li, Haußrath/ Sprzet domowy. quidam ſcribunt ſimplici p.

Suppendeo, v. Suſpendeo. Suppendo, vide Suſpendo. Suppilo, v. Pilo. Supplanto, v. Planta. Supplementum, v. Pleo. Supplodo, v. Plaudo. Suppetiæ, v. Peto. Supplex, & Supplicium, vide Plico. Suppœnitet, v. Pœnitet. Suppono, vide Pono. Supporto, v. Porto. Supprimo, v. Premo. Suppromo, v. Promo. Suppudet, v. Pudet. Suppuro, v. Pus. Supputo, v. Puto.

Sūpra, præpoſ. accuſ. caſui ſerviens, Droben/ Darüber/ Ná / Nád. Supra modum, Vber die maaß/ Zbytnie. Supra numerum, vnzählig viel/ Niezliczenie śiłá. Supra caput, Von dem Haupt/ Nád Głową. Supra ſine caſu aliquando ponitur, & eſt adverb. Nihil ſuprà, Es iſt nichts darüber / Niemáſz nic wyżey/ wzgorę. Sūprādĭctŭs, a, um, Obgemeld/ abgeſagt/ Wyżey pomieniony/ Przerzeczony. Quidam ſcribunt ſeparatim, ſupra dictus. Suprapoſitus, a, um, Vor oder obgeſchrieben / Wprzod / wyżey piſány.

Sūră, æ, g. fæm. Die Waden am Schenckel/ Łyſt/ Kość golenioowa mnieyſza. *Teres, tumens, turgens, mollis, pendula.*

Sūrcŭlŭs, li, g. m. Schoß eines Gewächs/ Látoroſl/ Gáłąſká. *Fructuoſus, teres, oblongulus, vimineus.* Sūrcŭlō, as, avi, atum, sūrcŭlārĕ, Die vnnütze Schöß abbrechen / Obcináć gáłąſki niepotrzebne. Sūrcŭlārĭŭs, a, um, den Schoſſen dienlich / Látoroſlny. Sūrcŭlōsŭs, a, um, Voll Schoß / Roſocháty. Sūrcŭlōsē, adverb. Von Schoß zu Schoß/ den Schoſſen nach/ Gáłąſtámi.

Sūrcŭlāris,rĕ, Schoßreich/ Látorośłny. Sūrcŭlācĕŭs, a, um, einem Schoß gleich/ daß doch nicht gäntzlich ein Schoß mag genennet werden/ Do látorośli podobny.

Sūrdŭs,a, um, Taub/Głuchy. Color surdus, Tunckelfarb / Głucha/ ćiemna fárbá / bláda. Surdus veritatis, Verachter der Warheit / Práwdy niesłuchátocy. Sūrdāstĕr,ra,rum, Dummlecht/vbelhörend/ Głuch/ Niedosłyßacy. Sūrdĭtās,atis,g.f. Taubheit/Dummheit/Głuchotá. Sūrdŏ, as,are, & exūrdārĕ, Dumm oder Taub machen/ogłußyć. Obsūrdēscŏ,is,ōbsūrdēscĕrĕ, Dumm/vnhörend werden/Ogłußeć. Sūbsūrdŭs, a,um,ein wenig taub/Niedosłyßacy.

Surgo, & Surrigo,vide Rego.

Sūrpĭcŭlŭs, li,g.m. ein Körbl ein auß Bintzen gemacht/sitowi koßyczek.

Sūrrĭpĭŏ, vide Rapio. Surrogo,v.Rogo.

Sūrsŭm, adverb. Ob sich/vber sich/ Wzgorę. Sursum deorsum, Vbersich vnnd Vntersich/ Wzgorę y ná doł. Sursum versum, Ob sich/ ob hin/Kugorze/ Wzgorę.

Sūrŭs,i,g.m. ein Pfal/ Spar/Kol.

Sus, pro Sursum capitur in compositione. Susq; deq; habeo,Es gilt mir gleich/Niedbam/ Wßytko mi zá rowno.

Sūs,sŭis,g.com. ein Saw/Schwein/Looß/świniá, *Immundus,horridus,setiger,glaber,famis impatiens,tumulentus,spumiger,vulnificus, fulmineus, ignavus,solidipes,hispidus,lutosus,obscœnus, brutus, multipara, glandilegus,spurcus, clamosus,agrestis.* Sūīnŭs,a, um, Schweinin/świni. Sūīllŭs,a,um, dim. à Suinus,Sūīllĕ, is,g.neu: Sawstall/Swinnik/Karmnik. Sūārĭŭs,a,um, vt: Suarius negotiator,ein Sawkauffer/świnimi Kupczacy.Suarius,ij,g.m.ein Schwein/oder Sawhirt/ świniopás. Sūbūlcŭs,i, idem.

Suscipio,vide Capio. Suscito, v.Cieo. Suscus, idem quod Subscus, vide sup. Suspendeo, v. Pendeo. Suspendo,& suspendium, vide Pendo. Suspicio, & suspecto, require Specio. Suspiro,v. Spiro. Sussilio, v. Subsilio. Sustineo, v. Teneo. Sustollo,v. Tollo. Susum,pro Sursum,apud Antiquos.

Sūsūrrŭs, i, g.m. Gemůrmel / Geräusch / Getümmel/ Szept/ Szum. *Raucus, mollis, arcanus, tacitus, lenis, blandus, occultus, placidus, tener, suaviloquus, querulus, clandestinus, dulcis, tenuis, magicus, somnifer, humilis.* Susurrum,g.neu: dixit Sūsūrrŏ,as,sūsūrrārĕ,Brummen/rauschen/schnurren wie ein Imme / Szeptáć / Szmer czynić ják pßczoły w ulu. Sūsūrrātĭŏ, onis, g.f. Solch Gemůmmel/ Szept. Sūsūrrŏ, onis,g. masc. ein Hinderreder/ Nachreder / Záußnik / Sūsūrrum, pro Susurro. Barbare legitur. Cōnsūsūrrārĕ, & Insusurrare, idem quod simplex.

Sūtēlă, æ,g.f. Arglist/ Sztuká. obsol.

Sutalis, Sutor, Sutura, v Suo, is. Suus, a, um, vide Sui.

Sȳcŏs. lat. Ficus dicitur, ein Feig/Figá.

Sȳcōsĭs,is,g. fœm. ein Feygwurtz / Figá niewinna.

Sȳcōmōrŭs, i,g.fœ. Arbor mediam inter morum & ficum similitudinem habens.

Sȳcōphāntă, æ,g.masc. ein Feygefnresser/ Figojadcá. Item, ein Hinderreder / falscher Anklager/ Szálbierz/fránt /ośtárżyćiel. Sȳcōphāntĭă,æ,g.f. Falsche nachreden/Lügnerey/Szálbierstwo. Sȳcōphāntŏr,aris,atus sum,sycōphāntārĭ & Sȳcōphāntĭsŏ, as, are, Fälschlich anklagen/ Lügen nachreden / Szálbierowáć. Sȳcōphāntĭōsē,adverb. antiqu. Trüglich / Verlogentlich/ Szálbierśkie.

Sydus, vide Sidus.

Sȳllăbă,æ,g.f. ein Sylb/Sillábá. Sȳllăbātĭm adverb. Den Sylben nach / von einer Sylb zur andern/Po Syllábie.

Sȳllēpsĭs,is,g.f. Figura, cum singulare plurali connectitur, & contra: vel unum pro multis ponitur,& contra:

Sȳllōgĭsmŭs,i,g.m. Argumenti genus ex duobus pronuntiatis conclusionem necessario inferens, *Uncatus,argumentosus,insolubilis.*

Sȳlvă, æ, g. fœm. ein Wald / sonderlich ein Hauwald/ Lás. *Profunda, viridis, sonans, pinea, horrida, arundinea, opaca, cadua, glandaria, aquatilis, felix, nigra, formidolosa, salubris, frondifera, lauricoma, umbrosa, secreta, fragosa, frequens trabibus, alta, nemorosa, palustris, rustica, densa, jugosa, incurva, capax, saxosa, tacens, taxea, virens, fatidica, trepida, comans, rudis, horrenda, vasta, nutans, odorata, florida, taciturna, vernicoma, resupina, saxea, obscura, vernans, frondens, formosa, laurea, frondea, tacita, tenera, lata, benigna, aëria, invia, mollis, horrens, nobilis, frondiflua, picea, aprica, silens, informis, pomifera, pomifex, hispida, fruticans, umbrifera, aspera, virens, comata.* Sylva, de herbis ali-

aliquando dicitur, ein eingewachſener Hauff/ Kupá ziela wyroſtego. Item, Das in eyl vnd ohn Fleiß geſchrieben vnd gedicht iſt / Náptſá, nego co nieporządkiem. Item, Sylva rerum, Ein Viele / Hauffen aller Ding / Kupá rzeczy jákich. Sylvulă, æ, dimin. ein Wäldlein/ Laſek. Sylvanus deus Faunus, ein Waldgott / Leśny Bog. Sylveſtĕr, hæc ſylveſtris, & hoc ſylveſtre, vel hic & hæc ſylreſtris, & hoc ſylveſtre, Wild/ Bäwriſch/ Leśny/ Chłopſki. Locus ſylveſtris, ein wild Orth / Miecyſce leśne / gdzie lás jeſt. Sylvātĭcŭs, a, um, vt: Mus ſylvaticus, Waldmanß Myß polna. Sylvĭfrăgŭs, a, um, ſylvas frangens, obſolet. Sylvĭgĕr, ra, rum, Voll Wälden/ Leśny/ Drzewiſty. Sylvōſŭs, a, um, waldächtig/ voll Baum / Drzewiſty / Leśny. Sylveſcō, is, Sylveſcĕrĕ, zu einem Wald werden / Leśnieć / Chwaśćieć. Sylvĭcŏlă, æ, g. m. Der in Wälden wohnet / Leśny. Sylvæcultrix, icis, g. f. id eſt, ſylvæ inhabitatrix, Die ſich in Wälden auffhelt/ Leśna.

Sўmbŏlŭm, li, g. n. & ſymbola, æ, g. f. ein Mahlzeit von zuſammen getragener Speiß/ Obiad składány. Symbolum dedit, Er hat ſein Vrten od' Theil geben/ Dał ſwoie część. Item, Symbolus, vel ſymbolum, ein Wahrzeichen / Cyrograf. Symbolum Apoſtolorum, continet duodecim articulos fidei, propter duodecim Apoſtolos Chriſti, qui unâ & eadem horâ, inſtinctu Spiritus Sancti ipſum compoſuerunt, unde dicitur Symbolum, à Syn, quod eſt Simul, & Bolus, morſellus: quia quiſq; Apoſtolorum ſuum bolum, id eſt, partem appoſuit.

Sўmmachus, i, g. maſc. ein Mitreyter/ Kriegshülff/ Towárzyß w woyſku/ ná woynie. Symmachĭă, æ, g. f. Mitreytung/ Hülff im Krieg/ Towárzyſtwo w woyſku/ Pomoc w bitwie.

Sўmmētrĭă, æ, g. fœm. Apta membrorum, partiumvè omnium portio.

Sўmmōnĭānŭm, vel ſymmoniacum, i, g. neu: Ein gattung Kleekrauts/ etliche haltens für Siebenzeit/ Rodzay koniczu.

Sўmpăthĭă, æ, g. fœ. quaſi dicas Compaſſio, naturalis quidam conſenſus.

Sўmphōnĭă, æ, g. fœm. Conſonantia & muſicus concentus, Zuſammenſtimmung/ Melodya. Item, Symphonia, herba, quæ & Gumphena dicitur, ein Kraut das hat grün/ gelb/ vnd rottlächte Blätter/ eins vmb das ander den Stengel auff/ ziele liśćie máiące zielone/ żołte/ y czerwone ná przemiány od końcá głobu áż do wierzchu. Sўmphōnĭăcă, æ, herba eadem. Sўmphōnĭăcŭs, a, um, Wol lautend/ Zuſammenſtimmend/ Muzyczny/ Melodyiny. Symphoniaci ſervi, Spielleuth in Meerſchiffen/ die die Leuth mit ſonderem Geſang vnd Spiel zur Schlacht ermahnten/ Muzycy / do bitwy ſwą muzyką/ gróniem pobudzáiący.

Symphyton, vel Sўmphĭtŏn, i, g. neu. Herba vulgò Conſolida major dicta, Schwartzwurtz/ żywokoſt.

Sўmplēgăs, adis, g. fœm. & Symplegma, atis, g. neu. Zuſammenfügung / Spatánie. lat. Complexio. Gemina ſymplegas, cuh nates ipſæ ſunt.

Sўmpoſĭŭm, ij, g. neu. Compotatio, concœnatio, convivium, ein Mitzech/ Bieśiádá. Sympoſiades, id eſt, Convivator, ſeu convivij dominus. Sўmpōtă, æ, g. m. id eſt, Compotor, Sympotria, id eſt, Compotrix.

Syn, in compoſitione Simul ſignificat.

Sўnĕrēſĭs, is, g. f. Contractio, Figura eſt, qua duæ vocales in unam diphthongon, aut etiam Vocalem conjunguntur.

Sўnăgōgă, æ, g. fæ. lat. Congregatio, Verſamblung/ Gemeind/ Zgromádzenie.

Sўnălœphē, es, g. fœ. Figura, quando in fine dictionis Vocalis eliditur ob ſequentem dictionem à Vocali incipientem.

Sўnănche, es, g. f. Das Zäpfflein oder Mandelgeſchwär/ Halßwehe/ Skwinâncya.

Sўnătrœſmŭs, i, g. m. Multorum dictionum ſine conjunctione congeries.

Sўncērŭs, a, um, Lauter/ Rein/ Vngefälſcht/ Szczery/ Czyſty/ Nieprzypráwny. Fide ſyncera agere, Mit guten Trewen handlen/ Wiernie z kim iść. Sўncērĭtās, g. f. Sauberkeit/ Lauterkeit/ Szczerość. Syncerè, & ſynceriter, adverb. Säuberlich/ gäntzlich / Szczerze / Cále. Inſyncerus, a, um, Falſch / vnſauber/ Nieſzczery/ Nieczyſty. quidam ſimplici i, ſcribunt.

Sўnchrĭſĭs, is, g. fœm. Comparatio rerum & perſonarum inter ſe contrariarum.

Sўnchrŏnŏs, i, g. maſc. lat. Contemporaneus, Auff ein zeit lebend/ oder lebend mit einem ander/ Jednegoż czáſu żyiący.

Sўnchўſĭs, is, g. fœm. Hyperbaton undique confuſum.

Syn-

Syncipŭt, pitis, g. neut. Das vorder theil am Haupt/ Przednia część głowy. Item, ein gekocht theil von einem Sawkopff/ Głowizná.

Sȳncŏpă, æ, g. fœm. Figura, cum litera, vel syllaba è dictione tollitur.

Sȳnchrĭsĭs, is, g. fœ. dicitur quæ & Antithesis, Comparatio contrariorum.

Sȳndĭcŭs, i, g. masc. id est, Patronus civium, advocatus & defensor juris publici, Ein verordneter von einer Gemeind mit Befelh jhrer Sachen für Gericht zuhandlen/ es sey zu klagen oder zu versprechen/ Syndyk/ Obrány od Rzeczypospolitey ná to aby tey spráw u práwá bronił lub pozywáiąc inszych/ lub pozywáiącym odpowiedáiąc.

Sȳnēcdŏchē, ēs, g. f. Tropus, cum à toto pars, vel à parte totum intelligitur.

Sȳnĕdrŭs, i, g. m. id est, Confessor, sive Assessor, Consiliarius.

Sȳngrāphă, æ, g. f. vel Syngraphŭs, g. m. vel Syngraphum, i, g. n. Handschrifft/ vnd Verschreibung/ Cyrograf/ Intercyzá.

Sȳnodŭs, i, g. f. id est, Conventus, sive Cœtus. Synodus, ontis, g. m. Piscis.

Sȳnōnȳmă, orum, g. n. pl. nu. Diversæ voces unum significantes.

Sȳntēxĭs, is, g. fœ. Ohnmacht/ wan einem geschwindet von Kranckheit/ Suchoty chorobá. Syntēctĭcŭs, a, um, Der offt ohnmächtig wird/ Suchoty ćierpiący.

Sȳnthēsĭs, ĕos, g. f. id est, Figura, cum singulare nomen collectivum verbo pluralis numeri jungitur. Item, Compositio, Item, ein Kleyd von grobem Tuch gemengt/ getheilt Kleyd/ Szátá hiesiádná.

Syphariurn, vide Siparium.

Sȳrmă, ătĭs, g. n. Der Schwantz/ so die Weiber an den Kleyderen nach jhnen schleiffend/ Rucho. Item, ein Kleyd mit solchem Schwantz/ Szátá długa. *Insanum, barbaricum, tragicum.*

Sȳrŭs, i, g. m. aut ut alij scribendum censent, Sirus, fossa est subterranea, condendis frumentis apta.

T A

Tăbānŭs, i, gen. masc. idem quod Asilus, vel Oestrum, ein Bremß/ grosse Flieg/ Bąk/ Gżik.

Tabella, & Tabellarius, vide Tabula.

Tăbērnă, æ, g. f. Allerley Hütten von Brettern gemacht. Wird auch für allerley Herberge gebraucht/ Budá/ Gospodá. *Famosa, obscura, sordida, bibula, arcana.* Taberna vinaria, ein Weinhauß/ Dom gdźie szynkuią Wino. Item, Taberna, Ein Kauffladen/ Krämerladen/ Werckstadt/ Kràmnicá. Tăbērnārĭŭs, ij, g. m. ein Krämer/ so in Hütten vnd Laden feyl hat/ Krámarz/ W kramnicy przedáiący. Tabernarius, a, um, ut: Comœdiæ tabernariæ, Niderträchtig/ darinn die Personen vnd Spielleuth seynd wie Handwercksleuth/ vnd geringträchtig Volck/ Komedie podłe/ gdźie Osoby kárczemne/ Krámárskie/ rzemieśnicze się reprezentuią. Tăbērnăcŭlŭm, li, g. n. ein Hütte oder Zelte/ Namiot/ Kuczká.

Tābēs, ĭs, g. f. Die schwindende Siechtag/ oder Schwindsucht/ Suchoty. Item, Eyter/ Jad/ Ropá. *Pallida, nigra, calida, funesta, dira, livida, crudelis, horrenda, nefanda, fluida, pestifera, cruenta, lurida, fluens.* Tabes arborum, Schwindsucht/ Das Schwinden vnnd Außdörren/ Zásuszenie drzew. Tābĭtūdō, dĭnis, g. f. idem. Tābĭdŭs, a, um, faul/ verdorben/ verdorret/ Suchoty ćierpiący/ Niszczeiący/ Zásuszony. Nix tepida, schmeltzender Schnee/ śnieg táiący. Tābĭfĭcŭs, a, um, Das schwindig oder Eyterhafftig machet/ Suchoty czyniący/ Niszczący/ Jątrzący. Tābĭfĭcābĭlĭs, lĕ, idem quod Tabificus, obsolet. Tābĕfăcĭō, is, feci, factum, tābĕfăcĕrĕ, schwinden machen/ Wysuszáć. Tābēscō, is, tābŭi, tābēscĕrĕ, schwinden/ verdorren/ mager werden/ Suchoty mieć/ Schnąć/ Chudnąć. Contabescere, Diuabescere, & Extābēscĕrĕ, verschwinden/ außdörren/ Wysycháć/ Niszczeć. Extabuit opinio, metaph. ist abgangen/ Ustáło rozumienie. Intābēscĕrĕ, idem ferè, eindörren/ Schnąć.

Tăbŭlă, æ, g. f. ein Brett/ Taffel/ Tablicá/ Deszczká. Picta tabula, Ein gemalte Taffel/ Málowána tablicá. Cerata tabula, gewächste Schreibtaffel/ Woskowána tablicá. Item, Tabula, Ein Schreibtaffel/ Rödel/ Register/ Rejestr. Tabula accepti & expensi, Rödel vnd Register vom empfangen vnd außgeben/ Rejestr dochodu y rozchodu. Tabulæ novæ, Allgemeine Abruffung/ Vernichtigung aller Schulden/ Handschrifften vnd Verschreibungen/ daß die krafftloß seyn sollen/ Zniesienie długu/ Intercyzá przyznawáiąca długu oddánie. Tabulæ, num. plurali, sive per diminutivum Tabella, Geschrieben Erbgemächt/ Zápisánie dźiedźictwá/ Testáment/

subintelligitur Testamenti. It. Tabulæ, Schrifftliche Händel vnd Vberkommussen/ Verschreibungen/ Brieff/ Schrifftlicher Bericht/ Zettel vnd dergleichē/ Pismienne/ Kontrákty/ Zápisy/ Listy/ Cedułky y tym podobne. Tābēllă, æ, diminut. Täfflein/ Tabliczká. Tābēllæ, pl.n. Sendbrieff/ List. Item, Tabellæ, in quibus Judices scribebant, Schreibtäfflein/ Tablice sędziow. Tābēllārĭs, rē, ut: Sententia tabellaris, Ein heimlich Vrtheil in Schrifften/ Zdánie potáiemnie pismiem wyrázone. Tābēllārĭūs, ij, g.m. ein Brieffträger oder Botte mit Brieffen/ Kursor. Tabellarius, a, um, ut: Lex tabellaria, quæ in tabulis à Judicibus scripta relinquebatur. Tābēllĭō, onis, g.m. ein Schreiber/ als Stadtschreiber/ Pisarz/ Kursor. Calepin. sine authore. Tābŭlārĭs, rē, Täfflein darauß zu machen dienlich/ Tabliczny. Tābŭlārĭūm, ij, & Tāblīnūm, i, g.n. Cantzley vnd Gehaltkammer gemeiner Brieffe vnd Schrifften/ Káncellárya/ Metryká. Tābŭlō, as, tābŭlārē, vertäfflen/ Tárcicámi pokłádáć. Tābŭlātĭō, onis, g.f. Vertäfflung/ Pokłádánie. Tābŭlātŭs, a, um, vertäfflet/ Tárcicámi pokłádány. Tābŭlātūm, i, g.n. ein Dile oder Büne/ Estrich vnd dergleichen Boden/ Tárcicámi nákrycie/ Pokład.

Tăcĕō, es, tăcŭī, tăcitūm, tăcērē, Schweigen/ Milczeć. Tacitum est, man hat das geschwiegen/ Milczą o tym. Item, Tacitum, substant. Etwas das man heimlich vnd verschwiegen wil halten/ Tájemnicá. Tăcēns, entis, partic. schweigend/ Milczący. Tăcēndŭs, a, um, Zu verschweigen/ Czego trzebá milczeć. Tăcĭtŭs, a, um, Still/ geschwiegen/ das ist Schweigend/ Milczący. Os tacitum præbere alicui, Sich also schweigend in das Angesicht lassen schlagen/ Pogebek skromnie znieść/ milcząc. Tacitus, passivè aliquando accipitur, Geswiegen/ das ist/ Vngemeldet/ Milczány. Tăcĭtē, adverb. vel Tacitò, still/ ohn Reden/ Milczkiem. Tăcĭtŭrnŭs, a, um, Der wol schweigen kan/ Milczący/ Powściągliwy w mowie. Tăcĭtŭrnĭtās, atis, g.f. Verschwiegenheit/ Milczącość/ Powściągánie się w mowie. Attăcĕō, āttăcēs, āttăcŭī, āttăcĭtūm, āttăcērē, Cōntĭcērē, & Cōntĭcēscĕrē, Obtĭcērē, Rĕtĭcērē, & Sŭbtĭcērē fere eandem habent significationem, Verschweigen/ Zámilczeć. Cōntĭcĭnĭūm, ij, g.n. Stille der Nacht/ Pierwospy. Rĕtĭcēntĭă, æ, g.f. Verhaltung dessen so man sagen solt/ Verschwiegenheit/ Zámilczenie.

Tactus, vide Tango. Tæda, vide Teda.

Tædeo non est in usu, sed impersonal. Tædēt, tædēbāt, tædŭĭt, & tæsum est, tædērē, Verdriessen lassen/ Teskníć/ Mierzić się czym. ut: Vitæ tædet, Mir ist mein Leben erleydet/ Teskno mie żyć. Tædĭūm, ij, g.n. Verdruß/ Tesknicá. Tædĭōsŭs, a, um, verdrüssig/ Teskliwy. Pertædēt, pertædŭit, pertæsum est, pertædērē, Erleyden/ Zmierzić sobie/ Zteskníć się. Pertædēscĭt, idem. Pertæsŭs, a, um, particip. sine verbo, Der ab einem Ding ein Verdruß hat/ Zmierził sobie tę rzecz.

Tænĭă, æ, g. fœ. ein Haarschnur oder Haubenbändel/ Przepáská/ Bindá/ Vplotki. Tænĭæ, arum, g.f. pl. nu. gleissende Steinadern/ Żyły w kámieniu się błyszczące. Item, Tænia, genus piscis. Tænĭŏlă, æ, dimin.. ein Hauptbindlein/ Bindeczká / Wianek.

Tagis, is, tagere, pro Tobsoleetum.

Tālĕă, æ, g.f. ein Zweig zu beyden Orthen vnten vnd oben abgeschnitten/ das man in die Erden steckt/ Látorośl do sádzenia. Item, ein Kerbholtz oder Beyle/ Zworá. Tālĕŏlă, æ, dimin.

Tălēntŭm, i, g.n. Ein Gewicht/ hält 60. minas, welche thun 600. Cronen/ Tálent/ Wáży 60. grzywien/ minas náżwáne. Talentum magnum, hält 80. minas, ma wsobie 80. minas.

Tālĭō, ōnĭs, g.f. Gleiche Wiedergeltung/ wenn man zugefügten Schaden mit gleichem abbezalt/ alß Aug vmb Aug/ Oddánie wet zá wet. Rĕtālĭō, as, rĕtālĭārē, Mit gleichem wiedergelten/ Wet zá wet oddáć. In malam partem sumuntur.

Tālĭs, ē, Solch/ Táki. Tālĭtĕr, adverb, Also/ Auff solche weiß/ Ták.

Tālĭtrŭm, i, g. n. ein Schnelle/ ein Knipp/ als wenn einer mit den Fingern schnellt oder Knipt/ Szczudrek.

Tālpă, æ, g. fœ. ein Scheermauß oder Maulwerff/ Kret. *Oculis capta. obruta terra.*

Tālŭs, i, g. m. ein Knod am Fuß/ Fersen/ Kostká nogi. Item, ein Spielwürffel/ Kut. Tāxīllŭs, li, diminut. Tālārĭs, rē, ut: Tunica talaris, Ein langer Rock bis auff die Fersen/ Suknia do kostek. Tālārĭŭs, a, um, ut: Ludus talarius, Würffelspiel/ Kutowy. Tālārĭă, orum, g.n. pl.n. Calceamenta ornata Mercurij. Talaria induere, Prov. Sich zu fliehen rüsten/ Mieć się ku ucieczce. Tālĭpĕdārē, i.e. Pedibus vacillare, obsol.

Tam,

Tam, adverb. comparandi So viel/ So sehr/ Ták bárzo. Tam vehementer, so hefftig/ Ták srodze.

Tāmărīcē, ēs, vel Tāmărīx, īcis, g. fœ. Támáryßek

Tāmĕn, Conjunct. Doch / Nichts destoweniger/ Wßákże/ ACz/ Przynammiey. Tāmĕtsī, Conjunct. Ob wol/ Acz/ Choć. Attămĕn, vel duæ dictiones, At, tămen, & Vērūntămĕn, idem quod Tamen.

Tāmĭnō, as, are, non est in usu, sed Composita. Attaminare & Contaminare, besudlen/ beflecken/ Pomázáć. Cōntāmĭnātŭs, a, um, nomen Besudelt/ befleckt/ Pomázány/ Zplugáwiony. Cōntāmĭnātĭō, onis, g. f. Befleckung/ Pomázánie/ Poßpecenie. Incōntāmĭnātŭs, & Intāmĭnātŭs, a, um, Unbefleckt/ Niezmázány.

Tāndĕm, adverb. Endlich/ zu letzt/ Wżdy kiedy/ Ná ostátek. Vix tandem, Kaum einmal doch / Ledwie kiedyś. Ibis tandem aliquando, Du wirst doch zu letzt dahin gerathen/ Wżdy kiedy z tąd poydźieß. Quamobrem tandem, Warumb doch? Adla czego wżdy.

Tāndĭū, adverb. So lang/ Ták długo.

Tāngō, is, tĕtĭgī, tāctūm, tāngĕrĕ, Berühren/ anrühren/ bewegen/ schlagen/ Dotykáć. Simul ac tetigit provinciam, So bald er die Landvogtey berühret hat/ das ist/ so bald er darein kommen ist/ Ják teno do powiátu przypadł. Aliquem tangere, Einen antasten/ treffen/ bemühen/ treiben/ Niepokoić/ Wćiſtáć. Ubi Aristoteles ista tetigit, Da er berührt hat/ das ist/ gemeldt/ Gdźie tego tchnął/ námienił Aristoteles. Acu tetigisti, Du hasts eben getroffen/ Tráfiłeś/ Zgadłeś. Vox aures meas tetigit, Eine Stimm ist mir zu Gehör kommen/ Głos do ußu moich przyßedł. Tāctĭo, onis, g. f. & Tāctŭs, ūs, g. masc. Berührung/ Dotykánie/ Dotknienie. Tactus, a, um, partici. getroffen/ berührt/ Dotkniony/ Tráfiony. Fulmine tactus. Item, De, vel è cœlo tactus, Vom Blitz getroffen/ Piorunem uderzony. Intāctŭs, a, um, Unberührt/ unbefleckt / Niedotkniony/ Niezmázány. Intāctĭlĭs, lĕ, Unberührlich/ Niedotkliwy. Attĭngō, is, āttĭgī, āttāctum, āttĭngĕrĕ, Anrühren/ Dotchnąć. Nil attingit ad rem, Es dienet nicht zur Sach/ Do rzeczy nic nie należy. Attingit me sangvine, Er ist mein Blutsfreund/ er gehöret mir an/ Pokrewny mi iest. Attingere aliquem summa necessitudine, Eines der allernechste Freund seyn / Przyiaćielem komu być wielkim. Attingere oram aliquam sive regionem, An ein Land stossen/ ꝛc. Do ladu/ źiemie tákiey przybić. Attingere leviter studia, Liderlich lernen/ Skoßtowáć trochę náuk. Si qua te attingit cura, Ist dir etwas angelegen/ Jeśli co ná tym należy. Attingere aliquem, Von einem reden/ oder/ eines ingedenck seyn und jhn melden/ Tykáć kogo / Mowić o nim. Attingi dolore, Mit Schmertzen berührt werden/ oder bekümmert werden/ żalem być dotkniony m. Attingi invidia, Ungunst erfahren/ Od nienawiśći/ zazdrośći być ußczypniony m. Attāctŭs, ūs, g. m. Berührung/ Tykánie/ Dotknienie. Contingere, idem quod Attingere. Contingere terram osculo, die Erd küssen/ Ziemię pocáłowáć. Cōntĭngĭt, imperson. Es wiederfähret/ es begibt sich/ Tráfia się/ przypada. Si mihi vita contigerit, So ich leben werde/ Jeśli będę dłużey żył. Id contigit, Es ist darzu kommen/ To się przytráfiło. Cōntāgĭūm, ij, g. n. Cōntāgĭō, onis, & Cōntāgēs, is, g. fœ. Ein Berührung/ gefährliche Berührung / erbliche oder anklebende Kranckheit/ Záráza/ Przyrzut. Contagio aspectus, Kranckheit durch anschawen eines andern ererbt/ Záráza od poyrzenia. Contagio belli, Berührung des Kriegs/ und antreffender Schad desselbigen/ Záráza woienna. Contagio conscientiæ, Ein böß Gewissen/ Złe sumnienie. Cōntāgĭōsŭs, a, um, Contagiosa febris, Ein erblich Fieber durch Berührung eines anderen/ Przyrzutna febrá. Obtĭngĭt, ŏbtĭngēbāt, ŏbtĭgĭt, non nisi in tertiis personis legitur, Es trägt sich zu/ Es wiederfährt/ Tráfia się/ Przydawa się. Pērtĭngĕrĕ, gäntzlich berühren/ Dośiąc. Ab oculis pertingit ad cerebrum, Langet von den Augen bis an das Gehirne/ Od oczu aż do mozgu się rozćiąga.

Tanquam, adverb. similitudinis, Gleich als/ Jákoby. Tanti, Tantidem, Tantillus, Tantisper, Tantopere, Tantulum, Tantum, Tantummodo, Tantundem, vide Tantus.

Tāntŭs, a, um, So groß/ Ták wielki. Tāntŭlŭs, a, um, dimin. Tantuli doni causa, Umb ein so kleine Gaab/ Dla ták máłego dáru. Tāntĭllŭs, a, um, dimin. à Tantulus, Gar klein/ Ták máły. Tāntŭlŭm, & Tantillum, adverb. Zum wenigsten/ Tyluczko. Tanti, & Quānti, genitivi cum eorum compositis, Tantidem, Quantilibet, Quantīcunque

cunque; similiter totidem pluris & minoris jungitur verbis pretium significantibus: qualia sunt, Emo, Vendo, Væneo, Mercor, Comparo, Æstimo, Constat, Conduco, Loco, Fœneror, Paciscor, Pango, pepigi, Condemno, Postulo, & si quæ sunt similia, ut: Nihil mihi tanti est, Ich schätze nichts so groß / Niczego sobie ták bárzo nieważe. Tantisper, adverb. So lang Ták długo. Tanto, adverb. ut: Tantò magis, So viel mehr / Tym więcey. Tantò minoris, Umb so viel weniger / Tym mniey. Tantopere, adverb. significat Tantùm. Tam vehementer, So fast / Ták bárzo. Tantum, adv. Allein / Tylko. Tantum est, Es ist so viel / Tyle ich / Tylo tego. Tantum ad numerum, So viel / Ták wiele ich. Tantummodo, adv. Allein / Tylko. Tantundem, hujus Tantidem, g. n. Eben oder gerad so viel / Tyleż.

Tapes, petis, g. masc. vel Tapete, es, vel Tapetum, i, g. neut. Ein gewirckete Decke / heydnische Decke / Teppig / Oponá / Szpalerá. *Pictus, pulcer, tonsilis, altus, purpureus, Assyrius, picturatus, Alexandrinus.*

Taphos, i, g. m. Sepulchrum, ein Grab / Grob. Hinc Epitaphium, v. supra.

Tapinosis, is, g. f. Figura, cum rei magnæ expositio humili oratione perficitur, Erniderung / Pokorá.

Tarantula, æ, gen. fœm. Stellionis genus.

Taratantara, vox ficta, ein Trommeten Thon / Trąb dźwięk.

Tardus, a, um, Gmach / Langsam / Leniwy / Nierychły. Tardum ingenium, Langsam zu begreiffen / Tępy dowcip. Item, Tardus, Toll / unverstendig / Tępy / Niedowcipny. Fumus tardus, Dicker Rauch der gmäglich auffgehet / Dym gęsty / bury. Tardiusculus, a, um, dimin. Ein wenig langsam / es sey am Leib oder am Verstand / Przyleń. Tarde, tardius, tardissime, adv. spath / spather / langsam / gmächlich / Pozno / Nierychło. Tarditas, atis, Tarditudo, dinis, g. fœ. Gemachheit / langsamkeit / Gnuśność / Tępość. Tardities, ei, idem, sed obsol. Tardigradus, a, um, Eines gemachen Gangs / Leniwy w chodzie. Tardiloquus, a, um, Langsam im reden / Nieporywczy w mowie. Tardipes, pedis, idem apud Poëtas. Tardo, as, avi, atum, tardare, saumen / verhindern / Opoźniać / Zwłaczać. Negotium aliquod tardare & procrastinare, ein Geschäfft verschleiffen / verlängern / Sprawę iáko zwłaczáć / pomáłu odpráwowáć. Tardatus, a, um, Verhindert / Opoźniony / Zwleczony. Tardesco, is, tardescere, Langsam werden / Gnuśnieć / Martwieć. Retardo, as, retardare, verhinderen / Zátrzymawáć / Opoźniáć. Retardatio, onis, g. f. Säumung / Hindernuß / Zátrzymánie. Retardatus, a, um, Versaumbt / verhindert / Zátrzymány.

Tarmus, i, gen. masc. ein Fleischmade / Robacy w mięsie.

Tartarus, i, g. m. & in pl. Tartara, orum, g. n. locus infernalis, *Plutonius, squalidus, tristis, impius, mæstus, infestus, ater, lucis egenus, tenebrosus, opacus, inanis, funestus, durus, fremens, inamœnus, profundus, niger, cavus, vorax, rapidus, infaustus, luridus, concavus, pallidus, Belialis, ululans.* Tartareus, a, um, Höllisch Piekielny.

Taura, Taurea, Taurinus, v. Taurus.

Taurus, i, gen. masc. Stier oder Farr / Byk, *Auriger, fortis, fumans, minax, trux, æripes, validus, torvus, furibundus, corniger, acer, furens, spatiosus, rapidus, bellator, arduus, turpidus, indomitus, furiosus, tumens, durus, segnis, ignifer, ardens, alacer, ferox, horridus, fugax, saliens, oculosus, agrestis, horrificans.* Taura, æ, g. f. ein unfruchtbare Kuh / Krowá jáłowá. Taurus, accipitur & pro quocunque forti bove, ein Ochs / Woł. Item, Taurus, Cœleste signum. Item, pro radice arboris. Tauri, pl. nu. & Taurilia, Ludi in honorem Deorum infernorum facti. Taurinus, a, um, eines Stiers / Bykowy. Taurea, æ, g. f. ein Rinderlederne Geissel / Korbácz. Taureus, a, um, von einem Stier oder Farren / Bykowy. Taurifer, ra, rum, ut: Campi tauriferi, Darauff viel Stier oder Farren gehirtet oder aufferzogen seyn Pole gdzie wiele byków się pasie. Tauriformis, e, Wie ein Stier od Ochs gestaltet / Byczego kształtu.

Tautologia, æ, g. fœ. Figura, qua idem multis verbis idem significantibus explicatur.

Tax, Vox est fictitia, Das lauten von einem Schlag mit einer Geissel / Pląsk / Trząsk.

Taxo, as, avi, atum, taxare, ein Ding schätzen / anschlagen / Szácowáć. Item, Taxare aliquem, Einen schelten / straffen / auff einen reden / Obmawiáć kogo. Taxatio, onis, g. fœ. Beschätzung / Szácowánie. Taxator, oris, g. m. ein Beschätzer / Szácownik. It. ein Schmäher / Lästerer / Szczypácz / Obmawiácz. Retaxo, as, retaxare, Einen wiederumb schelten / der einen andern gescholten hat / Odszydzić.

Taxus,

Tāxŭs,i,g.fœ. Eybenbaum/Cis. Arbor similis est abieti, baccas profert venenatas, præcipue in Hispania, *Cyrnæa, nocens, inimica, metuenda, funesta, flagrans, pestifera, mortifera, noxia, feralis, letalis, amans frigora, olens, baccifera, letifera, Germanica, lebis, amara.*

Tē, syllabica adjectio, quæ pronominibus Tu, & Te adjungitur, vt: Tute, Tete.

Tēchnă, æ, g.fæm. Kunst/ Sztuká. Item, Geschwindigkeit/ Betrug/ List/ Zdrádá. Tēchnĭcŭs, a, um, id est, Artificiosus, Kunstreich/ Rzemieśnik. Tēchnŏphўŏn, latine Artis productio.

Tectorium, & tectum, v. Tego.

Tēcŭm, pro Cum te, Mit dir/ Z tobą.

Tēdă, æ g. fœ. ein Gattung Baums so brennt gleich wie ein Fackel/ Łuczywo/ Sosná tłusta. Item, ein Fackel/ Łaná świecá. Accipitur etiam pro nuptijs, sive pro ipso conjugio. Tēdĭfĕr, ra, rum, Der ein Fackel trägt/ Łaná świecę noszacy.

Tĕgĕs, etis, g.fœm. ein Matte oder dergleichen Decke/ auß Bintz/ Stroh/ &c. geflochten/ Mátá/ Rogoża. Tĕgĕtĭcŭlă, æ, g. fæ. ein kleine Matte/ Mátá máłá/ Rogożká.

Tegillum, & Tegmen, v. Tego.

Tĕgō, is, texi, tectum, tĕgĕrĕ, Decke/ Nákrywáć. Item, Beschirmen/ heimlich halten/ Bronić/ Táić. Sententiam suam tegere, Seine Meinung verschweigen/ verhalten. Swego zdánia nie wyiáwiáć. Vultu dolorem animi tegere. Tēctŭs, a, um, partic. sive nomen ex particip. Gedeckt/ Zákryty. Verba tecta, Verdeckte Wort/ Słowá skryte/ táiemne. Tēctē, adv. verborgentlich/ zákrycie/ potáiemnie. Tēctŭm, i, g.n. ein Tach/ Dách. *Vmbrosum, inclitum.* Item Tectum, pro domo frequenter poni solet, ein Herberg/ Dom/ Gospodá. Tēctōrĭŭm, ij, n. Gepflaster/ es sey von Gyps/ Leymen od' Kalck/ Tynk/ Polepá/ Pierzydło. Tēctōrĭŭs, a, um, vt: Calx tectoria Kalch zuweissen od' pflästeren dienlich/ wápno tynkowe. Tēctŏr, oris, g. masc. ein Weisser oder Pflasterer/ Tynkarz. Tēgmĕn, & Tegumen, vel tegimen, inis, & Tegumentum, i, g.n. ein Decke/ Nákrycie/ Zásłoná. Tĕgŭlŭm, i, g. neu. idem. *Textile.* Tegīllŭm, i, dim. Cōntĕgō, cōntĕgĭs, cōntēxī, cōntēctŭm, cōntĕgĕrĕ, Bedecken/ Przykryć. Contegere tumulo, Mit einem hauffen Erden zudecken/ Zágrzebć. Dētĕgĕrĕ, Entdecken/ auffdecken/ Odkryć. Detegere insidias, metaphor. Den List vnd Betrug an Tag bringen/ offenbaren/ Odkryć zdrádę. Detegere stomachum, eim sagen was er im Hertzen hat/ Wypowiedzieć/ wyiáwić myśl swoję. Dētēctŭs, a, um, partic. Geoffenbaret/ Odkryty/ obiáwiony. Detectus caput, Der das Haupt bloß hat/ Gołec. Integere, idem quod Tegere. Intecta stramento tecta, Mit Stroh gedeckt/ Poszyte słomą. Intĕgŭmēntŭm, i, g. neu. Decke/ Deckel/ Nákrycie/ Deká. Involucra & integumenta, Verdeckte Reden/ Słowá táiemne. Integumenta flagitiorum, Deckmantel der Laster/ Pokrywká zdrády. Pertegere, Gar decken/ Przykryć. Obtegere, Allenthalben bedecken/ Okryć. Dissimulare, & obtegere, Verbergen/ Zákryć. Zátáić. Prætegere, Vorhin decken/ Okrywáć z przodku. Protegere, Beschirmen/ beschützen/ Bronić/ Zásłániáć. Prōtēctĭō, onis, g.f. Beschirmung/ Bronienie. Prōtēctor, oris, g. masc. Beschirmer/ Obrońcá. Prōtēctŭs, a, um, Beschirmet/ Obroniony. Improtectus, a, um, Vnbeschirmet/ vnbedeckt/ Nieobronny/ Nieokryty. Sŭbtēgmĕn, minis, Der Wefeldraht/ deß Wefers Scheerdraht/ Wątek/ Podszewká. Sŭpērcōntĕgĕrĕ, Vberdecken/ Nákryć/ Przykryć. Sŭpērīntĕgĕrĕ, Oben drauff decken/ Nákryć. Rĕtĕgĕrĕ, Auffdecken/ entblössen/ Odkryć. Rĕtēctŭs, a, um, Entdeckt/ geoffenbaret/ Odkryty/ obiáwiony.

Tēgŭlă, æ, g.fœ. ein Dachziegel/ Dáchowká. *Convexa, curta.* Sūbtēgŭlānĕŭs, a, um, Das vnter einem Ziegeltach ist/ Poddáchowy. Sūbtēgŭlānĕă, orum, Loca sub tegulis.

Tēlă, æ, g.fæm. Geweb/ Leynen Tuch/ Płotno. *Perennis, Dionea, sollicita*, id est, Sollicite facta. *Archæmenia, Arachnæa, tenuis, Memphitis*, tidis, *pendula, Icariotis*, tidis. *Pharia*, id est, Ægyptia. Telam exordiri, proverb. ein verwirten vnd langen Handel anheben/ Rzecz wielką/ sprawę záczáć.

Tĕlămōnēs, plur. num. in ædificijs dicuntur hominum simulacra, quæ gibbosa ferè figura effingebantur, vt columnas sustinere, & sub ipso pondere propemodum succumbere viderentur, à Græcis Atlantes dicuntur, Käpffer vnd Vndersperren von Männlein/ Obrázy ludzi rzezáne wypukło/ że słupy dźwigáć y przechyláć się z nimi zdáły.

Telinum, i. ein Gattung Salbey / Rodzay Szalwiey.

Tellus, uris, g. fæ. Die Erde / Ziemia. *Picta, alma, florida, fertilis, Dædala*, i.e. varia, *humida, humens, fecunda, arenosa, verna, solida, dives, globosa, roscida, gravida, omnifera, frugifera, madida, opulenta, ferax, pendula, parens frugum, vernans, vorax, herbifera, versicolor, feta, renidens, succumba, pragnativa, gelida, reproba & maledicto proxima tellus, quæ tribulos, spinas, vepres, incendia profert.*

Telo, onis, g. m. A rusticis dicitur instrumentum longum ex ligno, quo vtuntur ad aquam è puteis hauriendam.

Telonium, ij, g. n. ein Zollbanck / Celnictwo. Telonarius, ij, g. masc. ein Zöllner / Celnik.

Telos, lat. Finis, ein End / Koniec. vel Tributum, Vectigal, Zoll / Cło.

Telum, i, g. neu. ein Pfeil / allerley das man scheust oder wirfft / Pocisk / Strzała. *Martium, acutum, infestum, penetrabile, missile, fatale, immedicabile, stridulum, illitum, noxium, volabile, lucidum, mortiferum, volans, vulnificum, strictum, exitiabile, jaculabile, vibrans, tremens, perfidum, nocens, ferum, imbutum, cruentum, luridum, iniquum, tinctum, bellicum, baleare, stridens, hosticum, sequax, festinum, fragile, intortum, infectum sanguine, terga sequens, vltrix, celer, sitiens cruorem, hostile, coruscum, violentum, fulmineum, voluere, ferratile, sanguinolentum, horrendum, nefariam, peracutum, plumbiferum, inevitabile, letale, crudele, venenatum, ventosum, caducum.* Telifer, ra, rum, Der Pfeil / Bogen oder Armbrust trägt / Pocisk / strzałe / broń noszący.

Temerarius, Temere, Temero, vTemeritas.

Temeritas, atis, g. f. Frevelheit / Künheit / Nierozmyślność / Niebácznosć. Temeritudo, dinis idem, sed obsolet. *Cæca, furiosa*. Temere, & Temeriter, adverb. Vnbesinnlich / vngefehrd / frevenlich / Nierozmyślnie / Niebácznie. Temero, as, temerare, Freventlich schänden / sonderlich heilige vnd geweyhte Ding entweihen / Gwałcić, Profánowáć. Temerator, oris, gen. masc. ein Fälscher / Gwałciciel. Temerarius, a, um. Freventlich / verwegen / vnbesonnē / gähstützig / nierozmyślny. Temeratus, a, um. Befleckt / geschändet / Zgwałcony / Zprofánowány. Intemeratus, a, um, Vngeschändet / vngefälscht / Niezgwałcony / niesprofánowány.

Temetum, i, g. n. pro Vino accipitur. Temulentus, a, um, Truncken / Voll Weins / Pijány. Temulentia, æ, g. fœ. Trunckenheit / Opilstwo. Temulenter, adver. Trunckner weiß / Popijanu.

Temno, is, tempsi, temptum, temnere, & contemnere, Verachten / Gárdźić / Lekceważyć. Contempto, as, contemptare, frequen. Immer zu verachten / Wzgárdzáć. Contemptus, a, um, nomen ex partic. Veracht / Wzgárdzony. Contemptibilis, le, Veráchtlich / Wzgárdy godny. Contemptor, oris, g. m. ein Verachter / Gárdziciel. Contemptrix, icis, g. fœm. Verachterinn / Wzgárdząca. Contemptio, g. fœm. Verachtung / Wzgárdá / Pogardzánie. Contemptim, adverb. Veráchtlich / Gárdząc / Wzgárdzenie.

Temo, onis, gen. masc. Dechsel / das lang Holtz daran die Joche gebunden seynd / Zwerghöltz / Dyszel / kiy járzmo spináiący. Lignum transversarium, *longus, agilis.*

Tempero, as, avi, atum, temperare. Mässigen / rechtmässig machen / vermischen / Miárkowáć / Mieszáć. Æs temperare, Dem Ertz ein Zusatz geben / Przypráwiáć miedź. Alicui temperare, Eines verschonen / Przepuścić komu. Gulæ temperare, Sich mit Speiß vnd Tranck mässigen / Miárkowáć się w iedzeniu y piciu. Linguæ temperare, Die Zung zähmen / Jezyk hámowáć. Templis non temperatum est, Man hat der Gottshäuser nicht verschonet / y kościołom nie przepuszczono. Temperans, antis, particip. mässig / züchtig / behutsam / Powściągliwy / skromny. Temperans, nomen, Verschonend / Przepuszczáiący. Temperanter, & Temperate, adverb. Mässiglich / Miernie / Skromnie. Temperatus, a, um, partic. siue nomen ex particip. Mässig / Mierny. Temperatio, onis, g. fœ. Mässigung / Miárkowánie. Temperator, oris, g. m. Mässiger / Rządzcá / Przypráwiácz. Temperamentum, i, g. n. Mittelmässigkeit / Rechtmässigkeit / Miárkowánie / pomiar. Temperatura, æ, & Temperies, ei. g. f. Milterung / rechtmässigkeit / Mierność. Cœli temperies, Rechtmässigkeit der Lufft / Pogodá. *Salubris, verna, benigna.* Temperantia, æ, g. fœ. Mässigkeit / Abbruch vnzimlicher Begierden vnd Anfechtungen / Mierność. Intemperans, antis, Vnmässig / niemierny / Niepowściągliwy. Intemperatus, a, um, Vnmässig / der kein Maaß halten kan / Niemierny. Intemperantia, æ, g. fœm. Vnmässigkeit / Niepo-

powściągliwość. Intemperāte, & intemperanter, adverb. Unmässiglich/ Niepowściągliwie/ Niemiernie. Attemperāre, Sich recht schicken/ recht fügen/ Przystosowáć. attemperāte, adver. Mässiglich/ Pomiernie/ Wczás. ōbtempĕrō, as, ōbtempĕrāre, Gehorsam seyn/folgen/ Posłuszny być. Obtemperare cupiditati alicujus, Eim willfahren/ Wolą czyję pełnić. ōbtempĕrātiō, onis, g. fœ. Willfahrt/Folge/Gehorsamb/ Posłuszeństwo.

Tempestās, Tempestivus, v. Tempus.

Templum, i, g. neu. ein Tempel/Kirch/ein geweyhet vnd geheiligt Orth/ Kościoł. *Operosum, lucidum, fulgens, niveum, aureum, venerabile, marmoreum, religiosum, excelsum, sacratum, altum, sanctum, arduum, impollutum, cultum, votivum, opimum, pretiosum, sublime, inclytum, grande, immane, spatiosum, cavum, excultum, pictum, auratum, conspicuum, eburnum, sacrum.* Item, Templum est locus, vel in cœlo vel in terra notatus ab augure. Contemplor, aris, atus sum, contemplari, deponens, Anschawen/ Przypátrowáć śię/ Oglądáć. Animo contemplari, Betrachten/ Rozważáć. Contemplans, antis, antis, Anschawend/ Przypátruiący śię. Contemplātor, oris, g. m. Anschawer/ Przypátruiący śię. Contemplātiō, onis, g. fœm. Anschawung/ Przypátrowánie. Contemplātivus, a, um, Das zu Beschawen dienet/ Przypátruiący śię. Extemplò, adverb. Bald/ von stund an/ Záraz.

Temporalis, vide Tempus.

Tempus, poris, g. neu. Zeit/ Czás. *Irreparabile, edax, tacitum, subitum, avidum, fluitans, irrevocabile, invidum, avarum, obliviosum, lubricum, mobile, fugitivum, labens, irremeabile, volubile.* Obedire tempori, Sich nach der Zeit schicken/ Czásowi śię ákommodowáć. Alienum tempus est mihi tecum expostulandi, Es ist mir jetzt nicht gelegen/ Niemam teraz sposobnego czásu. Suo tempore, Zu rechter gelegener zeit/ Swego/ sposobnego czásu. Suspiciosum tempus, Ein gefährliche zeit/ niebeśpieczny czás. Tempore, Bey Zeiten/ Wczeṡnie. Tempora, orum, pl. nu. tant. Der Schlaaff/ Seyten des Haupts zwischen Augen vnd Ohren/ Skronie. Tempori, vel Tempore, adverb. Zeitlich/zu rechter zeit/ Wczeṡnie ná czásu. Temporius, adver. deductum à Tempori, adver. Zeitlicher/balder/ Rychło. Temporaneus, a, um, pro tempestivo in Bib. barbarum.

Temporāneus, a, um, & Temporālis, le, Ein zeitlang/ein zeitwehrende/oder das zu der zeit gehört/ Docześny. Tempestās, atis, g. fœm. Zeit/wetter/ Czás/ Pogodá. Item, Vngewitter/ Niepogodá. *Fœda, sonora, turbida, ventosa, opaca, gravida procellis, volans, pluvia, fera, aspera, horrida, acerba, maligna, animosa, naufraga, atrox, violenta, sæviens, maritima, iniqua, dira, vorax, valida, ...ra, inopina, furibunda, nimbosa, fragosa, aëria, obscura, nimbifera, turbulenta.* Tempestas bona, Gut Wetter/ Pogodá. Tempestuōsus, a, um, Voll Vngewitter/ Burzliwy/ Niepogodny. Tempestivus, a, um, Recht zeitig/ Rány/ Wczesny. Tempestivitās, atis, g. fæm. Rechte zeit/ Wczás/ Pogodá. Tempestive, adverb. Bey zeiten/ zu rechter zeit/ Wczesnie. Tempestus, a, um, vt: Intempesta nox, Vnzeit der Nacht/ wenn es nicht zeit ist/ etwas zuthun/ Noc niepogodna. Intempestās, atis, g. fœ. Vngewitter des Luffts/ Niepogodá. Intempĕries, ei, g. fœ. idem. Cœli intempestate, Wegen Vngewitter/ niepogodą. Intempestivus, a, um, Vnzeitig/ Vngelegen/ Niewczesny. Item, Vnglücklich/das etwas vnglücks anzeigt/ Nieszczesny/co złego známionuiący. Intempestive, adver. zu Vnzeiten/ Niewczesnie. Contempŏrāneus, a, um, ejusdem temporis. Sipont. sine auth. extempŏre, vel duobus verbis ex tempore, Zur stund/geschwind/ Nagle/ Porywczo/ Nierozmyślnie. extempŏrālis, le, & extempŏrāneus, a, um, Das ohn eyl ohn Zurüstung geschicht vnd behend/ Nierozmyślny/ Nagły. extempŏrālitās, atis, g. fœm. ein behende Geschwindigkeit/ Nágłość.

Temulenter, Temulentus, v. Temetum.

Tenasmus, i, g. m. Treibende Noth des Stulgangs ohne wirckung/ śilenie śię w stolcu.

Tenacitas, & Tenax, v. Teneo.

Tencha, æ, g. f. ein Schleich/ piscis, Lin.

Tendicula, æ, g. fœm. ein Fall Strick/ Sieć/ śidło ná ptaki.

Tendō, is, tĕtendi, tensum, vel tentum, tendere, Strecken/ spannen/ ćiągnąć/ Rozćiągáć. Sententiæ in diversum tendunt, Die Meynungen seynd einander wiederstreitend/ Zdánia śię sobie przećiwią. Item, Tendere, Ziehen/ fahren/ Reysen/ Iść/ ćiągnąć do kąd. Cursum aliquo tendere, Stracks etwan hin eylen/ Bieżeć do kąd. It. Tendere, Zelten spannen/ Rozbiiáć na-

namiot. Tentōrĭūm, ij, g. n. ein Zelte / Namiot. Tentōrĭōlūm, li, dimin. Tēnsŭs, vel Tēntŭs, a, um, particip. Gespannen / außgespannen / Rospostárty. ăttēndō, is, ăttēndī, ăttēntūm, ăttēndĕrĕ, Auffmercken / Vważáć. Attendere rei alicui, Etwan eim Ding fleissig obliegen / Pilnowáć rzeczy jákiey. Attendere aliquid, vel aliquem, Fleissig auff ein ding seyn / oder einem fleissig zuhören / Pilnowáć czego / Pilno słucháć. Attendere æquo animo, Gern vnd gutwillig auffmercken / Pilno słucháć. ăttēntŭs, a, um, part. sive nomen ex partic. Fleissig auffmercken / Pilno uważájacy. Attenta vita, pro intenta & curiosa, Ein ernsthafftig vnd sorgsam leben / Dozorny żywot. ăttēntĭō, onis, g. f. Sorg / Auffmerckung / Pilność / Przyłożenie chęci. Attēntē, adverb. Fleissiglich / Pilnie. Attente legere, Fleissiglich lesen / Pilnie czytáć. Pĕrăttēntŭs, a, um, Gar merckfam / Pilny. Pĕrattēntē, adverb. Mit fleissigem auffmercken / Pilnie / Cōntēndĕre, Spannen / oder außstrecken / Rośćiągáć. Vincula contendere, Die Bänd zusammen strengen / oder stricke / Śćiągnąć zwiąski. Romam contendere, Nach Rom ziehen / Do Rzymu jecháć. Item, Contendere, All sein Krafft ankehren / Vsiłowáć się / Vsiłowáć. Omnibus nervis contendere, idem. Ad magna contendere, Grossen dingen nachstellen / Do wielkich rzeczy się piąć. Contendere aliquid ab aliquo, Einen vmb etwas bitten / Prośić oco. Contendere adversus aliquem, Mit eim zancken / Swárzyć się. Cōntēntŭs, a, um, partic. Gespannet / Rozćiągniony. Incōntēntŭs, a, um, Vngespannet / Nierozćiągniony. Cōntēntĭō, onis, g. fœ. Kampff / ernstliche Vnterstehung / Zanck / Spaan / Vsilność / spor / swar. Venire in contentionem, In ein Spaan kommen / swárzyć się. Contentio apud Rhetores est cum ex contrarijs rebus oratio conficitur, vt: Habet assentatio jucunda principia: eadem exitus amarissimos affert. Contēntē, cōntēntĭŭs, cōntēntĭssĭmē, adverb. Streng / ściśle. Cōntēntĭōsŭs, a, um, Hefftig / der grosse mühe anwendet / Swarliwy / Sporny. Contentiosa oratio, Strenge Rede / Mowá sporna. Cōntēntĭōsē, adverb. Hefftiglich / Spornie. Detendere, Ablassen / abspannen / Spuszczáć. Distendo, is, tensi, tensum, vel tentum, distendere, Zerstrecken / aufspannen / außdehnen / Rozćiągáć / Rospieráć / Náśtykáć. Curas hominum distendere, die sorg der Leuthen mehren vnd vollstrecken / Stáránia / práce przyczyniáć. Dĭstēntŭs, a, um, Zerstreckt / erweitert / außgefüllt / außgespannet / Rośćiągniony / Nátkány / Opchány. Dĭstēntō, as, dĭstēntārĕ, frequent. Embsig spannen / Rospieráć. Dĭstēnsĭō, onis, g. fæ. Außdehnung / Rośćiąganie. Extendere, Außstrecken / Wyćiągáć. Extendere preces, Die Gebett lang machen / Przedłużáć modlitwę. Extendere se magnis itineribus, Grosse Tagreissen thun / Iść / jecháć prędko. ēxtēnsĭō, onis, g. fœm. Außstreckung / Rośćiągłość. Extentus, sive Extensus, a, um, Außgestreckt / Rośćiągniony. Extentare, freq. Sehr außstrecken / Rozćiągáć. Intendere, spannen / strecken / Rozciągáć / Wyćiągáć. Item, Fürnemmen / nachtrachten / Zamierzáć / Godźić. Intendere alicui rei, Eim Ding fleissig nachtrachten / Rzeczy jákiey pilnowáć. Iter ad prætorem intendere, Zu dem Richter gehen / Do sędziego iść. Oculos intendere, Die Augen auffsperren / Oczy wyćiągáć. Intendere vincula collo, Strick an den Hals legen / Zá szyję uwiązáć. Intendens, entis, partic. sive nomen ex particip. Primis intendentibus tenebris, So bald die erste Dunckelheit einfiel / Gdy się poczęło zmierzcháć. Intensus, sive Intentus, particip. sive nomen ex particip. Gestreckt / gespannen / Rozćiągniony. Item, Geflissen / auffmerckend / sorgsamb / Pilny / Vważájacy. Intentus, us, g. m. vt: Intentus palmarum, Das außstrecken / oder außspannen der Händ / Rozćiągnienie rąk. Intensio, sive Intentio, onis, g. f. Das Spannen / Nápięćie. Intentio lusus, Fleiß auffs Spiel / Pilność w gránu. Itē, Intentio, Die Meinung vnd fürnehmen eines Menschen / Zamierzánie do czego. Item, Sorg / Fleiß vnd Ernst auff etwas / Pilność / Stáránie. Item, Anlag / Mehrung / Przyłożenie. Intentè adverb. Fleissiglich / Pilnie. Intentare, frequent. vt: Manus alicui intentare, Hand an einen legen / Zámierzyć się ná kogo. Intentant omnia mortem, Alle Ding dröhen den Todt / Wszytkie rzeczy grożą śmiercią. Intēntātŭs, a, um, vt: Gladij intentati, Schwerder gegen eim gehalten vnd gedröhet / Miecze ná kogo zámierzone. Intentio, onis, g. fœ. Das dröhen mit Fingern / Groźbá. Obtendere Fürstrecken / bedecken / fürwenden / Zásłániáć. Okrywáć. Obtendere rationem turpitudini, ein gefärbte

gefärbte Meinung seiner Schandt fürwenden/ Grzechu ráciyką bronić. Obtentus, a, um, Fürgestreckt oder fürgewendt. Rospostárty/ Rośćiągniony przed czym dla zákryćia. Obtentus, us, g. masc. Fürhaltung/ Fürschlag/ Záſloná/Zákrywánie. Ostendo, v. supra, Portendere, Künfftigs deuten/sonderlich etwas Vnglücks/ Przeznaczáć. Portentum, i, g. n. Warnend Zeichen/ das ein künfftiges Vbel deutet/ Cud/ znák przyszłego złego. Item, ein Glückzeichen/ Znák dobry. Portentosus, a, um, Vnglück deutend/ Seltzam/ wunderbarlich/ Cudowny/ Dziwnostrászny. Prætendere, Fürstrecken/Zásłonić/Rośćiągnąć co dla zákryćia. Prætendere aliquid, Etwas fürwenden/ Zásłániáć czym/ pokrywáć. Protendere, Herfür strecken/außstrecken/weiter verlängern/ Rośćiągáć co/Sciągáć rękę/przedłużáć. Retendere, Abspannen/etwas gespanes ablassen/Spuszczáć. Arcus retentus.

Tenebræ, arum, g. f. pl.nu. tant. Dunckelheit/ Finsternuß/ ćiemność. *Gelidæ, incautæ, infernæ, cæcæ, somnolentæ, fumosæ, nocturnæ, pruinosæ, quietæ, atræ, profundæ, nigrantes, tristes, arcanæ, humentes, opacæ, immundæ, obductæ, fallaces, tacitæ, nebulosæ, ergastulares, turpes, malignæ, nigræ, occultæ, fusculæ, latebricosæ, silentiosæ, erraticæ, obscuræ, inextricabiles, horrētes, labyrinteæ, horrendæ, horrificæ, furvæ, tetræ, imaginosæ, umbrosæ, informes, latentes, somniferæ, inanes, Stygiæ, inertes, terrificæ.* Tenebræ reipubl. Trübsal/Zámieszánie. Offundere tenebras vel caliginem alicui rei, Etwas verfinstern oder verdunckeln/Záćmić rzecz táką. Cæcæ & tenebræ nubes, Finster Wetter/ Obłoki ćiemne. Tĕnebrōsŭs, Tĕnebrĭcŭs, & Tĕnebrĭcōsŭs, a, um, Finster/ ćiemny. Tĕnebrĭō, onis, g. m. ein Nachtdieb/ ein Lügner/ ein Verdunckler der Warheit/ Pokátnik. Tĕnebrĕscō, is, tĕnebrĕscĕrĕ, Finster werden/ Záćmiáć się/ raro legitur. Cōntĕnebrō, as, cōntĕnebrārĕ, ut: Pascunt quoad contenebravit, Bis das es finster worden ist/ Aż do zmierzchu. Obtenebrare, id est, Tenebras offundere.

Tĕnĕō, es, tĕnŭī, tēntŭm, tĕnērĕ, halten/ Trzymáć. Complexu suo aliquem tenere, Vmbfangen halten/ Obiąwszy kogo trzymáć/ Obłápiáć. Tenere aliquem oculis, auribus, complexu, omnibus horis, das ist/ Einen alle Stund sehen/ hören vnd vmbfangen halten/ Vstáwicznie ná kogo pátrzyć/ Słucháć/ y onego obłápiáć. Mare tenere, Das Meer inhalten/ das ist/ beherrschen/ Pánowáć ná morzu. Angustiis teneri, Eng ingehalten seyn/ Sćiśnionym być. Morbus eum tenet, Er ist mit Kranckheit behafft/ Choruie. Causam tenere, Sein Recht erhalten vnd gewinnen/ Spráwę otrzymáć. Decorum tenere, Sich gebürlich halten/ Przystoyność záchowáć. Gubernacula reipubl. tenere, Das gemein Regiment inhalten/ Rządźić Rzeczpospolitą. Quo tenetis iter? Wo ziehet jhr hin? Gdźie idźiećie? Locum tenere, Besitzen/ ein Orth inne halten/ Ośieść/ Otrzymáć mieysce. Item, Tenere, Verstehen/wissen/mercken/ Rozumieć/ Vmieć/ Wiedźieć. Tenes quid dicam? Merckestu was ich sage? Rozumiesz co mowię? Tene tibi, Habs für dich/ Pámiętay to sobie. Tĕnērī, Gefangen vnd überwunden seyn/ Więźniem być. Cogitatione alicujus teneri, Einem gefreund seyn/ Pokrewnym być. Tĕnāx, ācis, g. om. Häbig/ zeh/ klebrig/ karg/ Krzepki/ Mocny/ Trwáły/ Vporny. Equus tenax, Hartzäumig Pferd/ Twárdouśty koń. Morbus tenax, Langwirige Kranckheit/ Długa choroba. Tenax juris sui Dominus, Der nichts von seinem Recht nachläst/ Sćisły/ práwá swego ná włos nie vpuszczáiący. Tĕnācĭtās, atis, g. f. Häbigkeit/ Karchheit/ Krzepkość/ Sćisłość. Tĕnācĭtĕr, adverb. id est, Firmiter, Constanter. Abstĭnĕō, ābstĭnes, ābstĭnŭī, ābstēntŭm, ābstĭnērĕ, sich enthalten/ Powśćiągáć się. Furto abstinere, Sich für stelen hüten/ Strzedz się kradźiestwá. Cibo abstinere, vom essen sich enthalten/ Nie ieść. Carne abstinere, Des Fleischessens sich enthalten/ Mięsá nie ieść. Abstĭnēns, entis, nomen ex particip. Abstinens alieni, An frembden Dingen vnvergriffen/ Od cudzego się powśćiągáiący. Abstĭnēntĭă, æ, g. f. Enthaltung/ Abbruch/ Powśćiągliwość/ Wstrzemięźliwość. Abstinentia carnis, Enthaltung des Fleischessens/ Wstrzymawánie się od mięsá. Abstĭnēntĕr, adverb. Mässiglich/ behutsamblich/ Powśćiągliwie. Abstĭnētŭr, passivum in tertiis personis, ut: Uno die abstinetur potione, & pabulo, Man wehret jhm Essen vnd trincken/ Wstrzymawáią się od pićia y pokármu. It. Abstinetur, impers. ut: Ab inermi abstineatur, Das man sich vom Wehrlosen enthalte/ żeby bezbronnemu dáno pokoy.

Attinere, Beyhalten/ Zátrzymawáć. Attinet,
ferè impersonaliter legitur, ut: Quid attinet nos
scire? Was gehets vns an das zu wissen/ Coż nam
potym to wiedźieć. Continere, Behalten/ Zá-
trzymáć. Civitatem in officio continere, Die
Bürger in Zucht vnd jhrer Pflicht behalten/ Miá-
sto w powinnośći zátrzymáć. Lingvam con-
tinere, Die Zung meisteren/ Milczeć. Continere
risum, Sich lachens enthalten/ Zátrzymáć śmi-
ech. Continere se domi, aut ruri, Daheim oder
auff dem Land bleiben / Domá ábo we wśi/ ná
koli zostáć. Continere animo & memoria, Ein-
gedenck seyn/ Pámiętáć. Continetur publica sa-
lus incolumitate ipsius, der gemein Nutz vñ Heyl
stehet an des Gesundheit/ Cáłość Rzeczypospo-
litey ná iego zdrowiu stoi. Cōntĭnēns, adject.
Anrührend/anhangend/anstossend/ Dotykáiący
śię/ Przyległy. Continens imber, steter Regen/
Vstáwiczny deszcz. Item, Continens, Der jhm
selbs entziehet/ sonderlich von Weibern/ Powśćią-
gliwy. Continens, substant. g. f. erdreich das nicht
Insel ist/ sondern da das Erdreich stracks aneinan-
der ist/ Ląd/ Ziemiá przy wodźie. Continentia,
æ, g. fœ. Behutsamkeit/ Entziehung/ Powśćią-
gliwość. Cōntĭnēntĕr, adverb. Aneinander/ ohn
vnterlaß/ Bez przestánku/ Vstáwicznie. Cōn-
tēntŭs, a, um, adject. potius quàm particip. Wol
zu frieden vnd begnügig/ Kontent. Contentus
est parvo, Er ist mit wenigem begnügt/ Przestá-
je ná máłym. Contentus partic. Quod contine-
tur. Cōntēntō, cōntēntiŭs, cōntēntĭssĭmē, adv.
Mit Eiffer vnd gewaltiglich/ Vśilnie. Item, Con-
tentè, pro Parcè & Continenter. Cōntĭnŭŭs, a,
um, ut: Continuo spiritu trahitur vox, In einem
Athem/ Jednym tchem. Cōntĭnŭō, as, cōn-
tĭnŭārĕ, Beharren/ Konáć co. Item, Aneinander
machen/ vollstrecken/ Dociągáć/ Złączáć/ Nie-
przestawáć. Cōntĭnŭŭs, a, um, Aneinander/
Nierozdźielny / Vstáwiczny. Cōntĭnŭātĭō,
onis, f. Beharrung/ Vollstreckung/ Erlängerung/
Konánie czego/ Przyległość/ Złączenie. Cōn-
tĭnŭō, adverb. Von stund zu stund/ Záraz/ Vstá-
wicznie. Cōntĭnŭĭtās, atis, g. f. Folg/ Währung/
Nierozdźielność/ Złączenie. Detinere, Auffhal-
ten/ verhalten/ saumen/ auffziehen/ Trzymáć/ Zá-
trzymawáć/ Báwić. Detinet me hoc negotium,
Das hält mich / Tá spráwá mię báwi/ zátrzy-
mawa. Destinere, idem ferè quod Detinere,
Distinere pacem, Den Frieden hinderen/ Pokoy

zátrzymawáć. Dĭstēntĭssĭmŭs, a, um, pro Oc-
cupatissimo, Fast vnmüssig vnd verhafft/ Zábá-
wny. Obtinere, Erwerben/ erhalten/ erlangen/
Mieć/ Otrzymáć. Obtinere causam, Ein Sach
erhalten oder gewinnen/ Spráwę wygráć. Ob-
tinere urbem aliquam armis, Ein Stadt mit Ge-
walt inhaben/ Dobyć miástá. Obtĭnētŭr, impers.
Beharzlich erhalten/ Trzymáłá. Pertinere, si-
gnificat, Pertingere, Pervenire, & jungitur modò
præposit. In, modò Ad, Bis an etwas langen/
rühren oder anstossen/ Dośiąc/ Doyść/ Dośią-
gnąć. Pertĭnĕt, impers. Es gehört/ Należy. Per-
tinet ad rempubl. Trifft den gemeinen Nutzen an/
należy do Rzeczypospolitey. Pertinet eodem,
Schickt sich eben dahin/ Należy dotąd. Pertĭnāx,
acis, g. om. Fast häbig / dem man nichts aus den
Händen bringen mag/ Vporny. Item, Halßstar-
rig/ kybig/ widerspännig / Przećiwny/ Sporny.
Pertĭnācĭă, æ, g. f. Beharzligkeit / Trwáłość. It.
Kybigkeit/ Widerspann/ Vpor. Pertĭnācĭtĕr, ad-
verb. Beharzlich/ standhafftiglich/ mit Keyb/ V-
pornie/ Trwále. Rĕtĭnērĕ, Behalten/ hinter sich
halten/ Zátrzymáwáć. Jus retinere, Bey seinem
Recht bleiben / Przy práwie swym śię ostáć.
Morbo retineri, Mit Kranckheit behafftet seyn/
Chorobą złożonym być. Officium retinere, bey
seinem Ampt vnd Pflicht bleiben / Vrząd swoy
trzymáć. Rĕtēntō, as, rĕtēntārĕ, freq. Einen auff-
halten/ Zátrzymawáć/ Hámowáć. Rĕtēntŭs,
a, um, partic. Auffgehalten/ Zatrzymány. Rĕtēn-
tĭō, onis, g. fœ. Auffhaltung oder Saumnuß/ Zá-
trzymánie. Rĕtĭnēns, entis, partic. sive nomen
ex partic. Auffhaltende/ Zátrzymuiący. Rĕtĭnā-
cŭlŭm, li, g. n. ein Heber/ Allerley Gezeug damit
man etwas hebt/ Hámulec/ Wszelka rzecz zá-
trzymawáiąca. Sŭstĭnērĕ, Auffenthalten/ Zá-
trzymawáć. It. Ertragen/ dulden/ leyden/ Wy-
trwáć/ ćierpieć. Sustinere se, Sich enthalten/
entziehen/ Wstrzymáć śię. Ea sustinere vix po-
terat, Er mocht die Ding kaum erhalten/ Ledwie
to zćierpieć mogł. Curam belli sustinere, Die
Kriegssorg tragen / O woynie rádźić. Sum-
ptum sustinere, Die Kosten ertragen/ Koszt po-
deymowáć. Sŭstēntārĕ, frequ. erleyden/ erdul-
den/ Wytrzymáć/ Wyćierpieć. Item, Aufferzie-
hen/ Wspomagáć/ podeymowáć. Sustentatum
est, Man ist redlich bestanden/ podeymowáno.
Sŭstēntācŭlŭm, li, g. n. Auffenthalt/ Wstrzyma-
wáiący

wáiącá rzecz/sine auth. Sūstēntātĭō,onis,g.fœ. Verzug/Aufſzug/Podeymowánie/Zywienie.

Tĕnĕr,ra,rum,Zart/weich/Miekki/Subtelny: Ætas tenera,Die zarte Kindheit/Dziećiństwo.A tenero, & à teneris, subintellige annis, Von Jugend / oder von Kindheit auff/ Od dźiećiństwá. Tĕnēllŭs, a, um, dimin. Zartlächt/ Miekuchny. Ætas tenella,Kindheit/Dźiećiństwo. Tĕnĕrĭtās. atis, & Tĕnĕrĭtūdō, dinis, g. f. Zartheit/ Miekkość.Tĕnĕrē,& Tĕnĕrĭtĕr, adv. Zartlich/ Miekko/ Subtelnie. Tenerasco, sive Tĕnĕrēscō, is, tĕnĕrēscĕrĕ,Zart werden/ćienczeć/Miekczeć.

Tenia, vide Tenia.

Tĕnŏr, ōrĭs, g. m. Weiß/ Ordnung/ Gleichstethigkeit/Folg/Tryb/Jednostáynosć/Rzstałt/ Porządek/Sposob. *Certus*.Uno tenore, In einer Weiß/Jednym trybem/ Jednostostáynie. Idem tenor vitæ,Einerley Weiß des Lebens/Jedenże sposob żyćia.

Tēntīgō, ĭnĭs, g. f. Begierde zu Unlauterkeit/ Jurność.

Tēntō,as,avi,atum,tēntārĕ, Versuchen/ erfahren/anfechten/Doświadczáć/ Probowáć/ Kuśić. Morbo tentari, Mit Kranckheit angefochten werden//Nágábánym być od Choroby. Tēntātĭō, onis, g. f.Versuchung / Doświadczánie. Tēntābūndŭs, a, um , Offt vnd viel versuchend/ Doświadczáiący. Tēntāmĕn, ĭnĭs , & Tēntāmēntŭm, i, g. n. idem quod Tentatio. Attēntārĕ, idem ferè quod Tentare. Attentare pudicitiam puellæ, Einer Jungfrawen die Unehr zumuthen / Pánnę náźle námawiáć. Attentare fidem alicujus, Einen vnterstehen trewloß zu machen/ Chćieć kogo przenáiąć / do niewiernośći przywieść. Ĭntēntātŭs,a,um,Unversucht/ vnerfahren/Niekuszony Pertentare,Offt vnterstehen vnd versuchen/Kuśić/doświadczáć. Tremor pertentat tota equorū corpora,es kompt die Roß ein zittern über den gantzen Leib an/Drżenie przechodźi przez cáłe ćiáło końskie.Prætentare, Vorgreiffen / vor versuchen / Doświadczáć wprzod/Mácáć. Prætēntātŭs,ūs,g.masc. Das vorgreiffen/Mácánie/Doświádczánie.Rĕtēntārĕ, Wiederumb versuchen/ Znowu doświadczáć.Sūbtēntārĕ,heimlich versuchen/Potáiemnie doświádczáć.

Tentorium, vide Tendo.

Tĕnŭĭs, ĕ, Fein/ dünn/ klein/ subtil/ Cienki/ Subtelny/ Wáhy. Opes tenues, Klein Reichthumb / Máietność uboga. Spes tenuis, kleine Hoffnung/ Máła nádźieiá. Tĕnŭĭtās, atis, gen. foe. Feine / Dünne/ Subtiligkeit/ Subtelność/ Szczupłość.Item,Armuth/Dürfftigkeit Ubostwo. Tĕnŭĭtĕr, adverb. Dürfftiglich/ nachgültiglich/Cienko/ Subtelnie/ Podło. Tĕnŭĭcŭlŭs, a,um, dimin. Gar kleinfügig/Cienki. Tĕnŭō,as, tĕnŭārĕ, Fein oder dünn machen/ mager machen/ Wyćienczáć/Chudźić. Attĕnŭātŭs,a,um,ut: Attenuatus victus,Ein kleine beschnittene Portion/ Obrok mierny. Attĕnŭātē, adv. Wenig/ gering/ Máło/Subtelnie. Attĕnŭātĭō, onis, g. f. Ringerung/Minderung/ Wćienszánie/ Umnieyszánie. Ĭnāttĕnŭātŭs,a,um,Nicht geringert oder verkleinert / Nieumnieyszony. Extenuare, idem quod Attenuare. Pertenuis & Prætĕnŭĭs,ĕ, Gar dünn/Bárzo cienki. Pertenuis spes,mataph.gar kleine Hoffnung Nádźieiá bárzo máła. Subtenuis,e,ein wenig dünn vnd fein/Przyćienszym.

Tĕnŭs,ūs, gen. masc. idem quod Laqueus.

Tĕnŭs, præpos. ablativo deservit, semperq; in singulari postponitur ablativo : Hactenus, Eatenus, Quatenus, verbo tenus, ore tenus, capulo tenus, Bis an das Hefft/Aż do rękoieśći. In plurali ponitur cum genitivo & etiam cum ablativo, Virg. Et crurū tenus à mento palearia pendent.

Tepens, Tepeo , Tepor, v. Tepidus.

Tĕpĭdŭs, a, um, Law/ halbwarm/ Letni. Aliquando pro calido ponitur. Tĕpĭdŭlŭs, a, um, dim. Lawlicht/ Przyletnieyszym/ Letni Tĕpĭdō, as, tĕpĭdāre , Vites riguis circunfundere. inusitat. Tĕpĭdārĭŭm, ij, g. n. ein Lawkessel/ oder Vorbadstub/Izbá/Kociel. Tĕpĕō,es,tĕpŭī, tĕpērĕ, Law seyn/ Letnim być. Tĕpĕfăcĭō, făcĭs, fēcī, făctŭm, tĕpĕfăcĕrĕ, Law machen/ Zlećić wode/ ꝛc. Tĕpēscō, tĕpēscĭs, tĕpŭī, tĕpēscĕrĕ, Law werden/Odlecáć się. Tĕpĭdĭtās,atis, g. fœ. Lawigkeit/Letność. Tĕpŏr, tĕpōrĭs, g. m. Lawe/ Letne ćiepło Tĕpōrātŭs,a,um, Law geworden/ Odlecony/Zágrzány. Ĭntĕpērĕ,& Ĭntĕpēscĕrĕ, idem quod simplicia.Prætĕpērĕ, vorhin law seyn/ Zágrzewáć się. Sūbtĕpĭdŭs, a, um , Lawlicht/ Odlecony/ Letni.

Tĕr, adverb. Dreymal/ Trzy rázy. Ter consul ,Zum drittenmal Bürgermeister / Trzećiraz Burmistrz. Tercentum , Dreyhundert / Trzy stá. Tērcēntēnī,æ,a,pl.n.tant. Je drey hundert/ Po trzech śćiech.Tērdēnī , æ,a, pl. nu. Dreissig/

Trzydźieśći. Tĕrgĕmĭnī, æ, a, pl. num. Drey einer Geburt geboren/Dreyling/Troiśći/Trzey iednegoż płodu. Tĕrgĕmĭnŭs,a,um, Dreyfaltig/Troy/Troisty. Tertius,a,um, Dritt/Trzeći. Tĕrtĭō,as,tĕrtĭārĕ, ut: Terram, vel solum tertiare, Zum drittenmal braachen oder ähren/ Przeorywáć. Verba tertiata, kaum halb geredte Wort/ Słowá niedomawiáne kiedy sie kto záiąka. Tĕrtĭātĭō, onis, g. f. ipse tertiandi actus. Tĕrtĭānŭs,a,um, ut: Febris tertiana, Dreytägig Fieber/ Trzećiączká. Tertiana,æ,g.f. idem. & frequentius in plurali dicitur. Tĕrtĭānī, orum, pl. num. Kriegsleuth so aus dem dritten Hauffen oder Regiment seynd/ Trzećiego pułku żołnierze. Tĕrtĭō, adv. Zum dritten/Po trzecie. Tĕrtĭārĭŭs, a, um, ut: Stannum tertiarium, Der dritten Werthschafft/ Cená trzy kroć nád inszą droższá. Tertiarium, ij, g. n. ein Drittheil/ Trzy części. Tĕrnī,æ,a, pl. nu. Je drey miteinander/Trzey. Ternideni, Je dreissig/ Trzydźieśći. Tĕrnārĭŭs, a, um, Dreyfaltig/ Troisty.

Terebellum, Terebro, vide Terebra.

Tĕrĕbīnthŭs,thi, g. fœ. Terpentinbaum/Terpentinowe drzewo. *Orithyra, fruticosa.* Tĕrĕbīnthĭnŭs, a, um, ut: Resina terebinthina, Terpentin. Terpentyná.

Tĕrĕbră,æ, g. f. vel Terebrum, i. g. n. ein Börer/ Negber/ świder. *Obliquum.* Tĕrĕbēllŭm, i, g. n. dimin. Tĕrĕbrō, as, tĕrĕbrārĕ, Bohren mit einem Börer oder Negber/ Wierćiec świdrem. Tĕrĕbrātĭō, onis, g. f. Das bohren/ Wiercenie. Extĕrĕbrō, as, ēxtĕrĕbrārĕ, außboren/ Wywierćić. metaphor. erforschen/ Wyszperáć/ Wybadáć. Perterebrare, durchboren/ Przewierćieć.

Tĕrēdō, dĭnĭs, g. fœ. Schaab oder Wurm so in Holtz oder Kleidern/ Robacy w drzewie.

Tĕrĕs, ĕtĭs, g. om. ein Sinnwell rund vnd lang/ Okrągłodługi. Teres oratio, Wolgeschliffene Red/ darin nichts überflüssig ist noch mangelt/ Gładka mowá w ktorey niczego niedostáwa y nic nie zbywa.

Tĕrgĕō, es, & Tĕrgō, is. tĕrsī, tĕrsŭm, tĕrgērĕ, & tĕrgĕrĕ, wischen/ fegen/ absäuberen/ Oćieráć/ chędożyć/Vmywáć. Abstĕrgĕō, es, & Abstĕrgō. is, ābstĕrsī, ābstĕrsŭm, ābstĕrgērĕ, & ābstĕrgĕrĕ, sed nunc Abstergo est magis in usu, abwischen/ abstreichen/Odmywáć. metaphor. Hinweg nehmen/ Odrzucáć. transfertur autem ad animum, sive ad res animi, ut: Fastidium abstergere, Den Verdruß vnd Mäßleydigkeit vertreiben vnd abnehmen/ Przykrość/Smętek odrzućić. Dētĕrgērĕ, & Dētĕrgĕrĕ, idem quod Tergere. Gemmas detergere, die Räbaugen abstossen/ Máćice wykruszáć. Extergere, außwischen/Wymywáć. Extĕrsŭs, a, um, außgewischt/ außgestrichen/ Wymyty/ Wychędożony. Pertergere, wol sauberen/ Poćieráć/ śćieráć.

Tĕrgŭm, i, g. n. der Rücke/ Grzbiet. Terga vertere, Den Rücken kehren/ Grzbiet obroćić/Vćiekáć. Tergum, pro Tergore aliquando accipitur. Item, pro Scuto apud Poëtas. Tĕrgĭvērsŏr, aris, atus sum, tĕrgĭvērsārī, Außflucht suchen/ Oćiągáć sie. Contra aliquem tergiversari, Einem nicht wollen stehen oder Fuß halten/ Niechćieć stánąć. Item, Tergiversari, Von einer wider einen fürgenommenen Klag abstehen vnnd ablassen/ Podiętą spráwę od iednego przećiwko drugiemu opuśćić. Tĕrgĭvērsātĭō, onis, g. f. Außflucht/Oćiągánie sie. Tĕrgĭvērsātŏr, oris, g. masc. Der nicht gestehen vnd Fuß halten kan/ Oćiągáiący sie.

Tĕrgŭs, gŏrĭs, g. n. Leder oder Haut/ Skorá odárta. Tĕrgīnŭs, & Tĕrgīnĕŭs, a, um, ut: Terginum lorum, Lederen Riem/ Rzemien. Tĕrgŏrō, as, tĕrgŏrārĕ, pro, Tergore obducere.

Tĕrmĕs, mĭtĭs, g. m. Ein Schoß mit der Frucht abgebrochen/ Gáłąská z owocem odłamána. Item, Fleisch oder Holtzmaden/ Robacy w drzewie.

Terminatio, Termino, vide Terminus.

Tĕrmĭnŭs, i, g. m. ein March/Marchstein/ Ein Ziel oder Ende/ Gránicá/Kámień gránicżny/ Cel/ Koniec. Item, Deus apud Antiquos creditus, in cujus tutela essent sinus agrorum. Tĕrmĭnālĭs, lĕ, Endlich/ Gránicżny. ut: Lapis terminalis, Marchstein/ Kámień gránicżny. Terminalia orum, g. n. pl. nu. Termini festa. Tĕrmĭnō, as, avi, atum, tĕrmĭnārĕ, Enden/ vollenden/ zylen/vntermarchen/ Kończyć/ Okreszáć rzecz. Tĕrmĭnātŭs, a, um, Geendigt/Okreszony. Ager terminatus, vntermarchet/ Rola gránicżona. Tĕrmĭnātĭō, onis, g. f. idem quod Definitio, Vnterscheidung/ Vntermarchung/ Okreszenie/ Zámierzenie. Aurium terminatio, Vrtheil der Ohren/ Rozsądek/ Zdánie uszne/ to iest/ z słuchu o rzeczy tákiey. Contĕrmĭnŭs, a, um, Anstossend/ Nachpaur/ Ogránice bědący/ mieszkáiący.

Dē-

Dētērmĭnō,as, dētērmĭnārĕ, March oder Ziehl setzen/ Gránicżyć/ Náznáczáć cel. Cicer. Et id quod dicit, spiritu, non arte determinat, metaph. Er theilt seine Schlußreden ab nach länge des Athems/ nicht nach der Kunst/ Swoje mowe sadzi z tchu dlugiego/ nie z náuki. Dētērmĭnātŭs,a, um, partic. Geziehlet/ Vntermarchet/ Okreßony/ Gránicżony. Dētērmĭnātĭō,onis, g.f. vt: Determinatio mundi, End vnd eusserster Kreyß der Welt/ Okrag/ koniec świátá. Disterminare, Zertheilen/ Zerstören/ Dźielić. Exterminare, Auß dem Land verjagen/ vnd vertreiben/ Wygániáć/ Wyrzucáć. Exterminare ex hominum communitate, Bannen/ Báńiowáć/ Infámiowáć. Exterminare quæstiones, Verwerffen/ Wyrzucáć. Extērmĭnātĭō, onis, g. fœ. & extērmĭnĭŭm,ij, g. n. Vertreibung/ Niszcżenie/ Zátrácenie. Exterminator, oris, g. m. Vertreiber/ Zerstöhrer/ Niszczyćiel. Interminatus, a, um, Vngeziehlet/ das kein Ziehl noch End hat/ Niestończony/ Nieokreßony. Proterminare, Erweitern/ Gránicpomykáć. Terminos promovere, obsolet.

Ternus, terni, vide Ter.

Tĕrō,is, trīvī, trītŭm, tĕrĕrĕ, Reiben/ Zerreiben/ Zerstossen/ Schleissen/ Trzeć/ Sćieráć. Mola terere, Zermahlen/ Mleć. Sermonibus tempus terere, Die zeit mit reden vertreiben/ Trawić czás ná gadkách. Otium terere, idem. Trītō,as, trītārĕ, frequent. Embsig verschleissen/ Trzeć. Trītŭs,a,um, partic. Zerrieben/ zerstossen/ gerieben/ Tárty/ Wytárty. Iter tritum, Wol gebahnter weg/ Drogá torowána/ Gośćiniec. Tritus,us, g. m. Das reiben vnter einander vnd schleissen/ Tárćie/ śćieránie. Trītūrō, as, are, Dröschen/ das Korn außtreiben/ Młoćić. Trītūră, æ, g. fœ. Dröschung oder Außtreibung des Korns nach altem Brauch/ Młocbá. Trītūrārĕ, Barbarè legitur. Attĕrō, āttĕrĭs, āttrīvī, āttrītŭm, āttĕrĕrĕ, Zerreiben/ anreiben/ verschleissen/ Wyćieráć/ Sćieráć. Attrita toga, Verschliessener Rock/ Wytárta suknia. Atterere aures alicui, metaphor. Eim die Ohren mit Schwetzen zerbrechen/ Zágłuszáć/ ßmer czynić. Attrita bellis civitas, ein Stadt die mit Krieg verwüstet ist/ Spustoßone miásto przez woyne. Attrītŭs, us, g. masc. Verschleissung/ Stárćie. Cōntĕrĕrĕ, Zermahlen/ zerreiben/ zerstampffen/ Zetrzeć/ Zemleć/ skruszyć. Operam conterere, Sein Arbeit verliehren/ Stráćić roboty/ ná dáremno robić. Conteri in causis, Sein Leben mit Reichshändlen zubringen/ żywotá spráwámi sądowymi nádwátlić. Cōntrītŭs, a, um, particip. Zerrieben/ zermahlen/ Stárty. Contritum vetustate proverb. ein Spruch von Alten fast gebraucht/ Stárodawna przypowieść. Cōntrītŏr, oris, g. masc. Ein Zerreisser/ Sćieracz/ skáźićiel. Cōntrītĭō,onis, g. fœ. Das zerreiben/ zermahlen/ Skruchá/ Ztárćie. Item, Cōntrītĭō, apud Catholicos est primus ac præcipuus actus pœnitentiæ, quæ animi dolor est, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito, non peccandi de cætero. Deterere, Abreiben/ Abschleissen/ mindern/ Sćieráć/ Wygłodáć. Laudes alicuius deterere, Eim sein Lob entziehen vnd abschneiden/ sławy chwały nárußyć. Dētrīmēntŭm, i, g. n. Verlust/ Schad/ Abbruch/ Okrußyná/ ßkodá. Detrimentum accipere, Ein Schad empfangen/ Vßkodzonym być. Dētrīmēntōsŭs, a, um. Nachtheilig/ schädlich/ ßkodliwy. Dētĕr, sive Dētĕrŭs, dētĕrĭŏr, dētērrĭmŭs, Geschliessen/ böß/ Zły. Deterrima via. ein fast böser Weg/ Bárzo zła drogá. Disterere, Zerreiben/ zertreiben/ Rozetrzeć. Exterere, Außreiben/ außschleissen/ Wytrzeć. Messem exterere, Außdreschen/ Wykrußáć. Literam exterere, Schrifft außkratzen/ Wyskrobáć pisánie. Interere, Einreiben/ vntereinander reiben/ einbrocken/ Wćieráć/ wdrobić. Intritus panis, ein Essen mit Brod eingebrocket/ Drobiánká. Intrita, æ, g. fœ. sive, intritum, i, g. n. Ein Pflaster/ Plastr. Intertrimentum, i, g. neu. Abgang/ das ist/ Verlust an einem ding/ ßkodá/ Vmnieyßánie. Item, Abgang an Gold vnd Silber/ wann mans wieder vergeist vñ braucht/ Okrußiny/ vłomki od złotá. Obterere, Zertretten/ Zerreiben/ außreiben/ Záćieráć. Obterere jura, Zertretten/ das ist/ abschaffen/ mit Füssen tretten/ Podeptáć/ Znieść práwá. Obtritus, us. g. m. Das zertretten/ Podeptánie. Perterere, Wol zerstossen/ zerreiben oder wol verschleissen/ Sćieráć/ wygłodáć. Pertritus, a, um, Wol verschliessen/ wol zerstossen/ Stárty/ Wygłodány. Proterere, Vor nieder tretten/ mit Füssen tretten/ Podeptáć/ Potrácáć. Retĕrĕrĕ, Wiederumb zerreiben/ Znowu śćieráć. Rĕtrīmēntŭm, i, g. n. Außkehrigen/ kath/ Wytłoczyny/ Fuz/ Gnoy. Sūbtĕrĕrĕ, Vnten zer-

zerstossen/Scierać/ z spodku. Boves subterunt pedes. Die Ochsen schleiffen jhre Füß vnten/ Nogi sobie woly wygłodáią. Subtritus, a, um, Vnten abgeschliessen/Wygłodány z spodku.

Terra, æ, g. f. das Erdreich/ziemiá. *Graminea, jacens, omniparens, frugifera, glutinosa, arenosa, lutulenta, pinguis, cretosa, glareosa, frugiferens, ferax, tenax, solida, gravida, feta, uda, lutosa, metallifera, pumicosa, viridis, benigna, sinuosa, fertilis, pendens, supina, odorifera, multipara, turriferens, fructifera, globosa, dives, altrix, cunctipara, herbida, omnipotens, rotunda, rudis, dædala, florida, omnipara, opulenta, habitabilis, uber.* Terra, Land/Kráiná. Filij terræ, proverb. Eines vnbekandten Geschlechts vnd niederträchtig/frembd Leuth/Podli ludzie. Terram pro terrâ, (scil. mutans) Proverbialiter. ein Landstreicher/Bandyt/Biegun. Terram videre, proverb. einer langen schweren Arbeit das End sehen/Koniec oglądáć prace swojey. Terra marique, Zu Land vnd zu Wasser/ Y lądem y wodą. Territorium, g. neu. Landschafft einer Stadt/Okolicá/Powiát. Terreus, a, um. Jrdin/ziemny/Terrenus, a, um, & Terrestris, e, Jrdisch/ziemski. Terrenum, vel terrestre iter, Reiß vberland/Ląd/Drogá. Terrenum, i, g. n. Land/Boden oder Gelegenheit des Erdreichs/ziemiá/grunt. Terrigenus, a, um, Von der Erden geboren/ziemny/ziemianin. Terræ motus, us, g. masc. Erdbidem/Trzęsienie ziemie. Terricola, æ, g. com. ein Erdwohner/Mieszkániec ziemski. Subterraneus, a, um, Das vnter der Erden ist/Podziemny.

Terrefacio, Terribilis, Terrificus, Terriloquus, Terrisonus, Terror, vide Terreo.

Terreo, terres, terrui, territum, terrere, Erschrecken/Strászyć. Territo, as, territare, frequ. Fast erschrecken/Strászyć bárzo. Terror, roris, g. masc. Schrecken/Erschreckung/Forcht/Strách. *Tæter, anceps, gelidus, minax, tristis, sævus, tumidus, severus, amens, degener, monstrificus, horrificus, sollicitus, grandisonus, bombifer, insolitus.* Terrori esse, Einem ein Schrecken seyn/Strasznym być. Terrorem injicere, vel, Terrorem inferre, idem significant. Territus, a, um, particip. sive nomen ex partic. erschrocken/Przeląkły. Terrefacio, facis, feci, factum, terrefacere, & Terrifico, as, terrificare, ein Schrecken machen/Przestraszáć. Terrificus, a, um, & Terribilis, le, Erschrecklich/Strászny. Terriloquus, Terribiliter loquens, Lucret. licenter dixit. Terriculum, li, g. neu. Schrecken/Etwas das Schrecken machet/ Strászydło. Terriculamentum, i, g. n. idem sine authore. Absterreo, es, absterrui, absterritum, absterrere, abschrecken/Odstrászáć/Odrázáć się. De frumento anseres absterrere, Die Gänse aus dem Korn treiben/Od zbożá gęsi odpłaszáć. Absterritus, a, um, Abgeschreckt/ Odstrászony. Absterreor, passivè. Conterrere, idem quod Terrere. Deterrere, idem quod Absterrere. Exterrere, & Perterrere, Vber die maß sehr erschrecken/Przestrászáć.

Tertianus, Tertiarius, Tertiò, Tertius, v. Ter. Teruncium, & Teruncius, vide Uncia.

Tesqua, orum, g. n. pl. nu. Oede/rauhe/dornächtige Oerter/darinn man nicht oder gar schwerlich wohnen kan/Gęstwá/Knieiá/Pustynia. *Nemorosa, inhospita, horrida, frondosa, dumosa.*

Tessera, æ, g. f. ein Würffel/Kostká. Item, Figura Geometrica, quæ cubus dicitur. Item, ein Zeichen/Warzeichen/Loßzeichen/Warzeichen einer Wacht/Cechá/Hásło. *Bellica.* It. Tessera, ein Beylen/oder Kerbholtz/Kárbowa laská. Tessera mendicorum, der Bettler Zeichen/Znák vbogich. Tesseræ nummariæ, Zeichen welche gezeigt der Zeiger ein genante Summ Gelds empfieng/Znák/ktory przynoszący bierze pieniądze od drugiego. Tessella, & Tesserula, æ, dimin. Ein klein viereckig Stücklein/gleich einer Würffel/Kostká/Máła rzecz czworográniasta. Tessellatus, a, um, ut: Pavimentum tessellatum, Mit viereckteten oder gewürffleten Steinen oder Ziegeln besetzt/gewürfflet/Tło sádzone. Tesseratus, a, um, quod ad tesseras pertinet. Calep. sine authore. Tesserarius, ij, g. m. Der solch Warzeichen gibt/Hasłowy.

Testa, æ, g. f. ein jrrden Geschirr/oder Scherben/Skorupá. *Fragilis, terrea, lubrica.* Testa ovi, vel limacis, ein Schaale/ślimácza/jájowa skorupá. Item, Testæ, pl. num. Allerley Fisch in Schaalen/als Meerschnecken/Ostern/Muschlen/ etc. Pław skorupiásty. Testula, æ, dimin. Testaceus, a, um, ut: Opus testaceum, Jrrdin Geschirr/ Naczynie gliniáne/Gárncárska robotá. Operimenta testacea, Deckel vnd Häußlein von Schalen, oder Muscheln/als an den Schiltkröten/ etc. Przykrywadłá gliniáne/Skorupiáne Pokrywki. Testeus, a, um, pro Testaceo; sed rarò legitur.

Teſtamentum, Teſtator. vide Teſtis.

Tēſtĭs, is, g. c. ein Zeug/ świádek. Item, Ho-
den/ eines Manns Zeug/ Jadro w członku me-
ſkim. Sine teſte dolere, heimlich Leyd tragen/
Potáiemnie żálowáć/ Fráſowáć ſię. Planum
facere teſtibus, Mit Zeugen darthun/ świádki
ſtáwić. Idoneus teſtis, Glaubwirdiger Zeuge/
świádek godnowierny. Teſtis religioſus, & lo-
cuples, idem. Teſtes refutare, vel, refellere, die
Zeugen verwerffen/ świádki odrzućić. Tēſtĭcŭ-
lŭs, dim, Hödlein/ Jaderko w członku meſkim.
ſed hujus exemplum non reperitur. Tēſtĭmō-
nĭŭm, ij, g. n. Zeugnuß/ świádectwo. Reddere
teſtimonium, Kundſchafft geben/ świádczyć.
Tēſtŏr, āris, atus ſum, tēſtārī, bezeugen/ świád-
czyć. Item. Zum zeugen oder zur Kundſchafft neh-
men/ Ná świádectwo bráć. Deum teſtari de re
aliqua, Gott zum Zeugen nehmen über ein Ding/
Bogá ná świádectwo wzywáć. Item, Teſtari,
Offentlich ſagen vnd bekennen/ Jáwnie opo-
wiedźieć. Teſtatus quondam per Edictum, Der
mit einem Gebott bezeuget hat/ Opowiedźiał
ſię przez Edikt. Teſtari aliquem, Einen zum
Zeugen nehmen vnd auruffen/ świádczyć kim.
Item, Teſtari, Ein Teſtament oder Gemächt ma-
chen/ Teſtáment czynić. Tēſtātŭs, a, um, partic.
ſive nomen ex particip. ut; Res teſtata, Wol be-
zeugt/ wol bekant/ kundbar/ Rzecz iáwna/ pe-
wna/ dowodna. Religione teſtatum, Mit dem
Eyd bezeuget/ Przyśięgą potwierdzona rzecz.
Tēſtātĭō, onis, g. f. Bezeugung/ das Einlegen der
Kundſchafft/ Oświadczánie/ świádectwo. Tē-
ſtĭfĭcŏr. aris, atus ſum, tēſtĭfĭcārī, Für gewiß
ſagen/ bezeugen/ kündlich machen/ świádczyć/
Twierdźić/ Obiáwić. Deum teſtifcari, Mit
Gott etwas bezeugen/ Bogiem świádczyć. Tē-
ſtĭfĭcātŭs, a, um, Offentlich geſagt/ Oświádczo-
ny/ Jáwnie opowiedźiány. Tēſtĭfĭcātĭō, onis,
g. f. Bezeugung/ świádczenie. Tēſtāmēntŭm,
i, g. n. Erbgmächt/ Teſtáment. Teſtamento tu-
tor inſtitui, vel fieri, aut creari, Durch ein Ge-
mächt zu einem Vogt/ Schirmer/ Vormünder ge-
geben werden/ Teſtámentem zápiſanym być
opiekunem. Teſtamento relinquere, Durch
Erbgemächt verlaſſen/ Zápiſaną rzecz w teſtá-
mencie zoſtáwić. Supponere & Subjicere teſta-
menta, Falſche Gemächt vnterſchieben/ Podrzu-
cáć falſzywy teſtáment. Tēſtāmēntārĭŭs, a,
um, Des Gemächts/ Teſtámentowy. ut; Teſta-
mentaria lex. Item, Teſtamentarius ij, g. m. Ein
Schreiber der Gemächt/ Piſarz teſtámentu. It.
ein Fälſcher der Gemächten/ Falſzerz teſtámen-
tu. Tēſtātŏr, oris, g. m. Einer der das Teſtament
machet/ Teſtámentarz. Attēſtŏr, aris, atus ſum,
āttēſtārī, Zu einem Zeugen nehmen/ Bráć ná
świádectwo. It. pro Teſtari, Bezeugen/ świád-
czyć. Attēſtāns, antis, particip. Zeugend/ świád-
czący. Atteſtante omnium memoria, Mit Zeu-
gnus jedermans Gedächtnus/ Zá świádectwem
wſzytkich pámięći. Attēſtātŭs, a, um, particip.
wol bezeugt/ Przyświádczony/ przyznány. At-
tēſtātĭō, onis, g. f. in Bibl. Bezeugung/ świádec-
two. Cōntēſtārī, Zum Zeugen nehmen/ świád-
czyć kim. Conteſtari litem, Die Rechtſach ein-
legen/ welches geſchicht ſo der Kläger ſein Klag
fürträgt/ vnd die angeklagte Parthey ihr Antwort
dagegen/ Kiedy kto wnośi ſkárgę á ſtroná ob-
winioną ſpráwuie ſię/ y odpowiedá. Conte-
ſtatus, a, ū, wol bezeugt/ świádomy/ przyświád-
czony. Deteſtari, zeugen/ zu einem Zeugen an-
ruffen/ Einem verkünden Zeugnuß zu geben/ O-
świádczáć ſię. Item, Abſchew haben/ Odrzekáć
ſię. Deteſtari iram Dei in caput alicujus, Einem
Gottes Zorn ankündigen/ Záklináć. Deteſtari in-
vidiam, Die Vngunſt fliehen/ Strzedz ſię zá-
zdrośći. Dētēſtātĭō, onis, g. f. Verfluchung/ Ab-
ſchew/ Odrzekánie/ Przeklinánie. Deteſtatio,
apud Juriſconſultos, Wenn man einem etwas
verkündigt in Gegenwertigkeit etlicher Zeugen/
Proteſtácya/ kiedy co komu opowiedáią/ zá-
dáią przy świádkách. Dētēſtābĭlĭs, lĕ, verflucht/
abſchewlich/ Przeklety/ Obrzydły. Īntēſtātŭs,
a, um, Ohn Erbſatz geſtorben/ oder Erbloß/ daß
ſich niemands einſtebt Erbe zu ſeyn/ oder/ Des
Erbſatzung vnkräfftig iſt/ Bez teſtámentu ze-
ſzły/ ábo Dźiedźicá nie máiący/ ábo nieſpo-
ſobny do czynienia teſtámentu. Itē, Vngnug-
ſamb zu einem Zeugen/ Nieſpoſobny do świá-
dectwá. Itē, Vnüberzeugt/ Nieprzeświádczo-
ny. Īntēſtātō, adv. Ohn Erbſatzung/ Bez teſtá-
mentu. Īntēſtābĭlĭs, lĕ, Vntauglich/ oder vngnug-
ſamb ein Erbſatzung zu machen/ oder Zeugnuß zu
geben/ Nieſpoſobny do świádectwá/ ábo te-
ſtámentu czynienia. Inteſtabilis, pro Deteſta-
bilis, Verſchmächt/ Bezecny. Obteſtari, beſchwe-
ren/ durch etwz tringentlich bitten/ Oświádczáć.
Obteſtari Deum, Gott zu Hülffe anruffen/ Bogá

o pomoc wzywáć. Item, Obtestari, Tringentlich bitten/Prosić z oświádczániem się. Obtestatio, onis, g. f. Ernstliche Bitt oder Bezeugung/ Prozbá/Poprzysiężenie. Protestari, Offentlich bezeugen/Oświadczáć się/ protestowáć. Interdum idem saltem est, quod Testari. Protestatio, onis, g. f. Offentliche Bezeugnuß/ Oświadczánie się/ Protestácya.

Testudo, dinis, g. fœ. ein Schiltkrött/ Zołw. *Tarda, sangvine cassa, timida, minax.* It. Testudo, ein Schiltach/ das ist/ ein Rüstung zu stürmen dienlich/ oben zugedeckt wie ein Schiltkrött/ Záśklepienie/ Jákie w Rzymskym wóysku bywáło kiedy do szturmu biezećmieli. Item, ein Laute/ oder Bauch der Lauten / vnd anderer dergleichen Rüstung/ Lutnia. *Blanda, eburna, Apollinea, curva, cava, arguta, querula, vocalis.* Testudines, pl. n. Gewölb/ Sklepy. Testudineatus, a, um, Zugewölbt/ vnd gewolbsweiß gemacht gemacht wie ein Schiltkrött/ Sklepiony. Testudineus, a, um, Von einer Schiltkrött/ Zołwi. ut: Gradus testudineus, Gemacher Gang vnd langsam/ wie einer Schiltkrött/ Chod lenimy.

Testus, us, g. m. & Testum, i, g. n. ein Deckleìn oder irrdner Deckel/ darunter man etwas backet oder bratet/ Piec chlebowy/ Brytfánná. Testuaceum, ei, g. n. ein Kuch in solchem irrdin Geschirr gekochet/ Chleb Mákáron.

Tetanothrum, i, g. neut. Medicamentum, quo cutis in facie extenditur & erugatur.

Tetanus, i, g. m. Halßstarre/ ist eine Kranckheit/ dadurch einer muß den Hals auffgereckt halté/ vnd maz jhn weder hinter noch für sich biegen/ Szyie kołowátość/ Prostość. Tetanicus, a, um, Der solche Kranckheit hat/ Prostoszyi.

Tetartæus, a, um, lat. Quartanus. Tetartemorion, lat. Quadrans.

Teter, tra, trum, Schnöd/ grewlich/ scheußlich/ Sprosny/ Szpetny/ śmierdzący. Hiems teterrima, Grawsamer Winter / Przykra zimá. Teter odor, abschewlicher Geruch/ Smrod brzydki. Teter in aliquem, Grimm/ grawsam über einen/ Srogi/ Surowy. Tetre, tetrius, teterrime, adverb. Schnödiglich/ scheußlich/ Sprośnie/ Okrutnie. Tetro, as, tetrare, pro Fœdare. Obsol.

Tetra, latinè dicitur Quatuor. Tetradorus, a, um, Das vier palmos begreifft/ Cztery piedzi máiący. Tetradrachma, æ, g. f. vel Tetradrachmum, i, g. neut. ein Müntz hält vier drachmas, śrebrnik monetá. Tetragonus, a, um, Das vier Winckel hat/ Czworográniasty. Tetragrammatum, Das vier Buchstaben hat / Co ma cztery litery. Tetrametrum, i, g. n. Das vier Verß hat/ Co cztery wierßze ma. Tetraptoton, i, g. n. Das vier casus hat/ Co cztery casus ma. Tetrarcha, æ, g. m. ein Fürst der den vierdten Theil einer Provintz verwaltet/ Pan ktory ma pod władzą czwártą część páństwá. Tetrarchia, æ, g. fœ. Der vierdte Theil einer Provintz/ Czwárta część páństwá. Tetrastichon, i, g. n. Carmen quatuor versibus sententiam comprehendens.

Tetricus, a, um, ut: Homines tetrici, Herb/ rauch/ vnfreundlich/ Niewesoły. Tetricitas, atis, g. fœ. Rauhe/ Vnfreundligkeit/ Niewesołość.

Tettigometra, æ, g. f. Cicadarum matrix, id est, involucrum, ex quo cicadæ oriuntur, Tettigonia, æ, g. f. Cicada parva & parum vocalis.

Teuchites, æ, g. masc. Juncus odoratus.

Teucrium, ij, g. n. herba, quæ hodie á plerisq; lingva cervina appellatur, Hirschzung/ Ehrenpreiß / Ożánká.

Texo, is, texui, vel texi, texum, texere, Wäben/ Tkáć/ pleść. metaphor. Zusammen setzen/ ordnen/ Składáć/ Sporządzáć. Plagas texere, Garn oder Netz stricken / sieci dziáć. Epistolas texere, Brieff schreiben/ Listy pisáć. Textus, us, g. m. Das Wäben/ Tkánie/ Plecienie. Textum, i, g. n. Das Gewäb/ Tkána rzecz. Textum orationis, pro Stylo, Das Gesetz der Rede/ Spoienie/ Wiązánie mowy. Textilis, le, Gewäbet oder geflochten/ Tkány/ Dziany. Textilis pictura, Gewirckt Bildwerck auff Decken/ Tkány obraz. Textim, adverb. id est, texendo. Textor, oris, g. m. ein Wäber/ Tkacz. Textrix, icis, g. fœ. Wäberin/ Tkaczká. Textrina, æ, g. f. Wäbergadem/ Wäberstat/ Izbá tkácka. Itẽ. Wäberkunst/ Tkáctwo. Textura, æ, g. fœ. Gewäb/ Tkánie. Attexo, is, attexui, attextum, attexere, anwäben/ hinzu setzen/ ankleben/ Przyplatáć/ Przyłączáć/ Przywiláć. Contexere, Zusamen wäben/ Zwiiáć. Interrupta contexere, Vnterlassene Dinge wiederumb erholen vnd zusammen bringen/ Składáć rzeczy rozłączone. Crimen contexere, ein Anklag zusammen bringen vnd anrichten/ Knowáć skárge. Contextus, us, g. m. ut: Uno contextu, Ohn vnterlaß/ einer Ordnung/ Aneinander/ Jednym rzedem/ Pospołu/ Bez przestánku. Contexte,

textē, Contextim, adverb. ut: Nidificantes penè contextim, schier aneinander nistend/ Gniezdżące się wespoł. Detexere, Das Gewäb wieder auffthun/ Rozwić, Telam detexere, Außwäben/ bis zu End wäben/ Dokończyć/ dorobić płotná. Extexere, idem quod Detexere. Intexere, einwäben vnd eintragen/ Wkładáć/ Wplatáć. Itē, Vntermengen/ Przyłączyć do kupy. Literas vestibus intexere, Geschrifft in Kleidern einwircken/ Pismiem tkáć álbo litery ná czym tkáiąc wyrażáć. Aliquem intexere, Einen in ein Gespräch einführen/ W mowie iákiey kogo mianowáć. Intertextŭs, a, um, ut: Vestis intertexta, Gestickts/ vntergewircktes Kleyd/ Tkána/ Háftowána szátá. Obtexere, Vmbwäben/ überziehen/ Oplatáć/ Zákrywáć. Pertexere, Außweben/ Dowić/ Doprząść. metaph. Etwas außmachen/ vollenden/ Dokończyć. Prætexere, besetzen/ übersetzen/ Obkładáć. Item, Voransetzen/ Kłáść wprzod. Prætexere authores quos sequamur, Vor vnd nacheinander setzen/ Wystáwić sobie do násláodowánia. Itē, Prætexere, Fürwenden/ fürwälben/ Wydáć/ Przekładáć/ Nákrywáć. Prætextus, us, g. masc. vel Prætextum, i, g. n. ein Bedeckung/ Fürwort/ Nákrycie/ Wymowká. Prætextu, ablat. Mit Fürwort/ Z wymowką/ Pod pretextem. Prætēxtă, æ, g. f. sive Prætexta toga, Ein gattung eines langen Rocks bis auff die Fersen mit Purpur belägt/ welchen die Rathsherrn zu Rom/ auch jhre Söhn vnnd Töchter bis auff das 17. Jahr jhres Alters trugen/ Szátá długa w ktorey Senatorowie Rzymscy/ tákże synowie y corki ich áż do 17. lat swego wieku chodziły. Prætēxtātŭs, a, um, Mit solchem Rock bekleidet/ Ták ubrány. Prætextati & Prætēxtātæ, pl. n. Junge Herrn vnd Jungfrawen/ Wolgeborne oder Edle Jüngling oder Töchter/ Młodzieniaszkowie y Pánny w tákiey sukni chodzące/ szláchećkie dzieći. Prætextati mores, Höffliche/ adeliche/ züchtige ehrliche Sitten/ Obyczáie przystoyne/ uczćiwe. Aliquando contrarium significat. Prætextatus sermo, Ein schandbare vnzüchtige Red/ Plugáwa mowá. Rĕtēxĕrĕ, Das Gewäb wiederumb aufffadmen/ Odwiiáć. Detexa retexere, Wiederwäben/ Odwiiáne znowu náwiiáć. Seipsum retexere, Seine weiß ändern/ Rásowáć/ Odwołáć mowe swoie álbo obyczáie. Subtexere, Vnten anwäben/ vnten anhangen/ vnten darzuthun/ Przydáć co/ Przywić.

Thălămŭs, i, g. masc. Der Eheleuth Schlaffkammer/ łożnicá małżeńska. *Imbellis, cultus, dulcis, jugalis, genialis, Martialis, floridulus, Martius.* Metaph. accipitur pro ipsis nuptiis, & pro ipso connubij jure.

Thălăssĭcŭs, a, um, vt: Thalassicus color, Meerfarb/ das ist/ Eysengraw/ Modra fárbá.

Thălăssĭō, onis, g. m. Carmen nuptiale.

Thălăssŏmĕlĭ, mĕlĭtŏs, medicamentum, quod fit ex æquis proportionibus, aquæ maris, imbris, & mellis.

Thălĭctrŭm, i, g. n. Herba.

Thāllŭs, i, g. m. Stengel an Kräutern/ szczypior. Item, Thāllī, pl. num. dicuntur Rami Olivæ, vel Lauri semper virentes.

Thĕāthrŭm, i, g. neu. ein Schawplatz vnd Gebäw die Schawspiel zuhalten geordnet/ Dziwowisko/ mieysce ku pátrzániu ná dziwowisko zgotowáne. *Cuneatum, festum, pensile, marmoreum, ornatum, dulce, clamosum, sublime, nobile, cavum, festivum, herbosum, magnum, populosum.* In theatro versari, metaphor. Von jederman gesehen werden/ Od wszytkich widziánym być. Thĕātrĭcŭs, a, um, & Thĕātrālĭs, le. Das zu Schawplätzen gehört/ Widokowy. Thĕātrĭdĭŭm, ij, g. neu. dim. à Theatro.

Thēcă, æ, g. fœ. ein Kisten/ Schachtel/ Futer darinne man etwas bewahret/ Schowánie/ skrzynká/ szkátułká. *Scortea, eburna.* Grani theca, Hülsen deß Kerns/ Łupinká żytna. Theca calamaria, Schreibkocher/ Pisárska szkátułá. Theca nummaria, Geltkasten/ Szkátułá.

Thēlĭgŏnŭm, i, g. n. Herba, habens vuas floribus oleæ similes.

Thēlўphŏnŏn, i, g. n. Herba ab aliis Scorpion vocatur, ein gifftig Kraut/ Omieg.

Thēlўptĕrĭs, ris, g. f. Farnkraut/ das Weiblin ohn Stengel/ Waldfarn/ Páproć sámicá.

Thĕmă, mătĭs, g. n. lat. Positio, ein Spruch oder meinung zu handlen fürgenommen/ Rzecz do mowienia/ Propozycia. Positum.

Thēnsă, æ, g. fœm. ein Bahr darauff man Heiligthumb vnd Bildnuß trägt/ Woz kośćielny/ álbo Nosidłá do noszenia obrázow y Relikwiy. Thĕŏlŏgĭă, æ, g. f. Kunst vnd Wissenschafft Göttlicher ding/ Náuká o rzeczách Boskich. Thĕŏlŏgŭs, i, g. m. Der Göttlicher Ding wissenschafft

schafft hat/Teolog/vmiętetny rzeczy Boskich.

Theogonia,æ,g.f. Deorum.origo.

Theorema, atis,g.n. id est, Speculatio.Contemplatio.Theoria,æ,g. f.idem.Theoretice,es, g.f.Ars,quæ nullum exigit actum, sed ipso rei, cujus studium habet,intellectu contenta est.

Theriaca, æ, g.f. & Theriace, es.g.f. Triacks/ Dryiakiew.

Therioma, atis, g. n. Vlcus virilium, Feygwartzen / Szyszka / wrzod ná czionku mestim.

Therionarcha,g. f. Herba.

Theriotrophium, ij, gen. neu.Thiergarten/ zwierzyniec.

Theristrum,i,g.neu.Dünn Weiberkleider für die hitze/ein Schürtz/ Letnik.

Thermæ, arum,g.f. pl. num.Badstuben/warme Báder von Natur/ cieplice. *Calentes, calidæ, nitidæ.*Thermulæ, arum,dimin.

Thermopolion, ij,g. n. ein Garküch/ Kuchnia mieyska.

Thesaurus,i,g.m Schatz / Skárb. *Arcanus, absconditus.*Thesaurarius,a,um, vt: Thesaurarij fures, Schatzdieb/ Skárbowi złodzieje.Item, Thesaurarius,rij g.m.Schatzmeister/podskárbi. Thesaurizo,as, are, Schatz samblen / Skárbić.

Thesis,g. fœ. lat.Propositum argumentum. Item, Da man die Sprüch vnd Rede recht mit Puncten vnterscheidet/Kiedy mowá ná pewne punkta sie dzieli.

Thoes, ois, ein Luchs/Rys.

Tholos,vel Tholus,i, g masc. ein Schilt mitten im Gewölb da die Balcken/oder deß Gewölbs Bogen zusammen stossen/Kruzganek.

Thorax,acis, g.masc.ein Brust/Pierśi.Item, Brustharnisch/ vnd allerley Bewaffung deß Leibs ob dem Gürtel / Káftan / Pancerz/ zbroyá. *Ahenus, nexilis, multiplex, gravis, rutilus, crudus, flammeus, æneus, politus, levis, pictus, ardens, trilex, ærisonus, squammifer, cavus, ferreus.* Thoraca, æ, idem quod Thorax. Thoracatus, a, um, id est, thorace indutus.

Thos, idem quod Thoes,v, supra.

Threnos, g. m. lat.Lamentum,vel Planctus, ein Beweynung/żáłość/żal. Threnodia,æ,g.fæ. ein Leichlied / żáłosna piosnká.

Thrips,thripis,g.m.Teredinis genus,lignum erodens.

Thronus,i,g. masc. ein Fürstlicher Stul oder Sessel/Stolec/Stolicá/Tron.

Thyallis, is, g.f.ein gattung Wullkrauts/oder Kertzenkrauts / Dziewanná.

Thryps, v. Thrips.

Thus, thuris, g. neu. Weyrauch/ Kádzidło. *Pium, masculum, sudatum, Eoum, incavum, Niliacum, flavum, votivum, pingve, vaporum, molle, odorum, Nabathæum, redolens, sacrum, olens, fragrans, calens, odoratum, fumans, dulce.* Thureus, a, um, Von Weyrauch/ Kádzidłowy. Thurifer,a,um, Weyrauch tragend / Kádzidło przynoszący. Thuricremus, a, um, Darauff man Weyrauch brent/ Ná czym tym kádzidłem kádzą. Thuribulum, li, g. neu.Weyrauchfaß/Kádzidlnicá. Thusculum,li, dimin. à Thus.

Thya,æ,g.fæ. Arbor odorifera, quæ alio nomine Cedrus dicitur.

Thyasus, i, g.masc. Chorea in honorem facta. *Terribilis, volans, raucus, levis.*

Thymbra,æ,g f.herba,Zwybel/Ysop/Czabr. lat. Cunula.

Thymelæa,æ,g. f. Herba, Kellershalß/ Wilczy pieprz.

Thymiama,atis, g.neu.ein süsser Geruch von edlem Gewürtz vnd Specereyn/ Kádzenia máteryá,Thymiamaterium, g. n. Geschirr zu solchem Geruch/Kádzidlnicá.

Thymus,g.m. vel Thymum, i, g.n. Welscher Quendel/ Dzięcielina. Item, Thymus, ein gattung Meerfisches / Rodzay plawu morskiego.

Thymites, æ, g.f.Welscher Quendelwein/Wino przyprawne dzięcieliną.

Thynus, idem quod Thunnus.

Thyrsus,i,g.masc. ein Stang oder Spieß mit Ebhew oder Räblaub vmbwicklet/welche die trugen/ so das Fest Bacchi begiengen / Laská bluszczowym ábo winnym liściem obwiązána/ ktorą noszono ná swięto Bachowe. Thyrsigeri. dicti,& Bacchus ipse Thyrsiger dicitur. *Frondens, virens, Dionysæus, fragilis, mollis, teres, pampineus, Nysæus, Echionius, Mæonius, validus, imbellis.*

Tiara, g.fœm.Ornamentum capitis Persicarum prius mulierum, quo postea, usi sunt Reges & Sacerdotes. Tiaras, item ein Türckischer Hut/ Zawoy. *Purpurea, Phrygia, viridis gemmis, barbara, barbarica, lunata, Achæmenia, Eoa, rubra, sacra, conchylis.*

Tibi,Dativus à pronomen Tu.

Tibĭă,æ,g.fœm.Schinbein/Kość golenlowá wietßa. Tibĭālē, is, g.n.Tibĭālĭă, orum;pl.nu. Strümpff Pończochy.Tibiale militis,die Beinschienen eines geharnischten Kriegsmanns/ Krysńicķie sulejaty.Item Tibia, ein Pfeiff/Surmá. *Querula,Berecynthia,cava,zygia,lasciva,multiforatilis,longa,eburna,garrula,prædulcis,sacrifica, aurea,blanda,unca,ventosa,buxea,amœna,curva,docta.* Tibialis,le, Zu Pfeiffen dienlich / Surmáczy.vt: Calamus tibialis. Tībīcēn,cinis,g.m. ein Pfeiffer / Trompeter / Surmacz/ Trebácz. Item, Vnterstütz/ Allerley Vnterstütz damit man die Tach vnterstützt/Podporá. Tībīcīnă,æ,g.f. Pfeifferinn / Surmáczká.

Tignus, g. masc. vel tignum;g.n.ein Balck/ Bálká. *Complanatum, declive.* Item, Allerley Bawholtz/ Drewno wyrobione. Tignārĭŭs,a, um,vt: Faber tignarius, ein Zimmerman/cieslá. Tigillŭm,dimin. à Tignum. Cōntīgnō, as,cōntīgnārĕ, Die Balcken zusammen fügen / Pietrowáć/Wiazáć bálki. Cōntīgnātĭō,onis, Zusammenfügung der Balcken oder Bretter/ Pietrowánie/Wiazánie. Intērtīgnĭūm, ij.g.neu. Die Weite zwischen zweyen Balcken oder Thrämen/ Miedzybálcze.

Tigris, tīgrĭdĭs, g.fœ.ein Tigerthier/Tigris zwierze. Tigrĭdēs, plur.num. *Armeniæ,rapidæ, atræ,validæ,Hircanæ,immanes,feræ,avidæ, asperæ, Gangeticæ,maculosæ,Indæ,capistratæ,sævæ,rabidæ, Caucaseæ, concitæ,Caspiæ,Martiæ, Parthicæ, Carthesiæ, virgatæ, truces, rigidæ, acerbæ, violentæ,furibundæ, rabiosæ, efferæ,Afræ, pede strenuæ, dentatæ,spumantes.*

Tĭlĭă,æ,g. fœm.Lindenbaum/Lipá.*Levis,pinguis,mollis,sequax,elumbis.* Tĭlĭæ,plu.num.dicuntur etiam aliarum arborum corticis interiores tunicæ. Tĭlĭācĕŭs,a,um,Lindin/von Lindinholtz/ Lipowy.

Timeo,Timidus, vide Timor.

Tĭmŏr,oris, g.masc.Forcht/Bojaźń. *Anxius, ater,trepidus,cæcus,mæstus,algificus, consternatus, sollicitus,suspensus, anceps,æger, horrendus,infelix, gelidus, imbellis, frigidus, miser, dubius,pavidus, attonitus,parcus sui,albus.* Magno timore sum, Ich förcht gar sehr/ Bárzo śie boię.Tĭmĭdŭs,a, um, Forchtsam/ Bojáźliwy. Timidus ad mortem, Den Todt förchtend/ Bojacy śie śmierći. Tĭmĭdĭtās,atis, g.fœm.Forchtsamkeit/Bojaźń. Timide, adverb. Forchtsamlich / Bojáźliwie.

Tĭmĕō,es,ui, tĭmērĕ,förchten/Bać śie.Timere casum, Den Fall förchten / Vpadku / przypadku śie bać. De Republ. valde timeo, Ich förchte vmb das gemeine Regiment / Boję śie bárzo o Rzeczpospolitą. Timeo ne non impetrem, Ich förcht ich erwerbe es nicht/Boję śie/ wątpię żebym miał uprośić.Tĭmēndŭs,a,um, Das man förchten soll / Ktorego śie trzebá bać.Extĭmĕō,es,Extĭmŭī,extĭmērĕ,& Extĭmŭī extĭmērĕ, & extĭmēscō,is,extĭmēscĕrĕ,& Pertimescere, Fast förchten/ Przelęknać śie. Pertĭmēscĭtŭr, passivè apud Cic. Prætĭmērĕ, Vorher förchten / Przebawáć śie wprzod. Subtimere,ein wenig förchten/Obawiáć śie.

Tĭnĕă, æ,g.fœ.Schaab/Würme so die Kleider verderben / Mol. *Agrestis, turpis, iners, edax.* Tĭnĕæ, pl.nu. sunt vermes in alvearijs,apibus noxij. Tĭnĕōsŭs,a,um,Voll solcher Würm/Molow pełny.

Tingō,vel tinguo,is,tīnxī,tīnctūm,tīngĕrĕ, Eintuncken / tauffen / in ein Farb stossen / Omaczáć/ Krźćić / Fárbowáć. Tingere conchylio, Violbraun färben/ Fárbowáć ßárłatem. Tingens,entis,particip. Eintunckend/ färbend/ Fárbujacy/ Moczacy. Tinctus,us,g. m. Das Eintuncken oder färben/Fárbowánie/Omaczánie. Tīnctūră,æ, g. fœm. Farb/Eintunckung/Omaczánie/ Fárbowánie.Tīnctĭlis,le,Dassich färben läst/ od die Farb an sich nimbt/Omaczálny/ Fárbowny. Intīngō,is,Intīnxī,intīnctūm, Intīngĕrĕ ,Eintuncken/ wmaczáć. Intīnctŭs , us, g.m.pro Tinctura, Rĕtīngĕrĕ, Wiederumb eintuncken / Noch einmahl färben/Znowu maczáć.

Tĭnĭă, apud antiquos, Vasa vinaria.

Tĭnnĭō,is,ivi, tīnnītūm, tīnnīrĕ, Klingen/ hell lauten / hell klingen / Brzmieć Vox tinnula, Helle Stim/Brzmienie. Tinnīmēntŭm, i, g.n.& tīnnītŭs,us,g.m.Klang/Schall/Brzmienie. *Argutus, cavus, multisonus, acutus*, Tīntīnnābŭlŭm,li,g.n.Schell/glöckle/Dzwonek. Tintīnnācŭlŭs,qui tinnimentum facit. obsol.Tīntīnō,as,are, pro Resonare. Inusit.& Tīntĭnĭō, is, ivi, itum, tīntĭnīrĕ, idem, sed obsoletum.

Tīntĭnnācŭlŭs,li,qui flagris & loris bubulis, cædit insontes.

Tīntīnnūncŭlŭs,vel Tinnunculus,& Tinniculus, li, g. masc. Avis columbas defendens,& accipitres territans.

Tipulă,æ,g. fœ.ein Wasserspinn/die auff dem Wasser vngenetzt laufft/ Mucha nawodna.

Tithymălus, li,g.masc. ein Kraut heist Wolffsmilch ist allerley/ Wilczy mlecz/ Mák lesny.

Titillo, as, avi,atum,titillare,Kitzlen/ Lechtáć. metaphor. Voluntas, quæ quasi titillaret sensus. Titillatus, us, g.m.& Titillatio, onis g.f. Kitzlung/ Lechtánie.

Titio,onis,g.masc.ein Leschbrand/Glownia gászona.

Titivillitium, ij, g.n. nullius significationis, Nichts / als etliche vermeinen/Schleissen so vom Tuch abfällt / vnd sich abschleist / Szuszwałki. obsolet.

Titubo, as, avi,atum, titubare, Schwancken wie trunckene Leuth / Potaczáć sie. Titubare ad animum transfertur, An der Redt stossen/ stammlen/ Zátakáć sie. Si verbo titubarint, Wann sie mit einem Wort fehlen / Jesli sie zátakną/ potkną w jednym slowku. Item, Titubare, Zweifflen/ vnbeständig seyn / Wahać sie/ watpić. Titubans, antis, particip. Stamlend / Zátakáiący sie. Titubanter, adverb. id est, inconstanter. Titubantia,æ,& Titubatio,onis, g.fœ. Schwanckung / Strauchlung / Stamlung / Potaczánie sie/ Zátakánie sie. Titubatim, adver. Anstössig mit der Zungen/ Przez áż zeby o zab sie otrácáiąc.

Titulus, li,g. masc. ein Titul / Vberschrifft/ Napis. Titulus libri, Titel des Buchs/Napis/ tytuł kśiegi/ Item, Titulus, ein Ehrentittel/ Tytuł/dignitárstwo. *Insignis,illustris, celebris, superbus,grandiloquus.* Titulus, pro milite, quasi tutulus, Daß sie sich schirmen sollen/ żołnierz osádzony. obsolet.

Toga,æ. g. f. Ein langer Rock/ein lang Kleid/ ein EhrenRock/ Szátá dluga. Communis erat Romanorum vestis. *Picta, tenuis, Ausonia, Romana,Latia,pacifica,radians,sutilis,laxa,ostrina, coccina,manicata,nitens, Coa, serica, longa, Melotæa.* id est, pellicea. *laborata.* Nulla togæ necessitas, Du darfst keines langen Rocks / Niepotrzebuiesz dlugiey sukniе. Toga pro pace sumitur. Togula,æ,diminut. Togatus, a, um, Mit einem langen Ehrenrock bekleidet/ szátą dlugą odziany. Togatulus,dim. ioco formatum.

Tolero,as, avi, atum, tolerare, ertragen/ dulden/ ćierpieć/ Znośić. Item, erziehen/ nehren/ auffenthalten / Żywić sie. Vitam colo tolerare, Sich mit spinnen ernehren/ Żywić sie kądzielą. Tolerare milites, Das Kriegsvolck mit seinem Sold erhalten/ besolden/ Podeymowáć żolnierzá. Toleratu difficilis, Schwer zu dulden/ Trudny do ćierpienia. Tolerans,antis,particip. sive nomen ex partic. Ertragend/erduldend/ ćierpiący. Toleranter, tolerantius, tolerantissime, adv. Leydentlich/ ćierpliwie/ Znośnie. Tolerabiliter, adverb. idem. Toleratio, onis, g. fœ. Das Leyden/ Dulden/ Znoszenie. Tolerabilis,le, Leydenlich/wol zudulden/ Znośny. intolerabilis, le, Vnleydenlich/ vnträglich/Nieznośny. intolerabiliter,& intoleranter,adverb. Vnleydenlich/vngedültiglich / Nieznośnie. intolerans, antis, Vngedültig/ vnvertragen/ Niećierpliwy. intolerantia,æ, g. f. Vngedult/Niećierpliwość. Pertolero,as, pertolerare, Erleyden/erdulden/ ertragen/ Przećierpieć/ Znieść.

Tolenon, onis, & Tollo, onis, & Tollonus, i, gen. masc. / ein Wipp/das ist / ein langes Holtz an einem Schöpffbrunn / welchs am Hinder-Theil schwärer / damit desto leichter zu heben vnd zu schöpffen / vnnd dergleichen Instrumenten/ damit ein Ding leicht zu heben / Żoraw studzienny.

Tollo,is, sustuli,& apud Antiquos tetuli, sublatum, tollere, Erheben/auffheben/ lüfften/ Podnieść. Item, Hinweg nehmen/ Znośić/ Wyrzucáć. Animos tollere, Sich erheben/ stoltz seyn/ Wynośić sie/ pysznić sie. In sublime tollere, In die Höhe erheben/ Wynieść wysoko. E medio tollere, Aus dem Mittel räumen / tödten/ vmbbringen/ Zábić. Liberos, sive puerulos tollere, pro, Suscipere, Kinder überkommen / Dźieći dostáć. Item, Tollere, Erziehen/ernehren/auffertziehen/Wzrostáć/Wschodźić. Minas tollere, Sich trützlich auffrichten/ Grozić srogo. Sublatus,a,um, auffgehebt/Podniosły/Podnieśiony. Sublatus pro mortuo. Sublati, pl.num. Hochtrabend vnd stoltz/erhebt/Wynieśli/Pyszni. Sublatio, onis, g. fœ. Das auffheben/ Podnieśienie. Sublatio animi, Hochmuth/ Pychá. Attollo, is, attuli, allatum, attollere, Auffheben / erheben/ Podnieść. Attollere signa, Die Fähnlein lassen fliegen/Chorągiew podnieść. Attollere supercilium, Sich stoltziglich erzeigen/Pyszno sie stáwić komu. Attolluntur colles alti, Die Berge seynd hoch erhebt/ Wysokie są gory. Attollere

arcem tectis, phrasis poëtica, pro Ædificare, Aufführen biß an das Tach/ Budowáć. Item, Attollere pro Auferre, Contollere, Mittragen/ Mittragen/mitnehmen/ Wźiąć/ podnieść po społu. Contollam gradum, Will mitgehen/ Pojdę pospołu Extollere, Auffheben/ Wynieść. Indignationem extollere, Sich fast erzürnen/ Bárzo śię gniewáć. Extollere verbis, hoch loben vnd rühmen/ Wynośić kogo srodze/ chwalić Extollere se gloriando & prædicatione, Sich selbs hoch halten vnd preisen/ Chwalić śię. Protollere, herfür recken/ fürhin tragen/ ściągáć ręke/ Pomykáć. Sustollere, idem, quod simplex, Auffheben/ Podnieść. Animos sustollere, Sich erheben vnd stoltz werden/ Podnieść śię w pychę. Convivium sustollere, Den Tisch auffnemmen/ Zebráć z stołu. Vrbem funditus sustollere, ein Stadt zerstören/ Zgruntu zrzućić. Virginem sustollere, Ein Jungfraw mit Gewalt entführen/ Wźiąć gwałtem pánnę. Pater dicitur sustulisse filium, mater verò peperisse, Ein Sohn vberkommen haben/ Syná dostał. Item sustollere, Aufferziehen/ Wychowywáć. Item, Vmbbringen vnd tödten/ Zábić. Sublatus, a, um, particip. Erhebt/ auffgelüfft/ Wyniosły/ Wyniesiony. Sublātē, adverb. Hochtragentlich/ Wyniesle.

Tŏlūtārĭus, a, um, & tŏlūtārĭs, e, Das einen leichten vnd geschwinden gang hat/ Bieg predki/ niecteszki máiący. vt: Equus tolutarius, Ein Zelter/ Jednochodnik. Tŏlūtĭm, adverb. vt: Tolutim incedere, den Zelt gehen/ Jednochodą iść. Tŏlūtĭlŏquēntĭa, æ, g.f. Sermo volubilis. obsolet.

Tŏmācŭlŭm, vel tomaclum, per Syncopen, g.n. Ein Leberwurst/ Kiszká wątrobna. *Fumans, divinum.*

Tŏmēntŭm, i, g.neu. Scheerwoll/ Bárwicá/ Item, was zerschnitten wird/ darauß man Polster vnd Beth machet/ Postrzyżyny wszelkie ktoremi śię kołdry/ máterace ꝛc. nátykáią. Tomentum leuconicum, quod fiebat ex lana alba concisa. Tomentum circense, ex arundinibus concisis, factum, quod erat stramentum plebeiorum in circo Romano.

Tŏmĭcē, es, sive tŏmēx, icis, g.f. Grob Hänffenseyl nur ein wenig gedrähet/ darauß zusammen geflochten man rechte seyler machet/ Łycząk/ Powroz. Tomices. Roßkommet/ Chomątá.

Tŏmŭs, i, g. masc. Ein Theil eines Buchs/ dann grosse Bücher werden in etliche tomos getheilt/ Tom kśięg/ część.

Tŏndĕō, es, tŏtōndī, tōnsŭm, tŏndērĕ, Scheeren/ Haar oder Woll abscheeren/ strzydz. Per pectinem tondere, Vber den Kam scheeren/ Po grzebieniu strzydz. Prata tondere, die Wiesen abmäyen/ Siec. Tōnsĭtō, as, are, frequ. Offt bescheeren/ Często strzydz. Tōnsŭs, a, um, partic. Beschoren/ Strzyżony. Tōnsă, æ, g.fœ. Tonsæ, arum, plur. num. Ruder auff eim Schiff/ Wiosło. à diverberandis fluctibus. Tōnsŏr, oris, g.m. Ein Scheerer/ Bárwierz. Tōnsōrĭŭs, a, um Dem Scheerer zugehörig/ Bárwierski. vt: Culter tonsorius, Ein Scheermesser/ Brzytwá. Tonsura, æ, g. fœm. Das scheeren/ strzyżenie. Tōnstrīx, icis, g.fœ. Scheererinn/ Bárwierká. Tōnstrīcŭlă, æ, g.f. dimin. Tōnsĭlĭs, le, Beschrotet oder beschoren/ Postrzygány. Tōnstrīnă, æ, g.fœm. Scheergaden/ Scheerstuben/ Bárwiernia. Attŏndĕō, es, āttōndī, āttōnsŭm, āttŏndērĕ, Gar abscheeren/ bescheeren/ Przystrzygáć. Attondere aliquem auro, Einen vmb sein Gelt bringen/ Kogo z pieniedzy złupić. āttōnsŭs, a, um, Beschoren/ Przystrzyżony. Attonsa laus, Beschnitten vnd geminterts Lob/ Vszczerbiona sławá/ chwałá. Cīrcŭmtōnsŭs, a, um, Vmbschoren/ Obstrzyżony. Dētŏndērĕ, Abscheeren/ Zestrzygnąć. Detondere virgulta vineæ, Die Räben beschneiden/ Obćiąć. Intondere, Vmb vnd vmb bescheren/ Obstrzyć. Intōnsŭs, & indētōnsŭs, a, um, Vnbeschrotten/ Vnbeschoren/ Nieostrzyżony.

Tŏnĭtrŭs, us, g.m. & Tonitrum, i, g.n. & Tonitru, indeclin. in sing. & plurali hæc Tŏnĭtrŭă, Donner/ Grzmot. *Coruscum, commotum, vagum, repentinum, raucum, vastum, terrificum, sonorum, displosum, honorificans, horrisonum, horrificum, terribile, dirum, ventosum, æstivum, horrendum, hiulcum, reboans.* Tŏnĭtrŭō, as, are, Donnern/ Grzmieć.

Tŏnŏ, as, tŏnŭī, tŏnĭtŭm, & aliquando avi, atum, tŏnārĕ, Donnern/ fast thönen/ schreyen/ lauten/ Grzmieć/ Brzmieć/ Wołáć. Murmurare & verberibus tonare, Bochen/ poldern/ toben/ Mruczeć/ bić. Laudes alicuius tonare, Hoch loben mit grosser vnd lauter Stimm/ Wynośić wielkim głosem kogo. Tŏnŭs, i, g masc.

 Ein

Ein Thon / Gelaut / Ton/ Nátežánie glosu. *Dulcisonus, musicus*, Tonus etiam dicitur Heyter / Jásnošč. Medius splendor inter lumen & tenebras, & in musica minimum intervallum inter duos sonos Attōnō, non est in usu, sed āttōnĭtŭs a, um, Erschreckt/erstummet/przestrāšeny / Zápámietáły. āttōnĭtē, adverb. Mit erschrecken/ Zdumiále. Dētōnō, as, ui, are, Hinein poldern / pochen / rauschen / Grzmieč/ łátáč. Intonare, Donnern / daher donnern / ein groß Geschrey machen/ Grzmieč / Krzyczeč. Item pochen, Gromič. Protonare, Vorhin vnd zum ersten ein Geschrey/ Gelaut machen/ Krzyczeč / áž do końcá. Rĕtōnārĕ, Ein Wiederthon oder Widerschall geben/ Odbia sie glos. Sūpērīntōnārĕ, Oben hinein donnern / vnd Geschrey machen/ Zgory grzmieč/ krzyczeč.

Tonsa, vide Tondeo.

Tōnsīllæ, arum, g. f. plur. num. Extremæ faucium partes circa radicem linguæ, gulam vtrinque attingentes. Tonsillas, item, medici vocant faucium inflammationes cum tumore.

Tonstrina, vide Tondeo. Tonus, v. Tono.

Tŏpāzĭŭs, ij, g. m. Gemma.

Tōphŭs, vel tosus, i, g. m. Tuchstein/ Kámień dziárstwisty. Tōphĭnŭs, & Tōphācĕŭs, a, um, Tuchsteinig/ Dziárstwisty, vt: *Terra tophacea*.

Tōpĭārĭŭm, & topium, ij, g. n. Gartengezierd mit Kreutern gemacht / Sztuki w Ogrodách zielem kunštownie wysadzone/ Bindarz. Tōpĭārĭŭs, g. m. ein Gartenzierer/ Gartenmeirer/ ogrodowy w tákich štukách biegły. Tōpĭārĭa, æ, gen. fæm. Die Kunst Gärten zu zieren/ Wirydárstie rzemięsło.

Tōpĭcă, topographia, topus, vide Topicus.

Tōpĭcŭs, a, um, id est, Localis; de locis tractans. Tōpŭs, lat. Locus. Tōpĭcă, g. f. Est ars inveniendi argumenta ex locis dialecticis, Tōpĭcă, orum, g. n. pl. num. Libri de inventione argumentorum. Tōpŏgrăphĭă, g. fœm. locorum descriptio.

Tōrāl, sive tōrālĕ, is, gen. neu. ein Bethdecke/ Schurtz/ Kotdrá.

Tōrcŭlăr, aris, aliquando Torcular, Item, Torculum, li, sive Torcularium, ij g. neu. Traubenkelter/ Trotte/ Prášá. Tōrcŭlārĭŭm, & Torcularius, & tōrcŭlŭs, a, um, Zum Kelter oder trotten gehörig/ Prášny. Funis torculus, Kelter oder Trottenseyl/ Liná prášna.

Tŏrĕŭma, atis, sive Toreumatum, i, g. neu. Außgestochene vnd gegrabene Arbeit/ Erhebt vnd erhöcht Bildwerck oder Modelwerck / šniccerska robota/ jáko obrázy/ figle rozmáite. Tŏrĕŭtĭcē, es, g. fœm. Die Kunst des Außstechens oder Modelwercks/ šniccerstwo.

Tōrmēntŭm, i, g. neu. Folterung/ Gichtung/ Peinigung / Męká / Dręczenie / Trapienie. Item, Allerley schwär vnd grob Geschütz/ Dziáło albo wšelaka strzelbá wielka. *Murale, Validum, immane, durum, iniquum, ahenum, acerbum, torvum, dirum, Vulcanium, vesanum.* Tormentis quærere, Durch Folterung fragen / Ná probe dáč.

Tōrmĭnă, mum, g. n. pl. num. Darmgicht/ das Grimmen im Leib/ Gryzienie/ Koliká. Tōrmĭnōsŭs, a, um, Der solche Kranckheit hat / Gryzienie cierpiący. Tōrmĭnālĭs, le, Das solche Kranckheit verursachet/ Gryzienie czyniący.

Tōrnō, as, tōrnāvī, atum, tōrnārĕ, Drähen/ Toczyč. Tōrnŭs, g. masc. vel tornum, i, g. neu. ein Drähensen/ Tokárskie dłoto. Tōrnārĭŭs, ij, ein Dräher / Tokarz. Tōrnātĭlĭs, le, Gedrähet/ Toczony. Tōrnātūră, æ, g. f. Gedrähet Werck/ Toczenie. Detornare, idem quod Tornare, Außdrähen / Wytoczyč.

Torosus, vide Torus. Torpedo, v. Torpeo.

Tōrpĕō, es, tōrpŭī, tōrpērĕ, Schlaffen / als wenn einem ein Glied einschläfft / vnd er es wenig fühlt/ Gnušnieč/ Tępieč. Vox & spiritus torpet, Ist faul oder träg / Glos mi ustáie. Metu torpere, Aus Forcht erstummet seyn / Od boiázni ztępieč. Tōrpēscō, is, tōrpēscĕrĕ, Faul vnd träg werden/ Gnušnieč/ Vstawáč. Tōrpŏr, oris, g. m. *Iners, immobilis, titubans, luculentus, segnis, lentus, enervis, exangvis, frigidus, gravis, noxius.* & Tōrpēdō, dinis, g. fœ. Das schlaffen vnd vngeleitigkeit der Glieder/ Zdretwienie członkow. *Levis.* Item, Torpedo, piscis genus, qui limo mersus occultat se, & pisces supernatantes torpentes facit, & devorat, *Dira, mollis, ferox, callida.* Tōrpēns, entis, & torpidus, a, um, Faul vnd träg/ Zdretwiáły/ Gnušny/ leniwy.

Torquatus, v. Torques.

Tōrquĕō, es, tōrsī, tōrsŭm & tortum, tōrquērĕ, Winden/biegen/ zusammen drähen/ vmbdrähen / Kręcič / Toczyč / Nágináč. Oculos torquere, Die Augen verkehren/ vnd einen vber-

zwerch ansehen/Rzucáć okiem. Torquere fusos, dicuntur mulieres, Die Spillen dráhen/Prząść. Telum torquere, Schiessen/treiben/schlingen/ćisnąć/strzeláć. Item, Torquere, einen gichten/folteren/Męczyć. Tōrquērī. Gepeinigt vnd geplagt werden/Męczonym być. Tōrtŭs,a,um, particip Krumb/Gewunden/Krzywy/Gięty. Torti crines in nodum, Gekrauste Haar/Kędźierzáwione włosy. Tortus verberibus, Vbel geschlagen/Bity. Tōrtŭs,us,g.m. Krümme/Krecenie. Tōrtŭōsŭs, a,um, Krumbt/Vmbgewicklet/Záwiły/krecacy śie. Tortuosum genus disputandi, Verworren Manier zu disputiren/Záwikłány sposob disputowánia. Tōrsĭō, onis,g.f. Peinigung/Męczenie. Torsiones stomachi, Das Krimmen vnd reissen im Magen/Grzyźienie żołądká. Tōrtĭlĭs, le, Krumb/gewunden/Krecony/Zátoczysty. Tōrtō, as, are, frequent. obsolet. Tōrtŏr,oris, g. m. ein Folterer/Hencker/Morderz/Kát. *Barbarus, immitis, cruentus.* Tortura,æ, g. fœm. Pein vnd Plag/Męká. in Bibl. tant. pro tormento. Tōrtīvŭs, a,um, vt: Vinum tortivum, Wein vom Nachtruck/Wino tłoczone. Tōrquēs,is,g. fœm. vel torquis,is g. m. & fœ. ein Halßkette/Halsband/łáncuch. *Auratus, decorus, aureus, vncus, tortus.* Tōrquātŭs, a,um, Ein Halskette antragend/łáncuch noſzący. Equites torquati, Den Orden antragend/Káwálerowie znáki swoje noſzący jáko Maltyccy. S. Jákubá/ꝛc. Abstōrquĕō, es, ābstōrsī, ābstōrtŭm, ābstōrquērĕ, Abtringen/Odkrecáć. Cōntōrquērĕ, Zusammen krümmen/biegen/skrecáć. Contorquere in altum cursum amnes, Die Wasserflüß anderswohin leiten/Odwracáć rzeki w inſzą strone. Cōntōrtŭs,a,um, Gebogen/gekrümmet/zusamen gewunden/Zákrzywiony/záwiły. Contorta arietis cornua, Gekrümmet vnd vmbgebogene hörner/Rogi krecone. Res contortæ, Verwirte Sachen/Záwikłáne rzeczy. Cōntōrtŭlŭs, a, um, dim. Cic. Contortulæ Stoicorum conclusiunculæ. Cōntōrsĭō,onis,g. f. Verwirrung oder verzwingung/Krecenie. Cōntōrtē, adverb. Verwickenlich/mit verdunckung/Záwikłánie. Detorquere, Neben sich trucken/abtringen/Nákrzywiáć/Nákrecáć. Detorquere in levam, Auff die lincke Hand tringen vnd kehren/Vdáć śie w lewą strone. Recte facta detorquere, Gute Thaten vbel außlegen/Ná złą strone bráć. Flectere & detorquere voluntatem testium, Den Willen der Zeugen biegen vnd vmbwenden/Nákrecáć ná swoję wolą świádectwo cudze. Distorquere, Verdráhen/verkrümmen/Wykrzywiáć/Wywracáć. Dīstōrtŭs,a,um, Verdráhet/verkrümbt/Wykrzywiony. Dīstōrsĭō, onis, g. fœ. Verkrümmung/Wykrzywienie. Extorquere, Abtringen/abzwingen/Wybadáć/Wyćisnąć. Extorquebat veritas, ne repugnetis, Die Warheit hat euch gezwungen zu bekennen/Wyćiągáłá prawdá żebyśćie śię nie przećiwili. Extorquere de, vel ex manibus regiis. ēxtōrtŏr,oris, gen. masc. ein Abtringer/der eim mit Gewalt etwas abzwinget/Wydźieracz. Extortus,a, um, Mit Gewalt abgedrungen/abgezwungen/Wydarty. Intorquere, Vmbdráhen/hinein wenden/oder biegen/Wkrecáć/Náćiągáć. Oratio intorta, ein verdrähete Rede/das ist/verwirrte/vnverständliche/Mowá záwikłána/trudna. Hastam alicui, vel telum, in aliquem intorquere. Intortus,a,um, vt: intortus caudex, Krummer Stamm eines Baums/Krzywy pień. Intorti capilli, Krauß Haar/Kędźierzáwe włosy. Obtorquere, Vmbwinden/Okrecáć. Obtortus,a, um, Vmbwunden/Okrecony. Rĕtōrquērĕ, vt: Retorquere pilam, Den Ballen wiederumb zu rück schlagen/Odbić piłę. Retorquere telam, Das Gewüpp aufffädmen/Odkrecáć/to co śie vtkáło. Oculos ad vrbem retorquere, Die Augen gegen die Stadt vmbkehren/Zápátrowáć śię ná miásto. Rĕtōrtŭs,a,um,vt: Retortæ cervicis, Vmbgedráhter/vmbgekehrter Halß/ſzyje zákrzywioney. Irrĕtōrtŭs, a, um, Vnvmbgedráhet/recht/Prosty/Nieodwrácáiący śię.

Tōrrēns,entis,g. m. Ein Regenbach/Potok. *Rapidus, tumidus, subitus, turbulentus, rapax, obliquus, gelidus, riguus, vorticosus, aquosus.* Oratio velut torrens, metaph. Hefftige/rauhe vnd strenge Red/Mowá płynąca/obfita/bystra. Tōrrēns, tōrrēntĭŏr, tōrrēntīssĭmŭs, Hefftig/streng/vngestümb/Bystry/Obfity. Flumina torrentia, Vngestümme vnd rauschende Flüß/Rzeki bystre.

Tōrrĕō,es, tōrtŭī, tōrtŭm, tōrrērĕ, Dürren/dürr machen/Suſzyć. Item, Brennen/Palić. Item, Braaten/Piec. Tōrtŭs,a,um, Gebrent/gebraaten/Palony/Pieczony. Tōrrĭs,is, g. masc.

Ein brennend oder glüender Brandt/ Głownia żywa. *Ardens, ater, ambustus, Meleagrius.* Tōrrĭdŭs,a,um, Dürr/verdürret/außgedürret/Ogorzały/Gorący/ Suchy. Fontes torridi, Außgedörrte Brunnen/ Wyschłe stoki. Tōrrĕfăcĭō, făcĭs, fēcī, făctŭm, tōrrĕfăcĕrĕ, Dörren/braten/ Suszyć/ Piec. Tōrrēscō, is, tōrrēscĕrĕ, Dürr werden/Gorzeć/schnąć. Rĕtōrrĭdŭs,a,um, Verdürret/außgedürret/ Wysuszony/wygorzały. Rĕtōrrēscō,is, rĕtōrrēscĕrĕ, Außgedörret werden/Wygorywać. Rĕtōrtŭs,a,um, Außgedörret/ Wygorzały/ Wyschły.

Tortum, pro torrido, obsolet.

Tōrtă,æ,g.fœ. ein gattung Kuchens/ Kołacz. in Bibl. tant. legitur.

Tortor, tortuosus, tortura, tortus, vide Torqueo. Torve, v. Torvus.

Tŏrŭs,i,g.m. ein Beth/ łożko. *Genialis, sublimis, dulcis, mollis, jugalis, purpureus, piger, socius, sacer, compositus, tepidus, Tyrius,* id est, ornatus Tyria purpura, *placidus, cultus, tener, pictus, molliculus, ignavus, fulgens, purus, ostrinus, Attalicus.* Item, Tori, pl. num. Fleischmawen/ Aderächtige Fleischknorren die kein Bein haben / Mięśistą części. Venarum tori, Adergunten/wenn die Blutadern an etlichen örtern auffgeblasen voll werden/ wie Krampffadern/żył związek. Tŏrŭlŭs,i, dim. Bethlein/łożeczko. Tŏrōsŭs,a,um, Mawächtig/ fleischächtig/ćieliśty/ściądky.

Tōrvŭs,a, um, Schäl/ hönlich/scheußlich sehend/Krzywy. Intueri aliquem torvo vultu, einen grewlich/ grawsam ansehen / Krzywo pátrzyć ná kogo. Vina torva, Rauhe vnd herbe Wein/ Winá przykre. Tōrvĭtās, atis, g. fœm. Scheußligkeit / Srogość / Przykrość. Tōrvē, & torvum, adverb. Grawlich schäl/ scheußlich / Srogo/Krzywo.

Tōt, adject. plu.nu. indeclin. So viel/ Tyle. Quot homines, tot causæ. Wie viel Leuth / so viel seynd der Sachen / Jle ludzi / tyle spraw. Tŏtĭdēm, adject. indeclin. Eben so viel / Tyle. Tŏtĭēs, adverb. so offt/ Tylekroć.

Tōtŭs,a,um, Gantz/ Cáły. Totæ ædes, Das gantze Hauß/ Cáły dom. Noster totus est, Er ist gantz in vnser Gunst vnd Dienst/ Náß cále jest/ sprzyia/ służy.

Tŏxĭcŭm,ci, g.neu. Gifft/ Trućizná. *Sævum, Lernæum, dirum, luridum, impium, ferum, letale.*

Trabalis, vide Trabs.

Trăbēă,æ,g. fœ. ein alte gattung Königliches Kleids / auch von den Auguribus gebraucht/ Szátá Krolewska. *Fulgens, rigens, aurata.* Trăbēātŭs, a, um, Mit solchem Kleid bekleidet / W táktey szácie chodzący.

Trābs, vel Trăbēs, is, g. fœ. ein Balck/ Träm/ eigentlich in einem Gebäw/ Bálká/Tram. Trăbēs, ium, plur. num. *Firmæ, solidæ, fraxineæ, iliceæ, pictæ, auratæ, arboreæ, auro nitidæ, acutæ, abiegnæ, æternæ, quernæ.* Trăbĭcŭs,a, um, vt: Navis trabica, ein Blochschiff von grossen Balcken gemacht / Komiegá. Trăbālĭs,le, Balckig / Balkowy. Clavus trabalis, Balckennagel / Gożdź wielki.

Trăchālī, appellantur muricum, ac purpuræ superiores partes.

Trachea, sive Trăchīă, æ, g. fœ. die Keel dadurch man athmet/ Krztań.

Trachelum, sive Trăchēlŭs, li, media pars est navalis veli, cujus summa Carchesium appellatur.

Tractabilis, Tractatio, Tractatus, Tracto, as, & Tractus, vid. Traho. Trado, vid. Do. Traduco & Traduces, vide Duco.

Trăgăcānthă, æ, g. f. Frutex, ex qua distillat succus, quem officinæ Dragacanthum vocant.

Trăgēmătă, atum, g. neut. pl. num. Nachtisch/ Wety.

Tragicè, Tragicus, vide Tragœdia.

* Trăgĭŭm, ij, g. neut. Frutex in Creta nascens, Lentisco similis.

Trăgœdĭă, æ, g. fœm. Ernstlich Schawspiel/ Trágedyá. Poëmatis gravissimi genus, quo Regum, Principum, & eorum qui in aulis Regum versantur, calamitates depinguntur, tristissimum habens exitum. *Severa, violenta, animosa, lachrymosa.* Trăgœdŭs, i, g. m. Actor tragœdiæ. Tragœdias agere, Auffruhr machen/ oder/ ein wild Leben führen / oder/ Vnruh anrichten/ Zámieszánie wszczynáć. Trăgĭcŭs,a,um, der solch Schawspiel tichtet vnd schreibet/oder/das darzu gehört/ Do Trágedyey należący/ álbo Trágedie opisujący. Aliquando accipitur pro tristi, crudeli, & scelerato. Tragicum scelus, grawsame That/ Zbrodnia wielka. Trăgĭcē, adverb. Ernsthafftiglich/Ernstlich/ W spániále.

Trăgŏpōgōn, herba, Bocksbart/ Kozia brodká/ Czechrzycá.

Trăgŭlă,æ,g.f. Genus teli, similitudine hastæ.

est

est & retis genus, ein Angelschnur damit man fischet/ Włok. Tragulam injicere, proverb. Ein Betrug anrichten/ Sztuki zázyć.

Trăgŭm,i,g.n. Türkisch Korn/ Turecki gryz.

Trăhă,æ, g.f. ein Schlitte/Schleiff/Sánie.

Trăhŏ, is, trāxī, trāctŭm, trăhĕrĕ, Ziehen/ schleiffen/ ćiągnąć/ Włoczyć. Item, verziehen/ verlängern/ Wyćiągáć/ Przedłużáć. Rem aliquam trahere, Etwas außziehen vnd verziehen/ Rzecz ják wyćiągáć/ przedłużáć. Item, Trahere, Jns Gefängnuß einen schleppen/ Do więzienia kogo wieść. Ad defectionem trahere, Zum Abfall reitzen oder bringen/ Námawiáć do odstąpienia. Noctem per pocula & vario sermone trahere; Die Nacht vertreiben beym Wein mit mancherley Reden/ Noc cáłą ná piciu y gádániu strawić. Sortes trahere, Die Loß außziehen/ Los rzućić. Spolia de hostibus trahere; Die Feind außziehen vnd berauben/ Złupić nieprzyjáćielá. Trăhāx,acis, pro Rapaci. obsolet. Trāctŏ, as, avi, atum, trāctārĕ, frequ. Handlen/ Odpráwowáć. Pecuniam tractare, Geldt vnter Händen haben/ O pieniądzách mieć stáránie. Rem aliquam tractare; Ein Ding beschreiben/ Rzecz ják opisáć. Trāctātŭs,a,um, partic. Gehandelt/ Sprawiony/ Odpráwowány. Trāctātŭs,ūs, g. masc. & Trāctātiŏ, onis, g. fœm. Handlung/ Beschreibung/ Opisowánie/ Spráwowánie. Trāctŭs,a,um, Gezogen/ ćiągniony. Item, Trāctŭs, ūs, g. m. Zug/ Das ziehen/ Przećiąg. Item, Strich/ Gelend/ Gegne/ Gelegenheit/ Strom/ Kres/ Kráiná/ Okolicá. Itē, Tractus, pro Tractatu. Trāctābĭlĭs, lĕ, Gut zu handlen/ Geschlacht/ Potkliwy/ Powolny. Non tractabile cœlum, Böß rauch Wetter/ Powietrze nie dobre. Trāctĭm, adverb. Eines Zugs/ Läng/ ohn vnterlaß/ Z przewłoką/ Bez przestánku. Trāctōrĭŭs,a,um, Das zum ziehen gehöret/ ćiągnący/ ćiągnieniu służący. Abtrăhŏ, is, ābstrāxī, ābstrāctŭm, ābstrăhĕrĕ, Abziehen/ hinweg ziehen/ Odwieść/ Odćiągáć. A malis abstrahere; vom Bösen ziehen/ Od złego odwieść. A disciplina abstrahere, Von der Lehr ziehen/ Odwodźić od náuki. Abstractum, apud Dialecticos; quod consideratur sine Subjecto. Attrahere, An sich ziehen/ Przyćiągnąć. Attrahere aliquem ad aliquod negotium, Einen zu einem Werck locken vñ reitzen/ Przywieść do táktey spráwy. Attrēctŏ, as, āttrēctārĕ, Handlen/ anrühren/ greiffen/ Mácáć/ Jąć się spráwy táktey. Attrectare uxorem alterius, Eines andern Weib berühren/ Cudzey żony pátrzyć. Attrēctātŭs, ūs, g. masc. Handlung/ Spráwowánie czego. Cōntrăhĕrĕ, Samblen/ zusammenbringen/ Skroćić/ Śćiągnąć. Contrahi incommodis inimici, pro Contristari, Bekümmert werden/ Smućić się. Æs alienum contrahere, Schuld machen/ Zádłużyć się. Certamen contrahere; Zanck machen/ Bitwe wszcząć. Item, Contrahere res, Einkauffen/ einsamblen/ Rzeczy skupowáć/ dostawáć. Cum aliquo contrahere, Mit einem handlen vnd übereinkommen/ Kontrákt z kim záwrzeć. Cōntrāctŭs,a,um, partic. Zusammen bracht/ Śćiśniony/ Śćiągniony. ut: Contractus exercitus, Ein zusammen gebrachtes Kriegsheer/ Zebráne woysko. Contractus, nomen ex particip. ut: Contractior introitus, Ein enger Eingang/ ćiśley wejśćie. Contractus, us, g. mas. ein Contract/ ein Kauff so zwischen zweyen Partheyen geschehen/ Kontrákt/ Kupia dwoch stron zmowiona. Cōntrāctiŏ, onis, g. f. ut: Contractio nervorum, Verstrupffung der Adern oder Nerven/ Żył skurczenie. Contractio animi ex metu mortis Trawrigkeit/ Schwermütigkeit aus Furcht des Todes/ Smutek z boiázni śmierći. Cōntrāctĭŭncŭlă, æ, dimin. Ein kleines Trawren/ Smutek máły. Cōntrēctŏ, as, cōntrēctārĕ, frequent. Offt berühren/ handlen/ greiffen/ vnd in Händen vmbziehen/ Mácáć. Contrectare aliquid mente, Betrachten/ Vważáć. Contrectare, pro Tractare, handlen/ Spráwowáć. Cōntrēctātiŏ, onis, g. fœ. Handlung/ Berührung/ Spráwowánie. Dētrăhĕrĕ, Abziehen/ Vwłaczáć. De collo detrahere, Vom Halß reissen/ Z szyie zerwáć. Naves ad terrram detrahere, Die Schiff ans Land ziehen/ Okręty do lądu przyćiągnąć. Alteri aliquid detrahere, Einem etwas abziehen/ Vymowáć komu. Item, Detrahere alicui, Einem seine Ehr abschneiden/ Vwłaczáć czći/ honoru. De fama alicujus detrahere, idem. Detractio, onis, g. f. ut: Detractio alieni, Diebstal/ Abzug/ Kradźież. Dētrēctātiōnēs, g. f. pl. nu. Minderung vnd Außtreibung böser Früchten/ Wyrzucánie złego owocu. Detrectatio sangvinis, Aderlassung/ Pusczánie krwie. Dētrāctŏr, oris, g. mas. Ein Afterreder/ Obmowcá. Detrectare, freq. ut: Detrectare militiam, sich des Kriegs entschlagen/

Zbrániáć śię zołnierſkt. Detrectatio, onis, Ein Wiederung/Außzug/Zbrániánie śię. Detrectātōr, oris, g. m. ein Widerer/Außflüchtiger/Zbrániátecy śię. Detrectator laudum suarum, Der sein eygen Lob von jhm schiebt/ Zbrániáiący śię chwały przyimowáć. Distrahere, Zerziehen/ voneinander ziehen/ Rośćiągnąć/Rozwieść. Rem aliquam distrahere, ein Sach verhindern/verziehen/Rzecz táką rozwlecżyć. Item, Distrahere, Verkauffen/Przedáć. Distractus, a, um, Verkaufft/ In viel Theil zerzogen/ Przedány. Extrahere, Außziehen/ Wyćiągnąć. Extrahere se aliquo negotio, Sich eines Geschäffts abthun/ Z prace tákiey wyniść. Extrahere rem aliquam per aliquot dies, Etliche Tage verziehen mit einem Ding/ Odwłacżáć przez kilká dni. Extractōrius, a, um, ut: Extractoriam vim habet, Hat Krafft außzuziehen/ Ma moc wyćiągánia. Extractus, a, um, particip. Außgezogen/ Wyćiągniony. Intertrahere, Auß der Mitte außziehen/Vnter andern herauß ziehen/ ćiągnąć miedzy. Pertrahere, Bis etwan hinziehen oder schleiffen/ Przećiągáć. Pertrahere aliquem in castra, Einen ins Läger schleiffen/ Przećiągnąć kogo do obozu. Protrahere, Herfür ziehen oder schleiffen/ Poćiągáć. It. Verziehen/ verlängern/ Przedłużáć/ Odwłacżáć. Protractio, onis, g. f. ein Verlängerung/Streckung/Poćiągánie. Retrahere, Hintersich ziehen/ Odćiągáć. Aliquem à studio retrahere, Einen vom studieren abziehen/ Odwodźić od náuk. Retractus, a, um, particip. Hintersich gezogen/Odćiągniony. Retractus, nomen, pro remoto. Retractior à mari, Etwas weiter vom Meer abgelegen/ Odległey śy od morzá. Retracti, Fugitivi dicuntur, cum deprehenduntur, Die Außgerissene/wenn sie wiederumb ergriffen/ vnd wiederumb eingezogen/ Dogonieni/ Dośćigniem w ućiecżce. Retractō, as, retractāre, frequ. Widerruffen/wiederumb handlen/ Odnawiáć/ Powtarzáć. Pedamenta retractare, Außziehen auß dem boden/ Odnawiáć podpory. Retractans, sive Retrectāns, Wiederruffend/ Wiederhandlend/ Odnawiáiący/Odwoływáiący. Retractātus, a, um, Widerhandlet/ Widerrufft/ Znowu sprawiony/ Odwołány. Retractātiō, onis, g. f. ut: Sine ulla retractatione, Ohn einigen Widerruff/ Bez wszelkiego odwoływánia. Subtrahere, Einem etwas heimlich entziehen/ hinnehmen vnd abziehen/ Krylomo bráć. Subtrahere se, Sich verstehlen vnd heimlich hinweg machen/ Skradáć śię. Se labori subtrahere, Sich der Arbeit eussern vnd entschlagen/ Prace śię chronić.

Trajectus, Trajicio, vide Jacio. Translatio, Translativus, vide Fero. Traluceo, pro Transluceo, vide Lux. (tek.

Trāmă, æ, g. f. ein Eintrag oder Werffte/Wątek.

Trāmēs, itis, g. n. ein Fußpfad/ein Zwergweg über das Feld/ śćieżká.

Tramitto, vide Mitto. Trano, vide No.

Trānquīllūs, a, um, Ruhig/still/windstill/Spokoyny/ Cichy. proprie de mari dicitur. Ex irato tranquillum facere, Eines Zorn stillen/ Einen versöhnen/ Ukoić/ Przejednáć. Tranquillum est, Es ist still Wetter/ Pogodá iest. Tranquilla res est, Es steht wol/ Dobra spráwá. Trānquīllē, adverb. Still/ ruhiglich/ Spokoynie. Trānquīllō, adverb. Bey stillem Wetter/ Zá pogody. Trānquīllō, as, avi, atum, trānquīllāre, Stillen/ ruhig machen/ Ukoić/ Jednáć. Trānquīllītās, atis, g. f. Ruhigkeit/Stille/Spokoynosć. Tranquillitate proficisci, Bey stillem Wetter verreysen/ W pogodę iecháć.

Trāns, Præpos. Accus. serv. Hinüber/ Ná onę stronę. Trans mare, Vber Meer/ Zá morze.

Transeo, v. Eo. Transero, v. Sero. Transfero, v. Fero. Transfigo, v. Figo. Transfiguro, v. Figuro. Transfluo, vid. Fluo. Transfodio, vid. Fodio. Transformo, vid. Formo. Transforo, vid. Foro. Transfreto, vid. Fretum. Transfugio, vid. Fugio. Transfumo, vid. Fumus. Transfundo, v. Fundo. Transjectus, idem quod Trajectus. Transfuga, v. Fugio. Transgredior, v. Gradior. Transigo, v. Ago. Transilio, & Transulto, v. salio. Transitus, v. Eo. Transjungo, v. Jungo. Translabor, v. Labor. Translego, vid. Lego. Transluceo, v. Lux. Translatitius, vid. Fero. Transmarinus, v. mare. Transmeo, vid. Meo, as. Transmigro, v. Migro. Transmitto, v. Mitto. Transmontanus, v. Mons. Transmuto, v. Muto. Transnato, Transno, v. No. Transnomino, v. Nomen. Transnumero, v. Numerus. Transpadanus, v. Padus. Transpicio, v. Specio. Transpono, vid. Pono. Transporto, v. Porto. Transrhenanus, v. Rhenus. Transquietus, v. Quies. Trānstra, orum, g. n. pl. n. ein Ruderbanck/ Schiffbanck/ Wiosłowych ławy. It. ein Zwergbalcken/ Bálká przeczna. Transveho, v. Veh

v. Veho. Ttransverbero, v. Verbero. Tranſumo, v. Sumo. Tranſuo, v. Suo. Transvolo, v. Volo. Transverſus, vide Verto.

Trăpēs, ĕtis, g. m. Trapetum, i, g. n. vel Trăpētŭs, i, ein Oelmůle/ Oeltrotte/ Práſá oleyna. *Unctum, madidum; pallidum, durum; marmoreum, Venafranum, rude.*

Trăpĕză, æ, g. fœm. ein Wechſeltiſch/ Stol/ Bánk. Trăpēzītă, æ, g. m. ein Wechßler/ Bánkierz. Trăpēzŏphŏrŭm, i, g. n. Schragen die die Taffel vnterhalten/ Nogy ſtolowe.

Traveho, id eſt, Transveho. Trānō, as, are, pro Tranſire. Traūlŭs, li, g. m. latin. Balbus.

Treceni, & Trĕcēntī, æ, a, pl. nu. Drey hundert/ Trzy ſtá tch. Trĕcēntiēs, adverb. Dreyhundertmal/ Trzy ſtá kroć. Trĕdĕciēs, Dreyzehen mal/ Trzynaśćie rázy. Trĕdecĭm, pl n. gen. omn. Dreyzehen/ Trzynaśćie.

Trēmŏr, ōris, g. maſc. Das Zitteren/ Forcht/ Drzenie/ Bojaźń. *Gelidus, horridus, rapidus, vagus, incurſans; frigidus, horriſonus, horrendus, ſæviens, terribilis, aridus.* Trĕmŭlŭs, & Trĕmĕbūndŭs, a, um; Zitterend/ Drżący. Trĕmēndŭs, a, um, Erſchröcklich/ Stráſzliwy. Trĕmō, is, trĕmŭī, trĕmĕrĕ, Zittern/ förchten/ erſchrocken ſeyn/ Drżeć/ Báć śię. Trĕmīſcō, is, trĕmīſcĕrĕ, Erzittern/ Drżeć. Trĕmĕfăcĭō, is, feci, factum, trĕmĕfăcĕrĕ, Zitterend machen/ erſchrecken daß einer erzittere/ Przeſtraſzáć/ Poruſzáć. Cōntrĕmō, is, cōntrĕmŭī, cōntrĕmĕrĕ, & Cōntrĕmīſcō, is, cōntrĕmīſcĕrĕ, erzitteren/ Zádrżeć. Intremere, & Intremiſcere, idem.

Trĕpĭdō, as, avi, atum, trĕpĭdārĕ, Förchten/ erſchrocken ſeyn/ ängſtiglich zablen/ Drżeć/ Báć śię. Trĕpĭdŭs, a, um, Erſchrocken/ vor Forcht zitternd/ Drżący/ Przelekły. Item, vor Forcht zabiend vnd eylend/ Od ſtráchu predki. Trĕpĭdē, adverb. Mit Forcht/ Angſt vnd groſſem zablen/ Bojáźliwie. Trĕpĭdŭlus, a, um, dimin. Ein wenig erſchrocken/ Troche zátrwożony. Trĕpĭdātĭō, onis, g. fœ. Das forchtſam vnd angſthafftiges Eylen/ Drżenie. Trepidationem facere, Ein Schrecken bringen/ Zátrwożyć. Trĕpĭdāntĕr, adverb. Mit zitteren/ Drżąc. Intrĕpĭdŭs, a, um, Vnerſchrocken/ Nietrwożliwy. Intrĕpĭdē, adv. Vnerſchrockenlich Nietrwożliwie.

Trēs, & hæc trĭă, pl. nu. Drey/ Trzy. Homo trium literarum, id eſt, Fur, ein Dieb/ Złodźiey. Tribus verbis, Mit dreyen Wörten/ das iſt/ mit wenig Worten/ Trzemá ſłowy/ Krotkiemi ſłowy. Trēsvĭrī, plur. num. idem quod Triumviri.

Trēſsĭs, is, Drey aſſes werth/ Siedm pieniążkow godny.

Trĭāngŭlŭs, li, g. m. vel Triangulum, li, g. neut. Dreyeckige Figur/ Trzygrániſtość. Trĭāngŭlāris, rĕ, Dreyeckig/ Troywęgliſty.

Trĭārchŭs, i, g. maſc. ein Oberſter auff einem Schiff Triremis genant/ Przełożony nád okrętem/ o trzech wioſłách.

Trĭārĭī, orum, g. m. pl. nu. Milites veterani ſpectatæ virtutis, qui tertio loco prælium inibant poſt profligatos haſtatos, qui primo loco, & principes, qui ſecundo loco pugnam capeſſebant. Res ad Triarios rediit, Prov. Die Sach iſt in der gröſſeſten Noth/ Wielka/ gwałtowna rzecz przypádłá.

Trĭbrăchŭs, i, g. m. Pes metricus, tres ſyllabas habens breves.

Trībŭlă, æ. g. fœ. vel Tribulum, li, g. neut. ein Tröſchwagen/ Wożek do wykruſzánia zboża/ tákich ſtárzy miáſto cep záżywáli/ y teraz mieyſcámi teſzcze záżywáją. Nam vehiculis olim in areis frumenta terebantur. Trībŭlārĭŭm, rij, g. n. ein Schoppen für ſolche Wägen/ Schowánie tákich wozow. Trībŭlō, as, trībŭlārĕ, Mit ſolcher ſchleiffen oder Wagen außtröſchen/ Młoćić/ albo tákim Spoſobem zboże wykruſzáć.

Trĭbūlis, vide Tribus.

Trĭbŭlŭs, i, g. m. ein Gattung Diſtlen Stralen genant/ Kotewki. It. ein Gewächs in Wäſſern/ genant Waſſernüß/ od Meerdiſteln/ Orzech wodny. *Acutus, aſper, ſcaber.*

Trĭbūnāl, ālis, g. n. ein Richterſtul/ Stolec ſądowy. *Sublime, celſum, juridicum.*

Trĭbūnŭs, i, g. maſc. ein Zunfftmeiſter/ Cechmiſtrz. Item, ein Hauptmann über 1000. Fußknecht/ Pułkownik nád 1000. piechoty. Tribunus celerum, Oberſter über die Königlichen Gwardy/ Przełożony nád krolewſkim żołnierſtwem. Tribuni militares, Obriſter Gewalt zu Rom auff einmal/ Vrząd pewny u Rzymian. Item, Kriegs Oberſter/ Połkownik/ Rotmiſtrz. Tribuni ærarij, Obriſte Schatzmeiſter/ Podſkárbi. Trĭbūnĭtĭŭs, a, um, Des Obriſten Meiſters oder Schatzmeiſters/ Rotmiſtrzowy/ Podſkárbiego

biego/Pułkowniczy. Tribunitius,ij, g.m. Der ein Zunfftmeister ist gewesen / Ktory był Cechmistrzem/álbo zniego poszedł. Tribūnātus,ūs, g. maſc. Des Obristen Meisterschafft/ oder Zunfftmeisterschafft / Urząd rotmistrzowy / posłá ziemskiego.

Trĭbŭō,is,trĭbŭī,trĭbūtum, trĭbŭērĕ,Geben/ zulassen/ Dáć/Dozwaláć. Honorem tribuere, Ehr geben/ Cześć oddáć. Operam Reip. tribuere, Sich vmb den gemeinen Nutz bearbeiten/Dla Rzeczypospolitey pracowáć. Tributum eſt, impers. Das gegeben ist/ zugeeygnet ist/ Dano. Trĭbūtĭō,onis, g.f. Zugab/ Beweisung / Dział. Trĭbūtōrĭūs,a,um, Das zum außtheilen gehört/ Działny. Attrĭbŭō,is,āttrĭbŭī,āttrĭbūtum, āttrĭbŭērĕ, zugeben/ zumessen/ Przyczytáć/Przydawáć. Attribuere cauſam calamitatatis alicui, Einem die Vrsach eines Vnfals zumessen/ Ná kogo wkłádáć przyczynę nieszczęśćia. Item, Attribuere, pro Dare, & fidei committere. Attribuere alicui equum, mancipium, &c. Einem zustellen/überantworten/ꝛc. Dáć/ náznaczáć. Attribuere negotium alteri, Eim etwas Geschäffts auffgeben / oder etwas befehlen / Zádáć prace. Attrĭbūtio, onis, g.f. Zuordnung/Náznáczenie/ Sporządzenie. Cōntrĭbŭĕrĕ, zugeben oder mittheilen/ zulegen/ Składáć. Contribuere ſe alicui, Sich einem ergeben/ Przyłożyć się. Diſtribuere, außtheilen/Dzielić. Diſtribuere in numeros milites, Das Kriegsvolck in Hauffen abtheilen/ Ná roty dzielić żołnierzá. Cauſam diſtribuere, Die Rechtsach in sondere Artickel theilen/ Spráwę dzielić ná punktá pewne. Dīſtrĭbūtē,adv. zertheilt/durch Abtheilung/Rozdzielnie. Dīſtrĭbūtōr, g.m. ein Außtheiler/ Rozdzielácz. Dīſtrĭbūtĭō,onis, g.f. Außtheilung/ Rozdzielenie. Rĕtrĭbŭĕrĕ, Wiedergeben / wiedergelten/ Oddáć/Zápłáćić. Rĕtrĭbūtĭō,onis, g.fœm. ein Wiedergebung/Vergeltung/ Oddánie/ Zápłácenie. In Bibl. tantum.

Trĭbŭs, ūs, g. m. Zunfft oder Außtheilung des Volcks in besondere Ordnung / deren waren zu Rom 35. vnd 12. vnter den Kindern von Israel/ jetzt alhie zu Cölln 22. Pokolenie w ludu/ táko u Rzymian 35. u Israelczykow 12. ich było/ teraz w Kolnie. 22. Trĭbūlĭs, is, g. maſc. ein Zunfftbruder/ mitzünfftig/ Rodowy/Cechowy. Trĭbūārĭūs, a, um, Zünfftig/ der Zunfft zugehörig / Cechowy. Trĭbūtim, adverb. id eſt, per ſingulas tribus. Cōntrĭbūlĭs, lĕ, Mitzünfftig/ Społcechowy.

Trĭbūtum, i, g. n. Steur/ Geltsteur/ Pobor/ Dań. Tributus, i, g. maſc. idem. Trĭbūtārĭūs, a, um, Steurbar/ oder zinßbar der Obrigkeit/ Poborowy.

Trīcæ, arum, g.fœm.pl.nu. Härle welche den Hennen vnter den Füssen hangen / verworrene Haar/ Mátánina / Kołtuny. metaph. Allerley Verwirrung / vnnütze vnd liederliche Sachen / Trudność/zawikłánie spráwy niepotrzebne. Trīcŏr, aris, atus ſum, trīcārī, Deponens, Vnnütz Geschwätz treiben/ Wádźić się. Extrīcō, as, avi, atum, ēxtrīcārĕ, Auffknüpffen/auffklütteren/ Wywikłáć. ēxtrīcābĭlĭs, le, Das auffgeknöpfft mag werden/ aufflößlich/ Do wywikłánia snádny. Inēxtrīcābĭlĭs, le, Vnaufflößlich/ gantz verwirrt / daß man nicht darauß kommen kan / Niewywikłány. Intricare, Verwirren/Wikłáć.

Trīcēnī, æ, a, pl. nu. à Triginta, g, lit. in c mutata, ſicut pro Viginti viceni, Je dreyssig/Trzydźieśći. vt: Trīcēnārĭūs, a, um, Das dreyssigst/ Trzydźiestny. Vites tricenariæ. Trīcentēni, æ, a, Je dreyhundert/Trzysta. Trīcēntĭēs, adv. Dreyhundertmahl / Trzystákroć. Trīcēsĭmus, a, um, Dreyssigst/ Trzydźiesty. Trīcĭēs, adverb. à triginta, pro trigenties, Dreyssigmahlen / Trzydźieśći kroć. Tricies octies, Achtmahl dreyssig / Ośm rázy trzydźieśći.

Trīcēps, trĭcĭpĭtĭs, g.om. Dreyköpffig/ dreyhäuptig/ Troygłowy.

Trĭchĭā, æ, Genus piſcis.

Trĭchĭlum, li, g.n. vaſis genus, tria habens labra, è quibus liquor effluere poſſit.

Trĭchĭtĭs, tidis, g.f. concreti aluminis genus.

Trĭchŏmănēs, herba Silici ſimilis, Officinæ Polytrichon appellant.

Trĭclīnĭum, ij, gen. neu. ein Taffelstuben / stołowa izbá. latin. Diſcubitorium conclave. Erat enim locus in quo diſcumbebant & cœnabant, à tribus lectis quos in eo ſternebant, nomen habens. Trĭclīnārĭum, ij, g. neu. idem. Trĭclīnārĭs, re, & Trĭclīnārĭus, a, um, Das zu solchem Gemach gehört / Do stołowey izby należący. Triclinarius, ij, g.m. ein Tischdiener/ Stołowy. Architriclīnŭs, i, g.maſc. Der Marschalck/Márszáłek stołowy. Trĭclīnārĭā, orum, g.n. plur. nu. Aulea, ſive veſtes ſtragulæ, quibus triclinia ornantur.

Trīcō,

Trico, onis, g. m. id est, Contentiosus, rixarum amans, obsolet.

Tricoccus, i, g. m. Ein gattung Wegwartzs/ Brodawnik. Tricoccum, g. n. ein gattung Nespeln mit drey Steinlein / Rodzay Mespilu/ trzy jaderká máłocego.

Tricolon, g. n. lat. Trimembre, Dreygliedig/ das drey Glied oder Theil hat / Trzy częśći luho członki májacy.

Tricornium, ij, g. n. vel hic & hæc Tricornis & hoc Tricorne, Dreyhörnig/ das drey Hörner hat/ Troyrogi.

Tricorpor, oris, Das drey Leib hat/ Mieszániec ze trzech ćiał.

Tricuspis, pidis, Dreyspitzig / Troygrotny.

Tridens, entis g. om. ein dreyspitzig Eysen/ Troyzeby. vide Neptunus in propriis.

Triduum, i, g. n. Drey Tag/ Trzy dni.

Triennium, ij, g. neu. Drey Jahr/ Trzy látá. Triennis, e, Dreyjährig/ Trzyletni.

Triens, entis, g. masc. Der dritte theil eines dings/ Trzecia część. Heres ex triente, ein Erb zum dritten theil / Dźiedźic ná trzećiey częśći. Usura triens, seynd vier Monat lang/ alle Monat eins zu Zinß von 100. Hauptguts/ die acht vbrigen Monat des Jahrs (so man hierein für allem rechnet) ledig/ das ist alle Jahr vier zu Zinß von 100 Hauptguts/ Lichwá trzyczesciowa. Item Nummuli genus valens tertiam assis partem. Sumitur item pro calice quatuor cyathos continente. Triental, alis, vasis genus, tertiam partem sextarij continens. Trientalis, le, & Trientarius, a, um, Das von zwölffen vier inhält / der dritte Theil von Zwölffen / Co ze dwunaśćiu cztery ma/ trzecia część ze dwunaśćiu.

Trieris, is, g. fœ. lat. Triremis dicitur, Galeen mit drey Rudern auff ein Banck gerichtet/ Náwá o trzech wiosłách ná jedney łáwie. Trierarchus, i, g. masc. Hauptmann vber solche Galeen/ Przełożony nád tą náwą.

Trieteris, idis, g. f. ein Zeit von drey Jahren/ Trzylátá. Trietericus, a, um, vt: Sacra trieterica, Gottsdienst so zu drey Jahren gehalten wird/ świetá trzyletne.

Trifariam, adv. Auff dreyerley weiß/ troják.

Trifaux, aucis, Dreyschlündig / Troypászeki.

Trifer, & triferus, a, um, Dreymal des Jahrs Frucht tragend/ Trzykroćrodny.

Trifidus, a, um, Dreyspältig / Troisty / Roztrotony.

Trifolium, ij, g. n. Herba, Klee/ Koniczyzele.

Triformis, e, Das drey Formen oder Figuren hat/ Troykształtny.

Trifur, uris, g. om. ein Ertzdieb / Arcyzłodziey. Trifurcifer, idem.

Trifurcus, a, um. Das drey Furchen hat wie ein Gabel/ Troisty/ Troygrotny.

Triga, æ, g. fœ. Drey Roß neben einander eingeschirret/ vnd der Wagen von jhnen gezogen/ Potroyny cug/ wóz ze trzemá końmi. Trigarius, ij, g. masc. ein Kutscher der mit solchen Wagen fährt / Woźnicá ná tákim woźie. Trigarium, ij, g. neu. Ort da man kämpfft mit solchen Wagen/ Mieysce gdźie z tákim wozem w zawody puszczáią.

Trigemini, g. masc. plu. num. tant. Dreyling/ Drey in einer Geburt gebohren/ Troiacy.

Trigemmis, e, g. m. ein Räb die drey Augen hat/ Winna látorośl o trzech pączkách.

Triginta, adject. pl. nu. indeclin. Dreyssig/ Trzydźieśći. Trigesimus, a, um, Dreyssigst/ Trzydźiesty. Tricesimus, idem.

Trigla, æ, g. fæm. Genus piscis, qui & Mulus dicitur & Barbio, ein Barb/ Bárwená.

Triglites, g. m. Gemma mulli piscis calorem habens.

Trigon, onis, Pilæ genus est, & locus in thermis, pilæ ludo destinatus.

Trigonus, id est, Triangulus. Trigonus, a, um, & Trigonalis, le, id est, Triangularis.

Trilinguis, e, Dreyzüngig / der redet daß er im Hertzen nicht meinet / Trzyiezyczny / Nieszczery.

Trilix, licis, g. fæ. Von dreydrähten geweben/ Troynitny. Aliquando accipitur pro Triplex.

Trimatus, vide Trimus. (czny.

Trimestris, e, Von drey Monat/ Trzymiesię-

Trimetrum, i, g. neu. Carmen ex tribus constans mensuris, vel pedibus sex.

Trimodium, ij, g. n. & Trimodia, æ, g. f. Drey modios haltend / Trzy korce w sobie máiący.

Trimus, a, um, Dreyjährig/ Trzyletni. Trimulus, a, um, dimin. Trimatus, us, Dreyjährig Alter/ Trzy látá.

Trinepos, potis, g. m. Abnepotis filius: tertius à nepote.

Trini, vide Trinus.

Trinōctium, ij, g. neu. Drey Nachten nach einander/ Trzy nocy. Trinōctiālis, le, dreynächtig/ Trzynocny.

Trinōdis, e, Dreyknötig/ Trzyſaczny.

Trinus, a, um, idem quod Tres ſignificat, drey/ Troy. Trini, æ, a, drey zuſamen/ Trzey ich.

Triōbōlus, i, g. m. tres oboli. Homo trioboli, id eſt, Nequam & nullius pretij.

Triōnes, onum, onibus, id eſt, ſeptem ſtellæ verſus aquilonem ſidus illud conficientes, quod Græci Arcton, Latini Vrſam, & Plauſtrum appellant, *Hyperborei, gelidi, pigri, Scythici.* Item, Acker-Ochſen/ Pflug Ochſen/ Zug Rinder/ Wok Robotny.

Triōphālmus, i, g. maſc. Lapilli genus.

Triōrches, is, g. f. Herba, Graß/ Centurzyta. Centaurea. Triorchis, is, g. maſc. Avis ex accipitrum genere, lat. Buleo.

Triparcus, a, um, Gar karg/ Bárzo/ áž náſbyt ſkopy.

Tripartitus, v. Pars.

Tripātinum, i, dicebatur ſumma cœnarum lautitia ex tribus piſcium ferculis. Item, Drey vngleicher Trachten/ Ná trzy miſy/ Noßentetroie.

Tripēctŏrus, a, um, Der drey Brüſte hat/ Trzy pierśi máiacy.

Tripēs, tripĕdis, g. om. Der drey Füſſe hat/ Trzynogi. Tripĕdālis, le, & tripĕdānĕus, a, um, Dreyſchühig/ Trzyſtopny.

Triplex, plicis, g. om. Dreyfältig/ Trojáki. Triplus, a, um, idem. Triplicĭter, adverb. Dreyfältiglich/ Trojáko. In Bibl. tant. Triplĭcō, as, avi, catum, triplicāre, Dreyfältigen/ Troić. Triplicātiō, onis, g. f. Dreyfaltigung/ Trojenie.

Triplium, vas ſimile Caniſtro.

Tripōlium, lij, g. n. Herba, quæ vulgò Turbit appellatur.

Tripōndium, pondus trium aſſium.

Triptōtōn, nomen, tres tant. caſus habens.

Tripŭdium, ij, g. neu. ein Tantz/ Springtantz/ ſkakánie weſole/ wyſkákowánie. *Hymenæum, citatum, lymphaticum.* Tripudium ſoliſtimum, in auguriis dicebatur, cum offa ex ore pulli ceciderat. Dann Tripudium eigentlich heiſt ein Bodenſchlag/ Kiedy potráwá gárdłem zoſiárnego bydlećiá wypádłá/ álbo wſgánie/ topánie ná ziemi. Tripŭdiō, as, tripŭdiāre, Hüpffen/ Tantzen/ ſkakáć/ Tańcowáć.

Tripūs, tripŏdis, g. m. & Tripŏdă, æ, g. fœm. Dreyfüſſig/ Trzynogi. Idem quod Tripes. Aliquando Tripus, ein dreyfüſſiger Tiſch/ Stoł o trzech nogách.

Triquĕtrum, i, g. n. vel triquetra, g. fœ. Dreyeckichte Geſtalt/ Troywegliſta figurá. Eſt & inſtrumentum Geometricum ita dictum. Triquetrus, a, um, Dreyeckig/ Troywegliſty.

Trirēmis, is, g. fœ. Galeen mit drey Rudern auff einer Banck gericht Gálerá o trzech wioſłách ná káždey łáwie.

Treis pro Tres in Accuſativo legimus apud Antiquos.

Triās, triădis, Dreyheit/ Troycá.

Triſāgō, ginis, g. fœm. Herba, Gamanderlin/ Ožánká. Trixago alias.

Triſtĕgă, orum, g. n. pl. nu. Gebäw von dreyen Bühnen/ Dom o trzech pietrách.

Triſtis, e, Trawrig/ Smutny. Succus triſtis, Bitterer Safft/ Sok gorzki/ przykry. Item Triſtis, Ernſthafftig/ Powažny. Iudex triſtis, Rauher/ ſtrenger vnd rechter Richter/ Surowy ſrogi ſedzia. Triſtĭcŭlus, a, um, ein wenig trawrig/ Przyſmetßym. Triſtitiă, æ, g. f. trawrigkeit/ Smetek. *Gravis, tetrica, torpens.* Triſtĭficus, a, um, Kümerhafftig oder trawrig machend/ Smetliwy/ ſmetek ſpráwuiacy. Triſtor, aris, atus ſum, triſtāri, deponens, Trawren/ betrübt ſeyn/ Fráſowáć ſie. Contriſtāre, Beleydigen/ bekümmern/ Záſmećić/ Záfráſowáć. Contriſtantur & arbores. Pertriſtis, e, Gar trawrig/ ſmutny bárzo. Subtriſtis, e, ein wenig trawrig/ przyſmutnießy.

Triſulcus, a, um, Dreyſpitzig/ Troiſty.

Triſyllăbus, a, um, Von drey Syllaben/ Ze trzech ſyllab złožony.

Tritavus, vide Avus.

Trithăles, Klein Haußwurtz/ Roſchodnik máły.

Trītĭcum, i, g. n. Weytzen/ Pßenicá.

Tritura, Trituro, & Tritus, v. Tero.

Trivĕnēfică, æ, g. f. ein Ertzhexe/ Czárownicá wielka.

Trivirātim, adverb. Von drey zu drey Mannen/ Po trzech mežách.

Trivium, ij, g. neu. Ort da drey Gaſſen oder drey Weg zuſammen ſtoſſen/ Drog zbieženie.

Trĭvĭālĭs, le, vt: verba trivialia, Gezrlebene/ gemeine Wort / Pospolite słowá. Trivialis scientiæ magister.

Triŭmphŭs, i, g. m. ein herzlicher vnd prächtiger Einritt eines Sieghafften Hauptmanns/ Triumf. *Lætus, superbus, magnificus, sacer, clarus, sublimis, præclarus, lauriger, insignis, augustus, egregius, pulcher, viridis, celeber, decorus, elegans, illustris, pompalis, solemnis, nobilis, honoratus, lautus, barbaricus.* Trĭŭmphālĭs, le, Zum Sieghafften einritt gehörig/ Triumfowy/ zwyćięski. Trĭŭmphō, as, avi, atum, trĭŭmphārĕ, Sieghafftiglich einreiten / Triumfowáć / wieżdżáć sláwnie. metaph. Sich gröszlich erfrewen / Weselić się. Trĭŭmphāns, antis, particip. Sieghafftiglich einreitend / Triumfuiący / sláwnie wieżdżáiący. Trĭŭmphātŭs, a, um, particip. Vberwunden vnd geschlagen/ Zwyćiężony. Trĭŭmphātŭs, us, g. masc. Sieghaffter Einritt/ Triumf. Trĭŭmphātŏr, oris, Sieghaffter Einreitter / Triumfuiący.

Trĭŭmvĭr, viri, g. m. einer der drey Gewaltsherrn zu Rom die mancherley ämpter hatten/ Vrząd u Rzymian / ktory trzymáli trzey mieszczánie pospolu. Triumviri capitales, Blutrichter / ktorzy głowne rzeczy sądzili. Triumviri mensarij, Müntzmeister die auff die Müntz vnd Wechsel acht hatten/ dasz es recht zugieng / Ktorzy bánk ná pieczy mieli. Triumviri nocturni, Die drey Wachtherrn Ktorzy stroża się opiekáli. Trĭŭmvĭrātŭs, us g. masc. Ampt vnd Gewalt dieser drey Gewaltsherrn/ Vrząd tych trzech pospołu. Trĭŭmvĭrālĭs, le, Den Gewaltsherrn zugehörig / Do tych trzech vrzędnikow należący. (miáiący.

Trĭŭncĭs, e, Von drey Batzen/ Trzy uncyie

Trixago, idem quod Trissago, herb.

Trŏchæŭs, i, g. m. pes metricus, constans duabus syllabis, longa & brevi.

Trŏchĭlŭs, i, g. masc. Avis, aliàs Regulus, ein Königlin/ Krolik ptak. vel Regaliolus.

Trŏchlĕă, æ, g. fæ. Die Scheib oder Roll an einem Brunnen / daran das Seyl hanget. Klubá náktorey liná bywa dla windowánia.

Trŏchŭs, i. g. masc. Kreusel/ damit die Kinder spielen/ Krog/ cygá / wártołká. Turbo aliàs. *Celer, argutus, versus.* Trŏchŭlŭs, li, dimin.

Trŏchĭsmŭs, i, m. ein Zeltlin wie es die Artzte machen/ Kołaczek.

Trŏpæŭs, g. masc. Der einen rupfft vnd plagt/ vnd sich darnach vmbkehrt als hab ers nicht gethan / Szyderz. Tropæi venti, qui è mari redeunt.

Trŏphæŭm, æi, g. n. ein Siegzeichen / Zwyćięski znák. *Lætum, clarum,* metaphor. Sieg/ Zwyćięstwo.

Trŏpĭs, is, g. f. ein Schiffbodem/ Naw dno.

Trŏpŏlŏgĭă, æ, g. fœm. Figura, qua sermo ad emendationem morum dirigitur.

Trŏpŭs, i, g. m. Figurata verborum immutatio. Trŏpĭcŭs, a, um, id est, Figuratus.

Trŏpĭcī, à Cosmographis appellantur duo circuli cœlestes, quos Latini Solstitiales appellant: Cancri & Capricorni.

Trŭă, æ, gen. fœm. ein weit Wäschgeschirr / Miednicá. Trŭllă, æ, dimin. Item, Trulla, ein Bruntzkachel / Vrynał. Item, ein Trinckkopff/ oder desgleichen Trinckgeschirr / Naczynie do picia. Item, ein Mörtelkellen/ Pflasterkellen/ Niecki do Wapná. Trulleum, ei, g. neu. idem, quod Trulla, obsol. Trŭlĭssō, as, avi, are, Mit einem Pflaster verwerffen oder verstreichen/ Tynkowáć. Trŭlĭssātĭō, onis, g. f. Dünckung/ Pflasterung/ Tynkowánie.

Trucido, Truculentus, v. Trux.

Trŭdĕs, is, g. fœm. ein Schalt/ ein Stang/ damit die Schiff geschaltet werden/ ein Instrument damit man ein Ding mit fort stöst/ Tluk.

Trūdō, is, trūsī, trūsŭm, trūdĕrĕ, Stossen/ Trącáć/ Pcháć. Fallacia alia aliam trudit, ein Trug vertreibt den andern / sztuká jedná zá drugą idzie. Trūsātĭlĭs, le, vt: Mola trusatilis, ein Handmüle/ żárná. Abstrudo, v. Obstrudo. Cōntrūdō, is, trūsī, cōntrūsŭm, cōntrūdĕrĕ, Hinein stossen/ Wpycháć. Contrudere in naves, In die Schiff stossen / Wepchnąć w okret. Dētrūdĕrĕ, Abstossen / abtringen / Zepchnąć. Detrudunt naves scopulo, Sie stossen die schiff von den Felsen ab/ Odpycháią okrety od skáły. Aliquem regno detrudere, einen ausz dem Reich treiben / Zrzućić kogo z krolestwá. Detrudere aliquem ad mendicitatem, einen an den Bettelstab bringen vnd zwingen / Do vbostwá kogo przywieść. Extrudere, Auszstossen/ Wypchnąć. Domo sua aliquem extrudere, einen ausz seinem Hausz stossen/ Wypchnąć z domu. Intrudere, Hinein trucken / hinein tringen / Wpycháć.

pychác. Intrusus, a, um, Hinein gestossen/ Wepchnięty. Obtrudere, Fürstossen/ zátkác. Item, Einem wider seinen willen geben wöllen/ vnd zu nehmen zwingen / Komu co imo jego wola wrazác. Obstrudere, vel potius Abstrudere, verbergen/verhälen/verstossen/ Zátkác/ zákryc. Abstrusus, a, um, nomen ex partic. Verborgen/ verschlagen/ Zákryty. Protrudere, Fürstossen/ für eim hin stossen/Wypychác. Retrudere, Hinderfich stossen/ Odpychác. Retrusus, a, um, Hinderfich gestossen/ Odepchnięny. Retrusum atq; abditum, Verstossen vnd verborgen/ Zákryta y tájemna rzecz.

Trulla, Trulleum, v. Trua.

Trūncŭs, ci, g. m. ein Stock/Stumpff/Pniak/ Pien. *Roboreus, teres.* Truncus corporis, Der Cörper ohn das Haupt/ ciáło bez głowy. Truncus homo, atque stipes pro stupido. Truncus ægritudinum, Wurtzel vnd Vrsach der Kranckheit/Początek y przyczyná chorob. Trūcŭlŭs, dim. Stöcklein/ Pniaczek. Truncus, a, um, Gestümpffet/ gestümlet/ Obćiąć / Vćiąć. Trūncŏ, as, avi, atum, trūncārĕ, Cōntrūncārĕ & Dētrūncārĕ, Bestümlen oder tödten/ Obćiąc. Dētrūncātĭŏ, onis, g. fœm. Abstümlung/Obćięćie. Distruncare, voneinander hawen/ Rozćiąc. Obtruncare, Enthaupten/erschlagen/Zábić/Scćiąc. Obtruncatio, onis, g. fœm. Tödtung/Zábicie. Obtruncatio vitis, Abschnitz/obćinánie/okrzosánie.

Trŭtĭnă, æ, g. fœ. ein Goldwag/ Schüsselwag/ Wagá/ßal kłubá. *Æqua.* Metaph. Trutina, pro Iudicio ponitur. Trŭtĭnŏ, as, trŭtĭnārĕ, Erwägen/ schätzen/ Wazyć. Trŭtĭnŏr, aris, atus sum, trŭtĭnārī, deponens, idem significat.

Trūx, trŭcis, Grausam / grewlich / grimm/ Srogi/ Okrutny. Trŭcŭlēntŭs, a, um, idem, Trŭcĭtĕr, adv. Grausamlich/Srogo/okrutnie.

Trŭcĭtās, atis, & trŭcŭlēntĭă, æ, g. fœ. Grausamkeit/Grimmigkeit/Srogość/okrućieństwo. *Effera.* Trŭcīdŏ, as, avi, atum, trŭcīdārĕ, & Cōntrŭcīdārĕ, Grewlich tödten / Zámordowác okrutnie. Fœnore trucidari, Durch Wucher verderbt werdē/Zginąć/potrácić przez lichwe. Trŭcīdātĭŏ, onis, g. fœ. Grewlicher Todschlag/ Zámordowánie srogie.

Trychnŏn, Herba, vulgò Alquaquengi, Jüdenkirschen / Psinki czerwone / psinki wodne.

Tū, tūī, vel tis, tibi, tē, Pronomen, Du/Ty. Tibi eidem, eben dir/ Tobie tákże. Tibi est domi, Dir zu gutem ist er dabeim/Masz co dobrego domá. Tūtē, Du selbst/Ty sam.

Tŭbă, æ, g. f. ein Trometen/Trąbá. *Clara, stridens, terribilis, fera, sæva, canora, funesta, longa, acris, mœsta, sangvinea, clangens, tartarea, cava, fremens, rauca, ænea, audax, vnca, tremenda, flexilis, grandisona, flexa, magnifica, belligera, sonax, Martia, tristis, superba, terrifica, crepitans, altisona, horribilis, querula, teres.* Tuba belli civilis, metaph. Auffwecker vnd verorsacher des Bürgerkriegs/ Woyny wewnętrzney wszczynácz. Tŭbĭcĕn, cinis, g. m. Ein Trommeter/Trębácz.

Tŭbĕr, beris, g. neu. Geschwulst/Grzyb/metaph. pro quovis Tumore, Buckel oder Hoger/ Garb/Guz. Tubera bina in dorso habent cameli. Item, Tuber, ein Knorre am Baum / Sęk drzewny. Item, arboris genus. Et pro fructu arboris. Tŭbĕrcŭlŭm, li, g. n. Klein Blotterlein/ Guzik/ Wrzodek. Tŭbĕrŏ, as, tŭbĕrārĕ, pro Tubera proferre. Extuberare, Auffschwellen / sich herauß bucken / Wychodzić ná wierzch/ Náputchko czynić. Extuberantes gemmæ, Herfürtruckende Räbaugen / Wyrástáiące winne máćice. Extŭbĕrātĭŏ, onis, g. fœm. Außtruck vnd Außchwellung/ Wyrastánie/wydawánie sie ná wierzch.

Tŭbŭrcĭnārī, Raptim comedere, obsolet.

Tŭbŭs, i, g. m. Canalis teres, & concavus, seu fistula qua aqua ducitur, ein Känel gleich an den Brunnen / Rurá wodna. Tubos etiam viscerum dicimus. Tŭbŭlŭs, li, dim. Tubuli hujusmodi parietibus quoque inclusi, per quos calor in triclinia, aut fumus extra ædes spirabat.

Tŭbŭlātŭs, a, um, Außgehölet gleich ein Teuchel / Wydrożony.

Tŭcētŭm, i, g. n. Pasteten/Gebäcks mit Fleisch gefüllet/Pásztet/siekánina/Gálāredá. Tuceta vocantur cibi regij sapore præstantes. *Lacrymans, crassum, sapidum.*

Tŭdēs, itis, g. m. idem quod Malleus.

Tŭdĭcŭlă, æ, fœ. Ein Kochlöffel/Wárzechá. Item, ein Brenneysen / damit man Zeichen auff Vaß vnd dergleichen brennet / Piątno álbo cechá ktora co sie one rospalwszy znákuie. Est item machina qua oleæ tunduntur, ein Stössel Stępá. Tŭdĭcŭlārĕ, pro commovere, obsol.

Tŭdĭtō,as,avi,atum,tŭdĭtārĕ, lucri gratia negotium agere. obſoletum.

Tŭĕōr, tŭērĭs, tūtŭs, vel tŭĭtŭs ſum, tŭērī, behûten/ beſchirmen/ beſchützen/ retten/ auffhalten/ Bronić/ Záchowywáć/ Przeſtrzegáć. Tŭēndŭs,a,um, Das man ſchirmen vnd erhalten ſoll/ Ktorego trzebá bronić. Ædificia tueri, Bawſtändig halten/ Dom opátrzyć dáchem. Tueri, aliquando ſignificat Sehen/ ſchawen/ Pátrzyć. Tŭŏr, tŭerĭs, tŭĭtus, vel tūtŭs ſum, fŭī, idem quod Tueri, cum videre ſignificat. Tŭĭtĭō, onis,g.f. Beſchirmung/ Broniente. Tūtŭs,a,um, Sicher / wol verwahrt/ Beſpieczny/ Wárowny. Cōntŭĕōr, cōntŭērĭs, cōntŭĭtŭs ſum, contueri, Intueri, Obtŭērī, Item Obtŭŏr, ōbtŭĕrĭs, ōbtŭĭtŭs, vel ōbtūtus ſum, ōbtŭī, eandem habent ſignificationem, Einen hefftig anſehen/ Przypátrowáć śie. Cōntŭēns, entis, partic. Anſehend/ Pátrzacy. Contuitus, Intuitus & Obtŭĭtŭs,ūs, g. maſc. Anſchawung/ Pátrzenie.

Tŭgŭrĭŭm, ij, g. neut. ein Hütte/ ein Bawrenhauß mit einem Strohtach/ Chálupá. *Pauper, parvum, craticum, humile.* Tŭgŭrĭolŭm,li,dim.

Tuitio vide Tueor. Tulit, vide Fero.

Tūm, adv. temporis, Dann/ Darnach/ Alßdann/ Tedy/ Nád to. Tum denique, Erſt dann/ A náoſtátek. Tum, Vnd auch/ Vnd weiter/ Wiec/ Nád to. (ſepulchrum.

Tūmbă, æ, g. fœ. Locus in terra concavus, &

Tumeo, Tumeſco, Tumidus, vide Tumor.

Tŭmŏr, tŭmōrĭs, g. maſ. Geſchwulſt/ Auffblaſung/ Nádećie/ Nábrzmiáłość. *Inſolens, nocuus.* metaph. Tumor, Stoltzheit/ Pychá. Tumor rerum, Empörung/ Auffruhr der Sachen/ Nádetość/ Nábrzmiáłość. Tŭmĭdŭs,a,um, geſchwollen/ Nádety/ Pyßny. Tŭmĕō, es, tŭmŭī, tŭmērĕ, geſchwollen vnd auffgeblaſen ſeyn/ Nádymáć śie. Tŭmēſcō, is, tŭmēſcĕrĕ, Sich auffblähen/ geſchwellen/ Nádymáć śie. Item, Tumere, Stoltz werden/ Pyßnieć. Tumere, dicuntur negotia, Faſt ſorglich ſtehen / Spráwy śie odpráwuia pilno. Tŭmĕfăcĭō, făcĭs, fēcī, făctŭm, tŭmĕfăcĕrĕ, Geſchwellen machen/ Nádeto czynić. Detumere, Extumere, & īntŭmērĕ, Auffſchwellen/ Nádymáć śie. Extumidus,a,um, Auffgeblaſen/ Wydety. Locus intumeſcens, Ein erhöcht Orth/ Mieyſce wyſokie. Prætŭmĭdŭs, a, um, faſt auffgeblaſen vnd ſtoltz/ Bárzo nádety/ pyßny.

Tŭmūltŭs, ūs, g. m. Auffruhr/ Empörung/ Rozruch/ Zgiełk. *Trepidus, vagus, turbidus, discors, terriſonus, horriſonus, veſanus.* Tŭmūltŭōsŭs, a, um, Voll Auffruhr vnd Geſchrey/ Zámießánia pełny. Item, Auffrührisch/ haderich/ Buntowny/ Nieſpokoyny. tŭmūltŭōsē, adv. Mit Geſchrey vnd Auffruhr/ Nieſpokoynie. Tŭmūltŭō, as, tŭmūltŭārĕ, & Tŭmūltŭŏr, aris, atus ſum, tŭmūltŭārī, Vngeſtümb vnd Auffrührisch ſeyn/ Zgiełk czynić/ Buntowáć. Tŭmūltŭātĭō, onis, g. fœ. Vngeſtümigkeit/ Rozruch. Tŭmūltŭārĭus, a, um, ut: Exercitus tumultuarius, In eyl zuſamen gebrachter Kriegshauff/ oder in einem Aufflauff/ Nagle woiſko zebráne. Tumultuarius miles, In eyl auffgemahnter Kriegsmann/ Zołnierz nieporządny/ nagle zebrány. Sermo tumultuarius, Vbereylige/ ſtutzende vnordentliche Rede/ Nieporządna mowá. Tŭmūltŭāntĕr, Vngeſtümlig/ eylächtig/ Porywcze/ Zámießánie.

Tŭmŭlŭs, li, g. maſ. ein Bühel/ Págorek. Eſt colliculus, terra nonnihil eminens. Item, Ein Grab/ Grob. *Exangvis, gelidus.* Tumulus honorarius, ein Ehrengrab/ einem zu Ehren vnd Gedächtnuß auffgericht/ da er doch nicht ligt/ Nágrobek. Tŭmŭlō, as, avi, atum, tŭmŭlārĕ, vergraben/ Grzebáć umárłego. Tŭmŭlōsŭs, a, um, Bühelächtig/ Págorkowáty. Cōntŭmŭlō, as, cōntŭmŭlārĕ, Vergraben/ auffhauffen/ Grzebáć umárłego. Intŭmŭlātŭs, a, um, Vnbegraben/ Zágrzebány.

Tŭnc, adver. temporis, Dozumal/ Dann/ Do tego. Tunc temporis, Zu der Zeit/ W ten czás.

Tŭndō, is tŭtŭdī, tuſum & Tūnsŭm, tŭndĕrē, Klopffen/ ſchlagen/ zerſtoſſen/ ſtampffen/ Tłuc/ Bić/ uderzáć. Cōntūndĕrĕ, idem. Contundere iras, den Zorn miltern/ Gniewliwego ubłagáć. Cōntūsĭō, onis, g. fœ. Zerknütſchung/ Stłuczenie. Cōntūsus, a, um, Zerknürſchet/ Stłuczony. Obtundere, Entſchärffen/ Stumpff machen/ Zátłumiáć/ Záglußáć. Obtundere aciem oculorum, Das ſcharffe Geſicht nehmen/ Wzrok przerázić. Item, Obtundere, Mit Worten toben vnd toll machen/ Nábiiáć komu ußy. Obtusus, a, um, Stumpff/ Tepy. Obtuſus, nomen ex partic. Eines ſchlechten Verſtandes/ Tepy/ błáhy/ proſtak. Obtunſus etiam legitur, ſed minus frequenter & uſitatè. Obtūsē, adv. Mit ſchlechtem Ver-

 ſtand/

stand/ Tępo. Retundere, zerknürschen/ durch-stossen/ gäntzlich zerschlagen/ Przebiáć/ Przekykáć. Rĕtūndĕrĕ, Wiederschlagen/ wiederstumpffen/ Odbiáć/ Odpordáć. Retundere quorundam lingvam & sermonem, Etlichen Leuthen das Maul stopffen/ Zátkáć komu gebe. Rĕtūsŭs, a, um, Gestümpfft/ Ztępiony. Retusum ingenium, Ein alberer Verstand/ Tępy dowćip.

Tūnĭcă, æ, g. f. ein Leibrock ohn Ermel/ Sukniá bez rękawow. *Mollis, fluens, radians, consuta, palmata, manuleata, demissitia, talaris, crocina, laxa, ostrina, soluta.* Item, Tunica, ein Hembd/ es sey Leynen oder Wüllen/ Koszulá/ Káftan. Item, ein alte Gattung eines Frawenkleydts/ Pewna szátá biáłogłowska. Tunicæ oculorum, Augfell/ Błonka oczu. Tunica arboris, Rinden des Baums/ kyko. Tūnĭcŭlă, æ, dimin. ein Röcklein/ Sukienka. It. Augenfell/ Błonká oczu. Tūnĭcŏ, as, tūnĭcārĕ, pro, Tunica induere. obsolet. Tūnĭcātŭs, a, um, Mit einem Leibrock angethan/ Ubrány w sukniá.

Tuopte, vide Tu. Tuor, vide Tueor.

Tūrbă, æ, g. f. Der gemeine Pöffel/ ein Gehader/ vnordentlich Wesen/ Getümmel/ so viel miteinander hadern/ Pospolstwo/ Tłum/ Zámieszánie. *Loquax, stridula, multivola, multisona, tumultuosa, rudis.* Turba vulnerum, Vielheit der Wunden/ wiłá ran. Tūrbellă, æ, dimin. Tūrbĭdŭs, a, um, Trüb/ Poruszony/ Zámieszány/ Mętny. Item, Wild/ tobend/ wütend/ Niespokoyny/ Buntowny. Tūrbātē, Tūrbĭdē, Tūrbŭlēntē, & Tūrbŭlēntĕr. adverb. Vnordentlich/ verworrenlich/ Nieporządnie/ Burzliwie. Tūrbŭlēntŭs, a, um, Betrübt/ erzürnt/ vnruih/ Burzliwy/ Niespokoyny/ Zámieszánia pełny. Tempestas turbulenta, Vngestümb Wetter/ Niepogodá. Tūrbō, as avi, atum, tūrbārĕ, Betrüben/ verwirren/ Mieszáć/ Niepokoy wszczynáć. Tūrbŏr, aris, atus sum, tūrbārī, Bewegt vnd betrübt werden/ Być niepokoionym. Tūrbātŭs, a, um, Bewegt vnd betrübt/ Zámieszány/ Poruszony. Tūrbātŏr, oris, g. m. ein Betrüber/ Verwirrer/ Buntownik. Tūrbāmĕntŭm, i, g. neut. Betrübnuß/ Vnruh/ Nácenie/ Zámieszká. Cōntūrbārĕ, Cōntūrbātŭs, a, um, & Cōntūrbātŏr, idem quod simplicia. Cōntūrbātĭō, onis, g. fœ. Betrübung/ Zátrwożenie/ Zámieszánie. Deturbare, Abstürmen/ abstürtzen/ niderstürmen/ Obaláć/ Spychać. Aliquem ædibus deturbare, Einen auß seynem Hauß jagen oder treiben/ Wygnáć kogo z domu iego. Deturbare de mente, Einen seiner Sinn berauben/ Szalonem czynić. Ex spe deturbare, Von seiner Hoffnung abtreiben/ Nádzieię odiąć. Disturbare, zerstürmen/ Item, Vberlauffen/ verhindern/ Eines Fürnehmen brechen/ Wybuchnąć/ Przeszkodzić/ Od wześć od przedsięwzięcia. Disturbatio, onis, g. fœ. Erwehrung/ Verjagung/ Rozprászánie/ Poruszenie. Exturbare, Herauß stürmen/ Wypchnąć. Aliquem bonis exturbare, Einen von dem seinen jagen/ Wygnáć kogo z dobr iego własnych. Exturbare spem pacis, Die Hoffnung des Fridens in den Wind schlagen/ Nádzieie o pokoiu porzućić. Inturbare, idem quod Turbare. Īntūrbātŭs, a, um, Vnbeweg[t]/ Vnbetrübt/ Nie poruszony/ Niezámieszány. Īntĕrtūrbārĕ, Mühselig seyn/ Vnruhig machen/ Niepokoy czynić. Īntĕrtūrbātĭō, onis, g. fœ. Vnruh/ Entrüstung/ Przeszkadzánie/ Uprzykrzenie. Obturbare, Vnruh anrichtē, Niepokoy wszczynáć. Perturbare, Vnruhig machen/ zerstören/ gäntzlich betrüben/ Niepokoić/ Przeszkodzić/ Zátrwożyć. Perturbatus, a, um, Betrübt/ zerstört/ Poruszony/ Przeszkodzony. Pĕrtūrbātē, adverb Vnruhlich/ Zámieszánie. Perturbator, oris, g. masc. ein Betrüber/ Zerrüeter/ Przeszkodźićiel/ Wárchoł. Pĕrtūrbātrīx, īcis g. fœ. ein Betrüberin/ Przeszkodźićielká. Perturbatio, onis, g. f. Vnruh/ Betrübnuß/ Zámieszánie/ Poruszenie.

Turbamentum, Turbator, Turbella, Turbidus, vide Turba. Turbinatus, & Turbinatio, v. Turbo, turbinis.

Tūrbō, bĭnĭs, g. m. Windwirbel/ Sturmwind/ Wicher. *Niger, ater, rapax, violentus, versabundus, nimbosus, cæcus, sævus, nigrans, stridulus, inopinus, immanis, piceus, furialis, properatus, rabidus, subitus, intortus, demens, raucus, pulvereus, celer, volucer, obscurus, fulmineus, horrisonus, acer, nigricans, procellosus, atrox, terrificus, citus, indomitus.* Item, Turbo, ein Topff/ ein Kloß/ Kloc okragły. Item, Was rund vnd wie Kegel außgespitzt/ Kończáta okragłość. Tūrbĭnātŭs, a, um, Zugewirbelt vnd rund vnten zugespitzt/ Pochodzisty okragło ku dołowi. Tūrbĭnātĭō, onis, g. f. Gewirblete Gestalt wie ein Birn vnten zugespitzt/ Kończáta okragłość.

Tūrdŭs, i, g. m. ein Kramatsvogel/ Kwiczoł/ Jemiot

Żemiołuchá. *Edax, obesus, crassus, avidus, vagus, advena, raucus.* Item, Turdus, ein gestalt Meerfisches/ Pewny ptaw morski. Turdulus, dimin. Turdarium, ij, gen. neut. locus in quo Turdi aluntur.

Tureus, & Turictemus, vide Thus. Turgeo, Turgesco, v. Turgidus.

Turgidus, a, um, Auffgeblasen/ Geschwollen/ Nádęty/ Nápuchły. metaph. Stoltz/ Pyszny. Turgidulus, a um, dimin. Turgeo, es, tursi, tursum, Turgere, Auffgeblasen oder geschwollen seyn/ Nádętym być. Turgesco, is, turgescere, Auffgeblasen oder geschwollen werden / Nádymáć się/ Pęcznieć. Deturgeo, es, detursi, detursum, deturgere, Entschwöllen/ als wenn sich ein auffgeblasen Ding wieder nidersetzt/ Tęchnąć.

Tureo, onis, g. masc. Der junge Zweig eines Baums od Stauden/ Látorośl/ gáłąská młoda.

Turma, æ, g. f. ein Schaar Reysigen/ Rotá. Turma militaris constabat ex 32. equitibus. *Minax, vagans, rapida, audax, armata, minans, ærata, alipes, hastata, cristata, terrifica, valida, hostilis, furens, pugnax, sequax, ferox, numerosa, fortis.* Turmalis, le, Zu einer Schaar gehörend/ Do roty należący. Turmatim, adverb. Schaarweiß/ Rotámi.

Turpis, e, ad corpus & Animum refertur, Schnöd/ ungeschaffen/ wüst/ unrein/ unflätig/ ungestalt/ Szpetny/ Sprosny/ Nieczysty. Item, Grewlich/ scheußlich/ Okrutny. Turpiculus, a, um, dim. Schnödlich/ Przyszpetnieyszy. Turpitudo, dinis, g. fœm. Ungestalt/ Schnödigkeit/ Wust/ Unflath/ Sprosność. Turpiter, adverb. Unflätiglich / Sprośnie. Turpificatus, a, um, Verunreiniget/ Zászpecony. Turpo, as, turpate, pro Fœdare, inusit. Deturpo, as, avi, atum, deturpare, Verwüsten/ ungestalt machen/ Oszpecić. Perturpis, e, Gar ungestalt/ Oszpecony. Subturpis, e, Ein wenig unflätig / ungestalt / Przyszpetnieyszy.

Turris, is, g. f. ein Turn/ Wieżá. *Aëria, alta, cava, ardua, sublimis, celsa, ahena, ahenea, valida, ferrea, curvata, excelsa, prona, marmorea, ærata, superba, solida, munita.* Turricula, æ, g. f. dimin. Est & vasculi genus, turris similitudine, per quod tali in areolum mitti solent, ne in jaciendo fraus committi posset. Turritus, a, um, Mit viel Türmen besetzt/ Wieżysty. Turriti elephanti, Türntragende/ Słonie z wieżámi. Turriger, & Turrifer, ra, rum, Türntragend/ Wieże noszący.

Tursio, onis, g. m. Piscis, ein Stöer/ Ryba morska pewna.

Turtur, turis, tam in masc. quàm in fœm. ein Turteltaub/ Synogárlicá. *Niger, castus, cereus, raucus, pudicus.* Item, Turtur, Ein gattung Meerfisches/ Pewny ptaw morski.

Turunda, æ, g. f. ein Brock oder stücklein Speiß damit man die Vögel mestet/ Kłosek ktorym nádziewáią ptaki. Item, ein Meissel von Schleiffen gemacht / wie jhn die Wundartzte brauchen/ Knot Cyrulicki do wychedożánia ran.

Tus, Tusculum, v. Thus. Tussedo, v. Tussis.

Tussis, is, & Tussedo, dinis, g. f. Der Husten/ Kaszel. *Anhela, aspera, mala, acerba, violenta, frequens, ægra.* Tussicula, læ, dim. Tussio, is, tussivi, tussitum, tussire, husten/ Kászleć. Extussio, is, ivi, itum, extussire, herauß husten / Wykászlnienie.

Tussilago, ginis, g. f. herba, Hufflattig/ Eselshuff/ Podbiał/ Lepiężnik.

Tute, vide Tu. Tutela, v. Tuto.

Tuto, as, avi, atum, tutare, Antiquum. & Tutor, aris, atus sum, tutari, Beschirmen/ und behüten/ Bronić/ Obwárowáć. Tutor, oris, g. m. ein Vogt/ Vormund/ als der Weißlingen/ etc. Opiekun/ Obrońcá. Tutela, æ, g. f. Vormundschafft/ Schutz/ Obroná/ Opieká. Tutorius, a, um, Calepin. sine authore. Das zu solcher Vormundschafft und Schutz gehört / Opiekunowy. Tutelaris, re, & Tutelarius, a, um, idem. Tutelarius, ij, g. m. ein Schaffner und Versorger / eines Dings Bewahrer/ Dozorcá/ Opiekun. Tutamentum, i, g. n. & Tuitio, onis, g. fœ. Schirm und Bewahrung / Bronienie. Contutor, aris atus sum, contutari, pro Tueri, raro legitur.

Tutus, tutior, tutissimus, Sicher / wol verwahrt/ Bespieczny/ Wárowny. A calore tutus, Vor Hitz sicher / Obwárowány ná gorąco. Ad omnes ictus tutus, Wider alle Streich verwahrt/ Obwárowány ná wszelki raz. In tuto esse, Am sichern Orth seyn/ Być ná bespiecznym mieyscu. Tuto esse, pro in tuto. Tute, & Tuto, adverb. Sicherlich/ Bespiecznie.

Tuus, a, um, Pronomen possessivum à Tu, Dein/ Twoy. Tuopte, vide Tu.

Tymbus, i, gen. masc. ein Grab/ Grob.

Tympanum, i, g. n. ein Trumme/ Heerpaucke/

Bebeny

Beben/Kociel. *Cabum, raucum, resonans, versatile, sonorum, Cybelejum, crepitans, æreum, taurinum, molle, gentile.* It. Tympanum, ein Decke über ein Karn oder Radfelge/ Obod/ przykry/ cie wozowe. Item, ein Rad das man tritt etwas auffzuziehen/ Kolo rurmusowe. Item, Blatten oder sonst alte gattung Geschirrs/ Czárá. Tympănīstă, æ, g. masc. ein Trommenschläger/ Bebenistá. Tympănīstrĭă, æ, g. fœ. Trummenschlägerin/ Bebenicz ká. Tympănīzō, as, avi, atum, tympanizare, Trommen/ Trummen schlagen/ Bebnić. Tympănŏtrĭbă, æ, gen. masc. idem quod Tympanista.

Tympănītēs, ītis, g. f. Wassersucht/ Puchliná zywotá. Tympănĭcus, i, g. masc. Wassersüchtig/ Puchlinę zywotá cierpiacy.

Typhă, æ, g. fœm. Herba.

Typhōn, ōnis, g. m. Sturmwind/ Wicher.

Typus, pi, g. m. Vorbild vnd erste Form vnd Gestalt eines Dings/ Modelwerck/ Ksztalt/ Obraz formierski. Typŏgrăphus, i, g. masc. ein Buchtrucker/ Drukarz. Archĕtypus, i, g. m. ein Vorbild/ Wizerunk. Archetypi amici, metaph. rechte wahre Freunde/ Przyiaciele przedni. Archetypæ nugæ, Vom Meister erdichtete Fratzen/ Od mistrza wymyslone bayki.

Tyrannus, i, g. m. Erstlich hies es ein König oder Fürst. Darnach hat mans gebraucht für ein Wüterich/ Krol/ Pan/ przedtym/ teraz Tyran/ Okrutnik. *Immitis, purpureus, fatalis, dirus, letifer, crudelis, terribilis, durus, dominans, sons, infandus, impotens, trux, impius, horribilis, ferus, injustus, acer, immanis, exitiabilis, infestus, ferox, crudus, torvus, tumidus, improbus, ferreus, indomitus, cruentatus, invisus, sanguineus, atrox, insanus, impatiens freni, funereus, rigidus, truculentus, importunus, tæter.* Tyrannis, idis, g. f. Wüteren/ Okrucieństwo. Tyrannicus, a, um, Wüterisch/ vnbarmhertzig/ grimm/ Tyráński/ Okrutny. Tyrannice, adverb. Grawsamlich/ wie ein Wüterich/ Tyráńskie/ Okrutnie. Tyrannicida, æ, g. m. Todtschläger eines Wüterichs/ Tyrannoboycá. Tyrannicidium, ij, g. n. solcher Todschlag/ Tyránnoboystwo. Tyrannoctŏnus, i, g. m. pro Tyrannicida.

Tyrianthinus, a, um, ex Tyrio & Janthio coloribus compositus.

Tyro, ōnis, g. m. ein newer Kriegsmann/ Lehrjung im Krieg/ Zolnierz nowotny. Item, ein Lehrjung/ Lehrknab/ worin es auch sey/ Żak nowotny. Tyro ac rudis in re aliqua, New vnd ein Lehrjung/ vnbericht/ vngeübt/ Nieswiádomy/ nieumieietny rzeczy iákiey. Tyrunculus, li, dimin. Canis tyruncula, Junge Hündin/ Suká mlodá. Tyrocinium, ij, g. n. Prima artis alicujus rudimenta, Anfängliche Vbung der Lehr/ Lehrjahr/ Poczatkowa náuká kunsztu jákiego. Ponere tyrocinia, Ein Meisterstück beweisen/ Pokázáć kunszt swoy. Tyrocinium animi, kleine Vernunfft vnd Bericht/ erste Witzung/ Gotowość/ umieietność przyrodzona. Tyronianus, a, um, tanquam à Tyrone profectum inulit.

V A

Vacanter, Vacatio, vide Vaco.

Vacca, æ, g. f. ein Kuh/ Krowá. *Pinguis, vaga, fecunda, lactifera.* Vaccula, æ, dimin. Vaccinus, a, um, Das von Kühen ist/ Krowi.

Vacerra, æ, g. masc. Vnsinnig/ tobig/ Szalony. Item, ein Stang oder Stang im Stall daran man die Roß bindet/ Przeworá. Item, ein Howreuff/ Drábiná w stáyni do zákládánia siáná. Itē, ein Vergätterung/ eines Stalls/ mit Stacketten als Leitern/ Przegrodá stájenna.

Vacillo, as, avi, atum, vacillare, schwancken/ Chwiać sie. Vacillantibus literulis scripta epistola, Mit zitterenden Händen geschrieben/ Krzywo list nápisány. Testis vacillans, Ein vnbeständiger schwanckender Zeuge/ Niepewny/ Niestáteczny świádek. Vacillatio, onis, g. f. Das hin vnd her schwancken/ wie eines Trunckenbolds/ Chwiewánie.

Vacinium, ij, g. n. Flos, qui aliàs Hyacinthus dicitur, Rittersporn/ Márcowy kwiat.

Vacinia, æ, g. f. Ein gattung Baums/ Rodzay pewny drzewá.

Vaco, as, avi, atum, vacare, Eines Dings warten/ das ist/ acht haben/ warnehmen oder pflegen/ Bawić sie nád czym. Philosophiæ vacare, sich zu der Weißheit begeben/ Báwić sie Filozofią. Corpori vacare, Des Leibs Gesundheit pflegen/ Pilnowáć zdrowia swego. Item, Vacare, müssig seyn/ Proznowáć/ Wolnym być. A scribendo vacare, Schreibens halben müssig seyn/ Wolnym być od pisánia/ Nie pisáć. Ab omni administratione rerum vacare, Aller Sachen Verwaltung ledig seyn/ Od záwiádowánia wszystkich rzeczy wolnym być, Animo vacare, Ein

Ein freyen Muth haben/ Wolnym być. Studijs vacare, Sich der Lehr annehmen/ Nád náuką mi śię báwić. A metu vacare, ohn Forcht seyn/ Nie bać śię. Populo vacare, Dem gemeinen Volck ergeben seyn/ Dogadzáć pospolstwu. Si vacat, Wenn man Zeit vnd Weil hat/ Jeśli ma czás. Văcāns, antis, partic. Müssig/ Prożnujacy. Văcāntĕr, adverb. Müssiglich/ Prożnujac. Vacātĭō, onis, g. fœ. Müssige weil/ Ruh/ Ablaß/ Odpocżnienie/ Przestánek. Vacatio adolescentiæ, Vnschuld oder Entschuldigung der Jugend/ Wákácya. Vacatio legis, Freyheit deß Gesatzs/ Vwolnienie od práwá. Vacatio militiæ, Anstand eines Kriegs/ Odpocżnienie od woyny. Vti vacatione, Sein Freyheit brauchen/ Záżywáć wolnośći. Vacationem habere, Ruh vnd Feyheit haben von der Arbeit/ ɔc. Mieć odpocżynek od roboty.

Văcŭŭs, a, um, Oed/ leer/ ledig/ Prożny. Dies vacuos habere, Müssige Tag haben/ Dni wolne od roboty mieć. Equus vacuus, ein leer/ ledig Roß/ Koń prożny. Văcŭĭtās, atis, g. fœ. Leere/ ledigkeit/ Prożność/ prożnowánie. Văcŭō, as, avi, atum, văcŭārĕ, Leeren/ ledig machen/ Wyprożniáć. Evacuare, Außleeren/ Wyprożniáć. Văcŭēfăcĕrĕ, idem.

Vadimonium, & Vadis, v. Vas, vadis.

Vado, as, v. Vado, is.

Vādō, is, ~~vāsi vāsum~~, vādĕrĕ, Gehen/ Iść. Per media castra vadentes. Vădūm, i, g. neu. ein Wasserfahrt/ ein Bach dadurch man zu Fuß gehen kan/ Brod. *Cæcum, salsum, cæruleum, fluminеum, limosum, piscosum, canorum, stagnans, vitreum, palustre, turgidum, torvum, pronum, purum, gelidum, scrupeum, liquidum, rapidum, æquoreum, vndosum, vndans, frigidum, sonans, sonorum, torrens, horrisonum, nitens, spumosum, lustrale, contabum, tenue, glaciale, lucidum, errabundum, cænosum, refusum, riguum, fluviale, Neptunium.* Vădōsŭs, a, um, vt: Amnis vadosus, ein Wasserfurth/ da man an vielen orten zu Fuß durchgehen kan/ Brodźista/ miáłka rzeka. Res in vado est, proverb. Die Sach stehet wol vnd ist ohn Gefahr/ Spráwá bespieczna/ dobra jest. Vădō, as, avi, atum, vădārĕ, Durch ein Wasserfuhrt gehen/ Brodźić. Flumen facile vadari potest, Leichtlich kan man zu Fuß durch den Fluß gehen/ Łácno może śię przebrnąć. Cĭrcūmvādō, is, vasi, vasum, cĭrcūmvādĕrĕ, Zu allen seiten vberfallen/ Obchodźić. Circumvasit vrbem terror, Der Schrecken hat die Stadt vmbgeben/ Opánowáłá bojaźń towiásto. Invādĕrĕ, Einfallen/ anfallen/ Wpáść/ Vderzyć. Invasit hoc malum in rempubl. Das vbel ist in das gemeine Wesen eingebrochen/ To złe Rzecżpospolitą opánowáło. Omnes tantus terror invaserat, ein solcher Schrecken war in sie alle gefallen/ Ták wielki strách przypadł ná wszytkich. In hostem invadere, In den Feind einfallen/ Napáść ná nieprzyjaćielá. In aliquem vel aliquem invadere, Einen angreiffen/ Popáść kogo. Reperitur & in passiva significatione, Invadi, Vberfallen werden/ Náiechánym być. Pērvādĕrĕ, Durchgehen/ Durchfahren/ Przechodźić. Pars ejus belli in Italiam pervasit, ein theil des Kriegs ist in Italien kommen/ Część tey woyny przez Włochy przeszłá. Cum pervasisset castra rumor, Als das Getümmel durch das Läger gangen/ Gdy wieść przeszłá przez obozy. Sŭpērvādĕrĕ, Vberhin eingehen/ Napáść.

Vadosus, Vadum, v. Vado, is.

Væ, interject. Wee/ O wee/ Biádá.

Væneo, v. Veneo. Væsanus, vide Vesanus.

Văfĕr, a, um, Geschwindt/ listig/ gescheyd/ arglistig/ Chytry. Văfrē, adverb. Arglistiglich/ Chytrze. Văfrāmĕntūm, i, g. neu. & Văfrĭcĭēs, ei, g. f. Listigkeit/ Gescheidigkeit/ Chytrość.

Vāgīnă, æ, g. f. ein Scheid/ Messer od Schwerdscheid/ Pochwá/ Nożenki. *Cava, pendens, sectilis, eburnea.* Vāgīnŭlă, æ, dimin. Vaginæ ungvium, Geschläuff d Klawen/ ktorá koło páznogciow. Ēvāgīnō, as, ēvāgīnārĕ, Das Schwerdt oder messer außziehen vnd entblösse/ dobyć z pochew.

Vāgĭō, is, vāgīvī, & vāgĭī, vāgītūm, vāgīrĕ, Schreyen wie ein junges vnmündiges Kindt/ Kwilić. Vāgītŭs, us, & vāgŏr, oris, gen. masc. Das Kindergeschrey/ das weynen/ Kwilenie. *Æger, lugubris, ferox, tener.* Obvāgīrĕ, idem quod Vagire.

Vāgŭs, a, um, Vmbschweiffend/ Błąkájacy śię. Vaga juventus, Verlauffene Jugend. Niepewna młodź. Vāgābūndŭs, a, um, Fast vmbschweiffend. Błąkájacy śię. Vāgŏr, aris, atus sum, vāgārī, Vmbschweiffen/ hin vnd wieder lauffen/ Błąkáć śię/ przebiegáć śię. Vago, as, are, obsolet. Vagatio, onis, g. f. Das Vmbschweiffen/ Błąkánie. Militum vagationes, Das Außschweif-

schweiffen der Kriegsleuth auff Beuth/ Wyćieczki. Vāgāns, antis, Schweiffend / Biegáiacy. Evāgŏr, aris, atus sum, ēvāgārī, Reden auß- schweiffen/ Wybiegáć. Item, Von der fürgenommenen Rede abkommen / vnd anders reden/ Od przedsiewźiećia w mowie odstapić. Pērvāgārī, & Pervagare, Hin vnd her schweiffen/ Biegáć tám y sám. Dolor omnia membra pervagatur, Der Schmertzen fährt durch alle Glieder/ Bol po wßytkich członkách przechodźi. Pērvāgātŭs, a, um, Der alles durchfahren ist/ Ktory wßystko przebieżał. Pērvāgātŭm, nomen. Allenthalben außkommen / vnd kundbar worden/ Jáwna wßedźie rzecz. Pērvāgātŭs, a, um, Sehr vmbschweiffend / Biegun. Sŭpērvāgārī, Vberauß schweiffen/ Bieżeć nád zámiar.

Vāh, interject. Insultantis, Interdum, Admirantis. Aliquando, Exultantis.

Vāldē, adverb. Fast/ hefftig/ sehr/ Bárzo.

Vālĕō, vālēs, vālŭī, vālĭtūm, vālērĕ, Vermögen/ vnd gesund seyn/ Przemoc/ zdrowym być. Item, Macht haben/ krafft haben/ zwierzchność/ Moc mieć. A pecunia valere, Wol vermögend an Geld seyn/ Pieniężnym być. Authoritas valuit, Sein Ansehen hat golten / Jego poważá przemogłá. Valet apud eum veritas, Die Warheit vermag viel bey jhm/ Ma u niego mieyśce prawdá. Authoritate valere, Wol geacht seyn/ mieć powage. Amicis valere, Gewaltig seyn an Freundschafft / Mieć przyiaćioły. Apud aliquem valere, Viel bey einem vermögen / u kogo wiele przemoc. Valet vt lex, Gilt so viel als ein Gesatz / Ták wiele waży / ják práwo. Item, Valere, ad pretium refertur, tuncq; pretium in ablativo ponitur, vt: Plin: In singulis valet sestertijs vicenis, Gilt/ Płáći/ waży. Accusativum dedit Varro: Quod denos æris valebant. Vālē, Imperativus, Gott behüt dich/ Gehabt dich wol/ Miey śie dobrze. Vālĕāt, Er fahre hin / Poszon. Valere jussi, id est, Valedixi. Valens, entis, partic. sive nomen, ex particip. Gesund/ Wolmögend / Zdrowy/ Mocny. Vālĕntŭlŭs, a, um, dim. ein wenig starck/ Mocny trochę. Vālĕntĕr, adverb. Kräfftiglich/ Mocno. Vălĭdŭs, a, um, Kräfftig/ starck/ mächtig/ Mocny. Facundia validus, Gewaltig mit reden/ mowny/ wymowny. Valida vrbs muris, Starcke gewaltige Stadt/ von Mawren / Mocne miásto w mury. Opes validæ, Mächtige vnd grosse Reichthumb/ Wielkie bogáctwá. Vălĭdē, adver. Vest/ mächtiglich/ Mocno. Validissimè favere alicui, Jem hefftig günstig seyn/ Sprzyiáć komu. Vălētūdŏ, dinis, g. fœ. tam bona quàm mala dicitur, Vermögenheit gut oder böß/ das ist/ Gesundheit vnd Kranckheit / Zdrowie złe y dobre. Dare operam valetudini, vel, Valetudini servire, Seiner Gesundheit pflegen/ Pilnowáć zdrowia / leczyć śię. Vălētūdĭnārĭŭs, a, um, Siechtätg/ siechtägig/ offt kranck/ Chorobie podległy. Medicus valetudinarius, ein Siechartzt/ Lekarz. Vălētūdĭnārĭŭm, ij. g. neu. Siechkammer/ Chorowacych mieysce. Vălŏr, oris, g. masc. & Vălĭtūră, æ, g. fœ. Werthschafft/ Cená. Vălĕfăcĕrĕ, Barbarè legitur. Vălēscŏ, is, vălēscĕrĕ, Starck vnd vermögenlich werden/ Mocnieć. Vălĕntĭă, æ, g. fœm. Vermögnng/ Gewalt oder Macht/ Moc. Cŏnvălĕŏ, sive Cŏnvălēscŏ, is, cŏnvălŭī, cŏnvălērĕ, sive cŏnvălēscĕrĕ, Wiederumb zur Gesundheit gelangen/ Do zdrowia przychodźić/ ozdrowieć. Convaluit opinio, Die Meinung hat vberhand genommen / Rozumienie to wßytkich opánowáło. Convaluit flamma, Das Fewer hat zugenommen/ Ogień moc wźiął. Evălērĕ, & ēvălēscĕrĕ, Item, Invalere, & invalescere, Starck vnd gesund werden/ Krafft samblen/ Wzmacniáć śię. Consuetudo invaluit, Die Gewonheit ist eingewachsen/ Obyczay nástał. Invalescere, aliquando significat, Auß dem Brauch kommen/ vergehen/ hinfallen/ Zpadáć/ opadáć/ vstawáć. Invălētūdŏ, dinis, & invălĕntĭă, æ, g. f. Schwachheit / Vnvermögenheit / Kranckheit / Chorobá/ Niezdrowie. Invălĭdŭs, a, um, Schwach/ blöd/ kranck/ Słáby/ chory. Prævalere, Mehr vermögen / fürtreffen/ mehr gelten/ Przemoc/ Przechodźić kogo. Prævalescere, Erstarcken/ Przemagáć. Prævalidus, a, um, Gar fest vnd starck/ Mocny. Prævălĭdē, adverb. Gar vermöglich / Mocno. Prævalentia, æ, g. fæ. Mehr vermögligkeit / Przemożność. Rĕvălēsc, & Rĕvălēscĕrĕ, Wiederumb gesund werden / erstarcken/ Ozdrowieć/ Przychodźić do zdrowia.

Valentia, Valetudinarium, Valetudinarius, Valetudo, vide Valeo.

Valgus, i, g. m. Der mit den Füssen vornen inwerts gehet / oder mit den Waden hinaußwerts/ Krzywonogi.

Validus, Validè, v. Valeo.

Vāllēs, & Vāllĭs, is, g. fœm. Thal/Dolinǩ. *Saxoſa, cava, gelida, vmbroſa, ima, prona, curva, reducta, obſcura, reſona, arenoſa, arguta, opaca, madida, occulta, clamoſa, rauca, vacua, humida, profunda, irrigua, viridans, frondoſa, montana, humilis, nemoroſa, ſupina, atra, anguſta, virens, ſecreta, infima, concava, herbifera, herboſa, tætra, florea, ſylvoſa, tenebroſa, curvata, rigua, nigrans, dumoſa.*

Vāllēcŭlă, æ, g. f. dim.

Vallis, v. Valles, Vallo, v. Vallum.

Vāllŭs, li, g. m. Pfal/Räbſtock/Kol.

Vāllŭm, g. n. & vallus, li, g. m. Bolwerck von Pfälen/ Schrancken/Wał. *Potens, turrigerum, validum, inexpugnabile.* Vallum ſignificat nonnunquam vannum, Ein Wannen / Opałká/ Wánná. Vāllārĭs, re, vt: Corona vallaris, Ein Krantz damit man den verehret /ſo erſtlich vber der Feind Schantz vnd Bolwerck einkommen war/ Koroná temu dána ktory pierwey ná wał nieprzyiacielſki wſkoczył. Vāllō, as, avi, atum vāllārĕ, Vberbollwercken / verſchantzen / Wał ſtáwiáć. Cĭrcŭmvāllō, as, avi, atum, cĭrcŭmvāllārĕ, Mit Bollwercken vmbgeben vnd belägern/ Obwodźić wáłem. Intērvallŭm, li, g. n. Weite zwiſchen den Pfälen / Plác prozny miedzy palámi. metaph. Allerley weite von einander/ Odległość. Eodem intervallo, In einer Zeit länge/ Tegoż czáſu. Per intervalla, Durch Vnterleibung/ Vnterlaß/ oder Vnterruh/ Przeſtawáiąc. Ne intervallo quidem facto, Ohn terlaß/ Bez przeſtánku. Intērvāllātŭs, a, um, vt: Febris intervallata, Ein Feber / ſo nicht alle Tage wieder ankömpt / Febrá wracáiąca śię pewnego czáſu.

Valor, oris, vide Valeo.

Vālvă, æ, g. f. ein getheilte Thür/ die zweyfach auff einander auffgehet/ oder Fenſterlade/ Drzwi dwuſk zydłáſte / roſchodzące śię. *Obſerata, volucris, eburna.* vālvæ, arum pl. nu. magis in uſu.

Vālvŭlŭs, li, g. m. in pl. Vālvŭlī, Vnterſchlechte in Kifflen/ oder Hülſen/ da ein jedes Körnlein ſonderbar inligt/ als Erbſen/ Bonen/ ꝛc. Mieyſce w ſtroku dla káżdego ziárná oſobne/ iáko Grochu/ Bobu/ ꝛc.

Vanitas, vide Vanus.

Vānnŭs, i, g. fæ. ein Wann/ Opałká. *Myſtica.* Vānnō, as, avi, vānnārĕ, Wannen/ Opaláć.

Vānŭs, a, um, Leer/ledig/ Czczy. Item, Liederlich/ heyloß / leichtfertig/ Prozny / Niepewny/ Lekki. Ic. ein Leichtfertiger mit Worten/ Lügner/ Nieſtáteczny/ omylny. Vanum, Vnmüglich/ erlogen/ lügenhafft/ eytel / Rzecz niepodobna/ kłamſtwo. Fides vana, vntrew / niewierność. Vanus ingenio, Leichfertiges Sinns / Nieſtáteczny/ lekkomyślny. Ictus vanus, Vergebner Streich/ Raz dáremny. Vānēſcō, is, Vānēſcĕrĕ, vnnütz werden/ zergehen/ verſchwinden/ niſzczeć/ znikáć. Vānĭtās, atis, g. fæ. Eitelkeit/ Leichtfertigkeit/ Heyloſigkeit / Prozność / Nieſtáteczność. Vānĭtūdō, dinis, g. f. idem, ſed obſol. Vanidicus, & Vānĭlŏquŭs, a, um, Leichtfertig mit Worten/ Proznomowny. Vānĭlŏquĭŭm, g. n. & Vānĭlŏquĕntĭă, æ, g. fœm. Leichtfertigkeit mit Worten/ Proznomowność. Vānō, as, are, pro Fallere, obſolet. Evānēſcō, is, ēvānŭī, ēvānēſcĕrĕ, Vergehen/ verſchwinden/ zu nichte werden/ Zniſzczeć/ Zniknąć. Evanuerunt opera ejus, Seine Werck ſeyn verlohren / verdorben/ Zniſzczáłá tego robotá. Evānĭdŭs, a, um, Zergänglich/ hinfällig/ Niſzczeiący/ Nietrwáły. Rĕvānēſcĕrĕ, Wiederumb verſchwinden/ Niſzczeć znowu.

Văpŏr, oris, g. m. dicitur & Vapos. Dampff/ Dunſt/ Párá/ Kurzáwá mokra *Nebuloſus, ater, calidus, tepidus, torrens, humidus, æſtivus, tenuis, fumans, fervidus, piceus, tæter, ſpumeus, niger, ignifer, igneus, cæcus.* Văpōrō, as, avi, atum, văpōrārĕ, neutrum verbum, Dämpffen / Dampff geben/ Pare wydawáć. Vaporare activum, Bedämpffen/ Pare ſpráwowáć / Item, Vaporare, Außdämpffen/ erſiegen / Náparzáć/ wyſuſzáć. Văpōrātĭō, onis, g. fœ. Dämpffung / Kurzenie. Văpōrārĭŭm, ij, g. n. accipitur pro Tepidario, ſive hypocauſto, Stuben / Badſtuben / Izbá/ łáźnia. Văpĭdŭs, & Văpōrĭfĕrŭs, a, um, Das ein Dunſt oder Dampff bringet / Páre/ kurzáwe mokrą przynoſzący. ēvăpōrārĕ, ēvăpōrātĭō, idem, quod ſimplex fere ſignificat.

Vapidus, Vaporarium, Vaporatio, Vaporo, vide Vapor.

Vāppă, æ, g. f. Verrochner Wein/ Wino kwaſkowáte/ wywietrzáłe. metaph. ponitur pro homine ignavo, deſide, inerte, & in quo nihil eſt induſtriæ, aut ſolertiæ.

Vāpŭlō, as, avi, atum, vāpŭlāre, verbum neut. paſſivum, Geſchlagen werden / Bitym być. Vapulare ſermonibus, Böſe Nachrede leiden/ Obmowki ćierpieć.

Varico, Varicosus, v. Vario. Vario, Variego, as, v. Varius.

Vāri, orum, g. m. pl. nu. Kindsblattern/Purpelen/Durchschlecht/Ospice.

Varius, a, um, Mancherley/Veränderlich/Rozmáyty/Odmienny. Item, voll Laubflecken/fleckáchtig/Pstry/Nákrapiány/piegowáty. Varie, adverb. Mancherley weiß/Vielfaltiglich/Rozmáyćie/Rożnie. Vario, as, avi, atum, variare, Veränderen/mancherley theilen/Odmieniáć sie/mienić. Variatio, onis, g. fœm. Veränderung/das Vnterscheiden/Rożność/odmieniánie. Cœlum varians, Vnstät Wetter/Pogodá niestáteczna. Varietas, atis, g. f. Vielfältigkeit/mancherley Vnterscheid/Rozmáytość/Rożność. Variantia, æ. g. fœ. idem, sed obsolet. Variatim, adverb. Vielfaltiglich/Rozmáyćie. Variego, as, variegare, Mit veränderung zieren/vnterscheiden in vielerley Weiß/Pstrzyć. Variegatus, a um mit veränderung geziert/vpstrzony.

Varix, varicis, g. m. vel f. Krampffadern/żyłá ociekła. Varicosus, a, um, Krampffaderig/ociekłą żyłę máiący. Varico, as, are, vel Varicor, aris, atus sum, varicari, Die Bein von einander thun/zergritten/Rostrączáć sie. Varicus, a, um, Grittling/Rostrączáiący sie. Inusitatum. Divarico, as, avi, atum, divaricare, Zerthun/auffthun/als wann man einen Circkel/auffthut etwas damit zureissen/Rosprowadzáć.

Vas, Vadis, g. m. vel Vadis, is, ein Bürge/Rekoymia. Dare vades, Bürgen stellen/Rekoymią stáwić. Vadimonium, ij, g. neu. Bürgschafft/Rekoymia/Rekoiemstwo. Constituere vadimonium, ein Tag setzen vmb die Bürgen zustellen/Rekoiemstwá dźień postánowić. Vadium, ij, g. n. idem, Vador, aris, atus sum, vadari, verbum commune est secundum Priscian. Bürge werden/oder Bürgen annehmen/Pozywáć/Rekoymią bráć.

Vas, vasis, g. neu. ein jeglich/Geschirr/Gefäß/Statek. Vasa, vasorum, pl. nu. *Fictilia, ansata, picata, stagnea, Corinthia, Crystallina, ærea, ænea, fulgentia, gemmata, testea, Samia, concava, ahena, Aretina.* Vasum, vasi, dixerunt Veteres. Vasculum, li, g. n. dim. Vascularius, ij, g. masc. ein Goldschmid/Złotnik. Vasarium, ij, g. n. Silbergeschirr oder ein Credentz/ein Gestell mit Silber oder Güldengeschirr/Naczynie srebrne/álbo schowánie do srebrá. Convaso, as, convasare, Einschlagen/zusammen fassen/zusammen packen/Zágárnąć/sprzątnąć/Vkłádáć.

Vasto, as, avi, atum, vastare, Zerstören/verwüsten/Pustoszyć. Vastatio, onis, Vastitudo, dinis, Vastities, ei, & Vastitas, atis, g. fœ. Verwüstung/Pustoszenie. Vastatus, a, um, Verderbt/verwüst/Spustoszony. Vastificus, a, um, Verderbig/Pustoszący. Devasto, as, avi, atum, Devastare, Evastare, Pervastare, Verwüsten/verhergen/Popustoszyć. Devastatus, a, um, Verwüst/verhergt/Spustoszony.

Vastus, a, um, Mächtig weit/vbergroß/vngestalt/Szeroki/Wielki/Gruby. Vaste, adverb. Vbergrößlich/Rozwoźisto/szeroko. Vastitas, atis, g. f. Vbergrösse/vnmässige grösse/szerokość/Wielkość.

Vates, g. com. ein Prophet/Weissager/Prorok/Wieszczek. *Terrificus, potens, sacer, divinus, fatidicus, operosus, Aonius, egregius, præsagus, lauriger, plenus Phœbo, longævus, memor, prudens, Apollineus, lepidus, faticinus, Heliconius, sidereus, eximius, splendidus, Tuscus, hymnidicus, doctiloquus, altiloquus, Bellerephonteus, cothurnatus, nobilis, Phœbicola, doctus, Pierius, inclytus, diviniloquus, veridicus, Phœbeus, sanctus, magnanimus, celeber, Dircæus.* Item, Vates, ein Spruchdichter/Reymendichter/Wierszopis. Vaticinor, aris, atus sum, vaticinari, Weissagen/errathen/Prorokowáć. Vaticinatio, onis, g. fœ. Weissagung/Proroctwo/wieszczbá. Vaticinium, g. neu. idem, Vaticinator, oris, g. masc. ein Weissager/Wrożek/Prorok. Vaticinus, a, um, & Vaticinius, a, um, Das zur Weissagung gehöret/Prorocki/Wrożkowy. Vatidicus, a, um, pro Fatidicus.

Vatinianum odium, Vnversöhnlicher Haß/Nieprzeiednána nienawiść.

Vatius, a, um, Der krumme Schenckel hat/dem sie heraußwerts gebogen seynd/Krzywonogi.

Uber, uberis, g. om. Völlig/fruchtbar/überflüssig/Żyzny/Obfity/Hoyny. Quidam addita litera H. scribunt Huber, eris, g. n. Ubera, erum, pl. nu. Brust/Euter/Piersi. *lactea, gravida, distenta, lactantia, tenera, tumida, tepida, spumantia, dulcia, tenta, vitrea.* Ubere, uberius, uberrime, adverb. Reichlich/völliglich/überflüssiglich/Żyznie/Hoynie/Obficie. Ubertim, adv. idem. Ubertas, atis, g. f. Völle/überflüssigkeit/Żyzność/Obfitość/Hoyność. Ubertas soli, Fruchtbarkeit

keit der Erden/ ziemie żyzność. Ubertas mammarum, Völle der Brüsten/ Wypukłość piersi. Ubertas dicendi, Redreiche/ Mowá obfita. Ubĕrō, as, ūbĕrārĕ, Voll/ feist vnd Fruchtbar machen/ Żyznem czynić. Ubērtŭs, a, um, Völlig/ überflüssig/ Żyzny/ Obfity. Exūbĕrō, as, ēxūbĕrārĕ, Vberflüssig machen/ viel Frucht bringen/ völlig werden/ Obfitowáć/ Bujno rodźić/ Nápełniáć. Inūbĕr, Leer/ dünn vnd mager/ Nieżyzny.

Ubĭ, adverb. loci, Wo/ Gdźie. Ubi ego audiverim? Wo solt ichs gehört haben/ A gdźieżem słyszał? Ubicūnquĕ, Ubicunque erit gentium, Er sey wo er wolle/ W ktorym kolwiek kráju bedźie. Ubīquĕ, Allenthalben/ Wszedźie. Ubĭubi, pro Ubicunque. Ubivīs, Allenthalben/ Ná wszelkim mieyscu. Ubivis gentium, idem.

Udō, ōnĭs, g. masc. Ein alte gattung Kleyds/ Kápćie.

Udŭs, a, um, Feucht/ naß/ Wilgotny/ Mokry.

Vĕ, Conjunct. disjunct. Bis terve literas miserat, zwey oder dreymal hat er geschrieben/ Dwá ábo trzy rázy pisał. Geminata eleganter postponitur negativæ, Cic. Peto à te, ut id à me, nevè in hoc, nevè in aliis querat, Weder in diesem noch in andern/ Ani w tym áni w czym inszym.

Vēcōrs, vēcōrdĭs, g. omn. Vnsinnig/ Szalony. Vēcōrdĭă, æ, g. f. Vnsinnigkeit/ Szaleństwo. *Immanis, perdita.*

Vectiarius, Vecticularius, vide Vectis.

Vēctīgăl, gālĭs, g. n. Zoll/ Stewr/ Cło. Propriè, Fuhrlohn/ Furlon. Item, Zinß oder Gült/ Czynsz. Vēctīgālĭs, lĕ, Stewr- oder Zinßbar/ das Zoll oder Zinß schüldig ist/ Czynszowy/ co Czynsz dáie. Vectigales facere, Zinßbar machen/ Czynsz włożyć ná kogo.

Vēctĭs, is, g. m. ein Hebel/ ein Stang/ Windstang/ Drąg/ Powerek/ Windowe drągi. *Ferratus, ferreus, ahenus.* Vēctĭārĭŭs, ij, g. m. ein Auffwinder mit solcher Windstangen/ Trágarz/ Windarz. Vēctĭcŭlārĭŭs, ij, g. m. Auffbrechender Dieb/ der den Leuthen das jhrige auffbricht vnd stilt/ Złodźiey. Vecticularium vitam agere, mit stelen sich erhalten/ Złodźieystwem żyć.

Vecto, as, Vectura, vide Veho.

Vĕgĕō, es, vĕgŭī, vĕgērĕ, Vet. pro Vigeo dixerunt.

Vĕgĕtŭs, a, um, Frisch/ gesund/ wacker/ muthig/ Czerstwy/ Rześki/ Ochotny. Vĕgĕs, ĕtĭs, idem. Vĕgĕtō, as, vĕgĕtārĕ, Frisch/ lustig/ kräfftig vnd muthig machen/ Czerstwić.

Vēgrāndĭs, ĕ, Groß vnd vngestalt/ ein Vngestalt von Grösse/ Spory/ Szeroki/ Wielki.

Vĕhă, pro Via, apud Antiquos.

Vĕhĕmēns, ēntĭs, entis, adject. Hefftig/ Popedliwy. Vĕhĕmēntĭă, æ, g. f. Hefftigkeit/ Popedliwość/ Moc. Vĕhĕmēntĕr, adverb. Hefftiglich/ Popedliwie.

Vĕhēs, & Vĕhĭs, is, g. fœ. ein Fuder/ was es auch sey/ Furá. Vehes stercoris, ein Fuder Mist/ Furá gnoiu. Vehes fœni, ein Fuder Hew/ Furá śiáná. Vehes lignorum, ein Fuder Holtz/ Furá drew.

Vĕhō, is, vēxī, vēctŭm, vĕhĕrĕ, Führen/ als auff Karren vnd Schiffen/ Woźić. Curru vehi, Im Wagen fahren/ Ná woźie iecháć. Vehitur oratio tanquam in mari, metaph. Die Red fährt daher/ etc. Płynie mowá. Vēctō, & Vēctĭtō, as, vēctārĕ, & vēctĭtārĕ, frequent. stets führen/ Woźić często/ vstáwnie. Vēctābŭlŭm, li, g. n. idem quod Vehiculum. Vēctĭō, onis, g. f. Das Führen/ Wożenie. Vēctŏr, oris, g. masc. Der auff einem Schiff oder Roß fährt/ Okrętem ábo wozem wiozący. Item, ein Schiff- oder Fuhrmann/ Furman/ Żeglarz. Vēctārĭŭs, a, um, ut: Equus vectarius, ein Wagenroß/ Woźnik. Vēctūră, æ, g. f. ein Fuhr/ Wozbá. Vēctĭbĭlĭs, lĕ, Das leicht zu führen/ Woźiebny/ Przywoźny. Vĕhĭcŭlŭm, li, g. neut. Karren/ Wagen vnd dergleichen/ Woz/ Wozek. Vĕhĭcŭlārĭŭs, g. m. ein Karrner/ Wagenmann/ Fuhrmann/ Woźnicá/ Furman/ Vĕhĭcŭlārĭs, ĕ, Das darzu gehört/ Wozowy. Vēxō, as, vēxārĕ, Vmbhin schleiffen/ vmbtreiben/ vnruhig machen. Eigentlich/ hin vnd her ziehen/ Nágabáć/ Szárpáć/ Draźnić. Vēxātĭō, onis, g. f. Plag/ Peinigung/ Trapienie/ Prześládowánie. Vēxātŏr, oris, g. m. ein Plager/ Bekümmerer/ Vmbtreiber/ Prześládowcá/ Draźniciel. Cōnvēxō, as, cōnvēxārĕ, Peinigen/ Trapić/ Męczyć. De- vel, Divexare, idem. Rem suam divexare, Das seine verthun/ Przemárnowáć. Divexare & diripere omnia, Alles verwüsten vnd verhergen/ Pustoszyć. Avĕhō, is, āvēxī, āvēctŭm, āvĕhere, Hinweg führen/ Odwoźić. Advĕhĕrĕ, Hinzu führen oder bringen/ Przywoźić. Advēctĭō, onis, g. fœ. Zufuhr/ Das Hinzubringen/ Przywożenie. Cōnvĕhĕrĕ, Zuführen/ zusammen führen/ Zwoźić. Convectare, frequ. Cōnvēctŏr, oris, g. masc. Der sich mit andern in Schif-

Schiffen führen läst/ Spottádac. Convectio, onis, g. f. ipse convectandi actus. Cĭrcŭmvĕhĕrĕ, Herumb führen/ Obwoźić. Cĭrcŭmvĕctĭō, onis, g. f. & Cĭrcŭmvĕctŭs, ūs, g. m. Das Vmbhinführen/ Die Herumbfahrt/ Obwozenie. Cĭrcŭmvĕctārĕ, freq. Devehere, Abführen/ Odwoźić. Evehere, Außführen/ Wywoźić. Merces suas evehere, hinweg führen/ Wywoźić towar. In altum evehere, Auffführen/ wynośić/ wywoźić. Evectio, onis, g. f. Außfuhr/ Auffuhr/ Wynoszenie/ Wywozenie. Evectiones, Paß oder Freyheit gemeine Postroß zugebrauchen/ so niemand brauchen darff ohn Erlaubnuß des Käysers oder seines Statthalters/ Podwodny list. Invehere, Hineinführen/ Hinein bringen/ Wwoźić/ Náwoźić. Invectus portum, urbem, pro in portum, & in urbem, Zur Stadt eingeführt/ etc. Przywieziony do miástá/ etc. Ĭnvĕhŏr, ĭnvĕhĕrĭs, invectus sum, ĭnvĕhī, deponens, Anfahen zu schelten/ Einen grob anfallen/ Wiecháć ná kogo słowy. Invectus, a, um, Hinein getragen oder geritten/ Przywieziony. Invectus, us, g. m. & Invectio, onis, g. f. Einfuhr/ oder Einfahrt/ Wwozenie/ Wnoszenie. Item, Bescheltung/ Vbertrang mit Worten/ Gromienie/ Łáiánie. Ĭnvĕctĭtĭŭs, a, um, Anderßwo her/ oder aus anderen Landen gebracht/ Przywozny. Ĭnvĕctīvŭs, a, um, Anklägig/ bescheltig/ Gromiący. Pervehere, Bis an ein Orth führen/ Dowoźić. Pervehi ad exitus optatos, Seinem Wunsch nachkommen/ Dopiąć swego. Prævehere, Fürhin fahren/ Woźić wprzod. Prævectus equo, Voran hingeritten/ Przejechał tedy. Provehere, Weiter führen/ Pomykáć/ Woźić. Provehi amore, metaph. Sich in der Liebe vertieffen/ Miłośćią opánowánym być. Provehi in altum, In die Tieffe hinauß fahren/ W głębią jecháć. Provehi in maledicta, Mit Scheltworten heraus fahren/ Vdáć się do złorzeczeństwá. Provecta ætate homo, Zimlich alt/ Stárzec. Rĕvĕhĕrĕ, Wiederumb hinführen/ Odwoźić. Famam revehere, Ein gut Lob wiederumb bringen/ Z sławą się wroćić. Subvehere, Auffhin führen/ Przywoźić. Flumine adverso subvehi, das Wasser aufffahren/ Przećiw wodźie jecháć. Subvectare, frequent. Vber Land führen/ Przywoźić. Subvectus, us, g. m. Subvectio, onis, g. f. Fuhr über Land/ Przywozenie. Transvehere, Vberführen von einem zum andern/ Przewoźić. Transvectio, onis, g. f. Vberfahrt/ Przewozenie/ Prewoz.

Vel, Conjunct. plerunq; disjunctiva, vel adest, vel non, Entweder er ist da oder nicht/ Abo jest/ ábo go niemász. Ubi ego hinc abiero, vel occidito, So tödt ob du wilt/ Rzábiy jesli chcesz.

Velabrum, Velamen, Velamentum, Velarium, Velatus, vide velum.

Vēlĕs, vēlĭtĭs, g. m. Leicht gewapnete Kriegsleuth/ als die Schlingen trugen/ etc. Żołnierz lekki. Vēlĭtēs, plu. num. dicuntur & Ferentarij. Velites, metaph. Haderleuth/ Kämpffer mit worten/ Swárzący się. Vēlĭtŏr, aris, atus sum, vēlĭtārī, Scharmützlen/ mit einander fechten/ Vganiáć się. Item, Hadern/ zancken/ Swárzyć się. Vēlĭtārĭs, rĕ, ut: Pugna velitaris, Scharmützlung der leichtgewapneten Kriegsleuth/ Vtarczká. Item, Hader/ Wortkampff/ Przegádywánie się/ Spor. Vēlĭtātĭō, onis, g. f. idem. Vēlĭtātĭm, adv. Mit hin vnd wieder springen/ Vtarczkámi.

Velificus, Velo, vide Velum. Velitaris, Velitor v. Veles. Velivolum, vide Velum.

Vella, ab Antiquis pro Villa dicebatur.

Vēllătūră, æ, g. f. Fuhrlohn/ Schifflohn/ Furmáństwo/ Furlon. Agere vellaturam, Sich mit führen begehen/ ein Fuhrmann seyn/ Furmánić.

Vēllō, is, velli, & vūlsī, vūlsŭm, Vēllĕrĕ, Rupffen/ pfätzen/ ab oder außreissen/ Rwáć/ Wyrywáć/ Skubáć. Vūlsŭs, a, um, particip. Berupfft/ Wyrwány. Vūlsūră, æ, g. f. Rupffung/ Rwánie. Vēllĭcō, as, avi, atum, vēllĭcārĕ, freq. Rupffen/ rupffen/ Szczypáć/ Skubáć. metaph. pfätzen/ das ist/ Einem übel nachreden/ Obmawiáć. Opus alicujus vellicare, beklauben/ Przyganiáć. Vēllĭcātŭs, ūs, g. m. & Vēllĭcātĭō, onis, g. f. Das Rüpfflen/ züpffen vnd ziehen/ Szczypánie/ Skubánie. Aurium vellicatus, Das Ohren drähen/ Záuszy rwánie. Avēllō, is, avelli, & āvūlsī, āvūlsŭm, āvēllĕrĕ, Hinweg oder abreissen/ Odrywáć. Avellere vi poma cruda ex arboribus, Die vnzeitige Oepffel abreissen/ Zrywáć niedoyźrzáły owoc. Avulsus à suis, Von den seinen abgesondert/ Odłączony od swoich. Avellere se à meretrice, Sich von der Huren abthun/ Przestáć wszeteczeństwá. Avulsĭō, onis, g. fœ. Außrüpffung/ Abreissung/ Odrywánie/ Zrywánie. Avūlsŏr, oris, g. masc. ein Abreisser/

Zry-

Krywácʒ. Cōnvellĕrĕ, Außziehen/ außrupffen/ außwurtzlen/ Zrywáć. Item, Zerstören/ außtilgen/ Wywracáć/ Obaláć. Convellere acta alicujus, Einem seine Händel verwerffen vnd brechen/ Spráwę cʒyię zepsowáć. Convellere, Auß den Händen reissen/ Z rąk wydrzeć. Convellere atque auferre aliquem ex suis ædibus, Einen von Hauß vnd Hoff treiben/ verstossen/ Wypchnąć kogo z stadłá tego. Convellere gratiam alicujus, Einen in Vngunst bringen/ O niełáskę przypráwić. Convellere funem à terra, Das Schifffeil aufflösen/ Odwiązáć linę. Convellere aliquid alteri, Einem abnehmen vnd stelen/ Wziąć/ Vkráść. Convulsus, a, um, gerupfft/ zerstossen/ Wydárty/ Obálony. Convulsio, onis, Krampff/ Verstrüpffung/ Kurcz/ Skurczenie. Devello, Divello, & Evello, eandem ferè habent significationem, ac Avello. Intervellĕrĕ, Vnter andern außrupffen oder außziehen/ jetten/ Obrywáć/ Przerzedzáć. Rĕvellĕrĕ, Abreissen/ rupffen oder pfätzen/ Oddzieráć/ Wyrywáć. Rĕvulsĭō, onis, g. f. Das abreissen/ Oddárcie.

Vellūs, vellĕrĭs, g. neu. Peltz/ vließ/ oder abgeschorne Woll/ Runo/ Wełná. *Tenue, milesium, lanosum, maculosum, ferinum, hirsutum, madidum, lanigerum, succidum, humidum, bibulum, Tyrium, pingue, sericum, udum, molle, Calabrum, Tuscum.* Item, Vellus aureum, Gülden Vließ/ Runo złote. *Fulvum, dives, exitiale, Phryxæum, Æolium: Ææum, rutilum, radians, auratum, Athamantium.*

Velo, as, vide Velum.

Vēlōx, vēlōcis, Behend/ schnell/ Prętki/ Chyży. Vēlōcitās, atis, g. f. Behendigkeit/ Schnelle/ Prętkość/ Chyżość. Vēlōcitĕr, adverb. Behendiglich/ schnelliglich/ Prętko/ Chyżo. Prævēlōx, lōcis, g. omn. Gar schnell/ Prętki bárzo.

Vēlūm, li, g. n. ein Segel/ Żagiel. *Humidum, turgidum, nauticum, tumidum, fluitans, concavum, leve, sinuosum, fugax, properum, tumens, inflatum, naufragum, curvum, patens, transfugum, ventosum, flaccidum, pavitans, citum, candidum, albens.* Dare vela, Die Siegel außspannen/ oder mit außgespanneten Segeln fahren/ seglen/ Żagle rozpuścić/ Puścić się. Dare vela retrorsum, Hinter sich seglen/ Obrócić w zad żagiel. Vela dare suæ famæ, metaphor. Sein guten Namen in Wind schlagen/ nichts achten/ O dobrą sławę niedbáć. Velis equisque, Mit gantzer Macht/ Ze wszytkiey siły. Prov. Zu Wasser vnd zu Land/ Y wodą y lądem. Vēlĭfĭcō, as, are, vel, Vēlĭfĭcŏr, aris, atus sum, vēlĭfĭcārī, Seglen/ das ist/ mit außgespanten Seglen fahren/ Jecháć z żaglámi rozpostártymi. Vēlĭfĭcātĭō, onis, g. f. Das Seglen/ Żeglowánie. Item, ein Waagspill/ Grá pewna kiedy przez lejek kostkę ná száchownice puszczáją. Mutua velificatione, Mit gesampter Schiffart/ Spolnym żeglowániem. Item, Mit gesamptem Fürnehmen/ Spolnym przedsięwzięciem. Vēlĭfĭcūs, a, um, ut: Velificus cursus, Schiffarth mit außgespanten Seglen/ jázdá z rozpártem żaglem. Vēlĭvŏlūs, a, um, in quo vela volant. Vēlĭvŏlūm, i, g. n. Das geschifft wird/ dadurch die Segel fliegen/ Żeglowny. Vēlĭtō, as, vēlĭtārĕ, pro Velificare. Vēlĭtātĭō, onis, g. fœ. Zanck mit Worten/ Wortkampff/ Vtarczká. Advēlĭtātĭō, idem. Vēlō, as, avi, atum, velare, Mit Tüchern verhangen/ verdecken/ Zásłániáć/ Przykrywáć. Vēlātŭs, a, um, Verdeckt/ Przykryty. Capite velato, Mit bedecktem haupt/ Z głową przykrytą. velanda corporis, Schaamglider/ die Schaam/ Członki wstydliwe. Vēlāmĕn, ĭnĭs, & Vēlāmēntūm, i, g. neut. Allerley Deck/ Zasłoná/ Nákrycie. Vēlārĭūm, ij, g. n. ein Fürhang/ Tücher damit man den Schawplatz verhängt/ cennik. Vēlārĭă, orum, g. n. pl. n. Vmbhäng/ oder mit Tüchern vermachte Orth/ Mieysce zasłoną okryte. Vēlābrūm, i, g. neut. idem. Vēlābrēnsĭs, ĕ, Zu den Fürhängen gehörig/ Do zasłony należący. Advēlō, as, ādvēlārĕ, idem quod Velare. Cōnvēlārĕ, Zudecken/ Zákryć. Develare, Evelare, & Revelare, non reperiuntur apud bonos authores, Entdecken/ offenbahren/ Odkryć/ Objáwić. Rĕvēlātĭō, onis, gen. fœm. Entdeckung/ Odkrycie. Prævelare, Fürdecken/ ein Tuch für etwas spannen/ Zákryć/ Zásłonić.

Vĕlūt, & Vĕlūtī, adv. Gleich als/ Wie/ Jáko.

Vēnă, æ, g. fœ. ein Blutader/ Żyłá krwáwa. *Trepida, turgida, sangvinea, fissilis, tremens, sequax, irrigua, fungida, bullans, tumida, saliens, gracilis, calens, sangviflua.* Venam incidere, quod Medici phlebotemare dicunt, Zur Ader lassen/ Krew puścić. Vena, pro Arteria, Schlagader/ oder Lufftader/ Oddechowa żyłá. Venæ arborum, Striemen oder Geäder in den Bäumen/ Progi/ álbo żyły w drzewie. Venæ, metaph. in terra

terra dicuntur, Venæ auri & argenti. Vēnōsŭs, a, um, Aderächtig/ Żyłowáty. Intĕrvēnĭŭm, ij, g. neut. Die Weite zwischen den Adern/ Mieysce miedzy żyłámi.

Vēnābŭlŭm, li, g. n. ein Schweinspieß/ Jäger-spieß/ Oszczep. *Corneum, Myrteum, splendidum, Doricum, acutum.*

Venalis, le, Venalitius, Venalitiarius, Venalitium, vide Veneo. Venaticus, Venator, Venatus, vide Venor

Vēndĭcō, as, avi, atum, vēndĭcārĕ, Jhm selbs zumessen/ zueygnen/ Przywłaszczáć. Sibi cognomen vendicare, Jhm einen Namen zueygnen/ Przydáć sobie imie/ Przezwisko. Vēndĭcātĭō, onis, g. f. Zueygnung/ Przywłaszczánie.

Vēndō, is, vēndĭdī, vēndĭtŭm, vēndĕrĕ, Verkauffen/ Przedáć. Cum ablativo jungitur, si pretium exprimatur, ut: Viginti minis vendere. Cum genit. Tanti, Quanti, Pluris, Minoris. Cic. Vendo meum non pluris, quàm cæteri. Magno vendidit, Er hats thewr verkaufft/ Drogo przedał. Malè vendere, Vbel/ das ist/ zu wolfeil verkauffen/ źle/ tanie przedáć. Vēndāx, ācĭs, g. o. Der gern oder viel verkaufft/ zu verkauffen geneigt/ Przedáiący rad. Vēndĭtō, as, vēndĭtārĕ, frequent. Feyl haben / Ná przedáy mieć/ wystáwić. Item, Sich feyl bieten/ sich anbieten/ sich rühmen / Zálecáć się komu/ Podawáć się pilnie/ Chełpić się. Vēndĭtātĭō, onis, g. fœ. Das Augendienen / Ruhmgirigkeit / Pokázowánie się. Vēndĭtārĭŭs, qui venditat. Vēndĭtĭō, onis, g. f. Das Verkauffen/ Przedawánie. Vēndĭtŏr, g. m. ein Verkauffer/ Przedáwácz. Vēndĭbĭlĭs, lĕ, Der zu verkauffen ist/ Przedáyny. It. Werth/ angenehm/ Godny/ Przyiemny. Dīvēndō, is, dīvēndĭdī, dīvēndĭtŭm, dīvēndĕrĕ, Verkauffen/ eins hie/ das ander dort/ Rosprzedáć. Invēndĭtŭs, a, um, Vnverkaufft/ Nie przedány.

Vĕnēfĭcŭs, i, g. m. ein Zauberer/ Czárownik. Vĕnēfĭcă, æ, g. fœ. ein Zauberin/ Czárownicá. *Impura, verbosa.* Veneficus, a, um, ut: Aspectus veneficus, Ein vergifftig Gesicht / Wzrok urzekáiący. Vĕnēfĭcĭŭm, ij, g. neut. Verzauberung/ Czárowánie/ Czáry. *Magicum, Thessalicum.*

Vĕnēnŭm, i, g. neut. Gifft/ Jad/ Trućizná. *Atrum, tetrum, tabificum, Gorgoneum, nigrum, udum, sævum, vipereum, crassum, torpens, Thessalum, Colchicum, dirum, acre, cæcum, præsentaneum, grassans, soporiferum, liquidum, peremptorium, furiale, Lernæum, ardens, insanabile, somniferum, portentificum, impium, liuens, spumans, crudele, obscurum, rutilum, gelidum, magicum, noxium, tartareum, horridum, occultum, fatiferum, perniciale, triste, letale, tetricum, pestiferum, funestum, nigrans, infame, Stygium, opertum, insidians, mortiferum, incantatum, fatale, formidandum, luteum, latens, conspirans.* Vĕnēnātŭs, a, um, Vergifftig/ Jádem nápuszczány. Vĕnēnārĭŭs, ij, g. m. Der Gifft zurichtet oder verkaufft/ Truciznę robiący/ przedáiący. Vĕnēnōsŭs, a, um, Gifftig/ Jádowity. Calep. sine auth. Vĕnēnĭfĕr, ra, rum, Giffttrager/ Jad rodzący álbo noszący. Vĕnēnō, as, vĕnēnārĕ, Vergifften/ Jádem/ Truciżną nápuszczáć.

Vĕnĕō, vĕnīs, vĕnīvī, & sæpius vĕnĭī, per syncopen, vēnūm, vĕnīrĕ, verkaufft werden/ Przedawánym być. Quamplurimum venire, Fast thewr verkaufft werden/ Drogo przedawánym być. Venum ire, & Venum ibit dicimus, Er wird verkaufft/ Przedáwáią to. Vēnālĭs, lĕ, feyl/ das verkaufft wird/ Przedáyny. Item, Gut zu bestechen/ mit Gelt zu gewinnen/ Snádny do przenatęcia pieniedzmi álbo iákim upominkiem. Ascriptor venalis, Mit Geld bestochen/ Pieniedzmi przenájęty. Vēnālēs, pl. num. Feylengen Leuth/ Niewolnicy. Vēnālĭtĭŭs, & Vēnālĭtĭārĭŭs, ij, g. m. ein Kauffmann der Schlaven vnd Leibeygener Leuthe/ Ludokupiec. Venalitius, a, um, ut: Greges venalitij, ein Hauffen feyler Menschen oder Vieh/ Przedáyne kupy. Vēnālĭtĭŭm, ij, g. n. ein Orth da man leibeygene Leuth feyl hat/ Wendetá niewolników. Vēnālĭtĕr, adverb. In Kauffsweiß/ Przedáynym sposobem.

Vĕnĕrŏr, aris, atus sum, vĕnĕrārī, verehren/ Czćić. Vĕnĕrātĭō, onis, g. f. Verehrung/ Czczenie. Vĕnĕrābĭlĭs, lĕ, & Vĕnĕrāndŭs, a, um, Ehrwürdig/ Wielebny/ Czći godny. Vĕnĕrābūndŭs, a, um, ein Ehrerbieter/ der einem Ehr anthut/ Uczćiwość wyrządzáiący. Vĕnĕrāntĕr, adver. Ehrbietiglich/ Wielebnie/ z poczćiwośćią. inusitatum. Advenerari, Anbeten/ Ehr anbieten/ Poczćić.

Vĕnĭă, æ, g. fœ. Verzeyhung/ Odpuszczenie. Item, Vrlaub/ Verwilligung/ Dozwolenie. Venia sit, Man wolle es verzeyhen / Niech bedzie przepuszczono. Vĕnĭālĕ, id est, Venia dignum, Nachlässiglich/ Godna rzecz odpuszczenia.

Vĕnĭō, is, vēnī, vēntŭm, vĕnīrĕ, Kommen/ Iść/Przychodźić. Venire tuitio, pro à Tuitio. Suplex venire ad aliquem, Demütiglich zu eim kom̃en/Vpáść przed kim. In orationē venire, Sich zur Red schicken/ Gotowáć śię ná mowe. In cognitionem Senatus venit hæc res, Die sach ist für den Rath kommen/ Przyszłá do wiádomośći rádźieckiey. In consuetudinem venire, In Gewonheit kommen/Przyść w obyczay. In medium venire, Herfür kom̃en/ Przyść miedzy. In suspicionem venire, In Argwohn kommen/ W podeyrzenie przyść. In usum venire, In Gebrauch kom̃en/W używánie przyść. Subsidio venire, Zu Hülff kommen/ Ná pomoc przybyć. Oratum venire, Zu beten kommen/ Przyść z prozbą. Commessatum venire, Zu Gast kommen/ Ná bánkiet przyść. Veniens, entis, particip. Kommend/Przychodzący. Ventio, onis, g. fœm. Zukunfft/przyśćie. obsoletum. Vēntō, as, vēntārĕ, freq. Offt kommen/Przychodźić. Vēntĭtō, as, vēntĭtārĕ, aliud freq. à Vento frequ. Idem significans. Advĕnĭō, ădvĕnĭs, ădvēnī, ădvēntŭm, ădvĕnīrĕ, Hinzu kommen/ Przyść/Przychodźić. Advenis modò? Bistu erst kommen? Teraz dopiero przychodźisz? Pace advenio, Ich komm friedsam/ Przychodzę w dobry obyczay. Advenire & Venire, pro eodem sæpe indifferenter accipiuntur: In tempore venisti, vel in tempore advenisti, Du bist zu rechter Zeit kommen/ Przyszedłeś ná czás. Item, Advenire, pro Accidere, Zufallen/ Przypáść. Advenisse senectus, dicitur, cum quis ad eam pervenit. Advĕnĭēns, entis, partic. Kommend/ Przychodzący. Mare adveniens, Das auffstehend Meer/Powstawáiące morze. Advēntŏ, as, ădvēntārĕ, freq. Antiquis pro primitivo ponebatur, sicut Adjuto, pro Adjuvo. Adventare, pro Appropinquare, nunc de tempore dicitur, nunc de persona, nunc de alia re. Adventat decimus mensis, Es kömpt/es nahet sich d' zehend Monat/ Idźie dźieśiąty miesiąc/ nástępuie. Advēntŏr, ōrĭs, g. masc. Einer der vnversehenlich etwar zukompt/ Przychodzący niespodźiewánie. Vocabulum à Plaut. nimium licenter fictum. Adventorium prandium, Vives vocat, Ein Mahl das einer für sein Willkom̃ gibt/Gośćinny obiad. ădvēntŭs, us, g. masc. Ein Zukunfft/ Przyśćie. ădvēntĭtĭŭs, a, um, Frembd vnd ohn gefehr herkommen/ Cudzoźiemski. Adventitia doctrina, ein frembd herkommende lehr/ Cudzoźiemska náuká. Advĕnă, æ, g. com. Frembdling/ Außländischer/ Przychodźień/ Przybyćień. Advenæ volucres, Frembde Vögel/ Cudzoźiemscy ptacy. Antĕvĕnīrĕ, Fürkommen/ Wyśćignąć. metaphor. Vbertreffen/ Przewyższyć w czym. Cōnvĕnīrĕ, Sich samlen/ zusammen kommen/ Zchodźić śię. Item, pro Venire. Convenire de re aliqua, Versamblet werden/Zgromádźić śię. Convenire de re venerea, etiam dicitur, Beschlaffen/ Schodźić śię. Item, Convenire, Eins werden/ vbereinkommen/Zgodźić śię/Kontrákt uczynić. Conveniebat mulier viro in manum, Das Weib verhieß dem Mann in die Hand/ wenn (bey den Alten) das Weib in deß Manns gewalt kam/ Slubowáłá białagłowá mężowi. Convenire sibi, Ihm selbs gleich seyn/Zgadzáć śię z sobą. Convenit, subintell. inter eos, ut sit, Convenit inter eos, Es ist beschlossen/ vnter jhnen abgeredt/ Postánowiona rzecz u nich. Conveniunt mores, Sie seynd gleich an Sitten/ Zgádzáią śię w obyczáiách. Non conveniunt hæc nuptiis, Die Ding dienen nicht zur Hochzeit/ Nie należą te rzeczy do wesela. Convenire aliquem in jus, Einen mit Recht anlangen/ skárgę ná kogo wnieść przed sąd. Convenire aliquem, pro Alloqui, Mit einem reden/ Mowić z kim. Conveniunt multi populi Carthaginem, Viel kommen zu Carthago zusammen/ Idźie ich wiele do Kártáginy. Cōnvĕnĭt, imperson. Es ist billich/ słuszna. Cōnvĕnĭēns, entis, particip. Bequem/ füglich/Przyzwoity/Przystoyny. Cōnvĕnĭēntĕr, adverb. Geschicklich/Gleichförmiglich/Przystoynie/Przyzwoićie. Cōnvĕnĭēntĭă, æ, g. fœ. Vergleichung/Vertrag/ Przyzwoitość/ Składność. Cōnvēntŭs, a, um, particip. ut: Conventa pax, Angenom̃ener Fried/ Vmowiony pokoy. Cōnvēntŭs, us, g. m. ein Versamblung/Gemeind/ ein beschriebener Tag/ Schadzká. Conventus agere, Landtag halten/ Gemeind halten/ Schadzki mieć/ seymowáć. Cōnvēntĭō, g. f. Vertrag/ Bericht/ Vmowá. Cōnvĕnæ, arum, g. com. Auß mancherley Land zusammen gestossen Volck bey einander zu wohnen/ Cudzoźiemcy/zbiegáiący śię. Cīrcŭmvĕnīrĕ, Vmbgeben/ Obchodźić. Hostem circumvenire, Den Feind vmbgeben/ Oblec nieprzyiaćielá. Item, Circumvenire,

Vberlisten / Hindergehen / Zdrádźić. Cīrcūmvēntĭō,onis,g.fœ. Betrug/Zdrádá. Cōntrāvĕnīrĕ, Entgegen kommen/ Wider etwas kommen/ Iść przećiw/sprzećiwiáć śie. Contravenire de literis corruptis, id est, accusare corruptarum literarum. Dīscōnvĕnīrĕ, Vbel vberein kommen/ vngleich seyn / sich nicht wol reymen / Niezgadzáć śie. Dēvĕnīrĕ, Hinkommen/hinabkommen/ przychodźić. Idem, quoque quod venire, vel Ire, vt: Devenire domum, Heim kommen / Przyść do domu. In aliquem devenire, vel incidere, Einem in die Händ fallen / Wpáść w czyie ręce. ēvĕnīrĕ, Hinauß kommen/Wynijść. Item, Zukommen/geschehen/ widerfahren / Stáć śie/Przypáść. Ex sententia evenit, Es ist mir nach meinem Sinn kommen/ Wszytko śie k myśli powodźi. Usu hoc venit, Das geschicht gemeinlich/ist bräuchlich / Przydawa śie. Evēnĭt, Impersonale, Es hat sich also geschickt/Stáło śie/ przypádko. ēvēntūs, us, Außtrag / Außgang/ Skutek. ēvēntūm,i,g.n. plur.nu. Eventa,orum, idem. Invenire, Finden/ Náleść. Erfinden/erdencken/Wynáleść/Wymyślić. Invenitur apud authores,& in authoribus, Man finds geschrieben/ Jest nápisano. Cognomen ex contumelia invenit, Er hat ein Zunamen vberkommen/ Przezwiská dostał z zelżywośći. Invenias ubi habitat, Erfahre wo er wohne/ dowiedz śie gdźie mieszka. Invenire viam, ein Mittel finden/Wynáleść sposob. Invēntŭs,a, um, nomen ex particip. Gefunden/Náleziony. Invento opus est, Es muß gefunden werden / Trzebá náleść. Invēntŭm,i, g.neu. ein erdacht Ding/ein Lügen/ Wynálazek. Invēntŭs,us, g.m. & Invēntĭō, f. Fund/erfindung/Wynáleźienie. Invēntĭŭncŭlă, æ, g.f. Fündlein/ Wynáleźienie niewielkie. Invēntŏr,oris, g.m. Erfinder/Wynalezcá. Invēntrīx,icis g. fœm. Erfinderinn / Wynálezu iącá. Invēntārĭŭm, ij, g.neu. ein Rödel oder Register/ darinn man eines Haußrath vnd Gut auffschreibet/ Reiestr / dobr spisek/ Inwentarz. ădīnvĕnīrĕ, Erfinden/erdencken/Náleść/Wymyślić. Intērvĕnīrĕ, Darzwischen oder darzu kommen/ vberfallen/ Nádchodźić/Przyść miedzy. Nox intervenit, Die Nacht ist darzwischen eingefallen/ Noc przypádłá / nádeszłá. Intērvēntŭs, us, Vberfall/Zukunfft/ Nádeśćie. Noctis interventu, Durch einfall der Nacht / Zá nádeśćiem nocy. Intērvēntŏr,oris, g. masc. Der zwischen

einer Handlung kömpt/Przychodzący miedzy. Interventor, pro Fideiussore, ein Versprecher/ Bürg/Rękoymia. Intērvĕnĭēns,entis, particip. Darzu kommend/ Przychodzący/Náchodzący inszych. Obvenire, Zukommen/an die Hand stossen/gegen kommen/Tráfić śie/Przypáść. Item, Einem durch Glück zukommen/oder durch ein Looß/ Dostáć śie szczęśćiem. Obvenit hæredibus, Das Erbtheil ist zugefallen / Spádło ná dźieći. Obventio,onis, g.f. Das Einkommen der Gülten oder Zinsen/ Obrywká / Spadek máiętności. Postvenire, Nachkommen / Opoźniáć śie/Pozad iść. Pervenire, Biß an ein Ort kommen/ Przyść ná mieysce. Pervenit ad desperationem, er ist in verzweiffelung gerathen/ wpadł w rospácz. Pervenire in potestatem alicujus, In oder vnter eines Gewalt kommen//Pod moc czyię przyść. Prævenire, Für oder vorkommen/ Wyprzedźić. Provenire, Herauß kommen/ herfür kommen/ Wychodźić/ Pochodźić. Proventus,us, g. masc. Gewächs/ wolgerathene Frucht/ Pochod / Vrodzay. Proprie de segetibus, & iis, quæ è terra nascuntur, dicitur Rĕvĕnīrĕ, Widerumb kommen/Znowu przyść. Sūbvĕnīrĕ Zu hülff kommen/ Rátowáć. Erroribus subvenire, Den Irrthumben wehren/ Bronić błędu. Sūbvĕntō, as, are, frequent. Embsiglich helffen/ Rátowáć.

Vēnŏr, aris, atus sum, vēnārī, Jagen/nemlich dem Wild nach / łowić zwierz. Pisces venari, Fischen/ łowić ryby. Item, Venari, metaph. einem nachjagen / oder nachfolgen / oder nachstellen/ Chwytáć/Zdobywáć śie. ut: Venari laudem, gloriam, &c. Apros in mari venari, Proverb. Figura, Vmbsonst arbeiten/Robić ná dáremno. Vēnātŭs,us, g. m. Gejegt/ łowienie. *Montanus, servus, vagus.* Venatu veniens, Von der Jagt kommend / Z łowu śie wracáiący. Vēnātĭō, g.f. idem, quod Venatus. Vēnātŏr,oris, g.masc. Ein Jäger/ łowiec. *Citus, pernix, nemorisequus, præceps.* Vēnātrīx, tricis, g.f. Jägerin/ łowiącá. Vēnātĭcŭs,a,um, ut: Canis venaticus, Ein Jaghund/ Pies łowczy. Vēnātōrĭŭs, a, um, Das zum Jagen gehört/łowczy/Myśliwczy. Venabulum, vide sup. suo loco.

Vēntĕr, tris, g.m. Der Bauch/Brzuch. *Mollis, supinus, avarus, turgidus, planus, gravidus, tumidus, pandus, rabidus, liquidus, jejunus, improbus, vorax,*

vorax, procax, miser, pendulus, capax, ventosus, rapidus, profusus, avidus, vastus, collativus, turgens, artifex, albus, piger. Ventrem ferre, dicitur mulier, Schwanger seyn / Brzemienna być. Item, Venter, der Magen / żywot. Vĕntrĭcŭlŭs, li, g. m. dim. Mäglein / żołądek. Ventriculus cordis, Hertzgrüblein / Dołek serdeczny. Vĕntrōsŭs, & vĕntrĭōsŭs, a, um, Großbauch / der ein grossen Bauch hat / Brzucháty. Vĕntrālĕ, is, g. n. Fürtuch / oder Schurtz der Weiber / Fártuch.

Ventilabrum, Ventilatio, Ventilo, Ventosus, v. Ventus.

Vĕntŭs, i, g. m. der Wind / Wiatr. *Faciens frigora, rapidus, nivalis, susurrans, luctans, levis, furens, brumalis, celer, pluvius, protervus, vagus, injuriosus, frigidus, sylvifragus, validus, incertus, violentus, aequoreus, pugnas, gelidus, nimbosus, mobilis, iniquus, tenuis, saevus, sonans, animosus, subtilis, sonorus, humidus, fremens, volans, trux, volucer, aërius, Aeolius, fulmineus, altercans, tumidus, alacer, stridens, turbidus, terribilis, resonans, nimbisonus, saeviens, infestus, fluctuosus, fugax, Aeolides, glacialis, ambiguus, vesanus, Borealis, horrisonus, fetifer, furibundus, procax, rudis, malignus, immitis, insanus, carbaseus, horribilis, vesaniens, vanus, turgidus.* Alios ego vidi ventos, alias prospexi animo procellas, Ich hab andere Wind sehen wähen / Inszychem ja wiátrow (to iest / rozruchow) niebespieczeństw upatrował. Operam dat ventus, Der Wind ist gut und gelegen / und kompt uns wol / Dobry wiátr wieie. Colligere concionum ventos, Der gemeinen Gunst suchen / oder Ruhm und lob von dem gemeinen Volck suchen / Zábiegáć łáske pospolstwá. Ventum popularem quaerere, in re aliqua, idem. Vĕntŭlŭs, li, dimin. Vĕntōsŭs, a, um, Windig / Voll Winden / Wietrzny / Wietrzysty. Item, Ruhmsüchtig / auffgeblasen / Nádety / Płochy. metaph. Oed / leer / Prozny. Vĕntĭlō, as, vĕntĭlārĕ, Erlüfften / ein Lufft machen / etwa mit wähen / Wietrzyć. Ventilare frumentum, Korn wannen / Wiáć zboże. Concionem aliquam ventilare, Einer Gemeind etwas einblasen / Pobudzáć pospolstwo. Vĕntĭlātĭō, onis, g. f. Erlüfftung / das Wannen / Wietrzenie / Wianie. Vĕntĭlātŏr, oris, g. m. Ein Korn- oder Fruchtwanner / Erlüffter / Wietácz. Naturae ventilator, Erweger der Natur / Przyrodzonych rzeczy bádácz. Vĕntĭlātōres, plu. nu. Gauckler / Kuglarze. Vĕntĭlābrum, i, g. n. ein Wann oder Würffschauffel / Wietáczká. Vĕntĭlō, as, vĕntĭlārĕ, Erschütten wie ein Rock / etc. erstauben / erwannen / werffen wie das Korn / wiáć / wywiewáć.

Vēnūm, à Venio, quasi Venium usurpatur pro Supino verbi Veneo. Liv. Se venum à primoribus datos, Verkaufft worden seyn / Przedáni są. Vēnūndō, as, vēnūndĕdī, Vēnūndātūm, vēnūndārĕ, Verkauffen / Przedawáć. Vēnūndātĭō, onis, g. f. Entfrembdung durch Verkauff / Przedawánie.

Vĕnŭs, vĕnĕrĭs, g. foe. ein Göttin der Heyden / Bogini pogáńska przełożona nád miłością. *Formosa, Palaepaphia, Amathuntia, Cytherea, alma, Idalia, Acidalia, diva, Dionaea, candida, fecunda, Erycina, damnosa, marina, Aeneadum genitrix, vulgivaga, gladiatoria, clandestina, vino madens, adulterina, coelestis, Capitolina, tenera, feminea, aurea, blanda, orta mari, insidiosa, furtiva, pulcra, Gnydia, Praxitelica, Aphrodite, laeta, Palatina, Aegea, Lucrina, mitis, Aeneia genitrix, Cypria, prodigiosa, superba, iniqua, diva Paphi, callida, calefacta, orta salo, perversa, amoena, obscena, voluptuaria, Vulcania, spumigena, turpis, dulcis, imbellis, bella, Amathusia, desultoria, impudica, benigna, proterva, perniciosa, decora, fervida, lasciva, deliciosa, ridens, luxuriae nutrix, nefanda, jucūda, fallax, ungventaria, mater adulterij, incesta, ingeniosa, foeda, jocosa, petulans, multipotens, venusta, salax, auricoma, lepida, truculenta, incentiva, meretrix, ebria, secreta, insana, ignipotens.* Item, Venus, Bulschafft / ćielesność / Miłość nieuczćiwa. Item, Der Morgenstern / Gwiazdá záránna / Jutrzenká. Item, pro Amica sumitur. Item, Schöne / sonderlich der Weiber / Białagłowá nadobna. Vĕnĕrēŭs, a, um, Der Göttinnen Veneri zugehörig / Do wenery należący. Homo venereus, Der Veneri verlobt / gnadenreich / lieblich / holdselig. Jurny / ćielesny / Fryierz. Venerea res, venereae voluptates, Bulschafft / Miłość nieuczćiwa. Vĕnūstŭs, a, um, Holdselig / Schön / Nádobny / Piekny. Vĕnūstŭm, i, g. neu. Lieblich / Gnadenreich / Fein / holdselige Ding / Piekna / miła rzecz. Vĕnūstŭlŭs, a, um, dimin. Ein wenig holdselig / Piekny trochę. Vĕnūstās, atis, g. foe. Schöne / Weiberschöne / holdseligkeit / Lieblichkeit / Krasá / Piekność / Przyiemność. *Grata, Rachelaea, suavis, sincera.* Vĕnūstē, adverb. Holdseliglich / Pieknie. Vĕnūstō, as, avi, atum,

tĕnūstārĕ, Ziehren/Zdobić. Dēvĕnūstārĕ, idem. quod Deturpare, Vngeschaffen machen / Verwüsten / ßpecić.

Venustas, Venusto, Venustus, vide Venus.

Veprēs, pris, tàm in singulari quàm in plurali. g. masc. secundum Probum, & fœm. secundùm Priscianum, Dorn/ Ciernie. Veprēs, vepriŭm, pl. nu. *Hirsuti, asperi, recurvi, acerbi, densi.* Veprēcŭlă, æ, g. fœm. dimin. Veprētŭm, i, g. neu. Dorngehöck/ćierniſko.

Vēr. vēris, g. neu. Der Frühling oder Glänz/ Wiosná. *Purpureum, imbriferum, utile, udum, sudum, placidum, tepidum, comans, odoriferum, nubiferum, salubre, pecorosum, aquosum, breve, floricomum, floriferum, benignum, nidificum, spirans, floridum, blandum, geniale, serenum, nimbosum, madidum, jucundum.* Vere novo, Im Eingang deß Frühlings / Ná początku wiosny. Primo vere, idem. Vērnŭs, a, um, vt: Flores verni, Blumen deß Frühlings/ Kwiatki wiesienne. Vērnŏ, as, avi, atum, are, Im Frühling grünen vnd blühen/ Kwitnąć/ zielenić się. Aviculę vernant, Die Vöglein singen im Frühling / śpiewáią ná wiosnę. Cœlum vernans, Sommerlich / Pogodne niebo. Vērnātiŏ, onis, g. fœm. Im Frühling abgestreiffte Schlangenhaut/ Odmłodnienie/ wężowa skórá.

Veracitas, Verax, v. Verum.

Vērātrŭm, i, g. n. Nießwurtz/ ćiemierzycá.

Vērbāscŭm, i, g. n. Wullkraut/ Dźiewánná.

Vērbēnă, æ, g. fœ. Eysenkraut / Kośzyczko. Vērbēnācă, æ, idem. *Pingvis.*

Vērbĕr, beris, g. n. ein Ruth/ Zwick vnd allerley dergleichen damit man schlägt/ als Stecken/ Geyßlen/ ꝛc. Bićie/ Laſká/ Korbácz/ Náháyká ꝛc. *Tortum, sævum, contortum, crudele, cruentum, crudum, intortum, violentum, triste, nodosum, crepitans, exagitatum, acerbum, insanum, nefandum, ferreum, ardens, vipereum, sangvineum, mortiferum, minax.* Vērbērŏ, as, avi, atum, vērbĕrārĕ Schlagen / treffen/ Bić. Cogitationis conuitio verberare, Böses von eim dencken/ źle o kim myśleć. Vērbĕrābĭlĭs, le, id est, Dignus verberibus, obsolet. Vērbĕrŏ, onis, g. m. Streichling / das ist / der Streichwürdig/ Bićia godny/ śmiágániec. Vērbĕrātŭs, us, g. m. & Vērbĕrātiŏ, onis, gen. fœm. Schläg / das Schlagen oder Treffen / Bićie. Dēvērbĕrārĕ, & Diverberare, Hartiglich schlagen/ Zbić. Everberare, Schlagen/ wie die Kürßner die Fell schlagen/ ꝛc. Schwingen/ Wybić. Transverberare, Durchschlagen/ durchstechen/ Przekłoć/ Przebić.

Vērbŭm, i, n. ein Wort/ Słowo. *Mellare, garrulum, mellitum, facetum, peritum, blandū, loquax, lacteum, disertum.* Si verbo titubarit, so er mit eim Wort stöst oder fehlt / Jesli się raz zátoknie. Verbum de, vel e verbo exprimere, Von Wort zu Wort verdolmetschen/ Od słowá do słowá przełożyć. Verbum pro verbo reddere, idem. Verbum, ein Sprichwort/ Przypowieść. Verba isthæc sunt, Es seynd blose Wort/ Es ist nur ein Geschwätz / słowá prożne. Verba mortuo facere, Ein Ding vergebens sagen / Mowić ná dáremno. Verbum sat est, es ist gnung an eim Wort/ Dosyć jedno słowo wyrzec. Verbi gratia, &c, verbi causa, quod & exempli gratia dicitur, Nemblich/ zum Exempel/ mit Namen/ Jáko/ náprzykład. Verbum pars orationis apud Grammaticos. Vērbŭlŭm, dimin. Vērbālĭs, le, quod à Verbo descendit, dictio Grammaticis tantùm familiaris. Vērbōsŭs, a, um, Schwätzig/ Wortselig / Wielomowny. Vērbōsē, adverb. Mit viel Worten/ Wielomownie. Vērbīgĕrŏ, as, are, pro Verba facere, obsolet.

Vĕrĕcūndia, æ g. fœ. Schaam/ Zucht/ Wstyd/ *Rubella.* Vĕrĕcūndŭs, a, um, Schamhafft / Wstydliwy. Verba parùm verecunda, Vnzüchtige Red/ Mowá niewstydliwa. Verecundum est dicere, Es ist Schand zusagen / Sromotá mowić. Vĕrĕcūndŏr, aris, atus sum, vĕrĕcūndārī, Sich schämen / Sromáć się/ wstydźić się. Vĕrĕcūndē, adverb. Schamhafftiglich / Wstydliwie. Inverecundus, a, um, Vnschamhafft/ Niewstydliwy. Invĕrĕcūndĭă, æ, g. f. Vnschamhafftigkeit/ Niewstyd/ Niewstydliwość.

Vĕrēdŭs, i, g. m. ein Post-Roß / Koń wierzchowy / podwodny. *Succinctus.* Vĕrēdārĭŭs, ij, g. m. Postbott/ Podwodnik / Goniec.

Vĕrĕŏr, vĕrēris, vĕrĭtŭs sum, vĕrērī, vor Augen haben/ förchten/ das ist/ Achten vnd in Ehren haben/ vngern erzürnen/ Obáwiáć się. Vereor dicere, Ich darffs nicht sagen/ Nieśmiem powiedźieć. Vĕrēns, entis, particip. Besorgend/ förchtend/ Obawiáiący się. Verentes plagarum, Streiche förchtend / Boiący się chłosty. Vĕrēndŭs, a, um, Wol zu förchten/ Achtbar/ Czći godny. Vĕrēndă, orum, die Scham oder Schamglie-

glieder/Wſzydliwe członki. Rĕvĕrĕŏr, rĕvĕrēris, rĕvĕrĭtus ſum, rĕvĕrērī, einen fórchten vnd in Ehren halten/ Einem Zucht vnd Ehr beweiſen/ Obawiáć ſię kogo/ Szánowáć. Rĕvĕrēns, entis, particip. Ehr beweiſend/Szánuiący. Rĕvĕrentĭă, æ, g. f. Zucht vnd Ehr ſo man einem beweiſt/ Cześćie/ Szánowánie kogo. Præſtare reverentiam, Zucht vnd Ehre einem beweiſen/ Vczćiwość komu wyrządźáć. Rĕvĕrēntĕr, adverb. Ehrlich/mit groſſer Verehrung/ Vczćiwie. Rĕvĕrēndŭs, a, um, Ehrwürdig / Cźći godny. Irrĕvĕrēntĕr, adverb. Vnzüchtiglich/ Nieucżći. wie. Irrĕvĕrēntĭă, Barbarè dicuntur.

Veretrum, vide Verro.

Vergīlĭæ, arum, g. f. pl. num. quæ & Pleiades dicuntur, Das Siebengeſtirn/ Báby gwiazdy. *Tardæ.*

Vergō, is, versī, vel ſecundum Diomed vērxī, vērsūm, vergĕrĕ, Sich ſencken / ſich neygen/ ſich leinen/ Náchyláć ſię/ Mieć ſię ku. In medium vergit, Zeucht gegen der Mitten/ Ma ſię już do śrzodká. Devergere, invergĕrĕ, Hinein richten/ krümen/biegen/ Náchyláć/ Nákrzywiáć. Antiq.

Veridicus, Verificus, Veriſimile, Veritas, Veriverbium, Vero, as, vide Verus.

Vĕrmĭs, is, g. m. ein Wurm/ Robak. *Infeſtus, rufus, villoſus, terreſtris, parvus, terrenus, durus, fœdus, longus.* Vĕrmĭcŭlŭs, li, dimin. Würmlein/ Robaczek. Vērmĭnōsŭs, a, um, Voll Würme/ Robáczywy. Vērmĭcŭlŏr, aris, atus ſum, vērmĭcŭlārī, Würmſtichig werden/ Od robakow toczonym być. It. Verſchrotten Werck machen mit gevierten Platen mit Bildnuß in Eſtrich/ Sádzoną robotę gotowáć. Vērmĭcŭlātŭs, a, um, ein Eſtrich mit ſolchen Platten gemacht/ Sádzony. Vērmĭcŭlātĭō, onis, g. f. Wuámſchad/Schad von Würmen im Samen vñ Bäumen gewachſen/ Robáczywość. Vērmĭnă, orum, g. n. pl. n. Das Krimmen im Bauch/ Gryżienie żołądká. Vērmĭnō, as, vērmĭnārĕ, Das Bauchkrimmen haben/ Gryżienie ćierpieć. Vērmĭnātĭō, onis, g. f. Beuchkrimmen/ Gryżienie.

Vernă, æ, g. com. Ein leibeigen Haußkind/ das iſt/ in vnſerm Hauß geborner leibeigner Menſch/ Niewolniczy ſyn/ Wyzwoleńcow ſyn. Vērnŭlă, dimin. Vērnācŭlŭs, li, Inheimiſch/ Allerley in vnſerm Hauſe/ Heymat vnd Lande geboren oder gewachſen/ Ländlich/ Domowy/ Swoyſki. Lingva vernacula, Mutterſpraach / Jezyk przyrodny. Vernaculum aliquando dicitur, quod eſt Veris, des Glentzens/ Wieśienny. Vērnīlĭtās, atis, g. f. Schalckheit vnd Argliſtigkeit an Leibeigenen gewohnt/ Zmyślność domowey czeládźi. Vērnīlĭtĕr, adverb. Mit Geſchwätz vnd ſchmeichlen/ Zmyślnie/ Pochlebnie. Vērnālĭtĕr, aliud adverb. Schalckhafftiglich/ böſlich/ bübiſch/ Szyderſkie/ Pochlebnie.

Vernatio, Verno, Vernus, vide Ver.

Vērō, Conjunctio, Aber/ Ale.

Vērpŭs, i, g. maſc. Der Mittelfinger/ Trzeći pálec. Idem quoq; quod appellatur Verpa, das Männlich Glied/ Członek męſki.

Vērrēs, is, g. m. ein Eber/ Kiernoz. Vērrīnŭs, a, um, ut: Jecur Verrinum, eines Ebers Leber/ Wątrobá kiernozowá.

Vērrō, is, verri & vērsī, vērsūm, vērrĕrĕ, Schleiffen/ Włoczyć. Item, wüſchen / fegen / kehren/ Vmiátáć/ Myć. Vērrĭcŭlūm, li, g. n. ein Zuggarn/ Drugubicá/ Klomia. Vērrĭcŭlātŭs, a, um, Wie ein Zuggarn geſtaltet oder gemacht/ Ná kſztałt śieći urobiony. Cōnvērrō, is, converri & cōnvērsī, cōnvērsūm, cōnvērrĕrĕ, Zuſammen köhren/ Do kupy zmiátáć. Dēvērrĕrĕ, Abköhren/ Zmiátáć. Dēvīrrā, Dea antiquis culta, ut domum ſcopis verrere poſſent. Everrere, idem quod Deverrere. Everriculum, idē quod Verriculum. Actio de dolo, everriculum omnium malitiarum, Die Anklag des Betrugs/ iſt ein Zuggarn aller Argliſten / das iſt / faſſet ein/ begreifft vnd nimbt hin alle Argliſt/ Pozywánie o fałſz/zdrádę / ták pomiotło / ktorymby ſię wſzytkie zdrády uprzątnęły. Evērrĭātŏr, oris, nomen obſol. qui mortuum efferrĕ, & ei juſta facere tenetur. Exverrere, idem.

Vērrūcă, æ, g. f. ein Wartz/ Brodawká. Item, ein Bühelein eines Bergs/ ein ſchropffächtig hoch Orth/ Págorek. Vērrūcŭlă, æ, dimi. ein Wärtzlein/ Brodawká máła. Vērrūcōsŭs, a, um, voll Wartzen/ Brodawczáty. Loca verrucoſa, Rauhe/ ſchroffächtige/ vnebene Orth/ Mieyſcá chropáwe/ Nierowne.

Vērrūcārĭă, æ, g. fœ. Herba, aliàs Heliotropium, Wegwart/ Brodawnik/ Nogietek.

Verruncare, pro Verrere, obſoletum.

Verſatilis, vide Verto. Verſicolor, vide Color.

Verſiculus, vide Verſus.

Vērsĭpēllĭs, lĕ, Vnbeſtändig/ betrlegig / Der ſein

sein Angesicht vergestaltet/ Chytry/ Szálbierz.

Verso, Versura, Versus, vide Verto,

Vērsūs, ūs, g. masc. Verß/ Spruch/ Wierß/ Rym. It. Spruch/ Stück oder Gesetz eines Lieds/ W pieśni część. *Canorus, tener, suaviloquus, suavidicus, politus, lepidus, mollis, facundus, Maronæus, blandus, grandiloquus, dulciloquus, lubricus, nugosus, nitidus, excultus, odorifer, altisonus, poëticus, dives, delicatus.* Facere versus, Sprüch dichten/ Wierße pisáć. Item, Versus, ein Linij oder Zeyl Schrifft/ Linia/ Rząd w piśmie. It. ein Stück Erdreich hundert Schuch lang vnd breit/ Vwroć/ Versus remorum, ein Zeyl Rudern/ Rząd wiośeł. Vērsĭcŭlŭs, li, dimin. Vērsĭfĭcō, as, vērsĭfĭcārĕ, Sprüch dichten/ Wierße pisáć. Vērsĭfĭcātĭō, onis, g. f. Spruchdichtung/ Wierßow pisánie. Vērsĭfĭcātŏr, oris, g. m. ein Spruchdichter/ Wierßow skłádácz.

Vērsūs, Præposit. accusat. requirit, & semper postponitur. Brundusium versus ires, Gegen Brundusium solleſtu gehen/ Ku Brundusium miałeś iść. Quandoq; adjunctam habet Præpositionem, ut: Ad occidentem versus, Gegen Nidergang/ Ku Záchodowi. Versus, aliquando adverb. ut: Sursum versus, Deorsum versus, Gerad über sich/ Hinabwertz/ Dogory/ Ku dołowi. Undiq; versus, Von allen Orten her/ Zewßąd.

Vērsūtŭs, a, um, windwendig/ wandelbar/ Niestáteczny. metaph. Listig/ Gescheid/ Chytry/ dowćipny. Vērsūtē, adverb. Listiglich/ Chytro. Vērsūtĭă, æ, g. f. Listigkeit/ Chytrość. Vērsūtĭlŏquŭs, a, um, qui versutè loquitur. inusitat.

Vērtăgŭs, i, g. m. ein Jagthund so man Wind nennet/ oder vom Art eines guten Jagthundes/ Chárt.

Vērtebră, æ, g. fœ. sive Vērtĭbŭlŭm, li, g. n. ein Glied/ Gewerb am Leib/ Páciérz u zwierząt. Vērtebrātŭs, a, um, Gestaltet wie ein Glied des Leibs/ Podobny do páciérzy zwierzęcych.

Vērtēx, tĭcis, & Vortex, icis, g. m. à vertendo, Wirbel/ Obrot/ Krąg. Vertex montis, Der Gipffel vnd Spitz eines Bergs/ Wierzch gory. *Sublimis, aërius, nimbosus, celsus, scrupulosus, frondosus, exesus, acutus, nemorosus, excelsus, vitifer, editus.* Vertex capitis, Wirbel auff dem Haupt/ Wierzch głowy. Vērtĭcēs, pl. num. Thürangel/ Záwiásá. Vertices cœli, quos Græci polos dicunt, Die Angel des Himmels/ Biegun/ oś niebieska/ ábo punkty niebieskie koło ktorych się świát jákoby obraca. Vērtĭcōsŭs, a, um, Wirbelächtig/ Wirowáty.

Vērtĭcŭlă, æ, g. fœ. & Vērtĭcŭlŭm, li, g. n. ein Spinnwirtel/ Wártáczká. Vērtĭcillŭm, li, dim. Vērtĭcillātŭs, a, um, Wie ein Spinnwirtel gestaltet/ Podobny do wártáczki.

Vērtīgō, gĭnis, g. f. Schwindel/ Záwrot głowy/ Morbus capitis. Vertigus, Vmbtrumlung/ Záwrácánie.

Vērtō, vērtis, vērtī, vērsūm, vērtĕrĕ, Kehren/ wenden/ verwandlen/ Obracáć/ Náćiągáć. Agrum vertere, Ackern/ pflügen/ Oráć. Deus benè vertat, Gott kehre es zum besten/ Bog niech poßczęśći. Res vertitur in periculo, die Sach steht in Gefahr/ Spráwá niebespieczna. Terga vertere, Sich in die Flucht kehren/ Vćiekáć. Stultitiæ aut vitio aliquid alicui vertere, Einem etwas für ein Thorheit oder Laster zumessen/ Zá złe komu mieć. In perniciem alicui vertere, dicitur res aliqua, Zu Verderbnuß vnd Schaden gerathen/ Ná wielką ßkodę ábo upádek mu wyßło. Vērtŏr, deponens, ejusdem significationis cum Verto. Virg. Vertitur interea cœlum, & ruit oceano nox, Der Himmel wendet sich vmb/ rc. Niebo swoy obrot odpráwiło/ rc. Vērsō, as, avi, atum, vērsārĕ, frequent. Hin vnd her kehren/ Obracáć/ Wártowáć. Versare in corde, Im Hertzen betrachten/ Vważáć. Aliquid versare, Handlen/ Co spráwowáć. Cum aliquo versari, Gemeinschafft mit einem haben/ Towárzyßyć z kim. In acie versari, In der Schlachtordnung seyn/ Stáć w ßyku. In discrimine versari, In der Gefahr stehen/ Być w niebespieczeństwie. In summis versari, Reich an Geld vnd niemand schüldig seyn/ Bogátym być/ á żadnego długu nie mieć. Vērtēns, entis, particip. à Verto, Vmbkehrend/ wiederkehrend/ Obrácáiący/ Náwrácáiący. Vērsātŭs, a, um, Vmbgekehrt/ Obrocony. Vērsātĭō, onis, g. fœ. Das hin vnd wieder kehren/ Obrácánie. Vērsōrĭŭs, a, um, & Vērsātĭlĭs, lĕ, Vmbwendig/ Obrotny. Vērsūră, æ, g. f. Vmbwendung/ Kehrung/ Obrácánie/ Zákręt. Facere versuram, Schuld mit gelehntem Geld bezahlen/ Lichwę przenieść/ Z pożyczánego dług zápłáćić. Avērtō, is, āvērtī, āvērsūm, āvērtĕrĕ, abwenden/ abkehren/ Odwroćić. Avertere hostem ab urbe, Den Feind von der Stadt treiben/ Odegnáć nieprzyiáćielá od miástá.

Avertere rem à ſuſpicione, Etwas aus dem Argwohn bringen / Znieść z czego podeyrzenie. Avertere ſe in mercaturam, ſich auff Kauffmanſchafft kehren/ Udáć ſię do kupiectwá. Avertere rem aliquam; Etwas entfrembden/ Ukráść. Quod omen Dij avertant, Darvor vns Gott behüte/ Czego Boże obroń. Avĕrsŭs, a, um; Abgewendet/ Odwrocony. particip. Averſa pars, das Hintertheil/ Cześć tylna. Averſi à prælio, Von der Schlacht abgewendet / Odwroceni od potrzeby. Averſus à ſuis, den Seinigen widrig/ Nieczyczny ſwoim. Item, Averſus, nomen ex particip. Averſiſſimus animus, Gantz frembd vnd widrig/ Przećiwne ſerce/ Nienawiść. Avĕrsĭō, ōnis, g. f. Abwendung/ Odwrocenie. Averſione, vel per Averſionem aliquid emere; Mit eim Geding kauffen/ Kupić co z pewna kondycia. Avĕrsŏr, aris, atus ſum, āversārī, dēn Rücken kehren/ Odwracać oczy. Averſari aliquem; Sich von einem wenden vnd ſchewen / Brzydźić ſię kim. Averſari preces alicujus; Eines Bitt außſchlagen/ Niewyſłuchać kogo. Avĕrsŏr, oris, g. m. ut: Averſor pecuniæ publicæ, Entfrembder des gemeinen Geldts/ Publicznych pieniędzy uwłaczájacy. Avĕrsātĭō, onis, g. f. ein Abſchew/ Brzydzenie/ Nienawidzenie. Advertĕrĕ, Hinzu kehren/ Obracáć ná ſię. Itē, ein Auffſehen haben/ Acht haben/ Baczyć / Pilnowáć. Animum advertere; Fleiſſig auffmercken/ Pilno uwazáć. Oculos advertere; Die Augen etwar hinwenden/ Pilno pátrzyć. Advertebatur, man hats gemercket / Uważáno. Anĭmădvertŏ, is, ănĭmădvertī, ănĭmădversŭm, ănĭmădvertĕrĕ; Vernehmen/ mercken/ fleiſſig auffmercken / Baczyć/ Upátrowáć. Animadvertere in aliquem, Einen ſtraffen/ Karáć. Anĭmădversĭō, onis, g. f. ein Auffmerckung/ Uważánie. Item, Straff vnd Einſehen/ Karánie. Anĭmădversŭs, a, um; particip. Gemerckt vnd verſtanden Uważony/ Upátrzony. Item, Geſtrafft/ Kárány. Anĭmădversŏr, oris, g. m. Der ein Ding wol merckt vnd warnimbt / Achthaber/ Karzący/ Uważáiący. Antĕvertĕrĕ, Fürlauffen/ fürkommen/ Wyśćgnać/ Uprzedźić. Item, Antevertere, pro Præponere, ut: Rebus aliis antevertam, quæ mandas mihi, Ich wil das thun das du heiſſeſt vor allen andern Dingen / Twoie rozkazánie wprzod niż co inszego wykonam. cōnvertĕrĕ, Kehren/ Obracáć. Convertere ſe domum, pro, Reverti, Wiederumb heim kehren/ Wracáć ſię do domu. Convertere ſe in fugam; Sich in die Flucht geben/ Wnogi ſię udáć.. Convertere hominem à conſvetudine, Einen von der Gewonheit abführen/ Od zwyczáiu kogo odwieść. Convertere fugam, Von der Flucht wiederumb kehren/ Wroćić ſię z ućieczki. Item, Convertere, verdolmetſchen/ Przełożyć. Cōnversŭs, a, um, pro Emendatus, Bekehrt/ gebeſſert / Náwrocony/ Popráwiony. Cōnversĭō, onis, g. fœ. Umbkerung/oder Verkehrung der Blätter/ Przewrocenie/ Náwrocenie. Cōnversārĕ, freq. Hin vnd wieder kehren / Obracáć tám y ſám. Cōnversārī, Beywohnen/ Obcowáć. Cōnversātĭō, onis, g. f. Beywohnung/ Obcowánie. Cōntrōversŭs, a, um, Spänig/ das noch im Zweiffel vnd Span ſtehet/ Sporny/ Wątpliwy. Cōntrōversĭă, æ, g. f. Span/ Zanck/ Stoß/ Spor. Sine controverſia, ohn Zweiffel / Bez nieſnadzki/ Sporu. Cōntrōversĭōsŭs, a, um, voll Spans vnd Zancks/ Sporny. Cōntrōversŏr, aris, atus ſum, cōntrōversārī, Stoß vnd Span mit einander haben/ Sprzeczáć ſię. Dīvertĕrĕ; Abkehren/ abweichen/ Zſtępowáć/ Skłániáć ſię. In villam divertere, In das Dorff kehren/ Wſtąpić do wśi. Divertere à via, Von dem Wege kehren/ Z drogi zſtąpić. Divertere, Sich von ſeinem Fürnehmen abkehren / Odſtępowáć przedśięwźięcia ſwego. Dīversŏr, aris, atus ſum, dīversārī, Zur Herberg ſeyn/ wohnen / Stać goſpodą. Diverſor, oris, g. m. ein Gaſt der beherberget wird/ Gość/ Przychodźień. Dīversōrĭŭm, ij, g. n. Herberg/ Wirtshauß/ Goſpodá. Dīversōrĭŏlŭm, li, dim. Wirtshäußlein/ Goſpodká. Dīversōrĭŭs, a, um, ut: Taberna diverſoria, ein Wirtshauß/ Gośćiniec. Dīvertĭcŭlŭm, li, g. n. ein Wirtshauß nicht am Wege gelegen/ Uſtronie. Dīvertĭcŭlă, orum, g. n. pl. n. Abwege/ Abweglein/ śćieżki zdrożne. Diverticulum quærere; ein Außflucht ſuchen / Ućieczki ſzukáć. Dīversŭs, a, um, Abgewendt/ anderßwohin gekehrt/ Rożny/ gdźie indźie obrocony. Ex diverſis locis, Von vnerſchiedenen Orthen / Z rożnych mieyſc. A te totus diverſus eſt, Er iſt gantz anders geſinnet als du/ Od ćiebie cále rożny ieſt. Dīversĭtās, atis, g. f. Unterſcheid/ Rożność. Dīvōrtĭŭm, ij, g. n. ein Ehſcheidung/ Zertrennung der Ehe/ Rozwod. It. Scheidung/ Abſünderung/

Rozrożnienie. Diversē, adver. An mancherley Orthen/ Rożnie/ Tám y sám. Diversim, idem. Evertere, vmbkehren/ vmbstürtzen/ Wywrocić. Rempubl. evertere, Das gemein Regiment vmbkehren/ Rzeczpospolitą znißczyć. Eversūs, a, um, Zerstört/ Wywrocony. Eversus fortunis, Von dem seinen vertrieben/ Wygnány z dobr. Eversio, onis, g. f. Vmbwurff/ Zerstörung/ Wywrocenie/ Zburzenie. Eversor, oris, g. m. ein Zerstörer/ Wywróćiciel/ Burzyćiel. Invertere, verkehren/ das hinter fürkehren/ Wywróćić/ Przewróćić. Inversa verba, Verkehrte Wort/ Wywrocone słowá. Inversa manus, Vmbgekehrte Hand/ Ręká wywrocona. Inversio, onis, g. f. Verkehrung/ Przewrocenie. Intervertere, ein Ding vnterschlagen/ heimlich verschlagen/ verstehlen/ Oßukáć/ Kráść. Dicimus, Intervertere aliquem, &c, Intervertere aliquem re aliqua, &c, Intervertere rem aliquam. Item, Intervertere, vmbkehren/ zerstören/ abthun/ Przewróćić/ Wyniszczyć. Obvertere, Gegenkehren/ Obracáć. Obversa orienti gallina, gegen den Auffgang gekehrt/ Ná wschod słońcá kokoß obrocona. Obverso, as, are, frequent. Hin vnd her kehren/ Obracáć się tám y sám. Obversari, deponens. Vor etwas vmbhin gehen/ Vwijáć się/ Przebiegáć się. Obversari, dicitur res, Stets im Sinn ligen/ oder im Kopff vmbhin fahren/ Być ustáwnie ná myśli. Obversatio, onis, g. fœ. Vorschweiffung/ Przebiegánie/ Przebijánie. Pervertere, verkehren/ vmbwerffen/ vmbstossen/ Przewracáć/ Wyrzucáć. Pervertere vectigalia, Das Einkommen einer Stadt/ Gemeind oder Fürsten schädigen/ oder abschlagen/ Cłá/ Dochody ukradáć. Perversus, a, um, nomen ex particip. verderbt/ verführt/ böß/ arg/ Przewrotny/ Opáczny/ Zły. Perversē, adver. ut: Perversè abuti, mißbrauchen / Opácznie / źle używáć. Perversè videre, Eines vors ander ansehen/ Niedobrze pátrzyć. Perversitās, atis, g. fœ. verkehrte Arth/ Boßheit / Przewrotność/ Opácznosć. Prævertere, & Præverti, depon. Vorkommen/ Vprzedzáć. Præverti foràs, außgestossen werden/ Być wypchnionym/ Wyrzuconym. Prævertere animum alicujus, Eines Hertz gewinnen/ Vprzedźić czyie myśl/ Opánowáć. Illuc prævertamur, Wir wollen vor dahin kehren / wir wollen darvon zuerst handlen / Pódźmy tám/ Obroćmy się pierwey. Præversum fulgur, inquit Fest. quod ignoratur, an interdiu sit factum. Prætervertere, Ein fur das ander setzen / Jedno miásto drugiego położyć. Revertō, is, activè sæpè apud Cicer. legitur, sed non nisi in præterito, aut in temporibus á præterito formatis, Jch kehre wieder vmb / Wrácam. Revertōr, teris, reversus sum, revertī, Wiederumb kehren / wieder kommen / Wrácáć się. In gratiam cum aliquo reverti, Sich mit einem wieder versöhnen/ Potednáć się. Reversio, onis, g. fœ. Wiederkunfft/ Wrácánie. Reverso, as, revesare, Offt kehren/ Wrácáć się coraz. Subvertere, vmbkehren/ vmbwerffen/ vnter sich werffen/ Podwracáć. Subversare, freq. Transvertere, pro, Prævertere, Barbarè legitur. Transversus, a, um, Vberzwerch/ Poprzeczny / Krzyżowy. Transversarius, a, um, ut: Transversaria tigna. ein Zwerchbalcken/ Poprzeczne.

Verū, g. n. indecl. in singulari; in plurali hæc Verŭa, verŭum, verŭbus, ein Spieß/ Bratspieß/ Rożen. *Oblongum, terribile.* Item, Veru, Ein gattung Gewehrs wie ein Spieß/ Glewiia. Verŭculum, li, dimin. ein Spießlein/ Rożenek.

Vervactum, i, g. n. Land das im Glentzen auffgebraachet ist/ vnd gleichwol braach ligt/ Odłog rolny/ Rola spráwiona.

Vervex, vecis, g. m. ein Hammel/ das ist/ ein verschnittener Wider/ Skop. Vervecĕus, a, um, Einem Hammel gleich / Skopowi Podobny. Vervecinus, a, um, eines Hammels/ Skopowy.

Verum, Conjunctio, Aber / Sondern / Ale/ Jednák. Verumtamen, Conjunct. Aber doch/ Jednák/ Wßákże.

Verus, a, um, Wahr/ Warhafftig/ Prawdziwy. Modò verum, Sofern es wahr sey/ Kiedyby iedno prawdá byłá. Verisimilitudo, dinis, Schein der Warheit/ Podobieństwo ku prawdźie. Verē, adverb. Warlich/ trewlich/ sicherlich/ Prawdźiwie. Verax, acis, g. omn. Warhafftig/ Prawdźiwy. Veracitas, atis, g. f. Warhafftigkeit / Prawdá. Veraciter, adverb. Warhafftiglich/ Prawdźiwie. Veridicus, a, um, Warhafftig in Worten/ Prawdomowny. Verificus, a, um, Warhafftig/ Prowdźiwy. Veriverbium, id est, Sermo verus. Verisimilis, le, der Warheit gleich/ Podobny ku prawdźie. Veritas, atis, & Verimonia, g. f. Warheit/ Prawdá. *Intemerata, candida, divina, nuda, concors, sincera.* In veritate,

tate, In der Warheit/Poprawdźie. Cultor veritatis, Liebaber der Warheit/Miłutacy prawdy. Vērō, as, id est, Verum dicere. Obsolet. Item, Verum præsentare, inusitatum.

Vērūtūm, i, g. n. ein kurtzer vnd scharffer Pfeil/ ein Wurffspieß/ Glewiia. *Æreum, prætentum, militare.*

Vēsānŭs, a, um, Vnsinnig/ wütig/ ßalony. Vēsānĭō, is, vēsānīvī, vēsānĭtūm, vēsānīrē, vngestümm oder wütend seyn/ ßáleć. vesaniente vento, Als der Wind vnsinnig wütend worden/ Gdy wiatr wiátr gwałtowny. Vēsānĭă, æ, g. f. Vnsinnigkeit/ ßaleństwo. *Discors, præceps, cæca.*

Vēscŏr, cĕrĭs, sine præterito & supino, vēscī, Essen/niessen/ Ieść/Pożywáć. Vesci aura ætherea, pro vivere. Vix sunt vescendo, Man kan sie kaum essen/ Ledwie śię dádzą ieść. Vesci pro Videre, est antiquum.

Vēscŭs, a, um, Essig/ das man pflegt zu essen/ gut zu essen/ śniedny. Vēscūm, Weich/ mürb/ Miękkie. Item, Zart/ klein/Máłe/Drobne. Vēscŭlŭs, a, um, Kleinlächt/mager/Chudy/máły.

Vēsīcă, æ, g. f. Wasser oder Harnblaaß/ Mácharzyná. Vēsīcŭlă, æ, g. f. dim.

Vēsīcārĭă, æ, g. f. Herba, Jüdenkirschen/Boberellen/Miechunki ziele.

Vēspă, æ, g. fœm. Wespe/ Ossá *Stridula.*

Vēspĕr, eris, vel Vēspĕrŭs, i, g. m. Der Abendstern/ Gwiazdá wieczorna. *Rubens, frigidus, piger, serus, ater, noctifer, ruber, occiduus, vmbrifer, rutilans.* Item, Vesper, Der Abend/ Wieczor. Primo vespere, Gegen den Abend/ Ku wieczorowi. Vēspĕră, æ, pro eodem dicitur. Vēspĕrī, sive Vēspĕrē, adverb. Zu Abend/Abends/spath/ Wieczor. Vesper, a, um, Unde cum Vesperum dicimus; neu: g. intelligimus Tempus, Abend. Wieczor. Vēspērtīnŭs, a, um, vt: Tempus vespertinum, Abends zeit/ Wieczorny czás. Vēspĕrō, as, are, Abend werden/ Zmierzcháć śie. Vēspĕrāscĭt, & Advesperascit, In tertiis tantùm personis, es wird abend/Zmierzcha śie. Invēspĕrāscĕrĕ, idem. Vēspĕrnă, æ, g. f. Das Abendessen/ Wieczerza. Obsolet. Vēspĕrālĭs, le, Von dem abend/von der Sonnen vntergang/Wieczorny.

Vespernalis, & Vesperna, v. Vesper.

Vēspērtīlĭō, onis, g. masc. ein Fladermauß/ Nietoperz.

Vēspĕrūgō, rūgĭnĭs, g. f. Stella eadem, quæ & Vesper, & Hesperus, & Lucifer, & Venus dicitur, ibidemq; quære Epitheta.

Vespices, Fruteta densa, obsolet.

Vēspīllō, onis, g. m. Todtengräber/Grabarz.

Vēstĕr, ra, rum, Ewer/ Wáß. Omnium vestrum bona, pro, Omnia vestra, Ewer aller Güter/Wßytkie wáße dobrá. Vēstrās, atis, Ewer Landsmann/ Ewrer einer/ Ewrer Sect/ Wáßyniec.

Vēstĭbŭlūm, i, g n. ein Vorhoff/Przedśionek. Artis vestibulum ingredi, Die Lehrjahr anfahen/ Począć śię uczyć.

Vēstĭcēps, vēstĭcĭpĭs, Deme der Barth anfahet zuwachsen/ Záraſtáiący/ Młodziemaßek.

Vēstĭgĭūm, i, g. n. Fußtritt/Fußstapffen/ ślad/ ſtopá. Item, Die Solen deß Fusses/ Podeßwá nożna. A vestigio ad verticem, Von Fußsohlen an biß auff die Hauptscheitel/ Od ſtopy nożney áż do wierzchu głowy. Vestigia corporis, Gespür/eingedrückt Zeichen deß Leibs/ Znáki od ćiáłá wyráżone. In vestigio hærere, Auff vnverrückten Füssen gehen/ W teß tropy iść. Omnibus vestigiis indagare, Alle Gespur nachsuchen vnd fleissig erfahren/ Wßytkich znákow pilnowáć. Item, Vestigium, Gespür/ Gemerck/ Warzeichen/ Znák/ Wyráženie. Vestigia amoris, Verlassene Zeichen der Lieb/ Znáki miłośći. Vestigio temporis, Von stund an/ Tudźież. Vēstĭgō, as, avi, atum, Vēstĭgārē, Dem Gespür nachsuchen/ nachforschen/ Vpátrowáć/ ßukáć wśchem. Vēstĭgātŏr, oris, g. m. Spürer/Jäger/ der dem Wild nachspüret/ Slādownik/ łowiec. Invēstĭgō, as, īnvēstĭgārē, Spüren/vnd das Gespür finden/ ßukáć/ wynáydowáć. Invēstĭgābĭlĭs, le, in Bibl. tant. legitur, Vnerforschlich/ Niepośládkowány. Non dicitur latine pro Inexplorato. Invēstĭgātĭō, onis, g. fœ. Gespür vnd Fund/ßukánie/ Badánie. Invēstĭgātŏr, oris, g. m. Nachsucher vnd Spürer/ßukácz/Bádácz/ Wynáleżcá. Pērvēstĭgārē, Nachsuchen biß einer finde/ śládowáć/ ßukáć/ spathác. Pērvēstĭgātĭō, onis, g. f. ein fleissiges suchen/ śládowánie/ ßukánie.

Vēstĭs, is, g. fœ. ein Kleid/Sukniá. *Laborata, picta, laxa, purpurea, Barbarica, nexilis, conchyliata, virgata, crocata, saturata murice, bibula, odorata, fulgida, fluxipila, pervenusta, auro illita, nitens, serica, coccinea, variegata, preciosa, nitida, fucata,*

ebria murice, magnifica, purpura, holoserica, texta, decora, elegans, mollis, pura, villosa, tenuis, fluxa, pellicea, coccinea, ornata, Ianthina. Vestis linea, ein leinen Kleid/ ſzátá płóćienna. Vestis lanea, ein wüllein Kleid/ ſzátá ſukienna. Vestis xilina, vel gossipina, ein baumwüllin kleid/ Báwełniána ſzátá. Vestis acupicta, gestickt Kleid/ Háftowána ſzátá. Vestis serica, vel bombycina, seyden-kleid/ jedwábna ſzátá. Vestis holoserica, gantz seydin Kleid/ Cále jedwabna ſzátá. Vestis subserica, Halb seydin Kleyd/ Pułjedwabna ſzátá. Vestis purpurea, Scharlachen Kleid/ ſzárłatná ſzátá. Vĕstĭārĭŭm, ij, g. neu. Kleiderkasten/ Ort da man kleider zuverwarē hinlegt/ ſzátnicá/ ſzátna ſkrzyniá. Vestiarij nomine aliquando vestitus intelligitur, Odźienie. Vĕstĭārĭŭs, a, um, vt: Arca vestiaria, Kleiderkasten/ ſzátna ſkrzyniá. Vēstīmēntŭm, i, g. neu. idem quod Vestis. Vēstītŭs, a, um, Bekleidet/ Vbrány. Vēstītŭs, us, g. m. Kleidung/ Odźienie. Vēstītissimus, a, um, Gar wol bekleidet/ Dobrze odźiany. Vēstīspĭcŭs, ci, g. m. Kleiderhüter/ Diener der seines Herrn Kleider wartet/ ſzátny/ kóżiebny. Obsoletum. Vestispica, æ, g. f. Vĕstĭō, is, vēstīvī, vēstītŭm, vēstīrĕ, Bekleiden/ Kleid anlegen/ Odźiać/ Vbráć. Cōnvēstĭō, is, īvī, ītŭm, cōnvēstīrĕ, Bekleiden/ Vbráć. Convestire locum aliquem dicitur hedera, ein Ort vberziehen vnd vberdecken/ Okrywa/ zdobi. Circumvestire, Vmb vnd vmb bekleiden/ Odźiać/ Vbráć/ zewſząd. Dictis circumvestire, Mit Worten blümen vnd bedecken/ słowy zdobić. Devestire, pro veste exuere, obsolet. Investire, Kleiden vnd zieren/ Vbráć. Invēstĭs, e, Vngebartet/ der noch keinen Bart hat/ Gołowąs/ Invēstītūră, æ, g. f. Est alicujus in suum jus introductio, & est proprie possessio. Sŭpērvēstīrĕ. Vberkleiden/ vberdecken, okrywáć.

Vĕtĕr, teris, pro Vetus, Veteres dixerunt, adject. trium generum. Hostis veterrimus, Der älteste Feind/ ſtáry nieprzyjaciel.

Veteranus, Veterator, v. Vetus.

Vĕtĕrīnŭs, a, um, vt: Animalia veterina, Saumthier/ als Roß/ Esel/ Kameelthier/ rc. Robotne bydło do noſzenia/ táko koń/ muł/ Wielbłąd. rc. Vĕtĕrīnārĭŭs, ein Roß oder Vieh-artzet/ Konowáł. Veterinarius, a, um, vt: Medicina veterinaria, Roß oder Vieharthney/ Konowálſtwo.

Vĕtērnŭs, i, g. masc. Schlaffsucht/ ein Kranckheit daß einen steths schläffert/ Spiączká/ Gnuśność. Veternus civitatem occupavit, Die Stadt ist gar entschlaffen/ das ist/ liederlich vnd sorgloß worden/ To miásto zgnuśniáło. Veternosus, a, um, Fast schläfferig/ schläffsüchtig/ Spiączkę máiący. Veternosum, Cato Hydropicum appellat.

Vĕtō, as, avi, atum, & vĕtŭī, vĕtĭtŭm, vĕtārĕ, Verbieten/ Zákazáć. Quid vetat? Was hinderts/ Coż wádźi? Vĕtāns, antis, particip. Verbietend/ Zákázuiący. Vĕtātĭō, onis, g. f. Verbott/ Zákazánie. Vĕtĭtŭs, a, um, particip. Verbotten/ Zákazány. Vĕtĭtŭm, i, g. neu. Verbott/ etwas verbottens/ Zákazánie/ zákazána rzecz. Vĕtātūrŭs, a, um, particip. non vetiturus, Der etwas verbieten wird/ Ktory ma co zákazáć.

Vĕtŭs, vĕtĕrĭs, g. om. Alt/ ſtáry. Vĕtŭlŭs, a, um, dimin. Altlecht/ Dawny/ ſtáry. Vĕtŭstŭs, a, um, idem quod vetus. Vĕtŭstē, vĕtŭstĭŭs, vĕtŭstĭssĭmē, adverb. vt: Vetustissime in usu est, Es ist im Branch von Alters her/ Dawno już w zwyczáiu/ w używániu jeſt. Vĕtŭstās, atis, g. fœ. Veraltung/ älte/ Dawność/ ſtárość. *Longæva, deserta, matura, reverenda, tarda, invidiosa, spatiosa, annosa, tabida, longa, prisca, sapiens, ambitiosa, veneranda, fabulosa, cariosa, cava, mendax, vitiosa, memoranda.* Vetustate abiit memoria, Ihre Gedächtnüß ist durch alte zeit vergangen/ Zá dawnośćią czásu y pámiątká zginęłá. Vetustate possessionis se defendere, Er schirmbt sich mit der alten vnd langen Besitzung/ Broni ſię dawnośćią oſiádłośći. Vĕtĕrō, as, avi, atum, vĕtĕrārĕ, Alten/ veralten/ ſtárzeć/ wiotſzeć. Vĕtĕrāscō, is, vĕtĕrāscĕrĕ, & Vetustascere, idem. Vĕtĕrātŏr, oris, ein alter Schalck/ ſtáry ſzálbierz. Advocatus veterator, ein durchgetriebener/ oder schalckhafftiger Fürsprech/ Praktyk chytry. Vĕtĕrātōrĭŭs, a, um, Listig/ geschwindt/ lang geübt/ ſzálbierſki. Vĕtĕrātōrĭē, adverb. Bößlich/ schalckhafftiglich/ chytro/ ſzálbierſkie. Vĕtĕrānŭs, a, um, idem quod Vetus. Miles veteranus, ein alter Kriegsmann/ ſtáry żołnierz. Vĕtĕrāmēntārĭŭs, ij, g. m. ein alter Schuchflicker/ der alte Ding butzet/ Pártácz. Invĕtĕrō, as, avi, invĕtĕrārĕ, Lang bewahren/ lassen alt werden/ veralten/ ſtárzeć/ Záſtárzáłem czynić. Inveteravit hæc opinio, Diese meinung ist lang bestanden/ To zdánie ludźi opánowáło. Invĕtĕrāscō

is, inveterascere, Alten/ alt werden/ stárzeć śię/ Zástárzeć śię. Consuetudo inveteravit, Ist in Brauch kommen vnd eingewurtzelt / Weszło w obyczay. Inveterascere & extingui, Inveteratio, onis, g. f. Veraltung/ Zástárzenie.

Vexillum, i, g. n. ein Kriegsfähnlein / Panier/ Choragiew. *Martium, manans, volans*, Vexillarius, ij, g. m. ein Fähnrich / Paniertråger/ Chorązy. Vexillatio, onis, g. fœ. ein Fähnleinvolcks/ ein hauffen Kriegsleuth vnter einem Fähnlein gehörend/ Choragiew/ Rotá żołnierzy.

Vexo, & ejus composita, v. Veho.

Via, æ, g. fœm. Weg/ Straß/ Gassen/ Drogá/ Tor/ Vlicá. *Trita, patula, lapillosa, attrita, rimosa, salebrosa, lubrica, saxosa.* Via publica, Offne freye Straß/ Gośćiniec. Aperire viam, den weg öffnen/ zeigen / die Ban brechen / Droge pokazáć. Via militaris, Landstraß / Drogá wielka. Viæ vrbis, Gassen/ Vlice. Via deterrima, Böser Weg / Drogá zła. Via trita, Gebanter Weg/ Drogá torowna. De via decedere, Auß dem Weg tretten/ Zstąpić z drogi. Tota via errare, Vberall/ gantz vnd gar/ vnd in allweg irren/ Cále błądźić. Item, Via, Mittel Weg/ Weiß / Anleitung/ Sposob/ Tryb / środek. Via populi vti, Sich nach gemeiner Gewonheit richen / Sprawowáć śię według zwyczáiu pospolitego. Pervulgata via patrum, Nach Gewonheit vnd Sitten der Vorfahren / Według zwyczáiu stárszych. Vio, as, are, pro Iter facere, Barbarum est. Viator, oris, g. m. ein Reisender/ Wanderer/ Podrożnik. *Lassus.* Viatores, plu. nu. Lauffer oder Stadtknecht/ śludzy mieyscy. Viatorius a, um, Zum wandern gehörig/ Nádrożny. Viaticum, i, g. n. Zehrung auff der Reyß/ Weegzehrung / Nádrożne. Viaticulum, i, dim. Viaticus, a, um, vt: Cœna viatica, quæ datur abituro, sed inusitat. Viaticor, aris, viaticari, pro Viaticum parare, obsolet. Avius, v. sup. suo loco. Bivium, ij, g. n. ein Wegscheide/ da zween Weg sich scheiden/ Rozstánie drog. Bivius, a, um, Das zween Weg hat/ Dwoydrogi. Trivium, ij, g. neu. Ein ort da drey Gassen zusammen stossen/ Drog trzech zbieżenie. Trivialis, le, vt: Verba trivialia, Gemeine / getriebene Wort / słowá pospolite. Sic & Quadrivium. Devius, a, um, Ab dem Weg weit abgelegen vom Weg / Zdrożny. Devia & sylvestris gens, Vngelegen wild Volck/ weit von Leuthen gelegen/ Lud dáleki od ludźi. Devium iter, Abweg/ Vstronie. Devio, as, are, in Bibl. legitur pro Declinare à via. Invius, a, um, Vngebahnet / vngeng / vngewandert / Bezdrożny. Obvio, as, obviare, entgegen gehen vnd kommen/ W droge záchodźić. metaph. pro Resistere. Obvius, a, um, Gegenstossend / wol zu Weg / am Weg/ Nadrożny/ Pospolity. Obvius & expositus homo, Wol zu bekommen / einer der leicht zu finden/ Ludzki/ przystępny. Se mihi obviam dedit, Er ist mir entgegen kommen / Nágodźił mi śię. Obvia vrbs inimicis, Dem Feind wol gelegene Stadt/ Miásto ná ráźie nieprzyiacioł leżące. obviam, adverb. Entgegen / Przećiw. Si nihil obviam est, Wenn nichts im Weg ligt/ Jesli czego niemász ná drodze ku przeszkodźie. Pervius, a, um, Durchgengig / Przechodźisty/ Przebyty. Fratris ædes fient perviæ, Deß Bruders Hauß wird mir auffgethan/ Dom brátow będźie otwárty. Pervia ventis domus, ein Hauß das zu allen Winden offensteht/ Dom wiátrom przebyty. Prævius, a, um, Vorgehend / Poprzedzáiący / w przod idący / przodkuiący.

Vibex, vibicis, g. fœ. ein Schnatte/ Striem/ von Streichen/ ein Streichmaase/ Degá.

Vibrissæ, arum, g. f. seu, Vibrissi, orum, g. m. pl. n. Die Härlein in den Naßlöchern/ Włosy w nozdrzách. Vibrisso, as, are, Est vocem in cantando crispare, Hæc omnia sunt obsoleta.

Vibro, as, avi, atum, vibrare, Erschütten/ bewegen / schwingen / Potrząsáć/ Wywiiáć. Vibrare dicitur mare, Erglantzen/ erzittern / Nástrzepiło śię morze. Vibrans, antis, particip. Zitternd/ Potrząsáiący/ wywiiáiący/ Migáiący śię. Vibratus, a, um, particip. Erschüttert/ Potrzęsiony. Vibratum, i, g. n. Das krauß ist/ gekraußt/ Rzecz potrząsiona/ kędźierzáwiona. Vibrata barba, Krauser Bart/ Brodá kędźierzáwa. Evibro, as, evibrare, idem quod simplex.

Viburnum, i, g. neu. Faulbaum/ Hordowid. *Lentum.*

Vicarius, & Vice-comes, vide Vicis. Vicatim, v. Vicus, Vicem. Vicissim, & Vicissitudo, v. Vicis.

Vicenus, a, um, pro Viginti, sed in plurali usitatius, Viceni, æ, a, Je zwantzig/ Dwádźieśćiá. Vicenarius, a, um, Zwantzigzählige Zahl/ Dwudźie-

dzieſtoletni. Vīcĭēs, adverb. Zwantzig mahl/ Dwádzieśćiá rázy. Vīcēsĭmŭs, a, um, Der zwantzigſt/ Dwudzieſty. Vĭcēsĭmă, æ, g. fœ. Der zwantzigſte Theil eines Dings zu Stewr auffgelegt/ Ná pobor dwudzieſtą cześć dawánie. Vīcēsĭmārĭŭs, a, um, vt: Aurum viceſimarium, id eſt, ex viceſima collectum.

Vĭcĭă, æ, g. f. Wicken/ Wyká. Vĭcĭārĭŭs, a, um, Das zu Wicken gehört/ Wyczny. Vĭcĭārĭŭm, ij, g. n. Wickenacker/ Wyczna rola.

Vīcīnŭs, i, g. m. & Vīcīnă, æ, g. fœ. ein Nachbawr/ vnd Nachbawrin/ Sąsiad/ ſąsiádká. Vicinus, a, um, Anſtöſſig/ nah gelegen/ Sąsiecki/ Bliſki. Vīcīnĭtās, atis, & Vīcīnĭă, æ, g. fœ. Nachbawrſchafft/ Bliſkość/ Sąsiectwo. In vicinitate verſari, In der Nähe wohnen/ W ſąsiectwie mieszkáć. Vicinitas nominis, Gleichförmigkeit der Namen/ Bliſkość/ podobieńſtwo imion. Vīcīnālĭs, le, Nachbawrlich/ Sąsiecki. Vīcīnĭŭm ij, g. n. Nähe deß Orts/ Sąsiectwo.

Vĭcĭs, vĭcī, vĭcĕm, vĭcĕ. Pluraliter, Vĭcēs, vĭcĭbŭs. Rariſſimè autem leges vicis, vici. Vicibus reticere, Einer vmb den andern/ Ná przemiány przeſtawáć. Suam cujusq; vicem, idem. Fungi aliena vice, eines andern Pflicht vnd Ampt außrichten/ Námieſtnikiem być. Vicem noſtram dolere, Vnſerem Vnfall einem leyd ſein laſſen/ Przypadku náſzego żáłowáć. Vĭcārĭŭs, a, um, Stadthalter/ Verweſer eines anderen/ Námieſtnik. Vicariam ei operam impendi, Ich hab jhm ſein Pflicht verſehen/ Námieſtnikiem tego bytem. Item, Vicarius, ij, g. m. Eccleſiæ eſt Presbyter, qui vice principalis Rectoris deſeruit Eccleſiæ. Vicarius alieni juris, Ein Stadthalter mit gleichem Recht vnd Gewalt/ Plenipotent. Vĭcĭſsĭm, adverb. Eins vmbs ander/ Fahrt vmb Fahrt/ Wzáiem. Vĭcĭſsĭtūdŏ, dinis, g. fœ. Abwächſelung/ Verenderung/ Przemiáná/ oddánie wetowne. Vĭcĭſsĭtās, atis, g. f. idem, ſed obſoletum. Vice-comes dicitur ille, cui dominus temporalis committit executionem jurisdictionis ſuæ in aliquibus caſtris.

Vĭctĭmă, æ, g. fœm. Schlachtopffer/ Ofiárá. *Sacra, pinguis, opima, funeſta, infelix*, Vĭctĭmārĭŭs, ij, g. maſc. Der das Vieh zum Schlachtopffer feyl hat/ Ofiárutacy. Item, Bereiter der Schlachtopffer/ vnd der dingen/ ſo darzu dienen/ Ofiárnik/ ktory do ofiáry rzeczy należące gotuie. Vĭctĭmŏ, as, are, pro Immolare, Barbarū verbum.

VI

Victito, vide Vivo. Victoria, Victoriatus, Victrix, Victus, v. Vinco. Victus, v. Vivo.

Vīcŭs, i, g. maſc. ein gaſſe oder Straaß in einer Stadt/ Vlicá. Item, ein Dorff/ Wieś/ folwárk. Magiſter vici, Dorffmeyer/ Woyt ná wśi/ ßołtys. Vīcānŭs, i, g. m. Dorffmann/ Woyt ná wśi. Vīcŭlŭs, li, dim. ein Gäßlein/ Dörfflein/ Vliczká/ Wioſká. Vīcātĭm, adverb. Von Dorff zu Dorff/ Po wśiách.

Vĭdēlĭcĕt, adverb. Ja/ gewißlich/ Ták ieſt. Item, Als nemblich/ To ieſt. Confirmandi.

Vĭdĕō, vĭdēs, vīdī, vīsŭm, vĭdērĕ, Sehen/ Widźieć. Avaritia, vide quid facit, Sihe was der Geitz vermöge/ Pátrz co łákomſtwo robi. Vĭdēbĭtŭr, Man wirds ſehen/ Będźie widźiány. Meminiſſe videor fieri, Mich bedüncket/ es ſey vor mir geſchehen/ Zda mi śię że śię dźiáło przedtym. Viden' pro vidisne, Siheſtu? Widźiſzże. Vide ſis, pro Vide ſi vis. Vīsŭs, a, um, particip. Geſehen/ Widźiány. Viſo opus, Man muß ſehen/ Trzebá pátrzyć. Vīsūrŭs, a, um, particip. futuri temp. Künfftig zuſehen/ Ktory ma widźieć. Vīsĭō, onis, g. fœm. & Vīsŭm, i, g. n. Widzenie. Item, Einbildung/ fürkommend Geſicht/ Widok. Vīsŭs, us, g. m. Geſicht/ Geſtalt/ ein Anſehen/ Widzenie/ Widok/ wzrok. Vīsĭbĭlĭs, le, Sichtbar/ das geſehen mag werden/ Widomy. Invīsŭs, a, um, Vngeſehen/ Niewidźiány. Invīsĭbĭlĭs, le, Vnſichtbar/ Niewidomy. in Bibl. tant.

Vīsō, vīsī, vīsŭm, vīsĕrĕ, Heimſuchen/ beſehen/ gehen vmb zuſehen/ Náwiedzáć/ ogladáć/ widáć. Vīsĭtŭr, paſs. Es wird geſucht/ Náwiedzáłą go. Vīsĕndŭs, a, um, beſehens werth/ Godny widzenia. Viſendus, nomen ex particip. ut Viſendæ magnitudinis arbor, Einer wunderbaren Gröſſe/ Dźiwney wielkośći. Vīsĭtō, as, vīsĭtārĕ, frequent. à Viſo, Heimſuchen/ Náwiedzáć. Vīsĭtātĭō, onis, g. fœ. Heimſuchung/ Náwiedzánie. Invīsō, is, invīsī, invīsŭm, invīsĕrĕ, Heimſuchen/ Náwiedzáć. Ad eum inviſo, Ich gehe jhn heimzuſuchen/ Idę go náwiedzáć. Intervīsĕrĕ, Vnterweilen heimſuchen/ Dogladáć. Rĕvīsĕrĕ, Widerumb gehen zuſehen/ Znowu náwiedzáć. Reviſe ad me, Suche mich einmahl heim/ Przydź do mnie. Compoſita à Video: Circūmvĭdĕō, es, vidi, viſum, circūmvĭdērĕ, Vmbhin ſehen/ Evĭdēns, entis, g. omn. Scheinbar/ Augenſcheinlich/ heyter vnd klar/ Dowodny/ Jáſny. Evĭ-

dēntĭă,

dentia, æ, g. f. Klarheit/Jásność/Rzetelność. Evidenter, adverb. Augenſcheinlich/Rzetelnie. Invideo, invides, invidi, invisum, invidere, Mißgünnen/abgünſtig ſeyn/ Zazdrośćić. Dijs hominibusque inviſus, GOtt vnd den Menſchen verhaſt/Ludziom y Bogu obmierzły. Invideor, paſſivum, Cic. Invidia non in eo qui invidet ſolum dicitur: ſed etiam in eo cui invidetur. Item, Invidere, pro Negare. Invidia, æ, g. f. Abgunſt/Mißgunſt/Zazdrość. *Obliqua, acris, nefaria, ſæviens, gliſcens, noxia, exitiabilis, prava, ægra, trux, infelix, inhumana, minax, furens, inexpiabilis, ardens, faſcinatoria, iniqua, triſtis, degener, cæca, pallida, mordax, livens, peſtilens, loquax, morbificans, oblimans, comes virtutis, virulenta.* Item, Invidia, Haß ſo man auff einen trägt/ Nienawiść. Facere invidiam alicui, Einen in Vngunſt bringen/ Zjednáć komu nienawiść. Invidiæ eſſe alicui, dicitur res aliqua, Einem ein Vngunſt vnd Haß bringen/ Nienáwiść/ zazdrość mu ſpráwnie. Invidiola, æ, g. fœ. dim. ein kleine Vngunſt/Nienawiść máła. Invidentia, æ, g. fœm. idem quod invidia. Invidus, a, um, Vngünſtig/ Zazdrośćiwy. Invidioſus, a, um, Zur Vngunſt geneigt/ Zazdrośćiwy. Item, Verhaſt/ Nienawiſtny. Judicium invidioſum, ein Vrtheil mit dem der gemeine Mann vbel zufrieden iſt/ Rozſadek podeyrzány. Invidioſe, adverb. Mit vngunſt/Zazdrośćiwie/obrázliwie. Subinviſus, a, um, ein wenig verhaſt/ Znienawidzony trochę. Pervidere, Durchſehen/ wol betrachten/ Przeyrzeć. Prævidere ſibi, Vorſehen/ vormercken/vor betrachten/upátrzyć/vważyć wprzod. Providere, Fürſehen/ Przegladáć. Item, Fürſorgen/Opátrowáć/Zábiegáć. Providere ſibi, Sich verſehen/ verſorgen/ Stáráć ſię o ſię. Providere de rebus neceſſariis, Sich mit nothwendigen Dingen verſehen/ Opátrzyć ſię w rzeczy potrzebne. In hyemes pabulum providere, Sich mit Futer auff den Winter verſehē/Doſtáć páſzwy ná zimę. Proviſus, a, um, Verſehen/fürſehen/ Vpátrzony/ Opátrzony. Proviſo, is, proviſi, proviſum, proviſere, einē entgegen gehen jhn zubeſuchen/ Wygladáć/Dogladáć. Proviſio, onis, g. f. Fürſorg/Fürſehung/ Opátrowánie/Prowizya. Proviſor, oris, g. m. pro Procuratore in Bibl. tant. legitur. Providens, entior, dentiſsimus, Fürſichtiglich/opátrzniecy. Provídenter, & provide, adverb. Fürſichtiglich/Opátrznie. Providus, a, um, Fürſichtig/ſorgſam/Opátrzny. Providentia, æ, g. fœ. Fürſichtigkeit/Fürſorg/Opátrzność. Improvidus, a, um, Gewarloß/der keines dings warnimt/ oder ſich eines dings nicht verſicht/ Nieopátrzny/ Nieoſtrożny. Improvidus futuri certaminis, Für den künfftigen Kampff vnverwahrt/ Nieobwárowány ná przyſzłą bitwę. Improvida tela, paſſivè, Vnverſehen/des ſich einer nicht verſicht/ Niepoſtrzegłe/ ktorych niepoſtrzeżono. Improvide, improviſò, & improviſè, adverb. Vnverſehnlich/ Niepoſtrzegle/ z nieobaczká. Improviſus, a, um, Vnverſehen/ Niepoſtrzegly/Nieſpodźiány.

Vidua, æ, g. f. ein Witwe/ Wdowá. Viduus, vir, ein Witwer/ Wdowiec. Viduo, as, viduare, Entblöſſen/ berauben/ Ogołoćić. Viduare civibus urbem, Eine Stadt jhrer Bürger berauben/Ogołoćić miáſto z mieſzczan. Viduus, a, um, Beraubt/Einſam/Ogołocony/ Złupiony. Viduitas, atis, g. f. Wittwenſtand/ Wdowſtwo. Item, Verlaſſenheit/ Ogołocenie. Viduertas, pro Calamitate. obſolet.

Vidulum, g. n. vel, Vidulus, i, g. maſc. Ein Wadſack/Torbá/Mieſzek/

Vieo, vies, vievi, vietum, viere, Binden/ ſonderlich mit Weyden/ gleich die Vaßbinder jhre Reiff/ Wiązáć/Pobiiáć. Item, Flechten/ vmbdrähen/Pleść/Nágináć. Vietor, oris, g. m. ein Vaßbinder/ Kieffer/ Bednarz. Vietus, a, um, Welck/ Weich/ lödelächtig/ Zwiedły/ Słáby. Homo vietus, Ein Krafftloſer Menſch/Stárzec.

Vigeo, es, vigui, vigere, Grün/ kräfftig ſeyn/ lieblich ſeyn/ friſch ſeyn/ Czerſtwym być/ Mocnym być/Kwitnąć. Animo vigere, Ein guten freyen Muth haben/ Czerſtwym być ná umyśle. Vigens, entis, particip. grünend/ kräfftig/ friſch/ Kwitnący/ Czerſtwieiący. Vigor, oris, g. maſc. Blüet/ Krafft vnd Macht/ Czerſtwość/ Żywość. Vigeſco, is, vigeſcere, Anheben zu grünen vnd Blüet gewinnen/ Czerſtwieć/ Mocnieć. Pervigere, idem quod Vigere, In ſeiner beſten Stärcke leben/ Żywym być/Czerſtwym.

Vigeſimus, idem quod Viceſimus, & Vigeſima. Viceſimus, v. ſupra Vicenus.

Vigeſsis, is, g. m. Viginti aſſibus valens.

Vigil, gilis, g. c. Wachender/Wacker/ Czuyny. Item, ein Wächter/Wacht/ Stroż. Vigilo, as,

as, avi, atum; vĭgĭlārĕ, Wachen/ Wach halten/ Sorg haben/ Czuć/ Stáráć śię. Ad multam noctem vigilare, Lang in die Nacht wachen/ Dlugo w nocz niespáć. Pro re alterius vigilare, Eines andern Sachen fleissig in acht halten/ Stáráć śię o czyię spráwię. Vĭgĭlātŭr, impersonal. Man wachet/ Czuią. Vĭgĭlāns, antis, partic. Wachend/ Czuiący. Item, Wacker/ sorgsam vnd geflissen/ Czuyny/ Stáráiący śię. Vĭgĭlāntĭă, æ, g. fœ. Sorg/ Fleiß/ Auffsehen/ Czuynośc/ Pilnośc. Vĭgĭlāntĕr, Mit auffsehen/ fleissiglich/ Czuyno/ Pilnie. Vĭgĭlāx, acis, pro Vigilante. Vĭgĭlārĭŭs, ij, g. m. ein Nachtwächter/ Czuyny. Vĭgĭlĭă, æ, g. f. Wacht/ Straz. Item, Vigilia, & frequen. Vĭgĭlĭæ, arum, pl. nu. Nachtwacht/ Nocna straz. Vigilias agere, Wacht halten/ Ná strazy bydz. Item, Vigiliæ, Die Wächter/ Straz. Manere in vigiliis urbis, aut alterius rei, metaph. Auff der Wacht stehen/ das ist/ ein Auffsehen haben/ Stáráć śię/ Zátwiádowáć o czym. Sua vigilia reddere aliquem vacuum, Durch sein fleissig Auffsehen einen sorgloß machen/ Swoią czuynośćią kogo wolnego od stárániá uczynić. Itē, Vigilia, Feyerabend: Dann man vorzeiten jam Feyerabend Nachtwacht vnd Nachtgebett hielt/ Wiliá ku świętu. Advĭgĭlō, as, ādvĭgĭlārĕ, Wachen/ fast fleissig seyn/ Fleiß ankehren/ Strzedz/ Czuć/ pilnowáć. Evĭgĭlārĕ, Erwachen/ Ocknąć śię. In Studio evigilare, Etwas zu lernen Fleiß ankehren/ Pilnośćią co w náukách spráwić. Consilia evigilata, Wolbedachte vnd erwogene Rathschläge/ Rády dobrze námyślone. Invigilare, Ob ein Ding wachen vnd fleissig seyn/ Pilnowáć. Pervigilare, ein fürgenommene Zeit durchwachen/ Czuć przez pewny czás. Pervigilare noctes totas, Die gantze Nacht durchwachen/ Przez cáłe nocy niespáć. Pĕrvĭgĭl, gĭlĭs, g. o. Durchwächter/ ein fleissiger Wächter/ der ein bestimpte Zeit durchwachet/ Niespiący/ Czuiący. Pĕrvĭgĭlĭŭm, ij, g. n. Durchwacht/ Niespánie. Item, ein Durchwacht so die Alten jhren Göttern zu Ehren hielten/ Niespánie w nocy ku czći Bogom u Pogan. Pĕrvĭgĭlātĭō, onis, g. f. Das durchwachen/ Niespánie.

Vīgīntī, nomen numerale indeclin. plu. num. tant. Zwantzig/ Dwádzieśćiá. Vīgīntīvĭrī, pl. n. ein Obrigkeit von zwantzig Mann/ Ná urzędzie dwádzieśćiá mężow pospołu. Vīgīntīvĭrātŭs, ūs, g. m. Ampt/ Würde vnd Gewalt der zwantzig Mann/ Vrząd dwudziestu mężow pospołu.

Vigor, oris, vide Vigeo.

Vīlĭs, lĕ, Vnachtbar/ schlecht/ gering/ Prosty/ Podły. Item, Wolfeyl/ Tani. Vili vendere, vel emere, Wolfeyl verkauffen oder kauffen/ Tánie przedáć/ álbo kupić. Vili pendere, wenig achten/ Lekce ważyć. Isthoc vilius, Nicht so viel werth/ Niemász nic podleyszego. Vīlĭtĕr, Vīlĭŭs, vīlĭssĭmē, adver. Fast wolfeyl/ Tánio. Vīlĭtās, atis, g. fœ. Wolfeyle/ Nachgültigkeit/ Tániość. Vīlĭtō, as, are, pro Vili facere, obsol.

Vīllă, æ, g. fœm. ein Meyerhoff/ Baurenhoff/ Wieś. *Rustica, frondosa, agrestis.* Villa rustica, der Theil des Meyerhoffs/ da der Meyer oder Schaffner/ oder der Lehnmann in sitzt/ Część wśi/ ktorą kto lennym práwem trzyma. Villa urbana, quæ & prætorium dicitur, der Theil des Meyerhoffes da der Lehnherr in sitzt/ ist etwas herrlicher gebawet dann des Meyers Behausung; Lusthauß/ oder Lusthoff/ Dwor we wśi. Vīllŭlă, æ, dimin. Vīllānŭs, i, g. m. Qui in villa habitat. sine auth. Vīllātĭcŭs, a, um, & Vīllārĭs, rĕ, Dem Meyerhoff zugehörig/ Folwárkowy. ut: Canis villaticus, Meyerhund/ Baurenrüd/ Folwárkowy pies/ wieyski. Vīllĭcŭs, ci, g. masc. ein Meyer/ Lehnmann/ Verwalter oder Schaffner eines Meyerhoffs/ Włodarz/ Folwárkowy. Vīllĭcă, æ, g. fœ. des Meyers oder Lehnmanns Fraw/ Dworká/ Włodárká. Vīllĭcō, onis, idem quod Villicus. obsolet. Vīllĭcō, as, vīllĭcārĕ, & Vīllĭcŏr, aris, atus sum, vīllĭcārī, depon. Bawrenwerck/ oder Meyerwerck treiben/ ein Meyerhoff versehen/ Włodowáć/ Wieyski żywot wieść. Vīllĭcātĭō, onis, Bawrenwerck/ Trieb des Baurenwercks/ Włodárstwo.

Vīllŭm, li, g. neut. dimin. à Vinum: sicut ab Unus, Ullus. Weinlein/ Winko.

Vīllŭs, li, g. masc. ein Haarlock/ Zott/ Kosm/ Sierć. Vīllī, pl. nu. *Nigri, versicolores, lanifici, horrentes.* Vīllōsŭs, a, um, Voll Haarlocken/ voll Zotten/ Kosmáty. Villosa radice arbor, quæ & capillaris dicitur. Villosa purpura, rauch Scharlach/ Szárłat kosmáty.

Vīmĕn, mĭnĭs, g. neut. Allerley weiche Band von allerhand Geständ gemacht/ als Weyden/ Bircken/ rc. Prącie/ Rokićiná/ Wić. *Fruticosum, tenue, lentum, sylvestre, leve, viride, intortum, flexile, tortum.* Vimen lentum, Weich oder zähe Band/

Bänd/ Wić/ Rokićiná gibka. Vīmĭnĕŭs,a,um, Das aus solchen Bänden gemacht ist/ Praćiány. Vīmĭnālĭs, lĕ, Zu Bänden oder binden dienlich/ Rokićinowy.

Vinaceus, Vinarius, Vinea, vide Vinum.

Vīncă, æ, g. fœ. Herba, Todtenkraut/ Bárwinek. Vinca pervinca, idem.

Vīncĭō, is, vīnxī, vinctum, vīncīrĕ, Binden/ Wiązáć. Legibus vincire, Mit Gesetzen verbinden/ Práwem związáć. Vīnctŭs,a,um, particip. Gebunden/ Związány. Item, Gezwungen/ gefangen/ Więźień. Vincti inter se orbes, In einander geflochten/ Poplećione z sobą. Amicitia vincta inter aliquos, Gegeneinander verbundene Freundschafft/ towárzystwo záwźiete. Vīnctūră, æ, g. fœ. Das Binden/ ein Bund/ Wiązánie. Vīnctŭs, ūs, g. m. Band/ Gurt/ Związek. Vīncŭlŭm,i, g. n. idem. *Tenax, artum, ferum, intortum, forte, ahenum, fabrile, sævum, firmum, validum, nexum, inextricabile, violentum, adamantinum, nodosum, tortum, æneum, catenatum, crepitans, adamantæum, Vulcanium, fallax, manivorum vinculum, ferreum, ærumnosum.* Vīncŭlă, orum, pl. nu. metaph. Gefängnuß/ Więźienie. In vinculis esse, In Gefängnuß ligen/ W więźieniu być. Dēvīncĭō, is, devinxi, devinctum, dēvīncīrĕ, Verbinden/ hart binden/ Obowiązáć/ Związáć. Devincire sibi aliquem beneficijs, Jhm einen mit Gutthat verbinden/ Obowiązáć sobie kogo dobrodźieystwy. Fœderibus fides cum hoste devincitur, Durch Bündnuß verbind man sich mit Trewen zum Frieden/ Przymierzem wiára z nieprzyiaćielem stánowiona bywa. Devincire se scelere, Sich durch ein Laster zur Straff verwürcken/ Wpáść w grzech. Devinctam consvetudine domum tenere, Durch Gewonheit Lieb gewinnen vñ halten/ Trzymáć dom dla dawnego mieszkánia. Evīncīrĕ, idem quod Vincire. Rĕvīncīrĕ, Wiederumb binden/ Hinter sich binden/ Obwiązáć znowu/ Záwiezowáć wspák. Post terga revinctus.

Vīncō, is, vīcī, vīctŭm, vīncĕrĕ, Vberwinden/ erobern/ obsiegen/ übertreffen/ Zwyćiężáć/ Przemagáć/ Przewyższáć. Animum vincere, Sein Gemüthe vnd Anfechtung überwinden/ Swoy umysł hámowáć. Numero vincere, An der Zahl mehr seyn/ Liczbą przechodźić. Vīcĭmŭs, Wir haben die Sach gewonnen/ Wygráliśmy. Vince & vale, Gott gebe daß du überwindest vnd gesund bleibest/ Boże day byś y zwyćiężył y miał śie dobrze. Viceris, Jch geb dir gewonnen/ machs wie du wilt/ Niech ták będźie/ żeś zwyćiężył. Vīctŭs,a,um, partic. Vberwunden/ erobert/ Zwyćiężony. Item, Vngewehrt/ Nie obroniony. Item, Erbetten/ überredt/ Námowiony. Reus victus, vntergelegen/ überwiesen/ überzeugt/ Pozwány zwyćiężony. Victor, oris, g. m. Vberwinder/ Obsieger/ Zwyćiężcá. Vīctrīx, icis, g. f. Vberwinderin/ Zwyćiężyćielká. In plurali ponitur adjectivè, ut: Victrices, Den Sieg verkündende Brieff/ Listy oznáymuiące zwyćięstwo. Vīctōrĭă, æ, g. f. Sieg/ Vberwindung/ Eroberung/ Zwyćięstwo. *Gloriosa, insolens, triumphalis, mascula.* Consequi victoriam, & Reportare victoriam, Sieg erlangen/ Zwyćięstwo otrzymáć. Vīctōrĭōsŭs,a,um, Sieghafft/ Zwyćięski. Vīctōrĭātŭs, Ein alte gattung Müntz/ Podwoyny grosz. Item, An Gewicht der sibend Theil eines Loths/ Ważący siodmą część łotu. Vīncĭbĭlĭs, lĕ, Vberwindlich/ leicht zu überwinden/ Zwyćiężny. Cōnvīncō, is, cōnvīcī, cōnvīctŭm, cōnvīncĕrĕ, Vberzeugen/ vnd überweisen/ Przekonáć/ Przemagáć. Convincere aliquem falsi, Einen der Falschheit überzeugen/ Przekonáć w fałszu. Devincere, & Evincere, idem quod Vincere. Devictus consvetudine & conjugio liberali, Durch Gewonheit vnd Ehepflicht verbunden/ obowiązány mieszkániem ták długim y małżeństwem. Evincere instando, Einen embsig erbitten/ Wymoc/ Wyprosić. Evīctŭs,a, um, Vberzeugt/ Przekonány. Evīctĭō, onis, g. f. Angewinn/ wenn einer etwas überkommen/ gezwungen wird wieder zu geben/ darumb daß er es nicht vom rechten Herrn/ oder dem so Gewalt vnd Recht darzu hat/ überkommen/ Wárunek/ Ewikcya/ Odyskánie práwne. Pervincere, Behaupten/ erwerben/ erobern/ Przewyćiężyć/ Przechodźić. Rĕvīncĕrĕ, Vberweisen/ überwinden/ Náwiązáć.

Vīndēmĭă, æ, g. fœ. Herbst/ Weinlesung/ der Wimmet/ Winá zbieránie. *Mitis, Nomentana, pinguis, Campana, ferax, Cæcuba, Cretica, spumans Baccho.* Vindemia mellis, Honigsamblung/ Miodu podbieránie. Vīndēmĭŏlă, æ, dimin. Vīndēmĭō, as, avi, atum, vīndēmĭārĕ, Herbsten/ Wein lesen/ Wino zbieráć/ Obieráć. Vīndēmĭātŏr, oris, g. masc. Weinleser/ Winá zbieracz. Item.

Sy-

Sydus cœleste. Vindemiatorius, a, um, Zum Weinlesen dienlich / Winiárſki / do zbierania winá ſłużący / ut: Vaſa vindemiatoria.

Vindico, vid. Dico. Vinea, Vinetum, Vinitor, Vinolentia, Vinoſus, v. Vinum.

Vinum, i, g. neut. Wein / Wino. *Vitigenum, Baccheum, humidum, ſuave, obliviosum, liquens, lene, limpidum, defæcatum, æſtuans, Mareoticum, fervidum, liberum, Nectareum, calidum, rubens, validum, Falernum, purum, tenue, molle, marcidum, fumeum, ſpumeum, pulcrum, auſterum, muſcatum, pretioſum, mucidum, bonum, jocoſum, Creticum, ebrium, fragrans.* Villum, dimin. v. ſupra. Vinum merum, Lauter vngemiſchter Wein / Wino nie mieszáne. Vinum dilutum, Wein mit Waſſer gemiſcht / Wino wodą roztworzone. Vinum ſaccatum, Sackwein / przyprawne wino. Vinum hornum, Heuriger Wein / Látosie Wino. Bihornum vinum, Firner Wein / Dawniejsze Wino. Vinum helvolum, Rother Wein / Bleichart / Klaret. Vinum tortivum, Nachtruck / Wino tłoczone. Vinum acidum, Wein der zu Eſſig worden iſt / Wino kwaſkowáte. Vinum mucidum, Konáchtiger Wein / Wino ſpleśniáłe. Lene vinum, milter Wein / Wino łagodne. Media ætas vini, Wann der Wein in ſeinem beſten iſt / mittelmeſſig Alter des Weins / Kiedy wino w ſwojey porze. Doliare vinum, Den Wein einfaſſen / Wino w beczki zlewáć. Vina, orum, p. n. Viele der Wein / Weingewächß / Obfitość winá. Vinacea, vel, Vinacia, orum, pl. nu. g. n. Item, Vinacea, æ, g. f. & Vinaceus, ei, g. m. Weinſtein / oder Treſt / Jadrko winne. Vinaceus, a, um, ut: Acinus vinaceus, Traubenbeer oder Weinbeer / Winna jágodá. Vinalia, orum, tàm ſecundæ, quàm quartæ declinationis: Feriæ deguſtandis vinis inſtitutæ. Vinarius, ij, g. maſc. Weinverkauffer / Weinſchenck / Winny ſzynkarz. Item. ein Trunckener / Weinſüchtiger / Pijánicá. Vinarius, a, um, ut: Taberna vinaria, Weinhauß / da man Wein ſchenckt / Kárczmá / gdźie wino ſzynkują. Vinetum, i, g. n. Weingart / Weinfeld / Winnicá. *Cultum, lætum, blandum, madens, reſcibile, dulce, nitens, fruticoſum.* Vinea, æ, g. fœ. idem. *Tenera, fertilis, ferax, rubella, culta.* Item, Vinea, Ein Sturmtach / war ein höltzin Kriegsgerüſt / vnter dem man zufuhr die Mauren zu ſtürmen / Szopá wojenná. Vinarius, a, um, ut: Vinearius collis, ein Weinberg / Góra winna. Vineaticus, a, um, ut: Falces vineaticæ, Räbmeſſer / Sierp / ábo rzezak do Winá. Vinealis, le, ut: Terra vinealis, Weinland / Winnicżny. Vinipotor, oris, g. m. Weinſäuffer / Wino pijący. Vinitor, oris, g. m. ein Räbmann / Weingärtner / Winiarz. *Induſtrius, muſcoſus, ſordidus, madidus, effetus.* Vinitorius, a, um, Dem Weingärtner zugehörig / Winiárſki. Vinolentus, a, um, truncken / Pijány. Vinolentus furor, Vnſinnigkeit eines Trunckenen / Szaleńſtwo od pijáńſtwá. Vinolentia, æ, g. f. Trunckenheit / Opilſtwo. Vinoſus, a, um, Weinſüchtig / truncken / Opiły / Wino pijący. Vinulus, Molliter ſe gerens, ut ebrioſus quiſpiam. Plautinum eſt. Invinius, a, um, Der kein Wein trinckt / Winá niepijący.

Viola, æ, g. fœ. ein Violblum / Fiołki. *Pallens, mollis, multicolor, florens, nitens, grata, purpurea, flavens, ſuavis, verna, formoſa.* Violarium, ij, g. n. Violgart / Fiołkowy ogrodek. *Molle, roſcidum.* Violaceus, a, um, & Violaris, re, Violbraun / Fiołkowy. Violarius, ij, g. m. Violbraunfärber / Fiołkowy fárbierz.

Violo, as, avi, atum, violare, Gewältigen / nothzwingen / ſchwächen / verletzen / Gwałćić / Lżyć / Náruszáć. Fidem conjugij violare, Ehliche Trew übertretten oder brechen / Małżeńſką wiernośc przeſtąpić. Fœdus violare, Bund brechen / Przymierze złamáć. Loca religioſa violare, Heilige vnd geweyhete Ort entweyhen / Mieyſcá święte gwałćić. Violatus, a, um, particip. ſive nomen ex particip. Gewältiget / geſchwächt / verletzt / Zgwałcony / Zelżony. Violabilis, le, aptus ut violetur. ſine auth. Violatio, onis, g. fœ. Gewältigung / Verderbung / Zerſtörung / Zgwałcenie. Violator, oris, g. maſc. Ein Verderber / Schänder / Gewältiger / Gwałćićiel / Wytupićiel. Violentus, a, um, Voll vnbilligs Gewalts / Gwałtowny. Violentiſſimi cœli ſtatu, In gar ſtrengem Wetter / W gwałtowne niepogode. Violens, entis, pro Violentus. Violenter, adv. Mit Gewalt / Gwałtownie. Violentia, æ, g. fœ. Nothzwang / vnbilliger Gewalt / Gwałt. *Improba, impia, vehemens, dira, rabioſa.* Inviolabilis, le, Vnverletzlich / das nicht ſoll geſchändet werden / Niezgwałciſty. Inviolatus, a, um, Vnverletzt / Niezgwałcony. Inviolate, adv. Vnverletzlichen / Nieobrázliwie.

Vipera, æ, g. f. ein Natter / żmiiá. *Mala, atra, ſcele-*

scelerata,insidiosa,acerba,horrida,crudescens,cruda. Vīpĕrĕŭs,a,um, Der natur zugehörig/żmijowy.

Vīpĭō,onis,g.m. ein junge Kranich/żorawek.

Vĭr,vĭrī,g.m. ein Mann/Męſzczyzná. Item, Mannbar/Alter/Doroſly. Item, ein Ehemann/Mąż. Item, Dapffer/eines Manns werth/chłop dobry. Item, vir de brutis dicitur, Das Männlein/Sámiec. Vĭrĭpŏtēns,entis,g.f. ein Mannbare Tochter/Doroſła pánná. Vĭrāgō,ginis, g.fœ. ein Mannlich Weib/ ein Fraw die Manns-werck thut/ Niewiáſtá ktora męſkie dźieło wyprawiá. Vĭrīlĭs,le, Mannlich/ dem Mann zugehörig/Męſki. Item, Starck/dapffer/Mężny. Animus virilis, ein dapffer mañlich Hertz/ Serce męſkie/wſpániáłe. Vĭrīlĭtās,atis g.f. Mannlichkeit/das iſt/ mannlich Schaam/Członek męſki. Vĭrīlĭă,orum,g.n.pl.nu. idem, Vĭrīlĭtĕr,adver. Mannlich/ dapfferlich/ Męſkie/ wſpániále. Vĭrītĭm,adverb. Von Mann zu Mann/ Poiedynkiem/od iednego do drugiego. Vĭrītim dimicare, Mann gegen Mann/Poiedynkiem. Vīrōsă,æ,g. fœm. Manns begierig/Chciwa mężá. Virosus,v. Virus, ēvĭrō,as,avi,itum, ēvĭrārĕ, Der Mannlichkeit berauben/Vrzezáć. ēvĭrātŭs, a,um, Der Mannlichkeit beraubt/Rzezániec.

Virago, v. Vir. Viretum, Vireo, Vireſco, vide Viridis. Vires,v. Vis.

Vīrgă,æ g. fœm. Ruth/Gert/Stab/Rozgá/ Laſká. *Arbutea, tenera, gracilis, frondens, Myricea, magica, divina, prælonga, decora.* Vīrgŭlă,æ, dim. Vīrgātŭs, & Vīrgŭlātŭs,a,um, Geſtreifft/ Geſtriemet/Praſzkowáty/ ſtrefiſty. Vīrgātŏr, oris,g.m. Einer der mit Ruthen ſchlägt/Ceklarz Vīrgēŭs,a,um, Das von Ruthen iſt/Proćiány/ Chrośćiány. Vīrētŭm,i,g.n. Ort voll Ruthen zu Bänden dienlich/Chrośćiná. Vīrgīndēmĭă,æ, g.f. Collectio virgarum, verberandi, vincendive gratia. Vīrgūltŭm,i,g.neu. Stauden die anders nicht als Ruthen tragen/ Chroſt/ Chrośćiná. *Tenerum, sylvestre, avium, corneum, implicitum, turgescens, vernum, sonans, fruticosum.*

Vīrgō,ginis,g.com. ein Jungfraw/Pánná. *Nitida, tenera, intemerata, fulgidula, pura, intacta, pudibunda, pudica.* Virgo equa, vngerittne Stutt/ die nicht zugelaſſen iſt/ Kłáczá do ktorey nie-przypuſzczano. Vīrgūncŭlă,dim. ſine aut. Vīrgĭnālĭs,le, Vīrgĭnēŭs, & Vīrgĭnārĭŭs,a,um, Jungfräwlich/ Pánienſki. Vīrgĭnĭtās,atis,g.fœ. Jungfrawſchafft/Dźiewictwo. *Casta, solivaga, candida, sancta, innuba, integra, perspicua.* Dēvīrgĭnārī, Zur Frawen werden/Dziewictwo ſtráćić. Dēvīrgĭnārĕ, in ſacris legitur pro Stuprare virginem. inſolens eſt.

Vĭrĭă, vel Vĭrĭŏlă,æ,g. fœm. Halßgezierd von grünem Edelgeſtein/Náramiennik/ Noſzenie drogie.

Vĭrĭātŭs,a,um, id eſt, magnis virib. præditus.

Vĭrĭcŭlŭm, vel Vericulum,li,g.n. ein Wurffgewehr das die Griechiſchen Ceſtron nennen/ Kylec.

Vĭrĭdĭs,e, Grün/ źielony. Juventa viridis, Blüende Jugend/Kwitnąca młodość. Vĭrĭdāns,antis, Glüend/ źielenіący ſię. vĭrĕō,es, vĭrŭī,vĭrērĕ, Grünen/das iſt grün ſeyn/źieleniec. Vĭrēſcō,is, vĭrēſcĕre, Grün werden/źieleniec ſię. Vĭrĭdĭtās,atis,g.f. Grüne/Grünheit/ źielonośc. Item, Krafft/Macht/Moc/Dużość. Vĭrĭdārĭŭm ij,g. neu. Grün/ oder Blumgarten/Wirydarz. *Lætum, ramosum,* Vĭrĭdārĭŭs,a,um, vt: Servi viridarij, Der Grüngarten oder Blumgarten wartende/Wirydarznicy. Vĭrĭdē,adver. Grünlecht/ źielono. Vĭrētŭm,i,g.n. Grünend ort oder Kräuter/Wirydarz/Mieyſce źieleniące ſię. Vĭrĭdĭcātŭs,a,um, Grünend/źielony. Vĭrŏr,oris,g.m. id eſt, Viriditas, ſed hujus nullum exemplum invenitur. Pērvĭrĭdĭs, Faſt grün/źielony bárzo. Sūbvĭrĭdĭs,e, Grünlecht/ ein wenig grün/ źielonáwy.

Virilis, Viripotens, Viritim, v. Vir. Viroſus, v. Vir & Virus.

Vīrtŭs,vīrtūtĭs,g. fœ. Macht/Krafft/ Zucht/ Moc/ Męſtwo. Item, Tugend/Cnotá. *Ignea, vivida, ardua, præpotens, vivax, bona, egregia, cœlestis, interrita, celebrata, memoranda, inclyta, pulcra, serena, fervida, æqua, provida, animosa, superba, ferrea, generosa, clara, tetrica, heroica, splendida, strenua, pretiosa, præstans, candida, operosa, speciosa, decora, immota, nobilis, firma, veneranda, omnipotens, inconcussa, pura, patiens, gravis, illustris, excellens, invidiosa, imperiosa, incorrupta, consummata, Stoica, excellens, laboriosa, proxima dis.* Virtutes, pro Vitiis, per Ironiam aliquando ponuntur.

Vīrŭs,g.n. indeclinab. Starcker Geſtanck eines gewachſenen Menſchens/ſtarcker Geruch/ Smrod człowieczy. metaph. Geſtanck/ſmrod. Item, Der natürlicher Saamen eines jeglichen Thiers/ Przyrodzone naśienie káżdey żywiącey

wiacey rzeczy. Item, Virus, Gifft/Jad. *Malum, nigrum, dirum, noxium, pestilens, tætrum, vipereum, edax, tinctile, tinctum, pestiferum, nocens, letale, furiale, letiferum, atrox, inamabile, triste, atrum, amarum, detestabile, olens, rabidum, stygium, penetrabile.* Vīrŭlentŭs, a, um, Gifftig/Jádowity. Vīrōsŭs, a, um, à Vir, vt: Mulieres virosæ, Mannsüchtige/Chćiwe mezá. Vīrōsŭs, a, um, à Virus, Stinckend oder Gifftig/śmierdzący/jádowity.

Vīs, hujus vīs, hanc vim, ablativo ab hac vi, Pluraliter Nominat. accusat. & vocat. Vis, apud Veteres; nunc ab antiq. singulari dicimus: hæ vires, virium, viribus, &c. Krafft/Macht/Vermögen/Moc/śiłá. Vis frigoris, Strenge der Kälte/Mroz tęgi. Vis verborum, Krafft vnd vermögen der Wort/Słow wielkość/potężność. Omni vi, Mit gantzer Macht/Ze wszytkiey mocy. Item, Vis, Gewalt/vngestümmigkeit/Gwałt. Facere vim alicui, einem Gewalt anthun/Gwałt komu czynić. Inferre vim, idem. Vim vi repellere, Gewalt mit Gewalt abtreiben/Gwałtem gwałtowi śię bronić. Item, Vis, Viele/Hauff/Macht/Wielkość/kupá. Agere pro viribus, Nach vermögen handlen/Czynić/Robić wed lug przemożenia. Deficiunt vires, Die Krafft vergehet/Vstáią śiły. Magna vis pecuniæ, ein grosse Summe Gelds/Wielkość/mnostwo pieniedzy. Vīrĭculæ, arum, diminut. sine auth.

Vīscŭs, i, g. m. vel Viscum, i, g. n. Vogelleim/Lep. *Sequax, virens.* Item, Viscum, Mistel/Jemiołá. Vīscātŭs, a, um, Mit Vogelleim bestrichen/Lepem oblepiony. Vīscōsŭs, & Viscidus, a, um, sine auth. Zähe/Leymächtig/Lipki.

Vīscŭs, ceris, n. Alles inwendig Fleisch zwischen Haut vnd Bein/Mięso miedzy skorą y gnaty. Item, Vīscĕră, rum, g. n. pl. n. Jngeweyd/Wnętrzności. *Spirantia, intima, mollia.* Viscera mortis, Das Jngeweyd des Bergs/Wnętrzności gorne. Vīscĕrātĭo, onis, g. f. Crudæ carnis distributio, quæ fieri solet vel in solenni festivitate, vel in funere alicujus excellentis personæ. Vīscĕrātĭm, adverb. ein Eingeweyd nach dem andern/sztukámi. obsolet. Eviscerare, Das Jngeweyd außnemmen/Wypátroszyć.

Visibilis, v. Video. Visito, v. Video, & Viso.

Vīsō, is, vīsī, vīsŭm, vīsĕrĕ, Heimsuchen/besehen/gehen/Náwiedzáć/oglądáć. Ibo visum si domi est, Jch will hingehen/vnd sehen ob er zu Hauß sey/Spátrzę ieśli iest domá. Vīsĭtŭr, Er wird besucht/beschawt/Náwiedzáią go. Vīsēndŭs, a, um, particip. Besehens werth/wol zu beschawen/Godny widzenia/podziwienia. Visendus, nomen ex partic. Visendæ magnitudinis arbor, ein Baum einer wunderbaren grösse/Wysokość dziwney. Vīsĭtō, as, are, frequent. Heimsuchen/Náwiedzáć. Vīsĭtātĭō, onis, g. fœ. Heimsuchung/Náwiedzánie. Cōnvīsĕrĕ, idem quod Visere.

Vita, & Vitalis, v. Viuo.

Vĭtēllŭs, li, g. m. Eyertotter/żołtek.

Vītĕx, vītĭcĭs, g. fœm. Herba. Agnus castus genant/Schaffmülle/Wierzbá włoska.

Vitiarium, Viticula, v. Vitis.

Vĭtĭlīgō, as, avi, atum, vĭtĭlīgārĕ, Leichtfertiglich schelten/Przygániáć. Vĭtĭlīgātŏr, & Vĭtĭlĭtĭgātŏr, oris, g. m. ein Haderer/Zancker/ein Hinderreder/Przygániácz.

Vĭtĭlīgō, ginis, g. f. Vngestalt/Flecken an des Menschen Leib von mancherley Farben/Piegá/Párch.

Vĭtīlĭs, le, Weich oder zäh/als Weiden/Räben/rc. die sich leichlich beugen lassen/Gibki/Miekki. Hinc Vĭtĭlĭă, plur. num. sunt vimina quibus religantur vites.

Vitiosus, vide Vitium.

Vītĭs, is, g. fœm. Weinräb/Räbstock/Máciczá winna. *Lenta, alma, ferax, arbustiva, gracilis, fecunda, obliqua, pampinosa, luxurians, læta, generosa, radicata, debilis, falerna, purpurea, gravida, tenera, flexa, Bacchæa, grata, opaca, frondosa, frugifera, decidua, Bacchica, vinifluа, frondens, mollis, racemifera, sinuosa, pampinea, nodosa.* Vitis inculta, Vngepfleget/Nieokopána. Item, Vitis, Gestamen centurionis, non carnificis, aut lictoris. Honorificentior erat pœna à centurione illata. Vitis alba, quæ & Ampeloleuce. Vĭtĭcŭlă, læ, dim. Vĭtĭcŭlŭm, li, quod & Capreolus dicitur. Vĭtĭārĭŭm, ij, g. neu. Weingart/Ort da man Weinräben zusammen pflantzt/Setzlingsgrub/Płonnik. Vĭtĭgĭnĕŭs, a, um, Von Weingarten/Máciczowy. vt: Folia vitiginea, Weinräben-Blätter/Máciczowe liście. Vītĭfĕr, ra, rum, vt: Regio vitifera, Weinland/da viel Wein wächst/Kráiná w wino obfituiąca. Vītĭsātŏr, oris, g. m. Räbsetzer/Räbpflantzer/Winiarz.

Vĭtĭŭm,

Vitium, ij, g.n. ein Laster/ Vntugend / Złość/ Grzech. *Deforme, mortiferum, turpe, infandum, profanum, fœdum.* A vitijs abstinere, Sich von Lastern enthalten / strzec się grzechu. Vitio carere, Vnlasterhafft seyn/ Bez grzechu być. Delabi in vitium, In Laster fallen / Wgrzech wpaść. Item, Vitium, Gebrechen/ Fehl/ mangel/ Winá/ Niedostátek. Item, Vitium, Schmach/ Sromotá. Vertere vitio, eim für ein Schmaach zumessen/ Zá złe mieć. Offerre vitium virgini, ein Jungfraw schwächen / Zgwałćić pánnę. Pudicitiæ vitium afferre. Idem, Vitiosus, a, um, Lasterhafft/ scheltens werth/ skázony/ zły. Vitiositas, atis, g.f. Fehl/ Mangel/ Vnvollkommenheit des Gemüths/ Gebrechen/ skázenie/ złość. Vitiose, adverb. Fehlend/ mangelhafftich / źle. Vitio, as, vitiare, Gebrechlich machen / schwächen/ beflecken/ Psowáć / Zárázić. Vitiare virginem, ein Jungfraw schwächen/ Pánnę zgwałćić. Vitiator, oris, g.m. Frawen vnd Töchter Schänder/ Gwałćiciel. Convitium, ij, g.n. Schmächworr/ Przymowká. *Crepulum, raucum, injuriosum, vagum, asperum, fœdum, turpe.* Convitior, aris, atus sum, convitiari, deponens, Lästern / schelten/ Przymawiáć/ obmawiáć. Convitiator, oris, g.m. ein Lästerer/ Obmowcá.

Vito, as, avi, atum, vitare, Schwen/ meyden/ Vchodzić / Chronić się. Vitabundus, a, um, Schewend/ meydend/ Chroniący się. Vitatio, onis, g.fæ. Das Meyden/ Schewen/ Chronienie się. Devitare, & evitare, Vermeyden/ Vchronić się. Devitatio, & Evitatio, g. fœ. Vermeydung/ Vchronienie się. Item, Evitare, pro Vita privare, Calep. ex Cicer. lib. 3. Tuscul. Evitabilis, le, Vermeydentlich/ Vchronny. Inevitabilis, le, Vnvermeydenlich / Nieuchronny. Invito, as, invitare, Laden / etwa zu beruffen / Záprászáć/ wábić. Poculis aliquem invitare, einem eins zutrincken/ zubringen/ Pić do kogo. Invitare in hospitium, vel hospitio, einen zur Herberg laden/ Do gospody záprosić. Invitatus, a, um, Geladen / gereitzt / Záproszony. Invitatus, us, g.m. Das Gastladen/ vnd Anlaß/ Nápomknienie/ Pobudká. Invitatio, onis, g.fœ & Invitamentum, i, g.neu idem. Invitabilis, le, Reitzig/ anreitzend/ Powabny/ Wabiący.

Vitricus, i, g.m. Stieffvater/ Oyczym.

Vitriolum, vel Vitreolum li, g. neu. vulgus officinarum pro calcitide sumit, Vitriol/ Spättgrün/ Koperwás.

Vitrum, i, g.n. Glaaß/ szkło. *Clarum, purum, prasinum, tenue, fragile, nitidum, Indicum.* Vitriolum, li, dimin. Vitreus, a, um, Gläsin / szklány. Color vitreus, Glaaßfarb / Modrobláda fárbá. Vitriarius, ij, g.m. Glaßmacher/ szklarz. Vitrea, orum, & Vitreamina, minum, g.neu. plur. num. Allerley Geschirr von Glaaß/ szkláne naczynia.

Vitta, æ, g. f. ein Haube/ Hauptüchlein/ hauptbinde/ Zawićie/ Bindá/ Czepek. *Torta, crinalis, albens, nivea, lanea, tenuis, imbellis, virens, pandens, linea, mollis, purpurea, gemmata.* Vittatus, a, um, Gehüllet/ mit einer Hauben gezieret/ Bindámi otoczony/ oczepiony.

Vitulus, li, g.m. ein Kalb/ ćielę. *Tener, lactens, minax, imbellis, audax, protervus, lascivus.* Vitulus elephantorum, equorum, piscium etiam dicitur. Item, Vitulus, ein Geschlecht Meerfisches/ Pewny pław morski. Vitula, æ, g.fæ, ein Kuhkalb/ Játowicá. Item, Dea lætitiæ apud Romanos, Vitulinus, a, um. Kälber/ ćielecy. Caro vitulina, Kalbfleisch/ Ciělęce mięso. Vitulari, Veteres pro voce lætari usurparunt, obsolet.

Vitupero, as, avi, atum, are, Schelten / mißpreysen/ verachten/ Gánić. Vituperatio, onis, g. f. Scheltung/ verachtung/ Gánienie/ przygáná. Venire in vituperationem, Gescholten werden/ Gánionym być. Vituperium, ij, g.neu. idem. Vituperabilis, le, Scheltens / verachtens werth/ przygánny. Vituperator, oris, g. m. ein Schelter/ verachter/ Gánićiel. Vituperones, plu. num. pro Vituperatoribus, Calep. sine auth.

Vivax, Vivacitas, v. Vivo,

Vivarium, ij, g.neu. ein Thiergarten/ Weyer/ Zwierzyniec/ Karmnik.

Viverra, æ, g, fœ. Animal parvum, quo venatores utuntur ad cuniculos ex antris expellendos, Mustella rustica dicitur.

Vividus, vide Vivo.

Viviradix, dicis, g. fœ. ein Satzling/ das ist allerley Gewächs/ das man mit der Wurtzel pflantzet/ des Wurtzel lebend bleibt/ ob schon der Stock verdirbt/ Látorośl do sádzenia.

Viviso, vide Vivo.

Vivo, is, vixi, victum, vivere, Leben / żyć. aliquando absolute accipitur pro eo, quod est

lætam vitam agere. Vivere gloria & laude ob virtutem, Ehrlich / löblich vnd tugentlich leben/ slawnym być dla cnoty. E natura vivere, Der Natur nach leben / Przyrodzony żywot wieść. In diem & in horam vivere, Ohn Sorg leben/ nicht weiter sorgen dann für den gegenwertigen Tag/ Niefrásowáć się/nie stáráć się ná przyszły czás. In oculis civium vivere, Offentlich vnd frey in einer Stadt wohnen/ Mieszkáć táwnie. Instituto bonorum vivere, Nach guter Gewonheit leben/ żyć według ustáwy dobrych. Vivere moribus antiquis. idem. Vivere studiis, Sein zeit vnd Leben mit der Lehr vertreiben/ Nád náukámi, żywot swoy strawić. Vivere vitam, ein Leben führen/ żyć. Ita vivam, Also helff mir Gott/ Ták mi Bog niech będźie miłośćiw. Vīvĭtŭr, imperson. Man lebt/ żyią. Vivendo vincere aliquem, Einen vberleben/ Przeżyć kogo. Vīctŏ, & Vīctĭtŏ, as, vīctārĕ, & Vīctĭtārĕ, Leben/Nahrung haben/ żyć czym/ żywić się. Bene libenter victitas, du lebst gern wol/ Ty rad dobrze żyiesz. Vīctŭs, us, g. m. nahrung/ żywność. Victibus annuis sufficiens prædium, gnugsam zu jährlicher nahrung/ Rola żywność dáiąca ná rok káżdy. Victum lacte tolerare, Sein Nahrung von Milch haben/ żywić się mlekiem. Victuis, in genit. pro Victus. obsol. Vīvŭs, a, um, Lebend/ żywy. Viva sepes, ein grün Hag/ płot sámorodny. Vivos vultus ducere de marmore, Lebhafftig in Marmelstein eingraben / Z mármoru wyrzezowáć osoby wyráźnie. Ad vivum resecare, Auffs gnawst vnd beym grund abhawen / Gruntu siegáć. Aliquid de vivo resecare, Beschneiden biß das Blut hernach gehet/ Do żywego doymowáć. Item, Etwas von der Hauptsummen nehmen / Wźiąć co iśćizny. Vivus, hefftig/ streng/ żywy/ mocny. vt: Vivus amor ein hefftige Liebe / Miłość ściśła. Vīvāx, acis, g. omn. Lebhafftig/ żyiący długo. Vīvācĭtās, g. fœ. Lebligkeit / lang Leben / żywość / Czerstwość. Vīvēscŏ, sive Vivisco, is, vīvēscĕrĕ, Leben vberkommen/ grünen/ wachsen/ zunehmen/ Wzmagáć się wschodźić. Vīvĭfĭcŏ, as, are, in Bibl. tantùm legitur, Lebendig machen/ Ożywiáć. Vīvĭdŭs, a, um, Lebhafftig/ frisch/ muthig / Czerstwy/ żywy. Ingenium vividum, Wacker/ Dowćip ostry. Vītă, æ, g. f. Das Leben/ żywot. *Sollicita, fugiens, misera, rapida, momentaria, brevis, instabilis, cæca, labens, aëria, fallax, plectibilis, occidua, ærumnosa, tenebricosa, allucinatrix, caduca, procellosa, scelerata, propera, erratica, fluida, fluens, fugiens, mortalis, fragilis, atra, fluxa, cadens, ambigua, angusta, recidens, laboriosa.* Mea vita, Mein Leben: Ist eines liebkosenden Red Moy kochány. Vitam traducere, Die Zeit seines Lebens vertreiben / żywot trawić. In vita mea, Mein lebenlang/ Zá mego żywotá. Integerrime vitam agere, Gar Fromb leben/ Pobożnie żyć. Vitæ, plu. nu. pro Moribus, Sitten/ Obyczáie. Vītālĭs, le, Leblich/ Lebhafft/ żywotny/ żywy. Vitalia capitis, Das hirn/ Mozg. Vītālĭtās, atis, g. fœ. pro vita. Vītālĭtĕr, adverb. Leblichen/ żywotnie. Advīvŏ, is, ādvīxī, ādvīctŭm, ādvīvĕrĕ, idem quod Vivere. Cōnvīvĕrĕ, Beywohnen/ bey eim leben/ Społużyć. Cōnvīvŏr, aris, atus sum, cōnvīvārī, Gastung halten/ Biesiádowáć. Convivari de publico, Auff gemeinen Kosten Gastung halten/ Biesiádowáć kosztem publicznym. Cōnvīvĭŭm, ij, g. n. Gastmahl / Biesiádá. *Dulce, vinosum, lætum, lautum, sumptuosum, celebre, magnificum, dapsile, pingve, fecundum, tempestivum, candidum, luxuriosum, Hymenæum, splendidum.* Accersere in convivium, Zu Gast laden / Wzywáć ná bánkiet. Cōnvīvă, æ, g. c. ein gast/ gość. *Avidus, lætus, comis, ebrius, madidus, dulcis, procax, facetus.* Abducere sibi convivam aliquem, Einen für ein Gast heimführen / Gośćiá przyprowádźić. Cōnvīvātŏr, oris, g. masc. Der die Gastung haltet/ Biesiádnik. Cōnvīctŏr, oris, g. masc. Ein Tischgänger / Tischgenoß/ der bey eim wohnet/ Społżyiący/ stołownik. Cōnvīvālĭs, le, vt: Convivalia oblectamenta, Kurtzweil so man pfleget bey Gastungen zu treiben / Vćiechy biesiádne. Convivalia vasa, Gastliche Geschirr/ Naczynia biesiádne. Cōnvīctŭs, us, g. masc. Beywohnung/ Gemeinschafft/ Społżyćie/ obcowánie. Cōnvīvĭōnēs, plu. nu. id est, Compotores, Calep. sine auth. Cōnvīvĭfĭcārĕ, in Bibl. legitur pro Vitæ consortem facere, Eines Lebens genoß machen/ Społożywiáć. Inusit. Pērvīvĕrĕ, Das Leben vollstrecken/ erleben/ Dożyć/ Doczekáć. Rĕvīvĕrĕ, & Rĕvīvīscĕrĕ, Wiederumb lebendig werden/ Ożyć. Reviviscere, metaphor. Wieder auffkommen / wieder in sein Wesen kommen/ wieder erquicken/ Wzmagáć się/ Przychodźić k sobie/ odrastáć.

Vīx, adv. Kaum/ kümmerlich/ Ledwie/ škoro.

Vix dum dimidium dixeram, intellexerat, Ich hats kaum halb gesagt / so hat er es verstanden / Ledwiem połowice wyrzekł / áż się on domyslił.

Ulcīscŏr, ceris, ūltūs sum, ūlcīscī, Rechen / Mśćić się. Aliquod factum ulcisci, Etwas rechen Mśćić się czego. ūltŏr, oris, g. m. Recher / Mśćićiel. ūltrīx, trīcĭs, g. foe. Recherinn / Mśćićielká. ūltĭō, onis, g foem. Raach / Pomstá. *Ferripotens, sangvinolenta, damnosa.*

Ulcŭs, ūlcĕrĭs, g. neu. Offner Schad oder Geschwär / Wrzod. *Tætrum, humidum, sordidum, putre, tabificum, acre, putrefactum, squalens, dirum, stillans, chironium.* Ulcus tangere, eim sein Schaden berühren / eim sein Laster vnd Mängel herfürziehen / Vrażáć w czym. ūlcŭscŭlŭm, li, g: n. dim. Ulcĕrō, as, avi, atum, ūlcĕrārĕ, Versehren / auffm Leib die Haut quetschen / Wrzodowáćieć. ūlcĕrātĭō. onis, g. foem. Geschwär / versehrung am Leib / Wrzodowácenie. ūlcĕrōsŭs, a, um, Voll öffner Schaden vnd Geschwär / Wrzodowáty. Ulcerosum ad arbores translatum, Schrundig / Sękowáty. Exūlcĕrō, as, avi, atum, exūlcĕrārĕ, Das Geschwär auffrühren / Die haut auffbrechen vnd auffreissen / Náruszáć wrzodu. metaphor. Ein ding ärger machen / das Böß ernewern / Obráźić / Zágniewáć. Exulcerare gratiam alicujus, eines Gunst schwächen / Náruszyć łáski. Exulcerare animum, Das Hertz verbittern / Obráźić / Zágniewáć. exūlcĕrātŭs, a, um, Auffgerissen / verwundt / erzürnt / Zágniewány / obráżony. Exūlcĕrātĭō, onis, g. foe. Versehrung / Rozjątrzenie. exūlcĕrātōrĭŭs, a, um, vt: Medicamentum exulceratorium, Das die Haut versehrt vnd auffbricht / lekárstwo rozjątrzájące. exūlcĕrātrīx, icis, g. foe. Die da versehrt / Rozjątrzájąca. Rĕdūlcĕrārĕ, ein Wund / oder versehrt Orth vernewern vnd wider auffbrechen / Odnawiáć bol.

Ulīgō, gĭnis, g. f. Feuchte der Erd / Ił. *Dulcis, viridis, amara, fecunda, felix.* Ulīgĭnōsŭs, a, um, feucht / dz allzeit feucht ist / Iłowáty / Wilgotny.

Ullŭs, a, um, Jemand / Einer / Kto. Ponitur vel Negativè, ut: Non est ullus qui currat, Es ist keiner der läufft / Niemász żadnego ktoryby biezał. Vel Interrogativè, ut: Estnè ullus qui currat? Ist nicht jemand der läufft? Jestże kto / coby biezał? Vel Subjunctivè, ut; Si ullo modo est ut possit, Wo es je möglich ist / Jeśli táko może być. Genitiv. Ullĭŭs.

Ulmŭs, i, g. f. Arbor vineis amica, ein Vlmenbaum / Wiąz. *Aëria, frondosa, alta, fortis, opaca, densa, amica vitibus, patula, montosa, ramulosa, hospita vitibus, virens, mollis, umbrosa, pampinea, viticoma, textilis, procera, dura, frondens, falerna.* ūlmĕŭs, a, um, Von einem Vlmenbaum / Wiązowy. ut: Virgæ ulmeæ. ūlmitrĭbă, æ, g. co. nomen à Plauto fictum, qui virgis ulmeis cæditur, Ineptum. ūlmārĭŭm, rij, g. n. ein Orth mit Vlmenbäumen besetzt / Wiązowy lás.

Ulnă, æ, g. foe. ein Elenbogen / łokieć w ręku. ūlnæ, pl. nu. *Molles, blandæ, cupidæ, avidæ* Item, Etliche halten es für ein Klaffter / Etliche für ein Eln: das der Warheit gleicher ist / łokieć / ktorym mierzą.

Ulŏphŏnŭm, i, g. n. Chamæleontis species, quam pleriq; Ixiam vocant.

Ulpĭcŭm, i, g. n. Grosser Knoblauch / Czosnek wielki. quod à quibusdam Punicum allium appellatur.

Ultĭmŭs, a, um, ab Ultra, superlativum, Letst / hinterst / Ostátni. Ultimis in ædibus, Zu hinterst im Hauß / W ostátnim gmáchu. Ultimum ac maximum telum necessitas, Noth bricht Eysen / Potrzebá dodáie mocy. Inopia ultima, Höchste Armuth / Niedostátek wielki. Ultima experiri, Das letzt versuchen / Ostátnich rzeczy się gáć. Item Ultimus, pro Primus aliquando ponitur. Ultimum principium, Allernechster / erster Anfang / Pierwszy początek. Ultĭmùm, adver. Zum letzten / zum letzten mal / Ostátnie / Náostátek.

Ulterior, vide Ultra. Ultio, vide Ulciscor.

Ultrā, Præpos. accusat. serviens, Vber / Nád. Ultra modum progredi, Vber die maß / Nád miárę. Item, Ultrà, adverb. cùm sine casu ponitur: Ut nihil possit ultra, Das es nicht weiter oder drüber müglich ist / Że dáley już niepodobna. ūltĕrĭŏr, & hoc ūltĕrĭŭs, ōrĭs, Comparativus, Das mehr forder oder ferner ist / Weiterer / Dálszy.

Ultrō, adverb. Selbs willig / vnerfordert / auß jhm selbs / Dobrowolnie. Item, Dargegen oder darüber / Z drugiey strony / Nád to więcey. ūltrōcĭtrōquĕ, Hin vnd wieder / Tám y sám. ūltrōnĕŭs, pro voluntario, in Bibl. tant. legitur.

Ulvă æ, g. f. Moßkraut/ Porost. *Viridis, palustris, glauca, limosa, sterilis, grata paludibus, levis, mollis, fluminea, viridans.*

Ŭlŭlă, æ, g. f. Avis, ein Eul/ Puszczyk. ŭlŭlō, as, avi, atum, ŭlŭlārĕ, Heulen/ Wyć. ŭlŭlātŭs, ūs, g. m. Das Heulen/ Wycie/ Skrzeczenie. *Tremulus, mœstus, femineus, lugubris, clamosus, querulus, horrisonus, attonitus, flebilis, insanus, tartareus, terrificus, acutus, suspitiosus.*

Umbella, diminut. vide *Umbra*.

Umbĭlĭcŭs, ci, g. masc. Der Nabel/ Pepek. Item, Das Mittel eines jeden Dings/ środek. ūmbĭlĭcī, pl. nu. Zierd/ Knöpff oder Spangen/ so die Alten auff die vollendeten Bücher satzten/ Puklel ná ksiegách. Pervenimus usque ad umbilicos, wir habens außgemacht/ Skończyliśmy. Item, Umbilici, Kleine runde glatte Steinlein/ Kámyszki gládkie okrągłe. ūmbĭlĭcātŭs, a, um. Wie ein Nabel gestaltet/ Pukláśty. ūmbĭlĭcātĭm, adverb. per Umbilicos, Calep. sine auth.

Umbō, onis, g. m. Das Mittel eines Schilts/ Wypukłość w puklerzu ná środku. abusive pro Clypeo, ein Schilt/ Puklerz. *Rutilus, æreus, saxeus, durus, solidus, curvatus, minax, coruscus, fulgidus, curvus, candidus.* Umbo in gemma, Die runde Höhe eines Edelgesteins/ Perłowa wypukłość/ lubo teß inszego kámienia drogiego.

Umbră, æ, g. f. Schatten/ Cień. *Frigida, pallens, horrens, spissa, cava, humens, cæca, exanguis, gelida, gracilis, silens, inanis, nigra, nocturna, turpis, tremula, nigrans, noctivaga, picea, soporifera, tenuis, opaca, sublustris, refuga, atra, tenax, patula, viridans, crepitans, furva, viridis, labilis, arcana, evanida, informis, volatilis, maga, fusca, fugitiva, tenebrosa, obscurans, herbosa, frondosa, nubifera, densa.* Item, ūmbræ, pl. num. Geister der Seelen/ Dusze zmárłych. *Larvales, terrificæ, avernales, Plutonides, pavidæ, tristes, miseræ, horrificæ, exanimes.* Item, Umbræ pictorum, Schattierung/ Cieniník. Est & umbella instrumentum, quo mulieres solem à facie arcent. Umbellam in floribus quidam vocant, sine auth. quod mustarium est. ūmbrācŭlŭm, li, g. n. Vberschattung/ Sonnen oder Lichtschirm/ Chłodnik/ Záslona. *Opacum, frondosum, pendulum, frondeum.* ūmbrācŭlă, pl. n. Schattächtige örther/ Mieyscá cieniste/ Ciemne. ūmbrō, as, ūmbrārĕ, Schatten machen/ Záćmiáć. ūmbrātĭcŭs, a, um, & ūmbrātĭlĭs, le, Umbraticus homo, qui in umbra sub tecto vitam agit otiosam. Exercitatio umbratilis, Vbung im Schatten / ćwiczenie w cieniu. ūmbrĭfĕr, ra, rum, Schatten bringend/ Cienisty. ūmbrōsŭs, a, um, Schattächtig / voll Schatten/ Cienisty. Adūmbrō, as, avi, atum, ădūmbrārĕ, Schatten machen/ überschatten/ Záćmiáć/ ćmić. Item, Entwerffen/ vermahlen/ Wyrażáć. Item, Erzeigen/ Anzeigung geben/ Ein wenig zu verstehen geben/ Pokázowáć. Aliquem adumbrare, Etwas vnter eines andern Namen handlen/ Czynić co ná mieyscu inszego. Adūmbrātĭō, onis, g. f. Entwerffung/ Vorbildung/ Vorgemähl/ Wyrażánie/ Málowánie. Inumbrare, & Obūmbrārĕ, Beschatten/ Zástonić/ Záćmiáć. Obūmbrātŭs, a, um, ut; Amnis obumbratus, Ein Fluß mit Bäumen überschattet/ Rzeká drzewy okryta. Obumbrare, metaph. Beschirmen/ Bronić. Item, Vertunckeln/ Pokrywáć. Obumbratur sapientia vino, Die Weißheit wird mit Wein verfinstert/ Mądrość bywa záćmiona od winá. Præūmbrārĕ, Einem vor dem Liecht seyn/ Einem Schatten machen/ Záslániáć.

Ūnă, adverb. Congregandi, acuitur in fine ad differentiam ablativi nominis *Unus*, Zumal/ mit einander/ zugleich/ Pospołu. Amantes unà inter se, Vntereinander sich liebend / Miłuiący się między sobą. Unà, geminatim aliquando in oratione ponitur, Eines Theils vnnd anderen Theils/ Jedná część y druga. ūnănĭmĭs, ĕ, & *Unanimus*, a, um, Einmütig/ einhellig/ einträchtig/ Jednomyślny/ Zgodny. ūnănĭmĭtās, atis, g. f. Einmütigkeit/ Einhelligkeit/ Einträchtigkeit/ Jednomyślność/ Zgodá. ūnănĭmĭtĕr, adverb. Einträchtiglich/ Jednomyślnie/ Zgodnie.

Uncĭă, æ, g. f. Der zwölffte Theil eines Dings/ oder Stücks. Zwey Loth/ Vncia/ Dwánasta część rzeczy/ Dwá łoty. Hæres ex uncia, Ein Erb zum zwölfften Theil/ Dwunasto część dziedzicacy. ūncĭōlă, æ, dimin. ūncĭātĭm, adverb. Ein zwölffte Theil nach dem andern / Vnciámi. ūncĭārĭŭs, a, um, ut, Lex unciaria, War ein Gesetz/ das verbot mehr dann eins zu Zinß / oder Wucher zu nehmen/ von 100. Hauptguts ein jahr lang geliehen/ welches Jahr man hierin fur allem rechnet/ vnd die Monat für uncias. Práwo u Rzymian/ ktore zákázowáło więcey ná rok płatu ábo lichwy bráć tylko ieden ze stu. ūncĭālĭs, lĕ, Assis uncialis, Allein ein Vntz schwer/ Wá-

żaca uncya. Altitudo uncialis, Eines Daumen tieff/ deren man zwölff auff einen Schuch rechnet/ Gleboki ná pálec/iáki ch w iedne stope dwánaście ráchowáno. ūnciātim, adverb. Loths-weise/ Vncyámi. Semuncia vide Semis. Dēūnx, dēūncis, g.m. g.m. ein Pfund minder ein Zwölff-theil oder 2. Loth/ Jedenaście cześci Funtá. Quīncūnx, uncis, g.m. Fünff Vntzen/ Pieć uncyi/ Pieć cześci.

Unctio, Unctura, Unctus, vide Ungo.

Uncūs, i, g.m. ein Haack/ Hak. *Tridens, rapidus, severus, ferratus, tenax, ferus.* Uncus, a, um, Gehacket/ krumb/ Hackenweiß/ Zákrzywiony/ Haczysty. ūncīnātūs, a, um, Das einen Hacken hat/ gehacket/ Haczysty. Adūncūs, a, um, Krumb/ hackächtig/ vnter sich gebogen/ Zákrzywiony ná doł/ Haczysty. Nasus aduncus, Ein krumme Naaß/ Nos zákrzywiony ná doł. Adūncitās, atis, g. f. Krümme/ Zákrzywienie. Adūncō, as, ădūncārē, Haackächt machen/ Zákrzywiáć. Inūncārē, Mit einem Haack hinzu ziehen/ Záwadzáćzá co/ Zágrabić. Obūncūs, a, um, Vmbgekrümbt/ fast krumb/ Zákrzywiony ku gorze. Rēdūncūs, a, um. Contrarium Adunco, Vber sich gekrümbt/ Zákrzywiony.

Undă, æ, gen. fœm. Wasserwäll/ Wasserfluth/ Wodá/ Wał ná wodźie. Aliquando pro Aqua ponitur. *Refluens, spumans, cana, fluvialis, algida, liquida, spumosa, crepitans, spumea, tumida, æquorea, velox, gelida, declivis, tumens, stridens, multifida, vaga, fluens, glauca, mollis, tenuis, vitrea, labens, rapida, liquens, rauca, fluminea, lapidosa, fontana, rapax, torrens, cærulea, cærula, ventosa, spatiosa, supina, latrans, limosa, fumans, stagnans, præceps, fluctivaga, torta, volucris, tremula, piscosa, vorifera, pura, jactata, diversicolor, viridis, volubilis, cita, horrisona, rorans, properans, sinuans, resonans, humens, irrigua, instrepens, saliens, fluida, reflua, fugitiva, lucida, fluctisona, procellosa, strepens, glacialis, susurrans, mobilis, scatens, concursans, naviferens, oceanitis, palustris, frigida, labilis, prædulcis, turbida, sonans, proclива, aspera, naufraga, crudelis.* Undæ comitiorum, metaphor. Auffruhr vnd Vnruh der Gemeinden/ Zámieszánie pospolstwá. ūndōsūs, a, um, Voll Wellen/ Wełnisty. ūndĭsŏnūs, a, um, undis strepens. ūndĭvŏmūs, a, um, undas evomens. ūndāns, antis, particip. Wallend/ Opływáiacy/ Wełnisty. Undantem chlamydem facere, Den Mantel fliegen lassen/ Fałdy u sukniе rospuścić. ūndābūndūs, a, um, idem quod Undosus. ūndātūs, a, um, Wallenweiß gestaltet/ Wełnisty/ Wodnowzorzysty. ūndātim, adver. Wallensweiß/ Wełnisto. ūndūlātūs, a, um, ut: Vestis undulata, Gewölcket wie Schamlott/ Wzorzysta szátá ná kształt czámletu. ūndō, as, ūndārē, Wasserwällen machen/ Rozlewáć/ Wáły podnosić. Abūndō, as, avi, atum, ăbūndārē, Voll seyn/ oder auffgehauffet vnd zugefüllet seyn/ Volllich seyn/ Viel haben/ Obfitowáć/ Opływáć. Abundare audacia, Voll Tapfferkeit seyn/ Smiáłym być. Item, Abundare, Reich seyn/ Obfitowáć/ Bogátym być. Abūndāns, antis, partic. sive nomen ex particip. Lactis abundans, Vberflüssig an Milch/ Obfity w mleko. Homo abundans, Fast reicher Mensch/ Bogáty. Abūndāntiă, æ. g. f. Vberflüssigkeit/ grosse Reichthumb/ Obfitość. Abūndāntēr, adver. Vberflüssiglich/ reichlich/ Obficie/ Bujno. Abūndē, adverb. quantitatis, Vberauß viel/ Obficie. Abunde pulchrum, Fast hübsch/ Bárzo pięknie. Parentes abundè habemus, Wir haben überflüssig gnug Freunde/ Mamy dosyć y názbyt przyiaciol. Exūndārē, & īnūndārē, überlauffen/ überfliessen/ Rozlewáć/ Wylewáć zbrzegow/ Zálewáć. Exūndātiō, & īnūndātiō, onis, g. f. Vberlauff/ Außlauff/ Außwallung/ Rozlewánie/ Oblewánie. Sangvine inundari, voll Bluts werden/ Pełnym krwie być. Rēdūndārē, Vberlauffen/ überflüssig seyn/ zu viel seyn/ Przepełniáć/ Opływáć/ Obfitowáć. Omnibus ornamentis redundare, Vber vnd über geziert seyn/ Ozdobionym być názbyt. Hoc facinus in tuum redundabit caput, Die That wird über deinen Kopff außgehen/ Tá spráwá ná twoię złe wynidźie. Rēdūndāns, antis, particip. sive nomen ex partic. ut: Homo redundans, Ein flüssiger Mensch/ Zbyteczny/ Flusowity. Rēdūndātiō, onis, g. f. Grosser Vberfluß/ Nádmiarz/ Rozlewánie. Redundatio stomachi, Das Vnwillen vnd überschiessen/ Zwrácánie ná wnetrzu. Rēdūndāntiă, æ, g. f. Vberfluß/ Rozlewánie/ Nádmiarz.

Undē, adverb. Interrogativè & Infinitè accipitur, Woher/ wannenher/ Zkąd. Est unde hæc fiant, Jch hab gnug die ding zu verschaffen/ Mam dosyć potrzeb do tego/ ábym to spráwił. Puer hic unde est? Wannenher ist das Kind? Zkąd

Zkad to dziecko? ūndĕcūnquĕ, adverb. Allenthalben her/ Zewszad. ūndĕlĭcĕt, adverb. Von wannen es doch sey/ Zkadkolwiek. ūndēcēntŭm, & ūndĕcēnī, æ, a, pl. nu. Ohn eins hundert/ das ist 99. Dziewiećdziesiąt y dziewięć. ūndēquādrāgīnta, adject. pl. nu. indeclin. Viertzig weniger eins/ ist 39. Trzydzieśći y dziewięć. ūndēquādrāgĭēs, adverb. ist 39. mal/ Trzydzieśći rázy y dziewięć. ūndēquīnquāgīnta, ist 49. Czterdzieśći y dziewięć. ūndēquīnquāgēsĭmŭs, a, um, Der neun vnd viertzigst/ Czterdziesty dziewiąty. ūndēsēxāgīnta, ist 59 Pięćdziesiąt y dziewięć. ūndĕtrīgēsĭmŭs, a, um, Der neun vnd zwantzigste/ Dwudziesty dziewiąty. ūndēvīcēsĭmŭs, a, um, Der neunzehend/ Dziewiętnasty. ūndĕvīgīntī, adjectiv. indeclinab. ist 19. Dziewiętnaśćie.

Undĕcĭm, g. omn. pl. nu. Eilff/ Jedenaśćie. ūndēcēnī, æ, a, idem quod Undecim. Je eilff/ oder Eilff zu mal/ Jedenaśćie. ūndēnī, æ, a, idē. ūndĕcĭēs, adverb. Eilff mal/ Jedenaśćie rázy. ūndĕcĭmŭs, a, um, Der Eilffte/ Jedenasty. ūndĕcĭrēmĭs, is, Galeen mit Eilff Riemen auff ein Banck gerichtet/ Náwá máiąca wiosek iedenaśćie.

Undĭquĕ, adverb. Allenthalben/ Zewszad.

Unĕdō, ūnĕdōnĭs, g. f. Idem quod Arbutum, Die Erdbeer/ Nieśplik czerpki.

Ungō, is, ūnxī, ūnctŭm, ūngĕrĕ, & Ungvō, is, ungvi, unctum, ungvere, secundum Priscianum, salben/ Námázowáć. ūnctŭs, a, um, particip. sive nomen ex particip. Gesalbet/ Námázány. ūnctĭūscŭlŭs, a, um, dimin. ūnctĭtō, as, avi, atum, ūnctĭtārĕ, frequent. Offt salben/ Námázywáć często. ūnctĭō, onis, & ūnctūră, æ, g. fœ. Salbung/ Námázywánie. ūnctŏr, oris, g. m. ein Salber/ Smárowník. ūnctōrĭŭs, a, um, Das zum salben gehört/ Námázywániu służący. Ungentum, quod & ūngvēntŭm, i, g. n. Salb/ wolriechende Salb/ Olejek/ Máść. *Crassum, fragrans, exoticum, Syrium, Megalense, Nicerotianum.* Ungvĕn, ĭnĭs, g. neut. idem. *Crassum, pingve, udum, Pæonium.* ūngvĭnōsŭs, a, um, ut: *Ungvinosum medicamentum*, Oelächtig/ Mázíste/ Tłuste. ūngvēntārĭŭs, ij, g. m. & ūngvēntārĭă, æ, g. f. Salbmacher/ oder Salbverkäuffer oder Verkäufferin/ Olejkámi kupczący/ Kupcząca/ Aptekarz. Item Ungventaria, æ, g. f. Die Salbmacherkunst/ Aptekárska náuká. Ungventarius, a, um, ut: Ungventaria vasa, Salbgeschirr/ Naczynia olejczáne./ Słoyki. Exūngō, ēxūnxī, exunctum, ēxūngĕrĕ, Item ĭnūngō, Pĕrūngō, is, pĕrūnxī, pĕrūnctŭm, pĕrūngĕrĕ, Besalben/ Smárowáć/ Námázowáć. Inunctio, & Pĕrūnctĭō, onis, g. fœ. Besalbung/ Smárowánie. Námázywánie. Sŭpĕrūngĕrĕ, & Sŭpĕrĭnūngĕrĕ, Vbersalben/ Námázáć po wierzchu.

Ungvĭs, is, g. m. Nagel an Fingern/ oder Klawen an Vögeln/ Páznogieć. *Acutus, curvus, avidus, hamatus, aduncus, rigidus, rigens, recurvus, rotundus, horridus, strictus, vnctus, violentus, candidus, lunatus, tenellus, nitidus, falcatus, incurvus, crudus, vulnificus, severus, tenuis, tener.* It Ungvis, pro Ungula capitur. ūngvēs, pl. nu. Erste außstossende Schoß vnd ästlein/ wie Krawel/ Látorosl/ Przyrostek roczny. Ungvis rosæ, Das kleine weiß Flecklein an den Rosenblätlein/ damit sie in den Rosen stehen/ Rożánego listká spodek/ to iest/ biała część ktora w kwiátu się trzyma. Ungves ferrei, Gattung kleines Räbmesserlins/ Żak/ Rzezak máły. Ungvem latum non discedere, aut transversum digitum à re aliqua, Nicht eines Fingers breit weichen/ Piędzią nieodstąpić. Ab imis unguibus usque ad verticem summum, Von den Zehen biß auff die Scheitel/ Od stopy nożney áż do wierzchu głowy. Medium vngvem ostendere alicui, Prov. daß ist/ Einen gar verachten/ oder/ Einem Feigen weisen/ Szydźić/ Figę komu ukázáć. Ungves arrodere, Proverb. Etwas ernstlich bedencken/ Pilno o czym myślić. ūngvĭcŭlŭs, dimin. Mihi à teneris ungviculis es cognitus, Du bist mir von Kind auff bekant/ Od dźiećinstwá cię znam.

Ungŭlă, æ, g. f. Huff/ ein Fuß der Thier so nicht Zehen haben/ Kopyto. *Cornea, dura, concava, fissa, obliquata, solida, gravis, ænea, cava, subtrita.* Toto corpore atq; omnibus ungulis, ut dicitur, Mit Händen vnd Füssen/ Nogámi y rękámi. Exūngŭlō, as, ēxūngŭlārĕ, Ein Thier seiner Klawen berauben/ Kopyto odbić.

Ungulum, Antiqui vocabant Annulum.

Unĭō, onis, g. m. ein Perle/ Perłá. *Rorigena, Gangeticus, nitidus, pretiosus.* Item, Unio, Ein Zwybel/ Cebulá. Unio, g. fœ. pro Concordia, Einträchtigkeit/ Zgodá/ Sforność.

Unĭvērsŭs, a, um, Allgemein/ gantz vnd gar/ Wszystek/ Ogulny. In universum, Vberall/ Pow-

Powſzechnie. ūnĭvērsē,adverb.Sammentlich/ Allzuſammen/Powſzechnie/Ogułem. ūnĭvērsālĭs, lĕ, Allgemein/ Powſzechny. ūnĭvērsĭtās, g.f.Allgemeine Verſamblung/Powſzechność.

Unĭtās, atis, g.f. Vereinbahrung zweyer oder mehr dinge/ Jedność/Jednákość/Ziednocze. nie. ūnĭtĕr,adv. id eſt,Conjunctè,Concorditer.

Univocum, Grammatici ficto nomine vocant,quod & Græci Homonymum. Cujus idem nomen,& eadem ſubſtantiæ ratio eſt.

Uniusmodi,& Unioculus, vide Unus.

Unquam,adverb.Jmmer/Etwan/Je/Kiedy/ Záwſze.

Unŭs,a,um, Ein/ Jeden. Aliquando, Allein/ Sam. Ad unum,Biß auff einen/Aż do jednego. Unus è vulgo, Einer auß dem gemeinen Volck/ Poſpolity człowiek/ Jeden z poſpolſtwá. ūnŭsquĭsquĕ, ūnaquæquĕ, ūnūmquōdquĕ, & ūnūmquĭdquĕ,Ein jeder/menniglich/Káżdy zoſobná. ūnĭcălămŭs,a,um,Das nur einen Halm hat/ Nierosocháty. ūnĭcaūlĭs,lĕ, Mit einem Stengel/Z iednym głobem. ūnĭcē,adverb. Einig/ Allein/ Sonderlich/ Eigentlich / Jedynie/ Oſobliwie. ūnĭcŏlŏr,oris,g.m.einer Farb/Jedney máśći.ūnĭcōrnĭs,ĕ,Einhörnig/das nur ein Horn hat/Jednorogi.ūnĭcōrnĭs,is,ſeu Unicornius,ij,g.m. & ūnĭcōrnĭŭm,& Unicornu,g.n.ein Einhorn/Jednorożec. ūnĭcŭs,a,um,Einig/Jedyny. ūnĭgĕnă,æ,g.c.Allein geboren/einig Sohn oder Tochter/Jedynak/Jedynaczká. ūnĭgĕnĭtŭs, a, um, Allein geboren / Jednorodny. *Uni*genitus, i,g.m. Eingeborner Sohn/ Jednorodzony ſyn. ūnĭjŭgŭs,a,um, Mit einem allein angebunden/ Społzwiązány z iednym. ūnĭmănŭs, Der nur ein Hand hat/ Jednoręki. ūnĭŏcŭlŭs, pro ūnŏcŭlŭs, Einäugig/Jednooki. ūnĭſtĭrpĭs, ĕ, Eines Stammens/Jednego pokolenia. ūnĭŭſmŏdī, adject. indecl. Alles einerley/ Jednákowy. Adūnō, as, ădūnārĕ, Vereinbaren/ eins machen/ Ziednoczyć.

Unuſquiſque, quæque, quodque, quidque, vide Unus.

Vōcŏ, as,avi,atum,vŏcārĕ, Ruffen/ſchreyen/ nennen/ Wołáć/ Przyzywáć / Názywáć. Ad cœnam vocare, Zum Nachtmahl beruffen/Záproſić ná wieczerzą. In vota vocare, Zu Hülff anruffen/Ná pomoc wołáć. Item,aliquem vocare,einen nennen/ eim ein Namen geben/Kogo názywáć/mianowáć. Ad calculos,vel ad computationem aliquem vocare, Rechnung von eim fordern / oder mit einem begehren zu rechnen/ Wezwáć kogo do liczby/ráchunku. Vŏcĭtō, as,aui,vŏcĭtārĕ, frequent. Nennen/Názywáć. Vŏcātŏr,oris,g.m. ein Lader/der einen rufft oder ladet/ Wołáiący/Pozywáiący. Vŏcātīvŭs,a, um, Grammaticis fictum, Ruffend/ Przyzywálny. Vŏcātīvē,adverb.id eſt,per Vocativum Caſum. Vŏcābŭlŭm,li,g.n.ein Nam oder Zunam/ ein Wort damit man ein ding nennet / ſłowo/ Nazwiſko. Item,Vocabulum pro nomine ſubſtantivo accipit Gell. Vōcālĭs, le, Das ein helle Stimm hat/mit hoher Stim begabt/Brzmiący/ głośny. Vōcālĭtās,atis,g.fœ.Conſonantia, Gut vnd luſtig Geläut/Głoſu brzmienie. Vŏcāmĕn inis,g.n. ein Nam eines dings/Nazwiſko/Jmię. Vŏcātĭō,onis,g.f. & Vŏcātŭs,us,g.m. Ruffung/ Wzywánie. Vōcĭfĕrŏr, aris, atus ſum, vōcĭfĕrārī, Schreyen / laut ſchreyen/ pochen / Wrzeſzczeć/ wołáć. Vōcĭfĕrārĕ, activum protulit Cic. Vōcĭfĕrāns, antis, partic. Laut ſchreyend/ Wrzeſzczący / Wołáiący. Vŏcĭfĕrātĭō,onis, g.fœ. & Vōcĭfĕrātŭs,us,g.m. Geſchrey/das laut ſchreyen/Wrzaſk/Wołánie/Krzyk. Avŏcō,as, avi, āvŏcārĕ, Hinweg beruffen/ Záwołáć. metaph. Abwenden / Odwodźić. Avocare à peccatis, Vom Böſen ziehen/ Odwodźić od grzechu. Avocare concionem ab aliquo, eim ſeine Zuhörer abziehen/ſłucháczow odwodźić. Avŏcātĭō,onis,g.f.Abzug/abführung/odwabiánie/ odćiągnienie. āvŏcāmĕntŭm, i, g. neu. eſt negotium jucundius animum à mœrore revocans, Advŏcārĕ, Herzu beruffen / Przywołáć. Concionem advocare, ein Gemeind oder Volck zuſammen beruffen/ Poſpolſtwo do gromády zwołáć. Animum advocare ad ſeipſum, Gedencken was er ſelbs zuſchaffen hab/ Myślić co/ uważáć pilno. Artem advocare, ein Kunſt zu Hülff nehmen/ Według nauki co ſpráwowáć. ădvŏcātŭs, i,g.m. ein Beyſteher/ Fürſprech/Advocat/Prokurátor. Invocare advocatum ad cauſam defendendam, Einen Fürſprech beruffen zu Schirm ſeiner Sachen/ Prokurátorá wezwáć do ſpráwy. Item, Advocatus pro Oratore, Advŏcātĭō,onis,g.fœ. eſt ipſe actus advocandi. Item, Verſamblung zu einem Rath/zgromádzenie do rády. Item, Die Zuſammenberuffung oder Verſamblung etlicher Perſonen einem

im Recht beyzustehen/ ein Beystandt/ Zchadzká tilku osob. ādvŏcĭtārĕ, verb. obsolet. pro, sæpe advoco. Cōnvŏcŏ, cōnvŏcārĕ, Zusammen beruffen/ Zwołáć. Convocare concilium, ein Concilium versamblen/ Zwoływáć ná seym/ concilium. Convocare populum in tribus, Die Gemeind zusammen beruffen/ Zwołáć lud. Convocare in vel ad concionem, ein Gemeind samblen/ Zwołáć gromáde. Convocatio, onis, g. foe. Zusammenberuffung/ Zwoływánie. Devocare, Hinab ruffen/ beruffen/ Zwoływáć/ przyzywáć. In suspicionem maleficii devocari, Verargwohnet werden/ Posądzonym być/ podeyrzánym być. Evocare, Hinauß ruffen/ Wyzywáć/ záwołáć. Evocare aliquem foras verbis alicujus, Einem in eines andern Namen außruffen/ Záwołáć ná dwor do kogo/ wywołáć. Evocati è patria, Geschickt/ Posłáni. Evocare ad arma, ein Lärmen machen / Wyzywáć ná poiedynek bitwe. ēvŏcātŭs, a, um, particip. sive nomen ex partic. Hinauß beruffen/ Wywołány. Evocati milites, In eyl auffgemahnet vnd beschickt/ żołnierz ná predce zebrány. ēvŏcāns, antis partic. hinauß ruffender/ wywoływácz. ēvŏcātŏr, oris, g. m. Auffrührisch/ der verbottene Versamblungen zusammen berüfft / Wywoływácz. Evocatio, onis, g foe. Außruffung/ Wywołánie. Invocare, Anruffen/ Wzywáć. Subsidium invocare, vmb Hülff anruffen/ Wołáć rátá / wzywáć ná pomoc. Invŏcātŭs, a, um, Vnberufft/ Niezáwołány. Invŏcātĭŏ, onis, g. f. Anruffung/ Wzywánie. Invocatio Sanctorum, Anruffung der Heiligen/ Wzywánie świętych. Provocare, Hinauß ruffen / von weitem ruffen/ Wywoływáć. Item, einen zum Streit laden / einem außbieten/ Wyzywáć ná poiedynek. Item, Reytzen/ fürbieten/ Pochop czynić. Item. appellieren/ das ist/ einen andern Richter anruffen/ Appellowáć/ odwołáć się do inszego sądu. Prōvŏcātŭs, a, um, partic. Hinauß geladen/ Wywołány/ wyzwány. Provocatio, onis, g. foem. ein Anreitzung / außbietung zum Streit/ oder Beruffung / Appellation/ Anruffung eines andern Richters / Wyzywánie. Provocator, oris, g. masc. Außbieter/ Fürbieter/ Wyzywácz. Prōvŏcātōrĭŭs, a, um, vt: Provocatoria dona militaria, id est, quæ meruit provocatus. Rĕvŏcārĕ, Einem wieder zu rück ruffen / Wołáć názad. Pedem revocare, Wieder hindersich gehen / Wrácáć się názad. A Consilio alterum revocare, einen andern von seinem fürnehmen ziehē oder abmahnē/ odwieść/ odmowić od przedsięwzięcia. Ab opere aliquem revocare, einen von der Arbeit abführen/ Od prace odwieść. In dubium revocare, In zweiffel stellen / W wątpliwość przywodźić. Revocare se, Zurück tretten/ vnd seine Wort widerruffen / Cofáć się/ słowo swoie cofáć. Rĕvŏcātĭŏ, onis, g. foe. Widerruffung/ Przyzywánie / odwodzenie. Rĕvŏcābĭlĭs, le, Widerrufflich/ Odwrotny. Irrĕvŏcābĭlĭs, le, Vnwiderrüfflich/ Nieodwrotny. Sevocare, Besonder an ein seit beruffen/ Odwieść/ ná strone wezwáć.

Vŏcōnĭă, Genera pyrorum, Plin. Vocula, dim. à Vox, v. Vox.

Vŏlă, æ, g. foem. Mittelhöle der Hand / Dłoń spodnia. Invŏlārĕ, In die Hand fassen/ Porwáć kogo.

Volatile, v. Volo, as.

Vŏlēmă, orum, g. n. plur. num. Pyra prægrandia, ita dicta, quod impleant volam.

Vŏlŏ, as, avi, atum, vŏlārĕ, Fliehen/ Latáć. Volare membranis dicuntur cicadæ & vespertiliones. Navis volat, Das Schiff fährt schnell darvon/ Okręt leći / bieży. Literæ volant, Die Brieff werden schnell hingetragen/ Listy predko dochodzą. Vŏlĭtŏ, as, are, Flatteren / fladern / fast hin vnd wider fliegen/ Latáć/ metaph. schnell hin vnd her lauffen / vmbhin lauffen/ Przebiegáć się. Per ora virorum volitare, Den Leuthen im Maul vmblauffen/ das ist/ viel gemeldet werden/ sławionym być. Vŏlātŭs, us, g. m. & Volatura, æ, g. f. ein Flug/ Lot. *Sublimis, vagus, præceps, trepidus, celer, citus, agilis, rapidus, stridens, aërius, levis, Pegaseus.* Vŏlātĭcŭs, a, um, Hin vnd her fahrend/ vnbestendig/ vnsteht / Lotny/ Prętki. Vŏlātĭlĭs, le, Fliegend/ zum fliegen vermöglich/ Lotny. Avŏlŏ, vel ābvŏlŏ, as, avi, atum, ābvŏlārĕ, proprium avium est, Hinweg fliegen / Odlatáć. metaph. Schnell davon fahren/ Odieżdżáć / odchodźić. Avolat voluptas, Die Wollust fährt davon / zergehet / Roskosz odchodźi/ przemija. Cōnvŏlārĕ, Zusammen fliegen/ Zlátywáć się. metaph. pro Festinare. Cīrcūmvŏlārĕ, Vmbhin fliegen / Oblátywáć. Cīrcūmvŏlātŭs, a, um, particip. ut: Circumvolata navis, Vmbgeflogen/ Obletny okręt. Cīrcūmvŏlĭtārĕ, frequent. Vmbhin flattern/ Obiegáć/ Oblatáć. Devolare,

lare, Abfliegen/Zlatáć. Nihil agenti sibi de cœlo devolaturam in sinum victoriam censet. Er meynt der Sieg soll jhm also müssig vom Himmel herab in den Schoß fliegen/ Rozumie że mu prożnuiącemu zwyćięstwo z niebá Pan Bog ześle. Evolare. Außfliegen/entfliegen/ wylatáć. metaph. Hinweg fliegen/ Wyiecháć/ wynieść. Evolare ad belli aut fugæ societatem, Jn Krieg hinweg lauffen / oder sich mit andern in die flucht geben/ Ná woynę iść/ućiekáć z drugimi. Evolare pœnam, Der Straffentrinnen / Uiść karánia. Evolavit oratio, Die Red ist fluchs dahin gefahren / Oracya wyszłá prędko. Ēvŏlĭtō, as, avi, ēvŏlĭtārĕ, frequent. Embsig fliegen/ Wylátywáć. Evolatici homines, ap. Plaut. Schnell auffgewüscht/ geschwind fertig / Ludźie prędcy/ skorzy. Involare, Hinein fliegen/ wlećieć. Involare aliquem, einen vngestümmig anfallen/ Wlećieć ná kogo / Popáść kogo. Involare, à Vola deductum, Jn die Hand fassen / Wziąć w ręke/ ścisnąć. Pervolare, Durchfliegen/ Przelećieć. Pervolitare, freq. Prævolare, & Provolare, Voranfliegen / Przebieżeć mieysce. metaph. Eylends vorhin lauffen / Przelatáć/ przemijáć. Prætervolare, idem. Rĕvŏlārĕ, Hindersich fliegen/ oder wiedrumb hinfliegen / Záś ná zad przylećieć. Subvolare, Aufffliegen / flattern/ das ist/ ein wenig fliegen / wie das junge Gevögel/ trochę wzlećieć jáko młode ptaszętá zwykły skrzydeł probowáć y do lotu przyzwyczáiáć. Podlećieć. Transvolare, Vberfliegen / Przelećieć. Transvolitare, freq.

Vŏlō, vīs, vūlt, vŏlŭī, vĕllĕ, Wöllen/ Chćieć. Volo te, subaudi (alloqui) &c. Volo te paucis aut tribus verbis, Jch begehr ein wenig mit dir zureden/ Proszę ćię ná kilká słow. Velint, nolint, Sie wölle oder nicht/ Rádźi nieradźi. Volo defensam, id est, cupio defendi. Volt, pro Vult, Comicum. Vŏlens, entis, particip. Einem günstig geneigt vnd gutwillig/ Sprzyiáiący. Vŏlūntās, atis, g. fœm. Will/ freundliche Neygung / Wolá/ sprzyiánie. *Officiosa, propensa, libera, prona.* Vŏlūntātĕ, ablativ. Williglich / guts Willens/ mit Gunst/ Dobrowolnie / Z chęćią. Vŏlūntārĭŭs, a, um, Gutwillig /vngezwungen / freywillig/ Dobrowolny. Vŏlūntārĭē, sive Voluntariò, adv. Williglich / freywilliglich / mit willen / Dobrowolnie. Volentia, æ, g. f. idem, quod Voluntas.

Vŏlōnēs, pl. nu. eygene Leut/ die sich zu Kriegszeiten freywilliglich erboten / hernach zu Bürgern angenommen/ Żołnierz dobrowolny.

Vŏlsĕllă, sive Vulsella, æ, g. fœ. ein Rupffzänglein/ Włosowki / kleszczki bárwierskie. Item, Instrumentum pilis è corpore evellendis idoneum. Item, instrumenti Chirurgici genus, quo caro ex vulneribus præcidenda, apprehenditur.

Volva, v. Vulva, Volubilis, v. Volvo.

Vŏlŭcĕr, hæc Volucris, & hoc volucre, Schnell/ behend/ Prętki. Vŏlŭcrĭs, is, g. fœm. Geflügel/ alles was fliegen mag/ Lotny. Vŏlŭcrēs, plu. num. *Vagæ, obscenæ, pictæ, canoræ, avidæ, aëreæ, pennipotentes, raucæ, pennigeræ, pendentes, agrestes, garrulæ, rapidæ, blandæ, blandulæ, quærulæ, leves, stellantes, cristatæ, stagnicolæ, cirratæ, fragicolæ, multisonæ, aurivagæ, pennatæ, rapaces, plumiferæ, versicolores, picturatæ.* Invŏlŭcĕr, cris, cre, & Involucris, e, Vnflugbar/ das nicht fliegen mag/ Nielotne zwierzę.

Vŏlūcră, æ, g. f. ein Geschlecht Graßwürmlins/ das die Weinräben vornen abnagt/ Gąsienicá.

Vŏlūmĕn, inis, g. neu. Theil eines Buchs/ das man auch ein Buch nennet / Część kśięgi. Item, ein zugewundener Brieff / Pápier ábo list zwiniony. Item, ein Wältzung / Obrácánie/ wałkowánie.

Voluntas, v. Volo.

Vōlvō, is, vōlvī, vŏlūtŭm, vōlvĕrĕ, Libros volvere, Die Bücher blättern/ Kśięgi wártowáć/ Cogitationes volvere, Betrachten/ sinnen/ Myślić/ vważáć. Secum aliquid volvere, idem. Volvens, entis, particip. sive nomen ex particip. Rollend/ wältzend / Obrácáiący / wáłkuiący. Vōlvēndŭs, a, um, Der zu wältzen oder vmbzuwenden ist / oder werden soll/ Ktorego obrácáć trzebá ábo ktory obrácány ma być. Vŏlūtō, as, avi atum, vŏlūtārĕ, freq. & Vŏlūtŏr, aris, atus sum, vŏlūtārī, deponens embsig wältzen/ táczáć. In luto volutari, Sich im Koth vmbwältzen / Waláć się w błoćie. Secum animo aliquid volutare, Bey jhm selbs betrachten/ Rozmyśláć. In secreto cum amicis aliquid volutare, etwas heimlich mit den Freunden anschlagen/ handlen/ Náradzáć się ćicho/ potáiemnie. Vŏlūtātŭs, a, um, particip: Gewältzet/ vmbgetrieben/ Wałkowány/ Obrácány. Vŏlūtātŭs, us, g. masc. & Vŏlūtātĭō, g. fœ. Wältzung/ Vmbtreibung/ Táczánie.

czánie. Vŏlūtātĭm, adverb. Mit Waltzung vnd vmbtreibung/ Toczkiem. Vŏlūtābrŭm, i, g. neu. Kaathlachen darin ſich die Schwein waltzen/ wáláńia mieyſce. Vōlūbĭlis, le, Das gewältzet mag werden/ Potoczny/ obrotny. Fortuna volubilis, Verànderlich/ wandelbar Glück/ Odmienne/ Nieſtáteczne ſczeście. Vŏlūbĭlĭtās, atis, g. fœ. Vmblauff/ Potoczność/ Obrotność. Fortunæ volubilitas, Vnſtetigkeit des glücks/ Nieſtátek. Linguæ volubilitas, Behendigkeit/ Ringfertigkeit im Reden/ Pretkomowność. Volubilitas verborum, Schnelle vnordentliche Folg der Wort auffeinander/ Predkość nieporzadna w mowie. Vŏlūtābĭlĭtĕr, adverb. Ringfertiglich/ ordentlich nacheinander/ Potocznie. Advŏlvŏ, is, ādvōlvī, ādvōlūtŭm, ādvōlvĕrĕ, Hinzu wältzen/ Przytoczyć. Genibus advolutus, Zun Füſſen gefallen/ Do nog przypadáiacy. Ad ignem advolutus, Zu dem Fewr hinzu gekrochen/ Do ogniá przyſtáwiony. Cōnvōlvĕrĕ, Zuſammen winden/ wicklen vnd rollen/ Zwiiáć/ Smátwáć. Cōnvōlvŏlŭs, vel Convolvulus, li, Ein Würmlein das ſich zuſammen wicklet vnd rollet/ Raup/ Gąſienicá. Item, ein kleiner Räbwurm/ der ſich in grüne Räbblätter vnd andere dergleichen einwicklet/ Taczáiacy ſię po zielonym liśćiu winnicznym. Eſt etiam herba, Glockenblumenkraut/ Powoy czárny. Dēvōlvĕrĕ, Abwaltzen oder rollen/ Ztaczáć. Devolutus monte præcipiti torrens, ein Waſſerfall ſo von einem gähen Berg herab fält/ Rzeká z gory przykrey ſpadáiaca. Devolvi retro, Hinderſich kommen oder getrieben werden/ Názad ſię powroćić. Devolvi ad otium, Lernen müſſig gehen/ Próżnowánia ſię iąć. Evolvere, Außwältzen/ außrollen/ erblättern/ Wywikláć/ wywiiáć. Evolvere aliunde argentum ſibi, per tranſlat. dictū, Geld zu wegen bringen/ Doſtáć pieniedzy. Evolvere ſe turba, & ex turba, pro Expedire, & liberare, Sich auß einem Geträng außwicklen/ Wywikláć ſię z ćiżby. Evolvere Poëtas, Erblätteren/ erleſen/ Czytáć. Non poſſum evolvere exitum rei, Ich kan den Außgang nicht finden/ Ich kans nicht auffwicklen oder aufflechten/ Niemoge końcá ználeść. Evŏlūtŭs, a, um, particip. Außgewełtzet/ Wywikłány. Evolutio, onis, g. fœ. Außwicklung/ Rozwiiánie/ wártowánie. Involvere, Vberwinden/ oder Zuſammen winden/ einwinden/ uwiiáć/ záwiiáć wikłáć. Involuta integumentis nequitia, ein verborgene verdeckt: Schalckheit/ ſkryta złość. I.z. Involvere, Auffwältzen/ Obwiiáć. Involvolus, idem, quod Convolvolus. Invŏlūcrŭm, i, g. neu. Alles das darinn man etwas verwindt oder verdecket/ Windlen/ ꝛc. Vmbgewandt/ Zawićie/ powłoká. Involucris ſimulationum tegi, Mit Deckmänteln ſich bedecke/ Zmyślániem ſię táić. Īnvŏlūcrĕ, cris, Ein Scheertuch/ das einem ein Scheerer vmblegt/ der geſchoren wird/ Tuwálniá. Involumentum, inepta dictio in Bibl. pro Involucro. Obvolvere, Verwinden/ Obwiiáć. Obvolvere vitium, ein Gebrechen oder Mangel verdecken/ Pokrywáć/ wymawiáć grzech. Provolvere, Für einem hin wältzen/ Wywaláć/ zwaláć. Pervolvere, Hin rollen/ Przewracáć. Pervolvitur animus, Das Gemüth braucht vnd vbt ſich/ Vmyſł ſię korći/ kręći. Pērvōlūtārĕ, frequ. Pervolutare libros, Die Bücher durchblättern/ durchſuchen/ Przewártowáć kśięgi. Provolvere ſe ad genua, & ad pedes alicujus, Einem zu Fuß fallen/ Vpáść do nog komu. Rĕvōlvĕrĕ, Wider vmbhin wältzen/ Odwaláć z nowu. Ad communes rerum & generum ſummas revolventur, Werden widerumb kommen/ oder gerathen/ Wroca ſię/ przyida. Origines revolvere, Die Chronicken fleiſſig durchblättern/ oder durchleſen/ Kroniki wártowáć. Rĕvŏlūtŭs, a, um, particip. Vmbgerollt/ wieder gekehrt/ Wrocony/ obrocony názad. Īrrĕvŏlūtŭs, a, um, ut: Irrevolutus liber, Das nie geleſen/ noch kein Blatt nie vmbgekehrt iſt/ Kśięgá niewártowána. Sŭpērvōlvĕrĕ, Vberher etwas hinwältzen/ Taczáć nád czym.

Vōlvŏlă, æ, g. fœ. id eſt, Volvox.

Vŏlūptās, atis, g. fœ. Wolluſt/ Ergetzlichkeit/ Wollgefallen/ Roſkoſz/ ućiechá. *Alacris, dulcis, læta, dia, blanda, inanis, improba, Venerea, damnoſa, infamis, grata, inimica virtuti, curarum ignara, amica, turpis, titillans, cuncticina, comis, jucunda, deſidioſa, conjuncta luxu, mulcens, blandiens, tripudioſa, illectrix, prodiga, mortifera, fragilis, inſatiabilis, vitioſa, noxia, temporalis, ſtudioſa, mater ſcelerum, cæca, ſcelerata, petulans, fervens, maleſana, furibunda, inſidioſa, mellita, fugax, effrena, ingenioſa, furioſa, libidinoſa, obſcena, ſervilis, infortunata, amœna, ſvavis, geſtiens, delicata.* Hæc mihi ſunt voluptati, Dieſe Ding bringen mir Luſt vnd Frewd/

Frewd/Rzeczy te mile cieszą. Vŏlūptŭōsūs, a, um, Wollüstig/auff Wollust ergeben/Rostoßny/lubieżny. Vŏlūp, per apocopen, vel volupe, id est, Delectabile, Volupe est, Es ist meines Hertzen Lust/ ucießna rzecz iest. Vŏlūptārĭūs, a, um, Lieblich oder lustig/Rostoßnicży. Locus voluptarius, Lieblich oder lustig orth/ Mieysce rostoßne/ ucießne. Homo voluptarius, Der der Wollust zugethan ist/ Rostoßnik. Voluptabilis, le, id est, Gratus, Voluptuosus, obsoletum.

Vŏlvŏx, vŏcis, g. masc. Vermis qui & Convolvolus dicitur, v. Volvo, vel Volucra.

Vŏlūtă, æ, g. f. Figolen/das ist/Blumwerck/wie es die Tischmacher auff Tafflen zur Zierd machen/ Umbgewältz/ schier wie Jacobs Muschlen/ Zwitánie/ jákie ná Táßarzkey álbo ßnicerskey bywa roboćie.

Volutabrum, Volutatim, Voluto, v. Volvo.

Vōmĕr, mĕrĭs, g. m. vel Vōmĭs, is, g. m. Ein Pflugeysen/Lemieß/Rádlo. *Attritus, obtusus, uncus, pressus, durus ferreus, aduncus, impressus, rigidus, obuncus, ponderosus, fertilis, scaber, pandus, pronus.*

Vŏmĭcă, æ, g. fœ. ein Geschwär/Eyterbeule/ Rána/ Wrzod.

Vŏmŏ, is, vŏmŭī, vŏmĭtūm, vŏmĕrĕ, Speyen/ kotzen/sich erbrechen/die Speiß wieder geben/ Womitowáć/ Blwáć. Vŏmĭtūr, impers. Man bricht sich/ Womituią. Vŏmĭtŏ, as, vŏmĭtārĕ, Sich offt erbrechen/ Womitowáć często. Vŏmĭtūs, ūs, m. & Vŏmĭtĭŏ, onis, g. f. Das kotzen/ oder erbrechen/ Womit. Vŏmĭtōrĭūs, a, um, Das kotzen macht/ Womitowy. Vŏmĭtŏr, oris, g. m. ein Kotzer/Brecher/Bluy. Ēvŏmŏ, is, ēvŏmŭī, ēvŏmĭtūm, ēvŏmĕrĕ, Herauß brechen/außkotzen/ Wywomitowáć. Evomere virus acerbitatis apud aliquem, Bittere Wort außstossen/ Wylewáć gniew przed kiem.

Vŏpĭscūs, sci, g. m. dicitur is, qui ex duobus conceptis, uno abortu excluso, ad partum legitimum reducitur.

Vŏrŏ, as, avi, atum, vŏrārĕ, Fressen/schlinden/ żrzeć. Hamum vorat, Verschlingt den Angel/ Zyada wedę. Literas vorare, Begierig lernen/ Uczyć się pilno. Vŏrātĭŏ, onis, g. f. Verschluckung/Verschlindung/ Zrzenie. Vŏrāx, ācis, adject. Fressig/ Obżárty. Vŏrācĭtās, atis, g. fœ. Frässigkeit/ Obżárstwo. Dēvŏrŏ, as, dēvŏrārĕ, Verschlucken/verschlingen/Zeżreć/Zieść. Devorare, ad alia transfertur, ut: Devorare pecuniam, Sein Geld verschlucken/Pieniądze przemárnowáć/ Pożrzeć. Libros devorare, Die Bücher verschlucken/ das ist/ Begierlich studiren/Ksiegi pilno czytáć. Devoratæ urbes, versunckene/verfallene Städte/ Miástá przepádłe. Dēvŏrātŏr, oris, g. masc. pro Comedone in Bibl. ein Fraaß/ Żárłok. Dēvŏrātrīx, īcĭs, g fœ. ibidem. ein Verschlinderin/Pożeráiąca. Dēvŏrātĭŏ, onis, g. fœ. Verschluckung/ Pożeránie. etiam in Bibl.

Vŏrāgŏ, ĭnĭs, g. fœ. ein Wirbel/ tieff Loch oder Schlund/wirblend Wasser/Wir/Przepáść/Topiel. *Vasta, atra, stagnans, tenebrosa, sinuosa, hians, fumosa, horrifica, horrenda, dira, præceps, obscura, horribilis, rapida, insatiata.* Vorago patrimonij, Verschlinder seines vätterlichen Erbs/ Żárłok/ Ktory swoie dobrá pożárł. Vŏrāgĭnōsūs, a, um, Wirbelächtig/ voll tieffer und grundloser Löcher/ przepáśćisty/Wirowáty.

Vorsura, idem quod Versura, vide Verto.

Vortex & Vorto, vide ibidem.

Vōs, vĕstrūm, vel vĕstrī, vōbīs, pronomen pl. nu. à Tu, Ihr/ Wy. Vōsmĕtĭpsī, pro Vōsipsī, pl. nu. Ihr selbs/ Wy sámi.

Votum, vide Voveo.

Vŏvĕŏ, es, vōvī, vōtūm, vŏvērĕ, Geloben/ ein Gelübd thun/ Poślubić co. Castitatem vovere, In Keuschheit geloben zu leben / poślubić dziewictwo. Vōtūs, a, um, particip. Gelobt und verlobt/ ślubowány/ Poślubiony. Vōtŏ, as, are, Calepin. sine auth. frequent. Vōtūm, i, g. n. Gelübd/ ślub. *Pium, lustrale, supplex, pavidum, cupidum, avarum, somniculosum.* Item, Votum, ein Wunsch/ Żądánie/ Winß. Vota facere, Wünschen/mit Gelübd werben/ Życzyć/ ślubowáć/Winßowáć. Reddere vota, Sein Gelübd leisten und vollbringen/ślub wypełnić. Solvere vota, idem. Vōtīvūs, a, um, Verlobt/gelobt/Poządány/ Poślubiony. Verba votiva, Wort damit man ein Gelübd thut/ Słowá poślubne. Dēvŏvĕŏ, es, dēvōvī, dēvōtūm, dēvŏvērĕ, Verheissen und geloben/ślubowáć/Oddáć się. Devovere se amicitiæ, Sich einem zum Freund ergeben / Oddáć się w przyiaźń. Devovere se, Sich mit Gelübd verbinden/ Oddáć się ná co. Devovere aliqvem, Einen verfluchen/Przeklináć. Dēvōtūs, a, um, particip. Eingeweyhet/ ergeben/ Poślubiony. Item, Dēvōtī, pl. nu. Einem

nem gantz vnd gar zu dienen ergebene/Poddání. Item, Der Gottseligkeit vnd Andacht ergebene/ Nabożny. Devotus & donatus studijs, Gantz vnd gar der Lehr ergeben/Cále naukę pilnuiacy. Dēvōtĭō, onis, g. f. Ein Gelübd vnd Pflicht/ Zuneygung/ Göttliche Andacht/Poślubienie/Nábożeństwo. Item, Dēvōtĭōnēs, pl. nu. Verfluchung/ Przeklectwo. Dēvōtō, as, dēvōtārē, frequentat. Dēvōtōrĭŭs, a, um, ut: Carmina devotoria, Sprüch damit man einen verflucht/ od beschwert/ Wierßę/ słowá przeklinaiace.

Vōx, vōcĭs, g. f. Stimm/ Głos. *Liquida, tremula, resona, crepula, canora, organica, garrula, querula, concinna, melliflua, clamosa, arguta, suaviloqua, stentorea, dulcisona, ferrea, blanda, acuta, tinnula, clarisona, flatilis, deducta, vocalis, melica.* Absonus voce, Mißhällig / Głosu nieprzyiemnego. Inflexa vox miserabilem sonum, Auff erbärmlichen Thon geneigte Stim/Głos żáłobliwy. Mollis vox, Weibische / milte / schwache Stim/Głos niewieśći/Słáby. Una voce, einhelliglich / Iednym głosem. Atque hæc una vox omnium est, Das ist jedermans einhellige Rede/ To wßystcy iednostáynie mowią. Audire & reddere voces notas, Mit einem freundliche Red halten/ Mowić z sobą po przyiáćielsku. Vōcŭlă, æ, diminut.

Upĭlĭō, ōnĭs, positum est à Virgilio pro Opilione, ein Schaaffhirt/Owczarz.

Upŭpă, æ, g. fœ. ein Wydhopff/Dudek. Pro meretrice quoque accipitur.

Urănŏscŏpŭs, i, g. masc. Piscis ita dictus ab oculo, quem in capite habet, ita situm, ut eo cœlum intueri videatur: aliàs Callyonimus dicitur.

Urbanitas, Urbanus, vide Urbs.

Urbs, ūrbĭs, g. fœ. ein Stadt/Miásto. ūrbēs, pl. nu. *Turrigeræ, magnificæ, validæ, capaces, præcinctæ mœnibus, turritæ, egregiæ, caducæ.* Urbs, aliquando ponitur pro Civibus. Urbs libera, Ein freye Stadt/ Miásto wolne. Urbĭcŭlă, æ, dimin. ūrbĭcŭs, a, um, Das zu der Stadt gehört/ Mieyski. ūrbĭcārĭŭs, a, um, pro Urbano. Calep. sine auth. ūrbānŭs, a, um, Städtisch/ dz zur Stadt gehört/ Mieyski. Item, Züchtig/ höfflich wol vnterwiesen/Obyczáyny/żártowny. ĭnūrbānŭs, a, um, Vnhöfflich/ Nieobyczáyny. ūrbānĭtās, atis, g. fœ. Höffligkeit/ Obyczáynosć. ūrbānē, adverb. Vnhöfflicher weiß/ Nieobyczáynie. ūrbānātĭm, adverb. Städtischer weiß/Po mieysku.

Obsoletum. Sŭbūrbĭă, orum, g. n. pl. num. Ein Vorstadt/Przedmieśćie. Sŭbūrbānŭm, i, g. neut. ein Hoff oder Meyerhoff nahe bey der Stadt/Folwárk przed miástem. Sŭbūrbānă, orum, pl. n. tant. Vorstadt oder Dorff nahe bey der Stadt gelegen / Przedmieśćie / Folwárk przed miástem. Sŭbūrbānŭs, a, um, ut: Ager suburbanus, Ein Ackerfeld nahe bey der Stadt gelegen/Przedmieyska rolá. Sŭbūrbānĭtās, atis, g. fœ. Nachpaurschafft der Vorstädt/Przedmieśćie.

Urcĕŏlārĭs, is, Herba, quæ aliàs Pedicum dicitur, Petersktaut/ Pomurne źiele.

Urcĕŭs, g. masc. Ein Wassergeschirr/ als ein Krug vnd dergleichen/ Wiádro/ Dzbánek. *Æneus, aquarius, urnalis, rotundus, fictilis.* ūrcĕŏlŭs, li, dimin. Krüglein/ Kruzyk.

Urēdō, dĭnĭs, Der Mülthaw / ist ein Plag der Kräuter/ Bäume vnd Saat / Zágorzenie źioł/ Grzezogá. It. Das brennen/ als Nesselkraut/ etc. Palenie źioł iáko od pokrzywy/ etc.

Urēthērēs, g. m. pl. nu. in singulari ūrēthēr, ērĭs, sunt meatus oblongi, per quos urina à renibus in vesicam defertur.

Urgĕō, es, ūrsī, ūrsŭm, ūrgērĕ, Treiben/ängsten/trengen/nöthigen/ Nálegáć/ Przymußáć. Urget me somnus, Der Schlaff tringt mich/Sen mie morzy. Necessitas urget, Die Noth tringt/ Potrzebá przymußa. Item, Urgere, Bemühen/ Konáć co. ūrgēns, entis, particip. Tringend/ Przynaglátacy. Adūrgĕō, es, ădūrsī, ădūrsŭm, adurgere, & ĭnūrgērĕ, Fast nöthigen vnd treiben/ Náglić srodze.

Urĭcă, æ, g. fœ. Commune satorum omnium vitium, sed maximè Ciceris.

Urīgō, gĭnĭs, g. f. Brand an Geschweren/durch brennend Artzney/Palenie wrzodu.

Urīnă, æ, g. fœ. Harn/Bruntz/Mocz. *Spurca, olens.* Urina genitalis, Natürlicher Samen/Náśienie przyrodzone. Urinam facere, vel reddere, pro Meiere. ūrīnō, as, ūrīnārĕ, id est, urinam facere, Bruntzen/harnen/ Mocz pußczáć. Item, Urinare vel Urinari, depon. Vnter dem Wasser schwimmen/ Nurkiem pływáć. ūrīnātŏr, oris, g. m. ein Taucher/ der vnter dem Wasser schwimmen kan/ Nurek/ nurkiem pływáiący.

Urinum ovum, Ovum irritum, & inefficax, quod citra coitum editur: ut cùm fœminæ sese mutuò insiliunt, Ein Ey welches von Hännen kompt

kompt die keinen Hanen haben / Játe záleglé.

Urnă,æ, g. fœ. ein Wassergeschirr/Schöpffeymer/ ein Gelte/Wiádro. *Olearia, capax, obliqua, parva, fluminea, fictilis, inflexa, aurata, humens, rorans, undans, mersatilis, roratilis, gelida, marmorea, patula, cava, rimosa, lutea, pluvialis, imbrifera, vestalis, silens, infelix, pullata.* Item, Urna, War vor zeiten ein irrdner Haafen/oben eng/darein man deren Namen warff/vnter denen man etwas marcken / oder das Loß versuchen wolt/ Gárniec glinány zágardlisty do Losow rzucánia/ Od Rzymian zażywány. Urna imaginis mortui, Ein Haafen darin man die Aschen der verbrenten Todten inhielt/ Náczynie ná popiol umárlego. ūrnārĭŭm, ij, g. n. Wasserhaafen Geställ/darauff man die Wasserhafen stellt/Wiádrowy stol/Pomywádlnik. ūrnŭlă,æ, dim.

Urŏ,ūrĭs,ūssī,ūstūm, ūrĕrĕ, Brennen/Palić. Uri virgis, Mit Ruthen gestrichen werden / Być sieczonym rozgámi. Uror virga, Ich werde mit Ruthen gehawen / siekę mię. Uro hominem, metaph. Ich mühe jhn/ Ich ängstige jhn/ Dokuczam mu. ūrĭtŏ,as,are,frequent. Obsol. ūstŭs, a,um, Gebrennt/Palony/Spalony. ūstŭlŏ, as, ūstŭlārĕ, Brentzlen/Opalác. Antiquum. ūstĭŏ, onis, g. fœ. Brand/Pálenie. Item, Das brennen mit heissem Eysen/ Kauteryzowánie. ūstor, oris, g.m. Verbrenner/Pálácz. ūstrīnă,æ, g. f. Ein Schmeltzofen/Piec do smelcowánia. Item Ein Orth da die Schmiede jhr Eysen glüend machen/ ein Schmitt/ Komin kowálski w ktorym żelázo rozpála. Adūrŏ, is, ădūssī, ădūstūm, ădūrĕrĕ, fast brennen/anbrennen/ besengen/ Opalác / Przypalác. Cibus adustus, Angebrennte Speiß/ Potráwá przypalona. Adūstĭŏ,onis, g. f. Brand/Brunst/Przypalánie. Hic cibus sapit adustionem, die Speiß brentzlet / Przyśwedzona Potráwá. Ambūrĕrĕ, Anbrennen/ vmbbrennen/ Opalić. Fulminibus ambustus, Vom Blitzverbrennt/ Piorunem opalony. Cōmbūrĕrĕ, Verbrennen/Spalić. Cōmbūstĭŏ, onis, g. fœ. Verbrunst/Spalenie/ in Bibl. Cōmbūstūră,æ,g.f. in Bibl. insolens. Dĕūrĕrĕ, Abbrennen/ Spalić. Exūrĕrĕ, verbrennen/Spalić. Exūstŭs, a,um, Verbrent/Spalony. Exūstĭŏ,onis,g.fœ. Exustio solis, Grosse Hitz der Sonnen / Zápál słoneczny. Inūrĕrĕ, Ein vnd anbrennen / Wypalić. Inurere infamiam alicui, metaph. Einem ein Schandanthun / Niesławę komu zjednáć,

Pĕrūrĕrĕ, Außbrennen/verbrennen/Przepalác/ Przepárzyć. Perurere cor alicujus, Einem das Hertz beleydigen / Záfrásowáć. Perustus homo & inanis, Außgedörret/ Zágorzáły. Præūrĕrĕ, Vornen Brennen/ oder übel brennen/ Opalác. Præustum, vornen angebrandt/Opalonego co. Sŭbūrĕrĕ, Ein wenig brennen/ besengen/ Przypalić.

Uropygium, vel Orŏpȳgĭūm, ij, g. n. Der Bürtzel / als an Hünern vnd anderm Gevögel daran die Schwantzfederen stehen/Gużicá.

Urpĭx, īcis, Instrumentum rusticum.

Urrūncūm,i,g. neu. Stielfäsen/das zwischen den Halmen vnd ähern ist/ minder dan ein Korn/ Zdźbłá wierzch.

Ursŭs,i,g. m. Ein Bär/Niedźwiedź. *Informis, armatus ungvibus, turpis, avidus, raucus, præceps, Caledonius, rigidus, gravis, Lybicus, trux, crudus, villosus, rabidus, deformis, terribilis, rapax, Numidicus, tristis, ferox, atrox, minax, Erymantius, sævus, Numida, omnivorus.* Ursă,æ,g.f. Ein Bärin / Niedźwiedźicá. Item, Sydus cœleste, Hörwagen/ Woz niebieski. *Lybistis, Hyperborea, Pannonis, Erymanthis, Manalis, Parrhasis, Getica, Parrhasia, Lycaonia, Cynosuris, Plaustriluca, Nonacrina, glacialis, algens, frigida, Cretis, frigens, Calistonia, Citeis.*

Urtĭcă,æ,g.f. Nesseln/sonderlich Brennesseln/ Pokrzywá. *Mordax, trux, mordens, aspera, acris.* Urtica mortua, Taubnesseln / Pokrzywá martwa/głucha. Item, Urtica, ein Gattung Meerfisches/ Pław ábo ruch morski nieczuły.

Urvūm,i,g.n. Pflugsterz/Przynogá płużna.

Urŭs, i, g. m. ein Wilder Ochs/ Tur.

Usĭă, æ, g. f. id est, Essentia. Aliquando pro Materia. Aliquando pro Natura accipitur.

Usio, Usitatus, Usitate, vide Utor.

Uspĭām, adverb. Irgends/Etwan an eim Ort/ Gdźie. Usquam idem. Nusquam & Nusquiam, Nirgends/ Nikedy.

Usquĕ, Præposit. Biß/Aż. A cunabilis usque, Von Kindheit auff / von der Wiegen her/ Aż od dźiećinstwá. Usque à pueris, idem. Usque dum inveniretur, Biß das es funden würde / Aż go náleźiono. Usque, adverb. id est, Assiduè, vel jugiter. ūsqueădĕŏ, So sehr/Ták bárzo. Ponitur aliquando pro Tandiu. ūsquĕdūm, Bis daß/ Póki/ Aż. ūsquĕquāquĕ, adverb. id est, Passim, Assi-

assiduè, semper, Allenthalben/wßedy. ūsquēquō, adv. Bis wenn/Bis auff welche Zeit/Poki/Aż.

Ustio, Ustrina, Ustulo, Ustus, v. Uro. Usualis, Usuarius, Usucapio, Usura, Usurpo, Usus, Ususfructus, Utensile, vide Utor.

Ut, Conjunct. causalis, Daß/ das ist/ Damit/ Aby. Aliquando adverb. temporis: Ut hæc audivit, so bald er das gehört hat/ Iák to usłyßał/ Ut vales? Wie gehets dir? Iáko sie maß? Ut sæpè evenit, Wie offt geschicht/ Iáko czesto bywa. Ut nunc sunt mores, Nach dem jetzt der Gebrauch ist/ Iáko teraz iest zwyczay. Ut par est, Wie es billich ist/ Iáko słußna. Ut potest, Wie es möglich ist/ Iáko mozna. ūtcūnquē, adverb. Utcunque animo collubitum est meo, Wie es mir geliebt/ Iáko mi sie kolwiek podoba. ūtī, adverb. vel conjunctio, Als wie/ Auff daß/ Iáko zeby. ūtpōtē, adverb. confirmandi, Angesehen/ Ponieważ/ Iáko. Utqui, Als die/ Iákto. Ut maximè, Zum meisten/ Nawiecey. Ut quid? Warumb? Wie das? Czemu? ūtūt, Gott gebe wie/ Iákokolwiek.

Utĕr, utrā, utrūm, Welcher von den zweyen/ Ktory ze dwu. Neuter utri invidet, Es mißgönnet einer dem andern nicht/ Jeden drugiemu nie zazdrośći. Uter, adverb. Welcher von jhnen? Ktory z nich. ūtĕrlĭbĕt, adject. Welchen von zweyen man wil/ Ktory kolwiek ze dwu. ūtĕrquē, utrāquē, utrūnquē, Beyd der eine vnd der ander/ Obá. Uterque alteri objicit, Der ein verweists dem andern/ jeden drugiemu zádáie. ŭtĕrvīs, utrāvīs, utrūmvīs, Welchen man von den zweyen wil/ Ktorykolwiek ze dwu. Utrīnquē, Von beyden seyten/ Beydertseyts/ Z obu stron. Utrīnsĕcŭs, Zu beyden seyten/ Ná obie stronie. Utrō, adverb. ad locum, Auff welche seyte man wil/ W ktorą stronę kolwiek. Utrōbī, sive Utrubi, An welchem auß den zweyen Orthen/ Ná ktorem mieyscu. Utrōbīquē, An beyden orthen/ Ná obu mieyscách. Utrōque, idem.

Utĕr, tĕrī, & ŭtĕrūs, i, g. masc. Beermutter/ Żywot niewieśći. Item, Uterus, pro Ventre. *Tumens, mollis.* ūtĕrcŭlŭs, li, dimin. ūtrĭcŭlŭs, Hülsen an allerley Körnern/ łupiná/ Szupinká. Item, Das erste Blüetknöpfflein/ so weder auffgangen noch beschlossen/ Pak/ Pąkowie. ŭtĕrīnŭs, a, um, ut: Frater uterinus, Ein Bruder von einer Mutter geboren/ halber Bruder/ Brát iedney mátki á od inßego oycá.

Utĕr, utrīs, g. m. Schlauch/ oder zusamen genähete Haut/ darinn man Wein/ Oel/ etc. fasset/ Kubek skorzány. *Vinarius, ventosus, inflatus.* Utrĭcŭlārĭŭs, ij, g. m. ein Sackpfeiffer/ Gaydá.

Utilis, Utilitas, Utiliter, vide Utor.

Utĭnăm, adverb. optantis, Ey gas wolte Gott/ O daß/ By/ Boday. Utinam Deus ita faxit, O daß es Gott also gebe/ Boże day to. Utinam saluti nostræ consulere possimus, Wolte Gott das wir möchten vnser Heyl schaffen/ Bodayśmy mogli o swoim wybáwieniu rádźić.

Utĭquē, adverb. affirmandi, Gewißlich/ ohn zweiffel/ Nemlich/ warlich/ Wżdam/ Bez wątpienia/ Przynamniey.

Utŏr, ūtĕrĭs, ūsūs sum, ūtī, deponens, Gebrauchen/ nützen/ Używáć/ Záżywáć. Uti aliquo familiariter, Mit einem in vertrawter Freundschafft leben/ żyć z kim przyiaćielskie. Nimis stultè amicis uteris, Du brauchest deine Freunde zu närrischen Sachen/ Názbyt błazeńsko zyieß z przyiaćioły. Aura uti, dicuntur naves, Guten Wind haben/ Dobry wiátr mieć. Consilio uti, Rath brauchen/ Rády záżyć. Horis uti, Seine fürgeschriebene Zeit zu Nutz anlegen/ Czásu swego záżyć. Utor illis ut meis, Ich brauchs wie mein eygen/ Záżywam ich/ ták swoich. Ratione uti, Vernunfft brauchen/ Rozumu záżywáć. Via populi uti, Die gemeine Straß gehen/ Iść drogą pospolitą. ūtĕndŭs, a, um, Zu gebrauchen/ Ktorego trzebá álbo może záżyć. ūsĭtō, as, ūsĭtārē, frequent. Offt brauchen/ Używáć czesto. ūsĭtātŭs, a, um, Gebräuchlich/ Zwyczáyny. ĭnūsĭtātŭs, a, um, Vngebräuchlich/ Niezwyczáyny. Inusitatè, quod & ĭnūsĭtātō, adv. Vngebräuchlich/ vngewöhnlich/ Niezwyczáynie. Illud inusitatum & sæpe repudiatum refers, das jenig/ so vor nie gebraucht/ bringstu auff die Bahn/ Niezwyczáyną rzecz wnosiß. ūsŭs, ūs, g. masc. Brauch/ Używánie/ Zwyczay. *Experiens, sagax.* In usu esse, Im Brauch seyn/ Być w zwyczáiu/ w używániu. Usui esse, Zu Gebrauch kommen/ etwar zu dienlich seyn/ Być pożytecznym/ Przydáć sie. Si quid usu venerit, Wo es sich begebe/ ode/ wo es von nöthen were/ Ieśli bedźie potrzebá. Usu venit, Es begibt sich oder schickt sich/ Przypada/ Tráfia sie. It. Usus, Gemeinschafft/ Kundschafft mit einem/ Społeczność/ Obcowánię. Quotidianus usus, Tägliche Beywohnung/

Kozdo-

Usus mihi magnus cum eo, Ich hab viel gemein/
schafft mit jhm/Mam znim przyjaźń záwartą.
ūsĭō, onis, g. f. idem quod usus. Usus fructus, us,
g. m. Nutzung oder Genieß eines dings/ deß Ei,
genschafft einem andern zugehört / Nutzung
frembder Güter / Dzierzáwá cudzych dobr.
ūsūră, æ, g. fœ. Brauch/ Genieß/ Nutzung / uży⸗
wánie. Usura falsi gaudii frui, Sich vergebens
frewen/ Dármo się weselić. Usuram hujus lucis
eripere alicui, Einem die Nutzung des Lebens
nehmen/ Zábić. Item Usura, Wucher/ Lichwá.
Vorax, dulcis. ūsūrārĭŭs, a, um, Wucherig/ Lich⸗
wiársk. ūsūrārĭŭs, ij, g. m. ein Wucherer/ Lich⸗
wiarz. ĭntĕrūsūrĭŭm, ij, g. neu. Der Nutz vnd ge⸗
winn des Wuchers/ Pożytek z lichwy / Płát/
Interessá. ūsŭālĭs, le, & ūsŭārĭŭs, a, um, Das
gebraucht oder genutzt wird / używálny/ Roz⸗
chodowy. Usŭcăpĭō, capis, ūsūcēpī, ūsūcā-
ptŭm, ūsūcăpĕrĕ, Jhm durch langen Brauch
vnd Besitzung etwas zueignen/ Dawnością uży⸗
wánia prawá dostáć. ūsūcăpĭō, onis, g. fœ. Ei⸗
genschafft durch langen Brauch erlangt/ Dawno⸗
ści używánia práwo. ūsūrpō, as, avi, ūsūrpārĕ,
Im Brauch haben / offt brauchen/ używáć. No-
men civitatis usurpare, Sich einer Stadt Bür⸗
ger nennen / Podawáć się zá mieszczániná já⸗
kiego miástá. Dictum alterius usurpare, Eines
andern Spruch brauchen / Używáć cudzey mo⸗
wy. Jus usurpare, Mit Recht jhm etwas zu eig⸗
nen / Przywłászczáć sobie prawnie rzecz já⸗
ką. ūsūrpātĭō, onis, g. fœ. Gewonheit / Brauch/
Używánie. Abūtŏr, ăbūtĕrĭs, ăbūsŭs sum, ăbūtī
Mißbrauchen/ źle záżywáć. Abuti, translatum
ad res incorporeas, vt: Abuti alicujus patien-
tia, eines andern Gedultigkeit mißbrauchen/
Używáć ná złe czyiey ćierpliwości. Legibus
ad questum abuti, Die Gesatz auff seinen Nutz
ziehen vnd mißbrauchen / Práwem kupczyć.
Abutendum se permittere, Sich lassen miß⸗
brauchen / Dáć się popsowáć. Abuti, Veteres
etiam passivè dixerant. Abuti operam, &c. an-
tique dicitur cum Accusativo. ăbūsŭs, us, g. m.
Mißbrauch/ Używánie złe. ăbūsĭō, onis, g. fœ.
Mißbrauchung / Używánie złe. ăbūsīvē, adv.
Mißbräuchig/ Niewłaśnie/ źle.

Vtricularius, Vtriculus, vide Vter, tris. Vtrin-
que, Vtro, Vtrobique, Vtroque, v. Vter, a, um.
Vtrum, adverb. interrogandi, Jesli/ Iza. idem
quod num. Vtut, vide Ut.

Uvā, æ, g. f. Weinräb/ Grono winne. *Rubens, mi-
tis, turgens, spumans, viridis, duracina, illustris,
falerna, picta, pensilis, Methymnæa, racemifera,
nitens, tumida, dulcis, pampinea, pendens, tene-
ra, generosa, prædulcis, odorata, nobilis, Vientana,
marcens, stillans, delicata, gravida, madens, lævis,
aureola, placida, mollis, pendula, agrestis, frigida,
ollaris.* Uvæ pensiles, Auffgehenckte oder gedörr⸗
te Trauben/ Grona wiszące/ posczłe. Uva, pro
Vite aliquando ponitur. Item, Uva, ein schwarm
außgestossener Immen / der sich an ein Ast ge⸗
henckt hat / Immenschwarm an einem Truppel/
angehenckter Immentruppel / Roy pszczół.
Uva in homine, Das Zäpfflein im Hals / Je⸗
zyczek. Uvæ Apianæ, Muscateller Thräublein/
Muszkatowe gałki. ūvĕŭs, a, um, Das von
Trauben ist/ Jágodziány. ūvĭfĕr, ra, rum, Das
Trauben trägt/ Jágodorodny.

Uvĭdŭs, a, um, Feucht / Naß / Wilgotny/
mokry. Vestis uvida, Feuchte Kleider / Wil⸗
gotna szátá.

Vulgaris, Vulgariter, Vulgo, vide Vulgus,
Vulga, idem, quod Bulga.

Vūlgŭs, i, g. m. & Vulgus, i, g. n. Das gemein
Volck / Pöfel / oder die Menge / Pospolstwo.
*Incautum, stolidum, fallax, ignobile, incertum, mi-
serabile, iners, miserum, imperitum, infidum, ma-
lignum, profanum, indoctum, rude, mobile, demens,
attonitum, anceps, mutabile, præceps, vile, pavidum,
iniquum, invalidum, mordax, humile, loquax, insta-
bile, mendax, multifidum, indomitum, inscium, va-
riabile, agreste, debile, indocile, futile, vanum, inops,
clamosum, leve, ignarum, trepidum, avidum, incon-
stans, nasutum, rebelle, mordens, latrans, imprudens,*
Vulgus humile, Niederträchtig/ vnachtbar volck/
Podły lud. Vulgō, adverbialiter positum, Ge⸗
meinlich/ pospolićie. vulgò dicitur, vel dici solet
Man spricht gemeinlich/ pospolićie mowią. Vul-
gò ostendere, Offentlich anzeigen/ Jáwnie po⸗
kazáć. Vulgò quæsitus, pro Spurio. Vūlgārĭs, re,
Gemein/ Pospolity. Vulgare est, Es ist gemein/
Es ist ein gemeiner Brauch / Pospolita jest.
Vūlgārĭtĕr, adverb. Gemeinlich / Pospolićie.
Vūlgō, as avi, atum, vūlgārĕ, Gemeinlich sagen/
Allenthalben sagen / Rozgłaszáć. Vulgare cor-
pus suum, dicitur meretrix, Jederman zu willen
seyn/ Nierządem się báwić. Vūlgātŭs, a, um,
partic. sive nomen ex partic. Gemein/ Pospo⸗

 lity.

lity. Dīvūlgō, as, avi, atum, dīvūlgāre, Gemein machen / vnter das gemein Volck außbreiten / Rozgłaßáć. Evulgare, Offentlich außruffen vnd außlassen gehen / männiglich kundbar thun / Wyłáwić. Pervulgare, Außkünden / außruffen / jedermann wissen lassen / Rozgłośić. Pervulgare in lucem, ein Buch in offentlichem Truck außgehen lassen / Wydáć ksiegę. Pērvūlgātūs, a, um, Gemeinlich gebraucht / gewohnt / Pospolity / zwyczáyny.

Vūlnūs, neris, g. n. Wunden / Rána. *Hiulcum, crudele, Martium, letale, atrum, acerbum, triste, letiferum, miserabile, pallens, putridum, violentum, immedicabile, gelidum, inconsonabile, sævum, fœdum, crudum, inhonestum, grave, insanabile, infestum, durum, patulum, immane, atrox, asperum, infossum, tremebundum, hians, malum, fatale, stridens, dividuum, mortiferum, periculosum, ferreum, cæcum, amarum, miserandum, truculentum, sangvinolentum, cruentum, formidabile, spirans, impium, ductiferum, exitiale, largifluum, mortale, Vulcanium, cæcum, libens, sordidum.* Vūlnĕrō, as, avi, atum, vūlnĕrārĕ, Verwunden / Ránić. Voce vulnerare, Mit Worten verwunden vnd verletzen / Obráźić kogo słowy / Łżyć. Vūlnĕrātūs, a, um, Verwundet / Rániony. Vūlnĕrātiō, onis, g. fœ. Verwundung / Zránienie. Vūlnĕrārĭūs, ij, g. m. Wundartzt / Bárwierz. Vulnerarius, a, um, Zu Wunden dienlich / Ránny / do Ran służący. Vūlnĭfĭcūs, a, um, Das Wunden macht / Rániący. Vulnusculum, li, dimin. Invūlnĕrātūs, a, um, Vnverwundt / verletzt / Nierániony.

Vūlpēs, is, fœ. ein Fuchs / Lis. *Astuta, fallax, olida, dolosa, caudata, scelerosa, sagax, hirsuta.* Vulpēcŭlă, æ. dim. ein Füchslein / Lisźká. Vūlpīnūs, a, um, Füchsin / Lisi / Item, Vūlpīnŏr, pro Astuto. Vūlpīnŏr, aris, atus sum, vūlpīnārī, Listig außflucht suchen / vnd ein ding trüglich verkehren / Łásić się.

Vūlsūră æ, g. fœm. à Vulsum supino verbi Vello, Außrupff / das außrupffen / Rwáć / skubáć.

Vūltūr, turis, g. masc. legitur Vulturis, is, & Vūltūrĭūs, ij, Avis, ein Geyer / Sep / kánia. *Edax, obscœnus, avidus, dirus, cupidus, pulpans, niger, rapax, Caucaseus, montanus, Prometheus, sævus, prædo.* Vulturius homo, metaph. pro Rapace. Vulturinus, a, um, eines Geyers / Sępi.

Vūltūrnūs, i, g. masc. Ventus ab Oriente Hyberno flans. *Altitonans, sonorus, cæruleus, rapax,*

Vūltūs, us, tui, g. m. Weiß / Geberd / Gestalt des Angesichts / Twarz. *Decorus, renidens, pulcer, placidus, lucidus, loquax, niveus, dulcis, placidulus, nitens, rutilus, benignus, candidus, egregius, lacteus, gestuosus, ridens, roseus, nitidus, auratus, serenus, hilaris, sudificus, blandus, venustus, verecundus.* Vūltĭcŭlūs, dimin. Vūltŭōsūs, a, um, Mit hönischem oder vnlieblichem vnd vnfreundlichem Angesicht / zu viel ernsthafftig / twarzy postáwney / niewesoły.

Vulva, æ, g. fœ. Die Beermutter / żywot niewieśći. *Sordida, excavata, tumens, rigida, marcens.* Aliquando pro ore vulvæ accipitur, Für das weiblich Glied / Członek białogłowski.

Vxor, oris, g. f. ein Eheweib / Haußfraw / żoná. ūxōrcŭlă, æ, g. f. dim. ūxōrĭūs, a, um, Des Eheweibs / der Haußfrawen zugehörig / żenin / niewieśći. ūxōrĭūs, ij, g. m. Der seinem Weib vnterhänig vnd willfährig ist / żenic áż názbyt dogadzáiący.

X.

Xĕnĭūm, ij, g. n. ein Ehrenschanck / sonderlich gegen einem frembden / Gastschenck / Podárek gośćiowi / poczesne. Xĕnŏs, lat. Hospes, g. m. ein frembder Gast / Gość.

Xĕnŏdŏchĭūm, ij, g. n. ein Spital / Szpital.

Xĭphĭă, æ, g. f. nomen piscis.

Xĭphĭæ, pl. n. Stellæ ex Cometarum genere in mucronem fastigiatæ.

Xĭphĭōn, vulgò Iris sylvestris, Herba, Klein blaw Schwertel / Mieczyk ziele.

Xylŏbalsămūm, i, g. neu. Balsami arbusculæ lignum, Xylŏn, lat. Lignum. Est & frutex, quem Gossipium vocant, Baumwoll / Báwełniáne drzewo. Xylĭnūs, a, um, Von Baumwoll gemacht / als Barchet / etc. Báwełniány.

Xystūs, i, g. m. ein breiter bedeckter Gang vnd Ort / zu spacieren vnd kurtzweiligen Vbungen dienlich / Salá. Xystūm, g. n. ein offner Platz vnd Spacierung ohne Tach / Zápáśtow mieysce / Podniebie. Xystĭcūs, i, g. m. Athleta.

Xylĭtūs, Gemmæ genus.

Z.

Zĕā, g. fœ. Genus frumenti, Speltz / Orkisz.

Zēlūs, li, g. m. lat. Æmulatio, vel Invidia, Eyffer / Haß / Abgunst / Gorliwość. Zēlō, as, avi, atum, zēlārĕ, eyffern / ein eyfferige Sorg haben / Gorliwym być / zawistnym być.

Zēlō-

Zēlōtēs, is, g. m. ein Eyfferer der keinen andern bey seiner Geliebten dulden mag / ein Eyfferer seines Weibs / W miłości gorliwy / zawistny. Zēlōtўpŭs, i, idē, oder Eyfferer / Zawistny w miłości. Zēlōtўpă, æ, g. fœ. Eyfferinn jhres Manns / Zawistna w miłości. Zēlōtўpĭă, æ, g. fœ. eyfferige Liebe / Zazdrość / zawiść małżeńska.

Zēugmă, atis, g. n. Figura, cum plures sensus vno connectuntur verbo.

Zĕŭs, zēī, Piscis genus.

Zīgnĭs, is, g. f. Lacertæ species.

Zīnzĭbĕr, beris, g. n. Jmber / Jmbier.

Zizania, æ, g. f. vel Zīzănĭŭm, g. n. Vnkraut / böß Kraut / Kąkol.

Zōdĭăcŭs, i, g. m. ein Circkel des Himmels / in welchem die zwölff Himlische Zeichen / als Wider / Stier / Zwilling / ꝛc. begrieffen seyn / Okrąg dwánaście znákow niebieskich w sobie zámykáiący / przez ktore słońce bieg swoi odpráwuie. Signifer, obliquus

Zōĭlŭs, li, proverbio dicitur, Frembder Arbeit Tadler / Obmowcá spraw cudzych. Zoilo quodam Poëta Homeri reprehensore.

Zōnă, æ, g. f. ein Gürtel / Säckelgürtel / Pás / Trzos. *Teres, diversicolor, arta, aurata, signifera.* Zonam perdidit, Er hat kein Geld; Dann im Gürtel trug man vor zeiten das Geld / Zgubił pieniądze: bo w páśie przedtym nośili ludźie pieniądze. Zonæ cœli, metaphoricè dicuntur, Fünff breite Vmbkreyß / darinn der gantze Himmel abgetheilet ist / Pięć krágow świátá.

Zōnārĭŭs, ij, g. masc. Gürtler / Gürtelmacher / Páśnik. Zonarius, a, um, vt: Sector zonarius. Säckelabschneider / Beutelschneider / der einem den Gürtel mit dem Säckel abschneidet / Rzezimieszek.

Zōōphtălmŭs, Haußwurtz / Rozchodnik wielki.

Zōpĭssă, æ, Pech von Meerschiffen abgekratzt mit Wachs gemengt / Smołá skrobána.

Zōpўrŏn, Herba, Wilde Poley / Ciorysżek.

Zўgŏstătēs, æ, g. mas. ein Waagweisser in der Stadt / Wáżnik.

Zўthŭm, i, g. neu. vel Zythus, i, g. masc. latinè Cerevisia, Bier / Piwo.

FINIS.

APPENDIX DASYPODII,

CONTINENS HISTORIAS ET FABULAS POETICAS: ITEM NOMINA PROPRIA REGIONUM, INSULARUM, VRBIUM, FLUVIORUM, ET MONTIUM, ALIORUMQVE MULTORUM.

A

AArōn, onis, Nomen proprium summi Sacerdotis apud Hebræos, qui vnà cum fratre Moyse Israëlitas eduxit ex Ægypto.

Abă, æ, Xenophontis filia. Item, Aba, vel Abæ, arum, Civitas Phocidis. Abāntēs dicuntur incolæ hujus vrbis. Item, Aba, Mons Armeniæ.

Abăcænă, æ, vel ăbăcænum, i, Oppidum Siciliæ. Abăcænīnī, Einwohner dieser Stadt / Obywátele tego miástá.

Abacion, & ăbăcium, vrbes Bavariæ.

Abălă, opp. Trogloditarum, non procul à mari rubro. Abălītēs, sinus exiguus ibid. situs.

Abălus, Insula Oceani Germanici.

Abănă, æ, fluv. Damasci, qui in radicibus Libani exortus, effunditur in mare Syriacum.

Abărim, Mons excelsus, dividens terram Amon, & Euphrates à Terra promissionis contra Jericho ad Jordanem usque fluvium protendens radicem.

Aberimon, Regio montis Imai in India, in qua sylvestres homines degunt, aversis post crura plantis.

Abăris, nomen viri, quem ferunt sagittam, per vrbem terræ circumtulisse, nihil omnino vescentem.

Abās, antis, Rex duodecimus Argivorum Pater fuit Prœti & Acrisij, & avus Persei, à quo postea Argivorum reges Abantiadę dicti. Abas, alius fuit Trojanus quidam comes Æneæ. Abăntiăs, tiadis, ein Tochter Abantis, oder seiner Tochter Kind / Córká ábo wnuczętá Abássowe.

Abāntis, Insula, quæ etiam Eubœa dicitur. Abāntēs, plu. num. Die Einwohner derselbigen Insul / Obywátele tey wyspy.

Abătos, Insula in finibus Ægypti circa Memphim circumdata Stygia palude, in quo sepultus fuit Osiris Rex.

A

Abdēră, vbs Thraciæ & Hispaniæ. Abdera pulchra Teiorum colonia, Proverb. Anderstwo ist auch gut seyn / Y gdźie indźiey może zyć dobrze / chleb iesć. Abderītă, æ, Einwohner dieser Stadt / Obywátel tego miástá. Abderīticus, a um, vt: Abderitica mens, proverb. Ein toller Verstandt / Tępy dowćip. Qui homines à natura stupidæ mentis fuēre. Abderītānus, a, um, vt: Abderitana plebs. Abderītæ, populi Thraciæ, qui cùm à muribus & ranis vexarentur, coacti sunt natalem locum deserere, & alias sedes quærere.

Abdon, indeclinab. nomen proprium. Vnus e judicibus Israël.

Abdŭă, æ, Fluvius Italiæ.

Abēăcus, Syracorum Rex.

Abenona, Mons Germaniæ circa Wirtenbergensem Ducatum, in quo oritur Danubius.

Abŏrīgĭnēs, Gens antiquissima Italiæ, qui cum Romanis Romam condiderunt. Abŏrīgĭnĕus, a, um.

Absyrthus, Colchorum regis filius, & alius Scriptor Græcus.

Abūdĭăcum, Vrbs German. non procul ab Augusta Vindelicorum.

Abusiacum, Rhetiæ opp. ad Leceam fluvium, Füssen / Miásto w Reciey przy rzece Lecca.

Abȳdŏs, & Sēstŏs, i, g. fœm. Duo opp. in introitu Hellesponti, dicitur & Abytum, i, g. neu. *Ostriferum, Leandrium, antiquum.* Abidæus, & ăbȳdēnus, a, um, nomen patrium Leandri. Abydum ne temerè, sc. naviges, Gib dich nicht muthwillig in Gefahr / Niewdáy śię w niebespieczeństwo bez słuszney przyczyny. Abȳdænă, pl. nu. Vnnöthige / vnnütze Sachen / Rzeczy niepotrzebne. ab Abydenorum mollitia & lascivia nomine ducto. Abydæna illatio, Proverb. ein mühseliger vberlegener Einwurff / Zádánie trudne.

Abўlā, Mons in Africa, una columnarum Herculis. Ptolomæo Abylis dicitur.

Acădēmĭă, æ, fuit locus nemorosus, mille passibus distans ab Athenis, & ab Academo quodam heroë denominatus. *Sancta, umbrifera.* In hoc loco fuit villa, ubi Plato natus & philosophatus est. Unde Academici Philosophi dicti sunt, qui Platonem sequebantur. Erant enim novi Academici, qui nihil affirmabant, & nihil sciri posse asserebant. Item, Academia fuit villa M. Tull. in Campania juxta Puteolos. Acădēmĭcŭs, a, um, ut: Secta academica.

Acārnōn, Mons Atticæ lapidosus. Quandoq; Fluvius. *Vagus, corniger, durus, asper.*

Accaron, urbs Palæstinæ in Judæa.

Acca Laurentia, Faustuli uxor, quæ Romulum & Remum lactavit, & materna solertia gubernavit. Hæc vocata est Lupa, eò quod nobile scortum fuerit; Vocantur enim scorta lupæ ob avaritiam, cujus causa pudicitiam prostituere, & cellæ earum lupanaria.

Acesīnŭs, ein Fluß Indiæ / an welchem Rohr wachsen unsaglicher grösse / Rzeka w Indiey / gdzie trzćina sroga rośćie. Tantæ magnitudinis, ut singula internodia incolis præstent vicem navigij, darin auch Edelgestein zu finden / Gdzie tež kámienie drogie sie znáyduią.

Acĕstēs, is, Filius Crinisis fluminis, ex Ægista muliere Trojana, Rex factus Siciliæ. *Dardanius, Troja generatus, Hectoreus, Siculus.*

Achæmĕn, Primus Rex Persarum. *Dives.*

Achāĭă, æ, Ein Theil des Griechenlands / jetzt Morea genandt / Część Greciey / ktora teraz Morea zową. *Danaa, Ægialis, Ægialæa.* Achæus & Achīvŭs, Item, Achāĭcŭs, a, um, Das aus dem Land ist / Griechisch / Rodzic z tego kráiu / Greczyn. *Infensus Teucris, pugnax, sævus, unctus.*

Achāntŭs, i, fuit puer regius, conversus in arborem. Est item spina Ægyptia semper frondens. Epith. vide in Appell.

Achātēs, æ, fluv. Siciliæ. Item, Gemma, Agstein / Achatek kámień. apud illum fluvium primò reperta. Fuit quoq; Achates secundùm Virg. lib. 1. & 6. comes Æneæ. *Fidus.*

Achēlōŭs, Æthōliæ Rex, & fluvius ab eodem sic dictus. *Calydonius, tumens, Naupactæus, turbidus, deformis, luctator, undosus, Ætolus, Acarnanus.* Hoc nomen à Veteribus quoq; pro quavis aqua usurpatum est, quod hic fluvius omnium primus post diluvium terram eruperit. Poëtæ fabulantur filium fuisse Oceani & terræ, gemino cornu insignitum, certasseq; cum Hercule pro Deianira, filia Oenei regis Calidoniæ, & ad extremum excusso altero cornu superatum in fluvij formam transijsse. Achĕlōĭŭs, a, um, quod modò possessivum est, modò pro Aqueus ponitur.

Achĕrōn, ontis, Poëtæ dicunt esse Cereris filium, & fluvium inferorum, ein Höllischer Fluß / Piekielne jezioro. *Avarus, Tartareus, imus, adustus, profundus, mæstus, nefastus, durus, ferox, ater, langvidus, miser, opacus, infernus, piceus, tristis, mortuus.* Secundùm Plin. est fluvius Lucaniæ, & locus juxta Avernum lacum, ut Servius autem scribit esse locũ in Campania montibus septum, ubi Necromantia exercebatur. Accipitur etiam pro Inferni loco, die Höll / Piekło. Acherusius, & Achĕrōntĭŭs, a, um. Achĕrōntīnī, Populi juxta Acherontem fluvium habitantes. Achĕrūsĭă, æ, & Achĕrūsĭs, sidis, vel sĭdŏs, g. f. palus juxta Comas oriens ex Acheronte. Item lacus Thesprotiæ in Epiro, ex quo lacu profluit amnis Acheron, qui in Ambratium sinum defertur.

Achīllēs, is, Heros Græcorum fortissimus, *Impiger, immitis, cristatus, sævus, Larissæus, Pelides, armipotens, æquoreus, filius Thetidis, insolens, clarus, Phtius, Nereius, pervicax, impiger, iracundus, inexorabilis, animosus, Æmonius, fortis, magnanimus, Thessalus, indomitus, pugnax, audax, violentus, ferox, sangvinolentus, durus, bellax, belliger, Danaus, Pelleus, expers terroris, atrox, indocilis, fatalis, superbus, Chironis alumnus.* Achīllēŭs, a, um, ut: Achilleum argumentum, Kräfftig und unwidersprechlich Argument / Argument niezwyćiężony. Achīllēæ, arum, pl. nu. Blosse Manßbilder / mit einem Spieß / Obraz Męzczyzny nági z kopią. Achilleon, urbs juxta tumulum Achillis. Item, Ein gattung eines Schwams / Gebká. Achilleos, sive Aquilliion, vel Acchillea, herba, Gerwel / Schaaffrip / Złocień ziele.

Achivi, vide Achaia.

Acĭdălĭŭs, Fons Bœotiæ in Orchomeno, urbe Veneri sacra.

Acōntēŭs, ei, Venator egregius.

Acōntĭōn, urbs est Arcadiæ, nomen habens ab Acontio Licaonis filio.

Acōntēŭs, Bœotiæ mons est. Item, Adolescentis,

tis nomen ex Cea Corycij maris inſula oriundi. Qui cum in Dianæ templo Cydippen conſpexiſſet, ejus amore captus, devolvit ad pedes ejus malum hujuſmodi carmine inſcriptum:

Me tibi nupturam (Felix eat omen) Aconti.
Juro quam colimus numina magna Deæ.

Acăgās, Nobilis artificis nomen.

Acrĭă, urbs Hiſpaniæ in conventu Hiſpalenſi. Item urbs in Peloponneſo.

Acrīllă, urbs Siciliæ, non procul à Siracuſis. Incolæ dicuntur Acrillæi.

Acrĭsĭŭs, Rex Argivorum, ein Vatter Danaes, welche Jupiter beſchlaffen hat als er ſich in einen gülden Regen verſtellt hat / Ociec Danaes, do ktorey ſie Jowiſz we złocie ſpuſcił. Fuit & Acriſius alter, Ulyſſis avus paternus. Acrĭsĭōnæus, a, um, adject. Acrĭsĭōnĭădēs, æ, Patronym. g. m.

Acrŏcĕraūnĭă, orum, Excelſi montes Epiri, dividentes Ionium mare ab Adriatico.

Acrŏcŏrīnthŭs, Mons altus, ſub cujus radice urbs Corinthus.

Acrŏmŭs, ſive Acronius lacus, Der Coſtnitzer oder Bodenſee / Jezioro Akroniackie.

Actæōn, Ariſtei filius, qui, cum poſt venationem petiiſſet ſecretum fluvium, vidit ibi Dianam ſe nudam lavantem, quæ indignata, mutavit eum in cervum, & cùm domum redire vellet, laceratus eſt à canibus ſuis. Ovid. *Nepos Cadmi, celer, Cadmæus, Autoneus.*

Actæŭs, a, um, id eſt, Atticus.

Actĭŭm, Epiri promontor. ubi Auguſtus Antonium vicit navali prælio. unde Actĭŭs, & Actĭăcŭs, a, um.

Adăm, Hebr. lingva, idem eſt quod ruber: quoniam è rubra terra factus. *Sons, antiquus, protoplaſtus, primævus, luteus.*

Adāmĭānī, vel Adāmītæ, pl. nu. Hæretici, ab Adam nominati, cujus imitantur nuditatem, quâ uſus fuit in Paradiſo ante peccatum.

Admētŭs, fuit rex Theſſaliæ, cujus armenta novem annis pavit Apollo. *Pherecialis, Theſſalus, Pheræus, Theſſalicus.*

Adōnĭs, ĭs, & īdĭs, Filius fuit Cinyræ Cypriorum regis, & Myrrhæ, à Venere ob elegantem formam adamatus, quem in Idalio nemore venantem, primo ætatis flore aper occidiſſe fertur. Mortuo verò Amaſium multis deflevit lachrymis, quibus cum nihil proficeret, ad doloris lenimen, pueri cruorem commutavit in florem. *Ploratus Veneris, aptus ſylvis, formoſus, Cinyreius, pictus murice, pulcer, tener, dulcis, mollis, miſerandus, Cythereius, niveus, purpureus.* Adōnĭă, orum, g. n. Feſta Adonidi ſacra.

Adrāstēă, ſive Adraſtia, Regio non longè à Troade. Itē, Dea neceſſitatis, & Jovis filia, ſcelerum ultrix. Hinc Adraſtia nemeſis, ſcil. aderit. Prov. Es wird übel gehen / es wird ein Straff des Hochmuths kommen / Pomſtá ná ćię przyidźie.

Adrāstŭs, Rex Argivorum. *Thalaonides, Inachius, Perſeus, longævus, potens.*

Adrĭă, æ, fuit urbs Italiæ, ad mare, quod ab ea vocatur Adrĭātĭcŭm, vel Adrĭăcŭm, Das Adriatiſch oder Venediger Meer / Morze Adriatyckie / ábo Weneckie. Adria, à quibuſdam per aſpirationem ſcribitur in maſc. genere pro ſinu Adiatico, & ipſo mari frequentiſſimè accipi ſolet. *Raucus, inquietus, ventoſus, iracundus, præceps, longus, tumidus, minax, vagus, magnus.*

Æă, Civitas eſt Colchidis.

Æăcŭs, Jovis filius ex Ægina. *Judicans, Aſopiades, ſeverus, juridicus, torvus, juſtus, inexorabilis.*

Æās, Æantis, g. m. fluvius Epiri, *Purus.*

Āēdŏn, Luſcinia, ein Nachtgal / Słowik. *Svavis, triſtis, vocalis.*

Æētēs, vel Æētă, æ, Rex fuit Colchorum, & filius Solis ex Perſa Oceani filia, qui cum aureum Vellus à Phryxo Athamantis filio, in luco Martis ſuſpenſum diligentiſſimè aſſervaret, à Medea filia proditus, & vellere, & duobus inſuper liberis ſpoliatus eſt. *Soligena, Æeus, ferus, Sole ſatus, Hyperionides, Phaſiacus.*

Ægæōn, Gigas fuit, Titani & Terræ filius, quem 100. manus, & 50. ventres habuiſſe fabulantur. Homer. 1. Iliad. *Cruentus, centumgeminus.*

Ægæŭs, Theſei pater, Athenarum Rex. Ægæum mare, Das Meer zwiſchen Griechenland und Aſia / Morze miedzy Grecią y Azią. ab Ægæo dictum. Ægæum navigare, Proverb. Kein Gefahr ſchewen / Śmiele ſię w co wdáć. Niebać ſię niebeſpieczeńſtwá.

Ægĕrĭă, Nimpha, cum qua Numa Pompilius fingebat ſe nocturnum habere connubium, & colloquium de religione, & ſacris ceremoniis, ut leges ſuas, quas Romano condebat populo, ſanctiores redderet, quo mortuo, ipſa præ fletu verſa eſt in fontem. Ovid. metamorph. *Romula, nocturna.*

Ægeūs,

Ægeūs, Filius Pandionis fuit, & Rex Athenarum.

Æginā, Æsopi Bœotiæ regis filia, quam Jupiter in specie ignis gravidavit, & ex ea Æacum, & Rhadamantum genuit, à qua etiam Ægina urbs Peloponeso adjacens dicta Æginēnsis, e, & Æginātĭcŭs, a, um, ab ea Ægea urbe.

Ægĭūm, oppid. Achaiæ, in Peloponeso, quo in loco Jovem à capra nutritum ferunt.

Ægȳptŭs, g. f. Regio Aphricæ, Egyptenland/ Egiptska ziemiá. *Hiulca, trigonalis, cœli studiosa, parens terrarum, dives, fœcunda, fertilis, sagax, demens, horrida, Memphitis, mater artium.* Ægȳptĭī, Die Einwohner Egyptenlands/ Obywáte le Egiptscy/ Egypcyánie. *Linigeri, sistrati, ventosi, Pharaoniadæ, Lagidæ, calvi, fusci, sapientes.* Ægȳptĭŭs, & Ægȳptĭăcŭs, a, um, ut: Ægyptiæ coronæ, Winterkräntzlein/ so nicht von natürlichen Blumen seynd/ sondern durch Kunst gemacht/ Wieńce nie z ziół ogrodnych/ ále z kunsztownych uwite. Ægyptiaci dies, Verworffene Tag/ Złe dni.

Ægȳptŭs, g. m. Beli Prisci filius fuit: qui cum, quinquaginta haberet filios, totidem eos fratris sui filiabus matrimonio conjunxit: quæ à patre Danao instructæ, prima à nuptiis nocte suum quæq; maritum interfecerunt, præter unam Hypermnestram, quæ Lynceo marito viro suo pepercit, postea pulso Danao Argivorum regnum invasit: unde Adagij figura, Ægypti nuptiæ, Unglückliche Hochzeiten/ Wesele nieszczęsne.

Ægĭs, ĭdĭs, g. f. Clypeus fuit Palladis, seu pectoris munimentum, factum Amalteæ capræ corio, in cujus medio erat caput Gorgonis, dirum ac terribile, quod qui intuebantur, lapidescebant protinus. *Horrifica, sonans, coruscans, cruenta, fulva, terrifica, Medusæa, terribilis, cruda, sanguinea, serpentigera, Palladia, superba.*

Ægŏcĕrōs, signum cœleste, latin. Capricornus & Aries. *Humidus, gelidus, celer, corniger, udus, nivosus, laniger, portitor.*

Ælĭă, urbs est Palestinæ, quæ prius Hierosolyma: ita dicta ab Ælio Adriano.

Aellō, una Harpiarum. *Ales.* Est & nomen canis Actæonis.

Ænēās, æ, Nobilis Trojanus, Anchisæ & Veneris filius, qui in excidio Trojano, patrem senio confectum suis portavit humeris, filium Ascanium adhuc impuberem manu traxit, & patrios penates secum detulit, Uxoremq; suam Creusam discedens, amisit. *Magnanimus, Dardanius, Trojus, Trojanus, Anchisiades, Anchisa generatus, ingens, Laomedontius, acer, Dardanides, fatalis, pius, Phrygius, Rhœtius, castus, Cythereius, penatiger, impiger, fluctivagus, bonus, Phryx, Iliacus.* Ænēĭs, Ænēĭdŏs, liber de gestis Æneæ. Æneius, a, um.

Ænŏbārbŭs, heist der Käyser Domitius, von wegen seines rothen und Kupfferfarben Barts/ Domitius Cesarz/ ktory miał brodę lisowátą.

Ænŭs, fluvius Germaniæ Vindelicos à Noricis dividens. Ptolom.

Æŏlĭă, Regio Asiæ inter Mysiam & Joniam. Alia ab Æoliis septem insulis inter Siciliam & Italiam.

Æŏlĭs, ĭdĭs Regio Hellesponto adjacens, ein Landschafft der kleinen Asiæ/ Kráiná w Azyiey mnieyszey.

Æŏlŭs, hunc Poëtæ dicunt Jovis esse filium ex Sergessa Hyppotæ Trojani filia, Ist für ein Gott der Winde gehalten worden/ Bog przełożony nád wiátrámi. *Rex tempastatum, Hippotades, imperiosus, ventipotens.*

Æpŭlō, Rex Istriæ, teste Livio, qui à Romanis victus ferro se maluit occidere, quàm vivus in potestatem Romanorum venire.

Æræ, oppid. Macedoniæ, cujus incolæ Æræi dicuntur. Alterum est Helespontum, à quo gentile Ærates. Tertium in Ionia.

Aërŏpē, uxor Atrei, ex qua Thyestes duos suscepit filios, quos postea Atreus fratri comedendos posuit. Quorum scelerum turpitudine nè pollueretur, Solem aversum fabulantur Poëtæ. Ovid. 1. Trist.

Æsă, Thraciæ oppid. quorum incolæ Æsæi.

Æsăcŭs, Priami fili⁹, qui cum Hesperies amore captus, eam per avia fugientem, insequeretur, accidit, ut serpens à puella calcatus, pedem ejus mordicus apprehenderet: quo ex vulnere cum illa interiisset, Æsacus doloris impatientia sese in mare præcipitavit. Quem Thetis miserata, (ut Ovidius. lib. 11. Metamorph.) in Mergum avem convertit.

Æschĭnēs, Orator Atheniensis, æmulus Demosthenis.

Æschȳlŭs, Poëta Tragicus Atheniensis, necatus ab aquila, testudinem super calvum caput ejus

ejus dormientis demittente, *Pictus facibus*. Æschylus, Gnidus, Rhetor Ciceronis præceptor. Æschylĕūs, a, um, adject. Propert.

Æsculānus, Deus, & Argentinus, dicti sunt Dij æris & argenti, id est, locupletandorum hominum potestatem habentes. Bud.

Æsculāpĭus, Apollinis & Coronidis nymphæ filius, Medicinæ Deus habitus. Item, à Jove fulmine occisus, eò quod Hyppolitum arte medica reduxisset ad vitam. Colebatur in specie serpentis. *Phœbigena, salutifer, Phœbeius, opifex, Epidaurius, Coronide natus, Pergameus, Cotyleo, archiatros*.

Æsernĭā, Samnitum urbs in Italia.

Æsis, Umbriæ fluvius. Ptolem.

Æsōpus, ein Fabeldichter / Bateł / fábułpisarz. Philosophus, Phryx genere, Crœso Lydorum Regi fabulas suas dicavit, has qui non legisset, nihil scire videbatur, unde Proverb. Ne Æsopum quidem trivisti, ein Ungeschickter Ungelehrter / einer der nichts weiß / Nieuk / Nic tęgicze nieumieß. Fertur hunc nihil commeritum interemptum fuisse à Delphis: qui oborta pestilentia gravissimas pœnas dedere; unde adagium: Æsopicus sangvis, vnschüldig Blut / Krew niewinna. Æsopius, & Æsōpēus, a, um, ut: Æsopiæ fabulæ.

Æthĕrĭī, pl. nu. Die Mohren / Murzynowie. Populi subter Ægyptum, qui postea ab Æthiope Vulcani filio, Æthiopes vocati sunt. Plinius. *Nubei, Bagi, nigri, Philæni, divites arenarum, Usti, Ægyptini, Simi, torridi, & Philopotæ*. Æthĭŏpĭā, regio inter Arabiam & Ægyptum, Mohrenland / Murzyńska kráiná.

Æthōn, unus ex equis Solis, *Velox, croceus*. Fuêre autem quatuor equi Solis, ut fabulis fertur: Phlegon, Pyrocys, Eous, & Æthon, quibus significantur quatuor diei horæ. Ovid. 2. Metam. Æthon alius fuit equus Pallantis filij Regis Evandri, qui in exequiis Domini sui collachrymasse fertur. *Bellator*.

Æthrā, Filia Pitthei Regis, & uxor Ægei, materq; Thesei. Ovid. in ep. ad Thes. *Syderea, rubra, Pitheis, liquida, albens, levis, rutila, supera, celsa, aperta, fulgida, flammans, nitida, ignea, tenuis, flammea*. Item, pro Æthere vel aëre, Poëticum est. Æthra alia fuit Oceani & Tethios filia uxor Atlantis.

Æthruria, vide Hetruria.

Aetĭus, Medicus fuit insignis, discipulus Eunomij, tempore Constantini Imperat. Atheos cognominatus, quod diceret nullum esse Deum.

Ætnā, Ein Berg in Sicilien der Fewr außwirfft / Gorá w Sycilley ktora ogień z siebie wyrzuca. *Fervida, Trinacria, ardens, Sicula, alta, Typhoïs, parens florum, flagrans, ignifera, vaporifera, fumans, gravis, floricoma, odora, fervens, monstrifera, fumosa, calida, Trinacris, lucens, Vulcania, sonans, Cerealis, torrida, horrifica, flammifera, sulphurea, fera, Sicilis*. Hinc Ætnæūs, a, um. Est & Ætna urbs Siciliæ, non procul à Gatana.

Ætōlĭā, ein Landschafft in Griechenland / Kráiná w Greciey. Ætōlus, sive Ætōlĭus, a, um, Der daraus ist / Rodźic z tąmtąd. Ætōlus, i, Martis fuit filius. Plin. lib. 9. c. 59.

Ætus, Der Fluß Nilus in Egypten / Rzeká Egipská Nilus.

Afrānĭus, Poëta latinus fuit, Togatarum fabularum scriptor.

Afrĭcā, der dritte Theil des Erdbodems / Trzecia część świátá. *Fertilis, ardens, vadosa, frequens belluis*. Africa semper aliquid novi fert, Prover. in homines novandarum rerum avidos. Afĕr, ra, rum, ut: Afra Avis, Proverb. refertur à Suida, de rebus prægrandibus, quod ex ea regione deportentur aves immani magnitudine. Itē, Afer, qui ex Africa est. Afrĭcus, & Afrĭcānus, a, um, Feræ Africanæ, sunt ex genere Pantherarum.

Afrĭcus, i, Venti nomen est, Südwestwind / Wiátr zachodniemu poboczny ku południowi. *Creber procellis, præceps, pestilens, protervus, nubifer, ater*.

Agămemnōn, nŏnis, Obrister des Kriegszugs der Griechen vor Troja / Hetman woyská Greckiego przećiw Troi woiuiącego. Atrei filius, Rex Mycenarum. *Mycenæus, Atrides, Tantalides*. Agamemnonia hostia, Proverb. in duros & persvasu difficiles, Hartbändig / Uporny. Quadrabit quoque in illos, qui nolentes & adacti quippiam agunt. Agămĕmnŏnĭus, a, um, ut: Agamemnonei putei, Proverb. Newe herrliche Werck / Nowe páńskie dźieło.

Agănĭppē, es, g. fœ. Fons est Bœotiæ, Musis sacer, quem Poëtæ fabulantur factum esse Pegasi equi alati ungula. *Hianthea, Permessea*. Agănĭppæus, a, um, denominativum. Agănĭppis, pĭdos, patronymicum fœmininum.

Agapius, Alexandrinus medicus fuit, qui Byzantij medicinam docuit.

Agăr, ancilla Abrahæ, à qua Agareni populi Arabiæ, qui nunc Saraceni dicuntur à Sara uxore Abrahæ.

Agărŭs, urbs & amnis in Samaria.

Agăthă, vel Agăthŏpŏlĭs, Galliæ Narbonensis urbs, Montplier / Miásto Fráncuskie w Nárboniey.

Agăthŏclēs, Tirannus Siciliæ, eines Haaffners Sohn / Syn gárncárski. qui vasis aureis frequenter figulina solebat admiscere, ut ostenderet sordidissimæ etiam conditionis hominibus per virtutem ad honores iter patere.

Agăthūsă, Insula ungvento nobilis, aliàs Telos dicitur. Plin. lib. 4. cap. 12.

Agathyrsum, i, sive Agăthȳrsă, æ, urbs est Siciliæ, Plin. lib. 4.

Agăthȳrsī, Populi Scythiæ, cæruleo capillo. *Picti, depicti, immanes.*

Agāvē, Cadmi & Hermionis filia, uxorque Echionis, quæ filium Pentheum, Regem Thebanorum, qui cum abstemius esset, ac propterea Bacchi sacra despicaretur, dilaniavit. Horatius. *Cadmæis, Cadmea, Thebana, cruenta, Pentheia, attonita, &, furens, Bassaris.*

Agēnŏr, nŏris, Beli fuit filius, & Rex Phœnicum, & pater Cadmi. *Sarranus, imperiosus, Lybicus.*

Agĕsāndĕr, Ein berühmter Bildhawer auß dem Rodiß bürtig / Snicerz / rodem z wyspy (Rodu.

Agȳllă, vetus urbs Thusciæ.

Agĭs, Lacedæmoniorum Rex, qui cum Atheniensibus crudelissima bella gessit, à suis civibus tandem in carcere necatus, quod Lycurgi leges reducere, & bona publicare vellet. Plutarchus in vita ejus, & Cic. offic. 2.

Aglăĭă, una fuit Gratiarum.

Aglais, idis, Megaëlis filia, mira gulositate & voracitate mulier, utpote, quæ carnium libras 10. panis chœnicas 4. vini choam, hoc est, Romanum congium, sive sextarios sex unica cœna absumeret. Cæl. Rhod. lib. 25. cap. 19.

Agōnālĭă, lium, vel, liorum, Festa erant apud Romanos, quotannis celebrari solita in honorem Jani. Ovid. 1. Fast.

Agrăgās, vel Acragas, urbs Sicil. quæ & Agrĭgēntŭm dicitur. Agragantinus, vel Agrĭgēntīnŭs, a, um, ut: Sal Agrigentinus, qui igni fluit.

Agria, munitissimum superioris Hungariæ propugnaculum, sæpè à Turca tentatum, tandem sub Mahumeto tertio expugnatum & captum, Anno 159.

Agriophagitæ, Cyclopes dicuntur, vel Imonoculi: quia unum habent oculum in media fronte ad modum Cycli. Hos India gignit.

Agrīppă, Sylvius Tyberini Latinorum Regis filius, qui submerso patri successit in regnum. Livius lib. 1.

Agrīppĭăs, ădĭs, urbs prius Anthedon dicta, postea ab Herode Agrippias dicebatur.

Agrīppīnă, M. Agrippi filia, & neptis Augusti, & uxor Germanici.

Agrippina, sive Agrippinensis Colonia, Die Statt Cölln am Rhein / Kolno miásto nád Rhenem. urbs celeberrima ad Rhenum fluvium, Ubiorum metropolis: nomen habens ab Agrippina Neronis matre. Tacit. annal. lib. 12.

Ajāx, jācĭs, Telamonis filius ex Hesione, filia Laomedontis, fortissimus Græcorum post Achillem, sed Achille occiso, cum illius arma peteret Ajax, & Ulysses eloquentia sua illa accepisset, Ajax præ ira insaniens pecora multa occidit, credens Ulyssem cum socijs illius se occidere. Deinde etiam seipsum occidit, de cujus cruore (ut ait Ovidius) flos Hyacinthus crevit. *Telamonius, insanus, interritus, ferus, Telamone satus, temerarius, Telamoniades, stolidus, invictus, Salaminius, ferox.* Eodem tempore alter Ajax fuit Oilei filius, & Locrensium Rex, qui capta Troja Cassandram virginem Vatem in templo violavit, Qua injuria permota Pallas, eundem ab expeditione Trojana redeuntem in mari fulmine percussit. Virg. 1. Æneid.

Alăbăstrŭs, fluvius est in Ætholide minoris Asiæ regione. Plin. lib. 5 cap. 30.

Alabastrum, civitas Ægypti. Plin. l. 5. c. 9.

Alānŭs, Scythiæ fluvius, à quo Alani populi dicti sunt. *Ardentes, implacati, Caucasigenæ, feri, leves, duri.*

Alata castra, urbs Britanniæ Insulæ, quam alij castra puellarum vocant. Creditur nunc urbem esse Scotiæ, quæ illorum lingva Edinburg / Rozumieja iß teraz iest Edimburg miásto w Szkociey.

Alaūnă, urbs Britanniæ, Ptolom.

Albă, urbs est in Latio, quam condidit Ascanius

nius filius Æneæ. Virg. *Iliaca, celsa, Dardania, Romana, Trojana, longa, Vetus.* Hinc Albani populi dicti. Est & alia Alba, civitas Longobardiæ, à qua Albenses dicuntur. Additur & aliam Albam esse in Pannonia, olim Taururum & Belgradum appellatum, nunc Albam Græcam, Griechisch Weissenburg / Biatogrod. Item aliam, quæ Alba regalis dicitur. Stulweissenburg / Miasto stolecżne támże / Biatogrod wielki. Item, tertiam in Transylvania, quæ alba Julia dicitur, Principum Transylvaniæ sedes & habitatio perpetua.

Albāniă, Regio in oriente, In qua Albana civitas, & fluvius Albanus.

Albii, Das Alpgebirg / Gory Alpes. Albi etiam dicti fuerunt liberi Galliæ populi, in quorum agro etiam conditum est Lugdunum, Plin. lib. 4. cap. 18.

Albĭōn, Insula Britanniæ, Engelland / Wyspá Anglia. ab albis rupibus quas mare abluit, dicta.

Albion & Bergion Zween Riesen / die Jupiter / den Herculem zu erretten / mit Steinen hat zu todt geworffen / Dwá olbrzymi ktorych Jowisz áby Herkulesá wybáwił / ukámionował. Pomp. Mela, & Diod Siculus.

Albĭs, Fluvius nobilissimus, Die Elb / Rzeká Elbá. Oritur ex montibus, qui Moraviam à Bohemia dividunt; suscepto deinde Molta fluvio, Pragam Bohemorum metropolim præterlabitur: Influit in mare juxta Hamburgum. Luc l. 2.

Albŭlă, fluvius ab albo colore, quæ qui postea Tyberis, à Tyberino Sylvio, Albanorum Rege, qui ibidem submersus dicitur, Die Tyber / Tyberys Rzeká *Vetus.*

Albūnĕă Fons & nemus juxta Anienem. *Resonans, alta, opaca.*

Albūrnŭs, Lucaniæ mons. *Virens.*

Alcĕ, Canis nomen. Xenoph. de Venat.

Alcēnŏr, vir Argivus fuit.

Alcēstē, ēs, seu Alcēstĭs, tĭdĭs, fuit uxor Admeti regis Thessaliæ, quæ pro viri salute se morti tradidit. Nam Rege ægrotante, responsum fuit ab oraculo, quod brevi morietur, nisi quis amicorū pro eo morti se traderet, quod cum omnes recusarent, ipsa promtissimam se obtulit. Juven. & Eurip. in Alcest. *Pegasæa, Thessala.*

Alceūs, dissyllab. Pater Amphitryonis, & avus Herculis, à quo & Alcides appellatur.

Alcĭbĭădēs, Pulcherrimus, nobilissimus, eloquentissimus, & bellicæ rei peritissimus; sed ita plenus omnibus vitijs, ut nescias, utrum virtute an malitia fuerit insignior.

Alcida, bellua fuit terribilis, & ignem vomens, à Pallade tandem occisa.

Alcīdēs, dicitur Hercules, à bellica virtute, quæ Græcis Alce dicitur. *Magnanimus, insanus, ferus, trux, clarus, ferox, vagus, bipater, insignis, bellator, cruentus, magnus.*

Alcĭnŏūs, Rex Pheacum, in Corcyra Insula, diligens hortorum cultor, qui Ulyssem naufragum perhumaniter excepit. Virg. l. 2. *Munificus, Corcyreus, Phæax, Corycius, ferax.* Alcinoi mensa, Prov. Ein köstliche Mahlzeit / Bánkiet páński. Alcinoi apologus, Proverb. Lange unnütze Fabel / Długa niepotrzebna bayká. Fuit etiam Alcinous Philosophus Platonicus, qui Epitomen composuit decretorum Platonis.

Alcĭppē, es, una ex Halcyonei gigantis filiabus, quæ Halcyonidas dictæ sunt. Suidas.

Alcippŭs, Ein fürnehmer Bürger zu Athen / welcher auß seinem Vatterland vertrieben ward / Przedniey szy z mieszczan w Athenách / z ktorych potym był wygnány. Lacedæmonius civis fuit inter suos maximæ authoritatis, patriæq; studiosissimus, qui ab inimicis contrarias in Rep. partes foventibus, in exilium actus fuit. Huic uxor fuit nomine Damocrita: quæ, quum virum in exilium euntem prosequi prohiberetur, filiæq; jam viro maturæ publico edicto matrimonio arcerentur, ne quis ex illis injuriæ avo illatæ ultor nasceretur, concepit animo facinus supra omnem muliebrem audaciam: Nam cum ex more fœminæ urbis primariæ ad nocturnum sacrum in andronem quendam convenissent, Damocrita á filiabus adjuta, magnam vim lignorum, quæ ad sacrificia paráta erant, ad fores congessit, ignemq; injecit, ut omnes intus exureret: Accurrentibus deinde auxilio viris, illa filias primùm: seipsam deinde interfecit. Ex Plutarchi narrationib. amatorijs.

Alcĭthŏē, es, Thebana mulier fuit, quæ cum Bacchum, ejusq; Orgia contemneret, cæterisq; mulieribus sacra celebrantibus, cum sororibus & ancillis lanificio operā daret, ab irato Baccho in vespertilionem mutata est: telæ autem in vitem & hæderam. Ovid. 4. metamorph.

Alcmān, Poëta Lyricus primus pediculari morbo mortuus.

Alcmēnā, Electrionis filia, & Amphitrionis uxor, ex qua Jupiter genuit Herculem. Aliquando scribitur Alcumena, prout versus exigit. Hesiod. in Aspid.

Alcmæōn, filius Amphiarai auguris, qui matrem suam in ultionem patris, quem illa dolo occiderat, interemit. *Amphiaraides, Amphilochi frater, crudelis.*

Alcōn, Sagittarius Cretensis, cujus filium, cum draco complexus esset, tanta arte sagittam direxit, ut illæso filio necaret Draconem. Virg. 5. Eclog.

Alcyŏnē, es, Æoli Regis ventorum, filia fuisse creditur, & uxor Ceysis, quæ desiderio mariti, qui naufragio perierat, in mare se dejecit, versáque est in avem sui nominis. Ovid 11. metam. Altera fuit Alcione, Eveni fluminis filia, uxor Idæi, ante Marpessa appellata: quam Apollo cùm rapuisset, non dubitavit maritus sumpto arcu & sagittis uxorem vi ab eo repetere: quod cùm frustra conatus esset, parentes filiæ casum lugentes, commutato nomine Alcyonem eam appellarunt. Homerus 9. Iliad. alij scribunt Halcyone.

Alcyŏnes, aviculæ sunt colore cyaneo, paulò majores passere. Fœtificant bruma, nidos faciunt septem diebus ante brumam, & totidem sequentibus pariunt. *Deserta, Ceycis aves, mœstæ.*

Alēctō, Una ex tribus furijs infernalibus. *Luctifica, atra, sata nocte, infecta venenis, furibunda, tristis, Cocytia, impia, mater belli, atrox, ministra Plutonis.* Reliquarum nomina sunt Megæra, & Tisiphone, & dicûtur filiæ Acherontis & Noctis.

Alēctōr, Filius Anaxagoræ. Iphim genuit & Capancum, qui fuit unus ex septem ducibus Argivorum, apud Thebas. Volaterr.

Alēctrȳōn, onis, Der geheime Kämmerling Martis, Komornik Marsow. adolescens fuit (ut Lucian.) Marti adeò familiaris, ut adulterij, quo Veneri ille commiscebatur, conscius adhiberetur, foribusq; custos apponeretur, ne Solis interventu deprehenderetur adulter. Verùm cùm ille somno oppressus negligentius excubias ageret, amantes ejus fiducia in utramq; aurem dormientes, à Sole deprehensi sunt, & ad Vulcanum delati, adamantinis catenis, multò ante eum in usum paratis, sunt impliciti. Qua de causa indignatus Mars, Alectrionem in avem sui nominis commutavit.

Alĕmānnī, Die Teutschen / Niemcy. Populi Septentrionales, qui & Germani dicuntur. *Truces, feroces, Lancrany.*

Alemannus, Fluvius apud Rysios, originem à rubro castro, Rothenburg / trahens hinc ad Kelheim oppidum jungitur Danubio, Rzeká od Rottenburgu plynąca / á z Dunáiem u Kelheim miásteczká sie łączącą. vulgò Altmola, Altmül / appellatur, vide Althamerum in Tacit.

Alēsă, Civitas Siciliæ, hinc Alesinus, a, um.

Alēxāndĕr, ri, Der grosse Alexander / König in Macedonien Alexander wielki / Krol Mácedoński. *Emathius, Pelleus, fortis.*

Alēxāndră, quæ & Cassandra, Priami filia, ac Vates. Est & Alexandra, Alexandri Judæorum Regis uxor. Egesip. 1. c. 12.

Alēxāndrīă, ein Stadt in Egyptenland / nicht weit von einem Außlauff des Nili, am Meer gelegen / ab Alexandro Macedone condita. Miásto w Egipcie nie dáleko od Nilowego wyćieká- nia / przy morzu leżące. *Paretonia, noxia.* Habuit olim scholas omnium disciplinarum liberalium: Fuitq; ob commoditatem maximum totius orbis emporium. Constructum autem fuit ante Salvatoris adventum, Anno 320. intra spatium 17. dierum (Just. l. 11.) cum 6000. murorum passibus.

Alēxāndrīum, Judææ oppidum.

Alēxāndrŏpŏlis, Parthorum civitas, sic ab Alexandro Magno conditore nuncupata. Plin. lib. 6. cap. 25.

Alīsīus, oppidum Germaniæ, in tractu maritimo Saxoniæ. Ptol.

Alīsūm, oppid. in Septentrionali plaga Germaniæ, non procul à Sicambris.

Alliă, Fluv. non longè à Roma distans, apud quem Romanus exercitus olim deletus fuit à Gallis Senonibus, duce Brenno 15. Calendarum sextilis. Lucan.

Allŏbrŏgēs, Die Savoyer / Allobrogowie / Sábáudowie. *Rodaneij, montani, infideles.* Allobrox, in singulari, Allŏbrŏgĭcus, a, um, ut: Vinum Allobrogicum.

Allotriges, Populi in tractu Septentrionali Hispaniæ, Strab. lib. 5.

Aloeūs, fuit gigas Titani & Terræ filius. *Impius, asper.* Ex cujus uxore Ipimedia Neptunus genuit gemellos, scilicet Otum & Ephialtem, qui

qui dicuntur Aloidæ, & fuerunt maximi gigantes. Virgil. *Immanes.*

Alogiani, Ketzer / welche Christum das Wort des ewigen Vatters / das ist / waren GOttes sohn seyn / verleugneten / vnd das Evangelium Joannis verworffen / Kácerze / ktorzy przeliChristusá być słowem Oycá wiecznego y synem prawdźiwego Bogá / á przytym Ewángelio Jáná S. odrzucáli.

Alpēs, Alpgebirg / Schneegebirg / so Italien vnd Franckreich vom Schweitzerland absöndert / Gory ktore Fráncuzy y Włochy od Szwáyćárow dźielą. *Aëriæ, gelidæ, nubiferæ, devexæ, celsæ, patulæ, ventosæ, latebrosæ, frondosæ, sylvosæ, frondiferæ, nubiferæ, nivosæ, saxosæ, gelatæ, austrinæ, scabrigeræ, horridæ, jugosæ, Teutonicæ, Pœninæ, Hyperboreæ, ætherea, nubigeræ, Pyreneæ, sævæ, pruinosæ, altæ, nubigenæ, Cottæ.* Alpīnŭs, a, um, adject. Alpīnĭs, nidis, patronymicum.

Alsă, fluv. est Venetiæ, Aquileiam præterfluens, Plin. l. 3. c. 18.

Aisfeldiă, vrbs Hasſiæ.

Alsĭŭm, vrbs est Tusciæ litoralis, quam hodie sanctam Severinam vocant.

Althēă, filia Thestij, & vxor Ænei Regis Ætoliæ, & mater Meleagri, quæ filium fatali stipite combussit, ut infra de Meleagro.

Altīnŭm, vrbs olim in littore Venetiæ florentiſsima fuit: à qua Altinates populi dicti sunt. Plin. l. 3. Epist.

Altĭſsĭŏdōrŭm, vel Antiſsiodorum, quod Cæsari Vellenodunum. Ptolom. Austricum, vrbs Galliæ, vino generoso nobilis.

Alūtă, Alutius fluv. Hungariæ in Danubium fluens, Olt oder Alt / Rzeká Węgierská w Dunay wpadáiąca.

Alūtrēnsēs, Istriæ populi, Plinius.

Alўbă, Regio non longe à Mysia.

Alybantis hospitis munera. Proverb. Grosse Verheissung / wenig Leistnug / Wielkie obiecowánie / máłe dánie.

Alæxŏthŏē, es, Nymphæ nomen, ex qua Priamus Æsacum suscepit. Ovidius lib. 11. metamorph.

Amæă, apud Trœzenios. Ceres dicta: Proserpina vero Azesia. auth. Didymo. vnde Prov. Amæa ad Azesiam, ein Ding lang gesucht vnd nicht funden / Rzecz długo szukána á nieználeziona.

Amălthæă, Nutrix Jovis infantis. Est & nomen Sybillæ, apud Tibull.

Amānŭs, Pars Tauri montis, qua Syria à Cilicia dividitur, Strab. lib. 11.

Amārăcŭs, Puer regius, qui pretiosa ferens vnguenta cecidit, & mortuus dicitur mutatus in herbam odoriferam ejusdem nominis, Meyeran / Máieran. quæ & Samsucus vocatur. Virgil. Hujus Epith. vide in Appellat.

Amatamis, fuit nomen patris Moysis.

Amarbi, populi Scythiæ, Hircanis proximi. Plin. lib. 6. c. 13, Strab. l. 11. Amordos vocat.

Amārdŭs, Mediæ fluv. Ptol.

Amăryllĭs, lidis, nomen rusticæ. Virg. Ecl. 2. *Formosa, tenera.*

Amărȳnthŭs, vicus est Eubœæ insulæ, juxta Eretriam, in quo Diana colebatur, quæ inde Amarusia dicta est, Strab. l. 10.

Amăsēnŭs, fluv. Volscorum. alius Siciliæ, de quo Ovid. 15. metam.

Amasias, idem quod Amisius. v. inf.

Amăsĭs, Rex Ægypti, cujus tumulus fuit in una Pyramidum. Lucan. lib. 9.

Amath, Nomen filij Chanaan, qui (auth. Joseph.) Amathones instituit, qui & Amathei dicuntur.

Amăthŭs, thuntis, Cypri civitas metallifera, Veneri sacra, in qua Adonis colebatur, Virg. lib. 10. *Fecunda metallis.* Amathunteus, & ămăthūntĭŭs, a, um, adject. Amăthūsĭī, Cypri sunt. Strab. l. 8.

Amathus, thi, fluv. Pylon vrbem, Nestoris patriam, præterlabens.

Amăthūsĭă, Insl. in mari Cilicio ab Amathunte vrbe venustiſſima sic appellata. Nunc Cyprus dicitur. Plin. l. 5. c. 31. Amăthūsĭăcŭs, a, um, adject.

Amāzŏnēs, Scythicæ fœminæ, bellicosæ, sine viris habitantes. Ne tamen gens periret, finitimis congrediebatur. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Infantibus dexteriores inurebant mammas, ne sagittarum ictus impedirent. Virgines non ocio, neque lanificio, sed armis, equis, venationibus, & contorquendis jaculis exercebant. Peltam & securim primæ omnium invenerunt. Vescebantur lacertis & testudinib. *Threiciæ, securigeræ, peltigeræ, Martiæ, Thermodontiacæ, Pellatæ, Mavortiæ, sævæ, truces, feroces, bella-*

bellatrices, masculæ, Scythicæ, crudæ, antiquæ. Amāzŏnĭă, illarum regio dicitur. Amazonum cantilena, Prov. In delicatos & parum viros, dicitur, Undapffer/Niewieściuch. Amazonicus & ămāzŏnĭŭs, a, um, Amazonides. pl. num. idem quod Amazones.

Amāzŏnĭŭs, ij, Mons Cappadociæ.

Ambivariti, Brabant, populi, qui nunc Antverpienses.

Ambră, Rhetiæ fluv. Item, ein Stadt in Vindelicia, Amper/ Miásto w Windelicyey.

Ambrăcĭă, vrbs in Epiro, post ab Augusto cum vicisset Antonium, Nicopolis dicta. Vnde, Ambracioriдes naves.

Ambrōnēs, Gentes quædam Galliæ, quæ subita inundatione maris, cum sedes suas amisissent, rapinis se alere cœperunt.

Ambrŏsĭă, Vicus celebris Vilugianæ Provinciæ Angliæ.

Ambrȳsus, nomen vrbis in Phocide, & alterius in Bœotia.

Amerĭă, vrbs umbriæ, inde Amĕrīnŭs, a, um, vt: Salix Amerina.

Amĕrĭŏlă, æ, vrbs in Latio.

Amēstrătŭs, Sicil. vrbs, cujus incolæ dicuntur Amestratini. Steph.

Amēstrĭs, Regina fuit Persarum, vxor Xerxis de qua multa Herodot.

Amida, Frequentissima Mesopothamiæ vrbs, hodie Caramida dicta, id est, Nigra propter soli fertilis & atri naturam.

Amīsĭŭs, Die Embs / fluv. Germaniæ, fleust durch Hessen vnd Westphalen / in mare Germanicum, Rzeká Niemiecka / przez Hássią y Westfálią w morze Niemieckie wpadáiącá. Amasias à Strab. vocatur.

Amita Pediculorum vrbs, Ager autem Pediculorum est Brundusio conterminus.

Amĭtērnŭm, vrbs Campaniæ, hodie Aquila dicitur, Plin. lib. 3. c. 5. Amĭtērnŭs, a, um, vt: Amiternus ager.

Ammon, onis, alij Hammon malunt. Dicitur Jupiter, in specie Arietis, sicut colebatur in Lybia. Nam Bacchus cum exercitu in Lybia sitiens, ductu arietis invenit fontem. Credens igitur arietem illum Jovem fuisse, templum ibi struxit, in quo posuit simulachrum arietis; Et vocatur Ammon, id est, Arenarius, quia templum situm est in arenoso loco. *Corniger, Syrticus, Garamanticus, Marmaricus.* Ammōnĭă, regio illa in qua Jupiter Ammon colebatur. Ammŏthĕă, Nymphæ nomen est, quasi per arenam currens.

Ammonia & Amothea, v. Ammon.

Amōrrhæī, populi dicti sunt, ab Amor patre Sichen, vel ab Ammorrhæo filio Canaan.

Ampē, vrbs Arabiæ, non procul à Mari rubro, Herod. l. 6.

Ampela, vrbs Cretæ Insul. Pl. l. 4.

Ampĕlŏs, vrbs Macedoniæ, Pl. l. 4. c. 10. Item, Insula, sive promontorium in Samo. Strab. l. 14.

Amphē, vna Cycladum.

Amphĭărāŭs, Oilei filius, Argivus vates & augur, maritus Eriphiles, qui cum Adrasto Argivorum rege ad expeditionem Thebanam profectus, ibidem hiatu terræ absumptus est. Quod futurum ante prævidens sese occultaverat. Sed Eriphile corrupta monili aureo, quod acceperat ab Adrasto, eum latentem prodidit. *Oiclides, lauriger, Argolicus, augur, sacer.*

Amphīctўŏnēs, Versamblung der Rahtsherrn vnd Landräth in Griechenland/ Zgromádzenie pánow rádnych w Grecyey. Amphīctўŏnĭcŭs, a, um, vt: Leges Amphictyonicæ.

Amphidamas, Busiridis fuit filius, quem Hercules vnà cum patre hospites immolante, interfecit.

Amphĭgĕnĭă, æ opp. Peloponesi in tractu Messeniaco. *Fertilis.*

Amphĭlŏchī, Arcananiæ populi.

Amphĭlŏchŭs, Atheniensis Philosophus, & agriculturæ scriptor.

Amphīŏn, Filius Jovis ex Antiope, Rex Tebarum, & Inventor musices, vnde dicitur cantu saxa composuisse in murum. Horat. *Dircæus, docilis, Aonius, animans cautes, natus Iove, Phœbeus, lepidus, dulcis, musicus.*

Amphĭpŏlĭs, Civitas in ea parte, qua Thracia Macedoniam contingit.

Amphīsbænă, vel (vt aliis placet) Amphisibæna, serpens in Lybiæ desertis, duo habens capita, *Gravis, biceps.*

Amphўtrĭōn, Thebanus princeps, maritus Alcmenæ, matris Herculis.

Amphītrĭtē, es, g. fœm. Des Neptuni Weib/ das ist / deß Meers / żoná Neptunowá to jest/ morze. *Neptunia, dives aquis, fluctivoma, Nereia.*

Am-

Amphītus, Alter ex Castoris & Pollucis aurigis, Plin.l. 6.c.5.

Amphrȳsus, fluv. Thessaliæ, juxta quem Admeti regis armenta pavit Apollo. Lucan. lib.6. *Lenis*. Amphrȳsicus & Amphrysiacus,a,um,adj.

Amsānctus, Locus est in medio Italiæ apud Hirpinos, sulphureas habens aquas. Hinc factus locus fabulæ, In Amsancti vallibus inferorum spiraculum esse. Cic.1.de Divin.

Amsterodama, Ambsterdamm in Hollandt / Ambsterdam miásto Olenderſtie. vrbs.

Amūlius, Porcæ filius, & Numitoris frater, qui Regnum fratri abstulit, atque omnem ejus stirpem virilem necavit, Liv.1.ab urbe.

Amyclæ,arum,pl.num. vrbs Laconiæ, Tyndari regia, in qua nati sunt Castor & Pollux. Alia est Italiæ, à Laconibus condita, qui cum secundum Pythagoream sectam, à cæde omnium animalium abstinerent, & vicinis paludibus natas serpentes occidere nefas putarent, ab ijsdem interempti sunt. *Tacitæ, Antiquæ, armiferæ, Ledææ, Apollineæ, virides, tetricæ, Therapneæ, Graiæ, ærisonæ, Fundanæ.* Amyclæus, a,um, adject. Amyclas perdidit silentium, Prov. in taciturnos nimium.

Amȳdon, Civitas Pæoniæ, quæ auxilia misit Troianis Juven. Sat. 3.

Amȳgdalus, arbor, Mandelbaum/Migdał/drzewo. Poetæ fabulantur in hanc arborem mutatam fuisse Phyllidem commiseratione Deorum, cum illa doloris impatientia, quam ex perfidia Demophoontis contraxerat, laqueo se suffocasset. *Phillidis arbor*.

Amyntās, Pater fuit Philippi Macedonis.

Amyrum, Thessaliæ vrbs.

Anās vel Anas, fluv. Hispaniæ.

Anăchārsis, Philosophus ex Scytharum genere sapientiæ admirandæ.

Anăcreōn, Poeta Lyricus ex Teio vrbe Ioniæ, hic acino uvæ strangulatus dicitur. *Teius, Lyricus, vinosus, cupidineus*. Anacreoncius,a,um, vt: Anacreoncius versus.

Anæa, vrbs Cariæ contra Samum.

Anaetis, sive Anaitis, tidis, Dea Lydis culta.

Analitæ, pop. Arabiæ Pl.l.6.c.28.

Anāpis, fluv. Siciliæ.

Anaūros, fluv. Thessaliæ, ex Pelio monte fluens.

Anāxăgŏrās, Philosophus Claromenius, qui Philosophiæ causa patriam reliquit, opesque contempsit, Nam patriam sibi coelum esse dicebat. *Physicus, magnanimus, Claromenius*.

Anāxāntīnī, populi Italiæ.

Anāxārbānī, pop. Ciliciæ.

Anāxārchus, ein Nam eines Philosophi, welchen der König in Cypren mit eysenen Stampffen hat lassen verstampffen / Filozof ktorego Krol w Cyprze kazał w moździerzu tłuc. adeo toleranter pertulit asperrimos cruciatus, vt verbum illud memorabile conduplicarit: Tunde, tunde Anaxarchi follem. Plura Laer.

Anāxărĕtĕ, es, Puella fuit Cypria, forma insignis, & regia stirpe superba, quam cum Iphis infimæ sortis juvenis perditissime amaret, & ab ea ludibrio haberetur, doloris impatientia sese ad fores ejus suspendit: Cujus funus cum Anaxarete siccis, immotisque oculis intueretur in saxum est conversa. Ovid.l.14.metam.

Anāxĭmănder, Milesius Philosophus, Thaletis auditor & successor. Qui primus cœlestia signa docuit.

Anāxĭmĕnēs, auditor & successor Anaximandri, & magister Anaxagoræ.

Ancæus, Samiorum rex, qui strenuissimus agricola fuit. Hic cum servos nimio labore premeret, prædictum fuit à servo, nullum illum eius vineæ, quam tum plantabat, vinum habiturum. Paucis pòst annis, coacta eius vineæ vindemia, iussit sibi ex lacu vinum hauriri increpans eum, qui futurum prædixerat, vt nunquam eius vineæ vinum biberet. Jamque calicem ori admoturo, nunciabat quidam aprum miræ magnitudinis vineam vastare. Abjecto itaque poculo, cum aprum vellet interficere, illius dente ictus interiit.

Anchiale Civitas Ciliciæ.

Anchīsēs, æ, Trojanus nobilis filius Capyos, qui à Venere adamatus, cum ea concubuit, vnde natus est Æneas, qui ardente Troia patrem Anchisen senio confectum humeris imposuit, secumque vexit in Siciliam vsque. Vig.1.Æneid. *Dardanius, pius, magnanimus, Phryx, Phrygius.* Anchīsĭădēs, patronymicum.

Ancōn, onis, sive Ancōnă, æ, vrbs in Piceno ad mare Adriaticum, *Dorica, celsa*.

Ancus, quartus Roman. rex. *Pauper*.

Andabatæ, populus clausis oculis pugnans.

Ande-

Andēgavi, Populi Galliæ, qui & Andes.

Andēs, vicus prope vrbem Mantuam vbi natus Virgilius, vnde Andinus Vates vocatur.

Andes, ium, idem quod Andegavi.

Andrĭă, Phrygiæ vrbs.

Andrĭcŭs, Ciliciæ mons.

Andrŏgĕŏs, gei, Filius Minois regis Cretæ occisus dolose ab Atheniensibus, & Megarensibus. Quare Minos Megarem vastavit, & Athenienses coëgit quotannis mittere septem adolescentes, & totidem puellas devorandas à Minotauro. Adrŏgĕōnæŭs, a, um.

Andrŏmăchē, es, fuit vxor Hectoris, quam post excidium Troiæ Pyrrhus, filius Achillis abduxit in Græciam & ei Helenum filium Priami virum dedit.

Andrŏmĕdă, Filia Cephei Regis Æthiopum, & Cassiopes, quæ propter superbiam matris à Nymphis alligata fuit saxo, & exposita ceto marino monstro in vrbe Joppe. Sed Perseus eam liberavit, & vxorem duxit. Propert. l. 1. *Cepheia, Cepheis, Threicia, mœrens, Perseia, famosa, tristis.* Est etiam Sydus cœleste, *Astrigera, infortunata, radiosa, fulgens.*

Andrŏs, Insula & vrbs in Myrtoo mari, prima Cycladum.

Anemo, fluv. Italiæ. Pl. l. 3. c. 15.

Anemorea, vrbs Phocidis.

Anemurium, vrbs in Cilicia.

Aneticus, Asiæ locus, arundinibus abundans.

Anētūsă, vrbs Libyæ.

Angaris, Mons Idumææ. Pl. l. 5. c. 13.

Angeron, Voluptatis dea, quæ & Volupia dicebatur.

Angilæ, Populi in Africa ad Garamantes. Fertur eorum fœminas nocte qua nubunt, omnium stupro patere, reliquum pudicas esse.

Anglĭă, Engellandt/ Anglia. quæ Britannia à Veteribus dicta. *Clara opibus, Albion, dives pecorum.* Anglī, Die Engelländer / Angelczycy. *Bruciadæ, Angligenæ, armipotentes.*

Angrĭvārĭī, Pars westphaliæ, Die im Bistumb Padelborn oder Hildeßheim/ Cześć pewna Westfálczykow.

Ania, ein ehrlich verständig Römisch Weib / Uczćiwa y rozumna białagłowá w Rzymie. quam quum propinquus moneret, ut alteri nuberet: Esse enim ei & ætatem integram, & faciem bonam: Nequaquam hoc faciam (inquit) Si enim virum bonum invenero, vt ante habui, nolo timere ne perdam: si malum, quid necesse est post bonum pessimum sustinere?

Anĭgrŭs, fluv. Thessariæ, in quo Centauri ab Hercule vulnerati, abluerunt sua vulnera.

Anĭŏ, onis, vel ănĭēn, enis, fluv. ex Alpibus fluens in Tyberim. *Gelidus, præceps, pomifer, Tiburnus.* Anĭēnŭs, a, um. Anĭēnĭcŏlă, æ, qui incolit Anienem.

Anĭŭs, Apollinis fuit filius, Rex in Delo, qui habuit filium, Virg. lib. 3. Est & Lacus Puteolis vicinus.

Annă, Deiparæ Virginis Mariæ mater fuit, alia Anna Beli fuit filia, soror Didonis. *Sidonis.* Item, Anna, civitas Iudææ supra Hierichuntem.

Annĭbăl, balis, Carthaginensis dux clarissimus, qui 10. annis bellum cruentissimum gessit in Italia cum Romanis, neque pelli potuit, donec à suis revocaretur. Tandem in Aphrica victus à Scipione, fugit in Asiam ad regem Antiochum, deinde ad Prussiam regem Bithyniæ, sollicitans illos ad bellum Romanis inferendum. Tandem cum Prussias Rex eum Romanis tradere vellet, venenum, quod in annulo habebat sumpsit. *Pœnus, cruentus, durus, dirus, perfidus, Afer, Tyrius, Puniceus, belliger, furibundus, Elisæus, vagus, rector Lybiæ, Sidonius, Agenoreus, Lybicus, infestus, barbaricus, indocilis pacis, magnanimus, Nasamoniacus, atrox, ferox. Barcæus, audax, barbarus, luscus, fulmineus, immanis, callidus.*

Anitus, fuit Atheniensis dives, qui cum Melito à Lycone Socratem accusavit, & occidi curavit.

Anŏlŭs, vrbs Lybiæ.

Anŏpŏlĭs, vrbs Cretæ.

Ansanctus, idem quod Amsanctus, v. supra.

Anspachium, Franconiæ vrbs.

Antæŏpŏlĭs, vrbs Ægypti, cuius incolæ Antæopolitæ dicuntur.

Antæŭs, Gygas in Lybia, vel Mauritania, qui cum Hercule singulari certamine congressus, quoties ab Hercule prostratus terram tetigit, toties fortior surrexit. Nam terra mater ejus vires ei auxit. Quod notans Hercules, illum à terra continuit, & sic tandem occidit. *Terrigena, pugnax, superbus.*

Antēnŏr, Troianus fuit, patriam prodidisse existimatur. *Phrygius, profugus, Mavortius, Troianus,*

nus, *Dardanius*, Patavium quoque in Italia condidit.

Anterōs, ōtis, Veneris & Martis filius. Cicer. lib. 3. de Nativ. Deor.

Antēs, mons est Achaiæ, non procul Argis. Plin. lib. 4. cap. 6.

Antĕvorta, Dea Romanorum est, quod futura prospiceret.

Antharis, Rex Longobardorum.

Anthēdōn, urbs est Bœotiæ.

Anthĕmis, Insula est Thraciæ adjacens, quæ & Imbrasius, vocata fuit, & Parthenia aliquando.

Antheus, Antenoris filius fuit, quem Paris amavit, & imprudens interfecit.

Anthōs, unus ex filiis Nestoris: Et latinè Flos interpretatur.

Anthrōpŏphăgī, Menschenfresser/seynd grawsame Völcker in der Newen Welt/ oder Indien/ Sámoiedj w Indiey.

Antiă, Uxor fuit Præti Argivorum Regis, Abantis filij.

Antiātæ, dicti sunt populi Italiæ, qui Antium urbem Latij incolebant.

Anticlēă, fuit mater Ulyssis.

Anticyrā, Insula circa Phocidem, ubi Helleborum multum nascitur.

Antĭgŏnē, Filia Oedipi Regis Thebarum, quæ parentem utroq; captum lumine ducebat prævia. *Thebana.* Eadem quoq; fratrem suum Eteoclem, in bello peremptum, sepelivit, invito Cleonte Tyranno, ob quam pietatem postea jussu Tyranni interfecta est. Hæmon quoq; nobilis adolescens, qui mutuo ejus amore tenebatur, sua sese manu ad tumulum ejus jugulavit. Alia fuit Antigone soror Priami, quam ob superbiam formæ Juno vertit in ciconiam.

Antigŏnĭă, urbs Troadis, Romanorum colonia, quæ & Troas, & Alexandria dicta est. Plin. lib. 5. cap. 33.

Antĭmăchŭs, Poëta Græcus, Elegiarum scriptor. *Tumidus.*

Antĭŏchĭă, urbs Syriæ, à Seleuco Nicanore filio Antiochi facta. Antĭŏchŭs, Nomen secundi Regis Syriæ.

Antĭŏpă, Filia fuit Nyctei, quam Jupiter, mutatus in satyrum, compressit, & ex ea suscepit geminos Zetum, & Amphionem. *Nicteis, barbara.*

Antĭphătēs, Rex fuit Lestrigonum, Lami filius, qui Formiarum urbem condidit. Hic cum cæteris Læstrigonibus humana carne vescebatur. *Læstrigon, cruentus, Lamius, trux, horrendus, ferus.*

Antĭphră, urbs prope Alexandriam.

Antĭpŏdēs, Die Einwohner des Erdreichs / so jhre Füsse den unsern entgegen wenden / Poċ ziemni ludźie. In sing. Antipus, podis, vel pŏdŏs.

Antĭsthĕnēs, Princeps Cyriacæ sectæ, Socratis auditor, acutus magis, quàm eruditus, Præceptor Diogenis.

Antĭtaurŭs, Tauri montis pars est.

Antivestæum, Promontorium Britanniæ, quod etiam Bolerium dicitur apud Ptolo. Diodoro Bellenium.

Antĭum, urbs vetus in Latio, juxta mare nunc penitus dirutum. Habebat hæc urbs celeberrimum Fortunæ templum. Antĭātēs, incolæ dicti.

Antōnīnŭs, Cognomento pius, Romanorum Imperator. Fuit alius cognomine Caracalla, qui post Severum Romanum tenuit imperium. Alius item, cognomento Heliogabalus, qui Opilio Macrino successit.

Antōnĭŭs, Nomen viri proprium. Antoniorum familia Romæ nobilissima, vetustissimaque fuit, utpote quæ ab Antone, Herculis filio & nominata, & oriunda proditur.

Antrōnĭă, ein Stadt in Thessalien/ bey deren man viel Mühlstein gegraben hat / Miásto w Thessáliey gdźie wiele teſt kámięni młyńſtich. Circa hanc urbem procerissimi nascebantur asini; unde Antronius asinus, Ein grosser Esel/ das ist/ fast ungeschickt/ Wielki osieł/ to iest/ Głupi/ Niedowćipny.

Antverpiă, urbs est Brabantiæ, & Belgicæ totius emporium quondam celeberrimum, Antorff/ Antwerp.

Anūbis, is, vel ānūbĭdis, Filius Osiridis & Isidis, qui, quia canibus gaudebat, ab Ægyptijs in specie canis est cultus. *Latrator, ſerenus, latrans.*

Anus, Portugaliæ fluvius, tàm masc. quàm neut. generis, urbs Italiæ, alio nomine Tarracina. Dicitur autem Anxur (ut Servius) quia illic colebatur Jupiter Imberbis, ideoque Anxurus Jupiter dictus.

Aŏnĭă, Pars montana Bœotiæ. Servius. unde Aŏnĭŭs, a, um, adject. Aŏnĭs, ĭdis, patronym. fœ.

Apellēs, Pictor præstantiss. ex Insula Coo, vel Epheso. Ei fuit perpetua consvetudo, ut nullum

diem, quibuscunque etiam negotiis occupatus esset, dimitteret præterire, quin lineam aliquam ducendo exerceret artem. Hic moriens reliquit Venerem imperfectam, quam nemo ausus est perficere. *Cous, insignis.* Apellēūs, a, um.

Apēnnīnūs, vel Apœninus, Das Gebirg so sich mitten durch Italien/wie ein Rückgrad zeucht/ Gorá ktora przez pośrzodek Włoskiey ziemie się ciągnie/ták pácierze grzbietne. *Celsus, nubifer, longus, niValis, aërius, nimbifer, gelidus, frondens, saxosus, durus, altus, magnus.* Apennigena, vel Apœnīnīgēnă, æ, qui Apenninum inhabitat. Apēnnīnīcŏlă, idem.

Apĕrāntĭă, urbs Thessaliæ.

Apĕsūs, suntis, Mons super Nemeam. Aphĕsās, antŏs, idem.

Aphrica, vide Africa.

Aphrŏdīsĭās, Insula est in mari Persico. Sic dicta, quod in ea Venus quam religiosissimè coleretur. Est præterea Aphrodisias Ciliciæ urbs. Item, Insula in Oceano Hispanico, non procul à Gadibus.

Aphrŏdīsĭŭm, urbs fuit in Latio maritima, quæ postea mutato nomine Antium dicta est. It. apud Græcos statua Veneris. Aphrodisia, sacra Veneris, & res Venerea, Unkeuschheit/lubieżność. Est & Aphrodisium, urbs Aphricæ. Item, Hispaniæ Tarraconensis promontorium. Ptol.

Aphrŏdītē, es, Veneris cognomen est, à spuma. Venerem enim ex spuma maris ortam esse Poëtæ fabulantur.

Apĭdănūs, Fluvius Thessaliæ velocissimus. *Herbosus.*

Apĭnă, & Trĭcă, Duæ urbes Apuliæ, quæ Diomedes evertit tanta ignominia, ut in Proverb. ludibrij transierint. Quoties enim rem nullius pretij ostendere volumus, Apinas & Tricas nominamus, Nichtswirdige/unnütze Ding/ Rzeczy żádáłakie/ nikczemne.

Apĭs, lingua Ægyptiaca bos dicitur, & erat vivus bos, quem colebant Ægyptij, sed certo tempore ipsum submergentes, alium quærebant cum luctu.

Apĭcĭūs, nobilis Romanus, valdè gulosus, unde pro guloso quocunq; accipitur. *Miser.*

Apœninus, vide Apenninus.

Apŏllō, ĭnĭs, & Apŏllōs, declinatione Græca, Jovis & Latonis fuit filius, alio nomine Phœbus habitus Deus Sapientiæ, & vaticinij, & carminum. Item, Bellicus. Unde & Citharam & Arcum gestare dicitur. *Formosus, Cynthius, Grynæus, Thymbræus, carminis author, arcupotens, pulcer, Delius, Phœbus, augur, Actius, crinitus, intonsus, diVus, Latous, Patareus, Agileus, Palatinus, Delphicus, Milesius, fatiloquus, Sandalius, arcitenens, Vaticinus, Leucadius, conspicuus fide, flaVus, Clarius, Jurisperitus, Pharetriger, Cirrhæus, Latoides, roseus, Latonius, mitratus, certus, Lyceus, pater Vatum, Vates, citharæ pulsator, sagittipotens, sagittiger, Delphicola, lauripotens, doctificus, ruralis, pastoralis, facundus, canorus, bubulcus, fatidicus, Veridicus, faticinus, Latonigena, Pythius, Nomius, Didymæus, Smyntheus, Pandioneus, mitis, diVinus, Cyrrhæ dominus, sagax, Pythicus, Tegeæus, nitidus, Phanes, medicus, Chrysocomus, Latialis, imperiosus, dulcicanens, Vocalis, proles Latonia, Palantæus, doctus, Actiacus, Latoicus, placidus, Ismenius, Ephebus, pulcricomus, Alexicacus, Tegyræus, citharœdus, Tuscanius, Ionicus, Capitolinus, Carystius, Delphicus, musicus, lauriger.* Apŏllĭnĕŭs, a, um, adject. Apŏllĭnārēs ludi, qui in honorem Apollinis fiebant.

Apŏllōnĭă, urbs in Epiro, vel Macedoniæ parte, quæ Albania dicitur. Alia Apollonia est in Syria. Alia item in Creta. Apŏllōnĭātæ, Populi Apolloniæ.

Apŏnŭs, Fluvius Venetiæ juxta Patavium, seu fons calidis aquis. *Fumifer, calidus.* vel Vicus ipse, in quo balneæ sunt.

Appĭānŭs, Alexandrinus nobilis Historicus, qui Adriani Imperatoris temporibus claruit.

Appius Claudius, qui postea Cæcus cognominatus fuit, à Cicerone inter Oratores numeratur. Appĭās, ădĭs, Patronymicum. Unde Appiades Deæ, quæ sunt (ut Grammatici putant) Pallas, Pax, Concordia, Venustas, Vesta.

Apsyntus, Civitas Thraciæ, & regio Absynthis dicitur.

Apūlĭă, Regio Italiæ, mari Adriatico vicina, in qua sunt urbes, Barrum, Beneventum, Luceria, & Mons Gargantis. *Siticulosa.* Apŭlūs, sive Appūlŭs, a, um, adject.

Aquæbūrgŭm, Urbs Bavariæ, Wasserburg/ Miásto Báwárskie.

Aqua Augustæ, Urbs in Gallia Aquitanica, vulgò Barona dicta.

Aquæ calidæ, urbs Britanniæ.

Aquæ Flaviæ, vel, Aquiflavia, urbs Lusitaniæ.

Aqui-

Aquilā, Urbs est Aprutij, vel Brutiorum post Romam.

Aquilēiă, vel, Aquilējă, fuit olim clara urbs Venetiæ, & Transpadanæ regionis caput, sed à Gothis diruta, cives Venetias migrarunt, & pauper vicus piscatorum nunc est.

Aquilo, Ventus, vide in Appellat.

Aquīnūm, Urbs Campaniæ.

Aquīsgrānūm, Germaniæ nobilissima civitas, Aach/ Akwisgran, Caroli Magni sepulchro nobilitata.

Aquitānĭă, Pars Galliæ propinqua Hispaniæ, in ea Tholosa, & Burdigala civitates. Hinc Aquitānŭs, a, um.

Aquulă, Urbs Hetruriæ.

Ară, civitas Arabiæ regia, nec non & insula Arabiæ adjacens, Ptolom.

Arăbĭa, Ein Landschafft in Asia / zwischen dem Jüdischen Land vnd Egypten gelegen / Ziemiá w Azyey miedzy žydowstą ziemią y Egiptem leząca. Est autem triplex Arabia, scilicet, Felix, Petræa, & Deserta.

Arăbēs, plu. nu. Populi sunt Asiatici, unguentis & aromaticis fructibus abundantes. *Odorum divites, palmiferi, thurilegi, molles, teneri, Eoi, dives, nigri, æstuosi, opulenti, odorati, turiferi, longinqui, picti, mitra velati, extremi.*

Arāchnē, ēs, Puella in Lydia, quæ ausa est venire in certamen cum Minerva in lanificio, quod ægrè ferens Dea, Arachnen radio percussit victrix, & in tantum animi dolorem compulit, ut illa suffocaverit se laqueo, in araneam postmodum commutata. Plin. Ovid. lib. 6. metamor. *Mæonia, Idmonia, animosa, solers, operosa, Lyda, perfida, docta.*

Arāchtŭs, Fluvius est Epiri, non procul à Nicopoli.

Aracynthŭs, Mons Arcaniæ. Est & alter mons in Attica.

Aræ Flaviæ, Urbs Germaniæ, non procul á Danubio fluvio. Miásto w Niemczech niedáleko Dunáju / ták názwáne.

Aræ Solis, Hispaniæ Promontorium.

Aræ Bacchi, urbs Germaniæ ad Rhenum, nobilitate vini celebris, Bacharach / Bachárách miásto nád Renem lezące slawne dla win przednich tám się rodzących.

Arārĭs, & per Apocopen, Arār, Fluvius Galliæ Narbonensis, defluens in Rhodanum, adeo lentus, ut difficile sit judicare, utram in partem defluat, nostro tempore vocatur Sagona. *Segnis, piger, tardus, lentus, ferax, longinquus, Gallus.*

Arātŏr, Poëta Christianus, Romanus Subdiaconus fuit.

Arātŭs, Poëta Cilix, Astronomiæ peritissimus. *Doctus, sagax, astriloquus.*

Arāxă, Urbs Lyciæ.

Arāxēs, Fluv. Armeniæ, super quem Alexander Magnus, & Augustus Cæsar pontes fecerunt. *Armenius, Barbarus, gelidus, Medus, vagus, ferus, impacatus, Scyticus, niveus, fluitans, rapidus.*

Arbācē, urbs Celtiberiæ.

Arbāxānī, Populi Liguriæ.

Arbēlă, urbs Siciliæ. Steph.

Arbēlă, civitas Persica. Steph.

Arbĭūs, Mons Cretæ, & montis incola similiter. Steph.

Arcădĭă, Peloponesi regio, & Achaię pars, in ea sunt asini grandes. Arcadiam postulare, Prover. Gar zu grosse oder vnnütze Ding begehren/ Wielkiey / ábo niepotrzebney rzeczy pożądáć. Arcădĭcŭs, qui est ex Arcadia. Arcăs, ădis, Jovis & Calistonis filius, à quo Arcădēs, pl. nu. quos, quia vetustissima gens est, fabulantur ante solem & lunam fuisse ex arboribus natos. *Glandiphagi, Proselini, veteres, antiqui.* Arcadium germen, ein grosser Esel/ oder fast vngeschickt/ Wielki osieł/ Glupi. Arcades imitari, Andern Leuthen nützer seyn dann jhm selbs / Komu inszemu slużyć/ dogadzáć bárziey niż sobie. Proverb. Arcades enim solebant alienis auspicijs, & nomine tituloq; bella gerere.

Arcēsĭŭs, Jovis fuit filius, pater Laërtis. Ovid. 13. metamorph.

Archāndrŏpolĭs, urbs Ægypti.

Archĕlāŭs, Philosophus Athenienfis, à quo Socrates Philosophiam audivit.

Archĕmŏrŭs, Poëta Antiochenus.

Archĕptŏlĕmŭs, Hectoris fuit auriga.

Archĭdāmŭs, Princeps Lacedæmoniorum, vir bello clarus, Telidis filius. Archidamicum bellum, de bello sævo crudeliq; dicebatur.

Archĭlŏchŭs, Filius Nestoris, occisus ad Trojam. Alter fuit Poëta Lacedæmonius, Jambici carminis inventor. *Spartanus, obscœnus, immortalis, Parius.* Cùm Lycambes quidam Archilocho filiam suam despondisset, ac deinde alteri tradi-

tradidiſſet, Poëta tam graviter in illum ſcripſit, ut ille ſe ſuſpenderet.

Archĭmēdēs, Syracuſanus Philoſophus, & maximus Geometra, qui primus ſphæræ inventor. *Syracuſius*. Unde cùm rem mira arte factam, atq; ita ſummo ſtudio elaboratam, perfectamq; ſignificare volumus, Proverbij ſpecie vulgare eſt dicere: Archimedes non poſſet melius deſcribere. Hinc veluti Deus terrenus mechanico artificio ſphæram vitream fecit, in qua mira arte diſſimiles motus circulorum viſebantur. Claudius Marcellus in expugnatione Syracuſarum interdixit, ne Archimedes unus violaretur: Verùm cùm Syracuſæ caperentur, & ipſe animo ac oculis in terra defixis formas geometricas deſcriberet, à milite ignaro, quis eſſet, interfectus eſt.

Arctos, Arctophylax & Arcturus v. in appell.

Ardĕă, fuit urbs Rutulorum in Latio, quaſi ardua, id eſt, alta & in monte poſita, diſtans à Roma C L X. ſtadijs.

Arecanum, Oppidum Geldriæ, Arnheim/ Miáſto w Geldrytey.

Areopagus, Ein Platz zu Athen genandt vom Tempel Martis, in welchem man über das Blut vnd andere wichtige Sachen richtete/ Mieyſce w Athenách mánowane od koſcioká Márſowego / ná ktorym glowne ſprawy ſadzono.

Areopagitæ, Judices integerrimi Athenis, qui de capitalibus cauſis pronuntiabant. metaphor. Er uſthafftige Leuth/ Surowi ludzie. Areopagita taciturnior, vel ſubticentior, Proverb. Der verſchwigenſten einer/ Milczocy.

Arēthūſă, Fons apud Syracuſas, urbem Siciliæ. Fuit enim (ut fabulantur) virgo venatrix, quæ cum in Alpheo flumine ſe lavaret, ab illius fluminis Deo amata fuit. Cujus vim, ut evaderet, fugiens invocavit Dianam, & in fontem eſt mutata. *Frigida, Arcadia, velox, quadruplex.* Eſt etiam fons in Meſia.

Arētĭūm, Civitas Thuſciæ.

Argāntē, ēs, Civitas Indiæ.

Argānthōn, Rex fuit Tarteſſiorum, qui annis 300. vixit. *Vetus, dives, belliger.*

Argathon, Mons Myſiæ, ubi raptus Hylas.

Argēă, Loca quædam Romæ appellantur, quod in iis ſepulti eſſent quidam Argivorum illuſtres viri.

Argēlĭă, Miſniæ urbs, Torgaw/ Torgaw.

Argēntīnă, vel Argēntōrātum, Straßburg/ Strázburg.

Argēntŭārĭă, Sequanorum urbs in Burgundia, Hornburg/ Hornburg.

Argĭă, Adraſti regis Argivorum filia, & uxor Polynicis, quæ cùm viri ſui in bello cæſi funus curaret, à Creonte tyranno necata fuit.

Argĭæ, Inſulæ ſunt numero 20. Cariæ adjacentes. Plin. lib. 5. cap. 31.

Argiletum, vide Argus.

Argĭphōntēs, Ein Zunam Mercurij / welchen er bekommen hat / das er den Argum vmbbracht hat/ Naźwiſko Merkuryuſzowe/ ktorego doſtał potym iak zábił Argum.

Argō, fuit navis longa, qua Jaſon cum 54. Heroibus navigavit in Colchum, ad afferendum vellus aureum. *Rudis, Pegaſea, Tritonis, Pelias, Magneſis, Theſſala, Palladia, temeraria, Theſſalica, Argoa, Peliaca, audax, Argiva, nobilis, ratis heroum, Argolica, Jaſonia, Magneſias, Æmonis, Pegaſeia, Æmonia, celebris, improba.*

Argŏnaūtæ, dicuntur illi viri, qui ab Argo navigaverunt in Colchon, quorum præcipui fuêre: Jaſon, Tiphys, Caſtor, Pollux, Hercules, Theſeus, Orpheus, Nauplius, Mepſus, Zetes, Calais, &c. *Jaſonij, Æmonij, Argolici, Argoi, ſemidei, Graij, audaces, Pelaſgi.*

Argŏlĭcŭs, a, um, idem quod Argivus.

Argŏs, in ſing. g. neut. in plurali maſc. gen. Civitas Achaiæ. *Nobile, aptum equis, Achaium, ſuperbum, Hippium.*

Argŭs, Filius Ariſtoris, qui centum oculos habere fingitur, quorum tantùm bini ſomnum acceperunt. *Cuſtos virginis, Ariſtorides, ſtellatus, cuſtos Jonius, centeno lumine cinctus, vigil, vigilans, centum oculis.* Hunc Poëtæ dicunt adhibitum fuiſſe à Junone ad ſervandum Iū, filiam Inachi, quam Jupiter commutaverat in vaccam: ſed Mercurius à Jove miſſus dulcedine cantus ſopitum illum occidit. Oculos tamen Argi Juno indidit caudæ pavonis, quæ dicitur avis Junonis.

Argĭlētŭm, erat locus Romæ juxta palatium, ubi dicitur Argus ſepultus. Ovid. l. 1. metam.

Arĭă, fuit Romana mulier, quæ damnato Pæto marito, fodit corpus ſuum gladio, quem vulnere educens, ipſi Pæto quærenti dedit, ut idem faceret. Mart. l. 1.

Caſta ſuo gladium cum traderet Aria Pæto,
Quem de viſceribus traxerat ipſa ſuis.

Ariādnā, fuit filia Minois Regis Cretæ, quæ Theseum ingressurum labyrinthum adjuvit, & redeuntem in patriam secuta est. Quam tamen ille deseruit in insula Chio, vel Naxo. Deinde Bacchus eam accepit in vxorem. Cui Venus dedit coronam quam Bacchus novem stellis ornatam cœlo imposuit. Vnde est cœleste sydus, quod Corona Gnosia dicitur. *Minois, Gnosis, Minoia, Cressa, lucida, Gnosias, Gnosia, siderea.*

Ariciā, fuit urbs in Latio, post Albanum montem in Appia via, distans à Roma stadiis 160. *Nemoralis.* Ariciīnūs, a, um.

Arimāspī, Völcker in Scythien so nur ein Aug haben/ Ludzie jednoocy w Scythey. assidue cum Gryphis præliantur, *Gelidi.* Arimāspūs, fluv. est Scythiæ aureis arenis abundans.

Anodunum, vrbs Bavariæ, Erdingen/ Miásto w Báwarey.

Ariōn, Citharœdus ex Lesbo insula, & Poëta Lyricus, qui dum patriam peteret, videretq; insidias, & conjurationem parari sibi à socijs, quibus cum navigabat, propter opes quas ferebat secum, rapta cithara modulans in mare se conjecit. Cujus cantu illectus Delphin, dorso exceptum portavit ad littus, & exemit à periculo. Ovid. lib. 2. Fast. prolixius. *Methymnæus, vocalis, Apollinæus, Cytharœdus, doctus, dulcis.* Fuit & Arion equi nomen. *Adractæus, vocalis.*

Aristadium, vrbs Turingiæ, Arnstadt/ Miásto w Turingiey.

Aristæus, filius Apollinis, & Cyrenes filiæ Penei Rex Arcadiæ, qui apum & mellis usum, lactisque coagulum primus invenit. *Arcadeus, procax.*

Aristīppūs, Cyrenes auditor Socratis, hic voluptatem statuit summum bonum, cujus sectatores dicti sunt Cyrenaici. Hic etiam primus Philosophiam quæstui habuit, & Dionysio tyranno adulabatur, quare Diogenes eum vocavit regium canem. *Græcus, Socraticus, Lacedæmonicus.*

Aristōbūlūs, einer auß den 72. Dolmetschern der Heiligen Schrifft/ Jeden z 72. tłumáczow Pismá S.

Aristōphānēs, Comicus fuit Poëta, inventor Tetrametri, & Octametri, in carpendis hominum vitiis liberrimus & mordacissimus, Socratis fuit æmulus. Tres habuit filios itidem comicos. *Salsus, prægrandis.*

Aristōtēlēs, Philosophorum præcipuus, filius fuit Nicomachi medici. Platonis auditor. Stagirita patria, sectæ Peripateticæ princeps, qui libros supra trecentos reliquit. *Peripateticus, Stagirites, divinus, doctus, Stagiræus, Anagnostes.*

Aristōxēnūs, Musicus, & Aristotelis auditor.

Armēniā, ein fürnehme Landschafft in Asia zwischen dem Berg Tauro vnd Caucaso gelegen/ stosset an das Hircanisch Meer. Kráiná przednieyßa w Azyiey miedzy gorá Tauretán y Caucásum leząca/ ku Hirkáńskiemu morzu. *Montosa, horrenda.* Armēniī, Die Einwohner/ Obywátele támeczni. *Odorati.* Armēnīūs, & Armēniācūs, a, um, Das drauß ist/ pochodzący z támtąd.

Armīniūs, Mons Hispaniæ.

Arnūs, Arnfluß in Italien so durch Florentz fleust/ Rzeká Włoská przez Florencyą bieząca. *Præceps, Hetruscus, Tuscus, nobilis, vitreus, frigidus, gelidus, lucidus, leniter fluens, rapidus, resonans.*

Arpī, vrbs Apuliæ, à Diomede condita, quæ & Argyrippa dicitur. *Ætoli.*

Arpinum, vrbs Volscorum in Latio, vnde Marius Consul, & M. Cicero fuerunt orti.

Arrhā, vrbs Arabiæ fœlicis.

Arrhēntiā, vrbs Italiæ.

Arrhia, idem quod Aria, v. sup.

Arrīus, Heresiarcha fuit. *Infelix.*

Arsācēs, fuit primus Rex Persarum, vel Parthorum, vnde omnes Parthorum reges vocantur Arsācīdæ.

Arsyēsā, Armeniæ palus.

Arsūs, Thraciæ fluv.

Artabri, Hispan. populi in extremis finibus Lusitaniæ.

Artaūnūm, vrbs Germaniæ, hodie Herbipolis, Wirtzburg/ Wircburk.

Artāxērxēs, Filius Xerxis Regis Persarum, qui ex pellicibus habuit filios 115. & ex justo matrimonio tres: Darium, Ochum, & Ariaratem, quorum Darius à patre Rex factus contra patrem levi causa cum 50. fratribus coniuravit, qui omnes cum vxoribus & filiis à rege sunt occisi. Justin.

Artēmīs, Diana, sive luna.

Artēmīsīā, Mausoli Cariæ regis uxor, quæ ins-

insignis pudicitię fuisse perhibetur & virum ultra humanæ affectionis fidem amasse creditur. Nam & mortui cineres vino commisto ebibit & memoriæ ejus tam splendidum, erexit sepulchrum vt magnifica omnia monumēta Mausolea deinceps ab illius nomine fuerint appellata.

Artobriga minor, Germaniæ vrbs, Artzberg / alias Veltenburg / Miásto w Niemczech tak rzeczone.

Arvales fratres, Heydnische Priester zu Rom / so den Göttern opfferten / damit Wein vnd Korn wol gerieth / Popi Pogánscy w Rzymie / ktorzy Bogom ofiáry czynili zá urodzay winá y zbożá.

Arūncā, vrbs fuit antiquissima in Italia ab Ausone condita. Arūncī populus ejus fuit.

Asama, Africæ fluvius.

Asarus fluv. Macedoniæ.

Ascalingum, vrbs Germaniæ, Hildeßheim / Hildesemá miásto w Niemczech.

Ascālōn, vrbs in Idumæa, vel Palæstina. Hinc Herodes Rex Judæorum dictus Ascālōnītā.

Ascānīus filius Æneæ ex Creusa conjuge, dictus ab Ascanio fluvio Phrygiæ. Alio nomine vocatur Julus, & Ilus. *Regius, Æneides, Dardanius, dulcis, binominis.*

Ascibūrgīum, vrbs Germaniæ, Emerich / Miásto w Niderlándzie.

Asclēpīadēs, fuit Philosophus cæcus quem ferunt (vt Cic. l. 5. Tusc. quæst.) quum quidam quæreret, quid ei cæcitas attulisset, respondisse, vt puero vno esset comitatior. Fuit & alius Prusiensis medicus, qui lapsu scalarum interijt. Alius Poëta, à quo carmen Asclepiadeum dictum est.

Ascrā, Vicus Bœotiæ, Hesiodi patria. *Vetus Parnaßis.* Ascræus, a, um, Ovid. 9. Fast. Ascræ, oves.

Asdrūbāl, Gener Amilcaris patris Annibalis.

Asiā, Tertia pars terræ in descriptione orbis. *Magna, potens, dives.* Est autem duplex Asia, Major & Minor. Asia minor est pars Asiæ, quæ fuit sub Imperio Romano, quæ hodie Turcia dicitur, & in se continet Phrygiam, Cariam, Lyciam, Lydiam, & Lycaoniam. Asiăcus, Asiāticus, & Asiānus, a, um.

Asīlās, Auguris nomen, qui Æneæ in auxilium venit contra Turnum.

Asōpus, fluv. Achaiæ. *Herbosus.*

Asphāltus, sive āsphāltītēs, Est lacus Judęæ in Provincia Pentapoli, in quo nihil grave submergi potest, & nihil gignit nisi bitumen. Unde mare mortuum vocatur. In eo loco fuerunt olim Sodoma & Gomorrha, & aliæ tres vrbes, quæ propter nefandam populi luxuriam atque libidinem cælitus exustæ sunt.

Aspavia, Hispaniæ vrbs ad salsum fluv. propè Cordubam.

Assărăcus, Trois Regis Troiani filius fuit, avus Anchisæ & pater Capyos. Virg. 3. Georg.

Assidona, Hispaniæ vrbs.

Assyriā, ein Landschafft in grösseren Asien gelegen / Kráiná w Azyiey wielkiey leżąca. *Diser.* Assyrius, a, um, Das darauß ist / Z támtąd pochodzący.

Astartē, ein Abgott der Syrien / Bog pogáński w Syriey.

Astĕrīā filia Cæi Titani, & soror Latonæ, quas ambas vitiavit Jupiter.

Astĕrūsiā, Mons Cretæ.

Astice, Regio est Thraciæ.

Astomī, Völcker in Indien die kein Mund haben / vnd nur vom Geruch leben / Ludzie w Indiey bez ust sámem wáchem tylko żywi.

Astræā, Filia Astræi gigantis, & Auroræ. Vel secundum alios, filia Jovis & Themidis, quæ ob æquitatem suam Justitia dicta est. Ovid. *Exul terris, diVina & misera, profligata, extincta, Cælicola, maritata Deo, Vltima cælestium.*

Astræus, vnus ex Titanibus, qui contra Deos atma sumpserunt. Hic cum Aurora fertur concubuisse, & ex ea ventos generasse, qui ab eo Astræi fratres dicti sunt. Ovid. 14. metamor.

Astūrīā, Regio Hispaniæ in Tarraconensi, equis tolutariis nobilitata, qui ab ea Asturcones vocati sunt, Zeltroß / Stępak. Astur, turis, qui ortus ex Asturia, vrbs Germaniæ, Bodenhausen / Miásto Niemieckie. Asturica Augusta, vrbs Hispaniæ in finibus Asturię.

Astyăgēs, Vltimus rex Medorum, à Cyro nepote suo, quem infantem exposuerat, regno privatus est. Just. in 1.

Astyănax, hujus est Astyănactos, Hectoris & Andromache filius, quem Vlysses è fastigio turris mira inhumanitate dedit in preceps, ne quid superesset reliquiarum, quod excidium Troiæ, & populi ruinam aliquando vlcisceretur. Ovid. lib. 13. *Hectoreus, parvus.*

Asty-

Astydamia, Ormeni filia, quam Hercules patre prius occiso, rapuit. Ovid. *Ormenis.*

Astylus, vnus fuit ex Centauris.

Atalanta, Virgo venatrix in Arcadia, filia Jasi, quæ conservandæ virginitatis studio, Dianæ se dedit comitem. Hæc cum proceribus venit ad occidendum aprum devastantem Ætoliam, quem etiam ipsa prima vulneravit. Quare Meleager filius regis Ætoliæ ipsam adamavit, & vxorem duxit. *Nonacria, Mænalia, fugax, Calydoniaca, Meleagria, Iasis, Abantias.* Alia fuit filia Schœni Regis in Scyro insula, quæ cum præstaret pedum agilitate, cursu certabat in procos ea lege, vt nuberet à quo vinceretur. Puellę forma captus Hippomenes adolescens, venit in certamen, acceptis à Venere tribus malis aureis, quæ currens sensim projecit in terram, ut in his colligendis occupata Virgo, tardius attingeret metam, & vinceretur, vt victa est. Itaque pacta conditione eidem nupsit. Ambo tandem mutati sunt in leones, quòd in templo Cybeles, neglecta religione, coivissent Ovid. in fin. 10. metam. *Pernix, Schœneia Schœnis, Schœneis.*

Atrax, fluv. Galliæ Narbonensis.

Athamas, antis, Rex Thebarum, qui furore correptus Learchum filium occidit pro Leone sagittis. Quod videns eiusdem vxor Ino, territa aufugit cum Melicerta altero filio, & in mare se conjecit. *Infelix, torvus.* Est & Thessaliæ mons. Plin. l. 4. c. 8. Item, Athamas fluvij nomen, qui decrescente luna, ligna sibi admota incendit. Ovid. 15. metamor.

Athanasius, Præsul Alexandrinus, olim Diaconus in Concil. Nicen. Arrianorum deinde maximas perpessus insidias, ad Constant. Galliarum principem aufugit. Volaterr.

Athenæ, arum. Civitas fuit totius Græciæ clarissima, inter Achaiam & Macedoniam à Cecrope Rege condita, cui Minerva nomen imposuit. Fuit autem hæc vrbs omnium bonarum artium inventrix, Philosophorum & Oratorum mater, & Poetarum alumna. *Cecropiæ, Erechtææ, Atticæ, claræ, bonæ, Palladiæ, Pandioniæ, doctæ, fertiles, sublimes, Actææ, illustres, veteres, Graiæ, celebres, altiloquæ, florentes, Mopsopiæ.* Athenæum, Locus erat Minervæ dicatus, ad quem Poetæ, alijque Scriptores Græci scripta sua deferebant, quemadmodum Poetæ Latini ad Apollinis templum. Accipitur item, pro auditorio publico, ad quem conveniebant studiosi, vt, aut Poetas recitantes, aut Rhetores declamantes, aut Philosophos, aliarumve disciplinarum Professores audirent. Est & Athenæum, Promontorium Campaniæ.

Athenion, onis, Pictor insignis, qui nisi juvenis obijsset, omnes pictores superasset, vt ajt Plin.

Athesis, Fluv. Venetiæ, Tridentum tendens, deinde Veronam dividens.

Athos, Mons Thraciæ tantæ altitudinis, ut usque ad Insulam Lemnon umbram porrigere dicatur. *Vastus, Æmonius, præruptus, salebrosus, glacialis, velificatus, magnus.*

Atlas, lantis, Mauritaniæ Rex fuit, qui primus cursum Solis & Lunæ, omniumque siderum rationes dicitur invenisse. Item, Atlas mons Mauritaniæ, tantæ altitudinis, vt cacumen ejus prospici nequeat. Propterea Poetæ fabulati sunt eum esse Gigantem, qui sustineat cœlum humeris. *Durus, cœlifer, gelidus, validus, asper, ferreus, Maurusius, Pœnus, longævus, pinifer, Marmaricus, Libycus, arduus, pruinosus, occiduus, pretiosus, olympifer, Caspius, astrifer, nubifer, stellifer, nemorosus, barbarus, sublimis, magnus, Maurus.* Atlas cœlum, scil. sustulit, Proverb. Er hat ein schwere Sach auff sich genommen / Wielko rzecz ná sie wziął. Est etiam fluv. Thraciæ. Atlantides, æ, & per Epenthesin, Atlantiades Poetæ vtuntur pro Mercurio Maiæ filio & nepote Atlantis. Ovid. 8. metam. Atlantis, idis, sive Atlantias, adis, Filia vel neptis Atlantis. Atlas enim ex Pleione Oceani filia habuit quindecim filias, quæ vno vocabulo Atlantides dicuntur. Verum 5. ex his Hyades sunt nominatæ, reliquæ Pleiades à matre dictæ. Atlanticus, & Atlanteus, a, um.

Atrax, Fluv. Ætoliæ, à quo Atraces populi cognominati sunt. Est item Thessaliæ vrbs. Atracius, a, um, adject.

Atrebates, Völcker im Niderland so gemeinlich Arras oder Artois genennet werden / Ludzie pewni miedzy Niderlándámi. Atrebatum, vrbs, quæ vulgò Picardia.

Atreus, & Thiestes, filij fuerunt Pelopis, in se invicem adeò sævi, vt Thiestes cum Europa fratris vxore concubuerit, & incestum hunc ægrę ferens Atreus liberos proprios ei comeden-

dendos apposuerit. Ob quæ facinora, Sol, ne pollueretur, cursum retrorsum dicitur convertisse. Hinc Proverb. Atrei oculi, Scheußlich Gesicht/ Twarz sroga/ okrutna. *Tantalides, crudus, Pelopeius, ferus, furens, dirus.* Atrīdæ, filij sunt Atrei, Agamemnon & Menelaus. *Tumidi, gemini.* Atrēūs, a, um.

Atrŏpŏs, Vna ex Parcis, quas Poëtæ dicunt metiri vitam hominum. *Ferrea, dura, funesta.*

Attălŭs, Rex Asiæ vel Pergami. Hic, cum pecunia ditissim⁹ esset, & liberis careret, populum Romanum testamento suo hæredem instituit.

Attălĭcŭs, a, um, vt Attalicæ vestes, Gülden stück / oder Kleider mit Gold gestickt / Száty złotem háftowáne. Item, Attalicus, id est, opulentus.

Attĭcă, vel Atte, Regio est Achaiæ, vrbes præcipuas habet: Athenas, Eleusinem, Marathonem & alias nonnullas. Attĭcŭs, a, um, quod ex Athenis est, vel ad Athenas pertinet.

Attўlă, Hunnorum Rex fuit, qui subacta Pannonia, Italiam ingressus, Aquileiam subvertit, & in Germaniam transiens, plurimas vastitates edidit; indeque domum reversus, dum novis nuptijs operam dat, vino plenus effuso sangvine e naribus, suffocatus est. Hic tot cladibus rem Christianam afflixit, vt apud omnes Dei flagellum appellatus fuerit.

Atўs, elegans forma puer, quem Cybele casto amore adamavit, eumque sacris suis præfecit, ea lege, ut postremò castitatem conservaret. Sed cum postea voti sui parum memor, Sangaritidem Nympham compressisset, ab irata dea in furorem actus, cultro seipsum excastravit, eumque adhuc manus afferre conaretur, miseratione Cybeles in pinum arborem mutatus est. *Cybeleius, Berecynthius, Phryx, Phrygius, Semivir*, id est, *emasculatus, tener, Celenæus.*

Avantici, Populi Helvetijs finitimi, Die Wefels Bürger/ Lud pográniczny Helwetom albo Szwáycarom. Aventicum, Die Stadt Wifelsburg / Miásto tych ludźi.

Avenio, onis, vrbs Narbonensis Galliæ, Avignon/ ein Provinz Päbst. Heiligk. zugehörig/ Miásto w Fránciey Nárbońskiey Papieżowi należące.

Avernus, vide in apellativis.

Augusta, & vrbes quæ ab Augusto denominatæ sunt, v. in Appellat. Augustus.

A

Aulōn, vrbs est Laconica. Item, Mons Calabriæ. *Baccho fertilis.*

Aureatum, vrbs German. Aystatt / Aystat.

Avēlĭă, vrbs Galliæ, Orlientz/ Aurelia.

Aurelianum, Austriæ vrbs, Lintz/ Linc.

Aureopolis, Ingolstadt/ Ingolstad.

Auroram filiam fuisse, Titanis ex Terra Poetæ dicunt. Quidam non Titanis filiam, sed vxorem & matrem Ventorum. Ovid. Epith. quære in appellat. Aurora.

Ausŏnĭă, pars Italiæ primùm dicta, deinde tota Italia. *Dives, nobilis, armipotens, superba.* Ausŏnēs, Ausŏnĭī, & Ausŏnĭdē, dicuntur Itali. *Antiqui.* Ausonium mare, Das Meer so von sonn Auffgang an Sicilien stosset / Morze ku Sycyliey się rościągáiące.

Auster ventus, v. in appellat.

Austrĭă, Regio Germaniæ ad Danubium, Oesterreich/ Austria Rákuskie Páństwo.

Axēnŭm, mare, Das vngeheur Pontisch Meer von wegen der Graumsamkeit der vmbliegender Völcker/ Morze Pontskie.

B.

Băbўlōn, onis, Die grosse vnd gewaltige HauptStadt Babylon in Chaldea am Fluß Euphrate gelegen / Głowne miásto w Cháldæiey nád rzeką Euphrátą. Habebat hæc civitas amplitudinem 380. stadiorum, vel (ut ait Plin.) 6000. passuum. Muri erant alti 200. pedibus, crassi vero 50. pedibus. *Superba, Persica, alta, rebellis, potens, truculenta, Semiramia, eximia, antiqua, purpurata, meretrix, Medamnis, portentosa, magnifica.* Alia Babylon est in Ægypto à Cambyse Rege Persarum condita, vt Josephus ait. Băbўlōnĭă, Regio est majoris Asiæ, ita dicta à Babylone, urbe splendidissima. Babylonicus, & Băbўlōnĭŭs, a, um.

Bacchus filius Jovis ex Semele, qui Indiam bello vicit, & usum vini tradidisse dicitur, v. in appellat.

Băcchæ, dicuntur Bacchi sacerdotes & sacrificia noctu celebrant in Cytherone monte Bœotiæ. *Thebanæ, Cadmeæ, Mimallonia, Ogygiæ, sævæ, Edoniæ.*

Bæodurum, vel Bacodurum, vel Boladurum, vel Batabis, urbs Bavariæ Passaw/ Pássow.

Bœtĭcă, Das Königreich Granaten in Hispanien/ Część królestwá Hiszpáńskiego. Bœtis,

ein

ein Fluß in Hispanien des Königreichs Granaten/Rzeká w tey cześći Hißpántey. Bæticŏlă, Accola Bœtis fluvij, Bœticus,a,um.

Bœtŭlōn, Hispaniæ fluvius. Est & urbis nomen in eodem tractu.

Bājæ, arum, opp. Campaniæ, ita dicta à Baio Vlyssis socio, illic sepulto. In hujus agro aquæ calidæ sunt, & ad voluptatem, & ad varios morbos commodæ. *Liquidæ, amœnæ, tepentes, calentes, salaces, felices, molles, vaporiferæ, æstuantes, desides.* Bājānŭs,a,um.

Baldraca, Puella generis obscuri, peregrinæque conditionis, quæ quamvis multarum rerum ob paupertatem esset indiga: noluit tamen corporis sui facere copiam Othoni Imperatori, quamvis multa promittenti. Volaterr.

Bălĕāres, Duæ insulæ juxta Hispaniam, quæ nunc Majorica & Minorica dicuntur. Bălĕārĭs, re, & Bălĕārĭcŭs,a,um.

Bălthĭă, insula est in mari Germanico, quæ mari Balthico nomen dedit.

Bāmbĕrgă, urbs Episcopalis Franconiæ, Bamberg/Bámberk.

Baptæ, Athenis erant Sacerdotes Cotytrūs, impudicitiæ deæ, cui nocturna sacra peragebant saltationibus, & omni voluptatum generi indulgentes, Suidas & Politian. miscellan.c.10.

Bărbărĭă, Barbarorum regio, & gens fera. *Inhumana, ferina, dissona, furens, horrida, cruda, fera, atrox, scelerata, aspera, immanis.*

Barcenis, sylva German. Schwartzwald/Bor w Niemczech/Czarny lás náswány.

Bărgŭs, Traciæ fluv. in Hebrum cadens, vnde Bargusij.

Bărŏvĭă, æ, Provincia Vngariæ, sive Panoniæ inferioris.

Băsĭlēă, Rauracorum vrbs celeberrima, ad Rhenum fluv. sita, Basel/Bázyleia.

Băsĭlĭă, insula in Oceano Septentrionali, immensæ magnitudinis.

Băsĭlĭdēs, Nomen propr. cujusdam hæretici, qui 365. cœlos esse credebat, quo dierum numero annus includitur: cujus sectatores Basilidiani dicti sunt.

Băsĭlĭus, ein Bischoff zu Cæsaria, Biskup w Cezáryiey. de quo Ruffin.

Băssărĭs, is, vel idis, Bacchi sacrificula. Pers. lat. 1. *Entbea, tremula, vaga.* Est etiam vestis genus ad talos usque demissa, qua in Bacchi sacrificiis utebantur sacerdotes.

Bătāvĭă, Germaniæ provincia, Hollandt/Olenderska ziemiá. Unde Bătāvī, Olendrzy. *Truces, auricomi, feroces, indomiti.* Bătāvŭs,a, um. Batava auris, Proverb. Toll vnd vnverständig/Niedowćipny/Gruby.

Baucĭs, anus fuit paupercula, quæ cum viro suo Palæmone Jovem & Mercurium hospitio susceperunt, & tandem mutati sunt in arbores. Ovid.l.8.metamor. *Panutia.*

Bĕātrīx, Virg. Rom. & mart.

Bĕbrĭăcūm, Vicus est inter Cremonam & Veronam. Bĕbrĭăcēnsĭs, e, adject.

Beda, Anglus natione ob vitæ modestiam Venerabilis cognomento.

Bĕlgæ, arum, Die Niderländische Völcker/Niderlándczycy. Populi Galliæ, proximi Germanis & Rheno, scil. Treviri, Colonienses, Moguntini, Rhemi, Brabantini, Flandrienses, & Hannonienses. *Armiferi, audaces, pugnaces, crudi.*

Bĕlīdēs, æ, patronym. masc. quo significatur filius, vel aliquis de genere Beli. Bĕlĭs, idis, patronym. fœm. quo significatur filia vel neptis Beli. Belides pl. nu. dicuntur quinquaginta filiæ Danai, filij Beli fratris Ægypti. Nam Ægyptus habens 50. filios &c. v. Ægyptus. *Danai puellæ, impiæ, scelestæ, Danaides, miseræ, iniquæ, cruentæ.*

Bĕllĕrŏphōntēs, æ, vel is, fuit Glauci Regis Ephyræ filius, inclyto decore conspicuus, & virtutis maximæ. *Castus, tetricus, Istmiacus, proles Glauci.* Bellerophontis literæ. Brieff wider den der sie trägt/List przećiwny temu co go niesie.

Bĕllōnă, Dea belli, soror & auriga Martis, multa gaudens strage. *Furens, tartarea, hastata, atra, mavortia, vindex, implacabilis, impia, ardens, tristis, ferox, inferna, atrox, fera, sæva, truculenta, cristata, fremens, turbida, aspera, horrenda, sordida, sangvinea.*

Berbecomagus, vrbs, Speyer/Spirá dicta.

Bĕrĕcynthŭs, Mons Phrygiæ, & nomen vrbis. Berecyntius,a,um.

Bĕrēnīcē, es, Regina Ægypti. Berenices crines, septem stellæ ad Leonis caudam, velut in triangulo collocatæ.

Berlīnūm, vrbs Marchiæ Brandenburgicæ, Berlin/Berlin.

Bērnārdūs, Abbas, sub Abbate Stephano, qui tertius fuit in cœnobio Cisterciensi paulò ante instituto, unà cum 30. sociis monachum professus, vide plura apud Volaterr.

Bĭās, antis, Philosophus Prienensis, qui fuit unus ex septem Græciæ sapientibus. *Prienæus.*

Bibiana, virgo Romana & mart: sub Juliano, quæ vnà cum parentibus martyrum corpora sepeliebat.

Bĭblĭs, filia Mileti, nefando amore sui fratris exarsit ejusque concubitum, cum non posset assequi, laqueo spiritum intercepit. *Phœbeia, incesta, sororia, Miletis.*

Bibracum, vrbs Sueviæ, Biberach/ Miásto w Szwábskey ziemi.

Bibrucum, Daniæ vrbs, Biburg/ Miásto w Duńskiey ziemi.

Bĭcūrgūm, urbs German. Erdford / Miásto Erdford w Niemczech.

Bĭngĭūm, vrbs ad Rhenum sita, Bingen / nád Rhenem Miásto. vbi natus fluvius in Rhenum exit.

Bĭsūrgĭs, fluv. German. Die Weeser/ fleust durch Sachsen vnd Land Braunschweig / Rzeká Wiśerá przez Sáskę ziemię y Brunświcko bieżąca. alias Visurgis.

Bĭthȳnĭā, Regio minoris Asiæ adversa Thratiæ. *Dives.* Bĭthȳnŭs, a, um, Bithynium, civitas regionis.

Bĭtūrgĭā, urbs fuit Tusciæ. Hodie Pontificum villa.

Bĭtūrĭgēs, Populi sunt Galliæ Aquitanicæ. Hi uno die 200. urbes incenderunt, vt Cæsarem pabulatione, & commeatu prohiberent. In nominat. sing. Biturix.

Blēmmĭæ, Monstrosi homines in Æthiopia, welche kein Haupt/sondern das Maul vnd Augen an der Brust haben / Ludzie bez głow / oczy y gębę ná pierśiách máiący. Hi alio nomine Ixnæ, vel Bleptæ appellantur.

Bŏbŏnĭă, urbs Italiæ. (Włoszech.

Bodincus fluv. Italiæ, Die Poo / Rzeká w

Bŏēmĭă, Böhmerland/ Czeska ziemiá. Hujus incolæ, Boëmi. *Sævi, atres, albicolæ.* Vide Æneam Sylv. qui Boëmorum historiam scripsit.

Bœōtĭă, est regio in Attica non procul ab Athenis, in qua sunt Thebæ, nunc tamen à Vandalis ex Africa pulsis, occupata, vocatur Vandalia. Bœōtĭŭs & Bœōtŭs, a, um.

Bŏĭī, populi fuerunt Galliæ Lugdunensis. *Truces.*

Bŏlăgĕsĭă, vrbs juxta Euphratem à Bologesso rege condita. Steph.

Bonaventura, Theologus Franciscanus.

Bonicius, Præsul Avernensis, vir sanctitate clarus, cujus tunica etiam hodie monstratur, qua à Diva Genetrice fuit donatus. Volaterr.

Bŏnōnĭă, Princeps Hetrur. colonia.

Bootes & Boreas, v. in appellativis.

Borion, sive Bŏrēōn, Africæ promontorium.

Bŏrmĭscŭs, regio Macedoniæ, vbi canes Euripedem lacerarunt Steph.

Bŏrsĭppă, urbs Mesopotamiæ, Dianæ & Apollini sacra. Circa hanc vrbem maxima est vespertilionum copia, qui ad esum condiuntur Strab. l. 16.

Bosphorus, v. in appellat.

Brāchmānēs, vel mānæ, Indorum sapientes fuerunt, qui dicebant præsentem vitam esse veluti conceptum vitalem, mortem verò, egressum ad veram vitam. Item, Mundum habere tempus initiale, tendereque ad interitum. Deum universorum opificem per cuncta meare. In omni carnis cibo. Subdiales agebant, & veritatem præcipuè amplexabantur. Lineis utebantur amiculis. *Indi.* (tissimus.

Branchus, filius fuit Apollinis, & Vates peri-

Brasidas, Lacedæmoniorum dux fuit.

Brasiæ, urbs Laconiæ.

Branum, urbs Hisp. Tarraconensis.

Bregmentanæ, Asiæ pop. in Troade.

Brema, vrbs Saxoniæ, Bremen/ Bremá.

Brennus, Gallorum Senonum dux, potentissimus, qui cum trecentis armatorum millibus in Italiam irrumpens, Romam cepit, totamque exussit præter Capitolium, & sic Romanam superbiam retudit. Postremò Apollinis Delphici templum prædæ causa ingressus, ira numinis se interfecit. *Sacrilegus, magnanimus.* Unde proverb. Quid victis, nisi dolor.

Brĭārēŭs, filius terræ, Gigantum maximus, quem Poëtæ finxerunt habuisse 100. brachia, & 50. ventres. *Centum geminus, immensus, sævus, vastus, centimanus.*

Brĭgāntēs, Hiberniæ populi.

Brĭgāntĭŭm, Brigentz am Bodensee / Miásto w Reciey, urbs Rhetiæ.

Brigida, mulier vitæ sanctitate insignis, Romam venit à Suetia Vrbano V.Pont.Max.quatuor liberos mares, totidemq; fœminas omnes sanctos, habuit. Volaterr.

Brimo, ein Schreckteuffel/ Pickelney Ksient Kiny. unum est ex Hecates sive Proserpinæ nominibus.

Britānniă, Engelland/ Anglia. *Saba, dira, ignara luporum, generosa, dives, flava, diducta nostro mundo, picta*, Britanni, Die Engelländer/ Angielczycy. *Flavi, Caledonij, feri hospitibus, remoti, æquorei, virides, minima nocte contenti, cærulei, picti, extremi, pugnaces, gelidi, audaces. semoti, occidui, duri, Neptunicolæ, sepositi, Arctoi, fortes, auriferi, horribiles.*

Brĭtōnēs, pop. min. Britann.

Brĭxĭă, urbs Italiæ, Brixien/ Brixsyia. *Dives, animosa.*

Brixillum, urbs Hetruriæ.

Brŏmĭŭs, Bacchi cognomen.

Brŏntēs, einer auß den Schmidknechten Vulcani, so dem Jupiter die Straalen schmieden/ Jeden z towárzyßow Wulkánowych ktorzy w tego kuzni piorumy kuto. *Olens.*

Brŏtheŭs, Ein Sohn Vulcani, Syn Wulkánow. qui irrisus propter oris deformitatem conjecit se in ignem, & vitam incendio finire maluit, quam omnium ludibrio esse expositus. Ovid. in Ibin.

Brundunum, urbs Bavar. Branaw/ Miásto w Báwáryiey.

Brundusium, urbs Calabriæ ad mare Adriaticum sita.

Brunsuicum, Die Stadt Braunschweig/ Brunswik miásto.

Brūtĭī, Italiæ populi ultimi, Siciliam versus. Brūtĭŭs, a, um. Brūtĭŭm, Promontorium Italiæ extimum, ubi Sicilia olim agro Brutio adhæsit.

Brutus est nomen plurium Romanorum consulum; Junius Brutus, primus consul Romanorum. Marcus Brutus, &c.

Brūxēllă, urbs Brabantiæ celebris, Brüssel/ Miásto w Brábánciey.

Byrges, populi Thraciæ fuerunt.

Byrsæ, Thraciæ populi.

Bubalus, Pictor quidam, Hipponacten Poëtam turpi facie, risus causa depinxit. Quare Poeta tam graviter in filium scripsit, ut ille se suspenderet.

Bubona, Boum Dea habita est.

Būccĭnă, urbs in Sicilia.

Bucephalus, v. in apellat.

Buda, Ungariæ, sive Pannoniæ metropolis, Ofen/ Budzyn.

Budda, Gymnosophistarum apud Indos princeps extitit, quem illi ex virginis latere natum fuisse credi voluerunt. Cælius Rhodig. lib. 14. cap. 1.

Budurgis, Breßlaw in Schlesien/ Wrocław slaski.

Budoris, German. urbs, Heydelberg/ Heydelberk.

Būnŏmŭs, Macedon. urbs.

Bupalus, idem quod Bubalus.

Burgundia, Hertzogthumb Burgund/ Burgundyia.

Busactores, L'and Over-Issel/ Ziemiá w Niderlándziε nád rzeko Isulo.

Būsīrĭs, idis, Rex fuit Ægypti crudelissimus, quos hospitio susceperat, solebat interficere. Ad extremum tamen interfectus est ab Hercule, qui easdem illi parabat insidias. *Illaudatus, tristis, Mareoticus, cruentus, ferus, dirus, durus, Niliacus.* Est & Busiris nomen urbis in Ægypto ad Nilum fluvium.

Byrsa, cum Iarbas Getulorum rex vellet expellere Didonem ex Lybia, illa callide emit tantum soli, quantum teneri posset bubulo corio. Verum corium in tenuissimas corrigias sectum tetendit, occupavitque stadia 22. Propterea Carthago quam condidit, ex ejus facti nomine dicta est Byrsa, Græce corium significat, Virg. l. 1. Æneid. *Tyria, Punica, potens, Sidonia, Barbarica, Libyca, Elisæa, torrida.*

Byzāntĭŭm, Vrbs Thraciæ, postea à Constantino Constantinopolis, & nova Roma, Constantinopel/ Konstántinopol.

C.

CAbyle, Mons in Thracia. *Polybus.*

Cācŭs, Latro in Italia erat, qui etiam villas incendebat, unde dicebatur filius Vulcani. In Armentino monte boves & armenta suffurabatur, quæ versis vestigiis cauda trahebat in suam speluncam, ne furtum agnosceretur. Tandem ab Hercule, cui armenta sustulerat, occisus est. Virg. l. 8. Æneid. *Semihomo, flammigena, ferox, rapax, immanis ferus, raptor.*

Cādmēă, Arx fuit Thebana, licet nonnunquam pro ipsa urbe sumatur. Cādmēŭs. idem

quod Thebanus. Cādmēïs, idis, Regio est Achaię. Cādmūs, filius Agenoris regis Phęnicum. Qui à patre jussus quærere Europam sororem suam à Jove raptam, jussusque sine ea non reverti, desperato reditu. Thebas in Bœotia condidit. Ab hujus nomine ipsæ etiam Thebæ Cadmeæ dicuntur à Cadmo conditore. Post ipse Cadmus cum Hermione uxore sua mutatus in angvem. *Agenorides, Agenore natus, Sydonyus, Hyantius, exul, gener draconum, vetus, dirus, trux, Aonius.* Cādmēīūs, a, um.

Caducifer, nomen Mercurij.

Cādūrcī, Asiæ populi. *Fortes.*

Cænæūs, Elati filius, à prima ætate puella fuit forma venustissima, adeo, ut Neptunus illius forma tactus, cum ea concubuerit, in mercedem autem concubitus petijt illa, ut in virum mutaretur, & esset invulnerabilis, quod factum est. Cænæus in superbiam elatus, tandem interijt, & post mortem in avem mutatum dicit. Ovid. l. 12. metam. Sic ex Cænide puella factus est Cænæus.

Cære, indeclin. vel Cærēs, itis, urbs Thusciæ, quæ & Agilla dicitur.

Cæsar, v. in appellat. Cæsārīūs, a, um.

Cæsar Augustana, urbs Hispan. Tarraconensis, antea Numantia dicta.

Cæsārēā, urbs Palestinæ, & altera Philippi. Tertia Cappadociæ; Quarta Mauritaniæ.

Cēÿx, Rex Trachinis urbis filius Luciferi, & maritus Halcionis, qui navigans ad Apollinis oraculum submersus est. Cujus corpus in aqua videns uxor ejus, & ipsa se in mare demisit, & ambo mutati dicuntur in aves marinas, quæ vocantur Halcyones.

Cājētā, nomen mulieris Trojanæ, quam alij Æneæ, alij Ascanij, alij Creusæ nutricem faciunt. A qua Opp. Cajeta ædificata, & portus Campaniæ nomen habet. Virgil. lib. 7. *Dardanis, Æneia, Dardana.*

Cāīcūs, vide Caycus.

Cālābrīā, insula, quam Veteres Mesapiam, & Peucetiam vocarunt, Siciliæ proxima. Cālābĕr, bra, brum, Cālābrīs, bre, & Cālābrīcūs, a, um, ad Calabriam pertinens. Cālābrī, Calabrię populi.

Cālæ, arum, urbs in India.

Calapis, Pannon. amnis in Savum influens, duobus alveis insulam efficiens.

Calaris, Die Hauptstadt in der Insul Sardinia, Miásto stołeczne ná wyspie Sárdyńskiey. Hinc Calaritani, Sardiniæ populi. Calaritanum, Sardiniæ promont. Africam spectans:

Cālchās, antis, Græcus augur, Testoris Trojani filius, qui in initio belli Trojani ad Græcos transijt. Idem prædixerat Græcos omnes Troia diruta in patriam sospites redituros, quod secus accidit. *Augur, Thestorides, verus, vates, providus veri.*

Cālēdŏnĭă, sylva, in ea parte Britanniæ fuisse putatur, quæ hodie Scotia dicitur, sævissimis olim ursis nobilitata.

Calegia, civitas in Saxonia, quam vulgò wittenbergam vocant. (gliæ urbs.

Calena, Oxenfurt/ Miásto w Angliey. Anglíæ urbs.

Cālēnūm. Opp. Campan. inde Caleni populi dicti sunt. Hoc etiam opp. Cales, lium, in plur. appellatum invenitur. Cālēnūs, a, um, adject.

Calis, ium, urbs in Gallia.

Cāllĭmăchūs, Poeta fuit Cyreneus, qui multa scripsit in omni genere carminis, *Clarius, Battiades.*

Cāllĭŏpē, Una Musarum. It. urbs Parthorum

Cālĭstē, Insula maris Ægei.

Calisto, ūs, Lycaonis Arcadiæ regis filia, ex qua Jupiter genuit Arcadem, quam gravidam videns Juno, eam in ursam vertit, quam cum filius ignarus rei vellet invadere, occisus ab ea. Jupiter ambos in cœlum sustulit, & inter sydera posuit. *Nonacrina, Lycaonia, Tegæa, Lycaonis, Parrhasia.*

Calpe, Mons altus in fine Hispaniæ Bethicæ, situs ad mare quod Europam secernit ab Africa, altera ex columnis Herculis, in cujus radicibus urbs est nomine Calpe. *Herculea, Tartessia, occidua, Ibia, Maurusia, Hesperia, excelsa, ardua, alta.* Est & Calpe mons Hisp. ad Gaditanum fretum.

Cālphūrnĭă, Mulier fuit importunissima, quæ sexus sui verecundiæ oblita, per seipsam causas egit, adeoq; molestam se judicibus præbuit, ut occasionem dederit edicti, quo cautum est, ne mulieri imposterum causas agere liceret.

Cālȳdōn, vel Calȳdōnĭā, est urbs Ætoliæ, & regis Onei patris Meleagri.

Cālȳpsō, Nympha Oceani, & Thetios filia, quæ insulam de se appellatam in Ionio vel Africo mari habitabat. Ad quam venit Ulysses naufragus, & septem annos apud eam fuit. *Æquorea, Atlantis, famosa, Atlantias.*

Ca-

Calysto, vide Callisto.

Cămărĭnă, ein gifftiger übel stinckender Weyer oder See in Sicilien/ Jezioro smierdzące w Sicilley/ juxta urbem ejus nominis. Aliis est frutex, qui commotus tetrum reddit odorem. Unde Proverb. Camarinam promovere, Ein Ubel erwecken/ Złego poruszyć.

Cambodunum, Vindelicorum urbs est in Germania, München in Beyerland/ Miásto w Báwáryiey.

Cāmbȳsēs, Rex Persarum, filius Cyri.

Cameracum, urbs Galliæ Belgicæ, in finibus Picardiæ, vulgò Cambrey/ Kámbrya.

Cămīllă Regina Volscorum, quam Metabus pater in mediis sylvarum latebris ferino pavit lacte. Ea demùm provectior facta, ferinis amicta pellibus fundas cœpit circumagere, complicare arcus, sagittas torquere, cervos & capreas lassare cursu. Cui virtuti adjecit studium virginitatis. Orto demum inter Turnum & Æneam bello, Rutulis adhæsit, fuitque ductrix copiarum. Virg. in fin. l. 7. *Prierniasfortis, Volsca, bellatrix.*

Cămīllŭs, magnam gloriam virtute bellica sibi comparavit: Faliscos obsedit: Veios decennali obsidione domuit: Gallos Senones Roma pepulit, eisque Romanorum vexilla extorsit. Unde assertor, id est, patriæ libertatis vindex dicitur à Martiale. *Fortis, ferus, magnus, fatalis Gallis, assertor.*

Cămītŭs, urbs fuit in Rhodio.

Cămœnæ, arum, Musæ Jovis & Memoriæ filiæ, à cantus amœnitate ita dictæ. Dicimus etiam Camena, æ. *Dulces, divæ, Aoniæ, Castaliæ, vocales, Cecropiæ, multiloquæ, sacræ, Pieriæ, divinæ, doctæ, ingenuæ, æternæ, Actææ, lepidæ, Italicæ, Mæoniæ, argutæ.*

Cāmpānĭă, Ein fruchtbare Landschafft in Italien / in welcher Neapolis gelegen/ Kámpánia/ żyzna część krainy Włoskiey. *Dives opum, provida.* Cāmpānī, Die Einwohner/ Obywátele támeczni. Cāmpānŭs, a, um.

Campidonia, urbs Germaniæ, Kempten/ Miásto Niemieckie.

Campus lapideus, Steinfeld im Delphinat/ drittehalb grosser Teutschen Meilwegs breit/ Pole kámieniste w Delphinacie.

Cănăcē, ēs, filia Æoli regis ventorum, quæ ex fratre suo Machereo clam concepit & peperit. Quo cognito, pater infantem jussit exponi, vel projici, & filiæ gladium, quo se necaret, misit. Machareus autem fugit Delphos, sacerdosque Apollinis factus.

Canæ, urbs Euboiæ, vel Locridis, juxta promontoria Lesbi. Est & Canæ, mons & civitas, & stagnum.

Cănăchē, ēs, numeratur inter canes Actæonis, ab Ovid. 3. metam.

Cănăn, dicta Arabia à Cam, à qua Caninæi. Cănănæă, Das Gelobte Land / Kráiná Kánáneyska/ Ziemiá obiecána. Regio Syriæ, à Canaan filio Cham. Cănănītĭs, tĭdis, ut: Regio Cananitis.

Cănărĭă, una ex insulis fortunatis, à multitudine canum, ingentis magnitudinis dicta.

Căndāvĭă, Mons est in ea parte Macedoniæ, quæ in mare Adriaticum vergit, 70. passuum à Dyrrachio distans. *Devia.*

Căndaŭlēs, Lydorum Rex, qui cùm uxorem haberet formosissimam, non contentus, secreta voluptatum suarum conscientia, eam Gygi, amico nudam ostendit, quo facto sodalem forma reginæ captum, ex amico hostem fecit, & tanto proposito præmio in necem suam pellexit, uxoremque & regnum dotale, veluti in manum tradidit.

Căndĭŏpē, ēs, Oenopionis filia, quam cum frater in venatione in antrum traxisset, vim illi intulit, & ex ea Hyppolagum suscepit: Quod cum Oenopion rescivisset, indignatus filium exulatum abire jussit. Theodot.

Cănēns, entis, Nympha fuit, Pici Laurentum regis uxor, quæ cum virum, â Circe in avem mutatum, supra modum lugeret, excabuit, & loco cuidam ad ripam Tyberis, ubi hæc contigerunt, nomen suum reliquit. Plura Ovid. 14. Metam.

Caninius, Septem horarum Consul fuit, in quem scomma illud Ciceronis jactatum est: Mira fuit Caninij consulis vigilantia, qui toto suo consulatu somnum non vidit.

Cānnæ, arum, pl. nu. tant. Vicus in Apulia, apud quem Hannibal Romanos grandi clade affecit, occisis 34. millibus hominum. *Celebres, graves, cruentatæ, spumantes sangvine, ferales, insignes sangvine.* Cannenses, pop. inhabitantes Cannas.

Cănōpŭs, urbs Ægypti, à Canopo, gubernatore navis Menelai, illic aspidis ictu defuncto. Inde Nili ostium, quod propinquum est, vocatur

Canopicum. Veteres dicebant Canobus. Unde Canobita, ut nunc Cănōpĭtă, dicimus qui Canopum inhabitat. *Pelleus*, *Peleusiacus*, *Amyclaeus*, *Therapnaeus*, *incestus*, propter libidinem Cleopatrae, *Pharius*, *Isiacus*, *Spartanus*, *Argivus*, *famosus*, *Lagaeus*. Canopicus, a, um.

Cāntābrī, Hispaniae Tarraconensis populi, Asturibus finitimi. Cantabrius & Cāntābrĭcus, a, um, adject.

Cāntĭcœbrĭs, Urbs Germaniae, Hamburg/ Hamburk.

Canturia, Angliae urbs.

Canytis, urbs Syrorum magna.

Capae, urbs Hellesponti.

Capara, urbs Hispaniae.

Căpēnă, urbs vicina Romae. *Madida*. Item, Porta Romae à Capena urbe.

Căpēnās, atis, Fluvius, qui Feroniam praeterlabitur. Silius lib. 13.

Căpĕtŭs, Albae Rex.

Caphārĕus, Euboeae mons est altus, Hellespontum versus. *Ultor, importunus, durus, Euboicus, altus, procellosus, fallax, dirus, scopulosus, tristis*. Căphārēŭs, a, um.

Capharnaum, seu potius Capernaum, totius Galileae metropolis fuit, multis Christi Servatoris miraculis nobilitata.

Căpĭtōlĭă, Mons est totius Indiae altissimus.

Capitolium, vide in appellativis.

Capote, Asiae mons est.

Căppădŏcĭă, regio Pontica, confinis Armeniae. Căppădŏcŭs, & Căppădŏcĭŭs, a, um. Căppădōx, dŏcis, populus ille dicitur.

Cappagum, Hispan. urbs in Boetica provincia.

Căpprārĭă, Insula in mari Tusco, seu Ligustico, capris abundans.

Căpreae, arum, insula contra Surrentum, urbem Campaniae.

Căpŭă, Totius olim Campaniae urbs praestantissima, quam Vulturnus amnis interfluit. *Sublimis, optima, dives*.

Capys, nomen Trojani, qui Capuam aedificavit; hinc nomen Campanae ducitur urbi.

Cārchēdōn, Die gewaltige Stadt Carthago in Africa/ Miásto ſto lecżne w Africe Carthago.

Carchesia, Insula una Cycladum.

Carpytus, urbs magna Syrorum.

Cărīnae, arum, Vicus in urbe Roma, ubi sunt vincula S. Petri.

Cārmēlŭs, Mons Phoeniciae, inter Caesaream & Tyrum.

Carmenta, & Carmentis, mulier vaticinatrix, mater Evandri regis. *Arcadia, docta, Parrhasia, Tegeaa, Maenalis, fatiloqua, veridica, fatidica, Evandria*.

Carmina, Insula Indiae.

Carnana, urbs Minaeorum.

Cārnē, Phoenices urbs est.

Carni, Populus Alpinus, Die Kernter/ Národ pod Alpes mießkájacy ták náʒwány.

Cārnŏdūnŭm, urbs Vindeliciae.

Cārnūtŭm, urbs in confinio Germaniae & Pannoniae. Cārnūtēs, sive carnuti Incolae dicuntur.

Carolobergomum, Karlßperg/ Miásto w Niemczech.

Carolostadium, Karlstatt/ Miásto Niemieckie.

Cārpăthŭs, Insula inter Aegyptum & Rhodum, unde Cārpăthĭŭm mare. Cārpătŭs sine aspirat. Der Krumbach/ das Gebirg zwischen Polen und Ungern/ Krepak/ Tátry gory miedzy Polſka á Węgrámi.

Cārrae, urbs Mesopotamiae, vel Assyriae. *Assyria, Turrilega*.

Cārpĭs, Scythiae fluvius.

Cārrhă, urbs Arabiae ad mare rubrum. Unde Cārrhaeī dicti sunt populi.

Cārthāgō, urbs nobilis in Africa, à Didone filia Beli regis Tyri condita longè ante Romam. Tria grandia bella cum Romanis gessit, & tandem à Scipione combusta fuit. *Libyca, urbs Agenoris, Tyria, Sidonia, alta, magna, impia, ferox, perfida, acerba, tumida, Byrsica, aemula Romae, antiqua, superba*. Est & alia Carthago in Hispania, quam Asdrubal condidit, vulgo Cartagena. Cārthāgĭnēnsĭs, e.

Carucus, qui & Pyrenaeus, Germaniae mons, Der Prenner/ Gorá w Niemieckiey ziemi.

Carystos, sive Cărystŭs, Insula in Aegeo. *Saxosa, undosa, ferax, lapidosa, Argiva*. Una Cycladum, in qua est marmor varii coloris, quod Charistaeum dicitur. Cārīstēŭs, a, um.

Cārtĭī, Populi Persiae.

Căsāndrā, Insula in Oceano meridionali, contra Persidem.

Casius, altus mons Syriae, prope Seleuciam, in cujus summitate solis splendor quarta vigilia vide-

Cartium Deum Romani habuere, quod Vetere donig veneraban et liberi dant ingenidos Lautos

videri potest. Alter est eodem nomine mons in finibus Ægypti.

Caspiæ portæ, Ein enge Clauß durch den Berg Taurum in Media, welche zwo gemeiner Teutscher Meilwegs lang ist/ das kaum ein Wagen dadurch kommen mag/ Ciásne przeście przez gore Taurum in Media.

Caspij, Populi Scythiæ, ad Caspium mare, immensæ magnitudinis lacus, inter Caspios & Hircanos montes.

Căssăndră, Priami & Hecubæ filia, quæ cum ob formæ elegantiam, ab Apolline amaretur, eidem corporis sui copiam promisit, si Vates ab illo fieret: quod Apollo se facturum juramento firmavit. Sed cum illa promissis non staret, iratus Deus, fecit ut ejusdem vaticiniis fides nulla adhiberetur, cum ex Helenæ raptu futura incommoda prædiceret. *Priameia, Phœbas, Iliaca, Phrygia, effrena, Ilia, Pergamea.*

Căssăndrĭă, urbs Græciæ.

Cassilium, urbs Hassiæ, Cassel/Káſſel.

Căssĭōdōrŭs, Ravennis fuit, Theodorici Gothorum regis præceptor, qui ex senatore factus monachus. Volaterr.

Căssĭŏpē, seu Căssĭŏpēă, fuit Cephei Æthiopum regis uxor, vide supra Andromeda.

Cassovia, Superioris Ungariæ civitas primaria, Cassaw/ Káßow.

Castalius, Fons Musis sacer in radicibus Parnassi montis.

Castalo, maxima civitas Britanniæ.

Castellum, Menapinorum, Belg. civitas, vulgo Kessel / Miásto w Niderlándzie.

Castellum Morinorum, urbs Flandriæ, Kassel ob dem Berg / Miásto w Flándrtey.

Castor & Pollux, gemini fratres, filij Jovis, & Ledæ, qui mare tueri solebant à Piratis, unde dicuntur Dij maris. Itē, Castor dicitur fuisse mortalis, Pollux immortalis. Ergo cum Castor obijsset, Pollux cum fratre divisit immortalitatem suam, ita, ut alternis diebus vivant. Hoc ideo fingitur, quia sunt duo sydera, quæ sic vocantur, quorum uno oriente, alterum occidit. *Castor, Ledæus, Amyclæus, Oebalides, Therapnæus, Oebalius, Tyndareus, Lacon, bonus frenis, Tyndarides, Cycnigena.*

Castrum Octavianum, urbs Hispaniæ.

Casurgis, oppidum in Septentrionali parte Germaniæ, Prag in Böhmen/ Prágá w Czeskey ziemi.

Cătănă, Oppidum Siciliæ, ad radicem Æthnæ montis situm. Patria sanctæ virginis Agathæ.

Catalcunium urbs Galliæ Belg.

Cathi, populi German. die Hessen/ Háſſowie.

Cătĭlīnă, Romanus nobilis, sed vitiosus, qui cum multis aliis conjuravit, contra Romanam Rempubl. sed deprehensus, & urbe repulsus à Cicerone tunc consule, congregavit enim exercitum, cum quo victus & occisus fuit. *Minax, sævus.*

Catthi, Iidem qui Cathi, vid. supra. Cattimeliboci, Germaniæ oppidum in Hassia, Katzenelbogen/ Miásto w Háſkym Xięſtwie.

Cătūllŭs, Poëta Veronensis. *Lascivus, doctus, tener, facundus, argutus, suavis, nitidus, mollis, dotiloquus, tenuis.*

Caŭcăsŭs, mons est Scithiæ altissimus, & multis scopulis frequens. Herodotus ait esse altissimum montium, riget perpetuis nivibus, abundat arboribus, herbis veneficis & vulturibus. *Horrens cautibus, in hospitalis, ingens, nivalis, multifidus, frigidus, asper cautibus.* Caŭcăsĭŭs, a, um.

Caŭnŭs, filius fuit Mileti, filij Apollinis ex Cyane Nympha, filia Mæandri, nefando amore à sorore sua Byblide adamatus, á quo cum esset repulsa, sibimet mortem conscivit. Ovid. 9. metamorph. *Apollinæus, Mæandrius.*

Caurus, Ventus, vide in appellat.

Căÿcŭs, fluvius est Mysiæ, in cujus ripa frequentes feruntur esse cygni. *Gelidus, Teuthrantæus, Mysus.*

Căÿstĕr, fluvius Lydiæ, Sardibus proximus, cygnis abundans. *Oloriger, olorinus, mollis.*

Cea, sive Cĕōs, Insula est sub Eubœa, bombycinarum, vestium, textrinis olim nobilitata.

Cecia, Austriæ urbs, Zeisselmaur/ Miásto w Rákuśiech.

Cecius, mons Austriæ.

Cecrops, Primus Atheniensium rex, qui annis 50. regnavit. Hic Athenas instauravit, unde Cecropidæ, Athenienses. Cecropia est Athenis.

Cĕlænæ, arum, Civitas principalis in Phrygia. Item, Collis est Asiæ, proprie dictæ. *Alta, Phrygiæ, illustres.*

Cĕlænō, una ex Harpijs, à nigredine ita appellata. *Jejuna, dira.*

Cĕlĕ-

Cēlēnō, una ex Pleiadibus, Atlantis & Pleiones Nymphæ filia, cum qua Jupiter concubuit. Ovidius.

Celtæ, arum, populi Galliæ, inter Garumnam, Sequanam, & Rhodanum flumina comprehensi. *Vaniloqui, mutabiles.* Cēltĭcūs, a, um.

Cēltĭbērī, populi Hispaniæ, Das Königreich Navarren / Krolestwo Nawárskie w Hißpániey. quorum regio Cēltĭbērĭā dicitur. *Cuniculosa.* Et inde adjectivum Cēltĭbērĭcūs, a, um.

Cēmēntūs, Mons Narbon. Galliæ.

Cēnchrĭūs, fluvius est Ioniæ.

Cēneūs, fuit virgo, quæ à Neptuno pro stupri pretio meruit sexus mutationem. *Pellæius, Elateius, validus, magnus, ephæbus.*

Cēnōmānī, populi Galliæ Cisalpinæ.

Centauri, Völcker in Thessalien / so die Roß von ersten gezähmet vnd geritten haben / Lud Tessáliæ Kráiny ktorzy napierwey Koni zázywáć poczęli y inszych narodow náuczyli. unde orta est fabula, quod Centauri fuerint animalia composita ex homine & equo. Vocantur enim Hippocentauri, id est, equorū stimulatores. *Furentes, biformes, nubigenæ, minaces arcu, bimembres, Ixione nati. semimares, truces, Ossæi, feroces, superbi.* Est etiam Centaurus navis nomen apud Virg. 5. Æneid. Cēntaūrĭūs, & Cēntaūrĭcūs, a, um, Item, Centaurus, fluvius Ætoliæ est, qui prius Evenus dicebatur.

Cēphălūs, filius fuit Æoli, qui Procrim uxorem suam, filiam Erechtei regis interfecit, dum illa furtim maritum in sylvas secuta esset, ut experiretur, an alteram adamaret ille fœminam. Fuit Venator magni nominis, Ovid. in Epist. *Proles Cyllenia, Æolides Æteus.*

Cēpheūs, Æthiopum rex, Andromedæ pater, translatus inter sydera, vide Andromeda. *Æquoreus, Iasides, impius, stellatus.* Oritur Cepheus in 15. parte Capricorni.

Cēphīsūs, fluvius per Bœotiam fluens, ortum habet in radicibus Parnassi montis. *Impiger.*

Cĕrăsūs, suntis, ein Stadt in Ponto / vom welcher man zum ersten die Kirschen in Italien bracht hat / Miásto w Kráinie Ponto leżące skąd naprzwey wiśnie do Włoch sie dostáły á od tegoż miástá w Jezyku Łácinskiem náżwáne są.

Cĕraūnĭă, æ, sive orum, plu. nu. Montes sunt Epiri, separantes Ionicum mare ab Adriatico. *Violenta, alta, scopulosa, prærupta, excelsa, ignea.* Vocantur etiam Acroceraunia. Cerauni, Populi sunt Dalmatiæ.

Cērbĕrūs, ein Hund mit dreyen Köpffen / so vor der Höllen ligt / vnd deren hütet / Piekielny pies / Trzy głowy máiący / á piekłá strzegący. *Inhians, ingens, janitor orci, immanis, hians, Medusæus, vipereus, tergeminus, insomnis, impavidus, malus, tristis, asper, tartareus, turbidus, triceps, ater, pervigil, stygius, informis, triformis, inquietus, terrificus, custos umbrarum, impius, Plutonius, vorax, trilinguis, trifaux, avernalis, horridus, cruentus, inferus, latrator, horrificus, sævus, atrox, triplex, niger, audax, improbus, horribilis.*

Cercopes, Populi fuerunt in Simias à Jove commutati. *Dolosi.* Ovid. 14. metamor.

Cērcy̆ōn, Ein grosser Mörder vnd Strassenräuber in Griechenland / welchen Theseus vmbgebracht / Morderz y Zboycá w Grecyey / Ktorego Theseus zábił. *Infandus.*

Cerdo, nomen fuit Hæretici, à quo Cerdoniani, qui Christum nec natum ex virgine, nec habuisse carnem, nec verè mortuum vel quicquam passum, sed simulasse passionem dicebant.

Cērēs, Saturni atq; Opis filia, Inventrix frugum, Dea credita. *Flava, Eleusina, munda, falcifera, legifera, pulverulenta, pia, tædifera, ruricola, frugum genitrix, munifica, potens frugum, Eluina, Æthnæa, Ennea, Actæa, fœcunda, septifera, alumna terrarum, cincta spicis, Sicula, frugifera, annosa, triticea, Catanensis, flavens, culta, Celenæa, Sicana, Tesmophora, spicata, paleis armata, cupida, herbifera.* Cērĕālĭs, lē, quod ad Cererem pertinet. Cērĕālĭă, orum, dicuntur sacra Cereris, à Triptolemo instituta. Hæc autem festa tanta religione celebrabantur, ut feriæ pollutæ crederentur, si quis eo tempore cum uxore concubuisset.

Cērīnthūs, Ein Ketzer zu der Zeit S. Johannis des Evangelisten / welcher die Gottheit Christi verleugnet hat / Kácerz zá czásu Ewángelisty Janá S. Ktory boſtwá Páná Chrystusowego przał.

Cēīx. īcĭs, maritus fuit Alciones, rex Trachinæ urbis Thessaliæ, qui ad Oraculum navigans, naufragium fecit, postea in avem mutatus. *Trachinius, Oeteus.* vide Halcyone.

Chălcēdōn, ŏnĭs, ein Stadt im Land Bithynia / des

des mindern Asiæ gelegen/ gegen Constantinopel vber/ Miásto Bithiniey/ w mnieyßey Aziey lezące/ przeciwko Constántinopolim. Chălcēdŏnĭŭs, civis. Chălcēdŏnĭs, g. fœm.

Chălcĭs, cidis, urbs Eubœæ præcipua. *Euboica.* Chălcĭdĭcŭs, a, um.

Chăldæă, Asiæ majoris Regio, in qua Babylon civitas magna.

Chărĭtēs, Die Göttinn der Gutthätigkeit/ Boginie łáski. quarum tres finguntur à Poëtis: Aglaia, Thalia, Euphrosine, vel Pasithea. *Dulces, Blandæ, cultæ, lætæ, decentes, gratæ.*

Charitini Germ: populi, Wirtembergenses, ita nominat Pyramus.

Chărōn, ontis, Der Höllisch Schiffmann / so die Seelen der Abgestorbenen vberführt / Piekielny przewoźnik / ktory duße zmárłych przewozi. *Portitor, horrendus, squallidus, avarus, pallidus, senex, horridus, dirus, durus, Stygius, ater, lethæus, tristis, tenebrans ora, tæter.*

Chărybdĭs, Locus maris periculosus, inter Calabriam & Siciliam. *Metuenda, implacata, vasta, atra, Tauromitana, inimica ratibus, agitata austro, irrequieta, Zanchæa, Panchæa, avida, torta, dira, torva, sæva, rapax, oblatrans, humida, minax, Sicula, concava, impacata, trux.*

Chĕlōnŏphăgī, Schneckenfresser/ seynd Völcker in Carmania, żołwiojadowie / non alia, quàm testudinum carne vescentes, earumque testis casas tegentes, Plin. l. 6. c. 25. & Strab. lib. 16.

Chemniza, urbs Mysniæ, Chemnitz / Chemnicá.

Chĕrŭscī, Die Völcker in Deutschland vmb die Elb/ als da seynd Sachsen vnd Meißner/ Lud w Niemczech około Albim jáko Sásowie / &c.

Chilo, Philosoph. Lacedæmonius, unus ex septem sapientibus Græciæ.

Chĭmæră, Mons est Lyciæ, leonibus & serpentibus inhabitabilis, flammas quoq; in modum Ætnæ emitttens. *Armata flammis, triformis, ignea, tremenda, ignifera, flammivoma, Lycia, furens, triplex, fera, rabida, ardens.*

Chīrōn, onis, fuit centaurus, filius Saturni ex Phyllira Nympha. Tandem cum sagittas Herculis admirando teneret, ab illis læsus obiit, mutatus in cœleste signum, quod Sagittarius appellatur. *Armatus arcu, Semifer, Phyllyristus, geminus, Phyllirides, Semivir, Amythaonius, doctor Achillis, Saturnigena, Peliacus, biformis, Æmonius, sagittifer, herbipotens, torvus, longævus, Thessalus, doctus.*

Chlōrĭs, Florum Dea, eadem cum ea, quæ à Romanis Flora dicta est: quæ quum Zephyro nupsisset, à marito muneris loco impetravit, ut florum omnium haberet potestatem. Ovid. 4. Fast. *Zephyritis, candida, verna.*

Chŏrœbŭs, Atheniensis quidam, qui primus figulinam artem invenit, einer der die Haffnerkunst erst erfunden / Ktory wynálazł gárcárstwie rzemiesło.

Chronus, Prussiæ fluv. propè montem regalem in mare effluens.

Chrysas, fluv. Siciliæ.

Chrysius, Hungariæ fluv.

Chrysostomus, Nobilissimi Scriptoris Ecclesiastici cognomen. Latinè, Os aureum.

Cibinium, urbs Dacię, Hermanstadt/ Miásto w Wołoßech.

Cĭcĕrō, ein hochbegabter Redner/ auch Bürgemeister zu Rom / Krásomowcá Rzymski y Burmistrz támże. *Varicosus, disertus, facundus, consularis, divinus, doctus, pater eloquij, pater patriæ.* Cĭcĕrōnĭānŭs, a, um, quod ad Ciceronem pertinet.

Cĭlĭcĭă, Regio est minoris Asiæ. Ciliciæ populi. Cilices appellantur. *Vagi, feri, intonsi, crocomadidi.* Cĭlĭcēnsĭs, e, denominativum est, Cĭlĭcĭŭs, a, um, possessivum.

Cĭllărŭs, fuit equus Castoris & Pollucis, secundum Virg.

Cimbri, Populi sunt Germ. qui lingva Gallica latrones dicuntur, auth. Festo. Hos C. Marius profligavit. *Bibaces, bellisoni, terribiles, furentes, furibundi, fortes, Arctoi.* Cĭmbrĭcŭs, a, um.

Cĭmmĕrĭī, populi Scythiæ, & omnes præfrigida loca habitantes. *Latebrosi.* Cimmeriæ tenebræ, Proverb. Grosse Dunckle/ Wielka ciemność. O cæcum pectus, ô mentem Cimmerijs, ut ajunt, umbris atriorem. Lactant. lib. 4.

Cinga, Hisp. fluv. in Iberum influens.

Cinna, civit. Thessaliæ. Item, civit. Hispan. in regno Castellæ.

Cĭnxĭă, Juno dicebatur, quod nuptijs præesset. Initio enim conjugij solvebatur cingulum, quo nova nupta erat cincta. Festus.

Cĭnўrās, Cypri rex fuit, qui ex Myrrha filia

 sua

Chrysippus Numen suum in argumentis

ſua neſcius Adonidem genuit, quem Venus poſtea in delitiis habuit.

Circē, Filia fuit Solis, & Perſes Nymphæ, quæ quod venefica eſſet peritiſſima, dicta eſt commutaſſe ſocios Ulyſſis in porcos. *Ææa, Solis filia, Dædala, vitrea, Titanis, Sole ſata, Titania, parens Thelegoni, venefica, callida, Phœbeia, magica, inſidioſa, docta, pulchra, meretrix.*

Ciris, dicitur Scylla Niſi regis filia, mutata in avem Cirim, id eſt, Alaudam.

Ciſalpina Callia, quæ & Citerior Gallia, & Gallia togata dicitur, Das theil Italien / ſo jetzt Lombardey genant wird / Część Włoskiey krainy / ktora teraz Lombárdia zową.

Ciſpius, Mons in urbe Roma.

Cithærōn, ein Berg in Bœotia dem Baccho zugeeignet / Gorá w Beociey / Bachuſowi oſiárowána. Cithæreïdes, Muſæ dicuntur, à Cithærone monte prædicto.

Cladianum, urbs Germaniæ ad Danubium Melck / Miáſto nád Dunájem.

Clăros, Ioniæ, civitas, Apollinis oraculo nobilis. Item, Inſula una Cycladum. *Phœbea, facunda.*

Claudiă, Norici civitas, Closter Newburg / Miáſto w Báwárîey.

Claudiānus, Poëta Ægyptius.

Claudius, Nomen Romani Imperat. & Caligulæ patrui. Hic Britanniam inſulam in deditionem accepit, & Orcadas Romano adjecit imperio. Poſtremò ab Agrippina uxore venenato boleto ſublatus eſt. Fuit & alius, item Imperat. qui Gothos Illyricum vaſtantes bello adortus, incredibili clade ſuperavit.

Claudius, Mons Hungariæ.

Clauſemburgum, Tranſylv. urbs.

Clĕarchus, Philoſophus quidam.

Clĕanthēs, Aſianus Philoſophus Stoicus, pauper & laborioſus, qui noctibus aquam hauriendo, & pinſendo victum quærebat.

Clĕŏdōră, Nymphæ nomen, matris Parnaſſi, à quo Parnaſſus mons nomen accepit.

Clĕŏmĕnēs, Lacedemoniorum Dux fuit, qui ab Antigono victus ad Ptolomæum Regem confugit, à quo primùm magno in honore habitus, mox calumnia cujusdam Nicagoræ regi ſuſpectus redditus, in carcerem plenum captivorum conjectus eſt, qui omnes inſtinctu Cleomenis mutuis concurrentes vulneribus ſpontanea morte ſe tyranni crudelitati eripuerunt. Cujus facinorum, quum Cleomenem autorem fuiſſe Ptolemæus comperiſſet, mortuum excoriari juſſit, & cruci affigi. Plura Plutarch. in vita ejus.

Clĕōnæ, arum, Opp. Arcadiæ, ubi Hercules leonem interemit. *Turritæ, humiles.* Clĕōnæus, a, um.

Clĕŏpătră, Ægypti regina, mulier impudiciſſima. Quam cum Antonio ſuperavit Auguſtus. Quare ipſa ſe interfecit, ſerpentibus admotis uberibus ſuis, ne in triumphum captiva raperetur. *Ægyptia, Ptolemais, Actias, ferox, ſcelerata, inceſta, meretrix.*

Clībānus, Mons in extremis Italiæ finibus.

Clīō, Una novem Muſarum.

Clītŏmăchus, Athleta & Pancratiaſtes nobilis fuit, qui pudicitiæ tantæ fuiſſe dicitur, ut canes, ſi forte coëuntes vidiſſet, ſtatim vultum averteret: in convivio, ſi quis ſermo laſcivus incideret, ſtatim ſurgens abiret. Ælian.

Clītŏr, oris, Oppid. mediterraneum Arcadiæ, à quo vicinus fons Clitorius appellatur, ei, qui guſtaverit, vini faſtidium inducens. Ptol. lib. 3. c. 16.

Clītūmnus, Agri Faliſci fluv. cujus aquæ potatæ candidos faciunt boves, Plinius lib. 2. cap. 103.

Clītus, Mantij fuit filius, qui ab Aurora raptus, nunquam poſtea apparuit.

Clōthō, Una Parcarum, præſentis temporis curam habens. *Ferrea, grandæva, improba, ſedula.*

Clūnĭă, Oppid. Hiſp. in extremis Celtiberorum finibus.

Clupea, quæ & Clўpĕă, Civit. Africæ. in Mercurij promontorio ſita: ita dicta à clypei figura.

Cluſium, opp. Thuſciæ mediterraneum.

Clўmĕnē, Oceani & Tethyos filia, Japeti uxor. Virg. l. 4. Georg. Fuit alia, mater Phaëtontis. Ovid. l. 1. metam.

Clypea, eadem quæ Clupea.

Clўtĕmnēſtră, uxor Agamemnonis, quæ ob amorem Ægiſthi virum occidit. Unde etiam ab Oreſte filio in patris ultionem fuit occiſa. Eurip. in Oreſte, & Homer. in Odyſſea. *Sæva, formoſa, cruenta.*

Cōcўtus, lat. Luctus, quo nomine dictus eſt infe-

inferorum fluv. à Stygc profluens. *Ater, inamœnus, iners, paluster, niger.*

Codania Daniæ metrop. Koppenhagen/ Kopenhag stołeczne miásto w Dániey.

Cōdrūs, Rex Athenienfis, qui pro patriæ salute certiſſimæ ſe morti objectavit.

Cœlōs, Thraciæ portus eſt, ubi Lacedæmonij ab Athenienſibus navali prælio ſuperati ſunt. Mela. lib. 2.

Cœūs, Terræ filius fuit, frater Japeti, & Typhæi, quos omnes uno partu à Tellure quinta luna genitos fabulantur. Virg. l. 1. Georg.

Cogamus, fluv. eſt Mæoniæ ad radicem Tmoli montis.

Colaca, Valentia hodie, Hiſpaniæ urbs in regno Legionenſi.

Cōlchĭs, idis, Regio Aſiæ juxta Pontum. Hujus regionis incolæ dicuntur Colchi. *Phryxei, truces, ſævi, Æaei, feroces, algentes, impij.* Cōlchĭcūs, & Cōlchĭăcūs, a, um.

Cōlĭdōs, Inſula in Oceano Indico. Veneri ſacra, quæ tantæ altitudinis eſſe perhibetur, ut illuc aves non advolent.

Collatina dea, quæ collibus præſidebat.

Collis libera. Urbs Gall. Narbon.

Colmaria, urbs Alſatiæ, Colmar / Miásto w Alzáciey.

Colocaurum, urbs Germaniæ.

Colonia Agrippinenſis, Cölln am Rhein/ Kolno nád Renem. Ubiorum civitas potentiſſima, cis Rhenum fluv. ſita. Ita dicta ab Agrippina Neronis matre.

Cŏlŏphōn, urbs eſt Joniæ. Cŏlŏphōnĭī, populi, qui tantùm olim belli gloria valuerunt, ut ubicunque bellum gereretur quod confici non poſſet, ipſorum auxilio profligaretur. Hinc Proverb. Colophonem addere, ein Werck außmachen/ Dokończyć roboty.

Cŏlŏſſæ, arum, ſive Coloſſis, ein Stadt in Phrygia/ dahin auch S. Paulus ſeine Sendbrieff an die Coloſſer geſchicket hat/ Miásto w Frigiey/ Páwel S. liſt do Kolosseńczykow piſał.

Cŏlŏūs, Lacus eſt Lydiæ.

Cŏlūbrārĭă, Inſula in mari Liguſt.

Columna Regia, Civitas in agro Brutio.

Comana, orum, civit. eſt in convallibus Antitauri montis, inſigni Bellonæ fano celebris. Inde Comani dicuntur ſacri ſervi Bellonæ.

Comata Gallia, uno nomine aepplata eſt omnis Gallia Tranſalpina, à ſtudio nutriendæ comæ.

Compoſtella, urbs Hiſpaniæ.

Cōmpsăcūs, fluv. eſt Thraciæ.

Comum, civit. Galliæ Ciſalpinæ.

Cōmūs, Deus apud Veteres habitus, comeſſationum, nocturnarumque ſaltationum præſes: in cujus militia autorabantur juvenes, qui coronati noctu cum facibus, muſicisq; inſtrumentis ad amicarum fores ſaltandi, canendiq; gratia concurrebant, procaciterque laſciviebant, ut fores nonnunquam effringerent, quod optimè deſcribit Philoſtratus.

Concordia, Venetiæ civit. non procul ab Altino, & flum. Liquentia.

Condruſi, Populi ditionis Leodienſis, quorum caput Hoyum ad Moſam amnem.

Cōnflŭēntĭă, urbs ſita in loco ubi Moſella Rheno miſcetur, Coblentz/ Konfluentia.

Conimbrica, urbs Luſitaniæ.

Cōnōbās, minimæ ſtaturæ nanus fuit, duorum pedum & palmi altitudine, quem Julia Auguſti neptis in delicijs habuit. Plin. l. 6. c. 16.

Conopion, Opp. fuit ad Mæotin.

Conſtantia, urbs Germ. Coſtentz am Boden-See/ Kostáncia miásto w Niemczech. Conſtantia Jula, opp. eſt Hiſpaniæ Bæticæ.

Cōnſtāntĭnŏpŏlĭs, aliàs Byzantium, Conſtantinopel/ Konſtántinopol.

Coas, ſive Cos, ſive Coa, Inſula in mari Icario, Rhodo proxima, & Cariæ oppoſita. Cōūs, a, um.

Cōpæ, arum, urbs eſt Bœotiæ, ad Cephiſum amnem, & lacum, quem à nomine urbis Copaidem appellant.

Coppenhagen, Præclara urbs Daniæ.

Cora, æ, urbs Latij.

Coras Opp. Volſcis.

Cōrāx, acis, vel acos, Rhetoris nomen. Eſt item Ætoliæ mons.

Cōrāxī, Colchidis populi.

Cōrcȳrā, Inſul. in Jonio mari, Vlyſſis naufragio, & Alcinoi hortis clara.

Cōrcȳrĭs urbs Ægypti.

Cōrdŭbā, civitas Hiſpaniæ. *Facunda, docta, dives, fecunda.*

Cōrdȳlūs, urbs Pamphiliæ.

Corinium, Liburniæ urbs. Est & urbs Britanniæ.

Cōrīnthŭs urbs Achaiæ. *Bimaris, Graia, alta, vetus, felix, uncta, superciliosa, prisca.* Unde Corinthius, & Cōrīnthĭăcŭs, a, um, Qui ex Corintho sunt, vel qui Corinthum habitant. Corinthiensis, qui ibi negotiantur. Corinthia vasa, dicuntur ex ære Corinthio fusa. Cōrīnthĭārĭŭs, a, um, pro amatore nimio Corinthiorum vasorum. Habuit autem hæc urbs montem præruptum ijsdem mœnibus conclusum, in quo Arx fuit nomine Acrocorinthus, & Pirene fons Musis sacer.

Cōrīssŭs, urbs Ephesiæ.

Cornelia, urbs German. Wimpen / Miásto w Niemczech.

Cōrnēlĭă, Matrona nobilissima fuit, Sempronij Gracchi uxor, & Tiberij & Caij Gracchorum mater. Fuit hæc mulier doctissima, & latinæ puritatis diligentissima observatrix. Quintil. plura.

Corneliorum familia, Romæ fuit illustris.

Cornu Byzantium, olim Galata, urbs Thraciæ prope Constantinopolim.

Cōrœbŭs, filius fuit Mygdonis, qui incensus amore Cassandræ, cum etiam Priamus ei pater desponderat, ad Troiam venit, socero & Phrygib. laturus auxilium, quamvis ei à sponsa ipsa exitium, nisi abiret, esset prædictum. Nam ea nocte, qua Ilium cecidit, occisus est à Peneleo quodam Græco. Virg. 2. Æneid.

Corona, vel Stephanopolis, Segetusa, urbs Hungariæ, Cronstadt / Miásto w Węgierskiey ziemi.

Cōrōnă, urbs est Bœotiæ, non procul ab Helicone, in colle sita. In huius agro negant talpas gigni aut aliunde illatas vivere posse.

Cōrōnĭs, idos, aliàs Arsinoë, Nympha fuit Phlegiæ, vel ut alij tradunt, Leucippi filia, quæ cum forma esset non ineleganti, Apollini placuit, à quo & vitiata, & gravida facta est. Verum cum posteà Ischidi cuidam Thessalo, mutuo ejus amore capta sui copiam faceret, à corvo deprehensa est: ex quo cum Apollo amicæ perfidiam cognovisset, telis eam confodit: puerumque (qui postea Æsculapius appellatus est) ex utero ejus exemptum Chironi centauro tradi dit educandum. Ovid. l. 2. metam.

Cōrōntă, urbs Acarnaniæ.

Cōrōpē, es, urbs Thessaliæ.

Corpilli, populi sunt Thraciæ.

Cōrsĭcă, Insula maris Ligustici.

Cortina, sive Gortina, urbs Cretæ.

Cōrtōn, Thessaliæ civitas.

Cōrўbāntēs, fuerunt ministri Cybeles, qui in Ida monte Phrygiæ saltando & cantando sacra faciebant. Ijdem feruntur fuisse custodes Jovis adhuc infantuli. *Truces, Cybeleij, clamosi, Idæi, armigeri.*

Cōrўcŭs, Nomen urbis, & montis excelsi in Cilicia optimum crocum ferentis. Cōrўcĭŭs, a, um.

Cōs, Insula in mari Ægæo, una Cycladum, quam Hercules olim diripuisse fertur.

Cōssŭs, Mons Bithyniæ: Incolæ Cossæi dicti.

Cōsўră, Insula in mari Libyco. *Sterilis, parva.* cujus incolæ Cosyræi dicuntur.

Cotys, Thraciæ rex, de quo tradit Plutarchus, quod cum sibi esset conscius modum se in castigandis servis egredi, pocula quædam, pretiosa quidem, attamen fragilia, ab hospite dono accepta, ubi donatorem benignè remuneraverat, universa confregit, veritus ne si à ministris frangerentur, in iram excandesceret, & nimis atrocem in illos pœnam statueret.

Cous, vide Coos.

Cracovia, Polon. metrop. Cracow / Kráków.

Crāgŭs, Mons & urbs Lyciæ. *Viridis.*

Cranaus, Athenarum rex, à quo regionis incolæ, Cranai dicti sunt.

Craneus, primus Macedonum rex.

Crassus, prænomine Marcus, Romanus appellatus est dives, qui in agris suis possedit sestertium bis millies, hoc est, quinquagies centena millia aureorum coronatorum. Idem negabat divitem esse, nisi qui reditu annuo legionem posset alere. *Dives, Agelastus, cupidus.*

Crates, Philosophus Thebanus: qui ut Philosophiæ vacare posset, projecto in mare non parvo auri pondere: Abite (inquit) pessum malæ cupiditates: Ego vos mergam, ne ipse mergar á vobis. Neque putavit se posse & virtutes & divitias simul possidere.

Crāthĭs, thĭdĭs, fluvius Archivorum. Et alius Calabriæ, cujus aquis albescunt pecora, & flavescunt capilli. *Longinquus.*

Cratis, Africæ fluvius.

Crēmē, ēs, urbs Ponti.

Crĕmĕră, Fluvius Thusciæ, apud quem 306. Fabij pugnantes á Veiensibus occisi sunt. *Rapax, turbidus.*

Crĕmōnă, ein Stadt in Lombardien/ nicht weit von Mantua / Miásto w Lombárdiey niedá-leko od Mántuy. *Culta, pulchra, frumentifera, turrita, misera, dives.*

Creōn, ontis, nomen Corinthiorum regis, qui Creusam filiam Jasoni desponsavit. Alter fuit Thebanus tyrannus, à Theseo necatus; quod cadavera occisorum vetuisset humari. *Sævus, immansuetus.* Item, alius Thebarum rex à Lyco occisus.

Crēsĭūm, urbs Cypri.

Crēssă, urbs Paphlagoniæ.

Crētă, æ, & Crētē, ēs, ein grosse Insul im Aegeischen Meer gelegen/ jetzt Candia genant/ Wyspá wielka ná morzu Aegeiskim teraz Kándiá zową. *Minoa, Minoia, circumsona, aëria, spaciosa, cærula, Hecatompolis, potens, Oaxis, Curetis.* Poëtæ fabulantur Jovem in ea natum, & à Curetibus æris tinnitu conservatum, ne à Saturno patre devoraretur. Nullum in ea noxium est animal. Cupressos alit, auth. Plin. & nigras populos. Habitatores ejus omnes claruerunt arte sagittandi. Crētæŭs, Crētĭcŭs, a, um, & Crētēnsĭs, ē, adject. Cretizare cum Cretensi, Proverb. Lug vnd Trug vmb Lug vnd Trug treiben/ Sztuki ná ßtuke zázyć. Crētēs, vocantur populi. Sagittiferi & mulieres. Crēssæ, Cresseus & Crēssĭūs, adject. sunt autem hæc nomina, quæ ex masculino fœmininum mittunt, sic Phœnix, Phœnissa.

Crētheŭs, hujus Crēthĕōs, Æoli filius fuit. Cretheius, a, um.

Crĕūsă, filia Priami, uxor Æneæ. *Dardanis, mater Iuli.* Alia Creontis filia uxor Jasonis. *Ephyræa, nata Creontis.*

Crīnīsŭs, Siciliæ fluv. Segestæ urbi vicinus.

Crŏcŏdīlōn, sive Crocodilorum civitas. Oppidum Phœnices ad Carmelum montem.

Crœsŭs, Ein König in Lydia so überschwenglich reich gewesen ist / Krol Lydyiski bogáty niezmiernie. qui propter bonorum copiam putabat se omnium mortalium fœlicissimum. Unde ostendens thesaurum suum Soloni, interrogavit, An viveret quisquam felicior. *Dives, Lydus, pollens, dis. superbus, magnus.*

Crōmmă, urbs Paphlagoniæ.

Crŏnĭă, orum, Festtage so man dem Saturno zu Ehren begieng/ świeto Sáturnowi ná cześć. quæ festa 4. Kalend. Februarij celebrabantur.

Crōs, urbs Ægypti. Croites, civis.

Crōssă, urbs juxta Pontum.

Crŏtōn, urbs in sinu Tarentino, tanta salubritate aëris, ut inde ortum sit Proverb. Crotone salubrius, de re nequaquam noxia, sed undequaque salutifera. *Longæva, alta.* Crŏtōnĭātæ, incolæ dicti sunt.

Crŏtŏpŭs, Rex Argivorum fuit.

Cruni, orum, Thraciæ urbs.

Crūstŭmĭnŭm, Oppidum juxta Veios. Crustuminus & Crūstŭmĭŭs, a, um.

Cryssius, Hispaniæ fluvius.

Ctēmĕnē, urbs Thessaliæ.

Ctēsĭphōn, nomen Architecti, qui templum Dianæ Ephesiæ traditur extruxisse. Etiam fuit locus Parthorum.

Cuma, Æolicarum urbium maxima & optima, & ferè metropolis cæterarum civitatum; ab hac civitate cognominata est Sybilla Cumea.

Cūmæ, arum, Civitas Lucaniæ ad mare, juxta Puteolos, condita ab his, qui ex Chalcide urbe Euboeæ venerunt. *Teneræ, tepidæ, dulces, soporæ, segmentatæ, molles.*

Cūpæ, urbs Mysiæ.

Cŭpīdō, dinis, ein Gott der Liebe oder Freundligkeit/ ein Sohn Martis vnd Veneris. Bog miłości / syn Márſá y Wenery. *Ferus, flagrans, fervidus, sordidus, ales, dulcis, pinnatus, formosus, volatilis, gratiosus, lascivus, volucer, Pharetratus, parvus, præpes, aliger, Idalius, incestus, illex voluptatis, procax, sagittifer, agilis, immitis, teliger, impiger, tener, crudelis, minax, instabilis, flammis armatus, lacteus, audax, ludens, ferox, callidus, mellifluus, improbus, impurus, ignifer, malus, Gnydius, cautus, pulcer, sceleratus, blandus, titillans animam, trux, vanus, atrox, sævus, rapax, Nectareus, flammigena, cæcus, splendidus, pennatus, volans, nudus, cultus, invictus, versiformis, vagus, armiger, edax, dirus, vesanus, aureus, Paphius, argenteus, insuperabilis.* Cŭpīdĭnĕŭs, a, um.

Cūpră, Piceni civitas, non procul ab Asculo. It. Urbs Italiæ, in litore Apulo.

Cŭrēs, pl. nu. urbs Sabinorum.

Cūrētēs, Populi Cretæ insulæ. *Phrygij, Dictæi, imbrigenæ.*

Cūrĭī, orum, Fuit familia Romæ admodum pauper, sed nihilominus commendabilis virtute. Præcipuam in ea laudem meruit M. Curius, quem rapa in foco torrentem cùm legati Samnitum reperissent, eique multum obtulissent auri, Malo, inquit, hæc in fictilibus meis comesse, & aurum habentibus imperare. *Mares, graves, pauperes, pugnaces, veteres, tetrici.*

Cūrĭō, prænomine Quintus, insignis Orator, qui Cæsarem in quadam oratione omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem appellavit.

Curium, urbs Cypri. Est etiam Ætoliæ urbs.

Cūrtă, Hungariæ regia ad Danubium sita, Buda, Ofen/Budzyň.

Curtius, prænom. Marcus, qui in mortem se dedit pro salute populi Romani. Nam cùm in foro Romano terribilis hiatus terræ subito esset exortus, dixerunt Vates, quod nobilissimam victimam peteret Pluto, & nisi nobilissimus vir in illum hiatum se mitteret, grande periculum urbi immineret. Quare Curtius armatus in illum equitavit, & mox hiatus ille desiit. Curtius prænomine, Quintus, nobilis Historicus fuit, qui Alexandri Magni gesta memoriæ prodidit.

Cўānē, ēs, Nympha Sicula fuit, quæ in fontem sui nominis conversa est. Ovid. l. 5. metam. Fuit præterea Cyane quædam puella Syracusana, quæ à patre in tenebris vim passa, eum postea ex annulo cognitum capillis ad aram pertraxit, illumque primùm, deinde seipsam interfecit. Plutarch. in parallelis.

Cўānĕæ, insulæ sunt in Ponto, lapidosæ, quæ sine periculo navigantur. *Instabiles, patulæ, errantes, præcipites, furentes.*

Cyanippus, Syracusanus fuit, qui filiæ suæ Cyane in tenebris vim intulit, v. supra Cyane.

Cўbĕlē, uxor Saturni ita dicta á Cybelo Phrigiæ monte, ubi ejus sacra primò sunt instituta, *Berecynthia, turrita, Phrygia, Entheata, mater Deûm, Idæa, Pesinuntia, turrigera, Cybeleia, veneranda, grandæva, Enthea, Dindymene, torva, sacra.*

Cўclădēs, Insulæ sunt maris Ægæi. *Ægeæ, altæ, vadosæ, sparsæ, fulgentes.* Sunt autē numero 53.

Cўclōpēs, Einäugige Risen bey dem Berge Aethna in Sicilia / so das Schmidwerck sollen erfunden haben/ Jednoocy Obrzymowie przy Etnie gorze Sicilijskiey / ktorzy kowálskie rzemiesło wynálezli. Hinc factus est locus fabulæ, ut Vulcani ministri credantur, & Jovi fulmina fabricare. *Æthnei, infandi, vasti, agrestes, unoculi, immansueti, æriferi, ærisoni, rapidi, portentosi, cruenti, sanguinei, feroces, Siculi, Gasterochires.* Cўclōpēŭs, a, um.

Cўdĭppē, Puella, quæ pomo decepta ab Acontio. Ovid.

Cўdnŭs, Siciliæ fluvius, amœnus & saluber, ex tauro monte oriens. *Cæruleus, flexilis, conspicuus.*

Cydōn, Insignis Cretæ civitas. *Cretica, inclyta, sagittifera.* A qua Cydōnĭŭs, a, um. Cydōnēs, dicuntur hujus urbis incolæ.

Cўdōnĭă, Insula ante Lesbon.

Cўgnŭs, (ut Poëtæ fabulantur) Ligurum Dux fuit, Phaëtontis amator, qui post illius interitum diutino fletu in hanc alitem mutatus esse fertur. *Amyclæus, Dyrcæus, amans flumina, Cyastrius, flumineus, Apricus, Ledæus, blandus, vagus.* Plura epitheta vide in appellat. Fuit & alius Cygnus, Neptuni filius, omni ex parte invulnerabilis, cum quo Achilles Trojani belli tempore congressus, cum frustra eum jaculis appetiisset: tandem re intellecta, humi eum prostravit, genibusq; collo innixus, animam eripuit, cùmq; cadaver spoliare vellet, arma vacua invenit, Cygnumque in avem sui nominis vidit commutatum. Ovid. 12. metamor.

Cўllēnē, ēs, Mons Arcadiæ, in qua Maja à Jove compressa, Mercurium peperit. Virg. 8. Æneid. *Cupressifera, felix.* (na.

Cўmŏdŏcē, vel Cўmŏdŏcēă, Nympha mari-

Cўnŏcĕphălī, Volcker in Morenland mit Hundskopffen / Ludzie w Murzyńskiey ziemi ze psiemi łby.

Cynosura, vide in appellat.

Cўnthŭs, Deli mons, usq; adeò editus, ut totam insulam dicatur obumbrare, in hoc monte Apollo & Diana nati dicuntur.

Cyparissa, oppidum est agri Messeniaci, ad mare situm, à quo vicinus portus Cўpărĭssŭs. Fuit & nomen pueri Telephi filij, quem Apollo amavit, postea in sui nominis arborē convertit.

Cўprŭs, Insula in Carpatico mari. *Cynareia, rorulenta, Cythereia, circumflua, Idalia, fœcunda, tellus Veneris, Beliaca, Neptunia, beata, opima.* Cўprĭŭs, a, um.

Cўprŏgĕnĭă, Veneris epitheton.

Cypsella, oppidum est Thraciæ.

Cyrene, es, & Cyrenæ, arum, Insigne Libyæ oppidum. Cyrenaicus, & Cyrenæus, a, um, & Cyrenensis, e, Cyrenaica, regio Africæ est.

Cyrnus, Insula in mari Ligustico, quæ & Corsica dicitur. Cyrneus, a, um.

Cyrrha, Oppidum est in Phocide situm in radicibus Parnassi montis. *Scopulosa, Apollinea, opaca, celsa, docta, Parnassis, Phœbæa.*

Cyrus, primus rex Persarum, Cambysis filius, qui devicto Astyage ultimo Medorum rege imperium à Medis ad Persas transtulit. *Titanius, Astyagis nepos.* Item, Cyrus, nomen duorum fluviorum, quorum unus Armeniæ & Hiberiæ fines interluit, & per Albaniam labitur. Alter juxta Pagasardas per cavam Persidem.

Cytheron, Mons est Bœotiæ, Apollini & Musis sacer, à quo Cytherides.

D

Dacia, est regio Scythica, vicina Thraciæ, vel inter Traciam & Germaniam, nam Dacos à Germanis Ister fluvius separat. Sunt autem Daci, qui nunc Transilvani vocantur. *Truces, leves, atroces, sylvicolæ, crudi.* Dacus, & Dacicus, a, um.

Dædala, g. n. urbs Lyciæ, appellata à mõte vicino, seu à Dædalo ibi sepulto. Dædalia, urbs Ital.

Dædalus, Ein geschickter Werckmeister von Athen/ welcher allerley Instrument/ als Seegen/ Hobel/ Börer/ ꝛc. erfunden hat/ Rzemieśnik przemyslny z Athen/ ktory Instrumentá wßelkie wymyslil/ táko Piłká/ Hebel/ świder/ ꝛc. *Ingeniosus, faber, volucer, Cres, labyrinthæus, callidus, doctus, Cecropius.* Hic in Insula Creta fecit labyrinthum, & tandem sibi & Icaro fecit alas (ut fabulantur) quibus pervenit in Siciliam & Italiam. Quod ideo fingitur, quia primus vela navium reperit. Fecit & ligneam Venerem, quæ infuso argento vivo movebatur.

Dalmatia, Regio est Illirica, in qua aurum inventum est sub principatu Neronis, tanta quidem copia, ut 50. quotidie libras effunderet. Nunc Slavonia dicitur. *Montana, frondens, aurifera.* Dalmata, æ, qui ex Dalmatia est. Dalmaticus, a, um, adject.

Damascus, urbs fuit Syriæ, palmis fecundissima, & prunis, quæ adhuc ætate nostra vocantur Damascena. *Ventosa, bellipotens, peregrina, palmifera, pia, antiqua, prisca.*

Damocrita, Alcippi uxor, vid. Alcippus.

Danae, es, Ein Tochter Acrisii/ welche Jupiter geschwächt hat/ als er sich in ein gülden Regen verwandlet hat/ Corká Akryzego ktorą Jowiß w deßcz złoty śię obroćiwßy/ zgwałćił. *Acrisionæis, Acrisonæa.* Perseum peperit, qui avum suum occidit. Ovid. 2. de Trist.

Danaus, Filius Beli, qui in Ægypto regnavit, sed tandẽ Ægypto fratri suo regnum relinquens, venit Achajam, & ibi regnavit. Unde Achaia dicta est Danaas, & ipsi Achæi vel Græci vocantur Danai. Hic habuit filias 50. quæ nocte una maritos suos Ægypti filios interfecerunt, præter Hypermnestram. Puteos in Græcia primus reperit, auth. Plin. *Jasides, Belides.*

Dania, Dennmarck/ Duńska ziemiá. Septentrionalis Oceani peninsula est maritimæ Saxoniæ lateri adhærens.

Dantiscum, Nobile Prussiæ emporium est, ad mare Balthicum situm, Dantzig/ Gdańsk. Ubi Vistula in Oceanum influit.

Danubius, maximus Europæ fluvius, die Thonaw/ Dunay. *Profundus, capax, ferox, rapidus, rigidus, retortus.*

Daphne, Penei fluvij filia fuit, quæ cum vim Apollinis non posset effugere, implorato paterno nomine, conversa est in laurum. Ovid. l. 1. metam. *Peneia, Peneis, fugitiva, rigida, Apollinea, proterva, fugax, nivea, Phœbæa, Thessalis, odorata.*

Daphnis, Mercurij filius, formosissimus & dives pastor.

Dardanus, Jovis filius ex Electra uxore Coriti, qui cum Jasium fratrem occidisset, inde fugiens in Samothraciam primùm, & deinde in Asiam venit, locaq; tenuit Hellesponto proxima, urbemq; ibi Dardanum condidit, regionemque totam Dardaniam appellavit: quam postea Tros Erichtonij filius Trojam appellavit. *Auctor Trojæ.* Dardanidæ, sunt Phryges & Trojani sic dicti. Dardanis, idis, Mulier Trojana.

Darius, Rex Persarum, cui Xerxes filius successit. *Persa, niger.* Daricus, Numisma priscum, Darij imagine percussum.

Daruernum, Douer/ Miásto portowne w Angliey. Portus est Britanniæ insulæ, unde brevissimus ad Caletes trajectus.

David, Judæorum Rex & Propheta, Salomonis pater. *Psalmographus, Jesseia proles, Vaticinus, fati-*

fatidicus, pius, sanctus, musicus, Psalmicen, argutus, resonus, Deiloquus, Jesseus.

Daunia, est regiuncula juncta Apuliæ, à Dauno Rege sic dicta. *Dives.* Daunus, fluvius. *Pauper aquæ.*

Dĕcāpŏlĭs, est regio Syriæ, propinqua Judææ, quæ habuit decem urbes.

Dĕcĭŭs, fuit Romanus consul, qui in bello sese devovit, id est, morti obtulit pro patria. Idem fecit filius ejus, qui etiam Decius fuit dictus.

Dēiănīră, Filia Onei regis Calidoniæ & uxor Herculis, cui & Hellum filium peperit. Cùm autē Hercules transiturus esset Hellum fluvium, Nessus Centaurus se sponte obtulit traducere Deianiram, quam deinde, cùm violare vellet, Hercules in eum misit sagittam. Nessus autem, ut mortem suam vindicaret, dixit Deianiræ, ut suo sangvine liniret Herculis vestem, quo illum retineret in amore sui. Paulò post, cùm Hercules Iolem virginem rapuisset, Deianira memor verborum Nessi, vestem cruore illo linitam Herculi misit. Quâ ille indutus tàm graviter cruciatus est, ut tandem se in ignem immitteret. Ovid. *Calidonis, Ætolis, Oeneis, impia.*

Dēīdāmīă, Filia Lycomedis regis Syriæ, ex qua Achilles in habitu muliebri apud Lycomedem latens genuit Pyrrhum. *Scyrias, Scyria, regalis, pudibunda, pulcra.*

Dēiŏnē, Mater fuit Mileti ex Apollinis concubitu.

Dēĭŏtărŭs, Galatiæ rex fuit, Romano populō amicissimus.

Dēĭphŏbē, ēs, Nomen proprium Sibyllæ Cumanæ, quæ Æneam ad inferos duxit. Virgil. 6. Æneid. *Cumana, filia Glauci, Cumæa, Aphrysia, longæva, vates, docta, Chalcidica, Euboica.*

Dēĭphŏbŭs, Filius fuit Priami & Hecubæ, qui interempto Paride Helenam duxit uxorem, cujus tamen dolo & proditione interfectus est à Græcis, quos illa in cubiculum dormientis intromisit. Virgil. lib. 6. Æneid. *Priamides, armipotens, acer.*

Dēlŏs, Insula est maris Ægæi, Cycladum omnium clarissima, in qua Latona Apollinem & Dianam dicitur esse enixa. *Mollis, imbellis, mala, fastidiosa, ignava, tristis.* Dēlĭăcŭs, a, um. Delius Apollo dictus, & Delia Luna dicta.

Dēlphī, Oppid. in Phocide, ubi Phœbus vel Apollo clarissimum templum habuit, & oracula reddebat. Delphi tàm pro Opp. quàm pro Oppidanis in plur. num. tant. Dēlphĭcŭs, a, um.

Dēltă, ein dreyeckichte Insul/ wie der Griechische Buchstab Delta / so der Nilus in Egypten macht an dem Ort/ da er sich anhebt in seine Außgang zutheilen/ Wyspá trojográniásta/ták literá Grecka Deltá/ táka Nilus w Egypcie ná iednym mieyscu czyni/ gdy się dźieli ná swym wypáśćiu w morze. Est item Delta urbs non procul à Syria.

Democles, sive Dāmŏclēs, Adulatoris cujusdam nomen fuit, qui quum coram Dionysio regum felicitatem supra modum exaggerasset, quòd & splendidissimè amicirentur, & lautissimè victitarent, Rex quæsivit, velletne suam cum eo conditionem permutare. Quumque annuisset, ornatum regia purpura jussit eum accumbere, mensę omnigenere deliciarum copiosissimè instructæ: sed supra caput strictum ensem de tenuissimo filo jussit suspendi. Metuens itaque Democles, ne fracto filo ensis sibi in caput recideret, malu t ad pristinum vitæ genus redire, quàm tam manifestum vitæ adire periculum, intellexitque quod res erat, regum vitam in speciem quidem fœlicissimam videri: si tamen propiùs inspicias, plenam esse solicitudinis & periculi.

Dēmŏcrĭtŭs, Abderites Philosophus, & magus, qui omnes actus hominum tanquam stultos ridebat, tandem seipsum excæcavit, ut subtilius indagaret naturæ secreta. *Physicus, Abderites, siccus, prudens.*

Dēmŏsthĕnēs, Atheniensis Orator maximus, in adolescentia balbus sed vitium naturæ summo labore & industria sic emendavit, ut nemo melius loqueretur. Tandem cum libertatem patriæ contra Philippum defenderet, ab illo morti est addictus, fugiens ergo cum deprehensus esset, venenum sumpsit. *Tumultuosus, gravis, disertus, torrens.*

Deūcālĭōn, Fuit rex Thessaliæ, cujus ætate contigit maximum diluvium, in quo multos homines fabricatis navibus tutatus est. Hinc Poetæ finxerunt, jactis in tergum lapidibus, reparasse genus humanum. *Promethides.*

Deverra dea. v. Verro in appellat.

Dīă, insula est maris Ægæi, una Cycladum. Alijs nominibus Naxos, & Strongilos vocatur. *Brevis.*

Dīă-

Diana, Jovis filia ex Latone, eodemq; cum Apolline partu edita. Eadem & Luna dicitur, Der Mon/Kölezyc. *Delia, Dictynna, Lucina, casta, trivia, custos nemorum, cultrix nemorum, Scythica, Micenaea, integra, montium custos, triformis, Elithyia, studiosa pharetrae, honesta, succincta, Dea sylvarum, pharetrata, jaculatrix, Latonigena, torva, Latois, Orestea, consors Phoebi, incincta, agilis, animosa, sancta, Thoanthea, verecunda, pulcra, venatrix, Ephesia, Magnesia, arcitenens, Latonia, innupta, potens nemorum, nemoralis, mitis, nivea, Maenalia, montivaga, Aventina, Tyburtina, Pisaea, clara, Lucifera, candida, Latoia, vaga, Segestana, omnivaga, aspera, inviolata, sylvipotens, Maenalis, montanicola, sagittifera, nemorosa, nemorisequa, decora, Ortygia, Euxina, Fascelis, Amazon, taurica, Pergaea, tergemina, Enhodia, sylvestris, pharetrigera, intemerata.*

Dicaearchia, urbs olim celeberrima, in ora Lucaniae, quae nunc Puteoli.

Dicte, Mons & civitas in Creta. Unde Dictaeus, a, um, Cretensis.

Dido, us, vel onis, filia Beli regis Tyri, & uxor Sichei Pontificis, quem cùm Pigmalion rex, Didonis frater ob divitias ejus occidisset, Dido cum thesauro navigavit in Africam, & ibi Carthaginem condidit. Deinde cùm Hiarbas rex eam sibi nubere vellet, & Carthaginenses etiam id cogerent, igni & ense se occidit, ob quod dicta est Dido, id est, virago. Nam prius Elisa dicebatur. *Sidonia, pulcra, dives, infelix, candida, Sidonis, miserabilis, sangvinolenta, misera, profuga, advena, tenera, furiata, Tyria, lacrymosa, Phoenissa.*

Dindimus, in sing. masc. gen. & in plur. neut. gen. Dyndima, Montes sunt Phrygiae, in quibus colebatur Cybele, quae propterea vocatur Dindymene. *Ululantia, alta.*

Diogenes, Philosophus fuit, contemptor humanarum divitiarum. Habitabat in portarum vestibulis, & civitatum porticibus. Torquebat se in dolio, quod hyeme vertebat in meridiem, aestate ad septentrionem, & quacunq; sol se inclinaret, volubilem convertebat domum. Quotidiè cibum emendicabat. Ad eum cùm accessisset Alexander, rogassetq;, an re aliqua indigeret: Nulla, inquit ille, nisi ut solem quo apricor, non occupes. Quod videns Macedo, Diogenes, inquit esse vellem, nisi Alexander essem. Utebatur pallio duplici adversus injuriam frigoris. Adjuvabat gradum baculo, ob corporis infirmitatem. Moriens jussit, ut corpus suum feris objiceretur. *Cynicus, animo fixus, Sinopeus.*

Diomedes, Rex fuit Ætoliae. Graecorum fortissimus, qui in bello Trojano congressus est cum Ænea, & Venerem ipsam laesit. *Ætolus, Tydides, impius, fortis, Oenides, Calydonius, Ætolius.* Alter Diomedes fuit rex Tracum sangvinolentus, qui suos equos pascebat carnibus advenarum, quem tandem Hercules suis equis devorandum objecit. Ovid. *Thrax, Bistonius, crudus, Geticus, sangvineus, cruentus, immanis, immitis, impius, Threicius, asper.*

Dione, es, Hanc Poëtae faciunt Oceani & Tethyos filiam, matremq; Veneris, & pro ipsa Venere accipiunt. *Isthmia, Latia, blanda, aurea, pulcra, lasciva, turpis, Therapnaea, foeminea.*

Dionysius, dictus est Bacchus. Et Dionysia, orum, Bacchanalia.

Dionysius Areopagita, Praesul Atheniensis, Apostoli Pauli discipulus fuit. Hic quum esset in Ægypto, quo se disciplinae causa contulerat, videretq; eclypsim, nulla ratione, quum Christus passus est, unà cum Apollophane sophista praeceptore suo dixit: Aut Deus naturae patitur, aut mundi machina dissolvetur.

Dirce, es, fuit uxor Lyci regis Thebarum, quam repudiatâ Antiopâ duxerat. Sed haec verita, ne Antiopam revocaret, impetravit à marito, ut posset illam in vinculis detinere. Antiopa verò, tempore partus soluta, gemellos, quos ex Jove conceperat, peperit, Amphionem videlicet & Zetum, qui postea Lycum interfecerunt. Dircen verò caudae indomiti equi alligarunt, quae diu ita per terram raptata, tandem Deorum commiseratione in sui nominis fontem conversa est, non procul à Thebis. Propertius lib. 3. *Cadmea, Ismenis, sonora, caerula, angusta, Aonia, Cadmeia, antiqua.* Alia fuit Dirce, mulier Babylonica & formosa, quae quoniam Palladi conviciata fuerat, cum se lavaret, conversa est in piscem. Ovid. 4. metamorph.

Dircenna, Fons est gelidissimus in Hispania Tarraconensi.

Diris, Mons est Mauritaniae, quem propter altitudinem, coeli columnam vocarunt.

Dis, ditis, vide in appellat.

Divitense munimentum, vel monumentum,

Pagus transrhenan⁹ è regione Coloniæ, Teutsch/ Wieś zá Renem ná przećiwko Kolnu.

Divodurum, nunc Theonis villa, Diedenhoven/ Miásto Niemieckie.

Dōdōnă, fuit Epiri sylva, Jovi sacra, in qua arbores vocales fuisse dicuntur. *Ferax, grandifera, celsa, vetus.* Dōdōnæŭs,a,um.

Dodracum, urbs Hollandiæ, Dortrecht/ Dortrácht/ miásto Olenderskie.

Dŏlōn, onis, Nomen proprium viri Trojani, velox pedibus, qui noctu missus explorator ad castra Græcorum, pro præmio poposcit equos Achillis, sed deprehensus à Diomede & Ulysse, qui & ipsi exploratum exierant, consilia Trojanorum illis aperuit, spe vitæ conservandæ, quæ tamen spes ipsum fefellit. *Antiquus, imbellis.*

Dōrĭs, ĭdĭs, vel idos, Nympha Oceani & Tethyos filia, & uxor Nerei. Et quandoq; pro mari solet accipi. *Amara, cærula, spumosa, glauca, diffusa, Neptunia, formosa, grandæva, cærulea, latè vagans, diffluа, humida, auricoma, æquorea, spatiosa.* Est item Doris vel Dorica, Regio juxta sinum Maleacum, quæ à tergo habet Oetam montem: à qua incolæ Dorij, vel Dorienses, vel etiam Dorices appellantur. Inde Dōrĭcŭs,a,um.

Drausi, Thraciæ populi, qui puerorum recenter natorum futuram calamitatem deflent, commemorantes omnia mala, quæ vitam ingressos necesse est perpeti: contrà autem, defunctorum exequias summa celebrant alacritate, gratulantes illis, quod tot malorum myriadibus semel sint defuncti. Herodot.

Drĕpănă, urbs Lyciæ. Et Drepana, plu. num. urbs Siciliæ.

Drepanum, oppidum Siciliæ & mons.

Drusilla, Filia Herodis Agrippæ, quæ interfecit Apostolum Jacobum.

Drÿădēs, pl. nu. Nymphæ sunt sylvarum vel arborum. Nam Drÿăs, ădĭs, g. f. Græcè, Latinè arborem significat. *Semideæ, cultæ, formosæ, procaces.*

Dubis, Galliæ fluvius, Die Dub/ fleust gen Bisantz vnd Doll/ Dubis rzeká we Fráncyiey.

Dŭīlĭŭs, sive Duellius, civis Romanus, qui primus Romæ navali certamine triumphavit. Is jam senex, & trementi corpore in quodam jurgio audivit exprobrari sibi os fœtidum, & tristis se domum contulit. Cùmq; uxori questus esset, quare nunquam se monuisset, ut huic vitio mederetur: Fecissem (inquit illa) nisi putassem omnibus viris sic os olere.

Dūlŏpŏlĭs, Knechtstadt in Lybien gelegen/ Miásto niewolnicze w Lybiey.

Dūrĭă, sive Durias, Nomen fluvij, Valentiæ proximi. *Formosus.*

Dўrrăchĭŭm, urbs est in ea parte Macedoniæ, quæ mari Adriatico incumbit. Hanc urbem Cicero exilij sui tempore amicissimam expertus est, & officiosissimam, in qua & commoratus est, donec Senatusconsulto revocaretur. Steph.

E

Ebion, Hæreticus, tempore Trajani Imper. qui docuit, Christum tantùm esse hominem, ex Joseph & Maria natum, & observationem cæremoniarum Moysis ad salutem necessariam esse.

Eboracum, Britanniæ civitas.

Eburones, Galliæ Belgicæ populi, Die Lüttcher/ Lud w Niderlándzie ták názwány.

Ebūrŭm, oppid. Moraviæ, Germani vocant Olmücz in Mehren/ Miásto w Moráwie.

Ecbătănă, plu. num. Metropol. Mediæ.

Echo, Nympha fuit, quæ cùm á Narcisso, cujus amore deperibat, sperneretur, longo mœrore contabuit, & corpore demum in saxum converso, nihil nisi vocem retinuit. Ovid. lib. 3. metamorph.

Edōm, Esau dictus, ob concoctionem rufæ lentis, cujus edulio jus primogenituræ perdidit.

Edōn, Mons est Thraciæ. Edōnī, vel Edōnĭī, Pop. monti vicini. Edōnĭŭs, vel Edōnŭs, a,um.

Edōnĭdēs, Mulieres Bacchantes, quæ furore divino agitatæ mysteria Bacchi celebrabant.

Egĕlāstă,æ, Oppidum est citerioris Hispaniæ, copiâ nativi salis nobilitatum.

Egĕrĭă, Nympha fuit, cui sacrificabant prægnantes, quod eam putabant facilè fœtum utero egerere.

Egēstă, æ, Civit. in Sicilia, quam Æneas condidit, & ab Acestis matre Egesta nominavit. Erat autem Egesta filia Hippotæ Trojani, quam pater, ne marinæ belluæ traderetur, impositam naviculæ, Dijs & ventis commisit, quæ tandem in Siciliam delata à Crimneso amne compressa, Acesten edidit. Hæc postea Segesta dicta fuit. Et Segestani, incolæ.

Egra, oppidum Arabiæ. Est & alia, Eger am

Böhmerwald/ Miásto Egrá w Zeslé Cze(ským.

Elæā, Civitas in Creta insula.

Elēā, urbs Græciæ in Æolica regione, ubi natus fuit Zeno, qui ab ea vocatur Eleates. Hinc Eleatica doctrina dicitur Logica, quam Zeno Eleates invenit, ut ait Arist.

Elēctrīdēs, Insulæ sunt in mari Adriatico, ad ostium Padi.

Elēctrā, filia fuit Atlantis, ex qua Jupiter suscepit Dardanum.

Elēlēūs, dictus est Sol. Est & unum ex Bacchi cognominibus.

Elēphāntīnā, Insula Nili supra Syenen, oppidum habens ejusdem nominis, & puteum ad Nili ripam ex eodem oppido, in quo Nili incrementa solent incidi. Strab. lib. 17.

Eleūsīs, Civitas in Atticæ provincia, in qua regnavit Eleusinus, qui cum Cererem filiam quęrentem liberalissime hospitio suscepisset, illa pro munere ostendit ei omne genus agriculturæ: filium etiam ejus Triptolemum recens natum, per noctem igne fovit, per diem divino lacte nutrivit: quùmq; grandiusculus factus esset, currui suo, quem alati trahebant serpentes, impositum, per totum orbem misit ad usum frumentorum hominibus indicandum, ob cujus beneficij memoriam Eleusini Cereri solennia sacra instituerunt, quæ Thesmophoria appellantur. Eleūsīnūs, a, um.

Elīs, īdōs, Arcadiæ urbs, ubi quinto anno Jovi Olympiaco, Olympiaci ludi erant. *Nobilis equis, Olympiaca.*

Elīsā, est proprium nomen Didonis reginæ, id est Carthaginensis.

Ellōpīā Regio Eubœæ, & ipsa insula, ab Ellope Jovis filio.

Ellōpīūm, urbs Ætoliæ.

Elōrūs, Siciliæ urbs est.

Elpēnōr, nomen comitis Ulyssis, qui à Circe cum alijs socijs in porcum conversus fuit: & deinde pristinæ formæ restitutus, delapsus de scalis, cervicem fregit. Homer. 10. Odyss.

Elysium, quære in appellat.

Emmaus, mai, sive Emmaûs, ûntis, urbs Palestinæ, postea Nicopolis dicta.

Empāndā, Paganorum Dea fuit: ita dicta, quod patentibus pagis, non clausis urbibus præesset.

Empēdōclēs, Poëta fuit Siculus, qui immortalitatem novo mortis genere affectans, traditur, clàm relictis socijs Æthnam Siciliæ montem ascendisse, & in ardentem ejus craterem se conjecisse, eo consilio, ut cùm nusquam appareret, crederetur factus esse immortalis: sed ejectis impetu ignis ferreis ejus crepidis, rem fuisse deprehensam. *Agrigentinus, Siculus.*

Empŏrĭūm, Una urbs Celtica, Altera Macedoniæ. Tertia Siciliæ. Quarta Campaniæ.

Encĕlădŭs, Titani & Terræ filius. Ein gewaltiger Ryß/ welchen Jupiter mit dem Straal zu bodem geschossen hat/ vnd den Berg Ætnam auff jhn geworffen/ Obrzym ktorego Jowiß piorunem ſtrácił ; niebá / y pod Etne gore wrzucił. Virg. l. 3. Æneid. *Jaculator, ferox, centipes, trux, atrox, Trinacrius.*

Endўmion, Pastor formosus, quem adamavit Luna adeò, ut cœlo relicto in montem Latmum ejus osculandi gratia, plerumque descenderet. Cæterùm Luna, ut Poëtæ fingunt, à patre Jove precibus impetravit, utquid optasset Endymion, id fieret. Optavit autem, ut perpetuum dormiret somnum, immortalis & expers senij. Hinc Proverb. Endymionis somnus. *Latmius, dormitor, venator, tener, dulcis.*

Enĭŏpeūs, Hectoris auriga fuit, à Diomede lancea confixus.

Enīpeūs, Fluvius Thessaliæ, apud quem Cæsar & Pompeius congressi sunt. *Tumidus, dilectus virginibus, undans, pulcer, Hæmonius, Thessalicus, altus.*

Ennā, Civitas Siciliæ. Ennæūs, a, um, ut: Ennæa Ceres.

Ennĭūs, Poëta antiquissimus apud Romanos *Gravis, arte carens, rudiorum alumnus, ferox, difficilis, pater, doctus, magnus.*

Ennŏsĭgæūs, dictus est Neptunus, quasi concutiens terram. Nam Enno significat Concutio, Gæan, Terram.

Enўō, Furor belli, seu Bellona ipsa, Martis auriga. *Sæva, Martia, navalis, furialis, feralis, crudelis, dira.*

Epāmīnōndās, Princeps fuit, *Thebanus.*

Epēūs, Nomen proprium Endymionis filij & Pœonis fratris, qui primus in muralibus machinis equum reperit, qui & aries dicitur. Plin. l. 7. c. 56. quæ res locum fecit fabulæ: Epeum fabricatorem fuisse equi lignei, quo Troja prodita est.

Ephĕsŭs, urbs Asiæ, & metropolis Ioniæ, ab Amazonibus condita. Ephĕsīnŭs, a, um.

Ephȳrē, ēs, urbs Achaiæ, quam Corinthum dicimus. *Bimaris.* Ephȳræŭs, a, um, id est, Corinthius. Ephȳrēĭās, adis, mulier quæ est Ephyra.

Epĭcharmŭs, Siculus Poëta, cui inventum Comœdiæ tribuunt nonnulli. *Siculus.* Alter Epicharmus Philosophus. *Pythagoricus.*

Epĭctētŭs, Nomen Philosophi Stoici, qui dicere solebat, multos esse Philosophos, non re, sed verbotenus. Insuper, tolerandam esse injuriam, & abstinendum à voluptate. *Stoicus, claudus.* Unde sic apud Macrobium inquit:

Servus Epictetus, genitus sum corpore claudus,
Paupertate Irus, Dijs sed amicus ego.

Epĭcūrŭs, Atheniensis Philosophus, So den Wollust des Gemüths für das beste Gut hielt/ Ktory rozkosz myslt za naywiekße dobro miał. *Doctus, Gargetius, Neoclides, voluptarius, Cecropius, Cynicus.*

Epĭdāmnŭs, sive Epidamnum, urbs Macedoniæ, aliàs Dirachium.

Epĭdāphnē, ēs, urbs insignis Syriæ, aliàs Antiochia dicta.

Epĭdaūrŭs, sive Epidaurum, urbs Achaiæ, ubi colebatur Æsculapius, qui ob hoc dicitur Epidaurius. *Medica.* Item, est urbs maritima, ut Dalmatia, vel Illyria, quæ nunc Ragusium vocatur.

Epĭmĕnĭdēs, Cretensis, à patre suo missus in agrum, ut ovem afferret, divertens in specum, dormivit annis 57. deinde excitatus ovem quæsivit, putans se paululùm dormisse, postea philosophari cœpit. Vixit annos 157. secundùm alios verò 299.

Epĭmēthĕŭs, à Poëtis Japeti filius fuisse fertur, & frater Promethei, qui ingenio valens, hominis statuam primus ex luto finxit: quare indignatus Jupiter, eum vertit in simiam, atque in insulas Pithecusas relegavit. Ovid.

Epīrŭs, regio inter Illyricum & Macedoniam, vulgò Arton vocatur. *Herbida, potens, sylvosa.* hinc Epīrōtă, aliquis ex Epiro. Epīrōtĭcŭs, a, um.

Equestris, Colonia, Galliæ Belgicæ vrbs est.

Equi Solis. *Alipedes, animosi, volucres, ignipedes, alati, radiantes, purpurei, nivei, flagrantes, lucentes, anhelantes, gemmei, luciferi, flammigeri, flammipedes, Eoi, fumantes, rubentes, sonipedes, anheli.*

Equus Trojanus, *Immanis, fatalis, arduus, ingens, durateus, Dardanius, abiegnus, Palladius, fallax.*

Ĕrăsīnŭs, fluv. Achaiæ magnus.

Ĕrătō, Una Musarum.

Ĕrătŏsthenes, Cyrenæus. Plato minor à quibusdam ob doctrinam vocitatus. Cosmographus insignis, qui primus vniversum totius orbis circulum ducentorum quinquaginta duorum millium stadiorum esse prodididit: unde & orbis terrarum mensor appellatus est.

Ĕrĕbŭs, v. in appellat.

Ĕrembī, Populus ferus, in finibus Arabiæ, in specubus montium nudus degens, & sine opibus.

Ergĕtĭūm, Opp. Siciliæ, cujus incolæ dicuntur ĕrgĕtīnī.

Ĕrĭchthĕūs, Rex Athenar. quem Minerva, è rure, ubi natus erat, suscepit, educavit, & Atheniensi populo pro rege tradidit. Ab eo Athenæ Erichtheæ dictæ sunt. Virg.

Ĕrĭchthō, Maga fuit Thessala, multis veneficiis famosa. Unde ponitur pro qualibet maga, vel incantatrice. *Effera, profana, grata deis herebi, onerata comis, Thessala, Thessalis, venefica, tristis.*

Ĕrĭchthŏnĭŭs, vel ĕrĭchthĕŭs, Atheniensium rex fuit ex semine Vulcani in terram projecto editus.

Ĕrĭdănŭs, fluv. Italiæ notissimus ab Alpibus veniens, alio nomine Padus. Hunc Poëtæ fabulantur, quum paternum currum regendum suscepisset, aurigandique imperitia orbem terrarum in discrimen adduceret, à Jove fulmine ictum in Padum fluvium decidisse, eique Eridano nomen fecisse. *Rex fluviorum, auratus, Phaëtonteus, superbus, stellifer, ferus, rapax, vagus, nobilis, ingens, corniger, princeps fluminum, inundans, turbidus, Venetus, violentus, parens amnium.* Est item Eridanus sydus, arieti proximum.

Ĕrĭgŏnē, es, filia fuit Icari, quæ audita patris morte, quem Attici pastores inebriati interfecerunt, seipsam laqueo suspendit, sed miseratione deorum mutata fuit in cœleste signum, quod virgo dicitur. Virg. *Flebilis, Marathonia, Icaris, pia, Icaria.* Erĭgŏnēĭŭs, a, um.

Erimanthus, vel Erymanthus est mons sylvosus Arcadiæ, in quo aprum horribilem Hercules cepit, & vivum detulit Euristheo Regi. *Phocaicus, gelidus, cupressifer, monstrifer.* Est etiam fluvius ab illo monte defluens.

Ĕrīnnȳs, Furia infernalis, *Tristis, feralis, fera, insa-*

insana, atra, crudelis, nocturna, flammifera, torva, sæva, minax, tenebrarum incola, anguibus implicata, anguifera, furialis, stygia, dira, impatiens, funesta, rabida, scelerata, improba, discors, tragica, anguicoma.

Eriphīlē, uxor Amphiarai Vatis, quæ accepto à Polynice aureo monili maritum latentem, ne ad bellum Thebanum, ubi se moriturum sciebat, proficisci cogeretur, Polynici prodidit. Virg. 6. Æneid. *Perfida, nefanda, impia, avara, mœsta.*

Erisīchtōn, quidam Thessalus, qui Cererem spernens, & ejus lucum succidens, tam famelicus factus est, ut consumptis omnibus bonis venderet pro cibo etiam filiam, quæ ope Neptuni in varias species mutata, semper refugit emptorem suum. Tandem Erisichton propria membra præ fame comedit. Ovid. 8. metamor. *Triopeius, sacrilegus, profanus, avidus.*

Erphordia, Oppidum Thüringiæ, Erffurt / Erford.

Erymanthus, v. Erimanthus.

Erīthīā, Insula est in Oceano, proxima Gadibus. In ea tanta aëris benignitas esse fertur, ut homines pariat penè immortales. Strab. l. 5. Plin. l. 4. cap. ult.

Erythrā, insula est maris rubri pro quo nonnunquam solet accipi. *Barbara, tepida, sagittifera.*

Erythrēūm mare, id est, rubrum mare, Das rothe Meer / Czerwone morze.

Eryx, rycis filius Neptuni & Veneris. Item Mons Siciliæ. In hoc monte Venus habuit templum sibi dicatum, unde dicitur Ericina. *Altus, celsus, invius saxis, nimbosus, Siculus.*

Esis, fluv. Umbriæ.

Essēdōnēs, populus Scythicus, qui funera cantu efferebant, & carnes mortuorum mixtis pecudum carnibus edebant. Item de ossibus humanis pocula faciebant.

Etēōclēs, filius Oedipi regis Thebarum & frater Polynicis. Quibus quum pater moriens regnum alternatim regendum dimisisset, & Eteocles peracto sui principatus anno, fratri cedere noluisset, mutuis vulneribus ambo se confecerunt, & alter ab altero interfecti sunt. Quorum cadavera, cum in uno rogo comburerentur, flamma se divisit in duas partes, quasi illi nondum finissent odia. Stat. in Thebaide. *Labdaicus, durus, infandus, Oedipedonius, sævus, Tyrius, nefandus, Cadmæus.*

Etruria, v. Hetruria.

Evādnē, filia fuit Martis & Hyphiæ, quæ in rogum mariti sui Capanei, apud Thebas interfecti, dum celebrarentur exequiæ, se conjecit. *Capaneia, audax, fida.*

Evān, est cognomen Bacchi. *Thyrsifer, Semeleius, uvifer.* Hinc Evāntēs dicti sunt Bacchæ, quæ Liberi patris Orgia celebrantes Evantis nomen identidem acclamabant.

Evāndĕr, Mercurij & Nicocastri Carmentis filius, cùm fratrem suum imprudens occidisset, fugit in Italiam, & in Palantino monte fecit civit. nomine Palanteum. *Arcadias, Palatinus, Parrhasius, Arcas, exsul, Nonacrius.* Evāndrīūs, a, um.

Eūbœ̄ā, Insula adjacens Atticæ & Bœticæ valde propinqua. Est & urbs in eadem, quæ hodie dicitur Nigropontus. Eūbōīcūs, & Eūbœ̄ūs, a, um.

Eūclīdēs, Megarensis Philosophus, auditor Socratis, & insignis Geometra.

Eūdōrā, Nympha Oceani, & Thetios filia. Item una ex Athlantidibus.

Eūdōxūs, Magnus Astronomus, & Medicus & Geometra, qui primus annum deprehendit & conscripsit.

Evēnūs, fluv. Ætoliæ. *Turbidus.*

Eugēnēī, populus vetus in Venetia. Nam Veneti pepulerunt Euganeos. *Veteres.*

Eūhȳūs, id est, Bacchus. Euhyas, g. f. Sacerdotula Bacchi.

Eūmēnīdēs, sunt Furiæ infernales. *Turbidæ, sævæ, ferales, stygiæ, cruentæ, angvicomæ, truces, tartareæ, crudeles, horrendæ, diræ, furentes.*

Eūmœ̄ūs, Subulcus fuit Vlyssis, qui dominum à bello Trojano reducem, operâ suâ adjuvit contra procos uxoris. Homer. l. 22. Odyss.

Eūphrātēs, fluv. Mesopotamiæ grandis. *Altus, fertilis, vagus, tumidus, celer, flexuosus, Assyrius.*

Eūphrōsīnā, æ, vel Eūphrōsīnē, es, est una de tribus Gratiis, & interpretatur lætitia.

Eūpōmpūs, ein berümbter vnd kunstreicher Mahler / slawny malarz. Hujus discipulus fuit Pamphilus Macedo, qui Apellem instituit.

Eūpŏrūs, C. Gracchi servus fuit, qui dominum ex Aventino fugientem, quandiu potuit, tuta-

tutatus est: Occiso deinde domino super cadaver prostratus, sibi quoque mortem conscivit. Valer. l.6.c.8.

Eūrīpĭdēs, Poëta tragicus insignis fuit. Castitate autem vitæ tanta fuit, ut mulierum osor fuerit cognominatus: tandem à canibus laceratus. *Cothurnatus, tragicus.*

Eūrīpŭs, est pars maris inter Eubœam & Bœotiam, ubi fluctus septies in die, & toties in nocte mutatur tam vehementer, ut naves plenis velis currentes retrahat secum. *Euboicus, fusilis, fugax, vagus, varius, tenuis, instabilis, æstuans, lubricus.*

Eūrōpă, Tertia pars orbis terræ, incipiens, à Tanaa vel Hellesponte, & desinens in Atlanticum fretum. *Dives, potens,* Fuit & filia Agenoris Regis Phœnicum quam Jupiter forma bovis aut vituli raptam abduxit in Cretam. *Tyria, Sidonis, Cressa, Agenoris, rosea.*

Eūrōtās, flu. Laconiæ. *Tenareus, frigidus, asper, oliver, viridis, Lacedæmonius.*

Eūryălē, Regis Minois filia fuit, quæ Neptuno Orionem peperit.

Eūrybătēs, Ulyssis præco ab Agamemnone missus, ut ab Achille auferret Briseidem. Ovid. in epist. Briseid. ad Achil.

Eūryclīă, Opos Pisenoridæ filia pulcherrima, quam Laertes in prima existens pubertate viginti boum precio emit. Quæ & facta est Nutrix Ulyssis. *Longæva.*

Eūrydĭcē, es, Orphei uxor, fugiens Aristeum (à quo adamabatur) morsu colubri in herba latentis interfecta est. Pro qua recuperanda Orpheus inferos adijt, & carminibus illos flexit ut eam sibi redderent hac lege, ne respiceret illam donec ad superos redisset. Virg. 4. Georg. *Nitens, nivea, formosa, pulcra, Threicia,* Fuit & alia Eurydice uxor Nestoris.

Eūrylŏchus, Phlegyarum rex, & conditor Thebarum.

Eūrymĭdēs, Telemus Eurymi filius, inter Cyclopes Vates egregius, qui Polyphemo prædixerat omnia quæcunque ab Ulysse passus est, Ovid. 13. metam.

Eūrysthēus, filius Stheneli regis Mycenarum, qui astutia Junonis Herculem ad arduas res agendas induxit, ut sic ille periret, licet Hercules virtute sua semper victor evaderet.

Eūrytŭs, Rex Oechaliæ, pater Joles, quem Hercules urbe capta occidit, eò quod filiam desponsatam sibi negasset. Fuit & Eurytus unus ex centauris, qui cum Hippodamiam vi rapere vellet, à Theseo est occisus.

Eūsēbĭă, Civitas Cappadociæ, Cæsarea post dicta.

Eūtææ, urbs Arcadiæ.

Eūtĕrpē, es, Una Musarum, ab Euterpo, quod est, bene delector. *Sancta.*

Eutinius, Poeta Locrensis, semper victor in Olympia, & Jovis & Apollinis jussu vivus consecratus.

Eūtўchēs, Hereticus Constantinopolitanus, Abbas, qui negabat Christi carnem nostræ similem esse.

Eūxīnŭs, est pars maris juxta Byzantium, alio nomine Pontus. Prius Axenus vocabatur. *Gelidus.*

Exquĭlĭæ, arum, plu. num. tantùm. Mons & vicus in urbe Roma, sic dictus, quia ibi erat arx & excubiæ regis Tulli, qui illum montem urbi addidit. *Gelidæ, aquosæ.* Exquĭlīnŭs, a, um. Exquilina porta, quæ in Exquilias ducit.

F.

FAbărĭs, fluv. Sabinorum. Făbĭī, fabiorum Romæ familia fuit illustrissima, & admodum populosa. *Strenui, Romulidæ, docti.* Făbĭŭs & Făbĭānŭs, a, um.

Fabius Maximus. Consul Rom. qui cunctando vires Annibalis attrivit. Claud. *Sollers, invictus mora, cunctator, morans, lentus.*

Făbrĭcĭŭs, Consul Rom. qui contra Samnites & Pyrrum regem bella gessit, valde sobrius & fidelis. Nam munera hospitum sprevit, & regis medicum sibi pollicentem necem domini sui legatum, remisit ad regem, scribens etiam quid ille facere voluisset. *Gravis, pauper, rigidus, tristis, invictus donis, fidelis, Romanus.*

Făbŭlīnŭs, Deus, qui pueris, primo fari incipientibus præesse putabatur, cui etiam Romani sacrificabant, cum primùm liberi eorum fari incipiebant. Nonius.

Fălĕrĭī, urbs Faliscorum, nunc vicus in Hetruria. Fălīscī, Populi Hetruriæ.

Fălernŭs, Mons Campaniæ, ubi vinum generosissimum nascitur Falernum dictum.

Falisci, v. Falerij.

Fāmă, Poetæ fabulantur Titanis & terræ filiam

liam, editam à matre, ut deorum scelera patefaceret, quod Gigantes interfecissent. Virg. l. 4. Æneid. *Mendosa, mendax, volucris, vaga, incerta, turbida, turbatrix, improba, garrula, memor, superstes, velox, celebris, insignis, maligna, procax, mundivaga, memorabilis, sagax, vivax, conspicua, celer, verbosa, magnifica.*

Famem, Herebi & Noctis filiam doctè & ingeniosè depingit Ovid. 8. metam. *Vesana, Perusina, ambitiosa, Saguntbina, mortis alumna, inops, imperiosa, mœsta, anhela, pernitiosa.* Plura Epith. vide in appellat.

Fārfărūs, sive Farfar, Syriæ fluv. qui ex radicibus Libani montis emittitur, & per Anthiochiam fluens Syria commiscetur.

Faunus, antiquissimus Aboriginum Rex in Latio filius Pici. Is genuisse fertur Faunos, Satyros, Pana, & Sylvanos rusticorum numina, quos Poetæ fingunt cornigeros & caprinis pedibus. *Sylvicolæ, agrestes, bicornes, cornipedes, Lycæi, Menalij, semicapri, Apennicolæ, placidi, cornigeri, ruricolæ, cicuticines, rigidi, prodigiosi, noctivagi, capripedes, celeres, leves, frondentes, salaces, Partheny, Arcady, monticolæ, procaces, madidi, lascivi.*

Favonius, quære in appellat.

Fēlsīnă, urbs Italiæ, postea Bononia dicta.

Fĕrēntīnūm, Oppid. Tuscorum, juxta Fesulas, non procul ab Arno fluv. Ferentini incolæ dicti.

Fērōnĭă, Nemorum dea.

Ferraria, urbs Ital. celeberrima, ad veterem padum sita.

Fēscēnnĭă, Opp. Hetruriæ, ubi nuptialia carmina dicuntur inventa, Fēscēnnīnūs, a, um, ut Versus Fescenninus, *Dicax.*

Flamen, Flaminia, Flaminica, & Flaminium, v. in appellativis Flo.

Flāndrĭă, Regio in finibus Belgarum, Flandern/ Flándrya.

Flevo, Rheni fluminis ostium, Die Waal/ Pśćie rzeki Renu.

Flexum, Oppidum Pannoniæ, Preßburg/ Preßburg.

Flōră, Meretrix fuit ditissima, quæ Romanum popul. constituit hæredem, unde & in deorum numerum relata est. Capitur & pro dea florum. *Jocosa, rustica, odora, delicata, decens, Zephyritis, lascivina, pulchra.* Flōrālĭă, lium, Festa eidem constituta. Flōrālĭtĭūs, a, um, quod ad Floralia pertinet.

Flōrēntĭă, olim Fluentia, urbs insignis Hetruriæ, Florentz in Italien/ Florencya/ miásto we Włoszech. *Syllena.*

Fons Solis, Der Sonnenbrunn in desertis Lybiæ, welches Wasser Abends vnd Morgens law ist / zu Mittag gantz kalt / zu Mitternacht gantz heiß/ Stok słoneczny ná puszczy w Lybiey/ kedy wodá wieczor y ráno letnia bywa w południe zimna/ o pułnocy goráca.

Foriculus, v. in appellat. Fores.

Fortuna, dea credita est Antiquis. *Rhamnusia, omnipotens, Rhamnusis, Lenocinans, imperiosa, jocans, deceptrix hominum, Præneslina.*

Fortunatæ insulæ, in Occidente contra Mauritaniam.

Fŏrŭlĭ, orum, Opp. Sabinorum.

Forum Appij, Mediterr. Latij opp. Forum Bibalorum, Hispan. Tarraconensis, oppid. Forum Cassij, Thusciæ mediterr. opp. Forum Cellæ Hetruriæ opp. Forum Claudij opp. Alpinum, Centronum metropol. Forum Cornelij, opp. in Flaminia, quod & Forum Syllæ. Forum Julij, Civit. quæ & Aquileia dicitur. Forum Sempronium, urbs in Flaminia, alias Faventia. Forum Tiberij, opp. Helvetiorum, Keyserstul/ miásto w Szwáycárskiey ziemi. Forum Vibij, Villach/ Miásto w Szwáycárskiey ziemi.

Francofordia ad Mœnum, Franckfurt am Meyn / Fránckfort nád Menem. Est & alia urbs ejusdem nominis, ad Viadrum fluviū sita, Franckfort an der Oder/ Fránckfort nád Odrą.

Franconia, Regio German. inter Hassiam & Sveviam, Franckenlandt / Fránkońska ziemiá miédzy Hássią y Szwábámi. Francones, Die Francken/ ci Fránkowie.

Friburgum, urbs alia in Brisgoia, alia in Vchtlandia, alia in Misnia.

Frisij, die Frießländer/ Obywátele Frizyiey.

Fruxinum, Frysingen / Miásto w Báwárskiey ziemi. urbs Vindel.

Fūcīnūs, Lacus Italiæ magnus, prope Albenses. Et alius Volscorum.

Fūgālĭă, orum, Römische Festage so man hielt/ zur Widergedächtnuß der vertriebenen Königen/ vnd der erlangten Freyheit / święta Rzymskie/ ná pámiątkę wygnánych Krolow y przywroconey wolnośći.

Ful-

Fulvia, Fuit uxor quatuor turbulentorum civium, qui pestes fuere patriæ. Quorum unus Antonius triumvir, cujus jussu, cum Cicero orator interfectus esset Fulvia uxor Antonij adeò lætata est, ut lingvam exemptam, ex interfecti capite, aciculis confoderit.

Fundi, orum, urbs Latinorum mediterranea, unde Vina Fundana.

Fŭrĭæ, arum, dicuntur tres filiæ Acherontis, & Noctis, scil. Alecto, Tisiphone, & Megæra, quæ torquent inferos, pro capillis habent angves. Vocantur etiam Diræ & Eumenides, & infernæ canes. *Ultrices, diræ, colubriferæ, infernæ, viperea, crinitæ angvibus, immanes, tartareæ, horrendæ, stygiæ, angvicomæ, ardentes, deformes, tristes, sonoræ, Giganthea, rebelles, squalida, horridæ, ministræ ditis, nefandæ, noxiæ, acerbæ, crudeles, Acheruntigenæ, comantes angve, Plutonides, præcipites, severæ, Hydrigeræ, atræ, profana, Alcmæoniæ, noctigenæ.*

G.

GAba, Oppid. Galilææ.

Gabasum, O. p. Avernorum in Gallia Aquitania, unde Gabalici, populi.

Gabba, urbs Syriæ.

Găbĭī, orum, urbs Volscorum, unde Gabinus, a, um. & Gabinensis, e.

Gabreta sylva, Der Böhmer Wald / Lás Czeskà ziemie w koło obchodzący.

Gaddir, g. neu. urbs Gadibus.

Gādēs, dium, plur. num. Duæ insulæ sunt, & utramq; tam sing. numero Gadam, quam plurali Gades appellamus. Sunt autem in fine Bethicæ provinciæ ad occidentem. *Tyriæ, Herculeæ, tinnulæ, occiduæ, Hesperiæ, vadosæ, jocosæ.* Hinc Gādĭtānŭs, a, um.

Gæon, est fluv. per Ægyptum & Æthiopiam fluens, aliàs Nilus, & oritur à fonte Paradisi.

Gætūlĭă, Africæ interioris regio, cujus incolæ Gætūlī, dicuntur.

Gagates, seu Gages, fluv. Siciliæ.

Călăctŏphăgī, pop. Syriæ.

Galānthĭs, Alcmenæ ancilla fuit, quam Juno in mustelam dicitur transformasse, latius Ovid. l. 9. metam.

Gălătēă, Nympha marina, filia Nerei adamata à Polyphemo. *Nerine, Nereis, viridis, procax, candida.*

Gălătĭă, Regio minoris Asiæ, aliàs Gallogræcia dicta. Hinc Galatæ, vel Gallogræci dicti sunt incolæ.

Gălēnŭs, Medicus præstantiss. Fama est eum 140. annos vixisse.

Gălĕōtæ, in Sicilia dicebantur portentorum interpretes. Cic.

Gălēsŭs, fluv. juxta Tarentum. Aqua ejus pota, oves candidas reddit. *Therapnæus, Lacedæmonius, piger, umbrosus, Oebalius, Phalanthæus, liquidus, albus, niger, Spartanus.*

Gāllăĭcī, sive Gāllæcī, Populi Hispaniæ, Gallis finitimi.

Gāllæcĭă, Provincia Hispaniæ, habens ab Oriente Sequanam fluvium, à Meridie Lusitaniam, & Septentrione Oceanum.

Galli Cybeles, vide Gallus fluvius.

Gāllĭă, Das gantze Land zwischen dem Rhein / Alpen / Hispanien und dem Meer / Fráncuska ziemiá miedzy Rhenem / gorámi Alpes, Hiszpánia / y morzem leżąca. *Animosa, ferox, dives, armipotens, fertilis, fortis, facunda, flava, ferax vini.* Galli, dicuntur populi, in sequentes gentes regionesq; divisi. *Feroces, bellicosi, truces, Romanis infesti, armorum avidi, rebelles, acres, flovidi, fortes, tumidi, leves, alacres, sævi, atroces, efferi, ardentes.* Gallia comata & Transalpina, Idem. Gallia togata & Cisalpina, Lombardy / Lombárdia. Gallia Narbonensis, sive Braccata, Die Provintz Delphinat und Langendock / prowincia Delfinat y Langendok. Gallia Aquitanica, Gascomen / Gáskonia. Gallia Belgica, Was zwischen der Sequanen und dem Rhein ist / Część leżąca miedzy Sekwána y Rhenem. Gallia Lugdunensis, Das übrige zwischen den obgenandten / Pozostáła część po miánowánych. Dicitur & Celtica. Gāllŭs, Gāllĭcŭs, & Gāllĭcānŭs, a, um, quod ex Gallia est.

Gallogræcia, vide Galatia.

Gāllŭs, Phrygiæ fluvius, cujus aquam potantes facit furere. Hinc dicebantur Galli sacerdotes Cybeles Deæ Phrygiæ, qui se castrabant, & inter sacrificandum furiosè se habebant. *Phryges, sangvinei, resupinati, Celænæi, secti.*

Gamphasantes, Populi Lybiæ, sine ullis vestibus viventes, præliorum inexpertes, ideoq; obvios fugiunt. Plin. lib. 5. cap. 8.

Gandavum, urbs Flandriæ, Gent / Gándáwá.

Gāngē, urbs Indiæ regia.

Găn-

Gāngēs,is, & etis, Magnus fluv. Indorum, ex fonte Paradisi ortus. *Pulcher, rapidus, spatians, immensus, tepidus, Indicus, corniger, cæruleus, latè undans, Eous, dives, aurifer, arenosus, torrens, magnus.* Gāngētĭcŭs,a,um, id est, Indicus.

Gannodurum, Costentz am Bodensee/ Konstáncia miásto w Szwábskey ziemi.

Gănȳmēdēs, Poëtæ dicunt puerum fuisse Trojanum, elegantis formæ, & propterea raptum ab aquila, dum venaretur in Ida monte Troidis, adhibitumq; mensæ Jovis, ad præministranda ei pocula. *Dilectus Jovi, Trojanus, regius, flavus, pocillator, catamitus, Phrygius, Iliades, raptus Jovi, Idæus, Phryx, Iliacus, gracilis, Sangarius, Dardanius, Ephebus, Troicus, Tros, aureus, roseus, urniger, pulcer, cinædus.*

Gărămāntēs, pop. Lybiæ & Africæ. Matrimoniorum expertes, passim cum feminis degunt. Nullas certas habent sedes. Sub ciliciis semper agunt. Mulieres servilia ubiq; ministeria semper faciunt. *Nudi, perusti, inculti, sævi, veloces, inopes, nigri, arenivagi, matrimoniorum expertes, infelices.* Gărămāntĭcŭs,a,um, adject. Gărāmāntĭs, tidos, Patronym. fœmininum.

Gārgărŭs,ri, in plur. Gargaras,orum, Mons & opp. sub monte in Mysia. *Ardua, Pangæa, flavescentia, culta, Priameia.* Ponitur & pro tota regione. Alij volunt esse cacumen montis Idæ.

Gărūmnă,æ, fluv. Galliæ, à Pyreneis montibus defluens, qui Celtas ab Aquitania separat. *Æquoreus, validus, velivolus, refluus, defluus, celer, rapidus, magnus.*

Gaŭlēŏn, Insula est Lybiæ objacens, in qua serpens, neq; nascitur, neq; invectus vivit: pulvisq; ejus, quocunque gentium jactus, angves & scorpiones perimit.

Ganodurum, Lauffenburg in Helvetijs, miásto w Szwáycárskiey ziemi.

Gaŭrŭs, Mons Campaniæ, *Bacchæus*, unde Gaurinum vinum.

Gāză, urbs Palestinæ, vel Judeæ, ubi olim regia gaza, id est, pecunia, velut munitissima arce erat. *Eoa, Persis, Lyda, nobilis, externa, Ptolemais, Persica, caduca, Attalica, fluxa, dives, Asiatica.* Gāzæ̆ŭs, & Gāzætĭcŭs,a,um.

Gĕbēnnă, Mons qui hodie dicitur Geneuræ, in Franckreich/ Gorá we Fráncyey.

Gedanum, Dantzig / Gdańsk. urbs Borussiæ emporio celeberrima.

Gĕdĕōn, Judex in Israel. *Magnus.*

Gĕlă, fluv. & urbs in Sicilia.

Gĕlōnī, sive Gĕlōnēs, pop. Scythiæ, nunc Getæ, vel Tartari dicuntur. *Acres, sagittiferi, volucres, pharetrati, flavi, imperiosi, equimulgi, dispersi, picti.*

Genadium, urbs Hungariæ.

Geneva, Genff in Saphoy / Genewá.

Genezara. Lacus Galileæ, 16. mill. passuum latus, atque multis oppidis septus. Etiam dicitur mare Galileæ, & mare Tiberiadis, nam Tiberias urbs ei adjacet.

Genius deus, v. in appellat.

Gĕnŭă, ein gewaltige Gewerbstadt in Liguria gelegen / Miásto w Ligurey nád morzem. quæ vulgò Janua dicitur, quod à Jano conditam dicant. *Armisona, potens.*

Gērgĭs, ithos, vel Gergithos, thi, opp. Troadis, sive Æolidis, à quo Sybillarum una Gergithia dicta est.

Gērmānĭă, Deutschland/ Niemiecka ziemiá. *Horrida, fera, bellatrix, dira, perfida, ferox, audax, flava, frigida, nebulosa, effera, dives, bellax, armipotens, pugnax, atrox, fortis, barbara.* Germani dicti sunt pop. Germaniæ, Die Deutschen/ Niemcy. *Invicti, transrhenani, potentes, atroces, feroces, bellaces, truces, cærulei.* Dicti sunt Germani quasi fratres Gallorum, quibus solent pares esse moribus. Gērmānĭcŭs,a,um.

Gērră, nomen trium urbium. Unius in Syria, alterius prope Traconitas, tertiæ in felici Arabia, quæ turres habet ex salis quadratis molib.

Gērrŭs, fluv. Scythiæ.

Gērȳŏn, Rex Hispan. qui propter tria regna sua Tricorpor dictus est, quem Hercules superavit, ut Poëtæ fingunt. *Tricorpor, tergeminus, ter amplus, Iberus, triformis, ferus, minax, triplex.* Alij dicunt fuisse tres fratres ita concordes, ut unus putarentur. Gērўŏnācēŭs,a,um.

Gĕsŏrĭăcŭm, vel Iccius portus, Cales in Flandern/ Káles miásto we Flándryey.

Gessoriacum navale, Gent/ Gent miásto we Flándryey. vulgò Gandavum.

Gĕtæ, arum, Populi sunt Scythiæ, moribus inurbanis, & barbaris. Nullos habent in agris limites, sed fruges communes. Gaudent sagittis & pharetris. Integuntur ferarum pellibus. Bibunt equinum sangvinem permisto lacte. Non

vescuntur carnibus. Solebant olim mortuis viris uxores interficere. *Hiberni, astuti, infesti, pharetrati, rigidi, crudi, Marticolæ, stolidi, squalidi, duri, inhumani, hirsuti, truces, feroces, indomiti, diri, intonsi, sævi, feri, pelliti, armiferi, flavi, fortes, vagi, gelidi, belligeri, barbarici, Threicij, infrenes, truculenti, illepidi.* Gĕtĭcŭs, a, um.

Getuli, Populus vagus in Africa.

Gīgāntēs, à Poëtis finguntur fuisse filij Terræ & Titanis, tanta superbia, ut impetum fecerint in deos, eosq; cœlo detrudere conati sint, cujus rei causa dij omnes mutatis delituerunt formis in Ægypto. *Conjurati, Ætnæi, Titanij, sævi, Terrigenæ, anguipedes, serpentigeri, Phlegræi, Pallenæi, furentes, indomiti, serpentiferi, centimani, ventrimani, superbi, Theomachi.* vide Gigas in appellativis.

Gindes, flu. per Dardanos in Tygrim fluens.

Gion, id est, Nilus fluv. Ægypti.

Gītrā, urbs Palestinæ.

Glanis, Hetruriæ fluv. in Tyberim influens.

Glaucus, qui piscator fuit, quum pisces captos in ripa explicuisset, subitò contacta quadam herba se colligentes, in fluvium prosilierunt. Admiratus itaque Glaucus herbæ illius vim, quùm & ipse degustasset, pisces sequutus in aquam insilivit, marisque deus factus creditur. *Euboicus, biformis, viridis, Minous.* Hinc Prov. Glaucus comesa herba habitat in mari. Dictum apparet per jocum de ijs, qui quùm perierint, tamen vulgò creduntur vivere. Alius fuit Glaucus Sisyphi filius, qui quùm equas suas humana carne pasceret, ab illis etiam ipse devoratus est. Unde adagium, Glaucus alter. quasi dicat: Glaucus alter ab equis devoratus. Quadrabit in hominem alendis equis exhaurientem facultates suas.

Glessoburgus, urbs Angliæ.

Gnĭdŭs, urbs insignis Cariæ. Gnĭdĭŭs, a, um, ut: Gnidia Venus.

Gnŏsŏs, urbs Cretę. Gnossius & Gnōsĭăcŭs, a, um.

Gnŏsĭs, idis, patronym. fœmininum.

Gōrdĭŭs, Phrygiæ rex fuit, rusticus alioquin & ignobilis.

Gordum, urbs Flandriæ, Gent/ Miásto w Flándryey.

Gōrgŏnēs, Filiæ fuerunt Phorci, quarum hæ sunt nomina: Scylla, Medusa, Stheno, & Euryale. Habitabant Gorgades insulas in Oceano Æthiopico. *Sævæ, angvicomæ, asperæ, angviferæ, rigidæ, terrificæ, serpentigeræ, cruentæ, duræ, saxificæ, rigidæ, Mauræ, Phorcinides.* Gŏrgŏnēŭs, a, um.

Gōrtȳn, sive Gortis, ynis, sive Gortina, æ, Opp. mediterraneum Cretæ insi. ad Letheum fluvium.

Gŏthĭă, Gottlandsloß an Schweden vnd Norwegen/ Gotská ziemiá. Gothi, die Völcker auß Gottlandt/ Obywátele tey kráiny. qui nunc Svedi & Rusci vocantur. *Sævi, armipotentes, immanes, infrenes, feri.* Hi tempore Honorij Imperatoris multas provincias Alarico rege olim pervagati. Italiam armis subegerunt, Romamq; ipsam solo æquarunt, summamque in toto orbe invexerunt barbariem.

Gracchi, erant duo Romani fratres nobiles, & eloquentissimi, sed seditiosi, & concitantes plebem contra senatum, quare occisi sunt à senatu. Juven. *Rabidi.*

Grădīvŭs, id est Mars deus belli, Gradivicola, qui colit Martem. *Trux, atrox, sævus, fervidus, horrendus, potens, furens, ferus, fortis, torvus, fulmineus, belliger, ardens.*

Græcia, Das Griechenlandt/ jetzt Türckey/ Grecia. *Mendax, fallax, vindex, solers, docta, ultrix, vana, vetus, Hellas, garrula, insolens.* Græci sive Graii, dicuntur populi. *Parentes mendaciorum, loquaces, facundi, mendaces.* Græcus, a, um, adject. Græce, Griechisch/ Grecki. Græcari, dem Fressen vnd Sauffen obligen/ Jeść y pić. ab eo, quod Græci genio plurimum indulgerent, & intemperantius in conviviis se gererent. Græcissare, id est, Græcos imitari. Græcĭēnsĭs, e, pro Græco. Ad Calendas Græcas, Proverb. Nimmer / Nigdy. quia Græci calendis carent. Græca fide, Proverb. Vntrewlich / Niepewnie.

Grāiŭs, idem quod Græcus. Grājŭgĕnæ, arum, Græci dicti sunt.

Grānātă, Hispan. urbs celebris. *Dives, alta, superba.*

Granta, Britann. Oppid.

Gratiæ tres sunt, quæ filiæ Jovis dicuntur: Aglaia lætitiam, Thalia virentem, Euphrosine delectationem significantes.

Gygēs, is, Cœli & Terræ filius, & frater Briarei gigas maximus & centimanus. *Centimanus, tumi-*

tumidus. Est etiam Gyges Lacus Lydiæ. Alius fuit rex Lydiæ, qui consuluit Apollinem Delphicum, An aliquis esset se felicior. Apollo autem prætulit illi Aglaum quendam rusticum & pauperem.

Gymnasiæ, sive Gȳmnēsĭæ, Insulæ duæ sunt ante Hispaniam, à Latinis Baleares appellantur.

Gȳmnŏsŏphīstæ, Philosophi Indorum, sic dicti quod nudi in sylvis agerent, voluptatum omnium expertes, quibus mortalium vita corrumpitur. Plin. lib.7.c.2. *Sylvicolæ, nudi.*

H.

HAdrĭă, sive potius Adria, fuit urbs maritima in Italia, à qua dicitur Hadriaticum mare, quod est inter Italiam & Illyricum. Sine h, potiùs scribendum videtur. Unde adjectiva Hadrianus, Hadriacus, a, um, & Hadriensis, e.

Hadriopolis, urbs Bulgariæ.

Haginoia, Belgij regio, **Henegow/Kráiná w Niderlándzie.**

Hālcyŏnē, es, filia Neptuni, uxor Ceycis, vide sup. Ceyx, qui ambo mutati in aves, quæ vocantur Halciones, & hyeme circa mare nidificant, & pullos tunc excubant.

Hălæsă, urbs Siciliæ, unde Hălæsīānŭs, a, um, Halæsini, incolæ.

Halæsus, fluv. & mons non longè ab Ætna. Est & in Jonia Asiæ regione fluv. Colophonem præterfluens.

Haliacmon, fluv. Macedoniæ.

Hălĭcărnāssŭs, urbs Cariæ maritima, **Die Hauptstadt in Caria, Miásto stołeczne w Káryey.**

Hălīzŏnēs, populi Paphlagonum.

Hălȳs, fluv. ex Tauri montis radicibus profluens per Cappadociam.

Hămādrȳădēs, **Waldgöttinnen / von welchen die Alten gehalten haben / daß sie mit den Eych-bäumen auffwüchsen / vnd da so lang lebten als dieselbigë bestůnden / Boginie leśne / o ktorych Pogánie rozumieli / że z Debu wyrosły / y ták długo żyią poki Dab trwa.**

Hamburgum, urbs in finibus Saxoniæ, **Hamburg / ein Seestadt / Hámburk.**

Hārmŏnĭă, Martis & Veneris filia, Cadmi uxor, cui Vulcanus pulchrum, sed exitiale monile dedit, eò quod ex conjugis adulterio fuisset propagata. Plura Ovid. l.4. met.

Hārmŏnĭdēs, Troianus faber, qui naves Paridis fecit.

Hārpăsă, orum, Opp. Asiæ.

Harpe, falcatus ensis Persei, quo Medusam & Cetum dicitur occidisse. epith. v. in appellat. Harpe.

Hārpŏcrātēs, simulachrum erat, quod digito labijs impresso silentium imperare videbatur. *Ægyptius.*

Hārpȳiæ, dicuntur aves rapaces monstrosæ. Virg. l.2. Æneid. *Stymphalides, diræ, rapaces, Arcadicæ, tartareæ, truces, Herculeæ, avidæ, Phineæ, palustres, Stymphaliæ, infestæ, Typhonides, immūdæ.* Poëtæ dicunt, eas à dijs immissas fuisse, ad polluendas dapes Phinei regis Arcadiæ, quod is filios interfecisset. Earum nomina sunt: Aello, alienum tollens. Ocypete, citius auferens. Celæno, nigrorem significans. Quartam Homerus addidit Thyellam.

Harudes, Opp. German: **Costentz / Constántia miásto.**

Hasdrubal, v. Asdrubal.

Hēbē, es, filia Junonis, pincerna Jovis ante Ganymedem. Tandem facta uxor Herculis deificati, & dea juventæ dicitur. *Junonia, nobilis, formosa, cœlestis.*

Hēbræī, dicti sunt Judæi. Hēbræŭs, & Hēbrāĭcŭs, a, um.

Hēbrŭs, fluv. Thraciæ, ortum habens ex Pindo. *Oeagrius, Volucer, gelidus, arenosus, sacer, corniger, spumifer, murmurans, dives, undans, spumans, Odrysius, rapidus, fluvialis, Getes, vagus, turbidus, Thracius, impiger, nitidus, Rhodopejus.* Poetæ fabulantur in hunc fluv. Orphei caput, cum Cicones eum confecissent, projectum esse: unde & Oeagrius dicitur, ab Oeagrio Orphei patre. Virg. l.4. Georg. Ovid. l.12. met. Martian. l.6.

Hecălē, es, Nomen anus pauperculæ, quæ Theseum adhuc adolescentem hospitio suscepit. Hinc proverb. Nunquam Hecale fies, id est, Nunquam te inopia opprimet. Ovid. de Amor.

Hĕcătē, es, Proserpina uxor Plutonis, & inferorum regina, ab hecatos, quod est centum quia centum victimis sacrificabant, quod sacrificium vocatur Hecatombe. *Tergemina, Perseis, triceps, Phœbea, Perseia, nocturna, triformis, audax.*

Hecatombe, v. Hecate.

Hĕcătŏmpylŏs, urbs Parthorum, regni caput. Centum habuisse portas dicitur.

Hĕctŏr, Troianus dux fortissimus, filius Priami, & Hecubæ, post multas Græcorum cædes occisus est ab Achille. *Ferox, homicida, Priamides, splendidus, inclytus, impiger, flebilis, fortis, magnus, ferus, venalis, setosus, armipotens, sangvineus, Priameius, Troicus, belliger, Mavortius, atrox, Phrygius, Troius, furibundus, barbarus,* Hĕctŏrēus, a, um.

Hĕcŭbă, fuit filia Cyssæi regis Thraciæ, uxor Priami regis Troiæ, quæ post excidium Trojanum viro cum filijs occiso mutata dicitur in canem. *Cissæis, Priamæia conjunx, fecunda.*

Hēdŭī, Die im Hertzogthumb Burgund/ Burgundowie Olim Romanorum fratres dicti.

Hegesias Cyrenaicus Philosophus, qui mortem adeò laudabat, ut audito illo, multi se occiderent.

Hēgēsīppŭs, Historicus Ecclesiasticus.

Hegitinatia, urbs German. Lignitz/ Legnica.

Hĕlĕnă, æ, vel Hĕlĕnē, es, filia Jovis ex Leda uxore Tyndari Regis Laconię, hæc ob eximiam pulchritudinem bis rapta fuit. Primùm adhuc puella à Theseo, secundò jam Menelao nupta à Paride, propter quam recuperandam Græci cum Trojanis decennale bellum gesserunt. *Argiva, Tyndaris, Lacæna, Ledæa, Spartana, infamis, adultera, Graia, Tænarea, Iliaca, Oebalis, candida, Lacedæmonia, infesta pulchra, Jove nata, perfida, auricoma, iniqua, blanda, formosa, bis rapta, Cygno generata, Therapnæa, mœcha, alumna Spartæ, Oebala.*

Hēlĭădēs, filiæ fuerunt Solis & Clymenes, scil. Phaëtusa, & Lampetia, quæ casum fratris sui Phaëtontis adeò fleverunt, ut in arbores mutatæ sint, quæ electrum manant. Ovid. 2. metam. *Clymeneides, frondosæ, mœstæ.*

Helice, v. in Appellativis.

Hĕlĭcōn, onis, mons est Bœotiæ non procul à Parnasso, Phocidi vicinus. Apollini sacer & Musis, quæ propterea Heliconiades vocantur à Persio. *Amœnus, canorus, Aonius, Pierius, sacer, celsus, laurifer, virgineus, doctus, divus, organicus.*

Heliogabalus, Imperator fuit Romanus turpis vitæ.

Hēlĭŏpŏlĭs, Civit. Ægypti, Græcis Thebe dicta, & altera Ciciliæ.

Hēllăs, adis, dicitur Græcia, olim disciplinarum omnium nutrix. Ab Hellene rege filio Deucalionis, Hellenes, ipsi Græci dicti sunt.

Hēllē, es, Filia Athamantis regis Thebarum & Nepheles, quæ cum Phryxo fratre suo novercales insidias fugiens, arietem aurei velleris ascenderunt, ut veherentur in Colchon. Cùm autem venissent supra mare juxta Bizantium, Helle territa se dejecit, & submersa est, unde mare illud dicitur Hellespontum.

Hellon, Deucalionis filius.

Hēllēspōntŭs, Der enge Meerschlund zwischen dem Aegeischen Meer und Propontide gelegen/ Węsie morskie. v. Helle. *Rapidus, longus, Leandrius.* Hēllēspōntĭcŭs, a, um.

Hĕlōrŭs, vel Elorus, fluv. Siciliæ. *Stagnans, clamosus.*

Hĕlvĕtĭă, unde Helvetij, populus nobilis Galliæ, qui hodie Sviceri, vel Svitenses dicuntur, Die Eydgenossen oder Schweitzer/ Szwáycárowie. *Feri, armipotentes, sævi, truces.*

Hemŭs, mons in Thracia, qui excelsitate sua 6000. pass. continet.

Hēră, Junonis nomen, Græcis.

Hērăclēă, civit. Bosporiana, prius dicta *Perinthus*. Alia in Thracia, maximum habens amphitheatrum. Alia in Ponto ad Lycum fluv. Alia item in Italia in finib. Campan. Hinc Hēraclēōtēs, id est, de Heraclea.

Heracleopolis, nomen trium civitatum, una in insul. quadam Nili, Herculis opp. appellatur. Est & alia in Ægypto, ex qua Theophanes Physicus fuit. Tertia juxta Pelusium.

Hērăclīdēs, Philosophus ex Heraclea Ponti valdè tumidus, qui moriturus, jussit quendam, ut draconem à se nutritum lecto suo, cum mortuus esset, imponeret, & corpus clàm tolleret, scil. ut putaretur Deus factus.

Hērăclītŭs, Ephesius Philosophus superbus, qui de Theologia librum valdè obscurum scripsit, nolens scil. à vulgo intelligi. *Scotinus*, quasi tenebrosus, ab obscuritate sic dictus.

Herbipolis, Urbs Franconiæ Episcopalis, Würtzburg/ Wircburk.

Hercēŭs, dictus est Jupiter.

Hercŭlānĕum, urbs Campaniæ.

Hercŭlēs, Filius Jovis ex Alcmena conjuge Amphitrionis Thebani. Ob fortitudinem & gloriam creditus est inter Deos relatus. *Tyrinthius, Amphitryoniades, vagus, magnus, Alcmena creatus, Jove natus, laborifer, Oetbeus, falsiparens, magnanimus,*

nimus, profugus, intrepidus, fortis, angvitenens, virtus, violentus, ferox, trux, horridus, indomitus, domitor ferarum, victoriosus, auctor pacis, Alcmena genitus, audax, domitor orbis, ubiq; notus, inclytus, impiger, proles Jovis, Alexicacus, tremendus, bellipotens, invictus, turbidus, torvus, Doricus, Amphitryonius, Thebanus, Thyrsigena, eximius, auxiliaris, cœlifer, victor, conopius. Hērcŭlēŭs, a, um, quod ad Herculem pertinet.

Hercynia, Der Schwartzwald / Bor cżemny w Niemczech. Est omnium Germaniæ sylvarum maxima. Plura de hac sylva apud Cæsarē.

Hērmăphrŏdītŭs, Mercurij & Veneris filius. *Satus Mercurio, semivir.* Nam dicitur ab Hermes, & Aphrodite, id est, Venus. Hic fuit Androgynus, id est, vir & mulier, de quo talis est fabula. Nam Hermaphroditus cùm adolescens se lavaret in quodam fonte Cariæ, cui inerat Salmacis Nympha, illa eum amans amplexa, Deos oravit ut ex ambobus unus fieret. Idq; factum est. Hinc omnes Androgyni vocantur Hermaphroditi.

Hērmēs, dicitur Mercurius, Deorum interpres: Nam hermes Græcè, Latinè interpres est.

Hermes Trismegistus, Philosophus in Ægypto post Mosen claruit, eo tempore, quo Philosophiæ studia in Ægypto cœperunt efflorescere: cùm antea tantùm circa Astronomiam & Mathematicas versarentur.

Hērmĭŏnē, ēs, filia Menelai & Helenæ, quæ puella Oresti desponsata fuit. Sed cum Pyrrhus Achillis filius eam duxisset, Orestes illum occidit, & sponsam recepit. *Ledæa, Spartana.* Altera Hermione fuit filia Martis & Veneris, uxor Cadmi, cui Vulcanus pulchrum, sed perniciosum monile formavit. Tandem cum marito mutata dicitur in serpentem.

Hērmĭŏnēs, Populi dicuntur Germaniæ, Die Pomeren / Pomorczycy.

Hērmŭs, fluvius Lydiæ, qui aureas arenas habere fertur. *Turbidus auro, Lydius, sordidus auro, felix, dives, metallifer, Lydus, vagus.*

Hērō, Puella fuit speciosissima, Veneri sacerdos, ex Sesto urbe Hellesponti, propinqua Abido. Hæc correpta amore Leandri adolescentis Abydeni, lucernam accensam noctu ponebat in vestigium turris, ad cujus lumen natabat Leander ipse. Sed tandem furentibus ventis, & tempestate suborta, extincta est lampas, & submersus natator. *Sestias, sesta, formosa, venusta, speciosa, spectabilis.*

Hērōdēs, Antipatri Idumæi filius, à Romanis Judæorum rex declaratus. Hic vir strenuus Samariam olim in cineres redactam è fundamentis erexit, eamq; in honorem Augustam appellavit. Crudelissimus tamen fuit. Nam omnes legis interpretes, & parvulos Bethlehemitas interemit. *Malus, barbarus, crudelis, Idumæus, trux, cruentus, ferus, turbidus.* Huic filius eodem nomine successit, de quo S. Lucas in Actis Apostol. Qui scatentibus toto corpore vermibus, miserando genere lethi perijt. Fuit alius Herodes Antipas, hujus filius, Præfectus Galilææ, qui impijssimus etiam fuit. Nam in cives sicarius, in nobiles latro, in socios populator habitus est, uxorem Philippi fratris duxit, Johannem Baptistam occidit, & Christum illusum Pilato remisit. Quartus Herodes dictus Agrippa, Aristobuli filius, qui Apostolum Jacobum occidit.

Hērŏdŏtŭs, Historiographus Græcus. *Torrens dulcis.*

Hērŏphĭlă, Proprium nomen fuit Sibyllæ Erethræ, quæ Tarquini superbi tempore Romam venit, tresq; secum libros attulit, heroico carmine conscriptos; quorum nomine quum magnam pecuniæ summam à rege petiisset, nec obtinuisset, duos exussit, uniusq; qui reliquus erat, nomine tantundem obtinuit, quantum paulò ante pro tribus poposcebat. Suidas.

Hērŏstrătŭs, Fuit vir, qui ut famam sui nominis dilataret, templum clarissimum Dianæ Ephesiæ incendit, & seipsum mox prodidit.

Hēsĭŏdŭs, Poëta natus in Bœotiæ vico. Hic missus à patre ad ovium custodiam, dormiens somniavit se repentè factum Poëtam. Jugulatus ab Antipho & Crumeno fratribus. Primus agriculturæ præcepta tradidit. Primus fabulas scripsit. *Bœotius, Ascræus, præceptor arandi, agricola, Heliconius.* Hesiodus, a, um, quicquid Hesiodi est.

Hēsĭŏnē, ēs, Laomedontis regis Trojæ filia, & Priami soror, quam Hercules expugnata Troja uxorem dedit Thelamoni.

Hēspĕrĭă, dicitur Hispania, ab Hespero stella occidentali. Etiam Hesperia dicitur Italia, ab Hespero rege, fratre Atlantis. Sed cùm Hispaniam intelligimus, additur, ultima.

Hēspĕrŭs, Rex Italiæ, frater Atlantis. Est

etiam stella vespertina, quæ aliter etiam Vesper & Vesperugo dicitur. Cujus Epitheta quære in Appellativis.

Hĕspĕrĭdēs, erant filiæ Hesperi, vel (ut alij scribunt) Atlantis, scil. Ægle, Erethusa, & Hesperusa, Poetæ fabulantur eas amœnissimos hortos habuisse, auriferis arboribus consitos, cui custodem adhibuerunt draconem pervigilem. Hercules autem ab Eurystheo missus, dracone sopito, vel occiso, aurea poma abstulit. *Afræ, pomicolæ.*

Hĕtrūrĭă, Regio Italiæ, modò Thoscana dicta. Quam ab Heteron dictum putat Servius. Alij ab æthra. *Sollers.* Hetrusci dicuntur incolæ.

Hĭārbās, vel Iarbas, Rex Getuliæ, procus Didonis, qui cùm viduam Didonem cogere vellet, ut si bi nuberet, eam ad inferendam sibi mortem compulit. *Procax, Gætulus, Libycus, Maurus, zelotypus.*

Hĭbērnĭă, Insula in mari Atlantico.

Hidra, Urbs Siciliæ.

Hiero, Rex Siciliæ.

Hĭĕrōnȳmŭs, Ein Kirchenlehrer / Ociec Kościelny. *Trilingvis, Stridone satus.*

Hĭĕrŏsŏlȳmă, die Stadt Jerusalem / ein Hauptstadt des Jüdischen Lands / Jeruzalem / miásto stołeczne w żydowskiey ziemi. *Opulenta, magnifica.* Hĭĕrŏsŏlȳmĭtă, æ, & Hĭĕrŏsŏlȳmĭtānŭs, qui ex Hierosolyma est.

Hīmĕră, fluvius Siciliæ, qui in duas partes dividitur. Altera dulcem, altera salsum saporem retinet. Est & Oppidum ejusdem nominis.

Hīppărchŭs, fuit Mathematicus insignis. Primus instrumenta Mathematica invenit.

Hīppē, ēs, Chironis Centauri filia fuit, quæ quùm in monte Peho sese venando exerceret, gravida facta est: & ob id patris indignationem timens, Deorum miseratione in equam conversa est, & in cœlum translata. Nonnulli Vatem fuisse fabulantur: sed quia Deorum consilia hominibus patefecit, in equam esse conversam.

Hippo, Civitas Africæ, ubi D. Augustinus fuit Episcopus.

Hippocentauri, vide Centaurus.

Hīppŏcrēnē, ēs, Fons est in Bœotia, sacer Musis & Apollini, quem equus Pegasus, Neptuni & Medusæ Gorgonis filius, ungula pedis elicuit. Unde & traxit nomen; alio nomine vocatur fons Caballinus. *Aganippis, camœnalis, clara, vitrea, pallida, sacra, Phorcynis, Heliconis.* Hīppŏcrēnĭdēs, dicuntur Musæ ab Hippocrene.

Hīppŏdămē, ēs, & Hīppŏdămīă, æ, Filia Oenomai regis Arcadiæ. *Pisæa, Attracis.* Cui prophetatum erat se periturum, cùm filia sua nupsisset, quare cum procis filiæ instituit currule certamen, ista lege, ut si quis eum vinceret, filiam acciperet, quisquis autē ab eo victus esset, mortem subiret. Multis igitur procis victis & occisis, Pelops Tantali filius Hippodamiæ nuptias anxie petens, Myrtillum regis aurigam promissione corrupit. Nam promisit ei Virginis primam noctem, si victor fieret. Tunc Myrtill⁹ axes currus Oenomai fecit cereos, & sic fracto curru Pelops victor evasit, tunc Oenemaus seipsum interfecit, & Pelops regno & regina potitus, Myrtillū promissa petentem projecit in mare, quod ab eo Myrtoum appellatur. Alia fuit Hippodamia uxor Pirithoi, propter quam pugna fuit inter Centauros & Lapythas. *Lyrnessis, Ischomachia.* Item alia Bryfæ, quæ & Briseis dicitur.

Hīppŏdōrŭs, Atheniensis fuit, qui filiam cum mœcho deprehensam, duabus quadrigis jussit alligari, & in partes discerpi. Ælian.

Hīppŏlȳtŭs, Filius fuit Thesei, & Hippolytes Amazonis, ab equis discerptus. *Virbius, pudicus, Theseius, Amazone natus, Amazonius, Thesides, severus, castus, intactus, insons, rigidus, verecundus.* Nam Phædra noverca, cùm ad coitum flectere Hippolytum non posset, eum falsò accusavit apud Theseum, quasi se opprimere voluisset, Theseus autem credulus uxori, rogavit Ægeum patrem suum Deum marinum, ut filium occideret. Quare cùm Hippolytus veheretur curru juxta mare. Ægeus Phocas, id est, belluas marinas emisit, quibus equi territi, currum ruperunt, & Hippolytum discerpserunt, sed Æsculapius rogatu Dianæ, quæ Hippolitum amabat, vitæ eum restituit, quem Diana in nemus Aricinum juxta Romam deduxit, & nomen ei Virbius dedit, quasi bis vir. Hippolytus autem interpretatur ab equis dissolutus vel discerptus

Hīppŏmĕnēs, Nobilis juvenis & nepos Neptuni. *Aonius, proles Neptunia, Megareius, cupidus.* Qui Veneris ope superavit Atlantam, vide supra Atalanta.

Hīppōnāx, Poeta Græcus, facie deformis, acer

hcer ftylo, vide fupra Bubalus. *Acer, ferus.*

Hīppŏphăgī, Scythiæ populi in Afia, Roßfreſſer/ Koniożadlowie.

Hippŏpŏdēs, Populi in Oceano Scythico, qui tefte Solino, humanam usq; ad veftigium formam tenent: fed in equinos pedes defìnunt. Plin. l. 4. c. 13.

Hīppūs, Fluvius eft Colchorum. Eft & mons Bithyniæ. It. Infula Eretriæ. It. Urbs Siciliæ.

Hirpi, Pop. Valifcorum, juxta montem Soracte; qui in facrificijs per ignem currebant illæfi.

Hīſpălīs, Civitas ulterioris Hifpaniæ; hodie Sevilia dicitur.

Hīſpānĭă, eft Europæ regio ampla inter Africam & Galliam. *Fertilis frugum, pugnax, bellax, horrida, audax, populoſa.* Hifpani dicuntur incolæ, Die Spanier/ Hißpanowie. *Vænales, feroces.* Hīſpānŭs, a, um; & Hifpānĭēnsĭs, e, adject. Sed qui in Hifpania natus, dicitur Hifpanus. Hifpanienfis, qui alibi ortus; & negotiatur in Hifpania.

Hiftria; vide Iftria.

Hŏmērŭs, Græcorum Poetarum maximus, ante dictus Melefigenes, quod ad Meletum fluvium natus effet; fed à cæcitate vocatus eft Homerus, quod Ionica lingva cæcum fignificat. Vixit ante Romam conditam annis circiter 160. ut Cornelius Nepos in lib. Chronic. tradit. *Colophoniacus, Smyrnæus, Mæonicus, magnus, vinoſus, inſignis, æternus, antiquus, Achæus, Conditor Iliados, magniloquus, cæcutiens, cæcus, tonans, oculis captus, Mæonides, ſapiens, divinus, doctus, Salamaniacus, ſacer, divus, gravis, grandis, altiſonans, altiloquus, Colophonis alumnus, ſublimis, jucundus, Meleſigenes, Colophonius, florens, immortalis, ſollers.* Hŏmērĭcŭs, a, um, ad Homerum pertinens. Hŏmērŏmāſtīx, Cognomen Zoili cujusdam, quafi Homeri flagellum, id eft, Homeri oblocutor dictus.

Hŏmŏlē, ēs, Mons Theffaliæ eft.

Hŏrātĭŭs, Qu. Horat. Flac. natus eft in Venufio Apuliæ oppid. patre Libertino, Lyricorum & Satyrorum fcriptor. *Fidicen, numeroſus, vafer, Calaber, mordax, Venuſinus, acer, doctus, lippus, ſuavis.*

Hŏrŏdēs, five (ut alij volunt) Orodes, Rex Parthorum, qui M. Craffum occidit.

Hōrtēnsĭŭs, Romanus Orator. Cujus filia Hortenfia, eloquentiffima: quæ cùm matronarum ordo gravi tributo à Triumviris premeretur, nec virorum quisquam liberius loqui auderet, caufam conftanter egit, impetravitq; ut major pecuniæ pars eis remitteretur.

Hūnnī, Gens Scythica ferociffima prope Gothos. *Turpes, peſtiferi, minaces, feri, torvi, belligeri.*

Hўăcīnthŭs, fuit puer dilectus Apollini, quem cùm Apollo imprudens difco necaffet, evertit in florem rubrum, qui etiam vocatur Hyacinthus; vide in Appellativis. Alij fcribunt Hiacinthus.

Hyades. quære in Appellativis.

Hўărŭs, Afiæ fluvius.

Hўāntēs, Græci populi, poftea Bœoti appellati. Hyantĭŭs, a, um.

Hўăs, Athlantis filius; ex Æthra uxore, qui quùm adhuc puer venationibus fefe exerceret, à leone devoratus eft.

Hўbērnĭă, Infula non procul ab Anglia, ab hyberno tempore fic appellata (ut quidam putant) propter hyemis magnitudinem. Hinc Hybernicus, a, um.

Hўblă, æ, vel Hўblē, ēs, Mons & regio Siciliæ; abundans apibus & optimo melle. *Crocea, florida, Trinacris, alta, Sicula, fertilis, mellifera, Sicanis, floricoma, dives, herboſa.* Hyblæus, a, um.

Hўdāſpēs, Magnus fluvius in Oriente, qui per Parthos currit, & Indo fluvio mifcetur, dictus ab Hydafpe, rege Medorum. *Niſæus, fabuloſus, aurifer, gemmifer, Nabathæus, dives, lenis, longinquus, Medus, clarus, tumidus.*

Hўdră, fuit ferpens in Lerna palude prope Argos. Cui cùm Hercules caput unum amputabat, duo protinus renafcebantur. Hanc tamen interemit Hercules ipfe. Epitheta vide in Appellat. Hydor.

Hydrus, untis, vel Hydruntum, i, Urbs Calabriæ ad Adriaticum mare.

Hўdrūsă, Infula inter Cyclades, ab aquarum copia dicta.

Hўlāctŏr, Nomen unius ex canibus Actæonis.

Hўlās, Filius Thyodomantis dilectus Herculi, cum quo Hylas profectus, cùm aquam hauriret, fubmerfus eft. *Tener, multum quæſitus, Herculeus, Thyodomanteus, pulcer, clarus, parvus, Tyrinthius, Thyodomante genitus, formoſus.*

Hўlŭs, Filius Herculis ex Deianira.

Hymēn, feu Hymenæus, filius fuit Veneris, & Liberi patris, Deus nuptiarum creditus ab Antiquis

quis, quod primus certas nuptias instituerit. *Vinctus fertis, formosus, floricomus, pulcer, lætus, mitis, dulcis, mollis, blandus, dux Veneris, conjugator amoris, clarus, connubialis, honestus, tædifer, festus, errorivagus.*

Hymettus Mons Atticæ pulcherrimus, floribus abundans, & apibus. *Attæus, semper florens, dulcis, Cecropius, olens, Theseus, vernus, Erichtheus, pulcer, semper viridis, Cerealis, tepidus.* Hymettius, a, um.

Hypanis, fluvius magnus Scytharum. *Sonans, bisapor.*

Hyperborei, Populi Scythiæ, ultra Rypheos montes, qui miram & felicem leguntur vitam degere, & diu vivere. Hyperboreus a, um, id est, Scythicus, vel Septentrionalis.

Hyperides, Atheniensis Orator, æmulus Demosthenis, jussu Antipatris execta lingva interfectus. Plutarch. in vita Demosth.

Hypermnestra, una ex 50. filiabus Danai. Plura vide supra Ægyptus.

Hyperion, ionis, Titani & Terræ filius, paterque Solis, & Lunæ, & Auroræ, secundum Poetas. Ponitur quandoq; pro Sole.

Hypsipyle, filia Thoantis, regis Limni. Cùm autem mulieres in Lemno viros omnes, communi consilio necarent, ipsa patrem servavit & dimisit. Deinde cum Argonautæ Lemnum venissent, ex Jasone gemellos peperit. Postea cum Lemniades ob servatum patrem vellent eam supplicio afficere, fugit, & à Piratis capta Lycurgo regi Nemeæ data est, cujus filium Opheltem cum nutriret, & Argivis Thebas petentibus fontem ostenderet, puer in herba relictus, necatus fuit à serpente. Cumq; pater pueri eam vellet occidere, à regibus Argivis fuit defensa. *Thoantis, pulchra, Lemnias, Lemnia, effera, Thoantias.*

Hyreus, Rusticus quidam Bœoticus, qui cum Jovem, Mercurium, & Neptunum hospitio suscepisset, jussus petere quicquid vellet, mox voti compos futurus: respondit se quidem nihil æquè cupere ac filium: Uxorem tamen ducere nolle. Quo intellecto tres Dij in bubulum tergus, quod ille juvenco detraxerat, quem Jovi recens immolaverat, lotium reddidere: ex quo 10. mense natus est puer: quem ille ab urina Urionem vocavit: qui postea primæ literæ mutatione Orion dictus.

IA, dissyllab. Filia fuit Athlantis soror Majæ, matris Mercurij.

Iachus, id est, Bacchus. *Dulcis, Ogygius, lenis, tumidus, cornutus, mitis, corymbifer, mollis, spumans, vitalis, pulcer.*

Iader, g. neut. Fluvius est in Adriaticum mare defluens. *Tepidum*. juxta quem est urbs, quæ Iadera dicitur.

Ianira, Nymphæ nomen, Oceani & Thetios filia.

Ianthe, es. Puella fuit Cretensis, ex Phæsto oppido Telestæ filia, uxor Iphidis, qui pro nuptiarum die ex fœmina mutatus est in marem. Ovid. lib. 9. metamor.

Janus, Antiquissimus Italiæ rex, qui Saturnum accepit socium regni, hic ob prudentiam dicitur der Gott Janus/ ward gemahlet mit zweyen Angsichten/ von einander gewendet. Sein Tempel zu Rom stund offen/ so lang sie Krieg führeten/ zu Friedens Zeit aber ward er beschlossen / Tego máluia dwuglowowego / Jego Kośćiol w Rzymie czásu woyny był otwárty / czásu pokoiu záwárty. *Bifrons, belliger, matutinus, anceps, biceps, biformis, sacer, patulentus, claviger, geminus, pacificus, antiquus, Quirinus, Junonius.* Janalis, le, adject.

Janiculum, Oppidum fuit à Jano olim factum, deinde fuit pars urbis Romæ, & mons in ea.

Japyx, vide in Appellativis.

Iapygia, Regio est in finibus Italiæ, aliàs Messapia dicta.

Iarbas, Getulorum rex. *Procax, Getulus, Libycus, Maurus, Zelotypus.*

Jason, filius Æsonis, fratris Peliæ Regis Thessaliæ, qui Pelias misit Jasonem in Colchum, ut afferret aureum vellus, quod etiam iuvante Medea acquisivit. *Candidus, clarus, Æsonides, Æsone natus, Hæmonius, Pegaseus, Pelasgus, peregrinus, fallax, efferus, asper, Thessalicus, Thessalus, Albanus, Achivus, superbus, trux, magnanimus, prædo, acer, armipotens, perjurus. Æsonius, formosus, perfidus.*

Jazyges, Die Siebenbürger / Obywátele śiedmigrodzkiey ziemie. Regio illa partim ab Hungaris, partim à Valachis colitur.

Iberus, fluv. est ulterioris Hispan. *Dives, Tartessiacus, velivolus, aurifer, extremus, rapidus.*

Iberia, dicitur Hispania, & Iberi dicuntur Hispani, *Feri, duri.* Iberus, a, um, adject.

Ica-

Icăriă, sive Icărŏs, Insula maris Ægei.

Icărĭūs, filius Oebali regis Laconiæ, pater Penelopes, & Erigones. Qui comes Bacchi di-dicit ab illo usum vini, quod cum dedisset messoribus suis, & illi inebriati sunt, postquam tandem ad se reversi sunt, Icarium occiderunt, putantes, quod venenum sibi dedisset. Erigone autem filia Icari mortem patris ita doluit, ut se suspenderet.

Icărūs, filius Dædali, qui cum patre volasse dicitur ex Creta, sed cum nimis altè volaret, liquata cera, quâ pennæ erant compositæ, cecidit in mare, quod ab eo vocatur Icarium, licet alij ab Icaros insula denominatum hoc mare dicunt. *Dædaleus, audax, infelix, temerarius, Dædalides.*

Icŏnĭūm, urbs Siciliæ, item, urbs Phrygiæ & Lycaoniæ.

Ida, Mons Phrygiæ. In hoc Monte Paris sententiam tulit pro Venere, de pomo aureo adversus Palladem & Junonem. *Phrygia, frondosa, aquosa, humida, umbrosa, ardua, amœna, opaca, sacra, alta, pinifera, clivosa, nemorosa, Dardania, gelida, fecunda, Rhœteia, multifons, frontifera, Sigea, cupressifera, Iliaca, Dardana, viridis, perfida, injusta.* Idæŭs, a, um, id est, Troianus. Etiam est Ida mons in Creta insula. *Acrisona, Cretæa.* Hinc Idæus, a, um, id est, Cretensis.

Idălĭūs, est mons in Cypro. Idalium nemus est appellatum. *Frondosum*, Idălĭŭs, a, um, unde Venus Idalia dicta.

Idŏmĕnæ, urbs Macedoniæ.

Idŏmĕneūs, Rex Cretæ, qui cum Græcis ad Troiam pugnavit, in reditu verò tempestate vexatus, promisit, si sospes in regnum rediret, se hoc immolaturum, quod exeunte sibi de nave primùm occurreret. Itaque cum filium suum, qui primus occurreret, immolasset, aut (ut alij dicunt) immolare voluisset, à Cretensibus ob crudelitatem pulsus, navigavit in Apuliam, & urbem Petiliam condidit super Salentinum montem Calabriæ.

Idūmæă, Regio Syriæ. Idumæi, Incolæ dicti. Idūmē, urbs in Idumæa, palmis abundans. *Palmifera, florens, ferax palmæ, fragrans palma, dis, opulenta.* Idūmæŭs, a, um.

Jena, urbs Thuringiæ.

Jēsūs, *Salutifer, clarus, victor lethi, Nazarenus.*

Illiă, Mater Romuli & Rhemi, filia Numitoris regis Albani, quem Amulius frater regis expulit regno, & filiam ejus Iliam fecit sacerdotem Vestæ, quæ Ilia cùm ex Marte concepisset gemellos Remum & Romulum, Amulius eam cum filijs in Tyberim proijci jussit, filij tamen evaserunt. Alij dicunt Iliam fuisse vivam defossam. Alij verò in carcere obijsse scribunt, *Troica, Romana, Dardana, Martia.*

Iliŏn, vel Iliŏs, fuit urbs Trojana, ab Ilo rege dicta. *Sacrum, crematum, ustum, superbum, altum,* unde Iliăcŭs, a, um, Trojanus. Iliădæ, Trojani dicti. Iliădēs, Fœminæ Trojanæ, & Ilias, opus Homeri, de Ilio Trojano bello.

Illy̆rĭs, idis, sive Illyrium, Lata regio inter Italiam, Germaniam, Thraciam & Macedoniam, vel Epirum, habens ab uno latere mare Adriaticum, ab altero Danubium. Hæc regio nunc dicitur Slavonia, & Bosnensis. Illy̆rĭcŭs, a, um.

Imāūs, Caucasi montis pars, Indiam à Scythia dirimens.

Inăchĭă, Peninsula est Europæ totius clarissima, Peloponnesum dicta. Inachium, Pelopponnesi oppid.

Inăchūs, primus rex Argivorum, pater Isidis, qui à nomine patris dicitur Inachus. *Antiquus, Argivus*, item, Inachus, fluv. est Achaiæ. Inăchĭdēs, patronym. masculinum. Inăchĭs, patronym. fœmininum.

Inărĭmē, es, ein Insel nicht weit von Neaples gelegen/ Wyspá nieDáleko od Neápolim. habens montem, qui ignem emittit. Unde ajunt Poetæ, quod Typhæus gigas sub illo sepultus sit. Virg.

Indĭă, est prima & maxima regio Orientalis, abundans auro, argento, & lapidibus pretiosis. *Dives, decolor, Thyrsigera, discolor, prodiga gemmarum, nigra, tosta.*

Indŭs, Maximus fluv. Indiæ, qui 60. fluvios in se recipit, torrentes autem ultra 100. in eodem sunt Crocodili, ut in Nilo.

Inŏ, filia fuit Cadmi, & Hermionis, uxor Athamantis regis Thebarum, quæ videns maritum insanientem & Icarchum filium occidisse fugiens cum altero filio Melicerte, se tandem de scyronijs Saxis in mare præcipitavit cum filio, & ambo dij maris effecti sunt, mutatis nominibus. Nam Ino dicta est Leucothea, Meli-

certes autem Palæmon. Ovid. 4. met. *Flebilis, nutrix Bacchi, Cadmeia.*

Insubres, Populi Cisalpinæ Galliæ. Hac etiam ætate sunt, qui Mediolanum metropolim habitant.

Inutrium, opp. in finib, Vindeliciæ, non procul ab Alpibus, Inßprück / Miásto w Tyrol. stiey ziemi.

Iō, hujus Ius, filia regis Argivorum. *Vaga, candida, Memphitis.* Quam Jupiter amavit, & subitò interventu Junonis mutavit in vaccam, Juno tamen suspicione non carens, oravit Jovem, ut eam vaccam sibi daret, quam & Argo centum oculos habenti custodiendam tradidit, sed cum Mercurius à Jove missus Argum (ut sup. Argus) necasset, irata Juno, œstrum animal bobus infestum misit, ut Io vexaret. Io igitur ab Oestro stimulata, huc & illuc cucurrit, & in Ægyptum veniens, in pristinam formam restituta. Osiridi regi nupsit, & Isis vocata, post mortem dea facta est.

Iŏcăstă, filia Creontis, & uxor Lai regis Thebani, post cujus necem ignorans nupsit Oedipodi filio suo, & ex illo genuit Polynicem & Eteoclem filios, qui quum in prælio mutuis vulneribus se occidissent, ipsa quoq; se necavit.

Iŏlāŭs, Iphicli filius fuit, qui Herculi Hydram interficienti adfuit, ferroque candenti cruorem restinxit, atque cohibuit. Hic quum ad decrepitam ætatem pervenisset, Herculis p ecibus, juventuti restitutus est. Ovid. 4. met.

Iŏlē, es, filia Euryti regis Oechaliæ, quam Hercules tam ardenter amavit, ut ei serviret, sicut ancilla dominæ, & ipsa jubente muliebri veste indutus neret. *Eurytis, Coa.*

Iōnĭă, Regio Græcorum in Asia. *Mollis, dives.* Hujus incolæ Iones dicti sunt. Iŏnĭcŭs, & Iŏnĭŭs, a, um, quod ex Ionia est, Mare Ionicum.

Jŏpās, Africæ regulus, unus ex procis Didûs. *Crinitus, jucundus, pulcer.*

Jŏppē, urbs maritima Palestinæ, & vetustissima ante diluvium condita. In ea saxum est, ad quod Andromeda, filia Cephei, ceto exposita, fertur alligata fuisse.

Jŏrdănĭs, Amœnus fluv. Judeæ, qui oritur (ut Plin.) è fonte Peneade, & Galilæam â reliqua Judæa separans, tandem labitur in mare mortuum.

Iphĭgĕnīă, Agamemnonis & Clitemnestræ filia. *Mycenis, Pelopeia, Agamemnonia, Iphianaßa.*

Iphĭmĕdīă, uxor fuit Aloei, quæ compressa à Neptuno filios geminos peperit, Otum & Ephialtem, qui singulis mensibus novem digitorum longitudinem staturæ suæ adijciebant: cumq; paucis annis in summam corporis molem excrevissent, una cum cæteris gigantibus adversus Superos bellum moventes, Apollinis & Dianæ telis confixi sunt.

Iphĭs, Puer fuit formæ venustate conspicuus: qui cùm Anaxareten puellam efflictim amaret, neq; illa ejus amori responderet, impatientia amoris, vitam laqueo finivit. Cumq; jam ad sepulturam efferretur, Anaxarete è fenestra prospiciens, in saxum mutata est. Latiùs hanc fabulam Ovid. 14. metam.

Irĭs, Taumantis fuit filia, nuncia Junonis, quam & plerique accipiunt pro arcu cœlesti, qui certissimam promittit pluviam. *Thaumantis, nuncia Junonis, Thaumantias, Junonia, Thaumantæa, nata Athamantis.* Plura epith. v. in Appellat. Iris.

Irŭs, fuit Ithacensis mendicus, corpore grandi, sed debili, qui cum a ijs domum Ulyssis absentis exhauriebat, sed Ulysses reversus ab expeditione Trojana, illum ictu pugni interfecit. *Famelicus, miser, inops, egens, Dulichius.* Irus ponitur & pro quolibet paupere.

Isăpĭs, fluv. Flaminiæ.

Isără, fluv. magnus Allobrogum.

Isaurĭă, regio Asiæ minoris, proxima Ciliciæ ad Taurum montem. Isauri, populi dicti. Isaura, orum, urbs Isauriæ.

Isaurŭs, fluv. in Pyceno, prope urbem Pisaurum.

Isis, is, & idis, filia Inachi regis Argivorũ prius Io dicta, v. Io. *Inachia, Pharia, linigera, Niligena, Memphitis, Inachis, Niliaca, Argiva, vaga, Phoronis, agricola, profuga, Isiaca.*

Ismărŭs, g. masc. in plur. g. n. Mons Thraciæ, *Nimbosus,* in quo fuit urbs Ismara, quæ & Maronia dicitur. Ismărĭŭs, a, um.

Ismēnŭs, fluv. Bœotiæ, circa Thebas, unde Ismēnĭŭs, id est, Thebanus. Ismēnĭdēs, Fœminę Thebanæ, *Celer, rapidus.*

Isŏcrătēs, Nomen maximi Rhetoris, vixit 106. annis.

Ispalis, v. Hispalis.

Israel,interpretatur vir videns Deum quod nomen impositum fuit Iacob Patriarchę,à quo Israelitæ.

Istĕr, tri, Maximus fluv. Europæ, qui inter Germaniam & Hungariam, & Scythiam labitur aquilonem versus, & tandem septem ostijs ruit in Pontum. Dicitur etiam Danubius. *Turbidus,Scyticus, multifidus,latus,Binomius, gelidus, barbarus,septenus,frigidus, septemgeminus, torvus, undans, opacus vitibus, sævus,septemplex, canens, torrens,vagus,Mavortius,sinuatus, magnus, rigidus, septifidus,fluctivagus,Babylonius,sonans, currens,glacialis, corniger, Germanicus,spumans, vastus, undisonans, Rheticus, arcticus,algidus.*

Isthmŏs,dicitur angusta terra inter duo maria, quatuor millium spatio. Ægeum mare ab Jonio separans. Et hic vocatur Corinthiacus, *Gracilis,bimaris, Sisyphius, Doricus, angustus, dives,exilis,tenuis.* Est & alter Thracius,cujus litora urbes utrinq; secus ostentant. (Istri.

Istrŏpŏlĭs,Thracię urbs non procul ab ostijs

Istrĭă, Est regio inter Istrum & Italiam: nam ab Italia separatur Adriatico sinu.Istri,sunt populi Istriæ.

Itălĭă, Regio nobilis & fertilissima, inter Adriaticum mare & Tuscum. Inter Alpes & Siculum fretum. Dicta est ab Italo rege,quum prius vocaretur Hesperia magna. *Saturnia,gravida bellis,fertilis,terrarum alumna,fortunata, potens,decora,armentosa, sceptrifera, bellifera, frequens urbibus,pulcra,populosa.* Itălŭs,& Itălĭcŭs, a,um, ut Gens Itala, vel Itălī, Populi Italiæ. *Superbi,præfulgidi.*

Ithăcă, Insula ante Achaiam sita,& fuit patria Ulyssis,qui ob id dicitur Ithacus.

Ithōmē,es,opp. in Phthiotide Thessaliæ regione. *Montana.*

Itylus & Neis, filij fuerunt Zethi ex Aëdone conjuge,quorum Itylum mater noctu per errorem interfecit, putans eum esse Amaleam Amphionis filium: invidebant enim uxori Amphionis,quod jam viro filios sex mares peperisset. Quæ quum errorem suum cognovisset,optavit mori,sed deorum commiseratione in Carduelem versa Itylum deflet.

Itўs, Terei & Prognes filius fuit, qui (ut est fabula) interfectus à matre, & patri epulandus appositus,in phasianum mutatus est. *Ismarius, Threicius, tristis.*

Juba, Rex Mauritaniæ. *Sceptrifer, Maurus, fidus, Cinyphius, potens, magnanimus, Pompeianus.*

Jūdās, Apost. & proditor Christi. *Furens, proditor, nefandus, iniquus, avarus, scelestus, truculentus.*

Jūdæă, Regio majoris Asiæ, Das Jüdisch Land/ żydowſká ziemiá. *Tenax.* Jūdæī, Die Jüden/ Żydźi. *Apellæ, Curti, recutiti, superstitiosi, profani, Levigenæ, infidi, molesti, rebelles, perfidi, diri, feroces, perjuri, superbi, ingrati, vafri,* à Juda filio Jacob dicti sunt. Nam licet fuerint duodecim tribus, quæ à duodecim filijs Jacob descenderunt, à Juda tamen primogenito omnes Judæi sunt appellati. Judaicus, a, um.

Ivĕrnĭă, insula est in Septentrionali Oceano, Irrland / Wyspá ná pułnocnym morzu.

Jŭgŭlă, Signum est cœleste, quod & Orion dicitur.

Jŭgŭrthă, Rex Numidarum, callidus, bellicosus & perfidus, victus tandem à Mario Consule Romano, & Romæ in carcere necatus inedia. Salust. *Triumphatus, immanis, Nasamonius, terribilis.*

Jūlĭānŭs, Imperat. Romanus, Apostata factus.

Jūlĭŏpŏlĭs, urbs Misiæ.

Julius Cæsar, omnium Romanorum Imperatorum clarissimus.

Jūnō, filia Saturni & Opis, soror & Jovis, dea regnorum habita. Dicitur etiam à patre Saturnia. *Regia, Saturnia, Argiva, Lucina, pronuba, omnipotens, Gabina, Moneta, Feronia, Zygia, iniqua, sancta, sceptrifera, Romana, aspera, gravis, Argolica, furibunda, altitonans, Lucetia, Ilithyia, interduca, domiduca, Unxia, Cinxia, Pelasga, tumida, socigena, populonia, matrona, fluonia, februa, Samia, sospita, Pharigæa, Acræa, Hera.*

Junonium templum, Hisp. Opp.

Jūpĭtĕr, tris, vel teris, non Jovis qui genitivus est non à Jupiter, sed à nominativo Jovis. Nam à principio Jovis appellatus est, à juvando, postea adjuncto altero vocab. dictus est Jupiter, quasi Jovis, sive juvans pater, filius Saturni & Opis, rex Cretæ, summus deorum habitus. *Chaonius, Dictæus, coruscus, omnipotens, rex cælicolum, Saturnius, Idæus, Anxurus, magnanimus, Latialis, Taranis, Casius, Dapalis, corniger, Diespiter, fulminans, tonans, invictus, Olympius, Lucetius, procerus, Olympicus, Capitolinus, Cæneus, Panomphæus, Elicius, Tarpejus, Latius, adulter, Hercæus, Libycus,*

Gnidius, Piseus, Molossus, minax, severus, Agenoreus, Phidiacus, pluvius, Pharius, ætherius, Genetæus, fecundus, tetrificus, altipotens, astrisonus, Saturnigena, benignus, Sceptrifer, terribilis, coruscans, omniprocus, fulmineus, fulminifer, lascivus, Elysius, opulentus, Dodonæus, Elæus, Heliapolites.

Jūrā, Mons Galliæ, Sequanos ab Helvetijs dividens.

Jūtūrnā, Nympha Latina, soror Turni Rutilorum regis, à Jove vitiata. Quam Jupiter pro erepta virginitate immortalitate donavit. Virgil. lib. 12. Æneid.

Ixīōn, onis, Rex Thessaliæ, qui perfidus fuit. Nam socerum, cui multa promiserat, in fossam igneam demisit. *Perfidus, Thessalus, dirus, impius, miser,* Ixionides, Patronymicum.

L.

LAbda, æ, Amphionis cujusdam ex Bacchidarum genere filia fuit: quæ quòd clauda esset, & ob id à Bacchiadis cæteris sperneretur, Erioni nupsit, eique puerum peperit, quem ab eventu Cypselum nominavit.

Lăcĕdæmōn, onis, Nobilis Laconiæ urbs, aliàs Sparta dicta. *Libidinosa, armipotens, prisca, clara, invida, ferrea, immitis, immanis.*

Laciburgum, Rostock im Hertzogthumb Mechelburg / Rostok miásto w Xięstwie Mekelburskim.

Lăcōnĭă, Regio in Achaia. Vnde Lăcōn, dicitur vir, & Lăcænă, mulier ex Laconia, Lăcōnicus, a, um.

Lădās, Alexandri Macedonis cursor fuisse traditur, tanta pedum velocitate, ut vestigia ejus in arena non apparerent.

Lādōn, fluvius Arcadiæ, lauris circumpositus, juxta quem fabulantur Poetæ Syringam Nympham in fistulam fuisse mutatam. Ovid. lib. 1. metam. *Arenosus, rapax, Apollineus, Parrhasius, castus, Pythius.*

Lāērtes, is, fuit pater Ulyssis, *Socer Penelopes,* qui inde dicitur Lāērtiădēs. Est & Laërtes Castellum Ciliciæ. Laertius, a, um, ut Regna Laërtia.

Læstrȳgŏnēs, erant homines in fine Campaniæ, qui humanis carnibus vescebantur. *Duri, inculti, immanes.*

Lāgus, Pater fuit Ptolomæi, successoris Alexandri, cui Philadelphus successit in regno. *Pharius, Pelusiacus.*

Lāïs, idis, Meretrix fuit elegantissima, habitavitque Corinthi. Ad hanc ditissimi quique adolescentes turmatim ex Gręcia confluebant, neque admittebatur quisquam, nisi qui dabat quod posceret. Unde profectum creditur Proverb. Non cujusvis hominis esse adire Corinthum. *Ephyreia, Ephyrea, famosa.*

Lamiæ, v. Lamia in appellat.

Lāmpĭă, fluv. & urbs Arcadiæ.

Landavium, urbs Palatin. Landaw/Miásto w Pálátinatu.

Landeshuta, Landsberga, Landunum, civitates sunt in Ducatu Bavariæ.

Lāŏcŏōn, filius fuit Priami ex Hecuba, & Apollinis Thymbræi sacerdos, qui primus hastam in equum ligneum torsit: ob quod factum Virgil. lib. 2. Æneid. ait, ipsum cum duobus filijs perijsse.

Lāŏdămīă, puella fuit eximiæ formæ, quæ summopere adamavit Protesilaum. Quem, cùm audisset cecidisse apud Trojam, tanto dolore intabuit, ut noluerit supervivere. Priusquam tamen interiret, in solatium mœroris optaverat, ut mortui umbram videret. Quod quum impetrasset, in illius amplexibus expiravit. Ovid. epist. 10. *Hæmonis, Phylacia, formosa, dia.*

Lāŏdĭcēā, urbs celeberrima Asiæ, ad Lycum fluvium sita.

Lāŏmĕdōn, Rex Trojæ, filius Ili, & pater Priami, qui perjurus fuit. Nam Apollini & Neptuno, qui muros Trojæ fecerant, promissam juramento pecuniam negavit. Quapropter illi filiam ejus Hesionem ceto exposuerunt, quam Hercules occiso ceto liberavit, pactus ut Rex equos nobiles sibi daret in præmium. Sed cum Laomedon promissa nō solveret, Hercules Ilium expugnavit, & Laomedontem occidit. *Fraudulentus, Idæus.* Lāŏmĕdŏntĭădēs, patronymicum, Lāŏmĕdŏntēŭs, a, um, adject.

Lăpĭthæ, Populi fuerunt Thessaliæ, continua bella cum Centauris gerentes. *Centaurei, sævi, semiferi, sylvestres, Peletronij, truces.* Hi primi omnium frænos & strata equorum creduntur invenisse, Virg. 3. Georg.

Lără, Nympha Latina, quia furtivos amores Jovis Junoni indicaverat, Jupiter ei lingvam abscidit, & ad inferos duci jussit per Mercurium, qui

qui ex eâ gemellos genuit, Lares vocatos, vide in Appellativis.

Lārĕntĭă, eadem quæ Flora. vid. supra.

Lārīssă, civitas fuit Thessaliæ, prope quam natus est Achilles; qui propterea vocatur Larissæus. *Opima, potens.* Alia Larissa urbs Ætoliæ.

Lārĭŭs; Lacus est totius Italiæ amplissimus, Der Chumer See/ Jezioro we Wloßech.

Lătīnŭs; Pater fuit Laviniæ, cujus causa ortum fuit bellum inter Æneam & Turnum. *Faunigena, Ausonius, prædives.*

Lătĭŭm, Regio Italiæ, in qua Roma est, à Tyberi ad Lyrim fluv. *Hesperium, forte, antiquum, agreste, pulcrum.* Dictum autem Latium putatur, quod illic latuerit Saturnus, dum Jovem fugeret. Ovid. lib. 1. Fast. Lătĭŭs, a, um, & Lătĭālĭs, le, quod ex Latio est. Latinus, a, um, idem. Latīnæ, arum, Festtage/ an welchen die Latiner dem Jovi für jhre Wolfahrt opfferten / swieto / w ktore Látinowie Jowißowi ofiáry oddawáli.

Lātmĭŭs, Mons Ioniæ, vel Cariæ, in quo dormientem Endymionem Luna dicitur osculata. Unde Endymion Latmius dicitur. Ovid. lib. 3. de Arte.

Latois, vide Latona.

Lātōnă, Filia Cæi Titanis, mater Apollinis & Dianæ. *Gemellipara, filia Cæi, Calaurea, puerpera, candida, Titanis, Thea.* Unde Apollo dicitur Lātōŭs, vel Lātōnĭŭs, vel Lātōĭdēs; & Diana dicitur Lātōnĭă, vel Lātōĭs, ĭdĭs.

Lāvērnă, Dea fuit apud Romanos, in cujus tutela fures esse putabantur, qui ab ea Laverniones dicti sunt.

Laviacum, urbs Austriæ, Lauffen / Miásto w Rákusiech.

Lāvīnĭă, filia Latini regis, propter quam Turnus & Æneas bellaverunt; sed ut Virgilius ait, Æneas Turnum occidit.

Lāvīnĭŭm, vel Lāvīnŭm, urbs fuit in Latio, ab Ænea condita, & à nomine uxoris ita dicta.

Laureacum, Urbs Austriæ, Ens/ Miásto w Rákusiech.

Laurentĭă, uxor Faustuli fuit, pastoris Amulij, quæ Romulum & Remum expositos nutrivit: & quoniam se omnibus prostituebat, Lupa dicta est: & Hinc locus datus est fabulæ, Romulum & Remum à lupa esse nutritos. Hanc aliqui Larentiam vocant.

Laurentālĭă, Festa erant in honorem Laurentiæ, quæ nutrix fuit Romuli & Remi, instituta.

Laurentum, Civitas Latij, non procul à Lavinio: ita dicta à sylva laurea, qua excisa, ædificata est. Laurentes, populi dicti sunt.

Laurētŭm, Oppidum est in Piceno, ubi celeberrimum templum est B. Mariæ Virginis, in quo dicitur esse conclave Mariæ portatū ab angelis.

Lēander, Juvenis ex Abydo Asiæ oppido speciosus fuit, in littore Hellesponti sito, qui cum Erus puellæ amore captus esset, quæ in oppositi litoris opp. Sesto habitabat, noctu ad eam transnabat. Quod ubi aliquoties non infeliciter cessisset, jam audacior factus, quum mari tumido & impacato se commisisset, vi ventorū, fluctuumq; victus in Hellesponto submersus est. *Abydinus, Ephebus, pulcer, infelix, miser.*

Lēarchŭs, Filius Athamantis & Inois, quem pater furiosus factus pro cervo necavit. *Inous, parvus.*

Lēdă, Uxor Tyndari regis Laconiæ. *Pulcra, fecunda, formosa, candida, Graja.* Cum qua Jupiter in forma cygni coivisse dicitur, & illa fabulatur duo ova protulisse, ex uno ovo nati sunt Castor & Helena immortales. Ex altero ovo Pollux & Clitemnestra mortales. Hinc Pollux & Castor vocantur Ledæi.

Lĕmānŭs, Der Genffer See / Jezioro pod Genewą *Cavus, lividus, gelidus, Ostrifer.*

Lēmnŏs, Insula maris Ægæi. Lēmnĭŭs, a, um, ut: Lemnia terra. *Vulcania, ærisona, circumflua, æquorea, ardens, fumida, Vulcanis, calens, alta, ingeniosa.*

Lēnæŭs, Cognomen Bacchi.

Lērnă, æ, sive Lērnē, ēs, Palus fuit Græciæ, in qua Hercules hydram interfecit. *Cerula, nocens, fecunda Veneno, gelida, impacata, stagnans, trux, Arcadia, Graja, cava.*

Lēsbŏs, Insula est maris Ægæi amplissima. *Methymnæa, severa, superba, Baccica.* Lēsbĭŭs, a, um. Lēsbĭdēs, dicuntur mulieres ex Lesbo.

Lestrigones, vide Læstrigones.

Lēthē, ēs, Fluvius est inferorum, cujus aqua pota præteritarum rerum oblivionem fertur inducere. *Stygia, soporifera, secura, inferna, atra, præceps, mala, tranquilla, quieta, torpens, tartarea, obscura, somnifera.* Lēthæŭs, a, um. Est & Lethe fluvius in Africa.

Leūcās,ădĭs, oppidum est in Leucadia peninsula. *Excelsa.* Leūcădĭūs,a,um.

Leūcātēs,æ, Promontorium est Arcaniæ, ad sinum Ambracium. *Nubifer.*

Leūcē,ēs, Oppidum est non procul à Smyrna. *Nivea.*

Leuci, Die Lothringer bey Dohl vnd Nantze/ Lotháryńczycy przy mieście Dohl y Náncy.

Leūcōn, onis, Rex Ponti, à fratre Oxylocho necatus, quod cum ejus uxore adulterij & incestus consvetudinem haberet. Ovid. in Ibin.

Leūcŏpĕtră, Weissenfels/ Skáłá Sicilijska. Promontorium est è regione Siciliæ, à candore nomen habens.

Leūcŏpŏlĭs, Weissenburg in Asia/ Biało-grod w Azyey.

Lēucŏthĕă, quam & Matutam Latini vocarunt, eadem est cum Aurora Leucothea dicta, quasi alba Dea.

Leūcŏthŏē,ēs, Filia Oceani Babylonij, quam á Phœbo gravidatam pater crudeliter defodit vivam. Sed Phœbus eam mutavit in arborem thuriferam. Ovid. lib. 4. metamorph. *Thebana, candida.*

Leūctră,orum, Oppidum Laconiæ. Leūctrĭcūs,a, um, ut: Leuctrica pugna.

Lēvī, Nomen Patriarchæ, à quo Lēvītă, seu Lēvītēs, pro eo qui est de tribu Levi.

Lĭbānūs, Mons Phœniciæ, inter Syriam & Phœniciam. *Tepens, cedrifer, odoratus.*

Lībĕr, bĕrī, Bacchus, quod liberat à curis. Hinc Liberalia, id est, Bacchanalia. Liber interdum usurpatur pro ipso vino: sicut Ceres pro frumento.

Lībĕră, Proserpina filia Jovis.

Lībĕthră, æ, Fons Musis sacer, in Magnesia. Lībĕthrĭdēs, dictæ sunt Musæ.

Lībĕthrūs, Mons Macedoniæ.

Lĭbĭtīnă, Dea, in cujus templo vendebantur & locabantur ea quæ ad sepulturam pertinebant, ita dicta à Libitu, vel à Libidine. *Acerba, tristis.* Alij malunt esse Proserpinam Plutonis uxorem. Quandoque pro ipso apparatu funebri legimus positam, quem Libitinarij in usum exequiarum locabant. Liv. lib. 40.

Lĭbūrnĭă, Regio inter Illyricum & Dalmatiam. Nunc vulgo nominatur Croatia, & potest esse pars Slavoniæ. Hinc Liburni dicuntur habitatores Liburniæ.

Lĭbÿă,æ, & Lĭbÿē, ēs, Regio Africæ Ægypto contermina. Ponitur & pro tota Africa, quæ est tertia pars mundi. *Æstifera, sitiens, arens, arida, scopulosa, sterilis, flava, anhelans, adusta, ardens, calens, fervens, sicca, perusta, arenosa, potens, torrens, flagrans, rebellis, fertilis.* Libÿs, ÿŏs, Gentile est masculinum, cujus fœmin. est Lĭbÿssă. Hinc Lĭbÿstĭs, tĭdĭs, & Lĭbÿcūs, a, um.

Lĭgĕr, ĕrĭs, qui & Ligeris in nominativo, fluvius Celticæ, circa Bituriges & Aquitanos.

Lĭgūrĭă, Italiæ regio ab Apœnino ad mare Tuscum. Ligur, vel Lĭgūs, ŭrĭs, virum vel mulierem significans, ex Liguria. Lĭgūstĭcūs,a,um, quod ad Liguriam pertinet.

Lĭngŏnēs, Pop. Galliæ, in Provincia Lugdunensi. *Pugnaces, indomiti, audaces.* Lĭngŏnĭcūs, a, um.

Lĭnūs, Duo fuere hujus nominis: Alter Crotopi filius, qui à matre apud Nemeum fluvium expositus, ibidem à canibus laniatus est. Stat. l. 1. Theb. *Crotopiades.* Alter fuit filius Apollinis, & Uraniæ, Musæ Lyricæ peritissimus. Hunc ab Hercule plectro & Cithara occisum ferunt, dum eum rusticus canentem acerbe nimis corripuisset. *Inachides, Thrax, perceleber, Inachius.*

Lĭpărĭs, Siciliæ fluvius.

Lĭpsĭă, Urbs Misniæ.

Lirimis, Die Stadt Lübeck/ Lubek.

Lĭrĭs, Fluvius Campaniæ.

Livius, Nobilis historiæ Romanæ Scriptor.

Locoritum, Urbs Germaniæ, Forchheim/ Miásto w Fránkoniey/ in Franconia.

Lŏcrĭs, ĭdĭs, Græciæ regio, utrinque Parnasso incumbens. Cujus incolæ Locri dicuntur. *Narycij.*

Londinum, Londen in Engelland/ Londyn/ miásto w Angliey.

Lŏngŏbārdī, Populi Cisalp. Galliæ à Germanis oriundi.

Lōtĭs, tĭdĭs, Nympha, quæ Priapum fugiens, in arborem Loton fingitur transmutata. Ovid. 9. metam. *Mygdonia, amica Lyæo, Palladia, unca, capillata, aquatilis, sacrata Cynthio, Syrtigena,* Plura Epith. vide in appellat. Lotos.

Lōtŏphăgī, Populi Aphricæ, quod Loto vescantur.

Lubecum. Urbs Saxoniæ. Lübeck/ Lubek.

Lūcă, Urbs Tusciæ, vel Hetruriæ, *Vetus, nobilis.* Hinc Lūcēnsēs, Populi.

Lūcă.

Lūcānī, Populi inter Calabros & Apulos siti.

Lūcānus Poeta & Tragœdiarum Scriptor fuit natione Hispanus. Qui jussu Neronis vena incisa perijt, jam consul designatus: propterea quod inter eos nominatus esset, qui cum Pisone conjurarunt. Cujus vita latius apud Crinitum. *Dočtiloquus, Annæus, ardens.*

Luceres, sive Lucerenses, Milites Romuli, vel tertia pars populi Romani, tempore Romuli regis, á Lucerio principe dicti.

Luceria, Urbs Apuliæ.

Lucerna, Lucern/ Miáſto Szwáycárſkie/ in Helvetijs.

Lucetius, dictus est Jupiter, à luce, quam præstare hominibus putabatur. Sic Juno Lucetia, quod lucis causa sit, parturientes adjuvans.

Lucifer, vide Lux in Appellat.

Lucilius, Hic primus apud Romanos scribere cœpit Satyras. Mortuus est Neapoli annos natus 40. *Facetus, Lutulentus, Auruncæ alumnus, amarulentus.*

Lūcīnā, Dea partuum præses, teste Servio, quæ & Juno & Diana dicitur.

Lūcrētiā, Uxor Collatini nobilis, Romanæ castitatis præcipuum lumen, quam Arvus regis Tarquinij filius per vim stupravit. Quod ipsa cum patri & viro indicasset, cultro, quem sub veste occultum habebat, se occidit, & causam dedit, ut rex cum prole expelleretur, & urbs libera fieret. *Bella, casta.*

Lūcrīnum, urbs Dauniorum in Apulia.

Lucrinus, Lacus Campaniæ, à lucro propter copiam piscium dictus. *Mollis, Bajanus.*

Ludfurdum, urbs Misniæ, Meissen/ Miáſto w Miſniey.

Lūentīnum, Urbs Britanniæ.

Lūgdūnum, Lyon in Franckreich/ Miáſto we Fráncyey.

Lugdunum, urbs Germ. Glogaw/ Glogow.

Lumnimia, urbs Lusitaniæ.

Lūnā, Ein Stadt in Hetruria, am Meer gelegen/ bey deren man schön vnd weiß Marmelstein gräbt/ Miáſto w Hetruriey nád morzem/ gdzie piekny Mármur cioſá. *Vetus, Hetrusca, metallifera.* Lūnēnsis, e, ut: Lunensis caseus. Erat autem hoc casei genus, sola magnitudine laudatum, ut quod librarum mille pondus nonnunquam æquaret.

Luneburgum, Stadt Lüneburg/ Lunebürk.

Lūpercāl, á Lupa dicitur, erat locus Romæ & specus sub monte Palatino, ubi colebatur Faunus vel Pan Lycæus contra lupos. Lūpercī, Sacerdotes erant Panos, pastorum Dei, qui die Lupercaliorum nudi per urbem cursitabant, prægnantiumq; mulierum manus uterosq; caprina pelle feriebant, qua re & fœcunditatem, & facilem partum fieri putabant. *Succincti, agiles.* Hinc Lūpercālĭă, orum, Festa, quæ mense Februario à Lupercis fiebant in honorem Panos, pastorum Dei.

Lūpĭă, Germaniæ fluvius, Die Lipp/ Rzeká Lipá w Niemczech.

Lusitania, est regio & pars ulterioris Hispaniæ, nunc Portugalia dicta.

Lūsĭŭs, Arcadiæ fluvius frigidissimus.

Lūtetĭă, Paryß/ die Haupstadt in Franckreich/ Páryż/ Stoleczne miáſto we Fráncyey. *Populosa.*

Lutzenburgum, Lützelburg/ Lucenburk/ urbs in Gallia Belgica sita.

Lȳæŭs, Cognomen Bacchi: *Campanus, Ogygius, jocosus, dulcis, corniger, mollis, madidus, commessator, viticomus, formosus, Thyrsiger, undans, Pampineus, vetus, mitis, ardens, rabidus.*

Lȳbĭssă, urbs Bithyniæ.

Lȳcābētŭs, Atticæ mons est.

Lȳcæŭs, Arcadiæ mons, Jovi sacer. *Umbrosus, gelidus, piniger, angustus, Parrhasius, nemorosus, cyparissifer, horrens, excelsus.*

Lycambes, is, vel æ, vide Archilochus.

Lȳcāōn, ŏnĭs, Arcadiæ rex fuit, pater Calistonis Pelasgi filius. Qui solitus necare hospites, à Jove, cùm idem facere tentaret, est mutatus in lupum. Ovid. 1. metam. *Arcadicus, sævus, immanis, ferus, dirus.*

Lȳcāŏnĭă, Regio minoris Asiæ, juxta Ciciliam.

Lȳcāŏnēs, populi, qui & Lȳcāŏnĭs, appellantur.

Lȳcāŏnĭŭs, & Lycaonius, a, um.

Lȳcāstē, Filia fuit Priami ex concubina. Fuit & meretrix nobilis apud Drepanum Siciliæ urbem, ob formæ excellentiam Venus appellata.

Lȳcāstŭs, urbs Cretæ, à luporum copia dicta.

Lȳgnĭdŭs, urbs Macedoniæ, sub Candavia monte situm.

Lȳnĭtĭs, tĭdĭs, Lacus est in occidentali tractu Macedoniæ, sub Carnania monte.

Lȳcĭă, regio minoris Asiæ, inter Pamphyliam & Cariam sita, à Lyco Pandionis filio dicta. Lycius, a, um.

Lycius, Apollinis cognomen.

Lycopolis, urbs Ægypti, à lupis dicta, Wolffs-stadt/ w Egiptie miásto.

Lycostene, urbs Lydiæ. Gentile, Lycostheneus, & Lycosthenites.

Lyctus, Cretæ urbs. Inde Lyctius, id est, Cretensis.

Lycurgus, Rex Thraciæ, qui Bacchum contemnens, cum vites amputare vellet, sibi crura amputavit. *Acer, Thrax, bipennifer, Pentheides, Inachius, sacrificus, magnanimus, securiger, rigidus, illaudatus, vesanus.* Alius fuit Lycurgus, Lacedæmonius princeps, & Legislator. *Amyclæus, fortis, legifer, veridicus, Theraphnæus, Lacedæmonius.* Alius item fuit rex Nemeæ, pater Opheltis.

Lycus, Rex Thebanus, Antiopæ maritus. vid. sup. Antiopa & Dirce. Est & Lycus fluvius Asiæ.

Lydia, Regio in Asia minori. *Dives, ferax, viridis.* A Lydo Atyos filio dicta. Lydi, incolæ dicuntur.

Lyncestis, Macedoniæ fluvius, cujus aqua pota non minus ebrietatem inducit, quam si quis vino se ingurgitasset. Plin. l. 2. c. 10. Lyncestius, a, um.

Lynceus, hujus cei, vel ceos, unus ex Argonautis, tanta oculorum acie præditus, ut diceretur, vel parietem visu penetrare, & (ut ex Historicis nonnulli prodiderunt) novissimam lunam, primamque eodem die in signo Arietis conspicere. Lynceus, a, um.

Lynx, Rex Scythiæ, qui Triptolemum à Cerere missum, ut frumenti usum hominibus demonstraret, occidere tentavit, ut inventi frumenti gloriam in se transferret. Sed à Cerere mutatus in bestiam varij coloris, cujus Epit. vid. Lynx in Appellat. Est & urbs Lydiæ juxta Gades, post Atlantem.

Lysbona, Ein Königliche Hauptstadt in Portugal/ Lyssbon/ Lisiboná miásto stołeczne w Portugálliey.

Lysius, Cognomen Bacchi. Item.

Lythirambus, Cognomen Bacchi.

Lytus, Fluvius Arcadiæ.

M.

Macaree, Urbs Arcadiæ, à Macareo Lycaonis filio condita.

Macareus, Æoli filius. *Æolides, Pelethronius, Neritius.* Qui cum sorore Canae concubuit. v. sup. Canace.

Macedonia, Regio est Græciæ, inter Thraciam & Thessaliam. Macedo, onis, qui ex Macedonia ortus. Macedonicus & Macedonius, a, um, adjectivum.

Macella, urbs Italiæ.

Macellus, Fluvius est Mysiæ.

Macra, Fluv. Liguriam separans ab Hetruria.

Macrobii, Populi Æthiopiæ, ultra Meroën.

Mæander, qui & Meandrus, Fluvius est Asiæ, vel Phrygiæ, crebris flexibus ita curvatus, ut in se reflecti credatur. *Errans, Phrygius, vagus, sinuosus, sibi obvius, pinguis.*

Mæchlinia, Mechlen/ Miásto w Brábántcey. Brabantiæ urbs.

Mædi, Populi sunt supra Macedoniam siti.

Mænades, apud Græcos dicuntur mulieres insanientes, & Bacchi sacerdotes. Hæ passis capillis instar furentium celebrant Bacchanalia. Juvenal. Satyra 6. *Evantiæ, hederigera, Enthea, furentes, evantes.*

Mænalus, in sing. nu. masc. gen. in plu. Mænala, orum, g. neut. Mons est Arcadiæ altissimus. *Pinifer, altus, frondens, umbrans, horridus, Tegeæus.* Est & Civitas Arcadiæ, à Mænalo Lycaonis filio. Mænalius, a, um, quod ex Mænalo est. Mænalis, idos, patronym. fœmin.

Mænaria, Insula in mari Ligustico: à mænis piscibus dicta, quorum ibi magna copia capitur. Plin. lib. 3. cap. 6.

Mæon, onis, Pater fuit Homeri, unde & ipse dictus est Mæonides.

Mæonia, Regio minoris Asiæ, alio nomine Lydia dicta. Mæonius, a, um.

Mæotis, tidis, Palus est Scythiæ, in regione septentrionali, juxta Phasidis ostiũ, hyeme congelascens. *Gelida, Scythica, pigra gelu, longinqua.* Mæotæ, accolæ dicti sunt. Mæoticus, a, um.

Magdeburgum, urbs præclara fuit Germaniæ, vulgo Meydenburg/ Máydeburk.

Magnesia, Regio Græciæ, annexa Thessaliæ, cujus populi Magnesij, vel Magnetes dicti sunt.

Maguntiacum, Mentz am Rhein/ Moguncia/ nád Rhenem.

Maja, Filia Athlantis, ex Pleiona Nympha, mater Mercurij. *Athlantis, Pleias, sata Pleione, lucida, candida, formosa, Atlantiaca, Atlantæa, Atlantias, florifera.*

Malea, Promontorium est Laconiæ, 50. millibus passuum in mare protensum, juxta quod fuit

fuit olim periculosa navigatio. Nomen sumpsit ab Argivorum rege Maleo. *Curva, spumans, rauca, recurrens, truculenta, horrida, Spartana, sæva, Oebalia, undisona.* Malĕăcŭs, a, um.

Mălĕvĕntŭm, urbs Campan. postea boni ominis causa Beneventum dicta.

Maliacum mare, quod est circa Thessaliam à Maleia urbe dictum.

Malimus, Siciliæ mons est.

Malli, Indiæ populi, à Mallo monte vicino ita dicti.

Māllŏs, Ciliciæ oppid. clariss. à Mallo conditore ita appellatum.

Māllōtēs, Mons Ida ab ovium multitudine ita dictus.

Mālvă, Africæ fluv.

Māmbrē, Mons juxta Hebron.

Māmērtīnī, pop. Campaniæ.

Mandragora, Asiæ urbs.

Māndrŏ, fuit navicularius quispiam, qui, aspirante fortuna, tandem factus est Imperator.

Māndrŏpŏlĭs, urbs Phrygiæ.

Mānēs, Hæresiarcha fuit, tempore Aurelij Cæsaris, genere Bracchmanes, tantæ dementiæ, ut se Spiritum Paracletum esse assereret, à Christo promissum, à quo Manichæorum secta fluxisse traditur. Hic tandem à Persarum rege, quòd ejus filium, quem repulsis omnibus medicis sanandum susceperat, interemisset, vivus excoriatus est. Suidas.

Manethusa, urbs Cretæ Insulæ.

Manichæi Hæretici, v. Manes.

Mānĭŭs, Prænomen est, quo Romanorum quidam appellati sunt, quod manè nati essent: quemadmodum Lucij dicebantur, qui prima luce nascebantur.

Mānlĭānă, urbs Lusitaniæ.

Mānnŭs, filius fuit Tuisconis Dei, aliàs Teutonis, Der ander Deutschen König / Wtory Krol Niemiecki. à quo Alemanni se dici gloriantur.

Māntĭnēă, urbs Arcadiæ, quæ postea Antigonia dicta fuit. Māntĭnēŭs, a, um.

Māntō, ûs. Mulier fatidica fuit, *Sala Tiresia, innuba, Phœbea, vittata, præscia vatorum, fatidica, Ogygia, fatorum gnara, Cadmeia, Inclyta, Thebana.*

Māntŭă, urbs est Venetiæ clarissima, vel Galliæ Italicæ, quam condidit Oenus filius Mantûs, & à nomine suæ matris appellavit. *Vetus, præpotens, aquatica, turrigera, urbs Tiresiæ, Thebana, antiqua, urbs Bianoris.* Hæc patria fuit Virgilij Poetæ. Māntŭānī, incolæ dicti sunt. *Oenæi, Bianorei.* Mantuanus, a, um.

Mărăthōn, Campus Atticæ, & Civitas. Mărăthōnĭŭs, a, um.

Mărăthōnĭă, opp. Thraciæ non procul ab Abderis. Marathoniatæ, incolæ dicti sunt.

Mărăthūsă, nomen Insulæ, quæ & Clazomenia dicitur.

Mārcēllă, Nomen mulieris Romanæ, quæ quùm à matre rogata esset, gauderetnè se nupsisse: Ita valdè respondit, ut amplius nolim.

Mārcŏdūrŭm, opp. in ditione Juliacensi, Düren/ Miásto w Xięstwie Juliáckim.

Mārcŏmānī, populi Germaniæ, Die Mehrer vnd Böhmen/ Moráwcy y Czechowie.

Mārēă, Lacus est, Alexandriam à meridie alluens.

Mărĕōtĭs, tidis, regio Lybiæ, Ægypto vicina. *Fusca.* unde Mareoticus, a, um. Item, Mareotis, pars Epiri, unde Mareotides uvæ.

Mărgĭānă, regio Asiæ majoris.

Margus, fluv. Asiæ.

Mariæburgum, urbs Prussiæ, Alia verò Livoniæ.

Marianæ fossæ: Narbonensis Provinc. opp. est, quod hodie Aquas mortuas vocant.

Mārĭānŭs, Hisp. Bæticæ mons.

Mārīcă, fuit Nympha quædam marina, uxor Fauni. *Vmbrosa, flava, Laurens.*

Maridunum, Britann. insula.

Mărĭōnĭs, German. civitas, Lunæburgum, Lüneburg/ Luneburk.

Mărĭŭs, C. Marius, inimicus Lucij Syllæ, urbe potitus post exilium, ad cædem principum animum convertit. Octavij consulis caput exposuit pro rostris. Antonij item caput mensis apposuit. Cæsarem & Fimbriam in penatibus domorum suorum trucidavit. Crassi pater & filius, in mutuo alter alterius aspectu jugulati sunt. Bebius & Numiterius per medium forum uncis carnificum tracti. Catulus haustis carbonibus hostili se exemit ludibrio. Archarius & Merula flamen dialis confossi sunt. Quæ omnia crudelitatis exempla Januarij calendis intra Idus absolvit. Victus à Sylla delituit in Minturnensium paludibus. Inventus, & in carcerem

conjectus, percussorem Gallum sola vultus majestate deterruit. Exulavit demum in Africa. Natus annos 37. morbo decessit in septimo suo consulatu. Ejus filius fusus item à Sylla cum toto exercitu se Pontio Telesino, fugæ comiti, jugulandum dedit. *Ferox, trux, tristis, acer, barbaricus, exul.* Mărĭānŭs, a, um.

Marmarica, Regio Africæ. Marmaridæ, populi sunt.

Mārō, onis, Opifex fuit figulus, (sive ut alij volunt) magi cujusdam viatoris mercenarius, Virgilij, Latinorum, Poëtarum principis pater.

Mārpēsŭs, Mons lapideus in Paro insula, à quo Marpesius, a, um.

Marpurgum, Marpurg in Hessen/Márpurg.

Mars, Martis, Deus belli, filius Jovis & Junonis, vel (ut alij) Junonis tantum. Nam ut fabulatur Ovid. Flora dea Junoni petenti florem ostendit, cujus tactu concepit, & Martem peperit. *Durus, impius, sævus, Quirinus, insanus, cæcus, armipotens, bellator, bellipotens, cruentus, durus, amarus, vagus, funestus, nefandus, torvus, rigidus, ferox, impavidus, bellicus, ferus, sangvineus, terribilis, infaustus, ambiguus, incertus, armiger, deploratus, tristis, egregius, infidus, anceps, velox, Odrysius, inclytus, Geticus, belliger, lascivus, severus, turbidus, luctifer, violentus, asper, generosus, Sithonius, Threicius, ensifer, Bistonius, efferus, crudus, homicida, indomitus, horrendus, belliger, truculentus, armisonus, invictus, improbus, rabidus, ferreus, potens, acer, hostilis, atrox, armisonans, fulmineus, superbus, horridus, iniquus, vesanus, Saturnigena, furens, horrificus, fremens, implacabilis, immanis, inhumanus, Strymonius, immitis, magnanimus, fervens, fortis, audax, rapax.* Mārtĭcŏlă, qui Martem colit. Cætera v. in appellat.

Marsi, orum, populi Italiæ.

Mārsĭppŭs, urbs Phœniciæ.

Mārsyā, Tibicen fuit e Phrygia, ea temeritate, ut ipsum etiam Phœbum ad cantus certamen auderet provocare; à quo & victus, & excoriatus est. Ovid. lib. 6. Fast. *Velox, improvidus, Phrygius.* Est & Marsyas, sive Marsya, Asiæ minoris fluvius.

Marsaris, Bacchi cognomen est.

Māssăgĕtæ, populi sunt Scythiæ, qui per deserta discurrunt, & equorum suorum sangvinem cum lacte bibunt, *audaces, incursaces, truces.*

Māssĭă, Oppid. Hispaniæ ulterioris.

Māssĭcŭs, Mons est Campaniæ feracissimus optimi vini. *Uvifer, vetus, felix Baccho.*

Māssĭlĭă, Marsilien/Mássilia. urbs in Narbonensi Provincia. Ubi Beatæ Mariæ Magdalenæ corpus habetur. *Graia.* Māssĭlĭēnsēs, incolæ dicti. *Duri, Phocaici, Graij.*

Māssylĭă, Regio est Libyæ. *Decolor.* Māssylī, populi dicti. Māssylŭs, & Massilius, a, um.

Mātrŏnă, fluv. est Galliæ, ortus in finibus Lingonum, & Celtas à Belgis separans. *Glaucus.*

Mātīnŭs, Mons Apuliæ. *Calidus.*

Māvōrs, qui & Mars, quod magna vertat. *Sangvineus, insanus, armipotens.* Plura Epith. v. Mars. Māvōrtĭŭs, a, um.

Maūrĭtānĭă, est Regio Maurorum in fine Africæ Hispaniam versus. Maūrī, populi, qui Mauritaniam incolunt. *Leves, Occidui, concolores Indis, Libyci, nigri, terrifici, adusti, atroces, incocti, refugi, truces, Bætigenæ, celeres.*

Maūrŭs, Gentile, ut Gallus. Mauritanus, a, um, ut Bellum Mauritanum.

Maūsōlŭs, Rex Cariæ, cui mortuo Artemisia uxor fecit sumptuosissimum sepulchrum, quod dicitur Maūsōlēūm, & inter septem orbis miracula numeratur. Maūsōlī, dicti sunt Cares, Asiæ populi.

Meārŭs, fluv. Hispaniæ.

Mēcœnās Eques Rom. fuit, & vir in provehendis cum omnium disciplinarum, tum præsertim poëticæ cultoribus ita benignus, ut ab eo etiam hodie studiorum patroni, qui in sublevanda doctorum hominum egestate, se munificos præbent, Mecœnates appellentur. *Supinus, Tuscus, doctus, tener.* Mēcænātĭcŭs, a, um.

Mēdēă, insignis incantatrix fuit, Aëtæ Colchorum regis filia, *Barbara, impudica, ferox, Colchis, Æëtias, Phasias, callida, impia, venefica, adultera, Phasis, torva, fera, Æëtis, turbida, noxia, infesta, dira, effrena, nefanda, furibunda, docta, profuga, furiata, maga, sagax, iniqua, saga, sequax, cruenta, sæva, scelerata.* Mēdēĭs, idis, g. fœ. patronym. pro possessivo positum.

Mēdĭă, Regio majoris Asiæ, Assyriæ & Persidi adjacens. Inde Mēdŭs, id est, aliquis ex Media, & Mēdēŭs, a, um.

Mēdĭŏlānŭm, urbs Metropolis Cisalpinæ Galliæ, Meyland/Medyolan. Mēdĭŏlānēnsĭs, e, quod ex Mediolano est.

Mĕdiŏmatrīcēs. Metenses sunt, & his vicini Lotharingiæ populi, die Metzer oder Westricher/ Metensſcy obywátele.

Mĕdūllīnă, puellæ cujusdam Romanæ nomen, quæ à patre in tenebris vitium passa, quùm ex detracto ei annulo stupri autorem agnovisset, capillis eum ad aram pertraxit, patremque primùm, deinde etiam seipsam, ad expiandum flagitium interfecit. Plutar. in Parali.

Mĕdūsă, filia Phorci, una Gorgonum, quæ à Neptuno in templo Palladis violata fuit. Quare Pallas irata, capillos ejus mutavit in angues, fecit etiam ut omnes eam inspicientes mutarentur in lapides. Quod propter ejus pulchritudinem fictum est. *Saxifica, Phorcynis, stillans tabe, horrenda, Gorgon, invisa, sæva, Gorgonea, anguitenens, Phorcys.* Mĕdūsæūs, a, um.

Mĕgăbўzī, sive Megalobysi, dicebantur Ephesiæ Dianæ sacerdotes, quos eunuchos esse oportebat. Unde & pro imbecillibus & mollibus poni consveverunt, quales sunt Spadones.

Mĕgæră, una de tribus Furijs infernalibus. *Tartarea, torva, atra, rapida, improba, ferox, scelerata, sæva, tetrica, virulenta, dira, venenosa, viperea, crinita colubris, odiosa, inferna.*

Mĕgălŏpŏlĭs, Regio German. Mechelburg/ Mekelburſkie Páńſtwo. Megalopolitæ, incolæ dicti.

Mĕgără, filia Creontis, & uxor Herculis, quam ille furens occidit. Est & Megera urbs Achaiæ, Patria Euclidis Geometræ, à Megario Apollinis filio sic dicta.

Mĕgărĭs, idis, Pars Atticæ, in qua est urbs Megara. Est etiam urbs Siciliæ.

Mĕlænă, Die Insel Corfu/ Wyſpá Corcirá. Alio nomine Corcyra dicitur.

Mĕlănēs, Nigri montes juxta deserta Arabiç.

Mĕlăneŭs, numeratur inter canes Actæonis. Ovid. 3. metam.

Mĕlāngē, es, Asiæ emporium, D. Thomæ Apost. sepulchro clarum.

Mĕlānthĭă, filia fuit Deucalionis ex Pyrrha, & soror Hellenis.

Mĕlānthĭūs, pastor caprarum Ulyssis, qui, quod & rem domini absentis una cum procis absumpsisset, & heræ filioq; herili semper se molestum præbuisset, post reditum Ulyssis, à Telemacho trucidatus est. Homer. Odyss. l. 22.

Mĕlās, fluv. in Bœotia, qui à Parnasso profluens, Minervæ sacer dicitur à Poetis: quia ripæ ejus olivis sunt refertæ. *Palladius, Graius, Mygdonius.* Hujus fluminis aquas oves nigras efficere scribit Plin. l. 2. c. 103.

Mĕlĕāgĕr, & Meleagrus, gri, filius Oenei regis Ætoliæ. Cum autem grandis aper Ætoliam devastaret, Meleager ad illum occidendum convocavit proceres, inter quos fuit Atalanta virgo, quæ aprum prima vulneravit, Meleager autem ejus amore captus, cum aprum ipse occidisset, illi caput apri dedit. Quod ægre ferentes duo avunculi Meleagri, caput Virgini volebant auferre, sed Meleager illos occidit. Ovid. 8. metam. *Calydonius, Oenides, Mavortius, Thestiades, Calydone satus, ferus, flavus, ferox.*

Mĕlēsĭgĕnēs, v. Homerus.

Mĕlĭcĕrtă, vel Melicertes, v. Ino.

Mĕlĭssă, Melissi Cretensium regis filia, quæ unà cum sorore Amalthea Jovem caprino lacte aluit. Fuit item Nympha, quæ mellificium primò invenit: unde data est occasio fabulæ, Melissam in apem fuisse conversam. Columel. lib. 6. cap. 2.

Mĕlĭssŭs, Vetus rex Cretensium, qui primus dijs sacrificavit: cujus filiæ Melissa, & Amalthea fuerunt.

Mĕlĭtă, æ, vel Mĕlĭtē, es, Insula inter Africam & Siciliam, melle abundans. *Fertilis.* Mĕlĭtæŭs, a, um, & Melitensis, e.

Mĕllă, fluv. Galliæ. *Saxosus, flavus.*

Mĕllārĭă, æ, urbs Hispaniæ. (mieckie.

Melocabus, Germ. urbs, Coburg/ mináſto Nie-

Mĕlŏs, ins. est Cretæ adjacens, una Sporadum, Et est urbs in ea insula.

Mĕlpŏmĕnē, es, una ex Musis.

Mĕmnŏn, filius fuit Tithonis & Auroræ, qui Trojanis ex oriente ferens auxilia, & fortiter pugnans, ab Achille occisus fuit, ad cujus sepulchrum, quod est propè Ilium, quotannis ex Æthiopia volant aves, quas vocant Memnonias. *Niger, filius Auroræ, Eous, coloratus, noctico-lor, Æthiops.*

Mĕmphĭs, Nobilis & regalis urbs in Ægypto ad Nilum sita. *Ægyptia, vana, barbara, dis, Dædala, Babylonia, fatidica, Nilotica, torrida, pia, turrita, secreta.* Mĕmphī, incolæ dicti. Mĕmphītēs, æ, patronym. masc. & Mĕmphītĭs, tidis, fœmininum. Mĕmphĭtĭcŭs, a, um.

Mēnă, apud Roman. fuit dea, quæ menstruis fluxibus præesse putabatur.

Mĕnălīppa, æ, vel Mĕnălīpē, es, Reginæ Amazonum soror, ab Hercule capta in bello quod contra Amazones gessit.

Mĕnălīppŭs, Thebanus quidam fuit, qui Tydeum in pugna apud Thebas lethaliter vulneravit. Qui cum mortem appropinquare videret, adeò impatienter tulit, ut ferè in rabiem versus, sociis jusserit, ut vulneratoris caput ad se deferrent. Qui postquam illud multo sangvine fuso detulissent, mordicùs arripuit, ac cervici non aliter ac canis rabidus, dentes infixit, cumque illud bestiali ritu devoraret, occubuit.

Mĕnāndĕr, Poëta comicus, discipulus Theophrasti: Arabs fuit, mente acutus, amore in mulieres insanus. *Jucundus, facundus, amabilis, doctus, blandus.*

Mĕnăpĭī, Die Geldrer/vnd im Hertzogthumb Gülich/Geldrowie.

Mĕnĕdēmĭum, urbs Lyciæ.

Mĕnĕdēmŭs, Lampsacenus, Cynicus: qui in tam prodigiosam venerat superstitionem, ut sumpto habitu Furiæ prodiret, dictitans, se exploratorem ex inferis venisse, delaturum dæmonibus mortalium peccata. Pullatus ambulabat cum tunica talari adstricta baltheo puniceo, Arcadicum pileum gestabat, cothurnos tragicos, virgam in manu. Laertius.

Mĕnĕlāŭs, filius Atrei, frater Agamemnonis rex Spartæ civitatis, & maritus Helenæ, quam rapuit ei Paris. *Atrides, Doricus, Mycenæus.*

Mēnēs, primus omnium hominum in Ægypto regnavit. Herod.

Menium, Saxon. opp. hodie Magdeburgum, v. Magdeburgum.

Mĕnĭŭs, Lycaonis filius, qui quum patre in lupum verso, & domo conflagrante, Jovem detestaretur, ab eodem fulmine percussus est.

Mĕnŏdŏrŭs, medicus insignis.

Mĕnœcĕŭs, Nobilis Thebanus, filius Creontis, qui postea fuit. Argivis autem Thebas valde oppugnantibus Tyresias Vates ait urbem expugnandam, nisi aliquis de progenie illorum, qui nati fuerant, de dentibus serpentis, occisi per Cadmum morti se traderet. Itaque Menæceus super murum stans, ense suo se transfixit, & in hostes se demisit. Et mox illo viso hostes abierunt. Stat. Thebaidos lib. 10.

Mĕnōn, onis, Arrogantissimus Sophista.

Mĕnŏphĭlŭs, Eunuchus fuit, cui Mithridates à Pompejo victus, filiam servandam dedit in arce quadam; quam cùm Manlius Priscus obsedit, defensoresq; deditionem pararent: Menophilus sentiret, puella interfecta, gladium in viscera sua compegit, veritus, ne captiva raperetur, & violaretur, Ammian. Marcel. l. 16.

Mĕnŏthărĭs, fluv. in Mæotim influens.

Mentesĕōsă, civit. Hispan.

Mentēsă, opp. Hispan.

Mĕntŏās, Die Thonaw/Dunay/ fluv. quem Danubium, sive Istrum appellamus.

Mĕră, sacerdos Veneris. Stat. l. 8. Item Prœti & Antiæ filia fuit.

Mercŭrĭŭs, filius Jovis & Maiæ filiæ Athlantis. Hic dicitur deus eloquentiæ, & interpres aut nuncius deorum. Habet in pedibus talaria, galerum in capite, in manu virgam. Maximè colebatur olim in Arcadia. *Maia genitus, Cyllenia proles, Cyllenius, Teutales, author citharæ, facundus, vocalis, Arcadius, Athlantiades, deus Arcadiæ, caducifer, nepos Athlantis, Maia creatus, pacifer, Pleiade natus, impiger, volucer, Tegees alumnus, Mænalius, aliger, Tegeatiens, Arcas, Galeritus, Tegeæus, Majugena, Cyllenides, filius Maiæ, penniger, sollers, Argicida, lucrificus, fur, vafer, vagus, decorus, talariger, altisonans, furax, callidus, venator opum, Athlantius, magister furum, trigrandis, Memphiticus, Hermes.* Est etiam Mercurius unus ex septem Planetis, cujus corpus cunctorum syderum minimum. Cic. l. 3. de Natur. deor. Quinq; Mercurios commemorat. Mercuriales videntur fuisse sodales ex collegio aliquo, in honorem Mercurij instituto. Mercŭrĭŏlŭs, dimin.

Mērmĕrŏs, Unus ex Centauris.

Mērmēssus, Troadis. Sibyllæ Erythrææ patria.

Mĕrō, per jocum dictus est Tyberius Cæsar, pro Nerone, quod impendio vinosior esset.

Mĕrŏē, Insula Nili, & metropolis in ea. Sunt enim ibi fœminæ grandibus mammis. *Niliaca, Cephea, crinita.*

Mĕrŏpē, es, Una filiarum Athlantis, ex Pleione Nympha, cujus stella ex septem Pleiadibus obscurissima apparet; quod cum sorores omnes Dijs nupsissent, sola Sisypho nupserit homini mortali. Ovid. 4. Fastor.

Mĕrŏpĭă, Insula una Cycladum.

Mĕrŏ-

Mĕrŏpis, Insula Cariæ adjacens, quæ notiore nomine Cos appellatur.

Mĕrŏpus, Mons Græciæ, juxta Thessaliam, varijs præruptus anfractibus, qui undique referiente Eccho, voces diversas edit.

Mĕsēs, æ, Ventus, Nordwesten/ Nordwind/ Wiátr pułnocny.

Mĕsŏmēdēs, Poëta Lyricus.

Mĕsŏpōntĭus, dictus Mercurius.

Mĕsŏpŏtămĭă, Regio inter Tigrim & Euphratem sita.

Mĕssānă. Urbs est Siciliæ, propinqua Peloro promontorio. Incolæ Messanenses dicti.

Messapia, Regio Italiæ.

Mĕssēi, Thessaliæ fons est.

Messonium, Meydenburg/ Máydeburk/ Germaniæ urbs. vide Magdeburgum.

Metaurus, & Mĕtaūrŭm, Fluvius est Umbriæ, in Flaminiam decurrens, juxta quem Claudius Nero consul cum Salinatore, Asdrubalem interfecit. *Vagus, velox.*

Mĕtēlis, Oppidum Ægypti, non procul ab Alexandria.

Mĕthōnē, urbs Thraciæ. Alia est Macedoniæ. Alia Laconiæ. Quarta Persidis. Quinta Eubœæ.

Mĕtis, Metz/ Metis/ Miásto w Lotáryngiey/ urbs in Mediomatricibus sita.

Mĕzēntĭus, Thyrrenorum rex, summus Deorum contemptor. *Thyrrenus, ferox, sacrilegus, dirus.*

Mīdās, Gordij filius, rex Phrygiæ ditissimus. *Berecynthius, dives, Mygdonius, auritus, miser, cupidus, marmoreus, magnificus, Phrygius.*

Milciades, sive Miltiădēs, Dux clarus Atheniensis, qui cum undecim millibus suorum, profligavit sexcenta millia Persarum in campis Marathonijs.

Mīlētŭs, Urbs metropolis in Ionia, aut Asia. Alia in Creta. Alia in Lesbo. Milesij, populi dicti.

Mīlō, onis, tantæ fuit fortitudinis, ut in Olympia bovem, retento anhelitu, per stadium portaverit, quem ictu pugni interfecit, & uno die integrum devoravit. *Crotoniensis, fortis, Calaber.*

Miltiades, vide Milciades.

Mĭmāllŏnēs, dicuntur fœminæ bacchantes, id est, Bacchi sacra peragentes. Mĭmăllŏnēŭs, a, um.

Mĭmās, antos, Mons Ioniæ, in minori Asia. Est etiam Gigantis nomen, quem Jupiter fulminavit. *Sævus, ferox, validus.*

Mĭnæī, Populi sunt in regione Arabiæ, mari rubro adjacentes, qui primum commercium thuris fecere; nec præter hos Arabes alij thuris arborem vident. Unde ab ipsis thus ipsum Minæum dictum est. Plin. l. 12. c. 14.

Mĭncĭŭs, Fluvius Venetiarum est, qui ex Benaco scaturiens delabitur Mantuam. *Flexuosus, tardus, meatu piger, pulcer, quietus, viridis.*

Mĭnērvă, id est, Pallas, filia Jovis, ex cujus cerebro nata dicitur, id est, Dea sapientiæ & artium, & bellorum. Ponitur pro Natura, Ingenio, & Arte. *Inventrix oleæ, casta, innupta, armipotens, Trojana, Cecropia, operosa, præliaris, flava, bellica, bellatrix, Phrygia, armifera, armigera, ingeniosa, pugnax, Bistonia, Tritonis, Laomedontæa, Dorica, Tyrrhena, unigena, Palatina, belligera, tætrica, ferox, Ægisona, aurata, Dædalia, Actæa, nitida, Aonia, altiloqua, Latia, facunda, cruda, culta, lanifica, provida, ætheria, truculenta, artidoca, Athenæa, olivifera, Graja, dulcis, docta, nata Jove, dia, Budæa, Ionia, Sais, cerebrigena.* Minerval, v. supra in Appellat. Minerva.

Mineus, Vir quidam fuit Thebanus, cujus filiæ in vespertiliones mutatæ fuerunt, eò quod Bacchi sacra spernerent, nec illum pro Deo haberent. Ovid. 4. Metamor. Hinc Mineias, & Mineis, patronym. fœmin.

Mĭnĭō, Fluvius Tusciæ, non procul à Cærere oppido.

Mĭnĭŭs, Fluvius Hispaniæ.

Mĭnōĭs, ĭdis, Insula est una Cycladum, quæ notiore nomine Baros appellatur.

Mĭnōs, Filius fuit Jovis & Europæ, rex Cretensium, qui propter extremam severitatem, quam vivens exercuit, post mortem judex inferorum fictus est à Poëtis. Ovid. in Ibin. *Gortynius, Europæus, Dictæus, Cnossiacus, legifer, Agenoreus, niger, juridicus, Cnossius, rigidus, funereus, torvus, Cretensis, justus, Cydoniacus, magnanimus, quæsitor, arbiter Orci.* Mĭnōŭs, & Mĭnōĭus, a, um. Mĭnōis, idis, patronym. fœmin.

Mĭnōtaūrŭs, ut Poëtæ fabulantur, erat monstrum natum ex Pasiphaë uxore Minois, habens formam partim hominis, & partim tauri, quod Pasiphaë concepit ex tauro, unde vocatum est Minotaurus. Quod inclusum labyrintho. Carnibus humanis vescebatur. Plura vide supra Androgeos. *Semibos, semivir, semifer, Cnossius, biformis,*

inis, Cressius, labyrinthæus, sævus, indomitus, informis.

Mīnthē, Cocyti filia fuisse fingitur, quam cùm Persephone cum Plutone deprehendisset, in herbam sui nominis commutavit, Müntz/ Mietká. Ovid. metam. ad finem.

Mīntūrnæ, Urbs Campaniæ septem paludibus, in quibus delituit Marius metu Syllæ victoris. *Palustres.*

Mīnyæ, Populi fuerunt Thessaliæ, qui cum Argonautis navigarunt Colchos ad rapiendum vellus aureum. *Fortes, magnanimi.*

Mīsēnūs, Fuit tibicen Hectoris, submersus à Tritone, quod ad certamen Deos marinos irritasset. *Æolides.* Est & promontorium Italiæ in Campania à Miseno dictum.

Mīsnĭă, Germaniæ urbs, Meissen/ Misnia/ Mysinsta zieniá/y Miásto také názwané.

Mĭthrĭdātēs, Maximus Rex Ponti, qui 66. annis bellavit cum Romanis, nam sæpè victus semper rebellavit. Tandem cùm eum filius quoq; persequeretur, seipsum occidit. *Indomitus, Ponticus, rex Ponti, ter victus, magnanimus.* Alius fuit rex Parthorum. Mithridaticum Antidotum, Ein besondere Artzney für Gifft/so der König Mithridates erstlich sol erfunden haben/ein Thyriack/ Lekárstwo ná trucizné od Mitridétesá krolá wymyslone/dryakiew.

Mitys, Vir quidam, cujus statua eum à quo interfectus fuit Mitys, collapsa oppressit. Arist. cap. 10. de arte Poëtica.

Mnemosyne, vide in Appellativis.

Mnēstēr, Agrippinæ, matris Neronis libertus.

Mnēvĭs, Bos Soli sacer, quem Heliopolitæ pro Deo colebant, in septo eum nutrientes. Str. l. 17.

Mōăb, Arabiæ civitas. Moabitæ, Populi dicti sunt, à Moab, filio Loth.

Mocenia, Urbs Germaniæ ad Danubium, Montzig/ Miásto Niemieckie.

Mœnus, sive Mœnis, Fluvius German. Der Meyn Men rzeká.

Mœsĭă, Provincia est Europæ juxta Danub. Sirfy / oder Wossen / Kráiná w Europie podle Dunáju.

Mŏgūntĭă, Urbs Transalpinæ Galliæ ad Rhenum fluvium, Maynz/Mogunciá.

Mŏlōrchūs, Fuit pastor ejus loci, qui Herculem hospitio suscepit, rogavitque ut leonem carissimum ibidem interficeret. *Cleonæus, pauper.*

Mŏlōssĭă, Regio, pars Epiri, à Molosso Pyrrhi & Andromachæ filio nominata, cujus incolæ Molossi appellantur.

Mōmūs, Nocte matre ac somno patre progenitus. Huic adeo mos est, ipsum quidem nihil operis edere, sed aliorum Deorum opera curiosis oculis contemplari, & si quid omissum, aut perperam factum, id summa cum libertate carpere. Vide Lucian. in Dialog. de hæresib.

Monacum, Urbs Bavariæ, München/ Miásto w Bawáriey.

Monasterium, Urbs Westphaliæ, Münster in Westphalen/Monáster w Westfáliey miásto.

Mŏnœcūs, Arx & portus Liguriæ, ubi templum Herculis fuit.

Mons ferratus, Montferat/Kráiná we Wlossech. Regio Italiæ.

Monspessulum, Urbs Galliæ Narbonensis, Monpelier in Langendock/ Miásto we Fránciey.

Mons regius, Königsberg in Preussen / Królewiec.

Mons S. Annæ, S. Annenberg/ S. Anny górá / in Mysnia.

Mōnўchă, Mater D. Augustini.

Mōrphēūs, Filius aut minister Somni Dei, qui Morpheus inducit dormientibus varias formas & apparitiones. Ovid. 11. metam. *Simulator figuræ, fictor hominum, levis, formipotens, pictus, doctus.*

Mortuum mare, Das todte Meer / Martwe Morze/ Lacus est in Pentapoli Syriæ, qui nihil præter Bitumen gignit: nihil in eo grave submergitur, & corpora viva ei innatant, tutaque sunt à submersione.

Mōsă, Die Maaß/Mosá rzeká. Fluvius insignis Galliæ Belgicæ.

Mōsēs, sis & si, Nomen inclyti Judæorum Ducis. *Legifer, typicus, clarus, signifer, sacer, fatidicus, corniger, Blæsus, Deiloquus, Legislator, Hebraicus, eximius.* Quidam Moyses dicunt, primâ Syllabâ contra artem correpta.

Mūlcĭbĕr, bĕris, & per Syncopen, bris, Vulcanus, Deus ignis, sic dictus, à mulcendo, id est, molliendo, quod ferrum molliat.

Mūlūchă, Fluvius Mauritaniæ.

Mūmāstēs, Urbs Cariæ. Incolæ Mumastitæ dicti.

Mu-

Munda, Urbs Hispaniæ Bœticæ, ubi Cæsar pugnavit contra filios Pompeij.

Murcia, Socordiæ Dea habita fuit, quæ sacellum habuit sub monte Aventino, qui & ipse antiquitus Murcus appellatus est.

Murranus, Fuit priscus Latinorum rex, à quo deinde alij reges Latini omnes dicti sunt Murrani.

Musæ, sunt novem filiæ Jovis & Mnemosines id est, Memoriæ, quæ Poëtis & Musicæ præsunt, & cunctis bonis artibus. Musarum nomina sunt: Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Erato, Polymnia, Calliope, Urania. Epith. quære in Appellat. verbo Musa.

Musæus, vetustissimus Poëta Græcus, Orphei tempore.

Mutius, nobilis Roman. priscis temporib. qui Porsenna rege Romam obsedente solus fuit castra regis ingressus ut illum occideret. Sed cum regem non cognosceret, & alium pro rege necasset, comprehensus, & conjuratos prodere jussus, manum suam diu in igne tenuit, ut ostenderet nulla pœna se vinci posse. Rex autem admiratus ejus fortitudinem, eum liberum dimisit. Tunc Mutius pro gratia regi dixit ut sibi caveret, quia trecenti Romani conjurassent ita facere, sicut ipse fecerat. Quapropter Rex pacificatus est cum Romanis. (citur.

Myiagros, muscarum deus, qui & Myodes di-

Mycale, es, Mons Ioniæ, inter Mæandrum & Caystrum fluvium, non procul ab Epheso: ad quem Iones universi convenire solent, sacrificiorum causâ. Herod. lib. 1. Est & Insula Ioniæ adjacens.

Mycenæ, arum, & Mycena, æ, Urbs Achaiæ, à Perseo condita prope Argos, quæ quandoque habuit imperium Achaiæ, & tandem ab Argivis eversa. *Agamemnoniæ, Thyestææ, dites, Pelopeiades, magnæ, veteres, caligantes, diræ, Inachiæ, Lacedæmoniæ, fortes, claræ, indignæ sole.* Mycenæus, a, um. Mycenis, idis, patronym. fœmin.

Mycone, es, & Myconos, i, Insula una Cycladum, non procul à Delo. *Humilis.* Sub hac insula fabulantur Poëtæ, sepultos esse Gigantes, postremò ab Hercule interfectos. Myconius, a, um.

Mygdonia, Regio littoralis Macedoniæ, in qua Niobe, Tantali filia, uxorque Amphionis in saxum versa est, à Mygdone rege sic dicta. Est & alia Asiæ regio.

Mylæ, Urbs Siciliæ.

Myrica, cæ, Insula maris rubri.

Myrina, Regina fuit Amazonum, quæ 30. millia peditum, & 2. millia equitum in exercitu dicitur habuisse. Diod. l. 4.

Myrinus, Apollinis cognomentum.

Myrmidones, Populi Æginæ insulæ, quos fabulantur ex formicis ortos; Nam Myrmix Græcè formica dicitur. Revera tamen ita vocantur, quia sunt laboriosi ut formicæ.

Myrrha, Cinyræ Cypriorum regis filia, quæ patri suo concubuit, ex eoq; coitu suscepit Adonidem. Poëtę fabulantur eam in plantam aromaticam fuisse commutatam commiseratione Deorum. Cujus Epith. vid. in Appellat. Myrrha.

Myrtillus, Auriga Oenomai regis. De quo supra Hippodamia. *Perfidus, deceptor.*

Mysia, vel Mœsia superior, vulgò Bosna & & Servia, Insula minoris Asiæ ad Hellespontum, Trojadi contermina. Mysia inferior, Die Bulgarey zwischen Thracien / Ponto vnd Thonaw / Bulgarowie miedzy Thracya / Pontem y Dunatem. Mysi, vel Mœsi, populi dicti. Mysorum ultimus, Proverb. Vnter den Verachteten der Verachteste / Miedzy podlymi naypodleyszy.

Myus, myuntis, Una ex duodecim Ioniæ urbibus.

N

Naarda, Urbs Syriæ juxta Euphratem. Inde Naardanus.

Nabathæa, Regio orientalis, inter Arabiam & Indiam sita. dicta à Nabath filio Hismaël. Nabathæi, populi dicti sunt. *Nigri.* Sol eis sacratissimum numen est. Nabathæus, a, um.

Nævius, Poëta antiquissimus fuit.

Najades, pl. nu. Dicuntur Nymphæ fontium & fluviorum. In num. singul. Naias, vel jadis. *Lubricæ, dominæ undarum, cerulæ, udæ, procaces, candidæ, fugaces, undosæ.*

Nais, Nomen Nymphæ aquaticæ, à Nao, quod est fluo. Item, Fluvius, ex Tauro monte nascens.

Naim, Urbs Galilææ.

Napææ, sunt Nymphæ sylvarum. Nam Nape sylva dicitur. *Faciles, teneræ, placidæ, virides, formosæ, pictæ, lascivæ, innocuæ, hilares.*

Nar, Sabinorum fluvius, in Fiscello monte nascens, qui per urbem Narniam fluens, Tyberi immiscetur. *Præceps, sulphureus, vitiatus.*

Nar-

Nārbāsĭs, Urbs Hispaniæ.

Nārbō, Clara civitas Galliæ, ad ostium Rhodani, á qua denominata est Gallia Narbonensis, Das Delphinat / vnd Langendock/ Delfinat/ y Langedok/część Fráncuskiey ziemie. *Mautus.*

Nārcīssŭs, Filius Cephisi fluminis, & Lyriopes Nymphæ, qui juvenis pulcherrimus & venator, cum à multis Nymphis, & præcipuè ab Echo Nympha amaretur, omnes tamen superbè contemneret, tandem sua ipsius forma captus est. Nam cum formam suam in fonte vidisset, ac Nympham esse putasset, cum eâ potiri non posset, nimio desiderio contabuit, mutatus in florem purpureum. Ovid. 3. metam. Epitheta v. in Appellat. Narcissus.

Naron, sive Naro, onis, Fluv. Dalmatiæ, sive Illyrii, juxta Epidaurum in mare Adriaticum influens.

Nārsēs, Eunuchus, Justiniani Principis cubicularius: Bibliopola prius, deinde ob animi virtutem patritiatus honore auctus, vir religione pietateq; præditus. Qui Gothos insigni prælio fudit. Volaterr.

Nāsāmōnēs, Populus ferus & crudelis in Africa. In singulari dicitur Nasamon. *Inops, pauper, durus, populator, æquoreus, bellator, semihomo, alacer.*

Nasium, Galliæ Belgicæ urbs.

Nātiō, onis, Nomen Deæ, nativitatum præsidis. Cic. 3. de Nat.

Natiso, Venetiæ Fluvius.

Navalia, Urbs Germaniæ, Schwoll/ Miásto Niemieckie.

Navaria, Pars Hispaniæ Septentrionalis.

Naupactus, Oppidum est Ætoliæ, per Turcas Venetis ereptum. Naūpāctĭŭs, a, um.

Naūplĭŭs, Pater Palamidis, vide Caphareus. Naūplĭădēs, patronymicum masculinum, quod pro Palamide, Nauplij filio accipitur.

Naūpōrtŭs, Fluv. est Istriæ, inter Æmoniam & Alpes nascens, nomen habens ab Argo nave, quam Argonautæ, humeris eousq; delatam per hunc fluvium subvexerunt. Plin. l. 3. c. 18.

Nāxŏs, Insula in Ægæo, una Cycladum, vini ferax, quæ & Dia dicitur, & Strongile. *Thesea, genialis, Bacchata, vitigena, Bacchica.* Nāxĭŭs, a, um.

Nāzăræŭs, Consecratus dicitur: Et à Nazareth, Nāzărēnŭs, Christus dictus est.

Nĕāpŏlĭs, Insignis urbs Campaniæ, ad mare sita, quæ & Parthenope dicitur. *Cumæa, inquieta, sinuosa, dulcis, docta.* Nĕāpŏlītānŭs, a, um, qui ex Neapoli est.

Nebis, Tarraconensis Hispaniæ fluvius.

Nĕbrōdēs, Mons in Sicilia, cui damarum copia nomen dedit.

Nĕbrĭdēs, vocantur damarum, seu cervarum pelles, quibus Veter. utebantur in Bacchi sacrificiis. In singul. Nĕbrĕs. *Erithræa, maculosa, villosa.*

Nĕcrŏpŏlĭs, Urbs Ægypti, distans ab Alexandria 30. stadijs, ubi Cleopatra anguibus admotis uberibus se extinxit, ne in triumphum duceretur ab Augusto.

Nēleŭs, Filius Neptuni, & pater Nestoris, qui Pylon urbem condidit in Laconia, & 12. filios genuit, quos omnes præter Nestorem Hercules occidit, & urbem evertit. *Dives.*

Nemæea certamina, vide Opheltes.

Nĕmĕă, æ, vel Nĕmĕē, ēs, sylva est Achaiæ, inter Cleonas & Phliuntem, in qua Hercules leonem occidit, & illius pelle induebatur. *Frondens, frondosa, sylvosa, Cleonæa, frondifera.* Hoc etiam nomine dicta est tota regio sylvæ huic vicina.

Nĕmĕæă, pl. num. dicta sunt sacra, quæ in honorem Herculis celebrari consveverunt. Nĕmĕæŭs, a, um.

Nĕmĕsĭs, Dea indignationis, quæ de felicitate superbientes ulciscitur. Interpretatur enim indignatio. Ea quoq; Rhamnusia dicitur. *Adrastea, Rhamnusia, exosa, potens, sæva, trux, calva, vehemens.* Dicitur Nemesis Tibulli amica. *Formosa, lasciva, celebrata.*

Nemetes, Das Bistumb Speyer / Szpeyerskie Biskupstwo.

Nĕŏbūlē, ēs, Lycambis filia, v. sup. Archilochus.

Nĕŏbūrgŭm, Urbs ad Danubium. Alia in Thuringia sita est.

Nĕŏcæssārĕă, Urbs Cappadociæ.

Nĕŏdūnŭm, Galliæ Lugdunensis civitas.

Neomagus, Die Stadt Speyer / Szpeyer Miásto Niemieckie.

Nĕŏptŏlĕmŭs, Filius Achillis ex Deidamia, alio nomine Pyrrhus. Interpretatur novus miles, Ein newer Kriegsmann/ Młody/ nowotny żołnierz.

Nĕphĕlē, ēs, Lat. nubem sonat. Nomen proprium uxoris Athamantis, & matris Phryxi, & Heles, quæ ob id Nepheleias dicitur. Nĕphĕlæŭs, a, um.

Nēptūnūs, filius Saturni ex Ope, habitus deus maris. *Saturnius, æquoreus, pater ventorum, maris deus, hibernus, furens, terriquasso, cæruleus, tridentifer, rector maris, deus æquoris, rex maris, Tænarius, glaucus, arbiter pelagi, minax, fluctivomus, atrox, gelatus, parens aquarum, spumans, liquens, profundus, salsipotens, liquidus.* Nam Saturnus tres filios habuit, Jovem, Neptunum & Plutonem, qui regiones ita diviserunt, ut Jupiter habeat loca superiora, Pluto inferiora, Neptunus marina, vel insulas. Unde finxerunt Poëtæ, Jovem esse deum superiorem, Plutonem inferiorem, Neptunum verò aquarum. Nēptūnĭūs, a, um. Nēptūnālĭă, orum, pl. num. Neptuni sacra.

Nērēĭdēs, plur. nu. Meergöttinen / Boginie morstie. Nerei & Doridis filiæ, humanam effigiem habentes, quarum nomina sunt: Nesæe, & Cymothoe. *Virides, lascivæ, udæ, Oceanides, æquoreæ, pictæ.* Nominat. sing. Nērēĭs, idis.

Nērēūs, Oceani & Tethyos filius, marinus deus, & pro ipso mari quandoque solet accipi. *Grandævus, spumeus, violentus, cærulus, magnus, cæruleus, profundus, placidus, advena, velifer, ventosus, trux, vagus, refusus, frequens scopulis, spumans.*

Nērĭtŏs, Mons est in insula Ithaca, à quo Ulysses vocatus Neritius. *Alta, ardua.*

Nērĭūm, Promont. Tarraconensis Hispaniæ, juxta Atrabos.

Nĕrō, Imperat. Romanus crudelissimus. A quo proprium nomen nunc in appellativum commutatum est, ut Nerones nunc crudeles dicantur. *Calvus, sævus, ingratus, ferus, piger, crudelis, matricida, dirus, incestus, durus, indignabundus, sangvineus, superbus, crudus, pravus.*

Nērvĭī, Fuerunt populi inter Belgas, Das Hennegaw / oder Dorneck / Lud pewny miedzy Niderlándámi.

Nesa, regio montana juxta Ætnam.

Nĕsæē, sive Nĕsæă, æ, Nympha marina, Nerei Doridis filia.

Nēssŭs, Fuit rex Centaurus, quem Hercules occidit. *Ferox, violentus, semivir, semifer, perfidus, sævus, trux.* De hoc v. sup. Deianira. Inde Nesseus & Nĕsseūs, a, um.

Nēstŏr, filius Nerei rex Pyli, qui cum 50. navibus ad Troiam venit cum Græcis, cum esset natus annos amplius 200. nam tertiam ætatem hominum vivebat, eratq; facundus & dulci loquela. *Pylius, annosus, ter ævo functus, Trisseclis, facundus, fidus, Neleius, longævus, prudens, Neelides, decrepitus, grandævus, maturus.*

Nēstŭs, Thraciæ fluv. est, in Hemo monte nascens, *Strymonius.*

Nicea, vel potius', urbs Bithiniæ metropolis cujus ambitus 60. stadiorum fuit, in figura quadrata in campo sita.

Nicephorium, opp. Mesopotamiæ, non procul ab Euphrate fluv.

Nicetes, Smyrnæus Sophista.

Nicias, Pyrrhi medicus, qui olim ad Fabricium veniens ei promisit, Pyrrhum se veneno necaturum. At ille aversatus facinus, Pyrrho rescripsit, ut à Nicia sibi caveret.

Nīcŏmăchŭs, nobilis medicus, pater Aristotelis.

Nīcŏmēdēs, Rex Bithyniæ, qui olim raso capite sumpsit pileum, & se Romanorum libertum vocavit.

Nīcŏmēdĭă urbs Bithyniæ, à Nicomede rege qui eam condidit, appellata. In hujus urbis villa Magnus Constantinus obijt: qui quum vellet in Jordane fluv. baptizari, atq; idcirco Hierosolimam peteret morte præventus, ab Eusebio Nicomedensi Episcopo, Arrianæ perfidiæ sectatore baptizatus est. Quæ res Christiani principis fidem apud plerosq; in dubium vertit. Sed non est verisimile eum principem, qui per omnem vitam Arriani dogmatis hostis fuerat, in extremo spiritu ei dementiæ consensisse, quam summo studio de suo imperio primus eliminaverat.

Nīcŏphănēs, Pictor insignis.

Nīcŏpŏlĭs, urbs in Epiro, quam ita vocavit Augustus à victoria, quam habuit ibi de Antonio. Item alia urbs in Ægypto.

Nīcŏstrătă, Evandri mater, quæ quod fatidica esset à carminibus latinè Carmenta est appellata.

Nīgrĭs fluv. est interioris Æthiopiæ, ejusdem cum Nilo naturæ. Item fons in Æthiopia, quem nonnulli caput Nili crediderunt.

Nīlŭs fluv. est Ægypti, cujus origo incerta est. *Stagnans, septemgeminus, Lagæus, tepidus, dividuus, vagans, tumidus, septemfluus, papyrifer, septemplex, advena, dives, fetifer, sacer, arisonus, placidus, refluus, undosus, Phaëthonius, paludosus, æstifer, fertilis, imbrifer, apricus, torrens, æstivus, devius,*

 arca-

Arcanus, Pharius, latus, longifluus, portentifer, limosus, vagus, undans, sonans, Pellæus, præceps, limifer, Australis, pinguis, irriguus, ferax, extremus, fallax, nigrans, tepens. Nīlōtĭcŭs, Nīlĭăcŭs, & Nīlĭgĕnŭs, a, um.

Nĭnĭvē, es, urbs Assyriorum, ad Tigrim fluv. sita. Cujus populi Nĭnĭvītæ, dicti sunt.

Nīnŭs, Filius Beli secundus, aut potius primus rex Assyriorum. Nam Belus solam habuit Babyloniam, Ninus verò totam Assyriam.

Nĭŏbē, es, Filia Tantali, & uxor Amphionis regis Thebarum, quæ septem filios, & totidem filias præstantibus formis habens superbivit, & Latonæ matri Apollinis & Dianæ se prætulit. Quapropter Apollo omnes ejus filios & filias sagittis occidit, & Niobe præ nimio dolore facta immobilis, mutata dicitur in lapidem. Ovid. 6. metam. *Tantalis, Sipyleia, mœsta, frigida, infelix, ardua, rigida, superba.*

Nĭphātēs, Fluvius in Armenia. Et mons. *Arduus, tigrifer.*

Nīreŭs, Rex Naxi formosissimus post Achillem in exercitu Græcorum ad Trojam. *Divinus, pictus.*

Nīsă, civitas Ægypti propinqua Arabiæ, in qua Bacchus nutritus fuit. Alia civitas Indiæ à Baccho condita. Item, pagus in Helicone monte. Hinc Bacchus vocatur Nўsæŭs. Est & Nisa nomen puellæ rusticæ.

Nīsŭs, Rex Megarensium, qui, (ut Poëtæ fabulantur) à Scylla filia sua fatali capillo spoliatus, in avem sui nominis conversus fuit Virg. 1. Georg. Ovid. 8. metam. Fuit & alius Hyrtaci filius, & summus amicus Euryali, ut satis copiose Virg. 9. Æneid.

Nitiobriges, populi Narbonensis Galliæ, vulgò Montpelier/Lud we Fráncicy Nárbonſkiey.

Nŏæ, urbs Siciliæ.

Nŏăs, Thraciæ fluv. ex Hæmo monte nascens & in Istrum influens.

Nōlă, urbs Campan. quæ prius Sidicinum dicebatur.

Nŏmădēs, Africæ populi, inter Zeugitanam regionem, & Mauritaniam siti: qui postea Numidæ appellati sunt. Sunt & alij Nomades in Scythia, ultra Rascianos, nunc Tartari dicuntur.

Nōmēntŭm, Oppid. in Latio, non procul à Roma à Nomento conditore. Hinc Nomentana via, quâ itur ad Nomentum.

Nŏnĭŭs, dictus est Apollo, quasi pastor: sive quod cœlo exulans (ut Poetæ fabulantur) Admeti regis pecus paverit: sive (ut se res habet) quòd Solis calore omnia hæc inferiora pascantur & vegetentur.

Nona, una ex Pareis. Latini Nonam, Decimam & Mortam, Parcas dixêre.

Nōnăcrĭs, Mons Arcadiæ, à quo Atalanta dicitur Nonacrine, quasi filia Nonacris vel Arcas, Nōnăcrĭŭs, a, um.

Noricia, civitas Sveviæ imperialis, Weissenburg/ Miásto w Szwábſkiey ziemi.

Nōrĭcŭm, est regio Germaniæ, Das Beyerland mit sampt dem Inhalt / ziemiá Báwárſka májaca gránice od záchodu rzeke In á od Pułnocy Dunay. habens ab Occasu Ænum fluv. à Septent. Danub. Nōrĭcŭs, a, um.

Nōrtmānnĭă, Regio Galliæ, ultra Sequanam fluv. quæ à Carolo Magno devicta fidem Christianam suscepit.

Norvegia, Regio in Europa Septentrionalis, sub imperio regis Daniæ, versus Oceanum German. Nordvegen/ Norwegia.

Notus, v. Appellat.

Nova Mœnia, Sarmatiæ urbs in Europa. Hodie Album Castrum, Weissenburg/Białogrod.

Novesium, opp. German. ad Rhenum, Neyß/ Miásto w Niemczech przy Renie.

Noviomagum, Oppid. Belgij, Nimwegen/ Miástow Niderlándzie.

Noviomagus, opp. in agro Moguntino, Ingelheim / Miásto niedáleko od Moguncyey.

Novius fluv. Britanniæ.

Nŏvăgĕrrăs Aquisgranum, Aach/Akwisgran.

Numa Pompilius, Secundus fuit Rex Romanorum, ex Curibus oppido Sabinorum electus in regem, qui populum Roman. à ferocia bellorum convertit ad cultum deorum. Nam multas superstitiones induxit. *Sacrificus, munificus, intonsus, fatidicus, pacificus, sanctus, legifer, Romuleus, Oebalius, antiquus, sceptrifer, placidus, vetus, justus.*

Nŭmāntĭă, urbs Hispan. in Celtiberia, quæ à Romanis obsessa per annos 14. cum haberet tantum quatuor hominum millia, non solùm sustinuit, sed etiam vicit 40. millia Romanorum. Tandem tamen à Scipione posteriore post longam & arctissimam obsidionem deleta.

ta. Cùm enim fame laborarent, nec eis daretur justi certaminis copia, omnia sua & seipsos igni immiserunt. Nūmāntīnŭs,a,um.

Nŭmīcĭūs, fluv. in Latio, in quo repertum cadaver Æneæ, & Anna soror Didûs, sese submersisse fertur. *Corniger.*

Nūmĭdĭă, pars Africæ, inter Cæsariensem, Mauritaniam, & Carthaginensem regionem. Cujus populi Nūmĭdæ dicuntur. *Infreni, vagi, fugaces, Maurusij, indomiti, belligeri, infrenes, acres.*

Nūmĭtŏr, filius Procæ, Albanorum regis, & Remi avus maternus.

Nўctĕlĭŭs, Cognomen Bacchi.

Nўctĕūs, Neptuni filius fuit.

Nyctileia, Sacrificia quæ Baccho fiebant, à nocturno tempore dicta.

Nўctĭmĕnē,es, Puella, quæ cum patre concubuit, mutata ob id in noctuam. Ovid. 2. metam.

Nymphæ, v. Nympha in appellat.

Nўmphæŭs, Italiæ fluvius.

Nysa, v. Nisa.

O.

OAxis, fluv. Cretæ insulæ, ab Oaxe filio Apollinis dictus. *Rapidus.* Unde Oaxia tellus Creta appellatur. Oăxŭs, Civitas Cretæ.

Obrĭs, fluv. est Gall. Narbonens.

Oceănŭs, Cœli & Vestæ filius, & maritus Tethyos, quem Poetæ maris deum efficiunt Virg. 4 Georg. Oceanus item mare universam circuit terram. Epith. v. in appellat. Oceanus.

Ocnŭs, Filius Tiberini regis Tuscorum, & Mantûs filiæ Teresiæ, qui Ocnus Mantuam condidit, & alio nomine Bianor dicitur.

Ocrĭŏn, Britann. Insulæ promontorium. Vulgò Mont S. Michel/ Gorá w Brytánniey rzeczona S. Michàlá gorá.

Octāvĭă, soror Augusti, quam M. Antonius uxorem habuit, sed post repudiavit. Alia fuit filia Claudij Imperat. quam Nero habuit uxorem, & eam occidit.

Octāvĭŭs, pater Augusti, qui ex hoc dicitur Octāvĭānŭs, & quandocunque Octavius.

Odĭtes, unus ex Centauris, Ixionis ex Nube filius. Ovid. 12. metam.

Odrysæ, vel Odrisij, populi sunt Thraciæ, Odrysius, a, um, idem quod Thracius.

Oeăgrŭs, nomen est patris Orphei, Est item fluv. Thraciæ.

Oebălĭă, est Laconia, ab Oebalo rege sic dicta. Inde adject. Oebălĭŭs, a, um. Item Tarentum urbs Calabriæ dicitur Oebalia, quia à Laconibus condita fuit. Oebalidæ dicti sunt Castor & Pollux ab Oebalia Laconiæ regione, in qua nati feruntur. Ovid. 5. Fast.

Oechălĭă, urbs Laconiæ, quam Hercules evertit propter Jolem filiam Euryti regis, qui eam sibi desponsam postea negarat.

Oedĭpŭs, podis, podi, Laij regis Thebani & Jocastæ filius, quo nondum nato pater Apollinem consuluit, qui respondit eum à filio nasciturо necandum, quare Laus infantem mox, ut natus fuit, pastori necandum dedit. *Miser, impius, cæcus, infaustus, patricida, orbus luminibus.* Oedĭpŏdĭŏnĭŭs, a, um. Oedĭpŏdĭŏnĭdēs, patronym. masculinum.

Oenĕŭs, Rex fuit Æ: oliæ, & pater Meleagri, qui inde dicitur Oenĭdēs, *Parthaone natus, Calydonius, superbus.* Oenēŭs, & Oenēĭŭs, a, um.

Oenŏmăŭs, Filius Martis, rex Arcadiæ. *Phrygius.* v. supra Hippodame.

Oenōnē, es, Nympha Phrygia, amica Paridis, antequam raperet Helenam. *Pegasis.*

Oenōtrĭă, Regio Italiæ, & ipsa Italia, vel à copia & bonitate vini, vel ab Oenotro filio Lycaonis, qui ex Arcadia in Italiam venit. Oenōtrĭī, populi dicti sunt.

Oethă, Mons inter Macedoniam & Thessaliam, unde Hercules Oetheus dicitur, quoniam in Oetha fuit exustus, & sepultus. *Herculea, nemorosa, alta, ardua, frondosa, Æmonia, gelida.* Oetŭs, a, um. adject.

Oetă, Rex fuit Colchorum, pater Medeæ, sed melius scribitur per æ, Æeta.

Oetŭs, Fuit Gigas, Aloi filius, frater Ephialtis, qui in Creta bellum gessit. *Immanis*, vide supra Aloeus.

Ogўgēs, Rex antiquissimus Bœotiæ, Thebas ædificavit. Ogўgĭŭs, a, um, id est, Thebanus. Ogygidæ, ipsi Thebani dicti.

Ogўgĭă, Ins. Phœnicij maris, ubi Calypso regnabat, v. sup. Calypso.

Olbĭăpŏlĭs, oppid. Galliæ Narbonensis.

Olbĭŏpŏlĭs, civit. Sarmatiæ Europææ. Hanc Milesij condiderunt.

Olĕnŭs, urbs Arcadiæ, vel Achaiæ, ubi nutrita fuit capra Amalthea, quæ Jovem infan-

tem aluit. Hinc ipsa capra in cœleste signum relata dicitur Olenia. Olenius,a,um.

Oliăros, insula in mari Ægæo, una Cycladum. Virg.l.3.Æneid.

Oliba, Hisp. Tarraconensis urbs.

Olicana, urbs Britanniæ.

Olizon, onis, urbs Thessaliæ.

Olympe, es, urbs Illyridis, cujus incolæ Olympei dicuntur.

Olympia, æ, Locus in Achaia, inter Eliden & Pisam urbes, ubi erat templum Jovis Olympij. Ubi etiam Hercules instituit ludos curules & gymnicos, qui celebrantur in quinto quoque anno, & illi ludi vocantur Olympia, orum, plu. nu. Olympias verò est tempus quatuor annorum, scil. spatium de unis Olympijs ad altera.

Olympus, Mons altissimus in Græcia, inter Thessaliam & Macedoniam, qui nubes transcendit, & dicitur ab olos, quod est totus, & lampas, quod est splendens, unde pro cœlo capitur, ut in quibusdam sequentium epithetorum. *Frondosus, celsus, clarus, devexus, ætherius, omnipotens, opacus, altus, summus, volucer, magnus, curvus, fulvus, cæruleus, gelidus, pruinosus, rapidus, stillans, convexus, flammiger, splendens, Atlantiacus, ignifer, stellifer, obliquus, nemorosus, Emathius, profundus, siderens, sublimis, flammifer, pulcer, cœlestis, astrifer, fulgens, Æmonius, vitalis, glacialis, ardens, flammans, radians, lucens, mollis, rutilus.* Est & alius Olympus in Gallogræcia. Alius in Mysia. Alius in Æthiopia ad mare rubrum. Olympicus, a,um, quod ad Olympum pertinet. Olympius, a,um, id est, Cœlestis.

Olynthus, urbs Thraciæ, juxta Beticam, ab Atheniensibus tandem eversa. Olynthiacus, a,um.

Olyras, fluv. est propè Thermopylos, quem fabulantur conatum esse Herculis rogum extinguere. Strabo lib. 9.

Olysippo, Lusitaniæ urbs, quæ nostris temporibus Ulysipona appellatur, vulgò Lisbona.

Ombrios, una & prima ex fortunatis insulis, habens in montibus stagnum, & arbores ferulæ similes. Plin. lib. 6. cap.32.

Omphăle, es, puella & regina Lydiæ, cui Hercules propter amorem servivit, ut ancilla dominæ. *Mæonis, Lyda, Lydia, impudica, formosa, adultera.*

Onochonus, Thessaliæ fluv. unus ex ijs, quos Xerxis exercitus dicitur ebibisse. Herod. lib.4.

Oonæ, insulæ in Oceano septentrionali, in quibus incolæ ovis avium, & avenis vivunt. Plin l.4. c.13.

Oopellum, urbs Britann.

Opheltes, Filius fuit Lycurgi regis Thracum, & alumnus Hypsipyles, alio nomine Archemorus appellatus: quem quum nutrix Argivis Langiam fontem indicatura, in herba reliquisset, serpens interemit. In cujus honorem Argivi Nemæa certamina instituerunt: quorum victores apio coronabantur. v. supra Archemorus.

Ophiræ, Hæretici quidam fuerunt, qui Christum sub specie serpentis colebant. Interim tamen habebant & vivum serpentem, quem venerabantur, & nutriebant.

Ophiuchus, Est signum cœleste, quod alij putant Herculem esse, alij Æsculapium, & interpretatur Angvitenens. Male scribunt aliqui Ophiolchus, v. Ophis in appellat.

Opis, opis, Nympha Dianæ comes.

Opitergium, Venetiæ mediterraneæ oppid. Opitergius, a, um.

Oppia, una fuit ex Vestalibus, quæ convicta stupri, viva defossa est.

Oppianus, Grammaticus & Poeta insignis.

Ops, opis, filia Cœli & Vestæ, soror & uxor Saturni. *Turrigera, Idæa.*

Opus, untis, urbs Locrides, à quo Locrenses vocantur Opuntij.

Orbelus, Thraciæ mons est.

Orbilius, Beneventanus, Grammaticus fuit Horatij in pueritia præceptor, quem l.2.epist. ob nimiam in pueros sævitiam Plagosum vocat. Huic in senectute accidisse ferunt, ut omni prorsus memoria destitueretur. Itaque per jocum litterarum oblivio est appellatus.

Orcades, Insulæ multæ in Oceano Boreali, ultra Britanniam. *Sylvosæ, incultæ, naufragæ.*

Orchamus. Rex Assyriorum fuit. v. Leucothe.

Orchomenus, Thessaliæ fluvius. item, urbs Bœotiæ. Orchomenius, a,um.

Orcus, Pluto dicitur, & pro inferno ponitur. Epith. v. in Appellat. Est etiam fluv. Thessaliæ.

Orcades, plu. nu. Nymphæ montanæ. *Agrestes, comtæ, salientes.*

Oresitrophus, unus ex canibus Actæonis.

Orestes, Filius fuit Agamemnonis regis, & Clitemnestræ, qui matrem occidit, eò, quod illa patrē suum occiderat. Deinde Pyrrhum Achillis filium, qui Hermionem sibi prius desponsam uxorem duxerat, occidit clam in templo, & Hermionem recepit. *Agitatus furijs, Agamemnonius, tristis, sceleratus, insanus, Agamemnone natus, ultor patris, Argolicus, Sarmaticus, inanis mente, miser, turbidus pœnis, matricida, rapidus, furiosus, Argivus, timidus, Pelopeius, demens, Agamemnonides.*

Origenes, Theologus magni nominis, qui tempore Philippi I. Christiani Imper. fidem Evangelicam & scriptis, & viva voce non parum illustravit. Incidit tamen in aliquot errores ab Ecclesia Catholica damnatos, quos nonnulli suspicantur ab æmulis ejus libris fuisse inspersos.

Orion, est Sydus cœleste, cujus Epith. v. in Appellat. Est & Orion filius Neptuni ex Enyale, filia Minois, secundum Hesiodum. Alij fabulantur eum ex urina Jovis Neptuni & Mercurij genitum, &c. vid. supra Hyrers.

Orithyia, Filia Erichtei Regis Atheniensis, quam Boreas raptam tulit in Thraciam, & ex ea genuit Cethum & Calaim, qui cum Argonautis Colchos navigaverunt, & Harpyas fugaverunt ex regno Phinei. *Pandionia, rapta, Attis, Emolpis, Eumolpæa, Erechthis.*

Orneus, Unus ex Centauris, Ixionis & Nubis filius. Ovid. 12. metam.

Ornithygiæ, vide in Appellat.

Oroetes, Rex fuit Parthorum, qui Polycratem Samiorum regem victum suspendit. *Crudelis.*

Orontes, Fluvius, qui dividit Syriam ab Antiochia. *Celer, Babylonius, Syrius, Eous, imbellis, mitis, longinquus, rapidus.* Est & nomen montis, inter quem & Orontem fluv. urbs Antiochia posita est.. Est & nomen viri Trojani.

Orpheus, Thrax, Filius Oeagri, vel Apollinis, & Calliopes Musæ. Poëta vetus, & Citharœdus optimus, qui dulcedine cantus dicitur feras & saxa, & inferos movisse, & alia id genus incredenda. Quod ideo fictum est, quoniam agrestes & bellnino prope ritu degentes homines ad meliorem vitæ cultum redegisset. *Thracius, Threicius, vocalis, Rhodopeius, Apollineus, Ismarius, Geticus, Othrysius, Oeagrius, blandus, citharista, Biston, mellifluus, dulcisonus, melicus, sonorus, blandiloquus, dulcicanens, Pangæus, Riphæus, Bistonius, Thrax, canorus.* Orpheus, & Orpheicus, a, um.

Orthocorybantes, Populi sunt Medis & Hyrcanis finitimi.

Ortygia, Insula in Ægæo mari, omnium Cycladum clarissima, Apollinis alumna, templo & mercatu nobilis. Delus insula prius vocabatur. *Brevis.*

Osa, Hetruriæ fluvius.

Osci, Italiæ populi.

Osiris, is, vel idis, Jovis & Niobæ filius, Rex Argivorum primò. Deinde relicto fratri eo regno, profectus in Ægyptum, ubi regnavit, & Isim duxit uxorem. Tandem à Typhone fratre suo clam occisus fuit, & ab Iside diu quæsitus. Quæ inventum tandem corpus sepelivit in Insula, quæ dicitur Acatos. *Sanctus, frugifer, pius, Pharius, auricomus, cœlestis, lacer, corniger, nudus.*

Ossa, Mons Thessaliæ pinis plenus, ubi Centauri morabantur. Ossæus, a, um.

Ostia, æ, Oppidum olim Latij, in ostijs Tyberinis sita. Ostienses, Populi dicti sunt.

Otho, onis, fuit Imperator, qui Galbæ successit. Homo mundiciarum pænè muliebrium, vulso corpore, faciem quotidiè rasitare, & pane madido linire solitus, ne barbatus fieret. *Mollis, lascivus, sævus, famosus, turpis, Pathicus.*

Othrys, Thessaliæ mons, non procul ab Oeta Centaurorum olim sedes. *Nemorosus, nivalis, canus, piniger, Emathius, nivosus, Thessalicus, nubifer, gelidus, nubilus.*

Otus, & Ephialtes, Filij Neptuni fuerunt, ex Iphimidea Aloë uxore, quo Poëtæ fabulantur, nono ætatis anno in novem jugerum altitudinm excrevisse, &c. vid. sup. Iphimidia.

Ovilabis, Urbs Austriæ, Lawbach/ Miásto w Rákuſkim Páńſtwie.

Oxus, sive Oxo, Amnis in lacu Oxia.

Oxyrrinchus, Civitas Ægypti, dicta ab Oxyrrincho pisce, qui ibi templum habuit. Nam Ægypti universi colebant duos pisces pro Dijs, Lepidorum & Orynchum. Item. duas aves, sc. Accipitrem & Ibim. It. tria terrestria, scil. Bovem, Canem & Felem. Quidam etiam coluerunt Crocodilum, & alij Ichneumonem, parvum animal, quod occidit Crocodilum. Strabo.

P

Pachynus, Promontorium Siciliæ.

Pacorus, Rex Parthorum, occisus in Syria per Ventidium Romanum.

Păctōlūs, Fluvius Lydiæ.

Pācŭvĭūs, Brundusius, nobilis tragœdiarum scriptor, & nepos Ennei Poëtæ. Claruit Romæ temporibus Scipionis & Lælij.

Pădŭă, Venetorum urbs, â Padi vicinitate dicta, quæ & Patavium dicitur.

Pădŭs, maximus Italiæ fluvius, vocatur etiam Eridanus, vulgo il Po.

Pădūsă, Fluvius, quem alio nomine Massanicum. Quidam Padi brachium esse dicunt. *Ulvipara, Phaëthontea, rauca.*

Pæān, vide in Appellativis.

Pæōn, Medicus præstantissimus. Unde Pæonis pro medicinalis accipitur.

Pæōnĭă, Regio est Macedoniæ, à Pæone ita dicta. Pæōnēs, populi dicti sunt.

Pæstūm, Oppidum Lucaniæ, ubi est mollissimus aër, unde & rosaria ibi bis florent. Hinc Pæstānŭs, a, um.

Păgăsă, Thessaliæ urbs, alio nomine Demetrias. Păgăsēŭs, a, um.

Pălæmōn, Athamantis & Inûs filius fuit, &c. vid. sup. Ino. Alius fuit Grammaticus Romæ, temporibus Quintiliani.

Pălæstīnă, Regio Syriæ, conjuncta Arabiæ. Eadem & Judæa dicitur. *Graminea, Olympiaca, liquida, nitida, uncta, pinguis, catenata, nuda, Ledæa, mollis, fortis, Herculea, Argiva, dura, Spartana, madida, agilis, decora, Amphionia.*

Pălamēdēs, Filius Nauplij, rex Eubœæ insulæ, occisus ab ipsis Græcis ad Trojam fraude Ulyssis. *Naupliades, miser.*

Pălāntēūm, vel potius Pallanteum, urbs in Palatino monte, à Pallante Evandri proavo.

Palantia, Oppidum Hispaniæ Tarraconensis.

Pălāntĭūm, Oppidum Arcadiæ, Evandri regis patria, de quo vid. sup. Evander.

Pălātīnă, æ, Urbis Romæ quarta fuit regio, circa Palatinum montem, unde & nomen accepit. Palatinus, a, um.

Palatium, vide in Appellativis.

Pălēs, Dea pastorum. *Fœcunda, rustica, pastorum domina, sacra, telluristris, grandæva, montana, placida.* Cujus festa primò Pălĭlĭă, pl. num. deinde parilia dicebantur. *Fumosa, puerilia.*

Palici, Dicti sunt gemini fratres, Jovis filij & Thaliæ Nymphæ, sive (ut alii volunt) Ætnæ, quæ cum à Jove gravida facta esset, timore Junonis oravit, ut sibi terra dehisceret, quod & factū est, sed postea tempore partus instante, rursus aperta tellus, gemellos peperit, qui Palici dicti sunt & in Sicilia pro Dijs colebantur.

Pălĭnūrŭs, Lucaniæ promontorium, haud longè ab oppido Helia, quæ postea Velia dicta, dictus à Palinuro gubernatore classis Æneæ ibi sepulto, qui per somnum in mari de nave ceciderat. *Iasides.*

Pāllădĭŭs, Nomen viri, qui de Agricultura 12. libros scripsit.

Pāllāntĭă, Oppidum citerioris Hispaniæ.

Pāllăs, ădĭs, Filia Jovis, sine matre, quæ ex cerebro Jovis dicitur nata. Et dicitur esse virgo, & artium & armorum Dea. Inventrix olei, & lanificij, unde olea dicitur Palladis arbor. Vocatur etiam Minerva, & Tritonia. *Docta, sæva, Sais, armisona, Tritonia, bellipotens, bellipræses, intacta, bellica, Tritonis, bellatrix, torva, severa, innuba, Ægisona, innupta, aspera, corusca, armata, doctifica, prudens, animosa, bellicosa, filia Jovis, fera, furens, casta, doctiloqua, Ausonia, amœna, armigera, belligera, angvitenens, Dædalia, Dædala, prædocta, Scyrias, litorea, ferox, Itonia, glaucopis, provida, Harlea.* Plura Epith. v. Minerva. Pāllădĭŭs, a, um. Item, Pāllās, antis, Evandri filius, qui Æneæ suppetias missus adversus Turnum, ab eo occisus est. *Niveus.*

Pāllēnē, ēs, Oppidum in finibus Macedoniæ. Item, Vicus Atticæ regionis.

Pālmæră, Magna urbs Assyriorum, inter imperia Romanorum & Tartarorum sita, & à Salomone condita.

Pamisus, Thessaliæ fluvius, unus de quinque principalibus. Est & alter in Thracia, ex Hemo profluens.

Pāmphăgī, Æthiopiæ populi, quibuslibet rebus vescentes.

Pāmphĭlŭs, Neoclidis filius, Platonis auditor, quem testatur Plato in Phædone, inter eos qui in acie ceciderant, decem dies jacuisse, triduoque post quam inde sublatus fuerat, impositum rogo revixisse, ac mira quædam tempore mortis visa narrasse.

Pāmphȳlĭă, Regio in minori Asia, ab ortu Ciliciam, & partem Cappadociæ: ab occasu Lyciam habens: à Septentrione Galatiam: à Meridie mare quod ab ea Pamphilium appellatur.

Pān, Rusticus, pastorum Deus, cornutus & capri-

capriris pedibus. *Custos ovium, Tegeæus, Lyceus, hirtuosus, rusticus, Deus pecoris, velox, montanus, protervus, Arcadius, potens nemorum, Mænalides, tellurister, semifer, capripes, montivagus, Arcas, citutiren, pavidus, montanicola, rurester, cornua longus, rubens, ruricola, bicornis, Arcadius, solivagus, sylvivagus, arvivagus, corniger, lupercus, agrestis, semicaper, querulus.*

Pănætōlĭūm, Mons est Ætoliæ altissimus, ita dictus, quasi totam occupet Ætoliam. Plin. l. 4. cap. 2. Pănætōlĭcus,a,um.

Pancens mons, Thraciæ promontorium.

Pānchāĭă, Regio Arabiæ, scil. Sabæa, ubi thus nascitur. *Pinguis, dives.* Unde Pānchæūs, a, um, id est, Sabæus.

Pāndānă, Porta Romæ, quæ antea Saturnia: ita dicta à verbo Pando, quod semper pateret ad res, quæ in urbem ferebantur, excipiendas.

Pāndīōn, Rex Athenarum, pater Prognes & Philomelæ.

Pāndōră,æ, Mulier formosissima, & gratiosissima, cui singuli Dij sua dona dederunt, scil. Pallas sapientiam: Venus decorem: Apollo musicam: Mercurius eloquentiam. Unde dicitur Pandora, quasi omnium donum, vel ab omnibus donata. Hanc (ut ait Hesiodus) Jupiter in terram misit, ut homines deciperet. Hesiod. in Theogon.

Pāndōræ, Populi sunt in convallibus Indiæ, qui 200. annos vivunt, in juventa capillos candidos, in senectute nigros habent. Plin. l. 7. c. 2.

Pāndŏsĭă, civit. in Epiro, non procul ab Acheronte amne. Alia in Lucania, Italiæ regione, quæ & ipsa Acheronte quodam fluvio irrigatur.

Pānēŭs, Fons est sub Libano monte, in quem si quæ natantia projiciantur, in lacu, cui Phiala nomen est, cuncta reperiuntur.

Pāngæūs. Promontorium est Thraciæ, Bessis conterminum, & Macedoniæ conjunctum: ad cujus radices Nestus amnis defluit. Et in singul. g. masc. In plur. g. neut.

Pānnŏnĭă, Regio duplex est: Superior Pannonia est, quæ nunc Austria: Inferior autem dicitur Hungaria. Pānnŏnĭī, Die Ungern/ Węgrzy. Hi tribus fluviis, Dravo, Savo, & Istro vallantur. Pannŏnĭcŭs, a, um.

Pānŏmphæūs, Jovis Epitheton.

Pānŏpē, ēs, sive Pānŏpēă, æ, Nympha marina, Nerei & Doridis, filia.

Pānŏrmŭs, Latinè Statio: Quo nomine dicta est Sicil. insignis civitas, propter multitudinem navium, quæ undiq; illuc conveniunt. Dicitur & Panormum. Hinc Pānŏrmĭtă, & Pānŏrmĭtānŭs,a,um, qui ex Panormo est.

Pāntăgĭās, Fluvius, qui cùm plenus incederet, totam Siciliam sonitu implebat: post raptum autem Proserpinæ, cùm Cereri filiam quærenti obstreperet, tacere jussus, paruit Numinis voluntati. Servius.

Pantheon, Templum Romæ, à M. Agrippa conditum Jovi ultori, & vocatur lat. omnium Deorum.

Pānthŏŭs, & per contractionem Panthûs, Filius Otrei, fratris Hecubæ. Vocativ. facit Panthu, more Græcorum. Hinc patronym. Pānthŏĭdēs.

Panticapes, Fluv. est Scythiæ quintus ab Istro.

Paphages, Rex Ambratiæ. Is, quùm obviam factus esset leænæ catulis suis stipatæ, ab eadem occisus est.

Paphlagonia, Regio Asiæ minoris.

Pāphŭs Urbs in Insula Cypro, Veneri sacra, unde Venus dicitur Paphia. *Florifera, Cypria, celsa.*

Papia, Paven/ Páwia Miásto w Lombárdiey/ Civitas Insubrum.

Pāppŭs, Philosophus Alexandrinus, qui scripsit de situ orbis, de fluvijs Africæ, & commentarios in Ptolomæum.

Pārcæ, arum, tres Deæ fatales; scil. Clotho, Lachesis, Atropos, quæ quicquid homini addixerunt, id fieri necessarium esse, fabulantur Poëtæ. *Concordes, iniquæ, veraces, veteres, nentes, duræ, nigræ, immites, celeres, nocentes, inimicæ, sævæ, lanificæ, tetricæ, veridicæ, avidæ, malignæ, crudeles, invidæ, severæ, impiæ, feræ, immotæ, tenaces, inamatæ, Stygiæ, rapaces, tristes, feroces, Mœræ.*

Parēntĭūm, Urbs Istriæ.

Paretunium, Urbs & grandis Portus in Ægypto. Paretonius, a, um.

Părĭs, Filius Priami regis Trojæ, ex Hecuba uxore, quæ cum esset gravida, somniavit quod pareret face, quæ Trojam cōbureret. Quare territus Rex, jussit ut puer mox, ut natus esset, occideretur. Hecuba verò materna pietate mota, curavit illum clàm educari apud pastorem. Et cùm adolevisset, Juno, Pallas, & Venus de pulchritudine contendentes, propter aureum pomum, in quo scriptum erat: Detur pulchriori, à Jove ad

Pari-

Paridem arbitrum missæ sunt. Cui cum Juno regnum, Pallas sapientiam, Venus voluptatem & pulcherrimam mulierem promisisset, ipse pro Venere sententiam tulit, postea à patre agnitus, in gratiam susceptus, Spartam navigans, Helenam uxorem Menelai regis rapuit, ob quod ortum est bellum Trojanum. Tandem Achillem dolosè occidit. *Dardanius, Phrygius, famosus, perfidus, Alexander, Trojanus, Priamides, Idæus, Phryx, adulter, lascivus, Priameius, Troicus, judex Dearum, temerarius, potens, fatalis, Iliacus, roseus, procax, Dardanus, incestus, semivir, pulcer, formosus.*

Părĭsĭī, Die Pariser in Franckreich/ Páryžáne we Fráncyjey.

Pārmă, Civ. Galliæ Cisalpinæ á Fluvio Parma dicta. *Martia, armigera.* Parmensis dicitur Incola.

Parnassus, mons in Phocide, Apollini & Baccho sacer. *Arduus, biceps, bicornis, bivertex, nivalis, bifidus, bicollis, Gorgoneus, altus.* Parnassus, a, um, adjectivum.

Pārnŭs, nauta fuisse fertur pauperculus, qui ob amissam naviculam, cum obvijs quibusq; litigabat. Hinc Proverb. Disceptare ob Parni scaphulam, id est, ob res minutulas multum movere litium & querelarum.

Părŏs, Insula est una Cycladum, ubi candidissimum habetur marmor, quod Parium dicitur. *Marmorea, candens, rigida, Delphica, nivea.*

Pārrhăsĭă, Regio in Peloponneso, alio nomine Arcadia. Unde Pārrhăsĭă, a, um. Pārrhăsĭs, patronym. fœmininum.

Pārrhăsĭŭs, pictor, vide Zeusis.

Pārthĕnŏpē, ēs, Una Syrenum, quæ præ dolore, quòd prætereuntem Ulyssem cum socijs in scopulos cantu pellicere non potuissent, in mare se præcipitaverunt. *Euboïs, decora, inclyta, egregia, alta, insidiosa.* Pārthĕnŏpæ ŭs, & Pārthĕnŏpēĭŭs, a, um.

Pārthĕnŏpēŭs, filius fuit Meleagri & Atalantæ rex Arcadiæ, qui penè puer profectus est ad bellum Thebanum, & occisus est. *Arcas, Erymanthius, Tegeæus, audax.*

Pārthĭă, Regio Assyriæ, à quo Parthi, populi, qui sagittis adeò claruerunt, ut fugientes á tergo jacularentur, aversiq; sequentes hostes læderent perinde ac adversi. *Leves, pugnaces, animosi, feroces, pileati, refugi, fugaces, Martij, truces, volucres, potentes, celeres, fluxi, sagittiferi, immanes.* Pārthĭcŭs, a, um.

Pārthīnī, Populi sunt Macedoniæ.

Pāsĭphăē, ēs, Filia Jovis & uxor Minois regis Cretensis, quæ turpi amore Tauri arsisse, & inclusa ligneæ vaccæ cum Tauro coisse, & ex illo concepisse monstrum Taurino capite, quod Minotaurus dicebatur. Servius ait, ipsam coisse cum scriba regio, qui taurus nominabatur. *Asinaria, filia solis, Minoa, mōstrifera, Cnossia, dira, adultera.*

Pāsĭthĕă, Una ex tribus Gratijs, alio nomine Euphrosyne.

Pāsĭthŏē, ēs, Nympha marina, Nerei & Doridis filia.

Patavia, Oppidum est Germaniæ, Passaw/ Miásto Niemiecke.

Pătăvĭŭm, Urbs Venetiæ, alio nomine Padua, ab Antenore condita. *Antenoreum, latum.* Extat hodie in eadem urbe Antenoris sepulchrum.

Pătăvīnŭs, a, um.

Pāthmŏs, Insula parva in Ægæo mari, una Sporadum, in qua D. Johannes Evang. exulans Apocalypsim scripsit.

Patræ, arum, Urbs Achaiæ. Unde Pātrĭānŭs, a, um. In hac urbe D. Andreas Apost. passus fuit.

Pāttăgĭă, Fluvius Siciliæ.

Pātŭlcĭŭs, dictus est Janus, quòd tempore belli portæ templi ejus paterent.

Paūsănĭās, Dux Lacedæmonius in bello contra Xerxem proditionis damnatus. Alius nobilis adolescens in Macedonia, qui Philippum regem, patrem Alexandri occidit, eò quod justitiam sibi sæpe rogatus exercere noluisset.

Pax Julia, Lusitaniæ urbs.

Pēgasă Oppidum est Cariæ.

Pĕgăsæ, arum, Oppidum Thessaliæ, quod postea Demetrias dictum est, propter quod navis longa Argonautarum Pegasæa nuncupatur.

Pēgăsĭdēs, Musæ dicuntur, à fonte Heliconis illis dicato, quē Pegasus pede suo fecisse fertur.

Pēgăsŭs, Equus alatus, Neptuni & Medusæ filius, (ut alij dicunt) ex cruore occisæ Medusæ natus, qui in Heliconem volans, & pede terram feriens fontem fecit, Musis sacrum, nomine Hippomenem. Deinde cum in Pirenem fontem dulcem caput inclinaret, Bellerophon ipsum ascendit, & in cœlum volare volens, tandem decidit. Pegasus autem in cœlum perveniens, inter sydera positus est. *Ales, volatus, aërius, Medusæus, Gorgoneus, præceps, volans, cornipes, volucer, celer,*

aliger,

aliger, fugax, Bellerophonteus. Pēgăsēŭs, & Pēgăsēĭŭs,a,um.

Pĕlăgŏnĭa, Pars Macedoniæ septentrionalis, Triballis proxima.

Pĕlăsgĭă, Olim dicta Thessalia. Dicta Pelasgia à Pelasgis populis vetustissimis, qui ab Arcadibus originem traxerunt. Strab. lib. 5. Plin. lib. 4. cap. 4.

Pĕlăsgĭs, Regio Achaiæ, Arcadia quoque dicta. Pĕlăsgŭs,a,um.

Pēlĕus, Æaci & Æginæ filius, qui ex Tethide genuit Achillem, qui Pelides dicitur. *Æmonius, Neptunius, Phthius.*

Pēlĭās, adis, filius Neptuni, rex Thessaliæ, patruus Jasonis. Etiam Pelias est patronymicum, & quasi adjective ponitur.

Pelides, v. Peleus.

Pēlīgnī, populi Italiæ in Sabinis, ex quibus natus erat Ovid.

Pēlĭŏn, Mons Thessaliæ sylvosus. *Altus, umbrosus, gelidus, Thessalicus, frondifer, Æmonius, lapidosus.*

Pĕlŏpēă, Thyestis filia, quæ à patre gravida facta, insigni forma infantulum peperit: quem recenter natum, ne turpitudo sua palam fieret, feris devorandum in sylvis reliquit.

Pĕlŏpŏnnēsŭs, nobilissima est totius Europæ peninsula, Isthmo angustissimo Græciæ annexa, inter duo maria Ægæum & Jonium, Platani folio similis. Olim Apia & Pelasgia appellata. Postremò Peloponnesus dicta est, à Pelope Tantali filio.

Pĕlŏps, lopis, filius fuit Tantali regis Phrygum & Taygetæ, quem pater coxit, & bis comedendum apposuit. Sola tamen Ceres humerum reliquis abstinentibus comedit. Vitæ demum restitutus Pelops, humerum eburneum recepit, deinde cum Oenomao rege Achaiæ certavit, & vicit. v. sup. Hippodamia. *Tantalides, truncatus, Dardanus, sævus, perjurus, Phrygius, Lacenus.*

Pēlōrŭs, Das Vorgebirg Siciliæ gegen Italien gelegen / Gorá przy morzu w Sicilicy ku Włochom. Promontorium dictum à Peloro gubernatore navis Annibalis ibidem sepulto. *Piscosus, angustus, Siculus, Ausonius, celsus, Sicanius, tumidus, altus.*

Pelta, vide in Appellativis.

Pēltæ, arum, opp. Phrygiæ, à quo vicinus campus Peltinus appellatus.

Pēlūsĭūm, Unum ex septem ostijs Nili, Arabiam separans ab Ægypto. *Paludosum.* Pēlūsĭŭs, & Pēlūsĭăcŭs, a, um. Pelusiotæ, incolæ dicti sunt.

Pĕnātēs, ium, tibus, plur. num. tantum, dicti sunt dij domestici, Haußgötter / Domowi bożkowie. quod penes nos nati sint, vel quod non longè absint ab hac vita, sive quod penitus insident. *Nitidi, patrij, casti.*

Pēnĕlŏpē, filia fuit Icarij, castitatis adeò interruptæ, ut absente 20. annos marito Ulysse nullis procorum blanditijs, nullis pollicitationibus ad violandam, quam marito promiserat fidem, potuerit induci. *Difficilis procis, candida, Icaris, pudica, casta, Icariotis, pia, fidelis, Argolica.* Pĕnĕlŏpæŭs,a,um.

Pēnēŭs, fluv. Thessaliæ, inter Ossam & Olympum montes. In ejus ripa Poëtæ fabulantur Daphnem in Laurum fuisse conversam, quæ propterea vocatur Peneia. Fluit ex Pindo monte. Ovid. l. 1. metam. *Stagnans, Thessalus, canorus, amœnus.* Pēnēĭŭs,a,um.

Pēntăpŏlĭs, Regio Africæ, quæ & Cyrenaica dicitur, habens quinque civitates, inter quas principalis est Cyrene.

Pēnthĕsĭlēă, Regina fuit Amazonum, ab Achille occisa in bello Trojano. *Furens, Martia, sangvinolenta, fera, furibunda, mœstis, bellatrix.*

Pēnthēŭs, rex Thebanus, filius Echionis & Agaves. Qui cum sacra Bacchi contemneret, à matre ac sorore, cæterisque fœminis bacchantibus laceratus fuit. *Echionides, exlex, superbus.* Pēnthēŭs,a,um.

Pērcōtē, vel Percope, es, urbs Troadis.

Pērgămă, orum, Arcium Trojanarum nomen. *Alta, Neptunia, Teucria, Rhœteia, Dardana, Phœbæa, ardua, Troica.* Pērgămēŭs, a, um.

Pergamum, sive Pergamus, Clarissima urbs Asiæ, vel Troadis, quam Silenus fluv. intermeat. Hæc eadem urbs Troja vocatur, dicitur etiam Pergama in numero plurali.

Pĕrĭăndēr, Cypseli filius, unus ex septem sapientibus Græciæ, & Corinthiorum rex: qui aliquando interrogatus, quare, quùm sapiens esset, in tyrannide perseveraret? Quia (inquit) & sponte, & invitum cedere, est periculosum.

Pĕrĭbœă, Eurymedontis gigantis filia fuit, ex qua Neptunus Nausithoum suscepit, Alcinoi patrem. Hom. 7. Odyss.

Pĕrĭclēs, Atheniensis viri clarissimi nomen, qui annos 40. in administratione Reipubl. principatum tenuit. *Græcus, Argolicus.*

Pĕrĭllŭs, Atheniensis faber, ingenio prestans qui Phalaridi, tyranno Agrigentino, taurum ex ære fabricavit, in quo reus clauderetur, ac subjecto igne mugitum bovis ederet : cujus muneris nomine, cum amplissimum à Tyranno, qui novis semper tormentis excogitatis delectabatur, speraret munus; inclusus tauro, suppositisq; ignibus, primus suæ artis experimentum præbuit. Ovid. 1. de Arte. Plin. lib. 34. c. 8. *Tauri aheni fabricator, violentus, opifex tauri, infelix, sævus.*

Pĕrĭnthŭs, Clara urbs Thraciæ in Propontide, aliàs dicta Heraclea. In qua fuit Amphitheatrum, quod inter septem Spectacula orbis computatur. Nam fuit ex uno marmore factum. Perinthius, a, um.

Pĕrĭpătētĭcī, Philosophi quidam Athenis fuerunt, è Platonis schola profecti, quorum princeps fuit Aristoteles: ita dicti, quod inambulantes docerent.

Permessus, sive Pērmĕssĭs, idis, vel idos, fluv. Bœotiæ ex Helicone monte fluens. Phœbo & Musis sacer.

Pērsēĭs, idis, Nympha Oceani & Tethyos filia.

Pērsĕphŏnē, es, vel melius Persephones dicitur Proserpina filia Jovis & Cereris, quam Pluto rapuit, & uxorem duxit, unde dicitur inferorum regina. *Severa, acerba, regina Erebi, mala, turbida, sedula, callida, dura.*

Pērsēs, rex Macedonum, qui ab Æmilio victus, & in acie captus, ductus est in triumphum Romam cum liberis; perijtque in carcere, animi mœrore confectus, vel (ut alij tradunt) vigilijs maceratus.

Pērseūs, ei, & Pērsēs, is, vel si, Jovis filius fuisse fertur, ex Danaë, Acrisij Argivorum regis filia, quam Jupiter commutatus in speciem aurei imbris, vitiavit. Ex quo concubitu natus est Perseus, qui postea avum imprudens interfecit. Hic Andromedam saxo alligatam & à ceto devorandam liberavit, ac uxorem duxit, multosque hostes ostenso capite Medusæ convertit in saxa. Tandem Argos reversus Acrisium regem patruum suum (à quo cum matre infans fuerat expositus) occidit, & pro eo regnavit. Vide Danaë & Medusa. *Jove natus, Inachiades, Abantiades, Danacius, Acrisioniades, aurigena, aureus, celer, Daphneius, aërius, Inachius, alatus, Stenobeius, ferox, Abantius, natus Danaes, Danaea propago, victor Medusæ, Acrisionæus, pennipes, pennifer.* Pērsēŭs, a, um.

Pērsĭs, idis, seu Persea, æ, regio orientalis, à Perse, seu Perseo rege sic dicta. *Gemmifera, pharetrata, barbara, Danaeia, Eoa, dives.* Persæ populi dicti sunt. *Infidi, vaniloqui, Achæmenij, Arsacidæ.*

Pĕrŭsĭă, Hetruriæ civit. ab Achæis condita. Perusinus, a, um.

Pĕsĭnūs, untis, Emporium Phrygiæ, cujus fertur templum maximum (ut Strabo) magnæ venerationi Matris deûm, quam Andigistan vocant.

Petilia, Magnæ Græciæ urbs est, à Philocteте condita.

Pētră, urbs Nabathæorum in Arabia, montibus & desertis circumdata & inaccessa. Hinc dicta Pētræă, pars Arabiæ.

Peūcē, insula Borealis in Istro. Item, Peūcĭs, Ostium Istri.

Phæăcēs, populi fuerunt Corcyræ : unde Corcyra Phęacia dicta, quæ est Insula in ostio maris Adriatici.

Phæăcūm, civit. est in planitie Phæaciæ insulæ, quæ ab utraque parte duos editissimos vertices habet; in quibus adhuc sunt arces. Phæăcŭs, a, um.

Phædōn, Atheniensis, in convivio à 30. Atheniensium tyrannis necatus fuit, cujus filiæ virgines, quum adversus quorundam vim pudicitiam alioqui illibatam servare non possent, invicem se complexæ, in puteum desilientes, necem sibi consciverunt.

Phăĕthōn, thontis, filius Solis & Clymenes qui multis precibus â patre impetravit, ut currum Solis, qui quatuor equis trahitur, uno illo die regeret, sed tanti operis impar, equis eum non audientibus, sed extra viam currentibus mundus ardore solis incensus est. Quare Jupiter etiam cœlo timens, fulmine ipsum dejecit in Padum, ibique submersus est. *Ambustus, Sole satus, magnanimus, proles Clymeneia, infelix, Hyperionius, pronus, Encaustus, audax, devius, rutilus, errans*

rans,stolidus,temerarius,Clymeneius,puer Clymenes, combustus,flammatus. Phăĕthōntĭădēs, fuerunt sorores Phaëthontis, de quibus vide, Heliades. *Clymeneides, Virides, populea, frondosæ, miseræ, nobiles, longæ.*

Phaëtusa, filia Solis, vide supra Heliades.

Phago, ein Fraaß/ Järlok. Incredibilis edacitatis homo fuit, quem Fl. Vopiscus in Aurel. tradit, mensæ imperatoris adhibitum aprum integrum, centum panes, vervecem, & porcellum uno die edisse, bibisseque vini orcam.

Phălāntŭs, Lacedæmonius fuit, quo auctore & principe, Spartani Tarentum condiderunt. *Tanagrius, Ledæus, clarus, Lacon.*

Phălărĭs, Tyrannus Siciliæ crudelissimus, in Agrigento urbe de quo sup. Perillus. *Siculus, trux, crudelis, ferox.*

Phălērnŭs, Mons Campaniæ propè Puteolos, ubi nascitur multum & optimum vinum, quod phalernum dicitur. *Uber, Latius, Vetus.*

Phălĭscī, Populi Hetruriæ. *Pomiferi, Junonicolæ.* Quorum opp. Phalerij vocabatur. Sunt qui arbitrantur Phaliscos esse, qui eam Hetruriæ partem inhabitant, ubi situm est opp. quod hodie montem Fiasconem vocant, quum potius montem Phaliscum dicere debeamus.

Phănæŭs, Mons est in Chio, ferax optimi vini. *Antiquus.*

Phāōn, Fuit pulcherrimus hominum, quem inter lactucas Venus occultavit. *Conspicuus, marmoreus, formosus, durus.*

Phărăō, onis, antiquus rex Ægypti, à cujus nomine omnes reges Ægypti usque ad tempora Salomonis dicti, Pharao significat regem, teste Josepho. *Ægyptius, demersus, superbus, Pharius, sævus.*

Phărŏs, vel Phărŭs, parva insula Ægypti contra ostia Nili & propè Alexandriam urbem. *Clara, palmifera, excelsa, nocturna, Ptolemæa, nuda.* Phărĭŭs, & Phărĭătĭcŭs, a, um.

Pharsalos, seu Pharsalum opp. Thess. in ripa Enipei fluminis situm. Phārsālĭă, Regio Thessaliæ. Phārsālĭcŭs, a, um. Hinc campi Pharsalici, in quibus duorum maximorum bellorum civilium procellæ detonuerunt: primùm inter Cæsarem & Pompejum: alterum inter Augustum & percussores Cęsaris, Brutum & Cassium.

Phāsēlĭs, Pamphiliæ urbs in monte sita, piratarum olim perfugium.

Phāsĭs, is, vel idis, Celebratissimus Colchorum fluv. *Ponticus, nivosus, limosus, ferus, horridus, gelidus, Colchus, rapidus, magnus, Scythicus, cænosus, barbarus, asper, altus.* Ab hoc fluvio phasiani nomen sumpserunt, quod ibi maximus eorum proventus feratur. Phāsĭăcŭs, a, um, adject. Phāsĭăs, adis, patronym. fœmininum.

Phēmŏnŏē, es, Sybillæ nomen, quæ prima Apollinis Delphici Vates dicitur fuisse, & carmen Heroicum invenisse. Sunt qui Phœbi filiam dicant fuisse.

Phĕnĕŭs, Lacus Arcad. cujus aqua nocturno tempore perniciosa, interdiu salutaris est. Ov. 15. metam.

Phēræ, arum, civit. Thessaliæ, alia Laconiæ, alia Bœotiæ.

Phĕrĕcȳdēs, Philosophus & Poëta tragicus, peculiari morbo consumptus. *Tragœdus.*

Phĭlă, urbs Macedoniæ. Est & maris Gallici Insula.

Phĭlădēlphĭă, Civit. in Mysijs. In hac fuit una ex septem Ecclesijs in Apocalypsi commemoratis.

Phĭlēŭm, vulgò **Gröningen / Groninga**, oppid. German. septentrionalis.

Phĭlētās, Poëta floruit ætate Philippi & Alexandri Macedonum. Præceptor fuit Ptolomæi Philadelphi. Fuisse fertur corpore adeò tenui, ut necesse fuerit plantis ejus plumbum adhibere, ne ventorum flatu raperetur. *Cous, Samius.*

Phĭlīppī, urbs Thessaliæ, quæ Dathos antea dicebatur: quam Philippus Macedonum rex instauravit, & à nomine suo Philippos nominavit. Phĭlīppĭcŭs, a, um, & Phĭlīppēnsĭs, e.

Phĭlĭstĭōn, Poëta comicus, Socratis ætate floruit, nimio risu mortuus fertur. Suid.

Phĭlŏctētēs, hujus tes, vel tæ, Pæantis filius, & comes Herculis, quem sepelivit, & sagittas illius habuit. Cumq; iret ad bellum Trojanum, una sagittarum illarum in pede vulneratus, in Lemno mansit. Tandem in Calabria urbem Petuliam condidit. *Pæante satus, Laërtiades, Pæantius.*

Philomela, vel Phĭlŏmēnă, filia Pandionis regis Athen. quam Theseus rex Thraciæ violavit, & linguam ei abscidit, & mutata fuit in avem sui nominis. v. Progne. *Daulias, Pandione natæ,*

natu, Getica, Ædonis, Attica, Ismaria. Plura Epit. v. in appellat. Philomela.

Phīlyrā, Nympha ex qua Saturnus Chironem genuit, qui Chiron Philyrides appellatur à nomine matris.

Phīneūs, rex Arcadiæ, qui cum filios suos impulsu secundæ uxoris suæ cæcasset, ira divina etiam cæcatus fuit, & Harpiæ aves rapacissimæ cibos ejus aut rapuerunt, aut fœdaverunt. Sed postea Zethus, & Chalais à Phineo humaniter tractati fugaverunt illas, v. Strophades. *Cretus Agenore, fatidicus.* Phīnēūs & Phineius, a, um.

Phison, Der Fluß Ganges in Indien / Rzeka w Indiey.

Phlēgēthōn, thontis, fluv. inferorum semper ardens. *Furens, ustus, tartareus, sævus, ardens, fumidus, apertus, sonorus, inamœnus, igneus, violentus, ater, avarus, Stygius, niger, infernus, flammeus, Tænarius.*

Phlēgōn, Unus æquorum Solis.

Phlēgrā, æ, vel Phlēgrē, es, urbs Macedoniæ. *Tumida, vetus.* Phlegræi campi. Locus est in Thessalia, ubi Jupiter cum Gigantibus bellavit. Alij sunt campi Phlegræi in Campania, ubi Hercules cum Gigantibus bellasse dicitur.

Phōcīs, idis, parva regio Græciæ, inter Atticam & Bœotiam. *Trifida, sonora, larga, obliqua, humida, parva, Aonia* in qua Delphi oppid. fuit. Item fons Castalius, Cephisus amnis, Mons Parnassus, & Apollinis templum. Phocenses, incolæ dicuntur.

Phōcūs, filius Æaci. Ovid. l. 7. metam. *Æacides, Nereius.*

Phœbās, adis, Phœbi sacerdos. scil. mulier vaticinans. *Effrena.*

Phœbē, es, Phœbi soror, hoc est, Diana, sive Luna, Der Mon / Księżyc. *Aurea, Latonia, jaculatrix, lucida, gelida, nemoralis, clara, candida, nocturna, innuba, menstrua, pallida, vaga, argentea, pulcra, velox, humida, multivaga, Titania, roscida.*

Phœbūs, id est, Apollo, filius Jovis & Latonæ, & significat Latine purus & splendidus, unde ponitur pro Sole. vid. supra Apollo. *Aureus, candens, roseus, fatidicus, calidus, tener, augur, insignis, canorus, laurifer, saluber, terrificus, doctus, lauriger, fatidicus, multifidus, Parnassæus, coruscās, potens numeris, auricomus, sagittarius, flammilucus, palatinus, ephebus, candidus, Actiacus, Lycius, rutilans, sagittifer, salutifer, sonorus, sublimis, purus, crinitus, velox, calescens, intonsus, nitens, nitidus, igneus, vaniloquus, rabidosus, lucifluus, calens, clarus, rubicundus, fervidus, ignifluus, ignivomens, roscidus, vagans, lucidus, flammiger, rapidus, Delphicus, comatus, ardens, Clarius, Mitra, vagus, genialis, coruscus, comosus, Titanius, decorus, Actius.* Phœbēūs, a, um.

Phœmōn, onis, Lacus Arcadiæ.

Phœmōnē, es, filia Phœbi, quæ prima carmen Heroicum cecinit. *Arcana, vaga.*

Phœnīx, Avem unam in toto orbe habet Arabia, vivit annos 660. *Reparabilis, vivax, nobilis, Pharius, longævus, unicus, avis solis, Gangeticus, Assyrius, soligena, Titanius, vividus, alumnus Phœbi, æternus, flagrans.* Item Phœnix, quidam rex Phœniciæ a quo Phœnīciā, vel Phœnīcē, es, regio majoris Asiæ, & pars Syriæ propinqua Judçæ, & valde fertilis frugum. Phœnīcēs, Populi ita dicti, Phœnissā, æ, mulier ex Phœnicia. Phœniceus, v. in appellat. Item, Phœnix, Thessaliæ fluv. in Asopum influens. Item, Pædagogus & magister Achillis.

Phŏlŏē, es, Mons est Thessaliæ, in quo habitant Centauri. *Opaca, nivosa.*

Phŏlūs, unus ex centauris fuit.

Phorcyon, vel Phōrcȳs, idis, Rex Corsicæ vel Sardiniæ insularum, & pater Medusæ, quæ ab eo dicitur, Phōrcīnīs, idos, Phorcys autem in mari submersus, marinus deus habitus est.

Phōrōnēus, Rex Argivorum, filius Inachi fluvij, qui initio dispersos populos in urbem coegit. Phōrōnīs, idis, patronym. fœmininum, quod Poetæ usurparunt pro Iside Inachi filia, & Phoronei sorore. Ovid. 1. metamor. Phōrōnæus, a, um.

Phrȳgiā, Regio minoris Asiæ, habens ab Oriente Cappadociam, à meridie Lycaoniam, ab Occidente Troadem, à Septentrione Galatiam, quæ tamen pars ejus est. Et propter vicinitatem pro Troade ponitur, unde Troes, vel Trojani dicuntur Phryges. *Primigeny, semiviri.* In nomin. sing. Phryx, phrygis. Phrȳgīōnēs, qui acu pingunt, vel qui vestes auro intexunt, Phryges enim primi invenēre talem texturam. Phrȳgīānūs, a, um, quod Phrygionum operā textum est, ut: Phrygianæ vestes, hoc est, acu pictæ.

Phrȳxūs, Filius Athamantis regis Thebarum ex Ne-

ex Nephele uxore priore. *Nubigena, aquoreus, profugus, Æolius, portitor Helles.* Phryxeus, a, um.

Phyllis, idis, Filia fuit Lycurgi Regis Thracum, quæ ægrè ferens, se relictam & spretam à Demophoonte, filio Thesei, quem unicè deperibat, & ab expeditione Trojana redeuntem hospitio susceperat, vitam laqueo præfocavit, in amygdalum postea conversa. *Rhodopeia, Threicia, Sithonis, misella, frondosa, impatiens, misera, dives.*

Phyllus, li, vel ûntis, Urbs Thessaliæ.

Picenum, est regio Italiæ, quæ nunc appellatur Marchia Anconitana, ab Ancone civitate. Picentes, sive Piceni, populi dicuntur. Picenus, a, um, adjectiv.

Picentini, Populi sunt ad mare Tyrrhenum, Lucanis proximi.

Picus, filius Saturni, primus rex Laurentum. Circe autem amore illius capta, sed spreta, ipsum carminibus suis mutavit in avem sui nominis. Ovid. 13. metamorph.

Pieria, Regio in finibus Macedoniæ. Est item urbs Syriæ Antiochenæ celeberrima. Pieres, populi Macedoniæ dicti sunt. Pierius, a, um.

Pierus, Mons Thessaliæ, post Pheras, atq; in Macedoniam usq; protensus.

Pierides, dicuntur Musæ, vel à Piero monte Thessaliæ, in quo natæ fuerant, vel à novem filiabus Pieri, quas canendo vicerunt. Ovid. 5. met.

Pilumnus, Qui pinsendi frumenti usum invenit, Jovis (ut putant) filius, & Dauni pater. Serv. in lib. 9. Æneid. Pilumnus (inquit) & Picumnus fratres fuerunt, Dij. Horum Picumnus stercorandorum invenit usum agrorum: unde & Sterquilinius dictus est: Pilumnus verò pinsendi frumenti: unde à pastoribus colitur, & ab ipso pilum dictum est.

Pimpla, Thraciæ mons, Musis sacer. *Virens, Pieria.* Pimplæus, a, um, adject. Pimplæides, sive Pimplææ, Musæ dictæ sunt.

Pinarus, Fluvius Siciliæ, in sinum Issicum influens.

Pindarus, Thebanus Poëta Lyricorum princeps, cujus domui, vel posteris pepercit rex Alexander quùm Thebas everteret. *Thebanus, Athribagus.*

Pindus, mons in finib. Thessal. *Celsus, Thrax, nivalis, pinnifer, gelidus, nubifer, Perrhebus.* Pindus est & fluvius & oppidum.

Pion, onis, Mons est Ioniæ.

Piræus, Portus est Athenarum, quadringentarum capax navium, muro 2000. passuum urbi conjunctus.

Pirene, es, Fons ad radicem Acrocorinthi, non copiosas quidem, sed tamen perspicuas, potuque svavissimas habens aquas. Strab. l. 8.

Pirithous, filius Ixionis, Rex Lapytharum, cum Theseo amico suo descendit ad inferos, ut Proserpinam raperet, sed à Cerbero devoratus fuit. Theseus autem captus. *Ixionides, Ixione natus, audax.*

Pisa, Urbs & regio Arcadiæ vel Achaiæ, ubi quinto quoq; anno exercebantur ludi curules, in honorem Jovis Olympici. *Undosa, Hetrusca.* Pisæus, a, um.

Pisæ, arum, Urbs Thusciæ maritima. *Alphea.* Inde Pisanus, a, um.

Pisaurus, Fluv. Umbriæ, à quo vicinum oppidum Pisaurum appellatum est.

Pitane, es, sive Pitana, æ, urbs Æolidis in Asia, non procul á Caici fluminis ostio. Pitanæi, sive Pitanitæ, incolæ dicti sunt. Est & Pitane urbs Laconiæ.

Pitho, ûs, Persvasionis Dea à Veteribus credita. *Facunda.*

Pithonos, come, Locus in Asia, in campis patentibus, ubi primo adventus sui tempore ciconiæ congregantur, & eam quæ ultima advenerit, laniant universæ, atq; ita abeunt. Plin. l. 10. c. 23.

Pittacus, Mitylenæus Philosophus, unus ex septem Sapientibus. *Satus Lesbo, satus Mitylene, Lesbius.*

Placentia, Urbs in Italica Gallia, id est, in Longobardia, ad Trebiam amnem in Padum influentem. Placentinus, a, um.

Placia, Oppid. Misiæ, à tergo habens Olympium montem, Mysis dictus. Plin. l. 5. c ult.

Platææ, arum, Urbs Bœotiæ. Platæenses, populi dicti sunt.

Plato, onis, Philosophus ab humerorum latitudine ita nominatus, cum antea ex avi paterni nomine Aristocles vocaretur. *Doctus, Cecropius, Aristonis filius.* Platonicus, a, um.

Plavia, Oppidum German. Plawen in Voytland/ Miástecžko w Niemcžech.

Plautius, Poëta comicus.

Plautus, M. Plautus natus in urbe Umbriæ, cui

cui nomen Saffina, operam primùm pistori locavit, ad comparandum victum, in agendis molis illis, quas trusatiles vocant. Composuit in ipso pistrino quasdam fabulas. *Jocosus, disertus, antiquus.* Plautinus, a, um. Hinc superlativum, Plautinissimus.

Plejades, Septem sunt filiæ Atlantis, ex Pleione Nympha, cum quibus Jupiter concubuit & postmodum retulit inter Sydera, ne vim paterentur ab Orione: quarum nomina sunt; Electra, Alcyone, Celæno, Merope, Afterope, Taygete, Maja, quarum ultima vix cerni potest. Ov. 4. Fast. In sing. num. dicitur Plejas, adis, id est, una septem stellarum. Epith. vide in Appellat. Pleiades.

Pleione, vel Pleione, es, Nympha, Oceani & Tethyos filia, & uxor Atlantis, qui ex ea Pleiades suscepit. Ovid. 5. Fast.

Pleuron, Urbs Ætoliæ. *Meleagria.*

Plinius, Veronensis, temporibus Vespasiani vixit. Opus de rerum natura conscripsit. *Salebrosus, fecundus.*

Plotæ, Insulæ duæ in Ægeo, quæ & Strophades. De hisce Plin. l. 4. c. 12.

Plutarchus Cheronensis Philosophus, floruit sub Trajano & Adriano Impp.

Pluto, onis, Filius Saturni, & frater Jovis, rex inferorum, vide supra Neptunus. *Immitis, ater, Stygius, sævus, dirus, profundus, opertus, lethæus, illachrymabilis, niger, imus, Saturnius, infernus, rex umbrarum, summanus, tartareus, torvus, regnator noctis, raptor, dis, dux, ferus, arbiter noctis, animarum rector, tertius hæres, tæter, ferox, avidus, opacus, Veiovis, avarus, horridus, umbrosus, superbus, crudelis, cupidus, fervescens, implacidus, rapax, ferreus, tremendus, Phlegethontæus, avernalis, flammiger, lachrymabilis, adamantinus, impius, severus, cæruleus, immanis, callidus, sulphureus, Agesilaus, Clymenus, gener Cereris, Elysius, terrenus.* Plutonius, a, um.

Podalyrius, Filius Æsculapij, insignis medicus, à pedum magnitudine ita dictus.

Pœan, antis, Pater Philoctetis, qui ideo Pœantias dicitur.

Pœni, Carthaginenses, quasi Phœni, quia à Phœnicibus orti. *Perfidi, fallaces, infidi, truces, leves, rebelles, fulminei, feroces, sicci, fœdifragi.* Hinc Punicus, a, um, œ in u commutata.

Pola, Civitas in Istria.

Polemon, onis Philosophus Atheniensis, Philostrati filius. Fuerat in adolescentia luxuriosus, sed à Xenocrate emendatus.

Pollentia, Dea potentiæ, quæ à Romanis colebatur.

Pollux, ucis, vide sup. Castor. *Amyclæus, Tyndarides, Ledæus, Lacon, pius, Oebalides, Therapnæus, Oebalius, Tyndareus, pileatus, Dioscorus.*

Polycarpus, Joannis Evangelistæ discipulus, & Smyrnæorum Episcopus.

Polycletus, Statuarius clarissimus.

Polycrates, Tyrannus Samiorum fortunatissimus, qui ut aliquid adversitatis habuisse videretur, annulum projecit in mare, quem tamen coquus ejus redinvenit in pisce, tandem ab Oronte Præfecto Darij regis cruci affixus fuit in excelso monte.

Polydora, Insula Propontidis. Item, Nympha, Oceani & Thetyos filia.

Polydorus, Filius Priami & Hecubæ, causa vitandi belli à Priamo cum multo auro missus ad Polymnestorem regem Thraciæ. Sed Trojâ captâ Polymnestor ut auro potiretur, occidit puerum, quo cognito Hecuba Polymnestori oculos eruit.

Polymnestor, Rex Thracum, qui Polydorum Priami filium avaritia impulsus interfecit. de quo vide immediatè sup. Polydorus. *Rex Thracum, Orysius, Ismarius, Thrax, perfidus, immitis.*

Polymnia, sive Polymneia, Una Musarum, significat multæ memoriæ, vel multum canens, à Poly & Hymnos.

Polynices, vid. sup. Etheocles. *Oediponiades, Thebanus, Dircæus, Ismenius, Echionius, Cadmeius, infandus, [illegible]vus, Oedipodianus.*

Polyphemus, quasi multæ famæ, fuit filius Neptuni, & unus Cyclopum, scil. Gigas unoculus, carnibus humanis vescens. Qui cùm aliquot sociorũ Ulyssis comedisset, Ulysses ei optimum vinum propinavit, quo inebriatus, cùm graviter dormiret, Ulysses cum socijs ejus, eum hastis cæcaverunt. *Terribilis, ferus, Ætnæus, madidus cæde, durus, Siculus, Neptunius, lumine fraudatus.*

Polyena, Filia Priami & Hecubæ, quam Pyrrhus filius Achillis jugulari fecit ad tumulum patris sui, qui propter illam occisus fuerat. *Priameia, audax.* Polyxenius, a, um.

Pomona, æ, Pomorum Dea apud Romanos, adamata à Vertumno. Ovid. 14. metam.

Pom-

Pōmpēī, populi dicuntur, quos Sarnus amnis alluit, incolentes oppidum ejusdem nominis. Inde Pōmpēiānūm, i.e. prædium circa Pompeios.

Pompeius Magnus, Nobilis Romanus, qui multa bella gessit. Tandem civili bello victus à Julio Cæsare. Profectus in Ægyptum, ut ibi repararet exercitum, occisus dolosè fuit.

Pōmpēlōn, Oppidum est Hispaniæ, sub Pyrenæis montibus.

Pōmpōnīā, Mater Scipionis, ex congressu Jovis (ut credi volebat) in anguē mutati. Silius l. 13.

Pōntūs, g. masc. Nerei & Neptuni filius. Alij Pontum dici existimant mare, cujus Epith. vide in appellat Pontus. Propriè autem id mare Pontus appellatur, quod à Palude Mœotidis usque in Tenedum protenditur. Item, Pontus, i, g. fœ. Provincia Asiæ minoris, à Ponto rege sic cognominata, crudelitate Medeæ, & maleficarum herbarum proventu nobilitata. Pōntĭcūs, a, um.

Pōrcĭă, Nobilis Romæ matrona fuit, Porcij Catonis Censorij filia: sive (ut alij malunt) neptis; quæ cum matremfamilias quandam, quæ secundas inierat nuptias, pudicitiæ nomine laudari audiret, Casta (inquit) matrona non nisi semel nubit. Porcia alia fuit Catonis Uticensis filia, & uxor Bruti, quæ cum viri sui consilium, quod de interficiendo Cæsare ceperat, cognovisset, cultello tonsorio sese vulneravit. Qua de re quum à viro increparetur: Non est (inquit) hoc temerarium factum meum, sed in tali statu nostro mei erga te amoris certissimum indicium, experiri enim volui, si tibi propositum ex sententia parum cessisset, quam æquo animo me ferro essem interemptura. Hæc postea cum audisset virum suum post infaustum illud prælium adversus Antonium, Augustumq; in campis Philippicis gestum, mortem sibi conscivisse, mori & ipsa statuit. Sed cum arma à domesticis subtraherentur, haustis prunis, oreque obstructo, confestim extincta est. Valer. l. 3. c. 2.

Pōrdŏsēlēnē, Insula ante Ephesium, cum urbe ejusdem nominis,

Pōrphўrĭō, Gigas quidam fuit, qui unà cum reliquis Gigantibus adversus Superos conspiravit. Claudian in Gigant.

Pōrphўrĭs, Insula in sinu Laconico mari, alio nomine Cythera dicta.

Pōrsenă, vel Pōrsennă, Rex Thusciæ qui Romam obsedit, conatus Tarquinium regem ejectum reducere, tandem pacificus recessit. *Minax, magnanimus, Tuscus, Hetruscus.*

Pōrtūnūs, Deus maris habitus est ab antiquis, ita dictus à portubus, quib⁹ prodesse credebatur.

Pōrūs, Indiæ rex fuit, ab Alexandro Macedone superatus, deinde & suorum dolo interemptus. Claudian.

Posideum, vel Pŏsĭdīūm, oppidum in finibus Macedoniæ. Est & oppidum in Syria.

Prænēstĕ, g. neut. & Prænestis, is, g. f. Oppidum Italiæ in monte positum. Prænēstīnī, Incolæ dicti sunt.

Prāxĭtĕlēs, Optimus statuarius, & nobilissimus marmorum sculptor, qui inter alia Gnidi fecit Venerem artificiosissime.

Prĭămūs, Laomedontis filius, rex Trojæ, qui habuit filios 50. Post eversionem Trojæ omnibus filiis ejus occisis, & ipse à Pyrrho senex occisus fuit. *Laomedontius, dives, Dardanius, potens, pulcer.*

Prĭāpūs, Filius Bacchi & Veneris, Deus hortorum turpissimus. *Hellespontiacus, salax, ruber, rubicundus, Lampsacides, Lampsacenus, procerus, alacer, frugifer, verpus, infamis, Orneus.*

Prĭēnē, ēs, Oppidum Ioniæ in Asia. Patria Biantis. Prĭēnæūs, a, um, & Prĭēnēnsĭs, ĕ, Adject.

Prĭscĭānūs, Grammaticus Cæsariensis fuit, qui tempore Justiniani principis floruit.

Prĕvērnūm, Urbs Volscorum in Latio, Incolæ Privernales dicti.

Prŏcās, Rex Albanorum fuit, pater Amulij & Numitoris, & avus Romuli & Remi.

Prŏcrĭs, Filia Erithei Regis Athenarum, & uxor Cephali, quem venantem clam secuta est, latens inter frutices, & observans eum. Nam audierat, quod ibi ille amicam habere solebat. Cephalus autem motum in fruticibus videns, feram esse putans, uxorem ignorans occidit. Ovid. 7. metamorph.

Prœtĭdēs, Prœti Argivorum regis & Antiæ filiæ fuerunt: quæ cum formâ essent præstantissima, se Junoni ausæ sunt præferre: quare irata Dea, talem eis immisit furorem, ut vaccas se esse arbitrarentur, & ad sylvas confugerent. Postea autem Helleboro sanatę à Melampode dicuntur, unde quoddam Hellebori genus Melampodij nomen accepit. Plin. l. 25. c. 5. Virg. in Sileno. Ovid. autem dicit eas à Venere, quam spreve-

rant,

rant, primò in vaccas, postea in lapides conversas.

Prōgnē, ēs, Filia Pandionis Regis Atheniensis, & uxor Therei regis Thraciæ, quæ cum jam filium Itym nomine peperisset, flagrans desiderio sororis suæ Philomelæ videndæ, virum oravit, ut illam ex Athenis sibi adduceret. Quod Tereus cùm faceret, eam in itinere virginem violavit, & ne flagitium cuiquā diceret, lingvam ei abscidit, ac in quodam loco conclusit. Progne dicens, quod soror in itinere obijsset. Philomela autem omnia quæ gesta erant, acu in tenuissima tela depinxit: Hanc ancillæ Prognes clam deferendam tradidit. Progne autem Bacchanalia simulans, sororem attulit, & filium suum occidens Tereo comedendum dedit. Tereus re cognita, quùm Prognem persequeretur, illa in Hirundinem mutata fuit, & Tereus in Upupam, Philomela etiam in Lusciniam mutata est, & Itys in Phasianum, quæ avis habet aures plumosas, & pennas depictas, & frequens est ad Phasium fluvium. *Daulias, querula, impia, Rhodopeia, Pandionia, Getica, sæva, dura, Attica, minuriens, cruenta, Ismaria, garrula, domestica, acerba, Cecropis.*

Prōmētheūs, Japeti filius, qui primus finxit ex luto simulacra. Unde dicunt eum homines fecisse. *Callidus, igniger, satus Japeto, dirus, miser, Japetioniades, vigil, infelix, consultus.*

Promontorium Minervæ, est juxta Surrentum, in quo olim Sirenes habitasse feruntur.

Prōpērtiūs, Sextus Aurelius Propertius ex Mævania oppido Umbriæ oriundus: quum patrem puer amisisset, Romam se contulit, ubi propter ingenium statim amatus est. *Blandus, tener, lascivus, facundus, amabilis, Callimachus, Umber.*

Prōpōntis, tidis, est pars maris, inter Hellespontum & Pontum. *Lata, alta, longa.* Prōpōntiăcūs, a, um.

Prōsā, dea, quę ad impetrandum facilem partum Romæ colebatur. Gel. lib. 16. c. 16.

Prōsērpĭnā, Filia Jovis & Cereris, quam Pluto ex Ætna rapuit in uxorem. *Inferna, Ennæa, sæva, furva, horrenda, Phlegethonteis, Stygia, regina Herebi, averna, Sicula, triformis, Æthnæa, profunda, infera, tergemina, noctis hera, ferox, Plutonia, invida, Persephonea, tartarea, Phlegethontæa, imperiosa, torva, Trinacria, Deois.*

Prōtăgŏrās, Rhetor & Sophista.

Prōthēsĭlāūs, Unus Ducum Græciæ, ex Phylace urbe Thessaliæ. Qui cum datum esset Græcis oraculum, ut qui primus ex classe descendisset in terram Trojanam, periret, ipse magnanimus primus in terram descendit, & ab Hectore occisus est. Quem uxor ejus ita flevit, ut ipsa moreretur. *Hæmonius, Phylacides.*

Prōteūs, Filius Oceani & Tethyos, marinus Deus, pastor Phocarum & Vates, sed nisi coactus, nulla dans responsa. Item se transformavit in quamcunq; formam, ut Virg. in 4. Georg. fabulatur. Fuit autem rex Ægypti temporibus Priami regis Trojani. *Cæruleus, æquoreus, marinus, ambiguus, Carpathius, udus, famosus, sceleratus, mutans vultus, vates, mirabilis.*

Prōtŏgĕnēs, pictor nobilis fuit, patria Caunus.

Prūsĭās, ădis, Bithiniæ oppidum, olim Cius dicta, à Prusia rege condita, apud quem Annibal exulavit, victus à Romanis.

Psyllī, Populi sunt Africæ, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ex cujus odore sopirent eos. *Pæni.*

Ptŏlĕmæūs, Filius Lagi militis gregarij in exercitu Alexandri Magni. Sed Ptolomæus ita se gessit, ut inter duces esset, & post Alexandri mortem rex Ægypti factus, adeo clarus fuit, ut omnes sui posteri ab ipso denominati sint, & dicti Ptolemæi usq; ad tempora Augusti. *Niliacus, Pharius, Pellæus, Phrygius.*

Ptŏlĕmāĭs, ĭdis, vel dos, Oppid. in ora rubri maris. Est & urbs Ægypti. Item Phœniciæ urbs.

Punicus, Carthaginensis. Unde Punica bella dicuntur, quæ Romani gessere cum Carthaginensibus.

Pŭtĕŏlī, orum, Oppid. Campaniæ, à multitudine puteorū, propter aquas calidas ita dictum.

Pȳgmæī, Kleine Erdmännlein nur eines Elenbogens hoch/ łokietkowie/ Ludźie wzrostu ná łokieć co ʒ żorawiámi walczą/ in extrema parte montium Indiæ habitantes. Horum mulieres pariunt anno quinto, & senescunt octavo. Assiduè certant cum gruibus, & vincuntur sæpenumero. *Parvi, breves.*

Pȳgmălĭōn, Rex fuit Tyri urbis Asiæ, qui Sichæum, uxoris suæ maritum interfecit, ut auro ejus potiretur. *Impius, avarus.*

Pȳlŏs, Fuit urbs Liconiæ, in qua regnaverunt Neleus & Nestor. *Nelæa, Nestorea, Neleia, senilis.*

Pȳrăcmōn, Fuit unus ex ministris Vulcani. *Ferrugineus, durus, Æmonides, flammeus, igneus.*

Pyra-

Pyrămĭdēs. Turres grandes & sumptuosissimæ apud Memphim Ægypti urbem, à regibus pro monumentis factæ. Sed & Rhodope meretrix maximam fecit Pyramidem. *Phariæ, superbæ, nubigeræ, celsæ.*

Pyrămūs, adolescens fuit Babylonius, qui Thesbes vicinæ puellæ mutuo amore captus, amicæ persuasit, ut deceptis custodibus, in solitudinem quandam extra urbem se conveniret: quò quum puella prior venisset, conspecto leone, trepida profugit ad sylvas, relicto præ festinatione amiculo, quod inventum leo dilaceravit. Veniens deinde ad locum constitutum Pyramus, quum Thesbes amiculum à fera dilaceratum agnovisset, arbitratus ipsam à leone esse devoratam, doloris impatientia, eo, quo accinct⁹ erat, gladio seipsum interemit: Thesbe quoque, quum posito timore ex sylva redisset, Pyramumque ex vulnere adhuc palpitantem agnovisset, exempto ex vulnere gladio sibi etiam mortem conscivit. Item, Pyramus fluv. Asiæ. *Undisonus.*

Pyrēnē, es, Nomen puellæ Bebrycis filiæ, in Pyrenæo monte ab Hercule compressæ, atque à feris laniatæ, & ibi sepultæ. Qui mons quoque à Poetis Pyrene nuncupatur, Galliam ab Hispanis dirimens. *Aëria, nivosa, fera, ferox, occidua, pallida.*

Pyrēneūs, Phocidis rex fuit, qui cum Musas ex Helicone in Parnassum proficiscentes, hospitio suscepisset, vim ijs inferre est conatus: cumq; illæ assumptis alis effugissent, Pyreneus conatus insequi è fenestra delapsus, fregit cervices. Ovid. 5. metam.

Pyrōdēs, Cilicis filius, qui primus è silice excussisse ignem dicitur, quemadmodum asservasse in ferula Prometheus. Plin. l. 7. c. 56.

Pyrōĭs, unus est equorum Solis. *Rutilus, rubens,*

Pyrrhă, Deucalionis uxor, quæ post diluvium una cum marito, jactis post terga lapidibus, humanum genus fertur reparasse. Ovid. 1. metam. *Epimethis, Titania.*

Pyrrhūs, Achillis filius ex Deidamia Lycomedis filia: ita dictus à fulvo colore capillorum, teste Servio. *Achilleides, Scyrius, ferox, Æacides, Graius, Pelasgus.* Fuit & Pyrrhus Epyrotarum rex, materno genere ab Achille, paterno ab Hercule oriundus. Perijt ictu tegulæ percussus, cum Thebas cepisset. Vitam ejus latius Plutarchus. *Molossus, immanis.*

Pythăgŏrās, Samius Italiæ, Philosophiæ princeps, qui discendi causa mundum peragrabat. *Samius, Pantheides, pandens, doctus, celeber, divinus.* Pythăgŏræī, & Pythagorici, dicuntur, Doctrinæ & præceptis Pythagoræ insistentes.

Pythĭă, orum, Ludi Apollinares, qui ad Apollinis honorem fuerant instituti ob cædem Pythonis serpentis nocentissimi. Ovid. 1. met.

Pythĭŏnītēs, Pythiorum victor.

Pythĭūs, Apollinis Epitheton, à Pythone serpente inditum, quem jaculis suis adhuc puer fertur interemisse.

Pythōn, onis, Poetæ dicunt fuisse serpentem natum ex putredine terræ post diluvium Deucalionis: hunc, ut volunt, Apollo interfecit. *Tumidus, viridis, cæruleus, atrox, sangvinolentus, horrens squamis, Deucalionæus, vetus.*

Pyūs, untis, opp. Lucaniæ à Latinis Buccentum appellatum. Plin. l. 4. c. 5.

Q.

Quadi, Bohemorum olim gens, die Marckfelder/ Márfeldcżycy.

Quadrata Lazio, Austriæ oppidum, Neuntuchen/ Miásto w Rákuſiech.

Quădrātŭs, Apostolorum discipulus, Præsul Atheniensis, unà cum Philippi filiabus, prophetico spiritu clarus perhibetur. Christianos magnis ea tempestate terroribus dispersos, sua prudentia redintegravit.

Quari, pop. Galliæ Narbonensis.

Quīntĭlĭānŭs, Rhetor ortus in Hispania, ex civit. Calagula.

Quĭrīnŭs, dictus est Romulus, eò quod semper utebatur hasta, quæ Sabinorum lingua quiris appellatur. Quirinus etiam Martem significat. *Armifer, Ausonius, Martigena.* Quĭrīnālĭs, le, ut: Quirinalis collis, dictus est, quod in eo Quirini templum erat. Quĭrīnālĭă, orum, Romani vocabant diem, quo sacra Quirino fiebant.

Quĭrītēs, tium, vel tum, Dicuntur Romani, à Quirino primo rege urbis conditore. Ante etiam Sabini appellabantur. *Bellicosi.*

R.

Răbĭlŭs, Arabiæ rex. Qui Antigonum Macedonem in vico, cui nomen deinde factum est Motho, interfecit. Steph.

Răvĕnnă, urbs Italiæ in Flaminia ad mare Adria-

Adriaticam. *Paludosa, antiqua, paludicola, ulvosa, annosa, aequorea, longaeva, humilis.*

Raūrācī, Gall. Belgicae populi, non procul à Rheno, Tribocis, Helvetijs, & Sequanis finitimi.

Rēgĭūm, Opp. Cisalpinae Galliae, à Lepido ędificatum: unde & Regium Lepidum vocatur.

Rĕmŭs, Filius Martis & Iliae, quem frater ejus Romulus occidit, qui per ludibrium muros novos transilierat, vel quia uterque regnare volebat, & ob hoc orto inter eos certamine Remus occisus est. *Iliades, antiquus, Ausonius, miser, Martigena, Aventinus.*

Remis, urbs Galliae Belgicae inter Treverim & Metensem urbem, Remig/Miásto we Fráncicy. in qua urbe Francorum rex ungi solebat.

Rhădămāntŭs, Filius Jovis ex Europa, & frater Minois, qui ambo dicuntur esse Iudices apud inferos. *Gnoßius, immitis, juridicus, torvus, Agenorides, inexorabilis.*

Rhaetī, populi sunt Germaniae Italiam versus, die Grawpündner/ Retowie. qui duce Rhaeto à Gallis pulsi Alpes occuparunt. *Saevi.*

Rhaetĭă, Europae regio est. Dividitur in duas partes; superiorem & inferiorem. Superiores Grisones appellantur, Grawpündner oder Churwahlen / Recya wyżßa Inferiorem hodie Bojarij incolunt, Das Beyerlandt / Recya niżßa inácżey Báwária.

Rhămnūsĭă, Dea indignationis, quae superbientes ulciscitur. Alio nomine Nemesis, quod significat indignationem. *Iniqua, crudelis.* Rhamnusia autem dicitur à Rhamnys oppido Atticę, Rhamnusis, sidis, patronym. foemininum.

Răphēă, urbs Palestinae, ad Jordanem fluv. hodie Rama dicta.

Rhēă, Filia Coeli, & Vestae soror, & uxor Saturni, alio nomine Ops. Dicitur & Cybele mater deûm. Item, Rhea dicitur Ilia mater Romuli, de qua sup. Ilia.

Rhēbās, fluv. est Bithyniae. *Pulcer, Longinquus.*

Rhēmī, populi Galliae Belgicae, Mediomatricibus & Leucis finitimi.

Rhēnŭs, Der Rhein/Ren rzeká. Fluv. nobilis, qui dividit Belgas à Germanis. *Bicornis, spumans, rebellis, minax, gelidus, tumens, ferox, saxosus, saevus, flavus, tumidus, citatus, impiger, succiduus, rapax, rapidus, vagus, algens, turgidus, audax, Teutonicus, paluster, asper, corniger, latus, spumeus, undisonus, glacialis, nitidus, Gallicus, barbarus, clarus, Appennigena, violentus.* Rhenus est etiam fluv. in Italia circa Bononiam.

Rhēsŭs, Rex Thraciae, qui cum equis albis veniens in auxilium Trojanorum, à Diomede & Ulysse noctu in suis castris occisus fuit. *Bellicosus, Thrax, Thracius, Sithonius, Othrysius.* Est etiam fluv. circa Trojam, non procul ab Ilio fluens.

Rhetia, v. Rhaetia.

Rhīphaeī montes, Mitternächtisch Schneegebirg/ Pułnocne gory w Tátárstey ztemi ná ktorych śnieg przez cáłe láto trwa. Rhīphaeŭs, a, um.

Rīphēŭs, ei, unus ex Centauris, Ixionis & Nubis filius.

Rhoda, urbs Hisp. quae & Rhodope.

Rhŏdănŭs, Fluv. Galliae, ortus in Alpibus, & lacui Lemano mixtus, & iterum egressus Lugdunum, & Viennam urbes adit, deinde Ligusticum mare tribus ostijs influit. *Tumidus, incitus, furens, praeceps, spumans, celer, praecipitans.*

Rhŏdŏgŭnē, fuit filia Darij, quae post mortem viri, nutricem, quae illi secundas nuptias suadebat, occidit.

Rhŏdŏpē, es, Mons in Thracia altissimus. *Threicia, aëria, glacialis, cava, nimbosa, Thressa, gelida, alta, nivalis.* Rhŏdŏpēĭŭs, a, um. Fuit & meretrix in Ægypto sic dicta, conserva quondam Æsopi, quae grandem construxit Pyramidem.

Rhŏdŏs, die Insul Rhodis / wyspá Rhodus. Clara Insula in mari Carpathio, opposita Lyciae & Ægypto. *Phoebeia, Phoebea, aspera, clara, irrigua auro, aurea, pulcra, fertilis auro, colossicola, nobilis, fulva, insula solis.* In ea fuit Colossus 70. cubitis altus, & alij Colossi minores centum. Est autem Colossus ingens statua.

Rhoetŭs, Marrubiorum rex fuit in Italia, pater Anchemoli, qui vitiata noverca sua, Rhoeti patris furorem metuens, confugit ad Turnum. Serv. in 10. Æneid. Est autem Rhoetus apud Poetas nomen gigantis, qui cum Jovem de coeli possessione deijcere conaretur, à Dionysio in leonem transmutato interemptus est. Horat. lib. 2. Carmin. ad Bacchum.

Rōbīgō, ginis, dea quaedam & Rōbīgŭs, deus apud Romanos, qui avertendae rubiginis causa colebantur. Ovid. 4. Fast.

Rōmă, Die Stadt Rom in Italien/ Rzym / Miásto

Miásto we Włoßech. Regina urbium, & totius propemodum orbis olim caput. *Inclyta, ferox, potens, Dardania, bellatrix, Romulea, Saturnia, Dardana, libera, dominans, vallata, septemgemina, Ausonia, æterna, Martia, vetus, Martigena, ardua, Phrygia, Mavortia, ferax, antiqua, prisca, cœli vicaria, Latialis, Rhœteia, Troica, prodiga, Æneis, Quirinalis, rerum domina, Trojugena, bellicosa.* Rōmānŭs, a, um.

Rōmŭlŭs & Remus gemini filij Martis & Iliæ. vide sup. Ilia, & Remus. Romulus ergò fuit conditor Romæ, & primus rex. *Quirinus, Romanus, Mavortius, Iliades, trabeatus, Martigena, potens, augur.* Rōmŭlēŭs, & Rōmŭlŭs, a, um. Rōmŭlĭdēs, æ, idem quod Romanus.

Rŏthŏmăgŭs, sive Rhothomagus Vrbs Velicassiorum in Gallia Lugdunensi, ad Sequanam fluvium.

Rŭbĭcōn, onis, fluv. Italiæ, separans Galliam à Flaminia, à rubore aquæ appellatus. *Parvus, puniceus, Alpinus, amœnus.*

Rubrum mare, pars Oceani, Arabiam à meridie alluens, Das rothe Meer / Morze czerwone.

Rŭdĭæ, arum, Vetus opp. Apuliæ, patria Ennij Poetæ. *Vetusta.*

Rŭfæ, opp. Campaniæ.

Rufiana, urbs German: ad Rhenum, Oppenheim / Miásto w Pálátinatu nád Renem rzeką.

Rŭfīnŭs, Vir consularis, â Fabricio Censore damnatus, quod decem pondo auri apud eum inventa essent.

Rŭmĭă, sive Rumina, ut alij malunt, dicta est dea, quæ rumis, id est, mammis, hoc est, pueris lactentibus præsidebat. Cujus & meminit D. Augustin. lib. 4. de civit. Dei, Varr. lib. 2. de re rust. cap. 11.

Rūncĭnă, à Romanis dea credita est, quæ runcationi præesset, cujus meminit & August. lib. 4. de civit. Quum runcantur segetes, id est, à terra herbæ auferuntur, deam Runcinam præfecerunt.

Rŭtŭlī, antiquissimi Italiæ populi, qui Latij partem tenuerunt, Ardeæ proximam.

S.

Săbă, urbs metropolis in Arabia in monte sita. *Turrifera, Arabica, australis, ferax.* Săbēă. Regio dicitur in qua sola Thus nascitur. Săbæī, populi dicti sunt. *Molles, fatilegi, odoriferi, dites, turiferi, pingves, uncti, turilegi, leves.*

Săbæī, pop. felicis Arabiæ, ditissimi sylvarum fertilitate odorifera, quorum metropolis est Saba.

Sabaria, oppidum Austriæ ad Angrum fluvium, Stamm / Miásteczko w Rákuskim páństwie.

Sabasius, Bacchi cognomen.

Săbēllī, populi à Sabinis orti. Săbēllŭs, & Săbēllĭcŭs, a, um.

Sabis, Arabum deus, cui decimas mensura, non pondere persolvunt.

Săbīnī, & Sabinæ, vetus Italiæ pop. inter Latinos Vmbros rigidis moribus Quorum filias in spectaculo rapuerunt primi Romanorum, carentes uxoribus, ob quod Sabini multa bella gesserunt cum Romanis. Sed multi ex eis victi, Romam migraverunt. *Prisci, rigidi, veteres, duri, intacti, fortes.*

Săbrīnă, fluv. Britann. Insulæ.

Sacæ, arum, Scythiæ Asiaticæ pop. nemora, & speluncas inhabitantes.

Sacer mons, est trans Anienem fluv. tertio ab urbe miliario, quem montem olim occcupavit plebs Romana, cùm à divitibus nimium gravaretur, & ibi Tribuni plebis creati sunt. Dicitur autem sacer mons, quia Jovi sacratus fuit.

Sacra via, in urbe Romana vocitata est quod in ea ictum fœdus inter Romulum & Tatium regem Sabinorum.

Sacra certamina Græciæ quatuor erant, quæ à Tacito ludicra vocantur, scilicet: Olympia, Isthmia, Pythia, & Nemæa.

Sagæ, Scythiæ pop. ijdem qui Sacæ.

Săgūntŭs, vel Saguntum, Hispaniæ urbs ultra Iberum fluvius mille fermè passus à mari, quam Romanis faventem Hannibal evertit. Sed cum viderent cives vrbem capiendam, primores, aurum, & argentum omne in ignem jactaverunt, ne hostis illo potiretur. In quem ignem multi etiam civium se miserunt. Nam alij omnes pugnantes occisi sunt. Livius. *Graia, rutula, animosa, misera, rigida, Hispana, Neritia, metallifera, fidelis,* Săgūntīnŭs, a, um.

Săĭs, urbs Ægypti, juxta unum ex Ostijs Nili ab ea Saiticum dictum. Săītēs, vel Săītă, gentile.

Sălă, fluv. in Germania. Est & urbs Mauritaniæ ad occidentem.

Salaciam, antiqui deam aquæ dicebant, quam putabant ſalum ciere, id eſt, mare movere. Quo vocabulo Poetæ pro aqua uſi ſunt. Pacuv. Hinc ſævitiam Salaciæ fugimus.

Sălămĭs, vel Salamin, minis, vel Salamina, æ, Inſula in mari Euboico, contra Athenas ſita, in qua eſt urbs ejuſdem nominis. Eſt etiam urbs in Cypro. *Antiqua, ſuperba, Cypria.* Sălămīnĭŭs, & Salaminiacus, a, um.

Sălāngă, Mons altiſſimus, mari imminens, inter Britanniam & Hyberniam. Hodie mons D. Dominici appellatur, à monaſterio à D. Dominico ibi extructo.

Sălēntīnŭm, Promontorium Italiæ ad opp. circa Beneventum. Sălēntīnī, populi ab hoc monte dicti putantur.

Sălĭī, Sacerdotes Martis Romæ à Numa rege inſtituti, qui luſtrantes urbem ſaltabant, portantes ancilia, id eſt, ſcuta. Sălĭārĭs, re, quod ad Salios pertinet. item, Salij, Germaniæ populi, qui & Franci dicuntur. Ab his Salijs Alciatus putat legem Salicam nomen duxiſſe, quaſi dicat Francicam.

Sălmăcĭs, Fons in Caria. Fabulantur fuiſſe Nympham, quæ Hermaphroditum, Veneris & Mercurij filium in fonte nudum repertum amplexans, deos oraverit, ut unum è duobus corpus fieret, idque factum eſſe. Sălmăcĭdŭs, a, um.

Sălmāntĭcă, opp. eſt in Orientali tractu Luſitaniæ in Hiſpan. Vettonum.

Sălmōnĕŭs, Æoli filius, & rex Helidis, qui ut Deus eſſe crederetur: fulmina & tonitrua ſe movere fingebat, quare tonitruo & fulmine ad inferos miſſus eſt. *Æolides, audax.* Sālmōnĭs, idos, filia Salmonei.

Sălō, onis, fluv. eſt apud Celtiberos, qui & Biblidis dicitur.

Sălŏmōn, vel ut alij Solomon, Rex ſapientiſſimus Judæorum, filius fuit Davidis ex Berſabea, qui patri in regnum ſucceſſit, Deoq; ter Opt: Max: templum primus ædificavit. *Potens mentis opumq́, Solymus, ſpectabilis.* Sŏlŏmōnĭŭs, a, um.

Sălōnæ, arum, urbs Dalmatiæ. *Littoreæ, Dalmaticæ.*

Salyes, lyum, pop. ſunt Narbonenſis Galliæ, Liguribus finitimi.

Sămārĭă, urbs Syriæ vel Judeæ, caput vel metropolis decem tribuum Iſraël. Quibus tandem captis & abductis, remiſſi ſunt illuc gentiles ad terram colendam, qui Samaritani quoque vocati ſunt, & tota illorum regio dicta Samaria. Item, Samariam Herodes vocavit Sebaſten. vide infra.

Samarobrina, Amiens/ ein Stadt in Picardy/ Miáſto we Fráncey. Samarobrini, incolæ dicti ſunt. Hanc urbem Cameracenſem nonnulli autumant, quam Scaldis fluv. interfluit, Cambrey/ Miáſto w Niderlándźie. Alij urbem S. Quirini dicunt, hanc Samara fluv. præterfluit.

Sāmnĭŭm, Regio Italiæ inter Picenum, Campaniam & Apuliam, cujus populi Sāmnītēs dicti ſunt.

Sămŏs, Inſula eſt in Ægæo mari, circa Thraciam, unde & Samothracia vocatur, ubi Juno ſummè colebatur. *Threicia, Junonia, vetus, fecunda, pulcra, illuſtris, ſterilis, Thrax, concinna.* Altera eſt in eodem mari inſula Samos contra Epheſum ſita. Sămĭŭs, a, um. Sămĭŏlŭs, a, um, dimin.

Săngărĭs, fluv. eſt Phrygiæ.

Săntŏnēs, vel Santoni, populi Galliæ in Aquitan. Völcker in Langendeck/ Obywátele Krámy Fráncuſkiey ták názwáni. *Infrenes.* Săntŏnĭcŭs, a, um.

Santonum portus, Gal. urbs, ein Meerhafen in Gaſconien/ Miáſto we Fráncyiey portowne.

Săpphō, Mulier Lesbia, id eſt, de Inſula Leſbo, quæ Lyrica carmina ſcripſit, fuit enim docta Poëtria. Tandem amore Phaonis cujuſdam capta, cùm ille eam fugeret, ipſa impatientia animi ſe præcipitavit in mare de monte Leucate. *Maſcula, poëtica, Pelaſgis, Lesbia, temeraria, Lesbis, amatrix, Æolia, Æolis.*

Sara. Aſiæ oppidum.

Sārdănăpāllŭs, ultimus Aſſyriorum rex luxurioſſimus, muliere corruptior. Contra quem conjuravit Arbactus præfectus Medorum, quia viderat regem muliebri habitu inter mulieres verſari. Victus igitur prælio Sardanapalus, fugit in regiam, & cum illa ſeipſum combuſſit. *Imbellis, Aſſyrius.*

Sārdĭnĭă, Inſula in Libyco mari, à Sardo Herculis filio ita dicta. *Ferax, dives, peſtilens,* Sārdī, orum, incolæ dicti. Sārdŭs, & Sardorus a, um, vel Sārdĭnĭēnsĭs, e, adject.

Sārdīs, tantum plur. Urbs Lydiæ magna, habet nominat. & accuſativum in Is productum. Sārdĭānŭs, a, um.

Sărēptă, Urbs Phœnices, in qua divinus Vates Elias esurientem viduam miraculo pavisse scribitur in libris Reg. & Plin. lib. 5. c. 29. Sărēptānŭs, a, um.

Sārmătæ, arum, Populus Scythicus, prope Tanaim, qui & Sauromatæ dicuntur, nunc vulgò Poloni & Lituani, & Prusienses, &c. *Veloces, truces, vagi, mutatores domorum, flavi, intonsi, fortes, frigidi, gelidi, feri, crudi, hirti, bellaces, Hamaxonistæ.* Sārmătis, tĭdis, patronymicum.

Sārnŭs, Fluvius Campaniæ, ex monte ejusdem nominis fluens. *Campanus, sonans.*

Sārpēdōn, Filius Jovis, rex Lyciæ, occisus apud Trojam.

Sārră, Urbs Phæniciæ, alio nomine Tyrus dicta. Unde Sārrānŭs, a, um, id est, Tyrius.

Sārrācă, Nomen est duarum urbium, quarum una est in media, altera in fœlici Arabia.

Sāsōn, Insula est inter Epirum & Brundusium. *Adriaticus, piger.*

Sătārchæ, populus in Scythia Europæa, juxta Mæotidem, qui damnato auri & argenti usu se à publica avaritia abdicarunt, ut Solinus refert.

Sătŭrĭō, onis, Nomen est parasiti apud Plautum in Persa, captandi joci gratia à contrario impositum. Solet enim hoc hominum genus perpetuò esurire, & nunquam saturum esse.

Sātūrnŭs, Filius cœli & Vestæ, vel terræ, qui ex Ope sorore sua genuit, Jovem, Junonem, Neptunum, & Plutonem. Item, dicitur filios mox ut nati sunt, comedisse, Item, Cœlo patri suo genitalia abscidit. Tandem à Jove filio pulsus ex Creta venit in Italiam, & ibi agriculturam docuit. *Aureus, falcifer, Leucadius, falcitenens, falciger, omnipotens, potens falce, profugus, gelidus, falcatus, sterculius, tristis.* Sātūrnĭŭs, a, um. Sātūrnālĭă, orum, Festa septem, seu quinq; dierum mense Decembri Saturno dicata, quibus Romani synthesin vestem sumebant, servisq; discumbentibus inserviebant, munera ultro citroq; mitti, remittiq; solebant. Sveton. Sātūrnālĭtĭŭs, a, um, quod ad Saturnalia pertinet.

Satyri, vide in Appellativis.

Savo, onis, Fluvius in finibus Campaniæ.

Sauromatæ, vide Sarmatæ.

Saus, Fluvius est, apud Carnos ortum habens, Die Saw in Ungern / Sáwá rzeká w ziemi Węgierskey.

Sāxŏnēs, German. populi. *Infrenes, duri, rigidi.*

Scævŏlă, qui sinistra manu pro dextra utitur, & sic appellatus fuit Mutius, postquam exussit dextram, vide supra Mutium.

Scāldĭs, Insignis fluvius est in confinio Germaniæ & Galliæ Belgicæ, Die Schelde/ ein Fluß in Brabandt/ Rzeká w Brábáncyey.

Scămāndĕr, Fluvius Trojæ. *Phrygius, fatalis.* It. Filius Hectoris, alio nomine Astyanax. Item. Scamandria, urbs Trojæ.

Scĭŏpŏdĕs, Monstrosum hominum genus, non procul à Troglodytis, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum: sic dicti, quòd in majori æstu humi jacentes, umbra pedis se protegant.

Scipiode, idem quod Scaldis.

Scīpĭō, Cognomen fuit Corneliorum, cui P. Cornelius initium dedit, qui, quod patrem luminibus orbum vice Scipionis regeret, primus id cognominis sortitus est, & deinde ad posteros suos transmisit. Scīpĭădæ, patronymicum pro Scipionibus.

Scōtī, Die Schottländer / Szoći / Britanniæ insulæ populi. *Truces.*

Scўllă, Filia Nisi regis Megarensis, quæ capta nefando amore Minoi regis, qui Megaras obsidebat, ut illum sibi conciliaret, purpureum capillum patri abscissum illi attulit. Fatalis namq; erat ille capillus Niso, ut illo amisso, regnum etiam amitti necesse esset. Minos autem Scyllam ut sacrilegam sprevit, nec secum ducere voluit. Sed cum illa in navem ejus irruisset, Minos eam resti illigatam de puppe suspendit in aqua. Homerus autem ait, Scyllam habere sex capita & 12. pedes, & more canis latrare. Revera est grande saxum in Siculo freto contra Charybdim effigiem humanam referens, & collisione fluctuum repræsentans latratus canum. *Rapax, impia, Niseia, informis, filia Nisi, ferox, Nereia, vorax, immanis, truculenta, triformis, latrans, Sicula, Phorcis.*

Scўrŭs, Insula in Ægæo mari, ubi Achilles à matre fuit absconditus habitu muliebri, ne vocaretur ad bellum Trojanum. vide supra Deidamia. *Scopulosa.*

Scyronia, saxa sunt in Attica, non procul à Megaris ad mare, per quæ transitus est difficilis, dicta á Scyrone latrone.

Scўthĭă, Ampla & barbara regio septentrionalis, ab India ad Germaniam porrecta, ab uno late-

latere Pontum, ab altero Ripheos montes habens. *Glacialis, nivosa, gelida, rigens.* Scythæ, Populi dicti sunt. *Errantes, profugi, campestres, gelidi, acerbi, vagi, indomiti, sævi, ærisoni.* Scythicus, & Scythius, a, um. Scythis, patronym. fœm.

Scythopolis, Urbs Syriæ, vel Judææ. Scytopolis, sine aspiratione, Lybiæ civitas est.

Sebaste, es, Urbs Judææ, olim dicta Samaria. Sed Herodes eam appellavit Sebasten, quod significat Augusta.

Sebennytus, Urbs est in Ægypto, ubi palus & amnis cognomines. Unde Sebennyticum, Nili ostium.

Sebethos, Fons apud Neapolim.

Segesta, æ, Oppidum est pervetus in Sicilia, quod ab Ænea fugiente á Troja, atq; in Italiam veniente, conditum fuit. Item, Segesta, sive ut alijs placet, Segetia, Deæ nomen à Segetibus, quibus præesse putabatur.

Seia, Dea habita fuit Romæ, quæ sationi præesse putabatur, quemadmodum Segesta, sive Segetia.

Seir, Mons in terra Edomi, in quo habitavit Esau, in regione Gebalena: quæ ex eo, quod Esau pilosus esset, & hispidus, Seir: id est, pilosi nomen accepit.

Seleucia, Syriæ Antiochenæ oppidum est, ab Antiocho Seleuco conditum.

Seleucus, Unus de principibus Alexandri, & post ejus obitum primus Rex Syriæ.

Sellæ, arum, Oppidum est Epiri, cujus Incolæ Sellani dicuntur.

Selymbria, Civitas in Propontide, propinqua Bizantio.

Semele, es, Filia Cadmi Regis Thebarum. *Cadmeis, improba, miserabilis, Thebana, formosa, Euchia.*

Semiramis, is, vel idis, Regina Assyriorum, uxor Nini primi Regis. post cujus mortem ipsa virili habitu, ut filius regis putaretur, diu regnavit, & regnum bellando etiam auxit, & muros Babiloni circumdedit. Fuit etiam libidinosa, & tandem cùm filij sui concubitum petiisset, ab illo necata. *Pharetrata, formosa, Babylonia, longæva.*

Sempronius Grachus, pater fuit Tiberij & Caij Gracchorum. Plutar.

Sena, Urbs Hetruriæ, vel Thusciæ, à Roma 800. stadijs distans. Profertur etiam in plurali, Senæ, arum.

Seneca, natione Hispanus fuit, patria Cordubensis, Academicus Philosophus, & Neronis præceptor: à quo divitijs ingentibus auctus, cùm in Pisonianæ conjurationis suspitionem venisset, ejusdem jussu incisis venis mortem obijt. *Facundus, prævidens, acutus, tetricus.* Fuit & alter Seneca Tragicus poëta.

Sennaar, Campus Babylonis, in quo à Nimrod gigante extructa est turris illa celsissima, divortio lingvarum notissima.

Senogallia, Urbs Umbriæ Italiæ.

Senones, Populi Galliæ Celticæ, qui olim in Italiam armata manu, venientes, exercitum Romanum deleverunt, ac Romam præter Capitolium cæperunt.

Senta, Deæ nomen apud Romanos, quam & Bonam Deam vocabant. Hanc Varro scribit tantæ pudicitiæ fuisse, ut nemo illam, dum vixit, præter virum suum, viderit, nec nomen ejus audierit. Propter quod illi in operto mulieres sacrificabant, & Bonam Deam nominabant.

Sequana, Fluvius Galliæ, Belgas à Celtis dividens, Die Seine/ ist das Wasser so in Franckreich durch Paryß laufft/ Rzeka we Fráncyey przez Páryż płynąca.

Sequani, Die Sundgöwer vnd Burgunder/ Obywatele we Fráncuskiey Kráinie ták náżwáni/ populi sunt Galliæ, Heduis, Lingonibus, & Helvetijs finitimi, à Sequano fluvio, qui apud eos oritur, nomen sortiti. Sequanus, & Sequanicus, a, um.

Serapis, is, vel pidis, Deus Ægyptiorum, qui & Apis & Osiris dicitur. *Pharius.* Serapeum, Serapidis templum Alexandriæ, atrijs & columnis amplissimis, signisq; spirantibus, omniq; opum varietate ita exornatum, ut toto orbe terrarum, uno Capitolio excepto, nihil unquam visum sit ambitiosius. Amm. Marcell. in Alexandro.

Seres, pl. nu. Populi sunt Orientales, qui ex suis arboribus depectunt lanas tenuissimas, de quibus fit sericum. *Eoi, colorati, vestiflui, vellere nobiles, longinqui, extremi.*

Seriphus, Insula in mari Ægæo, una Cycladum, in hanc mittebant nocentes sicut in Gyaron. *Parva, humilis, plana.* Seriphius, a, um.

Sestos, urbs ad Hellespontum sita, contra Abydum. Patria Erûs puellæ, quæ & Sestias, adis, appellatur. vide Leander. *Clara.*

Setīă, urbs Campaniæ, non procul à Tarracina, à qua Sestinum vinum. *Pendula, clara.*

Sibyllă, dicitur omnis fœmina divinans, vel prophetans, & interpretatur divinum consilium. Varro & Lactant. enumerant 10, Sibyllas, scil. Persica, Lybica, Delphica, Cumæa, Erithrea; Samia, Cumana, quæ Tarquinio superbo Regi Romano attulit 9. libros Prophetijs plenos, pro quibus poscebat 300. Philippeos aureos. Cum autem rex ob magnitudinem pretij rideret, illa in præsentia ejus tres libros exussit. Deinde Regem interrogavit, an eodem precio sex reliquos libros emere vellet. Illo renuente, ipsa iterum tres combussit. Et cum pro tribus residuis adhuc peteret idem pretium, rex mulieris constantiam admiratus, pecuniam dedit, & libros accepit, qui Romæ diligenter servabantur à 15. viris ad hoc ordinatis & periculosis temporibus legebantur. Postea tamen aucti sunt hi libri carminibus aliarum Sibyllarum. De hac præcipuè Intelliguntur hæc Epitheta. *Rubida, casta, Amprysia, longæva, vivax, Grynea, Phœbea, vetus, Cumæa, astriloqua, divinoloqua, fatiloqua, tremula, Delphica.* Octava Sibylla fuit Hellespontica, in agro Trojano nata. Nona fuit Phrygia. Decima, Tyburs vel Tyburtina. Et omnes Sibyllæ de Christi incarnatione scripserunt.

Sicāmbrī, Populi Germaniæ finitimi, Menapijs ad utramq; Rheni ripam, & putantur esse Geldrienses, & Clivani. *Feroces, flavi, gaudentes cæde, indomiti, paludicolæ, procellosi, sævi, paludosi, terribiles, duri, fortes, proni in arma, infrenes, criniti, intonsi, torvi.*

Sicanĭă, est Sicilia sic appellata. *Trifida, frugifera.* A Sicanis populis, qui ex Hispania primò in Italiam iverunt, deinde in Siciliam progressi sunt. *Trimares, immites.* unde Sĭcŭlī, vel Sĭcĭlĭēnsēs, *Acuti, immites, trilingvi.*

Sĭcărĭs, Fluvius Hispaniæ. *Locuples.*

Sicelis, vide Sicilia.

Sĭcĭlĭă, Nobilis insula, angusto, sed periculoso freto distans ab Italia, cui olim fuerat adjuncta. Hinc Siculus & Sicilienses. vide supra Sicania. Græci verò Sicelia per e scribunt. unde patronym. fœmin. Sĭcĕlĭs, ĭdĭs, Virg. Sicelides musæ, &c. *Trinacris, trifida, Æolis.* Sicilissare, pro lingva Siculorum loqui.

Siculi, vide supra Sicania.

Sĭcīnnĭŭs, Dentatus, Strenuus bellator, qui ob ingentem fortitudinem Achilles Romanus appellatus est. Is centum & viginti prælijs pugnavit: cicatricem aversam nullam; adversa quadraginta quinque tulit: coronis aureis octo donatus fuit. Triumphavit cum Imperatoribus suis triumphos novem. vide Gell. lib. 2. cap. 11. & Plin. lib. 7. cap. 28.

Sicoris, idem quod Sicaris, vide supra.

Sĭcyŏn, onis, vel Sĭcyŏnĭă, æ, Urbs vetus Achaiæ in Laconia, apud quam oleæ multæ sunt. *Oligera, alta, Graia.* Est & insula in Ægeo contra Epidaurum.

Sīdōn, ōnis, Urbs maritima Phœniciæ à copia piscium sic appellata, ubi primum factum fuit vitrum. *Piscosa, vetus, potens, Tyria, pretiosa, Cadmea.* Sīdōnĭŭs, a, um.

Sīgēŭm, ei, est promontorium, & Oppidum Troadis, vel Trojæ. Sīgēŭs, & Sīgēĭŭs, a, um.

Sīlēnŭs, fuit nutritius & pædagogus Bacchi. *Ebrius, vetulus, Arcadius, spumans Iaccho.*

Sīlĕr, vel Sīlĕrŭs, Fluvius Lucaniæ alluens Salernum oppidum, & Campaniam à Lucania separans, qui fluvius cùm alibi saluber sit, tamen ultra Surrentum oppidum quicquid in eum projicitur, durescit in lapidem. Plin.

Silia. vide Silla, Stagnum quoddam Indiæ.

Sīllūră, Insula in Oceano Britannico, cujus incolæ pecuniæ ignari, permutationibus commercia exercent.

Silva, Urbs Lusitaniæ.

Sīlys: id est, Tanais Fluvius, Europam ab Asia discriminans.

Sĭmŏīs, entis, Fluvius Trojanus ex Ida monte profluens, & tandem Xantho miscetur. *Phrygius, rapidus, lubricus, pinniger, Iliacus, Idæus.* Sĭmŏēsĭŭs, a, um.

Sĭmōnĭdēs, Lyricus Poëta fuit è Cea insula oriundus. Et fuit primus Lyricus apud Græcos aptissimus ad movendas lacrymas, flebile carmen invenit.

Sina, Urbs Mesopotamiæ. Item, Mons est Arabiæ, qui conjunctus est ei, qui nunc est Hierusalem.

Singidunum, Urbs est Hungariæ, Zenderin/ Miásto w Węgrzech.

Sĭnōn, onis, Nomen est Sisyphi, nepotisque Autolyci furis. *Fidens animi, perjurus, pellax, fallax, dirus, cautus.*

Sino-

Sĭnōpē, ēs, Asopi filia dicitur, quam Apollo raptam in Pontum traduxit, & ex ea genuit Syrum, unde Syri postea appellati sunt. Itē. Urbs Ponti. Sĭnōpeūs, gentile.

Sĭpōntūm, i, sive Siphus, ûntis, Clara urbs in Apulia ad montem Garganum à Dionide constructa.

Sĭpy̆lūs, Urbs est Phrygiæ.

Sīrēn, ēnĭs, Monstri marini genus Poëtarum fabulis celebratum, superiori sui parte virginis formam referens, inferiore in piscis caudam desinens. Has Poëtæ tres filias fuisse fabulantur Acheloi fluminis, & Calliopes Nymphæ: Parthenope, Ligea, & Leucosia, quæ habitabant in quadam insula inter Italiam & Siciliam, & dulcedine cantus sui navigantes alliciebant, & deinde necabant. *Acheloides, Siculæ, leves, Tyrrhenæ, volucres, Thessalæ, Acheloiæ, improbæ, vagulæ, dulces, natantes, blandæ, subdolæ, molles.* Sīrēnĭūs, a, um.

Sīrĭs, ĭdĭs, Fluvius Græciæ magnæ cum oppido ejusdem nominis. Sīrītæ, incolæ dicti sunt. Siris ab Æthiopibus appellatur Nilus.

Sirius, vide in Appellativis.

Sisigambis, Uxor fuit Darij, quæ nulli ætatis suæ fœminæ pulchritudine cessit. Quam tamen victo Dario Alexander non solum non violavit, sed & summam adhibuit curam, ne quis captivo corpori illuderet.

Sīsy̆phūs, Æoli filius, latro fuit in Isthmo, quem Theseus occidit. Et apud inferos hac pœna plecti dicitur, ut saxum semper relabens portare cogatur in montem. Ovid. 3. metam. *Æolides, lassus, inquietus, infelix, defessus.* Sīsy̆phĭūs, a, um.

Sithonia, olim Thracia vocabatur. Hinc Sīthōnĭūs, a, um, id est, Thracius.

Smīlāx, Puella, quæ amore Croci juvenis tabescens mutata fertur in herbam sui nominis, quæ similis est Hederæ.

Smy̆rnā, Urbs Ioniæ clarissima. Quam Meles fluvius circumfluit. Hæc à quibusdam dicitur Homeri patria.

Sŏcrătēs, Atheniensis Philosophus, qui cùm aëris esset ingenij, & Physicen atq; facundiam sine virtute nihil prodesse videret, illis artibus quæ solæ tunc in usu erant, relictis, ad Ethicam se convertit, & Sophistas vehementer irridebat. Hujus discipulus fuit Plato & alij permulti. *Anytirem, sapiens, loqvax, Actæus, contumax.*

Solis mensa, Das Schlauraffenland / Sătrăńska ziemiá w ktorey wßytká robotá / ieść / pić / a być dobrey myśli / Æthiopiæ locus apparatis epulis semper refertus. Pompon.

Sŏlōn, onis, Atheniensis legislator, & unus de septem Sapientibus, qui Crœsum regem monuit, ut se felicem non putaret, quamdiu viveret. *Justus, Atticus, Actæus, Cecropius.*

Sŏly̆mā, æ, vel Sŏlymæ, arum, Urbs nobilissima Judææ, quæ & Hierosolyma dicta est. Sŏly̆mūs, a, um.

Sŏphrōn, Syracusanus, Xerxis & Euripidis tempore scripsit Mimos viriles & fœmininos lingvâ Doricâ, & soluta oratione, cujus scripta erant admodum obscura. Hujus scriptis tantopere delectatum ferunt Platonem, ut etiam moriens capiti subjecta habuerit. *Implicitus.*

Sŏphrōnĭă, Matrona Romæ fuit, quam ob insignem pudicitiam Lucretiam Christianam vocant. Hæc quùm se vim Decij principis videret non posse effugere, consentiente viro arrepto gladio seipsam transfixit, & in divorum numerum est relata. Euseb. in Histor. Ecclesiast.

Sora, Oppidum Volscorum in Campania.

Sōrăctē, vel Soractis, is, Mons Hirpinorum in Faliscis 20. millibus passuum à Roma. *Phœbeum, sanctum.*

Spārtă, æ, Nobilis urbs Laconiæ, alio nomine Lacedæmon. *Clara, Herculea, animosa, libidinosa, vetus, Menelaæa, potens.* Spārtānūs, a, um, idem quod Lacedemonius.

Spārtăcūs, Gladiator fuit, Thrax genere, magnis viribus præstans, & servus cujusdam Romani, qui tandem cū 82. socijs suis effugiens è carcere, multa servorum millia congregavit, & multis damnis affecit Italiam. Tandem à M. Crasso in prælijs occisus est. *Vilis, acer.*

Spĕrchīūs, Fluvius Thessaliæ in monte Pelio ortus. *Populifer, minax, tennis.*

Speūsīppūs, Philosophus Atheniensis, Platonis ex sorore nepos. Primus invenit, quo pacto ex gracilioribus lignis fierent vasa capacia.

Sphīnx, sphīngĭs, vel gos, Monstrum facie virginis, pennis avium, & pedibus leonis, quondam ad Thebas veniens, hoc ænigma proposuit: Quod est animal bipes, idemq; tripes & quadrupes? Qui hoc ænigma solvere nequiebat, eum sphinx occidebat. Tandem Oedipus ita solvit, ut ho-

ut hominem esse diceret, qui in infantia manibus & pedibus nitens quadrupes est, at in senectute baculo utens, tripes est. Tunc Sphinx se de saxo præcipitem dedit. Revera Sphinx est animal monstrosum in Æthiopia de genere simiarum, fusco pilo, mammis in pectore geminis & homini persimile, nisi quod pilosum est, & solitudinem colens. Epith. v. in Appellat.

Spŏlētŭm, Die Stadt Spoleto in Italien / Spoletum miásto we Włoszech. Spŏlētīnŭs, a, um.

Spŏrădēs, i.e. Spartæ, sunt insulæ multæ in Ægæo, vel Myrtoo mari, inter quas est Pathmos.

Spurina, Adolescens fuit egregia forma, qui quum se fœminas, virosq; ad libidinem aspectu decoro videret invitare, oris pulchritudinem vulneribus sponte dehonestavit. Valer. de Verecund.

Stăphўlŭs, Sitheni filius, primus aquam vino miscere docuit. Plin. l. 7. c. 56.

Stătānŭs, Deus puerilitatis præses credebatur Antiquis, in cujus tutela pueri esse putabantur, quum stare atq; incedere inciperent. Non. de liber. educand.

Stĕllă, Aruntius, Poeta Patavinus lepidissimus familia consulari ortus, Violantillam amavit, puellam Neapolitanam, quam tandem duxit uxorem: Hæc in delicijs habuit columbam avem dicatam Veneri, quam Stella flevit defunctam pulcherrimo carmine: Opusq; ipsum Columbam inscripsit. Martial. lib. 12. *Dulcis, Pierius, canorus, facundus.*

Stĕntŏr, quidam Græcus in bello Trojano tam vocalis, ut tantum faceret sonum, quantum alij quinquaginta. Sunt qui dicant ipsum interfectum à Mercurio, quo cum magnitudine vocis certabat. Juven. Sat. 13. *Ferox, magnanimus.*

Stercūrĭŭs, Dictus Saturnus, quod primus stercorandi agri rationem invenerit. Macrob.

Stĕrŏpē, es, Atlantis filia, una Pleiadum, quam alij Asteropen vocant. v. sup. Pleiades.

Stĕrŏpēs, is, Unus ex Vulcani ministris, à fulgure nomen habens. Virg. Æneid. *Niger.*

Stēsĭchŏrŭs, Siculus Poëta Lyricus, qui cùm Helenam Menelai uxorem quodam carmine vituperasset, oculos amisit, sed cum palinodia, id est, contrario carmine eam laudasset, visum recepit. *Ferox.*

Schĕnŏbœă, Vxor Prœti, regis Argivorum, quæ cùm Bellerophontem eximia forma puerum, sed tamen castissimum, cujus amore tota defervebat, ad coitum non posset inducere, eum falsò apud Prœtum ipsum detulit, ut insidiatum suæ castitati. Prœtus sceleratæ mulieris accusationi fidem adhibens, Ariobatem regem Lyciæ, & Sthenobœæ patrem literis monuit, ut injuriam illatæ filiæ vindicaret, sumeretq; supplicium de Bellerophonte. Itaq; jussu Ariobatis Bellerophon varijs hostibus & portentis objectus est. Quorum, cùm semper evaderet victor, venit in gratiam cum Ariobate, adeò, ut alteram ejus filiam acceperit uxorem. Quod audiens Sthenobœa, se ipsam laqueo suffocavit. *Perfida.*

Stilbon, v. in Apellat.

Stīlpō, onis, Megarensis Philosophus.

Stĭphĕlŭs, Vnus ex Centauris, Ixionis & Nubis filius, à Cœneo interfectus ea in pugna, quæ in Pirithoi nuptijs commissa est inter Lapithas & Centauros. Ovid. 12. metam.

Stœchădēs, Insulæ sunt numero tres, Massiliensium litori vicinæ, sic dictæ propter ordinem, quo sitæ sunt, scil. Proten, & Mesen, quæ & Pomponiana vocatur: tertia Hypæa.

Străbō, Insignis Geographus, qui temporibus Augusti & Tiberij claruit.

Strătĭŭs, Jovis cognomen.

Strătōn, Philosophus Lampsacenus, magister Ptolemæi Philadelphi.

Strŏngўlē, es, insula est maris Thyrrheni, non procul à Sicilia una Æolidum: cujus incolæ triduo ante ex fumo prædicere solebant, quinam flaturi essent venti.

Strŏphădēs, Insulæ duæ in mari Jonio, in quo Harpyas habitare dicit, Virg. lib. 3. Æneid. Nam Phineus rex Arcadiæ, cum filios suos uxoris suasu cæcasset, irati dij ipsum quoq; excæcaverunt, & Harpyas aves rapaces & fœdas immiserunt, ut eum vexarent. Sed cum illuc venisset Jason cum Argonautis, & Phineus eos humaniter tractasset, miserunt Zethum & Calaim filios Boreæ alatos, ut Harpyas pellerent ex regno Phinei. Quod illi facientes, cùm venissent ad has insulas, moniti sunt, ne canes Jovis, id est, Harpyas ulterius persequerentur. Ob hoc insulæ, quæ prius Plotæ dicebantur, appellatæ

ſunt Strophades, id eſt, converſiones, quia illic Zethus & Calais converſi ſunt à perſecutione Harpyarum, eas ibi relinquentes.

Strūthŏpĕdēs, Mulieres ſunt in India tantæ brevitatis, ut nomen acceperint à paſſerculorum pedibus. Sipont.

Strȳmōn, onis, fluv. Thraciæ ex Æmo monte profluens, & Thraciam à Macedonia ſeparans. Inde Strȳmŏnĭŭs, a, um.

Sturij, populi ad Oceanum Galliæ. Rheni quaſdam Inſulas incolentes.

Stȳmphălŭs, Lacus aut palus Arcadiæ apud opp. Stymphalum, in quo lacu erant aves tantæ magnitudinis, ut radios ſolis obumbrarent, quæ totam Arcadiam devaſtabant, & à lacu dicebantur Stȳmphălĭdēs, quas Hercules ſagittis occidit.

Styx, v. in Appellativis.

Subur, eſt Hiſpaniæ Tarraconenſis civit. à flumine rubricatum.

Sŭbŭrră, Vicus in urbe Roma. Sŭbŭrrānŭs, a, um, ut: Regio ſuburrana, in qua meretricum diverſoria erant, quæ ob id ſuburranæ à Poetis dicuntur. Mart. lib. 6.

Sŭeſſă, Urbs Campaniæ, non procul à Liri amne.

Sŭeſsĭōnēs, Galliæ Belgicæ populi.

Suēvī, Bellicoſiſſimi quondam Germaniæ populi, Die Schwaben / Szwábowie. *Flavi, intonſi, gelidi, criniti, truces, acres.*

Suēvĭă, Das Schwabeulandt / Szwábſka ziemia.

Sūlmō, oppidum Pelignorum in Brutijs, Ovidij Poetæ patria. *Gelidus, riguus, aquoſus.*

Sūmmānŭs, Pluto deus inferorum, ita dictus, quaſi ſummus deorum Manium.

Sūnĭŭm, Promontorium & Oppidum in Attica.

Sūrrēntŭm, Opp. Campaniæ, unde Surrentinus, a, um.

Sūsă, orum, urbs nobiliſſima inter Perſidem & Babyloniam ſita.

Sūsĭānă, Aſiæ regio, Perſicæ ditionis, à Suſis urbe nobiliſſima dicta.

Sўēnē, es, urbs in confinibus Æthiopiæ, atq; Ægypti, non procul à Nilo, ſupra Alexandriam, ſub æſtivo tropico conſtituta. Propterea ſole exiſtente in Cancro medio ſolſtitij die ſupra verticem civitatis cadens, nullam proſus in ea umbram facit. *Exuſta, calida, Eoa, Niliaca, fuſca, æſtiva, Pharia, ſitibunda, combuſta, uſta, æſtifera, atra.*

Sȳlă, Mons & ſylva Lucaniæ.

Sȳllă, Nobilis Romanus, qui Mithridatem regem debellavit, & contra Marium Romanum cruentiſſimum civile bellum geſſit, & Marianos, id eſt, fautores Marij crudeliſſimè necavit. Deinde cum fuiſſet Dictator, id eſt, ſolus Romæ princeps, depoſita dictatura, obijt morbo pediculari; vel (ut alij volunt) ira nimia ſangvinem vomens. *Potens, ſævus, trux, cruentus, atrox, ferox, rabidus, vehemens.*

Sȳlvānŭs, ſylvarum deus, qui Cypariſſum puerum in delicijs habuiſſe dicitur, eundemq; in arborem ſui nominis, hoc eſt, in cupreſſum transformaſſe. Fabulantur enim Poetæ, Cypariſſum, cervam habuiſſe manſuefactam eamq; unicè adamaſſe: quàm cùm Sylvanus imprudens occidiſſet, puer doloris impatientia contabuit. Cujus mortem ægrè ferens Sylvanus in arborem cupreſſum eum commutavit, quam amaſij deſiderio ſemper dicitur circumferre.

Sȳlvĭă, quæ & Rhea, & Ilia, Numitoris filia, quæ à Marte compreſſa (ut Romani credi voluerunt) Romulum & Remum peperit, urbis Romanæ conditores. Liv. 1. ab urbe.

Sȳlvĭŭs, Aſcanij filius, Æneæ nepos: ita dictus, quod caſu quodam in ſylvis natus eſſet: à quo deinceps Albanorum reges omnes Sylvij dicti ſunt, ſicut Romanorum Imperatores Auguſti.

Sȳmplēgădēs, duo ſunt ſcopuli in mari qui dicitur Helleſpontus, inter quos eſt difficilis & periculoſa navigatio. Vocantur etiam Syndromades, id eſt, concurrentes, qui eminus videntur concurrere. Etiam vocantur Cyaneæ. *Inſtabiles, vagæ, artæ.*

Sȳphāx, acis, Rex Numidiæ, victus à Scipione. *Dirus.*

Sȳrācūsæ, arum, urbs pulcherrima & nobiliſſima in Sicilia, juxta Pachynum promontorium, quæ tres muros & tres arces habebat, & portum marmoreum. Syracuſanus, & Syracuſius, a, um. *Arethuſides.*

Syrenes, v. Siren.

Syria, Regio majoris Aſiæ, juxta Judæam. Quidam tamen Syriam vocant totam illam regio-

gionem, quæ continet Phœniciam, Palæstinam, Mesopotamiam & Babyloniam, quæ & Assyria dicitur. *Pinguis, mollis.* Syri, orum, populi ejus regionis dicuntur. *Grandes, longi, leves.* Syrissa, æ, Mulier e Syria. Syrius, & Syriacus, a, um, adject.

Syritha, Filia fuit Danorum regis Sylvaldi, tantæ pudicitiæ, ut cùm ob elegantiam formæ magna procorum frequentia peteretur, spretis tamen omnibus, prætulerit cœlibatum. Saxo. l. 4.

Syrtes, tium, Duo sunt sinus periculosissimi in mari Libyco, quas inaccessas facit vadosum & reciprocum mare. *Libycæ, inhospitæ, Getulæ, dubiæ, Paratoniæ, vadosæ, vagæ, barbaræ, ambiguæ, æstuosæ, naufragæ, sævæ, Lepticanæ, incertæ, Afræ, feræ, inviæ, procellosæ, infidæ, arenosæ.*

Syrus, Insula Joniæ, Asiæ regioni opposita. Syricus, a, um.

T.

TAbæ, arum, urbs Ciliciæ.

Tabis, Mons Scythiæ.

Tabor, Mons est in medio Galilææ campo, mira rotunditate sublimis.

Taburnus, Mons est Campaniæ, ferax olivis. *Viridis, magnus.*

Tænarus, Promont. Laconiæ juxta Spartam urbem, in quo fertur esse vorago, per quam Poëtæ finxerunt patere descensum ad inferos. *Spartanus.*

Tænum, fuit urbs in Laconia.

Tages, is, Primus omnium haruspicij disciplinam dedit Hetruscis. *Tuscus, haruspex, genitus tellure.*

Tagus, fluv. Lusitaniæ, qui ramenta quandoq; aurea fertur evolvisse. *Aurifer, aureus, dives, piscosus, micans, turbidus, clarus, auriflnus, impiger, purpureus, auricolor, Hesperius, invidiosus, locuples, opacus, metallifer.*

Talassio, onis, vel Talassius, apud Romanos, carmen nuptiale, & deus ipse nuptiarum præses.

Tamara, vel Tamaris, fluv. Hispaniæ Tarraconensis.

Tamarus, Britanniæ fluv.

Tanagrus, sive Tanages, fluvius Lucaniæ.

Tanais, fluv. septentrionalis in Scythia, qui Europam ab Asia separat, & in Mæotim paludem labitur. *Navalis, Scythicus, rigens, gelidus, superbus, frigidus, nivosus, bicornis.* Tanaitæ, Accolæ sunt fluvij Tanais.

Tanaquil, Tarquinij Prisci uxor fuit, magni animi mulier, & Hetruscæ disciplinæ peritissima. Plin. l. 6. c. 7. *Præscia fatorum.*

Tanis, Civit. Ægypti, à qua Tanicum, sive Taniticum Nili ostium dictum est.

Tantelis, idis, Oppid. fuit Magnesiæ, terræ hiatu absorptum Plin. l. 2. c. 91.

Tantalus, Jovis filius ex Plote Nympha, rex Phrygiæ, qui dijs hospitio susceptis apposuit Pelopem filium suum membratim discerptum comedendum v. sup. Pelops. Idem quoq; Tantalus secreta deorum hominibus indicavit, quapropter apud inferos ita cruciari dicitur, ut ad amœnum fluvium stans, & arborem dulcibus pomis onustam ante se videns, semper tamen esuriat & sitiat. Nam quoties ad potandum se inclinat, aut ad carpendum pomum manus extendit, & fluvius & arbor ab ipso ita discedunt, ut attingere nequeat. Ovid. *Infidus, proditor, garrulus, pater Pelopis, fallax, siccus, Phrygius, sitibundus.* Tantaleus, a, um. Tantalis, patronymicum fœmininum est.

Taphiæ, Quædam insulæ in mari Ionio ante Leucadiam, prope Echmadas.

Taphias, adis, Insula exigua in mari Ionio, ante Leucadiam, una Taphiarum.

Taprobane, es, Insula remotissima ultra Indiam, inter ortum & occasum solis, ad quam navigantes, quoniam septentriones non vident aves secum vehunt, quarum aliquas sæpius emittunt, ut sequantur volatum illarum. Est autem auro, argento & gemmis ditissima.

Tapsus, Insula 10. stadijs distans à Sicilia.

Taras, antis, fuit Neptuni filius, qui primus Tarentum condidisse creditur, & à nomine suo appellasse.

Tarentum, Nobilis urbs Calabriæ. *Herculeum, Lacedæmonium, molle, madidum, Phalantæum, Oebalium, imbelle, unctum, madens.* Incolæ Tarentini dicti sunt. Tarentinus, a, um.

Tarne, es, Fons est in Lydia, in Tmolo monte nascens.

Tarpeia, Puella Romana, filia Tarpei, custodis Capitolij tempore Romuli, quæ Tacio reg Sabinorum, & tamen hosti Roman. prodidi Capitolium, pacta ut quod in sinistra ferrent Sa

bini sibi darent, putans. sc. armillas aureas. At illi scuta sua in eam conjicientes ipsam necaverunt. Hinc Capitolium dicitur Tarpeius mons, vel Tarpeia rupes & arx.

Tārquīnĭī, orum, Vetus oppidum Campaniæ. Tārquīnĭēnsĭs, e, ut: Ager Tarquiniensis, pro quo & Tarquiniense legimus absolute. Plin. l. 8. c. 52.

Tārquīnĭūs Priscus, fuit quintus Rex Romanorum: qui ubi se in patria nullo in honore esse videret, quòd peregrino patre esset prognatus, suasu uxoris (ea mulier fatidica erat, nomine Tanaquil) Romam sese contulit, ubi brevi propter opes, ingenijq; dexteritatem in Anci regis amicitiam insinuatus, ab eodem relictus est liberorum ejus tutor, quorum tamen commoda proprijs rationibus posthabuit: breviqueperfecit, ut magno plebis consensu rex crearetur.

Tarquinius superbus, septimus & ultimus rex, à Romanis expulsus ob superbiam suam, & ob nequitiam Sexti Aruntis filij sui, qui Lucretiam nobilem matronam violaverat. *Injustus, dirus.*

Tārācīnă, Opp. Volscorum in Italia, alio nomine Anxur dicebatur.

Tārrācōn, sive Tārrăcō, onis, Hispaniæ citerioris urbs olim clarissima. *Romana, vitifera.*

Tārsŭs, urbs clara Ciliciæ, quam Cythnus amœnus fluv. præterfluit. Condita fuit à Perseo Jovis & Danaes filio. In eo natus est D. Paulus Apost. Tarsensis, e.

Tārtărī, Die Tartaren / Tátárzy. Populus Scythicus, olim Nomades dicti.

Tartarus, v. in Appellativis.

Tārtēsŭs, Opp. in fine Hispan. juxta columnas Herculis, alio nomine Tarteia, & Gaddir. Inde Tārtēsĭŭs, & Tartesĭăcŭs, a, um.

Taurus, ri, Cisalpinæ Galliæ fluv.

Taurēŭs, Neptuni epitheton.

Taurī, orum, Sarmatiæ Europeæ populi, Bosphorum Cimmerium peninsulam inhabitantes. Taurĭcŭs, a, um.

Taurīnī, Populi Italiæ Transpadanæ, sub Alpium radicibus, à Lugubris oriundi, quorum urbs Augusta Taurinorum.

Taurīscī, Populi Germaniæ, Carnis & Pannonijs finitimi.

Taurōmĭnĭūm, urbs Siciliæ, non procul à Drepano promont.

Taurŏpŏlŏs, Dianæ cognomen.

Taurŏpŏlĭūm, Dianæ templum in Icaria Insula. Strab. l. 14.

Taurunum, Oppid. Pannoniæ inferioris, ad Danub. situm, in ea parte qua Saus & Dravus Danubio immiscentur, Griechisch Weissenburg / Białogrod.

Taurŭs, Magnus & altus mons Ciliciæ, sed Plinius inquit, quòd sit mons maximus & immensus ab India porrectus, per Asiam usque ad Mæotim paludem Scythiæ, cujus pars est Caucasus mons, sed & alia multa diversis in locis habet nomina, *Cilix, frigidus, inhospitalis, Scythes, rigens, nivosus.*

Tāygĕtē, es, vel Tāygĕtă, æ, Atlantis filia, una Pleiadum. Quæ Jovi peperit Lacedæmonem, urbis sui cognominis conditorem.

Taygetus, i, g. m. & Taygeta, orum, pl. num. Mons est Laconiæ. *Gelidus, algens, virens, summus, arduus.*

Tĕārcō, Æthiopiæ rex potentissimus, qui bonam Europæ partem dicitur subegisse, & ad Herculis usque columnas esse progressus. Strab. l. 15.

Tĕārŭs, Thraciæ fluv. duodequadraginta nascens fontibus.

Tĕctŏsăgēs, Gall. Narbonensis populi, Die Völcker des Ertzbischthumbs Tolosa in Langendocken / Ludzie we Fráncyey Nárbońskiey.

Tĕgĕă, oppid. Arcadiæ. Inde Tĕgæēŭs, a, um.

Tĕlămōn, Æaci filius, frater Pelei, & pater Aiacis, rex Salaminis Insulæ.

Tĕlĕgŏnŭs, filius Vlyssis ex Circe, qui patrem secutus in Ithacam, imprudens illum necavit incognitum. Deinde fugiens in Italiam, condidit ibi urbem Tusculum. *Æaus, Parricida.*

Tĕlĕmăchŭs, filius Ulyssis, & Penelopes, qui patri in regno successit. *Penelopeus.*

Tĕlĕmŭs, Vates inter Cyclopes, qui Polyphemo prædixerat cæcitatem ab Ulysse illi inferendam. *Eurymedes.*

Tĕlĕphŭs, filius Herculis ex Auge Nympha, nutritus à cerva. Postea rex Mysiæ factus. Græcos per suam regionem transeuntes ad Troiam prælio adorsus, ab Achille vulneratus fuit in femore. Deinde facta pace cum Græcis, dum fana-

ſanari non poſſet, conſuluit Oraculum, quod reſpondit, ut ab eadem haſta peteret ſalutem, à qua acceperat vulnus. Cùm ergo in eodem loco rurſum eum Achilles percuſſiſſet, ſanatus eſt: quod ſic intelligitur, quia de rubigine ferri Achilles fecit emplaſtrum, quo illius vulnus ſanavit. *Myſius, Lyrneſſius.*

Tellias, Vates fuit Eleus, qui Phocenſibus cum Theſſalis bellum gerentibus rem hujusmodi commentus eſt, ſexcentos viros è Phocenſibus præſtantiſſimos, gypſo tàm ipſos quàm arma illinit, eosq; ſub noctem in Theſſalos demiſit, dato præcepto, ut quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos prmùm Theſſalorum excubitores prodigium quoddam eſſe arbitrati, deinde ipſi exercitus adeo exhorruerunt, ut tribus millibus cæſorum, atq; ſcutorum Phocenſes potiti ſint.

Tēmpē, neutro genere, & num. plurali, Locus amœnus in Theſſalia, montibus & arboribus cinctus, per quem Peneus fluvius leniter fluit. Ponitur pro quocunq; loco amœno. *Frigida, Peneia, grata, nemoroſa, Theſſala, Zephyris agitata, cygneia, oloria, Heliconia, Teumeſſia, umbroſa, Phthiotica, roſcida, Schininoia, Theſſalica, florida, dulcia, ruſtica, Gaurana.*

Tĕnĕdŏs, Inſula non procul à Troja, poſt quā latuerunt Græci, cùm inſidias tenderent Trojæ. Virg. Tĕnĕdĭŭs, a, um.

Tenos, Inſula una ex Cycladibus, & in ea oppidum ejus nominis.

Tēntyrā, orum, ſive Tēntīrĭs, ĭdĭs, Urbs Ægypti, cujus incolæ Tēntyrītæ, dicuntur habere naturalem vim contra Crocodilos.

Tēōs, Civitas Ioniæ, patria Anacreontis Poëtæ Lyrici, qui inde dicitur Teius.

Tĕrāpnæ, plu. num. tantum, Urbs Laconiæ in Thebanis finibus.

Tĕrēntĭă, Ciceronis uxor fuit.

Tĕrēntĭŭs, Poëta Comicus, natione Afer, patria Carthaginenſis, libertus fuit Romæ Terentij Lucani.

Tereŭs, Rex Thraciæ, maritus Prognes. vide ſupra Progne. *Biſtonius, Treicius, Odryſius, ferus, ſævus, iniquus, Thracius, Iſmarius, inceſtus, Thrax, dirus, Geticus, infidus, immitis, Martigena.*

Tērpsĭchŏrē, ēs, Una Muſarum, quaſi delectans choros. *Canora, muſica.*

Tērtūllĭānŭs, Scriptor Eccleſiaſticus eloquens quidem, in nonnullis tamen ab orthodoxæ Eccleſiæ fide nonnihil aberrans.

Thēthȳs, tȳŏs, filia Cœli & Veſtæ, Uxor Neptuni, fluviorum & Nympharum mater. Quandoque pro ipſo mari ponitur. *Vaga, fugax, cana, Titanis, reciproca, viridis, ſalſa, Oceaneia, fecunda, longæva, undoſa, undivaga, infuſa, ſtagnans, rigens, ſpumans, obnoxia vento, Saturnia, gelida, liquida, circumflua, profunda, refuga.*

Teucer, vel Teŭcrŭs, Filius Scamandri Cretenſis, Trojam condidit, unde Troja dicitur Teucria, & Trojani Teucri. Alius fuit Teucer, filius Telamonis regis Salaminis inſulæ, ex Heſione filia Laomedontis, qui cum Ajace fratre ſuo ex alia matre profectus fuit ad bellum Trojanum. Sed cum Ajax ſe ex ira necaſſet, & Teucer ſolus domum rediſſet, iratus pater illum expulit regno. Ergo Teucer in Cyprum profectus, ubi urbem Salamina condidit. *Salaminius, Laomedontiades.*

Teŭcrĭs, Urbs & Regio Troadis, Dardania poſtea dicta.

Teuderium, Urbs Germaniæ, Paderborn/ Miáſto w Niemczech.

Teŭmēsĭs, Mons & regio Bœotiæ, ubi Hercules adhuc adoleſcens occidit leonem, cujus pelle utebatur pro veſte. Leo autem à Jove in cœlum translatus dicitur, ut gloriæ Herculis conſuleret, qui eum inermis occiderat. Poſtea aliū leonem necavit apud Cleonas. Teŭmēsĭŭs, a, um

Teuthramia, æ, Regio Aſiæ minoris.

Teŭtŏnēs, ſeu Teutoni, Die Teuſchen/ Niemcy. Germaniæ populi. Ita dicti à Teutone ipſorum Deo, quem indigenam & terra ortum exiſtimabant. *Immanes, terribiles, duri.* Teŭtŏnĭcŭs, a, um.

Thabis, Scythiæ mons in Aſia. Apud Plin. l. 6. cap. 17. legitur ſine aſpiratione.

Thāĭs, nobilis meretrix fuit Alexandrina, quæ Atticam juventutem in ſui amorem pellexit. *Laſciva, Menandræa, procax, pretioſa.*

Thālēs, Una Muſarum. *Comica, arguta, laſciva, docilis, tenera, blanda, caſta, culta.* Item, Una Gratiarum, à Græco verbo Tallo, id eſt, Vireo.

Thāmȳrās, ſive Thāmĭrĭs, Thracius Citharœdus, qui ſua arte ſuperbiens provocavit Muſas ad certamen, à quibus oculis & arte privatus eſt. Ovid. *Luminis orbus, Thrax, cantor, cæcus.*

Thăsŏs, Insula est in Ægæo mari, una Cycladum. *Nemorosa, venenosa, fertilis.* Habuit autem maculosum marmor, quod Thasium dicitur.

Thaumantias, tiadis, vel Thaumantis, tidis, Dicitur Iris filia Thaumantis, & Electræ filiæ Oceani, nuntia Deorum in rebus malis, & Mercurius in rebus bonis. Virg. 9. Æneid.

Thaumasion, mons Arcadiæ, in quo Saturnus lapidem devoravit. Incolæ Thaumasij dicti sunt.

Thēă, Nympha Oceani, & Tethyos filia.

Thēbăis, Regio superioris Ægypti, vicina Æthiopiæ. Dicitur etim mulier Thebana. Item, Liber Papinij Statij Poëtæ de bello Thebano.

Thēbē, ēs, & Thēbă, æ, & Thebæ, arum, Grandis urbs Ægypti, ab Osiride rege condita, & tota pensilis, id est, sub sehabens vias subterraneas. Hæc 100. babet portas. *Ogygiæ, veteres, Oedipodianæ, Bœotiæ, Echioniæ, Aoniæ, Ætionææ, Draconigenæ, Tyriæ, Sidoniæ, Cadmææ, centumgeminæ, palmiferæ, truces, nobiles, centifores, septemgeminæ, Agenorides, inclytæ, claræ.* Alia Thessaliæ, à qua Thebani, & Thēbæī. *Draconigenæ, angvigenæ.* Est & Thebæ nomen virginis, è cujus gremio geminæ columbæ (ut est in fabulis) cùm evolassent, altera ad Hammonis fontem tetendit, & ibidem responsa dedit: Altera ad sylvam Dodonæam, ubi futura mortalibus præcinuit.

Thēmĭs, is & ĭdis, vel etiam Thēmĭstis, is, Cœli & Terræ filia fuit, quæ Jovis nuptias fugiens, ab eo in Macedonia compressa fuit. Hæc Dea putabatur, quę præciperet hominibus id petere, quod fas est. *Fatidica, alma, longæva.*

Thēmĭstŏclēs, Atheniensis, Dux clarissimus, qui Xerxem regem navali prælio vicit. Postea per invidiam exul factus ad Xerxem confugit, à quo honorificè exceptus, & dux belli Atheniensis constitutus est, cùm neq; Regi benè de se merito vellet negare, neque patriæ, licet ingratæ cladem inferre, seipsum peremit hausto sangvine tauri, quem sangvinem ideo pestiferum esse scribit Cælius, quod celerrimè coëat, & obdurescat. *Neoclides.*

Theodosia, Thauricæ Chersonensis urbs.

Thēŏphĭlŭs, Cæsareæ Palestinæ præsul, Severo imperante. Alius quoq; Præsul Alexandrinus, qui scripsit adversus Origenem.

Thēŏphrāstŭs, Peripateticorum eloquentissimus fuit, Aristotelis discipulus. Habuit discipulos 2000.

Thērā, Insula una ex Cycladib. in Ægeo. Hæc olim Calista dicebatur.

Thērāmnē, ēs, sive Thērāmnæ, arum, Urbs Laconiæ.

Thērāpnæ, arum, pl. nu. tantum, urbs Laconiæ in Thebanis finibus. Alij sine aspiratione scribunt. *Apollineæ, umbrosæ, virides, Tyndareæ, blandæ.* Thērāpnēŭs, a, um.

Thermē, ēs, Civitas in Thracia. Unde Thermaicus sinus. Item, Thērmæ, arum, urbs Siciliæ. *Calentes, calidæ, nitidæ.*

Thērmōdōōn, vel Thērmōdōn, ontis, Fluv. in Pontica regione, apud quem habitavêre Amazones. *Citus, Amazonius, Martius, celer.* Thērmōdōōntēŭs, a, um, sive Thērmōdōntēŭs, a, um. Dicitur & Thērmōdōntĭăcŭs, a, um.

Thērmŏphylæ, arum, Mons longissimus Græciam transiens, & eam dividens, in quo sunt angusti meatus, apud quos scaturiunt aquæ calidæ, à quibus denominatus est ipse mons. Nam Termos Græcè calidus, Pyle porta dicitur. *Oethææ.*

Thernē, Urbs Thraciæ.

Therpsichore, Una Musarum, quasi delectans choros.

Thērsītēs, Quidam Græcus ex Ætolia profectus ad Trojam, nobilis, sed deformosissimus & ignarus, ab Achille pugno necatus. *Protervus.*

Thēseūs, Ægæi Atheniensis Regis filius, vir fortis, qui more Herculis magna fecit. Nam adhuc adolescens, cum Hercule pugnavit contra Amazones. Etiam Creontem Thebanum, qui in prælio mortuos sepelire prohibebat, occidit. Itē, terribilem taurum devastantem Atticam, apud Marathonem necavit. Item, Minotaurum occidit, rapuit Helenam adhuc puellam, sed reddidit. Ex Creta secum adduxit Ariadnen & Phædram filias Minois regis, sed in Insula Naxo reliquit Ariadnen, ut sup. Tandem cum Pirothoo, amico suo ivit ad inferos, ut Proserpinam raperent; sed Pirithoum Cerberus devoravit, Theseus ibi detentus est, donec ab Hercule liberaretur. Ovid. lib. 8. metam. *Perfidus, Ægides, Trœzenius, magnificus, perjurus, pius in Pirithoum, Neptunius, superbus, inclytus, horridus, fidus, Atticus, profugus, fortis, crudelis, armiger, ingratus, ferox, flavus.* Thēsēŭs, a, um, adjectiv. Thēsēĭs, ĭdis, Poëma Thesei gesta complectens. Thēsīdēs, æ, patronymicum masculinum.

Thesmophoria, plurium Cereri sacra, quæ & Cerealia, à Latinis & Initia dicuntur.

Thespis, sive Thespius, Atheniensis, Erichtei regis filius fuit, è pluribus fœminis filias genuit 50. Cum quibus vocatis ad epulas Herculis sigillatim concubuit: susceptitq; totidem liberos mares, qui Thespiades dicti sunt.

Thessalia, Regio Græciæ, inter Atticam & Thraciam sita. Alio nomine Æmonia, & est montosa & famosa veneficijs. Thessalus, & Thessalicus, a, um.

Thessalonica, urbs Macedoniæ. Thessalonicenses incolæ dicuntur.

Thetis, tidis, Fuit uxor Pelei regis Thessaliæ, filia Nerei, Achillis mater. Accipitur nonnunquam pro mari. *Filia Nerei, marina, uda, æquorea, Nereis, Nereia, cærula, aquosa, belluosa.*

Thisbe, es, Puella fuit ex Babylone, quæ incredibili amore dilexit Pyramum. vid. sup. Pyramus. *Babylonia, miseranda, infelix.*

Thoas, antis, Fuit rex in Taurica regione. Ad quem delata est Iphigenia, Agamemnonis filia, & ab eodem Dianæ Tauricæ sacris præfecta. Hunc postea occidit Orestes, à sorore adjutus, quum illum quoq; Thoas Dianæ aræ destinasset. Ovid. l. 3. de Ponto. *Clarus, Minous.*

Thorax, acis, mons est Libycus, Hesperijs vicinus, Lethæo fluvio imminens. Strab. l. 14. In quo dicunt crucifixum fuisse Daphitam Grammaticum: propterea, quod Reges versibus incesseret: Unde Proverb. Cave à Thorace; quo utimur, quoties lingvæ petulantiam frænandam volumus significare, ne voces petulanter emissæ aliquando per jugulum redeant.

Thrace, es, & Thracia, Europæ regio, Macedoniæ ad Occasum proxima, à Septentrione Istrum habens: ab Oriente Pontum: à Meridie Ægæum mare. Olim Scython, postea Thracia, à Thrace Martis filio, seu ab asperitate dicta. *Gelida, armifera, sæva, barbara, horrida, lapidosa, nivosa, Mavortia.* Thraces populi dicti. *Indomiti, feri, armigeri, Bosphorei, Bosphoridæ, Acrocomæ, Parmularij, Hippomologi.* Thrassa, fœmin. sive Threissa. Thracius & Threicius, a, um.

Thule, es, Insula est in ditione Scotorum, in septrentrionem vergens, ultra Orgadas. *Hesperia, nigra, inhospita, impervia, remota, ultima.*

Thurium, Urbs magnæ Græciæ, olim nobilissima, ad sinum Tarentinum sita, inter Crathin & Sybarim amnes, à Thuria vicino fonte nomen habens. Hujus incolæ Thurij dicti sunt & Thurini.

Thuscia, Italiæ regio, quæ & Hetruria dicitur. Thusci sive Tirrheni dicti sunt incolæ.

Thyas, adis, Thyades vocantur Bacchi sacrificæ. *Trumesia, sordida, amans, Bæotia, improba, vaga.* Thyasus, i, g. masc. plur. Thyasi, Choreæ in honorem Bacchi dicuntur. *Terribiles, rauci, Ogygij, volantes, leves.*

Thyestes, Filius Pelopis & Hippodamiæ, qui aspirans ad regnum, corrupit uxorem regis Atrei fratris sui. Quare Atreus filios ejus sibi coxit. v. sup. Atreus. At Thyestes Oraculum consuluit, quomodo se ulcisci posset, & jussus est cum filia sua Pelopeia coire, ex qua natus est Ægisthus, qui Atreum occidit. *Crudus, caligans, dirus, rigidus, sævus.* Thyesteus, a, um.

Thymœtes, Priami filius fuit ex Arisbe, cujus uxor, cum filium peperisset, eodem die quo Hecuba Paridem, asserentibus Hariolis eo die natum esse puerum, cujus causa Ilium everteretur, jussit Priamus utrumque interfici. Et Paris quidem matris astu clàm traditus est educandus: Thymœtis autem puer est interfectus. Cujus injuriæ ultione in multos annos dilata, Thymœtes, quum equi lignei dolum sentiret, commodum sibi vindictæ tempus oblatum ratus, primus author fuit, ut in urbem reciperetur. Servius.

Thyoneus, dicitur Bacchus, quasi impetuosus. Nam Thyo Græcè significat, impetum facio.

Thyrsagetæ, populi sunt Scythiæ, ultra Sauromatas, ex venatione victitantes.

Tiberias, adis, Urbs Judææ, ad lacum Genezareth, ab Herode condita, & in gratiam Tiberij Cæsaris ita appellata.

Tiberius, Liviæ Augustæ filius, & privignus Augusti, ejusdemq; in imperio successor, omni avaritiæ, libidinis, & crudelitatis genere contaminatissimus. Vitam ejus vide apud Sveton. Fuit & Sophista ejus nominis, cujus scripta enumerantur à Suida. Tibereius, a, um, adject.

Tiberis, is, qui & Thybris, Est Fluvius Italiæ, qui ex Apennino defluens & Hetruriam ab Umbria dividens, Romam transit, & deinde apud Ostiû mare illabitur. Primùm ab aquæ albedine vocabatur Albula. Deinde à Tibri rege Tuscorum circa eum occiso, dictus est Tibris. Postea

à Tibe-

à Tiberino rege Albanorum in eo submerso, appellatus est Tiberis, vel Tiberinus. *Tuscus, Lydius, Ausonius, Tyrrhenus, ceruleus, corniger, tumidus, flavus, vagus, nubilus, Apenninigena, altus, arenosus, advena, arundifer, flavens, sceptrifer, Romuleus, udus, amœnus, rapidus.* Tĭbĕrīnūs, a, um.

Tĭbĕrīnūs, i, Capeti filius, & Albanorum Rex, qui in fluvio Tiberi submersus, v. sup. Tiberis.

Tibesis, Fluvius est ex Hæmo monte nascens, & Septentrionem versus Istrum influens. Herodot. lib. 4.

Tĭbīscūs, Fluvius Daciæ, juxta Tibiscum urbem in Danubium influens.

Tĭbūllūs, prænomine Albius, & Poëta Elegiographus fuit Romæ, ubi obijt virenti adhuc ætate, non sine gravi eruditorum omnium mœrore. *Argutus, amator, cultus, tersus, sacer, insignis, tener, Pierius, facilis, Albius, elegans.*

Tĭbŭr, būrĭs, g. neut. Vetus oppidum Italiæ, à Roma 16. millia passuum distans, in colle conditum, à tribus fratribus Thebanis, scil. Tiburto, Corace, & Cathyo, filijs Catylli, filij Amphiarai Vatis Thebani. *Pomosum, udum, fertile, Herculeum, gelidum, hibernum, amœnum, humidum, pronum.* Hic & hæc Tībūrs, & hoc Tībūrtĕ, quod ex Tibure est. Tībūrtīnūs, a, um, idem. Alij per y scribunt.

Tĭcīnūm, Pavey in Italien / Páwia we Włoszech / à Ticino fluvio præterlabente nomen habens.

Tifernus, Fluvius est in secunda Italiæ regione, Apulos dividens à Frentanis. Plin. l. 3. c. 11.

Tĭgīllīnūs Ophonius, Vir fuit Romanus, vitæ corruptissimæ, qui Neroni intimarum libidinum conscientia cum esset familiaris, plurimis summis viris, per calumniam exitium machinatus est. Postea rerum potito Othone, ad aquas Suessanas supremæ necessitatis nuntio accepto, inter concubinarum oscula fauces sibi præcidit. Tacit. lib. 17.

Tīgrānē, Urbs Mediæ mediterranea. Ptolomæus lib. 6. cap. 2.

Tīgrānēs, nis, Proprium nomen Regis majoris Armeniæ, qui auxilium ferens Mithridati regi, victus est primò à Lucullo: deinde à Pompeio Magno, cujus sæpè mentionem facit Cic. in Orat. pro lege Man. Lucan. lib. 2.

Tīgrānŏcērtă, tæ, Oppidum in montanis majoris Armeniæ, quasi Tigranis civitas. Nam certa Parthorum lingva urbem sonat. Stephan. in urbium Onomastico.

Tigrĭs, grĭdĭs, rapidissimus fluvius Armeniæ, qui à velocitate nomen habet. Incertam habet originem. Ecclesiastici fontem ejus ponunt in terrestri Paradiso. *Rapidus, Achæmenius, violentus, tepidus, rapax, vagus, celer.*

Tĭgūrūm, Die Stadt Zürich / Tigur. Tĭgūrīnī, Die Züricher / Tigurczycy.

Tĭmāvūs, Nomen fluminis juxta Aquileiam. *Euganeus, Antenoreus, Phrygius, multifidus, Amiclæus, Oebalius, Japyx, gelidus.*

Tĭmŏclēă, Mulier Thebana fuit, quæ vim à Barbaro passa, dissimulato dolore finxit se illi velle ostendere magnum auri pondus, perductumq; ea spe ad altissimum puteum, qui erat in interiore parte domus, cùm pronus puteum inspiceret, præcipitem dejecit, & saxis obruit.

Tĭmŏthēūs, Fuit Pauli Apostoli discipulus, patriâ Licaonius, mulieris viduæ filius: postea Præsul Ephesius, Apostolicis epistolis, & martyrio clarissimus.

Tĭndă, Thraciæ urbs, in qua Diomedes equos suos humana carne pascebat. Plin. l. 14. c. 11.

Tĭsĭphŏnē, ēs, Dicitur una de Furijs infernalibus. *Pallida, ultrix, sæva, atra, noctis alumna, dura, impia, torva, impexa angves, dira, cruenta, horrida, lymphata, improba.*

Tisobis, Fluvius Britanniæ.

Tītān, vel Tītānūs, Filius fuit Urani, & frater Saturni major natu, qui Saturnum bello adortus cepit. Jupiter autem filius Saturni Titanas, id est, Titanum cum suis prælio vicit, & patrem suum liberavit. Ex Titane nati sunt Gigantes, qui cum Jove bella gesserunt. *Criniger, flammiger, calidus, rapidus, roseus, insignis, nitidus, fervidus, radiatus, ardens, monstrifer, igneus, celer, candidus, rutilans, flammeus, sublimis, Eous, lucidus, rutilus.* Fuit etiam Titan avus Solis, unde Titan dicitur. Tītānĭs, ĭdŏs, id est, filia Titani, scil. Latona. Capitur etiam pro Luna. Tītānĭūs, a, um, Tītānĭăcūs, a, um, adject.

Tīthōnūs, Filius Laomedontis, regis Trojæ, ab Aurora adamatus, & in virum electus, quæ ab ipso genuit Memnonem filium, unde Tithonia conjux Aurora à Poëtis apellatur. Tithonius autem auditâ filij nece, ita doluit, ut tandem mutatus sit in Cicadam. *Canus, Mygdonius.* Tītōnĭūs, a, um.

Titij,

Titii, Sacerdotes fuerunt Apollinis: à Titijs avibus, quas in augurijs certis observare solebant.

Tityus, filius Terræ & maximus Gigas fuisse perhibetur, ut jacens novem jugera occupaverit, Ovid. 4. metam. Qui cum Latoniam violare vellet, ab Apolline sagittis necatus, & ad inferos detrusus est. Cujus jecur à vulture exedi perhibetur, & quotidie renasci in pœnam. Virg. 6. Æneid. *Alumnus terræ, fœdus, incontinens, terrigena.*

Tmolus, Mons Lydiæ ferax vini, mellis & croci. Dicitur etiam Thmolus. *Dives, arduus.* Tmolius, a, um.

Tolentum, Oppid. Italiæ in Picenis à quo Tolentinates, populi.

Toletum, ein fürnehme Stadt in Hispanien / Miásto przednie w Hißpániey.

Tolosa, ein Stadt in Langendocken / Miásto w Langendoku we Fráncley. Incolæ Tolosani dicti sunt.

Tomarus, Mons Epiri 100. fontes circa radices habens. Dicitur & Tmarus per concisionem.

Tomyris, Regina Massegetarum, quæ Cyrum regem Persarum occidit. Nam Cyro cum ingenti exercitu Scythiam ingresso, Tomyris ei filium suum adolescentem obviam misit, quem Cyrus per invidiam cum suis interfecit, tunc regina, quasi diffidens retrocessit, & Cyrum in angustias ductum, cum omnibus suis copijs interfecit, caput etiam Cyri in urnam cruore plenam misit, dicens: Satia te sangvine quem sitisti cujusq; insatiabilis semper fuisti.

Tornacum civit. Galliæ Belgicæ, Tornay in Niderland / Miásto w Niderlándzie.

Torquatus, Manlius Torquatus filium securi percussit, quod in Samnites contra edictum pugnasset, quamvis hoste profligato equestria spolia ad patrem tulisset. *Sævus, securifer, trux.* Alius fuit Mediolanensis, qui spectante Tiberio principe, tres vini congios uno impetu hausit, unde & tricongij cognomen accepit. Plin. lib. 14. c. 22.

Trachonitis, Regio Syriæ ad Arabiam.

Tralleis, um, ibus, plur. num. tantum. Vrbs Asiæ minoris.

Trebia, Flumen Italiæ, juxta Placentiam, circa quod Hannibal Romanos superavit duobus prælijs, primò Scipionis exercitum, deinde Sempronij consulis profligando.

Trecæ, arum, urbs nobilis & potens in Campania Gallicana.

Treviri, Die Trierer / Trewirowie. Populi Galliæ sunt inter Belgas ad Mosellam fluvium.

Triboci, Die Elsasser / Alsatowie. Galliæ Belgicæ populi inter Rhenum & Vogesum montem incolentes, non procul à Rauracis, quem tractum hodie incolunt Alsatij.

Tridentum, Opp. Rhetiæ, ad Athesim fluv. Die Stadt Tritendt / Trident.

Trinacria, vel Trinacris, id est, Sicilia dicta, à tribus promontorijs, quæ sunt, Pachinus, Pelorus, & Lilybæum. *Undisona, triquetra.* Trinacris, is, patronymicum fœmininum. Trinacrius, a, um.

Trinopolis, Regio Phœniciæ, tres habens civitates: Tirum, Sidonem & Arum, à quarum numero & nomen accepit.

Triptolemus, Eleusij filius, & rex Atticæ, qui in illis locis usum frumenti primus docuit. Poetæ fabulantur quod Ceres eum infantem aluerit, ac currui suo imposuerit, ut sationem frumenti ubiq; doceret.

Triquetra, Insula maris Thyrreni olim Italiæ annexa, à trianguli figura ita dicta, quæ notiore nomine Sicilia dicitur.

Trismegistus Lat. ter maximum sonat. Quo cognomine dictus est Mercurius, superioris Mercurij nepos, quem fabulantur fuisse filium Nili.

Triton, onis, Marinus deus, Neptuni filius & Tubicen. Ovid. 2. metam. *Canorus, cæruleus, celer, rapidus, pistriger, squammeus, vagus, saxicola, semifer, madidus.* Item, Triton est fluv. Africæ, defluens in paludem. Deinde in mare Libycum, unde & Pallas appellatur Tritonia, quia juxta paludem Tritonidem nata fertur, aut apparuisse.

Troas, adis, Regio minoris Asiæ ad Hellespontum, quæ Troia dicitur. Item, urbs est in Troade. Item, fœmina dicitur Trojana, à masculino Tros, trois.

Troglodytæ, Populi in finibus Africæ, ultra Æthiopiam, qui velociores equis sunt, & in ca-

vernis habitantes, carnibus serpentum vivunt. Plin.l.5.c.8.

Trŏjă, Regio minoris Asiæ, quæ & Troas, ut sup. in qua fuit regia urbs Ilium, vel Ilion, quæ etiam Troja dicitur. *Laomedontæa, Laomeodntia, Antiqua, Neptunia, perjura, avara, alta, perfida, Dardana, diruta, misera, Phœbea, Phrygia, Idæa, Apollinea, Hectorea, Iliaca, ardua, fatalis, magna, vetus, dura.* Trōjānŭs, & Trōĭcŭs, a, um. Trōjŭgĕnă, æ, id est, Trojanus, quasi in Troja genitus.

Trōĭlŭs, filius fuit Priami & Hecubæ, cujus vita inter Trojanorum fata numerabatur: nam eo vivo Troja capi non poterat. Hic adhuc adolescentulus ausus fuit cum Achille Græcorum omnium fortissimo congredi, ab eo occisus est. Virg.1.Æneid.

Trōs, ois, sive os, Erichthonij filius, & nepos Dardani, à cujus nomine Troja dicta est Dardania. Trois filij erant Ilus & Assaracus. Tros etiam dicitur vir Trojanus.

Tugi, Vetustissimi Helvetiorum populi, juxta lacum Lucernatem incolentes: quorum opp. Tugium est.

Tuliphordum, oppid. in inferiore Germaniæ climate, Göttlingen/ Miásto w Niemszech.

Tulisurgum, oppid. in inferiore Germaniæ climate, Braunschweig/ Brunßwik miásto.

Tullum, Toll in Burgund/ Miásto w Burgundyey. Leucorum urbs inter Belgas.

Tūnēs, etis, urbs est Africæ totius præstantissima. Alij Tunetum, vel Tunitum vocant.

Tungri, Populi inter Belgas. Horum urbs fuit Arvacum.

Turcæ, Die Türcken/Turcy. *Infidi, immanes, improbi, atroces, immites, feroces, fortes, potentes, armipotentes, minaces, audaces, horribiles, truces, Machumetigenæ, Othomanigenæ.*

Tūrnŭs, Rutulorum dux, qui propter Laviniam filiam Latini regis, & Amatæ bellum movit in Æneam, à quo tandem interfectus est Laviniamque illi desponsatam uxorem duxit. *Sævus, acer, rutilus, audax, tumidus, implacabilis, turbidus, Ausonius, alacer, bellator, barbarus, Daunius.*

Tūrōnēs, die Turoner in Franckreich/ Lud we Fráncyey. Lugdunensis Galliæ populi ad Ligerim fluv.

Tūscĭă, Celeberrima Italiæ regio, quæ & Hetruria dicitur, vide supra Tuscus, a, um. adject.

Tybris, v. Tiberis.

Tȳdeūs, filius Oenei regis Ætoliæ, vel Galidoniæ, vir fortissimus. Qui cum Menalippum fratrem suum in venatione imprudens occidisset, patriam fugiens adijt Adrastum regem Argivorum, qui dedit ei Argiam filiam suam: à Polynice, qui alteram Adrasti filiam habebat, legatus missus Thebas ad Eteoclem regem fratrem Polynicis, ut pacti memor regnum fratri redderet. Cumque Eteocles se regno cessurum negaret, & Tydeus propter hoc ipsum durè argueret, indignatus Eteocles 50. milites misit, qui in sylva latentes, Tydeum recedentem clam aggrederentur & occiderent. Sed Tydeus omnes occidit præter unum, quem nuncium cladis remisit. Tandem post multa fortia facta in bello Thebano fuit occisus à Menalippo Thebano, quem tamen ipse cum mortaliter ab eo vulneratus esset, occidit, & caput ejus dentibus discerpsit. Stat. *Acheloius, Oenides, Calydonius, egregius, fulmineus, Oneius, magnanimus, turbidus, cruentus, Ætolus.*

Tȳdīdēs, æ, id est, Diomedes Tydei filius, v. sup. Diomedes.

Tymena, urbs seu vicus Lyciæ, sic dictus ab hirco, qui grege relicto barba madente redijt, quem postea secuti, fontem in quodam frutero repererunt, ac inde nomen fonti & loco indiderunt.

Tȳndărŭs, Rex Laconiæ, maritus Lædæ, & pater putativus saltem Helenæ, quæ ob hoc dicitur Tyndaris, id est, filia Tyndari. Dicitur & Tyndareos, seu Tȳndărēŭs.

Tȳphĭs, excellens faber lignarius, & gubernator navis Argonautarum, qui Colchos profecti sunt ad rapiendum vellus aureum, Ovid. l.1.de Arte. *Audax, Pagasæus, navarchus.*

Tȳphōeūs, Fuit gigas Titani & Terræ filius, qui Jovem ad certamen provocans, ab eo fulminatus dicitur, & sub Insulam Inarimen trusus. Omnium gigantum fere maximus fuit, quem Poetæ centimanum fuisse scribunt. Alio nomine vocatur Tȳphōn, & Tȳphōs, *Sævus, centimanus, arduus, terrigena, vastus, anguipes, tætricus, ardens, discors, rapidus, terribilis, immanis, ferus.* Tȳphōēŭs, [illegible]um.

Ty-

Typhon, frater Osiridis regis Ægypti, qui ipsum regem clam necavit, & in 25. partes corpus ejus discerpsit, ab Iside regina, & ipse pro meritis occisus. Ponitur & pro Typhoëo ut sup.

Tyra, sive Tyras, fluv. est sub Boristhene, Sarmatas dirimens à Dacis, non procul ab Istri ostijs in Pontum Euxinum illabens: ubi & oppidum ejus nominis. Plin. lib. 4. c. 2. & Ptolom. lib. 3. c 5.

Tȳrĕsĭās, Vates Thebanus, qui cum coeuntes angves baculo percussisset, mutatus fuit in fœminam. Post annos autem undecim, cùm iterum percussisset, coeuntes angves, virilem naturam recepit. *Longævus, callidus, providus, lucis inops, Thebanus, Dircæus, Vates.*

Tȳrō, Virguncula fuit Thessala, Salmonei filia, ex qua Neptunus Neleum & Peliam suscepit. *Salmonis, candida, Pagasæa.* Fuit & Tyro nomen liberti Ciceronis, in omni literarum genere exercitatissimi, ad quem extant multæ Ciceronis epistolæ.

Tyros, sive Tȳrŭs, urbs vetus & nobilis in Phœnitia ad mare sita, olim Insula, sed Magnus Alexander, cum eam obsideret, mare clausit. Qui etiam cives propè omnes crucifixit, eò quod servi essent, & dominos suos, id est, veros cives olim occidissent, ut ait Justin. *Instabilis, Phœnissa, docta, preciosa, Cadmea, luxuriosa, pulcra, antiqua.* Item, apud Tyrum capiuntur conchylia, quæ purpuræ vocantur, quarum sangvine tinguntur vestes purpureæ, quæ ob id dicuntur Tyriæ. Item, Carthaginenses appellantur Tyrij, quoniam conditores Carthaginis venerunt de Tyro, scil. Dido cum suis Thebani quoque dicuntur Tyrij, eò quòd Cadmus Thebarum conditor fuit de Phœnicia. Tȳrĭŭs, a, um.

Tȳrrhēnī, sunt Thusci populi Italiæ, dicti à rege suo Tyrrheno, cum quo venerunt olim de Lydia, & Tyrrhenia, est Tuscia, & Tyrrhenus, a, um, est Tuscus.

Tȳrrheūs, rhei, Latini regis armentarius, cujus servus mansuetus ab Ascanij comitibus occisus, primam belli causam præbuit inter Trojanos & Latinos.

V.

Vaccæi, populi Hispaniæ citerioris.

Vacorium, urbs Norici, Villach/Miásto w Niemczech.

Vālastā, Insignis fœmina inter Bohemos fuit, cujus ductu ejus regni mulieres occisis viris sese in libertatem asseruerunt, & sine viri adminiculo regnum multos annos afflixerunt.

Vālĕntĭă, ein Stadt in Franckreich am Rhoden/ Valentz/Wálencia miásto we Fránciey nád Rodánem. *Formosa, geniosa.*

Vālĕrĭă, provincia circa Pannoniam, Die Steyrmarck / Styria ziemiá w Rákuskim Páństwie. Item, opp. Hispan. Tarraconensis in tractu Celtiberorum.

Vāndălĭă, Regio Europæ Septentrionalis, à Vandalio fluvio, qui regionem interfluit. A qua populi Vandali, Die Schwaben oder Lächthaler umb Augspurg / Wándálczycy / około Auspurku mieszkájący. *Immanes, feroces.*

Vāngĭŏnēs, die Völcker im Bisthumb Wormbs oder Wormbser Göw/Obywátele Biskupstwá Wormátskiego w Niemczech.

Varus, fluv. dividens Galliam ab Italia, à quo Liguria incipit.

Vāscŏnēs, Populi Hispaniæ Tarraconensis, qui quondam ab hostibus angustati, vescebantur humanis carnibus. Juven. Sat. 15. *Leves, atroces, immanes.*

Vaticanus, S. Petersberg zu Rom / Gorá S. Piotrá w Rzymie. Ubi nunc palatium est summi Pontificis, & Basilica S. Petri, dictus à Vaticinijs ibi datis olim.

Ubĭī. Pop. Germ. ad Rhenum, scil. Colonienses & finitimi.

Ubisci, Aquitaniæ populi.

Vēctŏnēs, Pop. Hispaniæ citerioris. *Leves.*

Vēiī, urbs fuit Hetruriæ, non procul ab urbe Roma. Vēiētānŭs, a, um.

Vēlĭtræ, Civit. fuit insignis Volscorum, ovis abundans. *Ovifera.*

Vĕnāfrŭm, Civit. Campaniæ abundans oleis. *Unctum, viride, Campanum, Palladium.* Vĕnāfrānŭs, a, um.

Vĕnĕtī, Pop. sunt Italiæ, Die Venediger/Wenecí. Quorum regio Venetia dicitur.

Vĕnĕtĭæ, arum, Civit. insignis in mari Adriatico, Venedig/Wenecya. Condita 454. Anno à Christo nato. *Aquosæ.* Vĕnĕtŭs, a, um.

Vĕnŭs, neris, Amorum dea, unde pro amorib. accipitur. Ponunt autem tres Veneres. Prima fuit filia Cœli & Diei, quæ ex Jove vel Baccho

genuit Cupidinem & Gratias. Alteram ex virilibus Cœli natam dicunt. Nam Saturnus (ut ajunt) Cœlo patri suo amputavit virilia, quæ in mari projecta & fluctibus agitata, spumam fecerunt, de qua nata dicitur Venus, quæ ob id Aphrodite vocatur: Tertia Venus fuit Jovis & Dionis filia, Æneæ Trojani mater. *Formosa, Palæpaphia, Amathuntia, Cytherea, alma, Idalia, Acidalia, diva, Dionæa, candida, fœcunda, Erycina, marina, damnosa, genitrix Æneadum, vulgivaga, gladiatoria, clandestina, vino madens, adulterina, cœlestis, Capitolina, Cythereia, Cythereis, tenera, feminea, aurea, orta mari, insidiosa, furtiva, pulcra, blanda, Gnydia, Praxitelica, Aphrodite, Palatina, læta, Ægæa, Æneia genetrix, Cypria, prodigiosa, superba, diva Paphi, orta salo, Cypris, obscœna, voluptuaria, spumigena, turpis, Vulcania, Simoëntis, Amathuntis, Idalij regina, Amathusia, desultoria, comta, benigna, Cytheris, impudica, proterva, æstiva, placida, decora, pernitiosa, lasciva, deliciosa, Dionæa, luxuriæ nutrix, nefanda, Paphia, jucunda, Cyprigena, incesta, Aphrodisia, mater adulterij, nata freto, ignea, fœda, petulans, jocosa, salax, Calydonia, Idalis, Samia, incentiva, meretrix, secreta, venusta, mollis, auricoma, lepida, Cyrenensis, Philomedea, mitrata, Aphrogenia.* Venereus, sive Vĕnĕrĭŭs, a, um, quod ad Venerem pertinet. Item, pro Salaci & Veneri dedito.

Vērbānŭs, i, Lacus Cisalpinæ Galliæ, quem lacum majorem appellant.

Vercellæ, arum, Urbs Transpadanæ Italiæ, Werzell / Werzel.

Vērgĭlĭæ, Septem sunt Stellæ in genu tauri. *Tardæ.*

Vergilius Maro, Der fürnembst Lateinischer Poet von Mantua bürtig / Łáciński Wierszopis nayprzednieyszy. Alij Virgilius, vid. infra.

Vērō, Fluvius Celtiberiæ, cujus accolæ Verones dicuntur.

Vērōnă, Dederich Bern in Lombardey / Miásto Weneckie / Civitas Venetiæ, à Gallis condita Duce Brenno, à quo Brennona primò, deinde mutatis literis Verona. *Ferax frugum, parva.*

Verticordia Venus, colebatur ut corda mulierum ad Viros proprios converteret, Valer. Max. lib. 8. cap. ult. de Sulpit.

Vĕsĕvĭŭs, qui & Vĕsŭvĭŭs. Mons est Campaniæ Nolæ vicinus, flammam & fumū evomens, ut Ætna Siciliæ. *Mugitor, præruptus, ardens, ferax, flammivomus, viridis.*

Vespasianus, Prænomine Flavius. decimus Romanorum Imperator, multis insignis virtutibus, sed quas omnes uno avaritiæ crimine fœdavit. Titus Vespasianus, Flavij filius, & in imperio successor fuit omnibus omnium ordinum hominibus adeo charus, ut Amor mundi, & Deliciæ humani generis cognominaretur. Vide latius Tranquillum.

Vestă, Filia Saturni, Dea Virginitatis quorundam habita, cujus in templo erant sex virgines, quæ Vestales dicebantur, quia Vestæ serviebant, custodientes ignem perpetuum, qui si fortè fuisset extinctus per negligentiam, verberabantur à Pontifice. Item, si qua fuit corrupta, defodiebatur viva. Nam circa portam Collinam erat specus clausum, in quo deponebantur. Capiebatur autem, id est, eligebatur Virgo Vestalis intra sextum suæ ætatis & decimum, & 30. annis oportebat eam manere virginem, postea nubere licebat. *Cana, Troica, Cæsarea, casta, Iliaca, sancta, pudica, Æneia, sacra.* Fuit & alia Vesta mater Saturni & Titani.

Vestales virgines vide Vesta.

Vĕsŭlŭs, Mons est Liguriæ juxta Alpes. *Pinifer.*

Vesuvius, vide Vesevius.

Vicentia, Urbs Venetiæ, inter Veronam & Patavium. *Strenua.*

Victoria, Urbs Hispaniæ.

Vĭēnnă, Austriæ metropolis, Wien in Oesterreich / Wiedeń / miásto stołeczne w Rákuśiech. Item, Urbs metropolis quondam Allobrogum ad Rhodanum, prope Lugdunum in Delphinatu. *Opulenta.*

Vĭndĕlĭcĭă, Die Landschafft zwischen dem Lech / Jhn / Donaw / vnd Hochgebirg / die Augspürger / Ziemicá około Auszpurku ták rzeczona. Ejus civitas insignis est Augusta Vindelicorum, Augspurg / Auszpurg. Vĭndĕlĭcī, Incolæ Vindeliciæ, Die Lingzgöwer / Obywátele tey Kráiny.

Virbius, dicitur Hippolitus, vid. sup.

Vīrgĭlĭŭs Maro, natus est Mantuæ, in vico qui Andes vocatur, Poëta celeberrimus. *Andinus, æternus, altisonus, Romuleus, Mantuanus, Andaus, perpetuus, Latialis, magniloquus.* Vīrgĭlĭānŭs, a, um. Alij Vergilius dicunt.

Viriatus, Lusitanorum Ducis nomen fuit, calliditatis acerrimæ viri, quippe qui ex Venatore latro, ex latrone subitò Dux & Imperator factus, universam Lusitaniam occupavit, M. Ventidium prætorem fuso ejus exercitu, cepit. Post Cn. Plancius Prætor nihilo felicius rem cum eo gessit, tantumq; torrorem hostis hic Romanis intulit, ut adversus eum consulari opus esset duce & exercitu. Deniq; à proditoribus Scipionis interemptus est, & multum ploratus, tumulatusq; nobilissimè. Florus.

Vīstŭlă, Nobilis Europæ fluvius. Dicitur & Visula & Istula, in Carpatho monte nascens, Die Weixel/ Wiślá.

Vĭsŭrgĭs, Fluvius Germaniæ, Die Weeser/ Rzeká w Niemczech.

Vitruvius, Architectus Veronensis, cujus opera adhuc extant.

Ulȳssēs, Laërtæ & Ætoliæ filius, rex Thraciæ & Dulichij Insularum callidissimus & facundus. Hic cùm expeditionem in Trojam Græci pararent, ut domi maneret, simulavit se furere. vid. supra Palamides. *Proles Laertia, callidus, durus, pellax, Ithacus, dirus, sævus, Æolides, Laërtiades, laboriosus, providus, disertus, Laërtius, fallax, experiens, Dulichius, aptus furtis, cautus, Narycius, sollers, tardè remeans, tardus, immitis, subdolus, Ithacensis, errans, prudens, vagus, Pelasgus, infidus, Penelopæus, Phæax, cordatus, profugus, sapiens, astutus, comis, Polytropus, varius, miser, vigil, acer, lentus.*

Ulyssippo, vel (ut alij scribunt) Olysipo, & Ulysbona, Lusitaniæ metropolis est, vulgò Lisbona. Hinc Olysipponensis, e, adject.

Umbrĭă, Ein Landschafft in Italien/so jetzt das Hertzogthumb Spoleth begreifft / Kráiná we Włoszech Spoletáńskie Xięstwo w sobie zámyká. *Montana, Antiqua, fertilis, vetus.* Umbri, omnium Italiæ populorum antiquissimi. *Prisci.*

Vŏlātērræ, Hetruriæ oppidum, non procul à mari. Hinc Volaterrani incolæ dicti.

Volcæ, Populi Galliæ Narbonensis trans Rhodanum, Langendocken / Obywátele we Fráncey Kráiny Längedok/rzeczoney.

Volsinium, ij, vel Volsinij, orum, plu. num. Oppidum mediterraneum Hetruriæ, jn quo primùm molæ versatiles sunt inventæ.

Vŏlūpĭă, Voluptatis Dea, quæ sacellum habebat Romæ circa navalia, non procul à porta Romanula.

Urănĭă, æ, sive Urănĭē, ēs, Una Musarum, quasi cœlestis, ab Uranos, quod est cœlum. *Astræans.*

Urănŏpŏlĭs, Urbs in finibus Macedoniæ, ad radicem montis Acho,

Urănŭs, Pater Saturni, alio nomine Cœlus, cui Saturnus filius amputavit virilia. ut supra Venus.

Urbŏnŭm, Urbs Italiæ, á quo Urbinates.

Urĭă, Oppidum Hispaniæ Bœticæ. Item, Oppidum in ora Apuliæ.

VVittemberga, Urbs Germaniæ, Wittenberg/ Witemberg.

Vŭlcānus, Jovis & Junonis filius, qui cùm deformis natus esset, nec ei Juno arrisisset, præcipitatus est à Jove in insulam Lemnum, ubi secundùm quosdam nutritus à simijs. Et ex casu illo factus est altero pede claudus. Dicitur esse faber Deorum, qui Jovi fulmina, & Diis arma formavit contra Gigantes, nec tamen admissus est ad mensam Deorum. Quinetiam Minervam petens, repulsam passus est. Postea Veneris maritus factus est, cùm vidisset eam adulterari cum Marte, fecit tenuissimas catenas, quibus ipsos colligavit ita, ut separari non possent, donec ab omnibus Dijs & Deabus visi & derisi essent. Est etiam Vulcanus Deus ignis, & sæpè ponitur pro igne. *Ignipotens, Lemnius, Mulciber, ardens, avidus, Junonigena, rex ignis, flammeus, tardipes, Jovialis, claudus, Junonius, sollers, faber, fervens, claudicans, Siculus, igneus, sonans, ferrugineus, Lipareius, Ætnæus, loripes, ignificus, niger, fulminosus, pulverulentus.* Vulcanus, a, um, adject. Vulcanalia, orum, Festa Vulcano dedita. Vulcaneæ insulæ Siciliæ adjacentes, quæ & Æolicæ dictæ sunt, quòd Iliacis temporibus Æolum in ijs putetur regnasse. Vulcaniæ autem idcirco dictæ, quod rerum omniū natura sulphurosa sit, ignem per intervalla, tanquam è fornacibus quibusdam evomens. Plin. l. 3. c. 8. & 9. Et Strab. l. 6.

Vulsinij, sive Vŏlsĭnĭī, Hetruriæ oppidum mediterraneum, olim locupletissimum, sed postea fulmine totum concrematum. Plinius lib. 2. cap. 52.

Vulturnum, Oppidum Campanorum, à Vulturno fluvio, qui ipsum præterfluit.

Vulturnus, Ventus. *Altitonans, sonorus, cæruleus, rapax.* Est & fluvius.

X

Xanthē, ēs, Nympha marina, Oceani & Thethyos filia à rufo; sive flavo colore dicta. Item, Asiæ regio sic appellata fuit, quæ postea Troas dicta.

Xantippē, ēs, Socratis uxor morosa & rixosa, cujus tamen morositatem Socrates mira patientia toleravit; rogatusque ab Alcibiade, cur mulierem tam molestam domo non exigeret? Quoniam (inquit) dum domi talem perpetior, insvesco & exerceor, ut cæterorum quoq; foris petulantiam, injuriamq; facilius feram. Gellius lib. 1. cap. 17.

Xānthūs, Fluvius apud Trojam, cujus aqua pota rufas facit oves. Nam Xanthus Græcè rufum significat. Fuit & proprium nomen cujusdam Trojani. Item, nomen equi Hectoris secundùm Homer.

Xānxiī, Populi Asiæ, qui ab Harpago Præfecto Cyri regis obsessi, uxores & pueros, & omnē supellectilem suam arci imposuerunt, & igne adhibito cremaverunt, ipsi vero in hostes irruentes, universi occisi sunt. Herodot.

Xēnīūs, Jovis Epitheton.

Xenocrates, Chalcedonius Philosophus, & Dux insignis Atheniensis.

Xērxēs, Rex Persarum, Darij filius, ulturus Græcos, qui copias patris sui profligaverunt, cum maximo exercitu venit in Græciam. Sed Græci relictis urbibus, navali prælio Regem in angusto loco adorti vicerunt duce Themistocle. Justinus ait: Xerxem in Græcos armasse septingenta millia de regno, & trecenta millia de auxilijs. Item, naves decies centum millia habuisse dicitur. Victus autem navali pugna, trepidus una navicula refugit in regnum suum, occisus deinde ab Attabano Præfecto. *Persicus, Medus, inflatus, refugus, cupidus, superbus, tumidus, Perses, pavidus.*

Z

Zabulon, Fuit unus duodecim filiorum Israël & ponitur pro una tribu Judæorum.

Zăcȳnthūs, Insula in Græco mari contra sinum Corinthiacum. *Dulichia, nemorosa, parva, alta.*

Zăleūcūs, Legislator Locrensium fuit, qui cum in adulteros hanc pœnam statuisset, ut in adulterio depræhensi utroq; orbarentur oculo: oblato filio, multisq; testibus adulterij convicto, cum neq; paternum animum posset exuere, neq; solus pœnæ, quam in alios statuerat, immunis esse vellet: sibi primùm unum oculum, quamvis plurimum reclamante plebe, & filij crimen patris virtuti condonante, deinde & filio alterum jussit erui. Valer. lib. 6. cap. 5. unde Zaleuci lex, proverbialiter dicitur de rigido & severo mandato.

Zānclē, Urbs Siciliæ, alio nomine Messana, non procul à Charybdi, unde Charybdis Zanclea cognominatur. Fuit & alia urbs Achajæ.

Zēnō, Eleates, id est, de Elea urbe, Philosophus & inventor Dialectices, teste Aristotele. Qui cùm vellet patriam suam oppressam liberare, deprehensus & captus à Tyranno, cùm torqueretur, ut conscios conjurationis nominaret, lingvam sibimet dentibus abscidit, & in os tyranni injecit. *Eleates.*

Zĕphȳrūs, Ventus occidentalis, Der Westwind/ Wȧtr zȧchodni. *Benè olens, levis, spirans, mollis, pennatus, furens, tepens, blandus, volucer, horrificans, felix, mitis, mulcens, vernus, placidus, citus, clemens, serenus, genitabilis, lenis, secundus, Æolius.* Zĕhȳrīūs, a, um.

Lētēs, fuit filius Boreæ ex Orithya, & frater Calais. Hi duo fratres ex Argonautarum numero fuerunt, & quoniam alati fuisse feruntur, ad pellendas Harpyias missi sunt. Serv.

Zēthūs, Filius Jovis ex Antiopa, frater Amphionis, rex Thebarum.

Zeūxīs, Heracleotes, egregius pictor, qui cum Parrhasio de artificio certans, attulit in scenam uvas à se tam artificiosè pictas, ut aves advolarent, putantes esse veras uvas. Parrhasius autem attulit velum tam artificiosè formatum, ut Zeuxis verum linteum esse putaret, & tolli à pictura juberet, itaque Zeuxis aves, Parrhasius Zeuxin fefellit.

Zigarum, ea terra fertur, ex qua populi exierint, qui nostra ætate cum liberis & uxoribus Europam pervagarunt, Die Ziegeyner/ Cygánj.

Zōīlūs, quidam malignus Poeta. Hoc uno facinore nobilitatus, quòd Homerum Poëtarum omnium principem, libris adversus eum scriptis, ausus sit reprehendere: unde & Homeromastix

mastix nomen accepit, id est, Homeri flagellum. Quæ scripta cùm recitasset Ptolemæo Regi, Rex indignatus, nullum ei verbum fecit. Cùmque Zoilus inopiâ pressus, Regem rogaret, ut sibi daret aliquid, quo viveret, ait Rex: Homerus multos pascit, quare tu, qui illo doctior es, saltem te ipsum pasce. Tandem Zoilus parricidij damnatus, jussu Regis cruci affixus est. Hinc omnis quicunq; doctis viris detrahit, vocatur Zoilus.

Zōpȳrŭs, Nobilis Persa, qui cùm Darius Rex Persarum Babyloniam diu & frustra oppugnaret, ipse sibi nasum, aures & labia amputavit, & sic ad Babylonios quasi transfuga ivit, conquerens de crudelitate sui Regis. Receptus igitur à Babylonijs, & Dux belli constitutus, urbem Dario tradidit.

Zōrŏāstēs, Primus rex Bactrianorum, qui artes magicas dicitur invenisse, occisus á Nino Rege Assyriorum in prælio. Item, Zoroastes, eodem quo natus est die, risisse legitur, cùm omnes homines risum differant in diem sexagesimum secundum.

BREVIS
ORTHOGRAPHIA
ALDI MANUTII

Dictiones, in quibus plerumque scribendo peccatur.

A.

ABijcio, duplici ij.
Adijcio, duplici ij.
Adolescens, non *adulescens.*
Adscendo, cum d.
Adscisco, cum d.
Adscribo, cum d.
Ærumna, cum æ diphthongo.
Ætherius, per i in penultima.
Africa, per f non ph.
Allucinor, pro *Hallucinor.*
Anulus, vel *annulus.*
Apenninus, unica p & duplici nn.
Appuleius, duplici pp.
Auctor, & auctoritas, per ct, non *autor*, nec *author.*

B.

Bellua, per duplex ll.
Brundisium, non *Brundusium.*
Buccina vel *Bucina.*

C.

Cælebs, cum æ.
Cælo, as, pro *scalpo*, per æ.
Cælum, cum æ.
Cœnum, pro *limo*, cum œ.
Cærimoniæ, cum æ in prima, & i in secunda.
Cæruleus, cum æ à *cælo.*
Camæna, alij cum œ *Camœna.*
Carus, & caritas, sine h.
Caussa, duplici ss.
Celo, sine diphthongo, pro occulto.
Cella, sine diphthongo cum duplici ll.
Cena, sine diphthongo.
Cera, sine diphthongo.
Cetera, ceterum, sine diphthongo.
Cœpi, cum œ, pro *incipio.*
Comissatio, unica m, & duplici ss.
Comprehendo, sine diphthongo.
Condicio, cum c, non *conditio.*
Conjux, non *conjunx*, aut *cojux.*
Considero, cum i, non cum y.
Consumo, is, unica m. Et consumsi, consumtum, sine p, ut emo, emi, emtum, &c.
Consummo, as, duplici mm.
Convicium, cum c.

D.

Deminuo, non *diminuo.*
Demsi, demtus, sine p.
Desidero, cum i, non cum y.

E.

Ecloga, non *egloga*, aut *ægloga.*
Emtus, non *emptus.*
Exhodus, cum adspiratione, vel *exodus.*
Exsatio, Exsaturo, Exscribo, Exsilio, Exsolvo, Exspecto, Exsulo, Exsupero, Exsurgo, & similia, cum s litera: quia composita sunt, & in origine habent: ex auctoritate Scauri, librorum, & lapidum.

F.

Fæx, cum æ, unde *Fæculentus.*
Fecundus, Felix, Femina, Fenus & Feneror, Fetus, Fetialis, sine diphth. scribenda sunt.

H.

Hadria, cum H.
Hadrianus, vel *Adrianus.*
Hædi, cum æ.
Hannibal, aliter *Annibal*, sic & *Hamilcar*, & *Hasdrubal.*
Haruspex, cum H.
Heluo, unico l.
Heres & hereditas sine diphthongo.
Hiems, & Hibernus, cum i, non cum y.

I.

Iccirco, non *Idcirco.*
Idæa, cum æ, Mater Deûm.
Idea, sine diphthongo, quod mente concipimus.
Illic, & istic, absque h.
Immo, duplici mm.
Incestus, sine diphthongo.
Increbesco, increbuit, non *increbresco, increbruit.*
Indutiæ, cum t, non *induciæ.*
Infitior, cum t, à fateor.
In primis, divisim, non *imprimis* ob different.
Insumsi, sine p.
Irrito, penult. longa, rr geminato.

Jucundus, non *jocundus.*
Juppiter, vel *Jupiter.*

K.

Kalendæ, cum K.

L.

Lacryma, ſine h, & cum y.
Læva, cum æ.
Lævinus, cum æ.
Leæna, cum æ.
Ligurrio, duplici rr.
Letum, vel Lethum, ſine diphthongo.
Ligur, non *Ligus.*
Littera, duplici tt.
Litus, unica t.

M.

Mæcenas, cum æ, in prima ſyllaba.
Mæreo, pro *triſtor*, cum æ.
Miſtus, non *mixtus*, à miſceo.
Mœchor, cum œ.
Monumentum, non *monimentum.*
Muſta, non *mulcta.*

N.

Nefas, & ſimilia, cum f, *nefandus.*
Negotium, cum t.
Nenia, ſine diphthongo.
Nummus, duplici mm, ſed Numiſma.
Nuntius, cum t.

O.

Obſcenus, ſine diphthongo.
Opportunè, duplici pp.
Otium, cum t.

P.

Pænitet, cum æ, non œ.
Pænè, pro ferè, cum æ.
Pænula, cum æ.
Pænuria, cum æ.
Palæſtra, cum æ in ſecunda.
Parricida, duplici rr.
Parcimonia, per c, non *parſimonia.*
Patricius, cum c.
Paullo, Paullulum, Paullus, duplici ll.
Penitus, ſine diphthongo.
Pœna, cum œ.
Præſertim, cum æ.
Prenſus, non *prehenſus.*
Prœlium, cum œ, non æ.
Proſcenium, ſine diphthongo.

Q.

Quattuor, duplici tt, contrà quater, non *quatter.*
Quidquid, Quidquam, non quicquid, aut quicquam.
Quinctus, Quinctilis, Quinctilianus, cum ct.
Quinctus, & *quintus* numerus.
Quotidie, aliter *cotidie*, non *cottidie.*

S.

Sæculum, cum æ.
Salluſtius, duplici ll.
Scævula, & *Scævola*, cum æ.
Scæna, & *ſcena* melius.
Septemtrio, cum m, non cum n.
Sepulcrum, Simulacrum, ſine aſpiratione.
Sidus, Silva, Sincerus, cum i, non y.
Sigillatim, à ſigillo, & *ſingulatim*, non *ſingillatim.*
Sollers, duplici ll.
Sollemnis, non *ſollennis.*
Sollicito, vel *ſolicito.*
Spiritalis, melius, quàm *ſpiritualis.*
Subura, ſimplici r.
Sugambri populi, non *Sicambri.*
Sumſi, sumtus, ſine p.
Synhodus, & Synodus.

T.

Tædet, cum æ.
Tercentum, non *trecentum*, ob compoſitionem.
Tinguo & *tingo*, unde *exſtinguo.*
Tiro, non Tyro.

V.

Valetudo, non *valitudo.*
Veneo, pro *vendor*, ſine diphthongo.
Vindico, non *vendico*, etſi *vendito* à *vendo.*
Virgilius, non *Vergilius.*
Ulyſſes, non *Ulixes.*
Urgueo, & *urgeo.*
Utramque, & *utrumque*, cum m.
Vulſo, non *Volſo*, cognomen Manliorum.

X.

Xanthippe, cum adſpiratione.

DE

DE RECTA SYLLABARUM DIVISIONE.

REGULA I.

Si consonans aliqua geminetur, prior vocali praecedenti, posterior sequenti adhaerebit; ut, Ab-bas, Pal-las, An-nus, Ag-ger, &c.

REGULA II.

Consonans inter duas vocales media adhaeret sequenti; ut, di-xi, ma-xi-mus. *Excipe composita; ut,* Ex-eo, ex-oro, ob-eo, &c.

REGULA III.

Consonantes, quae possunt connecti in principio dictionis Graeca vel Latinae, connectuntur etiam in medio, ut sequens Tabella ostendet.

A-bdomen	*quia reperitur*	bd	bdellium.
do-ctus		Ct	Ctesipho.
i-gnis		gn	gnarus.
o-mnis		mn	mnemosynon.
a-ptus		Pt	Ptolemaeus.
scri-psi		ps	psallo.
pi-scis		sc	scamnum.
co-smas		sm	smaragdus.
a-sper		sp	spero.
no-ster		St	Stephanus.

NUMERI ROMANI *cum Cifris collati.*

I.	1.
IIII.&IV.	4.
VIII.&IIX.	8.
XL.	40.
L.	50.
XC.	90.
C.	100.
CC.	200.
CCC.	300.
CCCC.&CD.	400.
IↃ.	500.
IↃC.	600.
IↃCC.	700.
CIↃ.&∞.ꝏ.	1000.
CIↃCIↃ.	2000.&c.
IↃↃ.	5000.
IↃↃCIↃ.	6000.&c.
CCIↃↃ.	10000.Myrias.

Praenomina Romanorum.

A.	Aulus
AP.	Appius
CN.	Cneius } Litera C ut G pronuncianda est.
C.	Caius
D.	Decimus, non *Decius.*
FL.	Flavius, sed posteriore, non aureo saeculo.
K.	Koeso
L.	Lucius
M.	Marcus
M',M/,	Manius
N.	Numerius
P.	Publius
Q.	Quinctus
SER.	Servius, non *Sergius.*
SEX.	Sextus
SP.	Spurius
T.	Titus
TI.	Tiberius

R. P.	Respublica.	C.	Condemnationis.
P R.	Prætor.	A. D.	Ante diem, *In diebus Kalendarij.*
P. R.	Populus Romanus.	L. M. vel	LIB. MER. Libens merito.
COS.	Consul.	D. D.	Dedicabat, vel dono dabat.
COSS.	Consules.	S. R. E.	Sanctæ Rom. Ecclesiæ.
S. P. Q. R.	Senatus Populusq; Romanus.	S. R. I.	Sacri Romani Imperij.
S. C.	Senatus consultum.	I. C.	Jurisconsultus.
N. L.	Non liquet, *In Ampliatione.*	P. C. vel	PON. CUR. Ponendum curavit, *In Epitaphijs.*
A.	Absolutionis nota.		

Sequitur Dictionarium Germanico-Latinum.

DICTIO-

DICTIONARIVM GERMANICO-LATINVM.

INCIPIENTIA AB A.

AAl/schumacher seul/ Subula, Instrumentum sutorum, quo calceos suentes corium perforant.

Aal/ Anguilla. kleiner aal/ Anguilla minuta. grosser aal/Anguilla decumana. meer oder see aal/ Congrus, conger. aal oder fischer gere/ Fuscina, Tridens, instrumentum mucronatum, dentibus, quo Anguillæ capiuntur. vide Fisch. ein aal bey dem schwantz halten/ daß ist/ ein ding vngewiß halten/ Anguillam tenere cauda, Proverb. de ijs qui rem lubricam tractant aut frustra laborant.

Die Aar/Arula, Amnis est Heluetiorum, qui Rheno miscetur. ab hoc tractus Vicinus, das Aergöw/Argouia.

Aas/faulfleisch eines thiers/so von sich selbst gestorben/ Cadauer, Corpus mortuum, Corpus anima cassum, Caro morticina. aaßächtig/ Cadaverosus,a,um. aaßächtig/tödtlich angesicht/ Cadauerosa facies. aaß/ damit man vögel oder fisch fahet/Esca, Illecebra, Cibus. mit aaß fahē/ Inescare, Esca capere, Decipere, Fallere. V. Etzen/fangen.

A/B/C/meister/Magister pedaneus, vel pedarius, Litterator, Ludi literarij rector, Didascalus Magister literarius. a b c knab/schüler/Alphabetarius, Elementarius, Tiro ludi literarij, Tirunculus, Vide Schüler.

Abbrech/kertzenschnütz/Putzschär Emunctoriū. liechte abbrechē/ butzē/Emungere candelā. abbrechē Auellere, Decerpere, Delibare. vide Brechē.

Abend/ Vespera, Vesper, Vesperus, Vespertinum tempus, Crepusculum Vespertinum, serū, substant. Occasus, us, Tempus serotinum, Dubia lux. es wird Abend/ Vesperascit, aduesperascit, Inuesperascit, Vespertinum crepusculum id est In vesperā dies inclinat, Cedit nocti dies, Tenebræ imminēt. deß abends/ Vesperi, aduerb. serò, Nocte imminente, Tempore vespertino. abendächtig/ Vespertinus, a, um. serotinus, a, um. Abendwind/ Zephyrus, lat. das zum abend gehört/ Vespertinus, a, um. gegen abend gelegen/ Occidentalis, a, Occiduus, a, um. der Abendstern/ Vesper, Vesperugo, Vesperus. abendzech/Antecænium. abendmahl/abendessen/Cæna, cænula. abendmahl des HErrn/ Cæna Dominica, Sacramentum, communio, Participatio Corporis & Sanguinis Christi, Sacra Communio, Sacrosancta Synaxis, Sacrosancta Eucharistia, Mensa Dominica. Vesperbrod/ Merenda, æ. Vide Essen.

Abenthewr bestehen/Fortunæ periculum facere, vel subire, Periclitari, Discrimini se committere. Vide Gefahr.

Aber/ Sed, Verùm, verò, verumenimuero. Autem, At, Atqui, Ast, Poëtis usitatum, sed enim, Aber doch/Tamen, Attamen, Verumtamen, Ceterum, Porrò, Vide Doch. Aber ja/Atqui, Atquin, Abermahl/zum zweyten hernach vber daß/ Deinde, Postea, Præterea. aber davon gnug/sed hæc hactenus.

Aberglaub/superstitio, onis. vide Glaub.

Abfallen/Deficere, Desciscere. vide Fallen.

Abfertigen/ Legare, amandare, ablegare. vide Abfertigen/ & Senden.

Abschrifft/ Descriptum, Exemplum literarum, Apographum. vide Copey/ abschrifft des handels nehmen/ Descriptum ab actis auferre. Abschrifft mit dem Orginal vergleichen/ Descriptū cum Archetypo conferre. vide abschrifft.

Abhawen/Amputare, Præcidere, Secare, Abscindere. viee Hawen.

Ablaß/nachlassung zeitlicher straf/so genommen wird auß der schatzkammer der Catholischen Kirchen/Indulgentiæ vollkomner ablaß. Indulgentiæ plenariæ. Ablaß geben/Concedere, largiri indulgentiam. Ablaß oder Jubeljahr/ Iubilæum, Annus iubilæi.

Ablassen/Desistere, Intermittere, Supersedere von seiner meinung Ablassen/ A sententia deflectere, Ablassē vō seiner alter gewohnheit/ A seipso discedere, A consuetudine digredi. vide Brauch.

Ablehnen/ wiederlegen/ Refutare, Refellere, Diluere. Ablehnung/Depulsio, Refutatio, Defensio, vide wiederlegen.

Abschew/ Tædium, Horror, Religio. vide Forcht. Abschew haben/ Horrere, Religioni habere, Alieno ab aliqua re esse animo. vide etiam verdruß/Ekel/Grawe.

Abschlagen/Negare, Recusare, Abnuere. vide Schlagen.

Abschmieren/Fuste mulctare, fustem impingere. vide Schlagen.

Abtreten / zu wieder handlen / Prævaricari.

Abt/Abbas, Antistes, Archimandrita. Abtisse/ Abbatissa, Antistita, Sacerdos primaria, maxima. vide Ebtissin.

Abwesend/Absens. Abwesend seyn/Abesse.

Ach/ ei/ hei/O weh/ Ah, Heu, Eheu, O, Hei, Væ, Inter. dol.

Achs am Karren/oder wagen / Axis, is.

Achsel/ Humerus, de homine tantum, Armus de homine & brutis.

Acht/ Bann/Excommunicatio, Proscriptio, sententia imperialis. in die Acht thun/excommunicare, proscribere, excommunicationis fulmine ferire, percellere, Aqua & igni interdicere vide Bann/ & verweisen.

Achte/ Octo. Achtmal / Octies, aduerb. Zahl die Acht begreifft / Octonarius. das Achtest in der ordnung oder Zahl / Octauus, a, um. Achzehen/ Duo de viginti, Decem & octo. Achtzig / Octoginta zeit von Acht tagen / Octaua, Substant. Octiduum je Achte/ Acht vnd Acht / Octoni, distrib. in plur. das von achten ist / Octonarius, a, um, Achthundert/ Octingenti æ, a.

Achtbar/ehrenvest/ Clarus, Præclarus, Celebris, Inclytus, Conspicuus, spectatus, spectabilis, Eximius, Amplissimus, Magnæ famæ, Existimationis, Nominis. vide Herrlich / berühmt. Achtbarkeit/würde/Celebritas, Amplitudo, Nomen, Existimatio, Excellentia, Celsitudo. Achtbarlich / Aestimabilis, e, spectabilis, e, Inclytus, a, um. vnachtbar / Nullius famæ, Opinionis, Nominis, Auctoritatis, Obscurus, Inglorius, levis, metaph. vnachtbarlich / Inæstimabilis, e, Ignobilis, e, vnachtbarer Mensch. Non treßis homo, Filius terræ, Encyclios homo, Homo triobolaris. vnachtbarkeit/ Obscura fama, Nulla auctoritas, Obscuritas, Humilitas. vide infra Achten.

Achten / Iudicare, Autumare, Existimare, Putare, Opinari, Morari aliquando, Arbitrari, Censere, Ducere, Videri, depon. Reputare, Statuere, Sentire, In animo habere. den werth Achten/ oder schetzen / Æstimare, Censere, Censum agere, Metiri, Permetiri, Appretiari, Taxare. Achtung/oder schetzung/Æstimatio, Iudicium Achtung/ meinung/ Existimatio, Arbitrium, sensus. diß ist mein meinung/Hæc est mea mens, vel sententia. auff etwas acht haben/Observare aliquid, Habere rationem rei alicuius, Achtung geben/ Observare, Aduertere, Animaduertere. Animum aduertere. Achtung/schetzung/ Aestimatio, Taxatio. groß/oder theur achten / Magni facere, Maximi æstimare, Plurimi facere, Magni pendere. groß geachtet werden / Magni fieri, Non in postremis haberi. großgeachte/oder großgeachste Magnates, Primates, geachtet werden / Esse in tertia persona, Licere, pas. singnif. geachtet / Opinabilis, e. vngeachtet / Inopinabilis, Inopinatus. vnachtung/Conniuentia. sich selbst hoch achten / sibi multum tribuere, Arrogare, sumere, sese suspicere, admirari. wenig / nichts achten/ parui pendere, Nihili facere, Flocci facere, Pro nihilo habere, vili pendere, Nihil pensi habere, susque deque ferre, habere, Nauci facere, Pili, assis, hujus non facere, Non cassa nuce dignum æstimare. geringer achten / Minoris facere. Minoris æstimare, Postponere. nicht viel achten eins Handels / Indormire causæ. verachten / Contemnere, Neglectui habere, Reijcere, Abijcere, Despicere, Fastidire, Auersari. vide wenig Achten. verachtlich / Contemptibilis, e Abiectus, a, um, Ignobilis, e, Diobolaris, e, Humilis, e, vilis, e, leuis, e, Despectus, a, um verachtung/ Contemptus, us. Neglectus, us, Abjectio, Despectio, Despectus, us, Aspernatio. von menniglich verachtet seyn/ Planè abjectum esse, Nullius pretij, vel existimationis esse. wie ich achte / Meo judicio, Meâ sententiâ, ut mens mea auguratur, Nisi meus me fallit animus. der zeit acht nemmen/Accommodare, Conformare se tempori. erachten/ argwohnen/ Conijcere, Colligere, Conjectare, Conjectura assequi, Augurari. nichts darauff achten/ Non laborare, Nullo numero habere.

Acker/feld/ Ager, Fundus, Rus, Aruum. vide Bawland / Erbaut Feld. Acker den man auff das ander Jahr im herbst besäet/ brachland/ Ager nouualis, Nouale, substant. gesäeter acker/ die Saat Seges. daß Sommerfeldt / Vervactum. Acker der den zehenden gibt / Ager decumanus. Acker der zinß oder steur gibt / Vectigalis Ager, pro tributario Acker den man alle Jahr säet/Ager restibilis, Aruum restibile. vnfruchtbarer Acker/ Ager malignus, sterilis. Ackerfurch/Lira, Porca, Sulcus.

Sulcus. Ackern / pflůgē / Arare, Inarare, Perarare, Aratro terram vertere, Findere, agrum colere, Subigere, Sulcare, den Acker eggē Occare agrum. den Acker wieden / Runcare agrum. den Acker hacken / jetten / sarrire agrum, vide Eggen. den Acker misten / Stercorare. Ackertůnge / mistung / Lætamen. vide Důngen. Ackerbaw / Agricultura, aratio, cultus, us, cultura. Ackermann / bawr / Agricola, Rusticus, Colonus, Agricultor. Hinlessiger Ackerman / Malus agricola. erstmals vmbackern / Proscindere agrum. zum zweitenmal vmbackern / Offringere zur Saat ackern / Tertiare, Lirare agrum.

Acktenstaud / Ebulum, vel Ebulus. Acktenbeer / Baccæ ebuli. Ebulus autem frutex est sambuco simillimus.

Adel / edelgeschlecht / Nobilitas, Nobile, illustre genus, Generosa stirps, Nobilis prosapia, Propago nobilis, splendor natalium, Nobile stemma, Nomen, Generositas, Claritas generis vide Edel einer vom Adel / Eques, Nobilis, Nobili genere, vel stemmate natus, Nobilitate præstans, Nobili stirpe natus, Ex gente clarissima natus, Ex præclara domo natus, Inclytus, illustribus parentibus natus, Clarus majorum natalibus, fumosis majorum imaginibus clarus. vide Edelmann. Adlen / Nobilitare, Natalibus restituere. new Adel / subitæ imagines, vnadelkeit / Obscuritas, Gente obscura oriundus.

Ader / blutader / Vena. pulß / oder schlagader / Arteria, Vena pulsatilis. lung Ader / athem Ader / Arteria Trachia, vel Trachæa. klopfung der Adern / Pulsus, senn Ader / Nervus. das von senn Ader ist / neruiceus, a, um. senn Ader abhawen / Subnervare. voll Adern / Nervosus, a, um. Groß Aderich / Venosus, a, um. das groß geschwollen adern hat / Varicosus, a, um. dem die Adern weh thun / Neruicus, a, um brunß Ader / Vreteres, pen. prod. Aderlassung / Phlebotomia. zur Ader lassen / Mittere sanguinem, Incidere venam, Venas sanguine exonerare, Detrahere sanguinem, Secare, ferire venam, Minuere sanguinem, vulgò.

Adler / Aquila. gebogene Nase wie eins Adlers / Aquilinus nasus. junger Adler / Pullus aquilæ. Adelträger / Aquiliger. vide Fenrich.

Aechten / verachten / proscribere. vide Acht / & Bann.

Aehew / Vide Ebhew.

Aeffern / widerumb thun / Iterare. wider Aefferung / Anacephaleosis, Palilogia, lat. Iteratio. wider Afferig Relativus, a, um.

Aegerst / Elster / Pica, vide Egerst.

Aegel / Hirudo, sanguisuga, vide Egel Aegal / Aerckel / Podium vide Erckel.

Aeher / Spica, vide Eher.

Aelteren / Majores. vide Alt / & Eltern.

Aenckel Pronepos, vide Enckel.

Aen großvatter / Avus, vide Eltern / & Vatter.

Aenlichelt / Analogia, Proportio, lat. vide Form.

Aerin / Aeneus, Aereus, vide Erin.

Aeschen / Cinis, vide Eschen.

Affe / Simius. Affin simia.

Africa / Africa, Libya.

Affterdarm / Alvus, vide Darm Eingeweid.

Agstein / augstein / Succinum, Glessum, Electrum. das vom Agstein ist / succinus, a, um. Agstein Oel / Oleum succinum.

Ah, Vide Ach.

Ahorn / Platanus, 1. & 4. declin. ein ort da diese Baům stehen / Platanatum.

Alandwurtz / Inula campana, Alandwein / vinum inulatum.

Alaun / alumen. voll alaun / Aluminosus, a, um.

Alberbaum / Populus, prima longa. alberbåumnig / Populeus, a, um. popularis. alberbaum wald / Populetum.

Alchimei / Alchimia, vel potius Alchymia, aut Alchymistica. Alchimist / Alchymista.

All / alle / Omnes, Cuncti, Singuli. Vniversi, Quisq;, Quilibet, Vnusquisque, Quivis. allda / Ibi, Ibidem, vide Da / allenthalben / Vbique, Passim, Vbicunque, Vbique locorum. alle die / quotquot. an allen őrten / Quocunque in loco. Nusquam non, Vbique gentium, terrarum. vor allen dingen / Inprimis, allbeid / Vtervis, Ambo, æ, o, Vterque. allerley / Omnifarius, Omnimodus, Omnigenus, a, um, Omnis generis, Cujusquemodi. allein der / Ipsemet, pron. allein doch / nur / Dum modo, Solum, tantum modo, saltem, Modo, Duntaxat. in allen orten / Vsque quaque. Allenthalben her / Vndeunde. Allein vnder allen / Solus, Vnus, Vnus omnium. nicht allein /

lein / Non solum, Non tantum, Non modo. all-gemeyn / allsamen / Vniversi, Cuncti, omnes simul, Vnà omnes, Nemo non. Alles was vnter der sonnen ist / Omnia, Cuncta, Singula, Quæque, Quævis, Nihil non. allgemeinlich / In Vniversum, Vniversè, Generatim, Omnino. Allein / abgesondert. Solus, Solitarius, Privatus, Clandestinus, Vnicus. allzeit / semper, Perpetuò, Absque fine. Vide Ewig.

Allgemach / Paulatim, sensim, Pedetentim.

Allmächtig / Omnipotens. allmächtigkeit / Omnipotentia. vide Macht.

Allmnach / Calender / Fasti, Ephemeris, Diarium, Calendarium.

Allmusen / Eleemosyna. allmusen außtheilen / Largiri, Elargiri Eleemosynam. der die allmusen außtheilet / Eleemosynarius. von den allmusen leben / Eleemosynis, vel Liberalitate aliorum vivere.

Alp / oder die Mar / Incubus, Ephialtes.

Alpen / hohe berg die Italien von andern landen scheiden / Alpes, Vnde Alpinus adiect. ein thier auß solchem berg / murmelthier / Mus alpinus. Distinctionē Alpiū vide sup. in ver. Alpes.

Als / Vti, vtpote, vt, velut, Veluti, Ceu, Scilicet, videlicet. vide Gleich wie / als wol / Itidem.

Also / Ita, sic, Eo modo, Perinde. Eiusmodi, Ea ratione, Non aliter, Haud secus, Ad eum modum. als / dann / Quam, Atque, præterquam. vide Dann / also ist es / ita res habet, Hoc statu res est, Hoc in cardine res versatur, Eiusmodi est res. also fern / Eatenus. also hin / Vtut, Vtcunque. also bin ich gesinnet / Hac mente sum, Habeo id in mente, Hoc animo sum, Ita apud me decrevi, statui, deliberavi, Ita animo obstinavi.

Alt / betagt / Polychronius, Priscus Veteranus, Cascus, a, um, senex, vetus, Antiquus, Multi temporis, Confectus senio, Plenus ætatis, vel dierum, Affectus senectute, Ætate fessus. sehr alt / Decrepitus, Grandævus, longævus. das alter / senectus, senium, Aevitas, Aetas, Senecta, Annositas. bluend Alter / Iuventa. vollkommen alter / Integra ætas. gestanden alter / Matura ætas. kindlich alter / Pueritia, Adolescentia. eines alters / Coævus, Aequævus, Contemporaneus. Coætaneus, a, um, Ejusdem ætatis. alter mann / Vetulus, Grandis natu, Senex, Senecio, Gravis annis, Vir grandævus. alter der auff der gruben gehet / Capularis senex, Alterum pedem in cymba Charontis habens. altächtig / Senilis, e, Geronticus. Altweib / Anus, Vetula, Matrona effæta, Mulier provecta ætate, Confecta senio. versambleter hauff der alten / Senaculum alterhauß / Gerontocomæō. das zu den alten gehört / Senilis, e. alt machen / Veterare, Inveterare. alt werden / Vetustescere, Senescere, Consenescere, Inueterascere, Contrahere senium. veralten / Obsolere, Obsolescere, Exolere, Exolescere. veraltet / Exoletus, Vetustus, a, um. veraltung / Vetustas, Caries voreltern / Majores, Parentes, plur. tant, vide Eltern / altgewender / Veteramentarius, Interpolator. altuetlisch / Anilis, e, Zwölff jahr alt seyn / Duodecimum agere annum, Annum ætatis attingere duodecimum. sic unum, duos & tres annos agere, sehr Alt werden / Nestoris, Nestoreos, vel Pyleos annos vivere. hinfällig Alter / Declinata ætas.

Altar / Ara, Altare, der hohe Altar / Altare summum, Altar so auff einer seiten stehet / Altare collaterale. Altärlin so die Priester nach tragen in heusern zu celebriren / Altare portatile. der von einem Altar lebet / oder dem Altar dienet / Altarista.

Allweg / Nunquam non, vide Allzeit. in Alweg / Quoquoversum, Quaquaversum.

Amarellen / Aproniani cerasum, vide Kirsche.

Amboß / Incus, incudis pen. prod. auff den amboß bringen / verbessern / sub incudem revocare, incudi reddere. vide Bessern.

Ambt / dienst / Officium. Munus, Functio, Provincia, aliquando. Munia, Conditio, Partes, Sparta. meister Ambt / Magisterium. Ambt des Obern / Magistratus, Ambt verlassen / Abdicare se magistratu, Abire Magistratu, ein Ambt auff sich nehmen / Accipere conditionem. Munus suscipere, sein Ambt außrichten / verwalten / Munere suo, vel Officio fungi, Muneri suo præesse, Officio non deesse, Munus suum præstare, perficere. exequi, Officio satis facere, Spartam suā tueri, Provinciam administrare. einem ein Ambt aufflegen / in ein Ambt setzen / Munus deferre, Assignare, Mandare alicui Provinciam, tradere, Præficere aliquem muneri, Provinciæ, Officium alicui committere. Ambt anbieten / Offerre conditionem. das befohlen Ambt oder geschäfft außrichten / Absolvere pensum, Prou. Demandato fungi munere. sein Ambt nicht leisten / oder außrichten, Deferre ordinem, Officium suum deure-

detrectare, Officio suo decedere, Spartam, Provinciam, munus non administrare, Muneri deesse, Partes suas non sustinere. vom Ambt stossen / ambts ensetzen / Deijcere officio. das ledige Ambt ersetzen / In locum substituere, einen in seinem ambt halten / Continere aliquem in officio. die zugleich vmb ein Ambt bitten / Competitores, den verambteten vberlieffern / Officio tradere. Ambt des Obersten priesters / Pontificatus, Munus Pontificium, Dignitas Papalis, Pontificia. Ambt der H. Meß / Sacrosanctum, vel incruentum Missæ sacrificium. vide Dienst. Ambt der bestattung zu der Erden / Iusta, orum, plur. tan. Ambt vor die verstorbene / Officium defunctorum, vnser lieben Frawen Ambt / Officium B. Virginis. Sic Officium S. Crucis, Spiritus sancti, &c. das zum Ambt gehört Officialis, e, ein Amptman seyn / Magistratum gerere, Magistratu fungi. Ambthauß / Prætorium. Ambtsgenoß / Collega daß völlige Ambts / Collegium. Ambt der gemein löblich bedienen / Magistratum pro reipublicæ suaque dignitate administrare, Magistratui recte præesse. das ist dein Ambt / es gebürt dir / Tui officij est, Tuum est, Tuarum partium est, Tuæ partes sunt. vide Befelch / Beuelch / Dienst / Pflicht.

Ameyß / Formica. Ameyßächt / Formicinus, a, um, voller ameysen / Formicosus, a, um, ameysen hauff oder hól / Caverna & agmen formicarũ.

Amme / Nutrix, Altrix, hebamme / Obstetrix. lohn der säugammen / Nutritia, orum, plur. tant. ein hebamm sein / Obstetricari.

Ammelmal / Amylum, farina sine mola facta.

Ampel / Lychnus, Lucerna, Lampas. ampel mit dreyen dochten / Trimyxos. vide Docht. auffgehenckte ampel / Lychnus pensilis. ampelörlin / Mergulus.

Amper / am Ampersee / Abra, in Vindelicia.

Amsel / Merula, wasser amsel / Merula aquatica.

Ancker / schiffhaack / Anchora. vide Encker. & Schiff.

Ancon / Ancona, civitas Italiæ, juxta mare Adriaticum.

Andacht / Pietas, Devotio, Religio, Cultus sacer, vel divinus andächtig leben / vitam piè & sanctè exigere, Religiosissime vivere. vide Gottsforcht.

Ander / der ander / Alius, a, um, cæter, a, um. das ander aus zweyen / Alter, a, um, das ander / Secundus. a, um, sequens zu anderer zeit / Alias, Alia vice anders / Aliter, Secus, secius, alia via, ratione, Non perinde. anderst / sonst / Alioquin anderst denn / Contrà ac, Ni, Nisi. anders dann ich verhoffte / Præter spem vide Hoffen. nicht anders / Haud secus, Non aliter. zum andern / secundo. Deinde, Postea, vid. Darnach. die andern / alij, cæteri, reliqui. anders machen / bessern / Mutare, Immutare, ad incudem revocare, Incudi reddere. anders seyn / Discrepare, Differre, Distare, secius, aliter se habere. anderstwo / alibi, alicubi, alio in loco. anderstwohin / aliò, aliorsum, alioversum, alium in locum. anderwertz / Iterum. anderhalb / Sesqui, ut sesqui hora, sesqui libra. es ist ein anders / alio ratio est, Dispar, dissimilis, diversa ratio est, Non eiusmodi est. Anders raths werden / Mutare voluntatem, Deflectere à proposito, sententia, anders reden / anders meinen / Vultu dissentire ab animo, aliud dicere, aliud agere. eins auß dem andern in Sinn kommen / aliud ex alio in mentem venire.

Andernach / Antenacum, oppidum inter Confluentes, & Agrippinam.

Andingen / Pacisci, vide Beding / Dingen.

Andorn / segmüntz / Marrubium.

An einander / continuò, Continuus, a, um.

Anfallen / Manus inijcere. ein ligend gut anfallen / Manus in prædium inijcere. vide Fallë.

Anfang eines jeden dings / Initium, Cœptum, Caput, Primordia, Limen, metap. Orsus pass. anfang der rede / Exordium, Proœmium. Ein anfaher einer Kunst / Tyro, Tyrunculus. anfang der lehre / Rudimentum. anfang vnd Endt / Prora & Puppis. proverb. den anfang oder prob thũ / facere tyrocinium. am anfang / inter initia. am anfang fehlen / in limine offendere. am anfang erligen / in limine deficere. anfangen / Inchoare, Ordiri, Incipere. anfencklich / Primitus, adverb. angefangenes werck vngeendigt lassen / Operis initium fecisti, à fine autem longe distas. vom anfang biß zum endt / à carceribus ad metam, à capite ad calcem. anfähig / Inchoativus, a, um. vide End. & late in verbo Fangen.

Angeboren / Innatum, ingenitum, Insitum.

Angeben / verklagen / Deferre aliquem, vel nomen alicujus deferre.

Angel / fischangel / Hamus, der mit dem angel fischet / Hamiota. vide Fischangel.

Angel der Bienen / aculeus. den angel geben / Immittere aculeum. vide Bien / Imme.

Angermund in Pomern / Virunum fortè, vulgò Angermunda, oppidum inter Sueuum & Viadum amnes. Virunum quoq; oppidum Stiriæ creditur, Jüdenburg.

Angst / Kummer / sorg / angor, anxietas, anxietudo, angustia metaph. solicitudo, cura, mœror. stets grosse angst vnd arbeit haben / Sysiphi saxum voluere. Tantali pomum captare. proverb. angsthafftig / bekümmert / anxius, a, um, scrupulosus, a, um, solicitus, a, um, jactatus curis, Mœrore gravi affectus. angsthafftig seyn / angi, angoribus confici, affligi, cruciari, jactari curis, angoribus premi, implicari, Esse in molestissimis angustijs, discruciari. angsthafft machen / Inijcere curam, angere, affligere, agitare, Iactare, frangere curis, afficere mœrore, ægritudinem, acerbitatem adferre. geängstiget werden / Pendere animi, vel animo. vide Kummer / Sorg / Betrübnuß.

Angesicht / antlitz / Facies, aspectus, us. ein hüpsch angesicht / venusta facies, honesta, pulchra, formosa facies. gemacht antlitz / larua. vide Antlitz. freundlich holdsehlig angesicht / facies liberalis.

Anherr / Proavus, pappus.

Anhor / Platanus, vide Ahorn.

Anklopffen / anpochen / pulsare, percutere fores.

Anlaß / Occasio, ansa. anlaß geben / dare vel præbere ansam, aperire fenestram. anlaß nehmen / Occasionem capere vel captare, arripere ansam.

Anmal / Nævus. das viel anmal hat / Nævosus, a, um. vide Fleck.

Anmutung / affectus. vide Begird.

Annehmen / gut heischen / approbare, recipere. vide Gut.

Anstoß der gräntzen / Confinium, collimitium, vide Erb / Feld. auff die anstoß gehen / venire in rem præsentem.

Antorf / oder Mastrich / Antuaticum, oppidum.

S. Antoni fewer / antrax, sacer ignis. vide Fewer.

Antlitz / facies, vide angesicht gemacht / antlitz / ibid. id.

Antwort / Responsum, responsio. antwort der Götter durch ein Menschen / oraculum. antworten / Respondere, responsum dare, reddere, referre, occurrere responso, suscipere. anders antworten als man fragt / aliud respondere ac rogatum est, Non respondere ad interrogata. verantworten / excusare, purgare. vide entschüldigen. gleich auff ein ding antworten / Subijcere. da man jhm selbst auff sein frag antwort / oder verantwortung deß / das möchte fürgeworffen werdẽ / subjectio, occupatio. sich verantworten / Causam dicere. antworten vor der klag / Loco priore causam dicere, prævenire responso. antworten auff die namen / ad nomen respondere. verantwortung / apologia. verantwortung / entschüldigung / excusatio, purgatio.

Anzeigen / Indicium facere. anzeigung / Indicium, signum, argumentum. ein gleiche that anziehen / exemplum allegare, citare. sein namen anzeigen / edere nomen. ort oder zeit anzeigen / Locum vel tempus edere von stuck zu stuck anzeigen / Per enumerationem edere, Enumerare. vide erzehlen.

Apffel / Malum, substant. pomum. Pomerantzẽ Apffel / pomum, vel malum aureum, aurantium. Citron apffel / Limoni / Malum hesperium, medicum, Assyrium, citreum. Granat apffel / Malum punicum, Granatum. apffelbaum / Malus subst. pomus. hagapffelbaum / arbutus. hagapffel / arbutum, pen. cor.

Apoteck / Officina vnguentaria, taberna unguentaria, pharmacopolium, pharmacotheca, aromatopolium, myrothecium, taberna aromataria, pigmentaria. apotecker / pharmacopola, vnguentarius, aromatopola, myropola, aromatarius, medicamentarius.

April / Aprilis.

Arben am Bodensee / Arbor fœlix, oppidum cum arce in Rhetia prima.

Arbeit / Labor, labos, opera, sudor, conatus. vide Fleiß. groß arbeit haben / magnum sustinere laborem, versare saxum, laboribus fatigari, ingenti laborum difficultate premi, plurimum laboris exhaurire, laboribus frangi, sudare, desudare, das viel arbeit braucht / operosus, a, um. das mit arbeit gemacht wird / operarius, a, um. das mit arbeit geboren wird / laboriosus, a, um. ohn arbeit / citra pulveris actum, vel tactum, proverb. facili negotio, nullo negotio, sine difficul-

ficultate. arbeiter/operarius, operator, ergastes, opera pro operante. viel arbeiter / multæ operæ, id est, operatores. arbeitsam / laboriosus, a, um. der arbeit werth/ operæ precium. unmässige arbeit/ nimius labor. arbeitselig/ calamitosus, a, um, miser, a, um, misellus, a, um. arbeitseligkeit/ malum subst. miseria, calamitas. arbeiten / Laborare, operari, sudare, facere opus, laborem subire, sustinere, exequi. mit arbeiten/ collaborare. streng arbeiten / urgere opus, außarbeiten/ elaborare, efficere, perficere, extremam manum addere, absolvere. vide Enden. zu nacht bey dem licht arbeiten/ lucubrare, elucubrare. vergeblich arbeiten /operam & oleum perdere, perdere operam, frustra laborare, operam ludere, lauare laterem. vergebliche arbeit / labor irritus, frustraneus, opera inutilis, cassa, studiũ inane, supervacaneum. vide vergeblich. von der arbeit abstehen / manum de tabula tollere, proverb. arbeit aufnehmen/ capere laborem. das da arbeitet/operarius a, um. zu arbeiten begeren/ vnd entlediget werden / nixurire, quod mulierum parturientium proprium. arbeiten mit noth entlediget zu werden / niti, arbeitsleuth / mercenarij, operarij, operæ, mercede conducti. vil arbeit an eine sache anwenden / multum operæ, studijque in aliquare ponere. arbeit endigen/ liberari, exolvi, eximi laboribus zuviel im studieren arbeiten / plusquam satis est invigilare, vel insudare studijs. der arbeit gewohnt werden / familiarem sibi habere laborem, labori assuescere, labor callum animo obduxit, occalluit manus ad laborem, ich kan die arbeit nit vertragen / ferendo non sum labori, impar sum labori. ich bin zu schwach die arbeit des studirens zu vertragen/eas mihi natura vires negavit, quas studiorum laboriosa tractatio postulat.

Arcke/arca, arcula, vide Kist.

Arg / böß / malus, perversus, improbus malignus, pravus, a, um. vid Böß. arges thun/ malefacere. argdeuten / rapere in peiorem partem, seu interpretari, sinistre accipere, vide außlegen/ & Deuten zum argsten / vide etiam v. bel auffnemmen. arglistigkeit/fraudulentia, astus, dolus, insidiæ. vid betrug. arglistig / fraudulenter, dolose, versute vide listig argwon/suspitio, opinio, aliq. conjectura. argwönig / verdechtig / suspiciosus, active & passive suspectus, a, um. argwohnen / suspicari, habere suspicionem, habere aliquem suspectum. argwonisch / suspiciosus, suspicax. in argwohn kommen/ venire in suspicionem, incidere in suspicionem, suspectum reddi, fieri.

Arm/ pauper, egenus, mendicus, a, um, inops, parvis opibus, tenuis, vel afflictæ fortunæ, miser, indigens, redactus ad inopiam. arm werden / redigi ad inopiam, redire ad rastros, inopem reddi, pervenire ad inopiam, deuolui in egestatem, exui facultatibus, facere jacturam rei familiaris, armut/ paupertas, pauperies, penuria, egestas, inopia, indigentia, mendicitas, res modicæ, rei domesticæ difficultas, rei familiaris angustia. die armut lindern / paupertatem, inopiam. ein wenig arm / pauperculus. arm machen / Pauperare, depauperare. armut / contracta paupertas. auß armut bettlen geben / ex inopia ostiatim stipem cogere. vide. Bedürfftig / Dürffen / Mangel. armut verhindert offt das man nicht zu ehren kompt / aditum intercludit rei demesticæ difficultas honoribus, honores non patent inopiæ. Armselig / mühselig / Ærumnosus, a, um. Armseligkeit / Ærumna.

Arm biß an die ellenbogen/ brachium. arm von ellenbogen an biß auff die hand / lacertus. krum armig/ancus. armband/ eisen / manica. vid. Ermel. armschiene / brachialia, manica. armband/ rinck / dextrocherium, armilla. am armgeziert/ armillatus. armgeschmuck/ spinther, ornamentum est muliebre. armbrust / manubalista, scorpio, catapulta. armbrust schützen / scorpionarij Banck Armbrust / ein Kriegs Instrument damit man steyn/ koht / ꝛc. geworffen hat/ balista. Almer armarium, armariolum. vide Bogen. arm oder ast eines rädstocks/duramen, duramentum.

Arsenick / auripigmentum.

Ars oder hinder / anus 2. dec. podex, culus. arsbacken/arszirckel / clunes, nates, sedes. arsblaterlin/ condyloma, pe. pro. hæmorrhois cæca alias. arsdarm/alvus vid. Darm / Eingeweid. arswolff/oder geriebene wund am hindern / intertrigo. pfanarsen / Pritschen/cædere nates ferrea patella, vel frixorio, solea pulsare nates.

Art/ eigenschafft/ Ingenium, mos, natura. art des lands oder bodens / ingenium soli. Gottloser Art/ ab ingenio improbus. Art läßt nicht von Art/natur gehet für lehr/Natura mutari non potest, naturam expellas furca, tamen usque recurrit.

At: lignum tortum haud unquam fiet rectum, lupus pilum mutat non mentem, Æthiops non albescit, prouerb. der sohn artet dem vatter nach/ filius parentis vestigijs insistit, è probis parentibus probi liberi. Filius interdum sequitur vestigia patris: Et sequitur leviter filia matris iter. vide prouerbia Buchleri. einerley art / ejusdem generis, ejusdem classis, ordinis, similis farinæ, notæ. nach seiner art thun / ad ingenium suum redire, nacharten / einem nachschlagen / imitari aliquem, abire in mores alicujus, vitam alicujus exprimere vnartig / degener, majorum moribus non respondens. auß der art schlagen/ degenerare, alienum esse à majorum vestigijs. vide Eigenschafft/ & Folgen.

Artzeney/ medicina, medicamentum, medicamen, medela, remedium, pharmacum. artzeney wider gifft / therlacks/ antidotum. antidotus, alexipharmacum, theriaca, theriace, mithridaticum. bewehrte artzeney / medicamentum præsens, præsentaneum, remedium efficax. artzeney so man an hals hencket amuletum. warme artzeney / fomentum. artzeney die man außstreichet / enchrista. artzeney damit man wäschet / smigma, smegma. artzeney tranck/ potio, onis. artzeney wider müdigkeit/ acopa. artzeney die außziehen vnd reinigen/epispatica. artzeney damit man masen vertreibt / fucus. artzeney den schweiß zuverhindern / diapasma, lat. inspergimen. artzeney erfahrner / empiricus. artzeney büchß/narthecium. zurartzeney gehörig. medicus, a, um. das artzeney leydet / medicabilis, e. artzeneyung/ die kunst der artzeney / curatio, medela, medicina, ars medica, ars medendi, heilen/ curare, mederi, sanare, medicari, medicinam adhibere, succurere remedijs, artzt/ medicus, medicamentarius, medicinæ peritus, gnarus, medica scientia clarus, instructus. oberst artzt / Statt Artzt / archiatros, archiater. wund artzt/chirurgus. vulnerarius subst. vieh artzt mulomedicus, veterinarius. new artzt / neoterici medici. artzt der bethriesen / clinicus, medicus lecticularius, qui diætâ & medicamentis curat. dictus à lectis ægrotantium quos frequentat. artzeney/die in ordentlichem der speiß vnd trancks gebrauch bestehet / dietica. artzeneyung getränck/ pulver 2c. bestehendt. pharmacestice. artzeney die purgirt/ medicamentum catharticum. vel ventrifluum. artzeney die den harn treibt / medicamentum diureticum. artzeney die den schmertzen miltert / medicamentum anodynum. durch fressende artzeney/ medicamentum depascens, quod supervacaneam carnem exedit.

Aspenbaum / populus nigra. aspenzweigen / pupuleæ frondes. das von aspen gemacht ist/ populeus, a, um. & populnus, a, um.

Ast / zweig / ramus, ramulus, ramusculus. frons, dis, brachium arboris. dürrer / vnnutzer ast/ ramale. das viel äst hatt/ramosus, a, um. das võ ästen ist rameus, a, um. den ast beugẽ/odernach sich ziehen. ramum adducere. den ast loß lassen/ramum remittere. der äst abbricht / oder schantzenkörbe darauß flechten thuet / frondator.

Athem / halitus, anhelitus, anima, spiritus, flatus. kurtz von athem / dämpffig / engbrüstich/ anhelus, anhelator, spirandi difficultate laborans, astmaticus. dicke oder schärpffe des athems/ aspiratio. athemloch/ spiramentum, spiraculum. athemader am hals / fistula spiritalis. athemader im halß/ aspera arteria. die athemadern / pulsatiles venæ, arteriæ. athem zünglin/ oder decklin der athem adern/epiglossis lat. lingula. athem fassen/ animam recipere. athem verhalten / continere, opprimere animum. athem verschliessen/ suffocare, præfocare animam athemig/ spirabilis. e. athmen/ den athem holen / oder ziehen / spirare, respirare, halare trahere, ducere spiritum, den athem auffgeben/ sterben / efflare extremum halitum. fast athmen/ halitare. herauß athmen/exhalare. athem schöpffen / widerumb den athem fassen. respirare.

Atzel/ elster/ pica. der zu vill schwetzt / pica loquacior, prov.

Auch/ etiam, etiamnum, quoque, &, atque, ac conjunct. copul. darzu auch / quin, quinetiam, tum.

Auff/ super, supra. auffgang der Sonnen / ortus, oriens. auffgeblasen. tumidus, elatus, insolens, arrogans, superbus, turgidus, fastuosus.

Auffhören / supersedere, desistere, cessare, intermittere.

Auffhencken/ suffigere cruci, in crucem tollere, agere. vide Creutz. Galgen.

Auffkommen/ evadere, emergere.

Aufflösen. solvere, dissolvere.

Auffmercken/ attendere, animadvertere, perspicere. vide acht haben.

Auffneh-

Auffnehmen/accipere, excipere, suscipere. vide nehmen.

Auff recht / erectus, rectus, procerus. auffrichtig / fromb / sincerus, candidus, integer, castus, purus, incorruptus. vide Fromb.

Auffruhr / empörung seditio, tumultus, turbæ, motus, dissensio. auffruhr machen / seditionem excitare, facere, conflare, turbas facere. vide. Zweyspalt.

Auffschreiben/anzeichnen/ perscribere, in litteras referre, in acta referre. vide Schreiben & Zeichnen.

Auffschieben / auffhalten / verlengern. procrastinare, differre, protrahere, extrahere. auffschub biß vbermorgen / comperendinata lis.

Auffsehen/ suspicere. vide Sehen.

Auffsetzen/ entschliessen. decernere, constituere, deliberare, proponere.

Auffthun/ aperire, patefacere. vide Thun. daß auff vnd zu gethan wird / patens. Brieff auffthun/ aperire literas.

Aug / oculus, ocellus dimin. ophthalmus, orbis, aliquando lumina. augapfel/ pupilla, pupula. augbraw/ cilium. ober augbraw/ supercilium. der groß augbrawen hat. silo. augenwasser / augtrieffung/lippitudo, ein augenblick / momentum, punctum temporis, nictus, us. 4. declin. augenlieder / palpebræ. dem die augendeckel nicht mögen zusammen gehen / lagophthalmus. das vnter den augen ist biß zum Bart wangen Genæ, alias mala. augenwinckel / sinus, hirquus. der augen beraubt/ exoculatus, a, um. augächtig / ocellatus, a, um. augentrieffer/lippus, lipposus, a, um. gramiosus, a, um. tieffeugig/ lemosus, a, um, blintzelndt. ægilops, quasi oculus caprinus, quod capræ huic vitio maximè obnoxiæ sint, etiam vitium frumenti hordeum enecans, aliàs festuca, seu sterilis avena. augenfluß / epiphora, penul. cor. vulgo lacryma. augenflüssig seyn/lippire. kleinäugig/ lucinus. starräugig / inconniventer. einaugig / monoculus, uniculus, unioculus, unoculus, monophthalmus. einaugig machen/ eluscare. augenkotz/ augentrieffen / gramiæ, sive gramæ, gramosis oculis. katzenaugig / glaucus, a, um. großäugig/ oculatus a, um. oculeus, a, um. augenblender / præstigiator, præstrictor. augenblenderinn / præstigiatrix. augenblendung / præstigiæ, arum. augenweh / da die feuchte blaw vnd graw wird / glaucoma, atis, pen. prod. legitur & glaucoma, æ. fæm. gen. augengeschwär / argema, atis. lat. albugo. augenartzt / Oculist, ophthalmicus. augenartzeney/ collyrium. adhibetur etiam in curatione equorum & boum. est quoque Samiæ terræ quoddam genus, quod præcipuè collyrijs utitur. auff den augenschein gehen / in rem præsentem ire. auff den augenschein führen / in rem præsentem perducere. Augen außstechen / exoculare, effodere oculos. die augen abwenden / dimovere oculos. die augen vnderschlagen / deijcere, deflectere oculos in terram. augen zuthun/durch die finger sehen/ connivere. für augen stellen/ ob, vel ante oculos ponere. vor augen seyn / versari ob oculos. augenweiß/ albugo augenspiegel/specillum, conspicilium. augentrost / ophthalmica, eufragia lat. augen herfür lassen / gemmare, & gemmascere, in vitibus. Augenknöpfflein an den Bäumen darauß die fruchtsprosset / oculus, ocellus, dimin. groß vor den leuten, magnus in oculis. augenscheinlich/ clarè, liquidè, dilucide. die augen auffheben/oculos tollere, levare ad cœlos.

Augst bey Basel/Augusta Rauracorum.

Augspurg/ Augusta Vindelicorum: die Augsttaler/ Tarentasij, populus. die Augsttaler/Salassiquorum urbs Augusta prætoria. Augst im Augstthal/ Augusta prætoria.

Augstmonat/ Augustus, priùs Sextilis dictus.

Augstein / electrum vide. Agstein.

Auß/ Von/ De, E, Ex. hinauß/ foràs, adverb. locale. foris, extrinsecus, extra, forinsecus.

Außbannen/ proscribere. außgebannter/ proscriptus, exul, extorris, exilio mulctatus. vide Bann.

Außbreiten / divulgare, pervulgare. außbreiten oder außspannen/ pandere, expandere, extendere. außbündig / eximius, außbündiglich/ insignite, insigniter, Egregiè.

Ausflucht/ außflucht im Rechten/ perfugia, den außfluchten vorkommen/ perfugia intercludere.

Außgang/ exitus, finis, eventus.

Außländisch/ frembd / aduena, extraneus, externus, peregrinus, hospes.

Außlauffen deß bauchs / der Durchlauff. lyenteria, vel lyentereia.

Außlegen/ erklären / explicare, enodare, interpretari. außlegung/explicatio, interpretatio.

Außmachen/ vollenden / ad umbilicum ducere prover.

prover. supremam manum, finem imponere, colophonem addere.

Außnehmen/ eximere, ervere.

Außruffer/ præcones. offentlich außruffen/ præconio promulgare. ein außruffer seyn / præconium facere, præconem agere. vide Ruffen.

Aussatz / Malazey / elephantia, elephantiasis. vulgo lepra putatur. aussetzig/ feldsiech/ elephantiacus, leprosus. Aussetzigenhauß / Siechhauß/ hierocomeion, hierocomium.

Auß seyn/ actum, conclamatum esse.

Ausserste/ ultimus, a, um. extremus, vel extimus.

Ausserwertz/ extrorsum. der Ausserer/ exterior, compar.

Außsprechen/ eloqui, proloqui, efferre, exprimere, enuntiare.

Außtilgen / außwischen / delere, extinguere, tollere, inducere. vide Tilgen.

Außtrincken / exhaurire, epotare.

Außwendig erzehlen / proferre, recitare, dicere memoriter.

Außziehen/ educere, extrahere, exuere. außziehen auß einem Hauß/ migrare, emigrare.

Auweh / ah, heu, hei, eheu. Inter. dolentis.

Axt / Beil / securis, securicula. dim. Axt so zu beiden seiten schneidet / bipennis. breite axt / zimmeraxt/ ascia, vel ut alij volunt, dolabra.

Axl oder Achsel/ Ala, vel Axillæ, ita locus ille concavus subter brachium, in homine dicitur, quia in eo pili quasi pennæ nascuntur. Achseln gestanck/ Hircus, virus alarum.

INCIPIENTIA à B.

BAar/ Bären darauff man etwas tregt/ Feretrum, Pheretrum. Baar darauff man Heilthumb oder Bildet trägt/ Thensa. roßbaar/ Senffte / lectica, sella gestatoria. todten Baar. libitina, sandapila, feretrum, loculus.

Baar haben / in numerato habere, in promptu habere.

Bach/ rivus, rivulus. dimin. das an eim bach wohnet oder anstössig ist/ rivalis, e. An einen Bach zusammen stossen / corrivare. Die an einen Bach zusamen stossen/ corrivales. wasserbach die da nicht fleusset / Sumpff / lacus, stagnum, aqua stans, stagnans. fliessend bach / fluvius, flumen, amnis. regen oder feldbach / torrens.

Bachungen / Laver Græce Sium.

Backofen/ furnus. Backöfelein / clibanus. das zu den Backofen gehört/ furnaceus, a, um. brodt backen/ coquere, pinsere panem. brot Backer/ pinsor, pistor, fornacarius. das Gewerb oder Handtierung deß backens / furnaria. mit backen sich ernehren / furnariam exercere. das zu brot backen gehört / pistorius, a, um, & pistoricus, a, um. das gebacken ist/ coctilis, e. vergeblich arbeiten/ in frigidum furnum panes immittere. proverb. brot Bäckerinn/ pistrix, gebacken stein / laterculus, coctilis laterculus. backen/ in butter rösten / braten / torrere, frigere. gebackens in butter / frixa, rosta, placenta, liba.

Backen / Wange / mala, genæ. arßback/ nates, clunes. kinback/ maxilla, mandibula, Gnathus. paußback / bucco. backenstreich / colaphus, alapa, plaga. backenstreich geben / alapam, colaphum infligere, impingere, dare. die backen vnderstreichen/ färben/ pingere genas. das zum backen gehört / maxillaris, e. die höle der backen / oder munds/ bucca.

Bad / lavatio, lavacrum, Nymphæa plur. num. tantum. eigen Bad / balneum, & balineum. gemeine badstub/ balneæ, arum, & balineæ. warm bad/ thermæ, trucken schweißbad / laconicum, substant. schweißstüblein / vaporarium laconicum. baderknecht / balneator, lotor. badermagd/ balneatrix, lotrix, badstub / sudatorium, laconicum, substant. vor Badstub/ der ort da man sich außziehet zu baden / apodyterium, spoliatorium lat. rund oder gebogen Ort in der badstuben/ sphæristerium. das zum bad gehört / balnearius, a, um. Badaw / Patavium, vulgò Padua. Marggraffen Baden/ Thermæ Marchionis, oppidum. ober Baden/ Thermæ Helvetiorum oppidum. Badbütte/ Badstandt/ solium, piscina. Badtuch / Badhembd/ perizoma, perizonium, subligaculum, castula. Badgeschirr / strigil, natatorium. grosser Badzuber / oceanitis, vastum dolium, piscina. der in kalten Wasser badet / psycholutres. gebadet/ lautus, & lotus, a, um. baden / lavare.

Bäch / Pix, das von Bäch ist / piceus, a, um. mit Bäch schmieren / picare pico illinere. gebächt schiff/ picata navis.

Bär/ ursus, dem Bären zugehörig. ursinus, a, um. Bärenklaw/ acanthus, branca ursina vulgò.

Bäsen

Bäsen / scopa, vel scopæ, arum. scopula diminutivum. von einander gelöste Bäsen. Scopæ dissolutæ proverb. de hominibus nihili, nulliusq; consilij.

Badelborn/Tuderium(ut videtur) vulgò Paderborna. die im Badeborner Bistumb seynd/Angrivarij.

Balcken / tignus, vel tignum. trabs, & trabes, is. Tigillum, longurius. glate Balcken darauff die oberbühne ligt / lacus, us. Balckig / trabalis, e. fürsatz der Balcken / proceres, pen. corrept. plur. tant. ober Balcken / lacunar. pen prod. zwerch Balcken / transtra, orum. Balckenbandt / Balckenhäupter proceres penul. cor. plur. tant. subscudes. blaßBalck/folliculus.

Bald / Schnell / ohn verzug / ilicò, maturè. protinus. extemplò, oppidò, statim, mox, quàprimum, evestigio, dictum factum, confestim, celeriter, cursim, simulatque, sine cunctatione. gar bald / propediem bald darnach / subinde. schnell ocyssimus. a. um. bald geschehig / præsentaneus, a, um.

Balg / abgezogen Fell mit den haaren / Pellis, pellicula. Balg / Hur / pellex, scortum, meretrix. vide Dirne / Hur.

Ballen / oder kegelspiel / lusus pilæ. ballenplatz / sphæristerium. ball / springball / pila lusoria. Rageten / reticulum. den ballen schlagen / ludere pila, mittere pilam. den ball einem anderen zuwerffen / datatim ludere den ballen außschlagen / expulsum ludere. den ball empfangen vnd widerumb kehren / raptim ludere pila. den ball hinauß schlagen / extorquere pilam. den ball wider eine wandt werffen vnd widerkehren / reciprocare pilam, retorquere.

Balsam baum / Balsamum. balsamholtz Xylobalsamum. balsam saff / opobalsamum.

Bamberg am Mayn / Gravionarium fortè, Bamberga.

Banck / stuel / Scamnum, scabellum dimin. subsellium, sedes, sedile, sella.

Banckarmbrust / Catapulta, balista.

Banckhart / Bastart / der vnehlich gebohren ist / Nothus, spurius vid. Hur.

Band / gürt / kuppel / ligatura, vinculum, vimen, copula, laqueus, retinaculum, nexus, fascia, funes, lora, ligula. Fußband / fußeisen / compedes pen. cor. nervus, pedicæ, cippus. halsband / halsgezierd / monile, torques, torquis, hunds halsband / millus bändigen / zämen / imponere frenum, cohibere. hültzen band damit die balcken angehefft werden / subscudes hebband / retinaculum. das auß banden ist / vimineus, a, um. v. Gürtel.

Ban / esch / ackerfeld / Ager. marcktban oder ban vmb ein Stadt / fleck oder dorff / territorium. vide Grentze.

Bann oder Acht / Excommunicatio, proscriptio, damnatio. in Bann thun / aqua & igni interdicere. verbannet / Sacer, cra, crũ. vid. Acht.

Bang / angst / Angor, anxietas, solicitudo. vide Angst / Betrübnuß.

Bapst / Pontifex summus, maximus, Papa, quasi Pater. vide Pabst.

Bar / bereit / numeratus, vi. Baar geld.

Barbarey Aphrica, vulgo Barbaria.

Barbe fisch / Barbus, & barbo, mullus sive mulus, trigla.

Barchart / gevögelter barchet oder bilstächtig gewöbt / Polymitus, pen. correp.

Barchet so von baumwollen gemacht / pannus lana linoque contextus.

Barfüß / Anypodetes, pen. longa.

Barfüß der keine schuch an hat / Excalceatus, discalceatus, nudipes.

Barg / verschnitner Eber / Maialis.

Barmhertzig / Misericors, clemens, propitius.

Barmhertzigkeit / misericordia, clementia, eleemosyna. barmhertzig sein / misereri, miserescere, miserari, activum effectum habet. Barmhertziger / miserator. erbarmlich / misere, adverb. calamitosè. vnbarmhertzig / impius, a, um. immitis, crudelis, sævus, immisericors. vnbarmhertzigkeit / immisericordia, inclementia. sich erbarmen / misereri, compati. das zu erbarmen ist / miserandus, a, um.

Bärmutter / Vter, Vterus, vulva, matrix.

Bart / Barba, barbula. gauchhaar / milchhaar lanugo. langer bart / promissa barba, geißbart / Aruncus. knebelbart / mistax. rohtbart ænobarbus, vel potius ahenobarbus. der ein zerspalten bart hat sphonopogon. Gebärter / manbarer jungling vesticeps, barbatus. bartfähig / vngebart / jung / investis, imberbis, e. den bart lassen wachsen submittere barbam, nutrire barbam. bart abschneiden / detondere barbam, abradere barbam.

Bartelberg / Gebirg Italiæ, Appenninus, pen. prod.

Barte/ bipennis. vide Axt. Beil.

Barthöw/ Asciron, perforata lat.

Basel/ Basilea, oppidum. die im Baßler bißthumb/ Rauraces, & Rauraci.

Basilien blumen/ Ozimum, pen. correp. klein basilien / bacchar, ris.

Basilisck Basiliscus, lat. regulus.

Bast/ linde. cortex, liber, libri.

Bastart / Nothus, spurius, illegitimus, vulgò conceptus. vide Hurenkind.

Bauch / venter, ventriculus, dim. uter, uterus, abusive, uterculus dim. Aqualiculus, metaph. der vnderst bauch/ Alvus. bäuchechtig / dick bauch/ventricosus. feist bauch/obesus. bauchlauff/ durchlauff / dünnscheysse / profluvium ventris, fluxus ventris, alvus soluta. bauchdiener/liebkoser/ parasitus. vide Schmeichler.

Baucke/ Tympanum. bauckenschlager. Tympanista. bauckenschlagerin. Tympanistria. vide Trummel.

Baum/ Arbor, arbos, lignum. baumächtig/ arboreus, a, um. ein baum der mit wurtzeln gesetzet oder gepflantzet wird / viviradix. baum seuberer/ Arborator. baumseubern/ erhawen/ putare arbores. bäū welche vff den gestad der flüsse herauß gegen dem wasser wachsen/ Retæ. baumöl. oleum olivarū, baumräben / vites arbustivæ. baumnuß/ juglans. breiter baum / patula arbor. zu einem baū werden/ arborescere. baumwoll/ leucopium, gossipium, Xylinon. baumwüllin/ gossipinus, a, um. baumwüllin kleider/ Gossipinæ vestes. baumgart/ obßgart/ pomerium, pometum. bäum stumlen sublucare. bäum vnderstützen pedare. baum vnderhawen. sublucare. vid. Garten.

Baw/ gebäw / ædificium, structura, fabrica. bawherren / oder bawmeister / ædiles curules. bawmeister ambt ædilitas, ædilitium. bawkunst/ Architectura. zur bawkunst gehörig/ Architectonicus, a, um, bawen/ ædificare, fabricari, architectari, condere. auffbawen/ extruere. wol bawen/ elaborare. herzu bawen/ Adstruere. daß gebawet wird. structilis, e. bawfellige wand. ruinosus paries. bawholtz/ materia vel materies, widerbawig/ restibilis, e. ut ager restibilis, bawmeister / werckmeister / architectus. gemein gebäw opera publica. jrrgebäw / labirynthus, zugespitzt gebäw / wie die spitzige kirchthürn / pyramis, hinc pyramidalis, e, ein hoch vnd vest gebäw / Pergama, abusive tamen. gebäw das allenthalben seulen hatt / peristylium halbrund gebäw/ hemisphærium. vorgebäw procestrium. ein baw der riß bekompt/ ædificium casum minitans, rimam agens. bawfelt / aruum. ackerbaw agricultura, agricolatio, cultura, georgia. bawmann / bawer georgus, colonus, agricola, rusticus. das feld bawen/ habere rationem cum terra. vngebawter acker/ incultus ager. bawrsmann / villanus. bäwrisch/ agrestis, rusticus, inurbanus. bawrenhoff/ villa, villula, dimin. bawren schuch / carbatini, gen. fœm. bäwrin die allerley speiß zu marck trägt/ foraria.

Bautzen/ bellen wie die hund / Baubare.

Beben/ eschuttern/ fremere, trepidare. erdbiedem/ terræ motus, vide Erdt.

Bebenhausen/ Bebiana castra.

Bech/ Hartz/ Pix, Resina, Pissa, Gummi indecl. Bech mit bitumen vermischet pix asphaltus/ verbiecht vaß/ picatum dolium. mit bech bestreichē. picare, conpicare, impicare, vid. Bäch.

Becher/ Trinckgeschirr/ Scyphus, cyathus pen. corr. calix, gustatorium. ein grosser becher oder trinckgeschirr / crater, eris, pen. lon. & cratera. jrdener becher culullus. gedrähter becher / calix diatretus, toreuma. höltzen trinckgeschirr mit handhaben/ cupedo. vide Krauß.

Bearbeiten / Studium adhibere, intendere aciem ingenij. vide Fleiß.

Becker / ein brottbecker Pistor, furnarius, panocopus. Beckerhandwerck panificium, vide Bäcker. zucker Becker/ Küchlein Becker / Pfefferküchler, pistor dulciarius, tragematopola, cupediari⁹.

Becken / pelvis. halb rundt Becken / rhition. hand Becken/ malluvium, pollubrum, pelvis.

Bedawren / pigere. Imperson.

Bedencken / deliberare, cogitare.

Bedienung / Administratio.

Beding / Andingung / conditio, onis.

Bedürfftigkeit / egestas, indigentia.

Beer / Kern als an Lorber / Oliven ꝛc. Bacca, acini. Erdbeer / fragum, morum. Maulbern/ Molbeern / vaccinium. Das viel Beer hat / acinosus, a, um. Das Beer oder Körner trägt/ bacci fer. Ammelbeer. / cerasum aproniamum. Beeren oder Knetten / depsere.

Befelch / mandatum, decretum, edictum. præcep-

præceptum, der Befelch hat außzurichten / mandatarius. Befehlen/ mandare, demandare, credere. Wol befehlen/ commendare, dare negotium. Befelch außrichten / exequi mandata, effecta dare mandata, peragere, commissa exequi. Der letzte Befelch der Menschen/ suprema hominum mandata. Befelch empfahen / mandata habere, & in mandatis habere. Den Befelch fürhalten / mandata exponere. Befelch an bringen/ mandata ad aliquem deferre.

Befinden / intelligere, cognoscere, sentire.

Befürderlich vnd behülfflich einem seyn/ studere alicujus rebus, è re alicujus esse, prodesse alicui. Vide Hülff.

Begaben / donare, largiri, sich begeben / contingere, Imperson. Evenire, usu venire. Sich auff den Weg begeben/ viæ se committere, in viam dare.

Begegnen/ offerre se alicui, obuiam fieri.

Begeren / Begierd haben / cupere, desiderare, expetere, avere, concupiscere, appetere, optare. Embsig begehren / affectare. Begierligkeit / cupiditas, studium, desiderium, votum. Sein Begehren nicht erlangen / repulsam pati, ferre, voto frustrari. Groß Begierd / desiderium, sitis. Begierd jrgend aufflegen/adijcere animum. Begierd zum Studieren haben / cupiditate studiorum incendi, Amore studiorum teneri, capi. Seinen Begierden nachfolgen/ indulgere suis affectibus. Die Begierligkeit zähmen defraudere genium. Dem sein Begierd erfüllet wird/ compos animi. Begierlich / mit Verlangen/ avidè, cupidè, studiosè, avarè. Begierd erwecken/ incendere, excitare amorem. Vnzüchtig Begierd / libido, cupido, prurigo.

Begnügen haben / acquiescere, satis, abunde esse.

Begräbnuß / sepultura, exequiæ, funus. Vide Grab & Leich.

Begreiffen / complecti, comprehendere.

Behalter conservator. Behalten / servare. Zuvor behalten/ præservare. Hinder sich behalten / reservare, reponere. In der Gedächtnuß behalten / complecti memoria, mandare memoriæ Behaltnuß / capsa.

Beharren / manere, perseverare. Beharrligkeit / perseverantia, constantia. Beharrlich bleiben / in sententia constare.

Behawen/ beschneiden/ dolare, polire, limare.

Behend / dexter, a, um. agilis, e, velox citus, volucer. Behendiglich / impigre, adverb. Agiliter, properanter. Behendigkeit / agilitas, dexteritas, celeritas. Behend / schnell / cito, subito, è vestigio, protinus, statim, illicò.

Behertzigen/ cogitare, meditari, mente complecti, animo agitare.

Behülfflich seyn / operam navare, adesse, opem ferre.

Behüten / defendere, tegere, propugnare.

Bey / propter, adverb. Ad, apud, coram præposit. Bey gölle / medius fidius. Adverb. Iurandi.

Beicht / Bekäntnuß / confessio, enumeratio delicti. Beichten / seine Sünd bekennen / confiteri, fateri, enumerare delicta, peccata. Vide Bekennen.

Beyfuß / Arthemisia, alias proprium nomen mulieris.

Beile oder Kerbholtz / talea.

Beil/ ascia, securicula, securis, quiris. vid. Axt.

Beylager/ Beyschlaff / concubitus, coitus.

Das Beissen / Jucken. pruritus.

Beissen / mordicus arripere. Zerbeissen / rodere. Anbeissen / arrodere. Vbel beissen / verdriessen / male urere, Metaph. Zuvor beissen/ prærodere, vmbbeissen ambedere. Widerumb beissen/ remordere. Beissen mit Zähnen/ mordere, dentibus prehendere. Zween Hund beissen einen / ne Hercules contra duos.

Beyspiel/ exemplum. Beyspiel nemen/ petere exemplum.

Beystand / Advocatio, auxilium. Beystand im Rechten / Advocatus, consiliarius, subscriptor. Beystand thun / suffragari.

Bekennen/ fateri, confiteri de aliqua re, cedere causæ.

Bekehren / von Jrthumb bringen / convertere, tollere errorem, avertere ab errore.

Bekräfftigen / affirmare, asserere, aio pro affirmo. Jch Bekräfftiges mit einem Eyd / juratus affirmo. Vide bekräfftigen & ja sagen.

Bekümmernuß / solicitudo, cura, anxietas. Vide Bekümmernuß & Angst.

Belägern / obsidione cingere. das Belägerte entsetzen / obsidione liberare.

Belangendt / oder so viel mich belanget / per me, quod ad me pertinet.

Beleiten / comitari, comitem esse. Vide Gleidsmann.

Beltegen / mendacijs onerare. Vide Liegen.

Bellung / latratus, gannitus. Bellen wie ein Hund/baudare, latrare. Vide Hund. Widerbellen/ oblatrare, obgannire, obmurmurare, obstrepere, responsare, murmurare, commurmurare, occinere, reclamare, oppedere, Metaphor. Widerbeller / responsator.

Belohnung / præmium, merces. Vide Lohn.

Belüstigen / recreare, exhilarare. Vide Lust.

Bemund / Landschafft / Pedemontium.

Bemühen / vide bearbeiten / befleissen.

Bendel darin man Kinder wickelt / fascia, Hosenbendel / Fascia cruralis. Hauptbendel / Redimiculum. Bendel die an den Kräntzen oder Kronen hangen / Lemnisci. Bendel / oder Reyffangen / vitialia.

Bender/ Doliarius. Vide. Faßbender.

Benedictrosen / Pæonia.

Benedeyen / Benedicere, bene precari. Faustis imprecationibus prosequi.

Beneyder / Invidus, Malevolus, Lividus.

Bengel/Remmel/Fustis, Clava, Stipes, Sparus & Sparum. Mit einem Bengel schlagen / Fuste accipere, Fustem impingere. Vide Klüppel.

Benn / Karchzein / Benna, genus vehiculi, geflochten Benne vonbintzen / Scirpia. Die auff einer Karren sitzen/oder Bennen Gesellen. Combennones.

Betonienkraut / pæonia.

Bequem / Dignus, a, um, aptus, Idoneus, Conveniens, Congruus, Commodus, Accommodatus. Bequemlich / füglich / Aptè, Idoneè, Convenienter. Bequem von Natur / Naturæ munere aptus. Vide Tauglich.

S. Bernhardsberg / Summæ Alpes.

Berathschlagen / Deliberare, Consultare.

Bereit/fertig/ Paratus, Promptus. Bereiten/ Instruere, Parare, Ornare, Adornare. Vorbereiten / Præparare. den Tisch bereiten/Instruere, Adornare mensam. Bereit seyn / Præ manibus esse, In manibus esse, In promptu esse. Gnugsam bereit seyn / Suppetere, fere in tertia persona tantum. Bereit haben / habere in promptu. Bereitung mit Zierd/ apparatus. Vorbereitung/Meditatio, Præparatio. Vide fertig.

Berg/ Mons, Monticulus, diminut. Vorgebirg daß sich ins Meer streckt / Promontorium. Bergspitz/Jugum, Vertex, Apex montis. in einem Berg schwitzen / gleich seyn/ Clivo sudare in uno. Das sieben Berg hat / Septimontium. Das durch die Berg hin vnd wider schwebet / Montivagus, a, um. Ein Berggangk der Ertzknaben/ Arrigia. Bergechtig/ oder was von Bergen kompt / Montosus, Montanus, a, um. Berg darauff die Musæ wohnen, Parnassus, Helicon, mons Phocidis. Göttin der Berg / Orcades, Naphææ, Dryades, Nymphæ montium. Bergmann / metallicus. Berggrün / chrysocolla. Bergroth / sandaraca, Bergrothfärbig / sandaracinus, a, um. Sandicinus, a, um. Bergslandt / Montes, terra montensis. Berglein / collis, tumulus.

Bergen / verbergen / Condere, abscondere, abdere, obstruere, vel potius abstruere, occulere, operire, operculare, obnubere, celare, tegere, obvelare.

Bergamen / Membrana, aliàs pergamentum, pergamena charta, membranula dimin. Bergament das wieder abgeschabet ist vnnd anderwerts überschrieben/ palimsestus, alias deleticia. das võ Bergamen ist / membraneus, a, um. Bergamenter der Bergament macht / membranarius,

Bersig / Perca, Rubellio.

Bertram / Pyrethron.

Beruffen zum rechten / Evocare. Mündlich berufft / evocatus rectè. Mit dem Büttel oder Statknecht beruffen / evocare præconio. Beruffen / appelliren / provocare, für die Gemein beruffen oder appelliren / provocare ad populum, Beruffung/provocatio. Einem die Beruffung zulassen/dare alicui provocationem. Vulgò deferre appellationi. Vide Gericht.

Berühmen/Prædicare, jactare, gloriari, ostentare, venditare. Berühmt / clarus, conspicuus, celebris, spectatus.

Beschawen/Inspicere, inspectare, conijcere, figere oculos.

Beschedigen / Malis affligere, detrimentum, damnum inferre, damno afficere. Vide Schad.

Beschemen / Pudore afficere, ruborem incutere. Vide Schamhafft.

Bescherung / Fatum, Sors.

Beschimpffen / Deridere, ludere, risui, ludibrio exponere. Vide Schimpff.

Beschirmen / Tutari, tueri, defendere. Beschirmer/ patronus, tutor, defensor, custos. Beschirmung/ defensio, patrocinium. Sein Vaterlandt

landt beschirmen/patriæ se defensorem præbere.

Beschliessen / Absolvere, perficere, finire. Beschliessen ein Sententz / decernere, ferre sententiam. Vide End.

Beschlossener Paß / Interclusa, obstructa via. Vide Weg.

Beschreiben/Committere literis, literis mandare, mandare libro, monumentis, Vide Buch & Schreiben.

Beschwerd / Sarcina, metaph. Beschwernuß/ difficultas, molestia, labor, negotium, modus. Beschwerlich seyn / molestiam exhibere, facessere negotium. Beschwerlich / molestus, gravis. Beschweren/ degravare, prægravare. Vide Last.

Besitzen / Possidere, tenere. Gericht besitzen/ pro tribunali sedere. Besitzung / possessio. Ein Besitzung auff wiedergebung zugestellt / fiduciaria possessio, vindiciæ. Ein Besitzung über Menschen Gedencken / possessio antiquior hominum memoria, vel, possessio secularis. Die Besitzung zusprechen / mittere vel deducere in possessionem. Aus der Besitzung treiben / possessione depellere, deturbare. Aus der Besitzung weichen/ possessione decedere. Vide Sitzen.

Besser / Melior, comparat. à bonus, potior compar. Wenig besser/ meliusculus, a, um. dimin. à melior. Besser halten oder achten / anteferre. Allerbest / potissimus, a, um. Besserung / castigatio, correctio, emendatio. Ein Besserer/castigator, emendator, corrector, aristarchus. Bessern / corrigere, emendare, castigare, limam adhibere, incudi reddere. Besserung des Gemüths / resipiscentia. Besserung des Lebens / conversio ad frugem, correctio vitæ. Wieder bessern / vocare, revocare ad incudem, prou. Sich bessern / resipiscere. Besser seyn / vorgehen/ præstare, antecellere. Zum besten kehren/ æqui, bonique facere, dextre accipere. Ein Buch verbessern / castigare librum. Gebessert/ castigatus, a, um. der besserung bedürffen/lima opus habere.

Bästen / schelen / Glubere, deglubere.

Bestendigkeit / Perseverantia, constantia. Vide Bestendig.

Bestimpter Tag / Dicta dies, statuta, prefixa dies. Vide Tag.

Bestreiten / bestürmen / Oppugnare, impetum facere, Invadere. Vide Stürmen.

Besuchen / Visere, Invisere, Visitare. Vide Suchen.

Beten / Orare, Precari, Preces fundere, anbeten / Adorare, Implorare, Invocare. Anbetung / Invocatio, Adoratio, Supplicatio. Gott anbeten/Deum salutare. Vide Gottbitten. Er ist nicht zu erbieten / nullus locus precibus.

Beth / Lectus, Lectulus, Lecticulus, dimin. Cubile, stratum, Sitzbeth / Stipadium. Spanbeth/Fulcrum lecti. Ortbretter eines Spanbeths/ Sponda. Bethlach / Leinlach / Lodix, icis, pen. prod. Lodicula, dimin. Torale, Linteamina, Toralium. Faulbeth/ Lotterbeth / Grabatus, Accubitum. Deckbeth / Tegmen, Teges, Tegumentum. Federbeth / Lectus plumeus, Stragulum plumeum. Vnderbeth / Culcita, vel Culcitra. Beth mit Scharwullen gefüllt/Culcitra lanea, tomentitia. Beth Pfan / Batillus cubicularius. Bethmachen / Sternere, parare lectum. Einer der Beth machet / Lectisterniator. Zu Beth gehen / Ire, Discedere cubitum, Repetere somnum. Vom Beth auffstehen / Corripere corpus à lecto, E strato surgere. Bethrisen Artzt / Clinicus. Bethhüter / Verschnitner / Eunuchus. Tragbeth / Lectica. Bethtrager / Lecticarius. Kranck zu Beth liegen/ Lecto teneri.

Bethonien / Betonica.

Bettlen / Mendicare, emendicare, Ostiatim victum querere, stipem cogere. Bettlerey / Mendicitas, Mendicabulum, Mendicatio. Bettelstab / Extrema inopia, metaph. An Bettelstab gerahten / Redigi ad extremam inopiam, Mendicitati appropinquare. Bettler / Rogator, Mendicus. Bettlerleuse. /Xanthion. Bettler Mantel/ von allerley Farben Lappen zusammen geneht / Cento, onis.

Betrug/ Fallacia, Fraus, Deceptio, Circumventio, Dolus, Astus. Betrogen werden / Fraude circumveniri, in Fraudem induci. Vide Betriegen.

Betrübnuß / Dolor, Molestia, solicitudo, cura. Betrübt seyn / Mœrere, Dolere, animo angi, in mœrore esse & versari. Vber die Maß betrübt seyn / Tam dolere quàm qui maximè. Vide Bekümmernuß.

Beugen Vide Biegen.

Beutt/Raub/ Præda, spolium, Rapina. Auff Beuth außlauffen / Excurrere. Unde excursus militum. Freybeutter/ Præmiator, Prædo, Prædator, Grassator. Vide Rauber.

Beutel

Beutel Crumena, Crumenula, dimin. Sacculus, Marsupium, Loculus, Pera. Beutler oder Taschenmacher / Crumenarius, Marsupiarius. Beutelschneider / Manticularius, Crumeniseca, Beutel / Sib / Cribrum, incernibulum. Vide Sib & Räden. Beutelkast / Farinarium. Beutelsib / Pollinarium cribrum. Mälbeutler / Pollinitor. Beutlen / Incernere.

Beuten oder anschlagen wie thewr man es ver⸗kauffen wölle / Indicare. Auff etwas beuten / Liceri. Anschlag oder Beuth eines dings / Indicatio, indicatura. Anschlag oder Beuth vmb den Kösten der Schmertzen / Dolorum indicatura.

Bewahren / Conservare, Custodire, Tueri. Sein Erbschafft bewahren / Rem à parente traditam custodire, Tueri. Sein Ehr bewahren / Dignitatem tueri, Incolumem servare dignitatem.

Bewärung / Probatio, Argumentum. Bewä⸗rung die gewiß ist / Apodixis. Bewärung / Befä⸗stigung / Anzeigung / Argumentum. Bewärred / Beschließlich Red / Argumentatio, Bewärung brauchen / Argumentari. Bewären / Probare, facere fidem, Ponderare, metaph. Pensitare, freq. Pensiculare. Bewärlich / Probabilis, e. Wol bewäret / spectatus, a, um. Durch eine glei⸗che That bewären / Exemplo probare. Durch Erfahrnuß bewären / Experimento probare. Mit der That bewären / Factis probare. Einer so eines bewerten Fleisses ist / Probata opera Homo.

Bewegen / Movere, Flectere metaph. Fast bewegen / Motare frequent. Schnell auff einan⸗der bewegen / Micare metaph. Bewegung / Motus, us, Motio. Bewegig / Mobilis, e. Vnbe⸗wegig / Immobilis, e. Beweglígkeit / Mobilitas. Vnbewegligkeit / Immobilitas. Bewegung / Mit⸗tel / Rationes. Bewegung oder Mittel des Klä⸗gers / Rationes petitoris, accusatoris. Bewegung deß Schirmers / Rationes defensoris. Fürnemb⸗ste bewegungen / Rationes principales. Mit Be⸗wegungen / Rationes subsidiariæ. Zum Krieg be⸗wegen / Movere bellum, vel ad bellum. Bewe⸗gen zum Zorn / Stomachum facere, bilem commovere. Vide Zorn.

Beweisen / Probare, Docere. Vide Bewären. Wolthat beweisen / conferre beneficia alicui, vel, in aliquem. Lieb beweisen / singulari benevolentia prosequi. Vide Freundschafft & Dienst beweisen.

Bey / Iuxta, præp. Iuxtim, adu. Secum, cum accus. prope, præp. Secundum, præp. Pone, adverb. vel præp. Bey / vmb / penes præp. Circiter, ad numerum & tempus refertur. Vide Bey.

Beyd / mit einander / Ambo, uterque. Bey⸗derseits / utrimque, utrobique, utroque, in utramque partem.

Beyerlandt / Noricum. Alte Einwohner des Beyerlands / Norici. Der aus demselben Land ist / Noricus, a, um.

Beyerland zwischen dem Jhn vnd zwischen dem Lech / Vindelicia.

Beyn / Knoch / Os, ossis, ossiculum, dimin. Das Beyn vnter dem Knie / Crus. Beynig / Osseus, a, um. Beynsamler / Ossilegus. Beyn aus ziehen / Exossare. Helffenbein / Ebur, Ebor. Beynhauß / Ossuaria, Receptaculum ossium.

Beystand. Vide Beistand / Hülff.

Beitzen / wässern / Macerare. Gebeytzt werden / Macescere.

Bezahlen / Solvere, Satisfacere. Er kan nicht bezahlen / Non est solvendo. Vide Zahlen.

Bezwingen / Coërcere, compescere. Sein Ge⸗müth bezwingen / Animo vim inferre. Vide Zwingen.

Bibel / das alt vnd new Testament / Biblia sacra, Libri sacri, Paginæ sacræ, Sacræ litteræ, Sacra scriptura, Vetus & novum Testamentum, vel Instrumentum. Vide Buch & Testament.

Biber / Castor, Fiber, idem. Canis ponticus, est animal in terra, & aqua simul degens. Biber⸗geil oder Biberhoden / Castoreum.

Bicking / Halec infumatum, Arenga. Vide Hering.

Biegen / krümmen / flectere, inflectere, reflectere, inclinare, inrugare, incurvare, arcuare. Vide Krümmen / Biegung / Inclinatio, Declinatio, Flexura. Biegig / flexilis, flexibilis, tortilis, a. Vnbiegig / inflexibilis, e, præfractus, a, um. Rigidus, durus, prædurus, a, um. Knie Biegen / Flectere, curva enua. Vide Knie vmbbiegen / circum flectere. Neben sich biegen / declinare, deflectere. Von ein ander biegen / distorquere. Einbiegen / intorquere.

Bien oder Jmme / Apis, Apes, Apicula. Bien das kein Angel hat vnd nicht arbeitet / Hummel / Thräne / Fucus. Bienkörbe / Bienstöcke / Melitones, pen. prod. Apiarium, Alvearium, Alveare, Sirpea, Mellarium. Das Brummen der Bie⸗nen /

men/Bombus. Bien oder Immenschwarm/Examen apum. Bien oder Immenpfleger/Apiarius. Vide Imme.

Bienetsch/Lapathum, aliàs Rumex. Bienetschkraut/Blitum.

Bier/Zythus lat. Cervisia, vel Cerevisia. Bier bräwen/Coquere vel conficere cerevisiam. Bierbräwer/Coctor Cereuisiæ. Bierhauß/Taberna cerevisaria, Zytoplium.

Bieten/darreichen/porrigere, præbere, exhibere. Bieten/werth achten/Indicare, Æstimare. Darauff bieten/feyl bieten/Licere, Licitari. Außbieten/Venum exponere, venundare, auctionari, auctionem facere. Mehr darauff bieten/licitari. Bieter/Licitator, exhibitor. Bietung/achtung eines dings/Indicatio, Indicatura.

Gebiet/Imperium, Ditio, Regnum. Gebieten/Imperare, præcipere, Negotium dare. Gebiet oder Bann eines Herrn oder Stadt/Territorium, Ditio, Imperium. Bistums Gebiet/Diocesis, vel Diœcesis. Einen fürgebieten/fürbescheiden/Injus vocare, Citare, Arcessere. Gebieten als ein Oberherr/Edicere. Gebieter der Ruderknechte/Portisculus. Erbieten/erzeigen/Offerre, Exhibere. Verbieten/vetare, Interdicere. Feylbieten/proscribere. Außbietung zum Streit/Provocatio. Außbieten zum Streit/Poscere, vocare in certamen. Ein Hauß feyl bieten/Inscribere ædes.

Bild/bildnuß/Ebenbild/Imago, simulacrum, Effigies, Icon, statua. Bildstürmer/Iconomachus. Bildstürmerey/Iconomachia. Bildhäußlein/Ædicula. Groß vngehewr Bild/Colossus. Bild nach eins andern Gestalt gemacht/Effigies. Vorbild/oder ein vrsprüngig Gestalt eins dings/Idea. Fürnehm Vorbild/Prototypon, & Archetipus, Typus, lat. Forma vel Figura, Exemplar. Vorbild oder Geschicht/welche gleicher grösse oder minder ist/Paradigma, lat. Exemplum. Dem Vorbild nachfolgen/Filũ sequi. Bildlein/Eiconcula vel Iconcula sigillum dim. Gegossen oder außgehawen Bild/bildstock/Statua. Götz oder Götzenbild/Idolum. Kleine Bildlein/Imagunculæ. Bild das gegraben oder gegossen ist/Signum sculptile, sigillaria. Bilden/formieren/Effigiare, Formare, Figurare. Abbildung/Effigies. Gewebet mit mancherley Bildnuß als gevögleter Barchet/&c. Polymitus, pen. cor. Bildnuß/Icon, Eicon, Iconcula, Imaguncula, simulacrum. pen. prod. Bildnuß der Vorfahren/Stemmata. Bildnuß der Weiber/Hippidiades. Bildnuß aus Leim gemacht/Oscilla. Götzentempel/Delubrum. Vol Bildnuß/Imaginosus, a, um. Bildnuß geben oder machen/Imaginare. Gestalten nach jeder Bildnuß/Effingere. Einbilden/Imaginari, Animo concipere, Similitudinem mente concipere. Einbildung/Imaginatio, visio, cogitatio. Vorbildung des Gemüths/phantasia. Einbildig/Phantasticus, a, um. Imaginarius, a, um. Außdrückentlich gebildet/Iconicus, a, um. Bildgiesser/Bildhawer/Statuarius. Bildgraber/Sculptor, Anaglyptes. Bildhawerkunst/Statuaria, Anaglyptica. Bilder aus Steinen hawen/sculpere. Anbilden/gleich sehen/Repræsentare/Exhibere, Exprimere veram rei imaginem, vel faciem. Vorbilden/entwerffen/Adumbrare, Delineare, Ducere primas lineas.

Bilger/Wandersmann/Peregrinus, Peregrinator. Bilger oder Hirtentäsch/Pera. Bilgerhauß/Xenodochium, pen. prod. Bilgerweiß/Peregrè, pen. cor. adverb. Vide Frembdling.

Billich/gerecht/Æquus, Iustus. Billich/rechtmessig/Fas, Æquum, Iustum/Æquum bonum. Billichkeit/Æquitas, metaph. Iustitia. Nach der Billichkeit handelen/Æquo jure agere, vel ex æquo & bono disceptare. Billich/billicher weise/Licitè, Iure, Meritò adverb. Iustè, Æquè. Billichmachung/Dicæologia. Es sey billich oder vnbillich/Quo jure, quaque injuria. Der wider billichkeit thut/Injurius, wider billichkeit thun/Prævaricari metaph. facere injuriam, facere iniquè. Alle billichkeit übertretten/violare jus. Vnbillich/injurius, a, um. Iniquus, metaph. Vnbillich/Nefas. Vnbillichkeit/Iniquitas, Injuria. Voll Vnbillichkeit/Injuriosus, a, um. Du redest wider die billichkeit/Non æquum dicis.

Bimsenstein/badstein/Pumex, gen dub. Lapis bibulus. Mit bimsenstein glatten vnd reiben/Pumicare. Das dem Bimsenstein gleich ist/pumicosus, a, um, & pumiceus, a, um.

Binden/hefften/Ligare, nectere, vincere, catenare, concatenare, scirpare, constringere. Binden als Faßbender/Viere. Zusammen binden/Colligare, connectere, sarcinare, copulare, consarcinare, conjungere, compingere.

Vor binden / Præligare. Die Füß zusammen binden / Compedire, compedes, inijcere, devincire. Mit Seylen binden / Loris stringere. Auffbinden / Religare, Sarcinas colligere. Auffbinden / aufflösen / solvere, resolvere, enodare, explicare. Anbinden / Alligare, Annectere. Aneinander binden / conjungere, colligare, nodare. Einbinden / Illigare, Fascijs involvere. Hinden zu binden / oder hinter sich binden / Religare. vmbbinden / Circum ligare, Obligare, Circumvincire. Vnten binden / Subligare. Wol binden / Deligare, conjugare. Wiederumb binden / Revincere. Verbinden / verpflichten / Obligare, Adstringere, Obstringere, Devincire, Obnoxium, facere, vel reddere. Mit Eyd sich verbinden / Conjurare. Daß gebunden kan oder sol werden / Nexilis, e. Das zu binden gehöret / Viminalis, e. Bindung / Hafftung / Nexus, us, colligatio, Copulatio, Conjunctio. Connexio. Vide Knopffen an die Bindriemen / oder die höchste Noth vorhanden / Res ad Triarios redit.

Bingen / Bingium, oppidum.

Bintz / Ried / Iuncus. Grosse Bintzen / Mariscus. Das von bintzen ist / Iuncinus, Iunceus, a, um. Bintzaugen / Urtica mortua, vulgò Barocus; galiopsis græcè. Bintzenbusch / bintzenwald / Iuncetum. Bintzstaudlein / Scirpus. Hürd oder Korb von Bintzen gemacht / Iuncea sporta. Das vol Bintzen oder Ried ist / Iuncinus, Iuncosus, junceus, a, um.

Birckenbaum / Betula, bircken / Betuleatus, a, um. Birckwurtz / Quinquefolium, Pentaphyllon, vulgò, Tormentilla.

Birn / Pyrum. Birnbaum, Pyrus, g. f.

Bischoff / Episcopus, Præsul, Antistes, Infulatus Mysta. Weyhbischoff / Episcopi vicarius. Suffraganeus. Oberste Bischoff / Priester / Pontifex maximus. Bischoffshut / Mitra, Mitellum, dimin. Infula. Der ein Bischoffshut trägt / Mitratus. Ertzbischoff / Archiepiscopus, Archipræsul. Eines Bischoffs Ampt tragen / Episcopum agere, Episcopatum administrare, Episcopali munere fungi. Das bischöfflich Ampt / Episcopatus.

Bisantz / Constantinopolis, Byzantium.

Bisantz in hoch Burgundien / Visontio.

Bisem / Moschum. bisemknopff / Bulla.

Biß / Morsus, us. Morsiuncula, dimin. Apprehensio. Biß / abgebissen Stück / Bolus, Buccella. Bisselsweise / Morsicatim. Bissig / lästerig / Mordax. Vide Beissen / Roßgebiß / Frenum, sing. neut. plural. masc. & neut. Postomis, Lupus, Lupatum.

Biß an / biß dahin / Tenus, usque ad, In Donec. Biß das / Dum, usque, usquedum, Donec, Quoad. Biß jetzund / Hactenus, Hucusque, Adhuc. Bißweil / Non nunquam, Interdum, Quandoque.

Bitten / Rogare, Petere, Precari, Testari, Interpellare, Preces fundere. Fleissig / starck bitten / Obtestari, Deprecari, Obsecrare. Bitten allenthalben / Corrogare. Wiederumb bitten / Resecrare. Vergeblich bitten / Mortuo verba facere. Erbitten / Exorare, Flectere precibus. Bitte / Petitio, Precatio, Rogatio, Oratio. Vnablässige bitt / Improbæ preces. Demütige bitt / Supplicatio. Demütig bitten / Supplicare. Fleissige bitt / Deprecatio, Obtestatio. Bittbrieff / Supplication, Libellus supplex. Das aus bitt geben wird / Precarius, a, um. Mit bitt / Precario, adu. Mit bitt fürkommen / Prærogare. Mit bitt abgewinnen / Precibus extorquere. Die bitt erhören / Locum dare precibus. Bitter / Rogator, Petitor. Mit bitter / Competitior. Bittächtig / demütig / Supplex, icis. Vnerbittlich / Cervicosus, Inexorabilis. Vide Halßstarrig. Bittweise / Suppliciter, Obnixè. Hefftig bitten / Etiam atque etiam, vel, majorem in modum petere. Vmb Gottes willen bitten / Obsecrare, Obtestari, Per Deum orare, vide begeren.

Bittel / beuttel oder Stadtknecht / Apparitor, Liburnus. Bitteldienst / Apparitura. Ein bittel oder Knecht seyn / Apparere curiæ, Apparituram facere.

Bitter / Amarus, Acerbus, Amarulentus, Felleus, a, um, Tristis, e, metaphor. Bitterkeit / Amaritudo, Amaror, Acerbitas, Fel metaphor. Asperitas. Bitterlecht / Amarulentus, a, um. Bitter machen / Amaricare. Bitter werden / Amarescere, Exacerbescere. Verbittern / erzürnen / Exasperare, Irritare, Exulcerare, metaph. Bitterlich / Satyricè. adverb.

Blase in einem Thier oder Menschen / Vesica, Folliculus, Spiritus, us, Flatus, us, Flamen, Halitus. Das Widerblasen / Reflatus. Blaser / Trommeter oder Heerblaser / Tubicen. Blasen / Spirare, Flare. Wasserblase / Bulla. Zumal oder zusammen blasen / Conspirare, Conflare. Einblasen /

blasen / Suggerere , Inspirare, Inhalare. Einblasen / in ein Ohr blasen / Insusurrare , Immurmurare. Zublasen / Aspirare. Anblasung/ Aspiratio. Anblasen / Anhelare, Adflare, Aspirare. Abblasen / Canere receptui. Anblasen / Canere classicum, Ad arma conclamare. Auffblasung / Tumor. Auffgeblasen / Tumidus, a, um, Turgidus, a, um. Auffblasen / Inflare, Sufflare, Flatu excitare. Auffgeblasen/ stoltz / Inflatus, Tumidus, Turgidus, Superbus, Flatus. Auffgeblasene prächtige Wort / Ampullata Verba. Auffgeblasen vnd weich / Pulvinatus, a, um. Auffgeblasen seyn / Tumere, Intumere, Extumere, Intumescere, Turgere. Auffgeblasen/ stoltz seyn/ Ampullari. Außblasen / Expirare, Exhalare, Efflare, flatu abigere. Außblasung / Expiratio, Exhalatio, Efflatus. Groß aufgeblasen Ader/ krampfader / Varix, gen. mas. Zerblasen / Difflare. Durchblasen / Perflare. Blaßbalg / Follis, Folliculus. Schmidtsbalg / Follis fabrilis.

Blat / Folium. Blatpapirs / Folium chartæ, Pagina. blat eines Baums/ folium arboris, Frons, dis. das blätter hat/ Foliatus, a, um. breit Blätterich Latifolium. dz aus Blättern gemacht ist / Foliaceus, a, um. Blätter vberkommen / Caulescere. Blätter verlieren Decaulescere.

Blatte/ Lanx. blate von eisen oder metal / Lamina, vel Lamina, vel Lamna. Blattner / blechschlager / Laminarius, Bracteator, Bractearius. das mit gevierdten blatten gepflastert ist/ Thessellatus, a, um.

Blater/ Pustula, Vomica, Papula. Kindsblatern/ Vari, Varioli. truckblater / oder blater am hindern / Condyloma gen. neut. pen prod. Tuberculum insanabile. Blatern herfür trucken oder machen/ Tuberare. klein spitzig bläterlein das am fleischigem orth entspringt / Furunculus, Tuberculum acutum trieffende Bläterlein oder eiß das eyter gibt / Meliceris, pen. prod. außgeschlagen Bläterlein /Panus, i, pustulæ genus sub faucibus, auribus, & inguine enascens.

Blätzen oder bläcken / Balare. gebläck/ schaffgeschrey/ Balatus, us. Offt bläken/ Balito, as, are, freq.

Blätzen oder flicken/ Suere, Sarcire, Resarcire. daß gebläzt/ oder geflickt werden mag. Sutilis, le. ein Blätz od' Fleck Immissura, Segmen, Segmentũ.

Blaw/blawfarbig/ Cæruleus , Cærulus, Thalassicus, Cyaneus color. Liechtblaw/ Glaucus, a, um. Blaw von schlagen / Lividus. Blaw mal von von streichen, Livor. Blaw flecken/ Cæruleæ notæ

Blech/ vide Blatte.

Bley Plumbum. Bley oder Silberprob Galena, Plumbago, lat. das zu Bley gehört/ Plumbarius, a, um. Bley schwartz/ Plumbeus, a, um. der Bley geschirr machet / Plumbarius. subst. Bleyklumpen/ Bleykloß d amit mann die tieffe des Wassers messet/ Bolis, idis. Bley kugel in eim fewrohr/ Glans, Pila plumbata. Bleikugel träger / Monobarbulus. Bleywag oder senckel/ Perpendiculum, Amussis, dim. Bleyweiß / Cerussa. Bley lötten/ Plumbare. lötung von Bley/ Plumbatura.

Bleiben / Manere. Morari , Residere , Stare, Commorari. Vnbleibig / Momentaneus, a, um. Temporarius, a, um. Gäntzlich bleiben/ Permanere. Zumal bleiben / Commanere. Dahinden bleiben/ Remanere. Aus bleiben / Emanere. Aus bleiber/ Emansor. Immerwärend/ beharlich bleiben/ Perpetuum, Diuturnum, Fixum esse. Auff seiner meynung bleiben/Permanere in sententia. aussen bleiben/ Emanere. Bleiben bey seiner weise/ Pro pristino more facere. vid. Meynung.

Blenden / blind machen / Excæcare, Occæcare, Perstringere, Præstringere oculos, Luminibus officere, Caliginem obducere. Verblendung/Præstigium. Præstigiæ, arum. Verblender/ Gauckler / Præstigiator vid Gauckler.

Bleich/ Pallidus. a, um, Flavus, a, um. bleich werden/ Pallere, Pallescere, Expallescere, Exalbescere. Gantz bleich/Luridus. a, um. Bleichgelb/ Flavus, a, um. Bleichfarb / Pallor, oris. Fast erbleichen/Impallescere, unde, Impallescere chartis, Fleisig den Büchern obliegen.

Bleichen/ an der Sonnen weiß machen / Apricatione candefacere, Insolare , Ad solem expandere.

Blick/ augenblick/ Momentum, Punctus. vel, Punctum temporis. vide Augenblick.

Blick/ Alburnus, pisciculi genus.

Blind/ Exoculatus, a, um, Cæcus, a, um. Privatus, Orbatus oculis, Lumine cassus. Erblindet/ Obcæcatus, Excæcatus. Blind machen. Vide sup. Blenden. blindheit/ Cæcitas. blind handlen/ Andabatarum more facere, prov. Andabatæ homines erant gladiatores, qui clausis oculis digladiabantur. Blind seyn/conniuere, cæcutire.

Blitz/Fulgur, uris, Fulgor aeris, Fulmen, Fulgetrum,

getrum, Fulguratio, Coruscatio. Blitziger / Fulgurator, Fulgurum inspector. Blitzen / Fulgurare, Coruscare, Fulgur emittere. Das von Blitz oder strahl gerührt ist / Fulguratum, Fulminatum, Fulmine tactum.

Bloch / Stam / Klotz / Codex, & Caudex, Truncus, Stipes.

Blöd / Infirmus, a, um. Debilis, e. Fragilis, e. Semivivus, a, um. Imbecillis, & Imbecillus, Enervis, e. Languidus, a, um. Blödigkeit / Imbecillitas, Infirmitas, Fragilitas, Debilitas, Languor. vide Schwach. der ein blöd Gesicht hat. Myops. Blöd machen. Debilitare blöd werden. Languescere.

Bloß / nackent / Nudus, a, um, Detectus. bloß von Federn / deplumis, e. entblösen / Exuere, Nudare, Denudare, Detegere. Blöße Nuditas.

Blüen / grünen / Florere, Flores edere. Anheben zu blüen / Florescere. Auffhören zu blüen / Deflorere. Verblüen / deflorescere. Efflorescere. Anheben zu blüen / oder fast blüen / Efflorescere. widerumb blüen / Reflorere. Wider anheben zu blüen / grünen / Reflorescere. Das wider blüet / Restibilis, e. Blüen machen / Florare vide grünẽ.

Blum / Flos, Flosculus, dim. Gemma. Blumen Knopf Pappus. Korn oder Weitzen blüet Pollen & Pollis inis inde Pollinarius, a, um. Das darzu gehöret. Schlüssel blum / Verbascum, Primula veris, Paralysis herba. blumechtig / Floridus, a, um. Florulentus, a, um, Blumenbrechen / Legere, carpere flores. Vorblühen præflorere. Das von Blumen ist / Floreus, a, um. blumträgig / Floriger, a, um.

Blut / Sanguis. gerunnen blut. Cruor, oris. Blutader / Vena, blutig / Sanguineus, a, ū. sanguinolentus, a, um, cruentus, a, um, cruentatus, sanguine vel cruore conspersus, aspersus. Unblütig / incruentus, a, um. Ohn blut / Blutloß / Exangvis, e. blutdürstig / sanguinarius, a, um. Cruoris avidus. Vide Tyranney. blutwurst / apexabo. Bluthund / Faliscus. Blutfreund / Consanguineus, a, um. blutfluß hæmorrhois, idis, Fluxus, Effluxus, Profluvium sanguinis. bluten / Emittere, effundere sanguinem, stillare sanguinem. blütig machen / cruentare. blutspeiung / Hæmoptysis. blut stillen / sistere sanguinem.

Boborellen / Halicacabus, lat. vesicaria.

Bock / Hircus. Junges böcklein / Hœdus. Verschnittener bock / Caper. Steinbock / Capricornus, Aegoceros idem, est signum cœleste. Holtzbock / Redivius, vermiculi genus, cuti animalium capite infixo inhæreus. Dicitur quoque Bock der Achsel gestanck. Hircus, virus alarum.

Boden / grund. Solum, fundum, fundamentum. Ungeschlachte deß bodens / Malitia soli. boden eins Fluß / vadum. das deß bodens ist / oder darauff / Solistimum. weiter boden / Latifundium. bodenzinß / Solarium. zu boden stossen / oder biegen / Arietare. zu boden fahren / Ima petere. Von boden auff hinweg nehmen / funditus tollere zu boden fallen / sidere, desidere, submergi.

Bodensee / Acronius lacus. der under Bodensee / Lacus Venetus.

Bogen / handbogen / Arcus, us. kocher deß bogens / oder futer / Corytus. Die senne deß bogens / Nervus equinus, vel Nervus arcus. Den Bogen spannen / Arcum tendere, intendere, Adducere arcum. den bogen ablassen / Remittere arcum. geigen oder fidelbogen / Plectrum. Regenbogen / Iris, Arcus cœlestis. krum bogen / Gewölb / Camera, testudo, arcus, fornix. Gartenbogen mit Reben / blumen oder stauden eingeschlossen / Pergula. gekrümmet / Arcuatus, a, um. Laqueatus, a, um. Curvus, a, um. Convexus, a, um. sinuatus, a, um. tortus, a, um. Fast gebogen / tortuosus a, um. das fast gebogen werden kan / flexibilis, e. gebogen machen / welben / fornicare. vide biegen / & Armbrust.

Behmerland / Bohemia. Bohemer walt / Glabreta silva, & Luna silva.

Blech / Migala, ut putatur.

Boltz / Pfeil / Sagitta, Spiculum, Telum, Arundo. boltzẽ uff die Senne legen / sagittam nervo aptare, accommodare. boltz in der wagen / Phalanx. boltz in der wagen daran die Schüssel hangen / Iugum.

Bollwerck / Dam / Propugnaculum, Agger, Munimen, Munimentum, Munitio. Das zum bollwerck gehört / Vallaris, e. bollwerck mit Pfälen / Vallum. Umbolwercken / vallare, circumuallare.

Bon / Faba. bonenhülsen / Fabalia. bonenmäl / damit man die masen in kleidern außwischet / Lomentum. Schwartz flecklin an den bonen / hilum. das von bonen ist / Fabaceus, a, um. Fabarius, a, um. Feig / oder Wicksbon / Lupinus. Geröllte bonen / fresæ fabæ, id est, molâ parum contusæ.

Bonn / Bonna, Verona, oppidum.

Börer / Terebrum. vel Terebra, börlin Terebellum

bellum, forare, Terebro perforare. durch boren/ perterebrare, perforare.

Borgen/ leihen/ mutuum dare, commodare, commodato dare. auff borg nehmen / mutuari, utendum accipere. vide Lehnen. & Leihen. Verborgen/ absconditus, a, um. Obscurus, a, um. cæcus, crypticus, a, um. latens, clandestinus. Verborgen sein/ latere, delitere, delitescere, latitare. Verborgenlich / clanculum, clam. vide Heimlich.

Boretsch/ Buglossa, Buglossus, Borago, herba est. vide Ochsen zung.

Bort/ oder das euserst eines dings / Margo, propriè tamen folij est. Crepido, Ora, Labrum. bort oder gestad eines Fluß oder brunnen Labiũ.

Böß/ Arg/ Malus, a, um. Improbus, a, um. Deter, a, um. Niger. a, um. Perperus, a, um. Discolus, Nequam, indec. Malevolus, Perversus, a, um. böß in guts verkehren/ Nigrum in candida vertere. böß machen / corrumpere, depravare für böß achten/ carbone notare. zum bösen deuten interpretari sinistrè, in sinistram partem. bößlich/ nequiter, adver. malitiosè, perperam, pravè. boßheit/ malitia, pravitas, perversitas. bößwicht / scelestus, sceleratus, nequam, nebulo. bösen namen haben / male audire. böse zeitung. rumor deterior, minus secundus, tristis. böser außgang eines dings / Infelix, infaustus rei exitus, eventus. böß zeichen/ Infaustum omen, Malum augurium. böse wege / Viæ difficiles, plenæ laboris.

Bossenwerck / Parergon bossenvbung / Gesticulator. bössig/ gestuosus, a, um. das zum bossenwerck gehört/ gesticularius, a, um.

Bott/ Engel/ Nuncius, Angelus. bott / briefftrager/ Nuncius, Tabellarius, grammatophorus. vnder bott / diactor, internuncius. bott der Feindschafft oder Krieg ansagt / Fecialis. Friedbot/ caduceator. Friedboten rut/ caduceum. vide Herrold. bottschafft / Nuncius, & Nuncium, quod tamen latinum non est Legatio. gute fröliche bottschafft/ Evangelium, sed potius in plurali. das zur bottschafft gehört / Legaticus, a, um. bottschaff / gesanter / Legatus. Gebott / Præceptum, Præceptio, Edictum, vulgò, Mandatum, Decretum, Placitum. vid. befelch & Gebott. verbott / Interdictum, Interdictio. Das verbotten ist / Vetitus, a, um. gebotten/ Indictus, a, um. Bottschafft bringen/ nuncium adferre, nunciare, significare.

Braband / Belgium, gij, est & nomen oppidi inter Belgas. Die Brabender/ Belgæ, arum Das Brabendisch ist/ Belgius, a, um, ut Essedum Belgicum, genus quoddam currus apud Belgas primùm inventi. Die Brabender bey Tungren/ Tungri.

Brachacker den man ein Jahr vmbs ander säet/ ager novalis, & novalis, gen. fœm. novale, gen. neut. Veruactum. brachen/ zum ersten zackern / Repastinare, effringere terram. vide Acker.

Brachmonat/ Iunius, olim Saturnalis.

Bräm/ Oestrum, latinè Asilus, & Tabanus. Insecti genus, examina apum strepitu suo perturbans.

Brand/ brenned scheit / torris, stipes semiustus, brand der außgeleschet ist/ titio, onis. brand/ wann ein Statt oder Hauß brennet / Incendium, Flagrantia, Flamma, Inflammatio. brandopffer/ holocaustum, holocautoma, pen. prod. holocaustosis. Brandreitte/ Alarium. Brandzeichen/ stigma, lat. nota, vel signum inustum. gebrandzeichnet/ stigmatias, cauteriatus, a, um, notis compunctus. die Statt ist durch den Krieg verbrandt / Hæc civitas sævitiâ militum conflagravit, incendio perijt, in cineres redacta est, igne absumpta est. grosser brand hat sich erhaben / vehemens ignis accensus est. vide Fewer.

Braten/ rösten/ Assare, Torrere, Torrefacere, Frigere, tert. conjug. Igne excoquere. gebraten/ Assatus, Assus, a, um. Das gebraten ist/ Assum, Assatum, Assa, Caro assa, assata, inassata, Caro tosta. Ein gebratnüß / Assatura. Kalbs braten/ Offula, vel, Offella vitulina. ripbraten von eim schwein / Petaso, onis, pen. cor. Petasunculus, dim. bratpfan / Sartago, Frixorium. bratspiß/ Obelus, lat. Veru, indecl. in sing. in plur. hæc verua, Veruculum, dim.

Brauchen/ Vti, Vsurpare. brauchen/ geniessen/ Frui, Potiri, Vsumfructum habere. stetzs brauchen mit worten oder thaten/ Vsurpare, Vsitari freq. gebräuchlicher weiß / usitatè, Solitè, More solito, brauch / gewonheit / Mos, Vsus, Ritus, Modus, Consuetudo. embsiger brauch / Exercitatio. auß dem brauch heben / tilgen / Antiquare. vid. Tilgen/ auß dem brauch kommen/ Obsolere, Obsolescere. gebrauchlich / Vsitatus, Vsu, More receptus. gebreuchlich / gangbar sein / Vsitatum, Frequens, Tritum, Pervulgatum esse.

zumahl brauchen/ Couti ein ding brauchen lassen/ Dare usum alicujus rei. Eins andern spruch brauchen/ Dictum alterius usurpare. Mißbrauch/ Cathachresis, Abusio, abusus, us, malus usus. Mißbrauchen / Abuti. die zeit zu Studieren mißbrauchen / Otio & literis abuti. ein Ambt brauchen/ Fungi munere, Obire munus. vide Ambt. Ungebräuchlich/ Inusitate, Insolitè. Ungebräuchlich / vngangbar / Inusitatus, Insolitus, a, um. Das ist bräuchlich / Mos invaluit, Mos obtinet, Vsu receptum, in more positum est, Moris, Consuetudinis est. Den brauch lassen vndergehen/ A consuetudine discedere.

Braun/ kästen braun / Puniceus, Phœniceus, Spadix. Schwartz braun/ Aquilus, Fuscus, a, um. Viol braun/ Hyacinthinus, Amethystinus, Ianthinus, a, um. Braunrot farb / Phœnix, icis. braue Augen | Nigricantes oculi. v. Farb.

Braunschweig/ Tulisurgium, ut videtur, oppidum est Saxoniæ inferioris.

Braut/ Nympha, lat. Sponsa, Nova nupta, Bräutigam/ Sponsus, Nuptus. Nymphus. newer Bräutgam/ Neonymphus. Brautführer / Paranymphus, Auspex, Pronubus. Das zur Braut gehört / Sponsalis, e, Hochzeit. Nuptiæ, arum, plur. tant. Nuptialiter, adverb. Hochzeitlich brautlied. Hymenæus, Epithalamium. vid Lied. Brautführerin / Pronuba, penul. corn. Brautbeth / Genialis lectus, Thorus. vi. Beth. Zur Braut verloben/ Despondere, Desponsare, Nuptui dare. zeitig zum Breutgam/ oder Braut/ mannbar/ Nubilis, lis. vide Hochzeit/& Mannbar.

Brechen / zerreissen / Frangere, Rumpere, Frendere, Infrendere, Rescindere. Abbrechen/ vmbreissen / Diruere, Deijcere, Demoliri. Ein theil abbrechen/ Derogare. abbrechen/ obs abbrechen/ Carpere, Decerpere, Defringere. auffbrechen / Offringere. Auffbrechen / darvon lauffen/ Erumpere, Evadere, Effugere, auffbrechen / Ackern/ Arare, Proscindere. Durch brechen/ Perfringere, Perrumpere. Fürbrechen / Præfringere, herfür brechen / wachsen / Gliscere. mit Gewalt hinein brechen / Irrumpere. Von einander brechen / Diffringere. Zerbrechen / Destruere, Confingere, comminuere, Quassare. vide Verhären, Zerbrochen/ Quassatus, & Quassus, a, um. vide Brech. die Räben brechen / lauben/ Pampinare. Hanffbrechen/ Decorticare cannabim. Einem sein Hertz vnd Muth brechen / Animum alicuius frangere. Glauben vnd Trew brechen / Fidem frangere. den Bund brechen / Fœdus frangere. Ein gebrochen stück / Fragmen, Fragmentum. Brieff auffbrechen / Aperire literas. vid Brieff. Blumen brechen. vide Blum. sich erbrechen / Kotzen/ Vomere, Evomere. vide Kotzen.

Gebrech / Mangel / Vitium, Deliquium, Depravatio. Gebrech/ Armut/ Penuria, Inopia, Indigentia. vid. Mangel / Gebrechlich. Mancus, a, um, Vitiosus, a, um. Ein gebrechlicher Leib / Viciatum corpus. Unbrechhafft/ Integer, Sincerus. Gebrech leyden / Indigere, Egere, Carere. Gebrechlich / Kranck seyn / Valetudine esse infirma. vid. Kranck.

Bregantz/ Bregantia, vel Confluentes, oppidum.

Brehm/ Roßmuck/ Tabanus, Asilus, Oestrum. Vide Bräm.

Brey / Puls, Pulmentum, Pulticula, Liquamens, dimin. Kindsbrey oder Pappe / Pappa. Geschirr zum Brey / Pultarius, vide Pabbe.

Breißgaw / Brisigaula, regio est.

Bremen / Babiranum, olim, nunc Brema, nobile saxoniæ inferioris emporium ad visurgim situm.

Brennen/ Sengen/ Urere, ustulare, Adurere, Cremare, Torrere, flagrare. Brennechtig/ Causticus, a, um, Encaustus, um. Breneysen/ Tudicula, cauterium. Ich brenn ein Zeichen/ Tudiculo, as. Brennofen / Clibanus. Gebrand Wasser/ oder tröpffung / Distillatio. Brennen/ vnsinniglich lieben / Ardere vide Lieben. Fast brennen / Adurere, deurere. Anbrennen / Inurere. Ein Zeichen anbrennen / Inurere notam, Angebrandte Speiß / Cremium. Verbrennen/ Cremare, Concremare, in cinerem vertere, Vulcano tradere, conflagrare, Deflagrare. Verbrennt werden/ Comburi, Flammis, igne absumi. Vor Lieb brennen/ Ardere amore, Amore teneri. Vide Lieb. Entbrennen vor Zorn / Exardere ira, Incandescere. Vide. Zorn. Aus Brennen/ Exurere. Brenner/ Ustor, Incendiarius. Brenner / Hitz so die Bäume vnd Kräuter schediget/ Uredo, inis, pen. prod. Ustrigo. Brenner in den Räben/ Carbunculus. Brenner in den Früchten / Rubigo, Ærugo. Der Brenner / Pyrenæ alpes, Pyrenæus mons. Brennächtig seyn/ Sapere adustionem. Brennen / erbrennen/ Ardere, in fla-

in flammas ire. Brünstig oder hitzig seyn/Æstuare. Brunst/Begierd/Ardor. Fewerbrunst/Incendium. v. Flamm. Inbrünstig werden/Ardescere, Inardescere, Exardere. Brennendt/Fewrig/Ignitus, a, um. Inbrünstiglich/Ardenter. Mein Hertz brennt/Ardet mihi animus. Vor Zorn brennen/Iracundiâ ardere.

Brente/Alveus, Alveolus, dim. Brennte/ein weit Wasser Geschirr/Butte/Trua, Trulla, dim. Orca, Orcula, Labarum, solium, Cupa. Vide Bütte.

Bresem/Prasmus.

Breßlaw/Hauptstadt in Schlesien/Budorgis, ut est conjectura, nunc Uratislavia.

Gebreste/Defectus, Defectio, penuria. Bresthafft/Defectuosus, a, um, Gebresten/Eclipsis, las. Defectus, us. Vide Gebrech/Mangel & Armut.

Bret/Bort/Asser, Assis, Pult oder Schreibbret/Pluteus. Spil auff dem Bret/Alea, Lusus aleæ, vel Tesseratum. Spilbret/Schachtafel/Alveus, Alveolus, Fritillus, Pyrgus, Tabula lusoria, aleatoria. Im Bretspielen/Aleâ ludere.

Breuchlig/vide supra, bräuchlich.

Breit/weit/Amplus, a, um, latus, spatiosus. Breit/flach/Planus, a, um, Æquus, a, um. Simus. Wenig breit/subsimus, a, um. Breit seyn/Patere, metaph. Breit machen/Dilatare. Breit werden/Latescere. Außgebreitet/Fusim, adverb. Außbreiten/außspannen/Explicare, Expandere, vide Spannen. Nicht eines Fingers breit/Ne transversum unguem, Non digitum, Non latum unguem.

Brieff/Epistel/literæ, arum, literulæ, Epistola, Tabula, Tabulæ, dimin. Codicillus, Diploma, Breve, Bulla, scripta, Libellus. Klein Brieff/Epistolium. Versigelter Brieff/Diploma, Vulgo Bulla, Breves codicilli. Daß zu eim Brieff gehört/Epistolaris, e. Gewalts Brieff/Diploma. Ein Gewaltsbrieff außbringen/Diploma impetrare. Seine Gewaltsbrieff glaubwürdig machen/Diploma suum approbare. Paßbrieff/Paßport/Epistola assertoria. Vide Losung. Bitbrieff/Supplication/Libellus supplex, Epistola petitoria. Brieff auffthun/Resignare, Recludere literas. Briefftråger/Tabellio, onis, Libellio, Tabellarius. Ein gewisser Ort zu Verwarung der Brieffe vnd Schrifften/Grammatophilacium, Tablinum lat. Brieffschrein da Bücher/vnd Vrber eines Fürsten/oder Stadt behalten werden/Archivum, pen. pro. Brieff darthun/Tabulas proferre. Brieffschrein/Tabularium.

Brill/Conspecillum, Specillum, Conspicillium, Conspecillum.

Bringen/Ferre, Deferre, Portare. Herzu bringen/Adferre, Adportare. Hinein bringen/Importare. Mit/oder zusammen bringen/Conferre, Comportare. Darvon bringen/erlangen/Auferre, Consequi, Adipisci. Darzu bringen/anführen/Adducere, Inducere. Wieder bringen/Instaurare. Wiederbringung/Relatio. Wiederbringig/Reparabilis, Relativus. Wiederumb bringen/Reportare, Referre, Restituere. Auff oder Wiederbringer/Fundator, Instaurator, Restaurator. Haß auffbringen/Conflare odium. Vide. Haß/Zorn. Vom Verderben wieder auffbracht/Redivivus, a, um. An Tag bringen/Proferre, in apertum, in lucem, in medium ferre. Zu wegen bringen/Efficere, Effectum dare. Vmbbringen/E medio tollere, occidere, necare, trucidare. Vide. Tödten. Sich selbst vmbbringen/Sibi mortem consciscere, Manus adferre. Volbringen/Absolvere, Finire, Exequi, Perficere. Vide. Enden. Vnter sich bringen/bezwingen/Subigere, Subdere, Subjugare. Ein bringen oder zu trincken/Propinare. Die Zeit vnnützlich zu bringen/Tempus inutiliter terere, consumere, perdere. Ein Sach auff die lange Bahn bringen/Rem protrahere. in Noth bringen/In angustias conijcere. Vide: Elend/Jammer/Kummer.

Brisach/Brisiacus mons.

Brock oder Stücklein Speiß eines jeglichen dings/Bolus, mica panis, Analecta. Brock damit man die Vögel mestet/turunda. Einbrocken/Interere. Esse aus was du hast eingebrockt/Exede quod intrivisti.

Brombeer/Morum rubi. Brombeerstaud/Rubus. Ein Ort da viel Bromberstauden wachsen/Rubetum.

Brodt/Panis, Ceres metonym. Weiß Brodt/Panis primarius, Triticanus, Similagineus. Grob Hauß oder Rockenbrodt/Panis cibarius, Panis secundarius, Kleyenbrodt/Panis furfuraceus, recrementitius. Gerstenbrot/panis hordeaceus.

Schwamechtig Brodt / Panis spongiosus. Zweymal gebacken Brodt / Zweiback / Panis nauticus. Brodt mit Wein oder Oel begossen / Maza. Gebittert Brodt / Panis butyratus, butyro illitus. Gesewert Brodt / Panis fermentatus. Ungesewert Brodt / Panis azimus. Verstickt Brodt / Panis situm resipiscens. Brodtkruste oder Rinde / Crustum Panis. Brodtbecker / Pistor, Pinsor, Panificus, Artocopus, pen. cor. Brodtbeckerin / Pistrix, furnia. Brodtbecker Handwerck / Panificium. Brodtbeckerzeug / cerealia arma. Brodtschauffel / Infurnibulum. Stück Brodt / Offa. Brodtkorb / Canistrum, Panarium. Vide Korb. Brodttrog / Brodtkist / Mactra. Backen / & Becker.

Bruch / Riß / Rima, Fissura, Scissura. Vide Spaltung. Brüchig / Fragilis, e. Frivolus, a, um. Unzerbrüchlich / infragilis, e. Præfractus, a, um. Adamantinus, a, um. metaph. Brüchige Geschirr / Frivola vasa. Abbrüchigkeit / Parcitas, Abstinentia, Continentia. Abbrüchig / parcus, a, um. Zimlicher Abbruch / Parsimonia. Jhm selbst Abbruch thun / Defraudare genium. Ohn Abbruch leben / Indulgere genio. Vide. Mässigkeit. Abbruch thun / abziehen / detrahere, derogare. Vide. Schaden thun. Außbruch der Soldaten aus dem Läger / eruptio, excursio, excursus militum. Schiffbruch / naufragium. Vid. Schiff. Bruch des Gemechts oder Hoden / Hernia. Ramex, Ruptura, Enterocele, pen. pro. Epiplocele, pen. pro. Vide. Hoden & Gemächte.

Brüch / Badtuch / subligaculum, præcinctorium, perizoma, vel femorale campestre, suffibulum. Vide Bad & Badkleid.

Brück / Pons, Ratis. Höltzene Brück / Pons sublicius. Fallbrück / Pons versatilis. Instrument damit man die Pfäl in die Erden treibt wenn man Brücken wil machen / Fistuca.

Bruder / Frater, Fraterculus, dimin. Adelphus, Germanus. Das zu einem Bruder gehört / Fraternus, a, um. Bruders Fraw / Fratria. zweyer Brüder Kinder / Patrueles. Ein Bruders Sohn / Neeff / nepos ex fratre. Brüder von einer Mutter / Fratres uterini. Falscher Bruder / Pseudoadelphus. Leibliche Brüder / Fratres Germani. Zwen Gebrüder von einer Geburth / Fratres gemini, gemelli. Brüderliche Lieb / Fraternus amor. Todtschläger seines Bruders / Fratricida.

Bürge mitten im Schawhauß / Orchestra, Pulpitum. Vide Spiel.

Brühe / Supp / Ius, jusculum, dimin. Sorbitio, sorbitiuncula, dimin. Liquamen. Gewürtzt Brühe / Embamma, lat. Intinctus, Ius conditum. Ein Speiß voller Brüh / brühechtig / Iurulentus, a, um.

Brüllen wie ein Ochs / Mugire, boare. Das Brüllen der Küh / Mugitus, boatus. Vide Kuhe & Ochs.

Brumat bey Stephofelden / Brocomagus, & Breucomagus vicus.

Brumlen / murren / Murmurare, admurmurare, commurmurare, susurrare, muginari, obmurmurare. Das Brummen / Murmuratio, murmurillum, mussitatio. Brumlechtig / mussitabundus. Blumler / Murmurator. Ein wenig Brumlen / submurmurare. Fast brumlen / mussitare.

Brunn / Fons. Galgbrun / Schöpffbrun / Puteus, Puteolus, dimin. Legitur & Puteum, gen. neut. Das von einem Galgbrunnen ist / Putealis, e. Puteanus, a, um. Brunnenwasserfinder / Aquilex, gis, pen. prod. Brunnengraber / Putearius. Brunnader / Brunnquell / scaturigo, scatebræ, scaturies, vena fontis. Brunnenröhr oder Spritz / mastos, metaph. Sipho, onis, siphunculus. Brunnenscheib / daran man das Seil ziehet / Trochlea. Brunnhack / Harpax, Harpago, inis. Brunnentrog / Labrum, crater, cratera. Brunnenschwengel / damit man das Wasser auß zeucht / Tollenon, tolleno, haustrum. Brunnen oder Wasserpomp / Antla. Brunnkreß / Nasturtium aquaticum. Herba est.

Bruntz / Seich / Urina, Lotium. Der kalt Seich / stranguria. Bruntzen / Mingere, mejere, reddere urinam, lotium, exonerare vel levare vesicam. Bruntz verhalten / remorari lotium. Offt bruntzen / mictitare. Bruntzkachel / matula, matella, matellio, dimin. Trulla urinaria, vas urinarium.

Brust / oder Hertz / das Vordertheil des Menschen / vom Halß biß auff den Bauch / Pectus, oris. Item Thorax. Pectusculum, dimin. Brustbug / das Vordergrät vor der Sattelgrät / Antilena. Das zur Brust gehört / Pectoralis, e. Brusttuch / Pectorale, mammillare, substant. Brustbändel / Brustriem / strophium, strophiolū dimin, fascia

fasciapectoralis. Der solche Riemen oder Bänder macht / Strophiarius, a, um. vide Bendel. Brust / Brustkleid / Brustharnisch. Thorax. Der ein Brustkleid antregt / Thoracatus. Brust / Mam / Mamma, Vber. vide Dütten / Brustwärtzlin / Papilla. Engbrüstig. vide Athem.

Brüten / Eyer außbrüten / excludere ova. Brütung / Incubatio, Cubitus, Incubitus, Eyer brüten / fovere ova, vide Eyer & Hun.

Bub / Lecker / Nebulo, Frugiperda. Streichwürdiger Bub / Flagrio, mastigias. Bubenstück / scelus, flagitium, crimen. Bubenstück thun / patrare scelus. Büberey / Nequitia, Petulantia. vide Laster.

Buch / liber, libellus, dim. codex, volumen, sed abusivè. Buchstaben / Gramma, lat. littera, literula. dim. Buchstaben der Buchdrucker / Typi, characteres. Mit stimmende Buchstaben / consonantes. Verblichene Buchstaben / fugientes literæ. Büchlein / Tabella. Buch das einem Fälschlich zugeeignet wird / Liber Nothus, met. Tag oder Rechenbuch / Diarium, Ephemeris, pen. cor. Acta diurna. Handbüchlein / Enchiridium. ein nahmbuch / Tabula accepti. Jahrbuch / darinnen verzeichnet wird was Jährlich geschicht / Annales, plur. tant. Jahrzeitbuch / darinnen alle Ordnung / vnd Ceremonien / Feyrtag / vnd dergleichen begriffen seynd / Fasti, orum, plur. tant. Scribent / Autor, Scriptor, Fictor, Compositor. Nachgültiger Buchdichter / Protelarius scriptor. Stück von einem Buch / tomus. Dann grosse Bücher werden in tomos getheilet. Buch abschreiber / Bibliographus, lat. Librarius, scriba. Buchtrucker / Typographus, chalcographus. Buchdruckerey / Officina libraria, Typographia, Chalcographia. Ein Buch drucken / imprimere, cudere, excudere librum. Bücher oder Werck so in Truck außgangen / Opera scriptorum, Libri, Scripta, Commentaria. vide Drucken. Buchzierung / umbilicus, pen. prod. Das zun Büchern gehört / librarius, a, um. Bücher die vns lehren / muti magistri. Bücher von den Fischen / halieutica. Bücherschetzer / Critici. Bücher dieb / Plagiarius, metaph. Ein solcher Diebstal / Plagium. Gewisser ort / oder stelle zu verwahrung der Bücher / Chartophylacium. Fächer zun Büchern / Foruli Büchergemach / Buchkammer / Bibliotheca libraria. Buchladen / Bibliopolium, taberna libraria. Buchführer / Bibliopola Buchbinder / Bibliopegus, Librorum impactor, compactor. Buch auffthun / oder offt lesen / evolvere & revolvere librum. Aus einem Buch ziehen / repetere ex libro. Ein Buch verhalten / supprimere librum. Pultbret / Pluteus, est aliàs machina bellica. Buch lassen außgehen / vulgare, in lucem edere librū. Buch zuschreiben / dicare, dedicare, inscribere, nuncupare librum. Buchschreiben / scribere, componere, elucubrare, elaborare librum. den Büchern obligen / operam dare libris, incumbere, invigilare, insudare libris, chartis impallescere. vide Kunst. Studieren. Lehren.

Büche / büchbaum / Fagus, alij Phagus. Hinc Phagineus, Phaginus, a, um, & Fageus, a, um, das Büchen ist.

Büchs / Salbüchs / Pyxis, Pyxidula, Myrothecium, Wurtzbüchs / Narthecium. Sandbüchs Theca arenaria, Pulveraria. Salbbüchs ohn handhaben auß Alabaster / oder dergleichen / Alabastrum.

Büchs / Rohr / Bombarda, Tormentum æneum, vel æreum, Machina jaculatoria, Tormentum bellicum. Büchsenpulver / Pulvis nitratus, nitrosus, tormentarius, sulfureus. Büchsenkugel / Globus, Globus tormentarius, Pila plumbea. vide Kugel / & Bley. Büchsengiesser / Faber ærarius. Büchsenhauß / Harnischkammer / Armamentarium. vide Harnisch / & Kammer.

Buchsbaum / Buxus. Buchsbäumin / Buxeus, a, um. Buchsbaumwalt / Buxetum. vide Baum.

Buchweitz / Heydekorn / Panicum, genus frugis vide. Welschhirsche.

Bücken / vide Bigen / & Beugen.

Bückling / Arenga, Halex passa, infumatas Halec infumatum. vide Hering.

Büffel / Bison, ontis, Bubalus.

Bug am hindern Schenckel eins Thiers / Suffrago, inis. bug am Sattel / Postilena. vide brust / & Thier.

Bühel / berglin / Collis, Colliculus, dim. Tumulus, Clivus. dim. Bühel machen / Tumulare bühlein kleines heufflin Grundes im Acker / Grumus, Grumulus, dim. Bühelein an der Kälen / Ruma, Rumen, Rumis.

Bule / Geliebte / Amica, substantivè. Amatrix, Amata, Amasia, id est, quæ amatur. Buler / Liebhaber / Amator, Procus, Amasius, Amicus. Mitbuler / da zween oder mehr vmb eine buhlen / Rivalis,

valis, Corrivalis. metaph. Æmulus in amore. Bülerisch/Eroticus, lat. Amatorius, a, um. Was zu Bulerey gehört / Venereus, a, um. Amatorius, Cupidineus, a, um. bulschafft nachgehen/Habere rem cum aliqua, veneri indulgere. bulen/ liebhaben/ Amare. Bulenlied / Amatorium carmen. Bul tranck / Philtrum. vid. Freien / Lieb/ Dirne / Hur.

Bulg/ Satteltasch/ Bulga, Hipopera.

Bulgarei/ Misia, vel Mœsia inferior.

Bün/Gewälb oder Decke eines Gemachs/ Tabulatum, Contignatio, Laquearium, Laqueare. Fußbün/ Solum, Pavimentum. Bün von brettern/ Tabulata, orum. das obergebün / Lacunar.

Bund/Ligatura, Vinctura. vide Band. Knopff/ Bündel/ Sarcina, Sarcinula. dim. Gebund / Fascis, Fasciculus. vide Last. gebunden / vide Binden. Verbunden / vide ibid. Vnverbunden / Liber, a, um. Angebunden/ Iugalis, e. Das gebunden mag werden/Nexilis, e. Gebunden/ Vinctus, a, um. Bund/ Vertrag/ Fœdus, eris. gen. neut. Pactio, pactum. Bundbrüchtig / Fœdifragus, a, um, Bnndschuch / Pero. Zusammen verbindung/ Conjuratio, Conspiratio. Bundschuher / ein offner Feind / der ein Bundschuch / oder zusamen schwerung bewilliget/ Perduellio. Bundschuher/ Coniurati. Bundschuchs Verklagter / Perduellionis reus. Bundstag / Comitium. v. Landtag. Verbündnüß machen/ Ferire fœdus, Inire fœdus Fœderare, Iungere fœdera, Pacisci, Sancire fœdus. vide Fried/ Bundgenossen/ Socij, Fœderati. Verbunden mit Eydt / Fœderatus. Den Bund brechen / Conventis non stare. vide Gelübd/ & verb. Halten.

Bürd / onus, eris, Fascia metaph. Sarcina, Moles. Das zur bürd gehört/ Onerarius, a, um. Bürdlein von Kleidern auff dem weg / Sarcina, Sarcinula. Kleines Bürdlein / Dragma, lat. Manipulus. vide Bündel / Last. Bürdlein der Weiber/ Secundæ, arum.

Burg/ vide Schloß.

Bürg in händen / die Geldt vnd Gut antreffen/ Præs, Prædis, Fidejussor. Bürg/ Sponsor. bürg in Malefitz sachen/ Vas, vadis. Mitbürg/ Adpromissor, Consponsor, unà fideiubens, Compræs, Confideiussor. Wolhabender Bürg / Satisdator, locuples. Bürgen begehren/ Vades, vel Prædes poscere. Bürgen geben/ Prædes, vel Vades dare, Dare fideiussorem, Fideiubere. mit bürgen versichern / Satisdare, Prædibus cavere, Fidejussores interponere. Bürgschafft nicht leisten / Vadimonium deferre. Der Bürgschafft erlassen/ Vadimonium missum facere. Bürgschafft/ Vadimonium. Bürgschafft erfordern / Vadari. Verbürgen/ Vadari, Se vadem dare, spondere. Bürgschafft stellen/ Sistere vadimonium.

Burgel / Portulaca, herba est.

Burger / Einwohner einer Stadt/ civis, Municeps, abusivè Urbis colonus. Ein gantze Burgerschafft einer jedlicher statt / Populus, prima cor. Mitbürger. Civis, pro Concivis, popularis, e. Was zu eim Burger gehört / Civilis, e, Burgerlich / Politicus, a, um. Civilis, le. Civicus, a, um. Burgerkrieg / Intestinum, vel civile bellum, Domesticæ seditiones. Zu eim Burger auffnehmen / Donare civitate, Referre inter cives. Ein fremder der zum Burger auffgenommen wird/ Municeps. Burgerrecht / Civitas, Ius civitatis. vide Recht. Gut bürgerisch seyn/ Boni civis partes tueri. Bey seinen burgern in Ehren seyn / Autoritate valere apud suos cives. Burgerliche auffruhr niderlegen / civilem discordiam sopire. Burgerschafft durch Tugend vnd nicht durch reichthumb mit theilen / Virtutibus, non divitijs aditum ad civitatem patefacere. Burgermeister / Consul. Der Burgermeister gewesen ist / Exconsus, Consularis. Burgermeisters Statthalter / Proconsul. Das dem Burgermeister zugehörig ist/ Consularis, e. Burgermeisterampt / Consulatus, us, Dignitas consularis. Burgermeister Ambtverwalten / Agere consulem, Gerere consulatum, Fungi consulatu, Obire munus consulis. vide Ampt.

Burgund / Burgundia. Die Burgunder im Hertzogthumb/ Sequani. Die Burgunder / Burgundiones, Populus Hedui.

Bürgwurtz / oder Tormentill/ Pentaphyllum.

Burre/ Scheerwol/ Gnaphalon, lat. Tomentũ.

Burß der Kriegsleuth / Geselschafft / Contubernium. Durch alle Burssen/ Manipulatim. adverb. Burßgesel / Contubernalis. Burßgesellen/ Commilitones, Commanipulones. Mitbürßich / Contubernalis, e. vide Hauff / & Geselschafft.

Burstbaar / Seta. Kehrbürst / Scopæ setaceæ, Muscarium setaceum. Kehrbürst/ bürstle da man die Gläser mit reiniget / Echinus. Bürstechtig / Setosus, a, um, Burstechtig/ rauch / Hispidus. a, um. pen. correpta.

Burtzeln/ Kraut/ Portulaca.

Bürtig/ Oriundus, Ortus, Natus, Satus. vide Stamm/ & her Kommen.

Busch/ Silva, Nemus, Lucus, Saltus. Dornbusch/ Dumetum, Spinetum, Senticetum, Vepretum. vide Heckwald/& Dornheck. Rohrbusch/ Arundinetum. vide Rohr. Buschechtig/ Saltuosus, a, um. vide etiam Wald.

Busen/ Sinus, us. heimlich/ oder im busen lachen/ In sinu gaudere, vel ridere. Vertrawen/ In sinnm fundere, met. sic, In sinu habere, est in potestate esse.

Buß/Bußfertigkeit/ Pœnitentia, Resipiscentia. Pœnitudo, Emendatio, Correctio vitæ. Busse thun/ Pœnitere, Pœnitentia duci, tangi. Buß/ oder straffgelt nach lassen/Eximere ex ærarijs. vide Beicht.

Bütte/ Labrum, Solium, Alveus, Cupa, Baptisterium. Bütte/ Labrum vinarium.

Büttel/ Statknecht/ Apparitor. vide Bittel. Oberster büttel/Apparitorum decurio, Accensus curiæ. Büttel/ Scherg/ Lictor, Viator. Büttel/ der die Vbelthäter gefangen nimbt/ Lorarius. Magistrat Büttel/ Accensus. Academi Büttel/ Rabduchus, Pedellus.

Büttenbaum/ Hagapffelbaum/ Arbutus. Das von solchem Baum ist/ Arbuteus, a, um.

Butter/ Byturum. Butterwecken/ Butterstrützel. Butyrum cuneatum. Butterstossen/ Butyrum coagulare, Lac in butyrum densare, cogere. Buttermilch/ Serum, Lac serosum, Lac secundarium. vide Milch.

Butzen/ Flicken/ Suere. Zusammen butzen/ Consuere, Sarcire. Vngebutzt/ Inconsutilis, e. Zusammen gebutzet/ Consutilis. e. vide Flicken.

Butzen in den Augen/ Gramæ, vel Gramiæ. Butzenaugig/ Gramiosus, a, um. vide Aug. Butze der Naasen/ Mucus. Butzächtig/ Mucosus, a, um. Butzächtige Naaßlöcher/ Mucosæ nares. die Naase butzen/Mungere, Emungere nares, vide Naase. Licht butzer/Schneutzer/Emunctorium, Forfex lucernaria. Butz der Lichter/Mucus lucernarum. Das Licht butzen/ Mungere, Emungere candelam. vide Kertze. Butzen/ abbrechrn/Mungere, Emungere. Butzer/ Polierer/ Munctor, Emunctor, Polio, Purgator. Außbutzung, Politio. vide Polieren/ Reinigen/ Delimare, Elimare, limam adhibere, Exornare, Polire, fleissig außbutzen/ Depolire, Expolire, Perpolire, Elaborare. Außbutzen oder wischen/ Extergere. vide Tilgen. Außgebutzet/ Emunctus, a, um, Politus, a, um, Elegans. wolgebutzet/ Nitidus, a, um, Elimatus, a, um. Verbutzet/ Vermummet/ Larvatus, a, um. Personatus, a, um. Butzenantlitz/ Persona, Larva. Butzbuck/ Maniæ, Deæ larium. Vngestalte Bilder damit man den Kindern dräwet/Larvæ quas nutrices pueris minitari solent.

Panicum, genus frugis. vide welsch Hirß.

INCIPIENTIA
à C.

Cales in Flandern/ Gesoriacum vel Iccius portus, nunc Galetium, vulgò Caletum, oppidum unde brevissimus in Angliam trajectus.

Calmus/Calamus aromaticus, Acoros, Acorum, herbæ genus, gustu acris & odoris grati, apum alvearibus appensum, eas continens ne fugiant.

Camelot/ Undulata vestis. Vide ver. Kleid.

Camelthier/ Camelus. Vide Kamel & Thier.

Camillen/ Chamæmillum, Chamæmelum.

Camin/Rugium. Ein Stadt im Hertzogthumb Pommern/ Iuxta Ostium Viad.

Cammer. Vide Kammer.

Campen in Holland/ Navalia. Vide. Kampen.

Canal/ Wasserröhr/ Canalis, Fistula, Tubus. Vide Brunn. Das von Canal ist/ Canalitius, a, um. Aurum canalitium. Vide Kenel.

Candelberg/ Cantuaria, Davernum forsan Ptolemæo dicta. Metropolis Britanniæ.

Cantzel/ Predigstul/ Suggestus, us, Suggestum, Pulpitum, Rostra, orum, plur. tant. Auff der Cantzel reden/ Pro rostris, pro concione dicere. Cantzler/ Cancellarius, Grammateus. Oberster Cantzler/ Stadtschreiber/ Archigrammateus. Supplicationmeister/ Alibellis. Cantzley/ Chartophylacium, Grammatophylacium, Tabularium, Tablinum. Vide Brieff & Buch.

Capell/ Sacellum, Ædicula. Haußcapell/ Lararium. Cappellan/ Kirchendiener/ Sacellanus, vicarius Pastoris. Cappellan seyn/ Diaconum agere, Sacrorum administratione fungi.

Capittelhauß/ Exedra, vel Exhedra.

Cappaun/ Capus, vel Capo. Vide Kappaun.

Capreß/ Capparis, gen. fæm.

Carfunckel/ Carbunculus, Anthrax. Vide Fewer.

Carnöffel / Ramex.

Cassel in Hessen / Stereontium, ut omnes ferè putant.

Castanie / Kästen / Castanea, Heracleotica nux, castanea. Deckel / oder Castanienschalen / Echinatus calyx. Castanien Wald / Castanetum. Castanien Oel / Castanium Oleum. Castanien braun. Vide braun.

Catz / Felis, Catus, Ælurus. Vide Katz.

Cederbaum / Cedrus, dri, fem. gen. Arbor perpetuo virens. Das der Ewigkeit würdig / Cedro dignum. Das von Cederholtz ist / Cedrinus, pen. prod. Cedersafft / Cedria. Frucht von Ceder / Cedris, dridis. Gesalbet mit Cedersafft / Cedratus, a, um.

Cellersee / Lacus Venetus.

Censors Ampt / Censura, vide Schatzmeister.

Centner Gewicht von 100. / oder wie an etzlichen Orten von 120. Centenarius, substan. est pondus, 100. Vel prout, in quibusdam locis 120. libras continens.

Centurias ordnen / Centuriare.

Christmonat / December. Christus JEsus Messias / Gott der Sohn / Iesus Christus, Messias, Verbum, Imago Dei, Salvator, Servator generis humani, DEus Filius. Vide GOtt der Sohn / & Synonyma Buchleri in verbo Christus / & GOtt. Die Christen / Christiani, Pij, Sancti, Electi. Von Christi Geburth an / Anno salutis, Anno assertæ, reparatæ salutis, Anno à partu virgineo. Vide Buchleri Synonymor. Thesaur. Anno Incarnati DEi.

Chronicken / Geschichtbücher / Chronica, libri Chronici, Historiæ, Monumenta vetustatis. Vide Geschichtbuch.

Chur / Curia, oppidum Rhetiæ.

Chur / Wahl / Suffragium, Punctum, metaph. Vide Wahl. Chur geben / Adijcere calculum, Dare suffragium. Churfürst / Dux, vel Princeps elector, Elector, Septemuir.

Cilli / Celeja, vel Celia, urbs Croatiæ, quæ est pars Norici.

Cinnober / Cinnaberis, Cinnaberi, & Cinnaberim, à minio distat.

Circkel / Circinus, pen. cor. Circkelfuß / Pes circini. Ein gerissener Circkel / Circulus, Orbis, Gyrus. Einen runden Kreiß / Circkel machen / Circinare, Gyrum facere. Mittelpunct des Circkels / Centrum circuli. Halber Circkel / Hemycielus, Semicirculus. Umbkreiß des Circkels / Circumferentia. Ein Zwerchlini durch das Mittelpunct des Circkels / Diameter circuli. Circkel in welchem die Sonn stets jhren Gang hat / Zodiacus, Ecliptica. Zween Circkel in welchen sich die Sonn wendet / umb die Zeit wann der lengste Tag oder die lengste Nacht ist / Circuli solstitiales, vel solstitiorum, Tropicus Cancri & Capricorni. Circkel in welchen Tag und Nacht gleich werden / Circulus Æquinoctialis, Æquator. Mittag Circkel / Meridianus. Wassergleich liegender Circkel / Circkel welcher die gantze Welt in zwey gleiche Theil abtheilet / Finiens, vel Finitor, Circulus Hemisphærij, Circulis Horizontalis. lat. In gleicher weite von einander stehende Circkel / Circuli paralleli. Vide Kreiß / Rinck.

Cirmenbaum / Cerrus, Arboris glandiferæ species est.

Cistern / Wasserhälter / Cisterna.

Clar / hell / Manifestus, Clarus, Purus, Mundus, Lucidus, a, um. Die Sach ist clar und hell / Manifesta res est. Vide etiam Klar. Hell. Liecht, & Heyter.

Clarettranck / Weinmett / Mulsum vinum melle conditum. Vide Most.

Claretblaser / Trommeter / Liricen. Vide Trommeter.

Clausenburg in der Walachey / Zeugma, urbs Daciæ.

Clevische / die im Hertzogthumb Cleve / bey Holland / Usipij, Usipites.

Closter / Monasterium, Cœnobium. Closter Jungfraw / Monialis, virgo Deo dicata. Der allein in einem Kloster wohnet / Monachus, Cœnobita, Solitarius. Vide Mönch / Einsidler.

Coblentz / Confluentia, Oppidum, ubi Mosella Rheno miscetur. Die Coblentzer / Confluentes.

Cölln am Rhein / Agrippina, vulgò Colonia Agrippinensis, Colonia Ubiorum, & Germaniæ secundæ caput. Die im Cöllnischen Bißthumb / Ubij, olim in Ripa Germaniæ siti, postea trans Rhenum in Belgicam profecti, nunc Agrippinenses dicuntur.

Todter Cörper / Cadaver. Was zum todten Cörper gehört / Cadaverinus, a, um.

Comersee / Larius lacus, Larius.

Cometstern / Cometa, Cometes, Stella crinita

nita, caudata. Cometsternen / Acontæ, stellæ crinitæ, quæ jaculi modo ocyssimè vibrantur. Est & serpentis genus à jaculi similitudine dictum. Vide Stern.

Comœdispiler / Histrio, onis. penul. prod. aliàs Ludio, vel Ludius, qui alienam simulat personam, græcè Hypocrita. Die Comedispiler-kunst / Histrionia. Das den Comedispilern zugehört / Histrionicus, a, um. Comedi spielen / Agere comediam.

Compaß / Sonnenuhr / Gnomon, onis, Solarium, Horologium sciatericum, Gnomon etiam indicem in horologio significat. Vide Sonnenuhr & Zeiger.

Complex des Leibs / Constitntio coporis, vulgò Complexio. Vide Leib.

Compostel / Flavium, Brigantium, vulgò Compostella, Galiciæ civitas, Sancto Jacobo sacra, cujus reliquias, Catholici peregrinationem eò instituentes piè ibidem exosculantur.

Constantinopel / Byzantium, urbs Thraciæ, à Pausania Spartanorum rege condità, & à Constantino aucta, inde etiam Constantinopolis dicta. Das von der Stadt ist / Byzantinus, a um.

Copey / Descriptio, Definitio, Designatio, vulgò Copia. Abcopieren / Describere, Transcribere. Vide Abschrifft & Abschreiben.

Corallenstein / Coralium, Corallium.

Cordel / Chorda, Funis, Funiculus, Vide Bendel & Schnur.

Corfun / Corcyra, Insula, maris Adriatici.

Cornelbaum / Cornus, 2. & 4. declin. Arbor est, ramos habens duritie & rigiditatè cornibus similes..

Corrigirer / Castigator, Corrector, v. Bessern.

Crabaten / Valeria, vulgò Croatia, pars Pannoniæ secundæ.

Crakaw / Cracovia, urbs in Sarmatia, Regum Poloniæ sedes.

Credentztisch / Abacus, Repositorium. Vide Tisch. Credentzer / Prægustator. Vide Schenck.

Creutz / Crux. Creutzgang / Patibulum. Vide Galgen Creutzigen / Crucifigere, Cruci affigere, suffigere, In crucem sustollere, agere. Gecreutziget werden / Cruci affigi, In crucem tolli, agi. An ein Creutz genägelt / Crucifixus, Cruci affixus Creutz / Pein / Cruciatus. Vide Pein. Creutzigen / peinigen / cruciare, excruciare. Vide Peinigen. Sich zeichnen mit dem H. Creutz / Munire, signare se signo S. Crucis Das H Creutz / Crux, Arbor sancta. Stipes ex qua Christus pependit, Misterium Crucis, Crux salutifera. Creutzgang / Porticus, Ambitus templi. Creutzwurtz / Senecio, Erigeron, Herba est, luteis folijs, que celeriter capillorum more senescentes in vappos vanescunt.

Crocodil / Crocodilus, animal quadrupes, tam in aqua, quam in terra vivens, quamdiu vivit crescit, & lingua caret.

Crystallstein / Crystalles, & Crystallum. Das von Crystal ist / Crystallinus, a, um. Crystallinen Glaß / Vitrum crystallinum.

Cymbel / Schell / Cymbalum, instrumentum æreum, concavum, tinnulum. Cymbelschlaher / Cymbalista.

Cypreßbaum / Cyparissus, Cypressus, Cupressus. Cypreßblumen / Chamæ cyparissinæ. Cypreßkraut. Idem.

Quæ hic desiderantur, suo ordine in littera K. invenies.

INCIPIENTIA à D.

Da / allda / Ibi, illic. Dagegen / Contrà, adverb. Damit / Quò, ut, uti, conjunctio caus. Darinnen / Intus adverb. Daselbst / Isthic, adverb. in loco. Eben daselbst / Inibidem, Inibi. Daselbsthin / Istò, adverb. ad locum, Istuc. Eo. Daselbst / von dannen / Isthinc, adv. de loco. Daselbst durch / Istac, adverb. per locum. Dazumal / zu derselbigen Zeit / Commodùm adv.

Dach / Tectum. Dachholtz / Tignus, & Tignum. Ein Dachloch / Impluvium. Ein Strobach / Culmen, Tectum stramineum. Schindeldach / Tectum scandulare. Ziegel oder Pfannendach / Tectum imbricatum, Tegulanum. v. Dach.

Dachs / Melis, vulgò Taxo, nomen animalis, quod sufflata cute ictus hominum & morsus canum arcet. Vide Tachs.

Dacht / oder Lemmet in einer Ampel / Ellychnium. Das Scheiblein darin der Dacht stecket / Mergulus. Vide Ampel / Liecht & Kertz.

Bedachtsamlich / fürsichtiglich / Consultò, adverb. Cogitatò, Consideratè, Circumspectè Der die Sach wol bedacht / Meditatus, qui rem ponderavit, exploravit. Bedachtsam / Cautus, Circumspectus. Bedenckung / Consideratio. Bedencken / Considerare. Vide. Dencken. Unbedacht /

dacht / Imprudens, incautus, inconsultus. Vnbedachtsamlich / imprudenter, incautè, immeditatè, temerariè. Gedächtnuß / Memoria, Recordatio. In Gedächtnuß bringen / in memoriam revocare. Vide Behalten.

Daher / Dannen / Inde, illinc, isthinc, ex illo loco. Vnde, ex vel à quo loco.

Dahin richte deine Sach / Hic tibi sit scopus.

Dalmatien / Dalmatia, Regio modò à Slavis inhabitata, qui Slavi, à vocabulo Slava denominantur, quod ipsorum linguâ gloriam significat. Das solchem Land angehörig ist / Dalmaticus, a, um. Die Völcker darinnen / Slaven genant / Dalmatæ.

Damarischerstaud Tamarica frutex, Myrica aliàs. Das von Damarischen Holtz gemacht ist / Myricinus, a, um. Vide Heyd.

Damast / Damascenus, a, um. Purpura.

Damm / Wall / Agger, Vallum. Vide Bollwerck & Wall.

Verdammen / Damnare, Reum facere. Verdammt / Damnatus, Reus factus. Verdammt / Damnatus, Reprobus, Maledictus. Vide Vrtheilen & Richten.

Dampff / Rauch / Vapor, oris, Halitus, Exhalatio, Evaporatio. Dampffloch / Vaporarium, Æstuarium. Dämpffen / Vaporare, Æstuare, Exhalare, Fumigare. Vide Rauch.

Dann / dieweil / Nam, namque, Siquidem, Quippe, Quoniam, Enim, Etenim, Quatenus, Quia conjunct. causales, Atque quam, ut pote. Dann allein / Præterquam, Nisi præter. Allein dann / zu derselbigen Zeit / Tum, Tunc, Eo tempore. Dann / fragweiß / An? Anne? Num? Dannenher / Inde adverb. de loco. Von dannen / Inde. Sich von dannen machen / Corripere se inde. Vide Fliehen.

Danck / Dancksagung / Charis, lat. Gratia, Grates, plur. tant. apud Poëtas Gratiæ, apud Oratores, Gratiarum actio. Das zu Dancksagung dienet / Gratulatorius, a, um. Danck einlegen / Inire gratiam, Gratiam aucupari. Dancksagen mit Worten / Agere gratias, Gratum se præbere, Habere gratiam. Danckbar / Gratus, a, um. Non ingratus. Einem zu dancken haben / Acceptum ferre, debere. Einem Vndanckbahren Wolthat erzeigen / Ingratum onerare beneficijs, Luporum catulos, vel, Alienum canem alere Pröverb. Apud ingratum beneficia ponere.

Danckbarkeit / Gratitudo, Grata animi significatio, propensio. Vndanckbar / Ingratus, Immemor beneficij accepti. Vndanckbarkeit / Ingratitudo, Oblivio beneficij accepti. Vndanckbar / vnangenehm / Acharis. Vndanckbar seyn / De gratia referenda parum laborare. Gott dancken / Gratari, Gratulari Deo, ferè idem. Laster oder Vndanckbarkeit / Ingrati animi culpa, vitium. Danckbar befinden / Parem gratiam referre. Gedancken / Mens, sententia. Gedancken des Gemühts / Sensa, mentis cogitata, sensus, mentis agitatio. Vide Gemüth.

Daniden / Infra, adverb.

Danne / Abies, etis, pen. cor. Dannen / Abiegnus, a, um. Dannenbaum / Pinus, 2. & 4. declin. Dannuß / Dannkeeren / Conus. Der Gipffel eines Dannenbaums / Fusterna. Alles was gestallt ist wie ein Dannzapff / Conoides, idis. Vide Baum.

Dannenhirsch / Bison, Animal cervi formâ, sed deformius.

Dantz / Saltatio, Saltus, us, Chorea. Tripudium. Dantzer / Saltator. Dantz mit viel seltzamen Geberden / Chyronomia. Dantzschul / Ludus Saltatorius. Dantzmeister / Choragus, inde Choragium. Dantzpfeiffer / Choraulis. Dantzen / Saltare, saltitare, tripudiare, choreas ducere, In numerum saltare, Saltatorum versare orbem. Vordantzen / Præsultare, Choragum agere. Vordantzer / Præsultor. Præsul, idem, Dux chori. Vide Tantz. Däntzerinn / Saltatrix.

Dantzig / Dantiscum, vel Gedanum urbs, & emporium ad ostium Vistulæ situm.

Dapfferkeit / Fortitudo, Strenuitas, Gravitas, vis in singul. Generositas. Dapfferkeit des Gemüths / Virtus, proprie Magnanimitas, invicti animi magnitudo. Animus excelsus, infractus. Dapffer / männlich / Fortis, e, Masculus, a, um. Serius, a, um. Severus, a, um. Pen. prod. Generosus, a, um. Magnanimus, a, um. Virilis, e. Acer, acris, acre, Strenuus a, um. Invictus, a, um. Gnavus, & Navus, a, um. Gravis e. Metaph. Animosus, a, um. Animi magnitudine præditus, a, um. Dapffer machen / Fortificare. Dapffer / Viriliter, Graviter, Fortiter, Acriter, Strenuè, Animo erecto, invicto, excelso. Sich dapffer halten / Præstare se virum Præbere se Herculem. Dapffer hat er den Krieg. geführt /

geführt / Rem bellicam fortiter administravit, gessit. Dapffer verthedigen / Acerrimum se defensorem præbere. Acriter propugnare, propulsare. Dapffere That thun / Egregium facinus patrare, edere. Dapffer bestreiten / Gravem impetum facere. Vide Mannlich.

Daran ist mir gelegen / Mea interest, Mea res agitur. Daran ist dir nichts gelegen / Tua minimum refert. Euch ist nichts daran gelegen / mir aber viel / Vestra parum interest, mea vero plurimum refert.

Darauffen / Foris, Extra. Darauffen essen / Foris cænare.

Ich darff nicht / Non est liberum, Non est integrum. Vide Dürffen.

Dargegen / Contra, Adversus, Adversum, E contrario, vicissim. Vide Dagegen & Dagegen.

Darm / Intestinum, Ile. Afterdarm / Intestinum sectum, alvus. Feister Darm / Darmnetzlein / Omasum, pen. prod. Darm dardurch welche die Speiß in den Magen gehet / Stomachus Grosser Darm den man füllet / Omentum. Kleiner Darm / Hila. Därm im Bauch / Ilia. Die weichen Därm / Lactes. Darmgicht / Grimmen / Ilios, aliàs Tormina, & Colica passio, Colicus dolor. Alles das zwischen Haut und Bein ist / Viscera. Vide Eingeweid.

Darnach / nachmals / Dein, Deinde, Exinde, Deinceps, Post, Posthac, Postea, Posthæc, Postmodum, Inposterum, Ex eo, Subinde, Mox, Simul, Hinc, adverb. tem. Præterea. Darnach / deß andern tags / Postridie, Postera die. vide Tag & Morgen.

Darüber / darzu / Iam verò, Quin, Quinetiam, Adhæc, Præterea, Immò, Atque adeo, Insuper, Quid quod, Huc pertinet, His adde, Tum.

Darumb / Ergo, conjunct. illat. Igitur, con. collect. Id circò, & Ideò, Quia, cō. caus. Proinde, con. ration. Ideò, Ea de causa, propterea, Ea gratia, Ea dere, ea propter. Darumb / Das / vide Dieweil.

Darvon kommen / Elabi, Effugere. vide kommen. & Flucht.

Darzwischen / Obiter. Darzwischen / mitler weil / Interim, Interea. Hoc interim spacio.

Daselbst / vide Da.

Das / Hoc, Id, pronomen, neut. eben das / Idipsum, Illudipsum. pronom. Daß / Cum, conjunct. Ut diu est cum abijt. Quod, idem significat. Daß / auff daß / ut, uti, Quo, Quod, Qui, Quoniam, con. caus. Daß nicht. Ne, con. caus. Quin, ut non, ut ne, Quòne, Quo minus.

Dattelbaum / Palma, Phœnix, icia. Dattelkern / Caryota, dactylus, palmula.

Daum / Pollex icis. Eines Daumen dick / Pollicaris, e. vide Finger. Nicht eines Daumen breit abweichen / Ne pollice, ne transuersum unguem vel pollicem ab aliqua re discedere.

Däwen / die Speiß verdäwen / Digerere, Concoquere, Conficere cibum. Däwung / Digestio, Concoctio. Böse Däwung / dispepsia. vide Kochē.

Dechsel / Ascia, vide Axt. Beyl.

Decke / Stratum, Stragulum, Stroma, Cortina, Aulæa, Auleum, Torale, lodix, icis, pen. prod Lodicula, dim. vestis, Tegumentum, Operimentum, Velamen, Velamentum, Integumentum. Deckbett. vide Bett. Decke von Strew / Binzen / und dergleichen / Matia. Gewürckte Decke / Tapes, etis, pen. prod. Tapetum. vide Teppich / gewürckte Decke / Teges, etis. Storea. Heydnische Decke / Tapes, etis, pen prod. Tapeta, æ, Catalonische Decke / Amphimala, Amphimalon.

Deckel / Operculum, Opertorium, leymen / oder Irrden deckel / darunter etwas gebacken wird / Testus, us, & testum. Deckel auff der Saul / Epistylium. Deckel in der Athem Adern / Epiglossis, lat. ligula. Decklach / Operimentum. Deckmantel / Prætextus, us. vel Prætextum. Species, Titulus, vide Schein. Das zu Deckung gehört / Tectorius, a, um. zuverdecken / Prætegere. Bedeckung der Weiber / schürtz Calyptra. Bedencken / Operire, Operculare, Velare, Vmbrare, Adumbrare, Inumbrare, Obumbrare, celare, Tegere, Inetgere, Contegere, Nubere, Obducere, Opacare, Insternere, Supersternere, Prætexere, offundere, Sternere, metaph. velum obducere, Obnubere, Obnubilare. Allenthalben bedecken / Obtegere. Gäntzlich bedecken / Contegere, Occultare. Zumahl bedecken / Cooperire, Consternere. Die Grub bedecken / Obruere foveam. Bedecken mit Brettern / Tabulare. Contabulare. Bedeckt / Obsitus, a, um. pen. cor. Entdeckung / Offenbahrung / Revelatio, Apocalypsis græce. Offenbaren / entdecken / Nudare, Denudare, Manifestare, Detegere, Expromere, aperire, Patefacere, Revelare, In lucem proferre. vid. Offenbaren. Wider auffdecken / Retegere. Bedecken / Obnube-

Obnubere, occulere. Verdeckt/ Occultus,a,um. Das Angesicht bedecken / Tegere faciem.

Degen / Machera, Gladius. Stoßdegen / Pugio. Vide Schwert.

Der Delphinat vnd Langendocken/Narbonensis Gallia.

Demant / Adamas, antis. Unde Adamantinus, a, um. Vel Adamanteus, a, um. metaph. pro infrangibili,ut,Vnbrüchige starcke Banden/ Vincula adamantina. Vide Edelgestein.

Demnach/Postquam, Ubi,Posteaquam,cum, ut, simulac, simulatque.

Dempffen / Vaporare. Vide Dampff & Rauch.

Demut / Sanfftmut / Modestia, Humilitas, Mansvetudo, Lenitas, Demissio. Demütig / Modestus, a, um. Supplex, Placidus, a, um. Lenis, Mitis, Humilis, e. Demütiglich / Remisse, Suppliciter, Mansvetè, Humane, Humaniter, Modeste. Vide Vnterthäniglich / demütiglich machen / Humiliare, Demittere se, se suo pede metiri. Demütig seyn / Animo humili & modeto esse. Vide Gehorsam & Muth.

Dencken / Gedencken / Cogitare, Meditari, Animo voluere. Bedencken / besinnen / Considerare, Expendere. Gedechtnuß / Recordatio, Memoria, Mentio. Eingedenck / Memor, gen. tomn. Haud immemor. Das wol zu gedencken ist/ Memorabilis, e, Memorandus, a, um. Vneingedenck / Immemor. Denckzeichen / Memoriale. Denckzettel / Adversaria, orum. Gut Gedechtnüß haben/ Valere memoria, Ingenio. Gedechtnußbuch / Commentarius, vel commentarium. gut Gedächtnüß/Prompta memoria. in Gedechtnüß fassen / Mandare memoriæ, in Gedechtnüß haben / In memoria habere. Memoria tenere. Bedechtlich/consideratè. Bedencken/Meminisse, Complecti animo, Recordari. Widergedenckung/ daß wider besinnen/reminiscentia. Widergedencken/ Recordari, Reminisci, Recogitare, Memoria secum repetere, Ruminare metaph. Recolere, in Gedechtnüß bringen/Memorare, Commemorare, Reducere, Revocare, Redigere in memoriam. Aus Gedechtnüß kommen / Iacere in oblivione. Eingedenck seyn/ Dare memoriæ, Tenere memoria. Wolgedencken / scribere in animum. Der Gutthat eingedenck seyn/Habere gratiam. vide Danck. Zubedencken geben. In medium afferre. Erdencken / Erdichten / Excogitare, Fingere, Comminisci, Invenire, Effingere. vide Dichten / fleissig Nachdencken / Animum, & Mentem intendere in aliquid. Gedencken zugewinnen/ Polliceri sibi victoriam, palmam. Allzeit gedenck ich an dich/ Numquam mihi ex animo effluis, excidis. Auff eines Vortheil dencken/ utilitatem alicujus, spectare, studere alicujus commodo, vel rebus. Vide Nutz.

Denn. vide Dann.

Denne zu dreschen / Area, Areola, dim. vide Treschdenne.

Dennemarck / Dania. Dennemärcker / Dani, Cimbri.

Der/ Is, Ille, Ipse, Hic, Hicce.

Dergleichen / Hujusmodi, & hujuscemodi gen. omn. indec. Item, adverb. similit. vide Gleich. Derhalben/ Ideo, Igitur, Idcirco, Itaque, Propterea, Quamobrem, Quocirca, conjunct. Proinde, con. rat. Eo, Exin. Dergleichen Id genus.

Deuchsel / Gestell oder das Holtz am Wagen daran die Pferd ziehen / Temo, onis.

Deuren vnter Cöllen / Marcodurum, vulgò Dura, Ubiorum vicus.

Deuten/ wincken/ Nuere, Annuere, Innuere. Das Wincken / Nutus, us. Vordeutung / Omen, & Ominosus, um. Vordeutung nehmen / Ominari. Deuten das man wil / ja sagen / Annuere, Nutu significare, confirmare. Vide Ja sagen/ Deuten was man nicht wolle / Abnuere, Renuere, Non negare. Mit den Augen deuten / Oculis inieuere. Vide Aug. mit Zeichen deuten/ Per signa loqui, significare, consignificare. Das Vndeutung hat / Æquivocum. Deuten auff etwas / Alludere. Embsig deuten / Notare, frequent. Bedeutung / Anweisung / Significatio, denotatio, designatio, notio. Deutlich / klärlich / Articulatè, Expressè, Clarè, Perspicuè, Evidenter, Dilucidè. Vide Klar. Hell. Ein heimliche Bedeutung / Mysterium, arcanum. Das ein heimliche Bedeutung hat / Mysticus, a, um. Arcanus, a, um. Bedeuten / denotare, significare, portendere, quærere, ut, Quid sibi hæc res quærit? Terent. Ostendere. Ein Zudeutung / Allusio. Mit vielen Vmbstenden vnd Worten deuten/ Vmbreden / Circumloqui Zum besten deuten/ in dexteram partem interpretari, dextrè accipere. Zum Bösen deuten/in sinistram partem interpretari, sinistrè accipere.

Dewung / Digeſtio. Vide Däwung.

Dichter / Fictor. Buchdichter / Scriptor, Auctor. Dichterinn / Poëtria, Mehrlindichter/ Fabulator. Dichtung Fictio, Figmentum, effictio. Enthymema, Commentum Fictitium, Commentitium quid, commentatio. Gedicht/ Muſa, lat. Cantus. Was die Poeten dichten/ Poëma, Carmen, Verſus, Scriptum metricum, Poëſis. Gedicht / Fabel / Apologus, pen. prod. Dichten/ Fingere, Effingere, Commentari, Cudere, Elucubrare. Sich üben in der Kunſt zu dichten / Poëtari. Ein Buch dichten/ componere, ſcribere, fingere librum. Vrſach dichten/Fingere cauſam. Davon man viel dichtet/ Fabuloſus, a, um. Erdichtung die der Warheit gleich iſt/ Fabula, Fabella dimin. Erdichtet / Commenticius, a, um. Fictitius, a, um. Fucoſus, Fucatus, a, um. Erdichten / Comminiſci. Erdichtet / lügenhafft / Falſus, a, um. Futilis, e. Zumal dichten / Confingere. Gedicht machen/ Verſus ſcribere, Carmen fundere, Condere.

Dick/Feyſt/Obeſus, a, um, Pinguis, e. Pinguiculus, dim. Dick/dicht/Denſus, a, um, Spiſſus, a, um, Confertus, a, um, Frequens, Groſſus, a, um, Condenſus, Craſſus, a, um. Dicke / Craſſities, Craſſamen, Craſſamentum. Dick von Fleiſch, Toroſus, a, um. Nicht dick von Fleiſch / Rarus, a, um. vide Lück. Dicke / Denſitas, Denſitudo, Spiſſitas, Spiſsitudo, Craſsitudo, Craſsities, Condenſatio. Dicklechtig/Denſè, adver. Craſsè. Dick machen / Denſare, Condenſare, Stipare, Spiſſare, Inſpiſſare, Coagulare, Craſſum reddere. Dick werden / Denſari, Condenſari, Spiſſeſcere, Craſſeſcere, incraſſari. Vide Feyſt.

Die/ Hæc, pronomen.

Dieb / Fur, gen. com. Furunculus, dimin. Homo trium literarum, Lavernio, à Laverna Dea, cujus tutelæ ſe fures commendabant. Kirchendieb / Kelchdieb/ Sacrilegus. Kirchendiebſtall/ Sacrilegium. Dieb der ein gemein/ Statt oder Fürſten beſtiellt / Peculator, depeculator. Ein Seckel abſchneider / Seckeldieb / Saccularius, Manticularius, Crumeniſeca. vide Beutelſchneider. Ertzdieb/ groſſer Dieb/Bifur, Trifur. Viehedieb Abactor. Menſchen Dieb/ Plagiarius. Diebſtal / Furtum, Res furto ablata, Menſchen entführung/ oder Diebſtal Plagium, Vieh Diebſtal/ Abigeatus Diebſtal deß gemeinē guts/oder Stattſchatzes/ Peculatus, us. Dieberey / Furacitas, Rapacitas, Compilatio. Zum Diebſtal ſich begeben/ Furti crumine ſe alligare. Diebſtal begehen / Furari, furtum facere vide Stelen. Eines offnen Diebſtals vberzeuget/Furti manifeſti conuictus. Diebiſch / Furax, Rapax. Ad furandum proclivis, pronus. Diebiſcher weiß / Furtim, Furtive, Furaciter, adverb. vom Diebſtal leben / Vivere ex rapto, vel Rapto vivere, Furtis vivere. Der Dieb marckt/Furinum forum. Geſtolen/Diebiſch gelt/Furtiva pecunia. Heimliche Diebiſcher weiß geſtolene Brieff/Furtivæ literæ. Verſtolener Diebiſcher weg. v. Furtivum iter.

Diele/ Aſſer, Aſſis, Aſſerculus, dim. Tabula. vide Brett.

Dienen / Dienſtbar ſeyn / Servire, Inſervire, Deſervire, Ancillari, Famulari, Miniſtrare. Dienung / Miniſterium. Diener / Miniſter, Famulus, Miniſtrator, Pediſſequus, Puer, Diaconus, à Mercurio dictus, quem communem Deorum tum Superorum, tum inferorum volunt fuiſſe miniſtrum, Nunc ferè Miniſter, & Diaconus in ſacrificio Divino accipiuntur. Saal diener/ Dietarij. Tiſch diener/ Triclinianius. Mit Diener im Gottesdienſt/Symmyſta. oberſter Tiſchdiener Architriclinus. Dienſt/Hülff/Adminiculum, Adiumentum. vide. Hilff. Dienſt / Pflicht / Officium, munus. vide Ambt. Dienſt/ Fleiß/ Officium, Opera, Studium, Obſequium. vide Fleiß. Haußdienſt / Domeſtica miniſteria. Gemeine dienſt/ Munia. Das zu dienſt gehört/ Miniſtratorius, um. Dienſtmagd/ Ancilla, Ancillula, dim. Famula, Miniſtra. vide Magd. Eigen dienſtmagd/ ſerva. Ein eigen Dienſtmann / Servus, Pædagogium aliquando. Eigne Dienſtleut / Servitia. Eigen Dienſt der in vnſerm Hauß gebohren / Verna gen. com. vernula dim. Ein hauffen diener / Geſinde Famulatus, & famulitium. Dienſtgelt/Salarium, ſubſtant. Sein ſchuldigen Dienſt außrichten/ Munia ſua exequi. Dienſt thun/ Gratificari, Gratum facere, Servire voluntati, Dare, Navare operam, Beneficium præſtare, Inſervire. Zu dienſt thun/In gratiam alicujus facere. Mit dienſten Gunſt erwerben. Inire gratiam officijs. Dienſt Verehrung/ Latria, latinè cultus, quo ſolus Deus colitur. Dienſtbarkeit / Dulia, pen. prod. lat. Servitus, Famulitium, Famulatus, quo Sancti, & Electi Dei meritò afficiuntur, Hyperdulia, qua Sancta, & immaculata ſemper Virgo Maria.

Harte Dienstbarkeit/ Pistrinum, metaph. & Pistrina, æ, à servis & jumentis, molas circumagendo fruges comminuentibus. Dienen / Ministrare, Servire, Famulari, Ancillari, Anculare vetus verbum pro Ministrare. Dienen / Ehren/ Colere. Dienen irgent zu / Facere ad aliquid, Inservire alicui rei. Dienen umb sold/Stipendium facere, Merere. Fleissig dienen / Deservire. wenig dienen / Subservire. Verdienst / Guts oder Böses/ Meritum, substant. Verdienet / Meritorius, a, um. Unverdient / Unverschuldt / Innocens, Immeritus. Unverdient/umbsonst/ Immeritus, Gratuitus, Indignus, a, um. Unverdient schencken / gratis dare, Donare. Unverdienlich/ Gratuitò, adverb. gratis. Dienstlich / Nützlich/ Commodus, conveniens, utilis. Dienstbar / Knechtisch/ Servilis, e. Famularis, e. Verdienen/ Beschülden/ Merere, Mereri, Promerere, Commerere, & commereri. Das außgedienet hat/ Emeritus, a, um. ut miles emeritus. Wolverdienen/Emerere, vel ri. Stadt diener / Herren diener. vide Bittel / Büttel. Einen schuldig seyn zu dienen/ Omnia alicui studia debere. Widerumb verdienen / Meritis respondere. Aus der Dienstbarkeit erretten / In libertatem vindicare. vide Freyen. In Dienstbarkeit bringen/ In servitutem redigere, Iugo subdere. Gottesdienst / Cultus Dei, Sacra religio. Res divinæ, Officium divinum. Meßdienst/Sacrificium, vel officium Missæ, Sacrum, substant. Gott dienen / Deo se dicare, ab uno Deo pendere. Bey der Meß dienen / Inservire sacro. vide latius verbis Ambt & Meß.

Dietrichsbern/ Verona, sub Venetorum ditione urbs, quam Athesis interluit.

Dieweil / biß / cum, dum adverb. Dieweil/ Sintemal / Quod, Quia, Quoniam, Quando, Quandoquidem, Siquidem, dieweil / so lang / Post. ut, Post homines natos. Weil die Menschen gewesen.

Dinckel/ Ader, oris, Adoreum, Far, peculiare genus frumenti. Das von Dinckelkorn ist / Adoreus, a, um. Kuche von Dinckelkorn/Farreum.

Ding/ Res, Recula, dim. Ein seltzames ding/ das etwas künfftiges bedeutet / Ostentum, Prodigium. Geringe ding erheben / Rebus obscuris dare lucem.

Dingen umb Gelt / conducere, ad tempus redimere. Dingpfennig / Gottes heller / Arrha, vel Arra, Arrabo, Verdingen/ Locare, Elocare, Conducenti tradere. Mit geding Gelt verpflichten/ Arrare, Subarrare. Andingung / Conditio, onis, Pactum, Decisio. Das geding / oder vertrag halten / conditionibus, conventis stare. Mit dem beding/ Ea lege, conditione, Hac ratione, via, Hoc modo. Gedingt/ Conductus, a, um. Bedinger eines Hauß oder Ackers / Locatarius, substant. Außdingen/Cavere, Excipere, Eximere, vide Bieten.

Dinten / Atramentum, Sepia, metaphor. Dintenfaß Atramentarium.

Dirlaß / vide Hagöpffel.

Dirn/Hur/Meretrix, Prostibulum, Scortum, Scortulum, Scortillum. Unfletige Dirnen/ Scrapitiæ, Scrupeæ. Dirnisch / Hurisch / Meretricius. gemeine Dirnē/Huren/Recelliclunıæ. vide Hur.

Discipel/ Student/ Discipulus, Studiosus, literarum cultor, Alumnus, Candidatus vide Schüler.

Diesem/ Bisem/ Moschus, Muscus.

Dispensiren / Solvere canonibus.

Distel / Carduus, Distelkraut mit drey spitzen/ Tribulus, pen. cor. Distelblüet / Woll die von den Disteln fallet / Pappus. Distelfinck / Acantis, idis, Carduelis.

Doch / jedoch / Tamen, Attamen, Veruntamen. Doch / Tandem. in interrogatione. Doch allein/ Dum, con. Dummodo, Duntaxat, Saltem. vide Nur.

Dolch/ Pugio, onis, Pugiunculus, Sica, Clunaculum, Gladiolus.

Doll/ Tullum, vel Tullium, oppidum Leucorum, in Lothringen.

Döll / Dölpel/ Stolidus, a, um. Stupidus, a, um. Tardus, a, um, metaph. Hebes. metaph. Pinguis, e, metaph. Fungus, metaph. Truncus, Bardus, Plumbeus. Dölle/Hebetudo, Stupiditas, Stoliditas. Dollkün / Audax, Temerarius, præceps. Dollkünheit/ Audacia, Præcipitantia, Temeritas. Dollkünlich / Temerè, Audacter, Inconsultè. Dollerverstand/ Obtusum, Plumbeum ingenium. Doll machen / Stupefacere, Obtundere, metaph. Dollerey / Furor, insania, amentia. vide Thor.

Dolmetscher / Interpres, etis Dollmetscher mit weitleufftigen worten / Paraphrastes. Verdollmetschung/Interpretatio, Interpretamentum. Verdolmetschen /Vertere, Transponere in aliam linguam,

linguam, Traducere, Interpretari, Transferre vide Tolmetscher.

Den/ die Dorn/ Tanais, Palus Meotis, fluvius Scythiæ, dirimens Europam ab Asia.

Donaw/ Ister, Danubius, fluvius Europæ.

Donner/Donnerschlag/Tonitru,Tonitrus,us. Es Donnert/Tonat, Detonat, Intonat. Donnern/ Tonare, Attonare, Detonare, Intonare, Tonitruare, fere idem. Vom Donner geschlagen werden/ Fulmine percuti, tangi, lædi. Donnerstral/ Fulmen, Ictus fulminis.

Dopff/ Turbo, Trochiscus. Dopff werffen Versare trochum, In gyrum agere turbinem, gyrare trochum.

Doppel/ Duplus, a, um. Geminus, Duplicatus. Doppel mantel/ Diplois. Doppel machen/ Duplare, Duplicare, Geminare. Doppel zusammen legen/ Conduplicare, Congeminare. Doppel Soldner/ dem zweyfach Spieß ward geben. Duplaris, e. gedoppelte wort/ verba geminata. Doppelung/ Geminatio, Conduplicatio.

Dorff/ Fleck/ Pagus, Vicus, & Viculus. Dorffmann/ Paganus, Vicanus. Dorffrecht/ Ius municipale. Dorffkirchweihe/ Paganalia, orum. Von Dorff zu Dorff/ Pagatim, vicatim, adverb. Ein wenig dörffisch/ Semipaganus, a, um.

Dörffen/ Bedörffen/ Egere, vide bedürffen & Betürffen.

Dorn/ Spina, vepres, Sentis. Dornheck/ Dumus. Dornbusch oder Dorngesteud/ Dumetum, Spinetum, Senticetum, Vepretum. Dörnen/ Spineus, a, um. Dornechtig/ Spitzig/ spinosus, a, um. Senticosus, a, um. Dumosus, a, um. aculeatus, a, um. Dornechtig schalen wie die Kesten. Echinus, penul. prod. Dorn außjetten/ Runcare spinas. Dorn außziehen/ Vellere spinas.

Dort/ daselbst/ Illic, Istic, Ibi, adver. in loco. Dorther/ Illinc. Dort von/ Istinc, adverb. de loco. Dortdurch/ illac, adverb. per locum.

Dortrecht/ Dordracum, oppidum seu Portus Batavorum.

Dösen/ ein gedöß machen/ Fremere. Gedöse/ Fremitus, pen. cor. vide Rösen.

Dotter im Ey/ vitellus. Dottergäl/ luteus, a, um. luteolus dim.

Dratt/ Schusters Faden/ Cheleume.

Drabant. vide Trabant.

Drach/ Draco. Drachin/ Dracæne. Drachenblut/ Cinnaberis, herba.

Drähen/ Tornare, Torno conficere. Dräßler/ Tornarius, Tornio, Toreuta. Dräeysen/ Tornus, vel Tornum. Gedräetwerck/ Toreuma. Dräbaum/ Wellbaum/ Ergata. Ein Spille die man mit heblen vmbdräet/ Succula. Dräen/ vmbdräen/ Torquere, Vertere. Verdräen/ Obtorquere, Rings vmbdräen/ Gyrare. Draholtz daran man dräet/ Mymphur.

Dran seyn mit einem/ Subscribere alicujus sententiæ.

Draussen/ Extra, Foris, Forinsecus.

Dräwen/ Minari, Comminari, Minitari, Interminari. Mit Dröworten schrecken/ Minis terrere. Dräwung/ Minæ, Minitatio, Comminatio. Vergebens Dräwen/ Frustra terrorem incutere. Dräwiger weiß/ Minaciter.

Dreck/ Stercus, oris, Excrementum, Lutum, Crementum, Limus, cœnum, Oletum, Retrimentum, Merda. dünn Dreck/ Forium. Dreckig Köttig/ Cænosus, Lutosus, Lutulentus, a, um.

Drey/ Tres, Ternus, a, um. idem. sed fere plural. usurpatur & distributionem signif. je Drey/ Terni, æ, a. Drey mit einander von einer Mutter geboren/ Tergemini. Dreyheit/ Trias, adis. Dreyherr/ Triumuir. Dreyherren vber Gefenckniß vnd Vbelthäter/ Triumuiri capitales. Das drey begreifft/ Ternarius, a, um. Dreymal/ ter. Zahl von Dreyen/ Trias, adis. Dreyfach Triplex, Triplus, a, um. Tergeminus, a, um. Dreyspitzig/ Tridens, das Dritte/ Tertius, a, um. Die allerheiligste Dreyfaltigkeit/ Sanctissima Trinitas. Ein Dreyheller/ Teruncius. der Dritte/ Trinus, Tertius, a, um. drey Jahr/ Triennium. Dreyfaltig/ Triplex. Der dritte theil eines Schillings/ Triens, entis. Zum dritten/ Tertiò. Dreytägig/ Tertianus, a, um. Drey tag/ Triduum. Dreyerley weiß/ tribus vijs, rationibus.

Drengen/ Affligere. Vide Trengen.

Dreschen/ Triturare, frumenta excutere. Dreschung/ Tritura. Schoppe zu Dreschgeschirr/ Tribularium. Dreschwage/ Tribulum. Drescher/ Areator, Triturator, excussor frumentorum.

Dremmel/ Stang oder Bengel/ Sparus & sparum. langer Dremmel/ Longurius.

Driacks/ Theriaca, Theriaca. Driacks kremer/ Pharmacopola, pen. prod.

Droben/ Supra, super ferè. Vide Oben.

Drucken/ Premere. Außdrucken etwas Verborgens

borgens / Emphasis, Expressio, lat. Außdrücklich / Expressè, significanter. Niederdrucken / Restringere, Deprimere, Pessundare, opprimere. Wenig niedergedruckt / Subsimus, a, um. Hinder sich drucken / Reprimere. Zusammen drucken / Constringere, Comprimere. Embsig drucken / Pressare, siccare, desiccare, exsiccare. Drucken werden / Siccari. Anheben drucken werden / siccescere.

Druckerkunst / Chalcographia, Typographia, Buchdrucker / Librarius, Impressor. Vide Buch. Druckung / Impressio. Außgedruckt / Graphicus, a, um. Drucken / beschweren / Premere, Angere. Außdrucken / Exprimere, Extorquere. Außdruckenlich / Graphicè, Expressè, Disertè, Evidenter. Eindrucken / Inculcare, Imprimere. Erdrucken / Obliterare. Niedergedruckt / Obrutus, a, um. Vber sich niedergedruckt / Resimus a, um. Welche niedergedruckte Nasen haben / Simones.

Ducaten / Ducatus.

Dulden / Pati, Perpeti, Ferre, sustinere, Tolerare, Sufferre, Concoquere, metaph. Vide Leyden. Gedůldigkeit / Patientia. Vngedult / Zorn / Indignatio, Impatientia. Erdulden / leyden / Exantlare, metaph. Placidè, Moderatè ferre. Gentzlich erdulden / Perpeti, depon. Gedultiglich / Patienter, Æquanimiter, Toleranter, adverb. Æquo animo. Gedultig seyn / Communi animo esse, æquo animo esse. Das zu dulden ist / Tolerabilis, e. Tolerandus, a, um. Das nicht zu dulden ist / Intolerandus. Gedultig / langmůtig / Patiens, Tolerans. Gedůldig alles Vnglück leyden / Adversa quæque boni consulere. Vide verbo Muth.

Dünche / Dülch oder Weissung mit Kalck / Crusta, Tectorium, substant. Dünckung / Trullisatio. Verglåsung / Dünchung / Incrustatio. Düncher / Crustarius, Tector. Dünchechtig / rundechtig / Crustuosus, a, um. Tectorius, a, um.

Dunckel / Finster / Obscurus, a, um. Caliginosus. a, um. Nubilus, a, um. Tenebrosus, a, um. Opacus, a, um. Dunckelheit / Obcuritas. Dunckel werden / Tenebrescere, Vesperascere, advesperascere, noctescere, sed in tertia persona usitatius. Es wird dunckel / Noctescit. Vide Finster & Nacht. Dunckel machen / Hebetare aliquando, Obscurare. Kranckheit die Verdunckelung des Gesichts macht / Scotoma, pen. prod. Verdunckeln / Obscurare, Contenebrare, Obtenebrare, Obliterare, Offendere, Nubilare, Opacare. Verdunckelte Red / Råtzel / Ænigma. Gantz verdunckeln / Obnubilare.

Duncken / tauffen / Baptizare, Tingere. Vide Tauffen. Embsig duncken / Mersare. Hinein duncken / Immergere. Eindüncker / Tinctor. Eindunckung / Tinctura, Baptismus, Immersio. Eindunckig / Tinctilis, e. Eindüncken / Mergere. Tingere, Intingere, Imbuere. Vngedunckét / Abaphus.

Düncken / achten / Putare, Æstimare, Existimare, Censere. Meines Bedünckens / Meâ sententiâ. Es dünckét wenig / Pœnitet, impersol. aliq. Gutdüncken / Visum esse. Vide Achten / Schåtzen. Gutdüncken / Arbitrium, Arbitratus, Sententia. Vide Meynung.

Dunden / Infra adverb.

Düngen / bemisten / Stercorare. Den Acker bedüngen / Agris fimum adhibere, Stercus ingerere. Vide Mist.

Dünn / Gracilis, e. Gracilentus, a, um. Tenuis, e. Rarus a, um. Strigosus, a, um. Exilis, e. Subtilis, e. Der dünne Füß hat / Planeus, qui solea pedum caret. Dünnigkeit / Raritas, Gracilitas, Tenuitas. Dünn werden / Rarescere, Rarefieri. Dünn machen / Tenuare, Attenuare, Exetenuare, Macerare, Rarare, Depalare, Gracilem reddere, Ducere, ut, Ducere argentum. Das sich dünn machen lest / Ductilis, e.

Dunst / Vapor. Dunst geben / Vaporare.

Duppel / Narr / Blax, Truncus, Caudex, metaph. Vide Narr & Thor.

Durch / Per, præposi. Durch Wolredung / A facundia, Terent. Tantum potior à facundia. Durch die gantze Nacht / Pernox. Durch den gantzen Tag / Perdius. Durch etlichen Weg / Quà, pro aliqua.

Durchlauff / Rur / Lyenteria.

Durchreisen / Peragrare, Lustrare, Obire. Vide Reisen.

Durschlecht / Kinderblattern / Vari, Varioli. Vide Blattern.

Durchwachs / Perfoliata.

Dürfftig / Indigus., a, um. Dürfftigkeit / Egestas, indigentia, Inopia. Bedürffen / Egere, Indigere. Nichts dürfftiger Rath / supervacaneum consilium. Vide Armut & Noth.

Durch-

Durlach/ Budoris, vulgò Heydelbergia, Rhenanus autem Durlachum putat.

Dürre/ Ariditas, siccitas, Aritudo. Vide Mager. Trocken. Dürr/ Torridus, a, um. Retorridus, Aridus, siccus, siccaneus, Exuccus, Arefactus, Exiccatus, a, um. Dürr Holtz/ Arida ligna. Dürr seyn/ Arere. Dürr machen/ Torrere, Torrefacere, Assare, Arefacere. Dürr werden/ Torrescere, Arescere, Exarescere, Exarere, Elanguescere, Arefieri, Tabefieri. Dürr oder geräucht Fleisch/ Infumata caro. Das noch nicht dürr ist/ Viridis, e. Dürr machen/ Veterascere, Inveterascere. Ehe dürr dann trucken/ Arida sint potius quam sicca folia. Ein fast trucken/ dürr Jahr/ sitiens annus.

Dürr Magen/ Duromagus, Ubiorum oppidum.

Durst/ Sitis. Durstig/ sitibundus, a, um. Dürsten/ sitire, siti laborare. Blutdürstig seyn/ sitire sangvinem. Vide Tyrann. Dursthafft/ Siticulosus, a, um. Sitibundus, a, um. Sitiens. Durst leschen/ Restinguere, levare sitim. Grosser Durst/ Bupina. Vide Leschen.

Dürrstet/ Batanodurum.

Düssel/ Knüttel bey den Ohren/ oder in dem Schlund/ oder umb die Gemächt/ Panus, Pani. metaph.

Dütte/ Mamm/ Mamma, Mammula, Mamilla, Papilla, Rumen, Ruma, Rumis, Uber Vide Brust/ Weibs Dütte/ Sumen. Groß Düttechtig/ Mammosus, a, um, & Mammeatus, a, um. Bumastes. Ein Dütenwartz/ Papilla. Düttenförmig/ Papillatus, a, um.

Dutten/ Dattelkolb/ Reilkolb/ Typha.

INCIPIENTIA ab E.

EBen also/ Perinde adverb. similit. Eben derselb/ Idem, masc. gen. prima prod. neutro cor. Eben so wol/ Æquè, Non aliter.

Eben/ flach/ gleich/ Planus, a, um. Æquabilis, Æqualis, e. Æquus, a, um. Ebene Flache/ Planities, planitudo, Æquitas, Planum. Ebener Ort/ Locus planus. Eben Feldt/ Æquus campus. Ebenen/ eben machen/ Planare, Pilare. Ebenen/ gleich theilen/ Æquare, Adæquare, Coæquare, Exæquare. Zumal ebenen/ Complanare. Ein Hauß abreissen vnd mit der Erden ebenen/ oder gleichen/ Domum solo Æquare, vel adæquare. Eben/ gleich/ Planè, Æquè. Den Weg ebenen/ Sternere. æquare viam. Ebene deß Meers/ Æquor. Vneben/ Vngleich/ Iniquus, a, um. Inæqualis, e. Asper, salebrosus, a, um. Vneben/ Vngleichförmig/ Anomalum, lat. inæquale. Vnebene/ rauche Ort/ Verrucosa, Aspera, Salebrosa loca, salebræ, Scabrities. Vide Glatten/ Polieren.

Ebhew/ Hedera, secundum quosdam Edera. Ebhewen/ Hederaceus, a, um. Von Ebhew/ Hederosus, a, um. Das Ebhew Beer trägt/ Corymbifer. Gutem Wein steckt man keinen Krantz aus/ Vino vendibili, non opus est hedera. Proverb. Ebhew das auff der Erden liegt/ Chamæcissus.

Ebenholtz/ ein Gattung eines Baums der in India vnd Aetiopia wächst/ Hebenus gen. fœm. & hoc hebenum.

Eber/ Verres. Das von einem Eber ist/ Verrinus, a, um. Verschnittener Eber/ Barge/ Majalis.

Ebtissin/ Abbatissa, Antistita.

Eck/ Winckel/ Angulus. Eckig/ Angulosus, a, um. Von Eck zu Eck/ Angulatim. Viereckig/ Quadrangulum. Dreyeckig/ Triangulum, Triangulare. Sechseckig/ Hexagonus a, um. Eckstein/ Lapis angularis. Eck oder Krümme eines Wegs/ Anfractus. Die heilige Einsiedler haben sich in die eusserste Ecken vnd Hölen verborgen/ Sancti Eremitæ in abstrusissima terrarum gurgustia & angulos sese abdiderunt.

Eckel/ Abschew/ Nausea, Fastidium. Vide Grawen/ Verdruß.

Von Adel/ Adeliches Stamms/ Nobilis, Nobili genere natus, Generosus, Clarus metaph. Divus, Beatus, Superbus, Antiquus, Inclytis parentibus natus, clara stirpe ortus, natalium splendore illustris. Edelkeit/ Adel/ Nobilitas, Claritas, Claritudo, Generositas, Nobilis, clara, generosa stirps, vel prosapia. Edelmann/ Eques, Trossulus. Edelmanns Gut oder Einkommen/ Census equestris. Edel machen/ Nobilitare, Ius annulorum donare, Natalibus restituere, Rude donare. Vnedel/ Ignobilis, Obscurus, Plebejus, Inglorius, Degener. Tugendt bringt viel Vnedle zu Ehren/ Multos obscuro genere natos Virtus evehit. Vide Adelkeit & Ehr.

Edelgestein / Lapis pretiosus, gemma, gemmula. Vide Perle. Voll Edelgestein / Gemmosus, a, um. Mit Edelgestein gezieret / Gemmatus, a, um. Der mit Edelgestein vmbgehet / Gemmarius. Von Edelgestein / Gemmeus, a, um. Gläntzend wie Edelgestein / Gemmans. Die Edelgestein tragen / oder in denen Edelgestein wachsset / Gemmiferi.

Eeren / Arare, Inarare, Exarare, sulcare, Aretro findere. Vide Ackern / Bawen / Pflügen.

Eetzen / speisen / Inescare, Obescare. Vereetzen abweiden / Depascere.

Egel / Sugegel / Hirudo, Sangvisuga.

Egge / Occa, Sarculum. Eggung / Occatio.

Egger / Occator, Sarritor. Eggen / Occare, Sarrire. Woleggen / Inoccare, Deoccare. Das zu eggen gehört / Occarius, a, um. Egwerck / Occatoria opera. Sein eygen Nutzen suchen / sibi occare, pron.

Egerst / Vide Atzel. Agelaster / Egerstenaug / Clavus, morbus in digitis pedum.

Ehe das / Quam, Antequam, Postquam, adverb.

Ehe / Ehestand / Matrimonium, Conjugium, Connubium, Iugale vinculum, Iugalis nodus, Fœdus matrimonij, Nexus conjugalis. Das heilige Sacrament der Ehe / Sanctum matrimonij Sacramentum, ab Apostolo Mysterium magnum compellatum. Zur Ehe greiffen / Contrahere matrimonium, Contrahere, Inire nuptias. Vid. Heyrath / Nubere Mulierum est. Zur Ehe geben / Vermählen / In matrimonium dare, nuptui dare, In matrimonio collocare. Zur Ehe nehmen / In matrimonium ducere, Accipere uxorem, Suscipere aliquam conjugem, Despondere sibi aliquam. Zur Ehe haben / In matrimonio habere, Tenere matrimonio, Matrimonij fœdere junctam habere, vinculis socialibus junctam habere. Verehlichen / Maritare. Ehegemahl / Conjunx, Conjux, Uxor, Marita. Ehemann / Maritus, Conjunx, Vir. Junger Ehemann / Neogamus, compos. à Neos. Vide Bräutigam. Der nur ein Eheweib hat / oder gehabt hat / Monogamus, pen. cor. Der zwo Weiber zur Ehe hat oder gehabt hat / Bigamus, &c. Ehefraw / Uxor-Marita, Nupta. Das zur Ehe gehört / Matrimonialis, e. Conjugalis e. Ehelich geboren / Legitimè natus. Eheliche Beywohnung / Concubitus, Coitus, Complexus, Commistio. Ehelicher Sohn / Filius legitimus, naturalis, legitimis parentibus natus. Vnehlicher Sohn / Nothus, Spurius, Illigitimo thoro natus, adulterinus filius, Incerto patre natus. Vide Bastard. Banckart & Hurenkind. Ehebruch / Adulterium, Furta, plur. tant. ut, Cælari vult sua furta Venus, id est, adulteria. Ehebrecher / Mœchus, Adulter, alienæ conjugis corruptor. Die Ehe verheissen / Promittere, polliceri matrimonium. Ehebruch begehen / Mœchari, Adulterare, & adulterari, Adulterij crimen admittere. Ehe scheiden / Facere divortium, Mittere libellum repudij, Dare divortium, Repudiare. Ehescheidung / Divortium, Repudium. Vnehelicher Standt / Cœlibatus, us. Vnverehlicht / Vnverheyrathet / Cœlebs, Innuptus, Expers conjugij. Das einem Eheweib zugehört / Uxorius, ut res uxoriæ. Ehekauff / Coëmptio, onis. hæc fiebat quando mulieres marito sua bona cedebant.

Eher / Früher / Prius, Citius, Celerius, Maturius. Auffs allereheste / Quam primum, Primo quoque tempore, Citissimè, Celerrimè. Eher als mans meinet oder verhoffet / Spe, Opinione, Expectatione citius.

Eher oder Aher / Spica. Das von Ehern ist / Spiceus, a, um. Die Eheren auffsamlen / Spicilegium facere. Eheren samlung / Spicilegium. Das Korn gehet in Ehren / das Korn schost / frumentum in Spicam exit. Ich gib Ehren / ich schosse / Spico. Spitzen wie ein Eher / inspicare. Geehret / Spicatus, a, um. Eherenspitzlein / Arista. Vide Aeher.

Ehel / El / ein Dorff bey Benfelt an der Ill / Ill, Hellum, Tribonorum vicus.

Ehingen / Dracina, oppidum Rhetiæ ad Danubium, nisi fallit conjectura.

Ehren / Ehr erzeigen / Honorare, Venerari, Mirari, admirari, Suspicere, Colere, observare, revereri, Honore afficere, Augere, Cumulare honoribus, Deferre honorem. Ehr beweisen mit Geberden / Adorare. Ehr beweisen mit auffstehen / Assurgere, Honorifice consurgere. Verehren / Honestare, Habere honorem. Zumal ehren / Cohonestare. Ehr / Würde / Ansehen / Honos, Honor, Gloria, Adoria, riæ, Nomen, Decus, Dignitas, Ornamentum, Honesta fama, Opinio, Claritas, splendor nominis, Honoris amplitudo. Vide Lob. Ehrlich / löblich /

Cele-

Celebriter, Gloriosè, Honestè, Honorarè, Honorificè Verehrung / Celebritas, Observantia, Honorificentia, Observatio. Ehrung / Cultus, Cultura. Ehrerbietung / Reverentia, Veneratio. Ehr / Stand / Gradus, interdum. Ehrligkeit / Honestas, Ehrenwerth / Spectabilis, e. Ehrwürdig / Venerabilis, e. Venerandus, Honorandus, titulus Religiosorum proprius. Reverentia, Veneratione dignus. Ehrwürdiglich / Venerandè, Reverenter, Cum reverentia. Ehrenreich / Gloriosus, a, um. Ehrlich / erbar / Honestus, Stolatus, metap. Honorificus, Honoratus, Integer, Nulla notatus infamia. Ehrliches herkommen / Honesto loco natus. vide Edel. Vnehrlicher Handel / Malæ partes. Vnehrlich / Inhonestus, Inglorius, Infamis. Vnehr / Ignominia, Infamia, dedecus, Probrum, Opprobrium. Ehrverletzlich / Vnehrlich / Ignominiosus, a, um. vide Laster / Schand. GOtt verehren / Deum salutare, Revereri, Colere. vide Dienen / Beten / GOtt dienen. Göttlich Ehr beweisen / Adorare. GOttes Verehrung / Religio, nis, Adoratio. Der GOttes Ehr liebet / Religiosus, a, um. Das in GOttes Verehrung wird gehalten / Religiosus, a um. Verehrung / Dienst / Latria, cultus quo Deus solus honoratur. Dulia, quo Sancti & Electi Dei Hyperdulia, quo sanctissima Virgo Maria afficitur, vid. etiam in verb. Dienst. Das GOtt falsche Ehr anthut / Abergläubig / Superstitiosus, a, um. Falsche Gottes Ehr / Aberglaub / Superstitio, onis. Mit Ehr begehen / Celebrare. Ehrlich machen / Decorare. Die Ehr geben / Conferre, vel Deferre honorem. Zu Ehren / oder Würdigkeit kommen / Ad honores, vel dignitates emergere, Efferri, Extolli, Evehi ad honores. Zu höchsten Ehren bringen / Ad honorum fastigia perducere. Von höchsten Ehren zu geringem Stande kommen / a summo dignitatis gradu deijci ad infimum, ab equo ad asinum, Prov. Ehr anthun. vide Verehren. Ehrbietig / Honorificus, a, um. Mit Ehrbietung / Veneranter, Reverenter. Die höchste Ehr beweisen / Summo honore afficere, Mactare quem honoribus. Das zu Ehren gehört / Honorarius, a, um. Verehrung Honorarium, Munus. vide Gab. Ehrtrunck / Ehrwein / Honorarium Vinum. Das in Ehren sol gehalten werden / Observandus, a, um. Venerandus, a, um. Honorandus, a, um. Die Ehr antreffen / Agi de fama, vel honore. Sein Ehr bewahren / Consulere honori. vel famæ. Nach Ehren trachten / Servire gloriæ, Venari, Captare, Aucupari gloriam, Ambire honores. Ehr oder Sieg erlangen / Lauream adipisci. In grossen Ehren seyn / summum dignitatis gradum tenere. Einem sein Ehr abschneiden / Detrahere honorem, vel alicujus honori, officere honori, contra alicujus existimationem venire, Cic. vide Schänden. Der Ehren entsetzen / De gradu deijcere. Verunehren / Inhonorare, Dehonestare, Infamiæ notam inurere, Labem aspergere. vide Fleck. In hohen Ehren halten / Officiosissimè colere, In oculis ferre. Einen an seiner Ehr tadeln / Inhonestè de aliquo loqui, impugnare existimationem. Ehrgeitzig seyn / Laborare ambitione, avidum esse laudis, Duci gloria. Ehrgeitzig / Ambitiosus, a, um. Ehrgeitz / Ambitio, Honoris studium. Ehrloß / Inglorius, a, um. Ehrloß geschänte Leuth / mit Ruthen außgegeisselt / Infames, Verberibus acti per vicos & compita, Auribus minuti, verberones. Von Vnehren retten / bewahren / Infamiæ eximere, Notæ eximere. Grosse Begierd haben Ehr zu erlangen / flagrare gloriæ studio. Aus Ehrgeitz getrieben werden / Æstu gloriæ percitum esse. Ehren sol man seinen Vatter über alle Menschen / Æquum est patrem præcipuo honore colere. Es gehet deine Ehr an / Tuus honos agitur, De honore periclitaris. Man sol die Ehr vnd Gesundheit zu gleich in acht nehmen / Ducenda simul est ratio honoris, & dignitatis, Honori & saluti consulendum. Einem ein Ehr seyn / Alicui honori, vel ornamento esse. Ehr / oder Badschurtz der Weiber / Castula, Palliolum quo puellæ nudæ infra papillas præcingebantur, Præcinctorium alias.

Ehrin / Æneus, a, um. vide Ertz / Kupfer / Metall. Ehringeschirr / Coculam, Cocuar.

Ei / Ey / Hem. interiect. corrip.

Eibenbaum / Taxus. Eibenwald / silva taxea.

Eichbaum / vide Eyche.

Eid / vide Eyd.

Eigen / vide Eygen.

Eifer / Zelus, lat. Æmulatio, Invidia. Eiferung / Zelotypia. Wider Eifer dergleichen Bulschafft / Rivalitas. Eiferer / nachfolger der liebe Zelotes, Aemulus, Aemulator, Aemulandi studio duci. Eiferer seines Weibs / Zelotypus. Eiferin /

ferin jhres Manns/ Zelotypa. nach Eifern/nachfolgen/ Aemulari.

Eiflig / Arduenna silva maxima totius Galliæ Propriè nunc Eyfflia, olim der Wald vnd gebirg von Lützelburg biß an Flandern.

Eil / vide Eul.

Eilen / Festinare, Accelerare, Properare, Maturare, Rumpere moras, Moram nullam interponere. Daß eilen/Festinatio, Acceleratio, Properatio, Properantia. Eilendt / Festinus, a, um. Tumultuarius, a, um. Properans, Festinans. vide Behend. Eilends/ geschwind/ Festinè, Festinanter, Tumultuanter, Properanter, Præcipitanter, Raptim. adverb. Fast/ sehr eilen/ Præfestinare. In der Eil / In transcursu. Aus Furcht eilendt/ Trepidus, a, um. Eilen / Festinare, Præcipitare, activè, & neut signif. Urgere, Ardere. Fast eilen / Deproperare herzueilen/ Adproperare Accurrere, Maturare adventum, Advolare. Der sich vber eilet / præceps, gen. om. Eilend / Statim, Continuò, Ilicò, Abjecta omni cunctatione, Evestigio.

Eingang / Orificium. Eingang eines Hauses/ Janua.

Eingeweyd/ Intestinum, Viscera, Præcordia, Interanea, Exta. vide Därm daß gantze Eingeweyd/Intestina. DerEingeweyd netzlin Omasum. Eingeweyd/welche man zu dem Opffer gebraucht/ Profecta. Entweyden / Eingeweid außnehmen/ Eviscerare, Exenterare.

Eingrün/ Chamædaphne.

Einkommen/ Jährliche Renten / Census.

Einsetzen in ein Landgut oder Bawergut / Mancipare agrum. In ein Hauß einsetzen/ Mancipare domum.

Eintrag/ das in die Werffte eingeschossen wird/ Einschlag/ Trama, Subtegmen, filum quod stamini implicatur.

Eisen/ Ferrum. Eisen daman zeichen mit brennet/Tudicula, Cauterium. Krümp Eisen / Tudicula. dräEisen/ tornum, vel Tornus. vide Dräeisen/eisen damit man das Pflugeisen schabet/ Rallum. Eisengrub / Ferraria. Das zu Eisen gehört/ Ferrarius. a, um. Eisen wie ein Angel / Hamus. Eisenrost / oder Eisenfarb/ Ferrugo. Eisenfärbig/ Ferrugineus, a, um. Mit Eisen beschlagen/ Ferratus, a, um. Eisenkraut/ Verbena, verbenaca, Sagmina. Verbenarij, qui verbenam ad hostes deferebant. Huffeisen/ Solea ferrea.

Eiß/ Glacies, Gelu, Aqua congelata Eißechtig/ Glacialis. e. Zu Eiß werden / Glaciari. Eißvögel / Ispida, Alcedo, Alcyon, Alcyone. Eißzapff/ Keichel / Stiria.

Eitel/ Vnnutz. Levis, e, Vanus, Ociosus, a, um, Inanis, e, Vacuus, a. um. Eitele wort / Ventosa, Ociosa, Inania verba. Eitelreder / Schwätzer / Plapperer / Matæologus, Nugax, Nugator, Nugigerulus Eitelkeit / Vanitas, Inanitas, Nugæ, Futilitas, Levitas, Siculæ gerræ, Proverb. Somnium metaph. Eitel werden / Vanescere, evanescere. Eitelern Mensch hab ich niemals gesehen/ Nihil est illo inanius, vanius, Vento levior est, aere inanior. Eitelig/ Nugalis, e. Nugatorius, a, um.

Elb/ Albis, fluvius Saxoniæ.

Elenbogen/ Cubitus, us, Cubitum. Elenbogenzierd / Cubitale, substant. Vordertheil deß Elenbogen / Lacertus. Das ist sechs Elen hoch/ sexcubitis, vel sex cubitos est altum.

Elend/ Trübsal/Miseria, Calamitas, Afflictio, Aerumna. Groß elend leiden/ Incommodis premi, Affici, laborare. Elende zeit / status temporum miserrimus. Elend / beraubung deß Vatterlands/ exilium, Exitium, Proscriptio. Im Elend seyn / Exulare. Das gar im Elend ist / Exulabundus, a, um. Der im Elend ist / Exul, Exulans, Extoris. Profugus, Proscriptus. Ins Elend ziehen / Abire in Exilium, Vertere, vel Mutare solum exilij causa. In das Elend schicken/ deß Langs verweisen. Mittere, vel Eijcere in exilium, Multare exilio, Extorrem facere, Proscribere, Igni & aqua interdicere. Elendiglich / Armseliglich / Miserè, Calamitosè, Aerumnosè. Elendig/ Jämerlich/ Miser, Calamitosus, Arumnosus, Afflictæ fortunæ, ins höchste Elend bringen / Ad summas calamitates, vel Ad incitas redigere. vide Jammer. Elende herberg / Prochodochium.

Ein Elent/ Alces is, seu Alce, es, animal quod in Prussia reperitur.

Elsaß/ Tractus Argentoratensis vulgo Alsatia. Das Elsaßische vnd Lothringische Gebirg / Vogesus, vel vogasus. Die Elsasser / oder die im Straßburger Bistumb seynd/ Tribochi, Triboni.

Elte/ Antiquitas, Vestutas. vide Alt Eltern/ Vatter vnd Mutter / Parentes, Pater & Mater, Genitores, uterque parens vor Eltern / Progenitores,

nitores, Antecessores, Majores, Patres. Von gutten Eltern gebohren / Bonis parentibus prognatus, vide Ehr. Elter oder betagter seyn / Natu majorem esse, vel grandiorem. Der eltste Sohn / Filius grandis, major, maximus natu, &c. Eines alters / Aequalis, Coævus, Eiusdem ætatis. Die Kinder seynd den Eltern im Alter ein Trost / Parentum imbecillitas filiorum nititur adolescentia.

Emerich / Asciburgium, Oppidum Frisiorum.

Emsig / Asiduus, Studiosus, sedulus, gnavus, navus, a, um. frequens Emsig / Wacker / vigil Embsig im Werck seyn / Multum in opere esse. Embsigkeit / Navitas, Gnavitas, Navia, Crebritas, Asiduitas, sedulitas. Embsiglich / Asiduò, Iugiter, Iuge, Crebro, adverb. Vnembsich / Infrequens. Embsig seyn / versari, depon. conversari, & diversari ferè idem. Gar zu embsig / oder fleissig seyn / Nodum in scirpo quærere, Proverb. vide Fleissig.

Die Embs / Amisius. vel Amisia, fleust durch Hessen vnd Westphalen / in mare Germanicum.

Empfahen / Empfangen / Consequi, Adipisci, Nancisci, Lucrari. Freundlich emfangen / Perhumaniter excipere, vel accipere aliquem. Brieff empfangen / Litteras accipere, Empfangen / Schwanger werden / Concipere, Utere ingravescere, Gravidam, prægnantem fieri. vide Schwanger werden.

Empfinden / Sentire, Obolere aliquando. sensibus percipere. Empfindlich / sensilis, e. sensibilis, e. sub sensum cadens. Vnempfindlich / Insensibilis. Gäntzlich empfinden / Persentire, Persentiscere. Vor empfinden / Præsentire, Præsentiscere. Das vbel empfinden die am wenigsten / welche darin verherten / Malorum consuetudo sensum adimit. Ein wenig empfinden / Subsentire, Vnempfindlich / stupidus, a, um, Vnempfindlich werden / Stupere, stupescere, obstupere, obstupescere.

Enckel / Nepos, otis, genit. Nepotulus. dimin.

Encker / äncker / Schiff haack / Anchora, Encker auffheben / Tollere Anchoram. Das zu dem Encker gehört / Anchorarius, a, um. & Anchoralis, e. Encker seyl / Anchorale subst. sacram Anchoram solvere. de ijs qui extremam opem quærūt.

End / das letzt / Finis, Terminus, Coronis, idis, catastrophe, metaph. Exitus, Modus, Extremum, Meta, Ultimum, Calx. die Ferse / metaph. Vom anfang biß zum end / A capite ad calcem. A malis ad ovum, proverb. Endechtig / Finitimus, a, um. Vnendig / Infinitus, a, um. Endung / oder Abred / Conclusio. Endig / Terminalis, e. Terminans, Finiens. Vnendlich / das kein end hat / Inexhaustus, a, um, Infinitus, Aeternus, Sempiternus, Interminatus, Immensus. vide Ewig. Vnendlich ding / Mare. metaph. Zusammen grentznng / Confinium. Zusammen gräntzendt Confinis, e. pen. prod. Die Cölnische gräntzen mit Gülicher Land / Vbij Confines sunt Mænapijs. Enden / Finire, Definire, limitare, terminare, Concludere. End machen / Imponere finem, Imponere modum, Defungi, Absolvere, Efficere, Perficere. Böß End gewinnen / Infaustum, Infelicem exitum sortiri. Zum End kommen / das ziel erlangen / Pervenire ad metam, Finem attingere, Terminum consequi. sich enden / am End seyn / Finiri, Terminari, Desinere. Endlich / Letzlich / Tandem, Denique, Demū, postremò. Vollenden / außmachen / Consummare, Fastigium imponere, Absolvere, Complere, perficere, Explere, Ad umbilicum ducere, Extremam manum addere, Colophonem addere, Coronidem imponere, Ad calcem deducere, Fungi. Vollendet / Absolutus, Finitus, Perfectus, a, um. Vide etiam Außgang. Der außgang ist dem End nicht gleich / Finis principio non respondet.

Endern / Verendern / Mutare, Demutare, Alterare, Immutare, Permutare, Commutare, variare, vertere, evariare. Enderung / Verenderung / Mutatio, Variatio, Varietas, Vicissitudo, Vices, Traductio. Verenderung der Gestalt / Transfiguratio. Verendert / Varius, a, um. Verenderlich / Mutabilis, e. Mit verenderung geziert / Variegatus, a, um. Verenderlicher weiß / vicissim adverb. Ein klein Verenderung der zeit / Momentum, vide Augenblick.

Ende / Kraut damit man Blaw ferbt / Lomentum.

Eng / Strictus, Angustus, Arctus, Compressus, Spissus, contractus, a, um. Engbrüstigkeit / Asthma. vide Brust. & Athem. Eng / Arctè, Strictè, Angustè, presse. Enge / Bekümmernuß / Angst / Angustia. metaph. vide Angst & Kummer.

Engel / die H. Engel im Himmel / Angelus, Genius bonus, Spiritus cælestes, Mentes ætheriæ,

riæ, Nuncij Dei. Der Engelschaar/Cætus Angelicus, Multitudo militiæ cælestis. Der Engel Chor/Chorus angelorum, quorum novem recensentur, Hyerarchia, guter Engel oder Geist/ Eudæmon. Schutz Engel/Angelus custos, Angelus tutelaris, sich in Schutz der H. Engeln befehlen/ Clientelæ, vel Tutelæ Angelorum se committere, commendare.

Engellandt/Anglia, Britannia, Albion. Engelländer/Anglus, Britannicus, Britannus, Brito, onis.

Engelsüß / oder Steinfarn / Polypodium, Fulica.

Engstig/Sollicitus, a, um, Afflictus a, um. vide Angsthafftig. Engstigung/Pein/ Pressura, Angor, Anxietas, Afflictio, Sollicitudo. Engsten/ bekümmern / Angere, Macerare, Exulcerare, metaph. Affligere. Engstig seyn / Laborare, Satagere. Zu viel engstig seyn / Nodum in scirpo quærere, Proverb. vide Angst & Kummer.

Eniß / Anisum, aliàs Anicetum.

Die Ens in Oesterreich / Anisus. Fleust in die Donaw.

Ente / Antvogel / Anas, atis, pen. cor. Entlein / Anaticula. dimin. Das von Enten ist / Anatarius. Enter Weyd oder Ort da man die Enten zeucht / Nessotrophicum, pen. prod. Zum Ent/ Anas cicur. Wild Ent / Anas fera, silvestris. Krückentin / Tröffelein / Querquedula.

Entfrembden/ Alienare. Entfrembdung/ Alienatio. Vnbillige Entfrembdung / Alienatio contra jus facta. Vide Frembd.

Entgegen/ widerig / Contrarius, a, um. Entgegen gehen / Adversè ire. Einem entgegen gehen / Obuiam alicui ire, procedere obuiam. Vide Gegen. Entgegen seyn / widerstehen/ Resistere, Repugnare, Obstare. Entgegen / gegenüber/ E regione, Ex opposito.

Entgehen / Evadere, Elabi, Effugere. Die Vnfrommen entgehen dem Gericht / Sæpe homines sontes judicio liberantur. Vide verb. Gehen.

Enthäupten / Securi perire, caput cervicibus abscindere. Vide Haupt & Kopff.

Entleiben / Occidere, Confodere, Violentas inferre manus. Vide Todtschlagen.

Entschuldigen/ Excusare, Purgare. Entschuldigung/ Excusatio, purgatio. Nichts würdige Entschuldigung / Calva excusatio, Supervacanea purgatio. Vide verb. Schuld.

Entsetzen der Oberkeit/ Abrogare alicui magistratum, abdicare magistratu. Vide Oberkeit/ Sich entsetzen / Stupere. Entsetzung / Verwunderung / Stupor. v. Empfindlich & Verwundern.

Entwerffen / Adumbrare.

Enzian / Gentiana, radix est.

Entzündung der Glieder / Erysipelas.

Eppig / Apium, herba est hortensis. Apium montanum, vel agreste, in montibus crescens, Apiū palustre in aquosis locis proveniens, Apium saxatile, in Macedonia in petris nascens, unde & nomen invenit, Petroselinum Macedonicum Ger. Peterlin Wasser/Epff/ Apiastrum.

Er / Ille, Is, Ipse. Er selbst / Idem, Ipsemet. Eben / Er / Ipsissimus. Vide etiam Der.

Erb/ Hæres, & Heres, edis, Successor in defuncti bonis. Ein vertrawter Erb / Hæres fiduciarius, Fidei commissum alias. Ein liegend Feld / Erbguth / Hæredium, Hærediolum. Ein Erb der natürlichen Linien nach / Heres recta serie. Miterb / Cohæres. Erbschafft / Hæreditas, successio in jus defuncti. Erblich / Hæreditarius, a, um. Hæreditariè, Hæreditario jure. Das zu dem Erb gehört / Hæreditarius, a, um. Erbgieriger / Hæredipeta, Captator. Erbschmeichler / Idem sig. Erbgemacht / letzter Will / Testamentum, legatum, extremæ voluntatis instrumentum. Erb verordnen / Testament machen/ Testari, Testamentum facere. Testament mündlich stellen / Nuncupare testamentum. Der das Erbgemächt nicht gemacht hat / Intestator. Den Erbfall ordentlich anzeigen / Inventiren / Cognoscere bona hæreditaria. Ein Erbfall Registter/ Index bonorum. Ein Erbfall zufallen von Jemand / Hæreditatem venire, vel obvenire ab aliquo. Den Erbfall annehmen / in das Erb tretten / Adire hæreditatem. Der ein Erbgemächt verschafft / oder ein Testament auffricht / Legator. Zu Erb vermachen / Legare, Testamento relinquere, Hæredem constituere. Erb besitzen/ Cernere hæreditatem, pro adire. Erb einnehmen / Idem signif. Dem ein Testament verordnet ist / Legatarius. Ein Erbgemächt oder Testament versiglen / Testamentum obsignare. Ein falsch Testament vnterschieben / Testamentum supponere. Ohn Testament gestorben / Intestato mortuus. Vide Testament. Erbloß / des Erbs beraubt / enterbt von seinem Vatter bey leben/ Abdi-

Abdicatus, Exhæredatus. Enterbung / Abdicatio. Erbgüter vnnützlich anlegen / Patrimonium dissipare. Erbgut wol bewahren / Rem à patre relictam incolumem tueri. Erbgrind / Porrigo, furfures capitis. Erbsucht / Morbus hæreditarius.

Erbahr / Vide Ehrlich. Erbarkeit / Honestas, Probitas, Integritas.

Erbarmen / Misereri, Misericordia capi, affici, tangi. Erbarmnüß / Hertzenleid / Cordolium. vide Barmhertzig / & Mitleiden.

Erbietig / willig / Facilis, promptus, Expeditus. vide Bereit. Fertig. & Willig.

Erbietten / Exorare, Flectere precibus. vide Bitten.

Erbs / Eruilia, Pisum, Pisa welsch Erbs.

Ercker / Podium. Erckerlein / ein Fürgehenck / Gebäw darauß man Schawet. Menianum.

Erd / das Erdreich / Terra, Tellus, Solum, Humus. Der Erdkreiß / Orbis terrarum. Erd / aller dingein Mutter / Mater omnium rerum, Mater alma, Mater magna, Mater Deum. Leimerd / Töpfferleim / Argilla, Terra figularis. Ful Erd / Cimolia terra, à Cimono Insula dicta, qua fullones in eluendis pannis utuntur. Weiß Erd / Kreiden / Creta. Mergel / oder Erd damit man das Land miste / Marga. Fußvest Erde oder Land / das nicht ein Insel ist / Epyrus, pen.prod. lat. Continens. Das von Erden ist / Jrdisch / Terreus, a, um. Humeus, a, um. Vnfruchtbar Erdboden / Segnis humus. Fruchtbare Erde / Humus fertilis, frugifera. Von der Erden geboren / Terrigena. Auff der Erde / Humi. Auff der Erd verfaulen / Humi putrescere. Das vnder der Erden ist / Subterraneus. Rot Erdreich / Rubrica. Erdbidem / Terræmotus, Concussio, quassatio terræ. Wañ das Erdreich sich schüttet / Horror terræ. Die Erd bebet / Terra maximis conquassatur motibus. Erdbidem / welches spaltung deß Erdreichs mitbringt / Chasma, Labes. Mit Erd bedecken / Humare, in die Erde legen / Inhumare. Erdbeer / Fragum, vide Beer. Erdmessung / Geometria, Erdreich messer / Landmesser / Geometra. Erdbeschreibung / Geographia. Erd beschreiber / Geographus. Erdöpffel / Sewbrot Cyclamen, Cyclaminus, Panis porcinus, Malum terræ, Erdfarb / Schwärtz / Pulligo. Erd oder Schwartzge färbt / Pullus, a. um. Alles was auff Erden ist / Quidquid orbis terrarum continet.

Erdet / Teutoburgum, vulgò, Senna, vicus Pannoniæ secundæ, circa confluentes Dravi, & Danubij.

Erfurth Biturgium, Erphordia, ut quorundam est conjectura.

Erfahren / befinden / Discere, Condiscere, Addiscere, Experiri, Expiscari, Facere periculum, Comperire, usu comperire, Callere metaph. usu habere, Tentare. Erfahrung / Experientia, Experimentum, Periculum, Vsus. Erfahrner / Expertus, a, um, Prudens, Gnarus, & Narus, a, um. Weit Erfahrner / Polytropus. Vnerfahrner / Inexpertus, a, um. Ignarus, Imperitus, Rudis. Erfahrung / Periculum. Vnerfahrung / Ruditas. Erfahren / Wägen / Librare. Erfahrner Mann / vir magno rerum usu exercitatus. Erfahrenheit lernet viel / Experientiâ magistrâ multa discuntur. Erfahren sein im Landmessen / Callere Geometriam. In der Artzeney erfahren seyn / Excellere medicinæ scientia.

Erforschen / Indagare, Inquirere, Scrutari, Rimari. Erforschung / Indagatio, Inquisitio.

Ergeben / Gewunnen geben / Manus dare. vide Geben.

Ergern / Offendiculum ponere, Obijcere, Offendere, Scandalizare, Mali exempli esse, scandalo esse. Ergernuß / Offendiculum, Scandalum Offensio. Geergert werden / Pati offendiculum. Erger. Deterior, Peior. Erger machen / Labefactare.

Ergetzlich / jucundus, a, um. Von Ergetzlichkeit wegen / Animi gratia. Für ein Ergetzlichkeit haben / Loco solatij habere. Sich ergetzen / Remittere animum curis, Recreare animum.

Ertz / das von Ertz ist / Æneus, a, um, Aheneus, Aereus. vide Jrdin / Metall & Kupffer.

Erinnern / vide Er Jnnern.

Erklärung / Expositio, Enodatio, metaph. Interpretatio, Vide aus Legen. Dolmetschung. Erklären / Exponere, Enodare, Interpretari. vide auß Lägen.

Erlaubnuß / Venia, Licentia, Copia, facultas. Erlauben / Gestatten / Concedere, Facultatem dare, Copiam dare, Annuere, vide zu Lassen. Erlaubnuß von Kriegs-Obersten / oder anderer Obrigkeit / Auff bestimbte zeit wider zu kommen / Commeatus, us. vide Paßport / Mit Erlaubnuß zu sagen / Bona tua venia dixerim.

Erlen / die Grafffschafft Erlen / oder die Waad am Genffer See / Antuates.

Erlen/ oder Ettenbaum / Alnus. Erlin/ Alneus, a, um.

Ermel/ Manica, Brachialia. Das Ermel hat/ Manuleatus, a, um. Manicatus, a, um. Ermelrock / Tunica, vel vestis manicata.

Erndte / wann man die früchten abschneidet / Messis, Collectio frugum. Erndten / Metere, fruges secare.

Ernehren / Nutrire. vide Nehren.

Ernst/ ernsthafftigkeit / Severitas, Gravitas, Supercilium, metaph. Austeritas. In ernst / Seriò, Sedulo, Ex animo, Studiosè, Enixè. Ernsthafftig / Severus, a, um. Vultuosus, Tetricus, Tristis, aliquando, Superciliosus, Gravis metaph. Austerus, Asper. Ernstliche sachen / Seria plur. tant. Ernsthafft/ der nicht lachet/ Agelastus, talis Crassus fuit, qui semel tantum in vita sua risisse traditur. Ernsthafftiglich/ Vultuosè, Graviter, Severè, Vultu tetrico, Fronte caperata, vel corrugata. Die Ernsthafftigkeit von sich legen/ Ponere supercilium. Mit allem ernst/ Summo studio, Velis remisque, Manibus pedibusque. Ernst sein / Adhibere severitatem. vide Fleiß.

Erst/ jetzund/ Modò. Erst dazumal/ Tum, Demum. Der Erst/ Primus, Primanus, Primarius, Prior. Auffs erst / Quamprimum, Primo quoque tempore, Primò, Primum, Principiò. Erstlich/ Primitus adverb. Nicht der erst seyn / Facti habere authorem.

Ersam / Augustum, venerabile. Ersamkeit/ Honestum, subst.

Ersetzen in ein ambt / In locum restituere.

Ertz/ Kupffer/ allerley Metall/ Æs, æris. Allerley Ertz / oder Metall / Metallium. Bley oder Silber Ertz Plumbago, Galena. Ertzgrub darin man arbeitet / Ergastulum. metaph. pro carcere ponitur. Ertzgrub darin man Minien grabet/ Miniaria. Das zu Ertz gehört / Metallicus. a, um. vide Bley.

Ertzvater/ Patriarcha.

Erwecken/ Excitare è somno.

Erwehlen/ Legere, Eligere, Delectum habere. Das best erwehlen / Optimam partem eligere. Auserwehlet / Electus. Erwehlung / Electio. Erwehler/ Elector.

Erwischen mit eim Hacken/ Inuncare.

Erzehlen wie die sach beschaffen / Rei statum aperire, patefacere. Einem etwas erzehlen / Deferre quid ad aliquem.

Erzeigen / Narrare, Enumerare, Exponere.

Erzürnen/ Offendere. Wenig erzürnen/ leviter offendere, Non acerbè vexare. Einen erzürnen/ offendere alicui animum.

Es sey denn/ Nisi, con. caus. Præterquam.

Esch / Cinis, Pulvis, Lix, Ciner. Eschenküchlein/ Cinericius panis. Eschtag / Dies cinerum. Mit Esch bestreichen / Fronti signum Crucis cineribus imprimere. Antiquissimus usus Catholicorum. Eschfarb / Color cinereus.

Esch/ äsch/ Ascia, piscis.

Eschbaum/ Fraxinus. Grosser Eschbaum / Bumelia. Das von Eschenbaum ist/ Fraxineus, a, ũ.

Die Eschentaler / Tarentasij, populus Sedunis finitimus juxta Alpes Pœninas.

Eschlauch/ Porrum. Das von Lauch ist / Porraceus, a, um.

Esel/ Asinus, Asellus. Waldesel/ Onager, Asinus sylvestris, agrestis. Maulesel/ Mulus. Indianischer Esel / Einhorn / Asinus Indicus, Monoceros, unicornis. Eselin / Asina, Asella, Mula. Junges Eselin / Pullus asini. Burdo, Hinnulus. Das von einem Esel vnd Roß ist geboren/ Burdo. Eseltreiber / Asinarius, Mulio, vel Mulius, Agaso. Abgetriebener müder Esel / Ruptus Asellus. Eselmül/ die von Eseln getrieben wird/ Mola asinaria. Eselshufft / Hufflattich / Tussilago, aliàs Farfarella.

Essig/ Acetum. Das auff Essig sich ziehet / Acetosus, a, um. Saur wie Essig / Acidus, a, um. Acor, oris. Dem Essig gleich sein / Acescere.

Essen/ Hunger büssen/ Edere, Comedere, Epulari, vesci, Obedere, Esse, Capere cibum, Famem sedare, papari infantium est. Essen/ kost/ Cibus, Esca, Victus, Nutrimentum. Mässigkeit im essen vnd trincken/ Diæta. Das zum essen dienet / Cænatorius, a, um. Essig / Esculentus, a, um. Essig/ Edax. Essigkeit/ Edacitas. Essige ding/ Edulia, orum. Ein stuck Essig ding / Crustum. Essig machen/ Movere orexim. Viel esser/ Mando, onis, pen. pro. Manduco, onis, & Manducus. offt Essen / Esitare, Peredere. Begirlich essen / Vorare. Schnelliglich Essen / Tuburcinari. Vmb Essen/ Ambedere, Circumedere, Circùmrodere. Außessen / Exedere. Eß auß / was du dir hast eingebrockt / Exede, quod tibi intrivisti. Schlecht speiß Essen/ Ligurire, Abligurire, Opiparis vesci cibis. Höfflich Essen / idem signif.

Vnziem.

Vnzimblich Essen/ Comessari. halb gessen / Semesus, a, um. Der alle ding isset / Pamphagus. Vesper Essen / Vesperbrot / Merenda. Versperbrot Essen/ Merendare, Merendam sumere. Die Abendmalzeit Essen / Cænare, Cænam capere. Abend essen/ Cæna, Mensa vespertina. Begehren zu nacht Essen / Cænaturire. Der nicht zu nacht gessen hat / Incænatus, a, um. Zu mittag Essen/ Prandere. Mittags Essen / Prandium. Zu morgen Essen / Frůstůcken / Ientare, Morgen Essen/ Morgenbrot/ Ientaculum. Nach Essen/Confect/ Bellaria, Secundæ mensæ, Tragemata.

Esterich/ Pauimentum, Stratum. Esterich von Holtz/ Pavimentum intestinum è ligno. Esterich von Ziegelstein / Pavimentum lateritium. Esterich mit Viereckten steinen gesetzt / Pavimentum tessellatum. Stein Esterich/ Lithostrotum. Esterich von gebachnen steinen / Ostracinum pavimentum. Das von Esterich ist/ Pavimenticius, a, um. Gewürffelte Esterich / Emblemata. Esterich machen/ Pavimentare. vide Pflaster.

Etliche/Plerique, Quidam, Nonnulli, Aliqui.

Etsch/ Athesis, fleust durch Veronam in mare Adriaticum. Etschlendig Gebürg/ Rhetiæ alpes.

Etwa jrgendswo / Alicubi, adverb. Etwan/ dermal eins / Aliquando, Tandem aliquando. Etwan/ vorzeiten / Quondam, Olim. Etwa etlicher massen / Quadamtenus. Etwa hin/ Aliquo, Quodam. Etwan vnterweilen/ biß weilen/ Nonnunquam, Interim. Etwan viel/ Complusculus, a, um. Etwan an eim ort/ Uspiam, Usquam. Etwanher/ Alicunde.

Etwan einer/ jemand/ Aliquis, qua, quid, & quod, Quispiam, Quæquam, Quidquam, Quisquam, idem. Nescio quis, quæ, quod, Indefinitè. Ullus, a, um. Etwas / Nonnihil, Aliquid.

Eul/ Ulula. Stein Eul/ schuff Eul / Huw/ Bubo. NachtEul/ Noctua. Schleyer Eul/ Otus.

Eusserst eins jeglichen dings/ Margo. Das eusserst deß Reichs / Margines Imperij.

Euter. vide Brüst. Dütten. Schwein Euter/ Sumen.

Ewig/ Æternus, a, um. Sempiternus, Perpetuus, Perpes, Perennis. Ewigkeit / Æternitas, Perennitas, Perpetuitas, Diuturnitas, Ævum. Ewiglich/In ævum, Perpetim, adver. Æternùm, In omne sæculum. Jhm einen Ewigen namen machen/ Posteritati famam commendare, Nomen immortalitati tradere. Zu Ewiger Gedechtnuß / Ad memoriam æternitatis.

Exempel vide vor Bild. Exempel von andern nehmen / Alieno periculo sapere. Eim andern Exempel geben / Esse exemplo alijs. Exempelweiß/Exempli causa, gratia. Brieff eines inhalts/ Literæ uno Exemplo, vel ejusdem exempli.

Ey das woll Gott/ O si, adverb. Utinam. Ey lieber/ Sodes, inter. obsec. Amabo. Ey/ hey/Papæ interiect. admir.

Ey/ Ouum. Eyer legen / Parere ova. Wie ein Ey gestaltet/ Ovatus, a, um. Gesotten Ey / Ovum elixum. Gebachen Ey / Ovum frixum, Frictillatum. Weich gesotten Ey/ Ovum sorbile. Gebraten Ey / Ovum assatum. Ey auffs Wasser geschlagen / Ovum suffocatum. Wind Ey / da nichts auß geboren wird/ Hypenemium, Ovum irritum, Subventaneum. Zweifaches Ey/ Ovum geminum. So man morges nach der Hochzeit die Eyer isset/ Repotia, orum. Eyerklar/ Albumen. Eyer dotter/ Vitellus, Ovi luteum. Eyerschal / Putamen ovi. Zeit deß Eyerlegens/ Ovatio, onis.

Eychbaum/ Quercus, 1. & 4. decl. Ilex, Robur. Horsel Eych / Æsculus. Ort da vil Eychen wachsen / Quercetum, Ilicetū. Das von Eychen ist/ Quernus, Querneus, Quercicus, Querceus, Ilignus, Iligneus, Iliceus, a, um. Eychel/ Glans, Balanus. Eych oder Gallapffel Galla. Baum der Eychlen trägt / Æsculus. & Esculus. Eychelsamlung/ Glandatio. Eychel meſtung/ idem. Eycheltragendt/ Glandifer. Eychhörlin / Sciurus.

Eyd/ Iuramentum, Iusiurandum, Sacramentum. Ein vorgesprochener Eyd / Iusiurandum conceptis verbis. Bey dem Eyd zusagen / Dare fidem jurisiurandi. Ein Eyd zumuten / Iusiurandum deferre alicui, Exigere ab aliquo Iusiurandum. Den Eyd halten / Servare iusiurandum. Jn Eydspflicht nehmen / Obligare sacramento. Bey dem Eyd fragen / Rogare sacramento. Deß Eyds entledigen / Sacramento solvere. Mit dem Eyd auff sagen/ Eiurare. Mit dem Eyd deß Erbfalls sich verzeihen / Eiurare jus cernendæ hæreditatis. Mit dem Eyd sich entschüldigen / Eiurare, quod exhibendum petitur. Hoher oder Falscher Eydschwur/ Periurium, Iuramentum violatum, Perfidia. Sich vom Ampt loß schweren / Eiurare magistratum. Ein eyd schweren / Dare jusjurandum, Adiurare, Iuramento confirmare. Meineydig / Perjurus, a, um. Peierans, Perfidus. Meineydig werden/den Eydbrechen/Peierare, Fidem

dem datam Tollere, Violare fidem. Mit dem Eyd verbinden/ Obstringere, Sacramento adigere. Beeydigte Kriegsleut/ Autorati milites. Eyd der Kriegsleut/ Sacramentum, Iusiurandum militare. Eydgenossen/ Conjurati, Fœdere juncti.

Eygenschafft/ Proprietas. Conditio, Propriũ. Eygenschafft deß Leibs/ Habitudo, Natura. Leib eygenschafft/ Servitus, Servitium. Eygenschafft eines orts Situs, us. eins dings Eygenschafft erklären/ Finire, Definire. Eygenthumb deß erkaufften/ Mancipium, Dominium. ein Eygenthumb vberkommen durch lange besitzung/ Usucapere. eygenthumb aus langer besitzung/ Usucapio. Zu Eygenthumb kauffen/ Mancipio accipere. Eygener besitzer/ Dominus mancipio & nexu. Eygen/ Proprius, a, um. Peculiaris, e. Specialis, e. Genuinus, Vernaculus, Suus aliquando. Nicht eygen/ Frey/ Liber, a, um. Leibeygen/ Mancipium, Servus venalitius. Seins eygen seyn/ Sui mancipij esse, Sui juris esse. eygentumblich Eygentlich/ Propriè, adverb. Signatè, Speciatim, Specialiter. Nicht eygentlich sehen/ oder verstehen/ Per nebulam, vel umbram videre. Ein eygenthumb/ oder zu eygen geben/ Mancipare, Mancipio dare, Dedere. Dem Schuldner sich zu eygen ergeben/ biß er bezahlt wird/ Nexum inire. Eygen machen/ Vindicare in servitutem. Captivare. Zueygnen/ Devovere, Destinare, Vendicare, Adserere, Tribuere, Assignare, Adscribere. Jhm selbst Zueygnen/ Sibi sumere, Arrogare sibi, Facere suum. Zu eygnung/ Attributio, Assignatio, Vendicatiò. Geeygnet/ Devotus, a, um. Eygenzugehörig/ Mancipi, gen. om. indec. eygen Gut/ oder ding/ Res mancipi, Res familiaris. Zueygen gegeben schuld halben/ Addictus. Eygen gefangene Arbeiter frey ledig machen/ Ergastula libertate donare. eygen Mañ/ Servus, Homo mancipi. Eygenschafft vnd art der Natur/ Indoles, Idioma. pen. prod. Idiotismus. Dialectus. Aus der Eygenschafft erledigen/ In libertatem asserere. Eygenschafft der zeit oder lufft/ Temperies. Jhm selbs als sein eigen/ zu eygnen/ Injicere manum. Zu eygnen mit herlichen worten/ Dedicare.

Eydechs/ Lacerta, lacertus, ut quidam volunt, Stellio, serpentis genus, vide Schlang.

Eygensinnig/ Pertinax, Obstinatus, Pervicax. Eygensinnigkeit/ Pertinacia, Pervicacia, Obstinatio. Eygensinniglich/ Pertinaciter.

Eymer/ Urna, Urnula, Situla, Sitella. Brand oder Fewer Eymer/ Situla incendiaria. vide.

Einäugig/ luscus, a, ũ. vide latè in verb. Aug.

Eyner vmb den andern/ Mutuò, Invicem, Alternis, vicissim, Alternatim.

Eyner/ Vnus. Eyner aus zweyen/ Alteruter, Alter è duobus. Eyner oder zween/ Vnus & alter. eynmal/ Semel. jeEyner/ Aliquis, Quidam, Quisquam. eynerley/ Uniusmodi, Eiusmodi, Ejusdem farinæ.

Eynfältig/ eynfach/ Simplex, Simplus, Einfältigkeit/ Simplicitas, Nuditas, aliq. Sinceritas, Candor. Eynfältiger frommer Mann/ Homo apertus, candidus, sincerus. Eynfältig handeln/ Aperto pectore agere, Candidè, Nudè, sincerè agere. Eynfältiglich/ Candidè, simpliciter, sincerè, Nudè. Eynfältig/ ohn betrug/ simplex, integer, Candidus, Apertus. Eynfältig/ gemein/ Vulgaris, Plebeius, Popularis. Eynfältig Hertz/ Ingenium hominis fraudis ignarum, A fraude alienum. Eynfältiglich sagē/ Nudis verbis eloqui.

Eynhellig sein/ Concordare. Eynhelligkeit/ Consonantia, symphonia, concentus, harmonia. Eynhellig/ Consonus concordans Widerbringung der Eynhelligkeit/ Reconciliatio concordiæ. Eynhelliglich/ Concorditer, Concordiùs, Concordissimè. adverb.

Eynhorn/ Monoceros, Monocerotis, Unicornis.

Eynig/ Monos, lat. solus, solitarius, singularis. Eynigkeit/ Monas, adis. Unitas. Eynigung/ Unio, onis, gen. fem. Vereynigen/ Concordare. vnEynigkeit/ Dissidium, Discordia. Eynigkeit/ eintrachtigkeit/ Concordia, Consensio, Consensus. Eyniglich/ Concorditer. Eynig sein/ convenire. Vber Einstimmen/ Consentire, Assentire, Unà sentire. vide Eyns sein. Vneinigkeit einer Stadt/ Factio, Seditio, Bellum intestinum.

Eynöde/ Desertum, Solitudo, Eremus. Das zur Eynöde gehört/ Eremitanus, a, um. Solitarius, a, um. Eynöd Liebhaber/ Philheremus, pen. prod. Sich in die Eynöd begeben/ In abstrusissima terrarum gurgustia se abdere.

Eyns/ unus, a. um. Eyns auß dem andern/ Aliud ex alio. Eyns seyn/ Convenire, Congruere, Concordare. v. Eynhellig seyn. Einigkeit/ Unio. Vereinigē/ versohnen/ Reconciliare, componere gratiam. Eyns werden/ vertragen/ Pacisci, Depa-

Depaciſci. Wider Eyns werden / Redire in gratiam. Vneins ſein / Diſsidere. Diſcordare, Non convenire inter aliquos. Vneinigkeit / Bellum. Wider auffgerichte Einigkeit / vertrag / Pactio, Deciſio. vide etiam Bund machen. Eynig ſeyn. Fried machen.

Eynſidler / Monachus, Eremita, Anachoreta. vide Eynöd.

Eyntzig / Vnicus, a, um. Singularis, e. Solitarius, Privatus, a, um, Das allein vnd Eyntzig lebt / Solitarius.

Eyß / Geſchwär / Ulcus, eris. Trieffender Eyß / oder Bläterlin / Maliceris, pen. pro. vide Blatern. Eyß der vmb ſich frißt / Herpeta, pen. cor.

Eyter / Sanies, Tabes, Tabum, Pus puris, Putredo. Eyterig Blut / Sanguis corruptus, Putrefactus. Eyterig / Purulentus, Tabidus, a, um. Sanie fædatus. Eyterkeit / Purulentia. Das geEytert macht / Tabificus, a, um. Zu Eyter werden / Suppurare. Eyterich machen / Tabefacere. Schleimechtig von Eyter / Purulentè, adverb. Eyterung / Suppuratio.

INCIPIENTIA
ab F

Fabel / Mär / Gedicht / Fabula, Apologus, Commentum. Fabelwerck / Mären / Fabulæ, Nugæ, Ineptiæ. Fabel von hohes Stands Perſonen / die einen trawrigen Außgang hat / Tragœdia. Der ſolche Fabeln dichtet / Tragœdus. Zur Fabel werden / Exire in Fabulam. Allen ein Fabel werden / Vulgò fabulam fieri. Der Wolff iſt gern da man von jhm redet / Lupus in fabula, proverb. Fabeldichter / Fabulator. Fabelweiß / Fabuloſè. Fabelechtige Hiſtori / Hiſtoria Fabuloſa. Auff einer Fabel oder Red bleiben / Eandem decantare fabulam.

Faceletlein / Facenetlein / Schweißtüchlein / Sudarium, Strophium, Strophiolum, Muccinium.

Fachreuß / Hurt im Waſſer damit man die Fiſch fahet / Excipula.

Fackel / Tortſche / Facula, Fax, Tæda, Funale, Lampas, adis. Fackeltrager / Facem præferens, Tædifer, Prælucens, Daduchus.

Faden / Zwirngarn / Filum, Linamentum, Linum. Ein Fadem nach dem andern / Filatim.

Fahen / fangen / Capere, Irretire, Comprehendere, prendere, Prehendere. Fahung mit Worten / Captio, captiuncula. Der gern mit Worten fahet / Captioſus, a, um. Anfahung / Inceptio. Anfahen / Ordiri, Incipere, Exordiri, Auſpicari, Initiari, aliq. Empfahung / Perceptio. Vmbfahen / Amplecti, Amplexari, Complexu tenere. Vmbfahung / Complexus, us, Amplexus, us, Circumplexus, us. Aufffahen / Intercipere, ut Intercipere literas. Aufffangen die Wort des Redenden / Excipere. Fang / Gewinn / Captura, Quæſtus. Gefangen / Captus, a, um. Vinctus, a, um. Gefängnuß / Captivitas, Carcer, Ergaſtulum, metaph. Vincula. Gefangen nehmen / Captivare, Inijcere manicas, vel catenas. Vide Empfangen / Fangen & Gefängnuß. Fähig / Capax.

Fahne / Signum, Vexillum. Vide Fendlin.

Fahr / Noth / Periculum. Vide Gefahr.

Fahren / Vehi, Ferri, Tendere. Fahren mit Rudern / Remigare. Vberfahren / Traijcere, Tranſmittere. Vber den Rein fahren / Traijcere Rhenum. Vberfuhrt / Trajectus, us. Hin vnd wieder vor Kurtzweil fahren / Navigare. Fahrgeldt / Portorium. Fahrlohn zu Schiff / Naulum. Fürüber fahren / Prætervehere, Præterire, Tranſire. Fortfahren / fortgang haben / Progredi, Progreſſum facere. Vberfahrer / Fährmann / Portitor, Vector, Lintrarius. Fürfahren / Progredi, Contendere, Proſequi, Procedere. Von Land fahren / Solvere, abſolutè. Weiter fahren / Promovere. Neben aus fahren / nicht nach der rechten Furch / Delirare. Gäntzlich an ein Ort fahren daſelbſt zu bleiben / Commigrare. Fahren aus der Gleis / Exorbitare. Ausfahren / Prævaricari. Widerfahren / Evenire, fere in 3. perſ. Obvenire, Contingere, imperſ. Obtingere, uſu venire. Für ſich fahren Tendere ſurſum. Erfahren. Vide Erfahren. Anfahren mit eim Schiff / Appellere.

Falb / Giluus.

Falck / Falco.

Fallen / Cadere, Ruere, Labi, Labaſcere. Fall / Lapſus, Caſus, Ruina, Prolapſio. Glückfall / Gefährlichkeit / Caſus, Caſus fortuitus. Guter Glückfall / Fors, Fortuna, Sors. Fallſtrick der Vögel / Tendicula Fall der Meuß / Decipula, Muſcipula. Thürfall / Peſſulus pen. cor. Fußfall / Geherfall / Cataractes. Zufällig / Fortuitus, a, um. Durch den Zufall / Fortuitò, Caſu fortuito.

tio. Böser Zufall / Infortunium. Vid. Vnglück/ Einfallen / In mentem venire, in mentem incidere, Occurrere, Mentem, vel animum subire, Menti illabi. Einfallen / begegnen / Incidere. Hinein fallen/ Irruere, Ingruere, Oppetere, Incidere. Vberfallen / Opprimere, Obruere. Vberfallener / Obrutus, a, um. Adobrutus, Oppressus. Niderfallen / Ruere, Collabi, Procidere, pronum labi, Prolabi, Humi prosterni. Niedergefallen Gebäw / Ædificium collapsum. Bawfällig/ Ruinosus, Ruinam minitans, Rimas agens. Nidergefallen / Reciduus, a, um. Niderfallung / Ruina. Anfallen / Invadere, Irruere, Insurgere, Aggredi, Adoriri, Ingruere, Impetum facere, Irrumpere, Insilire in aliquem. Herab fallen / Delabi, Decidere. Anfall / Incursio, Incursus, Impetus. Außfallen / Excidere, Elabi, Effluere, Eruptionem facere, Defluere. Außfällig/Defluus, a, um. Außfallung des Haars/ Defluxus, Defluvium, capilorum. Abfallen/Deficere, Derelinquere, Degenerare, metaph. Transfugam esse. Abfall/Apostasia, lat. Defectio, Transfugiū. Abfall von seinem Herzn / Servitutis excussio. Abfall zum Feind/Transitio ad hostem. Abfall / Abtrünnigkeit / Rebellio, Defectus, us, Defectio. Abfälliger / Abtrünniger / Apostata, Defector, Desertor, Transfuga. Vorhin fallen / Prælabi. Zusammen fallen / Collabi. Gehling fallen / Præcipitare, neutral. Labare. Dazwischen fallen / verfallen / Intercidere. Herzu fallen / Allabi. Zufallen / Accidere. Heimfallen/ Cedere. Zumal niederfallen / Corruere. Für sich fallen / Procumbere, Procidere. Hinder sich fallen / Recidere. Embsiglich fallen / Lapsare. Ferner fallen/ Prolabi. Wiederumb fallen/ Relabi. Wiederumb in Sünd fallen / Recidere, Revolvi in pristina delicta. Heimlich dahin fallen/ Sublabi. Gefallen / gelieben / Placere, Libere, Arridere, Collibere, Probari. Gefällig / Acceptus, a, um. Gratus, Optatus. Sehr wol gefallen / Perplacere. Zumal gefallen / Complacere. Mißfallen / Molestia, Fastidium, Tædium. Vide Verdruß. Mißfallen / nicht gelieben / Displicere, Tædiosum esse. Mißfallen haben/ Moleste, Ægrè ferre. Mißfällig/Displicentia. Nach meynem Gefallen / Ex sententia, ad votum, pro libitu. Jhm gefallen lassen/ Approbare, Comprobare, Probare. Wolgefallen / Placitum. Zu Fuß fallen/ Supplicare, Adijcere se ad pedes.

Jn die Red fallen / Interpellare sermonem. Interrumpere, Interloqui. Zu Gefallen thun/Gratiæ causa facere, Dare quid alicui. Vide Zu Lieb thun. Zu Gefallen reden / Dare auribus, Auribus inservire. Fallend Siechtag/ schwere Kranckheit / Epilepsia, Morbus Comitialis, vel Herculeus, Caducus, Sacer morbus. Der den fallenden Siechtag hat / der die schwere Kranckheit hat/ Epilepticus. Fallen in mühseligen Weg der weltlicher Sachen / Labi in lubrica rerum humanarum via. Jn Ohnmacht fallen / Deliquium animi pati, Animo deficere. Durch den Korb fallen/ Repulsam ferre, vel pati. Abfallig / Deciduus, a, um. Hinfällig / Momentaneus, a, um. Ab- oder hinfällig/ Caducus, a, um. Fluxus, a, um. Fällig machen / Lubricare. Gefällig machen dem gemeinen Volck / Probari in vulgus.

Falsch / nicht war / Fucatum, Falsum, simulatum, Adulterinum, Fictum, adumbratum, Fabulosum, Commentitium, Fictitium. Falsch machen / Falsare. Inde Briefffälscher / Falsarius. Brieff falsch machen / Falsificare. Vide Brieff. Falsch/Personatus, a, um. Adulterinus, a, um. Falsche Müntz / Adulterina moneta, pecunia. Nummus adulterinus. Falschheit im verkauffen/ Stellionatus. Falschheit / Betrug / Pigmentum metaph. Vnfalsch / Libere, pen. prod. Verfälschen / Corrumpere, Adulterare, Depravare, Gefälscht/Corruptus, Depravatus, insincerus, Fucosus, Adulterinus. Vngefälscht / Intemeratus, Sanus, Germanus, Incorruptus, Purus, Verus, Sincerus. Falschlich / False, Ficte, Ementitè. Vide Felschen.

Falt am Kleid / Ruga vestis. Ein Falt / Plica, Plicatura, Sinus rei complicatæ. Falten machen/ Runtzeln/Rugare, Corrugare. Falten oder Runtzeln vertreiben / Erugare. Faltung / Plicatio, Plicatura. Fältig / das sich falten läst / Plicabilis, e. Falten / Plicare. Einfalten / Implicare. Zusammen falten / Complicare. Zweyfältigen / Duplicare. Vielfaltigen / Multiplicare. Wie vielfältig / Quotuplex. Einfältig / Simplex. Zweyfältig/ Duplex, Bipartitus, a, um. Dreyfältig/ Tripartitus, a, um. Triplex. Vierfältig / Quadruplex, Quadripartitus, a, um, &c.

Fang/ Fisch oder Vogelfang / Captus, Captio, Captura. Fangen. Vide Fahen. Anfang des Lebens / Initium vitæ. Vitæ vestibulum, Limen.

Anfang

Anfang haben / Ducere initium, Exordium habere. Bald im Anfang / In prima statim fronte. in ipso limine. Von Anfang biß zum End / A vertice ad imos usque talos. Anfang vnd End / Prora & Puppis, Proverb. Vide Anfang & End. Von Anfang der Welt / A condito mundo. Gefangen / Captus, Captivus, in Carcerem conjectus. Vide Fahen / Gefängnuß / vide ibid. Fangfragen / Ceratinæ, arum.

Fantasey / Phantasiæ, arum.

Farb / Color, Colos. Natürliche Farb / Nativus color, Color Mutinensis. Farb der Weiber damit sie das Angesicht anstreichen / Fucus, Psimmythium, Purpurissum, Cerussa. Vide Schmuck. Rotfarb / Einober / Cinnabaris. Streichfarb / Pigmentum. Purpurfarb / Murex, Purpura. Scharlachfarb / Murex. Farb damit man die Nasen verstreichet / Fucus. Mit Farb angestrichen / Pigmentatus, a, um. Färben / Colorare, Colorem inducere, inficere. Das zu Färben gehört / Pigmentarius, a, um. Färber / Tinctor, Infector. Farbkessel / Cortina pen. prod. Farbechtig / Colorificus, a, um. Farb Verkauffer / Pigmentarius, subst. Die Farb wegnehmen / Decolorare. Vide Färber.

Farkraut / Engelsüß / Filix, aliàs Polypodium. Ort da viel Farkraut wächst / Filictum, ti.

Färcklein oder junges Schwein / Porcus Trojanus.

Farr / Faselochs / Bos admissarius, Taurus, Bos initor. Das von einem Farren ist / Taurinus, a, um. Brüllen wie ein Farr / Boare. Gestaltet wie ein Farr / Tauriformis, e.

Fasen / Phasianus, inde Phasianarius. Der die Fasanen speiset.

Fasel / Zucht / Propago, Soboles, Progenies, Genus.

Fäseln / Phaselus, leguminis genus, etiam navis. Oel aus Fäseln / Oleum Phaselinum. Fäseln die an den Kronen hangen / Lemnisci.

Faß / Gefäß / Vas, Receptaculum, Vasculum. Gießfaß / Gutturnium. Wasserfaß / Aqualis. Vide Becken. Weinfaß / Dolium, Cadus, Vas vinarium. Groß Weinfaß / Weinstandt / Cuppa, vel Cupa. Fäßlein / Tonne / Tina. Faßbänder / Doliarius, Vietor.

Fassen / begreiffen / Capere. Fassen / ergreiffen / Capere, Comprehendere, Apprehendere. Wol fassen / mercken / Percipere. Zusammen fassen / Comprehendere. Einfassen / Occupare. Vmbfassen / Amplecti, Complecti, Amplexari. Vmbfassung / Amplexus, us, 4. declin. Vide Fahen / fangen / & empfangen.

Fasten / Ieiunare, Cibo & Potu abstinere, Inedia corpus macerare. Das Fasten / Ieiunium, Abstinentia à cibo & Potu. Viertzigtägige Fasten / Quadragesima, Ieiunium quadragesimale, Dies esuriales. Quatember Fasten / Ieiunium Quatuor temporum. Fastabend der Außerwehlten Heiligen GOttes / Vigilia, Pervigilium Sanctorum & Electorum Dei. Fastnacht / Schwermfest / Bacchanalia, Liberalia, Liberi, seu Bacchi sacra, Dionysia, Orgia, Saturnalia. Faßnacht halten / Celebrare Bacchanalia.

Fatzen / spotten / Irridere, Ludere, Deridere, Ludibrio habere, Subsannare. Fatzung / Derisio, Irrisio, Subsannatio. Vide Spotten.

Faul / Verfault / Putris, Putridus, Rancidus, Murcidus, Fracidus, a, um. Faulung / Putrefactio, Putredo. Faul / weick seyn / Putrere, marcere, Rancere, Fracere. Faul werdē / Putrescere, Computrescere, Marcescere. Faul Wurmstichig / Cariosus, a, um. Faul machen / Putrefacere. Faul / träg / Piger, Segnis, Iners, Ignavus, Deses, Socors, Tardus, Supinus, Reses, Tepidus, Frigidus, Desidiosus, a, um. Faulheit / Ignavia, Pigritia, Inertia, Desidia, Socordia, Segnities, Pigrities, Torpor, Torpedo, Tarditas, Mollities, Acedia, Somnolentia. Fauler / der ander Leut Arbeit vergebens geneußt / Fucus. Der Faulheit pflegen / Indulgere otio, Ignaviæ litare. Faul seyn / Pigere, Residere, Languere, Torpere, Manum sub pallio habere, Manum in sinu fovere. Faul werden / Pigrescere, Dedere se inertiæ. Fauliglich / Ignavè, Pigrè.

Faust / Pugnus, Pugillus. Faust machen / Stringere palmam in pugnum. Mit Fäusten schlagen / Pugnis contendere, vel Certare.

Feber / Fieber / kalt Wehe / Febris, Febricula. Feber das von Feuchtigkeit kompt / dem der Leib außwendig heiß / vnd inwendig kalt ist / Epialos. Feber das nur einen Tag wehret / Diaria febris. Täglich Fieber / Febris quotidiana. Dreytägig Feber / Febris tertiana. Viertägig Feber / Febris quartana. Das abfallend Feber / Febris intermittens. Das zum Fewer dienet / Febrilis, e. Zum

Feber geneigt / Febriculosus, a, um. Das voll Feber steckt / idem. Das Feber haben / Febrire, Febricitare, Febri laborare, Horrore febrili corripi. Ein Feber bekommen / Incidere in febrim. Das veraltet Feber / Hecta, vel, Hectice.

Fechten / Dimicare, Digladiari, Certare, Luctari. Fechtung / Luctatio, Lucta, Digladiatio, Gladiatoria pugna. Fechterey / Ringung / Palæstra. Fechter / Athleta, Palæstrites, Palæstricus, Palæstrita, Pugil, Dimicator. Schwerdfechter / Gladiator, Mirmillo, Machærophorus. Das zum Schwerdfechten gehört / Gladiatorius, a, um. Fechtmeister / Lehrer / Lanista, Gymnasiarcha, Gymnastes. Fechtkunst / Gymnastica, Athletica, Gladiatura, Ars palæstrica, Gymnica. Fechtschul / Fechtplatz / Ludus gladiatorius, athleticus, Gymnasium, Palæstra, Arena. Fechterrichter / Athloteta. Auff den Fechtplatz tretten / Descendere in arenam. Wider fechten / Repugnare, Reluctari, frequent. Fechter bey den Gräberen / Bustuarij. Fechter die frey gelassen seynd / Rudiani, Rude donati. Anfechten / Tentare, Sollicitare. Anfechtung / Tentatio, Sollicitatio.

Feder / hart Feder / Penna, Pinna. Pflaumfeder / Pluma. Federlein / Pennula, Plumula, Pinnula. Ein Federbusch auff den Helm / Crista, æ. Der ein Federbusch auff hat / Cristatus, a, um. Federschachtel / Schreibzeug / Calamarium, Pennarium. Gefedert / Pennatus, a, um. Der Federn trägt / Plumiger, a, um. Ungefedert / Implumis, e. Federn gewinnen / Plumare. Gefedert werden / Plumescere. Die Federn berupffen / Deplumare. Fischfedern / Pinnæ. Schreibfeder / Calamus, Penna Scriptoria. Feder zu bereiten / Temperare, vel aptare calamum. Federmesser / Scalpellum, Cultellus scriptorius. Riß oder Spaltung der Feder / Crena, vel Fissura calami. Das Federn an Füssen hat / Pennipes.

Fegen / Verrere, Tergere. pen. cor. Tergere, pen. prod. Purgare, Mundare. Zusammen fegen / Converrere. Feget Außkericht / Reiectamenta, Quisquiliæ, Peripsemata, Purgamenta, Sordes, Purgamina. Vide Kehren.

Fehl / Fehlung / Error, Erratum, Lapsus, Offensio, Labes, Labecula. dimin. Hallucinatio. Fehl / Mangel / Vitium, Menda, Mendum, Vitiositas. Fehlen / Errare, Peccare, Labi, metaph. Fehlen in Worten / Labi verbis. Fast fehlen / Aberrare. Fehler / Offensator. Voller Fehlen seyn / Scatere mendis. Fehlen / übersehen / Dormitare. Fehlen / anstossen / Offendere. Verfehlen / Exorbitare. Weit fehlen / Toto cœlo errare, Proverb. Es fehlet nicht viel / Parum est, Prope abest. Vide Irren.

Feig / Ficus, Masc. aut fœm. Dürre feig / Caryca, vel Carica. Fasten Feigen / frühzeitige Feigen / Grossi. Unzeitige Feigen / Marisca, Ficus insipida. Grüne Feigen / Virides fici. Feigenbaum / Ficus, gen. fœm. Ficulnea, & Ficaria arbor. Wilder Feigenbaum / Sycomorus, Caprificus, pen. prod. Egyptischer Feigenbaum / Sycomorus. Das von Feigenbaum ist / Ficulnus, & Ficulneus, a, um. Feigengarten / Ficetum, Ficulus. Feigenkorb / Sirpea. Feigwartz / Geschwör wie ein Feig gestaltet / Ficus, us, gen. masc. Marisca. Voll Feigwartzen / voll Eyssen / Ficosus, a, um. Ein Feigenfresser / Ficarius.

Feigeln / glüende Füncklein so von dem Eisen fallen / wann mans schmiedet / Stricturæ.

Feil / Lima, limula. dimin. Feilen / Limare. Feilstaub / Feilzel / Limatura, Ramentum, Rasamentum, Scobs, Scobina, Sagspän / propriè. Außbutzen / Limam adhibere, metaph. Es ist zu butzen / Lima opus habet. Wol glatten oder feilen / Delimare, & Elimare, Elimata scriptio, metaph.

Feilenbach / Vallatum, oppidum Vindeliciæ.

Feil bieten / Vide Feyl bieten.

Fein / hübsch / Pulcher, Formosus. v. Schön. Fein lieblich / Lepidus, a, um. Feiner Mensch / Lepidus homo. Fein von Angesicht / Facie liberali, honesta, formosa.

Feind / Widersacher / Hostis gen. com. Inimicus, Perduellis, Adversarius, Adversa pars. Feindlich / Hosticus, a, um. Infensus, Infestus, Inimicus, a, um, Alienatus, Aversus, Contrarius. Feindlich / grausam / Dirus, a, um. Das des Feinds ist / Hostilis, e. Feindschafft / Inimicitia, Simultas, Alienatio, Diffidium. Feindlich / Hostiliter, Inimicè, Infestè, adverb. Hostili animo. Einem feind seyn / Simultatem gerere cum aliquo, Abalienato, vel alieno ab aliquo esse animo. Feind werden / Incidere in inimicitias, Incurrere in simultates. Mit Ungestümme den Feind angreiffen / Impressionem facere in hostem. Ihm grosse Feindschafft machē / subire graves inimi-

inimicitias. Viel heimliche Feind haben/ Multos obscuriùs sibi iniquos habere. Geschworner Feind / Inimicus acer, vel capitalis.

Feiren/ von Arbeit sich enthalten / Feriari, vel Feriare, Ociari, Vacare, Cessare ab opere. Vide müssig gehen. Feirung / müssiggang / Ocium, Vocatio, Remissio, Cessatio.

Feiren/vide Fest halten. Feirtag / Dies festus, Festivus, Dies ferialis, Feriæ, arum, plur. tant. Halb Feyertag / Dies intercisi. Gesetzte Feir / Feriæ stativæ.

Feisten / Fartzen / Pedere, Crepitum ventris edere, Flatum emittere.

Felb / oder Weid / Salix.

Feld/Rus, Rusculum, Ager, Campus. Außgemergelt Feld / Effœtum solum, Ager defatigatus. Bawfeld / Prædium, Fundus, Prædiolum. Das zum Feld gehört / Ruralis, vel Ruralis, e. Die Hohe des Feldes zwischen zweyen Fürchen / Porca in agris. Mit der Procession vmbs Feld oder Korn gehen/Lustrare agros. Feld da Stauden oder Bäum stehen / Arbustum. Feldherr/ Hauptmann / Imperator, Archistrategus. Das zu einem Feldherrn gehört / Imperatorius, a, um. Feldzeichen / Signum bellicum. Auff dem Feld seyn / Ruri vel Rure esse, Rusticam vitam agere. Eben Feld / Campus, Planities, Æquor campi. Zum Feld gehörig / Campestris, e. adject. Vide Acker / Erbguth.

Feldhun / Perdix.

Felg am Rad / Absis vel Habsis.

Fell / Haut / Leder / Byrsa, Corium, Cutis, Pellis, Pellicula, Cuticula, dimin. Weich Fell / Aluta. Hirschfell / oder Gemsenfell / Nebris. Vide Balg. Haut.

Balch machen / Lubricare. Vide Fall.

Verfällen ein Jungfraw / Viciare virginem.

Felß / Steinfelß / Petra, Saxum. Hoher oder spitzig Felß / Scopus, Scopulus, Rupes. Raucher Felß / Cautes, vel Cotes. Das viel Felsen hat / Saxeus, Saxosus, Petrosus, Scopulosus, a, um. Felsenöl / Petroselinum.

Felschen/Vide Falsch. Felschen mit Ertz / Ærare, obærare, subærare. Vngefelscht Vrtheil / Sanum judicium. metaph. Vngefelscht / Verum, substant. Briefffelscher / Vide Falsch.

Fenchel / Meratium, Fœniculum.

Fendlin / Kriegsfähnlin / Signum, vexillum, Signa militaria. Fendrich / Signifer, Vexillifer, Vexillarius, Manipularius, Aquilifer, Imaginarius, metaph. Die vnter eim Fendlin seynd / Commanipulones. Mit offnem Fendlin wider einander streitten / Infestis signis confligere, seu concurrere.

Fenster / oder Fensterloch / Fenestra, Fenestrella, dimin. Vergätterte Fenster / Clatratæ fenestræ. Fenster / Gegitter / Clatrum, & Clatrus, vel Clathrum, Clathrus, Cancelli. Kickfensterlein / Transenna, pro cancellato septo, per quod prospectamus. Fensterlein in einer Mawr oder Wand / Riscus. Fensterbret / oder Laden / Valua. Fensterglaß / Speculare, & Specularium. Gefenstert / durchlöchert / Fenestratus, a, um, ut, Fenestrati calcei.

Ferber / Tinctor, Infector. Vide Farb. Ferbung / Tinctura. Die Ferberkunst / Baphice. Scharlachferber/Purpurarius. Ferben/Tingere, Intingere, Colorare, Fucare. Woll ferben / Inficere lanam. Sich ferben / Pingere genas. Rot ferben / Miniare. Zweymal geferbt / Dibaphus, Bis tinctus. Gleicher Farb / Concolor. Vngleicher Farb / Discolor. Vngeferbt / Abaphus, pen. cor. Mancherley Farb / Versicolor. Ferber Indich damit man blaw ferbet / Lomentum. Ferbkessel / Cortina. Ort da grosse Farbkessel stehen / Cortinale.

Fährmann / Vide fahren.

Fern/weit darvon/ Procul, Longè, Non propè. Nicht fern / nahe / Finitimus, a, um. Propinquus, a, um. Etwa fern / Aliquatenus. Also fern / Eatenus, pen. cor. quoad, usque dum, Usque eo. Wie fern / Quatenus, adverb. Von ferne/Eminus, pen. cor. adverb. E. longinquo. Ferner / Ultrò, adverb. So fern ist es / oder ich wil geschweigen / Nedum. Ferrest / letst / Extremus, vel Extimus.

Ferß / Hinterthell des Fusses / Calx, gen. dubij. Calcaneus, vel Calcaneum. A capite ad calcem, Proverb. Von Anfang biß zum End.

Fertig / Promptus, Expeditus, a, um. Vide Hurtig. Abgefertigter Rathsbott / Legatus. Vide Bereit / schnell. Fertigen / Parare, Apparare, Expedire. Fertig machen / Vide Enden. Fertig bin ich etwas außzurichten / Per me non stat, quin egregium aliquod facinus aggrediar.

Fest / steiff / Ratus, a, um. Firmus, a, um. Vide Fast. Vnfest / luck / Ficulneus, & Ficul-

 nus,

nus, a, um. vide ibid. Befestigung / Firmamentum. Befestigung / Bewehrung / Argumentum. Probatio. Festigkeit / Immobilitas, Firmitas. Festigen / Munire, Fulcire, Fundare, Adstruere, Obstinare, Adserere, Figere, Masculare. Commasculare. Zumal festigen / Communire, Steifflicher festigen / Sanctius firmare. Fest machen / Sancire. Wol befestigen / Constabilire. Vide fast machen.

Fest / heiliger Tag / Festum, Dies festus, Celebris, Festinus, Solemnis, Feriæ, arum. Heilig oder Festabend / Vigilia, Dies profestus. Fest halten / Celebrare, Agere, Peragere festum, Vacare rebus divinis, Operam dare rebus divinis, Rem sacram peragere. Aller Heiligen Fest / Festum, Pervigilium omnium Sanctorum. Gemein Fest oder Jahrtag / Ludi, plur. tant. Das zu eim Fest oder Feyertag gehört / Festus, a, um. Fest der Dorffleuthe / Paganalia, orum. Fest der Lauberhütten bey den Juden / Scenopegia, orum. Fest von des erlangten Siegs wegen / oder ein Belohnung des Siegs / Epinicion, lat. Victoriale. Festag eines Erbs halben / Cretio, onis.

Fett / Pinguis. Quære feist.

Fettich / Ala, vel Axilla; locus est concavus subter brachium, in quo pili nascuntur.

Feucht / naß / Humidus, Madidus, Uvidus, Udus, Uliginosus, fluidus, a, um. Feucht seyn / Madere, Humere. Feucht werden / Madescere, Humescere, Madefieri, Humectari, Rorescere. Feuchtigkeit / Humor, Humiditas, Mador, Liquor, Succus, aliq. Befeuchtiget / Madefactus, Humectus, a, um. Feuchte der Erden / Uligo, pen. prod. Feuchtigkeit die inwendig ist / Latex, laticis. Feucht machen / Humectare, Madidare, Madefacere, Madificare, Austrare, Rigare, Irrigare. Das allweg feucht ist / Uliginosus, a, um. Natürliche Feuchtigkeit / Succus. Böß Feuchtigkeit die vnsinnig macht / Atra bilis. Feuchtigkeit außziehen / Sugere & Exugere. Feuchtiglich / Humidè, Madidè, Uvidè.

Feule / Putredo, Marcor, oris, Rancor, oris. Caries. Vide Faul.

Fewer / Ignis, Igniculus, dimin. Flamma. Æther, Elementum ignis. Fewrig / Igneus, Ignitus, Flammeus, a, um. Candens. Das zu Fewr gehört / Ignarius, a, um. Fewr oder Glutpfan / Ignitabulum. Fewerzeug / Ignitabulum, Ignarium. Fewreisen / Ignarium ferrum. Fewrzunder / Fomes. Fewrstein / Silex, græcè Pyrites. Fewrstat / Focus, Foculus, Focillus. Fewrhack / Harpe, Harpago, inis, Hama, æ. Fewr machen / anzünden / Focum struere, Focum parare, Excitare, Suscitare, Accendere, Instruere ignem. Fewr schlagen aus einem Kiselstein / Elicere ignem è silice, conflictu lapidum ignem excutere. Fewrig seyn / Candere, Excandescere. Fewrig machen / Ignire. Fewrig / Empyreum. Fewrkugeln / Fewrpfeil / Pyroboli, Tela ignita, Igneæ faces missiles, Missilia ardentia. Der solche Kugeln schiesset / Pyrobolarij. Fewrroter / Pyrrhus, lat. Rufus. Fewrrot / Rutilus, a, um. Fewrspeiwig / Flammivomus, Ignivomus, a, um. S. Antoni Fewr / die Rose / Ignis sacer, Erysipelas, vulgò Ignis S. Antonij. Ein gutes Fewr haben / Camino luculento uti. Fewr leschen / Restinguere ignem, flammam, incendium. Fewr ist der Kranckheit schädlich / Sine valetudinis damno igne uti non licet.

Feyl / das zu verkauffen ist / Venalis, e. Vendibilis, e. Promercalis, e. Venum expositus, a, um. Res venales. Feyl bieten / Venum exponere. Offentlich feyl bieten / Proscribere, Auctionari, Hastæ subijcere. Feyl seyn / Prostare. Feyl haben / Producere. Ort darin etwas feyl ist / Taberna. Feylhaber / Tabernarius, subst. Sich gegen etwas feyl bieten / Venditare se. Feylschen / Liceri. Embsig feylschen / Licitari. Gefeyeschet werden / Licere. Passivæ significationis. Wie hoch bietest du das feyl. Quanti hoc à te licet, passivè, Quanti tu hoc liceris, activè. Wie viel bietest du darauff. Welcher mehr darauff bietet / dem wird es zugesprochen / Qui pluris licetur, vel licitatur, ei addicetur. Feylhabung in der Meß / Nundinatio. In der Meß feyl haben / Nundinari. Feylhabung / Meß / als zu Franckfurt / Nundinæ Francofordienses. Feylschung / Licitatio. Ein Feylscher / Licitator. Vide Meß.

Feyßt / fett / mästig / Pinguis, e. Opimus, Crassus, Obesus, Corpulentus, a, um. Adipalis, e. Feiste / Feistigkeit / Pinguedo, pingue, gen. neut. Pinguetudo, Obesitas, Sagina, pen. pro. Abdomen, pen. prod. Adeps, Sevum, Sebum, Unctum. Zerlassen Feiste / Liquatum, Liquamen. Feiste vnd grösse des Bauchs / Pantices. Feisterer / Habitior. Feistiglich / Opime, Pinguiter. Feist werden / Pinguescere, Pinguefieri,

Cres-

Crescere, Gliscere, Pinguedinem induere, Pinguior, evadere. Feist machen / mästen / Pinguefacere, Impinguare, Opimare, Saginare, Opimum, vel Obesum reddere. Feist machen / misten / Stercorare. Vide Düngen. Feist Eingeweid / Omasum, pen. prod. Vide Darm & Eingeweid. Feister Ochs / Opimus bos. Der zu feist / ist ein Zeichen eines groben Verstands / Qui pinguedine diffluit, hebetis ingenij signum est, In vasta corporis mole menti & ingenio, vix locus est. Ein Feister / fleischhafftiger / Trossulus. Gar feist / Præpinguis. Wenig feist / Subpinguis.

Fichtenbaum / Fichten / oder Tannenbaum / Pinus, 2 & 4 dec. Wilder Fichtenbaum / Pinus silvestris, Pinaster. Fichtenwald / Fohrenwald / Pinetum. Das von Fichten ist / Pineus, a, um.

Ficken / Kratzen / Fricare. Fickung / Fricatio. Wider auff Ficken / Refricare. an Ficken / Affricare. Hinein Ficken / Infricare. Wol Ficken / Perfricare. Zumal Ficken / Confricare. Ein Hand Ficket die ander / Manus manum fricat, proverb. Sich an der wand Ficken oder Jucken / Adfricari parieti. Ohn Scham seyn / Perfricare frontem. Gedächtnuß auff Ficken / oder erneweren / Refricare memoriam. vide supra in verbo Frico.

Fieber vide Feber.

Filtzmantel / Winterkleid / Sagum, Sagulum, Chlamys militaris. Filtzschuch / Sculponea. Der solche Schuch trägt / Sculponeatus.

Finck / Fringilla, Frigilla. Distel Finck / Carduelis, Acanthis, Acalanthis.

Finden / Invenire, Reperire, Offendere, Deprehendere. er Finden / Invenire, Excogitare, Auctorem, vel Inventorem esse. Er Findung / Inventio, Inventum. Kluge erfindung zu betriegen / Machina, Techna. Ohn gefer finden / Reperire, offendere. er Finder / Inventor, Repertor. Auctor, Machinator, Fabricator. vide Dichten empFinden / Sentire. vide Empfinden. Spitzfindig / Solers, Acutus, Argutus, Callidus. Spitzfindigkeit / Solertia, Argutia, Acumen ingenij. Vnempfindlich / vide Empfinden. Erfinder der wahrheit / Inventor & Architectus veritatis. Man findts geschrieben / Invenitur apud authores vel in authoribus. Ein mittel finden / Viam invenire. Es muß gefunden werden / Invento est opus. Ein Register darinn man etwas auff schreibet / Inventarium.

Finger Digitus, Articulus, aliq. græ. Dactylus. Zeigfinger nechst dem Daumen zeuger / Index, Salutaris, aliàs. Der mittel Finger / Medius, aliàs Infamis, Impudicus, Verpus. Der gold Finger / oder vierd Finger / Annularis, qui & Medicus. Der klein Finger / Minimus, vel Auricularis, Fingerhut / Digitale, substant. Digitabulum. Fingerknod / Condylus, pen. cor. Fingerrinck / Dactylon, Annulus, Condylus, & Condalium. Fingernagel / Vnguis. mit den Fingern spielen / oder losen / Micare digitis. An Finger zehlen / Dinumerare digitis. Finger dick / Digitalis. Nicht eins Fingers breit / Ne digitum, Non digitum transuersum, Ne latum unguem. Durch die Finger sehen / Connivere, Diductis oculis connivere. Gleych oder Glid des Finders / Articulus. Digito cælum attingere, Proverb. de ijs qui dijs se similes putant. Nicht vmb ein Finger von seiner meinung weichen / Digitum nusquam à sententia.

Finster / Deuster / Tenebrosus, Tenebricosus, Caliginosus, Obscurus, Umbrosus, Opacus, a, um, Tenebris involutus. Finsternuß / Tenebræ, arum. Caligo, Tenebrositas, Obscuritas. Hellische Finsternüß / Orcus. Verfinstern / Finster machen / Tenebrare, Obtenebrare, Nubilare, Obscurare, Offundere tenebras, vel caliginem, Obumbrare. Finster werden / Tenebrescere, Noctescere. Finsternüß der Sonnen / Eclipsis solis, Defectio, Obscuratio, Labor, deliquium solis. Finsternüß deß Mondes / Eclipsis, Defectus, Deliquium lunæ. Verfinsterung / Obscuratio, Obtenebratio. Finster wetter / Tenebræ & cæcæ nubes. Gar finster / Tenebricosissimum tempus. vide Dunckel.

Firmament / Firmamentum.

Firnerwein / Bihornum vinum. zwey Firnich / Trihornum.

Fisch / Ichthys, lat. Piscis, pisciculus, dim. Gebraten Fisch / Assi pisces. Gesotten Fisch / Elixi pisces. Wallfisch / Cetus, Cete, Balæna. Stockfisch / Asellus arefactus, Salpa. Schelfisch / Asellus minor, vel, Asellus Callarias. Fisch der sich in einem fliessenden Wasser auffenthelt / Piscis fluvialis, vel fluviatilis. Fisch der sich in standem wasser helt / Piscis lacustris. Meerfisch / Piscis marinus. Die Schupen am Fisch / Squamma. Den Fisch schrapffen / Desquammare piscem. Den Fisch auff thun / Exdorsuare piscem, secundum Plaut. Dem Fisch das eingeweyd außnemmen /

men/ Exenterare piscem. Gesaltzen Fisch/Pisces muria conditi. Gesaltzene Fisch weichen/ oder wässern/ Salsamenta macerare. Fisch oren/ Kiewen/ Branchiæ. Fischfedern/ Pinnæ. Fischgrat/ Ruckgrade/ Spina. Milch im Fisch/ Lactes. Fischroggen Ovum. Fischschale/ Testa. Fisch der sich in harten Schalen helt. Pisces testacei. Glatter Fisch ohn Schüpen/ Læves pisces. Weich/oder lind geschalter Fisch/ Crustati pisces. Breiter Meerfisch/ Roch/ Raia, raiæ. Cartilaginei pisces, in quibus ossium vicem explet cartilago, qui ex semine, non ovo gignunt perfectum animal, hos Ceraceos vocant. Hartschäliger Fisch/ Concha. Fisch fangen/ Piscari, Pisces capere, Inescare. Außfischen/ Expiscari. Fischer/ Angler/ Piscator, Hamiota. Fischfang/ Piscatus, us, Piscatio. Das zum Fischen gehört/ Piscarius, a, um. Das zu einem Fisch gehört/ Piscatorius, a, um. Fischgrub Fischteich/ Weier/ Piscina. Der viel Fischgruben hat/ Piscinarius. Fischreich/ Piscosus, a, um. Pisculentus, a, um. Fischer schiff/ Navis piscatoria, Horia, Horiola, dimin. Fischham/ oder geren/ Tragula. Fischergarn/ Sagena, Verriculum lat. Fischer reusse/ Nassa. Fisch gere/ Fuscina. Fischmarck/ Forum piscatorium, Piscaria, substant. Fisch verkauffer/ Piscarius, Ichthyopola. Groß Fisch verkauffer/ Cetarij. Fischfresser/ die allein von den Fischen leben/ Ichthyophagi. Fischer netz/ Rete, tis. In der lufft Fischen/ das ist/ dasuchen wo nichts ist/ Piscari in aere, proverb.

Fistel/ Reudig Geschwär/ Fistula.

Flach/ Gleich/ Planus, Planidus, a, um. Æquabilis, e, Æquus, a, um. Flachnaß/ Simus, & Resimus. vide Eben. Flache/ Ebne/ Planities, Planitudo, Æquitas. Flach feld/ Campus, Æquor campi. Die eusserste breit/ oder fläche/ ohn ein höhe/ Superficies. Flach füssig/ Planipes, Palmipes. Vnflach/ Vneben/ Iniquus, a, um. flachehand/ Palma.

Flachs/ Werck/ Linum, Linamentum, Flachs bereiter/ Linearius. Flachsraussen/ Vellere linum. Fläch fin/ Lineus, a, um. Flachshecheln/ Carminare linum. Wilder flachs/ Osiris herba, aliàs Urinalis, & Linacria, aliàs Kronen Flachs.

Flad/ Placenta, Laganum. Käß flade/ Tyrolaganum.

Flamme/ Flamma, Flammula. flammig/ Flammeus, a, um. Flammenspewig/ Flammivomus, a, um. Flammen geben/ Flammare. vide Fewr. Es ist kein fewr ohn rauch/ Flamma fumo proxima.

Flandern/ Flandria, Regio in finibus Belgarum. Flander/ Flemminger/ Morini.

Flasche/ Lagena, Fläschlein/ Laguncula, Hültzin oder geflochtene Flasche/ Obba. Flaum/ Plaum/ Pluma. Daß von Flaum feder ist/ Plumeus, a, um. vide Feder.

Vnflätig/ Sordidus, Spurcus, Squalidus, Obscœnus, a, um. Vnflätig seyn/ Sordere. Vnflätigkeit/ Sordes, plural. tant. Spurcities, Spurcitia, Pedor, oris. Vnflätig/ Grob/ Wüst/ Ex hara productum, Proverb.

Flechte/ Zitterflechte/ Böser grind/ so vmb sich frißt/ Lichen, Impetigo, Mentagra, Lichenis, Lichænæ.

Flechten/ Scirpare, Texere. zusammen flechtten/ Scirpare. Flechten/ Rencken/ Flectere. Gut zu flechten/ Flexibilis. Flechten das Haar/ Concinnare capillos, Intricare, Intorquere crines.

Flecken oder Stättlein Municipium. Gemaurter Flecken Castellum.

Fleck/ flick/ Lappe/ Immissura, Frustum panni, Fragmentum panni,

Fleck/ Mackel/ Macula, Labes, Nævus, Vitium. Ein angeborner Fleck am Leib/ Genuina corporis macula. Geflecket/ Maculosus, Maculatus, Oblitus, Inquinatus, a, um. Labe aspersus. Beflecket/ mit Bluetschand/ Incestus, a, um. Vnbeflecket/ Incontaminatus, Immaculatus, a, um. Integer, a, um. Illibatus, a, um. Labis expers. Vnbefleckt/ Virgo, Castus, a, um. Intactus, a, um, Intemeratus, a, um. Befleckung/ Corruptela. pen. prod. Contaminatio. Beflecken/ Maculare, Polluere, Contaminare, Inquinare, Coinquinare, Fœdare, Defœdare, Spurcare, Conspurcare, Corrumpere, Inficere, metaph. Tetrare, Decolorare, Temerare, Scelerare, Conscelerare, Vitiare, Violare, Oblimare, metaph. Beflecken mit Blutschand/ Incestare. Ein wenig beflecken/ Sublinere. Beflecken mit Speychel/ Conspuere. Darzwischen beflecken/ Interlinere, & Interlinire. Flecklin/ plantæ. Schandfleck anthun/ Ignominiæ notam inurere, Labem aspergere, Aspergere alicui æternas maculas, quas reliqua vita eluere non possit.

Fledermauß/ Nicteris, Vespertilio, onis.

Flehen vide Bitten Flehentlich/ kläglich/ Supplex,

plex, Suppliciter, Supplici voce, Supplicibus lachrymis.

Fleisch / vide Fleysch.

Fleiß/Mühe vnd Arbeit/ Diligentia, Studium, Assiduitas, Cura, Opera, Opella, dim. Labor, Vigilantia, Industria, Sedulitas. Fleissig / Diligens, Sedulus, Assiduus, Studiosus, Impiger, Accuratus, Industrius, Exactus, Properus, Providus, Feruidus, Navus, Gnavus, Strenuus, Laboriosus, a, um. Vigilans, Solers. Fleissiglich/ Curiosè, Sedulò, Enixè, Exquisitè, Industriè, Impigrè, Pensiculatè, Eleboratè, Accuratè, Affabre, Absolutè, De industria, Dedita, vel Datâ operâ, Diligenter, Ad libellam, Summo studio, Ad Perpendiculum, Ad amussim. Vberig begierd vnd Fleiß / Affectatio. Fleiß anwenden / Adhibere diligentiam, Navare operam, Incumbere rei, Vacare rei, Studere, Adniti, Laborare, Elaborare, Vigilare, Invigilare, Advigilare, Pervigilare, Curare, Studio habere, Conniti, Satagere, Impendere operam, Studium collocare. Fleiß etwas zu erfinden/ Industria. Das mit Fleiß gemacht wird / Operarius, a, um. Seinen Fleiß zusagen/ Operam suam interponere, Polliceri, addicere. Mit fleiß/ fürsetziglich/ Ex composito, De industria. Nicht mit fleiß / Vnwissend/ Per errorem, Ex improviso Non destinato. Mit höchstem fleiß/ Omnibus viribus, Nervis, Toto pectore, Tota mente, Manibus pedibusque, Remis, Velis equisque, Navibus atque quadrigis, Sudare, Desudare, Omnem lapidem movere. Dahin sich befleissigen/ In eam curam incumbere, Id contendere. Vnfleiß / Negligentia, Pigritia, Inertia, Socordia. vide Faul. Vnfleissiglich / Negligenter, Oscitanter, Somniculosè, Pigrè, Ignavè, Desidiosè. Vnfleissig / Negligens, Somnolentus, Oscitans, Piger, Ignavus. Fleissig auffmercken/ Animadvertere. Vbriger Fleiß in worten / Perergia, Sedulitas, Nimia opera.

Flemminger / oder Flanderer / Morini, vide Flandern.

Fleysch/ Caro, Caruncula, dim. Stück Fleysch ohn Bein / dick Fleysch / Torus, Pulpa, Pulpamentum. Fleysch vom wilden Schwein/ Aprugna caro. Rind Fleysch / Caro bubula, Schaffleisch/ Caro ovilla. Lämmer fleysch / Caro agnina. Hammelfleysch/ Caro veruecina. Kalb Fleysch / Caro vitulina. Schweinen Fleysch / Caro suilla, porcina. Wildprät/ wild Fleysch/ Caro ferina. Hirsch Fleysch / Caro cervina. Caro caprina, Hædina, Anserina, Avium, &c. Gereucht Fleysch / Caro, fumata, vel fumo durata. vide Dürr. Gesaltzen Fleysch / Caro salita, Conditanea, Muriatica. Fleysch in brüh zugerüst/ Caro iusculenta, Iurulenta. Gebraten Fleysch/ Caro assa, vel assata. vide Braten. Gesotten Fleisch/ Caro elixa. Gerost/ oder im Schmaltz gebachen Fleisch / Caro frixa, vel fricta. Was von Fleisch ist / Carneus, a, um. Fleischhafftig/ Carnosus, a, um. Carneus, a, um. Torosus, a, um. Carnulentus. Fleischhafftigkeit/ Carnositas. Ein Fleischhafftiger/ feyster/ Trossulus. Fleischlich/ Carnalis, e. Fleyschlich/ oder den begirden nach leben / Carnaliter vivere, Carnalem vitam agere. Faul fleisch / Gangræna. Geschunden Fleisch/ das vnder der Haut von Fleisch ist / Viscus, eris. Dem das Fleisch anmütig ist / Carnarius, a, um. Das Fleisch isset / Carnem comedens, græc. Sarcophagus, pen. cor. Fleisch fraaß/ Carnivorus, a, um. Fleischkammer / Carnarium. Fleischgeblin / Fuscinula. Fleischhäwer/ Lanius, vel Lanio. Das Fleisch vnder das Volck theilen/ Viscerari. Deß Fleisch essens sich enthalten/ A carnibus abstinere, Abstinentia carnium.

Flicken / Lappen/ Sarcire, Resarcire, Consuere, Reparare, Reficere. Sich einflicken/ Ingerere se.

Flieg oder Muck/ Musca, Muscula, dimin. Das zu Fliegen gehört / Muscarius, a, um. Fliegenwädel/ Flabellum, Muscarium, substant. Kuhfliege/ Brem/ Tabanus, Asilus aliàs, vel Oestrū.

Fliegen/ Volare. Niti alis, Volitare, Vehi, vel ferri per aëra. Pennis aëra secare. Der Flug / Volatus, us, Volatura, æ, Bequem zum fliegen/ Volaticus. a, um. Flügel / Ala. Geflügelt / Alatus, a, um. Hochfliegendt / Altivolans. Zuflug/ Advolatus. vide Supra verb. Volo.

Fliehen/ die flucht nehmen/ Fugere, In fugam se dare, Capessere fugam, Dare fugam, Dare se fugæ, Petere fugam, Mandare se fugæ, Conferre se in fugam, Dare terga, Tergiversari, Vertere terga, Conijcere se in pedes, aut fugam, Fuga sibi consulere, Pedibus salutem quærere. Entfliehen/ Effugere. Fliehen an ein ander ort/ Transfugere. Offt fliehen/ Fugitare. Fast fliehen/ Perfugere, Von einander fliehen / Diffugere. Weit fliehen/ Profugere. Hinunder fliehen / Suffugere. Zurück fliehen / Refugere. Auß den Augen-

gen Fliehen/ Fugere è conſpectu, Fugitare alterius oculos. vide Flucht.

Fliessen/ Rinnen/ Fluere, Labi, Meare, Manare. Darvon fliessen / Defluere. Außfliessen/ Effluere, Emanare, Exire, Restagnare. Vberfliessen/ Exundare, Inundare, Abundare, Redundare, Alveum exire, Efferre ſe alveo. Vberfliessung oder Vbergüß/ Inundatio. Fliessung/ Fluor, oris, Fluxus, us, Fluxio, onis. Anheben Fliessen/ Fluescere. Heraus fliessen / Scatere, Scaturire. Außfliessung/ Profluvium. Vorfliessen/ Præfluere. Zwischen durch fliessen/ Interluere, Interfluere, Interlabi. Vnterfliessen / Subterfluere. Weit fliessen/ Profluere. Zusammen fliessen / Confluere. Herzu fliessen / Adfluere. Vmbfliessen/ Circumfluere. Vmbfliessig / Circumfluus. Zurückfliessen/ Refluere, Remeare. Herauß fliessen/ herfür fliessen / Profluere, Emanare, Demanare, Promanare. Fürvberfliessen / Præterfluere. Præterlabi, Præterluere. Widerumb fliessen / Refluere, Redundare. Zusammen fliessung der wasser/ Confluentia. Hinein fliessen / Influere, Illuere. Das wider nein fliessen / Refluxus, us, Durch fliessen / Perfluere, Perlabi, Permanare, Durch fliessig / Permeabilis, e. Fliessig / Fluminosus, a, um. Anfliessen/ Alluere, Allabi. Der Rhein stösset zu Cöllen an die Stadt Mauren an/ Rhenus Alluit, Allambit muros Colonienſes. Gähe auff Fliessung deß Bluts durch die Naasen/ oder sonst/ Profluvium ſanguinis, Hæmorrhois. Außfliessung deß Natürlichen samens / Gomorrhæa. Vberflüssigkeit/ Abundantia, Zerfliessig machen/ Liquefacere, Liquare. Zerfliessig/ Liquidus, a, um. Zerfliessen / Liquere, Liquefieri, Fluere, Diffluere. Gantz zerfliessen / Colliqueſcere, Colliquere, Delique ſcere, Deliquere. Zusammen fliessen / in dem schmeltzen / Colliquere. Ort dahin mancherley Bäch fliessen / Confluges.

Flöh/ Pulex, icis. Flöhig/ voll Flöh / Pulicoſus, a, um. Flohkraut / Perſicaria/ Siliquaſtrum, aliàs Wasserpfeffer/ oder Pfaffenkraut.

Flotz / Rates, vel Ratis. Flötzer / oder Schiffmann/ Ratiarius.

Fluch/ Verfluchung / Maledictio, Execratio, Diræ, plur. num. Imprecatio, Devotio, Deteſtatio. Fluchen/ Verfluchen / Maledicere, Execrari, vel Execrare, deteſtari, Malè precari, Imprecari mala, Abominari, Devovere, Diris devovere, Anathematizare. Diras imprecari, Malum optare, Infauſtas voces jactare in aliquem, Diris vocibus laceſſere. Verflucht/ Sacerrimus, a, um. Das zu Verfluchen gehört/ Devotivus, a, um. Verflucht / das zuverfluchen ist / Execrabilis, e. Abominabilis, e. Deteſtabilis, e Devotus, Fœdus, a, um. Execrandus, Deteſtandus, Abominandus, a, um. Execratione, Deteſtatione dignus. Das schon verflucht ist / Deteſtatus, Execratus, Maledictus, Diris devotus, a, um.

Flucht / Fuga, in die Flucht treiben / In fugam convertere. Flucht nehmen / oder geben / sich zur Flucht rüsten / Adornare fugam, Moliri fugam. Außflucht/ Effugium. Zuflucht/ Perfugium, Confugium, Anchora, Aſylum metaph. Durch die Flucht zerstrewen/ Diſsipare, Diſtrahere, Diſijcere, Diſpergere fuga. Zuflucht haben zu einem/ Confugere, Perfugere ad aliquem, Præſidium quærere. Flüchtig/ Fugax, Fugitivus, Profugus. Feldflüchtiger/ Feindflüchtiger / Perfuga, Transfuga. Flüchtigkeit / Fugacitas. vide Fliehen.

Fluge/ Bald / Ilicet, adver. Mox. vide Bald/ Eilend.

Fluß/ fliessung/ Fluxus, us. Fluxio. Flußgrub/ Alveus, Alveolus. dimin. Fluß/ Wasserbach/ Fluvius. Flumen, Profluens, Amnis. Rinnendes Flüßlin/ Rivus. Das auß eim Fluß ist/ Fluvialis, e. Eim Fluß zugehörig / Flumineus, a, um, Amnicus, a, um. Den Fluß seubern / Retare flumen. Fluß der Naasen / vnd anderer Glider / Rheuma, Rheumatiſmus, lat. Fluxus, Catharrus, Fluxio. Durch fluß / Cloaca. Vberfluß im essen vnd trincken/ etc. Luxus, us, Luxuries, Luxuria, Intemperantia, Immoderata vitæ ratio, vita luxurioſe traducta, Luxurioſus. Vberflüssig seyn/ Luxuriare, Luxuriari. Vberflüssig seyn/ Abundare, Effluere, Redundare, Supervacaneum eſſe. Vberflüssig reich seyn / Abundare divitijs, Affluere divitijs, Copiam habere. Vberflüssig haben / Superfluere, Affluere, Supereſſe, Scatere, metaph. Flüssig/ Fluidus, a, um. Vberflüssigkeit / Abundantia, Copia. Ubertas, Largitas, Fœcunditas, Superfluitas, Saturitas. metaph. Affluentia. Vberflüssig/ Völlig/ Abundans, Copioſus, Superfluus, Largus, Supervacaneus, Opiparus, a, um. Uber gen. omn. Affluens. Vberflüssiglich / Völlig / Abundè, Abundanter, Largè, Largiter, Copioſè, Dapſilè, Dapſiliter, Fatim, & Affatim, pri. acuta. Opiparè, Opimè, Ubertim,

Ubertim, Vndatim, Opulenter, Accumulatè, Profusè, Satis superque, Magna copia. Musicè. Überflüssig leben / Musicè vivere. Wasser Flut/ Eluvio, Diluvium, Inundatio, Exundatio, Restagnatio aquarum, Unda, aliq. Effluvium.

Folgen/ Gehorsam seyn / Morigerari, Morem gerere, Audire aliquem. Wann du mir folgst/ si me audias, Cic. Der da gerne folget/ Gehorsam Morigerus, a, um. Audiens, Obediens. Nachfolgung / Imitatio. Nachfolger / Imitator. Das nachgefolget sol werden/ Imitabilis, e. Das nicht mag nachgefolget werden / Inimitabilis, e. nachfolgen auff dem Fuß / Legere vestigia, Insistere vestigijs, Sequi. Eines Sitten nachfolgen / Sapere alicujus mores. Eines meinung folgen/ Alicujus sententiæ ut oraculo credere, Plurimum alicui tribuere. Einem sehr nach folgen / Cum aliquo mallè errare, quam cum alijs benè sentire. Habere aliquem singularem, vel eximium. Der wollust als ein Gleitsmann folgen/ Blanditijs voluptatum illici. Ducem sequi voluptatem. Der Tugend folgen/ Virtuti studere. Ad virtutis studium incumbere. Jhm selbst folgen / Seipsum audire. Suo judicio stare. Sibiipsi morem gerere, Obsequi. Seinen Voreltern folgen / Majorum terere vestigia. Majores sibi exemplar proponere. Vide etiam Volgen.

Föllig, Fatim, adverb. vide Voll.

Foltern/ Peinigen/ Torquere, Tormenta adhibere, Quærere, aliquando. Quærere tormentis, Per quæstionem extorquere, Explorare, Ad quæstionem abripere. Folterung/ Tortura, Tormentum, Quæstio, Exploratio per quæstionem. Zur folter erfordern / In quæstionem postulare. An die Folter gehen/ Dare in quæstionem. Folterer / Tortor. Folterbanck/ Equuleus. Foltersepl / Fidiculæ, plur. tam. vide Peinigen. Erforscher der bey Folterung ist/ Quæstionarius.

Forcht/ Angst / Timor, Metus, Formido, Pavor, Tremor, Horror, Trepidatio, Exanimatio, Ignavia, Religio, aliquando, Frigus, & Frigor, metaph. vide Angst. grosse Forcht / Superstitio, onis. Ein Forcht machen oder einjagen/ Religionem, metum, timorem inijcere, Incutere, Inferre pavorem, Terrere. Forcht benehmen / erledigen/ Religione solvere, Levare metu, Adimere metum. Forcht in das Gewissen stossen/ Religione obstringere, Conscientiæ metum incutere. Forchtsam/ Timidus, Pavidus, Meticulosus, Tremebundus, Ignavus, Formidolosus. Trepidus, a, um, Nullius animi, Animi abjecti. Forchtsamkeit/ Timiditas, Abjectus, Fractus animus. Forchtsam werden / fast förchten/ Horrescere, Exhorrescere, Extimescere, Reformidare, Pertimescere, Pavidare. Förchten / Formidare, Metuere, Timere, Metum habere, In metu esse, Horrere, Exhorrere, Timore occupari, Metu concuti, Timore percelli, Pavore trepidare. Forchtsamlich/ Timidè, Pavidè, Meticulosè, Formidolosè, Trepidè. Gar zu forchtsam sein/ Umbram metuere, Pisandro, Epæo, timidiorem esse. vide Dienst & Gott. vid. etiam Sorge.

Fordern/ Erfordern/ Heyschen/ Exigere, Expetere, Postulare, Quærere, Poscere, Deposcere, Exposcere. Mit ernst oder geschrey fordern/ Flagitare, Efflagitare. vide Begeren Heyschen offentlich fordern das entfrembd gut / Clarigare. Fordern/ Heyschen kommen/ Accersere, Accire, Vocare, Venire jubere. Ernstliche erforderung/ Efflagitatio. Die zeit erforderts / Tempus vocat. Heraus fordern / Provocare, Vocare in certamen, Lacessere ad pugnam. Schuld einfordern/ Exigere debitum, Vrgere solutionem, Extorquere æs, vide Mahnen & Schuld. Förderlich/ vide Dienstlich. Ernstliche Forderung / Heyschung/ Efflagitatio, Flagitatio, Postulatio, Postulatus, us, Postulatum.

Forel/ Foren/ Lachsfaren/ Truta. Rot Forel/ Aruta.

Form/ Species, Qualitas. vide Gestalt. Formgraber / Proplastes. Kunst Formen zu machen / Proplasticè. Ein außgetruckte form machen / Effingere. Gleichförmigkeit/ Analogia, Proportio, lat. Gleichförmig/ Parilis, e. Conformis, e. gleichförmigkeit/ Parilitas, Symmetria, Commensuratio. Vngleichförmig/ Vneben / Anomalum, Inæquale. Vngleichförmigkeit/ Anomalia, Inæqualitas. vide Gleich.

Forschen/ Erforschen/ Sciscitari, Scitari, Quærere, Indagare, Percontari, Scrutari, Investigare, Explorare, Expiscari, Inquirere, Exquirere, Perscrutari. Erforschung / Indagatio, Exploratio, Inquisitio, Expiscatio, Scrutinium, Perscrutatio. Peinliche Erforschung / Quæstio. vide Foltern.

Forst/ Saltus, us. vide Busch. Forster Wildläuffer/ Saltuarius.

Forthin/ Poſt, Poſtmodum, Poſtea, Deinde, Deinceps, Inpoſterum, Poſtmodo. vide darnach.

Föſten / Vnderſtützen / Statuminare.

Fräß/ Helluo, Mando, Edo, Popino, Phago, Gluto, Comedo, Lurco, Catillo, Baratro, omnia, onis, in genitivo, Venter, aliq: Liguritor, Gurges, Vorago. vide Praſſen Freſſen.

Frag/ Quæſtio, Interrogatio, Quæſtiuncula, Rogatio, Erotema, Percunctatio. Vorgehaltene Frag / Fragſtuck / Problema, lat. Propoſitio. verborgene Frag/ Scirpus, Ænigma, Nodus, metaph. Frager/ Stipulator, Interpellator. Fragen Quærere, Percunctari, Rogare, Stipulari, Convenire de re aliqua, Interrogare. Quæſtionem habere, Percunctationem facere. Fleiſſig fragen/ Scitari, Sciſcitari. vide Forſchen/offt fragen/ Rogitare. Peinlich fragen/ vide Foltern.

Franckenland / Francia orientalis. Die Francken / Franci, vulgò Francones, pars Cauchorum, olim Saxonibus, jam vero Catthis vicini. Franckreich / Gallia, Diviſionem ejusdem vide ſupra verb. Gallia. Das auß Franckreich iſt / Gallus, Gallicus, Gallicanus, a, um. Frantzoſen kleid/ Veſtis Gallica. Frantzoſen/ groſſe Blattern / oder groſſe Pocken/ Morbus Gallicus.

Fraw/ Weib/ Fæmina, Fæmella, Mulier. Alte Fraw/ Anus, Vetula, Mulier grandæva, Matrona, effœta, Annoſa, vide Alt. Alte Jungfraw/ virgo exoleta, Conceptioni ob ætatem inhabilis. Jungfraw/ Junge Tochter/ Virgo, Puella, Innupta, Inviolata, Incorrupta. Ehfraw/ Uxor, Marita, Coniux, Conjunx. vide Ehe. Das zur Hauß oder Ehefrawen gehört / Uxorius, a, um. Seine Ehefraw verſtoſſen/ Repudiare uxorem. Fraw die Dienſtboten vnder Jhr hat / Hera. Ehrliche/ fürtreffliche Fraw / Herois, Heroina. Das einer fürtrefflichen Frawen zu gehört / Matronalis, e. frembde Fraw/ Hoſpita, æ. Jungfraw Schwechen/ Schänden/ zu fall bringen / Violare, Vitiare virginem. Frawenſchwächung/ Probrum. Witfraw/ Vidua, Mulier orbata, Privata viro. vide Witwe. Frawen gemach / Frawenzimmer / Gynæcium, pen. prod. Muliebre conclave, Gynecomitis. Kloſter Jungfraw/ Monacha, Monialis, Virgo ſacra, Deo dicata, Veſtalis, Solitaria, vide Cloſter. Schöne/ Tugendſame Jungfraw / Virgo venuſta, pulcra, formoſa, modeſta, pudica, formæ laude conſpicua.

Frawenkraut / Apiaſtrum, Meliſſophyllum. Meliſſen aliàs.

Frech/ Mutwillig/ Protervus, Petulans, Procax, Ferox, Audax, Petulcus, a, um. Frechheit/ Petulantia, Ferocia, Ferocitas, Protervia, Audacia. Frech ſeyn/ Ferocire, Barbarie omni crudeliorem eſſe. Keine Frechheit brauchen / Animum ab omni ſævitiæ genere vindicare. Frech/ adverb. Protervè, Petulanter.

Frey/ Loß/ Liber, a, um, Immunis, e, Liberatus, Solutus. Frey/ vnverbunden/ Sui juris, Suæ poteſtatis, vel authoritatis. Sui arbitrij, mancipij. Frei/ erlaſſen von gemeinen ämptern/ Immunis, Vacuus à muneribus publicis, Expers publicorum munerum. Freiheit von gemeinen oder Bürgerlichen ämptern/ Libertas, Privilegium, Immunitas, Impunitas, Vacatio omnium rerum, Vacatio munerum civilium, Vacatio communis juris. Freiheit/ Geleit/ Aſylum, Locus profugij, Locus ſacer, Refugium, Profugium. Zinß oder Zollfrei/ Non vectigalis, Non tributarius. Frey von Geſetz/ Legibus ſolutus, Exemptus. Frey laſſen/ Frei geben/ Der Leibeygenſchafft erlaſſen/ Libertatem donare, dare, tribuere, præſtare, Liberum facere, Emancipare, Poteſtate liberare, Dimittere, Manumittere, Rude donare, Libertate donare, Vindicare, In libertatem vindicare, aſſerere. Freyheit geben/ Vacationem dare. Zur Freiheit beruffen / Ad pileum vocare. Freiheit wieder erlangen/ Recuperare libertatem. Sich der Freiheit erfrewen / Der Freiheit genieſſen/ Gaudere libertate. Jn Freiheit laſſen biß zu Außtrag der Sachen/ Dare vindicias ſecundum libertatem. Mit recht die Freiheit erretten / Liberali cauſam aſſerere manu, Ter. Freiheit Sache/ Liberalis cauſa. Freigelaßner/ Manumiſſus, Emancipatus, Rude donatus, Libertus. Freilaſſung/ Manumiſſio, Emancipatio. Von einem Freigelaſſenen geboren/ Libertinus. Frei vnd künlich ſchreiben/ Licentiore epiſtola cum aliquo agere. Frei eigen geben/ Mancipio dare. Der frei macht auß der Leibeigenſchafft/ Vindex. Koſtfrei/ Liberalis. Vnfrei/ Illiberalis. Frei/ Liberè, expeditè. Freiherr/ Baro. Freigebig/ Liberalis, e, v. Geben. Freigebigkeit / Liberalitas, Benignitas, Munificentia, Liberalis voluntas. Das hochbefreiet iſt/ Sacroſanctum. Freiwillig geben/ Donare. Freiwilliglich/ Von ſich ſelbſt/ Spontè, Sponte ſua, Ultrò.

trò, Sua voluntate, Per se, Sine impulsu alieno. Frei stehen/erlaubt seyn/Liberum esse, Integrum esse, Liberam habere voluntatem, In arbitrio alicujus esse. Freiheitsbrieff/Diploma, penul. prod. vulgò Bulla, alias Breve, Codicilli, vide Brieff. Frei bin ich von dieser Vbelthat/Hanc ego non attigi culpam, Hoc me crimen nunquam polluit. Der gemeinen Freiheit wol inacht nehmen/Communi antiquitate nihil antiquius judicare, Nulla de re tantum quantum de communi salute ac libertate laborare. Freiheit der Gemein vor allen suchen/ Ad unam civium libertatem curas intendere. Freie Künste/ Artes ingenuæ, Studia literarum, Liberales artes, vide Kunst.

Freien / Sich verheyrathen/ Ambire, Petere, Expetere, Rogare uxorem, vide Ehe/ Heyrath/ & Werben. Freyen/Procare, & Procari. Freier/ Werber/Procus. Vnzüchtiger Freier/Procus Penelopes, Proverb.

Freilich/Warumb nicht/ Scilicet, videlicet, Nimirum, Enimvero, Nempe, adverb. confir.

Freiburg in Breißgow/Friburgum Brisgaviæ, Freiburg in Nüchtland/Friburgum in Nuithonibus, utrumq; elegans oppidum, sed non admodum vetus.

Freisingen/Fruxinum, Oppidum Vindeliciæ, sive Rhetiæ secundæ.

Frembd/Außländisch/ Alienus, Externus, Peregrinus, Exoticus, Exterus, Extraneus, Adventitius, Alienigen9, a, um. Frembd/vnterschlieffen/ vnterschoben/ Subdititius. Frembdling/ Pilger/ Proselytus, Allophylus, Alienigenus, Alienigena, Extraneus, Peregrinus, Hospes. Die frembde liebet er/er kan nimmer heim kommen/ Lotum gustavit, Proverb. Entfrembden/Alienare, Entfrembden/ mit Recht absprechen/ Abjudicare. Frembde Länder besuchen/ Peregrinari, Peregrinatorem vel Peregrinum esse, Longè latèq; pervagari. Die frembden sol man freundlich auffnehmen/ Benignè excipiendi sunt peregrini, Oportet benignè accipere hospites.

Fressen/ verfressen/ Vorare, Devorare, Ligurire, Glutire, Deglutire, Lurcare, Tuburcinari, metaph. Gurgitare, Ingurgitare. Vide Fraaß/ prassen. Fressigkeit/ Voracitas, Edacitas, Gulositas, Ingluvies, Catillatio, Gula, Vorago, Charybdis, metaph. Inexplebilis, edendi aviditas. Vide Vollerey. Fressig/ Vorax, Gulosus. Vielfressig/ Polyphagus. Leutfresser / Antropophagus. Zu viel fressen / Onerare stomachum. Nur zu fressen geboren/ Abdomini natus, Fruges consumere natus.

Frewd / Frölichkeit / Gaudium, Lætitia, Hilaritas, Voluptas, Delectatio, Delectamentum, Oblectamentum. Frewd anzeigen / frolocken/ Manus tollere, Iubilare, Plaudere, Ovare. Vide Frolocken. Erfrewen / frewdig machen / Gaudium parere, Lætitiam adferre, Gaudio vel lætitia afficere, Perfundere, delinire gaudio, Hilarare, exhilarare, Delectare, Lætificari, vel Lætificare, Conijcere in lætitiam. Frewd haben/ Frui lætitia, Gaudio, Voluptate, Gestire, Lætitia corripi, Affici, Cumulari gaudio. Sich frewen / Lætari, Vitulari, Gaudere, Gestire, Lætitia efferri. Einem mit vergeblicher Frewd oder Hoffnung auffhalten / Lactare aliquem vana spe. In geheim sich frewen/Gaudere in sinu. Sich zusammen frewen / Collætari, Congaudere. Vide Frölich. Die ewige Frewd / Beatitudo, Beatitas. Vide Selig.

Frevelkeit / Frevel / Künheit / Temeritas, Audacia, Confidentia, Inconsiderantia, Incogitantia, Contumacia, Pertinacia. Vide Künheit. Frevel / kühne That / Factum temerarium, Audax facinus, Ausus præceps. Frevenlich/Contumax, Pertinax, Præfractus, Temerarius, Audax, Præsumptuosus, Confidens, Incogitans. Frevenlich/ Temere, Audacter, Licenter, Contumaciter, Pertinaciter, Præfractè.

Freund / der einen lieb hat / Amicus, Benevolentia conjunctus, Necessarius, Cum quo necessitudo intercedit, Familiaris, Agnatus. Blutfreund / Consangvineus, Proximior, Propinquus, Cognatus, Consangvinitate, Sangvine junctus, Propinquitatis vinculo conjunctus.

Geheimer Freund / Familiaris, intimus, Usu cōjunctus, In intimis. Ich hab sehr grosse Freundschafft mit jhm / Amicissimus, Amantissimus ejus sum, Familiarissime illo utor, Arctissima mihi cum illo est necessitudo. Wiederumb zu Freund werden / Redire in gratiam, Simultates deponere, Odium amore commutare. So lang ich leb wil ich dein Freund seyn / Amor tui in me numquam obsolescet. Zum Freund auffnehmen/ Iungere amicitiam cum aliquo, In album amicorum aliquem referre. Freundschafft machen/ Contrahere amicitiam, Inire amicitiam, Im-

mergere in consvetudinem. Freundschafft/lieb/ Amicitia, Necessitudo, Familiaritas, Consvetudo, Usus, Nodus amicitiæ. Blutfreundschaft/ Consangvinitas, Cognatio, Propinquitas, Vinculum consangvinitatis. Freundschafftglied / Gradus cognationis. Geheime Freundschafft / Familiaritas, intima amicitia. Stätte Freundschafft/ Non intermoritura amicitia. Freundschafft auffheben / Dissolvere amicitiam, Dirimere jucundissimam vitæ societatem, Solvere conjunctionem. Einem Freundschafft beweisen / Collocare in aliquem beneficium. Freundschafft abkünden / Renunciare amicitiam. Freundlich seyn / Induere hominem. Alle Freundligkeit ablegen/ Exuere omnem humanitatem. Freundlich / Humanus, Bonus, a, um. Facilis, e. Amicus, Benignus, a, um., Lenis, Affabilis, Suavis, e. Freundschafft / Humanitas, Popularitas, Affabilitas, Lenitas, Comitas, Benignitas, Facilitas. Freundlich / Amicè, Blandè, Benignè, Benevolè, Humanè, Humaniter, Comiter, Familiariter. Freundlich ansprechen / Blandè appellare. Vnfreundlich / Inhnmanus, Ferus, Morosus, Durus, Austerus, a, um. Immitis, e. Humanitatis expers. Vnfreundlich/Inhumanè, Rigidè, Austerè, Morosè, citra omnem humanitatem. Vnfreundlich handeln / Novercare. Vnfreundlichkeit/ Inhumanitas, Feritas, Morositas, Difficultas, Austeritas. Vnfreundlich seyn/ Inhumanum, Ferum, austerum esse, Alienum esse ab humanitate. Sich etwas vnfreundlich gegen einen stellen / Animo non satis æquo esse erga aliquem, Iniquiore esse animo in aliquem. Freund seynd wir gewesen von Jugend auff / A pueris amici fuimus, A primis adolescentiæ annis ortus est inter nos amor, A teneris ungviculis amare cœpimus inter nos. Freundschafft beweisen / Prosequi aliquem beneficijs, Deferre obsequium. Vid. Dienen. Wir haben gute Freundschafft vnter vns. Mutua est inter nos eaq; summa familiaritas, nihil est nostra necessitudine conjunctius.

Frewen / Gaudere, Lætari. Vide Frewd.

Fried/ Ruh/ Pax, Quies, Tranquillitas, Concordia, Compositio. Fried machen / Facere pacem, Pacificare, Componere pacem, Dirimere controversias. Befriedigen/ Placare, Pacare, Pacificare, Sedare, Lenire, Mollire. V. Versöhnen. Fried / Anstand auff gewisse Zeit / Induciæ, arum. Friedlich befriedet/ Pacificus, a, um. Pacis studiosus, Tranquillus, Pacatus, Placatus, Sedatus, compositus, a, um. Befriedet / Placidus, a, um. Friedfertig /Placabilis, e. Befriedung / Propitiatio, Placatio. Das Fried bringet / Pacifer, a, um. Zu frieden lassen / Facere aliquem missum. Zu frieden seyn / guts Muths seyn/ Tranqnillo esse animo, Tranquillè agere, Nulla cura jactari. Wol zu frieden sein / sich begnügen lassen/Conquiescere, Acquiescere, Contentum esse. Auff Frieden anstellen / Ad pacem spectare. Friedbott/ Herolt/ Caduceator. Friedlich / Præcarè, Pacificè.

Frieren / kalt seyn / Horrere, Frigere, Algere, Frigidum esse, Frigus pati, Frigescere. Befrieren / Gelare, Congelare, Gelascere, Congelascere, Conglaciare, Coagulari, Frigore astringi, Glacie indurari. überfrieren / Concrescere.

Frießland /Frisia, vel Phrisia. Die Frießländer/ Friesen / Frisij, vel Phrisij. Ein theil Frießländer am Rhein / Busactores, populus juxta oppidum Suollis.

Frisch / new / Novus, Recens, Crudus. Vid. New. Frisch / gesund / Vividus, Vegetus, Plenus vigoris, incolumis. Vide Gesund Erfrischen/ Instaurare, Restaurare, Renovare. Vide Newen.

Frölich / Hilaris, e. Lætus, Festinus, a, um. Alacer, cris, cre. Fröliches Gemüths/ Laxatus curis, Alacri, erecto animo. Frölich von Angesicht/Læto vultu, Hilari fronte, Exporrecta fronte, Hilari facie. Frölich seyn / Lætari, Lætitia efferri, Explicare, Exporrigere frontem. Frölich machen / Exhilarare. Frölich / Nuptialiter. Frölichkeit / Hilaritas, Lætitia. Frölichkeit erzeigen / Arridere. Frölich werden / Hilarescere.

Frolocken/ Exultare, Iubilare, Plaudere, Applaudere, acclamare, Gratari, Gratulari, Lætitia, gaudio exultare, voce ac gestu gaudium declarare, Lætitia gestire. Frolockung / Iubilum, Plausus, us. Gratulatio, Exultatio. Das zu Frolockung dienet/ Gratulatorius, a, um. Gratulabundus, a, um.

Fromb/ auffrichtig/ Probus, Bonus, Integer, Frugi, Sincerus, Candidus, Ingenuus, Purus, Castus, Rectus, Candore animi præditus. Vide Erbar. Fromb / Gottsfürchtig / Pius, Religiosus, Iustus, Sanctus, Colens pietatem. Frombkeit / Heiligkeit / Pietas, Sanctitas, Sanctimonia, Divi-

Divini numinis cultus. Vid Gottsforcht. Frombkeit / Probitas, Integritas, Candor, Innocentia, Simplicitas. Frommer auffrechter Mensch / Homo apertus. Frömblich / Integrè, Candidè, Probè. Frömblich handelen / Aperto pectore agere. Vide Auffrecht. Frombkeit wird wenig geacht / Probitas à paucis probatur, Morum integritas parvi fit. Vnfromb / Improbus, Ater, Niger, a, um. metaph. Vnfrombkeit / Improbitas.

Frosch / Rana. Laubfrosch / Rubeta. Fröschlein / Ranunculus.

Frost / Kälte / Algor, Frigus, Gelu. Vide Kälte & Frost.

Frucht / allerley Frucht der Erden oder Bäum / Fructus, us. Frugis, Fruges. Frucht eines Thiers / Fœtus, us. Proles, is. Frucht / Genimen, idem quod generatio. Geboren Frucht / Progenies. Geboren Frucht eines jeglichen Thiers / Pullus. Vnzeitige Frucht der schwangern Frawen / Embrio. Erste Frucht / Primitiæ, arum. Jährliche Frucht / Proventus frugum, seu fructuum, Annona. Thewre Frucht / grosse Thewrung / thewre Zeit / Gravis annona. Frucht herfür bringen / gebehren / Parere, quod mulierum est. Frucht einsamlen / Frumentari. Das zu Frucht dienet / Fructuarius, Fructificus, a, um. Fructuosus. Fruchtwurm / Curculio, Gurgulio. Fruchtbar / Frugiger, a, um. Fructuosus, Fructificus, Fructuarius, Fœcundus, a, um. Ferax, Fertilis, Uber, Fructifer, Pingvis, & Opimus, aliq. Fructiferus, a, um. Fruchtbarkeit / Fertilitas, Fœcunditas, Ubertas, Feracitas. Fruchtbar machen / Uberare, Fœcundare. Fruchtbarlich / Fertiliter, Fœcundè. Vnfruchtbar / Infœcundus, Sterilis, infructuosus, Inferax, Infelix. Vnfruchtbarkeit / Sterilitas. Vnfruchtbare Fraw. vid. Fraw. Vnfruchtbar werden / Sterilescere.

Früh / morgens vor Tag / Antelucanus, a, um. Manè, Benè manè, Summo manè, Diluculò, Prima luce, Exoriente aurora, Circa solis ortum, Matutino tempore, Albescente die, Sub aurora. Frühstück / frühsupp / Ientaculum. Vide Morgen.

Frühling / der Glentz / Ver, Vernum tempus, Veris tempus. Angehend Frühling / Ver novum. Völlig Frühling / Ver adultum. Außgehend Frühling / Ver præceps, Ad hunc modum & reliquæ anni partes dividi possunt. Tres autem veris sunt menses, Martius, Aprilis, Majus.

Fuchs / Vulpes, Volpes, Vulpecula. Füchsich / Vulpinus, a, um. Ut Vulpinus dolus. Vulpina fraus. Fuchs mit Fuchs fangen / Vulpinari cum vulpe, Proverb. de ijs qui dolose cum astutis agunt. Fuchsschwentzer / Adulator.

Fuder / Vehes, Vehis. Fuder Holtz / Vehes lignorum. Fuderig Faß / Culeare dolium. Vide Faß.

Fug / Iunctura, Commissura. Zusammenfügung / Connexio, Conjunctio, Connectura, Conjugatio, Coagmentatio, Coagmentum, Compago, Compages, pen. pro. Complexus, us, Congregatio. Zusammen fügen / ordnen oder setzen / Conjungere, Iugare, Copulare, Coaptare, Aptare, Iungere, Conglobare, Conglomerare, Coagmentare, Ferruminare, Adaptare, Aptè componere, Concinnare, Compingere. Hertzu fügen / Adjungere, Adjugare, Accommodare, Adaptare, Applicare, Adnectere, Connectere, Adijcere, Adsciscere, Appendere, Adscire, Adstringere, Sociare, Adsociare, Consociare, Adnumerare, Adgregare, Adpingere, Attexere. Sich fügen / sich schicken / Convenire, Congruere, Quadrare, Respondere, Accommodatum, Appositum esse. Füglich / bequemlich / Aptus, Idoneus, Commodus, Accommodatus, Congruens, Conveniens, Consentaneus, Oportunus, Accommodus, congruus, a, um. Habilis, conformis, e. Füglich / Aptè, Convenienter, Oportunè, Idoneè, Appositè, adverb. Zufügung / Adjunctio. Zusammenfügung der Dielen oder Bretter / Coaxatio, vel Coassatio. Zusammen fügig / Copulativus, a, um. Pactilis, e. Conjunctivus, a, um. Recht fügen / Attemperare. Von einander fügen / Dejugare, Dissociare. Vide Scheiden. Balcken zusammen fügen / Contignare. Füglichkeit / Habilitas, Convenientia, Aptitudo, Oportunitas. vnfüglich / Inhabilis, e. Incongruus, Improbus, a, um. Ineptus, Incommodus, importunus, Absurdus, Absonus, Inconcinnus, a, um. Vnfüglichkeit / Importunitas. Vnfüglich / Ineptè, Incongruè, Absurdè. Von Natur füglich / Natura compositus, Comparatus, Propensus.

Fuhr auff einem Wagen oder Schiff / Vectura, Vectio. Vide Fahren. Führen / Ducere, Deducere, Vehere, Pervehere, Provehere. Vberführer / Portitor. Abführen / abreitzen / Abducere.

cere, Avertere, Abstrahere, Avocare. Herauß führen / Educere, Evehere, Elicere, Extrahere, Egerere. Hinein führen / Inducere, Introducere, Inferre, Invehere, Importare. Vberführen / Traijcere, Transvehere, Transportare, Transmittere. Verführen / Seducere, In avia ducere. Verführung / Seductio. Verführer / Betrieger / Seductor, Impostor. Vide Betrug. Vollführen / Transigere. Vide End. Führer / Leiter / Dux, Ductor, Rector. Führung / Leitung / Ductus, us. Anführung / Isagoge, lat. Introductio. Einführig / Isagogicus, a, um. Neben sich / oder auff die seite führen / Seducere. Stäts führen / Vectare, Vectitare. Der geführt wird / Vector. Führen mit Gewalt / Trahere. Herzu führen / Adducere, Advehere. Herzu führen / anlenden / Appellere. Vnaußgeführte Red / Aposiopesis. Abgeführt von einem andern / Derivatum. Hinweg führen / Abvehere, Deportare, Subducere, Abducere. In die Höhe führen / Evehere. Hin vnd wieder führen / Ductare, Ductitare, Traducere. Vmbführen / Circumducere. Widerführen / Reducere. Sein Leben vollführen / Degere. Vide Leben. Führlohn / Schifflohn / Velatura, Portorium, Naulum. Mit Fuhrwerck sich ernehren / Velaturam facere. Fuhrmann / Agigator, Auriga, Vector, Vehicularius, Plaustrarius, Rhedarius. Vide Fahren.

Füllen / Equulus, Pullus, equinus, Equus pumilus.

Füllen / erfüllen / Implere, Adimplere, Farcire, Offercire, Gurgitare, Ingurgitare, Onerare, Opplere, Complere, Explere, Infarcire, Refarcire, Füllung / Fartura, Füllet / Farsilis, e, Füllerey / Crapula, vide Trunckenheit / Füller / Crapulator, Gefüllet / Onustus, a, um. Fartus, a, um. Gefüllter bauch / Faliscus venter. Erfüllung / Repletio, Erfüllig / Explebilis, Vnerfüllig / Inexplebilis, e, Widerumb füllen / Replere, Zufüllung / Supplementum. vide Völle.

Funck / Füncklein / Scintilla, Scintillula, Igniculus, Favilla, Kleine Füncklein geben offt grossen Brandt / Parva sæpe scintilla magnum excitat incendium.

Fund / Inventum, Inventio. Complementum, Excogitatum. vide Tichten / & Fabel. Fünd / List / Dolus, v. Betrug / List.

Fundament / Fundamentum, Basis. v. Grundt / Fundament / gemacht von Pfälen vnter dem Wasser / darauff man bawet / Fistucatio, Palatio.

Fünff / Quinque. Das fünff haltet / Quinarius, a, um. Je fünff / Quini, æ, a, das fünfft. Quintus, a, um. Fünffmahl / Quinquies, adver. Fünff Jahr / Quinquennium. Fünff Bücher Moysi / Pentateuchus. Fünfftzig / Quinquaginta. das fünfftzigst / Quinquagesimus, a, um. Fünff hundert / Quingenti, æ, a. Fünfftzig mahl / Pentaglottos.

Für / Vor / Præ, Pro, Ante, Ob, Fürher / A fronte, Für oder zu / E, vel Ex. Fürnemlich / Præsertim, Præcipue, Inprimis, Cumprimis. Fürwar / Etenim, Enimvero, Für einen sein / In rem alicujus esse, E re esse. Studere alicujus rebus.

Furch / Sulcus. Furch machen / Sulcare, Sulcos ducere. Durch alle Furchen / Sulcatim. Wasserfurch / Elix. Ackerfurch / Colitiæ.

Furcke / Furcilla fimaria, v. Gabel.

Fürdern / Prodesse, Adminiculari, Conducere, Commodare, Momentum adferre. v. Nutz.

Füre / Vectura, v. Fuhr.

Fürgang / Progressus, & Progessio. Fürgang / mit nutz / Provectus, us. Im fürgang / Obiter, levi brachio. Fürgehen / Progredi. v. Gang / & Gehen.

Fürhang / Siparium, Peripetasma, Conopæum.

Fürhin / weiter / Porrò, Deinceps.

Fürkauffen / Præmercari, Mercaturam exercere, vide Kauff.

Fürmundschafft / Tutela, in jemands Fürmündersch afft geben / In tutelam dare alicui, Tutelæ alicujus subijcere. Sein selbst Fürmünder seyn / Mündig seyn. In suam tutelam pervenisse, Suæ tutelæ esse, Fürmünder / Tutor, Curator. vide Pflegen.

Fürnem / Fürnemlich / Principalis, e. Fürnemer / Cardineus, Præcipuus, a, um, Cardinalis, e. Fürnem / Grosse Herren / Magnates, Optimates, plur. tant. gegen jhm selbst etwas schadlichs fürnehmen / Graviter de se consulere, von seinem Fürnemen abstehen / Mutare sententiam. Auff das fürnehmen kommen / Redire ad rem, vel propositum. Wider in sein Fürnehmen stellen / In gradum reponere. v. lit. N. f. ir Nam / & Meinung.

Fürsatz / Fürschlag / Propositum, Ratio. Von Fürsatz des Gemüths abstossen / De gradu deijcere, Proverb. Fürsetzen / Inducere in animum, Proponere animis, Comprehendere animo.

Er kan keinerley weiß von seinem Fürsatz abgeschreckt werden / Nulla re deterreri à proposito suo potest.

Fürsichtig / Prudens, Providus, Cautus, Circumspectus, Consideratus. Fürsichtigkeit / Prudentia, Providentia, Circumspectio. Fürsichtiglich / Prudenter, cautè, Circumspectè.

Fürsprech / Causidicus, Advocatus, zum Fürsprecher erwehlen / Patronum advocare, des beklagten Fürsprech / Defensor, patronus, beschwetzter Fürsprech / Zungen Drescher / Rabula, Fürsprech der außgesandt wird etwas zu bitten / Orator. Fürsprech seyn / Orare causam, Causas agere.

Fürst / Demarchus, lat. Princeps, Dux, Principatum tenens. Churfürst / Elector, Dux, Princeps elector. Churfürstenthumb / Electoratus. Fürstenthumb / Ducatus, us, Principatus, us. Das den Fürsten zugehört / Principalis, le, Fürstenschatz / Fiscus. Fürstlich Hauß / Fürstliche Residentz / Schloß / Augustale, Aula. Fürsten Sohn / Regulus. Fürstendiener / Palatini, Aulici.

Fuhrt eines flusses / Vadum. Furtechtig / Vadosus, a, um. Am Furt seyn / In vado esse, id est, in tuto esse.

Fürtach / welches den Regen abhelt / Corona, Projectura, aliàs vide Tach.

Fürtrefflich / Insignis, Clarus, Præclarus, a, um vide Edel / Fürtreffen / Florere, metaph. Præcellere, Antecedere, Eminere, Fürtrefflich im schreiben / Scribendi laude excellens. Fürtrefflicher Mann / Vir omnibus numeris absolutus, Vir singularis, omni laude insignis.

Fürtuch / Schurtz / Succinctorium, Semicinctum.

Furtz / Crepitus ventris. Furtzen / Pedere. Gegenfürtzen / Oppedere, vide Fartzen / & Feisten

Fürwar sagen / Affirmare, Confirmare, Asseverare, vide Ja sagen.

Fürwort / Prætextus, Nomen, v. Ansehen.

Fuß / Pes, Pesimus. Fußsohle / Planta. Höhle des Fuß / Vola. Fuß / vntertheil des Fuß oder Schenckels / Calx. vide Ferß. Fuß der Thieren die kein Zehen haben / Ungula. Fußtritt / Vestigium. Fußband / Compedes, Nervus. vide Band / Eysen / Strick. Fußstrick / Pedica. v. Fahen / Fangen. Das zu Fuß ist / Pedester / Pedestris. Fußpfad / Trames, Semita, Callis, vide Weg / zu Fuß / Pedes. adv. Zu Fuß gehen / Iter facere pedibus, Pedibus incedere, Itinere pedestri gradi, Pedes ire, vel venire. Ubel zu Fuß seyn / Ægrè pedibus ingredi. Wol zu Fuß seyn / valere pedibus. Fuß für Fuß / Pedetentim, Gradatim, Lento gradu. Fußknecht / Pedes, itis, Pedester. Fußzeug / fußvolck / Pedestres copiæ, Pedestris exercitus, Peditatus, manus pedestris, den Fuß vnterheben / Supplantare, Großfuß / Bupedes. krumfüssig / hinckent / Loripes. zweyfüssig / Bipes. dreyfüssig / Tripes. vierfüssig / Quadrupes, breitfüssig Planipes. Pansa. Die breite füß haben / Planci. hornfüssig / Cornipes. Die jhre füß gegē vns kehren / Antipodes, pe. cor. dem die Füß einwertz gewunden seynd / Varus, der gebogen fuß hat / Flexipes. mit vier Füssen gehen / Quadrupedare. Mit Füssen auffs erdreich stossen / Supplodere pedib. terram. Das gern mit füssen stosset oder schlägt / Calcitrosus, a, um. Mit den Füssen stossen oder schlagen / Calcitrare. Mit Füssen wancken / Titubare, ut ebrij. Der lange Füß hat vnd die Knie bey einander / Compernis, g. omn. Dreyfüß / Chytropus, odis, Chytrapes. Die Füß vber einander schlagen wie die Schneider / Decussare pedes. Fußschemel / Scabellum, Suppedaneum, v. Schemel. Barfuß / Excalceatus, Discalceatus, Nudis pedibus, v. Bloß. Zu Fuß fallen / Abijcere, Prosternere se ad pedes, Ad genua accidere, Advolvi genibus. vide verb. Fallen. Fuß / Vntersatz / Basis, aliàs Spira, Spirula. vide Balck / Fußmaß / Pes.

Füssen / Abusiacum, oppidum Rhetiæ primæ.

Futter / Viehspeiß / Pabulum / Pastus pecudum. Das darzu gehört / Pabularis, e. Gemengt Futter / Farrago. Futtersamlung / Pabulatio. Futter samlen / Pabulari. Auff die Futterung ziehen / Ire pabulatum. Das Futter entziehen / Subducere pabulum.

Futtertuch / Pannus subductitius.

INCIPIENTIA
à G.

Gab / Geschenck / Donum, Munus, Munusculum. Ehrengaab / Honorarium. Gaab zu Belohnung der Dapfferkeit / Præmiū. Newjahrs Gab / Strena, Xenium. Gab welche man den Gesandten gibt / Lautia, Xenium. Gab der Natur / Dos, dotis. Heilige Gab / Opffer / Oblatio. vid. Opffer. Das gegeben ist / Datum. Fürstengab / Congiarium. Gab die man auffwirfft vnter das Volck / Missile, subst. Gab die man dem

Sie-

Sieger gibt/Niceterium. Mitgifft/Morgengab/ Dos,dotis, Dos nuptialis. Das darüber gegeben wird/ Parapherna,vel Paraphernalia. plur.tant. Zugab in einem Kauff/Auctarium,Corollarium, Additamentum, Accessio, Adjectio. Gabenträger/Dorophorus. Begaben/ Donare, Afficere muneribus, Munerare, vel Munerari, Explere muneribus, Donare præmijs, Deferre præmia. Begabet/ Donatus,Præditus, particip. sine verbo. Mit guten Sitten begabet/ Præditus bonis moribus. Vnbegabet/ Indonatus; Indotatus,a, um. Mit Gaben bestechen/ Corrumpere muneribus.

Gabel/ Furca, Furcula, Furcilla. Gabel mit dreyen Spitzen/Tridens. Gabel mit zweyen Spitzen/Bidens. Korngabel/Merga. Mistgabel/Furca Fimaria. Fleischgäblein/Creagra,Fuscina,Fuscinula. v. Furcke. Gäblein/Räbenzinck/Krampff/ Capreolus.

Gäh/gähe/hoch/ Præruptus, a, um, Præceps, gen. om. Gäh/hoch Ort/ Præcipitium, Præruptum, Proclive, Acclive. Gähling/plötzlich/Subitarius, Subitaneus, Subitus, a, um, Præceps, Præcipitans, Nimium accelerans, Præproperus, a,um. Gähling/Repentè,Subitò,Præcipitanter, Præproperè,Procliviter. Gähling werffen/Præcipitare, Præcipitem agere. Gähstützig/ Hitzig vor der Stirn/Præceps, Præcipitis consilij, Immoderati sensus. Gähzörnig/ Præceps ad iram. Gähe vmbwendung der Strassen/ krum Vmbgäng/ Anfractus, subst.

Gacksen/ wie ein Henn/Glocire,Glocitare.

Gaden der Werckleuth/ Officina. Obsgaden/ Ophorotheca. Er kompt aus einer Werckstat oder Lehrschul/ Ex eadem venit officina.

Gälb/gelbfarb/Croceus,Crocinus,a,um.Flavus,Luteus,Luteolus, Cerinus, a, um. Tunckel/ schwartzgelb/ Ravus color. Gälb seyn/ Flavere. Gälb werden/ Flavescere. Gälbsucht/ Morbus regius,Aurigo,Arquatus,Icterus. Gälbsüchtig/ Ictericus,Ictericius,Morbo regio laborans,Ictero,Arquato morbo laborans. Goldgäl/ Fulvus, Rutilus, Aureus color. vide Farb/ & Ferben. Gälbe oder weißleymig/Melinus.

Galeen/ ein Schiff das drey Ordnung mit Rudern hat/Triremis.

Galgen/ das Hochgericht/ Patibulum, Furca, Gabalus,Crux,Arbor infelix. Lignum & Trabs (in sacra scriptura). Des Galgens werth/Furcifer. An den Galgen hencken/Tollere in crucem, Cruci affigere. vide Hencken. Gehe an den liechten Galgen/ Abi in malam crucem, Abi in malam rem,I,vel abi corvos pastum,Abi in malam pestem, malumq; cruciatum, Abi ad corvos,vel furcas, vide Creutz.

Gall/ Fel. Gall/Hertzwasser/ Bilis,Flava bilis, Cholera. Dem die Gall übergehet/Biliosus. Ohn Gall/Sine felle, id est, simplex.

Sanct Gallen/Sangallum, Oppidum elegans, Lanificio nobile.

Galileer/ Galilæus. vid. sup. Galilæa.

Gallrey/ Jus congelatum gelu in patina.

Galsterweib/Nachtvogel/Strix,igis, v. Nacht.

Gamanderlin / Chamedrys. latinè Trissago, herba est, quam alij Chamædropen, alij Teucrion dixere.

Gämß/ Dama, Dorcas, Caprea, genus est capræ sylvestris. vide Dannenhirsch.

Gang/Tritt/Gressus,Incessus. Spatziergang/ Pergula,Podium, Podiolum,dim. Xystus,Ambulacrum subdiale, Hypæthra ambulatio. Verborgener Gang vnter der Erden/Cuniculus. Eingang/ Ingressus,Ingressio, Introitus, Aditus, Ostium. Vnbedeckter Gang/Hypæthra, plu. tant. Subdialia, Subdivalia. Das keinen Zugang hat/ Inaccessus,Interclusus,a,um. Zugang / Accessus, Accessio, Aditus, Aditio. Zugang machen Gradum facere, Aditum patefacere. Durchgang/ Meatus. Durchgängig/Meabilis,Permeabilis,e, Pervius,a,um. Abgang/ Verlust/ Damnum, Jactura, Intertrimentum, Decidium. vide Schad. In Abgang kommen / Exolescere, Obolescere, Inveterascere, Obliterari. Auffgang/Ortus, Exortus,us. Der Auffgang/ Oriens,Orientalis plaga,Cardo cœli. Von Auffgang biß zu Nidergang/ Ab oriente ad occidentem,Ab ortu ad occasum. Außgang/ Außfahrt/ Exitus, Egressus, Egressio, Excessus,Exodus. Außgang/End/Exitus, Eventus, Finis. Außgang eines Dings/ Catastrophe, metaph. Guten Außgang haben/ Benè cadere, Prosperè succedere, Felicem sortiri exitum. Bösen Außgang haben / Malè evenire, cadere, Tristem habere exitum. Fortgang/ Progressus, Progressio, Successus. Fürgang/ Transitus, us. Fußgänger / Pedes, vide Fuß. Nidergang der Sonnen/ Occasus, Occidens, Occidentalis plaga,Obitus. Vntergangen/Præteritum,Elapsum, Trans-

Transfactum, Evolutum, Præterfluxum. Umbgang/Ambitus, Circuitus, Circuitio, Periodus, v. Kreyß. Hingang/Abitus, Abitio, Discessus, Discessio. Zusammengang/Coitio, Congressus, us. Krum Umbgang der Weg/Anfractus. Eingang der Flüß in das Meer/Ostia. Den Gang richten/Dirigere iter, gressus. Ungangbar/ungebanet/Invius, Avius, Inaccessus, a, um. Untergang/verderben/Interitus, Exitium, Vorgänger/Antecessor, Anteambulo, Zergänglich/Caducus, Fuxus, Fluidus, a, um. Fragilis, e, vide Fallen. Gangbar/gemein/Frequens, Tritus, a, um. vide Ver. Brauch/Begängnüß halten/Justa facere, Justa peragere, Parentare.

Ganß/Anser, das von Gänsen ist/Anserinus, a, um. Heerganß/Herodius, Avis Diomedea, quam Fulicam quidam putant. Schneeganß/Anser ferus, vel silvestris. Ganßfeder/Penna anserina. Gänsenthon/Clangor. Gänßweid/Chenoboscium. Gänßschmaltz/Anserinus adeps, Gänßstall/Chenotrophium, pen. prod. Gänßblum/Chrysonthemon. Gänßdistel/Endivia, Intybus.

Gant/Feilbietung/Außruff/Auctus, us, Auctio. Gantmeister/Auctionarius. Offentlich vergant/Auctionari, Auctionem facere, Subijcere hastæ, Auctione vendere, Sub præcone, vel, Per præconem vendere, Sub hasta vendere. Vergantet werden/Venire sub hasta.

Gantz/Vollkommen/Totus, Integer, Sincerus, Absolutus, a, um. Gantz uberall/Totus ubique, perfectus, Absolutus. Gantz an einander Solidus, Continuus, a, um. Sine intervallo. Gäntze/Soliditas, Integritas, Gäntzlich/völlig/Modis omnibus, Planè, Ab omni parte, Sartè, Prorsus, Penitus, omninò, Omnimodè, Prorsum, Plenè, Merè, Integrè. Gantz machen/erneweren/Redintegrare, Instaurare, In integrum restituere, Reficere, Renovare, Reparare. Gantz werden/Solidescere.

Gar/Pene, adverb. So gar/so fast/Adeò, In tantum. Gar nicht/Nequaquam, vide Nicht. Gar schier/Modò non, id est, fermè.

Garbe Korns/Merges, itis, pen. cor.

Garben/Schaffripp/Millefolium.

Gardensee/Benacus, vulgò, Lacus Gardæ.

Garn/Faden/Filum, Linum. vide Faden. Garnwinde/Rhombus. Fischergarn/Rete, is, v. Fisch/Netz/Strick. Zuggarn/Sagena, Verriculum, vide ibid. Wurffgarn/Funda. Jägergarn/Cassis, is, Groß Jägergarn/Plaga.

GA

Garten/Hortus, Hortulus, Horti. Lustgarten/Paradisus. Baumgarten/grüner Garten/Pomarium, Tometum, Viridarium, Viretum, Hortus arboribus pomiferis consitus. Vide Baumgart/Rosengart/Rosarium, Rosetum. Thiergarten/Vivarium. Weingarten/Vinea, vide Weingarten/Gärtner. Hortulanus, Olitor, Holitor. Gartenkraut/Olus, Holus, Olusculum, dim. Das im Garten wächst/Hortensis, e. Gartenbeth/Pulvinus, Gartenhauß/Villa urbana, Prætorium. Gartenkraut/Hortensis herba. Gartenzierde/so Bäum zusammen geflochten/Topiarium opus. Gärtner oder Hagmesser/Dumaria falx.

Garstig seyn/garsten/Rancere, Garstig Fleisch/Rancida caro, vide Fleisch. Garstig oder schimmel, gestanck/Rancor, oris, Gar schimlich/Garstig/Prærancidus. Ein wenig garstig/Subrancidus.

Gasse/Platea, penult. prod. Vicus, Viculus. Gassenmähr/Rumor. Enges Gäßlein/ohn durchgang/Angiportus, & Angiportum.

Gast/der zur Malzeit ist geladen/Conviva, Hospes. Ungeladener Gast/Umbra, Myconius vicinus. Gasthalter/der die Mahlzeit gibt/Convivator. Der ein frembden Gast auffnimbt/Hospes vide Frembdling. Gastkammer/Hospitale cubiculum. Gastfrey/Hospitalis, e. Ungastfrey/Inhospitalis, e. Gastfreyheit/Hospitalitas, Philoxenia. Zu Gast halten/Accipere, Mensæ adhibere aliquem. Gasthalter/Wirth/Stabularius. Gasthauß/Taberna, Taberna meritoria, Meritoria. Gastung/Gasterey halten/Convivari, Celebrare convivium, Epulari, vide Essen. Gasterey/Zech/Convivium, Comessatio, Epulū, Symposium, Accubatio epularis. Köstlich Gasterey/Convivium lautum, splendidum, Convivium opiparum, Mensa exquisitissimis cibis extructa, Delicatarum epularum convivium. Gasterey anstellen/Instruere, Apparare, Ornare convivium. Gastmeister/Architriclinus, Convivij præfectus, Symposiarcha.

Gattung/Genus, vide Art. (& Thor.

Gauch/Stultus, Fatuus, Delirus. Vide Narr/

Gauckler/Possentreiber/Gesticulator, Chironomus, Ludius, Ludio, Mimus, Pantomimus,

Histrio, Ventilator. Gaückelspiel/als durch reiffen springen/ auff Schwerdern gehen/ etc. Petaurum. Reyffenspringer/ Petaurista. Gauckler/der auffm Seyl gehet / Funambulo. Gauckeley/Gesticulatio, Præstigiæ, arum. Gaucklen/Gesticulari, Præstigium facere, Histrionem, Mimum agere, Miro corporis motu populo illudere. Gäucklerisch / Histrionicus, & Histricus, a, um. Die Gauckler kunst/ Histrionica, Histrionia.

Gebären / Kinds genesen / Parere, Eniti, Gignere, Edere partum, Generare, Procreare, Fœtare, Fœtificare, Proferre partum in lucem. Gebärer/ Vatter/ Genitor, Parens, Procreator, Generator, vid. Vater. Das Gebären/ Generatio, Genitura, Procreatio, Partus, Nixus, Genimen, Genesis. Gebärig/Genitalis, le. Fast gebärig/ Fœtosus, a, um. Von GOtt gebohren/ Theotocos, Theotocus. Geburtssamen/ Genitale semen. Geburtszeit / Fœtura. Kinder gebären/ Suscipere liberos. Gebären ein Mißgeburt/ Abortire, Abortum facere, Begeren zu gebären/ Parturire. Wider gebären/ Regenerare. Eingebären/ Ingenerare, Ingignere, Herfür gebären/ Progignere. Kräfftig zugebären/ Genitivus, a, um. Geboren / erzielet / bürtig / Natus, Procreatus, Genitus, Ortus, Oriundus, Satus, Cretus, a, um. Angeboren/ Ingeneratus, Innatus, A natura insitus, Agnatus, a, um. Originalis, le. Ein angeboren Laster/ Innatum vitium. Die angeborne Natur vnd Art / Ingenium. Der erst geboren/ Protogonus, Primogenitus. Eingeborner/ Unigenitus. Freygeboren/ Ingenuus, a, um, Von dem Mon geboren/ Proselinus, uti de Arcadibus traditur. Das geboren/ Effœtus, Defœtus, a, um. Die geboren hat / Enixa mulier. Die erstmahl geboren hat/ Prototocus. Geboren werden/ Nasci, Gigni, Procreari, In vitam venire, Generari, Edi in lucem. Wieder gebohren werden / Renasci. Mit geboren werden / Connasci. Eingeboren werden / Innasci. Herauß geboren werden/ Enasci. Herzu geboren werden/ Annasci. Geburt/ Vrsprung/ Nativitas, Genesis, Ortus. Geburt / die Frucht / Fœtus, Proles. Geburt / Kindsnöthen/ Puerperium, Partus, Nixus, us, Genesis, vide das Gebären. Das zu der Geburt gehört/ Natalitius, a, um, Natalis, le. Wiedergeburt/ Regeneratio. Mißgeburt/ Abortus, us. Geburt Lied/ Genethliacum carmen. Geburtstag/ Natalis dies, Genethlia. Von seiner Geburt an/ A die natali, Ab ortu primo, Ab initio ætatis, Ab ætate ineunte. Dazu bin ich geboren/ Fatum hoc meum est, Ea videor conditione natus.

Gebäw / vide Baw.

Geben / Dare, Præstare, Præbere, Tradere, Exhibere, Offerre, Tribuere, Afferre, Deferre, Subministrare, Propinare, metaph. Repræsentare, Collocare, Suppeditare, Geben/schencken/ Dare, Donare, Largiri, Elargiri, Impertiri, Munerare, vide Gab. Dargeben/ Impendere, Subministrare, Suggerere, Offerre, Das Eingeben des H. Geistes / Afflatus divini numinis, Instinctus, S. Spiritus, Concitatio mentis per S. Spiritum. Den Geist auffgeben/ Efflare animam, exhalare animam, Vitam cum morte commutare, vide Sterben. Eingeben/ in ein Ohr blasen/ Insusurrare, Inspirare, Eingeben/ einbilden/ Suggere, Inserere, Imprimere, Infigere. Ergeben/ Dedere se, Deditionem facere. Ergeben seyn/ geneigt seyn / Deditum, Pronum, Proclivem esse, Indulgere rei. Freygebig/ Munificus, Beneficus, a, um, Liberalis, e. Freygebigkeit/ Liberalitas, Munificentia, Beneficentia, Largitas, Freygebiglich / Liberaliter, Largè, Munificè. Freygebig seyn/ Liberalem esse, Liberalitatem colere. Sich auff etwas begeben/ Dedere se alicui rei, Animum applicare ad aliquid, Studere, Insudare alicui rei. Sich Gott ergeben/ Deo se dicare, dedere, tradere, Ab uno Deo pendere. Vbergeben/ heimstellen/ Tradere, Committere, Commendare, Fidei alicujus commendare. Die Hand geben / Dexteram porrigere, Conjungere dextram. Vergeben / Ignoscere, Condonare, remittere noxam. Vergeblich/ Irritus, Frustraneus, Vergebens/ Frustra, Incassum, Fortuitò, Abs re. Vergeblich arbeiten / Actum agere, Irata Delia venari, v. Arbeiten. Viel auff einen geben/ Magnifacere, v. Achten. Vmbgeben/ Circumdare, Stipare, Constipare, Circumvenire, Circulare, Cingere, Circumcingere, Circumvallare, Circumsepire. Vmbgeben / Obsitus, a, um. Widergeben / Reddere, Restituere, Refundere, Reponere. Widergeben / durch den Vnwillen/ Reijcere. Rejectare, Regerere. Zugeben/ Adsignare, Attribuere, Tribuere. Zugeben/ Anmassen/ beymessen/ Arrogare. Sich geben irgend auff/ Adjungere animum, Intendere animum. Nachgeben / Concedere. Ordentlich geben/

ben / Dispensare. Reichlich geben / Ampliter sumptum facere. Außgeben / Erogare, Pendere, Impendere. Geben mit Gewalt / Obtrudere, Intrudere. Sich begeben / Usuvenire, Evenire, Obvenire. Ergeben / Cedere, Devovere, Manus dare. Das ergeben ist / Dedititius, a, um. Herfür geben / Promere, Prodere. Heimlich angeben / verrahten / Deferre. Hin vnd wider geben / Dispensare. Ergebung / Deditio. Freyvergebung / Condonatio. Zugebung / Stoltzheit / Arrogantia, vide Hoffart. Vielgebig / Polydorus. Ergeben / Devotus, Deditus. Sich ergeben / Submittere se.

Geberd / Gestus, us, Motus corporis, Habitus. Voll Geberden / Gestuosus, a, um. Einfältige / schlechte Geberden / Ovilli mores. Geberd / Dichtung der sitten / Ethopœia. Geberd / außtruckung / Ethologia. Mit Geberden anzeigen / Gestire.

Gebiet / Ditio, Ager, Territorium.

Gebieten / Edicere, Gebieten bey verliehrung des Lebens / Fraudem capitalem indicere, vide Befehlen / & Bevehlen.

Gebiß / Frenum. Gebiß einlegen / Frenum iniicere, Frenare.

Gebohren / Natus, vide Gebären.

Gebott / Edictum, Mandatum, Præceptum, Jussum, vide Befelch / & Bevelch. Die zehen Gebott / Decem præcepta, Decalogus, Lex Dei, Præcepta Decalogi. Gebott geben / Mandatum dare, Sancire. Mit Gebott abtreiben / Edicto vetare, inhibere. Das Gebot entschlagen / Edictum remittere. Dem Gebott gehorsamen / Imperata facere, Imperium accipere.

Gebür / Fug / Decentia, Decor, Decorum. Es gebürt dir / Tuarum partium est, Tuum est, vide Ambt. Gebürlich / Decens, Conveniens, Licitum. Gebürlich / Convenienter, Licitè, Dignè. Vngebürlich / Indecens, Præter decorum. Vngebürlich / Ineptè, Indignè, Indecenter.

Gebürg am Gotthart / Cotiæ Alpes. Das gebürg in Hessen / biß an Meissen / Melibocus. Das Gebürg hinder Glaris / an Graupünden / Lepotiæ Alpes. Gebürg in Kernten / vnd Friul / Juliæ alpes, alias Noricæ, & Ocræ dictæ, vide Alpen.

Gefahr / Periculum, Discrimen, Dubia fortuna. Gefährlich / Periculosus, a, um, Non tutus, Cum periculis conjunctus, a, um. Gefehrligkeit des Meers / Pericula, discrimina maris, Syrtes, Charybdis, Scopuli, Rupes maris. In Gefahr bringen / Adducere in discrimen, periculum, Præcipitare in pericula, In discrimen vocare. In Gefahr kommen / In discrimen devenire, Vocari, Circumveniri periculo. In gleicher gefahr seyn / In eodem versari periculo, Eadem navi vehi, Eodem jactari vento, Eadem procella agitari, In eodem clivo sudare. In grosser Gefahr seyn / Casibus rerum varijs fluctuare, Innumeris fortunæ telis expositum esse, Periclitari. Ohn Gefahr seyn / Extra periculum esse. Sich in Gefahr geben / Objicere se periculis, Abire in periculum, Offerre, Exponere se periculis, Subire aleam. In Gefahr des Lebens stehen / Periclitari capite, In capitis discrimine versari. Auß Gefahr erlösen / Eripere è periculo, Eximere periculo.

Gefallen / Placere. Ihm selbst gefallen / Mirari se. Wol gefallen / Visum esse. vide Verb. Fallen / plura.

Gefängnüß / Carcer, Captivitas, Vincula, Custodia, Latomia, Vide in verb. Fangen. Gefängnüß des knecht / Catasta.

Gefäß / Vas, vasis. vide Faß.

Gefäll / Rente / Reditus, Fructus, Census, vide Renten.

Gefehrt / Reißgesell / Comes, vide Gesell.

Gegen / Erga, Contra, Adversus, Adversum, Ad, In. Hergegen / Contrà, E contrariò, Vice versa. Das gegen vns / Citerior. Gegne / Tractus, Regio, Plaga, Fines, Termini. Gegentheil / Adversarius, Adversa pars, vide Feind / Widersacher. Gegenwärtig / Præsens, Præsto, coram, Ante oculos. Gegenwart / Præsentia. Gegenwertig seyn / Præsto esse, Adesse, Interesse, Copiam sui facere. Begegnen / Obviam venire, Obviam fieri, Occurrere. Entgegen / Obviam, Adversum, adverb. Entgegen bringen / werffen / Obijcere, Entgegen halten / Obtendere. Entgegen kommend / Obvius, a, um. Gegen vber / E regione, Ex adverso, Ex opposito. Hergegen / Vicissim. Gegenwärtig machen / Præsentare, Repræsentare. Begegnen / Obtingere, imperson. Gegenschrifft / Antigraphum. Begegnen / einfallen / Incidere. Das Gegentheil / Oppositum.

Gehe / Præceps, vide Gäh.

Gehen / Ire, Vadere, Gradi, Proficisci, Tendere, Concedere, Venire, Devenire, Pergere, Pedare, Niti gradu, Facere iter, Metiri iter, Meare, Progredi, Conferre se. Irr gehen / De-

flectere à via. v. Irrgehen. Angehen/ belangen/ Referre, Intereſſe, Attinere, vide Treffen. An die ſeite gehen/Ire ex latere, Stipare latus. Auff gehen/Oriri, Erumpere. Außgehen/ Exire, Prodire in publicum. Auß ſeim Hauß gehen/ Exire domo, Egredi ædibus. Nach Hauß gehen / Petere domum. Außgehen laſſen/Edere, Dare in publicum, Vulgare, v. Buch/& Schreiben. Nicht außgehen / Publico abſtinere. Laſter begehen/ Admittere facinus, Patrare, Deſignare ſcelus. Durchgehen / Peragrare, Permeare, Luſtrare, Transmeare, Pervadere. Eingehen/Inire, Hinein gehen / Introire, Subire, Intrare, inferre pedem, Introgredi. Entgehen/Elabi, Effugere, v. Fliehen/ & Lauffen. Es gehet dich an/Tua refert, intereſt, Tua res agitur. Feſt begehen/vide Feſt. Fürübergehen/ Prætetire, Tranſire, Pertranſire, Prætergredi. Das auff beyden ſeyten auffgehet / Bipatens. Gehen laſſen / Dimittere, Miſſum facere. Gehen zu wohnen/Commigrare, Migrare. Herzu gehen/ Accedere, Adire, Congredi. Fürraußgehen/Eminere, Prominere. Her für gehen/ Progredi. Gantz hinein gehen/ Penetrare. Entgegen gehen/Obviam ire. Hin vnd her gehen/ Spatzieren/ Obambulare, Deambulare, Inambulare, Ambulare, Oberrare, Ultrò citróque commeare. Hinweg gehen / Abire, Diſcedere, Faceſſere, E medio diſcedere, Concedere. Neben ſich gehen/Secedere. Schnell gehen/ Volare, metaph. Vergehen / Evaneſcere, Aboleſcere, Dilabi, Rareſcere, Interire, Intercidere, Diffluere. Vorgehen/Præire, Antecedere, Præcedere, Anteire. Vbergehen / Tranſgredi, Tranſcendere. Vmbgehen/ Ambire, Circumire, Circuire. Hintergehen/betriegen/ Circumvenire. Vntergehen / Peſſum ire, Naufragium facere, v. Verderben. Widerumb gehen/Redire, Reverti, Repedare, Remeare, Repetere. Zugehen/Geſchehen/ Fieri, ut, qui fit. Zugleich gehen/ Commeare. Zuſammen gehen/ Coire. Mit der Leich gehen/ Comitari, Deducere funus, Funus ornare. vide Leich. Nach eines Willen gehen/ Ad votum cadere, Ex animi ſententia ſuccedere. Vbel gehen/ Malè cadere. Nicht nach eins willen gehen/ Præter voluntatem cadere. Wol gehen/vid. Glücklich ergehen.

Geheimnuß/Myſterium, Arcanum. Das ein geheime Bedeutung hat/Myſticus, a, um. v. Geheymnuß. Geheimer verſtandt/Senſus myſticus.

Gehnen / Oſcitare. Das gehnen / Oſcitatio. Kranckheit / welche einem offt zu gehnen verursacht / Oſcedo, dinis.

Gehorſam / Obediens, Audiens dicto, Morigerus. Der Gehorſam/Gehorſamkeit/ Obedientia, Obtemperantia. Gehorſam seyn/Obedire, Audire, Parere, Præſtare ſe obedientem, Obſecundare, Morem gerere. Vngehorſam / Inobediens, Immorigerus. Vngehorſamkeit / Inobedientia.

Geige/Laute/ Chelys, Teſtudo. Geiger/Chelyus. Helle Geige/ Sonora Chelys.

Geier / Vultur, Vulturnus, avis eſt inſignis rapacitatis.

Geitz/ Avaritia, Immodica parſimonia. Geitzig/Avarus, Parcus, a, um. Patroclo ſordidior, Proverb. Geitzig ſeyn/ Avaritiæ vitio laborare, Avaritiæ ſtudioſum eſſe. Geitzglich / Avarè. Ehrgeitzigkeit/Ambitio. Ehrgeitzig/Ambitioſus, a, um, vide Ehrgeitz. Gar zu geitzig ſeyn / Charybdim & Barathrum eſſe divitiarum, Inexplebili auri aviditate laborare.

Gelde/Trulla, Alveus. vide Bütte/Eymer.

Gelegenheit der Zeit/ Occaſio, Oportunitas, Tempeſtivitas, Momentum. Recht / gelegen/ Tempeſtivus, a, um. Gelegenheit ſuchen/ Occaſionem captare, vide verb. Legen.

Geleyt/ Erlaubnuß hinzugehen/ vnd wider zu kommen/Commeatus. In einem ſicheren Geleit kommen/ Fide publica venire. Sicher Geleit/ Fides publica. Ein ſicher Geleyt geben/Dare tutum, vel liberum commeatum. Ein Geleyt begehren / Fidem publicam implorare.

Gelenck / Geleych / Glidmaß/ Artus, us, Junctura, Articulus. vide Finger.

Geldeтiſchen vnd Gülcher/ Menapij. Die im Hertzogthum Geldern/vnd Cleſe/Sicambri hodie.

Gelt/Müntz/Pecunia, Moneta, Æs, Nummi. Numi. Geltlein/Pecuniola. Gülden oder ſilbern Gelt/Moneta aurea, vel argentea. Eigend Gelt/ Pecunia otioſa. Wuchergelt/ Pecunia quæſtuoſa, vel Fœneratitia. Das zu Gelt gehört/ Nummarius, a, um. Wol bey Gelt/ Pecunioſus, Benè nummatus. Gelt Schuld/ Æs alienum. Gelt vnd Gut/ vide Reich. Gelt auß dem Raub gelöſet/ Manubiæ. Gelt das in Schulden iſt / Pecunia quæ in nominibus eſt. Lehrgelt/ Minerval, Minervale. Willkum Gelt/ Iſagogicum. Willkum

Gelt

Gelt bezahlen/ Iſagogicum dependere, Rudimentum tirocinij deponere. Einen mit Gelt beſtechen/ Corrumpere pecunijs. vide Stechen. Groſſe Summe Gelts/Magna ſumma, Vis pecuniæ. Gelt Liebhaber/ Philargyrus. Geltliebe/ Philargyria. vide Geitz. Vmb all ſein Gelt kommen/Facere jacturam, vel naufragium omnium pecuniarum. Bar Gelt/Numerata pecunia. Mit bar Gelt kauffen/ Præſenti pecunia mercari, Mercari Græca fide. vide Bar. Hafftgelt/Dingpfennig/Gottespfennig/Arra, Arrabo. Gelten/ Valere, Eſſe, in tertia perſona, In pretio eſſe. Gelten/ kräfftig ſeyn/ Valere, Pollere, Ratum, Firmum eſſe, Habere vim. Vergelten/Compenſare, Referre gratiam, Retribuere, Rependere, Reſpondere meritis. Vergeltung/ Compenſatio, Retributio. Wiedergeltung/ Talio, onis. Gleich mit gleich vergelten/ Talionem reddere, Par pari referre.

Gelübd/ Votum. Gelübd thun/ geloben/ Vovere, Facere vota, Vovere votum, Nuncupare votum. Mit Gelübd verbunden/Voto aſtrictus. Gelübd vollbringen/ Solvere vota. v. Gelübd. Gemach/heimliche Kammer im Hauß/Conclave, Penetrale. Verſchloſſen Gemach/ Cella. Heimlich Gemach/Latrina, Locus ſecretus. vid. Heimlich. Warm Gemach im Bade/Caldaria cella v. etiam Saal. Gemach im Gange/ Tardigradus, a, um. Gemach/ Tardus, Tardiuſculus, a, um. Gemächlich/ Senſim, Paulatim, Gradatim, Pedetentim.

Gemächtbruch/Hernia, Ramex, Ruptura. vid. Brüch. Gemächt/Mañlich oder weibs Gemächt/ Pudenda, Verenda, Ingvina, Genitalia, Membrum genitale, Pudendum muliebre, Cunus, Genitale arvum. vide Scham.

Gemahl/ Conjunx, vide Ehe.

Gemein/das vielen gehört/ nicht einem/Communis, Vulgaris, Popularis, e, Vulgatus, promiſcuus, Publicus, Gregarius, Circumforaneus, a, um. Gemein/ gäng/ Pervulgatus, Tritus, Uſitatus, a, um, vid. Brauch. Allgemein/Univerſalis, e, Oecumenicus, a, um. Gemeiniglich/ Vulgò, Vulgariter, Populariter, Communiter, Publicitùs, Publicè, In trivijs. Gemeinlich/ mehren theils/ Plerumque, Magnam partem. Gemein machen/ Vulgare, Evulgare, Divulgare, Edere, Proferre in publicum, Publicare. Gemein Volck/Plebs, & Plebes, is, Vulgus, Plebecula, promiſcua multitudo. Gemeinſchafft/Communio, Communitas, Societas, Conſvetudo, Uſus, Converſatio, Commercium, Conſortium. vide Freundſchafft. Gemein Nutz/vide Nutz. Gemeinſchafft des Volcks/ Publicum. Gemeinſchafft haben/ Uti, habere rem. vide Freund ſeyn. In gemein/In medium. Gemeiner Mann/Homo plebeius. Gemein werden/ Percrebeſcere, Divulgari, Rumore ſpargi, vide Offenbar. Gemeinmachung/Editio, Vulgatio, Publicatio. Sich gemein machen/ Proſtituere. Vngemein/Apocryphus, a, um. Die Gemein verſamlen/ Agere cum publico, Comitia habere. Der etwas gemein mit einem hat/Partiarius.

Gemß/vide Gämß/Damhirſch/Dama, Damula, Dorcas, adis, genit. Gemß/ Ibex, Hinnulus.

Gemüß Legumen, vide Brey/Wick.

Gemüth/Verſtandt/Will/Mens, animus, Voluntas. Das Gemüth hemmen/ Animum frenare, Frangere animum. Das Gemüth ergetzen/ Permulcere animum. Das Gemüth betrüben/ Movere animum. vide Müt.

Genad/ vide Barmhertzigkeit.

Genaw/ Exactus, Exquiſitus, Accuratus. Gar zu genaw ſuchen/ Nodum in ſcirpo quærere, Ad unguem exigere. Genawſuchung/ Micrologia. Genawer Dinge kund/ Der kleine Ding groß macht/ Micrologus.

vorGänger) Dux. Mitgänger/ Comes. Vorgänger der groſſen Herrn/Anteambulo. Vorgänger eines Bräutigambs/Paranymphus, Auſpex, Pronubus. Vorgenger eines jedē dings/Auſpex. v. Gang. Vntergänger der Felder/Finitor.

Genem/Gratioſus, vide verbo Nehmen.

Geneſen/ vide Gebären.

Genff in Saphoi/ Geneva, vel Gebena. Genfer vnd Loſanner See/ Lacus Lemanus.

begängnuß halten/ vide Gang/ & Leich.

Genick/ der Nacke/ Cervix.

MitGenoß des Erbs/ oder Gewins/ Socius, Conſors, Particeps, Partiarius. Mitgenoß der Speiß/ Tiſchgeſell/ Convictor. Mitgenieſſung/ der Speiß/ Tiſchgeſellſchafft/Convictus, us.

Genßweyd/ Chenoboſcium. vide Ganß.

Gent/ Geſſorium, vel Geſſoriacum navale, vulgò Gandavum, Emporium Morinorum.

Gentzlich/ Omninò, Prorſus, vide Gantz.

Gerad/richtig/ Rectus, Erectus, Procerus, a, um, Gerad/erſt/ Modò, adverb. Winckelgerad/ otho-

Othogonius,a,um. Gerad/gleich/Par,Haud impar. Vngerad/vngleich/ Impar, Dispar. Gerad oder vngerad spielen/ Ludere par impar. Geräde/ Länge/ Proceritas.

Gerber/ Lederbereiter/ Coriarius, Alutarius, Cerdo. Weißgerber d' Pergamen machet/ Membranarius. vide Pergamen.

beGeren/Petere, Poscere,Postulare,Cupere, Precari, Avere, Gestire. vide Begeren. Hefftig begehren/Expetere, Appetere,Deposcere,Concupere,Percupere, Affectare, metaph. Ardere, Inhiare,Anhelare. Heimlich begeren/ Suppetere. Wiederumb begeren / Repetere, Reposcere. Begeren von einem andern/ Contendere ab aliquo. Mit begeren/Competere. Begerung/ Petitio. Der sein Begeren erlanget hat/Voti compos. Abschlagung des Begerens/Repulsa. Das begert wird/ Optabilis, Exoptabilis, e. Begeren mit vnzüchten/Procare, & Procari. vid. Freyen/ begeren/ Requirere, Optare, Gliscere, Ambire, Stipulari,activè & passivè,Procire. Fast begeren/ Exoptare , Adoptare. Begeren allenthalben/ Corrogare. Begerer/Stipulator. v. Begeren.

Gern/Lubens,Libens,Ultroneus. Gern/ williglich / Libenter , Lubens, Lubenter, Volens, Voluntariè,Facilè. Gern thun/Lætus, non invitus aliquid facere. Vngern/gezwungen/Coactus, Invitus,Gravatim. Vngern thun/ Gravatim facere. Vngern haben/ Ægrè, molestè , graviter ferre, pati.

Gericht/ Tracht/Missus,us, Ferculum.

Gericht/ Judicium. Tag daran man Gericht halten darff/ Fastus dies. Tag daran man nicht Gericht halten darff/ Nefastus dies, Gerichtliche Anklag/Dica. Für Gericht lassen bieten/ Intendere alicui litem. Gerichtstatt/Forum. Gerichtszwang/Jurisdictio. Gerichts Vnkosten/ Expensa litis. Gerichts vnkosten überschlagen/ Rationem expensarum litis putare. Gericht halten/ Recht sprechen/ Jus dicere, Judicium exercere, Forum, vel conventum judicialem agere. Für Gericht laden/ Judicium dictare, In jus vocare, Formulam intendere,Diem dicere. Für Gericht zancken/Judicio contendere,conflictari judicio Litigare. Ein Commissari Gericht/Judicium recuperatorium,delegatum,Commissum. Anstand oder Auffhebung der Gericht/Justitium. Die Gericht seynd gehegt/ Judicium fit, aditur. Die Gericht anstellen/ Judicium indicere. vel edicere. Gericht einstellen/ Judicium remittere.

Gering/Vulgaris,e, Humilis,e, metaph. vide Vnachtbar/ Ring.

Gersten/ Hordeum. Gerstenrate/ Ægylops, aliàs Festuca, Avena sterilis. Gerstenwasser/Ptisana,pen.cor. Geschirr da man Gerstenwasser in siedet/Ptisanariū. Gerstenbrod / Hordeaceus panis. Gerstenhülsen/Cluma,vel Gluma. Gerstenmuß/Gersten Kraupe/Gersten Maltz/ Polenta, gen. fœm. & neut. Sechszeilige Gersten/ Hexastichum hordeum.

Gert/Virga,Scipio,Flagrum,Flagellum. Gert mit welcher die Fechter freigelassen würden/ Rudis. vide Ruth.

Geruch/ Olfactus. Geruch geben/ Halare.

Gerücht / Fama, Rumor , Ventus popularis, vide Geschrey. Gerüchtträger / Famiger , Famigerator. Der ein böß Gerücht hat/Infamis,e.

Gerümpel von alten Kleideren/Geschirr/ oder Haußrath/ Scruta. vide Haußrath.

Gesang Psalmus vide Sang/& Singen Gegengesang/ Palinodia. vide Widerruff.

Gesatz / Lex, Rogatio, Scitum, Sanctio. vide Bevelch/ Gebott/ Gesatz/& Setzen. Gesatz des gemeinen Volcks/ Plebiscitum. Ein Gesatz geben/Legem ferre,Legem condere,Legem sancire, Sciscere , Legem scribere, figere , Legem rogare. Dem Gesatz etwas abbrechen/Derogare legi. Durch Gesatz bekrafftigen / Lege sancire. Nach dem Gesätz handeln/ Ex præscripto agere, Lege agere. Dem Gesätz gehorsameu/ Legibus cedere,Legem accipere. Vrter dem Gesatz seyn/ Legibus teneri. Vom Gesetz befreiet/ Legibus solutus, Exemptus. Gesatz sonderbare Personen betreffend/ Privilegium. Gesatzgeber/ Legifer. Gesatzverständiger/Consultus juris, vulgò Jurista. Gesatzlehrer/Nomodidastes. Gesatz krafftloß machen Rumpere rogationes. Gesatzloß/Exlex. Das Gesätz auffheben/ Abrogare legem. Vom Gesatz erledigen/ Solvere legibus, Gratiam legis facere.

Geschäfft/Occupatio. Geschäfft einem andern übergeben/ Alij facem tradere. v. Schaffen.

Gescheid / Vafer, ra, rum, Astutus, Versutus, Vulpinus,Callidus,a,um, Sagax,Solers. Gescheidigkeit/ Astutia, Vafrities, Calliditas, Sagacitas. Gescheidlich/ Sagaciter, Versutè.

Geschehen/ Fieri, vide Zutragen. Geschehen seyn/ Actum esse.

Geschicht/Factum, Acta, Gesta, Res gestæ. Geschicht/Histori/Historia, Scripta rerum gestarum memorabilium, Acta, Chronica, Chronici libri. Geschichtschreiber/Historicus, Historiographus, Buch jährlicher Geschichte/Annales. v. Jahr.

Geschickt/gesand/Missus, Legatus, Amandatus. vide Schicken.

Geschickt/Idoneus, Oportunus, Dexter, aptus, a, um. Geschicklichkeit/etwas zu erfinden/oder zu machen/Industria. Geschicklichkeit/Dexteritas. Angeborne Geschicklichkeit/Ingenium, Dexteritas. Geschicklich/Oportunè. Vngeschickt/Ineptus.

Geschirr mit Handhaben/Capula. Ein jeglich Geschirr/Vas, vasis, Vasculum. Wassergeschirr/Hydria. Irrden Geschirr mit zweyen Handhaben/Diota. Geschirr das drey Rinnlein oder Röhrlein hat zum außgiessen/Trichillum. Hol Geschirr/Scaphium. Irrden Geschirr/Testa, Urceus, Plasma, Urceolus, Samia, Vas Samium. Ertzin Geschirr/Æramentum. Handgeschirr/damit man etwas beweget oder schaffet/Organum. Eisen Geschirr/Ferramentum. Geschirr/Werckzeug/Ferramenta. Geschirrmacher/Vascularius.

Geschlecht/Zucht/Progenies, Propago, Posteri, Posteritas, Prosapia, Soboles, Familia, Proles. Geschlecht/Stamm/Genus, Familia, Domus, Stirps, Sangvis. Geschlecht/Art/Sexus. Adelichs Geschlechts/Honesto genere natus, loco illustri, Nobili stemmate prognatus. vide, Adel/& Edel. Geringes Geschlechts/Obscuro genere natus, Ignobili sangvine ortus. Ein Geschlechter/Patricius. Geschlecht/Würde/Patriciatus. Der erste eines Geschlechts Anherr/Protogenus, Genearcha. Des vierdten Geschlechts/Abnepos. Die eines Geschlechts/Namens od' Stammens seyn/Gentiles. Das eines anderen Geschlechts ist/Heterogeneus, a, um. Nicht von einerley Geschlecht geboren/Hybridæ, de brutis & hominibus. Das Geschlecht mehren/Progenerare. Durch alle Geschlecht/Generatim. Das eines Geschlechts eygen ist/Gentilitius, a, um, Gentilis, e. Auß dem Geschlecht oder Art schlagen/Degenerare.

Geschmeid/Zierath/Ornatus, Mundus, Cultus in vestitu. vide Zierde.

Geschöpff/Plasma.

Geschwar/Ulcus, Apostema, Abcessus. Vnheilsamlich/betrüglich Geschwär/Cacoëtes, aliàs Chironeum ulcus. vid. Schwär. Geschwär am Hindern/Condyloma. vide Arß. Geschwär inwendig im Halß/Tonsillæ, idem quod Glandulæ & Tolos. Stinckend Geschwär bey den Naßlöchern/Ozena.

Geschwind/Solers, Versutus, a, um. vide Gescheid. Mit Geschwindigkeit nehmen/Intervertere.

Gesell/Gespan/Socius, Compar, Sodalis. Burschgesell/Contubernalis. Schulgesell/Rottgesell/Commilito, Condiscipulus. Reißgesell/Comes. Amptsgesell/Collega. Junger Gesell/Juvencus, Juvenculus. Hauff junger Gesellen/Juventus. Eins Gesell seyn/Familiaritate alicui jungi. Gesellig/Socialis, e. Gesellschafft/Societas, Consortium, Sodalitas. Gesellschafft des Wegs/Comitatus, us. vid. Gemeinschafft.

Gesicht/Visus, us. vide Sehen.

Gesind/Familia, Domestici.

Gespenst/Nachtgeister/Lemures, Larvæ, Spectrum, Lamiæ, Visum, Phantasmata nocturna, Terriculamenta.

Gespräch/Colloquium, Dissertatio. Gespräch halten/Venire in colloquium. Gesprächig/Disertus. vide Sprechen oder Sprach.

Gestad/Vfer eines fliessenden Wassers/Ripa. Gestad des Meers/Litus. Die Gestad bessern/Munire ripas. vid. Meer.

Gestalt/Forma, Figura, Species, Typus, Exemplar. v. Form. Gestalt/Ansehen/Facies, Vultus. vid. Antlitz. Rund Gestalt wie die Spinweb/Scutula. Zweygestaltig/Biformis, e. Vielgestaltig/Varius, a, um. Vngestalt/Enormis, e. Turpis, e. Ein ander Gestalt geben/Figurare. Vnter der Gestalt/Sub specie, Sub prætextu, Sub titulo. vide Schein. Welcher gestalt? Quo pacto? Qua ratione? Qua via? Quo modo? Gestalt oder Form geben/Formare, Formam inducere, Conformare, Fingere, Effingere. Gestalt haben eines Dings/Præ se ferre speciem alicujus rei, Exprimere rem aliquam, Repræsentare.

Gestern/Heri. Gesterig/Hesternus, a, um. Vorgestern/Nudiustertius. Für Vorgestern/Nudiusquartus.

Gestirn/Sidus, eris. Das von Gestirniß ist/Sidereus, a, um.

vnGestümigkeit/Impetus, Impressio, Vis, Violentia, Ferocia. Vngestümmig/Tumultuosus, a, um. Impetuosus, Æstuans. Vngestüm seyn/Tumultuari. Vngestümlich/Tumultuanter, Impetuosè, vide Gewalt. Ge-

Gesund/frisch/Incolumis, Sanus, Sospes, Salu-ber, Salvus, a, um, Valens, Firmus, Integra vale-tudine, Bona affectus valetudine. Gesund seyn/ Benè habere, Optimè valere, Prospera uti vale-tudine. Daß ich nicht gesund sey/oder komme mich alles Vnglück an/ Ne valeam. Gesund machen/ heilen/ Sanum aliquem facere. vide Heilsam. Gesunde Lufft/ Salubritas cœli atque temperies. Gesundmachung/Heylung/Sanatio, curatio. Der Gesundheit pflegen / Dare operam valetudini. Wieder gesund machen/ Ad sanitatem reducere, Reducere ad salutem, Mederi morbo. Gott spar dich gesund/ Etiam atque etiam vale, Fac valeas, Valetudinem tuam cura diligenter. Gesundheit/ Sanitas, Valetudo, Salus, Corporis incolumitas, Salubritas, Firma corporis constitutio. Gesun-der Orth/Salubris locus. Gesunder Mensch/ Sa-lubris homo. Das gesund ist/Salubris, e. Gesund am Leib/Vegetus, a, um. Gesund machen/Sanare, Sospitare. Vngesund / Pestilens, Morbosus, a, um. Insalubris, e. Insanus, Noxius, a, um. Wie-der gesund werden / Convalere, Convalescere, Revalescere, Consanescere, Pristinæ sanitati re-stitui, Valentiorem fieri, Ex morbo evadere, E gravi morbo recreari.

Getreid/Frumentum, Fruges. vide Früchte/ & Korn.

Getten/Runcare. Gettung der Kräuter/Run-catio. vide Jetten.

erGetzen/Oblectare, Recreare, Solari, Conso-lari, Laxare, Relaxare, Refovere, Refocillare. Ergetzt werden/ Oblectari, Jucunditatem hauri-re, Voluptatem capere. vide Erfrewen. Ergetz-ligkeit/ Recreatio, Oblectatio, Voluptas, vide Frewd. Ergetzlich/Delectabilis, e. Voluptuarius, a, um.

Gewerbhauß/die Börß/Junckerhoff/Basilica.

Gewalt/Potestas, Potentia, Vis. v. Herrschafft. Gewalt/Vnrecht/ Vis, Violentia, Injuria. Gewalt anthun/ Adferre manus, Inferre manus, Injice-re manus violentas. vide Vnrecht. Gewalt/ Ge-richt zu halten/Jurisdictio. Gewalt haben/Habe-re potestatem, Habere jus, Esse in manu. In Ge-walt haben/ Possidere, Potiri. Gewalt haben/ Macht haben/ Copiam habere, Integrum esse, v. Macht. Mit Gewalt/Vi, Per vim. Gewaltthä-tig/ Violentus, a, um. Gewaltiger/ Dynastes, vel Dynasta. Jhm selber Gewalt thun / Sibi manus inferre. Gewaltbrieff/Diploma, v. Brieff. Mit Gewalt herauß brechen/Erumpere. Eigene Ge-walt haben/ Sui juris esse, Suæ auctoritatis esse. Obersten Gewalt haben / Rerum potiri, Summo uti imperio, Summum jus habere. Gewaltig/ Potens, Validus, Potestate præditus. Gewaltig-lich/Potenter, Valide, Magna vi. Verwalten/Ge-rere, Administrare, Obire, Curare. Sein Ampt verwalten/Exequi, Explere munus, Obire, Ad-ministrare munus. v. Ampt. Verwalter/Admi-nistrator, Gubernator, Moderator, Curator. Verwaltung/ Administratio, Gubernatio, Fun-ctio, Curatio. Der Gewalt über ein Stadt oder Orth hat/Amptverwalter/ Toparcha, Præfectus civitati vel loco. Præfectus civitatis. vide Re-gieren.

Gewandschneider/ Vestiarius. Altgewänder/ der alte Kleider auff den Kauff bessert/ Interpo-lator, Mango, Veteramentarius. vide Kleid/ & Mützen.

Gewinn/Nutz/ Quæstus, Lucrum, Lucellum, Commodum, Compendium, Usura, Aucupium, Utilitas, Fructus. vide Nutz. Gewinnen/Lucra-ri, Lucrifacere, Merere, Quæstum facere, Emo-lumentum consequi. Gewiñ mit etwas schaffen/ Habere aliquid quæstui. Gewunnen geben/ Ce-dere jure. Gewunnen Gut mit Arbeit/Peculium. Gewinn auß der Arbeit / Emolumentum. Das Gewinn bringt/Meritorius, usurarius, a, um. Ge-winnsam/Compendiosus, Lucrosus, a, um. Der allein auff Gewinn sihet/ Lucrio, onis, Lucelli dulcedine illectus. Geringes Gewinns halben etwas thun / Vilis lucelli gratia aliquid facere. Vnehrlich Gewinn suchen/ Quæstus turpes face-re, Cum dedecore lucrari.

Gewißlich/ vide Wißlich. Für gewiß halten/ Sibi persvadere, Credere. Gewissen machen/ Conscientiæ metum incutere, Religione ob-stringere.

Gewohnen/Assuescere, Svescere. Gewonheit haben/In more habere. Zur Gewonheit werden/ Abire in consvetudinem. Sein Gewonheit be-halten/Uti sua lege. Nach der Gewonheit/Secun-dùm morem, In morem. vide Brauch.

Geyfer/ Pituita, Phlegma. Geyferung/ idem. vide Schnupff.

Geyl/ gail / Lascivus, Petulcus, Luxuriosus, Protervus, a, um, Salax, Petulans, Procax, De-lumbis, e, Libidinosus, Venereus, Voluptuarius, a, um,

a, um. Libidine pruriens, Veneri deditus. Ein Geyler/Comatulus. Geyl seyn/ Lascivire, Voluptati indulgere, Libidini, Veneri obsequi, Diffluere. Geylheit/ Lascivia, Salacitas, Mollities, Libido, Petulantia, Protervia, Procacitas, Luxuria, Luxus, Venus aliq. Geyl machen/ Effœminare. Geyl seyn/ Luxurire, Luxuriari (dicitur etiam de segete & arboribus.) Geyle Leut/Fluxi homines. Geyl gemacht/Effœminatus. Geylig-lich / Libidinosè, Protervè, Proterviter. vide Vnkeusch. Geyle schandbare Schrifft/ Lasciva pagina.

Geysel/Gaisel/ Flagellum, Flagrum, Mastix, Scutica, Scuticula. Geyselen/Flagellare, Flagellis, vel loris cædere.

Geist/Spiritus, animus, Genius. Geister/Umbræ, vide Gespenst. Guter Geist / Eudæmon. gute Geister/ Manes, ium, plur. tant. Polder geister/ Larvæ. Böser geist / Cacodæmon, Diabolus, Calumniator. Nachtgeister/ Lemures. Schwindelgeister/ Phanatici. Himlische Geister/ die Engel/ Spiritus ætherij, Mentes ætheriæ, Animæ cœlestes, Cœlites. GOtt der H. Geist/ Spiritus sanctus, v. Gott. Eingeben des H. Geistes/ Afflatus Spiritus sancti.

Geyß/ Capra, Capella. Wilde Geiß/Rupricapra. Geyßgeschlecht / Caprigenus. & Capreus, a, um. Geyßin / Caprinus, a, um. Verschnittener Geyßbock/ Caper. Geißhirt / Caprarius. Geißstall/ Caprile.

Geyßbart / Periclymon, Caprifolium, Matersylvia. (Spitz.

Gibel/ Fastigium, Summitas, vide Giffel / &

Gicht / Darmgicht / Tormina alvi, Colica passio, Tormentum, Iliaca passio, v. Bauchweh.

Gießfaß / Gutturnium. Ein Gießbach/ Torrens, nomen, gen. masc. Giessen/Schütten/Fundere, Spargere, Emittere. Giessen/Schmeltzen/ Fundere, Liquefacere, Liquare. v. Schmältzen. Giessig/ Fusilis. Giesser/ Fusor. Büchsengiesser/ Fusor tormentarius. Kannengiesser / Fusor pocularius. Giesserkunst/ Ars fusoria. Gießgeschirr/ Vas fusorium, v. Büchs. Vbergiessung/ Diluvium, Exundatio, Inundatio, Eluvio. v. Fluß. Giessen von einem ort ins ander/ Transfundere. Außgiessen / plapperen / Effutire, Außgiessen/ Profundere, Effundere. Begiessen/ befeuchten/ Rigare, Irrigare, Respergere, Suffundere, Madefacere, Eingiessen/Infundere, Instillare. vbergiessen/ vide Fliessen. Durchgiessen/Perfundere. Heraußgiessen / Restagnare. Herzugiessen / Affundere. Hin vnd wider giessen / Diffundere. Vmbgiessen/ Offundere, Circumfundere.

Gifft/ Venenum, Virus, Pharmacum. Gifft damit man die Pfeil bestreicht / Toxicum. Gifftbereiter/ Venenarius. Gifftig / Venenosus, Venenatus, Virulentus, a, um. Virosus, Pestilens, Vipereus, a, um. Gifftige Zung/ Lingua theonina, virulenta, viperea, maledica, mordax. Vergifftet / Veneno infectus, illitus, imbutus. Vergifften/ Veneno inficere, illinere, imbuere. Gifftfresser/Pharmacotrophi. Artzney vor die Gifft/ vide Artzney. Vergiffter/Zauberer/ Veneficus. Vergifftung/Veneficium. Gifft trincken/ Haurire venenum, Bibere cicutam, Perire toxico extingui, tolli, perimi veneno.

Giffel / Fastigium. Giffel eines jeden dings/ Apex. Giffel eines Bergs / Jugum, Cacumen, Verruca, Vertex. Gegiffelt/ Jugosus, a, um. vide Spitz/ & Giebel.

Gipß/ gypß / Gypsus, Gypsum. Mit Gypß bestreichen/oder zeichnen/Gypsare. Mit weissem Kalck oder gypß bestrichen/Gypsatus, a, um.

Begird, Cupiditas, Cupido, Aviditas, Ardor, v. Begird/& Lust. Begird vnd fleiß zur Weißheit/ Philosophia, Vbrig begird/ Affectio. Grosse begird zu essen / Orexis, lat. Appetitus, & Appetentia. Vnmässige begird/Sitis, metaph. Begird zu kratzen/ Pruritus, us. Böse begird / Libido. Böse begird bezähmen / Imperare cupiditatibus. Weibs begierde / Mulierositas. Begird zu Vnlauterkeit/ Tentigo, pen. prod. Groß Begird haben / Flagrare, Æstuare desiderio. Den begirden gnug thun / Explere animum. Seiner begird nachfahren / Obsequi, Servire libidini. Begirig/Cupidus, Studiosus, Avidus, a, um. Ehr begirig seyn / Sitire gloriam. Begirig seyn/Adspirare, metap. Begirig seyn eines Manns/ Catulire. Begirlig/Optatò, Cupidè.

Glåntz / Ver, v. Frůhling.

Glantz / Schein / Splendor, Nitor, Fulgor, Claritas, Lux. Glantz der Sonnen/oder Augen/ Radius. Solis splendor. Glantz des Himmels/ Dium. Glantz eines jeglichen dings / Jubar. Glåntzen / Fulgere, Splendere, Splendescere, Fulgurare, Radiare, Nitescere, Nitere, Candere, Scintillare, Micare, Rutilare, Radios emittere.

Widerglänzen/ Refulgere, Resplendere, Relucere. Glänzend / Fulgens, Nitidus, Splendens, Splendidus, Fulgidus. Herfür glänzen/ Enitere, Emicare, Enitescere. vide Hell/ Heyter/ & Klar.

Glaß / Vitrum. Trinckglaß / Calix vitreus. Glaßfenster / vide Fenster. Gantz roth Glaß/ Vitrum hæmation. Gläsin / Vitreus, a, um. Stundglaß/ Clepsydra. Glaßmacher/ Vitriarius.

Glatt/ Lævis, e. Glaber, a, um. Rasilis, e. Enodis, e. pen. prod. Glätten/ Lævigare, Dolare, Planare, Polire, Pumice lævigare, Glabrum reddere, Æquare, Adæquare, Exæquare, Edolare, Limare, Crustare, Pumicare. Wol glätten/ Elimare, Explanare, Delimare, vide Poliren/ ebenen/ & gleichen. Glättigkeit/ Lævitas.

Glaub / trew/ Fides. Glauben / Credere, Fidere, Confidere, Habere fidem, Tribuere fidem, Facere fidem. Glaubhaffter Mensch/ Homo bonæ fidei. Glaubbrüchiger / Lubricæ fidei, Perfidus. Glaubig/ vertrawig/ Fidelis, e. Fidens. Warglaubig/ Orthodoxus. Wahrer glaub/ Fides Orthodoxa, Fides Catholica. Glaubigkeit/ Fidelitas. Glaublich/ Verisimilis, Credibilis, Probabilis, e. Similis vero, Fide dignus. Glaubwürdiger Zeug / Testis classicus. Nicht glauben/ Non credere. Diffidere. Vnglaublich/ Incredibilis, e. A vero alienus. Vnglaub/ Incredulitas, Diffidentia, Infidelitas. Der gerne glaubt/ Credulus, a, um. Glauben halten/ Servare, tueri fidem, Stare promissis. Nicht glauben halten / Solvere, Fallere fidem, Frangere, Violare fidem. Glaubloß machen/ Abrogare fidem. Eim nicht glauben / Derogare alicui fidem. Geglaubt werden/ Invenire, mereri fidem. Bey Glauben/ Medius fidius, Bona fide, Profectò, Næ, Mehercule. vide Wahrlich/ nicht wahr seyn/ Incredibile esse, Inauditum esse, Mendacij habere speciem. Vnglaubig / Infidelis, e. Du haltest keinen Glauben / Fide nulla es. Die verheissung vnd Zusag endern/ Fidem mutare. Seinen glauben fälschen/ trewloß werden / Fidem fallere. Aberglaub/ Superstitio, Religio vana, delira, anilis. Aberglaubisch / Superstitiosus, a, um. Aberglaubig/ Superstitiosè.

Gleich wie / Sicut, Tanquam, Vt, Æque ut, Ita, Uti. Gleich/ bald/ Jam, mox. Gleich als/ Proinde, Perinde. Gleich als/ ob / Quasi. Gleich so viel / Tantundem, Totidem. Zugleich/ Similiter, Pariter, Unà, Juxta, Simul, Æquè, Æqualiter. Gleich / gleichförmig / Similis, Æqualis, Conformis, e. Æquus, a, um. v. Eben. Allerding gleich / Adsimilis, Consimilis, Persimilis, e. Gleich als / Instar, Velut, Pro more. Gleichsinnig seyn/ Eodem animo, Eadem mente esse, Eundem habere animum. Gleicher Meinung seyn / Concordare, Consentire, Ejusdem esse sententiæ, opinionis. Gleich mit gleich vergelten / Par pari referre, Eadem metiri mensura. v. Vergelten. gleichmachen / Æquare, Exæquare, Coæquare, v. Ebenen. Gleich seyn / gleicher art/ Similem, æqualem, conformem esse, Convenire, Congruere, Repræsentare, Respondere. Gleich vnd gleich gesellt sich gern/ Simile simili gaudet, Dignum patella operculum, Cicada cicadæ jungitur. Gleicher gestalt/ Similiter, Pari ratione, Eodem modo. Gleichförmig/ Conformis, Consimilis, Conveniens, Formam exprimens. Gleichförmigkeit/ gleichnuß/ Similitudo, Convenientia, Congruentia, Analogia. Gleich alt / Æquævus, a, um. v. Alt. Gleich namens/ Homonymum. vide Nam. Gleich Handwercks / Homotechnus. Gleichstande der Wag/ Æquilibrium, v. Wag. Gleichling gegen einander gesetzt/ Parallelus, lat. Mutuò comparatus. Vergleichung/ Exempel/ Similitudo, Comparatio, Collatio, Æquiparatio, Assimulatio, Paradigma, Parœmia, Parabola, Relatio. Dergleichen / Ejusmodi. Dergleichen gegen einander halten/ Comparare, Conferre, Componere inter se. Vergleichen / Assimilare, Æquiparare, Æquilibrium facere. Gleiche/ v. Ebene/ Flache. Gleichvermögen / Æquipollere, Æquivalere. Das etwas gleich abtheilt/ Diametricus, Diametros. Das gleich abgetheilet ist / Demensum. Gleich lange tags vnd nachts / Æquinoctium, geschicht aber am zwantzigsten tag des Mertzens vnd heisset Æquinoctium vernum. Darnach am dreyzehenden tag des Herbstmonats/ vnd heisset Æquinoctium autumni, & sunt hæc duo Æquinoctia, duæ ex quatuor mutationibus anni. Vngleich / Absimilis, Dissimilis, Inæqualis, e. Alienus, Diversus, Multivarius, a, um. Impar, Dispar. Vngleiche ding vergleichen/ Minima maximis comparare, Aquilæ noctuam conferre, Elephanti culicem conferre. Vngleichheit/ Dissimilitudo, Inæqualitas, Diversitas, Discrepantia, Differentia, Varietas. Vngleich seyn/ Discor-

Discordare, Diffidere, Discrepare, Differre, Abludere. Vngleichheit der Natur / Antipathia. Gleichnuß nach eines andern gestalt / Icon, Imago, Iconcula. Vergleichig / Comparabilis, e. Comparativus, a, um. Vnvergleichig/Incomparabilis, e. Gleich seyn / Referre. als seinem Vater gleich oder ähnlich seyn/Referre patrem. Gleichförmig seynd vnsere sachen / Rerum mearum imaginem video in rebus tuis.

Gleißner / Hypocrita, Simulator, Homo fictæ, fucatæ sanctitatis, Fictor, Fucatus homo. Gleißnerey/Hypocrisis, Simulatio, Fucata sanctitas. Gleißnen/Fingere, Simulare, v. Heuchlen.

Glettigkeit/ Læuitas. v. Glatt.

Gleych / gelenck/ Artus, us. Articulus, Junctura. Gleychknodt/Vertebra. Gleych am Rückgrad/ Spondylus, pen. corr. Gleych an eim stengel/ Geniculum.

Glid / glidmaß / Membrum, Artus, us. Das mañlich glit/Mento, onis. Der ein groß mañlich Glid hat/Mentulatus. Natürlich Glid/ Natura, aliquando etiam pluraliter, Naturalia. Der mangel an den Gliedern hat/ Mancus. Zweyglidig / Bimembris, e. sic Trimembris, Quadrimembris, e. Die Glieder zusammen fügen / Membrare.

Glitzig seyn/ Nitere, Fulgere. v. Glantz/ Hell/ Heyter/ & Klar. vide etiam Scheinen.

Glock / Æs Campanum, vulgò Campana. glöcklin/ Crotalum, Tintinnabulum, Campanula, Nola. Glockenspeiß/ Æs caldarium, Glockenblumen / Convolvolus, Volvola, Involvolus. Glöckner/Æditus, Æditimus, Custos sacrorũ.

Glück/ Fortuna, Fors, Sors. Glückfall/Casus, Eventus, Successus. Gut glück/Fortuna, Felicitas, Prosperitas, Res secunda, Fortuna secunda, prospera. Glückselig / Secundus, Fortunatus, Fœlix, Faustus, Prosper, a, um. Glückseligkeit/ Prosperitas, Beatitudo, v. Gut glück. Glücklich/ Auspicatus, Felix, Dexter. Glücklich / Fauste, Auspicate, Prospere, Feliciter, Fortunatè, Propitio genio, Læto omine. Glücklich ergehen/ Prospere succedere, Peroportune evenire, Comite fortuna cedere, vide Gut End haben. glücken/glückselig machẽ/Secundare, Beare, Prosperare, & Prosperari, Fortunare. Das Glück versuchen/Tentare fortunam Glück wünschen Prospera optare, Gratulari, Bona precari. Das zu glück wünschen gehört / Gratulatorius, a, um. Gott geb glück zu deinem Fürhaben/ Dij cœptis adspirent, Deus fortunet tuum institutum, Benè vertat Deus quod agis, Deus faveat instituto, Bonis avibus cœpta res, melioribus exeat. Groß Glück haben / Felicissimè agere, Rebus omnibus prosperrimè affluere, Tam beatum esse, quàm qui maximè. Vnglück/Infortunium, Adversa fortuna, Infelicitas, Res adversa. Groß Vnglück/ Lemnium malum, proverb. Ilias malorum, Lerna malorum, Sybaritica mala, Malorum mare, Niobes dolores, Antiopæ luctus, Cyrnia jactura, Ogygia mala. Vnglück haben/ Uti fortuna adversa, vel iniqua, Premi adversis, Affligi miserijs, Fortunam inimicam experiri. Vielem Vnglück vnterworffen seyn / Infinitis calamitatibus expositum esse, Sævientis fortunæ telis objectum esse. Vnglückselig/Infelix, Inauspicatus, Calamitosus, Ærumnosus. Mit Vnglück geplaget werden/Vexari infortunijs, Infelicem esse. Vnglücklich / Inauspicatus, Ominosus, Sinister, a, um. Mali ominis, Sinistro omine. Vnglücklich ergehen / Sinistre evenire, Minus prosperè cadere, Graviter accidere. Ich bin der aller vnglückseligste / Miserrimo sum fato, Extremè sum infelix, Omnes machinas & vires suas in me fortuna nunquam non exercet. Zur zeit des Vnglücks / Rebus adversis, duris, tristibus, Afflictis, afflicto, perverso rerum statu. Zur zeit des Glücks / Rebus secundis, lætis, prosperis, Secunda fortuna. Vnglücklich/ Inauspicatò, Sinistro genio, Infeliciter. In gleichem Vnglück stecken / In eodem luto hæsitare, Proverb. Vnglückselige tag / Atri dies, metaph. Glücklich ein sach endigen/ Ex sententia rem gerere. Im Glück seynd viel Freund/ Fortuna secunda multi sunt amici. Dum fortuna suffragatur, favet, amicorum extat copia.

Glüen/ fewrig seyn/ Candere, Excandescere, Ignescere. Glut/ Pruna. Glüend/ Ignitus, Candens, Igneus. v. Flamm/ & Fewer.

Gnad/Gunst/Gratia, Favor, Clementia. vide Barmhertzigkeit/ & Gunst. Auß gnaden/Ex gratia, Gratis, Gratuitò, vide Vmbsonst. In Vngenad kommen/Excidere gratia. Wider zu gnaden bringen / Restituere in gratiam. Gnädig / Clemens, Propitius, Misericors. v. Sanfftmütig. Eines Gunst haben / Esse in gratia cum aliquo. Eines gunst nichts achten / Negligere gratiam ali-

alicujus. In eines Gunst bringen / Aliquem in gratiam cum altero ponere.

Gnugsam / Sufficiens, Satis, Sat, Par, aliq. Gnugsamlich / Sat, Satis, Sufficienter, Satis superque. Gnug seyn / Sufficere, Satis esse, par esse. v. Genug. Begnüget seyn / Acquiescere, v. Zu frieden. Von diesem sey gnug gesagt / De his hactenus, Hæc hactenus. Vngnugsam / Impar, Dispar.

Goldt / Aurum, Auri metallum. Goldgrub / Aurifodina, Auraria fodina. Goldschmiedt / Aurifex, Aurifaber, Faber aurarius. Geläutert Gold / Aurum purum. Klar Gold / Obryzum. Goldleim / Chrysocolla. Goldtsand / Psegma. Goldschefelein / Ramenta auri. Goldtragend / Aurifer, a, um. Goldmüntz / Flava moneta. Gold dieb / Aurilegus. Goldschlager / Bractearius. Gold farb Edelgestein / Chysolithus. vide Edelgestein Goldgäl / Flavus, a, um. Luteus, a, um. v. Gäl.

Gegossen / Fusilis, Conflatilis, e. vid. Giessen. Vbergossen / Delibutus. Halb begossen / Semimadidus, a, um.

Die Gothen / Gotti, populus.

GOtt / vom guten also genandt / das einig gut / Deus, Numen, aliq. Theos græcè. GOtt der Vater / Deus pater, Pater cœlestis, Prima persona Divinitatis. GOtt der Sohn / Filius Dei, Jesus Christus, Verbum, Salvator, Servator, Redemptor, Filius immaculatæ virginis Mariæ, Deus & homo, Secunda Trinitatis persona. GOtt der H. Geist / Spiritus sanctus, Paracletus, Consolator, Spiritus veritatis, Tertia persona Trinitatis. GOtt bitten / v. Bitten. Gottesdienst / Cultus Dei, Sacra religio, Res divinæ. v. Dienst. Gottheit / Divinitas, Deitas, Dei maiestas, vel essentia, Divinum numen. Göttlich / Divus, Divinus, a, um. Gott loben / v. Ehren / Loben. Der von Gott redet / Theologus. Von GOtt / Divinitùs, adverb. Gottesverhengnuß / Fatum, Vis fatalis. Mit GOttes hülff / vid. Hülff. Wills Gott / Si ita Deo visum fuerit, Annuente, favente Deo. Gottsförchtig / Pius, Religiosus, a, um. Deo serviens. Gottsfürchtiger / Pius, Religiosus homo. Gottesforcht / Pietas. Gottloß / Impius, Improbus, Sceleratus, Atheus. Gottlosigkeit / Impietas. Haußgötter / Dij penates, Dij patrij, Lares. Heimliche Götter bey den Heyden / Dij super. Gott befehlen jemand / Superis aliquem commendare. GOtt ergeben / Sacrare, Consecrare. Gott ergebener / Deo sacratus, dicatus, cujusmodi sunt viri religiosi, & sacræ virgines. Gottspfennig / Arra & Arrabo. Götter / Dij alieni, fictitij, falsi, Vana numina. Abgötter haben / Deos alienos, Falsos colere. Götz oder Bild / Idolum, Simulacrum. Götzendiener / Idolorum cultor, Idololatra. Götzendienst / Idololatria. Götzenopffer / Idolothytum. Gott gebe dir glück / Quod agis, vel actum est, Deus approbet, fortunet, secundet, Deus faxit ut felix faustumque sit, Omnia secunda fluant.

Der Gotthart / ein Berg / Adyla pars Alpium Pœninarum.

Grab / Sepulcrum, Monumentum, Tumulus, Conditorium, Tumba, Sarcophagus, aliq. Das zu einem Grab gehört / Sepulchralis, le. Grab da die todten Cörper verbrandt werden / Bustum. Ehrengrab dz allein zur Gedächtnuß gemacht ist / Tumulus honorarius, Cenotaphium. Grabschrifft / Epitaphium, Inscriptio funebris, Sepulcralis, Epicediũ. Begräbnuß / Gottsacker / Kirchhoff / Polyandrium, Sepulcretum, Cœmiteriũ. Köstliche Gräber / Mausolea. Biß ins grab / Usque ad rogum. Wassergrab / Fovea, Fossa, Scrobs. Verdeckter Grab / Cloaca. Graben / Fodere, Fodicare, Scalpere. Außgraben / außhölen / Cælare, Sculpere. Grabung / Fossio, Fossura. Außgrabung / Cælatura. Graber / Fossor, Scalptor. Kunst außzugraben / Toreutice. Eingegraben Werckstück / Toreuma. Das Feldgraben / Pastinare. Feldgraber / Pastinator. Begraben / Sepelire, Terræ mandare, Tumulo mandare, Sepultura afficere. Begraben werden / Humari, Sepulcro condi. Begräbnuß / Sepultura, Humatio, Tumulatio. vide verb. Gehen. Todtengräber / vid. Todtengräber. Vnbegraben / Insepultus, Inhumatus. Vntergraben / Suffodere, Cuniculos agere. Vntergräber / Cuniculari, Cuniculares. Außgraben / Effodere, Exhumare. Reliqua Composita vide etiam verb. Leich.

Graf / Comes, g. omn.

Granatöpffel / Punica mala. Granatöpffelhülsen / Malicorium. v. Apffel.

Granaten / ein Königreich / Betica, vulgò Regnum Granatæ.

Graß / Gramen, Herba, Gramen viride. Graßächtig / Gramineus, a, um. Graßmuck / Curruca. Graßblumen / Chrysanthemon.

Grät /

Grät/Fischgrät/Ossa piscium,Spina. v. Fisch. Entgräten/Exossare. Vordergrät/ Antilena. Hintergrät/ Postilena. vide Fisch.

Grausam/Horribilis,Trux,trucis,Atrox,Sævus,Truculentus, Torvus, Dirus, Immanis, Rigidus,Acris,Inhumanus,Ferus,vehemens,Crudelis,Severus, vide infra, Grimmig. Grausamkeit/Trucitas, Truculentia,Crudelitas, Sævitia, Atrocitas, Immanitas, Feritas, Torvitas, Atrocia Grawsamlich/Atrociter,Truciter,Tyrannicè,Tragicè,Truculenter,Crudeliter, Horribiliter. Grausen haben/Horrere,Exhorrere,Aversari,Abominari. Grausam machen/ Exasperare. Das ein Grausen vnd Forcht macht/ Horrificus, a, um.

Graw/greiß/Canus, a, um. Gräwe/Canities, ei. Canitudo. Grawfärbig/Glauciosus, a, um, Murinus. Grawblaw/ Cæsius. Graw werden/ Canescere, Incanescere. vide Alt.

Grawe/Vnwill/Nausea,Fastidium. Grawen/ Vnwill haben/ Fastidire, Nauseare, vide Grausen haben.

Grawpünner/Rheti, Alpestres.

Greiffen/ begreiffen / Comprehendere, Apprehendere, Assequi,Complecti,Tenere,Capere,Percipere,Concipere,Stringere. vid. Fahen. Begreiffen im Gemüth/Imaginari. Begreiffung/ Comprehensio,Apprehẽsio,Complexio,Complexus. Begreiffung/ Einhalt/Elenchus, Argumentum, Index. Ergreiffen/Capere, Arripere, Prehendere, Prendere, Prehensare, Prensare. Angreiffen/anrühren/ Tangere,Attingere,Contingere,Attrectare,Contrectare, Tentare manibus,Palpare. Angreiffen/anrühren/ Petere, Adire, Aggredi,Invadere,Incurrere,Adoriri. Den Haupthandel angreiffen/Jugulum petere. Kürtzlich begreiffen/Breviter,Summatim,Paucis,Brevibus complecti,Verbo dicere,Summatim perstringere. Vmbgreiffen/Amplecti,& Amplexari, Complexu tenere. Greiffung/Tactus,us. In kurtzem Begriff/Summatim,Strictim. Begreiffig/ Capax. Begriff des Gemüths/ Captus, us. Der gantze Begriff / Summa. Begriff eines Dings/ Hypothesis,lat. Argumentum,Materia.

Greiffen / Gryphes & Gryphones, alata sunt animalia,Leonis magnitudine.

Grämpeln/ Krämerey treiben/ Nundinare & Nundinari, Cauponari, aliq. Mercari. Grempler/Propola, Nundinator, Institor. Grempelmarckt/ Forum scrutarium. Grempler/ der alte Sachen verkaufft/ Scrutarius.

Grendel/Rigel/od' Schlagbaum/Repagulum.

Grentzen/ Frontir/ Fines, Termini, Limites, Confinia, Oræ. Angrentzend/ Finitimus, Confinis, Conterminus, Limitaneus, Vicinus. Ein Span der Gräntzen halb/ Controversia de finibus. Grentzen des Gebiets/Fines Jurisdictionis. Die Grentzen erweitern / Fines proferre. vide Marckstein.

Griech/einer auß Griechenland/Græcus,Grajus, Grajugena, Achæus. Griechisch/ Græcus, a, um, Græcanicus, Grajus, a, um. Griechenland/ Græcia. Griechisch lernen/ Græcissare. Griechische eygenschafft d' Rede/Græcismus. Wol Griechisch können od' reden/ Græcè luculenter scire, Græca lingva uti, Græcam lingvam callere.

Griffel/ Stylus, Graphium, Penicillus.

Grimmig/Truculentus. vide Grausam. Das Grimmen/ Darmgicht/ Tormina. vide Darm. Grimmen von Zorn/Fervere irâ. Grimmen des Obern Eingeweids/Cardia & Cardiaca. v. Zorn.

Grind/Raud/Psora, Scabies, Asperitas cutis. Erbgrind/ Porrigo. Zitterflechten Grind/ Grind mit Schüpen/ Lichen, Impetigo. Grindig/Scabiosus,Scabie infectus. Erbgrindig/Porriginosus. Zitterflechtgrindig/ Impetiginosus. Grindwürtz/Lapathon, Rumex, latin.

Grisch/Kleyen/ Furfur, Canica.

Grob/ bäwrisch/Rudis,Incultus,Rusticus,Rusticanus, Scythicus, Opicus, a, um. v. Bäurisch. Grobheit/Ruditas,Rusticitas, Barbaries. Gröblich/Rusticè,Inurbanè. Grob/nicht subtill/ Pingvi Minerva, Crassa Minerva. Grob reden/ Obscèloqui.

Groll/ vide Zorn/ Haß.

Gröpfen/ schlucken/ Ructare, Ructari, Ructus emittere, Cruditatem exhalare. Heraus gröpfen od' schlucken/Eructare,Eructari. ein Gröpff/ oder Schluck/Ructus.

Groppe/Kopff/ Carabus, piscis.

Groß/Magnus, Grandis, Vastus, Grossus, Ingens, vehemens, Amplus, a, um, Trabalis, Enormis, e, Non mediocris, e. Grösser/Major. Grosser theil/Pleriq;, Magna pars, Magnam partem. Fast groß/der allergrösseste/ Maximus. superlat. Trismegistus,Termaximus, Immensus, Permagnus, a, um. Vegrandis, e, Ingens, Immanis, e,

 Im-

Zimlich groß seyn / Justæ magnitudinis esse. Grosse Thaten/ Magnalia, orum. Großthätig/ Magnificus,a,um. Großthätigkeit/Magnificentia. Großmächtigkeit/Majestas. Großmüthigkeit/ Magnanimitas. Großlecht/Grandiusculus, Majusculus, a, um. Groß werden / Grandescere, Grösser machen/grössern/Ampliare,Amplificare, Accessionem facere, Grandiorem reddere, Magnificare,Attollere, & Extollere,metaphor. Groß werden/ Grandescere. Großachten/ vide Achten. Wie groß/ Quantus, a, um. So groß/ Tantus,a,um. Grösse/Magnitudo, Amplitudo, Granditas,Moles, Quantitas, Vastitas, Pondus, aliq. Großvatter/Avus, v. Eltern/Vatter. vide etiam Mehren & Nehmen. Größlich/ Summè, Etiam atq; etiam, Mirè , Mirificè , Majorem in modum, Incredibiliter, Non vulgariter. Groß einen achten / Multum alicui deferre , Tantum tribuere,quantum fortassis nemini, atque adeò, quantum prorsus nemini. Groß Ding zusagen/ Aureos polliceri montes. Grosse Sach/ Causa,Res gravis,Res ardua,Difficultatis plena.

Grub/Fovea,Scrobs,Caverna,Lacuna. Erzgrub/Æraria fodina. Goldgrub/ Aurifodina, v. Gold. Sandgrub/Arenaria. Steingrub/Saxifodina, Lapicidina, Latomia. Saltzgrub/ Salinæ. vide Höl. Hole Grub vnter der Erden/Sectura. Grub vnter der Erden/Tumba. Grub da die wilden Thier ligen/Latibulum. Fischgrub/Weyher/ Ichthyotrophium. Wustgrub/ Cloaca. Wassergrube/ Aquagium, Aquæductus.

Grummet/Cordum, Fœnum secundum, vid. Herbsthew.

Grün/Viridis,e. Herbeus, Herbidus, a, um. Safftgrün/Prasinus,Porraceus. Spangrün/Ærugo, Æruginosus. Grünfarbig/ Viridarium. Grün seyn/ Virere. Grün werden/ Virescere, Frondescere, Viridem fieri. Grünen/außschlagen/Vernare, Florere, Floridare, Frondere, Virere, Germinare, Frondes emittere, Pullulare. Grünen/ zum Kraut werden/ Herbescere, Obherbescere. Grün machen/Viridare.

Grüningen in Frießland / Philerum, juxta conjecturam.

Grund/ Fundum, vide Boden. Grundvest/ Fundamentum, Basis, Solum. Grund oder Fundament legen /Fundare, Fundamentum jacere, Stabilire,Firmare. Zu grund gehen/Pessum ire, vid. Verderben. Auß dem Grund/Funditus,adv. Abgrund/Wassertieffe/Abyssus. Fleissig ergründen/ Ad vivum resecare. metaph.

Gründel/Fundulus, piscis.

Gruß/ Salutatio. Gruß sagen/ Nunciare salutem. Grüssen/Salutare. Wiederumb grüssen/Resalutare. Vngegrüsset/Insalutatus,a,um, Sey gegrüsset/ Salve,Salvus sis, Salve plurimùm, Salve multùm, Salvere te jubeo, Ave, Opto tibi salutem plurimam, Benè tibi sit. Das gantze Haußgesind läßt dich begrüssen / Domus te tota nostra salutat. Gegrüßt werden/ Salutari. Ein Grüsser/ Salutator. Der Vatter läßt dich grüssen/ Salvebis à patre meo.

Guckuck/oder Gucker/Coccyx,ygis,Cuculus. Schreyen wie ein Guckuck/ Cucubare.

Gülden/ Aureus, Auratus, a, um, vide Gold. Goldgülden/Aureus,absolutè, Nummus aureus. Philipsgülden/Philippeus. Tausentgülden/Centaurio,herba. Güldenstück/die man über die Kleider anlegt/Petagium. Güldenstück macher/Petagiarius. Güldenstück oder Leisten der Weiber/Segmentarij. Güldenhorn/Chrysoceros. Güldenmund / Chrysostomus. Der gülden Haar hat/ Chrysocomus. Vergülden / Aurare, Inaurare, Deaurare , Auro obducere. Vergülder/ Aurarius.

Gült/ Stewr/ Vectigal. vide Stewr. Jährliche Gült/ Reditus, us. Das Gült oder Stewr giebt/ Vectigalis,e. Gülte des Priesters / Sacerdotium. Nachgültig/ Circumforaneus, a , um. Triobolaris,e. Vilis,e. Abjectus,a,um.

Gummi von Myrrhen/Gummi indeclin.

Günnen/günstig seyn/Favere, Addictum esse, Optimè velle, Studere, Non invidere, Benè cupere,Premere pollicem,Subscribere. Günner/ Freund/Amicus,Fautor,Studiosus. Vergönnen/ Zulassen/Permittere. Gunst/ Gratia,Favor,Studium. v. Freundschafft/Gnad. Fürnehme Gunst/ Notabilis favor. Gunstreich/Gratiosus, a, um. Gunst erlangen/ Inire gratiã, Invenire gratiam. Gunst haben / Valere gratia. Vngunst machen/ Conflare invidiam, Günstig/ Propitius,Studiosus, a , um. Fœlix aliquando. Günstig machen/ Propitiare, Conciliare. vide Gnädig. Vngünstig/Infensus, Malignus,a,um. Malevolus, vide Feind. Mißgünnen/ Invidiâ tabescere , livere, Invidia stimulari, Invidere, Livescere. Günstig machen / Conciliare favorem , Gratiam ab ali-

aliquo inire, Captare gratiam. In Vngunst seyn/ Invidia premi, Odio haberi, In odio esse. Mißgunst/ Invidia, Livor, Æmulatio, Malignitas, Odium. vide Haß. Vngünstig seyn/ Convertere pollicem. Vngunst machen/ Alienare. v. Feindschafft.

Guntzburg/ Guntia, oppidum.

Gurgel/ dadurch der Athem gehet/ Gurgulio. Herauß gurgelen/ Gurgarizare.

Gürtel/ Cingulum, Zona. Rittergürtel/ Balteus, plur. Baltea, orum. Balteum, Cinctus. Für-Gürtel/ Semicinctium. Vmbgürten/ Circumcingere, Præcingere, Incingere, Cingere. Hinter sich gürten/ Recingere. Zugürten/ Accingere.

Gut/ Bonus, Probus, a, um. Frugi. v. Fromb. Fast gut/ Optimus, a, um, superlat. irregul. Güte/ Frombkeit/ Bonitas, Candor. vide Frombkeit. Für gut halten/ loben/ Approbare, Alba creta notare. vide Loben. Für gut auffnehmen/ Æqui boniq; facere, vel consulere, In bonam partem accipere, In mitiorem partem interpretari, Non sinistrè suscipere, Dextrè accipere. v. Gut achten. Für vngut auffnehmen/ Iniquè ferre, Iniquo animo ferre, In sinistram partem accipere.

Gut/ Fortunæ, arum, plur. tant. Res, Census, us. vide Haab & Reich. Frey ledig Gut/ Prædium optimo jure. Zubracht Gut/ Mitgifft/ Dos, mulieris est. Gut mit Arbeit gewunnen/ Peculium. Ein gült Gut/ Fundus vectigalis, vel Pensitans prædium. Ein Lehengut/ Fundus beneficiarius, Fundus clientelaris, Prædium clientelare vide Lehen. Güter/ Bona. Güter der Obrigkeit heimgefallen/ Bona caduca. Ligend Gut/ Prędium, Prædiolum, Fundus. Breit ligend Gut/ Latifundium. Reich an ligenden Gütern/ Locuples. Gütlein/ Rusculum. Das Gut vnnützlich verthun/ Profundere substantiam, Rem suam dissipare. Betreffen Haab vnd Gut/ Agi de bonis.

Gütig/ Benignus, Humanus, Benevolus, Mansvetus, a, um. Mitis, Comis, Facilis, Lenis, e, Bonus, Blandus, Placidus, a, um. Gütig im Gespräch/ Affabilis, e. Gütig seyn/ Induere hominem. Vngütig seyn/ Exuere hominem. Gütig werden/ Mollescere, Mitescere. Gütig/ reichlich/ Liberalis, e. Gütigkeit/ Benignitas, Comitas, Humanitas, Facilitas, Affabilitas, Dignatio, Benevolentia, Bonitas, Mansvetudo. Gütigkeit/ reichligkeit/ Liberalitas. vide Freundlich. Begütigen/ Mitigare, Mollire, Lenire animū iratum, Mansvefacere. v. Söhnen. Gütiglich/ Benignè, Candidè, Mansvetè, Benevolè. Vngütig/ Iniquus, Malignus, a, um. Vngütiglich/ Iniquè, Malevolè, adver. vide Böß.

Gutthat/ Beneficium, Officium, Benefactum, Meritum. vide Dienst. Freundschafft/ Gutthat erzeigen/ Gratificari, Gratum facere, Ornare aliquem beneficijs. Gutthat vergelten/ Parem gratiam pro beneficio referre, Respondere beneficijs. Einem vndanckbaren Gutthat erzeigen/ Ponere beneficium apud ingratum, Ingratum ornare beneficijs, Alere luporum catulos, Alienum alere canem. Mit Gutthat verbinden/ Devincire sibi quem beneficio, Demereri aliquem obsequio, Obstringere officijs. Gutwillig/ Benignus, Æquo animo. vide Willig.

Gutsche/ Lotterbet/ Accubitum, Anaclinterium, Grabatus. vide Bett.

Gutteroff/ Glaß mit einem dicken Bauch vnd engen Halß/ Baucalium, Bombylius, Ampulla.

Gwardi/ Satellitium. Gwardiknecht/ Lateranus, Satelles, Stipator. vide Trabant.

INCIPIENTIA

ab H.

HAab vnd Gut/ Substantia, Bona, Opes, plu. tant. Opulentia, æ, Vmb Haab vnd Gut kommen/ Naufragium, vel Jacturam facere rerum suarum. vide Gut & Reich. Sein Haab vnd Gut verschlemmen/ Demittere in viscera censum, Bona sua dilapidare, vide Prassen/ & Fressen. Wollhabend/ Opulentus. Vnhabender/ Inops. vide Arm.

Haack/ Krampff/ Uncus, Hamus. Schiffhaack/ Anchora. vid. Ancker & Encker. Fewrhaack/ Harpa, æ, gen. fœm. Der mit einem Haacken zeucht/ Hamotraho, inis. Brunnenhaack/ Harpago. vid. Karst/ Haw.

Haal/ Hool/ Ferramentum camini.

Haar/ Crinis. Haupthaar/ Capillus. Haarlin/ Pilus. Haarlin die den Hennen an den füssen hangen. Dünhaarig/ Raripilus, a, um, pen. cor. Haarschopff/ Coma. Gekemmet Haar/ Pexi capilli. Vngekemmet Haar/ Incompti capilli, Diffusi capilli, Crines passi. Haarechtig/ Crinitus, a, um. Horridus, Hirsutus, Hispidus, Hirtus, Setosus, Capillatus, Pilosus, a, um. Harlin in der Nasen/ Vibrissi. Haar das man abschneidet/ Cæsaries.

Krauß Haar/Cincinnus,Crispus,Contortus capillus,Calamistrati crines. Haarlocken/Cinnus, Villus,Cirrus.Langhärig/Comatus,Comatulus. Vorder Haarlock der Weiber/Antiæ.Roth Haar/ Rufi capilli. Graw Haar/Cani,orum,plur.tant. Albi capilli. Gauchhaar / Milchhaar/ Lanugo. Haarnadel/Calamistrum. Gemacht oder frembd Haar/Capillamentum.Haarloß/Depilis,e.Glaber,a,um. Haar an den Stirnen der Pferd/Capronæ. Haarschopff/ Manen/ Juba. Der lang Haar oder Mäne hat/ Jubatus, a, um. Schaamhaar / Pubes. Haar an der Schaam gewinnen/ Pubere, Pubescere, Gallulascere. Haar ziehen/ Alere, Nutrire comam. Das Haar wachsen lassen/ Submittere capillos. Bey den Haaren ziehen/ Rapere aliquem sublimem. Haar außfallen/ Glabrescere. Haar sengen/ Ustulare capillos. Härin Kleid/Cilicium,Vestis cilicina,Vestimentum è pilis caprarum & Hircorum, habitus est, Religiosis hominibus admodum usitatus. Augenhaar/ Cilium. Haarfliessung/Alopecia. v. Krauß. Haar kürtzen/ Tondere, Detondere capillum vel barbam , Demetere crines.

Haaß/Lepus. Orth darin man Haasen zeucht/ Lagotrophium,pen.prod. Das von einem Haasen ist/ Leporinus, a, um. Haasenbrod/ ein Unkraut in der Gersten/ Ægilops, aliàs Festuca, & sterilis avena. Haasenfleisch/ Caro leporina.v. Fleisch. Haasenköl/Cicercula, leguminis genus.

Haben/Tenere,Habere, Possidere, Esse,cum dativo. vide Halten/ & Sitzen. Von jemand haben/Referre acceptum. Handhaben/ v. Schutz. Handhab/Ansa,Manubrium,Capulus,Capulum.

Haber/ Avena. Habermäl/ Avenacea farina. Haberbrei/ Puls avenacea. Haberbrodt/Panis avenaceus. Hewschrecken/ so in Haber wohnen/ Avenacea cicada.

Habicht/Accipiter.

Hader/Lis, Controversia,Contentio, Rixa, Altercatio. Haderich/Rixosus , Contentiosus, Jurgiosus, a, um, Irritabilis,e. Gehäder/ so viel mit einander zancken/Turba,Jurgium,Rixa. Haderleuth/Tricones.Hadern/Rixari,Commutare verba, Altercari, Velitare, metaph. Contendere, vide Zanck. Bis in die Nacht hat dieser Hader gewehret / Hæc usque ad noctem ducta est controversia,vel altercatio.

Hafe/ jrden Gefäß / Olla, Ollula, Testa, Vas fictile,Seria. öhren Hafe/ Lebes. Hafner/ Figulus,Plastes,Fictor,Lutifigulus. Hafnerkunst/Plastice,Figlina. Hafnerwerck/Opus figlinum.Hafner werckstatt/Figlina. vide Geschirr.

meer Hafe/Schifflände/ Portus, Navale. vide Meer. Den Hafen erreichen/ Portum tenere, Portum ingredi,inire,assequi. Den Hafen nicht können erreichen / A portu rejici, summoveri, Portu excludi, prohiberi, arceri.

Hafft/ Leibs Verpfendung/Nexus. In Leibs Hafft gehen/Inire nexum,Nexu se obligare. von Leibs Hafft entledigt/ Nexu solutus. Hafftgelt/ Arra, Arrabo. vide Gottsheller. Mit Hafftgelt verdingen / Arrare, Subarrare. Behafft mit Geschäfften/Occupatus, a, um, Verhafftet seyn/Teneri, passivum.

Hagel/Grando. Mit Hagel geschlagen/Grandinatus,a,um.Hageln/Grandinare. Zum Hageln geneigt/Grandinosus,a,um.Hagelgantz/Fulica.

Hagenbuch / Ornus. Hagmesser/ Falx dumaria. Hagendorn/Rubus caninus.Hageich/Robur, oris, vide Busch/ Dorn/ Heckwald. Hagöpffel/ Cornum. Hagöpffelbaum/Arbutus.

Halb/ Dimidius, Dimidiatus,Medius, a, um. Semis,Dimidium. Halbtheil/die helffte/Medietas. Halben Monats lang/oder alt/ Semestris, e. Derhalben/Propterea,Ideò,Igitur,Eò,Eare. v. Darumb. Meinethalben/Mea causa,Meo nomine, Mei gratia, A, vel ex me.

Halffter/Maulkorb/Capistrum. Halffter anlegen/Capistrare.

Halm/Strohalm/ Stipula,Culmus, Calamus frumenti. Halmknod/Geniculum.

Halß/Collum.Vorderhalß/Jugulum.Hintertheil des Halß/ Cervix. Halßband/ Torques, & Torquis, Monile, Collare. Halßband mit Spitzen/Millus. Halßeisen/Nervus. Halßband vor das Vieh/ Numella. Am Halßeisen stehen/ Ad palum numellarium stare ignominiæ causa, Numellis collum insertum habere. Der ein Halßketten trägt / Torquatus. Halßband von Goldstück/Monile, Segmen, Segmentum. Das Halßzäpfflein/ Angina, Tonsilla. Halßgeschwär/ Antias , & Antiades, plur. Tonsillæ. Halßstarrig/ Pertinax , Pervicax, Obstinatus, Cervicosus, Præfractus. Halßstarrigkeit/Pertinacia,Pervicacia,Dura cervix. Den Halß untersetzen/ Succollare. Von dem Halß thun/Decollare. Oder/ den Halß abhawen/ Decollare, Securi ferire. Umb

den

den Hals fallen/Ruere in amplexus, vide Vmbfahen/vmbgreiffen. Halßkapp. Cucullus.

Halten/Habere, Tenere, Obtinere, Tueri, Servare, In manibus tenere. Abhalten/Avocare, Abstrahere, Arcere, Deterrere, Avertere, v. Hindern/ & Wehren. Anhalten/Instare, Urgere, Incumbere, Incubare, Intendere nervos. vide Fleiß. Auffhalten/ Detinere, Morari, Remorari, Demorari, Retardare, Comperendinare, Distinere, Differre, v. Hindern/ verziehen. Außhaltung/Remora, Inhibitio, Retardatio. Auffenthalt/Stützel/Fulcimen, Fulcimentũ, Sustentaculum, Fulcrum, Sublimentum, Fultura. Columen, v. Stütz. Auffhalten daß nicht fält/Sustinere, Fulcire, Subniti. Auffgehalten werden durch geschäfft/Negotijs distineri, Occupationib⁹ implicari, Immergi, Urgeri multis negotijs, vide Schaffen. Behalten/Retinere, Servare, Custodire, Recondere. Erhalter/Servator. Behaltnuß der Reichthumb/ Gazophylacium. Beschlossen behaltnuß/Cellarium, Cella, Cella penuaria, vel promptuaria. behaltnuß der gemeinen Stattbrieff/ Chartophylaciũ, Grammatophylacium. Erhalten/Tutari, Tueri, Fovere, Defendere, v. Schützen. Erhalten/vberwinden/Obtinere, Vincere. Fleissig im sinn behalten/Recenti memoria tenere, Attenta mente perpendere, Ponderare, Trutinare, v. Dencken. Fürhalten/Exprobrare, Obijcere, Expostulare cum aliquo. vide Werffen. Fürhalten/Für Augen stellen/ Proponere, Ob oculos ponere, Exhibere, Ostendere. Enthaltung/Mässigkeit/Temperantia, Abstinentia, Continentia. Entgegenhaltung/ Objectio. Der sich enthaltet/ Continens. Der Gemein fürhalten/Ferre ad populum. Fürhaltung/Propositio. Für gewiß halten/Sibi persvadere, Pro certo habere, In animum inducere, Exploratum habere, Persuasum esse. Hindersich halten/ Legen/Recondere, Reponere, Abscondere. Jnhalt oder kurtzer begriff eines dings/Hypothesis, Argumentum, Materia, Subjectum, Subjecta materia. Kurtzer Jnnhalt/ Compendium, Synopsis, Periocha. Mit einem halten/Assentiri, vel Assentire, Subscribere. Stare ab aliquo, Studere alicujus partibus, vid. Beyfallen. Sich also halten/Ita se gerere, Eum se præstare. Sich enthalten/Cohibere se, Continere, Coërcere, Refrenare, Temperare sibi. Enthalten/ Hüten/ Abstinere, Cavere, Fugere, Evitare, Devitare, vide Meyden. Das lachen verhalten/ Tenere, Cohibere, Inhibere risum, Abstinere risu, Temperare sibi à risu. Sich vbel halten/ Turpiter, male se gerere. Verhalten/Reprimere, Supprimere, Abscondere, Occultare. v. Bergen. Verheissung halten/Promissa servare, Promissis stare, Non discernere à promissis. Verheischung nicht halten/Fidem fallere, Non stare promissis. Viel von sich halten/ Efferre se, Se unum suspicere, & admirari, Multum sibi tribuere, sumere, arrogare. Halten/ Existimare. Haltung von einem/Existimatio, v. Achten/ Vnterhalten/ Sustentare, Nutrire, Enutrire, Alere. v. Ernehren. Vnterhaltung/ Alimentnm. v. Nahrung. Wol halten/woltractiren/ Liberaliter habere, Bene accipere, Magnificè tractare. vid. Halten. Zu behalten geben/ Deponere apud aliquem, Credere, Concredere. Zusammenhalten/ Mithalten/ Cohibere, Continere, Concludere. Behaltnuß eines dings/ ein Kästlein/ Lädlein/ Capsula, Capsella, Cella, Repositorium, Conditorium, Receptaculum, Loculamentum, Theca, Armarium, Armariolum, dimin. Halt es dafür/Indue in animum, Sic tibi persuade, Pro certo, vel comperto habeas velim.

Hamburg/Treva, vulgò Hamburgum, oppidum prope Cimbricam Chersonesum.

Hamm/ Schweinschenckel/ Perna. Hinder-Hamm/ Petaso.

Hamel/Vervex. Hamelfleisch/Vervecina caro. Das vom Hamel ist/ Vervecus, & Vervecinus, a, um.

Hammer/ Malleus, Malleolus, dim. Schop-Hammer/Stupareus malleus. Wol gehammert/ Malleatus, a, um. Der ein Hammer braucht/ Malleator. Wäschplewel/Malleus lotorius.

Han/ Haußhan/ Gallus, Gallus gallinaceus, & Gallinaceus, substantiv. Das Hanenkrehen/ Gallicinium. Hanhödlein/ Carpinus. Schreyen wie ein Han/Cucurire. Han/oder Laßzapff/ Epistomium. Han auff eim Gebäw/ Pinnaculum, Petasus. Kirchhan/Triton. Vhrhan/Gallus sylvestris. Hanenbart/ Palea. Die Hanen beissen sich/ Galli præliantur inter se.

Hand/ Manus, us, flache Hand/Palma. Rechte Hand/ Dextera. Lincke Hand/ Sinistra, Læva, Sinistra, læva manus. Recht vnd linck/ Ambidexter, Æquimanus. Der linck ist/ Scæva, Scævola,

vola. Mit flacher Hand drucken/Palmare. Handboge/Arcus,us. Handhöle/Item, Handbeck/vide Beck. Handvoll/ Manipulus,Fasciculus manualis. Handhabe/Ohr an einem Geschirr/Ansa,Ansula. Handhab/ Manubrium,Capulum. Handwerck/ Opificium, Artificium, Ars mechanica. Handwercksmann/ Opifex, Artifex,Operator, Mechanicus,Operarius. Handwerck kunst/Artes mechanicæ, Illiberales, Sedentariæ. Handgeschirr/ Utensile. Handtuch/Mantile,Linteolum quo manus abstergere solemus. Handbüchlein/ Enchiridion. v. Buch. Geschwinde Hand/Promptus manu. Hand anlegen/vide Fahen. Fangen/ einhändigen/In manus tradere,Porrigere,Præbere. Die Hand darauff geben/ Manu data,porrecta, stipulata promittere,Polliceri. Vorhanden/ Præsens, Præsto, Coram, In manu. v. Gegenwärtig. Handschrifft/ Syngrapha, Chyrographum. Auff ein Handschrifft borgen/Per syngrapham credere. Vorhanden seyn/ Præ manibus esse, ad manum esse, Extare, Suppetere. Die Hand bieten/Dare dextram. Die Händ einander geben/ Jungere dextras. Mit flachen händen schlagen / Depalmare. Das zu den Händen gehört/Manuarius,a,um. Die Händ außstrecken/ Tendere manus. Die Händlinien/ Incisuræ. Einer Hand breit/ Palmarius,a,um. Handschuch/ Chirotheca. Eyserne Handschuch / Manicæ. Handthierung mit kauffen vnd verkauffen/Mercatus,us, Mercatura,Negotiatio. Handthierer/ Negotiator, Pragmaticus. Handthieren/ Negotiari. v. Kauff.

Handel/ Negotium, Res, Recula, Opus. vide Schaffen. Handlung/Actio,Actus, Gestio,Tractatio,Acta, Facta, Gesta. Gerichtshandel/Causa, Actio forensis,Lis,Controversia. v. Rechtshandel. Haupthandel/ Caput,Summa rei, Constitutio causæ. Handelen/ Tractare, Agere, Facere,Gerere,Moliri,Operari. Ein sach handlen/ Causæ patrocinium suscipere, Agere causam. Hierauff stehet der gantze Handel / Cardo rei in hoc volvitur, Ex hoc negotium totum pendet. Mit einem einfältigen einfältig handlen/ Cum simplice homine simpliciter agere. Trewlich handeln/ Ex bona fide agere. Mißhandlen/ Sündigen/Peccare,Delinquere, Admittere facinus,Delabi in vitium. v. Sünd. Mißhandlung/ Delictum, Peccatum,Commissum.

Hanff/Canabis,vel Canabum. Hanff hechlen/ Pectere canabim. Hanff brechen / Decorticare, Excorticare canabim. Hänffenseyl/Stupea vincula,Canabinus funis. Das von Hanff ist/Canabinus, & Canabaceus,a,um.

Hangen/Pendere,pen. prod. Suspensum esse. Der da hänget/ Pendulus,a,um. Pensilis,e. An einander hangend / Perpetuus,a,um. Anhang/ Appendix, Additamentum,Corollarium. Anhang/Rott/ Secta,Hæresis,Factio,Pars. Anhangen/Adhærere,Inhærere,Hærere alicui, vel in aliquo,Defixum esse,Inhærescere,Sectari. Anhänger/Nachfolger/ Sectator,Adstipulator,Assecla, Affectator. Stäts hangen / Propendere. Herfür hangen / Prominere. Fürhang/Peripetasma,Cortina,Peristroma, Umbraculum,Velarium,Velum. Herab hangen/Dependere. vide Hencken.

Die Hard/Rauricum nemus.

Harnen/ Levare,Exonerare vesicam. Harnstrenge/Kaltpiß/Stranguria,Dyssuria,v. Bruntz.

Harnstein/ Aliso, ut quidam putant, Castellum ad Lupiam fluvium.

Harnisch/Küriß/ Cataphracta. vide Pantzer/ Gantz geharnischt / Cataphractus, Loricatus. Harnischmacher/ Plattner / Laminarius. Rückharnisch/Hinderfleck/ Humerale. KnieHarnisch/ Tibialia. Harnischkammer/ Armentarium. vide Küriß.

Harpff/ Cithara,Fides,dis,3.decli. Fidicula. Harpffenschlager / Citharœdus. Harpffenschlagerin/ Citharistria. Harpffenschlagen / Citharizare. Die Harpffen richten/Pectere citharam. Das zu Harpffenschlagen gehört / Citharœdicus,a,um.

Harren/ vide Warten/ Verharren/ Bestendig seyn/ Manere, Perseverare,Persistere,Constare,Durare,Perdurare,Obdurare,Stare. Beharrligkeit / Perseverantia. Beharrglich/ Perseveranter. vid. Standthafftig.

Hart/ vest / Durus, Solidus, Firmus, Præfractus, Saxeus,Lapideus,a,um. Hart/ Arbeitsam/ Laboriosus, Industrius,a,um. Harthalsig/Cervicosus,a,um. Fast hart/ Prædurus, Adamantinus,a,um. Härten/ hartmachen/ Durare, Indurare, Obdurare, Solidare. Hart werden/ Obdurescere, Solidescere,Indurescere,Occallescere, Rigere, metaph. Hartigkeit / Duritia, Durities, Soliditas, Firmitas,Difficultas, aliq. Hartrabig

Roß/

Roß/ EquusSuccuſſor, & ſuccuſſorius. Hartneckig/ v. Grauwſam/ & Halßſturrig. Hartiglich/ Aſpere, Durè, Præfractè, Graviter, Rigidè. vid. Vnſanfft. Hartneckig/ vide Halßſtarrig. Hart ſeyn/ Durere. Verhärten/ Callere, Occallere, Occalleſcere. Verhärtung von der kälte/ Rigor. Verhärten/ gewohnen/ Callum obducere. Die Händ ſeynd von der Arbeit verhärtet/ Manus ad laborem occalluerunt. Die Knie ſeynd vom viel beten verhärtet/ Genua ob frequentem orationem callum obduxerunt.

Hartz/ Reſinatus, a, um. Hartzbaum/ Tœda. Das dem Hartz gleich iſt/ Reſinaceus, a, um. voll Hartz/ Reſinoſus, a, um.

Haſelſtaud/ Corylus. Ort da viel Haſelſtauden wachſen/ Coryletum. Haſelnuß/ Nux avellana, vel prænestina, Nux pontica. Haſelwurtz/ Aſarum, herba eſt hederæ ſimilis. v. Nuß.

Haſpel/ Girgillus.

Haß/ Neid/ Odium, Invidia, Simultas, Offenſio, Offenſa, Zelus, Æmulatio. v. Feindſchafft. Groſſer Haß/ Odium novercale, Odium capitale, Odium Vatinianum, Atrox, Acerbum. Verborgener Haß/ Inteſtinum malum. Haſſen/ Odiſſe, Odio proſequi, Flagrare odio, Alieno eſſe animo. Einen haſſen/ Simultatem habere cum aliquo. Sehr haſſen/ Odio plus quam Vatiniano aliquem inſectari, Odio capitali ab aliquo diſſidere, Hoſtili animo in aliquem deſævire. Haſſer/ Oſor. v. Feind. Mit haß/ Odioſe. Ein Haß zurichten/ Conflare invidiam. Den haß von ſich wenden/ Deprecari invidiam. Gehäſſig/ Infenſus, Inimicus, Hoſtilis. Gehäſſig ſeyn/ Averſo, vel alieno animo eſſe. Das gehaſſet wird/ Odioſus, Exoſus, Inviſus, Infeſtus, a, um. Verhaſſen/ Stellare, Invidere. Verhaſſet machen/ Onerare invidia. Gehaſſet werden/ Laborare odio.

Haub/ Rica, Ricula, dim. Vitta, Tæniæ, Mitra, Mitellum, dimin. Geſtrickte Haub/ Reticulum, Retiarum. Haubenbendel/ Teniæ. Der ein Haub trägt/ Mitratus.

Haupt/ Caput, Capitulum, Capitellum. Hindertheil des Haupts/ Occiput, Occipitium. Vordertheil des Haupts/ Sinciput. Der Wirbel am Haupt/ Apex, Vertex. Hauptſchüſſel/ Calva, Calvaria, Cranium. Haut die die Hirnſchalen bedecket/ Pericranium. Hauptſach/ Status, us, Caput rei, v. Handel. Zweyhäuptig/ Biceps. Dreyhäuptig/ Triceps, itis. Der ein groß Haupt hat/ Capitatus. Hauptſchwär/ Gravedo. Hauptwehe von ſauffen/ Crapula. Haupthaar/ Capillus. vide Haar. Der kein Haupt hat/ Acephalus. Hauptmann vber zehen tauſend/ Myriarchus. Hauptmann/ Obriſter/ Imperator, Dux, Ordinum ductor, Dux copiarum. Obriſter Hauptmann nach dem Imperator/ Tribunus militaris, vel militum, vulgò Mariſchalcus. Hauptmann vber tauſend/ Chiliarchus, Tribunus legionis. Hauptmann vber hundert/ Centurio. Hauptmann der erſten Rott/ Primipilus, Primopilus. Hauptmann vber den Hinderhalt/ Vragus, Poſtremi agminis ductor. Hauptmann vber fünfftzig/ Pentecontarchus. Hauptmann vber zehen/ Decurio. Hauptmann der reyſigen/ Hyparchus. Hauptmann/ Feldherr/ Archiſtrategus. Hauptſtadt/ Metropolis, lat. Matrix. Das auß der Hauptſtadt iſt/ Metropolitanus, a, um. Enthaupten/ Decollare, Obtruncare, Detruncare, Securi percutere, Caput cervice abſcindere, v. Halß. Das Haupt decken/ Capite eſſe operto, Capite tecto, cooperto, velato eſſe. Hauff/ viele/ Cumulus, Acervus, Congeries. Hauff/ allerley ding/ Silva, Silvula. Holtzhauffen/ Rogus, Pyra, Strues, Congeries lignorum. Hauffenvolcks/ Cœtus, Caterva, Turba, Concio, Populus, Agmen, Frequentia hominum. Häuffen/ Cumulare, Acervare, Aggerare, Globare, Coacervare, Accumulare, Congerere, Conglomerare. In cumulum redigere, Congregare. v. Samblen. Häuffung/ Cumulatio, Glomeratio, Agglomeratio, Coacervatio. Das vom hauffen iſt/ oder zum hauffen gehört/ Acervalis, e. Hauffen Kriegsvolck/ Copiæ, arum, Manus, turba militum. Hauffen todten Cörper/ Strages cadaverum. Häuffiglich/ Acervatim, Catervatim, Cumulatim, Cumulatè, Conjunctim, Turmatim, Gregatim, Conglobatim, Accumulatè, Confertim. Von dem hauffen/ Ex iſto numero. v. Art/ Geſchlecht.

Hauß/ Domus, 2. & 4. declin. Ædes in plur. Behauſung/ Wohnung/ Domus, Domicilium, Habitaculum, Sedes. Baurenhäußlein/ Hirtenhauß/ Tuguriolum, dim. Magalia. vide Hütte. Pilgerhauß/ Xenodochium, pen. prod. Diverticulum peregrinorum. vide Hoſpital/ Hurenhauß/ Lupanar, Lupanarium, Proſtibulum. v. Hur. Rüſthauß/ Armamentarium. vid. Büchs.

Weysenhauß / Orphanotrophium, pen. prod. Der Aussetzigen Hauß/Hierocomion, pen. prod. Vatershauß/ Domus, Sedes, Focus paternus, Lares familiares, Aræ focique. Statlich Hauß/ Splendidum ædificium, Magnifica domus, Regiæ ædes. Fürstenhauß/Augustale, Regia. Hauß-gesind/Familia, Domestici, Domus, aliq. Hauß-halten / Præesse rei familiari, vel domesticæ, Curare domum, Tueri rem domesticam, Administrare rem familiarem. Haußhaltung/Administratio domus, Gubernatio rei familiaris. Haußverwalter/Oeconomus. Haußverwaltung/ Oeconomia. Haußrath/ Supplex. Res domestica, Vtensilia. Haußgeschäfft/ Domesticum negotium. Haußgehörig/Domesticus, a, um. Familiaris, e. Der vmb Zinß in eines andern Hauß ist/ Inquilinus. Haußknecht/Scoparius. Haußvater/ Paterfamilias. vide Vater. Haußmutter/Materfamilias. Sich zu Hauß setzen/Figere, Ponere sedem. Die Behausung verändern/Mutare sedem, vel domicilium. Von Hauß zu Hauß/Ostiatim, Domesticatim. Häuser die man Bawstendig erhalten muß/Sartatecta. vel Sarta & tecta. Häußlein/Domuncula, Ædicula, dimin. Ligellum, Gurgustium, Gurgustiolum. Gemeine Profey häußlein/Forica, pe. cor. Heimlich oder Scheißhauß/ Latrina, Locus secretus, Secessus.

Haußwurtz/ Sedum, aliàs Semperviva, vulgò Barba Jovis: ob vermicularem similitudinem Vulgus etiam Vermicularem nominat.

Haut / Cutis, Cuticula, dim. Pellis, Pellicula. dimin. Corium, Tergus, oris. Byrsa membrana. vid. Fell. Abgestreiffte Haut der Schlangen/ Vernatio, Exuviæ serpentum. Hautschelung vmb die Nägel/ Rediviæ, æ. Heßliche gestalt der haut des Menschen/ Vitiligo, inis. Vorhaut des mänlichen Glieds / Præputium. Dem die Vorhaut beschnitten ist/Recutitus. Ohne Vorhaut/ Jud/ Apella. Das zwischen der Haut vnd Fleisch ist/ Intercus. Das vnter der Haut ist/Subcutaneus, & subtercutaneus, a, um. Haut abziehen/Excoriare, vide Schinden. Kälchhäut der Ochsen/ Palearia. Mit der Haut bezahlen/Capiteluere.

Haw/Karst / Ligo, onis, Bidens. Stockhaw/ Runcina. Haw/ Schnitt / Sectio, Sectura. Abhawung/Scissio, Scissura, Dissectio. Hawen/Cædere, Discindere, Confodere, Findere. Abhawen/Secare, Desecare, Amputare, Abscindere, Truncare, Detruncare, Descindere, Recidere, Præcidere, Resecare, Incidere. Fleischhawbanck / Mensa lanionia. Nach dem Kopff hawen / Caput alicujus petere. Frucht abhawen/ Metere, Demetere, Præmetere, quod etiam de uvis dicitur. Mithawen/Hiebsweise/Cæsim, adverb. Mit hawen vnd stechen/ Cæsim punctimq;. Abgehawener Zweig / Sarmentum. Abhawen/ Excidere, Execare, Excindere. Außhawen die Gemächte/einem außschneiden/Castrare, virilia amputare, Eunuchare, Emasculare. Erhawen/ Putare, Interlucare, Ramos inutiles resecare. v. Ast. Behawen mit eim Beyel / Asciare, Exasciare, Ascia polire. Bäum behawen/ Beschneiteln/Putare arbores. Holtz hawen/spalten /Cædere, Scindere, Findere ligna, Discindere, Dissecare ligna. vide Spalten/genaw abhawen/Ad vivum resecare. Wider auffhawen/Rescindere. v. Acker. Zerhawen / Conscindere, Concidere, In minutas partes concidere. Spältig/ Sectilis, e. Scissilis, e. Sectivus, a, um.

Hebamme/Obstetrix. Hebamme seyn/ Obstetricare. v. Amme.

Heber/ hebbaum/ Vectis.

Heben in die höhe / Levare, Allevare, Sublevare, Tollere, Attollere, Erigere, Elevare, Sustollere, In altum erigere, In sublime tollere, Evehere, Efferre, Exaltare. Erheben / Loben/ Efferre, Evehere laudibus. v. Achten/& Loben. Anheben/Inchoare. v. Anfangen. Den Krieg wider anheben/Instaurare bellum. Auffheben/ verweisen/Exprobrare, Obijcere. Auffheben die Gesätz/ Rescindere decreta. Abrogare leges, Antiquare, Dissolvere legem, Irritam facere legem. v. Bevelch/Gebott/Gesatz. Aufferhebung/Elatio. In Himmel erheben/In cœlum referre. Hinweg heben/ Submovere, Amoliri. Vberhebung/Superbia, Jactantia, Arrogantia, Elatio, Fastus. v. Hoffart. Sich selber vberheben/Stoltz werden/ Sibi placere, Efferre sese, Se unum suspicere, & admirari, Sibi ipsi magnum, & eximium esse, Sibi multum tribuere, Largiri, Arrogare. vide Hoffart/ Stoltz/& Achten. Hebig/Tenax. Hebigkeit/ Tenacitas. Fast hebig/Pertinax.

Hechlen/ Carminare. Hechlerinn/ Carminatrix. vid. Flachs. Hechler/Carminarius. v. Hanff.

Hecht/piscis est.

Heckwald/ Dornheck / Dumetum, Spinetum, Senticetum. Heckechtig/ Dumosus, Spinosus, a, um. v. Dornheck.

Heer/

Heer/ Kriegsheer / Exercitus, Copiæ militares, Agmen militare, Acies. Heerwagen am Himmel/oder Sibengestirn/Ursa major, Helice, Ursa minor.

verHeeren/verwüsten/ Vastare, Devastare, Evertere, Subvertere, Excindere, Populari, Depopulari, Ad vastitatem revocare, Vastationem, populationemque inferre, Funditus evertere, tollere, Profligare, Prosternere. Dicitur etiam populare. Verheerer/Vastator, Devastator, Populator, Depopulator, Eversor, Prædo, Prædator. Verherend/Populabundus, a, um. Verheerung/ Verhergung/ Vastatio, Devastatio, Populatio, Depopulatio, Eversio, Exitium.

Heff/Hefen/Fermentum, Fex, Sordes, Eluvies. Heffe der Salb/ Magma, Unguentorum fex, Sanies, Plinio. Voll Heffen/Feculentus, a, um. Das aus Heffen getruckt ist / Fecatum. Von Heffen thun/ Defecare. Oelheffen/Amurca. Geheffelt/ Gesewert/Fermentatus. Ungeheffelt/ungesewrt/ Azymus, infermentatus. Heffeln/ sewren / Fermentare.

Heffte/ Manubrium, Capulus, & um.

Hefftig/Vehemens, gen. omnis. Acer, e. Hefftigkeit/Vehementia. Hefftig/Fast/Maximè, Magnoperè, Maximoperè, Impendiosè, Impensè, Oppidò, Obnixè, Efflictim, Perquam. Hefftiglich/Vehementer, Acriter, Valdè, Effrenatè, vid. Sehr. Hefftig begehren/ Sitienter expetere, etiã atq; etiam desiderare, Vehementer cupere. Avidè expetere.

Hefften/ Figere, Ligare, Affigere, Annectere. vide Binden. Anhefften/ Affigere, Pangere, Maritare, ut Maritare vites arboribus. Aneinander hefften/ Compingere, Innodare, Conglutinare, Præfigere. Hinein hefften/Infigere. Zusammen hefften/Configere, Colligare. Zusam̃enhefftung/ Copula. Zusammen hefften/Fibulare, Coagmentare.

Heilig/ Sacer. vide Heylig.

Heimlich/Clandestinus, a, um. v. Heymlich

Heischen/ Poscere, vide Heyschen.

Held/tapfferer Mann/Heros, herois, pen. lon. Infracto animo vir, Vir excellenti & divina præditus virtute & fortitudine. Heldin/Herois, Heroina, Illustris fœmina. vide Tapffer.

verHelen/ Celare, Dissimulare, Obstrudere, vel potius Abstrudere. Verholen/ Dissimulanter. vide Bergen.

Helffant/ Elephas, Elephantus, Burrus, Luca bos, Angvimanus Helffants Rüssel/ Proboscis. Das von einem Helffant ist/Elephantinus, a, um, Eboreus, a, um. Helffenbeyn/Ebur, oris. Helffenbeynen/ Eburneus, & Eburnus, a, um. Schreyen wie ein Helffant/ Barrire.

Helffen/ Juvare, Adjuvare, Opitulari, Auxiliari, Opem ferre, Subsidio venire, Subvenire, Succurrere, Adjumento esse, Non deesse, Præsto esse, Adesse alicui, Collaborare, Adminiculari, Manus socias afferre, vel auxiliares, Locare suam operam, Ministrare, Adjumento esse, Adjumento esse, Adjumentum subministrare, Auxilium præstare, dare, ferre, Subsidio ire, Præsidio esse, Præsidium afferre, Patrocinari, Sublevare, Suppetias ferre, Adminiculo, Præsidio, Auxilio esse, Auxilio evenire, Stare pro aliquo, vel, Stare ab aliquo, Dextram porrigere. vide Stehen & Schirm. Embsich helffen/ Jutare, Adjutare. Helffen in der Geburt/Obstetricare. vide Geburt. Fortkelffen/Provehere quem ad dignitatem, Officia, &c. Prospicere, Consulere alicui, Non deesse alicui. Hülff/ Juvamen, Subsidium, Auxilium, Ministerium. vide Hülff. Helffer/Adjutor, Minister, Auxiliator, Opitulator. Seinem Vatterland helffen / Opem ferre patriæ gravissimè laboranti, Eripere summis è miserijs patriam.

Hell/Heyte/ Lucidus, Dilucidus, Clarus, Fulgidus, Serenus, Splendidus, Nitidus, Luculentus, a, um. Illustris, e. Hell/lauter/ Clarus, Purus, Mundus, Pellucidus, a, um. Helligkeit/Licht/Lux, lucis, Serenitas, Claritudo. Hell seyn/ Clarere, splendere. Hell machen/Serenum reddere, Lucidare, Declarare, Lucidum facere. Hell/laut/Clamosus, Canorus, Argutus, Sonorus, a, um. Vocalis, e. Sonans. Einhellig/ Concors, Unanimis, e. Einhelligkeit/ Concordia, Consensus, Concordantia, Harmonia, Concentus, consonantia. Einhellig seyn/Concordare, Consonare, Congruere, Convenire. Mißhellig/ Discrepans. Mißhelligkeit/Discordia, Discrepantia, Dissensio, onis, v. Einig.

Helle/Ort der Verdampten/ Infernus, Orcus, Avernus, Tartarus, Inferna sedes, Vallis caliginis, & tenebrarum, Gehenna, metaph. Hellisch/ Tartareus, a, um. Infernalis, Avernalis, e. Acheronticus, a, um. Die Hellischen/Inferi, orum, plu.

Hellhund/Cerberus, Inferni custos, Canis infernalis. Hellisch Göttin/Furiæ,Erinnyes,Eumenides,Diræ,harum tres numerantur : Alecto,Tesiphone , Megœra. Die Hellische Konigin nach Meynung der Heyden/ Proserpina,Hecate,Trivia. Hellisch Gott/ Pluto, Dis , Orcus. Hellisch Schiffman/Charon,Filius Erebi & Noctis,Portitor, Nauta inferni.

Helm/Sturmhut/Galea,Cassis,Cassida.Helmspitz/Conus, Galeæ apex. Federbusch auff dem Helm / Crista galeæ. Helmvisier / Bucula. Gehelmt/Galeatus,a,um. Den Helm auffsetzen/Induere galeam.

Hembd/Indusium,Interula, Subucula,Tunica interior,Tunica ima. Wüllen Hembd/Indusium laneum. Hembdmacher/Indusiarius.

Hencken an den Galgen/ Suspendere,Affigere patibulo,Suspendio necare,Figere,agere,tollere in crucem,Strangulare, Facere pensilem, Vitam adimere laqueo. Hencker/ Minister publicus, Carnifex,Lictor,Tortor. Henckens werth/ Suspendio dignus. Auffhencken/ Suspendere. Auffhenckung/Suspendium. vid. Creutz/Galgen & Hangen. Anhencken / Appendere, Attexere, Annectere, Alligare vid. Binden. Erhenckt werden/Laqueo vitam finire, Suffocari , Suspendi, Suffigi in crucem. Von einander hencken/Sejungere, Disjungere,Separare. Zusammenhenckung/ vide Binden.

verHengen/Indulgere,Sinere, Dare veniam, Indulgere,Dare,Laxare habenas. Verhengnuß/ Indulgentia,Remissio,Laxamentum,Venia aliq.

Hengst/Pferd/Caballus. verschnittner Hengst/ Wallach/ Cantherius, Equus castratus. Stutten-Hengst/Bescheller/ Equus admissarius.

Henn/Hun/Gallina. Die Henn mit den Hünlin/ Pleiades ,sidus est. Das den Hennen zugehört/Gallinaceus,a,um. v. Hun. Junges Hennlin/ Pullastra. Außkriechung der jungen Hünlin/ Pullities, & Pullitio.

Herb/ Acerbus. vide Bitter/ & Sawer.

Herberg/ Diversorium, Mansio, Hospitium, Stabulum, Taberna meritoria, Hospitium meritorium,Caupona. Beherbergen/ Hospitio accipere, suscipere, recipere , Excipere hospitio, Præbere hospitium, Concedere jus hospitij. v. Frembdling. Zu Herberg einkehren/ Divertere, Diverti, Diversari, Ad hospitium diverti, In diversorium se recipere. Kehre du bey mir zur Herberg ein/ Succede penatibus hospes , Hospitium meum subi. Die Herberg abkündigen/ Renunciare hospitiū. Dein Vater hat mich freundlich geherbergt/ Patre tuo humano hospite usus sum,Humanissimè tuus me pater accepit.

Herbst/Autumnus,Tempus autumnale,quarta anni pars,& tres habet Menses,Septembrem, Octobrem, & Novembrem. Herbstlich/ Autumnalis, e. Herbst wann man Trauben ablieset/ Vindemia,Tempus vindemiæ , Collectio uvarum. Herbstzeit/ Autumnitas. Herbstblum/ Zeitrößlein/ Bulbus agrestis. Herbsthew/ Fœnum secundarium. Herbstmonat/September.

Herd/Fewerstatt/ Lar, Focus,Focillus,Foculus,dimin. Pavimentum ubi ignis fovetur. Das zum Fewerherd gehört/ Focarius.

Herd/Grex. Herd Schaaff / Grex ovium, Oviaria,æ, substant. Herd Vieh/Pecuaria, pro armentis, plur. Das aus der Herd ist/ Armentalis, le. vide Hauff.

Herfür kommen/ Emergere, vide Kommen.

verHergen/Vastare, vide verHeeren.

Hering/ Halex, Halec,Arenga, idem. Pickel-Hering/Halex conditanea,muriatica. Bückling/ Halex infumata, Fumo durata, Halex passa,Halex hircina, à fœdo odore.

Herkommen/ Stamm/ Natales. Eines herrlichen Herkommens/ Generosus, Claris natalibus ortus. Eines schlechten Herkommens/ Obscuris natalibus ortus, Homo novus,& à se ortus,Terræ filius. vid. Adel/Edelgeschlecht/Stamm.

Herold/Caduceator, vide Fried.

Herr/ Dominus,Herus Dominator,vide Regent. Das dem Herrn zugehört/ Dominicus, a, um. Herilis,e. Allein Herr/ Monarcha. Oberster Herr/ Princeps. Rathsherren/ Patres, vmb der Sorg willen also genennet/ Senatores, v. Rathsherr. Wie der Herr ist/ also seynd auch die Diener/ Qualis Dominus, tales servi, Qualis herus, tales ministri , Catulæ dominas imitantur, Dignum patella operculum, vide Art läßt nicht von Art/ & Gleich bey gleich. Herrenknecht/Apparitor. vide Büttel. Herrisch/Imperiosus, Potens. vide Mächtig. Herrlich/ Divus,Inclytus,Egregius/Splendidus, Augustus, Magnificus, Clarus, Amplus, Amplissimus,Gloriosus,Regius, Basilicus,a,um. Nobilis, Regalis,Gravis,e. Excellens, Præstans , Summo splendore præditus. v. Achtbar.

bar. Herꝛlich/ Splendidè, Amplè, Egregiè, Insigniter, Augustè, Magnificè, Mirificè, Pontificialiter, Regaliter, Nuptialiter. Herꝛlich/ Köstlich/ Lautus, Opiparus, Delicatus, Pretiosus, v. Köstlich. Herꝛlich tractiren/ Lautè, Liberaliter, Opiparè aliquem tractare, Honorificè accipere. Herꝛligkeit/ Magnificentia, Gloria, Opinio, Splendor, Claritas, Claritudo, Dignitas, Auctoritas, Gravitas. Herꝛlichkeit eines Volcks/ Fürsten/ ꝛc. Majestas. Herꝛlich in Worten/ Grandiloquus. Herꝛlicher Mensch/ Cœli filius. Herꝛlich halten/ Eximere numero. Herꝛschung/ Gebiet/ Imperium, Dominium, Regimen, Principatus, Gubernatio, Potentia, Potestas, Jurisdictio, Magistratus, Primatus. Herꝛschafft/ Gewalt/ Dominium, Ditio, Diœcesis, & Diocesis. Oberste Herꝛschung Summum imperium. Gewaltsame grausame Herꝛschung / Tyrannis, Crudelitas. Herꝛschung des gemeinen Volcks / Democratia. Herꝛscher über das Volck/ Demarchus, latin. Princeps populi. Eines Herꝛschafft/ Monarchia. Die Herꝛschung erweitern/ Propagare fines imperij, Dilatare, Proferre fines imperij, Ampliare imperiú, Pomeria proferre. Da kein rechte Herꝛschung ist/ Anarchia. Da wenig allein nach jhrem Gefallen herꝛschen/ Oligarchia. Da viel guter herꝛschen/ Aristocratia. Herꝛschen/ Regnare, Regere, Dominari, Imperare, Gubernare, Tenere clavum imperij, Ad gubernacula sedere, Summam rerum administrare. vide Regieren. Herꝛschen über ein Kriegshauffen / Ductare, & ductitare exercitum. Vber einen herꝛschen/ Dominatu aliquem premere, Imperium in aliquem tenere, Dominari alicui. Herꝛscher/ Dynasta, Dynastes, Gubernator, Imperator, Rex, Moderator, Dominus, Regnator. Das zu einem Herꝛscher gehört/ Imperatorius, a, um. Herꝛscherin/ Dominatrix, Gubernatrix, Moderatrix.

Hertz / Cor, Corculum, diminut. Præcordia. Hertz/ oder Brust/ Pectus, Pectusculum, dimin. Hertzleyd/ Cordolium. Es gehet mir zu Hertzen/ bedauret mich/ Miseret, Miseretur, in eadem significatione. Hertzhafft/ Animosus, Masculus, Magnanimus, Cordatus, Intrepidus, Impavidus, a, um. Vir magni animi, Plenus animi, Infracto, erecto animo, Intrepido animo, v. Tapffer/ Kün/ Hertzhafftigkeit/ Animositas, Audacia. Behertzt werden/ Animari, fortescere. Hertz machen/ Animare, Animum injicere, Animum facere, Reddere animum. Das Hertz erkülen an etwas/ Evomere iram in aliquem. Auß dem Hertzen treiben/ Expectorare. Anders im Hertzen als im Mund haben/ Aliud animo celare, quàm loqui, Aliud loqui, & aliud in pectore clausum habere. Aliter loqui, aliter animo affectum esse. Wiederumb ein Hertz fassen/ Recipere animum, Recolligere se, Revocare animum, Ad se redire. Zu Hertzen gehen/ ängstigen/ Angere, Solicitare, Solicitum reddere, Affligere, Graviter commovere, Animi ægritudine & molestia afficere. vid. Bekümmern. Vnbehertzt/ Abjecti animi, Animo fracto, Timidus. vide Kleinmütig.

Hertzog/ Fürst/ Dux, Princeps, Ductor, Imperator.

die Hessen/ Catti, vel Chatti.

Heßlich/ Turpis, Horribilis, e. Fœdus, Indecorus, a, um. Informis, Deformis, Invenustus. Monstrosus, a, um. Heßlich/ Vnsauber/ Impurus, Spurcus, Spurcissimus, Contaminatissimus, a, um. Heßlich machen/ Devenustare, Deformare, Deturpare, Fœdare. Heßligkeit/ Turpitudo, Fœditas, Deformitas, Forma, invenusta. Du bist sehr heßlich/ Forma tua omni vacat decore, Corporis pravitates in te sunt insignes.

Hetzen/ anreitzen/ Incitare, Instigare, Stimulare, Irritare, Concitare, Accendere, Incendere, Acuere, Impellere, Agitare, Extimulare, Fatigare. An einander hetzen/ Committere, Discordes reddere, Lites serere, Exacerbare. Hetzer/ Agitator, Incentor, Extimulator. Anhetzen/ Suffundere frigidam. vide Reitzen.

Heuchlen/ gleißnen/ Simulare, Assimulare, Fingere sanctitatem, Hypocritam agere, Pietatem præ se ferre. vid. Schmeichlen. Heuchler/ Homo simulatæ, fictæ, fucatæ sanctitatis, Hypocrita, Simulator. vid. Gleißner. Schmeichlerey/ Heucheley/ Hypocrisis, ficta, fucata sanctitas. v. ibidem.

Heuffen/ Cumulare, Aggerare, v. Hauff. Erdhäuff. ein/ Maulwurffshauffen/ Grumus, Grumulus, dimin.

Heulen/ klagen/ Lugere, Ejulare, Lamentari, Lamentationem facere, Flere, Plorare, Deplorare, Plangere. vide Klagen & Weinen. Heulen wie ein Hund oder Wolff / Ululare, Flebilem & mœstum sonum edere more luporum. Das Geheul/ Heulen/ Lamentatio, Ejulatio, Ejulatus, Lamentum, Ululatus, Planctus, Luctus, us.

Heur-

Heurling/Mercenarius, Operarius, Mercede conductus, vide Taglöhner.

Heußlein/ Domuncula. vide Hauß.

Heut/ Hodie, adverb. temporis. Der heutige Tag/Hodiernus dies, Hodierna lux.

Hew / Fœnum, gramen aridum, arefactum. Hewfüller/ Schoppen/ Fœnile. Hewung/ Fœnisecium. Das zm Hew gehört/ Fœnarius, a, um. Hewschober/ Meta Fœni. Hewgabel/ Furcula. Hewhechl/ Ononis, herba spinosa, aculeatis ramis, aratro inimica, unde & Resta bovis dicitur, quod in opere boves sæpe sistat, dicitur etiam Acutella. Hewmonat/ Julius, aliàs Quintilis. Hewschreck/ Locusta, Cicada. Herbsthew/ Grummet/ Fœnum secundarium.

Hewr / in diesem Jahr/ Hoc anno, Hoc anni tempore, In hoc anno, Hujus anni curriculo, decursu. Hewrig/ das von diesem Jahr ist/ Hornus, a, um. Hornotinus, a, um, ut: Vinum hornum, bihornum, &c. vide Jahr.

Hex/ Pharmaceutria, Venefica, Saga, Malefica mulier. vide Zauberin.

Heyd/ Erice, & Erica, æ, Bria silvestris, frutex est autumni tempore virens, hinc ab apibus præ aliorum florum inopia appetitur, fitq; inde mel, quod Ericæum vocatur. Ein Orth voll Heyden/ Ericetum.

Heyd/ Abgöttische Heyden/ Ethnici, Gentiles, Gentes, Zeugitani, Ægyptij, Assyrij, & id genus hominum vilissimum, incertis sedibus vagans, mendicitate, chiromantia, & furtis se exercens. Heydnisch/ Gentilis, e. Ethnicus, a, um. Gewirckt Heydnisch Werck/ Aulæa, vel Aulæum.

Heydekorn / Buchweitz / Panicum, frumenti species.

Heydelberg/ Budoris, ut putatur, vulgo Heidelberga. Rhenanus Durlachium putat.

Heydenheym/ Aræ Flaviæ, ut putatur, Nördligen/ aliàs.

Heyl / Salus, utis, Incolumitas, Salubritas. Heylsam/ Salubris, & Saluber, Salutaris, Salutifer, Prosper. Heylen/ Sanare, Sanum facere, Ad sanitatem reducere, Mederi, Curare, Succurrere remedijs. Wunden heylen/ Fovere, curare vulnus, Mederi. Das zu heylen ist/ Sanabilis, Medicabilis, Medibilis, e. Vnheylsam/ Insalubris, Noxius, pestilens, vid. Schädlich. Das nicht zu heylen ist/ Immedicabilis, Insanabilis, e. Desperatus, a, um. Heylsamlich/ Salubriter. Heyland/ Salvator, Servator, Redemptor. Heyl wünschen/ Salutare, Impertiri salutem. Heylung/ Remedium, Curatio, Sanatio, Medicatio. Heylsam vnd gut ist es darzu / Hoc unum huic malo remedium est, Præsens remedium, vel medicamentum est.

Heylig/ Sacer, Sanctus, Sacrosanctus, Religiosus, Ter sanctus, a, um. vide Gottsförchtig. Heyligen/ weyhen/ Sacrare, Consecrare, Initiari sacris. Heylig machen/ Sanctificare, Sancire. Heyligkeit/ Sanctitas, Sanctimonia. Heyligmachung/ Sanctificatio. Heyligmachung Gottseliger Leuth/ Sanctificatio, Beatificatio, Canonizatio. Einen Heylig sprechen/ Sanctificare, Canonizare, Albo Sanctorum adscribere, In album Sanctorum referre, Canoni Sanctorum inserere, adsciscere. Außerwehlte Heyligen Gottes / Beati, Sancti & Electi Dei, Cœlicolæ, Cælites. Fürbitt der Heyligen/ Patrocinium, Intercessio Sanctorum. Aller Heyligen Fest / Festum omnium Sanctorum. Dies omnibus Sanctis sacer. Heyliger Nam/ Hieronymus. Heylige Schrifft/ Hagiographia, Sacer textus, Sacra Scriptura, Sacræ paginæ, Vetus & Novum Instrumentum, vel Testamentum. vide. Buch. Heylig Reich oder Regiment/ Hierarchia. Geheyliget/ Gott zugeeygnet/ Deo devotus, Consecratus, Initiatus, Sacer, um. Heyligthumb/ Gebeyn der lieben Heyligen/ Reliquiæ Sanctorum. Heyligthumb zeiger/ Hierophanta. Capell oder ander Ort an dem Heyligthumb verwahret werden/ Sacrarium.

Heymen/ Heymenmuck/ Grillus.

Heymet/ Vatterland/ Patria, Patrium solum. Daheim/ Domi. Einheymisch/ Domesticus, Vernaculus, a, um. Indigena, Familiaris, e. Heymgehen / Conferre se domum, Petere domum, domum. Heym geleiten/ Deducere domum. Wiederumb heymkommen/ Redire domum, Reverti domum, Recipere se domum, Ad suos lares, vel cunabula se recipere. Heym tragen/ Deferre domum. Geheym/ Familiaris, Domesticus. vide Freund. Gantz geheym/ Intimus, a, um. Jn geheym haben/ In sinu habere.

Heymlich / Arcanus, Clandestinus, Occultus, Secretus, Furtivus, Absconditus, Abditus, Tectus, Abstrusus, a, um. Heymlich / in geheym/ Clam, Clandestinè, Arcanè, Occultè, Furtivè, Tectè, Latenter, Absconditè, Clanculum, Furtim. Heymliche Ding/ Mysteria, Arcana, Secreta, Occulta.

culta. Heymlich Gemach/Latrina.v.Scheißhauß. Heymlich halten/Occultare.vid. Bergen. Heymlich sagen/einblasen/In aurem loqui, Susurrare in aurē, Immurmurare, suggerere ad aurem. Geheymnuß/Mysteria, Mystica, Res arcanæ. Heimstewer/Dos.v.Morgengab. Welchen ich am meisten vertrawt/ die haben mir heymlich Fallstrick gelegt/ Quorum ego fide nitebar maximè ij mihi clam insidias posuerunt. Quorum in fide plurimum ponebam, ij mihi insidiosè vim intulerunt.

Heyrath / Eheberedung / Sponsalia, orum. Stipulatio futurarum nuptiarum. Contractus nuptialis, vel Matrimonialis. Vnverheyrath / Innupta. Vnverheyratlich / Illocacilis, e. Verheyrathen einem Mann / Nuptui dare, Nuptum dare, Elocare. Ein Jungfraw verheyrathen / Elocare virginem, Dare nuptui, vel nuptum virginem, Collocare in matrimonium. Sich verheyrathen / Ducere uxorem, Inire matrimonium, Nubere viro, Jungere sibi aliquam matrimonio. Nicht Lust zu heyrathen haben / Ab uxore ducenda abhorrere, Abhorrere à re uxoria. Die vnter ein ander geheyrath haben/ Consoceri. v. Ehe.

Heyschen/Fordern/ Petere, Postulare, Poscere, Requirere, Exigere.v. Fodern Heyschen Betlen/ Mendicare, Ostiatim cogere stipem. vide Betlen Heyschung/ Exactio.v. Forderung.

Heyser der ein rauhe Stimm hat / Raucus, Raucisonus, a, um, Obtusam habens vocem. Heyserkeit / Raucedo, Raucitas, Ravis. Wenig heyser/ Raviscellus, dim. Raucire, Raucere, Raucescere.

Heyß/siedenheyß/Fervid⁹. Æstuosus, Igneus, a, um. Fervens, Ardens. Diesen verlauffen Monat ists fast heyß gewesen / Præterito mense solis radios vehementissimos sensimus, Magna caloris copia visa fuit, Maximè caluit. vide Warm.

Geheyß/ Gebott/ Imperatum, Præceptum, Jussio, Jussus, Jussum, Nutus, Mandatum vide Befelch/ Bevehl/ Gebott. Geheyß außrichten/ Imperata facere, Jussa capessere. Vngeheyß / Injussus, us. Heyssung Gottes/Fatum. Heyssen/ Præcipere, Edicere, Imperare, v. Befehlen/ Gebieten. Auß deinem Geheiß/Tuo jussu, Te auctore, monitore, Jubente, mandante, monente. Verheissen/ Promittere, Compromittere, Repromittere, Polliceri, Spondere, Recipere, Adpromittere, Fidem dare, Condicere, Stipulata manu promittere, Fidem interponere, Pollicitari, Pacisci, Depacisci. Sold verheissen/ Stipulari, Instipulari, propriè. Verheyssung / Promissio, Pollicitatio, Promissum, Sponsio, Pactio. Verheyssung halten / Stare promissis. vide verb. Halten. Verheisser/Sponsor, Fidejussor, Promissor. Vngeheissen/ Sine jussu, Injussu alicujus. vide Freywillig.

Heyter/Klar/Clarus, Lucidus, Serenus, a, um v. Hell. Heyter/offentlich/Liquidò, adver. Durch heyter/Durchsichtig/ Perspicuus, a, um. Heyter seyn/Clarere.

Hie/Hic, adv. loci. Hie/disseit/gegen vns/Cis, Citra, ut: Cis Rhenum. Hiedurch/Hac. adv. Hienach/ In posterū, Posthac, Deinceps. Hie seyn/ Præstò, Coram esse. Hiezu/ Hinauß/ Horsum, adverb. Hieher/Huc. adverb. ad locum. Hieher gehört/Huc accedit, His accedit, Huc pertinet, spectat, Ad hæc accedit. Hierauff stehet der gantze handel / In hoc tota res agitur, Ex hoc omnia dependent, In hoc cardine res versatur. Hievon ist gnug gesagt/Mihi jam satis, superque dixisse videor, De his hactenus, Hæc dixisse sufficiat.

Hilff/ Beystandt/Auxilium, Juvamen, Juvamentum, Opem, in accusat. Adjumentum, Suffragium, Suppetiæ, Subsidium, Præsidium, Adminiculum, Adjutorium. Mit der Hülff Gottes / Dante, juvante, auxiliante, favente Deo, Divina aspirante gratia, Deo duce, & auspice. Zu hülff kommen/ Subsidium, Suppetias ferre, Opem ferre, Opitulari, Succurrere, Auxiliari, vide Helffen. Hülff begehren/Implorare, Auxilium vel opem. Kriegsgehülffen/Auxiliares copiæ. Auxiliarij milites, Præsidium.

Himmel / Wohnung aller Heiligen/ Cœlum, Beatorum sedes, Beatorum domicilium, Locus gaudij, Vita æterna, Cœlum empyreum. Himmel/Firmament/Cœlum, plur. Cœli, orum. Firmamentum, Olympus, metaph. Polus, abusivè. Das oberst Element deß Himmels / Æther, & Æthera, æ. Himmlisch / Cœlestis, e. Cœlicus, Æthereus, & Ætherius, Olympius, a, um. Die Himmlische Heiligen/Cœlites, Cœlicolæ, Superi, Divi. Vom Himmel herab/ Cœlitùs, adverb. Spitz des Himmels/ Cardines cœli, Poli. Schön

Himmel/Sudum. Was vnter dem blawen Himmel ist/oder stehet/Dialis,e. Inde, Sub dio agere, Vnter dem blawen Himmel wohnen/ Etwas vnter dem blossen Himmel thun/Sub dio, Sub divo & sub Jove frigido aliquid agere. Alles was vnter dem Himmel ist/Omnia, Cuncta quæ sub cœlo sunt, Quicquid cœlum ambitu suo complectitur. v. Erd. Gen Himmel fahren/Ascendere in cœlum, Ascendere cœlos, Ascendere ad cœlos. Des Herrn Himmelfahrtstag / Festum Ascensionis Christi. Den Himmelslauff erkündigen / Cursum cœli inquirere, Cursum & rationem cœli, ac astrorum investigare, Astronomiæ vacare, Studio Astronomico insudare, vel operam dare. Himmelblaw/Venetus color, Cumatilis, vel Cymatilis, e. Color cæruleus. v. Blaw/& Farb.

Hinckend/lam/Claudus, Claudicans, Loripes, Altero pede læsus. Hincken/ Claudicare, Altero pede nutare, Vacillare gressu, Titubare. Das Hincken/ Claudicatio, Clauditas.

Hinauß/Aliquorsum. Hinein/Intro, adverb. Hineinwertz / Introrsum, Intrinsecus. Hinfürder/Amodo, Postmodum. v. Forthin. Hinden/ zurück /Pone, adverb. vel præposit. Hinüber/ Trans, præpos. Hinweg mit/Apage, & Apagesis, adverb. Hin vnd wider/Ultro, Citroque, Passim, Sursum, Deorsum. Hin vnd wider stürmen/ Bacchari, Debacchari, metaph. Dahin/ Eo, Illuc, Istuc, Eodem, Illo, In eum locum. Hinfüro/ Inposterum.

Hinder/Anus, Podex, Sedes. vide Ars/bauch.

Hinderer/ Posterior. Der allererst/Ultimus, Postremus. Hindersich / Retro, Retrorsum, A tergo, In aversum. Hindersich ligend /Supinus, a, um. Hinderwertig / Præposterus, Retrorsus, a, um. Hinderwerts hinweg gehen / In consulto aliquo abire.

Hinderlist/hinderhalt/Insidiæ, arum, technæ. v. Betrug/Hinderlistig/Insidiosus, Astutus, Vafer. Hinderlistig nachstellen / Insidiari, Insidias struere, vide Betriegen.

Hinderung / Impedimentum, præpedimentum, Remora, Interpellatio, Obex, g. dub. Obstaculum. Verhinderung/Mora, Morula, Immoratio, Tricæ, meta. Verhindern/Impedire, Impedimento esse, Impedimentũ inferre, opponere, Obstaculo esse, Obstruere viam, Inhibere, implicare, Officere, Tardare, Morari, Moram inijcere, Retardare, Prohibere, Obstare, Detinere, Distinere, Contari, Aditum præcludere, impedire, Cunctari, Moliri moram, Sepire, Intervertere, Arcere, Restitare. Eines nutzen hindern/ Officere alicujus commodis, Detrahere de commodis alicujus, Obstare, Aversari commodis. Vnverhinderlich / Sine impedimento, Sine mora, Prompte, Nullis objectis impedimentis.

Hinlässig/Oscitans, metaph. negligens. Hinlässigkeit/Oscitantia, Negligentia, Incuria, Hinlässiglich/Oscitanter, Negligenter. v. Faul.

Gehirn / Cerebrum, Cerebellum, dim. Hirnschal/ Cranium. Hirnwütig/ Cerebrosus, a, um.

Hirß/ Milium, Legumen est, Meerhirß/Milium solis.

Hirsch/Cervus. Das von Hirschen/ Cervinus, a, um, ut caro cervina. Hirschenfleisch/Hirschin/ Hinde/ Cerva. Der Hirschin Jungefrucht / Hinlein/Hinnulus. Damhirsch / Hircocervus, Dama. Hirschen Zungen/Phyllitis, Lingua cervina, herba est folijs lapathi, à quibusdam Lapathon agrion, hoc est, rumex agrestis vocata.

Hirt/ Pastor, Magister, Custos pecoris. Pecuarius, Pecorarius. Des grossen Vihes Hirt/ Armamentarius. Kühehirt / Bubulcus, Bubsequa. Schaffhirt/ Opilio, Pastor, Custos ovium. Sewhirt / Subulcus, Porcarius. Geyßhirt/ Caprarius. Roßhirt/ Magister equorum. Eselhirt/ Asinarius, Das zum Hirten gehört/Pastoralis, e. Hirtenstab / Virga pastoralis, Pedum. Hirtentäsche / Pera. Hirtenkleid / Dipthera. Hirtenhäußlein/Mapalia, Tuguriolum, dim. vid. Hauß.

Hispanien/ Hispania, regnum est. Hispanier/ Hispanus, a, um. Spanisch / Hispanicus, a, um. vide supra, verb. Hispania ejus divisionem.

Histori/Historia, v. Geschicht.

Hitze/ Wärme / Æstus, Caliditas, Calor. vide Heyß. Hitziglich/Fervide, Ferventer, Ardenter. Hitzig / Calidus, Æstuosus, Fervidus, a, um. Hitzig seyn/ Calere, Fervere, Calore torreri, Aduri, Æstuare, Ardere, Bullire. vide Heyß. Hitzig seyn/ lauffen/Catulire dicitur canis cum prurit in venerem. Hitzigkeit der Glieder / Pruritus, pen. prod. Fast hitzig werden / Incandescere, Recandescere, Æstuare, Fervere, Effervere, Fervescere, Effervescere. Hitzig machen/ Fervefacere. Wider hitzig werden/Refervere.

Hy/Ey/ Papæ, Interjectio mirantis.

Hobel/Glatthobel/ Dolabra, Dolabella, Planula, Runcina. Hobelen / Dolare, Edolare, Dedolare, Dolabra lævigare. v. Ebnen / & Glatt machen. Behobeln/Dolabrare.

Hoch/ Altus, Celsus, Excelsus, Erectus, Editus in altum, a, um. Sublimis, e. Hochheit/ Celsitudo, Majestas, Summa amplitudo, Summa dignitas, Excellentia, Altitudo. Allerhöchst/ Supremus, Summus, a, um. Auffs höchst/ Ad summum, Ut multum, Plurimum. Höchlich/ Sublimiter, Altè, Excelsè, Hober Pracht/ Fastus, us. Hoch halten/Plurimum alicui tribuere, referre, Magnipendere, Mirari, Admirari, Deosculari, metaph. vide Groß achten/ Schätzen/ & halten.

Hochzeit/ Nuptiæ, arum, plur. tant. Festa nuptialia, Dies matrimonij. vide Brautlauff. Hochzeitlich/Nuptialis, Sponsalis, e. Hochzeit halten/ Celebrare nuptias, Nuptiarum solemnia celebrare, Agere nuptias. Abgott der Hochzeit/ Hymen, nuptiarum deus ab Ethnicis fictis. Nachhochzeit/Repotia, orum, plur. tant. Hochzeit Gesang / Epithalamium, Hymenæus, Thalassio. Ein Vorgänger/ Leyter des Bräutigams / Paranymphus, lat. Auspex. Pronubus.

Höcker/Gibbus, & Gibber. Höckerächtig/Gibbosus, a, um.

Hod/Coleus. Hoden/Testes, Testiculus, dim. Hodensack/Scrotum. Hodenadern/Cremasteres, pen. prod. Hodenbruch/Ramex. vid. Bruch/& Gemächtbruch. Hodenbrüchtig / Herniosus.

Hoff/ Fürstenhoff. Aula, Atrium principis, Palatium, Regia, Domus regia. v. Fürstenhauß. Hoffmeister/Præfectus prætorio, Prefectus pretorij, Architriclinus. Hoffmann/ Diener/Aulicus. Hoffleuth / Fürstendiener/ Palatini Hoffhüter/Atriensis, Ad limina servus. Zu Hoff essen/ Cœnam rectam accipere. Höfflich / Venustus, Civilis, Scitus, Lepidus, Modestus, Facetus, Moratus, Vrbanus, a, um. Höfflichkeit/Venustas, Vrbanitas, Gratia, Civilitas, Lepor, Lepos, oris, vide Geschickt/ Züchtig. Etwas höfflich/ Suburbanus. Höfflich/ Civiliter, Vrbanè, Modestè, Lepidè, Facetè. Höfflicher Mensch/Emunctæ naris homo. Vnhöfflich/ Rustice, Rusticatim, Inciviliter, Inurbanè, Infacetè. Vnhöfflichkeit/Incivilitas, Inurbanitas, Rusticitas, Barbaries, ei. Höfflich seyn / Compositis, Comptis moribus præditum esse. Mira suavitate morum nemini non aatum esse, Vitæ ac morum elegantia celebratum esse, incredibili suavitate morum clarum esse. Vnhöfflich/ Grob/ Inurbanus, Insulsus, Infacetus, Rusticus, Agrestis, Impolitus.

Hoff/ ein ort am Hauß das nicht bedeckt ist/ Subdiale, Hypethrum, Canædium. Bawrenhoff / Villa, Rustica domus, vide Bawr. Hoff zwischen den Ringmawren/ oder Stadtmawren/ Prædium. Vngemawrter Hoff / Cors, tis. Vorhoff/Portal/ Vestibulum, Atrium, Atriolum, Propylæum, Prothyrum.

Hoffart/ Superbia, Insolentia, metap. Fastus, Arrogantia, Elatio animi, Spiritus, Supercilium, Jactantia. Hoffertig / Superbus, Insolens, Elatus, Arrogans, Superciliosus, Fastuosus. Inflatus. Hoffertig seyn / Superbire, Efferri, Insolescere, Efferre animum, Tumere. Elatum, Insolentem, Inflatum esse, intumescere, Fastu turgere, Extolli. Hoffertiglich/ Superbè, Insolenter, Tumide, Arroganter. Deine Reichtumb machen dich Hoffertig / vnd nicht deine Tugend/ Tuæ te efferunt divitiæ, non propriæ tuæ virtutes. Insolentia tua non ex ingenij tui præstantia, sed ex opibus tuis manat. Istam animi elatinnem in te parit, non ulla tua singularis, aut præcipua facultas, meritorumvè conscientia, sed opes.

Hoffen/ Sperare, Fovere, Nutrire, Alere, Pascere spem. Hoffnung haben / Spe duci, Spe lactari, In spem induci, Spe ali, nutriri, pasci, habere spem, Esse in spe, Fidere, Confidere. In Hoffnung bringen/ In spem erigere. Hoffnung/ Spes, Fiducia, Expectatio, Specula, dim. Ohne Hoffnung/ Exspes. Die Hoffnung hat mich betrogen/Spes me fefellit, decepit, delusit, Spes me frustrata est, Non is, quem volebam exitus consecutus est, Aliter ac opinabar, vel sperabam accidit, evenit, Præter spem accidit. Alle hoffnung auff einem stehen/Omnem spem in aliquo hærere, positam, collocatam esse. Wider alle hoffnung/vnverhofft/ Insperatò, Inopinatò, Improvisò, Preter spem & expectationem. Ich hab gute hoffnung/ Spes me tenet, Bonam spem habeo, In spem adducor. Gute hoffnung von einer Tugend geben/ Spem afferre eximiam summæ virtutis, In spe esse egregia, virtutis propè singularis. Alle hoffnung verliehren/ Ex magna spe deturbari, deijci, detrudi, Spem conceptam

abjicere, vel deponere, Spe non teneri, Pasci, aliq. Der hoffnung nicht gnug thun/ Spei, Exspectationi concitatæ nō respondere, Expectationem non sustinere ac tueri. Ich sehe nicht war umb du diese Hoffnung hast / Spei tuæ causa me præterit, fugit, latet, Non video cur speres, spes tua obscuritatis apud me habet plurimum

Höhe/ Altitudo, Summitas, Celsitas, Excelsitas, Sublimitas, Fastigium, Apex, metaphor. Höhe eines Bergs/ oder gähen Felsen / Jugum, Crepido. vide Berg. Erhöhen/Exaltare, Elevare, Efferre, Tollere, Extollere. Mit hoher stimm singen/Intenta, Clara, Extensa, Plena voce canere. Höher halten/Anteponere, Præponere. Erhöhung/ Elatio, Exaltatio, Sublimitas. Hohe Personen kan leichtlich das Glück nider bringen/ Facilè summos hominum principatus fortuna delet, evertit. Nulla est potestas tanta, quæ fortunæ potestati non cedat. Parvo negotio summos dominatus fortuna labefacit, extinguit.

Höhle der wilden Thier/Grube/Specus, Spelunca, Antrum, Lustra, Cubilia ferarum, Latibulum Latebora, Mandra, Spælæum. Höle in der Erde/ Tumba. Der viel Hölen hat/Latebrosus, Cavernosus, a, um.

Hol/Außgehölt/ Cavus, Concavus, Excavatus, a, um. Das hol vnter dem Fuß / Vola. Das Hol vnter der Hand/ It. vide Hand. Holechtig/ Cavernosus, Canaliculatus, a, um; Höle/Concavitas. Hölen / Außgraben/ Cavare, Excavare, Concavare. Durchhölen Fistulare. Durchhölet/ löchertg/Fistulosus, a, um.

Hold/Günstig/Benevolus, Favens, Benignus, Benè affectus erga, vel in aliquem, Amicus, vid. Gunst. Holdselig/Amabilis, e. Blandus, Lepidus, Gratiosus, Festivus, a, um. Suavis, Comis, Facilis, e. vide Freundlich / Gütig/Höfflich/ Lieblich. Holdseligkeit/Comitas. vide Freundligkeit. Vnholdselig/Difficilis, e. Morosus, a, um. vide Vnfreundlich. Herold/ Caduceator. vide Fridbott. Heroldstab/Caduceus, Virga Mercurij. Vnhold/ Saga, Mulier incantatrix. v. Hex/ & Zauberinn.

Holderstaud/ Hollunder/Sambucus. Holderbeer/Acini sambuci. Holdern Sambuceus, a, um

Holen/Herzuruffen/Accersere, 3. vel Accersire, 4. conjug. Vocare, Advocare. Widerholen/ Repetere, vide Widerholen. Sich wider erholen/ Recolligere sese, Recipere, Resumere vires, Revocare, Recuperare animum, v. Hertz fassen. Widerholung / Kurtzer Begrieff aller vorgesagten ding/ Anacephaleosis. pen. prod.

Holland / Batavia, Vulgo Hollandia. Holländer / Batavus, Batavi, Hollandi, vulgò, Pars Cattorum, quæ per seditionem in insulam Rheni cessit.

Holtz / Lignum, Ligellum, dim. Lignea materia. Höltzen/ Ligneus, a, um. Hart Holtz/ Robur, oris. Holtz daran man drähet / Mymphur. Holtz damit man Pflaster/ oder Pfäl in die Erd treibet/ Fistuca. Kerbholtz / Tessera, Tesserula, Tessella, Lignum quadratum, in quo acceptæ summæ quantitas adnotatur, vulgò Talea. Holtz hauff/Strues lignorum, Pyra. v. Hauff. Hauffen Holtz die todten Cörper zuverbrennen / Rogus, vel Pyra. Holtzhauß/Lignile, vid. Hauß. Streichholtz/Radius, Hostorium, lignum quo frumenta dimensurata raduntur. Höltzen Haußrath/Intestinum opus, v. Haußrath. Holtz samlen/Lignari, Ligna colligere. Holtzschuch / Colopodium. Holtzwurm/Cossus, Xylophagus, Vermis albus, & magno capite sub arborum corticibus nascens. Holtzbock/ Redivius, vermiculus est, qui infixo semper sangvini capite vivit.

Honig/Mel. Honigseim/ Roß/ Favus. Honig machen/ Conficere mel, Facere, parare mel, Mellificare. Honig gähl/ Flavus, a, um. Honigspeiß / Melipacta. Der mit Honig vnd Immen vmbgehet / Mellarius substant. Meliturgus, Græce. Das von Honig fleust/süß/Mellifluus, a, um. ut: Os mellifluum. Mit Honig begossen / Mellitus, a, um. Honigmachung/ Mellificium. Das Honig machet / Mellificus, a, um. Honigsamlung/Mellatio, Vindemia mellis. metaph.

Horburg/ Argentuaria, Oppidum quondam, nunc vicus, Ein Dorff bey Colmar an der Ill.

Horchen/ Aures arrigere. vide infra Hören. Gehorchen / Obedire. vide Gehorsam seyn/ & Willfahren.

Hören/Audire, Exaudire, Inaudire, Accipere, Auribus accipere, percipere, Excipere, haurire, Ad aures pervenire, Fama & auditione accipere, Auditionem accipere. Auffhören/ abstehen/ Mittere, Cessare, Desinere, Desistere, Absistere. vide Endigen. Bitt erhören/ Audire, Exaudire preces, Cedere precibus. Bitte nicht erhören/ Non exaudire preces, Haud admittere voces precantis, Non dare locum precibus. vide Bitt.

Gehör/Auditus, Auditio. Das Gehör/Audientia, Attentio. Hieher gehört/His accedit, Huc accedit, pertinet, Huc referatur oportet, Eodem accedit. Vnerhört Ding / Res inaudita, Res insolens, nova, quæ in aures hominum nusquam pervenit. Vngehörter Sach/ Inaudita causa, Indicta causa, Causa non cognita. Zuhören/ Horchen / Aures arrigere, Auscultare, Advertere, Animadvertere, Animum advertere, Aures præbere sermoni, Aures admovere, accommodare, adhibere, applicare, Favere lingva, Dare aures alicui. v. Achthaben/ & Auffmercken. Vnter jemand gehören / Connumerari inter aliquos. Nicht hören/ Surdere, Obsurdere. Vngehörig/ taub/Surdus. Wenig vngehörig/Surdaster. Ein böß Gehör haben/ Graviter audire. vide Daub/ Die Gefangen verhören/Audire custodias. Das Begehr verhören/ Vacare postulationibus. vide Bitt erhören. Zugehören/ Attinere, Pertinere, Esse, in tertia persona. Zuhörer/Auditor, Auscultator. Ein Orth da man zuhört/Auditorium. Die menge der Zuhörer/ Auditorium. Warumb hörest du jhnen zu? Cur ad istorum sermonem aures tuæ patent, Cur horum sermonibus aures præbes, Cur hi tuis auribus utuntur æquissimis?

Horn/ Cornu, Corniculum, dimin. Hornbläser/Cornicen. Hörnloß/Mutilus, a, um, ut: Mutilus aries. Gehörnet/Cornutus, a, um. Zweyhörnig/Bicornis. Hörhorn/Tuba. Krumme Hörner/ Camura cornua. Das mit Hörnern stost/Cornupeta. Das Hörner trägt/ Corniger. Hornkrümme/Tympanum. Einhorn/Unicornis, substant. animal est. Einhörnig/ Unicornis, e. Horn von der Geiß Amalthea/ Cornucopiæ, Copiæcornu, Cornu Amalthææ, quod accipitur pro omni rerum abundantia. Hornhart werden/ Cornescere. Hörner auffsetzen/Cornua sibi sumere, id est, superbum fieri. Mein Bock hat auch Hörner/ Et mihi sunt vires, & mea tela nocent. prov. cùm quis se iracundum, & ad vindictam pronum significat. Hornwurm/ Ips, vermiculus est, in vitibus enascens, & oculos earum erodens.

Hornung/ Räbmonat/ Februarius, Intercalaris, seu Intercalarius mensis, quod tunc cornua rejiciant cervi.

geHorsamkeit/ Obedientia. gehorsam/ Morigerus, a, um. Obediens, Obsequens. v. Gehorsam/ & Willfährig. Vngehorsamb / Immorigerus, a, um. Inobediens, Contumax, Rebellis, e. vide Halßstarrig. Vngehorsamkeit/ Inobedientia, Contumacia, Rebellio. Vngehorsam seyn/ Protervire, Inobedientem, Rebellem, Contumacem esse. Sich in Gehorsam ergeben/ Subjicere animum, Frenum recipere. Gehorsam machen/ Subjicere, Subjugare, Sub jugum mittere. Gehorsam seyn/Gehorchen/Obedire, Obaudire, Obsequi, Obsecundare, Morem gerere.

Hosen/ Caligæ. Kniehosen/ Tibialia. Oberhosen/Femorale. Pluderhosen/ Caligæ follicantes. Zerschnittene Hosen/Caligæ dissectæ. Hosenbändel/ Fascia cruralis, Ligula cruralis.

Hospital/ Xenodochium. Kranckenhospital/ Nosocomium, Nosodochium, Valetudinarium. vide Aussatz Hauß/ & Herberg.

Hufft/Coxendix, Coxa. Incoxare, & Cossim insidere, est sarcinatorum in morem complicatis sedere pedibus. Die Füß übereinander schlagen wie die Schneider. vide Füß. Dem die Hüffte wehe thun/ Ischiadicus.] (learis.

Huffeisen/Solea ferrea. Huffnagel/ Clavus so-

Hügel/ Berglein / Collis, Clivus, Tumulus, Monticulus, dimin. vide Berg.

Hülff/Auxilium, Suppetiæ, plu.num. Adminiculum. Sämptliche Hülff/ Mutua opera. vide Helffen/ & Hilff.

Hülse der Früchten/alß an Erbsen/Linsen/Bonen etc. Siliqua, Scapus, Follis, Folliculus, Valvulus, Theca generaliter, qua vestiuntur legumina. Hülsen des Korns/ Gluma, Folliculus grani, Involucrum seminum in frugibus, Utriculus, Plinio. Hülsenfrucht/Legumen, pen. prod. Gersten Hülsen/Gluma. Hülsen machen/Siliquari.

Hummel/ Biene die kein Angel hat / vnd nicht arbeitet/Fucus, inde pro pigro accipitur, qui alieno labore fruitur.

Hun/Henn/Gallina. Kalekúttisch oder Welsch Hun / Meleagris, Gallina Africana, Numidica, Gallica, Indica. Kalekutisch Han/ Pavo Indicus, Gallopavus. Feldhun/ Rephun/ Perdix. Haselhun/ Attagen. Steinhünlein/ Schnehun/ Lagopus, avis est in Alpibus, columbæ magnitudine. Junges Hünlin/Pullus, Pullus gallinaceus, Pullaster, Pullinarum fœtus. vide Jung/ & Henn. Hünerhauß/Stall/Ornitrophium, penult. prod. Ornithon, Cors gallinarum. Hünerweyde/Ornithoboscium, pen. prod. Das Hintertheil von der Henne/Cluniculæ gallinarum, posterior pars est

 Gal-

Gallinæ. Hünerpfleger/Gallinarius. Hüneraug/ Clavus,morbus est in digitis pedum. Hünerfuß/ Sergenkraut/wilder Quendel/Garten Ysop/ Satureia, aliàs Cunila, & Thymbra. Hünervogt/ Ornithobarches. Junger Hünerpfleger/ Pullarius. Hünerpflegerin/Gallinaria.

Hund/Canis. Spörhund/ Canis sagax, Odorus, Ichnobates. Wind/ Schnellhund/ Lælaps, Aëllo,Podargus,Canis velox. Jagthund/Agrus, Canis venaticus. Hündlein/ Caniculus,Catellus. Hund der von einem Hund vñ Wolff geboren ist/ Lycisca. Englisch Hund/ Dock/ Canis Britannicus,Celticus canis. Gemsenhund/ Dorceus. Ein Schäferhund / Canis pastoralis,Pecuarius, Molossus. Wasserhund/ Canis aquaticus, villosus. Schoß oder Frawenzimmer hündlein/Canis melitæus, Canes melites. Hunds geschrey/Latratus, us. Bellen/Latrare. vide Bellen/ Bautzen. Hündisch/Caninus, a, um. Hundstag/ Dies caniculares. v. Tag. Hundskopff/Cynocephalis,& Cynocephalia, herba est. Hundsmahlzeit / Caninum prandium, id est, vile jentaculum sine vino. Hundsmucke/ Zäch/ Ricinus, vermis auribus canum inhærens,easq; erodens. Hundsblum/Bulbus agrestis. vide Herbstblum. Hundsstern/ Sirius,Canicula, sidus est cœleste. Viel Hund sind des Hasen Tod / Ne Hercules quidem adversus duos, Multitudini cedendum,Difficile & durum est,unum compescere multos. Proverb.

Hundert/Centum. Zahl von hundert/ Centenarius,a,um. Hundertmal/Centies,adver. Hundertfältig/Centuplus,a,um. Der Hunderst/Centesimus, a, um. Zeit von Hundert Jahren/ Seculum, vel Sæculum. Das hundert Händ hat/Centimanus. Das hundert Füß hat/ Centipes. Das hundert Städte hat / Hecatompolis. Das hundert Thorn hat/Hecatompylos. Zweyhundert/ Ducenti,æ,a. Dreyhundert/Trecenti, æ, a. Vier hundert/Quadringenti,æ,a. Fünffhundert/Quingenti,æ,a. Sechshundert/Sexcenti,æ,a. Siebenhundert/Septingenti, æ, a. Neunhundert/ Nongenti, æ, a.

Hunger/Fames, Inedia, Esuries, Edendi aviditas,cupiditas. Hunger stillen/Explere famem, Sedare, depellere famem, Satiare, Saturare, Famem placare epulis, Restingvere famem. vide Sättigen. Hungerig seyn/Esurire, Urgeri fame, Cibum vehementer appetere, Laborare inedia, Famere. Hungerig/Famelicus, a, um. Hungers tödten/Suffocare fame, Necare fame, Extingvere, Perdere fame, Inedia, Fame conficere. Stadt außhüngern / Suffocare urbem fame. Grosser Hunger/ Bulimia. Der Hunger stillet sich nicht mit Worten/ Venter caret auribus, Molestus interpellator venter.

Hunnen/ Hunni, Populus Scythicus, & Barbarorum barbarissimus, qui Europâ ferè omni vastatâ,in Pannoniam secundam migrantes, Ungari dicti sunt. Hinc modò Ungari & Ungaria dicta.

Hüpffen/Tripudiare. Hüpffung/Tripudium. Hüpffendt/ Subsultim. vide Springen.

Hur/ Unzüchtig Weib / Meretrix, Scortum, Propudium, Prostibulum, Lupa, Mulier corrupta, Mulier prostituti pudoris, Pellex. v. Dirn/ Metz. Ein gemeine Hur/Publicum scortum, Recellicluviæ, Mulier quæstum corpore faciens, Mulier prostituta, prostans, vulgata omnibus, Publicè merens, Venalem habens formam, Pudicitiam in propatulo habens, Prostitutæ pudicitiæ meretrix. Hurenkind/Spurius, Illegitimus, Nothus, Incerto patre natus, vid. Banckart/Bastart. Hurenwirth/ Leno, Stupri arbiter, Ganeo, Lenunculus. Hurenwirtschafft/ Lenocinium. Huren halten/Lenocinium facere, Lenocinari. Hurenwirthin / Lena. Hurenjäger / Mœchus, Scortator, Sectator meretricum, Fornicator. Hurerey/Unzucht/ Stuprū, Scortatio, Probrum, Fornicatio, Impudicitia, Furta, plur. aliq. ut: Celari vult sua furta Venus. Hurerey mit einem Kebsweib/Pellicatus. Hurerey mit Verwandten/ Blutschand/Incestus & Incestum. Hurerey treiben/Scortari, Cum Scortis volutari, Meretricari, Vitam in lustris agere, Lupanari, Lustrari, deponens, Mœchari. Hurhauß/ Lupanar, Prostibulum, Ganeum, Ganea, Lustrum, Fornix, Domus meretricia, Locus libidini & scortationibus aptus. Hurisch / Meretricius, a, um. ut: Frons meretricia, id est, Impudens & verecunda. Haasen vnd Huren seynd übel zu zähmen/Naturam expellas furca, tamen usque recurret. v. Art läst nicht von Art / & Gleich bey gleich. Zur Hurerey geneigt/Libidinosus, vide Unkeusch.

Hurd/Cratis, vel Crates. Ein geflochten Hurd/ Gerræ. Mit Hurden bedecken/ Cratire. Das von Hurden ist/ Craticus, a, um. Ein Wand von Hurden gemacht/ Craticius paries.

Hurdel oder kleiner Ring/ den die Weiber auff das Haupt legen/ so sie etwas tragen/ Cesticulus, & Cæsticillus.

Hurnuß/ Crabro. Inde: Irritare crabrones, Die erzürnen oder schaden mögen.

Hurtig/ Accinctus, Expeditus, a, um. Hurtiglich/ Expeditè. vide Fleiß.

Hust/ Tussis, Tussedo. Husten/ Tussire. Herauß husten/ außwerffen/ Extussire. Hüstlin/ Tussicula, diminut.

Hut/ Bareth/ Pileus, Pileum, Pileolus, dimin. Galerus, Galerum. Schierenhut/ Schatthut/ Umbella, Petasus, Causia. Bischoffshut/ Mitra, Infula, qua utrinq; vittæ dependebant. Königshut/ Diadma. Gespitzter Hut/ Albanois Hut/ Pileus acuminatus, Apex, Plin. Albanum, hoc est, Epiroticum pileum hodie vocatur. Türckenhut/ Tiara, Tiaras, Cidaris. Ledern oder Beltzhut/ Cudo, Pileum Coriaceum, Pelliceum, Pellitum. Der ein Hut trägt/ Pileatus, a, um. Den Hut für dem Priester abnehmen/ Prætereunti Sacerdoti caput aperire.

Hut/ Wachung/ Vigiliæ, Excubiæ, plur. num. Custodia. Das in Hut ist/ Custoditum. Die in der Hut stehen/ Stationarij. Thürhüter/ Pförtner/ Janitor, Custos, seu Præfectus januæ, ostij, Ostiarius. Hüter/ Procubitor, Custos, Observator, Inspector. Hüten/ wachen/ Excubare, Vigilare, Vigilias agere. Hüter/ Wächter/ Custos, Custodia, Excubitor. Behüten/ Custodire, Tueri. vide Beschützen. Sich wol behüten/ Cavere, Præcavere, Prævenire, Obviam ire, Prævertere. vide Hindern/ wehren. Unverhütet/ Incustoditus, Indefensus, a, um. Non munitus, Defensore destitutus.

Hütte/ Hirtenhäußlein/ Casa, Tugurium, Tentorium, Tabernaculum, Gurgustium, Mapalia, Scena, Attegia, æ.

Hypocras/ Clareth/ Melicraton, potus est ex melle & vino confectus. Aromathites.

INCIPIENTIA
ab J.

JA/ Also/ Ita, Sic, Verè, Certè, Næ. Ja auch/ Ita sanè, Adeoque, Atque adeò, Atque etiam. Ja freylich/ Warumb nicht? Scilicet, Videlicet, Utique, Quippè, Certè, Profectò, Omninò, Quid ni? Cur ni? Ja freylich/ Scilicet, ironicè. Ja nemlich/ Utique, Nempe adver. confirm. Ja vielmehr/ Quinimò. Ja/ Immò, vel Imò, adverb. elig. vel corrigendi. Ja darzu sagen/ Affirmare, Confirmare, Asseverare, Annuere. vide Verwilligen.

Jacobs Stab/ ein Gestirn/ Orion, pen. prod. Jugula, Jugla. Ist auch ein Geometrisch Instrument/ damit die Höhe eines Thurms/ und dergleichen Sachen können abgemessen werden/ Baculus Jacobi.

Jagen/ verjagen/ Fugare, In fugam vertere, conjicere, dare; Dispergere fugâ, Profligare, Dissipare. vide Treiben. Verjagen/ ins Elend treiben/ vide Elend/ Acht/ & Bann. Verjagter/ In exilium missus. v. ibidem Jagen. Dem Wild nachjagen/ Venari, Feras captare, insequi, insectari, Feris insidiari, Feras indagare. Nachjagen/ Aucupari. Die Jägerey/ Jagt/ Venatus, us. Venatio, Ferarum indagatio. Das zum jagen gehört/ Venatorius, a, um. Jagspieß/ Venabulum. Schwein mit eim Jagspieß durchstechen/ Aprum venabulo transverberare. Jäger/ Venator, Ferarum sectator. Ich hab ein grosse Lust im Jagen/ Venatione delector, Captandis feris delector, In venatione libenter exerceor.

Jammer/ Calamitas. vide Elend/ & Unglück. In groß Jammer bringen/ Adducere in summam calamitatem. In maximas difficultates præcipitare, vel præcipitem agere. In groß Jammer gerathen/ In summas miserias & calamitates incidere, In maximas difficultates delabi, Extremam fortunam subire, Acerbissimam forunam sentire, Summis calamitatibus implicari, involvi. Vielem Jam̃er unterworffen seyn/ Innumeris ærumnis obnoxium esse, Varijs tumultuantis fortunæ telis expositum esse. Jämmerlich/ Calamitose. vide Elend. Der Krieg hat das gantze Land in Jammer gebracht/ Universam regionem in multas difficultates bellum conjecit, Belli causa multæ calamitates acciderunt. vide Krieg.

Jahr/ Annus, Anni tempus, Anni spacium, Anni cursus. Schaltjahr/ Annus intercalaris. Es ist jetzunder ein Jahr/ Annus est, Annus jam elapsus est, abijt, effluxit, evolutus est, Ante annum. New Jahr/ Annus novus, Initium, principium, exordium anni, Novi anni auspicium. New Jahrs Gab/ Strena, Apophoreta, Xenium, Xeniolum. Strenæ autem fuere primùm institutæ à Tacio rege, acceptis è luco Strenæ Deæ

Verbe-

verbenis, novi anni auspicibus. Jährlich/ Annuus, a, um. Wie viel Jahr/ Quotannis. Eines Jahrs alt/Anniculus. Zweyjährig/Bimus, Bimulus. dimin. Biennis. Zeit von zweyen Jahren/Bimatus. Zwey Jahr/Biennium. Dreyjährig/ Trimus, Trimulus, dimin. Triennis. Zeit von dreyen Jahren/ Triennium, sic, Quadriennium, Quinquennium, Decennium, &c. Vierjährig/Quadrimus, Quadriennis, & sic deinceps. Das fünffjährig ist/Lustralis, e. Zeit von fünff Jahren/Lustrum. Jährig / Hornus, Hornotinus, a, um. Zweyjährig/Bihornus, a, um. sic Trihornus, ut: Vinum trihornum, &c. Das Jährlich wieder kommet/Anniversarius, a, um. Das Jährlich gehalten wird/ Solennis, e. Jährlich einkommen/ Proventus, Annuus reditus. Jahrmarckt/Meßtag/ Panegyris, Nundinæ, ut: Nundinæ Francofurtenses, Wormatienses, &c. Jahrmarckt außschreyen/ Mercatum indicere. Jährliches Ampt vollenden/ Annuum munus conficere, Annuo munere perfungi. vide Ambt.

Jaspen/Edelgestein/ Jaspis. v. Edelgestein.

Jätten/ Unkraut außreuffen/ Runcare, Herbas inutiles evellere. vide Egge.

Jauchtzen/Frolocken/ vide Frewd.

Ibenbaum/Taxus. vide Eibenbaum.

Jedoch/ Tamen, Attamen, Veruntamen. Ein Jederman/ Quivis, Quilibet, Quicunque, Quisquis, Quisque, Omnis. Jemand/ je einer/ Quidam, Aliquis, Nonnullus, Quisquam, Quispiam, Aliquispiam, Non nemo, Nemo non. Ein Jeglicher/Unusquisque, Unusquilibet. Ein Jeder für sich/ besondes/ Singuli.

Jehnseit/ Ultra. Jehnseit des Rheins/ Ultra Rhenum.

Jenner/Hartmonat/ Januarius, primus anni mensis apud nos.

Jerusalem/Hierosolima, orum.

Jetzund/Nunc, Jam, Modò, Jamjam, Hoc tempore, In præsentia, In præsenti, pro In præsentia.

Igel/Erinaceus, Echinus, Ericius, vel Hericius, Herinaceus, vide Egel.

der Jhn / Oenus, Flumen per Bavariam in Danubium se exonerans.

die Ill/ Ellus, Flumen per Argentoratum in Rhenum defluens.

Iltnis / Ictis, idis, lat. Viverra, Mustela silvestris.

Imber/Gingiber, aliàs Zinziber.

Imbiß/ Prandium. Imbiß thun/ Prandere, Pransitare, Sumere prandium. v. Essen.

Imme/ v. Bien. Der mit Immenhonig umbgehet/Mellearius, substant. Meliturgus. v. Honig.

Immer/ Allzeit/ Semper, Omni tempore, In omne tempus, In perpetuum, In omnes vitæ dies, Omnibus vitæ diebus, In omnes annos, Nunquam non. vide Ewig. Immerdar/ Identidem.

Impffen/ pflantzen/ Inserere, Inoculare, Emplastrare, Pangere, Plantare. Impffung/ Emplastratio, Inoculatio, Insitio. vide Pflantzen.

In/ Sub, præpos. ut: Sub templo.

Infel/ Bischoffshut / Fascia, & velamentum Episcopi. Das ein Infel trägt/ Infulatus, a, um. vide Bischoff/ & Hut.

Ingang / vide Gang. Den Ingang versperren/ Aditum præcludere.

Ingrün/ Pervinca, ut quidam putant. Chamœdaphne. vide Grün.

Inhalt/ kurtzer Begriff eines Dings. v. Greiffen/ & halten. Inhalt eines Buchs/ Index libri, Epigraphe. vide Register.

Innen werden/ Rescire, Resciscere. vid. Erfahren. Erinnern/ vermahnen / Commonere, Commonefacere, Admonere, Redigere in memoriam, Suggerere. vide Mahnen. Sich erinnern/ Meminisse, Reminisci, In mentem venire, Menti alicujus illabi. vide Dencken

Innen/ Intus. Gantz von innen/ Medullitùs. Innerer / Interior. Innerlich/ Penitus, penitior, penitissimus. Innerlich/ Intestinus, Intraneus, Internus, a, um. Gantz innerlich/ Intimus. Das innerlich ist/ Intimus, a, um.

Inred/ Exceptio, Præscriptio. Den Inreden begegnen/ Exceptionibus occurrere. Ein ungereimbte Inred/ vide Red.

Insel/Insul/ ein Land allenthalben mit Wasser umbgeben/ Insula, Terra undique aquis cincta. Halbe Insul/Peninsula, Chersonesus, idem.

Intrag/Trama, Subtegmen.

Joch/ Holtz daran die Ochsen ziehen / Jugum. Gejochet/ Jugalis, e. Das des Jochs gewohnt ist/ Subjugalis, e. Anjochen/ Adjugare. Joch daran die Pferd ziehen/Temo, onis. vid. Deuchsel. Unters Joch bringen/ Subjugare, Sub jugum mittere. Die an einem Joch ziehen/ Juges.

Irrdin/Irrdisch/ Terrestris, Terreus, Terrenus,

aus,a,um. vide Erd/Erdin. Irdingeschirr/Vas fictile, Vas testaceum, luteum, terreum, Vas Samium, Opus figulinum. vide Hafnerwerck.

Irgend/Uspiam, Usquam. Irgends hin/Aliquò, Quoquam.

Irrland/Hybernia, Insula est. Die Irrländer/Hyberni.

Irren/Aberrare, Labi, Falli, Errore duci, In errore versari, In errorem rapi, Labi per errorem, Hallucinari. vide Fehl. Irrgehen/Aberrare, Deflectere à via, Exorbitare, Deviare, Digredi à via. Irrig/Errans, Vagans, A via digrediens, deflectens. Irrung deß Verstands Hellucinatio. Irrthumb/Error, Menda, vel Mendum, Vitium. Das Buch ist voller Irrthumben/Liber scatet erroribus, vitijs, mendis, Liber est mendosus. Den Irrthumb bekennen/Revocare errorem.

Ißland/Thule; Insula in mari Germanico, prope Norvegiam.

Isop/Satureia, Cunila, aliàs, & Thymbra.

Italien/Welschland/Italia, ol. Hesperia magna. Italiener/Welschen/Ausones, p. cor. Itali.

Jucken/Kratzen/Fricare, vid. Krätzen. Jucken/Beissen/Pruritum movere, Excitare, Titillare, Ad scalpellum invitare. Das Jucken der Haut/Prurigo, Pruritus, us.

Jud/Judæus, Hebræus, Verpus, Circumcisus, Apella, Populus Judaicus, Gens Judaica, Recutitus. Judin/Judæa. Judisch/Judaicus, a, um. Judisch Land/Gelobte Land/Terra Judaica, Palæstina, Terra Chanaan, Chanan. Judenburg/Virunum, oppidum Stiriæ, juxta conjecturam. Judenkirschen/Boborellen/Halicacabus.

Juch/Io, inter. gestien. Evax.

Jugend/blüend Alter/Juventus, Ætas juvenilis, Adolescentia, Juventa, Ætas vernans, florida, Pubertas, v. Alter. In der jugend/In juventute, Tempore juventutis, In florida, viridi ætate, In adolescentia. Von Jugend auff/Jam inde usque à prima adolescentia, Ab ineunte ætate, Ab incunabulis primis, à prima lanugine, à rudibus, à teneris annis, à primo ætatis exordio, ab ipso vitæ limine, à teneris ungviculis, à puero. Das thet ich da ich noch jung war/Feci hoc puer, vel adolescens. Jung/noch nicht zu seinem Alter kommen/Juvenis, teneræ ætatis, Floridæ, viridis ætatis, Annos juventutis nondum egressus, imberbis. Jüngling/dem das Barthaar erst wächst/Adolescens, Adolescentulus, Adolescentiam attingens, Ephœbus, Juvenis. Mannbarer/Gebaarter Jüngling/Vesticeps. vide Bart. Jünger/Junior, Compar. Der Jüngst/Minor, Minimus natu. Contrarium est, major, vel maximus natu. Jungfraw/Virgo. Jungfraw Maria/die Mutter Gottes/Mater Dei, Sanctissima & immaculata virgo Maria. Jungfräwlich/Parthenius, a, um. Virgineus, a, um. Virginalis, e. Inde Unser lieben Frawen Brüderschafft/Sodalitas, Parthenia, vel Beatæ Mariæ Virginis, quæ ubique gentium apud Catholicos in summa veneratione & usu. vide Jungfraw. Lehrjung/Discipulus v. Schüler. Ort da man die Jugend lehrt/Ludus. Jungethier/als Füllin/Hündlin/rc. Pullus, Animalium fœtus, Catulus. Jung werden/Juvenescere. Das zu der Jugend gehört/Juvenilis, Juvenalis, le.

Jurist/Jurisperitus, Jurisconsultus, Jurisprudentiæ candidatus. v. Recht. Juristenwort/Forensia vocabula, Dialecti fori.

INCIPIENTIA à K.

Kal/Calvus, Depilis, Calvaster, Glaber, Recalvaster, Kaalheit/Calvitium, Calvities. Calvariæ nuditas. Kaal werden/Calvescere, Glabrescere. Kaal seyn/Calvere, Kaal machen/Calvare, Calvum reddere, Decalvare, Depilare, Pilos detrahere.

Kaar/Napff/Catinus, Paropsis, Patina. vide Schüssel.

Kaat/Stercus. v. Dreck. Kaat das man von den Schuhen vnd Sohlen kratzet/Balatro.

Kachel/Testa. Bruntzkachel/v. Bruntz/Haaff.

Käfig/Vogelkäfig/Cavea, Septum in quo aves concluduntur, Domuncula, seu Carcer avium.

Käfer/Bruchus. vide Kefer.

Kalb/Vitulus. Ein jähriges Kalb/Juvenca. Kuhkalb/Bucula. Junges Kälblin/Vitula.

Käl/Guttur. vide Keel.

Kalck/Kalch/Calx, Ferrumen cæmentorum. Vngeleschter Kalck/Calx viva. Beschlagner Kalck/Calx arenato lita. Weisser kalck/Gypsum. Kalck Brenner/Calcarius. Kalckofen/Calcaria fornax.

Kalenberg/Cæcius mons, Noricum à Pannonia prima separat.

Kalt/Frigidus,algidus,gelidus,rigidus,a,um.

Kält/Frigus, Gelu, algor, rigor, frigiditas, Frigus acutum. Kält machen/Refrigerare, Frigefacere, Perfrigerare. Kält seyn/Frigere, algere, frigidum, gelidum, algidum esse, rigere, vide Frieren. Kalt werden/Frigescere, Algescere, Rigescere. Gantz kalt seyn/Dirigere, & Obrigere. Wider kalt werden/Defervere, Defervescere. Wider erkälten/Refrigere, Refrigescere. v. Frost. Kaltwehe/Febris. v. Feber. Kältkessel/Frigidarium, Refrigeratorium.

Kamelthier/Camelus. Kameelmilch/Lac Camelinum.

Kamillen/Camæmillum.

Kamin/Schornstein/Vaporarium, Caminus, Fumarium, Infumibulum naris.

Hanen oder Vogel Kamm/Crista, Conus in vertice galli, & aliarum avium. Den Kamm aufflreissen/Erigere cristas. Gekämmet wie ein Vogel/Cristatus, a, um. Kamm oder Strål/Pecten. Roßkamm/Strigilis. Die Haar kämmen/Pectere, Depectere, Pectinare, Capillos explicare pectine. Gekämte Haar/Pexi crines, Capilli. Vngekämt Haar/Impexus, a, um. v. Haar.

Kammer/Conclave, Cella. Mälkammer/Cella farinaria. Speißkammer/Cella promptuaria, penaria. Harnischkammer/Armamentarium. Schatzkammer/Ærarium, Repositorium pecuniæ publicæ. Schlaffkammer/Cubiculum, Conclave, Dormitorium, substant. Brautkammer/Thalamus. Käßkammer/Cella casearia. Verborgene schlechte Kammer/Gurgustium, Gurgustiolum. Kämmerling/Camerarius, Cubicularius, vel à cubiculis. Oberster Kammerherr/Archicamerarius, Archicubicularius. Einem ein Kammer verleyhen/Accommodare aliquem cubiculo, Sinere aliquem in cubiculo, Commodare alicui de cubiculo.

Kampff/Streit/Certamen, Pugna, Prælium, Conflictus, Dimicatio. vide Streit. Kampff/da zween allein streiten/Monomachia, Singulare certamen. Kampff mit worten/Contentio. Kampffplan/Palæstra, Arena. An Kampff gehen/Kämpffen/Decertare, pugnare. Der mit wilden Thieren zu kämpffen verordnet ist/Bestiarius. v. Fechten/& Streiten.

Kann/Weinkann/Cantharus, Oenophorum. Schenckkann/Cirnea, Cantharus e qua vinum infunditur. Kann mit einer langen Handhaben/Carchesium.

Bekandt/Notus, Cognitus, manifestus, Perspectus, Pervulgatus, a, um, Patens, Omnium sermone celebratus, a, um. vide Offenbar/& Mercklich. Bekandtlich/am tag/Manifeste, notè, cognitè, apertè, pervulgatè. vide Offenbarlich. Bekandt/geständig/Conferens, Fassus, Confessus, Agnoscens, qui non it inficias. Bekandt machen/vide Offenbahren. Bekandt seyn/Patere, metaph. vide Offenbahr seyn/Bekandtlich/Perspicuus, a, um. notabilis, cognoscibilis, e. Eigentlich erkendt/Domestice notus. Bekandt werden/Notescere, Innotescere, Inclarescere. Erkandtnuß/Beschluß/Decretum, Consultum, Scitum. Statutum, v. Gesatz. Erkantnuß/Wissenschafft/Notitia, Notio, Cognitio, Intelligentia, Scientia, Agnitio. Vnbekant/Incognitus, Ignotus, Obscurus, a, um. Ignobilis, e. Vnbekantnuß/Ignobilitas, Obscuritas. Vnbekandter Mensch/Filius terræ. Vnerkendtnuß/Ignoratio, Ignorantia, Inscitia. Bekandtnuß/Confessio, Exemologesis.

Kapp/Caputium, Cuculio, Cucullum. Cappa vulgò. Der ein Kapp trägt/Cucullatus.

Kappaun/Capus & Capo.

Kappiß/oder Kabißkraut/Caputium, vel Brassica capitata.

Karr/Wagen/Carrus, Rheda, Cisium. Carruca, Carrum, Covinum, Petorium, pen. corr. Epirhedium, Cantherium, Carpentum. Karrner/Fuhrmann/Cisiarius, Rhedarius, Carrucarius, auriga, Vehicularius. Karr da zwey Roß anziehen/Bigæ, arum. sic Trigæ, Quadrigæ, & quadriga. Auff dem Karren fahren/Vehi rhedâ. Karrensalb/Thår/Axungia. Kriegsmañ der auff einem Karren streitet/Convinarius miles. Karren/den Wagen weisen vnd leiten/Aurigare.

Karfunckel/Carbunculus, morbi genus, & lapidis.

Karg/Sparsam/Parcus, Tenax, Sumptui parcens. v. Geitz. Kargheit/Parcitas, Tenacitas, Moderatio sumptuum, Parsimonia, Nesciunt homines, quàm magnum vectigal sit parsimonia. Macrologia. Gar zu karg seyn/Præparcum esse, Parce sumptum facere, nimis accurata frugalitatis regula metiri, Patroclo sordidiorè esse. Karglich/Parce, Illiberaliter, tenuiter. v. Sparsam.

Karnöffel/Ramex.

Karst/Bipalium, Pastinum, v. Haw.

Karten/

Karten/kartenspiel/ Chartæ, Chartæ lusoriæ, Paginæ lusoriæ. Mit der Karten spielen/ Chartis ludere.

Käß/Caseus, Caseolus. dim. Kühkäß/Caseus bubulus. Schaafkäß/ Caseus ovillus. Jüngst gemachter frischer käß / Caseus recens, vel musteus. Ziegenkäß / Caseus caprinus. Gespitzter käß/ Meta lactis. Käß wie ein Mon/Caseus Lunensis. Käß von Roßmilch/ Hippace. Parmisan käß/Caseus Parmensis. Käßwasser/käßmulcken/ Serum. Der gern weiche käß ist/Fiscellus.

Kast/vide Kist.

Katz/ Felis, Ælurus, vulgò Catus vel Cattus, Cata, Catta. Kätzelein / Catulus. Katzenäugig/ Grawblaw/ Cæsius, a, um. Meerkatz/Cercophitecus, pen. prod. Katzenkraut/Calamintha.

Katzenelenbogen/Catthimelibocenses, populus, authore B. Rhenano.

Kauff/Marck/ Emptio, Coëmptio. Einigkeit im Kauff/ Contractus, us. Eigner Kauff od' Werbung/Monopolium. Kauffen/Emere, Mercari, Comparare, Coëmere, ære vel pecunia parare, Pecuniam in aliqua re collocare, Emptitare, freq. Kauffen mit bargelt/ Græca fide mercari. vid. Gelt. Abkauffen/Mercari, Emere ab aliquo. Fürkauffen / Præmercari, Mercari in lucrum. Fürkauffer/ Korn/ Weinjud/ Propola, qui præmercatur aliquid ut pretia intendat, & annonam flagellet, Præmercator, Propola vini, frumenti, &c. Der ein Wahr allein zu verkauffen hat/ Monopola. Verkauffen/ Vendere, Venundare, divendere, distrahere, metaphor. pretio alienare, abalienare, Venum, vel venale exponere. Verkauffer / Venditor, Divenditor, venalitiarius, Venalitius, substant. Tabernarius, substant. Verkauffer der Pferd/ Menschen/ etc. Mango. Zu eigen verkauffen/ Mancipare, Emancipare. Embsig / oder oft verkauffen/ Nundinare, & Nundinari. Das verkaufft wird/ Venalitius, a, um. Vendibilis, Promercalis, e. Verkaufft werden/ Venire, & venum ire. Christus ist von den Juden verkaufft worden / Christus D. à Judæis veniit. Wein verkauffen / Cauponari. Kauffer/ Emptor, Coëmptor. Unterkauffer/Proxeneta, lat. Pacarius, quasi Internuntius ad paciscendum. Unterkaufferlohn/Proxeneticum. Speißeinkauffer/ Obsonator. Kauffgaden/ Taberna, Officina, ut officina libraria. Kauffmann/ Mercator, Ratiocinarius, Negotiator, Nundinator, Emptor & Venditor. Des Kauffmans Factor/ Institor. Kauffmanschafft/Mercatura, Negotiatio, Commercium, Mercatus, Mercimonium, nundinatio, mercatio, Merx, cis, & Merces, cis. Die Kauffmanns Wahr verzollen/ Profiteri merces. Kauffmanschafft treiben / Mercaturam exercere, Negotiari, Negotium gerere, tractare, Tractare commercia. Der gern kaufft/Emax. Das erkaufft wird / Emptitius, a, um. Das zur Kauffung dienet / Emporeticus, a, um. Durch Kauffmanschafft reich werden/ Rem suam divite mercatu augere. vid. Reich werden. Kauffer der gemein Zöll oder Gefell/ Manceps, Redemptor, Sector, Publicanus. Zur Kauffmanschafft sich begeben/ Ad mercaturam exercendam, ad negotia administranda se conferre, Mercaturæ se applicare, ad Mercaturæ studium se conferre.

Kaum/ Schwerlich/ Vix, Ægrè, Difficulter, Vixdum, Studio, Labore. Kaum/oder gar nicht/ Vix aut ne vix quidem.

Kautz/ Bubo, v. Eul.

Kebsweib/ Pellex, v. Hur.

Keck/Audax. v. Frevel/ & Kün.

Keel / Guttur, Colli pars interior. Der ein grosse Keel hat/ Gutturosus, a, um. Hol Keel an den Seulen/Stria. Mit Holkeelen unterscheiden/ Striosus, a, um.

Kefer/krautwurm/Bruchus. Roßkefer/Scarabæus. Roßkefer mit langen Füssen/ Bubestris. Grün/oder Goldkefer. Cantharis.

Kefig/Cavea. v. Käfig.

Kegel/ Conus. Kegelplan / Sphæristerium. Kegelspiel/ Ballspiel/ Spæromachia. vide Ball.

Kehren/ Verrere, Scopis mundare. v. Fegen/ Abkehren /Emundare, Deverrere, Verrendo purgare. Kehrsel/ Retrimenta. v. Fegen. Außkehren/ Everrere, Expurgare scopis. Kehrbürst/ Peniculus, Peniculum, Penicillum.

Kehren/wenden/ Vertere, Convertere, Flectere. vid. Wenden. Bekehren/ Convertere, Correctionem adhibere, In viam reducere. vide Besser. Bekehrung/ Besserung des Lebens/Conversio ad frugem bonam, Emendatio vitæ, Vitæ correctioris studium. v. Buß. Bekehrung zum Catholischen Glauben/ Conversio ad Catholicam fidem. Einkehren/vide Herberg. Sich bekehren/Resipiscere, Ad meliorem vitæ frugem se conferre, Ad frugem animum applicare,

eare, Converti. Verkehren/ Invertere, Prævertere, Transvertere, Depravare. vid. Arg. Verkehren/Vmbkehren/Vertere,Invertere,Pervertere. Verkehrt / Inversus, Præposterus, a, um. Verkehrt / das hinderst zuvörderst / Perverse, Præpostere, Ordine præpostero, Inversè, Perperàm. Verkehrung der Wörter/Anastrophe,latin. Inversio. Verkehrte Art vnd Weise/ Pravitas. Fleiß ankehren / vide Fleiß. Sein Macht ankehren / Intendere nervos. Entgegenkehren/ Obvertere. Vber sich kehren/ Supinare, Resupinare. Vmbkehren / Evertere, Rotare, Subruere. Vmbkehrung / Versura. Vmbkehrung / Vastatio. vide Verhehrung. Widerumb kehren/ Reverti, Regredi, Pedem referre, Reciprocare. vide Kommen. Widerkehrung / Widerkunfft/Reversio,Regressio, Reditus,Regressus. Widerkehrung in sich selbst / Reciprocatio. Das sich widerkehret / daher es kommen ist/ Reciprocus amor. Einen Ball schlagen wider ein Wandt/vnd selbst widerkehren. vid. Ballen. Zum besten kehren/In dexteriorem partem suscipere.

Keichen/Spirandi difficultate laborare. vide Athem. Keichig/Anhelus, Asthmaticus. vid. ibid.

Keyl / vmb etwas zuspalten / Cuneus, unde Cuneo cuneum elidere, proverb. Schuld mit Schulden bezahlen.

Keiner/Nullus. vide Keyner.

Keiser/ vide Keyser.

Keller/ Cella, Cellarium. Speißkeller/Promptuaria cella. v. Speißkammer. Weinkeller/Cella vinaria. ölkeller/Cella olearia. äpffel oder obßkeller /Cella pomaria, Oporotheca. Keller oder Gewölb vnter der Erden/ Hypogeum. Kellner/ Haußknecht/ Cellarius, Promuscondus, Cellæ præpositus, vel custos.

Kelte/ Rigor. vide Kälte.

Kelter / Torcularium, Torculare, Kelterbaum/ Prælum. v. Dorckel/& Trotte.

Kemmat / Campodunum, oppid. Vindel.

Kemmen/ Carminare, Pectere. vide Kamm/ Hechlen/& Flachs. Vngekempt/ Impexus, a, um. vide Haar.

Kempffer/Pugil, Athleta. v. Kampff/ & Fechter. Kämpffer bey den Gräbern/Bustuarij. Kämpffersalbe/ Ceroma. Kempffersalber / Ceromatistes, Aliptes, lat. Vnctor. Kempffen/ Luctari. v. Fechten/& Streiten. (licam.

Groß Kemps/ Cambetis, pagus propè Basi-

Kempten/ Campidunum, oppid. Rhetiæ.

Kennen / Wissen/ Scire, Cognoscere, Nosse, Tenere, Notum, cognitum habere, Rei notitiam habere, Non fugit, præterit, latet me. Bekennen/ Fateri, Confiteri, Profiteri, Non negare, Haud inficiasire, Annuere. vide Ja sagen/ & Beichten. Erkennen/Agnoscere, Cognitum, compertum, exploratum, perspectum habere. Nicht bekennen/ Abnuere, Inficias ire. v. Laugnen. Vnterschiedlich erkennen/ Dignoscere, Discernere. Heimlich zu erkennen geben/Insinuare. vide Deuten / & Wincken. Eigendlich erkennen/ Domi aliquem noscere. Vorhin erkennen/Prænoscere. Wiederumb erkennen / Recognoscere. Du kennest mich noch nicht/ Mei sensus omninò tibi non patent. Non planè tenes animum meum. Non usquequaque tibi pateo.

Kepffer an den Gebäwmen / Proceres, pencor. Fürgehende Kepffer / Antes. Kepfferstein/ Mannsbild/ welches die Balcken vnd Kepffer in den gebäwen helt/Telamones, Atlantes. Kepfferstein die fürgehen/ Mutili.

Kerb/ Talea, Taleola. dim.

Kercker/Carcer, Ergastulum. vid. Gefängnuß. Das zu einem Kercker gehört/ Carcearius, a, um. Kercker der tieff vnter der Erden ist / Latumia, Latomia, metaph.

Kern an den Kornfrüchten/Nucleus, Granum.

Kernter/Crani, populi sunt.

Kertz/ vide Ampel/ Fackel/ Liecht. Kertz mit einem lemmet / Lucerna simplex. Kertz mit viel lemmet / Lucerna polymyxus. Vnschlitt kertz/ Candela sebacea. Wachskertz/ Cereus, Funale. Kertzstock / Leuchter/ Candelabrum. Kertzenträger/ Lucernarius. vid. Falckel. Kertzenputzer/Emunctorium. v. Abbrech.

Kessel / Castellum, nunc pagus, olim oppidum Menapiorum. Die Einwohner Castelli/Castellani.

Kessel/ Pfann / Lebes, Ahenum, & Aënum. Cacabus. Kessel darinn man Wasser wärmet/eng vnd lang/Caldarium, Cucuma, à cucumeris oblonga forma. Kessel darin läw Wasser ist/ Vaporarium. vide etiam Kaltkessel. Kesseler/ Kesselschmidt/Ahenarius.

Kesten/ Castanea, Heracleotica nux. Kestenbaum/Castanea.

Ketten / Catena, Catenula, dim. Halßkette/ Murenula, v. Band.

Ketzer/Jrrgeiſter/Hæreticus, Sectator diverſæ opinionis à vera religione, Schiſmaticus. Ketzerey/ Hæreſis, Secta, Dogma orthodoxæ fidei non conſonum.

Keul/ Keil damit man etwas ſpaltet/ Cuneus. vide Biß/ Wecke.

Keuſch/Caſtus, Pudicus, Integer, Incorruptus, Immaculatus, Intactus, Inviolatus, a, um. Integer, & Immunis à labe libidinis. Keuſche Jungfraw / Virgo caſta, intacta, Caſtitatis ſtudioſa, Puella integra, incorrupta, pura, pudica, expers omnis labis, v. Jungfraw. Keuſchheit/ Caſtitas, Caſtimonia, Pudicitia, Virginitas. Keuſchlich / Caſtè, pudicè. Vnkeuſch/ Impudicus, Propenſus in Venerem, Mulieroſus, Impurus, a, um. Veneri indulgens, v. Geyl. Vnkeuſchheit / Impudicitia, Propenſio in Venerem, Impuritas, Turpitudo. v. Geylheit. Vnkeuſch ſeyn / Laſcivum, ſalacem eſſe, Polluere ſe impuris libidinibus, Libidini vacare, militare in caſtris Veneris, v. Geyl ſeyn.

Kewen/Mandare, Manducare, Commanducare, Extenuare, molire cibum dentibus, Maſticare, minuere dentibus, conficere, conterere. Widerkewen/ Ruminare, vel Ruminari, remandere. Vorgekewte Speiß einſtoſſen/ Præmanſum cibum in os inſerere. Vorkewen / Præmandere. Embſiglich kewen/Manſitare.

Keyner / Nullus, non ullus, Ne ullus quidem, Unus nullus, a, um. Nemo. Keyner vnter zweyen/ Neuter, a, um. Keynerley weiß / Nullo modo, Nullo pacto, Nullatenus, Neutiquam, Nulla ex parte. vide etiam Mit nichten. An keinem Orth/ Nullibi. vide Nirgend. Auff keynen Theil/ Neutrò, adverb.

Keyſer / oberſt im Römiſchen Reich/ Imperator, Cæſar, vulgò Dictator, Summum tenens imperium. Keyſerlich/ Cæſarius, Imperatorius, a, um. Keyſerſtul/Forum Tyberij.

Kicher/ Cicer, Cicercula ferè idem, ſed colore differt. (pax.

Kieffer/Doliarius, Vietor. Kiefferhaack/ Har-

Kieſen/ vide Erwohlen.

Kin/Mentum. Kinbacken/ Mala, æ, Maxillæ, æ. Mandibula.

Kind / vnmündig Kind / Infans, Puer infans, Puer, Puſio, Puſillus Kinder/Liberi, orum, pl. num. Ein vnzeitiges Kind oder Leibsfrucht/Puer abortivus, Abortus. Ein Kind nach ſeines Vaters Todt geboren/Puer poſthumus, Proles poſthuma, Virg. Saugend Kind/Puer lactens. Kinder an einer Bruſt geſeuget / Pueri collactanei. Ein jährig Kind/ Puer anniculus. Kind das aus Mutter Leib wird geſchnitten / Cæſo, Cæſar, puer exectus matre perempta, Virgil. Kind das in des Vatters Abweſen gebohren / Proculus. Kind das langſam geboren/ Cordus. vide Synonyma Buchleri, verb. Kind. Kind das noch im Mutterleib ligt/Embryo. Kinder/Liberi, orum, plur. num. tant. Soboles, ſingul. num. tant. nati, gnati, pignora. Kinder die Todt in Mutterleib ſeynd/Ecbolini, Ejectitij pueri. Findelkind/Puer expoſititius, expoſitus, inventitius, puer ſuppoſititius. Hurenkind / Spurius. Klein oder jung Kind/ Puſillus, Puſio, Parvulus, Parvus puellus. Wechſelkind/ Vnterſcheibling / Puer ſuppoſititius, ſuppoſitus, ſubditus, ſubdititius. Kindsſohn/ Nepos, Nepotulus. Kindstochter/Neptis. Kindskind ſohn/ Pronepos. Kindskind tochter / Proneptis. Kindiſch/Puerilis, e. Von Kind auff / A puero, á crepundijs. v. Von Jugend auff. Kindbetterin/Puerpera. Kindbett/ Puerperium. Jn Kindsnöthen ligen/ Laborare ex partu, A partu dolere, Parturire, Partus doloribus cruciari. vide Gebähren. Kindsblattern/Vari, vel, Varioli. v. Blattern. Kindergaaben die rauſchen vnd klopffen/ Crepundia, orum. Kindheit/ Pueritia, Infantia, Ætas puerilis, Ætatis tyrocinium. vid. Jugend. Jn die Kindheit gehen/ Zum Kind werden/Puerascere, & repuerascere. Kindzüchtiger/ Pædotriba, Pædagogus. Kinderſchuch außziehen/ Nuces deponere, relinquere, excedere ex ephebis, E pueris excedere.

Kirch/Templum, Fanum, Ædes in ſing. Locus ſacris peragendis deſtinatus. vid. Tempel/& Capell. Allgemeine Chriſtliche Kirch/ Eccleſia, Cœtus piorum, Univerſitas fidelium per totum mundum ſparſa, Sancta Catholica Eccleſia. Götzenkirch/ Delubrum, Lararium, Fanum, Templum idolorum. Kirchengebrauch/Cæremonia, vel Ceremonia, & Ceremoniæ. vide Kirchen Ordnung. Kirchner/ Sigriſt/ Æditıuus, Hierophanta, Sacrorum miniſter, Cuſtos. Kirchherr/ Parochus. vide Pfarherr. Kirchſpiel/Parochia, Parœcia, vide Pfarrkirch. Kirchhoff/ Cœmiterium. v. Grab. Kirchenraub/Sacrilegium. Kirchweih/ Dedicatio, Conſecratio templi, Encœnia, Feſtum dedicationis templi, Feſtum templi dedicati.

Kirren/Strido & Strideo. Kirren mit den Zeenen/Frendere, Infrendere. Vor Zorn Kirren/Frendere irâ. Kirrung/Stridor.

Kirsen/Cerasum. Amerellen Kirsen/Amarenum, Cerasum aponianum. Weisse oder Spanische Kirsen/Cerasa duracina. Waldkirsen/Cerasa cæciliana. Schwartze Kirsen/ Cerasa Actia, & Actiana. Kirßbaum / Cerasus. vide Baum. Welsch Kirßbaum/ Cornus.

Kißlingstein/Fewerstein/Silex. Kißlingsteinlein/Calculus. Kießlechtig/Calculosus, a, um. Wasser auß einem Kißlingstein ziehen/E pumice vel silice aquam elicere, i. e. frustra laborare.

Kisten/Arca, Cista, Scrinium. Kisten mit Leder überzogen/Riscus, Cista corio tecta.

Kitzlen/Titillare. Kitzlung/Titillatio, Titillatus.

Klaffter/Ulna, Quatuor cubiti, Orgia.

Klag/Weynung/ Fletus, us. Ploratus, us. Ejulatus, us. Querela, Querimonia, Questus, Conquestio, Lamentatio. Leydklag bey einer Leich/ Luctus, us. Lugubris fletus, Mœror, Mœstitia, Lacrymæ lugubres, Planctus, Plangor. Klag für Gericht/Anklag/ Accusatio, Incusatio, Delatio nominis, Postulatio, Insimulatio, Actio, Intentio. Sich beklagen/Queri, Conqueri, Querelam, Querimoniam habere, Querelas jacere, In vocem querulam erumpere, Queritare, Queritari, Deplorare. vide Heulen. Klagen/beweynen/Lugere, In luctu esse, Lamentari, Deflere, Plangere, Edere planctus. Kläger/Accusator, Petitor, Actor, qui reum accusat. Anklagen/Accusare, Incusare, Deferre, Postulare, Insimulare, Accersere, Accessere, Reum facere, agere, Intendere crimen, Actionem intendere, Dicam scribere, In crimen vocare. Klaglied / Monodia, Nœnia, Lugubre carmen. Kläglich/ Lamentabilis, e. Klagred/ Actio. Klaghafft/Querulus, a, um. Anklag/Accusatio, Dica. Malefitzklag/Actio criminosa. Klag wider ein Person/ Actio in personam. Klag od' Ansprach an das Gut/Actio in rem. Ein falsche Anklag/Calumnia. Ein Klag zulassen/Admittere accusationem. Die erste Klag/Actio prima. Die ander Klag oder Replica/ Actio secunda. Des Klägers Forderung/ Petitio, Intentio. Des Klagers Fürsprech / Accusator. Das zur Anklag gehört/Accusatorius, a, um, ut: Animo accusatorio dicere, Klagweiß sagen. Anklag auff Haab vnd Gut/Actio realis. Angeklagter/Reus. Anklagen/Dicere diem. Anklagen des Diebstals/ Agere, accusare aliquem furti. Anklagen der Schmähung halben/ Accusare aliquem injuriarum. Angeklagt werden/ Accusari, vocari in crimen. Klagweiß/Accusatorie. Beklagen sich der Vnbilligkeit/ Expostulare. Beklagung/Verweisung/ Expostulatio. Kläglich/ trawrig/ Luctuosus, Funestus, Queribundus, a, um. Lugubris, Lacrymabilis, Tristis, e. vide Trawrig. Für Gericht verklagen/ Accusare, In jus, vel judicium vocare, citare, trahere, Trahere ad subsellia, Litem intendere, Jure convenire, Dicam scribere, Compellare, In jus ducere, Reum agere, facere, Experiri judicio, Nomen deferre, Actione convenire, Lite persequi. v. Gericht. Peinlich verklagen/Accusare capitis, Capitis reum agere, Accusare rei capitalis, Capitale crimen intendere. Heimlich verklagen/Deferre. Heimlicher Ankläger/Delator. Ich Klag mit Recht über dich/Jure de te queror, conqueror, Æqua mihi tecum est expostulatio, Locus est tui accusandi.

Klang/ Sonus, Sonitus, Crepitus, Clangor. v. Schall.

Klappern/ Garrire, Effutire. Klapperheit/ Garritus, Loquacitas. Klapperig/ Lingvax, Loquax, Garrulus. Klapperer/ Blatero, onis, Garrulus, Gerro.

Klapperrosen/ Eupatorium, vulgò Agrimonia.

Klar/ hell / Perspicuus, Limpidus, Liquidus, Evidens, Serenus. v. Hell/ Heyter/ Lauter. Klarheit/ Claritas, Splendor, Fulgor, nitor, Claritudo. Klarheit/ Lauterkeit/ Claritas, Perspicuitas, Puritas, Limpitudo. Klärlich/außtrücklich/Clarus, Liquidus, Planus, Apertus, Perspicuus, Expressus, Dilucidus, a, um. Klärlich/ Clarè, Perspicuè, Planè, Evidenter, Liquidò, Enucleatè, Lucidè, Manifestè, Disertè. Klar seyn/ Liquere, impers. Erklären/klar machen/Clarum, Perspicuum reddere, Lucem adferre, Illustrare. vide Läutern. Erklären / außlegen/ Declarare, Explicare, Exponere, Explanare, Interpretari, Elucidare, Dilucidare, Definire, Diffinire, Enodare, Discutere, Excutere, Enucleare, Enarrare, Manifestare, Aperire, Emedullare, metaphor. Wiederumb erklären/Replicare. Erklärung/ Declaratio, Expositio, Explicatio, Interpretatio, Explanatio, Enodatio, Definitio, Exegesis, Glossa, Annotatio. Erklärung mit mehr Worten/ Paraphrasis. Erklärung eines Verstands/

Fands/Commentarius & Commentarium. Erklärig/ Demonstrativus, Expositivus, Exegeticus, Declarativus, a, um. Erklärer/ Enarrator, Glossematicus.

Klarettranck/Melieraton. Klaretblaser/ Liricen. vide Trommeter.

Klauben/ pfetzen/Vellicare, frequent.

Klauß/ enger Gang zwischen den Bergen/ Faux.

Klaw der Vögel oder Thieren/ Ungvis, Ungvicula, diminutivum.

Kleben/Hærere. vid. Hangen. Ankleben/ Inhærere, Inhærescere.

Klee/ Trifolium. Kleekraut/Aparine.

Kleid/ Vestis, Velamen, Gestamen, Indumentum, Induviæ, Vestimentum, Vestitus, Amictus. Ein Hauffen Kleider/Synthesis, sic vocatur universa vestis in vestiario seclusa & composita. Allerley Kleidung/Cultus. Wüllen Kleid/V estis lanea. Gassenkleid/Toga forensis. Kleid ohn Ermel/ Exomis. Gestickt Kleyd/ Vestis acu picta, Phrygia. Güldenstück/ Vestis Attalica. Dünn seiden Kleid/ Vestis bombycina, Coa, Multitia, orum, plur. tant. Scharlachkleid / Coccinum, Vestis coccina, Vestis quisquiliata. Heuffen/oder Canefassen kleid/Vestis canabina. Baumwüllen kleid/Vestis gossypina, Xilina. Tripen kleid/ Vestis heteromalla lanea. Ein vmbgewantes kleid/ Vestis interpolis, Vestimentum interpolum. Der alte Kleider wieder new machet/Aufkrätzer/ Interpolator. Ein Kleid mit Falten/ oder an den Leisten zerhawen/Vestis laciniata, sinuosa, striata, in sinus collecta. Zerrissen kleid/ Vestis lacera, pannosa. Seiden/ satinen/armesein kleid/Vestis serica. Sammet oder rauch sammet kleid/Vestis holoserica, Serica heteromalla. Halb seiden kleid/Vestis undulata, ab undis in ea expressis dicta. Damasten kleid/Damascena, Scutulata vestis. Kleid von zweyen oder mehr farben / Vestis discolor. Geblümt kleid/Vestis polymita. Kleid mit purpurn vnd güldenen Schnüren überzogen/Vestis segmentata. Oberkleid/Amiculum, Amiculum collare, Amictorium, Amiculum scapulare, Pallium, Superindumentum. Schlecht Oberkleid/ Lacerna. Rathsherrnkleid/ Clavus, Latusclavus. Ein art Kleidung/ welche allein die Consules vnd Triumphantes trugen/Toga picta, Trabea. Zierliche kleider/ Ornatus, us. Habitus, us. Vestes ornatiores, Mundus, Munditiés. Ein jedlig kleid/ Stola, teste Nonio, Amictus. Kleider von Violpurpur/ Vestes Janthinæ. Jedlich inner kleid/Tunica. Veraltete kleider/Obsoletæ vestes. Purpurkleid / Ostrum, Porphyris. Bürgerlich kleid/ Læna, toga. Gering leicht Kleid/Levidensa. Weit kleid/Fluxa vestis. Lang kleider/Promissæ vestes. Kurtz Kriegskleid/ Reuterkleid/ Chlamys, idis. Siegkleid/ Palmata vestis. Kleid das man über den Harnisch legt / Sagum, vel, Sagulum, dimin. Wetterkleid/ Reitmantel / Penula, Winterkleid/ Gausapina. Härenkleid/ Cilicium. Indumentum Religiosis viris, & Deo dicatis Virginibus admodum in usu & familiare. Niderkleid/Badtuch/ Campestre, Subligaculum, Perizoma. Ehrlich Frawenkleid/ Stola, inde Stolatus, a, um. Rund Frawenkleid, Cyclas. Trawrkleid/ Rewkleid/ Vestis lugubris, Vestimentum funebre, ferale, Vestis pulla, Epomis. Kleidermacher/ Vestiarius. Kleidermacher oder Versorger/ Vestispicus, pen. corr. Das zu Kleidern gehört/Vestiarius, a, um. Bekleiden/Vestire, Convestire, Amicire, Circumvestire, Induere aliquem vestibus & Induere alicui vestes, Velare, Exornare vestibus. Das Kleid macht ein Mann/ Vestis virum facit, reddit, ornat. Zarte weiche Kleider / Molles vestes, Melitææ vestes, Lana Melitæa. Weich oder weibisch kleid/Galbana.

Kleien/oder Kriesch/ Canica, Furfur. Kleiechtig/ Furfureus.

Klein oder kurtz/ Parvus, Modicus, Exiguus, Parvulus, Minutus, Pusillus, Tenuiculus, a, um. Exilis, Tenuis, Brevis, e. v. Ring. Kleiner/Minder/Minor, compar. Fast klein/Minimus, superlat. à Parvo. Kleinechtig/ Minuscul^9, Minutulus, Pusillus, a, um, diminut. Verkleinern/Minuere, Imminuere, Atterere, Diminuere, Attenuare, Extenuare, Facere diminutionem. vide Schmälern. Kleinmütig/Pusillanimus, & Pusillanimis, Animo fracto, humili, abjecto, pusillo, Fractus animo, Timidus. vide verZagt. Kleinmütigkeit/ Pusillanimitas. Verkleinerung/ Extenuatio.

Kleinod/ Ornatus, Ornamenta, Mundus, Pretiosæ vestes, Annuli, Colli ornamenta. Kleinod in einem Kampff oder Spiel/ Brabeum, Brabium, penult. prod.

Klewel/Glomus. An den Klewel winden/ Glomerare. vide Faden Garn.

Klette/ Klebern/ Lappa. Scharff Klette/ Lapathum.

Klimmen/Scandere,Inscendere, idem. Auffklimmen/Ascendere. Abklimmen/Descendere.

Klingend/Tinnulus,a,um. Klinglen/Tinnire, Sonare,propriè metallorum est.vide Schallen/ Thönen. Klingelstein/Krautstösser/Mortarium, Mortariolum, dimin.

Klippen/Steinklippen/ Scopuli, Saxa,Rupes.

Klopffen in den Adern/Pulsus, us. vide Ader. Anklopffen/ Pulsare, ferire fores, Pulsare fores. Fast klopffen/ Pulsare, Pultare, Pulsitare, freqv. Klöpffer oder Klepper/Crepitaculum. An einer andern Thür klopffen da man zwey Brod gibt/ Aliam quercum excutere. Proverb.

Kloster/ Cœnobium.vide Closter.

Klotz/ Truncus. vide Bloch.

Klufft/spalt der erden/Chasma,lat.Labes agri, Hiatus,Rima,Fissura terræ.Finstere klufft/Chaos.

Klufft/Fewrzang/Pruniceps.

Klug/witzig/ Sapiens,Solers, Sagax, Prudens, Industrius , Scitus, Ingeniosus, Argutus, a, um. vide Weiß. Klügling in Worten Logodædalus, Argutator. Kluger Mann / Emunctæ naris homo. Klugheit/Sagacitas. v. Weißheit.

Kluxe/Singultus,us. Kluxen/Schnupffen/Singultire.

Knab / knäbelein / Pupus , Pupulus , Puer , Puellus , Puerulus, v.Kind/Jüngling.

Knall/Crepitus, Fragor , oris. Knallen/ Crepare,Percrepare,Dissilire,Rumpi, Concrepare. vide Thönen/ & Krachen.

Knebel an den Bäumen/ Flagrum,Flagellum, Malleolus.

Knecht/ Famulus,Puer, Servus. vide Diener. Knechtverhäler/Plagiarius. Alter listiger Knecht/ Veterator. Schiltknecht/Armiger. Fußknecht/ Pedites,vide Fußgänger. Knechtschafft/Servitus, Servitium.vide Dienstbarkeit & Leibeigenschafft. Knechtisch/Vernilis,Servilis,famularis,e. Stattknecht/ vide Büttel. Leibeigen Knecht/ Servus, Mancipium,Verna.vide etiam Leibeigen. Nachgültiger Knecht / De lapide emptus. Knecht annehmen/Scribere exercitum,militem.v.Krieg.

Knie/ Genu, Geniculum,dim. Knieschëib/Poples,itis. Kniehosen/Tibialia.v.Hosen. Kniebug der Thieren an den hindern Füssen/Flexura,Suffrago. Die Knie beugen/ Ingeniculari , Lunare poplites, metaph. vide Biegen.

Knoblauch/Allium. Wilder Knoblauch/ Bulbus agrestis

Knod am Fuß/knüchel/Talus, Os talare,Malleolus calcanei. Der grosse Knoden am Fuß hat/ Scaurus. Das bis auff die Knoden geht/Talaris,e, ut: vestis talaris. Fingerknod/Condylus. v. Finger. Knodechtig/Geniculatus,a,um. Halmknod/ Geniculum. Durch die Knoden / Geniculatim, adverb.

Knopff / knott / Nodus, Nodulus, Nodellus. Knopff/ Band/ Copula,Nodus, Ligatura, Colligatio,Vinculum. vid.Band. Knöpffen/Nodare, Nodos facere, Ligare in nodos, Nectere, Connectere, Constringere. Ein vnaufflößlicher Knopff/ Nodus Gordius. Anknöpffen/ Annectere, Connectere, Colligare. vide Binden. Auffknöpffen/Enodare,Nodos solvere,extricare.Zusammenknöpffen / Connectere , Constringere , Colligare. Knöpff od Knorren an einem Baum/ Tuber. Knopffecht/ Knorrecht/ Nodosus, a, um. Vnknorrig/Enodalis,e. Das zwischen den Knorren vnd Gleychen an den Stangen ist/ Internodium. Hineinknöpffen/ Innectere, Innodare. Knöpffig/Nexilis,e. Verknöpffung/Nexus,us.

Knütschen / zerknütschen / Terere, Tundere, Contundere,Conterere,Quassare,Conquassare. vide Stossen.

Knüpffen/Nodare. vide supra Knopff.

Knüttel/Bengel/Fustis,Clava, Stipes. Mit einem Knüttel schlagen/ Fuste mulctare, excipere, Fustem impingere. Knüttel hinter den Ohren/ im Schlund/oder vmb die Gemächt/Panus,pani, metaph. vide Gemächt/ & Scham.

Koblentz/ Confluentia. vide Coblentz.

Koch/ Cocus, vel Coquus , Obsopæus, Lixa, Magirus, Græcè. Oberster Koch/Archimagirus, pen.prod. Kunst zu kochen/ Coquinaria, absolutè. Gekocht/Coctus,Elixus, Ad ignem paratus,a, um. Das gekocht oder gebacken ist/ Coctilis, e. Kochen/ Coquere, Coctitare, frequent. Verkochen/Decoquere.Hineinkochen/Incoquere. vorkochen/ Præcoquere. Wiederum kochen/ Recoquere. Wol kochen/verdäwen/ Concoquere, Excoquere. Vben die Kunst zu kochen/ Coquinari. Vngekocht/Crudus,a,um.

Kocher/ Pharetra,Theca sagittarum. Der ein Kocher trägt/Pharetratus. Kocher/Schreibzeug/ Calamarium.

Kochersperg / Concordia, Romanorum olim munimentum,nunc specula Argentoratensium.

Köl/Crambe, lat. Brassica, Caulis. Krause köl/ Brassica apiana. Breiter rother kol / Brassica cumana. Wilder kol/ Lapsana, Brassica silvestris. Hasenkol/Cicerbita, vide etiam Kappiß.

Kol/ Antonius Fewer / Sacer ignis, Anthrax. vide Fewer.

Kol/glüende kol/Pruna. vide Glüen. Geläscher kol / Carbo. Köler/Carbonarius. Kolhauß/ Carbonaria.

Kolbe/Steck Clava, Stipes. v. Knüttel. Streitkolb/Cæstus, Kolbentrager/Claviger. Der kolb am Männlichen Glied/Glans. Samen Kolb/Muscarium, folliculi frumentorum quibus semen continetur.

Kommen / Venire, Devenire. Auffkommen/ Emergere. An das End kommen/Pervenire, vid. verb. End. Entgegen kommen/ Obviam venire, Procedere, Occurrere. Fortkommen/v. Fahren. Herkommen/entstehen/Venire, Provenire, Proficisci, Oriri, Profluere, Promanare. v. Springen. Herfür kommen/ Schwimmen / Emergere, Enare, Enatare, Exire. Herzu kommen/Advenire, Accedere, Adventare, Accurrere, Appropinquare. In Vnglück kommen/Devenire in calamitates, Demergi in ærumnas, Calamitatibus intricari, involvi. vide In Elend/ Vnglück gerathen. Nachkommen/Posteri. v. Nachkömling. Ohn gefährlich zu Handen kommen/Intervenire, & Supervenire. Das auß frembder Hand widerumb in unsern Gewalt kombt/Postliminium. Inde Postliminio recipere. Bekommen mit Beding/als im kauffen geschicht/Contrahere, Convenire. Vberkommung so auff gewisse Bedinge geschehen soll / Conventus, Contractus. Darzwischen kommen/ Præoccupare, Prævertere, Antevertere, Anticipare. Ein fürkommung/ Præoccupatio, Anticipatio. Herfür kommen/ Provenire, propriè de ijs quæ ex terra nascuntur. Einem nachkommen/ Succedere alicui, vide Folgen. Von den frembden kommen / Peregrè venire. Von einem auff den andern kommen lassen/ Per manus tradere. Vberkommen durch langwirige besitzung/ Usucapere. Solche vberkommung Usucapio, onis. Vberkommen/ Erlangen/Consequi, Adipisci, Indipisci, Nancisci, Acquirere, Parare, Comparare, Sortiri, Obtinere, Reportare, Invenire. Vberkommung / Acquisitio, Adeptio. Einen Namen vberkommen/Invenire nomen. Wider kommen/ Redire, Reverti, Recipere se, Pedem referre, remeare. Widervberkommen das gefangen ist gewesen/ Redimere. Zusammen kommen/Convenire, Confluere, metaphor. Congredi, Coire, Congregari, Concurrere. Zu sich selbst kommen/ Recolligere sese, Ad sese animum revocare. Zu seinem fürnehmen kommen/ Redire ad propositum v. Fürnemen. Seinem verheissen nachkommen/ Stare promissis, Tueri fidem, Solvere fidem, Promissum re præstare.

König/Monarcha, Sceptriger, Clavum regni tenens, Tyrannus olim. Königs Stadthalter/ Prorex. Eines abgestorbenen Königs Stadthalter/Interrex. Königlich/ Basilicus, Regalis, Regius, Regificus, a, um. Königinn/ Regina. König eines kleinen Landes/Regulus. Königsstab/Scepter/ Sceptrum, Lituus. Königsstul/ Thronus. Königssitz/ Regia, æ, Palatium. Königshoff/Aula, Regia. Königreich / Regnum. Königssöhn/ oder kinds kinder / Reguli.

Königlin/künlin/Cuniculus, animal de leporum genere. Königlin / ein Vogel/ Trochilus, Regulus. Regaliolus.

Können/ Vermögen/ Posse, valere, Facultatem esse alicui, Vires habere, Viribus valere.

Kopff Caput. Spitzkopff/ Cilo. Großköpffig/ Capitosus, a, um. Eigenköpffig/Capitosus, a, um, v. Haupt/& Sinn.

Laßkopff/ Schröpfhörnlein / Cucurbita, Cucurbitula, dim.

Kopff/oder Grub/ Carabus, piscis est, ex cancrorum genere. Kopp/Ructus, us, vid. Görpsen.

Korallenstein/ Corallium, vid. Corallen.

Korb/Corbis, Corbula, dim. Cophinus. Handkorb/ Calathus. Brodkorb / Canistrum, Panarium. Geflochten korb / Sporta, Qualus, Quasillus, Calathus, Gerræ. Geflochten Korb von Binzen/ Scirpea. Maulkorb / Fiscella, Capistrum, Fiscina. Maulkorb anlegen/Capistrare. Krämerkorb/ Nidus. Schantzkorb / Gerræ, Crates terra oppletæ. Körblein/ Canistellum. Korbmacher/ Corbio. Durch den Korb fallen / Pati, Ferre repulsam.

Korn/Beer/ Bacca. Körnlein/ Granum. Körnlein in Trauben/rc. Acinus. Das viel körner hat/ Granosus, a, um.

Kornfrucht/Getreyd/ Granum, Frumentum, far. Kornwicke/ Vicia. Gebeitzet korn/ Ptisana.

Kornechtig/ Granosus,a, um. Wachsend Korn/ Seges,etis. Das zu Korn gehört/Frumentarius, a,um. Zeitig Korn / Matura seges, Messis aliq. Das von Korn ist/Frumentaceus,a,um. Kornähre/Spica. Kornhülse/ Gluma,Palea.vid. Hülse.Korngarb/Merges,itis. Kornstengel/Culmus, Stipula. Kornsamler/Frumentator.Kornsamblung/Frumentatio.Göttin der Feldfrüchte/ Ceres, Dea frugum, Fructuum inventrix. Kornhauß/Schewer/Horreum. Kornmarckt/Forum frumentarium Kornschütte/Granarium. Kornstreiche/Hostorium. Korngabel damit man die Korngarben reichen thut/ Merga,æ. Kornsichel/ Messoria falx. Kornmeister/ Horrearius. Kornkauffer/Frumentarius,Negotiator.Kornwurm/ Curculio, Gurgulio. Kornrooß / Caltha. Korn saubern/Wannen/Ventilare frumentum. Korn außreiben/v.Dreschen.

Kosten/ schmecken/Gustare,Degustare,Gustu tentare.v. Schmecken Kost/Cibus,Esca,Victus. vid.Speiß. Kosten/ Unkosten/Sumptus,us. Impensa, & Expensa,Impendium. Das zu Kosten gehört/ Sumptuarius,a, um.. Der viel Kosten braucht/ Sumptuosus,a, um. Kosten anwenden/ Sumptus ponere, facere, in umere, collocare, Sumptus impendere, effundere, Impensas facere. Kostfrey/ Liberalis. v. Freygebig/köstlich/ Splendidus, Lautus, Delicatus, Regius, a,um.. vid.Herrlich. Köstlich/Pretiosus,a,um..Magni pretij. v. Deur/& Thewer. Viel kosten/ Magno alicui constare. Köstliche Speiß / Sumptuosi. Preciosi cibi, Edulia,Dapes,exquisitæ,Splendidæ,lautæ, opiparæ,Regales dapes. Kosten dargeben/Suggerere, subministrare sumptus, & sumptibus. Unkosten tragen / Tolerare sumptus. Beschnitten kösten geben/Maligne sumptus præbere. Kosten vnd Arbeit verlieren/Oleum & operam perdere. vid. Arbeiten. Köstlich/ Edel/Antiquus, Nobilis.v.Edel.Wer ist so reich der solche grosse Kosten kan tragen? Quis ita fortunæ bonis affluit,ut sustinere sumptum possit? Ferendo sumptui quis est?

Kot/ Stercus, vide Treck.

Kotz / Cento, Gausape,gen.neu. Teges,etis, Storea, Tegeticula,Tegellum. v.Serge. Kotz an den Bäumē/Julus.Kotzäugig/Gramiosus,a,um.

Kotzen/ Vomere, Evomere, Vomitum edere, Eijcere,Reijcere, Regerere cibum,comedere, Kotzung/Vomitus.widerumb kotzen/Revomere.

Krach / knall/Crepitus, Sonus, Sonitus, Fragor. Krachen/ Crepare, Crepitare, Crepitum, seu fragorem edere.v.Knallen/& Thönen.

Krafft/Macht/Efficientia, Efficacia, Efficiendi facultas, Energia, Efficacitas, Virtus, Vis, Vires. vid. Stärcke.Kräfftig/ vest/Ratus, Firmus, Fixus, Certus,a,um.Kräfftig/das seine wirckung hat / Efficax, Præsens.Kräfftig/Mächtig/Validus, Valens, Firmus, Nervosus,a,um. v. Starck/ & Mächtig. Bekräfftigen/Confirmare, Certum, ratum habere, Fixum reddere. Bekräfftigen/ Stercken/ Confirmare,Firmare,Corroborare. Bekräfftigen/ verjähen/ Affirmare, Asseverare, Annuere, Asserere, v. Ja darzu sagen. Bekräfftigung/ Affirmatio, Asseveratio, Confirmatio. Krafftloß/Langvidus, Enervus,a,um. Enervis,e vide Schwach. Krafftloß werden / Langvescere. Krafftloß machen/Enervare, Subnervare, Facere irritum, Infectum & irritum reddere, Infirmare. v.Heben. Sein krafft versuchen/ Periclitari vires suas. Kräfftig seyn/ Gelten / Pollere, Valere.Unkräfftig/Effœtus,Defœtus,a,um,Inefficax.

Krahe/Kräje/Cornix, Cornicula. Bunte oder Herbstkrahe/Cornix cinerea.

Kreyß/ Circkel /Orbis, Circus, Gyrus, Circulum. Monkreyß / Halo, onis, Circus solem aut lunam ambiens. In einem Kreyß vmbwenden/ Gyrare, In gyrum agere, In orbem vertere.

Krahm/ Wahr die man feyl hat/ Merx, Mercimonium, Res venales. vide Kauffmanschafft. Krämer/ Institor, Mercator, vide Kauffmann. Würtzkrämer/Aromatopola. Krämer der Weiber Zierde verkaufft/ Nugivendus. Krämerdecke/ Cadurcum.. Krämer die vnter vergitzten Gewölben feyl haben/ Fornicarij.

Krametsvogel/Turdus.v.Vogel.

Krampff/Spasmus.Krampffader/Varix,g.m. vide Ader.Krampff an einer Näben/Claviculus, Clavicola, Capreolus.

Kran/kranich/Grus, avis Palamedis. Schreyen wie ein Kranich/Gruere. Jungekranch/Vipiones.

Kran/ oder Radt das man tritt etwas damit auffzuziehen/ Tympanum, Geranium.

Kranck/Schwach/Æger, Ægrotus, Infirmus, Morbosus, morbidus,a,um, Imbecillis,e Ægrotans, Ægro corpore, morbo affectus, Infirma valetudine, Valetudine imbecillior. v. schwach.

Stäts kranck/Valetudinarius. Das kranck macht/ v. Schwächen. Kranck seyn/Ægrotare, Laborare, Dolere, Morbo affici, urgeri, confici, tabescere, Decumbere, Infirma valetudine esse, Malè habere, Male valere, Langvere, Morbo cruciari, corripi, Valetudine esse imbecilliore, Imbecilla valetudine teneri. Sehr kranck seyn/Gravi & periculoso morbo correptum esse, Periculosè ægrotare, Ægra valetudine oppressum decumbere, Gravi morbo conflictari. Kranckheit/ Morbus, Ægrotatio, Adversa valetudo, Imbecillitas valetudinis, Morbus anceps. Allgemeine Kranckheit/Plag/Morbus epidemius, universalis. Varia morborum genera vide in Synonymis Buchleri. Weiber Kranckheit/Menstruũ, Substan. Menses, plur. tant. In kranckheit fallen/ Nancisci morbum, Incidere in morbum. Ansteckende und gifftige Kranckheit/Contago, Contagium, Morbus contagiosus, Lues contagiosa. Kranckheit vertreiben/ Mederi morbo, Sanitati restituere, Sanum reddere. vid. Heylen. Kranck wegen viel Studierens / Studijs morbum contrahere, Pessimè valere ex nimia studiorũm consuetudine. Wegen Kranckheit sich vom studieren begeben / Ob valetudinis infirmitatem studiorum usum intermittere.

Krantz/Kron/ Sertum, Corona, Corolla, Coronula, ex floribus aut alia re contexta. Rediculum. Ziehr krantz/ Stemma, Coronamentum. Rosenkrantz/ Sertum rosaceum, Corona rosacea, Corona ex rosis texta. Rosenkrantz/ vulgò Paternoster / Rosarium, Globuli precatorij, Sphærulæ precatoriæ. Die Brüderschafft des H. Rosenkrantz/ Confraternitas, Sodalitas sacratissimi rosarij, quę apud Catholicos in frequenti & pio usu. Krantz deren die gesieget haben / Laurea. Krantzgeld / Coronarium aurum. Krantz machen / Conficere, Facere sertum, Nectere sertum, Nectere, Plectere coronam. vide Flechten. Krantz auffsetzen/ Imponere capiti sertum, coronam, Cingere, ornare caput corona. Das zu Kräntzen gehört/Coronarius, a, um. vide Kron.

Kratzen/Scharrẽ/Fricare, Scabere, Scalpere. Abkratzen/Deradere, Abradere, Radere, Defricare. Außkratzen/Infricare. Zumal kratzen/ Confricare. Zusammen kratzen/ Corradere, Colligere, Congerere. Gelt zusammen kratzen / Corradere pecunias. Krätzer/Rasor, Scalptor. Krätze/ Krätzigkeit/ Scabies. vide Grind. Krätzung/ Frictio, Rasura, Scalptura. Kratzeysen/Radula, pen. cor. Begehren zu kratzen / Scalpturire. Abkratzung / Strigimentum.

Krauß / Crispus, Distortus, Cirrus. Krauß machen/Crispare. vide Haar.

Kraut/ein jedes Kraut/Gramen, Herba, Herbula, dim. Gartenkraut/ Olus, & Holus. v. Gartenkraut. Kölkraut/ vide Kappiß/& Köl. Kraut/ so von jhm selbst wächset / Herba voluntaria. Kraut / das von Samen wächst/ Herba sativa. Krautechtig/ Herbosus, & Herbidus, a, um. Gehack Kraut/Krautmuß/Minutal. Krautstengel/ Caulis. Gerader Krautstengel / Scapus, Plinio. Knopff oder Gleych am Stengel / Geniculum, Articulus, Cicer. vide Knopff. Die erst schößlein am Kraut/Aspargus. Wurmkraut/ Aconitum. Krautwurm / Raupe/ Campe, vel Eruca. Tausentgüldenkraut/ Centaurium minus, Fel terræ, Febrifuga. Dollkraut / Sonanum letale, vulgò Mortale. Leußkraut / Staphis agria, Uva silvestris, Herba pedicularis. Schwartz Nießwurtz/ Veratrum nigrum, Melampodium, Proëtium. Unkraut/ Zizania, Lolium, Vitium frumenti. Zum Kraut werden / Herbescere. vide Grünen. Krautbett/Pulvinus, Porca, Area. Kleberkraut/ Ferbkraut/Rubia. Krautgarten/ Olitorius hortus. Krautmarckt / Olitorium forum. Krautverkauffer/Olitor.

Krebs / die Kranckheit/ Carcinoma, Cancer. Krebsscheeren / Chelæ, arum. Branchia, Forcipes cancrorum.

Kredentz Disch/ Abacus. vide Tisch. Kredentzgeschirr/ Phiala.

Krefften/ Vires in plural. Krefftig / Præsens, Efficax. vide sup. verb. Krafft.

Kreid/Creta, Gypsus, vel Gypsum. Kreidechtig/ Cretosus, a, um.

Kreiß/Orbis, vide Kraiß.

Kreß/ Gartenkreß/Nasturtium. Brunnenkreß/ Nasturtium aquaticum.

Kreßling/ Gobius, & Gobio, piscis est.

Kreüsel/Trochus, Turbo.

Kreutlin/ Olus, Olusculum, dim. Kreutener/ Herbarius. Kreuter brennen/daß sie tropffen/vide Kraut.

Kreutz/Crux. vide Creutz / & Galgen Kreutzblum/Cataputia major, Penta dactylus. Creutzgang/

gang/ Supplicatio, Postulatio. Die H. Creutzwoch/ Dies, Hebdomada rogationum.

Kriechen/Rauschen/ Repere, Serpere, Reptare. Einkriechen/ Irrepere, Inserpere, Obrepere. Fortkriechen/ Proserpere. Herfür kriechen/ Prorepere, Proserpere. Herzu kriechen/ Adrepere. Unterkriechen/ Surrepere.

Krieg/ Bellum, Mars, aliq. Militia, Belli contentio, Certamen belli. Krieg zweyer Personen/ Duellum. Krieg zu Wasser oder Schiff/ Bellum navale, Bellum maritimum, Pugna navalis. Krieg erwecken/ Bellum excitare, concitare, movere, ciere, Bellum suscipere, Arma capere, Ad arma ire, vel venire, Bellum moliri. Kriegen/ Bellare, Belligerare, Bella gerere, Arma conferre, Ferro decernere. Ablassen vom Krieg/ Cessare à prælijs, Bellum, arma deponere, Valedicere armis. vide Fried machen/Anstandt deß Kriegs/Induciæ. vide Anstandt. Gott/ oder göttin deß Kriegs bey den Heyden/ Mars, Deus belli, Bellona, Dea belli, Enyo. In Krieg ziehen/ In militiam proficisci, Militare, Merere, Mereri stipendia, Stipendium facere. Bekriegen/ Inferre bellum, vel arma, Impugnare, Bello petere, lacessere, Infestare armis. Hostiliter invadere. Kriegbar/ Bellicosus, a, um. Kriegisch/ Bellicus, Bellicosus, Martius, a, um. Hostilis. Militaris, Castrensis, e. Bellax, Pugnax. Kriegsheer/ Exercitus. vide Kriegsheer. Krieger/ Kriegsknecht/ Miles, Bellator, Stratiota, Stipendiarius. vide Soldat. Ein erfahrner Kriegsmann/ Exercitatus Miles, militaris disciplinæ admodum peritus. Vir rei bellicæ gloriæ maxime strenuus. Kriegsrüstung/ Expeditio, Apparatus bellicus, Armatura, militia. Kriegsvolck annehmen/ Conscribere exercitum, militem, Parare, Comparare, Colligere exercitum, Cogere copias, Cogere exercitum. Krieg wiederumb verneweren/ Bellum renovare, redintegrare, Bellum jam sopitum, vel extinctum rursus excitare, Suscitare, Ex præsenti jam tranquillitate magnas belli tempestates denuò commovere. Kriegsstelle/ Stativa militum. Kriegsheer von zehen Cohortibus, Legio, onis. Kriegs geschwindigkeit/ Stratagema. Alter Kriegsmann/ der des Kriegs erfahren/ Veteranus. Newer Kriegsman/ Tyro, Tyrunculus. dim. Der des Kriegs erlassen/ Emeritus. Ungewapneter Kriegsmann/ Veles, itis, Ferentarius, Rorarius. Reisig Kriegsvolck/ Equestres copiæ. Kriegshauff von hundert/ Centuria. Mit Kriegsknechten besetzen/ Præsidium urbi imponere. Kriegsgesell/ Commilito, onis Kriegs Gesellschafft/ Commilitium. Im Krieg/ Militiæ, Belli. Kriegsvolck erlegen/ Fundere copias. Geordnet Kriegsvolck/ Acies. Den Krieg lang auffziehen/ Trahere bellum. Kriegs ordnung machen/ Schlacht ordnung stellen/ Aciem instruere. Den Krieg vertragen/ Componere bellum. Krieg wider Bundsgenossen/ Bellum sociale. Bürgerlicher Krieg/ Bellum civile. Einheimischer Krieg/ Bellum intestinum. vide Streit.

Kreienbaum/ Spinus.

Kreinburg/ Carrodunum, oppidum Vindeliciæ, est & aliud Carrodunum, fortaise Cracovia.

Krippe/ Præsepe, Præsepium, vel Præsepes, gen. fœmin.

Kron/ Diadema, Corona. Krönen/ Coronare, Redimere. Gekrönt werden/ Lauream adipisci. Gekrönt mit eim Lorbeerkrantz/ so den Obsiegenden bey den Römern pflag zugeschehen/ Laureatus, a, um. quod victoribus à Romanis obtingere solebat. vide Krantz. Krone/ Aureus coronatus, pecunia est.

Kropff/ Struma, Strumula. Kröpffig/ Strumosus, a, um. Kropff an den Vögeln/ Hennen/ Tauben/ etc. Gluvies.

Kröß/ Intestina, vide Darm/ & Eingeweyd/

Krospel/ Cartilago. Krospelechtig/ Cartilagineus, Cartilaginosus, a, um. Krospel in der Nasen/ Intersepium.

Krott/ Bufo. Fewrkrott/ Rubeta. Schildkrott/ Testudo. Krottenflachs/ Urinalis, Linaria alias.

Krück/ Scipio. Ofenkrück/ Rutabulum.

Krug/ irrden Krug/ Fidelia, Urceus, Urceolus, Amphora, Culullus, Carchesium. Oelkrug/ Lecythus. Vas olearium. Wasserkrug/ Hidria, Vas aquarium. vide Irrdin Geschirr/ & Krauß.

Krum/ Gebogen/ Curvus, Uncus, Aduncus, Incurvus, Recurvus, Arcuatus, Curvatus, Uncinatus, Reduncus, Sinuosus, Flexuosus, Tortuosus, a, um. Hinderfich krum/ Recurvus, Repandus, a, um. Krümme/ Bug/ Connexitas, Flexura, Curvamen, Curvitas, Aduncitas, Flexus, Anfractus. Der krumme Füß hat/ Flexipes, Curvipes.

vipes. Krümme des Gestads/ Sinus. Gekrüm- met/Arcuatus,Hamerus,a,um. Gekrümmet wie ein Schiffboden / Catinatus, a, um. Krümmen/ Curvare, Incurvare, Aduncare, Sinuare, Pandere,Hamare,Flectere.vid. Beugen. Krum werden/ Curvescere, Incurvescere.

Krumbach/Carpatus mons.

Kübel/ Melckeymer/Mulctra,Mulctrum,Mulctrale.Schepfftübel/ Situla, Sitella. vide Eymer. Küblin/Orcula.

Kuch/ Fladen/ Placenta, Libum farinaceum. Lebkuch/Libum. Pfannenkuch/Laganum, Teganites. Sprützkuchen/Placentæ tortiles. Drotkuchen/Artolaganus, vel Artolaganum. Kuche von rockenmäl/Mustaceus, vel, Mustaceum. Ein breiter Kuch/Popanum, pen.cor. Gefüllet Küchlein/ Pastet/Tuceta.

Küchen/Culina, Coquina. Küchengeschirr/Vas coquinarium. Garküche/ offne Küche/ Popina, Ganea, Caupona, Ganeum. Das der Küchen zugehört/Coquinarius, Culinarius, a, um. Popinalis, e. Küchenspeiß Obsonium. Küchenmeister/ Oberkoch/Archimagirus. vide Koch.

Kugel/Globus, Sphera, Pila Gekugelt/Globosus, Sphæricus, a, um. Orbicularis. e. vide Rund. Bleykugel / Pila, Glans, plumbea, plumbata. Fewr kugel/ vide Fewr. Kugelspiel/Sphæromachia. Kugelplatz/Sphæristerium. Kugel werffen/ Mittere pilam. v. Ballen. Kugel die die Täntzer tragen desto gewisser zu tretten/Halter, eris, pen. producta

Kuh/Vacca, Vaccula, dimin. Bos. Junge Kuh/ Juvenca, Bucula, Vitula, Junix. Milch kuh/ Bos lactanea. Tragende Kuh/Forda, Ovidio. Kuhgeschrey/Mugitus, pen. prod. Kuhirt/Bubulcus. v. Kuhirt. Kuhstall/ Bovile, Bubile. Auff kühische weiß/Bubatim, adverb. Kühaut/Exuviæ Bubulæ. Kühstrang/oder Ring da man die Küh an bindet/ Numella. Kuhmilch/Vaccinum lac.

Kümel/Cuminum, vel Cyminum. Schwartzkümel/Nigella, Melanthion, Græce.

Kuhr / vide Wahl.

Kül/ Frigidum vide Kalt.

Kummen/ Venire. vide Kommen. Das Herkommen/Genus. Zusammenkunfft/ Synodus.

Kummer/ Angor, Cura, Anxietas, Anxietudo. vide Angst/ Betrübniß/ Pein. Bekümmern/ Angere, Affligere, Excruciare, Discruciare, Torquere. vide Betrüben. Sich sehr bekümmern/ Graviter afficere, Afferre permultum molestiæ, mœroris, acerbitatis, doloris, Acerbè vexare. Bekümmert/ Mœstus, Afflictus mœrore, ægritudine affectus. vide Betrübt. Sehr bekümmert seyn. Confici curis Intimis angi sensibus, Dolore incredibili angi. Bekümmerlich / Dolenter, adverb.

Kühn/ hertzhafft/ Audax, Animosus, Intrepidus, Impavidus, a, um. Audens, Fidens, v. Hertzhafft. Tollkühn/ vermessen/ Temerarius, Inconsideratus, Incautus, a, um. Confidens, Præceps. Kühn machen/Animū addere, Erigere animum. Audacem reddere Kühn seyn/ Audere, Audacem, animosum esse, Intrepidum, impavidum esse. Künheit/ Audacia, Animi magnitudo, Animi robur. v. Tapfferkeit. Tollkünheit/Audacia, Confidentia, Temeritas Imprudentia.

Kund/ Manifestum. vide Offenbar. Abkündigen/Renunciare, Abdicare, Abnuere. v. Abschlagen. Außkünden/ Divulgare, Prædicare, Diffamare. Außkündiger/Prædicator, Deprædicator, Præco. Außkündigung / Prædicatio, Proclamatio, Promulgatio. Verkündigen/Annunciare. v. Anzeigen/& Sagen. Herrlich verkünden/Indicere. Feyertag verkünden/ Indicere ferias. Verkündung/Annunciatio, Nuncius, & Nuntium. v. Anzeigung/& Bottschafft. Verkündung des Willen Gottes/ Prophetia. Das solchem Verkünder gehört/Propheticus, a, um. Gute frölicheVerkündung/Evangelium. vide Bott. Zuvor verkünden/ Prænunciare. Wiederumb verkünden / Renuntiare. Unkündig/Rudis, e. v. Wissend. Böß verkündigen / Obnunciare. Offentlich verkünden/ Denuntiare. Kundschafft/Familiaritas, Necessitudo. v. Gemeinschafft/Freundschafft. Verkundschafften/ Indagare. v. Forschen.

Kundschafft/ Testimonium. vide Zeugnuß.

wieder Kunfft/Reditus, Reditio, Reversio, Regressus. Ankunfft/Zukunfft/Adventus, Accessus, Aditus. v. Gehen. Zukünfftig/Futurus, Venturus, Eventurus, a, um. Imminens, Insequens. Weiland/ vnd auch ins künfftige / Olim, ad præteritum & futurum tempus refertur. Zukünfftig werden/Adfore. Zusammenkunfft/Conventus, Conventiculum, Congressus. v. Samlen.

Künig/ Rex. vide supra König.

Künnen/ Scire, Nosse. v. supra Können. Vielkündig/Multiscius.

Kunst/ Ars, Scientia, Disciplina, Facultas. Kunst/ Listigkeit/ Ars, Techna. Kunst/Handthierung/ Artificium. Kunst/Lehr/ Doctrina, eruditio, Peritia, Cognitio, Literarum cognitio. Freie Künste/ Artes ingenuæ, Liberales, Studia humanitatis ac literarum, Literæ honestæ, Humaniores artes, Studia bonarum artium. Freye Künste lernen, Studere bonis artibus, Operam dare honestis literis, Dedere se studijs Musarum, invigilare, Insudare bonarum artium studijs. In freyen Künsten erfahren/ Literatus, Literis instructus, In omni bonarum literarum, artiumque genere eruditus. vide Gelehrt. Gott oder Göttin der freyen Künste/ Apollo, Phœbus, Minerva, Pallas. Kunst gehet nach Brod/ Artes contemptas videmus, Artes spernuntur, In nullo jam sunt pretio honestæ literæ. Liebhaber der Freyen Künste/ Fautor bonarum literarum, Magnificus Studiosorum Mecœnas, Homo propensa in literatos benevolentia. Künstler/ Handwercksmann/ Artifex, Opifex. Unfreye Kunst/ als die Handwerck/ Illiberales artes. Anfang einer jeglichen Kunst/ Introductio, Rudimentum, Tyrocinium. Kunstreich/ Ingeniosus, Artificiosus, Industrius, a, um. Solers, Ingeniosa solertia præditus. Künstlich/ Affabrè, Artificiosè, Scitè, Singulari artificio & opere, Opere Corinthio, Arte magistra, Exquisitissima arte. Die Kunst erstlich anheben zu lernen/ Facere tyrociniũ, Ponere rudimentum. Sternkunst/ Astronomia. Kunst der spitzfindigen Reden/ Sophisterey/ Sophistica. Kunst mit Linien zu entwerffen/ Graphis. Liebe der wahren Kunst vnd Weißheit/ Philosophia. Schwartzkünstler/ Magus. vide Zauberer. Der Kunst vnerfahren/ Iners.

Kupffer/ Æs, Cuprum Kuffer/ allerley Metall/ Æs, æris Kupfferschmied/ Faber ærarius, v. Keßler. Kuffergrün/ Spangrün/ Ærugo. Schwartz kupfferwasser/ Malanteria, Chalcanthum, atramentum sutorium, Creta sutoria. Roth kupfferwasser/ Vitriol/ Chalcitis, Lapis ærarius.

Kupler/ Leno.

Kupreßbaum/ Cupressus. Kupreßgarten/ Cupressetum. v. Cypreßbaum.

Kür/ Electio. vide Wahl.

Kürbs/ Kürbis/ Cucurbita. Kleine Kürbs/ Cucummern/ Cucumis. Orth da viel Kürbs gezogen werden/ Cucurbitarium.

Kürisser/ Cataphractus eques. v. Harnisch.

Kürßner/ Pellio, onis. vide Keltz.

Kurtz/ Brevis, e. Succinctus, Contractus, Concisus, Compendiarius, Compendiosus Minutus, Correptus, Parvus, Curtus, a, um. v. Klein. In kurtzem/ Brevi, Propediem, Paucis diebus, Brevi, exiguo temporis spatio, Brevi temporis intercapedine. Vor kurtzem/ Nuper, proximè, Recens, Recenter, Ante breve tempus, Non ita pridem. vide Newlich. Kürtze/ Brevitas, Compendium. Kürtzlich/ mit wenig Worten/ Breviter, Summatim, Brevibus, Paucis verbis, Uno verbo, Verbo, Carptim, Strictim. Kurtz machen/ Abbreviare, Corripere, metaph. Daß ichs kurtz mache/ Ut paucis dicam, absolvam, perstringam, complectar, Ut brevior sim, Ut brevitate utar, Ne sim longior, Quid multis? Quid multa? Quid pluribus? Verkürtzen/ Curtare, Decurtare, Ad pauca redigere, In pauca conferre. Kurtzweil/ Lusus, us. vide Wollust. Kurtzweilen/ Jocari, Ludere, Lusitare, frequent. Er ist so kurtzweilig/ daß er ein jeglichen zu allen Worten lachen macht/ Ita facetiis valet, ut singulis verbis risum excitet, commoveat. Ejus dictis mirè capiuntur omnes, In eo est multus lepos.

Kuß/ Schmatz/ Osculum, Basium, Svavium. Küssen/ Kuß geben/ Osculari, Exosculari, Imprimere, figere osculum, Dare basium, svavium, Svaviari, Basiari, Defigere, Infigere osculum, Libare oscula, Dissvaviari. Ich kan mich nicht enthalten dich zu küssen/ Quin te deosculer, svavier, dissvavier nequeo. Vix reprimo labia, quin tibi osculum, basium, svavium aliquod dem.

Küssen/ Hauptpfül/ Pulvinus, Pulvinar, Cervical, & Cervicale.

Kütten/ Qutten/ Cotoneum, Malum Cotoneum, Pomum Cydoneum, Lanatum, Canum.

Küttenbaum/ Cydoneus. Gäl Kütten/ Chrysomela. Spat klein Kütten/ Struthia. Kütten Lattwerg/ Cydonitis.

INCIPIENTIA
ab L.

Laben/ erquicken/ Recreare, Reficere, Refocillare. Labung/ Recreatio, Refectio, Refrigerium, Refocillatio.

Lache/ Palus, Lacuna, vide Pfütz.

Lachen/ Ridere, Risum edere, facere. Heimlich/ ein wenig lachen/ Molliter ridere, Subridere. das Lachen/ Gelach/ Risus, us, Cachinnatio. Groß Ge-

Gelächter / Risus solutus, effusus, immodestus, soluuor. Gelächter machen/Risum movere, concitare, excitare, Facere risum. Anlachen/Arridere. Laut lachen/ Tollere cachinnos, Cachinnari. Verlachen/Deridere, Irridere, Eludere, Ridere, Ludere, Habere ludibrio, v. Verspotten. Verlachung/ Irrisio, Illusio, vide Verspottung. Das lachen mag/Risibilis, e. Lächerlich/ Ridiculus, a, um. Lächerlich/Ridicule, adverb. Der nicht lacht/ Agelastus. Angenommen Gelächter / daß wenn man im Hertzen trawrig ist / vnd gleichwol zum Schein mit dem Mund lachet/Sardonius risus.

Lachs/ Ezox.

Lackeyen/ Homerodromi. vide Lauffer.

Lade/ Capsa. vide Trog/ Kist. Fensterladen/ Valvæ. vide Fensterladen. Lädlein/ Scrinium.

Laden/ beruffen/ Invitare, Vocare, Accersere. Vors Recht laden/Citare. v. Gericht. Schrifftlich laden/ Libello citare. Mündlich mit offentlicher Außruffung laden/ Præconio edicere. Ladung/ Citatio. Laden/beschwären/ Onerare, Onus, sarcinam imponere, Gravare, Onere premere. Abladen/Exonerare. Beladen/beschwert/ Onustus, Oneratus, Gravatus, a, um. Vberladen/ Degravare, Prægravare, Obruere. vide Beschweren. Vberladen mit Geschäfften / Obrutus negotijs. Zu gast laden/Invitare, Vocare ad cœnam, Invitare ad cœnam, Invitare ad convivium, symposium. vide Gast.

Niederlag im Krieg/ Strages, Clades, Cædes. Läger/Kriegsstelle/Castra. Sommerläger/Æstiva, Winterläger/Hiberna, vel Hyberna, Hibernacula. Geschlagen Läger/Stativa, Castra temporaria, quæ in obsidionem muniuntur. Läger schlagen/Locare, collocare, ponere, figere castra, Metiri, metari castra, Erigere tentoria. Belägern/Obsidere, Circumsidere, Obsidione cingere. Belägerung/ Obsidio, Obsessio, Circumsessio. Beylager/Beyschlaff/ Concubitus, Commistio maris & fœminæ, Complexus Venereus, Conjunctio. Beylag das man zu verwahren gibt/ Depositum. vide Legen.

Lagel/ Lagena, Laguncula, dimin.

Lam an Füssen/Claudus, a, um, vide Hinckend. Lamer vom Schlag/Paralyticus. Läme an Füssen/ Claudítas, Claudicatio, Läme des Leibs/ Paralysis, latin. Dissolutio.

Lamb/ jungs Schäfflein/Agnus, Agnellus, fœtus ovium, Agna. Lamb Gottes/ Sohn Gottes/ Jesus Christus/ Agnus Dei, Jesus Christus filius Dei & Mariæ, Hostia pro peccatis mundi. Agnū Dei vocant etiam Catholici ceram sive Hostiam benedictam, & capsellæ inclusam, quam ex collo suspensam portamus. Mager Lamb / Agnus curio. Abgesetzte Lämmer/Agni depulsi. Das von Lämmern ist/ Agninus, a, um.

Lampe/ vide Fackel.

Land/Erdreich/Terra, Tellus, Humus. v. Erd. Des Lands verweisen/ In exilium mittere, Aqua & igni interdicere. vide Acht/Bann/Elend/verJagen & verTreiben. Ans Land fahren/Subducere naves. vid. zu Land schiffen. Landherr/v. Vogt. Von Land zu Land/Regionatim. Nach des Lands Sitten/ Pro more regionis. vide Art. Auff dem Land geboren/ Rurigena. Auffs Land schicken/ Amandare, ablegare rus. Das Schiff vom Land abstossen/ Deducere, Solvere navim. Landsmann/ Conterraneus, ijsdem cum aliquo patriæ legibus obstrictus. Anländen/Appellere. v. Schiffen. Außländisch/Peregrinus. vide Frembd. Einländisch/Indigena, vide Einwohner. Landschafft/Regio, Tractus, us. Terra aliquand. sed ferè in plur. Landschafft mit Krieg erobert/ Provincia. Landstraß/Via regia, Via militaris. Landstreicher/ Erro, Circumforaneus, Erraticus, Vagus, Circulator. Landtag vide Reichstag. Auff dem Land ist sehr lustig wohnē/Ruri esse, vel, Rusticam vitam agere perjucundum est. Er ist wol erfahren im Land messen/Callet omninò Geometricam scientiam, Penitus cognovit Geometriam, Nemini secundus est in Geometria. Außländische Wahren/ Exoticæ merces.

Lang/Longus, Oblongus, Procerus, a, um. Ein Langer/ Longurius, idem quod longus. Lang machen/Prolongare. Langhändig/Longimanus. Lang hernach/Post longum tempus, Longo tempore post, Longo temporis intervallo, Transacto multorum annorum spatio. Ein zeitlang Aliquandiu, Aliquantisper, Ad tempus. So lang biß daß/ Tamdiu, Usque eò, Tantisper, Quoad, Quoadusque, Usquedum, Donec. So lang die Welt stehet/ Usque dum mundus erit, Dum stabit cœlum & terra. vide Stets. Vor langst/Dudum, Jam dudum, Jam pridem, Jam olim, Pridem, Longi jam temporis intervallo, Olim. Wie lang ist/Quamdudum. Wie lang/Quousq., Usquequo, Quantisper, Quoad, Quamdudum,

Quam-

Quamdiu,quantum tem, oris. Nicht längst/ Modò, Non ita pridem. Die lange weil vertreiben/ Tempus fallere. Anlangen/ Attinere. vid. Es gehet dich an/ & Antreffen. Adipisci, Consequi, Nancisci, Comparare. Verlangen/ Begierd/ Desiderium, Expectatio, Spes, Studium, Cupiditas. v. Begierd. Verlangen haben/ Desiderio teneri, Desiderare, expetere, concupiscere, æstuare, Flagrare desiderio. vide Begeren. Verlängern/ v. auffSchieben/ & verziehen. Verlängerung/ Procrastinatio. v. Ziehen. Langmütig/ Alienus, Longè remotus ab ira, Ad iram non propensus, Longanimus. Langsam/ träg/ Tardus, Lentus, Serus, a, um. Cunctator, Tardiusculus, Piger, a, um. Segnis, e. Langsamlich/ Tarde, Sensim, Ductim, Tractim, Pedatim, Pedetentim, Cunctanter, Segniter, Pede pressim. vide etiam Faulig-lich. Langsam redend/ Tardiloquus, a, um. Langsam seyn/ Tardari, morari, Cunctari. Langsamkeit/ Lentitudo, Tarditas, Segnities, Cunctatio, Mora, Ignavia. vide Faulheit/ & Auffzug. Langsam im Gange/ Tardigradus, Spissigradus. Langsam gehen/ Tardè, Lentè incedere, Pedetentim incedere, Tardo gradu incedere, Passu testudineo ire. Das begert Ding erlangen/ Voto potiri. Leicht zu erlangen seyn/ Facili loco esse. Langwirig/ Diutinus, Diuturnus, a, um. Perennis, e. Langwirigkeit/ Diuturnitas, Longinquitas temporis, Perennitas. Länge/ Longitudo, Prolixitas. Es mühet mich länger zu leben/ Vitam mihi acerbam puto, Vitam fastidio, Acerbè vivo. Er hat lang genug gelebt/ Satis longum vitæ spatiũ peregit, Ætate satis longa vitam produxit.

Lantz/ Spieß/ Lancea, Hasta prælonga. Lantzenträger/ Lancearius.

Lapp/ Immissura, vide Pletz.

Lär/ ledig/ Vacuus, Cassus, Exhaustus a, um. Inanis, e. Lären/ zermachen/ Vacuum facere, Exinanire, Vacuare, Exhaurire, Evacuare, v. Ledig. Läre/ Eitelkeit/ Inanitas. Lär oder müssig seyn/ Vacare, absolutè. Lär werden/ Inanescere.

Larve/ Larva, Persona, Ficta facies, Facies histrionica.

Lassen/ hinlassen/ Sinere, Mittere, Dimittere, Non remorari. Ablassen von etwas/ Desistere, Desinere, Cessare, Intermittere, Desistere à cœpto, incepto, Supersedere, Missum facere, Prætertire. v. Auffhören. Ablaß/ Verzeihung/ Condonatio, Remissio, Indulgentia, Venia. v. Ablaß/ Ablassen vom studiren/ ValedicereMusis, Literis Studijs, Studiorum usum intermittere. Ablassen vom weynen/ Tenere, Cohibere lacrymas, Inhibere lacrymas, Temperare à lacrymis. Ablassung/ Vnterlassung/ Cessatio, Omissio, Intermissio. Anstehen lassen/ vnterlassen/ Mittere, Omittere, Intermittere, Præterire, Prætermittere. v. ablassen/ & auffhören. Außlassen/ Emittere, Foras mittere, Ejicere. Einlassen/ Intromittere, Admittere, Immittere. Freilassen/ vide Freilassen. Gehen lassen/ Dimittere. Herablassen/ Demittere, Submittere. Nachlassen/ Concedere, Ignoscere, Indulgere, Dare veniam, Gratiam facere. v. verzeihen/ & durch die Finger sehen. Ablassen das gespannet ist/ Remittere, Laxare, Relaxare, Solvere. Nachlassung/ Remissio, Laxatio, Relaxatio. Nachlässig/ Negligens, Torpens, Indiligens, Oscitans, Indormiens. vide Faul. Nachlässigkeit/ Negligentia, Socordia, Oscitantia. vide Faulkeit. Nachlässiglich/ Negligenter, Oscitanter, Dissolute. Nider lassen/ Demittere, Deprimere. Sich niderlassen/ Subsidere. Sich verlassen/ Confidere, Niti, Inniti spe. vide Trawen. Seyn lassen / also setzen/ Ponere, ut: Pone esse victum eum, Terent. Vberlassen/ Reliquum facere. Vbergelassen/ Reliquus, a, um. Verlassen/ fahren lassen/ Relinquere, Deserere, Destituere, Linquere, Derelinquere, Desertum esse pati. Verlassen/ Derelictus, Destitutus, a, um. Verlassen Orth/ Desertum. Der sich verlassen hat/ Fretus, a, um. Sich verlassen auff Reichthumb/ Niti opibus. Verlassung/ Desertio, Derelictio, Destitutio. Vnablässig/ Instans, Urgens, Perseverans, Assiduus, a, um. Vnablässiglich/ Assiduè, Continuè, Indesinenter. vide Stets. Zulassen/ vergönnen/ Adnuere, Annuere, Sinere, Admittere, Concedere, Indulgere, Facere gratiam, copiam, Dare potestatem, Pati, Perpeti. vide erlauben/ & Gewalt geben. Zulassen/ herbeylassen/ Admittere, Recipere, Adhibere, ut. Adhibere aliquem mensæ suæ. Nicht zugelassen werden/ Pati, ferre repulsam. Zulassung/ Permissio, Permissus, us. Concessus, us. Concessio. Vnablässig begehren/ Usq; ad ravim poscere, Prover. Zur Ader lassen/ Mittere sangvinem. vide Ader. Laßeisen/ Phlebotomum. Lasse mich wissen von deinen Sachen/ De rebus tuis certiorem me redde, Aperi mihi qui sit rerum tuarum status.

Laß/Lassus, a, um. Laß seyn/Torpere. Laß werden/ Lacessere. vide Müd/ träg.

Last/Onus, Moles, Sarcina. vide Bürd/Lästig/ Onerosus, a, um. Lastschiff/Oneraria navis. Belästigen/ Onerare. vide Beschwerd. Belästiget/ Oneratus, Onustus, a, um. Großlästig/ Onerosus, a, um. Last/ oder groß Ambt/Onus, Provincia, Negotium, Partes, Labor. Einem Last geben/Commission geben / Onus alicui imponere, Negotium dare, Provinciam demandare. Grosse Last auff sich nehmen / Nimium oneris vel laboris suscipere. Onus Ætna gravius sustinere. Lästig/überlästig/Molestus, Odiosus, Tœdiosus, a, um. Belästigen/Molestare, Gravare. Vberlästig Geschäfft/ Pistrinum, metaph. Vberlästigung/ Crux, metaph. Molestia.

Laster/Vntugend/ Vitium, Vitiositas, Turpitudo, Turpis actio. Laster/ Bubenstück/ Crimen, Flagitium, Facinus, Scelus, Peccatum, Morbus animi, Macula, metaphor. Piaculum, Reatus, us. Crimen cum dedecore & turpitudine conjunctum. Ein groß Laster/Atrox, Atrocissimum facinus, Grave, detestandum crimen, Piaculum. Laster/ das zu Nachtheil der hohen Obrigkeit gereichet/ Crimen læsæ Majestatis. Der ein solch Laster begangen hat/Majestatis reus. Laster begehen/ Facere, admittere, committere scelus, Facinus, flagitium designare, patrare. vide Sündigen. Mit Lastern behafftet seyn/Deditum esse vitijs, Multis vitijs flagitijsq; convictum esse, Obnoxium esse criminibus. Lästern/ schänden/ Calumniari, Mordere, Rodere, Metaph. Criminari, Conviciari, Maledictis vexare, Lacessere, Proscindere convitijs, Convitijs insectari, Dente canino, vel Theonino carpere, rodere, Jacere in aliquem convitium, probra. Lästerer. Convitiator, Calumniator, Obtrectator, Criminator, Maledicus, Zoilus. Lästerig/ Maledicus, Contumeliosus, Injuriosus, a, um. Mordax. Lästerlich/Probrosus, Ignominiosus, Criminosus, Famosus, a, um. Lasterhafft/Vitiosus, Scelestus, Scelerosus, Sceleratus, Facinorosus, Nefarius, a, um. Lästerung/ Maledictum, Convitium, Calumnia, Obtrectatio, Probrum, Opprobrium, Contumelia. Ein Lasterthat/ das am Leben zu straffen ist/ Crimen capitale, Facinus capitale, Fraus capitalis. Das Laster ablehnen/Diluere crimen. ein schändliche Gotteslästerung/ Blasphemia, Maledictum probrosum in Deum. Gott vnd seine liebe Heiligen lästern/ Diris vocibus, maledictis Deum & Superos lacessere. vide Lästern.

Lateiner/ Latinus, Latius, Romanus, a, um. Lateinische Red/Latinitas. Lateinische Sprach/ Latina lingva, Sermo Latinus, Romanus. Lateinisch/ Latinè. Lateinisch reden / Latinè loqui, Latinis verbis loqui, Latino sermone uti. Böß Latein reden/ Barbarè, vitiosè, ineptè, depravatè loqui. Vnlateinische Wort/Barbalexis, Romani autem olim omnes Barbaros vocabant, qui non essent Latini. Wenn ein Lateinisch Wort nicht nach derselben Sprachen Gewonheit geschrieben oder gesprochen wird/Barbarismus. Schön Latein/Latinitas, Latini sermonis puritas, Elegantia Latinæ lingvæ, Venustus Latinæ lingvæ stilus, Character politus, tersus, Latinus, Ciceronianus.

Lattig/ Lactuca. Brandlattig/ Tussilago, Bechion.

Latwerge / Electuarium, Linctum, Eclegma, vel, Ecligma, Ecligmata autem fiunt lingendi gratia, non edendi, & distillando ori imposita absorbentur. Latwerge/sooß/Embamma, lat. Intinctus. Per Embammata intelliguntur immersiones, quando intingimus panem, &c. in vasculis re liquida repletis.

Laub / Blat an einem Baum / Folium, Frons, frondis, gen. fœm. Laubächtig/Frondeus, a, um. Laubsträffer / Frondator. Laubstückel/ Ligusticum. Laub abbrechen / Defrondare. Das Laub heraus geben/ Frondare. Anheben Laubecht zu werden/Frondescere. Reblaub/Pampinus, pen. cor. Reben lauben/ behawen/ Pampinare, Defrondare vites. Laubechtig werden/ Flaccescere, Conflaccescere.

Laubach in Kran/ Nauportus, Oppidum in confinijs Norici.

Laube/Schopff/ Porticus. Sommerlaub/Pergula, Xystus. vide verb. Gang.

erLauben/Facere copiam, Dare, Facere potestatem, facultatem, Concedere, largiri potestatem. vide zulassen. Erlaubnüß/ Venia, Licentia, Copia, Potestas, Facultas, Indulgentia. Erlaubnüß haben/ Liberum esse, Licere, Concessum, integrum esse. vide Vrlaub haben. Mit Erlaubnüß zu reden / Bona venia, Cum venia, Cum venia dixerim, Ut tua, vel vestra dicam, Sit honos auribus.

Lauch/ Porrum, in sing. neut. in plur. mascul.

Knoblauch/Allium. Wilder Lauch/Ampeloprason. Lauchfärbig/ Porraceus, a, um.

Lauff/das lauffen/Cursus,us. Cursio,Curriculum,vel Curriculus. Läuffer/Cursor,A pedibus, Adpedes. Schnellläuffer/Lackeyen/Homerodromi. Das zum lauffen gehört/ Cursorius, a, um. Lauffen / rennen / Currere, Cursum conficere, Cursum currere. Anlauff/ Anfall/ Incursus, Incursio,Impetus,Impressio, Irruptio. Anlauffen/ Impetum facere. vide Anfallen. Aufflauff/ Tumultus,Seditio,vide Auffruhr. Das Außlauffen/ Durchlauff/Profluvium ventris,Lyenteria,Fluxus ventris. vide Ruhr. Durchlauffen/ Percurrere,Pererrare,Pervagari. Außlauffung/Excursio,Incursio. Durchläuffig/Perfunctorius,a,um. Entgegen lauffen/ Occurrere. Vom Handel entlauffen Schuld halben/ Cedere foro,Concoquere creditoribus. Embsig oder offt lauffen / Cursare, Cursitare. Eilends lauffen/ Ruere, Volare, metaph. Entlauffen/Aufugere. v. Fliehen. Vorlauffen/Præcurrere,Prævertere,Vincere cursu, Fürüberlauffen/ Transcurrere. Herfür lauffen/ Procurrere. Herzulauffen/Accurrere,Advolare, Approperare, Excurrere. Hin und wieder lauffen/ Discurrere,Errare,Oberrare,Divagari. Einlauffen/Incurrere. Herab lauffen/ Decurrere. Schnell lauffen/ Volare, metaph. Vberlauffen/Exundare. vide vberfliessen. Vorläuffer/Prodromus, latin. Præcursor. Wol lauffen mögen/ Valere cursu. Zumal oder zusammen lauffen/ Concurrere, vox bellica. Zurück lauffen/Retrò currere, Retrorsum converti, Reflectere cursum suum, Retrocedere. Zusammenlauffen/Concurrere,Convenire,Convolare,Confluere. Zusammenlauffung/ Concursus. Zusam̃engelauffene/Convenæ. Vberlauffen im reden/Efferbere. Lauffplatz/ Decursarium, Curriculum, Stadium, Diribitorium, Plin. Läuffig/ Cursoriè, adverb. Läuffig seyn wie die Hund/ Catulire. vide Hund. Läuffig/ Equire, quod equorum est. Läufflingen/ Cursim, adverb.

Laug/ Lixivium. Laugaschen/ Lixivius cinis. Plin. Cinis lixivia. Scribonius.

Laugnen/ Negare. vide Leugnen.

Laurbeer/ Baccæ lauri. Laurbeerbaum / Daphnis,Laurus. vide Lorbeerbaum.

Lauß/ Pediculus. Filtzlauß/Platlauß Pediculus ingvinalis, quod ingvina & pubem infestet. Wandlauß/Cimex. Hundslauß/Ricinus. Laußsucht/Pedicularis morbus,Phthiriasis. Laußfresser/Phthirophagi. Laußig/Pediculosus,a,um.

Laute/Leire/Testudo,Chelys,Barbitus,& Barbitum. Lautenschlager / Chelyus. Auff der Lautenschlagen / Canere testudine, Pulsare digitis testudinis nervos. Lautenmacher / Lyropœus, Plectropœus.

Laut/Schall/Sonus, Sonitus, Strepitus. Laut/ hell/Canorus,Sonorus,Alta, sublata, intensa voce. vide Hell. Lauten/Sonare, Crepare, Sonum, Sonitum reddere. vide Thönen. Zusammen lauten / Consonare, Concentum seu harmoniam edere,Symphoniacè canere. v. Stimmen. Lautredig/Clamosus,a,um. Laut schreyen/Intendere vocem. Wol lautend/hell/Argutus,Canorus, a, um. Vocalis,e. Vbel lautend/Absonus, a, um. Hoch lautend/ Altisonus, a, um. Vngleich lautend/Dissonus,a,um. Lautung/Sonus, Accentus, Sonoritas. Vbel lautung/Dissonantia, Vbel lautung im Gesang/Diaphonia. Wollautung/ Vocalitas, Symphonia, Consonantia,Concentus,Canor,Harmonia, Euphonia. Wollautung des Gesangs/Melodia. Zusammen lautung/ Rhythmus, Consonantia,Modulatio. Anders lauten/Discrepare, Mit lauten/ Consonare. Gäntzlich lauten/ Personare. Sich verlauten lassen / Præ se ferre, Neq; id obscurè ferebat, Nec dissimulare ullo modo poterat, Significare, Apertè ostendere.

Lauter/klar/ Purus, Limpidus, Merus, Liquidus, Sincerus, Clarus,a,um. Illimis, e. v. Hell/ Klar. Gantz lauter / Purum putum. Ein lauterer Brunn/Liquidus, Limpidus fons. Lauterkeit/ Puritas, Sinceritas. Vnlauterkeit/ Luxuria, Venus aliq. Libido. vide Geylheit. Vnlauter/Impurus,Insincerus,a,um. vide Geyl. Vnzimlicher Vnlauterkeit pflegen / Stuprare, Constuprare, vide Vnkeusch. Geneigt zur Vnlauterkeit/ Salax. Lautern/ Purare, Purgare, Depurare. Geläutert Gold/Purum aurum, Purum putum. Geläutert Silber/ Argentum purum, vel Purum putum. Geläutert Hartz / Pix, icis. Erlauterung mit Worten/Declaratio, Disputatio. Erläutern/Disputare.

Law / ein wenig warm / Tepidus, Tepidulus, Suffrigidus, Egelidus, a, um. Läwe, Tepiditas, Tepor. Law seyn/Tepere. Law werden/ Tepescere,Intepescere, Tepefieri. Lawlicht/ Frigidè, Subfrigidè. Law machen/ Tepidare, Tepefacere.

Lawer

Lawer Gesell/Homo frigidus, tepidus. Die Gerichter seyn law/Frigent judicia. Lawe predigen/Conciones intermortuæ.

Leben/ das Leben/Vita, Vitæ curriculum, Cursus hujus vitæ, Usura hujus vitæ, Usura hujus lucis, Communis spiritus. Leben/ im Leben seyn/ Vivere, Vitam vivere, Frui vita, Agere, degere vitam, ætatem, Spirare, Degere, Carpere vitales auras, Superare, Exuperare, In vita esse, commorari, Esse in vivis, Esse inter vivos, Inter vivos numerari, Lucis usura frui. Bey vnserm Leben/ In nostra hac vita, Nostro ævo, seculo, Nostra ætate, Hoc nostro tempore, Nostra memoria. Das ewig Leben/Æterna vita, Æterna beatitudo, Vita cœlestis. Leblich/lebhafft/Vitalis, Spiritalis, e. Vividus, Vegetus, a, um. Vivax. Lebhafftigkeit/ Vivacitas, Vigor, oris. Langlebig/ Vivax, Longævus, Macrobius Græcè. Lebendig/Vivus, Animatus, a, um. Animalis, e. Halb lebendig/ Semivivus, a, um. vide Halb todt. Lebhafft seyn/Vigere. Lebhafft Gemüth/ Vegeta mens. Vnlebhafftig/Inanimatus, a, um. Der in Vnwissenheit vnd nur jhm allein selbs lebt/Idiotes, vel Idiota. Lebtag/ die gantze Zeit eines jeden Menschen / Ætas, ut, Per omne ævum. Lebendig machen/Suscitare, Resuscitare, Ad vitam revocare, Vitæ restituere. Wider lebendig werden/ Revivere, Reviviscere. Lebhafft machen / Animare. Nach eigner weiß leben/Suo modo vivere. Das Leben zubringen/Terere ætatem, Transigere, exigere vitam, Vitæ suæ dies transigere, Vitæ cursum conficere. Das Leben enden / Terminare vitam. vide Mit Todt abgehen/& Sterben. Nach dem Leben stellen / Petere caput alicujus. Jederman begehrt lang zu leben / Quilibet longævam vitam degere cupit, Ecquis est, qui diuturnam vitam non expetat, exoptet? Lang leben/ Diu vivere, Longævam vitam ducere, agere, degere, In decrepitam usque ætatem vivere. Perquam multos annos vivere Langes Lebens/ Longævus, Annosus, a, um. Vivax, Vitæ diuturnioris. v. Alt. Langes Leben / Vita longa, Vita longæva, diuturna, Vivacitas, Vitæ diuturnitas. Langes Lebens werth/ Dignus longæva vita, Dignus qui annos Nestoris vincat, vel annos Nestoreos vivat, Promeritus, ut ei immortalitas decernatur. Menschlich Leben/Vita hominum, Vita humana, Mortalis vita. Sicher leben/ Securè, Tranquillè, Quietè vivere, Vitam agere ab omni cura alienam. So wahr ich lebe/Vivam, Ita vivam, Ita me Deus amet, Diu feliciterq; vivam, Ita mihi vitæ cursus diuturnus sit. Vmbs Leben bringen/Occidere. vide Tödten. Vmbs Leben kommen/ Occidi, Deleri, Extingvi, Necari. vide etiam Tödten. Weil ich lebe/ mein Lebtag/ Donec vivo, Quoad in vivis ero, Dum hac luce fruar, Quoad hæc mihi vita comes erit, Donec superstes ero. Lebe wol / Vale, Benè vale, Benè ac feliciter valeas, Vale optimè, Incolumem te Deus conservet, Vitam tibi proroget Deus, Faxit Deus, ut te salvum, incolumem & superstitem diu habeamus. Valetudinem tuam cura diligenter. Im Sauß oder Vberfluß leben/ Diffluere, metaph. Nepotari, indulgere genio, voluptatibus. vide Prassen/ Fressen/& Schlemmen. Beklagt werden auff Leib vnd Leben/ Capitis reum agi. Mit dem Leben bezahlen/ Capite luere. vide Haut. Ich habe mein Leben schier geendiget / Jam me ad exitum vitæ pene natura perduxit, Extremæ senectutis onus sustineo. Sein Leben weißlich anstellen/Vitæ genus optimum instituere. Optimam partem eligere. Sein Leben erretten/Vitæ consulere, Evadere è præsenti periculo. Das Leben erretten/ oder auffhalten/Prorogare vitam, Propagare vitam, Dare lucis usurã. Nach der ehr ist dem Menschen nichts lieb als das Leben / Omnium rerum, honore excepto, antiquissima vita esse debet, Si honorẽ exceperis, nihil debet esse vita prius, potius, antiquius, Primas sibi partes, si à honore discesseris, vita vendicat. Man muß sein Leben so wol achten als seine Ehr/ Ducenda simul ratio est, & salutis, & vitæ, Saluti pariter & honori consulendum.

Leber/Jecur, oris. Jecusculum, dimin. Hepar, vel Epar. Leberwurst/Tomaculum, Tomaclum, & Tomacina. Lebersüchtig/Hepaticus, Laborans ex Hepate.

Lebkuchen/ Libum. vide Kuchen.

der Lech/ ein Fluß bey Augspurg/ Licus. Die Lechfelder/vnd zum theil Beyern/ Vindelici.

Lecken/ Lambere, Lingere, Lingurire, Sorbere, Lambendo sorbere. Außlecken / Elingere. Leckung / Linctus. Lecker/ Linctor, Elinctor, Liguritor, Catillo, Lambens. Leckerbißlein/ Delitiæ, Lautitiæ. vide Schleckspeiß.

Leder/Corium, Tergus, oris, Scortum, Byrsa. vid. Fell/& Haut. Das von Leder ist/Coriaceus,

Pelliceus,Terginus,Scorteus,a,um. Hammelboden Leder/ Scortes. Ledergerber / Coriarius. Ledersack/Culeus. Riemen schneiden auß anderer Leute Leder / In alieno corio ludere. Proverb. Ledern Goller/ Diphtera.

Ledig/Lär/Vacuus,Inanis. v. Lär. Ledig/Frey/ Liber,Solutus,a,um. Immunis,e. vide Frei. Ledig vnd loß von allen Geschäfften / Vacuus omni actione, Vacuus ab opere,Ociosus,Nullis negotijs devinctus,obstrictus. Ledig lassen/Liberare, Solvere,Captum dimittere, E vinculis,E custodia mittere. Ledig lassen/Manumittere,Libertate donare. vide Freilassen. Ledig machen/aufflösen/Liberare,Solvere, Exolvere, Expedire,Extricare, Laxare,Relaxare,Dissolvere, Exonerare, Levare, Allevare. Ledig machen/ Vacuare. v. Lären. Ledig sprechen/Absolvere,Liberare judicio,Solvere. Ledig machen des Jochs/Abjugare. vide Joch. Entledigen/Liberare,Expedire,Eripere,Eximere,Explicare. v. sup. ledig machen/ & Freien. Sich ledig machen von Geschäfften/ Expedire sese à negotijs,Ex negotiorum fluctibus, pelago, labyrinthis emergere. Von Elend vnd Jammer entledigen / Eripere aliquem ex miserijs, Ex ærumnis liberare. vide Elend/ & Jammer. Ledig erkant mit Recht/Absolutus. Erledigung/Errettung/Vindiciæ,arum. Erledigen der Pflicht/ Exautorare. Erlediget werden / Defungi.

Leffel/ Cochlear, Cochleare, Cochlium, Cochlearium. Kochleffel/ Tudicula, Cochleare majus. Schaum- / oder Rürleffel/Spatha.

Leffze/Lipp/Labium,Labrum, Oris extremitates,Labellum. Der grosse Leffzen hat/ Labeo, onis. Leffzen zusammen halten / Comparare labella labellis. Die Leffzen halten oder schweigen/ Digito compescere labellum.

Legen/setzen/Ponere,Deponere,Reponere. v. Setzen/ & Stellen. Angelegen lassen seyn/ Curare,Procurare,Cogitare aliquid toto animo,Curæ,cordi esse. vide versorgen. Anlegen/Impendere sumptus. vide Kosten anwenden. Aufferlegen/ Commendare. vide Befehlen. Aufflegen/ Imputare. vide Schuld auff einen legen. Außlegen/ herauß setzen / Exponere, Extra collocare. Außlegen/Elargiri,Erogare. v. Außgeben. Außlegen/erklären/ Exponere/ Explicare, Declarare, Illustrare,Aperire,Dilucidare, Enarrare, Interpretari,Enodare, Excutere, Dilucidum, planum, perspicuum reddere. Außlegen/ in ein ander Sprach versetzen / Interpretari, Transferre in aliam lingvam. vide verTolmetschen. Außlegung/Interpretatio, Explicatio, Expositio,Explanatio, Declaratio, Enucleatio, Elucidatio. Außleger/Enarrator,Glossematic⁹,Explicator, Explanator,Interpres. vide Erklärer. Außleger des Willen Gottes/Propheta,Fatidicus. Solche Außlegung / Prophetia. Außleger der Träum/ Conjector. Vnaußlegig/Inenodabilis,Inexplicabilis, e. Belägerung/Obsidio. Erlegen/ vide Bezahlen/& Geben. Gelegen/geschickt/ Accommodatus,Appositus, Conveniens. vide Füglich. Gelegen/zu rechter Zeit/Opportune,Tempestivè,Non incommodè,Loco,Tempore. Der Gelegenheit warnehmen/Venari occasionem. Gelegene Zeit/Opportunum/maturum tempus. Es ist nichts daran gelegen/ Nihil refert, Parum interest, Non multum refert. Es ist viel daran gelegen/Plurimum refert,Permagni interest, Maximè refert,Haud parum interest. Gelegenheit/ Oportunitas, Occasio, Commoditas, Facultas, Tempus idoneum,Locus,Situs,Cardo aliq. Es hat ein ander Gelegenheit/Alia ratio est, Diversa,non eadem ratio est, Aliter se habet, Alio loco est, Alio in cardine res versatur. Legen auff einen anderen das anbefohlene Ampt / Subdelegare. Erlegen/matt/Defessus,a,um. Vnerlegen/ Indefessus, a, um. Erlegen den Feind / Sternere hostes,copias. Hinter sich legen/Reponere, Recondere. Neben sich legen/ Semovere, Seponere. Sich niderlegen/ Procumbere, Prosternere se in terram,Prolabi in terrã,Submittere,projicere,provolvere se humi. Von sich legen/Deponere. Hinterlegung/ Depositum. Vnterlegen/ Supponere, Subdere, Subjicere, Substernere. Vngelegen/Incommodus,Inoportunus,Intempestivus, a, um. Sic incommodè, &c. Wenn es gelegen ist/ Si occasio feret,dabit, Si occasio se offeret, Si dabitur occasio, Si accidet, Si locus, tempus, res feret. Widerlegen/Refellere,Refutare, Confutare, Diluere, Solvere, Dissolvere, Oppugnare,Convincere. Widerlegung/ Confutatio,Refutatio. Hand anlegen/ Injicere manus, vide Greiffen/ & Hand anlegen. Gelegen seyn/ Vacare, imperf. Vberlegen / Gravis,e. metaph. Vberlegen seyn/Exhibere negotium. Die Gelegenheit deiner Sachen ist mir bekant / Probè te-

neo

neo statum rerum tuarum, De tuis rebus planè mihi constat, Non me fugit, Præterit, Latet status rerum tuarum. Die gantze Sach ist dran gelegen/ beruhet drauff/ Caput rei hoc est, In hoc tota res agitur, Ex hoc omnia pendent. Die Gelegenheit ist fürüber/ Elapsa de manibus opportunitas est, Evanuit, Perijt occasio.

Lehengut/ Prædium clientelare, vel beneficiarium, Fundus clientelaris, Beneficium. Lehenhoff/ Colonia, vulgò Feudum, Bona feudalia, agri feudales. Lehenherr/ Dominus beneficus, Patronus clientelaris possessionis, Patronus prædij, seu fundi clientelaris, vulgò Dominus feudi. Lehenmann/ oder Lehenträger/ Cliens fiduciarius, vel beneficiarius. Cliens vel possessor prædij clientelaris, vulgò Feudatarius, Vassus, & Vasallus, qui in fide alicujus est. Lehenbott/ Apparitor feudarius. Lehenschreiber/ Scriptuarius. Lehenbanck/ oder Gericht/ Curia clientelaris. Lehen oder Mannschafft/ Clientela, Fides clientelaris, Jusjurandum fidelitatis, Sacramentum, Clientelaris officij sponsio, vulgò Homagium, Vasallagium. Das Lehen empfangen/ Profiteri se clientem, Fidelitatem Domino feudi præstare, seu jurare, vulgo Homagium facere. Das Lehen seinem Herren verfallen / Committere patrono prædium beneficiarium, vel clientelare.

Lehne/ Stegen/ Lorica, Peribolus. Sich anlehnen/ Niti, Inniti. Sich an einen Stecken lehnen/ Niti baculo, Scipioni, Incumbere baculo.

Lehnen/ auff borg nehmen/ Mutuari & Mutuare, Mutuum sumere, Mutuò sumere, accipere, Utendum accipere, Commodatò accipere. Entlehnt/ geborgt. Translativus, Tralatitus, Mutuò sumptus, a, um. Lehne mir einen gülden / Mutua mihi aureum, Da mihi mutuum aureum, & da mihi mutuò aureum. Das gelehnt bezahlen/ Solvere mutuum. Lehnung / Mutuatio. Gelehnt Gelt/ Mutuatitia pecunia. vide Leihen.

Lehr/ Unterweisung/ Doctrina, à præceptore provenit, Disciplina, à discipulo exigitur, Præceptio, Professio, Præceptum, Documentum, Instructio, Institutio, Informatio, Traditio, Dogma, Præceptiuncula, dimin. Erste Lehr/ Eruditio, Rudimentum. Lehr/ Kunst/ Disciplina, Ars, Eruditio, Scientia. vide Kunst. Lehrhauß/ Ludus literarius, Schola, vide Schul. Kurtze gemeine Lehr/ Regula, metap. Nach der gemeinen Lehr/ Regulariter, adver. Das nach der gemeinen Lehr gehet/ Regularis, e. Das nicht darnach gehet/ Irregularis, e. anomalos. Ein Lehrstück seyn/ Exemplum præbere. Lehren/ Docere, Edocere, Instruere, Imbuere, Erudire, Informare, Profiteri doctrinam, Tradere disciplinam. Præcepta. Lehren/ von Lehrnen/ Discere, Condiscere, Addiscere, Studere. Freye Künst lehren/ Docere, tradere artes, Informare, Imbuere honestis artibus, Inficere bonis artibus. v. Kunst lehrnen. Lehrer/ Unterweiser / Doctor, Præceptor, Didascalus, Magister, Ludimagister. vide Schulmeister/ & A/B/C meister. Unterlehrer/ Hypodidascalus. Offentlicher Lehrer/ Professor. Falscher Lehrer/ Pseudopropheta, Pseudomagister, &c Lehrjung/ Discipulus, Scholasticus, Tiro. v. A/B/C Knab/ & Schüler. Gelehrt/ Doctus, Eruditus, Literis tinctus, Literatus, Doctrina ornatus, Excultus, Politus, præditus, a, um. Non illiteratus, In studijs humanitatis ac literarum versatus, Eruditione præditus. Lehrsam/ Docilis, e. Disciplinosus, Ingeniosus, Industrius, a, um. Solers. Hochgelehrt/ Omni doctrina eruditus, Literatissimus, Literis omnibus perpulchrè instructus, Solidæ eruditionis laude clarus, Doctrina admiranda clarissimus, Multiformæ eruditionis supellectile instructus, Eruditionis laude non infra quenquam. Ungelehrt/ Indoctus, illiteratus, Ignarus, Imperitus, a, um. Rudis, e. Idiota, vel Idiotes, Analphabetus, a, um. Halb oder schlecht gelehrt/ Semidoctus, Sciolus. Entlehren/ oder anderst lehren/ Dedocere. Ungelehrsam/ Indocilis, e. Stupidus, hebes, Infelicis ingenij, Plumbeum habens ingenium, Ingenio obtuso, hebeti, sterili, Ingenium pistillo habens retusius. Gar ungelehrt / Planè rudis, Omnis omninò eruditionis expers, Planè illiteratus. Die Gelehrtigkeit zieret den Menschen sehr / Maximum hominibus accedit ornamentum ex literis, Literæ non vulgari sunt hominibus ornamento, vel ornatui. Er ist aus der massen gelehrt/ Multæ sunt in eo literæ, & eæ quidem reconditæ & exquisitæ. Er ist im Griechischen und Latein gelehrt / Græcam Latinamq; linguam apprimè callet.

Leib/ Corpus, Corpusculum, dim. Gesunder Leib/ Corpus integrum, sanum, salubre. Ungesunder leib/ Corpus malè affectum, male habitum, Morbidum. Ein wolgestalter Leib/ Corpus quadratum. Leib sonder Haupt / Truncus. Die

 grösse

grösse des Leibs/Corporatura. Das ein Leib hat/ Leibig / Corporeus, a, um. Unleibig/ Incorporeus, a, um. Des Leibs wol warten/ Curare cuticulam. Grob von Leib/ Corpulentus, a, um. Antreffen Leib vnd Leben/ Agi de capite. vide Leben/ & Haab. Einleibung / Incorporatio. Leibhafft/ Nexus vel Nexum. In Leibshafft gehen / In Stock gehen/ Nexum inire. In Leibshafft gegeben / Nexui addicti. Von Leibshafft geledigt / Nexu soluti.

Leich/Begräbnüß/Funus, Exequiæ. Das Beleiten der Leich/ Funeris exequiæ, Pompa, Justa, Funebris, feralis pompa. Das zur Leich gehört/ Funereus, a, um. Funeralis, Funebris, e. Mit einer Leich beflecken/Funestare. Leichkleider/ Ferialia amicula. vid. Kleider. Leichleg/Cæmeterium. vide Kirchhoff/& Grab. Leichsalber/ Pollinctor. vide Todtensalber / & Todtengräber. Leichgesang / Nænia. vide Todtenlied. Mit der Leich gehen / Comitari funus, Deducere funus, Operam dare funeri, Exequias funeris prosequi.

Leicht / Nicht gewichtig/Levis, non gravis, e. haud ponderosus, Sine pondere. Leicht/gering/ Facilis, Proclivis, metaph. Levis, e. Expeditus, Promptus. vide Fertig. Leichte/Facilitas, Levitas. Leichtigkeit zuthun / Facultas. Leichtiglich/ Ohn Arbeit/ Perfunctoriè, Facilè. Citra pulveris tactum, vel jactum. Proverb. Nullo negotio, Facili, parvo, perfacili negotio, Citra molestiam, laborem, difficultatem, sine molestia, labore, studio. Leicht seyn/ In proclivi esse, In promptu esse. Erleichtern/ Levare, Allevare, Relaxare, vide Lassen/& Verkleinern. Leichtfertig/Nugalis, e. Nugatorius. Vanus, a, um. v. Unbeständig. Leichtfertiger Mensch / Homo levis, Nebulo, Circumforaneus. vide Unbeständiger Mensch. Leichtfertig im Reden. Nugator. vide Schwetzer. Leichtfertige ding / Tricæ, metaph. Leichtfertigkeit/ Levitas, Vanitas, Futilitas. vide Unbeständigkeit. Auff leichtfertige ding sich begeben / Studere rebus levibus, Inanibus rebus operam dare. Zur Leichtfertigkeit rechnen / Inconstantiæ, levitati tribuere, adscribere, assignare, Inconstantiæ notam inurere. Er ist sehr leichtfertig / Nihil est eo inanius, Vento levior est, Aëre inanior est, Arundine levior est.

Leiden / Pati, Perpeti, Ferre, Sustinere, Sufferre, Tolerare. vide Dülden. Das leiden/ Passio, Dolor, Cruciatus. vide Zulassen. Leiden biß ans End / Perferre. Die zeit leidet es nicht/ Tempus non patitur, fert, sustinet, Tempus respuit, renuit, Non licet per tempus, Tempus adversatur. Leidtlich / Tolerandus, a, um. Tolerabilis, e. Leidenhafftigkeit / Tolerantia. vide Dulden. Leidtlich/ Toleranter, adverb. Gedültiglich leiden/Patienter, moderate, placide ferre, Forti, infracto animo ferre, Toleranter pati, perpeti. Mitleiden/ Commiseratio, Compassio, Miseratio, Misericordia. Mitleiden haben/ Compati, Commiserari, Miserari, Miseratione affici, Misericordia tangi, moveri, capi, frangi, commoveri. v. Erbarmen. Mitleiden haben mit eines andern Elend / Affici alterius calamitate, Angi, cruciari, affligi, vexari, solicitari malis alterius, Ex alienis miserijs dolorem acerbissimum haurire. vide Elend/ Jammer. Mitleidig/ Miserans, Commiserans, Condolens, Unleidlich/ Intolerabilis, e. Intolerandus, a, um. Toleratu haud facilis. vide Tragen. Unleidlich/ ungedultig/ Impatiens, Intolerans. vide Ungedultig. Straff leiden/Luere pœnas, vel supplicium. Erleiden/ Erdulden/ Antlare, Exantlare, & Exanclare. vide Dülden.

Leihen/ Auff borg geben / Mutuare, Commodare, Credere, Mutuum, mutuo & commodato dare, Accommodare, Utendum dare, uti, Frui sinere re concessa. vide supra Lehnen. Außleihen/ Locare, Elocare, Pretio aliquid utendum dare. Conducenti tradere. Ein Hauß leihen / Locare domum. Außleiher / Creditor. Außleiher auff Wucher / Danista. vide Wucher. Außleihen des Arbeit Viehes / Veterinarius. Das geliehen wird / Mutuum substantivum. Das geliehen abzahlen/ Solvere mutuum.

Leilach/ Leinen Tücher zum Bett/ Linteamen, Lodix, Lodicula, Toralia, Lecti stragula lintea, vide Leinwath.

Leim/ Pap/ Gluten, Glutinum. vide Pappe. Vogelleim/ Viscus. Leimechtig/ Viscosus, Glutinosus, a, um. Leimen/ Glutinare, Conglutinare, Agglutinare, Compingere, Conjungere glutine. Mit Leim bestreichen / Inviscare. Leimung/ Glutinatio, Conglutinatio, Agglutinatio. vide Pappen/ Löten.

Leim / Lutum, Argilla. vide Leym.

Leinwath/ Linteum, Pannus lineus. Subtile Leinwath / Carbasus. Köstliche subtile Leinwath/ Byssus.

Byssus. Ein leinen Chorkleid / Amiculum linteum, Vestis linea, religiosaque. Das von Leint ist / Linteus, Lineus, Ex linteo seu lino factus, a,um. vide Flächsin. Leinen Hembd / Subucula. Leinwath verkauffer / Linteo, onis. Lintearius.

Leier / Lyra, Fides, is. Fidicula, Testudo, vide Laut. Das zu den Leiern gehört / Lyricus, a, um, ut, Lyricum carmen. Leiren Bogen / Fiedelbogen / Plectrum, Pecten. Auff der Leieren spielen / Canere lyra, fidibus. Leyerer / Lyricen, Lyristes. Leyerin / Fidicina.

Leiste am Kleid / Beleg / Fimbria, Instita, g.f. Verschnittene Leist / Lacinia. v. Beleg / & Saum.

Leisten / Præstare, vide Leysten.

Leiter / Scala, vide Leyter.

Lemblein / Agnellus, vide Lamb.

Lehme / Claudicatio. vide Lam.

Lencken / vide Wencken / & Beugen. Gelenck / Articulus, Junctura. vide Gleych.

Lenden / Lumbus, Lumbi. Lendenwehe / Lumbago. Streich vmb die Lenden / Lumbifragium. Gelender / Peribolus, vide Lehne.

Außländisch / Peregrinus, vide Frembd / & Land.

Lenge / Proceritas. Verlängeren / Comperendinare. vide Lang.

Lentz / vide Frühling.

Leon / Lugdunum, Celebris Galliæ urbs.

Lerch / Alauda, Corydalus, Cassita, Galerita.

Lerchenbaum / Larix, arbor de genere abietum.

Lermen / Sturm / Classicum, Bellicum. Lermen blasen / Classicum canere, Bellicum canere, Ad arma conclamare, Signum dare buccina, Ad pugnam convocare milites, tuba signum dare ineundæ pugnæ. Lermen anrichten / Dare turbas, Ciere, movere, excitare tumultum. vid. Auffruhr.

Lernen / Fassen / Discere, Addiscere, Condiscere, Perdiscere, Percipere, Comprehendere, Disciplina accipere, Incumbere rei, Imbibere, Perdiscere. vide Fassen. Außwendig lernen / Ediscere, Mandare memoriæ, Memoriter discere, Memoriæ tradere, infigere. Freye Künste lernen / studiren / Discere literas, Versari in studiis literarum, Invigilare, Insudare, Incumbere, Dare operam liberalibus artibus. vide Freye Künste lernen / in verb. Kunst. Fleissig lernen / Noctes & dies bonis artibus, studijs incumbere, Studiose invigilare bonarum artium studijs, Dedere se penitus studijs musarum, Affixum esse otio literario. Libris impallescere. vide Studiren. Entlernen / Dediscere.

Leschen / Außthun / Extinguere, Restinguere, Delere, Expungere, Obliterare. vide Außwischen / Außstreichen / & Außtilgen. Den Durst leschen / Sedare, Extinguere, Restinguere, Levare sitim. vide Durst.

Lesen / Durchlesen / Legere, Lectitare, Perlegere, Percurrere oculis, Lectitando percurrere, Volvere, Evolvere, Pervolvere. Lesen / Samlen / Legere, Colligere, vid. Samlen. Außlesen / Perlegere, Legendo evolvere. Außerlesen / Legere, Eligere, Deligere, Excerpere. vide Außerwehlen. Außerlesung / Electio, Lectio, Selectio, Delectus. vide Wahl. Fleissig lesen / Studiose legere, Lectitare, Diligenter evolvere, Manibus terere. Zusamen lesen / Colligere. vide Samlen. Zusammenlesig / Collectivus, a, um. Zusammenlesung / Collectio. Außerlesen / Exquisitus, a, um. Leser / Lector, Anagnostes, Professor. vide Lehrer. Planetleser / Sortilegus. Laut lesen / Recitare. Auß einem Buch oder Brieff lesen / Prælegere. Vorlesung / Prælectio. Wiedervmb lesen / Relegere.

Lestern / Calumniari, Mordicus arripere, Famam exedere. vide Laster. Lesterer / Sycophanta. Zoilus, Vitiligator. vide Lasterer. Lesterig / Invectivus, Famosus, a, um. vide Lasterig. Lesterung / Blasphemia, Sycophantia, Morsus, us. metaph.

Lestig / vberlestig seyn / Molestum esse. vide Lästig seyn.

Lett / Lutum, Argilla. vide Leym.

Verletzen / Leyds thun / Lædere, Offendere, Injuriam facere, Violare. vid. Ergern. Verletzen / Vulnerare, Sauciare. vid. Wund. Verletzen / Nocere, Officere, Obesse. vide Schaden. Die Ehr verletzen / Derogare honori. Verletzt / Læsus, Offensus, Injurijs affectus. Vnverletzt / Illæsus, Inviolatus, Salvus, Integer, a, um. Incolumis, e. Verletzung / Offensa, Offensio, Offensiuncula, Offendiculum, Læsio. Verletzung / Schuld / Culpa. Das nicht zuverletzen ist / Sacrosanctum. Vnverletzlich / Inviolabilis, e. Das verletzt mag werden / Violabilis, e. Vnverletzlich / Sancte, Integre, adverb.

Letzter /

Letzter/der hinderst/ Ultimus, Extremus, Extimus, Postremus, Novissimus, Summus, a, um. Zum letzten/ Ultimò, Postremò, Postremùm, Novissimè, Denique, Demum, Ad extremum, Ad ultimum, Tandem, Tum demum.

Leuchten/ Scheinen/ Lucere, Fulgere, Splendere. vide Glänzen. Leuchter/ Kertzenstock/ Candelabrum, Lychnuchus. Hangender Leuchter/ Lychnus pensilis. Durchleuchtig/ Illustris, Nobilis, Clarus. vide Adel. Erleuchten/ Illustrare, Illuminare, Collustrare, Lucidare. vide Glantz/ Hell/ & Klar. Erleuchten mit dem H. Geist/ Illuminare, Illustrare, Regere, Movere, Ducere corda vel animos Spiritu sancto. Vorleuchten/ Prælucere, Præfulgere, Lucem, seu lumen præferre. Erleuchtung/ Illuminatio. Leucht/ Latern/ Laterna.

Leuffer/ Cursor, A pedibus. v. Lauffen.

Leugnen/ Negare, Diffiteri, Inficiari, Ire inficias, Annuere, Abnegare, Non fateri. Gäntzlich leugnen/ Pernegare. Leugnen mit Eydschwur/ Abjurare. Leugbar/ Negativus, a, um. Leugenhafftig/ Negativus, a, um. Inficiabilis, e. Leugner/ Negator, Inficiator. Leugnung/ Negatio, Inficiatio. Ein Schuldleugner/ Adjurator, Fraudator.

Leumbde/ Fama. Böser Leumbde/ Infamia, Verlaumbden/ Die Ehr abschneiden/ Traducere, Infamare, Inurere notam, Infamiam, maculam inurere, Ignominia notare, Existimationem offendere, Contra existimationem venire, Detrahere famæ, honori, existimationi, Labe aspergere, vel Labem aspergere, Notare turpidine, vide Schänden. Verleumbdung/ Obtrectatio, Derogatio famæ alicujus, Traductio, Nota, Morsus, Infamia, Ignominia, Nota. vide Lästerung. Verleumbder/ Schandvogel/ Obtrectator, Calumniator. vide Lästerer/ & Schender. Verleumbder/ Infamis, e. Famosus, a, um. Stigmaticus, a, um. Aspersus labe, Ignominia notatus. Verleumbd seyn/ Male audire.

Leurtranck/ Trästerwein/ Lora, æ, sive Lorea. Deuteria, Vinum secundarium, Vinum vinaceorum, Posca, g. fœm.

Leuth/ Die Leuth/ Homo. v. Mensch.

Leutenambt/ Legatus. Subpræfectus.

Leutern/ Purare, Depurare. vide verb. Laufer.

Lew/ Leo. vide infra Löw.

Leyd/ Trawrigkeit/ Ægritudo, Mœstitia, Tristitia. Leyd vber einen verstorbenen/ Luctus, Lamentatio, Fletus lugubris. vide Klag/ & Leich. Leid anthun/ Lædere, Offendere, Exagitare, Vexare, Vtere aliquem, Incessere, Molestare, Molestiam exhibere. Beleydigung/ Offensio, Offensa, Læsio. Leidtrager/ Atratus, Pullatus. Leidträgerinn/ Klagweib/ Præfica. v. Grab. Leyd tragen/ Lugere. Leyd seyn/ Dolere. Das Leid bringet/ Luctifer, Luctificus, a, um. Das zu Leyd gehört/ Lugubris, e. vide Trawrigkeit. Leidkleid/ Rewkleid/ Vestis lugubris, Vestis pullata. vide Kleid/ & Leich. Das Leidkleid hinweg thun/ Elugere. Leidgeschrey/ Planctus, us. & Plangor, oris. Maßleidig ding/ Crambe repetita. prover. Maßleidigkeit/ Fastidium.

Leim/ Koth/ Lutum, Limus, Argilla. Das von Leimen ist/ Luteus, Lutosus, Limosus, a, um. Leimechtig Erdreich/ Glis, issis. Mit Leym bekleiben/ vberstreichen/ Lutare, Delutare, Oblimare. Die Schewer mit Leymen bekleiben/ Lutare, Delutare horreum. Ein Leymen Geschirr/ Vas luteum. vide Erdin/ Irdin Geschirr/ & Hafe. Auß Leymen oder Erden gemacht/ Fictilis, e. Esterich oder Wand von Leymen gemacht/ Lutamentum, Delutamentum. vide Esterich.

Ableynen/ Confutare, Refutare. vide Ablehnen/ & Widerlegen. Ableynung mit worten/ Confutatio, Refutatio. vide ibidem. & Widerlegung.

Anleynen/ Niti. vide Lehnen.

Leysten/ Außrichten/ Præstare, Facere, Efficere, Exequi, Effectum dare. Seine Zusag leysten/ Stare promissis. vide Verheissung halten. Das geding leysten/ Stare conditionibus, pacto. Leysten eines andern zusag/ Præstare alienam fidem.

Leyten/ Beleyten/ Comitari, Prosequi, Deducere, Sectari, Affectari, Comitem esse, Adhærere lateri alicujus. Leytung/ Ductus, us. Beleytet/ Comitatus, active & passive. Beleytung/ Comitatus, us. Vnbeleytet/ Incomitatus, a, um. Kurtze Anleytung zu einem ding das man lehret/ Methodus. metaph. Compendium, Isagoge. lat. Introductio. Leyten/ Weisen/ Regere, Moderari, Gubernare. vide Führen/ & Regieren. Das Wasser leyten/ Derivare. Geleyt/ Paß/ Fides publica tuti itineris, Commeatus tutus & liber. Frey sicher Geleyt geben/ Dare tuti itineris literas, Liberum commeatum dare, Publicam fidem interponere. Geleytsmann/ Comes.

mes, Affectator, Socius itineris. Leyter / Vorgänger deß Breutigams / Paranymphus, Auspex, Pronubus. Leyterin der Braut / Pronuba. vide Breutigam / & Braut.

Leyter/Scala, & Scalæ, arum.

Lidlohn / Merces, edis, vide Taglohn.

Lidmaß / Glidmaß / Lineamentum, Filum metaph. vide Glid. Natürliche Gestalt / oder Lidmaß/Physiognomia.

Lieb/Werth/ Charus, vel Carus, Amicus, Dilectus, Exoptatus, Gratus, Acceptus. Liebe/Gunst / Amor, Charitas, Benevolentia, Studium. vide Freundschafft. Lieb vnd Lust / Amor, Amores, Cupiditas, Libido, Dilectio. Keusche Lieb/Pius amor. Huren Lieb/Meretricius amor. Liebe zu Weibern / Mulierositas. Liebe gegen Menschen/Philantropia. Lieb gegen alle/ denen man Liebe schuldig ist / Pietas, quæ refertur ad Deum, Patriam, & Parentes. Der alle liebet/ Nicht Liebhaber deren die zu lieben seynd / Impius. Für lieb nehmen / Æqui bonique facere. Boni consulere, Æquo animo accipere. vide Gut. Gott oder göttin der Liebe/Cupido, Amor, Venus. Ich hab dich hertzlich lieb/Unicè te amo, Etiam atque etiam te amo, Est mihi alter ego. Grosse Lieb tragen / Amore ardere, flagrare, Amore langvere. Zu Lieb reden/ Dare auribus, Auribus inservire, Gratiæ causâ loqui. Zu Lieb thun /Gratiæ causa facere, Tribuere amori, Largiri alicui. Zur Lieb bewegen/Amore incendere, Inflammare, Invitare, Allicere. Zur Lieb bewegt werden / Amore incendi, Inflammari, Concipere amorem. Liebhaber/ Amicus, Amator. Liebhaber der Eltern/oder so deren statt verwalten/Pius, a, um. Heimliche Lieb tragen / Nutrire tacitos ignes. Lieben/ Amare, Diligere, Exosculari, metaph. Carum habere, Amore prosequi, amplecti, Complecti aliquem amore, benevolentia, studio, In oculis aliquem ferre, Benè cupere alicui. Als sein eigen Kind lieben/ Filij loco diligere, Æque ac filiũ amare. Gelieben/Placere. Von Hertzen lieben/Unicè, impensè amare, Siugulari amore prosequi, Adamare, Flagrare amore, In oculis atque animo ferre. Vnter einander lieben / Mutuò se amare, Vicissim amare. Liebkoser / Blandiloquus, Parasitus. v. Schmeichler. Liebkosen/Adulari, Adblandiri. vide Schmeichlen. Lieblich / Jucundus, Amœnus, Amicus, a, um. Suavis, Dulcis, Amabilis, Comis, Plausibilis, e. Lepidus, Bellus, a, um. vide Freund. Lieblich/ Holdselig/ Blandè, Jucundè, Suaviter, Amœnè, Amabiliter, Blanditer, Amicè. Vnlieblich / Insuavis, Inamabilis. vide Vnfreundlich. Lieblichkeit/ Jucunditas, Suavitas, Comitas, Lepor, Lepos, Festivitas, Amabilitas, Amœnitas, Gratia. Lieber / Conjunctior, Charior, Compar. Viel lieber/ Carius, Potius, Antiquius. Liebs thun/Gratificari, Gratum facere, Rem gratam facere, præstare. Widerumb lieben/Redamare. Vnsinniglich lieben / Deperire, Perditè amare. Gelieben/ Libere, Collibere, Lubere, Cordi esse. Liebtranck/Philtrum. vide Tranck. Du liebest mich nicht so sehr als ich dich/ Animus tuus in amore mihi non respondet, Parem in me benevolentiam minime declarasti. Lieb mit der That beweisen/ Singuralem in aliquem benevolentiam re declarare.

Liecht / Hell / Lucidus, Luminosus, Clarus, Splendidus, a, um. vide Hell / Heyter / & Klar. Liecht/Fackel/ Lux, Lumen, Lucerna, Lychnus, Teda. vide Kertz/ & Fackel. Wenig Liecht/Sublustris. Das zum Liecht gehört / Lucanus, a, um. Das vor Liecht oder Tag geschicht/Antelucanus, a, um. ut, Antelucana opera. Hangend Liecht/ Lychnus pensilis. vide Ampel. Liecht Arbeit der Bawren / Rusticanæ lucubrationes. Die allermeist bey Liecht leben/ vnd handeln/Lychnobii. Der das Liecht schewet/ Lucifugus, a, um. Liecht werden/Lucescere, Illucescere, Illucere, Dilucescere. vide Tagen. Bey Liecht studieren/ oder arbeiten/ Lucubrare, Elucubrare, Noctu apud lucernam aliquid facere. Hinc Elucubratum, & lucernam olens, dicitur opus diligenter factum. Das Liecht einem benehmen/ Im Tag stehen/Obstruere luminibus, Officere luminibus.

Lied/Gesang/ Cantilena, Cantio, Cantiuncula, dim. Canticum, Cantus. Brautlied/ Hochzeitlied/Epithalamium, Carmen nuptiale, Thalassio, Hymenæus, Hymnus, qui in nuptijs canitur. Grablied / Cantio funebris, Cantica exequialia, Carmen lugubre, Threnus, Nænia, Epicedium, Monodia. vide Todtenlied. Trawrlied/ Elegia, Elegidium: Bulenlied / Carmen amatorium, venereum.

Liegen/ Mentiri, Ementiri, Mendacium loqui, dicere, fingere, Mendacio, verbis fallere, A mendacio non temperare. vide Lügen. Das

Liegenist ein schändlich ding / Mendacium maximo probro est, Falsi homines pessimè audiunt.

Verlieren/ Perdere, Amittere, Jacturam alicujus rei facere. vide Schaden leyden.

Liefern/ Dare, Tradere, Offerre, Deferre, Præbere. vide Geben.

Ligen/ Jacere, Cubare, Recumbere, Cubitare, Recubare, Situm, Positum, locatum, collocatum esse. Auffm rücken ligen / Supinum jacere. Auff der Erden ligen/ Humi jacere, cubare. Beyligen/ Accubare, Accumbere, Adjacere, Concumbere. Einem ding obligen / Incumbere, Insistere rei alicui, Studere rei, & rem, Invigilare, Insudare rei. vide Sich befleissigen. Zu Beth ligen/ Decumbere, & Decubare. vide Kranck seyn/ Jnligen/ Nicht außgehen / Publico abstinere. Erligen / Deficere. Daheim ligen / Fovere nidum. Entgegen ligen / Interjacere. Nahe dabey ligen / Adjacere. Vnterligen/ Succumbere, Subjacere. Zwischen ligen/ Interjacere. Ligung/ Cubatus, us. Obligung / Incubitus, us. Incubatio.

Lilch/ oder Lülch / Vnkraut/ macht Schwindel im Haupt so mans isset/ Lolium.

Lilien/ Lilium, Liliolum, dim. Rosa Junonia. Blawe Lilien/ Iris, Gladiolus. Rothe Lilien/ Lilium rubens, Purpureum, Hyacinthus, latin. Vaccinium. Schwerdlilien/ Acorus, ut putatur. Specklilien / Periclymenon, Caprifolium, Matersylvia. Gälb Wasserlilien / Acorus. Lilienbusch/ Lilietum. Der ein Lilien trägt/ oder führt/ Liliger.

Linck/ Lævus, Sinister, a, um. Lincks vnd rechts Ambidexter. Lincke Hand/ Læva, Sinistra, substant. Sinistra manus. Der die lincke Hand für die rechte braucht/ Scæva, vel Scęvola. Auff die lincke Seyde oder Hand / Lævorsum, Sinistrorsum.

Lind/ Mollis, Mitis, e. Tener, a, um. v. Mild/ & Zart. Lindern/ Mitigare. vid. Mildern. Linderung/ vid. Milderung.

Lindenbaum/ Philyra, vel Philura, Tilia, lat. ut putatur. Linden/ Tiliaceus, a, um. Lindenbast/ Philyra, Philūra, pen. cor. Lindenläublein/ Bracteola.

Lindwurm / Draco. vide Drach.

Gelingen/ Benè succedere, Felicem exitum, eventum sortiri. vide Gut End haben. Mißlingen/ Malè evenire, Cadere, Non cadere ex animi sententia. vide End.

Linien/ oder Zeil/ Gramma, Linea, Filum, Lineola, Versus, us. Das zu der Linien gehört/ Liniaris, e. Linien ziehen / Ducere lineam, Filum ducere.

Linse/ Lens, tis. Linsen Hülse / Folliculus lentium.

Lippe/ Labium. vide Lefftz.

Die Lippe/ Lupia, fluvius, qui apud Wesaliam Rheno miscetur.

Lippen/ Coagulare. vid. Dick machen.

Lißpler/ Blesus, quidam Per æ, scribunt.

Lißbon/ Ulysippo, vulgò Lisbona Lusitaniæ celebre emporium.

List/ Listigkeit/ Fallacia, Dolus, Astus, Astutia, Calliditas, Vafrities. Listig/ Callidus, Astutus, Versutus, Vafer, Argutus, Vulpinus, Veteratorius, a, um. Ingenij vafri, versuti, Astu, calliditate insignis. Listiglich/ Astu, adverb. pro astutè, Callidè, Veteratoriè, Vafrè. Listigkeit gebrauchen/ Vulpinari cum vulpe. proverb. Arglistig/ Arglistigkeit/ vide Triegen. Jch bin nicht arglistig / Astutiæ mihi non placent, Probantur, Sum ab astutijs alienus.

Lob/ Rahm/ Laus, Fama, Plausus, us. Titulus, Nomen, metaphor. Encomium, Præconium, Commendatio, Splendor nominis. vide Ehr. Lob/ Ehrwürdigkeit/ Laus, Honos, Honor, Gloria, Ornamentum, Decus, Dignitas. Eigen Lob/ Laus propria, Jactatio, Arrogantia. vide Rühmung. Nach Lob trachten/ Expetere laudem, Venari, Aucupari, Captare laudem, Inhiare laudi. vide Ehren/ Loben/ Preisen/ Commendare, Prædicare, Deprædicare, Laudare, Laudem tribuere, Laudibus, encomijs celebrare, De meliori nota commendare, Laudibus ornare, Evehere, Efferre, Extollere, Laude cohonestare, afficere. Hoch loben / Summis in cœlum laudibus efferre, Evehere, extollere laudibus ad sidera, Multis laudibus cumulare, Eximijs ornare præconijs. Vber die massen loben/ Utroque pollice laudare. GOtt vnd die H. Mutter Gottes loben/ Laudare, Prædicare, Celebrare Deum, Deiparamque Virginem, Deum, Sanctamque matrem Dei laudibus celebrare, Efferre, Laudes in Deum conferre. Geloben/ Vovere, Devovere, Votum facere, Votum vovere, Nuncupare, Voti sponsione se obligare. Lobung/ Laudatio, Elogium, Prædicatio. Vnlobsam/ Illau-

Illaudabilis, e. Verlobung mit Eyd / Sacramentum, Votum. Sich selbst loben / vide Rühmen. Lobs werth / Laudandus, Prædicandus, efferendus, Laude extollendus, Laude dignus, a, um. Laudabilis, Prædicabilis, e. Es ist löblich / Egregium est, & præclarum, In magna laude deponendum, Laudi est. Cum laude conjunctum est. Gelobet werden / Bene audire. Sich selber loben / De se ipso gloriosius prædicare. Des Lobs begierig seyn / Gloriæ cupidum esse, Ad gloriam inflammatum esse. Gloriam spectare, Gloriæ studio atque amore flagrare. Die gantze Welt lobet dich / Universus Terrarum orbis summis te laudibus exornat, Æternis floret laudibus nomen tuum, res tuas posteritas divinis laudibus effert.

Loch / Foramen, foratus, us. Löcherig / Ocellatus, Foraminosus, Cavernosus, a, um. Durchlöchert / Fenestratus, Perforatus, a, um. Schweißlöcher / Pori.

Locken / vide Anreitzen.

Löffel / Cochlear. vide Leffel.

Erlogen / Mentitus, Ementitus, à veritate alienus, a, um. vide Erdicht / & Falsch.

Lohn / Merces, edis, Præmium, Manupretium, Stipendium. Schullohn / Minerval, seu Minervale. Schifflohn / Portorium, Naulum. vid. Fahrgeld. Taglöhner / Mercenarij, Operarij, mercede conducti, Operæ, Operæ mercenariæ. Sein Lohn oder Straff empfangen / Adrastiam, Nemesim sentire. Lohn geben / Dare præmium, Solvere mercedem, Deferre, exhibere mercedem, Præmium. Taglohn / Diurnum, Substant. Belohnung der aufferzihung / Trophia, plur. tant. lat. Nutricia. Sieg belohnung oder Gab / so man den Vberwindern gibt / Niceterium, & Niceteria, plur. tant. Man muß einem jeglichen seine Arbeit belohnen / Deferenda sunt omnibus laborum suorum præmia. Proposita esse debent omnibus laborum suorum præmia.

Lorbeerbaum / Laurus, Laurea, Daphnis. vide Laurbeer. Lorbeerblat / Laurea, Laurifolium. Lorbäumwald / Lauretum. Das auß Lorbeerbäum ist / Laureus, a, um. Lorbeeröl / Laurinum. Lorbeerkrantz / Laurea, laureola.

Lorch / Laurecum, quondam Norici oppidum, nunc Monasterium. vulgò Ens.

LosanerSee / Lemanus.

Lösen / Auffthun / Solvere, Dissolvere, Enodare, Extricare. vide Binden / Knöpffen. Lösen von Stricken / Ablaqueare, Laqueum collo inferenti subvenire. Erlösen / Liberare. vid. Entledigen / & Freyen. Aufflösung / Solutio, Dissolutio. Aufflößlich / Extricabilis, Explicabilis, e. Vnaufflößlich / Insolubilis, Indissolubilis, Inenodabilis, Inextricabilis, e. Wider aufflösen / Redimere. Erlösung / Redemptio, Liberatio. Erlöser / Redemptor, Salvator, Servator, Assertor, Vindex. Erlösen auß Gefährligkeit / Ex periculo & discrimine liberare, Eximere, Vindicare ex periculo. Losung / Wahrzeichen / Symbolum, Tessera, signum bellicum. Losen / Auscultare. vide Zuhören. Einem fleissig zuhören / Pendere ab alicujus ore.

Loß / Glückfall / Sors, Sortitio, Fortuna. Durchs Loß / Sortitò, adverb. Das Loß werffen / Sortiri, Sortitionem facere, In sortem conijcere, Sorte legere, Sortem mittere, Fortunæ judicio committere. Mit dem Loß erwehlet / Sorte delectus. Zu Loß gefallen seyn / Nancisci sorte, Sortitò capere.

Löt / Metall / Ferrumen. Lötung / Plumbatura. Löten / Ferruminare, Plumbare.

Loth / Semuncia Romana. Lotlechtig / Unciatim.

Lothringer / bey Doll vnd Nanso / Leuci.

Lotter / Abgelassen / Flaccidus, Laxus, Remissus. vide Luck.

Lotter / Streichwürdiger / Verbero, Nebulo, Tenebrio, onis, Scurra. Lotterisch / Vernilis, Scurrilis, e. Lotterisch / Verniliter, Scurriliter.

Lotterbeth / Grabatus, Grabatum. vide Beth.

Löw / Leo. Löwin / Lea, vel Leæna. Das zu einem Löwen gehört / Leoninus, a, um. Löwen / Geschrey / Leoninus, a, um. Rugitus, us.

Löwentrappen / Trifolium, vel Planta leonis.

Löwen in Braband / Lovanium.

Gelübd / Votum. Gelübd thun / Nuncupare, Facere vota. vide Geloben. Gelübd halten / Solvere vota, Reddere vota. Gelübdschuldiger / Reus voti. Sich vom Gelübd erledigen / Se voto exsolvere.

Luchs / Ein scharffsichtiges Thier / Lynx. Luchs Augen haben / das ist / sehr scharff sehen / Lynceos habere oculos, id est, acutum habere visum.

Lück / nicht dicht / Rarus, Spongiosus, Fungiosus a, um. Lücke / Dünnigkeit / Fungiositas. Lück / weich /

Ficulneus, vel Ficulnus, a, um. Lück / Schlotte-richt / Laxus, Flaccidus, Vietus, Remissus, Non tensus, a, um. Lücke Seyl / Laxi funes. Lückechtig / Enervis, e. Enervus, Vietus, a, um. Lück seyn / Labascere, Flaccere. Lück / dünn werden / Rarescere. Rarefieri, Rarum fieri. Unlück / Solidus, a, um. Lück werden / Flaccescere, Conflaccescere. Lücke Dütten / Flaccidæ mammæ.

Lufft / Aër, Æther. Sanffte Lufft / Aër lenissimus, & mitis, clemens, placidus, mollis, blandus, vernus aër, Mollis, grata, placida aura. Grati aëris temperies. In die Lufft werffen / Ventilare. Der Lufft oder Zeit gestalt / Temperies. Lüfftig / hoch / Aëreus, a, um.

Lügen / Mendacium, Orationis vanitas, Falsum, Commentitium. Lügenhafft / Vanus, Falsus, a, um. Mendax, Homo remotus à vero. Lügenreder / Auffschneider / Vaniloquus, Mendaciloquus, Falsidicus, Falsiloquus. Lügenhafftigkeit / Vanitas, Falsitas. Grobe Lügen / Magnum & impudens mendacium, Apertum, manifestum, splendidum mendacium.

Lumpecht / Pannosus, a, um. Wäschlumpen / Sacconia.

Lunge / Pulmo. Lungensüchtig / Pulmonarius. Lungensucht / Entzündung der Lungen / Pneumonia, Peripneumonia. Lungensüchtig / Pneumonicus, Peripneumonicus. Lungenkraut / Pneumonaria, Pulmonaria.

Lust / Voluptas, Delitiæ. vide Frewd. Unlust / Nausea. vide Grawe. Lustbarkeit / Amœnitas, Jucunditas, Suavitas locorum. Lust / Kurtzweil / Delectamentum, Oblectatio, Voluptas. Lustig / Amœnus, Jucundus, a, um. Delectabilis, e. Belustigen / Juvare, impers. Delectare, Oblectare, Delectationi esse, Delectationem afferre, Delinire voluptate. Lustig / Hilaris, e. vide Frölich / ein Lust haben / Cupiditate teneri, In desiderio esse, Appetere, Expetere, Ardere, Flagrare, duci, rapi, trahi cupiditate. vide Begeren / Belustiget werden / Delectari, Oblectari, Voluptate perfundi, pasci, Capere voluptatem. Gelüsten / Desiderare. vide suprà Ein Lust haben. Lust büssen / Obsequi animo. Lust zu essen / Appetitus, us. Appetentia. Lust zu essen machen, Movere, Excitare Appetitum, vel orexin. Nach eigener Lust thun / Suæ libidini servire. Seiner Lust nachfolgen / Obsequi animo. Lustig / lieblich / Amœnus, Festivus, Jucundus, a, um. vide Höfflich. Lust zu etwas haben / Adjicere animum ad aliquid. Lustgarte / Viridarium, Viretum. vide Garte. Lusthauß / Villa urbana, Prætorium. vide Lusthauß / Lustwald / Nemus, oris. Sich erlustigen / Animum relaxare, Reficere, Recreare, animum à molestiis abducere, Aliqua jucunditate frui, Animi causa aliquid facere. Verlust / Detrimentum. vide Schad. Wollust / Voluptas, Gaudium. v. Frewd. Lust zum studiren bekommen / Cupiditate studiorum incendi, Studiorum consuetudine vel usu capi.

Lust der schwangern Weiber / Citta. lat. Pica.

Lüttich / Leodium, Die im Lütticher Bistumb / Eburones.

Lützelburg / Augusta Romanorum.

INCIPIENTIA ab M.

MAchen / Facere, Formare, Gerere, Operari, Fabricare, & Fabricari, Efficere, Conficere, Architectari, Texere metaph. Factitare, frequent. Perficere, Peragere. vide Handeln / Arbeiten. Machen / Zubereiten / Facere, Condere, Formare, Figurare, Fingere. vide supra. Außmachen / Perficere, Extremam manum imponere, Exequi, Absolvere, Extremam manum adhibere. vid. Vollenden. Außgemacht / Absolutus, perfectus, a, um. Omnibus numeris absolutum. Anders machen / Sub incudem revocare, Incudi reddere. vide Bessern. An ein ander machen / Perpetuare. Eins umbs ander machen / Alternare. Gemachig / Factitius, a, um. Gemacht werden / Fieri, Confieri, Ungemacht / Infectus, a, um. Machung / Formatio. Macher / Factor, Architectus, Fabricator. Großmachung Amplificatio. Widerumb machen / Reficere, Renovare. vide Ernewern. Zumachen / Claudere. vide Verschliessen.

Macht / Vis, Potentia. vide Krafft / & Starck. Macht / Potestas. vide Erlaubnüß / & Gewalt. Macht haben / Potestatem, Facultatem habere, In manu esse, Copiam esse alicui. vide Gewalt haben. Ohnmacht / Defectio, Defectus animi, virium, Deliquium animi, Debilitas, Imbecillitas. In ein Ohnmacht fallen / Pati deliquium animi, Animo concidere, deficere. Mächtig / Potens, Valens, validus. Mächtig etwas zu thun / Potens, Valens, Valens, Pollens, Compos. Allmächtig / Omnipotens, Omnium rerum præpotens,

potens, Cujus potestati omnia sunt subjecta, omnia cedunt, Cujus potentia nullis limitibus circumscribitur. Großmächtig / Inclytus, Magnificus, Permaximus, Potentissimus. vid. Herrlich. Großmächtigkeit / Summa, maxima potentia, Potestas infinita. Gemächlich / Gradatim, Pedetentim. v. Fuß vor Fuß. Vnmächtig/Impos, otis. Impotens, Debilis. vide Schwach/ & Vnkräfftig. Vnmächtigkeit/Impotentia, Infirmitas, Imbecillitas. vide Schwachheit.

geMächtnüß/Testamentum. v. Testament.

Mackel/Nota, Labes. vide Fleck. Bemackeln/ Labem inspergere, inurere, inferre. vide ver-Vnreinigen/ & Besudeln.

Made im Fleisch/ Tarmus.

Magd / Ancilla, Famula, Ministra. Kamermagd/ Pedissequa.

Magdenburg an der Elb/Menium, vel Mesonium, ut putatur, vulgó Magdeburgum.

Magen/ Ventriculus, Stomachus, Aqualiculus. Dem der Magen weh thut/Stomachicus. Einen schwachen Magen haben/ Stomacho esse infirmo, langventi, imbecillo, Ventriculo esse malè constituto. Er hat einen bösen Magen/ Stomachi virtus languet, jacet, debilitata est, Stomachus ipsi non est ad concoquendum aptus.

Mager/Dürr/ Macer, Macilentus, Macie extenuatus, a, um. Gracilis, e. Macie confectus. Mager seyn/ Macrum, Macilentum esse, Macere, Arere. Mager werden/Macescere, Macrescere, Macrum fieri, Extabescere. Mager machen/ Macrare, Emacrare, Macire, Emacire, Tenuare, Attenuare, Extenuare. Magerheit/ Macies, ei. Macritudo.

Magsamkraut/Papaver.

Mahl/ vide infra Mal.

Mahlen/bilden/ Pingere, Depingere, Effingere, Pictura exprimere. Künstlich mahlen / Artificiosè pingere, Polita, exquisita, singulari arte pingere. Miro atq; singulari artificio exprimere, Egregijs picturæ coloribus illustrare. Vormahlen/Depingere, Adumbrare. Herzu mahlen/ Adpingere, Appingere. Mahler/ Pictor. Glaßmahler/ Enchaustes. Mahlkunst/ Pictura. Mit Gemahld gezieret/Picturatus, a, um. Alle Ding naürlich abmahlen / Penicillo quidvis imitari, In pingenda hominis specie nemini secundum esse, Naturam ipsam pingendo non modò adæquare, verùm etiam fermè superare.

Mahlen/ zerknitschen/ Pinsere, Molere, Commolere, Emolere, Permolere, Pinsitare frequent.

Mahlung/Molitura. vide Müle.

verMählen einem Mann/ Nuptui dare. vide Ehe/ & Heyrath.

Mahnen / Schulden einfodern / Appellare, Compellare, Postulare, Flagitare, Extorquere debitum. vide Schuld & Fordern. Mahnen/ erinnern/ Monere, Admonere, Hortari, Adhortari, Cohortari, Hortatorem esse, Cohortatione uti. Heimlich oder wenig mahnen/ Submonere. Abmahnen / Dehortari. Abmahnen von der Schlacht/ Canere receptui. Abmahnung/ Dehortatio. Vermahnung/ Monitio, Admonitio, Hortatio, Adhortatio, Svasio, Exhortatio, Parænesis, Monitus. Das zu mahnen gehört/Monitorius, Hortatorius, Paræneticus, a, um. Mahner/ Ermahner / Monitor, Hortator, Adhortator, Admonitor, Jussor.

Majoran/Majeran/Amaracus, Sampsuchus, vulgò Majorana.

Mäder/ Fœniseca, Fœnisex. Abmäyung/Fœnisecium. Das Graß abmäyen/Secare Fœnum.

Mäl/ Farina. Staubmäl/ das reineste Mäl/ Pollis, Pollen, Medulla, seu flos farinæ triticeæ. Weiß Semmelmäl/greiß mäl/ Simila, Similago. Grob Mäl/Farina secundaria. Weitzen Mäl/Farina triticea. Gerstenmäl/Polenta, Farina hordeacea. Mäl knäten/wercken/Farinam subigere. Mälkast/Farinarium, substant. Das von Mäl ist oder darzu gehört/Farinaceus, Farinarius, a, um.

Mal/ köstlich Mal / Lauta cœna, Opiparum convivium. v. Zech. Einmal/ Semel. Vielmal/ Aliquoties, Multoties. Keinmal/Nunquam, Nullo tempore. Einmal oder zwey / Semel atque iterum.

Malazej / Lepra vulgò, sed verius Elephantia, & Elephantiasis. Schuppechte Malazey am Antlit/Mentagra. Malzig/Leprosus. v. Aussatz.

Malefitzperson / Reus capitis, Caput damnatum. Malefitz/Maleficium.

Maltz / Polenta non commolita, Maltum vulgò.

Malvasier/Vinum Creticum, Arvisinum, Arvisium, Chium. vulgò Malmasinum, Malvisia, Marvisia.

Malzeit / Convivium. v. Gasterey. Fürsten/ herrlich Malzeit/Recta cœna, vel Recta, absolute.

tè. Malzeit/ essens Zeit/ Tempus, hora prandij, cœnæ. Bey der Malzeit seyn/ Accubare in convivio.

Mann/ Vir, Mas. Ehemann/ Maritus, v. Ehemann. Mannsbild/ Masculus, a, um. Das zu den Mannen gehört/ Masculinus, a, um. Virilis, e. Herrlicher tapffer Mann/ Heros, herois, penult. prod. Edelmann/ Nobilis. v. Edel. Halber oder verschnittener Mann/ Semivir, Eunuchus. Der ein Mann vnd Fraw ist/ Hermaphrodytus, Androgynus. Gemein Mann/ Pöfel/ Vulgus, Plebs, Infima plebs, Populus, Plebecula, Multitudo. Werckmann. vide Handwercksmann. Mannbar/ Puber, Pubes, Nubilis, Pubertatis annos egressus, Ephebus, Maturus. Mannbare Jungfraw/ Virgo nubilis, Matura viro. vid. Jungfraw. Vnmannbar/ Impuber. Zeit der Mannbarkeit/ Pubertas, Pubertatis anni. Zu einem Mann werden/ Masculescere. Manns Bruder/ Levir. Mannenzimmer/ Andronitis, pen. long. vel Andron. Einen Mann nehmen/ Nubere, mulierum est. vide Heyraten. Von Mann zu Mann / Viritim, adv. Männlich werden/ Fortescere. Männlich/ Animosus, Generosus, a, um. Fortis, Virilis. vide Hertzhafft/ & Tapffer. Männligkeit/ Virilitas, Fortitudo. v. verb. Tapfferkeit. Männligkeit des Gemüths/ Virtus, propriè. Der Männligkeit berauben/ Evirare. Manns trew/ oder Wahlendistel/ Eryngium. Männlich Glied/ Menta, Mentula, Muto, onis. Membrum, absolutè. Der ein groß Männlich Glied hat/ Mentulatus, a, um, Mutoniatus. Männlich Samen/ Genitura, Semen genitale.

Mancherley/ vielfältig/ Varius, Multifarius, a, um. Multiplex, Multiformis, e. Varietate distinctus, Omnifarius, Omnimodus, Multijugus, a, um. Auff mancherley weiß / Multifariam, Multifariè, Non uno modo, Alio atq; alio modo, Variè, Varijs, diversis modis, vijs, rationibus. Wie mancher / Quotusquisque.

Mandelbaum/ Amygdalus. Mandelnuß/ Mandelkern/ Amygdala, Amygdalum, Nux Græca, Nux Thasia. Mandelzelte/ Maza. Mandelgeschwär/ Knollen zu beyden seiten am Halß/ Tonsiliæ, Glandulæ, Toles, Antias, is.

die Mane/ Juba, Leo jubatus. Leoni colla, armosq; vestiunt jubæ. Plin.

Mangel/ Fehl/ Vitium, Vitiosus rei affectus, Depravatio, Pravitas, Mendum. v. Fehl. Mangel/ Dürfftigkeit/ Inopia, Penuria, Defectus, Defectio, Indigentia, Egestas, Tenuitas. v. Armut. Mangelhafft am Leib/ Mancus, Corpore vitiatus, a, um. Mangelhafft/ Indigus, Egenus, a, um. Inops, vide Arm. Mangelhafftig/ bresthafftig/ Vitiosus, Mendosus, a, um. Vitiose se habens Mangeln/ Egere, Carere, Indigere, Non habere. Mangeln/ nicht da seyn/ Deesse, Deficere, Non suppetere, Non adesse, Penuriam, Inopiam esse. Mangeln werden/ Defore. Einem im Mangel helffen/ Arctis in rebus opem ferre.

Mannig/ Multitudo, Copia, Acervus, Cumulus. vide Hauff. Männig/ Hauffen Volcks/ Multitudo, Copia, Copiæ, arum, Frequentia, Turba, Celebritas, Populus, Concio, Cœtus, Corona, Caterva, Agmen hominum. Mannigfaltig / Omnifarius, a, um. vide Mancherley.

Mantel/ Pallium, Amiculum. Regenmantel/ Penula, Lacerna. Lederen Mantel/ Penula scortea, Coriacea. Filtzmantel/ Sagum, ein Vbermantel/ Epitochium, Pallium quod togæ superinduitur. Langer Frawenmantel / Chlæna, Læna, tribuitur & viris Palla. Der ein Filtzmantel trägt/ Sagatus. Duppel Mantel/ Diplois. Duppel Mantel den man hinter sich wirfft/ Spanische Kappe/ Bardocucullus, pallij genus, cucullum habens adjectum, quod Hispanicum dicimus, Ricinum, Ricinium, vel, ut alij scribunt, Recinium cucullatum, idem. Ein Mantel ohn Ermel/ Exomis, idis, g. masc. Den Mantel vnter die Achsel schlagen/ Laciniam pallij alis subjicere, Expalliato brachio incedere. Den Mantel nach dem Wind kehren/ Utcunque est ventus, exin velum vertitur, Fortunæ applicare sua consilia, Se ad motum fortunæ movere cœpit. Livius.

Mär/ Gedicht/ Fabula, Fabella, Nugæ, Ineptiæ, Logi. vide Fabel. Grosse Mär/ Rumor, Rumusculus, dimin. Märenträger/ Nugigerulus, Rumigerulus. vide Schwetzer. Mären außbreiten/ Spargere rumores. Märensager/ Nugator. Newe Mär sagen/ Narrare quid novi.

Marcipan/ Panis Martius.

Marck in den Beynen/ oder Holtz/ Medulla. Vom Marck herauß/ von innen/ Medullitùs, adverb. ut: Medullitùs aliquem amare, Complecti. Das Marck außziehen/ Emedullare.

Marck/ Bahn/ Ager, Agellus, dim. vide Bahn/ Acker & Feld. Marckstein / Grentzstein/ Meta,

Li-

Limes, Terminus, Terminalis lapis, Cardines agrorum. Mit Marckſteinen bezeichnen / Metiri, Definire regionibus, Conſtituere limites, Terminos, limites ponere, Circumſcribere regionibus, Circumſcribere, Terminare regionibus, Deſcribere finibus, Sepire terminis. Zanck wegen des Marckſteins oder Grentze / Finale jurgium.

Marckt / Orth da man alle Ding feil hat / Forum, Forum venalium, mercatus, Emporium. Fleiſchmarckt / Forum carnarium, Macellum. Fiſchmarckt / Piſcaria, Ichthiopolium, pen. prod. Rindermarckt / Boarium forum. Kornmarckt / Frumentarium. Krautmarckt / Olitorium. Grempelmarckt / Scrutariũ, Promercale. Holtzmarckt / Forum lignarium. Weinmarckt / Forum vinarium. Schweinmarckt / Forum ſuarium. Speißmarckt / Forum cupedinarium. Obsmarckt / Pomarium. Roßmarckt / Forum equarium. Hewmarckt / Forum fœnarium. Jahrmarckt / Nundinæ, Mercatus, us, Conventus publicus, Panegyris. Orth da man Jahrmarckt hält / Emporium, Mercatus, us. Marcktmann / Nundinator, vide Meß.

Marder / Martes, tis. fera exigua, ex genere muſtelarum, cujus pellis ſummo habetur in pretio.

Maria die Mutter Chriſti war über die maß ſchön / Virgo Deipara incredibili erat venuſtate. Maria Chriſti mater eximia erat pulcritudine. Maria virgo pulcritudinis omnis erat exemplar.

Mariendiſtel / Chamæleon. Marienroſen / Tryallis.

Marmelſtein / Marmor, Lapis parius. Roth Marmelſtein / Porphyrites, Marmor porphyreticum. Weiß Marmelſtein / Alabaſtrum. Marmelſteinen / Marmoreus, a, um. Marmelſtein hawer / Marmorarius.

Marpurg in Heſſen / Pheugarium, vel Amiſia, ut putatur.

Marſilien / Maſſilia, celebris Galliæ Narbonenſis civitas. Das darans iſt / Maſſilienſis, e.

Marſchalck / Tribunus militum, vel militaris, Præfectus aulæ, vel aulicæ diſciplinæ, Magiſter aulæ.

Marter / Carnificina. vide Pein. Martern / Cruciare. vide Peinigen. Heiliger Märtyrer Gottes / Martyr, qui ſangvinis ſui pignore Chriſtum teſtatur, Pro Chriſti confeſſione ſe devovit, Glorioſo Martyrio donatus, affectus eſt.

Maß / damit man miſſet / Menſura, Modus, Modulus. Maß von ſechs Schuch / Orgya. Winckelmaß / Gnomon, Regula, Norma. Beſtimmet Maß / Fach / Demenſum. Maß / Mäßigkeit / Modus, Mediocritas, Moderatio, Medium, Temperantia. Maß / Weiß / Modus, Ratio, Via. v. Weiß. Maß vnd Zucht / Decorum. Maß halten / Modum ſervare, tenere, adhibere, facere, Mediocritatem tenere, Moderationem adhibere, Modum non excedere, Imponere modum. In maß halten / Temperare, Moderari. Auff was maß / Qualiter, Quomodo, Qua via, ratione, methodo. Gemäß / ähnlich / Conveniens, Conſentaneus, Conſonus, a, um. Conformis, e. vide Gleichförmig. Etlicher maſſen / Quodammodo, Aliquo modo, Quomodocunque, Quoquo modo. Gleichmäßig / Par, adjectiv. gen. omn. Æqualis. Rechte maß / Temperamentum, Temperatio, Modus, Symmetria, Temperies, Moderatio. Rechtmäßig machen / Temperare. Rechtmäßigkeit / Maturitas. Vber die Maß / Præter modum, Ultra, ſupra, extra modum, Mirum in modum, Non mediocriter, Summoperè, Maximoperè, & Summo opere, Maximo opere, elegantius. Mäßig / Moderatus, Temperatus, Modicus, Sobrius, a, um. Mediocris, e. Continens, Sobrietatis nomine commendatus. Mäßig / ſparſam / Temperans, Moderatus, Parcus, a, um. Frugalis, e. Homo frugi. vide Sparſam. Mäßig ſeyn / Temperantem eſſe, Ciborum & lautitiarum abſtinentiſſimum eſſe. Mittelmäßig / Mediocris, Medius, Mediũ tenens. Mäßigkeit / Temperantia, Continentia, Sobrietas, Frugalitas, Abſtinentia, Parſimonia, Modeſtia, vide Sparſamkeit. Mäſſiger / Moderator. Mäßiglich / Temperanter, Temperatè, Moderatè, Sobriè, Frugaliter, Parcè, Modicè, Continenter. Mäßigung / Abſtinentia, Moderatio, Temperatio. Vnmäßig / Immoderatus, Immodicus, Luxurioſus, a, um. Incontinens, Intemperans, Luxui nimium indulgens. Vnmäßigkeit / Intemperantia, Incontinentia, Luxuria, Luxus, Immodeſtia, Immoderatus uſus voluptatum. Vnmäßiglich / Intemperanter, Immoderatè, Intemperatè, Luxurioſè, Immodicè. Vnmäßig ſeyn / Luxuria diffluere, Luxui & voluptatibus deditum eſſe, Luxurire & Luxuriri. Mäßiger machen / Recipere ſe ad boam, vel meliorem frugem, Evadere ad frugem bonam. v. Leben.

Leben bessern/ & Bessern sein Leben. Mäßigkeit im essen vnd trincken ist allzeit nützlich/Diæta nunquam oberit. In victitando modo & lege quadam uti, utile erit.

Maß/Maaß/Mosa,vulgò Masa, Fluv. Belg.

Mase/ Nævus, Macula, Labes. vide Flecke/ & Mackel. Blutmasig machen/Sugillare.

Maser/ Bruscum, tuber est aceris arboris. Maßholder / Acernum bruscum. Maßholderbaum/ Acer, substantiv. Maßholdern/ Acernus, a, um.

Mastbaum / daran der Segel hanget/ Malus, arbor navis.

Mästen/ Saginare. vide Mesten.

Mastreich/oder Antorff/ Atuatucum, Atuacutum, Oppidum Tungrorum. Sunt qui Antverpiam esse credant, sed perperam.

Matt/ müd/ Fessus, Defessus. vide Schwach/ & Müd. Matt werden/Flacere,Conflacere,Frangi,metaphor. Legig oder matt werden von Alter/ Fracere,Fracescere. vide Alt/ & Mürb.

Matte/ Fundus, Pratum. vide Wise.

Matz in den Augen/Gramiæ, v. Aug/ & Rotz.

Matte/ Decken von Stroh/Bintzen/&c. Matta, Storea, Teges,itis. Tegeticula, Tegillum. vide Kotz.

Maul/ Os, oris, Der ein hoch Maul hat mit vorgehenden Zänen/Brochus, vel Brochos. Lügenmaul/Halophanta,æ. Das Maul versperren/ sich flenen/Diducere rictum,Ringere,vel Ringi. Krümme des Mauls/ Rictus. Maulschelle/ Colaphus, vide Backenstreich. vide etiam Mund. der ein gefressig Maul hat/Esculento ore homo.

Maulbeer/Morum. Maulbeerbaum/Morus,i, gen. fœm.

Maulesel/Mulus. Mauleselin/ Mula. Maulthier/ Mulus, Burdo.

Maulkorb/Fiscella. vide maulKorb.

Maulwurff / Talpa, gen. dub. Maulwurffehauff/ Grumus, Tuber terræ, Egestio terræ, qualis à talpa egeritur.

S. Mauritz in Wallis / Agaunum, vicus est Veragrorum.

Mauß/ Mus, Musculus, dimin. Rattmauß/ Mus major, domesticus. Wassermauß / Mus aquaticus. Spitzmauß/Sorex. Bundmauß/ Mus Ponticus, Venetus. Zißmauß / Mus araneus. Maußfall/Muscipula,Decipulum murium. Fládermauß/Vespertilio. Scheermauß/Talpa, Leyrmauß/Glis, gliris, gen. masc. animal est muri simile, majori tamen corpore, nutritur in arboribus, & bonam anni partem somno consumit. Maußlein der Glieder / Musculus. Mäußdreck/ Muscerda, Murium fimum. Die Mäuß nagen/ Mures rodunt, corrodunt. Ein gute Mäuserin/ Felis ad mures capiendos prompta. Inimica murium. Inhians muribus. Venatrix murium. Herumb mausen/ Tacitè, suspenso gradu circumire.

Mawer/ oder Maur/ Murus, Paries lapideus. Mawer von Ziegelstein/Lateritius murus. Ringmawer/ oder Stadtmauer / Muri urbis, Mœnia, orum, plu. num. tant. Mawer von Steinen ohn Kalck gemacht/Maceries, vel Maceria. Mauren/ Struere, Construere murum, Extruere, componere muros, mœnia. Vmbmawren/ Cingere, sepire, armare muro, seu mœnibus, Murum opponere, objicere, Munire muro, mœnijs. Mawrer / Cœmentarius. Gebrochen alt Gemäwer/ Rudus vetus. Das zu den Mawren gehört/ Muralis, e. Gemawret / Muratus, a, um. Mawrenbrecher/Bock/Aries, Machina bellica, qua muri dejiciuntur, Balista, tormenti bellici genus, quo lapides & jacula mittebantur.

Mawrauten/ Trichomanes, Capillus Veneris aliàs, Herba est, felici similis, sed minor.

Mawerpfeffer/ Vermicularis, herba.

Meel/ Farina, vide Mäl.

Meer/Mare, Pontus, Æquor, Salum, Pelagus, Altum, Profundum, substant. Hoch Meer/ das vmb die Welt gehet / Oceanus. Die Enge des Meers/Fretum. Krümme/ Busem oder Gestalt deß Meers/Sinus. Todte Meer / Asphaltos, vel, Asphaltites, vulg. Mare mortuum. Rothe Meer/ Mare rubrum, Sinus Arabicus. Stille Meer/ Quietum, placidum, tranquillum mare. Vngestüme Meer/ Mare turbatum & agitatum, Æstuans, procellosum, tempestuosum, ventis commotum mare. vide Vngestüm. Vngestüme des Meers/ Tempestas. Meerkrieg/ Bellum navale. Meer Schlacht/ Prælium navale, pugna navalis. vide Krieg/& Schiff. Meerräuber/Pirata. Meerräuberey treiben/ Piraticam exercere. Meerräuber Hauß/Piraterium. Meervfer/Litus, vel Littus. Das am Meergestad ligt/ Litoreus, a, um. Meersumpff oder Grabe/ Æstuaria, orum. Das im Meer wohnet/ Marinus, a, um. Das an das

Meer stosset/Maritimus,a,um. Landschafft die an das Meer stosset/Ora, Regio littoralis, maritima. Das vber das Meer ist/Transmarinus,a,um Meerfarb / Thalassicus,a, um. marinus, cæruleus color. Meerkalb/Phoca, Vitulus marinus. Meerhirß / Lithosperon, Milium solis. Meerschnecke / Ostrea. Meerträublein / Uva passa. Meerhafen/Portus, Navale, Statio. Den Meerhafen hab ich nicht, mögen erlangen/ wegen deß Winds/ Portum restante vento, inire, obtinere, assequi non licuit, Venti vis adversa portu exclusit, arcuit, Rejectus sum à portu reflante vento. vide Schiff. Am Meergestatt wohne ich gern/ Miram haurio jucunditatem maritimæ regionis, Maritima regione libenter utor. Pascor maritimæ regionis aspectu.

Meerkatz/Simia caudata, Cercophithecus.

Mehr / Magis, Ampliùs, adverb. Plus. Ein wenig mehr/ Plusculus & Plusculum. Je mehr vnd mehr/ Magis ac magis. Mehr dann/ Suprà quàm. Mehr dann gnug/ Plus satis, Satis superque, Plus quàm par est. Nimmermehr/ Nunquam. Mehren/ grösser machen/Augere, Adaugere, Augmentare, Exaugere, Accessionem ad aliquid facere, cumulare, accumulare, locupletare. Sein Haab vnd Gut mehren/ Accessionem facere ad substantiam suam, Accumulare divitias. vide Gut/ & Reichthumb. Mehr thun dann man einem zutrawet / Omnem expectationem vincere, Præter spem aliquid facere. Mehrer/ Auctor, Amplificator, Locupletator, Augustus ab augendo: sic vocantur Romani Imperatores. Mehr / Würdig / Werth/ Pluris. Der mehrentheil/ Ut plurimum, Plerumque. Vermehret werden/Augeri, Augescere, Crescere, Accrescere, Increscere, Adolere, Adolescere, vide Wachsen. Vermehrung/Augmentum, Auctio, Auctarium, Auctus, Augmentatio, Accessio, Incrementum, Locupletatio, Additio, Adjectio, Amplificatio. Das Römisch Reich ist in kurtzer zeit mit viel Ländern gemehret/ Multis regionibus brevi auctum est Imperium Romanum, Multæ regiones in potestatem populi Romani redactæ sunt. Die Wolredenheit ist durch den Ciceronem sehr gemehret / Eloquentia magnum per Ciceronem incrementum cepit.

Meiden/ fliehen / Vitare, Devitare, Evitare, Fugere, Effugere, Declinare, Subterfugere. Vermeidlich/ Vitabundus,a, um.

Meil Wegs/ Milliarium, & Milliare. Welsche Meil/ Stadium, dij, & continet stadium octavam mille passuum partem, quod centum viginti quinque nostros efficit passus: id est, pedes sexcentos viginti quinque, hinc octo stadia efficiunt unum milliare. Ich hab deine brieff über fünff Meilen bekommen / Accepi tuas literas ad quintum milliare.

Mein/Meus,a,um. Grüsse jhn meinet halben/ Saluta illum à me, Ex me illi salutem dicito, A me salvere jube, Nunciabis à me salutem, Saluta illum meo nomine, meis verbis. vide Grüssen. Meine Ehr kompt von dir / Dignitatis meæ author es, Dignitas mea à te primùm fluxit, manavit, orta est, A te honor meus extitit.

Meinen/Opinari, vide Meynen.

Meißner/ Hermunduri, populus. Die Meißner bey Zerbst/ Cervetij.

Melck/ Claudionum, oppidum Norici.

Melcken/ Mulgere, Emulgere, Lac elicere, exprimere. Melckkübel / Melck Geschirr / Mulctrum, Mulctra, æ, Mulctrale. Hinein melcken/ Immulgere. Einen Bock melcken/ mulgere hircum. Proverb. De re absurda. vide Milch.

Melden/Gedencken/Memorare, Commemorare, Meminisse, Commeminisse, Mentionem facere. vide verb. Zeigen/ & Dencken. Gemeldt/ Angezogen/Dictus, Memoratus, Supradictus,a, um. De quo supra facta mentio. Meldung/Mentio, Commemoratio. vide Erzehlung. Sich anmelden / Significare suam præsentiam. Eine Kranckheit meldet sich an / Sentio tentationem morbi.

Meldung / Medullum, locus in Vindelicia.

Melissen/Melissophyllon, herba est, ballotæ similis, quæ & Apiastrum, Citrago, Meliphyllon, & Melinum dicitur.

Melonen/ Pepon, Melopepon, pen. brevi.

Memmingen / Lursomagus fortasse.

Menge/ Cœtus, Corona, Manus. vide suprà Männig.

Mengen/ Miscere. vide Mischen.

Mensch / Homo, Terrigenæ, Terreni, Mortales. Alle Menschen/ Omnes mortales, viventes, nemo non mortalium. Quicunque in orbe terrarum habitant, vivunt, versantur. Schlech-

ter Mensch / Terræ filius. Vnnütze Menschen/ Homines nihili,nati fruges consumere,Scopæ dissolutæ,proverb. Herrliche Menschen/Magna nomina. Menschen Liebhaber / Philantropos. Menschlich/Humanus,Ab homine non alienus, a,um.Mortalis,e. Christus hat die Menschliche Natur an sich genommen / Christus humanam naturam , Carnem assumpsit, induit , Carnem hominis assumpsit. Vnmenschlich/ Inhumanus, a,um.Humanitatis expers , immemor, Crudelis,e. vide Tyrannisch. Von Menschen / Humanitùs, adverb. Nach der Menschen Gebrauch / Humano more , more hominum. Der Menschen Leben ist vielen Gefährligkeiten vnterworffen/ Innumeris periculis exposita est vita hominum , Infinitis fortunæ telis vita hominum proposita est,patet,Imminent hominum vitæ cursus innumeri. Menschliche Weißheit vermag nichts ohn GOtt / Falsa quadam humanarum rerum specie deceptus , Deo neglecto in errorem inducitur.qui sua consilia ad Deum non refert,sępè illum fallit humana prudentia.

Mentz / Moguntiacum , vulgò Moguntia. Das von Mentz ist / Moguntinus,a,um,& Moguntinensis, e.

Mercken/Entpfinden / Animadvertere,Sentire, Notare, Intelligere, Observare,Olfacere, Odorari, Subodorari,Subolere, metaph. Sensibus percipere. Auffmercken / Attendere, Auscultare , Ad[illegible]esse animo , Arrigere aures , Præbere aures v[illegible]cuas, Aurem accommodare, Advertere animum. Auffmercker/ Außspäher/Coryc[illegible]us,Explorator,Observator. Auffmerckung/ Animadversio, Observatio, Attentio,Auscultatio. Zuvor mercken / Præsentire,Præsentiscere, Præsagire animo, & Præsagit animus , Prævidere. Gäntzlich mercken/ Persentire , Persentiscere, Ein wenig mercken/ Subsentire. Mercklich/Notabilis,e. Conspicuus,Notus,a,um. vid. Offenbar. Mercklich empfindlich / Sensum habens,Sub sensum cadens, Quod sensu percipitur. Mercksam / Perspicax , Solers , Præsagus, Acutus,a,um. Mercksamkeit / Perspicacitas,Sagacitas , Solertia. Merckzeichen machen/ Asterisco notare. Obelo, Obelisco , & veru notare.

Mergel / oder märgel/ Marga , æ, terra qua Rustici utuntur ad stercorandos agros. Außgemergelt /Strigosus,Macilentus,a,um. v. Mager.

Meere oder Stutt/Equa. vide Pferd.

Mertz/ Martius, à quo Romani olim annum incipiebant,estque primus mensis vernus.

Meß/Gottesdienst/ Missa,Sacrum, Res divina,Sacrosanctum missæ sacrificium,Incruenta sacratissimi corporis Christi oblatio. Sacrificium incruentum v. in verbis Ampt/& Dienst. Seelmeß für die verstorbenen / Sacrum piaculare,Funebre,Missa vel Sacrum pro defunctis. Jährliche Seelmeß / Sacrum anniversarium. Meß halten / Celebrare missam , vel Sacrosanctum missæ sacrificium peragere , Facere hostiam,vel sacrum, pro efferre,vel facere absolute. Meß hören/Audire missam,sacrum,Interesse rebus divinis , Sacerdoti celebranti aures dare. Zur Meß dienen/ Ministrare, Inservire sacro,vel missę,Sacerdoti sacrificanti adesse vel adstare. Der Priester muß nicht allein mit saubern Händen/ sondern auch mit gantzem saubern Hertzen Meß lesen / Singulari non modo manuum, sed animi inprimis munditia, debet sacerdos rem divinam facere, sacrificium,res sacras facere , peragere Sacrificium, sacrificare, res sacras perpetrare. Meßbuch / darauß man lieset/Missale,subst[illegible]nt. Meßgewand / Meßkleider/ Missalia , ornamenta missalia , Vestes missales , quarum , præter Pontificales, seu sacerdotis vestes sex species numerantur: Amictus, Alba, Zona, Manipulus, Stola, Casula. Meßner/ der zur Messe dienet/Glöckner/ Ædituus,Æditimus, Hierodulus, Templi custos.

Meß/Jahrmarckt/Nundinæ, Panegyris. vide Jahrmarckt/& Marckt.

Meßigkeit/Frugalitas. vide Maß.

Messen/ Metiri, Emetiri,Definire. vid. Maß. Außmessung / Mensio. Dimensio,Mensuratio. Landmesser/ Finitor, Definitor,Mensor,Metator, Decempedator. Meßruth/ Decempeda, hoc est , virga decem pedes longa. Ermessen/ Deputare, Reputare. Ermessen bey jhm selbst/ Deliberare secum. Fleissig ermessen/Demetiri, & Dimetiri. Vermessen/ Confidens, Audax, Temerarius. vide Frech / & Kün. Vermessenheit/ Temeritas. vide ibid. Vermessen seyn/ Nimium sibi arrogare,tribuere,largiri. Wiederumb messen/Remetiri. Zumessen/Adscribere. v. Zueignen. Mit der Maß messen / damit einem ist gemessen worden/par pari referre. v. Gleich mit gleich vergelten. Ein Landmesser / Geometra. Messunge der

der Erden/Geometria,v. Erd/& Kunst. Mit der Bleywag abmessen/Exigere ad perpendiculum.

Messer / Culter, Cultellus. Rebmesser/ Falx putatoria. Schabmesser / Radula, Culter rasorius. Schermesser/Novacula,Culter tonsorius. Schreib-oder Federmesser / Cultellus scriptorius, Graphiarius, Scalpellum. Messerscheide/ Vagina. Das Messer außziehen/Evaginare cultrum. Er hat ein Messer auff mich außgezogen/ Strinxit in me cultrum, Evaginato in me involavit cultro. Mit einem Messer stechen/Pungere aliquem cultro. Das Messer am Halß haben/ Sub cultro esse vel linqui, proverb. de eo qui in præsentaneo periculo deseritur. Messerschmid/ Faber cultrarius, Machæropœus.

Mesten / Saginare, Pingvefacere, Pingvem, opimum reddere.vid. Feist. Meststpeiß/ Sagina. Gemestet/Saginatus,a,um. Mestig/Auffgeblasen seyn/ Instar saginati equi ferocire, insolescere. Mestung/Saginatio,Pinguefactio,Fartura. Das gemestet wird/Altilis,e. Mestort/ Saginarium, substant. Gänß in die mast legen/ Anseres saginario includere, & sic de alijs animantibus.

Metall/allerley Ertz/ Metallum, Æs. Gegossen Metall/Metallum, Æs caldarium, fusile. Metall / das sich schlagen lest/ Æs ductile, regulare. Metall/damit man löttet/Æs coronarium, orichalcum, aurichalcum. Metall zerlassen/ Giessen / Flare, Conflare. vide Ertz/& Kupffer. Das zu Metall gehört / Metallicus,a,um. Der in Metall arbeitet / Metallarius, & Metallicus, substant. vide Berg. Das Metall bringet/ Metallifer, a, um.

Mett/Tranck auß Wein vnd Honig/Mulsum. vide Honig. Weinmett / Claret / Aqua mulsa, Hydromeli, Melicratum. Mettsieder / Coctor aquæ mulsæ, Promulsidarius.

Metz/Divodurum, vulgò Metis.

Metz/Hur/Scortum.vide Hur/& Dirn.

Metzger / Fleischhawer/ Lanius, Lanio, Mactator, Carnarius. Metzgerey/Zerfleischung/ Laniena. vide Fleisch. Das den Metzger zugehört/ Lanionius, a, um. Metzgerbanck/Mensa lanionia. Auff die Metzger oder Fleischbanck lieffern/ Lanienæ subijcere, tradere. vide Schlachten.

Meuterey/ Factio, Conjuratio, Conspiratio, Motio, Commotio, Rerum novarum molitio. Meuteniren/ Seditionem, factionem excitare, moliri. vide Auffruhr.

Mewelwurtz/Rumex, herba silvestris ex lapathi generibus.

Mey/ Maius, forte à majoribus dictus. Tertius mensis Vernus. Meyenkraut / oder Schelkraut/ Chelidonium.

Meyer / Villicus, Colonus, Agricola. vide Bawer. Meyerhoff/Villa. vide Hoff.

Meyeran/ vide Majoran.

Meyland / Mediolanum. Meyländisch / Mediolanensis,e. Die im Meyländischen Hertzogthumb/Insubres.

Der Meyn/Mænus, fluvij nomen.

Meynen/Arbitrari, Putare, Existimare, Censere, Pro certo, Exploratum habere, In animum inducere. Sibi persuadere, Minimè dubitare, Opinari, Autumare. vide Achten. Anders dann ich meinte / Secus ac putabam, Præter spem, opinionem, Inopinatò, Citra omnem expectationem, Ex vel de improviso. Anders reden / anders meinen / Aliud dicere, aliud sentire, Aliud clausum in pectore, aliud lingua promptum habere. Meineyd / Perjurium. Meineydig/Perjurus,a,um.vid. Eyd. Meinung/ Opinio, Sententia, Mens, Judicium, Animus, Existimatio. Auff seiner meinung bleiben / Permanere in sententia. vide Bleiben. Auß guter meinung/ Bono animo, Bona voluntate, Nullo malo instituto, proposito. Der meinung/ Ea sententia, opinione, mente, Hac sententia, mente, Eo animo, consilio. Einer meinung seyn/ Non multum abludere ab alicujus sententia, Convenire, Consentire, In sententiam eandem pedibus ire, Ejusdem esse sententiæ. Einer andern meinung seyn / Discordare sententijs, Dissentire, In alia sententia esse, Diversæ sententiæ esse, Gewisse meinung/Persuasio, Fides. Vnvermeint/ Inopinatus, a, um. Rechtglaubige/ Orthodoxus, a, um. Der recht Glaub/Orthodoxa fides, qualis Romana Catholica, & Apostolica religio. Selbst erwehlte meinung/ Hæresis, pen.cor. hinc omnes, qui à Catholica alienam sibi fidem eligunt & fingunt, Hæretici dicuntur. Meine nicht daß ich dir schmeichele/Nolim existimes me hoc auribus dare. Meine meinung zu endern hab ich kein vrsach/Non est causa mutandæ sententiæ. Cur à me ipso dissentiam? Du bleibest nicht auff deiner meinung/ Tibi non constas, Tuam sententiam non tueris. Alle gute

seynd einer Meynung/Unus omnium bonorum est sensus. Idem omnes spectant, probant. Eodem concurrunt omnium sententiæ. Deine meinung wird hoch geachtet / Magnum tua sententia pondus habet. Sententia tua magni fit. Wann meine meinung dir schädlich/ so ist sie doch der Gemeine nützlich/Sententiæ meæ si tibi detrimentum, Reipubl. commodum adferunt. Ein ehrlicher Mann bleibt bey seiner guter meinung/Vir bonus à recti sententia discedere non potest. Das ist meine meinung / Consilium meum hoc est, Huc animum meum intendi, Hic animo meo, meisque consilijs scopus fuit.

Meyß/Parix.

Meyssel / Scalprum, Scalpellum. Meyssel/ Stecheysen/ Cœlum. Meyssel so die Wundartz gebrauchen/ Specium.

Meyster/Magister, Artifex. Lehrmeister/Præceptor, Ludimagister, Ludimoderator. vide Lehr/& Schulmeister. vide etiam A B C Meyster. Meystern/ Magistrare, Frenare, Moderari, Frenum inijcere. vide Regieren. Meisterschafft/ Magisterium. vide Herrschafft. Meysterhafftig/ Imperiosus, a, um. Meysterhafftiglich/ Imperiose. Meysterloß / Delicatus, a, um. Molliculus, a, um.

Mieten / Conducere. Das zu vermieten oder zu verzinsen ist / Conductitius, a, um. Ein Hauß vermieten/ Locare, Elocare domum. vide Lehnen/& Leyhen.

Milb/Kornwurm/Gurgulio, scribitur autem melius Curculio per c. vermis est, qui in horreis nascens frumentum corrodit, & absumit.

Milch / Lac. Milchraum / Flos, seu cremor lactis. Sawrmilch / Oxygalum. Buttermilch/ Lac serosum, agitatum. vide Butter. Gerunnen Milch / Lac gelatum, Schiston. Erste oder dicke Milch nach der Geburt / Colostrum, vel Colostra, æ. Fischmilch/ Lacteum intestinum. Milchspeiß / Lactea, vel Lacticinia. Milchechtig / Lacteus, a, um. Das milch in jhm hat / Lactarius, a, um. Einer der Speiß von Milch macht / Lactarius. Zu Milch werden/ Lactescere. Milchsauffer/ Galactopota. Thier so wegen der Milch gehalten wird/ Lactarium animal. Die Milch benehmen/ Spänen/ Ablactare. Die Milch geben/ Lactare, quod propriè matrum est.

Mild / sanfft / Mitis, Lenis, Mollis, e. Mild/ Gnädig/ Clemens, Facilis, Lenis, Mitis, e. Mansuetus, Placidus, a, um Exorabilis, e. Mildigkeit/ Lenitas, Lenitudo, Mansuetudo, Clementia, Facilitas, Comitas. Mildiglich / Clementer, Mansuetè, Comiter. Vnmild/ Immitis, Inexorabilis, e. Durus, Sævus, Asper, a, um. Vnmildigkeit/ Inclementia, Asperitas, Immanitas, Crudelitas. v. Tyranney. Mild werden/ Mansuescere, Mitescere. Mild machen/ Mitificare, Cõmitigare. Mildern/ Lenire, Mitigare, Delinire, Mitiorem facere, Levare, Allevare, Sedare, Temperare. Milderung/Lenimẽ, Mitigatio, Delinitio. Mildigkeit/ vid. Sanfftmuth / & Freygebigkeit. Mildern die Kranckheit/ Levare morbum.

Miltaw/Manna, Mel aereum, à similitudine cœlestis cibi, quo Hebræi pasti sunt.

Miltz/ Lien, Splen. Miltzsüchtig / Lienosus, Lienicus, Spleneticus, a, um. Ex Splene, vel liene laborans.

Mindern / Ringern / Minuere, Diminuere, Imminuere, Minus reddere, Diminutionem facere. vide Klein. Gemindert werden/ Minui, Decrescere, Diminui, Confici, Deturgere, vide Abnehmen. Zum minsten / /Minimum. vide Zum wenigsten. Minder/Minor. Minderer/Minus. vid. Wenig. Gemindert/ Mutilus, Decurtatus, a, um. Milderung/Mutilatio.

Minien/Bergcinober/ Minium, Mit Minien ferben/ Miniare. Miniengrub/Miniaria, æ. Das aus Minien ist/Miniaceus, a, um. Das zu Minien gehört/ Miniarius, a, um. Ein Buch mit Minien hin vnd wieder geschrieben / oder roth vñ schwartz getruckt / Liber miniatus, miniatulus. Wachs von Minien/ oder roth Siegelwachs/ Miniatula cera. Mit Minien zeichnen/ Miniatula cera notare, pro eo quod est, loca corrigenda annotare. Das Buch ist voller Fehlen/ vñ viel örter mit Minien zu zeichnen/ Hic liber scatet vitijs, Mendis, & multa miniatula cera sunt notanda. Minienkraut oder Wurtz/Pæonia.

Minteren/Fodere, agere cuniculos.

Mirrhen / Myrrha. Das von Myrrhen ist / Myrrheus, Myrrhinus, a, um.

Mischen/ Mengen / Miscere, Commiscere. Durcheinander mischen / Permiscere. Ordentlich vermischen/ Temperare. Vnordentlich mischen/ Confundere. Drein mischen/ Immiscere. Darzu mischen/ Admiscere. Sich in frembde Händel mischen/ Immiscere, Immergere, Implicare

care se alienis negotijs, Involvere, insinuare se. Vermischen/Commiscere, Permiscere, Confundere, Conturbare, Perturbare. Wol mischen/Permiscere. Vermischter Hauff/ Vermischung aller Ding/Chaos, Congeries ac moles confusa, permista. Vermischung/ Mixtura, Mistura, Temperamentum, Temperies, Temperatura, Temperatio, Mistio, Mixtio, Confusio, Perturbatio, Permistio, Commistio. Vermischung Manns vnd Weibs/Coitus, Concubitus. Gemischet/Dilutus, Mistus, a, um. Vngemischet/ Merum, Meracus, a, um. Merax, acis. Der vngemischten Wein trinckt/Meribibulus, Meribibus. v. Wein. Vermischet/Promiscuus, a, um. Mischgeschirr/Miscarius, Luter, eris. Vermischig/ Miscellaneus, a, um. Gemischet/Mixtim. Vnordentliche Vermischung aller Ding / Miscellanea, orum. Allerley gemischt Futter/ Farrago, inis.

Mißgünstig/Invidus. vid. Gunst & Haß.

Missethat/Sünde/Maleficium, Malefactum, Facinus, Peccatum, Delictum. v. Laster/ Sünd/ & Vbelthat. Mißthäter/Vbelthäter/ Reus, Maleficus, Nocens, Noxius.

Miß/ In compositione adversativa particula, plerumq; exponitur per Malus, & Malè, & similis significationis. Mißfallen/Displicere. v. verb. Facken. Mißlingen/ Malè cadere.

Mist/Fimus, Stercus, Excrementa animalium, quibus agri stercorantur. Misten/ Stercorare, Agris fimum adhibere. vid. Düngen. Mistgrub/ Fimetum, Sterquilinium, Locus, quò fimus congeritur. Voll Mist/ Stercorosus, a, um. Pferdmist/Fimus equinus, & sic de reliquis. Mistkefer/ Kotkefer/Scarabæus, lucamicus, vel taurus, cornutus est, quē iccirco cervum volantem vulgò nuncupant. Das zum Mist gehört/Stercorarius, a, um. Mistschauffel/Pala stercoraria. Mistgabel/ Furcilla fimaria. Mistkorb/ Crates stercoriæ.

Mit/ Cum, præpositio, Mitgenoß/ Socius, a, um. vide Gesell/ & Handel. Mitnacht/Nord/ Septentrio. Wind von Mitternacht/ Aquilo, vide Wind. Mitnächtig/Arctous, Arcticus, a, um. Septentrionalis, e. vide Nord. Mittag/ Meridies. vide Tag. Mittagwind/ Auster, Notus. Gegen Mittag/Austrinus, a, um. Australis, e. Mittwoch/ Dies mercurij, Feria quarta. Mit Erlaubnüß zu sagen/ Pace tua, Bona tua venia dixerim, Bona venia me audies. vide Erlaubnüß. Miteinander/ Unà, Simul, Pariter, Communiter, Junctim.

Mittel/die Mitte/ Medium, intermedium. Intervallum, Par, medium. Das Mittel eines jeglichen Dings/Umbilicus, metaph. Meditullium. Das mitten im Land ligt/ Mediterraneus, a, um. Mittelste/ Medianus, Medius, a, um. Durch die Mitten Creutzweiß zerthetlen / Decussare. Die Füß mitten übereinander schlagen / Decussare pedes, Sartorum propriè est. Mitlerweil/Interea, Interea temporis, Interim, Interpositis diebus. Der mittelst/Medius, a, um. Intermedius, a, um. Mitten von einander/Decussatim, adver. ut exprimitur in litera X. Mitteler/ zwischen handelen/ Intercedere, Pacisci. Mittelen/ Arbiter, Deprecator, Pacator, Pacificator, Sequester. Mittelmässig/Medioximus, a, um. Mediocris, e. vide Maß.

Modelkunst / Proplastice. Modelschneider/ Proplastes. vide Form/ & Hafen. In ein Model giessen/Imprimere, Infundere formę, Exprimere in forma, In formella piscem formabis.

Mögen/Posse, Quire, Valere. vide infra vermögen. Nach meinem geringen Vermögen/Pro mea tenuitate, Pro virium mearum infirmitate, Pro imbecillitate. Nach meinem Vermögen/ Pro viribus meis, Pro virili, Quantum vires patiuntur, Quantum in me situm est, Quantum viribus consequi licet, Quantum in me erit, Quoad possum. Vermögen/Posse, Valere, Habere facultatem, vires. v. Können/& Reich seyn. Wolmögen/Benè valere. Gleich so viel vermögen/Æquipollere. æquivalere. Vermögung/ Potestas, Facultas, Copia. v. Macht. Das ist nicht in meinem Vermögen/ Non est in mea manu, Non est in me situm, Non est mearum virium, Impar huic sum rei, labori, oneri. Nicht mögen/Nequire, Non posse, Non valere, Imparem esse. Möglich seyn/ Valere, Posse fieri, Factu facile. Vermöglich/ Validus, a, um. Potens. Vnvermöglich/ Krafftloß/Effœtus, Defœtus, Invalidus, a, um. Elumbis. e. Vermöglıgkeit/ oder auch Vnvermögligkeit des Leibs / Valetudo. Wolmögend/ wol zu Paß/ Vegetus, a, um. Wol mögen/ Pugilice valere.

Monat/Mensis, Tempus menstruum, Annus lunaris, idem Augstmonat/ Augustus, Sextilis. Brachmonat / Junius, Primus mensis æstivus, Saturnalis dictus. Christmonat / December. Herbstmonat / September. Hewmonat / Julius,

Quintilis. Weinmonat/October. Wintermonat/ November. Anderthalb Monat / Sesquimensis. Zweyer Monat alt / oder lang / Bimestris, e. sic Trimestris, e. &c. Das alle Monat geschicht/oder einen Monat lang wäret/Menstruus,a,um. Reliqua mensium nomina vide suis locis, & eorum dies in verbo Tag/ & Woch.

Molch/Moll/ Salamandra, Animal stellatum, ignnem rigore suo extingvens.

Mompelier/ Agathopolis, vel Agatha, vulgò Mons Pessulanus, oppidum Galliæ Narbonensis.

Mönch/ Roß das verschnitten ist/ Cantherius. vide Pferd/ & Roß. Mönchen/ Emasculare, Castrare. vide Gemächt.

Mönch/ Einsidler/ Monahus, Cœnobita, Eremita, Solitarius. Oberster der Mönchen / Abt/ Prior/Guardian/Cœnobiarcha, Præfectus Monachorum. vide Closter/ & Einsidler.

Mond/ Mon/ Luna. Das zum Mond gehört/ Lunaris, e. New Mond/Neomenia, Nova luna, Interlunium, Lunæ silentium, Conjunctio, coitus lunæ. Der spitze Mond/das erste Viertheil/ Luna curvata, falcata, corniculata. Der halbe Mond/ Luna dimidiata. Voll Mond/Luna plena, Plenilunium. Das letzte Viertel oder Quartier des Monds/Luna gibbosa. Der Ring umb den Mon/ Halo, onis. Der Mond wird verfinstert/Luna obscuratur, Ecclipsis fit Lunæ, Deliquium lunæ, Lunæ obscuratio, defectus. v. Finsternüß. Gestaltet wie der Mond/ Lunatus, a, um. Monsüchtig/ Lunaticus. Montag/Dies secunda, vel Lunæ. vide Tag.

Mor/Æthiops, is. Morenland/Æthiopia. Einen Moren waschen/ Æthiopem lavare, dealbare, est frustra laborare.

Mord/Homicidium. v. Todtschlag. Morden/ Interficere, Necem inferre. vide Todtschlagen. Mörder/ Straßenräuber / Latro, Latrunculus, dimin. Prædo, Grassator, Excursor, Prædator, Obsessor viarum. Mörderey/ Latrocinium. Die Mörder haben alle Strassen ein / und berauben alle Wandersleuth / Prædones sive latrones in omnes vias sunt infesti, & obvium quemque deprædantur, lcessunt. Mordaxt/Bipennis.

Morea/Peloponesus, Nobilissima totius Europæ peninsula est, aliàs Pelasgia, Nunc Moria dicta.

Morgen / bis morgen / Crastino die, Crastina luce, Crastino, Ad diem crastinum, In posterum diem. Morgens/ des morgens früh/ Manè, adv. Diluculo, Prima luce, Summo mane, Sub auroram, Matutino tempore, Albescente die. Morgen/ oder Anfang des Tags/ Manè, Cum diei est, Ortus. Die Morgen zeit / hart vor der Sonnen Auffgang/Diluculum, Aurora, Mane. vide Auffgang/& Früh. Morgenzeit/Matutinum tempus, Frühe/morgende/Matutinus, Eous, a, um. Ubermorgen/Perendie. Bis Ubermorgen verziehen/ Perendinare, Comperendinare. v Verlängern. Gott geb euch einen guten Morgen/ Felix sit tibi hujus diei exortus, Precor ut hic sol felix tibi illuxerit, ut hic dies felix tibi appareat, Faxit Deus, ut hic dies tibi candidus illuxerit. Morgengab/ Parapherna, Paraphernalia, plur. tant. vid. Gab/& Heyrath. Morgenbrodt/Jentaculum. vid. Essen. Morgenarbeit/ die vor Tags verrichtet wird/ Antelucana opera, Antelucanus labor. Morgenröthe/ Matuta, Mater matuta, Aurora. Morgenstern / Lucifer, Jubar. Morgenland/ Oriens terra, regio, Plaga orientalis. Morgen eines Ackers / Morgen lands / Jugerum, Ruris modus, seu tantum agri, quantum uno die boves juncti exarare possunt. Jch bin des morgends oder sehr früh erwachet/ Expergefactus sum prima luce, Expergefactus sum manè, Benè mane, primo mane, Expergefecit me gallicantus.

Mörsel/Klingelstein/Krautstösser/Mortarium, Mortariolum, dimin. Mörselstösser/Pistillum.

Mörtel/Pflaster auß Kalck und Sand gemacht/ Harenatum, substant. Mörtel aus Marmel und Kalck/Marmoratum. Mortelhaw/Rutrum, Instrumentum quo quid eruitur, à ruendo. Mörtelsieb / Cribrum ruderarium.

Moschel/Concha, Conchylium. Ein Moschelfaher/ Conchyliarius, Conchyta. Moschelechtig/Conchatus, Conchyliatus, a, um. Moschlenfaher/ die sich ins Wasser tauchen/ und Moschlen oder Schnecken fahen/Purpurarij. vid. Schneck.

Moscowiter/Mosci, Moscovitæ, Hyperborei, olim Haxaxobitæ.

Mosell/ Mosella, Obrinca aliàs.

Moß / Muscus, Lanugo in arborum corticibus, & circa fontes. Moßechtig/Muscosus, a, um. Moßechtige Brunnen/ Muscosi fontes. Bäum von Moß säubern/Muscare, Emuscare arbores.

Most/ newer Wein/Mustum, Vinum novum, Vinum mustum. Most einsieden/Defrutare.

Motte/

Motte/ Tinea. vide Schabe.

Motzig/ Moscenia in Vindelicia.

Muck/oder Mücken/Culex, omnis vermiculus alatus, Musca, Muscula, dimin. Das zu den Mücken gehört/Muscarius, a, um. Mückenwädel/Muscarium. Liechtmuck/Hepiolus. Liechtmück/scheinet bey Nacht/ fleucht vmb die Liechter/ Cicindula, aliàs Nitedula. Roßmück / Asilus.

Müd/Fessus, Defessus, Lassus, Fractus labore. Müdigkeit / Lassitudo, Defatigatio, Langvor... Müd machen/Fatigare, Defatigare, Defatigationem afferre, Lassare, Delassare, Frangere, meta. Müd werden/ Fatigari, Defatigari, Labore frangi, Deficere, Labore debilitari, Labori succumbere. Müd gemacht / Fatigatus, Defatigatus, a, um. Exhaustus, a, um. metaph. Müd seyn von der Reise/ Fessum esse de via. Defatigatum, Lassum esse de via.

Mügen/Valere, Posse. vide Mögen.

Mühe/ Arbeit / Labor, Occupatio, Nego- Opera. vide Arbeit. Mühselig / Laboriosum, tium, Ærumnosum, Laboris plenum, Difficile, operosum, Res difficultatis, negotij plena, In qua sudandum, multæ operæ ponendum, magnæ difficultatis. Mühsehlig/Arbeitsam/ Laboriosus, Ærumnosus, a, um. Multos labores sustinens. Mühsehligkeit/Ærumna, Labor, Molestia Difficultas, Miseria. vide Elend/ Jammer. Bemühen / Exhibere, Facessere negotium, Laborem parere, Molestiam exhibere, Afferre, Molestia afficere, Gravare, Infestare, Enecare, Incessere. Mit Müh vnd Arbeit / Gravatè & Gravatim, adverb. Mühselige Weg/ Magnæ, admodumq; difficiles locorum angustiæ, Impeditissima itinera.

Müle/Mola, Moletrina. Stampmüle/ Pistrinum. Handmüle / Mola manuaria, trusatilis. Windmüle/ Mola alata, Ventilata, Pneumatica. Roßmüle / Mola asinaria. Wassermüle/ Hydromyla, Mola aquaria. Mülstein/ Lapis molaris. Das zu einer Mül gehört/Molendinarius, a, um. Müller/ Molitor, Molendinarius, Pinsor, Pistor. vide Mahlen.

Mülheim/ Litimeris, Oppidum.

Multe zum Teyg/ Mactra, Alveus, Alveolus, dim. Mülte/oder Brodgeschirr/Concha, artopta.

Vermummet/ Personatus, Larvatus, Larva vestitus, Indutus. vide Antlitz. Mummel/ Maniæ, Maniolæ. vide Butzbock.

Münch / vide supra Mönch.

Mund/Os, oris. Mundvoll/Biß/Buccea, Buccella, Bolus, Frustum rei esculentæ, quantum bucca comprehendit. Mundloch / Orificium. Mündlein/Osculum, Oscillum, dimin. vid. Kuß. Vnmündig/Infans, Fari adhuc nescius, Item, Minorennis. vide Kind. Zeit der Vnmündigkeit/ Infantia, It. Minorennitas. Vormünder/ Curator, Tutor. Mundgeschwär/ Antias, lat. Tonsillæ. Mundgestanck/ Oza, vel Oze. Den Mund stopffen/ Obturare, Obstruere os. Mundholtz/ Ligustrum, frutex est.

Müntz/Pfenning/Moneta, Numisma, Numus, vel Nummus, Numulus, Numus minutus. vide Gelt/ & Baargelt. Das zu der Müntz gehört/ Monetalis, e. Numarius, a, um. Gemüntzt Gelt/ Signata pecunia. Gülden Müntz/ Nummus aureus, Moneta aurea, Sic, argentea, ærea, &c. Falsche Müntz / Numus adulterinus. Müntzen/ Cudere monetam. Müntzer/ Monetarius. Dreymüntzherren zu Rom/ so dem Müntzwesen vorgestanden/ Triumviri monetarij. Romæ olim, qui rei monetariæ præerant. Müntz/ Mentha, herba. Roß- oder wilder Müntz/ Menthastrum.

Mürb machen/ Emollire, Friabilem, tenerum reddere. Mürb werden / Tenerescere. Mürb/ das sich leichtlich zerreiben läst/ Friabilis, e. quod facilè conteri potest. Tener, Morbidus.

Mürkolb/Gropp/Carabus, piscis est, è cancrorum genere, à cæteris cauda solùm distans.

Mürmel/Getümmel/Strepitus, Susurrus, Fremitus, Gannitus. Murmeln/ Murmurare, Murmor edere, Susurrare, Sonum edere, Consusurrare, Muginari. vide Knall/& Thon.

Murren/ Obmurmurare, Responsare, Mussare. vide Bellen/& Zörnen. Mürrisch/Morosus, a, um. Fremebundus, a, um. Fremens.

Muscatnuß/Nux myristica, Nux odorata, Ungventata. Muscateltraublein/Muscatula uva, Apiana, uva passa. Muscateller/süssertranck/Passa.

Muschel/ vide Moschel.

Müß/Puls. v. Brei. Gemüß/ Legumen. Muß/ oder Weile/ Otium, Vacatio, Cessatio, Immunitas, Remissio, Intermissio. Müssig / der nichts thut/ Odiosus, Desidiosus, Vacuus, a, um. Iners, Reses, Deses, Otio diffluens, Nullis negotiis occupatus, implicatus. So ich werde müssig seyn/ Si vacuus, Otiosus fuero, Si per otium potero,

si per occupationes licuerit, Si quid otij nactus ero. Müssiggang/ Otium, Vacatio, Cessatio. Sich auff den Müssiggang begeben/ Indulgere, Dedere se otio, Otium colere, sectari. Müssig gehen/ Otiari, Vacare, Feriari, Deditum esse otio, Indulgere inertiæ, Tempus otio terere, perdere, transigere. Müssig/ ohn Geschäfft seyn/ Vacare, Otium hebere, Vacuum, liberum esse à negotijs, laboribus. Es muß Oportet, Debet, Faciendum est. Müssig sitzen/ Desidere, Residere. Vnmuß/ Occupatio, Negotium. Vnmüssig/ Occupatus, a, um. Müssiglich/ Otiosè.

Muster/ Form/ Exemplar, Species ad imitandum proposita, Exemplum, Archetypus, Specimen. vide vor Bild/ & Form.

Mustern/ durch die Musterung führen/ Delectum habere, adhibere, Delectum agere militum, Exercitum recensere, decernere, Lustrare copias. Auff die Musterung schicken/ Mittere ad nomen. Außmustern/ Exauctorare, Excludere, Rejicere, Expungere stipendijs. Außgemustert/ Exauctoratus, Miles ære dirutus, Expunctus stipendijs. Musterung/ Delectus, us.

Mut machen/ Animum addere, Animum erigere, excitare, confirmare. Anmut/ Bewegung des Gemüts/ Affectus, us. Affectio, Dispositio, Animi perturbatio, commotio, passio, Animi motus, impetus. Das Anmutung macht/ Patheticus, a, um. Anmutung machen/ Afficere, movere affectus. Den Muth fallen lassen/ Animo cadere, Despondere animum. vide Erschrecken. Einen guten Muth haben/ Bono animo esse, Lætitia, gaudio exultare, exilire. vide Frölich seyn. Gemüth/ Hertz/ Animus, Mens, Animi sensus, Animi propensio. vide Hertzhafft. Einmütig/ Unanimis, e. vide Einig. Einmütig seyn/ Concordare. vide Einig seyn. Großmütig/ Animosus, Magnanimus, a, um. Infracto, erecto animo, Animi magnitudine insignis, clarus, præstans, Excelsi, Invicti, generosi animi. Großmütigkeit/ Magnanimitas, Animi magnitudo, Animi vis, robur, celsitudo, firmitas, Animus invictus. Großmütig seyn/ Animo magno fortiq; esse, Infractum, invictum esse, Forti erectoque animo esse. Hochmut/ Fastus, Superbia. vide Hoffart. Hochmütig/ Superbus, Elatus, a, um. v. Hoffertig. Kleinmütig/ Animo fracto, abjecto, demisso, Animi fracti, imbecillis, Fractus animo, Pusillanimis, e. Kleinmütigkeit/ Animi imbecillitas, abjectio, Pusillanimitas, v. Forchtsamkeit. Kleinmütig seyn/ Abjecto, humili, pusillo esse animo, Infirmum ab animo esse, Langvere animo. Kleinmütig werden/ Animo cadere, animo frangi, Abjicere, demittere animum, Animum contrahere. Langmut/ Gedult/ Longanimitas, Animi lenitas, Tolerantia. vide Gedult. Vbermütig seyn/ Insolescere. vid. Hoffertig. Vnanmutigkeit/ Apathia, pen. prod. Gleiche Anmutung/ natürliche Mitbewegung/ Sympathia, pen. lon. Vbel gemutet/ Malè affectus, constitutus. Ruhiges Gemüts/ Ab animo otiosus. Mutwill/ Procacitas, Petulantia, Protervia, Protervitas. Mutwilliglich/ Protervè, Procaciter, Proterviter, Libidinosè. Mutwillig seyn/ Protervire. vide Frech/ & Kün seyn. Sein Mütlein kühlen/ Animo morem gerere, Explere animum, Animi desiderio obsequi, Pro arbitrio agere, Ex animi libidine facere. Seinem Muthwillen nachfolgen/ Consulere libidini, Indulgere sibi. Mutmassen/ argwohnen/ Conjicere, Conjectura assequi, consequi, Conjecturam facere, capere, Conjectare, Connjecturare, Divinare, Augurari, & Augurare, Conjectura prospicere. vide Argwohn. Bey jhm selbst mutmassen/ Domi conjecturam facere. Mutmassung/ Conjectura, Opinio, Divinatio. Mutig/ frisch/ Alacer, a, um. Hilaris, e. vide Frölich.

Mutter/ Mater, Parens, Genitrix, Matercula, dim. Haußmutter/ Materfamilias, Matrona. Stieffmutter/ Noverca. Mutter Christi vnsers Seligmachers/ Mater Christi, Mater Domini Salvatoris nostri, Deipara, Mater semper virgo. vide Maria/ & Jungfraw Maria. Die ein Mutter ist/ vnd noch jhr Mutter bey leben hat/ Mater matrima. Der Mutter Bruder/ Avunculus. Der Mutter Schwester/ Matertera, Der Mutter Vaters Bruder/ Avunculus major. Das noch sein Mutter im Leben hat/ Matrimus. Muttermörder/ Matricida. vide Todt. Mutterkraut/ Amaracus, pen. cor. Multi putant Maioranam esse. Hinc öl darauß gemacht/ Amaracinum, Samsucinum, aliàs Heliochryse. Mütterlich/ Maternus, a, um. mütterliche Sprach/ Materna, nativa, vernacula lingua, Vernaculus, nativus sermo. Stieffmutter/ Noverca. Stieffmütterisch/ Novercalis, e. Stieffmutterischer Haß/ Novercale odium, quo Noverca privignum prosequitur,

quitur, metaph. pro magno odio. Auff Stieff-mutterische weiß handeln / Novercari, hoc est, maligne & inimiciter agere.

Auffmutzen / Auffbutzen / Zieren zum Kauff / Mangonizare. Tuch auff den Kauff auffmutzen / Mangonizare pannum, ad alliciendum emptores. Auffmutzer der Menschen oder Pferd / Mango. Auffmutzer der Edelgestein / Mango gemmarum, aliarum quoq; rerum mangones dicuntur, qui merces polliunt. Das zum Auffmutzen gehört / Mangonicus, a, um. Gewinn so vom auffmutzen kompt / Mangonicus quæstus. Auffmutzer Kunst / Käuffig zu machen / Mangonium, ij. vide Kauff.

INCIPIENTIA
ab N.

Nabel / Umbilicus. Das ein gestalt hat wie ein Nabel / Umbilicatus. Hebammen die den Kindern den Nabel abschneiden / Vmbilisecæ. Nabelechtig / Umbilicatim, adverb.

Nach / Darnach / Post, Posteà, Dein, Deinde, Deinceps, Posthac, Exinde, Exin, Dehinc, Postmodum, In posterum. Nach bey / Prope, Propter, Juxta, Secus. Nach dem / Postquam, Ubi, Posteaquam, Cùm, Ut, adverb. temp. Simulac, Simulatque, Simul ut.

Nach / Naach / Canalis. vide Kennel. Nache / ein Schifflein / Scapha, Cymba, Linter, Lembus, Monoxylum, Phaselus.

Nachbar / Nachbawr / Vicinus, Finitimus, Confinis, Propinquus, Proximus, Accola, Conterminus, Limitaneus. Nachbarschafft / Vicinia, Vicinitas, Confinium, Propinquitas.

Nachfolgen / Insistere vestigijs, Sequi, Imitari. vide Folgen.

Nachgültig / Plebeius, a, um. Vilis, Triobolaris, e. Nachgültiger Mensch / Semissis homo. vide Mensch. Nachgültig seyn / Vilere, Evilere, Vilescere. Nachgültigkeit / Vilitas. vide Gering / & Schlecht.

Nachkömling / Posteri, Posteritas, Nepotes, Minores, Successores, Hæreditas, Soboles. Deine Herrlichkeit wird sich strecken auff deine Nachkömlinge / Tua gloria ad nepotes propagabitur, Posteritas tuæ gloriæ particeps erit, Gloria tua ad eos qui abs te descendent, originem, genus ducent, propagabitur. Er hat ein solch Laster begangen / welches seine Nachkömlinge nicht leichtlich werden außtilgen / Ejusmodi sibi labem aspersit, quam omnis posteritas ægrè absolvet, Tale facinus admisit, in quo extirpando omnis desudabit posteritas. Die vbertrettung vnserer Voreltern müssen die Nachkömlingen bezahlen / Transgressionem majorum nostrorum posteritas, Posteri, Minores luunt. Der Nachgehende / Posterior.

Nachlässig / Negligens, Oscitans. vide Faul. Nachlassung / Laxamentum, Indulgentia. vide Ablaß.

Nachstellen / Tendere, collocare, parare, facere insidias. vide verb. Stellen.

Nacht / Nox, Tempus nocturnum, Tenebræ, ejus tres sunt partes, & in quatuor vigilias militares dividitur. Erste Nachtwacht / Prima vigilia. Letzte Nachtwacht / Quarta vigilia. Der erste Schlaff / Rechte Nacht / wann man schlaffet / Conticinium, Silentium noctis, tempus quod inter vesperam & mediam noctem intercedit. Mitternacht / Intempesta nox, Concubia nox, Concubium, media nox. Nach Mitternacht / wann die Hanen anfangen zu krähen / Gallicinium. vide Han. Biß in die tieffe Nacht / In noctem, In multam, In profundam noctem, Ad multam noctem, In tenebras noctis. der die gantze Nacht wehret oder wachet / Pernox. Die gantze Nacht scheinend / Luna pernox, quæ tota nocte lucet. Das zu der Nacht gehört / Nocturnus, a, um. Bey Nacht / Noctu, adverb. de nocte, Nocte. Nacht vnd Tag / Die ac nocte, Nocte dieque, Noctuq; diuque, Noctes & dies, Per noctem & diem. Der nacht anfang / Prima fax. Gute Nacht sagen / Segnen / Valedicere, Dicere vale. Gott gebe dir ein gute Nacht / Sit tibi fausta nox, Precor tibi felicem, faustam noctem, Det tibi Deus placidam quietem. Zwo Nacht / Binoctium, sic Trinoctium, Quadrinoctium, &c. Zu Mitternacht / Nocte media, Nocte intempesta, Circa mediam seu intempestam noctem. Nachtfraw / Gälsterweib / Geist oder Zauberweib das die Kinder des Nachts saugen / Strix, Lamia. Nachtvogel / Strix. Nachtigall / Luscinia, Philomela, Acedula, Aëthon, Athis. Nachteul / Noctua. Nachtrapp / Nocticorax. Nachteulen nach Athen schicken / Noctuas Athenas mittere. Proverb. id est, Frustra laborare, cùm earum maxima vis sit ibidem. Nachthut / Noctis vigiliæ, Castrenses vigiliæ. vide Hut. Nachtschweiffig / Noctivagus, a, um.

a,um. Nachtschwebiger/ Noctifuga. Nachtarbeit/ Lucubratio, Lucubratiuncula. Deß Nachts arbeiten/ Lucubrare, Elucubrare, Noctu apud lucernam aliquid componere, Lucubrationibus & vigilijs aliquid facere. Das ist bey der Nacht gemacht/ Lucubratum est, ad Lucernam elaboratum est, Lucernam olet. Vber Nacht außbleiben/ Pernoctare foris. Vber nacht an eim Ort bleiben/ Pernoctare in aliquo loco. Nachtmal/ Cæna, Epulæ vespertinæ. vide Essen. Der die Nachtmalzeit nicht gessen hat/ Incœnatus, a, um. Nachtmal des Herren/ Sacrosancta synaxis, Sacra communio. vide Abendmal deß Herren/ Nachtwerden/ Noctescere, Nox ingruit, incumbit, Dies inclinat. vide Finster. Nachtgeschretele/ Alpen/ Ephialtes, Incubus. Nacht und Tag einem Ding obligen/ Noctes atque dies eandem incudem tundere.

Nachtheilig seyn/ Fraudi esse. vide Schad. Nachtheil haben/ Posteriores partes ferre, vel Posteriores ferre.

Nacke/ der hindertheil am Halß/ Cervix, Occiput. Hartnäckig/ Cervicosus, a, um. Pervicax. vide Halsstarrig.

Nacket/ Nudus, Detectus, Exutus, sine tegmine. vide Bloß. Halb nacket/ Seminudus. Nacketigkeit/ Bloßheit/ Nuditas. Nacket außziehen/ Exuere, Denudare.

Nadel/ Acus, 4. decl. Acuncula, dim. Sticknadel/ Acus Babylonia, Acus Assyria, Acus Semiramina. Nadelloch/ Acus foramen. Nadel damit man das Haar scheidet/ Discriminale, Discerniculum, Acus crinalis. Nadel damit man das Haar aufkrauset/ Calamistrum. vid. Haar. Mit einer Nadel stechen/ Pungere aliquem acu.

Näen/ Neere, Sarcire, Sarcinare, Suere, Filo nectere. v. Flicken. Näerin/ Netrix, Sarcinatrix.

Nagel/ Clavus, Claviculus. Hültzen Nagel/ Clavus soleæ, folaris. Eysen Nagel/ Clavus ferreus. Ein Nagel stecken/ Pangere clavum. Nagel damit man Seitenspiel schlecht und richtet/ Plectrum. Pecten Nagel an den Fingern oder Zehen Ungvis. Nagelgeschwär/ Paronchya. Nägel abschabe/ Præsegmina ungvium. Genäglet/ Clavatus, a, um. Nägelein/ Claviculus, Näglen/ Nelcken/ Blum. Caryophyllum. Balckennagel/ Clavus trabalis. Deine erzeigte Wolthaten wil ich gleich als mit einem Nagel anhefften/ Beneficium in me collocatum clavo quasi trabali affigam. Es scheinet daß dem der Hut auffs haupt genagelt sey/ Pileus huic, clavo (quod ajunt) trabali affixus capiti videtur, de ijs dici solitum qui inciviles sunt.

Nagen/ Rodere, Corrodere, Derodere, Excedere. Benagen/ Arrodere. Die Fingernägel benagen/ Arrodere ungves, de ijs qui intentius aliqua de re meditantur. Außnagen/ Erodere, Umbnagen/ Circumrodere, Obrodere, Ambedere. Zuvor nagen/ Prærodere.

Nahe/ Hart dabey/ Vicinus, Propinquus, Finitimus, a, um. Nahe/ in der nähe/ Propè, Propter, Juxta, Non procul, non longè. Von nahen/ Cominùs. Bey nahe/ Schier/ Prope, Propemodum, Ferè, Fermè, Tantum non, Parum abest, Non multò secus. Der nächst/ Proximus. Das sich nahet/ Imminens, Instans, Impendens. Nähe/ Propinquitas. Nahe des Orts/ Vicinitas, & Vicinium. Den nähesten Weg/ Rectà, adver. Sich nahen/ Herzu nahen/ Propinquare, Appetere, Appropinquare, Prope, Propius adventare, Accedere, Instare, Accurrere, Advolare. Näher/ Propior. Aller nächst/ Proximus Superl. Naher bey/ Pone, adverb. vel præposit. Zum nähesten/ Vor kurtzem/ Proxime, Nuper, Nuperrimè, Paulò antè. Superioribus, Proximis diebus, Paucis ante diebus. Des nähesten Tags/ Propediem. Es ist nahe daran/ Prope est, Haud multum abest. In der nähe/ In vicino, Propinquo, In vicinia, Præ foribus, Coràm. In der nähe/ Für der thür seyn/ Imminere, Impendere, Instare, Jamjam adesse, Non procul abesse, In limine esse, In foribus esse, Cervici incumbere, Proximè adesse. Die Sach ist nahe zum End kommen/ Res non abest longius, Longinqua res non est.

Nahrung/ Victus, Alimentum, Nutrimentum, Cibaria, Alimonia. Nahrung eines Tags/ Diurnum. subst. vide Nehren.

Nam/ Namen/ Nomen, Appellatio, Titulus, Vocabulum. Nam/ Gerücht/ Fama, Nomen, Existimatio. Namen geben/ Nominare, Nuncupare, Nomen imponere, Inscribere, Nomen indere, Nomine aliquid designare. Namen haben/ Gerere, Habere nomen, Nominari, Nuncupari, Dici, Appellari. Zunamen/ Cognomen, Cognomentum, Agnomen, idem. Fürnam/ Prænomen. Das kein Namen hat/ Anonymum.

Das zween Namen hat/ Binominis,e. Das von eim namen kompt/ Denominativus,a,um. Gleiches namens/Cognominis,e. Eines namens/ da viel ein ding bedeuten/ Vnivocum, idem quod synonymum. Die eins Namens seynd/ Cognomines, Agnomines. Mit namen/ Namlich/Nomine,Nominatim,Nomen ferens,Nominatus, Nuncupatus,a,um. Wie ist dein Nam/wie heisst? Qui vocaris, Nominaris, Nuncuparis, Appellaris. Quo te vocant nomine, Quod est tibi nomen, Quo compellaris, vocaris nomine? Mein Nam ist Peter/ Est mihi nomen Petrus, Vocor, Nuncupor, Dicor Petrus, Est mihi nomen Petro. Jhm einen Namen machen/Invenire sibi nomen. Bösen Namen haben/ Male audire, Infamia, Ignominia notari, Infamem esse. Grossen Namen haben/Celebritate nominis insignem esse, Præclaræ famæ & existimationis esse. Guter Nam/ Ehr/ Fama honesta, præclara, Splendor nominis, Celebritas famæ, v. Ehr/& Lob. Jhm ein ewigen Namen machen/Immortalitem nominis sibi comparare, Nomen suum immortalitati commendare, Immortalitate donare, Nomen suum cum immortalitate conjungere, Vindicare nomen ab interitu. Namsen/Nominare, Denominare, Nominitare frequen. Lucret. Namsung/Nomenclatura, nomenclatio, Appellatio. Namsig/Nominativus, a, um. Vornamser / der die Namen außwendig anzeiget/Nomenclator. Nachnam/Convicium, Maledictum, Appellatio probrosa. Nachnamen geben/Consectari aliquem convitijs, Aliquem probris omnibus maledictisque vexare.

Nansen/ Nassium, Nancium, Oppidum Leucorum. Jn nider Burgund/oder Lothringen.

Napff/oder breite außgeholte Schüssel/Paropsis, Catinus, vel patina, Alveus, Alveolus, vide Schüssel.

Neapolis/ Neapolis, olim Parthenope dicta. Das von Neapolis ist/ Neapolitanus,a,um.

Näber/Börer/Terebra, Terebrum, Terebellum, dimin. vide Börer.

Narr/Vnweiß/ Stultus, Fatuus, Morio, Blax, Bardus, Delirus, Sannio. v. late inf. vocab. Thor. Närrisch/Stultus, Delirus, fatuus, a, um, amens, Demens, Insipiens, Desipiens, Impos rationis, non compos mentis. Närrisch/Stulte, Insipienter, Stolide. Närrisch seyn/Delirare, Stultum, Amentem, Desipientem esse. Narrerey/Deliramentum, & Deliratio. Den Narren treiben/ Ineptire. Zum Narren machen/Infatuare, Dementare, Fatuum, Stultum reddere.

Nase/Nasus. Naslöcher/ Nares. Flache Nase/ Breite Nase / Nasus simus, Pressus. Vbergestülpte/oder nidergedruckte breite Nase/Resimus nasus. Nase oder Rüssel eines Elephants/Promuscis, Proboscis. Nasenkrospel/ Interseptum narium. Nasen Vnterscheidt/Diaphragma narium. Ohn Nasen/ Simones. Gebogene Nase/ Aquilinus nasus. Der ein krumme Nasen hat/ Epygriphus. Der ein krumme gebogene Nasen hat/ Gryphus. Großnäsiger / Naso. Nasenrotz/ Mucus. Nasenhaar/ Vibrissi. Geschwär/so fleisch für der Nasen herauß hanget /Polypus. Naßweiser/Verspötter/Nasutus, Nasutulus, Sciolus. Wol genaset/Nasutus, Nasutulus, dimin.

Naß/ Nässe/Mador. vide verb. Feucht.

Nation/Natio. vide Land/& Volck.

Natter/ Vipera. Wassernatter/ Natrix. Groß Natterwurtz / Dracunculus major, Serpentaria, latin.

Natur/ Natura. Natürliche Neygung / Vis à natura ingenita, Inclinatio naturalis. Proprietas naturæ. vide Art/& Eigenschafft. Natürlich/ von natur/ Naturalis, e. Physicus, Nativus, Ingenitus, Genitivus, Germanus, a, um. Naturâ insitus, A natura comparatus, à natura profectus, a, um. Von Natur haben/ Naturæ quodam munere aptum, & accommodatum esse ad aliquid. Naturali quodam studio, ductu, Quadam naturæ inductione quid facere, Natura duci, Propendere. Natur des Leibs/ Habitudo, Constitutio corporis. Anzeigen der Natur/ Indoles. Vbernatürlich / Metaphysica, lat. Supernaturalia. Wider die Natur/ Contra naturam, A natura alienus, abhorrens. Vnnatürlich ding/Monstrum. vide Wunder. Natürlicher Verstandt / Sensus communis.

Nebel/ Nebula. Nebelechtig/Nebulosus, Nebulis plenus, Nebulis tectus, obductus, a, um. Gleich als durch einen Nebel hören / Per nebulam quasi audire, id est, non attente audire.

Neben/Juxta, Secundùm. Neben zu/Obiter. Neben sich/ Seorsim. adverb. Neben dem/ Adhæc, Eò accidit, Accedit eodem, Quin etiam, Quin imò.

Der Necker/ Nicer, fluv. in Rhenum se exonerans.

nihili, Futilis, levis, Nullius pensi, frugis, existimationis, Nullius loci, ordinis, Homo triobolaris. Nochnicht/Nedum. Noch nichts/Nihildum. Nichtig/Nihili, gen. omn. indeclin. Gantz nichtig Ding/Hilum, metaph. Nauci, indeclin. Für nichtig achten/ Nihili facere, Nihili pendere, Flocci, vili, parvi, hujus non facere, vel pendere, Pro nihilo ducere, Minimi facere, Non assis, vel teruncij facere, Ponere in minimis, Nauci habere, Parvi ducere, eludere. vide Gering achten. Zu Nicht machen/ Irritum facere, Irritare, Abolere, In, vel ad nihilum redigere. Zu nichtwerden/ vergehen/In nihilum redigi, dilabi, in auras ire, Occidere, Interire, Nullus esse, Vanescere, Evanescere, Abolescere. v. Vergehen/& Verschwinden. Nichtigkeit/ Vanitas, Futilitas. Nichts/ nicht so viel/ Nihilum, Nihil, Nequicquam, Nihil quicquam, Nihil prorsus, Non quicquam, Nulla pars, Ne gri quidem.

Nidrig/Nicht hoch/ Humilis, Demissus, Non altus, a, um. Non sublimis, e. Nider/oder vnder/ Inferus, a, um. Niderst/ Infimus, a, um. Nidere/ Inferi, orum, plur. tant. Nidergang der Sonnen/ Occasus, vid. verb. Gang/& Sonn. Niderträchtig/Humilis, e. Submissus, Animo demissus. Niderträchtigkeit/Humilitas, Submissio, Animi demissio. v. Demuth. Niderträchtiglich/ Submissè, Humiliter, animo demisso, sine fastu. Nidrigen/ herunter lassen/ Demittere, Submittere, Mansvefacere, Humiliare, Mitigare, Humilem, mitiorem reddere. vide Demütigen. Nidriges Stands/Ignobilis, Plebeius, Humilis sortis, Nullius loci, ordinis. vide Vnachtbar / & Vnedel. Niderlag in der Schlacht/ Clades, Strages, Cædes, Internecio, Jactura. Nidersich/ Deorsum, pessum, adverb. Niderwerffen/ Zu boden schlagen/ Prosternere, Dejicere, Deturbare, Agere præcipitem.

Niderland / das gantze Niderland/ Germania secunda, vel inferior, Belgium.

Nisen/ hiren/ Singultire. vide Gluxen.

Niemand/ Nemo, de homine solùm dicitur. Nullus, Non ullus, Né unus, Haud quisquam. v. Keiner. Niemand dañ du/Nemo præter te, Haud quisquam excepto te, Præterquam tu nullus, Extra, præter te nemo, Si à te discessero, nullus. Niemand ist der kein Beschwernuß hat/ Nemini res ad voluntatem semper fluunt. Nemo est cui secunda sint omnia. Niemand ist mit dem seinen zu friedẽn/ Nemo sua sorte contentus, vivit. Nemo acquiescit fortunæ suæ.

Nieren/Ren, Renis, Renunculus, dimin. Nierensucht/ Schmertz der Nieren/ Nephritis.

Niessen/Frui, Perfrui. vid. Brauchen. Genieß/ Commodum. vid. Nutz. Niessung/ Fruitio. Nießwurtz/Veratrum, Helleborus, vel Helleborum.

Nigropont/Eubæa, insula in mari Ægeo. Das darauß ist/ Euboicus, a, um.

Nimmer/ Nunquam, Nullo tempore, Non post hominum memoriam, Nullo seculo, Non in omne ævum.

Auff Nimmerstag/Ad Calendas Græcas, Cùm mula pepererit, Cùm testudo leporem prætervertit, Cùm aquilam testudo vicerit, Ubi scarabæus mel facit, & culex lac. Proverb. locut.

Nirgen / Nusquam, Nullibi, Nusquam locorum, gentium, Nullo in loco.

Nisse des Haupts/Lens, dis. Nißachtig/Lendinosus, a, um.

Nist/ Nidus. vide Nist.

Noch/Nec, Neque. Alß noch/Adhuc, Etiamnunc, Etiamnum, Hactenus. Noch einmal/ Denuò. vide Wiederumb/ & verb. Mal.

Nonne / Deo devota virgo. vide verb. Kloster/ & Fraw.

Nördlingen / Aræ Flaviæ, ut putatur, aliàs Heydenheim.

Nort/ Septentrio, vel Septemtrio. Nortisch/ Septemtrionalis, e. Nortgestirn/ Septentriones. Nortspitz/ Polus arcticus, Borealis. Nortwind/ Aquilo, Boreas.

Nordwegen/ Norvegia, Insula est Oceani.

mitGenoß/ Particeps. vide verbo Theil.

Noth/ Zwang / Necessitas, Necessitudo, Vis ipsa quæ cogit. Noth bricht Eisen / Necessitas non alligata est legibus, Necessitas durum, ingens telum, necessitas frangit ferrum, vel legem. Es ist von Nöthen/Necesse, Necessum est, Operæ pretium est, Necessitas flagitat, efflagitat, Opus est, Necessitas urget, cogit, Oportet, impers. Requiritur. Es ist vnvonnöten/Haud opus, Non necessarium est, Supervacaneum est, Non desideratur. Vonnöthen haben/ Necesse. Necessum habere, Requirere, Postulare, Flagitare. Nöthigen/ Cogere, Impellere, Ungere. v. Zwingen. Nothwendig/ Necessarius, a, um. Necesse, Necessum, Opus, indeclin. Nothwendiglich/Necessè,

cessè, Necessariè, Necessariò, Necessitate, Ex necessitate. Nothwendigkeit/ Necessitas, Vis. Das von dem Nothwendige abgezogen wird/ Successivus, a, um. vel, ut quidam eruditiores volunt, Subcesivus, ut tempora subcisiva, vel subcesiva, id est, quæ subtrahuntur rebus magis serijs. Ungenöthiget/ Sponte, Nemine impellente. Sein Notturfft thun/Facere oletum, Egerere. Nothzwang/ Raptus, us. Ein Jungfraw nöthigen/ Rapere virginem, Violare virginem per vim. vide verb. Fraw/ & Jungfraw.

Nüchtern/Jejunus, qui nihil edit. Nüchteren/ mäßig/Sobrius, Temperans, Frugi. vide Mäßig. Nüchterkeit/Sobrietas, Temperantia, v. ibid.

Nüchtländer/ Nuithones, Populus Burgundionum.

Nuh/ Jam, modò. vide Jetzt.

Nun/ Wolan/Age, Agedum, Agesis, adverb.

Nur/ Solùm, Tantùm, Tantummodò, Saltem, Modò, Duntaxat. Wann nur/ Dummodò, Modò, Si modò.

Nürenberg/ Segedonum, hodiè Noriberga, si recte conjiciunt docti.

Nüsen/Sternutare. Nüsung/Sternutatio, Sternutamentum.

Nuß/Nux, Nucula, diminut. Baumnuß/oder Welsche Nuß/ Nux juglans, regia, basilica, Juglans, absolu. Haselnuß/Nux avellana, Nux Pontica, prænesta, coryla. MandelNuß/Amygdala, Nux thasia, græca. Muscatnuß/ Nux myristica, odorata, ungventaria. ZirbelNuß/ Nux pinea, nucis genus est, exiles nuces habens. Wasser Nuß/ Tribulus aquaticus. ölNuß/ Oliva. Das von Nüssen ist/ Nuceus, a, um. Nußöl/ Carinum oleum. Nuß mit weichen Schalen/ Nux apina, sic dicta, quod piceæ potius quàm pino sit similis. Nußbaum/ Nux, gen. fœm. arbor nuces ferens. Nußkern/Nucleus. Schelffen am Nußkern/ Nuclei tunica. Unterschlag zwischen dem Nußkern/ Nauci. Nußschal/Putamen. Grüne Nußhülse/Culeolum, gen. neut. Cortex viridis putamen ambiens.

Nutz/Genieß/Commodum, Emolumentum, Fructus, Operæ precium, Usus, us. Compendium, Utilitas, Commoditas, Lucrum, Quæstus. Nutzen/nutz seyn/Prodesse, Conducere, Expedire, Esse bono, Emolumento esse, Conferre, Usui esse, Utilitati esse, Commodare, Ex usu esse, E re alicujus esse, Afferre commodum, emolumentum, Nütze seyn werden/ Profore. Den Nutzen nehmen/Frui. Eigen Nutz/Res privata. Eignen Nutzen suchen / Sua commoda spectare, Utilitatis suæ rationem habere, Sua comparare commoda, Spectare quid sit è re sua, Quid in rem suam faciat, Omnia sui causa facere, Spectare quid rebus suis expediat, conducat. Gemein Nutz/Respublica. Frembden Nutz schaffen/Foris sapere, Alienis commodis studere. Nutz überkommen/Ferre, merere fructū, Capere fructum, Lucrari, Lucrifacere. Nützlich / Commodus, Compendiosus, Fructuosus, a, um. Utilis, e. Frugi, usui conducens, expediens, ex usu. Nützung eines frembden Guts ohn Schaden/Ususfructus. vide Brauch/jrgend zu nutzen/Facere ad aliquid. Der Ubernutz/ Fœnus. vide Wucher. Unnütz/ nicht nützlich/Inutilis, e. Vanus, Irritus, Frivolus, Incommodus, Supervacuus, Supervacaneus, a, um. Ad nullam rem utilis, Usum non habens. Unnützer/oder der Nutzen von anderer Leute Arbeit hat/ Fucus, metaph. Unnützlich/ Inutilis, e. Abs re. Unnützlich/Futiliter, Inutiliter, Unnützlich arbeiten/ Frustraneum, supervacaneum, inanem subire, suscipere laborem, Actum agere, Nihil agere, Telam retexere, In cassum sudare, vel laborare. vide Vergeblich arbeiten.

Nymegen / Noviomagum, Batavorum oppidum.

INCIPIENTIA ab O.

OB / An, Anne, Num, Numne, Ne, Numquid, Ecquid, Utrum. Ob schon / Quanquam, Etsi, Quamvis, Tametsi, Licet.

Oben/Droben/Supra, Super. Oben herab/Superne, Sursum. Das von Oben ist/ Supernus, a, um. Obenhin/ Leviter, Obiter, Cursim, Perfunctoriè, In transitu, Levi brachio. Erobern/Vincere. vide uber Winden. Ein Stadt erobern/Expugnare, capere urbem, Subigere urbē, In suam potestatem redigere, Urbe potiri, Oppidum in deditionem accipere. Ober/ Superus, a, um. Oberer/ Superior, compar. Ober- und Nieder-Bayern/ Infernales & Supernales Boij.

Oberster/ höchster/ Summus, Supremus, Maximus, Primates, Optimates. vide für Trefflich/ & für Nemst. Obersten einer Stadt / Principes, Primates, Primores, Summates, Proceres, Optimates, Magnates, Potentiores. Oberster unter den

den Prieſtern/ Antiſtes, Archipræſul, Pontifex ſummus, maximus. vide Babſt. Oberſter Meiſter/oder Herꝛ/Tribunus. Oberſter der Reiſigen/ Magiſter equitum. Oberſte der Nonnen/Antiſtita. vide Abtiſſe. Oberſter Vatter / Patriarcha. Oberkeit/Oberherr/ Magiſtratus, Principatus, Imperium, Poteſtas ſumma. Obrigkeit oder Oberer ſeyn / Magiſtratum eſſe, Præſidere, Magiſtratum gerere, habere, Magiſtratu fungi, Gerere Rempublicam, Gubernare, adminiſtrare Rempublicam. Das Ambt eines Obern antretten/Magiſtratum inire, ingredi, capere. Von der Oberkeit abſtehen/ Magiſtratu abire. Willig die Oberkeit abtreten/Magiſtratu ſe abdicare, Magiſtratum deponere. Der Oberkeit entſetzen/ Magiſtratu movere, Magiſtratum alicui abrogare. Der Obrigkeit ſich verzeihen / Magiſtratum renunciare. Zu einem Oberen machen/Magiſtratum dare, & mandare. In die Oberkeit ſich tringen/ Ingerere ſe in magiſtratum. Oberer der Reiſigen/Hipparchus. Oberſter Stattſchreiber/Cantzler/ Archigrammateus. Einer von den dreyen Oberherrn/ Triumvir. Einer auß den zweyen Oberherren/ Duumvir. Ohn einen Oberherrn/ Anarchos. Inde, Ein ſolch Regiment/Anarchia, pen. prod. Oberhand nehmen/Invalere, Invaleſcere, Superiorem eſſe, vel evadere. Auß dem Oberſten Gewalt in die vnterſte Dienſtbarkeit fallen/ A ſummo poteſtatis ad infimum ſervitutis locum decidere, deturbari, præcipitari, dejici.

Obs/ vide Ops.

Ochs/Farren/Taurus. Ochs/Rind/oder Kuh/ Bos. Das darvon iſt / Bovinus, a, um. Das von Ochſen iſt/Bubulus, a, um. Ochſenfleiſch/ Bovina, Bubula caro. Junger Ochs / Stier/ Juvencus, Bos junior. Herd Ochs oder Rind/ Bos armentarius. Wilder Ochs/Urus, ri. Zacker Ochſen/Pflügochſen/Triones. Ochßlein/Buculus. Ochſeſtelle/ Ort da die Ochſen ſtehen/ Boſtar. Ochſenmarckt/ Forum boarium. Ein hauffen Ochſen/ Armenta boum.

Ochſenfurth/Oxonium, Urbs Angliæ.

Ochſenzung/ Bugloſſa, Bugloſſus, & Bugloſſum, à lingvæ bubulæ ſimilitudine ſic dictum.

Octave/Octodialia feſta, Octodiale tempus.

Oder/ Entweder/ Vel, Aut, Seu, Sive.

Odermennig / Klapperroſen / Bruchwurtz / wächſt im Korn/Eupatorium, vulgó Agrimonia.

Oed/Inanis, vide Lär. Oed/Hol/Cavus, a, um. Oede/Concavitas. v. Hol. Einod/ Eremus, Deſertum. v. Einod/ & Wildnuß. Oed/ Wüſt/ Deſertus, Inhabitatus, Incultus, Vaſtus, a, um. Oed machen/Vaſtare, Devaſtare. v. verHeeren.

Oeffnen/ auffthun/Patefacere, Aperire, Pandere, Reſerare, Recludere. Brieff eröffnen/ Reſignarē, aperire literas, Removere ſignacula.

Oel/Oly/Oleum, Olivum, ferè idem. Baumöel/ Olivum, Oleum olivarum. Oelbaum/ Olea. Oliva. Roſenöl/Oleum roſaceum. Oel von Bech/ Piſſelæon, Pix aſphaltus. Das von Oel iſt/ oder zum Oel gehört/Olearius, a, um. Olivarius, a, um. Oelbaumgart oder Wald/ Olivetum, Oletum. Wilder Oelbaum/Oleaſter. Oelbäumen/ Oleaginus, a, um. Oelnuß/Beer/Oliven die noch nicht gut zu eſſen ſeynd/ Drupa, æ. Baccæ ſunt oleæ jam increſcentes, & mox ab arbore caſuræ. Oeltruſen/Fraces, fæces olivarum, quæ in Oleo ſubſidunt. Oelfrucht/ Oliva, & Olivatus, Olea, æ, tàm de fructu, quàm de arbore. Stein in Oelfrüchten/ Sampſa, ſive Sanſa, ut quidam tradunt. Sunt autem Sanſæ ipſæ olivarum carnes, molâ leviter comminutæ, & oſſibus liberatæ, quæ in uſum cibi ſeminis conditæ, reponuntur. Oelgeſchirꝛ/ Oelkrug / Cadus, Rhinoceros, figuratè pro gutto ex Rhinoceris cornu facto, quo oleum in balneis continebant. Oelbüchs/Capſaces, Lecythus, Guttus, Ampulla. Oeltrot/Oelmüle/ Trapetes, vel Trapetum. Oelheffen/ Amurca. Oelmacher / Oligſchläger/ Oliarius, ſubſtantiv. Oelechtig/Oleoſus, a, um. Oelſtein/ Cos olearia. Die letzte Oelung empfangē/Sacro perungi oleo, Extremo delibutus oleo ad luctandum cum adverſario. Das Fäßlein mit dem Heiligen Oel/ Libeum.

Oepffel/ jegliche Baumfrucht / die ein weiche Rind hat/ Pomum, Malum, ſubſtantiv. Oepffelbaum/ Malus, ſubſtant. Pomus, gen. fœm. Das Oepffel trägt/ Pomiferus, a, um. Süſſe Oepffel/ Melimela, pen. product. Wärhafftige Oepffel/ Conditiva poma, mala. Granat Oepffel / Mala punica. Gallöpffel/Galla. Spatöpffel/ Serotina poma. Oepffelverwarnüß / Oporotheca. pen. prod. Opffelſpeicher/Pomarium. vide Apffel/ & Ops.

Oeſterreich / Pannonia prima, vel ſuperior, hodiè Auſtria.

Ofen/Backoffen/Furnus, Clibanus. Ofenloch/ Præfurnium. Ast oder Ofen/ da man etwas in truckнet / Ustrina, Fornax concamerata, vulgò Tostrinum, Focarium. Stuben Ofen/Fornax, Fornicula. Brenofen/ Fornax. Kalckofen/Fornax calcaria. Ofenhitzer/Fornacarius, substant. Ofengabel/ Furca fornacaria.

Ofen/Salinum, vulgò Buda, urbs Pannoniæ secundæ, quæ Vngaria hodie.

Offen/ Apertus, Pandus, Patulus, a, um. sed patens. Das auff vnd zugethan wird. Offene Thüren / Patentes fores. Offen seyn / Patere. Offen machen/Aperire, Patefacere. vid. Oeffnen. Offenbar / Bekant / Manifestus, Perspicuus, Apertus, Conspicuus, Clarus, a, um. Omnibus obvius. Ante oculos, vel in medio positus, Vulgatus, Divulgatus, a, um. Es ist offenbar/ Constat, Liquet, Non latet, Patet. Manifestum, Notum, Cognitum, Perspicuũ est, In promptu est, Vulgatum, Obvium, Divulgatum est, In aperto, Confesso, Propatulo est, res ipsa loquitur. Es ist auff allen Gassen offenbar/ Vulgò innotuit, In vulgus notum est, Lippis & Tonsoribus notum est. Offenbaren / Entdecken / Patefacere, Aperire, Vulgare, Divulgare, Manifestare, Evulgare, Promulgare, Prædicare, Revelare, Detegere, Retegere, Proferre in lucem, Edere, Afferre in publicum, Indicare, Palam facere, In medium adferre, Pervulgare, Enunciare, Propalare. Offenbar gemacht / Testatus, a, um. Partic. passivum. Offenbarlich/ Offentlich/ Manifeste, Manifestò, Palàm, Propalàm, Publicè. Publicitus, vulgò, Perspicue, Planè, Clarè, Liquidò, Coram, adver. Offenbarung/ Eröffnung / Patefactio, Publicatio, Manifestatio, Vulgatio, Divulgatio, Revelatio, Promulgatio, Apocalypsis, græce. Offenbar werden / Patefieri, Manifestum, Apertum, Notum fieri, Fama vulgari, ferri, Rumore spargi, Innotescere, Emanare, Increbescere. Offenbarung/Epiphania, lat. Apparitio. Sein Hertz offenbaren/ Patefacere animum. Ein frommer Mann ist offenhertzig / Simulatio non cadit in virum bonum, Ab omni simulandi studio vir bonus longè abest.

Offt/ Offtermal/ Sæpè, Sæpenumerò, Persæpè, Sæpiculè, Sæpiusculè, Crebrò, Frequenter, Subinde, Plerumque, Identidem, haud semel, non rarò. Gar offt/ Persæpè, Sæpissimè, Quam sæpissimè, Creberrimè, ut plurimum, multoties. Wie offt/ Quoties. So offt/ Toties. Nicht offt Rarò, Infrequenter. Ohn/außgenommen/absque, Sine, Præter, Extra, Citra aliquando. Ohn das/ Sonsten / Cæteroqui, Cæteroquin, Alioqui, Alioquin, Præter hæc. Ohn dich/ Te excepto, Præter te. vide Niemand dann du. Ohn GOtt ist mir niemand lieber / als die Mutter Maria/ Præter Deum, nullus mihi Virgine matre charior, Si à Deo discesseris, nihil sanctissima ejusdem matre mihi potius. Ohngefähr/ Fortè fortunà, Fortè, Fortassis, Casu, Forsan, Forsitan, Fortuitò, Ex improviso, De improviso, Insperatò. Ohnmacht/ Defectus, Deliquium. In Ohnmacht fallen / Deliquium animi pati, Animo concidere, Deficere, Intermori. v. Ohnmacht.

Ohr / Auris, Receptaculum auditus. Ohrläplein/ Auricula. Ohrengezierd / Inauris. Bey den Ohren/ Secundum aures. FischOhren/ Branchiæ. Der lang hangende Ohren hat / Flaccus. Die Ohren hangen lassen/ Demittere aures. Ohrechtig/ Auritus, a, um. Großöhrig/ Auritus, a, um. Ohrenweh/ Auricularis morbus. Ohrengeschwär/ Parotis, idis. Ohrlöffel/ Auriscalpium. Die Ohren auffrecken/ Arrigere aures. Ohr an einem Geschirr / Handhabe/ Ansa, Ansula, dim. Das Ohren oder Handhaben hat/ Ansatus, a, um. Offene Ohren/ Patulæ aures. vide verb. Hören. Nicht zeit haben die Ohren zukratzen / Ne ad aures quidem scalpendas ocium esse, id est, valdè occupatum esse, sic, In utramvis aurem dormire, est animo otioso, & vacuo curis esse. Die Ohren klingen/ Aures tinniunt, dicitur cum de absentibus sermo fit. Ich hab es mit meinen eigenen Ohren gehört / Hisce auribus hausi, vel audivi.

Olm / ist wie ein Eydechs/ Salamandra, vide Molch.

Opffer/ Schlachtopffer/ Victima, Hostia, Animal sacrificio destinatum. Brandopffer/ Holocaustum, Holocautoma, g. neu. holocaustosis. Opffer / Willige Gaab / Oblatio. Hinc sacrosanctum Missæ sacrificium dicitur Oblatio, quod Christus manibus Sacerdotum quotidie patri cœlesti, offerendum se spontè obtulerit. Versöhn Opffer/ Piaculum, Piamen. Ein Opffer zur Reinigung / Lustrale sacrificium, quod quinquennale erat. Opfferknecht / welcher die

Thier zum Opffer verkaufft / Victimarius, subst. Popa. Opffermesser mit einem Helffenbeinen Hefft / Secespita, ut auhor est Festus. Opffergeschirr / Räuchfaß / Acerra. Irrden Opffergeschirr / Simplum, vel simpulum. Ein Opffer kuch / Popanum. Zu Opffer verbrennen / Adolere. Opffern / Sacrificare, Sacrificia offerre, Hostias cædere, Facere, absolute, pro offerre, Sacra facere, Operari sacris, libare, adolere. vide etiam Meß thun. Opffern für die abgestorbenen Eltern / Parentare. Opfferung / Sacrificium, Immolatio, Mactatio, Libamen, libatio, sacrum. substant. Litatio. Opfferung für die Todten / Justa, orum, plur. num. Opfferer / Sacerdos, Sacrificus, Mystes. Opffer in der H. Meß / Offertorium, sic dicitur ea pars, quæ immediatè, post Symbolum sequitur, quæ cum mentis jubilo cantatur.

Ops / oder Obs / allerley essige Früchten / Pomum. Groß Ops / Pomum decumanum, prægrande. Klein Ops / Pomum nanum. Zeitig Ops / Pomum serotinum. Ops das sich nicht haltet / Pomum fugiens. Faul Ops / Pomum putre. Wurmstichig Ops / Pomum vermiculosum. Eingemacht Ops / Salgama. Ops Confecten / Secundæ mensæ, Bellaria. Opshurd / Cumera, æ, pen. cor. vas est fictile, vel vimineum quo poma conduntur. vide Oepffel.

Orden / Institutum. Ordentlich / Ordinatus, compositus, distinctus, legitimus, a, um. Ordinem servans. Ordentlich / Ordine, Ordinatim, Ordinatè, Compositè, Distinctè, Rectè, Ex ordine. Vnordentlich / Confusus, perturbatus, mistus, promiscuus, Incompositus, illegitimus, a, um. Vnordentlich / Promiscuè, incompositè, confusè, inordinatè, mistim, mixtim, commistim. Vnsers Ordens / De nostro ordine. Ordentliche Schickung / Dispositio. Ordentlich nach einander / Gradatim. Ordentlich nach einander erzehlen / Recensere. Ordentlich setzen / Struere. Ordnen / in Ordnung bringen / Ordinare, Digerere, Disponere, In ordinem digerere, Redigere, Suo quæque ordine disponere, collocare, componere, constituere, locare, describere, metaph. Instituere. Ordnen / machen / Fabricare & ri, Texere. metaph. condere, componere, constituere. An eines andern statt ordnen / Substituere, sufficere, subrogare, sublegare, constituere in alterius locum. Verordnen / Bestellen / Constituere, Destinare, Designare, Decernere. Zusammen ordnen / Construere, Componere, Concinnare. Zuordnen / Dicare, Dedicare, Sacrare. Zuvor ordnen / Præordinare. Ordnung / Ordo, numerus, tenor, Syntagma, dispositio, constitutio, præscriptum, præscriptio. Ordnung aneinander hangend / Reihe / Ordo, Series. Ordnung Gottes / Fatum. Bestimbte Ordnung in Speiß vnd Tranck / Dieta. Ein lange prächtige Ordnung / Pompa. Der anderer Ordnung / Secundarius, a, um. Ausserhalb der Ordnung / Extraordinarius, a, um. Geordnet von Gott Fatalis, e. Geordnet seyn / Comparatum esse. Kirchenordnung / Ritus Ecclesiastici, Ceremoniæ Ecclesiæ. Schlachtordnung / Acies, copiæ instructæ, militaris acies, ordo aciei, exercitus instructio, phalanx. SchlachtOrdnung machen / Aciem instruere, dirigere, in aciem copias producere, Copias instruere, Legiones dispertiri. Vnordnung / Confusio, mistio, commistio. Vngeordnet / Inconditus, miscellaneus, a, um. Verordnung / Destinatio, Constitutio. Vorordnung / Prædestinatio. Zusammen Ordnung / Constructio, Structura. Zuordnung / Dedicatio, nuncupatio. Zuordnungs Brieff / Epistola dedicatoria, nuncupatoria.

Orgel / Organum, Organum musicum, Hydraula, quod aquæ motu fistulas replet, & sonos elicit. Organum pneumaticum, quod venti beneficio insonat.

Ort / Raum / Locus, loculus, dim. spatium. An demselben Ort / Ibidem, in eodem loco. vide Da. eusserst Ort eines jeglichen dings / der Rand / das Ende / Ora, Margo. Tieff Ort / Baratrum, Vorago. Ein ort da man laufft vnd rennet / Curriculum. Ein Ort da man die Kinder lehret / Pædagogium. Sicher Ort darinn man weichen kan / Receptus, us. Ein Ort da alle Schälck vnd Buben / oder Laster platz haben / Sentina, metaphor. Ort eines Güldens / Didrachma. Gegen welchem Ort / Quorsum. Durch welchen Ort / Quà, Quâ viâ. Irgend an ein Ort / Alicubi, Uspiam, quodam forte in loco. Irgend an ein Ort / Aliquà, adverb. An keinem Ort / Nullibi. vide Nirgend. Ein Ort einnehmen / Invadere, occupare locum. An ein ander Ort ziehen / Mutare cælum, vel sedes. An ein ander ort ziehen zu wohnen / Migrare.

Ostern / Pascha, æ, vel Pascha, atis. Festum

Paschæ,

Paschæ, vel paschatis, Ferię resurgentis Christi, festum resurrectionis Christi. Osterlich/Paschalis, e. Oster- oder PaschEyer / Ova paschalia.

Oesterreich/Pannonia superior, vel prima, vulgò Austria. Die Oesterreicher vnd Vngern/ Pannones, & Pannonij.

Ostwind/ Eurus, Subsolanus. vide Wind.

Otter/Lutra, canicula fluviatilis. Otter/ oder Natter/Vipera.

INCIPIENTIA à P.

PAck/Bündlein/ Sarcina, Sarcinula, dim. Einpacken / Sarcinare, Consarcinare, Sarcinas conficere, in fasciculum colligere, convasare, in sarcinam connectere, vide Bündel/ & Last. Pack oder Bedingnüß / Pactio, Pactum. Heimlich Pack/Coitio.

Pallast / Fürstlich Hauß / Palatium, Basilica, Regia. vide verb. Hauß.

Palmennuß / Dactylus.

Palm/Palma. Ort an welchem viel Palmen wachsen / Palmetum. PalmTag/ Dies Palmarum. Oschophoria, Ramalia, Verbenaria, Palmaria. plur.

Panterthier / Pardus & panthera.

Pantoffel/ Solen/ Crepida, Crepidula. Pantoffel oder Meulen/ Solea, Sandalium, mulleus. Ein Pantoffel der Griechen / Diabathra. Pantoffelmacher/Crepidarius, Solearius, Diabathrarius apud Plaut. Mit Pantoffel beschuhet/ Crepidatus, a, um.

Pantzer oder gantz Harnisch/Lorica, loricula, dimin. Thorax ferreus, æneus. Pantzer anzihen/ Loricare. Mit Pantzer gewapnet/Loricatus.

Papägey / Psittacus, Indica avis humanam vocem imitans.

Papelkraut/Malva. Das von Papeln ist/Malvaceus, a, um.

Papier / Papyrus, Charta. Fliessig Papier/ Papieren/ Papyraceus, Chartaceus, a, um. Papierer/ Chartularius. Papiertrog/Chartophylacium. Papiermüle/ Chartacea officina. Blatt Papier/ Schæda. Fein Papier/ Charta augusta. Regal Papier/Charta regia, regalis, claudiana. Krämer oder Packpapier/ Charta emporeutica. Fliessend Papier/ Charta, papyrus bibula, fluida, perfluida.

Pappe/Kinderbrey/Pappa.

Pappe / damit man etwas zusammen leimen/ oder pappet/Gluten, Glutinum, Colla. Pappen leimen/Glutinare, Agglutinare, Conglutinare, Pappenleimung/ Glutinatio, Agglutinatio.

Papst/ vide Bapst/ & Priester. Papst seyn/ Pontificium munus sustinere. Pontificis partes agere. Vicariam operam Christi præbere. Christi personam gerere, sustinere.

Paradeiß/ Lustgarte/Paradisus, Locus amœnus, Locus voluptatis. Paradeyßvogel/Manucodiala, Apus Indica, Apodes Indicæ. Paradisea.

Pariß in Franckreich/Lutetia.

Parißrot / Sandaraca adulterina.

Partheyen/ Partes. Partheyisch seyn/A partibus stare, Factionis alicujus esse in alteram partem. Vnpartheyisch seyn / A neutra parte stare, Neutram in partem propensiorem esse, In neutram partem inclinare. Die Widerparth/ Adversaria factio.

Parthenkirch/ Parthanium, in Vindelicia.

Parthisan/ Hasta velitaris.

Paß/ Durchzug/ Transitus. Den Paß geben/ Transitum dare. Den Paß versperren/ Insidere vias, Transitum claudere. Paßport / Vrlaub/ Commeatus, us. Missio, Dimissio militis, quæ expleta militia tribuitur.

Paßquill/ Libellus famosus, Scripta famosa.

Pastet/Tuceta. Pastet von Brod vnd Fleisch/ Artocrea. Fischpastet/ Piscis panificio inclusus.

Pastey/ Munimen, Munimentum, Munitio, Propugnaculum. Pastenüß/ Pastinaca, vel um.

Passaw/ Bœdurum, vel Pœdicum, urbs Vindeliciæ.

Pavei / Papia, aliàs Ticinum. Ein Statt im Hertzogthumb Meyland.

Pawr / vide Bawer. Halb Päwrisch / Semipaganus.

Pein/Kummer/Qual/Angor, Anxietas, Tormentum, Anxietudo, Cruciatus, us. Dolor, Afflictatio, Afflictio, Cruciamentum. Peinigung/ Carnificina, Tormentum, Inquisitio per Tormentum. Peinigung in Eysen / Equuleus. Peinigen/ Plagen / Cruciare, Excruciare, Discruciare, Torquere, Distorquere, Cruciatu afficere Carnificare, Excarnificare, Lacerare tormentis, Multare, Mactare. metaph. Urere. metaph. Affligere, mactare supplicijs, Cõficere tormen-

nis. v. Angst / & Kummer. Peniglich fragen / Per quæstionem extorquere, vide Foltern.

Peltz / Pelliceum, Pellis. Peltzmacher / Kürschner / Pellio. Mit Peltz gefüttert Kleid / Pellicea vestis. Peltzhut / Pellucis, Galerus ex pelle. Mit Peltz angethan oder gefüttert / Pellitus, a, um. Mit Peltz verstopffen / Pelliculare.

Pensel zumachen / oder was außzuwüschen / Penicillus, Penicillum.

Pergament / Membrana. Pergament bereiter / Membranarius.

Perle / Unio, Margarita, Margaritum, Bacca, Gemma. Perlen verkauffer / oder Hefter / Margaritarius. Perlen Ohren gehäng / Elenchi, Proceriores margaritæ. Das Perlen bringet / Margaritifer, us, a, um. Perlen Halßband / Baccatum monile.

Pernaw / Teurnia, locus Norici.

Persich / Persicum, Pomum Persicum. Persich der nicht gern vom Kern scheilet / Duracinum persicum. Persichbaum / Persicus.

Person / Vernünfftig Bild / Persona. Persönlich / Personalis, e. Personhaber in eim Spiel / Actor. Das kein Person hat / Impersonalis, e. Klag an eine Person / Personalis actio. Das Personen antrifft / oder hat / Personalis, e. Ein Person / oder Wesen / Hypostasis, pen. cor. lat. Subsistentia, Substantia.

Pest / Pestilentz / Pestilentia, Morbus pestilens, Lues, Contagio. Es ist eine grosse Pest gewesen / Insignis fuit pestis. Pestilentiæ vis maxima fuit, Pestilentia gravis incidit, Maximè pestiferum tempus fuit. Pestilentzisch / Pestifer, a, um.

Perte: silgen / Petroselinum, Olusatrum.

Peternel / Carnutum, oppidum Pannoniæ superioris.

Sanct Peterskraut / Parietaria, vulgò Tag und Nacht.

Petraw / Petovio, vulgò Petra, oppid. Stiriæ.

Petschafft / Sigillum. Petschiering / Annulus signatorius, Sigillaris, Fidei. Verpetschieren / Signare, Sigillum imprimere, Obsignare.

Pfaff / vide Priester.

Pfal / Palus, Stipes, Sudes. Langer Höltzen Pfal / Sublica. Langer Pfal / Longurius. Rebpfal / Rebstock / Ridica, æ. Statumen, Pedamentum vitis. Pfal an welchem die Schiff am gestadt angebunden werden / Tonsilla, Prymnesius. Ein klein Pfälein / Paxillus. Pfäl stecken / Zäunen / Palare.

Pfaltz / Rathhauß / Pritanium. pen. prod. Palatium. Pfaltzgraff / Comes Palatinus. Pfaltzgraffschafft / Cappellatium, vel Palatinatus.

Pfann / Cacabus, Ahenum, Lebes. Bratpfañ / Frixorium, Sartago. Breitpfann / Pultarius. Ein gedeckte Pfann / darinn man etwas kochet / als Pasteten / &c. Clibanus. Ein gebackene Pfanzelte / Torta.

Pfand / Vnterpfand / Pignus, Hypotheca, Fiducia. Pfandschilling / Gottsheller / Arra, Arrabo. Pignus contractus. Ein Pfand geben / Pignori dare. Obligare, Ponere pignori, Oppignorare, Hypothecæ nomine dare. Zu Pfandt versetzen / Deponere, Pignorare, vel Pignorari, Oppignorare. Pfänden / ein Vnterpfand nehmen / Pignorari, Pignus accipere, Fiduciam capere, Aliquid pignori accipere. Vnterpfandt angreiffen / Pignora auferre, capere. Die Pfänd von Händen lassen / De hypothecis decedere. Das zu Pfand gegeben ist / Pignoratitius, a, um. Vnterpfand das wider außzulösen ist / Fiduciaria mancipatio, aut venditio. Das Pfand außlösen / Repignorare. Pfandsmann / Obses, idis.

Pfarr / Parœcia, vulgò Parochia, lat. Curionatus. Pfarrherr / Prediger / Parœcus, vulgò Parochus, Curio, Sacræ ædis moderator, Pastor ovium, Pastor cœtus Christi, Concionator, Præco Evangelij, Ecclesiastes. Ein rechter Pfarrherr seyn / Ecclesiasten esse fidelem, Gregis Dominici custodē indefessum esse, Suscepto concionatoris munere cum laude defungi, Ecclesiasten agere omni ex parte integerrimum. Parœci, vulgo Parochiani.

Pfaußback / Bucco, onis.

Pfaw / Pavo, onis, Pavus, i. Junonia avis. Das Sträußlein auff der Pfaw / Arbusculæ crinitæ pavonum. Pfawin / Pava.

Pfawenkraut / Wasserpfeffer / Piperitis, aliàs Siliquastrum, & Persicaria.

Pfeben / Pepones, pen. cor.

Pfeffer / Piper, piperis. Pfefferkraut / Persicaria mordax, vel Piperitis. Ein Pfefferbrüh / Pfeffergicht / Jus nigrum. Gepfeffert / Piperatus, a, um. Das Pfeffer pfund / Libra aromataria.

Pfeiff / Flöte / Syrinx, lat. Fistula, musicum instrumentum. Zwergpfeiff / Tibia, instrumētum musi-

musicum, oblongum & foraminosum. Sackpfeiff/ Utriculus, vel fistula utricularis, dicitur etiam Syrinx & Tibia. Pfeiff/Ror/Calamus, instrumentum est concavum syringis conficiendis aptum. Pfeiffen/ Fistulam inflare, Canere tibia, Inflare tibiam, Fistulare. Pfeiffer/Tibicen, pen.prod. Qui canit tibia, Fistulator. Ein Tantzpfeiffer/ Aulœdus, Choraulus. Sackpfeiffer/Tibicina. Das zum Pfeiffen gehört/ Tibialis, e.

Peiffholter / Sommervogel / Papilio, onis, vermiculus alatus est, quo nullus imbecillior. Pfeiffholter die zun Liechtern fliegen/Liechtmuck/ Hepialus.

Pfeil/Boltz/ Sagitta, Jaculum, Telum, Spiculum, Calamus, & Arundo, pro sagitta. Pfeil den man in die weite wirfft/ Missile. Fewrpfeil/Pyroboli. Fewrpfeilschiesser/ Pyrobolarij. Schnelpfeil/Carapulta. Pfeilschiesser/Bogenschütz/ Sagittarius. Die Federn an der Pfeil/ Alæ sagittæ. Eine Pfeil schiessen/ Torquere, vel extorquere telum. Die Pfeil zum werck richten / Collimare. Den Pfeil anlegen/ Aptare sagittam nervo. Das zu einem Pfeil gehört / Sagittarius, a, um. Der Pfeilen trägt/Sagittifer, Telifer. Köcher da man die Pfeilen in trägt/ Pharetra. Ein Kriegsmann der solche Pfeiler trägt/ Miles pharetratus.

Pfeiler/Pila, Columna structilis, ab Ulpiano.

Pfeifen / wispeln / Sibilare, Sibilum facere, edere. Pfeifung/ Popisma, Sibilus, masc. in sing. in plur. neut. Mit pfeifen vertreiben/ Exibilare, Explodere.

Pfenning/ Numus. vide Müntz.

Pfenden/ vide Pfand.

Pferd/ Roß/ Equus. Hengstpferd / Caballus. Ein verschnittenes Pferd / Cantherius, equus castratus. Stuttenhengst / oder Springpferd/ Equus admissarius. Wildpferd/ Equiferus, pen. cor. Hinten außschlagends Pferd/ Equus calcitro, calcitrosus, qui calce ferit. Pferd das gern abwirfft / Equus sternax. Ringfertig Pferd ohn Sattel/ Equus desultorius, de quo facilis desultus. Gesattelt Pferd/ Equus ephippiatus. Hoch/ oder harttrabig Pferd / Equus succussor, Succussorius, crucians. Dempfig Pferd/ Equus anhelus, suspiriosus. Ein Pferdlieber/ Philippus. Pferdstall/ Equile. Pferdzämer/Bereiter/Equiso, onis. Pferd lauffen lassen/ Calcaribus equum concitare, Ad cursum equum incitare, Equum laxatis habenis incitare. vide Roß.

Pfersisch/ vide Persisch.

Pfetzen/ klauben/ Vellicare. Heimliche Pfetzer/ Tropœi.

Pfifferling/ oder sonst anderer Schwam/ Fungus, Boletus.

Pfingsttag / Pentecoste, es. Dies vel Festum Pentecostes. Diei quinquagesimi celebritas. Zu Pfingsten auffm Eyß/ Ad Græcas Calendas.

Pfipsig/ Pituitosus, a, um. Der Pfips/ oder Pips Pituita, morbus gallinis usitatus. v. Schnupff.

Pflantzen/ vide Plantzen.

Pflaster/ vide Plaster.

Pflaum / Prunum. Pflaumbaum / Prunus. Pflaumgarten/ Prunetum. Wilder Pflaumbaum/ Schlehendorn/ Prunus silvestris. Wilde Pflaum oder Schlehe/ Prunum silvestre.

Pflegen / im Brauch haben/ Solere, Solitare, Assolere, Consvevisse, Consvetudinis esse alicujus, In more, vel usu habere. Pflegen/ Versorgen/ Curare, Procurare, Curam alicujus habere, gerere, Rationem habere, Fovere. Das zur Pfleg oder Verwaltung gehört/ Procuratorius, a, um. Pfleger/ Vormünder/ Curator, Procurator, Præfectus pupillorum, Tutor. Pflegerey/ Vormundschafft/ Tutela, Clientela, Patrocinium, Clientum defensio. Landpfleger/ Præses. Der Wollust pflegen/ Studere delitijs, Indulgere animo.

Pflicht/ Munus, Officium. vide Ambt. Pflichtschüldiger Gehorsam/ Obligatio, Debita obedientia. vid. Gehorsam. Verpflicht/ Obnoxius, Devinctus, Mancipatus, Obligatus, a, um. Verpflicht/ angenommen / Autenticus, Autoratus, Addictus, Obstrictus. Verpflichten/ Obligare. v. Binden. Verpflichtet seyn/ Debere. Verpflichten mit Eyd/ Autorare, Obligare, Obstringere Sacramento. Entpflichten/ Exautorare.

Pflug/ Aratrum. Pflugeisen/ Vomer. Pflugsterz od' Pflugkrümme/ Stiva, Buris. Pfluchschar / Rulla, Rallum. Pflughaupt / daran der Wagen gestossen wird / Dentale. Krümme des Pflugs/ Urvum. Pflugochsen / Triones, Boves aratorij. Mit dem Pflug abzeichnen/ Urvare, Aratro definire. Für den Pflug spannen/ Jungere, adjungere aratro, Ducere sub jugum. Pflügen/ Arare. v. Ackern. Pflüger/ Arator. vide Ackermann. Einen hinter den Pflug stellen/ Admovere aliquem aratro, Applicare ad stivam.

Pfnüfel/Catarrhus. vide Schnupff.
Pfost/Post/Postis.
Pfort/Porta,Portula,dim.Pförtner.v.Thür.
Pfriem/damit man das Haar scheidet/Discerniculum vid. Haar/ & Krauß. Langer Pfriem/ Framea, Germanorum telum. Scheidel Pfriem/ Acus. Schuster Pfriem/ Aal/ Subula.
Pfrimmen/ Erdpfrimmen/ Genista, æ. arbuscula est,flore luteo, & apib⁹ gratissimo Pfrimmenstaud/ Genista.
Pfulment / Fundamen, Fundamentum. vide Grundvest. Pfulment von Pfälen/Fistucatio,Palatio. Das Pfulment legen/ Jacere,ponere fundamenta. Vom Pfulment außreuten/Effundare, Funditùs, stirpitùs, radicitùs evellere.
Pfund/Libra,Pondo,indeclin. g.neut. Mina. Ein Pfund schwer Golds/ Libra, pondo auri. Halb Pfund/Semis,semissis. Anderthalb Pfund/ Sesquilibra. Pfündig/Libralis,e. Zwey Pfund/ oder zween Asses/Dupondius. Zweypfündig/Bilibris, bre. Dreypfündig/ Trilibris, e. Hundert Pfund/Centumpondium.
Pfütz/ Lach / Palus, Lama, Lacuna, Stagnum. Pfütziger ort/ Locus palustris,cœnosus. Pfützig/ mössig/ Palustris,e. Cænosus, a, um. Zu einem Pfütz werden/ Stagnare.
Phariseer/Pharisæus. Inde Pharisaicus,a,um. vide Gleißner/ & Heuchler.
Pillulen / Pillen auß der Apoteck/ Catapotia.
Pissen/ vide Brunzen.
Plag/Pestis. vide Pest. Plagen/Vexare, Agitare, Affligere, Exagitare, Torquere, vide Kummer/ & Pein.
Plan / flach Feld / Campus, Area. Grüner Plan/Viridarium. Auff den Plan tretten/In medium prodire. Ein Plan ebnen/Pavire.
Planetenstern/ Planeta, Stella erratica. Das Planetenlesen/ Fatorum prædictio.
Plantz/ Setzling/ Viviradix, Planta, quæ cum radice inseritur. Zweyg die geplantzt oder gepropfft wird/ Surculus insititius, Malleolus, Talea. Orth da man plantzet oder propffet/Seminarium, Plantarium. Plantzen / Plantare, Serere, Inserere, Seminare. Ein Schößling plantzen/ Taleas inhumare. Darunter plantzen/ Supplantare. Das jährlich wieder geplantzt wird/Restibilis, e. Eingeplantzt/ Insitus, Innatus, Ingenitus, Ingeneratus, a, um. Plantzung/ Plantatio. vide Impffen.

Plappern/ plaudern/ Blaterare, Blatire, Nugari, Garrire.
Plaster/Emplastrum. Weichen Plaster/ Malagma. Plaster oder Züglin/ Cataplasma.
Plaster/Esterich/Stratum, Pavimentum. vide Esterich. Plaster/Harenatum, substant. v. Mörtel. Geplästert mit Kiselstein/ Silicatus, a, um, stratum silice. Eingeplästerter Platz/ Pavimentata area. Plästern/ Sternere, Consternere, ut: Sternere viam.
Plateißlin/ Passer, Psitia, Græcè. Piscis plani genus.
Platter/ Tuber. vide Blatter.
Platz/ v. Orth. Ebener Platz/ Campus, Area plana. vide Ebene. Platz für der Thür/Vorplatz/ Vestibulum. Rennplatz/ Catadromus, vel, um. lat. Decursorium. Platz mitten im Hauß / Orchestra. Lauffplatz/ Curriculum. Spielplatz da man den Ballen in schlägt/Sphæristerium. Fechtplatz. Arena, Area gladiatoria. Turnierplatz/ Hippodromus. Schawplatz / Theatrum. Runder Platz / oder Fechtplatz zu Rom / Amphiteatrum. Vngeackerter Platz zwischen zweyen Furchen/ Scamnum.
Plaudern/ Außplaudern/ Effutire.
Plaum/ Pflaumfeder/ Pluma, Plumula, dim. Mollior & parva penna.
Plei/Plumbum. vide Blei. Pleischaum/ Molybditis. Pleiweiß/Psymmithium, vulg. Cerussa.
Plötzlich/vnversehen/ Subitus, Subitarius, Repentinus, Tumultuarius, a, um.
Plündern / Spoliare, Dispoliare, Diripere, Prædari, Deprædari, Spolia agere, Rapinis exhaurire, Prædas agere, Spolia detrahere. v. Beut. Zu plündern frey geben/ Diripiendum dare.
Podagra in den Füssen / Podagra. Podagra/ oder Schmertz in den Händen/ Chiragra. Podagra in den Gliedern / Dolor articulorum, Articulorum morbus, Articularis morbus, Arthritis. Podagrisch/ Podagricus, & Podagrosus.
Poet/ Vates, Poëta, Poëtices peritus, Carminum scriptor. Das einem Poeten zugehört/Poëticus, a, um. Poeterey wieder an sich nehmen/ Intermissa Poëtices studia repetere. Ad mansvetiores musas se referre. In gratiam cum Musis redire.
Pöfel/ das gemein Volck/ Vulgus, gen. neut. Plebs, Populus, Pars populi ignobilior, Multitudo.

Pohlen/Poloni. Polen/Polonia, quæ prius Sarmatia Europæa.

Polierung/Expolitio. Polieren/fegen/putzen/ Polire, Expolire, Edolare, Pumicare, Limare. Ungepoliert/ Rudis, e. Außpolirt Werckstück/ Toreuma, Gepolierter Spiegel. Læve speculum.

Polster / Culcitra, Tomentum. Polsterlein/ welche man den Thieren / anbindet daß sie nicht gedruckt werden/ Tomices, pen. cor.

Pomerantzapffel/ Chrysomelum, pen. prod. Pomerantzenbaum/Malus medica, Assyria.

Poppart/Bodobriga, Oppidum Trevirorum, non procul à Confluentibus.

Port/ vide Pfort.

Portugal/ Lusitania, nunc Portugalia.

Posen/Posnania, Majoris Poloniæ metropol.

Postbott/Veredarius. Posten/Pesafarij cursores, secund. Budæum. Postroß/ Veredus. Postmeister/ Veredorum magister, Cursorum præfectus. Posthauß / Stathmus, Mansio, Diversorium cursorum.

Pracht/ Pompa, Apparatus magnificus & solennis cum ostentatione, Magnificentia, Celebritas. Pracht/ Hoffart/ Fastus, Jactancia. vide Hoffart. Prächtig/ stoltz / Elatus, a, um. Arrogans. vide Hoffärtig. Prächtig/ Attalicus, a, um. Prächtig seyn im reden/Superbè loqui, Sesquipedalia verba loqui, Verbis magnificis, sesquipedalibus uti. Prächtig im reden/Grandiloquus, a, um. Prächtige Wort/ Ampullæ. Prächtiger weiß/ Tragicè.

Prag/Olim Casurgis, nunc Praga, Bohemiæ metropolis.

Prangen/ Magnificè agere, incedere, Inferre se graviter, Ostentare se. vide Hoffart.

Prassen/schlemmen/ Popinari, Nepotari, Helluari, Commessari, ventri obsequi, Gulæ indulgere, Dilapidare, dissipare bona. Prasserey/Popinatio, Helluatio, Commessatio, Compotatio. Verprasser/ Nepos, Helluo, Lurco, Ganeo, Popinator, Commessator, Gurges, Vorago. vide Fraaß /& Schlemmen.

Pregel/ Spira.

Predig / ein Red zum Volck/ Concio, Sermo, Oratio ad populum, Exhortatio ad populum, Homelia. Prediger/ A concionibus sacris, Concionator. vide Pfarrherr. Predigstul/ Concio, Suggestus, vel Suggestum. v. Cantzel. Vom Predigstul reden / Pro concione dicere. Predigen/ Concionari, Concionem habere. Allzeit eine Predige haben / Eandem decantare fabulam. Dem Gelehrten ist gut predigen / Dictum sapienti sat est.

Preiß/ Gloria, Laus, Honor, Decus, oris. vide Ehr/ & Lob. Den Preiß geben/ Primas tribuere, Palmam dare. Den Preiß haben/ Primas agere, Palmam obtinere, Non habere sibi secundum. Preisen/ Laudare, Celebrare, Efferre, Extollere. vide Loben. Eine Stadt preiß geben/ Urbem relinquere direptioni, Proponere ad prædam bona civium.

Preß/ oder Preßbaum/ Prælum. v. Kelter.

Preussen/Borussia. Die Preussen/Bructeri (ut putatur) nunc Pruteni, Borussi.

Prick/ ist wie ein Aal/ Lampreta, Muræna fluviatilis, Mustela secundùm Ausonium.

Priester/ Sacerdos, Sacrificus, Sacricola, Hierophanta, Mystes. Der oberst Priester/ Pontifex, Pontifex summus, maximus. vide Bapst. Das dem obersten Priester zugehört/ Pontificalis, Pontficialis, e. Pontificius, a, um. Fürnemster Priester/ Prothomysta. Priesterthumb/ Sacerdotium, Dignitas sacerdotalis. Priesterliche Würde/ Infulæ. Priesterlicher Würde berauben/ Infulis exuere, Exaugurare sacerdotem, vulgò Degradare. Bey Priesterlicher Würde befragen/ Per infulas adigere sacerdotem. Priesterambt/ Munus, Officiũ sacerdotale. Priesterliche Wey. Ordnung/ Ordo, Unum è septem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis. Einen zum Priester einweyhen/ Sacris aliquem ordinibus initiare, In sacerdotem venire. Einem Priester gebürliche Ehr beweisen / Debito honore sacerdotem afficere, prosequi. Heckpriester/ Sacerdos acephalus, qui sub nullius Episcopi disciplina gubernatur.

Pritschen/ Lata ferula clunes cædere, Infamibus ictibus notari. Pritschmeister / Tympanista pygæus, vel, pygiacus.

Probierstein/ Goldstein/ Index, gen. mas. Lydius lapis. vide Stein. Probstück/ Specimen.

Procession/ Supplicatio publica, cum magna clericorum & civium pompa ducitur ad templum, ad ædem principalem civitatis.

Profey / Latrina. vide Heimlich Gemach.

Profoß/ Quæsitor, Præfectus rerũ capitalium.

Propffen/ vide Impffen / & Plantzen. Einpropffung/ Emplastratio, aliàs Inoculatio.

Pro-

Prophet/ Weissager / Propheta, Vates, Divinus, Futura prædicens. Prophecey/ Vaticinium, Oraculum, Prædictiones.

Prosse/Zweig/Schoß/Germen. Einprossung/ Inoculatio. herfür prossen/Fruticare, & fruticari.

Proviant/ Commeatus, Annona. Proviantschiff/Naves annotinæ. Proviantmeister/Annonæ præfectus, Annonæ structor.

Psalm/ Psalmus. vide Gesang/ & Lied.

Pulßader / Arteria. v. Athem. Die Pulßader schlagen / Arteriæ micant. Langsam schlag der Pulßader / Pulsus venarum tardus. Schwach/ Langvidus. Geschwinder Schlag/ Citatus. Beständiger Schlag/ Stabilis. Den Pulß greiffen/ Pulsum venarum tangere, Venam tangere.

Pultbret/ Pluteus.

Pulver/ Staub / Pulvis, Pulvisculus, Terra trita. Polierpulver /Nitella. Büchsenpulver/Pulvis tormentarius. Schabpulver/ Rasamentum. Zu Pulver machen/ In pulverem redigere, Pulverare. Zu Pulver werden/ Pulverescere, In Pulverem redigi.

Punct/ Tittel/ Punctum, Apex. Der Mittelpunct eines jeden Dings/ Centrum. Bey einem Puncten treffen/ Rem acu tangere, Prov. Von eim punct an den andern/ Articulatim & distinctè.

Puppe/ Pupa, Pupula, dimin.

Purgatz/ Alvi purgatio, Medicamentum catharticum. Die Purgatz wircket nicht / Purgatio non respondet. Purgieren/Purgare alvum.

Purpurfarb/Purpura, Color purpureus, Tyrius, Citrinus, Sarranus, Thessalicus, Ostrum, Conchyle, vel Concha marina ex cuj⁹ sangvine hic color fit. Pelagiū, Murex. Purpurfarb/Porphyriarius, Pumiceus, Ostrinus, Coccius, Coccineus, Molochius, a, um. Purpurkleid/Vestis purpurea, Conchyliata, Vestis coccina, Ostrina, Tyria, Vestis Murice tincta. Purpurfarb werden/ Purpurascere. Mit Purpur gezieret/Purpuratus, Purpurâ indutus, exornatus. Das zur Purpur gehört/ Purpureus, Coccineus, a, um. Purpur Violblum/ Hyacinthus, lat. Vaccinium.

Purplen/ Kindsblatern/ Durchschlecht/ Vari, Varioli. Tubercula exigua, & dura sunt in facie.

INCIPIENTIA
á Q.

Quad/ v. Bös. Quad von jemands reden/ Fines in oratione excedere, quos honestum præscribit.

Quaderstein / Lapis quadratus, Saxa quadrata.

Qual/ vide Pein & Schmertz. Quälen/ Angere, Vexare, Premere, Discruciare, Torquere.

Quartier / In welchs Quartier gehörest/ Ex qua statione es. Cujus centuriæ. Quartiermeister/Mensor, Designator diversoriorum.

Quärtlein/ vierdten theil von einer Maß/ Cotyla, Hemina.

Queckfilber/ Argentum vivum, Mercurius.

Quel/Brunquel/Brunnader/Scatebra, Scaturigo, Ebullitio aquæ è terra exilientis. Herfür quellen/ Scatere, Scaturire, Promanare, Profluere, Emanare. vide Fliessen.

beQuem/ geschickt/Habilis, e. Aptus, Idoneus, Accommodatus, Congruus, Appositus, Utilis, Consentaneus, Opportunus, Accommodus, Concinnus, a, um. Conveniens, Congruens, Conformis, e. v. Füglich. Bequemlich/ Opportunè, Idoneè, Convenienter, Accommodatè. v. Füglich. Bequemlicheit/ Habilitas, Convenientia, Aptitudo, Oportunitas. Bequem machen/ Conformare, Aptare, Accommodare. Bequem seyn/ Decere, Condecere, Respondere, Convenire impers. Quadrare, metaphor. Aptum, idoneum, habilem esse. Wolbequemung/Decentia. Unbequem/Inhabilis, e. Dissonus, Absurdus, Incongruus, Incommodus, Importunus, Ineptus, a, um. Unbequemigkeit / Importunitas. Unbequemlich/ Importunè, Incommodè, Inconvenienter.

Quendel/ Thymbra, est herba, latin. Cunila, fortè Satureia.

erQuicken/ Recreare, Refocillare, Reficere, v. Laben. Erquickung/ Recreatio, Refocillatio.

Quintlin/ Drachma.

Quittantz/ Quittung / Apocha, Acceptilatio, Scriptura, qua creditor testatur sibi à debitore satisfactum. Ein Quitantz geben/Apocham dare.

Quitten / Kütten / Cotoneum, Cydoneum, Pomū cydonium. Quitten Lattwerg/ Cydonitis.

INCIPIENTIA,
ab R.

Raab/ Arrabo, nomen fluvij.

Raab / Rapp / ein Vogel / Corvus. Nachtraab / Nicticorax. Das einem Raben zugehörig ist/Coracinus, a, um. Das von einem Raaben ist/ Corvinus, a, um. Raabengeschrey/

schrey/Crocitus. pen.prod. Gehe daß dich die Raaben fressen / Vade ad corvos, I corvos pastum. v. Galg.

Raab/Rab/Bregetium, oppidum Pannoniæ primæ.

Räb/ Räbzweig / Palmes, vitis surculus seu flagellum. Vnnütze abgeschnittene Räben/Sarmentum vitis. Räbschoß/eingelegte Räbe/Germen, Propago, vel Propages. Räbe/Weinstock/ Vitis. Räb an einem Baum gezogen/ Vitis arbustiva. Räbsetzling/Tradux. Räblaube/Vitis pergulana. Zweyäugig Räb / Bigemmis, e. Dreyäugig Räb/Trigemmis, e. Ein alter Räbstock der wiederumb eingelegt ist/ Propago. Räb die mit den Wurtzeln eingesetzt wird / Viviradix. Räben die sich allenthalben plantzen lassen/ Miscellæ vites. Wilde Räb/Labrusca. Das von Räben ist gemacht/Vitigineus, a, um. Das zun Räben oder Weingarten gehört/Vinaticus, Vinearius, a, um. Vinealis, le. Räbfeld / Räbgarten / Vinetum. Räbaug / Gemma. Räbblat/ Pampinus. Räbblätter abbrechen / Pampinare. Räbenzinck / Claviculus, vel Clavicula, Capreolus aliàs. Röbknebel / Malleus. Räbast oder Arm / Duramen, Duramentum. Ort da man Räbzweig pflantzet/ Vitiarium. Räbsteck/ Weingartpfal/Pedamen, Pedamentum vitis, Ridica, Pertica, Palus, Statumen, Vallus, Adminiculum. Räbmesser/ Falx putatoria, Sirpicula. Räbmann / Weingärtner/ Vinitor, Cultor vinearum, qui vineas colit. Räbenpflantzer/Vinisator. pen. cor. Räbmonat/ Hornung/Februarius. Räben vnterstützen / Pedare vites. Räben schneiden/ Putare vites. Räben einlegen/Propagare vites. Räben behawen/ Defrondare vites, Pampinare. Entwerffen den Räben vñ Bäumen/Ablaqueare vites. Räbhun/ Perdix. Schreyen wie ein Räbhun/ Cacabare.

Rabuntzeln/ Rabunculus, vel Rapuntium.

Rach/Straff/ Ultio, Vindicta, Animadversio pro delicto, Vindicatio, Libido ulciscendi, Cupiditas vindicandi, vide Rechen. Die brennend Rach wunschen/Diris devovere, Diras imprecari. vide Verfluchen.

Rache/der Rache/Palatum. Rache/Schlund/ Faux, Fauces, Gutturis angustiæ.

Rad / Rota, Rotula, Rotella, dimin. Orbita. aliq. Radspeych/ Radius. Der Bogen am Rad/ Absis, Curvatura rotæ. Die Nab am Rad/Modiolus rotæ, Foramen modioli in quo axis versatur. Eysin Radschienen/Canthus, Ferrum quo absis munitur. Radfelge / Tympanum, aliqu. item Absis. Radnagel / Paxillus, Embolium, Obex, qui rotæ præfigitur ne excidat. Radsperre / damit man das Wagenrad sperret im Bergabfahren / Sufflamen. Radbrechen/ auffs Rad legen/Confringere membra rotâ, Conteutere brachia & crura rotâ, Cogere aliquem rotas ascendere, Comminuere artus rotâ, Rotâ punire.

Räden/Sieben/Cribrare, Incernere, Cribro incernere, Excutere cribro. v. Siben.

Raggetten/Reticulum, Instrumentum chordis intentum quibus pila excipitur, expelliturque. Raggette / Pyroboli, Missilia ignita, Radij nitrati, Radij pulvere tormentario farti.

Ragwurtz/Satyrion, herb. est folijs lilij rubri.

Rahn/ Gracilis, le. Gracilentus, Junceus, a, um. vide Schwanck.

Rangen/ Rängeren/ Pandiculari.

Rapp/Corvus. vide Raab.

Rasen/ Insanire. Bacchari. vide Wüten / & verb. Sinn. Rasender/ Furiosus, Insanus, Furibundus, Phreneticus, In Furorem versus, Rabie agitatus, Emoræ mentis.

Rantzon geben / Facere redemptionem, Redimere captivos, Redimere captivos ab hostibus.

Rätzel / ein verwickelte Red / Gryphus, Ænigma, Problema, Quæstio obscurior & perplexa, Obscurus sermo, Oratio verborum involucris tecta. Rätzel Auffgeber/Ænigmatistes.

Rätich / Raphanus, pen. cor. Radicula. dim. Meerrätich/Raphanus major, Sinapi Persicum, Raphanus silvestris ut quidam putant, Armoratia, forte idem.

Rath/Anschlag/Consilium, Consultum, Sententia, Mens, Deliberatio. Rath/Rathsession/ Versamblete Oberkeit/Senatus, Publicum consilium, Consessus Senatorum, optimatum, ordo senatorum, Auß deinem Rath / Angeben/ Tuo consilio, Tuo suasu, hortatu, ductu, instinctu, Te auctore, suasore, auspice, Te suadente, hortatore, impulsore, Te duce. Eines andern Rath folgen/ Alieno duci consilio, Aliorum consilijs obsequi, assentiri. Guten Rath geben/ Sanum dare consilium, Prudenter consulere. Vorrath an Speiß / Commeatus. Cibaria, Co-

pia alimenti. Rathen/ Rathgeben / Consulere, cum Dativo, Suadere, Consilij sui copiam facere, Suggerere consilium, Consilio non deesse. Raths pflegen / Consulere, cum Accus. Rathloß/Inops consilij. Das zum Rath gehört / Suasorius, a, um. Rathen/ Muthmassen / Divinare, Conjecturare, Augurare, Conijcere. Hariolari. Berahter / Divinator, Conjectator, Aruspex. Errahtē/Conjectura assequi. Die sach errathen/ Rem acu tangere. Jns gemein rathen / In commune consulere. Rathung/Suasio, onis. Jn vnglück gerathen/Deijci in maximas difficultates, Involvi, implicari calamitatibus. vide Armuth/ Jammer. Mißrathen/Male cadere, evenire, Adversum cadere, Exitum infelicem sortiri. vide End. Verrathen / Prodere, Tradere, Deferre, Quadruplare. Verräther / Proditor, Delator, Quadruplator. Verrätherey / Proditio, Delatio. Widerrathen / Dissuadere, Dehortari, Deterrere, Absterrere. Widerrathung / Dissuasio, Dehortatio. Wolgerathen / Prospere, bene cadere, Peropportune, commode cadere. Rath pflegen/fragen/Consulere, cum accus. Aliquem in consilium adhibere, Petere, Exquirere consilium. Ein Rath fürnehmen / Intendere consilium. Zu Rath werden/ Inire consilium. Rathgeber/Consiliarius, Consultor, Suasor, Consulens, A consilijs. Eins andern Rath werden/Mutare sententiam, Reddere calculum, Vertere velum. proverb. vide verb. Sinn/& Meinung. Rathhauß/ Curia. vide verb. Hauß. Rathschlagen/Consultare, Deliberare, Consilium capere, Inire consilium, Consilia conferre, Consilia agitare. Rathschlagen miteinander / Communicare consilia inter se. Ort da man rathschlaget/ Deliberamentum. Rathschlägig/ Deliberativus, a, um. Berathschlagung/Consultatio, Deliberatio, Consilium. Rathschlag des Gemüths/ Ratio. Rathsherr/Senatorij ordinis, Ex ordine senatorio. Rathsherrn / Laticlavi, Senatores, Amplissimus ordo, Amplissimus magistratus. Das zu einem Rathsherrn gehört / Senatorius, a, um. Der von einem Rathsherrn gebohren ist/ Rathsherrn Söhn/Patricij, Senatorum, qui Patres dicebantur filij, quod à Patribus essent procreati. Rathsherrn Kleid/Latusclavus. Eins Rathsherrn Gut/ Census senatoris. Rathsherr der allein den Obern zustimmet / Pedarius senator, Hinc Pedaria sententia. Rathsbuch/ Acta curiæ. Auß dem Rathsbuch außthun/außleschen/ Ex actis curiæ delere. Jn das Rathsbuch schreiben / In acta curiæ referre. Rathsschreiber/ Amanuensis curiæ, Secretarius, vulgò. Ein Rath erkiesen / Legere in senatum, Allegere in senatum. Den Rath versamblen / Senatum vocare, vel cogere. Dem Rath fürhalten / Referre ad senatum. Den Rath von einander lassen/ Dimittere senatum. Auß dem Rath stossen / Movere senatu. Raths Erkantnüß / Senatusconsultum. Für den Rath lassen / Audientz geben/ Dare senatum alicui. Der Rath sitzt / Curia considet. Der Rath ist auffgestanden/ Senatus est missus, vel dimissus. Rathsbott/Accensus curiæ. vide Büttel. Du bist mein Rathsgeber gewesen / Tu mihi auctor & suasor fuisti, vel extitisti. Te auctorem secutus sum. Tuo consilio usus sum. Rathe mir nicht darzu/ Ne sis mihi auctor. Dein Rath gefelt mir / Tuum mihi probatur consilium. Accedo ad tuam sententiam. Jch rathe dir / Hoc tibi consilij do. Si meum consilium aliquid habet apud te ponderis, hoc facies. Me auctore, impulsore hoc facies. Anderer Leuth Rath folgen / Alieno duci consilio, Alieno uti consilio. Seinem eigenen Rath folgen / Sibi ipsi parēre, Ipse sibi ducem esse. Suo duci consilio.

Ratz/ Ratt/ Glis, iris, Mus major. Ratzenstall/ ort da man die Ratzē zeucht/ Glirarium. v. Mauß.

Raub/Præda, Rapina, Spolium. vide Beut. Raub dem Feind abgenommen/Manubiæ, Exuviæ. Rauben/Prædari, spoliare, Prædam facere, Deprædari, Spolia detrahere, rapere, vi auferre. Rauberey / Latrocinium, Grassatio, Prædatio. Rauber / Prædo, Grassator, Deprædator, Spoliator, Raptor, Direptor, Expilator, Depeculator. MeerRauber/Pirata. Das zu solcher rauberey gehört / Piraticus, a, um. MeerRauberhauß/ Piraterium. Meerrauberey treiben/ Piraticam exercere. Rauberschiff/ Myoparo, onis. Strassenrauber/ Latro, Latrunculus, dim. Das vom Raub ist / Prædacius, Prædatitius, a, um. Das zum raub gehört/Manubialis, e. Berauben/ Spoliare, Dispoliare, Exuere, Nudare, Exspoliare, Denudare, Expilare, Compilare. Deprædari, Despoliare, Latrocinari, Populare, & Populari. Berauben eines lieben dings/als Weibs vnd Kinder/Orbare, orbefacere. Beraubung der Kinder/ Orbitas. Der Augen beraubt/Lumine ocu-

oculis cassus, orbus, orbatus. Berauben der Männlichkeit/ Emasculare. Beraubung / Blünderung / Spoliatio, Despoliatio, Dispoliatio, Direptio, Expilatio, Compilatio. Einer Hand oder Glids beraubt/Mancus. Beraubet/ Viduus, Privatus, Orbatus, a, um. Heimlich berauben/ Suppilare. Zusammen rauben / Compilare. Zusammenrauber / Compilatores. Kirchenraub/ Sacrilegium. Kirchenrauber/Sacrilegus.v.Dieb. Raubgierigkeit / Rapacitas. Räubisch / Rapax. gen.omn.

Rauch/Fumus,Vapor ex igni exhalans. Rauch von Gewürtz / Suffimentum ex aromatibus, & aliis odoribus. Ein herrlicher vnd lieblicher Rauch/ Thymiama. Räuchig/Fumosus, a, um. Räuchern/ rauchen/Fumare,Fumigare,Fumum emittere. Beräuchern / Suffire, Thymiamata incendere, Fumigare, Fumum excitare. Von vnten auff räuchern / Suffire,Suffumigare. Räucherung/Suffitus, Suffitio, Suffimentum,Fumigatio,Vaporatio, Suffumigatio. Rauchloch/Infumibulum, Naris, idem. Rauchkammer/ Fumarium. Weyrauchfaß / Thymiamatorium, Thuribulū,Acerra. Weyrauch/Thus. Den Göttern opffern vnd räuchern / Lustrare divis. Geräucht Fleisch / Caro fumata.vide Dürr. Es ist kein Rauch da nicht ein Fewer bey sey/ Flamma fumo proxima.

Rauch/ vneben/ vngleich / Asper,Salebrosus, Fragosus,Venosus,metaph.Scaber,a,um.Confragosus,a,um,multas habens salebras,Aliquid habens asperitatis. Rauch von Haaren/ Hirsutus,Hispidus, Horridus, Hirtus,Pilosus,a,um. Nicht rauch / Levis, prim. lon. vel Lævis. vide Glatt. Rauche örter/Salebræ,arum, plur. tant. Loca inæqualia, aspera & prærupta, Asperitas, Scabrities. Das Rauchwerck / Prima manus. Rauchwercken / Asciare, Exasciare. Raucher Acker/ Laboriosus ager. Rauch Wetter/ Inclementia aëris. Rauch seyn/ Horrere. Rauch werden / Inhorrere, Horrescere. Rauch machen/ Exasperare. Rauch/Grimm/Sawer/Sævus, Tetricus, Durus, Severus, Asper, Austerus, Rigidus,a,um.Immitis,e.

Raud / Scabies. Psora. Böse Raude/ Lepra, vulgò. Schüpechtige Raud zwischen den Härlein des Haupts/Bartd/ꝛc. Erbgrind/ Porrigo, inis, pen.prod. Schüpechtige Raud/Lichen,Lichenis, Mentagra. Ein räudiges Schaaf macht ein gantze Heerd räudig / Sicut grex totus in agris unius scabie cadit, & porrigine porci.

Raum/Platz/ Locus, spatium. vide Gelegenheit. Räumen/ hinweg thun/ Amovere,Removere, Dimovere, Semovere, Loco movere. Räumen vmb die Räb vnd Wurtzeln der Bäum/ Ablaqueare vites, arbores.

Raup / Krautwurm / Eruca, Convolvolus, Volvola, Involvolus,Campe.

Rauschen/ Strepere, Strepitum edere, Susurrare, Cum strepitu palpitare, Murmurare, Admurmurare, Commurmurare, Crepare. Allenthalben rauschen / Circumstrepere. Außrauschen/ Mit einem Geräusch außspotten/ Exibilare, Explodere, Cum sibilo & strepitu eiicere, Expellere sibilatione tumultuaria, Expellere sibilis. Mitrauschen / Constrepere. Widerrauschen / Obstrepere. Embsig rauschen/ Crepare, Concrepare, Strepitare, Instrepere, Perstrepere. Rauschig von gewässer / Undisonus,a,um. Rauschung eines fliessenden Wassers/ Murmur. Rauschung / Geräusch / Strepitus, Stridor, Murmuratio, Susurrus, Susurratio, Fremitus,Murmurillum.

Er hat einen Rausch/ Est vino semigravis. Plus paulò adbibit. Paullum subbibit.

Raute / Ruta,herba, est. Maurauten / Ruta muraria,Capillus Veneris,Pollyrrichon. Geyß rauten/ Ruta capraria.

Raw, Rudis,e. Asper,Scaber,a,um.v. Rauch.

Reb/Vitis.vide Räb.

Räbhun / Perdix, Gallina corylorum. Cacabat hinc perdix. Es schlagt oder schüttlet.

Reh/ oder Reeh / Caprea, pen.corr. Dorcas. græce. Reehbock/ Capreolus.

Reche/ Rastrum,in sing. neut. in plur. masc. Rastellum,dim. Pecten. Instrumentum dentatum. Mit Rechen zerscharren/ Rastris terram rimari. Eyserne Rechen damit man das gesäet Korn säubert/Sarculum.

Rechen / Widergelten / Ulcisci, Vindicare, Vindictam sumere, capere, Pœnas expetere. Recher/ Ultor, Vindex, Vindicator. Rechung/ vide Rach. Seines Vaters Todt rechen / Ulcisci patris mortem. Sich an seinem Feind rechen/ Ulcisci inimicum.

Rechnen/ vberschlagen/ Calculos subducere, Computare, Ratiocinari, Calculare, Calculum pon-

ponere cum aliquo, Supputare, Revocare ad calculos, Ponere rationem, Conferre rationes, Putare rationem, habere, componere, inire rationem, Vocare ad calculos, Supputare rationem. Außrechnen/ Assequi ratione, Colligere. Rechentisch/ Abacus, & Abax. Rechenbuch/ Diarium, Rationarius, Calendarius liber. vide Register. Rechenkunst/ Arithmetica, Ars numerandi. Rechenmeister der rechnen lehret/ Logista, æ, vulgò Algorista. Rechenmeister / Rechner/ Calculator, A rationibus, à calculis. Rechenpfenning/ Calculus. Rechnung / Rechenschafft/ Ratio, Calculatio, Supputatio, Subductio, Ratiocinatio, Ratio, Ratiuncula, dim. Rechnung/ Rationes, Tabulæ rationum. Rechnung der Ein- vnd Außgab/ Rationes accepti & expensi. In die Rechnung bringen/ Subducere aliquam pecuniæ summam in rationem, Referre in rationem, In rationem inducere, reducere, Rationibus inferre. Rechnung geben/ Rationem ferre, reddere. Rechnung thun / Rationem ponere, subducere, conficere, putare. Die Rechnung in die Rentkammer liefern/ Rationem referre ad ærarium, vel Quæstores. Die Rechnung recht seyn / Rationem stare. Für Gewinn rechnen/ In lucro ponere. Vnter etwas rechnen/ zurechnen/ Annumerare, In numerum, album, catalogum suorum amicorum referre, ponere, adscribere. vide verb. Zählen. Einen vnter die Heiligen oder Martyrer rechnen / Referre aliquem in album Sanctorum, vel Martyrum, Adscribere aliquem catalogo Sanctorum, vel Martyrum, vulgò Canonizare. Zurechnen/ zumessen/ Acceptum referre, vel ferre, Imputare, Adscribere, Tribuere. Ordentliche Rechnung/ darauß man schliesset / Syllogismus, lat. Ratiocinatio. Nach meiner Rechnung / Ut rationem ineo, ut ratione colligo, ut ex ratione conijcio, ut mihi ex ratione liquet, vel liquido patet, ut mihi ostendit ratio.

Recht/ Strack/ Rectus, Directus, Prorsus, Porrectus, a, um. Rechtwol/ Bene, rectè, Probè, Concinne, Apte, meritò. Recht billich/ Æquus, Rectus, a, um. Fas. Vnrecht/ Prave, Perperam, adverb. Rechtfügig/ Dignus, Aptus, Appositus. a, um, vide Füglich. Sich recht fügen / Subservire. Zu recht bringen/ Instaurare, Restaurare, Corrigere. vide Bessern. Das recht / Verum, Rectum, substant. Rechte/ rechte Hand/ Dextera, Dextra. Zur rechten Hand hinauß/ Dextrorsum. Rechts vnd lincks/ Ambidexter. Das Recht/ die Billigkeit/ Jus, juris. Justum, Æquum. substant. Æquitas. Das natürlich Recht/ Jus naturæ, vel naturale. Keyserlich / Bürgerlich/ oder Weltlich Recht/ Jus civile. Das Geistliche Recht/ Jus pontificium, Canonicum. Aller Völcker gemein Recht/ Jus gentium, humanum. Landrecht / Jus municipale. Geschrieben Recht/ Jus scriptum. Recht das nicht geschrieben ist/ Jus non scriptum. Stadtrecht / Jus municipale, vel prætorium. Recht das in Brauch ist kommen / Die Gewonheiten/ Jus moribus receptum. Bürgerrecht/ Jus civitatis. Das Bürgerrecht geben / Jus civitatis dare. vide Bürger. Das scharpff vnd streng Recht/ Jus summum, Jus strictum, Rigor juris, Legum severitas, Apex juris. Das nach dem Rechten ist / Juridicus, a, um. Rechten/ Rechtshandel wider einen führen/ Litigare cum aliquo, Judicijs conflictari, Jure certare, Agere cum aliquo, Discertare, Agere coram judice, apud judicem, Judicio decertare, Contendere, Litem habere, Lege certare. Rechtfertigen/ Justificare, Justum, probum reddere, Pronunciare. Rechtlich/ Rechtmässig/ dem Rechten nach/ Jure, Legitime, Licite, Lege, Legibus. Rechtsgelehrter/ der das Recht außlegt / Jurisperitus, Jureconsultus, Jurisconsultus, Interpres juris, legum, Juris antistes, Legum peritia insignis, Jurisprudentiæ candidatus, Juridicæ facultatis peritus, Utriusq; juris cognitione clarus. Der in den Rechten studirt/ Leguleius, Cic. Candidatus juris. Baccalaurius im Rechten/ Lyta, vulgò Juris Baccalaureus. Licentiat im Rechten/ Prolyta, vulgò Licenciatus Juris, à licentia docendi. Der Rechten Doctor / Juris doctor, qui apicem juris attigit. Recht begeren / Jus postulare. Rechtshandel/ ein sach die für Gericht gehandelt wird/ Actio, Actio forensis, Causa judiciaria, Controversia, Lis. Rechtliche Anklag/ Juridica actio, Dica. Den Rechtshandel verlieren/ Causa, Formula cadere, Vinci judicio. Das gern rechtet/ Litigiosus, a, um. Recht sprechen/ erkennen/ Cognoscere causas, Pronunciare judicium, sententiam, Decernere, Discernere litem. vid. Vrtheil. Rechtspruch/ Vrtheil/ Sententia, Judicatum, Decretum. Der letzste Rechtshandel/ da kein Partheil sich absondern darff / Peremptorium.

rium judicium. Das zu Rechtshandeln dienet/ Forensis,e. Verlassung des Rechtshandels/Desertum vadimonium. Auffrecht/Gerecht/Rectus, Apertus,a,um. vide Fromm. Gerecht/Æquus,Justus,a,um.vide Fromm/& Billig. Auffrichtigkeit/Rectitudo,Candor. Auffrichtig/Libere,Sincere,Candide. Unrecht/Injustus,Improbus,Reprobus,a,um. Für Recht laden/fordern/ In jus vocare, vide Fordern/Für Recht kommen/Judicium subire,Comparare,sistere se tribunalibus. Gerechtigkeit/Justitia,Æqualitas,Justum,Fas. Das Recht/Gericht zuhalten/ Jurisdictio. Nach seinem Recht zuhandeln/Suo jure agere. Ablassen von seinem Recht/Jure suo decedere. Gerechtigkeit in acht haben/ Justitiæ rationem habere, Sequi ducem justitiam, Justitiæ servire. Mit Recht einen fürnehmen/ In jus ducere, Lege agere,Intendere litem,Dicam scribere, Dicam impingere, Litem alicui promittere. Beym Rechten Bürgschafft leisten/ Vadimonium promittere. Zu Recht setzen/Calculum promittere, porrigere,proponere,censendi potestatem facere, mittere in consilium. Zu Recht anfallen / Manus injicere. Nach der Schärpffe des Rechts handeln/Summo jure agere, Ad extrema jure decurrerere. Einem Recht thun oder leisten / Jus reddere alicui. Seinem Recht nachgehen/Suum jus persequi. Das Recht mit einem versuchen/ Jus experiri cum aliquo. Der Rechtshändel unerfahren/ Forensium rerum imperitus. Das Recht abschlagen/weigern/ Recusare judicium. Mit Recht verfortheilen/ Judicio circumvenire, opprimere. Verbürget werden/Vadari. Bürgen setzen/ stellen/ Dare vades. Bürgen / die Bürgschafft geleistet haben/ Vadimonio obstricti. Den versprochnen Rechtstag leisten/ Vadimonium obire, sistere. Den gelobten Rechtstag auffziehen / Vadimonium differre. Den gelobten Rechtstag nicht leisten/ Vadimonium deserere. Im Rechten antworten / Dicere causas. Mit dem Gegentheil im Rechten heimlich sich verstehen/ Colludere. Wider Recht thun / Jus violare. Es sey Recht oder Unrecht/ Quo jure quaque injuria. Unrecht/Injustus,Iniquus,Injurius,Injuriosus,a,um. vide Unbillig. Ungerechtigkeit/Injustitia,Iniquitas,Injuria.

Rector in einer Schulen / oberster Schulmeister/Gymnasiarcha, Archididascalus, Gymnasii præfectus, Præfecturam agens scholasticam, Scholastici cœtus Moderator.

Red/ Sprach des Menschen/ Oratio, Sermo, Eloquium,Lingva,Locutio. Red oder Außsprechung der Wörter/Loquela. Eine lange Red/Oratio proprie. Kurtze Red/ Oratiuncula. Kurtze Red/Sermo brevis,succinctus,Laconismus,Sermonis compendium, Breviloquium,Sermonis brevitas. Gemeine Red/Rumor. vid. Geschrey. Schimpffred/Dictum,Dicterium.vid.Schimpff. Schlußred ein Ding zu beweisen/Argumentatio, Syllogismus,Argumentũ,Ratiocinatio. Schlußred/Beschluß der Rede/Epilogus,Clausula,Conclusio,Peroratio. Vergebliche unnütze Red/Nugæ, pl.tant.Nugamenta.vide Schwetzen. Unzierliche Red/Sermo incultus, illepidus, Oratio inepta, invenusta, illepida, jejuna, arida. Zierliche außgeputzte Red/Oratio elaborata,ornata,compta,limata, culta,polita, perpolita, Oratio omni elegantiarum genere instructa, insignis. Die Red beschliessen/ Perorare. Betriegliche Red/ Sophisma,Oratio captiosa. Gespräch-Rede/Colloquium, Dialogus. Die Gestalt der Rede/Phrasis,Dictio,Stylus,Character. Gottes Rede/Oracula Dei. Kürtze der Red/Brevitas,Breviloquentia, Breviloquium, Sermonis compendium. Lange Red/Macrologia,Longus sermo. Unterscheidung der Red/Lingva,ut: Lingva Hebraica, Græca, Latina. Dialectus. Vorred/Eingang der Red/ Prologus,Præfatio,Præfatiuncula,Procemium, Exordium,Exorsus, Proloquium, Orationis initium, principium. Ein Vorred thun/ Proloqui,Præfari. Anfang der Red thun/Procemiari. Die Red ist ein Anzeigung des Gemüths/ Oratio est index,argumentum,nota animi, Oratio arguit animum, Sermo prodit virum. Umbred/Ambages, metaphor. Eine Red öffentlich zu dem Volck thun / Agere ad populum, Orationem, vel concionem habere, Orare, Perorare, Orationem recitare. Red thun vor Gericht/ Orare causam. Einem in die Rede fallen/ Interpellare loquentem, Interrumpere sermonem alicujus, Interfari. Renck suchen in der Red/ Argutari. Süsse herrliche Wolredenheit / Nestoria facundia. Reden/sagen/Dicere,Loqui,Fari,Facere verba, Referre, Sermocinari,Verba fundere,Verba habere,Sermonem habere,Verba promere, edere, Rumpere silentium, In verba, in

vocem erumpere, Mittere vocem. Anreden/ Alloqui. Affari, Compellare. In der Rede etwz verlägliches anrühren/ Tangere ulcus. Vnnütze Ding reden/ Nugari. Mit einem reden/ Admittere ad colloquium. Anlas zu reden suchen/ Quærere sermonem, Quærere ansam loquendi. Anders reden/ anders meynen/ Alia dicere, ac sentire. vide Meynen. Anders bereden. vide ibidem. Außreden/ hell reden/ Eloqui, Effari, Efferre, Enunciare, Pronunciare, Exprimere. Außreden/ Red schliessen/ Finem dicendi facere, Absolvere orationem, Perorare. Außtrücklich reden/ Nuncupare. Außredung/ Dissertatio. Bereden/ überreden/ Persvadere, Fidem facere, Inducere, Pellicere, Impellere ad credendum, Persvadendo flectere, In sententiam quandam trahere. Beredung/ Vberredung/ Persvasio, Persvasus. Das leichtlich zu bereden ist/ Persvasibilis, e. Beredt/ überredt Persvasus, Adductus, Impulsus. Beredt seyn/ Persvasum habere. Bewegen mit reden/ Persvadere. Beredt. vide infra, Wol beredt. Begeren zu reden/ sich zum reden rüsten/ Dicturire. Tapffer oder frey reden/ Ingenuè loqui. Darzwischen reden/ Interloqui. Durch Zeichen reden/ Signis loqui. vide Deuten. Einem übel nachreden/ Rodere famam alicujus. Einfältig reden/ Agere pingviore Minerva, Crassa Minerva dicere, Filo tenuiore, Pingviore formula dicere. v. Schlecht. Embsiglich reden/ Dictitare. Gemachsam reden/ Submissè loqui, Occultè, clam, & quasi in aurem dicere, Hiscere. Gröblich reden/ Obscè loqui. Gute Red/ Eulogium, lat. Benedictum. Guts Reder/ Benedicus. Guts reden/ Benedicere, Favere ore. vide Loben. Etwas erdichtes reden/ Comminisci, Commentum, commentitiū quid loqui. Heimlich reden/ Susurrare, Insusurrare, Consusurrare, Mutire, Mussare. Heimlich begehren mit einem zu reden/ Petere aliquem secretum. Hinterreden/ affterreden/ Detrectare. vide Verleumbden. Hinterreder/ Obtrectator, Vitiligator, Zoilus, Susurro. Hievon ist gnug geredt/ De his hactenus, Hæc hactenus, Mihi jam satis superq; dixisse videor, Hæc de istis dixisse sufficiant, Sed quid ago? Jrgend auff reden/ Alludere. Kürtzlich reden/ Breviter loqui, Brevi dicere, Uti verborum brevitate, Laconicè dicere, Non multis morari, In dicendo brevem, breviorem esse. Kurtz vnd gut/ zierlich reden/ Ore rotundo dicere. Lateinisch reden. vide Latein. Lieblich reden/ Blandè loqui, Svaviter dicere, Mira verborum svavitate vel dulcedine uti. Mißreden/ Labi verbis. Miteinander reden/ Miscere sermones, Conferre sermones inter se, Inter se colloqui, Inter se conferre, Cum aliquo colloqui. Nachreden/ Obloqui, Mordere, metaph. Nachredung/ Maledicentia, Calumnia, Mordacitas, Obtrectatio. Nicht reden dörffen/ Non audere mutire, hiscere, Mussare non audere, Ne verbulum quidem audere proferre, Ne gry quidem loqui. Nicht reden können/ verstummet/ Loqui nequit, Verba deficiunt, destituunt eum, Loquela intercipitur ei, Voce destituitur, Vox faucib⁹ hæret. Schnell reden/ Ruere in dicendo, Præcipitare sermonem, Præcipitanter loqui. Sich mit einem vnterreden/ Disserere, Conferre cum aliquo. v. supra Miteinander reden. Spitzfindig reden/ Argutari. Stoltz reden/ Ampullis verborum uti, Uti verbis sesquipedalibus. vide Pracht. Vbel reden/ fluchen/ Maledicere, Improbari. vide Fluchen. Vbel nachreden/ vide verbis Laster/ & Leumbde. Vergebens reden/ Sine pondere verba facere, Inanem, inutilem habere sermonem. Vmbreden/ Circumloqui, Ambagibus verborum uti, Uti circuitione. Vmbredung/ Periphrasis, Circumlocutio. Nicht Vmbred brauchen/ Nihil uti circuitione, Ambagibus. Vnweißlich reden/ Effutire, Garrire, Effundere, Jactitare. Weitläufftig reden/ Copiosè loqui, Copiosum esse in dicendo, Longum, longiorem esse in dicendo. Widerreden/ widersprechen/ Obloqui, Contradicere, Obstrepere, Obgannire, Obmurmurare, Reclamare. Wolberedt/ Eloquens, Facundus, Disertus. Wolreder/ Redner/ Rhetor, Orator, Declamator, Vir dicendi peritus. Wolredenheit/ Wolredung/ Eloquentia, Facundia, Vis eloquendi, dicendi ratio, Singularis dicendi facultas. Kunst wol zu reden/ Oratoria, substant. Rhetorica, Dicendi ars. Nach der Wolredner weiß/ Oratoriè. Das zum wolreden gehört/ Oratorius, a, um. Rhetoricus, a, um. Lehrer der Wolredenheit/ Rhetor. Wol beredt seyn/ Eloquentem, disertum, facundum esse. Eloquentiā valere, Romana facundia nobilitatum esse, Latina eloquentia insignem esse, Ciceronis elegantiā in dicendo egregiè exprimere, Flexanimam quandam svadelam in dicendo referre. Göttin der Wolredenheit/ Svada, Svadela, Pitho flexanima, ut Poetæ fingunt. Zu lieb-

liebe reden/ Dare auribus, Inservire auribus. Zuvor reden/ Antevertere verbis. Zusammenredung/ Colloquium. In aller Leute Munde schweben/ Zu gemeiner Rede werden/ Versari aliquem in omnium ore, Vulgo fabulam factum esse. Rede/ Loquentia. Rede von der Gottheit/ Theologia. Prächtige Redung/ Grandiloquentia. Schmeichelredung/ Blandiloquentia. Vielredung/ Multiloquium. Wahrredung/ Etymologia, Veriloquium. Vberredung/ Persvasio. Ein Ringreder/ Logodædalus. Ein Vielreder/ Locutor, Locutuleius. Vnterreder/ Interpellator. Redner/ Causidicus, Orator. Gemeiner Reder/ Rabula. Gesandter Redner/ der den Frieden oder Krieg ankündet/ Fecialis. Prachtredig/ Grandiloquus, Magniloquus, a, um. Redreich/ Loquax, Loquaculus. Vnredig/ Infans. Vnredsam/ Elingvis, e. Rana Seriphia, Proverb. Vielredig/ Multiloquus. Vnredbar/ Mutus, a, um. Infantilis, e. Ich weiß nicht wie ich meine Rede endigen soll/ Non video qui possim institutæ orationi finem imponere. Weitleufftig hab ich davon geredt/ Multa verba feci, Multis verbis egi, Oratio mihi fuit uberrima. Vbel von einem reden/ Acerbissimè de aliquo loqui, Gravissime alicui obtrectare. De existimatione alicujus detrahere, Contra existimationem alicujus venire.

Redlich/ auffrichtig/ Candidus, Sincerus, Apertus, Ingenuus, a, um. Omnis doli & fraudis expers. vide Ehrlich. Redlich/ auffrichtig/ Candidè, Integrè, Sincere, Ingenuè. Redligkeit/ Candor, Sinceritas, Integritas, Simplicitas. Sich redlich erzeigen/ Præbere se haud illiberalem. Vnredlich/ Illiberalis, e. vide Vnehrlich.

Reformieren/ Agere censuram, Reformare & corrigere, Instaurare disciplinam, Laudabiliorem vitæ rationem instituere.

Regen/ Pluvia. Platzregen/ Schlagregen/ Imber, Nimbus, Repentina & præceps pluvia. Das Regen bringt/ Imbrifer. Das Platzregen bringt/ Nimbifer, a, um. Voll Regens/ Pluviosus, a, um. Nimbosus, a, um. Das von Regen ist/ Pluvialis, e. Pluvius, a, um. Regenwasser/ Aqua pluvialis. Regenbach/ Torrens, gen. masc. Ort da das Regenwasser zusammen fleusset/ Compluvium. Regenbogen/ Iris. vide Bogen. Regnen/ es regnet/ Pluit, ferè in tertia pers. Est pluvia, Imber effluit. Zusammen regnen/ Compluere. Anregnen/ besprengen/ Appluere. Zumal regnen/ begiessen/ Compluere. Hinein regnen/ Impluere. Regenloch/ Impluvium. Durchregnen/ Perpluere.

Regel/ Regula, Norma, Præscriptum. Nach der Regel/ Ad præscriptum, Ex præscripto agere, Dirigere ad regulam. Die Regel nicht halten/ Aberrare à regula & præscriptione vitæ.

Regenspurg/ Reginoburgum, vel Augusta Tiberij, vulgò Ratisbona.

Regieren/ herrschen/ Regnare, Imperare, Dominari, Sceptra tenere, Sedere ad gubernacula. Administrare imperium, Potiri rerum, Clavum imperij tenere, Esse cum potestate. Regieren/ Regere, Gubernare, Moderari. Regierung/ Regimen, Gubernatio. Regierer/ Regent/ Moderator, Gubernator, Rector, Dux, Imperator, Princeps. Regiment/ Herrschafft/ Potestas, Ditio. v. Herrschafft. Das Regiment führen/ Moderari habenas. Das Regiment einem befehlen/ Dare, Tradere imperium, Deferre imperium, destinare império, Dare imperij habenas. Des Regiments verstossen/ Exuere imperio. Des Regiments beraubt/ Imperio exutus. Regiment annehmen/ Suscipere imperium, Capere habenas imperij. Das Land mit grossem Lob seiner Ehren regieren/ Provinciam cum laude gerere, Egregiè administrare provinciam. Das gefährlich Regiment annehmen/ Rempublicam multis periculis expositam attingere, Capessere.

Regìster/ Pinacidium, Bulla. Regìsterbuch/ Commentarius, Commentarium, Diarium, Hypomnema. Regìster/ darin tägliche Handlungen geschrieben werden/ Ephemeris, latinè Diarium, Acta diurna. Regìster eines Buchs/ das ordentlich weiset/ wo man ein jedes finden soll/ Catalogus, Index, Syllabus. Namen Regìster/ Matricula & Elenchus propriorum nominum. Regìster/ weisse Taffel/ darein die Namen der Richter geschrieben werden/ Album, substant. Pyctatium. Regìster/ kurtze Aufschreibung/ Adversaria, Commentarius, Tabulæ, Regestrum. Regìster der Einnahm/ Tabulæ accepti. Regìster der Außgab/ Tabulæ expensorum, Commentarius expensi.

Reiben/ zurreiben/ Terere, Conterere, Atterere, Deterere, Terendo consumere. Reiben/ Strigilare. Einreiben/ Interere, Obterere, Infricare. Zerreiben mit den Fingern/ Infricare propriè. Die Augen reiben/ Terere oculos. Wieder zerrei-

zerreiben/Reterere. Außreiben/Exterere. Anreiben/Atterere, Affricare. Das sich gern zerreiben läst/Friabilis,e. Zerreibung/Molitura. Reibstein/Tophus. Reibeisen/Tyrocnestis.

Reich/Gewaltigkeit/Imperium, Regnum, Ditio. v. Regieren. Das zum Reichstag gehört/Comitialis,e. Vierdte Theil des Reichs/Tetrarchia.

Reich / wolhäbig / Dives, Felix, Opulentus, Locuples, Divitijs affluens, abundans, Omnibus rebus circumfluens, Divitijs refertus, Nummosus, Benè numatus, Pecuniosus, Ditissimus, Peculosus. Reich/überflüssig/Copiosus, Largus, Opulentus, Uber, a, um. Dives, Abundans. Reichlich/Largè, Largiter, Liberaliter, Copiosè, Opulenter, Affluenter, Opiparè, Affatim. Reichligkeit/Largitas, Liberalitas. Reich machen/Locupletare, Ditare, Divitijs augere, Opulentare, Fortunis locupletare. Reich seyn/Divitem, opulentum, locupletem esse, Divitijs affluere, Opibus valere, abundare, Fortunæ bonis affluere atq; abundare, Rerum omnium copia abundare, Omnibus rebus affluere. Sehr reich seyn/ Rem possidere amplissimam, uberrimam, copiosam, Affluere copijs, Permagnum pondus, plurimum divitiarum tenere, Magnam vim auri argentiq; possidere. Amplissimis auctum esse opibus, Crœso, Crassoque ditiorem esse. Reich werden/ viel Gut samlen/ Ditari, Ditescere, Locupletari, Opulescere, Multas divitias congerere, Divitias cumulare, Magnam ad divitias accessionem facere. Die Reichthümb schmälern/ Attenuare opes. Reichthumb / Divitiæ, arum, Opes, um. Fortunæ, arum, Opulentia, Facultates, Copiæ magnæ & amplæ fortunæ, Res, Substantia, Bona, Abundantia, Affluentia omnium rerum. Pactoli opes, Midæ divitiæ. Reichthumb samlen/ Divitias colligere, Congerere, cumulare, accumulare, corradere, coacervare opes, divitias, facultates, Accumulare, facere rem, Rem familiarem augere. Nach Reichthumb streben/ Quærere, aucupari opes, Opibus inhiare, In re familiari augenda totum esse, Præter divitias spectare nihil, Totum in divitias incumbere. Reichmachung / Locupletatio, Augmentum. Reichlich/Regiè, Regaliter, adverb. Die Reichthümb gemindert werden/ Opes contrahi. Reichthümb verachten / A cupiditate divitiarum animum longiùs abducere. Die Reichsten werden am meisten geacht/ Qui plus opibus valent, plus gratia excellunt. Er ist reich gnug/Satis valet opibus. Satis est divitijs instructus. Allein nach Reichthumb streben/ In re familiari augenda totum esse.

Rechen/ Porrigere. vide Reychen.

Reiff/ zeitig/ Mitis,e. Maturus, Ad maturitatem perductus, Coctus, a, um. Reiffe Oepffel/ Mitia poma. Reiff machen/ Maturare. Fast reiff werden / Ematurescere, Præmaturescere. Unreiff/ unz[illegible]g/ Immitis,e. Immaturus,a,um. Unreiff und zu früh zeitig/ Præmaturus, a, um. Præcox.

Reiff/ Kält/ Pruina. Reiffechtig/ Pruinosus, a, um. adject.

Reiger/ Ardea, Ardeola, dim. Böß Wasser/ sag: der Reiger/ da er nicht schwimmen kundt/ Ardea culpat aquas, cùm nesciat ipsa natare. Proverb.

Rhein/ der Rein/ Rhenus, vel Rhenum, Insignis amnis ex Rheticis Alpibus, seu Lepontijs delapsus longissimo cursu tribus ostijs in mare fertur Germanicum. Das vom Rhein ist/ Rhenanus, a, um. ut: Rheinischer Wein/ Vinum Rhenanum, Rheticum. Der jenseit des Rheins wohnet/ Transrhenanus. v. Rhein.

Reinblum / Heliochrysos, vel Heliochrysum, herba est quam alio nomine Chrysanthemon appellant. dicitur etiam Amaranthos.

Reinschwalben/Spyren/Apodes, pen. prod. Aves sunt ex genere hirundinum.

Reim/ ein Spruch Reimweiß gestellt/ Rhythmus, Metrum, Harmonia orationis, certa dimensione & proportione constans. Gereimt/ das sich reimt/ Congruus, Aptus, Accommodatus, a, um. Conveniens, Congruens, Conformis. v. Füglich. Sich reimen/ übereinstimmen/ Congruere, Convenire, Quadrare, Concordare. Ungereimt/Inconveniens, Inconcinnus, Incompositus, Absurdus, Absonus, Ineptus, a, um. Ungereimte Ding fürnehmen/ Absurdas res agere. Absurda committere, Mulgere hircum, Jungere vulpes. Jugulare mortuos, In aëre piscari. Venari bove leporem, Cani dare paleas, Asino ossa, Asini caput nitro lavare, Lucernam in meridie accendere, Aquam mari infundere, Aquam igni miscere, Proverb. locutiones elegantes. Ungereimt/ unbequemlich/ Absurdè, Ineptè, Inconvenienter, Inconcinnè.

Rein/Purus. vide Reyn.
Reimmegen/Rigomagus, oppidum.
Reinweyden/Mundholtz/Ligustrum.
Reise/Expeditio. vide Reyse.
Reiß/zweyg/Surculus, germen. proffreiß/Surculus insititius. Baumreiser/Ramenta arborum.
Reiß/Oryza, frugis genus est, semen non in spicis, ut frumenta, sed in paniculis gignens.
Reissen/Lacerare. Abreissen/Abrumpere, Avellere, Abstrahere, Diffringere, Außreissen/Außziehen/Evellere, Eruere, Extrahere, Eradicare, Radicitus evellere. Außreissen/außbrechen/Erumpere, Eruptionem facere, Cum impetu exire, Aufugere, vide Entlauffen. Hinreissen/Rapere, Abripere, Auferre. Hin vnd her reissen/Diripere. Hinwegreissen/Abripere, Abstrahere. Niederreissen/Diruere, Destruere, Excidere, Excindere, Evertere. Von einander reissen/Dirumpere. Zerreissen/Lacerare, Dilacerare, Dilaniare, Discerpere, Distrahere, Divellere, Convellere, Discindere. Zerreissung/Laceratio, Dilaceratio, Dilaniatio. Viel der Martyrer seynd vmb des Glaubens willen den wilden Thieren vorgeworffen vnd zerrissen worden/Plurimi sanctorum Christi Martyrum pro Orthodoxa & Catholica fide feris belluis objecti, dilacerati, ac dilaniati sunt.
Reiten/zu Roß oder zu Pferd seyn/Equitare, Equo vehi, In equo vehi, Equo iter facere, Insidere equo, Eques esse. Vmbreiten/oder hin vnd wieder reiten/Obequitare. Herzu reiten/Adequitare. Durchreiten/Perequitare. Darauff man wol kan reitē/Equitabilis, e. Reuter/Eques, Equo vectus, Equo insidens, Trossulus. Reuterisch/Equester, vel Equestris, Equestre. Reitrock/Paludamentum. Der ein Reuterrock anträgt/Paludatus, Kürissier Reuter/Cataphracti equites. Reutertroppe/neben dem Fußzeug/Ala. Das Reiten/die Reuterey/Equitatio, Equitatus, us. Herrlicher Einritt nach dem man obgesieget/vnd die Feinde gäntzlich bestritten hat/Triumphus. Hinc Triumphalis, e.
Reiter/Cribrum. vide Sib. Reitern/Räden/Cribrare, Incernere, Cribro incernere, Discernere, Cribro secernere.
Reitung des Viehes/Admissura. Das Viehe einander reiten lassen/Admittere. So die schwein einander reiten/Subare dicuntur, Transfertur etiam ad alia animalia.

Reitzen/Anreitzen/Allicere, Illectare, Lactare. metaph. vide Reytzen.
Renck/Vmbschweiff/Ambages, Anfractus, Circuitus, Circumductiones, Flexiones.
Renck/Dolus. vide List.
Rencken/Lencken/Flectere, Torquere, Vertere. vide Beugen. Verrencken/verrücken/Luxare, Solvere, Loco movere, Intorquere, Distorquere membrum.
Rennen/Currere. vide Lauffen. Rennplatz/Curriculum, Stadium, Hippodromus. Rennspiel/Circenses ludi, Romæ. Zu Pferd rennen/Habenis & fræno equo laxatis currere.
Rente/Zinß/Einkommen/Reditus, Fructus, Census, Vectigal, Tributum. Rentbrieff/Literæ constitutionis redituum. Rentgelt/Pecunia Kalendario destituta. Rentmeister vber Zinß vnd Zoll geordnet/Quæstor, Præfectus ærarij, Præfectus ærario, Tribunus ærarius. Rentmeisters Ambt/Quæstura. Der ein Rentmeister ist gewesen/Vir quæstorius. Das zum Rentmeisters Ambt gehört/Quæstorius, a, um. Das Rentmeister Ampt verwalten/Quæstorem agere, Quæstorio munere fungi.
Rättich/rätig/Raphanus. vide Rättich.
Retschen/Hanff retschen/brechen/plaudern/Decorticare canabim. vide Hanff.
Retten/Erretten/Liberare, Eripere è periculo, &c. Asserere, Vindicare, Tueri, Salvum & incolumem reddere. Erretten vom verderben/Vindicare ab interitu. Rettung/Vindicta, Liberatio. vide Hilff. Eine Stadt erretten vnd entsetzen/Urbem ex totius belli ore ac faucibus eripere, atque servare.
Retzel/vide Rätzel.
Reuche/Asperitas. vide Rauch.
Reuchen/Fumigare, vide latè suprà Rauch.
Reud/Scabies. vide Grind/&Raud/räudig/Scabiosus, a, um.
Das Reuspern/Ructus, us. Reuspern/Ructare, Ructuare, Ructuari.
Reuspern/spentzen/Screare, Exscreare, Screatu egerere, ejicere. Reusperung/Screatus, us.
Die Reussen/Ruteni, populi Sarmatiæ Europeæ.
Reyß/vogelreyß/Aviarium. Fischreyß/Excipula. Hünerreyß/Cors, cortis, vel Chors.
Reuter/Cribrum, Incerniculum, vide Sib/

& räben. Sandtreitter / Cribrum ruderarium.

Reuthaw / damit man die Dörn außreutet / Runcina. Außreuten / Evellere, Extirpare, Eradicare.

Reuter / Eques, vide verb. Reiten.

Rew / Bußfertigkeit / Pœnitudo, Pœnitentia, Dolor ob factum quoddam. vide Buß. Rew vnd Leyd tragen / Pœnitere, impers. Pœnitentia duci, Agere pœnitentiam, Dolere, Dolore affici ob delictum vel admissa peccata. Gerewen / Pœnitere, Pigere, Tædere, Molestum esse, aliquid. Das gerewet mag werden / Pœnitendus, a, um.

Reychen / Darlangen / Præbere, Porrigere, Exhibere, Offerre, Tradere, Præsentem exhibere, Suppeditare, Suggerere, Subministrare, Ministrare. Erreichen / erlangen / Contingere, Assequi, Consequi, Attingere. vide Erlangen.

Reyff / Circulus ligneus. Reyffstangen / Vitialia.

Reyn / sauber / Purus, Mundus, Lautus, Lotus, Immaculatus, Sincerus, a, um. Sine omni labe. vide etiam Keusch. Rein hertz / Cor purum, mundum, à vitijs liberum, Cor expurgatum à peccatorum sordibus, nullius sibi mali conscium. Reine Liebe / Purus, Sincerus, pius amor. Reinigen / fegen / Mundare, Emundare, Purgare, Expurgare, Extergere, Piare, Expiare, Purare, Percolare, Excolare, Mundum facere, Luere, Eluere, Diluere, Purificare, Polire, Sanctificare. Reinigen von Sünden / Purgare, mundare à peccatis, Liberare à peccati sordibus, Expiare, tollere, auferre, delere, abolere peccata. Außreinigen / Expurgare. Vollkommentlich reinigen / Perpurgare. Wiederumb reinigen / Repurgare. Reinigkeit / Munditia, mundities, Puritas, Sanctitas, Sanctimonia. Reiniglich / Pure, Lautè, Sine labe, Sine sordibus, absque macula. Reinigung / Purgatio, Emundatio, Expurgatio, Expolitio. Das zur reinigung gehört / Piacularis, Lustralis, e. Lustricus, Purgatorius, a, um. Die Kindtauff / Dies lustrici. Das gereiniget mag werden / Piabilis, e. Das nicht gereiniget mag werden / Inexpiabilis, e. Vnrein / vnflätig / Impurus, Immundus, Spurcus, Fœdus, Squalidus, Obscœnus, Lutulentus, a, um. Vnreinigkeit / Impuritas, Immunditia, Immundities, Sordes, Spurcitia, Spurcities. Verunreinigen / Fœdare, Maculare, Inquinare, Coinquinare, Contaminare, Sordidare, Polluere. vide etiam Fleck.

Reyß / Bereysung / Expeditio, Profectio, Discessio, Abitus. Die erste Reyß thun / Prima stipendia merere. Reyßgelt / Stipendium, Viaticum. Weite Reyß zu wohnen / Transmigratio. Zureyß im Krieg / Militiæ, ad verb. Reyßgesell / Spießgesell / Commilito. Reysen / Proficisci, Iter facere, habere, conficere, ingredi, capere, tendere, commeare, commigrare, conferre se aliquo ad habitandum. vide Wandern. Anders wohin reysen / Migrare, Alio migrare, Aliò se conferre, Recipere, Alium locum petere. Durchreysen / Pervadere, Perambulare, Peragrare, Pervagari, Percurrere. Sich auff die reyß machen / Inire iter, Ingredi, suscipere iter, Committere se viæ, Dare se in viam, Aggredi iter, Inire viam. Wegreysen / Abire, Discedere. vide Weggehen. Reysen / ein Kriegsmañ seyn / Facere stipendium, Militare, merere. Reyßgesellschafft / Commilitium. Reysigerzeug / Equitatus, us.

Reytzen / Hetzen / Allicere, Allectare. Illicere, Inducere, Adducere, trahere, atrahere, Inescare, Pellicere, Blandè invitare. Anreitzen / dahin bewegen / Instigare, Irritare, Lacessere, Concitare, Commovere, Stimulare, Stimulos, calcaria addere, Admovere, Adhibere calcaria, Accendere, Concitare stimulis, Incendere, Inflammare. Zum Zorn reytzen / Irritare, Inflammare, Concitare, Commovere ad iram. Zum streit reytzen / Lacessere, Stimulare ad pugnam. vide Herauß fordern. Anreytzung / Incitatio, Irritatio, Instinctus, Incitamentum, Invitamentum, Impulsus, Stimulus, Calcar, Provocatio. Anreytzung des Liebkosen / Illecebræ, Blandimenta, Illicium, Blanditiæ, Lenocinia. Anreitzig Illecebrosus, a, um. Anreitzer / Hetzer / Provocator, Agitator, Stimulator. Herfür reytzen / Elicere.

Rhein / Rhenus. Der gantze Rheinischkreyß / Germania prima, vel superior.

Die Rhod / Rhodanus, pen. cor. fluv. Galliæ rapidissimus.

Richten / Gerad machen / Dirigere, Rectum facere, Obliquum corrigere, seu emendare. Auffrichten / Erigere. vide Auffheben. Auffrichtig / Sincerus, Apertus, a, um. Simplex, A simulatione alienus. Außrichten / Efficere, Expedire, Exequi, Perficere, Transigere, Præstare, Defungi.

Mit

Mit wenig außrichten/ Conferre in pauca. Ein Geſchäfft außrichten/ Negotium adminiſtrare, Procurare, Agere, Tranſigere negotium, Expedire negotium. Befehl außrichten/ Mandata peragere, Capeſſere juſſa. Verwirte ding außrichten/ Nodum ſolvere. Andere laſſen außrichten/ In medio relinquere. Anrichten/ Subornare, Inſtituere, Inſtruere, Apparare, Adornare. vid. verb. Stellen. Zurichten / verſchaffen / Parare. Den Hinderhalt zurichten / Machinari, Subornare inſidias. Den weg richten / Degrumare. Vnterrichten / Inſtruere, Fingere, Monſtrare, Erudire, Inſtituere. vide Lehr. Vnterrichten in Künſten / Initiari, Imbuere literis. Wol vnterrichten/ Præceptis onerare. Auffricht/ Hügelig/ Acclivis, vel Acclivus. vide verb. Reygen. Mündliche Vnterrichtung/ Catecheſis. Der alſo vnterrichtet worden/ Catechumenos, pen. corr. Wol berichtet/ Eruditus. Kurtze Vnterrichtung/ Iſagoge, pen. prod. lat. Introductio, Methodus. Vnterrichtung/ Formula. Sich in die zeit richten/ Accommodare ſe tempori, Inſervire tempori. vide Zeit. Sich in eines weiſe richten/ Accommodare ſe alicujus moribus, Fingere ſe ad nutum & voluntatem alicujus. zurichten / vide Rüſten.

geRicht/ Judicium, Deliberatio legitima judicum, Cognitio, Diſceptatio. Gewalt gericht zu halten/ Juriſdictio. Gerichtſtatt/ Forum, Locus judicij. Richterſtul / Tribunal. Bänckerichter/ Subſellia. Gerichtshauß / Forum judiciale, Prætorium, Baſilica. Gerichtshauß Hüter/ Baſilicanus. Das zum Richter/ oder Gericht gehört/ Judicialis, e. Judiciarius, a, um. Gerichtshandel/ Forenſis cauſa. Der für Gericht verklagt wird/ Reus. Für Gericht geladen/ gefordert/ Appellatus. Einen für Gericht fordern/ vide verb. Fordern/ & Klagen. Für Gericht verthätigen/ Defendere aliquem in judicio, Patrocinari alicui, Patronum aut Advocatum eſſe, Orare cauſas pro aliquo, verba facere pro aliquo. Gericht halten/ Gericht ſitzen/ Judicium agere, Jus dicere, Forum agere, Judicem agere. Præſidere roſtris, Sedere pro Tribunalibus, Præeſſe foro judiciario. Dem Richter ſtellen / Siſtere judici. Ein Richter ſeyn / Induere perſonam judicis. Ein Richter/ Judex, icis. Oberſter Richter/ Præſes, idis. Ein ordentlicher Richter/ Judex ordinarius. Abgeordneter Richter / Judex delegatus ſeu extraordinarius. Maleſitz oder Blutrichter/ Quæſtor, Quæſitor, Latrunculator, Judex quæſtionis, Præfectus rerum capitalium. Frommer Richter/ Judex integer, ſincerus, ſanctiſſimus, juſtiſſimus. Vnbilliger Richter/ Judex iniquus, ſordidus. Ein geſchworner Richter/ Judex juratus. Ein oberſter Richter / Quæſitor, Prætor, & judex quæſtionis. Den Richter vnterſtehen zu beſtechen / Judicis fidem aut religionem attentare. Den Richter mit Gelt beſtechen/ Corrumpere judicem pecunia. Den Richter verwerffen/ Reijcere judicem, Ejurare. Die Richter kieſen oder wöhlen/ Judices legere, ſortiri. Ein Richter anbieten oder annehmen/ Iudicem ferre. Des Richters Stul/ Sella judicis. Des oberſten Richters Stul / Tribunal. Richter in den Ritterſpielen/ der die Gaben außtheilet/ Brabeuta, lat. Deſignator. Endrichter/ Diſceptator. Nachrichter/ Carnifex, Spiculator, aliquando Tortor, Lictor Nachrichter ſeyn / Carnificari. Wilkürlicher Richter/ Schiedsmann / Arbiter, Diſceptator, Domeſticus. Richter von einer parthey allein angenommen/ Iudex edititius. Wilkürlicher Richter/ ſo man Ehren wegen angenommen / Iudex vel arbiter honorarius, vulgò Compromiſſarius. Richtſtät / Carnificina, Locus ſupplicij. Auffhebung oder Auſtandt des Gerichts/ Iuſtitium agitur. Gantz hingerichtet von dem nichts mehr zu hoffen iſt / Deploratus, a, um.

Richtig/ der Richtſchnur nach/ Rectus, Directus, a, um. Regularis, e. Vnrichtig/ der Richtſchnur nicht nach / Irregularis, e. Richtſcheid/ Richtſchnur/ Regula, Norma, Amuſſis, Libella. vide Winckelmaß. Nach dem Richtſcheid/ Regulariter, Ad amuſſim, Ad perpendiculum. Richthämmerlein/ Plectrum.

Riechen/ Olere, Fragrare, Sapere, aliquando. Riechen/ Geruch empfinden/ Olfacere, Odorari, Odorem percipere, Odorem ſentire. Vbelriechen/ Olere, Fœtere. vide Stincken. Wolriechen/ Bene olere, Odorem ſuavem & jucundum exhalare, Nidere, Renidere. Wolriechend/ Olidus, a, um. Fragrans. Vbelriechend/ Fœtidus, Putidus, & olidus, a, um. aliquando. Süſſer Geruch/ Fragrantia, Odoramentum, Aroma. Er riechet nach Salb/ Olet ungventum. Er riechet nach Schwefel/ Olet ſulphur. Starck riechen / Perolere. In böſen verdacht fallen / oder nach Schalckheit

riechen / Olere malitiam. Das riechet nach Öl/ Olet lucernam, de eo dicitur, quod noctu ad candelam diligenter est elaboratum. v. Geruch.

Riedrohr/ Arundo, inis.

Riem / oder Bandt / Amentum. Hinc Pfeil/ oder Geschoß mit Riemen / Amentata jacula. Riem oder Nestel/ Ligula. Riem von Leder/ Corrigium. Riem am Gebiß/ Habena. Riem/ Ládern zügel/ Lorum. Gebißriemen zu lang lassen/ Den Zaum lassen schiessen/ Laxare habenas.

Riese / vngehewer grosser Mann/ Gigas. Homo vastæ staturæ, Homo immani corpore, quasi terræ filius. Das eim Riesen zugehört/ Giganteus, a, um. Riesenkrieg/ Gigantomachia.

Riegel/ Grendel/ Pessulus, Obex, Repagulum, Vectis qui ostio opponitur. Den Riegel fürthun/ Obijcere pessulum, Repagulum, Obicem opponere, Pessulum obdere. Verriegelt/ Pessulatus, a, um.

Rinck/ Hefftlein/ Fibula, Spinter. Zurincken/ Fibulare. Auffrincken/ Refibulare, Defibulare, Fibula subnectere.

Rinde/ Bast/ Cortex, Corticula, Exterior arboris crusta. Innerliche Rinde am Holtz/ Liber, interior arboris tunica. Rinde Kruste/ Crusta. Rinde abziehen/ Decorticare, Delibrare.

Rind / Ochs/ Kuh / Bos. Rindern/ Boarius, a, um. Rindfleisch/ Bubula caro. vide Ochs/ & Kuh.

Ring/ Fingerring/ Annulus. Petschierring/ Annulus sigillaris, seu signatorius Ein gedenckring/ ein Ring ohn Stein/ Annulus purus, Lunula, Plaut. Trawring / Annulus pronubus. Der ein Ring trägt/ Annulatus. Ringkästlein/ Dactylotheca. Einen Ring anstecken / Induere annulum. Ringfinger/ Digitus annularis.

Ring/ Circulus, Orbis. vide Circkel/ & Kreiß. Ring/ Kräntzelein/ Corona, Coronula, Corolla. Tischring / Vntersetz/ Fuß / Basis Kleiner Ring den die Weiber auff das Haupt legen / so sie etwas tragen/ Gesticulus, Gesticillus. Ringbrod/ Pretzel/ Spira.

Ring/ Gering / Levis, Facilis, Vilis, e, Leviculus, a, um. vide Vnachtbar/ & Schlecht. Ring bewahret Schiff/ Aphracta, orum. Ringern/ Levare, Sublevare, Mitringern/ Collevare. Ringern/ vide verb. Klein. Ringer werden/ vide Abnehmen/ Gering achten/ Nauci facere, Nihili facere. vide verb. Achten/ & Nichts achten. Ringfügig machen / In ordinem redigere. Ringfährig/ schlecht/ Triobolaris, Nauci, indeclin. Frivolus, Plebeius, a, um. Ringfähriger Mensch/ Vappa, metaph. Semissis homo, Homo tressis. Ringfärtig ding / Nugæ, arum. plu. tant. Nugamentum, Gerræ, Simplariæ res. Geringheit/ Vilitas, Ignobilitas. Ringfärtige Geschirr/ Vasa frivola. Ringfertig seyn/ Vilere, Evilere, eilescere. Ringfärtig/ geschwind/ Velox. vide Schnell. Ringfärtigkeit/ Levitas, Velocitas, Celeritas.

Ringen/ Luctari, Lucta contendere, certare, decertare. vide Fechten. Zumal ringen / Colluctari. Ringung/ Lucta, Luctatio. Ein Ringer / Luctator. Offt ringen/ Luctitari.

Ringsvmbher / Im Vmbkreiß/ Circum, Circumquaque, Circa, Circumcirca, In circuitu, Undequaque.

Rinnen/ Fluere, Manare. vide Fliessen. Stäts rinnen / Fluitare. Außrinnen / Effluere. Außrinnung / Alluvio, onis, Alluvies. Fürbey rinnen/ Præterlabi, Præterluere. Anheben zu rinnen/ Fluescere. Entrinnen / Evadere, Effugere, Elabi. vide Fliehen. Zerrinnen/ Dimanare, Diffluere. Rinnend Wasser/ Flumen, Fluvius. Rinnend/ Flutilis, e. Pertusus, a, um. Rinnend Faß/ Pertusum dolium. Rinnen in äckern/ Colitæ.

Ripp/ Costa. Schweinen Ripbraten/ Petaso, onis. pen. cor. Petasunculus, dim. Geript/ Costatus, a, um.

Risch/ Ocyus, Subitò, vide Bald.

Riese/ Gigas. vide Riese.

Riß/ Ritz/ Bruch/ Rima, Fissura, Hiatus, Scissura, Ruptura. Riß oder Spalt am Hindern/ oder Arßkerb/ Ragades.

Ritter / Eques, Vir equestris ordinis, Ex Equestri loco, ordine, Equestri loco ortus. Ritter/ einer auß der Ritterschafft. vide Adel.

Roch/ Raja, Rochus, genus piscis plani cartilaginei in tergo & cauda spinas habens.

Rock/ Tunica, Læna, vel Chlæna. Leibrock ohn Ermel / Tnuica pectoralis, Colobium, Tunica manicis defecta, Exomis, idis. Leibrock mit langen Ermeln/ Tunica manicata, Vestis manicata, Vestis manuleata, Chirodota. Langer Rock bis auff die Fersen/ Tunica talaris, Poderis, penult. prod. Langer Rock/ Demissa tunica. Bürgerlicher Rock/ Toga. Langer Rock mit Purpur vnd Scharlach verbremet/ wie es die Römische Jugend vorzeiten pflag zu tragen/ Prætexta, Toga prætexta,

Prout olim Romanæ juventuti in usu fuit. Hären Rock/Cilicium. Reitrock/Mutz/ Chlamys, Sagum, Sagulum. Bogenrock der Weiber/Cyclas. Doctors Rock/langer gefutterter Rock/Diplois, Tunica duplex, Abolla. Leinen Rock/Tunica lintea. Ritterrock/ Wapenrock/ ein Kriegskleid des Obersten/Paludamentum. Oberrock/Chlena, vel Læna. Unterrock/ Stola, Cyclas, Crocota, Crocoton, penult. prod. Der oder die ein Unterrock trägt/ Stolatus, a, um. Der oder die ein Rock anträgt/ Tunicatus, a, um. vide Kleid.

Rocken/ Korn / Siligo, inis. Triticum siligineum, Secale, Frumentum secalicium. Rockenbrod/Panis cibarius.

Rodelkraut/Rurkraut/Gnaphalium, lat. Centunculus.]

Roh/ vngekocht/ Crudus, Incoctus, Immaturus, a, um. Rohe/ Cruditas. Rohe oder new werden/Crudescere, Incrudescere.

Rohr/ried/Arundo, Calamus, Canna. Brunnenrohr/Papilla, Siphunculus. Rohrbusch/Cannetum, Arundinetum. Rohrechtig/ Arundineus, a, um. Rohrgehalter/ Calamarium.

Rohr/ vide Büchs/ & Canal.

geRöhr/Scherb vnd Kalckwerck/Rudera, Farrago lapidum, testarum, cæmenti, Rudusvetus. Dz zu solchem Geröhr gehört/ Ruderarius, a, um.

Roll/Trochlea. Roll damit man ebnet/Cylindrus. Rollwagen/ Quadriga meritoria. v. verb. Wagen. Rollen/ vide Waltzen.

Rom/ Roma, Septicollis etiam dicta. Das zu Rom wohnet/oder gehn Rom geführet wird/Romanensis, e. Ein Römer/Romulidæ, vel Romulides, Romanus. Römer/ Quirites, plural.

Römisch Erbs/ Pisum. Römisch Coriander/ Nigella, Melanthion, Græcè.

Romakessel / Cassiliacum, Oppidum Rhetiæ primæ.

Rose/ Rosa. Rose von Jericho / Amomum, penul. prod. Haber oder Hewrosen/Cynnorhodos. Rosengarten/Rosarium, Rosetum. Das von Rosen ist/Rosaceus, a, um. Rosenfarb/Roseus, a, um. Rosenöl/ Rosaceum, vel Rosinum oleum. Rosenhonig / Rhodomali. Rosenwasser / Aqua rosacea, Liquor rosaceus, Stillatitius rosarum liquor. Rosenkrantz/ Sertum rosaceum, Corona, vel Corolla precatoria, Sphærulæ precatoriæ, Globuli precatorij, vulgò Rosarium. v. Krantz.

Roß/Pferd/Equus, Caballus. Rennroß/Celeres, pen. prod. Desultorius. Heurroß/Lohnroß/ Meritorius equus, conductitius. Postroß/Veredus, vel Equus veredus. Ziechroß/Equus helcyarius. Mutterroß/Equa. Das von einem Roß vnd Esel geboren ist/Burdo. Strauchroß/ Equus cespitator. Das des Rosses ist/Equinus, a, um. Roßgeschrey/Hinnitus. Schreyen wie ein Roß/Hinnire. Roßeisen/ Solea ferrea. Kleines Rößlein/ Mannulus. Junges Rößlein/ Hinnulus. Roßgeschmuck/Phaleræ. plur. tant. Ein scharpff Roßgegebiß / Lupatum. Roßschaar / Equitium. Roßartzt/ Equarius medicus. Roßhirt/Hippocomus, Hippobotos, Hipponomos. Roßbereiter/Marstaller/ Equiso, onis. Par Roß die an einem Karren ziehen/Bijuges, vel Bijugi. Drey par Roß an einem Wagen/Sejuges. Ein Roß sattlen/Sternere equum. Roß vmbwenden/Flectere equum in gyrum. Käß von Roßmilch/Hippace. Ein Streit zu Roß/Hippomachia. Roßbar/Senffte/Lectica, Gestatorium. Roßbarträger/Senfftenträger/ Lecticarius.

Roßschwantz/ Cauda equina, herba est.

Roßmarin/ Libanotis. Roßmarinkraut/Rosmarinus.

Rost/ Ferrugo, Rubigo. Rost am Eisen/ Ferri rubigo. Rost des Ertzes oder Kupffers/ Ærugo, Æris rubigo. Rostig/Ferruginosus, Ferrugineus, Rubiginosus, a, um. Rostig werden/ Ferrugine, Rubigine infici, vel squalere, Rubiginem, Æruginem, Ferruginem contrahere. Rost od' Brand im Korn/Rubigo.

Roste/oder Roost/Craticula. Rosten/Frigere, 3. conjug. Geroste Eyer/Ova frixa. v. Braten.

Rostock / Laciburgium, hodie Rostochium, ut putatur.

Roth/ rothfarb/ Ruber, Rubens, Rubeus, Rubicundus, a, um. Rötlicht/ Miniatus, Rufus, a, um. Karmesinroth/ Coccineus, a, um. Dunckelroth/Fulvus, a, um. Purpurroth/Purpureus, Tyrius, Ostrinus, a, um. Fewrroth/ Rutilus, Rufus, Rufulus, Pyrrhus, a, um. Schwartzroth/ Rubidus, a, um. Rothfarb/Burrus, a, um. Braunroth/ Puniceus, Spadix, Spadiceus, Phœniceus, a, um. Phœnix aliq. Rothfarb in Ertzgruben gefunden/ Sandaraca. Liechtroth/ Flammeus, a, um. Blutroth/Sangvine⁹, a, um. Rothfarb/röthe/Sandix, Cerussa usta, Minium secundum. Rothbarth/ Ænobarbus. Dz Rote Meer/Erythræum mare, Sinus

Sinus Arabicus. Morgenröthe/Aurora. v. Morgen. Roth machen/Rubefacere, Rufare. Schamroth machen/Ruborem injicere, Rubore suffundere, Rubore afficere, Confundere. Roth seyn/ Rubere. Roth werden/ Rubescere, Erubescere. Schamroth werden / Erubescere, Rubore, vel, pudore suffundi, Confundi. RotheRuhr/ Dysenteria, lat. Tormina. Der die Rote Ruhr hat/ Torminosus, Dysentericus. Röte/brennend Eiß/ Carbunculus.

Rott/Sect/Hæresis, Secta, Factio. vide Ketzer. Rottenstiffter/Heresiarcha. Der ein besonderer Rott oder Secten anhanget/ Hæreticus. Rott/ ein zusammen gelauffen Volck/ Turba, Caterva, Cohors. Ein reisender Kriegszeug/ Kriegsrott/ Agmen. Rott Kriegsknecht/Manipulus, Contubernium decem militum. Durch alle Rotten/ Manipulatim. Rottechtig/ auffrührisch/ Factiosus, a, um. Aus der Rott / Ex illo numero. Ein Geschwader Reuter/ Rott Reuter/ Turma. Ein Rott von hunderten/ Centuria. Ein Rott von zehen/Decuria. Rottgesellen/Contubernales, Manipulares, In eodem contubernio, Sub uno Manipulo degentes. Rottmeister über zehen/ Decurio. Rottmeister über hundert/ Centurio. Rottmeister über tausent/Chiliarchus. Außrotten. vide Tilgen.

Rotz/ Mucus, vel Muccus, Narium pituita crassior, Excrementa narium, Phlegma, Pituita. Rotzig/Pituitosus, Phlegmaticus, Mucosus, Muco plenus, a, um.

Rübe/Rapa, vel Rapum. Gälrübe/Siser. Roth Rübe/ Beta rubra. Steckrübe/ Lange Rübe/ Napus. Rapuntzel/Rapum sylvestre. Ort da Steckrüben wachsen/Napile. Rübenkraut/Rapacium.

geRuch/ Odor, oris, Olfactus, us. Guter Geruch/Fragrantia, Odor suavis, & gratus. Geruch eines gebranten Dings/ Nidor, oris. Starcker Geruch eines gewachsenen Menschen / Virus, indeclin. Süsser Geruch/Thymiama. Böser Geruch/Fœtor, Teter odor, Odor ingratus. Geruch macher/Odorarius, substät. Wolriechend Kraut/ Aroma, Odoramentum. Das ein guten Geruch bringt/ Odoriferum. Ubelriechend /Putridus, Fœtidus, Putidiusculus. Geruchspürer/ Odorator, & Odorisequus. Geruchspürig/ Odorus, a, um. Geruch von sich geben/ Redolere, Fragrare, Spirare, Olere, cum Accusativo, & ablativo, Exhalare, vel spirare odorem. Geruch empfahen/ Odorem percipere, Odorare, vel Odorari, Olfacere, Subolere. Ubler Geruch/Fœtor. v. Gestanck. Das Geruch von sich gibt/ Olidus, a, um. Da man Geruch in empfindet / als Bisemknopff/ rc. Olfactorium. vide Riechen.

Rüchtig/ Famosus, a, um. vide verbo Ruhm. Rüchtig machen/ Nobilitare, Prædicare, Famigerare.

Rück/Tergum, Dorsum. Ruckgrat/Spina, Spina dorsi. Rückpfeiff/ Tubus, Sacra fistula, qua spinalis medulla decurit. Das Marck im Rückgrat/ Medulla spinalis. Rückgelenck/ Verticuli, Vertebræ, Spondyli. Rückendecke/ Dorsualia. Rucken/vide Weichen. Zurück weichen/Ferre pedem retrò. Verrucken/ Movere, Commovere, Loco movere. vide verb. Fahren. Zurück/Dahinden/A tergo, Pone, Pòst, Retrò. Auff dem Rücken ligen/Supinum jacere. Das auff dem Rücken ligt/Supinus, Resupinus, a, um. Dorso incumbens. Das auff dem Rücken trägt/ Dorsuarius, a, um. Den Rücken mit Ruthen zerhawen/ Inscribere tergum virgis, Conscribere corium, Cædere tergum virgis. Gerückte Glieder / Luxata membra. Dem ein Gleych verrenckt ist / Luxatus, a, um.

Rudelsteck/Rallum, vel Rulla.

Rudenband/ Millus, Melium.

Ruder/Schiffruder/Remus. Steurruder/Clavus, Gubernaculum Der Griff am Ruder/Remi manubrium. Schiffruder oder Sterrude Verwarnuß/ Casteria. Ruderheng/ Transtra, Juga, Virgil. Rudern/ am Ruder ziehen/ Remigare, Remum ducere, agere. Navim remis propellere. Sänfftiglich fahren mit Rudern/Promulcare, Remulcare. Das breite Theil am Ruder/ Palma remi. Ruderer/Ruderknecht/Remex, gis, Qui remos agit, vel impellit. Ans Ruder stellen/auff die Galey schaffen/ Ad remum dare, Remo publicæ triremis affigere, Ergastulo nautico mancipare. Ad triremes relegare. Oberste der Ruderknecht/Portisculus. Ruderung/Bewegung der Ruder / Remigium, Remigatio, Remorum agitatio.

Ruffen/ Geschrey machen/ Clamare, Vocare, Vociferari, Clamorem edere, facere, Voce contendere. Clamorem profundere, Intonare, Inclamare. Ruffen im Krieg das man wöll fortrücken/Conclamari. Anruffen/ Implorare, Invocare,

re, In veta vocare, Rogare, Adorare, Supplicare. Anruffung/ Imploratio, Invocatio, Adoratio, Obsecratio. Außruffen/ öffentlich außschreyen/ Proclamare, Palàm clamare, Pronunciare, Per præconem vulgare, promulgare. Außruffen/ preysen/ Decantare, Ebuccinare. vid. Loben. Außruffung/ Proclamatio, Præconium, Prædicatio, Pronunciatio quæ fit per præconem. Außruffer/ Præco, Promulgator, Proclamator. Eines Ehr außruffen / Præconem vel Encomiasten laudis alicujus agere, Deprædicare, Decantare alicujus nomen, famam. Außgerufft/ Famigeratus, a, um. Beruff/ Ambt/ Munus, Officium, Partes, Vices. vide Ambt. Beruffen/ herzu fordern/ Advocare, Accire, Accersire, 4. conjug. Accersere, 3. conjugat. Jubere venire. Beruffen zu zeugen/ Testari, In testem vocare, Testem laudare Beruffen anders wohin/ Avocare, Amovere. Sich beruffen für ein höhern Gewalt/ Appelliren/ Provocare, vulgò Appellare. Beruffung/ Citatio, Accersitus, us. Beruffung zu einem höhern Richter/ Provocatio, Appellatio. Beruffer/ Accersitor. Zusammen berufft Gemein/ Ecclesia, lat. Concio. Vnberufft/ Invocatus, a, um. Herausruffen/ Evocare. Herzuruffen/ Accire. Herzu berufft/ Accitus, pen. prod. Lautruffen/ Vociferari, Exclamare, Intenta voce clamare, Stentorea voce clamare, Clamorem magnum tollere. Auff die seite ruffen/ Sevocare. Offt ruffen/ Vocitare, frequent. Widerruff / Retractatio, Palinodia. Widerruff thun/ Retractare, Recinere, Revocare, Recantare, Palinodiam canere, Diversum dicere ab ijs, quæ prius dicta sunt. Wiederumb ruffen/ Revocare. Widerruffung / Revocatio. Zusammen beruffen / Convocare, Conciere. Rüffig/ Vocativus, a, um. Ruffung / Clamor, Vocatio.

Ruh / Rast / Quies, Requies, Tranquillitas, Otium, Vacatio ab opere, Quietudo, Securitas. Ruhen/ rasten/ Quiescere, Conquiescere, Recubare, Requiescere, Recumbere, Quiete frui, Capere quietem. Nicht ruhen lassen/ Interrumpere, Interturbare quietem, Molestiam afferre, Molestum esse. Ruhig/ still/ Quietus, Tranquillus, Otiosus, Placidus, Securus. v Müßig. Ruhig/ still Orth / Secessus, us. Ruhig Leben / Quieta, otiosa, tranquilla vita, Vita aliena ab omni cura, Vita omnium expers perturbationum, Vita nullis rerum humanarum fluctibus jactata. Ruhig leben / Otiosam & quietam vitam agere, Quietè agere, Vitam tranquillam agere, Omni molestia vacare. Ruhig machen/ Quietum reddere, Tranquillare, Sedare, Placare. Ruhig/ gütig werden / Mitescere. Ruhig seyn/ zu frieden seyn/ Quietum, tranquillum esse. Æquo, quieto, tranquillo animo esse. Ab omni cura, vel perturbatione vacare. Omnis curæ expertem esse. Ruhiglich/ Otiosè, Tranquillè, Securè. Vnruh/ Inquies, Molestia, Perturbatio, Negotium, Inquietudo. Vnruhig/ Inquietus, Importunus, Irrequietus, Turbidus, Turbulentus, a, um. Vnruhiger Mensch / Hans in allen Gassen/ Ardelio, Homo inquies, Homo importunus. Vnruhig machen/ Inquietare, Interturbare, Fatigare, Vexare, Solicitare, Turbare, Perturbare, Molestare, Torquere, Exhibere negotium, Facessere negotium, Injicere scrupulum, Prover. Ruhtag/ Sabbatum, Sabbatismus. Wiederumb zu Ruhe kommen/ Respirare, Proverb. Ein wenig ruhen/ Acquiescere. Gantz ruhen/ Conquiescere. Voll Vnruh/ Negoiosus, a, um. Vnruh des Gewissens/ Stimuli conscientiæ.

Ruhm/ Nomen, Gloria. vide Lob. Rühmen. v. Loben. Ruhmechtig/ Jactanter, adv. Gantz ruhmsüchtig/ Gloriabundus, a, um. Ruhmsüchtiger/ Ostentator. Sich selbst rühmen/ Se ipsum laudare, Suarum laudum præconem esse, Sese jactare, ostentare, Meras glorias spirare, Jactare verborum ampullas. Ruhmgirig/ Cupidus laudis, gloriæ, Ambitiosus, a, um. Gloriæ studiosus, Sitiens gloriæ, Avidus laudis. Ruhmredig von sich selbst/ Gloriosus, Ostentator, Jactator, Arrogans. Rühmung/ Jactatio, Jactantia, Arrogantia, ostentatio, Venditatio, Insolentia verborum. Berühmbt/ Clarus, Præclarus, Inclytus, Famosus, a, um. Celebris, Illustris, Nobilis, e. Fama celebris, notus, Famæ celebritate conspicuus. Wolberühmbter Mensch/ Filius cœli, Prover. Berühmbt werden/ Præclarum, Celebrem fieri, Clarescere, Innotescere. Berühmbter Mann/ Vir illustris, celebris, clarus. Fast berühmbt/ Prælustris, e. Valdè clarus, Maximè celebratus, a, um. Præsignis, Perillustris, Perinsignis, e. Berühmbt seyn/ Magni nominis esse, Clarere, Inclarere Berühmt machen / Illustrare. Vnberühmbt/ Incelebris, Ignobilis, e. Inglorius, a, um. Nullius nominis, famæ, existimationis, ordinis, loci, Inhonorus, Nullo numero,

ͣro, loco, honore. Nicht rühmens werth/ Nulla laude dignus, Inhonoratus. vide Vnlöblich.

Ruhr/ dünnschelsse/ Lyenteria, Alvus soluta, cita, laxa, plus satis fluens, Fluxio ventris, Profluvium ventris, Intestinorum levitas, Venter fluens, laxus, fusus. Rote Ruhr/ v. Roth. Ruhrkraut/ Gnaphalium, lat. Centunculus.

auffRuhr/ Tumultus, us. Seditio. Auffrührisch/ Seditiosus, Tumultuosus, Factiosus, a, um. Auffrührisch seyn/ Tumultuare. Auffruhr machen/ Ciere turbas.

Rühren/ anrühren/ Tangere, Attingere, Contingere, Attrectare, Contrectare, Perstringere. vide Angreiffen. Ein wenig anrühren/ Lambere. Höfflich rühren/ streichen/ Demulcere, Palpare, vel Palpari, Permulcere. Berührt/ Tactus, a, um. Berührung/ Tactus, us. Anrührung/ Attrectatio, Contrectatio, Tractatus, us. Berühren/ Tangere. Berühren/ mit kurtzen Worten melden/ Attingere, Tractare, Indicare paucis, Breviter perstringere, Strictim attingere, Non longius persequi. Gäntzlich berühren/ Pertingere, Obtingere. Ob berührt/ Antedictus. vide verb. Melden. Vnberührt/ Intactus, Illibatus, Non attrectatus, contrectatus, a, um. Hartrühren/ Taxare. Das Korn rühren/ vmbwerffen/ Frumentum ventilare, agitare.

Rund/ wie ein Kugel oder Scheibe/ Rotundus, Globosus, a, um. Circuluris, Orbicularis, e. Figura rotunda, Orbiculatus, Sphæricus, a, um. Rund in die läng/ Teres, etis. Runde Form/ Orbita, aliquando. Runde Gestalt/ Orbis, Circulus. Das ein runde langechtige Gestalt hat/ Cylindraceus, a, um. Runde Stiege/ Treppe/ Cochlea, Cochlis, idem. Rund machen/ Circinare. Ruud gespitzt machen/ Turbinare. vide Spitz.

Runtzel/ Ruga, Cutis corrugata.

Runtzel oder Falt/ Plica. Runtzeln vertreiben/ Erugare. Außdehnung der Runtzeln/ Erugatio. Runtzlecht machen/ Rugare, Irrugare. Voll Runtzeln/ Rugosus, a, um. Die Stirn runtzlen/ Corrugare frontem, Contrahere frontem.

Rupffen/ bey den Haaren ziehen/ Vellere, Vellicare, Trahere, apprehendere crinibus. Auffrupffen/ Exprobrare. vide Verweisen. Außrupffen/ Vellere, Evellere, Eruere, Extrahere, Avellere, Eruncare, Abruncare. Mit der Wurtzel außrupffen/ Eradicare, Radicitùs evellere. Die Kräuter außrupffen/ Runcare. Außrupffung der Kräuter/ Runcatio. Das Haar außrupffen/ Depilare. Heimliche Rupffer/ die sich vmbkehren/ als wüsten sie nichts darumb/ Tropæi. Berupfft/ Glaber, Glabellus, Vulsus, a, um. Zerrupffen/ Convellere, Divellere, Diducere, Distrahere.

Rüssel oder Schnautze der Thiere/ Proboscis, Promuscis, quales habent Elephanti, Mures, Sues, &c.

Rüsten/ Fertig machen/ Perficere. vide Bereiten. Gerüst/ v. Bereit. Sich rüsten/ Parare, Præparare se, Accingere, Præcingere, Procingere, Ornare, Adornare, Instruere. Sich zur Reise rüsten/ Accingere se itineri, vel, ad iter. Zurüsten/ Meditari, Machinari, Fabricare, & Fabricari. Zurüsten/ Præparare. Wiederumb zurüsten/ Reparare. Zuvor rüsten/ Præmeditari. Sich rüsten zu lesen/ Lecturire. Sich rüsten auff die wegfahrt/ Sarcinas colligere. Sich rüsten zu thun/ Moliri. Nachstellen/ Auffsatz zurüsten/ Moliri insidias. Geschicklich rüsten/ Struere. Heimlich rüsten/ Subornare. Sich rüsten zu reden/ Dicturire. Vorrüstung/ Parasceve, latinè Præparatio. Gerüst/ Promptus, Meditatus, a, um. Vngerüstet/ Immeditatus, a, um. Rüstig/ Meditatorius, a, um. Rüstung etwas zu thun/ Molimen, pen. prod. Conatus. Rüstung/ Geschirr/ Armamenta, Machina. Gerüst mit einem grossen Rad das getretten wird/ Tympanum, Geranion, Græcè. Gerüst von Holtz damit man etwas auffhebt/ oder schöpfft/ Tollenon. Rüstung damit man etwas auffhebt/ Machina, Machinula dimin. Rüstzeug/ schwäre Läst auffzuziehen/ Ergata. Kriegsrüstung oder Gewerff/ die mit Seylen gezogen oder gespannen wird/ Sambuca. Kriegsrüstung/ Machina bellica. vide Krieg. Kriegsrüstung/ darin die Krieger sich zum Sturm erhalten/ Musculus. Gerüst haben/ gerüst seyn/ In manibus esse, In promptu habere. Rüstung/ Zurüstung/ Apparatus, us. Apparatio, Fabricatio, Machinatio, Instructio, Adornatus.

Ruß/ Fuligo. Rußig/ Fuliginosus, Fuligine tinctus, a, um.

Rut/ Gerte/ Virga, Virgula, diminutiv. Flagrum, Flagellum, Ferula, Scipio. Rut damit man die Linien zeucht/ Radius. Rut damit man die eigene Leuth freylasset/ Vindicta, Aliquando significat ipsam libertatem, Rudis. Rutensamblung/ Virgindemia. Vnter der Ruten seyn/ Sub ferula esse.

esse. Von der Ruten frey seyn/ Manum ferulæ subducere. Mit der Ruten streichen/ Cædere virgis. Virgis multare, Cædere, Castigare flagellis, Cædere ferula, Corripere virgis.

Rütten/ Schütten/ Quatere, Quassare, Concutere, Commovere.

Ryß/ Gigas, Gigantulus, dim. vide Rieß.

INCIPIENTIA ab S.

SAal/ Lustig Gemach im Hauß/ Conclave. Sein oberer Saal/ da man isset/ Cænaculum, Triclinium, Dieta, Discubitorium. NiderSaal/ Untergemach/ Cænatio. Grosser Saal/ Basilica. Saal eines Königes oder Fürsten/ Hoff/ Aula. Oberer gepflasteter Saal/ Solarium. Das zu dem Saal gehört/ Triclinarius, a, um, Triclinaris, e.

Saat/ das Getreyd/ Seges, Herba frumenti nondum demessa. Saat/ Seezeit/ das Seen/ Satio, Sementis, Tempus sationis.

Säbel/ Acinaces, Harpe, Gladius Persicus, Falcatus ensis, Ensis Scythicus. Säblen/ Acinace cædere, dissecare.

Sach/ Handel/ Res, Causa, Negotium. Sach an jhr selbs/ Res ipsa. Die Sach stehet wol/ Res salva est. Umb ein sach gethan seyn/ Rem ad restim redijsse. Proverb. Die sach gewonnen geben/ Hastam abijcere. Die sach ist also beschaffen/ Ita se res habet, Hic est rei status, Ejusmodi res est, Res hoc loco est. Sach/ Rechtshandel/ Causa, Controversia, Lis. vide Rechtshandel. Ein besser sach/ Causa superior. Böser Sach/ Causa inferior. Eine strittige Sach/ Res controversa. Ein verwirte sach/ Res perplexa. Eine verhaste sach/ Causa odiosa, Invidiosa causa. Ein Sach oder Handel fürtragen/ Causam agere. Die sach rechtlich verantworten/ Causam dicere. Die sach vertheidigen/ Causam tueri, defendere. Die sach gewinnen/ Causam obtinere. Die sach verlieren/ Causa cadere, Offendere apud Judices, Naufragium facere in foro. Die sach annehmen/ Descendere in causam, Demittere se in causam, Causæ subscribere. Die sach vertragē/ Controversiam componere, vel dirimere, Litem decidere. Die sach für dem ordentlichen Richter anhängig machen/ Litem in suum forum transferre. Die sach treiben/ Litem urgere. Die sach auffzihen/ Litem ducere, vel trahere. Unverhörter Sach verdampt/ Indicta causa damnatus.

Es thut nichts zur sach/ Nihil ad rem, Nihil ad propositum, Nihil ad chordam. Hauptsach/ Hauptpunct/ Status causæ, Caput, Summa rei, Summa constitutio causæ, Quæstio. Dis ist ein sach daran viel gelegen ist/ Hæc res multum habet ponderis, gravitatis, momenti, Gravis admodum res est, Hæc res ejusmodi est, ut omnia complectatur. Ein grosse sach im sinn haben/ Magni momenti rem animo volvere. Die sach ist also beschaffen/ Ejusmodi res est, Ita se res habet, Hoc in cardine res versatur, Hoc loco est. Die sach verlengern/ Longius rem ducere, Diem protrahere, extrahere, proferre.

Sachsen/ Saxonia. die Sachsen/ Saxones, populus.

Sack/ Saccus, Sacculus, & Saccellus, diminut. Ledern Sack/ Culeus. Ledern sack/ Waadsack/ Ascopera, pen. prod. Ledern sack darin man wein oder öl thut/ Uter, utris, Utriculus. dim. Weydsack/ Knapsack/ Mantica, pen. corr. Manticula, dimin. Halßsack/ der hinden und vornen herab hanget/ Mantica. Sack darinn die Kriegsleuth jhr Proviant nachtragen/ Hippopera, Sacculus scorteus, quo milites necessaria circumferunt. Sack oder Seckel damit man kurtzweilet/ Follis, Follis pugillatorius. Sackpfeiffer/ Utricularius. Sack oder Tasche/ Funda. Sackmann/ Saccularius. Sackträger/ Bajulus. Sackwein/ Fecatum, vel Fæcatum vinum. Säckel/ Beutel/ v. Seckel/ Beutel/ Tasche. Den Sack geben/ Afferre cui repulsam, Renunciare amicitiam, societatem.

Sacrament/ Heilige Wahrzeichen/ Sacramentum, Sacra signa, Signa visibilia invisibilis gratiæ, Signa fœderis. Das H. Sacraments häußlein/ Sanctuarium augustissimo Christi corpori custodiendo, Eucharistiæ asservandæ, Præcelsum Eucharistiæ Pegma, Sacrarium corpori Dominico servando.

Sacristey/ Sacrarium, Sacristia. Sacristey/ oder Chor/ Adytum. Sacristan/ Opffermann/ Æditüus, Sacræ supellectilis custos.

Sadoney/ Tymbra, latin. Cunila, vel Satureia, herba est.

Säen/ Samen strewen/ Seminare, Serere, Sementem facere. Besäen/ Conserere. Einsäen/ Inserere. Hin und wieder säen/ Disseminare. Ubersäen/ Obserere. Umbsäen/ Circumserere. Acker der jährlich gesäet wird/ Ager restibilis, vel resti-

restibile. Saat/Satum, vel plur. Sata. Saat/oder Säenzeit/ Sementis. Das zu säen gehört/ Seminarius, a, um.

Saffoier / Allobroges, nunc Sabaudienses. Saffoier Gebürg / Pæninæ alpes. Die Saffoier/ Allobroges, pen. cor. in sing. Allobrox.

Saffran/ Crocus, Crocum. Wilder Saffran/ Cnicos, vel Cnicus, Cartamus, Crocus saracenus. Saffran/ Trusen/ oder ein Salb außgestossenen Saffran/ Crocomagma, aliàs Crocinium. Saffranfärbig/ Croceus, & Crocinus, a, um.

Safft / Succus. Safft/ Feuchte / Liquor, oris. Safft an Bäumen / Succus, vel Lacryma in arboribus. Safft das die Immen auß den Bäumen oder Blumen saugen / Melligo.

Saffyr/ Edelgestein / Saphyrus. Von Saffyr gemacht/ Saphyrinus, a, um.

Säge/ Sage/ Serra. vide Seg.

Sänse / Graßsänse/ Falx fænaria, Secula.

Sagen / Melden / Dicere, Perhibere, Asserere, Loqui, Narrare, Proferre in medium, Proferre, Recensere, Memorare, Commemorare, Referre. Ich sage / Aio, Inquio, is. plural. Inquiunt, verbum defectivum. Sag an/ sag her/ Cedo, Imperativus tant. Dic, Recense, Narra. Absagen/ Abkündigen/ Bellum indicere, Renunciare. Ansagen / Nunciare, Denunciare. Ansager/ Nuncius. Außwendig sagen/ Proferre memoriter, Reddere, recitare, referre, dicere memoriter. Für ein Warheit sagen/ Affirmare, Confirmare, Pro certo dicere, Pro comperto, Explorato dicere, Pro vero vel certo asseverare. Mit Hand vnd Mund zusagen / Firmare dextera fidem, Stipulata manu promittere. Darzu sagen/ Adijcere, metaph. Herauß sagen/ Expedire, Eloqui, Effari, Enunciare, Proloqui, Profari, Proferre. Heimlich in ein Ohr sagen/ einblasen/ Insusurrare, In aurem loqui, Ad aurem suggerere, Voce depressa & submissa in aurem indere. Hin vnd wider gesagt werden/ Vulgò jactari. Hievon ist gnug gesagt/ De his mihi satis dixisse videor, De his hactenus. Hoch vnd thewr zusagen / Sanctò promittere, Sanctè recipere. In einer summ sagen/ Mit kurtzem sagen/ Paucis expedire, dicere, complecti, Summatim perstringere, Uno, vel tribus verbis dicere. vide Kurtz/ & Summ. Ingeheim sagen/ In sinum effundere. Nebenzu / oder vberhin etwas sagen/ Obiter aliquid dicere. Nichts können sagen/ Non habere dicere. Man sagt / das Geschrey gehet/ Fertur, Ajunt, Dicunt, Ferunt, Perhibent, Rumor spargitur, Fama, rumor est. Mir wird gesagt/ Dicitur, narratur, indicatur mihi, Ad aures meas pervenit, Accipio, Audio. Ordentlich sagen/ Recensere. Seine meinung sagen/ Dicere sententiam, Aperire, Exponere, Explicare suam sententiam. Versagen/ vide Abschlagen. Vnsäglich / Infandus, Nefandus, a, um. Nefas, Inenarrabilis, e. Vor oder zuvor sagen/ Prædicere, Antè dicere, Prænunciare, Præsignificare, Antè prædicere. Wie man sagt/ Ut rumor vulgi spargitur. Wiederumb sagen/ Replicare. Zusagen/ Promittere. vide Verheissen. Zusag/ Verheissung/ Promissio, Pollicitatio, Promissum. Dancksagung / Gratiarum actio. Dancksagen / Gratias, vel Grates agere. vide Danck. Warsagen/ Weissagen/ Divinare, Præsagire, Hariolari, Augurari. Falscher wahrsager/ Pseudopropheta. Vorsagung/ Erzehlung/ Commemoratio. Vntersager / Internuncius. Wahrsager/ Divinus, Fatidicus, Hariolus, Chaldæus, Auspex, Augur. Weissagung / Auspicium, Augurium, Vaticinium, Mantia, pen. prod. Zusage/ Zusagung/ Condictio, Condictum.

Salatkraut/ Acetaria.

Salb/ Chrisma, latin. Unguentum, vel Ungentum, Unguen, Odorum variorum permistio, addito oleo & balsamo ad ungenda corpora. Salb / anstreichige Farb / Pigmentum. Wundsalb/ Emplastrum, latin. Fictum, vel Formatum, vulgò Ungventum. Salb auß Wilden Weintrauben Blüet / Oenanthinum. Salb auß Saffran / vide Saffran. Wolriechende Salb/ Myron, lat. Ungventum. Weyche Salb / Malagma, Plasma, Cataplasma. Feyste Salb / Popoma. Salbbüchs / Pyxis, idis. Myrothecion. Gesalbter / Christus, lat. Unctus. Gesalbet/ geschmieret/ Delibutus, a, um. Litus, a, um. partic. Oblitus, pen. cor. Salben / Ungere, Inungere, Unguentis oblinere, Linire, Perungere, Linere, Oblinere. Hinein salben/ Illinere. Rund vmb salben/ Oblinere, Circumlinere. Nach Salben riechen/ Olere ungventum. Salbung/ Unctio, Inunctio, Unctura. Salbenkrämer/ Ungventarius, Seplasiarius. Todtensalber/ Pollinctor, qui cadavera unguentis oblinit.

Salbey / Salvia, herbæ nomen. Wilde Salbey/ Salvia agrestis, Sphacelus. Sal-

Salgangs/Sana casa, Arx Rhetiæ primæ.
Salm/Salmo, piscis est.
Salmiac/Sal Ammoniacus.
Salpeter/Nitrum. Salpetergrub/Nitraria.
Saltz/Sal, gen. neut & masc. Saltzkörnlein/ Mica salis, Frustulum, vel Granum salis. Saltzfaß/Salinum, Salillum, dim. Saltzbrunn/oder Saltzwasser/Muria, Muries, Salsugo & Salsilago. Eingesaltzen/Condititius, vel Salsus, a, um. Vngesaltzen/Insulsus, a, um. Gesaltzen fisch/ Speck/ꝛc. Salsamentum. Der ein gesaltzene speiß verkauffet/oder dieselbe einsaltzet/Salsamentarius. Saltzgeschmack/Salsedo, inis. Das nach dem Saltz schmäckt/Salnacidus, a, um. Das zu Saltz gehört/Salsinarius, a, um. Saltzung/Salitura. Saltzgeschirr von Holtz/Saltzbütte/Orca. Saltzen/Salire, & Sallere.
Saltzburg/Juvanium, hodie Salisburgum, vel Saltzburgum.
Samen/Semen. Samenhülse an einem krautstengel/Muscarium.
Sammentlich/Allzugleich/Conjunctim, Conjuncte, Simul, Una, Pariter, Summatim. Beysammen/Junctus, Conjunctus, Continuus, Continuatus, Affixus, a, um.
Samlen/Versamblen/Congregare, Colligere, Cogere, Coacervare, Conjungere, Aggregare, Contrahere, Legere, Glomerare. Samlen an ein ort/Seligere. Samlung/Zusammenlesung/Collectio, Congregatio, Coacervatio vide Hauff Sich versamlen/Convenire, Coire, Congregari, Coacervari, Concurrere, Confluere, Convolare. Versamlung/ein hauffen Volcks/Cœtus, Collegium, Synodus, Ecclesia, Concilium, Multitudo hominum in unum collecta, Concio, Corona, Congregatio. Versamlung/Zusammenkunfft/Congressio, Congressus, Concursus, Conventus. Ort der Versamlung/Conventiculum, Conciliabulum. Versamlung auß allen Landen des gantzen Erdreichs/Oecomenicum concilium. Versamlung deren die ein Ambt vnd Gewalt haben/Collegium. Versamlung der Sänger/Springer/oder Kurtzweiler/Chorus. Versamlet/Collectus, a, um. Der versamlet werden mag oder soll/Collectivus, a, um.
Sammet/Holosericum. Raucher Sammet/ Villosum holosericum. Die San/Sana fluv. Lauffet von dem Walliser Gebürg für Freyburg in Nüchtland in die Aar.
Sand/Arena, vel Harena, Arenula, diminut. Grob Sand/Sabulum, Saburra, Crassior arena. Steinechtiger Sand/Grieß/Glarea. Sand/Läth/ Limus, substant. Sandechtig/Arenosus, Sabulosus, a, um. Glareosus, a, um. Das auß Sand ist gemacht/Arenaceus, a, um. Das zu Sand gehört Arenarius, a, um. Mit Sand laden/Saburrare.
Sanfft/Lind/Lenis, Mitis, Mollis, e. Delicatus, a, um. Sänfftigen/Mildern/Lenire, Mollire, Emollire, Mitigare, Mulcere, Mollificare, Mitius facere, Demulcere, Delinire, vid. verb. Mild. Sanfftiglich/Leniter, Molliter. Sanfftigkeit/Mansuetudo, Lenitas, Lenitudo, Animi lenitas, Comitas. Sanfftmütig/Lenis, Comis, Mitis, e. Facilis, e. Placidus, Mansuetus, Humanus, Benignus, a, um. Facilis, le. Sanffte Lufft/ Aura, æ. Sanfft machen/Mansuefacere. Sanfft werden/Mansuescere, Mollescere. Wiederumb sanfft vnd gütig werden/Mitescere, Remollescere. Vnsanfft/Hart/Immansuetus, Durus, Rigidus, a, um. Immitis, Crudelis, Difficilis, e.
Sänffte/Roßbaar/Tragbet/Lectica, Cathedra, aut sedes lectulis strata, qua divites ferebantur, Sella gestatoria, Gestatorium, vehiculum gestatorium, Arcera.
geSang/Lied/Cantus, Cantio, Cantilena, Psalmus, Canticum, Epos, Ode, Oda. Lieblich zusammen klingender Gesang oder Thon/Concentus, Harmonia, Symphonia. Gott des Gesangs von den Poeten vnd Heyden gedichtet/Apollo, Phæbus, Camœnæ, Deæ cantus. Hochzeit Gesang/Hymen, Carmen nuptiale, Cantus nuptialis, Klaggesang/Nænia, Monodia, Epicedium, Lugubris cantus, Funebris cantus. Lobgesang/Hymnus, Cantio in laudem alicujus. Gesängdichter/Musurgus, quem componistam barbari vocant, qui legibus artis cantiones concinnat. Gesang von des erlangten Siegs wegen/oder ein Belohnung des Siegs/Epinicion, lat. Victoriale. Mißklang/oder Mißhälligkeit im Gesang/Diaphonia. Süß Gesang/ Melodia. vide Singen.
Sanickel/Sanicula.
Santen/Vetera, infra Coloniam.
Saphyr/vide Saffyr.
Saracener/Ismaëlitæ, Saraceni.

Sarbaum/Populus.

Satt/Gesättiget/Satur, Saturus, Plenus cibo, Non jejunus, aut famelicus, a, um. Sättigen/Satiare, Exatiare, Saturare, Exaturare, Famem explere. vide Hunger. Sättigkeit/Ersättigung/Satietas, Saturitas, Plenitudo cibi, & potus, Saturatio, Exatiatio, Saties. Ersättiglich/Satiabilis, e. Ersättigen/Farcire, Infarcire, Offercire. Gantz ersättigen/Exaturare, & Obsaturare. Vnersättiglich/Insatiabilis, Insaturabilis, e. Haud explebilis, e.

Sattel/Ephippium, Stratum, Sella equi. Sattelgurte/Cingulum. Sattler/Ephippiarius, Stratarius. Satteldecke/Stratum, Phaleræ, plur tant. saumSattel, Clitellæ, arum, plur. tant. Vorderfattelgrät/Brustriemen/Antilena, g. fœ. Was zum Sattel gebraucht/oder darzu gehört/Clitellarius, a, um.

Saturei/Satureia, herba est.

fürSatz/Institutum, Propositum, Sententia, Susceptum consilium, Ratio proposita, Scopus, metaph. Conceptus mentis, Finis aliq. Fürsetzlich/Consultò, Studiò, De industria, Data opera, Destinato, Ex composito. Satzung/Gesatz/Decretum. vide Gesatz. Zusatz/Zugab/Additamentum, Corollarium, Complementum, Supplementum, Accessio, Adjectio, Auctarium. zuSatz/Besatzung/Præsidium. Ein besatzung in ein Stadt legen/Præsidium oppido imponere. Gegensatz/Fulcimen, Fulcimentum, Fultura. Vntersatz der Seulen/Spira, Sirula, dim. Basis. Beysatz/Parastatæ, vel Parastates. Newer Räben Satze/Novelletum. Mit newen Räben besetzen/Novellare.

Sauber/Mundus, Purus, Lotus, vel Lautus, Immaculatus, a, um. Saubern/Mundare, Expurgare, Extergere. Vnsauber/Immundus, Impurus, Maculosus, Opicus, a, um. Sauberkeit/Mundicia, Mundicies, Puritas, Polities, ei. Vnsauberkeit/Immundicia, Immundicies, Impuritas, Sordes, Inquinamentum. Vnsauberkeit des Metalls/Schlack/Scoria. Verunsaubern/Maculare, Inquinare, Coinquinare. Vnsauber seyn/Squallere, Sordere, vide Reyn.

Sauffen/schlemmen/Potare, Potitare, Potationibus indulgere, Ingurgitare se nimio potu, Meracius potare, Inebriari vide Prassen/& Trunck. Sauffer/vide Vollsauffer/& verb. Zech. Außsauffen/Epotare, Ebibere, Exhaurire, Evacuare pocula. Ersauffen/Suffocari in aquis, Submergi, Mergi in aquis, Interire, Perire in aqua, vel unda. Sech vollsauffen/Inebriari, Inebriare se, Obruere sese vino, Largius bibere, Potu nimio sese obruere, Ad capitis usque vertiginem bibere.

Saugen wie ein Kind/Sugere, Succum labris elicere, haurire succum ore vel labris, Lac è mammis extrahere, Exugere. Säugen/Zu saugen geben/Lactare, Lac præbere, Ubera ad sugendum præbere. Säugamm/vid. Amme. Saugung/Suctus, us. Milch saugen/Fellare. Gifft außsaugen/Venenum exugere. Vom saugen entwenen/absetzen/Depellere à lacte, & lacte, A lacte removere, Mamma disiungere, Ablactare.

Säul/Stylus, lat. Columna. Säul von einem gantzen Stein oder Holtz/Columna. Säul von viel Steinen/Pila. Die weite zwischen den säulen Intercolumnium. Saulendeckel/Epistylum, Capitellum. Das nur ein Säul hat/Monostylon. Säul mit hollkehlen/Columna striata. Die hollkehl/Striges, canaliculi.

Saum/Ora vel extremitas vestis. Saum oder Leiste/Fimbria, Limbus, Instita, Peniculamentura.

Saumen/Contari, vel Cunctari, Tardare, Cessare, Demorari, Immorari, Commorari, Moram interponere, nectere, trahere, Producere moram. Nicht saumen/vid. Eilen. Versämen/Negligere, Prætermittere, Præterire. Säumung/Cessatio, Mora, Cunctatio.

Saur/vide Sawer.

Sauraug/Erbselstaud/Oxycantha, vulgò Crispina.

Saw/Schwein/Sus, Sucula, dim. Porcus, Porca. Ein alte Saw/Scropha. Geschnittene Saw/Gelze/Porca castrata. Sawtrog/Monoxylon, Linter. Sawmarckt/Forum suarium. Wilde Saw/oder Schwein/Aper. Sawhirt/Subulcus, Porcarius. Sawgeschrey/Grunnitus, us, pen. prod. Pfinnige Saw/Sus grandinosus. Sawbürst/Setæ suillæ. Sawstall/Hara, Suile. Mit der Saw außreissen/Cum ignominia & dedecore vinci.

Die Saw/Savus, fluvius.

Sawer/Acidus, Acidulus, dim. Acerbus, Austerus, a, um. Sawre/Acor, oris, Acidus sapor, Acidi-

Aciditas. Sawr seyn/ Acere, secundæ conjugat. Sawr Fischbrüh/ Oxygarum. Sawrteig/ Fermentum. Vngesäwret/ Azymus.

die Schelde/ Scalde, Fluvius.

Scepter / Königsstab/ Sceptrum, Virga Regis, Baculus regni insigne. Sceptertråger/ Sceptriger.

Slaven/Slavonia, Illyria. Die Slaven/Slavi, vel Slavini denominati vel à voce Slawa, quæ ipsorum lingvâ gloriam, vel à Slowo quod nominis celebritatem in eadem denotat. Perperam igitur Sclavi nuncupantur à quibusdam Illyrij.

Slaver/ Dalmatæ, Liburni.

Schaaff/ Ovis, vide Schaff.

Schaal/Scherb/Testa, Vas testaceum, fictile, Frusta fractæ testæ. Schaal/Trinckschaal/Phiala, Poculum planum & rotundum, Patera. Schalechtig/Testaceus, a, um. Testeus, a, um. pen. cor. Harte Schale/ Concha.

Schaar/Hauff/ Turba, Cohors, Caterva, Cœtus. vide Hauff/& Samblung. Schaar die sich beweget/ Agmen. Schaar deren so gleiches Ambts seyn / Collegium. Schaar Reysigen zwey vnd dreissig Reysigen/Turma. Schaar kleines Viehes Grex. Schaar grosses Viehes/Armentum. Das in der Schaar wohnet/Gregarius, a, um. Schaarechtig/Turmatim, Sturnatim, Gregatim. adverb. Durch alle Schaaren/Turmatim.

Schab/ Kleiderwurm/ Motte/ Tinea. Bücher Schab/ Blatta Ein Schab oder Würmlein im Wachs/Acarus, gen. masc.

Schab ab/Rejiculus, Homo vilis, despicabilis, abjectus.

Schaben / Radere, Scalpere, Circumradere, Obradere. Abschaben/abscharren/Deradere, Abradere, Radendo aufferre, Dolare, Edolare, Dedolare, Dolabra polire, Lævigare. Außschaben/ Eradere, Cancellare. Schabeisen oder Schaaff/ Radula Dolabra, Dolabella, Runcina. Schabmesser / Cultor rasorius, Scalprum, Scalpellum, dimin. Schaber/ Rasor. Schabung/ Rasura. Das sich schaben lässet/ Rasilis, e, pen. cor. Das zum schaben gehört/Rasorius, a, um. Embsich schaben/ Rasitare. Abschabels/ Abschabung Ramentum, Rasamentum. Vnflath so vom Leibe abgeschabet wird/ Strigmentum, Destrigmentum.

Schäbicht/ Scabiosus, a, um. vide Grind.

Schachtaffel/Alveus, Alveolus, dim. Schachspiel/ Ludus latrunculorum.

Schad/Verlust/Damnum, Incommodum, Jactura, Detrimentum, Dispendium, Decessio, Nocumentum, Incommoditas, Clades, Strages, Casus, Naufragium, metaphor. Exitium, Pernities. Schaden in erschlagung der Frucht / Calamitas. Schadhafft/ Damnosus, Dispendiosus, Pestilentiosus, Maleficus, Mortificus, a, um. Schaden/ schädlich seyn/ Nocere, Obesse, Officere, Incommodare, Incommoda, detrimenta afferre, inferre, parare, creare, præbere, Exitiosum, perniciosum esse, Incommodo afficere, Fraudi esse. Schaden abtragen/ erstatten/ Damnum sarcire, Jacturam compensare, refundere, Impendium reddere, Impensam restituere. Schaden leiden/ Damnum facere, Detrimentum capere, Jacturam facere, Accipere detrimentum, Incurrere, incidere in damnum vel pernitiem. Schaden zufügen/ Dare damnum, Inferre damnum, Importare detrimentum. vide Schaden. Mit Schaden witzig werden/ Accepto damno sapere, Serò sapere. Serò sapiunt Phryges. Quid juvat amisso claudere septa grege. proverb. locut. In Schaden bringen/In fraudem agere. Beschädigen verletzen/Lædere, Offendere, Aliquid mali inferre, Injuriam facere. Schadloß/Indemnis, e. Schadhafftig/ vide Mangel. Schädlich/ das Schaden bringt/ Perniciosus, Exitiosus, Noxius, Nocuus, Pestifer, a, um. Nocens, Exitium, jacturam, damnum suum secum trahens. Schädlich seyn/Noxium, Nocivum, Nocentem esse, Esse detrimento, vel exitio. Vnbeschädiget lassen/ A maleficio abstinere, temperare. Von Beschädigung abhalten/ A maleficio prohibere. Vnschädlich/ Innocuus, Innoxius, a, um. Innocens. v. etiam Schädlich. Den Schaden mustu gedültig leiden / Tu illam jacturam feres æquo animo. Er hat an seiner Ehren Schaden gelitten/Fecit jacturam honoris sui. Schaden erstatten / Sarcire jacturam, Ad assem impendium reddere. Grossen Schaden thun die Ketzer allen Städten / Multa detrimenta, damna, omnibus civitatibus Hæretici pariunt. Schaden an Gütern acht ich gering/wañ ich mein Ehr behalt / Si modò dignitas incolumis, fortunarum jacturam non recuso.

Schaf/ Ovis, Ovicula, dimin. Schaf die wenig Woll haben/Apicæ oves. Zweyjährige Schaf/ Bidens, Bidentes. Schaffel/ Ovina pellis, Melota, pen. prod. Molostra. Schafgeschrey/ Balatus.

Schäfer/ Schafhirt/ Opilio, Custos ovium, Pastor ovium. Jung Schaf/ vide Lamb. Das von Schafen ist / Ovinus, a, um. Schaffleisch/ Caro ovina. Schafwoll / Amerina, vel Agnus castus. Frutex est, sivi salicis genus juxta aquas nascens, Sabina, vel Vitex alias dicta.

Schafripp / Stratiotes, Millefolium, frutex exiguus, Palmi magnitudine, folijs avicularum pennas imitantibus.

Schafhöw/ Katzenzal/ Equisetum, Equiselis, herba est, alias cauda equina, à caudæ equinæ similitudine dicta.

Schäffelein/ Pfeil/ Wurffspießlein/ Bolis, lat. Jaculum, Spiculum, Hastile, Verutum, Pilum missile, Hasta velitaris. Hasta levis, quæ eminus etiam jaculi vice emitti potest.

Schaffen/ thun / Agere. vide Arbeiten. Gar nichts schaffen/ Ne hilum proficere. Nutz schaffen/ Proficere, Facere profectum, Fructum facere. Zu schaffen haben mit einem/ Rem alicui cum aliquo esse, Habere rationem cum aliquo, Negotium cum aliquo habere. Schaffen / erschaffen/ auß nichts machen/ Creare, Facere, Condere, Ex nihilo aliquid facere, fingere, formare, Architectari. Schaffer/ Schöpffer/ Creator, Conditor, Opifex, Effector. Abschaffen/ auffheben/ Abrogare, Abolere, Antiquare, Tollere. v. Heben. Verschaffen/ verrichten/ Facere, Efficere, Procurare, Effectum dare, Transigere. Von Erschaffung/ der Welt/ Ab orbe condito. v. Anfang. Zuschaffen machen/ Negotium exhibere, facessere, Injungere, imponere alicui negotium, Labores parere. Wiederumb erschaffen/ Refingere. Erschaffung/ Creatio, Opificium. Vngeschaffen/ Vngemacht/ Infectus, a, um. Geschäfft aufferlegen/ Negotium dare. Dare partes alicui, Facessere alicui negotium. Geschäfftig/ Officiosus, Negotiosus, a, um. Occupatus, Distentus, districtus, implicatus negotijs, impeditus occupationibus. Geschäfft auff sich nehmen/ Subire provinciam, Obire negotium, Se negotijs implicare, obruere, gravare, onerare, Occupationibus sese intricare, involvere. Geschäfft außrichten / Exequi negotium, Agere, gerere, curare, procurare, transigere negotia, Expedire, administrare negotium. Verworren Geschäfft/ Labyrinthus, metaph. Geschäfftig seyn/ Occupatum esse, Negotijs implicatum esse, Occupationibus distineri, Multis ac varijs negotiorum turbis, vel labyrinthis urgeri. Ledig vnd loß seyn von Geschäfften/ Otiosum esse. vide Müssig.

Schaffer / Verwalter / Curator, Procurator, Epitropos, pen. cor. Dispensator, A rationibus, calculis, Præfectus. Haußschaffer/ Haußhalter/ Haußwirth/ Oeconomus, Præfectus domus, vel domui. Zur Haußwirtschafft gehörig/ Oeconomicus, a, um. Schaffner über ein Werck/ oder Gewerb/ Epistates. Hoffschaffner/ Villicus, pen. cor. Schafferey / Epitrope, pen. corr. Procuratio. Haußschafferey/ Wirtschafft/ Oeconomia.

Schäl/ schelb/ Limus, Limis, e. Transversus, Obliquus, a, um. Obliquè, transversim intuens, Transversus, a, um. Schäl sehen/ Limis oculis intueri, aspicere, Obliquè, transversim intueri, Hirquis aspicere. Schäle/ Krümme/ Obliquitas, Schäl machen/ Obliquare. Schäläugig/ Strabo.

Schal/ Testa. vide Schaal.

Schalaun/ Catalaunum.

Schalck/ Nequam, Malus, Malitiosus, Improbus, Malignus. Schalckheit/ Malitia, Nequitia, Perversitas, Improbitas. Schalckhafftig/ Malitiosus, a, um. Nequam, indeclin. v. Böß. Vnschalckhafftig/ Candidus, Sincerus, Integer, a, um. vide From. Schalcksnarr/ v. Narr/ Thor. Schalckheit vnd Listigkeit gefallen mir nicht/ Astutiæ mihi non placent, Abhorret animus meus ab astutijs, Fucum ac fallacias naturali quodam odio prosequor, Sum ab astutijs alienus.

Schale/ Putamen. Kleine Schalen/ Ramentum. Nußschale/ Putamen nucis. Schelen mitten in der Nuß/ Nauci. Eyerschale/ Putamen ovi.

Schälen/ vide Schelen.

Schall/ Sonus, Sonor, Sonitus. vid. Lauf. Lautschallig/ Sonorus, a, um. pen. prod. Schallen/ erschallen/ Sonare, Sonum edere, Referre, dare, sonitum efficere, reddere, Insonare. Wiederschallen/ Resonare, Reboare, Remugire. Widerschall/ Echo, Soni repercussio.

Schalmey/ Zinck/ Buccina. Schalmeyblaser/ Liricen. Krumme Schalmey / oder Trommet/ Lituus.

Schalte/ ein Stang mit welcher die Schiff gehalten werden/ Trudes. Fürschalten/ Promovere, Protrudere.

Schaltjahr/ Intercalaris annus. vide Jahr.

Scham/ Zucht/ Pudor, Verecundia, Pudicitia, Ingenuitas, Frons, metaph. Der Scham hat/ Pudibun-

cundus,a,um. Verecundus, a, um. Sich schämen/ Pudere,Pudet me,Pudor est mihi,Pudore affici, Verecundari, Pudefieri, Pudore, rubore suffundi, Erubescere. Mit Scham sich förchten/ Vereri. Beschämen/ Schamroth machen/ Pudefacere,Pudorem,ruborem incutere,Facere erubescere. Schamhafftig/ Pudens, Pudicus, Verecundus,a,um. Pudibundus, a, um. Erubescens. Schamhafftigkeit/Pudicitia.v. Scham. Schamhafftiglich/Pudicè,Verecundè, Pudenter,adver. Schamhafftig seyn/ Verecundari, Pudicum, verecundum, modestum esse, Pudore suffundi. Keine Scham mehr haben/Scham ablegen/Vnverschämbt seyn/Depudere,Impudentem,Inverecundum esse, Pudoris expertem esse, Nihil habere frontis, Perfricare frontem, Perfrictæ frontis, vel Perfricta fronte esse, Exuere pudorem. Sich nicht schämen / Carere fronte. Verschämen/ Abstergere pudorem. Vnschamhafft/ Vnverschämbt/Impudens,Inverecundus,a,um. Pudoris expers, Effrons, Perfrictæ frontis, Os impudens,Impudicus,a, um. Frontosus, a, um. metaph.Vnschamhafftigkeit/Impudicitia,Impudentia, Inverecundia, Frons perfricta. Vnverschämbt seyn/Verecundiæ fines,metas,terminos transilire.vide supra Scham ablegen. Vnschamhafftiglich/ Impudenter, Inverecundè, adverb. Citra omnē pudorem.Vnverschämbter Mensch/ Os durum, Prostituta frons. Vnschamhafftig seyn/Pudicitiam in propatulo habere.Sich schämen/ Pudere imperf. Dispudere. Verschämen/ Depudere, Pudicitiam prostituere, Perfricare faciem, frontem.Schamroth/ Rubore suffusus. Schamroth machen/ Verecundiæ pigmentis decolorare.vide supra Beschämen.Schamrot werden/ Erubescere,Rubore suffundi,Profundi.Die Menschen werden Schamroth/ die Brieffe aber schämen sich nicht/Homines erubescunt,epistola non erubescit. Homines verecundiæ pigmentis decolorantur,literæ ruboris sunt expertes. Du bist zu kühn vnd schamloß im begehren/ Audax es nimiū in petendo, Tuæ petitiones omni rubore carent, vacant, Tu in petendo nullo rubore suffunderis. Ich bin nicht so schamloß wie du/Tuum os & impudentiam non habeo, Non sum æquè ac tu impudens. Ich verwundere mich über dessen Vnverschämbtheit/ Miror os & impudentiam hominis, Cic.

Scham/Gemächt/Schaamglieder/ Pudenda, Verenda, Ingvina, Genitalia, Membra genitalia, Partes genitales, Pubes. Mannlich Scham oder Glied/ Membrum virile, à Poëtis dicitur Mentula,Penis,Virga, Cauda salax, Priapus, Nervus, Verpus. Pudendum verò muliebre, Cunnus, Hortus,Genitale arvum appellatur. Die Scham an Weibern vnd Männern/ Ingven, inis. Weiblich Scham/Interfœminium.

Schamloth/Undulata vestis.

Schampanien/ Catalaunici campi, qui aliàs Campania.

Schamper/schambar/Opicus,a,um.Scurrilis, e.Schampere/leichtfertige Narrenthäding/Scurrilitas. Schamper Gedicht/ Priapeia.

Schanck/ Brodschanck / Brodkast/ Panarium, Arca panaria.

Schand/ Vnehr/ Dedecus, Ignominia, Infamia,Probrum,Opprobrium,Indignitas,Turpitudo, Nota turpitudinis, Nota turpis infamiæ, Labes, Labecula, Macula, metaphor. Es ist ein Schand / Turpe est, Indecorum est, Dedecet, Dedecori est, Probro,dedecori, vitio datur, Vitio vertitur. Ein Schand begehen/ vide Laster begehen. Zur Schand rechnen / Vitio tribuere, Vitio dare, Vitio vertere, Culpæ notam inurere, Fraudi,probro,dedecori,crimini dare. Zu schanden machen/In Schand bringen/Ignominia notare,Ignominiam inurere, Detrahere famæ, vel existimationi, Honori alicujus officere. Schänden/Vitiare,Dedecorare,Dehonestare, Scelerare,Consceleraſe,Temerare,Denobilitare, Infamare,Traducere. Schänden/ schmähen/ Stigma imprimere, Inurere notam, Infamiam, notam, maculam inurere,inferre, inspergere, Afficere, infamiæ maculas, Labem aspergere,Ignominia, turpitudine notare. Schandfleck/Macula,Labes, Ignominia, Nota, Nævus, Nota turpitudinis. vid.Schand.Schändlich/Vnehrlich / Turpis, Infamis, e. Famosus, Sceleribus notatus, Ignominiosus, Flagitiosus, Sceleratus, Scelestus, Nefarius, Fœdus, Spurcus, Propudiosus, Inhonestus, a, nm. Schändlich machen / Tetrare. Zu schanden machen/ Confutare,Refutare, Confundere,metaph.Schand leyden/geschändet werden/ Nota inuri, Notam subire. Von der Schand erledigen / Eximere nota. Mit Schand bestehen/ Turpiter se dare,Turpiter stare, pro subsistere. Schändlich Leben führen / Turpiter, Inhonestè vive-

vivere, Agere vitam turpem, Flagitiosè vivere, Offentliche Schändung/ Traductio. Schändlich/ Scelerosus, Scelestus, Obscœnus, a, um, Geschändet/ Sceleratus, Stigmaticus, a, um. Das geschändet mag werden/ Violabilis, e. Das nit mag oder sol geschändet werden/ Inviolabilis, e. Vngeschändet/ Intemeratus, a, um. Das jenigè welches du heist eine Ehre/ achte ich für eine Schande/ Quod tu valere ad laudē existimas, ego dedecus in eo turpitudinemq; constituo, Quem tu dignitatis, eum ego locum infamiæ puto. Er ist in eine ewige Schand gefallen/ Æternam ignominiæ labem subijt, Spem sibi omnem futuræ dignitatis ademit. Du hast mir Schande angethan/ Ignominiosè à te sum tractatus, Ignominiam a te tuli. Das wird jhm mehr Schande seyn als dir/ Gravior ad illum quam te redundabit infamia, Plus ipse subibit infamiæ quàm tu.

Schantz/ Bollwerck/ Vallum, Munimentum castrorum aut urbis, Agger. Vmbschantzen/ Cingere, Circumdare, Claudere vallo, aggere, munimento. Aggere, seu terra congesta munire, firmare. Schantzkörb/ Gerræ, plur. tant. Schantz werffen/ Jacere aggerem.

Schär/ Forfex, vide Scheer.

Schar/ Pflugschar/ Wegeyß/ Vomis, Vomer. vide Acker/ & Pflug.

Scharlach/ Coccinus, penult. cor. Scharlachfarb/ Coccinus, Coccineus, a, um. Molochinus, a, um. Scharlach Kleid/ Vestis purpurea, Coccina, pen. cor. Scharlachfärber/ Molochinarius.

Scharff/ schneidend/ Acutus, Acuminatus, Aculeatus, a, um. Scharff/ Acer, Acris, cre. Mordax, Acri gustu, Acrem habens saporem. Schärpffe der Schneid/ Acumen, Acies, Pars acuta ferri ad scindendum. Schärpffe/ scharpffer Geschmack/ Acrimonia, Acritudo, Sapor, seu qualitas acris. Schärpffen/ schleiffen/ Acuere, Acutum reddere, Aciem inducere. Schärpffen/ spitzen/ Acuere, Exacuere, Præacuere. Schärpffiglich/ Acriter, Satyricè, Acerbè. Scharpffsinnig/ spitzfindig/ Acutus, Argutus, Ingeniosus, a, um. Subtilis, e. Acer & Acris, e. Sagax, Perspicax, Ingenio acuto, acri, perspicaci. vid. Sinn Scharpff machen/ Exacerbare, Exulcerare, metaph. Wer hat ein so scharpff Gesichte/ der nicht in solcher Finsternuß fehle/ Quis est tàm Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat? nunquā incurrat?

Scharren/ Scabere, Scalpere. Begehren zu Scharren/ Scalpturire. Scharren im Sand/ wie die Vögel/ Saburrare. Die Grub zuscharren/ Obruere foveam. vide etiam Kratzen.

Schatte/ Umbra, Umbella, dim. Lux impedita objectu corporis alicujus. Schattecht/ Vberschattet/ Umbrosus, Umbraticus, Opacus, a, um. Das im Schatten wohnet/ oder das im Schatten geschicht/ Umbratilis, e. Umbraticulus, a, um. Schatten machen/ Vberschatten/ Umbrare, Adumbrare, Umbra tegere, Obumbrare, Umbra obscurare. Beschattigen/ Obumbrare, Inumbrare, Opacare. Beschattigung/ Umbraculum. Schatthut/ Petasus, pen. cor. Umbella. Schattichte Viehställe im Sommer/ Æstiva, orum. Im Schatten leben/ Vitam agere umbratilem, hoc est, delicatè vivere. Schattechtig/ Adumbratim, adver. Das Schatten macht oder bringt/ Umbrifer, a, um.

Schatz/ Thesaurus, Divitiæ reconditæ, repositæ, Gaza, Ærarium. Fürstenschatz/ Fiscus, i. In des Fürsten Schatz einziehen/ Confiscare. Stadtschatz/ Ærarium. Nothschatz/ gemeiner Schatz/ allein zur höchsten Noth verordnet/ Ærarium sanctius. Schätzen/ Æstimare, Censere, Taxare, Describere. Schätzen/ Schatz oder Stewr aufflegen/ Censere, Censum imperare, Exigere censum, Agere censum, Imperare tributum. Schätzen/ vid. supra Achten/ & infra Schetzen. Schatzkammer/ Gazophilacium, Ærarium, Locus ubi publica pecunia asservatur. Schatzmeister/ Rentmeister/ Quæstor, Thesaurarius, Tribunus Ærarij, Præfectus ærarij, vel ærario. vide Renten. Schatz samlen/ Thesaurizare, Thesaurum colligere, congerere. In gemeinen Schatz einziehen/ Publicare. Schätzung/ Æstimatio. Indicium pretij, Impositio pretij, Taxatio. Schatzung/ Stewr/ Census, Æstimatio bonorum, Exactiones publicæ, Tributum, Stipendium aliq. Das Schatzung muß geben/ Zinßbar. Tributarius, Stipendiarius, a, um. Der gemeine Schatzung vnd Zöll außrichten vnd geben muß/ Munis. Der davon frey ist/ Immunis.

Schaub/ Gebund Stroh/ Busch/ Fascis stramineus, Manipulus straminis.

Schaube/ ein Weiberkleid/ Vnterrock/ Crocota, vel Crocoton, pen. prod. Ferber solcher Kleider/ Crocotarij.

Schauffel/ Pala. Grabschauffel/ Bipalium.

Beckschauffel Brodt damit einzuschiessen/ Infurnibulum. Feivrschauffel/Batillus.Kornschauffel/ Rutellum. Wurffschauffel/ Ventilabrum.

Schaum / Spuma, Spumula, dimin. Schaum von Ertz/ Scoria, fex metallica. Den Schaum hinweg thun / Spumam eximere, Dispumare, idem. Schäumen/ Spumare, Spumas emittere, Spumam egerere, eijcere. Schaumig/Spumeus, Spumosus, a, um. Verschaumen/ Despumare. Das viel schaum macht/ Spumifer, & Spumiger, a, um. Anheben zu schaumen / Spumescere. Mit Schaum verwüstet/Spumans, & Spumatus, participia. Das schaumen/ Spumatus, us. Schaum außwerffen/Expumare, vel, ut quidam scribunt, Exspumare.

Schawe/En, Ecce. Vide Schawberge/schaw thurn/Specula. Schawen / sehen/ Spectare, Videre, Aspicere, Tueri, Intueri. Schawen/ spähen / Speculari. Anschawen/ vide Ansehen. Anschawung/ Aspectus, Conspectus, Intuitus, Obtutus, & Obtuitus. Beschawen/Anschawen/Contemplari, Contueri, Lustrare, Collustrare, Inspicere, Aspicere. Fleissiglich schawen/ Despicere, Contemplari. Allenthalben schawen / Circumspicere, Circumquaq; spectare, In omnem partem oculos intendere, Huc illuc oculos flectere. Schawen lassen / Zeigen/Edere, Exhibere, Spectandum exhibere. Durchschawen/ Perlustrare. Embsig herab schawen/Introspicere. Nicht genug beschawen können / Hærere in aliquo. Das zu schawung gehört / Speculatorius, a, um. Anschawer/ Inspector. Auffschawer/ Ephorus, pen. cor. lat. Inspector. Auffschawung/ Das Ansehen / Respectus, us. Beschawung / Theoria, lat. Speculatio. Beschawer / späher/ Speculator. Zuschawer/ Spectator. Schawhauß da man schawspiel haltet / Theatrum, Amphitheatrum, Locus spectatorũ, ubi ludi edebantur. A Theatro fit Theatralis, e. & Theatricus, a, um. lat. Spectaculum. Offentliche Schawspiel/ Spectacula publica, Ludi Scenici, Comœdia, vel Tragœdia ad spectandum proposita. vide Comœdi. Schawspieler / Scenici. Schawspiel halten / Spectacula exhibere, Ludos facere, Celebrare ludos, Committere ludos, Spectaculo populum oblectare. Das zu den Schawspielern gehört / Scenicus, a, um. Eine fleissige Beschawung/Speculatio. Schawend/Außspähend/ Speculabundus. vide etiam verb. Sehen.

Schebig/Scabiosus, vide Grind.

Schedelstat/Haubtschädel/Calvaria.

Schedlich/ Damnosus, Maleficus, Inimicus, Sinister, a, um. Fatalis, Exitialis, Exitiabilis, Pernicialis, Gravis, e. metaph. Vnschedlich/ Innocuus, Innoxius, a, um. Innocens, gen. omnis.

Schedigen / Nocere, Incommodare, Malefacere, Infestare, Hostire, Malè mereri de aliquo. Schedigung/ Offensa, Offensio. Beschedigung/ Maleficium. Gleiche beschedigung / Talio, onis. Schedlich wird es dir seyn/so du dein gut vnnützlich verzehrest /, Si tuam rem malè dissipaveris, perdideris, consumpseris, dedecori tibi erit. Si rem tuam in res inanes erogaveris, conjeceris, damno, detrimento tibi erit.

Gescheefft/ vide supra verb. Schaffen.

Schefflein/oder Schäfflein darein man Bücher stellet/Foruli.

geSchehen/ ergehen/ Fieri, Accidere, Evenire, Contingere, Usuvenire. Es ist geschehen vmb jhn/De illo actum est. vide verb. Auß.

Scheibe / runde Kugel von Stein oder Ertz/ die man geworffen hat / Discus, Rotunda moles saxea, vel ferrea, vel lignea. Die Scheiben werffen/ Disco ludere. Der diese Kugel oder Scheibe nicht kan werffen/Indoctus disci, Horat. ein solch Scheiben werffer / Discobolus. Scheibe daran man das seyl zeucht / Trochlea. Glaßscheibe/ Orbis vitreus, Speculare.

Scheid/ vide Scheyd.

Scheiden/ vide Scheyden.

Schein/ Splendor, Fulgor, Nitor, Jubar, Candor, Claritas, Lux. v. Glantz. Schein vnd glantz des Himmels/Dium. Schein/Deckmantel/Prætextus, Species, Titulus, Fucus, Color, Nomen. Vnter einem Schein / Deckmantel / Specie quadam, Sub prætextu, Sub titulo, Sub imagine, nomine, Sub pallio, fuco, colore, Quæsito prætextu. Scheinbar/Hell/Lucidus, Dilucidus, Perspicuus, Splendidus, Fulgidus, Nitidus, a, um. Illustris, e. vide Hell / & Klar. Ein wenig scheinbar/Sublucidus, a, um. Vnscheinbar/ v. Heßlich. Scheinbar machen / Clarificare. Scheinbarlich/ Clarus, a, um. Pellucibilis, e. Scheinbarliche art/ Indoles. Scheinbarlich/Klärlich/Clarè, Perspicuè, Lucide, Dilucide, Luculenter, Evidenter, Manifestò. Scheinbarkeit / Perspicuitas, Evidentia, Claritas. In der Nacht scheinend/ Noctiluca,

luca. Scheinen / Splendere, Lucere, Fulgere, Nidere, & Renidere, Micare, Radiare, Radios emittere, Coruscare, Scintillare, Rutilare. Anscheinen / Allucere. Durchscheinen / Perlucere, Translucere, Penetrare aliquid splendore. Perlucere, transpatere, transfluere. Durchscheinig / Perlucidus, Pellucidus, translucidus, a, um. Diaphanos græcè. Erscheinen / liecht werden / Elucere, Illucere, Illucescere, Lucescere. Erscheinen / sich sehen lassen / Apparere, Cerni, Conspici, Videri, Manifestum esse. Erscheinen / sich erzeigen / Apparere, Comparere, Adesse, Præsto esse, Coram esse, Sistere se, Copiam sui facere. Erscheinen / vide supra Offenbar werden. Erscheinung / Epiphania, lat. Apparitio, Visus, us, Visio, Visum. Erscheinung im Schlaff / Phantasma. Offentlich erscheinen / Promicare. Dem seltzame Gesichter erscheinen / Phanaticus, a, um. Gantz scheinen / Confulgere, Collucere. Herfür scheinen / Effulgere, Elucere, Refulgere, Enitere, Enitescere, Promicare. Hierzu scheinen / Afful gere. Ein wenig scheinen / Sublucere. Fast scheinen / Præfulgere. Vnterschiedlich scheinen / Dilucere. Mitscheinen / Collucere.

Scheissen / Cacare, Facere oletum, vel stercus, Alvum exonerare, Excernere, Egerere, Purgare ventrem, Forire, Conforire, Alvū dejicere, Excrementum deijcere, Secedere. Lust haben züscheissen / Cacaturire. Bescheissen / Permerdare, Fœdare, Conspurcare. Vollscheissen / Concacare. Eigen Scheißhauß / vide verb. Gemacht. Offen Scheißhauß / Forica, pen. cor. Der die Scheisse hat / Foriolus, pen. cor.

Scheit / Fomes, itis. Fragmentum ligni, Sectum, Frustulatum lignum.

Scheltkraut / Chelidonium.

Schelen / Delibrare, Glubere, Deglubere, Corticem detrahere, Decorticare. Scheiung der Haut in den Negeln / Redivia, æ.

Schelle / Nola, Tintinnabulum, Campanula, Cymbalum, Æramentum.

Schellig / wütig / Vesanus, a, um. Schelliger / Vacerna, Vecors. Schelligkeit / Vesania, Vecordia. vide Wüten.

Schelmenstück / vide Bubenstück.

Schelten / Mit Worten straffen / Reprehendere, Objurgare, Verbis castigare, Increpare, Redarguere, Vituperare, Asperius appellare, Corripere, Verborum amarulentia, vel acerbitate insectari, Verbis acribus, austeris, mordacibus, asperis incessere, Invehi in aliquem, Verbis in aliquem debachari viperinis. Schelten / für vnbillich achten / Improbare, Non probare, Non approbare, Confutare, Reprobare, Reijcere. Schelten / Lästern / Proscindere convitijs, Convitiari, Vitio vertere, Vituperare, Criminari, Carpere, Carpere verbis, Detrectare, Obtrectare, Maledicere, Obloqui, Inclamare, Incusare, Notare, Denotare, Oblatrare, Condemnare, Rapere in calumniā, Obolo, vel Obelisco notare, Congerere in aliquem convitia, Incessere, Obstrigilare, Mordere, metaph. Taxare, arripere, corripere, metaph. Suggillare, Bovinari metaph. Increpare, metaph. Gescholten werden / Male audire. Anheben zuschelten / Invehi, depon. Wieder schelten / Refutare, Regerere convitium. Scheltbar / Culpabilis, Accusabilis, Vituperabilis, e. Vituperandus, a, um. Vnscheltbar / Inculpabilis, e. Scheltung / Reprehensio, Objurgatio, Increpatio, Vituperatio, Insectatio, Exprobratio, Vituperium, Refutatio, Nasus aliq. Beschelttig / Invectivus, a, um. Ein Schelter / Maledicus, Zoilus, Vitupero, onis. Scheltwort / Convitium, Scomma, Cavillatio, Morsus, us. metaph. v. Lästerung. Ein jeglicher schilt auff dich / Omnes acerbissimè de te loquuntur, omnes tibi gravissimè obtrectant, Omnes maledicta, probra in te conferunt, omnes de tua existimatione multū detrahunt, Apud omnes male audis.

Schemel / Fußbanck / Scabellum, Suppedaneum, Exiguum scamnum, quod sedentium pedibus subijcitur.

Schemen / Erubescere. vide Scham.

Schenck / Einschencker / Oenophorus, Pocillator, Pincerna, A cyathis, A poculis, Ad cyathos stans. Schenckin / Pocillatrix. Schenck seyn / Ad cyathos stare, A cyathis esse, Pincernam & Pocillatorem agere, Infundere, Potum ministrare, A cyathis stare. Schenckgeschirr / Schenckfaß / Nimbus. Schenckerey / Cauponaria.

Schenck / Geschenck / Donum, Munus, Munusculum, dim. Donarium. vide Gab. Ehrengeschenck / Honorarium munus. geschenck von einem Fürsten den Kriegsleuten / Donarium, Congiarium, Geschenck das man einem Gast gibt / Xenium, lat. Lautia, Xeniolum, dim. Geschencke welche man den frembden Bottschafften gibt / Lau-

Lautia, æ. Der Geschencke gibt vmb gelobt zu werden/Laudicænus. Schenck vergelten/Remunerare. Reichliche Geschencke Gunst zuerlangen/ Largitio. Ort an welchem Geschencke verehret werden/ Donarium. Geschenck geben/ Dare,Donare,Largiri,Dono dare,Offerre, Munerare,& Munerari,Largiri munus. Geschenck geben/Dare, Referre præmium,Afficere donis, muneribus,dona in aliquem conferre. Widrumb schencken/ Remunerare. Du pflegst niemand mit Geschenck zubegaben/Donare quemquam munere non soles,Liberalitate uti,Liberalitatem exercere non consuevisti. Wer die Tugend schencket/ der thut die meiste Wolthat die man thun kan/ Qui virtutem tribuit, largitur, præbet, is tantum adfert beneficium, quantum esse præterea nullum potest.

Schenckel/ Pes,Pedunculus,Pediculus,dim. Pediolus, Pedicinus. Das eusserste theil oder dicke der Schenckel biß auff die Knie/Femur. Inwertheil am Schenckel bey der Scham / Femen. Schenckelzierd/Periscelis. Der nur ein Schenckel hat / Monoscelos. Schenckel oder Schincke eins Schweins/Perna.

Schenden/ vide verb. Schand.

Scherb/ Testa, Ostracon. Scherbechtig/ Testaceus,Testeus,a.um. Kachelscherb/Ostracon, lat.Testa. Das von gebrenten Scherben ist / Ostracinus, Testaceus,a,um.

Scheer/Schär/ Schneiderschär/Forfex. Tuchscheer/ Forfex,Forficulus,dim. Haarscheer/Forpex,Forpicula. Liechtscheer/Forpex lucernaria, Emunctorium. Scheermauß/Maulwurff/ Talpa,gen.dub. Scheerladen/Tonstrina,pen.prod. Scheeren / das Haar oder Woll abschneiden/ Tondere, Radere, Detondere, Abradere,Incidere capillos. Tonsare, frequent. Das zu scheeren gehört/Tonsorius,a,um. Gantz scheeren/Attondere. Den Bart scheeren/ Barbam tondere, Demetere barbam, Detondere, abradere barbam. Scheermesser/Novacula,culter tonsorius, culter rasorius. Scheerer/ Barbierer/ Tonsor. Scheerstub / Tonstrina. Die Scheerung / Tonsura. Scheerwoll/Gnaphaton,Tomentum.

Scherg/ Lictor,Lorarius. v. Hencker. Schergen/welche die Vbelthäter mit Ruthen schlagen/ Tintinnaculi.

Scherpffe/Acies vide Scharpff.

Schertz / Lusus, us. Lusio, Ludicrum, substant. Schertzig/ Ludicrus,a,um. Schertzweise/ Ludibundus , a,um. vide infra verb. Schimpff.

Schetzen / Metiri, Emetiri, Permetiri, Æstimare,Censere,Censum agere,Deputare, Reputare,Existimare, Conjectare,Arbitrari,Videri, deponens. Autumare. Beschetzen lassen/ Profiteri. Beschetzen/Percensere, Taxare,Appreciare,Describere,idem quod censum habere. Vngeschetzt vngeacht/ Inopinabilis, e. Inopinatus, a,um. Vnschetzig/vnachtbarlich / Inæstimabalis, e. Schetzung/Æstimatio,Taxatio. Beschetzung/ Censura.

Scheutzigtich/Grausamlich/ Torvè,Torvùm, Truculenter, Atrociter, Horribiliter. Scheutzigkeit/ Truculentia,Torvitas, Atrocitas, Trucitas, Vultus,Aspectus trux, Terribilis, Vultus atrox, torvus,Tetricus. Scheutzlich/ Abominabilis,e. Torvus,a,um. Scheutzlich oder wild machen/ Efferare.

Schew / Abschew / Abominatio, Fastidium, Nausea, Horror, Horriditas. Schewen/Flihen/ Cavere,Fugere,Vitare, Subterfugere. v. Meyden. Abschew haben / Abominari,Aversari.deponent. Abhorrere, Abhorrescere , Fastidire, Nauseam habere, Alienum esse.

Schewre Kornhauß / Horreum, Granarium, Promptuarium frumenti.

Scheyd/Vagina. Messer oder schwerd auß der Scheiden ziehen/Evaginare ensem vel cultrum.

Scheyden/ vide Theilen/ & Söndern. Scheydung/vide Absönderung. Abscheyd / Abzug/ Digressus, Digressio,Discessus,Abitus,Profectio, Abitio. Abscheyden / Discedere , Abire, Proficisci , Valedicere. Bescheyd / Responsum. vide Antwort. Bescheyd thun/ Respondere poculis. Bescheyden/vide Züchtig. Entscheiden/Schlichten/ Definire, vel Diffinire,Dijudicare,Discernere, Discriminare. Entscheidung eines dings/ Finitio , Definitio , & Diffinitio. Entscheydung des Gemüts/ Judicium. Entscheyder/Disceptator. Es ist ein kleiner Vnterscheyd/ Exiguum est discrimen, Parum est discriminis, Differentiæ, Parum abest, discrepat. Mit dem bescheyd/vide verb. Geding. Verwirrte Ding entscheiden/ Nodum solvere. Herauß scheiden/ Excernere. Ohn vnterscheyd / Sine discrimine , Citra discrimen. Remoto discrimine , Non habita ratione,Indistincte, Sine delectu. Vnterscheyd / Discrimen, Diffe-

Differentia, Delectus,us, Distinctio,Interpunctio. Ohn vnterscheyd/ Indiscriminatim. Vnterscheydig/Diaphorus. Nicht vnterscheydig/Adiaphorum. Vnterschiedlichen / Discriminatim. Vnterscheyden/ Discernere, Distinguere,Secernere,Disiungere, Intersepire,Sejungere. Eins vom andern vnterscheiden / Dijudicare, Discernere,Internoscere, Distinguere,Discriminare, Interstinguere. Von einander scheiden/ Dirimere. Vnterscheydentlich/ Distincte, Differenter, Discrete. Vnterscheyd haben/ Distare,Interesse, Differre, Discrepare, Abesse. Vnterscheidung/ Discretio ,Distinctio, Disjunctio, Separatio. Scheydung der Eheleuth / Divortium, Repudium. Die Ehefraw von sich scheyden/ Repudiare. Sich scheyden lassen / Divortium facere. Scheydrichter/Schiedsmann/ Sequester,Arbiter,Disceptator, Judex compromissarius. Einen Schiedsmann erwöhlen / Eligere, Sumere Arbitrum, Disceptatorem, judicem, compromissarium,Compromittere. Die Entscheidung einem andern vbergeben/ Ad arbitrum ire, Rejicere disceptationem ad aliquem, Consentire in arbitrum. Hinder einen Scheydmann legen/ Sequestrare. Auß seinem Vaterland scheiden/ Patria cedere, Migrare ex patria, Patrium solum vertere.

Scheytel des Haupts/Vertex. Scheydel des Haupts/Apex.

geSchicht/Acta,Res gesta. vide Geschicht. Es geschicht/ Accidit, Contingit, Evenit,Fit, Obtingit, Usuvenit.

Schicken/Mittere. Anderswohin/oder hinweg schicken/Amandare,Ablegare,aliò,vel in alium locū mittere. Außschicken/Legare. Fortschicken/ Immittere. Ins Elend schicken/vid. verb. Jagen & Elend. Offt oder embsig schicken / Missitare, Missiculare. Verschickter ins Elend / Relegatus. Verschicken auß dem Vaterland/ Relegare. Vnterschicken/Submittere. Vorschicken/Præmittere. Wiederumb schicken / Remittere. Zuschicken/ Mittere,Transmittere,Tradere. Schicken/Fügen an einander/Aptare, Accommodare. Sich schicken/ Convenire. Quadrare, metaphor. Respondere,Aptum esse. Sich schicken/sich fügen/ Accommodare se, Aptare sese. Recht schicken/ Attemperare, Uti foro. Sich schicken nach dem Lauff oder Gelegenheit des handels / Uti foro. Proverb. Sich zu allem schicken/Accommodare, Comparare se ad omnia, Accommodare se omnibus. Sich nach eines willen schicken / Dare se alicui,Fingere se ad nutum alicujus,Accommodare sese ad alicujus arbitrium. Schickung/ Missio, Ablegatio. Schickung Gottes/Fatum. Das ist mir von Gott zugeschickt / Hoc sum fato natus. Sich nach der Zeit schicken/ Tempori cedere,Consulere temporibus, Servire tempori, Necessitati parere,Conformare se ad rationem temporis,actiones suas pro temporum statu & suscipere,&deponere,consiliario uti tempore.

geSchickt/Aptus,Idoneus,Accommodatus, a,um. Conformis,Habilis,e. Geschickt seyn/Decere, Condecere. Geschicklich/ Industrie,Commodè, Benè,Apte,Convenienter. Geschickligkeit / vide Lehr. Geschickligkeit/ Füglichkeit/ Facultas,Habilitas,Opportunitas,Aptitudo,Convenientia. vide verb. Füglich. Geschickligkeit im reden/Facundia. Vngeschicklich/ Ineptè, Inordinatè. vide Vnfüglich. Vngeschickligkeit/Ineptia, Ineptitudo,Rusticitas, Importunitas. vide Vnwissenheit. Vngeschickt / Ineptus, Incongruus, Importunus, Absurdus,a, um. Inconveniens, Inhabilis,e. Vngeschickt seyn/ Ineptire.

Schiedmann/Sequester, vide sup. ver. Scheyden/& Richter.

Schieben/ Schalten/ Promovere, Protrudere. Auffschieben/verlängern/Differre, Producere,Proferre,Prorogare,Procrastinare,Suspendere, Protrahere, Comperendinare, Extrahere, Reijcere, Producere in aliud tempus,Protrahere, Reservare in aliud tempus. Fortschieben/fort stossen/Protendere,Promovere, Propellere,Propulsare,Provehere. Vnterschieben/ vnterlegen / Supponere, subijcere, submittere, subdere. Vnterschieben/an des abgangenen statt setzen/Subrogare, vel Surrogare, Subministrare, Sufficere, Suppeditare. Vnterschoben oder Wechselkind / vide verb. Kind. Vnterschiebe/ vnterschub /Supplementum.

Schienbein/ Crus,Crusculum,dimin. Tibia. Der krumme Schienbein hat hineinwertz/ Varus. Der krumme Schienbein hat hinaußwertz/Vacia.

Schier/gar schier/Propè,Penè,Propemodum Fermè, Ferè, Tantum non, Parum abest. Ich hette dich schier geschlagen/Es hat kaum ein haar gemangelt / daß ich dich nicht geschlagen hette. Tantum non vapulasses,Parum aberat,quin te verberibus excepissem.

Schieß-

Schiessen mit einem Boltz/Jaculare, vel Jaculari, Ejaculari, Sagittare, Torquere sagittam, Jaculo petere, figere, Jaculum vibrare, conjicere, Telum ejicere, emittere, Telo ferire. Auß einer Büchsen schiessen/ Sclopo jaculari, Sclopo aliquem petere, Trajicere, transfigere aliquem sclopo. Schiessig/werffig/Missilis, e. vid. Werffen. Wer ist der den gantzen Tag schiessend nicht einmahl das Ziel treffe/ Quis est qui totam diem jaculans, non aliquando collimet? id est, propositum assequatur.

Schiff/ Navis, Navigium, Navigiolum, Navicula, dimin. Carina, pen. prod. Synecdochicè, Puppis, synecdoch. Ratis, vel Rates, abusivè, Cymba, Lembus. Etliche Schiffe/ Navigium. Schiff das zwo Ordnung der Ruder hat/ Dicrotum, gen. neut. lat. Biremis. Schiff das drey Ordnung der Ruder hat/ Trieris, pen. prod. lat. Triremis. Schiff das vier Ordnung der Ruder hat/ Quadriremis. Hauffen Schiff/ oder Schiffzeug/ Classis. Raubschiff/ Myoparo, Piratica, prædatoria navis. Schiff das nicht wol versichert/ oder versehen ist/ Aphracta, orum. Nachschiff/ Weidling/ Lembus, Cymba. Vberfahrtschiff/ damit man über einen Fluß fahret/ Pram/ Ponto, onis, navigij genus, quo amnes trajiciuntur loco pontium. Ein Flotzschiff/ Ratis, vel Rates, navigij genus ex rudibus asseribus & trabibus nexum. Klein Schifflein/ Navicula, Navigiolum, Scapha, Scaphula. Fischerschifflein/ Cymba, Scapha piscatoria, Linter, Lenunculus. Spähschifflein/ Catascopium. Ein Schifflein das von einem Holtz außgehölet ist/ Monoxylon, Caudicaria navis. Schiff darin man Roß führet/ Hippago. Lastschiff/ Corbitæ, pen. cor. Naves onerariæ, Corbitæ dictæ, quod in earum malo summo corbes solerent suspendi. Bedeckte Schiff/ Cataphractæ naves. Breit flach Schiff/ Stlata, navigij genus, à latitudine sic appellatum, à veteribus, qui verbo ab l. incipienti st. præponebant. Der mit solchem Schiff fahret/ Stlatarius. Lang schmal Schiff/ Pristis, metaph. à piscis, ejus nominis similitudine. Ringferig Schiff/ Prosumia, levis navigij speculatorij genus. Schiff ohn Segel/ Navis actuaria. Schiff ohn Segel/ das allein mit Rudern getrieben wird/ Acarium gen. neut. Ein Schnell Streitschiff/ Liburnum, Liburna, Liburnica. Gespitzt Schiff/ mit einem Schnabel/ Rostrata navis. Schiffbruch/ Naufragium, Fractio, vel submersio navis, Jactura quæ fit in mari fracta navi. Schiffbrüchiger/ Naufragus, pen. corr. Schiffbruch leyden/ Facere naufragium, Naufragum esse, Navem frangere. Schiffkrieg/ Naumachia, Bellum navale, maritimum. Schiffkrieger/ Classiarij, Milites classiarij. Schiffhack/ Manus, Harpago, inis. Schiffherr/ Oberst über ein Schiff/ Navarchus, Nauclerus, Magister & Gubernator navis, Præfectus, Gubernator, Moderator navis. Oberst über ein Schiffzeug/ Admiral/ Architalassus, Præfectus classis. Schiffer/ Schiffknecht/ Nauta, Navita. Ruderknecht im Schiff/ Remex, igis. Sorglose Schiffmann/ Malus nauta. Schiffweiser des vordern theils/ Proreta. Schiffer/ der über ein Fluß führet/ Scaphiarius, Portitor. Schiffräuber/ Pirata, vel Pirates. Schiffkrieger/ Epibates, lat Ascensor. Schifflende/ Anfuhrt/ Portus, Ostium marinum, Statio navium. vide Meer. Schifflohn/ Naulum, Portorium, Merces seu pretium pro vectura. Schiffschnabel/ das Vordertheil des Schiffs/ Rostrum. Der Schnarrer/ oder Hintertheil des Schiffs/ Puppis. Schiffsegel/ v. infra Segel. Schiffstelle/ Schiffstand. Navale, Statio navium, Locus ubi ædificantur, & constituuntur naves. Schiffschnabel/ Coronis, idis. Das Vntertheil des Schiffs/ in welches aller Wust vnd stinckend Wasser fleust/ Sentina. penul. prod. Schiffsand/ damit man die Schiff zu vnterst beladet/ Ballas/ Saburra, qua oneratur navis, ut stabilior sit in cursu. Schiffboden/ Carina. Wie ein Schiffboden machen/ Carinare. Schiffung/ Cursus, us. Curriculus, vel Curriculum, Navigatio. Das geschifft wird/ Velivolum. Durchschiffet/ Enavigatus, a, um. Das geschifft mag werden/ Navigabilis, e. Schiffreicher Fluß/ Navigabilis amnis. Das zu Schiffen gehört/ Navalis, e. adject. Schiffleuth Geschrey/ Celeusma, Nauticus clamor. Der Schiffleuthe Stang/ die Tieffe zu erfahren/ Contus. Das zu den Schiffleuthen gehört/ Nauticus, a, um. Ort da man Schiff machet/ Navale, substant. Schiffstägen/ Epibatra. Schiffbänck/ Transtra, orum. Schiffbrett/ daran man die Ruder bindet/ Ruderstang/ Scalmus. Schiffgezierd/ Amplustre, vel Aplustre. Schiffseyl/ Rudens, tis. Funis nauticus. Weite des Schiffs/ oder Schiffbüne/ Fori, plur. num. tant. Schiffen/ Navigare, Navi vehi, Velificare, Solvere, absolutè. Dare vela ventis, Credere se ventis, Cre-

 dere

dere se aquis, Committere se mari, aquis, Navigio vehi Vberschiffen / überführen / Trajicere, Transvehere, Transportare, Navigio deferre. Vberschiffen / zu Schiff überkommen / Trajicere, Transire, Transfretare, Transmittere flumen, Flumen, seu mare superare, Navigio deferri. Zu Lande schiffen / anländen / Appellere, Applicare, admovere, appellere navem, Subducere, Deducere navem ad portum. Zu Schiff kommen / Navi advehi, devehi, deferri, Navi venire. Vom Lande / oder weg schiffen / Solvere, Solvere oram, Solverr navem, Solvere anchoram, Navigio discedere. Zurück schiffen / Retrò, retrorsum navigare, Renavigare. Das Gestade fürbey schiffen / Legere littus. Hinzu schiffen / Adnavigare. Sanfftiglich schiffen / Promulcare. Schiffen mit Rudern / Remigare. Gantz außschiffen / Eremigare, Enavigare. Dem Fluß oder Wasser nachschiffen / Secundo flumine navigare. Mit gutem Wind schiffen / Navigare secundis ventis. Die Schiffkunst / Navicularia. Schiffkunst treiben / Naviculariam facere. Stinckend Wasser in den Schiffen / Nausea. Hin vnd wieder mit Schiffen fahren / Naviculari. Fürschiffen / Prænavigare. Für etwas hinschiffen / Præternavigare. Jm schiffen muß man dem Vngewitter weichen / In navigando tempestati obsequi, parere tempori artis est, Cursus navigationis ad rationem tempestatum moderandus est, In navigando ducem sequi debemus tempestatem.

Schilt / Clypeus. Rundschilt / Reuterschilt / Tatsch / Scutulum, dimin. Klein Fechtschilt / Parma. Ein halb runds Schilt der Fußknecht / Pelta, Cetra. Das mittel im Schilt / Umbo, onis. media clypei pars eminentior, abusivè pro Clypeo sumitur. Die Handhabe am Schilt / Clypei ansa, vel capulus, quo tenetur. Das zum Schilt gehört / Scutarius, a, um. Mit einem Schilt gewapnet / Scutatus, a, um. Clypeatus, sa, um. Schiltknecht / Scutifer. Schiltbewahrer / Scutarius, substantiv. Schilt auß Ertz mit Schlangenköpffen / Ægis. Ein art von runden Schilten / Thelos.

Schimmel / Rancor, oris. Schimmel von Feuchtigkeit / Mucor, oris. Situs. Schimmelecht / Mucidus, Rancidus, a, um. Anheben zu schimmeln / Mucescere. Schimmelecht seyn / Mucere, Rancere. Schimmelechtig / oder graw Brodt / Mucidus panis. Das Brodt wird im Sommer bald Schimmelechtig / Panis æstate facilè mucescit. Gar schimmelecht / Prærancidus, a, um. Wenig schimmelecht / Subrancidus, a, um. Garstig / schimmelecht Fleisch / Rancida caro.

Schimpff / Schertz / Jocus, joci, in sing. masc. in plurali num. masc. & neut. Lusus, us. Ludio, Ludicrum, Res jocularis, ludicra, Ridiculum. Schimpffwerck / Prænium, vel Præchnium. Schimpffred / Facetiæ, arum, pl. num. tan. Lepos, Silli, plur. Joci, Sales, plural. Sal tamen aliq. reperitur. Urbanitas. Schimpffen / im Schimpff reden / Jocari, Ludere, Per jocum dicere, Per lusum dicere. Joco dicere, Per jocum facere, Jocandi causa dicere, Salibus uti. Schimpff treiben / Ludum ludere. Schimpffig / schertzig / Jocosus, Non serius, Ludibundus, a, ũ. Ludens. Schimpfflich / Possirlich / Jocularis, e. Ludicrus, Jocularius, Salsus, Risu dignus, Ridiculus, Facetus, Urbanus, a, um. Schimpfflich / im Schertz / Joco, Jocosè, Per jocum & risum, Jlocalariter, Non seriò, Ridiculè. Schimpfftreiber / Possierer / Ludius, & Ludio, onis, aliàs Histrio. Zu Schimpff vnd ernst geschickt / Homo omnium horarum.

Schincken / Hamme / Perna, Coxa porcina, Petaso, Petasio, Petasunculus.

Schindel / Scandula, penult. cor. Schindeltach / Tectum scandulare. vide Tach. Breite Schindeln / Asses, vel Axes.

Schinden / die Haut abziehen / Excoriare, Glubere, Deglubere, Pellem detrahere.

Schirm / Schutz / Beschirmung / Tutela, Patrocinium, Propugnaculum, Tuitio, Defensio, Clientela, Præsidium. Schirmer / Tutor, Patronus, Vindex, Assertor. Mitschirmer in einem Gerichtshandel / Syndicus. Der eines Schirmers bedarff / oder der sich in eines Schirm ergeben hat / Cliens. Schirmig / Tutelaris, e. Schirmknecht / Stipator. Geflochten Schirmhütte auff Rädern / vnter welchen die Kriger stunden / welche stürmeten / Vinca. Schirm der Kriegsknecht / Præsidium. In seinen Schirm nehmen / In suam fidem, tutelam, clientelam recipere. Schirm / Verthädigung / Schutz / Patrocinium. Schirm über Wäisen / Vormundschafft / Tutela. Einen beschirmen / verthädigen / Patronum alicuj[9] agere, Patronum alicujus existere, Patrocinium alicujus suscipere. Schirmrecht / Schutzrecht / Jura patrocinij. Vnter jemands Schirm oder Verwaltung geben / Dare in tutelam alicui, Tutelæ alicujus subjicere,

re, Tutelæ alicujus credere. Schirmer / Vormünder / Wäisenvogt / Tutor. Sein selbst Vormund oder schirmer seyn / In suam tutelam pervenisse, vel suæ tutelæ esse. Beschirmung von Trabanten / Satellitium. Schirmred / Entschüldigung / Apologia. Beschirmer einiger Lehr oder Gesetzes / Dogmatistes. Beschirmer / Defensor, Hyperaspistes. Das zu Beschirmung gehört / Tutorius, a, um. Præsidiarius, a, um. Beschirmen / Tutare, & Tutari, Defendere, Patrocinari, Protegere, Defensare, Defensitare, Servare, Munire, Adserere, Tegere, Integere, Fovere, Tudiculare, metaph. Beschirmen den Gemeinen Nutzen / Capessere Rempublicam. Beschirmen in dem Schooß / Fovere in gremio. Beschirmen vor Gewalt oder Vnbilligkeit / Vindicare. Eines Schirm befehlen / Committere alicujus fidei.

geSchirr / Werckzeug / Instrumentum, Organa, Arma, Armamenta, Utensilia, Vasa.

Schlacht / Streit / Prælium, Pugna, Conflictus, us. Certamen, Dimicatio, Certatio, Concertatio, Contentio, Velitatio. Schlachtordnung Acies. Feldtschlacht / Pedestris, Campestris pugna. Schiffschlacht / Pugna navalis. Anfang der Schlacht / Prælusio, Præludiū pugnæ. Schlachtordnung machen / Instruere aciem. Ein Schlacht halten / Confligere, Præliari, Committere manus, Conferre, Conferere manus, Committere pugnam, Signa, pedem conferre, Prælium facere, Decernere armis, acie, ferro, Prælio decernere, pugnare, Acie confligere, contendere, congredi. In einer Schlacht vmbkommen / In acie mortem occumbere, In pugna, prælio, conflictu obire, cadere, occumbere, mortem oppetere. Es stehet einem klugen Feldobersten an sein Kriegsvolck in gute Schlachtordnung zu stellen / Sapientis Imperatoris est, aciem benè constituere, collocare, dirigere, optimè ponere.

vngeSchlacht / Dyscolus, Instabilis, e. Vngeschlachte oder Grobheit der Sitten / Morositas.

Schlachten / Metzgen / Mactare, Cædere, Jugulare. Schlachtmesser / Clunacum. Schlachtbanck / Mensa lanionia. Auff die Schlachtbanck bringen / Lanienæ subjicere. Schlachter / Lanius, & Lanio. Schlachtopffer / vide Opffer.

Schlacke / Vnsauberkeit des Metall / Scoria.

Schlaff / Schlaaff / Somnus, Sopor, Quies, Requies. Die Schlaff / plur. num. tant. Schläfferich / voll Schlaffs / Somniculosus, a, um. Somno plenus, Somnolentus, a, ū. Vnschläfferig / Insomnis, e. Schläfferig seyn / Dormiturire. Im Schlaff / Per quietem, Secundùm quietem. Schlaffen / ruhen / Dormire, Somnum capere, Quietem capere, Uti somno, Conquiescere, Stertere, Capere somnum, Cubare, Cubitare. Allein schlaffen / Secubare. Außschlaffen / Edormire, Edormiscere, Ad satietatem dormire. Den Wein oder vollen Bauch außschlaffen / Exhalare, vel Edormire crapulam. Beschlaffen / Coire. vide Schwächen. Beyschlaff / Coitus. vid. Beyläger. Beyschlaffen / Concumbere, Concubare, Coire cum aliqua, Inire aliquam, Rem habere cum aliqua, vel aliquo. Entschlaffen / einschlaffen / Obdormire, Obdormiscere, Somno occupari, Indormire. vid. etiam Sterben. Entschlaffen / Somno obrutus. Hart schlaffen / Stertere. Hefftig schlaffen / Dormitare. Nicht schlaffen können / Dormire non posse, Somnum non videre, Somnum oculos effugere, Somnū nocte abesse ab oculis. Die gantze Nacht keinen Schlaff in seine Augen bringen / Noctem insomnem ducere, Insomnio laborare, Perpetua vigilia vexari, Noctem totā pervigilare, Omnes noctis partes expertes somno esse. Den Schlaff jemand ankommen / Obrepere alicui somnum. Vom Schlaff geplaget werden / Vexari somno, Urgeri sopore. Ohn Sorg vnd sicher schlaffen / Dormire in utramq; aurem, Stertere in utramvis aurem, In dextram aurem dormire, Somno indulgere, Svaviter, Securè, Tranquillè dormire. Schlaffen gehen / Ire cubitum, Conferre se cubitum, Discedere cubitum, Petere lectum, Dedere, tradere sese somno, Repetere somnum, Schlaffen machen / Sopire, Soporare, Soporem, somnum inducere, Consopire, Conciliare somnum, soporem, quietem. Das den Schlaff macht / Somnificus, Somnifer, a, um. Lang schlaffen wie ein Ratz / Glirum more stertere, Endymionis somnum dormire, Vincere ignavos glires stertendo. Gott des Schlaffs / Somnus. Schlafftrunck / Comessatio. Schlafftrunck thun / Comessari. Schlaffsucht / Lethargus, Veternus. Der die Schlaffsucht hat / Lethargicus. Schlaffkammer / Cubiculum. Das zu der Schlaffkammer gehört / Cubicularis, e. adject. Schlaffkammer des Bräutigams vnd der Braut / eigentlich das Brautbett / Thalamus. Ein harter Schlaff hat mich überfallen / Arctior me somnus complexus est.

eſt. Hart ſchlaffen/Arctiore ſomno teneri, Sopitum eſſe.

Schlag/ die Hand Gottes/Paralyſis, lat. Diſſolutio, Apoplexia. Der Schlag über den gantzen Leib/ Sideratio. Der Schlag zu einer Seiten/ Hemiplexia. Vom Schlag getroffen/ Sideratus, a, um. Attonitus, a, um. Schlagſüchtig/ mit dem Schlag berührt/Apoplecticus, Attonitus, Sideratus, Tactus apoplexia, Paralyticus, Paralyſi laborans.

Schlag auff der Müntz / Signum, Imago, Inſcriptio numiſmatis.

Schlag/ Streich/Ictus. Schlagen/ſchmeiſſen/ Verberare, Percutere, Pulſare, Ferire, Cædere, Icere, Tundere, Plectere, Multare, Tangere, aliq. Verberibus excipere, plectere, Manus afferre, Fuſte multare, Malè accipere, Fuſtem impingere, Plagas alicui inferre, Plangere, aliq. Fuſtigare. Mit Ruthen ſchlagen / Flagellare, Batuere, Flagellis excipere. Mit flachen Händen ſchlagen/ Colaphizare, Colaphum vel Alapam impingere. Mit Fäuſten ſchlagen / Ingerere pugnos. Mit Füſſen ſchlagen / Calcitrare, Calce ferire. Mit Steinen ſchlagen / Lapidare, Petere lapidibus. Der Schlag/ Das Schlagen/ Percuſſio, Plaga, Planctus, us. Plangor, oris. aliq. Abſchlagen/verſagen / Denegare, Negare, Recuſare, Abnuere, Renuere, Gravari, Detrectare, Reſpuere. Abſchlagung des begehrten Ambts/ Repulſa. Eine abſchlägige Antwort haben/ Repulſam ferre, pati. Anſchlagen / anſtoſſen/ Allidere, Impingere, Illidere. Anſchlagen / Gelt auff etwas ſetzen/Indicare, Æſtimare, Liceri, Licitari, Licitationem facere, quod emptoris eſt. Anſchlagen / mit den Füſſen im gehen/ Cæſpitare. Anſchlagen/ rathſchlagen/Inire conſilium. Geſchwinder Anſchlag zu betriegen/ Machina, Machinula, dimin. Außſchlagen / Excutere. Den Schlaff außſchlagen/ Excutere ſomnum. Wol außſchlagen/ glücken/ Benè cadere, Feliciter evenire. Auß der art ſchlagen/Degenerare, Deſciſcere, Non ſequi parentum, aut majorum ſuorum inſtituta, vel mores, Suorum Majorum veſtigijs non inſiſtere. v. Art. Außgeſchlagen Gold/ Puſtulatum aurum. Bitt abſchlagen/ Preces, petitionem, rogata, petita negare, denegare, abnegare, abnuere. Den Feind ſchlagen/Hoſtem fundere prælio, Fundere hoſtiũ copias, Proſternere hoſtem, Armis ſternere, opprimere, pellere hoſtem. Dünn ſchlagen/Procudere. Durchſchlagen/Transverberare, Pertundere, Trajicere, Transfigere. Einſchlagen/Infigere, Pangere, Depangere. Erſchlagen/ Occidere. vide Tödten. Erſchlagen/erlegt/ Occiſus, Cæſus, Conciſus, Trucidatus, Obtruncatus, a, um. Erſchlagen/ Bekümmert/ Afflictus, Fractus, a, um. Jacens. Erſchlagen werden/ Occidi, Interimi, Trucidari, Interfici, Necari, Cadere, Mortem oppetere, Occumbere in acie, prælio, conflictu. Geſchlagen werden/ Vapulare, verb. neutropaſſivum, Verberari, Verberibus excipi. Geſchlagen/ Malleatus, a, um. Wol geſchlagen Buch/Malleatus liber. Herab ſchlagen/ Decutere. Herauß ſchlagen/ Elidere, Excutere. In die Schantz oder in Wind ſchlagen/Jacere aleam. Niderſchlagen/ Profligare, Proſternere, Dejicere, In terram dejicere, Solo allidere. Niderſchlagung des Gemüths/Conſternatio, Vultus demiſſio. Niderſchlag/Strages. Kriegsheer niderſchlagen/ Fundere exercitum. vide ſupra. Den Feind ſchlagen. Einem nachſchlagen / Similem alicujus eſſe. vide Art. Faſt ſchlagen/Deverberare, & Diverberare, Graviter, acriter excipere, Malè accipere, Pulſare, freq. Pultare. Heimlich verſchlagen/unterſchlagen/ Intervertere. Rathſchlagen/ Deliberare, Conſultare. vide verb. Rath. Rathſchlagung/Deliberatio. Sich mit einem ſchlagen/ vid. Streiten. Wiederumb ſchlagen/Repercutere, Percutientem viciſſim ferire, Reverberare, Referire, Refundere. Wund ſchlagen/ Vulnus infligere. Zerſchlagen / zertrimmern / Quaſſare, Conquaſſare, Concutere, Cōterere, Diminuere, Comminuere, Confringere. Schollen zerſchlagen/Diſſipare glebas. Wol zerſchlagen/ Obtundere. Gentzlich zerſchlagen/Pertundere. Zuſammen ſchlagen/ Collidere, Concutere, Complodere. Zuſammenſchlagung/Colliſio, Concuſſio. Zuſammenſchlagung der Händ/Plauſus, us. Comploſio manuum. Mitſchlagen/ ſtreiten/Confligere. Mit Gewehren zuſammen ſchlagen / Confligere armis. Der gern ſchlägt/Plagioſus, a, um. Seytenſchläger/Fidicen. Seytenſchlägerin/ Fidicina. Auff der Harpffen ſchlagen / Ludere cithara. Er wolte jhn mit Bengeln ſchlagen/Volebat illum fuſtis ictum, vel ictus experiri, Volebat fuſtem illi impingere, Volebat illum fuſte malè accipere, Fuſte illum malè multare volebat. Ich wil dich ſchlagen / A me vapulabis, Verberibus

te operiam, Te fuste mulcabo, Parata sunt tibi á me verbera.

Schlang/Serpens, Coluber, pen.cor. Anguis. Kleine Schlang/welcher Biß faul machet/ Seps, gen. masc. Wasserschlang/ Hydrus, Natrix. Ein gesprencklichte Schlang/ Cenchris. Ein Schlang mit Hörnern/Cerastes. HeckenSchlang/Vipera. Schießschlang/ Jaculus. Kleine Schlang/ Blindschleycher/Aspis, Dipsas, Seps, Cæcilia, serpentis genus cæci. Vergiffte Schlang/ Drach/ Draco, fœ. Dracena. Eydex/Eydechs/ein grüne Schlang in Italien/Lacertus, Lacerta. Das tschischen der Schlangen/Sibilus, us. Schlangēgaug/Tractus, us. Schlangenhaut/Exuviæ serpentis. Schlangenfresser/Ophiophagi. Der mit Schlangen streitet/Ophiomachus. Der Schlangen vmher trägt/ Circulator. Einē schewen wie die Schlangen/Cane peius & angve aliquē fugere. Gleich wie die Schlangen auß den Löchern/ also seynd die Ketzer an allen orten heimlich herein geschlichen/Sicuti serpentes è latibulis, hæretici sese ubique locorum paulatim insinuarunt.

Schlappe/Rica, Ricula, dim. vid. Haupt.

Schlauch/ Uter, Utriculus, dim. vide Sack. Schlauch der voll Wind ist/ Follis.

Schlecht/gering/ Exilis, Tenuis, Levis, Vulgaris, Triobolaris, Vilis, Ignobilis, Popularis, e. Obscurus, Vanus, Plebeius, Insularius, Vernaculus, a, um. Nudus, a, um. metaph. Frivolus, a, um. Parvi momenti. Schlecht/ einfältig/ Simplex. Minimè malus, Rudis, Sine dolo, v. Einfältig. Schlecht/ vngelehrt/ Idiotes, vel Idiota, Encyclius, Omnis expers eruditionis, omnium rerum ignarus. Schlechte/ Einfältigkeit/ Simplicitas. Schlechtlich/einfältiglich/ Simpliciter, adverb. Utut, Utcunque. Schlechter armer Mensch/ Canalicola, Homo sine felle, expers fraudis, doli. Schlechtgelehrter/ Grammatistes, Literator, Grammatista. Schlecht veraltet Kleyder/ Obsoletæ vestes, Vestes laceræ, & attritæ. Schlecht machen/Humiliare, In ordinem cogere. Von schlechtem Stamme seyn/ Humili loco natum esse, Nullis majorum suorum fumosis imaginibus clarum esse, Obscuris, Ignobilibus parentibus natum esse. vide Vnedel.

Schlecken/ Schleckerey fressen/ Abligurire, Vorare, Devorare cupedias, Pulpamenta, Vorare cibos delicatos, Lautiora obsonia, vel Delicatiores cibos devorare. Schleckmaul/ Obligurator, Venter, aliq. vide Fraaß. Schleckspeiß/ Cupedia, orum, & Cupediæ, arum, Macte, vel Macta, Delicatiores cibi, Scitamenta, à scito sapore, Deliciæ, Lautitiæ, Lauta, delicata, exquisita edulia, obsonia. Schleckspeiß von Pulpa gemacht/oder das fleischlich Hindertheil des Hasen/ Pulpamentum, idem cum Pulpa. Schleckmarckt Cupedinarium, Cupedinis forum. Die Schleckspeiß verkauffen/ Cupedinarij. Liebschleck oder speiß/Philtrum, lat. Amatorium. Schleckerhafft Lautus, Delicatus, a, um. Schleckerhafftiglich/ Dapicè, Lautè, Opiparè, Delicatè.

Schlegel/ Malleus ligneus, Malleolus, dim. Schlegel oder Schophammer/Hanffplewel/Stuparius malleus. Ein Laststchlegel/ Fistuca. Ein Schlegel damit man Esterich/ oder die Tänne glättet oder schlägt/ Pavicula.

Schlehenbaum/Prunellus, Prunus sylvestris. Schlehen/ oder Schlehendorn frucht/ Prunum sylvestre, ut putatur.

Schleichen/ kriechen/ leiß gehen/ Tacitè ire, suspenso gradu ire, serpere. Schleichen wie die Würm/ Repere. Heimlich schleichen/ Surrepere. Hinein schleichen/ Illabi, Inserpere, Irrepere. Nachschleichen/ Vestigia sequi, Insequi Vestigia alicujus, Insistere alicujus vestigijs, Investigare. Weiter schleichen/ Prolabi, Prorepere. Herzu schleichen/ Adrepere. Embsig schleichen/ Reptare. Schleichig/ Reptilis, e. Der Schlaff ist mir eingeschlichen/ Obrepsit mihi somnus. Einschleichung durch geschwinde mittel/so einer etwan zukompt mit List vnd Betrug/ Obreptio.

Schleiffen/ Raptare. vide Schleyffen.

Schleiffen/ Acuere. vide supra Scharff.

Schleihe Schleig/ Tinea, piscis.

Schleim/ Limus, subst. vide Leym.

Verschleissen/ Terere, Conterere, Atterere, Consumere, Tritare, freq. Das Leben verschleissen/ Terere ætatem, Consumere vitam, Transigere vitam. Die Zeit vnnützlich verschleissen/ Tempus inutiliter consumere, perdere, terere. Den Tag oder zeit verschleissen/ Terere diem, tempus. Das reiben vnd schleissen wider einander/ Tritus, us. Schleisser/ Tritor, oris. Vnten verschleissen/ Subterere. Vnten verschlissen/ Subtritus, a, um.

Schlemmen/ Prassen/ Popinari, Græcari, Vitam

tam in lustris agere, Pergræcari, Crapulari, Heluari, Ligurire, Nepotari, Catillire, Demittere in viscera censum, Comessari, Inservire ventri, Indulgere crapulæ, gulæ, potationibus, comessationibus. Schlemmer / Prasser / Heluo, & Helluo, Lurco, Ganeo, Popinator, Popino, Liguritor, Comedo, Comessator, Gluto, Mando, Manduco, Barathro, Gurges, Catillo, Vorago, Decoctor, Nepotes, plur. Ventri indulgens. Schlemmerey / Popinatio, Crapula, Asotia, Heluatio, comessatio, compotatio. Schlemmerhauß / Ganeum, Lustrum, metaph. Ganea, æ. Verschlemmen / Consumere per luxuriam, Dilapidare, Dissipare, Disperdere, Decoquere, Rem suam conficere, Profundere bona, Luxu perdere.

Schlesier / Quadi, populi sunt Sarmatis, & Marcomanis vicini olim, deinde in Pannoniam primam profecti,

Schleuder / Funda. Die mit Schleudern werffen / Fundibularij, Funditores.

Schleunig / vide Schnell.

Schleyer / Peplum, Calanthica. Schleyerzippel / Redimiculum. Gälber Schleyer / Flammeum, Flammeolum, dimin. Ein schleyer Eul / Otus, vel Otis.

Schleyffen / Ziehen / Rapere, Raptare, Raptitare frequ. Trahere, Tractare. Schleyffen / verheeren / Diruere, Evertere, Demoliri, Depopulari, Populare, & Populari, Excindere, Vastare, Devastare, Solo æquare, Dare excidio, Funditùs tollere. Vnterschleyffen / Supponere. Außschleyffen / Excludere ova. Sich säuberlich einschleyffen / Insinuare se. Zerschleyffung / Verderbung / Excidium, Vastatio, Devastatio, Excisio. Vnterschleyffig / frembd / Subdititius, a, um. Suppostititius, a, um.

Schlichten / Regulare, Dirigere. Wol schlichten / Explanare. Geschlichtet / Normatus, a, um. Vngeschlichtet / Pravus, a, um, Abnormis, & Enormis, Enorme.

Schliessen / Abnehmen / Conijcere, Conjecturare, Colligere, Conjectura assequi, Conjecturam capere, sumere. Schliessen / verschliessen / Claudere, Concludere, Occludere, Præcludere, Obserare, Obstruere, Obturare, Sepire, Obsepire. An ein ort schliessen / Secludere. Auffschliessen / Aperire, Reserare, Recludere, Resignare, Prodere. Außschliessen / außsöndern / Excludere, Discludere. Auß seinem Hauß schliessen / Portas alicui claudere, Secludere domo, Prohibere aditu domus. Beschliessen / Occludere, Claudere, Sigillare, Obdere pessulum. Beschliessung / Claustra. Beschliesser / Claustrinus. Beschliessen / Ihm vornehmen / Decernere, Statuere, Constituere, In animum inducere, Destinare, Certum esse. Ich hab bey mir beschlossen / Stat sententia, Constitutum habeo. Beschliessen / erkennen / Decernere, Statuere, Judicare, Sancire, Decretum interponere. Einschliessen / Includere. Neben sich schliessen / Secludere. Verschliessen / Oppilare, Stipare, vide Schliessen. Verschliessen / Præcludere, Antecludere. Verschliessung / Obturatio, Oppilatio. Zusammenschliessen / Concludere. Zweyschliessig Red / Dilemma. Schließ, oder Schlußred / Conclusio. Gewisse Schliessung mit reden / Ratiocinatio. Entschliessung des Gemüts / Decretum, Placitum. Rathschluß / oder erkantnuß des Raths / Senatusconsultum.

Schlim / Transversus, a, um. vide Schäl.

verSchlingen / oder gantz verschlingen / Sorbere, Absorbere, Obsorbere, Glutire, Conficere, Deglutire, Devorare, Pervorare, Ingurgitare, Ligurire, Abligurire. Verschlingung oder verschlindung / Vorago, Barathrum, Charybdis, metaph. vide Schlemmen.

Schlipfferig / Lubricus, a, um. Schlipfferig machen / Lubricare. Entschlipffern / Elabi. Empfiglich schlipffern / Lapsare. Das schlipffern / Lubricum, ci, substan. Schlipfferige weg / Lubricæ viæ. Das viel Schlipfferlöcher hat / Latebrosus, a, um.

verSchlissen / Tritus, a, um. Attritus, a, um. vide Schleiffen.

Schlitten / Schleiffe / Traha, vel Trahea, Vehiculum sine rotis.

Schloß / Burg / Arx, arcis, Acropolis, Castellum munitissimum, summa pars urbis.

thürSchloß / Sera, Claustrum ferreum. Verschlossen / Zugemacht / Pessulatus, Oppessulatus, a, um. Clausus, Occlusus, a, um. Obstructus, a, um, Non patens. Verschlossen ort / Septum. Heimlich verschlossen Ort / Conclave. Eingeschlossen ort / Septú. Beschlossen ort / Claustrum. Schloßhüter / Claustrarius. Schlosser / Serarius, Faber serarius, Claustrarius. Beschlossen / Decretus, Constitutus, Certus, Statutus, a, um.

Schlot-

Schlottechtig/ Laxus,a,um, Flaccidus,a,um. vide Lück.

verschlucken/Devorare,Sorbere.vid.Prassen/ Schlemmen/& Schlingen.

Schlummern / Schlaffen vnd nicken mit dem Haupt/Dormitare,Nutante capite dormire.

Schlund/Faux,faucis,& Fauces,faucium,pl. num.tant. Ein Bissen auß dem Schlund reissen/ Bolum è faucibus eripere.

Schlüssel/ Clavis, Clavicula, dim. Schlüsselmacher / Clavicularius. Ein Schlüsseltrager / Claviger.

Schlußred / Beschluß / Conclusio, Clausula, Peroratio, Epilogus. Beschlußred/die auff beyde weg bewerет oder beschleust/Dilemma.

Schlutten/oder Boborellen/Halicacabus,lat. Vesicariam vocant.

Schmach / Schand / Contumelia, Opprobrium,Injuria,Ignominia,Probrum.Schmachred/Calumniæ,Convicia,Maledicta.vide Lästerung. Schmachhafftig / Contumeliosus, a, um, Probrosus, a, um. Schmach thun / Facere injuriam,Probrare.Viel Schmach beweisen / Onerare aliquem convitijs. Von der Schmach erledigen/ Eximere nota. Schmähen/ Lædere,Violare, Calumniari, vide Lästern / & Schänden. Schmähig / Lasterhafftig/Calumniosus,a,um. Verschmähen/Spernere, Despernere, Aspernari.Schmähliche Verspottung/Insultatio.Für die höchste Schmach halt ich dieselbig/ daß er meinen Freund an seinen Ehren sich hat vnterstanden zu verletzen/ Ex omnibus injurijs,quas in me contulit,conjecit, quibus me affecit, vexavit,insectatus est, nulla mihi fuit gravior, quàm cùm amici mei dedecus per summam injuriam,nefandumque scelus quæsivit. Ex omnibus injurijs,quibus me vexavit,graviorem nullam sensi, quàm infamiam, quam in amicum meum machinatus est.

geSchmack/ Gustus,us. Gustatus, sensus gustandi.Geschmack der Speiß vnd Tranck/Sapor.

Schmäcken/ Kosten/ Gustare, Degustare,Libare, Gustu percipere. Schmäcken / riechen/ Odorare, vel Odorari, Olfacere, Obolere,Nidere,& Renidere.Wolgeschmack/Sapidus,a,um. Vngeschmack/Insipidus,a,um.Inconditus, pen. prod, Insulsus,a,um. Fatuus,Rancidus,a,um. Wenig vngeschmack / Rancidulus,a,um. Vngeschmack machen / Infatuare. Das vbel schmeckt/ vbel schmecken/ Fœtere,Putere.

Schmal/Rahn/ Gracilis,e. Gracilentus,Junceus, a, um, Tenuis, e. Schmal/nicht breit/ Angustus,Arctus, Strictus, Exiguus,a,um. Schmälern/ Tenuare, Attenuare. Extenuare, v.Verkleinern.Schmälich/ Exiguè, Tenuiter,adverb.

Schmaltz/ feiste/Adeps. Schmaltz/oder Feiste der Nieren/Abdomen. Rückenschmaltz von eim Schwein/Unctum. Geschmältzet feiste / Eliquamen,Liquamen, Liquatum.vide Feiste. Gänßschmaltz/ Adeps anserinus. Bären Schmaltz/ Vrsinus adeps. Schmältzen / Liquare, Liquefacere, Liquidum reddere, Colliquefacere,Dissolvere. Schmältzen/Zergehen/ Liquescere,Liquefieri, Liquari,Dissolvi,Colliquescere,Colliquefieri,In liquorem solvi. Metall schmältzen/ Flare,Liquare. Anheben zuschmältzen/Liquescere. Außschmältzen / Eliquare. Geschmältzt werden/ Liquare, Liquere, Liquefieri, Schmältz Ofen/ Ustrina, pen. prod. Schmaltzung in dem Mund/ Leckung/ Linctus,us.

Schmär/ Abdomen,Aruina, Pingvedo subcutanea. Wagenschmär/ Karrensalb/ Axungia. Schmärbauch/ Pantices.

Schmärwürtz/ Simphiton, Solidago major.

zerSchmettern/ zerknütschen/Quassare,Conquassare,Concutere,Confringere.

Schmehen/vide verb. Schmach.

Schmeichlen/ vid. infra Schmeychlen.

Schmeltzen/vide verb. Schmaltz.

Schmertz/ Wehthun/ Dolor, Cruciatus, us. vide Kummer. Grossen Schmertzen haben/ Valdè dolere,Summam acerbitatem sentire,Magnum atq; incredibilem sustinere dolorem, Gravem sustinere,vel ferre dolorem,Dolore angi,confici,cruciari,Dolorem haurire,capere immensum.Schmertzen leiden/Dolere,Dolore torqueri,frangi.Schmertzen lindern / Levare,mitigare dolorem. Den Schmertzen in sich verbeissen/ Premere corde dolorem. Den Schmertzen ernewern/Refricare,Renovare dolorē.Schmertzlichen / Dolentes. Ich habe grossen Schmertzen empfangen wegen deines Vaters Absterben/Plurimum doloris hausi ex morte parentis tui, Obitum parentis tui acerbissimè tuli, Extincto patre tuo summam acerbitatem sensi. Deine Brieff haben mir grossen Schmertzen gebracht/

Magno me dolore tuæ affecerunt literæ. Acerbitatis multum tua mihi peperit, attulit epistola, Molestiæ plurimum cepi, tuli ex tuis literis.

Schmeichlen/ Fuchsschwäntzen/ Adulari, Blandiri, Assentiri, Lenocinari, Palpari, & Palpare, metaph. Mulcere, Alludere, metaph. Gnathonem agere, Parasitari, Parasitum agere, Gratiam alicujus aucupari, Servire auribus, Dare auribus, Assentationis artificio gratiam alicujus quærere. Schmeychelen / Heuchlung/ Adulatio, Palpatio, Palpum, Assentatio, Blanditiæ, Verba adulatoria, assentatoria, Sermo assentatorius, Blandiloquentia. Schmeychler / Assentator, Adulator, Palpator, Parasitus, Gnatho, Mensarum assecla, Cœnipeta, Palpo, onis, Ciniflo, onis. Schmeichlerin/ Adulatrix. Schmeichlung/ Assentatio, Illecebræ. Voll schmeichlens/ Illecebrosus, a, um. Schmeichlich / Blandus, a, um. Schmeichelredig / Blandiloquus, Blandidicus, apud Plaut. Schmeichlicher weiß / Verniliter, Adulanter, Schmeichlich/ lieblich/ Blande, & Blanditer, adverb. Ich will dich nicht loben/ damit ich nicht scheine zu schmeichlen/ Nolo tui esse laudator, ne videar adulator. Man muß sich mehr hüten für dem Schmeichler / als für dem Feind/ Diligentius cavendus est adulator, quam inimicus, Majorem cautionem adhibere erga adulatorem, quàm inimicum debemus. Meyne nicht daß ich solches sag auß Schmeichlerey / Ne me putes ficte loqui ut gratiam à te ineam, Noli putare me hoc auribus tuis dare, gratiam tuam aucupari, Noli putare me auribus tuis inservire.

Schmid/ Faber. Goldschmid/ Aurifaber, Faber aurarius, vel ærarius. Messerschmid/ Faber cultrarius. Waffenschmid / Ferramentarius, Faber armamentarius. Schlösserschmid / Faber serarius. Gott der Schmid/ oder Schmid der Götter von Heyden vnd Poeten gedichtet/ Vulcanus, Mulciber. Schmiden/ Cudere. Widerumb schmiden/ Recudere. Zu schmiden/ Accudere. Amboß/ Schmidstock/ Incus, udis. Auffs new schmiden/ anders machen / oder verbessern / Sub incudem revocare, Incudi reddere.

Schminck / Fucus, Cerussa, Pigmentum, Fucamentum. Schmincken/ ein Farb anstreichen/ Tingere, Pingere, Depingere genas, Fuco pingere, inficere, Mentiri colorem fuco, Colorem inducere, Colorare, Fucare.

Schmieren/ bestreichen/ Linere, Ungere, Inungere, Oblinere. Geschmieret/ gesalbet / Delibutus, a, um. particip. sine verbo. Vberschmieret/ Oblitus, a, um. pen. cor.

Schmitzen/ Jacere dicta in aliquē, Scommata in aliquem jacere, Mordere, metaph. Cavillari. v. Lästern. Schmitzwort/ Scomma, lat. Cavillum.

Schmorotzer/ Tellerlecker / Parasitus, Parasitaster, Gnatho. vid. Schmeichlen.

geSchmuck / zierd/ Ornatus, Ornamentum, Mundus, Mundítiæ, Elegantia. Geschmuck der Wort / Lenocinium verborum. Geschmücket/ Concinnus, a, um. Schmucken/ ziehren / Ornare, Exornare. vide Ziehren. Schmücken zum kauff/ Mangonizare. Schmucker/ Cosmeta.

Schnabel/ Rostrum, Rostellum.

Schnarchen / Stertere, Ronchissare, Ducere Ronchos, Dormiendo ronchos sonare, Ronchos emittere. Schnarchen des Schlaffenden/ Ronchus.

Schnatte/ Streichmase/ Vibex, icis, gen. fœm. pen. prod.

Schnaufen / Respirare, Animum recipere. Schnaufig/ Suspiriosus, a, um.

Schneck/ Testudo, Cochlea, Chelone, Chelis, Domiporta. Meerschneck / Ostreum, Conchylium, Concha, Purpura, Murex. Wegschneck/ Limax, acis. Schneck/ ein Fliege wie ein Schneckenhäußlein gestalt/ Cochlea, Cochlis, Cochlidion. Schneckenhäußlein/ Cochlea, Chelonium. Schneckenfaher / Purpurarius, Conchiliarius. Schneckenfresser / Chelonophagi. Schnecken / ein runde Stäge/ Windeltrappe/ Cochlea, Scalæ rotundæ ad similitudinem cochlearum.

Schnee/ Nix, nivis, Voll Schnees/ Nivosus, a, um. Das auß Schnee ist/ Nivalis, e. Schneewasser/ Nivalis aqua. Schneechtig/ das von schnee ist/ Niveus, a, um. Schneeball/ Nivea massa. Mich Schneekältet/ Nivatus sum, Es schneyet/ Ningit, In tertia persona fere usurpatur. Schneyen/ Ningere, Ninguere.

Schneide/ Schärpffe/ Spitz/ Acies. Schneidmesserlein/ Sirpicula. Das zwo Schneiden hat/ Bipennis. Schneidmesser/ Falx putatoria. Vnzerschneidig/ Atomos. Schneide wetzen/ Exterere aciem. Schneiden/ hawen/ Scindere, Secare, Findere, Dividere. Abschneiden/ Abscindere, Resecare, Falcare, Defalcare, Desecare, Præcidere,

Succidere, Amputare. Außschneiden / Execare, Excidere. Beschneiden/vmbschneiden/ Circumcidere, Circumsecare, Amputare, Asciare, Exasciare, Mutilare. Beschneiden nach Jüdischer weise / Circumcidere, Præputium præcidere. Beschneidung/ Circumcisio. Fest der Beschneidung Christi / Festum circumcisionis Christi. Festum Christi circumcisi. Beschneidung/ Bestümpffung/Mutilatio. Abschneidung/ Abscissio. Durchschneiden / Transcindere, Persecare, Perscindere. Die Ehr abschneiden/ Lædere famam, Officere honori alicuius. vid. verb. Schand/Laster/ & Ehr. Erschneidung/ Ersuchung Menschliches Cörpers an Adern/ Eingewend/ vnd Gliedern / Anatomia, Dissectio. Fast zerschneiden/ Prosecare. Hinweg schneiden das Vnnütz/Putare. Reben schneiden/Putare vites. Vnten hinweg schneiden / Succidere, Subsecare, Supputare. Vmbschneiden/Circumsecare. Vmbschneidung/ Amputatio, Græcè Pericope. Verschneiden/ die Gemächt außschneiden/Execare, Castrare, Eunuchare, Eunuchizare, Eunuchum facere, Virilia amputare, Emasculare. Von einander schneiden/ Scindere, Dissecare. Wieder auffschneiden/ Resecare, Rescindere. Zerschneiden/Secare, Incidere, Dilaniare. Zerschneiden/zerhawen/Discindere, Conscindere, Dissecare, concidere. Zerschneidung/ Sectio, Concissio. Schneider/ Sartor, Sarcinator. Der belege Schneider / Limbonarius. Vorschneider/ der die Speiß vorschneidet/ Structor. Schniet/ Erndte/Messis. Das zum schneiden gehört/Messorius,a,um. Frucht abschneiden/ Metere, etiam de uvis dicitur, Demetere, Præmetere.

Schnell / behend / Velox, Volucer, cris, cre. Celer, & Celeris,e. Præceps, Pernix,icis. pe.pr. Agilis,e. Festinus, Rapidus, Repentinus, Properus, Citus, Subitarius, Subitus, Subitaneus, Expeditus, Impiger, a, um. Torrens, adject. Aëripes, Alipes. Schnelligkeit/ Velocitas, Celeritas, Pernicitas, Fugacitas, Festinatio. vide etiam Behendigkeit. Schnelliglich/Behend/Citò, Festinanter, Cursim, Curriculò, Actutùm, Velociter, Repentè, Raptim, Tollutim, penult.prod. Extempore, Caduciter, Celeriter, Properè, Properanter, Pręcipitanter, Festinanter, Cum pręcipitatione. Zu Schnell/Præceps, gen. o. Schneller/Ocyus, Torrentior, comparat. Fast Schnell/Ocyssimus, a,um. Præproperus,a,ū. Schnell thun/Celerare, Accelerare. Sich schnell auff die Reyß machē/Accelerare iter, Maturare iter. v. Eilends/& Bald. Schnelles Tods sterben/Subitanea morte perire, Extingvi, Repentina morte abripi, interimi.

zer Schnellen / Percrepare, Concrepare, per Metalepsin. Rumpere.

Schnepff / Ficedula.

Schneutzen/putzen/Mungere, Mucū educere, extrahere. Herauß schneutzen/ Emungere, vide etiam Abbrech/ & Kertz. Schneutzen/ stümlen/ Truncare, Detruncare, Putare.

Schnitter / Messor. Geschnittener aus seiner Mutter/Cæso,onis. Verschnittener/ dem die Gemächt außgeschnitten/ Castratus, Exactus, Eunuchus, cui virilia sunt execta, Semivir, Spado. Verschnittener Eber/Majalis.

abSchnitzel/Segmen, Segmentum, Resegmen, Præsegmen, Recisamentum. Klein Schnitzlein/ Ramentum. Kunst zu schnitzeln/Toreutice. Das geschnitzelt oder gegraben ist / Sculptilis, le. Schnitzlen/ Sculpere. vide Graben. Negel Abschnitzels / Resegmina ungvium.

Schnöd seyn/ Vilere, Euilere, Evilescere.

Schnudel / Schnoder in der Nasen / Mucus, Excrementa, Recrementa narium. v. Rotz.

Schnupff/Pfnüfel/ Pituita, Gravedo, Catharrus, Rheuma, Rheumatismus, Fluxus, Rheuma narium, Distillatio, cùm humor redundans ex ore & naribus fluit. Schnupffung/ Singultus, us. Schnupffen/ Singultire.

Schnur/oder Sohns Fraw. Nurus, us.

Schnur/ Seyl/Funis, Funiculus, diminutiv. Schnur/oder Linien der Zimmerleuth/ Rubricæ, penul.prod. Amussis. Senckelschnur/ Bleiwag/ Perpendiculum. Schnurstracks herab/ Perpendicularis,e. Der Schnur nachgehen/Filum sequi. Nach der Richtschnur/ Vollkommentlich/ Amussim, Examussim, Ad amussim, Ad perpendiculum. Nach der Schnur / oder am fleissigsten gemacht/Amussitata opera. Opera ad amussim elaborata.

Scholl/Erdscholl/Gleba, Glebula, dimin.

ein Scholle/Pecten, nomen piscis, Pectunculus, idem.

Schöllig/ Vecors. Schölligkeit/ Vecordia. v. Vnsinnig.

Schöllkraut/ Chelidonium.

Schön/fein/ Decorus,a,um. Pulcher, Formosus,

fus,a,um. Venuftus, a, um. Bellulus,a,um. Scitus, a, um. Bellus, Speciofus, a, um. Honeftus, Amœnus, a, um. Elegans, Facie eximia. Vultu venufto, Eximia pulcritudine, Forma egregia, Liberali, Decora forma. Schöne / Schönheit/ Pulchritudo, Forma, Venuftas, Species, Decor, Elegantia, Venufta forma, Lepor, & Lepos, oris. pen. prod. Dignitas, Venus, aliquando. Formæ venuftas, fpecies liberalis, Egregia forma, Formofitas. Schöne zierliche Red/ Sermo politus, cultus, venuftus, Sermonis venuftas, gratia, Decor, nitor orationis, Verborum lenocinia. Schöne Jungfraw/ Virgo venufta, formofa, pulcra, decora, bella, elegans, Virgo haud deformis, Virgo venufta pulchraq; facie, Virgo liberali, & infigni vultu, Eleganti forma prædita, Virgo ætatis flore, & formæ venuftate inter reliquas infignis. Schön machen / oder wolgeftalten/ Decorare. Mittelmässige ziemliche Schöne/ Stata, vel Uxoria forma. Schöne des Himmels/ Sudum, Serenitas. Schön/hell/Serenus, a, um. Das schön machet/ Sudificus, a, um. Schöne Red gefallen mir nicht / Compta ifta oratio mihi non arridet. Faceffat, valeat hæc officij plena oratio, Supervacanea apud me funt officiofa hæc verba. Maria die Mutter Christi war überauß Schön / Maria mater Chrifti mira erat pulchritudine. Maria mater Chrifti incredibili erat venuftate, Deipara virgo pulchritudinis omnis erat exemplar.

Schonen/verschonen/ Parcere. v. Verzeihen.

Schoppe / Porticus. Schoppe darin sich die Kämpffer üben zu Winters Zeiten/ Xyftus. Vorschoppe/ Propylæum, Veftibulum. v. verb. Gang/ & Hauß.

Schöpffen/ herauß ziehen/ Haurire, Exhaurire, Extrahere aquam, vel aliquid aliud. Schöpffgeschirr/ Hauftorium, Chus, Situla, Sitella, dim. Geschirr damit man schöpfft / oder wäschet/ Labrum. Schöpffeymer/ Urna. v. Eymer. Schöpffbrunn/ Puteus. vide Brunn. Schöpffkrüglein in einem Wasserradt/ Modiolus. Schöpffzeug/ Pumpe/ Antlia. Schöpffung/ Hauftus, us. Wasser schöpffen/ Wasser holen/ Aquare. Außschöpffen/ Exhaurire, Decapulare. Erschöpffen/ Exhaurire, Antlare, Exanclare, & Exantlare. Vnerschöpffet/ Inexhauftus, a, um. Vnerschöpfflich Ding/ Mare, metaph. Grossen Schmertzen schöpffen oder empfahen/ Incredibiles haurire dolores. Schöpffradt/ damit man Wasser außziehet/ Hauftrum. Erschöpfft/ erfigen/ Exhauftus, partic. Außschöpffung/ Vollendung/ Exhauftum, fubftant. Athem schöpffen / Trahere, ducere fpiritum, Spirare. Wiederumb Athem schöpffen/ Refpirare.

Schöpffer / Creator, Factor, Conditor. Geschöpff/ Creatura. Vnnatürlich Geschöpff/ Monftrum. Erftgeschöpffter/ Protoplaftus. vid. verb. Schaffen.

Schoppen/ Stipare. vide Stopffen.

beSchooren/ Tonfus, partic. Attonfus, Rafus, a, um. Vnbeschoren/ Intonfus, a, um. Das geschoren werden mag/ Tonfilis, e.

Schornstein/ Rauchloch/ Ofen/ Caminus, penult. productâ.

Schos/ oder Schooß/ Gremium, Sinus, Complexus, us. In dem Schos haben/ fast lieben/ In finu fovere, metaphor. Schos der Erden/ Gremium terræ. vide Busen.

Schoß/ v. Zweig. Räbenschoß/ Malleus. Schoßwurtz/ Abrotonum, pen. corr. vulgo Cupreffus filveftris.

geSchoß/ Pfeil/ Aclides, pen. corr. Virgil. Jacula, Tela, Miffilia.

Schottland/ Scotia, olim Britannia minor. Die Schotten/ Scoti, Britanniæ infulæ populi.

Schrancke/ Septum. vide Zaun.

wandSchräncklein/ Rifcus.

Schraub/ Cochlea.

Schrecken/ Entsetzung / Terror, Terriculum, Timoris incuffio, Pavor, Metus, Terriculamentum. Grosser Schrecken/ Confternatio, Stupor, Horror, Animi confternatio. Vrplötzlicher vnversehener Schrecken oder Forcht/ Panica, plur. tant. vel Panicus. Schrecken/ Abfterrere, Deterrere, Terrore incuffo amovere, prohibere. Erschrecken/ oder fast erschrecken/ Terrere, Territare, frequent. Exterrere, Conterrere, Perterrere, Terrefacere, Terrorem incutere, inferre, Attonitum reddere, Percellere, Stupefacere, Incutere timorem, metum, Pavorem incutere, Horrore afficere, Exanimare. Erschrecken/ sich entsetzen/ Terreri, Animo horrere, Horrere, Horrefcere, Exhorrefcere, Exterreri, Terrefieri, Horrore perfundi, Stupere. Erschreckt/ Exterritus, Stupefactus, Confternatus, Perterrefactus, Obftupefactus, Animo ftupidus, a, um. Erschrecklich / Horrendus, Horridus, Horrificus, Terribilis, e. Hefftig erschrecken / Stupefcere, Stupere, Ob-

Obstupescere, Obstupere, Perculsum esse, Animo percelli, Consternari, In stuporem verti. v. supra Erschrecken. Den Feind schrecken/ Turbare hostem.

Schreiben/ Scribere, Exarare, Ducere literas, Signare, Literas pingere. Abschreiben/abcopiren/ Describere, Transcribere, Exscribere, Ex alio scribere. Abschreibung/Descriptio. Abschreiber/ A manibus, Amanuensis. Anschreibē/ Auffschreiben/Notare, Annotare, Perdere, Prodere literis, Subnotare, Mandare literis, Conscribere, Signare, Consignare. Anders schreiben/ Vertere stylum. Sich schreiben lassen/Dare nomen. v. verb. Krieg. Ausserhalb geschrieben/ Opistographus. Beschreiben/ in Truck lassen außgehen/Scribere, Conscribere, Literis consignare, Scriptis mandare, prodere, Literis prodere, mandare, tradere, conscribere, Publicis monumentis consignare, Monumentis prodere, Scriptura persequi, Posteritati propagare. Beschreiben / erklären/ Describere, Circumscribere, Definire, Definitione explicare. Beschreiben/Canere, Poëtarum est. Begehren zu schreiben / oder sich rüsten zum schreiben/ Scripturire. Beschreibung/ Verzeichnung / Descriptio, Designatio, Definitio. Beschreibung eines Orts/ Topographia, Descriptio loci alicujus. Beschreibung eines Wegs / oder Reiß Itinerarium, Descriptio itineris, viæ, peregrinationis, Hodœporicum. Beschreibung der Welt/ Cosmographia. Erdichtete Beschreibung eines Orts / Topothesia, Ficta loci alicujus descriptio. Brieff schreiben/ Literas scribere, conscribere, Exarare literas. vid. Brieff. Einschreiben/ in ein Regißter schreiben/ Inscribere, Addere, Ascribere, vel adscribere, Ponere, collocare, referre in numerum, album, tabulas, Recipere, adsciscere in album, vel tabulas. Einschribung/Inscriptio. Embsig schreiben/Scriptare, & Scriptitare, frequent. Fürschreiben/Præscribere. Gar außschreiben/ Perscribere. Gedicht schreiben/Ludere, Poëtarum est. Historien schreiben/ Scribere, conscribere Historiam, Componere, Conficere, Commentarijs consignare, Referre in commentarios, Inscribere commentarijs, In monumenta, acta, annales referre, Monumentis annalium mandare, Publicis monumentis consignare. Mit Zeichen oder Characktern schreiben/ Scribere notis. Selten schreiben/ Du schreibest mir selten/ Rarò, rarius ad me scribis, Raras à te accipio literas, Infrequens es in officio scribendi, Minus sæpè ad me scribis, Officium literarum in te desidero, Impiger admodum in scribendo non es, Non satisfacis officio tuo crebritate literarum, Raró tuæ ad me deferuntur. Vmbschreiben / Circumscribere, Describere, Adumbrare. Dem Schüler etwas vorschreiben/ Præscribere discipulo literas. Vorschreibung/ Præscriptum & Præscriptio. Vnterschreiben/ Subscribere, Subsignare. Wiederumb schreiben/ Rescribere, Respondere literis. Zierlich schreiben/ Er schreibt wol vnd zierlich/ Eleganter, tersè & expolitè scribit, Scripta ipsius miro verborum cultu sunt expolita, Nihil scribit, nisi ingenio perfectum, & industria elaboratum, Multum inest scriptis ejus eruditæ facultatis, Nihil non eruditè, distinctèque & ad amussim scribit. Zuschreiben/zumessen/ Adscribere, Ascribere, Assignare, Tribuere, Attribuere, Acceptum referre, Debere, Acceptum habere. Zusammen schreiben/Conscribere. Ding daran geschrieben wird/ Tabula. Schreiber/ Scriba, Scriptor, Librarius, A literis, A conscribendis epistolis, A manibus, Amanuensis. Schreiber/Auffzeichner/Notarius/ Exceptor, Perscriptor, Notarius, Gramateus. Rödelschreiber/ Antigrapheus. Brieffschreiber/ Tabellio, onis. Gesangschreiber/ oder der sich im Gesang übet/Melicus, idem quod Musicus. Geschichtschreiber/Historicus, A commentarijs, qui in acta refert principis res. Zeit-Geschichtschreiber/Chronicus. v. Cronick. Schreiberlein/ Pennelecker/Librariolus, pro vili scriba. Schreiber/ Copist/Formularius, qui formulas omnis generis negatiorum ad usum servat. Stadtschreiber/ Archigramateus. Testamentschreiber / Notarius / Testamentarius, qui ultimi elogij voluntatem adnotat. Weltbeschreiber / Cosmographus. Gestirnschreiber/Astrologus. Schreibfeder / Calamus, Penna, Scriptorius calamus. Schreibtaffel/ Rundtaffel/ Pugillaris, Schedula. Schreibstub/ Tablinum. Schreibzeug/ Calamarium, Graphiarium, Theca pennaria, calamaria, Pennarium, Theca graphiaria. Schreibung/Scriptio, Scriptura. Rechte Schreibung/Orthographia. Das zur Schreibung gehört / Scriptorius, a, um. Es ist beschrieben/Scriptum est, Scriptum invenitur, Memoriæ proditum est, Est in monumentis majorum, Literis traditum est, Extat,

Reperitur, Invenimus, Legimus. Wider jemand schreiben / Dentata charta agere, Aspere in aliquem calamo invehi, Acerbè, graviter & contumeliose in aliquem scribere. Schreiben werd ich zu dir / so ich Zeit haben werde / Si per otium potero, literas ad te dabo, Si per otium licuerit, scribam, Si quid otij nactus fuero, aliquid ad te literarum dabo, Si quid ab occupationibus impetrare temporis licebit, literas ad te scribam. Si me ijs rebus, quibus nunc teneor implicatus, explicavero, literas ad te dabo. Du schreibest mir selten/ Minus sæpè ad me scribis. Infrequens es in officio scribendi. Raras à te literas accipio. Calamo parcis. Officium literarum in te desidero, requiro. Er schreibet gar wol / Scribendi laude excellit, Sublimiter & eleganter scribit. Scribit ut pauci. Ich wolte daß vnserer Zeit Geschichten von dir beschrieben würden/ Res nostras velim monumentis commendari tuis. Velim à te nostrorum temporum consilia atque eventus literis mandari. Nostrorum nomen velim tuis ornari, vel celebrari scriptis.

Schreien/ Ejulare, Flere, v. Weinen. Schreien vmb Hülff/ Implorare opem, Invocare, Auxilium & opem petere. v. Hülff. Schreien/ ruffen/ Clamare, vocare, Boare. v. Ruffen. Schreiechtig/ Clamosus, Vociferabundus, a, um. Zuschreiung/ Acclamatio, Applausus. Zuschreien/ Acclamare, Admugire. Außschreiüg/ Exclamatio. Außschreien/ Exclamare, Vociferari, Intenta voce clamare. Kläglich Geschrey/ od Schreiung/ Ejulatus, Ploratus, us. Lamentatio, Mœstus, Querulus, Flebilis sonus. Kläglich Geschrey/ Vagitus, us. pen. prod. Vagor. Laut schreien/ Tonare, Detonare, Intonare. Nachschreien/ Inclamare, Implorare. Mitschreien / Conclamare, Consonare. Offentlich schreien/ Proclamare. Verschreiet seyn/ Actum esse, Conclamatum esse. Wiederumb schreien/ Reclamare, Reboare, Remugire. Schreien wie ein junges Kind/ Vagire. Schreien wie ein Kuh/ Mugire. Schreien wie ein Roß oder Pferd/ Hinnire. Schreien wie ein Esel / Rudere. Schreien wie ein Schwein / Grunnire. Schreien wie ein Fuchs/ Gannire. Schreien wie ein Kranich/ Gruere. Schreien wie ein Schaf/ Balare. Schreien wie ein Henne/ Glocire, vel Glocitare. Schreien wie ein Ganß/ Glacitare. Schreien wie ein Rapp/ Crocire, & Crocitare. Schreien wie ein Wolff/ Ululare. Schreien oder klappern wie ein Krähe/ Cornicari. Schreien mit klagen oder weinen/ Plorare. Geschrei/ vide geSchrey.

Schrein/ Kist/ Scrinium. Schreiner/ Tischmacher/ Arcularius. vide Tisch/ & Kast.

weitSchreiter/ Grallator. Auß der fürgenommenen Sach schreiten/ Digredi, Digredi de causa, Discedere à materia proposita, Digressione uti à proposita oratione, Deflectere, Diverti ab instituto. Vberschreitten/ überhin gehen/ Transcendere, Transire, Transgredi, Excedere, Supergredi. Prætergredi. Die Schrancken der Mässigkeit überschreitten/ Temperantiæ terminos transilire, Excedere, Transgredi. Vberschreitten/ v. vberTretten. Fortschreitten in der Gelehrtigkeit/ Progressum facere in literis. v. fortFahren. Vberschreittung/ Transgressio, Excessus, us.

geSchränckte Gatter / Cancelli, plur. num. tant. Geschränckt/ Cancellatim, adv. v. Fenster.

Schrepffen/ Scarificare. Schrepffung/ Scarificatio. Schrepffhörnlein/ Cucurbitula.

geSchrey/ Geruff/ Clamor, Vociferatio, Acclamatio, Exclamatio. Groß Geschrey/ Tumultus, us. Pferds-Geschrey/ Hinnitus, us. Küh Geschrey/ Mugitus, us. Löwen Geschrey/ Rugitus. Das Gigagen oder EselGeschrey / Grunnitus. Fuchs Geschrey / Gannitus. Kranch Geschrey/ Clangor. Das blerren eines Schaffs/ Schaffsgeschrey/ Balatus. ElephantenGeschrey/ Barritus. Geschrey der Vögel/ Garritus avium. VogelGeschrey darauß man Bedeutung vnd Weissagung hat/ Oscinium, Augurium. KinderGeschrey/ Vagitus. JammerGeschrey/ Ejulatus, Ploratus, Lamentum. Gemein Geschrey/ Gerücht/ Fama, Rumor, Rumusculus, dimin. Sermo vulgi, Sermo dispersus, & disseminatus. Der ein new Geschrey auffbringt/ Famigerator, Famiger. Darvon ist ein geschrey/ In vulgus notum est, Vulgo innotuit, Lippis & tonsoribus notum est. Böß Geschrey haben/ Male audire, Infamia affectũ esse, Infamem esse, Infamiæ notam inustam habere suo nomini, Turpi infamiæ macula, vel ignominia notatum esse. Ins Geschrey kommen/ Sinistram famam de aliquo spargi, Infamia notari. Ein Geschrey außspreiten/ Rumorem spargere, dissipare. Ein Geschrey- oder Märenträger/ Rumigerulus.

Schrifft/ Scriptum, Scriptura, Scriptio, idem, Stylus. Alte Schrifften oder Bücher/ Monumentum,

tum,Monumenta literarum,Monumentorum memoria. Abschrifft / Copey / Exemplum, Descriptum, Exemplar, Apographum. Grabschrifft Epitaphium, Inscriptio sepulchri. vide Grab. Handschrifft/ vrkundt/ Chirographum, Syngraphum, Syngrapha, Cautio. Ein Handschrifft/ Idiographum, Autographum. Heilige Schrifft/ Scriptura sacra, Sacræ literæ, Sacræ paginæ, Sacri codices, Lex, & Evangelium, Sancta Scriptura novi & veteris testamenti, Vetus & novum testamentum, Sacra monumenta. Vberschrifft/ Titul/ oder Erzehlung/ Epigrapha, pen. corr. Vberschrifft/titul/Epigramma, Inscriptio, Titulus. Vorschrifft/vorbild/ Archetypus. Vieler Schrifften werden mehr vmb der Gelehrtheit/ als vmb der Wolredenheit willen gelobt/ Multorum scripta magis ob doctrinam, quàm eloquentiam probantur ab omnibus.

Schritt/Tritt/Gradus,us. Passus,us. v. Gang. Grosse Schritt nach der Tugend thun/ Magnis ad virtutem passibus contendere. Der kurtze schritt thut / Langsam im Gang / Tardigradus. Vberschritt/ Ostern/ Pascha, gen. neu. vel fœmin.

erSchrocken / verzagt/ Territus, Exterritus, Attonitus, Trepidus, Terrefactus, Timidus, Pavidus,a,um. Exangvis,e. v. Schrecken. Gähe Erschrockenheit / Consternatio. Erschröcklich/ Terribilis, e. Horridulus,a,um. vide Grausam. Vnerschrocken/ Interritus, Impavidus,a,um. Intrepidus, a, um. Cordatus, Animosus,a,um.

Schröter/Scarabeus, cornutus, lucanus. v. kefer

Schrotsege/ Runcina. Schoteysen/Scalprum, Scalpellum. dim. Dens, metaph. vide Seg. Beschrotung/ Mutilatio. Beschroten/ Beschneiden/ Curtare, Decurtare, Mutilare, Admutilare. Beschrotet / Mutilus, Curtus, a, um. Beschroter/ Hornloser Wider / Aries mutilus. Verschroten Werck/ oder gevierdte Platten mit Bildnussen in einem Esterich/ Vermiculatum opus.

Schrund oder Riß am HindernGeseß oder an Füssen/ Ragades.

auffSchub/ Procrastinatio. vide auffZug.

Schuch / Calceus, Calceamen, Calceamentum, Lackeyschuch/ Endromedes. Bawrenschuch/ Bawrenschuch/ halbe Stifel/ Pero, onis, penult. prod. Der solche Schuch anträgt / Peronatus,a, um. Hohe Jägers Schuch / oder Schuch die an beyde Füß gerecht seyn / Cothurni. Filtzschuch/ Sculponea. Holtzschuch / Calopodium, Calo- Calcei, seu Solea lignea. Schuchrlein/Corrigia. Socken/Soccus, Socculus, dim. Calceus laneus, Soccus lineus. Zerschnittene Schuch / Calcei fenestrati. Schuch anziehen/ Induere calceos. Schuch außziehen / Excalceare, Discalceare, Exuere calceos, Calceos detrahere. Kinderschuch außziehen/ Nuces deponere, Nuces relinquere, prover. Beschuhet/ Calceatus, Calceis indutus,a,um. Beschuhen / Calceare. Schuhig/ Eines Schuchs lang/ Pedalis,e. Pedaneus,a,um. Zween Schuch lang / Bipedalis, e. Bipedaneus, a,um. Halbschuhig / Semipedalis, e. Schuster/ Schumacher / Calcearius, Sutor, Calceolarius. Schumacher Leist / Modulus, vel Forma calcei. Schumacher/ oder Schusters Messer/ Scalprum sutorium, Culter sutorius. Schumacher Seul/ Aal / Subula. Schumacher Werckstatt/ Sutrina. Das einem Schumacher gehört/ Sutorius,a,um. Schuchflicker/ Veteramentarius. Schuchflickung Sutura. Schusterschwertz / Atramentum sutorium. Schusterhandwerck/ Ars sutoria, sutrina.

Handschuch/ Chirotheca.

Schul/ Schola, Ludus literarius, Ludus, Palæstra scholastica, Gymnasium scholasticum, Pædagogium, Musæum. pen. prod. Fechtschul/ v. Fechtschul/ Hohe Schul/ Academi/ Vniversitet/ Academia, metaphor. Publicum Gymnasium, Lyceum, Insignior schola literaria, vulgò Universitas. Kleine Schul/ Ludus literarius, Schola trivialis, seu inferior. Ein winckel Schul/ Schola non publica, exigua, infrequens, non celebris, obscura. Schul halten/ Ludum aperire. Das zu der Schul gehört/ Scholasticus,a,um. Schüler/ Student/ Scholasticus, substant. Discipulus, qui discendi gratia scholas frequentat. Junger Schüler/ A B C Schüler/ Tiro, Alphabetarius, Elementarius. vide A B C Knab. Schulmeister/ Zuchtmeister / Ludimagister, Præceptor, Magister ludi, Moderator scholæ, Didascalus, Pædotriba. Oberster Schulmeister / Gymnasiarcha, Gymnasiarchus, Moderator Scholastici coetus, Scholastici ordinis, vel gregis præfectus, Ludi literarij regens, vel rector. Vnser Schulmeister wendet solchen Fleiß an mich / als wann er mir allein zu gefallen die Schul hielte / Haud secus Ludimoderator meo studet profectui, ac si mihi uni ludum aperuisset. Vnterschulmeister Hypodidascalus.

Schuld / das einer ſchuldig iſt / Debitum, Æs
alienum, Æs mutuò datum, vel acceptum, Pe-
cunia debita, Debitio. Schulden die jhm ein an-
der ſchuldig iſt/außgeliehen / Nomina quæ de-
bentur. Schuld die zubezahlen iſt / Debitum.
Geld das in Schulden iſt / Pecunia, quæ in no-
minibus eſt. Schuld machen / Æs alienum con-
trahere, Æs alienum conficere. Schuld bezah-
len/ Æs alienum diſſolvere, Ære alieno exire,
Nomina expedire, Explicare, Expungere no-
mina, Nomina ſolvere, Nomina contracta ex-
pungere, vel inducere. vid. Bezahlen. Die ſchuld
gehet an / Nominum dies cedit. Gute Schuld-
ner / Nomina idonea, Bona nomina. Schulden
machen/ Nomina facere. In Schulden ſeyn/mit
Geldſchulden behafftet ſeyn/ Ære alieno premi,
Ære alieno obrui, Ex ære alieno laborare, De-
bere pecuniam, Debere nummos, In ære ali-
cujus eſſe, Ære alieno obſtrictum eſſe, Æs alie-
num contraxiſſe. Schuldig ſeyn alles was einer
an Leib vnd Gut vermag/ Animam debere. Die
Schuldner anſprechen/ Nomina appellare. Exi-
gere nomina, debitum, Poſcere debitum. vide
Fordern. Mit geldſchuld verſtrickt/Obligatus pe-
cunia, Obæratus. Getrungen werden mit Geld-
ſchuld/ Ære alieno premi, urgeri. Geldſchuld
machen / Contrahere, conflare æs alienum.
Schuld machē/Contrahere nomina. Schuld mit
Schulden bezahlen/Verſuram ſolvere, Cuneum
cuneo elidere. Schuld nachlaſſen / Indulgere
debitum, remittere debitum. New Schuld-
regiſter/Tabulæ novæ. Vngewiſſe Schuldner/
Nomina ancipitia, Nomina tarda, Mala no-
mina. Schuld halben außweichen / Entlauffen/
Cedere creditoribus, Cedere, Diſcede-re, Diſ-
ceſſionem facere, Solum vertere ob æris ma-
gnitudinem. Schuld halber entlauffen/Bancke-
roth ſpielen/ Concoquere creditoribus. Schul-
dig ſeyn/ Debere, In ære alicujus eſſe. Schůld-
ner/Nomina. Schuldner / der einem ſchuldig iſt/
Debitor, qui debet. Glaubiger/dem einer ſchul-
dig iſt / Creditor. Schuldig iſt er mir ein groſſe
Summ Gelts/ Magnam mihi pecuniæ vim de-
bet, Magno mihi ære obſtrictus eſt, Eſt in meis
nominibus ex pecunia ſatis multa.

Schuld/Mißhandlung/ Culpa, Noxa, Noxia,
id. Res, Reatus, us, Cauſa, Crimē, Reprehenſio.
Schuld auff einen legen / Conferre, transferre
culpam in aliquem, Attribuere alicui culpam,
Imputare, aſcribere, impingere alicui culpam,
Aſſignare quid alicui, Accuſare, Incuſare, Inſi-
mulare, Culpare, Reum agere, Crimen impin-
gere. Schuld/Sůnd nachlaſſen/ Eximere noxæ,
Remittere culpam. Schuldig/Nocens, Noxius,
a, um. In culpa, Non expers culpæ, Conſcius
culpæ, vel noxiæ, Culpa non vacans, Haud ex-
pers criminis. Schuldig/ verpflicht/Obnoxius,
Addictus, a, um, Obligatus, a, um. vide verb.
Pflicht. Schůldig ſeyn an einer That oder Laſter/
Sons, g. omn. Noxium eſſe, In culpa, in noxia
eſſe, Culpam in aliquo eſſe, Culpa non vacare,
Haud expertem eſſe culpæ, Culpa alicujus fa-
ctum eſſe. Die Schuld auff einem bleiben / Cul-
pam in aliquo hærere. Jhm was bewuſt ſeyn /
daß er ſchuldig ſey / Culpæ ſibi conſcium eſſe.
Schuldig jrgend an ſeyn / In culpa eſſe, Obſtri-
ctum, Devinctum eſſe alicui, Alligatum eſſe ad
aliquid. Beſchuldigen / Eines Laſters anklagen/
Accuſare, Incuſare, Arguere, Culpæ dare. vide
ſupra Schuld auff einen legen. Schuldigung/ In-
ſimulatio, Accuſatio. vid. verb. Klagen. Schuld
oder verdienſt es ſey im guten oder im böſen/ Me-
ritum. ſubſtan. Verſchulden/Demereri, vel Pro-
mereri. Guts verſchulden/ Demereri, Prome-
reri. Böſes verſchulden/ Commerere, vel Com-
mereri, Culpam committere, Contrahere cul-
pam. vide inf. Verſchulden. Entſchuldigen/ ſich
verantworten / Excuſare, Purgare, Expurgare,
Uti excuſatione, Excuſationem adferre, Præ-
texere, Crimen removere, Eximere culpa, Exi-
mere ex culpa, Eximere culpæ, Prætendere,
afferre excuſationem, purgationem. Zur Ent-
ſchuldigung fürwenden/Cauſari. Entſchuldigung/
Wehrwort / Excuſatio, Purgatio, Cauſa, Præ-
textus, Apologia. Das zu der Entſchuldigung ge-
hört/Excuſatorius, a, um. Die Entſchuldigung
annehmen / Cauſam recipere. Das entſchuldi-
get mag werden / Excuſabilis, e. Das nicht ent-
ſchuldiget mag werden/Inexcuſabilis, e. Eine bil-
liche Entſchuldigung/Excuſatio juſta, legitima,
probabilis, certa. Faule / lame Entſchuldigung
fürwenden/Excuſationem calvam, frivolam, fi-
ctam afferre, Excuſationem frigidam, futilem,
minus probabilem prætendere. Wol entſchůl-
digen/Expurgare, Perpurgare. Verſchulden/ ſich
vergreiffen/ Peccare, Delinquere, Culpam com-
mittere, contrahere, Peccatum, delictum com-
mitte-

mittere, Facinus, crimen, flagitium admittere. Vnschuld / Innocentia, Integritas. Vnschuldig / Innocens, Insons, Integer, Innocuus, a, um, Inculpatus, Innoxius, a, um. Expers culpæ, Non conscius sibi culpæ, Immerens, Culpa vacans, Extra noxam, vel noxiam, Expers criminis, vacuus, remotus à culpa. Vnschuldiglich / Innocenter, Nullo merito, Immeritò, Contrà quam meritus est, Extra culpam, Sine culpa. Vnschuldig seyn / Innocentem, Insontem esse, Non esse in culpa, Vacare culpa, Abesse, vel longè abesse à culpa, Remotum esse à culpa, Non affinem esse culpæ, Culpam ignorare, Expertem esse culpæ. Vnverschuld / unverdient / Immeritus, Nihi tale meritus. vid. sup. Vnverdient / & Vnschuldig. Schuld auff einen andern legen / Transferre culpam in alium, conferre in alium culpam, Demonstrare culpam fuisse in alio. Sie legen die Schuld auff mich / Vitio mihi dant, Fraudi mihi dant, Hoc in me conferunt, Hoc mihi asscribunt, Hujus mihi culpam inurunt, Hoc me nomine accusant, Hac me culpa condemnant.

Schulter am Menschen / Humerus. Schulter an Menschen vnd Thieren / Armus. Schulterblat Scapula. Das zu Schultern gehört / Scapularis, e. Zwischen den Schultern / Interscalpium. Das groß Schultern hat / Humerosus, a, um. Schulterkleid / Halsmantel / Humerale. Du legest mir ein vnträglichen Last auff die Schultern / Humeris imponis onus, cui minime sum ferendo.

Schultheyß / Prætor, oris. Schultheyssen Ambt / Prætura. Schultheyß seyn / Prætorem agere, vel esse, Præturam sustinere, obtinere, Prætorio munere fungi. Der ein Schultheyß ist gewesen / Prætorius vir. Das zu dem Schultheyssen gehört / Prætorius, a, um. Schultheissenhauß / Prætorium.

Schupp / Schüpe / Squama. Schüpechtig / Squamosus, a, um. Das Schüpen hat / Squamiger, a, um. Schüpenweiß / Squamatim, adverb. Entschüpen / Desquamare. Einen Fisch entschüpen oder schrapffen / Desquamare, vel Desquammare piscem. Hauptschüpen davon das außfelt / Furfures, aliàs Porrigo. Erbgrindig / oder der solche Schüpelen hat / Porriginosus, a, um. Schüpechtig / Raud / Lichen, lat. Mentagra. vide Grind.

Schurtz / Fürtuch / Supparum, Ventrale, Vestimentum ventrem contegens, Succinctorium, Semicinctium, Fœminale, Subligaculum. Auffschürtzen / gürten / Accingere, Succingere, Cingulo vestes colligere.

Schüssel / Platte / Catinus, Patina, Scutula, Scutella, dimin. Paropsis. Schüsselwag / Bilanx. flache Schüssel / Lanx, lancis, Discus. Tieffe schüssel / Scutula, Paropsis, Scutella, Catinus, Catillus, Patella. Plattbreite Schüssel / Patina, Discus. Schüssel oder Tellerträger / Discophorus, pen. cor. Brodschüssel / Infurnibulum.

Schütte / vide Bolwerck / & Schantz.

Schütten / Fundere. Außschütten / Effundere, Emittere. Außschüttteln / Excutere. Das zum Außschüttteln gehört / Excussorius, a, um. Beschütten / Perfundere. Hin vnd wider schütten / Suffundere. Zusammen schütten / Confundere, Miscere, Commiscere, Schüttlen / Rüttlen / Quatere. Embsig schüttlen / Bewegen / Quassare, Conquassare, Quatefacere, Concutere, Commovere, Succussare. Schütteln von einander / Discutere. Erschüttlen / Quatere, Vibrare. Vnterschüttlen / Succutere. Schüttlung / Erschüttlung / Quassatio, Conquassatio, Concussio, Commutatio, Succussio. Beschütten mit Stein / Gemörsel / Ruderare. Erschütten / Hauffen / Aggerare. Embsig herauß schütten / Funditare, frequ. Vmbschütten / Circumfundere. Erschüttlung / Excussio.

Schütz / das Zeichen am Himmel / Sagittarius. Schütz der mit einem Armbrust scheust / Sagittarius, Jaculator, Tortor. Büchsenschütz / Selopetarius. vide Büchs / & Pfeil.

Schutz / Schirm / Tutela, Patrocinium, Defensio, Præsidium, Propugnaculum. v. Schirm. Beschützen / behüten / Defendere, Tueri, Tutari, Tegere, Protegere, Servare, Conservare, Srare ab aliquo, vel pro aliquo, Recipere aliquem in tutelam, vel fidem suam, Ab exitio, interitu, pernitie vindicare, tueri. Beschützer / Tutor, Defensor, Protector, Patronus, Vindex, Propugnator, Servator, Conservator. Beschützung / Defensio, Protectio, Propugnatio, Patrocinium. Vnter Schutz vnd Schirm der Mutter GOttes sich befehlen / Tutelæ, vel Clientelæ Deiparæ Virginis sese commendare. Schutzengel / Angelus custos, Angelus tutelaris.

Schutzgatter / Cataracta, Cataractes, vel Catarrhacta, vel Catarrhactes, geminato r. Portæ quæ-

quædam sunt in funibus aut catenis pendentes, quæ attolli & demitti possunt, ut in urbium portis videmus.

Schwäffel/ Sulphur. vide Schwebel.

Schwaben/ Suevi, bellicosissimi Germaniæ populi. Schwabenland/ Suevia.

Schwach/matt/ Debilis, e. Langvidus, a, um. Invalidus, Infirmus, a, um. Imbecillis, e, & Imbecillus, a, um. Enervis, e, Sine viribus, Sine robore, Destitutus viribus, Carens viribus, Elumbis, e, Fragilis, e. Enervus, a, um. Effœtus, a, um. Defœtus, a, um. Semivivus, a, um. Kranck/ Schwach/ Ægrotus, Æger, a, um. Valetudine infirmiore, vitiosa, tenui, ad morbos propensa, Viribus parum firmis, Valetudinarius, Morbosus, a, um. Schwachen Magen haben/ Stomacho infirmo esse, Stomachus languet, laborat, Stomachi virtus jacet, languet, debilitata est, Stomacho infirmo, languenti, male constituto esse. Schwach machen/schwächen/ Enervare, Debilitare, Debilem, infirmum facere, Infirmare, Frangere, Infringere, Labefactare, Nervos incidere, Languefacere. Ein Jungfraw schwächen/ Stuprare, Constuprare virginem, Inferre, vel afferre stuprum virgini, Vim afferre, Inferre virgini, Expugnare pudicitiam virginis, Violare virginitatem alicujus, Comprimere, Ludificari virginem, Expugnare decus mulierum. Schwachheit/Kranckheit/ Morbus, Valetudo adversa, Infirma, Imbecillis, minus secunda valetudo, Vires infirmæ, non satis firmæ, Infirmitas, Imbecillitas valetudinis, Schwachheit/ Imbecillitas, Enervatio, Languor, Debilitas, Infirmitas, fragilitas. Schwächlich/ Infirmè, Impotenter. Schwach/ krafftloß seyn/ Langvere, Valetudine uti infirma, imbecilli, Non omninò valere, Virib. nō satis firmis uti. v. Schwechen. Schwachheit halben ist er nicht bequem zum studiren/ Ineptus studijs pręimbecilla valetudine, Viribus est imbecillioribus, quam ut studiorū onus perferre possit, Eas natura vires negavit, quas laboriosa studiorū tractatio, & gravissima literarum studia requirunt.

geSchwader Reuter/ Turma. Das zum Geschwader gehört/ Turmalis, e. vide Reuter.

Schwager/ Affinitate conjunctus, Affinitate propinquus, Conjunctus. Schwagerschafft/ Affinitas, Propinquitas.

Schwaher/ vide Schweher.

Schwalbe/ Hirundo. Rhein Schwalb/ Maur Schwalb/ Cypselus, avis est, alio nomine, Apus, Apodes, Hirundo sylvestris. Das den schwalben zugehört/ Hirundineus, & Hirundininus, a, um.

Schwalbenkraut/ Chelidonium.

Schwamm/ Pfifferling/ Spongia, Fungus. Schwammen/ Gewächs der Erden/ Tuber, Callus terræ, Tumor terræ. Schwamechtigkeit/ Fungositas. Schwamechtig/ Fungosus, a, um. Klein Schwämlein/ Spongiola, dim. Schwammen die man isset/ Tubera, vel Tuberes, Boleti.

Schwan/ Cygnus, lat. Olor, vel Holor. Das von Schwanen ist/ oder gehört/ Cygneus, a, um, olorinus, a, um. schwanfeder/ Cygnea, holorina pluma. Alij Cycnus scribunt, & forte melius.

Schwanck/ v. Schmal. Schwancken/ wancken mit den füssen/ Talipedare, Vacillare, Nutare, titubare, Labare, Fluctuare, metap. Vberschwäncklich/ Abundanter, Affatim. vide Vberflüssiglich.

Schwanger die mit einem Kind gehet/ Fœtus, a, um. Prægnans. Gravidus, a, um. Mulier gravida, fœta, gravis, gravi utero, ventrem, uterum ferens. Schwanger seyn/ Prægnantem, Gravidam esse, Uterum ferre, gestare, Gestare in utero, vel uterum, Ferre partum, Utero ingravescere. Schwanger machen/ schwängern/ Facere gravidam, Gravidare, Imprægnare. Schwanger/ Rahn/ Gracilis, e. Gracilentus, a, um. Junceus, a, um. Schwangerheit/ Rahnheit/ Gracilitas. Schwanger Weiberlust/ Citta, lat. Pica.

Schwantz/ Cauda, vet. Coda dicebant. schwantz an den weibskleidern/ Syrma. schwantzecht/ Caudatus, a, um.

Schwarm/ Examen, inis. Immenschwarm/ Examen apum. Ein Schwarm außstossen/ Coloniam mittere, de apibus.

Schwär/ Geschwär/ Ulcus. vide Schwer.

Schwär/ wichtig/ Ponderosus. v. Schwär.

Schwären/ Jurare. vide Schweren.

Schwart/ Genick/ Cervix. Schwart/ Asser.

Schwartz/ Niger, a, um. Kolschwartz/ Ater, a, um. Bechschwartz/ Piceus, a, um. Tunckelschwartz/ Furvus, a, um. Schwartz wie ein Rapp/ Coracinus, a, um. Braunschwartz Pullus, a, um. Fuscus, a, um. Schwartzlecht/ Subniger, a, um. Nigellus, a, um. Fuscus, a, um. Schwartz/ Streichmäßig/ schwartz von Schlägen/ Lividus, a, um. Schwartzlechte Augen/ Nigricantes oculi. Schwartze Farb/

Be-

Beticus color. Schwärtze/Fuligo. Schwärtze/ Schwartzigkeit/Nigredo, Nigror, Color niger, Nigrities, vel Nigritia, idem. Schwartze Dinte/ Atramentum, Atramentum scriptorium, Atramentum librarium. Schusterschwärtz/Atramentum sutorium. Buchdrucker Schwärtz/ Druckerfarb/Atramentũ fuligineum. MahlerSchwärtz/ Atramentum tectorium. Schwartz werden/ Nigrere, Nigrescere, Nigrefieri, Nigrum fieri, Nigredinem induere, Atra tingi fuligine. Schwartz seyn / Livere, Livescere, Nigrere, Nigrum, Atrum esse. Ein wenig Schwartz seyn/ Nigricare. Schwartz machen/ Nigrare, Denigrare, Nigrum, atrum redere, facere. Schwartz in weiß verkehren/ Nigrum in candidum vertere, hoc est, malum in bonum vertere. Fast schwartz/ Perniger, Obniger,a,um. Ein wenig Schwartz/ Subniger, a,um. Schwartz Kümmel/Schwartz Coriander/ Nigella, substant. Schwartz bekleidet/Pullatus,a, um. Atra, nigra veste indutus,a,um. vide Kleid. Schwartze Kunst/Dardaniæ artes, Nigromantia.

Schwartzwald/ Hercinia sylva, olim Orcinia dicta, quæ alia subinde sortitur nomina. Odenwald/Speßhart/Böhmerwald/:c. oder Schwartzwald/Vocatur ab alijs Martiana sylva.

Schwebel/Schwefel/Sulphur. Schwebelkärtzlein/ Sulphuratum. Schwebelhöltzlein/ Schwebelspan/ Sulphuratum, idem. Schwebelhütten/ Sulphuraria. Schwebelicht Kreiden / oder zähe Erdreich/ Bitumen. Das von Schwebel ist/ Sulphureus,a,um. Geschwebelt/Sulphuratus,a,um. Geschwebelter Wein/Vinum sulphuratum. Nach Schwebel stincken/Sulphureum odorem reddere. Ein Schwebelung/Sulphuratio. Schwebelechtig Brunn oder Bad / Puteus sulphuratus, Thermæ sulphuratæ.

Schwächen/fälschen/Adulterare,& Adulterari. Schwechen / Labefactare, Debilitare. vide Schwächen/verb. Schwach. Schwächen/ verunreinigen/ Vitiare, Violare. vide ibidem. Jungfrawschwechung/Compressus,us. Raptus,us. Ein Jungfraw schwächen mit Gewalt/Rapere virginem. Schwechung der Frawen / Flagitium, propriè. Stuprum. Schwachen jemand an seiner Ehr/ Rodere famam alicujus. v. Ehr/ & Schänd.

Schwegle/Schwegelpfeiff/Tibia.

Schwegler/Pfeiffer/ Tibicen.

Schweher/Socer. Des Schwehers Vater/Socer major.

Schweigen/nicht reden/ Tacere, Silere, Conticere, Obticere, Reticere, Non loqui, Mutum esse, Silentium tenere, Consilere, Silescere, Silentium præstare, Silentio uti, Compescere lingvam, Frenare lingvam, Favere lingva, Favere ore, Premere vocem. vide Stumm. Das stillschweigen/ Silentium, Taciturnitas, Reticentia. Stillschweigend/Tacitus,a,um. Stillschweigend/ Tacitè, adverb. Verschwiegen/Taciturnus,a,um. Einem das schweigen gebieten / zum schweigen bringẽ/compescere aliquem, obturare alicui os. Verschweigen/ heimlich halten / Subticere, Conticere, Conticescere, Reticere, Tacitum relinquere, Silentio involvere, Silentio transvehi, præterire, Silentio prætermittere, transire, Tacitum aliquid præterire, Haud dicere, Haud proferre, vel vulgare. Ich wil deines Lobs geschweigen / Tacitus præteribo tuam laudem, Nihil de tua laude commemorabo, Tuam laudem tacebo, præteribo. Ich wil geschweigen/ Nedum, adverb. Ne dicam, commemorem. Das man verschwiegen will haben/ Tacitum, substantiv. Das zu verschweigen ist / Tacendus, a, um. Der schweiget/ Tacens, Silens, particip.

Schwein/Saw/ Sus, Sucula, diminut. Porcus, Porcellus, dim. Vngeschnittenes Schwein/Eber/ Verres. Verschnittenes Schwein/Barg/ Majalis. Meerschwein/Delphin,& Delphinus, Bellua marina. Schwein/Loß/Porca. Schwein oder Loß die nur einmal gefercklet / Porcetra. Mutter-Schwein/Sropha. WildSchwein/Aper. Gebratenes oder gefültes Schweinlein/ Porcus Trojanus, metaph. à similitudine equi Trojani milite armati. Porcus avibus & alijs animalibus fartus. Schweinen / oder das von Schweinen ist/ Porcinus,a,um. Suillus,a,um. Suinus, a, um. Pfinnig Schwein/Sus grandinosus,a,um. Schweinskopff/ Suillum caput. Schweinfleisch / Caro porcina, Suilla. Schweinenback/Succidia. Schweinen braten/Offella porcina, Offula porcina. Schweinen Hamm/ Perna. Schweinspieß/ Venabulum, Sabina. Ein wild Schwein mit einem Spieß stechen/ Venabulo transverberare aprum. Schweinstall/ Suile, Hara. Das ist auß dem Schweinstall gezogen/ Ex hara productum, de eo dicitur, quod absurdum,& turpe est. Ein Schweinhirt/Subulcus, Porcarius, Suarius, substant. Schweintreiber der Schwein verkaufft/ Suarius negotiator. Der Schweinen fleisch verkaufft/ Porcinarius, subst.

Schweinmästung/Porculatio. Der die Schwein mästet/Porculator, apud antiquos.

Schweitzer / Helvetij. Schweitzerland/ Helvetia.

Schweiß/ vide Schweyß.

Schwell/Thürschwell/ Limen. Vnterschwell/ Limen inferum. Oberschwell/ Limen superum, Superliminare. Das zur Schwell gehört/ Liminaris,e. An der Thürschwell anstossen/ im Anfang fehlen/ In limine offendere, Sic, In limine deficere, est in principio deficere, & à limine salutare, est leviter attingere, vel attentare, Prover.

Schwelle am Fusse oder Hand / Callum, vel Gallus. Das voll Schwellen ist/ Callosus, a, um. Die Händ seyn voll Schwellen von der Arbeit/ Manus occalluerunt ad laborem. Der Leib ist erhärtet / oder voll Schwellen zu den Streichen/ Corpus occalluit ad plagas. vide Hart.

Schwellen/geschwellen/ auff lauffen/ Tumere, Intumere, Extumere, Tumescere, Intumescere, Turgere, Turgescere, Tumidum, turgidum fieri. Heraus schwellen/ Extuberare, Extumescere.

Schwemme/Wassergrub/ Piscina.

Schwenck/v. Schimpff. Gute Schwenck/Sales.

ver Schwenden/verprassen/ Consumere, Perdere, Profundere, Dilapidare, Dissipare, Prodigere. vide Prassen/& Schlemmen. Das Erbgut verschwenden/ Decoquere patrimonium. Verschwender/Prodigus, Profusor, Nepos, Dilapidator. Der sein Vätterlich Erbgut verschwendet/ Decoctor, Dilapidator patrimonij, vide Prasser/ Fraaß/& Schlemmer.

Schwer/Gewichtig/Gravis,e. Ponderosus,a, um. Magni ponderis. Schwer / da viel an gelegen ist/ Gravis, e. Arduus, a, um. Scrupulosus, a, um. Intolerandus, a, um. Molestus, a, um. Magni momenti, Magni ponderis. Schwer zu thun/beschwerlich/Gravis, Difficilis, e. Arduus, a, um. Haud factu facilis, e. Operosus, Onerosus, a, um. Magnæ difficultatis, Magni laboris. Schwere/Pondus, eris. Schwerheit/ Difficultas, Gravitas. Schwer werden / Gravescere. Fast schwer werden/ Aggravescere, Ingravescere. An der schwere zunehmen/idem. Schwer Ding/Res ardua, Moles, molis. Schwerlich/Gravatè, Gravatim, Vix, Ægrè, Difficulter, Difficilè, Operosè, Laboriosè. Gantz schwerlich/Ægerrimè, Vix aut ne vix quidem. Beschweren/belästigen/Gravare, Onerare, Molestare, Opprimere, Degravare, Onus prægrande imponere, Prægravare, Aggravare, Oneribus premere. Beschwerlich seyn/ Molestum esse. vid. Verdrüßlich. Beschwernüß/ Difficultas, Res duræ, asperæ, Labor, Asperitas, Molestia, Moles, metaph. Schwerligkeit/Gravitas. Schwermütigkeit/Lassitudo. vid. verb. Müd. Schwere/harte Sach/ Duræ partes. Beschwerd/ Onus, Munus, Fasces, metaphor. In grosser Beschwerung stecken/ Arbeit außstehen / In summis difficultatibus esse, In summis angustijs & difficultatibus versari, constitutum esse, Multis & innumeris laboribus premi, Varias, permultas difficultates sustinere. Sich beschweren/ vngern thun / Gravari, Gravatè aliquid facere, Ægrè, graviter, invitum aliquid ferre. Beschweret/ Suffarcinatus, a, um.

Schwere/ Geschwär/ Ulcus, Abscessus, Apostema. Verborgen Geschwer/Eyterblater/Vomica. vide Blater. Geschwer bey den Nägeln der Finger/ Pterygium. Augengeschwere / Argema, Albugo. Schweren / eyterig werden/ Ulcerari, Exulcerari, Suppurare. Geschwerung/ Eyterung/ Ulceratio, Exulceratio, Suppuratio. vide etiam Geschwere.

Schweren/Jurare, Adjurare, Jusjurandum dare, jurare, Juramentum dare, præstare, Juramento confirmare. Bey Gott schweren/Deum testari attestari, Deum testem vocare, Deum in testimonium vocare. Beschweren die böse Geister/ Adjurare Dæmones, Exorcizare, Exorcismis Dæmones ejicere. Beschwerung der Teuffel/ Adjuratio, Exorcismus. Beschwerung/ Incantatio, Incantamentum, Magia, pen. prod. Das zur Bschwerung gehört/Incantatorius, a, um. Magicus, a, ū. Falsch schweren/Pejerare, Falsò jurare, Fidem & jusjurandum negligere, vel relinquere. Hoch schweren/Dejerare, Sanctè jurare. Fast schweren/ Adjurare. Sich verschweren/ leugnen mit einem Eyd/Ejurare, Abjurare, Jurare aliquid non factum, Juramento negare, Juramento præstito se liberare re aliqua. vide Eyd. Zusammen schweren / Conjurare, Conspirare, Jurare simul in aliquod factum. Zusammen Schwerung/ Conjuratio, Conspiratio, in bonam & malam partem. Zusammen Schwerung wider die Oberkeit/ vnd gemeine Freyheit / Perdullio, onis. Ich schwere dir das die Sach alsso ist/ Juratus tibi affirmo, ita se rem habere, Jurejurando tibi polliceor atq; affirmo, ejusmodi rem esse, ejusmodi rei statum esse.

Schwert/

Schwert/ Dägen / Ensis, Gladius, Gladiolus, Ensiculus, dimin. Mucro, onis, Synecdoc. Ein spitzig Schwert/ Rappier / Framea, Romphæa, Gladius oblongus. Breit Schwert / Cortelaß/ Spatha. Krum Schwert/Türckischer Säbel/ Acinaces, Harpa, Harpe, & Harpago, inis. Ensis falcatus, Gladius Persicus. Ein lang Schwert das an einer Seiten schneidet. Machæra, gladius oblongus ab altera parte acutus. Schlacht Schwert/ Xiphomachæra. Schwert an die Seite binden/ Cingi gladio, Accingi ense, gladio, Alligare sibi ensem, Adaptare sibi ensem, Adaptare sibi gladium. Das Schwet außziehen/ Evaginare, Gladium è vagina educere, Nudare gladium, Educere gladium, Stringere ensem, gladium, mucronem. Das Schwert einstecken/ Condere ensem, Recondere, reponere gladium. Schwertmacher/ Machæropœus. Schwertträger/ Machærophorus, pen. cor. Ensifer.

Schwertlilien/ Gladiolus, Iris, herba est gladioli folijs, arcus cœlestis speciem referens.

Schwertze/ Nigror, Nigredo, Atramentum. Schwertzen/ Denigrare, Nigrefacere. vid. verb. Schwartz.

Schwester/ Soror, Sororcula, dimin. Schwestermaun/Glos. Geschwisterkind/ Sobrini, Consobrini, id Geschwister Kinder / von einem Bruder vnd Schwester/ Amitini. Todtschläger seiner Schwester/ Sororicida. Das zur Schwester gehört/ Sororius, a, um.

Schwetzen/Loqui. v. verb. Reden. Schwetzen/ klappern/Garrire, Fabulari, Lallare, Nugari, Blaterare, Temerè, inconsideratè loqui, Citra delectum verba profundere, Vana, scurrilia loqui, Mitschwetzen/Confabulari. Schwetzer/ Kläpperer/Nugator, Nugax, Garrulus, Vaniloquus, Blatero, Gerro, onis. Nugigerulus, Futilis, Rabula, Lingulaca, Susurro, Loquaculus, Locutuleius. Torechtiger Schwetzer/Morologus, penult. cor. Schwetzer der sich hoher Tugend rühmet vnd Tapfferkeit/ vnd ist nichts daran Aretalogus. pen. cor. Der viel mit Schwetzen verheist/ vnd wenig mit der That hält/ Auffschneider/ Chœlologus. Wol Schwetzer / Logodædalus. Schwetzhafftig/ Lingvax, acis. Loquax, Garrulus, Verbosus, Nugax, Multus, copiosus in loquendo Geschwetzigkeit/ Garrulitas, Loquacitas, Stulta & inanis loquendi copia, Multiloquium, Verbositas, Battologia. Viel Geschwetz machen / Nugari, Nugas multas effutire, loqui, Verborum ambagibus uti, Longiorem esse in dicendo, Longis ambagibus morari aliquem, Remorari aliquem verborum involucris. Vnnütze Geschwetz/ Nugæ, Ineptiæ, Gerræ, Nugamenta, Siculæ gerræ. Schwatzgesellen/ Congerrones. Schwatzmaul/ Zungendrescher/ Homo futilis, Rabula.

vmbSchweiff / Krümme / Ambages, Viarum ambages, Anfractus, Flexus viarum, Mæandri. Vmbschweiff der Red/ Ambages, Circuitio, Circuitus, Mæandri verborum. Vmbschweiffen/ hin vnd wied ziehen/ Vagari, Errare, Oberrare, Hinc inde passim volitare, Huc illuc oberrare. Divagari, Palare, & Palari, Circumerrare. Hinc inde vagari, vagum esse. Durchschweiffen allenthalben/ Pervagari, Pererrare. Gantz hinauß schweiffen/ Evagari. Vmschweiffer/ Erro, onis. v. Landstreicher. Vmbschweiffig/ Errans, Erraticus, a, um. Errabundus, a, ū. Vagus, a, um. Fast vmbschweiffig/ Vagabundus, a, um. Vmbschweiffende Leuth/ Landstreicher/ Landläuffer/ Circumforanei, Circulatores. Vmbschweiffig/ liderlich Weib/ Ambulaja, Circulatrix. Der weit vmbschweiff/ Profugus, a, um. Außscheiffung mit Worten/ von dem fürgenommen Handel/ das doch etwas die Sach fördert/ Ecbasis, lat. Excursus, Egressio, Digressio. Vmschweiffung/ Vagatio, Oberratio.

Schweyß/ Sudor, oris. Schweißlöchlein/ Pori. Schweyßtüchlein/ Sudarium, Sudariolum. dim. Linteolum, dimin. Schweißbad/ Sudatorium. Schwitzend/ Sudabundus, a, um. v. Schwitzen.

Schweyß/ Blut/ Cruor. vide Blut. Schweyssig/ Blütig/ Cruentus, a, um.

Schwibbogen/ Gewölb/ Fornix, Arcus, Testudo, Camera, Concameratio.

Schwiele/ vide Schwelle.

ver Schwigen / Stilschweigend / Taciturnus, Tacitus, a, um. Tacens, Silens, Lingvæ continentis. Verschwiegen/ Verborgen/ Tacitus, Abditus, Occultus, a, um. Sub silentio, Silentio præteritus, a, um. Verschwiegner Mensch / Homo futilis.

Schwieger Mutter/ Hecyra, pen. corr, latinè Socrus.

Schwimmen / Nare. Außschwimmen/ Enare, Enatare. Drinnen schwimmen/ Innatare. Empor/ in die Höhe schwimmen / Supernatare, Fluitare, Fluctuare. Embßig schwimmen/ Natare. Hinüber schwim-

schwimmen/ Tranare, Transnatare, Natatu trajicere. Herumb schwimmen/ Obnatare. Vorschwimmen/ Prænatare. Schwimmen vnter dem Wasser/ Urinare, & Urinari. Wiederumb schwimmen/ Renatare. Herzu schwimmen/ Adnatare, vel Annatare. Mit oder zugleich schwimmen/ Connatare. Ein guter Schwimmer / Delius natator, Proverb. Der lang schwimmet vnter dem Wasser/ Urinator. Schwimmig/ Natatilis, e. Schwimmung/ Natatus, us. Der da schwimmet/ Nans, & Natans, particip. Der schwimmen wird/ Natatu-rus. Darvon schwimmen/ Abnatare. Darauff man weder schwimmen noch fahren mag/ Innabilis, le.

geSchwind/ vide Behend. Geschwindigkeit/ Strophe, Solertia, Astutia, v. Behendigkeit. Geschwinder Schalck/ Veterator.

Schwindel/ Vertigo. Der den Schwindel hat/ Vertiginosus, a, um.

Schwinden/ abnehmen/ verzehrt werden/ Tabescere. Schwindsucht/ Tabes, Macies, Atrophia, Nutrimenti cessatio. vide latius verbo Schwindsucht.

ver Schwinden/ sich verlieren/ Disparere, Evanescere, In auras ire, Abolescere, Occidere, Defluere, In nihilum redigi.

Schwindsucht/ Tabitudo, Macies, Phthisis, Tabes. Die Schwindsucht verursachen/ Tabefacere. Verschwinden/ abnehmen/ Tabescere, Contabescere, Distabescere, Extabescere, Intabescere, Tabefieri, Consumi. Schwindsüchtig/ Tabidus, a, um. Schwindechtig/ Tabificus, a, um.

Schwitzen/ Sudare, Sudorem emittere, Sudore manare. Fast schwitzen/ Desudare, Exudare, Insudare. In einem Ding schwitzen/ fleissig obligen / Desudare in aliqua re, Insudare rei, pro operam navare.

geSchwollen/ Turgidus, a, um. Tumidus, a, um, Bullatus, a, um. Geschwollen seyn/ Tumere, Turgere. vide Schwellen.

geSchwulst/ das auffgelauffen ist/ Tumor, Tuber, Inflatio, Tuberculum, diminut. Geschwulst des Bauchs / Molucrum. Geschwulst / oder Schlundwehetag/ Glandulę, Tonsillæ aliàs. Groß von Geschwulst /Glandulosus, a, um.

Schwur/ Eydschwur/ Juramentum, Jusjurandum, Sacramentum, Affirmatio, vel negatio religiosa per attestationem nominis divini facta. vide etiam Eyd/ & Schweren.

Scorpion / ein vergiffter Wurm / Scorpius, Nepa, vel Nepes, Animal venenatum, caudâ feriens. Scorpion Schären/ Chelæ.

Sechs/ Sex. Das Sechs begreifft/ Senarius, a, um. Sechste/ Sextus, a, um. Sechszehen/ Sedecim, vel Sexdecim. Sechszig/ Sexaginta, indecl. Das Sechtzig in jhm hat/ Sexagenarius, a, um. ut: Ein Mann von Sechtzig Jahren/ Sexagenarius. Vir sexagesimum agens annum. Sechshundert/ Sexcenti, æ, a. Zeit von Sechs Jahren/ Sexcennium. Je sechs/ Seni, æ, a. Sechsmal/ Sexies. Sechseckig/ Sexangulus, a, um. Der Sechtzigste/ Sexagenus, a, um. Sechtzigmal/ Sexdecies, Sexagies, vel Sexdecies. Der Sechshunderste / Sexcentesimus, a, um. Sechshundertmal / Sexcenties. Sechsjährig/ Sexcennis, e. Zum Sechsten mal/ Sextùm, adverb. Er ist zum Sechstenmal Bürgermeister/ Sextùm consul fuit.

Seckel/ Beutel/ Sacculus, & Saccellus, dimin. Marsupium, Loculus, Locellus, diminut. Pera, Crumena, Crumenula, dimin. Numorum receptaculum. Groß Geltseckel/ Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ. Seckelmeister/ Quæstor, oris. vid. Rente. Seckler/ Taschmacher/ Marsupiarius, Crumenarius. Seckel abschneider/ Beutelschneider/ Manticularius, Crumenisecа, Zonarius sector, Saccularius, Incisor crumenarum.

Seckingen/ Sanctio, in ripa Rheni supra Basileam, authore B. Rhenano.

Secte/ Rotte/ Anhang/ Factio, Secta, Hæresis, Partes. vide Ketzer/ & Rott.

Secretari/ A secretis, vulgò Secretarius.

See/ Teich/ oder stehend Wasser/ Stagnum, Lacus, Aqua stans, stagnans, Lacunculus, diminut. Zu einem See werden/ Stagnare.

Seeblum/ Nymphæa, æ, Herbæ genus, in paludibus nascens, unde nomen invenit.

Seel/ Geist/ Anima, quâ vivimus, Animus, quo sapimus, Spiritus, Umbra, metaphor. Der Verstorbenen Seelen / Manes, Defunctorum animæ, Animæ è corporibus egressæ. Seelloß/ ohne Seel/ Inanimis, e. Seelmeß/ Sacrum piaculare. Sacrificium funebre. Seelbegängnüß/ Exequiæ, arum, plur. tant. Inferiæ, arum. Justa, orum. plur. num. tant. Jährliche Seelmeß verordnen/ Inferias annua religione alicui instituere. Seelhauß/ Ellende Herberg/ Prochodochium, pen. prod. vide verb. Hauß. Entseelen/ tödten/ Exanimare. vide verb. Todt. Selig/ Beatus, a, um. Fælix,

Felix, Fortunatus, a, um. Glückselig/ Faustus, a, um. vide Glück. Vnselig/ Infelix, miser, calamitosus, a, um. Vnglückselig/ Infelix, Infaustus, a, um. Seligkeit/ Beatitudo, Felicitas, Faustitas. Vnseligkeit/ Infelicitas. Gottselig/ Fas, indeclin. Vnseliglich/ Erbärmlich/ Miserè, calamitosè, adverb. Selig machen/ erfrewen/ Beare, Felicitare. Einen selig machen/ heilig sprechen/ Beatificare, Canonizare, Canoni Sanctorum inserere, In album Sanctorum referre, Inter sanctos referre, Sanctis adscribere. vide etiam Heylig. Seligmacher/ Jesus, Salvator, Servator, Redemptor. Die ewige Frewd vnd Seligkeit erlangen/ Beatum fieri, In ipsum Beatorum domicilium evehi, ferri. vide etiam Himmel/ & Frewd.

Sege/ säge/ Serra. Handseg/ Lupus, serrula, quæ lævius secat. Grosse Seg/ Runcina. Das gestalt ist wie ein Seg/ Serratus, a, um. Segen/ Serra secare. Ein Baum rund absegen/ Arborem in orbem cædere. Baum in die länge segen/ Arborem in pulpam cædere. Segmäl/ Scobs, Scobina, Serrago. Holtzseger/ Pristes, Serrarius.

Segel/ Schiffsegel/ Velum, Carbasus, Carbasa, met. Linteum in navi circa malum extensum, quod navim excipit. Segelbaum/ Mastbaum/ Malus, Arbor navis. Ein klein Segel/ Dolon, Vexillum. Segelstang/ Antenna. Löcher zu oberst am Segel/ dadurch die Seyl gezogen werden/ Libiæ. Dadurch die Segel steigen/ Velivolum. Die Segel außspannen/ Vela tendere, Pandere vela, Expandere vela. Segel der hinder sich gespannen wird/ Epidromon. Segelen/ mit auffgerichten Segel fahren/ Velificare, Dare vela, Facere vela, Vela ventis committere, dare. Das den Seglen dienlich/ Velaris, e. Schifffahrt mit auffgespannen Seglen/ Velificus cursus. Segelschiff/ Carina velifera,

Segen/ Glückwünschung/ Benedictio, Felicitatis ac ominis boni denuntiatio. vide Glück. Segnen/ Guts wünschen/ Benedicere, Benè precari, Bona precari, Felicitatem & omnia bona exoptare, Faustis imprecationibus persequi. Segnen/ Lustrare, pro incantamentis curare. Gott gesegene euch die Maltzeit/ Sit felix convivium. Gott segene euch Kost vnd Tranck/ Escam potumque vestrum Deus benedicat.

Segmütz/ Marrubium, herba est, vesicam exulcerans.

Sehen/ Schawen/ Videre, Cernere, Tueri, Conspicere, Conspicari, Spectare. Ansehen/ Intueri, Contueri, Obtueri, Aspicere, Conspicere, Conijcere oculos in aliquem, Contemplari, Spectare, Aspectare, Intendere oculos, Obtutum in re aliqua figere. Starrig ansehen/ Defigere oculos in aliquem. Vberzwerg ansehen/ Limis oculis inspicere, intueri, vel absolutè Limis inspicere. vide Schäl. Fleissig ansehen/ Spectare. Ansehen/ Würde/ Autoritas, Dignitas, Existimatio, Nomen. vide etiam Lob/ & Würde. Ansehnlich/ herrlich/ Conspicuus, a, um. Spectabilis, e. Spectatus, a, um. Clarus, Splendidus, a, um. Celebris, Illustris, e. In geringem Ansehen seyn/ Esse in nullo numero, honore, precio, Nullius existimationis esse, Nullum apud homines locum obtinere, Abjectum, obscurum, vilem, ignobilem esse. Nullius honoris ac nominis esse. Ansehen/ das Anschawen/ Aspectus, Conspectus, Obtutus, Intuitus, us. Auff etwas sehen/ Exemplum sumere de aliquo, Desumere exemplum ab aliquo. Auffsehen/ Habere rationem, Habere respectum. Auffseher/ Ephorus, pen. cor. Episcopus, lat. Inspector. Auffsehung/ Respectus, v. Lob. Außtrücklich sehen/ Evidere, Penitus perspicere. Besehen vid. Beschawen. Blödsichtigkeit/ Myopia. Durchsehen/ Perspicere, Transpicere. Durch etwas sehen/ Videre per aliquid. Durch die Finger sehen/ Conijcere, metaph. Indulgere, Ignoscere, vide Nach'assen/ & Verzeihen. Einsehen/ Inspicere, Introspicere, Introrsus aspicere. Einsehen haben/ Auffmercken/ Animadvertere, Observare, vide Acht haben. Einseher/ Auffseher/ Inspector, Animadversor. Fürsehen/ auff das künfftig sehen/ Prospicere, Providere, Cavere, Consulere in futurum, Curare, vel Curam gerere rei futuræ. Fürsehung/ Providentia, Prospicientia, Cautio, Cura, Procuratio, Provisio. Göttliche Fürsehung/ Fatum, Providentia divina, Prædestinatio. Göttliche Fürsehung oder Gott/ Mens mundi, Providentia. Fürsichtig/ Providus, Consideratus, a, um. Gäntzlich sehen/ Pervidere. Hinder sich sehen/ Respicere, Retrospicere. Respectare, Retrorsū videre, Retrò aspicere. Nicht wol sehen/ Cæcutire, Caligare. vide Blind. Herab sehen/ Despicere. Offt sehen/ Visitare, frequ. Schäl sehen/ vide Schäl. Scheußlich sehen/ Torvum tueri. Einen andern versehen in

seinem Ampt/ Gerere, Sustinere vices alicujus. Vnter sich sehen / Deijcere, Defigere oculos in terram, Vultum submittere. Vbelsichtig / Luscus. Vbersehen/verzeihen / Parcere, Præterire, Dormitare, Connivere. Vbersehung / Conniventia, Indulgentia, Venia, Remissio. Das gesehen werden mag/ Visibilis,e. Vmbsichtig / Circumspectus. Zusehen gehen/ Visere, Invisere, & Revisere, Visum ire Zuvor sehen / Vberlesen/ Recognoscere, Relegere. Vbersehen/versaumen Negligere, Præterire, Non advertere, Non animadvertere. Vber sich sehen / Auffsehen/Sursum aspicere, Suspicere, Cœlum intueri, Ad cœlos aspicere, Ad cœlum levare, attollere, dirigere, intendere oculos. Vmbsehen/Circumspicere, Circumvidere, Circumspectare, Omnia oculis collustrare, Dispicere, Huc illuc oculos convertere. Vnversehen/ vnvermeint / Improvisum, Inopinatum, Inexspectatum, Præter exspectationem, Insperatum, Vnversehenlich/Subitò, Improvisò, De improviso, Ex improviso, Ex inopinato, Ex insperato. Sehe zu daß du nit die mässigkeit vberschrettest/Cave, vide, ne temperantiæ terminos transgrediare.

Sehr hefftig / Valdè, Vehementer, Multum, Plurimum, Etiam atque etiam, Admodum, Supra modum, Prƒter modum, Mirandum in modum, Immodicè, Haud mediocriter, Non parum, Impensè, Magnoperè, & Magno opere, Summoperè, & summo opere, Maximè, Apprimè, Perquam. Gar zu sehr/Quam maximè, Vehementissimè, Insigniter, Plusquam valdè. vide Vber die maß. Wunder sehr/ Mirum in modum, Mirandum in modum, Miris modis. Sehr lieben / Unicè amare, adamare, Unicè diligere, Singulari amore prosequi, Effusissimè amare, Miro amore complecti.

vnverSehrt/ Sanus,a, um. Sospes, Vegetus, a,um. Integer,a,um. Incolumis,e. Incorruptus, Sincerus, metaphor.a,um. Vnversehrt im Tach vnd Gemach/ Sartum tectum. Proverb. Vnversehrung/Incolumitas.

Es sey also / Esto, Sit sanè, Sit ita sanè, Fac, Finge, Pone ita esse, Donemus, Ponamus ita esse. Es sey dann/ wo nicht/ Nisi, Ni, Nisi si, Nisi quod, Præterquam. Sey gegrüsset/ Salve, Salvus sis, Salve multum, plurimùm, Etiam atque etiam salve, Salvere te jubeo, Salvum te esse gaudeo. Opto tibi salutem plurimam. Sey willkommen/ Gratulor adventum, Gratulor de adventu, Exoptatus ades, Desideratus advenis, Expectatus ades.

Seide/Sericum. WurmSeide/Bombicinum, Seidenwurm/ Bombix. Das von Seiden ist/Sericus,a, um. Bombicinus, a, um. Halb Seidenkleid / Subserica vestis. Seydenstricker/Acupictor, Phrygio, onis, Sericarius, Limbolarius, Segmentarius. Mit Seiden oder Gold sticken/ Acu pingere. Seidenweber/ Sericarius. Seidenkleid/ Bombicinum, pen. corr. Mit Seiden angethan / Sericatus,a,um.

Seigen/ seihen/ durch ein Tuch lassen lauffen/ Colare, Per colum transmittere. Fast seigen/ Percolare, Excolare. Seigtuch/ Seigkorb/ Colum. Seigkorb in der Trotten/ Quallus, Quasillus, dim. Seigzeyne zum Most/ Colum.

Seil/ vide Seyl.

Sein/ Esse, Existere, Extare. Sein/Constare, ut ex quatuor elementis omnia constant, Homo constat ex anima & corpore. Bey oder vmb einen seyn/ Adesse, Præsens esse, Præstò, Coram esse. Sein werden/ Fore.

Sein/Sui, pronomen, gen. om. Reciprocum est. Sein selbst seyn/Suus esse. Seiner/Suus, Reciprocum est.

Seite/Chorda. vide Seyte.

Seitte/Latus, eris. Seitten am Papier/Pagina, pen. cor. Seittenwehe / Pleuritis, pen. prod. Quidam Pleurisim vocant, pen. cor. Das das Seittenwehe hat/Pleuriticus.

von jhm Selbs / Freywilliglich/Spontè, Ultrò, sua sponte, à seipso, sine impulsu, instinctu alieno, Voluntariè. von mir selbs/ Mea sponte. von jhm Selbs/Spontaneus,a,um. spontalis,e. Zu jhm selbs komen/Recolligere se, ad se venire. Von jhm selbs komen/Deficere, Deliquium animi pati. Für sich selbs machen/ Pro se facere.

Selgenstadt / Salingostadium, propè Francofordiam ad Mænum.

Selig/ Beatus, Æternæ beatitudinis, Salutis particeps, Feliciter & beatissimè agens. Heres vitæ æternæ, Particeps æterni gaudij. Seligkeit/ Beatitas, Beatitudo, Vita æterna cum Christo, Æternum gaudium. Selig machen/ Beare, Beatum reddere, Salvum facere. Seligmacher/ vid. Seel/ & Christus. Seliges Leben bestehet in der Tugend/Benè sentire, rectèq; facere satis est ad

benè

benè beateque vivendum,Unam qui colit probitatem, ei deesse ad felicitatem nihil potest. Et ad felicitatem ampla, certaque patet via, quicunque rationem ducem sequitur.

Selten/nicht offt/Raro,Insolenter,Haud crebrò,Non sæpè,Infrequenter.

Seltz / Saletio, oppidum ad Rhenum infra Argentoratum.

Seltzam/ vngewöhnlich/Rarus,a,um.Insolitus,a,um.Insolens,Insuetus,a, um. v. Brauch. Seltzam / wunderlich / Inopinatus, a,um. Portentosus,a,um,Prodigiosus,a,um.Monstrosus, a,um. Seltzam/ vnerhört/ Paradoxum,Inauditum, Invisum. Seltzam vngewohnt ding / Monstrum. Das seltzam ding thut / Monstrificus,a, um.Seltzamkeit/ Raritas, Insolentia. Seltzamlich/ Rarò, & Rarenter.vid.sup.Selten.

Semmelmäl/Similago,Simila.das auß Semmelmäl gemacht ist / Similagineus,a,um. Semmelbrod/Panis similagineus.

Senckel / Bleywag / Perpendiculum. Vide etiam Schnur.

Sencken/vntertauchen/Mergere,Demergere, Immergere, Submergere, In mare demergere. Versencket werden/ Demergi, Submergi, Aquis immergi, Suffocari. Versenckung in die Tieffe/ Submersio, Demersio.Einsenckung/ Immersio.

Senden/ versenden / Mittere, Legare, Ablegare, Amandare. Vbersenden / Transmittere. Senden mit Befelch / Legare. Sendung / Verschickung / Missio, Legatio, Ablegatio, Amandatio. vide Schicken.

Senetstaud/Colutra,arbor sylvestris.

Senffkraut / Sinapi, pen. prod. Senffhauß/ Sinapium.

Sengen/besengen/Ustulare.vide Brand.

Senger/ Cantor, Cantator, Psaltes. Sengerkunst/ Musica. Sengerey Lehrer/ Musicus.

Sennader/Nervus,vide Ader.

Senne am Armbrust/Chorda.

Serge / Bintz oder Strohdeck / Stroma, Storea,Cortina, pen. prod. Aulæum, Siparium, Gausape, Torale. Heydnische Serge/Peristroma. Serge / oder Decken auff beyden seiten gekränselt/Amphimallon.

Sergenkraut/Thymbra,herba est,lat. Cunicula,vel Satureia.

Sessel/Stuhl/Sella, Sedile,Cathedra,Sedes, Stibadium. Halb runder Sessel / Hemycielus. Herrliche Sessel/ Thronus.Tragsessel/Gestatoria sella. Tragsessel / Der von achten getragen wird/ Octophorus, pen. corr. Königs Sessel/ Solium. Klein Sessel/ Sedicula,dim.

beSessen von bösen Feind/ Obsessus, Dæmoniacus, Obsessus à Diabolo, Exagitatus à Diabolo,Fanaticus.

Sester/Modius. Sesterig/Modialis, e. Halb Sester/Semodius.Halb Sesterig/Semodialis,e. Anderhalb Sester/Sesquimodius. Zween Sester/ Bimodius. (verb. Satt.

Settigen / Satiare, Exatiare, Saturare, vide geSatz/Satzung/Ordnung/Nomos,lat.Lex, Decretum, Præscriptum, Præscriptio, Præceptio, Constitutio, Statutum, Rogatio aliq. Fœdus aliq. Scitum, substant.Plebiscitum.vid. Gesetz / & Bevelch. Der Gesetztitel / Rubrica, metaph. Besonder Gesetz/Privilegium. Inhalt des Gesetzs nach dem Buchstaben/Summum jus. Gleichheit der Gesetzen / da alle ding gleich außgetheilet werden/oder nach Billigkeit/Isonomia. Gesetz Gottes / die zehen Gebott / Lex Dei, Decalogus,Decem præcepta. Gesetz auffheben/abschaffen/Abrogare legem,Irritam facere legem, Refigere legem, Rescindere legem, Tollere, antiquare legem, Rescindere decreta.Das gesetz wieder abthun / Decretum inducere. Gesetz brechen/Legem violare,Transgredi legem,Perrumpere,Perfringere legem,Committere contra legem, Peccare contra legem. Dem Gesetz etwas abbrechen / Derogare legi. Gesetz geben/ oder machen/ Legem rogare, Ferre legem,Sancire legem, Condere leges,Scribere, Instituere legem.Auß ordentlichem Gewalt Gesetz machen/ Pro imperio, vel potestate decernere.Gesetzgeber/Legislator,Legifer,Nomothetes. Gesetzkündiger/Jurisconsultus, Jurisperitus, Juris interpres, Jureconsultus. Gesetz verständigkeit/ Jurisperitia, Jurisprudentia. Gesetz erforscher/ der im Gesetz sich übet/Leguleius. Gesetz anhänger/ Dogmatistes. Gesetz verhüter/Nomophylax.Gesetz brecher/Legirupa,& Legirupio,onis. Gesetzlich / nach dem Gesetz / Legitimus, a,um. Legi consentaneus, a, um. Wider das Gesetz/ Illegitimus,a,um.

Setzen/ stellen / Locare, Collocare,Ponere, Statuere,Reponere. Einsetzen / beschliessen/verordnen / Sancire, Scire, Censere, Decernere.

Absetzen/abstellen / Deponere, Movere, Amovere, De loco removere. An eins andern statt setzen/ Substituere in alterius locum, Sufficere, Subrogare, vel Surrogare, Subijcere in locum alterius. Ansetzen/bestimmen/ Constituere diem, Statuere, Destinare, dicere diem, Præstituere, Præfinire, Edicere diem. Auffsetzen in einem streit/ oder gewette / Deponere, Ponere. Hundert gülden für Wette auffsetzen/ Centum florenos decertando deponere. Auffsetzig seyn/ Machinari insidias, Tendere insidias, Collocare insidias, Außsetzen/von einem ort ins ander setzen/ Deponere de sede, loco movere, Removere de loco, Reponere extra locum. Besetzen/pflastern Pavimentare, Delapidare, Munire. vide etiam Pflaster. Dran setzen/ anwenden/ Insumere, Impendere. Dransetzen mit wetten/ Certare pignore. Einsetzen/die Roß an den Karn spannen / Jungere equos currui. Entsetzen des Diensts / Deijcere officio. vide Dienst / & Ampt. Entsetzen des Stands/De gradu deijcere. Sich entsetzen/ Stupere, Obstupere, Obstupescere, Stupescere, Horrere, Exhorrere, Exhorrescere, Perhorrescere, Horrore, stupore affici. Horrore perfundi. vide Schrecken. Entsetzung /Stupor, Horror, Ecstasis, græcè. Ersetzen/erstatten/ Supplere, Sarcire, Restituere, Resarcire, Rependere, Dependere, Refundere, vide infra Erstatten. Ersetzung / Supplementum. Ersetzen in die abgangene Zahl/ Succenturiare. Fürsetzen/Entschliessen/ Decernere, Statuere, Concludere. Fürsetzē / höher halten/ Anteponere, Anteferre, Præferre, Antehabere, Præponere. Fürsetzlich/mit fleiß/ Data opera, Dedita opera, De industria, studio, Studiose, Consultò. Fürsetzung / Præpositio, Fürsetzlich / Præpositivus, a, um. Fürgesetzter / Satrapa, vel Satrapes, lat. Præfectus, Præpositus. Fürgesetzter vber ein Werck / Epistates. Fürgesetzter auff der Hochzeit/ Pronubus. Fürgesetzt seyn / Præesse, Præpositum esse. Gegensetzen/ Opponere. Gegensetzung / Oppositio. Gesatz setzen/ ordnen/ Sciscere, Sancire, Scire. Cicero. Gesetzt / Statutus, a, um. Scitus, a, um. Herfür setzen/Feyl bieten/ Prostituere, Exponere merces. Hernach setzen/ Postponere. Hinzu setzen/ Apponere, Addere, Adijcere, Adjungere, Subnectere, Admovere. Hinsetzen/an ein ort stellen/ Statuere, Collocare, Reponere, Locare. Hindan setzen/ Postponere, Posthabere, Ponere posterius, Postferre, Minoris facere, pendere. vi- Gering achten/ Postputare, Longum valedicere, Longum valere jubere. Im gemüt fürsetzen/ Proponere, Statuere, Animo destinare. Ihm selbs fürsetzen/ Animo concipere. Nachsetzung/ Subjunctio. Nachsetzig/ Subjunctivus, a, um. Ordentlich setzen/ Disponere, Digerere, Ordine collocare. Ordentliche Setzung/oder Anstellung der Wirthschafft / Oeconomia. Seines Ambts entsetzen / Removere, Amovere, dimovere ab officio, Reijcere, Repudiare, De gradu existimationis, dignitatis deijcere, De gradu, vel dignitate deponere. Sich niedersetzen / Sedere, Subsidere, Desidere, Sessum capere. Sich gäntzlich setzen/ Persidere. Sich an ein ander ort setzen/ Mutare sedem, vel domicilium. Steiff setzen/ Obfirmare, vel Offirmare animum. In ein Ambt setzen/ Præficere officio, Præponere officio, muneri, seu procurationi. Versetzē/ Transponere, Transferre, Transplantare, In alium locum ponere. Versetzig/ Translativus, a, um. Transpositivus, a, um. Versetzung / Translatio, Transpositio. Versetzen/vide Verpfänden. Bestiglich setzen/ Statuere, Constituere. Vmbsetzen/ Circumponere. Vntersetzen / vnterstützen / Supponere, Substituere, Subijcere, Subdere, Substernere, Suffulcire. Vntersatz/Tischring/ Basis, lat. Spira. Wiedersetzen/sich widersetzen/ Resistere, Reluctari, Obluctari, Obsistere, Reniti, Refragari. Wider in seinen stand setzen/ In gradum reponere. Wieder in den vorigen ort oder stand setzen/ In pristinum statum restituere, In pristinum dignitatis locum restituere. Wieder ersetzen/ Resarcire. Wiederumb setzen/ Reponere. Zersetzung/ Ordo, inis, Dispositio. Zusetzen/mehr als wahr ist zulegen/ Affingere. Zusatz/ Appositio, Subjunctio, Additio, Additamentum. Zusammen setzen / Componere, Construere, Copulare, Suere, Texere, Contexere, metaphor. Configere, Configurare. Böse zusammensetzung/ Cacosyntheton. Zwischen setzen/ Interijcere, Interponere, Calare, Intercalare, In medio collocare, Interserere. Zwischen Einsetzung wann ein gantzer Spruch zwischen hinein gesetzt wird in die red/ Interpositio, Parenthesis. Setzling grub/ Plantarium. Ein Räbsetzling Grub/ Vitiarium. Setzling/ das man mit der Wurtzel außgrabet/ vnd anders wohin setzet/ Planta, Vivira-

viradix. Setzräben / Traduces. Setzung/Stellung/Positio, Positura, Positus, us. Die erste Setzung eines Wörtleins/ Thema, lat. positio. Setzung/das also gesetzt ist/Positivus,a, um.

Seubern / Cribrare, Mundare, Emundare, Mundificare, Putare, Purgare, Depurgare, Tergere, pen. cor. & Tergere, pen. prod. Vannare, Evannare, Verrere. Seubern mit den Rechen/ Sarculare, Serrire, idem. Sarculo mundare, purgare. Von Gerör seubern/ Eruderare. Seubern den gesäeten Samen / Sarrire. Wol säubern/ Eventilare, Ventilando expurgare. Wiederumb seubern/Repurgare. Geseubert/Purus, Expurgatus, Tersus, Mundatus, Emundatus,a,um. Kleyderseuberer/ Fullo, onis. Seuberung/ Sarritura, id est, purgatio, Putatio. Das zur Seuberung gehört/Purgatorius,a,um. Abseuberung/Putamen. vid. in verbis Rein/& Sauber.

Seuche / fallende Sucht / oder S. Valentins Plag / Epilepsia, Comitialis morbus, Morbus caducus, Herculeus morbus. Morbus sacer. Der die fallend Sucht hat/ Epilepticus, Morbo caduco, Herculeo, comitiali laborans.

Senenbaum/ oder Staud/ Sabina.

Seufftzer/Gemitus,us. Suspirium. Seufftzen/ den Athem tieff holen/Gemere, Gemitum facere, Spirare, Ducere suspiria, Suspirare, Trahere suspirias, Spiritum ab imo pectore trahere. Fast seufftzen/Ingemere, Ingemiscere. Das fast seufftzet/ Gemebundus, a, um.

Seugamm / Nutrix, Nutricula, dimin. Mit-Säugling / das an der Brust mit einem gesogen hat/ Collactaneus,a,um. Seugen/ Lactare, vide Saugen.

Seule/ Pfeiler/ Columna, Columen, Stylus, Columella, dimin. Pila, sed à Columna differt, quod hæc sit quadrata, illa rotunda. Gemawrte Seul/Stellæ, lat. Pilæ. Seulen Haupt/ Capitellum, Epistylium. Seule Fuß/Basis, lat. Spira.

Seule der Schuchmacher/v. Aal. (Saumen.

Seumling/ seumiger/ Cessator, Cunctator. v.

Geseurt/ geheffelt/ Fermentatus, a, um. vide Saur/ & Heffen. Vngesewrt/ Azymus, a, um. Vngesewrt Brodt/Maza. Versewren/Fermentare. Seure/Rauhe/ Asperitas, Acor, oris. Seurling/Träublin/ Omphaces.

Sewsack/Faliscus. Sewstall/Schweinstall/Hara. Sewtrog/Aqualiculus, Linter. vide Saw/ & Schwein.

Seych/ Bruntz/ Lotium, Urina. Kalt Seich/ Stranguria. Beseychen/Permingere. v. Bruntz.

Seyffe/ Smegma, vel Smigma, Sapo, Martiatica pila.

Seyl/Strick/Schnur/Schoenus, lat Funis, Funiculus. dim. Restis. Schiffseyl/ Funes nautici. Seyl damit das Netz gespannen wird/ oben vnd vnten/oder am Fürhang/Vmbhang/Epidromos vel Epidromis. Grobe Hanffseyl/ Funes cannabini, Tomices, pen. cor. Seyler/ Seyldräher/ Restio, onis. Schoenoplocus, Restiarius, qui funes parat. Das zum Seyl gehört/ Funalis, e. Seylgänger/ Leinentäntzer / Schoenobates, pen. cor. lat. Funambulus, & Funambulo. Einer der an einem Seyl zeucht/ Helciarius, a, um.

Seyde/ Chorda, Fidicula, dimin. Nervus, Fides, is. 3. declinat. Seyten schlagen/auff Seyten schlagen/ Canere fidibus, Pulsare, tractare fides. Seytenspiel / Organum. Seytenspiel/ da alle Seyten gleich seynd/ Monochordium. Seytenspiel von zehen Seyten in viereckter Form/ Nablum, Naulon. Dreyeckig Seytenspiel Sambuca. Seytenspielmacher / Organarius. Seytenspiel Schul / Ludus Musicus. Auff dem Seytenspiel können/ Scire fidibus, Terent.

Sib/Reyter/Cribrum. Grob Sieb/ Cribrum excussorium. Ein rein Sib/ dardurch das reinste Mähl fällt/ Cribrum pollinarium. Siggeschirr/ Sigsib/Colum per quod liquor dimanat, & percolatur Sib oder Reyter/Incerniculum. Härin Sib/ Cribrum setaceum. Siben/ Cribrare, incernere, Excutere cribro.

Siben/Hepta, lat. Septē. Sibenjährig/Septennis, e. Zeit von Siben jahren/Septennium. Dz siben Fürt hat/ Heptaporos, pen. cor. Sibentzig/ Septuaginta, Septuagenus. Sibenmal/ Septies. Das Siben begreifft/ Septenarius,a,um. Je Siben/ Septeni, æ, a. Das siben Thor hat/ Heptapylos, pen. cor. Sibenzehen/Septendecim. Sibenfältig/ Septemplex, Septemgeminus,a, um. idem. Der Sibend/ Septimus, a, um. Zum Sibenden mal/Septimùm adver. Der Sibentzigst/ Septuagesimus,a,um Siben hundert/Septingenti,æ,a. Der sibenhunderst/Septingenarius,a,um. & Septingentesimus,a,um. Das siben Flüß oder Ström hat/ Septemfluus, a, um. Siben Schuch lang/Septempedalis,e. Ein Sibenherr zu Rom/ Septemvir. Solcher Oberkeit zugehörig / Septemvi-

ptemviralis,e. Die Würde solcher Obrigkeit/Septemviratus, a, um. Die Siben Herren im Römischen Reich/ Septemviri, Principes Electores dicuntur, quorum septem creando Imperatori Romano adhibentur. Das Sibenstimmig ist/ Heptaphonon, pen. prod.

Sibenfinger/ Heptaphyllon, herba.

Sibenzeit/ Fœnum Græcum, Herbæ genus, quam Columella Siliquam vocat.

Sibenbürgen/ Transylvania. Sibenbürger/ Jaziges, vulgò Transylvani, Metanastæ, Populi sunt in Europa, qui hodie eam regionem, quam Septem castra vocamus, incolunt.

Sibengestirn/ Hörwagen/ Bär/ Arctos.

Sichel/ Falx, Secula, Falcicula, diminut. Kornsichel/ Falx frumentaria, messoria, Graßsichel/ Graßsense/ Falx fœnaria. Räbsichel// Räbmesser/ Falx putatoria. Hagsichel/ Häpe/ Falx arboraria, dumaria, Falx sylvatica. Das zur Sichel gehört/ Falcarius, a, um. Sichelkrum/ Falcatus, a, um. Sicheltrager/ Falcarij, Falciferi. Wagen der krumme Eysen hat wie ein Sichel/ Falcatus currus. Schiff die solche Gestalt haben/ Falcatæ naves. Mit einer Sichel abschneiden/ Falcare, Defalcare, inusitatum. Falce secare, metere, putare.

Sicher/ ohn Sorg/ Securus, a, um. Tranquillus, a, um. Cura & anxietate vacans, Sine cura, solicitudine. Sicher/ verwahrt/ Tutus, a, um. Otiosus, a, um. In tuto locatus, a, um. Metu vel periculo vacuus, Nihil insidiarum habens, Tectus, Septus, Munitus, a, um. Sicherheit/ Securitas, Requies curarum, Tranquillitas curę, Anxietatis expers, Pignus, aliq. In sicherheit leben/ In securitate vivere, Securi animi esse, securum esse, Securam vitam agere, Tranquillam vitam agere, Tranquillè, securè agere, In summo otio vitam transigere. In sicherheit seyn/ In portu navigare, In vado esse, Proverb. An ein sicher Orth fliehen/ Ad asylum confugere, Ad sacram anchoram confugere. Sicherlich/ Nimirum, adverb. confirm. Certè, Sanè, Revera. Versichern/ Caution thun/ Satisdare, Cavere sponsoribus, Satisdationem præstare, interponere, dare, Cavere per satisdationem. Unsicher/ Unbewahrt/ Intutus, a, um. Non tutus, a, um. Indefensus, a, um. Periculis plenus, a, um. Malefidus, a, um. Inhospitatalis, e. vide supra Gefahr. Unsicher Ort vor die Reysenden/ Inhospitalis locus.

Sichtig/ Oculatus, a, um. Oculeus, a, um.

Sichtbar/ Corporeus, a, um. Visibilis, le. Ansichtig/ herrlich/ Augustus, a, um. Venerabilis, le. v. Achtbar. Das ansehen/ Autoritas, Pondus, ponderis. metaph. Angesicht/ Facies, Vultus, Oris species, Obtutus, us. & Obtuitus, us. Os, per Synec. Lieblich/ frölich Angesicht/ Hilaris, serenus vultus. Heßlich Angesicht/ Larva. Scheutzlich Angesicht/ Teter, torvus aspectus. Auff dem Angesicht ligen/ Pronum cubare. Auß dem Angesicht weichen/ Disparere, Evanescere. v. verb. Verschwinden. Außsicht/ Prospectus. Der ein Blöd Gesicht hat/ Luscus. Das ein blöd Gesicht hat/ oder der beym Liecht nicht sihet/ sondern allein beym hellen Tag/ Luscіosus, a, um. græcè Myops. Besichtigen/ beschawen/ Visere, Invisere, Contemplari, Lustrare, collustrare, Inspicere, Inspectare. freq. Wiederbesichtigung/ Recognitio, Recensio, Recensus, us. Wiederumb besichtigen/ Recensere, Percensere, Recognoscere. Wol besichtigen/ Perlegere oculis, Perlustrare, Studiosè contemplari, Sedulò perscrutari. Gesicht/ dz anschawen/ Spectatus, us. Durchsichtig/ durchscheinend/ Pellucidus, a, um. Pellucens, Perlucidus, a, um. Translucens, Translucidus, a, um. Perspicuus, a, um. Oculorum aspectum transmittens. Durchsichtig Fenster/ Transenna. Fürsichtig/ besunnen/ Providus, a, um. Prudens, Circumspectus, a, um. Cautus, a, um. Perspicax, Consideratus, a, um. Providens inposterum. Fürsichtigkeit/ Providentia, Prudentia, Provisio, Prospicientia, Circumspectio, Considerantia, Phronesis, penult. prod. Fürsichtiglich/ Prudenter, Cautè, Circumspectè, Re benè deliberata, & reputata, Providè, Consideratè, Consultè, Consultò, Judicio, Cautim. Gesicht/ Erscheinung/ Visum, Visio, Spectrum, Species, Phantasma, Apparentiæ, Simulacra, Illusiones imaginariæ, Prodigiosa ludibria, Res visa, Visus. Das Gesicht/ Visus, us. Videndi sensus, Aspectus. Im Gesicht/ für Augen/ In conspectu, Ob, vel ante oculos, In oculis, Sub oculis, Coram. v. etiam verb. Aug. Unsichtbar/ Incorporeus, a, um. Invisibilis, e. Unfürsichtig/ unbedachtsam/ Improvidus, a, um. Imprudens, Incautus, a, um. Incircumspectus, a, um. Inconsideratus, Inconsultus, a, um. Incogitans. Omnis expers, inops rationis, consilij, Nullius consilij, Omnibus consilijs præceps ac devius. Unfürsichtigkeit/ Imprudentia, Inconsiderantia,

Inconsulta ratio, Temeritas, Præcipitantia. Unfürsichtiglich/ Improvidè, Incautè, Inconsideratè, Inconsultè, & Inconsultò, Immeditatè, Per imprudentiam, Præcipitanter. Zuversicht/ Hoffnung/ Fiducia, Spes, Expectatio boni. Zuversicht haben/ vertrawen/ Fiduciam habere, Spe duci, teneri, In spe esse, Spem positam habere, sibi promittere, polliceri vide Hoffen. Scharffsichtig/ Lynceus, a, um. Lynceos habens oculos, Schärff des Gesichts/ Acies oculorum. Tunckel Gesicht/ Obtusus visus. Traumgesicht/ Phantasma, Visum. Im Traum ein Gesicht haben/ Per somnum videre, In somnis videre.

Siech/ Kranck/ Ægrotus, Morbosus, Morbidus, a, um. Imbecilla valetudine, Morbo correptus. v. Kranck. Siech seyn/ Dolere, Ægrotare, Malè valere. Siechhafft/ Valetudinarius, a, um. Siech werden/ Corripi morbo, In morbum incidere. Siechenhauß/ Nosocomium, pen. prod. Siechengemach/ Valetudinarium, substant. Fallend Siechtag/ Epilepsia, Morbus comitialis, Herculeus morbus. vide Seuche.

Sieden/ kochen/ weich machen/ Lixare, Elixare. Auffsieden/ oder übersieden/ Bullire, Ebullire, Fervere, Fervescere, Effervescere, & Ferbere, Ferbescere, Efferbescere. Auffhören zu sieden/ Deferbere, vel Defervere, Deferbescere, Defervescere. Anfahen zu sieden/ Ferbescere. Sidend/ das da siedet/ Bulliens, Ebulliens, Effervescens, Efferbescens. v. Heiß. Einsieden/ Decoquere.

Sintemal/ Quando, Quandoquidem, conjunct.

Sig/ Uberwindung/ Victoria, Palma, Superatio hostium. Siglibender/ Philonicus. Sigopffer/ Niceteria, Hostia, Victima. Sigzeichen/ so man etwas auffrichtet oder stecket/ zum Zeichen des Sigs/ Trophæum, vel Tropæum, metaph. pro ipsa victoria sumitur. Sigreich/ Victoriosus, a, um. Sigen/ überwinden/ Vincere, Superare, Victoriam reportare, Victoriam consequi, adipisci, Superiorem esse, Superior evadere, discedere, existere, Victoria potiri, Ferre, obtinere palmam, Ferre trophæum, Victorem esse, Victor evadere, Prælio superare, Acie vincere, Devincere, Evincere, Compotem fieri victoriæ. Siger/ Victor, Palmam ferens, Victoria potitus, Superior.

Sigel/ Pitschir/ Signum, Sigillum, Nota, quæ ceræ imprimitur ad obsignandas literas. Sigeln verpetschiren/ Sigillare, Signo notare, Signum imprimere, Sigillum imprimere, apponere, Signo impresso occludere, Obsignare, Consignare, Sigillo munire. Den Sigel auffbrechen/ Resignare, Literas aperire. Das gesiglet/ oder zum sigeln gehört/ Signatorius, a, um.

Sigmarßwurß/ Alcea, herba est, folia habens similia verbenacæ, quæ & Peristerium cognominatur.

Sigrist/ Herodulus, pen. prod. Custos sacrorum, Æditūus. vide supra Glöckner.

Sihe/ En, Ecce, adverb. Sihe jhn/ Eccum. Sihe sie/ Eccam.

Silb/ Syllaba, Comprehensio, latin. Silbenklang/ Stim/ oder Thon/ Accentus, us. Den Silben nach/ von einer Silb zu der andern/ Syllabatim, Cicer. Das nur eine Silb hat/ Monosyllabum. Das zwo Silben hat/ Dissyllabum, sic Trisyllabum, Quadrisyllabum. Das viel Silben hat/ Polisyllabum.

Silber/ Argentum. Quecksilber/ Argentum vivum, Hydrargyrus. Silbergrub/ Argentifodina, Argentaria, Locus ubi effoditur argentum. Silbern/ Argenteus, a, um. Das zu Silber gehört/ Argentarius, a, um. Ubersilbert/ Argentatus, a, um. Silberschaum/ Argyritis. Silberschlack/ Heclysma, Scoria argenti. Silbergang/ Vena argenti. Gegraben Silber/ Pustulatum argentum. Silberreich/ Argentosus, a, um. Mit Silber beschlagen/ Inargentatus, a, um.

Simach/ Sirmiam, Oppidum vetus Ungariæ, sive Pannoniæ inferioris.

Sincken/ Gemächlich zu der Erden fallen/ Labi, Concidere, Inclinare. Versincken in die Höll/ Detrudi, deturbari ad inferos. Versinckung des Gemüths/ Deliquium animi. Sincken lassen seyn hohes Gemüth/ Animi sui magnitudinem inflectere, Animum demittere, Animo cadere.

Singen/ Canere, Cantare, Psallere, cantus edere, Modulari, Cantitare, freq. Mitsingen/ Concinere. Insingen/ mit halber stim singen/ Succinere. Vorsingen/ Præcinere. Heimlich/ nit laut singen/ Submissa voce canere, Ficta, pressa, depressa voce canere. Mit lauter und hoher Stim singen/ Intenta, clara voce canere, Plena, summa, elevata voce canere. Singer/ der singt/ Cantor, Modulator, Psaltes, Musicus. Vorsinger/ Præcentor. Singmeister/ Capelmeister/ Phonascus, formandæ vocis præceptor. Singerin/ Psaltria,

Can-

Cantatrix. Singschul/Ludus musicus. Singkunst Musick/Musica, Musice, es. Ars canendi, Rectè & svaviter modulandi scientia, ratio. vide Lied/ & Gesang.

Sinn/ Empfindligkeit/ Sensus, us. Animæ facultas objecta sensilia apprehendens. Sinn/Gedanck/ Mens, Animi cogitatio, Mentis cogitata, Animi sensa, Mentis conceptio. Also gesinnet seyn/ Ità esse animatum, affectum, Eo animo, Ea mente præditum esse, Tali animo esse, Ita comparatum, constitutum esse, Talem mentem, animum habere. Anders Sinns werden / Mutare sententiam, Declinare à proposito, Mutare consilium, Deflectere sententiam. Eigensinnig/Halßstarrig/ Pertinax, Obstinatus, Morosus, Capitosus, a, um. Homo suorum morum, Contumax, Suo more seu instituto degens. Eigensinnigkeit/ Pertinacia, Obstinatio, Pervicacia, Morositas. Eigensinniger/ wunderlicher Fantast/ Cerebrosus, a, um. Eines Sinnes seyn/ Consentire. vide verb. Meinen/ & Stimm. Gesinnet/ Animatus, a, um. v. supra Also gesinnnet. Wiederumb zum rechten Sinn kommen/ Resipiscere, ad frugem se recipere. In Sinn kommen/In mentem venire, Occurrere, Subire, Menti incidere, Succurrere, Mentem subire. Du ligst mir jmmer im Sinn/ In mente seu animo meo semper versaris, Nunquam de te non cogito; Te semper spectat animus meus, Nunquam ex animo meo elaberis, effluis, excidis, Animus meus in te, tuisq; rebus est perpetuò. Im Sinn fürnehmen / Statuere apud animum suum, Animo suo concludere, decernere. Von Sinnen kommen/De potestate mentis exire, Abire à sensibus. Scharpffsinnig/ Sinnreich/ Ingeniosus, Acutus, a, um. Solers, Perspicax, Ingenij dexteritate pollens, Industrius, a, um. Scharpffsinnigkeit/ Solertia, Sagacitas, Ingenium acre, Perspicacitas, Perspicacia, Ingenij celeritas, dexteritas, Acumen. metaph. Acies ingenij, metaph. Scharpffsinniger kurtzer subtil Spruch / oder Antwort/ Apophthegma. Sinnloß / Demens, Amens, Inops mentis, Inconsideratus, a, um. Sinnlosigkeit / Dementia, Amentia, Incogitantia. Eines andern Sinnes seyn/ Dissentire, Non consentire, Diversæ esse opinionis. Wol bey Sinnen / Compos mentis, Compos animi. Vnbesonnen/Incogitans, Oscitans, Negligens. Vnbesinlich/Incogitanter, Præcipitanter, Temerè, Oscitanter, adverb. Vnbesonnen/Incogitabilis, e. Stupidus, a, um. Excors, Vecors. Vnbesonnen werden/Stupere, Stupescere, Obstupere, Obstupescere. Wolbesonnen/ Sobrius. Vnsinnig/ Amens, Mente captus, Insanus, a, um. Non compos mentis, Insanæ mentis, Vesanus, a, um. Emotæ mentis, Delirus, a, um. Mentis impos, Demens, Mente alienus, a, um. Inops mentis, Fanaticus, Furiosus, a, um. Vecors, Lymphatus, Lymphaticus, Lethargicus, a, um. Oestro percitus, a, um. Ceritus, quasi Cereris ira agitatus, Larvarum incursatione animo vexatus, Ad agnatos & gentiles deducendus, Proverb. Vnsinnigkeit/ Insania, Dementia, Vesania, Rabies, Furor, Phrenesis, Deliramentum, Deliratio. Vnsinnig machen/Insanum, furiosum reddere, Mente emovere, Mente alienare, De mentis loco movere, Infatuare, Dementare. Vnsinnig seyn/ Insanire, Furere, Intemperijs agitari, Non esse in potestate mentis. Mentis errore laborare. Vnsinnig werden/ Insania corripi, Mente excidere, Incidere in insaniam, Ad insaniam redigi, A se ipso discedere. A mente discedere, A sensibus abire. Der Vnsinnigkeit nach verfahren/Rapi, duci, trahi furore. Sinnloß ist er worden durch grossen Schmertzen/ also/ daß er nimmer zu recht kommen ist / Vi doloris ita insanijt, ut mentem, sensum, rationem, nunquam receperit, ad sanitatem nunquam redierit, Ita discessit à mente, ut illum nemo postea sanum viderit.

Sintemal/ Dieweil/ Siquidem, Quandoquidem, Nam, Enim, Etenim.

Sinwel / Teres, etis. longum & rotundum. vide Rund.

geSipter/Affinis. vide Schwager.

Sittig/ Papagey/ Psittacus, Avis Indica, humanâ vocem miro naturæ artificio exprimens.

Sitt/Brauch/Mos, oris. Ritus, us. Consvetudo, mores, Assvetudo, Usus. Sitte des Vatterlands/ Patrius mos. Von feinen Sitten / Benè moratus, Bonis moribus præditus, Civilibus & decentibus moribus perpolitus. vide Höfflich. Von groben Sitten/Rusticis moribus præditus, Malè moratus. v. etiam Vnhöfflich/& Bäwrisch. Sittlich/ gemächlich/ Sensim, adv. Böser Sitt/ Cacoëthes. Das zu Sitten vnd Zucht gehört/ Moralis, e. Ethicus, a, um. Sittige/ züchtige Geberden/ Compositi mores. Wolgesittet/ Moratus,

tus,a,um. Außtrucker frembder Sitten/mit Worten oder Geberden/ Ethologus, pen. cor. Dichtung der Sitten / Ethopœia. Frembder Sitten oder Geberden Außtruckung oder Nachfolgung/ Mimesis, pen. prod.

Sitten in Wallis /Sedunum, Episcopi sedes.

Sitz / Sessio , Sedile , Sella, vide Sessel. Sitz setzen/ Ponere sedem, Sitzen/Sedere, Residere. Müssig sitzen / Desidere. Stillsitzen / Residere. An der Seiten sitzen/ Sedere ad latus, Assidere lateri, Claudere latus. Besitzen/Jnhaben/Possidere, Potiri, Tenere possessionem, Esse in possessione, Occupare, Tenere, Habere. Der besessen werden mag oder soll/Possessivus,a, um. Besitzer/ Jnhaber/ Possessor, Dominus, qui est in possessione. Besitzung/Possessio, Jus possidendi, Occupatio. Beysitzen/Assidere. Beysitzer/Adsessor. Menge oder zahl deren die bey einander sitzen/ Consessus, us. Gedrang sitzen / Angustè sedere. Einsitzen/Insidere. Jnsitzen/nicht außgehen/Domi latitare , Nidum fovere , Secundùm focum latitare. Untersitzen / Subsidere , Infra sedere. Beysitzen / Assidere. Umbsitzen/ Circumsidere, Obsidere. Auff einem Roß sitzen/ Insidere equo. Zu Tisch sitzen / Accumbere mensæ, vide Tisch. Das sitzend geschicht oder geübet wird/ Sellarius, a, um. & Sedentarius, a, um. Sitzend/ Sessilis, e. Sitzung/Sessio.

So / vide Also. So wann/Si, Cum, Quando, Quum. vide Wann. So anderst / Siquidem, Si modò. So bald / Quamprimum , Simulac , Simulatque. vide So bald. So fern / Quatenus, conjunctio, Eousque. So offt / Toties, adverb. So fast/ Tantopere. So viel/ Tot, plur. g. omn.

Sohn/Filius, Natus, Gnatus, substant. Filiolus, dim. Puer. Stieffsohn / Privignus. Ein recht ehlicher und natürlicher Sohn/ Filius legitimus, naturalis. Ein erwehlter oder angenommener Sohn / Filius adoptivus. Ein enterbter Sohn/ Filius abdicatus, exhæredatus, ob flagitia à patre rejectus. Schwester Sohn/Nepos. Sohn der noch unter des Vaters Gewalt ist / Filiusfamilias. Ein Sohn uberkommen oder ziehlen/Tollere filium. Ein Sohn oder Mensch dessen Stamm und Geschlecht unedel. Filius terræ , proverb. contrà, ein berühmbter oder herrlicher Sohn/ oder Mensch/Filius cœli, prov. Der kluger Hyllen Sohn / Albæ gallinæ filius. prov. de eo qui arroganter, & impudenter nimium sibi tribuit.

Der Sohn Gottes/ Christus Jesus/ Jesus Christus, Messias, verbum, Imago Dei, Verus Deus, & verus homo, Dei & Mariæ filius, Redemptor generis humani, Servator, Justificator, Salvator mundi, Agnus Dei, Advocatus noster, Unicus Mediator, & Advocatus noster , Secunda persona Trinitatis.

versöhnen/ befrieden/ Conciliare, Reconciliare , Pacare , Placare , Pacificare , In gratiam ponere, Redigere, Restituere, reducere in gratiam, Componere in gratiam. vide Vertragen. Versöhnen/ begütigen/ Placare, Lenire, Delinire, Mitigare , Lenem & mitiorem reddere, Sedare, Flectere, Mulcere, Demulcere, Permulcere, Propitiari, Piare, Placatum reddere, efficere, Mollire. Gantz versöhnen / Perlitare. Mit Opffer versöhnen/Litare. Widerumb versöhnen/ Reconciliare , Reducere in gratiam. Das versöhnt mag werden / Placabilis, Conciliabilis, e. Reconciliabilis, e. Versöhnet werden/ Redire in gratiam, Reconciliari. Das leichtlich versöhnet wird/ Propitiabilis, e. Ein ort der versöhnung/ Propitiatorium. Versöhner/ Placator, Pacator, Conciliator, Reconciliator. Versöhnerin/ Conciliatrix, Reconciliatrix. Versöhnig / der zu erweichen ist / Placabilis, e. Exorabilis, e, qui facilè placatur, flectitur, & mitigatur, Piabilis, e. Conciliabundus, a, um. Unversöhnig/ der nicht zuerbitten ist / Implacabilis , e, Inexorabilis, e, Precibus flecti nescius, a, um. Unversöhnigkeit/Implacabilitas. Versöhnung / erweichung / Conciliatio, Reconciliatio, Mitigatio, Delinitio, Placatio , Piamen , Litatio. Allmusen versöhnen Gott/und tilgen die sünd/Eleemosynarum elargitio mire Deum placat & peccata aufert, Eleemosynis Deus mitigatur , & crimina admissa tolluntur.

Sold/ Belohnung/ Kriegssold/ Stipendium, Autoramentum, Æs militare, Militare stipendium , Præmium militare. Besolden / Sold geben/ Dare, solvere, præbere , numerare stipendium, Persolvere æs militare. Umb Sold einem Herren dienen/ Merere, Militare, Merere stipendia , Facere stipendia. Soldat / Kriegsknecht der umb Sold dienet / Stipendiarius, Miles ærarius , Miles stipendium merens. Mercenarius, Conductitius miles. Gemustert Soldat/ Stipendiarius, Miles autoratus, delectus. Frey-

mäßiger Kriegsmann oder Soldat / Miles triarius, Miles exploratæ virtutis. Ein alter Soldat / alter Landsknecht / Miles veteranus, qui diu militiam secutus est. Ein alter außgedienter soldat / Miles emeritus, Rudiarius, Sveton. quasi rude donatus. Ein gemeiner Soldat / Miles gregarius. Soldaten in eyl zusammen gebracht / Milites tumultuarij, subitarij. Soldaten die auff den Gräntzen ligen / Limitanei milites. Der in Besatzung ligt / Miles præsidiarius. Soldloß / dem der Sold auffgekündet wird / Ære dirutus. Besolder der Schawspielen / Munerarius, substant. Besoldung für die arbeit / Merces, edis. pen. prod. Das besoldet wird / Mercenarius, a, um. Einsoldig / Simplaris miles. vide etiam Krieg.

Solch / Also / Ejusmodi, Hujusmodi, Talis. Solcherley / Hujusmodi, Hujuscemodi, generis omn. indeclin.

Sole / das vntertheil am Fuß / Planta, Planta pedis, Inferior pars pedis. Sole an den Schuhen Solea. Sole / Pantoffel / Solea, Crepida, Crepidula, dimin. Sandalium. Das zu den Fußsolen gehört / Plantaris, e. Solenmacher / Solearius, substant. Der Solen an hat / Soleatus.

Sollen / Debere. Das sollen / Debitio.

Solotrun / Solodurum.

Sommer / Æstas, Tempus æstivum, æstatis, Dies æstivi, Æstas autem continet tres menses, Junium, Julium, & Augustum, cujus portiones tres. Angehender Sommer / Nova æstas. Vollig Sommer / Adulta æstas. außgehender Sommer / Præceps æstas. Ad hunc modum dividuntur & reliquæ tres anni partes, puta, Autumnus, Hyems, & Ver. Den Sommer zubringen / Æstivare. Sömmerisch / Æstivus, a, um. Sommer leger / Æstiva, plur. tant. Das den Sommer oder hitze bringt / Æstifer. Sommerlich / das dem sommer dienet / Æstuosus, a, um. Sommerhauß / Cænaculum.

Sommersprossen / Sommerflecken / Schweißflecken / Lentigo. Der solche Flecken hat / Lentiginosus.

Sommervogel / Papilio.

Sondern / Aber / Sed, Verum, Verò, At, Ast. vid. etiam Aber. Söndern / absöndern / Separare, Segregare, Sejungere, Disiungere, Distrahere, Dirimere, Divellere, Dissociare, Diducere. Absönderung / Scheidung / Separatio, Segregatio, Distinctio, Dissociatio, Sejunctio, Divisio, vide plura in voce Sündertig. Besonders / an einem sondern ort / Separatim, Seorsim, Sigillatim, Singillatim, Sejunctim, Privatim, Singulatim. In sonderheit / bevorab / Cumprimis, Præsertim, In primis, Præcipuè, Unicè. Insonderheit / besonderlich / Sigillatim. Sonderlich / Speciatim, specialiter. Sonderlich Lob hastu wegen der Tugent / Tua virtute & magnitudine animi nihil est nobilius, Majorem aut virtutis aut præstantis animi opinionem apud homines consecutus est nemo.

Sonn / Helius, lat. Sol, gen. masc. Phæbus, Titan, apud Poëtas. Das zur Sonnen gehört / Solaris, e. Solarius, a, um. Der Sonnen auffgang / Diluculum, Aurora, Crepusculum matutinum, Eous, prima longa. Der Auffgang der Sonnen / Oriens, substant. Die Sonn gehet auff / Sol oritur, exurgit, Sol exuritur, prodit. Die Soñ gehet vnter / Sol occidit, Sol occumbit, Sol subit, abscedit, descendit. Niedergang der Sonnen / Occidens, substant. Sonnen Vntergang / Occasus solis. Die Sonn wird verfinstert / Sol obscuratur, Deliquium est solis, Solis fit eclipsis. Wann die Sonn auffgehet / Sole oriente, exoriente, exurgente, Sole afferente lucem, Quando sol oritur, In solis ortu. Gegen der Sonnen niedergang ligend / Occidentalis, e. Occiduus, a, um. Sonnenwende im Sommer / Solstitium. Der längste Tag im jahr ist der 21. Tag Junij / styl. nov. Cum sol est in principio cancri; Et est una ex quatuor mutationibus anni. Sonnenwende im winter / Bruma. Der kürtzte Tag im Jahr ist der 21. Tag Decembris. Et hæc una ex quatuor mutationibus anni est. Aliquando pro hyeme capitur. Das zur Sonnenwende gehört / Solstitialis, e Strom / oder Stral der Sonnen / Radius. Sonnenschirm / Umbraculum. Sonnenzeiger / oder Sonnen Vhr / Sciatericon, Solarium, Horologium solare. Die göttin der zeit / Diener in der Sonnen / Horæ. Sonnenschew / Solifuga. An der Sonnen trucknen / oder bleichen / weiß machen / Insolare. Von grosser Sonnenhitz kranck / Solatus. An der Sonnen gedorret / Insolatus, penult. prod. Dörrung an der Sonnen / Insolatio. Das die Sonn trägt / Solifer, a, um. An der Sonnen geboren / Soligena. Sonnechtig / ein ort da viel Sonnen ist / oder das sich der Sonnen erfrewet / Apricus, a, um. pen. prod. Sich an der Sonnen

wärmen /

wärmen/Apricari. Wohnung oder Wärmung an der Sonnen/Apricatio. Wärme der Sonnen im Winter/Apricitas. Alten die an der Sonnen gern seynd/Aprici senes.

Sonnenwende/Beyfüß/Artemisia herba est, quæ privatim fœminarum malis mediatur.

Sonnenwirbel/Heliotropium, Herba solaris dicta, quod se cum sole circumagat, etiam nubilo die ac nocte.

Sonst/vide Sunst.

Sontag/Dies dominica, dies solis, Dies prima. Das zum Sontag gehört/ Dominicalis, e. ut: Sontägliche Fest/ Festa dominicalia, quæ in diem dominicum incidunt.

Sooß/ Salse / eingetunckt / Condimentum, Embamma, lat. Intinctus, Acetum aut simile ad intingenda obsonia conditum.

Sorge/angst/Cura, Solicitudo, Anxietas, angor. Vnnütze Sorge / Curiositas. Sorge außschlagen / Curas abijcere, mittere, Deponere curas, Exuere se curis, Solvere, & liberare se curis, Animum avocare à solicitudine. Sorgen/Sorg haben / Habere rationem, & respectum, Curare, Curam adhibere, Curis angi, solicitari, Curis, Curarum fluctibus occupari, obrui, urgeri, Cruciari. Besorgen/ beförchten/ Vereri, Metuere, Timere, In metu, in timore esse. Ohn sorg/ Sorgloß / Incuriosus, a, um. Securus, a, um, Quietus, a, um. Solutus à curis, A cura liberatus, vacuus, Curæ expers. Ohn sorg seyn/ In utramvis aurem dormire. Sorg hinlegen/Remittere animum curis. Sorg vertreiben/ Solvere curis, Demere curis, Religione exolvere. Ein Sorg machen / Religionem inijcere, Inijcere metum, Scrupulum. Kein Sorg auff morgen haben / In diem vivere. Nichts sorgen/ Nihil morari, vide Achten. Versorgen/versehen/ Curare, Procurare, Curam adhibere, Prospicere, Curam in aliqua re ponere, Curæ esse alicui rem aliquam, Rationem habere, ducere alicujus rei, Providere, Videre, metaph. Fleissig versorgen/Accurare. Versorger/Curator. Zu versorgen geben/Credere. v. Trawen. Sorgfältig/ sorgsam / Curiosus, Solicitus, a, um. Anxius, a, um. Plenus curarum, Exercitus curis, Scrupulosus, a, um. Sorgfältigkeit / Solicitudo, Angor, Scrupulus, Anxietudo, Religio aliq. Vnnütze Sorg/ Curiositas. Sorgfältig seyn / Solicitum, anxium esse, Distineri curis, Torqueri, affici curis, Confici curis. Seiner dingen sorgfältig seyn/Rerum suarum satagere. Sorgfältig machen/Inijcere scrupulum, solicitare, metap. Sorgfältiglich/ Religiosè, Anxiè, solicitè. Gar zu sorgfältig / Curiosus, a, um. Sorgloß/ vide supra Ohn sorg. Sorgloßigkeit/ Acedia, Securitas. Grosse Sorg hab ich auff mich genommen / Gravem curam suscepi, Gravis me cura excepit, Gravis in me incumbit solicitudo, Acerba me invasit solicitudo. Hab doch sorg für meine sachen / Curam suscipe rerum mearum, Fac ut meæ rationes tibi curæ sint. Prospice, consule rationibus meis.

geSotten/ Elixus, a, um. Gesotten Fisch/Elixi pisces. Gesotten Fleisch / Elixa caro. Gesottner Most der biß auffs halb theil eingesotten/ Sapa.

Spacieren/ hin vnd wider gehen / Ambulare, Deambulare, Inambulare, obambulare. Herfür oder außspacieren/ Prodeambulare, Expatiari. Vmbher spaciren / Obambulare. Spacierplatz/ ort da man spaciret vnter dem blossen Himmel/ Pandromis, idem quod Xystum, lat. Subdiale, Ambulacrum, Ambulacrum subdiale. Spaciergang/ Ambulatio, Deambulatio, Obambulatio, Inambulatio.

Spade/Grabe damit man grabet/Bipalium.

Spähen/vide Verspähen.

Spalt / Riß / Schrund / Pator, oris, Rima, Hiatus, us, Fissura, Scissura, vide Riß. Grosser Spalt/ Chasma, latinè Labes agri. Spaltung/ Schisma, lat. Scissura. vide etiam Ketzerey. Spalt am Hindern / oder Füssen / Ragades, Scissura, Fissura, Scissio. Voll spält/Rimosus, a, um, Rimis plenus, a, um. Gespalten/Hiulcus, a, um. Spältig/Fissilis, e, & Scissilis, e. Von ein ander gespalten/Discuneatus, a, um. Gespalten in zwey theil/ Bifidus, a, um. Gespalten in drey theil/ Trifidus, a, um. Gespalten in vier theil / Quadrifidus, a, um. pen. cor. Spalten/Findere, Dividere, Scindere, Secare, Rimari. Zerspalten / Ritze bekommen/Agere rimas. Die Erd mit Rächen zerspalten oder zerkratzen / Terram rimari rastris. Von einander spalten/ Diffindere, Discindere, Dissecare. Von einander selbs spalten/Dehiscere, Exhiscere. Die Erd hat sich zerspalten oder auffgethan/ vnd jhn verschlunden/ Terra dehiscens illum absorpsit. Aufffspalten von hitz/ Æstu hiare. Das Erdreich spaltet auff von Hitz/ Terra hiat æstu.

æstu. Die Blumen geinen oder spalten auff von hitze/ Flores hiant æstu. Einspalten/ Infindere. Spältig seyn/ Scissile, vel Fissile lignum.

Span/ Lis, Controversia, Res controversa. vide Hader/ & Zanck.

Spanbeth/Sponda. vide Beth.

Spanferckel/Nefrendis,Porcellus.

Spang / Wasserblase / Bulla. vide Blatter.

Spanien /Hispania, Hesperia ultima. Spanier / Hispanus. Das den Spaniern zugehört/ Hispanicus,a, um. ut Spanische Kriegsleuth / Miles Hispanicus. Das in Spanien wohnet / Hispaniensis, e. Spanische Kappe / Bardocucullus,pallei genus,cucullum habens adjectum quod Hispanicum nuncupamus. Er ist auff Spanisch gekleid / Hispanorum more indutus est, Speciem hominum Hispanorum vestitu referebat,præ se ferebat.

Spanne / Spithama, gen.fœm. mensura, vel spatium est continens tres palmos.Fürspanne/ die weite vom Zeiger / biß zum Ende des Daumens/Lichas,g.masc.

Spannen / strecken/ Tendere,Pandere. Auffspannen/Intendere.Außspannē/Extendere,Expandere,Explicare,Distendere. denBogē spannen/ Tendere,Intendere arcum, Adducere arcū. Die Roß einspannen/Jungere equos currui. Fürspannen/ für etwas herziehen / Obtendere, Prætendere,Obducere.Für den Pflug spannen/ Jungere, Adjungere aratro, Ducere sub jugum. Die Segel außspannen / Pandere , Expandere vela.vide Segel.Widerspännig/trötzig/Contumax,Rebellis,e.Repugnax,Refractarius,a,um. Immorigerus,a, um. Widerspännigkeit/Contumacia,Rebellio,onis.

Spargel / Asparagus,gi, pen.cor.herba est, fæniculi folio. Hujus herbæ summa priusquam durescant, leviter coquuntur. Hinc locus factus proverbio, Es ist eher gekocht als Spargel/ Citiùs quàm asparagi coquuntur,de re vehementer præpropera.

Sparen / Vnkosten sparen / Parcere sumptibus, impensis parcere, Sumptuum rationem habere,Consulere rationibus,frugaliter,parcè, tenuiter sumptum facere, In sumptu faciendo parcum & illiberalem esse,Sumptus suos nimis ad frugalitatem revocare.Sparsam/karg/Parcus,a, um.Tenax , Avarus,a,um. Illiberalis, e. Sparsamkeit/ Parsimonia, Illiberalitas, Tenacitas,Frugalitas.Ersparung/Gewinn/Compendium.

Sparren / stang/ Sparus, & Sparum, Vectis.

Spat / Langsam/ Serus,a,um. Tardus,a,um, Serò,adverb.v.Langsam.Spåter/Seriùs,adver. Posteriùs. Spaltechtig/ Serotinus,a,um. Spat geboren/ Cordus,a,um. Spate Lämmer / Cordi agni.

Specerey / Species.

Specht/Picus, Picus martius, Picus arborarius. Grünspecht/ Merops, Apiaster, à devorandis apibus.

Speck/ Lardum,& Laridum. Garstig Speck/ Lardum rancidum.Seitte Specks/Succidia.

Speer/vide Spieß.

Spehen / außspehen / Speculari, Explorare, Observare, Animadvertere, In speculis esse. Spehschiff/Episcopia navis,speculatoria navis. Außspeher/ Kundschaffter/Explorator, Speculator. Außspeher des so man handlet / Corycæus, Insidiator,Obsessor.Das zu außspehung gehört Speculatorius,a,um.

Speychel/ Geyfer / Sputum, Saliva, Humor excrementitius qui expuitur.vide Speien. das zum Speichel gehört/Salivarius,a,um. Mit speichel bestreichen/ Salivare.

Speicher/ Granarium,Horreum. Speichermeister/Horrearius.

Speyen/ spewen / Spuere , Sputum eijcere, Despuere. Außspewen / Expuere. Bespeyen / Conspuere. Verspeyen/ Despuere.Wiede umb speyen/Respuere.Hertiglich speyen/Screare,Exscreare. Blut speyen/ Eijcere sangvinem.Blutspeyung / Rejectio sangvinis. vide Speichel. Speyung/ Spottred / Dicacitas, Scomma , Dictum , Dicterium. Speywörtig / schimpffredig/ Dicax,Dicaculus,diminut. Speyvogel/ Scurra. Speyen / sich erbrechen / kotzen / Vomere,Evomere,Vomitum edere vide etiam Kotzen.

Speyer , Neomagus , vulgò Spira. Die im Speirer Bisthumb/ Nemetes,populus.

Speiß/Nahrung/kost/Cibus,Esca,Dapes,Victus, us. Edulium, Epulæ, plur. num. tant. Alimentum, Alimonia, Esculenta, Cibaria, Nutrimentum. Alle Speiß ohn Wein vnd Brodt/ oder alle Speiß die man zum Brodt isset/ Obsonium. Solcher Speiß Einkauffer/ Obsonator. Solche Speiß einkauffen/ Obsonare, vel Obsonari. Alij

Opso-

Opsonium per ps. scribunt. Allerley Speiß/Epulæ. Dünne Speiß/Puls, & Pulmentum. Die erste Speiß/ erst Gericht oder Tracht / Prima mensa. Fürgesetzte Speiß/ Tracht/ Ferculum. Herrliche Speiß/Lautitiæ, arum. Dapes. Speiß mit Fleisch gefüllet/Tuceta. Wolbereitete Speiß/ Sciamentum. Suppige Speiß/ Jus. Jusculum, diminut. Stücklein Speiß / damit man die Vögel meßtet/ Turunda. Eines Tags Speiß / Diarium. Wegspeiß/ Ephodion, latinè Viaticum. Speiß vnd Tranck/Victus, us. Die Speißröhr/ Fistula cibalis. Nachspeise/alles was man zum Käse furstellt/ Tragemata, latin. Bellaria, Secunda mensa. Allerley Speiß vnd Tranck des Menschen/die man behalten thut/Penus, oris. & Penu, gen. neut. item Penus, peni, gen. masc. Speysung/ Weydung/ Pastio, onis. propriè ad bruta pertinet. Speiser/ Convivator. Speißmeister/ Cellarius, Promuscondus. Speißmeisterin / Cellaria. Speißtrager/Dapifer. Speißverkauffer/der Fleisch/Fisch/ vnd allerley Speiß feyl hat/Macellarius. Schleckspeiß verkauffer/Cupediarius. Speißkraut/Olusculum, dim. Speißmarckt/da man Schleckspeiß verkaufft/ Forum cupediarium. Das zur Speiß gehört/ Escarius, a, um. Cibarius, a, um. Speißkammer/oder Speißkeller/Cellarium, Promtuarium, Cella promtuaria, Cella penuaria, Penu. Speißgade in die Erden gegraben / Hypogeon, sive, Hypogea, orum, Loca subterranea, vinis, carnibus, oleribus conservandis apta. Speißstraß im Halß/Cula, Speisen/zu essen geben/Pascere, Cibare, Alere, Inescare, Obescare, Cibum præbere, suppeditare, Subministrare cibum, Nutrire. Speiß herfür geben / Promere cibum. Speiß herfür werffen/Obsipare escam, Objectare cibum. Sich der Speiß enthalten/ Jejunare, Cibo abstineve, & A cibo abstinere. Inedia corpus affligere. macerare. v. Fasten. Speiß wieder herauß geben / kotzen / Vomere, Evomere, Regerere.

Speltz / Zea, genus frumenti, simile farri, quod vulgò Spelta dicitur.

außSpenden/ außtheilen/ Partiri, Dispartiri, Distribuere, Erogare, Pendere, Dispēdere. Außspendung/Partitio, Distributio, Erogatio. Allmosen außspenden/Erogare Eleemosynas, Largiri, elargiri Eleemosynas.

widerSpennig/ Refractarius, v. Spannen.

Sperber oder Sprewer/ Nisus, avis est.

auffSperren/v. Oeffnen. Auffgesperret seyn/ Patere. Auffgesperret / das allweg offen stehet/ Patulus, a, um. Auffsperrung des Munds/Rictus, us. Mit lachen das Maul sperren/ Risu diducere rictum, Horat. Fürsperrung/ Repages, & Repagulum. v. Thür. Thürsperre/Pessulus, pen. cor. Peribolum. Vntersparren/Tibicines.

Spewen/Spuere. vide Speichel & Speyen.

Speych/ Radspeych/ Radius. vide Rad.

Speychel/Sputum. vide Speichel.

geSpickt mit Fett/ Adipatus, a, um. Cicero ad orationem transtulit, Adipatamque orationem dixit pro pingvi.

Spiegel / Speculum, in quo faciei imaginem contemplamur. Augenspiegel/ Speculum, Varroni; Conspicilum, Plauto. Glatter Spiegel/ Læve speculum. Sich spiegeln/Contemplari se in speculo, Intueri, inspicere se in speculo.

Spiel/Spil/Ludus, in sing. numero. Lustspiel/ Lusus, us. Bretspiel/ Wagspiel/ Alea. Schachspiel/ Ludus latrunculorum, Ludus latruncularius. Kartenspiel/Ludus, lusus chartarum. Würffelspiel/ Ludus talarius, Ludus tesserarius. Bickelinspiel/Ludus talorum, Astragalismus. Spiel das man der Neundte Stein nennet/ Ludus novem scruporum. Ballenspiel/ Ludus, vel Lusus pilæ. v. Ball. Beyspiel/v. Exempel. Schawspiel/ Ludi, plur. tant. Spectacula publica, Comœdia, quæ lætam habet catastrophen; Tragœdia, quæ catastrophen habet tristem. Ein Schawspieltreiber/ Ludius, & Ludio, aliàs Histrio, Scenicus. Schawspiel halten/ Agere, facere ludos, Ludos celebrare, Edere spectacula, Exhibere spectacula. Schawspiel machen/ Manus exhibere. Spielen/ kurtzweilen / Lusu tempus fallere, terere, Ludere. Ludos exercere. Im Brett spielen/Ludere aleam, & Ludere alea. Mit Würffeln spielen/ Ludere tesseris, talis. Jacere, jactare talos. Spielen mit den Fingern/ lossen/ Micare digitis. Mitspielen/ Colludere. Mitspieler/ Collusor. Vorspielen/Præludere. Spielmañ der zu Dantz auffspielt/ Mesochorus, pen. prod. Spielbrett/ Alveus, Alveolus lusorius, Tabula lusoria, Fritillus, Abacus, Aleatoria tabula, Pyrgus. Spieler/ Spielbub/ Aleo, Aleator, Lusor. Das zu Spiel oder Kurtzweil gehört/ Lusorius, a, um.

Spieß/ Speer/Hasta, Hastula, dimin. Hastile, pen. prod. Schweinspieß/ Venabulum. Langer

Spieß/ Sarissa, hasta prælonga, Macedonica. Wurffspießlein/ Jaculum, Missile. Das ein Spieß hat/ Hastatus, a, um. Spießeisen / Cuspis, idis. Spießstang/ Contus, Hastile. Kurtzer Spieß/ Spiculum, Pilum. Langer Spieß/ Lantz/ Lancea. Ein Spieß oder Schießgewehr/ Tragula.

Spilling/ Prunum cereum.

Spinde/ das weisse am Baum / nechst bey den Rinden/ Arburnum, Plinio, Mollissima pars arboris, teredini obnoxia, à colore nomē habens.

Spindelbaum/ Schraub/ Cochlea.

Spindel/ Spill/ Fusus, nomen. Spindelwürbel/ Spondylus. Spindelkorb / Qualus, Quasillus, dimin.

Spinne/ Araneus, Aranea. Spinnweb/ Aranea, Tela aranea. Spinn mit langen Beinen/ Phalangium. Wasserspinne/ Tipula. Erdspinne/ Stellio, Tarantula aliàs. Kleins Spinnlein/ Araneola. diminut. Voll Spinnen/ Araneosus, a, um.

Spinnen/ Filare, Nere, Versare teretem fusum, Filum ducere, Trahere pensa, Fusum torquere, Filum trahere, Exonerare plenas colos. Die facht spinnen/ oder Feyerabend spinnen/ Absolvere pensum. Spinnerin/ Netrix, quæ fila, vel pensum trahit.

Spiren / seynd Vögel gleich wie Schwalben/ können aber jhre Füsse nicht brauchen / Rheinschwalben/ Apodes, pen. corr.

Spital/ Xenodochium. vide Hospital.

Spitze/ Cuspis, idis. Spitze/ Schneide/ Acies. Spitze eines Spiesses oder Schwerts/ od' Spitze an einem jeden Gewehr / Mucro, onis. Spitze/ Stachel/ Aculeus. Die Spitze oder Gipffel eines Bergs/ oder dergleichen/ Coronis, idis Vertex, Fastigium, Cacumen, Apex, Summitas, Jugum montis, &c. Pinna. Spitzkopff/ der ein lang spitzig Haupt hat/ Cilo, onis. Spitz des Himmels/ Vertex, metaphor. Spitzen/ oder Spitz machen/ Acuere, Acutum reddere, Exacuere, Præacuere, Acuminare. Rund vnd auffgesetzt machen/ wie ein Topff / Turbinare. Auffspitzen wie ein Gipffel / Fastigiare. Spitzig/ Scharff/ Acutus, a, um. transfertur etiam ad inanimata. Spitzig/ Dornechtig/ Aculeatus, a, um. Gespitzt/ wie ein Schwert/ Spieß/ rc. Mucronatus, a, um. Acuminatus, a, um. Gespitzt wie ein Keil oder Weck/ Cuneatus, a, um. Also gespitzt werden/ Cuneari. Gespitzt wie ein gäher Berg/ Præruptus, a, ū. Gespitzt/ voll Gipffel/ Jugosus, a, um. Daß in zween Spitz oder Häuff getheilet ist/ Bisulcus. In drey Spitzen getheilet/ Trisulcus, a, um. Dreyspitzig/ Tricuspis, e. Trisulcus, a, um. Tridens. Jedes auffgespitzt Ding wie ein Kegel/ Meta. Dreyspitzig Fußeysen/ das in Kriegen gebraucht wird/ Murex, Tribulus, aliàs. Dreyspitzig/ Muricatus, a, um. Zweyspitzig/ Biceps. Dreyspitzig/ Triceps, Tricuspis, Tridens, Triquetrus, a, um. Spitz/ oder Spitzmauß/ Sorex, icis. Das von Spitzmäusen kompt/ Soricinus, a, um. Spitzreder/ Betrieger/ Sophista. Spitzigkeit/ Subtilheit/ Acumen. Spitzigkeit/ Subtilheit des Verstands/ Acumen ingenij, Acies ingenij, metaph. Spitzfindig/ vide supra Scharpffsinnig/ & Listig. Spitzfindiglich/ Acutè, Argutè. Subtiliter, Cum acumine. Spitzfindigkeit brauchen im reden/ Argutari.

Spohn von Holtz vnd dergleichen/ Assula, Segmen, Fragmen, Frustum lignorum. Spönechtig/ Assulatim, adverb. Sägspöhn/ oder Mähl/ Serrago, Scobs. Feilspöhn/ Feilstaub/ Limatura.

Spöhngrün/ Vitriolum, Ærugo.

Sporn/ Calcar, Calx ferratus. Die Sporen geben/ Calcaria equo admovere, sive adhibere, Agitare equum calcaribus, Concitare, stimulare, pungere equum calcaribus, Subdere equo calcaria. Ein Spörer/ Sporenmacher/ Calcarius, substant.

Spotten/ verspotten/ vexiren/ Ludere, Illudere, Ridere, Deridere, Irridere, Subsannare, Eludere, Deludere, Cavillari, Ludificare, & Ludificari, Facere ludos, Naso suspendere, Naso adunco suspendere, Risui habere, Oblinere os, Ludibrio habere, Sannis eludere. Schmählich verspotten/ Insultare. Gespött/ Vexirung/ Ludibriū, Cavillatio, Ludificatio, Sanna, Scomma. Spötter/ Speyvogel/ Sannio, onis. Colophanta, Irrisor, Illusor, Derisor, Delusor, Elusor. Spöttisch/ Hönisch/ Ridiculus, a, um. Salsus, a, um. Ludibundus, a, um. Ludens, qui risus movet. Klugspöttisch/ Nasutus, a, um. Spottrede/ Speyung/ Cavillum, Cavillatio. Dicacitas, Dicteriū, Scomma. Den Leuthen ein Spott seyn / Ostentui esse hominibus, Ludibrio, risui esse hominibus. Verspottet werden/ Ludibrio haberi, Ludibrio, risui exponi. Zu verspotten geben / Propinare ad deridendum, Risui, ludibrio exponere. Verspottung/ Verlachung/ Illusio, Derisio, Irrisio, Ludificatio, Subsannatio, Cavillatio, Sanna, Ronchus

aliq. Nasus aliq. Verspottung / da man mit den Geberden oder Außsprechung der Rede ein anders meynet als die Wort lauten/Ironia,pen.pr. Irrisio. Bitter Verspottung/ so man in Trübsal oder Vnfall einen verspottet/Sarcasmus.

Sprach/vide Red. Sprach/Eygenschafft/Dialectus. MutterSprach/angeborne Sprach/Lingva vernacula, Lingva nativa, Nativus sermo, Vernaculus,proprius sermo. Gespräch/Vnterredung/ Colloquium,Dialogus,Collocutio,Sermonis communicatio,Congressus,Confabulatio. Gespräch halten/ bereden/ Colloqui, Conferre sermones,Communicare inter se,Habere, facere colloquium cum aliquo,Venire in collocutionem , Instituere orationem cum aliquo, Habere sermonem , Disserere , congredi cum aliquo.Gesprächig/wolberedt/Facundus, a, um. Eloquens,Disertus,a,um. Gesprächlich/Affabilis,e. Comis,e. Lepidus,a,um. Placidus in sermone. Gesprächlichkeit/ Facilitas alloquendi, Facilitas in audiendo, Audiendi lenitas, Sermonis comitas. Dreysprächig/Trilingvis,e.Vielerley Sprach können/ Varias lingvas scire, Varias lingvas callere , tenere. Der ein rauhe grobe Sprach hat/ Barbarus, Græci olim omnes alios populos Barbaros vocabant , & item Romani, qui non essent Latini. Herzlich süß Gespräch/ Nestoria facundia. Vngleichheit der Sprach/ Varietas,Diversitas lingvarum.

Sprechen/ sagen/ Dicere, Loqui,Perhibere, Fari,Facere verba. vide Reden. Sprechen/Vrtheilen /Judicare, Ferre sententiam,Dijudicare, Pronunciare,Dare suffragium. vide Vrtheil fällen. Absprechen/ aberkennen/ Abjudicare,Judidicio auferre , Judicio decernere rem esse alterius,de qua controversia est. Ansprechen/ anreden/ Alloqui,pen.corr. Affari,Appellare,Compellare , Sermonem jungere, miscere cum aliquo,Convenire aliquem. Ansprechung/Allocutio , Alloquium. Das zum ansprechen gehört/ Nuncupatorius,a, um. Ein Anspruch thun/ Manus injicere Außsprechen/herauß sagen/ Proloqui,Proferre, Eloqui, Promere, Effari, Exprimere,Enunciare,Referre,In medium proferre, Pronunciare, Vocem edere, In verba, seu vocem erumpere. Außsprechen / Vrtheil fällen/ Ferre, dicere sententiam, Causam dicere, Dirimere controversiam, Decernere de causa , vel negotio. Außsprechung/ Pronunciatio,Expressio,Eloquium. Rechte Außsprechung der Rede/ Orothopœja , pen. prod. Vngeschickte Außsprechung der Rede/ Stribligo, idem quod Solœcismus. Fürsprech/ Advocat/ Advocatus,Causæ patronus,Patronus,Causidicus. Fursprech/ der im Gericht fur den Kläger oder Verklagten dz Wort thut/ Rabula forensis, Togatus vultur, Vitiligator, Hirudo forensis, Actor fori litigiosi, Is qui in judicio causam agit , & pro Actore vel Reo verba facit. Einer der des Advocats oder Fürsprechers bedarff/ Cliens,Litigator, qui patroni operâ indiget, & utitur. Einer Stadt Fürsprecher/Syndicus. Gesprech/ Wolredenheit/ Facundia, Eloquentia. Mitgespräch/ Homelia, latinè Colloquium. Gespräch halten/ Miscere colloquia,Commutare verba. v.sup. verb. Sprechen. Versprechen/ Condicere,Fidejubere,Fidem interponere. vide Verheyssen. Versprechung/Pactio,Pactum, vide Bund. Versprechung des das gefraget oder geredet ist/ Stipulatio, onis. Stipulatus, us. Vnaußsprechlich/ Ineffabilis, e. quod nequit dici aut pronunciari. Vntersprechen/ Interpellare,Interloqvi, Interturbare, metaphor. Widersprechen / Contradicere, Reclamare, Repugnare, Refragari, Oblatrare, Obmurmurare, Obloqui, Obnunciare, Responsare. Ohn widersprechen/ Extra controversiam. Widersprechig/ Inficiabilis, e. Widersprechung/Inficiatio. Zusprechen / zuerkennen / Adjudicare , Addicere, Per judicium attribuere,assignare. Vorsprechen/ Præire verbis.

Spreiten/ Spargere. vide Sprenten.

Sprenckel/ Bruchus.

Sprengen/sprentzen/Sipare. Besprengen/ansprengen/Conspergere, Aspergere, Respergere, Inspergere, Appluere, Irrorare. Besprenget/Madidus,a,um. vide Feucht/& Naß. Einsprengen/ Insipare , vel Inspergere. Hin vnd wieder gesprengt/Sparsim, adverb. Hin vnd wieder sprengen/ Dispergere. Vmbsprengen/ Circumspergere , Widerumb sprengen / Respergere. Zersprengen/ Spargere, Dissipare. Die Ansprenger mit wolriechender Salb / Myrobrecharij. Besprengung/Besprentzung/ Aspersio, Conspersio, Respersio, Respersus, us. Sprengwasser/ Weihwasser / Aqua lustralis , Aqua benedicta, Aqua consecrata. Sich mit Weihwasser besprengen/ Aspergere se aqua benedicta, Aspergere se aqua lustra-

lustrali, & Aspergere sibi aquam lustralem, vel benedictam. Sprengwädel / oder Weyhquast/ Aspergillum. vide Weyhwasser.

Spreutzen/ vide Sprengen.

Sprewer/Kornhülsen/Acus,aceris. 3.declin. Acer,Palea,Granorum folliculi,Purgamentum frumenti. Aus Sprewer gemacht / Paleatus, a, um. Sprewerkaste/Palearium. Voll Sprewer/ Acerosus,a,um. Mit Sprewer vermischen/Acerare. Leym mit Sprewer gemischt/Aceratum lutum,Paleatum lutum. Brodt das voll Sprewer/ Panis acerosus, qualis plerumq; solet esse panis hordeaceus, avenaceus, &c.

Spreyten / Sternere. Den Tisch oder Beth spreyten/ Sternere mensam, lectum. Außspreyten/ Spargere,Dispergere,Disjicere,Disseminare, Differere, Dissipare, Propagare. Außspreyten/hin vnd wieder spreyten/vnter die Leuth bringen/ Vulgare, Divulgare, Evulgare, Prædicare, Spargere,Dispergere.v.Offenbahren. Außspreytung/ Dispersio. Außspreytung in die Gemein/ Divulgatio,Prædicatio, Deprædicatio, Evulgatio. Vberspreyten/ überstrewen/ Insternere, Supersternere,Supponere. Voneinander spreyten/ zerspreyten/ Diffundere, Dispergere, Dissipare, Disjicere. Vnterspreyten/ Substernere, Supponere.

Sprichwort / gemein Sprichwort / Proverbium, Adagium, Parœmia, Dictum,Dictum celebre,aliqua novitate insigne. Das zum Sprichwort gehört/ Proverbialis,e. Es ist ein Sprichwort/Proverbio fertur,dicitur, Adagio fertur, dicitur. Nach dem gemeinen Sprichwort/Secundùm Proverbium,vel Adagium, & absolutè,Secundùm illud , vel, Secundùm tritum illud, & subintelligitur Proverbium, vel Adagium.

Springen/hüpffen/auffspringen/Salire,Saltare,Saltitare,frequent. Assultare, Exilire, Exultare. Springung / Saltatio. Springung auff der Erden/Tripudium. Frewdig auffspringen/Exultare. Vor Frewden auffspringen/ Exultare gaudio, lætitia, Tripudiare gaudio. Entspringen/ Vrsprung haben / Oriri, Originem trahere, ducere, sumere, habere, Venire, Provenire, Promanare,Profluere,Proficisci, Scaturire, metap. Cooriri, Exoriri. Wiederumb entspringen/ Renasci. Herauß springen/Exilire,Emicare,metap. Herab springen/ Desilire, Desultare. Herfür springen/Proruere. Hintersich springẽ/Resilire, Resultare. Hinein springen/Insilire, Insultare. Vorspringen/Præsultare. Vrspringig/Originalis,e. Wenig springen/Subsilire,Subsultare. Wiederumb springen/ Resilire, Resultare. Zerspringen/ Dissilire, Disrumpi. Zuspringen/ Adsilire, Adsultare. Zumal springen/ Consilire. Springweiß/Saltim,Subsultim,adverb. Springes oder Ringesspiel/ Ludus palestræ. In die wett springen/Decertare saltu,Saltu contendere. Vber ein Graben springen/ Transilire fossas.

Springwurtz/Lathyris. Groß Springwurtz/ Titymalus,lat. Lactuca marina, & herba Lactaria. Groß Springkörner/Cataputia major.

Sprintz/ Cenchris, Tinnunculus,avis est, ex genere accipitrum.

Spritz/ vide Sprütz.

Sproß/Zweig/Germen,Surculus.vid.Zweig. Herfürsprossen/ Germinare, Vernare, Germina emittere, Progerminare, Pubere, Pubescere, metaphor. Pullulare,Pullulascere. Wieder herfür sprossen/Repullulare. Von der Wurtzel außschlagen/oder sprossen/ Pullulos emittere. Mit vielen Sprossen außschlagen wie die Stauden/ Fruticare. Außsprossung der Stauden Fruticatio. Sprossung/Germinatio,Progermi-natio. Weit herauß sprossen / Egerminare , Progerminare. Erstlich vnd vor andern sprossen/Prægerminare.

Spruch / Dictum, Pronunciatum, Enunciatum , Sententia , Pronunciatio. Spruch eines ansehenlichen glaubwürdigen Menschen/ Oraculum,Oraculum Delphicum,metaphor. Spruch der vnwidersprechlich ist/ den man zuläst/ Lemma,latin. Sumptio, vel assumptum. Außspruch/ Rechtspruch/ Sententia,Decretum, Consultum, Calculus.vid.verb.Recht. Gottes Sprüch/Oracula Dei. Höfflicher kluger Spruch/ Apophthegma. Herrlicher Spruch/ Autoritas, Sententia. Kurtzer Spruch / der eine verborgene Lehr begreifft od anzeigt/Symbolum. Steiffer Spruch/ Placitum, Dogma. Voller Spruch/ Periodus, g. fœm. Volkomner Spruch/Propositio,Clausula, Proloquium, Pronunciatum, substant.

Sprung/ Saltus,us. Vrsprung/Anfang/Origo, Ortus, us. Initium, Principium, Caput, Radix, metaph. vide etiam Anfang. Vrsprung haben/ Originem trahere,Pronasci,Oriri. v. Entspringen/& Anfangen. Anzeygung des Vrsprungs eines Wörtleins/ Etymologia,Veriloquium.

Sprütz/

Sprütz/Wasserröhr/Sipho, Siphunculus, a, um. Das Wasser sprützet/Undivomus,a,um.

Spülen / außschwencken / Colluere, Eluere, Aquis expurgare. Fast spülen/ Proluere. Köch vnter den Kriegern/ Lixæ. Außspül/ das außgespület wird/ Eluvies. Außspülig / Eluibilis, le. Vnaußspülig/ Ineluibilis, e. Gespület/ Elutus, nomen ex participio. Spülstein / Wasserstein/ darauff man spület/ Aquariolum vel Aquarium.

Spulrad / Rhombus.

Spüren/ nachspüren/ Vestigare, Investigare, Indagare, Pervestigare, lustrare vestigia. Spürhund / Odorator, Odorisequus. Dem Gespür nachbellen / Nictere, proprie canum est. Alle Winckel außspüren / In morem canis venatici omnes rimari angulos, de ijs qui curiose omnia perlustrant.

Spyren/ vide Spiren.

Staar/ Sturnus, avis genus satis notum, horum generi proprium catervatim volare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmen tendentibus, hinc Staarechtig / häuffechtig/ Sturnatim, adverb.

Stab/ Scipio, Baculus, & baculum, Bacillus, & Bacillum, dim. Virga. Stab/darin ein schwerd verborgen ist/ Dolon. Hirtenstab/Pedum, substant. Stab damit man eigen Leuth frey lasset/ Vindicta. Einen solchen Stab geben/ In libertatem aliquem vindicare. Eysen Stab der den Schatten gibt an der Sonnen Vhr/ Sciatheras, pen. prod. Gnomon. vide etiam Jacobsstab / & infra Steck.

Stabwurtz / schoßwurtz / Abrotonum, herba est. Wein von Stabwurtz/Abrotonites.

Stachel/Spitz/Stimulus, Aculeus, Spiculum, Centrum.

Stacheln/anreitzen/Stimulare, Stimulum admovere, Stimulis fodicare, Extimulare, pungere, compungere, stigare, Agitare, instigare. Wiederumb stacheln/ Repungere. Stachelung/ Treibung / Stimulatio, Extimulatio. Der da stachelt oder anreitzet/Stimulator, Extimulator. Angereitzet/gestachelt/ Stimulatus. Anreitzerinn/ Stimulatrix. Fast mit dem Stachel anreitzen/ antreiben/Instimulare, Exstimulare, perstimulare.

geStad/ Vfer des Meers / Littus, & Littus. Acta, g. f. Ægialus, proprie maris, nam Ripa est fluviorum. vide Meer. Gestad eines fluß/Brunnens/Labium. das am gestad ist/Riparius, a, um.

Staffel/ Gradus vide Träppe.

Stahl/Chalybs, genus ferri durissimi. Härter als Stahl/ Chalybe durius.

diebStahl/Furtum, Res furto ablata. Diebstahl begehen / stehlen / Furari, Furtum facere, committere, Furtim, vel furto surripere, auferre, eripere, subducere, subtrahere, Clam, furtim eripere, Bonis alienis manus inferre, Suffurari, Compilare, Adimere, Peculari, Depeculari.

Stall/Stabulum, Præsepe, & Præsepes, g. fœ. Septum. Viehstall / Mansio armenti, vel gregis. Schaffstall/ Caula, Ovile. Rinderstall/ Bubile, Bovile. Kühstall Bubile, Bovile. Pferdstall/Roßstall/Equile. Säwstall/ Schweinstall/Hara, Suile. Vogelhauß/ Vogelstall / Stabulum cortalium, vel Chortalium avium. Meststall/Saginarium. Hünerstall/Hünerhauß/Gallinarium, Ornithotrophium, pen. prod. Cors, vel Chors. Gänßstall / Chenoboscium. Entenstall / Nesotrophium, pen. prod. Geyßstall / Caprile, Caula, id. Stallknecht / Equiso, onis, Stabularius.

Stallkraut/Ononis, aliàs Acutella, vel Resta bovis, sic dicta, quod aratris infesta boves sæpe in opere sistat.

geStalt/ Figura, Facies, Forma, Filum, metaph. Habitus, Qualitas. Gestalt des Angesichts/ welche verenderet wird/ Vultus hominis. Kleine Gestalt/Formella, dim. Freye gestalt/ Liberalis forma. Erdichte Gestalt/Simulacrum, & Simulachrum, pen. prod. Außgetruckte gestalt / oder Erdichtnüß / Effictio. Gestalt geben / gestalten/ Efformare, Formam inducere, Figurare, Formare, Fingere. Wieder zu einer Gestalt bringen/ Reformare. Verendern in ein andere Gestalt / Transformare. Verenderung in ein ander gestalt Metamorphosis, Transformatio. Gestalter / Formator. Gestaltung / Formatio, Conformatio. Heßlich gestaltes Angesicht / Turpis, enormis vultus, Deformis facies, Informis conspectus. Viergestaltig/ Quadriformis, e. Fleissig gestalten/zurichten/Manu fingere. Wiederumb gestalten/Refingere. Gleich gestalten/Conformare. Vngestaltet/Personatus, a, um. Vielgestaltig/ Multiformis, e. Vngestalt/ Amorphus, Informis, Deformis, Ineffigiatus. Vngestalt machen/ Deformare. Wolgestalt in thun vnd reden/ Decorum, substant. Wolgestalt/Formosus, a, um.

 Spe-

Speciosus,a,um. Wolgestaltig / hübsch machen/ Decorare. Vnter der Gestalt/vnter einem schein/ Sub specie, Sub prætextu, Sub titulo, vide verb. Schein. Welcher gestalt / wie/ Quomodo, Qua ratione, via, methodo, Quibus conditionibus. Gestalt eines dings haben / Præbere, reddere, gerere speciem alicujus rei, Referre rem aliquam, Præ se ferre speciem rei alicujus, Repræsentare, Exprimere rem aliquam.

Stamlen/ Balbutire, Hæsitare lingua, Titubare lingua, Impedite loqui. Stamler/ Traulus, lat. Hæsitans. Stamlend/ Balbus,a,um.

Stamm / Stock / das vnterst vnd dickest theil eines Baums / Truncus, Codex, Stipes, Stirps, Sappinus, pen. prod.

Stamm / Geschlecht / Stirps, Origo, Progenies, Genus. vide Geschlecht. Von hohem stamm/ Summo loco natus, Claro genere natus, vide Adel & Edel. Die eines Stames vnd Geschlechts seynd/ Gentilis.

geStanck/ Böser Geruch/ Fœtor, Odor putidus & malus, Putor, Graveolentia, Rancor, oris. Gifftiger Gestanck / Mephitis, pen. prod. Das solchen Gestanck bringt/ Mephiticus,a,um.

Stande/ bütte/ Labrũ, Solium. Stande/ Cuppa. Stande in der Trotten / Labrum. v. Bütte.

Stand/ Wesen/ Gelegenheit/ Status, us. Conditio, Gradus, us. Ordo aliq. Locus aliq. Stand anbieten/ Offerre conditionem. Beystand/ Auxilium, Suppetiæ, plur. tant. Beystand thun/ Suppetias ferre, Opem ferre, Auxilium ferre, Manus auxiliatrices adferre. vid. Hilff/ & Helffen. Vmbstand / Circumstantia. Vmbstand der Zuhörer/ Corona, Concio. Standhafftig/ beharzlich/ Constans, Animi constantis, Immobilis, e. Stabilis, e. Firmus, a, um. Standhafftig fürnehmen/ Certum, fixum, immotum, pertinax propositum, Animus constans, obfirmatus, Sententia, Mens stabilis, immota. Standhafftig bleiben/ Constantem, immotum, immobilem manere, Stare, Constare, Perseverare, Perstare, Persistere, Obdurare. Standhafftig seyn/ beständig seyn/ Constantem esse, Nihil levitatis, inconstantiæ habere, Optime sibi constare, Constare, Non facile à seipso discedere, Haud facile mutare consilium, Haud facile susceptam opinionem abijcere, eadem in omni fortuna mente esse, Eodem animo in quovis rerum statu, seu quavis rerũ facie esse. Standhafftigkeit/ Constantia, Firmitas, stabilitas, gravitas, perseverantia, immutabilitas, Animi firmitas. Standhafftiglich/ Constanter, Firmiter, Obstinate, Stabiliter, Perseveranter. Anstand/ Fried/ Induciæ, arum. Feriæ belli, Cessatio belli. Anstand des Gerichts/ Justitium. Beständig/ v. Beständig. Verstandt/ vernunfft / Intelligentia, Ratio, Mens, Intellectus, Perceptio, Comprehensio sensus, Captus mentis, Acies, seu acumen ingenij, metaphor. Gutes verstands seyn/ Ingeniosum esse, Felici, excellenti, præclaro, sagaci, insigni, acuto, solerti, subtili ingenio esse, Acutissimam ingenij aciem habere, Egregio à natura ingenio instructum esse, Esse felici fecundoque natum ingenio, Non vulgari ingenij dexteritate clarum esse, Acri vegetoq; ingenio pollere. Grobes verstands seyn/ Obtuso esse ingenio, Tardo, hebeti, infelici esse ingenio, Minus valere, præstare, pollere ingenio, Plumbeo esse ingenio, Pistillo obtusius habere ingenium. Vbelstandt/ das sich nicht gebüret/ Indecorum, Indecens, A decoro alienum, Haudquaquam decorum, Præter decorum. Vbertreffen im verstand/ Excedere, superare captum alicujus, Esse supra captum alicujus, Positum esse supra captum alicujus. Vnverstand/ vnwissenheit/ Inscitia, Stupor, stupiditas, Infirmitas, Imprudentia. v. infra Vnverständig. Beyständer/ Suffragator, Opitulator, Advocatus. v. Hülff.

Stang/ Sudes, Fustis, Longurius, Sparus, & Sparum. Stang/ Hebel damit man etwas weget/ Vectis. Stang daran etwas herzlichs getragen wird/ Veretrum. Stang mit welcher die Schiff gehalten werden/ Trudes. Stang daran man die Roß im stall bindet/ Sudes, Vacerra. Schiffstang/ Stewerhack / Contus. Stelzenstang/ Stelzen/ Gralla.

Starck/ Baumstarck / Fortis, e. Robustus, a, um. Validus, a, um. Nervosus, a, um, Viribus ac robore præstans, Multum habens virium, Maximis viribus præditus, Habens robur, Virilis, e, Invictus, a, um. Lacertosus, a, um. Præsens, Herculeus, Herculanus, Herculeatus, a, um. Starck/ vest/ wehrhafftig/ Fortis, e. Validus, Durus, a, um. Firmus, Solidus, Infractus, a, um. Eisen starck/ Ferreus, a, um. Æneus, a, um, Adamantinus, a, um, Marpesia rupe durior. Stärcke Fortitudo, Vis, Efficacia, Valentia, Nervus, metaph.

taph. Vires, Firmitas, Firmamentum. Stärcke des Leibs/ Robur, metaphor. Sterck machen/ stärcken/ Roborare, Corroborare, Fortificare, Confirmare, Firmare, Robur & vires suggerere, suppeditare, Fortem & robustum reddere, Masculare, Commasculare, metaphor. Starck seyn/ Valere, Vigere. Starck seyn / stärck haben/ Fortem, robustum, validum esse, Præstare robore, Valere viribus, robore, viribus præditum esse, Paratum esse. Starck / Pugilice, adverb. Fortiter. Valide, Firmiter. Fast starck seyn/ Evalere & Evalescere. Widerumb erstärcken von der Kranckheit/ Revalere à morbo, Revalescere & Relanguere. Stärck vberkommen/ Invalere, Invalescere, Vires, robur acquirere. An stärcke vbertreffen/ Prævalere, Viribus præpollere, præstare, prævalere. Die Kräffte stärcken/ Instaurare vires. Sein stärck versuchen/ Periclitari vires suas, Periculum facere virium suarum, Periclitari de viribus suis. Starck bist du für allen andern / Tam firmus es, tam validus, fortis es, quam qui maximè. Nemo tibi viribus superior est, Superiorem viribus habes neminem.

Stahr / vide Staar.

Starren/ verstarren/ Rigere, Dirigere, Obrigere, metaph. Anheben zu starren/ Obrigescere. Starrig/ Obstinatus, a, um. Rigidus, a, um. metaph. Starrig/ Obstinatè, Rigidè, adverb. Starr des Halses/ oder krümme auff eine seite/ Tetanus gen. masc. Starthalsig / Tetanicus, Obstipus. Starrigkeit/ Obstinatio, Rigiditas. Verstarrung Rigor. Erstarren/ Vor grossem schrecken starren/ Stupere, Obstupere, Obstupescere, Animo percelli, consternari. v. etiam verb. Schrecken. Erstarret/ sehr erschrocken / Stupidus, a, um. Stupefactus, a, um. Consternatus, a, um. Perculsus, a, um. Erstarrung/ Stupor, Stupefactio, Consternatio, Perturbatio mentis, animi.

Stat/ steiff/ vest/ Firmus, a, um. Fixus, a, um. Stabilis, e. vide supra Standhafftig/ ver. Stand. Vnstatt/ wanckelmütig/ Inconstans, Instabilis, e/ Vagus, a, um. vide Wanckelbar/ Stätig aneinander/ Assiduus, a, um. Perpetuus, a, um. Continuus, a, um, Perennis, e. Non intermissus, a, um, Nicht stats / Velitatim, idem quod Saltuatim. adverb. Stäts/ jmmer/ Assiduè, continuè, continenter, Sine intermissione, Citra intermissionem, Nullo temporis puncto intermisso, Perpetuò, Nocte dieque, Noctes diesque, Identidem, Assiduò. Bestätigen/ für gewiß sagen/ Asserere, Affirmare, Confirmare, Asseverare, Testari, Attestari, Ratum facere, habere, Contestari, Ratificare, Stabilire. Wol bestätigen/ Obfirmare, vel Offirmare. Zur Erden bestatten/ Justa facere, vel justa peragere. vide Leich. Bestättgung/ Assertio, Confirmatio, Affirmatio, Asseveratio, Contestatio, Testimonium. Stätiglich/ Immobiliter, Fixe.

Stadt / ein Stadt / Polis, lat. Urbs, Civitas, abusivè, Oppidum, Opidum, & fortè melius. Stadt/ bürgerschafft/ Civitas. Gemaurte Stadt/ Urbs, urbicula, dim. Fleck/ gemaurtes Städlein/ Castellum, Opidulum, dim. Stadt/ die sein eigen Stadrecht hat/ Municipium, quasi vicus major, & oppidi æmulus. Das zu solchen Städten gehört/ Municipalis, e. Das Stadt oder Dorffrecht Jus municipale. Von Stadt zur Stadt/ Paleopolis. Newstadt / Neapolis. Eine Hauptstadt / Metropolis. Das auß- oder von einer Hauptstadt ist/ Metropolitanus, a, um. Ein Hauptkirch in einer Stadt / Metropolitana Ecclesia. Handelstadt / Gewerbstadt / Emporium. Vorstadt/ Suburbium. Ein Stadt welche auß mangel der Einwohner mit newem wird besetzt / oder wann Volck an ein ander ort zu wohnen geschickt wird / vmb ein new Stadt zu bawen/ Colonia, urbs quæ ob indigenarum inopiam novis incolis impletur, aut aliunde deportatis oppidanis, nova extruitur. Talis Colonia Agrippina, vnde nomen etiam invenit. Das zur Stadt gehört/ Urbanus, a, um. Stadthalter eines Freyherrn / oder obersten Hauptmanns im Krieg/ oder Fürsten / Legatus, Vicarius. Stadtknecht / Viator, Apparitor, vide Büttel. Stadtknecht bey den Römern/ Accensus. Städtlich/ Urbanus, a, um. Urbicus, a, ū. Politicus, a, um. Civilis, e. Städtlicherweiß/ Civiliter, adv. Städtligkeit/ Politia. pen. prod. Stadt Jnwohner/ Civis, Oppidanus, & Opidanus. Stadtsitte oder Zucht / Civilitas, Urbanitas. Stattschreiber/ Cantzler/ Archigrammateus. Stadtrecht/ Jus civile. StadtRegiment/ Politia, pen. prod. Stadt mit Krieg beleydigen/ Quatere oppida bello. Ein Stadt plündern/ Diripere urbem.

werck Statt/ vide infra Werckstatt. An eines statt kommen / Succedere in locum alicujus. In locum alicujus sufficí. Nicht von statt gehen /

 Non

Non ſuccedere, Frigere, de opere dicitur. Die Gerichten gehen nicht von ſtatt / Judicia frigent, languent. Das Werck gehet von ſtatt/ Opus fervet. Statt geben/ weichen/ Cedere. Den böſen begierden muß man kein ſtatt gebē/ Affectibus non oportet dare locum, cupiditatibus non cedendum, Affectibus nequaquam eſt indulgendum.

erStatten / Einbringen / Compenſare, Exæquare, Sarcire, Reſarcire, Rependere, Retribuere, Penſare, Reponere, Explere. Erſtattung/ Wiedergeltung/ Compenſatio, Retributio. Geſtatten/ zulaſſen / Concedere, Permittere, Sinere, Pati, Admittere, vide zulaſſen.

Statzen/ vide Stamlen.

Staub/ Pulvis, Pulviſculus, dim. Terra minuta & arida. zu Staub werden/ Pulveſcere, In pulverem redigi, reverti. Staubechtig/ Pulvereus, a, um. Pulverulentus, a, um. Ohn einigen Staub zu machen / Ohn arbeit/ Citra pulveris jactum, vel tactum, proverb. Zu Staub machen Pulverare, In pulverem redigere. Staubhaar/ Lanugo.

Staude/ ſtrauch/ Frutex. Ort da viel Stauden ſtehen/ Frutetum, Fruticetum, Virgultum, Locus fruticibus conſitus. Weiche Staud/ Vimen. Das von weichen ſtauden iſt / Vimineus, a, um. Staub/ Stab der viel Gleych oder Knoden hat/ darauß man Stecken oder Ruten machet/ Ferula. Das von abgehawen Geſtäuden iſt / Sarmenticius, a, um. Voll Geſtäude / Fruticoſus, a, um. Frutetoſus, a, um. Geſtauden/ Eruticeſcere. Außſproſſung der Stauden/ Fruticatio.

Stäupen/ mit Ruthen ſtreichen/ Virgis caſtigare, Corripere virgis, Ferulis cædere, Virgis in aliquem animadvertere.

Stechen / oder Grimmen der obern Eingeweyd/ Cardiaca, & Cardia.

Stechen / ein ſtich geben / Pungere, Cuſpide vel aculeo ictum inferre, Fodere, Lancinare, Confodere, Figere, ut Figere aprū. Außſtechen/ Graben/ Cælare, Sculpere, Expungere. beſtechen mit Geſchenck/ Corrumpere largitionibus, Corrumpere pecunijs, muneribus, delinire pretio, Pretio labefactare, ſolicitare, Pecunia tentare, oppugnare. Beſtechung mit Gaben/ Dorodocia, Corruptio muneribus facta, Largitio. Durchſtechen/ Perfodere, Transfodere, Traijcere, Exenterare, Transfigere, Transforare, Tranſuere, Tranſadigere. Gäntzlich ſtechen/ Compungere. Wiederumb ſtechen/ Repungere. Erſtechen/ Confodere, Transfodere, Pugione interficere, conficere. Verſtechen/ Wahr vmb Wahr geben/ Mutare merces, Commutare merces, Merces merc. ib. permutare. Stechdegen/ Pugio, onis. Stecheyſen/ Meyſſel/ Grabſtückel/ Cælum. Stechmeſſer/ Schlachtmeſſer/ Clunaclum, vide Stecken.

Steck/ Stab/ Baculus, Scipio, Bacillus, dim. Fuſti, Stipes. ſteck darauff man ſich ſteuret/ Gralla Zaunſteck/ Palus, Sudes, Vallus. Rebſteck/ Pedamen, Pedamentum, vitis, Adminiculū, Ridica, Statumen. Hirtenſteck/ Pedū, Baculus paſtoralis.

Stecken/ Stechen/ Figere, Pangere, Depangere. Verſtecken/ Præfocare, Suffocare, Necare, Enecare. v. infra Würgen. Erſteckung/ Præfocatio, Suffocatio. Hinabſtecken/ Defigere. Fürſtecken/ Præfigere. Hineinſtecken / Infigere. Vmbſtecken/ Circumpangere. Vnterſtecken/ Suffigere. Wiederumb ſtecken/ Repangere. Zumal ſtecken/ Configere. Geſteckt ſeyn/ Jm Kaat ſtecken/ Hærere in luto, vel ſalebra. Schwerd in die Scheide ſtecken/ Recondere enſem in vaginam, Condere, Reponere gladium in vaginam. Einem das Schwerd biß an Knopff in Leib ſtecken / Capulo tenus abdere enſem. Virgil. vide etiam Stechen.

anStecken/ vergifften/ Inficere, Vitiare, Corrumpere, Contagione contaminare, vid. Gifft.

Stege/ Stäge/ Scala, Anabathræ, pen. prod. Ein Steg/ Ponticulus. Steggriff/ Stegbügel am Sattel/ Stapedes. Krumme Steg/ Cochlea.

Stehen/ Stare, Conſiſtere, Pedibus niti. Abſtehen/ Ceſſare, Deſinere. Abſtehen vom Gerichtshandel/ Haſtam abjicere, metaphor. Aufſtehen/ Surgere, Exurgere. Einem zu Ehren auffſtehen/ Aſſurgere. Aufferſtehung/ Reſurrectio. Feſt der Aufferſtehung Chriſti / Feſtum Reſurrectionis Chriſti, Celebritas Chriſti reſurgentis. Aus dem Beth auffſtehen / Surgere, exſurgere è lecto, E ſtrato ſurgere, reſurgere, Sublevare ſe è lecto, Corripere ſe è lecto vel plumis, Nidulum deſerere, metaph. Anſtehen laſſen ein zeitlang/ Intermittere. Die ſtudirung ein zeitlang ſtehen laſſen/ Studiorum uſum, vel conſvetudinem aliquamdiu intermittere. Die Studirung gantz ſtehen laſſen/ Studiorum uſum prorſus intermittere, Studijs, vel Muſis nuntium remittere. Beſtehen/ Stare, Conſiſtere, Conſtare, Conſtitutum, poſitum, locatum eſſe, Subſiſtere. Beſtehung/ Subſtan-

stantia, Subsistentia. Beharrlich stehen / Persistere, Perstare, Obdurare. Bequem zu stehen/ Statuarius,a,um. Beystehen/ Adstare. beystehen/ zu hülff kommen/ Adesse alicui, Præstò esse, Succurrere, Subvenire, Subsidio venire, Manus adferre socias, auxiliares, Suppetias ire. v. Helffen. Beystehen/ Consentire. vide. Zustimmen. Der Warheit beystehen/ Veritatem propugnare, Verum totis viribus tueri, Agere pro veritate, Patrocinium veritatis suscipere, Veritati subscribere, astipulari, suffragari. Darvon stehen/ Absistere, Desistere. Entstehen/ Existere. vide etiam supra Entspringen. Es stehet bey dir. In tua manu, potestate est, In te situm est. Copia, facultas, potestas est tibi, Tibi integrum est, In tuo arbitrio est, Tui arbitrij est. Etwas unterstehen/ Studere quid, aliquam rem. Es bestehet/ Constat, ut: Homo constat anima & corpore. Fast stehen/ Adstare. Fürstehen/ verwalten/ Præesse, Præsidere, Præpositum esse, Præfectum esse. Fürsteher/ Pfleger/ Præfectus, Præses, Præpositus. Gestehen/ Fateri, Non diffiteri, Non inficiari, Non ire inficias. Hierauff bestehet der gantze Handel/ In hoc summa totius negotij consistit, Cardo totius negotij in hoc vertitur, Ex hoc omnia pendent, Hoc est caput rei, Tota res in hoc agitur. Offt still stehen/ Restare. Orth da Schiffe stehen/ Statio. v. Schiff. Still stehen/ Stare, Subsistere, Sistere gradum, pedem, Premere vestigia, Quiescere, Requiescere, Pausare. Stillstand von der Arbeit/ Ocium, Cessatio ab opere. vide Ruh. Stracks still stehen/ Hærere in vestigio. Verstehen / Intelligere, Cognoscere, Sentire, Capere, Percipere, Mente complecti, Comprehendere, Perspicere, Animadvertere. vid. etiam Mercken. Umbher stehen / Circumstare, In circuitu, per circuitum stare, Circumsistere, Circumdare. Unterstehen/ Conari, Moliri, Niti, Eniti, Tentare, Experiri, Audere, Aggredi. Unterstehung/ Conatus, Conamen, Molitio, Nisus, Machinatio, Aggressio, Ausus, Tentatio. Viel gestehen/ Magno stare. vide Theur. Von ihm selbs bestehen/ Subsistere. Vorstehen/ Prostare, Extare. Widerstehen/ zu wider seyn/ Obsistere, refragari, Obstare, Obstrigilare, Resistere, Adversari, Repugnare. Wider auffstehen/ Resurgere, Sese erigere. Wolstehen/ Decere, Condecere. Wol stehen/ gut seyn / Benè esse, Benè habere, Optimè esse, Optimo in statu esse, Res salva, integra, incolumis est, Res facili cursu procedit, Benè est rebus. Zustehen/ Das stehet der Tugend zu/ Hoc virtutis est, Pertinet ad virtutem, A virtute pendet, In virtute situm est. Zumal auffstehen/ Consurgere. Die Red gestehet oder bleibt im Halß stecken/ Vox faucibus hæret. Die fleissige Studenten bestehen wol in dem Examen / Studiosi industrij pulcerrimè in examine stant, pro subsistunt. Ubel stehen/ Malè habere. Dahinten stehen/ Remanere. Still stehen / Stagnare, cùm de aquis dicitur.

Steiff/ vest/ Firmus, Fixus, a, um. Ratus, Solidus, a, um. vide Bestendig. Steiffe/ Firmitas, Firmitudo. Steiffe des Gemüths/ Obstinatio. Steiffiglich/ Firmè, Firmiter, Sanctè, Obstinatè. Steiff machen / Stabilire, Sancire, Ratum facere, Ratificare.

Steigen/ Scandere, Inscendere. Auffsteigen/ Ascendere, Erepere, Conscendere, Inscendere, In altum ingredi. Auff einen Baum steigen/ Inscendere arborem. Auff ein Pferd steigen/ Conscendere, Inscendere equum. Absteigen/ Descendere. Ubersteigen/ Transcendere, Transgredi. Zumal steigen/ Conscendere. Steigig/ Scansilis, e. Steigung/ Scansio. Absteigung/ Descensio, Descensus, us. Auffsteigung/ Ascensio, Ascensus, us.

Steigen/ gantzen/ vide Steygen.

Stein/ Lapis. vide Steyn.

Stelen / Furari, Furtum facere, Subducere, Subtrahere, Convasare, Surripere. v. sup. Dieb/ & Diebstal begehen. Heimlich stelen/ Sublegere. Von dem StadtSchatz stelen/ Peculari, Depeculari. Mit stelen sich begehen/ Vecticulariam vitam agere, Rapto, Ex rapto vivere. Stelig/ diebisch/ Furax, acis. vide Diebisch.

Stellen/ setzen/ Sistere, Ponere, Locare, Collocare, Statuere, Constituere. Stellen jrgend nach/ Venari, metaph. ut: Venari occasionem. Mit grosser Anmutung nach einem Ding stellen/ Affectare, Inhiare alicui rei. Listig nachstellen/ Captare. Stellen nach Einigkeit / Studere concordiæ. Der Andacht und Gelehrtigkeit zugleich nachstellen / Pietati juxta ac liberalibus artibus studere. Nach Gelt und Gut stellen / Rei servire, Opibus ihhiare. Abstellen/ Abrogare, Abolere, Tollere, Irritum facere, Rescindere. Anstellen/ Constituere, Instituere, Struere, Parare, Moliri, Machinari, Fabricare & Fabricari. Der Betrug

trug anstellet/DoliFabricator,machinator,Fraudis architectus. Außstellen/Collocare. Bestellen/ vide Verordnen/ & Zu Wegen bringen. Bestellung/Redemptio. Darstellen/herfürstellen/Proponere, Ante oculos ponere, Ob oculos ponere, collocare, statuere. Darstellen / fürhalten/ Ob oculos ponere, Subjicere oculis, Offerre, Proferre, Præsentare, Repræsentare, Re præsenti aliquid exhibere, Præsentem sistere, Exhibere, Ostendere. Den Gästen fürstellen/ Apponere convivis. Hinderlistig nachstellen/ Insidiari, Tendere insidias, Moliri insidias, Petere, absolutè, Venari, metaph. Insidias parare, ponere, facere, Insidias struere, Insidijs petere, Circumvenire insidijs, Periculum intendere, vel intentare. Nachstellung/Insidiæ, arum, Furta, plu.nu. tant. Nachsteller eines Erbs/Captator, Hæredipeta. Herzu stellen/Apponere, Adjungere. Umbstellen / Circumponere. Wieder stellen / wieder geben/ Restituere, Reddere, Redhibere, v. Wiedergeben. Zustellen/Dare. vid. Geben. Stellung/ Setzung/ Positio, Locatio, Positura, Positus, us. Stelle/Statio. Schiffstelle/Statio navium.

Steltze/Gralla, pertica lignea qua altius à terra gradimur. Steltzengang/Grallatorius gradus. Der auff Steltzen gehet/ Grallator.

Stempffen/Metall stempffen/Flare, Metallum flare. vide Schmeltzen. Gestempfft Gelt/ Flata pecunia, vel moneta.

Stendelwurtz/Ragwürtz/Satyrion, herba est, folijs lilij rubri, vulgus Testiculum sacerdotis appellat.

beStendig/ Standhafftig/ Constans, Firmus, Fixus, a, um. Stabilis, e. Pertinax, Multum firmamenti, & virium habens, Gravis, e. metaph. qui nunquam ulla vi labefactari potest, Fidus, proprius, a, um. aliqu. Bestendig Ding/ Substantia. Bestendig von jhm selbs / Substantivus, a, um. Bestendig seyn/Stare, Constare, Manere, Perdurare, Obdurare. vide Bestehen. Bestendig bleiben/Constare. Bestendiges Gemüths/ Æquanimis, e. Bestendig machen/Stabilire, Confirmare, Constabilire. Bestendigkeit/Stabilitas, Firmitas, Firmitudo. Bestendigkeit der Wort in Verheyssung/Fides. Unbestendig/Inconstans, Asystaton, Mobilis, e. Levis, e. Fluxus, a, um. Lubricus, a, um. Euripus, metaph. Caducus, Infidus, a, um. Unbestendig in der Rede/ Bilingvis. Unbestendig seyn/ Vacillare, metaphor. Titubare, Duabus sellis sedere, Proverb. Unbestendiger Mensch/ Homo levis, inconstans, Homo versatilis, Homo omnium horarum, Homo versipellis, Vento levior, Aëre inanior, Vertumno instabilior, Homo Euripus. Unbestendigkeit/ Inconstantia, Levitas, Vanitas, Lubricitas, Volubilitas, Instabilitas, Animi fluctuatio. Gestendig/bekandlich/ Confitens, Confessus, a, um. Agnoscens, Fassus, a, um. Verstendig/Intelligens, Ingeniosus, a, um. Sapiens, Prudens, Sagaci, acri, solerti ingenio præditus. v. Klug. Unverstendig / unerfahren/ Rudis, e. Ignarus, Inscius, a, um. Impolitus, a, um. vid. Ungelehrt. Unverstendig/eines groben Verstands/ Hebes, Stupidus, Obtusus, a, um. Expers judicij, Brutus, metaphor. Unverstendlich/ dunckel/ Obscurus, a, um. Non apertus, Involutus, Intricatus, a, um. vide etiam supra verbo Stand. Verstendigen / vide Wissen. Verstendlich/ Sub intelligentiam cadens, intellectum & captum non superans, Non positum extra captum..

fürStender/Demarchus, lat. Princeps populi, Dux, Summus præses.

Stengel am Kraut / Caulis, Cauliculus, dim. Der erst Stengel des Krauts/Prototomus, pen. corr. Zum Stengel werden/ Caulescere.

Sterben/ verscheiden/ Mori, Emori, Decedere, Mortem cum vita commutare, Agere animam, Efflare animam, E vita abire, cedere, decedere, Vita excedere, Obire, Obire diem, Obire mortem, Occumbere, Occidere, Morti occumbere, Expirare, Vitam deponere, Fundere animam, Perire, Cedere fato, Naturæ cedere, Migrare ex vita, Oppetere mortem, Ire sub umbras, Obire supremum diem vitæ, Ultimum, supremum obire diem, Inter vivos esse desinere, Vivis eximi, E medio concedere, E vivis excedere, Inter homines esse desinere, Hujus lucis usuram amittere, Morte extingui, Fato, morte rapi, Rebus humanis eximi. Mit sterben/ Commori. Gäntzlich sterben/ Demori, Emori, Intermori. Vor sterben / Præmori. Willig sterben/ Vita cedere. Sich zum Tod ergeben für sein Vaterland/ Devovere se pro patria. Alle Menschen müssen sterben/ Omnibus moriendum est, Mors omnibus definita, Omnia morti sunt subjecta, obnoxia, exposita, Mortem omnibus natura proposuit, Omnibus calcanda est via lethi, Ho-

rat. Das Absterben/ tödtlicher Abgang/ Obitus, us. Mors, Interitus, us. Occasus, us. vide Todt. Des gähen Tods sterben/Subita, repentina morte perire, extingvi, abripi, interimi. Für Hertzeleyd sterben/ Dolore tabescere, Ægritudine, solicitudine, animi dolore contabescere, confici, extingvi, In der Schlacht sterben / In acie occumbere, In pugna, prælio, conflictu cadere, mortem oppetere. Sterblich/ Mortalis, Morti obnoxius, subjectus, Caducus, a, um. Sterbligkeit/Mortalitas, Mortalis vitæ conditio, Naturæ communis fragilitas. Sterbend/ Moribundus, a, um. Vnsterblich/ Immortalis, e. Morti non obnoxius, subjectus, a, um. Ambrosius, Athanatos. Vnsterbligkeit/ Immortalitas, Perpetuitas, Immortalis vitæ conditio, Memoria æternitatis, Memoria hominum sempiterna.

Stercke/ Fortitudo, Vis, Efficacia, v. Starck.

Stern/Stella, Asteriscus, dim. Gestirn/Sidus, Astrum, Lumina, Fulgor, Luces, Flammæ cœli, per metaph. Abendstern / Hesperus, Vesperus, Vesper, Vesperugo, Stella vespertina, Venus, seu Stella Veneris. Morgenstern/Lucifer, Stella Veneris, Bosphorus, Jubar pro Lucifero, quod in modum jubarum radios diffundat, solis ortum præveniens. HundsStern/ Canicula, Sirius. Sibengestirn/Peiades, Vergiliæ. Das Sternen hat/Stellatus, a, um. Sternenseher / in der Sternkunst erfahren/ Astronomus, Astrologus, effectus siderum prædicens.

Stern im Aug/ Glaucoma, atis. legitur etiam Glaucoma, æ. vitium est humoris ejus in oculo, qui crystallinus dicitur.

Sternenkraut/Boboniũ, Alibium, Ingvinalis, (vel Stellaria.

Steth/vest/v. Stät.

Stewer/Zinß/Tributum, Vectigal. vid. etiam Schatzung. Das Stewer oder Tribut gibt/Zinßbar/Stipendiarius, a, um. Tributarius, a, um. Vectigalis, e. Stewr/ Dienst/ Adminiculum. vide Hülff. Stewren/Adminiculari. v. Helffen. Sich stewren/Subniti. Anstewren/Inniti. Stewrruder/ Clavus. vide Ruder. Heimstewr/Mitgifft/ Dos. Das zu der Heimstewr gehört/Dotalis, e. Heimstewr geben/ oder außstewren/ Dotare. Vnaußgestewret/ Indotata. Ein Fraw die außgestewret ist/ Dotata mulier.

Stengen/steigern/Licitari. Versteigern/ Auctionari, Auctionem facere. Stengerung/Vergantung/Auctus, us. Auctio. v. latius Ganten.

Steyn/Lithos, lat. Lapis, Lapillus, dim. Das zu den Steynen gehört/Lapidosus, a, um. Steynecht/Lapidosus, a, um. Saxosus, a, um. Scrupeus, a, um. Das von Steynen ist / steinin/ Lapideus, a, um. Saxeus, a, um. Harter Steyn/ Steynfelß/ Petra, Saxum, Saxulum, dim. Schiefferstein/Saxum scissile. Kißlingsteyn/Silex. Fewr aus einem Kißlingsteyn schlagen / Elicere ignem è silice. Mit Kißlingstein pflastet/ Silicare. Mit Kißlingsteyn gepflastert / Silicatus, a, um. Fewersteyn/ Pyrites, Lapis vivus. Wetzsteyn/ Schleiffsteyn/ Cos. Grabsteyn/ Lapis sepulchralis. Marmelsteyn/Marmor, Lapis Parius. Mühlstein/Molaris lapis. Adlersteyn/Aëtites. Blutsteyn/Hæmatites. Schwalbensteyn/Chelidonia. KleinSteynlein das einem in die Schuch fällt/ Scrupus, Scrupulus, dim. Probirsteyn/ Heraclius lapis, Lydius lapis, Index, Coticula, lapis quo auri argentique experimentum fit. Topffsteyn/Tuchsteyn/Reibsteyn/Porus, primalonga, Tophus. Donnersteyn/ Ceraunius lapis, Fulmineus lapis, qui à fulmine distringitur. Schmergel/Steyn damit man Glaß schneidet/ Smiris. Segelsteyn/ der Eysen an sich ziehet/Magnes, Siderites Plinio, quod ferrum attrahat. Augsteyn/ Succinum, Electrum, Glessum, Glastum, Lacrymæ filiarum solis, nam accensum deflagrat. Marcksteyn/Limes. v. Marckstein. Steynkolen/ Lithanthrates, Lapides carbonarij, Carbones saxei, Carbones fossitij, Terra pharmacitis, vel Ampelitis. Badsteyn/ Bimßsteyn/Pumex, Lapis cavernosus, Lapis bibulus. Wasser in einem Bimßstein suchen / In pumice aquam quærere, E pumice aquam elicere, de re frustranea, & absurda. Ein Bimßsteyn solt eher Wasser geben / als dieser einen Heller/ Citius è pumice aquam elicies, quàm ex hoc homuncione obolum, Proverb. de avaris. Reissende Steyn/ Kißlingsteyn im Menschen/Calculus, Lithiasis. Der den reissenden Steyn hat/ Calculosus, a, um. Rauher Sandsteyn/Tophus. Schopsteyn zu Mawren / Cæmentum. Wassersteyn/ Spülsteyn/oder ein Orth da man das Gespül hinschuttet/ Aquarium, Aquariolum. Zum Steyn werden/ Lapidescere. Steynhawer / Steinmetzer/Lapicida, Latomus, Faber lapidarius, Lithurgus. Steyngrub / Steinbruch/ Lapicidina, Lapicædina, Saxifodina, Latomia, Latumia, idẽ. Steynbruch/ oder sonst dergleichen Orth/ da die

Knecht/

Knecht gebunden arbeiten/ Ergaſtulum. Steyn-leym / damit man die Steyn zuſammen leymet/ Lithocolla. Steynpflaſter/Lithoſtrotus,vel Lithoſtrotum, pen. prod. Steynigen/Obruere lapidibus, Lapidibus cædere, Necare lapidibus, Lapides in aliquem jacere, Lapidare.

Steyn am Anger / Sabaria, in Pannonia prima, quæ nunc Auſtria.

Steynbrech / Callitrichon, Capillus Veneris, herba, quæ alio nomine Potyrrichon dicitur.

Steynbock/ Capricornus, Ægoceros, ſignum cœleſte eſt.

Steynfarn/Scolopendra vel Scolopendrum, aliàs Calcifraga.

weiß Steynbrech/ Lithoſpermon, Milium ſolis, herba eſt.

Stichsweiß/ Punctim, adv. Stichs vnd hiebs weiß/ Punctim & cæſim, adverb. Sticher/ vide Stechdegen.

Sticken mit Gold auff Seiden / Pingere acu. Mit der Nadel sticken/ Plumare. Ein Sticker/ Plumarius. Seidenſticker/v. Seidenſticker.

Stickwurtz/Vitis alba, Bryonia, herba eſt, alio nomine Philotrum dicta.

Stiefftochter/ Privigna. Stieffvatter/ Vitricus. Stieffmutter/Noverca. vide Mutter.

Stiel an Oepffeln oder Birn/ Petiolus, & Peditinus, diminutivum eſt à pede, & ſignificat pediculum ex quo fructus pendet.

Stier / Juvencus. HerdStier / Initor bos. Stier der nicht verſchnitten iſt/Taurus. Das von einem Stier iſt/ Taurinus, a, um. v. Ochs.

Stifel/ Ocrea. Geſtifelt/ Ocreatus, a, um. Kriegsſtifel/Hoß/Caliga, penult. corr. Caligula, dimin. Geſtifelt/gehoſet/ Caligatus, a, um. Das zu Kriegsſtifeln gehört/ Caligaris, e. Caligarius, a, um.

anStifften/ anrichten / Inſtituere, Inſtruere, Parare, Adornare, Architectari, Fabricare, & Fabricari, Machinari, Moliri. vide Anſtellen. Anſtiffter/Anfänger/ Author, Machinator, Fabricator, Architectus, Svaſor, Impulſor, Monitor, Hortator.

Stieg/ Gradus, us. Krumme Stieg/ Windeltrapp/Cochlea.

Still/ ruhig/ Tranquillus, a, um. Sedatus, a, um. Placidus, a, um. Omni perturbatione carens, Quietus, a, um. Stillſchweigend/ Tacitus, Taciturnus, a, um, Still ruhig Orth/ Seceſſus, us. Stille/ Tranquillitas. Höchſte ſtille des Meers/ Malacia. Das Stillſchweigen/ Silentium, Taciturnitas. Stillhaltung im Geſang / Diapſalma. Stillſtand/Ceſſatio, onis. v. Muß/& Ruh. Still/ friedlich/ Pacatè, adverb. v. Friedlich/ & Ruhig. Stillen/ſtill machen/ Sedare, Placare, Tranquillum & placatũ reddere, Siſtere, Cohibere, Inhibere, compeſcere, mollire, mollificare. Dz Blut ſtillen/ Siſtere ſangvinem, Supprimere, inhibere cruorem, ſangvinem. Die Auffruhr ſtillen/ Sedare ſeditionem. Zugleich ſtillen / Complacare. Stillſchweigen / Silere, Tacere, Conſileſcere, Conticere, Sileſcere. v. Schweigen. Geſtillung/ Sedatio, nois. Stillſchweigen wil ich daſſelbige/ Non faciam ut dicam, Tacitus prætermittam, præteribo, Tacebo, Silebo, Silentio involvam.

Stimlen/ Truncare, Detruncare. v. Stümlen.

Stimm/ Thon/ Phthonus, latin. Sonus, Hinc, Ein zweyfaltiger Thon/ zween ſtumme Buchſtaben/ Diphthongus. Vox, Sonitus. Wahl/ Stimm/ Suffragium, Punctum, metaph. Calculus, metap. Alle haben jhm die Stimm geben/ Omnium puncta tulit, Omnium calculos tulit. Stimmig/ Vocalis, e. Liebliche Stimm/ Mollis ſonus, Euphonia. Stimmelehrer / wie man ſie mäſſigen ſoll/ Phthoniſcus. Die Stimmende Buchſtaben/ Vocales. Das ſiben Stimmen hat/ Heptaphonon. Die Stim̃ klein machen/ Deducere vocem. Die Stimm verhalten / Premere vocem, Comprimere vocem. Beſtimmig/ endlich/ Finitivus, a, um. Vnbeſtimmig/ vnendlich/ Infinitivus, a, um. Beſtimmen/ bezilen / Determinare, Ordinare, Condicere, Conſtituere, Præfinire, Inſtituere, Decernere, Deſtinare, Definire. Beſtim̃ter Tag/ Conſtituta dies, vulgò Præfixa. Mitſtimmig/ Homophonus, pen. prod. Conſentaneus, a, um. Vbelſtimmig / Abſonus, a, um. Wolgeſtimmet/ Sonorus, Argutus. Zuſammenſtimmung/ Concentus, Aſſenſus, us. Conſonantia, Harmonia, Symphonia. Miteinander übereinſtimmen/ Conſentire, Congruere, Convenire, Idem ſentire, Unius & ejusdem eſſe ſententiæ, In eadem voluntate & opinione eſſe, Non diſſentire. Nicht miteinander übereinſtimmen/ Diſſentire, Diſcrepare, Diſcordare, Non idem ſentire, Diverſum ſentire, Non eſſe unius & ejusdem ſententiæ, opinionis, voluntatis, Opinione diſſentire. Tag/ Zeit oder Stund beſtimmen / Diem dicere, conſtituere,

stituere, Tempus, horam definire, determinare, præfinire. Zustimmen / einer meinung seyn / Assentire, vel Assentiri alicui, Ire in sententiam alicujus, Stare cum aliquo, Stare ab aliquo, Una sentire, Convenire inter aliquos, Conspirare cum aliquo, Sequi sententiam alicujus, Subscribere alicujus sententiæ, Accinere, Pedibus ire in sententiam alicujus, Adstipulari, Adijcere calculum. Zusammen stimmen / Consonare, Adsonare, Concentum efficere, Concordare, Convenire. Zusammenstimmung / Einhelligkeit / Concentus, Symphonia, Harmonia, Vocum consensus. Die stimm schnelliglich bewegen im Gesang / Vibrissare.

Stincken / Fœtere, Rancere, Malè olere, Ingratum & malum odorem spargere, Mali odoris esse, Putere. Entgegen stincken / Obolere. Stincken von Knoblauch / Olere allium. Anheben zu stincken / Putefieri. Stinckend / stinckig / Fœtidus, a, um, Putidus, a, um. Putidiusculus, a, um. dim. Ingrati seu mali odoris, Male olens, Rancidus, Rancidulus, Mephiticus, a, um. Stinckend Wasser in den Schiffen / Nausea. Stinckend Fleisch / Rancida caro. Stinckend Geissen / Olidæ capræ. vide Garstig / & Schimmel.

Stirn / Frons, frontis. Der eine breite Stirn hat / Fronto, onis. Großstirnig / Frontosus, a, um. Zweystirnig / Bifrons. Stirngeräd / Frontale. Stirn rümpffen / Corrugare, Caperare frontem, Contrahere frontem. Stirnen zusammen stossen wie die Schaaf / Coniscare. Die Stirn außbreiten / Explicare frontem, Exporrigere frontem, id est, Lætitiam ostendere. Der kein Stirn hat / Effrons, Hinc, Effrictæ frontis homo, & fronte carens, pro impudente sumitur.

geStirn / Astrum, Sidus, melius cum i quàm y. Gestirnet / Sidereus, a, um. Das dem Gestirn zugehört / Sideralis, e. vide etiam Stern.

erStochen mit einem Spieß / Lanceatus, a, um, Lancea transfossus, a, um. vide Stechen. Gestochen Werckstück / Toreuma.

Stock / Block / Stipes, Caudex cum frondibus, Truncus sine ramis & frondibus. Verstocken / verherten / Indurare, Obdurare, Durum, obstinatum reddere. Stock / Gefencknuß der Kriegsknecht / Catasta. vide Leibshafft.

Stockfisch / Salpa, Asellus arefactus. Beystohn / vide verb. Stehen.

geStohlen / Furtivus, a, um. Abgestohlne Zeit / Succisivum, vel Subsecivum tempus.

Stoltz / Hoffertig / Arrogans, Gloriabundus, a, um, Tumidus, a, um, metaph. Elatus, a, um. Turgidus, a, um, metaph. Stoltz / Hochmuth / Elatio. Stoltz seyn / Tumere, Intumere, Intumescere, Tumescere, Extumescere, Erigere cristas, Ampullari, Sibi placere. Stoltz werden / Sumere spiritus, Insolescere. Stoltzheit / Arrogantia, Fastus, us, Tumor, metaphor. Supercilium, metaph. Stoltzlich / Tumide, Insolenter, Arroganter, adverb. vide Hoffart.

Stopffen / Linire, & Linere, Stipare. Das zu Stopffen gehört / Riparius, a, um. Das Stopffet / Stypticus, lat. Strictivus, a, um. Zusammen stopffen / Constipare. Gestopffet / Confertus, a, um. Gestopffet. Furtim, adver. Stopffen / verstopffen / Obstruere, Obturare, Oppilare. Verstopffung / Zustopffung / Oppilatio, Obturatio. Einem das Maul verstopffen / Obturare alicui os, Obstruere os. Der muß viel Hew haben / der jederman das Maul wil stopffen / Multum farris eget, qui cunctis obstruat ora.

Stoppel / Culmen, Festuca, Stipula, Avena, aliquando.

geStorben / verscheiden / Mortuus, particip. Defunctus, Morte deletus, Functus vita, Exemptus rebus humanis extinctus, Ex vivis ereptus, Corpore solutus, Sublatus, vita orbatus, privatus. Erstorben / von jhm selbs gestorben / Morticinus, a, um, pen. prod. Fleisch der thieren die selber gestorben seynd / Morticina caro. An des abgestorbenen stat verordnen / In locum demortui substituere.

Storck / Storch / Ciconia.

zerStören / verwüsten / Vastare, Devastare, Demoliri, Disterminare, Diruere, Subvertere, Corrumpere, Labefactare, vide etiam Verheren. Zerstöhrer / Corruptor, Eversor, Vastator, Depopulator. Zerstörung / verwüstung / Corruptela, Vastatio. Vnzerstöret / gantz / Sincerus, a, um, vel syncerus, Incorruptus, a, um.

Stössel / damit man etwas zerknirschet / Pilus, sive Pilum, Pistillum, instrumentum quo aliquid in mortario tunditur. Mit eim Stossel zerstossen / oder zerreiben / Pilo, vel Pistillo conterere.

Stossen / Tundere, Trudere, Pellere. Das gestossen wird / Trusatilis, e. Ein Mühle die mit den

Händen gestossen/oder getrieben wird/Mola trusatilis. Ich stoß ein / Arcio, is, ivi, Priscum verbum, Indo, Adigo. Speiß ins Maul stossen/ Cibum in os ingerere, Cibum in os indere. Stossen jrgend an / Tangere. Anstossen/an etwas stossen/ Allidere, Offendere, Illidere, Impingere. Am anfang anstossen / fehlen/ In primo statim limine impingere, prover. Anstoß/Scandalum, lat. Offendiculum. Anstossung der Acker/ Collimitium. Anstossung der Länder/Confinium Anstössig/grentzend/ Confinis, e, Conterminus, a, um. Limitaneus, a, um. de agris. Anstösser/ Offensator. Allenthalben stossen/außtreiben/Extrudere, Quatere foras, Eijcere, Exturbare, Elidere, Expellere, Exigere, Exterminare. Für die Thür stossen/ Eliminare, Foras eijcere. Außstossen mit spott / oder Getöß/ Explodere. Außstossung /Ejectio, Expulsio, Elisio. Vnterstossen/ Supplodere. Vnterstossung/ Supplosio. Einstossen/ Illidere, Impingere, Impellere, Ruere, active, Ingerere, Immergere, Inserere. Vorgekewte Speiß einstossen/Cibum præmansum ingerere. Einstossung/Suggestio. Embsig stossen/Quassare, Conquassare. Mit Gewalt einstossen / Intrudere, Obtrudere. Auß seinem Besitz oder Gütern gestossen werden / Moveri possessionibus. Herab stossen mit vngestüm / Disturbare, & Deturbare, Præcipitem agere, Præcipitare, ferè idem. Herauß stossen / Extrudere, Elidere, Exturbare. Hindersich stossen/Repellere. Hinvnter stossen / Submergere. Tieff hinab stossen/ versencken / Demergere. Hinweg stossen / Eliminare, Detrudere, Abigere. Verstossen/verwerffen/Repudiare, Reijcere, Reprobare, vide etiam Verwerffen. Verstossung/ Rejectio, Repudiatio, Abdicatio, Aversatio, Improbatio. Verstossen ins Elend/In exilium mittere, Exilio multare. vide Verjagen/& Vertreiben. Zerstossen/zerstampffen Contundere, Conterere, Conquassare. Embsig zerstossen/ Pinsitare. Zerstossen/ Tundere, Convellere, Pinsere. Zu boden stossen / Adfligere, Sternere, Prosternere, Solo allidere, Humi, aliquem, vel in humum deijcere. Zusammen stossen/ Comprimere. Zusammenstossung/Conflictatio. Zusammenstossung der Ackergräntzen/ Confinium, Collimitium. Zerstossen/zerknütscht Quassus, a, um, Quassatus, a, um. Anstossen mit den Füssen im gehen/ Cespitare. Anstossen / verletzen/ Offendere. Da sich ein Esel angestossen/ hüttet er sich für / Asinus ad lapidem non bis offendit eundem, Proverb.

Straal / Fulmen. Vom Straal geschlagen/ Fulminatus, a, um. Fulmine tactus, a, um. Vom Straal berührt / Fulmine tactus, Ictus, a, um. Mit dem Straal schlagen / Fulminare. Straal/ glantz der Sonnen/Radius, Splendor. v. Glantz.

Strack/Gerad/Rectus, a, um, Directus, a, um. Lang vnd Strack / Procerus, a, um. Gestracks/ Prorsus, a, um, nomen. Gestracks/Recte, adver. Stracks wieder einander seyn/Ex, vel E diametro pugnare. Nicht starcks herauß reden / Hæsitanter loqui. Strack oder gerad machen / Dirigere, Rectum facere. vide etiam Strecken.

Straff / Pœna, Supplicium, Vindicta. Leibs straff / Pœna capitalis. Straff mit worten / Reprehensio. Straff/ Züchtigung/Animadversio, Castigatio, Correptio, Castigatiuncula, dimin. Ernstlich Straff/ Züchtigung /Censura. Geltstraff/ Mulcta, æ, substant. Geltstraff aufflegen/ Mulctam dicere, vel Denunciare mulctam, Mulctam indicere, Pœnam constituere. Geltstraff verwircken / Mulctam committere. Geltstraff nachlassen / Mulctam remittere, Eximere noxæ, Ex ærariis eximere. Vmb Nachlassung der Geltstraff bitten / Mulctam deprecari. Dem Geltstraff ist aufferlegt worden / Ærarius factus, vel inter ærarios relatus. Straffgedicht/Satyra, pen. cor. Straffgelt erlegen/ Judicatum facere, Mulctam exolvere. Der halb theil der Straff die einem ist auffgelegt / Sectio. Straff leyden/ Pœnam pendere, Explere pœnas, Luere pœnas, Luere supplicium, Haurire supplicium. Straffen/Mulctare, Pœnam sumere ab aliquo, Pœna afficere aliquem, Pœnam expetere ab aliquo, Vindicare, Vindictam sumere. Gestrafft werden/straff leiden / Dare pœnam, Luere, pendere, subire, solvere pœnam. Am Leben straffen/ Morte afficere, Sumere de aliquo supplicium mortis, Ad mortis supplicium trahere aliquem, Mortis pœna afficere, Supplicio necare, Capite mulctare. An äckern straffen/das ist den Acker einzihen / Mulctare agris. Straff aufflegen / Mulctam irrogare, Mulctam dicere. Sich in die straff vnd züchtigung dem Lehrmeister ergeben / Manum ferulæ subducere. Vnter der Straff vnd Züchtigung des Lehrmeisters seyn/ Sub ferula esse. Die Hand der Straffen des Lehrmeisters

meisters entzihen / Manum ferulæ subtrahere. Abbitten die Straff / Deprecari supplicium. Sein selbs Straff vnd Pein leiden / Suos pati manes. Straffen / hernehmen mit Worten oder Streichen / Castigare, Corrigere, Damnare, Condemnare, Reprehendere, Increpare, Punire, Plectere, Sumere pœnas, vel supplicium, Afficere pæna, supplicio, Multare, Animadvertere in aliquem, Animadversione uti adversus aliquem, Lacerare, Arguere, Carpere, Corripere, Taxare, metaphor. Straffen mit worten / Reprehendere, Objurgare, Castigare, carpere verbis, Culpare, Inculpare, Increpare, Verbis in aliquem acrius invehi, Verbis in aliquem debacchari. Das zu straffen gehört / Pœnalis, e. An Gelt straffen / Mulctam irrogare, Pecunijs mulctare. Straffen lassen / Dare noxæ. Gestrafft werden / Puniri, Pœna affici, Solvere, exolvere pœnas, Subire, sustinere, ferre, sufferre, Perferre pœnas, Castigari. Hart gestrafft werden / Gravissimas dare, luere pœnas, Graviter puniri, Acre supplicium subire, ferre, Acri supplicio plecti, Acerbissimè in aliquem animadverti, Graves pœnas luere, pendere. Gestrafft / Damnatus, a, um. Pœna affectus, a, um. Straffbar / Castigabilis, e. Sträfflich / straffwürdig / Puniendus, a, um, Animadversione, pœna dignus, a, um, Pœnas meritus, Plectendus, a, um, Castigandus. Straffer / besserer / Aristarchus, Castigator, corrector. Vnsträfflich / Inculpatus, a, um, Qui culpa caret, Sine culpa, Culpæ expers. Vnsträfflich / Impunis, e. Vngestraffter weiß / Impunè adverb. Vngestrafft davon kommen / Impunè ferre. Impunè habere, Pœnam effugere, elabi, Pœna eximi, Impunitatem assequi, Impunem esse, Nullam pœnam luere, sustinere. Das wird dir nicht vngestrafft bleiben / Non impunè feres, Pœnas dabis, Supplicium lues. Vnverhörter sachen gestrafft / Indemnatus, & Indemnis, Indicta causa damnatus.

Straß / Iter, aliquando Via, abusivè. Breite Straß der Stadt / Platea pen. prod. Breite straß da viel Pferd mögen lauffen / Hippodromus. Die Landstraß / gemeine Straß / Via publica, Via regia, Via militaris, Via prætoria, consularis. Straß in einer Stadt / Vicus, vel Vica, Viculus.

Straß im Halß / dadurch die Speiß vnd tranck gehet / Gula, Fistula cibalis.

Straßburg / Argentoratum, oppid. Alsatiæ. Das gantze Elsaß / oder Straßburger Bisthumb / Tractus Argentoratensis, vulgò Alsatia.

Straubig / Strigosus, a, um.

Strauß / Vogelstrauß / Struthius & Struthio.

Streben / sich bemühen / Contendere, Niti, Eniti, Anniti, Laborare, Sudare, Studere. Nach etwas streben / Affectare, Captare, Aucupari, Venari, Petere, Expetere, Niti, Incumbere in aliquid, Studere rei alicui, Spectare aliquid, Inhiare, cupidum, avidum esse rei alicujus, Studia sua, labores, operam & vires ad aliquid intendere. Widerstreben / Resistere, Reluctari, Refragari, Obsistere, Repugnare, Reclamare, Contrà venire, facere, pugnare, Contrarium, Adversum esse, Tergiversari, metaph. Frenum mordere, metaph. Obniti, Obmurmurare, Reniti, Aversari. Wiederstrebend der Obrigkeit / Rebellis, e. Strebend / Enixim, adverb. Obnixè, Certatim.

Strecken / spannen / Tendere, Intendere, Pandere. Außstrecken / Extendere, Exerere, Exertare, Expandere. Außstreckung / Ectasis, lat. Extensio, Productio. Außgestreckt / Porrectus, a, um. Extensus, a, um. Erstrecken / Erlängern / Producere, In longius ducere, trahere, Prorogare, Proferre, Procrastinare, Differre. Fürauß strecken / Exporrigere. Gantz strecken / Pertendere. Sich strecken bey einem Fluß / Fundere ad Amnem. Sich strecken vnd dähnen als einer der erst vom Schlaff auffer wacht ist / Pandiculari. Sich strecken nach seiner Decken / Suo modulo ac pede se metiri, Messe tenus propria vivere, Proprijs viribus se æstimare, Nosse & ponderare vires suas, Non dilatare se ultra suam conditionem. Vollstrecken / Perpetuare, Prorogare. vide etiam Vollenden. Vollstreckung aneinander / Tenor, oris. Von einander strecken / Explicare, Distendere. Weiter strecken / Pandere, Protendere. Zerstrecken / Distendere. Sich zerstrecken / Latescere.

Streich / Ictus. vide Schlag / & infra Streych.

Streichen / mit der hand vber etwas fahren / Mulcere, Demulcere, Delinire. Außstreichen / bestreichen / Allinere, Illinere, Inungere, Linire, 4. conjugat. & Lino, is, ere, 3. conjugat. Collinere, Perlinere. Anstreichen mit der Schmincke / Purpurissare. Ein solche Farb / Purpurissum, Fucus, metaph. Außstreichen / Depingere. Einen auß-

außstreichen/Depingere. Einen außstreichen wie er an jhm selbs ist / Ornare aliquem suis virtutibus, Pingere aliquem suis coloribus, proverb. Vivis aliquem adumbrare coloribus, metaph. Ein wenig bestreichen/Sublinere. Durchstreichen/ Interlinere, Delinere, Cancellare, Obliterare, Delere, Inducere lineam. Durchstreichung / Litura. Vberstrichen / Litus, a, um, partic. Vberstreichen / Fucare. Streichholtz / Hostorium. Wollstreicher/ Carminarius. Streichstein/ damit man Golt probiert/ Index, gen. masc. Mit Ruthen streichen/Cædere aliquem virgis, vide Ruten/& Stäupen.

Streichlen/vide Streichlen.

abStreiffen/ vide infra Abstreiffen.

Streit/ Kampff/ Pugna, Certamen, Prælium, Conflictus, us, Dimicatio, Agon, Congressus, us, Dimicatio prælij. Streit zweyer Partheyen/ Duellum. Streit der Reisigen/ Hippomachia. Streit mit ledern Kolben/ Pigmachia. Streit darin man mit Karren/ die von dreyen Rossen gezogen werden/ streitet oder rennet/ Trigarium. Streit/Streitung/Certatio, Decertatio, Dimicatio, Contentio, Certamen. Streit mit ringen/ Lucta, Luctatio. Sich in Streit wagen/Credere se pugnæ. Zum Streit blasen/ Canere bellicum, vel classicum. Vom Streit abfordern/ mit Blasen abruffen / Canere receptui. Streit mit worten/ Rixa, Jurgium, lis, Contentio. Streitbar/ wehrhafft/ Martius, a, um. Bellicosus, a, um. Fortis, e. Strenuus in armis, Manu promptus, Strenuus & insignis bellator, vide Tapffer. Streitbarkeit/Pugnacitas. Streitbar/Pugnax. Streitbarlich / Certatim. Streitkolben mit Leder vnd Bleiklotz darinn/Cæstus. Streitplatz/ Arena, vel Harena. Auff den Streitplatz tretten/für die faust kommen / In arenam cum aliquo descendere. Streiten/ kriegen/ Certare, Pugnare, Dimicare, Digladiari, Credere se pugnæ, Committere se pugnæ, Præliari, Conferre manus, Duellare, Confligere acie, Decertare, Contendere, Depugnare, Decernere armis, Decernere acie, vel ferro, Gradum conferre cum hoste, Velitari, Conflictari. vide supra Schlacht. Streiten mit worten / Contendere, Disceptare, Commutare verba, Jurgare, Rixari, Altercari, Jurgio contendere, In contentionem venire cum aliquo. Mit einem streiten / Contendere cum aliquo. Streit mit einem allein/Monomachia. Streiten

mit dem Feind / Congredi cum hostibus, Gradum conferre cum hostibus. Bestreitten / vberwinden/ Subjugare, subijcere. Fast streiten/Oppugnare. Für sein Vaterland streiten / Pugnare pro patria, patriæ defensione, pro defendenda patria, Fortiter tueri patriam, Bello, armis patriam defendere, Pro aris & focis dimicare, Acerrimum se patriæ defensorem præbere. Glücklich streiten/ Dextro Marte pugnare, Prosperè, feliciter pugnare, Eventu prospero pugnare, Marte felici, juvante pugnare, certare, digladiari, acie confligere, prælio decertare. Mit einem streiten/Concertare, digladiari, acie confligere, Prælio decertare. Mit einem streiten/ Concertare, congredi, confligere cum aliquo, Pedem cum aliquo conferre. Mitstreitung Symmachia. Mitstreitung / Symmachus. Vorstreiter vor dem Fähnlein/Antesignanus. Widerstreiten / Obstrigilare, Impugnare, Rebellare, Obluctari, Repugnare. Wider einander streiten/ Conferre signa. Wiederstreitung /Rebellio. Zusammenstreiten/Concertare. Das zu streiten gehört/ Præliaris, e. Streiter /Pugil, Certator. Streiter mit einem allein/Monomachus. Streiter wider Gott / Theomachus. Solche streitung/ Theomachia. Streitig / Rixosus, a, um, vide Zänckisch.

Streng/ gestreng / Strenuus, a, um. Gnavus, a, um. Industrius, a, um. vide Tapffer. Streng/ ernsthafftig/ Acer, cris, cre. Vehemens, Durus, a, um. Streng/ eng gespannet / Arctus, a, um. Astrictus, a, um. Contractus, Compressus, a, um. Streng mit einem handlen / Duriter, severè rigidè, stricto jure, summo jure, duris legibus, duris conditionibus cum aliquo agere. Streng Severitas, Navia, Navitas & Gnavitas, Rigor. Strengheit / Vehementia, Improbitas, aliqu. Strengiglich / Naviter, & Gnaviter, Strenuè, adverb. Zusammen strengen/ Astringere, Constringere, Coarctare, In angustum adducere, Contrahere, Coangustare.

Streubling/gebackens küchlein/Striblita.

Strewen/spreiten/Sternere, Spargere, Disjicere, Fundere. Zerstrewen/ Dispergere, Dissipare, Diffundere, Distrahere.

Streych/Schlag/Verber, eris, Verbera, Plaga, Percussio, Ictus, us. Handstreich/ Backenstreich/ Alapa, Colaphus, Plaga, quæ palmâ in maxillam incu-

incutitur. Backenstreich geben/ Colaphum dare, Infligere, incutere, infringere, impingere, ducere colaphum alicui, Colaphis cædere, Alapam dare, impingere. Der Streyche verdienet hat/ Flagro, onis. Voll Streych/ Plagiosus, a, um. Streychwürdiger/ Verbero, onis, Verberabilis, e. idem, apud Plautum. Mastiga, gen. masc. Ein Streychmase/ Livor, oris. Striem von Streychen/ Vibex, icis. pen. prod. Streychmäsig/ Lividus, a, um.

Streychlen/ Mulcere, Demulcere, Permulcere, fere idem. vide supra Streychlung/ mit den Händen/ wie man die mutige Pferd angreifft/ Popysma.

abStreyffen/ abreissen/ Distringere, Avellere, Abstrahere. Die Haut abstreyffen / Excoriare. Blätter abstreyfflen/ Stringere folia. Rind oder Basten abstreyffen / Decorticare, Corticem detrahere. Fast streyffen/ Perstringere, Substringere, Præstringere.

Strich/ Linien/ Linea, Virga. Kleines Strichlein/ Virgula, dimin. Langen Strich ziehen/ Ducere lineam. Das zu einem Strich oder Linien gehört/ Linearis, e.

Strick/ Netz/ Laqueus, Restis, Tendicula. Fußstrick/ Compedes, Vincula pedum, Pedicæ. Mit Stricken behafft/ Laqueatus, a, um. Laqueis implicatus. Strick/ Garn/ oder Netz legen/ Tendere, ponere, struere retia, laqueos. Stricken an ein Band oder Joch/ Jugare, Subjicere jugo. Einstricken/ Innectere. Gestrickt wie ein Haub oder Netz/ Reticulatus, a, um. Verstricken/ im Strick fahen/ Illaqueare, Irretire, Laqueo constringere, Capere laqueo. Verstricken/ Verbinden/ Obnectere, Circumligare, Astringere, Alligare, Obstringere, Obligare, vide etiam Verbinden. Verstrickung/ Nexus. vide Knopff. Verstrickt/ Obnoxius, a, um. Verstrickt seyn/ Teneri, Obligatum esse. Ineinander stricken/ Innectere. Fast stricken/ Perplexari. Zusammen verstricken/ Connectere. vid. Verknöpffen. Zuvor stricken/ Præpedire. Von Stricken lösen / Ablaqueare, Homini laqueum collo inserenti subvenire, id est, extremo periculo liberare. Mit dem Strick das Leben endigen/ erhenckt werden/ Laqueo vitam finire. vid. Galg/ & Hencken.

Strigel / die Pferd oder sonsten andere Thier zu reinigen/ Strigil, & Strigilis, is. instrumentum dentatum, quo equi purgantur. Strigeln/ Strigilare. Unflat/ oder Staub den man außstrigelt/ Strigmentum.

Ströw/ Stro/ od' Strew/ Stramen, Stramentum. Strotach/ Culmen. Strohalm/ Culmus. Das von Stroh ist/ strohen/ Stramineus, a, um. Stramentitius, a, um. Unterstrewen/ Substernere, Subjicere. Zerstrewen/ Dilapidare, Dispergere.

Stub/ Hypocaustum, Winterläger/ Winterstub/ Hybernaculum. Badstub/ Balneum, Sudatorium. Kleiderstub vor dem Bad/ darin man sich außziehet / Apodyterium, latinè Spoliatorium. Studirstüblein/ Musæum. pen. prod. Der Kranckenstub/ Valetudinarium.

Stück/ Frustum, Frustulum, Frustillum, dim. Fragmen, Fragmentum. Sück eines dings/ Mund voll/ Bolus, Buccea, Buccella. Stück Käß oder Fleisch/ Offa. Stück Brots/ Offella, dim. Stücklein/ Particula, Minutia, Frustulum, Frustellum. Stückweiß/ von Stück zu Stück / Membratim, Particulatim, Minutim, Particulariter, Minutè, Articulatim, Frustatim, Frustillatim, Per partes, Per membra. Stücklechtig/ Frustulatim, Minutim, Officulatim, Unciatim, Laciniatim, adverb. Voll Stücklein/ Frustulentus, a, um. In Stück zerschlagen/ Comminuere, Confringere, In minutas partes concidere.

Studiren/ Discere literas, Studere, Studijs bonarum artium incumbere, Discere artes ingenuas & liberales, operam dare literis, seu liberalibus artibus. v. verbis Kunst/ & Lernen.

Stul/ Sitz / Banck / Sedes, Sella, Cathedra. Stül in der Kirchen/ Subsellia. Königstul/ Solium, Sedes regia. Gestül/ Ort voll Stül oder Bänck/ Exedra. Stul mit einem Loch/ Sella familiaris, perforata sella reddenda alvo deputata. Ein Tragstul / Sella gestatoria. Ein Stuel den man zusammen falten kan/ Sella plicatilis. Bogenstul wie ein halb Circkul/ Hemicyclus, sedes semirotunda. Ein Stul mit dreyen Füssen/ Tripus. Ein hoher Stul darauff man Spiel treibet/ redet oder prediget/ Pulpitum, Suggestus, & Suggestum, Concio aliquando pro pulpito, ut Vom Predigstul oder Cantzel reden / Pro concione dicere. Stul der von achten getragen wird/ Octophorus. Richterstuel/ Tribunal, Sella judicis, locus judicij. Stuelgang/ Dejectio alvi, Subductio alvi. Den Stuelgang verrichten / Levare ventrem, Exonerare Alvum, Cacare, Excernere. Härte des

des Stuelgangs/Tenafmus Den Stuelgang stil-len/Sistere alvum. Stuelgangsüchtig/ der den Stuelgang hat/ Cæliacus,a,um. Den Stuelgang machen/Ciere alvum. HochGestüel/Rostra,orũ. plur. num. tantùm. (vyla.

Stülingen/Tanagetium,ut putatur,vel Rotu-vngeStüm/ Vngestümig/ Impetuosus,a,um. Importunus,a,um. Vngestümigkeit/Impetus,us. Importunitas,Grassatura,Grassatio. Vngstüme Bewegung des Meers/ Æstus maris. Vngestümer Mensch/ Homo importunus, Impetuosus, Turbulentus homo. Vngestümig gehen/Grassari, vel Degrassari. Vngestümlich gehen/Ruere.

Stümlen/ kürtzen / Mutilare, Truncare, Detruncare, Curtare, Decurtare, Demutilare, Obtruncare. Gestümlet/ abgehawen/Curtus,a, um. Decurtatus, a, um. Mutilus, Mutilatus, a, um. Truncus, Truncatus,a,um. Mancus,a,um. Metaphoricè.

Stumm/Sprachloß/Mutus,a,um.Elingvis,e. Fari nescius. Erstummen/ Stumm werden/ Obmutescere,Mutum fieri, Mutere, Immutescere, Mutescere, Obmutere, ferè idem. Stummöchtig/E lingvis, e. Stumme Buchstaben/ Mutæ literæ.

Stumpff/ nicht scharpff oder gespitzt/ Hebes, Obtusus,a,um, Retusus,a,um. Stumpff/ vnverständig/ Brutus,a,um. Stolidus,a,um.Stümpffe/ Hebetatio, Hebetudo. Stumpff seyn/ Hebere. Anheben stumpff zu seyn/ Hebescere,& Hebetescere. Stumpff machen/ Hebetare. Stumpff/ toll Verstand/ Hebes, obtusum, retusum ingenium, Pistillo retusius ingenium. Ein Stumpff vnd blödes Gesicht/ Obtusus visus. Stumpffechtiglich/Obtusè,adverb. Stumpffe Hörner/ Obtusa, Hebetiora cornua. Das Schwert ist stumpff/ Ferrum hebet. Sic virtus,animus,sangvis hebere dicuntur.

Stund/ Hora. Divisionem vide supra verbo Hora. Ein Stündlein/Horula,dimin. Bestimpte Stund/Stata hora. Halbe Stund/ Semihora,Semihorula, dim. Anderthalb Stund/ Sesquihora. Stundzeiger/Horologium. Stund lang/ Horarium. Stundglaß/ Sandvhr/ Clepsydra. Es schlägt die Stund/Sonat horam. Wie viel Stund hat es geschlagen/Quotam horam sonuit. Es hat fünff geschlagen/ Quintam horam sonuit.

Sturm/Lermen/Classicum. Sturm/Anlauff/ Incursio,Impressio,Irruptio,Impetus militum, cuneatim irruentium, Expugnatio muri aut castrorum. vide Anlauff. Stürmen/ anfallen/ Incursionem facere, Impetum facere, Impressionem facere, Irrumpere, Irruere, Impetu, incursu oppugnare, Accessu violentiore petere. Mit Sturm gewinnnen/ Expugnare. Bildstürmer/ Iconomachus. Bildstürmerey/Iconomachia.

Sturmwind/Procella. Das viel Sturmwinde oder Vngewitter hat/ Procellosus.

Stürtz/Calyptra, genus vestimenti,quo mulieres capita tegebant.

Stürtzen/herunter werffen/ Præcipitare,Præcipitem agere, Præcipitem dare, Deturbare, In præceps dejicere, Detrudere. Ins Verderben stürtzen/ In perniciem dare, In exitium adducere,Perdere,Disperdere. Vmbstürtzen / das vnterst oben kehren/ Evertere,Subvertere,Subruere. Gähe Stürtzigkeit/Præcipitantia.

Stute/Mutterpferd/Equa.vid Pferd/& Roß.

Stütz/Vnterstützel/ Vntersatz/ Fulcrum, Fulcimentum,Statumen, Columen, Columna, Columella, dimin. Baumstütz/ das man den Bäumen vnd Räben vnterstützet/Pedamentum. Vnterstützen/Stütz vntersetzen/ Fulcire, Statuminare, Confulcire, Suffulcire, Fulcrum subjicere, Fulcrum supponere. Sich stützen / Inniti. vide Lehnen. Vnterstützen/Vntersperren/ damit man die Gebäw vntersetzet/ Tibicines.

Substantz/Wesen/oder selbstendig Ding/Substantia. Einer Substantz / Homousius, Similis, vel ejusdem substantiæ,vulgò Consubstantialis.

Substitut/ Delegatus, Vicevicarius.

Subtil/ zart/Tenuis,e. Tenuiculus, a, um, dimin. Subtilis,e.Tener,a,um. Mollis,e.v.Zart. Ein wenig subtil/ Acutulus, a, um. Subtilheit/ Spitzigkeit/Subtilitas,Acumen.vid. Spitzfindig/ & Verstand. Subtil Leinwad / Sindon. Subtil machen/Tenuare,Attenuare,Extenuare, Tenue facere, reddere.

Suchen/ forschen/ Quærere, Vestigare, Indagare, Quæritare, frequent. Scrutari. Besuchen/ Visere,Invisere, Visitare, Durchsuchen/ Investigare,Pervestigare. Fleissig nachsuchen/ Scrutari, Perscrutari, Exquirere, Perquirere, Vestigare, Pervestigare, Investigare, Rimari. Alle Winckel durchsuchen/ Omnes rimari angulos. Ersuchen in der Red/ Examinare. Ersuchung/ Indagatio, Perscrutatio, onis. Nachsuchen / nachforschen/ Inqui-

Inquirere, Quærere, Indagare, Expiscari. v. Erforschen. Fleissig überall suchen / Perquirere. Nachsucher / Investigator, Inquisitor. vide Außspäher. Nachsuchung / Indagatio, Investigatio, Inquisitio. Hin vnd wieder suchen / oder zusammen suchen / Conquirere. Mit List suchen / Venari, metaph. Expiscari, metaph. Suchen das nicht zu finden ist / Quærere alas lupi, Prov. Nodum in scirpo quærere, Proverb. Versuch / Prob / Experimentum, Periculum. Versuchstück machen / Experiri, Specimen edere, Periculum facere. Versuchen / kosten / Gustare, Degustare, Gustu percipere, Libare, Delibare, Leviter degustare. Versuchen / wagen / Tentare, Experiri, Non inexpertum, intentatum relinquere, Periculum facere, Experimentum sumere, capere, Periclitari, Conari. Versuchung / Tentatio, Tentamentum. Versuchstück / Probstück / Specimen, Tirocinium, Experimentum. Versuchstück thun / Specimen dare, Ponere rudimenta tirocinij, Ponere tirocinia. Vor versuchen / Prægustare, Prælibare. Wol versuchen / Degustare. Versuchstück in der Kunst / Rudimentum, Tirocinium. In alle Weg versuchen / In omnia se vertere. Offt versuchen / Pertentare. Vnversucht / Inexpertus, Ignarus, a, um. vide Vnerfahren.

Sucht / Tabes. Gemeine Sucht / Lues. Gemeine gifftige Sucht / Pestis, Pestilentia. v. Pestilentz. Gälsucht / Morbus regius, Arquatus. Hauptsucht darvon einem das Haar außfallet / Alopecia. Schüpechtige Sucht an den jungen Lämlein vnd Keßlein / Ostigo, aliàs Mentigo.

beSudlen / beflecken / Polluere, Fœdare, Contaminare, Deformare, Inquinare, Coinquinare, Turpare, Maculare, Commaculare, Maculis afficere, aspergere, Conspurcare, Spurcum reddere, Fœdum reddere, Sordidare, Maculas vel labem aspergere. vide etiam Flecke. Besudlen mit Dreck bescheissen / Concacare. Vbersudlen / Oblinere. Besudlet / macullrt / Oblitus, a, um. pen. cor. Pollutus, a, um. Maculatus, Commaculatus, a, um. Contaminatus, Coinquinatus, a, um. Vnbesudlet / sauber / Immaculatus, a, um. Intemeratus, a, um. Incontaminatus, Purus, Mundus, a, um. Integer, a, um.

Summ / Summa. In eine Summ bringen / In unam summam referre, In unam summam redigere, cogere, Summam conficere. Kürtzlich vnd in einer Summ begreiffen / Summatim exponere, Capita rerum summatim dicere, Ad capita redigere, Fusius sparsimq; dicta paucis repetere.

Südwind / Notus, latinè Australis. Südspitz / Polus antarcticus, Australis. Südost-wind / Euronotus, Vulturnus.

Sünd / Vbelthat / Peccatum, Erratum, Delictum, Crimen, Commissa, Noxa, Noxia, Commissum, Admissum, Transgressio, Culpa. Erb-Sünd / angeborne Sünd / Peccatum originale, Nativum malum, Peccatum originis, Malum hæreditarium, Labes, Contagio peccati. Sünder / Vbertretter / Peccator, Peccatis obnoxius, Reus, Transgressor. Sündigen / Peccare, Delinquere, Admittere, Committere, Commereri, Admittere, committere peccatum, delictum, Labi, Flagitium committere, Peccato se polluere, Fœdis, tetris peccatorum sordibus se contaminare, Spurco, impuro, turpi, immundo peccatorum cœno se involvere. Tödtlich sündigen / Todtsünd begehen / Mortaliter peccare, Mortaliter labi, Lethifero peccato se contaminare, Lethiferum peccatum admittere. Tägliche Sünd begehen / Venialiter labi, peccare. Veniale peccatum committere, admittere. Sündfluß / Cataclysmus, lat. Diluvium. Seine Sünd beichten / Confiteri, Peccata ad sedem confessionalem deponere. Päbstliche H. hat volkomnen Ablaß aller Sünden mitgethellet / Summus Pontifex ex Ecclesiæ thesauro tantum elargitus est, quantum ad eluendas sordes peccatorum satis est. Summus Christi fidelium cœtus Præses plenariam peccatorum omnium veniam indulsit, vel Indulgentiam concessit.

Sunder / vide supra Sonder.

Sünderig / Privatus, a, um. Specialis, e. Absünderig / Distinctivus, a, um. Separabilis, e. Vnabsünderig / Inseparabilis, e. Absünderung / Disjunctio, Sejunctio, Separatio, Abalienatio. Sündern / theilen / Seponere, Separare. Absündern / Separare, Seligere, Secernere, Sequestrare. Weit abgesündert / Remotus, a, um. Longè dissitus, a, um. Abgesündert / Secretus, a, um. Segregatus, a, um. Voneinander sündern / Abjungere, Disjungere.

verSühnen / Conciliare, Placare. vide supra verSöhnen.

Sunst / ohn diß / anders / Aliàs, Alioqui, Alioquin, penult. prod. Cæteroqui, Cæteroquin.

Vmbsonst/ ohn Verdienst/ Gratis, Gratuitò, Immeritò, Sine merito. Vmbsonst vergebens/ Frustra, Ab re, & Abs re. Vmbsonst geleistet/ Gratis collatum, datum, exhibitum, Ex mera gratia collatum.

die Suntgawer/ Sequani Cisiurani.

Suppe/ Brühe/ Jus, Jusculum, dimin. Suppe/ Offa jussulata. Süpplein/ Wärmt/ Cyceon, Miscellanea, Potio, Sorbitio, Sorbitiuncula, Sorbillum. Süppig/ brühechtig/ Jurulentus, a, um. Suppen/ schlurpffen/ Sorbere. Außsuppen/ Exorbere. Wenig suppen/ Sorbillare. Suppig/ das man suppen mag/ Sorbilis, e.

Supplication/ Libellus. vide Brieff. Supplication/ demütige Bitt/ Supplicatio, vulgò Processio. Ein Supplication oder Bitt anstellen/ Supplicationem indicere, Supplicium indicere, idem. vide supra Procession.

Süß/ Honig süß/ Dulcis, e. Svavis, e. Melleus, a, um, Musteus, a, um. vide etiam Lieblich. Fast süß/ Nectareus, a, um. Perdulcis, e. Süß das von Honig fleust/ Mellifluus, a, um. Wenig süß/ Subdulcis, e. Süssigkeit/ Svavitas, Dulcor, Dulcedo, Dulcitudo, Sapor dulcis. Süß machen/ Dulcare, Edulcare, Condulcare, Indulcare, Indulcorare. Süß werden/ Dulcere, Dulcescere. Das süß wollüstig ist/ Chiteriacus, a, um. metaphor. Süßlautig/ Dulcisonus, a, um. Süßredig/ Dulciloquus, a, um. Vnsüß/ Insvavis, e. v. Bitter/ & Herb.

Süßholtz/ Glyzyrrhiza.

INCIPIENTIA
ab T.

TAch/ Tectum. Fürtach/ Suggrundi, Suggrundia. Tach das auff vier Seitten angehalten ist/ Testudineatū tectum. Schaubtächle an einer Wand den Regen abzuhalten/ Projectura. Tachcanal/ Canalis. Tachspitze/ Fastigium. Tachtropffen/ Stilla. Tachtropffung/ Stillicidium. vide supra Dach.

Tachs/ Melis. vide Dachs.

Tafel/ Tabel/ Tabella, dimin. Asser. v. Brett/ Wächsin Tafel/ Cera, Tabula cerata. Schreibtäffelein/ Tabula, Pugillares. Tafel darinn die gesprochene Vrtheil/ wie auch die Namen der Richter geschrieben waren/ Album, Pictatium, Dealbata tabella, in qua Prætores scripta habebant edicta, & interdicta. vide Namenbuch. Täflen/ Tabulare, Contabulare. Getäfelt Gemach oder Wand/ Tabulata.

Tag/ Tagzeit/ Dies, Lux, Tempus diurnum, Tempus diurnæ lucis. Zwey Tag/ Biduum. Zweytägig/ Biduanus, a, um. Drey Tag/ Triduum. Dreytägig/ Triduanus, a, um. Vier Tag/ Quatriduum. Viertägig/ Quatriduanus. Sechstägig/ Hexameron, pen. cor. Acht Tag/ Octiduum. & sic procedendo. Sontag/ Dies Dominicus, Dies Dominica, Dies Solis, Primus hebdomadæ dies. Montag/ Dies Lunæ, Secundus dies. Dinstag/ Zinßtag/ Dies Martis, tertius dies. Godestag/ oder Mittwoch/ vulgò, Dies Mercurij, quartus dies. Donnerßtag/ Dies Jovis, quintus dies. Freytag/ Dies Veneris, sextus dies. Sambßtag/ Dies Saturni, vel Sabbathi, septimus hebdomadæ dies. Hæc nomina à planetis septem sunt indita, Ecclesia verò dies illos vocat Ferias: Nam Dominicus dies, est Feria prima, Lunaris dies est Feria secunda, & sic deinceps. Kindtauffs Tag/ Dies lustricus, quo puer tinctus lustralibus undis. Heiligtags Abend/ Feriæ præcidaniæ, vulgò Dies Vigiliarum, vel Vigiliæ. Tag vnd Nacht zugleich/ Bürgerlicher Tag/ Dies civilis, vulgò Dies naturalis, viginti quatuor horas complectens Am andern Tag hernach/ Postridie, Postero die, Die sequenti. Am nechsten Tag darvor/ Pridie. Am dritten/ vierdten/ fünfften Tag/ Tertio die, Tertia luce, Quarto, Quinto, &c die, luce. Tags/ bey Tags/ Diu, Interdiu, Die, Luce, Luci, adverb. Per diem. Gerichts Tag/ daran man Gericht hält/ Dies fastus, Dies judicij, Dies judiciales. Tag daran man nicht Gericht haltet/ Dies nefastus. Streit Tag/ Dies præliaris. Verworffner Tag/ Dies ater, vel religiosus. Hundstage/ Dies caniculares. v. Hundstag. Mittag/ Meridies, Meridia diei pars, Medium diei. Reichs Tag/ Dies Comitialis, Comitia imperialia, Conventus Principum, Reichstag/ Landtag halten/ Habere, celebrare, agitare comitia, Conventum habere. Wenn sich Tag vnd Nacht scheidet/ Vesper, Crepusculum vespertinum. Tagzeit zwischen der Sonnen Auff- vnd Nidergang/ Dies naturalis, vulgò artificialis. Vor Tage/ frü/ Prima luce, Summo mane, Primo diluculo, Sub auroram. vide Früh. Vor dreyen Tagen/ Nudiusquartus, Zeit von neun Tagen/ Novendium. Alle Tag/ täglich/ Quotidie, Singulis diebus, In singulos dies, Indies, Omnibus, cunctis diebus. Täglich/ Quotidianus, a, um. Diurnus, a, um. Das vor

vor tag ist / vortägig / Antelucanus,a,um. Das gleich vmb die Tagzeit ist / Sublucanus, a, um. Nachmittägig / Pomeridianus, Postmeridianus,a, um. Tagen / der Tag bricht an / Lucescit, Dilucescit, Dies appetit, adventat, Crepusculum matutinum adest, Lux apparet, Diescit, Illucescit. Tag daran einer gestorben ist / Emortualis dies. Herzlicher Tag / Solennitas, Dies solennis. | Verordneter Tag / Dies status, ordinarius, vulgò. Tag stellen oder setzen / Statuere, constituere diem, Dicere diem, Dicere diem operi faciundo. Den tag verlängern / Extrahere diem. Den tag vertretten / sterben / Diem obire. Den tag vollstrecken / Diem proferre, producere. Den tag auß/oder auffheben / Diem eximere, vel tollere. Der tag ist fürüber / Dies exijt. Den tag zubringen / Terere diem, Consumere, Traducere diem. Gleiche lenge tags vnd nachts / Æquinoctium. Tagloch / Fenestra, Fenestella, v. Fenster. Tagarbeiter / Taglöhner / Operarius, Mercenarius, Operæ mercenariæ, Mercede conductus. vid. Werckmann. Am jüngsten Tag / In novissimo die, In ultimo, extremo judicio. Tagschew / Lucernarius, substant. qui noctis amans lucem odit. Nacht vnd tag / Die ac nocte, Noctéque dieque, Noctesque diesque. Tag vnd nacht / vulgò. S. Petersfraut / Parietaria. viertzig tägige Fasten / Quadragesima. vide Fasten.

Tamarisch stauden / Myrica. vide Damarisch stauden / & Heyd.

Tantzen / Saltare, Tripudiare, Lascivire, vide Dantzen / Hüpffen / & Springen.

Tanne / vide Danne.

Tapeth / Cento, onis. vide Teppig.

Tapfferkeit / Fortitudo, Magnanimitas, Invicti atque excelsi animi magnitudo, Invictus & infractus animus. vide supra Dapfferkeit.

Tartarey / Sarmacia Asiatica. Die Tartaren / Tartari, populus Scythiæ. (Scutum.

Tartsche / rundatsch / Parma, Cetra, Pelta,

Tasche / Ledernsack / Pera, Saccus, Sacculus coriaceus, Crumena, Marsupium, Crumenula, Pasceolus, Loculus, Locellus. Satteltasch / Watsack / Ascopera, Pera viatoria, Mantica, Bulga. Schäfertasch / Pera pastoralis. Täschenmacher / Marsupiarius.

anTasten / Apprehendere. vide Angreiffen. Betasten / Attrectare, Contrectare. vide Angreiffen. Angetastet werden / Invadi.

Taube / Columba. Zame Tauben / Columbæ domesticæ, Cellares. Ein Tauber / Columbus. Taub die halb wilder / halb zamer art / Columba miscella. Holtztaub / Ringeltaub / Palumbus, vel Palumbes. Turteltaub / Turtur. Feldtauben / Columbæ agrestes. Taubenhauß / Peristerotrophicum, pen. prod. Peristeron. idem. latinè Columbarium. Taubenmist / Fimus columbinus. Der mit Tauben vmbgehet / Columbarius, subst. Täubisch / Columbanus, a, um. Junge taube / Pipio, onis.

Taub / nicht hörend / Surdus, a, um. Auribus captus. Ein wenig Taub / Surdaster. Anfahen taub zu werden / Surdescere, Obsurdescere. Taub seyn / Surdere, Obsurdere. vide supra Nicht hörend.

Taube Nessel / Urtica mortua, vulgò Parochus. Taubsüchtig / Furiosus, a, um. Fanaticus. Taubsücht / Phrenitis, Phrenesis, Delirium. Taub / wanwitzig / Delirus, a, um. pen. prod. Betäuben / Dementare, Obtundere, metaph.

Tauchen / Fulicus, Mergus. Schwartzer Taucher / Fulica.

Tauff / das Bad der Widergeburt / Baptismus, Baptisma, Lavacrum regenerationis, Mersio, Submersio, Immersio in aquam. Tauffstein / Baptisterium. Tauffen / Baptizare, Mergere, Immergere in aquam, Tingere, Intingere, Sacro Baptismatis fonte abluere, Baptismate abluere, Sacrosancta baptismatis unda abluere, Baptismatis lavacro abluere, Sacro baptismatis fonte intingere. Tauffer / Baptista.

Tauren / Gravari. Es tawret mich / Miseret, & Miserescit. Item, Miseretur in eadem signif. vide Erbarmen / & Jammern.

Taurin / Augusta Taurinorum, vel Taurinum, vulgò, Taurino oppid. in Pedemontio.

Tauschen / vertauschen / Mutare. Commutare, Permutare, Transmutare. vide Verendern.

Tausendt / Mille, subst. in sin. indec. & in plur. Millia. Tausenden / Mille, adject. plur. tant. & indecl. Tausendmal / Millies, adverb. Das tausend begreifft / Milliarius, & millenarius, a, um. Zahl so taussend begreifft / Chilias. Tausend pfund schwer / Millenarius, a, um. Ein Hauptmann über tausent / Chiliarchus, la. Tribunus, v. Hauptman.

Taw / Ros, oris, Süsser Himmels taw / Manna vel roscidum aëreum, ros syriacus, Saliva siderum.

rum. Voll Taws/ Rorulentus,a,um. Betauwt/ Roscidus,a,um. Tawen/ Rorare.v. Miltaw.

Teich/ Weiher/ Piscina,Vivarium.vid Fisch-grub/& See.

die Teiß/ Tibiscus fluv.scheidet die Sibenbürger vnd die Wallacher/ fleust in die Donaw.

Teller/ Orbis, orbis mensarius,Discus. Viereckiger Teller/ Quadra,subst. BrodTeller/ Orbis cerealis,mensa panitia. Ander Teller legen/ Mutare orbiculos, vel Quadrulas. Tellerlecker/ Parasitus. vide Schmorotzer/ Teller/oder Schüsselträger/ Discoporus, pen. cor.

Tempel/ Kirch/ Templum, Fanum, Ædes,in singulari,Sanctuarium,Domus Dei,Delubrum, Sacrum.subst.neut.vide Gottshauß/ Kirch. Tempelknecht/ Ædituus.

Teppig / Peristroma, pen.prod. Tapes, Taperum Tapete,Aulæum,Peripetasma. Gestückelter Teppig/ Cento, onis. Sarg/rauhe Teppig/ Gausape.

der Tesin/ Ticinus,fluvius Mediolanensis,in Padum se exonerans.

Testament/ letzter will/Testamentum,Ultima, suprema voluntas , Instrumentum extremæ voluntatis testimonium continens, Diatheca, orum. Testament machen / Testari,Testamentum facere, componere,condere,Ordinare suprema judicia. Ein Testament machen/ Cavere testamento. Ein Testament mündlich stellen / Nuncupare testamentum, Instrumentum voluntatis supremæ facere. Testaments auffrichter Testator. Den Abgestorbenen das Testament brechen/Eripere voluntatem mortuis, vid.ver. Erb/ Erbgemächt.

Teucher/Mergus. vide Taucher.

Teuffel/ vnser Wiedersacher / Diabolus,Satanas, Adversarius, Dæmon, Cacodæmon, Malus genius,Dæmonium,Hostis generis humani, Draco & serpens antiquus. Teuffelisch/Dæmoniacus , Diabolicus, a, um. Teuffel beschwerer/ Magus. Vom Teuffel besessen/ Obsessus, Obsessus à diabolo. vide Besessen. Teuffelsmilch/ Esula. Teuffelskirschen/ Vitis alba, Bryonia.

Teuffen/ Baptizare,Immergere.vid. Tauff.

Teusch bey Cölln / Divitense munimentum, vulgò Tuitium.

Teutschen / Germani,Alemanni, Tuiscones, Teutones. Teutschland/Germania,Alemannia. Hoch Teutschland/ Germania superior. Niderland/Germania inferior. Das dem Teutschland zugehörig / Germanicus, Alemanicus,a, um. Teutschmeer/ Germanicus Oceanus. v.sup.ver. Germania. Verteutschen/Interpretari.vid. Dolmetschen.

Teyg/Massa. Teygsam/ Hefen/ Fermentum. Teysamen / versäuren / Fermentare.

Thal/ Vallis, Valles, Fauces terræ , Planities inter duos montes. Rundthal/ das allenthalben mit bergen vmbgeben ist/ Convallis. Enger thal/ Faux.

vnterThänig/ Morigerus.vid. Gehorsamb.

That/ Handlung/ Factum,Acta,Facinus,Res gesta. vid. Geschicht/ Handlung. Herrliche That/ Præclarum , Insigne facinus, gestum , Factum magnificum, Res laude digna, Egregium facinus, Res præclara. Mit der That selbs beweisen/ Re ipsa præstare, exprimere. Factis præstare, exprimere , Opere comprobare. Mit der that erfahren / Re ipsa experiri. Wolthat / Benefactum, Beneficium. Vbelthat/ Facinus malum, Facinus, absolute, Flagitium, Crimen. Vbelthäter/ Nocens , nomen, Facinorosus, Flagitiosus. Gutthäter / Benefactor. Wolthättig/ Beneficus,a,um. Vbelthätig / Maleficus,a,um.

Thädigen/vertragen/Pacisci,Transigere,Fœdus inire. vide Bund machen. Thädings Leuth/ Arbiter, Judex compromissarius, Quæster. Eines sach verthädigen/ Causam alicujus suscipere,agere , Causæ alicujus Patrocinium suscipere, Tueri , Defendere, Transigere causam alicujus. vide Beschirmen/ beschützen. Verthädigen/ Stare ab aliquo , stare ab alicujus partibus,Defendere , tueri, protegere , Adesse alicui. vide Helffen/& Hilff leisten. Verthädiger/ Defensor, Protector,Tutor,Adjutor. Verthädigung/ Defensio, Protectio , Propugnatio, Patrocinium.

Theil/stück/ Pars,Portio Portiuncula. Grosser theil / Justa pars. Kleiner theil / Particula. Zum theil / Ex parte,Partim,dicitur & partem, ut Studiosi partem sunt diligentes. Theilen/ theil machen/Partiri,Dividere,Partitionem, divisionem facere,In partem secare,in partes dividere. Theilen/ söndern/ Separare, Segregare, Dirimere,Sejungere Disiungere,vid. Söndern. Das getheilt mag werden/ Sectilis,e. Sectivus,a, um. Halb theil/ Semis, indeclin. Halb getheilt/ Dimidiatus, a, um. Zweyfach getheilt / Bipartitus,

tus,a,um. Bimembris,e. Dreytheilig/Tripartitus,a,um.Trimembris,e. Viertheilig/Quadrifidus,a,um. Viergetheilter weiß/Quadripartitò adver. Zweytheiliglich/ Bifariam,sic Trifariam, Quadrifariam,&c. In zwey theil theilen/Bipartiri, sic Tripartiri, Quadripartiri, &c. Theil eines jeden dings/Membrum. Theilsam/Divisibilis, e. Außtheilen/ Distribuere, Dispartiri, & Dispertire, Dispensare, Erogare, Elargiri. vide Almusen außtheilen. Außtheiler/Divisor, Distributor, Diribitor. Außtheiler/ Schaffner/Oeconomus, Dispensator domus. Außtheilerinn/ Dispensatrix. Außtheilung/ Divisio, Distributio, Sectio. Gleich theilen/Æqualiter, Ex æquo partiri, Æquabiliter dispartire, Æquare, Adæquare, Coæquare, Exæquare. Mittheilen/ Impartire, Impartiri, Partem dare, Communicare. Vorder theil eines jeden dings/Antica. Vortheil/ vorzug/ Prærogativa, Eminentia. vide Nutz. Vortheil haben/ Habere vel ferre priores partes, Primas agere. Zertheilig/ Divisibilis,e. Dividuum. Unzertheilig/ Indivisibilis, e. Individuus,a,um. Zertheilung/ Partitio, Divisio, Diastole, lat. Distinctio, Discretio. Zertheilen/Dividere. Distinguere, Disterminare, Discriminare, Viduare. Zertheilen in der mitte/ Decussare. Theilhafftig/ Particeps, Consors, Compos, Socius. Theilhafftig machen/ Participem reddere, facere participem, Communicare cum aliquo. Untheilhafftig/ Expers, Exors.

Thewer/Preciosus,a,um. Das Getreyd thewr verkauffen/ oder auff thewrung halten/ Flagellare annonam. Thewer achten/Magni facere, magni pendere, magni ducere. Thewrung/ thewre zeit/Caritas, difficultas, gravitas, annonæ. Verthewren/ Rei pretium augere. Gar zu thewer/ Care, Nimis carè. Gleich so thewer/Tantidem. So thewer/ Tanti. Wie thewer/Quanti.

Thole/ Gracula. Monedula.

Thon/Knall/ Crepitus, Sonitus, Fragor.

Thor/Geck/Morio, onis, Stultus, Delirus, Insanus, Fatuus. vide Narr. Thorheit/Stultitia, Dementia, Fatuitas. Thorecht/ Stultus, Fatuus, a, um. Demens, Amens, Insanus, a, um. Thorecht thun/ Desipere, Ineptire, Stulte agere, Delirare, Insanire. Von der Thorheit ablassen/ Resipiscere, Resipere, Ad saniorem mentem redire. vide Narrheit.

Thornaw in Flandern/ Tarvanna, oppidum propè Gandavum. Thorneck in Braband/ Tornacum, oppidum Nerviorum. Die Thornecker Bisthumb/ Nervij, populus.

Thoren in Preussen/Torunium, civitas Prussiæ Regalis.

Threnen/Lachryma, Lacryma, & Lacruma, Lacrymæ, Lacrymula. vide Weynen.

Thun/machen/Agere, Facere, Gerere, Administrare, Tractare, Efficere, Peragere, Conficere, Exequi. vide Handeln. Abthun/ Hinweg schaffen/ Amovere, Removere, Tollere, Auferre. Abthun/ abschaffen/ Deponere, Abrogare, Abolere, Amoliri, Removere, Irritum facere, Resignare, Rescindere. vide Gesetz auffheben. Auffthun/ Aperire, Patefacere, Pandere, Adaperire, Reserare, Recludere, Aperire ostium, januam, fores. Auffthun/erweitern/Laxare, Relaxare. Außthun/Delere, Abolere, Extinguere, Dispungere, Obliterare. Die Schrifft außthun/ Inducere scripturam. Die Kertz außthun/Extinguere candelam. vide Außtilgen. Bescheid thun im trincken/ Respondere poculis. Böses thun/ Malefacere, malè de aliquo mereri. Darthun/ Probare, Comprobare, Evincere. v. Beweisen. Dergleichen thun/ Simulare, Adsimulare, Simile facere. vide Gleich. Embsig thun/ Agitare, Factitare. Fürthun/ beschliessen/ Obdere, Oppessulare. Gantz herfürthun/ Expromere. Guts thun/ Conferre beneficium, Benefacere, Benè de aliquo mereri. vide Freundschafft beweisen. Herfür thun/Promere, Exercere, Expedire. Herzu thun/ Subjungere, Adjungere, Admovere, Admoliri, Addere. Leicht seyn zuthun/ Facilè factu esse. Mit jemand zuthun haben/Negotium cum aliquo habere. Nicht wissen was zuthun/ oder zu lassen sey/ Lupum tenere auribus, prov. Verthun/Absumere, Consumere, Disperdere, Dilapidare, Abligurire, ligurire. v. Verprassen/ & verfressen. Unnützlich ding thun/Nugari. Von jhm thun/Exuere. Widrumb thun/ Iterare. Wissentlich thun/ Prudens facere. Zerthun/ Dilatare, Explicare, Pandere. Zu rechter zeit thun/ Maturare. Zusammen thun/ Conserere. Zuthung/ Additio. Appositio, Adjunctio. Zuthun haben/ Habere commercium. Zuwissen thun/ Denunciare, Significare, Indicare, Facere certiorem, Reddere certiorem. Es thut nichts zur sach/ Nihil ad rem, Nihil ad propositum, Nihil ad

chordam. Nachthun/nachfolgen/Imitari, Æmulari, Imitatione exprimere.

Thür/ eingang/ Janua, oſtium, fores, Aditus, Limen, ſynecdoch. Doppel thür/ Valvæ, januæ aut feneſtræ plicatiles. Hinder thür / Poſtica, Poſticum, Pſeudothyrum. Thürhüter/ Oſtiarius, Janitor, Oſtij cuſtos, Ad limina ſervus. vide Hüter Thürgeziert/Antepagmenta. Thürſchwöll/ Limen. Thür ſeiten/Antæ, arum. Thürpoſten / Poſtis. Thürangel/ Cardo. Thürſchloß/ Sera. Thür auffbrechen/ Effringere fores, Revellere clauſtra, Effringere valvas. Thür zuſchlieſſen / Claudere, Obſerare, Occludere januam, claudere fores, oſtium. Thürrigel/Repagulum. die Thür/Turus, vel Taurias, fluv. Hiſpaniæ.

Thüringer wald/Semana ſilva, aliàs Bacenis, pars Herciniæ. Die Thüringer/Toringi, vel Turingi, natio Gotthorum.

Thurn/ Turris, Turricula, dim. Voll Thürn/ oder hoch/Turritus, a, um. Das ein Thurn trägt/ Turriger, Turrifer, ut: Turrigeri Elephanti. Thürnhüter/Ergaſtularius. vide Gefäncknüß.

Tieffe/ Profundum, Altitudo, Altum, Profundior pars, Profunditas. Tieffe ohn grund/der Abgrund/ Abyſſus, Hiatus, Barathrum. Tieff/ Medius, a, um. Auß einem tieffen Schlaff/Ex medio ſomno. Tieff oder hoch/Profundus, Altus, a, um. Tieffe deß Meers/Pelagus, gen. neu. Groſſe Tieffe in einem fluß/ Gurges, Vorago. Auß der tieffe herauß kommen/ Emergere. Das viel Tieffen hat/Voraginoſus, a, um.

Tilgen/ Außtilgen / Delere, abolere, extinguere, reſtinguere, expungere, diſpungere, obliterare, caſſare. vide Außthun/ außtilgen. Auß dem brauch / Antiquare. Außtilgung/Abolitio, extinctio, expunctio, obliteratio, litura. Außtilgig/oder der außgetilget werden kan/oder ſoll/ Delebilis, e. Vnaußtilgig/ Indelebilis, e. Das außtilget/ Deletilis, e.

Till/ Anethum, prima longa genus herbæ odoriferæ.

Tiſch/Menſa, menſula, dim. Tiſchler/ Schreiner/ Arcularius. Tiſch zum Gottesdienſt / Anclabris. Tiſch mit einem Fuß / Monopodium. Dreybeiniger Tiſch/ Tripes. Tiſchtuch/ Mappa, mappula. Tiſchring/Circulus menſarius. Tiſchgänger/Koſtgänger/ Convictor. Zu Tiſch ſitzen/ Diſcumbere, Accubare, Accumbere, Aſſidere menſæ. Das zum Tiſch gehört/Menſarius, a, um. Credentz Tiſch/Abacus, Repoſitorium. Ein tiſch mit köſtlichen Speiſen beſetzt / Menſa opipara, exquiſitarum dapium, lauta. Den Tiſch decken/ Menſam inſtruere, ſternere. Rechentiſch/Tabula calculatoria. Wechſeltiſch oder banck / Menſa, abacus numulariorum.

Toben/Furere, vide Raſen/wüten.

Tochter/Filia, Nata, Gnata, Filiola, dim. ſtieff tochter/Privigna. Kindstochter / Neptis. Junge Tochter/ Juvenca. Junges Töchterlein / Pupa, pupula, dim. Adoleſcentula, Puella, Virguncula. KindsTochtermann/ Eidam/ Gener. Tocke/ Puppe/Pupa, Pupula, dim. Tocklein auß Beinen gemacht/ Oſcilla.

Tödtlicher abgang/ Mors, letum, vel læthum, Fatum mortis, Extremus, ſupremus vitæ dies, Fatum extremum, Exceſſus, exitus, diſceſſus ex hac vita, Interitus, Occaſus, us, Obitus, Extremus ſpiritus, halitus. Todt/geſtorben/Mortuus, exanimis, & exanimus, defunctus, morte deletus, extinctus, Vivis ereptus. vide Geſtorben. Alles iſt dem Todt vnterworffen/Mortem omnibus natura propoſuit, omnibus eſt moriendum, omnia ſunt morti ſubjecta, expoſita, obnoxia, mors omnibus definita, deſtinata, omnibus calcanda via læthi, Hor. Mors inevitabile telum. Der ewig Todt/Verdamnüß/Mors æterna, perpetua, in omnem æternitatem ſuſtinenda. Halb todt/ Semimortuus, Semivivus, intermortuus, Semianimis, Semineeis. Biß in den Todt/ Uſque ad rogum. Todtefrucht/ Abortus, us. In Todtesnöthen / In extremo mortis agone, In mortis articulo, In extrema hora mortis. In Todesnöthen ligen / In lucta mortis eſſe, In lucta mortis conſtitutum eſſe, Eſſe in mortis articulo, cum morte luctari. Sich in Todtes gefahr ſtellen/ Cômittere ſe periculo mortis, Vitam in diſcrimen offerre, Obijcere ſe periculo mortis. vide Gefahr. Nach dem Todt/Poſt obitum, diſceſſum, poſt mortem, poſt exitum, exceſſum ex hac vita, morte obitâ. Nach deß Vaters Todt gebohren/ Poſthumus. Tödten/ Todt ſchlagen / Occidere, interficere, perimere, Interimere, Mactare, necare, cædere, oblidere, Trucidare, conficere, jugulare, jugulum ferire, dare neci, è medio tollere, eripere animam, ferro ſternere, privare vita, luce orbare, mortem inferre, morte mulctare, exuere anima, mor-

mortem conſciſcere, Internecioni dare, morti dedere, rebus humanis eximere. Den Todt leyden/ Extrema pati, Subire mortem. Getödt werden/ Duci, abſolutè. Sich ſelbs tödten/ Conſciſcere ſibi mortem, manus proprias ſibi adferre, vitam ſibi exhaurire. Tödlich / verderblich / Mortifer, mortiferus, letifer, peſtifer, letificus, a, um. Lethalis, exitialis, pernicialis, ferialis, capitalis, e, Funeſtus, peremptorius, a, um. Untödtlich/ unſterblich/ Immortalis. vide Ewig. Untödlicher / Athanatos, Athanaſius. Tödligkeit/ Mortalitas. vide Sterblichkeit. Immortalitas. Tödliche wund/ Mortale, Lethale, Immedicabile vulnus. Todtenfarb/ Luridus, a, um. v. Farb. Todſchlag/ mord/ Cædes, homicidium, occiſio, internecio, interfectio, nex, necis, abſque nominativo. Todtſchlag begehen/ Facere, efficere cædem, Committere, patrare cædem, Cæde ſeſe polluere, Homicidium facere, Strages edere. v. ſupra Tödten. Todtſchläger/ Mörder/ Homicida, Interfector, Sicarius, Occiſor, Percuſſor. Todtſchläger ſeines Vatters/ Parricida. Todtſchläger ſeiner Mutter / Matricida. Todſchläger ſeines Bruders/ Fratricida. Todtenbar/ Loculus, Feretrum, Pheretrum, Sandapila, Libitina. v. Baar. Todtenkaſt / Loculus, Capulus, Capulum, Sarcophagus. Todtengräber/ Pollinctor, Libitinarius, Buſtuarius, Sandapilarius, Veſpillo. vide Grab. Todtengraber Handthierung treiben/ Libitinam exercere. Todtenlied / Monodia, Threnodia, Nænia. Todtengeſang/ Mortuorum vigiliæ. Officium defunctorum, Officium pro defunctis. v. Ambt vor die Geſtorbenen. Todtenopffer/ Inferiæ, plur. tant. Todtenbeſchwerer/ Necromanticus. Tödtlich verwunden/ Lethaliter vulnerare, Sauciare, Mortiferam plagam inferre, Lethale, mortiferum, lethiferum vulnus infligere, incutere. Todtſünd/ Peccatum mortale, Facinus lethiferum, Capitale facinus. Todtſund begehen/ In mortiferum peccatum labi, prolabi, Lethiferum, capitale facinus admittere, committere. v. ſupra verb. Sünd. die begrabene Todten/ Siti. Todtenpfeiffer/ Siticen.

Tolch/ Pugio, vide Dolch.

Toll/ Stolidus. vide Doll/ Thor / Narr.

Tolmetſchen/ außlegen/ Interpretar., Vertere, Interpretatione explicare, Explanare, Exponere. Tolmetſcher/ Interpres, Explanator, Internuncius. vide Dolmetſcher.

Tölpel/ ungeſchickt/ Fatuus, Stolidus, Bardus, Blax. Tölpiſch/ Stupidus, Tardus, Hebes, Plumbeus, Socors, Iners. vide Doll/ Närriſch/ Faul.

Topff/ Olla. vide Hafe.

Topff/ Turbo. vide Dopff.

Tormentill/ Pentaphyllum, Quinq; folia.

Töſen/ Murmurare, Admurmurare, Commurmurare, Strepere. Getöß oder Geräuſch eines flieſſenden Waſſers/ Murmur. Getöß/ Strepitus, Suſurrus, Fragor. Ein Getöß machen mit ſchlagen oder mit ſtoſſen/ Plodere, Complodere. vide Thönen.

die Traab/ Dravus, fluvius.

Trabant/ Satelles, Stipator, Spiculator, Lateranus. Latro olim dicebatur miles & miniſter imperatorius, quaſi Latero. Ein Hauffen Trabanten/ Satellitium. Eines Fürſten oder Hauptmanns Trabanten/ Prætoriani milites, Prætoriana cohors.

Tracht/ Eſſengericht/ Ferculum, Miſſus, us.

Tracht/ oder Art der Kleidung/ Veſtitus, Cultus. vide Kleid. Zwietracht/ Diſſidium, vid. Uneinigkeit.

Niderträchtig / Humilis, Demiſſus. vide Demuth. Zweyträchtigkeit/ Diſcordia. vide Hader/ & Zanck.

beTrachten/ bedencken/ Conſiderare, Deliberare, Cogitare, Meditari, Putare, Auimo complecti, Movere, Agitare animo, Perpendere, Ponderare, Trutinare, Animo volvere, volutare, verſare. Animum intendere. vid. Bedencken. Betrachtung/ Conſideratio, Meditatio, Cogitatio, Deliberatio, Agitatio animi. Die Betrachtungen/ Senſa, Senſus aliquando. Betrachtend/ Meditabundus, Cogitabundus, a, um. Meditativus, a, um. Unbetrachtend/ Inconſideratus, a, um. Demens. Bey jhm ſelbs betrachten/ Commentari. Dahin trachten/ De eo animo cogitare, Id ſpectare, Incumbere in aliquid, Eſſe totum in aliquo, Eò curas, cogitationes, mentem, ſtudium & laborem dirigere, conferre, intendere, laborare, Sudare de aliqua re, Aciem ingenij ad hoc intendere. vide Sich bearbeiten / & Befleiſſigen. Fleiſſig betrachten/ Cogitare toto animo, Studioſè, probè, accuratè cogitare, In animo revolvere, Examinare animo, Animum intendere, Cum ratione agitare tanquam æquiſſima lance. vide ibidem. Darnach trachten/ ſtreben/ Incum-

bere rei, vel ad rem, Studere rei. Laborare, Inhiare, Aucupari, Venari, Niti, Studia & vires intendere, Collimare, Collineare. vide Nachstreben. Seinen Nutzen allein betrachten/ Proprio commodo studere, Sibi soli sapere. vide Nutz. Vorbetrachten/Præcogitare, Præmeditari. Widerumb betrachten/ Recolere, Ruminare, metap. vid. Wiederholen. Wol betrachten/Excogitare, Perpendere, Expendere, Speculari.

Tractiren/ wol empfangen/ Benè, magnificè, lautè accipere, Benignè excipere, Honorificè tractare, Liberaliter habere. v. Herrlich halten/

Träg / faul/ Tardus, Ignavus, Socors, Iners, Deses, Lentus, Frigidus, Somniculosus, a, um. v. Faul. Trägheit/ Desidia, Inertia, Ignavia, Socordia. vide Faulheit. Träg seyn/ Torpere, Pigere, Languere, Frigere. Träg werden / Lassescere, Languescere, Pigrescere. Auß Trägheit ist das geschehen/Ignaviæ hoc tribuitur, Causa hujus in ignaviam confertur, Hoc ad inertiam refertur, Desidiæ, languori, ignaviæ adscribitur.

Tragen/Portare, Gerere, Ferre, Perferre, Deferre, Sustinere, Gestare, Bajulare, Gestitare. Träger/Gerulus, Gestor, Lator. Sackträger/ Bajulus. Lastträger/Phalangarius. Tragung/ Gestatio, Portatio. Das getragen wird/ Gestamen. Das zum tragen gehört/ Gestatorius, a, um. Zusammentragung/ Symbolum, lat. Collatio. Erträglich/ Portabilis, e. Erträglich/ das zu leyden ist/ Tolerabilis, e. Tolerandus, Ferendus, a, um. Unerträglich/nicht zu dulden/Intolerabilis, e. Intolerandus, Non ferendus, a, um. Ertragen/ leyden/ Perferre, Ferre, Tolerare, Sustinere, Sufferre, Pati. vid. Leiden. Fürtragen der Gemein/Ferre ad populum. Hinauß tragen/ Exportare, Efferre, Progerere. Herauß tragen/ Egerere. Herzutragen / Apportare, Adportare, Aggerere, Hinein tragen / Inferre, Importare, Introferre, Invehere, Ingerere. Hin vnd wieder tragen/Circumferre. Hinüber tragē/ Transportare, Transvehere. vid. Vberfahren. Hinweg tragen/Asportare. Sich vertragen/Conciliare, Reconciliare, Pacare, Placare, In gratiam reducere, Decidere, componere, sedare controversiam. vide Vereinigen. Vertrag/Conciliatio, Pactum, Compositio, Decisio, Conventio. vide etiam Bund. Ein Vertrag machen/ Inire pactum, fœdus, Pacisci, Depacisci. vide Fried machen. Den Vertrag halten/Stare pactis. Vmbtragen/Circumferre, Circumgestare, Circumportare. Sich wol vertragen/ Inter se amare, Mutuo amore se complecti, Mutuo amore ardere, flagrare, Concordes, unanimes esse. Von dannen tragen/ Deportare. An ein ander Orth tragen / Transportare. Voneinander tragen/ Differre. Vntertragen/ Supportare. Zusammentragen an ein Orth/ Congerere, Comportare, Convehere, Accumulare. vide Häuffen. Sich zutragen/ geschehen / Accidere, Evenire, Usuvenire, Obvenire, Fieri, Cadere. vide Geschehen.

Thräne/ Lacryma. vide Threnen.

Tranck/Potus, Potio. Lieb-Tranck/ Philtrum, Poculum amatorium, Amatorium, substant. Jedes Geträncк das da truncken macht/Sicer. Tranck aus Wein vnd Honig/Mät/Mulsum. Tranck von Essig vnd Honig / Oxymel. Gersten-Tranck/ Ptisana, pen. corr. Geträncк geben/ Potionare. Orth da man warme Geträncк verkaufft / Thermopolium, pen. pro. Das zu einem Tranck oder trincken gehört/ Potorius, a, um. vide Trincken.

Träppe/ Gradus, us. Scala.

Trapp/ Trapganß /Otis, Turda, avis magnitudine insignis, inter mensæ delitias non postrema.

Traube/Weintraub/Uva, Botrus. Muscatel-Traub/Uva apiaria, vel apiana. Rosintraub/Uva passa, vel arida. Trauben die man auffhengt zu dürren/ Uva pensilis. Vnzeitige Trauben/ Uvæ immaturæ, Omphaces. Das von Trauben ist/ Uveus, a, um. Der gantze Trauben- oder Räben-Ast/ Trapp/ Racemus. Das voll Trauben vnd Trappen ist/ Racemosus, a, um. Nachlesung/ so man die Trauben abgelesen hat / Racematio. Trauben ablesen/Legulus, Uvarum collector. Trauben ablesung/ Vindemia uvarum. v. Herbst. Gelbfärbige Trauben/ Helvolum, vel Helvola. Lang Traubenbeer/Dactylides. Trauben die man nicht zu Wein/sondern allein zur Speiß braucht/ Troximos. Traubenmuß/ Defrutum.

Traum / Somnium, Insomnium, Visum, Visum somnij. Traumen/ Somniare, In quiete videre, Somnium facere, Incidere in visa, In somnis videre, Visa dormienti objici, Insomnia videre, Dormienti videri.

Traw/ das Vertrawen/Fides, Fiducia, Fidentia, Confidentia, Spes. vide Hoffnung. Das Mißtrawen/Diffidentia, Incredulitas, Desperatio. v.

Vnglaub. Mißtrawen/nicht gläuben/Diffidere, Non fidere, Nullam fiduciam positam habere. Vertrawen/ Fidere, Confidere, Credere, Fiduciam habere. vide Glauben. Vertrawen/ übergeben/ Mandare, Demandare, Credere, Commendare, Committere, Concredere. vide Vbergeben. Vertrawend/Fretus,a,um. Heimlich vertrawen/In sinum fundere. Das im vertrawen geschicht/Fiduciarius a,um.

Trawren/ Mœrere, Dolere, Lugere, In mœrore, luctu, mœstitia esse, versari, indolere, perdolere, tristari. Immerdar trawren/ Assiduo esse in luctu, Totum in luctu versari, Luctu, mœrore confici, Contabescere. Trawrig/Tristis, Mœstus, Mœrens, Dolens, Mœstitiâ, tristitiâ, mœrore affectus, Severus, vultuosus, tetricus, a, um. Trawriglich/ Vultuosè, Mœstè. Trawrigkeit/ Mœror, Mœstitia, Tristitia, Luctus, Dolor. Trawrigkeit im Gesicht erzeigen/ Contrahere frontem, Obducere, corrugare, caperare frontem. Nicht mehr trawren/ Dedolere. Trawrig machen/ Tristare, Contristare, Mœrore afficere. Trawrig werden/ Tristari, Contristari, Tristitiâ, mœrore affici.

anTreffen / belangen/ Attinere, Pertinere ad aliquem, Attingere aliquem, Interesse alicujus. Fürtrefflich / Singularis, Nobilis, Præstabilis, e. Eximius, Inclytus, Præcipuus, Egregius, Karus, a,um. metaph. Fürtreffligkeit/Excellentia, Præstantia, Eminentia, Celsitudo. vide Achtbar / & Hochheit. Fürtreffligster/ Potissimus, Maximus, superlat. Minder fürtrefflich/Secundarius. Gantz fürtrefflich seyn/ Non habere secundum, Primas agere, tenere, Principem locum obtinere. Fürtrefflich werden/Emitere, Emitescere. Fürtreffenheit/Prærogativa. Vbertreffen/ Excellere, Præstare, Præeminere, Prævertere, Antevertere, Eminere, Anteire, Præire, Antecellere, Præcellere, Excedere, Prævalere, Præpollere, Superare, Vincere, Omnes alios longo post se intervallo relinquere. Nulli cedere. Fürtrefflicher Fürstender/ Antistes. Weit übertreffen/ Multis parasangis præcurrere, Proverb. Trefflich/ außbündig / Insigniter, Egregie, Mirum in modum, Incredibiliter, Non vulgariter. vide Sehr. Die Sach treffen/ Rem acu tangere.

Treiben/forttreiben/Pellere, Impellere, Agere, Protrudere, Cogere, Urgere, Incitare. Darauff treiben/ Insistere, Instare, Ungere, Haud desistere, Non cessare, Incumbere, Stimulare, Sollicitare, Fatigare. Abtreiben/ Depellere, Arcere, Abigere, Profligare, Pellere, Propulsare, Abarcere, Prohibere, Dimovere, Amovere, Averruncare, Avertere. Außtreiben/ Expellere, Ejicere, Exterminare, Exigere, Eliminare, Extrudere, Quatere foras, Exturbare. Aus einem treiben/Extorquere, Exprimere, Vi ex aliquo cogere. Außtreibung/Elisio, Ejectio, Expulsio, Eliminatio. Hinter sich treiben/ Repellere, Retrudere, Retroagere, Repercutere. Hinweg/ in die Flucht treiben/ Abigere, Fugare, In fugam conjicere, Agere in fugam. Hin vnd wieder treiben/ Jactitare, frequent. Die Kälte vertreiben/Defendere à frigore. Fast treiben/ Extimulare. Den Schlaff vertreiben/ Depellere, expellere, fugare soporem, Excutere somnum. Wiederumb treiben/Redigere. Weiter oder forttreiben/Propellere. Weit treiben/Propulsare. Die Zeit vertreiben/ vnnützlich zubringen/ Tempus terere, Consumere, insumere, perdere tempus. Otio exigere, vel transigere tempus. Zusammen treiben/ Compellere, Cogere. Das Vieh treiben/ hüten/ Cogere pecus. Treiber/Impulsor, Instigator, Incentor, Incitator. Eseltreiber/Agaso. vide Esel. Ein Ding immer treiben/Eandem incudem tundere, Prover. Vnnütz Geschwätz treiben/ Garrire, Efferre ineptias, In loquendo multum esse, ineptum, Insolentem esse.

Trengen/ ängstigen / Coangustare, Affligere, In angustias & difficultates redigere. vide Angst. Zusammen trengen/Coarctare, Constipare, Condensare. vide Dick machen.

Trennen/ zertheilen/Separare, Disjungere, Segregare, Distrahere, Disjunctionem facere, Abjungere, Dejugare. Trennung/ Separatio, Disjunctio, Diremptio, Dissolutio, Dialysis, Catalysis. Trennung/Schisma, latin. Sectura. Abtrennung/Sect/Rott/Factio, onis. Secta. Trennlich/ Disjunctivus, a, um. Zertrennlich/ Separabilis, Dissolubilis, e. Vnzertrennlich/ Indissolubilis, Inseparabilis, e. v. Vneinigkeit/ & Auffruhr.

Treten/ mit Füssen treten / Calcare, Pedibus terere, Conculcare, Comprimere pedibus. Abtretten/ abweichen/ Abscedere, Declinare, Decedere, Divertere, Diverti, De via decedere, Exorbitare, Dencere vide Abfallen. Abtrettung vom Weg/ Erratio. Außtrettung / Egressio. Daher

her tretten/ Ingredi, Incedere, Recedere. Hinter sich Trettung/ Receptus, us. Hinter sich tretten/ Revocare pedem, Ferre pedem, Tergiversari. Hoch tretten/Incedere. Vbertretten/Transgredi, Excedere limites, Recedere à forma mandati, Deflectere à præscripto officij. Vbertrettung/ Prævaricatio, Transgressio, Transitio, Prætergressio. Vbertretter / Prævaricator, Transgressor. Vertrettten/Partes alicujus sustinere, agere. vide Ambt vertretten. Weit abtretten/ Aberrare, Toto cœlo aberrare, Longè à scopo aberrare. vid. Fehlen. Zusammen tretten/ Congredi. Zusammentrettung/Congressus. Zertretten / Conculcare, Proculcare, Pessundare, Proterere.

Trew/ getrew/ Fidus, Fide dignus, Fide præditus, Præfidus, a, um. Fidelis, e. qui suam fidem præstat. Trewlich/Fidè, Fideliter. Trewloß/ vntrew/Perfidus, Perfidiosus, Infidus, a, ú. Trewlosigkeit/ Perfidia, Infidelitas, Græca fides, Punica Fides, Gallica, vel Geldrica fides. Trewloser Mensch/ Homo perfidiosus, Fidem frangens. Trew/Fides. vide Traw. Trew vnd Gehorsam erfordern/ Rogare Sacramentum. Trew geben/ versprechen/ Dare fidem, Obligare fidem suam, Fidem suam intercipere, reponere. Die Trew brechen/ Solvere fidem. vide supra Traw.

Trieb/ Antrieb/ Zwang/ Impulsus, us. Instinctus, Impulsio, Instigatio. Getriebner Weg/Trita via. Das getrieben wird/Trusatilis, e. Hin vnd wider getrieben werden/Fluctuare. Vertriebner/ Verjagter/ Exul, Extorris, Relegatus, Ejectus, Proscriptus, Exilio mulctatus, affectus, Patriâ pulsus, In exilium missus. vide Acht/ & Bann. Vmbgetrieben/Ambactus. vide Treiben

Tribut/ vide Schatzung.

Trieffen/ Stillare. Trieff/ Stilla. vide Tropff. Trieffgeschirr/Guttus, Capaces, Lechytus. Trieffende Augen haben/ Lippire. Trieffäugig/ Lippus. vide Aug.

Trieghafft/betriegig/ Fraudulentus, Dolosus, Insidiosus, Subdolus, Captiosus, Veteratorius, a, um. Bilingvis, e. Mendax, Fallax, Pellax. Betrieglich/fälschlich/ Fraudulenter, Insidiosè, Dolosè. Fictè, Subdolè, per imposturam. Vnbetrieglich/ Integrè. vide Auffrichtig. Betrieglichkeit/ Impostura, Frustratio, Fallacia, Offucia, vel Offuciæ, plur. num. tant. Cavillatio, Sycophantia, Stellionatus, Deceptio, Fraudatio, Defraudatio, Delusio, Ludificatio, Circumventio, Manticulatio. Vnbetrieglichkeit/Candor. Betriegen/Fallere, Decipere, Dare verba, Circumvenire, Fraudare, Defraudare, Frustrare, & Frustrari, Subdolè, dolosè, fraudulenter agere, Ludere, deludere, eludere, circumducere dolis, Facere fallaciam, Ludificare, Imponere cum dativo, Facere fucum, vel fraudem, Manticulari, In nassam illicere, Oblinere, vel Sublinere os, Supplantare, metaph. Inescare, metaph. In fraudem inducere, impellere, Struere fraudes, Technis fallere. Betrieger/Impostor, Fraudator, Deceptor, Planus, Supplantator, Circumscriptor, Defraudator, Tenebrio, onis. Veterator, Nebulo, id est, qui nebulam mendacijs obtendit, Sycophanta. vide Betrug.

Trier / Augusta Trevirorum, vulgò Treviri. Die im gantzen Trierer Bisthumb / Treviri, populus.

Triest in Friul/ Tergestum, vel Histria.

Trincken/Bibere, Potare. Außtrincken/Ebibere, Epotare, evacuare pocula, Exhaurire, Ad feces usq; potare, Unico haustu poculum educere. Trincken/ bringen/ Propinare, Præbibere, Offt trincken/Potitare. Gemächlig trincken/ Cyathissare. Fast trincken/Perpotare. Weidlich trincken/ Indulgere poculis, Cyathis. Mittrincken/ Compotare. Trinckgeschirr/ Becher/ Poculum potorium, Cyathus, Scyphus, Calix vitreus, Calix. Hol Trinckgeschirr/ Cotyla. Lang Trinckgeschirr/ Cymbium. Ebhewen Trinckgeschirr/ Cibissium, vel Cissimbium. Hültzen Trinckgeschirr/ Obba. Trinckig/Potabilis, e. Trinckfüchtig/ Bibax, Bibaculus, Bibosus, Bibulus, a, um. v. Trunck.

Tringen/ Premere, Urgere, vide suprà Treiben. Abtringen/ abzwingen/ Extorquere, Exprimere, Eripere, Auferre, Emulgere, metaphor. Aufftringen / auffdrähen/ Obtrudere, Invito & renuenti offerre, Nolenti dare. Durchtringen/ Penetrare, Pervadere. Sich eintringen / einflicken/ Insinuare, Immergere se, Immiscere, intrudere se. Die Ketzer tringen sich an allen Orten ein/Hæretici sese ubicunque terrarum tanquam serpentes è latibulis insinuant, vel immittunt. Zusammen tringen/Coarctare, Densare, Coagulare. vide Dick. Abtrünniger/Mammeluck/Apostata, Defector, Desertor, Transfuga, Perfuga. Abtrünnig werden/ Deficere, Desciscere, Transfuge-

fugere, Apostata fieri. Durchtringig/Penetrabilis, Meabilis, Permeabilis, Remeabilis, e. Undurchtringig/Impenetrabilis, passivè.

Tritt/Schritt/Gressus, Gradus. Forchtsame Tritt/Muricati gressus. vide Gang.

Trocken/Siccus, Aridus. vide Dürr.

Trog/Capsa, Capsula, Capsella, Cista, Cistula, Cistella, Arcula, dimin. v. Kist. Gelttrog/Fisci, Fiscella. Troglin/Scrinium.

beTrogen/Deceptus, Fraudatus, Delusus. vid. Betriegen/& Betrug.

Troll dich/Hinweg/Apage, Apagesis, Fugisne hinc? Quin abis? Abi, Discede. v. Hinweg gehen.

Trommet/Trompet/Buccina, Tuba, Classicum, concha. Messingene Trompet/Tuba ductilis, sunt enim ligneæ quoque. Krumme Trommet/oder Schalmey/Lituus, incurva buccina, exili sono. Auff der Trommet blasen/Canere tuba, Inflare tubam, Dare signum tubæ. Trommeten-Thon oder Schall/Clangor tubæ, Taratantara. Trommeter/Tubicen, Classicus, Buccionator, Æneator. vide Trumme.

Tropff/Gutta, Stilla, Guttula, dim. Tropffsweiß/Guttatim, adverb. Tropffen/Stillare, Rorare, Liquere, Manare, Guttatim defluere. Herabtropffen/Destillare. Herauß tropffen/Demanare, Promanare. Hinein tropffen/Instillare, Extillare, idem. vide Treuffen. Der Tropff/Lähme des Leibs/der Schlag/Sideratio, Paralysis, Dissolutio, latin. Apoplexia. Tropff oder Schlag zu einer seyten/Hemiplexia.

Trost/ergetzung/Solatium, Solamen, Consolatio, mitigatio, levamen tristitiæ, Levatio doloris, animi. Trösten/Solari, Consolari, Consolationem adhibere, lenire, metaphor. Relevare animum, Mœrorem levare, Minuere, Confirmare aliqua consolatione, Consolatione sustentare, Animum à mœrore abstrahere, Avellere, Avocare à molestia, Consolatione permulcere. Sich nicht wollen trösten lassen/Non acquiescere ulla consolatione, Non dare locum ulli consolationi, Respuere, Non admittere consolationem. Tröster/Consolator, Paracletus. Vertrost/Fretus. vid. Traw. Getrost/beherzt/Bono, infracto, præsenti animo. vide Hertzhafft. Trost haben die Eltern von jhren Kindern in jhrem hohen alter/Parentibus senibus liberi sunt solatio, Parentum ætas ingravescens filiorum in adolescentia conquiescit, Filij parentibus sunt scipioni.

Trotte/Kelter/Presse/Torculum, Torcular, pen. prod. Prælum. öl Trotte/Trapetum. vide Kelter. Preßspiel/Cochlea.

Trotzen/Ferocem esse, Ferociam exercere, Insultare alicui. Trotzig/Férociter. vide verb. Frech/& Grawsam.

beTrüben/Turbare, Conturbare, Vexare, Movere, Affligere, Perturbare, Angere, Molestum alicui esse, Tristitia, mœrore, dolore, mœstitia afficere, Contristare, Fatigare, Deijcere de gradu, prov. Enecare, metaph. Examinare, adflictare. vide Angstigen/& Trawrig machen. Betrübnüß/Mœstitia, Mœstitudo, Mœror, Dolor cordis, animi, Tristitia, Angor, Anxietas, Turbatio, Conturbatio, Perturbatio, Luctus. v. Trawrigkeit. Betrübung/Confusio, onis. Betrübet/Mœstus, Examinatus, Æger, Turbatus, Conturbatus, Perturbatus, Mœrore, mœstitia, dolore, tristitia affectus, a, um. Tristis, e. vide Trawrig/bekümmert/& Angsthafftig. Betrübt seyn/Mœrere, Tristari, Contristari, Dolere, Indolere, Mœstitia, dolore affici, premi, angi, Excruciari animo, Animi dolore torqueri. vide Trawrig seyn/& Bekümert seyn.

Trucken/Aridus, Siccus, a, um. Trucknе/Siccitas. Trucknen an der Sonnen/Insolare, Ad solem torrere.

TruckerKunst/Typographia, vide Druckerkunst/& Buchdrucker.

Truckses/Architriclinus, Dapifer.

beTrug/Fraus, Dolus, Deceptio, Fallacia, Fucus, Impostura, Technæ, Captio. Trughafftig Dolosus, Fallax, Fraudulentus. Ohn betrug/Bona fide. In betrug führen/Illicere, In fraudem inducere. vide Betrug anrichten/Inijcere tragulam, moliri, machinari fraudes. Er ist voll betrugs/Ex eo, veluti equo Trojano omnes fraudes & doli proficiscuntur.

Trumme/Tympanum. Kesseltrumme/Heerpaucke/Æneum tympanum. Die Trummen schlagen/Pulsare tympana, Tundere tympanum, Tympano perstrepere, Tympanizare. Trummenschläger/Tympanistes, Tympanista, Tympanotriba, qui tympana pulsat.

Trunck/Potus, us, Haustus, us. In einem trunck außtrincken/Unico spiritu, vel haustu educere,

Evacuare, Exhaurire, Exiccare poculum. Trun/cken/ Ebrius, Temulentus, Vinolentus, Bene potus, Vino madidus, Potulentus, Vino onustus, plenus, Vini plenus, Vino obrutus, Confectus, a, um. Merò gravis, e. Vino langvidus, a, um. Trunckenboltz/ Potator, Ebriosus, Vinosus, Bibax, Bibulus, Lurco, Vini intemperantissimus, Ampulla bibacior, Temulentiæ & ebrietatis notæ, Natus ad vina perdenda, Gurges, & Heluo vini vide Schlemmen/ Prassen / Fraß. Trunckenheit/ Ebrietas, Crapula, Temulentia, Vinolentia, Immodica, Immoderata potus ingurgitatio. Sich truncken trincken/ Inebriare se, Se ebrium reddere, Vino obruere, Vino se ingurgitare, Replere se vino, Ebriare se. An allen örtern hört man Geschrey der Trunckenen / Personant omnia vocibus ebriosorum. Den trunck außschlaffen / Exhalare crapulam. Der Mund stincket nach dem gestrigen Trunck/ Os fœtidissimam hesternæ crapulæ exhalat Mephitim. Mein Herr / als er gestern truncken heim kam/ ist er hefftig vber mich mit worten außgefahren/ Herus meus hesterna die benè potus domum revertens, verbis in me debachatus est omnino viperinis, vel Acribus in me invectus est verbis. vide etiam Trincken.

Trusen/ hefen/ Fex, fecis. vide Heffen.

Tuch/ Pannus, quo vestimur, sive sit laneus, sive lineus. Rauch Tuch/ Pannus villosus. Futter Tuch/ Pannus subdititius. Schlecht grob gewebt Tuch / Levidensa, Pannus vilis, raro & tenui textu. Schnupfftuch / Muccinium, Arnobio, quo narium mucum radimus, Strophiolum nonnullis. vide Facenetle. Schweißtuch/ Sudarium, quo sudorem abstergimus. Brusttuch/ Brustlap / Femorale, Fascia pectoralis, dicitur & Mammillare. Wüschtuch / Fascia, Rica, Ridicula pituitaria. Tuchscherer/ Pannitonsor. Tuchwälcker/ Fullo. Tischtuch/ Mantile. Tuch von beyden seiten gefränselt/ Gausape. Fürtuch/ Perizonium, Castula. Groß weiß leinen Tuch/ damit sich die Weiber bedecken/ Plaga.

Tugen/ Faßtugen/ Asces, vel Axes.

Tugend/ Virtus, Honesta actio, Honestas, Dos animi. Vntugend / Morbus animi, Vitium, vide Laster. Tugendreich/ Virtute præditus, Ornatus, Auctus, Instructus, Clarus virtutibus, Multijuga virtute præcellens, Splendidis virtutum ornamentis decoratus, Omni virtutum genere præditus, Instructissimus, Omni virtutum laude cumulatissimus, multis, magnificisque virtutum titulis honestatus. Angeborne wahre Tugent/ Germana, innata virtus. Die Tugend gering achten/ Virtutem habere venalem, vel in propatulo. Tüglich/ dienstlich / Idoneus, Aptus, Commodus, Accommodatus. v. Füglich. Tugend stehet so wol den armen/ als den reichen/ Virtus tum in adversa, tum in secunda fortuna uberrimos fructus affert, Magnas utilitates in omni fortuna parit virtus. Der Tugent folget die Ehre nach/ Gloria virtutis comes, Virtus gloriam parit, Gloria ex virtute manat, proficiscitur. Die Tugend erhöhet viel Leuth vom nidrigen Stand / Multos infimæ conditionis, & nulla parentum, aut majorum laude commendatos virtus extollit. Die Tugent gehet vberall/ Virtuti subjecta sunt omnia, Regum omnium regina virtus. Der ohn Tugend ist/ wird leichtlich zerstört/ Virtute vacuum fortuna facilè profligat. Cui virtus comes non est, facilè animo cadit. Die Tugend für die Reichtumb ziehen/ Unam virtutem sequi, divitias minimi putare.

geTummel/ Turba, Tumultus, us. Groß Getümlich/ Tumultuosus, a, um. Getümel machen/ Facere, excitare, ciere turbas, tumultum, Turbas dare.

Tunckel/ Tenebrosus, a, um, vide Finster / & Dunckel.

Tuncken/ Intingere. vide Färben.

Tüngen/ Misten/ Stercorare. vide Düngen.

Türcken/ Turcæ vel Turci, Barbari, Turcica, Barbarica gens. Türcken Hut / Tiara, regis Persarum pileus. vide Hut.

Tyber/ ein fluß/ Tybris, Albula, Tyberis. Der jenseit der Tyber wohnet/ Transtyberinus.

Tyrann / Tyrannus, Sangvinarius, Crudelis. Olim hoc nomen Regibus competebat, nunc verò ob crudelitatem & sævitiam exercitam invidiosum nomen. Tyranney/ Tyrannis, Crudelis dominatus, Violentum imperium, Sævitia, Crudelitas. v. Grausamkeit. Tyranney vben/ Exercere tyrannidem, sævitiam, crudelitatem, Tyrannum esse, Crudelem, Immanem esse, Sitire sangvinem. Tyrannisch / Tyrannicus, Crudelis, Sævus, Sangvinarius, Sangvinem sitiens. Tyrannischer weiß/ Tyrannicè, Crudeliter, Violenter, In morem tyranni, More tyrannico,

Tyran-

Tyrannorum more, vide Grausamlich. Tyrannen tödter / Tyrannoctonus, Tyrannicida, &c. Todschlag eines Tyrannen / Tyrannicidium.

INCIPIENTIA
ab V.

Vaß / grosse Stand / darein man öl / wein / &c. bewaret / Cupa, vel Cuppa, Dolium, Vas vinarium. Cadus. Lang Vaß / Seria, orca. Vaß darinn man fleisch oder fisch saltzet / Cadus sallamentarius. Das zu Vässern gehört / Doliaris, e. Vaß macher / kiepffer / Doliarius. Ein höltzen Weinvaß / Cadus ligneus. Irrdin Weinvaß / Cadus testaceus, fictilis. Gießvaß / Handvaß / Gutturnium, Guttus, Vas angusti oris, unde Guttatim aqua manibus affunditur.

Vast / sehr / Valde, Oppidò, Admodum, Apprimè, penult. prod. Perquam, Cùm maximè, Multùm, Per, Pro, Valde, Efflictim, Sane quàm, Oppidò quam, Præ, cùm est in præpositione. So vast / Adeò, Tam, Tantopere. & Tanto opere. Als vast / Perinde. Wie vast / Quam, Quantum. Vast so viel / Perinde, adverbium similitudinis. Gott gebe wie fast / Quamlibet.

Vater / Pater, Genitor, Generator, Procreator, Sator, Parens. Vater oder Mutter / Parens. gen. omn. Vater deß Vaterlands / Pater patriæ. Anher / altvater / Anus. Der ein Großvater allein / vnd kein Vater mehr hat / Opiter. Vranherr / Proavus. Vrans Vater / Abavus. Stieffvater / Vitricus. Haußvater / Paterfamilias. Des Vaters Bruder kind / Patruelis. Gevatter / Compere / Cognatus lustricus, vel mysticus, vulgò Compater, dici etiam potest, Parens lustricus, qui & Susceptor, Arbiter initiationis, Onomasta, vel Pater initialis, Sponsor Baptismi, Fidejussor, dicitur, qui ex sacro fonte, & Onus docendæ religionis suscipit. Gevatterinn / Cognata lustrica, vel mystica, sic parens lustrica vel mystica, Susceptrix, Onomastria, vel parens initialis, quæ ad idem Sacramentum testis adhibetur. Hinc lustricus filius, vel filiolus, & lustrica filia, vel filiola, qui vel quæ suscipitur. Oritur etiam cognatio spiritualis, inter eosdem matrimonium impediens. Vaterloser / der keinen Vater im leben hat / Pupillus. Seines Vaters oder Eltern beraubet / Orbus parentibus. Väterlich / Paternus, a, um. Patrius, a, um. Väterlich Gut / Patrimonium, Substantia à patre relicta. vide Erb. Ein herrlich Vätterlich Gut / Patrimonium, amplum, Lautum patrimonium, Patrimonium copiosum, Patrimonium benè magnum, & lautum. Vätterlich gut erlangen / Patrimonium obtinere, Paternam hereditatem cernere. Väterlich Gut verschwenden / Patrimonium effundere, conficere, Devorare patrimonium, Rem à parentibus relictam profundere, vide verb. Prassen / & Schlemmen. Deß Väterlichen guts berauben / Patrimonium eripere, & Patrimonio expellere, spoliare. Vätterlich Gut verlassen / Patrimonium relinquere. Vatershauß / Lares paterni, Foci paterni. vide etiam verb. Hauß. Vaterland / Patria, Natale solum, Genitale solum, Terra patria, Sedes natalis, Lares, Foci, Penates paterni, Patria tellus. Auß dem Vaterland vertrieben seyn / Exulare. Des Vaterlands berauben / Multare patria. Das Vaterland verschwören / Eiurare patriam. Des Vaterlands verweisen / In exilium mittere. vide verb. Elend / Jammer / Jagen / & Treiben. Das Vaterland schirmen / Patriam tegere, protegere, tueri armis. Vaters Schwester / Amita, pen. cor. Der ein Vater im Leben hat / Patrimus. Der keinen richtigen Vater hat / Spurius, Incerto patre natus, Incerti parentis, Illegitimus, Nothus. Dem Vater nachschlagen / arten / Patrizare, vel Patrissare. Das Vaterland ist allenthalben da es einem wol gehet / Patria est, ubicunque benè est. Weil er sein Vaterland getrewlich beschirmet / hat er grossen Ruhm eingelegt / Egregia laude se dignũ ostendit, quia patriam fortiter tutatus est. Summam laudem consecutus est, quia acerrimum se patriæ defensorem præbuit. Was dein Vater dir hat mit ehrengüter verlassen / dieselben verthustu mit vnehren / Opes, quas honestis rationibus pater tuus collegit, tu malis artibus dissipas, consumis, disperdis. Mein Vaterland hab ich vom vntergang errettet / Patriam ab exitio vindicavi, Patriæ incendium extinxi, Operâ mea patria stat, Graviter laboranti patriæ opem tuli, Cadentem patriam sustinui, Labentem firmavi. Sein Vaterland willig vnd mit Frewden verlassen Summa voluptate patria cedere, Discessum è patria egregia animi alacritate ferre.

Vbel / Malè, Perperam, Pravè, Malignè, Depravatè, vide etiam Böß. Für vbel auffnehmen / Sinistrè accipere, In pejorem partem accipe-

re,

re, In sinistram partem accipere, Sinistrè, malè interpretari, Ægrè ferre, Indignè ferre. Für gut oder nicht vor vbel auffnehmen/ Dextrè accipere, In dextram, bonam, mitiorem partem accipere, Dextrè, In meliorem partem interpretari, Æqui bonique consulere. Vbelstand/ vngebühr/ Indecorum, Indecens, A decoro alienum, Præter decorum, haudquaquam, minimè decorum. Vbelthat/ missethat/ Maleficium, Malefactum, Flagitium, Admissum, Commissum. vide Sünd. Vbelthäter/ Facinorosus, a, um. Flagitiosus, a, um. Vbelthätiger Knecht/ Furcifer, Trifurcifer. Vbelthat begehen/ Facinus committere, Patrare facinus, Maleficium facere, committere, Flagitium committere, patrare, designare, Pravè, perperam facere. Vbelthäter/ Facinorosi, Mastigiæ, Verberones. Vbelthäter/ mißhandler/ Maleficus, Facinorosus, Reus, Flagitiosus homo. vide etiam verb. That. Vbel außgehen/ Malè evenire, Male cadere, Malum habere eventum, Malum sortiri exitum, Tristem & exitialem habere eventum. Vbel gewonnen/ vbel zerrunnen/ Malè parta, malè dilabuntur, Malè partum, malè disperit, De malè quæsitis non gaudet tertius hæres. Vbelhalten/ Malè tractare. Sich vbel halten/ Turpiter se dare. Sich vbel halten/ ergerlich leben führen/ Malam, pessimam, depravatam vitam agere, Pessimam vivendi inire rationem, vel viam. Ein wort vbel deuten/ auffnehmen/ Offendi dicto aliquo. Vbel reden/ Lædere os alicui, Maledicere, Obloqui. vide etiam supra verb. Schand/ & Laster. Heimlich vbel nachreden/ Genuinum infigere, & Genuino mordere. Einen vbel empfangen/ Malè aliquem accipere, Exagitare, Insectari, Convitijs urgere.

Vben/ sich vben/ Exercere, Colere, Tractare aliquid, Exercitatione uti, Versari in aliqua re, Exercitationem rei capere, Meditari, Studere, Versari, Conversari. Sich in den freyen künsten vben/ Studere liberalibus artibus, In liberalium artium studia incumbere. Vben eins vmbs ander/ Mutitare. Vben mit den Händen/ Depsere. Sich vben in erdichten reden/ oder Gerichtshändeln/ Declamare. Wol vben/ Excolere, Percolere. Sehr vben/ Brauchen/ Exercitare. Wol geübt/ gebawet/ Excultus, a, um. Vbung/ fleiß/ Exercitatio, Exercitium, Studium, Actio, Agitatio, Meditatio, Gymnasma, Usus, Tractatio. vide etiam supra Fleiß. Hefftige vbung/ Exercitatio. Vorvbung/ Progymnasma. Vbungsrede/ Declamatio. Der Vbung verdrüssig oder satt seyn/ Teneri satietate studiorum. Sich im studiren nicht mehr vben/ Studiorum usum intermittere, Studijs nuntium remittere. Die zeit welche zur vbung des studirens verordnet/ muß man nicht mit müssig gehen zubringen/ Tempus studiorum attributum agitationi, haudquaquam otio terere oportet.

Vber/ Super, Supra, Ultra. Vber/ auff/ In. Vberwerts/ Trans, ut: Vber Rhein fahren/ Traijcere Rhenum. Vber das/ außgenommen/ Præter. Vber das/ Tum, connectendi particula, Præterea, adverbium. Vberall/ bey einem/ Ad unum. Fürvber/ Præteritum, Elapsum, Prætérlapsum, Exactum, Transactum, Transcursum, Evolutum, Præterfluxum. Die zeit ist fürvber/ Tempus effluxit, Præterijt, Tempus elapsum, præterlapsum est. Vberall/ allenthalben/ Ubique, Ubivis, Passim, Ubique locorum, ubique terrarum, gentium, Nusquam non, Nullo non loco, Omnibus in locis, Quovis loco. Vberall/ gemeinlich/ Generatim, adverb. Omni ex parte. Vbersich/ Sursum, contrarium est, Deorsum. Vberauß sehr/ Ultra, Supra, Præter modum, Immodicè. vide etiam sup. Vber die maß. Vber das/ noch weiter/ Quin etiam, Adhæc, Insuper, Præterea. vide supra Darzu vberein kommen/ Pacisci, Depacisci, vid. Vertragen. Vberhin seyn/ Actum esse, Conclamatum esse. Vberfluß/ die menge/ Copia, Ubertas, Redundantia, Abundantia. Vberflüssigkeit aller ding/ Cornucopiæ. Vberflüssig/ reichlich/ Copiosus, a, um. Abundans, Uber, Supervacaneus, Supervacuus, a, ū. Redundans, Superfluens, Largus, a, um. Opulentus, a, um. Dives. Vberflüssiglich/ Copiosè, Abundanter, Largè, Superflue, Affatim. Vberflüssig seyn/ voll seyn/ Squalere, Scatere, Abundare, Redundare, Abundantem, copiosum, superfluum esse. Vbrig/ vbereintzig/ Reliquus, a, um. Vbrig/ Superstes. gen. com Residuus, a, um Kein zeit ist vbrig/ Nullum tempus reliquum est, superest. Wann ich zeit übrig werd haben/ will ich dir schreiben/ Si quid temporis reliquum fuerit, literas ad te dabo. Vbrig seyn/ Superesse, Restare, Relinqui, reliquū, residuum esse, Extare, Superare, Exuperare. Vberlassene/ vberblie-

bene

bene Stücklein/Reliquiæ,ut: Reliquiæ ciborum, mensæ,&c. Vbersichtiger/Pætus. v. Schal/& Aug. Vbertreffen/besser seyn/Antecellere,Excellere, Præcellere, Antecedere, Excedere, Anteire, Præire, Superare, Vincere, Exuperare, Primas obtinere, Nemini, nulli cedere, Parem, vel secundum non habere, Præpollere, omnes alios longo post se intervallo relinquere. Vberwindung/ vide Sieg. Vberwinden/v. Sigen. Vbereinstimmen/Consentire, Congruere, Convenire, Consentaneum esse, Cum aliquo facere. Vnsere Meynungen stimmen überein/ Conjunctum est meum consilium cum tuo, Nihil à tua, mea distat, dissentit, discrepat oratio, Idem est utriusque sensus. Vberflüssige Vnkosten/ Sumptus effusi, Sumptus infiniti, maximi. Vberlesen/Perlegere, Relegere, Lectitare.

Velg am Rad / Absis, vel Habsis.

Veltenburg/Artobriga,Castellum quoddam, nunc Monasterium Vindeliciæ.

Veltlin/Volturena, aliàs Vallis Telina, in Alpibus Lepontijs & Rheticis. Veltliner Wein/ Vinum Rheticum.

Venedig/ Venetiæ, arum. Das von Venedig ist/ Venetus, a, um. Venediger Land/ das Friul/ Forum Julij, Carinthia, Ptolomæo. Venediger Meer/ Hadria, gen. masc.

Verächten / Proscribere. vide Acht/ & Bann. Verächtung/Proscriptio, Dira proscriptio.

Verachten/Temnere, Contemnere, Spernere, Contemptui habere, Despicere, Aspernari, In postremis habere. Veracht/Contemptus,a,um. Abjectus, a, um. Despectus, Contemnendus, a, um. Von allen veracht seyn / Ludibrio & despectui omnibus esse. Veracht Ding/Hecta, metap. Verachtlich/Triobolaris, Ignobilis, Contemptibilis e. Verachtung/Contemptus,us. Despectio. Verachter/ Spretor, Spernax. Er ist von jederman veracht/ Planè desertus est, atque abjectus ab omnibus. Nullo ille jam loco est, Nullius pretij est, Nullus est, Fabula vulgò est.

Veralten/Exolere, Obsolere, Exolescere, Obsolescere. vide Alt. Veraltung/ Vetustas, Caries.

Verbannen/ Devovere, Diris devovere, Devovere caput alicujus. Verbannet/ Devotus,a, um. Sacer, a, um.

Verbergen / Condere, Abscondere, Abdere, Celare, Occulere, Occultare, Recondere. vide Bergen.

Verbieten / Interdicere, Prohibere, Vetare, Inhibere. Einem sein Hauß verbieten / Wasser vnd Fewr versagen / Aqua & igni interdicere. Verbietung/ Prohibitio, Interdictum, Vetatio. Bey Straff des Lebens verbieten / Sanctione capitali vetare.

Verbinden/ Obligare. vide Binden. Verbinden mit Gutthaten / Devincire sibi aliquem beneficio. Bene mereri de aliquo, Aliquem officijs sibi astringere, devincire. Verbindung/ Nexus, us. Conjunctio.

Verblenden/ Excæcare, Occæcare. Verblendung/Præstigium, Præstigiæ, arum. vide Blind/ & Blenden.

Verborgen/ Occultus,a,um. Arcanus, Clandestinus, a, um. Verborgener weiß etwas thun/ Per cuniculos aliquid facere. Verborgen seyn/ Latere, Latescere, Absconditum esse, Abditum esse, Latitare.

Verbott/Interdictum. Verbott der Oberkeit/ Interdictio. Verbotten/ Vetitus, Interdictus, a, um. Das Fleisch essen wird allen Catholischen in der Fasten verbotten / Esu carnium Catholicis sacro quadragesimali tempore interdicitur.

Verbrennen/ Comburere, Cremare, Inflammare, Incendere, Exurere, In cineres redigere. Gantz verbrennen/Conflagrare, Deflagrare. vide etiam Fewer/ & Flamm. Brieff verbrennen/Inflammare literas.

Verbündnüß/Pactum. vide Bund/ & Vertrag. Wir seynd einander mit Freundschafft gar fast verbunden / Summus mihi cum eo intercedit usus, Arctissima necessitudine conjuncti sumus, Vinculis arctissimæ familiaritatis adstricti sumus. Utor eo, isque me vicissim valdè familiariter.

Verdammen/ Vrtheilen / Damnare, Condemnare, Convincere, Judicare. Verdammen den Angeklagten / Reum facere, Reum peragere. Verdampt/ Damnatus,a,um. Sacer,a,um. Condemnatus,a,um. Orth der Verdampten/Gehenna, metaphor. v. Hell. Der eines Verdambten Gut kaufft / vnd Gewinn damit treibet / Sector. Offene Verdammung/ Proscriptio. Verdammer/ Condemnator.

Verderben/ ins Verderben bringen/ Perdere, Corrumpere, Depravare, Disperdere, Deperdere, Exitium creare, Perniciem gignere, parere, para-

parare, Perniciem, exitium afferre, Calamitatem, pestem importare. Verderben/ zu scheitern gehen/ Perire, Deperire, Dispicere, Interire, Intermori, Pessum ire, Labi aliquando, Concidere, metaph. pro Perire. Sich selbst ins Verderben stürtzen / Sibi ipsi malum, exitium, perniciem, interitum adsciscere, attrahere, conciliare, parare, parere, orcare, Sui mali, perniciei, interitus exitij causam esse. Verderbt/ davon keine Hoffnung mehr ist/ Deploratus, a, um. Verdorben/ Perditus, a, um. Fast verderblich/ Perdite, adverb. Verderblich/ schädlich/ Exitialis, Perniciales, Perniciabilis, Exitiabilis, e. Exitiosus, Perniciosus, Noxius, Pestifer, a, um. Feralis, e. Pestilens. Verderblicher Mensche / Böswicht/ Perditus, Profligatus, Dissolutus homo, Desperatus, Nequam, Flagitiosus, Pravus, Malitiosus. Verderbnüß/ Pernicies, Perditio, Exitium, Interitus, Pestis, Calamitas. Verderbung/ Verwüstung/ Perditio, Corruptio, Vastatio, Devastatio, Excidium, Excisio, Clades, Strages, Occasus, us. Sich unterstehen zu verderben/ Machinari perniciem, Moliri interitum. Verderben/ verwüsten/ Perdere, Disperdere, Corrumpere, Vastare, Devastare, Pervastare. Gantz verderben/ Disperire. Vom Verderben erlösen / Ab interitu vindicare. Verderbung der Sitten / Corruptela morum. Verdorben/ verderbt/ verwüst/ Corruptus, Perditus, Depravatus, Vastatus, Devastatus, a, um. Das die Frucht verderbt/ Frugiperdus, a, um.

Verdewen/ Digerere. vide. Dewen.

Verdienen/ Merere, Mereri, Promereri. Wol verdienen/ Emerere, Emereri. Nach Verdienst/ Dignè, adverb. Der zu verdienen ist/ Meritorius, a, um. Verdienst/ Meritum, substant. vide latius verb. Dienen.

Verdingen/ Locare, Elocare. vide Leihen.

Verdorren / Arescere, Viriditatem amittere. vide Dürr.

Verdriessen / Ægrè ferre, Graviter, molestè ferre, Indigne, acerbè ferre, Iniquo animo ferre, pati, Molestiā capere, Malè habere aliquem, Gravare, Tædere. Verdrießlich/ Tœdiosus, a, um. Es verdreust mich/ Pœnitet, impers.

Verdruß/ Tœdium, Molestia, Fastidium, Displicentia, Offensa, Offensio : Offensa ejus est qui offendit: Offensio ejus qui offenditur. It. Verdruß/ Satietas, Satias, Nausea. Verdrüssig/ Tœdiosus, a, um, pen. prod. Molestus, a, um. Verdrüssig machen/ Molestiā, Tœdio afficere, Obtundere, metaph. Der ein Verdruß hat/ Pertæsus, a, um. Verdrüßlich/ Molestus, Odiosus, a, um. Gravis, e. Verdrüßlich / beschwerlich/ Molestè, Graviter, Gravatim, Ægre, Tædiosè, Cum tædio atq; fastidio. Verdrüßlich seyn/ Tædiosum, molestum esse, Odiosum ac molestum esse, Agitare, Vexare. Ein Verdruß im Geschäfft haben/ Capere aliquod tædium. Verdruß thun/ Frangere, metaph. Verdrüssig werden/ Colligere tædium. Den Verdruß und Mühseligkeit in sich einfressen/ erleyden/ Devorare tædium & molestiam. Ich hab Verdruß zu leben / Vitam mihi acerbam puto. Tædet me vitæ. Diutius esse in vita non possum.

Verehren/ Honestare. Verehrung/ Celebritas, Observantia, Honorificentia. Das in Gottes Verehrung wird gehalten / Gottsfürchtig/ Religiosus, a, um. Rechte Gottes Verehrung/ Gottesdienst/ Religio. v. latius sup. verb. Ehr.

Verendern/ Variare, Evariare. Verenderlich/ Mutabilis, Variabilis, e. Verenderter weiß/ Vicissim, adverb. Verendert/ Varius, a, um. Verenderung/ Mutatio, Variatio, Varietas, Vicissitudo. Verenderung der Gestalt / Metamorphosis, lat. Transfiguratio, Transformatio. Eine kleine Verenderung der Zeit / Momentum. Mit Verenderung gezieret/ Variegatus, a, um. Du hast deine Meynung verendert / In sententia non permansisti, A pristina sententia descivisti, A te differs, Tibi ipse non constas.

Verfluchen/ Execrari. v. Verfluchen. Einen verfluchen/ Diris aliquem devovere, In exitium aliquem devovere, Exitium alicui imprecari.

Verführen/ Seducere, metap. Verführer/ Seductor, Impostor. verführung/ Impostura, seductio

Vergeben/ verzeihen/ Condonare. vide Verzeihen. Vergebentlich/ Irritus, vacuus, a, um, Inanis, e. Vergebens / Incassum, Frustrà, Nequidquam, Abs re, Inaniter. Vergebung/ Condonatio. Vergeblich hoffen / Spe falli, Alere, fovere spem inanem, Inani spe duci, lactari. Vergebliche Wort machen/ Inanes sonos fundere. Vergeblich arbeiten/ vide verb. Arbeit.

Vergehen/ Evanescere, Abolescere, Abire in auras, vide verSchwinden. Von Hertzenleid vergehen/ Dolore contabescere, consumi, confici, premi, Dolore intermori.

Ver-

Vergelten/Compensare, Recompensare. vide Erstatten. Vergeltung/Compensatio. Gleiche Vergeltung thun / Referre gratiam, vel, Talionem reddere, Talionis lege agere. Par pari referre. Dem nur einfache Vergeltung wird / Einsöldner/ Simplarius, a, um. Ich werde nimmermehr können deine wolthat vergelten/Numquam tua beneficia recompensabo, Nullam unquam tuorum meritorum partem assequar. Ich soll diß Unrecht wol vergelten / Is sum, qui referre injuriam possim, Memorem injuriæ me senties.

Vergenglich / Fluxum, Caducum, Fragile, Mortale, Incertum, Momentaneum.

Vergessen / nicht mehr gedencken / Oblivisci, cum accusat. & genit. Ex animo amittere, Memoriam deponere, perdere, amittere, Oblivioni tradere, dare, Oblivione capi, Ex animo dejicere, Oblivione delere, obscurare. Dessen bin ich vergessen/Hujus me cepit oblivio, Hoc mihi excidit. Vergessen das einer gelernet hat/ Dediscere. In vergessen bringē/Obliterari. Vergessen werden/Oblivione deleri, obscurari, In oblivionem venire, Excidere, Ex animo labi, Ex animo effluere, Fugere aliquem. Vergeßligkeit/ Oblivio, Lapsus memoriæ. Vergeßlich/ Obliviosus, a, um. In Vergeß kommen / Ire in oblivionem. Deiner erzeigter Wolthaten werde ich nimmer vergessen/ Semper memoriâ tenebo merita erga me tua. Præstabo tibi eam, quam debeo memoriam meritorum.

Vergifften/ Inficere, metaph. Inficere veneno, vide Gifft.

Vergiß mein nicht/Chamedrys, herba est, quæ latinè Trissago dicitur.

Vergleichen/ Assimilare, Conferre, Comparare, Æquiparare. v. Gleich. Vergleichung deren Ding/so nicht eines Geschlechts seynd/ Parabola.

Vergnügen / Satisfacere. Vergnüget werden/ Satisfieri Vergnügig/ Contentus, a, um. Vergnügung/ Satisfactio.

Vergünne mir deine Kammer zugebrauchen/ Velim mihi commodes, Accommodes de tuo cubiculo, Sine me uti cubiculo tuo.

Verhafften/ Arrestiren / Manus injicere. Ein Roß verhefften/Manus injicere in equum.

Verhergen/ Vastare, Devastare, v. Verheeren.

Verheyssen/ Fidejubere, Promittere, Polliceri, Stipulari, Spondere Verheyssen eine zur Ehe/ Sponsare. Die Braut verheissen / Despondere, Desponsare. Verheysser/ Sponsor, Fidejussor. Verheyssung/ Promissum, Promissio, Pollicitatio, Sponsio. Seinem verheyssen nachkommen/ Fidem servare, præstare, Promissis stare, Persolvere promissum.

Verkauffen/ Vendere, Divendere, Venundare. vide verb. Kauffen.

Verkünden/ Annunciare, Denunciare. Verkündung / Denunciatio. Dem Widerparth den Tag verkünden / Diem denunciare adversario. vide verb. Kund.

Verlangen/Desiderare, Tangi desiderio. Verlangen/ Desiderium, Aviditas, Appetitus, Cupido. Verlangen haben/v. supra Verlangen. Mich verlanget nach der Stadt / Sum in urbis desiderio, Desiderio me urbs afficit, Desiderium me tenet urbis, Urbis cupidine flagro.

Verlauffen/ Effluere, Præterfluere, Præterlabi. vide verb. Lauffen.

Verlengern/Procrastinare, Differre, vid. verb. Schieben / & Verlengeren.

Verleugnen/Negare, Abnegare. v. Leugen.

Verlieren / Perdere, Amittere, Facere jacturam alicujus rei, Damnum facere, Detrimentum facere, accipere. Das Recht verlieren/ Cadere causa. Sein Haab vnd Gut verlieren / Jacturam, naufragium facere rei familiaris, Exui omnibus, Nihil reliquum facere suarum opum.

Verlohren hab ich meine Gütter/ Naufragium feci rei familiaris, Actum est de fortunis meis. Den Muth verlohren geben/Deficere, concidere animo, Animo cadere, Despondere animum, Hastam abjicere.

Vermächtnüß/ Testamentum. v. Testament.

Vermahnen / Monere, Admonere, Hortari, vide verb. Mahnen.

Vermeynen / Arbitrari, Censere, Autumare, Existimare. vide verb. Meynen.

Vermercken/ Animadvertere. v. Mercken.

Vermummen/ Larvam induere, Larva se tegere, obtegere, vestire, Personam induere. Vermummet / Larvatus, Personatus, a, um. Larva indutus.

Vernunfft / Ratio, Motus cogitationis, Acumen, solertia mentis, Lux rationis & lumen vitæ, Potestas aliquando. Vernünfftig/Ratione præditus, Ratione utens, Rationalis, e. Rationis compos. Nicht bey Vernunfft seyn/Exire de potesta-

testate mentis. Vnvernünfftig/ Irrationalis, e. Ratione carens, Rationis expers, Ratione destitutus. Vnvernünfftig werden/ Obbrutescere.

Verpflicht bin ich dir / von wegen deiner Wolthaten/ Omnia prorsus studia debeo tuis beneficijs: Præstare cogor tua causa quidquid possum. Quid est quod ego tua causa non debeā? v. Pflicht.

Verrahten/ Prodere, Quadruplare. Heimlich verrathen/ Deferre. Verräther/ Delator, Proditor, Quadruplator. Verrätherey/ Proditio.

Verrichten/ Exequi, Efficere, Præstare. Was ich nicht kan noch sol verrichten/ das befehlestu mir/ Id fieri à me vis, quod exequi neq; debeo neq; possum. Id mihi imponis, quod sustinere neque debeo neque possum.

Versagen/ Denegare. vide Weigern.

Versamlen/ Congregare. Versamblung/ Conventus, Congregatio, Synodus, Ecclesia. Versamblung der Rathsherrn. Senatus, us. Versamblung deren die ein Gewalt oder Ampt haben/ Collegium. Versamlung halten/ Conventum agere. Versamlich/ Collectivus, a, um. v. sup. Samlen.

Versaumen / Prætermittere, Negligere. vide Versaumen.

Verschmehen / Aspernari, Respuere, Abhorrere. Alle Mitbürger hassen dich/ Nemo est civis qui te non oculis fugiat, auribus respuat, animo aspernetur, cogitatione deniq; ipsa abhorrescat.

Verß/ Gedicht/ Reimen/ Versus, Carmen, versiculus, diminut. Oratio metrica, ligata. Halber Verß/ Hemistichium. Zween Verß/ Distichon. Verß machen/ Versus scribere, facere, Carmen fundere, contexere, scribere, fingere, effingere, Componere versus, carminare. Gute Verß machen / Scribere, facere, componere bonos versus, Carmina docta facere, componere, condere, contexere. Schlechte Verß machen/ Indoctos versus componere, Indoctum, tenue, exile carmen condere. Verßdichter / Poëta. Zu Versen machen/ Numeris adstringere. Verß der fünff pedes hat / Pentametrum.

Verß am Fuß/ Calcaneus, & Calcaneum, Calx.

Versichern mit Handschrifft / Cavere Chirographo, Syngraha. Mit Bürgen versichern/ Satisdare. Versichern mit Geiseln/ Cavere obsidibus. Versicherung/ Cautio, Perscriptio. Versicherung von einem nehmen / Cavere sibi ab aliquo. Versicherung-Schreiber / Conceptor, Perscriptor, vulgò Notarius.

VE

Versöhnen/ Reconciliare, Placare, In gratiam reducere. In veterem gratiam restituere. Wir haben vns versöhnet / vnd allen Haß abgeleget/ Inimicitias deposuimus, In gratiam reconciliati sumus. Ich wil mich befleissigen / daß ich dir wieder versöhnet werde / Ut mihi tua voluntas reconcilietur, operam dabo, Nitar, elaborabo, ut mecum in gratiam redeas.

Verstandt/ Cognitio, Captus, us. Mens, Sententia, Sensus, Speculatio, Theoria. Verstandt des Menschen/ Intellectus, us. Verstandt des Gemüths/ Ingenium. Rechter Verstand/ Sana mens. Wieder zu Verstand kommen / Resipere, Resipiscere, Redire ad mentem. Kein Verstand haben/ Carere judicio. Verständiger / Consultus, nomen. Verständig/ Prudens, Sapiens, Gnarus, a, um. Cordatus, a, um. Perspicax, Sagax. Verständigkeit / Prudentia, Sapientia, Eruditio, Intelligentia. Verständigkeit des Rechten/ Jurisprudentia. Verständiglich/ Gnarè, & Gnaviter. Vnverständiger/ Inconsultus, a, um. Bardus, a, um Vnverständiger Mensch/ Obesæ naris homo. Vnverständig/ Ignarus, a, um. Stolidus, a, um. Rusticanus, a, um. Tardiusculus, dimin. Brutus, a, um. Hebes, Fungus, metaphor. Vnverständigkeit/ Obscuritas, Ruditas. Wenig verständiger/ Sciolus. Zweyverständige Red/ Amphilogia. Vnverständlich/ Obscurus, a, um. Verständig seyn/ Sapere. vide latius sup. verb. Stand. Das verstanden mag werden/ Intelligibilis, e.

Verstehen/ Intelligere, Capere, Percipere, Cognoscere, Ratione assequi, Tenere, videre, metaph. Wenig verstehen/ Subintelligere. Auß einem ding verstehen/ Colligere ex aliquo. Starck oder wol verstehen/ Sagire, Præsagire. Zuvor verstehen/ Præcognoscere. Zu verstehen geben/ Interpretari.

Verstossen/ Repudiare, Rejicere. Verstossen/ enterben/ Abdicare. Verstossung / Enterbung/ Abdicatio. vide etiam sup. verb. Erb.

Verstricken / Circumnectere, Obnectere, Astringere, Alligare. Ineinander verstricken/ Innectere. Zusammen verstricken/ Connectere. Zuvor verstricken/ Præpedire. Verstrickt / Obnoxius, a, um. Verstrickt seyn/ Teneri.

Versuchen/ Facere periculum, Tentare, Experiri. Versuchstück thun/ Specimen edere. Versuchstück in der Kunst/ Tyrocinium, Rudimentum.

tum. Versuchung/Tentatio, Tentamentum, Experimentum, Experientia. Versuchter weiser Mann/ Homo sapiens, & multarum rerum peritus. Vir summi consilij. Homo navus & industrius.

Verthädigen/ Defendere, Tueri. vide verb. Schutz/ & Schirm. Ich will dein Ehr verthedigen/ Honoris tui defensionem suscipiam, Pro honore tuo defendendo certamen suscipiam.

Vertrag/Conciliatio, Pactum, Compositio, Conventum. Vertrag mit einem machen/ Paciscì, Depacisci, Pactionem facere cum aliquo, Conficere pactionem cum aliquo. Vertragen/ Componere, Convenire. vide etiam supra Vertrag. Ein vertrag/Conditio. Vertrag annehmen/ Accipere conditionem. Vertrag/ oder Zusag halten/ Stare promissis, stare conditionibus, pactis. Vertrag nicht halten/Conditiones & pactiones perturbare, Non stare conventis, Fœdus rumpere, frangere.

Vertrawen/Fidere, Confidere, Credere. Dem vertrawet wird/ Fiduciarius, a, um. Gäntzlich vertrawen/ Concredere. Vertrawet/ Fretus, a, um. Lasset vns Gott vertrawen/ der kan vns in allem helffen/ Omnem spem & fiduciam in Domino Deo ponamus, ejus Majestas nobis auxilio erit in omnibus. Ab uno Deo pendamus, hic nobis omni in re aderit.

Verwalten/ Administrare, Gerere, Procurare. Verwaltung/ Administratio, Regimen. Verwaltung eines besonderen orts/ Toparcha, vel loco præfectus. Verwaltung eines weißlosen/ Tutela, v. Fürmundschafft. Ich verwalte deine sachen so fleissig wie ich soll/ Tuis rebus ut debeo præsum. Quidquid ad tua negotia pertinebit, diligenter agam, curabo.

Verwandt/ Cognatus. Verwandte/ Mume/ Cognata. Verwandtschafft/Cognatio, vid. supra Freundschafft. Viel verwandten hast du/ Propinquis, & affinibus flores, A propinquis optimè paratus es, Copia flores propinquorum.

Verwehnt/ schleckig/ Lautus, a, um. Delicatus, a, um. Verwehnter/ Blax. Verwehntlich/ Molliter, Delicatè, Lascive.

Verweisen/ auß dem Land verbieten/ Exilio mulctare. Ewiglich verweisen/ Perpetuo exilio multare, afficere. vid. ver. Acht/ Bann/ & Jagen.

Verweisen/ Exprobare, Improbare. Verweisen mit schelten/ Expostulare. Verweisung/ Exprobratio, Expostulatio, Improperatio. Verweisung eines Lasters/ Improperium.

Verwerffen/ Reijcere, Reprobare. Verwerfflich/ Rejectitius, a, um. Verwerffung/ Confutatio, Refutatio.

Verwicklen/ Intricare, Irretire. Die Füß verwicklen/ Impedire, Præpedire. Verwicklet/ Impeditus, Præpeditus, Irretitus, Intricatus, a, um. Verwicklete Rede/ Gryphus. Verwicklung/ Impedimentum.

sich Verwundern/ Stupere, Stupescere, Admirari, Admiratione affici, Mirè capi. Ich verwunder mich vber deine Vnverschambheit/ Os tuum & impudentiam miror, Cic.

Verwüstung/ Vastare, Devastare, Populare, & ri. vide supra Verheeren.

Verzagen/ Despondere animum, Abijcere animum, Animo cadere, Consternari. Verzagung/ Animi abjectio, Consternatio. Verzagen will ich nicht/ ob wol mir das Glück alles abgenommen hat/ Etsi fortuna mihi carissima quæque abstulit, ademit, non faciam tamen ut ab omni spe animum abducam.

Verzeihen/ Ignoscere, Remittere, Condonare, Gratiam delicti facere. Verzeihung/ Condonatio, Remissio, Venia, Gratia delicti.

Verziehen/ Cunctari, Percunctari, Morari, Tardare, Prolongare. Verziehung Mora, Dilatio, Contatio. Verzug biß auff vbermorgen/ Comperendinatio.

Vest/ starck/ Firmus, Solidus, Immotus, Validus, Robustus, a, um, Stabilis, e. Ahenus, vel æneus, a, um, qui nulla vi labefactari potest. Vest stehen/ Consistere. Vest werden/ Solidescere. Bevestigen/ Firmare, Confirmare, Roborare, Stabilire, Solidare, Durare, Obdurare. vide Starck machen. Eine Stadt bevestigen/ Munire, Circummunire, Firmare, Vallare, Obvallare, Circumvallare, Cingere, Vallo circumdare. Veste/ Beständigkeit/ Firmitas, Firmitudo, Stabilitas, Soliditas. Vestiglich/ Firme, Firmiter. Vestung/ Pastey/ Bolwerck/ Propugnaculum, Castellum, Locus, Agger, Vallum.

Vexiren/ plagen/ Vexare, Agitare, Exagitare, Affligere, Devexare, Divexare, Molestare.

Vfer/ Gestad/ Littus, Ora, terminus terræ ad mare Ripa, Extremitas fluminum, amnium, fontium, Margo, Crepido, pen. longa.

Vhr daß die stunden anzeiget / Horologium, Horariũ,Index horarum. Soñen Vhr/Compaſt Solarium, Sciatericum, Solarium sciatericum. Sandtvhr ist vorzeiten ein Wasservhr gewesen/ Clepsydra. Das den Schatten gibt/vnd die stunden anzeiget /Gnomon,onis,Index solarij.

Vieh/Weydvieh/Pecus,oris. Bestia, æ. Herd groß vieh/Armentum. Herd kleines vieh/Grex. Viehdieb / Abigeus, Abactor. Viehreich / Armentosus,a,um. Das von Vieh kompt/ Pecorinus,a,um. Viehfutter von Bonen vnd Erbsen/ Ozymum. Viehstelle im Sommer/Æstiva,orum Viehhirt/ Pecuarius, Armentarius, Pecorarius. Viehdiebstal/Abigeatus,us. Mit vieh vmbgehen/ Pecuariam facere, Exercere. Viehstall/Mandra. Viehfutter/Pabulum. Viehisch/Pecuinus,a,um. Ferinus,a,um, Beluinus,a,um. Viehisch werden/ Obbrutescere. Vieharzt/ Mulomedicus, Veterinarius. Vieh träncken/ Adaquare.

Viel/Multum. Vielem vnglück vnterworffen/ Varijs, infinitis, innumeris ærumnis, calamitatibus, afflictionibus subjectum esse. vide Vil.

Vier / Quatuor, Quaternus, a, um. Das vier begreiffet / Quaternio, onis. Quadruplus, a, um. Das vier Buchstaben hat / Tetragrammatum. Das vier Winckel hat/Quadrangulum. Das vier Verß hat/ Tetrastiolum. Viermahl/ Quater, adverb. Das vierdt/Quartus,a,um. Je vier/Quaterni,æ,a. Viereckig/ Quadrus,a,um. Vierecktiger Teller/ Quadra. Auff viererley weiß/ Quadrifariam. Vierfach / Quadrigeminus, a, um. Vierfältig / Quadruplex. Vierfältigung / Quadruplicatio. Vierfürst/der den vierdten theil eines Reichs verwaltet/Tetrarcha. Ein solches Reich/Tetrarchia. Vierfüssig/Quadrupes, Quadrupedus,a,um. Viergestaltig/Quadriformis,e. Viergliedig / Quadrimembris, e. Vierpfündig/ Quadrilibris,e. Viersprachig/ Quadrilinguis,e. Vierschrötig/Quadratus,a,um. Viertägig/Quatriduanus, a, um. Viertheil einer maß/ Cotyla, Hemina, Quartarius. Viertheilig/Quadrifidus, a,um. Vierzehen/ Quatuordecim. Der vierzehend/Decimus quartus. Vierzehenjährig/Ephebus,lat. Pubes. Vierzehenmal / Quatuordecies. Viertzig/Quadraginta. Das viertzig helt oder begreifft / Quadragenarius,a,um. Je viertzig vnd viertzig/Quadrageni,æ,a. Viertzig mal/Quadragies. Das viertzigst in der zahl/ Quadragesimus, a,um. Das viertzigst theil/ Quadragesima, subst. Viertzigjähriger Mensch / Quadragenarius homo. Vierwincklich/Quadrangularis,e. Tetragonus,a,um. Vierzinckig / Quadridens. Vierhundert/Quadringenti,æ,a. Der vierhunderst/Quadringentesimus, a, um. Viertzigtägige Fasten/ Quadragesima, subst. Tempus quadragesimale, Dies jejunij, Dies esuriales, vide supra Fasten. Vierhundert mahl / Quadringenties. Gevierdt machen/ Quadrare.

Vil/nicht wenig/Multum, non parum, quamplurimum. All zu viel/ Nimium, Plus satis, Plus quam sat est, Plus æquo, Plus justo, Plus quam par, justum est, Plus quam decet. Viel mehr/ Imò, Immò, adverb. eligendi, vel corrigendi. So viel/Tam, adverb. comparandi, tot. In viel weg/ Plurifariam, Multifariam. Wie viel/Quot, indeclin. plur. tant. Wie viel zugleich/Quoteni, æ,a. Der wie vielst / Quotus,a,um. Quotusquisque. Zu viel/ Nimis, & nimium, adverb. Zu viel groß/Nimius,a,um. Vil/Multus Complures, & Complura, non est comparativus. Fast viel/ Plurimus,a,um. superlat. Vielechtig/ mehrechtig/Pluralis,e. Plurativus,a,um. Vielechtig/Pluraliter. Viel darzu thun/ Magnum momentum, pondus adferre. Viele/Multitudo, Vis, Manus, Silva, Silvula, dimin. Frequentia, Copia, Cœtus, us. Die viele haben/ Abundare. Vielerley/Multigenus, Multijugus,a,um. Viel auff einen geben/ Magni aliquem æstimare, ducere, Plurimi aliquem facere. Ich gebe so viel vmb dich/ als du vmb mich/ Tanti te facio, quanti tu me ducis. Wie viel seynd die das nicht thun/Quotusque est qui hoc non faciat. Viel zu viel/ vber die maß/ Nimiopere, vide verb. Meß. Vildeutig/Æquivocum. Vielendig / Infinitus, a, um. Vielfältiglich/auff vielerley weiß/Multipliciter. Vielfältig getheilt/Multipartitus,a,um. Vielfältigung Multiplicatio. Vielfärbig/Multicolor. Vielfräßig/Polyphagus. Vielfrüchtig/Polycarpus. Vielgebig/Polydorus. Vielgestaltig/Multiformis,e. Varius,a,um. Vielreder/Locutor, Locutuleius. Vielredig/ Multiloquus. Vielschweigig / Multivagus. Viel wissend/Multiscius, Polyhistor. Viel grösser/ Multò major, Longè major, Omnibus partibus major Longo intervallo major.

Villach in Kernten/Julium Carnicum, hodiè Villacum, oppidum.

Villeicht/ es mag seyn/Fortè, Fortassis, Fortassè, Forsan, Forsitan.

Viol/

Viol/Viola. Gål viol/Luteolæ, Viola lutea, flava. Braun Violen/Mertzenblum/Vaccinium, Hyacinthus, Viola nigra, purpurea. Weiß viol/Viola alba. Violfarb/Violaceus,a,um. Violgarten/Violarium.

Visionomey/Physionomia.

Vitriol/Vitriolum. vide Kupfferwasser.

Vivelspurg/Aventicum, urbs Helvetiorum. Hinder Freyburg in Nuchtland/Quondam Helvetiorum urbs, nunc obscurus pagus.

Vmb/bey/Circa, Circum, Circiter, ad numerum & tempus refertur, Propè cum Accusat. Ad. Vmb einander/eins vmbs ander/Mutuò, Invicem, Inter se, Alternè, Alternatim, Alternis vicibus, Per vices, Alternis. Vmb viel mehr/Permultò. Vmbsonst/vergebens/Gratis, Gratuitò, Sine compensatione, Ex gratia, Immeritò. Vmbbringen/Occidere, Interficere, Interimere, E medio tollere, Necare, Trucidare, Cædere. Sich selbst vmbbringen/Mortem sibi consciscere, Vitam sibi ipsi eripere, Sibi ipsi violentas manus inferre, Sibi necem consciscere. Vmbackern/Circumarare, vide Acker. Vmbbeissen/Ambedere. Vmbbinden/Circumligare, Obligare. Vmbfahen/vmbgreiffen/Amplecti, Complexu tenere. Vmbfassung/Complexus,us. Amplexus,us. Vmbgang/Ambitus,us. Circuitus,us. Circuitio, Periodus. Vmbgeben/Circumdare, Stipare, Constipare, Cingere. Vmbgürten/Cingere, Circumcingere. Vmbgurt/Perizonium. Vmbhang/Velarium, Velamen, Peripetasma, Peristroma, Conopæum. Vmbher/Ob, cum est in Compositione, Circa. Vmb vnd vmb/Circumcirca. In einem Vmbkreiß/In circuitu. Vmbkommen/vide Vmbkommen/& Sterben. Vmbleg an einem Kleid/Instita, gen.f. vide Saum. Vmblege an einem Weibskleid/Lymbus, Instita, idem. Lymbulus, & Lymbellus, dim. Vmbreden/Circumloqui. Vmbredung/Periphrasis, Circumlocutio. Vmbreiten/Obequitare. Vmbweg/Ambages. Vmb deinet willen/Tui causa, Tuam ob causam, In tuam gratiam, Propter te.

Vnd/Et, Ac, Atque, Que, conjunctiones copulativæ.

Vnden/vnder/Sub, Subter, Infrà, præpos. Inter, præpos. Vnten herauff/Infernè. Das vnten ist/Infernus,a,um. Von vnden/Infernè. Vnden/oder nider/Infernus,a,um. Allervnderst/Infimus a,um. Das vnderst/Infimus,a,um Vnder einander/Inter se. v. Vnter. Die vnderer/Inferi,orum, plural. tant. Der vnderen/Infernas, atis. Vnderer/Inferior,oris. Vnder seyn/Subesse.

Vndanckbar/Ingratus. vide vnDanckbar.

Vnterbeth/Culcitra. vide Beth/& Decke.

Vntergang/Interitus,us. vide Schad. Vntergang der Sonnen/Occasus,us. Occasus solis. vid. verb. Gang/& Sonn.

Vnderpfand/Fiducia, Possessio fiduciaria. Ein Vnterpfand nemmen/Fiduciam accipere. vide Pfand.

Vndersatz/Statumen. Vntersatz der Seulen/Basis, aliàs Spira.

Vnderscheid/Differentia, Discrimen. Ohn Vnderscheid/Sine delectu, discrimine, Indifferens. Grosser Vnderscheid seyn/Plurimum interesse. Vnterscheid haben/Differre.

Vndersich/Pessum, adverb. Vnder sich fahren/Ima petere.

Vnderstehen/Conari, Laborare, Studere, Parare, Tendere, Contendere, Aggredi, Moliri, Elaborare, Niti, Conniti. Vnderstehen dörffen/Audere. Freventlich vnderstehen/Præsumere, metaph. Vnderstehen zubereden/Suadere.

Vnderweilen/Plerumque.

Vnderwerffen/Subjugare. Sich vnderwerffen/Submittere se.

Vnderthan/Subditus. Vnderthaner/Clientulus, & Clientula. Vnterthaner auß der Vogtey/Provincialis. Vnderthanen/Subjecti. Vnterthan machen/Conficere in leges suas.

Vnfall/Vnglück/Adversa fortuna, Clades. vide verb. Glück.

Vnflath/Wust/Sordes, Eluvies, Squalor. Gesamleter vnflath/Colluvies. Ort da aller vnflath zusammen fleust/Sentina. Vnflätig vnsauber/Sordidus, Fœdus,a,um. Impurus, Immundus, a,um. Spurcus, Squalidus,a,um. vide etiam Vnrein. Vnflätiglich/Sordidè, Squalidè, Spurcè, Impurè. Vnflätig werden/Sordescere. Vnflätig machen/Sordidum, Impurum, Immundum reddere, Fœdare, Maculare, Polluere. Vnflätig seyn/Sordidum, Squalidum, impurum, Immundum esse, Squalere.

Vngefehr/Fortè, Casu, Forte fortuna, Improvisò, Ex, vel De improviso.

Vngerland/Pannonia inferior, vel secunda, vulgò Vngaria.

Vngestüm/vnruhig/Turbulentus,a,um. Turbidus,a,um. Tumultuosus,a,um. Tumultu plenus, Tempestuosus, Æstuosus,a,um. Importunus, a, um. Vngestümme Meer/Turbatum & agitatum mare, Mare rapidum, æstuans, procellosum, tempestuosum. Vngestümmigkeit/ Impetus, Tumultuatio, Impetuosus motus, Commotio maris, Incrementum & reciprocatio maris. Vngestümmiglich/ Turbulenter, Tumultuose, Cum impetu, Tempestuose. Vngestümmigkeit deß Meers erregen/ Agitare mare, Movere, commovere mare, Mare procellosum reddere.

Vnglaublich ist es/Incredibile est, Credendum non est, Non est ut credatur, Fidem superat, Verisimile non est.

Vnglück/Infortunium. Hauffen Vnglücks/ Ilias, Lerna malorum. vide Vnglück. Vnglücklich/Infelix, Miser, Calamitosus,a,um. Dein vnglück betrübt mich sehr/ Tuæ me calamitates graviter afficiunt. Tua mihi nimis adversa fortuna gravissima est, Tua me torquent infortunia, Ex tuis miserijs dolorem haurio acerbissimum.

Vnholde/Pharmaceuteria, Venefica. vide verb. Zaubern.

Vnkeusch/Libidinosus, Mulierosus,a, um. Impurus, Salax. vide Vnkeusch.

Vnkräfftig machen/ Infectum facere. vide verb. Krafft.

Vnnütz Geschwetz/Liræ, Nugæ, Gerræ. vide verb. Schwetzen.

Vnrecht hastu mir gethan/ Iniquè mecum egisti, Injuriosè me tractasti, Injuriam mihi intulisti. Ich wil das Vnrecht nicht rechen/Ultionis omne libenter consilium abijcio. Depono omnem acceptæ injuriæ memoriam.

Vnreyn/Profanus, vel Prophanus,a, um. Verunreinigē/Profanare, Prophanare. v. Reln.

Vnser lieben Frawen Bethstroh/ Ascyron, lat. Perforata, herba est.

Vnsinnigkeit/ Phrenitis, Insania. vid. Sinn.

Vnschlit/ Sebum, Sevum. Das von Vnschlitt ist/Sebaceus,a, um. Vnschlitkertz/Candela sebacea, vel Candela sevacea.

Vnter/ vide Vnder. Vnter deß/In dem/Interim, Interea, Interea temporis, Interjecto spatio, Intervallo, Hoc interim spacio. Vnter einander/ Mutuò, Invicem, vide supra Vmbeinander. Vnterthan/vid. Vnderthan. Vnterthänigkeit vide Gehorsam/ & Demut. Vnterthäniglich/ Subjectè, Obnoxie, Submissè, Obedienter. Vnterthänig machen/ Subijcere, Subigere, Domare, Jugum servile imponere, In potestatem, vel ditionem suam redigere. Vnterthänig seyn Subjectum esse, Sub imperio & potestate alicujus esse, Parere imperio alicujus.

Vnverborgen seyn/Parere, metaph. vide Bekandt/ & Offenbar.

Vnversehrt/Integer, Incorruptus,a,um. vide Gantz.

Vnvest/ blöd/ Infirmus,a,um. vide Schwach.

Vogel/ Ornis, lat. Avis, Avicula, dim. Ales, Volucris. Vogel die zu den weissagen gehören/ oder singende Vögel/ Oscines. Vnglücksvogel/ Parra. Krammets Vogel/ Turdus. Gevögel/ Avitium. Vögelkäfig/vide Käfig. Vogelfanger/ Auceps, Venator avium. Vogelätze/Aviarium. Vogelätzer/oder pfleger/Aviarius. Vogelnest/ Nidus, Nidulus, dim. vide Nest. Vogelstell/Decipula. Schreyen wie junge Vogel/Pipire, Pipare. Vogelfang/ Aucupium, Venatio avium, Aucupatio. Vogelfangen/Aucupare, Aves capere. Das zum Vogelfang gehört/ Aucupatorius,a,um. Vogelklop/Ames, itis. gen. masc. Pertica aucupalis. Vogelleim/ Viscus, & Viscum. Vogelgeschrey/ Garritus avium. Vogelgeschrey/ darauß man Weissagung vnd Bedeutung hat/ Oscinium.

Vogt/ Amptmann/ Satrapa, vel Satrapes, lat. Præfectus, Toparcha, Præpositus, qui præfectus est alicui muneri. Landvogt/Amptmann/ Prætor causarum civilium, Præses seu judex provincialis, Præfectus provinciarum, Satrapa, Satrapes. Stadtvogt/ Præfectus urbis, vel civitatis, & Præfectus urbi, vel civitati. Vogt über Wäißling/ Pfleger/ Fürmund/ Tutor, Curator. Einen Vogt oder Furmünder setzen/ Tutorem, Curatorem instituere, vel constituere. Vogt über die Meergestaden/Admiral/ Limenarcha, lat. Portuum præfectus. Vogthey/ Præfectura, Nomarchia, Eparchia. Landvogthey/ Satrapia, Præfectura provinciarum, Præfectura provincialis. Stadtvogthey/ Præfectura urbis seu civitatis. Burgvogthey/ Præfectura arcis. Vogthey über Fürmündige/ Tutela, Clientela. Vogthey mit Krieg erobert/ Provincia. Vogthey

eines besondern Orths / Toparchia. Durch alle Vogtheyen/Provinciatim, adverb.

Volck/Populus, Popellus, dim. Gens. Volck/ der gemein Mann/ Populus, Popellus, diminut. Multitudo civium, Turba, Vulgus, Infima multitudo, Plebs, Plebecula, Plebes, is. Plebecula, dimin. Das dem gemeinen Volck zugehört/Plebeius, a, um. Völcker/ Populi, prim. corr. Das dem Volck zugehört/Popularis, e. Allerley Völcklein / Colluvies hominum. Volck anderswo zu wohnen verordnet/ Colonia. Inde. Das Volck anderswo zu wohnen verordnen/Coloniam mittere, vid. verb. Stadt. Volckführer/ der dem gemeinen Volck zu gefallen alle Ding thut / Gemagogus, quasi Plebecula. Volckreich/ Populosus, a, um. Vnter das Volck gehen/Prodire in publicum. Sich des Volcks enthalten/ Abstinere publico.

Volg/ da eines recht vnd wol auß oder auff das ander folget / Consequentia, Consecutio, Connexum. Volgen/Sequi, Sectari. Volgen/ gehorsam seyn/ Obedire, Obtemperare, Obsequi, Parere, Auscultare, Obsecundare, Acquiescere, Morigerari, Morem gerere, v. Gehorsam seyn. Andern Leuhen volgen / Alios consequi, Aliena consilia sequi, Non suo, sed alieno duci consilio, Alienis consilijs regi, uti, Alijs obtemperare, obsequi, morem gerere, Alios in consilium adhibere, & eos sequi. Dem bessern volgen/Meliora sequi. Ervolgen/Assequi. Beharzlich volgen/Prosequi. Nachfolgen/Sequi, Consequi, Insequi, Persequi, Prosequi, Sectari, Vestigijs insistere, Sequi, insequi vestigia, Inhærere vestigijs, Comitari. Nachvolgen/nachthun/Imitari, Æmulari, Imitatione exprimere, Capere exemplum de aliquo. Bald darnach volgen/Subsequi, Consequi. Stäts nachvolgen/ Sectari. Eines Meynung volgen/Accedere alicujus sententiæ, Pedibus ire in alicujus sententiam. Verfolgen/ Persequi, Insequi aliquando. Weiter volgen/ Prosequi. Vervolgen/ betrengen/ Persequi, Exagitare, Affligere. Nachvolger/Sectator, Consectator, Affectator, Assecla, Secutor, Imitator, Sequutor, Æmulator, Æmulus. Nachvolger/ oder Schmeychler / Parasitaster. Böser Nachvolger/ Cacozelus. Nachfolgung/ Affectatio, Consectatio, Sequela, Imitatio. Nachvolgung auß Neid oder Haß/ Æmulatio. vide Eiffern.

Voll/gefüllt/ Satur, a, um, Plenus, a, um. Uber, a, um. Confertus, Refertus, Oppletus, a, um. Voll/Fœtus, a, um. vide Schwanger. Halb voll/ Semiplenus, a, um. Völle/ Maßleydigkeit/ Fastidium. Vollmon/ Plenilunium. vide Monvölle. Vberfluß/ Copia, Ubertas, Plenitudo, Fœcunditas, Affluentia, Abundantia, Profluentia, Redundantia. Völliglich/Ubertim, Plenè, Profluenter, Copiosè, Largè. Vollerey/ Ebrietas, Temulentia, Immodica, immoderata potus ingurgitatio, vide Trunckenheit. Ervöllen/ voll machen / Implere, Explere, Replere, Complere, Opplere, vide Füllen. Voll seyn/Scatere, metaph. Abundare, Plenum esse. Vollsauffen / Inebriare se, Inebriari, Ingurgitare se nimio potu, vino se obruere.

Vollbringen/ Patrare, Perpetrare de rebus turpibus & illicitis. Vollenden/ Perficere, Conficere, Finire, Colophonem addere, Extremam manum imponere, addere, Coronidem imponere, Proverbiales locut. Efficere, Exequi, Absolvere, Consummare. vide etiam Vollenden. Vollendung/Perfectio, Confectio, Peractio, Absolutio, Executio, Consummatio, Effectus, us.

Vollkommen/gantz/Integer, Totus, a, um, Plenus, a, um. Perfectus, Absolutus, a, um. Omnibus suis partibus expletus. Vollkommenheit / Perfectio, Expletio, Absolutio, Plenitudo, Complementum. Vollkommenlich/gäntzlich/Plenè, Perfectè, Absolutè, Elaboratè, Ad ungvem, Ad Amussim. Vnvollkommen/ Imperfectus, a, um. Mancus, Mutilus, a, um. Inchoatus, a, um. Vnvollkommentlich/Imperfectè, Inchoatè, E parte. Vollenkommen seyn / Habere omnes numeros, Omnibus numeris absolutum esse.

Vollziehen / vollstrecken / statt thun / Exequi. Vollziehen das erkant ist / dem Vrtheil statt geben/Facere judicatum, & exequi rem judicatam. Nit vollziehen das erkant ist/ Negare judicatum. Vollziehung/Executio.

Von/ A, Ab, Abs, De, E, Ex, Super, Aliquando. Von Kind an/ Ab incunabilis, A puero, A primo vitæ exordio. Von newem/Wiederumb/ Denuò, Rursus, Rurfum, Iterum, De novo. Darvon seyn/das ist/Mangeln/Desiderari. Von wegen/Ob, Præ, Propter. Von wannen/Unde. Von deßwegen / Propterea, Propter ea, Eapropter, Quapropter. Von meinetwegen/ Meinethalben/ A me, Ex me, Meo nomine, Meis verbis.

Vor/Præ, Pro, Ante, Sub, Ob. Vornen her/ vor dem Kopff/A fronte Vor Augen/In conspectu,Ob oculos,Ante oculos. Vor/oder öffentlich vor. Coram Præposit. Vorab/vor allen Dingen/ In primis, Maximè, adverb. Potissimùm, Præsertim,Cumprimis. Vorhin/Prius. Vorhin Vrlaub nehmen/ Pacem precari. Vorderwertig/ Adversus, a, um. Vorderwertige Wunden/ Adversa vulnera. Vörder/Pristinus, a,um. Vorderer/Prior. Vorderer/ältern/Majores,plur.tant. Zuvor/vor der Zeit/ Antè, Anteà,Antehac, Ante hoc tempus, Superioribus temporibus. Vor langem/Jamdudum,Jampridem,Olim,Pridem. Vorzeiten/ Olim, ad tempus præteritum & futurum refertur.

Vordern / Monere, ut: Res ipsa monet. vide Forderen.

Vorgang eines jeden Dings/Præludium, metaph. Vorgehen/ Præire, Antecedere. Vorgehend/ das vorhergehend / Antecedens, Præcedens,Præcurrens,Ante positum.v.verb.Gang/ & Gehen.

Vorhanden / zugegen seyn / Præstò, Coràm, Præsens,In præsentia esse,Instare,Imminere,v. Nahe. Vorhanden seyn/ Extare.

Vorhaut des männlichen Glieds/Præputium.

Vormund/ vide Fürmundschafft.

Vortheil geben/ Primas tribuere,dare. Denn Vorzug haben/Primas ferre.

Vorplatz/ vor der Thür/Vestibulum.v. Thür.

Vorurtheil/Præjudicium.

Vr/ Vhrwerck / Horologium, v. supra verb. Stund/& Vhr.

Vrhab/Vrsprung/Anfang/ Origo,pen.prod. Principium. vide Anfang. Vrhäber/ der den Anfang thut/oder Rath gibt/ Autor, Svasor.

Vrlaub/Lassung/ Missio,nomen. Vrlaub/Zulassung / Permissio , Permissus, us. Concessio, Concessus,us. Vrlauben/Missionem dare,Exautorare. Vrlaub/Erlaubnuß haben/Liberum esse, Licere,Concessum, Integrum esse. Vrlaub bitten/ Missionem efflagitare. Geurlaubte Kriegsleuth/Exautorati milites. Mit Vrlaub zu reden/ Bona venia , Cum bona venia dixerim, Ut tua, vel vestra venia dicam,Honos sit auribus.

Vrsach/Anlaß/Causa,& Caussa, Ratio, Occasio, Ansa, via, Res , Nomen. Vrsach anzeigen/ Causari,Causam prętendere. Die Faulen wenden allzeit Vrsach vnd Entschüldigung für / Semper causantur inertes, Proverb. Vrsach / Anleitung geben / Dare ansam, Præbere causam,Dare causam,Materiam, Patefacere fenestram, Ministrare,præbere ,præstare occasionē, Aperire viam. Ohn Vrsach/ Abs re, Sine causa, Temerè. Vrsach nehmen / Capere ansam , Arripere ansam, Occasionem capere. Vrsach eines Dings/Caput. Vrsächig/Causalis, e. Causativus, a, um. Vrsach wil ich dir geben / daß du meiner Meynung beyfallest/ Efficiam, ut opinio tibi mea cum ratione congruere videatur, Ostendam esse,cur probes meam sententiam.

Vrsprung/Origo,pen.pro.Ortus,us.Initium, Principium, Caput, Radix. vide etiam Anfang. Vrsprung des Geschlechts/Stirps,gen.fœm.vid. Stamm/& Herkommen. Vrsprünglich/Originalis,e. Vrsprung haben/Originem habere,ducere, trahere, Initium sumere , capere, Incipere. Vrsprünglich / Primitivus, a, um. Primogenitus, a, um.

Vrtheil/Meynung/ Crisis,lat. Judicium,Sententia, Opinio, Arbitrium. Vrtheil heimlich in Schrifften /Tabellaris sententia. Vrtheil fragen/ Rogare sententiam. . Das Vrtheil über etwas gehen lassen/ Mittere in consilium. Vrtheil fällen/Recht sprechen/Pronuntiare,Sententiam dare, dicere , proferre, pronunciare, Decernere. Vrtheilen/ richten/ Judicare, Dijudicare, Facere judicium , Decernere , Cognoscere, Ferre sententiam, Arbitrari, cognoscere causas. Vrtheilen/entscheiden/ Disceptare,Judicare. Streitige Sachen vrtheilen / Disceptare controversias. Mit einhelligem Vrtheil loßgesprochen/Omnium sententijs absolutus. Das Vrtheil auffheben/ Sententiam inducere, vel circumscribere. Das Vrtheil lassen gehen/ Mittere judices in consilium,Calculum porrigere, vel permittere judicibus. Vrtheilen/achten/ Arbitrari, Existimare, Putare. vide etiam Achten / & Meynen. Andere lassen Vrtheilen / In medio relinquere, Alijs judicandum relinquere. Zuvor vrtheilen / Præjudicare. Vervrtheilen / verdammen / Damnare, Condemnare , Reum agere, peragere, facere. Vervrtheilt/ Damnatus,condemnatus,Reus factus,Reus peractus. Zum Todt vervrtheilen/ Damnare rei capitalis, Morte damnare,Reum peragere supplicij,mortis, Capitalis supplicij reum peragere. Vrtheilsprecher/Judex. Vrtheilig/Criticus,

ticus,a,um. Judiciarius,a,um. Mässiger Vrtheiler/Disceptator. Vrtheiler/Richter in den Streiten/ der die Gaben außtheilet/Brabeuta,lat. Designator. Vrtheilung/Entscheidung/ Disceptatio. Vrtheilung/ von welcher nicht zu Appellieren ist/ Disceptatio Provocatione superior, & Disceptatio summa. Vrtheilung nach dem Gewissen/ Disceptatio libera. Vrtheilung nach den Gesätzen/ Disceptatio legitima.

Vter/ Mamma, Mammula, diminut. & Mammilla, Uber.

Vtrecht/ Trajectum inferius, oppidum Hollandiæ, Trajectum superius, vel Trajectum Mosæ, Mastriech.

INCIPIENTIA
á W.

Waaffen/Arma. vide infra Waffen.

Waag/ Libra. vide infra Wag.

Waalholtz/Cylindrus, vel Phalanga.

Waatsack/ Bulga, Hippopera.

Wa nit/Nisi, Ni, conjunct. Waher/Unde, adverb. de loco. Waher du wilt/Undeunde, Undecunque, Undevis, Undelibet.

Wabe/ Honigroß/ Favus. Wabelin/Favulus, diminutivum.

Wäber/vide Weber.

Wachen / Vigilare, Vigilias agere, Somnum non videre, Oculis somnum non capere, videre, Exulare. Gantze Nacht wachen/ Noctem insomnem ducere. Wachen / Arbeit/oder studierens halben/ Lucubrare, Elucubrare, Operi, Studijs invigilare. Auffwachen/erwachen/Evigilare, Expergisci, Expergefieri, A somno, vel de somno excitari. Bewachen / Excubare, Vigilare, Vigilias agere pro aliquo. Wachig/ Insomnis, e. Vigilans Wachsamkeit/ Vigilantia.

Wacholder/Juniperus. Wacholderbeeren/Grana Juniperi, Mora Juniperi.

Wachs/ Cera. Roth Wachs/ Miniatula cera, Cera minio tincta. Weiß Wachs/Cera punica, Cera alba. Siegelwachs / Cera Sigillaris. Mit Wachs gemischet/ Cerosus, a, um. Wachskertz/ Cereus, substant. Funale, Cereolus, dim. Wachstafel/Cera. Wächsen/ Cerare, Incerare. Mit rothem Wachs verzeichnen / Miniata cerula notare, id est, loca mendosa, & corrigenda annotare. Wachtäfelein/ Tabella cereata, Cic. Wächsung/ Cereatura, æ. penult. prod. Wächsen/wachsgal/ Cereus, a, um. Ein Farb wie Wachs/ Cerinius, a, um. penult. corr. Der mit Wachs vmbgehet/ Cerarius, a, um. Gewächst/Inceratus, a, um.

Wachsen/an Alter vnd Grösse zunehmen/Crescere, Accrescere, Augeri, Augescere, Adolescere. Wachsen/ sich mehren / Crescere, Accrescere, Augeri, Gliscere. Wachsen/ herfürbrechen/ Crescere, Surgere, Exurgere, Provenire, v. Entstehen. Wachsen machen / Augere, Alere. Wachsende Jugend/ Adolescentia, Ætas florida. Anwachsen/Accrescere. Auffwachsen/Subire, Grandescere, Crescere, Concrescere, Increscere. Auffhören zu wachsen / Exolere, Exolescere. Darzwischen wachsen/Internasci. Das erwachsene Alter / Adulta ætas. Füraussen wachsen/ Excrescere. Gewachsen/ Adultus, a, um. Herfür wachsen / Procrescere. Herzu wachsen / Accrescere. Nachwachsen / Subnasci. Fast wachsen/ Excrescere, Exolere, Exolescere. Nählich wachsen / Succrescere. Vmbher wachsen / Obnasci. Von newen wachsen / Repullulare. Weiter herauß wachsen/ oder sprossen / Egerminare, & Progerminare. Wiederumb wachsen/ Recrescere. Wolgewachsene Jungfraw/ Exoleta virgo. Zugleich, oder mit wachsen/ Congerminare. Zusammen wachsen/ Concrescere, Coalescere, Solidescere, Solidum fieri. Jährlich Gewächs/ Proventus, Proventus annuus. Die Tugenden wachsen von Tag zu Tag sehr in jhm/Magnum in dies singulos virtutes in illo incrementum capiunt, Magna indies ad virtutes in illo fit accessio. vide supra verb. Mehren.

Wacht/Wache/Vigiliæ, Abstinentia à somno. Nachtwache / Noctis vigiliæ. Schiltwacht/ Hütung / Excubiæ, plur. tant. Excubiæ diurnæ, & Nocturnæ vigiliæ. Drey Wachtherren/ Triumviri nocturni. Wachtmeister/Præfectus vigilium. Præfectus vigilibus. Wachtstatt/ Statio. Die in der Wachtstatt stehen/ Stationarij. Kriegswacht/ Castrenses vigiliæ. Wächter/Vigil, Vigiliæ, pro Vigilibus, Procubitor, Excubitor, Episcopus, lat. Inspector. Scharwächter/Custos nocturnus, Circuitor. Der Wachtsteller / der die Loß gibt/ Tesserarius, qui nocturnarum excubiarum tesseras tractat, & per militum contubernia denunciat. Schiltwächter/Stationarij. v. etiam sup. Hüt.

Wachtel / Coturnix.

Wacker/ hurtig/ Strenuus, a, um. Vigil, Vigilans. Ein wacker Gemüth/ Vegetamens. Gantz Wacker/ Pervigil.

Wade am Schenckel/Sura. Einer dem die Waden aneinander stehen/ oder von einander gekehret/Valgus, Varus, idem.

Wädel/ Schwantz/ Cauda. Fliegenwädel/ Flabellum. Der ein Fliegen- oder Mückenwädel trägt/Flabellifer. Das einen Schwantz oder Wädel hat/ Caudatus, a, um.

Waffen / Kriegsrüstung / Gestamen, Arma, orum. plur. tant. Waffen zum Streit/ Werckzeug zu einem jeglichen Ding/ Arma, orum. Spitzig Waffen/das einen langen Stachel hat/ Verutrum. Wurff-Waffen/ Telum. Waffenkammer/ Rüsthauß / Armamentarium. Waffenschmidt/ Ferramentarius. Waffnen/ bewapnen/ Armare, Armis instruere, & Ab armis instruere, Arma induere. Gewaffnet/ Armatus, Armis, vel Ab armis instructus. Waffnung/Armatura. Allenthalben waffnen/Obarmare. Die Waffen außziehen/ Exarmare, & Dearmare. Vngewaffnet/Exarmatus, Dearmatus, a, um. Inermis, e. & Inermus, a, um.

Wäg/ Via. vide Weg.

Wag/ Gewicht/ Libra, Libella, dimin. Lanx, Statera, Trutina. Gleiche der Wag/ Libramentum. Bleywag der Mawrer / Perpendiculum, Libella. Schüsselwag / Lanx, Bilanx. Wasserwag/ Libra. Wagholtz/ Trutina. Wagmeister/ Libripens. Boltzwag/ Statera. Schnellwag/ Statera, penul. prod. Der Wage Einstand/Æquilibrium. Die Wagschüssel/ Librile. Wägen/auff die Wag legen/ Ponderare, Pendere, Appendere, Librare, Trutinare, Trutinâ, ponderibus examinare, Trutinari, deponens. Gleich abwägen/ Æquilibrium facere. Wäger/Pensor. Erwäger/ Pensiculator. Erwägen/ Appendere, Expendere, Pensiculare, Pensitare, Gewogen/ Pensus, a, um. Wagklob/Agina, pen. prod. trutinæ scapus, in quo trutina agitatur & vertitur, ab agendo dicta.

Wage/ Gumpff/ Tieffe im Wasser/ Gurges, itis. pen. corr.

Wagen/Fuhr/Currus, us. Vehiculum, Vectabulum, Veha, æ. Plaustrum. Epirrhedium. Wagen von vier Rossen gezogen/ Quadriga, æ. pen. prod. Wagen mit zwey Rossen/Biga. Rollwagen/Assedum, Quadriga meritoria, Vehiculum meritorium, Currus meritorius. Hangender Wagen/ Pilentum, Vehiculum pensile, Gestatorium pensile. Bedeckter oder behangener Wagen/Arcera, Vehiculum tectum seu cameratum. Lastwagen/ Holtzwagen / Sarracum, Plaustrum. Kutsche/ Kutschwagen / Rheda, Cisium. Schubwagen/ Schubkarr/Sarracum, a nonnullis dicitur vehiculum illud trusatile, vel trusile, quo bajuli onera subvectant, à restibus quibus trahitur. Herrlicher Wagen/ den mann in den herrlichen Opfferungen führte/ mit Decken vmbhencket/ Tensa. Wagen darinn die weiche weibische Leuthe sich führen lassen/ Pampillum. Steynwagen/ Sarracum, pen. prod. Wagenmann/Fuhrmann/ Auriga, Vehicularius, Quadrigarius, Carrucarius, Essedarius, Cisiarius, Agitator, Vector, Plaustrarius. Das zu einem Wagenmann gehört/ Vehicularius, a, um. Wagenleyse/ Orbita. Aus dem Wagenleyß fahren/ Exorbitare. Wagner/ Carpentarius, Plaustrarius. Wägeiß/ Vomer & Vomis. Den Wagen auffhalten/ Sustinere currum.

hörWagen/ ist ein Gestirn/ Helice, aliàs Callisto, Arctos, Septentrio. Wagenmann am Himmel/ Arctophylax, aliàs Bootes.

Wagen/ hinein gehen/ versuchen/ Audere, Fortunam tentare, Experiri, Subire, jacere aleam, Fortunæ se committere, credere, Tentare, Attētare, Periclitari, Cum periculo experiri, subire discrimen Sich in Gefahr wagen/ Adire, Subire periculum, Opponere, committere, offerre se periculo, Exponere se periculo, Inferre se in periculum, Objicere, offerre se in discrimen, periculum, Dare se in discrimen, Adduci in periculum, Capessere periculum, Ire in aleam, Subire casum, Audere ultima.

verWägen / Temerarius, a, um. Confidens, Projectus ad audendum, Audax. vide Kün. Verwägenheit/Temeritas, Audacia. v. Künheit. Verwägenlich/ Audacter, Temerè, Confidenter.

Wägern/ nicht thun wollen/ Gravari, Tergiversari, Gravatè facere, Recusare.

der Wahl/ ist ein Arm von dem Rhein in Holland in welchen die Maaß fleust/Uvahalis.

Wahl/ Kür/ Kiesung / Optio, Electio, Delectus, us. Stimm / Wahl/ Chur / Suffragium. Schrifftliche Wahl/Suffragia tabellaria. Mündliche Wahl/ Vocalia suffragia. Die Wahl thun/ das ist/ Anderer freye Stimme einfodern/ Suffragia inire. Die Wahl thun/ das ist/ auff anderer freye Stimme vnd Vrtheil etwas gäntzlich setzen/ oder/ die Stimmen lassen herumb gehen / Rem suffragijs per-

gijs permittere. Die Wahl geben / Dare optionem. Außerwöhlen / Legere, Deligere, Eligere, Delectum habere, adhibere. Erwöhlter Churfürst / Elector.

Wahl zu einem Last / Phalanga. Zugwahle / Sucula, instrumentum fabrorum.

Walendistel / Etyngium.

Wahn / Opinio. Vom falschen Wahn abstehen Levare falsa opinione. Falscher Wahn / Falsa Opinio. vide Meinen.

Wahr / Kauffmannschafft / Merx, Res venales. vide verb. Kauffmann. Die Wahr verstechen / Mutare merces, Commutare merces. Die wahr verzollen / Profiteri merces.

Wahr / gewiß also / Verus, a, um. A vero non alienus, Sincerus, a, um. Non fucatum. Wahr / gewiß / Etymon, lat. Verum, Certum. Wahrhafft / Verax, acis, Fidelis, e. Wahrhaffter Mensch / Homo bonæ fidei, Homo sincerus, candidus, Homo non fucatus. Wahrhafftiglich / Ex animo, Veraciter. Fürwahr / bey Trewen / Certè, Certò, Profectò, Verè, Reverà, Næ, Nihil certiùs. Sine dubio, Dubio procul, Haud dubiè, Sine omni controversia. Fürwahr sagen / Affirmare, Confirmare, Pro certo dicere, Pro certo affirmare, Adjurare, Asseverare. Wahrheit / Veritas, Fides. Der Wahrheit Liebhaber / Phialetes, pen. prod. Der Wahrheit ähnlich / gemäß / Verisimilis Verosimilis, e. Probabilis, Non improbabilis, e. Bey dem Wahrwort / Mediusfidius, Hercule, Mehercule, Pol, Ædepol, adver. jurandi. Wahrlich / Profectò, Sanè, Equidem. vide supra Der Wahrheit ungemäß / unähnlich / Improbabilis, e. Non verisimilis, e. Unwahrhafftiglich / Falsò, adverb. Wahrsagen / vide infra Weissagen.

Bewahren / behüten / Custodire, Tueri, Defendere, Servare, Conservare. vide supra verb. Hüt. bewahren / bevestigen / Munire, Sepire. Vallare, Circumvallare, Constipare, Vestire. Allenthalben bewahren / Circũmunire. Zumal bewahren / Communire. Zuvor bewahren / Præmunire. Bewahret / Tutus, a, um. Stipatus, a, um. Munitus, Communitus, a, um. Bewahrter ort / Receptaculum. Bewahrung / Munimentum. Unbewahret / Intutus, a, um.

Wahrnehmen / acht haben / Animadvertere, Observare, Notare, Attendere, Animum intendere, Animum adhibere. vide verb. Acht haben / & Mercken. Wahrnehmen / sorg haben / Consulere, Rationem habere alicujus, Curam suscipere, Providere. Der Gesundheit wahrnehmen / Curare valetudinem, Valetudinis suæ rationem habere, ducere, Valetudini aliquid tribuere, Corpori servire. Wahrnehmung / Animadversio, Attentio, Observatio, Notatio, Consideratio.

verWahrlosen / versaumen / Negligere, Non curare, Leviter ferre, Omittere curam.

geWahrsam / behütsam / Cautus, a, um, Circumspectus, a, um, Providus, a, um.

Waißling / Waißkind / Das weder Vater noch Mutter hat / Orphanus, Pupillus, Orbus, Destitutus parentibus. Waisenhauß / Orphanotrophium, pen. prod. Das zu Waisen gehört / Pupillaris, e. Waißloß / Orbus. Waisenstandt / verwaltung / O[illegible]tas.

Wala[illegible]n / Getæ, aliâs Daci. Groß Walachey / Dacia, Schythiæ regio, Sarmatiæ Europœæ pars à Turcis nunc occupata.

Walcker / Kleider oder Tuchsauberer / Fullo, onis. Die Walckerkunst / Fullonia Das zu walcken gehört / Fullonius, a, um, & Fullonicus, a, um.

Walcker / der mit Woll umbgehet / oder walcket / Naca, Fullones ita dicti quasi nauci, & nullius pretij.

Wald / Forst / Silva, vel Sylva, Sylvula, dim. Lust / oder spacier Wald / Nemus, Lucus ferè idem Baumwald / Lucus. Wald darin man Holtz fällen darff / Silva cædua. Wald darauß man Bawholtz hawet / Sylva, sylvula, dimin. Das auß dem Wald ist / oder zum Wald gehört / Sylvaticus, a, um. Nemorensis, e. Dicker Wald / Forst / Saltus, us. Geweihter Wald jrgends einem Gott zu ehren / Lucus. Widerthon / widerschall im Wald / Echo, echus in genitivo, fingitur Dea esse. Wäldisch / Sylvestris, e. Waldechtig / Nemorosus, a, um. Saltuosus, a, um. Zu einem Wald werden / Sylvescere. Ein finstern oder dicken Wald hawen / Collucare, Interlucare. Ein Waldgott / Sylvanus. Ein Waldman / Wildermann / der sich in Wäldern erhält / Sylvicola. Waldhüter / Förster / Saltuarius, Custos saltuum.

schwertz Wald / Hercinia sylva, olim Orcynia dicta.

Waldesel / wilder Esel / Onager, g. masc. Asinus agrestis. Junger Waldesel / Lalisio, onis, Pullus onagri.

Waldwurtz / Brunellen / oder Sanickel / Sym-

phyton, vulgò Solidago maior, vel Consolida major.

Wallfisch / Balæna, vastissima belua marina, Cetus, vel Cete pluraliter. Wallfisch fanger / Cetarij.

Wall / Dam / Vallum, Agger, Munimentum, Propugnaculum urbis aut castorum è palis & terra congestum.

Wällen / Wasserwällen / Fluctus, Unda, Impetus aquæ profluentis. Wällechtig / Fluctuosus, a, um. Undosus, Undabundus, a, um. Auff Wällen weiß gestaltet / Undatus, a, um. Wällechtig / vberflüssig / Undatim, adverb.

Wallisserland / Vallis Pœnina, vulgò Valesia. Die Walleser / Saduni, populi juxta Veragros, quorum oppidum est Sedunum, Episcopi sedes. Die Vnderwallisser / Veragri. Die Anstösser der Wallisser / Lepontij, apud quos oritur Rhenus. Die Liviner vnd Rheinwälder.

anWald / Fürsprech / Defensor, Patronus, Actor causæ. Des Klägers Anwald / Petitor. Gewald / macht / Potentia, Potestas, Vis, Jus, Dominium, Autoritas, Facultas. vide supra Gewalt / & Herischafft. Gewalt / vnrecht / Vis, Violentia, Injuria. Gewalt üben / brauchen / Afferre vim, Inferre, Facere vim, Adhibere vim, Violentas manus inijcere, Violenter manus adferre. Gewalt geben / Potestatem dare, tradere, permittere, Facere copiam. vide Zulassen. Gewalt haben / Habere, gerere potestatem, versari cum potestate. In eines macht oder gewalt seyn / Potestatem, copiam habere, Integrum esse, Liberum esse, Licere. Eigenen Gewalt haben / Sui juris esse, Suæ potestatis, autoritatis esse, Pro suo arbitrio, libitu, placito vivere, Suo arbitrio uti. Obersten gewalt haben / Rerum potiri, Præesse ea potestate, quæ est maxima, Summo uti imperio, Summo cum imperio esse. Gewaltig / mächtig / Potens, valens, validus, a, um. vide Herisch. Gewaltiglich / Potenter, Validè, Potestate, Magna vi. Gewaltigsten / Magistanes, lat. Primates. Gewalt / Herischafft / Dominatio, Dominatus, us. Imperium, Potestas, Dynastia. Gewaltgieriger / Philargus. Gewalthaber vber etwas / Dominus. Gewalthaber Recht zusprechen / Prætor. Verwalten / außrichten / Gerere, Administrare, Fungi, Procurare, Gubernare, Præesse, Præsidere, Curare, Præstare, Obire, Regere. Sein Ambt verwalten / Officium, munus exequi, Munus conficere, explere, Munere fungi, Officio perfungi, Munus obire. Verwalter / der ein Ambt verwaltet / Administrator, Curator, Procurator, Gubernator, Moderator, Rector, Præfectus. Haußverwalter / Oeconomus, pen. prod. lat. Dispensator. Verwalter der Suplication / A libellis. Bücherverwalter / Cartophilax. Verwaltung / Diœcesis, pen. prod. lat. Gubernatio, Epitrope, Administratio, Regimen, Functio, Curatio, Procuratio. Verwaltung eines besondern orts / vnd Lands / Toparchia. Verwalter solches orts / Toparcha.

Waltzen / wallen / Volvere, Volutare, Circumvolvere, Rotare. Waltzung / Clysma, lat. Volutatio. Waltzstein / Cylindrus.

Wammes / Thorax. Der ein wammes anträgt / Thoracatus, a, um. Wammes anziehen / Thoracem induere, Induere sibi thoracem, & Induere se thorace.

Wann / zu welcher zeit / Quando, Quo tempore. Wann / Si, conjunctio. Wann / Ubi, adverb. temporis. Wann aber / Sin, conjunctio. Wann etwann / Si, Cum, Si quando, Quando.

Wanckelbar / vnstät / wandelbar / Mutabilis, e. Inconstans, Levis, e, Mobilis, e. Incertus, Lubricus. Momentaneus, a, um. Vagus, a, um. Volubilis, e. vide etiam Vnbeständig.

Wancken / Titubare, Vacillare, Nutare. Wanckechtig / Titubanter. Wanckung / Schwanckung / Titubatio, Titubantia, Titubans, & Titubatus, participia. Das hin vnd wider wancken / Vacillatio. vide etiam infra verb. Wandeln.

Wand / Paries, etis. Ein Wand mit Hürden geflochten / ein Leimen wand / Paries cratitius, Ex cannis, cratibusque implexis factus, Paries cæmentitius, Ex informi & rudi lapide. Ein Wand von Ziegeln gemacht / Paries lateritius, testaceus. Ein Wand die zwey Stein dick ist / Paries diplinthius. Ein gebogechtige gewölbte Wand / Paries fornicatus, qui in arcum curvatur. Ein recht auffgehende Wand / Paries solidus, qui à solo in fastigium usque surgit continuato ductu. Ein marmelsteinen Wand / Paries marmoreus, qui è saxo quadrato constat. Ein alte bawfällige Wand / Parietina, parietum ruina. Mittelwand / Paries intergerinus, & medianus. Diese Wand wird bawfällig / Hic paries vitium facit, Rimam ducit, Rimam agit, Labefacit, Labefactatur.

Wand,

Wandlauß/ ein Wendel/ Cimex.

Wandeln/ verwandeln/ ändern/ Mutare, commutare, Immutare, Demutare, Vertere, Permutare, Convertere, Mutationem facere. Verwandlung/ veränderung/ Mutatio, Immutatio, Commutatio, Permutatio, Variatio, Varietas, Vices. Verwandelung der Gestalt / Metamorphosis, Transformatio, Transfiguratio. Ein kleine verwandelung/ Momentum. Verwandelung Brods vnd Weins in Fleisch vnd Blut Christi/ Panis & vini in sacratissimum corpus Christi transmutatio, vel absolutè Transsubstantiatio. Vnwandelbar/ vnverwandlich/ Immutabilis, Immobilis, e. Stabilis, e, Immotus, a, um, Constans. Vnverwandelt/ Immutatus, a, um. Non mutatus.

Wandelreff/ Ærumnula, dim. ab ærumna, furcinulæ sunt, quibus viatores sarcinas suas religatas, tabella interposita ferre consueverunt, quæ à Mario earum inventore Muli Mariani postea vocatæ sunt.

Wandern / reisen / Proficisci, Iter facere, capere. vide supra verb. Reysen. Wandern/ Wandersmann / Hodœporus, lat. Viator, qui iter facit. Ein wanderer zu Fuß/ Pedester. Wanderung/ Profectio, onis. Via, Iter. Das zur wanderung gehört/ Viatorius, a, um. Durchwanderung/ Peragratio. Laßt vns wandern/ Eamus deambulatum. Wir haben gnug gewandert / Satis jam deambulatum est.

Wangen/ theil des Angesichts/ von Augen biß auffs Barthaar / Mala, æ, Genæ. Wange/ Backe/ Maxilla, Genæ.

Wanne/ Vannus, instrumentum quo frumenta à pulvere & paleis purgantur, Ventilabrum, metaph. Wannen/ Vannare, Evannare, Ventilare, Eventilare, Ventilabro seu Vanno purgare.

Wansüchtig/ Lunaticus, vide Monsüchtig.

verWant/ Cognatus, a, um. Conjunctus. a, um. Nah verwant/ Propinquus, a, um. Blutsverwanter/ Sangvine conjunctus, Consangvineus, a, um. Verwante/ Baß/ Mume / Cognata. Verwantschafft/ Cognatio, Propinquitas, Affinitas.

Wanwitz/ Delirium, vide verb. Sinn.

Wapen/ Arma. Eysen wapen/ Ferramentum. Wapenträger / Armiger. Wapenrock / ein Kleid das man vber den Harnisch oder Wapen anlegt/ Ephestris. Sich wapnen/ Colligere se in arma. vide late supra Waffnen.

War/ Verum. Warhafftig/ Verax, Verus, Veridicus, Veriloquus, Non fucatus, fictus. Warhafftiger Mensch / Homo bonæ, spectatæ, probatæ fidei, Fide dignus, Homo cujus dictis non sunt aut Apollinis oracula, aut Sybillæ folia veriora. Vnwarhafft/ Falsum, Fictum, Fabulosum, Ementitum. Der Warheit gemäß / A vero non alienum, Vero consonum. Warlich/ Certè, vide latius supra verb. Wahr. Wahrzeichen / Symbolum, lat. Collatio, Indicium. Die warheit verthedigen/ Arripere patrocinium æquitatis. Die warheit ist mehr zu achten als die Freundschafft / Veritati plus, quàm amicitiæ tribuendum, Majorem habeo veritatis, quàm amicitiæ rationem, Pluris est apud me veritas, quàm amicitia.

Wären / bleiben / Durare, Diuturnum esse, Stabilem manere, Perdurare. Immerwährend/ vide Ewig. Währhafft/ Das bleibet/ Habens durationem, Durabilis, e. Einem seiner Bitt gewähren/ Petita facere, Compotem facere petitorum, Preces alicujus exaudire, Annuere precibus, Locum dare precibus, Audire, Exaudire invocantem.

Warm/ Calidus, a, um. Fervidus, a, um. Halb warm/ Milch warm/ Tepidus, a, um. Wärme/ Calor, Caliditas, Æstus, us. Ardor. Wärmung/ Fotus, us. Gewärmbte Speiß/ Recoctus cibus. Wärmen/ warm machen/ Calefacere, Calfacere, Calidum reddere, Excalefacere. Beym Fewer wärmen/ Calfacere, Fovere ad ignem. Warm / oder gewärmbt werden / Calefieri, Calescere, Incalescere, Calidum reddi, fieri. vide Heyß/ & Hitze. Warm seyn/ Calere.

Warnehmen / Observare. vide Acht haben/ & Mercken.

Warnen/ Monere, Admonere. Verwarnen/ Commonere, Præmonere. Vorhin wärmen/ Præmonere. vide Vermahnen. Warnung/ Admonitio, Monitio, Monitus, us. Warnung annehmen/ Acquiescere monitis. vid. Vermahnen. Warner/ Monitor, Admonitor.

Warten/ beyten/ Expectare, Operiri, Præstolari, Commorari, Moras nectere, facere, producere, trahere, Manere, Mantare, Plaut. Cunctari, Percunctari, Sedere, aliquando. Wartknecht/ Apparitor. vide Büttel.

Wartz/ Verruca, pen. prod. Verrucula, dimin. Brustwartz/ Papilla. Gestaltet wie ein Brustwartz Papillatus, a, um. Wartzechtig/ Verrucosus, a, um

Warumb/weßhalben/ Qui? Cur? Quare? Quamobrem? Quam ob rem? Quam ob causam? Qua causa? Qua de causa? Quibus de causis? Qua de re? Quapropter? Propter quid? Quid causæ? Warumb nicht? Quidni? Quin? Cur non? Quare non?

Was? Quid? interrogativum.

Waschen/Lavare, Aquis mundare. Sich waschen/ Abluere se aquâ. Händ waschen/ Manus lavare, sic, Lavare, Abluere vestes, &c. Abwaschen/Abluere. Außwaschen/ Eluere. Gewaschen/ Lotus, Lautus, a, um. Wieder waschen/ Reluere. Wol waschen/ Proluere. Wascher unterm Troßvolck im Krieg/ Lixa. Wäscherin/ Lotrix. Waschung/ Lavatio, Lavacrum, pen.prod. Das zu waschen gehört/Lotorius, a, um. Waschplewel/ Malleus lotorius. Das waschen oder ein Wasch/ Lotura, pen.prod. Ungewaschen/ Illotus, a, um. Mit ungewaschnem Maul/ Illoto ore, pro impudenter. Waschgelten/Solium.

Wasen/Cœspes. Auß Wasen gemacht/Cœspitus, a, um. Ein Altar auß Wasen gemacht/ Ara cœspitia. Wall auß Wasen gebawet/ Agger cœspitius.

Wasser/Hydor, latinè Aqua, Lympha, Lixa. Wasserwällen/Unda, Fluctus, us. Brunnenwasser/ Aqua fontana, putealis. Regenwasser/ Feldwasser/ Aqua pluvia. Nicht tieff wasser/Moraß/ Palus, Aqua minus profunda, lateque diffusa. Wassergrub oder Pfuel/ Lacuna, fossa in qua stat aqua. Ein Wassertrenck/Aquarium, quo jumenta aquatum aguntur. Wassergang/oder Lauff/ wasserkunst/Aquagium, Aquæductus. Grosse wasser versamlung/ Mare. Fliessend wasser/ Fluvius, Flumen. ständig wasser/ Stagnum. Kühlwasser/ Aqua refrigeratoria. Kaltechtig wasser an den Gestaden der Flüssen/Alluvio, & Alluvies. Wasserschöpffer/ Aquator. Wasserfurch/ Aquarius sulcus. aliàs Elix. Wässerig/Aqueus, a, um, Acheloius, a, um. Wasserreich/ Aquosus, a, um. Wässern/befeuchtigen/ Rigare, Irrigare, Adaquare, Humectare, Madefacere. Wässern/ beitzen/ Macerare. Wasserbad/ Nymphæa, plural.num.tant. Lavacre. Wasserfang/ Brunn ohn Quellen/ Cisterna. Wasserguß/ Cataclysmus, Diluvium, Inundatio. Wassergeschirr/ Hydria, Nasiterna, Situla. Wasserfaß/ Aqualis, Urceus, Urceolus, dim. Vas aquarium. Breit weit Wassergeschirr/ Trua, Trulla, dim. Wasserkessel/Aquiminariū. Wassergöttin/Nympha. Wassergräblein/oder grüblein/ Euripus. Wassergrub/ Schwemme/ Piscina. Wasserholen oder schöpffen/ Aquari. Wasser leyten/ Irrigare. vide supra Wässern. Wasserkrug/ Hydria. Wasserkessel mit Handhaben der weit ist/ Nasiterna. Wassertieffe/ Abyssus. Wassertrincker/Hydropotes, vel Hydropota, pen.cor. Das im Wasser wohnet/Aquaticus, a, um. Aquatilis, e. Wasserstein in der Küchen/ Urnarium. Wasserblase/Bulla. Wassergrab/Fossa. Das leicht gewässert mag werden/ Riguus, a, um. Hertzwasser/ Bilis. Wasserschewung/Hydrophobia. Wasser das inwendig ist/ Latex, icis. Wasserröhr/ Fistulæ applumbatæ, fictiles, Tubi, Tubuli salientes.

Wassermann/Hydrochous, latinè Aquarius, sidus est.

Wassermück/Cyniphes, à nominativo Cynips, Cyniphis, Musca canina.

Wassernatter/ Angvis, Hydrus, & Hydra. Wasserschlang/Natrix.

Wassersteltz/ Codatremula.

Wasserrepff/Apiastrum, herba.

Wasserfenchel/ Crithmon, herba.

Wasserfurth/ Vadum.

Wasserpfeffer/ Piscatoria mordax, Pipiritis.

Wasserschneck/ Ostrea.

Wasserspinn/ vide Spinne.

Wassersucht/ Hydrops, Aqua intercus, Hydropisis, Aquosus languor, Morbus intercutis. Wassersüchtig/ Hydropicus, Hydropisi, vel morbo intercutis laborans.

Watsack/ Reticulum, Sacculus viatorius. vide Waatsack.

Watten/durchwatten/ Vadare. Das durchwatten mag werden/ Vadosus, a, um. Der fluß mag leichtlich gewatten werden/Flumen facilè vadari potest.

Weben/Texere. Anweben/Adtexere. Drein weben/Intexere. Zuvor weben/ Prætexere. Weber oder Wäber/ Textor. Weberin/ Textrix, Textricula, dim. Webstube/ Webgaden/Textrina. Weberey/Webkunst/Textura. Item, Geweb/ Textura, Tela, æ, gen.fœ. Ein Geweb anfangen/ Telam ordiri. Das geweben ist/Textilis, e. Webgezeug/ Tibicines, textoria fulcra, telam sustinentia. Machina textoria, Instrumentum textorium. Windelbaum eines Webers/Liciatorium, jugum cui stamina obvolvuntur. Bildweber/

Bar-

Barbaricarius. Leinenweber/ Linteo, onis. Linearius. Webergereyß dadurch der zettel wird gezogen/drümmen/Licium, quod utrimq; stamina ligat. Weberblat/ oder Kamm/ Pecten, instrumentum quo tela appellitur & densatur. Weberschütze/Radius quo stantes telas percurrunt. Weberspule/Panus, pani. Tramæ involucrum. Webschämel/Trittschämel/Insilia, orum. ligna textorum pedibus subjecta, quibus telæ alternis contrahuntur, & aperiuntur. Gewebbe/Webbe/Tela. Webzettel/ Stamen, Eintrag / Einschlag/ Trama.

Wechsel/Auffgelt/Wechselgelt/Collybus, pretium seu detrimentum ex pecuniæ permutatione. Wegßlerey/Wechselung/Argentaria, Munus argentarium, Permutatio. Wechselbanck/ Mensa, Mensula dimin. aliquando. Mensa argentaria. Wechselgaden / Argentaria taberna. Gelt durch Wechselbrieff senden/Collybo pecuniam mittere, vel curare. Wechselbrieff/Tessera nummaria, Wechseln/ein Gelt oder Müntz umb die ander geben/ Mutare, Commutare, Permutare pecuniã, Transmutare pecuniam. Wechseln/ mit Wechsel umbgehen / Argentariam facere, Argentarij, seu Numularij munus obire. Abwechßlung der Kauffmanschafft/ Commercium. Wechßler/ der im Wechsel sitzt/ Argentarius, Numularius, Qui facit argentariam, Trapecita, Mensarius, Collybista, Mensularius. Abwechßlung/ Vicem, & in ablativo Vice tantùm, in plurali verò integrum est Vices. Verwechßlung / Vicissitudo. Durch Wechßlung / Vicissim, adverb. Verwechßlung/ Veränderung/Commutatio, Permutatio, Transmutatio.

Wechselkindt/ Wechselbalg/ Puer subdititius, Puer suppositititus. Ein Wechselkind darlegen/ Subdere puerum.

Wechter/ Vigil. vide Wachen/ & Wacht.

Wecken / vom Schlaff auffwecken / Excitare, E somno excitare, Suscitare, Resuscitare, Expergefacere, Somnum rumpere. Vom Todt aufferwecken/A mortuis excitare, Suscitare, Resuscitare à mortuis, vel à morte, In vitam revocare, Vitæ restituere.

Weder/ Quam, Nec, Neque, Atque, aliq. Jedweder/Quisque, quilibet. Weder der noch dieser/ Neuter, a, um. Weder auff diese noch auff jene seitten / Neutrò, adverb.

Wefel/ Subtemen, Trama. vid. verb. Weben.

Weg/Via, Iter. Fuhrweg/Landstraß/Via regia, Via militaris, Via prætoria, Via publica. Fußweg/ Semita, Callis, Trames. Abweg/ Diverticulum. Wegscheyde/Creutzweg/da zween/drey oder vier Weg von einander gehen/Bivium, Trivium, Quadrivium. Krummer Weg/ kehr in der Strassen / Anfractus viæ, flexus, ab ambitu & frangendo. Wegzehrung / Viaticum. Weggänger/ Hodœporus, lat. Viator. Wegfertig/ Accinctus itineri. Weg erfinden/ Inire rationem, Inire viam. Wolgebahnter Weg/Callis, Iter, aliq. Wegfarth/Iter. Schmaler Weg/Semita. Naher oder kurtzer Weg/ Compendium. Umbweg/ Abzug/ Ambages, pl. num. tant. Umbwege suchen/ Ambagibus uti, Quærere ambages, Diverticula quærere. vid. verb. Schweyffen. Gepflasterter Weg/ Stratum. Karrweg/ Via. Wegscheyden/Compita, plur. tant. Auff dem Weg/ Inter vias, In via. Das zum Weg gehört/Viatorius, a, um. Wieder auff den Weg bringen/ In viam deducere. Zweywegig/Bivium, sic Triviũ & Quadrivium. Wegegesell/Comes, itis. Weggesellin/Comes, gen. fœ. Der Wegfahrth Beschreibung/ Hodœporicum, lat. Itinerarium. Etwa durch einen Weg/ Aliquà. Unwegig/das keine Weg hat/ Invius, a, ũ, Avius, a, um. Unwegsam/Inaccessus, Invius, a, um. Vom Weg tretten/ Decedere via, & Decedere de via. Von dem Weg weichen/Declinare de via. Wenig auß dem Weg weichen/Secedere. Des Wegs irren/fehlen/Aberrare, Aberrare via, & Aberrare de via. Den Weg besseren/ Munire viam. Den Weg auffthun/ Facere viam, Viam aperire, Parare aditum. Sich auff den Weg machen/ Inire iter, Corripere se ad iter. vide Reyß. Von dem Weg oder Reyß matt seyn/Langvere de via, Lassum esse itinere. Weit von dem Weg abgelegen/ Devius, a, um. Der gegen Weg/ oder entgegen kommet/Obvius, a, um. Er ist mir auff dem Weg begegnet/ Obvius mihi factus est, Obviam mihi venit. Einem auff dem Weg entgegen gehen/ Obviam alicui ire, procedere. Der Weg gehet über sich / Erecta est in arcem via. Steinigter Weg / Via salebrosa. Du bist auff dem rechten Weg / Ingressus es viam rectam, Instas viam. Weg von einem Dorff zum andern/ Viæ vicinales. Das ein kurtzen Weg zu lernen fürgibt/ Methodicus, a, um. Den Weg oder Anleittung geben zu den freyen Künsten/Tradere viam liberalium artium.

artium alicui. Nach Weg vnd Sitten der Vorfahren/ Via pervulgata patrum. Durch Weiß vnd Weg reden/ Via & arte dicere.

Wegeyß/ Vomer, & Vomis. Wegtrit/ Weggraß/ Sangvinaria, Sangvinalis, idem, Polygonum. Wegweiß/ Wegwarte/ Cichonium, quam alio nomine intubum, vel Intybum erraticum vocant. Intybus autem in sing. gen. fœm. in pl. gen. neut. Endivia. Breyter Wegerich/ Plantago major. Spitzer Wegerich/ Plantago minor. in genit. Plantaginis.

deßWegen/ Ideò. vid. Derhalben. Vonwegen. Ob, præposit. Propter. Von weßwegen/ Quamobrem, Quam ob rem? vide Warumb. Zu wegen bringen/ Comparare, Efficere. Zu wegen gebracht werden/ Conciliatus, a, um.

Wegen/ wigen/ Librare, Ponderare. Abweger des Wassers/ Librator. v. latius sup. verb. Wag/

beWegen/ schütlen/ Movere, Concitare, Commovere, Ciere, Conciere, Agere, Agitare, Pellere, Impellere. Bewegen/ vid. Vberreden. Bewegen mit Bitt/ Impellere. Bewegen zum Zorn/ Lacessere, Provocare, concitare ad iram. Das Gemüth zum Zorn/ oder Erbärmnüß bewegen/ Commovere. Bewegen zum Fall/ Labefacere, & Labefactare. An ein ander Orth bewegen/ Transmovere. Dahin bewegen/ Incitare, Commovere, Permovere, Impellere, Instigare, Irritare, Stimulare, Admovere stimulos, Stimulis concitare. Fast bewegen/ Permovere. Hefftig bewegen/ Concitare, Jactare, Concutere, Percellere, Quassare, Conquassare. Hefftig bewegt werden/ Palpitare, Concuti, Commoveri. Gäntzlich bewegen/ Obturbare, & Perturbare, Concutere. Bewegt werden/ zu Gütigkeit oder Erbarmung/ Misereri, neut. Misericordia duci, tangi, moveri. Anheben bewegt zu werden/ Labascere. Bewegt werden/ Nutare, metaph. Ein wenig bewegen/ Submovere. Herauß bewegen/ Emovere, Excitare. Bewegt seyn/ Æstuare. Nicht bewegt seyn/ Quiescere, Requiescere. Beweglich/ Mobilis, Mutabilis, e. Agitabilis, Irritabilis, e. Vnbeweglich/ Immobilis, Stabilis, e. Immotus, Præfractus, a, um. Inflexibilis, e. Bewegt/ Commotus, a, um. Motus, Actus, concitus, Percitus, Concitatus, Incitatus, Impulsus, a, um. Auff bewegt/ Excitus, a, um. media brevi, Motus, a, um. Bewegung/ Motus, us. Motio, Commotio, Concitatio, Agitatio, Jactatio, Incitatio, Impulsio. Bewegung des Gemüths/ oder Anmütung/ Pathos, lat. Passio, Perturbatio, Affectus animi, Motus, motio, commotio animi, Impetus animi. Bewegung des Gemüths/ durch ein Göttliche Krafft/ vnd Anblasung/ Furor. Hefftige Bewegung/ Paroxysmus, lat. Irritatio. Selbbeweglich/ Ultrò, adverb. Beweglicher weiß/ Mobiliter. Vnbewegung des Gemüths/ Apathes. Vnbeweglig keit des Gemüths/ Apathia, pen. prod. Beweger/ Impulsor, ferè ad mala, Stimulator, Extimulator, Incentor.

erWegen/ fleissig bedencken/ Perpendere, diligenter expendere, Ponderare, Animo volvere, versare. Animo agitare. Recht erwegen/ Examinare, Æqua lance trutinare, Æqua trutina examinare. Ein Sach erwegen/ Putare rem. Erwegen gegen einander/ Disputare. Erwegung/ Rathschlag/ Deliberatio. vid. verb. Rath. Rechte Erwegung/ Examen, metaphor.

verWegen/ Temerarius, a, um. Verwegenheit/ Temeritas. vide supra Kün/ & Verwägen.

Wehe/ Vah, interject. dolentis, vel execrantis. Wehe/ Ach/ Hei/ Væ, Ah. Wehetag haben/ Laborare. Bauchwehe haben/ Laborare ex Stomacho, ventre. Wehe thun/ Schmertzen haben/ Dolere, Dolorem capere, accipere, Indolere, Dolenter, acerbè ferre.

Wehen/ Flare. Entgegen wehen/ Reflare. Von einander wehen/ Difflare. Wiederumb wehen/ Reflare. Anwehen/ Adflare. Durchwehen/ Perflare.

Wehung/ Flabrum, vel Flabra, plur. tant. Angewehet/ vom Schlag gerührt/ Sideratus. Anwehung/ oder Eingeben des H. Geistes/ Adflatus Spiritus Sancti.

erWehlen/ Eligere, Legere, Creare, Deligere. Außerwehlen/ Delectum habere. Zuvor erwehlen/ Præfestinare. Erwehlt/ Electus, Lectus, Creatus, Zuvor erwehlt/ Prædestinatus. Erwehlung/ Electio, Delectus, Electus, Ecloga, pen. cor. Erwehlter Bürgermeister/ Designatus consul, Lectus, electus consul, Consul dictus. Sie haben jhn zum Rathsherrn erwehlet/ In senatum eum legerunt, Cic. Erwehle dir den du liebest/ Delige quem diligas, Cic. Außerwehlung/ Selectio. vide etiam supra verb. Wahl.

entWehnen/ Desvefacere. Entwehnen von der Milch/ Ablactare. vide supra verb. Saugen. Gewehnen/ Assvefacere, Consvefacere. Entwehnt/

wehnt/Desvetus. Gantz gewehnen/Insvescere. vide Entwöhnen.

verWehnt/Mollis, e. Molliculus,a,um. Delicatus, Delicatulus,a,um. Lascivus, a, um. Verwehnter/Blax. Verwehntlich/Molliter,Delicatè. Verwehnt seyn/ Molliter educatum esse. Verwehnt werdẽ/Molliter educari. Er ist verwehntlich aufferzogen / Molliter educatus est.

Wehr/ Munimen,Munimentum,Munitio. v. etiam supra Waffen/& Vestung. Die Stadt mit Wehren bewahren/Munire oppidum.Die Stadt mit Kriegsvolck vnd Wehren versehen / Præsidio munire oppidum. Wehren/ hinweg treiben/ abhalten/Arcere,Prohibere,Inhibere. vid.Abhalten/ & Verhindern. Wehrloß/ vngewapnet/ Inermis,e. Bewehren/wapnen/Armare,Armis instruere, & Ab armis instruere, Arma induere, Arma capere. Gewehr/Telum. Spitz Gewehr/ langer Spieß/ Framea, pen. corr. Gewehr das man schiesset/Wurffspieß/ Tragula. Gegenwehr thun/ Propugnare. Die Gewehr durch krumme Weg tragen/Falcarij. Sich zur Gegenwehr stellen/ Defendere se armis, Arma ferre contrà, Vim vi repellere, Contrà venire, Repugnare, Adversari, Resistere.

Weib/Fraw/Mulier,Fœmina,Fœmella,dim. Mannlich Weib/starck gewachsen Weib/Virago, inis,aliquãdo.Heßlich Weib/die mit der Schmincke jhr Heßligkeit bedecket/Interpolis, gen.fœm. Weiber die angestrichen seynd/ Fucatæ mulieres. Weiber Rath/ Senaculum. Weiber-Geschmuck/ Mundus, Ornatus muliebris. Weibisch/ das den Weibern zugehört/Muliebris,e. Weibisch/weich/ Effeminatus,a,um. Mollis,e. Mulierosus,a,um. Delumbis,e. Mulierarius,a,um. Animo muliebri præditus, Animum gerens muliebrem. Weibischer Mensch / halb Mann/ Megabizus. Semivir. Ein Weiberknecht / der sich von der Frawen läst Meistern/ Uxorius, nimium obnoxius uxori. Weibisch machen / Effeminare, Mollificare, Mollire. Weibisch/Fœmineus,a,um. Weib nehmen/ Ducere uxorem. vide Heyrath. Weibisch Glied/ Muliebria, plur.num. tant. vide Scham. Der Weib vnd Mann ist/Androgynos, Hermaphroditus. Ein klein Weiblein/ Fräwlein/ Muliercula, Femella. Auff weibische weiß/Muliebriter,adverb. Weibsliebe/Weibsbegierde/ Mulierositas. Weibisch/ verzagt/ Effeminatè,adverb. Weibsbrüste/ Sumen.

Weibel/ Apparitor. vide Büttel.

Weich/ Mollis. vide Weych.

Weichen / Platz geben / Cedere, Discedere, Concedere, Locum dare, præbere. Abweichen/ Decedere, Deflectere, Declinare, Discedere, Secedere, Digredi, Divertere, Diverti, Abjungere se. Abweichung/ Digressus,us. Digressio, Abscessus,us. Abscessio, Discessio, Secessio. Außweichen/ Excedere, Abire, Exire, Cedere, Migrare, Emigrare, Solum vertere. Auß dem Weg weichen/ Cedere, decedere, abscedere de via, Declinare de via, Divertere, deflectere à via, Deduci de via. Entweichen/ Evadere, Elabi. Weg weichen/ Abscedere, Recedere. Bald hinweg weichen/ Fugere, Dare fugam, Fugam capessere. Zurück weichen/ Retrocedere, Retroire, Regredi, Pedem referre, Referre pedem retrò.

Weide/ Pascua. vide Weyd.

Weide/oder Weidenbaum/ Salix. Bandweide/ Siler, parva in aquis nascens salix. Reinweiden/ Mundholtz/ Ligustrum, frutex est. Weiden/ auß Weiden gemacht/ Salignus, a, um. Saligneus, a, um. idem. Ein Weidenbusch / da viel Weiden wachsen/ Salicetum, & Salictum, per Syncopen.

Weidewal / Oriolus.

Weihe/ Milvus & Milvius idem. Das von einem Weihen ist/Milvinus,a,um. Weihen Federn Milvina pluma. Weihen Jungen / Milvinus pullus, de rapacibus dici solitum.

Weihen/Gott zueignen/ Sacrare, Consecrare, Deo dicare, dedicare, Sacrum facere. Einweihen die erste Weihung geben / Initiare, Inaugurare, Auspicato consecrare, Sacris imbuere. Entweihen/ verunreinigen/ Profanare, Exaugurare, Ex sacro profanum facere, Desecrare. Geweiht/Sacer,a,um. Consecratus, Initiatus,a,um. Geweihter Orth/ Templum, Sacrarium, Sacer locus. Vngeweihet/ Profanum, vel Prophanum. Geweihet werden/ Initiari. Zum Priester weihen/v. Priester. Gott geweihet/Nazaræus, Consecratus. Die Priesterliche Weihe/ Ordo, unum è septem Sacramentis Ecclesiæ Catholicæ. Das zum weihen gehört/Initiatorius,a,um. Kirchweihe/ Kermeß/Consecratio templi, Dedicatio templi, Initiales feriæ, Festum dedicationis templi, Festum templi dedicati, consecrati, Encœnia, orum.

Weihnacht/ Fest der Geburt Christi/ Feriæ natalitiæ, Natalis Christi, vel Domini, Feriæ Salvatoris,

toris, Servatoris, Festum Christi nati, pro nativitatis. Weyhwasser/Aqua lustralis, Aqua sacra, benedicta. Weyhwasserfaß/Weyhkessel/Aquiminarium, Vas lustrale. Weyhwasser Quast/Lustria, Aspersorium, Aspergillum. Weyhen/mit Weyhwasser besprengen/ Circumferre aquam, Aqua lustrali cœtum aspergere. Aquam lustralem cœtui aspergere. Geweyhter/Mystes, Initiatus, Sacerdos, Flamen, gen neut. Mitgeweyhter/ Symmystes, vel Symmysta. Weyhung / Initiatio, Consecratio.

Weyhrauch/ Thus. Zerstossen Weyhrauch/ Manna thuris. vide Rauch.

Weyher/Teiche/ Piscina, Ichthyotrophium, penult. prod.

Weil/Zeit vnd Weil/Tempus, Otium, Vacatio à negotijs, Spacium, Tempus vacuum, Facultas vacui & liberi temporis. Kleins weilen/ Paullisper, adv. Parumper, Paullulum. Weil haben/Otio frui. Die Weil haben/Otium, tempus, spatium habere, Otium, tempus dari, Vacuum tempus habere, Vacat. Dieweil/Nach dem/Quia, Quoniam, Cùm, Siquidem, Quandoquidem. Dieweil/ Interim, Intereà. Vnterweilen/ Interdum. Mitler weil/ vide Vnter deß.

Wein/Oenos, latinè Vinum, Villum, diminut. Iachus aliquando, Temetum. Hewriger Wein / jähriger Wein / Vinum Hornum, hornotinum. Zweyfirniger/dreyfirniger Wein / Bimum, Trimum. Klar lauter Wein/Merum, Meracum, Purum, Putum. Starcker Welscher Wein/ Falernum. Zäher oder weicher Wein/ Vinum pendulum. Tropffwein/verrochen Wein/Vappa. Most/ newer Wein/ Mustum, Vinum novum. Gewässerter Wein / mit Wasser gemischt/ Vinum dilutum, aquatum, aqua mistum. Vorlaß oder geläutert Wein/Protropum. Herzlicher Wein/Vinum generosum. Schlechter Wein/Vinum cibarium, Vinum ignobile. Beständiger Wein/ Vinum firmum, ferens ætatem, consistens. Vnbeständiger Wein/ der leichtworden ist/ Vinum fugax, fugiens, ætatem non ferens. Alter Wein/ Vinum annosum, vetustum, edentulum, Plaut. Wolriechender Wein / Vinum fragrans, odoratum. Gewürzter Wein/Hippocras/Vinum aromatites, Vinum Hippocraticum. Brantwein/ Vinum igne eliquatum, Vini latex, Vinum adustum. Landwein/Vinum patrium, Vinum indigena, Plin. Schenckwein/Ehrtranck/Vinum honorarium. Tråstwein/Vinum secundarium, Lora, Varroni, Dilutum vinaceorum. Milter Wein/ Vinum lene. Den Wein ablassen/ abstechen/ Vinum elutriare, Plin. Vinum de vase in vas transferre, quod Transvasare minus usitatè dicitur. Gesottener Wein / Defrutum, Vinum musto ad dimidias cocto factum. Wein biß auff den dritten Theil eingesotten/Sapa, Vinum musto ad tertias decocto factum. Apffeltranck/ Apffelwein/ Sicera, vox Hebræa, quemvis potum, qui inebriare possit, complectitur, Vinum pomis factitium, Plin. Sackwein/Vinum fecatum. Das zum Wein gehört/ Vinarius, a, um. Wein mit Bech gemischet/Picatum vinum. Sawer Wein/Vinum acidum. Etsch Wein/ oder Veltliner Wein/ Vinum Rheticum. Gemachter Wein/Vinum operarium. Das zum Weinsieden gehört/Frutaceus, a, ū. Konechtiger Wein/Vinum mucidum. Röthlechter Wein/ Rubellum. Sawrer Wein / Omphacinum vinum. Wein der zuletzt getrott ist/ Tortinū vinum. Wein von Stabwurtz gemacht/ Abrotonites, æ. gen. fœm. Wermut Wein/Absynthites. Wein mit Würtz gemacht/ Aromatites. Weingeschirr/Cuppa, Cadus, Oenophorum. Irrden Weingeschirr / mit zweyen Handhaben/ Diota. Weinfaß/ Dolium, Doliolum, dim. Tina. Weinkrug/Amphora. Der solche Krüg vmb Lohn trägt/Amphorarius. Gott des Weins/Bacchus, Liber, Lyæus, Bromius, Dionysius, secundùm Ethnicos. Weingart/Weinberg/ Vinea, Vinetū, Locus vitibus consitus. Weinacker / Weinland/ Terra vinealis. Weinräb/Vitis, Viticula, dimin. Weisse Weinräb / Staphyle. Rothe Weinräb/ Rubeliæ. Wilde Weinräb / Labrusca. Wilder Weinräbblüet/Oenanthe. Weinbeer/meerträublein/ Astaphis, lat. Uva passa. Gesteckter Weingart/ Pedata vinea. Harte Weinbeer/Duracinæ uvæ. Das zum Weinberg gehört/Vineaceus, a, ū. Vinearius, a, um. Vinealis, e. Newgepflantzter Weingarten / Novelletum. New Weingarten pflantzen/Novellare. Geschnittner Weingarten/ der gesaubert ist/Sarpa. Weingärtner /Räbmann/ Vinitor, Cultor vineæ. Herbster/ Weinleser/ Vindemiator. Karster/ der Weingarten hacket/ Pastinator, qui pastino, bifurco vel trifurco instrumento vineam fodit. Weinlesung/ Vindemia. Weinlesen/ Vindemiare. Weinbütte/ Labrum vinarium. Weinhauß/Oenopolium, pen. prod.

prod. Taberna Vinaria. Weinverkauffer/Oenopola, pen. prod. Weinkeller/Apotheca, pen. pro. Weinmarck/ Forum vinarium. Weinschenck/Vinarius, substant. Oenopola. pen. prod. Weinstein/ Vinacea. Weinträger / Oenophorus, pen. corr. Weinwarm / Tepor, oris. Der nicht Wein trinckt/Abstemius. Weinsüchtiger/Philænus, Vinosus. Wein versuchen/ Pitissare. Wein mit wasser vermischen / Diluere vinum aqua. Den wein recht mischen / Temperare vinum. Den wein fassen/Condere vinum. Den wein schmecken/oder nach wein stincken/Temetum olere. Weinmonat/ October, Mensis vindemialis. Muscateller wein/ Vinum passum, vel Apianum. Malvasier wein/ Vinum Arvisinum, vel Arvisium, pen. cor. vide Malvasier. Weinsauffer/Weinschlucker/Vinipotor, oris. Trunckenheit von Wein / Vinolentia. Weingarten der früh Räben hat/ Calvata vinea.

Weise/gestalt/Modus, Ratio, Via. Weise eines Gesangs/ thon eines Lieds / Modus, Modulus, Numerus, aliquando. Liebliche weise eines Gesangs/Melodia, Modulatio, Modulamen, & Modulatus, us. Die weise zu reden / Phrasis, Stylus. Rechte weise zu leben/ Norma, Regula vivendi, Dieta. Auff mancherley weise / Diversis modis, Multis varijsque modis, Non uno modo, Multiformiter. Auff solche weise / vide Also. Bey seiner alten weise bleiben / Antiquum obtinere, Pro pristino, seu antiquo more facere, Non discedere à more suo solito, Solito more uti, Sua lege uti. In dreyerley weise / Trifariam. In alle weise/Omnifariam, Omnibus modis. Auff gleiche weise/ Itidem, adverb. Simili modo, Via, ratione. Auff einander weise / Aliter, Secus, Alio modo, Via, Ratione. Eine weise an sich nehmen/ Morem inducere. Vnachtsamer weiß/ nachlässiglich/Perfunctoriè. Sich nach eines weise schicken/ Accommodare, applicare, attemperare se moribus alicujus, Fingere se ad mores & nutum alicujus. Weiß/ weise/ein maß/Modus, Ritus.

Weisen/ Regere, Gubernare. vide Regieren. Weisen/ zeigen/ Ostendere, Monstrare, Exhibere, Demonstrare, Commonstrare. Mit einem finger weisen/Digitum ad rem intendere. Heimlich anweisen / Subornare. Beweisen / bezeugen/ Probare, Confirmare, Demonstrare, Docere, Fidem facere, Planum facere, Convincere, Probationibus ostendere, Argumentis comprobare, tueri. Beweisung / Probatio, Confirmatio, Approbatio, Demonstratio, Argumentum, Fides, Documentum, Testimonium. Des Lands verweisen/ vide verb. Elend/& Jagen. Mit der Beweisung darthun / Argumentis docere, probare, Astruere, Rationibus demonstrare, declarare, Demonstrationibus evincere. Mit der that beweisen/Re ipsa præstare, ostendere, declarare, Factis exprimere, Opere comprobare. Verweisen/ vberzeugen/ Convincere, Evincere, Arguere, Coarguere. Gutthat beweisen/ Collocare in aliquem beneficium, Conferre in aliquem beneficium. Hülff beweisen/ Opem, Auxilium ferre. vide etiam Hilff. Das beweißlich ist/Demonstrabilis, e.

vnter Weisen/ lehren/ Erudire, Instituere. Instruere, Informare, Docere, Edocere, Imbuere, metaph. Vnterweisen im Gottesdienst / Initiare. Kinder vnterweisen / Instituere, Instruere pueros. Vnterweisung/ Institutio, Informatio, Eruditio, Præceptio, Disciplina, Præceptum. Vnterweisung in den Künsten/ Pædeia, lat. Disciplina, Institutio, Informatio. Vnterweiser/ Informator, Institutor, Instructor. Vnterweiser der Kinder / Pædagogus. Vnterweiser der Rechten/ Pragmaticus. Vnterweisig/ Instructivus, Paræneticus.

Weiß / verständig/ Sapiens, Prudens, Cautus, Circumspectus, Cordatus, a, um. Sapientia præditus, Divina mente & consilio præditus. Gar weiß / Singulari sapientia præditus, præstans, præcellens, Sapientiæ laude clarus, Homo spectabilis sapientiæ, Omnibus veræ sapientiæ dotibus cumulatissimus. Weiser / Consultus, nomen. Mit schaden weiß werden/ Accepto damno sapere, Serò sapere, Serò sapiunt Phryges, Piscator ictus sapit, Post rem devoratam ratio. Naßweiß / Nasutus, Dicax, Sciolus, Didaculus. Weiß seyn/Sapere. Vnweiß. v. Närrisch. Vnweiser/Fatuus, Vappa, metaph. v. Narr/ & Thor. Vnweiß werden/ Desipere. Vnweiß machen/Infatuare. Widerumb weiß werden / Resipiscere, Ad se redire, Recolligere se, Ad mentem redire, Sibi restitui, Mentem ab insania recipere, Reponi in pristinos sensus. Weißheit/ Verstandt/Sapientia, Prudentia, Lumen animi, ingenij, consilijque. Liebhaber der Weßheit vnd natürlicher dingen erforscher / Magus, Philosophus. Der weißheit pflegen/Philosophari. Weiß-

 lich/

lich/ Sapienter, Prudenter, Cordatè, Circumspectè, Gnaviter, Cautè. Weißlich hat er seine sachen angestellt/ Optimam partem elegit, Rectum cursum cœpit, Optimo judicio usus est.

Weiß/ Albus,a,um, Candidus,a,um. Schneeweiß/ Niveus,a,um. Milchweiß/ Lacteus,a,um. Grawe/ grawweißlicht/ Canus,a,um. Weiß als Helffenbein/ Eburneus, Eburnus,a,um. Weiß wie Marmelstein/ Marmoreus,a,um. Weiß wie ein Schwan/ Cygneus,a,um. Weisse/ weißfarb/ Candor, Albedo, Albor, Albitudo, Color albus. Das weiß im Aug/ Albumen, Albugo, Album oculi. Das weiß im Ey/ Albumen ovi. Weissen/ weiß machen/ Albare, Dealbare, Candidare, Candefacere, Album facere. Weiß gemacht/ Candidatus, a,um. Weiß seyn/ Albere, Albicare, Album, Candidum esse, Candere. Weiß werden/ Albescere, Exalbescere, Album, candidum fieri, Candescere. Weißlich/ ein wenig weiß/ Albidus, Subalbidus,a,um, Exalbidus, Aliquantulum albus, Candidulus. Weisse Tafel jegliches Registers/ Album, substant. v. Register. Weiß kleid/ Nægæum, & pro candido accipitur. Weiß bekleidt/ schlecht/ nicht mit gefärbtem Tuch/ Leucopeatus. Weisse/ Kalck/ oder Gyps zum Mauren vnd Wenden/ Tectorium, Albarium, substant. Geweisset/ Gypsatus,a,um. Weißleimig oder Gäl/ Melinus.

stul Weissenburg/ Albanum, vulgò Alba regalis, oppidum Pannoniæ inferioris, quæ Vngaria.

fron Weissenburg/ Sebusium, oppidum infra Argentoratum, juxta montes.

griechisch Weissenburg/ Belgrad/ Taurunum, vulgò Alba græca, oppidum in Mœsta superiore, à Turcis expugnatum & direptum.

Weissen horn/ Viana, fortasse.

Weißwurtz/ Polygonatum, vel Polygonum, pen. prod. herba est.

Weissagen/ Prophecejen/ Vaticinari, Prædicere, Augurari, Hariolari. Weissager/ Prophet/ Vates, Propheta, Fatidicus, Vaticinator/ Hariolus, Mantis, Divinus, Chaldæus. Der auß Anschawung der Eyngeweyd weissaget/ Extispex, Haruspex, Auruspex. Der auß des Himmels lauff weissaget/ Astrologus, Solche Weissagung/ Astrologia. Naturkündiger oder weissager/ Phisiognomon, Phisiognomus. Weissager auß des Menschen Angesicht/ Metoposcopus. Weissager auß den Händen/ Chiromantis, Chiromanticus. Weissager oder Außleger der Träum/ Conjector, Somniorum interpres. Weissagerinn/ Prophetissa, Divinatrix. Weissagung/ Prophetia, Divinatio, Vaticinatio, Vaticinium, Prædictio. Weissagung durch einen Menschen/ Oraculum. Weissagung auß den Händen/ Chiromantia. Weissagung auß den Vögel Flug/ Augurium, Auspicium. Weissagung auß dem Schatten/ Sciomantia. Abgott des Weissagens/ Apollo, Phœbus.

ver Weisen/ Exprobrare, Obijcere crimen, Improperare, Carinare, aliquand. Verweisen mit harten worten/ Expostulare. Verweisung eines Lasters/ Improperium. Ernsthaffte Verweisung/ Expostulatio. Das mag ich dir mit recht verweisen/ Æqua mihi tecum est expostulatio.

Weit/ ferrn/ Longus, Longinquus,a,um, Longè dissitus. Weit/ geraum/ Amplus, Latus, Spaciosus, Vastus, Laxus,a,um, Prolixus,a,um. Weit/ Longè, Multò, adverb. Weit vnd breit/ Longè, Lateque. Weit anders/ Multò secius. Weite/ raum zwischen zweyen dingen/ Intervallum, Spacium, Intercapedo, Distantia, Sapiolum, dimin. Die weite oder raum eines dinges/ Amplitudo, Spacium, Vastitas, Laxitas, Capacitas. Weite zwischen den Pfälen/ Intervallum. Weite zwischen den Seulen/ Intercolumnium. Weit seyn/ Patere, Amplum, laxum esse. Weiter/ darzu/ ferrners/ Cæterùm, Prætereà, Insuper, Amplius, Porrò, Ulterius, Ultrà. Erweitern/ weiter machen/ Amplificare, Dilatare, Laxare, Relaxare, Propagare, Ampliare, Amplum facere, Extendere, Latè explicare, Proferre. Erweiterung/ Amplificatio, Dilatio, Erweiterung/ außdähnung/ Propagatio. Sein Reich erweitern oder die Gräntz weitern/ Proferre limites, Amplificare, Extendere regnum, Imperij fines protendere, dilatare. Weitläufftig/ vberflüssig/ Copiosus,a,um. Fusus,a,um. Weitläufftiglich/ weit vnd breit/ Latè, Fusè, Diffusè, Spaciosè. Weitleufftig seyn im reden/ Verborum anfractibus uti, Verborum involucro uti, Verba in longum trahere, Multa verba facere, Longiorem in dicendo esse. Von weitem/ Procul, adverb. Weiterer/ Ulterior, Comparativus ab Ultra. Das allerweiterst/ Ultimus,a,um.

ge Welb/ vide ge Wölb.

Welche/ Quæ, Interrogativum & Relativum. Welcher/ Quis, Relativum. Welcher in der Zahl? Quotus,a,um. Welcherley/ Qualis,e. Welches/ Quod,

Quod,Relativum,id Quod,Quod ipsum.Welcher von zweyen/Uter,a,um.

Welck/ eingeschrumpt/ Flaccidus, a,um.Languidus, a,um.Marcidus,a,um.Nicht welck/grün/ Viridis,e. Welcke / Marcor, oris, Putredo, aliq. Verwelcken / Marcere, Emarcere, Tabescere, Contabescere,Languere,elanguere,elanguescere.Anheben zu welcken/Marcescere, Emarcescere,Langvescere.

Welle die man mit Heblen vmbtreibet/Sucula. Holtzwell/Fascis,Fasciculus,dim.

Wellecht / Undosus, a, um. Das im Gewell vmbschweiffet/Fluctivagus,a,um.vide Wällen.

Welschland/ Italien/ Italia, Hesperia, Oenotria, Ausonia.Wälscher/ Italianer/ Italus.

Welt/ der Erdkreyß/ Mundus , Universitas mundi,Orbis,Universa natura,Coelum & terra, Machina totius universi, Seculum, Cosmus, græcè. Alles was in der Welt ist/ Omnia quæ in mundo sunt, Quidquid orbis seu mundus suo ambitu complectitur, Quidquid in orbe terrarum est, Quidquid ambit coelum & terra. Von anfang der Welt/Ab initio,Ab origine,Ab orbe condito, Ab orbis conditi initio, Post orbem conditum,Post homines natos.Weltlich/Laicus, a,um.penult.cor.Popularis,e.Prophanus,Mundanus, Cosmicus,a, um. Secularis, e. Weltbeschreiber / Cosmographus. Welt beschreibung/ Cosmographia.

Weltzen/Volvere,Rotare. Das gewelzt mag werden/Volubilis,e. Ein ort da man weltzen mag Volutabrum, pen. prod. Embsig weltzen / Volutare. Herab weltzen/ Devolvere. Herzu weltzen/ Advolvere.Vmbweltzen/ Convolvere.Mit oder durchweltzen/ Volutatim,adverb.volutim.Weltzung / Volutatio. Geweltzt/ gebraucht/Volutatus,us. Vber etwas weltzen/ Supervolvere. Hin vnd wider weltzen / Pervolvere. Sich in allen Sünden vnd Lastern weltzen / Volutare sese in omnibus peccatis & vitijs,ut sues in volutabro.

Wenn/ zu welcher zeit/ Quando, Quo tempore,Qua hora? Wenn aber/Sin,conjunctio causalis.Wenn/ wo/Si,Cum,Quando, Quum,Ubi.

die Wenden/ Venedi,vel Winidæ.

Wenden/kehren/Vertere,Convertere,Transferre, Flectere. Abwenden/ Deflectere,Declinare,Avertere, Avocare,metaph. Varicare,& Varicari, Derivare, metaph. Dimovere,Amovere, Removere, Abducere. Abwendig machen/ Avocare, Avertere à proposito, Ab instituto avocare, Avocare à cœpto, Dissuadere. Wendig/Tropicus,a,um. Abwendung / Declinatio. Abwendung durch bitt/ Deprecatio. Abwendung durch bitt/ Deprecari,Precibus flectere.Abwenden/Impendere,Collocare,Insumere.Vnkosten anwenden/Sumptus impendere,collocare.Außwendig/eusserlich/ Extrinsecus,Extrà,Foris,Externè, Ab exteriore parte. Fürwenden/Prævertere,& Præverti, Antevertere. Auffwenden/Invertere. Auff ein anders wenden/ Diverti. Verwenden/ verrücken/Vertere,Invertere,Convertere, In diversum aut contrarium vertere, Pervertere. Verwendung / so man etwas auß seiner eignen Bedeutung in eine ander verwendt / Tropus. Vmbwenden/ Vertere,Invertere, Circumvertere,Versare,Volvere, Obtorquere.Zumahl vmbwenden / Convertere. Vmbwendung/ Conversio, Versura, Catastrophe, Gyrus.Vmbwendig/Versatilis,e. Abwenden/ Avertere.Von einander wenden/ Divaricare, & Divaricari. Vorwenden/ Prætendere, Prætexere , Obtendere, Prævertere, Præferre,Excusationem quærere. Zum besten wenden / In mitiorem partem interpretari Accipere,Interpretari aliquid in bonam, optimam,dexteriorem,meliorem partem.vide verb.Deuten.

Wende alle deine witz an/ Ingenium intende, adhibe, confer huc, In hanc vnam curam intende aciem ingenij tui, Acue tuum ingenium. Wende allen fleiß an / Omne studium adhibe ac diligentiam quam licet maximam.

Wenig/nicht viel/Paucus,a,um.Paulus,idem. Exiguus,a,um,Modicus,a,um. Wenig/Paucum, Pauculum, Modicum , Exiguum, Pauxillum, Parum, Paulum,Paululum.Klein wenig/Pauculus,a,um, dimin. Weniger/Minùs,adverb.Auffs wenigst/ Minimum, Ad minimum,Minimè,Saltem. Ein wenig zeit/ Paulisper. Wenigkeit/ Paucitas,Exiguitas. In ein wenig/Aliquantum,Aliquantò, Aliquantulum, Paululum, Nonnihil. Nichts desto weniger / Nihilominus, Nihilo secius,Non minus.

Wer/ Qui,interrogativum.

gewerb/ Quæstus, us, Quæsticulus,dim.Negotiatio.vid.Kauffmanschafft / Gewerb treiben/ Negotiari. vide Kauffmanschafft treiben. Das zu werbung oder Kauffmanschafft dienet/ Emporeticus,

ticus,a,um. Werbung / Negotiatio, Mercimonium, Emporeuma. Gewerbhauß/ die Beurse/ Junckerhoff/Basilica. Gewerbmann / Mercator. vide Kauffmann. Das zu Gewerb gehöret/Negotialis, e.

Werben/ freyen / Procari. Umb eine Tochter werben/Ambire puellam, Ambire, petere, expetere, rogare uxorem, Matrimonium alicujus expetere. Werber oder Freyer/Procus. vide sup. Freien. Werbung nach Ehren/ Studium & cupiditas gloriæ, Conciliatio gloriæ, Ambitus,us. Ambitio Erwerben/Impetrare, vide Erlangen. Erwerben mit Gebet/Exorare, Precibus impetrare, obtinere. Erwerbung mit Gebet/Exoratio. Durch Opffer erwerben/Litare.

Werck/flachs/Linum. Werck/das gröbste von dem werck oder hanff/Stupa, Crassius lini purgamentum. Von groben werck gemacht / Stupeus, a,um, Canabinus,a,um. Das zu grobem werck gehört/ Stuparius, a,um. Brechplewel/ Stuparius malleus. Das werck an der Kunckel/Pensa.

Werck / Opificium. vide Handwerck. Werck/ arbeit/verrichtung eines wercks/Opera, Operatio, Operis actio, Affectio, Administratio. Werck das gemacht wird/ Opus, id quod elaboratur, & efficitur, Factum. Ein klein werck oder Arbeit/ Lucubratiuncula. Inwendig Holtzwerck / Opus intestinum, sublicium, quod ligno, materiave constat. Die Wend mit Holtzwerck vnd Brettern bekleiden/ Opere intestino vestire parietes. Angestrichen weiß plasterwerck / Opus albarium, Gypsus, & Gypsum. Rundwerck wie ein Kron/ Opus coronarium, affabrè in orbem factum. Werck gemacht wie ein Netz / Opus reticulatum. Wercken/arbeiten/ Opus facere, Laborare. vide Arbeiten. Werckmann/Taglöhner / Operarius, Homo operarius, Operæ mercenariæ, Operæ conductæ, Multitudo conducta. Werckmeister/ Opifex, Ergastes, Artifex, Architectus, Machinator, Fabricator. Ein jeder Werckmann/ Faber. Das zum Werckmann gehört / Fabrilis,e. Handwercker die in verzinseten Gewölber feyl haben/ Fornicarij. Werckstatt/ wercklade/ Officina, Fabrica, Officina fabri. Ergastulum, Locus in quo operantur opifices. Schusters Werckstatt/ Sutrina, Calcearij officina. Haffners werckstatt/Figlina, Figuli officina. Weberey oder Weberwerckstatt/Textrina. Goltschmid Werckstatt / Aurificina. Sic, Officina tinctoria, monetaria, &c. Werckstück/Opus. Werckstück eines Poeten/Poesis, pen. prod. Schöne außerlesene Werckstück / Exquisita opera. Wercktag/Dies profanus, vel prophanus, Dies profestus. Werckzeug/ Rüstzeug/ Geschirr/ Instrumentum, Armamenta. Werckzeug zu einem jeglichen ding/ Arma, orum, plural. tantum. Eysen Werckzeug / Ferramentum, Ferreum instrumentum. Das Werck angreiffen/Manus adhiberi operi, Manus admovere, Applicare operi. Fleissig mit dem werck fortfahren/ Pergere opus. Das Werck stehet still / Opus pendet. Das werck gehet von statt/Opus fervet. Das werck gehet nit von statt / Opus friget, Opus langvet. Werck ablassen / Manum de Tabula tollere. Wercklich/ Operosus,a, um. Das da wercket / Operatorius, a,um.

Werden/ Fieri, neutropassivum.

Werffen/ Jacere, Jaculari, Jaculum emittere, Vi propellere, Proijcere. Abwerffen/Deijcere, Deturbare, Præcipitare, Demoliri, Dimovere. Abwerffig Roß/Equus succussor, & succussorius, Equus sternax. Alles vber einander werffen/Miscere sacra profanis, Ima superis commiscere. Außwerffen / Eijcere, Exturbare, Expellere. Außwerffung/ Ejectio, Rejectio Außwerffels/ Recrementum. v. verb. Fägen/ & Kehren. Drüber werffen/ Superjicere. Entwerffen/ abreissen/ Delineare, Ducere primas lineas, Adumbrare, Pictura lineari & Umbratili fingere, & repræsentare, Effingere. Entwerffung / Delineatio, Graphis, Linearis pictura. Ein jeglich gewerff/ Kriegsrüstung damit man schiesset/ Tormentum. Einwerffen / Injicere. Ein Kind hinwerffen/Exponere puerum. Embsig werffen / Jactare, frequentat. vel Jactitare. Entgegen werffen / Objicere. Fürwerffen/ Obstipare. Fürwerffen/ verweissen / Objicere, Exprobrare, Objectare, Probro, vitio, culpæ dare, vertere. Fürwerffung/ Exprobratio, Objectio. Fürauß werffen/ Proijcere. Gewerff/Böler / Balista. Hinwerffen/ Exponere, Proijcere, Reijcere, Abijcere. Hinab werffen/ Deijcere, Deturbare. Hinauß werffen / Ejicere, Ejaculari. Hinter sich werffen / Rejicere. Hinwerffung/ Eejectio, vel Rejectamentum. Widerwerffen/ Sternere, Subruere, Prosternere, Humi sternere. In terram prosternere, Solo allidere. Verwerffen/ verstossen/ verdammen / Damnare, Condemnare, Improbare, Refel-

Refellere, Recusare, Repudiare, Abdicare, Respuere, Explodere, Notare carbone, Aspernari, Rejicere, Aversari. Verwerffen eines Zeugnüß/ Elevare testimonium alicujus. Verwerffung/ Confutatio. Vmbwerffen/ Evertere, Eversionem inferre, Diruere, Demoliri, Destruere. Vnterwerffen / Subjicere, Subducere. Von einander werffen / Disjicere, Dispergere. Weit werffen/ Projicere. Zuwerffen/ Addere, Adjicere. Zuwerffung/ Adjectio. Zugleich werffen/mit werffen/ Conjicere. Zwischenwerffung/Interjectio. Werffig/ das man werffen oder schiessen mag/ Missilis, e. Werffung/ Jaculatio.

Werhafft/Perennis, e. vide supra verb. Wehr. Werhafftig seyn/ Annare. Perennare. vide ibid.

Werme/ Calor, Æstus. vide Warm.

Wermut/Absynthium. Wermutwein/Absynthites.

Werschafft/Precium. Werschafft eines Dings achten/ Taxare. Werschafft tragen/Præstare. vid. Theur/& Deur.

Werth/Lieb/Gratus, Carus, vel Charus, Acceptus, Jucundus, Gratiosus, Optatus, a, um. vide etiam Lieb. Werth/ wirdig/ Dignus pretij alicujus, In precio. Werth achten/ Magni facere, Magni ducere, Magni pendere. v. Groß achten. Vnwerth/ In nullo pretio, Nullius pretij, Indignus, a, um. Nicht eines Hellers werth/ Semiobolaris, e. Vnwerth/nicht lieb/ Ingratus, Non carus, gratus, Odiosus, a, um. vide Verhaßt.

Wertzel/Vercellæ, plur. num. tant. Oppidum.

Weschen/Lavare. vid. latius Wäschen. Weschgelte/ Solium.

ober Wesel / Vosavia, vel Ficelia, Oppidum Trevirorum.

Wesen/Hypostasis, pen. corr. lat. Subsistentia, Substantia, Natura, Essentia, Esse aliquando. Wesen eines jeglichen Dings/ Status, us. Gleiches Wesens/ Homousius, a, um. Abwesend/ Absens, In absentia, Non præsens, præstò, coràm. Abwesend seyn/Abesse, Deesse, Non adesse, Absentem esse, Desiderari. Abwesenheit/Abseetia. Verweser/ Vicarius, a, um. Wesentlich/Realis, e. Verwesen/Putris, e. Putridus, a, um. vide Faul.

die Weser/ Visurgis, Flumen in mare Germanicum se exonerans.

Wespe/Vespa, æ.

Wessern/Rigare, Irrigare. Das gewässert wird oder werden kan/ Irriguus, a, um. Vngewässert Wein/Merum, substant. Wolgewässerter Wein/ Lymphaticum vinum. v. sup. Wasser/& Wein.

Wetten/Certare, Decertare, Pignore certare, Pignore contendere, Pignore concertare. Die Wette anschlagen/ Sponsione provocare. Wetten mit einem / Sposionem facere cum aliquo. Mit wetten ins Recht tretten/ Ex sponso agere. Mit wetten gewinnen / Sponsione vincere, obtinere. Das Gewett verlieren/ Sponsione vinci, superari. Wett als Vnglück/ Malum, interject. Wettläuffer / Der sich mit lauffen übet vnd streitet/Stadiodromus. Wettig/ streitig/ Certatim. Das man zum Gewett darsetzt/Pignus. Warumb wiltu wettē/Quo pignore vis certare, Vis aliquo decertare pignore, Audes aliquid deponere pignoris. Mit einem in die Wett springen/Certare, decertare saltu.

Wetter/oder Gewitter/Tempestas. Vngewitter/ Intempestas. Vngestüm Wetter / Hyems, Tempestas. Wetterhafft/ Tempestuosus, a, um. Wetterechtig / Nimbosus, a, um. Das Wetterleuchten / Fulgur, Fulgetrum, & Fulgetra, idem, Fulguratio. Wetterleuchten/ oder blitzen/ Fulgurare. Wetterkleid/Penula. Sanfft/oder hell Wetter/ Clementia aëris, Blandissimum cœlum, Serenitas, Cœlum tranquillum, & serenum, Aër temperatus, Clarum, sudum, temperatum cœlum, Cœlum minimè turbidum. Trüb/ heßlich Wetter/ Tempestas, Turbulenta tempestas, Cœlum turbidum, atrum, Aëris intemperies. Es ist ein Vngewitter am Himmel/Magna seu ingens est tempestas, Ingens sævit tempestas, Turbulenta, oborta est tempestas.

Wetzen/ schleiffen/ Exterere aciem, Exacuere, Aciem inducere, Acutum reddere. Außwetzen/ Exterere. Wetzsteyn/ Cos, gen. fœm. Coticula, dimin. Ein Steynbruch/ da man die Wetzsteyn bricht.

Weych/Mollis, e. Tener, a, um. Cereus, a, um. Lenis, e. Lautus, Muliebris, e. Ficulneus, a, um. Tractabilis, e. Malacus, a, um. Galbinus, a, um, pen. prod. Liquidus, a, um. Lascivus, a, um. Tenellus, a, um. dimin. Delumbis, e. Delicatus, a, um. Vietus, Vietulus, a, um. Weych/ Effæminatus, a, um. vide etiam Weibisch/& Zart. Weyche zarte Feder/ Pinna, Pinnula, dimin. Weyche des Bauchs/Ilia, in imo ventre posita sunt inter costam & pubem. Das weyche der Seiten/ Hypochon-

chondria. Weyche zarte Kleyder/Multitia,orum. plu. num. tant. Weycher Mensch/ Megabizus, metaph. Delicatulus. Weycher/geyler/ Comatulus,Lascivus,Salax. Weychigkeit/ Lenitas,Lenitudo,Mollitia,&Mollities,Mollitudo,Lascivia. Weychigkeit des Gemüths/ Muliebritas. Weych werden/ Mollescere,Molliri,Mollefieri,Liquere, Liquefieri, Labascere, Tenerascere, Lenescere,Remollescere,Liquari. Erweychen/weych machen/ Elanguere, Elanguescere, Mollire, Emollire,Remollire. Erweychet/ Effæminatus,a, um. Elumbis, e. Weych/ lind/ Lentus, a, um. Gracilis,e.Gracilentus,a,um. Widerumb weych werden/Remollescre. Zuvor weychen/Præmollire. vide etiam verbo Milt.

Weyd/Viehtrifft/Pascua,orum, plur.num. & Pascuum in singulari pro eodem.Pabulatio.Gemeine Weyd/Weydfeld/ Rura compascua, Ager compascuus. Weydung/ Futterung/ Pastus, us. Pastio,onis. Weyd/oder Hewland/Pratum. Das zur Weyd gehört/ Pascuus, a, um. Das weydet/ Pascalis, le. Weydvieh/ein jeglich Thier ohn den Menschen/ Pecus, pecudis, g. fœ. & Pecus,oris. gen.neut. Item,Pecu,gen.neut. Weydschaf/ Pascalis ovis. Weyden/ auff die Weyd führen / Pascere,In pascua agere. Weyden/sich füttern/ Pascere, Pasci, Pabulari, Pabula carpere. Abweyden Depascere,Pascendo absumere. Embsiglich weyden/Pascitare. Mitweyden/zugleich weyden/ Compascere.

Weydkraut damit man färbet/ Isatis, idis.

Weydling/ klein Schifflein / Cymba, Monoxylon,Scapha,Scaphula, dimin. Alveus,Alveolus,dim. Lembus,Linter,tris. Caudicaria navis.

Weydsack/ Mantica.

Weynen/schreyen/ Lacrymare,& Lachrymari,Plorare,Flere,Lachrymas fundere, Effundere lachrymas,Queri,Conqueri. Laut weynen wie ein Kind/Ejulare. Fast weynen/Lugere. Mit einem weynen/ Collachrymari. Kläglich weynen/ Lamentare. Mit grossem Geschrey weynen/Plangere. Mit weynen beklagen / Deplorare. Weynend machen / Lacrymas excutere, extorquere, Ad fletum impellere, Commovere lacrymas, Lachrymandi, flendi causam, ansam præbere, afferre. Beweynen/ Deflere, Plorare,Deplorare,Fletu prosequi, Beweynig/ Flebilis, e. Beweynung/Threnus,Lamentum,Planctus,us.Luctus,us. Zugleich oder mit beweynen/ Comploratre. Mitbeweynung / Comploratio. Fast beweynen/Illachrymare. Sich vom Weynen enthalten/ Temperare sibi à lachrymis. Das Weynen enthalten/Tenere lachrymas. Auffhören zu weynen/ Sistere lachrymas,Cohibere lacrymas. Zugleich weynen/ Collachrymare. Das Weynen/ Klag/ Ploratus, us. Fletus, us. Das weynen vnd Klag bringt/Luctifer,a,um. Weynbarlich/voll Leyds/ Luctuosus, Lachrymosus,a, um. Lamentabilis, e. Weynbarlich/ Flebiliter. Weynend/ Lachrymabundus,a, um. Du möchtest das weynen nicht verhalten/Lachrymas non teneres.

Weiß/ Vatters halben/ Pupillus, Orphanus. vide etiam Waißling.

Weitze/ Triticum. Das von Weitzen ist/ Triticeus, a, um. Buchweytz/ Panicum, frumenti species.

geWicht/schwer/Pondus,eris.Gravitas. Wichtige schwere Sach/Gravis,e. Arduus, a, um. Magni ponderis, Magni momenti, Non parvi momenti aut ponderis. Wichtiger seyn/ Præponderare.

Wicken/oder Gemüß/das man zu Futter säet/ Eruum. Kornwick Vicia. Das zu Wicken gehört/ Viciarius,a,um. Wickbon/Fiegbon/Lupinus.

Wickelband/ Fascia, Fasciola,dimin.

außWicklen/Excludere,Extricare,Evolvere, Expedire,Explicare. Sich auß einer sach herauß wicklen / Expedire se, Extricare se, Emergere, Eluctari, Liberare, vindicare se ex negotio, Evolvere sese. Herfür wicklen / Provolvere. Verwicklen/Intricare,Irretire. Die Füß verwicklen/ Implicare, Impedire. Verwicklet/ Impeditus, a, um. Implicitus,a,um. Intricatus, Irretitus,Perplexus,a,um. Involutus,a,um. Verwicklung/ Impedimentum, Implicatio. Einwicklen/ Involvere,Intexere,Implicare,Implecti. Vmbwicklen/ bewicklen/ Obvolvere. Vmbgewicklet/ Obsitus,a,um. Vnterwicklen/Subvolvere.

Wider/entgegen/Contra,Præposit. Adversus, Adversum, præpos. Ergo. Ihm selbsten zu wider seyn/Sibi ipsi refragari,Sibi repugnare,reclamare,contradicere, Sibi ipsi contrarium, adversarium esse, Non constare sibi, Secum dissentire. Zuwider/verhaßt/ Infestus,Infensus,Inimicus,a, um. Zu wider/ entgegen/ Adversus,contrarius,a, um. Adversarius, Oppositus,a,um. Zu wider seyn/ Advesari, Repugnare, Obsistere, Resistere,

re, Refragari. Widerholen/ Iterare, Repetere, Redintegrare, Retractare, Perfricare, Recolere, De, vel Ex integro resumere. Einerley ding widerholen/ Eadem sæpius repetere, Eadem dicere, Cantilenam eandem canere, Eandem cantionem repetere, Eandem incudem tundere, Eadem, De ijsdem, Eadem oberrare chorda. Eine Rechtliche Klag widerholen/ Repetere Reum. Widerholung / Iteratio, Repetitio, Redintegratio, Revocatio. Widerkehren/ Reverti, Regredi, Reciprocare. Einen Ball widerkehren / Reciprocare pilam. Widerlegen / Refellere, Refutare, Confutare, Diluere, Redarguere, Solvere, Dissolvere. Widerruff / Palinodia. Widerruff thun/ Palinodiam canere. Widersacher/ Adversarius, Inimicus, Adversa pars. v. Feind. Widerspänstig/ Contumax, Rebellis, Adversus, Inobediens, Præfractus, Refractarius. Widerspänstigkeit/ Contumacia, Inobedientia, Pertinacia. Widerspänstiglich/ Contumaciter, Inobedienter, Præfractè, Pertinaciter. Widerstand thun/ Resistere, Obsistere, Obstare, Obluctari, Reniti, Obstaculo, impedimento esse. Wiederumb/ Rursus, & Rursum, Iterum, Vicissim, Mutuò, Secundò, Ab integro, De integro, Denuo. Hin vnd wider/ Longè, lateque. Sich widern/ abschlagen/ Abnuere, Renuere, Detrectare, Recusare. Widerwärtig/ Zuwider/ Sinister, Adversus, a, um. Infestus, a, um. Contrarius, a, um. Widerwärtigkeit/ Vnglück/ Res adversæ, Res afflictæ, tristes, dubiæ, asperæ, Res perturbatæ, labefactatæ, fractæ, Widersprechen öffentlich / Protestiren / Testato reclamare. Widerwärtigkeit/ Contrarietas, Adversitas. Widerschall im Wald oder Thal/ Echo. Widerlegung des empfangenen Schadens begehren/ Clarigerare, Hinc Clarigeratio. Die erste Ablehnung / oder Widerlegung des Beklagten/ Prima depulsio. Des Klägers Gegen-Antwort/ oder Widerlegung/ Secunda depulsio, vulgò Replica. Des Beklagten Gegen-Ablehnung / oder Widerlegung/ Tertia depulsio, vulgò Duplica.

Widder/ Aries. Widderfleisch / Arietina caro. Widder dem verheylet ist/ Vervex. Das von einem Widder ist/ Arietinus, a, um.

Widder/ ein Sturmgerüst / oder Kriegswaffen / damit man die Mauren bricht / Aries, etis. Das zu solcher Rüstung gehört/ Arietarius, a, um.

Widhopff/ Epos, lat. Upupa, avis est.

Wie/ auff was weiß / Quomodo, Qui, Qua ratione? Qua via? Quo pacto, Qua conditione? Wie/ Gleich/ Als/ Ut, Uti, Instar, cum genitivo. Quemadmodum, Sicut, Sicuti, Velut, Veluti, Tanquam, similiter ut, ac, atque, Item ut, uti, Æquè ac, atque, ut, quam, Perinde ac, atque, Ita ut, Quasi. Wie/ welcher weiß/ Qualiter, adverb. Wie/ welcher gestalt/ Cujusmodi, gen. om. indeclin. Qualis, Quale. Wie so/ Quid ita? Wie viel/ Quot. Wie vielich/ Quoteni, æ, a. Wie weit/ Quousque. Wiewol/ Quamvis, Quanquam, Etsi, Tametsi, Licet, Etiamsi, Ut. Wie alt / Quot annos natus, Quot annorum. Wie bald / Quàm citò. Wie thewr/ Quanti. Wie wenig/ Quantulum. Wie wolfeil/ wie vmb ein geringes Gelt hat er dich gemiet/ Quantillo argento te conduxit. Wie man sagt/ Ut perhibent, Ut ajunt, Ut fama est. Wie es doch seye / Quoquo modo, Quomodocunque, Quocunque hæc modo se habeant. Er sey wie er wil/ Qualisqualis, Qualiscunque.

Wiege/ Cunæ, arum, plur. num. tant. Cunabula, orum. Incunbula, orum. plu. num. tant. Wiegenseyl/ Fascia, Fasciola, dimin. Wiegen/ Agitare cunas. Von Kindswesen her / aus der Wiegen/ Ab incunabulis.

Wien in Oesterreich/ Vindibona, vel Juliobona, quæ nunc Vienna Austriæ.

Wiete/ Restis, vide Strick.

Wihern/ schreyen wie ein Pferd / Hinnire. Solch Geschrey/ Hinnitus, us.

Wild/ vngezämt/ Ferus, a, um. Agrestis, e. Silvestris, e. Ferinus, a, um. Indomitus, Effrenatus, a, um. Effrenus, a, um. & Effrenis, Infrenis, e. Bestialis, e. Immanis, Immitis, e. Sævus, a, um. Atrox. Halb wild/ Semiferus, a, um. Wild/ bäurisch / Agrestis, e. Wilde/ Rauhe/ Feritas. Ein wilder/ scheußlicher/ Barbarus. Wilde Thier/ Fera, Bellua, & Belua. Wildprät/ Ferina caro, vel Ferina, absolutè. Das viel Wild hat/ Beluosus, a, um. Wild machen/ Efferare. Wild werden/ verwilden/ Obbrutescere. Wildnüß/ Desertum, Solitudo, Eremus, Locus desertus, Secessus. vide etiam Eynöd.

Will/ Meynung/ Gutdüncken/ Voluntas, Nutus, us. Animus, Sententia, Animi sententia, Arbitrium, Placitum. Nach deinem Willen/ Pro tuo arbitrio. Ad arbitrium tuum, Tuo arbitratu, Pro libitu, Pro tua voluntate, Ex sententia. Seines eygnen Willens seyn /, Sui arbitrij esse, Suo arbitrio

trio uti, Sui juris & potestatis esse, Pro animi sui placito agere. Günstiger Will / Promptitudo. Will vnd Anmutung im Angesicht erzeiget / Vultus, us. hominis tantum. Das in eines Willen oder Gewalt ist / Arbitrium. Vmb deinet willen / Tui causa, Propter te, In tuam gratiam. Vnwill / Nausea, Vomitus, us. Ein Vnwillen machen / Nauseam movere. Ein Vnwillen haben / Nauseare, Fastidire. Wie ich wil / Ut volo, Ut lubet, Ut placet, Ex voluntate, Ex arbitrio, Ad meum arbitrium. Zu willen seyn / folgen / Voluntatem alicujus sequi, Voluntati alicujus morem gerere, Aliorum voluntati satisfacere. Willfahren / Obsequi, Morem gerere, Indulgere desiderio alicujus. vide Gehorsam. Willfahrung / Obsequium. Willfährig / Officiosè. Willig / vngezwungen / Volens, Lubens, Voluntarius, Incoactus, Non invitus, Promptus, a, um. Spontaneus, a, um. Spontalis, e. Facilis, e. Williglich / mit Willen / Voluntariè, Spontè, Animo prompto, Libenter, Libenti animo, Non gravatè, Promptè, Volens, Lubens, adverb. Vnwillig / Invitus, Coactus, a, um. Vnwilliglich / Ingratè, adver. Eins Willens / Unanimis. Nach Willen / Ex sententia. Bewilligen / Consentire, Assentire, & Assentiri, Assensu suo comprobare, Probare, Approbare, Concedere, Suffragari, Annuere, Suffragium, calculum, votum, consensum dare, Subscribere, adstipulari. Bewilligung / Consensus, us. Assensus, us. Approbatio, Assensio, Consensio, Adstipulatio, Applausus. Freywillig / von sich selbst / Ultrò, Spontè, Sua sponte, Suapte sponte, A se, Per se, Sua voluntate. Gutwillig / vid. Gutwillig. Mit aller Bewilligung / Omnium consensu, approbatione, suffragio, sententia, voluntate, Communi consensu, consensione, Omnibus, cunctis consentientibus, approbantibus, suffragantibus. Nemine, nullo prorsus repugnante, dissentiente, reclamante, adversante, obsistente, refragante, Eodem & pari omnium consensu. Vnwillig / vngern / Invitus, Haud volens, Contra voluntatem, Haud promptus, paratus. Willig geben / Offerre. In Willen haben oder seyn / Habere in animo, Proponere. Seinen Willen zuverstehen geben / Significare suam voluntatem, Aperire, patefacere animum. Seinen Willen vollbringen / Lust büssen / Animo obsequi, Animum explere. Muthwillen treiben / Lascivire.

Willkomm / sey vns gut willkomm / Gratulor de adventu, Gratulor adventum, Gratulor adventu, & de adventu, Exoptatus, desideratus ades, Expectatè venis.

Wills Gott / ob Gott wil / Si Deus volet, Si Deo placet, Volente, juvante, favente, aspirante, annuente Deo, Si Deus cœptis annuerit, Si ita Superis visum fuerit.

Wimme / Vindemia. Wimmen / Vindemiare. Wimmler / Legulus. Das zum wimmen gehört / Vindemialis, e. Vindemiatorius, a, um.

Winckel / Angulus. Das in Winckeleck gehört / vierschötlich / Angularis, e. Dreywincklich / Triquetrus, a, um. Triangularis, e. Vierwincklich / Tetragonus, a, um. Quadrangularis, e. Das vier Winckel hat / Quadrangulum. Winckelmaß / Norma. In das Winckelmaß gestellt / Normatus, a, um. Winckelechtig / Sinuosus, a, um. Winckel des Meers / Sinus maris. Augen Winckel / Angulus oculi. Ein Winckelchen / Angellus, dimin. Winckelecht / Angulosus, vel Angulatus, a, um. Alle Winckel durchsuchen / Omnes rimari angulos.

Wincken / Innuere, Capitis motu vel gestu voluntatem suam ostendere, Nuere, Annuere, Nictu assentiri. Wincken daß er nicht wölle / Renuere, Abnuere, Per signa loqui, dicere. Mit Wincken anzeygen / Nutu indicare. Winckung / Nutus.

Wind / Ventus, Spiritus, us. Flatus, us. Flamen, Aura, aliquando. Wehung der Wind / Flabrum, Flabra, plur. num. tant. Gegenwind / Reflatus, us. Windechtig / Pneumaticus, a, ū. Ventosus, a, um. Das Wind bringt / Nimbifer, a, um. Scharpffer Wind / Ventus urens. Grimmiger Sturmwind / Præster. Getöß des Winds / Sibilus. Windgeschirr / die durch Blaß vnd Wind bewegt werden / Pneumatica organa. Abgott der Wind von den Heyden gedichtet / Æolus, Rex seu Deus ventorum, uti finxerunt Poëtæ. Glücklicher guter Wind / Ventus secundus, Aura secunda, Ventus obsecundans. Mit gutem Wind schiffen / Vento secundo navigare, Ventis aspirantibus navigare. vide etiam verb. Schiff. Nord-Wind / Mitternacht-Wind / Septentrionalis ventus, Arctous ventus, Septentrio. Westnord-Wind / der sich gegen Nidergang der Sonnen zeucht / Boreas, Aquilo. Ostnord-Wind / Circius. Ost-Wind / der von Auffgang der Sonnen wähet / Ventus orientalis, Subsolanus. Südost-Wind / Eurus, Vulturnus. Nordost-Wind / Cæcias, Hellespontius. Sturmwind /

Pro-

Procella, Impetuosus ventus, Vis, seu impetus venti. Süd-Wind/ Mittags-Wind/ Ventus meridionalis, australis, Auster, Nothus. Nordsüd-Wind/ Euronotus. Nordwest-Wind/ Libonotus pen. cor. Westwind der vom Nidergang wehet/ Ventus occidentalis, occiduus, Favonius. Nordwestwind/ Caurus, Corus, Iapix. Windwirbel/ Turbo, inis, Ventus vorticosus, & violentus, Vortex, Ventus contortus & rotatus.

Winde/ Glockenblum/ oder Tag vnd Nacht/ Cis, Sampelos, Convolvolus, Helxine, græcè.

Windel/ Kindswindel/ Fascia, Fasciola, dimin. Linteolum ad involuendos & ligandos infantes.

Winden/ Torquere, Distorquere. Einwinden/ Intorquere. Außwinden/ Extorquere. Zusammen winden/ Contorquere. Windelseyl/ Ductarius funis. Vmbwinden/ Känelechtig machen/ Imbricare.

vber Winden/ vnter sich bringen/ Vincere, Devincere, Evincere, Superare, Exuperare, Expugnare, Subigere, Victoria potiri. vide etiam in verbo Sieg. Vberwinden den Angeklagten/ Reum peragere. In eines eigenen Kunst einen vberwinden/ In sua harena aliquem vincere. Vberwinder/ siger/ Victor, Domitor, Palmam ferens. Vberwindlich/ Superabilis, e. Vincibilis, e, Exuperabilis, e. Vberwindnüß/ Victoria. Vnvberwindlich/ Invictus, a, um. Indomitus, a, um. Insuperabilis, e.

Windisch/ Vindonissa, pagus. Die Windisch Marck/ das land das an Dalmatien anstosset/ Histriam vnd Vngern/ Illyris, vel Liburnia, nunc Sclavonia. Windisch Märcker. Illyrij.

geWinn/ Lucrum, Quæstus, us. Quæsticulus, dim. Gewinnig/ gewinnhafft/ Quæstuosus, a, um. Gewinnen/ Quærere, Cauponari, Facere quæstum, lucrum. Gelt betrüglich gewinnen/ Æruscare. Gewinn treiben mit Kuplerey/ Facere lenocinium, Lenocinari. Auff Gewinn leihen/ Fœnerari, Dare fœnori. Geringes Gewinns halben sich in Gefahr stellen/ Vilis lucelli gratia periculo se exponere. Gewinnsam/ das viel Gewinnes hat/ Lucrosus, a, um. Gewinnträgig/ Lucrativus, a, um. Ein Gewinnbegieriger/ Lucrio, onis. Mit Gewinn vberkommen/ Lucrari, Lucrifacere. Ein Kunst von Gewinn wegen erdacht/ Ars quæstuaria. vide etiam Gewinn.

Winter/ Hyems, vel Hiems, Anni quarta pars, tres menses complectitur, Decembrem, Januarium, & Februarium. Winter/ oder Winterszeit/ Hyems, Tempus hyemale, hybernum, brumale. Der kürtzte tag/ im Winter oder tag der Sonnenwende/ Bruma. Wintermonat/ November. Winterlich/ Hybernus, a, um. Winterrechtig/ Hybernalis, Brumalis, e. Winterläger/ Hyberna, plural. num. tant. Wintern/ Hybernare. Zu Winterszeit ist es vnbequem zu reysen/ Ad modum hyeme est difficilis incommoda, laboris & periculi plena via. Qui se per hyemem in viam dant, molestiam itineris non mediocrem sustineant necesse est. Es ist ein vnflätiger vnd heßlicher Winter/ Teterrima ac fœtidissima hyeme utimur.

Winterthur/ ein Stadt in Turgöw/ Vitudurum, oppidum vetustissimum Taurinorum.

Wirbel/ Gumpe/ Wasserwürbel/ Gurges, itis, Vertex, Gyrus, Aqua contorta. Wirbelechtig/ Verticosus, & Vorticosus, a, um.

Wirckung/ Würckung/ Krafft/ Energia, pen. prod. latin. Efficacia, Efficacitas, Efficientia, Virtus, Vis, Operatio, Actio. Wirckung des Fürnehmens/ Intentio. Außwirckung/ Effectus. Wirckung/ Bildweber/ Barbaricarius. Gewirckettuch/ Peristroma, pen. prod.

Wirde/ Würdigkeit/ Dignitas, Honos, & Honor, Existimatio, Auctoritas, Splendor, Titulus, metaphor. Nobilitas, Gradus. Wirdig/ Dignus, a, um. Dignitate præditus, Aliquem gradum dignitatis tenens, Qui cum dignitate est. Vnwirdig/ Indignus, a, um. Nulla dignitate præditus. Vnwirdigkeit/ Indignitas. Wirdiglich/ Dignè, adverb. Wirdigung/ Dignatio. Wirdig achten/ Dignari, Dignum habere, vel existimare, Dignum judicare. Gewirdiget werden/ Dignari, passivè Dignum haberi, judicari. Zu wirdigkeit kommen/ Ad honores & dignitatem emergere. Höchste Wirde/ Majestät/ Majestas, Summa amplitudo, Summum decus, Summa dignitas, Celsitudo, Amplitudo, Claritas, Celebritas. In ziemlichen Würden vnd Ansehen seyn/ Aliquo numero esse, In aliquo loco esse, Cum dignitate esse, Tenere gradum dignitatis, Aliquid habere dignitatis, Aliquem locum obtinere, Aliquam sibi adscivisse existimationem, Alicujus nominis, honoris esse. Von Wirden zum niedern stand kommen/ Ex summo dignitatis, & honoris gradu ad ultimæ servitutis locum deturbari, præcipitari, Ab equo ad asinum, proverb. Vnwirdig/ vnver-

verdient/Immeritus,Haud meritus,a,um. Unwirdiglich/ Immeritò, adverb. Wirdiglich/ Meritò, adverb. Jure æquo, æquissimo jure, Jure merito.

langWierig/Diutinus,a,um.Diuturnus,a,um, Durabilis,e, Longus,a,um. Proprius,a,um.Langwierig seyn/Durare,Perdurare,Perstare, Obdurare. Langwierigkeit/ Diuturnitas, Longævitas, LangWierig/ Temporalis,e. Unwierig seyn/ Annis cedere.

verwirzen/ verwicklen / Intricare, Implicare, Turbare, Perturbare, Irretire, Impedire, Confundere, Illaqueare, Permiscere, Conturbare, Obturbare, Inturbare,ferè idem. Entwirren/ Extricare,Expedire,Replicare.Entwirrig/ Extricabilis,e.Unentwirzig/Inextricabilis,e. Verwirrigtich/ Perplexè, adverb. Verwirrung der Red/ Synchisis,latinè Confusio.Verwirzt/verworren/Implicitus,Impeditus,Intricatus,a,um, Implicatus, Irretitus, Illaqueatus, Perplexus, Confusus, Permistus,a, um. Verwirckung/ Verwickelung/Intricatio, Implicatio.

Wirtel/Spondylus, Verticulum.

Wirt/Hospes, Pandochenus, Caupo,Tabernarius, Stabularius. Weinwirt / Weinschenck/ Oenopola. Wirtshauß/ Zechhauß /Hospitium, Diversorium, Caupona, Taberna. Wirtshauß/ Zechhauß / Hospitium, Diversorium,Caupona, Taberna.Wirtshauß da man Weinschencket/Taberna vinaria, Oenopolium. Gast/ Wirt/ Krätschmer/Caupona, Hospita. Gast / Wirtschafft/ Krätschmerey/ Cauponaria,Hospita.Gast/Wirtschafft treiben/Offen Wirtshauß oder Krätschen halten / Cauponari. Ein offen Wirtshauß/ Pandocheum.pen.prod.

Wirtzburg/vide Würtzburg.

Wischen / abwischen / Tergere, Tergére, Abstergere,Detergere,Purgare.Außwischen/Extergere,Delere, Depurgare, Expungere. vide Tilgen/ Auffwischen wider einen / Insurgere in aliquem.Erwischen/ vide Ergreiffen.

Wise Grasefelt/Pratum,locus in quo fœnum secatur.Das von der Wisen oder matten ist/ Pratensis.

Wisen/Mustela, vel mustella. Wisel/oder armelin/ hermine / Mustela Alpina, Mus alpinus, Ponticus,Armenius. Wisel oder Sabel/Mustela Scytica,Martes Scythica,Mus Sarmaticus,Ælurus Sabellinus.Das eim Wisel zugehört/ Mustelinus,a,um.

verWisen /Extorris. Verwisener/Relegatus. vide verbis Ellend/Jammer/Jagen/& Treiben.

geWiß/ sicher/ Certus,a,um.Ratus,a,um.Firmus, Non dubius, Indubitatus,a, um, Exploratus, Non incertus, Nihil habens dubitationis, Non fallax, Non mentitus,a,um. Für gewiß halten/ Certò sibi persuadere, Persuasum sibi habere, Firmiter,verè statuere, credere, Certò, pro certo scire, Indubitanter credere, Oraculi loco habere, Planè credere, Nullus aut ambigere, aut dubitare. Gewiß seyn/ Liquere,impersonal. Gewiß machen / Confirmare. Gewißlich/Indubiè, Haud dubiè, Sine dubio, Procul dubio, Extra omnem controversiam, Nimirùm,Quippe, Equidem, Scilicet, adverb.confirm. Ungewiß / Incertus, Dubius, a, um. Amphibolus, a, um. Anceps, Habens dubitationem, In dubio, ambiguo, ancipiti positus, conspicuus, dilucidus,apertus,a,um,Ungewiß/geschrey/ Rumores incerti,Rumores quib. haberi fides nulla debet, unde meritò fides absit,Fama quę nulla veritate nullo satis firmo testimonio, Nullo prorsus argumento,Ratione nititur. Der nichts gewiß haltet/ voller meinung und wahn ist / Opiniosus,a, um. Gewißheit / Gewisserhafft / Certitudo. Ungewißheit/ Incertitudo. Ungewißlich/Perplexè, adverb. Unwissentlich / Clam, Clanculum. Gewiß/Verum, Certum.

Wissen/ Scire,Nosse,Novisse,Callere,Tenere, Non ignorare, Cognitum, Exploratum,perspectum, notum habere, Notum ac manifestum esse alicui, Compertum esse alicui, Non latere, Fugere, Præterire, Clam esse, Noscitare,frequ. Non obscurum,Haud nescius,ignarus. Wissend/ bewust/ Sciens, Gnarus, Peritus, Intelligens, Prudens, Non inscius, Haud nescius, Non ignarus, Natus, a, um. Navus, a, um. Scius,a, um. Nicht wissen/ Nescire, Ignorare, Non tenere, Callere. Wissenschafft/Scientia,Notitia,Cognitio,Notio, Peritia,Experientia.Unwissenheit/Inscitia,Ignorantia,Imperitia. Unwissentlich/Inscienter,Impudenter,Ignarè,Ignoranter,Non studiosè,Non data, Dedita opera, Non de industria,Per ignorantiam. Unwissend/ Ignarus, Imperitus, a,um. Inscius,a,um. Wissend/ mit fleiß / Vorsätzlich etwas thun / Studio facere, De industria facere, Sciens

Sciens facere. Unwissend / auß unvorsichtigkeit etwas thun / Insciens facere, Imprudenter facere. Zuwissen thun / Certiorem facere, Reddere, Significare, Nunciare, Indicare, Manifestum facere. Wol bewust / wissen / Habere compertum, perspectum. Zuvor wissen / Præscire. Nicht wissen wor hinauß / Hærere in vado. Vorwissenheit / Prognosis, penult. prod. latinè Præscientia. Bewust / Conscius. Vorwissend / Præscius. Viel wissend / Polyhistor, Multiscius. Wissender / Sciens. Wissenheit / oder Weißheit der natürlichen ding / Magia, pen. prod. Wissenheit der Rechten / Jurisprudentia. Wolwissenhafftige / Gnosti.

geWissen / Conscientia, Notitia, Scientia sui, Recordatio animi, Animi quædam ratio sibi conscia. Gut Gewissen / Bona, salva, Illæsa conscientia. Erforschung des Gewissens / Examen conscientiæ. Stachel des Gewissens / Conscientiæ stimulus. Vom gewissen getruckt werden / Conscientiæ stimulis agitari, Conscientiæ morsum sentire, experiri. Ein Gewissen machen / Religionem obstringere. Das Gewissen wider befrieden / Religione exolvere.

Gewitter / Tempestas. Ungewitter / intemperies. singular. Hiems. vide Wetter.

Wittwe / Witfraw / Vidua, Mulier orbata viro, Mulier seu fœmina spoliata, privata viro. Wittwer / Wittmann / Viduus, qui uxore orbatus est.

aberWitz / Wanwitz / Phrenitis, penult. prod. Phrenesis. Delirium, Deliratio, Deliramentum. Aberwitz / wanwitz / Delirus, a, um. Aberwitziger / Phreneticus, Lunaticus. Aberwitzig seyn / Delirare. Fürwitzigkeit / Curiositas. Fürwitzig / Curiosus, a, um.

die Wixel oder Weixel / sed melius die Weissel / Vistula, sive Istula, & Visula, nobilis Europæ fluvius, juxta Dantiscum urbem in sinum Codanum illabens.

Wo / an welchem Ort / Ubi? adverb. loci. Quo loco? Wo du wilt / Ubiubi, Ubivis. Wohin / Quo? adverb. ad locum, Ad quem locum? Wohin du wilt / Quoquo, Quovis, Quocunque, Quolibet. Anderswo / Alibi, Alio in loco. Anderswohin / Aliò, In, ad aliam rem, locum, vel usum, Aliorsum. Nirgend wo / Nusquam, Nullibi, Nullo in loco.

Woche / Hebdomas, adis, lat. Septimana, Hebdomada, æ, Spatium septem dierum.

Wohnen / Habitare. vide Gewonen. Gewohnen / Assuescere. vide Gewönen.

Wol / Benè, Rectè, Probè, Bellè, Commodè. ohn Wol / Euge, Interjectio. Wolan / Age, Agite, Agedum, Agesis, Eia, Sanè, adverbia excitandi. Wol bekommen / Proficere, Prodesse, Commodum, bonum, faustum esse, Commodo, bono esse, Conducere. Es stehet wol / Benè, optimè est, Benè habet, In optimo statu est, Salva res est, Res est integra, Status rei est optimus, Omnibus rebus est optimè.

geWölb / Schwibogen / Fornix, icis, Camera, Testudo, Arcus. Hol Gewölb unter der Erden / Crypta, Specus concameratus. Gewölbet / Testudineus, a, um. Arcuatus, a, um. Laqueatus, a, um. Gewölbet / Gebäw / Laqueatum ædificium, Confornicatum opus, Cameratum, Concameratum opus. Wölben / Camerare, Concamerare, Fornicare.

Wolck / Nubes, Nimbus aliquando. Wölcklein / Nubecula, dim. Voll Wolcken / Nubilosus, a, um. Gewolcket / Nubilus, a, um. Ein Gewölck / Nubilum, substant. Dunckelechtig von Wolcken / Prænubilus, a, um. Ein wenig mit Wolcken uberzogen / Subnubilus, a, um. Ohn Wolcken / Innubilus, a, um, Innubilis, e. Gewolcket machen / Nubilare, Innubilare, Adnubilare, ferè idem. Das Wolcken bringet / Nubifer, a, um. Daß das Gewölck vertreibet / Nubifugus, a, um.

Wolfeil / guts kauffs / Vilis, e, Vilis precij. Exigui precij, Vili precio, Tolerabili precio. Wolfeile / Vilitas, Ubertas, Copia.

Wolff / Lupus, Lupulus, dim. Das von einem Wolff ist / Lupinus, a, um. Wölffin / Lupa. Wolffszän / Lupini dentes.

Wolffsfarb / Ravus color.

Wolff im hinderen / Paratrimma, lat. Intertrigo.

Wolffsgebiß / Lupatum, idem quod lupus, pro fræno asperrimo.

Wolffskraut / Aconitum pen. prod. herba.

Wolffsmilch / Esula.

Wolgeboren / Generosus, a, um. vide verb. Adel / & Edel.

Wolgehen / Commodè cadere, Benè cadere, Feliciter evenire, Prosperè cadere, Benè procedere, Feliciter succedere, Prosperum, felicem habere exitum. Einem wol gehen / Prosperè agi

cum aliquo, Uti fortuna prospera, secunda, facili, benigna, Felicem, beatum esse, Alicui ad felicitatem nihil deesse, Uti rebus prosperis, optimis, Optimè esse alicui, Commodè agi cum aliquo, Cum fortuna optimè convenire.

Wolgemut / Origanum, penult. corr. Herba sive fruticulus est silvestris, serpyllo similis.

Wol gemutet/ Benè affectus. vide Muth.

Wol geübter Mensch/ Recoctus homo. v. vben.

Wöllen/begehren/ Velle, Cupere, Lubere, Voluntatem habere, Non nolle. Fast gern wöllen/ Nimis velle, Avidissimè expetere, desiderare. Lieber wöllen/ Malle. Nicht wöllen / Nolle, Non velle, Non cupere, libere. Wolte Gott/Utinam, adverb. optandi, Faxit Deus. Du wöllest oder wöllest nicht/ Velis nolis, Nolens volens, Sive velis sive nolis, Libeat, placeat nec ne.

Woll / Lana, Lanitium. Abgeschoren Woll/ Succidia, Vellus. Gesponnene oder gekrämpelte Woll/ Lana facta, carnifica. Vngehechelte Woll/ Lana rudis. Scheerwoll/ Tomentum. Wollzoten/ Villus. Das von Woll gemacht ist/ Laneus, a, um. Wüllen Tuch / Laneus pannus. Wüllenweber / Lanificius. Wüllen kleid/ Vestis lanea. Wolltragend/ Lanifer, Laniger, a, um. ut, Lanigeræ oves. Wollwerck / Lanificium, Lana, Lanitium. Wollwercker / Lanarius. Woll pflücken / Carpere lanam. Wollpflöcklein oder Fötzlein/ Flocci, orum. Woll an den Bäumen / Julus. Woll die von den Distel vnd Bäumen fällt/ Pappus. Das an einer seiten gewollet ist/ Heteromascalon. Baumwoll/ Gossipium, Leuconium, Xylinum linum, Lana Xylina. vide infra Woll.

Wollust/ Lust/ Voluptas, Jucunditas, Suavitas, Deliciæ, arum, plur. tant. Oblectatio, Delectatio, Oblectamentum, Delectamentum. Wollust bringen/belüstigen/ Afferre voluptatem, Oblectare, Delectare, Delinire voluptate, Afficere voluptate. Den Wollüsten sich ergeben / Voluptatem sequi, Dedere sese voluptatibus, Voluptati, Voluptatum illecebris indulgere, servire, inservire, Laxare frænum voluptatibus, Habenas laxare voluptatibus, Sectari voluptates, Ventri deditum esse. In Wollust leben / gut Leben haben/ Voluptatem habere, Frui voluptatibus, Esse in voluptate, Percipere voluptatem, Voluptate compleri, gestire, Affici, Deliniri voluptate, Luxuriosè vivere, Diffluere luxuria, Genio indulgere. Zur Wollust geneigt/ Epicurer / Voluptuarius, Genialis, Voluptati deditus, Voluptati studens, indulgens, obsequens, Ad voluptatem proclivis, Captus, Delinitus, illecebris voluptatum, Luxuriosus, Luxuria diffluens, Ventri deditus, Epicureus. Wollust des Fleisches / Aphrodisia. Wollüst die nicht wehren / Adonidis horti, proverb. Das Wollust gibt/ Voluptuarius, a, um. Wollüstig/ Voluptuarius, a, um. Voluptuosus, a, um. Wollüstler/ Voluptuarius, Venter, aliquando. Wollustler / der gern Gastung haltet/ Genialis homo. In wollust erzogen/ Delicatus, a, um. Nach wollust leben / Sibi vivere, Terent. In allem wollust leben/ Vivere Epicurum. Der wollust pflegen/ Vacare voluptatibus, Vivere, absolutè, In diem vivere, Curare cuticulam, Græcari, Pergræcari. Der wollust geniessen/ Frui, Fruisci, Frunisci. Grossen wollust empfahen/ Perfrui. Wollüstigkeit / Fruitio. Die wollust reitzet den Menschen zu vngebürlichen sachen/ Voluptas ad ea quæ minus decent hominem impellit, allicit, Hominibus malorum esca voluptas est, Duce voluptate graviter offendunt, Voluptatis dulcedine illecti multi calamitates adeunt.

Wolstand/ zier/ Decorum, substant. Decentia, Condecentia. Das wider den Wolstand ist/ Præter decorum, Indecens.

Wolthat / vide Gutthat.

Wonen/wohnen/ seyn vnd leben an einem ort/ Habitare, Domicilium habere, Diversari, Versari, Depon. Degere, Morari aliquando. Commorari, Colere, Incolere aliquem locum, Stationem aliquo in loco habere. Wohnen beym Berg oder Fluß/ Accolere. Auff dem Feld wohnen/ Rusticari, Ruri degere. Beywohnen / Adhabitare, Cohabitare, Conversari, Habitare apud aliquem, Cum aliquo habitare, vivere. Beywohnen/ Freundschafft haben/ Uti aliquo familiariter. Einwohnen / Incolere, Inhabitare. Einwohner/ Incola, Inhabitator. Der in einem frembden hauß vmb zinß wohnet / Inquilinus. Der an einem ort wohnet da er erblich gesessen vnd gebohren ist / Indigena. Einwohner eines frembden guts/ Cultor, Colonus. Einwohner des Himmels / Cœlicola, gen. com. Bergwohner / Accola montis. Erdwohner / Terricola. Wohnung / Habitatio, Habitaculum, Sedes, Mansio. Einsame wohnung/ Monasterium. Langwierige Wohnung / behausung/ Domicilium. Wonung haben/ Stabulare, & Stabulari. Vmbwonen/ Circumcolere.

entWönen/ Desvescere, Abjicere, & exuere consvetudinem, Recedere à consvetudine, Oblivisci consvetudinis, Deponere eonsvetudinem, In desvetudinem venire. Entwonen/ Ein Gebrauch oder Gewonheit abziehen/ Desvefacere, Adimere consvetudinem, Deterrere, detrahere à consvetudine. Von der Milch oder saugen entwehnen/ Abladare. Gewohnen/ zu einem ding gewehnen/ Assvescere, Consvescere, Insvescere, Assvefieri, Consvefieri, In consvetudinem alicujus rei venire, In consvetudinem se dare, Capere consvetudinem atque exercitationem, Occallere, Occallescere, Callum ducere, contrahere, obducere, metaph. Gewohnen/ Assvefacere, Consvefacere, Usu docere. Gewohnet/ Assvetus, Consvetus, Consvefactus, Assvefactus, Solitus, a, um. Gewonheit/ Gebrauch/ Consvetudo, Assvetudo, Mos, oris, Usus, Ritus, us. Approbata consvetudo, Habitus, aliquando. Nach Gewonheit/ altem Gebrauch/ Proveteri consvetudine, Ut est consvetudo, Pro more, Ex more, De more, Consveto more, Ut solet, Ut solitum est, Ut receptum est consvetudine. Gewohnlich/ vide verb. Brauch. Entwohnet/ Desvetudo. In Gewonheit erwachsen/ Consvetudinem inolescere. Ein Gewonheit annehmen/ Induere morem. Ungewonheit/ Insolentia. Gewohnt seyn/ Solere, Assvevisse, Consvevisse. Nicht fast gewohnt/ Infrequens.

verWorffen/ veracht/ Abjectus, a, um. Contemptus, a, um. Spretus, Neglectus, Inhonoratus, a, um. Verworffen/ verdambt/ Reprobus, a, um. Das hinweg geworffen ist/ Expositítius, a, um. Unterworffen/ vide supra Unterthan.

Wormbs/ Borbetomagus, vulgò Wormatia, Vangionum caput. Die im Wormbser Bistumb/ oder vm die Stadt Wormbs wohnen/ Vangiones.

Wort/ Verbum, Dictum, Dictio. Wort oder Stimm. Vox vocabulum, Antwort/ Bescheid/ Responsum, Responsio, Id quod quæstioni subjicitur. Antworten/ Respondere, Responsum dare, reddere, Referre, Occurrere, Suscipere. Anders antworten dañ man fragt/ Aliud respondere ac rogatum est, Non respondere ad quæsita, interrogata, De allijs loqui, & de cepis respondere. Fürwort/ Prætextus, us. vel prætextum. Fürwort haben/ Causari. Die Faulen haben allzeit Fürwort/ oder Entschüldigung/ Semper causantur inertes. Auffgeblasene prächtige Wort/ Ampullæ, metaph. Auffgeblasene Wort führen/ Sesquipedalibus verbis loqui. vide supra verbo Pracht. Mit rechter Eigenschafft der Worten/ Acyrologia, æ, gen. fœm. Wort die ein Jungfraw nicht reden soll/ Nupta verba. Viel Wörter eines Dings/ Synonyma. Von Wort zu Wort/ Ac verbum. Vielwörtig/ Verbosus, a, um. Der sich auff kluge Wort befleisset/ Logodædalus. Der sich alter Wort befleisset/ oder dieselbige ergründet/ Antiquarius. Die Wort schnell außsprechen/ Volvere verba, Præcipitanter loqui. Sprichwort/ Proverbium, Adagium. Gottes Wort/ Sacra scriptura. vide verb. Schrifft. Verantworten/ Excusare. vid. Entschüldigen. Wortzeichen/ vid. verb. War. Den Worten nach/ Verbotenus. Von Wort zu Wort außlegen/ Exprimere verbum è verbo. De verbo ad verbum. Das Wort thun/ Causam agere, Advocationem præstare.

Wucher/ Auffgelt/ Fœnus, Fœnusculum, dim. Danisma, Usura, Pecunia quæ in fœnore sorti accidit, Pecunia fœneratitia: Wucher da man jährlich zwölff vom hundert gibt/ Usura unciaria, Fœnus unciarium, Centesima. Wucher da man 6. vom hundert gibt/ Semissis usura. Fünff vom hundert/ Quincunx usura. Wucherer der mit dem Judenspieß rennet/ Fœnerator, Danista, Usurarius, Qui fœnus exercet. Wucher treiben/ Fœnerare, vel Fœnerari, Fœnori dare, Fœnori exponere, Ad usuram dare, Fœnus exercere, Infligere usuras. vide supra Leihen.

Wunde/ Streich/ Vulnus, eris. Inflictio, Plaga. Das zu Wunden gehört/ Vulnerarius, a, um. Wundartzt/ Balbirer/ Chirurgus, Medicus vulnerarius, curans, sanans vulnus. Wundartzney/ Chirurgia. Wundeisen damit man den Eyter herauß zeucht/ Gammonides. Wundmal/ Leinzeichen/ Cicatrix. Das Wundenmal hat/ Cicatricosus, a, um. Verwund/ Saucius, a, um. Vulneratus, a, um. Verwunden/ Sauciare, Consauciare, Vulnerare, Lædere, Plagam injicere, facere, Vulnus infligere, incutere, Plagam infligere, imponere, Vulnus facere, Vulneribus conficere. Tödtlich verwunden/ Lethaliter vulnerare, sauciare, Mortiferam plagam inferre, Mortiferum, funestum, lethiferum, lethale vulnus infligere, incutere. Verwundet werden/ Vulnerari, Sauciari, Vulnus, plagam ferre, accipere, Vnlneribus confici. Die Wunde verbinden/ Obligare vulnus. Die

Wunde heilen/ Curare vulnus, Mederi vulnere. Vntheilbare Tödliche Wunde/Immedicabile vulnus, Vulnus lethale, mortiferum, letiferum, incurabile. Ich halte daß er nimmermehr an dieser Wunden genesen möge / Futurum non spero, ut ex hoc vulnere convalescat. Ejusmodi plaga est, ut salus desperanda videatur, ut medicinæ non sit locus.

geWunden/gedrähet/ Tortus, a, um. vel Tortilis, e. Tortuosus Flexuosus, a, um.

vberWunden/Victus, a, um. Vnvberwunden/ Invictus, a, um. vide Vberwinnen.

Wunder / Wunderwerck / Mirum, Res mira, Miraculum, Res miraculosa. Vngehewr Wunder/Monstrum, Ostentum. Wunderbar/Mirus, a, um. Mirabilis, e. Monstrificus, a, um. Prodigiosus, a, um. Novus, a, um. Mirificus, a, um. Admirabilis, e. Admirandus, a, um. Admiratione dignus. Wunderbarlich/ Mirabiliter, Mirè, Mirificè, Admirabiliter, Mirandum in modum. Wunderlich/ Monstrosus, Miraculosus, Miraculis plenus, Portentosus, Prodigiosus, a, ū. Wunderzeichen/Prodigium, Portentum. Außleger der Wunderzeichen/Prodigiator. Verwundern /sich verwundern / Mirari, Admirari, Demirari, Mirum, mirabile, mirandum videri, Admiratione affici, Stupere, Obstupescere, Stupescere. Verwunderung/ Miratio, Admiratio, Stupor.

geWunnen haben/vid. Sigen. Gewunnen geben/ Palmam dare, tribuere, Dare manus, Dare herbam, Arena cedere, Victoriam concedere, Digitum tollere, Manum tollere. Vbel gewunnen/ übel zerrunnen / Malè parta, malè dilabuntur. Male partum, malè disperit, De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

Wunsch/ Begehr/ Optatum, Optio, Votum, Desiderium, aliquando. Wünschen / Optare, Vota facere, Vovere, Cupere, Desiderare, Habere in votis, Exoptare, Precari. vide etiam Fluchen. Böse Wünschung/Imprecatio. v. Fluch. Zuvor wünschen/ Præoptare. Wiederumb wünschen / Reprecari. Was ist mehr zu wünschen/ Quid optatius? Der/die/oder das zu wünschen ist/ Optativus, a, um. Gewünscht/ Optatè, Exoptatè, adverb. Das gewünschet wird/Optabilis, e. Nach allem Wunsch/ Optatò, Ex voto, Ex animi sententia, Optabiliter, Ut volumus, optamus, Ad votum, Ex sententia. Das wünschen/ Optabile, Optandum, Optatum, Expetendum. Es ist nach meinem Wunsch gegangen/Ex sententia cecidit, successit, Meis optatis fortuna respondit, Ex voto meo successit, Optato accidit, Accidit ut volebam, Fortuna favit meis votis. Es ist nicht nach meinem Wunsch gegangen / Exitus non respondit votis meis, Eventus non satisfecit petitis meis, Non cecidit ut optabam, Præter meam voluntatem, vel animi sententiam evenit, Contrà quam volebam successit, Exitum optatum res consecuta non est.

Würbel/ Gurges. vide Wirbel.

Würckung/Actio, vide Wirckung.

Würde/ & Würdig/Dignitas. v. Wirde.

Wurff/ Jactus, us. Ictus, us. Bolus, us. Emissio, Conjectio. Affwürffig/Sternax. Hinwürffig/ Nihili, indeclin. gen. om. Abjectivus, a, um. Hinwürffig ding/Außkeericht/Peripsema, Purgamentum, Quisquiliæ, arum. plur. tant. Hinwürffling der Schafe/ Rejeculæ oves. Verwürffig / Rejectaneus, a, um. Vnterwürffig machen / Subdere, Subjicere, In potestatem redigere, Jugum imponere. Zuwürffig/Adjectivus, a, um. Wurffschauffel/ Ventilabrum.

Würffel/Talus, Taxillus, dimin. Tessera, Cubus ferè, Tesserula, dimin. Mit Würffeln spielen/ Ludere tesseras. vide verb. Spiel.

Würgen/Suffocare, Præfocare, Animam intercludere, Spiritum præcludere. Erwürgen/ Strangulare, Gulam frangere, Fauces, guttur, gulam constringere. Sich selbs würgen/ vide Sich vmbbringen.

Wurm/ Vermis, Vermiculus, diminut. Holzwurm/ Teredo, inis, Cossus, Galba. Hornwurm/ Ips. Kleiderwurm/Schabe/Tinea, Blatta. Wurm der die Bücher frisset/Blatta. Seydenwurm/Bombyx. Rädwürmlein/Convolvolus, Volvox, Volvola, Involvolus. Kornwurm/Curculiō. Krautwurm / Bruchus, Eruca, Campe. Regenwurm/ Lumbricus. Bonenwurm / Mida. Erdwurm / Lumbricus. Bauchwurm/etiam Lumbricus. der Wurm auff der Zungen des Hunds/ der töricht vnd wütend macht / Litta. Fleischwurm/Made/ Termus. Würme/ Raupen/ Oniscus, Asellus, Centipeda, Millepeda. Würmlein/oder Seuren/ Acarus, Teredo, sive exiguus admodum vermiculus, qui subter cutem, erodit, agitq́; cuniculos in pruriginosis manibus. Wurm der in Fohren wachset/ Pityocampe. Wurm in den Bienkörben/

ben/Tinea. Wurm der bey Nacht scheinet/ Lampyris, aliàs Nitedula. Baumwurm / grün oder goltgälb/ Cantharis. Würm die die Würtzel an den Bäumen fressen/ Raucæ. Haarechtig Wurm mit viel Füssen/Scolopendra. Würmlein das den Thieren an der Haut klebet/ vnd das Blut außsauget vnablässig bis daß es stirbet / Redivivus. Wurmstiche/ Caries. Wurmstichig/ Cariosus, a, um, Cariem sentiens, Carie infestatus. Wurmstichig werden / Cariem sentire, Carie infestari, consumi, absumi, Trahere cariem, Teredine infestari. Voll Würm/Verminosus,a,um. Vermibus plenum, scatens. Würm haben/Verminare. Von den Würmen verletzt/versehrt werden/Vermiculari, sicut in arboribus fit, Vermibus infestari, corrumpi. Wurmschad/ Schad von Würmen im Samen/Korn vnd Bäumen/Vermiculatio. Die Kinder haben Würm/Pueri verminant. Wurmstichig Holtz/ Lignum cariosum.

der Wurm/ ein Geschwär / das bis auff das Bein frisset/ Phagedæna,æ. cum diphthongo in penult. Das den wurm hat/Phagedænicus,a,um.

Wurms/Borbetomagus. v. sup. Wormbs.

Wurst / Farcimen. Bratwurst / Botulus, Lucanica. Blutwurst / Apexabo. Läberwurst/ Tomaculum, Tomaclum, idem. Füllwurst/ Isicium. Würstmacher/Fartor.

geWürtz/ Specerey/ Aroma, Odoramentum Plinio. Soliditate ab unguine differt. Gewürtz/ das die Speiß wolgeschmecke macht/Condimentum, Conditura. Mit Gewürtz besprengen/Condire, pen. prod. Würtzkrämer/ Pharmacopola, Aromatopola, pen. pro. Seplasiarius, Aromatarius. Gewürtzbrieff / Tutte/ Emporetica charta. gewürtzt/Conditus,a,um. pen. pro. Vngewürtzt/ Inconditus, pen. longa. Besprengung mit Gewürtz/ Conditio, Cic. Wein mit Würtz gemacht/ Zimmetwein/ Aromatites, æ. gen. masc.

Würtzburg/Arctanū forsan, Herbipolis vulg.

Würtzel/ Radix, Radicula, dim. Beywurtzeln/ Fibræ, Capillamentum, minutissimæ & extremæ rapiculæ. Kolbwurtzel/ Bulbus, radix rotunda tunica. Frische Wurtzeln/Virides radices. Süßholtzwurtzelen/ Glyzyrrhiza, radix dulcis, quod sitim restringat, hinc Scythica dicitur. Wurtzeln/ einwurtzeln/ Radicare, Radificare, Radices agere, figere. Auß der Wurtzel herauß/ Radicitùs, Stirpitùs, adverb. Die Wurtzel herab thun/ Stirpare. Außwürtzeln / mit der Wurtzel außziehen/

Eradicare, Radicitùs, stirpitùs, funditùs evellere. Eingewurtzlet /Radicatus,a,um.

Wüschen/Tergere, pen. corr. & Tergere, pen. prod. Verrere. Abwüschen/ Abstergere, Detergere. Abwüschung/ Prensatio, vel Detersio, abstersio. Außwüschen/ Extergere. v. etiam verb. Waschen/ & Tilgen.

entWüschen/Elabi. vide Fliehen. Erwüschen/ Prehendere, Prendere, Deprendere, Deprehendere. Schnell erwüschen / Corripere. vide etiam verb. Greiffen.

Wüst/Sordidus,a,um. Spurcus,a,um. Teter, a,um. Opicus,a,um. vide Oed. Wüste/Einöde/ Eremus, pen. prod. Desertum. vide etiam Wildnuß. Wüst seyn/ Sordere, Squalere, Sordidum, squalidum esse, Squalore obsitum esse. Wüst machen/Sordidare, Fœdidare, Defœdare, Spurcare, Conspurcare. Wüst/ verwüst/ Vastus, Desertus, Vastatus, a, um. Verwüsten/ verderben/ Vastare, Devastare, Vastitatem inferre, Evastare, Diruere, Evertere, Eversionem inferre, Excindere, Perdere, Funditùs tollere, Delere, Solo æquare, Populari, Depopulari, Nullum vestigium relinquere, Ad vastitatem & Exitium revocare. Verwüster/ Vastator, Populator, Eversor. Verwüstung/ Vastatio, Devastatio, Populatio, Depopulatio, Eversio.

Wust / Spurcities, Spurcitia, Excrementum, Recrementum, Illuvies, Squalor, Pedor, oris. Wust / den man hinwirfft/Purgamen, & Purgamentum. Den Wust herauß thun / Excernere. Wustgrub/Cloaca, penult. prod.

Wüten/toben/rasen/vnsinnig seyn/Furere, Insanire, Sævire, Grassari, Degrassari, Furore agitari, Intemperijs agitari, Bacchari, Rabie agitari, Desævire, Oestro concitari, Rabire. Anheben wütend zu werden / Rabiescere. Wütend/ wütig/rasend/ Furens, Furiosus, a, um. Rabiosus, a, um. Furore agitatus, Furibundus, Sævus, Insanus, Vesanus, a, um. Insanæ mentis, Vecors, Mente captus, Emotæ mentis, Rabie agitatus, Furijs, œstro percitus, Furore inflammatus. Wenig wütig/ Rabiosulus. a, um. dimin. Wütigkeit/ das Wüten/ Sævitia, Furor, Insania, Vesania. Wütigkeit der Hund/ Rabies. Zu Wütigkeit bewegt/Furiatus,a,um. Wütung/ Grassatio. Wüterich/Tyrannus. Wüterey/Tyrannis, idis. vide Tyran.

INCIPIENTIA á Z.

Zabern/ Elsaszabern/ Tabernæ, Oppidum. Bergzabern/ Tabernæ montanæ. Rheinzabern/ Tabernæ Rhenenses.

Zackern/ Arare, Inarare, Exarare. Zackern/das Erdreich vom ersten auffbrechen/ Proscindere terram. Gezackert Feld zum säen/ Arvum, Seges aliquando. Zackerer/ Arator, de homine & bove dicitur, Inde Aratorius, a, um. Zackerung/ Aratio, onis. Das zum zackern gehört/ Aratorius, a, um. vide latius supra verb. Acker.

verzagen/ das Hertz fallen lassen/ den Muth lassen sincken/ Desperare, Spem prodere, Animū abjicere, Dejici animo, Despondere animum, Spem abjicere, In perditis ac desperatis habere, Animo cadere, Ab omni spe animum abducere, Extra omnem spem esse, A spe abesse, Nulla amplius spe niti, sustentari. Verzagt/ kleinmütig/ Desperatus, a, um. Ab omni spe derelictus, destitutus, depositus, Timidus, Ignavus, a, um. Fractus animo, Fracto, humili, abjecto animo, Pusillanimis, e. Verzagung/ Desperatio, Animi abjectio, Consternatio aliquando. Unverzagt/ Impavidus, a, um. Animo præsenti, Invicto, forti, Excelso, erecto, Infracto animo. Zaghafft Gemüth/ Fractus animus. Zagheit/ Mycropsychia, Ignavia. Zaghaffter Kriegsmann/ Malus miles. Zaghafftiglich/ Desperanter, Timidè, Abjecta omni spe, Ignavè. Ein zaghafftiges nidriges Gemüth trachtet nicht nach hohen Sachen/ Ex humili, abjecto, pusillo, angusto animo gloriæ cupiditatis non emergit, exoritur, existit, effluit. Angustos animos ampla & præclara cogitatio non ingreditur.

Zähe/ klebrig/ Tenax, acis. Lentus, Glutinosus, a, um. Zähe/ das sich wenden und beugen läst/ Flexibilis, e. Zähe werden/ Lentescere.

Zäher/ Thräne/ Lachryma, Lacryma, Lachrima, vel Lachruma. Voll Zäher/ Lacrymosus, a, um. vide etiam Weynen.

Zahl/ ein Zahl/ Numerus. Das in die Zahl gehört/ Numerarius, a, um. Gehörig zur Zahl/ Numeralis, e. Zählig/ das gezählt mag werden/ Numerabilis, e. Durch Zahl/ Numeratim, adver. In grosser Zahl/ Frequens. Grosse Zahl/ Frequentia. Zahlhafftig/ Numerosus, a, um. Unzahlbar/ unzählig/ Innumerabilis, e. Innumerus, a, um. Infinitus, a, um. Kleinzählig/ Infrequens. Zahl von siben/ Hebdomas, latin. Septimana. Zahl die zehen tausent hält/ Myrias. Zahlpfennig/ Rechenpfennig/ Calculus. Zugaab über die bestimpte Zahl/ Mantissa, & Auctionarium. Bar aus bezahlen/ Adnumerare. Bezahlung/ Solutio. Zahlen/ Numerare, Numerando recensere, Dinumerare, Enumerare, Recensere. vide Rechnen. Bezahlen/erlegen/ Solvere, Persolvere, Exolvere, Pendere, Dependere, Numerare, Numerare pecuniam, Satisfacere, Pensitare, Facere solutionem, Retribuere, Luere, In solutum dare, Dare, reddere nummmos, pecuniam. Gäntzlich bezahlen/ Expedire, Evolvere. Bezahlen mögen/ Solvendo esse. Mitzahlen/ oder auch mitzehlen/ Connumerare. Schuld bezahlen/ Solvere, Persolvere debitum, Reddere æs alienum, Dissolvere æs alienum, Levare se ære alieno. vide Schuld. Erzehlen/ anzeigen/ Enumerare, Commemorare, Memorare, Dicere, Proferre, Narrare, Enarrare, Referre, Recensere, Percensere, Recitare, Effari, Oratione complecti, exprimere, Persequi. Ordentlich/ unterschiedlich zählen/ Dinumerare. Erzehlung/ Meldung/ Enumeratio, Narratio, Enarratio, Commemoratio, Relatio, Recitatio, Narratiuncula, dimin. Recensus, us. Erdichte Erzehlung/ Mythologia. Erzehlung der Geburt/ Herkommens oder Stammens/ Genealogia. Nicht haben zu bezahlen/ Non esse solvendo, Non esse ut quis possit solvere, Non habere unde solvat, Non suppetere alicui unde creditoribus satisfaciat. Unter seine Freund zählē/ Numerare inter familiares, Annumerare amicis, Habere, ponere, reponere in numero amicorū, Referre in numerum intimorum, Referre in album amicorum.

Zahn/ Dens, Denticulus, dimin. Die vorderste breyte Zähn/ Dentes primores, Incisores. Augen Zähn/ Dentes canini, serrati, columellares. Backenzähn/ Dentes molares, maxillares. Die letzten und hintersten Zähn/ Dentes genuini, intimi. Zahn-Zang/ Odontagra, Dentiducum. Zahnstecher/ Dentiscalpium. Zahnwehe/ Odontalgia, Dentium dolor. Zahnloß/ der kein Zähn hat/ Edentulus, a, um. Edentatus, a, um. Dentibus carens, Sine dentibus. Zahnloß machen/ Edentare, Langzahn/ Dento, onis. Dentatus, a, um. qui dentes habet eminentiores justo. Zähnen/ Zähn herauß lassen/ Dentire, Dentes emittere. Geformiert

miert wie ein Zahn / Denticulatus,a, um. Zahnfleisch/Gingiva. Zahnfleisch blätterlein oder zahngeschwulst/ Parodontis. Artzeney die Zähn weiß zu machen/Dentifricium. Dem die Zähn wachsen/ Dentiens, entis, particip. vide Plin. Ein Zahnbrecher/Dentifrangibulus, Plaut. Zähn die von einander stehen wie ein Säg/ Serrati dentes. Die noch kein Zähn haben/ Infrendes. Mit den Zähnen halten / Mordicus tenere. Zähnhafft/ Dentatus,a,um.

Zam/ bendig / Cicur,a, um. Mansuetus,a,um. Non ferus, Domitus,a,um. Placidus,a, um. Zam machen/zämen/ Cicurare, Mansuefacere, Domare, Mansuetum & cicur reddere, Perdomare, Mitificare. Zam werden / Mansuescere, Mitescere, Mansuefieri, Domari, Cicur & mansuetum fieri. Zämen / vide Zäumen. Zämig/Domabilis, e. Zämigkeit/Placitas. Zämung/ Domitum. Gezämt/ Domitus,a,um, Gezämte Thier/ Domestica animalia. Vngezämt/ wilt/ Indomitus,a,um. Effrænatus,a,um. Infrænis,e. Ferus,a, um. Vnzämig/ Indomabilis,e.

Zan/ Dens. vide supra Zahn.

Zanck / hader/ Rixa, Jurgium, Altercatio, Lis, Disceptatio, Contentio, Controversia, Certatio, Concertatio, Litigium. Zancken/ Rixari, Altercari, Jurgare, ri, Jurgio contendere, Litigare, Disceptare, Concertare, Decertare, Habere, facere altercationem, Controversari, Velitare, metaphor. Contentionem, rixam esse inter aliquos. Zancken vmb ein nichtig ding/ Rixari de lana caprina, De re nullius precij contendere, Altercari de rebus nihili, seu nullius momenti. Zancken im Rechten / Litigare, Judicio contendere, & conflictari cum aliquo. Für Gericht zancken/Sequi lites. Zancken mit Worten/Rixari. Wortzancker/Veles, itis. metaph. Rixator. Zancker / Litigator, Philonicus. Den Zanck vertragen / Litem decidere. Zanck erregen / Lites & contentiones excitare, Serere, creare, Facere lites, Rixam facere, movere, Excitare rixas, Altercationes, lites, jurgia concitare. Zanckisch/ zanckechtig / Litigiosus, a, um. Contentiosus, a, um. Litium cupidus, Pugnax, Jurgiosus, a, um. Zancker vor dem Gericht/ Litigator, Altercator. Vbung des Zancks / oder Gerichts / Litigium. Gerichtszanck/ Lis, litis. Forensis causa, Altercatio. Voll Zancks / Turbidus, a, um. Turbulentus, a, um. Zanckechtige Leuth / Tricones. Zanckung/ Jurgatio, Digladiatio. Davon man zancket/ Controversus, a, um.

Zang / Forceps. Fewerzang/ Kluft/ Forceps. Ein Rüpffzänglein/pfetzeysen damit man die haar außrupffet/ Volsella.

Zapff/ Siphon, Siphunculus, dimin. fistula est quæ dolio immissa liquorem reddit. Laßzapff/ damit man Wein lasset/ oder Han an einem zapff/ Epistomium. Faßzapff/Spina.

Zapff oder zäpfflein im Halß/ Angina, Synanche, aliàs Tonsillæ, Uva, vulgò Squinantia. Den Zapffen/ oder Huck haben/ Angina laborare.

Zäpfflein zum Stulgang / Balanus, Suppositorium.

Zart/ weich/ guter tag gewohnet/ Tener,a,um. Delicatus,a,um. Delitijs assuetus, Mollis,e. Effæminatus,a,um. Luxu perditus, Tenellus, dimin. Delicatulus, dim. Zart/subtil/Tener,a,um. Mollis,e. Lentus,a,ū. Subtilis, Zartigkeit/Mollities, & Mollitudo, Teneritas, Teneritudo. Zartlechtig/Molliculus, dimin. Zart gehalten/ Lautulus, dim. Zart werden/ Tenerascere.

Zauberey/ Hexenwerck/ Veneficiū, Incantatio, Fascinum, Fascinatio, Incantamenta, Excantatio. Zauberey / schwartzkunst / Magia, pen. prod. Das zu Zauberey gehört / Magicus, a, um. Zaubern / Incantare, Excantare, Fascinare, & Fascinari, Effascinare & Effascinari, Exercere veneficium. Zauberer / Veneficus, Incantator, Fascinator, Fascinans, substant. Effascinator, Magus, Necromanticus, Præstigiator. Zauberinn/ Hex/ Vnhold / Incantatrix, Venefica, Saga, Lamia, Mulier venefica, Strix, Malefica, Circe, metaph. Zauberweib das die Kinder nachts säuget/ Lamia. Von der Zauberey entledigen / Excantare, Recantare. Die kunst vnd kreuter die zu der Zauberey gehören/ Magicæ artes, Magicæ herbæ.

Zaum/ Gebiß/ Frænum, & Frenum. Zaum oder Zügel am Zaum / Habena. Brechzaum/ Wolffsgebiß/ Lupus, Lupatum. Zäumlein oder Halffter/ Capistrum. Zäumen/ Gebiß anlegen/ Frenare, Refrenare, Frenum inijcere, Domare, Compescere, Cohibere, Coercere freno. Die Zung im zaum halten/ Linguam compescere, frenare, cohibere. Den zaum lassen/ Indulgere habenas, Laxare habenas. Entzäumen/ Effrenare, Defrenare. Vngezäumt/ Effrenis,e. Effrenus,a,um. Infrenis, e.

Zaun/ hag / Seps, Sepes, is. Septum, Sepimentum,

zum. Zäunen/ pfäl stecken/ Sepire. Umbzäunen/ Circumsepire, Obsepire, Sepibus jungere, munire, circumdare, Munire dumis, sentibus. Unterzäunen/ Intersepire. Zugleich zäunen / Consepire. Umbgezäunt ort/Circus. Zaunstauden/ gezäun/Sepimentum. Zaunsteck/Palus, li, gen. masc. prima longa, Sudes. Zaun von Mawrsteinen ohn Kalck/mörtel oder pflaster/Maceria, & maceries, quales à rusticis circum agros exstrui solent.

Zaunglocken/Helxine, Convolvola, Volvola, Involvolus.

Zech/ Bancquet / Convivium , Compotatio, Potatio , Symposium , Epulum , Comessatio. Zechbruder/ Zechgesell/Compotor, pen. product. Sympotes, Epulones, Coëpulones, Symposiastes, Commessator. Zechhafft / Comessans, & Comessabundus, a, um. Zechgemach / darinn man isset/ Triclinium, lat. Discubitorium. Zechmeister/Symposiarcha. Der nichts zur Zech bringet/Asymbolus gen. masc. Widerzeche ins Breutigamshauß/Nachhochzeit/ Repotia, orum, plur. tant. Mitzech / Symposium, Convivium, Compotatio, Zechgesellin/Compotatrix. Zechen/Epulari, Indulgere poculis , Convivari, Convivia agere, Celebrare, Potare, Compotare , Poculis indulgere, Potationibus indulgere. Fast zechen/ Perpotare. Seine Zech geben/ Dare symbolum. vide Prassen / & Schwenden. Verzehren/ Consumere, Impendere, Perdere, Devorare, Dissipare. vide ibid.

Zehe am fuß/Digitus, Digitus pedis. Die groß Zehen / Pollex pedis. Auff den Zehen gehen/ Suspendere gradum, Ire suspenso gradu.

Zehen/Decem. Je Zehen/Deni, æ, a. Das zehn begreifft/Denarius, a, um. Zehenfaltig/Decuplus, a, um. Zehen Gebott / Decalogus, Decem præcepta, Præcepta decalogi. Zehenjährig/Decennis, e. & Decennalis , & Zeit von zehen Jahren/ Decennium. Zehenherr/Decemvir. Zehenherren Ambt/Decemviratus. Ein Haubtman uber zehen Decalchus , Decurio. Zehen hände breit / Decadorus, pen. prod. Ein Spiel von zehen Seyten/ Decachordum. Zum zehenden mal / Decimum, adverb. Der zehend / Decimus, a, um. Zehender theil der Früchten/Decimæ, arum, plur. num. tan. Den Zehenden geben/Decimare. Dare decimas. Zehenden Käuffer/ Manceps. Die den Zehenden einführen und empfangen/ Decumani. Ein schiff mit zehen Rudern/ Decemscalmus.

erZehlen/ Narrare. Der/die/das/erzehlt oder außgelegt kan werden/ Exegeticus, a, um, Expositivus, a, um. Ordentliche erzehlung / Enumeratio, Catalogus. Erzehlung einer geschehenen sach/ Historia. vide verb. Zahl. & ibid. Erzehlen. An Fingern zehlen/ Dinumerare digitis, Supputare articulis.

verZehren/Conficere, Edere, Comedere, Absumere, Consumere. Unnützlich verzehren/Disperdere, Inutiliter consumere. vide Verschwenden. Zehrung/Ephodion, lat. Viaticum. Zehrung darreichen/ Suppeditare sumptus, Suppeditare sumptibus apud Terent. Administrare sumptus.

Zeichen/vide Zeychen.

verZeihen/nachlassen/ Ignoscere, Condonare, Gratiam facere , Reminiscere , Dare veniam, Mittere noxam, Connivere, Indulgere, Parcere, Dare impunitatem. Verzeihung / Condonatio, Remissio, Venia. vide etiam Ablaß.

Zeile/ Stichus, lat. versus. vid. Verß.

Zeit/Chronos, Tempus, Tempestas, aliquand. Zeit von fünff Jahren/ Lustrum, Olympias. Zeit von hundert Jahren/Sæculum , & Seculum. Zeit von drey Jahren/ Trieteris, idis, pen. prod. latin. Triennium. Zeit von zwey Jahren / Biennium. Dieteris, græcè. Zeit von Fünffzehen Jahren / Indictio. Zeit weñ die Hanen kräen/Gallicinium. Gegebene zeit/ Legitimi dies. Das zur zeit gehört/ Secularis, e. Temporarius, a, um. Zeit wenn man die Liechter anzündet/Prima fax. Das zu gewisser zeit hingehet/und wider kehret/ als das Fiber/Periodicus, a, um. Die zeit zwischen eins Königs abgang / und eines andern erwöhlung / Interregnum. Zeit haben/ Müssig seyn/ Otium habere , nactum esse , Tempus habere vacuum, Otium, spatium esse alicui. Allezeit/vide Allzeit. Auff ein zeit/ Quondam, Olim, Aliqando, Quodam tempore , Aliquo tempore, Tandem. Bey zeiten/Tempestivè, Maturè, Opportunè, In tempore. Zeitig / Tempestivus, a, um. Maturus, Opportunus, a, um.

Zeitlicher/Temporarius, a, um. Zeitigung/Maturitas. Die zeit leidet es nicht/vide verb. Leiden. Die Zeit ubel zubringen/ Tempus terere, Tempus consumere , insumere, perdere, transigere, Otium agere ; Otium terere. Ein zeitlang/ Aliquandiu , Aliquantisper. Gelegene zeit / Opportunum tempus, Commodum tempus, Temporis opor-

Oportunitas, Occasio, Commoditas. In verstolener Zeit/ Horis succisivis, Tempore succisivo, & quod à negotijs necessarijs subtrahitur, Furtivo tempore aliquid facere, Alij Subcesivo scribunt, à subscio. Zu dieser vnserer zeit / Hoc tempore, Nostro hoc tempore, seculo, ævo, Nostra hac tempestate, ætate, Hac hominum ætate. In diesen letzten zeiten / In extremo hoc mundi tempore, Hoc extremo seculo, In hac mundi senecta, In hac mundi vespera, In hac mundi senescentis canitie. In kurtzer zeit/ Brevi, Brevi tempore, Brevi temporis spacio. vide verb. Kurtz. Der Zeit warnehmen/ Servire tempori, Inservire, accommodare, applicare se tempori, Uti foro, Consilia & actiones tempore moderari. Von der zeit an/ Dehinc, Hinc, Postea, Deinceps, Ab eo tempore. Von dieser Zeit an/ Ab hinc, Ex hoc tempore, Ex hac die, Ex quo, Ab hoc tempore, hora. Vor zeiten / Olim, Quondam, Ante hæc tempora, Superioribus temporibus, Superiori memoria, Pristino sæculo. Vor langer zeit/ vide verb. Lang. Lange zeit/ Diu, adverb. Lange zeit/ Ævum. Langzeitig/ Polychronius, a, um. Kleine Zeit/ oder Kindtheit/ Ætatula. Etwa zu zeiten/ anderwal/ Aliàs, Alio tempore, Alia vice. Zu zeiten vid. Bißweilen. In diesen betrübten zeiten/ Temporibus hisce miseris & extremis, Tristissimo hoc tempore, Tam duris, perversis, afflictis rebus, Exulceratissimo hoc seculo, Perdito hoc rerum statu, In hac malorum colluvie. Zu rechter zeit / Tempestivè, Oportune, Commodè, Non incommodè, Loco, Tempore. Zeitig/ Maturus, Ad maturitatem perductus, Coctus, a, um, metaph. Zeitig werden/ Maturere, vel maturescere. Frühzeitig/ Præcox. Frühzeitig machen/ Præcoquere. Vnzeitig/ nicht reiff/ Immaturus, a, um. Crudus, Acerbus, Non maturus, Intempestivus, Incoctus, a, um. Der Zeit oder der Lufft beschaffenheit oder zustand/ Temperies. Zeitlich/ das zu rechter zeit geschicht / Tempestivus, Oportunus, Maturus, a, um. Vnzeitlich/ Importunus, Intempestivus, a, um. Zu vnrechter zeit / Intempestivè, Loco vel tempore importuno, incommodo. Vnzeitling/ Abortus, us. Das ein vnzeitling machet/ Abortivus, a, um. Zeitung/ newe Zeitung Rumor novus, Nova, fama quæ jactatur, Nuncij, qui vulgantur, sparguntur, jactantur de re quadam. Böß Zeitung/ Nuncius sinister, Rumores sinistri, tristes, infausti, Adversa quæ afferuntur de quopiam, Fama gravior. Zu einer zeit gebohren/ gemacht / Synchronos, Contemporaneus. Von derselben zeit/ Jam, Tum. Vor alten zeiten/ Antiquitùs, adverb. Vor etlicher zeit/ Pridem. Vor zeiten/ Olim, adverb. temp. aliquando de futuro & præsenti dicitur. Wenig zeit oder weil/ Parumper. Wie lange Zeit/ Quandiu. Die Zeit oder weile/ Spaciolum, dimin. Wol zeitig äpffel/ Mitia poma. Wol zeitig / reiff werden / Maturescere, & Permaturescere. Zu frühzeitig/ Præmaturus, a, um. Zu gelegener Zeit/ Tempori, adver. Zu keiner zeit/ Nunquam. Zu rechter zeit/ In tempore, Per tempus. Zur selben zeit/ Commodùm, adverb. idem quod commodè, Oportunè. Zu zeiten/ Aliquando, Quandoque. Zu zeiten/ Plerumque, Nonnunquam, Olim, præteritum & futurum tempus significat. Die zeit vermindert die Trawrigkeit/ Dolorem minuit ac mollit dies, tempus, temporis longinquitas, Quæ nobis à fortuna infringuntur vulnera, sanantur vetustate, Vis doloris cum tempore langvescit. Die zeit wird kommen / Erit aliquando illa dies, Lucebit illa dies, Lucem illam aliquando videbimus. Auff newe Zeitung warten/ Teneri rerum novarum desiderio, Avidè scire quid rerum agatur, Res novas exspectare.

Zeitlosen/ Bulbus agrestis.

Zelt/ Scena, Tentorium, Tabernaculum. Kriegszelt / Papilio, Tabernaculum in castris. Gezelt auffschlagen/ Tendere, Figere tentorium. Gezeltlein in der Artzney/ Trochiscus, dim. Ein Honigzelt / Placenta.

Zelten von Rockenmäl oder Most/ Mustaceus, vel mustaceum.

Zelter / Zeltroß / das den Dreyschlag gehet/ Asturco, Equus tolutarius, vel gradarius, Gradarius, Tolutarius, Equus qui sine succesßione molliter incedit. Den Zelt gehen/ Tolutim incedere, Tolutim carpere gressus, Glomerare gressus.

Zemer / Thier Zemer / Mansuetarius. vide verb. Zam.

Zenckisch/ Contentiosus, a, um. vide latè verb. Zanck.

Zentner/ Centenarius. substant.

Zapfflein/ vide Zapff.

Zerzerren / Discerpere, Lacerare, Fœdare, Defœdare, Laminare, Lamiare, Inscribere. vide

Zerreissen. Das Geschwär oder Haut zerzerren/ Ulcerare. Zerzert werden/In cinerem abire. Zerzerret/Lacer, a, um.

Zettel/ Scheda, Schedula, dim. Ein gegen Zettel/ Des Schuldners Handschrifft/ Antapocha. vid. verb. Hand/& Schrifft. Ein Zettel/verzeichnüß/Register/Repertorium. vi. Register. Webzettel/Stamen. vide Weben.

Zeug/ darauß man etwas machet/ Materia, vel Materies, Sylva aliqu. Das zu Zeug vnd Gebäw gehört/ Materialis, e.

Zeug / Sigszeug / Expeditio, onis. Gerüster Zeug zur Schlachtordnung/ Phalanx, & hujusmodi milites Phalangij dicuntur. Zeughauß/ Armamentarium.

Zeug/der Zeugnuß gibt/Martyr, lat. Testimonium ferens, dans, perhibens, dicens. Zeugen/ Gezeugnüß geben / Testari, Testem esse, Testimonium reddere, dare, Testimonium ferre, perhibere, dicere, Testificari, Pro testimonio dicere, Testimonium impertiri. Bezeugen/ Zeugen führen / Testibus firmare ac planum facere, Testibus probare, Testimonijs confirmare, Testes dare, proferre, producere, Testari, Testificare. Bezeuget/Testatus, a, um. participium passivum. Zeugnüß/ Testimonium, Testificatio, Testatio. Vberzeugen/Convincere. vide Vberweisen. Bestendig Zeugnüß/ Affirmatio. Vnbestendige zeugen/Testes deprehensi, vel æstuantes. Angestellte zeugen/ Testes subornati, conflati. Ein geschworner Zeug/ Testis juratus. Zeugen oder Kundschafft stellen/ Testes proferre. Die Zeugen wider verhören / Testes repetere, Revocare. Die Zeugen in beysein des beklagten verhören / Testes cum reo componere. Die Zeugen verwerffen/ Testes refutare, refellere, elevare. Die Zeugen verdächtig machen/ Testium fidem elevare, labefactare, infirmare. Die Zeugen wanckelhafft machen/ Testes refrigerare. Zeugen bringen sein Vnschuld zu beweisen/ Laudatores excitare, & cognitores. Der erste Zeug/ Protomartyr. Falscher Zeug/ Pseudomartyr. Geschworene Zeug/ Jurati testes. Vornehmer glaubwürdiger Zeug / Classicus testis, metaphoricè, Locuples testis. Zum Zeugen nehmen/anruffen/Citare testem, Laudare testes. Zuvor bezeugen/Protestari. Offentlich bezeugen/ Protestari, idem. Beruffen zu Zeugen/ Attestari, Contestari. Von beyden Partheyen Zeugen beruffen/Utriusque partis testes admittere. Zeugen bestellen / Adhibere testes. Kundtschafft der Zeugen sag/Dictio testimonij. Glaubwürdige kundschafft / Testimonium grave, firmissimum, sanctissimum. Kundschafft der Zeugen die wider einander lauten/ Testimonia quæ inter se confligunt, vel sese refellentia, Testimonia quæ colliguntur. Der Kundschafft oder Zeugnüß mit dem Eyd sich verschweren/ Ejurare testimonium. Einem von der Obrigkeit wegen ankündigen/daß er zeugen soll / Denunciare testimonium. Zeugnüß abfordern bey Geldstraff/Testimonium denunciare cum indictione mulctæ. Zeugnüß nehmen/ Testimonium sumere.

kinder Zeugen / vberkommen / Gignere, generare, parere, procreare, suscipere liberos, Prole augeri. Einen Sohn zeugen/Filio augeri.

Zeunen/Sepelire. vide latius supra verb. Zaun.

Zeychen/Merckzeichen/ Nota, Notula, dimin. Signum, Indicium, Vestigium, metaphor. Character, Argumentum. Brandzeichen/Stigma, lat. Nota, Nota inusta, Signum. Danckzeichen / Mnemosynon, latin. Monumentum. Strichzeichen/ Vibex, signum verberis. Wundzeichen/Cicatrix. Zeichen mit dem Creutz/Paragraphis prænotare. Zeicheysen/ Cauterium, Tudicula. Zeichen eines Himlischen dings / Sacramentum apud Theologos. Armer Leuth zeichen/ Mendicorum tesseræ. Eingedruckt Zeichen/ Signaculum. Form zeichen/ Stigma. latinè Nota, vel Signum. Wortzeichen/ Symbolum, Tessera. Vorzeichen/ Prognosticon. Vorzeichen/ Vorschopff/ Prothyra. Vorzeichen eines eingangs/ Procestrium. Auffzeicher/ Notarius. Die erste Auffzeichung/ Protocollum, lat. Prima concinnatio, Scriptura raptim collecta. Vnterzeicher eines Handels/Signator. Das zeichnet oder zu zeichen gehört/Signatorius, a, um. Wort-zeychen-geber/ Tesserarius. Anzeychnen/ Notare, Annotare, Adscribere. Abzeychnen/ abcircklen/ Delineare, Describere, Primas ducere lineas, Designare. Anzeychnung/ Annotatio. Anzeychung beyseitz/ Paragraphe, & Paragraphus. Auffzeychung/ Hippomnema, pen. prod. Commentarium. Auffzeychung auß allerley Bücher/ Collectanea. Vorzeychung / mit Worten Angebung/ Dictamen, Dictatio. Vngezeychnet/ oder vngemeldet / Paralipomenon, lat. Derelictum, Prætermissum. Zuzeychung/ Paragraphe, Paragraphus. Zeychen / zeychnen/ Notare, Signare, Signo

Signo notare, Signum seu notam imprimere, Notam apponere, Designare, Signire, Insignire. Zeychen brennen/Tudiculare. Zeychen anbrennen/Inurere notam. Zeychen trucken/ Signare, Designare. Dem ein Zeychen angebrant ist / Stigmaticus, Notâ inustus, Notatus. Außzeychnen/ Subnotare, Prodere memoriæ. Außtrucklich zeychnen/Exsignare. Herzu zeychnen/Annotare. Vnterzeychnen/ Subnotare, Subsignare, Subscribere. Zumal zeychnen/Connotare. Zuvor zeychnen/ Prænotare.

Zeygen / Monstrare, Commonstrare, Ostendere, Exhibere. vid. supra Weisen. Anzeygen/Indicare, Ostendere, Indicium facere, dare, Indicia ostendere, afferre, Indicio esse. Anzeygen/ ansagen / Indicare, Significare, Nunciare, Renunciare, Denunciare, Exponere, Proferre, Referre, Consignificare, Dicere, Non celare, Nudare, Denudare, Non dissimulare, Notum facere, Facere vel reddere certiorem, Commemorare, Memorare, Patefacere, Aperire, Detegere, Promulgare, Palam, notum, manifestum facere. Anzeigen daß man etwas warnehmen soll/ Asterisco notare. Anzeygen mit Hoffart/ Ostentare. Außtrucklich anzeygen/ Ponere aliquid ante, ob, vel sub oculos. Anzeygung von sich geben/ Præ se ferre. Anzeygung/Meldung/Denunciatio, Significatio, Indicatio. Anzeygung/ Bekantnuß/ Professio. Anzeygung/ Merckzeichen/ Indicium, Argumentum, Signum, Documentum. Klare Anzeygung/ Demonstratio, Græcè Apodixis. Anzeygung eines Dings/ Titulus. Fleissige Anzeygung/ Descriptio. Erzeygen/ für Augen stellen/ Ostendere, Exhibere, Declarare, Proferre, Offerre, Præ se ferre, Repræsentare, Re præsente exhibere, Præsentem sistere. Frewd erzeygen/ Exultare, Gaudio exultare, exilire. Gewißlich anzeygen / Probare. Klärlich anzeygen/ Commonstrare, Subjicere oculis. Offenbahr anzeygen/ In medium producere, vel proferre. Ruhmsweiß anzeygen / Ostentare. Sich etwas freundlich erzeygen/ Exhibere se amicum. Sein Haab vnd Gut anzeygen / Profiteri. Vorzeygen durch Gestalt/ Præfigurare. Vor anzeygen/ Præmonstrare. Zeyger/Weyser/Monstrator, Index, Nuncius. Der Namen Anzeyger / Nomenclator. Anzeygung / Significatio, Denunciatio, Significantia, Vestigium, metaphor. Augurium, Conjectura. Angezeygter Will Gottes durch einen Menschen/Oraculum. Anzeyg der Register/ Elenchus, Argumentum, latinè Index. Kurtze Anzeygung eines Dings/Compendium. Anzeyger / Index, gen. com. Hoffertiger Anzeyger/ Ostentator. Das angezeygt werden kan oder soll/ Demonstrabilis, e. Anzeygend / Demonstrativus, a, um.

Zeyger / Index, aliàs salutaris digitus.

Zeyger / Sonnenzeyger/ Horologium, Solarium, Sciatericum horologium.

Ziegel / flache Ziegel/ Tegulæ. Breit Ziegel/ Mammatæ Tegulæ. Holtziegel oder Dachkännel/ Imbrex, icis. Imbricium. Mit Ziegeln decken/ decken / Imbricare. Ziegler/ Laterarius. Ziegelstein/ Later, Laterculus, dimin. Ziegelstein der gebrant ist / Later coctus. Ziegelstein der vngebrant ist/ Later crudus. Auß Ziegeln gemacht/ Lateritius, a, um.

Ziehen/schleppen/ Trahere, Ducere, Tractare, Rapere. Ziehen/ reysen/ Proficisci, Ire, Iter habere, Se conferre. vide Reysen. Abziehen/ Abreysen/ Detrahere, Abstrahere, Abripere. vide Abreysen. Anderßwohin ziehen zu wohnen / Migrare, Demigrare, Aliò ad habitandum ire. Commigrare, Domicilium mutare. Auffziehen/ vide Auffschieben. Heraus ziehen/Extrahere, Educere, Evellere. Mit der Wurtzel außziehen/ Extirpare, Eradicare, Radicitùs evellere. Außziehen auß einem Hauß/ Land/ Migrare, Emigrare, Discedere, Sedem, vel locum mutare, Alias sedes quærere. Auß einander ziehen/ Tendere, Extendere, Distendere. Durchziehen/ Peragrare, Pervadere, Pervagari, Percurrere, Pererrare. Einziehen/Immigrare. Entziehen/ Subtrahere, Subducere, Alienare, Abalienare. Kleider anziehen/ Induere vestem, Indui veste, & vestem, Vestire. Kleider außziehen / Exuere vestem, Exuere se veste, Deponere vestes. Verziehen/harren/saumen / Morari, Commorari, Contari, Cunctari, Tardare, Prolongare, Protelare, Differre, Proferre, Comperendinare, Crastinare, Procrastinare, Recrastinare, Demorari, Immorari, Trahere moram, Producere moram, Nectere moras. Von einander ziehen/ Diducere, Distrahere, Divellere. Vorziehen/ Præferre, Anteferre, Præponere, Potiorem habere, Primas partes concedere alicui, Primas ad aliquem deferre, Pluris æstimare, facere, pendere. Wegziehen/

verreysen/ Proficisci, Peregrè abire, Abire, Discedere, Aliò se conferre. Zusamenziehen/Contrahere, Constringere, Coarctare. Erziehen/Nutrire, Educare. v. Nehren. Das zur Erziehung gehört/ Nutritius, a, um. Erziehung/ Educatio, Nutritio. Das sich ziehen läst/ zähe/ Ductilis, e. Verziehen/Obducere. Herab ziehen/Deducere. Hin vnd wieder ziehen / Diducere. Entzieher/ Subducere. Verzieher/Cunctator. Auffziehung/ Frustratio, Mora. Vnnützlich auffziehen/Frustrari. Das zum auffziehen gehört/Tractorius, a, um. Abziehen/Detrahere. An sich ziehen/Attrahere. Embsig oder offt abziehen/ Detractare. Embsig oder offt ziehen/Tractare, frequent. Hinweg ziehen / Subtrahere. Herauß ziehen / Extrahere. Herfür ziehen/Protrahere. Hinweg ziehen/Abstrahere. Hinzu ziehen/ Attrahere. Volkommenlich ziehen/Pertrahere. Weiter hintersich ziehen/ Retrahere. Zerziehen / hin vnd wieder ziehen/ Distrahere. Zusammen ziehen/Contrahere. Abziehen/ ableiten/ Derivare. Auff sich ziehen/ Derivare in se, Transmovere. Außziehen/Expilare. Die Salb abziehen/ Relinere. Ziehen/ Verrere, propriè retis est. Die Haut abziehen/ Glubere, Deglubere. Den Hut abziehen/Denudare, aperire caput. Sich heimlich entziehen/Suffugere. Jhm selbs zuziehen/Sumere, Desumere, Adserere, Arrogare, Vendicare. Herfür ziehen/Depromere, Expromere.

Ziel/ Meta, Terminus. vide Zil.

Zier/ Zierligkeit/ Ornatus, us. Decus, Decor, Venustas, Elegantia, Venus, Lepor, Lepos, Cultus, Gratia, Polities, Ornamentum, Decentia, Condecentia. Weiber Zier/Mundus. Hauptzier der Weiber/Redimiculum. Zur Zierd eingesetzt/ Emblema. Zierd/ oder Lieblichkeit der Rede/ Sermonis venustus, festivitas, gratia, Cultus, lepos, decus, nitor sermonis, Elegantia lingvæ, Veneres, Lenocinia verborum, Flos orationis. Zierlich in Worten/ Urbanus, Festivus, Facetus, Lepidus, a, um. Zieren/ schmücken/ Ornare, Adornare, Exornare, Ornatum, decus afferre, Ornamento esse, Ornamentis afficere, Decorare, Condecorare, Venustare, Decus, ornamentum addere, Colere, Excolere, Redimere, Concinnare. Zieren zum Kauff/Mangonizare. Ein wenig zieren/ Subornare. Wol zieren/ Depolire, Expolire, Perpolire. Zierlich/fein/Decorus, a, um. Ornatus, Exornatus, a, um. Decens, Cultus, Excultus, Politus, Expolitus, a, um. Venustus, a, um. Comptus, Eleganter cultus, a, um. Elegans. Zierlich / Pulchrè, Ornatè, Scitè, Graphicè, Politè, Fabrè, Cultè, Affabrè, Concinnè, Eleganter. Zierliche Red/ Oratio ornata, elaborata, Oratio culta, polita, lepida, Exquisita, compta, elegans, luculenta, pulcra, tersa, venusta, limata. Zierligkeit/v. Zier. Zierer/Cosmeta. Fleissige Zierung/ Politio, onis. Geziert/ Cultus, a, um. Comptus, Redimitus, Phaleratus, a, um. Ornatus, Exornatus, a, um. Wolgeziert/ Elegans. Nicht wol geziert/Incultus, a, um. Incomptus, a, um. Inconcinnus, a, um. Vnzierlich/Indecorus, a, um. Inelegans, Impolitus, a, um. Invenustus, a, um. Nicht zierlich/bäurisch/ Inurbanus, Illepidus, Insulsus, a, um. Agrestis, e. Vnzierlich/Ineleganter, Indecorè, Incomptè, Invenustè, Incultè, Inornatè.

Zihen/Trahere. vide Ziehen.

Zil/ Zweck / Meta, Finis, Terminus, Scopus. Zilen/Finire, Terminum statuere. Außzilen/Ziel oder Grentzen setzen/Definire, Limitare, & Limitari, Limitibus distingvere, Determinare, Terminis & Limitibus designare, Terminum constituere, Metam, terminum, limites ponere, Metare. Vber das Ziel schreiten/ Ultra metam progredi, Terminos, fines, septa, metam transilire, egredi, Excedere metam, Terminos præscriptos transgredi, Extra chorum saltare. Das Zil erlangen/ Ad metam pervenire, Metam contingere. Ein Zil damit man den Weg zeichnet/Gruma. Ackers-Ziler/ Finitor. Außziler/ Metator. Außzilung eines Dings/Finitio, Definitio, Diffinitio.

es gezimbt/ oder geziemt sich / Licet, imperf. Decet, Convenit, Decorum est, Ad officium alicujus pertinet, Muneris, officij, partium tuarum est, Munus, officium, partes tuæ sunt. Es geziemet mir oder dir/ Ad me, Ad te pertinet, spectat, attinet. Nicht ziemen/ Dedecere. Ziemlich/ das sich geziemet/Decens, Conveniens, Licitus, a, ũ. & Decenter, Convenienter, Decorè, adver. vide Gebürlich. Vngeziemt/Indecens, Inconveniens, Illicitus, a, um. Ziemung/ Decentia. Ziemlich/ mässig/ Frugalis, e. Modestus, a, um. vide verbo Maß. Ziemligkeit/ Mediocritas, Modestia, Frugalitas. Ziemlicher massen / also hin/ Mediocriter, Utcunque, Nec nimium, Nec parum, Quomodocunq;. Vnziemlich/Immodestus, a, um.

Zim-

Zimmermann/ Faber lignarius, Materiarius, Faber tignarius.

Zimmetwein/ Zimmetrind/ Cynnamomum, Cynnamomũ, Aromatites, aroma fragrantissimum.

Zinn/Stannum, Plumbum candidum, album. Zinnen/ das von Zinn ist/ Stanneus,a,um.

Zinnen/Spitz der Mauren/ Pinnæ murorum.

Zinck/Schallmey/Buccina. Zinckenthon/Buccinum. Zincken blasen/ Buccinare. Zincken- oder Schalmeyblaser/ Buccinator.

anZinden/ vide Anzünden.

Zinnober/Bergzinnober/ Minium. v. Minien.

Zinß/Rent/ Gült/ Tributum, Vectigal, Census,us. Reditus,us. Erbzinß/ Solarium, Census hæreditarius, Census perpetuus. Zinßbar/ das Zinß oder Zoll gibt/ Vectigalis, e. Qui vectigal pendit, Tributarius, a, um. Tributo solvendo obnoxius. Persionarius,a,um. Haußzinß/Locarium. Das verzinset wird/ Conductitius, a, um.

Zinßtag/Dingstag/Dies tertia, Dies Martis.

Zipperlein/Morbus articularis. Zipperlein in Händen/ Chiragra, Dolor manuum, Dolor articulorum in manibus, Morbus articularis, vide Podagra. Der das Zipperlein hat/ Chiragricus, Arthricus.

Zirckel/ Circinus. vide Circkel.

Zirmenbaum/Cerrus, arboris glandiferæ species est. Das von Zirmenbaum ist/ Cerrinus, & Cerrus,a,um.

Zischen/vide Pfeiffen.

Ziser/ Cicer. vide Erbiß.

Zittern/beben/Tremere, Contremere, Trepidare, Tremiscere, Contremiscere, Intremiscere, Exhorrere, Horrescere, Exhorrescere, Horrore concuti. Zitternd/der da bebet/Tremulus,a,um. Horridulus, Tremebundus, a, um. Tremens, Tremiscens, Contremiscens. Das zittern oder beben/ Erzitterung/ Tremor, oris. Trepidatio, Horror. Zitterig machen/Contremiscere, Intremiscere, Pertremiscere. Das Zittern von Kält oder Forcht/Horror,oris. Zittermal/Pustula.

wilder Zitwer/ Vitis alba, Bryonia, herba.

vngeZogen/ geyl/ Petulans, Petulcus. v. Geil. Das von einem andern gezogen ist/Derivativus, a,um. Abgezogen/Paragogon, lat. Derivatum.

Zoll/Portorium, Tributum, Vectigal. Zöllner/ der einen gemeinen Zoll bestehet/ Publicanus. Zollbanck oder Tisch/ Telonium, pen.corr. Zollbedinger/Redemptores vectigalium, Mancipes.

Zollkauffer/Manceps. Zollsamler/Portitor. Zollfreye Wahr/Improfessæ merces, apud Jureconsl. Zoll od' Stewr aufflegen/Irrogare vectigal, Censum indicere, Tributum imponere. Die Wahr verzollen/ Profiteri merces. Zollen/ Zoll geben/ Pendere vectigal. Zollhauß/ Telonium, Domus telonæ, Portorium, vel Domus portorij. Zollschreiber/Scriptuarius, qui acceptorum rationes publicanis scribebant. Das Zollampt ist jhm für andern befohlen/ Magister scripturæ est, Scripturæ præest, Vectigalibus præest, Uni potissimùm demandata vectigalium cura est, Vectigalia summo quodam jure exercet.

Zopff/oder sonst geflochten Ding/Plegma.

Zorn/Grimm/Ira, Iracundia, Indignatio, Bilis, metaph. Stomachus, metaph. Gäher Zorn/ Excandescentia. Im Zorn/ zörniger weiß/ Iratè, Iracundè, Iratus, In ira, Per iram, Animo irato, irâ commoto, affecto, Irâ commotus, adductus, impulsus, actus, inflammatus, incensus. Zornhafftig/ gähzörnig/ hitzig für der Stirn/ Stomachosus,a,um. Iracundus, Pronus in iram, Cerebrosus,a,um. Vultuosus,a,um. Erzürnung/ Indignatio, Stomachus, Nemesis. Zornig machen/ erzürnen/Bilem movere, Concitare, commovere ad iracundiam, Facere, vel movere stomachum alicui, Incitare ad iram, Irritare, Exacerbare, Exasperare. Zornmütiglich/zornig/Iracundus,a,um. Stomachosus,a,um. Sævus, Biliosus, Fremebundus,a,um. Zornmütigkeit/ Iracundia. Den Zorn fallen lassen/ Deponere animos, Moderari iræ, Deponere iram, Moderari iram, Iram missam facere, Temperare sibi ab ira. Den Zorn überwinden/Concoquere iram. Den Zorn gegen jemand außstossen/ Evomere iram in aliquem. Den Zorn verhengen/Consulere, vel indulgere iræ. Fast zornig/Rabidus, Rabiosus,a,um, metap. Zornig seyn/ Irasci, Furere, Ringere, vel Ringi, metaph. Irâ, iracundiâ inflammari, incendi. Vor Zorn entbrandt seyn/ Flagrare irâ. Fast zornig seyn/ Rabire, Rabiosum esse. Zornig werden/ Colligere iram. Der Zorn ist gewißlich ein Vrsach viel böses/ Quàm sanè qui se iracundiâ patitur auferri, ea committit, quæ mox infecta velit. Ambigi non potest, quin multa mala pariat iracundia. Omnibus patet, quod ex iracundia multa mala gignantur, erumpant, manent, fluant. Zornig von Natur/ Naturâ iracundus, Proclivis

ad iram. Pronus, propensus, inclinatus ad iram.

Zuber/ Orca, Orcula, dim. Badzuber/ Solium. Grosser Zuber/ Labrum. v. etiam Bütte.

Zucht/ Schamhafftigkeit/ Modestia, Verecundia, Pudor, Ingenuitas, Continentia, Disciplina, Honestum, Civilitas. Züchtig/ Modestus, a, um. Verecundus, Pudicus, a, um. Pudens, Castus, Moratus, a, um. Civicus, a, ū. Civilis, e. Züchtige geberden/ Mores compositi. Züchtiglich/ Pudicè, Modestè, Verecundè, adverb. Züchtig seyn/ Verecundari, Modestè se gerere, Modestè se præbere, Modestum, verecundum esse, Modestiæ speciem præ se ferre. Züchtigen/ casteyen/ Castigare, Corripere, In aliquem animadvertere, Objurgare. Sich der Züchtigung entziehen/ Manum ferulæ subducere. Vnter der Ruthen seyn/ Sub ferula esse. Züchtig werden/ Recipere se, evadere ad frugem bonā, Reddere bonā frugem. Straff der Züchtiger/ Nota censoria. Züchtigkeit/ Sophrosine, Modestia, Temperantia. Züchtigung/ Castigatio, Correptio, Animadversio. Vnzucht/ Immodestia, Impudicitia, Impudentia, Inverecundia. Vnzüchtig/ Incontinens, Impudicus, Immodestus, a, um. Impudens, Moribus parùm modestis, Modestiæ expers, Inverecundus, a, um. Rusticus, a, um. Rusticanus, Protervus, Opicus, a, um. Vnzüchtiglich/ Immodestè, Impudicè, Inverecundè, Impudenter, Procaciter. In aller Vnzucht leben/ Vivere Bacchanalia, Vitam in lustris agere. Vnzüchtige Wollust/ Libido, Libidinosa voluptas, Libidines obscœnæ, impudicæ, incestæ, Cupido, Prurigo, metaph. Vnzüchtige Wollust üben/ Indulgere flagitiosis libidinibus, Sectari incestas libidines, Indulgere spurcis voluptatibus, Polluere se impuris & illicitis libidinibus. Zuchtmeister/ Censor, Magister morum ac Disciplinæ, Præfectus moribus. Züchtiger der Geistlichen/ Dechand/ Censor Ecclesiasticus, Provisor, Decanus.

Zucht/ das geboren ist/ Progenies. Zucht eines Thiers/ Proles. Zuchtmutter eines jeden Dings darvon man jungen zeucht/ Matriæ.

Zucken/ Rapere. Außzucken/ Eripere, Stringere, Nudare, Enudare, Denudare. Heimlich zucken/ Suppilare, Surripere, Clàm eripere, Auferre, Adimere, Abripere, Suffurari. Embsig oder offt zucke/ Raptare, Rapticare. Hin vñ her zucken/ Diripere. Ein Schwert zucken/ Stringere gladium. Vorhinweg zucken/ Præripere. Verzückung des Gemüths/ Ecstasis, lat. Stupor. Zuckig/ Trahax, Rapax. Hinzucker/ Raptor. Hinwegzuckung/ Raptio. Verzuckung/ Rapacitas.

Zucker/ Saccharum, Sacchar, Sal Indus. Zucker kandel/ Mel arundinis.

Zufall/ Eventus, us. & plur. Eventa, vid. etiam verb. Fall/ & Glück.

Zuflucht/ Refugium, Perfugium, Portus, Asylum. Der Schlaff ist ein Zuflucht aller Mühe/ Somnus est perfugium omnium laborum, solicitudinum.

Zug/ Tugium, Oppidum, cum lacu in Helvetijs, medio ferè itinere inter Lucernam ac Tigurum.

abZug/ v. abScheyt. Auffzug/ Verzug/ Mora, Cunctatio, Dilatio, Procrastinatio, Tardatio, Retardatio, Tergiversatio, Remora, Comperendinatio, Immoratio. Ohn Verzug/ Sine mora, sine cunctatione, Abjecta omni cunctatione, Absq; mora, Nulla facta, interposita mora, Omni prorsus abjecta mora, Ne minimo quidem temporis spacio interposito, interjecto, Sine ullo temporis intervallo. Verzug haben/ Moram habere, pati, Tardari, Retardari, Procrastinari. Vorzug/ Partes priores, Primæ, Locus primus. Den Vorzug haben/ Priores partes habere, Primas partes, primum locum habere, obtinere, Primas agere, Præferri, Præponi, Anteire, Antecedere. Zügig/ Trahax. Zugsam/ Tractabilis, e. Zugseyl/ Dumarius funis. Zügig/ Translativus, a, um. Derivativus, a, um. Zügel/ Lorum. Vberzug/ Operimentum. Vnzugsam/ Intractabilis, e. Zugschenckel/ Zugstelle/ Chelonium. Auffzug/ Machina tractatoria, Ergata. Auffzug auff einen höhern vnd herrlichern Verstandt/ Anagoge. Zugscheib/ Trochlea. Auffzug mit einer Wählen/ Ergata. Grosser Auffzug mit einem Radt das getretten wird/ Geranium, sive Tympanum. Zuggeschirr/ Jugum.

Zumal/ Unà, Simul, adverb. congregandi.

Zumuthen/ Zusag begehren/ Stipulari. Stillschweigung zumuthen/ Stipulari silentium ab aliquo. Versprechung oder Zumuthung/ Stipulatio.

Zunder/ Fomes, itis. Anzünden/ Anstecken/ Accendere, Incendere, Succendere, Inflammare, Incendium facere, Ignem vel faces inferre, subjicere. Anzündung/ Incendium, Incensio, Inflammatio. Angezündet/ Excandescere, Flammesce-

mescere. Entzündet werden/ Accendi, Incendi, Inflammari. Fast entzündet werden/ Excandescere. Vorzünder/Prælucens. Vorzünden/ Prælucere.

Zunfft/Tribus,us,Sodalitas,Curia. Zunfftgesell Contribulis. Zünfftig/Tribulis. pen.prod. Mitzünfftig/Contribulis. Zunfftbrüder / Curiales, Tribules. Durch alle Zünfften/Tributim,adverb. Auff die Zunfft beruffen / Vocare ad comitia curiata. Die Zunfftmeister / Plebeius magistratus, hoc est, ipsi Tribuni plebis. Zunfftmeister ampt/ Tribunatus, us. Das zu einem Zunfftmeister gehört/Tribunitius,a,um. Oberster Zunfftmeister/ Tribunus plebis. Das zu der Zunfft gehört/Tribunarius,a,um.

Zunge/Lingua,Glossa. Athem Zünglein/zäpfflein im Hals/ Epiglossis, vel Epiglottis, Gurgulio, Columella. Zweyzüngig/Bilinguis,e. Dreyzüngig/Trilinguis,e. Zungenloß der kein Zunge hat/Elinguis,e. Die Zung außstrecken / Exerere linguam, Exertare linguam. Die Zung außzihen/ Elinguare. Anstossen mit der Zungen / Stamlen/ Titubare, Balbutire. Gestaltet wie ein Zung/Lingulatus,a,um. Ein Züngendresser / Procurator/ Rabula, Rabula de foro, Togatus vultur, Vitiligator, Hirudo forensis, Actor fori litigiosi.

Zürch/ Tigurum, aliàs Turegum, vel Turegium. Die Zürcher/Tigurini,populus.

Zürnen/Irasci, Stomachari, Succensere, Indignari. Gäh zürnen/Excandescere, metaphor. Ein wenig zürnen/ Subirasci. Kleine zürnung/ Offensiuncula,dim. Erzürnt/Commotus,a,um. Erzürnen / Facere stomachum, Movere stomachum, bilem, Exulcerare. vide latiùs Zorn.

Zwang / Gewalt / Vis, Coactio, Violentia. Zwang/ Abgenötigter dienst/Angaria,pen.prod. Zwang des stulgangs / Tenasmus.

Zwäntzig/ vide Zwentzig.

Zwar/fürwar/ Sanè, Quidem, Equidem.

Zweck/vide Zihl/& Werck. Des Zwecks fehlen/ Aberrare à scopo.

Zween/Duo,æ,o. vide Zwey.

Zweiffel / Dubium, Ambiguum, Ambiguitas. Ohn zweiffel/ Nimirum, Nempè, Extra Controversiam, Sine dubio, Haud dubiè, Procul dubio, Absque dubio, Indubitanter, sine controversia, Citra omnem controversiam. Einem ein zweiffel setzen/ Suspendere animum alicui. Zweifeln/ Dubitare, Addubitare, Ambigere, Hærere, Hæsitare, Vocare in dubium, Dubium esse, In dubium venire alicui, In dubio esse, Dubium habere, ambiguum habere, Pendere animis, Ancipiti, suspenso animo esse, Pendere animi, Titubare. metaph. Non sibi constare. Nicht zweifeln/Non dubitare, Non ambigere, Non esse dubium, Nihil dubitare, Non esse dubium, Nil dubitationis relinqui, Non est quod, vel cur dubites, Indubitatum habere, Situm esse contra omnem dubitationis aleam. Verzweifeln/Desperare, Addesperationem adduci, adigi, redigi, Despondere animum, Diffidere, Omnem planè spem abijcere, deponere, amittere, Nulla spe niti, pasci, ali, Extra omnem spem esse, Animo cadere, frangi. Zweiffelhafftig/ Dubius,a,um. Anceps, Ambiguus, Incertus,a,um. Hæsitans, Dubitans, Ancipiti cogitatione, cura distractus. Zweiffelhafftig/ jrrig/ Dubium, Incertum, Anceps, Ambiguum, Perplexum, Controversum, In ancipiti rerum statu constitutum. Zweiffelhafftig seyn/Dubitare, Ancipitem, Incertum, ambiguũ esse, In ancipiti cura versari, Suspensum teneri, Animo distrahi, Dubitatione teneri, Dubia cogitatione jactari, distrahi. Zweiffelhafftiglich/Dubiè, Ambiguè, dubitanter, Perplexè. Ungezweiffelt/Indubitatè, indubitanter, Sine dubio. Verzweiffelung / Desperatio. Ein wenig zweiffeln/Subdubitare. Ich zweifele nicht du werdest zu grossen Ehren kommen/ Nullus dubitat quin summum atque altissimum dignitatis gradum obtineas, Nulla me dubitatio tenet, quin ea consequaris, quæ in Republica putantur esse amplissima.

Zweig/reiß/ Surculus, Germen, Talea, Planta. Grüner zweig/ Frons, frondis. Zweig von einem Dattelbaum/Spadix. Unnützer zweig am stamm oder Wurtzel des baums/Stolo,onis. Abgebrochner zweig mit der Frucht/ Termes. Zweig/schoß/ Planta. Räbzweig/ Palmes,itis. Das zweig gibt/ Surcularis,e. Surculeus,a,um. Abgehawen zweigholtz das man in die Erd setzt/Talea. Zweiggrub/ die Schul/wies die gärtner nennen/Seminarium, subst. Zweig herauß zihen/ zerreissen das gepflantzet ist/ Deplantare, Explantare. Newe Zweig geben/Pullulescere, & Pullulascere, Zweigung im pflug/ einpflantzung/ Emplastratio, Inoculatio. Zweigen/zweig pflantzen/Plantare, Inoculare, Serere, Inserere, Pangere. Das gezweiget mag werden/Plantarius,a,um.

Zwen/Zween/Duo, Duæ, plur. tant. Zwen/Bini, ferè Gemini. Zwen Hund beissen einen/ Ne Hercules quidem adversus duos, Unus vir, nullus vir, Nemo usque adeo excellit viribus, ut unus pluribus par esse possit, Difficile ac durum est unum compescere multos.

Zwentzig/ oder zwantzig/ Viginti, g. omn. plur. tant. indeclin. Vicenus, & Vicesimus, a, um. idem quod viginti, sed usitatius in plurali, cum est distributivum, Viceni, æ, a. Das zwantzig in jhm hat/ Vicenarius, a, um. Je zwantzig/ Viceni, æ, a. Das zwantzigst in der ordnung/ Vigesimus, a, um. Vicesimus, a, um, idem. Ampt vnd Würden der zwantzig Mannen/ Vigintiviratus, us. Nam einer besondern Oberkeit/ oder solcher Männer zu Rom/ Vigintiviri.

Zwerch/ schlimbs/ Limus, a, um. Transversus, a, um. Limis, e. Limulus, dimin. Obliquus. Vberzwerg/ Transversim, Obliquè. Zwerchweg durch ein Gutt/ Limes, itis. pe. cor. Trames. Zwerchaxt Bipennis.

Zwerg/ kleiner vnd nidriger gestalt/ Pygmæus, Nanus, Pumilio, Pumilo, Pumilus, Pusillus, Homuncio.

Zwey/ Duo, æ, o. Zwey zusamen machen/ Combinare Zwey/ zweyfach/ Dualis, e. Zweyerley weg/ weiß/ Bifariam. Zweyig machen/ Duplare. Zweymal/ Secundò, adv. Bis. Welchen du wilt oder einer auß zweyen/ Alteruter. Das der zweyen keines ist/ Neutralis, e. Keiner auß zweyen/ Alteruter, a, um. Zweyfach/ Duplus. Zweyfaltigen/ Geminare, Congeminare, Ingeminare, Duplicare, Conduplicare. Zweyfaltung der Rede/ Palilogia. Zweyfaltigkeit/ Dualitas. Zweyheit/ Dyas, lat. dualitas. Zweytägig/ Biduanus, a, um. Zweytheilig/ Bimembris, e. Zweyhundert/ Ducenti, æ, a. Zweyfach kleid/ Diplois, idis. Zweyfältigung/ Anadiplois, idis. Duppelsöldner/ dem zweyfache speiß ward geben/ Duplarius. Zweyfach/ Duplex, icis. Zweyfeltiglich/ Dupliciter, & Duplicato, adverb.

Zwibel/ Cepe, g. n. indecl. & Cepa, æ, gen. fœm. Zwibelgarten/ Cepina.

Zwick/ Flagrum, Flagellum. Zwickruth/ Verber, eris, g. neut.

Zwilling/ Dydimus, lat. Geminus.

Zwingen/ nötigen/ Cogere, Urgere, Impellere, Adigere, Compellere, Vim facere, afferre, adhibere. Bezwingen/ innen halten/ Coërcere, Reprimere, Inhibere, Cohibere, Compescere Frenare, Refrenare, Frenum injicere, imponere. Bezwingen/ vnter sich bringẽ/ Coërcere, Subijcere, Subigere, Vincere, Devincere, In potestatem suam redigere, Suo imperio subjungere, Redigere in ditionem suam, Subjugare, Sub jugum mittere. Bezwingen/ kneten/ Subigere.

Zwirbel/ vide Wirbel.

Zwirngarn/ Linamentum. vide Garn.

Zwischen/ Inter. Darzwischen/ Intra, Interim, & Interea loci. Darzwischen setzen/ Interponere, Interpolare, Interijcere, In medio collocare. Das darzwischen ist/ Intermedius, a, um. Medius, Interjectus, Interpositus, a, um. Der zwischen zweyen parthen richtet/ Schiedsmann/ Arbiter, Deprecator, Pacator, Pacificator. Zwischen vns ist die höchste freundschafft/ Ita aucta est amicitia nostra, ut nihil ad eam possit accedere, Quo amoris vinculo adstricti sumus, eo nihil potest esse arctius, Vinculum amicitiæ nostræ ejusmodi est, ut laxari nullo modo possit.

Zwitracht/ vneinigkeit/ Discordia, Dissensio, Dissidium, Diffidentia, v. Zanck. Zwiträchtig/ vneinig/ Discors, Diffidens, discordans, dissentiens. Zwiträchtig seyn/ Dissidere, Discordare, Discordes esse, Non convenire, Dissensionem esse inter aliquos, Inimicitias gerere erga se mutuo, Simultates, inimicitias alere inter se. Zwitracht anrichten/ Serere discordiam. Zwitracht in einer Stadt/ Factio, Dissensio, Discordia civium, Bellum intestinum, civile, domesticum.

Zwölff/ Duodecim. Je zwölff/ Duodeni, æ, a. Zwölffmal/ Duodecies. das zwölff innẽ hat/ Duodenarius, a, um. der zwölfft/ Duodecimus, a, um. Die Gesetz der zwölff tafeln zu Rom/ Duodecim, absolutè, & leges duodecim tabularũ significat.

Vngezwungen/ willig/ Lubens, Libens, Voluntarius, a, um. Volens, Haud gravatus, Non invitus, Ultroneus, a, um. Incoactus, Non coactus, Promptus, Paratus, a, um.

Zyl/ Terminus, metaph. v. latius verb. Zihl.

Zynmetrind/ Cinnamomum. v. Zimmetwein.

DICTIONARIUM

POLONO-LATINO-GERMANICUM.

A

A/ Bombax, adverbium negligentis, Pa/ Potz.

Abo / Aut, Vel, Seu, Sive, Conjunct. disjunctivæ. Entweder/Oder.

Aby/Ut, Conjunct. causal. Daß/Damit. Item, Quatenus, Conjunct. Auff daß/ Darumb daß.

Ach/ Interjectio dolentis vel commiserantis. Ah, ut Ah quid facis? Ach coż czyniß/ ach was thustu? Heu, Heu heu, Hei, Interjectio Ingemiscentis. Och / Eheu, ach/o wehe.

Ach / Quamvis, Quantumvis, Tametsi, Licet, conjunct. Wiewol/ob schon/ob wol.

Aczkolwiek/ Quanquam, wiewol.

Adjunkt / do pomocy przydány/ Cohærarius, ij, g. masc. ein Schöpffe/der der ordentlichen Obrigkeit zu erkandt wird/ jhr etwas helffen außzurichten.

A dokąd / Quonam, adverb. ad locum, wohin doch.

Affekt/Affectus, us. g. m. Affectio, onis, g. fœ. Pathos. g. n zumuthung/schnelle bewegung.

Agrestowy/ Omphacinus, a, um. von vnreiffen/vnzeitigen Trauben gemacht.

Agrestowy sok/ Omphacium, ij, g. n. vnreiffer Wein/ Agrest/ sawer Most.

Ajendá / Libri rituales, Bücher von genommenen Weisen vnd Bräuchen.

Akádemia/ Academia, æ. g. f. hohe Schul.

Akádemik / Academicus, einer der es mit denen auß der Academy helt.

Akolit/Acolythus, i, g. m. ein zugelassener in Geistlichen sachen / ein nachfolger.

Akomodowáć śię czásowi / Servire scenæ, Proverb. sich nach gestalt der sachen schicken.

Alábástr / Alabastrum, i, g. neut. Alabastrus, Alabaster. stri, g. m. Alabastrites, æ, g. m. Glatter Marmelstein.

Alchimia/ Alchymia, æ, g. f. die kunst Metall zu verändern in Gold oder Silber.

Alchimistá / Alchimista, æ, g. m. die solche kunst treiben/ vulgò, Alchymisten.

Ale/ Ast, conjunct. discretiva. Sed, Verò, Atqui, aber.

Ale/ Scilicet, adverb. aber.

A.

Ale jednák/ Cœterùm, aber / aber doch.

Alkierz/Menianum, Podium, ij, g. neu. Projecta, orum, plur. num. tant. Projectura, æ, g. fœ Suggrundia, orum, plur. num. tant. ein Ercker/ Vordächer/ so vor dem Gebäw außgehen/fürgeschossen Gebäw mit einem vorhang.

Ambrá / Ambarum, vel Ambar, g. n. amber.

Ametyst / Amethystus, i, g. m. ein Amethist.

Ametystowey fárby/ Amethystinus, a, um, wie ein Amethist gefärbet.

Amirał/ Navarchus, i, g. masc. der Obrist vom Schiff.

Anátomia/ Anatomia, æ, g. f. vel Anatome lat. Dissectio, ein zerschneidung/wann man eines todten Menschen Cörper allenthalben auffschneidet/daß man alle Adern vnd Ingeweyd besehen möge.

Anátomik / Anatomicus, i, g. m. ein Anatomist.

Ani/ Nec, weder/auch nicht.

Animuszu wspániáłego/ szláchecкiego / Præstans animi, eines redlichen ehrlichen hertzen.

Anjoł/ Angelus, li, Genius, ij, g. m. der Bott/ Engel/ der gut oder böß Engel/ der einem jedem von seiner Geburt an zu geeignet wird.

Ankrowánie/ Suffrenatio, onis, g. fœm. befestigung mit bänden in Mäuren.

Antymonium/ Antimonium, Stibium, ij, g. n. quod & Stibi & Stimmi, indeclin. Spießglaß.

Anyżek / Anisum. g. n. aliàs Anicetum, Aniß.

Apárat/ Ornatus, us, g. m. bereitung / zubereitung.

Apelowáć/do wyższego Sądu/ábo/odwoływáć się do inszego Sądu/Apellare, Provocare. apellieren/einen andern Richter anruffen.

Apetyt / Orexis, g. f. Stomachus, i, g. m. Lust zu essen/ muth/ will.

Apetyt brzemienney/Citra, æ, g. f. Malacia, æ, gen. fœ. Maßleidigkeit/besonders schwangern Weibern/die seltzame lust.

Apopleksya/ Apoplexia, æ, Sideratio, onis, gen. fœm. der Schlag/ die gehe verdürtzung vnd Schwindung eines Glieds. Ktory tą chorobą choruie / Apoplecticus, a, um. der solche kranckheit hat.

Apostoł/ Apostolus,i,g.m. ein Außgesandter Christi/ Apostel. Apostolski urząd/ Apostolatus,us,g.m. Apostelampt.

Apteká / Myropolium,ij, g.neut. ein ort da köstliche salben gekaufft werden.

Aptekárska náuká / Ungventaria, æ, g. fœ. Salbmacherkunst.

Aptekarz / Medicamentarius, ij, Myropola, æ, Pharmacopola, æ, g. masc. Pigmentarius, Ungventarius, ij, g.m. Apotecker / Artzneyrüster/ ein verkauffer köstlicher salben / salbverkauffer / salbmacher.

Archánjoł / Archangelus, i, g. masc. ein Ertz-Engel.

Arendá / Locatio, onis, g. f. verdingung.

Arendá pußczájący/ Locator, oris, ein verdinger/ oder der jhm etwas verdingen lasset.

Arendowáć komu/ Agros locare, seine Güter vermieten.

Arkusz/ Philyra, & Phylira, æ, g. f. ein blatt/ bogen papier.

Arszenik/ Arsenicum, i, g.n. Auripigmentum, i, g.n. Meußgifft/ Operment.

Au/ Hau, Interject. Hou.

Audiencya/ Audientia, æ, g. fœ. Auffhörung/ auffmerckung.

Aż/ Donec, Quoad, Usquedum, Usquequo, adverb. Usque præposit. Biß/ biß daß/ so lang/ wie lang.

Aza / Num, Numnam, adverbium Interrogandi, Ist er?

B.

Bábá/ Anus, us, g.f. alt Weib.

Bábá/ Avia, æ, g.f. Großmutter.

Bábá/ naczynie do ubijánia pálow/ Fistuca, æ, g. fœ. ein schlägel oder schweres holtz/ damit man die pfäl in die erden schlägt.

Bábá rodzących pilnująca. Obstetrix, Icis, g. f. Hebamme.

Bábczyn brát/ Abavunculus, li, g. masc. der Großmutter bruder,

Babel/ Bulla, æ, g. f. Wasserblase.

Bábi/ Anilis, le, Anicularis, e. ein unvermögenes Alter eines alten weibes.

Bábić/ Obstetricari, Hebamme seyn.

Bábká ziele/ Plantago, ginis, gen. fœ. herba. Wegerich.

Báby gwiazdy / Vergiliæ, arum. Pleiades, dum. g. f. plur. num. tant. das siben Gestirn.

Báć się/ Formidare, Horrere, Metuere, Permetuere, Pavere, Timere, erschrecken/ fürchten/ sich entsetzen. Bać się / Tremere, Trepidare, erschrocken seyn/ zittern. Bać się wprzod/ Præmetuere, vorher fürchten.

Bać się kogo/ Metuere aliquem, & ab aliquo, einen fürchten.

Bać się o kogo / Metuere alicui, für einen sorg tragen/ für einen fürchten.

Báczńie / Considerate, Perspecte, adverb. bedachtsam/ bedächtlich.

Báczny / Consideratus, a, um, Considerans, antis, particip. Prudens, entis, g. omn. fürsichtig/ verständig.

Báczyć/ Advertere, Animadvertere, acht haben / ein aufffsehen haben / mercken / fleissig auffmercken/ vernehmen.

Bádáć się/ Contari, Examinare, erforschen.

Bádájąc się pilno / Perquisitè, adverb. Mit fleissiger nachfrag/ nachforschung.

Bádácz / Investigator, oris, g.m. ein fleissiger nachforscher/ nachsucher.

Bádánie się/ Examen, inis, g.n. Examinatio, Investigatio, Scrutatio, onis, g. f. Scrutinium, ij, g.n. erforschung/ gespür und fund/ das ersuchen/ nachforschen.

Bágnisko/ Palus, ludis, g.f. eine pfütze/ moßlach, fudell.

Bágnisty/ Paluster, Palustris, e. Moßächtig/ voll moßlachen.

Bájáć/ Apologare, Fabulari, fabeln/ Fabeln erzehlẽ/ Märchen/ Mährlein erzehlen/ schwetzen.

Bájácz/ Fabulator, oris, g.m. ein Schwätzer/ märchen erzehler.

Bájánie/ Apologatio, onis, Fabulositas, atis, g. f. Fabulatio, onis, g. f. Fabelwerck/ erzehlung der fabeln/ märchen oder märlein.

Bak/ ptak/ Onocrotalus, i, g. m. Rohrdommel/ löffelgantz/ schneegantz/ kropffgantz.

Bak/ robak / Tabanus, i, g. masc. ein bremß/ grosse flieg/ bremme.

Bálámućić/ Blaterare, Deblaterare, Nugari, fladdern/ unnütz Geschwätz treiben/ Märlein verkauffen.

Bálámuctwo/ Nugæ, arum, g. fœ. plu. num. tant. nichtswertige dinge.

Bálámut/ Balatro, Blatero, Nebulo, onis, Nugivendus, Nugator, oris, gen. masc. Mährlein/

lein Erzehler/ Leichtfertiger/ Lotterbube/ ein Schwätzer.

Bátámutſki/ Nugalis,le, Nugatorius, a,um. voll Leichtfertigkeit.

Báláſy/Clathrus,ri,g.m.Clatrum,Clathrum. ein Eyſen oder Holtz/ ſo zu mehrer verſicherung/ vber thüren/fenſter oder kellerthüren/ gelegt vnd geſchloſſen wird / Gegitter.

Bálká/ Docus, ci, latin. Tignum , Tignus,i, Trabs, Trabes,is,g.fœ. Balcken/ Dorn/ Trâm.

Bálká przeczna/ Tranſtra,orum,g.n. pl.nu. ein Zwergbalcken.

Bálki wypuſzczone z ściány / Proceres, rum,plur.num. die Köpff an den Balcken/ welche für das Gebäw außgehen.

Bálki wiązáć/ Contignare. die Balcken zuſammen fügen.

Bálkowy/Trabalis,le,balckig.

Bálſam/Balſamum,i, g. n.Balſam.

Bálſam drzewo/Xilobalſamum,i,g.n.Balſamholtz.

Bálſámowy / Balſaminus,a, um , Das vom Balſam iſt.

Bálſámowy Sok/Opobalſamum,i,g.neut. balſamſafft.

Báłwan/Idolum,li,Sculptile,lis, g.neut.ein Götze/ geſchnitzte Bild.

Báłwochwalcá / Idololatra,æ ,gen. maſc. götzendiener.

Báłwochwálniá/ Delubrum, Fanum , Idolium,ij,g.n. Heydniſch Tempel/ ein Kirch/ein ort da die bilder ſtehen.

Báłwochwálſtwo/Idololatria,æ.g.f.Abgötterey/ Götzendienſt.

Bánderá/ Apluſtre, Ampluſtre, is, g. neut. Schiffgezierde.

Bántá/Amphora,Bulla,Fidelia,Obba,Seria, æ,g.f.Calpar,weinkan/krug/bieſenknopff/ flaſche/ eine kolbe. Bánie olejowe / Seriæ oleariæ, öl-fäſſer.

Báńiá/Cucurbita,æ,g.f. Cucurbitula,dimin. ein Kürbs. Mieyſce gdzie Bánie roſtą/ Cucurbitarium, ij, g. n. ein ort da Kürbſen erzogen werden. Ktory śie kocha w Bániách/ Cucurbitarius,a,um,ein Liebhaber der Kürbſen.

Bánicyą znieść / Eximere notæ,einem ſein Ehr wiedergeben.

Bánieczká/ Ampulla,æ,g.f.Capſaces,Lecythus,i,g.m. flaſche/ ein ölkrug.

BA

Bánizowáć/Excommunicare,Exterminare ex hominum communitate, Proſcribere, einen in die acht/ in den Bann thun/ einem jeden zu tödten erlauben/einen auß der Gemeine ſchlieſſen.

Bánk/Trapeza,æ,g. fœ.wechſeltiſch.Oddáć przez Bánk pieniądze/ Argentum alicui reſcribere,Perſcribere pecuniam,nummos alicui ſcribere,wiedergeben/ſonderlich durch den wechſel/ ſo man anders wohin ſchreibet/ dz Gelt zu legen/einem geld durch wechſel ſchrifflich verſchaffē.

Báńká do puſzczánia krwie / Cucurbita, cucurbitula,dimin. vulgò ventoſa dicta,Köpffe damit man blut außzeucht.

Bánkierſka budá/ Argentaria taberna,Argentaria,æ,g.f. wechſelbanck.

Báńkierſki hándel/Argentaria,æ, g. f. eines wechßlers practick.

Bánkierz/ co pieniądzmi zyſku ſzuka/ Argentarius,Menſularius,Menſarius,Numularius, ij,g.m.ein wechßler.

Bánkiet / Adjicialis cœna , cœna dapalis, Epulum,i,g.n.Menſa Alcinoi,ein herzlich abendmal/gaſtfreymahl/ banquet. Być ná Bánkiećie ſąsieckim / Complere convivium vicinorum, zu gaſt ſeyn bey den nachbawren.

Bánkietnik/Epulo,onis,g.m.ein gaſt.

Báran/Aries,etis,g.m.widder/hammel.

Báránek/ Agnus,i,g.m. ein Lamb.

Báráni/ Arietinus, Arietarius,a,um. widderin/ das vom widder iſt.

Bárk/Brachium,ij,g.n. Humerus,Lacertus, i,g.maſc.achſeln/arm vom ellenbogen biß auff die Hand.

Bárkowáty/Lacertoſus,a,um,adrächtig.

Bárkowy/Brachialis,e, das zum arm gehört.

Bárłog/ Stramen, inis, Stramentum,ti,g.n. Stroh.

Barſzcz/Acanthus,thi,ſive,Acantha,æ.aliàs Branca urſina,bärenklaw. Barſzcz cudzoźiemſki / Melamphyllum,i,g. n. Pœderos, eine gattung Bärenklaw.

Bártnik/Apiarius, Mellarius, Meliturgus,i. gen.maſ. Immenpfleger/Bienenpfleger/Honigbereiter.

Bárwená/ Barbo, Mullus,li. g.m. Trigla,æ. gen,fœm. Barb.

Bárwicá/ Tomentum,ti. g. n. Scheerwolle.

Bárwiczká/ Pigmentum, Purpuriſſum,Rubri-

briceta,æ. g. f. Kreide mit Purpur/Rötsel/da die Weiber jhre Wangen vnd Haar mit roth machen.

Bárwierká/Tonstrix,icis,g.f. Tonstricula, æ, g. f. Schererin.

Bárwiernia/Tonstrina,æ. g.f. Schergaden/ Scherstuben/ balbierstuben.

Bárwierski / Tonsorius, a,um. Den Scherern / balbierern zugehörig.

Bárwierstwo/ Jatraliptice,es, g.fœ. Salbartzneye.

Bárwierz/ Jatraleptes,æ. g.m. Rasor, Tonsor,oris. g.m. Vulnerarius, ij. g.m. ein Balbier/ Schaber/Scherer/Wundartzt.

Bárwinek/Chamædaphne,es.Clematis,idis. Daphnoides,idis.g.f.herba,quam nunc Laureolam vocant,Vinca Pervinca, Eingrün/glockenblumenkraut/Keltershals/ Todtenkraut.

Bárziey/ Magis, adverb. mehr vnd mehr/

Bárzo / Impensè, Magnoperè, Maximoperè, Maximo opere, Multoperè, Summè, Summoperè, Valdè, Auffs höchste/am meisten / gar größlich/ sehr fest/ fast hefftiglich/ sehr/ hefftig.

Bárzo/ Oppidò, Porrò, adverb. Gewißlich/ hefftig.

Báßtá/ Propugnaculum, i, g.n. Bollwerck.

Báßty drzewiáne / Phalæ, arum.pl.n Thürn von Holtz gemacht. Czerwona Báßtá w Wárßáwie/ ꝛc. Summænium,ij. g.n. Jungferhauß/ Ein gemein Frawenhauß an der Stadmawer/zu oder in Warschaw/ ꝛc.

Báwełná/ Leuconium, ij. Leuconicum, ci. g. n. Baumwollen/ Schaaffwollen.

Báwełniáne drzewo/ Gossipium,ij. Xylobalsamum,i.g.n. Baumwollenbaum/Baumwoll.

Báwełniány/ Gossipinus,a,um. Xylinus, a, um. Baumwöllin / von Baumwoll gemacht / als Barchet.

Báwey/ Atat, Ehem, Euge, Papæ, interject. Da da/ Aha/Oho/ Ey das ist recht/Ey.

Báwić się/Morari, Moram facere, Sich säumen, Báwić się / Factitare. Báwić się nád czym/Immorari, An einem Orth/in einem Ding bleiben vnd sich saumen Item, Vacare, Eines Dinges warten / acht haben / warnehmen.

Báwić kogo/ Morari, Demorari, Detinere, Auffhalten/ auffztehen/Einen andern saumen vnd auffhalten.

Báwienie się/ Commoratio, onis.g.f. Saumung vnd harrung.

Báwoł/ Bubalus,i. g. m. ein Büffel.

Báyká/ Fabula,æ. g. fœ. Fabella,dimin. ein Fabel. Długa niepotrzebna Báyká/ Alcinoi Apologus, Proverbium , Lange vnnütze Fabeln vnd reden.

Báyki/Apinæ,arū.Nugæ,arum.g.f.pl.n.tam. Buttubata,pl. nu.Somnium,ij,g.n. Leichtfertige/ nichtswürdige / nichtswerthige / vnnütze Ding/ Fabeln/ Fratzen / Possen / erdichtete Mähren/ leichtfertig Geschwätz. Báyki od mistrzá wymysłone/Archetypæ nugæ, vom Meister erdichtete Fratzen.

Bázánt/ Phasianus, i, g. m. Phasiana,æ. g. f. Fasant.

Bázylia/ Ozymum,mi. g. n. Basilien.

Bázylicá polna/ Acinos,herba. Ocymo similis, lat. Ocymastrum, Wild Basilien.

Bázyliszek/ Basiliscus,i. g. m. lat. Regulus. Basylisck.

Beben/Tympanum,ni, gen.neut. Trummel/ Heerpaucke.

Bebeniczká/ Tympanistria,æ.g. fœ. Trummelschlägerin.

Bebnić / Tympanizare, trommeln / Trummel schlagen.

Beczeć ták owcá /Balare,Balitare. Blöcken.

Beczeć ták wół/ Mugire, brüllen.

Beczeć táko pszczołá/Bombilare, brummen wie die Jmmen.

Beczenie/ Balatus,us. Mugitus,us. g. m. Geblöck/ Brüllen.

Beczká/Amphora,Cupa,Orca,æ.g f. Cadus, i. g. m. Calpar,aris. g. n Dolium,ij. g.neut. eine Bütte/Weinfaß/Zuber/Weinkañ/ Krug/Trinckgefäß/ Stande. (hört.

Beczkowy/ Doliaris,re. Was zu Fässern gehört.

Beczułká/Dolium,ij. g. n. ein klein Fäßlein.

Bedocárzecz / Ens,entis. g. neut. ein Ding das da ist.

Bednarz/Doliarius,ij.g m. Vietor,oris.g.m. ein Bütner/ Faßbinder/ Kieffer.

Bekárt/ Falsiparens, rentis. Nothus, a, um. Spurius, i, g. m. Bastart / der vnehlich geboren/ ein Hurenkind/einer der fälschlich für eines Mannes Sohn gehalten wird / vnd ist doch eines andern Sohn.

Belt/ Falarica,æ. g.f. Telum catapultarium, Boltzen / ein dicker vnd schwerer Pfeil / den man

mit einem Creutzbogen oder Fußbogen pfleget zu schiessen.

Ber/ Panicum, ci. g. n. welscher Hirsch.

Berlo/Sceptrum,i.g.n. Scepter/der Königlicher Stab. Berlo trzymájacy/Sceptrifer,ra, rum. Der einen Scepter trägt.

Beryl/ Beryllus,i. g. m. ein Edelgeslein.

Bespieczeństwo/Confidentia, æ. Securitas, atis. g. fœm. Ruhigkeit/ Sicherheit/ Stoltzheit/ Tapfferkeit.

Bespiecznie/Confidenter,Liberè,Perlicenter,Tutè,Tutò,Vnverzagt/freventlich/freylich/ frey sehr muthwilliglich/sicher/wol verwahrt

Bespieczny/ Liber, ra, rum. Otiosus, Securus,Tutus,a,um. Frey/ ledig/müssig/ohn Sorg/ sorgloß/ruhig/sicher/wol verwahrt.

Bespieczny w mowie / Confidentiloquus, der kühnlich vnd vnverzagt reden darff.

Beśtwić/ Furiare,wütig machen.

Beśtwić się/Adolescentiari,Catulire,Equire, Feroeire, Prurire, geyl vnd thorächtig seyn/ läuffig seyn/ ramßlen/ geyl werden/ ein Hertz gewinnen/ beissen/ jucken/ Jücken bekommen.

Beśtwienie się pieśtie/ Catulitio,onis, g. f. das ramßlen der Hund.

Bestya/ Bestia,æ,g. f. wild Thier.

Bestyálski/Belluailis,le. Belluinus,a,um.Bestialis,le. das viel Gewild hat.

Bes/ Sambucus,i, g. f. Holunderbaum/ Vlierenbaum/flöder.

Bez/ Citra, Sine,Absque, Ohn.

Bezbolność/Indolentia,æ, g. f. Vnschmertzligkeit.

Bezdrożny/Abatos,Avius,a,um. Invius,a, um. Vnwegsam/vngebahnet/vngehend/vngeng/ vngewandert.

Bezecny/Detestabilis,Intestabilis,Impiatus, Nefarius,Propudiosus, Sacer,a,um. Befleckt mit Sünden/ lasterhafftig/schändlich/ überschändlich/ verflucht/ verschmächt.

Bezkość/ Exos,ossis, ohne Bein.

Bezlist/ Anabasis, aliàs Equisetum, herba, Schaffhew.

Bezmálá/ Fermè, Propemodum, Penè, adverb. bey nahe/ fast schier.

Bez przestánku / Continenter, Indesinenter,Ne intervallo quidem facto,Perpetim,Uno contextu, ohne vnterlaß / aneinander / Einer Ordnung.

Bezrożna rzecz/Adiaphorum,i,Indifferens, entis, ohn Vnterscheid.

Bezrożnie/ Indifferenter, adver. mit keinem Vnterscheid.

Bezrozność/ Indifferentia,æ,g.fœ. ohn Vnterscheid.

Bezrozumny / Brutus, a, um. Vnvernünfftig. Bezrozumnym się zstáć/ Brutere, Brutescere, Obbrutescere, vnvernünfftig werden.

Bez wątpienia/Indubie,Indubitanter,Haud dubiè,Sine dubio,Procul dubiò,vel Dubio procul, Nimirum, Utique, adverb. gewißlich/ ohne zweiffel.

Bez żártu/ Seriò,adverb.mit Fleiß/ernstlich.

Bezżeniec/Agamus,Innubus,i,g. masc. ohne Weib/der sich nicht in den Ehstand begeben hat.

Bezżeństwo/Cœlibatus,us. g.m. Vnehlicher Standt.

Bezżenny/ Cœlebs,libis, g. c. der vnverheyrathet ist.

Biádá/Væ, interjectio, Weh/ O weh.

Białagłowá/ Fœmina,æ, g.f. Fœmella, diminut. Weibsbild/ Fraw.

Białáśy/ Albidus,a,um. Weißlechtig.

Białek jájeczny/ Albumen, inis. & Albugo, inis. g. n. Album ovi, das weisse im Ey.

Białek woczu/Albugo,inis. g. f. das weisse im Aug.

Biało przebijáć / Interalbicare, weißlecht (seyn/

Białogłowski / Fœmininus, Fœmineus, a, um. Weiblich/Fräwisch.

Białość/ Albitudo,inis. g. f. Albor, Candor, oris, g. m. Weisse.

Biały/Albus,Candidus,Cygneus,Olorinus, a,um. gantz weiß.

Białym być/Albere, weiß seyn.

Bibliotekä/księag Schowánie/ Bibliotheca,æ, g. f. ein Orth/ da man Bücher haltet.

Bić/Batuere,Cædere,Færire,Icere,abhawen/ mit Ruten streichen/ schlagen.

Bicia godny/ Mastigia, æ, Mastigeus,a,um. Verbero, onis, g. m. Der einer Geißlen werth/ Streichwürdig.

Bicie/ Planctus,us. g. m. Plangor,oris. g.m. Verber,beris,g.n. Verberatio,onis.g.f. Schläg/ das schlagen/ treffen/Streich/Ruth/Schlagung.

Bić/ Tundere,Contundere, Verberare, Kloppfen/schlagen/ treffen.

Bić się / Pugnare, streiten / mit einem schlagen / **Bić się z kim** / Compugnare, Zusammen schlagen/streiten.

Bicz/ Flagrum,gri, g. n. Fagellum,diminut. Mastix,stigis. g.m. Sentica,æ, g.f. Lederne Geissel/ Geissel/ Peitsche.

Biczowáć/ Flagellare, mit Ruthen háwen.

Biedá/Miseria,æ, g.f. Elend. **Biedá wielka**/ Miserrima miseria, das höchste Elend.

Biedzenie się/ Luctatio,onis, g.f. Luctatus, us,g.m. Luctamen,nis, g.n. das Ringen.

Biedzić się/ Conflictare, & Conflictari, Luctari, Obluctari, Reluctari, ringen/ streiten/ hefftig streiten/ sich widersetzen.

Bieg/ Dromus, Cursus,us. g.m. Cursura, æ, obsolet. Curriculum, i, g.n. Decursus, us. g. m. ein Lauff. **Bieg predki niecieżki májacy**/Tolutarius, a, um. Tolutaris, e. das einen leichten vnd geschwinden gang hat.

Biegáć/Currere,Cursare,Cursitare,frequen. lauffen. **Biegáć nád zámiar**/ Supervagari, überaußschweiffen.

Biegájaca wßedźie/ Circulatrix, icis, g.f. Landstreicherin. **Biegájacy**/Vagans,antis, vmbschweiffend.

Biegiem/ Cursim,adverb. Curriculò,adver. im Lauff.

Biegle/ Scienter, adverbium, Wissentlich/ mit wissen.

Biegłość/Navitas,atis,Navia,æ.Gnavia,Peritia,Prudentia, æ. g.fœ. Fleiß/Embsigkeit/Erfahrnüß/ Fürsichtigkeit.

Biegły/ Peritus,a,um. Erfahren.

Biegun/Ambulator, oris. Erro, onis. g. m. Multivagus,Omnivagus, Solivagus,a,um. Terram, pro terrâ (scil. mutans) Proverbialiter. ein Gassentreter/ Bandyt / Landstreicher/ der hin vnd wieder allein gehet / allenthalben schwebende/ vmbschweiffig/ verlauffig/Vmbschweiffer.

Biegunká/Alvus cita,Diarrhæa,Dysenteria, Lienteria, æ. g. f. Profluvium alvi, Durchlauff/ Bauchfluß/ Rotheschad/ Rotheruhr. **Biegunke álbo Gryźienie ćierpiacy**/ Alvinus, Dysentericus,Lientericus,a,um. Der mit solcher Kranckheit behafftet ist. **Biegunká ustáje**/ Alvus cita considit, der Durchlauff höret auff.

Biegunke zástánowić / Alvum sistere, den Bauchfluß stillen.

Biel drzewna/ Pulpa,æ. g. f. das Gehöltz/ so zwischen den Spaltadern ist/ vnd sich durch dieselb läst gerne zertheilen.

Biel odźierác z drzewá/Exalburnare, Den Spind eines Baums abstreiffen.

Bieleć/Canere,Canescere,Incanescere, weiß werden.

Bielić/ Candidare, Insolare, weissen/ an der Sonnen trucknen/bleichen. **Bielić się**/Albicare, Inalbescere, weißlecht seyn/ weiß werden.

Bielidło/ Lomentum,i. gen.n. Indich/damit man Blaw färbt.

Bielony/ Cerussatus, Gypsatus, a, um. mit Bleyweiß bestreichen/ mit Gyps bestreichen.

Bielmok ziele/ Argemon, & Argemones, herba, Odermennig.

Bielun/Altercum,ci.g.n. Apollinaria,æ.g.f. Hyoscyamus,i. g.masc. Bilsenkraut/Schirling/ **Bielunowy**/ Hyoscyaminus, a, um. von Bilsenkraut.

Bieráć/Sumptitare, offt nehmen.

Bierácz/ Acceptor,oris, g.m. Legulus,li, g. m. Der empfähet/ Traubenleser/ Samler allerhand Früchten.

Biesagi/ Mantica,cæ. g. f. Ein Knapsack der hinten vnd vornen abhanget.

Biesiádá/Convivium,ij, g.n. Epulæ, arum, g.f. pl. num. Symposium, i, g. n. Compotatio, Concœnatio, onis, g.f. Polluctum,i,g.n. Gastmahl/ Hochzeitlich Mahl/ Mitzech/ ein Opffermahl.

Biesiádnik/ Convivator, oris. g.m. Der die Gastung hält. **Biesiádny**/Epularis,re. Epulatorius,a,um. Gastlich.

Biesiádowáć/ Convivari, Pollucere, Epulari, Gastung halten/ eine Ehrliche Mahlzeit zu rüsten vnd opffern / zu Gaste seyn.

Biesiádowánie/ Epulatio,onis, gen.f. Gastung / Gasterey.

Bigos/ Minutal, alis, gen. n. Eingehackelte Speise.

Bijacy rad/ Plagosus, a, um. Der da gerne schläget.

Bindá/Redimiculum,i, g. n. Tænia,æ. Vitta,æ. g. f. Hauptgezierd / Hauptttüchlein/ Hauptbinde.

Bindá / opuszczona kitayká / u wieńcá/ oltarzá/ &c. Lemniscus,ci. g. m. Schnür/Fäsel/ oder Bändel/ Kräntz od' Kronen damit zu binden.

Bindámi okoczony/ Vittatus, Lemniscatus, a, um, mit einer Haube gezieret/ mit solchen bändeln gebunden.

Bindarz / Topiarium, ij, g.n. & Topium, ij, g.n. Gartengezierd mit Kräutern.

Bindeczká/ Tæniola, æ, g. fœm. Haarschnur/ Haubenbändel.

Biodrowy staw/ Coxendix, icis, gen. fœ. die hüfft.

Bisior/ płotno cienkie/ Byssus, i, g. fœ. allerfeinester Leinwand.

Bisiorowy/ Byssinus, a, um, was auß solcher Leinwand gemacht ist.

Biskokt/ Panis cibarius, zwiebacken/ bißcoten

Biskup/ Pontifex, icis, g.m. Episcopus, i, Protomysta, æ, g.m. der oberster Priester/ der Bapst/ der Bischoff.

Biskupi / Pontificialis, le, Pontificius, a, um, das Ihr Bäpstliche Heiligkeit zugehört.

Biskupstwo / Pontificatus, Episcopatus, us, g. masc. Diœcesis, eos, g. f. der stand vnd würde Ihr Bäpstlichen Heiligkeit/ des Bischoffsampt/ Verwaltung.

Bitny / Pugnax, acis, g. o. streitig/ streitbar.

Bitwá Certamen, inis, g.n. Certatus, us, g.m. Diaulus, i, g.m. Pugna, æ, g. fœ. ein streit/ ein wettlauff. Bitwę wßczać / Certamen contrahere, zanck machen.

Bity/ Malleatus, a, um, gehämmert.

Bity/ Petitus, Tortus verberibus, geschlagen/ übel geschlagen. Bitym być/ Vapulare, geschlagen werden.

Bláchá/ Bractea, Bracteola, Lamina, æ, g. fœ. ein dünn Blech.

Blácharz / Bractearius, ij, g. m. Bracteator, Malleator, oris, g.m. ein Blächner/ blächmacher/ ein hammerer.

Błąd/ Hallucinatio, onis, g.f. Menda, æ, g. fœ. Mendum, i, g. n. Solœcismus, i, g.m. Peccatum, i, g.n. Error, oris, g.m. Erratum, i, g. neu. ein fehl. Irrthumb / irrung des verstands oder gesichts.

Bládość/ Livor, Pallor, oris, g.m. bleichfarb.

Blády/ Exangvis, e, Lividus, Luridus, Pallidus, a, um, blutloß/ erschrocken/ todt/ blaw wie geschlagen fleisch/ bleichfarb/ od als erfroren/ bleich.

Błądzenie/ Erratio, onis, g.f. fehlung.

Błądzić/ Delirare, Errare, Hallucinari, Peccare, fehlen/ irren/ vnrecht thun.

Błądzić cále/ Tota via errare, überall/ gantz vnd gar vnd in allweg irren. Błądzić pospołu/ Coerrare, mit einander hin vnd wieder ziehen.

Błądzić wkoło/ Circumerrare, Inerrare, Oberrare, vmbher schweiffen.

Błágáć/ Lenire, Delenire, Mollire iras, Emollire, Pacare, Placare, Propitiare, befriedigen/ den zorn brechen/ stillen/ zähmen/ sanfft machen/ versöhnen / zu frieden stellen.

Błágácz / Delinitor, oris, g. masc. der einen überredt/ erweichet.

Błágálnia / Propitiatorium, ij. g. neut. ein Ort da man versöhnet.

Błágálnik/ Propitiator, oris, g.m. versöhner.

Błágánie/ Propitiatio, Placatio, onis, g. fœ. versöhnung / befriedigung.

Błáhy / Futilis, le, Obtusus, a, um, Tenuis, e, dünn/ klein/ subtil.

Błąkáć się/ Palari, Vagari, hin vnd her schweiffen / hin vnd wider lauffen. Błąkáć się tám y sám/ Pererrare, & Suberrare, durch- hin vnd her schweiffen.

Błąkácz/ Erro, onis, g.m. Landstreicher.

Błąkájący się/ Palatus, Vagabundus, a, um, zerspreitet/ fast vmbschweiffend. (fen.

Błąkánie Vagatio, onis, g.f. das vmbschweif-

Blánki ná murze/ Eminentia murum, Minæ, arum, g.f. plur. num. Pinnæ murorum, Peribolus, li, g.m. die fürgehende spitzen der mawren/ die zinnen einer mawer / gerembs.

Blásk/ Fulgor, oris, g. m. der glantz.

Błáźnik/ Pætus, ti. Pætulus, li. g.m. dimin. übersichtiger.

Bláßkowány / Bracteatus, a, um, mit blech bedeckt.

Błazen / Sannio, onis, g.m. ein narr / Item, Scurra, æ, g.m. Spottvogel/ Lotterbube.

Błazeński / Futilis, e, Nugatorius, a, um, Nugalis, le, schwätzig / der nichts verschweigen kan/ voll Eitelkeit. (Geschwätz.

Błazeńskie/ Nugatoriè, adver. mit vnnützem

Błazeństwo / Nugæ, arum, g. f. plur. num. vnnütz geschwätz.

Błáznowáć/ Fatuari, den narren treiben.

Błáznujący / Morio, onis, gen. masc. ein Schlacksnarr.

Blecharski/ Fullonius, Fullonicus, a, um, das zum walcken gehört.

Blecharz/ Fullo, onis, g.m. Nacca, æ, g. masc. Walcker.

Ble-

Bledliwy / Ambagiosus, a,um, krum/jrrig.

Blednąć / Livere, Livescere, blaw / blawfårbig seyn.

Blednieć / Pallere, Pallescere, Expallere, Expallescere, bleich seyn.

Bledny / Errabundus, a,um. vmbschweiffig / vmbschweiffend.

Blekot/ Atypus,i,g.m. stamler.

Blekotáć/ Blaterare, schwätzen/ plappern.

Blekotny/ Plenus rimarum, proverb. vnverschwiegen/ oder, der nichts verschweigen kan.

Bleywás/ Cerussa, æ,g.fœ. bleyweiß. Bleywásem wybielony/ Cerussatus,a,um. mit bleyweiß angestrichen.

Bliski/ Propinquus, Vicinus,a,um. anstössig/ nah gelegen/ der nåheste. Bliższy/ Propior, Propius, comparat. Citerior, noch nåher. Nabliższy/ Proximus,a,um, Citimus, der aller nåheste.

Blisko / Juxtim, Propè, Propinquè, adverb. gerad darbey/ anrůhrend/ nahe hinzu/ sehr nahe.

Bliskość/ Propinquitas, Vicinitas,atis,g.fœ. nahe/ nachbawrschafft.

Bliskowid/ Myops,is,g.m. die kurtze gesicht haben / vnd mit blintzenden augen. Táka oczu chorobá/ Myopia,æ,g.f. solche kranckheit.

Blizna/ Cicatrix, icis,g. f. wundmal.

Bliźniętá/ Gemini, pl.num. zwilling.

Błóćisty / Błotnisty / Cœnosus, Limosus, Luteus, Lutosus, Lutulentus,a,um, Paluster, vel Palustris,e, kaatig/ kőthig/ moßlåchtig/ kåthig/ voll moßlachen/ schleimig. W błóćie żyjący/ Lutarius,a,um. Lutensis,e, das im kaat oder mutt lebt.

Błogosłáwić/ Precari, Benedicere, einem Glůck wůnschen/ benedeyen/ segnen.

Błogosłáwienie/ Benedictio, onis,g.fœm. segen/ glůck vnd heil

Błogosłáwieństwo / Eulogia,æ,g.f. lat. Benedictum, der Segen/ Glůckwůnschung / freundlich wort/ eine lobung.

Błoná w oknie / Speculare, Speculatorium, i,g.n. ein glaßfenster.

Błoná miedzy Sercem y wątrobą/ Diaphragma,atis,g.n. das netz im leib eines jeglichen thiers/ so das hertz vnd lungë von der leber scheidt.

Błoná w ktorey śię dziećie rodźi/ Secundæ, arum,g.f. die nachgeburt.

Błoná we wnętrzu poprzeczna/ Septum transversum, die leiste im leib.

Błonká/ Membranula,æ,g.f. Pterygium, ij, gen. neut. Pergamentlein/ das fell in den augen.

Błonká oczu/ Tunicæ oculorum, Tunicula, æ.g. f. das fell in den augen.

Błotnieć/ Lutescere, zu kaat werden.

Błotó/ Cœnum,i,g.n. Limus,i,g.m. Lutum, i,g. n. dreck/ kaat/ leim/ schleim. Błoto ná szácie/ boćie/ ɛc. Balatro, onis,g.m. kaat/ der vom reisen einem an den hosen/ oder schuen/ ɛc. hangen bleibt.

Bluszcz pożiemny/ Chamæcissus,i,g. masc. ebbhew/ Bluszczu rodzaj owocu nieprzynoszący/ Helix, icis, g.f. eine gattung ebbhews / das keine frucht bringet. Bluszczowe jágody/ Corymbus,i, g. m. tråublein/ wie ein ebbhew. Bluszczu pełen / Hederosus, a, um, voll ebbhew. Bluszczowy/ Hederaceus,a,um, Ebbhewig.

Bluy / Nauseator, Vomitor, oris,g.masc. ein brecher/ kotzer / einer der vnwillen hat/ der kotzerig ist.

Bluźnić / Blasphemare, låstern.

Bluźnierczá/ Blasphemus,i,g.m. ein låsterer.

Bluźnierstwo/ Blasphemia,æ,g.fœm. ein låsterung.

Blwáć/ Vomere, die speiß wider geben/ speyen/ kotzen/ sich erbrechen.

Błyska śię/ Fulgurat, Impers. es blitzet.

Błyskáć śię / Błyszczeć śię/ Coruscare, Fulgere, Fulgurare, Refulgere, Intermicare, Micare, Promicare, Renidere, Renidescere, Renitere, blitzen/ glitzern/ scheinen/ weit herfůr scheinen/ wiedergleissen/ vnteranderdarzwischen scheinen/ glåntzen.

Błyskánie/ Fulgetra, æ, Fulguratio, onis,g.f. Fulgetrum,i,g.n. das blitzen/ das wetterleuchten.

Błyskáwicá / Fulgur, uris,g.n. blitz. Błyskáwice puszczáiący / Fulgurator, oris,g. m. der das blitzen machet.

Błyskáwiczny / Fulguralis, le, das wetterleuchtend.

Błyszczący śię / Compellucidus, Coruscus, a,um, Micans, Recandens, Refulgens, entis, blitzend/ scheinend/ fast scheinbahr/ glåntzend/ wiederglåntzend/ wieder scheinend.

Błyszczak rybá / Donax, acis, g.m. eine gattung eines fisches.

Błyszczenie/ Radiatio, Scintillatio, onis, g.f. das glåntzen/ glåntzung.

Bo / Quippe, adverb. Enim, Etenim, Nam, Quia, conjunct. caus. dann/ darumb/ darumb das.

Bob/ Cyamus, Faba, bohn. Bob ſtrokowá-ny/Freſſæ fabæ dicuntur, quæ molâ leviter fractæ ſunt, geroſtete bohnen/Bob Tureckí/Faſeolus, Phaſelus, Phaſeolus, Paſeolus, Paſitus, Smilax, acis, g. fœ. welſche bohnen/faſelen/Türckiſche bohnen/z Bobu pokarm/Fabacia, æ, g. f. Speiß auß bohnen gekocht/Bob kámenny / Acopos, vel Acopus, g. f. ein ſtinckend kraut.

Bobek drzewo /Bacalia, & Daphnis, Laurus, Muſtace, es. Muſtax, acis, g. fœ. Lorbeerbaum.

Bobkowe drzewo rodzacy/Laurifer, Lauriger, a, um, das lorbeerbäum trägt. Bobkowem liſćiem ozdobiony / Laureatus, a, um, mit lorbeerblättern gekrönet.

Bobowa plámá/ Hilum, i, g. neu. das klein ſchwartze flecken an bohnen.

Bobkowe liſćie / Laurea, æ, g. f. lorbeerblatt.

Bobkowy/Laureus, laurinus, a, um, von lorbeer

Bobowiny / Culmus, i, g. m. Fabalia, orum, Fabale, is, g. n. bohnenhauß/halm/kornſtengel.

Bobowká mąká/Lomentum, i, g. n. meel von bohnen/bohnenmeel.

Bobowy / Fabalis, le, was zu bohnen gehört.

Bobr / Caſtor, Fiber, ein byber. Bobrowe ſtroje/Caſtoreum, i, g. n. bybergeil.

Bobrowáć / Graſſari, gewalt brauchen.

Bobrowy/Fibrinus, a, um, das von byber iſt.

Bochenek chlebá / Paſtillus, li, g. m. alle ding das gemacht iſt gleich einem runden brödlein/oder küchlein von wolriechenden kräutern.

Boćian/ Ciconia, Pelargus, Storch. Boćian cudzoziemſki/Ibis, ibis, & ibidis, g. f. ein gattung eines vogels in Egypten.

Boday/Utinam, adverb. optandi. wolte Gott.

Bodlak/Rhamnus, i, g. maſc. eine dornſtaud/ krünſelbeerſtaud.

Bodzacy/ Cornupeta, æ, g. m. hornſtöſſig.

Bodzcowy / Stimuleus, a, um, anreitzig.

Bodziec/ Stimulus, i, g m ſtachel.

Bog/ Deus, i, g. m. Gott. Przednieyſzy Bogowie/ Dij Selecti, ſeu, majorum gentium, ſunt autem viginti, die allzeit ſind vor Götter gehalten worden / zwölff männlichs vnd acht weiblichs geſchlechts.

Bogáćić/Locupletare, Opulentare, reich machen/ſonderlich an liegenden gütern.

Bogáćie/Plena manu, reichlich.

Bogáćieć/ Diteſcere, reich werden.

Bogáctwo / Cenſus, us, g. m. Divitiæ, arum, g. f. plur. num. Fortunæ, arum, plur. num. g. fem. Mammon, vel Mammona, vox Syriaca, Nummatio, onis, g. fœ. Opes, plur. num. Opulentia, æ, g. f. Opulentitas, atis, g. f. einkommen/haab vnd gut/ reichthumb /renten. Bogáctwá wielkie/Opes validæ, mächtige vnd groſſe reichtumb. Bogactwa ſzukáć / Opes conſectari, auff reichtumb fallen.

Bogáto/ Copioſè, Opiparè, adverb. reichlich.

Bogáty/Abundans, Beatus, a, um, Dis, ditis, Ditior, compar. Ditiſſimus, a, um, Superl. Dives, itis, Locuples, etis, g. omn. Opiparus, Peculioſus, Pecunioſus, Plenus, a, um, faſt reich/ edel/ wolhabig / reich an liegenden gütern. Bogáty bárzo/Abundans, Perdives, Prædives, gar reich/ faſt reich.

Bogátym być/ Abundare, reich ſeyn.

Bogdayżeby / O ſi, adverbium Optand. Ey wolte Gott.

Bogini/ Dea, æ, g. f. Göttinne.

Bogoboynie/Religioſè, adverbium, Gottsfürchtiglich.

Bogoboynoſć/Euſebia, æ, Religio, Relligio, onis, g. f. Gottesdienſt/ Gottsfurcht.

Bohátyr/ Heros, rois, g. maſc. ein held/edel/ Ritter.

Bohátyrká/Heroina, æ, g. f. vel Herois, idis, eine Edelfraw.

Bohátyrſki/Heroicus, a, um, Edel/ritterlich.

Bojáźliwie / Formidoloſè, Pavidè, Obnoxiè, Timidè, adverb. furchtſamlich/ erſchrockentlich / mit furchten / verzagt. Item, Trepidè, mit furcht/angſt vnd zablen.

Bojáźliwoſć / Micropſychia, æ, Timiditas, atis, g. f. furchtſamkeit/kleinmütigkeit.

Bojáźliwy / Formidoloſus, a, um, Meticuloſus, Pavidus, Timidus, a, um, Inaudax, acis, g. om. Micropsychos, erſchrecklich/ erſchrocken/ furchtſam/zaghafftig/ kleinmütig.

Bojaźń / Formidatio, onis, Formido, dinis, g. f. Metus, us, g. maſc. Pavor, Timor, Tremor, oris, g. m. furcht/ſchrecken/zittern.

Bok/ Latus, eris, Latuſculum, i, dimin. g. neut. die ſeit.

Bol/Crux, ucis, g. f. Dolor, oris, g. m. ſchmertz.

Boleć/Diſcruciari, Dolere, gepeinigt werden/ ſchmertzen oder wehe haben.

Boleśnie/ Dolenter, adverb. ſchmertzlich.

Bor/Pinetum, i, g. n. fichtenwald.

Borak/Buglossus,i. g. m. Bugkossum,i. g. n. boretsch.

Borowki/Rhus,ein gattung bäumleins / ein staud/von welcher die roten sawren beer/sawrach genandt/herkommen.

Boska moc,Numen,inis,g.neut. Gottes wille vnd krafft.

Boski / Dius, Divinus, Divus, Prædivinus, Entheus,a,um,Entheos,Göttlich.

Boskim zrzadzeniem / Divinitùs, adverb. von Gott/ durch Gottes schickung.

Boskie zrzadzenie/Fatum,i,g.n.Nothzwang vnd folg der ordnung Gottes.

Boskiem sposobem/Divinè, Göttlich.

Bostwo/ Deitas,Divinitas, atis,g. f.Numen, inis,g.n. die Gottheit/übernatürliche art.

Bosy/Anypodetus,i,g.masc.Discalceatus,a, um, barfüssig/ohne schuch.

Bot/Ocrea,æ,g.fœm.stiefel.Boty noszacy/ Ocreatus,a,um, mit beinschienen gewaffnet/ der stiefeln an hat.Boty wzuwáć/ Calceare vel calceari, schuch anziehen.

Bowiem/Nam,conjunct. causal. dann.

Boza trawká ziele/Carphos,phi,herba,Fænum græcum,Bockshorn.

Boze drzewko/ Abrotonum,i, g.n.& Abrotonus,i,g.m. Stabwurtz.

Bozkowie Domowi /Dij penates & patrij, die götter eines jeglichen orts / haußgötter. Podleyszy Bozkowie. Dij ascriptitij,sc. minorum gentium, die von Menschen göttliche Ehr erlanget haben.

Bráć / Capere, Sumere, erwehlen / nehmen. Bráć krytomo/Subtrahere, einem etwas heimlich entziehen / hinnehmen / abziehen. Bráć wprzod/ Præsumere , vorhin nehmen. Bráć zkad/ Desumere, von nehmen. Bráć znowu/ Resumere,widernehmen/widerholen.

Bráctwo/Sodalitium,ij,g.n.& Sodalitas,atis g.f. gesellschafft / gemeind.

Brák/ Delectus,us g.m. außerlesen.

Bramá / Porta,æ,g.fœm.Thor. Bramy ná tryumf/ Fornices,plur.num. herrliche bogen/so man den sieghafften zu ehren angerichtet.

Bramá u száty / Fimbria,æ, Institа,æ,g.fœ. Limbus,i, g. m. bort/belegebräm / verbrämung/ saum an kleidern.

Brámowány/Fimbriatus,a,um,beleget/verbrämet.

Bránie/Captio,onis,g.f. Captus,us,g.masc. Sumptio, onis, g.f. erlangung/ vorgenommener spruch/vorfang/ das nehmen.

Brát/Frater,tris, g.m.Bruder.Brát rodzony/Frater germanus,rechter natürlicher bruder/ eines stammes. Polbrát/Semigermanus,a,um, halbdeutsch. Brát jedney mátki á od inszego Oycá / Frater uterinus , ein bruder von einer mutter gebohren / halber bruder. Brát stryjeczny/Frater patruelis,zweyer brüder sohn.

Bráćia ćioteczni / Amitini , plur. num. geschwistrige kinder.

Bráterskie/Fraternè,Germanè,adverb. brüderlich/ brüderlicher weiß.

Bráterstwo / Fraternitas , Germanitas, atis, g.f.brüderschafft/ nahe freundschafft/ gleiche brüder vnd schwester.

Brátni/ Fraternus,a,um,brüderlich.

Brátoboycá/ Fratricida,æ,g. com. der oder die seinen bruder vmbbracht hat.

Brátowa/Fratria,æ,g.f. des brudersfraw.

Brod / Brevia,orum, plur.num: Vadum,i,g. n. vntieff / ort in einem fluß oder meer / ein bach/ dadurch man zu fuß gehen kan/ein wasserfarth.

Brodá/Barba,Barbula,æ,dim.g.fœ.ein bart/ Brodá dluga / Barba promissa, langer bart. Brodá kedzierzáwa/Barba vibrata,ein krauser bart.

Brodáty/ Barbatus, Multibarbus,Barbiger, a,um,gebartet/ bartächtig/der viel barts hat.

Brodawczáty/ Verrucosus,a,um, voll wartzen/der viel wartzen hat.

Brodawká / Papilla, Verruca,Verrucula,æ, g.f.brustwartze/wartz.Brodawki kozie ná szyi/ Noëlæ,arum,g.fœm. plur.num.die wärtzlein/die den Geysen an den schlund hangen am halß:Brodáwká wiszaca.Acrochordon,onis,g.fœ.einer wartzen gleich so doch dick/ vnd am leib sehr dünn/ also daß dieselbe scheinet zu hangen.

Brodawnik/Ephemerum, Heliotropium,ij, g.n. Solaris, herba , Tricoccus, i, g.m. Verrucaria,æ, g.f. Meyblümlein vnd Bchtblumen / Ringelblumen/ Sonnenwirbel/ Wegwart.

Brodzić/ Vadare, durch ein wasser gehen.

Brodzisty/Vadosus,a,um, da man zu fuß vnd roß durchwaten kan.

Broń /Telum, i,g.n. ein gewehr / Broń noszacy/Telifer,a,um,der Gewehr hat.

Bro-

Broná / Crates, tis. g. fœ. Irpices, Ocea, æ. g. f. Pecten, inis. g. m. Egge/Hurd/Rechen Strál.

Bronić/ Defendere, Defensare, Defensitare, Obumbrare, Protegere, Propugnaculo esse, Tegere, Tueri, Tutare & Tutari, Propugnare, Patrocinari, behüten/ beschirmen/ beschützen/ schirmen/ verthädigen/ versprechen. Bronić grzechu kácyiká jáko/ Obtendere rationem turpitudini, ein gefärbte Meynung seiner Schande fürwenden.

Bronienie/ Defensio, onis. Propugnatio, Protectio, Tuitio, onis. g. f. Tutamentum, i. g. n. Beschirmung / Beschützung / Schirm/ Schutz/ Vertheidigung/ Bewahrung.

Bronowáć/ Occare, Pectinare, Pectere, Pulverare, Den Acker Eggen/ die Erdschollen zerschlagen.

Bronowánie / Occatio, onis. g. fœ. die Eggung. Bronowániu słuzacy/ Occatorius, a, um. Das zu dem Eggen gehört.

Bronowány/ Pexus, a, um. geeget.

Bronownik/ Occator, oris. g. m. ein Egger.

Broskiew/ Persica, æ. g. fœ. Pfersingbaum/

Broskwinia/ Persicum pomum, Persicum, i. g. n. Pfersing. Broskwini rodzay pewny/ Nucipersica, æ. g. f. Ein gattung Pfersing.

Broskwiniowy/ Persicus, a, um. von Pfersing.

Brozdá/ Lira, Porca in agris, Sulcus, i, g. m. Ackerfurchen. Brozdámi/ Liratim, Sulcatim, adverb. von Furchen zu Furchen.

z Brozdy wystąpienie/ Deliratio, onis. g. f. Deliramentum, ti. g. neut. Außweichung von der rechten Furch/ Verfahrung.

z Brozdy wystepowáć/ Delirare, Auß den Furchen fahren.

Brozdzić/ Sulcare, furchen.

Brud/ Pædor, Squalor, oris. g. m. Strigmentum, i. g. n. Unsauberkeit/ Wust/ Unflath/ angesessener Koth und Unrath/ abgestrigelter Wust.

Brudny/ Sordidatus, Squalidus, a, um. Befleckt / besudelt / unflätig / unsauber. Brudnym być/ Squalere Unsauber/ unflätig seyn.

Brudzić/ Sordidare, Besudeln.

Bruk/ Lithostrotos, g. m. & Lithostrotum, ti, g. n. Stratura, æ. g. f. ein Esterich von Steinen/ das besetzen der Gassen.

Brukowáć/ Aream consternere silicibus & lapide, Persternere, Delapidare, Pavire, mit Steinen besetzen / pflastern.

Brunatnoczerwona fárbá/ Molochinus, i. g. m. ein gattung Farb / so auff Purpur zeucht. Fárbierz ták Fárbujacy/ Molochinarius, ij. g. m. ein Scharlachfärber.

Brunatny/ Hyacinthinus, a, um. Jantinus, a, um. Braun/ Violenbraun.

Brwi/ Supercilium, ij. g. n. Augbrawen/ die ob den Augen seyn. Brwisty/ Silo, onis. Silus, i. g. m. Der grosse Augbrawen hat.

Brylá/ Gleba, æ, g. f. Glebula, dim. Grumus, i, g. m. Massa, æ. g. f. ein Bühel/ Erdschollen/ Erdenkloß/ Kübchen/ Klotzächtige Stück.

Bryląsty/ Glebosus, a, um. voll Erdschollen.

Brytfánná / Frixorium, Frictorium, Testum, i. g. n. Patina, æ. g. f. Sartago, ginis. g. fœ. Testus, us. g. m. eine Bratpfanne/ ein Pfanne ohn Stiel/ wie ein Becken/ das man auff den Dreyfuß setzet/ und drein kochet.

Brzeg/ Ora, æ. g. f. Margo, ginis, g. fœ. Das End und Eusserste eines jeden dings/ Bort/ Rand eines Dinges. Brzeg morski/ Acta, æ. g. f. Ægialus, Littus, oris. gen. neut. ein Gestad/ Ufer.

Brzeg wodny/ Crepido, dinis. Fibra, Ripa, æ. g. f. ein Bort/ Gestad oder Ufer des Wassers.

Brzekácz do Cytry/ Pecten, inis. g. m. Plectrum, i. g. n. ein Feder/ damit man auff der Cyter schlägt/ oder sonst auff ander Seitenspiel/

Brzekádło / Crotalum, i. g. n. Instrument/ das mit Händen geschlagen wird.

Brzemienia nábáwić/ Gravidare, erfüllen/ schwängern/ schwanger machen.

Brzemienna/ Prægnans, antis. Schwanger. Brzemienną być/ Ventrem ferre, schwanger seyn.

Brzemienność/ Graviditas, atis. Prægnatio, onis, g. f. Das tragen einer schwangern Frawen/ Trächtigkeit/ Bürde/ metaph.

Brzemienny/ Gravidus, a, um. schwanger.

Brzezysty/ Fimbriatus, Labrosus, Litorosus, Marginatus, a, um. Verbrämt/ belegt/ das Bort und Kanten hat/ das am Gestade ist/ mit einem grossen Bort.

Brzmiacy / Canorus, Resonus. Sonorus, a, um. Resonans, tis, Sonabilis, le. Vocalis, le. Das wollautet/ wiederthönet / mit hoher Stimme begabt/ das eine helle Stimm hat. Wdziecznie Brzmiacy/ Dulcisonus, a, um. Das lieblich und süssiglich lautet. Rozmáyćie Brzmiacy/ Multisonus,

sonus, a, um. mancherley Thon gebend. Zle Brzmiacy/ Absonus, a, um. übel lautend/ übel gestimmet.

Brzmieć/ Personare, Recinere, Sonare, Tonare, Tinnire, durchthönen/ erschallen/ hell klingen/hell lauten/klingē/lauten/thönen. Brzmieć około / Circumsonare, schallen. Brzmieć pospołu/ Consonare, mitthönen/wiederthönen.

Brzmienie/ Sonitus, us. Sonus, i. g. m. Vox tinnula, Lautung/Thon/ starcker Thon/Klang.

Brosktew polna / Lapsana, æ. g. fœ. wilder Kohl/ wilder Senff.

Brzozá/Betula, æ. g. f. Birckbaum.

Brzuch/ Alvus, vi. g. fœ. der Bauch. Brzucháty/Ventosus, Ventriosus, a, um. Großbauch.

Brzydki/Abominabilis, e. Abominandus, abominatus, a, ū. Execrabilis, le. Nauseolus, a, um. Odiosus, Pœnitendus, Putidus, Repudiosus, a, um. Abschewlich / verflucht/ grawsam/Vnwillen bringen / mühseblich / zu verachten / des sich zu schämen ist/stinckend/übel schmeckend/schändlich/ verwerfflich.

Brzydko/ Odiosè, Putidè, Rancidè, adverb. Vngern / mit Vnlust/ vnrühiglich / stinckächtig/ vnflätig/ vnlieblich/ vngeschicklich.

Brzydkość/ Abominatio, onis. g. fœ. Fastidium, ij. g. n. Horror, oris. g. m. Horriditas, atis. g. f. Nausea, æ. g. f. Abschew/ Grewel/ Verdruß/ Eckel/ Vnwillen zu kotzen.

Brzydzenie/ Aversatio, onis. g f. Odium, ij. g. n. Abschew/Haß/Zorn.

Brzydźić się / Abhorrere, Abhorrescere, Abominari, Aversari aliquem, Fastidio aliquid damnare, Fastidire, Nauseare, ein Abschew tragen/ ein Grewel haben / Sich von einem wenden vnd schewen/ Einen Vnwillen ob einem Dinge haben/ Einen Eckel an einem haben/ abschewen/ sich ob einem Dinge erschüttern.

Brzytwá/Culter tonsorius, Novacula, æ. g. f. Scalper, pri. g. m. & Scalprum, i. g. neut. ein Scheermesser.

Budá/ Taberna, æ. g. f. eine Bude von Brettern gemacht/wird auch für allerley Herberge gebraucht. Budá z gáłęzi urobiona/Scena, æ. g f. eine Hütte von grünem Laub gemacht. Do Budy z gáłęzi należący/Scenicus, a, um. Von solcher Hutten oder Zelten.

Budowáć/ Ædificare, Condere, Extruere, Fabricare, Fundare, Struere, Auffbawen/auffrichten/ bawen/ ein Hauß machen/ erschaffen/ zimmern/ zusammen setzen. W około Budowáć/ Circumstruere, rings vmbher bawen. Pospołu Budowáć/ Coædificare, zusammen bawen.

Budowánie/Ædificatio, onis. Architectio, Architectatio, Constructio, Extructio, onis. Fabrica, æ. Materiatio Molitio, onis. Materiatura, Structura, æ. g. f. Der Baw/ das bawen/Das zimmern/Das Zimmerwerck/ Vnterstehen/ Fürnehmen. Ruchome Budowánie/ Pecma, sive Pegma, atis. g. n. ein Taffel vnd Gestell / darin man Bilder stellet/ vnd dergleichen/ Bildgestell. Wypuszczone Budowánie/Proædificatum, i. g. n. das Vorgebaw / Vorläube.

Budowány/ Cultus, Fabrefactus, a, um. Geschmiedet/ gezimmert/ wol erbawt. Znowu Budowány/ Recultus, a, um. wiedergebawet.

Budownicza náuká/Architectura, æ. g. fœ. Architectonice, ces. g. f. Bawkunst.

Budowniczy / mistrz w Budowániu/Architector, oris. Architectus, i. Architecton, onis. g. m. Antistes, itis. g. c. Antistor, oris. Materiarius, ij. g. m. ein Bawmeister/Werckmeister/Zimmermann / Holtzbawer zu einem Gebäw.

Budowniczy/ Ædilis, is. g. m. Bawmeister/ Urząd Budowniczego/ Ædilitas, atis. g. f. & Æditium, ij. g. n. Bawmeisterampt/Ktory był przed tym Budowniczym/ Æditius, ij, g. m. Der Bawmmeister ist gewesen. Budowniczy/ Ædilitius, a, um. Des Bawmeisters.

Budownik / Ædificator, Structor, oris. g. m. Auffbawer/ Bawmann/ der bawen läst.

Budynek/ Ædificium, ij. g. neut. ein Gebäw. Budynki wszeláкie/ Struices, Antiqui vocabant omnium rerum extructiones, Allerley Gebäw. Model Budynku/ Orthographia in Architectura, Entbildung eines auffgerichten Gebäws.

Budźić/Expergere, Expergefacere, erwecken.

Buk/ Æsculus, Fagus, i. g. fœ. Mispelbaum/ Buchbaum.

Bukowy / Æsculeus, Faginus, Fagineus, Fageus, a, um. Büchin/ vom Buchbaum.

Bukowiná/ Æsculetum, ti. g. n. da Buchsbäume vnd Mispelbäume wachsen.

Bukszpan/ Buxus, xi. g. f. Buchßbaum.

Bukszpanowy / Buxeus, a, um. Buccifer, a, um. Buchßbäumin.

Buksz-

Bukßpanowey Farby/Buxosus,a,um.dem Buchßbaum gleich.

Bukßpanowy ogrodek/ Buxetum, i, g. n. Buchswald.

Bukwica/Bethonica,æ.g.f. Serratula,æ.g.f. Betonien

Bulawa / Clava, æ. g. f. eine Kolbe. Ktory z Bulawa chodzi/Claviger,ra,rum.Clavator, oris. g. m. ein Kolbenträger.

Bunt/Rebellium, ij. g.n.Rebellio,Rebellatio,onis.g.f. ein Widerstreit/ Widerspännigkeit.

Buntowáć śie / Rebellare, Tumultuare, & Tumultuari, sich widersperren/ vngestümb vnd auffrührisch seyn.

Buntownie/ Seditiosè, mit Auffruhr.

Buntownik / Conturbator, Turbator, oris. gen. mascul. Auffrührer/ Betrüber/ Verwirrer.

Buntowny / Factiosus, Seditiosus, Tumultuosus,Turbidus,a,um.auffrührisch/tobend/wild wütend.

Burmistrz/ Consul, lis. g.m. Bürgermeister. Namiestnik Burmistrzow / Proconsul, lis. g. m. Der an statt des Bürgermeisters ist. Burmistrzowski/ Consularis, re. das dem Bürgermeister zugehörig, Ktory byl Burmistrzem/Consularis,ris. g. m. einer der Bürgermeister ist gewesen. Vrzad Burmistrzowski/Consulatus,us. g. m. das Bürgermeister Ampt. Vrzad namiestnika Burmistrzowego/Proconsulatus,us. g. m. Ampt vnd Würde eines Bürgermeisterlichen Statthalters.

Bursa zolnierska/Contubernium,ij.g.n.ein Rott / oder Bursch Kriegsleuthe. Ktory w tey Bursie mieszka/Contubernalis,le.ein solch Gemach inhabende.

Bursztyn/ Ambra citrina, Electrum, Glessum, Langurium, Succinum,g.n. Agstein.

Bursztynowy/ Succinus,a,um. von Agstein.

Burta/plur.n.Juga, Labrum, Margo, inis.g.f. die Querbanck im Schiff / Bortrand eines jeden Dings.

Burzenie morskie/Procella,æ.g. fœ. Vngestümigkeit.

Burzliwie/ Turbatè, Turbidè, Turbulentè, Turbulenter, adverb. verworrentlich / vnordentlich.

Burzliwy / Procellosus ; Tempestuosus ; Turbulentus, a, um. vngestümb/ Windstürmig/ voll Vngewitter / vnruhig / betrübt / erzürnt.

Burzyć/ Emoliri, Zerstören/ außtreiben/ mit Gewalt hinaus werffen.

Burzyciel/Eversor, Expugnator, oris. g. m. Der mit Sturm eröbert/ ein Zerstörer.

Buyno/Abundanter,adverb. überflüssiglich/ reichlich. Buyno rodźić/Exuberare, viel Frucht bringen.

By/ Utinam, adverb. optandi, Ey/ das wolte Gott/ O daß.

Być/Esse, Existere, Extare, seyn/ übrig seyn/ entspringen/sich erheben. Być miedzy/Interesse, zugegen seyn.

Byczego ksztaltu/ Tauriformis, e. wie ein Ochs.

Bydło / Pecus, pecudis, & Pecus, pecoris. Vieh / allerley Thier / deren sich der Mensch behilfft/ als Ochsen/Esel/ ꝛc. Bydlecy/ Pecoreus, Pecorinus, Pecuarius,a,um.das vom vieh kümpt oder das zum Viehe gehört.

Bydłokradźca/ Abactor,oris.g.m. Abigeus, i.g. m. ein Viehedieb.

Bydłokradztwo / Abigeatus, us. g. m. ein Viehdieberey.

Bydło robotne do noszenia / jako kon/ muł/wielbład/ꝛc. Animalia veterina, Jumentum,i. g. n. Saumthier/ als Roß/ Esel/ Kamelthier/ꝛc. Vieh. Zimowanie bydła/ Stabulatio, onis. g.f. Stallung des Viehes.

Byk/Buhay/Bos initor, Taurus,ri. gen. m. ein Stier/ Farr.

By kiedy/Nequando.daß nicht zu einigen Zeiten/ daß nicht etwan.

Bykowy/ Taurinus, Taureus,a,um. Stiers. Pole gdźie wiele Bykow śie paśie / Campi tauriferi , Orth/ darauff viel Stier oder Farren gehirtet/oder aufferzogen seyn.

Byle/ Dum, conjunct. Allein.

Bylica/ Artemisia,æ. g.f. Beyfuß.

By nie/Nequando, Daß nicht etwan.

Bystro/ Rapidè, eylends/ schnelliglich.

Bystrość/ Perspicacia,æ. Perspicacitas, atis. g.f. Sagacitas,atis. Solertia,æ.g.f. Gescheidigkeit/ Scharffsinnigkeit.

Bystry/ Acer, acris,acre, Lynceus,Rapidus, a, um. Sagax, acis. Solers,tis. Torrens, Torrentior, Terrentissimus , Rauch/ Scharffsinnig wie ein Luchs / behend/ schnell / gerühig / gespürig / geschwind/

geschwinde / klug / scharffsinnig / hefftig / streng.

Bystrzec/ Ferocire, Equire, muthig werden/ streng seyn/ wie die Stute herumb lauffen/ wenn sie läuffig ist.

Bytu wieyſce/ Extantia, æ. g. f. ein Orth/ da man herauß/ oder oben herab siehet.

Bzowy/Sambuceus a,um. Das von dem Holänder oder Flöder ist.

C.

CZAdz/Missilia,orum. gen. neut. plur. num, Gaaben eines Königs oder Fürsten/ so unter das Volck geworffen werden.

Cále/ Merè, Radicitùs, Insolidùm, Insolidò, solidè, Syncerè, Synceriter, adverb. gäntzlich/ gründlich/ säuberlich.

Cátość/ Integritas, Soliditas,atis. g.fœ. Vollkommenheit/Gäntze.

Cátowáć/Basiare,Collabellare,Libare osculo,Deosculari,Exosculari,Osculari,Osculo aliquem impertire,Svaviari,ein kuß geben/ küssen.

Cátowánie/ Basiatio, Osculatio, Svaviatio, onis, g.f. Basium,Osculum,Svavium,& Savium, Svaviolum,i. dimin. g. neut. ein Kuß/ Küssung/ das küssen.

Cáty/ Illibatus, Integer, Plenus, Solidus, Totus, a, um. gantz/ voll/ vollkommen/ unbefleckt/ ungekostet.

Cebulá/ Cepe, g.n. indecl. & Cepa,æ. Unio, onis. g. fœ. ein Zwibel. Cebulá morſká/ Scilla, seu Squilla, æ. g.f. Erd- oder Meerzwibel. z Cebule morſkiey/ Cebulány/Scillinus,a,um. von Erd- oder Meerzwibeln. Cebulny ogrod/ Cepetum,i. g.n. ein Orth da die Zwibeln wachsen.

Cech/ Sodalitas, atis. g. f. & Sodalitium,ij. g. neut. Gemeind/ Gesellschafft. Cech jáki był u Rzymian. Curiæ,arum. pl.num. g. fœ. Zünffte bey den Römern.

Cechá/ Character, eris. g.m. Signaculum, li. Signum, i. Stigma,atis. g.n. Tessera,æ. g.fœ. ein Brandmahl / ein deutend eingetruckt Zeichen/ Wahrzeichen / Loßzeichen / Wahrzeichen einer Wacht.

Cechmiſtrſtwo/Curionatus,us. g.m. Zunfftmeisterampt.

Cechmiſtrz/ Curio,onis,Tribunus,i. g.masc. Magistratus plebeius, Tribunus plebis, Ein Zunfftmeister. Ktory był Cechmiſtrzem/ ábo z niego poſzedł/Tribunitius,ij.g.m. der Zunfftmeister ist gewesen.

Cechowáć/Imprimere,Signare, zeichnen/ ein Zeichen eindrücken.

Cechowány/ Compunctus notis, bezeichnet mit einem Brenneysen.

Cechowy/Curialis,le. Tribulis,is. g.m. Tribuarius, a,um. ein Zunfftgenoß / Zunfftbruder/ mitzünfftig/ der Zunfft zugehörig/ Zünfftig.

Cedr/Cedrus. i. g. f. Cederbaum.

Cedrowány/Cedratus,a,um. das mit Cedern-Oel oder Safft gesalbet ist.

Cedrowa żywicá/ Cedria,æ.g.f. Hartz vom Cedernbaum.

Cedrowy/Cedrinus,a,um. das von Cedern-Holtz ist.

Cedrowy owoc/Cedris,idis. g. f. die Frucht vom Cedernbaum.

Cedrowy ſok/ Cedrium, ij. g. n. Cedernöl/ oder Cedernsafft.

Cedułá/ Inscriptum,ti. ein Zedel.

Cedzić/ Colare, Defecare, Liquare, Percolare, durchsieben/ von den Trusen abthun/ schmeltzen/ durch ein Tuch sieben.

Cedziworeк/ Fiscus, ci. g.m. Fiscina, æ. g. f. Qualus, i. g.masc. ein Korb/ Siebkorb/geflochten korb/ oder Mandel.

Cegielniá/Lateraria,æ. g.f. Ziegelhütte/ Ziegelofen/ Ziegelscheune.

Cegłá/ Later, eris g. m. Laterculus, dimin. g. m. ein gebackener Ziegelstein.

Ceglány/Lateritius,a,um. von Ziegelsteinen gemacht und gebawet.

Cegláſty / Helveolus, vel, Helvolus, a, um, Fahl/ das roth und schwartzächtig ist.

Ceklárſki/ Lictorius,a,um. dem Häscher/ Wäbel/ Stadtknecht/ Scherganten zugehörig.

Ceklárſtwo/Apparitura,æ. g.f. deren Dienst und Ampt/ Wartdienst.

Ceklarz/ Apparitor, Lictor,oris. g.m. Lorarius,ij. Spiculator, Virgator,oris. g.masc. Stadtknecht / Häscher/ Wäbel/ Trabant/ der mit Ruthen schlägt.

Cel/ do ktorego ſtrzelája/Scopus, pi. g. m. Zweck/Ziel darzu man scheust.

Cel jákiey rzeczy/ Meta, æ. g.f. Terminus, i. g. m. End und Ziel eines Dings.

Cel náznáczáć/ Determinare, Ziel setzen.

Cele/ Sanctuaria, orum. g. n. pl. num. Heimliche Kammer oder Zell.

Celnictwo/ Telonium,ij.g.n. Zollbanck.

Celnik / Manceps,cipis.g.c. Zollkauffer der einen Zoll oder Zehenden/ oder dergleichen von der Obrigkeit kaufft. Item, Portitor, oris. Publicanus, Telonarius,ij.g.m. ein Zöllner.

Cená/ Pretium,ij,g.n. Valor, oris,g.m.Valitura,æ, g.f.Kost/Werthschafft.

Cenić/ Appretiare, anschlagen/was ein ding gilt oder werth ist.

Cenionym być/Licere,geschätzt werden/gelten/taxiret.

Censor/ Aristarchus,i, Censor,oris,g.m.ein beschätzer/ schätzer.

Censurá/Censura.æ, g.f.Censoria castigatio, onis, g.f. ernstliche straffe des Zuchtmeisters.

Centurzya / Centaurea,æ,g.f.Cheironeon, vel Chironion,ij,g.n. vulgò Rapontica,Fel terræ,Triorches,is g.fœ. Entzian/ein Kraut/Graß.

Centurzya wiekßa / Lepton, Tausendgülden. **Centurzya mnieyßa**/ Libadium,ij,g. neu. Tausentgüldenkraut.

Cerkiel/ Circinus,i, g m.ein Circkel. **Kołko Cerkiem czynić**/ Circinare, Circulare,mit dem Circkel rund machen/ mit dem Circkel abzeichnen. **pol Cerkla**/ Semicirculus,li,g.m. ein halber Kreiß oder Circkel.

Cesárski/ Imperatorius, a,um, das dem Keyser zugehört.

Cesarz/Imperator,oris,g.m. der Obrist Gewalthaber der Römer vnd Fürst/ so man jetzt den Keyser nennet.

Cesárzowa/ Imperatrix, icis,g.f. ein Gebieterin/ Keyserinn.

Cetno/**licho**/Par,impar, Grad/vngrad.

Cewká/ Panus,i,g.m.Weberspuel.

Cewká u rury beczek/Mastus,i,g.m.Papilla,æ,g.f. ein Rohr an einem Brunnen oder Han.

Chaber wielki/ Saliunca, æ, g.f.herba quæ Nardus Celtica dicitur,Stæbe,es,g.f. Römischer Spick/Maria Magdalenen Blumen/It.ein kraut ist vnbekandt/ denn es ist nicht das man gemeinlich Scabiosam nennet.

Chadzáć/Itare, gehen/embsig gehen.

Chátástrá/Canalicola,æ,g.com.Lixa,Semilixa,æ,g. m. ein schlecht arm Mann/ein koch oder Wascher/vnd dergleichen Leuthe/ so in Kriegszügen nachfahren/halb troffung.

Chátupá/ Attegiæ,arum,g.f. pl.num.Magalia, Mapalia, orum,plur.num. Tugurium,Tuguriolum,i, dim.g.n. Casa,Casula,dimin.æ,g.f.ein Hirtenhäußlein/Dorffhäuser/Höff/Hütte/Bawrenhauß. **Pilnujaca Chálupy**/Casaria,æ,g.fœ. eine Hütte hüterin.

Chátupká / Domus rustica , Gurgustium, Gurgustiolum,i,g. n. Hütte/Bawrenhauß.

Chárcháć / Gargarizare , herauß gurgeln.

Charchánie/Gargarizatio,onis,g.f.Gargarizatus,us,g.m. das gurgeln.

Chárt/ Vertagus,i,g.m.ein Jaghund/ so man Windhunde nennet/ oder von art eines guten Jagthundes.

Chce śie / Lubet,Impers.es geliebt.

Chćieć/Velle,Non nolle,Wollen.

Chćiwie/Ardenter, Avidè,Cupidè,Cupienter,Flagranter,Sitienter,adverb.Begierlich / inbrünstiglich.

Chćiwość/ Ardor,oris,g.m. Aviditas,Cupiditas,Procacitas,atis, g.f. Cupido, inis, Desiderium,ij,g n. Begierde/Geylheit/Lust/verlangen.

Chćiwy/Avidus,Cupidus,Libidinosus,a,um, Hians,antis.partic.Procax,acis,g.o.Percupidus, a,um,Begierig/vnkeusch/geyl/gehnendt/ schandbahrer heischer/ sehr begierig.

Chebd/ Chamæacte,es,g.f.Ebulum,i,g.neu. Ebulus,i,g.m. Acten/Attich. **Chebdowe jágody**/ Baccæ ebuli, Attichbeer.

Chęć/ Benevolentia,æ,g.f.Stomachus,i,g.m. geneygter Will/ Lust/ Muth/Will. **Chęć pokázánie**/Gratificatio,onis,g.f.Dienst oder Gefallen/den einer dem andern bewiesen hat.z.**Chęćią**/ Voluntate,Ablat. Willtglich / guts willens / mit gunst. **Cáłą chęćią**/ Utroque pollice,mit grosser gunst.

Chędogo/Lautè,Munditer, adverb. höfflich/ säuberlich/zierlich.

Chędożenie/Purificatio,onis,g.f.Reinigung.

Chędożyć/Mundare, Mundificare, Purgare, Purificare, Tergere, Detergere, reinigen/saubern/ fegen.

Chełbáć śie/ Fluctuare, Wällen werffen/hin vnd her schwencken/ schwimen **Chełbájacy śie**/ Fluctuans,antis, particip. g.o. schwanckend.

Chełbánie/ Fluctuatio,onis,g.f. Schwebung auff dem Wasser.

Chełpiacy śie/Gloriabundus,a,um,Jactans, antis, g.o. particip. Jactator,oris, g.m. sich rühmend/ ruhmrätig/ lobend.

Chełpić śię/Exultare,Gloriari,Jactare,Jactitare,Ostentare,Venditare,hochtrabend seyn/sich hoch rühmen vnd vergeben/ sich herfür thun/ prangen/ sich rühmen/ feyl anbieten.

Chełpienie śię/Gloriatio,Jactatio,Ostentatio,onis,Jactantia,æ,g.fœ. Ruhm/ rhumsucht/ pracht/hoffart.

Chełpliwie/Gloriosè,Jactuosè,& Jactanter, adverb.Mit ruhm/ grossen Ehren.

Chełpliwy/ Gloriosus,a,um. Ehrsamb.

Chetnie/Enixè,Libenter,Propensè,Studiosè,adverb.Enixim,Trungentlich/gutwilliglich/ mit geneigtem willen/ fleissiglich/ernstlich.

Chetny / Libens, Perlibens,entis,g.omn. gern/ gutwillig.

Chleb / Panis,is,g.m.Brod. Chleb domowy/czeládny/ podleyszy / Panis cibarius, Panis secundarius,grob Brod/ Haußbacken Brod/ Rockenbrod.Chleb gniećiony/jáko pláczki/ ꝛc. Collyra,æ,g.f. Panis depsiticus,geknetet Brod/ allerhand Kinderbrod/als Kuchen/ Pretzeln/ ꝛc. Chleb kwászony / Panis fermentatus,geheffet/ gesawert Brod.Chleb niekwászony/Panis azymus, vngesawert Brod. Chleb śrzedni/piecowy/ Panis furnaceus, Brod im Ofen gebacken. Chleb zápáśnicży / Coliphium,ij,g.n. Brod/ das die Fechter vnd Kampffer brauchten/ Chleb z otrebámi/Panis canicaceus, Kleyen Brod/ grob Brod. Chlebowy kosz / Panarium,ij,g.n. Brodkorb.

Chlebokrad/Parasitaster,i,g.m.Schmorotzer/ Tellerlecker.

Chlew bydlecy/ Caula,Mendra,æ,g.fœ. Pecuaria,orum,g n.pl.num.ein Schaffstall/ Viehestallung/Viehestall auff dem Felde/ da das Viehe ein vnterschleiff hat.

Chłodnik/Cella tepidaria,Camera,æ,g.fœ. Umbraculum,li,g.neu. das law Gemach/darinn man sich kühlet/ein Gewölb/ Vberschattung/ Sonnen/ liechtschirm. Chłodnik sklepisty/ Frigidaria cella, Funetum,i,g.n. ein Kühlkammer/ ein bogen von reusern geflochten.

Chłodny / Refrigeratus, Refrigeratorius,a, um,das verkühlt oder erfrischt.

Chłodzacá / Refrigeratrix,icis,g.f.die einen erlabt oder erfrischt.

Chłodzacy/Refrigerator,oris,g.m.& Refrigeratorius,a,um,der einen erlabt oder erfrischt/ das verkühlt oder erfrischt.

Chłodzenie/ Refrigeratio,onis,g.f. Verkühlung/Erfrischung.

Chłop/ Rusticus,i,g.m.Pawer.

Chłopiec/ Puer,i,g.m.Knecht.

Chłopski / Rusticanus, Semipaganus, a,um, Sylvester, Sylvestris, Sylvestre, vel hic & hæc Sylvestris, & hoc Sylvestre, Bäwrisch/,das den Bawren zugehört/ halbbäwrisch.

Chłopskie/ Rusticè,adverb. Bäwrisch/grob.

Chłopstwo/ Rura simplicia,Rusticitas,atis, g.f.das einfältige Bawrenvolck/Grobheit.

Chmurá/Nubilum,i,g.n. Subst.Trübwetter/ Gewölcke.

Chmura śię/ Noctescit, es wird dunckel/ es nachtet/es wird abend.

Chmuráć śię / Nubilare, & Nubilari, mit Wolcken vberdecken.

Chmurny bárzo / Prænubilus,a, um. fast dunckel von Wolcken.

Choć, Etsi, Tametsi,conjunct. concess. Wiewol/ob wol. Choćiasz/ Licet, adverb. conced. Quamquàm,conj.es sey also/Wiewol/ob wol.

Chod/ Gradus, Gressus, Incessus, Ingressus, us,g.m. Profectio,onis,g. f.Iter,itineris,g.neut. Reise/ weg/ gang/ fahrzug/trit. Chod leniwy/ Gradus testudineus, ein gemacher vnd langsamer gang/ wie eine Schildkröte.

Chodak/ Ambulator,oris, g.m. ein Gassentretter/ herumbschwencker.

Chodzenie/ Ambulatio,onis,g. fœ.Spacierung/Chodzenie czeste / Frequentatio, onis, g. f. offt wiederhaltener gang.

Chodzenie zá kim/Affectatio,onis,g. fœm. Nachfolgung.

Chodzić/Ambulare,Incedere,vmbhin gehen/ spacieren/ hereintretten. Chodźić zá kim / Asfectari,stets vnd embsig nachfolgen/Chodźić po czym/Ingredi, gehen/treten/schreiten.

Chodz sám/ Adesdum,Komme her.

Chomato / Helcium, ij,g.n. Tomices,Roßkommet/da die Pferd anziehen.

Chomatowy/Helciarius,ij,g.m.der in einem Kommet oder in einem Seyl an dem halse ziehet.

Chorągiew/ Signum, Vexillum,i, g. neut. Kriegsfähnlein / Panier.Chorągiew woyská / Cohors,ortis,g.m.eine Schaar/ein fahn Kriegsvolcks/ein Bursch von zehen Kriegsleuthen.

Chorąży/Aquilifer,a,um,Immaginarius,ij, g.m.

g.m.Signifer,a,um,Vexillarius,ij,So den Adler trägt/Fahnrich/Paniertråger/ eines Fåhnrichs.

Choroba/ Ægritudo, inis, Ægrotatio, Affectio,onis,Invaletudo,dinis g.fœ. Invalentia,æ, g.f.Morbus,i,g.masc.eine Kranckheit/Schwachheit des Leibs. Choroba dluga / Morbus tenax, langwierige kranckheit. wpáślá śię w ćię tá Choroba / Penitus sedit hic tibi morbus, die Kranckheit hat tieff in dich gewurtzelt.

Chorobie podlegly/ Morbidus,Morbosus, Valetudinarius, a, um, Siechtågig / offt Kranck/ zur Kranckheit geneigt.

Chorowáć/ Ægrotare,Laborare,Morbo retineri, Kranck seyn / noth haben. Chorowáć ćięßko/ Affici gravi morbo, In morbo esse,eine schwere Kranckheit haben. Wpáść w Chorobę/ Morbo implicari, In eine Kranckheit fallen. Choruje / Morbus eum tenet, er ist kranck/ er liegt darnieder / ist nicht wol auff/ ist nicht wol zu paß.

Chory/Æger, a,um, Ægrotus, Infirmus,Invalidus,Kranck/schwach/krafftloß/blöd. Chory/ z łoßká niewstáwájący/ Clinicus, a,um, gantz lagerhafftig.

Chorych mieysce/ábo ßpital/ Valetudinarium,Nosocomion,i,g.n. Siechkam̃er/ein siechhauß/da man der Siechen vnd krancken pflegt.

Chowáć/ Abscondere, Habere,Recondere, Reponere, Servare, verbergē/halten/bewahren.

Chowájący/ Condus, i, g.m. einer der da etwas zu bewahren hat.

Chowániu służący/ Conditivus,a,um, Gut vmb zu verwahren.

Chowány/ Condititius,a,um, das man auffgeschlossen hat vmb zuverwahren

Chrácháć/Screare, Råußpern.

Chrachácá/Screator,oris, g. m. Råußperer.

Chrachánie/ Screatus,us,g.m. Råußperung.

Chrápáć/Rhonchissare,Stertere,schnarchen

Chrapánie/Rhonchus,i,g. m.Schnarchen.

Chrapek/Raucus,a,um. Heyser.

Chrápieć/Raucire,Irraucire,Raucescere,Irraucescere, heyser werden.

Chrápká/Raucitas,atis,& Raucedo,inis,g.f. die Heyserkeit.

Chrobot/Strepitus,us,g.masc.ein Gerausch/ Getöß / Gepölter.

Chrobotáć/Adstrepere, Astrepere,Strepere, Strepitare, Instrepere,Rauschen/tösen/daher rauschen. Miedzy czym Chrobotáć / Interstrepere, vnter einander rauschen.

Chromáć/ Claudicare,hincken.

Chromotá/Clauditas,atis,Claudicatio,onis, g.f.hinckung.

Chromy/Claudus,a,um,hinckend/lahm.

Chroniący śię/ Vitabundus,a,um, schewend/ meidend.

Chronić śię/Fugere, Vitare,fliehen/ meiden/ schewen.

Chronienie śię/Vitatio,onis,g.fœ.das meiden/schewen.

Chropáwe mieyscá/Loca verrucosa,rauhe/ schroffåchtige / vnebene örther.

Chropáwo/ Fragose, Scabrè, adverb.mit einem Knall / rauhlich.

Chropáwy / Confragosus, Confragus, Fragosus,Horridus, Præfractus, Rugosus, Scaber, Scabratus, Scabrosus,a,um, scharpff vnd rauch/ das da krachet / heßlich / grawsam/erschrecklich/ hart/ vngnådig/voll runtzeln/ geruntzelt, vnglat/ schrundåchtig/das rauh gemacht ist/zerschrundet.

Chropowáćiná/Salebra,æ,& Salebræ,arum plur.num.Scabritia æ,Scabrities,ei, & Scabredo,inis, g.f. Scabrum,i,g. n. Steinigter / vnebener/rauher gelöcherter weg/ rauhigkeit.

Chropowáto/ Asperè,adverb.Rauh.

Chropowáto czynić/Asperare, Exasperare, Rauch machen.

Chropowátość/ Asperitas,atis,& Asperitudo,inis, g f. Rauchheit.

Chropowáty / Asper, a,um, Salebrosus, a, um,Grob/rauh/vneben/vnmild.

Chrośćieć/Fruticare,Fruticari,Fruticescere, Außsprossen / viel Stauden von einer wurtzeln auffgewinnen/ zum Gestaude werden.

Chrośćiány/Virgeus, a, um, das von ruthen.

Chrośćiná/ Arbustum,Frutetum, vel Fruticetum,vel Frutectum, Viretum, Virgultum, ti, g.n. Gebůsch/ Strauch/ ein ort da viel Stauden stehen/wachsen.

Chrost/Virgultum,i,g.n.Stauden die anders nicht als Ruthen tragen. Chrost we pniu/Frutex,ticis,g.m. ein Stauden.

Chrostowy / Frutetosus, vel Frutectosus, a,um,Staudecht / voll gestäud.

Chrzan/ Armoracea æ, g.f.Merrettig.

Chrząßcz/ Bruchus, i,g.m. ein Kåfer.

Chrzćić/ Baptizare, Tauffen/einduncken.
Chrzćićiel/ Baptista,æ,g.m. Täuffer.
Chrzćielnica/ Baptisterium,ij,g.n. Tauffstein.
Chrzest/ Baptismus,i,g.m. Baptisma,atis,g.n. die Tauff.
Chrząstka / Cartilago,inis,g. f. Fleischächtig/ doch nicht fleisch vnd bein/Kroßpel/wie an Ohren vnd Nasen.
Chuchać/ Adhalare, Inhalare, Anblasen/oder keychen/hinein hauchen.
Chudnać/ Gracilescere, Macescere, Macrere, Tabescere, Dünn vnd mager werden.
Chudnienie / Coriago, inis, g.f. eine Kranckheit der Rinder/wenn jhnen die Haut also an die Rippen geklebt/daß sie sich nicht regen können.
Chudość/ Macror, Macor,oris,g. m. Macritudo,inis,g.f. Macies,ei,g.f. Magerheit.
Chudy/ Exustus, a,um, Gracilis,e, Gracilentus, Incorporeus,a,um, Incorporalis, e, Macer, ra,rū. Monogrammus, Strigosus, Vesculus,a,ū, Mager/vnsafft/ ohnleibig/dünn/bloß entworffen vnd nicht gemahlet.
Chudym być/ Macere, mager seyn.
Chudzić/ Macerare, Tenuare, Außmergeln/ mager machen/dünn/ fein machen.
Chusta/ Amictorium, ij, g. neut. Oberkleid.
Chustka białagłowska/ Mammillare, is, g. n. ein Halßkoller/ Frawenhalßtuch. Chustka do piersi / Strophium, Strophiolum, i,g.n. dimin. Brustbändel. Chustka do potu/ Sudarium, ij, g.n. ein Schweißtüchlein.
Chwała/ Doxa, æ, Gloria, Gloriola, æ, dim. Laus, audis g.f Ornamentum,i,g.n. Ehre/Herrligkeit/ Lob/ Preiß / Ruhm / Würde. Zwycięska Chwała/ Adorea, Palma,æ,g.f. ein Palmzweig/ so die sieghafften pflegten zu tragen.
Chwalacy / Laudativus, a, um, einem zum Lobe gemacht.
Chwalebnie/ Gloriosè, Laudabiliter, adver. löblichen/ehrlichen.
Chwalebny/ Gloriosus,a,um, Laudabilis, e, Ehrenwerth/löblich.
Chwalenie / Commendatio,onis,g.f. Encomium,ij, g.n. Laudatio,onis,g.f. Præconium, ij, g.n. Lob vnd ruhm/das Loben/ Außruff.
Chwalić/ Colere, Commendare, Exornare, Laudare, Ornare, Probare, Extollere verbis, Anbeten/loben/ rühmen/ ziehren/ehren/gefällig machen/hoch loben vnd rühmen.

Chwalić się / Extollere se gloriando & prædicatione, sich selbst hoch halten vnd preisen. Pospołu Chwalić/ Collaudare, mit loben.
Chwalny/ Gloriosus, Pomposus,a,um, Prædicabilis, e, Hochgelobt / hochlöblich / prächtig/ prächtiglich.
Chwaśćieć/ Herbescere, Obherbescere, Herbascere, Kraut werden.
Chwaśćisty / Herbaceus, Herbidus, Oleraceus,a, um, Multicaulis, e, Kräutig/ mit vielen stengeln.
Chwast/ Purgamentum,i, & Purgamen,inis, g. n. Wust.
Chwiać się / Fluctuare, Confluctuari, Labascere, Natare, Vacillare, Hin vnd her schwencken/ fallen wöllen/ verzagen / beginnen zu fallen / sich wiggeln/ schockeln/ barbarè. schwancken.
Chwianie się/ Vacillatio,onis, Nutatio,onis g.f. das hin vnd her schwancken wie ein Truncken-bold/ Bewegung.
Chwila/ Ocium,i,g.n. eine weile. Chwilka/ Momentum,i,g.n. Mora,æ, g.f. Punctum temporis, Kleine weile / verzug/ hindernüß/ein augenblick zeit.
Chwytać / Capere, Comprehendere, Prehendere, Venari, fassen/erwischen/ergreiffen/einem nachjagen/nachfolgen/oder nachstellen.
Chwytanie/ Captio, Captatio, Comprehensio, Consectatio, onis,g.f. erlangung/ergreiffung/ nachstellung/gespür.
Chyba/ Ni, Nisi, conjunctio, Wenn nicht/ so nicht.
Chybki/ Agilis,e, Celer, celeris, celere, Levis, leve, hurtig / fertig/ leicht/schnell / behend/ ring/ geschmeidig.
Chybko/ Agiliter, agilius, agilimè, adverb. fertiglich/ behende/ geschwinde.
Chybkość/ Agilitas,atis, g.fœ. behendigkeit/ geschwindigkeit.
Chytro/ Chytrze/ Maleficiosè, Versutè, Veteratoriè, Astutè, Vafrè, adverb. boßhafftiglich/ böslich/ listiglich/schalckhafftiglich.
Chytrość/ Astus, us,g. m. Astutia, æ,g.f. Calliditas, atis, Panurgia, æ, Subtilitas, atis, Versutia, æ, Vaframentum,i,g. n. & Vafricies,ei,g. f. Arglistigkeit/ gescheidigkeit/ klugheit/ listigkeit.
Chytry / Astutus, Ingeniosus, Panurgus, a, um, Subtilis, le, Vafer, a, um, Versipellis, le, Ver-

Verſutus,a,um, Argliſtig/ verſtändig/ſinnreich/ klug/ geſchwind/ſubtil/ geſcheid/ liſtig/ vnbeſtendig/ betriegig/ der ſein Angeſicht vergeſtaltet.

Chyżo / Velociter adverb. ſchnelliglich / behendiglich.

Chyżość/Velocitas,atis, g. fœ. Behendigkeit/ Schnelle.

Chyży/ Velox, ocis, behend/ ſchnell.

Ciągły/Ductilis,le, Sequax,acis, g. o. zügig/ gleitig/ folgig/ das leicht nachfolget.

Ciągnąć / Ducere, Ductare, Tendere, vertrecken/leiten/ſtrecken/ſpannen/ziehen. Ciągnąć do kąd/ Tendere, ziehen/ fahren/ reyſen. Ciągnąć miedzy / Intertrahere, Aus der mitte ziehen/ vnter andern außziehen. Ciągnąć wodę / Derivare, Waſſer anders wohinleyten.

Ciągnący/ Tractorius, a, um, Das zum ziehen gehöret.

Ciáłá dwoiſtego/ Bicorporis, Bimembris, e, zweyleibig/ zweygliedig.

Ciáło/ Corpus, oris, Corpuſculum,i,dimin. der Leib. Ciáło bez głowy/Truncus corporis, der Cörper ohne haupt. Ciáło zmárłe/ Funus, eris, gen. neut. ein Leiche. Ciáło ná śię bráć/ Corporare, & Corporari, Leibs Geſtalt an ſich nehmen.

Ciárłatáni/ Circumferranei,orum, g.m. pl. nu. Leichtfertige/vmbſchweiffende Leuth.

Ciáſno / Anguſtè, adverb. eng.

Ciáſny/Anguſtus,a,um. eng.

Cicho/Manſvetè,Placidè,Pede preſſo,Quietè,Remiſsè, adverb. ſanfft/ demütiglich/ ſtill/ tugendſam/friedſamlich/leiſe/mit leiſe niedergeſetztem Fuß/ mit niederer Stimm.

Cichość/Placiditas,atis, g.f. Stille.

Cichy/ Manſvetus,a,um, Mitis,e, Tranquillus,a,um, demütig/zam/ſanfft/mild/gütig/ſanfftmütig/ ſtill/ rühig.

Ciec/Fluere,Manare,Scatere,flieſſen/rinnen/ herfürquellen/ auffwallen. Ciec mimo/Præfluere, Præterfluere,vorher flieſſen. Ciec przez co/ Interfluere, zwiſchen durchflieſſen/ durchrinnen.

Ciećiorká/Cicer,eris,g.n. Kichern. Ciećiorká dźiká/ Ervilia,æ, g.f. Erbis.

Ciećiwá/ Chorda,æ, g.f. Nervus,vi, g. maſc. Armbruſt/Senne/Spannader.

Cieczenie/ Fluxus,us, g. m. Fluxio,onis, g.f. Profluvium,ij, g n. Scatebra,æ. Scaturigo,ginis, ein Fluß/Brunnquell.

Ciekocá rzecz jáko wodá/wino/ꝛc. Latex, icis, g. maſ. Liquor,oris,g.maſ. Allerley flieſſige Ding/ als Waſſer/ Oel/ Wein/ꝛc. güſſig Ding/ Safft/ feucht.

Ciekocy / Fluidus, a, um, Liquescens, entis, g.om. Manalis, le, Profluus,Refluus,a,um, hinflüſſig/ zergänglich/ flieſſend/ rinnend.

Ciekáwość/ Curioſitas, atis. Fürwitz.

Ciele, Vitulus,i, g. m. Ciele morſkie/Phoca, æ, g. f. Meerkalb.

Cielećiná/ Caro vitulina, Kalbfleiſch.

Cieleſność/ Venus,eris. g.f. Bulchafft.

Cieleſny/ Corporalis, le. Leiblich.

Cieleſny/ Venereus, a, um. Holdſelig / gnadenreich / lieblich.

Cieliſtość/Corpulentia,Corporatura,æ. g. f. Corporatio,onis. g. f. viel Leibs oder Geſtalt eines Leibes.

Cieliſty / Corpulentus, Corporeus, a, um. Toroſus,a,um. Das wol bey Leibe iſt / Mawächtig/ fletſchächtig.

Cielná krowá/ Forda, Horda, Fœtoſa, Fœtuoſa, æ, g. f. eine tragende Kuh/ trächtige Kuh/ das viel geboren hat.

Ciemierzycá / Aconitum, Helleborum, i. g. n. & Helleborus,i. g.m. Melampodium, ij. g. n. Wolffskraut / Nießwurtz / ſchwartze Nießwurtz/ oder Chriſtwurtz. Ciemierzyce pełny. Helleboroſus, a, um. voll Nießwurtz.

Ciemno/ Obſcurè, adverb. finſterlich.

Ciemność/Obſcuritas, Opacitas,atis. g. f. Tenebræ,arum. g.f.pl. num. Dunckele/Bedeckung/ Dunckelheit.

Ciemny/Caligans,antis.g.o. Obſcurus,Opacus,Tenebroſus, Tenebricus, Tenebricoſus, a, um, finſter/dunckel/ſchattächtig/dunckel von Bäumen vnd Aeſten. Ciemne mieyſcá/Obſita tenebris loca, voll Finſternüß.

Cień/ Umbra,æ g.f. der Schatten.

Cieniſtość/ Opacitas, atis. g. f. Beſchattung/ Bedeckung.

Cieniſty/Opacus, Umbrifer,ra,rum. Umbroſus, a, um. Schattächtig/ voll Schatten / dunckel von Bäumen vnd äſten. Cieniſte mieyſcá/Umbracula,orum. pl. num. ſchattächtige Orther.

Cienki/ Gracilis, le. Gracilentus,a,um. Subtenuis,e. Tenuis,e. Tenuiculus,a,um. Pertenuis, Prætenuis,e. dünn/ klein/ ſubtil.

Cienko/Tenuiter, adverb. dürfftiglich/ dünn.

Ciennik/ Velarium, ij. Velabrum, i. g. n. ein Fürhang damit man den Schawplatz verhängt.

Cieplice/ Thermæ, arum, g. f. pl. num. Badstuben/ warme Bader von Natur.

Ciepło/Caliditas, atis. g. f. Calor, oris. g. mas. Wärme. Letne ciepło/Tepor, oris. g. m. Law.

Ciepło chowáć/Focillare, Fovere, erquicken/ warm halten/ erhalten.

Ciepło chowány/Fotus, a, um. warm zugedeckt erhalten.

Ciepły/Caldus, Calidus, a, um. warm.

Ciepłym być/Calere, zu warm seyn.

Ciernie/Acacia, æ. g. f. Dumus, i. g. m. Rubus, i. g. m. Sentis, is, g. m. vel f. Sentes, ium. pl. num. g. m. Spinæ, arum. pl. num. g. f. Vepris, is. g. m. Veprecula, æ. g. f. dimin. Dorn/ Dornheck/ Hagedorn / Brombeerstauden / Jgeldorn/ vnd dergleichen.

Ciernioẃy/Dumarius, Spineus, a, um. das zu den Dornhecken gehört / dörnin.

Cierniſko/Dumetum, Senticetum, Spinetum. Vepretum, ti. gen. neut. ein Orth da viel Dornen wachsen/ gedörn/ Dornheck.

Ciernisty/Dumosus, Senticosus, Spinosus, a, um. dornächtig/ voll Dorn.

Cierpiący/ Perpetiens, entis. Tolerans, antis. g. o. ertragend/ erduldend/ erleydend.

Cierpieć/Durare, Ferre, Pati, Perferre, Perpeti, Sufferre, Sustinere, leyden/ vertragen/ dulden/ erleyden.

Cierpienie/ Passio, Perpessio, onis. g. f. Das Leyden / Erdüldung.

Cierpietliwy/ Passibilis, Patibilis, le. leydlich/ wol zu leyden.

Cierpiony/Passus, a, um. gelitten.

Cierpki/ Acerbus, Astrictorius, Austerus, Durus, a, um. Peracerbus, a, um. bitter/ vnzeitig/ zusammenstrengig/ saur/ Cierpkim być / Mordere, scharpff vnd bitter seyn.

Cierpko/Acerbè, Austerè, adverb. bitterlich/ sawerlich / rauch.

Cierpkość/ Acerbitas, Austeritas, atis, g. fœ. Rauche/ Herbe/ Rawe/ Härte.

Cierpliwie / Patienter, Toleranter, Tolerabiliter, adver. leydentlich/ gedültiglich. Cierpliwie znieść/Æquo animo pati, zu frieden seyn.

Cierpliwość/ Patientia, æ, g. f. Gedult.

Cierpliwy/Patiens, entis. g. omn. gedültig.

Ciesáć/ Dolare, hobleu.

Ciesielſka robota/ Materiatio, onis. Materiatura, æ. g. f. Zimmerwerck.

Ciesielski/ Secarius, a, um. das den Zimmerleuthen dienlich.

Ciesielstwo/Ars mechanica, Handwerck.

Cieślá/ Faber lignarius. Zimmermann.

Cieśnić/Angustare, ängstigen.

Cieszenie/Consolatio, Trost/ Tröstung.

Cieżki / Gravis, e. Gravidus. Ponderosus, a, um. schwär/ lästig/ wichtiglich/ arbeitsam.

Cieżkim sie stawáć/ Gravescere, schwär werden.

Cieżko / Ignavè, Ignaviter, adverb. fäuliglich / träglich.

Cieżko/Graviter, adverb. schwerlich.

Cieżkość/Dinosis. lat. Gravitas, atis. g. f. Gewicht/ Schwerheit.

Cieszyć / Reficere, Solari, Solatio esse, Consolari, trösten/ erfrewen.

Cieszyć sie/ Delectare, erfrewen / erlüstigen.

Ciężar/Onus, neris. g. n. Sarcina. æ. metaph. eine Bürd/ Last/ Beschwerd. Ciężarem być/Oneri esse, einem überlästig seyn. Ciężar złożyć/Deonerare, & Exonerare, außladen/ entladen/ erledigen.

Ciężar/ábo wagá rzeczom przyrodzona. Fascis, is. g. m. ein Gebund.

Ciokánie/Popysma, atis. g. n. & Popysmus, i. g. m. Das schlagen oder klopffen mit den Händen. Item, ein Gethön/ so man mit dem Mund oder Hand machet/ die vngezähmten Pferd damit zu stillen.

Ciołak/ Buculus, i. Juvencus, i. g. m. ein junger Ochs.

Ciotecżni bráciá y siostry/ Matrueles, Amitini, pl. num. Sobrinus, i. g. m. Sobrina, æ. g. f. Geschwister Kinder/ rechte Neeff vñ rechte Nicht.

Ciotká/Oycowá Siostrá/Amita, æ, g. f. des Vatters Schwester. Ciotká po Mátce/Matertera, æ. g. f. der Mutter Schwester.

Cis/ Smilax, acis, g. fœ. arbor, quam Latini Taxum vocant, ein Ybenbaum.

Cisáwa fárbá/Spadix, icis. g. m. die Braunrothe Farbe.

Cisáwy/Balius, Spadiceus, a, um. Castanienbraun/ sehr roth.

Ciskáć/Jacere, Jactare, freq. Jaculari, werffen.

Ci

Ciſtácz/ Jaculator, ein Schütz/ Werffer.
Ciśnienie/ Miſſus,us.g.m. ein Wurff.
Ciurá/Lixa,æ.g.m. Suffarraneus,ei. g. maſc. Koch/ oder Waſcher vnd dergleichen Leute/ ſo im Kriegswesen oder Kriegszügen nachfahren. Item, Der das Meel zuträgt im Kriege/ohne Convoy.
Ckliwie/Faſtidioſè, adverb. verächtlich.
Ckliwość/Diſſolutio ſtomachi, Faſtidium,ij, g.n. Eckel / Vnwillen.
Ckliwy/Faſtidioſus,a,um. verdrüſſig.
Cło, Portorium,ij.g.n. Telos, vel Tributum, i. Vectigal,alis. g.n. Zoll/ Schifflohn.
Cmić/ Adumbrare, Schatten machen/ überſchatten.
Cmintarz/ Cæmiterium,ij,g.n. Kirchhoff.
Cnotá/Probitas,atis. Virtus,utis. gen.fœm. Frombkeit/Güte/Tugend/Zucht.
Cnotliwie/Probè,adv. Wol oder faſt/redlich.
Cnotliwy / Probus, Honeſtus, & Spectatus vir. Fromer/guter/ ehrlicher Mann.
Co/ Quid, Was?
Codźien/Quotidiè, adver. alle Tag/ von Tag zu Tag/ Täglich.
Co fáć śię / Revocare ſe, Zurück treten/ ſeine Wort widerruffen.
Cokolwiek/ Quicquam, Etwas.
Cokolwiek (wolń)/ Quantumvis, wie viel man wil
Coraz/ Identidem, Jmmerdar.
Corká/ Filia, Filiola, Gnata, Nata,æ. g. f. eine Tochter.
Co roczny/ Anniverſarius,a,um. Das jährlich wiederkommet.
Co rok/ Annuatim, Quotannis,adver.temp. Alle Jahr/ Jährlich.
Cuchnąć/ Tetrum odorem ſpirare, Geſtanck von ſich geben. Cuchnąć trochę/ Subolere, ein wenig ſtincken.
Cuchnący/ Graveolens,g.o. der übel ſtinckt.
Cuchnienie/Graveolentia,æ.gen.fœm.ſtarcker/ böſer Geſtanck. Cuchnienie z uſt/Oza, æ, vel,Oce,es,g.f. der Mundgeſtanck.
Cud / Mirabilitas, atis. g. f. Miraculum, i. g. n. Monſtrum, i. g. n. Portentum, i. g.n. Prodigium,ij. g.n. ein Wunder/Wunderzeichen/Warnendzeichen / das ein künfftiges übel deutet / ein wiedernatürlich Zeichen / vnglücklich Zeichen. Cudá, dźiwne rzeczy/Oſtenta,orum g.n. plur. num. Etwas künfftiges deutende Ding.

Cudownie/Prodigioſè, Prodigialiter, Monſtroſè, Mirabiliter; adverb. vnnatürlicher weiß/ wider die Natur / vngeſtaltig.
Cudowny/ Monſtroſus, Portentoſus, Prodigioſus,a,um, wundergeſtaltig/Vnglück deutend/ ſeltzam/ widernatürlich / vnglücklich. Cudowny człowiek/Monſtrum hominis, ſeltzam Wunder.
Cudzołoſtwo/Adulterium,ij. g.neut. Furta, orum. g. n. plur. num. Pellicatus, us. g. m. Stuprum, i. g.n. Ehebruch/Hurerey/Hurenleben.
Cudzołożnicá/ Mœcha, æ. g. f. Pellex, icis. Succuba,æ. g.f. ein Ehebrecherin/ ein Kebsweib/ die einer neben ſeiner Ehefrawen hat/ Beyſchläfferin/ Schlepſack.
Cudzołożnik/ Adulter,ri. Mæchus,i. Stuprator, Conſtuprator,oris. g. m. Stuproſus, a, um, ein Ehebrecher/ Weiber vnd Töchter Schänder.
Cudzołożny/Adulterinus,a,um. erdicht/verfälſcht/ ein Baſtart.
Cudzołożyć/ Adulterari, Conſtuprare, Mœchiſare, Mœchari, Stuprare, Ehebrechen / ein Frawenbild ſchwächen.
Cudzoźiemiec/Alienigena,æ. g.m. Alienigenus, a, um. Exterus, i. g. m. Peregrinus, a, um. Außländiſch/eines fremden Geſchlechts/frembd. Cudzoźiemcy/Convenæ,arum. pl.num.g.com. Auß mancherley Land zuſammen geſtoſſen Volck beyeinander zu wohnen. Cudzoźiemká/ Alienigena,æ.g.f. eine Frembde/ aus frembden Landen.
Cudzoźiemſki/ Adventitius, Exoticus, Exterus, Externus, Extraneus, Extrarius, a, um. Außländiſch/frembd.
Cug/Hypozyga, orum g.n.pl.nu. Jochthier/ die am Joch ziehen. Cug potroyny/Triga, æ g.f. Drey Roß neben einander eingeſchirret vnd der Wagen mit jhnen gezogen. Cug poczworny/ Quadriga, æ. g. f. Vier Roß neben einander geſchirret / vnd auch der Wagen von vier Roſſen alſo gezogen.
Cukier/ Saccarum, i. g. n. Zucker.
Cwiczenie/ Diſciplina,æ. Exercitatio, onis. Eruditio, onis.g.f. Gymnaſma,atis.g.n. Gymnas, adis, Inſtitutio, onis, g. f. Studium, ij. g.n. Subactus,us. Subactio,onis. g. f. Exercitium,ij. g. n. die Zucht/Vbung/Geſchickligkeit/Vnterweiſung/ Lehr/ Fleiß.
Cwiczenie dźieci / Pœdia, æ. g. f. Zuchtlehr/ Zuchtmeiſterſchafft.

Cwiczony/ Disciplinabilis,le. Disciplinosus, Exercitus, Institutus, Subactus,a,um. gelernig/ wollgeübt/gelehrt/vnterwiesen/wol erfahren.

Cwiczyć/ Informare, Exercitare, Exercere, vnterweisen/ üben. Cwiczyć śię/ Meditari se, sich üben.

Cwikłá/ Beta,æ.g.f. Mangold. (dicke.

Cwierćiowy/ Quadrantalis, le. Handbreit

Cwiczyćiel/Exercitator,oris.g.m. Der einen auff etwas übt.

Cycki/ Mamma,Mammilla,æ, Brust/Dütt.

Cygá/Trochus,i.g.m. Turbo,aliàs Trochulus,li. dimin. Kreusel/ damit die Kinder spielen.

Cymbał/Crusma,atis.g.n. Cymbalum,i.g.n. ein Instrument / darauff man zum Tantz spielt/ ein Cimbel. Cymbalistá/Cymbalista, æ. g. fœ. Cymbelschläger. Ná Cymbale gráć/ Cymbalissare, auff der Cymbel schlagen.

Cyná/ Stannum,i. g. n. Zinnen.

Cynámon/ Cynamomum, alij Cynnamomum,i,g.n. Zimmetrinde.

Cyndał/Sandalum,i, g.n. Sandelholtz.

Cynober/ Cinnabaris,is, g.f. Rubrica sinopica, Cynnober/Zinober.

Cynowy/ Stanneus,a,um. Zinnen.

Cypris/ Cupressus, si, vel us. g. fœ. Cypressenbaum.

Cyprisowy/Cupressinus, & Cupresseus,a,ū, Cypressen. Cyprisowy lasek/ Cupressetum, ti, g.n. Cypressengarten. Cypris rodzący/Cupressifer,ra,rum. Das Cypressen trägt. Cyprisowa szyszká/ Galbalus, i, g. m. Nuß von Cypressenbaum. Cypris ziele/Chamæcyparissus, i, g.m. klein Cyparissenkraut.

Cyrenáyskie ziele/Silphium,idem quod Laserpitium,ij, g.n. Brustwurtz/ Angelica.

Cyrkuł/ Circulus,li, g. m. ein Circkel. Liniá przez pośrodek Cyrkułu przewiedźiona/ Diameter, vel Diametrus, i, g.m. eine Lini die einen Circkel in der mitten durchtheilet.

Cyrograf/ Syngrapha, æ, g. f. vel Syngraphus,i, g. m. vel Syngraphum,i,g.n. Chyrographus, i, g. m. & Chyrographum, i, g.n. Symbolus,i,g.m. & Symbolum,li,g.n. eine Handschrifft/ Verschreibung. (artzneykunst.

Cyrulicka náuká/ Chirurgia, æ, g. f. Wund-

Cyrulik/Chirurgus,i, g.m. Wundartzt.

Cyt/ St, Interj. Quiescas, Quiesce, Schweig still/ halt das Maul.

Cytrá/ Cithara,æ,g.f. Harpffe.

Cytrę nástrájáć/ Citharam pectere, Die Harpffen richten. Gráć ná Cytrze/ Citharizare, Die Harpffen schlagen.

Cytrinowe drzewo/ Citrum,i,g.n. Citrus,i, g.f. Cytronenbaum. Cytrynowy/Citreus,a,um. Aus Cytronenholtz gemacht.

Cytristá/Citharædus,i, g. m. & Citharista,æ, g.m. ein Harpffenschläger.

Czabr ziele/Satureia,æ, g. f. Sadoney / oder Gartenysop/Zwiebelysop.

Czaczko / noszenie dźiećinne / Crepundia, orum,g.n. pl.nu. Kindergaaben/die rauschen vnd klappern/als Corallen/etc.

Czapká/ Capitium, ij, g. n. Galerum, i, g. n. Galerus,i, g.m. Mitra, æ, g.f. Pileus,i,g.m. Pileum,i,g.n. Hut/Kapp. Czapkę májący/ Mitratus,a,um. Der einen Hut trägt.

Czáplá/ Ardea,æ, g. f. Reyer.

Czárá/ Concha,Cratera,Cupa,æ,g.f. Crater, ris, g.m. Patera,Phiala,æ, g. f. Scaphium,Tympanum, i, g. neut. ein weit Becken / Trinckschale/ Trinckgefäß / gülden oder silbern Trinckgeschirr/ Blatten oder sonst alte Gattung Geschirrs. Czárá/czászá/ Batiocus, i, g. masc. Batiola, æ, g. f. Kanne damit man Wein aus einem Keller trägt vnd auff den Tisch setzet. Czárá czołnkowáta/ Cymbium, ij, g. neut. ein Trinckgeschirr wie ein Schifflein.

Czarna fárbá/ Atramentum,i,g.n. Dinte.

Czárnáwy/ Furvus,a,um, Obniger,ra,rum, dunckel / schwartzlecht.

Czarne drzewo / Bdellium,ij, gen.neut. ein schwartzer Baum.

Czarne suknie/ Atrabaticæ, & Atrebaticæ vestes, schwartze Kleider.

Czárnokśięska náuká/ Artes Dardaniæ,Magice, es, g.f. Mageia,æ, g. f. Beschwerung/ Zauberey/ schwartze Kunst.

Czárnokśięski/ Magicus,a,um, zur Zauberey gehörendt.

Czárnokśiężnik/ Magus, gi, g.m. Schwartzkünstler/ Zauberer.

Czárność/ Atror,oris, g.m. Atritas,atis, g.f. Nigredo, Nigritudo, dinis, g.f. Nigritia, æ, Nigrities,ei, g. f. Nigror,oris, g. mas. Schwartzigkeit / Schwärtze.

Czárnuchá / Gith, vel Git, indeclin. genus semi-

foeminis, vulgò Nigella Romana, Melanthium, ij, g. n. Gaden/ schwartz Coriander.

Czarny/ Ater, a, um, Anthracinus, Furvus, Niger, a, um, Perniger, Pullus, a, um, Schwartz/ schwartzlecht/ Farbe als beräuchert. Czarney Fárby/ Atricolor, oris, g. m. Schwartzfärber.

Czárowáć/ Incantare, verzaubern.

Czárowánie/ Cantio, onis, g. f. Carmen, inis, Veneficium, ij, g. n. Bezauberung.

Czárowány/ Cantatus, a, um, verzaubert.

Czárownicá/ Malefica, æ, Percantatrix, icis, Pharmaceutria, Saga, Venefica, æ, g. f. Hexe/ Zauberinn/ Unhold. Czárownicá wielka/ Trivenefica, æ, g. f. eine Ertzhexe.

Czárownik/ Veneficus, ci, g. m. ein Zauberer.

Czárownik ziele/ Circea, æ, g. f. & Circæum, i, g. n. Aloite, es, g. f. Alraun.

Czárt/ Cacodœmon, nis, Diabolus, i, g. masc, ein böser Geist/ der Teuffel.

Czártowe łáyno/ Silphium, ij, g. neu. idem quod Laserpitium, Ist ein kraut das man jetzt nennet Angelicam oder Brustwurtz/ wiewol etliche wöllen/ daß Angelica Panaxheracleos sey.

Czártowski/ Diabolicus, Dæmoniacus, a, um, Teufflisch.

Czáry/ Cantamen, inis, g. n. Incantatio, onis, g. f. Incantamentum, i, g. n. Præcantio, onis, g. f. Bezauberung/ Zauberey.

Czáry do miłośći zjednánia/ Philtrum, i, g. n. Liebtrunck/ ein Tranck oder speise/ so zu der Liebe bewegt.

Czás/ Dies, ei, g. foe. & m. in sing. In plur. m. tant. Ocium, ij, g. n, Tempestas, atis, g. f. Tempus, oris, g. n. Zeit Czás długi/ Ævum, i, g. neu. sing. tant. Lange zeit. Czás doryweczy/ Succisivum tempus, Neben Zeit. Czás máły/ Diecula, æ, g. f. ein kleine Zeit Czás niebespieczny/ Suspiciosum tempus, eine gefährliche zeit/ Czás niesposobny/ Immaturitas, atis, g. foe. ungelegene Zeit. Czásowi śie ákomodowáć/ Obedire tempori, sich nach der zeit schicken. Czás sposobny/ Maturitas, atis, g. f. gelegene/ rechte zeit. Swego sposobnego czásu/ Suo tempore, zu rechter/ gelener zeit. Czásy nieżyzne/ Seculum sterile, unfruchtbare zeit. Tem czásem/ Interim, Interea, Interibi, adverb. Dieweil/ unterdes/ in dem. W ten czás/ Tunc temporis, zu der Zeit/ damls.

Czásem/ pod czás/ Interim, Interdum, adv. zu Zeiten/ etwan/ unterweilen. Czásem/ Olim, pro Aliquando, Modo, Quandoque, adverb. zu zeiten/ bißweilen/ unterweilen. (schal-

Czászka w głowie/ Cranium, ij, g. n. Hirn-

Czayka/ Parra, æ, g. foe. eine gestalt eines unglücklichen Vogels.

Cześć/ Colere, Dignari, Honorificare, Honorare, Venerari, Ehren/ würdig achten/ ehre anthun/ verehren.

Cześci godny/ Reverendus, a, um, Venerabilis, e, Venerandus, Verendus, a, um, Ehrwürdig/ wol zufürchten/ Ehrenwerth.

Cześci prágnienie/ Ambicio, onis, g. foe. Ehrgeitzigkeit/ Hoffart in einem ding. Cześci prágnący/ Ambitiosus, a, um, Ehrgeitzig.

do Cześci znowu przyść/ Eximere notæ, Einem seine Ehr wiederumb geben.

Czczenie/ Reverentia, æ, Veneratio, onis, g. f. Zucht und ehr so man einem beweiset/ verehrung.

Czczość/ Jejunitas, Inanitas, atis, g. foem. Leer/ Mangel/ Nüchterkeit.

Ná czczo/ Jejunè, adv. Nüchtern.

Czczy/ Jejunus, a, um, Inanis, e, Vanus, a, um, Nüchtern/ leer/ ledig. (bart.

Czechrzycá/ Tragopogon, g. f. herba, Bocks-

Czekáć/ Manere, Opperiri, Expectare, Præstolari, bleiben/ warten/ verlangen haben/ einem warten oder gehorsamen.

Czeládnik/ Famulus, i, g. m. ein Knecht/ Diener Czeládnik łużny/ Suffarraneus, i, g. m. einer der Meel in ein Lager führt/ aber wenig auff einmal/ ohne Convoy mit kleinen Pferden.

Czeládny/ Famularis, e, das zum dienst gehört.

Czeladź/ Familia, æ, g. f. Famulitium, ij, Servitium, ij, g. neut. & Servitia, orum, plural. num. Haußgesind/ ein hauffen dienstleuthe/ leibeigen Dienstleuthe.

Czeluść/ Gnathus, i, g. m. Maxilla, æ, g. f. Back/ Kinderback.

Czeluśćie/ Præfurnium, ij, g. n. Propnigeon, g. n. das Offenloch.

Czemu/ Cur, Ecquid, Quâ gratiâ, Quapropter, Quarè, adv. Warumb/ weßhalben. Czemu nie/ Quidni, adv. Warumb nicht/ wie daß?

Czepek/ Czepiec/ Capillare, is, g. neut. Retiolum, i, g. n. Vitta, æ, g. f. eine Haarhaube/ eine gestrickte haube.

Czernić/ Fuscare, Infuscare, verdunckeln/ schwartz machen.

Czerniéćie / Nigricare, schwartz scheinen.
Czernieć / Nigrere, Nigrescere, Schwartz werden.
Czerpáć / Antlare, Exantlare, vel Exanclare, Haurire, Schöpffen.
Czerpácz / Haustor, oris, gen. masc. einer der schöpfft / ein pfützer.
Czerpáczká / Antlia, æ, g. f. Haustrum, i, g. n. Eymer / Schöpffeymer. Item, ein Rad / damit man Wasser außzeucht.
Czerpádło / Haustorium, ij, g. neut. Schöpffgeschirr.
Czerpány / Haustus, a, um, Geschöpfft.
Czerstwić / Vegetare, Frisch / kräfftig / lustig vnd muthig machen.
Czerstwiejący / Vigens, entis, g. omn. Kräfftig / grünend / frisch.
Czerstwieć / Vigescere, Frisch / lieblich seyn.
Czerstwość / Vigor, oris, g. m. Vivacitas, atis, g. fœ. Blüht / krafft / macht / lang leben / lebligkeit.
Czerstwy / Vegetus, a, um, Veges, etis, g. masc. Vividus, a, um, Frisch / gesund / wacker / muthig / lebhafftig / wolmögig.
Czerstwym być / Vigere, Pervigere, Grün / kräfftig / lieblich seyn.
Czerw / Ips, ipis, g. f. Holtzwurm.
Czerwiec / Junius, ij, g. m. Brachmonat.
Czerwienić / Rubefacere, Roth machen.
Czerwienieć / Rubescere, Roth werden.
Czerwienieć śie / Rubere, Subrubere, Rothlecht / oder ein wenig roth seyn.
Czerwieniony / Rubricatus, a, um, Roth gefärbet.
Czerwona fárbá / Phœniceus color, Braun roth / oder rothe farbe.
Czerwonák / Porphyrio, onis, g. m. Purpurfarb vogel.
Czerwoność / Rubedo, inis, g. f. Rubor, oris, g. m. Röthe.
Czerwonáſy / Rufulus, dim. Subrubicundus, Subrufus, a, um, Rothlecht.
Czerwonáſy / Rubidus, Subrutilus, a, um, Schwartzroth ein wenig gelbroth.
Czerwony / Ruber, a, um, Roth / rothfärbig.
Czerwony złoty / Philippus, i, & Philippeus, ei, g. masc. ein Philipsgülden / oder ein Vngerisch Gülden.
Czesáć / Carminare, Depectere, Kämmen / abkämmen / absträlen. Znowu czesáć / Repectere, wiederumb fleissig kämmen.
Czesány / Pexatus, Pexus, a, um, Gekämbt auffgekratzt / auffgestrält.
Część / Pars, artis, Portio, onis, g. fœ. ein theil. Częścią / Parte, Ablat. pro Partim, adverb. Zum theil / eines theils. Częściámi / Particulatim, Particulariter, adverb. Intheilen / getheilt / getheilter weise. Część rzeczy jákiey / Membrum, i, g. neu. ein theil eines dinges.
Często / Częstokroć / Crebrò, Identidem, Sæpè, Sæpenumerò, Sæpiùs, Sæpissimè, adverb. Offt / stets / manchmahl.
Częsty / Creber, a, um, Frequens, entis, g. omn. Multus, a, um, Embsig / offter.
Członek / Artus, us, g. m. Membrum, i, g. neut. Glied / glieder / gliedmaß.
Członek / Sromotny / wstydliwy / u ludźi y źwierząt / Genitale, is, g. n. tam in membro virili, quam animalium, Inguen, inis, g. n. Natura, æ, g. f. Naturalia, pl. nu. Pubes, is, g. f. Velanda corporis, Verenda, orum, g. n. pl. n. gemächt oder schaamglieder / es sey an Leuten oder Viehe. Członek męski / Menta, æ, g. fœ. Muto, onis, g. m. Verpus, i, g. m. Verpa, æ, Virilitas, atis, g. fœ. Virilia, orum, g. n. das Männliche Glied / Männlich Schaam / Männligkeit. Ktory ten członek ma wielki / Mentulatus, a, um, der ein groß Männlich Glied hat. Członek Białogłowski / Interfemineum, i, g. n. Muliebria, um, g. n. plur. num. Vulva, æ, g. f. das weibliche Glied / Weiberschaam / die einem Weibe gebühren.
Członkámi / Membratim, Particulatim, Particulariter, adverb. Gliedweiß / stückweiß / In theilen getheilt.
Członkowáty / Articulosus, Bulbosus, Bulbaceus, Membrosus, a, um, voll glied / knöpff vnd vnterscheid / voll kleiner knöblein an der Wurtzel / als knoblauch / mit grossen gliedern.
Człowieczeństwo / Humanitas, atis, g. fœ. die Menschheit.
Człowieczy / Humanus, a, um, Menschlich.
Człowiek / Homo, inis, g. m. Microcosmos, i, g. m. ein Mensch. puł Człowieká / Semihomo, inis, g. m. ein halb Mensch.
Czołgáć śie / Repere, Serpere, Kriechen / schleichen wie eine Schlang / rütschen
Czołgájący śie / Serpens, entis, g. omn. Repti-

ptilis,e, Fürfahrend / ein jedes kriechends thier.

Czołgánieśie/Reptatus,us,g.m.das kriechen

Czołn/Cymba, Cymbula,æ.g.f. Linter, tris, g.m.& f. Scapha,æ,g.f. ein klein Schifflein/kahn/ weydlein / ein klein Schifflein von einem außgeholtem Baum. Czołn rybitwi/Horia,vel Oria, æ,g.f.ein fischer schifflin. Czołn z jednego drzewá wyćiośány/Monoxylon,g.n.ein Kahn von einem Baum außgehölet.

Czołnek tkácki/Radius,ij g.m.ein weberschütz.

Czoło/ Frons,ontis,g.fœ. Stirn.

Czołowáty/Frontosus,a,um, Fronto, onis, g.m. Großstirnig.

Czop/Epistomium,ij,g.n.Zapffkran.

Czopek/Balanus, i,g. masc. ein zöpfflein zum Stuelgang zu reitzen.

Czosnek/Allium,ij, g.n.Knoblauch/Czosnek wielki/ Ulpicum,i,g. n. à quibusdam Punicum allium vocatur,Grosser Knoblauch.

Czosnkowány/ Alliatus, a,um, das nach dem Knoblauch schmecket.

Czterdźieśći/ Quadraginta, adjectiv. Indecl, Viertzig.

Czterdźieśći kroć/rázy/Quaterdecies,Quadragies,adverb. Viertzigmahl.

Czterdźieśći y dźiewięć/Undequinquaginta, adject. indecl. Neun vnd viertzig.

Czterdźiestoletny / Quadragenarius, a, um, Viertzig Jährig.

Czterdźiesty/Quadragesimus,a,um,viertzigst.

Czterfuntowy/Quadrilibris,e,vierpfündig.

Czterletni/Quadrimus,a,um, Quadrimatus, a,um, Vier Jähriges alter/ von vier Jahren.

Czternáśćie/ Quatuordecim,adject.num.indeclin. g. omn. Vierzehen.

Czternaśćie rázy / Quatuordecies, adverb. Vierzehenmahl.

Czternasty/ Quartusdecimus,a,um,der vierzehenste.

Czterśetny / Quadringentesimus, a, um, der vierhunderste.

Cztery/ Quatuor, adverb. num. Viermahl.

Cztery dni/ Quatriduum, i, g.neut. Viertzig Tage lang. Zá Cztery dni/Quatriduò, adverb. In viertzig Tagen.

Czterydniowy/ Quatriduanus,a,um, adject. viertägig.

Cztery látá / Quadriennium,ij,g. n. Quadrimatus,us,g.m. Vierjährige Zeit.

Czterystá/Quadringenti, Quadringeni, Quadriceni,æ,a, plur.num.tant. Vierhundert. Czterystákroć / Quadringenties, adverb. Vierhundert mal.

Czub/ Crispa,æ,g. f. ein Kamm/ Strauß auff dem Helm. Czubek/Cirrus,i,g. m. Federhäubelein. Czubáty / Cirratus,Cristatus,a,um, das gekrauste Haarlocken/einen Kam oder Strauß hat.

Czuć/ Olfacere, am Geschmack befinden.

Czuć/Sentire, Schmecken/befinden/riechen.

Czuć/ Advigilare, Procubare, Vigilare, wacht halten/ wachen. Czuć przez pewny czás / Pervigilare, ein fürgenommen zeit durchwachen.

Czućie/ Sensus,us,g.m. Befindligkeit.

Czuháć / Inhiare, Imminere, Insidiari, Obsidiari, Fast begehren/ spähen / lauffen / auff einen halten/einem auffsetzig seyn/spähen vnd laustern.

Czujacy/ Sensilis, Sensibilis, e , das leichtlich befind / vnd befunden wird.

Czujacy/Pervigil,is,g.o. Vigilans, antis,g.o. ein fleissiger Wächter / Durchwächter / wachend/ Wacker.

Czujacy śię w czym/Conscius,a,um, das sich schuldig weiß/wissenhafft einer That.

Czupryná/Antiæ,arum,g.fœ.plur. num. Capronæ,arum,g.f.pl.nu. Stirnlocken/die vorderen Haarlocken der Weiber/ Stirnhaar an den Rossen/die vorderen Haarlocken der Polacken.

Czuyny/Levisomnus,a,um,Vigil,is,g.com. Vigilans,antis,g.omn. Vigilax,acis,g.omn. Vigilarius, a , um, das nicht fast schläfft/wacker/sorgsam/geflissen.

Czwartáczká / Febris quartana , das viertägige Fieber.

Czwártowáć/ Quadripartiri, in vier theilen.

Czwártowány / Quadripartitus, a, um, In vier theil getheilt.

Czwarty/ Quartus,a,um,der vierdte.

Czwiertowáć/Carnificari,gemartert werden.

Czworáko/Quadrifariam,adv. In vier theil.

Czworká/ Quaternio,onis,g.fœ, etwas vierzähliches.

Czworkowáć/ Quadruplicare, vierfaltigen.

Czworkowánie/ Quadruplicatio,onis g.fœ. die vierfaltigung.

Czwornasob / Quadruplicatò, adverb. Vierfältiglich.

Czwornasobny / Quadruplus, a, um , Vierduppel.

Czworodziury / Quadriforis, re, mit vier Löchern.

Czworograniſta rzecz / Cubus, i, g. m. ein jeglich ding / das vier ſeiten hat wie eine Würffel.

Czworograniſta rzecz mała / Teſſella, Teſſerula, æ, g. f. ein klein viereckigte ſtücklein.

Czworograniſty / Quadrangulus, Quadratus, Tetragonus, a, um, Viereckicht / das vier winckeln hat. (ſig.

Czworonogi / Quadrupes, edis, g. o. Vierfüſ-

Czworoſtrzydły / Quadriforis, re, mit vier Eingängen.

Czworoſczepny / Quadrifidus, a, um, Vierſpaltig.

Czworozeby / Quadridens, entis, gen. com. Vierzinckig.

Czynić / Agere, Facere, Faceſſere, Præſtare, etwas thun / ſchaffen / machen. Mieć wolą czynić / Facturire, Zu thun begehren / willens haben etwas zu thun.

Czyniciel / Factor, oris, g. maſc. ein Macher.

Czynienie / Actio, onis g. f. Actus, us, g. maſc. Factio, Geſtio, onis, g. fœm. Praxis, eos, g. fœ. das werck / die that / das machen / thun / außrichtung / handlung.

Czyniwáć / Factitare, Solitare, Frequent. Embſig thun / gewohnet ſeyn etwas offt zu thun.

Czyńſz / Penſio, onis, g. f. Vectigal, lis, g. neut. Stewer / Zinß / Zoll / Sold / Gut. Od gruntu Czyńſz / Solum, i, g. n. Grundzinß. Czyńſz włożyć ná kogo / Vectigales facere, Zinßbar machen.

Czyńſzowy / Vectigalis, le, Stewer / Zinßbar.

Czyśćić / Purificare, reinigen / ſaubern. Znowu Czyśćić / Repurgare, von newes reinigen.

Czyśćić / Emaſculare, Eunuchizare, Der Männlichen Glieder berauben / verſchneiden / die Gemächte außwerffen / leichten.

Czyśćie / Caſtè, adverb. Keuſchlich.

Czyśćie / Purè, Puriter, adverb. reiniglich / ſauberlich.

Czyśćiec / Purgatorium, ij, g. n. Fegfewer.

Czyśćienie / Caſtratio, onis, Caſtratura, æ, g. f. eine außſchneidung der Gemächte.

Czyśćiony / Caſtratus, a, um, außgeſchnitten.

Do Czyſtá / Radicitùs, adverb. mit Wurtzeln vnd allem / gar auß.

Czyſtość / Caſtitas, atis, g. f. Caſtitudo, dinis. g. f. Caſtimonia, æ, Munditia, æ, Mundicies, ei, g. f. Puritas, atis, g. f. Keuſchheit / Reinigkeit / Sauberkeit. Czyſtość ſpráwujacy / Caſtificus, a, um, das den Menſchen rein machet.

Czyſty / Caſtus, Mundus, Purus, Putus, Syncerus, a, um, Keuſch / vnbefleckt / rein / ſauber / lauter / geſaubert / vngefälſcht.

Czytáć / Evolvere Poëtas, &c. Legere, Leſen.

Czytáć chćieć / Lecturire, begierd haben zu leſen.

Czeſto Czytáć / Lectitare, frequent. Offt leſen.

Głośno Czytáć / Recitare, Laut leſen / erzehlen.

Pilno Czytáć / Libros devorare, Begierlich ſtudieren. Publicznie czytáć / Prælegere, Profiteri, Vorleſen vnd außlegen / offentlich leſen vnd lehren in Schulen. Publiczne Czytánie / Prælectio, onis, g. f. das vorleſen. Znowu Czytáć / Relegere, Wiederumb leſen.

Czytánie / Lectio, onis, g: f. das leſen.

Czytelnik / Anagnoſtes, æ, g. m. Lector, oris, g. m. ein Leſer. Publiczny Czytelnik / Prælector, oris, g. m. ein Vorleſer.

Czytelny / Legibilis, le, Leſerlich / das man leſen kan.

Czyż / Acalanthis, Acanthis, idis, g. fœm. ein Diſtelfincke.

D.

Dab / Æſculus, i, g. m. Quercus, us, g. f. eine Gattung eines Eychbaumes / Eyche. Rodzay Debowego drzewá / Cerrus, i, g. fœ. Eyrnenbaum. Z tego drzewá zrobiony / Cerrinus, Cerreus, a, um, auß Eyrnenbaumen holtz gemacht.

Dáć / Dare, Præbere, Præſtare, Tribuere, geben / darreichen.

Dáć znáć / Signare, Significare, Zu verſtehen geben / zu wiſſen thun / deuten.

Dáć poſpołu / Conſpirare, Zuſammen blaſen.

Dáchowká / Ambrices, Imbrex, icis, g. f. Lidoron, i, g. n. Tegula, æ, g. fœ. Imbricium, ij, g. n. Ziegel / Dachziegel / hole Ziegel / Dachkändel / ein ein Ziegel anderthalb Schue lang. Dáchowká pokłádáć / Imbricare, mit Zigeln bedecken.

Dáktyl / Balanus, i, g. m. Cariota, æ, Cariotes, is, g. f. Palmula, æ, g. f. Dattelkern / Dattelnuß / Datteln. Dáktyl / owoc pálmowy / Dactylus, li, g. m. Datteln. Rodzay Dáktylá / Margaris, idis, g. f. eine Gattung Dattelkörner. Dáktylowy / Balanatus, a, um, mit Dattel Oel begoſſen.

Dálekí / Longinquus, a, um, Ferne / weit. Naydálſzy / Remotus, a, um, weit abgelegen / weit hinweg gerückt.

Dále-

Dáleko / Procul, adverb. Fern. Dáleko / wprzod / Protenus, adverb. gar weit. Dálszy / Ulterior & hoc ulterius, Weiterer.

Dáley / Porrò, Proporrò, Ultrà, adv. Wolan / weiter oder drüber.
geben.

Dánk komu dáć / Palmam dare, gewonnen

Dány / Præbitus, a, um, gegeben / geschenckt.

Dar / Charisma, atis, g. n. Doron, lat. Donum, Donarium, ij, g. n. Donatio, onis, g. f. Munus, neris. Munusculum, li, g. n. Oblatio, onis, g. fœ. Gaab / Geschenck / willige Gaab.

Dardá / Lancea, æ, g. fœ. Lantze.

Dáremny / Gratuitus, a, um. ohne Ansehen einer Wiedergeltung geschenckt.

Dármo / Frustrà, Futiliter, Gratis, Gratuitò, Inanitèr, Nequicquàm, adver. Vergebens / umbsonst / liederlich / ohn Widergeltung. Dármo robić / Operam perdere, seine Arbeit verlieren.

Dármojad / Asymbolus, i, g. m. zechfrey.

Darn / Cæspes, itis, g. m. Wasenbusch.

Dárowáć / Donare, Munerare & Munerari, schencken / begaben / verehren.

Dárowánie / Largitio, onis, g. f. Das reichliche außschencken.

Dárowány / Donatus, a, um. geschenckt.

Dasáć / Fremere, Ringere, Ringi, murren / schnorren / sich selbst erzörnen. Dasáć śię / Stomachari, zörnig vnd vngedültig seyn. Dasájacy śię / Fremebundus, a, ū, murrend / schnorrend.

Datek / Datum, i, g. n. ein gegeben Ding.

Dátny / Datarius, a, um, Das zu geben ist.

Dawáć / Largiri, reichlich außschencken.

Dawánie / Datio, onis, g. f. Schenckung.

Dawcá / Dator, Largitor, oris, g. m. Der freygebig ist / Geber / der gibt.

Dawić / Angere, Effocare, Offocare, Præfocare, Strangulare, Suffocare, würgen / erwürgen / ersticken / erstecken.

Dáwienie / Præfocatio, Strangulatio, Suffocatio, onis, g. f. Erwürgung / Erstickung.

Dawno / Dudum, Jamdiu, Jamdudum, Jampridem, Longo spatio, Olim, Pridem, Vetustè, Vetustius, Vetustissimè, adverb. vorlängst / Es ist nu lang / es ist nu lange Zeit / vorzeiten / vor etlicher Zeit / von alters her. Już dawno / Jampridem, adverb. vorlängst.

Dawność / Antiquitas, atis, Vetustas, atis, g. f. die älte / Veraltung.

Dawny / Pristinus, a, um, vorig / vorder.

Dawny / Veteranus, Vetulus, a, um, Altlecht.

Dbáć / Morari, achten.

Dębiná / Quercetum, Querquetum, i, g. n. eue. Eychenwald.

Dębowy / Quernus, Querceus, Quercicus, Roboreus, a, um. Eychin / von harten Eychen.

Dech / Flatus, Halitus, us, g. m. Pneuma, matis, g. n. Spiritus, us, g. m. der Athem / Geist / Wind.

Dećie / Proflatus, us, g. m. Blaast.

Degá / Plaga, æ, g. f. Vibex, icis, g. f. Schnatte / Striem / Streichmase / Streich.

Degrádowáć / Exaugurare, durch sonderbare Ceremonien entweihen vnd degradiren.

Deká / Integumentum, ti, g. n. Stratum, Stratorium, Instratum, i, g. n. Decke / Deckel.

Dekokty / wywárzáne rzeczy / Decoctum, ti, g. n. Decoctus, us, g. m. vel, Decoctura, æ, g. f. ein Einsiedung oder Geköch.

Dekret / przez pismo podány / Rescriptum, ti, g. n. eine schrifftliche Antwort oder Abscheid / oder Erläuterung eines Fürsten / ein Fürstlicher Befehl / Erkändtnüß.

Dekret / Sententia, æ, g. f. Außspruch des Richters. Dekret dáje po tobie / Secundùm te litem do, Ich felle das Vrtheil auff deine Seiten.

Dekret wydáć / Sancire, Etwas gebieten mit darauff gesetzter Straff / bey einer Straff gebieten steiff zu halten.

Delikáctwo / Mollitia, æ, Mollities, ei, Mollitudo, dinis, g. f. Zartheit / Weichheit.

Deptáć / Calcare, Ingredi, Pessundare, mit Füssen treten.

Deputat / Judex delegatus, vel Extraordinarius, ein auffgesetzter vnd zugeordneter Richter.

Dereń / Cornus, i, & us, g. f. ein grosser Hagendorn / quidam vocant Kornelbaum. Dereniowa jágodá / Cornum, i, g. n. die Frucht solcher Bäum.

Dereniowy / Corneus, a, um, Hagedörnen.

Dereniowy gay / Cornetum, i, g. n. da viel Hagedorn wachsen.

Desperáckie / Desperantèr, Perditè, adverb. mit verzweiffeltem Muth / verderblich.

Desperat / Desperatus, a, um. verzagt / verzweiffelt.

Deszcz / Imber, bris, g. m. Pluvia, æ, g. f. Regen.

Deszcz gwáłtowny / Nimbus, bi, gen. masc. ein

ein Platzregen. Deszcz pada/ Pluit, es regnet. Deszcz przynoszący/Nimbifer, Imbrifer, ra, rum, das Platzregen bringt. Deszcz ustáwiczny/ Continens imber, ein steter Regen.

Deská/Planca, æ, g. f. Assamenta, orum, g. n. pl. num. Tabula, æ, g. f. Dielen/Schindelbretter/ Brett/Taffel. Deszczki zbijáć/Assare, mit Brettern vertaffeln/beschlagen.

Deszczowy/ Pluvialis, le, Pluvius, a, um, das vom Regen ist.

Dety/Concavus, a, um, holl/ allenthalben holl.

Diabeł/ Diabolus, i, g. m. der Teuffel.

Dignitárstwo / Titulus, i, g. m. ein Ehren-Titel/Vberschrifft.

Dignitarzá stołek / jáko u Rzymiánow był/ Curule, lis, g. n. & Curulis, lis, gen. fœm. ein Helffenbeinener Sessel / darin man etliche der Römer Obrigkeit führte.

Dla/Ob, Propter, præpos. Vmb/Vonwegen.

Dla czego/ Quâ gratiâ, Quocirca, conjunct. causal. Warumb/ Darumb.

Dla tego/ Idcircò, Ideò, Propterea, Quare, conjunct. causal. Darumb/ Derohalben.

Dłoń/ Palma, æ, g. f. flache Hand. Dłoni dołek/Ir, g. n. alij, Hir, indecl. die hole der Hand. Dłoń spodnia/Vola, æ, g. fœm. Mittelhöle der Hand. Ná Dłoń szeroki / Palæstes, æ, Græcè idem est quod palma minor, Zwerchhand hand-breit. Dłoń wgrażáć/Palmare, Vestigio palmæ notare, mit einer flachen Hand drücken.

Dłoto / Cœlum, li, g. n. Meisel/Grabeysen. Dłoto tokárskie/Tornus, ni, g. m. Tornum, i, g. n. ein Draheysen.

Dłubácz/ Cavator, oris, g. m. außhöler.

Dłubáczká oczna/Specium, ij, g. n. Specillum, i, g. n. ein Meyssel oder Eysen der Wundartzte die Augen zu salben gebräuchlich.

Dłubánie / Sculptura, æ, g. fœ. Das graben oder schnitzeln / Steinschneidung.

Dług/Æs alienum, Creditum, Debitum, i, g. n. meine Schulden/das ich schüldig bin/Geltschuld/ vertrawt Geldt. Długámi być obćiążonym/ Obrui ære alieno, In Geldschulden sich vertieffen. Zá dług dosyć uczynić / Satisfacere, sich gnugsamlich entschulden. Dług ktorym winien u drugiego ukázowáć / Dług oddáć przez bánk/ Transscribere, sein Schuld oder Gerechtigkeit so man an einem hat / einem andern übergeben / oder das Lehn von einem nehmen/vnd einem andern verleihen. Dług miánowáć/ Nomina expedire, einem sagen was er schüldig ist. Dług oddáć/ spłáćić /Expedire nomen, Æs alienum dissolvere, Schuld abzahlen. Długu się upomináć/Nomina exigere, Schulden fordern. Długu znieśienie/ Tabulæ novæ, Bezahlung/ Entrichtung aller Schulden.

Długi/ Diutinus, Diuturnus, Longus, Perlongus, Oblongus, Productus, Spatiosus, a, um, Macros, Lang/ langwirig/ gestreckt/ wie groß. Wietszy w długośći niż w szerz/ Strigatus, a, um, Das die halbscheid grösser ist in der Länge/ als in der breite.

Długich nog/Longipes, pedis, gen. omn. mit langen Füssen.

Długo/ Diu, Productè, adv. Lang. Dłużey/ Diutius, länger. Naydłużey / Diutissimè, am allerlängsten.

Długoćierpliwie / Longanimiter, adverb. Langmüthiglich.

Długoćierpliwość/ Longanimitas, atis, g. f. Langmüthigkeit.

Długoćierpliwy / Longanimis, e. Langmüthig.

Długo bárzo / Longùm, multùm, adverb. sehr lang. Długo czekáć / Ævum pati, lange Zeit wären.

Długość/ Diuturnitas, atis, Longitudo, inis, g. f. Spatium, ij, g. n. Länge/ Langheit/ Langwirigkeit/ Weite/Ferne.

Długosz / Longurio, onis, g. m. ein langer/ hoher Mensch.

Długowieczny/ Perdiuturnus, a, um, Gar langwirig/ lange Zeit.

Długoż / Quousque, adverb. Bis/ Wohin/ Wie lange.

Dłużnik/ Debitor, oris, g. m. Schuldener.

Dłużnym być /In nummis alicujus esse, Einem Geld schüldig seyn.

Dłużyć się / Æs alienum contrahere, Geldschulden machen.

Dmuchác / Flare, blasen.

Dni dwá/ Biduum, i, g. n. Zween Tage lang.

Dni trzy/ Triduum, i, g. n. drey tage Lang.

Dno/ Fundum, i, g. n. Der Bodem eines jeglichen Dinges.

Dno / Solum, i, g. n. der Boden/ Erdboden/ Estrich.

Do/

Do/Ad,præpoſ.accuſ.inſerviens, Zu ut: Do miáſtá przyſtąpił/ Ad urbem acceſſit, Er iſt nahe zur Stadt gekommen.

Dobiec do kogo/ Conſequi aliquem, Conſequi itinere, Einen erlauffen/ereylen.

Dobrá/Res rei, g.fœ.Cenſus,us.g.m. Haabe vnd Gut/Reichthumb. Dobrá leżące/Poſſeſſio, onis, g.f. ein ligendes Gut. (Gut.

Dobro wolne/Alaudium,ij, g.n. Frey/ledig

Dobroć/ Bonitas,atis, g. f. die Güte.

Dobroczynność/ Beneficentia, æ, g. fœ. die Gutthätigkeit.

Dobroczynny/ Beneficus, a, um, Gütig/ Gutthätig.

Dobrodźieyſtwo/ Benefactum, & Beneficium,ij, g.n. Guthat/Wolthat.

Dobrorzeczenie/ Benedictum,i, g.n. ein gut Wort/ ein freundlich Wort.

Dobrorzecżliwie/ Benedicè, adverb. mit wollſprechen/ freundlich.

Dobrorzecżliwy/ Benedicus,a, um, Der da ſegnet/ der da guts wünſchet.

Dobrorzecżyć/Benedicere,von jemand guts ſagen/ loben/ guts wünſchen

Dobrotliwość/ Benevolentia, æ, Benignitas,atis,g. f. geneigter Wille/Gunſt/Gütthätigkeit/Liebe/Freygebigkeit/Gütigkeit.

Dobrotliwy/Benevolus,a,um,Benevolens, entis, g. om. Benignus, a, um, günſtig/geneigt/ der einem wol wil/ freygebig/ koſtfrey.

Dobrowolnie/Sponte, Ultrò, Voluntariè, Voluntariò, adverb. Freywillig/ſelbswillig/ vnerfordert/ aus jhm ſelbs/ vngezwungen/ williglich/ freywilliglich.

Dobrowolność/ Propenſa mens, geneigter Will.

Dobrowolny/ Gratuitus, Spontaneus, Ultroneus, Voluntarius, a, um. vnverdient/ ſelbßwillig/ gutwillig/freywillig/vngezwungen.

Dobry/Albus,metaph.Bellus,Benignus,Bonus,Candidus,a,um,Clemens,entis,g.o.Facilis, e,Frugi,adject.indecl.g.o.Probus,Rectus,a,um, fromb/gut/lieblich/gütig/ mild/nützlich/auffrichtig. Dobry bárzo/ Perbonus, a, um. faſt gut.

Dobry/ Saluber,bris, bre, heilſamlich.

Dobrze/Benè,Candidè,Rectè, adverb. wol/ recht/ gütlich/ auffrichtig/ recht woll.

Dobrze czynić/Mereri de aliquo, Einem guts thun.

Dobyć broni/ Exerere enſem, Gladios nudare, das Schwerd/ den Degen außziehen. Dobyć z pochew/Evaginare, das Meſſer/ den Degen/ das Schwerd außziehen vnd entblöſſen.

Dobyć miáſtá/ Obtinere urbem aliquam armis, eine Stadt mit Gewalt inne haben.

Dobyć ſię/ Eluctari, Hinaus ringen/ überringen/herauß kommen/mit Gewalt überwinden.

Dobyćie/ Expugnatio, onis, g. f. Eröberung mit Gewalt.

Dobyty/ Expromptus, a, um, Promptus, a, um, herfürgenommen.

Dobyty/ Expugnabilis, le, Leicht zu gewinnen/ das man erobern kan.

Dobywáć/ Depromere, Promere, Suppromere, hinauß nehmen/ herfür thun/ herfür nehmen/ herfür geben/ herfür tragen.

Dobywáć/ Expugnare, Oppugnare, beſtürmen/beſtreiten/mit Sturm erobern.

Dobywájący/ Oppugnator, oris, g. m. Beſchädiger/ Widerſtreiter/ ein Stürmer.

Dobywánie/ Oppugnatio,onis,g.f. Sturm/ Widerſtreit/ das anfallen zum Sturm.

Dochód/Cenſus,Proventus,Reditus,us,g.m. Renten/ Einkommen/ Gewächs/ Wolgerahtene Frucht/ Jährlich Infall.

Urząd nád Dochodámi przełożonych/ Scriptura,æ, g. f. das Ampt/Rechnung vnd Auffſchrifft/ oder Handel der Zöllner/ Verwaltung der Zöll vnd gemeiner Güter/Schaffnerey.

Dochodźić/ Adire, hinzugehen.

Dochodźić ſwego/ Recuperare, erlangen/ überkommen.

Dóćiągnąć/ Continuare, Pertingere, aneinander machen/ vollenden/ bis an etwas anſtoſſen.

Doczekáć/Pervivere, das Leben vollſtrecken/ erleben.

Docześny/Temporaneus,a,um, Temporalis,e, Das eine zeitlang wäret/ vnd anders wird/ Zeitwärend.

Dodáć/ Dodawáć/ Subminiſtrare, Submittere, Suggerere, Suppeditare, Suppromere, Einem etwas zu Dienſte ſeyn/etwas mittheilffen/zuſchieben/ legen/ niederlaſſen/ darreichen/ zuſtewren/fürſtrecken/ behülfflich ſeyn.

Dodawánie/ Suppeditatio,onis, g. f. Handreichung/Vorſchub/Zuſchub/ Zufall.

Doſ

Dogadzáć/ Commodare,Gratificari, Indulgere,Morigerari,Obſequi, Obſecundare,Obſecundari, Parere, Secundare, Subſecundare, Befürdern/ nützlich ſeyn/ einem gutes beweiſen/ willfahren/ zu gefallen thun/ Einem Dienſt oder Freundſchafft erzeigen/ beweiſen/ Einem überſehen/ zu viel nachlaſſen/ Einem zu willen ſeyn vnd folgen/ gehorſam ſeyn. Dogadzáć ſobie/ Obſequi animo ſuo, Seine Luſt büſſen/ thun was einem gelüſtet/ ſeinem Sinn folgen.

Dogadzájacy/ Obſequens,tis, g. omn. Gehorſamb/ folgend/ willfahrend/ nachlaſſend.

Dogadzánie/ Accommodatio, Gratificatio, onis, g.f. Indulgentia,æ, g. f. Morigeratio,onis, g. f. Dienſt oder Gefallen/ den einer dem andern bewieſen/ Willfahrung/ Nachlaſſung/ Willfährigkeit/ Folg.

Doglądáć/ Interviſere,Proviſere, vnterweilen heimſuchen/ Einem entgegen gehen jhn zu beſuchen/ zuſehen/ achthaben.

Dogrzewáć komu/ Inſtare, frequentat. faſt widerſtehen/ widerfechten/ warm machen daß er ſchwitzen ſoll/ metaph.

Doić/ Mulgere, Ubera palmis preſſare, melcken.

Dojenie/ Mulctra,æ,g.f. Das melcken.

Dokąd/ Quoad, adverb. Wie lang/ Bis daß.

Dokąd/ Quò, adv. ad locum, Wo/ Wohin.

Dokąd inąd/ Alìorſum,adv. gegeneinander.

Dokądkolwiek/ Quopiam, Quoquam,adv. Etwan hin.

Dokądśi/ Aliquò, Aliquorſùm,adverb. Etwa an einem Orth/ Etwan hin.

Dokładáć/ Complere, Supplere, erfüllen/ zufüllen/ erſetzen was abgangen iſt.

Dokonáć ſpráwy/ Expedire, verrichten.

Dokonánie/ Abſolutio, Perfectio, Perfunctio, onis, g. fœ. Vollkommenheit/ Vollendung/ Außrichtung.

Dokonány/ Abſolutus, a, um, vollkommen.

Dokończenie/ Conſummatio, onis, g. fœm. Vollendung/ Vollkommenheit/ Eine Summa zuſammen.

Dokończony/ Conſummatus, Confectus, Exactus, Explicatus, Perfectus, a, um, Außgemacht/ vollkommen/ vollendet/ das nun auß iſt/ gefertiget/ gerüſt/ klar/ vollbracht/ verthan.

Dokończyć/ Conficere, Conſummare, Profligare, Telam detexere, Pertexere, Tranſigere, außmachen/ verrichten/ vollenden/ zu End bringen/ außwäben/ bis ans End machen. Dokończyć roboty/ Opus complanare, das Werck vollenden.

Dokończyciel/ Confector, Finitor, Perfector, oris, g. m. Außmacher/ Vollbringer/ Vollender/ Entſcheider/ Außmeſſer.

Dokonywáć/ Abſolvere, außmachen.

Dokuczáć/ Infeſtare, Perſequi, Ur[illegible]e, Schaden zufügen/ vnruhig machen/ viel zutreiben/ leyd thun/ verfolgen/ ängſtigen/ bemühen/ plagen.

Dokuczánie/ Perſecutio, onis, g. fœ. Verfolgung/ das Nachſtellen/ Vnruh/ Plag/ Mühe.

Doł/ Foſſa, Lama,æ, g.f. Scrobs, ſcrobis, tàm maſc. quàm fœm. gen. Grube/ Senckgrube. Ku Dołowi/ Deorſum verſùs, Hinabwerts. Doł kopáć/ Foſſam percutere, Einen Graben aufwerffen oder auffthun. Doł wody pełny/ Lacuna, æ, g. f. Sumpff/ Pfütz.

Dołek/ Scrobiculus, li, dim. g. m. Grüblein.

Dołek od śmiechu/ Gelaſinus, i, g. m. Die Grüblein vnd Falten/ ſo den lachenden am Mund erſcheinen.

Dolina/ Valles, Vallis, is, g. f. Thal.

Dołkowáty/ Lacunoſus, a, um, voll Gruben. vneben.

Dołożnie/ Enodatè, adverb. Lauterlich/ deutlich vnd klärlich.

Dom/ Ædes, ium, pl. num. g. f. Domus, us. & mi, 2. & 4. declin. g.f. Tectum, i, g.n. ein Hauß.

Domek/ Ædicula, æ, g. f. ein Häußlein. Domy dáleko od śiebie rozśádzone/ Tecta intermiſſa, Häuſer weit von einander geſetzt. Dom gośćinny/ Caupona, æ, g. f. ein Wirtshauß. Dom o trzech piętrách/ Triſtega, orum. g. n. pl. num. Gebäw von dreyen Bühnen. Domá/ w Domu/ Domi, Intra parietes, in Häuſern/ nicht öffentlich. z Domu śie wrácánie/ Domuitio, onis, g. fœ. Heimfarth. Od Domu do domu/ Domeſticatim, Oſtiatim, adverb. von Hauß zu Hauß. W Dom/ Intrò, adv. ins Hauß hinein.

Dom/ Familia, æ, g.f. Gens, gentis, g.f. Haußgeſind/ Geſchlecht/ Stamm.

Domagáć śie/ Depoſtulare, Adpoſcere, Poſcere, heiſchen von einem der mehr geachtet iſt/ denn der heiſchet/ fordern was billig iſt/ Schuldigkeit fordern/ hefftig fordern.

Domoſtwo/ Res familiaris, Haußgeräth.

Domio[illegible]

Domownik / Contubernalis, Familiaris, is, substant. g. m. Tisch-Haußgenossen.
Domowy / Domesticus, Vernaculus, a, um, Haußgenoß / einheimisch.
Domysl / Conjectatio, onis, g. f. Conjectura, æ, g. f. Vermuthung (massen.
Domyslác sie / Hariolari, errathen / muth-
Domyslácz / Conjector, oris, g. m. ein Vermuther / ein außleger.
Domyslny / Domyslowy / Conjecturalis, le, Vermuthlich / das errathen wird.
Donicá / Caprunculum, i, g. n. alij Capunculum legunt, Reibtopff / ein irdin Geschirr.
Doniesć / Perferre, biß ans End tragen.
Dopáść kogo / Consequi aliquem, einen erlauffen / erlauffen.
Dopełniáć / Complere, Consummare, Supplere, Erfüllen / zufüllen / außmachen / vollenden.
Dopełnienie / Absolutio, Consummatio, Expletio, onis, g. f. Complementum, Explementum, Supplementum, i, g. neut. Vollkommenheit / vollendung / erfüllung / außfüllung / ersetzung.
Dopełniony / Absolutus, a, um, Vollkomen.
Dopiać swego / Pervehi ad exitus optatos, Seinem Wunsch nachkommen.
Dopiero / Demùm, Denique, Primò, Primulùm, adverb. Zuletzt / über das / gerad / jetzt.
Doprząść / Pertexere, Außweben.
Dopuścić / Dopuszczáć / Pati, Permittere, Sinere, Freygeben / zulassen / vergönnen.
Dopuścić sie czego / Designare, Offendere, Noxam admittere, Etwas begehen / fehlen / etwas vnrechts thun.
Dopuszczenie / Admissio, onis, g. f. Indulgentia, æ, g. fœ. Vergönnung / Zugang / macht vnd gewalt zu einem zukommen / Erlaubnüß.
Dopuszczony / Permissus, Situs, a, um, Gelassen / erlaubt / nachgelassen / vergönnet.
Dorosły / Adultus, a, um, Vir, viri, g. m. Erwachsen / gewachsen / Mannbar. Dorosła / Adulta, æ, g. f. Nubilis, e, Manubar.
Dorośnienie / Plenitudo, inis, g. fœ. Die vollkommenheit.
Dorozumieć sie / Dorozumiewáć sie / Conjicere, Conjectare, Conjecturare, Colligere, Obolere, Præsentire, Præsentiscere, Subintelligere, Subolere, Subsentire, Errathen / erwegen / gedencken / spüren / vermercken / etwas innen werden / ein wenig verstehen / gewar werden.

czás Dorywczy / Tempora subsecundaris. Vnterleibung / Nebenzeit.
Dościgáć / Assequi, Indipisci, Erlangen / überkommen / erlauffen / erholen.
Dościgniony / Indeptus, a, um, Erlangt.
Dośiac / Pertingere, An etwas erlangen / erreichen.
Doskonále / Perfectè, adverb. Vollkommen.
Doskonáłość / Perfectio, onis, g. f. Vollkommenheit / vollendung.
Doskonáły / Exactus, Perfectus, a, um, Compar, Exactior, Perfectior, us, Superl. Perfectissimus, a, um, Exactissimus, a, um, wolgemacht / vollkommentlich.
Dostáć / Acquirere, Adipisci, Apisci, antiquè, Assequi, Consequi, Indipisci, Potiri, überkommen / erlangen / eröbern / überwinden. Dostáć pieniedzy / Evolvere alicunde argentum sibi, Geld zuwegen bringen.
Dostáć sie szczesćiem / Obvenire, einem durch Glück zukommen / durch Loß einen bekommen.
Dostáje mi / Suppetit, verb. impersonal. Ist beyhändig.
Dostáłość / Maturitas, atis, g. f. Reiffe.
Dostáły / Maturatus, Maturus, a, um, Zeitig / reiff werden.
Dostápić łáski / Acquirere gratiam, Gunst erlangen. Dostápić sławy / Consequi gloriam, Ehre erlangen.
Dostátecznie, Affatim, Plenè, Sufficienter, adverb. Reichlich / gnugsam / völliglich / gäntzlich.
Dostáteczność / Sufficientia, æ, g. fœm. Völle / Genüge.
Dostátek / Copia, æ, g. f. Luxus, us, g. m. Viele / Vberfluß in Speiß vnd Tranck.
Dostátni / Lautus, Luculentus, Peculiosus, Pecuniosus, a, um, Köstlich / prächtiglich / herrlich / zierlich / scheinbar / reich / wolhabig.
Dostátnie / Luculentè, & Luculenter, adverb. Reichlich.
Dostawáć / Dostáć / Nancisci, Quærere, überkommen / erlangen.
Dostawáć rzeczy / Contrahere res, Einkauffen / einsamblen.
Dostawáć sie / Maturescere, Mitescere, Reiff vnd mürb werden.
Dostáwánie / Petitio, onis, g. fœm. Anfallen / überkommen / das Erlangen.

Dostojeństwo/ Honor, oris, g. m. Majestas, atis, g. f. Ehrenampt/Herrligkeit der Fürsten und sonderlicher Personen.

Doświadczáć/Doświádczyć/ Cognoscere, Comperire, Degustare, Experiri, Explorare, Periclitari, Periculum facere, Tentare. Attentare, Pertentare, Prætentare, Erkünden/ erfahren/ innen werden/ vernehmen / wol versuchen/ erkündigen/außspähen/eine prob thun/es wagen. Doświadczáć znowu / Retentare, Wiederumb versuchen. Doświadczáć potájemnie/Subtentare, Heimlich versuchen.

Doświadczájący/ Experiens, entis, g. omn. Tentabundus, a, um, Erfahrend / der versuchen will/der es wagen will.

Doświadczánie/Experientia, æ, g. f. Experimentum, i, g. n. Periclitatio, Probatio, onis, g. f. Specimen, Tentamen, inis, g. n. Tentatio, onis, g. f. Prætentatus, us, m. Erfahrnüß / versuchung/ erfahrung/prob/das versuchen/ versuchstück.

Doświádczony / Compertus, Expertus, Exploratus, Probatus, a, um, Erfahren/ergrieffen/erkündiget/bewerth/ bewiesen.

Dosyć/Affatim, Sat, Satis, adv. überflüssig/genug. Dosyć áż názbyt/ Satis superque, adverb. überauß genug. Dosyć śmiele/ Satis audacter, Tapffer genug.

Dosyć uczynić/ Satisfacere, Einem genug thun/ einem vergnügen/ einen zu friede stellen/ das seinige thun.

Dosyć uczynienie / Satisfactio, onis, g. fœm. Genugsame entschuldigung/gnugthuung.

Doszly/ Deprehensus, a, um, Ergrieffen.

Dotąd/ Hactenus, adverb. Bißhero.

Do tego/Adhæc, Zu dem/noch weiter.

Dotkniony/Tactus a, um, berührt/getroffen.

Dotykáć/ Attingere, Contingere, Libare, Tangere, Anrühren/ berühren/ bewegen/kosten/ schlecht versuchen/ prüfen.

Dotykájący sie/ Contingens, entis, g. omn. Anrührend/anstossend.

Dotykánie / Tactio, onis, g. f. Tactus, Attactus, us, g. m. Berührung.

Dowćip / Indoles, is, g. f. Ingenium, ij, g. n. Sagacitas, atis, Solertia, æ, g. f. Art/sonderlich der Jugend und neigung zum guten und bösen/ Verstandt/ Scharffsinnigkeit / Geschwindigkeit/ Dowćip Ostry/ Ingenium vividum, Wacker.

Dowćipnie / Ingeniose, Sagaciter, adverb. Mit grossen Verstandt / mit scharffen Geschmack und Gespür/ mercksamlich.

Dowćipny / Ingeniosus, a, um, Sagax, acis, g. om. Solers, tis, g. omn. Versutus, a, um, Sinnreich Verständig/ Fürsichtig / Scharffsinnig/Gescheid / Klug / Geschwind / Listig / Nachspürig/ Thätig. Dowćipu prętkiego / Præsenti ingenio, Eines geschwinden Verstandts.

Dowiádowáć sie / Disquirere, Explorare, Sciscitari, Scitari, Scrutari, Perscrutari, Hin und hersuchen / Erkündigen/ Außspähen / Erfahren/ Nachforschen/Nachfragen/ mit fleiß Erforschen/ Umbsuchen/Außforschen/Durchsuchen/ Suchen/ Erforschen.

Dowiádowánie sie/ Disquisitio, onis, g. f. Ein fleissige Ersuchung/ Erforschung/ eine Frag.

Dowić / Pertexere, Außweben.

Dowiedźieć sie / Rescire, Resciscere, Vernehmen/ Erfahren/ innen werden. Dowiedźieć sie o czym / Cognoscere de re aliqua, Ein ding erfahren.

Dowiedźiony / Probatus, a, um, Bewiesen.

Dowierzáć / Adcredere, Accredere, Was einer sagt/ Glauben/ Trawen.

Dowieść/Pervehere, biß an ein Orth führen.

Dowod / Argumentum, Documentum, i, g. n. Dogma, atis, g. n. Probatio, onis, g. f. Beweiß / anzeigung/ bewährung/ unterweisung/ erkentnüß/Verhörung eines dings. Dowod pewny/Apodixis, is, g. f. Gewisse bewährung. Dowod zbijáć/ Redarguere, Wiederweisen.

Dowodny / Argumentosus, Authenticus, Collectivus, a, um, Evidens, entis, g. omn. Probabilis, le, Das viel bewehrung oder beweiß hat/ bewährt/Scheinbahr/ Augenscheinlich/glaublich anzunehmen. Dowodna rzecz / Res testata, Kundbahr / wolbezeugt.

Dowodow do kupy zgromádzenie / Inductio, onis, g. f. apud Dialecticos, Eine bewehrung/ damit aus den theilen/ wie die Dialectici, etwas gemeines schleust.

Dowodźić/ Arguere, Argumentari, Colligere, Docere, Anzeigen / bewährung brauchen / schliessen/ muthmassen/ unterweisen/beweisen.

Doymowáć do żywego / Aliquid de vivo resecare, Beschneiden biß das Blut gehet.

Doyść/ Pertingere, biß an etwas rühren.

Doyść czego/ Deprehendere, Auff das Gespür kommen/darhinder kommen.

Do-

Dozórcá/Curator,oris,g.m.Episcopus,i,Inspector, oris, g. m. Tutelarius,ij, g.m. ein Pfleger / Auffseher / Wächter / Achthaber / Zuseher/ Schawer/eines dings bewahrer.

Dozorny żywot / Attenta vita,ein ernsthafftiges vnd sorgsames Leben.

Dororstwo/Episcopatus,us,g.m. eines Auffsehers ampt.

Dozorstwo/Inspectio,onis,g.fœm.eine Beschawung/aufffehung/achthabung.

Dojrzáło co czynić/Maturare, sich nicht säumen/eylen.

Dojrzáły/Maturus,a,um, reiff/ zeitig.

Dozwaláć/ Concedere, Tribuere , Zulassen/ Dozwalam/Per me licet,meinethalbẽ zimbt es.

Dozwolenie / Licentia,æ,g. f. Permissus,us, g.m. in plural.verò,Permissa, orum,g.neu.Permissio , onis,g.fœm.Venia,æ,g.fœ.Erlaubnüß/ übersehung/ verhängnüß/ nachlaß/verwilligung/ Vrlaub.

Dożyć / Pervivere, das Leben vollenstrecken/ erleben.

Drábánt/ A pedibus servus,Drabant.

Drábarz/Dromedarius,ij,g.masc. ein Thier das schnell laufft.

Drábiná/ Climax, acis,g.f. Scala,æ, g.f. eine Leiter/stuffen/ Treppe. Drábiná w stáyni dla záktadánia siáná/ Vacerra, æ,g. m. ein Hewreuffe/ eine Rauffe / dardurch das vieh das Hew isset/ od/dadurch das hew vom vieh wird gegessen.

Drag/Palanga,æ,g.f. Vectis,is,g.m.eine rolle darauff man etwas rollet/ein Hebebaum.

Drágmá/ groß poczworny / Drachma, æ, g.f.ein Quintlein.

Drápáć/Frico,as,cui,ictum,& avi,atum,are, Circumfricare,Confricare , Lacerare ,Radere, Scalpere,Scarificare, Kratzen/reiben/ fast kratzen oder reiben/ zerreissen/schräpfen.

Drápánie/ Frictio , Fricatio, onis,g.f.Fricatus,& Frictus,us, g.m. Laceratio,onis,g. f. das kratzen / das zerreissen.

Drapiestwo/ Raptus,us, g.m.Raptura,æ,g.f. eine entzückung/ schinderey/mit gewalt genom̃en.

Drapież/Direptio, onis, g. f. Raptum,i,g.n. beraubung / plünderung/einem etwas mit gewalt nehmen.

Drapieżcá/ Direptor, oris,g.m.Rapax,acis, g.omn.Raptor,oris,g.masc.ein Rauber/reissend/ raubgieriger / schinderer.

Drapieżność/ Rapacitas,atis,g. f. die Raubgierigkeit/schinderey.

Drażek/Gralla,æ,g.f. Steltze oder Steck/ daran man sich lehnet im gehen.

Drażnić/Asperare, Exasperare,Exacerbare, Irritare , Lacessere , Vexare, erbittern / scharpff machen/anreitzen/peinigen/vnruhig machen/ zergen/ böß machen.

Drażniciel/ Vexator,oris,g.m.bekümmerer/ vmbtreiber/plager.

Drażnik/ktory chodźi po drażku wysoko/ Grallator,oris,g.m.ein Steltzner/der auff steltzen gehet.

Dręczący śiebie sámego/ Heautontimorumenos, lat. Se ipsum crucians , der sich selber bekümmert/ plaget oder peiniget.

Dręczenie/Tormentum,i,g.n.ein Folterung/ Peinigung.

Dretwieć/Callere, Erhärten/erstarren.

Drew zbieránia mieysce/Lignatio,onis,g.f. ein ort/ da man Holtz hawet oder samlet.

Drewká suche/Acapna,orum,pl.n.g.n.Gremium,ij,g. n. Pflugspäen holtz/ das keinen rauch gibt/dürre Höltzlein/oder Spähne,

Drewniány/Ligneus, Lignarius,a,um, Höltzin/das zum Holtz gehöret.

Drewniczy/ Calo,onis,g.m. Lignator, oris, g. masc. Troßbub / der allenthalben laufft vmb nothurfft/als holtz vnd dergleichen zu holen, höltzer/holtzsamler.

Drewnisty/Lignosus,a,um,Holtzächtig.

Drewno/Lignum,i,g.n.Holtz.Drewno wyrobione/Tignus,i, g. m. Tignum,i,g,n. Allerley Bawholtz/als Balcke/ Latte/ꝛc.

Drgáć/Trigutire,Palpitare,Fröstelu/zittern/ von Frost jmmerdar zittern / Item, vor Frewden springen/ hüpffen.

Drgánie/Palpitatio,onis,g.f.das zittern oder klopffen / springen.

Drobiánká / Intritus panis, ein Essen mit Brod eingebrockt.

Drobno/ Incisè, Intercisè, Minutè , Minutim & Minutatim , adverb. mit schnitzen oder kleingebrochener weise/ klein / zu kleinen stücken.

Drobny/Minutus,a, um, Klein. Drobnego co/Vescum,i,g.n. Zart/klein.

Drogá/Via,æ,g.f.Iter,itineris,g.neu. Reise/ weg/farth.Drogá wielká/ Via militaris,Landstraß.

straß. Drogá zła / Via deterrima, Böser weg. Drogá torowána / Via trita, gebanter weg. Brukowána drogá / Stratum, i, g. n. ein gepla- sterter weg. Drog zbiezenie / Trivium, ij, g. neu. da drey Gassen zusammen stossen. Drog rozstá- nie / ábo ulic / Bivium, ij, g. n. Compitum, i, g. n. ein wegscheide da zween weg sich scheiden. Swie- to ná tákich drogách y ulicách odpráwo- wáne / Compitalia, orum, g. n. plur. num. Festage die an den Crentzwegen gehalten werden. Dni te- go świetá / Dies compitales, dieselbige feyertag. Igrzyská ná rozstaniu drog / Ludus compita- litius, ein schawspiel an einem Creutzgang. Dro- gá krzyzowa / Gruma, æ, g. f. Scheidweg. Dro- gi wáskie / Angusta viarum, Eng der wege. Dro- gi czynić / Semitare, Wege vnd stege machen. Drogi osádzáć strażą / Viam insidere, sich auff ein weg legen einen außzuspähen. W droge zá- chodzić / Obviare, entgegen gehen oder kommen.

Drogá / Profectio, onis, g. f. Reise / zug / farth.

Drogi w ogrodách / Pagina in vitibus, Area intercepta inter duo juga, Steg oder ein ledtiger platz im Wein- vnd andern Gärten.

Drogi / Carus, Multinummus, Sumptuosus, a, um, Thewer / köstlich / das viel Gelds beybringt / das viel kostet.

Drogo / Carè, Pretiosè, Plurimi, adverb. Köst- lich / kostbarlich / gar viel / gar thewer.

Drogość / Caritas, atis, g. f. Thewerzeit.

Drop / Otis, otidis, g. f. Trapp / Trapganß.

Drożdże / Fex, ecis, g. f. Hefen.

Drożdżysty / Feculentus, a, um, voll Hefen / Trußächtig.

Drożeie żywność / Annona ingravescit, die Essenwahr wird je länger je thewrer.

Drugi / Alter, a, um, ein ander.

Drugubicá / Verriculum, Everriculum, i, g. n. ein Zuggarn.

Drukárstwo / Chalcographia, æ, g. fœm. die Buchdruckerey.

Drukarz / Chalcographus, i, Librarius, ij, g m. Typographus, i, g. m. ein Drucker / Buchdrucker.

Drukowáć / Excudere, Exprimere, Imprimere librum, Außdrucken / Buchdrucken.

Drużbá / tegoż imienia / Cognominis, inis, g. com. der einen übernamen hat mit eim andern.

Drwá do palu / Ignarium, ij, g. n. Brennholtz.

Drwá gotowáć ná budowánie / Materiari, Holtz zum bauwerck verfertigen.

Dryiakiew / Theriaca, æ, g. f. Theriacks.

Drżąc / Trepidanter, adv. mit zittern. Drżąc áż zeby o ząb śię otrącáją / Titubatim, adverb. Anstössig mit der Zungen / Lurckächtig.

Drżący / Tremulus, Tremebundus, Trepidus, a, um, Zitterend.

Drżeć / Frigutire, Tremere, Tremiscere, Tre- pidare, Fröstelen / zittern von Frost / erzittern / ängstiglich zabeln.

Drzemáć / Dormitare, schläffern / schlummern.

Drzemánie / Dormitatio, onis, g. fœ. Sopor, oris, g. m. der schlaff / das schlaffen / schlummern.

Drzemiący / Dormitator, oris, gen. masc. ein Schläffer.

Drżenie / Palpitatio, onis, g. f. Tremor, oris, g. m. Trepidatio, onis, g. f. das zittern / forcht / das forchtsam vnd ernsthafftiges eylen.

Drzewce / Sarissa, æ, g. f. Macedonischer spieß / lange Pick.

Drzewieć / Arborescere, Zu eim baum werden.

Drzewisty / Sylviger, a, um, Sylvosus, a, um, Waldächtig / wie ein wald.

Drzewny / Arborarius, Arboreus, a, um, Baumächtig oder vom baume.

Drzewny robak / Cossus, i, g. m. Holtzwurm.

Drzewo / Arbor, oris g. fœ. Baum. Drzewo przyrodne jákiemu mieyscu / Arbor incola, ein Inländischer Baum. Drzew wysokość / Ar- borum statura, die höhe der Bäume.

Drzwi / Fores, ium, pl. num. g. f. Janua, æ, g. f. Ostium, ij, g. n. eine Thür. Drzwi dwuskrzydlá- ste / rozchodzące śię / Valva, æ, g. f. eine getheilte thür / die zweyfach auff einander auffgehet / Fen- sterlade. Drzwi tylne / Postica, æ, g. f, antiq. Po- sticum, i, g. n. Hinderthür.

Duch / Spiritus, Flatus, us, g. m. Pneuma, atis, g. neut. der Geist.

Duchowie źli / Manes, ium, g. m. pl. nu. tant. die böse Geister / die Höllischen.

Duchownie / Spiritualiter, adv. Geistlich.

Duchowny / Spiritalis, le, & Spiritualis, le, Geistlich.

Dudek / Upupa, æ, g. f. Widhopff.

Dufáć / Confidere, Fidere, vertrawen.

Dufáiący / Confidens, Fidens, entis, g. omn. wol vertrawt / vnverzagt / guter hoffnung.

Dufność / Confidentia, æ, g. fœ. Stoltzheit / kühnheit / vertrawen.

Dukat/Aureus coronatus, gülden Kron.
Durßlák/Cribrum, bri, g. neut. Beutel.
Dußá / Anima, æ, g. f. die Seel.
Duße zmárłych ludźi/Manes, iũm, g. m. pl. n. Umbræ, pl. num. g. f. der abgestorbenen Seelen.
Dußność/Dyspnæa, æ, g. f. Engbrüstigkeit.
Dużość/Robur, oris, g. n. Viriditas, atis, g. f. Starckmütigkeit/ Krafft/ Macht.
Dwá/ Duo, duæ, duo, plur. num. Zwey.
Dwá/ po dwá/Binus, frequent. in pl. num. Bini, æ, a, Je zween.
Dwádźieśćiá/ Viginti, nomen numerale indeclin. Zwantzig. Po dwudźiestu/ Viceni, æ, a, pl. nu. Je zwantzig.
Dwádźieśćiá rázy/Vicies, adv. Zwantzigmal.
Dwádźieśćiá y ośm / Duodetriginta, acht vnd zwantzig.
Dwádźiećetá y ośm rázy / Duodetricies, adverb. acht vnd zwantzig mal.
Dwánaśćie/ Bis sex, Duodecim, nomen indeclin. Zwölff.
Dwánaśćie rázy / Duodecies, adv. Zwölff (mal.
Dwánasta częśc rzeczy/Uncia, Unciola, æ, g. f. dimin. der zwölffte Theil eines Dings oder Stücks. Dwánasta część dźiedźiczacy/Hæres ex uncia, ein Erb zum zwölfften Theil.]
Dwá rázy/ Bis, adverb. Zwey mal.
Dwieśćie/Ducenti, æ, a, pl. nu. Zwey hundert. Po dwieśćie/Duceni, æ, a, Je zwey hundert.
Dwieśćie rázy/ Ducenties, adverb. Zwey hundert mal.
Dwojáki/Binarius, a, um, Zweyfaltig. Dwojáki/ Duplex, icis, Zweyfach.
Dwojáko / Bifariàm, Bipartitò, Duplicatò, adverb. Jn zweyerley weiß / zweytheilig / zweyfaltiglich.
Dwojáko zwány/ Binominis, e, & Binomius, a, um, Zweynamig.
Dwoić/ Duplicare, Geminare, Zweyfach machen/ duppel machen.
Dwoje/ Dyas, adis, g. f. Zweyheit.
Dwoisto/ Dupliciter, adverb. Zweyfächich.
Dwoisty/ Duplex, icis, g. o. Duplus, a, um. Geminus, a, um, zweyfachtig/ zweyfach. Dwoistego rodzáju/Bigenus, eneris, g. o. & Bigeneris, re, Zweygeschlecht. (faltigung.
Dwoistość/Duplicatio, onis, g. foe. die Zwey-
Dwor / Aula, Basilca, æ, g. foe. ein Königlich Hauß/ Pallast/ Fürstenhoff.

ná Dwor/ Forás, adverb. hinauß.
ná Dworze/Foris, adverb. draussen.
z Dworu/ Forinsecus, adverb. ausserhalb/
Dworká / Villica, æ, g. foe. des Meyers oder Lehenmanns Fraw.
Dworzánie/ Palatini, orum, g. m. plu. num. Hoff-Junckern. Dworzánin/Aulicus, i, g. m. ein Hoffmann.
Dwoy/Geminus, a, um, Zweyfach. (hat.
Dwoydrogi/Bivius, a, um, Das zween Wege
Dwoygłowy / Biceps, cipitis, g. om. Zweyhäuptig. Item, Fronto, onis, gen. masc. zweystirnig.
Dwoyiezyczny/ Bilinguis, e. Zweyzüngig.
Dwoyká/Duplio, onis, g. m. zweymal so viel/ zweyfache Straff.
Dwoykowa liczbá/ Dualitas, atis, g. f. zweyfaltige Zahl / Zweyfaltigkeit.
Dwoykowy/ Dualis, le, Zweyfach.
Dwoynasob/ Duplum, i, g. n. Duplio, onis, g. m. doppel / zweymal so viel. We Dwoynasob/ Duplicatò, adverb. zweyfaltig.
Dwoynasobny/ Duplus, a, um, zweyfächtig.
Dwoyżon / Digamus, i, g. m. Der zwey Eheweiber hat nacheinander.
Dwudłonny/ Bipalmis, e, zwey Hand breit.
Dwudniowy/ Biduanus, a, um, zweytägig.
Dwudźiesty/ Vicenarius, Vicesimus, Vigesimus, a, um, der zwantzigste. Dwudźiesty dźiewiąty/ Undetrigesimus, a, um, der neun vnd zwantzigste
Dwufuntowy/Bilibris, e, zweypfündig.
Dwuletni/Biennis, e, Bimus, Bimulus, a, um, dimin. zweyjährig.
Dwuletni czás/Biennium, ij, g. n. Bimatus, us, g. m. Dieteris, is, g. foem. eine Zeit von zwey Jahren.
Dwułokietny/ Bicubitalis, le, zwo Ellen lang.
Dwumiesieczny / Bimensis, e, Bimestris, e, zweymönig / zweyer Monat lang.
Dwunogi/ Bipes, edis, g. o. zweyfüssig.
Dwupiedźista miárá/Didorus, i, gen. masc. zweyer Hände oder acht Finger lang.
Dwupiedźisty / Bipalmis, e, zweyer Hände breit.
Dwupietry/ Distegus, a, um, das zwo Thalen/ oder Tilen hat.

Dwurocżny/Bihornus,a,um. zweyjährig.
Dwurogi/Bicornis,e, das zwey Hörner hat.
Dwuśetny / Ducenarius,a, um, von zwey hundert.
Dwuśkrzydłásty / Bipennis,e, mit zweyen Flügeln.
Dwustopny / Bipedalis, le, Bipedaneus,a, um, zwo Schuch lang.
Dycháwicá / Anhelatio, onis, g. f. Asthma, Dyspnæa,æ,g.f.das Keychen/Engbrüstigkeit.
Dycháwiczny / Anhelator,oris,g. m. Asthmaticus, Dyspnoicus, Suspiriosus, a, um, Engbrüstiger/ ein Keicher/ der nicht wol athmen kan/ einer der schwerlich Athem holet/ der einen schweren Athem hat.
Dyjákon/Diaconus,ni,g.m.ein Diener.
Dyjákoństwo/Diaconia,æ,g.f. ein Dienst.
Dyjálektiká / Náuká o dobrym rospráwowániu o rzeczách / Dialectica, cæ, & Dialectice, es,g.f. Dialectica,orum, plu. num. g. n. Logice,es, vel Logica, cæ, g. fœ. eine Kunst ordentlich vnd artlich zu reden / Eine Redekunst. Vczeń ábo náuczyćiel tey náuki/ Dialecticus, i, g. masc. Der ein solche Kunst lehret oder lernet Sposobem tey náuki/ Dialecticè, adverb. ordentlich/ fein/ nach der Dialectik.
Dyjáment/ Adamas,antis, g. m. ein Demant.
przepis Diety/ Diætetica,æ,g. f. eine Ordnung essens vnd trinckens nach der Gesundheit.
Dyktátor/ Przełożony w Rzymie/ ktoremu pod niebespieczeństwo Rzeczypospolitey wszytek rząd do czásu dány był/ Dictator,oris, g. masc. Der Oberste Regent zu Rom/ ward gewehlet auff ein halb Jahr. Diktátorski urząd/ Dictatura, æ, gen. fœm. Das Ampt des Dictatoris.
Dyktowánie/Dictata,orum,pl.num. g.neut. Vorgeredete Wörter/ Angegebene Ding nachzuschreiben.
Dyl/Longurius,ij, g. m. Zwergstang.
Dyłácia u sądu/ Comperendinatio, onis, g. f. Auffzug des Rechts.
Dylowánie/Sepimentum,i,g.neut. die Verzäunung.
Dym/ Capnos,Latin. Fumus, i, g. m. Rauch/ Erdrauch. Dym gęsty/bury / Fumus tardus, dicker Rauch. Dym śie przebija/ Transfumare, durchräuchern.
Dymić/Fumare,Fumigare,Fumificare,Infumare,Transfumare, beräuchern/mit Rauch dürr machen/ durchräuchern.
Dymienice/Bubones,pl. nu.g. m. Geschwür/ Beule/Bruch neben dem Gemächt vnd vnter den Vchsen oder Achsel. Item,Panus,i,g.m. ein Drüse/ ein auffgeschwollen Blätterlein oder Knottel vmb die Scham.
Dymnik/Fumarium,ij, g.n. Infumibulum,i, g.n. Rauchloch. Dymnik w piecu/ Furnarium, ij, g. n. das Rauchloch im Ofen.
Dymny/ Fumosus,Fuminosus,Fumeus, Fumidus,Fumifer,a,um. voll Rauch/rauchächtig.
Dyptan/ Dictamum, i, g.n. vel Dictamus,i, g. f. vel Dictamnum,i,g. n. Polemonia,æ, g.fœ. Wilder Poley/ Taubenkropff/ Eydweich.
Dysputácyja/Disputatio,onis,gen. fœ. ein Gespräch.
Dyszący/ Anhelus, a, um, keychend.
Dyszeć/ Anhelare, Hippacare, keychen.
Dyszel/ Temo,onis,g. m. Deissel/Deichsel.
Dyszenie/ Anhelitus, us, g. m. Athem.
Dzban/Amphora,Fidelia, æ, gen. fœm. Fidelia congialis, Lepista,æ, g.f. Urceus, ei, g. m. Sinus,us, g. m. vel Sinum, ni, g. n. Krug/Weinkann / Schöpffgeschirr/ ein irrdener Krug/ ein dreymässiger Krug/Wassergeschirr/eine Gattung Geschirrs zu Wein vnd Milch dienlich. Dzban drzewiány / Oppa, Obba, æ, g. fœ. Höltzerne Geschirr.
Dżdżáwy/Imbricus,Nimbosus,Pluvius,Pluviosus,a,um, Pluviatilis, Pluvialis,le, Das zum regen geneigt ist/Vngewitterlich/das vom Regen ist/ regenhafftig/ voll Regens.
Dżdżownicá/ Lumbricus, ci. gen. masc. ein Regenwurm.
Dźiad/Avus,i, g. m. Papa,Papas,g.m. Großvatter/Altvatter/ Vatter.
Dźiał/Partitio,Distributio, onis, g. f. Theilung/Zugab/ Beweisung.
Dźiáłánie/ Actio,onis, g. fœ. Das machen/ Thun.
Dźiáło/ Tormentum,i, g. n. Allerley schwer vnd grob Geschütz/ aliàs Stück.
Dźiány/ Nexilis,Textilis,le,gestrickt/gewäbt oder geflochten.
Dźiárstwisty/ Tophinus, Tophaceus,a,um, Tuchsteinig/ oder Topffstein.
Dźiąsło / Gingiva, Gingivula, æ, g. f. dimin. Zahn-

Zahnfleisch. Dziąsł puchlina/skorka dziąsłowa/ Paradontis, tidis, g. fœm. Zahngeschwulst/ Blätterlein am Zahnfleisch.

Dzieći/Prognati, orum, pl. nu. g. masc. Kinder. Dzieći dostać/ Puerulos, liberos tollere. Pater dicitur, Sustulisse filium, mater Peperisse, Kinder überkommen.

Dziećiątko/ Pupus, i, g. m. Jungkind.

Dziećię/ Puer, ri, g. m. Pusio, onis, g. m. ein klein Kind.

Dziećinność/ Puerilitas, atis, g. f. Kindheit/ Kinderspiel.

Dziećiński/Puerilis, le, Kindlich.

Dziećińskie/ Puerilitèr, adverb. Kindlich.

Dziećińistwo/ Ætas tenera; Ætas tenella, Infantia, æ, Puerilitas, atis, Pueritia æ, g. fœ. Kindheit/ Kinderspiel. Ku Dziećińistwu się mieć. Adolescenturire, zum Kinde werden. Od Dziećińistwá/ Ab incunabilis, à teneris, von Jugend auff/ von Kindheit an. Po Dziećińsku mowić/ Lallare, lallen/ wie die jungen Kinder/ so noch nicht reden können.

Dziećiowodz/ Pædagogus, gi, g. m. Kinderlehrer/ Zuchtmeister.

Dziećioł/ Picus, i, g. m. Picus arborarius, ein Specht/ der auff dem Holtz nistet.

grzeczne Dziecko/Scitus puer, vel Scitulus, ein fein adelich/lieblich Kind.

Dziedzic/ Hæres, redis, g. com. ein Erbe.

Dziedzicá niemájący/Intestatus, a, um, Erbloß/ der keinen Erben hat.

Dziedzictwo/ Diatheca, æ, g. fœ. Diatheca, orum, g. n. pl. nu. Hæreditas, atis, g. f. das Erbe/ Erbschafft.

Dziedziczenie/Cretio, onis, g. f. Einnehmung vnd Besitzung des Erbes.

Dziedzicznie/ Hæreditariè, adv. durch Erbfall/ Erblich.

Dziedziczny/Hæreditarius, a, um, erblich/ererbet.

Dziedziczyć/Hæreditare, erben.

Dziedzina/ Hæredium, Hærediolum dimin. Prædium, ij, g. neut. ein liegend Erbgütlein/ ein liegend Gut.

Dziegiel/ Hippofelinum, ni, g. n. Panax Heracleos, Smyrnium, ij, g. n. vulgus Levisticum appellat, Heyligen Geist wurtzel Angelica.

Dziejopis/ Historicus, Historiographus, i, g. m. Geschichtschreiber/ Historienschreiber. Dziejów księgi/ Historia, æ, g. f. ein Geschicht/ Erzehlung einer geschehenen Sach. Co do Dziejów pisánia należy/ Historialis, le, zur Geschicht vnd Beschreibung derselben dienend.

Dzieká/ Charis, itis, g. f. lat. Gratia, æ, Danck. bez Dzieki/ Ingratis, Invitè, adverb. Vnwilliglich/ mit Vnlust.

Dzielcá/Divisor, Partitor, oris, g. m. Theiler/ Zertheiler.

Dzielenie/Partitio, onis, g. f. Theilung.

Dzielić/ Dispensare, Dispertiri, Disterminare, Distribuere, Limitare, & Limitari, nach Billigkeit außtheilen/ zertheilen/ abtheilen. Dzielić ná części/ Partiri, in stücken zertheilen. Dzielić ná dwie części/Bipartiri, zertheilen in zwey Theil. Dzielenie ná krzyż/ Decussis, is. g. masc. eine Abtheilung/ wie man ein Andres Creutz macht (X). Dzielić ná krzyż/ Decussare, in solches Creutzes Gestalt abtheilen.

Dzielnicá w mieście/Kwâterá domów oddzielonych od drugich/Insula, æ, g. f. Häuser so allenthalben allein stehen/ vnd nicht aneinander stossen.

Dzielny/ Distributorius, a, um. Das zum außtheilen gehöret.

Dzieło/Actus, us, g. masc. Effectio, onis, g. f. Facinus, oris, Opus, operis, g. neut. Handlung/ That/ das Werck/ Geschäfft.

Dzień/ Dies, ei, g. m. & f. in singul. In plurali verò tant. g. m. Lux, lucis, g. f. ein Tag. Dzień własny od wschodu słońcá áż do záchodu/ Dies artificialis, die Zeit zwischen der Sonnen Auffgang vnd Niedergang. Dzień od pułnocká jednego/ do drugiego/ Dies civilis, Tag vnd Nacht zusammen. Dzień powszedni/ Dies status, ein verordneter Tag. Dzień seymowy/ Dies comitialis, ein Wahl- oder Reichstag. Dzień sądowy/ Dies fastus, ein Gerichtstag. Dzień robotny/ Dies operarius, profestus, ein Werckeltag. Dni niesądowe/ Nefasti dies, Tag an welchem die Gerichte zugeschlossen seyn. Dni długie/Soles longi, lange Tage. Dni lekárskie/ z ktorych o chorobie sądzą lekárze/ jáko siódmy y czternasty/ ꝛc. Dies critici, die Tag daran man von der Kranckheit vrtheilen mag/ als der siebend vnd viertzehend/ ꝛc. Trzećiego dniá/ Perendiè, adverb. übermorgen. Dzień trzeći/ Perendinus dies, der übermorgige Tag. Dzień przedtym/Pridiè, adverb. den nechsten Tag zuvor.

wor. Co Dźień/ Indies, táglich. Przez Dźień/ Interdiu,adverb. bey Tage/den Tag durch. We Dnie / Interdiu, Luci, adverb. Bey Tage / des Tages. Po piąćiu Dni/ Interpositis quinis diebus, Fünff Tage hernach.

Dźiennik/ Diarium, Diurnum, i, g. n. Ephemeris, idis, g. f. Rechenbuch/ täglicher Brauch/ ein Journal oder Tagsbuch / ein tägliches Register/ Klackbuch.

Dźienny/ Diarius, Diurnus,a,um, von einem Tag / des Tages.

Dźierlatká/ Cassita,æ,g.fœ. Galerita,æ, g. f. Lerch/ Haubel Lerch.

Dźierżáwá / Mancipium, ij, g. n. Possessio, onis,g.f.Eigenthumb/Besitzung/vnd Gebrauch/ als eines Grundes vnd Bodens. Dźierżáwá cudzych dobr/Ususfructus,us,g.m. Nützung vnd Genieß eines Dings. Dźierżáwá do wiernych rąk zá pewnemi Kondyciámi pußczona/ Possessio fiduciaria,auff Trew vnd Glauben/mit etwas Beding angenommen. Dźierżáwę znáczacy / Possessivus,a,um. besitzlich.

Dźieśiątek czego/Decas,adis,g.f. Das zehen in sich begreifft.

Dźieśiątkowáć/ Decimare, Decuriare, Den Zehenden auff ein Ding schlagen/ mit Zehen oder Rotten außtheilen/ den Zehenden nehmen.

Dźieśiątkowánie/ Decimatio,onis,g.fœm. Zehendung/ Das nehmen des zehenden Theils.

Dźieśiątkowy/ Denarius, a, um, Das zehen in sich helt.

Dźieśiątnik/Decurio,onis,g.m.Demiurgus, i, g. mas.Magistratus nomen apud Græcos, Der Rottmeister/ Zehender in einer Stadt.]

Dźieśiąty/Decimus,a,um, der zehende.

Dźieśiąty raz/ Decimùm, adverb. zum zehenden mal.

Dźieśięć/Decem , indecl. zehen. Podźielenie ná Dźieśięć / Decuria,æ , Decuriatio, onis, g. fœ. Decuriatus,us, g. m. eine Ordnung/ oder Zertheilung in zehen.

Dźieśięćiny / Decimæ, arum, g. f. plu. num. der Zehend/so von den Früchten genommen wird/ der Decem.

Dźieśięćioráki / Decuplus,a,um. zehenfältig.

Dźieśięćioro Boże przykazánie / Decalogus,i, g. m. die Zehen Gebot Gottes.

Dźieśięć lat. Decennium,ij,g.n. zehen Jahr.

Dźieśięćletni/ Dźieśięćioletni/ Bilustris, Decennis, Decennalis, le, Zehenjährig.

Dźieśięć pánow miáſtem rządzących/ Decemviri,orum, g.m. plu. num. Die zehen Männer/ die von einer Stadt außgesetzet werden/ dieselbe zu regiren. Vrząd Dźieśiątników onych/ Decemviratus,us.g. m.die Würdigkeit der Zehen Männer. Práwo od nich postánowione/Leges decemvirales,Gesetze der Zehen Männer.

Dźieśięćstopna miárá/ Decempeda, æ, g.f. ein Ruthe von zehen Schuch.

Dźiewánná/ Thiallis, is, g. f. Verbascum,ci, g.n. ein Gattung Wullkrauts oder Kertzenkraut.

Dźiewcze/ Puella,Pupa,æ, gen. fœm. junges Töchterlein.

Dźiewczęcy / Puellaris, re , Kindlich/ ist der Mägdlein.

Dźiewczká/ Adolescentula, æ, g. f. ein junges Mägdlein.

Dni Dźiewiąćiu czás/Novendium,ij,g.neut. neun Tage lang.

Dźiewiąty/ Novenus, Nonus,a,um, je neun vnd neun.

Dźiewictwo/ Virginitas, atis, gen. fœm. die Jungfrawschafft.

Dźiewictwo ſtráćić/Devirginari, zur Frawen werden.

Dźiewięć/ Novem , adj. indecl. Neun.

Dźiewięć rázy/Nonies,vel Novies,adverb. Neunmal.

Dźiewięćdźieśiąt / Nonaginta, neuntzig.

Dźiewięćdźieśiątletni / Nonagenarius, a, um, Neuntzigjähriger.

Dźiewięćdźieśiąt rázy / Nonagies , adverb. Neuntzigmal.

Dźiewięćdźieśiąty/ Nonagesimus,a,um, der Neuntzigste.

Dźiewięćdźieśiąt y Dźiewięć/Nonaginta novem, Undecentum, Undeceni, æ, a , plu. num. ohn eins hundert/ das ist/ Neun vnd neuntzig.

Dźiewięćdźieśięćioráki / Nonacuplex, icis, g. om. Nonagecuplus,a,um, neuntzigerley.

Dźiewięćiorny/ Novenarius, a, um , Neunzählig/ das neun in ihm hat.

Dźiewięć ſet/ Nongenti,vel,Noningenti, æ, a, pl.num. Neunhundert.

Dźiewierz / Levir,ri, g. m. eines Ehemanns Bruder.

Dźiewiętnaśćie / Undeviginti , indeclinab. Neunzehen. Dźie-

Dźiewká/ Ancilla,æ,g.fœm. Mulier ancilla, Dienstmagd/ Dienstweib.

Dźiewosłab / Paranymphus, i,g.m.lat. Pronubus,i, g. m. der Brautführer.

Dźiewosłebicá / Pronuba, æ,g. f. die Brautführerin / so die Braut des Abends nach gehaltener Hochzeit in des Bräutigams Hauß führet.

Dźieża/ Artopta,Mactra,æ,g.f.ein Multe darinn man den Teig zum Brodbacken bereit/ vnd knetet.

Dźiki/ Ferus,a,um,Wild. Dźiki mąż / Semifer,Semiferus,a,um, halb wild.

Dźikiem czynić/Efferare,Wild machen.

Dźikość/ Feritas,atis,g. fœm. Grawsamkeit/ Grimmigkeit.

Dźionek/Diecula,æ, g.f. ein kleine Zeit.

Dźiś/Hodiè, adverb. Heut.

Dźiśieyszy/ Hodiernus,a,um,Heutig.

Dźiś trzeći dźień/Nudius tertius, adverb. Vorgestern.

Dźiś czwarty dźień / Nudius quartus, adv. vor drey Tagen.

Dźiś piąty dźień/ Nudius quintus, adverb. vor vier tagen.

Dźiś szosty dźień/Nudius sextus,adverb. vor fünff Tagen.

Dźiubáć/Rostrare, mit dem Schnabel bicken.

Dźiurá/ Foramen,inis,g.n.Lacuna,æ,Rima, æ, g.f. Loch/Grube/Spalt/Klünse.

Dźiurá w Budowániu dla wysuszenia / Naris,is,g fœ. Rauchloch.

Dźiuráwić / Fenestrare, Fistulare, Forare, durchsichtig machen/ voll löcher machen/ bohren/ graben.

Dźiuráwy / Fenestratus, Foratus, Foraminosus,Lacunatus,a,um, Durchlöchert/löcherich/ holl wie eine grube/voll spalten/ voll klunsen.

Dźiurkowátość / Fungositas, Raritas, atis, Raritudo,inis,g.f.Schwamächtigkeit/eine dünne.

Dźiurkowáty / Fistulosus,Fungosus, Multicavatus,a,ũ, Multiforatilis,e,Pumicosus,Pumiceus,Spongiosus,a,um,gelöchert/ das voll löcher ist/ schwamächtig.

Dźiw/ Mirabilitas,atis,g. f. Miraculum, Mirum,i,g.n. Monstrum,i,g.neu. ein wunder/verwunderung/ wunderzeichen.

Dźiwak / Capitosus, Cerebrosus,a, um, Eigensinnig/ wunderbarlicher Kopff.

Dźiwnie/ Mirè, Mirabiliter,Mirficè,Mirum in modum, Monstrosè,adv. Wunderlich / wunderbarlich/ vnnatürlich.

Dźiwnostrászny/ Monstrosus,Portentosus, Prodigiosus, a, um, wunderbarlich/ wundergestaltig/widernatürlich/vngehewr.

Dźiwny/ Mirus, Mirificus, Mirificissimus, Mirificentissimus,a,um,Wunderbar.

Dźiwny człowiek/Monstrum hominis,Vnmensch/ vngehewr.

Dźiwowáć śię/ Demirari, Mirari,sehr verwundern/ sich wundern.

Dźiwowánie/Miratio,onis, g.f. die verwunderung.

Dźiwowisko/Mirum,Spectaculum,i,g.neu. Verwunderung / seltzam ding/ das man sich verwundert.

Dźiwowisko/ Scena,æ, g.fœ. ein Comœdie/ Schawspiel. Dźiwowisko/mieysce ku pátrzániu ná Dźiwowisko zgotowáne/ Theatrum,i, Amphithea-trum,i, g. n. ein Schawplatz vnd gebäw die schawspiel zu halten/ geordnet/ ein rund Schawhauß. Do Dźiwowiská należący/ Amphitheatralis,e, & Amphitheatricus,a,um, Das zum Schawplatz gehört.

Dźiwujący śię/ Mirabundus,a,um, Mirator, oris,g.m. der sich wundert.

Dźwięk/ Canor, oris, Sonus,i, g.m. Sonitus, us,g. m. ein thon. Dźwięk zgodny/ Consonantia,æ,g.f. Zusammen stimmung.

Dźwigáć/Bajulare,Tragen.

Dzwon/Campana,æ,g.f.Glock.

Dzwonek/ Dzwonyszek/ Campanula,æ,g.f. Tintinnabulum,i,g. Schelle/Glöcklein.

Dzwonki ziele/ Corion,ij,g.n. Chamæpitis, is, g.fœ. Hypericon,i, g. n. vnser lieben Frawen Betthstroh/ S. Johannis Kraut.

Dzwonki czerwone/Ascyron,lat.Perforata, æ,g.f.Barthew/ vnser lieben Frawen Bethstroh.

E.

Exemplarz/Antigraphum,i,gen.neut.ein Exemplar/Gegenschrifft.

Elektor/Elector,oris,g.m.Churfürst.

Endywia/Intubus,i,g.m.vel f.sive Intubum, vel Intybum,i,g.n.herba,aliàs Endivia, æ, g.fœ. Endivien.

Ewánielia/Evangelium,ij g.n.Evangelium.

Ewikcya/odyskánie práwne/Evictio,onis, g.f. Angewinn.

Ewikcya bráć / Mancipio accipere, Zu eigen einnehmen.

 Fátrká/

Fáyrká/ Authepsa,æ,g.f.Clibanus,i,g.masc. Ignitabulum,i,g.n. eine gattung eines alten Geschirrs/Fewerzeug/fewerpfan.

Fald/Plicatura,æ,Stria,æ,g.f.Laciniæ,arum, g.f.plur.num.Rugæ vestium,Sinus vestium, ein fald/Falden an den Kleidern.

Faldowáć/ Striare, mit holkehlen machen.

Faldowánie/Plicatio,onis,g.fœ. das falten.

Fałdy czynić/ Rugare,voll falten machen.

Fałdy u suknię rozpuśćić / Undantem chlamydem facere,den Mantel fliegen lassen.

Fałsz/Falsitas,atis,g.f.Falsum, Pigmentum, ti,g.n. Falschheit/ Betrug/ Falsch. Bez fałszu/ Emendatè,adver. Ohne Fehl/Betrug/Falsch.

Fałszerz/ Falsarius,ij,g.m. ein Falscher.

Fałszowáć/ Supponere, Adulterare, etwas falsches an statt des wahren vnterschieben/schwächen/fälschen/ verfälschen.

Fałszowány/ Adulteratus,Suppositus, Suppostus,a,um, Fälschlich/vnterschoben / gefälscht.

Fałszywie/Fabulosè, Falsè,Falsò,Mendosè, Perperam, adverb. Lügenhafftig / fälschlich / mit fehlen Fałszywie się obchodźić/Prævaricari, vntrewlich / fälschlich handeln.

Fałszywy/Falsidicus,Falsiloquus,Falsus,Nothus,a,um,Mährenträger/Lügner/falsch.

Familia/Domus,us, g. fœm.Familia,æ,g.f. ein Geschlecht/Stamm.

Fántástik/Opinator,oris,gen.masc,Opiniosus,Phantasticus, a, um, der nichts gewisses hat/ Einbildig/ Phantast.

Fantázya /Imaginatio,onis, Phantasia, æ, g.f.Einbildung/phantasey.

Fárbá/ Color, oris,g.m.Sanies,ei,g.foe,eine Farb. Fárbá do żelázá podobna/ Ferrugo, ginis,g.f. Farb dem eysen gleich. Fárbá głucha/ ćiemna/bláda/Color surdus,Tunckelfarb. Fárbá jásna/Satur color, volle Farbe. Fárbá okopćiáła/Insuasum, i, g.n.Rauchfarb.

Fárbiernia/ Baphia, æ,g.f.& Baphia, orum, g.n pl.nu.ein Färbehauß.

Fárbierska náuká/ Baphice, es,g.f. die Färberkunst/Färberhandwerck.

Fárbierz/Fuscator, Infector, Offector, oris, g.m. ein Färber / beitzer.

Fárbowáć/ Colorare,Fucare, Inficere, Tingere, Färben/eine frembde Farb anstreichen.

Fárbowánie/ Tinctus,us,g.m, Tinctura,æ, g.f. das färben.

Fárbowány/ Infectus,a,um, gefärbt.

Fárbowány dwá rázy/Dibaphus,a,um,lat. bis tinctus,Zweymahl gefärbt.

Fárbownik/ziele/Isatis,is,g.f.lat.Glastum,i, g.n. Weydkraut damit man färbt.

Fárbowny/ Tinctilis,e,Pigmentarius,a,um, das farb an sich nimbt oder zur farb gehört.

Fárbujacy/ Tingens, entis,g.omn. farbend.

Fárbujacy / Colorificus,a, um, Farb / das färbig macht/ oder färbt.

Fárby dwoistey/ Bicolor,oris, gen. omn. Zweyfärbig/von zweyen Farben.

Fárby odmiáná/ Decoloratio, onis,g.fœ. Entfärbung.

Fárby nápsowáney/Decolor,oris,g.omn. übel gefärbt.

Fárby wydátność w málowániu / Lumina in pictura,das Liecht des Gemählß.

Fármuszká/ Offa,æ,g.f. Allerley dick Gemüß/ Brey oder Suppen.

Fárski/Parochialis,e. der Pfarr zugehörig.

Fártuch/Semicinctium, Semicinctorium,ij, Ventrale,is,g.n.Schurtztuch/Fürtuch der weiber.

Fásá / Cuppa,æ,g.f.Wassergeschirr / Faß.

Fáutor/Fautor, Favitor,oris, g.m.Gönner/ beystendig. Fautorká/Fautrix,icis,g. f. Gönnerin/ die da günstig ist.

Febrá / Febris, is,g. f. Febricula,æ, g.f. das Fieber. Febrá/ w ktorey chorujacemu wewnatrz zimno á goraco zwierzchu/Epialos,i, g.m.Fieber das den Leib außwendig heiß/vnd inwendig kalt macht.

Febrę mieć / Febrim pati, das Fieber haben.

Febrá wrácájaca śię pewnego czásu/Febris intervallata,ein Fieber so nicht alle tage wieder kommet.

Fechterz/ Gladiator,oris,g.m.ein Fechter.

Federpusz/ Crista,æ,g.f.Strauß auffm helm.

Figá drzewo/Ficus,us, g.f.tantùm, ein Feygenbaum.

Figá owoc/Ficus,i,& us.g.m.& f.eine Feyg.

Figá máłá / Cotona vel Costona, sive Cottona, vel, ut alij volunt; Cotana, Costana, sive Cottana,g. n. pl.nu. ein gattung kleiner Feigen.

Figá niedojrzáła/ Grossus,i,g. m.vel fœm. Grossulus,i,dimin. vnzeitige Feigen.

Figá niesmáczna/Sycosis,is,g.f.Marisca,æ, g. f.Feygwurtz/vngeschmackte Feygen.

Figá polna/Caprificus,i, g. fœ. Wilder Feigenbaum. Figi leśne opátrowáć/Caprificare, Wild Feigenbaum zahmen vnd mild machen.

Figá zwiedła/ Carica,æ,g.fœ. dürre Feigen.

Fig kupá / Palatha, græca dictio, ein Klotz/ oder hauffen Feigen auff einander klebend.

Mieysce gdźie są figi/Ficaria,æ,g.f.ein Platz mit Feygenbäumen besetzt.

Figę komu ukazáć/Medium ungvem ostendere, einem Feigen weisen.

Figiel/Parergon,i,g.neut. alle das jenige das man mehr thut / als man verdiengt hat / so die Mahler vmb das Bildwerck/ Vögel / Laubwerck/ Blumen/ꝛc.machen.

Figlowáć/ Argutari, Obludere, Geschwindigkeit oder rencke in der Rede gebrauchen/mit einem schimpfftreiben/schmeicheln.

Figlowánie/Argutatio,onis,g.f.Geschwätz.

Figojad / Ficarius,ij,g.masc.Sycophanta,æ, g.m.ein Feigenfresser.

Figojadká/ Atricapilla,æ,g.fœ.Ficedula,æ, g.f.Melancoryphius,ij, g m.ein vogel mit einem schwartzen Kopff/Schnepffe.

Figowy/Ficulnus,Ficulneus,a,um, das von Feigenholtz.

Figowy sad / Ficetum, i, g. neut. Feygenbaumgarten.

Figurá/ Lineamentum,i,g.neu.Strich/striemen eines entworffenen wercks/ entwerffung.

Filar/Columna,Pila,æ,g.f.Pfeiler. Filármi/ Pilatim, adverb. von einem pfeiler zum andern. Gałká ábo przykrycie filará / Capitellum,i, g. neut. das Haupt oder deckel auff dem pfeiler. Podstawek filarny/Epistylium, ij,g.n. græcè Basis,is, g. f. der fuß eines pfeilers.

Filarowánie/ Columnatio,onis,g. fœ. Vnterstützung.

Filozof/Philosophus,i,g.masc. ein Liebhaber der Weißheit.

Fiołki/ Viola, æ, g.f. Violen. Fiołki białe/ Leucoion,ij,g.n. Allerley violen/was für Farb sie seyn/ darunter auch begrieffen die gelbe Nelcken. vnd Maynegelein. Fiołkowy ogrodek/Violarium,ij,g.n. Violengarte.

Fiołkowey máśći/Hyacinthinus,a,um, Violbraun. Fiołkowy/Violaceus,a,um, Violbraun.

Fiołkowy fárbierz/Violarius,ij,g.m, Färber der Violenbraun färbet/Violbraunfärber.

Fistułá drzewko/ Isocinnamon,g.n.herba, Ingrünn.

Fistułá/Ægilops,lopis,g. m. die Fistel in den Augen/Löchlein in den Augenwinckeln.

Fistułá/Fistula,æ, g.f.Fleuthe/ein Pfeiffe.

Flader/ Bruscum, Molluscum,i,g.n. Maser/ Stammrind / Flader. Flader jáworowy ábo klonowy/ Acernum bruscum, Maßholder-Maser.

Fladerká/ Passer marinus,piscis,Plateiß.

Fladrowáte drzewo/ Crispum lignum,gewölcket Holtz.

Fláki/Omasus,i,g.m.vel Omasum,i,g.n. der feiste Darm/Klopdarm genant.

Flászá/Ampulla, Lagena,Laguncula, Oppa, æ,g.f.Oelkrug/ Flasche.

Flegmisty/ Pituitosus,a,um, Rotzig.

Fleytuch / Linamentum,i, g. neu.ein fläcklin Lümplein/ ein Wiede/ die ein Tieffe wunde heilt.

Flis / Ratiarius,ij,Remex, icis, g.m. ein flossenleyter/ ruderknechtb/ Schutnickel/ Barb. Flis ná szerokiey łodźi ábo okręćie/ Sclatarius,ij,g. m. die Schiffflossenleyter.

Folgowáć/Parcere, verschonen / vbersehen/ nachlassen/ sparen.

Folwárk/Colonia,æ,g.f.Prædium,ij,g.neu. Vicus,i, g. m. Meyerhoff oder Lehn/liegend gut/ ein Dorff. Folwárk przed miástem/Suburbanum,i,g.n. Suburbana,orum,g.n.pl.num. Vorstadt oder Dorff nahe bey der Stadt.

Folwárkowy / Epistates, is, g.m. Villicus,i, g.m.ein Schaffner/ein Lehenmañ. Meyer/ Verwalter/ Hoffmeister.

Folwárkowy / Villaticus,a, um, Villaris,e, dem Meyerhoff zugehörig.

Formá/ Character,eris,g.m.Forma,æ,g.fœ. Form etwa eingedruckt.

Formaty / Dimissoriæ literæ, die Rechtsache vom Vnterichter dem Oberrichter / so appellieret worden ist/ überschickt/ welche Geschrifft man Apostolos nennet.

Formierká/Fictrix,icis,g.f.Hafenmacherin.

Formierska robotá / Plasma, atis, Plasmatum,i,g.n.Proplastice,es, g.fœm. Haffnerwerck/ Töpfferwerck.

Formierz / Fictor, Formator,oris,g.m.Protoplastes,æ, g. masc.ein gestalter der etwas recht machet/Bildgraber/Modelschneider.

Formowáć/ Conformare, Efformare, Pingere, Formare, Informare, Modificari, Gestalten/ eine form geben/eine gestalt geben/auß Leymen etwas schaffen/ etwas entwerffen/oder bildē.

Formowánie/ Conformatio, Figuratio, onis,g.f. Formatura,æ, Informatio,onis, g.f.ein gleiche Gestalt / Gliedmassen / gestaltung / entwerffung/ abbildung.

Formowány/ Fictus, Figuratus, a,um, Figuralis,e, Formalis,e, Erdacht/gestaltet/ formiret/ wolgestaltig.

Formuła zapisu/Præscriptio,onis,g.f.vorgeschriebene weiß vnd form/vnterrichtung.

Fortá/Fores,ium,g.f.plur.num.Pfort/ thür.

Fortká/Porta,Portula,æ,dimin.g.f.ein pfort/ ein Thürlein.

Fráncá/Morbus Gallicus, die Frantzosen.

Fránt/Sycophanta,æ,gen.masc. Schlaaloß/ Holhipler / hinderreder.

Frásowáć/ Sollicitare, Bekümmern/ mit sorgen beladen.

Frásowáć śie/Fluctuare,Satagere, Tristari, Betrübt/ bekümmert/trawrig seyn/trawren.

Frásowáć śie ná kogo/Ægrè ferre, vor übel auffnehmen.

Frásowliwie/ Anxiè, Scrupulosè, Sollicitè, adverb. ängstiglich/sorgfältiglich / mit angst vnd sorg/angsthafftiglich.

Frásowliwość/ Anxietas, atis,g.f. Anxietudo,inis,g.f. Sorgfältigkeit.

Frásowliwy/Anxius,a,um, Miser animi, vel animo, vel ex animo, Sollicitus,a,um, Angsthafftig/ eines elenden gemüts/ sorgfältig.

Frásunek/Crux,ucis,g.f.Cura,æ,g.f.Fluctus, us,g.m. Morbus animi, Sollicitudo,inis, Præmolestia,æ, g.f.Pein/Schmertzen/angst/betrübnüß/ Sorg/angsthafftigkeit. Frásunek przynaglájacy/ Cura insidens, ein angelegene sorg.

Fraucimer/Gynæcæum,i,g.n.Frawenzimer.

Fryierz/ Gámratliwy/ Homo Venereus, Gnadenreich/ holdselig/ lieblich.

Fugá/ Commissura,æ,g.f. Cubile,is,g.neut. dicitur de structura, eine Fug/ein lägestein.

Fukliwy/ Objurgator,oris,g. m. Beschelter.

Fundátor/ Positor, Præbitor, oris,g m. ein Stiffter oder anfänger einer Stadt/Klosters/ ꝛc. außgeber vnd vorsteher.

Funt/Assipondium, ij, Pondus, eris,g. neut. Pondo,g.n.indeclin. ein pfündig gewicht/ pfund.

Funt/24.łoty/Libra,æ,g.f.ein pfund von 24. loth. Pułfuntá/Selibra,æ,g.f. ein halb Pfund. Półtorá funtá/ Sesquilibra,æ,g.f. Anderthalb pfund. Funty dwá/ Bilibra,æ,g.f. Zweypfündig gemacht. Funtu jedenaśćie częśći/ Deunx,uncis, g.m. 1.pfund minder 1.loth/oder 12.theil Funt/ cálego co / co bywa rozdźielono ná częśći/ As,vel Assis, hujus assis, g. masc. ein pfund das man theilt.

Funtowy/Libralis,e, pfündig.

Furá/Portorium,ij,g. n. Vectura,æ, g. f. Vehes, & Vehis,is, g.fœ. Fuder.

Furman/ Vector,oris,g. m. Vehicularius, ij, g.m. der da führet/ein Fuhrmann. (seyn.

Furmánić/ Agere vellaturam, ein Fuhrmañ

Furmáństwo / Vellatura, æ, g.f. Fuhrlohn/ Schifflohn. (n. Beltz.

Futro/Pelles,lium, g.f. pl.n. Pellicium,ij,g.

Futrujacy/Crustarius,ij,g.m. überzieher.

Futrzána czapká / Pelliris, is, g.f. ein Peltzhut / Mütze.

Fuz / Fex, ecis,g.f. Retrimentum,i,g.n. Koot/ hefen/trusen.

Fuz oliwny/ Amurca,æ,g.f. öltrusen/ölheß/ ölhefen.

G.

Gádáć wiele / Garrire, Plaudern/ schwätzen/ viel redens treiben.

Gádácz/ Disputator, oris, g.m. Disputirer.

Gádká/Ænigma,atis,g.n. Quæstio,onis,g.f. Retzel/ein verdunckelt oder rätherische frag/ frag vmb etwas / gespräch.

Gádki śkłádájacy / Ænigmatistes, æ, g. m. der rätherische fragstück fürbringet.

Gágátek/ Gagates,is, g.m. Agatstein.

Gájowy/Saltuarius,ij,g.m. Waldmeister.

Gájowy / Nemoralis, le, Nemorensis, se, Waldächtig.

Gáisty / Nemorosus, a, um, Nemorensis,e, Waldachtig.

Gálárédá/Tucetum,i,g.n.Pasteten.

Gálás/Galla,æ, g.f. Galläpffel.

Gáłązká/Surculus,li, g.m. Schoß eines Gewächß. Gáłązká młoda/ Tureo,onis, g.m. der junge Zweig eines Baums oder Stauden. Gáłązká z owocem odłamana/Termes,mitis, g.m. ein Schoß mit der Frucht abgebrochen. Gáłązkámi/ Surculosè,adverb. von Schoß zu Schoß/ den

den Schoſſen nach. Gáłoſki zbytnie / niepotrzebne ná drzewie / Nepotes in vite, Schößlein oder Schoß am Rebſtock die man als vnnütz abbricht. Gáłoſki niepotrzebne obcináć / Surculare, die vnnützen Schoß abbrechen.

Gáłąź / Flagellum, li, g. n. Frons, dis, g. f. Ramus, i, g. m. die Zweig am äſten / grüner Zweig / Aſt eines Baums. Gáłęzie / Scamna in arboribus, Aſt daran ſich die Weinráb auffzeucht.

Gálbánowy / Galbaneus, a, um, von Galbanen. Gálbánowy ſok / Galbanus, ni, g. m. vel Galbanum, ni, g. n. Gummi / alſo genant.

Gáłeczká O/rbiculus, i, g. m. dim. Kräyßlein.

Gáłek grá / Sphæriſterium, ij, g. neut. Das ſchnellen der Keulchen / Keulchenſpiel.

Gálerá / Naves longæ, Panon, onis, g. maſc. Galeen. Gálerá o trzech wioſłách ná łáwie / Triremis, is, g. fœ. Galeen mit drey Rudern auff einer Banck.

Gáłęzie obcináć / Defrondare, das Laub abbrechen / die Aeſte abhawen.

Gáłęzie puſzczáć / Frondere, Frondeſcere, äſte gewinnen.

Gáłęziowy / Frondeus, Rameus, a, um, Das von Blättern oder äſten iſt.

Gáłęziſty / Frondifer, Frondoſus, Ramoſus, Sarmentoſus, a, um, äſtig / das viel äſte hat.

Gáłęzny / Frondarius, a, um, Das zu den äſten dienet.

Gáłká / Globus, bi, g. m. ein Kugel.

Ganek / Ambitus, us, g. m. Menianum, ni, g. n. Pergula, æ, g. fœ. Lehne an einer Steigen / oder Gang / fürgeſchoſſen Gebäw mit einem Vorhang / Lauben in oder an einem Hauſe.

Gánić / Improbare, Vituperare, ſchelten / verachten / verwerffen. Gánić co komu / Adjurgare, Objurgare, Reprobare, beſchelten.

Gániciel / Vituperator, oris, g. m. Vituperones, pro Vituperatoribus ponuntur, Schelter / Verachter / Verwerffer.

Gánienie / Vituperatio, onis, g. fœ. Vituperium, ij, g. n. Scheltung / Verachtung.

Gánionym być / Venire in vituperationem, geſcholten werden.

Garb / Gibbus, i, g. m. Gibber, beris, g. maſc. Tuber, eris, g. n. Buckel oder Höcker.

Gárbáty / Gibboſus, Gibber, ra, rum, hic Gibber, hæc Gibberis, hoc Gibbere, höckericht / gebuckelt / der einen Buckel hat.

Gárbarz / Coriarius, ij, g. m. ein Ledergärber.

Gárdło / Gula, æ, g. f. Guttur, uris, g. neut. die Gurgel / Kehle. Gárdło ná co ważyć / Depaciſci morte, ſich in den Todt ergeben / gerne wollen ſterben. Stáć ná gárdle komu / Inſidiari, auff einen halten / lauren.

Gárdłowáty / Gutturoſus, a, um, Der eine groſſe Kehle hat.

Gárdząc / Contemptim, adverb. verächtlich.

Gárdzący / Faſtidioſus, a, um, verdrießlich.

Gárdzenie / Aſpernatio, Dedignatio, onis, g. fœ. Verachtung / Verſchmähung.

Gárdzić / Aſpernari, Contemnere, Contemptare, Dedignari, Deſpernere, Deſpectare, Deſpicere, Floccipendere, Floccifacere, Naucifacere, Nihili facere, Nihili pendere, Spernere, Temnere, gering achten / vnwürdig achten / verſchmähen / gering ſchätzen / verachten.

Gárdziciel / Contemptor, Spretor, oris, g. m. ein Verachter / Verſchmäher.

Gárdziel / Guttur, uris, g. n. Ingluvies, ei, g. f. die Gurgel / Kehl.

Gárncárſka robotá / Fictile, is, g. n. ſubſtant. Opus teſtaceum, Irdin Geſchirr.

Gárncárſki / Figlinus, a, um, dem Haffner zugehörend. Gárncárſki wárſztát / Kunſt / Figlina, æ, g. f. Figlinum, i, g. n. Haffnerwerck / Kunſt zu haffnen.

Gárncarz / Figulus, li, g. m. Haffner / Töpffer.

Gárncowy / Ollaris, e, dz zum Haffen gehört.

Gárniec / Cacabus, bi, g. m. Olla, æ, g. fœm. Keſſel / Haffen / Topff.

Gárniec / miárá / Chus, ſive Choa, æ, g. fœ. Schöpffgeſchirr. Gárniec / Chutra, vel Chytra, æ, g. f. Chutron, vel Chytron, g. n. latin. Olla, æ, g. f. ein Kochhaffen.

Gárniec ná nogách / Tripus, Chytropus, chytropodis, g. m. ein Dreyfuß / darauff man die Haffen beym Fewer ſetzet / oder / ein Haffe mit drey Füſſen.

Garnuſzek / Ollula, æ, g. f. dim. ein Töpfflein.

Garść / Dragma, atis, g. n. Manipulus, i, g. m. ein Büſchlein / ein Handvoll.

Garśćiány / Manualis, Pugillaris, re, Handvoll / ſo viel man in einer Hand faſſen kan / einer Fauſt groß.

Gáśić / Extinguere, Incendia compeſcere, Interſtinguere, die Brunſt leſchen.

Gaśienicá/ Volucra,æ, g. f. ein Graßwürmlein das die Räben abnaget.

Gaśienicá / Bruchus, i, g.masc. Campe, es, Campa,æ, Centipeda,æ, g. fœm. Convolvolus, li, Involvolus, li, gen. masc. Eruca, Milepeda, Scolopendra, æ, g. f. Käfer/ eine Raupe/ Graßwurm / ein Wurm der sich in die Blätter windet vnd rollet/ Assel die viel Füsse haben.

Gay/ Nemus,oris, g. n. Saltus,us,vel i, g. m. ein dicker wilder Wald / ein Lustwald. Gáy cie. mny Bogom poświecony/Lucus,ci, g. m. ein Lustwald den Göttern zu Ehren geweyhet.

Gaydá/ Utricularius,ij, gen.masc. ein Sackpfeiffer.

Gdakáć/Glocire,Glocitare, Pipare, gluckzen oder kluchsen wie eine Henne.

Gdakánie/Glocitatio,onis,g.f.Singultus gallinarum, das gagren der Hennen.

Gdulá ziemna/ Cyclaminus, i, g. fœm. die Erdäpffel/Erdnüß. Gdulá ziemna mnieysza ziele / Cassanthemos, i, herba, vulgò Sigillum Mariæ, kleine Glockenblum.

Gdźie/ Ubi, adverb. loci, Wo.

Gdźie indźiey/ Alibi, Aliò, Aliubi, adverb. Anderswo / Anderswohin.

Gdźiekolwiek/ Ubicunque,Ubiubi,Ubivis, adverb. Es sey wo es wolle.

Gdźieś/ Alicubi, Uspiàm, Usquàm, adverb. Etwa an einem Orth/ Irgendswo.

Gebá/Bucca,æ g.f. Os,oris, g. n. die Hôle der Backen oder Mundes/ das Maul oder der Mund.

Gebczásty/ Spongiosus,a,um, gelôchert oder lose wie ein Schwam.

Gebiásty/ Bucco,onis,g.m. der auffgeblasene Backen hat.

Gebká/ Buccula,æ, g. f. Osculum, Oscillum, li, g.n. dim. ein Mündlein.

Gebká/ Conferva,æ, Spongia,Spongiola,æ, g. f. dimin. Wasserschwamm/Mooß der auff dem Wasser schwimmet.

Gegáć/Gingire, schnadern wie eine Ganß.

Geś/ Anser,eris, g. m. Ganza,Ocha,æ,g.f. ein Ganß. Geś dźika / Anser sylvestris, Wilde Ganß / Schneeganß. Geśi koćiec / Chenoboscium,Chenotrophium,ij, g. neut. Gänßweid/ Gänßstall.

Geśćieć/ Crassescere, Densere, Spissescere, dick werden / feist werden/ als Milch zusammen lauffen.

Gesiá wyká / Orobanche, es, g. fœ. herba, schwartze vnd wilde Wicken.

Gestá máteria / Spissamentum, i, g. n. dicke Materye.

Gesto/ Densè,Spissè,adver. dick/gemächlich/ dick ineinander.

Gestość/Densitas,Spissitas,atis,g.f. Stipatio, onis, g. f. Dicke / Enger Vmstandt vnd Getreng vmb einen.

Gestwá/ Tesqua, orum, g. n. plu. num. öde/ rauche / wilde dornächtige Orther.

Gesty/Creber,bra,brum, Frequens,entis, g. omn. dick /offt/viel.

Gesty / Densus,Spissatus, Spissus, a, um, dick in einander / dicht.

Giać/ Pandare, bucken/ drucken / daß sich ein Ding biege.

Gibáć/ Lentare, biegen/ krümmen.

Gibki/ Flexibilis, Flexilis, le. Lentus,a,um, Das sich gern biegen läst/ weich / zehe. Gibkim być/Lentescere,Lentere, weich / zach werden.

Gibkość/ Lentitia,æ, g. f. Zehe/Weiche.

Giermek/ Armiger,ri, g. m. Cacula,æ, g. m. Calo,onis, g.m. Machærophorus,i, g.m. Troßbube/ eines Kriegsmannes Knecht/ ein Schwerdträger / ein Degenstutzer.

Gierß/ Hipposelinum, ni, g.n. Smyrneum, ei, g. n. Olus atrum, Pullum olus, Eppichkraut/ Gierß.

Gies/ Oestrum, i, g. n. Roßbremse/Horniß. Item capitur pro Insania, seu Furore pecudis, Vnsinnigkeit.

Giety / Tortus,a, um, krumb gewunden/ gezwungen.

Gil/ Erythacus,g.m.avis, Rothbrüstlein.

Ginać / Disperire, gantz verlohren werden/ gantz verderben/ zu nichte werden.

Gips/ Gypsum,i,g.n. Gypß.

Głab / Caulis, is, gen. masc. Krautstengel. Z jednym Głabem / Unicaulis, le, mit einem Stengel.

Głabieć/ Caulescere, stengeln.

Gładki/Lævis,Lenis,Rasilis,e, glat/ sanfft/ poliert/ das sich schaben läst.

Gładko/ Concinnè, Circumscriptè, Politè, adverb. eigentlich/ fein/mit kurtzem begrieff/ sauberlich/ glat/ zierlich.

Gładkość/ Lævitas, atis, g. f. Glätte.

Głádniec/ Glabrere, Glabrescere, kahl wer-
den/glat werden/ seine Haar verlieren.

Głádzenie/ Pumicatio, onis, g. f. Glättung/
Reibung mit einem Reibstein.

Głádźić/ Allævare, Dolare, Lævare, Lævi-
gare, Lenire, Pilare, Polire, Pumicare, glatt
machen/ hoblen/ mit einem Hobel glatt vnd eben
machen / glätten/außfegen / mit einem Reibstein
reiben.

Głádzony/ Lævatus, Politus, Pumicatus, a,
um, glatt/außgebutzt/poliert.

Głánc/ Candor, Nitor, oris, g. m. die Glüd/
Sauberkeit/ Glantz.

Głáncowny/ Nitidus, Sidereus, a, um, glän-
tzend/ sauber/ schön. Głáncownym być/ Enite-
re, ergleissen/ glatt seyn.

Głaskáć/ Commulcere, Demulcere, Palpare,
Palpari, Permulcere, Mulcere, streicheln/ sanfft
machen.

Głaskánie/ Mulcedo, inis, g. f. Palpatio, onis,
g. f. Palpum, pi, g. n. Sänffte / Das Schmeicheln/
Streicheln/ Betrug mit worten.

Głáskliwy/ Domabilis, le, das zu zähmen ist/
oder / das man zähmen kan.

Głeboki / Penitior, us, comparat. Profun-
dus, a, um. gar innen/ tieff.

Głebokość/ Altitudo, inis, g. f. Gurges, itis,
g. m. Profunditas, atis, g. f. die Tieffe im Wasser/
Wassertrudel.

Głeboko / Penitùs, Profundè, adverb. Bis
an Boden/ vom Boden / von Grund auff.

Gleit/ Diploma, atis, g. n. Libellus, li, g. m. ein
Gewaltsbrieff von einer Obrigkeit/ ein Paßport.

Gleitu dostáć/ Liberum commeatum impe-
trare, sicher Geleit erwerben.

Glewiia/ Falarica, æ, g. f. Veru, g. n. Veru-
eum, i, g. n. ein dicker vnd schwerer Pfeil/ den man
mit einem Creutzbogen oder Fußbogen pflegt zu
schiessen/ Eine Gattung eines Spiesses wie ein
Blatspieß/ ein scharpffer Pfeil/ Stechdegen.

Gliná/ Argilla, æ, gen. fœm. Thon/ Leymen/
weicher Lett.

Gliná biała / Leucargillon, i, gen. neut.
weisser Leym.

Gliniánie naczynie/ Samium, ij, g. neut. Jr-
den Geschirr.

Glintány/ Fictilis, le, auß Leymen gemacht.

Gliniásty / Argillaceus, Argillosus, a, um,
Lettächtig/ Leimicht.

Głod/ Fames, is, g. f. Hunger.

Głodáć / Rodere, mit den Zähnen nagen/
beissen.

Głodánie/ Rosio, onis, g. f. Nagung.

Głodny/ Esurio, onis, g. m. Esuritor, oris, g.
m. Famelicus, Impastus, a, um, Der grossen Hun-
ger hat / hungerig / außgehungert / vngeweidet/
vngespeiset.

Głog / Oxyacantha, æ, g. f. Saliunca, æ, g. fœ.
herba, quæ Nardus Celtica dicitur, Römischer
Spick/ Marien Magdalen Blumen.

Głos/ Canor, oris, g. m. Vox, vocis, g. f. Vo-
cula, æ, g. fœ. dim. Thon/ Stimm. Głosu brzmie-
nie/ Vocalitas, atis, g. fœ. gut vnd lustig Gelaut/
das sehr lautende. Głosu brzmienie dobre/ Eu-
phonia, æ, g. fœ. ein gut Thon. Głosu nieprzy-
jemnego/ Absonus voce, mißhällig. Głosu ná-
tezánie/ Tonus, i, g. m. ein Thon/ Gelaut.

Głos niewieści/ Mollis vox, mittel/ schwache
Stimm. Głosow niezgodá/ Diaphonia, æ, g.
f. Vneinigkeit/ Vnhelligkeit im Gesang. Głosu
odbijánie/ Echo, us, g. f. ein Wiederthon eines
Gesangs/ Wiederschall. Głosu podniesienie/
Arsis vocis elevatio, Erhebung der Stim̃. Głos
puścić/ Vocem in vulgus spargere, ein Geschrey
außlassen. Głos urywa/ ukesuje słowá/ Vo-
cem resorbet, de corvis dicitur, die Stimm kurtz
abzwacken. Głosu uczęsczánie w śpiewániu/
Frequentamentum, ti, g. n. öffter beschehene Wi-
derholung der Wörter im Gesange. Głos żá-
łobliwy/ Inflexa vox in miserabilem sonum,
auff erbärmlichen Thon geneigte Stimm.

Głosá/ Glossa, æ, g. f. Interpositio, onis, g. f.
Interpositus, us, g. m. ein Einsatz/ Eintrag.

Głośny / Argutus, Canorus, Clarus, a, um,
Vocalis, e, hell/ wollautend/ das eine helle Stim-
me hat/ mit heller Stimme begabet.

Głowá/ Caput, itis, g. n. das Haupt. Capitel-
lum, Capitulum, li, g. n dim. ein kleines Häupt-
gen/ Häuptlein. Głowy bolenie/ Cephalæa, æ,
g. f. Hauptwehe. Głowy bolenie cierpiący/
Gravedinosus, a, um, der die Schnuppe hat. Gło-
wy podługowátey/ Cilo, onis, g. masc. der ein
spitziges Haupt hat. Głowy przednia część/
Sinciput, itis, g. n. das vordertheil des Haupts.
Głowy tył / Occiput, itis, g. n. Occipitium, ij,
g. n. der Nack/ das hintertheil des Haupts. Gło-
wy wierzch / Vertex capitis, Wirbel auff dem
Haupt.

Gło-

Głowacz/ Capito,onis, g.m. der einen grossen Kopff hat.
Głowacz ryba / Mugil, lis, g. masc. Großkopff/ piscis.
Głowiásty/ Capitatus,Bulbosus,Bulbaceus, a,um, der ein rundliches Haupt hat. Item, voll kleiner Knöblein an der Wurtzel/als Knoblauch/ oder das da wächst wie Zwibeln.
Głowizna świnia/ Synciput, pitis, g. neut. Synciput aprugnum,verrinum, fumosum, porcinum,ein gekochter Theil von einem Saw- oder Schweinskopffe.
Głownia gászona/ Titio,onis, g.masc. ein außgeleschter Brandt.
Głownia żywa/ Torris,ris, g.m. ein glüender Brandt.
Głownie/Capitaliter,adverb. tödtlich.
Głowny/ Capitalis,le, schädlich/ verdamlich/ des Tods werth/ verderblich.
Głuch/niedosłyszacy/Surdaster,stra,strum, dummlecht/ übel hörend/ taubläch t.
Głuchotá/ Surditas, atis, g. f. die Taubheit/ Dummheit.
Głuchy / Surdus, a,um, Taub.
Głupi/Głupiec/Amens,entis, g. o. Bardus, a,um, Corpus sine pectore, Demens, Desipiens, entis,g.o. Excors,ordis,g.o. Fatuus,a,um,Fungus,gi,g.m.metap. Inscius,a,um,Insipiens,entis, g. o. Morus,i, g.m. Stipes,pitis,g.m. metaphor. Stolidus,Stultus,a,um, Narr/ Tülpel/ ohn Hertz vnd Vernunfft/ thorhafftig/ doll/ vnverständig/ vngeschickt/grob/vnvernünfftig/Stocknarr/ närrisch. Głupia mowá/ Stultiloquentia,æ,g.fœ. Stultiloquium, ij, g.n. Närrische Wort.
Głupie/ Dementer,Insipienter,Insulse,Stolide,Stulte,adverb. Närrisch/ vngeschicklich/vnartig/ thörlich.
Głupieć/ Dementire, von Sinnen kommen.
Głupiomowny/ Morologus,a,um. der närrische Ding redet.
Głupstwo/ Amentia,Dementia,Insipientia, Stultitia,æ, g.f. Vnsinnigkeit/ Thorheit.
Gmátwáć/ Convolvere, rollen/ wicklen/ zusammen winden.
Gminowy / Plebejus, a, um , Popularis, e, dem Volck zugehörig/des gemeinen Volcks.
Gmin pospolity/ Sordes urbis,der gemeine Mann/Pöfel.
Gnáć/ Agere, Cogere, treiben. Do wody gnáć bydło / Appellere ad aquam animalia, das Vieh zur Träncke treiben.
Gniazdo/ Avium domus, Nidus, Nidulus,i, g.m. dimin. Nest/ Vogelhauß.
Gnić/ Fracere , Fracescere, Marcescere, Putrefieri, Putrescere , faul/ matt vnd alt werden/ verfaulen.
Gnidá / Lens, lendis, g. fœm. Nisse. Pełen gnid/ Lendiginosus, a,um, voll Niß.
Gnidosz / Astaphis agria, herba, Pituitaria, æ, Staphis, idis, g. f. Wolffswurtz/ Laußkraut.
Gnieść/ Depsere, Massare , knetten / dick machen.
Gniew/Indignatio,onis, g. f. Ira,æ, g.f. Stomachus,i,g.m. Zorn. Gniew wielki/Iracundia, æ, g.f. Zornmütigkeit.
Gniewáć śię/Indignari,Irasci,Ringere,Ringi, Stomachari, zürnen/ zörnig seyn/ vngedültig seyn. Gniewáć śię bárzo/ Indignationem extollere , sich fast erzürnen. (lich.
Gniewliwie/Iracunde, & Irate, adv. zornig-
Gniewliwość/Iracundia, æ, g.f. Rabies, ei, g. fœ. Taubsucht/ Das zürnen.
Gniewliwy/ Biliosus, Iracundus,a,um, Irritabilis, le , Præceps ingenio in iram, Rabiosus, Rabidus, Stomachosus, a, um, Zornmütig / gähzornig.
Gnieździć śię/ Nidificare,& Nidulari, Internidificare , nisten / darzwischen nisten/ ein Nest machen.
Gnojacy/ Septicus, ca, cum, faulmachend.
Gnoić/ Putrefacere,Stercorare,Stercore saturare terram , faulen / faul machen/ bemisten/ mit Mist bawen / tüngen/ mit Mist wol bawen. Gnoić oliwne drzewo / Oleas fimo pabulari, die Oelbäum bemisten.
Gnojek/ Præsegnis,e, gar faul vnd hinlässig.
Gnojenie/Stercoratio, onis,g. fœ. Mistung/ Tüngung.
Gnojewisko/Sterquilinium,ij,g.n. Stercorata colluvies cortis, Fimetum, i, g. n. Mistgrub/ Misthauff.
Gnojowy/ Stercorarius, a, um, Das zu Mist gehöret.
Gnoisty/ Stercoratus, Stercorosus,a,um, bemistet/ vom Mist.
Gnoy/ Cœnum, i,g.neut. Fimus,i,g.masc. & Fimum,i,g.n. Foria,orum, g. n. pl. num. Retrimen-

mentum, i, g. n. Stercus, coris, g. n. Koth/Mist/ dünne Dreck/Wust.

Gnoy do náprawy roley/ Lætamen, inis, g. n. Mist so man auff die äcker führt.

Gnoy człowieczy/ Merda, æ, g. f. Oletum, i, g. n. Menschen koot/Menschen dreck.

Gnoy świni / Succerda, æ, g. fœ. Sawmist/ Sawdreck.

Gnuśnieć/ Desidere, Languescere, Marcescere, Pigrescere, Tardescere, Torpere, Torpescere, sitzen vnd faulen / müssig seyn / langsam werden/schläffren.

Gnuśno/ Ignavè, Ignaviter, Socorditer, adv. Zäglich / liederlich/ fäuliglich/ nachlassiglich/ vnachtsamblich.

Gnuśność/ Desidia, Ignavia, æ, g. f. Langvor, Marcor, oris, g. m. Pigritas, atis, g. f. Pigredo, Pigritudo, inis, g. f. Pigritia, æ, Pigrities, ei, g. f. Segnitas, atis, & Segnities, ei, & Segnitia, æ, g. f. Socordia, æ, Tarditas, atis, Tarditudo, inis, g. f. Veternus, i, g. m. Trägheit/Faulheit/Müssiggang/ Hinlässigkeit/Faulheit/Mattigkeit/verwelckung/ Nachlässigkeit/Schlaffsucht.

Gnuśny/ Deses, idis, g. omn. Ignavus, Langvidus, Marcidus, Murcidus, Murcus, Piger, a, um, Secors, Socors, ordis, g. o. Segnis, e, Supinus, a, um, Torpens, entis, Torpidus, a, um, Faul/ Träg/ Müssig / Schwach / Krafftloß/ Hinlässig/ Langsam/Weich / Welck. Gnuśnym być / Langvere, Müssig/ faul vnd träg seyn.

Gnyp/ Scalprum sutorium, ein Kneipmesser.

Godło/ Omen, inis, g. n. Loßzeichen.

Godnie/ Dignè, adverb. Nach dem verdienst/ würdiglich.

Godność / Dignitas, atis, Dignatio, onis, g. f. Principatus, us, g. masc. Vorstandt/ Herrschafft/ Würdigkeit/Ehr. Do Godności przyść/ Ad honores ascendere, zu Ehren kommen.

Godny / Dignus, Perdignus, Idoneus, a, um, Würdig / Geschickt.

Godownik / Parochus, i, g. m. ein Kostfreyhalter / der ein Parthey mit aller Nothurfft auff einer Farth vorsicht vnd fürbezahlet.

Gody/ Nuptialis cæna, Hochzeitliches Nachtmahl.

Godzić/ Intendere, Fürnehmen.

Godzina/ Hora, Horula, æ, dim. g. f. Stunde. Godzinny czás/ Horarium, ij, g. neu. Zeit einer Stunde lang. puł Godziny / Semihora, æ, g. fœ. Halbe stunde. Půłtory Godziny/ Sesquihora, æ, g. f. Anderthalb stunde.

Goić / Sanare, Heilen. Goić się / Sanescere, heil werden. Goić się wprzod / Præsanescere, Vorhin heilen/heil werden.

Gołąb/ Columba, æ, g. fœ. Columbus, i, g. m. Taube. Gołąb dziki / Columba agrestis, Palumbes, is, g. m. Palumbus, i, g. m. Palumbula, æ, g. f. dimin. eine wilde Taube/Holtztaube. Gołąb domowy / Columba domestica, Haußtaube. Gołąbię/ Pipio, onis, g. m. Junge Taube.

Gołąbi/ Columbaris, e, Columbinus, a, um, Das von Tauben.

Gołębieniec/ Columbarium, ij, g. n. Columbaria, æ, g. f. Peristerium, ei, Peristerotrophium, ij, g. n. Taubenhauß.

Golec/ Detectus caput, der das haupt bloß hat.

Goleń/ Crus, cruris, g. n. der Schenckel. Goleniowa kość mnieysza/ Sura, æ, g. f. die Waden am Schenckel. Goleniowa kość więtsza/ Tibia, æ, g. f. Schinbein.

Golenie/ Rasura, æ, g. fœ. das schaben/kratzen/ abscheeren.

Golić/ Abradere, Radere, Abschaben/ abtringen/ schaben/ kratzen/ abziehen/ fegen/ abschneiden.

Golić często/ Rasitare, freq. Embsig schaben.

Golizná/ Glabretum, i, g. neut. Bloß/ein dürr ort da nichts wächst.

Goło czynić/ Glabrare, Kahl vnd Glatt (machen.

Gołocić/ Denudare, Nudare, Privare, Berauben/entblössen/entdecken.

Gołowąs/ Imberbis, is, g. m. Investis, e, vngebartet/ der noch keinen Bart hat.

Goły / Depsilis, e, Deplumis, Implumis, e, Nudus, a, um, Glatt ohne Haar / ohne Feder/ nackend/bloß. Goły nápoły/ Semirasus, a, um, halb geschoren. Goły / bez włosow/ Glaber, a, um, Glabellus, a, um, dim. glatt/kahl/ohn haar.

Gomoły / Muticus, a, um, Ohne Aher/ ohne Fasen/ ohne stacheln/ohne spitzen.

Goniec/ Veredarius, ij, g. m. Postbott.

Gonitwá/ Decursio, onis, g. f. Diaulus, i, g. m. Imaginaria militia, Ludi, plur. num. g. masc. das Stechen/Turnieren/Streit/Wettlauff/Spiegelfechten/ Schawspiel. Gonitwá ná koniech/ Equilia, orum, plu. num. g. n. zu Pferd vmb preiß zu spielen. Gonitwy końskiey mieysce/ Hyppo-

 dro-

dromus,i,g. masc. Turnierplatz/Reitplatz. Gonitwy mieysce/Catadromus,i,g.masc.Catadromum,i,g.n.Curriculum,i,g.n. Decursorium,ij, g.n. ein Lauffplatz/ Rennplatz.

Gont/Scandula,æ,g.fœ.Schindel damit man Häuser deckt. Gontowi/Scandularij,plur.num. Tachdecker.

Gorá/ Mons,montis,g.m. ein Berg. Bogini nád gorą / Dea collatina, eine Göttin der berge. Po Gory/Sursum versus, Gerade übersich. Po Gorách biegájący / Montivagus, a, um, In Bergen vmblauffende. Wierzch Gory/ Vertex montis, Gipffel oder Spitz eines Bergs. Gory wypukłość/ Dorsum montis, eine heraußgebogene Seite eines Bergs.

Gorąco/Ardenter, Æstuosè, Fervidè & Ferventer, Flagranter, adv. Inbrünstiglich/hitziglich/ hitzig/eyfferig/heiß.

Gorącość/ Ardor, oris, g.m. Caliditas,atis, g.f. Fervor,oris,g.m. Hitze/ Brunst. Gorącość słoneczna/Æstus,us,g.m. Sonnenhitz.

Gorący / Æstifer, ra, rum, Æstuosus,a,um, Fervens,entis,g.omn. Fervidus, a,um, Flagrans, antis,g.omn. particip. Torridus, a, um, Südend heiß/ brennend/dürr/süt.

Gorączká/Febris,is,g.f. Febricula,æ, dim. g. f. Kaltwehe/Fieber. Gorączká ćięszka/Causon, Æstus, seu ardor, Hitzig Fieber. Gorączká ustáwiczna / tájemna/ Hectice, es, sive Hectica,æ, g.f. das veraltet Fieber oder heimliche Siechtage. Gorączke májący/ Febriculosus,a,um, Febricitans,antis,g.o. das voll Fieber ist / oder das das Fieber hat. Gorączke mieć/Febricitare, das Fieber haben. Gorączkowy/ Febrilis, e, das zum Fieber gehört.

Gorájący/Fervens,entis, g.o. Siedend/ vnd heiß/ süttig.

Gorczycá/Synape,g. n. vel Sinapis,is, g. fœ. Senff.

Gorczyczká/Gentiana,æ,g. f. herba, Entzian.

Gorká / Monticulus,i,g.m. Berglein.

Gorliwość/Flagrantia,æ,g.fœ. Zelus,i,g.m. Eyffer/Haß/Brunst.

Gorliwym być / Zelare, eyffern / eyfferige Sorg tragen.

Gorniak/ná gorách mieszkájący/ Monticola æ.g. c. ein Einwohner der Bergen.

Gorny/Montanus,a,um, das vom Berge herkommet.

Gorolotny / Altivolus, a, um, Altivolans, antis,g. omn. Hochfliegend.

Gorszy / Peior, & hoc pejus, Comparat. Böser. Naygorszy/Pessimus,a,um, Superl. gar böß.

Gorzeć/ Ardere, Ardescere, Flagrare, Ignescere, Inardere, Torrescere, Brennen.

Gorzey/Sequiùs, pro Seciùs, adver. Anderst. Nagorzey / Pessimè, adverb. Zum ärgsten/am allerärgsten.

Gorzki/Amarus, Amarulentus,a,um, Bitter. Gorzki ják żołć/Felleus,a,um, Bitter von Gall. Gorzkim być/ Mordere, Bitter seyn.

Gorzkliwy / Subamarus, a, um, Bitterlich/ ein wenig bitter.

Gorzknieć / Amarescere, Bitter werden.

Gorzko/Amarè, Amarulenter, adv. bitterlich.

Gorzkość / Amaritudo,dinis, Amarities,ei, g. fœm. Amaror,oris,g. m. Fel, metaphor. Bitterkeit.

Gorzykwiát/ Consiligo,inis,g. f. Läußkraut.

Gorzysty / Montosus, a, um, Bergächtig. Mieysce gorzyste/Montana,orum, g n. plur. num. die Orther vnd Plätze da die Berge sind.

Gość/ Conviva,æ, g. c. Diversor, oris, g. m. Hospes,itis,g.c. Xenos, græc. ein Gast der beherberget wird.

Gośćiniec/ drogá torowna / Iter tritum, Via publica, wolgebahnter Weg/ ein offene freye Strasse.

Gośćinnie/ Hospitaliter, adverb. Leuthselig.

Gośćinność/ Hospitalitas, atis,g. fœ. Leuthseligkeit.

Gośćinny / Hospitalis,le, Perhospitalis, le, Gastfrey.

Gospodá/ Diversorium, Diversiolum, Hospitium, Stabulum,i,g. n. Taberna,æ, g.f. Taberna meritoria, Meritorium, Tectum,i,g. n. Herberg/Wirthshauß.

Gospodą stawáć / Hospitari, einziehen vnd beherbergen.

Gospodárski/Herilis,e, das dem Haußherrn zugehörig ist. Item. Oeconomicus, a, um, Anschlägig / des Haußhalten wol bericht.

Syn Gospodárski/Filius familias, ein Sohn der noch vnter deß Vaters gewalt ist.

Gospodárstwo/ Oeconomia, æ,g.f. Res familiaris, Haußverwaltung/ Haußrath.

Gospodarz/Caupo,onis, g. m. Hospes,itis, g.c.

g.c.Stabularius,ij,g.m.ein Wirth/Beherberger.

Gospodarz/Herus,i,Oeconomus i,g.m.Paterfamilias, g.m. Haußherr / Haußverwalter/ Gospodarz opátrzny / Instructus paterfamilias,wol gerüst vnd versehen mit Haußrath.

Gospodarz urzedowy/Præbitor,oris,g.m. Außgeber vnd Vorsteher.

Gospodini/ Domina, Hera, Hospita, æ,Materfamilias, Haußmutter / Haußfraw / Haußwirthin.

Gotowáć/Adornare,Apparare,Comparare, Instruere, Moliri, Ornare, Parare, Præparare, Præsternere, Procingere, Bereiten/ zurüsten/ Zubereiten/ordnen/vorbereiten /fertig machen.

Gotowánie/ Apparatus, us,g.m.Comparatio,onis,g.fœ.Zubereitung]

Gotowány/ Molitus,a,um, Vnterstanden/ zugerücht.

Gotowe pieniadze / Præsentarium argentum,Bahrgelt.Zá gotowe pieniadze / Numeratò,adv.vice positum, præsenti argento, Also baar/mit bahrem Geld.

Gotowo/ Apparatè, adverb. Köstlich/ herrlich/wol bereit/gerüst.

Gotowy/Expeditus,Explicatus,Explicitus, Paratus, Perexpeditus, Præsentaneus, Procinctus,Promptus,a,um, gerüst/fertig / erklärt/ erläutert/ gefertiget / bereitet / behendt/schnell/wol zum streit gerüst. Gotowym być / Suppetere, Bereit seyn.

Gotujacy / Instructor, oris,g. m. Zurüster/ Zubereiter.

Gozdz/Clavus,i, g. masc. ein Nagel. Gozdz wbić / Clavum pangere,den Nagel einschlagen.

Gozdz wielki/Clavus trabalis,Balcken nagel.

Gozdzik/Claviculus,& Clavulus,i,g.m.dim. Clavus, ein klein Nägelein.

Gozdzisty / Clavatus,a,um, genägelt.

Grá/ Ludus,i, Lusus,us,g.m.Lusio,onis,g.f. Bretspiel/ Jagspiel/ein jeglichs Spiel.

Grab/ Ornus,i,g.f.Hagbuch.

Grábie / Irpices,Rastrum,i,g.neu.ein Egge/ Karst/Harcke/ Rechen.

Gráć/Ludere, Lusitare,,Modulari,Spielen/ kurtzweilen.Gráć z kim/Colludere, mit einander schimpffen/spielen.Gráć znowu/ Redordiri,Wieder den Faden aufffspülen. Gráckim sposobem/ Lusoriè, adverb. schimpfflicher/schertzlicher weise.

Grácá/Rutrum,i,g.n. ein Häw/ Mörtelhäw.

Grácá ogrodnicza/Sarculum,i,g.n. Egg/rech.

Grácowáć/Sarrire,Eggen/jäten.

Grácowánie/ Sarculatio, onis, Sarritura, & Sartura,æ,g.f.Sarritio,onis,g.f.das jäten/harcke.

Grácownik/ Sarritor, oris,g. m. ein Jäter/ Außhacker.

Grácz / Lusor,oris, g.m. Spieler.

Grad/Grando,inis,g.f.Hagel.Grad omija/ Degrandinat, der Hagel verzeucht sich. Grádowy/ Grandinosus, a,um, zu Hageln geneigt. Grad pada / Grandinat, Impersonal.es hagelt. Grad spuszczáć/ Grandinare,Hageln.

Grájacy / Ludibundus,a,um, Schimpfftreibender /Kurtzweilig / ohne mühe.

Grámmátyká/náuká o mowieniu y pisániu dobrym/Grammatica, æ, vel Grammatice. es,lat. Literatura, æ,g f.Schrifft/die kunst so von Buchstaben anhebt zu lernen/ recht zu reden vnd zu schreiben.Grámmátyki uczenie / Grammatica,orum,plur.num.g.n.das studieren vnd Profession der Grammatisten.Grámmátyk/Grammatista,æ,vel, Grammatistes,æ,g.m. Literator, oris, g.m einer der die Grammaticam lehret/ ein wenig gelehrt. Co do Grámmátyki naleźy/Grammaticus,a,um, das zu der Grammatick gehört.Wedlug Grámmátyki / Grammaticè, adverb. nach der Grammatick kunst.

Gránat / Dolon,onis,g.m. ein Stab darinn ein Eyserner Stecher verborgen liegt.

Gránatek ziele/ Horminum,i, Orminium, seu,Orminum,i,g.n. Wilder Scharlach/Scharlachkraut

Gránatowe jáblko/Granatum,malum punicum, Granatapffel. Granatowy kwiát/ Balaustium, ij,g.n. Cytinus,i, g.m. die Blüht oder Blum eines Granatbaums/ zu farben dienlich. Gránátowych jáblek skorá / Malicorium,ij, g.n. die Rinde eines Granatapffels.

Gránicá/Confinium,ij,g.n.Confine, is,substant.g.n.Fines,ium,g.f. plur.num. Limes, itis, g.m.Ora,æ,g.f.Terminus,i, g.masc. ein Anstoß/ Zusammenstossung / eine Grentze / Marckstein/ Zwergweg durch die Güter/ Kreiß vnd Gräntzen einer Landschafft. Gránice Páństwá/ Margines Imperij, die Kreyß des Reichs vnd Gräntzen. Gránic pomykáć/ Proterminare, obsol. Terminos promovere, die Gräntzen erweitern.

Gránicżenie/Finitio, Definitio, onis, g. fœ. Entscheidung.
Gránicznik/Finitor, oris, g. masc. ein Landmesser.
Gránicżny/Terminalis, e, Limitaneus, a, um, Angrentzend/anstössig.
Gránicżony/Determinatus, a, um, vnterachet/abgeziehlet.
Gránicżyć/Determinare, Limitare, & Limitari, Abtheilen/March oder Ziel setzen.
Greplá/Pecten, inis, g. m. ein Strähl/Kam.
Greplowány/Pexatus, a, um, gestrählt.
Grob/Bustum, Conditorium, ij, g. n. Fossa, æ, g f. Sarcophagus, i, g. m. Sepulchrum, i, g n. Tumulus, i, g. m. Tymbus, i, g. m. ein Grab. Grob Bohátyrá/ Heroum, i, g. n. ein Grab gemacht zu ehren einer Persohnen/ vnd zum Gedächtnüß der herrlichen vnd grossen Thaten.
Grobla/Agger, eris, g. m. Choma, atis, g. neu. eine Schutte/ ein auffgeworffener Thamm/ oder Erdhauff vmb einen Weyher oder Fluß.
Grobowisko/Sepulchretum, i, g. n. ein ort da man die todten Leuthe hin vergrabt.
Grobowy/Sepulchralis, e, das zu einem Grabe gehört.
Groch/Pisum, i, g. n. Erbsen. Groch Tureckí/Smilax, acis, g. f. Welsche Bonen.
Grodźić/Sepire, verzäunen.
Gromádá/Caterva, æ, g. f. ein schaar Kriegsleuth. Gromádą/ Acervatim, Catervatim, Centuriatim, Gregatim, adverb. Häuffig/ mit Rotten/ mit Hauffen/ mit Schaaren/ Schaaren weiß. Gromádá ludźi/ zgromádzenie pospolstwá/Concilium, ij, g. n. Connubia, orum, g. n. pl. nu. Frequentia, æ, g. f. Globus, i, g. m. eine versamlung Volcks/versamblete Gemeinde/eine grosse Versamblung/ein versambleter hauffen Leuthe/ oder Vieh. Zwołáć ludźi ná zgromádzenie/ Convocare concilium, ein Volck zusammen beruffen.
Gromádzenie/Accumulatio, onis, g. fœ. eine Zusammenhauffung. (len.
Gromádźić/Cumulare, Glomerare, versam-
Gromádźiśko/Numerose, adv. vielfaltiglich.
Gromić/Increpare, Intonare, Pochen/schelten.
Gromiący/Invectivus, a, um, Anklägig/Bescheltig.
Gronisty/Racemarius, Racemifer, Racemosus, a, um, voll Trauben.

Grono/Botrys, Botrus, i, g. m. vel Botryon, Racemus, i, g. m. Uva, æ, g. fœm. Traub mit den Räben/ ein Traub oder Zweig/ eine Weintraube. Grono w ktorym źiárná jágodne so/Scapi, in quibus uvarum grana sunt, der Stitzel oder Trap daran die Trauben oder Weinbeer hangen.
Gronostay/ Scytala, æ, & Scytale, es, g. fœ. ein Härle.
Groß poczworny/ Denarius, ij, g. m. ein alter Pfennig von zehen Pfund Silbers. Groß podwoyny/ Victoriatus, eine alte Müntze.
Grot/Spiculum, i, g. neut. das eysen von einer Lantzen.
Grożący/ Minitans, antis g. omn. D äwend. Grożący ustáwicznie/ Minitabundus, a, um, Immerdar dräwend.
Groźbá/Comminatio, Eminatio, onis, g. fœ. Minæ, & Minaciæ, arum, g. f. pl. nu. Dräwungen. Groźbá pálcámi/Intentio, onis, g. f, das drewen mit den Fingern.
Grożenie/Minitatio, onis, g. f. Dräwung/ das Drewen.
Grożić/Minari, Minitare & Minitari, drawen. Grożić srogo/ srodze/ Comminari, Eminari, Interminari, Districtè minari, Minas tollere, Fast drewen/ streng drewen/ sich trotziglich auffrichten/ viel vnnütze wort geben/pochen.
Groźno/Minanter & Minaciter, adverb. Mit Drewen/ trotziglich.
Grubárskie rzemiesło/Libitina, æ, g. fœm. Todtengräber Handwerck.
Grubarz/Fossor, oris, g. m. Humator, oris, g. m. Libitinarius, ij, g. m. Necrophorus, ri, g. m. Pollinctor, oris, g. m. Sandapilarius, ij, g. m. Vespillo, onis, g. m. ein Todtengräber.
Grubiján/ Barbarus, a, um, Rudis, hoc Rude, vnmild/ grob/ bäwrisch.
Grubiáńsko/Barbarè, adverb. vnartig in Reden vnd Gebärden.
Grubiáństwo/Barbaries, ei, Barbaria, æ, g. f. Impolitia, æ, g. f. Ruditas, atis, Rusticitas, atis, g. f. Vngeschicklichkeit/ Vnhöfflichkeit/ Grobheit.
Grubo/Crassâ Minervâ, Horridè, Impolitè, Inconditè, adverb. gröblich/ schlechtlich/ vnlieblich/vnsauberlich/ vngestalt.
Grubomowny/Barbarus, a, um, Der eine rauche/ grobe Sprache hat.
Gruby/ Agrestis, e, Horridus, Ruvidus, a, um,

em, Rudis, & hoc Rude, Ruidus, Vastus,a,um, heßlich/ rauch/ vneben/grob/bäwrisch/vngestalt/ vnmässig. Przygrubßy / Semipaganus, Subinsulsus, Subrusticus, a, um, halb bäwrisch/ ein wenig vngeschickt / vnholdselig / ein wenig dörffisch.

Gruchot/Strepitus,us, g.maſ. Geschwader/ Geräusch/ Getöß/ Gepolter.

Gruczol/ Glandula,æ, g.f. Serofula,æ,g.fœ. Struma,æ,g.fœ. Strumula,æ,g.f. dimin. ein Geschwulst am Schlunde/ der Kropff. Gruczol końſki / Panus,i, g.m. ein auffgeschwollen Blätterlein im Schlund. Gruczoły u ptakow/ Ingluvies,ei, g.f. der Kropff.

Gruczołowáty / Glandulosus, Strumosus, a,um, voll Trüsen/ voll Geschwulst/ kröpffig.

Grudá/ Sirrhus,vel, Sirus, i, g.m. ein Keller der Erd.

Grudzień/ December, bris, g. m. Christmo(nat.

Grunt / Firmamen, inis, Firmamentum, ti, Fundamen, nis, Fundamentum, ti, gen. neut. Fundus, di, gen. maſc. Grund/ Grundveste/ ein jeder Boden/ Land. Gruncik/Fundulus,li, gen. m, dimin. Gründel. Grunt winnicżny/Masculetum,ti, g. n. hoch auffgezogene Weinräben.

Gruntowáć/ Fundare, gründen.

Gruntownie/Abſciſse,Insolidùm,Insolidò, adverb. gründlich/ gäntzlich.

Gruntowność/Soliditas,atis,g.f.die Gäntze.

Gruntowny/Fundatus,a,um, gestifftet/fundirt/ gegründet.

Gruntu ściągáć / Ad vivum reſecare, auffs gnawest vnd beym Grund abhawen. Gruntu ßukáć/ Contari,Grund suchen mit einē Stecken.

Gruntu záłádánie/ Fundatio,onis, g. fœ. Stifftung / Gründung.

z Gruntu / Funditùs, Radicitùs, Stirpitùs, adv. bis an den Boden / von Grund auff/ gründlich. z Gruntu wyrzucáć / Effundare, vom grund außreuten. z Gruntu znieść/Domum alicujus complanare, auff den Grund niderbrechen.

Grußká drzewo/ Pyrus,i, g. fœ. ein Biernbaum. Grußká owoc/ Pyrum, i, g. neut. eine Biern. Grußki piżmowego śmáku/ Moschatula,orum, g. n. pl. num. Birnen die einen Geschmack haben als Biesem.

Gruz/ Rudus,eris, g.neut. Kalchscharten vnd dergleichen Steingemürsel oder Brüchlein von verfallenen Gebäwen/Schut.

Gruzowáty/ Ruderatus,a,um, voll Steingemürsel/voll Schroten.

Gruzowy/Ruderarius,a,um, Das zu solchem Gemürsel gehöret.

Gruzká/ Grumus, mi, g. maſc. Erdschollen/ Bühel/ Kubgen.

Gruzłowáty/Glebosus,a,um, voll Erdschollen / Bühel / Kubgen.

Gryff/ Gryps, gryphis, vel Gryphus,i, g.m. Picus olim, ein Greiff.

Gryźć/Corrodere, Rodere, Zernagen/mit den Zähnen beissen.

Gryßpan/ Ærugo, ginis, g. f. Spongrün.

Gryz/ Arena, æ, g. f. Sand/ Grieß.

Gryż Turecki/Tragum,i,g.n. Türckisch Korn.

Gryźienie/ Mordacitas, atis, Morſio, Roſio, onis, g. f. Tormina,um, g n. plu.num. Rothlauff/ Rotheruhr/ Beissung/ Nagung/ Darmgicht/ das grimmen im Leibe. Gryźienie ćierpieć / Verminare, Das Bauchkrimmen haben. Gryźienie ćierpiący/Torminoſus,a,um, der solche Kranckheit hat. Gryźienie żołądká/ Chordapſus,i,g. m. Dyſenteria,æ, g. fœm. Torſiones stomachi, Vermina, um, g.n. pl. num. Verminatio, onis, g. fœ. die Darmgicht in den obern Darmen/ Das krimmen vnd reissen / im Magen/ Das krimmen im Bauch.

Grzáć/Calefacere, Concalefacere, warm machen/ wärmen.

Grzadká/ Area, æ, g. f. Krautbett in einem Garten.

Grzbiećisty / Dorſuoſus, a, um, der einen grossen Rücken hat.

Grzbiet/Tergum,dorſum,i,g.n. der Rücken.

Grzebáć/Scalpere, scharren.

Grzebáć/ Humare, Sepelire, Contumulare, Funerare, Tumulare, vergraben/auffhauffen/begraben. Grzebáć wprzod / Præſepelire, vorhin begraben.

Grzebiekuchá/Riparia,æ, g. f. eine Gattung eines Vogels/so am Gestade nistet.

Grzebień u kurá/ Criſta, æ, g.f. ein Kamm des Hanen.

Grzebień/ Pecten, inis,g.m. Kamm. Czesáć grzebieniem / Pectinare, Pectere, kämmen/ strählen.

Grzebło/ Strigil, vel Strigilis,is, g.fœ. Roßkamm. Grzebłem ſtrobáć/ Strigilare, strigeln/ reiben.

Grzech/Admissum,i, g.n.substant. Commissa,orum, g.n.pl.num.Crimen,inis,g.n.Noxa,æ, g.f.Peccatum, i,g.n. eine Sünd/Fehl/Vbelthat. Grzech wielki/Flagitium,ij,g.n. Scelus,eris, g. neut. Vitium,ij,g.n. ein groß Laster. Grzechem zmázáć/ Scelerare, durch Schelmerey schänden. Bez Grzechu byc / Vitio carere, vnlasterhafft seyn. Grzechu sie strzec/A vitijs abstinere, sich von Lastern enthalten. Grzechu wielkiego sie dopuscic/Adstringi scelere, ein Lasterstück begehen. W Grzech wpásć/ Delabi in vitium, In Laster fallen.

Grzechotká/Crepitaculum,i,g.neut.ein Geschtrr / damit man ein Geräusche machet/ eine Klapper.

Grzeczny /Lepidus,a,um, holdselig/ lieblich/ anmutig.

Grzeczy/Maćtè,Scitè,adverb. fein/habdanck/ wolan/ adelich/weißlich.

Grzeßnica/ Peccatrix,icis, g.f. Sünderin.

Grzeßnik/Peccator,oris, g. m. ein Sünder.

Grzeßyć/ Admittere , Delinquere , Noxam nocere, Peccare , sündigen/ Sünd begehen/ fehlen/ vnterlassen das man thun soll/verlassen/eine Vbelthat begehen.

Grzmieć/Tonitruare,Tonare,Detonare,Intonare,Superintonare,Donnern/fast thönen/daher donnern.

Grzmot/Crepitus,us,g.m.Fragor,oris, g.m. Murmur, ris, g. n. Pulsatio,onis, g. f. Tonitrus, us,g.m.Tonitrum,i,g.n.Tonitru,indecl.in plur. Tonitrua, g. n.plur. n. Donner / ein Knall oder Thon wann etwas bricht / Getümmel / Schlag. Grzmot czynić/ Constrepere , Strepere , Adstrepere,vel Astrepere,Zumal rauschen/ein Getümmel machen. Grzmot w okolo uczynić/ Circumstrepere,Circumtonare,hervmbher rauschen/vmbher donnern.

Grzmotliwy/Altitonans,antis, g.o. Altisonus,a,um, hochlautend/ hochthönend.

Grzyb/Fungus,i,g.m.Tuber,ris,g.n. Pfifferling/ Schwamm/ Piltzken.

Grzybiástosć/Fungositas,atis, gen.fœm. die Schwemmigkeit.

Grzybiásty / Funginus , Fungosus, a, um , Schwammächtig.

Grzywá/Juba,æ, g. fœm. die Mähn an einem Pferd/ Halßhear.

Grzywacz/ Palumbes,is,g.m. Palumbus, i, g.m. Palumbula, æ, gen. fœm. ein wilde Taube/ Holtztaube.

Grzywáczy/ Palumbinus,a,um , von wilden Tauben.

Grzywiásty/ Jubatus, a, um , mit Mähnen/ das Maen hat.

Grzywná / Selibra, æ, g. f. eine halbe Marck Polnisch. Grzywná pienieDzy u Rzymian y y Grekow/ Mina,æ, g. fœ. eine Gattung einer Müntz/ zehen gülden Cronen werth.

Gumienny/Horrearius,ij,g.masc.Speichermeister / Tennenmeister.

Gummi/Gummi,indeclin. g.n.Gummi.

Gumno/Horreum,Granarium,ij,g.n. Kornhauß/ Kornkasten.

Guz/ Glandula,æ, g. f. Tuber, eris, g. n. Geschwulst/ Wehtage am Schlunde.

Guz w gárdle/Frumen,inis,g n.der Schluck zu oberst an der Gurgel/ der Knopff an der Kele.

Guzicá/Uropygium,vel, Orypigium,ij, g.n. der Burtzel oder Stütz/ als an Hünern vnd andern Gevögel/ daran die Schwantzfedern stehen.

Guzik ná glowie/ Atheroma, atis, g. n. Tuberculum,i,g.n. ein Geschwär.

Gwalcenie/ Violatio,onis, g. fœ. Gewaltigung/ Verderbung/ Schwächung.

Gwalcić/Corrumpere, Fœdare,Defœdare, Temerare,Violare, schänden/verderben/ verwüsten/besudeln/ freventlich schänden/ gewaltigen/ verletzen/ schwächen/ nothzüchtigen.

Gwalciciel/Constuprator, Corruptor,oris, g.m. Expugnator pudicitiæ, Temerator, Violator, Vitiator, oris, g. m. Schänder/ ein Fälscher/ Verderber/ Jungfrawen- Frawen- vnd Töchterschänder.

Gwalt/Oppressio,onis,g.f. Violentia,æ,g.f. Vis, g. fœ. Vberfall/Nothzwang/ vnbilliger Gewalt. Gwáltem gwaltowi sie bronić / Vim vi repellere , Gewalt mit Gewalt vertreiben. Gwalt komu czynić/Vim facere alicui, einem Gewalt anthun.

Gwaltownie / Violentèr, adv. mit Gewalt.

Gwaltowny/ Imperiosus,Impetuosus,Violentus,a,um, gewaltig/großmächtig/vngestümb/ voll vnbilliges Gewalts.

Gwar/ Jubilatus,us, g.m. Das Jauchtzen.

Gwiazdá/ Aster,stri, g. m. Sidus,deris, g.n. Stella,æ,g.f. ein Stern/Gestirn/ein jeder Stern oder Planet.

Gwiązdá záránna/ Jubar, aris, g. n. Lucifer, ri, g. m. Venus, eris, g. f. der Morgenstern. Gwiázdá wieczorna / Jubar, aris, g. n. Vesper, ris, g. n. Vesperus, i, g. m. Vesperugo, ginis, g. f. Noctifer, ri, Hesperus, i, g. m. der Abendstern.

Gwiázdarz / Astrologus, Astronomus, i, g. m. Einer der die Sternkunst kan. Gwiázdárska náuká/ Astrologia, Astronomia, æ, g. fœ. Die Sternekunst.

Gwiazdeczki ziele/ Argemon & Argemones, Bubonium, ij, g. n. Inguinaria, Stellaria, æ, g. fœ. Odermennig/ Sternkraut.

Gwiazdny/ Sidereus, a, um, Sideralis, le, von den Sternen/ vom Gestirn.

Gwiazdzisty/ Astrifer, ra, rum, Sidereus, a, um, Sideralis, le, Stellatus, Stellifer, Stelliger, a, ū, Gestirnträger/ von den Sternen/ vom Gestirn.

Gwicht/ Pondus, eris, g. n. Sacoma, atis, g. n. das Gewicht damit man wigt / stehend Gewicht/ Gwichtu szosta część/ Sextans, antis, g. m. Der sechste Theil eines Gewichts.

Gwizdánie/ Popysma, atis, g. n. Popysmus, i, g. m. Das Pfeiffen mit dem Maul.

Gzik/ Asilum, li, g. n. Asilus, li, g. m. Oestrum, i, g. n. Tabanus, ni, g. masc. Roßmück/ Roßbremse/ grosse Flieg/ Bremme.

Gzło/ Supparus, i, g. m. Supparum, i, g. neut. ein Schurtz.

H.

Haczysty/ Hamatus, a, um, Aduncus, Uncus, a, um, gehacket/ oder geangelt/ krumm/ hackächtig / unter sich gebogen.

Háftarz / Acupictor, oris, Barbaricarius, Limbolarius, ij, Phrigio, onis, g. m. Plumarius, ij, g. m. Segmentarij, pl. num. g. m. Seidensticker/ Bildwäber/ Belegesticker/ Bordewürcker/ Nadelsticker.

Háftká/ Fibula, æ, g. fœ. Häfftlein. Háftke przypináć/ Infibulare, mit Häfftlein vermachen/ anhacken.

Háftowáć/ Plumare, Plumescere, mit der Nadel sticken.

Háftowána szátá/ Vestis intertexta, picta, Segmentata, untergewircktes/ gesticktes Kleid/ gemahlet oder gestickt / zierlich zerhawen und durchgespickte Kleider oder durchgestochen.

Hak/ Harpago, nis, g. m. Uncus, ci, g. m. Unguis ferreus; Hack/ Schiffhack/ Item, ein kleines Räbmesserlein. Hakami spináć / Hamare, häckeln. Hak dwoyzeby/ Bidens, entis, g. m. Karst Hak wbić/ Harpagare, mit einem Hacken wegziehen. Hák wojenny/ Manus, us, g. f. ein Hacke.

Hálábárt/ Bipennis, is, g. f. Hellebart/ die zwo Schneiden hat.

Hálábártnik/ Apparitor, oris, g. m. Bipennifer, ra, rum, Doryphorus, ri, g. m. Lanceatus, Lancearius, a, um, Satelles, itis, g. m. Spiculator, oris, g. m. Stipator, oris, g. masc. ein Diener der Obrigkeit/ Stadtknecht / Der ein solchen Spieß trägt/ Spießträger/ Leibguarde/ Trabant/ Gwardiknecht.

Hálcyon/ Ispida, æ, g. f. Eyßvogel.

Hálerz/ Obolus, i, g. m. ein Heller.

Háłun/ Alumen, minis, g. n. Alaun.

Háłunowány/ Aluminatus, a, ū, voll Allaun.

Háłunowáty/ Aluminosus, a, ū, voll Allaun.

Hálzbánt/ Monile, is, g. n. Halßband.

Hámowáć/ Coërcere, Compescere, Inhibere, Moderare, Moderari, Refrenare, Retentare, frequent. zähmen/ einem wehren/ abhalten/ verhindern/ meistern/ mässigen/ Einen im Zaum halten/ einen auffhalten. Hámowáć jezyk/ Linguæ temperare, die Zung zähmen. Hámowáć woz/ Sufflaminare, die Räder auffhalten.

Hámowánie/ Coërtio, Coërctio, Coërcitio, Cohibitio, Refrenatio, onis, g. f. die Abhaltung/ Bezwangnuß/ Verbietung/ Das zäumen.

Hámulec/ Retinaculum, i, g. neut. Sufflamen, inis, g. n. ein Heber/ damit man die Wagen hemmet an Bergen/ daß sie nicht zu sehr ablauffen.

Hándel/ Emporema, atis, g. n. Werbung.

Hándel spolny/ Commercium, ij, gen. neut. Kauffmannschafft/ Gewerb.

Hándel z kim wieść/ Habere cum aliquo rem, Facere societatem rerum cum aliquo, mit einem den Kauffhandel führen/ Zusammen handeln.

Hárdość/ Insolentia, æ, g. f. Hochmuth.

Hárdy/ Insolens, tis, g. o. übermüthig. Hárdym być/ Insolescere, stoltz werden.

Hárfá/ Lyra, æ, g. f. Psalterium, ij, g. n. eine Harpff/ ein Gesanggerüst. Hárfistá/ Psallocytharista, æ, g. m. Die darzu singen oder spielen.

Hásło/ Tessera, æ, g. fœm. Loßzeichen/ Wahrzeichen einer Wacht. Hásło dáć / Dare signum militibus, Lärmen schlagen / ein Zeichen geben/ Losung geben.

Hásłowy/ Tesserarius, a, um, der solch Wahrzeichen gibt.

Háyduk/Pedes,ditis,g.m. Fußknecht.

Heban/Hebenus,i,g.f. vel Hebenum, ni, g. neut. Ebbenholtz.

Hebánowe drzewo/Ebenus,i,g.f. Ebenum, i,g.n. Ebbenholtz.

Hebel/Dolabra,Dolabella,Planula,æ,g.fœ. ein Höbel/Glathöbel.

Heblowiny/Arborum ramenta, klein abgefallen Gestäud/Spähne.

Herb/Insigne,is, & quod frequentius dicitur,Insignia,orum,g.n.pl.num. Stemma,atis,g. neut. Siegel vnd Wapen.

Herst/Corypheus,ei,g.m. Redelsführer.

Hetman/Dux,ducis,g.c. Imperator,oris,g.m. Prætor,oris,g.m. Strategus,i,g.m. ein Führer/Hauptmann/Obrister Feldherr/Vogt.

Hetmáński/Imperatorius,a,um, das dem Obristen Feldherrn zugehört.

Hetmáński/Prætorius, Prætoritius, Prætorianus,a,um, dem Vogt zugehörig.

Hetmáństwo/Ducatus,us,g.m. Strategia,æ, g.f. eine Hauptmannschafft.

Hey/Euge,interject. Ey das ist recht. Hey flyß/Heus, adverb.vocant. Hola/hörstu.

Hold/Stipendium,ij,g.n. Stewr.

Holdowny/Stipendiarius,a,um, Stipendialis,le, Stewrbar/der Stewr vnd Schatzung geben muß.

Hordowid/Viburnum,i,g.n. Faulbaum.

Hoynie/Benignè,Benigniter,Dapacitèr,Largè,Largitèr,Lautè,Opimè,Opiparè,adver. Plena manu, Pollucibilitèr, Splendidè, adv. gütig/ gutthätig/herrlich/reichlich/prächtiglich/mit voller Hand/köstlich/überflüssiglich.

Hoyność/Magnificentia,æ,g.f. Herrligkeit/ Pracht.

Hoyny/Dapsilis,le, Lautus,a,um, Magnificus,a,um, Opiparus,a,um, Uber,eris,g.o. köstlich/ überflüssig/ großthätig/ reichlich/ völlig/ fruchtbar.

Hrábiá /Comes, itis, g.c. ein Graff.

Huchać/Adspirare,vel Aspirare,anhauchen/ anblasen.

Huczeć ják sowá/ Cucubare, schreyen wie ein Nachteul.

Hufnal/Clavus solearis, ein Huffnagel.

Hultay/Canalicola,æ,g.c. Erro, onis, g.m. Fucus,ci,g.m. Profugus,gi,g.m. schlecht/arm Mann/Landstreicher/ein fauler/vnnützer/der

ander Leut Arbeit vergebens geneust/Abtrünniger/vulgò Galgenvogel.

Hultáystwo/ Colluvies,ei,g.fœ. gesamblet Volck auß allerley Landen.

Humerał/Humerale,is,g.n. ein Halßkleid/ das der Priester vmb den Halß hanget/ wenn er die Heil. Messe hält.

I.

I (rectiùs quàm Y/) Ac,Atque,Et,Quoq;, /conjunct. Auch/Vnd auch. I owszem/ Atque adeò, Vnd gleich.

Ja/Ego, Ich. Ja sam/Egomet, Ich selber.

Jábkecznik/trunek jábkczány/Saprum, i, g.n. Holtzöpffeltranck. Tego trunku záżywáiący/Saprophagus,i,g.m. der solchen Tranck gebrauchet.

Jábłko/Malum, Pomum, i, g. neut. Apffel.

Jábłká smáku pigwowego/Melappium, ij, g.n. Apffel an Geschmack den Quitten gleich.

Jábłoń/Malus,Pomus,i,g.f. Apffelbaum.

Jábłonowy/Malinus,a,um, Apffelbäwmin.

Jad/Tabes,is, g.f. Venenum, i, g.n. Virus, g.n.indeclin. Gifft. Jádem nápuszczáć/Venenare, vergifften. Jádem nápuszczony/ Venenatus,a,um, vergifftet. Jad rodzący/noszący/ Venenifer,ra,rum, Gifftträger.

Jadáć/ Esitare, frequent. offt essen.

Jádący/Proficiscens, entis, g.o. fahrend.

Jádowitość/Rabies,ei, g.f. Taubsucht.

Jádowity/ Venenosus,Virosus,Virulentus, a,um,gifftig.

Jádro/Joderko/Nucleus,ei,g.m. Nußkern.

Jadro w zwierząt/Coleus,ei, id est, Testiculus,li, g.m. Hode an den Thieren.

Jadro u członku męskim/ Testis, is, g.m. Hoden eines Mannsbilds.

Jágnie/ Agnus,i,g.m. Lamb.

Jagnięcy/Agninus, a, um, vom Lamb.

Jágnięcy chlew/Agnile, lis, gen, neut. ein Lämmerstall.

Jágodá ná twarzy/Gena, Mala, æ, g.fœ. die Wangen.

Jágodá/Acinus,i, g.m. & Acinum,i,g.neut. Allerhand kleine Beer oder Kerner. Jágodá drew/Bacca,æ.g.f. Beerlein. Jágodá winna spora/Bumamma, æ, Bumastos, seu Bumastus, i,g.f. Trauben mit grossen Beerlein. Jágodá bábia/Carpophillon,i,g.n. Alexandrinisch Lorbeer-

beerbaum. Item,Camadaphne,nes,g.f.Eingrün.
Jágodorodny/ Baccifer, Uvifer, a,um, das Beerlein oder Trauben träget. Jágodziány/ Uveus,a,um, das von Trauben iſt. Jágody niedoyrzáłe/ Omphaces, ium,g. f. plur.num. vnzeitige ſawre Trauben. Jágody winne droždżyſte/ Uvæ feciniæ, Trüber dicker Wein. Jágodziſty/ Acinoſus,a, um, das voller Beerlein.

Jáje/Ovum,i.g.n. ein Ey. Jáje czcze/ Hypenemium ovum, ein leer Ey da nichts auß mag gebohren werden. Jáycá nieść/ Ova parere, Eyer legen. Jájec nieśienia czás/ Ovatus,us, g.m.Zeit des Eyerlegens. Jáycá wielkie/ Ova decumana, groſſe Eyer. Jáje w rozmączki/ Ovum ſorbile, Weich geſottene Eyer.

Ják/ jákjeno/ſkoro/ Ut,adverb. temporis, So bald als. Jákto uſłyßał/ Ut hæc audivit, So bald er das gehöret hat.

Jákby/Jákoby/ Quaſi,Tanquam, adverb. ſimilit. Wie/gleich als.

Jáki/ Cujusmodi, g.omn. Welcher geſtalt. Jákikolwiek/ Cujusmodicunque Gott gebe wie es ſey.

Jáko/ Ceu, Qualiter, Quaſi, Quomodo, Quemadmodum, Sicut, Sicuti, Velut, Veluti, Ut,Uti, adverb.ſimilit. Gleich als/Wie/in was geſtalt/in was maß/ eben wie.

Jákokolwiek/ Qualitercunq;, Quoquomodo,Quoquopacto,Quomodocunq;, Utcunque, Utut, adverb. Wie es doch ſey/ in was geſtalt es ſey/Gott gebe wie.

Jákość/Qualitas,atis,g.f.Weiſe.

Ják wiele/ Quot, adject. indeclin. Wie viel.

Jáłmużná/Eleemoſyna,æ, g. f. Allmoſen.

Jáłowicá/ Junix, nicis,g.f.Vitula,æ,g.f. ein Kuhkalb/ ein junges Kuhlein. Jáłowiczká/ Buccula,æ,g.f. dim. ein junge Kuh.

Jáłowiec drzewo/ Juniperus,i,g. fœm. ein Wachholderbaum.

Jámá/ Caverna,æ,g.f.Cavus,i,g.m. ein höle/ ein tieff Loch. Jámká/Cavernula,æ,g.f.dim. ein hölichen. Jámy źwierząt dźikich/Cubilia,ium, g.n. pl.nu.Luſtrum,i,g.n. Lager der wilden thier.

Jámułká/Galerum,i,g.n.& Galerus,i,g.m. ein Paret/ ein runder Hut wie ein Helm.

S. Janá kwiát/ Buphthalmus,i, g. m. Sant Johannes Blumen.

S. Janá źiele/ Corion,ij,g.n. Chamæpitis, is,g.f. S. Johannis Kraut.

Janowiec/Geniſta,æ,g.f. Pfrimmen/Graß/ oder Ginſtern.

Járká/ Sitanium, ij, g. n. Frumenti genus, Sommerkorn. Járy chleb/Sitanius panis, Brod von newem Korn.

Jármárk/ Mercatus, us, g. maſc. Nundinæ, arum,g.f. plur.num. der Marck/Meß. Jármárkowy/Nundinalis, le, das zum Jahrmarckt gehört. Jármárk zápowiedáć/Indicere mercatum, einen Marckt außruffen/ aufftḥun.

Járy/Hornus,Hornotinus, a, um, Jährig/ das vom verlittenen Jahre iſt.

Járy mlecz/źiele/ Aphrode, Eſula, æ, g. f. Wolffsmilch.

Járząbek/ Attagen, enis, g. m. Attagena, æ g. f. Haſelhun/ Schnepff.

Járzmo/ Hypozyga, orum, g. n. plur. num. Jugum, i, g. n. Ein Joch. Kiy Járzmo ſpájający/ Temo, onis, g. m. Das langholtz/ daran die Joch gebunden ſind/ Zwergholtz. Járzmowy/ Iugatorius, a, um, Jugalis, le, Das an das Joch gehört.

Járzyná/ Lachanum, ni, g. n. Legumen, nis, Legumentum, ti, g. n. Legumina coctiva, Gemüß/ allerley kraut das zu eſſen dienlich/ allerley Gewechs ſo man mit außrüpffen einſamblet/ als Bonen/ Erbs. ꝛc. Járzyny przedájący/ Lachanopola, æ, g. m. Krautverkäuffer. Mieyſce gdźie járzyne przedáją/ Járzynny rynek/ Forum olitorium, Lachanopolium, ij, g.n. Krautmarckt/ Ein orth/ da die Kräuter verkaufft werden.

Jáſkier/ Apiaſtrum, Batrachium, Polyanthemon, i, g. n. Ranunculus, i, g. m. Sardoa, æ, g. f. Strumea, æ, g. f. Meliſſen/ Mutterkraut/ Hanenfuß/ Geyßblumen.

Jáſkiniá/ Antrum, i, g. n. Caverna, æ, g. f. Specus, ſecundæ & quartæ declin. tam. maſc. quàm fœm. gen. Tertiæ verò declinat. ſolum n.g. in genitiv. Specoris. Specu, indecl. g. neut. Eine Höle/ holer Orth.

Jáſkołká/ Chelidon, donis, Hirundo, inis, g. f. Eine Schwalb. Jáſkołczy/ Hirundininus, Hirundineus, a, um, Von der Schwalb. Jáſkołczy kámień/ Chelidonia, æ, g. f. Ein Schwalben ſtein.

Jáſkołcze źiele/ Chelidonia, æ, g. f. Die Schelwurtz.

Jáſna rzecz jeſt/Liquet,imperſ. Es beſcheinet/ ligt heiter am Tag/ Iſt offenbar/Weltkündig.

Jáśnieć/ Clarere, Dilucere, Elucere, Exſplendeſcere, Inclareſcere, Nitere, Niteſcere, Hell erſcheinen/ Hineinſcheinen / Tag werden/ herauß ſcheinen vnd glåntzen/ heyter werden/ weiß ſeyn.

Jáśniejący/Elucens,entis,g.omn. ſcheinbar.

Jáſno/ Clarè, Dilucidè,Enodatè,Explanatè, Explicatè,Explicitè, Liquidò, Liquidè, Perſpicuè,adverb. Scheinbarlich/klårlich/ außtrůcklich/offenbarlich/augenſcheinlich. Jáſno czynić/ Clarificare, Klar vnd hell machen.

Jáſność/ Candor,oris,g.m. Claritas,atis,g.f. Claritudo,inis, Evidentia,æ,g.fœ. Fulgor, oris, g.m. Lumen, inis,g. n. Nitor,oris,g.m. das heyter/Klarheit/Glantz/Erlauterung/ſcheinbarkeit.

Jáſnotká źiele / Marmaritis,idis,g. f. herba Bårenklaw/ Taubenkropff.

Jáſny / Candidus, Clarus, Dilucidus,a,um, Evidens,entis,gen. omn. Explicitus,a,um, Illuſtris,e, Lucidus, Luculentus, Nitidus, Oculatus, Perſpicuus, Planus, Prælucidus, Splendidus,a, um, Scheinend/ ſcheinbarlich/ſehr liecht vnd klar ſcheinend / heyter / augenſcheinlich/erklårt /hell/ gleiſig / lauter / durchſichtig/ offenbar /herzlich. Jáſny bárzo / Præclarus, a, um, faſt heyter. Jáſnym być/Prænitere, Faſt heyter / klar ſeyn.

Jáſpidowy / Jaſpideus, a, um, das einem Jaſpis gleich.

Jáſpis/ Jaſpis,idis,g.f. Jaſpis.

Jáſtrząb/ Accipiter, tris,g.m. Sperber.

Jáſzczorká/Chalcidia,Lacerta,æ,g.f. Lacertus,i,g.m. Eydex/ ein gifftige Schlang.

Játki mieśne/Macellum,i,g.n. Fleiſchbanck.

Jątrząca rzecz/ Suppuratorium,ij,g.n. Eyter / Geſchwår.

Jątrzący / Tabificus,a, um, Tabificabilis,e, obſolet. das Eyterhafftig macht.

Jątrzenie/Suppuratio,onis,g.f. ein Geſchwår.

Jątrzyć śie/ Suppurare, Reiff werden wie ein Geſchwår/ Schwåren.

Jáwna rzecz/Res teſtata, Wol bezeugt/wol bekant. Jáwna rzecz wſzędźie / Pervagatum, Schon allenthalben außkommen/vnd offenbar.

Jáwnie/ Apertè, Ex profeſſo, Manifeſtè, Manifeſtò, Patenter, Palàm, Propalàm, Publicè, Publicitùs,adverb. Offentlich/ bekantlich/ ſcheinbarlich/ klårlich.

Jáwny / Apertus, Confeſſus, Manifeſtus, Manifeſtarius, Perſpicuus, Promptus, Propatulus,a,um, Offen entdeckt/ offenbahr/ offenbahr vnd bekant/ſcheinbar/heyter / Weltkůndig.

Jáwor/ Acer,eris,ſubſt. g. n. Opulus,i,g.m. Platanus,i,g.m, Rumpotinum,i,g.neu. Maßholder/Ahorn.

Jáworowy / Acernus,a,um, das vom Maßholderbaum gemacht iſt.

Jaz/Excipulus,i,g.m. Excipula,æ,g.f. Fahreuß oder Hurd im Waſſer / damit man Fiſche fahet/Fiſchbehalter.

Jaz/Rubellio,onis, g. m. Erythrinus,i,g.m. RothFiſch/ ein rother Meerfiſch.

Jázdá / Peragratio, Profectio, onis, g. fœ. Durchwandlung/ Reiſe / Farth. Jázdá ná koniu/Equitatio,onis,g.f. Ritt/das Reiten.

Idący/ Progrediens, Proficiſcens,entis,g.o. Fortfahrend/gehend.

o ćie Idźie/ Tua res agitur, Es iſt dein handel/es geht dich an.

Jecháć/Itinerari, Proficiſci, Reiſen/Fahren. Jecháć do Wárſzáwy/ꝛc. Contendere Warſoviam, nach Warſzaw reyſen. Mimo jecháć/Præterequitare, Fůrbey reiten. Jecháć ná koniu/Equitare, Reiten. Jecháć ná wozie/ Curru vehi, Auff dem wagen fahren. Jecháć po wodźie/Naviculari, Navigare, Schiffen/ auff dem Waſſer fahren. Jecháć ſpołem/ Coæquitare, mit einander reiten.

Jęczmień/Hordeum,i,g.n. Gerſten. . z Jęczmieniá ſzupinká. Cluma vel Gluma, æ,g. fœ. ein Gerſtenhůlſe.

Jęczmień myſzy / Lolium murinum, Hordeum murinum, Lolium rubrum, ſylveſtre, Gauch Haber.

Jęczmienny Hordeaceus, Hordearius,a,um, das von Gerſten iſt.

Jeden/ Unus, a, um, Einer. Jeden po drugim/Alternus,a,um, einer vmb den andern. Jeden tylko/Solus,a,um, Einig/einſam/ verlaſſen. Jeden ze dwoch/ Alteruter,a, um, der eine vnter zween.

Jedenaśćie /Undecim, g.o. plur.num.adj. numeral. indecl. Undeceni, Undeni,æ,a, eilffe. Jedenaśćie rázy/Undeciès,adverb. Eylffmahl. Jedenaſty/ Undecimus,a,um, der eylffte.

Jedliná/ Ilex, icis, g.f. Steineychel. Jedlinowy/

nowy/Sapineus,a,um,von einem Dannenbaum.

Jedlinowy odziemek/Sapinus, i, g. masc. der Stamm/ Stock eines Dannenbaumes.

Jedło/Edulium,ij,g.n. Comestura,æ,g.fœ. das man neben dem Brod aufffetzt zu essen.

Jednáć/Conciliare, Vereinigen.

Jednácz/Arbiter,i,g.m.Compromissarius,ij, g.m. Conciliator, oris, Concinnator, Diactor, oris,g.m.Judex editicius, Pacificator, oris,Propitiator,Reconciliator,oris,g.m.Scheidmann/ erwehlter Richter/einer dem die sach zu vnterscheiden gegeben ist/ein Versöhner / Vnterbott/ ein Richter von einer Parthey allein angenommen/da nicht noth ist/daß der andere darein verwillige/Friedsmann/Schiedmann. Jednáczká/ Conciliatrix,icis,g.f.Conciliatricula, æ, dimin. ein versöhnerin/scheiderinn.

Jednácz kupcá /Pararius, ij, g.m. Proxeneta,æ,g.m. Vnterkauffer / Mäckler.

Jednák / Atqui, Attamen, Verum, Verumtamen, Nihilominus, Nihilo secius, conjunct. Aber/sondern/ nicht desto weniger.

Jednáki / Homos,latin. Similis,vel,Unus,a, um, Gleich.

Jednákiey roboty/ábo rzemieslá/ Homotechnus,i,g.m.Gleiches Handwercks.

Jednákość/ Unitas,atis,g.f. Vereinbahrung zweyer oder mehr dinge.

Jednákowy/ Uniusmodi, nom.indecl. Alles einerley.

Jednánie/ Conciliatio, Pacificatio, Reconciliatio,onis,g.f. Versöhnung/Befriedigung.

Jednego imienia/ Homonimum,i,g.n. Eines Namens.

Jednego tonu / Homophonus, i,g.m.Einhellig / mitstimmig.

Jedney istności/ Homousius, a, um, eines (Wesens.

Jednochodnik/Equus gradarius,tolutarius, ein Zelter. Jednochodá isć/Tolutim incedere, den Zelt gehen.

Jednoczyć/Adunare,Vereinbaren.

Jednodzienny/Perdius,a,um,durch den gantzen Tag.

Jednomyślnie/ Unanimiter, adverb. Einträchtiglich/einhelliglich/einmütiglich.

Jednomyślność/ Unanimitas,atis,g. f. Einhelligkeit/ einmütigkeit/ Einträchtigkeit.

Jednomyslny / Unanimis, e, Einhellig/ einmütig/ einträchtig.

Jednooki/Cocles,itis,g.c.Luscus,a,um,Monoculus,Unoculus, i,g.m.Orbus altero lumine, Unioculus,i,g.m.Einäugig/an einem Aug blind.

Jednoreki/Unimanus,Mancus,a,um,der nur eine hand hat.

Jednorodny / Unigena,æ,g.m. Unigenitus, a,úm, Eingebohrner/ allein gebohren.

Jednorogi/Unicornis,e, einhörnig.

Jednorożec/ Monoceros, otis,g. f. Unicornis,is,seu, Unicornius,ij,g.m. Unicornium,ij,& Unicornu,g.n.ein Einhorn.

Jedność/Monas, adis,g. f. latin.Unitas,atis, g.f. Vereinbahrung / Einigkeit.

Jednostáynie/Æqualiter,Æquabiliter,adv. Uno tenore, In einer weiß/ gleich.

Jednostáyność / Idem tenor, oris, g.m. Einerley art vnd weiß.

Jednostáyny / Æquabilis, le, Æqualis, le, Gleich/ eben.

Jednowładcá / Monarcha, æ,g.m. ein einiger Herr oder Fürst.

Jednowładctwo / Monarchia, æ,g.f. Herrschung/Fürstenthumb.

Jednożeniec/ Monogamus,i,g.m.der nur ein Eheweib hat gehabt.

Jednym głosem/ Una voce, Einhelliglich.

Jedwab/Sericum,i, g.n. Seiden.

Jedwabnicá robak/Ser,eris,g.m.Bombyx, icis,g.m. ein Seidenwurm.

Jedwabnicá szátá/Bombycinum,i, g.n. ein Seidenkleid.

Jedwabnik / Sericarius, ij,g.m. ein Seidenweber.

Jedwabny/ Bombycinus, Holosericus, Sericus,a,um, Auß seiden gemacht.

Jedynaczká / Unigena,æ,g.f. ein einig Toch(ter.

Jedynak/Unigena,æ,g.m.Unigenitus,i,g.m. Allein gebohren/einiger Sohn.

Jedynie/Unicè,adverb. Einig/allein/sonderlich/ eigentlich.

Jedyny/ Unicus, a,um, Einig,

Jeleń/Cervus,i,g.m.ein Hirsch/Jelent/Cervarius,Cervinus,a,um, vom Hirsch. Jelentá skorá/Nebris,idis,g.f.Hirsch oder Gembsen Fell.

Jelent korzeń/ Elaphoboscon, i,g. n. herba vulgò, Gratia Dei, Gottes Gnad.

Jeleni tránk/ ziele/Serratula,æ,g.f.Flos tinctorius, Betonien.

Jelonek robak/ Scarabæus,i,g.m. ein Roßkäfer.
Jemiołá/ Viscum,i,g.n. Mispel.
Jemiołá/Dryos hyphear, est viscus quercinus, Eichner Mispel.
Jemiołuchá/Turdus,i,g.m.Turdulus,i,g.m. dim. Wachholder Vogel/ Krametsvogel.
Jerzyk/ Cypsellus,i,g.m. Reinschwalb.
Jeść/ Cibum sumere, Comedere, Comesse, Edere, Esse, Manducare, Pasci, Vesci, Essen.
Ledwie śie dádzą jeść/ Vix sunt vescendo, man kan sie kaum essen.
Jesień/Autumnus,i,g.m. Herbst.
Jesienny/Autumnalis,e,& Autumnus,a,um, Oporinus, a,um, Herbstlich.
Jesienny czás/Autumnitas,atis, g.f. Herbstzeit.
Jesion/ Fraxinus,i,g.f. ein Eschbaum.
Jesionowy/Fraxineus,a,um, das von Eschen Holtz ist.
Jesiotr/ Accipenser, eris,g. m. piscis, Stör.
Jeśli/ Utrum, Si, adverb. Welches vnter den beyden/wenn/wann aber.
Jeśli gdźie/Sicubi,adv. Wo etwan.
Jeśli kiedy/ Si quando, adverb. So etwa/ wann etwa.
Jeśli zkąd/Sicundè,adverb. von irgendswo.
Jest orátorski/ ábo Jesty kráśomowskie/ Gestus,us,g.m. Motus corporis, Actio, Pronunciatio,onis.g.f. Weise/Manier oder geberde.
Jestámi nárabiáć/Jesty czynić/ Gestu uti, Agere gestum, sich fein vnd wol geberden.
Jestámi nárabiájacy/ Gestuosus,a,um, der viel geberden hat.
Jestow mistrz/ Chironomus, Palæstricus,i, g.m. ein Gauckler.
Jestow náuká/ Chironomia,æ, g.f.Lex gestus,Palæstra,æ,g.fœm. eine ordentliche weise die Geberden zu führen.
Jeßcze/Adhuc,Etiamnum,nunc etiam,conjunct. Noch/ oder noch. Jeßcze nie/ Necdum, Nondum, Nequedum, Noch nicht.
Jeż/Echidnus,i, Herinaceus,ei, qui & Herix & Hericius,ij,g.m. Igel. Jeż cudzoźiemski/Histrix,icis,g.f. ein Meerschwein.
Jezdá/ Jázdá/ ludźie wierzchem jádący/ Equitatus,us,g.m der reisige Zeug.
Jeźioro/ Fretum,i,g.n. Lacus,us, vel i,g.m. die See/ der Pfuel.
Jeżowká drzewo/Comarus,i,g.f. Arbutum vel Unedo,nis,g.f. Hagäpffel.
Języczek / Uva in homine, das zäpfflein im Halse.
Języczek u szal/Examen,inis, g. n. das zünglein in der wage.
Języczki/ Plantago acuta, spitziger Wegerich.
Języczny / Linguatus, Lingvosus, a, um, Schwätzig.
Język/ Glossa, Lingua,æ,g.f. eine Zung. Języczek/Lingula, æ, dimin. ein Zünglein. Język urznąć/ Elinguare, der Zungen berauben.
Język/mowá osobna/Idioma,atis,g. n. Eigenschafft der Sprach. Język przyrodny / Lingua vernacula, Muttersprach.
Jeżyny/Mora ruborum, g.n. pl. nu Rubus,i, g.m Brambeer/Haggedorn/ Brombeerstaude.
Igłá/Acus,us,g.f. eine Nadel.
Igłicá rybá/ Acus, aci,g.m. ein Fisch/der ein lang Maul hat gleich einem Storchhalß.
Igłicá źiele/ Acaron, vel potius, Acoron, Chamæmyrsine,es,g.f.Ruscus,i,g.m.Ruscum,i, g.neu. Mäußdorn/ist ein vnfruchtbar Städlein mit spitzigen Blätern/etliche halten es für Speckpalmen.
Igráć/ Ludere, Spielen.
Igránie/ Collusio, onis, Colludium, ij,g. n. Lusio,onis,g.f.Lusus,us, g. masc. Schimpff vnd kindliche Kurtzweil.
Igrzysko/Ludi,plur.num.g.m.Ludicrum,i, g.neu. Schawspiel/ Gauckelspiel / Schawplatz/ Spielplatz. Igrzyská/ktore śię w Rzymie ná rynku odpráwowáły/ Ludi Circenses, Allerhand Kurtzweil/als rennen/so dem gemeinen volck zu gefallen pflag geschehen zu Rom. Igrzysk sprawcá / Aganothetes, Athlotheta, æ, vel es, g.m. Designator,oris,g. m. Munerarius,ij, g.m. der Kampfffspiel außgiebt/einer der die Gaab der Ringer außtheilt/Anweiser/ Außgeber vnd Halter eines Kampfffspieles.
Igrzyskowy / Ludicrus, Ludicer, a, um, Schimpfflich.
Ikrá rybia/ Ova piscium, Fisch-Rögen.
Ił/ Marga,æ, Uligo,inis, g. fœ. Mergel/ der Erden feuchte.
Ile/ Quatenus, Wie viel/ wie fern.
Ilekolwiek/ In quantum, In quantumcunque, adverb. So viel als.
Ilekroć/ Quoties, adverb. Wie offt.
Iłowáty/ Uliginosus,a,um, feucht/ das allezeit

żelt feucht ist. Ziemia tłowáta/ Terra argillosa, Leymicht Erdreich.

Imánie / Prænsatio, onis, g. f. eine Erwischung/ Ermahnung/ Ergreiffung.

Imbier/ Gingiber, eris, g. n. aliàs, Zinziber, vel Zingiber, Ingwer/ Ingber.

Imie/Nomen, inis, g. n. Vocamen, nis, g. n. ein Nam eines dinges. Imieniem/Nominatim, adv. mit Namen. Imion bliskość/ podobieństwo/ Vicinitas nominum, Gleichförmigkeit der Namen. Imie odmienić/Transnominare, den Namen verändern. Imion wykład / Nomenclatio, onis, & Nomenclatura, æ, g. f. Erzehlung der Namen. Bez imienia/ Anonymum, i, g. neut. Das keinen Namen hat. z Imienia pochodzący/ Denominativus, a, um, Das von einem Namen kompt.

Ináczey/z inszey miáry/Alioqui, seu Alioquin, Aliter, Sequius, pro Secius, Secus, adverb. Anders / auff andere weiß. Nie ináczey / Haud secus, nicht anders.

Inákszy/ Aliusmodi, auff eine andere weise.

Inedy/ Aliá, adverb. Anders wodurch.

Infámowáć / Exterminare ex hominum societate, Proscribere, Sacrare, In die Acht erklären vnd jedermann zu tödten erlauben.

Informácya / Informatio, onis, g. fœ. eine Vnterrichtung.

Infulá/ Infula, æ, Mitra, æ, g. f. ein Bischoffshut. Infulat/ Infulą odziany / Infulatus, a, um, der mit solchem Hut oder Kronen gezieret ist.

Inkaust/ Atramentum scriptorium, Dinte.

Inkorporácya/Incorporatio, onis, g. f. eine Einleibung.

Inkorporowáć/ Adcorporare, Incorporare, Concorporare, zusammen einen Leib machen/ vereinbahren.

Inkwizycia/Quæstio, onis, g. fœ. Rechtliche Frage. Inkwyzycyą czynić / Quærere, Zur Straff ersuchen.

Inkwizytor /Inquisitor, Scrutator, oris, g. masc. ein Nachfrager.

Instrument muzyczny / Organa per excellentiam dicuntur omnia Musicorũ instrumenta, allerley Seytenspiel/ Gesange/ Orgel. Ná Instrumencie/Organicè, adve. mit Instrumenten.

Instrument muzyczny o dziesiąci stronách Decachordum, i, g. n. ein Seitenspiel von zehen Seyten.

Instrument do meczenia/ Fidiculæ, arum, g. f. die Folterseyl.

Instygácia/ Accusatio, Sectio, onis, g. fœ. eines Gut zu der Fürsten oder Gemeinde Hand oder Säckel verhäfftung vnd überantwortung.

Instygátor / Persecutor, Quadruplator, oris, g. m. ein Nachsteller/ Verräther/ Folger.

Inszy/ Alius, alia, aliud, ein anderer.

z Inszey miáry/ Cætera, Cæteroquin, adver. Ohne das.

Intercyzá/ Perscriptiones, um, g. f. pl. num. Syngrapha, æ, g. f. Syngraphus, i, g. m. vel Syngraphum, i, g. n. Vertrag oder Kauff in Schrifften gestelt/ Handschrifft vnd Verschreibung. Intercyzá przyznawájąca długu oddánie/ Tabulæ novæ, Handschrifften vnd Verschreibungen.

Interessá / Interusurium, ij, g. n. der Nutz vnd Gewinn des Wuchers/ die Interesse.

Inwentarz/ Inventarium, Reportorium, ij, g. n. ein Register darein man eines Haußrath vnd Gut auffschreibet.

Iodłá/ Abies, etis, g. f. Dannenbaum.

Iodłowy/ Abiegnus, i, g. m. Dänne/ dännetramen / Balcken.

Iowisz Bog Pogáński nayprzednieyszy/ Jupiter, jovis, g. m. der Heyden Gott Jupiter. Iowiszowy/ Dialis, Jovialis, e, das dem Gott Jupiter zugehöret. Kápłan Iowiszowy / Flamen dialis, ein Pfaff Jovis. Swieto Iowiszowe/ Dialia, orum, g. n. pl. num. das Fest Jovis.

Iść/Gradior, eris, gressus sum, gradi, Ire, Itinerari, Proficisci, Vadere, Venire, gehen/ reysen/ kommen. Iść dáley/ Pergere, Progredi, Weiter hingehen/ fortfahren / weiter in einer Sach fortfahren. Iść dokąd/ Tendere, ziehen / fahren/ reysen. Iść predko / Extendere se magnis itineribus, grosse Tagreisen thun. Iść zá kim/ Subsequi, einem auff dem Fusse nachgehen/ Einem bald folgen. Iść z bojáźnią/ Gradu suspenso ire, mit lind gesetzten Schritten gehen.

Iśćić się komu / Satisfacere, Einem vergnügen/ zu frieden stellen.

Iście/ Duntaxat, Nempè, Quippè, Sanè, adv. confirm. Freylich/ ohn zweiffel / Dann darumb das/ Warlich.

Iściżná/ Sors, sortis, g. f. Hauptgut/ Hauptsumm. Iściżny co wziąć/ Aliquid de vivo resecare, Etwas von der Hauptsumma nehmen.

Iſkrá/ Scintilla,æ, g.f. Scintillula,æ,dim. ein Füncklein.

Iſkrzeć ſie/ Scintillare, glântzen.

Iſkrzenie/ Scintillatio,onis,g.f. Glântzung/ Scheinung.

Iſkrzyk kámień/ Pyrites,is,g.maſc. Fewerſtein/ Kießlingſtein.

Iſtnośc/ Eſſentia, Subſtantia,æ, g. fœ. Das Weſen/ Beſtehung.

Juchá/ Jus, juris, g.neut. Juſculum,i, dimin. Brühe / Suppe. Juchá z kozley y świnley krwie / Sanguiculus,i, g. m. Speiß von Bocks- oder Schweinblut gemacht.

Jurgielt/ Salarium, ij, g. neut. Arbeitslohn. Jurgieltnik/ Beneficiarius, ij, g. m. Dem guts von einem andern geſchehen iſt.

Jurisdykcya/ Jurisdictio, onis, g. fœ. Der Rechtſpruch.

Jurnośc/Sámrátliwośc/Mulieroſitas,atis, g. fœ. Laſcivia, æ, g. f. Salacitas,atis,g.f. Tentigo,ginis,g.f. hefftige Liebe der Weiber/Geilheit/ Unkeuſcheit/Begierde zur Unkeuſchheit.

Jurny/Sámrátliwy/ Laſcivus,Libidinoſus,a,um, Procax, acis, Salax, acis, adject. g. o. Homo venereus, unkeuſch/ geyl/ lieblich/ holdſelig / gnadenreich.

Juſzáſty/ Jurulentus,Juſſulentus,a,um, voll Brüh / oder aus der Brühe.

Jutro/ Cras, adverb. Morgen. Jutrzeyßy dźień/ Craſtinus dies, der Morgende Tag.

Jutrzenká/Lucifer,ri, g.m. Phoſphorus,i, g.m. Venus,neris, g.f. der Morgenſtern.

Juz/ Jam, adverb. Nun/ Jetzund/ Jetzt.

Jwá ziele/ Abiga,æ, g.f. Chamæpitis,is,g.f. Cypreſſen/ Je lánger je lieber.

Iza/Utrum, adverb. interrog. Ob.

Izbá /Hypocauſtum, Tepidarium, Vaporarium,ij,g.n. Stube. Izbá gorna/ Cœnaculum, li,g.neut. Obergemach. ktory w gorney Izbie mießka/Cœnacularius,ij,g.m. Einer der in Oberen Gemachen wohnet.

Izbá ſtołowa/Cœnaculum,i,g.n. Diæta,æ, g. f. Triclinium, ij, Triclinarium,ij, g. neut. ein Sommerhauß / ein Saal oder Gemach darinn man iſſet/ eine Taffelſtuben.

do ſtołowey Izby nalezący/ Triclinaris,e, Triclinarius,a,um, Das zur Taffelſtuben gehört.

Izdebká dla náuki/ Muſæum,i,g.neut. eine Studierſtube/ Buchkammer.

Izop/ Hyſſopus & Hyſſopum, i, g. n. Iſop.

Izop ogrodny/ Cunila,æ,& Cunilago,inis, g. fœ. Garten Yſop.

K.

Kácerſtwo/Hæreſis,is, gen. fœm. Kätzerey.

Kácermiſtrz / wodz kácerſkiey náuki/ Hæreſiarcha,æ, g. m. ein Urheber oder Anfänger einer Sect/ ein Ertzketzer.

Kácerz/ Hæreticus, a, um, ein Rottirer / ein Ketzer.

Kacik w oku/ Canthus, Hirquus, Sinus, i, g. m. Augenwinckel. (ckelecht.

Kacíſty/ Anguloſus, Angulatus,a,um, Win-

Kacżká/ Anas,atis,g.f. Anaticula,æ.g.f.dim. ein Ente. Kacznik/ Neſſotrophium,ij, g. neut. ein Orth da man Enten zeucht. Kaczy/ Anatarius, & Anatinus, a, um, das von den Enten iſt. Kaczy páſtuch / Anatarius, ij, g. maſc. der die Enten hütet/ Entenhüter.

Kaduk/ ſpadkiem przypadáiące dobrá/ Hæreditas caduca, fellig Erb/das iſt/der Obrigkeit verfallen.

Kaduk chorobá/ Epilepſia, æ, g. f. Morbus ſonticus, Morbus comitialis, Sacer morbus, die fallende ſucht. Kaduk cierpiący / Homo comitialis, Der die fallende Sucht hat. Przez Kaduk kowa niemoc / Comitialiter, adverb. durch die fallende Sucht.

Kadzenia máterya/kadzenie/Suffimen,inis & Suffimentum,i, g.n. Suffitio,onis,g.f. Suffitus, us, g.m. Thymiama,tis, g.neut. Rauchwerck oder Geruch.

Kádźić/ Suffire, beräuchern.

Kádziciel/ Suffitor, oris, g. maſc. ein Unterräucher/ der da räuchert.

Kádzidlnicá/Acerra,æ,g.f. vulgò Thuribulum,li, Thymiamaterium,ij,g.n. Weyrauchfaß.

Kádzidło / Thus, uris, g. n. Weyrauch. Ná czym kádzidłem kádza/Thuricremus,a, um, darauff man Weyrauch brent. Kádzidło przynoßący / Thurifer,ra,rum, Weyrauch tragend. Kádzidłowe iádrká/ Manna,æ,g.fœ. ein Körnlein / Broſamlein Weyrauchs Kádzidłowy/ Thureus,a,um, vom Weyrauch.

Kadziel/Colus,i,g.m. Penſum,i, g. neut. ein Kunckel / gewundener Flachs am Spinrocken/ Wocken.

Káftan/Colobium,ij,g.n. Subucula,æ,g.fœ. Tho-

Thorax,acis,g.m. Tunica, æ, g. f. Leibrock ohne Ermel/ein Futterhembd/Bruſtlatz. Káftan zołnierſki/Sagum,i,g.n. ein Filtzmantel.

Kágániec/ Lampas,adis g. f. Lychnuchus, chi,g.m. ein Ampel/brennend Fackel/Liechtſtock/ Kärtzenträger.

Kágániec końſki/ Paſtomis, Poſtomis,idis, g. f. ein Gebiß / eine Klappe / die man den Pferden an die Naaß anlegt/ Naaßband.

Kakol/ Æra,æ, g.f. Lolium,ij, g.n. Zizania, æ, g. fœm. vel Zizanium,ij, g. neut. Vnkraut/ Lülch/ Böß kraut.

Kakolny/ Ærineus, a, um, das aus Lülch gemacht iſt.

Kał/ Limus, mi, g. m. Spiſſamentum,i, g. n. Träſt/ Trůſen.

Kaláć/ Lutare, mit Koth verwůſten.

Kałámarz/Atramentarium,ij,g.n. Dintfaß.

Kałámarz/ pław morſki/ Loligo,vel Lolligo,inis, Sepia,Sepiola,æ, g. f. dimin. ein Fiſch der ſchwartz Blut von jhm läſt/ ſo man jhn fahen wil / in welchem er ſich verbirgt.

Kałdun/ Omentum,ti,g. n. das Netz/ ſo das Ingeweid bedeckt.

Kálendarz/minucye/Calendarium,ij,g. n. Faſti,orum,g.m. pl. num. Kalender.

Kałużá/Lacuna,Lama,æ, g.f. Palus,ludis,g. fœ. eine Pfütz/Pfuel.

Kámforá żywicá / Camphora, æ, g. fœm. Kampffer.

Kámieć/ Lapideſcere, hart werden wie ein Stein/ Steinhart werden.

Kámień chorobá/Calculus,li, g.m. Lithiaſis,is, g. f. der reiſſende Stein. Ná Kámień chorujacy/ Calculoſus, a, um, der den Stein hat/ kranck am Stein.

Kámień/ Lapis, pidis, g. m. ein Stein. Kámień do ćiſkánia/Halter, eris, g.m. Bleykugel. Kámień dziárſtwiſty/Tophus, i,g.m. Tauchſtein. Kámienne gory/Lamiæ lapidariæ, Latomiæ,arum, g.f. pl.num. Steinbruch oder Steingruben. Kámień gránicżny/ Cardo,inis, g. m. Terminus, i, g. m. Lapis terminalis, der Marckſtein. Kámień łamány/ Cæmentum,i, g. neut. Saxum,i,g.neut. zerſchlagene Steine/damit man mawret. Kámień nieżgorżyſty. Orites,is, g. f. eine Geſtalt Edelgeſteins. Kámień obrotny do oſtrzenia/ Cotes aquariæ , Schleiffſtein. Kámień młyńſki / Lapis molaris, Mühlſtein.

Kámień drogi/ Gemma, æ, g. f. Edelgeſtein.

Kámień kápłuni/ Alectoria, æ, g. f. Capaunenſtein.

Kámienſty/ Lapidoſus, Saxoſus, Scrupeus, Scrupuloſus, a, um , Steinächtig. Kámienſte mieyſce/ Saxetum,i,g.n. Steinächtiger Orth.

Kámienník/ co kamie w gorách kámień. Exemptor,oris,g.m. Lapidarius,ij, & Lapicida, æ,g.m. Lapidator,oris, g.m. Latomus,mi, g.m. Steinbrecher/Steinhawer/Steinwerffer/Steinmetzer.

Kámienny/ Cæmentitius,Lapideus,Saxeus, a,um, Steinern/was aus Steinen gemacht iſt.

Kámienny/ przy kámieniu bedacy / Saxetanus a,um, in Steinen wohnend.

Kámionowáć/ Lapidare, ſteinigen.

Kámionowánie/ Lapidatio, onis, g. f. Das ſteinigen/ Steinigung.

Kámyk w boćie/Scrupus,pi, g. m. Scrupulus, li, dimin. ein Steinlein in einem Schuch.

Kámyſzek/Calculus,li,g.maſc. Kißlingſtein.

Kámyſzki gładkie/okragle/ Umbilici,orum, g. m. pl. num. kleine runde glatte Steinlein.

Káncelárya / Chartophylacium, ij , Archivum,Grammatophylacium,Tabularium,ij,Tablinum, ni, g. n. ein Behaltnüß der Stadbrieff/ Cantzeley vnd Gehaltkammer.

Káncelárzyſtá/ Grammateus,i, gen. maſc. ein Cantzler / Cantzeliſt.

Káncer/piekielny ogień/Cancer, cri, g. m. Carcinoma,atis, g.n. Gangræna,æ, g.fœm. Der Kancker/ der Krebs.

Kánclerz/Cancellarius,ij g.m. der Cantzler.

Kánia/Milvus,& Milvius,ij, g.maſc. Vultur, turis, g. m. legitur & Vulturis, is, & Vulturius, ij, g. m. ein Geyer/Weih.

Kánonizowáć/ Canonizare, Conſecrare, & publicè dedicare aliquem, Einen erheben vnd canoniſiren/ In die Zahl der Heiligen ſchreiben vnd bringen.

Kánonizowánie/ Apotheoſis,is,g.f.Conſecratio, Canonizatio, onis, g. f. Canoniſirung zu einem Gott/das bringen in die Zahl der Heiligen.

Kãpuſt / Oxygalum, li, g. n. ſawre Milch/ Anckenmilch.

Kápáć/ Illachrymare, Stillare, tropffen.

Kápánie/ Stillatio,onis, g. f. Stillicidium,ij, g. n. Das tropffen/Dachtrauffe.

Kápány/Guttans,antis, g.o. trieffende.
Kápéte/Soccus,Soccułus,li, g.m. dim. Udo, onis, g.m. Filtzschuch/ Socken.
Kápeluß/Causia,æ, g. fœ. Petasus,i,g.masc. Schattenhut/ breiter Hut/ Sommerhut.
Kápicá/Cuculus,li,g.m. ein Kappe. W ká-pice ubrány/Cuculatus,a,ū,der einKappe trägt.
Kápiel/Lavacrum, i, Nymphæum,i, g.neut. Piscina,æ, g. f. ein Bad/Wasserbad/ Badkasten/ Badbütte.
Kápká/Stilla,æ,g. f. ein Tropffe.
Káplan/Capus,i, g. m. Capo,onis, g.masc. Kapaun.
Káplan/Mysta,æ,g.m. Sacerdos, otis,g.m. ein Priester.
Kápláńſki/Sacerdotalis, le, Priesterlich.
Kápláńſtwo/Sacerdotium,ij,gen.neut.Das Priesterthumb.
Káplicá/Ædicula,æ,g.f. Sacrarium,rij,g.n. Kapell/Bildhäußlein/ ein Orth da man die geweyhete Sachen hinlegt. Káplicżká domowa/ Cubile salutatorium, eine Capell im Hauß.
Káppáry/Cappar, & Capparis, is, vel, eos, g. f. Kappern.
Kápuſtá/Brassica,cæ, g.fœ. Kohlkraut. Kápuſtá czarna/Crambe,es,g.f. Kohl. Kápuſtá głowiáſta/Brassica capitata, Kapißkraut.
Kárá/woz o dwuch Kołách/Cisium, ij, g. n. eine Karre. Kárnik/ woźnicá u wozu ná dwuch kołách/Cisiarius,ij,g. m. der Karner.
Karáć/ Afficere pœnâ, Animadvertere in aliquem,Plectere,Punire, einen straffen. Káráć ná gárdle/ Mergere ultimis supplicijs, Einen am Leben straffen.
Kárácená/Squamæ,arum,g.f.pl.num.Schuppen/ als an Harnischen.
Káránia godny/ Puniendus, a, um, Straffwürdig. Káránie odnieść/ Persolvere pœnas, gestrafft werden. Káránia uyść. Evolare pœnam, der Straff entrinnen. Bez káránia/ Impunè, adverb. Vnsträfflich.
Káránie/Animadversio,Multatio, onis, g.f. Pœna,æ,g.f. Punitio,onis, g.fœ. Supplicium,ij, g. n. Staff vnd Einsehen/Bußstraff/Aufflegung einer Buß/ Peenbuß/ Straff an Leib vnd Leben. Káránia śmiertelne/ná gárdle/Exempla novissima, Straffe an Leib vnd Leben/ tödtliche Straffe.
Kárány/ Animadversus,a,um, gestrafft. Kárány być/Pœnas capere,Subire pœnam,Pendere pœnas, Plecti, passivum, gestrafft werden/ Straff leiden.
Kárás/ Saperda, æ, g.f. Seeschlecken.
Kárbowa laſká/Tessera,æ, g. f. ein beylein/ Kerbstock.
Kárbunkuł/Apyrotos,i, g. f. gemma, Carbunculus,i,Pyropus,i,g.m.Carchedon,onis,g.f. Carfunckelstein/ Caccdonierstein.
Kárćiof/Cactos,g.f.Limonium,ij,g.n.ein gattung Distel/Weisen mangolt/Schlangenwurtzel.
Kárczmá/Caupona,æ,g. f. ein Krug/Wirtshauß. Kárczmárſki/ Cauponius, a, um, Des Wirths Jung. Kárczmarz/Caupo, onis, g. m. Krüger/Wirthsmann.
Káretá/Lectica,æ, g.fœ. Carpentum,i, g. n. Karn oder Wagen/ Sänffte. Káretá ktorą ośmioro noßacych potrzebuie/ Octophorum,ri, g. n. Roßbaar/ Tragbett/ oder Stuel/ so von achten getragen wird.
Kármázyn/Coccum,ci, g.n. Scharlach.
Kármázynowy/Coccineus, a,um, Cocceus, Coccinus, a, um, Scharlachin.
Kármiá/ Alimentum, i, g. n. Alimonia, Alitura,æ, g. f. Pabulum,li, g. n. Pastus,us, g.masc. Nahrung/ Futter/ Weide/ Futterung. Kármiá bydlęca/Pabulum,i, g. n. Nahrung des Viehes von Graß/ Hew/ Stroh/ɩc.
Kármiący/Nutritius,a,um, nehrend.
Kármić/ Alere,Cibare, Nutricari,Nutricare, Nutrire, Rumare, ernehren/ erhalten/ speisen/ die junge Frucht auffziehen/ säugen.
Kármić pierśiámi/ Lactare, zu saugen geben. Kármienie pierśiámi/ Lactatus,us, g.m. Das saugen.
Kármićiel/Nutritor,oris,g.m. ein Ernehrer.
Kármienie/ Nutricatio, onis, g. f. Nutricatus,us, Nutritus,us,g.m. Sagina,æ, g.f. Das auffziehen/ Das ernehren/ Mastspeiß/Mästung.
Kármnik/Saginarium,ij, g. n. Hara,æ, g. fœ. Suile,is, g. n. Vivarium,ij,g.n. Mäststall/Gänßstall/Säwstall/Weyer/ Thiergarten.
Kármnego co/ Fartum,ti, g. neut. aliàs,Fertum, i, g. n. ein Kuchen den man vorzeiten auffopfferte.
Kármny/Farsilis,le, Saginarius,Saginatus,a, um, füllig/ gemästet.
Kárn pień/ Costum, sti, gen. neut. Heidnisch Wundkraut.

Kárny/

Kárny/Emendabilis,le,das man bessern mag.

Kárp/Carpa,æ,g.f.piscis,Cyprinus,i,g.m. ein Karpff.

Kárpkárás/Cyprinus,i,g.m.Karpffen.

Kártá/Charta lusoria,Kartenspiel. Kártá pápierowa/Folium,ij, g.neut. ein Blatt eines buchs. Kárty stroná/Pagina, æ, g. f. ein Seite eines Blats.

Kártownik/Glutinator,oris,g.masc.Karten- oder Papierleymer.

Káruk/Ichthyocolla, æ, g. f. Mundleym/so von Fell der Fischen gemacht.

Kárwáß żelázny/Manica,æ,g.fœ. Eyserne Handschuch.

Karzacy/Animadversor, Castigator, Punitor, oris, g. m. der die Ding wol merckt vnd war nimbt/einer der mit Worten vnd Wercken strafft/ ein Straffer.

Kárzel/Nanus,a,um,Pumilio,Pumilo,onis, g.m. Pumilius,ij,g. m. Stilpo,onis,g.m.Veteribus idem quod Nanus, ein Zwerg.

Kasáć/Commordere, Mandere,Mansitare, frequent.Mordere, mit den Zähnen zerbeissen.

Kasájacy/Mordax,acis,g.o.Beissig.

Kasánie/Mordacitas,atis,Morsio,onis,g.fœ. Morsus,us,g.m.das beissen/ein Biß.

Kasek/Bolus,i,g.m. Mundvoll/Bissen.

poKasku/Pauxillatim,Scrupulatim,Minutè, Minutim,& Minutatim,adver.von Stücklein zu stücklein/Stücksweise.

Kásowáć/Circumducere, Abschaffen. Kásowáć práwo/Abrogare legem, Expungere, das Gesetz auffheben/außthun/außtilgen.

Káßá/Puls,pultis,g.f.Pulmentum,i,g.neu. Brey. Káßá dźiecinna/Pappa,æ,g.f. Brey wie man den Kindern kochet. Káßá ryżowa/Ptisanarium orizæ,Reißmuß mit Wasser. Káßá tárta/Cremor ptisanæ, die dicke Brühe/Muß vnd Marck von der Gersten.

Káßel/Tussis,is,Tussedo,inis,g.f.Tussicula, æ,g.f. dimin. der Husten.

Káßleć/Tussire,Husten.

Káßtan/Balanitis,idis,g.f.Castanea,æ,g.f. Kastanten. Káßtánowy lasek/Castanetum,i,g. n. Kastanienwald.

Káßtanki źiemne/Cyperum,i,g.neu.Cyperus,i,g.m. wilder Galgen.

Kát/Carnifex,icis,g.m. Exactor supplicij, Tortor,oris,g.m. ein Hencker/Betelknecht.

Kat/Angulus,i,g.m.Winckel.

Kátáfálk/Pecma,vel Pegma,atis,g.n. eine Tafel vnd Gestell darinn man Bildnüssen stellet/ vnd dergleichen Bildgestell der Gauckelmänlein vnd mancherley Gemählte.

Kátechiśm/Náuká krotka poczatkow nabożeństwá Chrześciáńskiego/ Initiatio, onis, g.f. Initiamenta,orum,g.n.pl.n. die erste Vnterweisung eines Ordens/Religion oder Glaubens.

Katnicá/ostátnia kißká/Alvus,i,g. fœ. der Affterdarm.

Kátowáć/Carnificari,Gemartert werden.

Kátownia/Carnificina,æ,g.fœ. ein Ort da man hinrichtet/ Richtstat/Büttelep.

Káuteryzowánie/Ustio,onis,g.f.das Brennen mit heissen Eysen.

Káwá/Káwká/Monedula,æ,g.f.Gracus,vel Graculus,i,g.m. Tahle/Dohle.

Káwálerya/Equitatus,us,g.m.die Reuterey.

Káwálerowie/znáki swoie noßacy/Equites torquati, den Orden antragend.

Káwálkátor/Equiso,onis,g.m. ein Roßbereiter. Káwálkátorowie/Desultores,g.m.pl. num. waren Reuter/die in Kriegen zwey Pferd führeten/waren geübt von einem Pferd auff das ander zu springen.

Kazacy często/Concionabundus,a,um, Offt predigende.

Kazálnicá/Cathedra,æ,g.fœm. Pulpitum, i,gen. neut. Rostra,orum,g neut.plu.num. Suggestus,us,g.m. vel Suggestum,i,g.neu. Kantzel/ Sessel/Stuel/Predigstuel. Do Kázálnice należacy/Cathedralitius,a,um, das zu dem Stuel gehöret. Wleść ná Kazálnice/Ascendere in concionem, Auff die Kantzel steigen.

Kazánie/Concio,onis,g.f.Predigt. Kazánie mieć/Concionari,Predigen. Kazacy/Concionans,antis,g.om.der eine Rede thut. Do kazánia należacy/Concionalis,e,das zur Predigt gehöret.

Káżdodźienny/Quotidianus,a,um, Täglich. Ná káżdy dźień/Quotidiè,adverb. Alle Tag.

Káżdy/Omnis,e, ein jeder/alles. Káżdy z osobná/Singulus,a,um,& Singuli,æ,a,plur.num. Unusquisque,Unaquæque,Unumquodque, ein jeder/männiglich.

Káźirodztwo/Incestum,i,g.n.Blutschand. Káźirodztwem zelżyć/Incestare, Vnkeusch-

 heit

heit mit Blutsfreunden treiben. Kázirod / Incestus, Incestificus, a, um, der Blutsfreunde schändet / Blutschänder.

Káznodzieiá / Ecclesiastes, æ, g. m. Concionator, oris, g. m. Prediger.

Káznodzieyski / Concionarius, Concionatorius, a, um, das eim Prediger gehört / gemeinfertig.

Kedzierzáwe włosy. Calamistrati crines, Incorti capilli, Torti crines in nodum, Krauß haar / gekrausete Haar.

Kedzierzáwić / Crispare, Krauß machen.

Kedzierzáwiony / Crispatus, a, um, Krauß gemacht.

Kedzierzáwiona rzecz / Vibratum, i, g. n. das gekrauset ist / gekraust.

Kedzierzáwy / Cincinnatus, Cirratus, Crispus, a, um, der krause Haar / Haarlocken hat.

Kedzierze / Cincinnus, i, g. m. Vibratus capillus, Haarlocken / Haarzopff. Kedzierze czynić / Calamistrare, Krausen / krollen / rollen.

Kedzior / Cirrus, i, g. masc. gekrausete Haar / Haarlocken.

Kedziornik / Ciniflo, onis, g. m. einer der das Eysen zum krausen warm macht.

Kedziorny drot / Calamistrum, i, g. neu. eine Nadel / damit das Haar krauß gemachet wird / Kraußeysen.

Kepá / Cespes, itis, g. m. Wasenbusch.

Kichác / Sternere, Sternutare, frequ. Niesen.

Kichánie / Sternutatio, onis, g. f. & Sternutamentum, i, g. n. die Niesung.

Kiedy / Cùm, Dum, Ecquando, Quando, Unquam, adv. Wann / dieweil / wann doch / wenn / etwann / Immer / je. Kiedykolwiek / Quandocunque, So offt vnd viel / es sey wann es sey Kiedyś / Olim, Quondam, adverb. temporis, Sintemal / vorzeiten / etwann / ins künfftig.

Kiełb / Gobius, ij, g. m. Gobio, onis, g. masc. Gore / Gründling.

Kiełbásá / Botulus, i, g. m. Lucanica, æ, g. fœ. Bratwurst / Magenwurst.

Kiełbásnik / Fartor, oris, g. masc. ein Würstenmacher.

Kielich / Calix, icis, g. m. Poculum, i, g. neu. Kelch / Becher.

Kieliszek / Calix vitreus, Cibotium, Ciborium, ij, g. n. Culullus, i, g. m. Cyathus, i, Modiolus, i, g. m. Trinckglaß / Trincktöpfflein / ein Becher ein irrdin Geschirr.

Kiełki / Ostracium, ij, g. n. Kachel Scherbe / ein irrdin Scherbe.

Kierat / gdźie więźniowie robią / Ergastulum, li, g. n. ein ort / da man die eigen Leuth einschleust vnd zur Arbeit zwingt.

Kiermász / Encænia, Paganalia, orum, g. n. plnum. Kirchweihung / oder Kiermeß auff einem Dorffe.

Kiernoz / Verres, is, g. m. ein Eber.

Kiernozowy / Verrinus, a, um, Vom Eber.

Kierowác / Dirigere, Obliquare, Offlectere, Richten / überzwerch machen / wenden.

Kierowány / Directus, a, um, Gerade.

Kieściein / szermierskie rzemienie / Cæstus, us, g. m. Streitkolbe.

Kiersz / Dumus, i, g. m. Dornheck.

Kilá / Enterocla, æ, Enterocle, es, Hernia, æ, Hydrocele, es g. f. Ramex, icis, g. m. Bruch / wasser daß sich im Hodensack gesamlet hat / Hodenbruch / Karnopffel. Kilowáty / Enterocelicus, Herniosus, Hydrocelicus, Ramicosus, a, um, der ein Bruch hat / Bruch der Gemächte / Hodenbrüchig.

Kilá / Aliquammulti, ein gute Anzahl / jhrer viel. Kilká ich / Nonnemo, Etlich. Kilká rázy / Aliquoties, adv. Etwa manichmahl.

Kipieć / Bullire, Sieden.

Kirys / Armatura, Cataphracta, æ, g. fœ. Rüstung / Harnisch / Küriß.

Kirysnik / Cataphractus, a, um, Cataphractarius, ij, g. m. Loricatus, a, um, Kürisser / mit einem Pantzer angethan.

Kiść / Penicillum, Peniculum, i, g. n. Kehrbürst / damit man etwas außreibt / oder außwischt / Pensel von Haar oder Holtz

Kiśieć / Fermentescere, Auffgehen wie ein Deysam / auffgehen wie ein Teyg.

Kiszká / Intestinum, i, g. n. & Intestinus, i, g. m. Darm. Kiszká ćienká / Hila, vel Hilla, æ, g. f. Hilla, orum, g. n. plur. nu. Ilia, ilium, ilibus, g. n. plur. num. die kleine Gedärm im Bauch. Kiszká kołkowa / Colon, vel Colum, i, g. n. der grosse darm. Ostátnia kiszká / kotnicá / Longanon, onis, g. m. der Afterdarm.

Kiszká nádźiewána / Farcimen, inis, g. n. eine Wurst. Kiszká wątrobna / Tomaculum, i, g. n. Leberwurst. Kiszká wielká / nádźiana / Isitium, ij, g. n. eine Füllwurst. Kiszká ze krwią / Apexabo, onis, g. f. Blutwurst.

Kißkowy/Inteſtinus,a,um, Innerlich.

Kitká z kwiecia/ Servia,æ,g.fœ.Riechbüſch-lein/ein Meyen oder Strauß von Blumen.

Kiwáć głową/Nuere,Nutare, freq.Nicken/ wincken mit dem haupt.

Kiwánie głową/Nutatio, onis,g.f. die deu-tung/nickung/das wincken mit dem Haupt.

Kiy/Baculus,i,Bacillus,i,g.m. Bacillum,i,g. n.dim.Cala,æ,g.f.Fuſtis,is.g.m. Steck/ſtab/höl-tzene Köll/Bängel/Stange/Kijowe káránie/ Fuſtuarium,ij,g.n.ein Schlag mit dem Stöcklein

Kłąb/Glomus,i,g.m. & Glomus,eris,g.n. Spira,æ,g.f. ein Klawengarn.

Klácza/Equa,æ,g.f.eine Mähre.Stut.Klá-cza do krorey nie przypußczono/Virgo equa, Vngerittene Stutte.

Kłádźienie śię/Recubitus,us,g,m.das lügen/ zu Bette gehen.

Kłámáć/Mentiri,Liegen.

Kłamcá/Falſidicus,Falſiloquus, Mendaci-loquus,a,um,Mendax,acis,g.o. ein Mehrenträ-ger/Lügne/Lügenhafftiger. (t'glich.

Kłamliwie Mendaciter,adverb.Lügenhaff-

Kłamſtwo/Mendacium, Mendaciolum, Mendaciunculum,Vanum,i,g.n.Lügen/erlogen/ Lügenhafft/eytel/vnmüglich.

Kłániáć śię/Adorare,Genu ſubmittere,An-beten/ Göttliche Ehr beweiſen/ die Knie beugen oder bücken.

Kłáponogi/Sonipes,edis,g.o.Zelter.

Kłaret/Vinum Helvolum, Rother Wein/ bleich art.

Kłárowáć/Defecare, Liquare, von den Tru-ſen abthun/ ablaſſen.

Kłáść/Ponere.Legen.

Kłáſk/Plauſus,us,g.m. Popyſma, atis,g.n. Popyſmus,i,g.m. das Frolocken/ein Gethon ſo man mit dem Mund vnd Hand machet/ die vn-zahme Pferd zu ſtillen.

Kłáſk od uderzenia wydętey gęby/Sclo-pus,i,g.m. idem eſt quod Stlopus, Zungenſchlag mit einem Gethön/oder Backenſchrantz/ wann einer die Backen auffblaſt vnd den Athem mit ei-nem Gethön läſt herauß brechen.

Kłaſkáć rekomá/Plaudere, Applaudere, die Hände zuſammen für Frewden ſchlagen.

Klaßtor/Cœnobium, Monaſterium,ij,g.n. Kloſter. Ktory w klaßtorze mießka/Cœ-nobita,æ,gen,maſc.der in einem Kloſter lebet.

Klatká/Cavea,æ,g.fœ. Vogelkäfig/Vogel-bawer. Klatká ná łowienie ptakow.Decipu-lum,i,g.n.Decipula,æ,g.f.der Vogelſchlag.

Klękáć/Congenulare,Genu ſubmittere, In-geniculari, die Knie biegen oder bücken/knien/ auff ſeine knie ſitzen.

Klekotká/Crepitaculum, Crotalum,i,g.n. Klapper/Schellen/ein Geſchirr damit man ein Gerauſch machet.

Klepnarz/Piſcarius,ij,g.m. Ichthyopola, æ,g.m.Fiſchverkauffer.

Klęſká/Clades,is,g.f. Niederlag/Verluſt.

Kleſkácz/Plauſor,oris g.m. Frolocker.

Kleßcze/Forceps,cipis,g.m. & f. eine Zang. Kleßcze do weglow wyrywánia/Pruniceps, cipis,g.dub.ein Fewerklufft.Kleßczki bárwier-ſkie/Volſella, æ, g. f. das Rupffzäpfflein. Kle-ßcze ná wyprezonu ściáne/Orthoſtata,æ,g.m. Stender/Stütze/eine Seule.

Kleßczowina/Croton, onis,g.fœ.lat.Rici-nus,Poplierbawm.

Kley/Bitumen,inis,Gluten,inis,g.n. Gluti-num,i,g.n. Colla,æ,g.f.Judenleim/Leim/Pap-pen.Kley z drzew/Gummi,indecl.g.n.& Gum-mis,is,g.f.Gummi.Kley z lotniczy/Sancerna,æ g.f. quæ & Chryſocolla. Berggrün.

Kleić/Bituminare, Glutinare,Quadrare,Zu-ſammen leymen/ zuſammen kleben/ ſich reymen/ zuſammen fügen.

Klejowáty/Glutinoſus, Gummoſus, a,um, Leymächtig/von Gummi.Klejowna rzecz/Glu-tinamentum,i,g.n.Leymung.

Klejowy/Bituminatus, Bitumineus,a,um, von ſolchem Leim.

Klin/Cuneus,ei,g.m.Epiſchidion, g.n. ein Keyl Klinik/Cuniculus, Cuneolus,i,dim. g.m. Keylein.Klintáſto/Cuneatim,adverb.Keilicht. Klintáſty/Cuneatus,a,um,das wie ein Keil ge-ſpitzt.Klin wbijáć/Cuneare, einkeylen/ die keyl einſchlagen.

Kłobuczki rożey/Calyx,ycis,g.m. Roſen-knöpff/ſo ein wenig außgangen/ vnd ſolch auff-gehend an den Blumen.

Kloc/Globus,i,g.m. Klotz.Kloc drzewny/ Codex,icis,g.m. idem quod Caudex,icis,g.m. Stambloch am Baum. Kloc okrągły/Turbo, inis,g.m.ein Klotz.

Kłóć/Pungere,Stechen/Stipffen.

Kłóćé/Punctio,onis,g.f.Punctus,us,g.masc. das stechen/ oder stipffen.

Kłodá/Dolium,ij, g.n.ein Faß.

Kłodá/Robor, Robur, oris, g. n. eine harte Eiche/Hageiche.

Kłodá w więzieniu/ Cippus,i,g.m.Numella,æ,g.fœ. ein Stock / darein man die übelthäter legt/ Halßeysen / welche der Hencker den Lasterhafftigen anlegt/daß sie ein Schawspiel seynd.

Kłodziná/Caudex, icis,g.m. der Stamm eines Baums.

Kłomiá/Verriculum,i,g.n. Zuggarn.

Klon/Acer,eris,Subst.g.n.Maßholderbaum.

Klonowy/Acernus,a,um,das vom Maßholderbaum gemacht ist.

Kłopot/Sarcina,æ,g.fœ.metaphor.eine Beschwerd/Bürd/Bekümmernüß/Sorg.

Kłos/Spica æ,g.f. ein ähre. Kłośiány/ Spiceus,Spicatus,a,um, geähret. Kłosowáty/ Spicatus a,um,geähret. Kłosow zbierániè/ Spicilegium,ij,g.neu. Nachsamblung der Kornähren/ wenn man geschnitten hat. Kłosow dostáć/ Spicare,ähren gewinnen.

Kłosák/Equus succussorius , ein hart trabend Pferd.

Kłosek/Offella,seu Offula,æ,g. fœ. Kleßgen/ oder Keulchen/so man von Teig machet.Kłosek/ ktorym nádźiewája ptaki/ Turunda,æ,g. fœ. ein stücklein Brod oder Speise/ damit man die Vögel mästet/ein Kloß von Meel/Zwiebeln/vnd Eyern gemacht.

Kłośienicżká / Coronopus, podis , g. masc. Hanenfuß.

Kłubá/Rechamus, i,g. m. idem,quod Trochlea,æ,g.f. ein Wällen an einer Winden.Kłubá budowniczá/Orbiculus,i,g.masc.ein Wällelein oder Rädelein in einer Winden. Kłubá ná ktorey linà bywa dla windowánia/Trochlea,æ, g.f.die Scheib oder Rollen an einem Brunnen/ daran das Seyl hangt.

Kłuć/Rostrare,mit dem Schnabel bücken.

Klucz/Clavis,is,g.f.Schlüssel. u klucżá kołko/Projectum clavis,Bort am Schlüssel.Kurá u klucżá/ Canaliculus , i,g. m.das röhrlein am Schlüssel.

Klucznik/ Claviger,i,Clavicularius, ij,g.m. der den Schlüssel trägt/Schaffner.

Kłykieć/ kułak/Condylus,i,g.m.Fingerknot/ te Knöchel an den Fingern.

Kmin/Cuminum,vel Cyminum,i, g.n. Gartenkümmel.

Kmotr/ Sponsor, oris,g.m. der eine Verheissung verwilliget / Gevatter.

Knafliczká ziele/Blatteria,æ,g.f. dem weissen Wullkraut gleich.

Kniejá / kniejá zájeczá/ Tesqua,orum, g.n. plur.num. Lagotrophium, ij, g. n. Dornächtige örther/darin man nicht/oder gar schwerlich wohnen kan/ öde/ ein orth da man Hasen zeucht/ oder fahet.

Knot/ opalony u świece/ Ellychnium , ij, g.n.Mucus,i, g. m. Myxa,æ,g. f. ein Dacht in einer Ampel oder Kertz / Butz im Licht oder Kertze/ Abgeputzt des Lichts.

Knot / cyrulicki do wycheduzánia ran/ Turunda,æ, g.f. Penicillum, dim. Peniculum,i, g.n. ein Meissel von Schleissen gemacht wie jhn die Wundartzte brauchen/ Meissel die man in die Wunde steckt.

Knowáć/ Fabricare, Machinari,Schmieden/ zimmern / etwas listiges erdencken. Knowáć zdrády/ Consuere dolos, List erdencken.

Kobelá/ Equa, æ, g.f. eine Stutte/Mähr.

Kobełká/ Equula, æ, g. f. dimin. Stütlein.

Kobelente/Obex,icis, g.c. ein Fürschub/ als Rigel/ Schloß.

Kobyłká/Saltatricola,æ, g.f. die Hewschreck.

Koc/ Gausape, indeclin. Gausapum,i, g.neut. Gausapa,æ,g.f. Gausapina,æ, g.f. Kotz/Decke.

Kocanki/Stæchas,adis,g.f.herba,Stechaden.

Kocháneczek/ Melculum,Melliculum,i, g.n. Mel meum,vox blandientis,Hertzliebster.

Kochánká/ Amica,æ, g. f. Geliebte.

Kochánie /Delectatio,onis, g. f. Lust Frewd/ Ergetzligkeit.

Kocháný/Dilectus, a, um, geliebt.

Kóćić się raz po raz/ Superfœtare, über eine empfangene Frucht wieder die ander empfahen.

Koćiec/ Gallinarium,Ornithoboscium ,ij, g. neut. Vogel- Hünerhauß.

Kóćieł/ Tympanum, ni, g. n. ein Heerpaucke/ Drommel.

Kóćieł/ Ahenum, Caldarium,ij, g. n. Cucuma,æ,g. f. Lebes,etis,g.m. Tepidarium,ij, g.n. Kessel darin man warm Wasser hält/ Lawkessel/ oder/ grosser ährtner Hafen. Kóćieł do fárbowánia/ Cortina,æ, g. fœ. Färbkessel. Mieysce

gdźie wiele kotłow ſtoi/ Cortinale, lis, g. n. Keſſelgeſtell.

Kociełek/ Cucumella, æ, g. fœm. dimin. ein Pfännlein / ein ährin Keſſel / darin man Waſſer wärmbt.

Kokornak źiele/Ariſtolochia,æ,g.fœm. die Oſterlucey.

Kokoryczka / Polygonathon, i, g. n. herba, Weißwurtz.

Kokoß/Gallina,æ,Ornis,Orneos, vel,Ornithus, g.f. Hun/ Henne.

Kokoßy/ Gallinaceus, a, um, Das von Hünern oder Hennen iſt.

Kol/Palus,li,g.m. Ridica,æ,g.f. Stipes,itis,g. m. Sudes,is, g.f. Surus,Vallus,i,g.m. Zaunſteck/ Räbſtock/Pfahl/Sparr. Kol záoſtrzony/koniczáty/Stilus,li,g.m.allerley ſpitzige Stachel. Kol bić/ Palare,Pangere, Pfähl ſtecken/ zäunen.

Kołacy/ Pungens,entis, g. om. Sentus,a,um, ſtechend/ ſtipffend/ dornächtig/ rauch.

Kołacz/ Sphærica, Spira, Striblita,Torta, æ, g. fœ. ein Kuche/ gebackenes Strüblein/ Pretzel/ Tarte / Kringel.

Kołaczek/ Ecligma,atis,ſeu, Ecclegma, g. n. Paſtillus,li, g. maſc. Trochiſmus,i, g.maſc. eine Latwerg / ſo man langſam im Munde zergehen läſt/Küchlein/ein Zeltlin/wie es die Artzt machen.

Kołaczek pßenny/Farreum,i, gen.neut. ein Kuchen von Weitzen.

Kolankowáto/ Geniculatim, adverb. von Knoden zu Knoden.

Kolankowátość/Articulatio,onis, g. f. Vnterſcheid der Glieder vnd Knöpff.

Kolankowáty/Geniculatus,a,um,das Knollen hat.

Koláno/Genu indeclin,in ſingul. In plurali, Genua, uum, g. n. Geniculum, i, g. n. das Knie. Wnetrzne pokrycie kości nád kolánem/ Temen, inis, g. neut. die inwendige dicke des Beins über dem Knie. Zwierzchne pokrycie kości nád kolánem/Femur,oris, g.n. die außwendige dicke des Beins über dem Knie.

Koláſá nákryta/ Arcera, æ, g. fœm. der bedeckte Wagen.

Kołát/Pulſatio,onis,g.f.der Streich/ Schlag/ Stoß/ Das klopffen.

Kołatáć/ Pulſare, anklopffen.

Kolcá u ßaty/Spinter,eris, g. n. ein Gezier der Weiber/ als Ring oder Häfftlein.

Kolebká/ Cunæ,arum, g. f. Cunabula,orum, g. n. plu. num. die Wiege/Windeln/ darein man kleine Kinder legt.

Kolendá/ Apophoreta,orum, g. n. pl. num. Strena,æ, g. fœ. ein gut Jahr/ Geſchenck vmb die Zeit des Newen Jahrs.

Kołdrá/Lodix,dicis,Sponda, Stragula, æ, g. fœ. & Stragulum, i, Stratorium, ij, g. n. Toral, ſeu Torale, is, g. n. Leylach/ Bettlach/ eine Decke über das Betth.

Kolerá/ Cholera,æ, g.f. Bilis,is, g. f. Bitterblut/ Hertzwaſſer.

Kolerycżny/ Bilioſus, Cholericus, a, um, gifftgallig / der ſolche Kranckheit hat.

Koley/ Orbita,æ, g. f. Wagenleyß.

Kolić/Circumerrare, vmbherſchweiffen.

Koliſty/Gyratus,a,um,Zuſammen gewirbelt.

Kolká/Chordapſus,i,g.m. Colica paſſio,Colicus dolor, Colum, i, g. n. Cæliacus morbus, Ileos,vel,Ileus,i,g.m. Tormina,um, g.n. pl.nu. Darmgicht in den obern Darmen/Das grimmen im Leib. Kolke cierpiacy/ Colicus,i,g. m. Iliacus, & Ilioſus, vel Ileoſus, a, um, Darmgichtig/ der das grimmen im Leibe hat. Lekárſtwo ná kolke/ Colicum,ci,g.n.Colice,ces, g.f. die Artzney zum Bauchgrimmen.

Kolko/Orbiculus,li,g.m.dim. Ringlein.

Kolko/ná głowie/ Ceſticillus,li,g.maſc. ein Ring auß Tuch oder etwas anders gemacht / den man auffs Haupt legt wenn man ein Pack oder Laſt tragen wil / ein Wiſch.

Kolko/ná ktorym liná chodźi ßnur u windy/ Girgillus,li,g.m. Haſpel/Garnwinde.

Kolnierz/ Collare,Focale,lis,g.n. Patagium, ij,g.n. Kragen/Koller/Halßband.

Kolnik/ Rapunculus,i, g. m. Rapuncium, ij, g. n. Rapuntzeln.

Koło/Circum,Circiter, præpoſ. Vmb.

Koło/Corona,æ, g.f. Gyrus,ri,g.m. Rota,æ, g.f. Orbis,is,g.m. Kron/Krantz/ Vmbwendung/ ein Radt/ Ring/ Circul. W koło / Circulatim, Vmb vnd vmb.

Koło u windy/ Orbiculus,li, g. m. Rädlein in einer Winde.

Kołodziey/ Plauſtrarius, Ploſtrarius,ij g. m. ein Wagner/ Stellmacher/ Radmacher.

Kołokwintydá/ Colocynthis, idis, g. fœm. Coloquinten / wilde Kürbß.

 Koło-

Kolowrot ziele/ Heliotropium, ij, g. neut. Ringelblume.

Koltuny/Tricæ, arum, gen. fœm. plur. num. verworrene Haar.

Komedya/ Comœdia, æ, Scena, æ, g. fœ. ein Schawspiel mit einem Gespräch / von gemeinen Händeln vnd Leben der Menschen angerichtet. Komedye podle / gdzie osoby kárczemne/ krámárskie / rzemieśnicze reprezentuja/ Comœdiæ tabernariæ, Niederträchtig/ darinn die Personen vnd Spielleuth seynd wie Handwercksleuth. W komediey Akt/Drama, atis, g. neut. ein Schawspiel. Komediey pierwsza część/Diverbium, ij, g. n. Primus actus comœdiæ, Diverbia, pl. n. die theil der Comœdien/da mancherley Personen eingezogen werden. Aktor ná komediey/ Comœdus, i, g. m. der solch Spiel treibt. Co komedye opisuje / Comicus, ci, g. m. ein solcher Spieldichter.

Komedyiny/ Scenicus, a, um, der Comedien zugehörig.

Kometá / miotłá ná niebie / Cometa, vel Cometes, tæ, gen. masc. ein Cometstern/ ein Schwantzstern.

Komiegá / Codicaria navis, Navis caudicaria, Navis Trabica, Ratis, & Rates, is, g. f. Blochschiff/ ein Floß.

Komin / Caminus, ni, g. m. Schorstein. Komin kowálski w ktorym śie żelázo rozpala/ Ustrina, æ, g. f. eine Schmiede/Esse der Schmiede/ Schmeltzoffen.

Komin robić/ Caminare, den Ofen weiß machen/ einen Ofen machen.

Komisarz/ Arbiter, i, g. m. vulgò Compromissarius, ij, g. m. Caduceator, oris, g. m. Caducifer, ri, g. m. Prædiator, Recuperator, oris, g. m. ein erwehlter Richter/ Herold/ Friedbott/ einer der wol berichtet ist in den Händeln / die zu Gütern vnd Besitzung gehören/Ein verordneter Richter von einem Oberen Richter/ sonderbahre Händel zu verhören.

Komisárski/ Recuperatorius, a, um, Das zu solchem verordneten Richter gehöret.

Komonicá wloska/Melilotos, ij, g. m. Sertula campana, Melilothum aliàs dicitur. Steinklee.

Komor/Culex, icis, g. m. Mücke/Schnacke.

Komorá/Cella, æ, g. f. Conclave, g. neut. vel Conclavis, is, g. f. aut Conclavium, i, g. n. Panarium, ij, g. n. Speißkammer/ heimlich verschlossen Orth in einem Hauße / Schlaffkammer / Brodkammer.

Komornik/ Cubicularius, ij, g. m. Servus super somnum, ein Kämmerling/Schlaffdiener.

Komornik/najmá mieszkajacy/Inquilinus, i, g. m. ein Haußmann der vmb Zinß in eines andern Hauß wohnet.

Kompás/Horologium sciathericum, Horologium solare, ein Sonnenvhr.

Kompáturá/ Membrana, æ, g. f. Fell/Häutlein / Pergament.

Kompleksya/ Membratura, æ, g. f. die Gliedmaß/ Gestalt eines Menschen.

Komża/ Alba, æ, g. f. Das lange weisse Kleid/ so der Priester vnter dem Ampt der Heil. Messe an hat/ ein Chor-Rock.

Komża noszacy/ Liniger, ra, rum, Der einen Chorrock an hat.

Koń/ Equus, i, g. m. Sonipes, pedis, g. omn. Pferd/Roß/Zelter. Konik/Equulus, li, g. m. dim. ein Fähl/ ein Füllen. Konie powodne / Desultorij equi, die Pferde/welche die Römer führeten schnell von einem auff das ander zu springen. Koni czworo w cugu/Quadrigæ, arum, g. f. pl. num. Vier Roß neben einander eingeschirret/ vnd auch der Wagen von vier Rossen also gezogen. Koni pará wcugu/Biga, æ, & Bigæ, arum, g. f. pl. nu. Ein paar Roß neben einander ziehend. Koń podwodny / Veredus, i, g. m. Post-roß. Końskie stádo/ Equaria, æ, g. f. Equitium, ij, g. n. Heer-Pferde / hauffen Pferde. Koń twárdouśty/ Equus tenax, hartzäumig. Koń wierzchowy/ Veredus, i, g. m. Celes, etis, g. masc. Post-roß/ Renn-roß.

Końśki/ Equarius, Equinus, a, um, das reuterisch/ oder vom Pferde ist.

Koń wodny/Hippocampa, æ, g. f. & Hippotamus, mi, g. m. Seepferd/Wasserpferd.

Konáć co/ Continuare, Urgere, beharren in einer Arbeit/ vollendstrecken/bemühen. Konánie czego/ Continuatio, onis, g. f. Vollendstreckung.

Konáć/ Expirare, Agere animam, in agone mortis esse, in den letzten zügen ligen/ den Geist auffgeben.

Konájacy/Moribundus, a, um, sterbende/den Geist auffgebende.

Kończąto/ Cuspidatim, adv. mit der Spitze/ der Spitze nach.

Kończątokretó/ Muricatim, adverb. wie die Meermuscheln gekrümmet.

Kończątokręty/ Muricatus,a,um, krumb oder spitz zugewunden.

Kończątość/ Acies,ei,g.f. Aculeus, ei, g. m. Acumen,inis,g.n. Cuspis,idis,g.foe. Fastigiatio, onis, g.f. Mucro,onis, g. masc. eine Schneid am Messer/ die Spitz/ Spitzigkeit/ Das spitzen.

Kończąty/ Aculeatus, Acutus, Cacuminatus, Cuspidatus, Fastigiatus, Mucronatus, Muricatus, a,um, krumb/ spitz/ zugewunden/ zugespitzet/ gegipffelt/ spitzig.

Kończyć/ Componere, Finire, Terminare, stillen/ enden/ vollenden. Kończyć mowę/ Perorare orationem, die Red beschliessen.

Kondycia/ Conditio, onis, g. f. Beding. Co sie pod Kondycią dziać może / Conditionalis, le, Das mit Beding geschehen kan. Pod Kondycią, Conditionaliter, adverb. mit Beding. Kondycyą włożyć ná kogo / Astringere aliquem conditione, einem mit Beding etwas verpflichten.

Konew/ Cantharus,ri,g.m. Capis,idis,g.foe. Capula,ae, g. f. Lepista,ae,g.f. ein Kanne/ Trinckgeschirr/ Schöpffkann.

Konfekt/ Compositio, onis, g. f. Compositura, Compostura,ae, g.f. ein Konfect.

Konfiszkowáć / Publicare, Confiscare, In den gemeinen Seckel bringen/ Ein Gut so dem Könige oder Fürsten verfallen/ einziehen.

Konfiszkowánie/ Publicatio,onis, g. f. Verhäfftung in der Gemeind Namen.

Konfiszkowáne rzeczy / Sectio, onis, g. foe. Einer Obrigkeit verfallen Gut. Konfiszkowánych rzeczy przedawácz / Sector, oris, g. m. Der eines verfallenen Gut oder Buß kaufft/ das wieder auff Gewinn zu verkauffen.

Koniczy ziele/ Trifolium,ij, g.n. herba, Klee. Koniczyn rodzay / Symmonium, & Symmoniacum,ci, g.n. eine gattung Kleekrauts/ etliche haltens für Siebenzeit.

Koniec/ Exodium, ij, g.n. Finis,is,g.m.vel f. Telos, Terminus, i, g. masc. ein End. Item, ein Gesang/ den man am Ende einer Comoedi singet. Koniec Komedyey/ y inszych rzeczy tez/ Catastrophe,es, g. f. Coronis, idis, g. f. Das Ende einer Comoedien / oder / eines jeglichen Dings Ende. Koniec prace swojey oglądać/ Terram videre, Proverb. Einer langen schweren Arbeit das Ende sehen. Bez Końcá / Infinite, adverb. Ohne auffhoren/ Unendlich.

Koniec sprawy / Scopus, i, g. m. Das Ende und Ziel darzu man sicht.

Koniecznie/ Fataliter, Necessarie, Necessario, Omnino, Oppido, Plane, Planius, Planissime, Profecto, Prorsum, Prorsus, adverb. Durch Gottes Rathschluß / auß Noth/ oder/ Nothwendiglich/ gäntzlich/ sehr hefftig/ warlich/ gewißlich/ gantz und gar.

Konik ptak/ Anthus,i,g.masc. ein Vogel der weyhelet oder schreyet wie ein Pferd.

Konik robak / Achetae, arum, g. f. pl. num. Cicada,ae,g.f. Heymen/ oder Grillen/ Hewschreck.

Koniuch/ Peroriga,ae, g. f. Stuttenmeister.

Koniuszy/ Stabularius,ij, g. m. Stallmeister.

Konkurrencyia/ Rivalitas,atis,g. foem. eine Mitbuhlschafft / da einer umb eine buhlet/ die ein ander auch lieb hat.

Konny/ Eques,itis, g.com. ein Reuter.

Konny/ adjectiv. Equestris, e, Was zu den Pferden dienet.

Konni/ Equitatus, us, g. m. Ritterschafft.

Konopie/ Cannabis,is,g.foem. Cannabum,i, g. neut. Hanff.

Konopny/ Cannabaceus, Cannabinus,a,um, Das vom Hanff gemacht ist/ Hänffen.

Konował/ Veterinarius,ij, g.m. Roßartzt.

Konowálstwo/ Medicina veterinaria, Roß- oder Viehartzney.

Konstytucya/ Constitutio, onis, g. f. Ordinantz/ Ordnung/ Satzung.

Kontent/ Contentus,a, um, zu frieden gestellet/ begnügig/ der vorlieb nimbt.

Kontrákt/ Contractus,us,g.m. ein Contract/ ein Kauff so zwischen zweyen Partheyen geschehen. Kontrákty pismienne/ zápisy/ ceduły/ listy/ y tym podobne / Tabulae, arum, g. f. plu. num. Schrifftliche Händel und Uberkommüssen/ Verschreibungen/ Brieff / schrifftlicher Bericht/ Zettel und dergleichen. Konfráktowy sposob/ Stipulatio, onis, g. f. Stipulatus, us, g. m. Stipulatiuncula, ae, g. f. dim. Heissung/ oder/ Verheissung eines gelobten Dings. Kontráktnik zadájacy/ Stipulator,oris, g. mas. Heischer/ oder/ Forderer der verheissenen Ding. Kontrákt czyniac pytáć/ Stipulari, fragen oder begehren von einem. Kontráktniká pierwszego pytáć/ Re-

stipu-

stipulari, Einem etwas fordern dagegen zu verheissen/ Gegenzusag thun. Kontráktnika pierwszego pytánie/ Restipulatio, onis, g. fœm. Gegenbegehr / Begehr einer Verheissung gegen eine andere Verheissung/Gegenzusag. Kontrákt uczynić/ Convenire, eins werden/ überein kommen. Kontrákt z kim záwrzeć/ Contrahere cum aliquo, mit einem handeln/ überein kommen. Kontráktu zrzucenie/Renunciatio,onis, g. f. Aufffag eines Contracts.

Kopá stáná/ Meta fœni, ein Hauffen Hews. Kopy zbożowe/ Montes frumenti, ein hauffen Früchte.

Kopáć / Fodere, Fodicare, Rimari, graben/ durchgraben. Kopáć winnice/ Vineas occare, erhacken. Kopáć znowu/Refodere, wiederumb außgraben.

Kopácz/ Cavator, Pastinator, oris, g. m. ein Außgraber/ Hacker. (graben.

Kopánie/ Fossio, onis, Fossura, æ, g. f. Das

Kopány/ Fossitius, a, um, Fossilis, le, Das man aus der Erden gräbet.

Kopeć/Fuligo, inis, g. f. Ruß/ Kinruß.

Koperwás/ Calchantum, i, Vitriolum, Vitreolum, li, g. n. Schuchmacherschwartz/Victriol/ Spangrün.

Kopija/przepis/ Apographum, i, Descriptum, i, g. eine Copey/ Abschrifft.

Kopija/Hasta, Sarissa, æ, g. fœm. ein Spieß/ Stange/ Glän/ Schäfflein.

Kopiynik/ Hastatus, a, um, ein Spießträger/ oder / das einen Spieß hat.

Kopr kobyli/ Hippomarathrum, i, g. n. Roßfenchel/ wilder Fenchel.

Kopr włoski/ Fœniculum, Marathrum, i, g. n. Fenchel. Wino koprem włoskiem przyprawne/ Marathrites vinum, Fenchelwein.

Kopyść/Rudicula, æ, g. f. Rührsteck.

Kopytnik/ Asarum, i, g. n. Haselwurtz.

Kopyto/ Ungula, æ, g. fœ. Huff/ ein Fuß der Thier so nicht Finger hat/Klaw. Kopyt cáłych/ Solidipes, pedis, g. o. mit vngespaltenen Füssen. Kopyto odbić / Exungulare, ein Thier seiner Klawen berauben. Kopyt rozdwojonych/ Bisulcus, a, um, Zweyspaltig.

Kopyto u szewcá/ Modulus, i, g. m. Mustricola, æ, gen. fœm. ein Schuchmacherleist / ein Werckschuch.

Kor/ ganek dla graczow/ Odeum, i, g. n. Ein Orth oder Gebäw so den Sängern / Trummelschlägern / Pfeiffern vnnd dergleichen verordnet ist.

Koral/Coralium, ii, g. neut. Corall. Kámień drogi podobny do Korala/ Caroloachates, æ, g. m. ein Edelgestein dem Corall gleich.

Korbácz/ Lorum, ri, g. n. Taurea, æ, g. fœm. Verber, eris, g. neut. Geissel/ Peser/ Rinder lederne Geyssel.

Korczak/Concha, æ, g. f. ein flach hol Geschirr.

Kord/ Machæra, æ, g. f. ein Degen.

Korek/Suber, beris, g. n. Pantoffelholtz.

Korkowy/ Subereus, a, um, Das vom Pantoffelholtz ist.

Kornet/ Cornu, indecl. Blaßhorn. Kornećista/Cornicen, cinis, g. c. ein Hornbläser.

Koroná/Corona, æ, g. f. Stephanos, g. m. eine Krone / Krantz. Koroná triumfálna z Bobkowego liśćia/Corona triumphalis, ein Krantz von Lorbeerbaum/welchen der aufftrug/der einen Triumph hielte. Koroná zá zwyćięstwo w oblężeniu dána / Corona obsidionalis, Ein Krantz von Graß/der einem Erlöser von der Belägerung gegeben ward. Koroná zá Obronimieystá dána z liśćia dębowego/Corona civica, Krantz von einem Eychast/ den ein Bürger dem andern gab so jhn beim Leben erhalten hatte. Koroná dána temu/ ktory naypierwey ná mur miástá nieprzyjaćielskiego wskoczył/ Corona muralis, ein güldener Krantz mit Zinnen/ der deme / der zum ersten auff der Feinde Mawr stieg gegeben ward. Koroná temu dána ktory naypierwey wáłu nieprzyjaćielskiego doskoczył/Corona vallaris, ein güldener Krantz/der dem/der zuerst über das Bollwerck stieg/ gegeben ward. Koroná temu dána/ ktory napierwey wskoczył ná okręt nieprzyjaćielski/ Corona navalis, ein güldener Krantz mit Schiffspitzen/ ward dem gegeben / der zu allererst in der Feinde Schiff sprang. Koroná ábo wieniec z bobkowego liśćia/Laurea, Laureola, æ, g. f. dimin, ein Lorbeerkrantz.

Koronowáć/ Coronare, krönen.

Koryánder/ Coriandrum, dri, gen. neutr. Coriander.

Koryto / Milliarium, Naustibulum, Præsepium, ij, g. n. die Kripp im Stall.

Korytko/ Canaliculus, i, g. m. & Canalicula, æ, g. f. Holkäl an einer Seule.

Korzec/Modius,ij,g.m. ein Scheffel. Korzec máły/Modiolus,i,g.m.dim. Maßlein. Půłtorá Korcá / Sesquimodius, ij, g. masc. Anderthalb Scheffel. Korce trzy w sobie májący/ Trimodium,ij, g.n. Trimodia,æ.g. fœ. drey Modios in sich haltend. Korcowy/Modialis,e, das ein Kornmaß oder Sester lein hat.

Korzeń / Radix, icis,g.f. Stirps de arboribus dicitur. eine Wurtzel. Korzeń drzewny / Mater ad arbores translatum, der Grundstock. Korzenić się/ Agere radices, Radicare, Radicem mittere, Wurtzeln/wurtzel geben. z Korzeniem/ Radicitus, Stirpitùs, adv. mit Wurtzeln vnd allem/ von der Wurtzel auff.

Korzenisty / Radicosus, a, um, mit viel wurtzeln/Wurtzelächt.

Korzenie/Aroma, matis, g. neut. Specerey/ Gewürtz.

Korzennik / Aromatopola,æ,g.m. Aromatarius,ij,g.m. ein Gewürtzkrämer.

Korzenny / Aromaticus,a, um, das von oder mit Gewürtz gemachet ist.

Kos/ Merula,æ,g. f. ein Amsel.

Kosá/ Falx,falcis,g.f. Falx fænaria, Secula,æ, g. fœ. ein Sense/ Sichel.

Kosáćiec / Iris,iridis,g.fœ. Melania,æ,g.fœ. Schwerdel/Schwerdlilien.

Kosáćcowy / Irinus,a,um, von blawen Lilien gemacht.

Kosátki/ Phalangites,æ, g.f. Phalangium,ij, g.n. herba, Riedgraß.

Kość/Os,ossis,g.n. ein Bein. Kośći odbieráć/ Exossare, die Bein außziehen. Kośći zbieracz/ Ossilegus,a, um, Beinensamler.

Kośćiány/Osseus,a,um, Beinen.

Kośćioł/Ædes,dis,g.f.sing. Delubrum,i,g. n. Domus,us,g.f. Ecclesia,æ,g.fœ. Fanum,i.g.neu. Templum,i,g.n Kirch/ ein Heydnischer Tempel/ Gotteshauß/eine versamblung der Heiligen/ein Tempel.

Kośćielny/Subst. Æditimus , & Æditiuus , i, g. m. ein Opffermann/Kirchner/Küster.

Kośćioł poświećić / Templum Deo consecrare , Kirch einweyhen. Kośćiolá poświacánie/Encænia,orum, g.n. plur. num. das Fest der Kirchweyhung.

Kośiarz/ kośnik/ Falcifer, Fœnisex,nisecis, & Fœniseca,æ,gen. com. der Sichel trägt/ ein Meher/ der das Graß abmehet/ein Mäder.

Kośić/ Defalcare, Desecare prata, Pabulum secare, Sicilire, Abmeyen/abschneiden/abmähen/ Grummet abhawen.

Kośtor/Rutabulum, i, g. n. ein Schürflecken/ Ofengabel.

Kosm/Villus,i,g. m. Haarlock/Zott. Kosm od wełny/ Flocci,orum,g.m.pl.num.tant. Flocken von der Wolle.

Kosmáćiny ná owocách/Lanugo,inis,g.fœ. die Wolle an den Früchten.

Kosmátość/Hirsutia,æ,gen. fœm. Rauh von Haar.

Kosmáty/ Capillatus, Criniger,ra,rum, Crinitus, a, um, Hirsutus , a, um, Hispidus , Hirtus, Pilosus, Villosus,a,um, Haarächt/ der viel Haar hat/ rauh von Haaren/ bürstächtig / voll Haarlocken / voll Zotten.

Kosmáty z obu stron/Amphimallus, & Amphitapus, i, g. m. von beyden Seiten rauch.

Kośnicá/Ossuaria,æ,g.f. ein Beinhauß.

Kosterá/ Aleator,oris, & Aleo, onis,g.masc. ein Spieler.

Kosterská grá/ Lusus aleæ, Würffelspiel.

Kosterski/ Aleatorius,a,um, Spielecht.

Kostká/Ossiculum,i,g.n. dim. ein Beinlein.

Kostká nogi/Talus,i,g.m. ein Knot an einem Fuß/Fersen/oder Versen.

Kostká/Tessella, Tessera, Tesserula,æ,g. fœ. die Würffel.

Kostkowa pußká / Tritillus, i,g.m. ein Bretspiel/oder Spielbrett.

Kostur/ Dolon,onis,g.m. ein Stab.

Koß/ Canistrum,i, g.n. Corbis,is,g.f. Sporta, Sportula,æ, dim.g.f. Ein geflochten Korb. Koß chlebowy/Cartallus,i,g.m,lat. Canistrum,i,g.n. Brodkorb. Koß do okrawkow / do wioru/ Sportæ secariæ , Korb zu Spåen dienlich. Koß młyński/ Infundibulum,i, g.n. Mühlkorb. Koß noßący/Canephorus,a,um, der einen Korb auff seinem haupt trägt. Koß plećiony/Gerræ,arum g.f.pl.num. geflochtener Korb.

Koßyk/Calathus,i,g.m. Fiscella,æ,g.f. Fiscellum,i.g. n. Fiscus,i,g. m. Fiscina,æ,g.f. Orca,æ, g.f. geflochtener Korb / Maulkorb/ Feygenkorb. Koßyk dla strawy/ Corbis pabulatoria , Futterkorb/ da man Viehefutter innen trägt.

Koßyczek/ Qualus,i,g.m. Corbula,æ,g.fœm. Siebkorb/ geflochten Korb/ Körblein. Koßyczek

 sitowi/

Kitowl/Scirpea,æ,g.fœ. Scirpiculum,i,g.n.Scirpiculus,i, g.m. Zäunen oder Körblein auß Bintz oder Weiden gemacht.

Koßczká/Equisetum,i,g.neu.herba, Katzenschwantz.

Koßenie / Fœnisecium,ij,g.n.Hewmachung

Koßony/Sectus,a,um, abgehawen.

Koßt/Dispendium, Impendium,ij,g.n.Sumptus,us,g. m. Kost/Vnkosten. Koßt kozyć/Dare sumptum, Einem den Kosten geben. Koßt poDeymowáć/ Sumptum sustinere, den Kosten ertragen.

Koßtowáć / Delibare, Degustare, Libare, Gustare, Labris primoribus gustare, Periculum facere, Pitissare, Versuchen/prüfen/ kosten/ bloß mit den Leffzen versuchen / es wagen/ schmecken. Koßtowáć wprzod/Prægustare, vorhin kosten

Koßtowánie/ Gustatio, Libatio,onis,g.fœ. Versuchung/ das schmecken.

Koßtowány / Gustatus,a,um, gekostet.

Koßtowny / Carus, Exquisitus, Pretiosus, Sumptuosus, Superbus, a,um, Thewer/ köstlich/ außerlesen/außerkohren/überflüssig/herrlich.

Koßtownie / Sumptuosè, Scienter, Apparatè, adverb. Herrlich/ künstlich / überflüssiglich/ köstlich/ gar thewer.

Koßulá/Indusium,ij g.n.Interula,Subucula, Tunica,æ, g.f ein Hembd/ es sey leinen oder wüllen. Koßule ßyjacy/Indusiarius, ij,g. masc. ein Hembdemacher. Koßulká zbrote okrywájaca/ Ephestris, idis,g. fœ. ein Kleid/ so man über den Harnisch trägt. Koßulka odziany / Subuculatus,a,um, der ein Hembd anhat.

Koßyßczko/ Fumus terræ, Peristereos, ei, g.n. Perestereon, onis,g.m. Sagmen, inis g.neu. Verbena,Verbenaca,æ,g.f. Eysenkraut/Taubenkraut/ Eysenhart.

Kot/ Catus,i,g. m. Felis,is,g. dub. ein Kater/ Katz. Kot morski/Cercopithecus,i,g. m. Simia caudata, Meerkatz.

Kotczy/ Epiredium,ij,g.n. Karren/ Wagen.

Kotewki/ Tribulus,i, g. m eine gattung Disteln/Strälen genandt.

Kotewki zeláżne/ ziele/Rumex,icis,g.masc. Menwelwurtz/Schlangenkraut/ Scharffkletten.

Kotewki zeláżne/o trzech końcách/ Murices,g.f.pl.nu. dreyspitz/Eysen wie man sie wirfft/ daß sie eine Spitz über sich haben.

Kotlarz/Ahenarius faber,Faber ærarius, der Kupfferschmied.

Kotna/ Fœta,Fœtosa, Schwanger/trächtig/ das viel gebohren.

Kotwicá/Anchora, æ,g. fœ. Ancker/ Schiffhacken. Kotwiczne drzewo/ Anchorale,is,g.n. das Holtz daran der Ancker fast gemacht ist.

Kowádlo/ Incus, udis,g.f. ein Ambos.

Kowal/ Faber ferrarius, Grobschmied.

Kowány/ Fabrefactus,a,um, Geschmiedet.

Kozá/Capra,æ.g.f. ein Geiß/Ziege. Kozá dźika/Dama,g.f.Damula,æ,dim. Ibix,icis,g.m.Capra sylvestris,pernicitatis mirandæ,Rupicapra, æ,g.f. ein Gembs.

Kozká/Capella,æ,g.f.dim. Geißlein/Zieglein

Kozacy/Kozáctwo/ Expediti equites, Velites equestres Polonorum, Levis armaturæ equites, ringfertige/leichte Reuter.

Kozi/ Caprinus,a,um, das von Geisen.

Kozia brodá/Aruncus,i, g m. Geißbart.

Kozia brodká ziele/Come,es,g.f. Trapopogon,onis, g.m. Bocksbart.

Koziárnia/ Hædile,lis,g.n. Geisenstall.

Koziarz/ Ægonomus,i,g.m. Æpolus,i, Caprarius,ij,g.m. Geißhirt.

Koziczá/ Rallum,i, g. n. Rulla,æ, Stiva,æ,g.f. Pflugschaar/ Pflugsterze.

Kozi chlew/ Caprile,is,g.n. Geißstall.

Koziel/Hœdus,Hœdulus,i, dim. Hircus,i,g. masc. ein Bock.

Koziel czyśćiony/ Caper, pri, g. m. ein verschnittener Bock.

Kozilep ziele/Lada,æ,g.f. ein frembde staud/ davon das wolriechende Ladanum wird gemacht. Sok ábo olej ek Kozilepowy/Ladanum,i,g.n. Safft von solchem Kraut.

Koziodoy ptak/Caprimulgus, i,g.m. Geyßmelcker/ Nachtram.

Koźionogi/Capripes,pedis,g.om. der Geyßfüß hat.

Koziorożec/ Ægoceros, otis,g.m.Capricornus,i,g.m. ein Steinbock.

Kozkowy / Hircinus,a,um, das vom Bock ist.

Kozly/ Kobylice do tárcia drew/ Subiculum, aut Fulcrum lignorum dum serrâ scinduntur, Furca serrantium ligna, Canterius,ij,g.m. Ein Holtzbock.

Kożuch / Mastruca,Melota,æ, g.f.Pellicium, ij,g.n.Rheno,onis,g.m. ein Gattung eines kleids so die Sarti gebrauchten / ein Peltz / Schaffshut/ Peltzrock.

Kraciásto/Cancellatim, adverb. gegattert.
Kraciásty/Fenestratus,a,um,durchlöchert.
Kracić / krato ogradzáć / Cancellare, Clathrare, mit einem Gegitter verwahrē/vergättern.
Kraczeć / Crocire, Crocitare, Schreyen wie eine Rab.
Kraczeć ják wroná / Cornicari, schwätzen/ schreyen wie eine Krähe.
Kradacy/ Ablativus,a,um, hinwegnehmig.
Kradnacy rad/Furax,acis,adject.g.omn. zu stehlen geneigt.
Kradziez/ Detractio alieni, Furtum,i,g. neu. Suppressio,onis,g. f. Diebstahl.
Kradziez z skárbu publicznego / Krolewskiego/ Peculatus,us,g.m. ein Diebstahl gemeines Guts.
Kradzieza / krádzionym sposobem / Furtim, Furtivè, adverb. Verstohlen.
Kradzieznosć/sklonnosć do krádzenia/Furacitas,atis,g.f. Liederlichkeit zu stehlen.
Kradzieżny/ Furtificus, Furtivus,a,um, das gestohlen kan werden.
Krádziony/Furtivus,a,um, gestohlen.
Krag/Circulus,i,g.m.ein runder Kreiß.
Krag/ Trochus,i, Discus,i,g.m.ein kreusel/ Scheibe damit die kinder spielen. Kragiem gráć/ cisnáć/ Disco ludere, den Scheiben / den Packen werffen. Ten co kragiem ciska/Discobolus,i, g. m. der den Scheiben wirfft.
Krag/Glans,andis,g.f.Bleykugel.
Krag / Vertex,icis,g.m.ein Wirbel.
Kraglicá/ kruglicá/cygá/bak/wártolká/ Turbo,inis,& onis,g.m. ein kreisel damit die kinder spielen. Kraglice gráć/Exercere turbinem, Habena agere turbinem, Buxum torquere flagello, mit dem kreysel spielen/den kreysel herumb treiben.
Krájáć/Scindere.schneiden.
Kráina/ Ora,æ,g f.Regio,onis,g.f. Terra,æ, g.f. Tractus, us,g.m. Gegend/ Landschafft/ Gelegenheit/Land/Strich/Gegene/Gelend.
Kráiná sto miast májaca / Hecatompolis, g.f. Hecatompylos,g.m. das hundert Städt hat.
Krájopis / Geographus, Chorographus, i, g.m. der Landschafft beschreiber.
Krájopisánie/ Geographia, æ,g f. des Erdbodems Beschreibung.
Krakánie/Crocitus,us,g.m.Crocitatio,onis & Crocatio,onis,g.f. Rabengeschrey.

Krámárká/ Institrix, icis,g.f.Krämerinn.
Krámárski / Institorius,a,um, dem Kauffman gehörig.
Krámarz/ Kramnik/ Institor, Nundinator, oris,g.m. Tabernarius, ij, g. m. ein krämer so in Hütten vnd Laden feyl hat.
Kramnicá / Taberna,æ, g. fœ. kramerladen/ kauffladen
Krasá/gládkosć/ Venustas, atis, g. f. Schöne/ Weiberschöne.
Kráść / Clepere, Furari, Intervertere, Sublegere, Suppilare, Stehlen/verstehlen/ ein ding vnterschlagen / heimlich verschlagen / heimlich wegnehmen/ berauben.
Krasnieć / gládnieć / Bona esse habitudine, wol gestaltet seyn/ wol bey Leibe seyn.
Krasny/Conspicuus forma, Formosus,a,um, wolgestaltet/ schön/ scheinbar.
Krásomowcá/ Orator, Rhetor, oris, g.masc. ein Redener/der wol reden lehrt.
Krásomowska náuká/ sztuká/ Oratoria,æ, g.f. die Kunst wol zu reden.
Krásomowski / Oratorius,a,um, das zum Wolreden gehört.
Krátá/ Cancelli, orum, plur. num. Clathrus, i.g.m. Clatrum vel Clathrum,i,g.n. Gerræ,arum g.f. plur.num. ein Gegitter/ eine Hurd.
Krátá żelázna/ Cataractes,æ, g.masc. Catarhacta,æ,g.f.& ctes,is,g.m. ein Schoßpfort/oder schutzgatter.
Kráwadź/ Ora,æ,g.f. das Ende vnd eusserste eines jeden dings.
Kráwiec / Limbolarius, ij, g.m. Sarcinator, Sartor, oris, g. masc. ein Schneider/ ein Flicker.
Kráwczyna/Sarcinatrix,icis, g. fœ. eine Flickerinn / Schneiderin.
Kráwiec/ co koknierze robi / Patagiarij, orum, g.m. plur.num. die solche kleider machen.
Kray/Crepido,inis,g.fœ.Margo,inis,g. dub. Bord/ Rand eines dinges.
Kray/Regio,onis,g.f.Landschafft. Do cudzych krájow jecháć/Peregrè vadere, an frembde orth ziehen/ reisen.
Kray swiátá okiem objety/Horizon,ontis, g.m. Erdkreiß oder Circul am Himmel / so eines jeglichen Auge sihet/ vnd rings auff Erden herum begreiffet.
Kray u száty/ Lacinia,æ,g.fœ. das Bord am Kleide.

Kray u ßáty/Fimbria,æ,g.f,Oræ,arum,plur. num. Belege/ Sám / verbremung an einem kleide/Wulst.

Kráyczy/Prægustator,oris,g.m. Credentzer.

Krazente / Ambages,ium,g. f.plur.num.Anfractus,us,g.m.Gyrus,i,g. m. Vmbweg / krumb vmbgang/wirbel/vmbschweiff.

Krazyé / Ambire, Circumire, Vmbgehen / vmbziehen/vmbschweiffen.Krazyé znowu / Regyrare, Wiederumb zu rück wenden.

Krecacy sie / Flexuosus, Tortuosus,a,um, das sich hin vnd herbiegen lást/ krumb / vmbgewickelt/weichsamb/das wol zu biegen ist.

Krecenie/ Contorsio,onis, goe. f. Tortus,us, g. m. Verwirrung / krümme / verzwingung/das drehen/ zwingung.

Krecié/Torquere, Biegen/vmbdrähen.

Krećisty / Ambagiosus, a, um, viel vnnötige vmbschweiffe/krumb.

Krecony/Tortilis,e,krumb gewendet/ gedrehet/geflochten

Kredencerz/ Prægustator,oris, g. masc. ein Credentzer.

Kredencowáć / Prægustare, Prælambere, voranlecken/ vorkosten/vor versuchen/vorlecken/ erst kosten.

Kreple/Laganum,i,g.neu. die Fladen/Plätzlein/ Pfannkuchen.

Kres/Tractus,us,g.masc. Strich/Ziel/Zweck.

Kres záwodnicży/ Meta,æ,g.fœ.ein gespitzt Ziel/Zweck wie ein Kegel.

Kreská/Lineamentum,i,g.n.Striemen eines entworffenen wercks.

Kret/Talpa, æ,g.f. Maulwurff.

Kretá/Creta, æ, Cretula,æ,g f. Kreide. Kretány/Cretaceus,a,um,Kreiden/von kreiden gemacht Kretowány/Cretatus,a,um, mit kreiden geweisset/weiß von kreid/gekreidet. Kretny/Cretosus,a,um,Kreidächtig/ da viel kreide ist. Krety rodzay/ Chalcidia, æ, g. f.eine gattung kreiden.

Krew/Cruor,oris,g.m.Sangvis,inis,g.masc. quod & Sangven,inis,g.n. dixerunt veteres, gerunnen Blut/ Blut/Geblüt. Bezkrwie / Exangvis, e, ohne Blut/ blutloß. Krew w sobie máiacy / Sangvineus, a, um, voll Blut.

Krewny/ Cognatus, a, um,ein verwandter/ Freund/Blutfreund.

Krew puscić/ Venam incidere, Aderlassen/ Blut lassen.

Krezel/Colus,i,g.m.Spinnradt.

Krezy/ Patagium,ij, g.n. ein gülden stück/ das man über andere kleider anlegt.

Krochmal/ Amylum, i, g. neut. Amelmeel/ krafftmeel/ Speltenmuß.

Krogulec/ Accipiter, tri, g.m. Nisus,i, g.m. ein Sperber/Habicht.

Krok/ Gradus grallatorius, Gressus,us, g.m. Pes,edis,g.m. ein Steltzengang/halber Schritt/ dritthalb Schuch / ein Schritt ein Schuhe lang oder breit.

Krokodyl/ Crocodilus,i, g. m. ein vierfüssig thier/ daß im Wasser vnd auff dem Lande lebt/ ein Crocodil.

Krokoß/Cnicus,Cnecus,vel Cnecos,i g. m. herba, wilder Saffran.

Krokßtyny/ Mutulus,i,g. m.ein krapffstein/ Krackstein/ darauff man Balcken legt.

Krol/ Regnator, oris,g. m. Rex, regis, g. m. Tyrannus, olim, ein Regierer/Herscher/König/ Fürst.

Krolestwo /Regnum,i,g.neu.ein Königreich.

Krolewic / Regulus, i, g. n. des Königs oder des Fürsten Sohn/Königscher.

Krolewski / Basilicus, a, um , Regalis, e, Königlich/das zu Königlicher Würde gehört.

Krolewskie/Regiè,Regificè,adv. Königlichen

Krolik/Regulus,i, g.m. Königlein.

Krolik/Dasypus,odis, g.c. ein Caninichen.

Krolik ptak/Trochilus,i,g.masc.aliàs Regulus, vel Regeliolus, Goldhänlein/ein Vogel/ein Königlein.

Krolowáć/Regnare. Regieren.

Kronicá / Chronica, orum,g. n.plur. num. Annales,lium,g.m.pl.n. Chronik/Geschichtbuch.

Kropić wkoło / Circumspergere, vmbhin sprengen/ vmbher strewen/sprützen.

Kropidlnicá/Amula,æ,g. f. Weyhekessel.

Kropienie/ Aspergo,inis,g.f. Besprengung.

Kropká/ Punctus,i, g.m. Punctum,i, g.n.ein Punct/ Stipff. Kropká pisárská / Accentus, us,g. masc. ein erhebung der Stimm über etliche Sylben.

Kroplá/ Aspergo,inis, g. fœ. Gutta, Guttula, æ,g.f. dim.Stilla,æ,g.f.Stillicidium,ij, g. n. Besprengung/Tropffe/Trauffe.

Kroplámi/ Guttatim, adverb. tropfflächtig/ Tropffenweise.

Kroplisty / Guttatus, a, um, Guttans, antis, g. o. getropffet/ trieffend.
Krostá/Papula, æ, g. f. Zittermal/Hitzblätterlein. Krosteczká/ Pulsula, æ, g. fœ. Blätterlein.
Krosteczká ná ránie/Crustula, æ, g. f. ein Rufe/ Rindlein oder Schelfflein. Krostká/ Pustula, æ, g. f. eine Blatter.
Krostáwy/Pustulatus, Pustulosus, a, um, voll Blattern/ Blatterächtig.
Krotki / Brevis, e, Circumscriptus, Curtus, Compendiarius, Exiguus, Succinctus, a, um, kurtz vnd gut.
Krotkie opisánie/ Breviarium, ij, g. n. Græcè, Epitome, es, g. f. Ein kurtz Verzeichnüß eines Dings / ein kurtzer Begrieff. Krotkie podánie rzeczy / Methodus, gen. fœm. latinè Compendium, ij, g. neut. kurtzer Bericht vnd Vnterweisung. Krotko podájacy rzecz/ Methodicus, a, um, Das eine kurtze Vnterweisung vnd Bericht hat vnd begreifft.
Krotko / Brevitèr, Capitulatim, Carptim, Comprehensè, Circumscriptè Exiguè, In summa, Strictè, Strictim, Summatim, adverb. kurtz/ mit kurtzen Worten / durch Capittel vnd Vnterscheid / vberlauffends / durch wenig Worte / begreifflich/ wenig/ engiglich/ mit einem kurtzen Begrieff / am obersten her/ gar kürtzlich.
Krotkość/ Brevitas, Exiguitas, atis, g. f. Wenigkeit/ Das wenige/ die Kürtze.
Krotka mowá/ Succincta oratio, eine kurtze Rede.
Krotkomowność/ Breviloquentia, æ, g. fœ. Breviloquium, ij, g. n. eine kurtze Rede.
Krotkomowny/ Breviloquens, entis, g. om. Der mit wenig Worten oder kurtz redet.
Krotko trwájacy/ Momentaneus, a, um, Wandelbahr/ Augenblicklich.
Krotofilá/ Deliciæ, arum, g. f. pl. num. Oblectamen, inis, Oblectamentum, i, g. n. Lust/Kurtzweil/Ergetzligkeit/Erlustigung/Wollust/Frewd.
Krowá/ Bos, bovis, g. f. Vacca, Vaccula, æ, g. f. dimin. ein Kuh. Krowá jálowa /Taura, æ, g. f. vnfruchtbare Kuhe/ gelle Kuhe.
Krowi / Vaccinus, a, um, das von der Kuh.
Krowká/Cantharis, idis, g. f. Cantharida, æ, g. f. Scarabæus, i, g. m. Käfer.
Krowká/rybá morská/Cantharus, i, g. masc. eine Gattung eines Meerfisches.
Kroy/Dentale, is, g. n. Pflugeysen.

Krtáni blonká/ Epiglossis, sis, seu, Epiglottis, idis, g. fœ. das Zäpfflein oder Knöpfflein im Halß/ der Huck.
Krtoń/ Trachea, seu, Trachia, æ, g. f. die Keel dardurch man athmet
Krtań/Respiramen, inis, g. n. Aspera arteria. Die Athemsader am Halse/ Lufftröhrlein.
Krucho / Fragilitèr, adverb. Zerbrechlich/ schwächlich.
Kruchość/ Fragilitas, atis, g. f. Schwachheit/ Blödigkeit/Schwäche.
Kruchy/Fragosus, a, um, Fragilis, Friabilis, le, scharpff vnd rauch / Das krachet/ Das sich gerne zerreiben läst/ zerbrechlich.
Kruczy/Coracinus, Corvinus, a, um, das vom Raben ist.
Kruk/Corax, acis, g. m. Corvus, i, g. masc. ein Raab. Kruk nocny/Nycticorax, acis, g. m. ein Nachtraab.
Kruparz/Pultiphagus, i, g. m. Breyfresser.
Krupnik/ Pultarius, ij, g. m. Breypfanne.
Krupny/ Polentarius, a, um, das von solchem Maltz / oder was darzu gehöret.
Krußec rodzacy/Metallifer, a, um, Das Metall bringt oder trägt. Krußec stapiác / Flare, Metall giessen/ schmieden.
Krußec zlewác/ Conflare, Metall giessen/ schmeltzen. Zlewánie krußcow/Conflatio, onis, g. fœm. Conflatura, æ, g. fœm. Das giessen oder schmeltzen.
Krußcowy/Metallicus, a, um, Das zu Metall gehöret. Krußcowy gornik/ Metallicus, ci, g. masc. Der Metall vnd Ertz auß der Erden gräbt. Dol krußcowy/ Fodina, æ, g. fœm. die Ertzgrube.
Krußyć/Friare, Zerreiben/zerbrosamen/zerkrümeln.
Krußykámień / Phellandrios, g. m. herba, gemein Eppig.
Kruzganek/ Peristylium, Peristyllum, li, g. n. Tholos, vel, Tholus, li, g. m. Porticus, cus, g. f. Ein Orth mit Seulen vmbgeben / wie die Creutzgäng in den Klöstern/ Ein Schild mitten im Gewelb / da die Balcken oder Gewelbbogen zusammen stossen / Ein Spatziergang.
Kruzyk/ Capis, idis, g. f. Culullus, li, g. masc. Nidus, i, g. m. Trinckgeschirr/jrrden Becher/ Ein Trinckgeschirr wie ein Vogelnest.

Krwáwnik / Sangvinaria, æ, g. f. Stratiotes, is, g. m. herb. Garben / allerley Kraut das bluten machet / Blutkraut.

Krwáwnik wodny / Amaranthus, i, g. masc. Tausendschön.

Krwáwnik / kámień / Anthracites, æ, g. m. ein Carfunckelstein.

Krwáwy / Cruentus, Sangvinolentus, a, um, Sangvinalis, le, blutig / blutfarbig.

Krwią płynąć / Sangvinare, bluten.

Krwie pußczánie / Sangvinis missio, vel Sangvinis detractio, Das Aderlassen.

Krwie rozlewcá / Sangvinarius, a, um, Blutgierig / blutdürstig.

Krwotok / krwotoczna żyłá / Hæmorrhois, idis, g. f. Hæmorrhysis, is, g. f. Der Blutfluß / Das Blut speyen.

Kryć / Abscondere, Recondere, Occulere, verbergen / verhölen.

Kryć się / Latere, Latescere, Latitare, verborgen ligen / vnbekandt seyn.

Krycie / Absconsio, onis, g. f. Verbergung.

Krycie się / Latitatio, onis, g. f. Das verbergen / verhölen.

Krycíel / co kryie / Occultator, oris, g. masc. Verberger / der etwas heimlich hält.

Kryminalu winny / Perduellio, onis, g. m. Verletzer der Mayestät.

Kryniczá / Cisterna, æ, g. f. ein Schwindgrube / oder ein Orth da man Regenwasser aufffängt / oder hält. Wodá z Krynice / Aqua cisternina, Desselben Wassers / gesamlet Regenwasser.

Krysterá / Clyster, eris, g. m. Clisterium, ij, g. neut. Reinigung so durch den Hintern geschicht / Clystier.

Kryßtał / Crystallum, li, g. n. & Crystallus, i, g. f. Crystall.

Kryßtałowy / Crystallinus, a, um, Das von Crystall ist.

Krzeczek / Stellio, onis, g. m. Tarantula aliàs dicta, ein gesprengelte Erdspinne.

Krzekáć iák świnia / Subare, röcheln wie ein Schwein in der Brust.

Krzemień / Igniarius lapis, Lapis siliceus, Silex, licis, g. masc. & fœ. Saxum silex, Fewerstein / Kißlingstein.

Krzepki / Tenax, acis, g. o. häbig / zähe.

Krzepko / Immobilitèr, adverb. stettiglich / vnbeweglich.

Krzepkość / Robur, oris, g. n. Tenacitas, atis, g. fœm. Veste / Habigkeit / Stärcke des Leibes.

Krzesiwo / Igniarium, ij, g. n. Ignitabulum, i, g. n. Fewerzeug.

Krzesiwko / Sulphurata, orum, g. n. plu. num. Schwefelhöltzlein.

Krzesło / Hemicyclus, li, g. masc. Reclinatorium, ij, g. n. dictio minus latina in Biblijs, ein Sessel / Bogensessel. Krzesło / ktore ośmioro noßacych potrzebuie / Octophorum, i, g. neut. Stuel so von achten getragen wird.

Krzew / Frutex, icis, g. f. Planta, æ, g. foem. ein Stauden / ein Zweyg.

Krzewić / Propagare, erweitern / erstrecken / fortpflantzen.

Krzewić się / Fruticare, Fruticari, Fruticescere, Proserpere, Pullulare, Pullulascere, Pullulescere, außsprossen / viel Stauden von einer Wurtzeln auffgewinnen / zum Gestäud werden / herfür kriechen / auffwachsen / außschiessen / Schoß gewinnen.

Krzewisty / Fruticosus, Frutetosus, vel, Fructosus, Sarmentosus, a, um, Stäudächtig / voll Gestäud / Staudacht.

Krzosáć / Depectere frondium canitiem, Die äst abhawen.

Krzyczeć / Ovare, Intonare, Protonare, Superintonare, Quiritari, für Frewden jauchtzen / vnd springen / Gelaut machen / groß Geschrey machen / vmb Hülff schreyen. Krzyczeć pospołu / Acclamare, Constrepere, zuschreyen / Ein Geschrey machen.

Krzyk / Epiphonema, atis, g. n. id est, Exclamatio, onis, g. f. Jubilatus, Vociferatus, us, g. m. Vociferatio, Reclamatio, onis, g. f. Planctus, us, Plangor, oris, g. m. Erhebung der Stimme / Das jauchtzen / Geschrey / Das laut schreyen. Krzyk przeciwny / Reclamatio, onis, g. foe. die Widerfechtung / Widersprechung. Krzyk żáłosny / Planctus, us, Plangor, oris, g. m. Leid vnd Klag.

Krzykáć do kogo / Succlamare, Einem zuschreyen / frolocken.

Krzykánie / Acclamatio, Succlamatio, onis, g. fœm. Zuschreyung / Das zuschreyen / Das frolocken.

Krzywdá / Injuria, æ, gen fœm. Vnbilligkeit / Vnrecht.

Krzywdzić / Injuriari, Vnrechts zufügen / schaden / Leides thun.

Krzywdźiciel/ Fraudator, oris, g. masc. Ein Betrieger.

Krzywieć/ nákrzywiáć śię/ Curvescere, krumb werden.

Krzywo/Flexuosè,Torvè,Torvùm,Obliquè adverb. krumb/ mit Rencken/ schál/ grawlich/ scheußlich/ vberzwerch/krümblings.

Krzywonogi/ Compernis,nis, g.com. Curvipes,pedis, g.o. Valgus,i, g. mas. Vatius,a,um, Dem die Knie einwarts gehen/ krumbfüssig/ Der mit den Füssen vornen einwers gehet/ oder mit den Waden hinaußwerts/ Der krumme Schenckel hat.

Krywonogi/ kostek krzywych/ Scaurus, ri, g.m. Der grosse Knotten an den Füssen hat.

Krzywonos/Epigriphus,i, g.masc. Der eine krumme Nase hat.

Krzywoprzyśiąc/ Pejerare,Perjurare, einen falschen Eyd thun/ falsch schweren/ Meineydig werden.

Krzywoprzyśięgá/ Perjurium, ij, g.n. Perjuratio,onis,g.f. Meineyd. Krzywoprzyśięzká/ Perjuratiuncula,æ, g.f. ein falscher schwur.

Krzywoprzyśięzcá/ Falsijurius, a, um, Der einen falschen Eyd thut.

Krzywość/Curvamen,minis, g.n. Curvatio, onis,g.f. & Curvatura,æ,g.f. Curvitas,Obliquitas,Pravitas,atis, g.f. Krumheit/Schlimme/Vngeradigkeit/Krümme.

Krzywy/ Curvus,a,um, Enormis,e, Flexuosus, Limus, a, um, Limis, e, Pravus, Sinuosus, Tortus, Torvus, a, um, krumb/ vnrichtig/ überzwerch durch/ von einer seite an die ander/ vngerade/ hohnlich/ scheußlich sehend/ schál.

Krzyż/Crux,ucis,g.f. Gabalus,li, g. masc. ein Kreutz/ Creutz.

Krzyż w ćiele ludzkim/ Lumborum ossa, das Creutz am Menschen.

ná Krzyż/ Decussatim, adverb. Creutzweise/ Creutzüberzwerg.

Krzyżá náruszenie/ Lumbifragium, ij, g.n. Das brechen der Lenden.

Krzyżowy/ Transversus,a,um, überzwerch.

Kśiądz/Mysta,æ, g.m. Sacrorum custos, ein Priester/ Sacrist.

kram Kśiąg/Bibliopolium,ij,gen.neut. Der Buchladen.

probierze Kśiąg/ Censores librorum, Critici, Die die Bücher schätzen vnd schelten.

Kśiąszká/Codex, dicis, g.m. Libellus,i,g.m. ein Buch/Büchlein.

Kśiąszká máła/ Enchiridion, ij, g. neut. ein Handbüchlein.

Kśiąszká/w ktorą imioná wpisują/Album, Leucoma, tis, g. neut. eine Taffel oder Regifter/ darin der Richter Namen geschrieben seynd.

Kśiąszká zbierálna/ w ktorą rozmáyte rzeczy bez porządku śię piszą/ Miscellanea, orum, g.n. pl.num. Pandectæ,arum, g.f. pl. nu. Collectanea,orum, g.n. pl. num. ein Buch darin viel Sachen ohn Ordnung geschrieben/Buch das allerley begreifft/ Außzug/ Auffzeichnung auß allerley Büchern/Klackbuch.

wykład ná drugą Kśiąszkę/ Commentarium,ij,g.n. vel, Commentarius,ij, g. m. Erklärung vnsers Verstands.

Kśiąszki kámienne/ Pinaces, Pugillares, g. m. pl. num. Schreibtaffel.

Kśiąszki pámiętne/ Adversaria,orum, g.n. pl.num. Commentarium,ij,g.n. Papier das auff beyden seiten beschrieben ist/ ein Register/ Gedächtnüßbuch da alle Handlung innen stehen.

Kśiąże/ Demarchus,i, g. m. lat. Princeps,cipis, g. com. ein Fürst.

Kśiążecy/ Principalis,le, Fürstlich.

Kśiąznicá/ Libraria, æ, g. f. Libraria taberna, ein Buchladen.

Kśiąznik/ Bibliopola,æ, g.m. Librarius,ij,g. m. Buchhändler/Buchschreiber.

Kśiązny/Librarius,a,um, des Buchschreibers.

Kśięgá/ Codex, cis, g. m. Codiculus, dimin. Liber,ri, g.masc. ein Buch. Kśięgi część/Volumen,inis, g.neut. ein Theil eines Buchs. Kśięgi publiczne/Instrumentum,i, g.n. Geschichtbuch.

Kśięni/Abbatissa,æ, g.fœ. Abtissin. Kśięni u mniszek/ Maxima vestalis, die Obrist vnter den Nonnen.

Kśięstwo/Ducatus,us, g.m. Hertzegthumb.

Kśiężná/ Princeps, cipis, g.f. ein Fürstin.

Kśiężyc/ Luna, æ, g. f. der Mond. Kśiężycá now/Novilunium,ij, g.n. Newer Mond. Kśiężycá ostátnia kwádrá/ Luna novissima, Das letzte Viertheil des Monds. Kśiężycá pełnia/ Plenilunium,ij,g.n. Sinuata in orbem luna, voll Mond. Kśiężyc w nocy świecący/ Noctiluca, æ, g. f. der Mond der des Nachts scheinet/ Monschein. Kśiężycá záśćie/ Intermestris Luna, Inter-

termenstruum, ui, g. n. die Zeit / wann man den Mond vor angehendem newen Liecht nicht siehet. Księżycá zaśćie / Interlunium, ij, g. neu. Wann sich der Mond ernewert / Newmond. Księżycá zchod / Senium lunæ, Senescens luna, des Monden Abnemen.

Kształcik / Mammillare, is, g. n. ein Brusttuch oder Vbermüder.

Kształt / Corporatura, æ, g. f. Effigies, ei, g. fœ. Facies, ei, g. f. Figura, æ, g. f. Filum, i, g. neut. Forma, Formatura, Idea, æ, g. f. Lineamentum, ti, g. n. Qualitas, atis, g. f. Species, ei, g. f. Tenor, oris, g. m. Typus, i, g. masc. Gestalt des Leibs / ein Bild / Gestalt / Figur / Strich / Striemen eines entworffenen Wercks / Gattung / Gleichstättigkeit / Vorbild / Modelwerck.

Kszyk / Sibilus, li, g. m. in pl. n. Sibili, & Sibila, g. n. Das pfifen oder pfeiffen mit dem Mund.

Kszykáć / Sibilare, Insibilare, Einem nachpfifen / einpfeiffen.

Ktemu / Indè, adverb. Von dannen.

Kto / z kąd rodem / Cujas, atis, g. om. Was Landes? Was Geschlechts?

Kto / Ecquis, Ecqua, Ecquid, vel, Ecquod, pro, Et quis, Ullus, a, um, Jemand einer / Was dann / vnd wer / so einer.

Ktokolwiek / Quivis, Quævis, Quodvis, Jeden / wen man wil.

Ktoredy / Quâ, adverb. Wodurch.

Ktoredykolwiek / Aliqua, Qualibet, Qualubet, Quaqua, adverb. Etwa durch einen Weg / Wodurch dann / Wodurch man wil / Gott geb wodurch / Auff welche Seite man wil.

Ktory / Ecquis, Ecqua, Ecquod, vel, Ecquid, pro, Et quis, Wer doch / So einer.

Ktorykolwiek / Quivis, Quævis, Quodvis, wen man wil / es sey welches es wolle.

Ktorykolwiek ze dwu / Utervis, Utravis, Utrumvis, welchen man von den zweyen nur wil.

Ktory ze dwu / Uter, Utra, Utrum, welcher von den zweyen.

Ku / Versùs, Erga, Ad, præposit. inserv. accus. Gegen / Zu / oder Bey.

Ku / Contrà, Horsùm, Illò, adver. Dargegen / hieherwerts / dorthin / hin an den Ort. Ku gorze / Sursum versum, ob sich / obhin / auffwerts.

Kubek / Calix, icis, g. m. Poculum, i, g. neut. Becher / Trinckgeschirr / Kelch.

Kubeł skorzány / Uter, utris, g. masc. Weinschlauch / oder zusammen genehete Haut / darin man / Oel / etc. fasset / ledern Eymer.

Kuć / Cudere, schmieden / schlagen. Kuć co / Procudere, mit schmieden außtreiben.

Kuchárká / Focaria, æ, g. f. Köchin.

Kuchárstwo / Coquinaria, æ, g. fœ. die Kunst zu kochen.

Kucharz / Cocus, & Coquus, i, g. m. Magirus, i, g. m. ein Koch.

Kuchárzyć / Coquinari, mit der Küchen vmbgehen / kochen.

Kuchenny / Coquinarius, a, um, Popinalis, le, Das zur Garküchen gehöret.

Kuchmistrz / Archimagirus, i, g. m. ein Koch / Küchenmeister / Oberkoch.

Kuchnia / Culina, Coquina & Colina, æ, g. fœ. eine Küche. Kuchnia mieyska / Forum cupediarium, vel, cupedinis, Popina, æ, g. f. Thermopolion, ij, g. n. Speißmarckt / Garküche / Zechhauß.

Kuchtá / Lixa, æ, g. m. ein Koch oder Wascher vnd dergleichen Leute so in Kriegszügen nachfolgen.

Kucmerká swoyska / Sisaron, seu, Sisarum, ri, g. n. Latini, Siser, is, g. n. gelbe Rüblein oder Girlein.

Kuczká / Tabernaculum, i, g. n. Zelt / Hütt.

Kufá / Cupa, æ, g. f. Dolium, ij, g. n. Trinckgefäß / Faß.

Kufel z bluszczu urobiony / Cissibium, ij, g. neut. vel Cissimbium, ij, g. neut. ein Ebbhewen Trinckgeschirr.

puktoro Kufka miárá / Sesquiculearis mensura, Anderthalb culeos in sich haltend / anderthalb Fuder.

Kufny / Doliaris, re, was zu Fässern gehöret.

Kuglarká / Præstigiatrix, icis, g. f. Gesticularia, Mima, Ludia, æ, g. f. Gaucklerin.

Kuglárski / Gesticularius, Histricus, Histrionicus, Mimicus, a, um, Histrionalis, le, Das zum Gauckler gehört / das einem Schawspieler zustehet. Kuglárska náuká / Histrionica, æ, g. fœm. Schawspielerkunst. Kuglárskiey náuki ábo rzeczy pisarz / Mimographus, i, g. masc. solcher Gedichtschreiber.

Kuglarz / Gesticulator, oris, g. m. Hister, stri, g. m. Histrio, onis, g. c. Joculator, oris, g. masc. Ludius, ij, & Ludio, onis, g. masc. Præstigiator, Ventilator, oris, g. m. Gauckler / Possenreisser /

Schaw-

Schawspieler/ ein Spotter/ Schimpffer/ kurtzweiliger Rath/ possirlicher Mann.

Kuglowáć/Gesticulari, Gauckleren treiben.

Kuglowánie/ Gesticulatio,onis, gen.fœm. Das gaucklen.

Kukulká/ Coccyx, cygis,g.m.Cuculus,Cucullus,i,g.m. ein Gukuck.

Kulá/ Glans, dis, g.f. Globus,i,g.m.Glomeramen,inis, gen.neut. Bleykugel in der Büchß/ oder eine andere Kugel / es sey von Holtz/ Leimen/ ꝛc. gemacht.

Kuná/Cippus,i,g.m. Boiæ, arum,g. f. Stock darin man die Vbelthäter legt, höltzene Bände.

Kuná/zwierze/Martes,is,g.m. Marderthier.

Kunßt/ Ars, artis, g.f. Artificium,ij,g.neut. Kunst/Handwerck. Kunßtow ßtucznyspráwcá/ Dædalus,i, g. m. Kunstreich/Künstlich.

Kupá/ Acervus, i, g. m. Congeries,ei,g. fœ. Caterva,æ,g.fœ. Cumulus, i, g. m. Vis,g fœ. ein hauffe Volcks / Viehs/ Stein/ ꝛc. Kupá rzeczy jákich/Sylva rerum, ein hauffen aller Dinge. Do kupy zmiátáć/Converrere, Zusammen kehren.

Kupa / Commixtim, Catervatim, adverb. Vermischt/ vntereinander/hauffenweise/ häuffig.

Kupczenie/ Mercatura, æ,g.f. Mercatus,us, g.m. Negotiatio,Nundinatio, onis,g. fœ. Kauff/ Kauffmanschafft/ ein Gewerbe / Verkauff/ Handel/ Handelung.

Kupczyć/ Mercaturam facere, Nundinare.& Nundinari, Negotiari, Kauffmanschafft treiben/ Feil haben/handeln/kramen/bandthieren. Kupczyć náspol/Commercari,Zusammen kauffen.

Kupia/Merx, ercis,g.f. Mercimonium, ij,g. n. Kraam/kauffmanschafft. Kupia bez cententa/ Venditiones simplariæ, da der verkauffer nicht weiter verbunden wird zu geben/den was ein ding kostet hat/ wo sich mangel am Kauffer funde.

Kupić / á kupá / Accumulare, Acervare, Aggerare & Aggerere, Cumulare, Glomerare, Stipare, Zusammenhauffen/auffhauffen/versamlen/stopffen verstopffen.

Kupić / Emercari, Emere, Kauffen. Kupić wprzod / Præmercari, Zuvor kauffen / in den Kauff fallen/außkauffen.

Kupiec / Emporus, i,g. m. Mercator,oris,g. m. Negotiator, Nundinator,oris,g.m.Ratiarius, ij, g. m. ein Kauffmann/Handelsmann/Krämer.

Kupiecká kártá/Charta Emporetica, Kladpappir/ Maculatur/ da man etwas einmachet.

KV

Kupiectwo / Emporema, atis, g.n. Mercimonium, ij, g.neu. Kraam/ Wahre/ Kauffmanschafft/Handel/Werbung.

Kupienie/ à kupá/ Accumulatio,onis,Acervatio, onis, Congestio, onis, g. fœ. Zusammenhauffung/ Zusammentragung/ Auffhauffung.

Kuptony/ Emptus,a,um, Gekaufft.

Kupno wárowne/Res mancipi, eigenthumb.

Kupny/Emptitius,a,um, das zu kauffe stehet.

Kupowáć/Comparare,Emptitare,Mercari, Præstinare, Kauffen/ offt kauffen. Chetnym być do kupowánia / Empturire, Lust vnd Begierde haben zu kauffen. Czesto kupujacy / Emptionalis, e, der embsig ist zu kauffen. Rad kupujacy/Emax,acis.g. o. der oder die gern kaufft.

Kupowánie/Emptio, onis,g. fœ. ein Kauff.

Kupowánie chćiwe/ Emacitas, atis,g. f. Kauffsucht/Kauffgierigkeit/die Begierd zu kauffen.

Kur/Gallus,i,g.m. Maritus, de gallinaceo dicitur, ein Han. Kury Indyckie/ Gallinæ Africanæ, quas vulgus Indicas Gallinas vocat, Kalekutische/ Kalkunische Hüner. Kurzy / Gallinaceus, Gallinarius,a,um, das von Hünern.

Kurcz/Convulsio,onis,g.f. Spasmus,i,g.m.& Spasma,atis,g.n. der Krampff. Kurcz ćierpiacy/ Spasticus,a,um, der den Krampff hat.

Kurczak / Pullastra, æ,g.f. Pullaster,ri, g.m. ein Hünlein.

Kurczatko/Pullus, i, g. masc. junges Hun.

Kurczat chowánie / Pullatio,onis, g. f. Pullities,ei, g. f. junger Hünlein Zucht.

Kurek u Antwosá/ Epistomium, ij,g.neu. ein Zapffkran / ein Zapff.

Kurfirst / Septemvir,iri,g.m. Elector,oris, g.m. der sieben Rathsherrn einer/ Churfürst.

Kurnik/ Chors, chortis,g.fœ. Gallinarium, Ornithoboscium, Ornithotrophium, ij, g.n. ein Hoff in einem Hauß / da man Hüner/Enden/vnd dergleichen Vieh erhalten kan/ein Vogel-Hünerhauß/ Hünerzaum. Kokoß z kurniká. Gallina chortalis, eine Hänne die darinnen erzogen wird.

Kuropátwá/ Perdix,icis,g.fœ. ein Rephun.

Kuropoy / Gallicinium, ij,g.neu. die zeit der Nacht wann die Hanen krähen.

Kurpie/Pero,onis,g. m. Phæcasium,ij,g.n. Phæcasus,i,g. m. Sculponea,æ,g. fœ. Bawrenschuch/Bundschuch/Filtzschuch/Schue wie Knechte vnd Mägde tragen/grober art/ welche ein gantz

Jahr wehreten. **Kurpie májocy** / Peronatus, Phæcasiatus, Sculponeatus, a, um, der solche Schuhe anhat oder trägt.

Kursor / Emissarius, ij, g. m. Libellio, onis, g.m. Tabellarius, ij, Tabellio, onis, g.m. ein Lauffer / Bott/ der sich hin vnd wieder schicken läst/ ein Bott mit Brieffen/ Briefftråger.

Kursor/ Apedibus servus, ein Lauffer.

Kurwáturá Biskupia/ Lituus, i, g. masc. ein Stab wie ein Bischoffstab oben krumb vor zeiten von den Auguribus gebraucht.

Kurza nogá/ Peplion, Portulaca, æ, g.f. herba, Burtzeln oder Bürgeln.

Kurzacy/ Fumificus, a, um, das rauch macht.

Kurzáwá mokra/ Vapor, oris, g.m. Dampff/ Dunst. **Kurzáwe mokra przynoszacy**/ Vapidus, Vaporiferus, a, um, das ein dunst oder dampff bringt. **Kurzáwá wodna**/ Respiratio aquarum, Dunst oder Außdempffung des Wassers.

Kurzenie/ Vaporatio, Evaporatio, onis, g.f. Dämpffung/ das dampffen.

Kurzyć/ Fumare, Fumigare, Fumificare, rauch geben/ rauch machen/ rauchen.

Kurzyslep/ Corchorus, i, g. m. vel Corchiron, Anagalis, g. f. herba, Gauchel/ Hünerdarm.

Kuśić się / Attentare, Moliri, Pertentare, Tentare, mit mühe etwas thun / versuchen / sich vnterstehen.

Kuszá wojenna/ Ballista, Catapulta, æ, g. fœ. Mawerbrecher/ Armbrust.

Kusznierz/ Pellio, onis, g.m. Kürschner.

Kut do gránia/ Astragalus, Talus, Taxillus, i, g. m. dimin Spielwürffel. **Kutámi**/ vel **Kuty gráć**/ Astragalizare, mit Würffeln spielen.

Kutowy/ Talarius, a, um, Würffelspiel.

Kuźnia/ Fabrica ferrea, ein Schmiede.

Kuźnik / Ferramentarius, ij, g.m. Eysenmacher/ Waffenschmied.

Kwáp/ Pluma, æ, g.f. Pflaumfeder.

Kwápowy/ Plumeus, Plumarius, a, um, von Federn/ Flumich.

Kwápiacy się/ Properans, antis, g. o. partic. Eylend/ der da eylet.

Kwápić się/ Præcipitare moras, Properare, fast eylen / sich spuden.

Kwartá/ Quartarius, ij, g.m. der vierdte theil einer Maß/ Quartierlein.

Kwartá w Muzyce/ Diatessaron, eine quart in der Music.

Kwártał mistrzowi/ Minerval, seu, Minervale, is, g. n. Schulmeistergeld/ Quartalgeld.

Kwartowy/ Quadrantalis, e, einer Handbreit dicke/ vier Zoll breit.

Kwás / Acor, oris, g. m. Fermentum, i, g.n. Sawre/ Sawerteig. **Naczynia ochędożone od kwásu** / Dolia deacinata, Fässer die man den Traubenbeeren gesaubert/ außgewaschen hat.

Kwásić/ Fermentare, mit der Hefen aufftreiben/ hefen/ sawren/ machen daß der Teig auffgeht.

Kwáśnieć / Acescere, Coacescere, Fermentescere, Sawer seyn/ zu Essig werden/ auffgehen wie ein Deyssam/ Teig.

Kwáśny/ Acidus, a, um, Sawer.

Kwászony / Fermentatus, a, um, Gesäuret/ geheffelt.

Kwiát/ Anthus, Flos, oris, g. masc. Blume/ **Kwiát gubiacy** / Deflorescens, entis, g. omn. verblühende. **Kwiát gubić** / Deflorere, Deflorescere, verblühen. **Kwiatki rwacy** / Florilegus, a, um, der Blumen samlet.

Kwiatczány/ Anthinus, a, um, das von Blumen gemacht ist.

Kwiatczysty/ Floridus, a, um, Blühend/ voll Blühet oder Blumen.

Kwiatkowy / Floreus, a, um, was von Blumen ist vnd gemacht.

Kwiczeć ják świnia / Grunnire, Rucheln/ gruntzen wie ein Schwein.

Kwiczenie/ Grunnitus, us, g.m. Stridor, oris, g.m. das gruntzeln/ kirren/ rücheln der Schweine.

Kwiczoł / Turdus, Turdulus, i, g. m. dimin. Krammetsvogel.

Kwiecień/ Aprilis, is, g. m. April.

Kwilacy/ Luctisonus, a, um, kläglichen Thon/ kläglicher Laut.

Kwilenie się/ Quiritatio, onis. g. f. Quiritatus, us, g. m. Vagitus, us, g. m. ein jämmerlich Geschrey/ Klage/ Jammer / das weinen der jungen Kinder.

Kwilić się/ Vagire, Schreyen wie ein junges (Kind.

Kwintá w Muzyce/ Diapente, eine Quint in der Music.

Kwit/ Apocha, æ, g. f. Acceptilatio, onis, g. f. eine bekantliche begnügung/ Quitantz.

Kwit/ Kwitowánie/ Antapocha, æ, g. f. Quitantz so die andern tödtet / Handschrifft.

Kwitnąć / Florere, Florescere, Vernare, Vige-

Vigere, Blühen/grünen. Kwitnąć/pierwey niż drugi/Præflorere, vor andern blühen. Kwitnący/Florens, entis, g.o. Florifer, Floriger, Vigens, entis, g.o. Blüend/grünend/kräfftig/frisch. Czynić żeby co kwitnęło/Florare, Blüend machen. Kwiec znowu począć/Reflorescere, Wieder anheben zu blühen.

Kwokáć/Singultire, gagren/glucken/hixen.

Kwokánie/Singultus gallinarum, us, g. masc. das gagern/glucken der Hennen.

Ł.

Łábęć/Cygnus, i, g. m. Olor, oris, g. masc. Schwan. Łábęći/Olorinus, a, um, Schwanen. Łábęćim głosem śpiewáć/Drensare, singen gleich einem Schwanen.

Łać/Fundere, Giessen. Łáć czesto/Funditare, Embsiglich giessen.

Łáchman/Cento, onis, g. m. Peniculamentum, i, g. n. ein Kleid auß vielen stücken gemacht. Bettlers Mantel.

Łáćiński/Latinus, Latius, a, um, Latialis, Latiniensis, e, Lateinisch. Łáćiński jezyk/Latinitas, atis, g. fœ. Lateinische Sprach. Po Łáćinie/Latinè, adverb. Lateinisch.

Łácnego czego z trudnośćią szukáć/Nodum in scirpo quærere, das was leicht ist/schwer machen.

Łácny/Enodis, e, Explicitus, a, um, Facilis, e, Promptus, a, um, erklärt/erläutert/leucht/verstendig/offenbar.

Łácno/Expeditè, Facilè, adv. Nullo negotio, Procliviter, Proclivius, Proclivissimè, adverb. qualit. Leichtlich/ungesaumt/ohne Arbeit.

Łácność/Facilitas, atis g. f. Leicht.

Łaczenie/Concubitus, us, g. m. Beylag/Beyschlaffung.

Łaczny/Pratensis, e, das auff Wiesen wächst.

Ląd/ziemiá przy wodźie/Continens, subst. g. f. Littus, oris, g. n. Erdreich/das nicht eine Insel ist/ sondern da das Erdreich stracks an einander ist/ ein Gestad und Ufer am Wasser.

Łádáco/Frivolus, a, um, unnütz/nichts werth.

Łádáco/rzecz niepotrzebna/ Hecta, æ g. f. metaph. ein veracht/nichts wertig ding.

Łádájáki/Nauci, g. n. indeclin. gering/nichts werth.

Łádájáko/Perfusoriè, Tralatitiè, adverb. unbescheidentlich/verwirret.

Łádowáć/Corbitare, Onerare, Beladen/beschweren/füllen/laden.

Łaglewnik/ Ampullarius, ij, g. m. subst. Guttermacher/Flaschenmacher.

Łágodnie/Blanditer, Blandè, Comiter, Indulgenter, Lenè & Leniter, Mansuetè, Moderatè, adv. Lieblich/ freundlich/sanfftiglich/demütiglich/sanfft/bescheidentlich/mässiglich.

Łágodnieć/Mansuefieri, Mansuescere, zahm werden.

Łágodnomowność/Blandiloquentia, æ, g. f. Blandimentum, i, g. n. Liebkosung/Schmeichelrede ung/liebliche Rede.

Łágodnomowny/Blandidicus, Blandiloquus, a, um, Blandiloquens, entis, g. o. Blandiloquentulus, a, um, Sanfftredende/ein Liebkoser.

Łágodność/Affabilitas, atis, g. f. Blanditia, æ, g. f. Blanditus, us, g. m. Comitas, Facilitas, Lenitas, atis, g. fœ. Lenitudo, inis, g. f. Lenocinium, ij, g. n. Suavitas, atis, & Suavitudo, dinis, g. f. Freundligkeit/Holdseligkeit/Schmeichlerey/Güttigkeit/hönische Schmeichelung/ Reitzung/Liebligkeit.

Łágodny/Affabilis, Comis, Lenis, e, Mansuetus, a, um, Mitis, Mollis, e, Placidus, a, um, Suavis, e, freundlich/sanfft/glatt/demütig/ milt/gütig/sanfftmütig/zart/süß/lieblich/holdselig.

Łágodzenie/Mitigatio, onis, g. f. Mollimentum, i, g. n. Mulcedo, inis, g. f. Lenimen, inis, & Lenimentum, i, g. n. Milterung/Sanffte/Miltigkeit/ Ergetzligkeit/ Sanfftung/ das sanfft oder mild machet.

Łágodźić/Commulcere, Demulcere, Mulcere, Permulcere, versöhnen/ sanfft/gelinder/zahm machen/Liebkosen/sanfft streicheln.

Łájáć/Detonare, Incilare, Increpare, hinein poltern/ pochen/ rauschen/ beschälten/ lästern/schelten.

Łáik/Laicus, i, g. m. ein Lay/ Weltlicher/ der keine geistliche weyhe hat.

Łaká/Pratum, i, g. n. Wiese/Matten.

Łákoći/Cupedia, æ, g. f. & Cupedia, orum, g. n. Macteæ, arum, g. f. plur. num. Mactea, orum, g. n. plur. num. Pulpamentum, i, g. n. leckerhaffte Bißlein/Schleckerspeise/ niedliche Speise.

Łáknąć/Esurire, Famem sentire, Hungern/hunger haben/ hunger leiden. Łáknacy niezmiernie/ Esuriens insanè, Hungerig/ daß er möchte unsinnig werden vor hunger.

Łáknienie/Esuries,ei,g.f.Esurigo,inis, Esuritio,onis, g.f.Hunger.

Łákomie/Avariter,adverb.Geitziglich.

Łákomstwo / Avaritia,æ,g.f. Avarities, ei, g.f.Philargyria,æ,g. f.Sordes,ium, g.f. pl.num. Geitzigkeit/Geldliebe/vnehrlicher Gewinn.

Łákomy/Avarus,Illecebrosus,Philargyrus, i,g.masc. Geitzig/der anreitzt/anlockt/Geldgeitziger/karg.

Łákotliwie/Gulosè,adv.Fråssiglich.

Łákotliwy / Cupes,is,g.m.Ganeo,onis,Popino , onis,g. m. ein leckerhaffte Person / liederlicher Prasser/ein Schlemmer/Zecher/Verbringer/der gerne gute Bißlein ist.

Łákotnik/ Cupedinarius,ij, g.masc. Der die Leckerbißlein zurichtet/verkaufft.

Łákrycia/Adipsos,Glyzyrrhiza,æ, g.f. süß-Holtz.

Łamáć/ Frangere,Infringere, brechen.

Łamánie/Fractura,æ g.m.Fractio,onis, g.f. Bruch. **Łamánie w reku**/ Chiragra,æ, g.f. das Zipperlein oder die Gicht in Hånden. **Ktory ma łamánie w reku**/Chiragricus,a,ũ, & Chirager, gri,g.m.der das Zipperlein/Gicht in Hånden hat. **Łamánie w stáwiech**/ Morbus, vel Dolor articularis.die Låhme/ der Krampff.

Łámbytywum / Ecligma, seu , Ecclegma, atis,g n. eine Latwerge/so man langsam im mund zergehen låst.

Łámentowáć / Ejulare, Laut heulen/wehe-klagen.

Łámpá/ Lucerna,æ,g.f.Lychnus, i,g.masc. Licht/Kertz/Ampel. **Łámpowy nosek**/Myxa,æ, g.f.der Knot. **Nosek ábo rurká u lámpy przez ktorą opálonego knotá zbytki odchodzą**/ Myxos,i,g.m.das Rörlein/ringlein/ da der dacht oder Lemmel tn liegt/darauß es wie der Schnauder auß den Nasen gezogen wird.

Łámpárt/Leopardus, i,g. m. Leopardalis, is,g.m.Leopart.

Łámpretá/Lampetra,æ,g.f.Piscis,aliàs Muræna,Lampreten.

Łáńcuch/Catena,æ,g.f.Hamus,i,g m. Torques,is g. f. vel Torquis,is,g.m.& f.Kette/ Kettenring/Halßkette/Halßband. **Łáńcuch noszący**/Torquatus,a , um , der ein Kette am Halse/ Halßband trågt. **Łáńcuchem wiązáć** / Catenare,Concatenare, einen mit Ketten binden.

Łáńcuszek/ Catenula, Catella æ, dim. g.fœ, Catellum,i,g.n.dim. ein klein Kettlein.

Łáni/ Cerva,æ,g.f.ein Hindin.

Łániczká / Iris,idis,g. f. Ephemeron,vel Ephemerum,i,g.n. blawe Lilien/Vchtblumen.

Łánie / Fusio,onis,g.f. Fusura,æ,g.fœ.Guß/ Außguß/ das giessen.

Łápáczká/Laqueus,i,g.m. Fallstrick.

Łápká ná myszy/Muscipula,æ,g.f.Meußfall.

Łás/Sylva,æ, g. f. ein Wald. **Łás przerzedźáć/wyćináć**/Collucare,Sublucare, die Bäum oder Wåld erhawen / welche das Liecht verhindern/daß der Wald licht wird. **Łás rebny**/Sylva cædua, HawWald. **Łás zápuszáć**/ Arbustare,Båume pflantzen.

Łasek/Sylvula,æ,g.f.Wåldlein.

Łásicá/ Mustela,vel Mustella,æ,g. fœm. ein Wiesel.

Łásić się / Vulpinari , Listigkeit brauchen / Listig Außflucht suchen/vnd ein ding tråglich verkehren.

Łasiczkowy / Mustellinus, a,um, dem Wiesel zugehörig.

Łaská/ Baculus, i,g.m.Verber, eris,g.n.Virga,æ,g.fœ. Steck/Stab/Gårt. **Łaská poselska**/ Caduceus,i,g.m. ein Heroldstab/ein weisserstab/ den dieselbige gebrauchen / so außgesandt werden vmb Fried zu machen. **Łaská ptásznicza**/ Ames, itis,g.m. Netzgabel/ Vogelklob.

Łáská/Benevolentia,æ,g.f.Pax,acis, g.fœm. Gunst / Gnad. **Łáski żądáć**/ Gratiam, Benevolentiam alicujus anhelare,appetere, Sacrificare, Gnad begehren.

Łáskáwie/Amanter,Benevolè,Benignè,Benigniter , Clementer , Gratiosè , Indulgenter, Molliter,Placidè,adv. Freundlich/ gůnstig/gůnstiglich /gůttig / gutthåttig / miltiglich / nachlåssiglich/lind/ sanfft/still/ Tugendsam/ sanfftmůtig.

Łáskáwość/ Clementia,æ,g.f. Facilitas,atis, Lenitas,atis g.f.& Lenitudo, inis,g.f.Placabililitas,atis, g. f.Placamen, inis,g.n. & Placamentum,i,g.n.Placiditas,atis,g.f.Mildigkeit des Gemůts/ Sanfftmůtigkeit / Gůtigkeit / Versöhnligkeit/ Söhnopffer das Versöhnung bringt / etwas versöhnlichs.

Łáskáwy/Æquanimis,e,Æquanimus,Blandus,a,um, Clemens,entis, g.o. Facilis,le, Fælix, icis,g.om. Ignoscibilis,e, Indulgens,entis, g. o. partic. Mitis,mite, Propitius,a,um, gedůltig/es gehe wie es wolle / Der alles im besten von einem auffnimpt/ freundlich/ mild/ gůtig/ Ehrerbietig/ willig/

willig/gnädig/günstig/ gnadwürdig/ woll zu übersehen/willfährig/nachlassig/sanfftmütig/zahm.

Łáskowiec/ Coryletum, ti, g. n. ein Orth da viel Haselstauden stehen.

Łáskowy orzech/ Abellina, vel Avellana nux, eine Haselnuß.

Łátá/Assumentum,ti,g.n,usitatum in sacris, Commissura,æ,g. f. Immissura,æ,g.f. ein Lapp/ Bletz/ Flick/ Fuge.

Łátáć/ Consarcinare, Sarcinare, Sarcire, Suere, flicken/ lappen/ stücken. (fladern.

Łatáć/Volare,Volitare,freq. fliegen/flattern/

Łátáwiec/ **ptak Indyiski bez nog**/ Apodes,apodum,gen.epicæn. plur. num. Vögel den Schwalben gleich/ so jmmerdar fliegen/vnd jhrer Füsse nicht gebrauchen können.

Łáterná/ Laterna,æ, g. f. eine Leuchte/ Latern. **Ktory łaternie robi**/Laternarius,ij,g.m. Laternmacher.

Łatká/ Pupa,æ, g. f. Kinderpopplein.

Łáto/ Æstas, atis, g. f. der Sommer.

Łátorośl/ Candosoceus,i,g.m. Surculus,i, g. m. Tureo,onis,g.m. eingelegte vnd eingegrabene Gerten oder Weinräben/ Schoß eines Gewächs/der junge Zweyg eines Baums oder Stauden. **Łátorośl/przyrostek roczny**/Ungues,pl. num. erste außstossende Schoß/ästlein. **Łátorośl ábo rozczká z bliskiego drzewá wdrugie bez odcinánia wszczepiona ábo wrosłá**/Tradux, ucis,g.f. Eingesencke vom Weinstock oder Baum/ Rebschoß/ die man von einem ans ander zeucht. **Łátorośl srzednia miedzy dwiemá gáłąstkámi**/ Focaneus palmes, ein Schoß so zwischen den Furchen der Weinräben außscheust. **Łátorośl bez máćice**/ Orbi palmites, ohne Räbaugen. **Łátorośl z stárey máćice wyrosłá**/Pampinarium,ij,g.n. das am Stock außschlägt/ vnd nicht Trauben trägt/ ein Rebschoß ohne Trauben/ so auß dem alten Holtz gewachsen/Wasserschoß. **Łátorośl winná**/Juniculus,li,g. masc. Mergus in vite, Pampinus,i, g.m. ein Räbeschoß mit Laub/ der grosse alte Stock am Stam̃ einer Weinräben/ schnitling/räbenblat. **Łátorośl winná o trzech pączkách**/ Trigemmis,is, g.m. ein Räb die drey Augen hat. **Łátorośłki winne sáme się wypuszczájące**/Miscellæ vites, Weinräben/ die allenthalben gern wachsen. **Łátorośl zostáwiona**/ Furuncnlus,i, gen. masc. **Łátorośl do sádzenia**/Clabula,Clavola,æ, g. f. Malleolus,li,g.m. Semina,um,g.n.plu.n. Talea, æ, g.f. Viviradix, dicis, g.f. Propfrößlein/Newe Schoß am Weinräben/Zweyschoß/Junggesetzte Schoß/ein Zweyg zu beyden Orthen vnten vnd oben beschnitten/ das man in die Erde stecket/ein Setzling/Fescher. **Łátorośl do szczepienia**/Germen,inis,g.n. ein Zweyg/ Schoß. **Łátorośłká**/Colus,i,g.m. Coliculus,li,g.m. dimin. ein klein Schößlein. **Łátorośłká do szczepienia**/ Planta,æ,g.f. ein Zweig/ Schoß/ ein Ast eines Baums den man in einen andern Baum zweyget oder impffet. **Łátorośłna rozgá**/ Virga malleolaris, Ein Härling/ das ist/ ein new Geschoß an Weinräben. **Łátorośłny**/ Plantiger, Surcularius, Surculosus,a,um, Viel Schoß bringend/ den Schossen dienlich/ Schoßreich. **Do łátorośli podobny**/ Surculaceus, a,um, Das gleich wie ein Gewächß ist. **Łátorośl odćináć**/ Rescindere, Räben schneiden.

Łátośi/ Hornotinus, a, um, Jährig das von verlittenem Jahr ist.

Łáwá/ Abacus,ci, g. m. Scamnum, ni, g. n. eine Banck. **Łáwy wschodowáte w Rzymie z kąd Senat igrzyskom się przypátrował**/ Orchestra, æ, g. f. ein Sitz des Raths zu Rom/ der Herrenstand. Itē, die Brüge oder Platz mitten in dem Schawhause auff welchem die fürnembsten Herren vnd Rathsleute/ ihre Sitz hatten/ vnd auff welchem auch die Spilleut ihre Geberden vnd Vbungen trieben.

Łáwnik/ Assessor, oris, g. m. zugeeigneter Rathgeber/ Beysitzer.

Łáyno/ Fimus,i,g.m. vel Fimum,i, g.n. Foria,orum,g.n.pl.n. Merda,æ, g. f. Dreck. **Czártowskie łáyno**/Laser, eris, g. n. Teuffelsdreck/ ist eine Art Laserpitij.

Łáźić/ Perreptare, Repere, schleichen/ hinschleichen/ kriechen. **Łáźić wkoło**/Circumrepere, vmbher kriechen.

Łáżący/ Repens, entis, g. o. Reptans, antis, g. o. particip. vmbherkriechend.

Łáźiebnik/Balneator,oris,g.m. Iatraleptes, æ, g. m. ein Bader.

Łáźiebne naczynie/Frigidarium,ij, g.neut. kühl Wassergeschirr.

Łáźiebny/ Balnearis, e, Balnearius, Balneatorius,a,um, Zur Badstuben gehörend. **Łáźiebne odźienie**/Vestis balnearis, Badkapp/Badhembd. **Łáźiebny (sługá ábo służebnicá)**/ Vestispicus,

cus, ci, g. m. & Vestispica, æ, g. f. Kleiderhüter/ Kleiderhüterin.

Łáźnia/ Balneum, ei, g. n. Balneæ, arum, g. f. plu. num. Badstube. Łáźnia domowa/ Frigidaria cella, Kühlkammer/ Badstüblein die man in Häusern hat für sich selbst zu baden.

Łázur/ Cyanos, i, g. f. Blawlasur. It. herba, Blawe Kornblume.

Lebiotká/ Calamintha, æ, vel, Calaminthe, es, g. f. Origanum, ni, g. n. Katzenkraut/ Wolgemuth/ Dosten.

Łechtáć/ Titillare, kützeln.

Łechtánie/ Titillatus, us, g. m. Titillatio, onis, g. fœ. Kitzelung.

Łeczący/ Medicamentosus, a, um, kräfftig zur Artzney/ voll Artzney.

Łeczenie/ Clinice, es, g. f. Curatio, onis, g. f. Medela, Medicina, æ, g. f. Medicatio, onis, g. fœ. Leibartzney/ Heilung.

Łeczyć/ Emendare, Mederi, Medicare, & Medicari, heylen/ artzneyen. Łeczyć znowu/ Resanare, wiederumb heylen.

Łeczyć się/ Dare operam valetudini, vel, Valetudini servire, seiner Gesundheit pflegen.

Łedwie/ Vix, adverb. kaum.

Łedźwie/ Lumbus, Lumbulus, i, g. m. dimin. die Lende.

Łegáć/ Cubitare, frequent. offt ligen.

Łegowisko/ mieysce lezey zimney/ Hybernaculum, i, g. n. Ein orth da man zu winterszeit wohnet.

Łejek/ Epichesis, is, g. f. Infundibulum, i, g. n. ein Trechter.

Łekárnia/ chorujących mieysce/ Medicinæ, arum, g. f. pl. num. Artzneyschulen.

Łekárska náuká/ Ars medicamentaria, Artzneykunst.

Łekárski/ Medicinalis, le, zur Artzney.

Łekárstwo/ Medicamen, inis, g. n. Medicamentum, i, g. n. Pharmacum, i, g. n. Remedium, ij, g. n. Allerley Artzney. Łekárstwo powszechne/ Panchrestum, i, g. n. Artzney zu allen Kranckheiten/ Haußartzney. Łekárstwo przeciw czárom/ Amuletum, i, g. n. Artzney wider Gifft. Łekárstwo przeciw truciznie/ Antidotum, i, Alexicacum, lat. Amuletum, i, g. n. Artzney wider Gifft. Łekárstwo ná sprácowánie/ Acopa, orum, g. n. pl. num. tant. Artzney/ Salbe zu den Adern/ die die Müdigkeit vertreibt. Łekárstwo skuteczne/ Remedium præsentaneum, Schnellwirckende Hülff. Łekárstwo wyborne/ Absolutorium, ij, g. n. eine Erledigung/ erledigende Artzney. Łekárstwy opátrzony/ Medicatus, a, um, mit Artzney vnd Spicereyen gemenget/ zur Artzney zugerichtet.

Łekarz/ Clinicus, i, g. m. Jatronites, g. m. Medicus valetudinarius, Artzt/ Doctor in Artzney/ ein Siechartzt. Łekarz bydlęcy/ Cteniatrus, tri, g. m. Vieheartzt. Łekarz Jármárkowy/ Circulator, oris, g. m. Tyriacskrämer/ Quacksalber. Łekarz naprzedniejszy/ Archiatus, & Archiater, tri, g. m. der Oberste Artzt. Łekarz z doświádczenia/ Empiricus, ci, g. m. ein Artzt der es allein durch Erfahrung/ Versuchung/ vnd Vbung gelernet. Łekárska vmiejętność z doświádczenia/ Empirice, es, g. f. Kunst durch Erfahrung ergriffen.

Łekce ważyć/ Contemnere, Contemptare, frequ. Floccifacere, Floccipendere, Loco nullo numerare, Negligere, Parvifacere, Parvi æstimare, Vilipendere, Temnere, nicht achten/ nirgens für achten/ verachten/ versaumen/ wenig von einem halten/ wenig achten/ gering schätzen/ immer verachten.

Łekcya szkolna/ Scholæ, arum, pl. num. Gespräch so man in Schulen hält/ Schulmeynungen/ oder das den Schülern wird auffgeben außwendig zu lernen.

Łekki/ Levis, e, Vanus, a, um, gering/ heyloß/ leichtfertig/ liederlich.

Łekko/ Futiliter, & Futilè, Leviter, adverb. liederlich/ leicht.

Łekkomyślnie/ Insubidè, adv. gähling/ vnbesonnen/ leichtfertig.

Łekkomyślny/ Vanus ingenio, leichtfertiges Sinnes/ vnbesonnen.

Łekkość/ Levitas, atis, g. f. leichtigkeit.

Łekkowierność/ Credulitas, atis, g. f. Leichtfertigkeit zu glauben.

Łekkowierny/ Credulus, a, um, leichtglaubig/ der leicht glaubt.

Łektyká/ Basternæ, arum, g. f. pl. num. Gestatorium, ij, g. n. Lectica, æ, g. fœ. Gattung eines Karrens/ Senffte/ Roßbaar. Łektyká dla ludzi wczásownych/ Pampillum, li, g. n. ein Karren oder Wagen/ darinnen sich die weibischen/ weichen Leute führen lassen.

Lemieß/Vomer,vomeris,g.m. & Vomis,is, g. m. ein Pflugeysen.

Len/ Linum,ni, g.neut. Flachs/ Werck. Len niezgorzyſty/Asbeſtinum, i,g. n. ein Leinwand so vom Fewer nicht verzehret wird. Co koło lnu robi/ Linarius, ij, g. m. der in Flachs arbeitet/ Flachsmann.

Lenić ſię/Pigere,Pigrari,Pigritari,ſich laſſen betauren / träg / faul seyn / keine Lust zu einem Dinge haben.

Leniſtwo/ Acedia,æ, g. f. Ignavia, æ, g.fœ. Oſcitatio,onis, g. f. Segnitas,atis, g. f. & Segnities,ei,g.f & Segnitia,æ,g.f. Hinläſſigkeit/Faulheit/ Trägheit/Verdruß.

Leniwie/Gravatè,Pigrè, adverb. verdroſſenlich/vngern/fauliglich/träg.

Leniwo/Ignavè, Ignaviter, Languidè, Lentè,Segnitèr,adverb. fauliglich/träglich/ gemachſamlich/ſchläfferig. Leniwo co czynić/Oſcitare, gehnen/ das Maul aufſperren.

Leniwy/ Ceſſator,oris, g. m. Ignavus, Lentus, a, um, Piger, gra, grum, Segnis, e, Tardus, Torpidus, a, um, hinläſſiger/ fauler/ faul/ langſam/träg/gemachſam/hinläſſig. Leniwy w chodzie/Segnipes,edis,g.o. Tardigradus,a,um,tardipes,edis,g.o. der langſam/Fuß für Fuß gehet/ langſam im gang / eines gemachen gangs.

Lentwal/Focale,is,g.n.einEyſen damit man das Haar kräuſet.

Lentyßek/ Lentiſcus,ci, g. f. ein Baum dar, auß der Maſtix fleuſt / von welchem Holtz Zahnſtecher gemacht werden.

Lentyßkowy/Lentiſcinus,a,um, aus Maſtix gemacht.

Lentyßkowe náſienie/ Murciolum,i, g. n. der Samen Lentiſci.

Lep/ Viſcus,ci,g.m. vel Viſcum, ci, g. neut. Vogelleim. Lepem oblepiony/Viſcatus, a,um, mit Vogelleim beſtrichen.

Lepczycá/Chamæleon,onis, g.maſc. herba, Cynozolon, i, g. n. Eberwurtz/ Martendiſtel.

Lepiánká/Lutamentum,ti,g.n.Maurwand/ mit Leymen beſtrichen.

Lepić/ Lutare, mit Leymen beſtreichen.

Lepiey/ Meliùs,Potiùs,Satiùs, adv. Beſſer. Lepiey trochę/ Meliuſculè, adverb. ein wenig beſſer.

Lepieżnik/ Tuſſilago,ginis,g.f. herba,Eſelshuff/ Hufflattig.

Lepßy/ Melior, & hoc melius,beſſer. Náylepßy/ Optimus,a,um, der allerbeſt.

Leptáć/ Lambere, Lingere, lecken wie ein Hund/ ſaugen.

Leśne mieyſce/ gdźie lás ieſt. Locus ſylveſtris, ein Waldorth.

Leśny/ Ferus,Nemorivagus, a, um, hic Sylveſter, hæc Sylveſtris, hoc Silveſtre, vel, hic & hæc Sylveſtris, & hoc Sylveſtre, Sylviger, ra, rum, Sylvoſus, a, um , grawſamb/ wild/ das im Wald hin vnd wieder ſchweiffet/Wald/Waldächtig/ vom Walde.

Leśny/ ſubſtant. Sylvicola,æ, g.f. ein Waldmann/ der in den Wäldern wohnet. Leśna/ ſubſtant. Sylvicultrix,icis, g. f. Sylvæ inhabitatrix, Waldfraw/ Die ſich in Wäldern auffhält.

Leßcz/ Praſinus,i, g. m. Praßmen/ Preſſen.

Leßczyná drzewo/Nux,ucis, g. f. Corylus, i, g. m. Nußbaum/ Haſelſtaude.

Letni/ Æſtivus, Egelidus, Tepidus,Tepidulus,a,um, Sommerlich/ kalt meidend/nicht kalt/ law/ halb warm. Letnim być/ Tepere, law/ halb warm ſeyn.

Letnik/ Theriſtrum, i, g. n. Schürtz/ dünne Weiberkleider für die Hitze.

Letność/Tepiditas,atis, g. f. Lawigkeit.

Lew/Leo,onis, g.m. Lew.

Lewicá/ Siniſtra, æ, g. f. lincke Hand.

w Lewo/Lævorsùm,Siniſtrorsùm, Siniſtrè, adverb. gegen der Lincken / auff die lincke Seit.

Lewy/Siniſter,ſtra,um, Linck/auff der lincken Seiten.

Leyc/Habena, æ, g. f. der Zügel am Zaum.

Leżá żołnierſká/Stativæ,arum,g.f. pl num. & Stativa,orum,g.n.Caſtra ſtativa,Kriegslager. Leżá letnia żołnierſka/Æſtiva,orum, g.n. pl.n. Sommerläger / da die Kriegleute im Sommer ligen. Leżá żołnierſka zimna/Hyberna,orum, g.n. plu. num. Winterläger / da die Kriegsleute im Winter ligen.

Leżący/Jacens,entis,g.o.particip. Reclivis, e, ligend / rückwerts geneigt.

Leżeć/ Cubare,Jacere,Procumbere, Procubare,Recubare,Recumbere, ligen/ außgebreitet ligen/ niderligen/ fürligen/ ruhen. Leżeć niſko/ Decubare & Decumbere , niderig ligen. Leżeć około. Circumjacere , vmbligen. Leżeć oſobno / Secubare, abgeſondert ligen. Leżeć poſpołu/

kn/ Concubare, Concumbere, beyligen. Leżeć przed czym/Præjacere, für etwas ligen. Leżeć przy kim/Accubare, bey einem ligen.

Leżenie/ Cubitus, Cubatus, us, g. m. Recubitus, us, g. m. Das ligen. Läger. Leżenie osobne/ Secubitus, us, g. m. Das alleinschlaffen. Leżenie spolne/ Accubatio, onis, g. fœ. Accubitus, us, g. masc. Beylag/ anleynung.

Lichtarz/ świecznik/ Candelabrum, i, g. n. Lychnuchus, i, g. m. Leuchter/ Liechtstock.

Lichwá/ Fœnus, oris, g. n. Quæstus, us, g. m. Usura, æ, g. f. Wucher/ Gewinn/ Nutz/ Gewerb. Czás ktorego się w lichwe pieniądze dája y biora/ Fœneralia, orum, g. n. pl. num. die Zeit darauff der Wucher fällig ist. Dáć ná lichwe pieniądze/ Fœnerare, Occupare pecuniam alicui, vel apud aliquem, Geld auff Wucher geben/ leihen. Lichwy bránie/ Fœneratio, onis, g. fœ. Wucher. Ná lichwe bráć/ Fœnerari, auff Wucher nehmen. Lichwe przynieść/ z pożyczánego zápłáćić/ Facere versuram, Schuld mit geliehenem Geld bezahlen. Przez lichwe potráćić/ Fœnore trucidari, durch Wucher verderbet werden/ Panckerot spielen/ recentes verò, fallieren. Lichwá z lichwy/ Anatocysmus, angelegte Zinß. z lichwy pożytek/ Interusurium, ij, g. n. der Nutz vnd Gewinn des Wuchers. z lichwa/ Fænerate, Fœnerato, adverb. mit Wucher.

Lichwiárski/ Danisticus, Fœneratitius, Fœneratorius, Usurarius, a, um, wucherisch/ wucherig/ das zum Wucher gehört.

Lichwiarz/ Fœnerator, oris, g. m. Danista, æ, g. m. Usurarius, ij, g. m. Wucherer.

Liczbá/ Numerus, i, g. m. Zahl. pod liczbá/ Numeratò, adverbij vice positum, gezählt/ alsso baar.

Liczebny/ Numeralis, le, zählbar/ das zu zählen ist.

Liczenie/ Numeratio, onis, g. f. die Zählung/ die Bezahlung.

Liczman/ Calculus, i, g. m. Rechenpfennig.

Liczony/ Numeratus, a, um, gezehlet.

Liczyć/ Numerare, zehlen. Liczyć pospołu/ Connumerare, mitzehlen. Liczyć znowu/ Renumerare, von newes zehlen.

Lilia/ Lilium, ij, g. n. Lilg/ Lilien. Lilia biała/ Crinon, i, g. n. weisse Lilien. Lilia wodná/ Nymphæa, æ, g. f. Seeblüt/ Haderwurtz. Liliey pewny rodzay, Cerinthe, es, vel, Cerintha, æ, g. f. einer Lilien art. Liliowy/ Liliaceus, Liliacus, a, um, von den Lilien gemacht. Liliowy ogrod/ Lilietum, ti, g. n. Orth da Lilien wachsen.

Limonia ziele/ Lemonium, seu Limonium, ij, g. n. Wintergrün/ Natterwurtz/ Schlangenwurtzel/ weissen Mangolt.

Lin/ Tencha, æ, g. f. piscis, ein Schley.

Liná/ Funis, is, g. m. Funis subductarius, Rudens, entis, g. m. vel, fœ. Seyl/ ein Seyl damit man etwas hinauff zeucht/ Das dicke Schiffseyl. Liná prásna/ Funis torculus, vel Torcularius, Das Kelter-trottenseyl.

Linia/ Linea, æ, g. f. eine Lini.

Liniowy/ Linearis, e, von Linien.

Lipá/ Tilia, æ, g. f. eine Linde.

Lipiec/ Julius, ij, g. m. Hewmonat.

Lipki/ Lentus, a, um, Sequax, acis, g. o. Viscosus, a, um, folgig/ das leicht nachfolget/ zähe/ leymächtig.

Lipkość/ Lentitia, æ, g. f. Lentor, oris, g. m. Zähe/ Weiche/ Feuchtigkeit.

Lipowy/ Tiliaceus, a, um, von Linden.

Lis/ Vulpes, is, g. f. ein Fuchs.

Liśćiány/ Foliaceus, a, um, von Blättern gemacht.

Liśćiásty/ Pampinosus, a, um, Blätteràchtig. Pełny Liśćia/ Comosus, a, ū, voll Bläter. Liśćie gubić/ Decaulescere, die Blätter verlieren.

Liśćisty/ Foliatus, Foliosus, a, um, geblättert/ das viel Blätter hat.

Lisi/ Vulpinus, a, um, füchsin.

Lisie jáyká/ ziele/ Cynosorchis, is, g. fœm. Orchis, itis, g. f. Knabenkraut/ Stendelwurtz.

Lisi ogon/ ziele/ Ononis, g. fœ. latin. Resta bovis, Hewhech/ Stallkraut.

Lisowáćieć/ Rufere, Rutilare, Rutilescere, Fewrroth werden/ glàntzen/ glintzern.

Lisowáty/ Ænobarbus, i, g. m. Rufus, Rutilus, a, um, Der einen gälben oder rothen Barth hat/ fewerroth/ goldfarb/ gelbroth. Lisowátym być/ Rufescere, fewerroth seyn.

List drzew/ ziol/ Coma, æ, g. f. Folium, ij, g. n. ein Blat von Bäumen.

List krzaku winnego/ Pampinus, ni, g. m. zarte Schoß mit sampt den Blättern.

List/ Codicilli, g. m. pl. num. Epistola, æ, Litera, æ, & Literæ, arum, g. f. pl. num. Tabella, æ, g. fœ. Brieff/ Sendbrieff/ Schreiben. Listek/ Episto-

Epistolium,ij, g. n. Literula,æ, dim. Briefflein/ Sendbriefflein/ Zettel. List odpieczetowáć/ Literas explicare, die Brieff auffthun. Listowna moc/ Codicillaris potestas, Brieff oder Bullen. Listowny/ Epistolaris,e, das zum Brieff gehört. Listświádeczny/ Dimissoriæ literæ, die Rechtsache in Geschäfft / so appellirt worden ist / vom Unterrichter dem Oberrichter überschickt / welche Geschrifft man Apostolos nennet. Listy predko dochodzą / Literæ volant, die Brieffe werden schnell hingetragen. Listy záletne / zálecájące kogo / Literæ commendatitiæ, Fürschrifft / Fürdernüßbrieff. List zwiniony / Volumen, inis, g. n. ein zugewundener Brieff.

Listopad/ November, is, g. m. Wintermonat.

Listwá/ Corona, æ, g. f. Pulteus, ei, g. m. ein Reiff / Absatz / Leist / Pultbret.

Liszay/ Fornicatio, onis, g. f. Lichen, enis, g. m. vel Lichene, es, g. f. Mentagra, æ, g. f. Petigo, inis, g. f. beiffige Reude / Zittermal / geflickte oder schupächtige Malazey am Antlitz / spitzige / krätzige und kriechende Räude. Liszay / párch owczy ná gebie / Mentigo, inis, g. f. ein umbfressend Raud so am knie der Schaaf außbricht.

Liszká/ Vulpecula, æ, g. f. dim. Füchslein.

Lit/ Ferrumen, inis, g. n. Lötung.

Literá/ Gramma, atis, g. n. Litera, æ, g. fœ. ein Buchstab. Cztery litery májące / Tetragrammatum, i, g. n. das vier Buchstaben hat.

Litość/ Commiseratio onis, g. f. Cordolium, ij, g. n. Misericordia, æ, g. f. ein Hertzleid / Mitleiden / Erbarmung. (tziglich.

Litościwie/ Misericorditer, adv. Barmher-

Litościwy/ Misericors, ordis, g. o. & Miserator, oris, g. m. ein Erbarmer.

Litowáć się/ Miserari, Miserescere, Miseret, Miserescit, & Miseretur, Imperf. Erbarmen / mitleiden haben / es betauren / behertzigen / sich eines erbarmen.

Lubowe orzeszki/ Pistacium, ij, g. neut. ein frembd Frucht so in Syria wächst den Pimpernüssen gleich und Fistici in Apotecken genandt.

Lizáć/ Lambere, Lingere, Lecken.

Lizánie/ Linctus, us, g. m. das Lecken.

Lkáć/ Abligurire, Obligurire, Singultire, verschlecken / schnucken / schlucken / hitzen / schnupffen.

Lkáiąc/ Singultim, adverb. mit schlucken oder abgezuckten Worten / gleich einer der in grosser Furcht ist / oder weynet.

Lkánie Singultus, us, g. m. das Schlucken.

Lniány/ Lineus, a, um, Fläschin.

Lnu garść/ Hapsus, psi, g. m. Lockenflachs.

Loch/ Cavus, i, g. m. Lacuna, æ, g. f. eine Höle / tieff Loch / Pfütz.

Lochowáto/ Cuniculatim, adverb. Heimlicher weise / mit untergraben.

Lochowáty/ Canaliculatus, Canalatus, Cavernosus, Cuniculosus, Latebrosus, a, um, Gekanält / voller Hölen / viellöcherig unter der Erden / voller Hölen und Schlupffen.

Lochowy/ Cavaticus, a, um, das in Hölen und Löchern wächst.

Lod/ Glacies, ei, g. f. Eyß.

Lodigá/ Scapus, i, g. m. der Knopff / darinnen der Samen eingeschlossen ist / als an Magsamen.

Lodká/ Navigiolum, i, g. n. Remulcus, i, g. m. ein Weidling / ein klein Nebenschifflein / Kahn.

Lodká mála / Lembus, i, g. m. ein klein und leicht Schifflein. Lodká nákryta / Emphractæ, arum, g. f. pl. num. gedeckte Schiffe.

Lodowáćieć / Glaciare, überfrieren / Eyß machen.

Lodowy/ Glacialis, e, Eyßächtig.

Lodź/ Celes, etis, g. m. Horia, vel, Oria, æ, g. f. Navicula, æ, g. f. dim. Navigium, ij, g. neu. Scapha, æ, g. fœm. ein Kahn / klein Fischerschifflein / ein Boot. Lodź predko biegáiąca / Celox, ocis, g. f. Phaselus, i, & Phasellus, i, g. f. eine Gattung schnellauffenden Schiffs / Jagschiff / Nache. Lodź śpiegierska / Catascopium, ij, g. n. Prosumia, æ, g. fœ. ein klein Spähschifflein.

Loić/ Sevare, Licht / Kertzen machen.

Lojowáty/ Sevatius, & Sebatius, a, um, das von Unschlit ist.

Lojowy/ Sevosus, a, um, dem Unschlit gleich.

Lokáć/ Lingere, Ligurire, lecken / verschlingen.

Lokánie/ Liguritio, onis, g. f. die Schleckerhafftigkeit / Begierde zu schlingen.

Lokat/ namiestnik w uczeniu/ Hypodidascalus, i, g. m. ein Substitut / Unterlehrmeister.

Lokćiowy/ Cubitalis, e, Ellenlang.

Lokay/ Lecticarius, ij, g. masc. ein Senfftenträger.

Lokieć w reku/ Cubitus, i, g. m. Cubitum, i, g. n. Ellenbogen.

Lokieć/ czlonek od przegubu áż do dloni reki/ Lacertus, i, g. m. Arm.

Łokieć ktorym mierzą/Ulna,æ,g.f.die Elle/ Ellenmaaß. Łokieć miárá Cubitus,i. g. m. anderthalb Schuch. Połłokietny / Semicubitalis, e,von einer halben Ellen.

Łomikámień źiele / Empetron, i,g.n. Saxifragum,i,g.n. & Saxifraga,vel Saxifragia, æ,g.f. Steinbrech/Kraut das den Stein im Leibe bricht.

Łoniſko czynić/Sinuare, Hin vnd wieder winden/krümmen/ beugen.

Łono/Gremium,ij,g.n der Schooß. w Łono kłáść/Inſinuare,In den Schooß legen.

Łopátá chlebowa/Infurnibulum,i,g.neut. Pala,æ,g.fœ.Brodſchauffel/damit man das Brod in den Ofen ſcheuſt.

Łopátká/ Armus,i, g.m. Scapula, æ,g.f.das Schulderblat/Achſel. Łopátczána kość / Scoptula operta, Schulterblätter. Łopátkowy / Scapularis, e, den Schultern zu gehörig.

Łopian/Lappa,æ, Klette/groß Klettenkraut. Łopianowy/Lappaceus,a,um, das von kletten.

Łoś/Alces,is,ſeu, Alce,es,g f. Ellend.

Łos/Clerus,i,g.m.Cleros,lat.Sors,ortis,g.f. Sorticula,ę,g.f.dim.Loß/glücksfall.Łoſem/Sorti, Sortim, & Sortitò,adv. durch Loß. Łoſem obieránie/Subſortitio,onis,g.f. Nachloſung. Łoſowa koſtká/Sorticula,æ,g.f.dim. Lößlein. Łoſowánie/Sortilegium,ij, g. n. Weiſſagung des Loſens Łoſownik/Sortilegus,gi,g.m. Loſer. Łos rzucić / Sortes trahere, Sortiri, Loſen / das Loß werffen/ die Loß außziehen. Łoſu rzucánie / Sortitio,onis,g.fœ. & Sortitus,us,g.m.Loſung/Loßwurff. Łos drugi rzucáć/ Subſortiri, noch einmahl loſen.Przez łoſy obrány Clericus,a,um, ein Erwehlter mit dem Loß.

Łoſoś/ Ezox, ocis,g.m. Salmo,onis,g. m. ein Lachs/Luchs/Salm.

Łot/Volatus, us,g. m. & Volatura,æ,g.fœ.ein Flug/ das fliegen. Łotny/ Volaticus,a,um , Volatilis,Volucris,e, hin vnd her fahrend/vnbeſtändig/vnſtät/ das an keinem ort bleibet/geflügel.

Łot/Semuncia,æ,g.f.pro Semiuncia,ein Loth. Łotowy/łot jeden ważący/ Semuncialis,e,Semunciarius,a,um,eines Loths ſchwär. Łotá trzećia cześć/ Sextula, æ,g. fœ. der ſechſte theil einer Vntz/oder der dritte theil eines Loths.Łotá dwánaſta cześć/ Scrupulus, i, g.m. & Scrupulum,i, g. n. Nomen ponderis, Latinè Obolus dicitur, der dritte theil eines quintleins/oder der zwölffte theil eines Loths.Łotow czternaśćie/ Septuux, uncis, g.m. vierzehen Loth eines Pfundes / das zwölff Vntzen hat.

Łotrow mieyſce/zgromádzenie/Sentina,æ, g.f.translat. Verſamlung ſchändlicher Leuthe/zuſammen gelauffene Buben.

Łowczy / Venatorius, a, um, das zum Jagen gehört.

Łowiaca / Venatrix, icis,g.f. Jägerin.

Łowić zwierz/Sectari beluas,Venari,Jagen/ nachjagen / dem Wild nachſtellen.

Łowiec/Venator,Veſtigator,oris,g.m.Jäger.

Łowienie/Venatus,us,g.m,Venatio,onis,g.f. das Gejage/ Jagung.

Łowienie ryb/Piſcatus,us,g.m.Piſcatio onis g.fœ das fiſchen. Łowienie ryb z ſkáły/Piſcatus ſaxatilis, das fiſchen bey den Steinigten Ortern.

Łoy/Sebum, quod & Sevum, i, g. n. dicitur, Vnſchlit/Talch.

Łoże rzeki/ Alveus, ei, g.m. eine Furth eines Waſſers.

Łożeczko/Torulus,i,g m.dimin. ein Bettlein.

Łożko/Cline,es,g. f. Cubile,is,g.n.Grabatus, i,g.m.Lectus,i, g.m.Sponda,æ,g.f.Torus,i,g.m. ein Bett/Loderbett/Spanbeth/Brautbeth.Łożko dla ſześćiu/ Hexaclinos,i,g.m.ein Beth darauff ſechs ſitzen mögen. Łożko dzienne / Anaclinterium,ij,g. n. Faulbeth/ Loderbeth. Łożko ſtołowe/ ná ſześć oſob/ Hexaclinon,i,g.n.ein Tiſch auff ſechs Perſonen. Ná łożek dwoje mieyſce/ Biclinium,ij,g.n,ein ort da zwey Beth auffgerichtet ſeynd.

Łożnicá małżeńſka/ Thalamus, i,g.maſc.der Eheleuth Schlaffkammer.

Łożniczy / Cubicularius, ij,g. m. Lectiſternator,oris, g. m. Kämmerling / ein Better/der das Bett machet.

Łożyſko/ Latibulum , i,g. n. ein heimlich verborgen Läger/Vnterſchleiff.

Łśknąć/Łśnąć śię/ Coruſcare,Effulgere,Enitere, Fulgere, Micare, Nitere, Niteſcere,Pellucere, Perlucere, Refulgere, Renidere, Renideſcere, Splendere, Splendeſcere, herfür ſcheinen / gläntzen / ſcheinen / gleiſſen / ſauber ſeyn/ durchleuchten/durchſcheinen/faſt ſcheinen/widergläntzen. Łśknąć śię bárzo / Præfulgere , Faſt gläntzen / Vorleuchten.

Łśknący śię/ Compellucidus,a,um, Fulgens, entis,g.o. Micans, antis,g.o. Perlucidus,Pellucidus.

LV

cidus, Prælucidus, a, um, Refulgens, entis, g.o. Faſt ſcheinbar/ glåntzend/ſcheinend/durchſichtig/ faſt heyter vnd klar.

Łſnacym co czynić / Nitidare, Såuberen/ gleiſſig machen.

Łſnienie/ Fulgor, oris, g. m. Jubar, aris, g. n. Radiatio, onis, g. f. Schein oder glantz eines jeglichen dings/das glåntzen.

Łub/ Cortex, icis, g. f. die Rinde.

Łubi ſię/ Lubet, Libet, Collibet, Libuit, Libitum eſt, Imperſ. es gelůſtet / geliebet mich.

Łubieżnie / Delicatè, Libidinosè, adv. Kôſtlich/ ſchleckerhafftig/ vnkeuſchlich/ zårtlich.

Łubieżnoſć/ Sámrátliwoſć/ Aphrodiſia, res Venerea, Lenocinium, ij, g. neu. Libido, dinis, g. f. Vnkeuſchheit / Bulerey / Kuplerey / Beherbergung gemeiner Frawen.

Łubieżny/ Sámrátliwy / Volupruoſus, Libidinoſus, a, um, Wolluſtig/ auff wolluſt ergeben/ vnkeuſch/ geyl/ Buleriſch

Łuboſć/ Lubentia, æ, g f. Wolluſt/ Genůgen.

Łubſzczyk/ Hippoſelinum, Liguſticum, i, g. n. Liebſtůckel.

Łucki / Amabilis, e, Comis, e, Obvius & expoſitus homo, Humanus, a, um, Perhoſpitalis, Percomis, e, holdſelich / freundlich / wol zubekommen/ gaſtfrey/ Leuthſelig / gůtig / gutthåtig/ angenehm.

Łuckie/ Hoſpitaliter, adv. Humanè, Humaniter, Humanitùs, adv. Menſchlicher weiß / Leuthſelig/ freundlich.

Łuckim ſpoſobem/ Humanè, Humaniter, Humanitùs, adver. Menſchlicher weiſe/ wie es einem Menſchen gebůhret.

Łucko/ Comicè, & Comœdicè, Comiter, adv. Freundlich/ lieblich/ Leuthſelig.

Łuckoſć/ Comitas, Humanitas, atis, g. f. freundligkeit/ Liebligkeit.

Łuczek ziele/ Ampelopraſon, i, g. neu. wilder Lauch. Łuczek kupny/ Sectile porrum, Lauch der ſich von einander theilet.

Łuczywo/ Teda, æ, g. f. Kůhnholtz/ Fackel.

Łud/ Gens, entis, g. f. Volck/ Nation. Od ludu do ludu/ Populatim, Catervatim, adverb. Von einem volck zum andern.

Łudny/ Frequens, entis, g. o. in groſſer Zahl.

Łudokradcá/ Plagiarius, ij, g. m. qui hominem quem ſcit liberum eſſe, emit aut vendit, aut pro ſervo tenet: vel qui ſervo aut ſervæ perſuadet, ut à Domino fugiat, vel eum, eamve, invito vel inſciente Domino, celat, emit, vel vendit, ein Menſchendieb.

Łudokradctwo / Plagium, ij, g. n. Menſchen-Dieberey.

Łudokupiec/ Mango, nis, g. m. Venalitius, Venalitiarius, ij, g. m. einer der leibeigene aufſkauffet/ vnd ſie auffmutzt/ ein Kauffmann der leibeigenen Knecht.

Łudzić/ Ludificare, Ludificari, einen vexiren / einen durch die Hechelbanck ziehen.

Ług/ Lixivium ij, g. n. Lixivia æ, g. f. Lauge.

Ługowy/ Lixivius, Lixivus, a, um, von Lauge/ Gleich Lauge durchgeſiegen.

Łunátyk/ Lunaticus, a, um, Mondſůchtig.

Łuk/ Arcus, us, g. m. ein Handbogen.

Łup/ Manubiæ, arum, g. f. plur. num. Præda, æ, Rapina, æ, g. f. Raub/ Plůnderung/ Beute.

Łupić / Manubias facere, Prædari, Spoliare, Rauben/ plůndern/ einen außziehen.

Łupienie/ Spoliatio, onis, g. f. Beraubung.

Łupieſtwo/ Præda, æ, g. fœ. Spolium, ij, g. n. Raub/ Beute.

Łupieżcá/ Prædo, onis, g. m. Prædator, Spoliator, oris, g. m. Rauber/ Plůnderer.

Łupieżnicá/ Spoliatrix, icis, g. f. Rauberin.

Łupiná / Folliculus, i, g. m. Siliqua, æ, g. fœ. Schal/ Hůlſe der Frůchten. Łupiniáſty/ Corticoſus, a, um, Rindáchtig. Łupiná orzechowa/ Nauci, g. n. indeclin. Nußſchalen. Łupinká zytna/ Grani theca, Hůlſen des Korns. Łupiny/ Culeolum, i, g. n. eine grůne Nußhůlſe. Łupiny owocow/ Calyx, icis, g. m. die Hůlſe einer jeglichen Frucht.

Łupny/ Fiſſilis, e, Sectivus, a, um, Sectilis, e, geſchnitten/ ſpaltig/ geſeeget.

Łuſká/ Squama, æ, g. f. Schuppen.

Łuſkowáto / Squammatim, adverb. Schuppenweiß.

Łuſkowáty / Squameus, Squamoſus, a, um, Squamiger, a, um, Schuppåchtig / das Schuppen trågt.

Łutnia/ Barbitus, i, g. m. Barbitum, i, g. n. Cythara, æ, g. f. Chelys, ys, g. f. Teſtudo, inis, g. f eine groſſe Leyre/ Laute. Ná lutni grać/ Citharizare, die Harpffe/ Laute ſchlagen.

Łutniſtá/ Chelius, ij, g. m. Lautenſchlåger.

Lutowáć/Plumbare,mit Bley löthen.

Lutowánie olowem/Plumbatura,æ,g.fœ. Lötung mit Bley.

Luty/Februarius,ij,g.m.der Hornung.

Lwi/Leoninus,a,um, das zu einem Löwen gehört.

Lwicá/Leæna,æ,g.f.ein Löwin.

Lyczak/Tomice,es,g.f.seu Tomex,icis,g.f. Heuffenseil.

Lyko/Fasciæ junci,Liber,bri,g.m. Philyra, seu Phylira,& Philura,æ,g. fœ. Tunica arboris, Riemen von Binß gemacht/ Lindenbast/ Rinde des Baums darauß man Seyl machet.

Lyká drzeć/Delibrare, die Rinde abziehen/ schelen/einbasten.

Lysieć/ Calvere, Calvescere, Calvefieri, Kaal/ glatt werden.

Lysiná/Calvities,ei,g.f. Calvitium,ij,g.n. Kaalheit.

Lystá Fulica,æ,aliàs Fulex,icis,g.f. Wasservogel/Taucher.

Lysy/Calvus,a,um,Depilis,e,Frons relicina, Phalacron,i,g.n. Kahl/eine weite glatte Stirn die kein Haar hat. Lysy troche ábo ná przedzie tylko/Calvaster,Recalvaster,tri,g.m.Præcalvus,& Recalvus,a,um, vornen Kaal. Lysem uczynić/Calvare,Decalvare,Kaal machen.

Lzá/ Lachryma vel Lacryma, Lachrimula, æ,g.f.dim.die Zehren/Trähnen.

Lzenie/Probrum,i,g.n. Vnehr/Schmach.

Lzy mu sie kreca/ Lachrymæ prosiliunt, die Thränen kommen herfür. Lzy z oczu pádája/ Descendunt ex oculis Lachrymæ, die Thränen fallen von den Augen.

Lzyć/Dedecorare,Dehonestare, Defædare, Fædare,Incilare,Inquinare, Probrare, Violare, Voce vulnerare aliquem, einen schänden/ verwüsten/besudeln/ lästern/ beflecken/ beschelten/ schmähen/ einem eine Schmach anthun/ verletzen/mit worten verletzen.

M.

Macáć/ Attrectare,Contrectare, Palpare, Palpari,Prætentare, offt berühren/ greiffen vnd in Händen vmbziehen/ vorgreiffen/ versuchen befühlen.

Macánie/Prætentatus,us,g.m.das vorgreiffen/fühlen.

Macenie/Turbamentum,i,g.n. Betrübnüß/ Vnruhe.

Mácherzyná/ Vesica,Vesicula,æ,g.f.dimin. die Blase.

Máchlowáć/Aginari,mit liederlichen dingen vmbgehen/handeln/ kuppeln.

Mácloch/Riscus,i,g.m. ein Känsterlein oder Loch in einer Mawer oder Wand/ darinn man etwas bewahret/ein Kaste mit Leder überzogen.

Máćicá winna/Ampelos,g.m.Propago,inis, g.f.Vitis,is,g.f.Viticula,æ.g.f.dimin. Weinräb/ Räbstock. Máćicá náwiozána/Vitis arbustiva, Weinräb in die Bäum geflochten. Máćicá nienáwiozána/Dactylis,idis,g.fœ. Weinräb eines Fingers dick. Máćice winna do drzewá przywiozáć/Maritare.Weinräben in die Bäum flechtē. Máćicá winna dwá poki májacá/Bigemmis,e, ein Räb mit zwey Augen. Máćicá winna dzika. Labrusca,æ,g.f. Labruscum,i,g.n. Oenanthe,es,g.fœ. Wilde Weinräben. Oley z tey máćice/ Oleum œnanthinum, Oel darauß gemacht. Winney máćice mioższość/Cervix,icis, g.fœ. die dicke deß Weinstocks. Máćicá winna nieokopána/Vitis inculta,vngepflegeter Weinstock. Máćice winna szczepić nowo/ Novellare, einen newen Weinstock pflantzen. Okrzoski z winney máćice/ Sarmentum,i,g.n. die überbliebene Gerten an der beschnittenen Weinräben. W winney máćice paczki/Clavis,is.g.fœ. Claviculus,i,g.m. dim. Knöpfflein an den Weinräben. Máćicá polna/Salicastrum,i,g.neu. ein Gattung wilder Weinräben vnter den Weyden wachsend. Máćicowy/ Vitigineus, Vitigenus, a,um, vom Weinstock. Máćicowe liście/ Folia vitiginea,Weinräben Blätter.

Máćierzanká/Serpyllus,li,g.m. vel,Serpyllum,i,g.n. Quendel/ wilder Poley.

Máćierzyński/Maternus,a,um, Mütterlich.

Mácochá/Noverca,æ,g.f.eine Stieffmutter.

Mácoszynny/ Novercalis, le, Stieffmütterlich/ Stieffmütterisch

Maczáć/Macerare,weichen im Wasser. Maczáć znowu/ Retingere, wiederumb eintuncken.

Maczny/Farraceus,Farreus,a,um, Das von Weitzen ist.

Maczny/ Farinarius,a,um, Das zum Meel gehöret.

Máczugá/ Mateola,æ,g.f. Pedum,i,g.neut. eine Gattung einer Jäthawen/ Hirtenstab/ Hirtenstock.

Mądrość / Prudentia, Sapientia, æ, g. fœm. Weißheit.

Mądry / Catus, Cordatus, a, um, Prudens, Sapiens, entis, g. o. Weiß / Gescheid / Klug / Erfahren. Mądry bárzo / Persapiens, entis, g. o. fast weise. Mądrym byé cále / Sapere pleno pectore, gar weise seyn.

Mądrze / Consultò, & Consultè, Cordatè, Prudentèr, Sapientèr, Scitè, adverb. weißlich / geschicklich / klüglich. Mądrze bárzo / Persapientèr, gar weißlich.

Mágnes kámień / Magnes, etis, g. masc. ein Magnetstein.

Májący / Præditus, a, um, Habens, entis, g. o. habend / verfast / begabet.

Májeran / Amaracus, ci, g. m. Samsuchum, sive, Samsychum, i, g. n. herba, quæ alio nomine Majorana dicitur, Sansucus, aliàs Samsucus, i, g. m. Majoran.

Májeranowy / Amaracinus, Samsuchinus, a, um, Das von Majoran gemacht ist. Májeranowy olejek / Amaracinum, i, g. n. Oleum Samsucinum, Majoranöl.

Májestat / Majestas, atis, g. fœm. Majestät / Herrligkeit.

Májetność / Census, us, g. m. Facultates, um, g. f. plu. num. Fortunæ, arum, g. f. pl. nu, Fundus, di, g. m. Bona, orum, g. n. pl. nu. Pecuniæ, arum, g. f. pl. num. Possessio, onis, Res, rei, Substantia, æ, g. f. Opes, opum, opibus, pl. nu. g. foe. Haab vnd Gut / Macht / Reichthumb / eines Haab vnd Gut / es sey fahrend oder ligend. Májetność uboga / Opes tenues, kleine Reichthumb.

Májetnostká / Possessiuncula, æ, g. f. dimin. ein Gütlein.

Májetny / Locuples, tis, g. o. Peculiatus, Prædiatus, a, ū, reich an ligenden Gütern / wolhabig.

Mák / Papaver, is, g. n. Mohn / Magsamen.

Mák leśny / Glaucium, ij, g. n. Tithymalus, li, g. m. herb. Wolffsmilch. Mák polny / Papaver erraticum, Kornrosen.

Máká / Farina, æ, g. f. Siligo, ginis, g. f. Meel.

Máká biała / Simila, æ, g. f. & Similago, inis, g. f. Semelmeel. Máká pszeniczna przednia / Pollen, inis, g. n. & Pollis, linis, g. m. Semmelmeel.

Mákáron / Artoptitius panis, Testuaceum, ei, g. neut. gebraten Brod / ein Kuch in irrdin Geschirr gebacken.

Mákowy / Papaveratus, Papavereus, a, um, vom Magsamen. Mákowa máść / Diacodion, i, g. n. eine Salbe aus Magsamen. Mákowy sok / Opium, ij, g. n. Safft von Magsamen.

Málárski / Pigmentarius, a, um, Das zur Farb oder Mahlerey dienet.

Málárstwo / Diagraphice, Graphice, es, Graphis, phidis, g. f. die Kunst zu mahlen / der Entwerff eines Gemähltes so man mahlen wil.

Málarz / Pictor, oris, g. m. ein Mahler.

Málinowy krzak / Paliurus, i, g. masc. Meelbeerstaude.

Máliny / Mora ruborum, Brambeer.

Máło / Attenuatè, Aliquantò, Aliquantùm, Aliquantulùm, Modicè, Modicùm, adv. Wenig / gering / gar wenig / wenig klein. Bárzo máło / Paululùm, Perpusillum, adverb. fast wenig.

Máło ich / Paucus, Perpaucus, a, um, fast wenig.

Máło nie / Penè, adverb. schier / beynahe.

Máłomowność / Pauciloquium, ij, g. neut. Wortstille / wenig Wort.

Máłość / Exiguitas, Parvitas, Paucitas, atis, g. f. Wenigkeit / Kleine, Mangel.

Málowáć / Pingere, Scribere, mahlen.

Málowánie / Adumbratio, onis, g. f. Imago, ginis, g. f. Pictura, æ, g. f. Vorgemähld / Vorbildung / Entwerffung / ein Bild / Gemählte.

Málowány / Pictus, a, um, gemahlet.

Máłpá / Simia, æ, g. f. Simius, Simiolus, li, g. m. dimin. ein Affe.

Máły / Curtus, Exiguus, Micros, Minutus, Modicus, Parvus, Perexiguus, a, um, klein / klein gemacht / gemindert. Máły bárzo / Modellus, Præmodicus, Perparvus, a, um, fast klein / gar klein / gar klein / sehr klein. Máluchny / Minusculus, Pusillus, a, um, dimin. der wenigste / gar klein / kleinächtig. Bárzo Máluczki / Perparvulus, a, um, dimin. über die massen sehr klein.

Małżeński / Conjugalis, Matrimonialis, Maritalis, le, Das zum Ehestand gehört.

Małżeństwo / Connubium, Matrimonium, ij, g. n. die Ehe / Vermählung Mannes vnd Weibes. Małżeństwo nieślubne / Nuptiæ innuptæ, vnehliches beyschlaffen. Małżeństwá záżywáć / Cognoscere mulierem, ein Weib beschlaffen.

Małżonek / Conjux, jugis, g. m. Maritus, i, g. m. ein Ehemann / Ehegatte.

Mamić/ Dementare, vnsinnig machen/verblenden.

Mamienie/ Offucia, æ, vel potius, Offuciæ, arum, g. f. pl. num. Præstigium, ij, g. n. Præstigiæ, arum, g. f. pl. nu. falscher Schein/Zauberey/ Verblendung des Gesichts.

Mámká/ Nutrix, icis, g. f. Nutricula, æ, g. f. dimin. Säugamme. Mámczyne myto/ Nutricia, orum, g. n. pl. num. Vergeltung/ Belohnung des erziehens.

Mámránie/ Murmur, ris, g. n. Das murren/ Brummen.

Mámrzeć, Murmurare, Admurmurare, Immurmurare, brummen/murren.

Mán/ Cliens, entis, g. com. Lehenträger.

Mándat/ Diploma, atis, g. n. Edictum, i, g. n. Edictio, onis, g. f. Jus prætorium, quod & jus honorarium dicitur, ein Gewaltsbrieff von einer Obrigkeit/ ein Befehl/ Mandat/ oder Ordinantz der Richter. Mándat komu dáć/ Aliquem edicto compellare, Einen in einem Mandat mit Namen nennen vnd antasten.

Mánele/ Brachiale, is, gen. neut. Dardanium, Dextrocherium, ij, g. n. Armband/Armgezierd/ Armschin.

Mánná/ Manna, æ, g. f. Himmelbrod.

Mánstwo/ Clientelaris fundus, Lehngut.

Mántyká/ Pera, Mantica, æ, g. f. Knappsack/ Pilger, oder Hirtentasch.

Mará/ Nocturnæ suppressiones, der Alp/ Druck/ Nacht-Mahre.

Márcepan/ Maza, æ, g. f. Pastillus, li, g. m. Panis saccharites, Marcipan.

Márcepannik/ Pistor dulcearius, Crustularius, Panchrestarius, Marcepanbecker.

Márcowy kwiát/ Vacinium, ij, g. neut. qui aliàs Hyacinthus dicitur, Rittersporn.

p. Mártey ziele/ Adianton, i, g. n. Maurraut.

Márkotáć/ Murmurare, Mussare, Mussitare, Subirasci, rauschen/ brumlen / ein wenig zürnen.

Márkotájący/ Mussitabundus, a, um, stillschnurrend / brummelächtig.

Márkotánie/ Murmoratio, onis, g. fœ. Das Murren/brummen.

Mármur/ Marmor, oris, g. n. Marmelstein.

Mármurowánie/ Marmoratio, onis, g. fœ. Besetzung von Marmelsteinen.

Mármurowány / Marmoratus, a, um, mit Marmelsteinen besetzt.

Mármurowáty / Marmurosus, a, um, voll Marmelstein.

Mármurowy/ Marmoreus, a, um, voll Marmelsteinen. Mármurowy tynk/ Tinctorium marmoratum, Marmoratum, ti, g. n. Pflaster von Marmelstein.

Márnotráctwo/ Proluvies, ei, g. f. Proluvium, ij, g. n. Verschwendung der Güter.

Márny/ Futilis, Inanis, e, Eytel/ schwätzig/ der nichts verschweigen kan.

Márszałek/ Anteambulo, onis, g. masc. Vortreter. Márszałek stołowy/ Architriclinus, i, g. m. der Marschalck. Márszałek taneczny/ Præsultor, oris, g. m. Vordäntzer. Márszałek weselny/ Architriclinus, i, g. m. der Hoffmeister. Márszałek taneczny/ Mesochorus, i, g. m. qui in medio chori stans reliquis signum canendi proponit, ein Pfeiffer mitten im Tantze.

Marszczyć się/ Caperare, die Stirn runtzeln.

Martwiący / Mortifer, vel, Mortiferus, a, um, tödtlich.

Martwić/ Frangere, verdrüssig machen/ vnlustig vnd müde machen.

Martwieć/ Demori, Siderari, absterben/ vom Wetter beschädigt werden/ ersterben.

Martwienie/ Gangrena, æ, g. fœ. von Faulheit erstorben.

Máruná/ Matricapia, æ, g. f. Parthenium, ij, g. neut. Perdicium, ij, g. n. herba, Mutterkraut/ S. Peterskraut/ Tag vnd Nacht.

Máry/ Feretrum, i, g. n. Sandapila, æ, g. f. ein Todtenbaar.

Márzaná/ Rubia, æ, g. f. herba, Kraut damit man färbet.

Márzec/ Martius, ij, g. m. Mertz.

Márznąć/ Márznieć/ Gelare, & Gelascere, Glaciari, Rigeri, Rigescere, gefrieren/ von Frost erstarren.

Márznienie/ Gelatio, onis, g. f. Das Gefrieren/gerinnen.

Márzymiętká/ ziele/ Costum, i, g. n. Heydnisch Wundkraut.

Máść/ Cataplasma, atis, g. n. Unguentum, ti, g. n. Salb. Máśćią/ oleykiem polany/ Nimbatus, a, um, mit wolriechender Salb übergossen. Máść zielona/ Orobitis, is, g. fœ. grüne Farbe/ welche man/ Graßgrün/ nennet.

Máśći jedney/ Concolor, oris, g. o. Unicolor, oris, g. o. gleichfärbig.

Máslonká/ Oxigala,æ, g. f. vel. Oxigalum, li, g. n. ſawer milch/ Buttermilch. w Máslonkę ſię obroćić/ Sereſcere, zu ſchrotten vnd Buttermilch werden.

Másło/Butyrum,i,g. n. Butter/Ancken.

Máſtykowe drzewo/ Lentiſcus, i, g. fœm. Maſtixbaum. Máſtykowa żywicá/ Maſtiche, es, g. f. vel ut alij, Maſtice, vulgò Maſtix, ein Gummi. Máſtykowy/Lentiſcinus,a,um, vom Maſtixbaum.

Máßkárá/ Larva,æ, g. f. Larvale,is,g.neut. Perſona,æ, g. f. ein falſch gemacht Antlitz/Larve.

Máßkárnik/Perſonatus, a, um, ein gemacht Antlitz anhabend. w Máßkáre ubrány / Larvatus,a,um, mit einem falſchen Antlitz angethan.

Máßt/Arbor,oris, g.f. Malus,li,g.m. Maſt-Segelbaum auff einem ſchiff. Máßtowy drąg / Antenna,æ, g.f. Segelſtang. Máßtowy drąg rogáty/ Ceruchus, i, g. m. lat. Cornutus, Das höchſte von einem Maſtbaum / da die Seyl gleich an zwey Hörner gebunden werden / ponitúrque pro extremis antennis in navi, quæ in utrumque latus diffunduntur. Máßtowy wierzch/ Carcheſia,orum, pl.num. g. n. die oberſte Löcher am Maſtbaum/dadurch die Seyl gezogen werden.

Máßtálerz/Agaſo,onis, Equarius,ij,g.maſc. ſubſt. Stuttenmeiſter/ Roßbereiter/ Stallknecht.

Mátá/Matta,Storea,æ, g.f. Teges, etis, g. f. Tegeticola,æ, g.f. dimin. Decke/Matte/Strohdecke/ eine Matte aus Bintz gemacht.

Mátánina / Implicatio, onis, g. f. Tricæ, arum, g. f. pl. num. Verwicklung/ Verwirrung/ verworrene Haar.

Mátemátyk/Mathematicus,ci, g.m. Der in der Sternkunſt erfahren.

Máterac/Culcitra,æ,g.fœm. Vnterbeth mit Pflaumen gefüllt/ Polſter/Banckpfül.

Máteriálny/ Materialis, e, das zu Gezeug oder Gebäw gehört.

Máterya rzecz/z ktorey ſię co robi/Materia,æ,g.f. Allerley zeug darauß man etwas macht.

Mátká/Generatrix,icis, g. f. Mater,tris,g.f. Mutter. Mátkę żywą máiący / Matrimus, a, um, deſſen Mutter lebt/ der noch eine Mutter am Leben hat.

Mátkoboycá/ Matricida, Parenticida, Parricida, æ, g. com. ein Todtſchläger/(oder Todtſchlägerin) ſeiner (ihrer) Mutter / ein Muttermörder/ Muttermörderin.

Mátkoboyſtwo/Matricidium,ij,gen. neut. Muttermord/ Todtſchlag.

Mátnia/ Naſſa, Sagena,æ,g.f. Sinus,us, g.m. Fiſcherreuß/Fiſchgarn/Netz.

Mátroná/ Matrona, æ, g. f. ein Ehrenweib/ Ehrſame Fraw.

Mawiáć / Dictitare, frequent. offt vnd viel ſagen.

May/ Majus,maji, g. m. der May.

Maź/ Kołomaź/tkuſte wozowe/Axungia, æ, g. f. Schmär/ Wagen oder Karrenſchmier.

Mąż / Maritus, i, g. maſc. ein Ehemann. Zá Mąż iść/ Nubere,Denubere,Enubere, Innubere,einen Mann nehmen. Zá Mąż iść chćieć/Nupturire, eines Mannes zur Ehe begehren.

Mázáć / Maculare, Fœdare, Defœdare, Inquinare, Coinquinare, beflecken/ beſudeln/ beſchmieren.

Máźiſty/ Unguinoſus, a, um, Oelächtig.

Mdleć/Deficere, Defici ſpiritu, viribus, gebrechen/ beſchwemen/ohnmächtig werden.

Mdlić/Debilitare,Enervare,Frangere,Infirmare, ſchwach machen/ verdrüſſig / vnluſtig vnd müde machen/ Krafft entziehen.

Mech/ Muſcus,ci,g.m. Mieß/Moß. Mchem obroſły / Lanuginoſus, Muſcoſus,a,um, Haarächtig/Moßechtig. Mech drzewny/Bryonia,æ, g. f. herba, Hundkürbs/ wilder Zitber/ Teuffelskirſchen. Mech ná brodźie gdy kto poráſtá/ Lanugo,inis, g. f. Gauchhaar. Mech obrywáć/ Emuſcare, & Emuſcari, Muſcari, den Moß von Bäumen abthun. Mech pierwßy ptáßy / Lanugo, inis, g. fœm. Gauchfedern an den jungen Vögeln.

Meczenie/Torſio,onis,g.f. Peinigung.

Meczennik/Martyr,is,g.com.ein Martyrer/ der ſeines Glaubens Bekäntnüß mit ſeinem Blut vnd Tode bezeuget.

Meczeńſtwo/Martyrium,ij,g.neut. ein ſolch blutig Zeugnüß.

Meczyć / Convexare, Cruciare, Devexare, Divexare, Torquere, Einen peinigen / plagen/ foltern/ gichten.

Medrek/ Argutator,oris, g. maſc. Klügling/ Sophiſt / der nichts thut dann ſchwätzen.

Medrzeć/Madrym być/ Sapere, weiß/ verſtendig/ klug ſeyn.

Meká/ Cruciamentum,ti, g. n. & Cruciatus,

us, g. m. Pœna, æ, g. fœ. Supplicium, Tormentum, ti, g. n. Tortura, æ, g. f. Peinigung/Straff/ Peen/Buß/Straff an Leib vñ Leben/ Folterung/ Sichtung.

Melánkolia/ Atra bilis, Melancholia, æ, g. f. Melancholey.

Melánkoliczny / Gravicors, dis, g. o. Melancholicus, a, um, Melancholisch/schwermütig.

Melodya / dźwiek zgodny / Consonantia, Harmonia, Melodia, æ, g. f. Modulamen, inis, g. n. Modulatio, onis, g. f. Musicus concentus, Symphonia, æ, g. f. Zusammenstimmung/Einhelligkeit / eine Lieblichkeit des Gesangs/ Melodey. Melodia wlasna / Modulatè, adver. nach der rechten weise/nach dem Tact oder Schlag. Melodya/ złaczenie glosow / Accentus, Concentus, us, g. m. Concentio, onis, g. fœ. Zusammenstimmung.

Melodyinie/ Musicè, adverb. frölich singend.

Melodyiny/ Modulatus, ut: Modulatus sonus, Symphoniacus, a, um, wol lautend.

Melon/ Pepo, onis, g. m. Pfeben.

Melty/ Molitus, a, um, gemahlen.

Memoryiał/Memoriale, is, g. n. ein Gedenckzeichen.

Meski/ Masculinus, Masculus, a, um, Virilis, le, Männlich/ dem Manne zugehörig.

Meskie/ Viriliter, adv. Männlich/ tapfferlich.

Mespil drzewo/ Mespilus, i, g. fœ. Mespelbaum. Mespil owoc/Mespilum, i, gen. neut. ein Mespel. Mespilu rodzay trzy jaderká májacy/ Tricoccum, ci, g. n. eine Gattung Mespeln mit drey Steinlein.

Mestwo/Fortitudo, dinis, g. f. Virtus, tutis, g. f. Tapfferkeit/Mannheit.

Meszczyzna/Masculus, li, g. m. Vir, viri, g. m. Mann/ Männlein.

Meszne/ Demensum, i, g. n. Maaß der Früchten oder Korn / so vorzeiten ein jeder Leibeygener für seine Person bekommen hat.

Metlik/Calthula, æ, g. f. ein Kleid von Ringelblumenfarb.

Metny/ Turbidus, a, um, trüb.

Metryká/ księgá káncelaryey/ Archivum, i, g. n. Tablinum, Tabularium, ij, g. n. Schatzkammer / Cantzeley vnnd Gehaltkammer gemeiner Brieff vnd Schrifften.

Mezá chćiwa/ Virosa, æ, g. f. die eines Mannes begierig.

Mezátká / Marita, Matrona, æ, g. f. ein Ehrenweib/Ehrenfraw. Mezátkom przyzwoity/ Matronalis, le, einer Ehrbaren Frawen zustendig.

Meznie/ Fortiter, Generosè, Herculeè, Perfortiter, adverb. Männlich/ Adelich/ Ritterlich/ Tapfferlich. Meznie sie stáwić / Ostendere se virum, einen Mann/ od Männlich sich erzeigen.

Mezniec/ Fortescere, Mascelescere, starck werden/ Männlich werden.

Mezny/ Fortis, Virilis, le, männlich/ tapffer/ dem Manne zugehörig.

Mezoboycá/Homicida, æ, g. com. Todschläger/Mörder.

Mezoboystwo/ Homicidium, ij, g. neut. der Mord/ Todschlach.

Mezowa siostrá/ świeść/ Glos, tis, g. f. des Mannes Schwester.

Mgłá/Nebula, æ, g. f. der Nebel.

Mglisty/ Caligans, antis, g. o. Nebulosus, Caliginosus, a, um, Nebelicht/dunckel/ finster.

Mgnienie oká / Nictatio, onis, g. f. Nictus, us, g. m. Das wincken mit den Augen. w Oczemgnieniu/ Momento, Puncto temporis, von Stund an/ in einem Augenblick.

Miátka rzeká/ Amnis vadosus, ein Wasserfurth/ da man an vielen Orten zu Fuß durchwaten kan.

Miálkość/Brevia, orum, g. n. pl. nu. vntieff/ nicht tieff.

Miánowáć/Nominare, nennen/einen Namen geben. Miánowáć kogo / Vocare aliquem, Einen nennen/ Einem einen Namen geben.

Miánowánie/Nominatio, Nuncupatio, onis, g. f. Nennung/Namsung. Do Miánowánia należacy/ Nuncupatorius, a, um, Das zu dem außsprechen gehört. Miánowánia niegodny/ Nefandus, a, um, schändlich / garstiglich/grewlich.

Miánowićie/ Nominatim, Præcipuè, adver. Namentlich/fürnemlich/eigentlich.

Miánowniczy/ Nomenclator, oris, g. m. ein Namser / der die Namen anzeigt / der die Leute nennen kan.

Miánujacy/ Nominativus, a, um, genamset/ genennet.

Miárá/ Mensio, onis, g. f. Mensura, æ, g. fœ. Modius, Modulus, li, dimin. Numerus, ri, g. mas. Maaß eines Zimmermanns oder Schreiners. Miárá czego długość więcey májaca niż

ßerokośći/ Striga, æ, g. fœ. Eine Maaß da der halbscheid mehr in der Lenge dann in der Breite hat/Ein Reye oder Lini nach der Ordnung. Miáŕká dłoniowa / Palmus, mi, g. m. flache Handbreit/ eine Spanne. Miáreczká/ Modiolus, li, g. m. dim. ein Sesterlein.

Miárá/ Mediocritas, atis, g. f. Modus, i, g. m. Maaß/zimligkeit. Miárá w jedzeniu y wpićiu/ Diæta, æ, g fœ. eine Ordnung vnd Maaß in essen vnd trincken. Nád Miáre/Extra modum, über die maassen. Nie według miáry/ Anormis, e, ohne Ordnung/weiß vnd maaß.

Miárkowáć/Moderare, & Moderari, Modificari, Modulari, Temperare. Mässigen/ Zähmen/ messen / das Maaß nehmen/ abmessen/ recht mässigen. Miárkowáć śię w jedzeniu y w pićiu/ Gulæ temperare, sich mit Speiß vnd Tranck mässigen/ inne halten.

Miárkowánie/ Temperamentum, i, g. neu. Temperatio, onis, g. fœm. Mässigung/ Mittelmässigkeit.

Miásto/Oppidum, i, g. n. Polis, is, g. f. Urbs, urbis, g. f. Urbicula, æ, g. fœ. eine Stadt. Miásto głowne/ Metropolis, is, g. fœ. eine Hauptstadt. Z wielkiego miástá/Metropolitanus, a, um, der auß einer Hauptstadt ist. Miásto gorne/ Acropolis, g. f. ein Bergschloß. Miásteczko / Oppidulum, i, g. n. dim. ein Städtlein. Po Miástách/ od miástá do miástá/Oppidatim, adverb. von einer Stadt zur andern.

Miąßßa máteria/ Crassamentum, i, g. neu. dicke Matery. Miąßßo/Crasse, Spisse, adv. dick.

Miąßßość/Crassitudo, nis, g. f. Crassities, ei, g. f. Obesitas, atis, g. f. Feiste/ Dicke/ Grobheit.

Miąßßy/Crassus, Percrassus, a, um, Dick/ feist/grob.

Miązgá/Humor, oris, g. m. Feuchtigkeit.

Mieć/ Habere, Obtinere, Haben.

Mieć śię dobrze/ Salvere, Gesund seyn.

Mieć śię ku/Minari, Vergere, über hoch seyn vnd stehen/ sich leynen/ neygen.

Miech/Follis, is, g. m. Sufflatorium, ij, g. neu. eine Blaßbalg.

Miechownik/Saccarius, ij, g. m. Säckelträger/ Sacktrager.

Miechowy/Saccinus, a, um, des Sackes.

Miechunki/ źiele / Halicacabus, i, g. m. vel, Halicacabum, i, g. n. aliàs Alkakengi, Moly, g. n. herba quam Mercurius dicitur invenisse, Vesicaria, æ, g. f. Judenkirschen/ Boberellen/ weisse Zeitlosen.

Miecz/ Ensis, is, g. m. Ensiculus, i, g. m. dimin. Ferrũ, i, g. n. Framea, ę, g. f. Harpe, es, g. f. Machæra, æ, g. f. Mucro, onis, g. m. Rhomphæa, æ, Spatha, æ, g. f. ein Schwerd. Dobyć mieczá/ Ensem stringere, das Schwerd zücken/ außziehen. Dobyty miecz/ Gladius strictus, außgezückt Schwerd. Miecz noßący/Ensifer, i, g. m. Schwerdträger.

Miecznik/Machæropæus, i, g. m. ein Schwerdfeger/ Messerschmied.

Mieczyk/ Gladiolus, i, g. m. dim. Dolchen.

Mieczyk/ źiele/ Melania, æ, g. f. Xiphium, ij, g. n. vulgo Iris sylvestris, herba, Schwertel/ klein blaw Schwertel.

Miednicá/Pollubrum, Polubrum, i, g. neu. Scaphium, ij, g. n. Trua, Trulla, æ, g. f. dim. Handbeck/ Wäschgeschirr. Miednicá do umywánia nog/Pelluvium, ij, g. n. Pelvis, is, g. f. Fußbecken/ Fußwassergeschirr.

Miedź/ Æs, æris, g. n. Æs regulare, sive ductile, Cuprum, pri, g. n. Cyprium, ij, g. n. subauditur Æs, Ertz/ Kupffer / allerley Metall. Miedźiány/Æneus, vel, Aheneus, a, um, Æreus, Cupresseus, a, um, Erin/ Kupfferin/ das von Ertzkupffer gemachet ist/ Ertzin.

Miedzá/Limes, itis, g. m. Marckstein/ Mahlstein/ Zwergweg/ Fußsteig über den Acker.

Miedzy/Inter, præpos. Accus. serv. Zwischen.

Miedzybálcze/ Intertignium, ij, g. n. die weite zwischen zweyen Bälcken.

Miedzyfilarze/ Intercolumnium, ij, g. n. die weite zwischen den Pfeilern.

Miedzyłopátcze/ Interscapilium, ij, g. n. das zwischen den Schultern ist.

Miedzymorze/Isthmos, Isthmus, i, g. m. propriè collum significat, A cujus similitudine terra oblonga & angusta inter duo maria appellatur, ein Eng Erdreich zwischen zweyen Meeren.

Miedzymurny / Intermuralis, e, Platz zwischen zweyen Mawren.

Miedzymurze/Pomærium, ij, g. n. ein Zwinger / das ist / ein bestimpte Weite zwischen den Stadtmawren herumb/ innerhalb vñ ausserhalb/ da verbotten war zu bawen.

Miekczeć/ Flaccere & Flaccescere, Lentere, Lentescere, Macerescere, Malacissare, Malassare, Mollescere, Tenerascere, Tenerescere,

Schwach vnd welck werden/ Lind vnd weich werden/zart werden.

Miekczenie / Mollimentum,i, g. n. Sanffte/ Mildigkeit.

Miekczyć/ Malaſſare, Malaciſſare, Mollire, Mollificare, Lind oder weich machen/erweichen.

Miekini/Retrimentum,i,g.n. Truſen.

Miekka rzecz/Veſcum,i,g.n.Mürb/weich.

Miekki / Apalus, Cereus, Lentus, Malacus, a,um,Mollis,& hoc Molle,Tener,ra,rum, Vitilis,le, Weich / lind / zart / zehe. Miekki bárzo/ Emollidus, a, um, Præmollis,e, gar lind/weich.

Miekko/ Molliter, Tenerè, Teneriter,adv. Linde/ ſanfft/zartlich/ weich.

Miekkonogi/Mollipes,pedis,g.c.Lindfüſſig/ weichfüſſig.

Miekkość/ Lentor,oris,g.m. Mollitia,æ,g.f. ſeu,Mollities,ei,g.f. Mollitudo,inis,g.f.Teneritas,atis,g.f.Teneritudo,inis,g.f. Zähe/ weichheit/ Zartheit/Lindigkeit.

Miekuchny/Molliculus,Mollicellus,Tenellus,a,um,gelind/zartlächt.

Mielenie/Molitura,æ,g.f.Müllerwerck.

Mieniáć ſie ná co/Tranſmutare,vertauſchen/ verwechſeln.

Mienić/Variare, verändern.

Mieniony/Verſicolor,oris, g. maſc.vertheilt von Farben/ mancherley farbig.

Miernicży/ Metator, oris, g. m. Außmeſſer/ außzieler. Miernicży inſtrument / Organum, Inſtrumentum Mathematicum, da das Erdreich mit gemeſſen wird. Miernicży pręt ná dźieśięć ſtop / Decempeda,æ,g. fœ. ein Ruth von zehen Schuch. Miernicży táki/ Decempedator,oris, g.m. ein ſolcher Meſſer. Miernicży pręt/Pertica, æ,g. f. Meßruthe / ein langer Stock. Miernicży ſtátek / Gnoma,æ,g.fœ. Meßruthe / damit man die äcker vnd Länder miſſet.

Miernie / Frugaliter, Mediocriter, Sobriè, Temperanter, & Temperatè, adv. Sparſam / mäſſiglich/vernünfftiglich/ mit maaß.

Miernik/Menſor,oris,g.m.der Meſſer.

Mierność/Mediocritas,atis,g.f.Temperantia,Temperatura,æ,g.f.Temperies,ei,g.f.Maß/ mäſſigkeit/miſchung/milterung/ vermiſchung.

Mierny/ Habilis, Mediocris,Permediocris, e,Medioximus, Medioxumus,a,um,Habilis,le, Mäſſig / mittelmäſſig / beſcheiden / zimlich / geſchickt/füglich/bequem.

Mierzch/ Crepuſculum,i,g.n. Prima fax, die Abendröthe zwiſchen Tag vnd Nacht/der anfang der Nacht/Dämmerung.

Mierzcha ſie / Noctescit, es nachtet / es wird nacht/ es wird dunckel.

Mierzenie/ Menſio, Menſuratio, onis,g. fœ. Maaß/das meſſen.

Mierźiaczká/Odium,ij,g.n.Widerwertigkeit/ verdruß/vnluſt.

Mierzyć/ Emetiri, Menſurare, Metari, Metiri, Permetiri, Ponderare, Meſſen. Mierzyć wprzod/ Præmetiri, Vorhin meſſen.

Mierźić ſie czym / Faſtidire, Tædere, Abſchewen/ verdrieſſen laſſen/ einen Eckel haben.

Mieśiac/Luna,æ,g.f.der Mond. Mieśiaczne koło/Halos &Halo,onis g.m.ein Kreiß den man vmb den Mond ſihet. Mieśieczna okrągłość/ Orbita lunæ, der Kreiß/ die Runde des Monds.

Mieśiac / Annus lunaris, triginta dierum, Menſis,is,g.m. ein Monat. Pułtorá mieśiacá/ Seſquimenſis, is,g.m. anderthalb Monat. Mieśieczny/Lunaris, e, Menſtruus, a,um, des Monats/das alle Monat geſchicht/Monatlang. Mieśieczny żołd/ Menſtruum,i,g.n. ein Monatſold.

Mieśiſtość/Carnoſitas,atis,g. f. Fleiſchhaffte.

Mieśiſty / Carneus,Carnoſus,Carnolentus, a,um, Fleiſchhafftig/Fleiſchern/ fleiſchecht.

Mieśna komorá/ Carnarium,ij,g.n. Fleiſchkammer.

Mieśny / Carnarius, a, um, das dem Fleiſch angehörig.

Mieſo/Caro,carnis,g.f.Fleiſch. Mieſo dźikiego wieprzá/Caro aprugna, wildſchweine fleiſch. Mieſo miedzy ſkorą y gnaty/Viſcus,eris, g. n. Alles inwendiges Fleiſch zwiſchen Bein vnd Haut. Mieſo rad jadájacy / Carnarius,ij,g.m.Subſt. einer der fleiſchgierig iſt. Mieſo ſkopowe/ Caro verveeina, Hammelfleiſch. Mieſo świnie / Caro ſuilla, Schweinfleiſch. Mieſo wołowe/Caro bula,Rindfleiſch.

Mieſopuſty/ Bachanalia,ium, & orum, g. n. pl.num.Hilaria,orum,g.n.plur.num. Faſtnacht.

Mieſopuſtowáć/ Bachanalia vivere, ein Truncken Leben führen/bächten/ Faſtnacht halten.

Mieſzáć / Conturbare, Miſcere, Temperare, Turbare, Verwirren/mengen/vermiſchen. Mieſzáć náſpoł / Commiſcere, Zuſammen miſchen. Mieſzáć w gárcu / Confutare, Vntereinander miſchen/rühren.

Mieszániec / obojey płći / Androgynus,ni, g.m. der ein Mann vnd Weib zugleich ist. Mieszániec z jedney połowicy człowieczey / z drugiey zwierzecia kształt májący / Onocentaurus, ri, g.m. ein Thier / das oben wie ein Mensch vnd vnten wie ein thier gestaltet. Mieszániec / z rożnych zwierząt urodzony / Hibris,dis,g.com. ein wild Schwein von einem wilden Eber vnd einer zahmen Mooren / Loosen oder Sawschwein gezeugt.

Mieszániná / Mistura, æ,g. fœ. Miscellanea, orum,g.n.plur.num. Vermischung / allerley vermischte sachen.

Mieszániná / z rozmáitego ziárná / Farrago, inis,g f. Farraginaria, orũ,g.n.pl.nu. ein gemischt Futter von allerhand Korn für das Viehe.

Mieszánká / Ocymum,i, g. n. Viehefutter.

Mieszánká / Ozymum,i,g.n. Basilien / herba.

Mieszány / Miscellaneus, Miscellus, Promiscuus,a,um, vermischt. Mieszány z rozmáitego násienia / Consemineus, a, um, mit mancherley Samen beseet oder besetzt.

Mieszczánin / Civis,is,g.m. Municeps,cipis, g.o. abusivè, Bürger / Mitbürger.

Mieszczká / Civis,is,g.f. Mitbürgerin.

Mieszek / Bulga,æ,g.f. Folliculus,i, g. m. Funda,æ,g.fœ. Loculus,i,g.m. Vidulum,i,g.n. Vidulus,i,g.m. Wetscher / Watsack / ein ledern säcklein / Täschlein. Mieszek pieniężny / Ascopera,æ,g.f. Pasceolus,i,g.m. ein Ledern Sack / Geldsack.

Mieszkáć / Habitare, Inhabitare, Wohnen / Inwohnen. Mieszkáć blisko / Accolere, beywohnen. Mieszkáć długo / Demorari, Immorari, sich saumen / langsamen. Mieszkáć do końcá / Permanere, biß zum Ende bleiben. Mieszkáć gdźie / Morari, Verziehen / bleiben / wohnen. Mieszkáć miedzy / Intermanere, darzwischen bleiben. Mieszkáć wkoło / Circumcolere, Vmbwohnen.

Mieszkájący / Morans,antis,g.omn. bleibend / der sich säumet.

Mieszkánie / Commoratio, onis,g. f. Domicilium,ij, g.n. Habitatio, onis,g. f. Mansio,onis, g.f. Habitaculum,i,g.n. Mansiuncula,æ,g fœ. Sedes,is, g. fœ. Wohnung / Behausung / Herberge. Mieszkánie białogłowskie / Gynecæum,i,g.n. Frawenzimmer. Mieszkánie górne / Cœnaculum,i,g.n. Obergemach. Mieszkánie letne / Diæta,& Dieta,æ,g.fœ. ein Saal oder Gemach / darin man im Sommer isset. Ktory mieszkánie ludźiom stręczy / Cœnacularis, ein Haußfurirer. Dogadza ludźiom mieszkániem / Facit cœnaculariam, er weiset andern die Losamenter zu.

Mieszkániec ziemski / Terricola, æ, g. com. ein Erdwohner.

Mieszszeć / Crassescere, Grandescere, Ingrandescere, Dick / feist / groß werden.

Mietelnik / Petaurista,æ,g.m. ein Gauckler. Mietelnik / ná powietrzu sztuki wypráwujący / Cybistetes,æ, g. m. Gauckler der da Lufft sprünge thut. Kunszt ten / Cybernysta,æ,g.fœ. das springen in der Lufft. Mietelnicza obręcz / Petaurum, i, g.n. allerley Gauckler zeug

Mietká / Hediosmos,g. f. herba, lat. Menta, vel Mentha,æ,g. fœ. Müntzen. Mietká polna / Mentastrum sylvestre, Roßmüntz / Brachmüntz. Mietká czerwona / Serpyllus, i, g. m. vel Serpyllum,i,g.neu. Quendel / wilder Poley. Mietká grecka / Lepidium,ij,g.n. Senffkraut.

Miey się dobrze / Aveto, Vale, in fine Epistolæ usurpantur, Gott behüte dich.

Mieysce / Locus,i, g.m. plur. v. Hi Loci,g. m. & hæc Loca, orum,g. n. Orth. Mieysce máłe / Loculus, i, dim. örtlein. Mieysce ná sto dwádźieśćiá y pięć krokow / Stadium,ij,g n. die weite von hundert und fünff vnd zwantzig schrit / oder trit. Mieysce záwikłáne / Labyrinthus,i, g.m. Ein Jrgang / ein Gebäw gemacht mit vielen Jrrwegen / da nicht bald außzukommen ist. Co rożne mieysce położenia opisuie / Chorographus,i, g.m. Locorum descriptor, der die Landschafften beschreibt.

Mieyski / Civilis, Municipalis,e, Oppidanus, Politicus, Urbanus, Urbicus,a,um, Bürgerlich / der Bürgerschafft zugehörig / Städtisch. Mieyska moc / potęgá / Succus civitatis, Krafft / macht / vnd vermögen einer Stadt. Mieyskie przyjąć / Ascribi in civitatem & civitati, für einen Bürger angenommen werden / Bürger Recht gewinnen. Po mieysku / Civiliter, Urbanatim, adverb. Bürgerlich / Städtischer weise.

Migáć / Nictare & Nictari, mit den Augen wincken / zwitzern.

Migájący się / Vibrans,antis,g.o. biebend / zit-(ternd.

Migdał / Nux Græca vel Thasia, Mandel. Migdał owoc / Amygdalum,i,g.neu. Mandelkern. Migdał drzewo / Amygdalus,i,& Amygdala,æ,g.f. Mandelbaum.

Milá wkołka/Milliarium,ij,g.n.Milliare,is, g.n. eine meile / so tausend Schrit lang ist. Milá ná ßeśćdźieśiąt ſtáján/Schænus,i,g.m. Achte halb Welscher meilen/ sechtzig Stadia.

Milcz/Quiescas,Quiesce,Schweig still.

Milczącość / Taciturnitas,atis,g.fœm. Verschwiegenheit.

Milczący/Mutus,a,um, Tacens,entis,g.om. particip.Tacitus, Taciturnus,a,um, stumm / vnredbar / stillschweigend / geschwiegen/ vngemeld/ der wol schweigen kan.

Milczány/ Tacitus,a,um,still.

Milczeć/ In silentium descendere,Linguam continere,Præstare silentium, Silere,Silescere, Tacere, Schweigen / die Zung meistern / stille schweigen/das maul halten.

Milczenie/ Silentium,ij,g. n. Stille.

Milczkiem / Tacitè vel Tacitò, adv. Stille/ ohn reden.

Mile/ Amabiliter, Amanter, Amatoriè, Festivè, Perfacetè, Perjucundè, adv. Freundlich/ günstig/ Bulerischer weiß/ lieblich/ holdselig.

Miłość/Amabilitas,atis,g.f.Amatio,onis, g. f.Amor,oris,g.m.Charistia,æ,g.f.Eros,g.masc. Liebe/Holdschafft. Miłość nieucżćiwa/Venus, eris,g. fœ.Venereæ voluptates, Bulschafft. Miłość śćisła/Vivus amor, eine hefftige Liebe.

Miłośćiwe láto/ Jubileus, ei,g.m. das Jubel-Jahr.

Miłośćiwy/Propitius,a,um, günstig/genigt.

Miłośierdźie/ Misericordia,æ,g.fœ. Barmhertzigkeit.

Miłosná źiele / Cacalia,æ, g. f. Leontice,es, g.f. Weisser Carvi/wächst an Bergen mit weissen Blätern/ Bergkraut mit Saamen/ gleich wie weisse Beerlein/ wilder Kümich.

Miłośnicá/Amasia, æ,g.f. Amatrix, icis,g.f. Bulerin/Daam/Liebhaberin.

Miłośniczy trunek/Amatorium,Philtrum, i,g.neu. ein Tranck oder Speiß/damit Lieb zu gewinnen/oder so zu der Liebe bewegt.

Miłośnik/Amasius,i,g.m.Amator,oris,g.m. Buler/Liebhaber.

Miłosny/Amabilis,e,Lieblich.

Miłowáć/ Amare, Diligere, Redamare, Lieben/liebhaben. Miłowáć wzájem / Redamare, Wiederlieben.

Miły / Amœnus, Charus, Bellatulus, dimin. Bellus, Bellulus, Festivus, Jucundus,a,um, Lieblich/lustig /lieb/ werth / gut. Miły bárzo/ Oculissimus, Perjucundus, a, um, fast lieb. Miła rzecz/Venustum,i,g.neu. Lieblich/gnadenreich/ fein/ holdselig ding.

Mimo/Præter,Præp.accus.serv. Wider/Bey.

Mincá/Moneta,æ, g.f. Müntz. Nád Minca przełożony / Monetales triumviri, Müntzemeister. (werck.

Mincárska robotá/Res nummaria, Müntz-

Mincarz/Monetarius,ij, g.masc. Conflator, oris, g.m. ein Müntzer/Giesser.

Mincowy/ Monetalis, le, Das zu der Müntz gehört.

Minia/Minium,ij,g.n. Minien/Bergzinober.

Miniowe gory/ Miniaria,æ,g.f. Miniengruben.

Miniowy/ Miniarius, Miniacius,a,um, von Minien. Minia málowáć / Miniare, mit Minien färben. Minia pomálowány/Miniatus, a, um, mit Minien gefärbt.

Miod/Mel,mellis, g.n. Honig. Miod przáśny/Nectar,aris, g.n. Honig. Miodowa treść/ Medulla mellis, Honigseim. Miodźiány/ Mellarius, a, um, Das zum Honig gehöret. Miodu podbieránie/ Mellatio, onis, g. fœ. Vindemia mellis, Honigsamblung. Miod robić/ Mellificare, Honig machen. Miodu robienie/ Mellificium,ij, g. n. die Kunst Honig zu handthieren. Miod robiący / Mellificus, a, um , Das Honig machet. Mieysce do robienia miodu / Locus mellificus, Orth zu Honigwerck dienlich/ da viel Blumen/ zum Honig dienlich / erwachsen. Miod przynoßący/Mellifer, ra, rum, Das Honig träget. Miodowy/Melligenus,a,um. Das den Geschmack vom Honig bringt. Miod pity / Aqua mulsa, Hydromeli, g. n. indecl. Meth/ auß Honig vnd Wasser gemacht. Miodowy sok/ Melligo,ginis, g. f. gesamleter Honig/oder/die Matery Honig zu machen/ der Safft welchen die Immen auß den Blumen saugen. Miodowy/ Melleus, Mellitus,a,um, von Honig/dem Honig gleich.

Miodownik/Libum,bi,gen.neut. Lebkuche/ Pfefferkuch.

Miotáć/ Jactare, Jactitare, frequent. sich hin vnd her werffen.

Miotłá/ Scopæ, arum,plu.num. gen. fœm. Kehrbesem.

Miotłá ná niebie/Acontia,æ,g.f. Acontiæ, arum, pl. num. Ceratia, æ, g. f. ein langechtiger Comet/

Comet/ein Gestirn/ dz Hörner scheinet zu haben.

Mirá/Bdellium,ij,g.n.Myrrha,æ,g. fœ. fein Myrrhen. Mirowy / Myrrheus,a,um, von Myrrhen. Mira przypráwiony/ Myrrhinus, Myrrhatus,a,um, mit Myrrhen gemengt. Mirowy olejek/ Stacte, es, gen.fœm. Gummi von Myrrhen.

Mirá/ Rodzay kámienia drogiego z ktorego naczynia do picia robiá/Murrha,æ,g.f. eine Gattung eines glintzenden Edelgesteins/darauß man Trinckgeschirr machet. Naczynia z tego kámienia / Vasa Murrhina, Trinckgeschirr auß solchem Stein gemacht.

Mirt/Myrtus,i,g.f.arbor,baccas parit optimi saporis, ex quibus fit vinum, Welsche Heydelbeer. Mirtowy gay/ Myrthetum, i,g. neut. Mirtenwald.

Miská/ Catinus,i,g.m. Catinum,i, g. n. Patina,æ,g.f.eine Schüssel/Blatten. Miseczká/Catillus,g.m.vel,Catillum,li,g.n.dim. Schüsselein. Miská máłá/ Alveolus,i, g. m. Scutella, æ,g. f. ein klein Schüßlein / ein Napff. Misá spora/ Bascauda,æ,Gabara,æ, g.f. Paropsis, idis, g. fœ. Eine tieffe hole Schüssel/ ein Kump. Misápłáská/Discus,ci, g.m. Lanx,cis,g.f. Patella,æ,g.f. breite Schüssel/ eine platte Schüssel.

Misny/Patinarius,a,um, zur schüssel gehörig.

Misternie/Scientèr, adverb. Meisterlich.

Mistrz/ Didascalus, i, g. m. Magister, stri, g. m.Moderator,oris, g. m. Præmonstrator,oris, g.m. ein Lehrmeister / Meister über die Jugend/ Ordner / Lehrer / Vnterweiser. Mistrzowski urząd/ Magisterium, ij, g. neut. Meisterschafft. Mistrz podły/ Magistellus,i, g.m. Meisterlein. Mistrz szkolny/Gymnastes,ę,g.m.Gymnasiarchus,i, g. m. Gymnasiarcha,æ, g. m. der Schulmeister/Schulherr. Mistrz wszkole/Professor, oris,g.m. offentlicher Leser vnd Lehrer.

Mistrzostwo/Didascalia,æ,g.f. eine Lehr.

Mistrzownik ziele/Olus atrum,Smyrnium, ij, g. n.herba,Eppig.

Mistrzyni/ Magistra,æ,Moderatrix, icis, g. fœ.Meisterin/Regiererin/Leiterin/Führerin.

Mleć/ Mola terere,Molere, mahlen/zermahlen. Do mielenia sposobny/Molile,is,g.neut. zu mahlen dienlich. Mleć/we młynie robić/ Molæ operam dare, Mühlwerck treiben.

Mlecz drzewny/Medulla,æ, g.f. das Marck in dem Holtz.

Mlecz ziele/Condrillon,i,g.n. Condrille,es, g. f. herba, Gänßdistel.

Mlecznieć / Lactescere, zu Milch werden.

Mlecznik/ Lactarius, ij, g.m. Der mancherley Speiß von Milch hat.

Mlecznik ziele / Euphorbia, æ, g. f. vel, Euphorbium, ij, g. n. ein hitzig Gummi.

Mleczno/Lactantia,ium, pl.num. g.n. Lacticinia,orum, g. n. pl. num. Milchspeiß.

Mleczny/Mleczysty/ Lactareus, Lacteus, a, um, von Milch/ Milchhafftig.

Mleko/Lac,lactis, g.n. Milch. Mleko kwáśne/Oxygala,æ, g.fœ. Oxygalum,i, g. n. Sawre Milch / Anckenmilch / Buttermilch. Mleko zśiádłe/Lac gelatum,coactum,geronnen Milch.

Młocbá/ Tritura, æ, g.f. Dröschung/ Außtreibung des Korns nach altem Gebrauch.

Młocić / Flagellare, Tribulare, Triturare, dröschen/ außdröschen.

Młodnieć/ Juvenari, Juvenescere, verjüngern.

Młodocíány / Neophytus,i, g. m. Newgepflantzet/ newlich zum Glauben bekehrt.

Młodość kwitnąca / Juventa viridis; Die blüende Jugend.

Młodź/ Juventus, tutis, g.fœ. Die Jugend. Młodzik / Juvencus, non tantùm de bobus & vaccis, verùm etiam de hominibus dicitur, Ein Jüngling. Młodzieniaszek/Juvenculus,i,g.m. ein Jüngling. Młodzieniec/Adolescens,entis, g. c. Adolescentulus,i, g. m. Juvenis,is,g.m. ein Jüngling von zwölff biß auff das Ein vnd zwantzigste Jahr. Młodzieniec co porasta/Iulus,i,g. m. ein Jüngling dem erst die Milchhaar wachsen. Młodzieniaszek záraśtájący/Vesticeps,cipis, g. m. dem der Barth anfäht zu wachsen. Młodzieństwo/Adolescentia,æ,g.f. Juventus,tutis, g. f. Juventa,æ, g. f. die Jugend. Po Młodzieńsku / Juvenilitèr, adverb. wie die jungen. Młodzieniaszek nád czternaście lat / Ephebus, i, g. m. ein Jüngling über viertzehen Jahr. Młodzieństwo nád czternaście lat/ Ephebia, æ, g.f. Das Alter so über viertzehen Jahr. Mieszkánie tey młodźi/ Ephebium, ij, g.n. ein Orth da die Jugend geübt wird.

Młody/ Juvenis, & hoc Juvene, Juvenalis, Juvenilis,e, Parvulus, a, um, Jung. Młodszy/ Minor natu, Jünger.

Młodzieńskie śię spráwowáć / Adolescentiari,

tiari, Adolescenturire, geyl vnd thorächtig seyn.

Młodźieństwo/ Flos juventæ, Juventa prima, Das blühende Alter / außerlesene Jugend/ angehende Jugend.

Młotek/ Malleus, Malleolus, i, g. masc. ein Hammer. Młotek kotlárski / Marculus, li, g. masc. ein Hammer / welchen die Kupfferschmiede gebrauchen.

Młyn/ Mola, Pistrina, æ, g. f. Pistrinum, i, g. n. Kornmühle. Młyn ośli/Mola asinaria, Mühl so die Esel treiben.

Młynárká/Molitrix, icis, g. f. eine Müllerin.

Młynarz / Molitor, Pistor, oris, g. masc. ein Müller/ Teigkneter.

Młynicá/Moletrina, æ, g. f. ein Wassermühle.

Młyński kámień/ Lapis molaris, Mühlstein.

Młyński/ Molendinarius, a, um, Molaris, e, das zu der Mühl gehöret.

Mnich/ Monachus, i, g. m. ein Münch.

Mniemáć/ Autumare, Existimare, Opinari, Putare, Sentire, schätzen/ achten/ meynen / eine Meynung haben/ vermeynen.

Mniemácz/ Existimator, oris, gen. masc. ein Schätzer/Richter.

Mniemánie/ Doxa, æ, g. f. Existimatio, Opinio, Opinatio, onis, g. fœ. Sententia, æ, g. f. eine Meynung/ so einer vom Dinge hält/ Wahn/ Lieberliches Zustimmen/Bedüncken.

Mniey/ Minùs, Seciùs, adverb. Minder.

Mnieyszy/ Minor, oris, gen. com. kleiner/ minder.

Moc/ Copia, Efficacia, æ, g. f. Efficacitas, atis, g. f. Firmamen, inis, g. n. Firmamentum, i, g. n. Firmitas, atis, g. f. Firmitudo, inis, g. f. Fortitudo, inis, g. f. Jus, juris, g. n. Nervus, i, g. m. Opes, opum, pl. num. g. f. Pollentia, Potentia, æ, g. f. Potestas, atis, g. f. Robur, oris, g. n. Valentia, Vehementia, æ, g f. Viriditas, atis, g. f. Virtus, utis, g. f. Vis, g. f. Macht/Veste/Stärcke/Grundfeste/ Standhafftigkeit / Bestand/ Krafft/ Vermögen/ Vermögenheit/Mächtigkeit/Gewalt/Hefftigkeit/ Tugend. Moc mieć/Valere, Valescere, Macht/ Krafft haben. Ze wszystkiey mocy / Omni vi, mit gantzer Macht. Moc wszystkę stráciliśmy/ Amisimus succum & sangvinem, Wir haben Krafft vnd Macht verlohren.

Moc/ Posse, Quire, können/vermögen.

Mocen/ Potens, entis, g. o. Potis, e, Potior, Potissimus, a, um, mächtig/ der Gewalt hat.

Mocnić/Firmare, Roborare, stärcken/ vesten.

Mocnieć/ Fortescere, Irroborare, Vigescere, starck werden / vest vnd kräfftig werden/ kräfftig seyn/frisch seyn/gesund seyn / lieblich seyn.

Mocno/ Asseveranter, & Asseveratè, Firmè, Firmitèr, Nervosè, Valentèr, Validè, Prævalidè, adverb. festiglich/ gewißlich/ steiff/ wolbewahrt/ kräfftiglich/ mächtiglich.

Mocny/Adamantæus, Adamantinus, Æneus, Aheneus, a, um, Efficax, acis, g. o. Firmus, Fixus, a, um, Fortis, Incolumis, Infragilis, Infragibilis, e, Infractus, Nervosus, a, um, Pollens, entis, g. o. Prævalidus, a, um, Tenax, acis, g. o. Valens, tis, g. o. Validus, Vivus, a, um, hart wie ein Demant/ starck/ kräfftig/ feist/ beständig/ steiff/ vnbrüchig/ das man nicht brechen mag/ vngebrochen/ Aderächtig/ mächtig/ gewaltig/ klebrich/karg/hefftig/ streng. Mocny troche/ Forticulus, Valentulus, a, um, ein wenig starck.

Mocnym być/ Vigere, Pervigere, In seiner besten Stärcke leben/ starck/ kräfftig seyn.

Mocz/ Urina, æ, g. f. Lotium, ij, g. n. Harn/ Bruntz/Bruntzwasser/Pisse/Seiche. Mocz pusczáć / Urinam facere, vel reddere, Urinare, Mejere, Mingere, bruntzen/ harnen.

Moczacy / Tingens, entis, g. o. eintunckend/ der da färbet.

Moczenie/ Maceratio, onis, g. f. Das beitzen/ wässern/einweichen.

Moczony / Maceratus, a, um, wol gewässert oder geweichet.

Moczyć/Madefacere, Madidare, Naß/feucht machen.

Model/ Exemplar, aris, g. n. Idea, æ, g. fœm. Vorbild. Model gruntu/ Ichnographya, æ, g. fœ. Entwerffung eines Bawes, wie er im Grund liegt.

Modká/ Perpendiculum, i, g. n. Bleywag.

Modlacy się/Orans, antis, g. om. part. bittend.

Modlić się/ Adorare, Implorare, Obsecrare, Orare, Petere, Supplicare, anbeten / Göttliche Ehr beweisen/ anruffen/ kläglich bitten / ernstlich bitten/ demütiglich bitten. Bogu się modlić/ Deum salutare, sich Gott befehlen.

Modlitewnicá/Oratorium, ij, gen. neut. ein Bethhauß.

Modlitwá/Oratio, onis, g. f. Preces, cum, g. fœ. pl. num. Gebet.

Módra fárbá/ Thalassicus color, Meerfarb/ das ist/ Eysen graw.

Modráwy/ Subcæruleus, a, um, ein wenig blaw/ Himmelblaw. (farbe.

Modrobláda fárbá/ Color vitreus, Glaß-

Modroblády/ Cæsius, Galbinus, Glaucus, Glaucinus, Hyalus, Hyalinus, a, um, Himmelblaw/ liechtblaw/ grünglaßfarb.

Modry/ Cæruleus, Cærulus, Cyaneus, a, um, Himmelblaw/ blaw von Farben.

Módrzew/ Larix, ricis, g. fœ. Lerchenbaum.

Modrzewowa gebká/ Agaricum, ci, g. neut. Dannenschwam.

Moknać/ Commadere, Compluere, Macerescere, Madere, Madefieri, Madescere, fast naß werden/ beregnen/ Im Wasser weich werden/ naß seyn.

Mokrość/ Humor, Mador, oris, g. m. Feuchte/ Feuchtigkeit/ Nässe.

Mokry/ Humidus, Irriguus, Madidus, Udus, Uvidus, a, um, Madens, entis, g. o. Feucht/ das leichtlich gewässert ist/ naß. Mokry nápoły/ Semimadidus, a, um, halb naß.

Mol/ Blatta, Tinea, æ, g. f. Schabe/ Motte/ ein Wurm der die Bücher vnd Kleider zerfrisset.

Molow pełny/ Tineosus, a, um, voll Motten/ Schaben.

Molownik/ Ambrosia, æ, g. f. Beyfuß.

Monetá/ Numus, vel Nummus, i, g. m. Numisma, tis, g. n. Müntz/ Gelt.

Monitment/ Literæ publicæ, gemeine Brieff/ Rödel.

Monument/ Instrumentum, i, g. n. Schrifftliche Versicherung.

Mor/ Pestis, is, g. f. Pestilentia, æ, Pestilitas, atis, g. f. Pestilentz/ Pest/ Seuch.

Morá/ Ephialtes, is, g. m. lat. Incubus, i, g. m. der Alp/ Nachtmahr.

Mord/ Nex, necis, g. fœ. Todtschlag.

Morderz/ Carnifex, icis, g. m. Interfector, Tortor, oris, g. m. Mörder/ Todtschläger/ Folterer/ Hencker.

Mordowáć/ Defatigare, Fatigare, fast müde machen. Mordowáć się/ Lassescere, müde/ träg/ laß werden.

Morg/ miárá roli/ Jugerum, ri, g. neut. ein Acker Landes/ so viel man mit einem Paar Ochsen auff einen Tag vmbpflügen kan.

Morele/ Cerasum Apsonianum, Amarellen.

Morská głębokość/ Altum, i, g. n. die Tieffe des Meers.

Morski/ Æquoreus, Marinus, Pelagicus, Pelagius, a, um, des Meers/ das zum Meer gehört.

Morskiego przechodzenia mieysce/ Æstuaria, orum, g. n. pl. num. Vngestümigkeit des Meers.

Morskie uspokojenie/ Malacia, æ, g. f. Mollities maris, die stille des Meers.

Morwá drzewo/ Morus, i, g. mas. ein Maulbeerbaum.

Morze/ Æquor, oris, g. n. Mare, is, g. n. Pelagus, i, tàm masc. quàm neutrius generis, Pontus, i, g. masc. das Meer. Morze martwe/ Asphaltes, Asphaltites, vulgò, Mare mortuum, Das todte Meer. Morze wąskie/ Fretum, i, g. n. ein enger Lauff der See. Morze wielkie/ Oceanus, i, g. m. Das grosse Meer so die gantze Welt vmbgibt. Morze zmárzłe/ Cronium mare, gefrorne Meer. Morze się nástrzepiło/ Vibrare dicitur mare, erglåntzen/ erzittern.

Mośćiwy/ Spectabilis, le, herzlich.

Mośiądz/ Æs coronatum, Aurichalcum, Orichalcum, i, g. n. Möß/ Messing/ Kupffer.

Mośiężna rudá/ Chalcitis, is, g. f. ein ährin Stein/ darauß man Möß vnd Kupffer machet/ Kupffer-Ertz. (werck.

Mośiężna rzecz/ Æramentum, i, g. n. Kupffer-

Mośiężne odmioty/ Psegma, tis, g. n. goldsand.

Mośiężny/ Orichalceus, a, um, Messingen.

Mośiężysty/ Ærosus, a, um, voller Ertz vnd Kupffer.

Most/ Pons, pontis, g. m. ein Brücke. Most drzewny/ Pons sublicius, eine hültzerne Brücke.

Moszcz/ Mustum, sti, g. n. Weinmost. Stątek do Moszczu/ Mustarius urceus, Mostkrug.

Moszczowy olejek/ Gleucinum, i, g. n. sonderlich zusammen gesetztes Oel.

Mosżny/ Scrotum, i, g. n. Hodensack.

Motyká/ Bipalium, ij, g. n. Ligo, onis, g. m. Pastinum, i, g. n. eine Grabschauffel/ Hawe/ Karst/ ein vierspitzig Eysen/ damit man den Samen eingräbt. Motyká do wykopywánia pniow/ Runa, Runca, æ, g. f. eine Haw/ damit die Dörnen außgereutet werden.

Motyczká/ Bidens, entis, g. f. Karst.

Motyl/ Papilio, onis, g. m. Zweyfalter/ Molckendieb/ Schmeterling.

Mowá/ Dictio, onis, g. f. Sermo, onis, g. m. Rede/

Rede/Fürtrag seiner Kundschafft. Mowá dłu-
ga/ przygotowána/Oratio,onis, g.fœm. eine
lange Rede. Mowá dostáteczna/Rzecz/Ora-
tio,onis, g. f. eine vollkommene Rede. Mowá
gládka/ w ktorey niczego niedostáwa y nic
nie zbywa/Teres oratio,wollgeschlieffene Red/
darin nichts überflüssig ist noch mangelt. Mowá
krotka/ węzłowáta/ Astrictè facta Oratio,
Oratiuncula,dim.eine kurtze eingebundeneRede.
Mowá Láćinska zła/Barbarismus,i,g.m.So-
læcismus,i,g.m. & Solæcon,ci,g.n. ein Vnlatei-
nisch Wort/Ein Fehlred in einer Sprach. Mo-
wá nádeta/Phalerata verba,vel dicta, zierliche
Wort. Mowá nieporządna / Sermo tumul-
tuarius, übereylige/ stutzende / vnordentliche Re-
de. Mowá obfita/Ubertas dicendi, Redreich.
Mowá piekna/Sententiola,æ,g. fœ. artliches
Sprüchlein. Mowá plugáwá/ Mimi, orum,
g.m.pl.num. Prætextatus sermo, ein schandbah-
re Rede vnd Spruch/ vnzüchtige Wort. Mowá
płynie/Vehitur oratio tanquā in mari,die Rede
fähret daher/ ꝛc. Mowá trudna/záwikłána/
Glossema,atis,g.n. Gryphus,i, g.m. Oratio in-
torta, Sermo implicitus & indissolubilis, schwe-
re seltzame Wort/ eine verknüpffte vnd verstrickte
Rede/ Eine verwirrte/ vnverständliche Rede.
Mowá wyniosła/ Cothurnus,ni,g.m. Super-
biloquentia,æ, g.f. eine herrliche/ prächtige weiß
im reden vnnd schreiben/ stoltze Rede. Mowá
w zgromádzeniu/ Concio, onis, g.f. Predigt.
Mowá z okolicznośćiámi/Ambages,ium, g.f.
plur.num. vmbschweiffende Rede/die viel Vmb-
ständ gebraucht. Mowá zupełna/ Periodus,i,
g. f. lat. Clausula, sive,Circuitus, us, g. m. Ein
vollkomner vnd gantzer Spruch der Rede. Mo-
we przerywáć/ Interloqui, darzwischen reden.
Mowy przerywánie/ Interlocutio, onis, g. f.
Das vnterreden. W Mowie nieporywczy/
Tardiloquus,a,um, langsam im reden. Mowy
kształt/ Stylus, i, g.m. weise im reden. Mowy
porządne rozłożenie/Oeconomia,æ, g. fœm.
ordentliche Setzung vnd Ertheilung der Rede.

Mowiacy/Fans,antis,g.o. redend. Mowia-
cy nierozmyślnie / Effutivus, a, um, vnbeson-
nen redend/ Der leicht herauß schwätzt.

Mowić/Dicere, Fari, Loqui, Loquitari, fre-
quent. Pronunciare, Sermocinari, Inquio, ver-
bum defectivum, quod in his ferè tantùm per-
sonis legitur, Inquis, Inquit. plur. Inquiunt. Præ-
ter.Imperf. Inquiebam,as,at,&c. Perf.Inquisti,
Inquistis.Futur.Inquies,Inquiet.Plur.Inquient.
Imperat.præs.Inque,Inquite. Futur.Inquito,In-
quito. Conjunctivo & Infinitiv. caret. Particip.
Inquiens. Hæc in usu, reliqua olim fuerunt.
sagen/reden/sprechen/jmmerdar reden/ außspre-
chen/ Red halten / sich besprechen. Mowić do
kogo/ Adfari, Affari, Alloqui, Compellare, an-
reden / ansprechen / Einen besprechen. Mowić
nádáremno/ Verba mortuo facere, Ein Ding
vergebens sagen. Mowić nie rozmyślnie/ Ef-
futire, vnbesonnen reden. Mowić o kim/Attin-
gere aliquem, von einem reden. Mowić prze-
ćiwko komu/ Perorare in aliquem, eine Rede
wider einen vollführen. Mowić śmiele/Porre-
ctiore fronte loqui, frölich/frisch reden. Mowić
sprośnie / grubo/ Oscè loqui, gröblich reden.
Mowić troche/ przez zeby/Siccè dicere, per
translat. wenig oder vngern reden. Wesoło
mowić/ Porrectiore fronte loqui, frölich reden.
Mowić z kim/ Appellare, Einen zur Rede stel-
len/ mit einem reden. Mowić z soba po przy-
jaćielsku/ Audire & reddere voces notas, mit
einem freundliche Rede halten/freundlich reden.

Mowienie do kogo / Allocutio,onis,g.fœ.
Alloquium, ij,g.n. Ansprechung.

Mowność / Loquentia,æ,g.f. Redung.

Mowny/Disertus,a,um, Gesprächig/beredt/
beredsam.

Moy/ Meus,a,um, mein.

Moy ty/Mojeśty/Amabò,Sodes,interject.
Ey lieber.

Moździerz/Mortarium,ij,g.n.Mortariolum,
i,g.n.Pila,æ,g.f.ein mörsel.W moździerzu tłuc/
Pinsere, Pinsare, in einem mörsel stossen / zer-
mahlen.

Mozg / Cerebrum,i, g. n.Vitalia capitis, das
Gehirn.

Mozgowiec/ Cerebrosus,a,um, Hirnwütig.

Możnie/Amplificè, Potenter,adverb. Herr-
lich/ grëßlich/mächtiglich/gewaltiglich.

Możność/ Copia, Efficacia,æ,g.f. Efficacitas,
atis,g.fœ. Potestas,atis,g.fœm. Gewalt/ Krafft/
Herrschafft.

Możny/ Possibilis,le, Potens,entis,g. omn.
mächtig/ müglich/gewaltig.

Mrowczány / Formicinus, a, um, das zun
Ameisen gehört.

Mrowisty/Formicosus,a,um, voll Ameisen.

Mrowká/Formica,æ, g.f. Ameiß.

Mroz / Algor, oris,g.m. Gelu,g.n. indeclin. Kält/ Frost. Mroz tęgi/ Vis frigoris, Strånge Kålte / harter Frost.

Mrożny/ Gelidus a,um, Eyßkalt.

Mruczący / Mussitabundus, Fremebundus, a,um Stillschnurrend/brummelechtig/murrend/ schnorrend.

Mruczeć / Fremere, Mussitare, Brummen/ morren/schnorren.

Mrugáć/Nictare,& Nictari, Adnictare, Conniveo, es, nivi, & nixi, nictum, connivere, die Augen zuthun/plintzen / mit den Augen wincken.

Mrugánie/ Nictatio,onis,g.f. Nictus, Nutus, us,g. m. das wincken/ plintzen mit den Augen.

Mrzewká rybá máluczka/ Aphya, æ,g.fœ. weisser Fisch/so bald gesotten/Stint.

Mśćić się / Vindicare, Ulcisci, Råchen/

Mśćiciel/ Vindex,icis,g.c. Ultor, oris,g.m. Råcher.

Mśćićielká / Ultrix, icis, gen. fœm. eine Råcherin.

Mszá / Sacrificium missæ, das Ampt der heiligen Meß.

Muchá/Musca,æ,g.f. Mücke/Fliege. Muchá náwodna/ Tipula,æ, g f. Wasserspinn / die auff dem Wasser laufft. Much pewny rodzáy/ Mulio,onis,g.m. ein gattung der Mücken

Muchowy/Muscarius,a,um, das zu den Fliegen vnd Mücken gehört.

Mul/Limus, i,g,masc. Schleim/ Koot. Mulisty/Limosus,a,um, schleimig/ kootåchtig.

Muł/ Burdo,onis, g. m. Hinnus, i, g.m. Mulus,i,g.m. Maulthier / Maulesel. Mularz/Mulio,onis, Mulius,ij,g.m. ein Eseltreiber.

Mularz ábo/Murarz/Faber cæmentarius, der Måwerer.

Mułowy/ Mulionius, a,um, Mularis,e, der Maulthieren.

Mur/ Maceria,æ,g.f. Maceries,ei,g.f. Murus, i,g. m. eine kleine Mawr die ohne Kalck auffgesetzt ist. Mur mieyski / Mœnia,ium, ibus, g.n.plur. num. die Stadtmawren / Ringmåwer vmb eine Stadt herumb.

Murowány/ Muratus,a, um, Vmbmawert/ gemawert.

Murowy/Muralis,e, das zur Mawren hört.

Murzyn/Æthiops,opis,g.m. ein Mohr. Murzyńska ziemiá/Æthiopia, regio inter Arabiam & Ægyptum, Mohrenland.

Muszec ziele/ Oreon, ei,g.neu. eine gattung Wegtrit/so auß den Bergen wåchst.

Muszkátowe gałki/Uvæ Apianæ/ Muscateller tråublein.

Muszkuły w ćiele człowieczym/ Musculus, i, g.m. die mauß am Leibe.

Musztardá/ Embamma, atis, g. neu. Intinctus, us, g. m. Mustard/ allerley Brühe/ darin man tuncket.

Muzycy / do bitwy swym gránim pobudzájący/ Symphoniaci servi, Spielleuth in Meerschiffen/die die Leuth mit sonderem Gesang vnd Spiel zur Schlacht ermahnen/vnd ein Hertz machen.

Muzyczny/ Symphoniacus,a,um, Wol lautend/zusammen stimmend.

Muzyk/ Hymnifer,a,um, Musicus,i,g.masc. Psaltes, is, g. m. das Lobgesang beybringt/ Gesangslehrer/Singer.

Muzyk co uczy/Modulator,oris,g.m. der die weise eines Gesangs lehret.

Muzyká/Musica,æ,& Musice,es,g.f. Music/ Gesang.

My/Nos, Wir. My sámi/Nosmet, Nos ipsi, Nosmetipsi, Wir selbst.

Myć/ Lavo, as, lavi, lautum, & lotum,& antiquitùs lavatum, lavare, Verrere, Waschen/ wåschen/fegen.

Myćie/Lavatio,onis,g. f. das waschen.

Mydelnik ziele/Lanaria, æ,g.f. Modelhaar.

Mydło/ Sapo, onis, g. masc. Smegma, vel, Smigma,atis, g.n. Seiff.

Mysl/Myslenie/ Cogitatio,onis,g. f. Cogitatum,i,g.n. Cogitatus,i,g.m. Meditatio,onis, g. f. Motus animi, Spiritus,us, g.m. Stomachus,i, g.m. metaph. Betrachtung/ Vorbereitung/ Vernunfft / Sinn/ Verstandt / Verstöhrung / Entrüstung/muth/ Gedancken/ Will/Lust/ Hertz. Poymowáć myslą / Depingere cogitatione, Jhm selbst einbilden.

Myslec/myslić/Cogitare, Cogitationes volvere, Concipere mente, Imaginari, Lustrare animo, Meditari, Secum aliquid volvere, Betrachten/Sinnen/in Sinn kommen / jhm etwas einbilden/vorbilden/ein ding wol bedencken / gedencken. Myslec chytrze / Moliri, eine Last rücken/

vnd mit arbeit erwegen/eine List erdencken/etwas fürnehmen. **Myślić co**/ Animum advocare ad seipsum, Gedencken was er selbst zuschaffen habe. **Myślić o kim źle**/ Cogitationis convitio verberare, Böses von einem gedencken. **Myśleć o czym pilno**/ Commeditari, Moliri, Ungves arrodere, etwas fleissig betrachten / sich etwas vnterstehen / etwas ernstlich bedencken. **Myśleć o ucieczce**/ Moliri fugam, sich zu fliehen rüsten. **Myśleć w przod**/ Præcogitare, Fürbedencken. **Myśleć znowu**/ Recogitare, betrachten.

Myśliwczy/ Aucupatorius, Venatorius, a, um, das zum Vogelfahen dienet / das zum Jagen gehört.

Myśliwiec/Sectator, oris, g.m. Venator, oris, g.m. Nachfahrer/Jäger.

Mysz/ Mus, muris, g.m. mauß. **Mysz brytáńska**/Scytala, æ, & Scytale, es, g.fœ. ein Härle. **Mysz polna**/ Sorex, icis, g.m. Spitzmauß.

Mysza wiechá ziele/ Acaron, vel potius, Acoron, i, g.n. Meußdorn.

Myszáty/ Leucopheus, a, um, Greyß/mit Aschgraw bekleidet.

Myszáty/ Murinus, a, um, von Mäusen.

Mysze łáyno/Muscerda, æ, g.f. meußdreck.

Myszká/Musculus, i, g.m. mäußlein.

Myszká/ Panus, i, g. m. ein auffgeschwollen Bläterlein vmb die Gemächt oder Schaam.

Myszy/ Murinus, Soriceus, Soricinus, a, um, den mäusen zugehörig.

Myto/Merces, edis, g.f. Salarium, i, g.n. Arbeitslohn/Besoldung.

N.

Ná/Supra, Præposit. Accusat. Droben/über. **Ná chceszli**/ Capsis, id est, Cape si vis, Wiltu so nimbs.

Nábáwiáć/ Afficere, Parere, Anmuthen/anthun/überkommen.

Nábijáć komu uszy/ Obtundere, mit worten toben/oder toll machen.

Nábiodrki/ Avertæ, arum, g.f. pl. nu. Brustriemen eines Pferds.

Nábledność/ Impallere, Impallescere, Gantz erbleichen.

Nábożnie/ Piè, Religiosè, adverb. Gottsfürchtiglich.

Nábożeństwo/ Adoratio, onis, g. f. Cultus, us, g.m. Devotio, onis, g.fœ. Religio, Religio, onis, g.f. Gottsdienst/ Göttliche Andacht/ Gottsfurcht/ Geistligkeit.

Nábożny/Devotus, Pius, Religiosus, a, um, der Gottseligkeit vnd Andacht ergeben / Gottsfürchtig/ Geistlich/Andächtig.

Nábrzmiáłość/ Tumor, oris, g. m. Auffblasung/ Geschwulst.

Nábrzmiáły/ Bullatus, a, um, der hochprächtig ist/auffgeblasen/hochtrabend.

Nábycie/ Adeptio, onis, g. fœm. Erlangung. **Łácny do nábycia**/ Parabilis, e, Leicht zu überkommen.

Nábyty/Adeptus, a, um, das erlangt ist.

Nábywáć/ Acquirere, erlangen / gewinnen.

Nábywácz/ Partor, oris, g.m. Vberkommer/ Erlanger.

Nábywánie/ Acquisitio, Consectatio, onis, g. f. Vberkommung / Eröberung / Nachstellung/ Erlangung.

Nácechowáć/ Cauterio notare, Corpus inscribere, signare, Ritzen / mit etwas bezeichnen.

Nácechowány/Cauteriatus, Signatus, a, um, das ein Brennzeichen hat/ das mit einem Brennzeichen gezeichnet ist/gestegelt/gezeichnet.

Náchyláć/Acclinare, Devergere, Invergere, Recellere, Zuneygen/ mitthälen / biegen/ niedertrücken.

Náchyláć się/ Inclinare, Ocquiniscere, Vergere, sich neigen / bücken / sich sencken. **Náchyláć się**/Conquiniscere, das Haupt neigen / sich beugen/niedertaucken/ ut cacaturientes, Scal.

Náchylánie/ Deflexus, us, g. m. Devexitas, atis, g.f. Flexio, onis, g.f. Flexura, æ, g. f. Flexus, us, g.m. Inflexio, onis, g.f. Nutatio, onis, g.f. Abweg/Abweichung/Haltung/ Neigung zur Erden/ Biegung/Abwendung.

Náchylony/ Cernuus, a, um, Declivis, e, Devexus, Flexus, Inflexus, Obstipus, Proclinatus, Pandus, Pronus, a, um, Proclivis, e, Niedergebogen/ abschüssich / krum/hauptheldig/ starzhalsig/ geneigt/niedergebückt/ für sich geneigt / gebogen.

Náćiągáć/ Intorquere, Vertere, Vmbdrähen/ hineinwenden/wenden/verwandeln/biegen/vmbkrümmen/kehren.

Náćieráć/ Infriare, Infricare, einreiben. **Náćieráć nákogo**/Infestare, Vnrühig machen/ einem Leid thun, beleidigen/ schädigen.

Náćieránie/ Impressio, Impugnatio, onis, g. f. In-

f. Instantia, æ, g. f. ein angrieff/ mit gewalt drücken/ wiederfechtung/ embsigkeit/anfall/anhaltung.

Náćisťáć/ Imprimere, Premere, Eindrucken/ engen/nötigen.

Náćisnìony/Pressus, a, um, Außgedruckt/gedrungen.

Náczelnik/ Frontale, is, g. n. Zierath vornen an der Stirn.

Náczynie/ Gemellar, aris, g. n. eine gattung eines ölsgeschirrs. Náczynie do przylbice podobne/Galeola, æ, g. f. ein Geschirr gleich einem Eysenhut. Náczynie do picia/ Culigna, æ, g. f. Nimbus, bi, g. m. Trulla, æ, g. fœ. Trinckgeschirr/ Schenckgeschirr/Trincktopff. Náczynie dwuuchowe/Diota, æ, g. fœ. ein irrdin Geschirr mit zweyen Ohren oder Handhaben. Náczynie śrebrne/Vasarium, ij, g. n. Silber Geschirr oder ein Credentz. Náczynia rodzay pewny/Hirnea, æ, g. f. eine gattung eines Geschirrs.

Nád/Præter, Super, Supra, Ultra, Præposit. über/ auff/ darüber/ droben. Nád miárę/ Ultra modum über die maaß.

Nád to/Insuper, conjunct. Præter, Prętcrea, Tum, adver. Drüber/weiter/über das/vnd auch.

Nádáley/Summum, Ad summum, zum aller weissen.

Nádáć/ Dotare, Locupletare, den Heyraths Pfenning geben/begaben.

Nádáć co/Inspirare, Inflare, Ein- oder auffblasen/hineinblasen.

Nádawáć/ Transscribere, übergeben/ verändern.

Nádchodzący/ Interveniens, entis, g. omn. darzukommend.

Nádchodźić/ Intervenire, Darzwischen vnd darzukommen.

Náddáć/ Superaddere, mehr hinzuthun/darzuthun.

Nádećie/ Inflatus, us, g. m. Inflatio, onis, g. f. Sufflatus, us, g. masc. Sufflatio, onis, g. fœ. Tumor, oris, g. m. das einblasen / blast/ geschwulst/ auffblasung.

Nádeśćie/Interventus, us, g. masc. Vberfall/ Zukunfft.

Nádeto czynić/ Tumefacere, Geschwollen machen/auffblehen/ dick machen.

Nádetym być/ Turgere, Auffgeblasen/ geschwollen seyn.

Nádety/ Tumidus, Turgidus, Turgidulus, a, um, Ventosus, a, um, Auffgeblasen/ geschwollen/ stoltz/ruhmsüchtig/ hochtrabend.

Nádety bárzo/Prætumidus, a, um, Fast auffgeblasen vnd stoltz.

Nádgrodźićiel/ Compensator, oris, g. masc. ein vergelter.

Nádmiarz/Enormitas, atis, g. f. Redundatio, onis, g. f. Redundantia, æ, g. f. Superfluitas, tis, g. f. übermaaß/überfluß/überflüssigkeit.

Nadobny/Venustus, a, um, Holdselig/ schön/ höfflich/freundlich.

Ná dol/Deorsum, Infra, In præceps, Pessum, Niederwerts/drunten/ gählingen / stötzlichen/ vnter die füß.

Ná dole/ Deorsum, Infrà, adverb. Vnterlich/ drunten/vnten.

Nádolny/Imus, Inferus, a, um, Infernas, atis, g. o. Vnterst/von vnten her.

Nádrastáć/Adnasci, vel Annasci, anwachsen.

Nádrobiony/Infricatus, a, um, eingerieben/ eingebrocken.

Nádrożne/Legativum, Viaticum, i, g. n. Viaticulum, i, g. n. dimin. der Bottschafft Zehrgeld/ Zehrung auff die Reise/Wegzehrung.

Nádrożny/Obvius, Viatorius, a, um, Gegenstossend/wol zu weg/ am weg / das zum wandern gehöret.

Nád slugowáć/ Inservire, zu dienen/ vnterdienstig seyn.

Nádsyłáć potájemnie/ Submittere, Heimlich schicken.

Nádworny / Subdialis, le, das vnter dem blossen Himmel ist.

Nádymáć śię/Extumere, Inflare, Intumere, Tumere, Tumescere, Turgescere, Auffschwellen/ einblasen/auffblasen/sich auffblähen / auffgeblasen/geschwollen werden.

Nádźiany/Fartus, Farctus, a, um, Fartilis, le, gefüllet.

Nádźieja/Spes, ei, g. f. Specula, æ, g. f. dimin. Hoffnung. Nádźieja máła/ Spes tenuis, pertenuis, kleine Hoffnung. Nádźieja iuż wszystká byłá ustáłá/Res erat abscissa, Jam spes decollaverat, es war alle hoffnung auß. Nádźieje czynić/ In spem impellere, Animum addere, einem eine Hoffnung antreiben. Nádźieje odjąć/ Ex spe deturbare, von seiner Hoffnung abtreiben. Nádźieje stráćić/Desperare, Spem abijcere, depone-

ponere, Verzweiffeln. Bez nádzieje być/Carere spe, Trostloß vnd ohne Hoffnung seyn.

Nadzienie/Fartile,is,g.n. Fartum,i,g.n. Fartura,æ,g.f. Fülle/damit man etwas füllet.

Nádziewáć/Farcire,Infarcire,Obesare, Füllen/erfüllen/voll machen/ mästen / feist machen/ ersättigen.

Nádziewácz/Fartor,oris,g.m. ein Würstenmachen / Pastetenmacher.

Nádzwyczáynie/ Extra ordinem, ausser der Gewonheit.

Nádzwyczáyny/ Extraordinarius,a,um,Insolitus,a,um, einer so vber die Gewonheit vnd Ordnung ist.

Nágábáć / Lacessere, Sollicitare, Turbare, Vexare, einem obligen / vnd anhalten / vnruhig machen/ plagen/ anreitzen.

Nágábány/Lacessitus,Vexatus,a,um,Angereitzet/zum Zorn bewegt.

Nágáná/ Derogatio, onis, g.f. Abbrechung/ Abstellung/Benehmung.

Nági/ Nudus, a, um, nacket/ bloß. Nági nápoły/ Seminudus,a,um,Halb nacket/ halb bloß.

Nágiety/ Deflexus,Sinuatus,a,um,gekrümmet/niedergebogen.

Náginać / Arcuare, Deflectere , Flectere , Lentare,Lunare,Sinuare,Torquere,Viere, Abbiegen/biegen / krümmen / Mondsweise krumm machen/hin vnd wider krümmen / winden / vmbdrähen.

Nagle/ Desubitò, Extemporè, vel, duobus verbis,Ex tempore,Repentè,Subitò,adv. Gählingen/ plätzlich/ schnell/ von stundan/ eylends.
Nagle co poczać/ Ex abrupto incipere, Vnbesonnen vnd ohn alle Vorrede/ vnbedacht anfahen.

Naglić/ Adurgere, Inurgere, Fast nöthigen vnd treiben.

Nagłość/Extemporalitas,atis,g.f. Geschwinde/Behändigkeit/Geschwindigkeit.

Nagły / Extemporalis, e, Extemporaneus, Repentinus , Subitaneus, Subitarius, Subitus,a, um, das ohne eyl/ ohn Zurüstung geschicht vnd behend/ schnell/ gähling/plötzlich/ ohn bedencken.

Nágniły/ Fracidus, a,um, Faul / mottiglich/ schimlicht.

Nágnojony/ Stercoratus,a,um, bemistet/getünget.

Nágodził mi śie / Se mihi obviam dedit, er ist mir entgegen kommen.

Nágolenice/Ocreæ,arum,g.f.pl.nu.crurum munimenta, Beinschienen/damit man die schienbein bewaffnet.

Nágość/Nuditas,atis,g.f. Blöse.

Nágotowány/Instructus,a,um, vnterwiesen

Nágradzáć/ Remunerare , Rependere, Sarcire, wiederbelohnen/wiedergelten/ ersetzen. Nágradzáć co raz/Repensare, offt ersetzen vnd widergelten. Nágrodzić szkode/Sarcire damnum, einen Schaden abtragen/ vntersetzen.

Nagrobek / Cippus,i,g. m. Elogium,ij,g.n. Epitaphium,ij.g.n.Tumulus,i,g. m. Grabstein/ Gedächtnüßsäule/ Zeugnüß zu Lob oder schmach/ die überschrifft eines Grabes/ ein Ehrengrab/einem zu Ehren vnd Gedächtnüß auffgericht/ da er doch nicht liegt/Grabtitel/ Grabschrifft.

Nagrodá/ Hostimentum,ti, g. n. Compensatio,Pensatio,onis,g.fœm.Præmium,ij,g. neu. Vergeltung.

Náháyká/ Verber,eris,g.n. eine Peitsche/ ein Knüttel/ Geysel.

Nájać/ Abiocare , Conducere , Außleihen/ außmieten. Nájać komu/ Elocare , einem verdingen/ vermieten.

Nájazd/ Assultus,us,g.m. Incursio,onis,g.f. Incursus,us, g. m. Anfall. Nájazd uczynić/ Impressionem facere, gewaltig eindrucken/anfallen.

Najem/ Conductio,Elocatio,Locatio,onis, g.f. Außleihung/ verdingung/vermiethung.

Najemniczy / Mercenarius,a,um, das besoldig ist/das dem Taglöhner/vermieter zugehört.

Najemnik/ Mercenarius,ij, g.m. Taglöhner.

Najemnicy/Conductitiæ operæ, Mancipes, gedingte Wercklheuthe / die sich vmbs Geld lassen bedingen/Taglöhner.

Najemny/ Conductitius , Mercenarius, Meritorius,a,um, das vermietet wird/der vmb Lohn arbeitet.

Nájety/Conductus,a,um, bedingt/ gemietet.

Nájeść śie/ Se explere, sich ersättigen.

Nájeżdżáć / Incursare, Einen anfallen / niderschlagen.

Nájeżony/Hispidus,Horridus,Sentus,a,um, bürstächtig / heßlich / grawsam / erschrecklich/ rauch/ dornächtig/ scheußlich.

Nájeżyć śie / Obhorrere , scheußlich / oder grawsamb werden.

Náigrawánie/ Illusio,onis, g. fœ. Verspottung/ Verlachung.

Nákazánie/ Irrogatio,onis, g. fœ. Aufferlegung/ Aufflegung der Straff.

Nákazány/ Inductus, Injunctus,a,um, gebotten/verkündigt/befohlen/aufferlegt.

Nákázowáć/ Denuntiare, Irrogare, Injungere, kundt thun/ zumuthen/aufflegen/befehlen.

Náklad/ Impensa,æ, g. f. Sumptus,us, g. m. die Vnkosten/ Kosten.

Nákladáć/ Supergerere, überscharren / als wenn man etwz mit Erde bedecket/ drauff tragen.

Nákladáć kogo/ Assvefacere, Impendere, einen gewehnen / anlegen.

Nákladánie/Assvefactio,onis, g.fœm. Gewöhnung.

Náklániáć/ Inclinare, Flectere, beugen/neigen. Náklániáć się ku dołowi/ Superimpendere, oben herab hangen.

Náklonienie/Enclisis,is, g.f. eine Neigung.

Náklońiony / Deflexus, Encliticus, a, um, neigächtig/abgewendt.

Nákolanki/Genualia,orum, pl.num. g.neut. Hosenbändel.

Nákowálnia/Acmon, onis, g. m lat. Incus, cudis,g. f. ein Amboß.

Nákrapiány / Guttatus, Maculosus, Varius, a,um,getröpfft/gefleckt/voll Masern/Laubflecken/ fleckechtig.

Nákrecáć / Detorquere, neben sich drucken/ abtringen/ abbiegen/ krümmen.

Nákrecájacy/Vertens,entis, g.om. vmbkehrend/ wiederkehrend.

Nákreßáć/Superlinire,überstreichen.

Nákreßánie/ Illitus,us,g.m. dasbestreichen/ verschmieren. (schmieret.

Nákreßony/ Illitus, a, um, bestrichen/ ver-

Nákrywáć/Insternere,Operculare,Prętexere, Sternere, Supercontegere, Superintegere, Tegere, bespreiten/ überspreiten/ mit einem Deckel verschliessen/fürwälben/überdecken/decken.

Nákryćie / Integumentum, Operimentum, Opertorium, Prætextum,i, g. n. Prætextus, us, g. m. Tegmen, Tegumen, vel Tegimen, minis, g. n. Tegumentum,ti, Tegulum,li, g. n. Deckel/ Decke.

Nakrywká/ Operculum, i, g. n. ein Deckel.

Nákrzywiáć/ Detorquere, Devergere, Invergere, Lunare, Obliquare, Curvare, neben sich drucken/abtringen/biegen/krümmen/Mondsweise krumb machen/ beugen.

Nákßtałt/ Instar, g. n. indeclin. ad æquiparationem, vel, magnitudinem, vel, mensuram, ut, Instar montis, gleich einem Berg. Nákßtałt śmierći/ Instar mortis, dem Tode gleich.

Náláć/ Infundere, eingiessen.

Nálanie/ Infusio,onis, g.f. Infusus,us, g. m. Einguß.

Nálany/ Infusus,a,um, eingegossen.

Nálegáć/ Flagitare, Sollicitare, Urgere, anligen/ einen ernstlich mahnen/ treiben/nöthigen/ trengen. Nálegáć ná kogo/Instare, ernstlich anhalten.

Nálegájac/Instantèr,adverb. beharzlich.

Nálegájacy/ Imminens, entis, g. o. Importunus,a,um, verdrüssig/ vngelegen/ergeben.

Nálegánie/Instantia,æ,g.f. Protelum,i,g.n. Sollicitatio,onis, g. fœ. Stetigkeit/ Embsigkeit/ Das nacheylen/ treiben/Anhaltung/ Das anhalten/ ernstliches anligend.

Náleść/ Adinvenire, Invenire, Reperire, erfinden/ erdencken/ finden.

Nálewáć/Fundere, giessen/ schütten. Nálewáć w kielichy/ Miscere pocula, einschencken. Nálewáć z lekká/ Cyathissare, gemählig einschencken/trincken/ schlurpffen.

Nálewácz/Pocillator,oris,g.m. ein Schenck.

Nálewáczem być/ A Cyathis esse, ein Schenck seyn. (Schenckin.

Nálewáczká/ Pocillatrix, icis, g. fœm. eine

Nalewká/Infusorium, Gutturnium,ij, g. n. Epichesis,is, g. fœm. eine Gießkanne/Gießfaß/ Trechter.

Nálezacy do czego/Affinis, is, g.c. metaph. zugehörig/mittheilig.

Nálezıony/Inventus,a,um, gefunden.

Nalezy/Attinet,Pertinet,impers. es gehöret. es kommet zu. Nalezy ná tym wiele / Permagni interest, es ist viel daran gelegen.

Nałog/Habitus,us, g.m. Weise vnd Geberd.

Nałog zły / Cacoëthes, is, gen. neut. eine böse Gewonheit.

Nálożnicá/ Concubina, Pallaca,æ, g. f. Pellex, icis, g. f. Succuba, æ, g. foe. Beyschläfferin/ Kebsweib.

Nálożnictwo/Concubinatus,us,Pellicatus, us,g.m. Beyschlaffung/Hurenleben.

Námaczáć/ Imbuere, Insuccare, safftig machen/ einweichen/ befeuchtigen.

Námawiáć / Consvadere, Impellere, Hortari, Sollicitare, Svadere, vnterstehen zuůberreden / Einentreiben / tringen / worzu bereden / antreiben.

Námawiácz/Impulsor, Persvasor, Sollicitator, Svasor, oris, g. masc. ein Treiber / Tringer / Vberreder / Antwerber / Rathgeber.

Námawiáczká / Persvastrix, icis, g. f. Berederin / Rathgeberin.

Námázáć po wierzchu/Superungere, superlinire, Superinungere, ůbersalben/ůberstreichen.

Námázánie/ Litura, æ, g. f. Illitus, us, g. m. Durchstreichung / Außtilgung.

Námázány/ Delinitus, Litus, Unctus, Unctiuscuius, a, um, gesalbet/bestriechen/besprengt.

Námázowáć/ Exungere, Perungere, Pollincere, Ungere, Linio, ivi, itum, ire, 4. conjug. & Lino, lini, livi, & levi, litum, linere, 3. conjug. salben/balsamiren/bestreichen/beschmieren. Námázywáć często/ Unctitare, frequ. offt salben.

Námázowánie/Inunctio, Perunctio, Unctio, onis, g. f. Unctura, æ, g. f. eine Besalbung. Námázywániu służacy / Unctorius, a, um, Das zum salben gehört.

Námiekáć / Fracere, Fracescere, faul / matt / schimlich vnd alt werden.

Námietność / Affectio, onis, g. f. Affectus, us, g. m. Concupiscentia, æ, g. f. Libido, inis, g. f. Zumuthung/Begierd/böser Ding Lust/Muthwill.

Namiestnik/Allectus, Legatus, i, g. m. Subcurator, oris, g. m. Suppromus, i, g. m. Vicarius, ij, g. masc. ein Statthalter/Vnterschaffner/ eines Schaffners Statthalter/ Speißmeister/ Verweser. Namiestnik woytowski/Proprætor, oris, g. m. ein Statthalter des Prætoris. Namiestniká obráć/ Subdelegare, Sublegare, an eines andern statt setzen. Namiestniká stáwiáć/Succenturiare, wieder ersetzen. Namiestniká stáwienie/ Substitutio, onis, g. fœm. Erstattung/ Setzung an eines andern statt. Namiestnikiem być/ Fungi aliena vice, eines andern Pflicht vnd Ampt verrichten. Namiestnikiem jego bykem/ Vicariam ei operam impendi, Ich habe jhm seine Pflicht / Ampt versehen.

Namiot/Papilio, onis, g. m. Prætorium, ij, g. n. Quæstorium, ij, g. n. Scena, æ, g. f. Tabernaculum, Tentorium, Tentoriolum, Cadurcum, i, g. n. Kriegsgezelt/ des Feldrichters Heuß/ Seckelmeisters Gezelt/ Laubhütt/ Hütte/ Kramerdeck.

Namiotek/Conopœum, alij, Conopeium, vel, Conopium, ij, g. n. Cadurcum, i, g. neut. ein Fürhang vmb ein Betthe / eine weisse Betthdecke / in Jtalien gebräuchlich. Namiot páński/Augustale, is, g. n. eines Fürsten Zelt. Do Namiotu należący/ Scenicus, a, um, zur Hütten gehörig.

Namniey / Minimè, Minimùm, adver. mit nichten/ nein/ zum wenigsten.

Namnieyszy/Minimus, a, um, der kleineste/ der allerkleineste / geringste.

Namowá/Persvasio, Svasio, onis, g. f. Svadela, æ, g. fœm, Beredung/ Vermahnung/ gefaßte Meynung.

Námowić / Inducere, Persvadere, Corrumpere aliquem blanditiis, ůberreden Glauben zu geben/ bestechen.

Námowiony/Persvasus, Victus, a, um, ůberredet/ erbeten.

Námownie/Persvasibilitèr, adver. mit ůberreden/ gläubliche Ding reden.

Námowny / łácny do námowienia/ Persvasibilis, le, leicht zu ůberreden.

Námowny/ Persvasorius, Svasorius, a, um, kräfftig zu bereden/ zu rathen vñ bereden dienlich.

Námyśláć/Deliberare, betrachten/rathschlagen/ bedencken.

Námyśláiacy się / Meditatorius, a, um, bedächtig/ vorbereitig/ der sich bedencket.

Naniższy/Imus, Infimus, a, um, der vnterste/ der allervnterste.

Ná one strone / Trans, præpos. accus. serv. Hinůber.

Ná ostátek / Demùm, Deniquè, Extremè, Novissimè, Postremò, Postremùm, Supremò, Tandem, Ultimùm, adv. Zu letzt/ ůber das/ zum letzten mal/ endlich/ zum letzten.

Nápadáć/ Minari, Supervadere, fůraußgehen / ůberhineingehen. Nápadáć ná kogo/ Grassari, ůberfallen.

Nápádánie ná kogo/ Grassatio, onis, g. f. Vberfallung/Raubung/Räuberey.

Nápádnienie/ Occursus, us, g. m. Der Gegenlauff/ Begegnung.

Nápajáć / Imbuere, eintuncken/ einbeitzen/ einträncken.

Náparzáć/ Vaporare, außdämpffen/ersigen/ einen Dampff von sich geben.

Náparzánie / Fotus, us, g. m. Fomentum, i, g. n.

g. n. Fomentatio,onis, g. f. Alles das man warm über ein Ding oder Wund schlägt zu Linderung des Schmertzens/ zur Wärmung.

Nápawáć/Adaquare,Potionare,einem einen Tranck geben / das Vieh träncken.

Nápawánie/Aquatio,onis, g. f. Wasserholung/ Tränckung.

Nápedzáć/Impellere,hinein stossen. Znowu nápedzáć / Repellere, wiederumb hinein treiben/ hinein stossen.

Nápekniáć/Nápełnić/ Corrotundare,Exuberare,Opimare,Rotundare,Saturare, erfüllen/ überflüssig machen/ mästen. Nápełniáć się / Se explere, sich ersättigen.

Nápełnienie/ Plenitudo,inis, g. f. Vollkommenheit/ die Fülle.

Nápełniony, Completus,a,um, particip. erfüllet/ voll.

Náptęcie/ Intensio, seu, Intentio,onis,g.fœ. Das auffspannen/ spannen.

Napierwey/ A primo, Anfangs.

Nápijáć się/ Potare, trincken.

Napis/ Elogium,ij, g. n. Epigramma, atis, g. n. Epigrapha,æ,g.f. Inscriptum,ti,g.n. Inscriptio,onis, g.f. Lemma,atis,g.n. Titulus,i, g.m. Vberschrifft/Titel. Napis ná domie/Signum,i, g. neut. ein Zeichen vnd Schild an einem Hause. Napis kłáść/ Inscribere, Præscribere, Superscribere. Namsen/Intitulteren/ überschreiben.

Nápisáć/ Literis mandare, zu Schrifft bringen/ auffschreiben.

Nápłákáć się/ Deplorare, außweinen/ auffhören zu weinen.

Nápluwáć/ Inspuere, Insputare, frequ. Etwa einsprützen.

Nápojony koń / Epotus equus, geträncktes (Pferd.

Nápomináć/Adhortari,admonere,Cohortari, Commonere, Exhortare, Monere, ermahnen/ warnen. Nápomináć wprzod/ Præmonere, vorher warnen/ vermahnen. Nápomnieć trochę ábo potájemnie/ Submonere, heimlich/ oder ein wenig warnen.

Nápomniony/ Monitus, a, um , gewarnet/ ermahnet. Nápomniony wprzod/ Præmonitus,a,um, vorher gewarnet.

Nápominácz/Hortator,Monitor,oris,g.m. ein Ermahner/Warner.

Nápominaczká/Hortatrix,icis,g.f. Ermahnerin/ Warnerin.

Nápomináłny/ Hortativus, Monitorius, a, um, ermahnlich/ zur Warnung dienlich.

Nápominánie/ Admonitio,onis,g.fœ. Admonitum,i, g.n. Admonitus,us, g. m. Exhortatio,onis, g.fœ. Hortamentum,i, g.n. Hortatio, onis, g.fœ. Hortatus,us, g. m. Prænsatio,onis, g. f. Monitio,onis, g. f. Monitus,us, g. m. Monitum,i, gen.neut. Ermahnung/Warnung.

Nápomknienie/ Invitatus, us, g. m. Invitatio,onis, g. f. Invitamentum,i,gen.neut. Anlaß/ Anreitzung.

Nápotym/ Cæterò, Posthac, adverb. Hernach/ Auff ein ander mal/ Sonst.

Nápowietrzny/ Meteorus,a,um,lat. Sublimis,e, hoch/ erhaben in die Höhe.

Napoy/Poculum,i, g.n. Potus,us, g.m. Potio,onis, g.f. Tranck. Napoy mocny/ Sicera, æ, g. f. Hebræis omnis potus inebrians, starcker Tranck. Napoy dziecinny/ Bua,æ, g. f. Tranck der vnmündigen Kinder.

Náprawá/Refectus,us, g.m. Refectio,onis, g.f. Reparatio,onis, g.f. Erlabung/Erquickung/ Ernewerung/ wieder zurüstung/ Verbesserung.

Náprawcá/ Reformator,Reparator,oris,g. m. Der etwas zu recht bringet/Ernewerer/ Wiederbringer.

Náprawiáć/ Reformare, Reparare, wieder vmbgestalten/ erneweren / wieder machen/ verbessern. Naprawić cale/ In integrum restituere , wiederumb in den vorigen Stand bringen/ oder setzen.

Náprawiáć kogo / Immittere, pro Subornare, aufweisen/anrichten/ auff ein List bestellen.

Náprawiáć ná kogo/Subornare, einen vnterrichten was er thun oder sagen sol.

Náprawiony/Restauratus,a,um, ernewert/ verbessert.

Náprawny/Reparabilis,le, Das kan wiederbracht/ gebessert werden/ wiederbringig.

Náprętce/Raptim, adverb. Behend/ in eyl/ in einem zuck.

Ná przeciwko/Contrà, adver. Ex opposito, gegenüber/ hinwiederumb.

Náprzemiánny / Amœbæus, a,um , wiedergeltig / gegenwechselich/ eins gegen dem andern abwechselich.

Ná przemiány/Invicem, adverb. Einer vmb den andern.

Naprzod / Imprimis, Primitèr, Primitùs, Primùm, adverb. ordinis, vorab / zum ersten/ erstlich/ anfänglich.

Nápuchać / Adhalare, Inhalare, anblasen/ hinein hauchen/ keychen.

Nápuchło czynić / Extuberare, sich herauß bücken/ einen Buckel gewinnen/ dicke werden.

Nápuchły/Turgidus,a,um, geschwollen/strotzend voll.

Nápuścić / Suffundere, eingiessen/ begiessen/ übergiessen.

Nápuszczać / Inficere, Insuccare, befeuchtigen/ befeuchten/ beytzen.

Nápuszczony/ Infectus, a, um, eingetuncket/ befeuchtet/ gebeytzt.

Nápuszczenie/ Infectus, us, g. m. Beytzung/ Befeuchtigung.

Náradzáć sie/ Consiliari, Deliberare, rathfragen/ rathschlagen/ betrachten. Náradzáć sie z kim/ Conferre, miteinander rathschlagen. Náradzáć sie potájemnie/ In secreto cum amicis aliquid volutare, Etwas heimlich mit den Freunden berathschlagen/ handeln/betrachten.

Náradzánie sie/ Consilium,ij, g.n. Consultatio,onis,g f. Deliberatio,onis, g.f. Recogitatio,onis, g. fœ. Anschlag/ Rath / Ratschlagung/ Betrachtung/ Anbringung. Mieysce do náradzánia/ Deliberatorium,ij, g.neut. ein Orth da man rathschlaget. Náradzániu służący/ Deliberativus, a, um, rathschlägig.

Náramiennik/Armilla,æ, g.f. Brachiale,is, g. n. Dextrocherium,ij, g.n. Humerale, is, g. n. Armgezierd/ Armring / ein Halßkleid/ das man vmb den Halß henget / das Oberthеil an einem Harnisch. Náramiennik męski/ Galbeus, ei, g. m. Galbeum, i, g. neut. Viria, Viriola, æ, g fœ. dimin. ein Armgezierd/ ein Zierrath/Halßgezierd von grünem Edelgestein/ so der Männer vorzeiten ist gewesen. Náramiennik białogłowski/ Analectis,idis,g.f. Spinther,eris, g. n. ein Armband / ein Küßgen oder Pulster / so das Frawenvolck vnter die Schultern legt / wenn jhnen die eine höher ist als die ander / damit sie es also bedecken.

Nárastáć/ Subnasci, Succrescere, von vnten auff wachsen.

Nárcyszek ziele/Narcissus,si, g.m. Narcissen.

Nárcyszkowy/ Narcissinus, a, um, von Narcissen gemacht.

Nardá/Nardus,i, g. fœm. Nardum,i,g.neut. Spicanarden.

Nárdowy/ Nardinus,a,um, Das Spicanarden Geruch oder Geschmack hat. Nárdowy olejek/ Nardum,i, g.n. Spicanardenöl.

Narod/ Gens, gentis, g. f. Natio,onis, g. fœ. Volck eines Landes/ Nation.

Národzenie/Nativitas,atis,g.f. Geburt. Národzenia dzień/Natalis,is, g. m. Natale,is, g. n. Natalitium,ij, g.n. Dies natalis, Dies natalitius, Tag der Geburt. W dzień Národzenia swego bánkiet sprawić/ Natalitia dare, ein Gastmal am Tage seiner Geburt halten / seinen Namen verschencken.

Náruszáć / Collabefacere, Collabefactare, Delibare, Delumbare, Infirmare, Labefactare, Suboffendere, Violare, zum Fall richten/ zerstören / schwächen / schwach vnd krafftloß machen/ Krafft entziehen/ verletzen/ ein wenig erzürnen/ nothwendigen.

Náruszony/ Labefactus, & Labefactatus, a, um, geschwächt.

Nárybiony/ Piscosus, a, um, voller Fisch.

Narzędzie/ Instrumentum, Organum,i,g.n. Rüstzeug/Werckzeug. Przez Narzędzie jákie/ Organice,adv. mit/oder/durch ein Werckzeug.

Nárzekáć/ Deplorare, Ejulare, Lamentari, weynend klagen/ laut heulen / weheklagen vnd jammern.

Nárzekánie/ Ejulatio,onis, g.f. Ejulatus, us, g. m. Lamentatio, onis, g. f. Lamentum,i, g. n. Planctus, us, g.m. Plangor, oris, g. m. Questus, us, g. m. ein Geheul/ grosse Klag/ Das weheklagen/ Klag.

Nárzynány/Multifidus, Serratus,a,um, das in viel Theil getheilet ist/ sagenweise zerkärbt.

Násad/ Bura,æ, g.f. Buris,is, g. f. Urvum, i, g. n. Pflugsterze/ Pflugkrümme.

Násadzáć / Coaptare, zusammenfügen/ zusammensetzen.

Násalać/ Salire, Sallere, Sallire, saltzen/ mit Saltz bestrewen.

Násćielać/ Insternere, überspreiten/ bespreiten.

Násiadać / scilic. jáycá/ Incubare ovis, vel pullis, dicitur gallina, Sedere in ovis, die Eyer brüten.

Násiadánie/ Siedzenie ná jájcách / Incubatus,us,g. m. Incubatio, g.f. Incubitio,onis, g.f. das brüten.

Ná-

Náśiadánie/Insessus, us, g. masc. Lågerung auff etwas.

Naśienie/Germen, Semen, inis, g.n. Sementis, is, g. fœ. Sperma, atis, g.neu. Samen/ Saat/ Säeung. **Naśienie rodźić**/Sementare, Saamen tragen/oder geben.

Naśienie przyrodzone káżdey żywiącey rzeczy/ Virus, g.n. indeclin. Urina genitalis, der natůrliche Saamen eines jeglichen Thiers.

Naśiennik/ Seminarium, ij, g.n. Nutrix, icis, g.f. metaph. Ort da man pflegt junge Bäum hinzu pflantzen / dieselbige darnach zu versetzen/ Zuchtgårtlein.

Naśienny/Seminalis, e, gut zu säen.

Náśládowáć/ Æmulari, Imitari, Persequi, Sectari, Subsequi aliquem & imitari, sich befleissigen nachzuthun/ nachfolgen/ nachfahren/ nachhängen/ jmmerdar nachfolgen/ einem nachfolgen vnd nachthun. **Náśládowáć ojcá** / Patrissare, Respondere, Responsare (frequent.) Patri, dem Vater nacharten/nachschlachten.

Náśládowánie/ Imitatio, onis, g. f. Sequela, æ, g. fœ. Nachfolge/ Folg. **Náśládowánie záwistne**/Æmulatio, onis, g. fœ. Lust einem etwas nachzuthun.

Náśládowány/Imitatus, a, um, nachgefolgt.

Náśládowcá / Æmulus, i, g.m. Æmulator, Affectator, oris, g.m. Asfecla, æ, g.com. Imitator, Sectator, oris, g.m. Sequax, acis, g.o. Anmasser/ Eyferer/ Nachfolger/ Nachfåhrer/ Jůnger.

Náśládowniczá/ Imitatrix, icis, gen. fœm. Nachfolgerin.

Násługowánie / Obsequela, æ, g. fœ. Folg/ Willfahrt/ Dienst.

Násmażáć/Infrigere, Vntereinander braten/ röſten/ pregeln.

Násmiewisko/ Deridiculum, i, g. neu. Verlachung/ Verspottung.

Násolić mięso/ Aspergere salem carnibus & Aspergere carnes sale, Fleisch einsaltzen.

Náſtáwiáć/Opponere, fůrsetzen/ gegensetzen.

Náſtáwiáć / Præbere, bieten oder geben.

Náſtępcę dáć / Subrogare, an eines andern stelle oder statt stellen.

Náſtępowáć/ Consequi, Imminere, Instare, Institare, frequent. Nachfolgen/ůber einem hangen oder halten / hinzu tringen / vorhanden seyn. **Náſtępowáć ná kogo** / Insequi, einem beschälcken oder ůbels nachreden. **Náſtępowáć zá kim** / Subsecundare, Folgen/ zu willen werden.

Náſtępowánie / Consequentia, æ, g.f. Consecutio, onis, g.f. Successio, onis, g.f. Folg/ Nachfolgung.

Náſtępujący/ Consequens, Imminens, Insequens, Instans, antis, g.o. Secundus, a, um, Nachfolgend/ geneigt/ ergeben/ vorhanden.

Náſtorczony/Arrectarius, a, um, In die höhe auffgericht.

Náſtreczyć/ Suggerere, Zuweisen.

Naświętſzy / Sacrosanctus, a, um, Hochheilig/ der allerheiligste.

Náſycáć/ Exaturare, Obsaturare, Satiare, Saturare, ersättigen.

Náſycenie / Satietas, Saturitas, atis, g.f. Satias pro Sacietas aliquando ponitur, Genůge/ måssigkeit/ Verdruß/ Völle/ Ersättigung.

Náſycony / **co śię może náſyćić** / Explebilis, Satiabilis, e, gut vnd leicht zuerfůllen/ ersätlich.

Náſycony/ Saturatus, a, um, Pastus, Satur, a, um, gespeist/ geweydet/ ersättiget.

Náſykánie/Allegatio, onis, g. fœ. Werbung.

Náſypáć/ **náſypowáć**/ Superingerere, Supergerere, Oben darauff hauffen / ůber etwas hauffen / Erde auff etwas fůhren.

Náſz/Noster, ra, rum, Vnser.

Náſzrámowáć / Cicatricare, Einem ein Wundmahl schlagen.

Ná ſzyię / In præceps, gåhlingen/ stötzlichen/ auff den Halß.

Náſzyniec/ Nostras, atis, g.o. Vnsers Landes/ vnser Landsmann.

Nátchnienie/ Adflatus, Inflatus, Instinctus, us, g.m. Anhauchung/ das Einblasen/ Trieb/ Anleitung/ anweisung.

Náterminowáć/ Notare, Zeichen/ aufschreiben/ mercken.

Náterminowánie / Annotatio, onis, g. fœ. Anzeichnung.

Nátężánie słow / Prosodia, æ, g.f. lat. Accentus, us, g.m. der Thon einer jeglichen Sylben.

Nátkano/ Spisse, adv. Dick / gemählich.

Nátkány/ Distentus, Fartus, Farctus, Spissus, Suffarcinatus, a, um, Außgefůllet/ dick, dicht/ voll/ gestopfft/ gefůllet.

Nátret/ Ardelio, onis, g. m Maleferiatus, a, um, Vnrůhiger Mensch/ Hans in allen Gassen/ Vnruhig/ der sich aller Ding annimbt.

Nátykáć/ Distendere, Offigere, Stipare, Suffarcinare. Zustecken / außdehnen / verschliessen/ einen eng vmbgeben / vnterschoppen / mit Lumpen vnterstützen/zustopffen.

Náuczáć/ Informare, Monstrare, Vnterweisen/vnterrichten.

Náuczony / Eruditus, Imbutus,a, um, Wol bericht/vnterwiesen.

Náuczyćiel Didascalus.i,g.m. Doctor, Exercitator, Formator, Præceptor,oris,g.masc. Lehrer/Lehrmeister / Vnterweiser / der einen auff etwas übet.

Náuczyćielká/Præceptrix,icis,g.f. Lehrmeistern/Lehrerin.

Náuczyć śie/ Ediscere, außwendig lernen.

Náuká / Disciplina, Doctrina,æ,g.f. Literæ, arum,g.f.pl. num. Præceptum,i,g.n. Scientia,æ, g.f. Lehre / Kunst/Geschrifft /Befehl/ Verstand/ Wissenschafft/Bericht Náukámi śię báwić/Deservire studijs, Lernen / studieren. Náuká ogulna wszystkę vmiejetność w sobie zámykájąca/Cyclopedeia,& Encyclopedeia,æ,g.f. vnterweisung/wissenheit aller Künsten/ die Circkels weiß an einander hangen. Náuká / początkow kunsztu jákiego Tyrocinium,ij,g.n. Anfängliche übung der Lehr/ Lehrjahr. Náuk cále pilnujący / Devotus, & Donatus studijs gantz vnd gar der Lehr ergeben. Náuki wyzwolone/ Musæ,arum,g.f.pl.num. Freye Künste. Náuk vmiejetność/Philosophia,æ,g.f. Begierde vnd Liebe der Weißheit.

Náuká vstna/Catechesis,is, g. f. mündlicher Bericht. Wiáry vstnie uczyć/Catechizare, einen mündlich berichten in Glaubens sachen. Ktory wiáry kogo vstnie uczy/Catechista,æ,g.m. der mündlich die Geheimnüß des Glaubens fürträgt. Ktory śię uczy wiáry/ Catechumenus,i, g.m. Einer der mündlich in Glaubenssachen vnterwiesen wird.

Náusznicá/ Inauris, is,g.fœ. Ohrengezierd/ Ohrenspange.

Náwá / Navis, g. f. ein Schiff. Náwá o dwu wiosłách / Biremis,is,g.f. ein Schiff mit zweyen Rudern. Náwá o trzech wiosłách ná jedney łáwie/Trieris,is g.f lat. Triremis,is,g.fœ.dicitur. Galeen mit drey Rudern auff eine Banck gerichtet. Przełożony nád tą Náwą / Trierarchus,i,g m. Hauptmann über solche Galeen. Náwá o śiedmi wiosłách/ Hepteris,is, g. f. Navis, quæ septem remorum ordines habet, Schiff mit sieben Rudern auff eine Banck. Náwá májąca wiośeł rzędy trzy/ ábo dźieśięć wiośeł / Decemremis,is,g.f Decemscalmus,i,g.m. ein zehen Rüderisch Schiff. Náwá májąca wiośeł jedenaśćie / Undeciremis, is,g.fœ. Galeen mit eilff Riemen auff eine Banck gerichtet. Náw budowánia mieysce / Navale,is,g.n. ein Schiffstelle/ ein ort da man Schiff machet/ bawet oder haltet/ Meerhafen. Náw dno/ Alveus,i, g. m. Tropis, is,g.f Schiffboden. Náwá nienákryta/Aphractum, i,g n.vel, Aphractus,i,g.m. ein ringfertig Schiff. Náw prodek / Prora,æ,g. f. der vordertheil des schiffs. Náwá z wiosły/Navis actuaria, ein Rudel-Schiff.

Náwálność/Procella,æ,g.fœ. Sturmwind/ Vngestüm. Náwálnośći gwałtowne / Tempestates sonoræ, brausende Vngestümmigkeit.

Náwątlony/ Affectus,a,um, Arm/ schwach/ verzehrt/ matt vnd schwach.

Náwiązáć/ Amentare, Revincire, mit Riemen binden/ überwinden.

Náwiązánie/ Amentum,i,g.n. Riem/Band. Náwiązánie głowy/ Pittacium, ij, g. neu. eine Stirnbinde.

Náwiązány/ Amentatus, Pedatus,a,um, angebunden/zugericht.

Náwięcey / Maximè, Maximoperè, adverb. fast hefftig/am allermeisten.

Náwiedzáć Invisere, Visere, Visitare, Heimsuchen/ besehen gehen/besuchen. Náwiedzáć znowu / Revisere, Wiederumb gehen zusehen/ zu besuchen.

Náwiedzánie/Lustratio, Visitatio,onis, g.f. Hin vnd wieder Fahrt von einem ort zum andern/ Heimsuchung.

Náwiedziony/Impulsus,a,um, getrieben/ gedrungen.

Náwodzić/ Pellicere, mit glatten guten worten überreden/ reitzen.

Náwoy/Liciatorium,ij,g. n. ein Windbaum eines Webers.

Náwożenie/Congestio,onis,g.fœ. Accumulatio, Advectio,onis,g f. Zuführung/ Zusammentragung/Zusammenführung.

Náwozić/Acervare, Invehere, Congerere, Exaggerare. Zusammen hauffen/hinein bringen/ zuführen/führen

Náwrocenie/Conversio,onis,g.f. Vmbkehrung/Bekehrung/Besserung.

Náwrocony / Conversus, a, um, bekehrt/
Náwrzeć/ Incoquere, Einkochen.
Nawyższy / Supremus, a, um, Aller obrist/ aller höchst.
Náydowáć/Comperire,Invenire,Reperire, Erfahren/jnnen werden/ vernehmen/befinden.
Náymácz/Conductor,Locator,oris,g.m.ein Dinger/Mieter.
Náymowáć/ Locare, Conducere, Locitare, Vmb Geld außleihen / mieten.
Názájutrz/Postera dies, Postridiè, adverb. nachfolgender Tag/ am nechsten Tag hernach.
Názbyt / Nimis & Nimium, adv. Pernimis, Supra modum, Immensè, adv. Immane quantum, adv. gar zu viel/allzu viel.
Náznáczáć / Náznáczyć / Adnotare, Annotare, Assignare, Consignare, Denotare, Linire, Linere, Asterisco notare, Anzeichnen/ auffzeichnen/ einem zuordnen/zueignen/ bestreichen/verzeichnen/ein Merckzeichen machen/abzeichnen.
Náznáczáć/Náznáczyć/ Constituere, Definire, Describere, Destinare, Diffinire, Præfinire, Statuere, Bestimmen/ ein Ziel setzen / ordnen/ fürsetzen/verordnen/jhm gäntzlich fürnehmen.
Náznáczenie / Attributio, Designatio, onis, g. f. Zuordnung/Ordinantz/Fürnehmung.
Náznáczony/ Signatus, a, um, Gezeichnet.
Náznáczony/Dictus, a, um, bestimbt / gewiß/ ordentlich gesetzt.
Názwáć śie ináczey / Nomen sibi adoptare, seinen Namen verwechseln/ verändern.
Názwánie/ Apellatio, onis, g. f. Nennung.
Nazwisko/Apellatio, onis, g. f. Nomina, um, g. n. plur. num. Vocabulum, i, g. n. Vocamen, inis, g. n. Nennung/Nam/ oder Zunam.
Názywáć / Apellare, Cognominare, Denominare, Indigitare, Nuncupare, Perhibere, Nominare, Vocare, Vocitare, freq. nennen/ einen übernam geben/ einen namen geben.
Názywánie/ Apellatio, Nominatio, Nuncupatio, onis, g. f. das nennen/ nennung/ namsung.
Nedzá/Calamitas, atis, g. f. Miseritudo, inis, g. fœm. Miseria, æ, g. fœ. Jammer/ Elend/ Armseligkeit.
Nedznie / Calamitosè, Miserè, Miseriter, Molestè, Permolestè, Arbeitseliglich / Elendiglich/gar überlegen/mühseliglich/ armselig.
Nedzny / Ærumnosus, Afflictus, Calamitosus, Miser, ra, rum, Arbeitselig / Jämmerlich.
Nedzny potroße / Misellus, a, um, Elend vnd klein.
Nérká/Ren, renis, g. m. Nieren. Nerek bolenie/Nephritis, is, g. f. Nierenwehe.
Netá dla ryb ábo ptakow/ Esca, æ, g. f. ein Aaß das man den Vögeln oder Fischen machet.
Nic/Nihil, g. n. indecl. Nihilum, i, g. n. Nil, pro Nihil, per syncopen, Nichts.
Nić/Filum, Linum, Linamentum, i, g. n. ein Fadem. Nawiáć nić / Intendere stamine telas, Intendere stamina machinæ textoriæ, den Fadem auffspulen. Nić náwinoć znowu / Redordiri, den Faden wieder auffspulen. Po Nići/Filatim, adv. ein Fadem nach dem andern.
Nicowáć/Interpolare, vernewren.
Nicowánie/ Interpolatio, onis, g. f. Ernewerung/ widerbringung / verbesserung aller dinge.
Nicowány / Interpolatus, Interpolus, a, um, das vmbgewendet/ vernewert ist/ als ein Kleid.
Nie/ Haud, Haudquaquam, Haud secus, Minimè, Ne, Nequaquam, Non, adv. negandi, Nein/ nicht/gar nicht/mit nichten/keines wegs. Nie ináczey/ Haud secus, nicht anders.
Niebácznie / Inconsideratè, Temerè, Temeriter, adverb. Freventlich/ vnbedachtiglich/vnbedachtsamlich / verwegen/vnbesonnen / ohn Rath.
Niebácznosć/ Temeritas, atis, g. fœ. Temeritudo, inis, g. fœ. Verwegenheit / Thumkühnheit/ Frevel.
Niebáczny / Inconsideratus, a, um, Inconsiderans, antis, g. omn. vnbedachtsam/der nichts bedencket.
Niebespieczeństwo/Flamma, æ, g. f. metaph. Periculum, i, g. neu. Gefahr/ Gefährligkeit. Niebespieczeństwo dla czego podjoć/ Depacisci honestissimo periculo, sich in die allerehrlichste Gefahr gutwillig geben. W niebespieczeństwie być/Inacie versari, in der Schlachtordnung seyn/ in Gefahr seyn.
Niebespieczne czásy / Tempora clymacterica, gefährliche/ vnsichere Zeit.
Niebespiecznie/Periculosè, adverb. gefährlicher weise/mit Gefahr/ gefährlich.
Niebespieczny/ Importuosus, Importunus, Infestus, Periculosus, a, um, Vnsicher/ das keine Gelegenheit hat anzulanden / feindlich / wiederwertig/ gefährlich.
Niebiescy/Superi, orum, g. m. plur. num. die

Himlische Götter / die oben im Himmel sind/ Niebiescy świeći/Cœlites,um, g. m. Heiligen/ Himlische.

Niebieski/Æthereus,seu,Ætherius,Coelicus, a,um, Cœlestis,e, Himlisch.

Niebłotnisty/Illimis,e,Illimus,a, um, ohne Koot/Lauter/ ohne Schlam.

Niebo/Æther,ris,rem,vel,ra,g.m.sine plur. Cœlum,i,g.n. in plur. Cœli,orum,g. m. Himmel.Niebo szczyre/Dium,ij,g.n.der blawe Himmel/ die Lufft/ der Schein vnd Glantz des Himmels.Z Niebá/Cœlitùs, adverb. vom Himmel herab.Niebo noszacy/Cœlifer, a, um, der den Himmel trägt.

Niebojázliwie/ Inpavidè,Intrepidè,adverb. Animo imperterrito , vnerschreckentlich / vnfurchtsamlich.

Niebojázliwy/ Expers metu, Impavidus, a, um,Intrepidus,Animosus,a,um, vnerschrocken/ vnforchtsam.

Niebronowány/Impexus,a,um, vngestrählet/ vngeeget.

Niebyć/Abesse,Abfore,Defore,nicht da seyn werden/ weg seyn/abseyn/gebresten/mangeln.

Niecáky / Mutilus, a, um , gestümmelt / verstümlet/ gestümpffet.

Niechćieć/ Nolle,nicht wollen.

Niechęć / Malevolentia,æ,Simultas,atis,g.f. Stomachus, i, g. m. böser Will / Vnwill / Neid/ Feindschafft/Vnlust.

Niechędogi/Impurus, a, um, Fœdus, Spurcus , a, um , vnsauber/ vnrein / häßlich / schändlich/garstig.

Niechętnie/ Fastidiosè, Gravatè , Gravatim, Illibenter,Ingratis,Invitè,Repugnanter, adver. Verächtlich/verdrossentlich/ vngern/vnwilliglich/ mit verlust/ wiederspänniglich.

Niechętny/Invitus,a,um, Vngern/ vnwillig. Niechętny swoim/Aversus,Alienus à suis, den seinigen wiedrig/nicht gut.

Niechmurny / Innubilus, a, um, Innubis, e, Sine fece, Purus,a,um,Schön/heyter.

Niechwalebny/ Illaudabilis,e,Vnlöblich.

Niećichy/Immitis,e,Rauh/ mutwillig.

Niećierpliwie/ Impatienter, Repugnanter, adverb.vngedultiglich/ wiederspenstiglich.

Niećierpliwość / Impatientia, Intolerantia, æ,g.f.vngedult.

Niećierpliwy / Impatibilis, le, Impatiens, entis,Intolerans, antis, g. o. vngeduldig/vnleidlich/vnertragen.

Niecki do wapná/Trulla,æ,g. f. Mörtelkellen/Pflasterkellen/ Mawerkelle. Niecki do wyczyniánia ćiástá/Magis,idis,g.fœ. eine Multe/ darin man Brod knetet/ Scheiben Tisch.

Niecnotá/Crimen,inis,g n.Flagitium,ij,g.n. Improbitas,atis,g.f.Nefas, g.n. indeclin. in Nominat. Accusat.& Vocativo tant. invenitur.Nequitia,æ,g.f. Nequities,ei,g.fœ.Scelus,eris,g.n. Laster / Missethat / Boßhafftigkeit / vnerhörte Schand vnd Laster/Schalckheit/büberey/boßheit.

Niecnotliwie / Flagitiosè, Nefariè, Nequitèr, Scelerate,Scelestè, adv. Schändlich/ lästerlich/ böslich/ gantz schalckhafftig.

Niecnotliwy/ Niecnotá/Ab omni honestate relictus, Facinorosus, Flagitiosus,a,um, Furcifer,eri,g.m. Gurges,& Vorago vitiorum,Impiatus, Improbus, Maculosus , a, um , Nebulo, onis,g.m.Nefarius,a,um , Scelus pro Scelerato, Scelestus, Scelerosus , & Sceleratus, a,um,aller Erbarkeit entblöst/ voll Schelmerey / Vbelthat/ Büberey/Bübisch/einer der Henckers werth ist/ dem man eine Furcke an den Hals hanget / damit man jhn kenne / vnd sich für jhm hütten könne/ grundsupp aller Laster/Lasterhafftig / boßhafftig/ grimmig/befleckt/vnsauber/ loser Mensch / überschandlich/ein Bösewicht.

Niecnotliwa/ Malefica , Improba, æ, g. fœ. ein Hexe/Zauberin.

Nieczczy/ Solidus, a, um, Durchdick / starck/ vest/ nicht hol oder lück/ gantz aneinander.

Nieczesány/Impexus,a,um,vngekämbt/oder vngestrält.

Nieczesty/ Infrequens, entis, g.o. Vngäng/ nicht offt.

Nieczujacy/Insensilis, Insensibilis,e, vnempfündlich.

Nieczuły / Stupidus, a, um , Erstummet/vnverständig/erstarret.

Nieczystość/ Impuritas,atis,g.f.Incestus,us, g.m. Vnflath/Schand/ Vnreinigkeit.

Nieczysty / Immundus, Insyncerus , a , um, Turpis,e,Vnrein/vnsauber/falsch/vnflätig.

Niedawno / Nuper, Nuperrimè, adv. temp. newlich/kürtzlich/nicht sehr lange.

Niedawny/ Nuperus,a,um, New/frisch.

Niedbále / Defunctoriè, Ignave, Ignaviter, Incu-

Incuriosè, Indiligentèr, Infubidè, Negligentèr. Obitèr, Otiosè, Oscitantèr, Perfunctoriè, Segnitèr, Socorditer, Supinè, Tralatitiè, ad. fauliglich/ träglich/ sorgloßiglich/ vnfleissiglich/ liederlich/ ohn Sorg/ durch Verachtung/ im Fürgang/ oben an hin/ nicht mit Fleiß/ müssiglich/ hinlässiglich/ schlaffend/ gleich wie schlummernd.

Niedbálstwo/ Incuria, Indiligetia, Negligentia, æ, g. f. Neglectus, us, g. m. Neglectio, onis, g. f. Oscitatio, onis, g. f. Socordia, æ, g. f. Liderligkeit/ Vnfleiß/ Hinlässigkeit/ Verachtung/ Sorglosigkeit/ Trägheit/ Faulheit/ Vnachtsamkeit/ Nachlässigkeit.

Niedbáły/ Animi remissus, Incuriosus, a, um, Indiligens, entis, g. o. Oscitans, antis, g. o. Perfunctorius, a, um, Præsegnis, e, Secors, vel, Socors, ordis, g. o. Securus, a, um, Segnis, e, hinlässig/ vntapffer/ schläfferig/ sorgloß/ vnfleissig/ liderlich/ gar faul/ träg/ vnachtsam/ nachlässig.

Niedługoś/ Aliquamdiu, adverb. nicht zu lang/ etwan lang.

Niedobrze/ Malè, non benè, übel.

Niedobrze rozumieć/ Parum intelligere, übel verstehen.

Niedobyty/ Inexpugnabilis, le, vnüberwindlich/ nicht zu gewinnen.

Niedogodny/ Dyscolus, Morosus, a, um, seltzam/ vngedültig/ dem niemand kan recht vnd zu willen thun/ vngeschlacht/ murrisch.

Niedokończony/ Imperfectus, Inexpletus, Semifactus, a, um, vnvollkommen/ noch nicht außgemacht/ halb gethan.

Niedołężny/ Debilis, le, Lacer, Lacerus, Mancus, a, um, schwach/ blöd/ gliedloß/ vnvollkommen/ mangelhafft.

Niedopuszczáć/ Prohibere, Non permittere, verhüten/ verhindern/ nit zulassen/ verbieten.

Niedokonáły/ Imperfectus, a, um, Mancus, a, um, schwach/ mangelhafft/ vnvollkommen.

Niedosłyszący/ Subsurdus, Surdaster, a, um, ein wenig taub/ übel hörend.

Niedostáje/ Deest, Deficit, impers. es gebricht/ mangelt.

Niedostáteczny/ Egens, entis, g. om. Mangelhafft.

Niedostátek/ Aporia, æ, Egestas, atis, g. fœ. Defectus, us, g. m. Indigentia, æ, g. f. Penuria, æ, g. f. Vitium, ij, g. n. Mangel/ Gebrechen/ Fehl.

Niedostátek pieniedzy/ Inopia rei pecuniariæ, Mangel an Geld. Niedostátek wielki/ Inopia ultima, höchste Armuth/ Elend.

Niedostawáć/ Abfore, Deesse, Defore, mangeln/ gebrechen/ gebresten.

Niedoświádczony/ Incompertus, Inexploratus, a, um, Das man nicht recht weiß/ vnerkündiget/ vnersucht/ vnkündlich/ vnbekant.

Niedotkliwy/ Intactilis, le, vnberührlich/ das sich nicht berühren läst.

Niedotkniony/ Intactus, a, um, vnberührt.

Niedowárzony/ Subcrudus, a, um, Semicoctus, a, um, halbgekocht/ halbroh.

Niedowćipność/ Ingenium crassum, pingue, Pinguiores rusticorum literæ, grober Verstand.

Niedowćipny/ Hebes, hebetis, g. o. Homo plumbeus, Pinguis, e, Tardus, a, um, vnverständig/ vngeschickt.

Niedowiárstwo/ Diffidentia, æ, g. f. Incredulitas, atis, g. f. Mißtrew/ Vnglaube.

Niedowierzáć/ Diffidere, verzagen/ mißtrawen/ nicht glauben.

Niedowierzájąc/ Diffidentèr, adverb, Mißtrawlich/ verzagend.

Niedowierzájący/ Diffidens, entis, g. om. Mißtrawend.

Niedoyrzeć/ Cæcutire, übel sehen/ blintzen/ schälen.

Niedozor/ Ablepsia, æ, g. f. Sinnlosigkeit.

Niedojrzáłość/ Immaturitas, atis, gen. fœm. Vnreiffe.

Niedojrzáły/ Crudus, a, um, Immaturus, a, um, vnzeitig/ nicht reiff.

Niedojrzewájący/ Frugiperda, æ, g. c. Der sein Frucht verliert.

Niedozwolony/ Inconcessus, Impermissus, Negatus, a, um, vnbewilligt/ nicht zulässig/ abgeschlagen/ geleugnet/ verboten.

Niedźwiádek/ Nepa, æ, g. f. vel, Nepis, is, g. fœ. Scorpio, onis, g. m. & Scorpius, ij, g. m. ein Scorpion.

Niedźwiádkowy/ Scorpionius, a, um, von Scorpionen.

Niedźwiedź/ Ursus, i, g. m. ein Bär.

Niedźwiedźicá/ Ursa, æ, g. f. Bärin.

Niefałszywie/ Incorruptè, Sincerè. adverb. ohne falsch.

Niefárbowány/ Abaphus, i, g. m. vngefärbt.

Nieforemny/ Informis, e, vngestalt.

Niegibki/Inflexibilis,e, vnbeugig.

Niegładzony / Impolitus, a,um, vngeglåttet/vngepollirt.

Niegodność/Indignitas,atis,gen.fœm. Vnwürdigkeit.

Niegodnie/Indignè,adverb. vnwürdiglich.

Niegodny / Indignus, a, um, vnwürdiglich/ nicht werth/ vnwerth.

Niegościnność/Inhoſpitalitas,atis, g. f. vnwilligkeit gegen Gåſte/ nicht gaſtfrey.

Niegościnny / Inhoſpitalis, le, vngaſtfrey/ vnwillig gegen Gåſte.

Niegotowy/Impromptus,Imparatus,a,um, langſam/ tråg/ nicht bereit/ nicht fertig.

Niegrzeczny/ Abſurdus, a, um, Illaudabilis, le, vngeſchickt/ vnlöblich.

Niegrzeczy / Abſurdè, Inelegantèr, Indecorè, adverb. vngeſchicklich/ vnlöblich.

Niejáwnie/Non apertè,Non publicè,Clàm, adverb.Intra parietes, heimlich/ nicht öffentlich/ In Håuſern.

Niejáwny /Inapertus,a,um, Das nicht offenbahr iſt.

Niejedzenie/Inedia,æ, g. f. Enthaltung der Speiſe/ Hunger.

Niekáralny/ Impunis, e, vnſtråfflich.

Niekárány/Impunitus,a,um, vngeſtrafft.

Niekárny/Inemendabilis, le, Das nicht gebeſſert kan werden.

Niekoßtowány / Inguſtatus, a, um, vnverſucht/vngeſchmeckt.

Niekruchy / Infragilis, Infragibilis, le, vnbrüchig/ das man nicht brechen kan.

Niekßtałtowny/ Enormis,Informis,e, vnrichtig/ vngeſtalt.

Niektory / Nonnemo, inis, g. c. ſing. num. tant. Nonnullus,a,um,Pleriq;,Pleræq;,Pleraq;, pl.num.Quidam, pronom. Jemand/gemeinlich/ mehrentheil.

Niekußony / Intentatus, a, um, vnverſucht/ vnerfahren.

Niekwáßony/ Azymus, i, g.m. vngeſåwert/ vngehoblet.

Niełáſkáwie/Inclementèr, adverb. vnmildiglich/ vnholdſeelig/vnbarmhertzig/zorniglich.

Nieleniwy/Impiger, a, um, hurtig.

Nieloſowány/ Inſortitus,a,um, vngeloßet.

Nielotny/ Involucer, cris, cre, vnflugbar/ das nicht fligen mag.

Nieluczki/Nieludzki/Durus,Dyſcolus,Inhumanus,a,um, Miſantropos, i, g. m. Moroſus, a, um, vnmild/ vnfreundlich/ der mit keinẽ Freundſchafft hålt/ eygenſinnig.

Nieluczkie/ Nieludzkie/Inhumanè,Inhumanitèr, Moroſè, adverb. vnfreundlich/ vnmenſchlich/ vngeſchlachtig/murriſch/ feindſelig.

Nieluckość/Nieludzkość/Inhumanitas,Moroſitas, atis, g. f. Vnfreundligkeit/Vnmenſchligkeit/ Eygenſinnigkeit.

Nielutościwy/ Immiſericors, dis, g. o. Crudelis,le, grawſam/vnbarmhertzig.

Niemal/ Ferè, adverb. faſt/ ſchier.

Niemeſkie/ Effeminatè,Muliebritèr,adverb. verzagt/ weiblich.

Niemężátká/Innuba,æ,g.f.die keinen Mann hat/ohne Mann.

Niemieć/Carere, Egere, mangeln.

Niemiec/ Germanus, a, um, Teutſcher.

Niemiecka ziemiá/ Germania, æ, gen. fœm. Deutſchland.

Niemiernie/ Intemperantèr, & Intemperatè, adverb. vnmåſſiglich.

Niemierny/Intemperans,tis, g.o. Intemperatus,a,um, vnmåſſig.

Niemiły/Infacetus,Injucundus,Implacidus, a,um, vnholdſelig/vnlieblich/ nicht ſchertzhafftig/ nicht friedfertig/ nicht freundlich.

Niemoc/Debilitas,atis,g.f. Blödigkeit.

Niemoc/Nequire, nicht können/nit vermögen.

Niemowiątko/ Infans, antis, g. o. Infantulus, i, p. m. ein Kind.

Niemowność/ Infantia,æ, g. f. Die Zeit oder das Alter / darin man noch nicht reden kan/ Vnſprechligkeit/ Vnberedſamkeit.

Niemożny/Impoſſibilis, le, vnmöglich.

Niemulisty/ Illimis, e, Illimus, a, um, ohne Schlam/ ohne Koot.

Niemy / Abaces, Elingvis, e, Mutus, a, um, Stumm/ Zungloß/ Sprachloß.

Nienabożny / A religione remotus, Irreligioſus,a,um. vngottsfürchtig/ gottloß.

Nienáchylony / Indeflexus, a, um, vngebogen/ nicht niedergelaſſen.

Nienágábniony / Illaceſſitus, a, um, vnbewegt/vnangereitzt.

Nienágániony / Irreprehenſus,a,um,vngeſcholten/ vnverſchreyet/ vngeleumbdet.

Nienákryty / Patulus, a, um, auffgesperret/ das allweg offen ist.

Nienápełniony / Inexpletus, a, um, vnerfüllig/ vnersättig/ vnvollkommen.

Nienaprawny/ktory się niemoże náprawić/ Irreparabilis, le, vnwiederbringlich/ nicht wieder zu machen.

Nienáruszony / Illabefactus, Illibatus, Illæsus, a, um, Infragilis, Infragibilis, le, Integer, Sanctus,a,um, vnverwüst/ vngeschwächt/ vnverletzt/vnbrüchig/das nicht berührt ist/wol bewart.

Nienáruszonego co mieć/ w cále/ Sartum tectum habere aliquid, In Tach vnd Gemach/ Hut vnd Schirm halten/ gantz/vnberührt etwas haben.

Nienásiádły/ Incultus,a,um, vnbewohnt.

Nienástorczony/ Indirectus,a,um, vngericht/ schieb/ krum.

Nienásycenie/Insatiabiliter, Insaturabiliter, adverb. vnersattlichen/ohn Ersättigung.

Nienásycony/ co się nie może násyćić/ Implacatus, Inexhaustus,a,um, Inexplebilis,le, Insatiabilis, Insaturabilis, vel. Inexaturabilis,le, Den / oder das man nicht ersättigen vnd erfüllen mag/ vnerfüllig/ vnersättig.

Nienásycony/ Insatiatus,a,um, vnersättiget/ der noch nicht satt ist.

Nienawidzący/ Infensus,a,um, Osor, oris, g. m. gramm/ fast erzürnt/ Hasser.

Nienawidzieć / Novercari, dicitur, novercarum modo agere, Odisse, Odio habere, Odio Vatiniano aliquem prosequi, vnfreundlich handeln/ hassen.

Nienawiść / Aversissimus animus. Aversatio,onis, g. f. Invidia,æ, g. f. Odium, ij, g. neut. Rancor,oris, g.m. Haß/Zorn/Vngunst. Nienawiść máła/Invidiola, æ, g. f. dimin. eine kleine Vngunst. Nienawiść nieprzejednána/Odium novercale, Vatinianum, vnversöhnlicher Haß. Nienawiść komu zjednáć/ Facere alicui invidiam, Einen in Vngunst bringen. w Nienawiść wpáść/ Incurrere in odium alicujus, Eines Vngunst mit Gewalt auff sich laden.

Nienawistny / Invidiosus, Odiosus, Subodiosus,a,um, vngünstig/ zur Vngunst geneigt.

Nienawistnie/ Odiose, adver. vngünstiglich.

Nieobácznie / z Nieobaczká / Improvide, Improviso, Improvise, Derepente, adverb. vnversehenlich/ vnvermuthlich.

Nieobálony / Indejectus, a, um, beständig/ nicht niedergeworffen.

Nieobiedwájacy / Impransus, a, um, noch nicht zu Mittag gegessen.

Nieobrázliwie / Illæse, Inviolate, adverb. vnverletzlichen.

Nieobrázliwy / Inoffensus,a,um, activ. vnverletzlich.

Nieobrázony / Illæsus, Impercussus, Inoffensus,a,um, passiv. vnverletzt/ vngeschlagen.

Nieobronny / Improtectus, Immunitus, a, um, vnbeschirmt / vnbewahrt. Miásto Nieobronne/ Urbs nuda præsidio, wehrloß.

Nieobruszny/Æquanimis,e, Æquanimus, a, um, Der alles zum besten auffnimpt.

Nieobrzezká / Præputium, ij, g. n. Vorhaut des männlichen Glieds.

Nieobyczáynie / Inurbane, adv. vnhöfflich.

Nieobyczáyny/Inurbanus, Male moratus,a, um, vnhöfflich/ vnbesittet.

Nieochędożnie/ Inculte, adverb. vnzierlich.

Nieochotá/ Lentitudo,inis, g. fœ. Trägheit/ Langsamkeit.

Nieochotnie/Frigide, Langvide, adverb. gemachsamlich/ träglich/ sonder Ernst.

Nieochotny/ Fastidiosus, Frigidus, Impromptus, Instrenuus, Lentus, a, um, vnlustig/ erlegen/ gemachsam/ohne Lust/langsam/träg. Nieochotnym być/ Frigere, träg/ vnfertig seyn.

Nieodćięty/Irresectus,a,um, vnabgehawen.

Nieodmienność/Immobilitas, atis, g.f. Vnbewegligkeit.

Nieodmyty/ Illutibilis,le, das man nicht abwaschen kan.

Nieodwracájacy się/ Irretortus,a,um, vnvmbgedrähet/ recht. (rufflich.

Nieodwrotny/ Irrevocabilis,le, vnwieder-

Nieoglasƙány/ Ferox,ocis, g.o. Immansvetus,a,um, Indomabilis, le, vnzahm/ vnzähmig/ vngezähmt.

Nieogolony/Acersecomes, æ, g.m. Intonsus, Irrasus,a,um, vnbeschoren/ vngeschoren.

Nieokreśnie / Infinite, adverb, ohn auffhören/ vnendlich.

Nieokreszenie / Infinitas, atis, & Infinitio, onis, g. f. Vnendligkeit.

Nieokreszony/Indefinitus, Indefinitivus, Interminatus, a, um, vnendlich / vnaufflösig/ das kein Ziel hat.

Nie-

Nieokryty/ Improtectus, a, um, vngedecket/ vnbedeckt.
Nieopátrzny/ Improvidus, Inconsideratus, a,um, Inconsiderans, antis, g. o. Vnvorsichtig/ der keines Dinges warnimbt/ gewarloß.
Nieopuszczony/ Indesertus, a, um, vnver-lassen.
Nieosádny / Inhabitabilis, le, vnbewohnt / da man nicht füglich wohnen mag.
Nieosádzony / Incultus,a, um, vnbesetzt.
Nieostrobány/ Irrasus, a, um, vngeschoren/ vnbeschoren/ vnbeschabt.
Nieostrożnie/Imprudentèr, adverb. vnfürsichtiglich/ vnweißlich.
Nieostrożność/ Imprudentia,æ, g. f. Vnfürsichtigkeit.
Nieostrożny/ Incautus,Improvidus, a, um, vnfürsichtig/ vnbehütsamb/ der sich eines dinges nicht versiehet.
Nieostry/ Hebes, hebetis, adject. g. om. vnscharpff/ Stumpff.
Nieotrzymáć / Ferre repulsam, verstossen werden / verschupfft werden / abschlägliche Antwort bekommen.
Nieotwárty / Inapertus, a, um, das nicht offen ist.
Nieouzdány/Infrenatus,a,um, vngezäumet.
Nieozdobnie / Inculte, Indecore, Inornatè,adverb. vnzierlich/nicht fein.
Nieozdobny/ Inconcinnus, Indecorus, Inornatus,a,um, Indecor, Dedecor,oris, g.o. Dedecorosus, a, um, vnzierlich/ vngeziert/ vnhöfflich/ das schändlich ist.
Nieożyty/Irredivivus,a,um, vnwiederbringlich/ das nicht wieder kan zu recht werden.
Niepámietny/ Immemor, oris, g. o. vneingedenck / nicht eingedenck.
Niepewny/ Incertus, Levifidus, a, um, Vacillans,antis, g. o. vngewiß/ sorgfältig/ dem wenig zu trawen ist.
Niepijájacy winá / Abstemius, a, um, Der keinen Wein trincket.
Niepłáczliwy/ Illachrymabilis, le, den man zum weinen nicht bewegen kan.
Niepławny/Innabilis,le, darauff man weder fahren noch schwimmen kan.
Niepłodność/ Infœcunditas, Sterilitas,atis, g. f. Vnfruchtbarkeit.
Niepłodny/ Inferax,acis, g.o. Infœlix,icis, g. o. Infœcundus,a,um, Sterilis,le, vnfruchtbar.
Niepłodnym śie stáć/ Sterilescere, vnfruchtbar werden.
Niepobożnie/ Impiè, adverb. Vngöttlich/ lästerlich/ gottloß.
Niepobożność/ Impietas,atis, g.fœm. Gottlosigkeit.
Niepobożny / Impius, a, um, Gottloß/ vngottsfürchtiglich.
Niepochybnie/Fataliter,adver. durch Gottes Rathschluß/ Schickung.
Niepochybny/ Fatalis,le, von Gott beschlossen/ beschieden/ verordnet.
Niepoćieszenie / Inconsolabiliter, adverb. vntröstlich.
Niepoćieszony/ Inconsolabilis, le, vntröstlich/ nicht zu trösten.
Niepoczćiwie/Inhonestè,adverb. vnehrlich/ scheußlich.
Niepoczćiwy/Inhonestus,a, um, vnehrlich/ vnflätig.
Niepodárty/ Non discerptus, Salvus,a, um, gantz/vnzerrissen/ut: Niepodárty list/ Epistola salva, ein vnversehrtes Schreiben.
Niepodobáć śie/ Displicere, mißfallen/ nicht gefallen.
Niepodobánie/Displicentia,æ. g.fœ. Plaus Mißfall.
Niepodobny / Impossibilis, le , vnmöglich/ das nicht geschehen kan.
Niepodobny/Dissimilis, Perdissimilis,le, gar vngleich/ nicht gleich.
Niepogodá/ Cœlum austrinum, nubilum, Nubilum,i,g.n. Tempestas,atis.g.fœ. Intemperies,ei, g. f. Intempestas, atis, g. fœ. Tempestas turbulenta, vngestümb Wetter / Regenwetter/ trüb Wetter/ Gewölck.
Niepogodny / Inserenus, Intempestus, a, um, dunckel von Wolcken/ Regenhafftig. Niepogodnym być / Nubilare, & Nubilari, trüb Wetter seyn.
Niepogrążny/Immersabilis,le, das sich nicht vnterdrucken / eintuncken läst.
Niepogrzebiony/ Inhumatus, Insepultus, Nudus,a, um, vnvergraben.
Niepojętny/ Hebes,hebetis,adject. g. o. Imperceptus, a, um, vnverständig / vnbegreifflich/ vnverständlich.

Niepokoić/ Aliquem tangere, Conquassare, Conturbare, Infestare, Obturbare, Perturbare, einen bemühen/ treiben/ schädigen/ gewaltigen/ betrüben/ verwirren/ vnruhig machen/ vnruhe anrichten.

Niepokojonym być/ Turbari, Bewegt vnd betrübt werden.

Niepomázány/ Immaculatus, Impollutus, a, um, vnbefleckt/ vnbesudelt.

Niepopráwny/ Inemendabilis, e, das nicht gebessert kan werden.

Niepopráwiony/ Incorrectus, a, um, das nicht gebessert ist/ vngebessert.

Nieporuszenie/ Immobiliter, adv. Stetiglich/ vnbeweglich.

Nieporuszony/ Inconcussus, Inturbatus, a, um, vnbewegt/ vnerschrocken. Nieporuszony umysł/ Apatheia, æ, g. f. Vnbeweglichkeit des Gemüts/ vnanmüthigkeit.

Nieporządnie/ Indispositè, Inconditè, Inordinatè, Præposterè, Turbatè, Turbidè, Turbulentè, Turbulentèr, adverb. vnordentlich/ vngeschicklich/ hindersich/ verworrentlich.

Nieporządny/ Confusus, Inordinatus, a, um, Præposterus, a, um, verkehrt/ verworren/ vnordentlich.

Niepoślákowány/ Indeprehensibilis, Investigabilis, e, vnmüglich/ schwer zuverstehen/ vnerforschlich.

Nieposłuszeństwo/ Contumacia, æ, g. f. Wiederspennigkeit/ vngehorsam/ halsstärrigkeit.

Nieposłuszny/ Contumax, acis, g. om. Male morigerus, vngehorsam/ widerspenstig.

Niepostrzegle/ Improvide, Improvisò, vel Improvisè, adv. vnversehnlich.

Niepostrzegły/ Inobservabilis, e, Improvisus, Improvidus, a, um, nicht wahrgenommen/ vnverhütet. Niepostrzegłe pociski/ ktorych niepostrzeżono/ Tela improvida, da man sich nicht dafür hüten kan.

Niepostrzeżony/ Inobservatus, a, um, vnverhütet/ nicht wahr genommen.

Niepoświecony/ Laicus, a, ū, der keine geistliche Weyhe hat.

Niepotegá/ Infirmitas, atis, g. f. Impotentia, æ, g. f. Vnmügligkeit/ schwachheit.

Niepoteżnie/ Effœtè, adv. schwächlich.

Niepotoczny/ Extraordinarius, a, um, einer so über die Gewohnheit vnd vnordnung ist.

Niepotocznie/ Extra ordinem, Ausser der gewohnheit.

Niepotrzebnie/ Supervacuè, adv. überflüssiglich/ vnnützlich.

Niepotrzebny/ Non necessarius, a, um, Vilis, Levis, ve, Frivolus, la, lum, vnnütze/ nichtes werth/ der nicht vonnöthen.

Niepoważony/ Inobservatus, a, um, vngeacht/ vngemerckt/ vnverhütet.

Niepowściągliwie/ Intemperantèr, & Intemperatè, adver. über die maaß.

Niepowściągliwość/ Intemperantia, æ, g. f. Vnmässigkeit.

Niepowściągliwy/ Acolastus, i, g. m. Impotens, entis, g. o. Intemperans, antis, g. o. Schlemmer/ vnmässig/ vnträglich/ muthwillig.

Niepozdrowiony/ Insalutatus, a, um, vngegrüsset.

Niepozwalájący/ Negabundus, Negativus, a, um, Negans, antis, g. o. Abschlagend/ laugnend.

Niepozwalánie/ Negantia, æ, g. fœ. Negatio, onis, g. f. Laugnung/ Abschlagung.

Niepozwolony/ Illicitus, a, um, Verbotten/ das sich nicht gebührt zu thun.

Niepożyteczny/ Ficulnus, & Ficulneus, a, ū, zu nichts nütze.

Niepráwy/ Adulterinus, a, ū, Verfälscht/ erdichtet.

Nieprosty/ Indirectus, a, um, Irregularis, e, Vngericht/ scheb/ das nicht nach der gemeinen lehr gehet.

Nieproszony/ Inoratus, a, um, Non rogatus, a, um, vnerbeten/ vnerworben/ vngebeten.

Nieprzebity/ Imperfossus, a, um, vndurchgegraben. Nieprzebity/ ktory śię nie może przebić/ Impenetrabilis, nullo forabilis ictu, da man nicht durchkommen kan.

Nieprzebrány/ Inexhaustus, a, um, Jugis, e, vnerschöpfflich.

Nieprzejednány/ Impacatus, a, um, vnversöhnet. Nieprzejednány/ ktorego nie można przejednáć/ Implacabilis, e, vnversöhnlich.

Nieprzerwány/ Inabruptus, a, um, Irruptus, Continuus, a, um, vnbrüchig/ nicht zurissen.

Nieprzestawáć/ Continuare, vollendstrecken/ aneinander machen.

Nieprzeświádczony/ Intestatus, a, um, vnüberzeugt.

Nieprzydátność/ Incommoditas, atis, g. fœ. Inutilitas, atis, g. f. Vngelegenheit/ Vnfug.

Nieprzygánny/Inculpabilis,e,Vnscheltbar. vntadelhafftig.

Nieprzyjáciel/Hostis,is,g.c.Inimicus,i,g.m. Perduellis,e, Feind/Rebell. Od nieprzyjaciol ogárnionym być/ Implicari, Circumveniri ab hostibus.vmbgeben werden vom Feinde.

Nieprzyjácielska ziemiá/ Hosticum, i,g.n. des Feinds Erdreich oder Land.

Nieprzyjácielski/Hostilis,e,Hosticus,a,um, Feindlich/ das dem Feind zugehört.

Niepryjácielskie/Hostiliter,adv.Feindlich.

Nieprzyjáźliwie / Inimicè, Inimiciter, Iniquè,adv. Feindlich / vnbilliglich.

Nieprzyjaźń/ Inimicitia,æ, g. fœ. Iniquitas, atis,g.fœ.Wiederwertigkeit/Feindschafft/Groll / Haß/Neid.

Nieprzyjáźny/Infensus, Infestus,Iniquus,a, um,Gram/fast erzürnet/feindlich/wiederwertig.

Nieprzyjemnie/ Insulsè, Odiosè, adv. Vngern/vnruhiglich/mit vnlust/ vnangenehm.

Nieprzyjemność/ Injucunditas, Insulsitas, atis,g.f.vnlieblikeit/vnholdseligkeit/vnartigkeit.

Nieprzyjemny/Illepidus,Immodulatus, Inamœnus,Ingratus,a,um, vnzierlich / vnlieblich/ vnangenehm.

Nieprzykryty/ Nudatus, a, um, Entblösset/ entdecket.

Nieprzypráwny/Simplex,icis,g.o. Non fucatus,Syncerus,a,um,vngefälscht/rein/lauter.

Nieprzystoynie/Illiberaliter, Indecorè,Indecenter, adverb. Vnfrey / karg/ vngebührlich/ vnzierlich.

Nieprzystoyność /Indecentia, æ, g. f. Indecorum,i,g.n. Vngezimligkeit.

Nieprzystoyny/ Indecens, entis,g. o. Indecorus,a,um, vnzimlich.

Nieprzytomność/Absentia,æ,g.f.abwesung.

Nieprzytomny/Absens,entis,g.o.abwesend.

Nieprzywrotny/Irredux,ucis,g. com. Vnwiederkehrlich.

Nieprzyzwaláć/ Abnuere, Renuere, Verbieten etwas zu thun/ nicht zulassen / abschlagen.

Nieprzyzwyczájony /Insvetus, Inassvetus, Inconsvetus, a, um, vngewöhnet.

Nierad/Invitus,a,um, Vngern/vnwillig.

Nieránione/Illæsus,Invulneratus,a,um,vnverletzt vnverwundt.

Nierosocháty / Unicalamus, a,um , das nur einen Halm hat.

Nierostropność/Imprudentia,æ,g.fœ.Vnfürsichtigkeit.

Nierostropny/Imprudens, entis, Inconsiderans, antis, g. om. Inconsideratus, a,um, Vnfürsichtig/ Der nichts bedencket / vnbetrachtig/ vnvorsichtig.

Nierowniá/Salebra,æ.g.f. & Salebræ,arum, pl.num.g.f.Steinigte/vnebene/rauhe Weg.

Nierownie/Incomparabiliter, adverb. Vnvergleichlicher weise.

Nierowność/ Anomalia æ,g.fœ. Iniquitas, atis, g.f vnebene/vnbilligkeit.

Nierowny/Anomalum,i,g.n. Confragosus, Confragus,a,um,Dispar,is,g. omn.Inæqualis,e, Iniquus, Salebrosus, a, um, Vngleichförmig / scharpff/rauh/vngleichmässig/ vngleich/ vneben.

Nierozćiągniony / Incontentus,a,um, vngespannet.

Nierozdźielnie/Indigestè, Indistinctè, Confusè, Permistè, adv. Vnordentlich / vntereinander/vermischter/vnzertheilter weise.

Nierozdźielność/ Continuitas,atis, g.fœm. Währung.

Nierozdźielny/ Continuus, a, um , Indivisibilis,Inseparabilis , e, aneinander / vnzertheilt/ vnabsonderlich/vnzertrennig.

Nierozerwány/ Illacerabilis,e,das nicht kan zerrissen werden.

Nierozjetny / Insolubilis, Indissolubilis, e, vnaufflößlich.

Nierozłożnie/Indispositè,adv.vnordentlich.

Nierozłożony/ Indigestus,a, ū, vngeordnet.

Nierozmierzony / Immetatus, a,um, Vnermeßlich/ vngemessen.

Nierozmyślnie / Extempore, vel duobus verbis,Ex tempore,Inconsideratè, Inconsultò, Nec opinatè,Temere,Temeriter,adv.zur stund/ geschwind/vnbedachtlich/vngemeint/vnverhofft/ vnbesinnlich/freventlich/ vngefehrd.

Nierozmyślność/ Incogitantia, æ, Temeritas,atis,g.f.Sinnlose Frevelheit/ Kühnheit / vnbedachtsamkeit.

Nierozmyślny/Extemporalis,e, Extemporaneus,Immeditatus, Incogitatus, a, um, Incogitans,antis,g.omn.Incogitabilis,e Inopinatus, Nec opinatus,a,um,Præceps,cipitis,g.o. Temerarius,a,um, das ohn eyl/ohn zurüstung geschicht vnd behend/ vnbetracht/vnbewegt, sinnloß / vngeachtet/vnbesonnen/vnbedacht.

Nierozumny/Corpus sine pectore, Irrationalis, Irrationabilis, le, Unvernünfftig / ohn Hertz vnd Vernunfft.

Nierozwiozány/Indissolutus,a,um, Irresolutus,a,um, vnauffgelöst.

Nieruchomy/Immobilis,e, vnbeweglich.

Nieruszánie się/ Immobilitas,atis, g.f. Vnbeweglichkeit.

Nierycerz/ Paganus,i,g.m. ein jeder der nicht ein Kriegsmann ist.

Nierychło / Serò, Tardè, Tardiùs, Tardissimè, adv. Langsam/spat/ zu abend.

Nierychłość/ Lentitudo,inis,g. f. Trägheit/ Langsamkeit.

Nierychły / Improperatus, Serus, Tardus, a, um, vngeschwind / vnbehend / spàth / gemach.

Nierymownie/niesktádnie/Inconcinniter, adv. vnlieblich/ nicht eigentlich.

Nierymowność / Niesktádność / Inconsequentia,ę,g.f. Inconcinnitas,atis,g.f. vngereimt/ nicht ordentlich.

Nierymowny/Niesktádny/ Immodulatus, Inconcinnus,a,um, vnlieblich/vngereimbt. **Nierymowny bárzo**/ Perinconsequens,entis,g.o. Vngereimbt.

Nierząd/Aphrodisia,æ,g.f. Meretricium,ij, g.n. Probrum,i,g. n. Nequitia,æ, g.f. Nequities, ei,g.f. Furta,orum,g.n.pl.nu. Hurerey/vnkeuschheit/Büberey/ Bülerey.

Nierządnicá/Meretrix,cis,g.f. Meretricula, æ,g.f.dimin. Nonaria meretrix, Proseda, Prostibula,æ,g.f. Scortum,i, Scortillum,i,g. n. Mercenariæ stipis ancilla, Hure/Metz/ die vmb neune auffthut/vnd die Buben einläst/ein gemeine dirn. **Nierządnicá pospolita**/Prostibulum,i,g.neu. & Prostibula,æ,g.f. allgemeine Hure.

Nierządniczy/ Lupanaris,e, Meretricius,a, um, das zum gemeinen Frawenhauß gehört.

Nierządnie/ Amatoriè, Libidinosè, adverb. Bulerischer/ Hurischer weise.

Nierządnik/ Ancillariolus, i, g. m. Geneo, onis,g.m. Scortator,oris,g.m. Hurer.

Nierządny/Incestificus, Meretricius, a,um, Hurisch/der Blutsfreunde schändet.

Nierządny dom/ Fornix, icis,g. f. Ganeum, ei,g.n. Ganea,æ,g.f. Lupanarium,ij, Lupanar,aris,g.n. Lustrum,stri,g.n. Præsepe,is,g.n. Prostibulum,i, g. n. Hurenhauß / ein gemein Frawenhauß/Hurenkate.

Nierządu páłrzyć / Consuescere cum aliqua muliere, dicitur, Vir, vel, Mulier cum viro, Libidinari, Lupari, antiquum, Lustrari, Meretricari, Prostare, Prostituere, Scortari, Vulgare corpus suum, dicitur Meretrix, Vnkeuschheit/ Hurenwerck / Hurerey treiben / seinen Leib feil bieten/Jederman zu willen seyn.

Nierządu płodzenie / Scortatio,onis, g.fœ. Hurerey/ Hurenwerck/ Vnkeuschheit.

Nierześki/Instrenuus,a,um, Vndapffer.

Nierzkąc/Nedum, conjunct. nicht allein.

Niesądzony/Injudicatus,a,um, Vngeurtheilet/vngerichtet.

Nieść/ Gerere, Ferre, Tragen.

Niesekowáty/Enodis,e, ohn Knorren.

Nie sfałszowány / Incorruptus, a, um, vnvgefälscht/vnbestochen.

Niesiekánny/Insecabilis,e, vnzerschneidlich/ das nicht zu schneiden ist.

Nieskázony/ Incorruptus,a,um, Vnzerstört/ vnverdorben/ vnversehrt.

Niesktádnie/Inconcinniter, adv. nicht eigentlich/vngereimbt.

Niestończenie/Infinitas,atis, g.fœ. Infinitio, onis, g.f. Vnendligkeit.

Niestończony/Infinitus, Interminatus,a,um das kein end hat/vnendlich.

Niestromność/ Importunitas, atis, g. f. Immodestia,æ, Petulantia,æ, g.f. Vnbilligkeit.

Niestromny/Insedatus, Immodestus,a, um, Vnruhig/auffrührisch/vnbescheiden.

Niesławá/ Dedecus,oris,g.n. Nota,æ.g. fœ. Stigma,atis,g. neu. Vnehr / Schandmaß / Verleumbdung. **Niesławe komu zjednáć**/Inurere infamiam alicui, einem eine Schand anthun. **Ex Niesławe przypráwić** / Notam inurere, einen verleumbden/ Schandflecken anhangen. **Niesławe znieść** / Infamiam sarcire, einem seine Ehr wiedergeben.

Niesławny / Ignobilis,e, Ignominis,e, Illaudatus,a,um, vnnahmhafft/vnlobsam/vngelobet.

Niesłony/Fatuus, Insulsus,a,um, vngesaltzen.

Niesłusza/ Nefas,g.n. indeclin. Schand oder Laster.

Niesłusznie / Iniquè, Injuriosè, Injustè, adv. Præter æquum, vnbilliglich/ vnbillichen / vngerechtiglich/ widerbilligkeit.

Niesłuszność/Iniquitas,atis,g. f. vnbilligkeit.

Niesłuszny/ Iniquus, Injurius, Injuriosus, Injustus, Periniquus, a, um, Irrationalis, Irrationabilis, e, Vnbillich/ vngerecht/ vnvernünfftig.
Niesłychány / Inauditus, Novus, a, um, Vnerhört/ das niemahl ist gehört.
Niesmáczny / Betaceus, Fatuus, Insipidus, Insulsus, a, um, vngeschmackt.
Nieśmiertelnie/ Immortaliter, adverb. Vnsterblich/ Ewiglich.
Nieśmiertelność/ Ambrosia, æ, g. f. Immortalitas, atis, g. f. Vnsterbligkeit.
Nieśmiertelny/ Ambrosius, Ambrosiacus, a, um, Immortalis, e, vnsterblich/ vntödtlich.
Niesoczysty/ Exuccus, a, um, ohne safft.
Nieśpánie w nocy ku czći Bogom u Pogan/ Pervigilium, ij, g. n. Pervigilatio, onis, g. f. Durchwacht / so die alten jhren Göttern zu Ehren hielten.
Niespiacy/ Pervigil, is, g. o. Durchwächter/ ein fleissiger Wächter.
Nieśpieszny/ Improperus, Improperatus, a, um, vnbehend/ langsam.
Niesplik/ Mespilus, i, g. f. Mespilum, i, g. n. ein Mispelbaum/ oder Mispel.
Niesplik ćierpki/ Unedo, inis, g. f. die Ełzbeer
Niespodźiánie/ Inopinanter, Inopinatè, Inopinatò, Nec opinatè, Insperatè, adverb. Præter spem & expectationem, dessen man sich nicht versiehet/ vnversehentlich / vnverhofft / vngemeint.
Niespodźiány / Insperabilis, e, nicht zu hoffen. Niespodźiána rzecz/ Paradoxum, i, g. n. ein seltzames vnerhörtes ding.
Niespodźiewány / Inexspectatus, Inopinatus, Inopinus, Insperatus, Necopinatus, a, um, vnverhofft/ vngemeint.
Niespoisty/ Incoibilis, e, Insociabilis, e, vngereimbt/ das nicht zusammen dienet.
Niespokoynie / Tumultuosè, Turbidè, adv. mit Geschrey vnd Auffruhr/ vnruhiglich.
Niespokoyny/ Emissarius, ij, g. m. Fluctuosus, Implacidus, Inquietus, Insedatus, Molestus, Permolestus, Tumultuosus, Turbidus, Turbulentus, a, um, vnruhig/ vngestümmig/ vnruhiglich/ vnfriedsam/ mühselig / haderisch/ wild/ tobend/ wütend/ erzürnet.
Niespoteczny/ Impromiscuus, a, um, nicht gemein.
Niesposobny/ Incommodus, Ineptus, Perincommodus, a, um, gar vnfüglich / vngeschickt.

Niespracowány/ Indefessus, a, um, vnverdrossen/ nicht müde.
Niesprawiedliwie/ Iniquè, Injustè, adverb. vnbilliglich/ vnbillich/ vngerecht.
Niesprawiedliwy / Injustus, Iniquus, Periniquus, a, um, fast vngerecht/ vnbillig.
Niesprobowány/ Inexploratus, a, um, Vnversucht.
Niesprofánowány/ Intemeratus, a, um, vngefälscht.
Niesprzyjáć / Infensare, Convertere pollicem, einem Vngunst erzeigen/ anfeinden.
Niestale/ Inconstanter, adv. Vnstandhafftiglich/ vnbeständiglich.
Niestały/ Inconstans, antis, g. o. Instabilis, e, vnbeständig.
Niestátecznie/ Inconstanter, Leviter, adv. Leichtfertig/ bald/ nicht sonderlich.
Niestáteczność/ Inconstantia, æ, g. f. Instabilitas, Levitas, Mobilitas, Vanitas, Volubilitas/ atis, g. f. Vnbeständigkeit/ Leichtfertigkeit/ Beweglichkeit/ Geschwindigkeit/ Eytelkeit/ Heilosigkeit/ Wanckelmütigkeit.
Niestáteczny/ Inconstans, antis, g. o. Fluxus, Frigidus, a, um, Cothurno instabilior, Levis, e, Vacillans, antis, g. o. Vanus, a, um, Vanus ingenio, Versutus, a, um, Volubilis, e, Vnbeständig/ ohn Lust/ erlegen/ gemachsam/ leichtfertig/ leichtfertiglichen/ leichfertiges Sinnes/ Lügner/ windwendig/ wanckelmütig/ wandelbar.
Niestetysz/ Heu, Heu heu, Interject. dolentis. Proh DEum atque hominum fidem, Ach / Ahe/ Ach / hilff lieber Gott.
Niestrawiony / Inconsumptus, a, um, Vnverzehret.
Niestrwożony/ Inconcussus, Imperterritus, a, um, vnbewegt/ vnerschrocken.
Niestrzyżony/ Intonsus, Indetonsus, a, um, Vnbeschroten/ vnbeschoren.
Niesubtelnie/ Insubtiliter, adverb. vnartlich/ vngeschwind.
Niesuszony / Insiccatus, a, um, vngetrocknet.
Nieswiádom/ Ignarus, Imperitus, a, um, Rudis, & hoc Rude, Tyro ac Rudis in re aliqua, vnwissend/ vnerfahren/ vnbericht/ vngeübt.
Nieszczerość/ Dissimulatio, onis, g. fœ. Dissimulantia, Fallaciloquentia, æ, g. f. Hypocrisis, is, g. f. Lolligo, inis, g. fœ. metaph. Verstellung/ verhälung/

bálung/ Gleißnerey/ betrügliche Worte/ Annehmung frembder Personen/ Neidigkeit eines bösen Menschen/ Neid.

Nießczery / Hypocrita,æ,g.m. Insyncerus, a,um,Bilingvis,e, Gleißner/ Heuchler/ falsch.

Nießczerze/ Dissimulantèr,Simulatè,adver. durch falschen schein/ da man sich anders verstelt.

Nießcześćie/Casus,Fluctus,us,g.m. metaph. Infortunium,ij,g.n. Mala sors, Sinistrum,i,g.n. Sinistritas, atis, g. fœ. Gefahr/ Betrübnüß/ Vnglück. O nießcześćie kogo przypráwić/ Depellere aliquem ad calamitatem, Infortunare, Infortunio mactare, mulctare, In Angst vnnd Noth einen bringen. Wpáść w Nießcześćie/ Incidere in plagas, In eine Gefahr kommen.

Nießcześliwie/Infæliciter, Infortunatè,Parùm felicitèr,adv. Non ex sententia, vnglücklich.

Nießcześliwy/Infelix,icis,g.o. Infortunatus, Obscœnus,a,um, metaph. vnselig/ vnglücklich/ vnglückhafftig.

Nießczesny/ co złego známionujący/ Intempestivus, Infaustus, Ominosus, a, um, vnglücklich/vnglückselig/das etwz Vnglücks anzeigt.

Nießczodrobliwy / Illiberalis,e, vnhöfflich/ vnfreygebig/ vnredlich.

Nießkodliwie/ Innocentèr, Innoxiè, adv. ohne Schaden/ vnschädlich.

Nießkodliwy/Innocens,entis,g.om. Innoxius, Innocuus,a,um, vnschädlich/ das keinen Schaden bringt.

Nießkodzenie/Innocentia,æ, g. fœm. Vnschädligkeit.

Nießláchćic/ Ignobilis, e, Obscurus, a, um, Vnedel/ vnachtbar/ schlecht.

Nießyty/Insutilis, le, vngeflickt/ vngeneet/ vngebutzt.

Nietonący / Immersabilis, le, das sich nicht eintuncken/ unterdrucken läst.

Nietoperz/ Nycteris,idis,g.foe. Vespertilio, onis, g. f. alijs, g.m. ein Fledermauß.

Nietráwienie / Dyspepsia, æ, g.f. böse Verdäwung. (digkeit.

Nietrwáłość/Instabilitas,atis,g.f. Vnbestän-

Nietrwáły/ Caducus, Evanidus,Fluxus,a,ū, Fragilis, Instabilis,le, Fugiens,entis, g. om. hinfällig/ zergänglich / vnbeständig/ hinflüssig/ brüchig/ blöd/ fliehende.

Nietrwożliwie / Intrepidè, adverb. Animo inconcusso, vnerschrockenlich.

Nietrwożliwy / Intrepidus, a, um, vnerschrocken.

Nietylko/ Non tantùm,Non solùm,Nedum, conjunct. nicht allein.

Nieubłágánie/Implacabilitèr,adverb. Qualit. vnversöhniglich/ vnbefriedlich.

Nieubłágány/Implacabilis,Inexpiabilis,le, vnversöhnlich / vnbefriedlich / das nicht kan versöhnet/gestillet oder zu frieden gebracht werden.

Nieuchronny / Inevitabilis, le, vnvermeidentlich.

Nieućieszny / Injucundus, a, um, vnlieblich/ nicht schertzhafftig.

Nieucźćić/Inhonorare, Inhonestare, verachten/ vervnehren.

Nieucźćiwie / Irreverentèr, Inhonestè, adv. vnzüchtiglich/ vnehrbarlich.

Nieucźćiwy/Inhonoratus,a,um,Inhonestus, a,um, veracht/ vnachtbar. (acht.

Nieuczczony/ Incultus,a,um, vngeehrt/ ver-

Nieuczenie/ Indoctè,adverb. vnweißlich/ vngelehrt.

Nieuczestnik/Exors,ortis,g.o. Expers,ertis, g.o. vntheilhafftig/ vngenössig.

Nieuczony/ Idiota, Idiotes,æ, g. c. Iners,ertis, g.o. Barbarus, Illiteratus, Indoctus, Ineruditus, a, um, vngelahrt / vnwissend/ vnverständig/ ein schlecht einfältig Mensch.

Nieuhámowánie/Effrenatè,adver. freventlich/ vngezähmet/ frechlich.

Nieuhámowány/Ferox,ocis,g.o. Indomabilis,le, vnzähmich/ frech.

Nieuk/ Amusus,i, g. m. der nichts kan/ sonderlich in der Schrifft.

Nieukuszony / Ingustabilis, le, das man weder versuchen noch anrühren kan.

Nieuleczony/Insanabilis, le, nicht zu heylen/ vnheylsam.

Nieumieć/Ignorare,Nescire, nicht können.

Nieumiejetnie / Imperitè, Inscitè, adv. vnwissentlich/ vnerfahren.

Nieumiejetność/ Ignoratio,onis, g.f. Imperitia,æ, Inertia,æ,Inscitia,æ,g.f. Vnerkäntnüß/ Vnwissenheit/ Vnvernunfft/ Vnwissenheit einer Kunst.

Nieumiejetny/Imperitus,Inscitus,a,um, Tyro ac rudis in re aliqua, vnerfahren/vngeschickt/ grob/ vnvernünfftig/ vnberichtet / vngeübt / vnwissend.

Niewmnieyszony/ Inattenuatus, a, um, nicht verringert/ unverkleinert.

Nieumyty/ Illotus, a, um. ungewaschen.

Nieunoszony / Ingestabilis, le, unträglich/ nicht/ oder schwär zu tragen.

Nieuproszony/ Indeprecabilis, Inexorabilis, le, unerbittlich/ ungnädig.

Nieuspiony/ Insopitus, a, um, Der nicht einschläfft.

Nieuszkodzony, Innoxius, a, um, passivè, unbeschädiget.

Nieuważáć/ Nihil pensi habere, keinen Sinn oder Rath haben / Es nicht bedencken / erwegen/ betrachten.

Nieuważny/ Immeditatus, Irritus, Procitus, a, um, unbetracht/ unbewegt/ unkräfftig.

Nieuzdrowiony / Insanabilis, le, nicht zu heylen/ unheylsam.

Nieużytość/ Obstinatio, onis, g. f Rigor. oris, g. m. Eigensinnigkeit/ steiffes Vornehmen/ Verhärtung/ Beharrung/ Erstarrung.

Nieużyty / Durus, Ferreus, a, um, hart und unbeweglich/ eygensinnig.

Niewaniájący/ Inodorus, a, um, ungeschmack/ das nicht schmecket/ oder/ das keinen Geruch hat.

Niewaleczny / Imbellis, le, schwach/ unbehertzt/ feich.

Niewárzony/ Incoctus, a, um, ungekocht.

Niewártowány / Irrevolutus, a, um, niegelesen/ nie umbgekehrt.

Niewárzysty/ Incoctilis, le, ungekocht.

Niewczás/ Niewczesnie/ Immaturè, Importunè, Incommodè, Intempestivè, adv. Zu unzeiten/ zu ungelegener Zeit/ unfüglich/ unzeitig.

Niewczesność/ Importunitas, Inopportunitas, atis, g. f. Ungelegenheit/ Unzeit.

Niewczesny/ Importunus, Intempestivus, a, um, Ungelegen/ unzeitig/ unruhig/ ohn unterlaß.

Niewdzięczność / Ingratitudo, inis, g. f. Ingrata mens, Ingratus animus, Undanckbarkeit.

Niewdzięczny/ Acaris, idis, g. c. Ingratificus, Ingratus, a, um, undanckbar.

Niewesołość/ Nubecula frontis, metaphor. Tetricitas, atis, g. f. ein trawriges ansehen/ oder Anblick/ Unfreundligkeit.

Niewesoły/ Agelastus, i, g. m. Illætabilis, le, Inamœnus, Subhorridus, Tetricus, Vultuosus, a, um, Der nicht lachet/ ernsthafft/ unlustig / unlieblich/ ein wenig scheußlich/ grawsam/ unfreundlich/ mit hönischem oder unlieblichem und unfreundlichem Angesicht/ zu viel ernsthafftig.

Niewęzłowáty / Enodis, e, ohne Knoten/ gleichans/ das leicht auffzulösen ist.

Niewiádomość / Ignorantia, Inscientia, æ, Inscitia, æ, g. f. Unwissenheit.

Niewiádomy/ Inscius, a, um, unwissend.

Niewiástá / Mulier, is, g. f. ein Weib. Niewiastká/ Muliercula, æ, g. fœ. Weiblein. Niewiástá/ ktora męskie dzieło wypráwiká/ Virago, ginis, g. f. ein Männlich behertzt Weib / die Manns-Thaten thut/ eine Heldinne.

Niewidomy/ Invisibilis, le, unsichtbar/ das man nicht sehen kan.

Niewiedzący/ Ignarus, Nescius, a, um, Ignorans, antis, Insciens, entis, g. c. unwissend/ unerfahren.

Niewiedziány/ Niewidány/ Inaspectus, Invisus, Novus, a, um, zuvor nie gesehen / wunderbarlich/ new.

Niewiedzieć/ Ignorare, Nescire, nicht wissen.

Niewiele / Parùm, Parumper, adverb. Ein wenig/ nicht viel.

Niewiernie/ Perfidè, Perfidiosè, adverb. adverb. fast untrewlich.

Niewierność/ Fides vana, Incredulitas, Infidelitas, atis. g. f. Perfidia, æ, g. f. Trewlosigkeit/ Untrew/ Unglaub.

Niewierny/ Incredulus, a, um, Ungläubig. Niewierny/ Infidus, Perfidus, a, um, fast untrew. Niewierny bárzo/ Perfidiosus, a, um, fast trewloß.

Niewieści/ Muliebris, Enervis, e, Mulierosus, Mulierarius Uxorius, a, um, Weibisch/ untapffer/ unartig/ weibersüchtig / des Eheweibes/ oder/ der Haußfrawen zugehörig.

Niewieścia chęć/ Mulierositas, atis, g. fœm. hefftige Liebe der Weiber.

Niewieścia chorobá/ Menstrua, orum, g. n. pl. num. die vierwöchige Kranckheit der Weiber.

Niewieście przyrodzenie/ Muliebritas, atis, g. f. Weibische Art.

Niewieściuch / Effæminatus, a, um, Homo mollis, verzagt / untapffer / ein weicher Mensch. Niewieściuchem czynić/ Effæminare, Weibisch machen.

Niewieyskie/ Muliebritèr, adverb. Weibisch.

Niewinnie/ Immeritò, Immerenter, Immeren-

rentissime, Innocentèr, adverb. vnverdient/ ohn Verdienst/ vnschüldiglich.

Niewinność / Innocentia, æ, g. f. Integritas, atis, g. f. Vnschüldigkeit.

Niewinny/ Exors culpæ, Innocens, entis, g. o. Innocuus, Innoxius, a, um, Insons, tis, g. o. Remotus à culpa, vnschüldig / Niewinnym być/Noxijs vacuum esse, keine Schuldhaben.

Niewłaśnie / Abusivè, Impropriè, adverb. mißbräuchig/ nicht eygentlich.

Niewod/ Everriculum, li, g. n. Sagena, æ, g. f. Fischgarn/ Fischernetz.

Niewola/ Servitus, tutis, g. f. Servitudo, inis, g. f. Leibeygenschafft/ Dienstbarkeit.

Niewolnicze / Niewolniczym sposobem/ Addictè, Obnoxiè, Servilitèr, adverb. Knechtlicher weise / knechtisch / wie ein eygen Mann/ furchtsamlich/ verzagt/ vnredlich.

Niewolniczy/ Servilis, le, eines Leibeygens.

Niewolnik/Ergastulum, li, g. n. Mancipium, vel, Mancupium, ij, g. n. Servus, Servulus, i, g. m. dimin. ein Schlave/ leibeygene Person/ Leibeygen / eygenpflichtig / eygen Mann. Niewolnikiem być / Servitutem servire, Leibeygen seyn. Niewolnikámi kupczący/ Venalitiarius, ij, g. m. ein Kauffmann der Leibeygenen/ od' Schlaven. Niewolnicy/Venales, ium, g. m. pl. num. feileyfene Leuthe. Niewolniczy Syn / Verna, Vernula, æ, g. c. dim. eins leibeygenen Knechts Sohn.

Niewspániáły/Animus remissus, schläffrich/ vntapffer.

Niewstyd/ Niewstydliwość / Impudentia, Impudicitia, æ, g. f. Impuritas, atis, g. f. Inverecundia, æ, g. f. Obscœnitas, atis, g. f. Petulantia, æ, g. f. Propudium, ij, g. n. Vnverschambtheit/Vnreinigkeit/Schand/Vnflat/Vnkeuschett/ Muthwill in worten vnd wercken / schandbare ding / vnschamhafftigkeit.

Niewstydliwie/ Impudentèr, Impudicè. Impurè, Obscœnè. Procacitèr, adv. vnverschambtlich/ vnflätiglich/ vnzüchtiglich.

Niewstydliwy/ Effrons, ontis, g. o. Impudens, entis, g. o. Impudicus, Impurus, Infrunitus, Inverecundus, a, um, Petulans, antis, g. o. Propudiosus, a, um. Propudium, ij, g. n. vnschamhafft/vnverschambt/vnzüchtig/schandlich/ein vnflat/ vnreiner Worten/ schandbare Person.

Niewyćwiczony / Rudis, e, grob/ bäwrisch/ nicht außgemuzt/ vnwissend.

Niewykorzeniony / Inextirpabilis, le, nicht außzureuten / außzurotten.

Niewymowá / Niewymowność / Pauper eloquentia, Infacundia, æ, g. f. arme Redekunst/ Vngeschickligkeit zu reden.

Niewymowny/ Indisertus, Infacundus, Strigosus orator, vnbered/der keine art zu reden hat/ vnredreich.

Niewypolerowány/Impolitus, a, um, vngeglattet/ vngepolieret.

Niewypowiedźiány / Ineffabilis, Inenarrabilis, le, vnaußsprechlich.

Niewyráźliwie / Niewyráźnie / Indisertè, Balbè, adverb. vnverständlich/ vnaußtrücklich.

Niewyráźny/ Inexplanatus, a, um, vnklärlich/ nicht außtrücklich.

Niewystáwny / Inaffectatus, a, um, nicht gesucht / nicht mit allem Fleiß gemacht.

Niewywikłány/ Indissolubilis, Inenodabilis, Inexputabilis, Inextricabilis, Insolubilis, e, vnaufflößlich/vnaußlegig/verwirrt/vnermeßlich.

Niezákryty/ Inopacus, Inopertus, a, um, vnbedecket/ vnbeschattet.

Niezámieszány/Inturbatus, a, um, vnbetrübt/ vngemengt.

Niezárosły / Deplumis, Implumis, e, kahl/ ohne Federn.

Niezártowny / Illepidus, Infacetus, Infestivus, a, um, vnholdselig/ vnzierlich/ vnlieblich/ vnschertzhafftig.

Niezásłużony/ Immerens, entis, g. o. Immeritus, a, um, vnverdienet/ das nicht verdienet ist.

Niezáwálony/ Inobrutus, a, um, vnüberfallen/ nicht überfallen.

Niezáwołány/ Invocatus, a, um, vnberufft.

Niezbożnie / Impiè, adverb. lästerlich / vngöttlich.

Niezbożność/Impietas, atis, g. f. Improbitas, atis, g. f. Gottlosigkeit. (sundheit.

Niezdrowie/ Insanitas, atis, gen. fœm Vnge-

Niezdrowy/ Insalubris, e, Morbidus, Morbosus, a, um, vngesund/das ist/ das Vngesundheit bringt/ kranck.

Niezepsowány/ Incorruptus, Salvus, a, um, heyl/ vnbeschädigt / gantz/ vnverdorben/ vnversehrt.

Niezgadzáć się / Abludere, Disconvenire, Discordare, Discrepare, Dissentire, Dissidere, Dis-

Dissonare, vngleich seyn/ vnterschieden seyn/übel übereinkommen / sich nicht wol reymen / vneinig seyn / mancherley Thon geben / anders gesinnet seyn/ zwyträchtig vnd vneins seyn/ vngleich halten / mißhällen.

Niezgodá/ Discordia, Discordantia, Discrepantia,æ,g.f. Dissensio, onis, g. f. Diffidentia,æ, g. f. Dissidium,ij.g.n. Dividia,æ, g. f. Zwyträchtigkeit/ Vnterscheidt/ Vneinigkeit/ Feindschafft/ Zwytracht. Niezgodá miedzy stadlem/ ktora nie iest dostáteczna do rozłaczenia ich/ Friviculum, alij, Frigusculum,i, g.n. ein Zwytracht zwischen zweyen Ehleuten / der doch nicht gnugsam ist dieselbe von einander zu scheiden.

Niezgodny/ Discors, ordis, g.om. Dissentaneus, Dissonus,a,um, zwyträchtig/ vngleich lautend/mißhellig/ vneins. Co niezgody przyczyno iest/Discordabilis,vel, Discordialis, le, Discordiosus,a,um,vnruhig/das Zwytracht machet/ das nicht überein kömpt.

Niezgubiony / Imperditus , a, um , vnverderbt/ vnverlohren.

Niezgwałćisty / Inviolabilis, e , Sanctus, a, um,vnverletzlich/ dz nicht soll geschändet werden.

Niezgwałcony/ Intemeratus, Inviolatus,a, um, vnverletzt/ vngeschändet.

Niezłamány/ Infractus,a, um, vngebrochen.

Niezliczenie/Innumerabiliter, adver. Supra numerum, vnzehlig/ über die Zahl.

Niezliczony/ Innumerus, a, um, Innumerabilis, Innumeralis, Inexputabilis, le , vnermeßlich/ vnzählig/ ohne Zahl.

Niezmárzły / Incongelabilis, e , das nicht gefrieren mag.

Niezmázány/Incontaminatus, Intactus, Intaminatus, Sanctus,a,um, vnbefleckt/ vnbesudelt/ vnbeschmiert.

Niezmiernie/Immensè,Immodicè, adverb. Prӕter modum, über die massen/überschwenglich.

Niezmierność / Immensitas, atis, g. f. vnermeßligkeit.

Niezmierny/Immodicus, Indefinitus, Indefinitivus,a,um, vnmäßlich/vnendlich/heßlich.

Niezmierzony / Immensus, a, um, vnmäßlich/ vnermäßlich/ über die massen lang vnd groß/

Nieznáć / Ignorare, Non nosse, nicht können. Nieznam ćie/ Nescio te ego, ich kenne dich nicht.

Nieznácznie/ Ex occulto, Occultè, adverb, heimlich/ verborgentlich.

Nieznáczny / Ignobilis, e, Obscurus, a, um, Vnedel/ schlecht/verächtlich /heimlich verborgen.

Nieznájomy/Incognitus, Ignotus, Ignoratus, a,um, Ingnorabilis,e, Novus homo, vnbekant.

Nieználeziony/Irrepertus,a, ū, vnerfunden.

Nieznaská / Simultas, atis, g. f. Feindschafft/ Haß/ heimlicher Neid.

Nieznośnie/ Intolerabilitèr , Intelerantèr, adv. vnleidentlich/vnerträglich/vngedültiglich.

Nieznośny/ Impatibilis, Importabilis, Intolerabilis,e, vnleydlich/ vnträglich.

Niezretelny / Inexplanatus,a,um, vnlauter/ vnerklärlich.

Niezrobiony/Illaboratus,a,um, vngearbeitet.

Niezupełny/ Imperfectus,a,um, Inhuber, is, g. o. dünn/ mager/ leer/nicht voll/ wie die Krebs oder Muscheln / wann der Mond abnimbt / vnvollkommen/ noch nicht vollkommen.

Niezwyczay/Insolentia,æ,g.f. Vngewonheit.

Niezwyczáynie/ Insolitè, Inusitatè & Inusitatò, Insolentèr , adverb. vngewöhnlich/ vngebräuchlich/ seltzamlich.

Niezwyczáyny/ Insolens,entis, g. o. Insolitus , Insvetus, Inusitatus, a, um , seltzam / vngewohnt/ vngebräuchlich.

Niezyczliwość/ Malevolentia, æ, g. f. böser Will/ Vnwill/ Abgunst.

Niezyczliwy / Malevolus, a, um, abgünstig/ vnwillig.

Niezyzny/ Infructuosus,a, um, Inhuber, Inuber,eris,g.o. vnfruchtbar/ dünn/ mager.

Nigdy/ Nunquam, adverb. Nimmer.

Nikczemnie/Ineptè,adver. Närrischer weise/ vngeschicklich.

Nikczemnik/Absurdus,a,um, Cœnum,i, g.n. metaph. Fungus,i, g. m. metaphor. Insubidus,a, um, Insularius,ij,g.m. Nauci,g.n. indecl. Perabsurdus,a,um, Stipes,pitis,g.m. metaphor. vngeschickt/vnbequem/ vnflätiger Mensch/ doll/ einer der etwas ohn Gedancken thut/vngeacht/schlecht/ nichts werth/ gering.

Nikczemność/ Futilitas,atis,g. f. Ineptia,æ, g. f. Insulsitas,atis, g. f. Liderligkeit/Gauckeley/ Vnholdseligkeit/Vnliebligkeit/Vnartigkeit/ Eytelkeit.

Nikedy/ Nusquam,&, Nuspiam,adver. Loci, Nirgends.

Nikt/ Nemo,inis,g.com, Nullus, a, um, Niemand/ keiner Mensch.

Ninog/ Murena, Oculata, æ, gen. fœm. piscis, Neunaug.

Niſki/ Inferus, Submiſſus, a, um, Humilis, e, niedrig/ niedergelaſſen/ vnter etwas geleget. Niżſzy/ Inferior, & hoc Inferius, Nidriger. Naj- niżſzy/Imus, Infimus, a, um, allervnterſte.

Niſko/Humiliter, adv. Niedrig.

Niſkość/ Humilitas, atis, g. f. Niedrigkeit/Nie- derträchtigkeit.

Niſzczący/Tabificus, a, um, Tabificabilis, e, obſol. das da verzehret/verderbet.

Niſzczeć/Aboleſcere, Conſumi, Contabeſce- re, Deflorere, Defloreſcere, Diſperire, Diſta- beſcere, Exolere, Exoleſcere, Extabeſcere, Ina- neſcere, Labi, Vaneſcere, zu nichte werden/ver- gehen/verzehrt werden/verblühen/ gantz verder- ben/ verlohren werden/ veralten/ abgehen/ ver- ſchwinden/ außdorren/ leer machen/ zergehen. Niſzczeć znowu / Revaneſcere, Wiederumb verſchwinden/zergehen.

Niſzczejący / Defloreſcens, entis, g. o. Eva- nidus, Tabidus, a, um, Vergehend/ zergänglich/ hinfällig/verdorben/verdorret/faul.

Niſzczenie/Conſumptio, Exterminatio, onis, g. fœ. Exterminium, ij, g. n. Verzehrung/Verder- bung/ Vertreibung.

Niſzczyć/Abolere, Extinguere, Srrangulare, Tollere, Ad nihilum redigere, Vmbbringen/ zu nicht machen/verderben.

Niſzczyciel/ Conſumptor, Exterminator, oris, g. maſc. Verzehrer/Zubringer/Zerſtörer/ Verhörer.

Nitować/ Ferruminare, Eyſen zuſammen löten.

Nitowánie/ Ferruminatio, onis, g. f. das zu ſammen löten oder leymen.

Niż/ Ac, Quam, conjunct. Den. Ináczey czyniſz niżem kazał/ Aliter facis ac juſſeram, Du thuſt anders/ weder ich dich geheiſſen/ befoh- len habe.

Noc/Nox, noctis, g. fœ. die Nacht. Noc cáła bedący / Pernox, octis, g. omn. durch die gantze Nacht/ durchnächtig. Pul Nocy/ Media nox, Mitternacht. O puł Nocy/ Nocte ſuper media, über die Mitternacht/vmb die Mitternacht. Czás Nocny o kurzech/ Gallicinium, ij, g. neu. vmb das Hanen krähen. Noc przypádła/ nádeſzła/ Nox intervenit, die Nacht iſt darzwiſchen einge- fallen. Noc przynoſzący / Noctifer, a, um, das die Nacht bringt. W Nocy/Nocte & Noctu, Ab- latv. ſing. Nom. defect. Monoptot. des Nachts. Nocy dwie/Binoctium, ij, g. n. ein zeit von zwey Nachten. Nocy trzy/Trinoctium, ij, g. neu. eine zeit von drey nachten/oder drey Nachten nach ein- ander. Po nocy biegájący/ Noctivagus, a, um, der des nachts hin vnd wieder wandelt/ der gaſ- ſaten gehet.

Nocnicá/ Empuſa, Lamia, Larva, æ, g. fœ. ein Geſpenſt/ Nachtgeſpenſt oder Geiſt/ der auff ei- nem Fuß gehet der Hecadæ zugeordnet/ Zauber- weib/ dz die Kinder des nachts außſauget/ſcheme.

Nocny ſługá/Super noctem ſervus, ein Käm- merling/ Schlaffdiener.

Nogá/Pes, pedis, g. m. Fuß. Nogi włoczą- cy/ Angvipes, pedis, g. c. qui tortuoſos habet pedes, der krumme Füſſe hat wie eine Schlange. Nog włoczenie/ Attæ, arum, g. f. pl. num. Vi- tium pedis, Das gehen/gleich als wenn einer auff Dornen gienge/ die nicht wol gehen können.

Nogá u ſtołu/ ꝛc. Fulcrum, i, g. n. Stütz/ der Fuß an dem Tiſch.

Nogietek/Caltha, æ, g. f. vulgo, Calendula, æ, g. f. Kornroſe/Ringelblumen.

Nos/Naſus, i, g. m. Naß. Noſá ná końcu ná- krzywionego/ Silo, onis, g. m. & Silus, i, g. maſc. dem die naß über ſich gekrümbt iſt / dem die naſe auffwerts gebogen iſt/ein kumpfnaß. Noſá wkle- ſłego/Simus, Simulus, a, um, Flachnäſig/ einer der eine krumme/ eingebogene vnd flache naſe hat/ nidergetruckt/flach/breit. Nos ptáſzy/Roſtrum, i, g. n. ein Schnabel. Nos ukośić/ obćiąć/ Dena- ſare, die naſe abhawen/ abſchneiden. Nos wy- pukły/Gryphus, i, g. m. eine krumme vnd gebo- gene Naſe.

Noſal/Noſáty/Wielgonoſy/ Naſutus, Na- ſutulus, a, um, dim. der eine groſſe Naſe hat.

Nośić/Bajulare, Geſtare, Geſtitare, frequent. Ferre, Portare, Tragen. Nośić około/Circum- ferre, hin vnd wider tragen / vmbtragen. Nośić wprzód/ Anteferre, vor oder herfür tragen.

Nośićiel/ Geſtor, Geſtator, oris, g. maſc. ein Träger.

Nośićielká/Geſtatrix, icis, g. f. eine Trägerin.

Nośny/Portabilis, e, Trägig.

Noſorożec/Rhinoceros, otis, g. m. Gattung eines Thiers in Egypten / mit einem Horn auff der naſen.

Noszacy/ Gerulus,a,um, ein Träger / der ein ding trägt.

Noszenie/Gestatus,us, g. m. Gestatio , onis, g. fœ. Gestamen,inis,g. n. Portatus,us,g. m. das tragen/eine Bürde. **Noszeniu służacy**/Gestatorius,a,um,das zum tragen gehört.

Noszenie drogie / Murenula,æ,g. f.Monile, is,g.n.Viria,Viriola,æ,g.f.dim.Halßkette/Halsband/Halßgezierd von grünen Edelgesteinen.

Noszenie potraw/ Missus, us, g. m. Ferculum,i,g.n ,Ein Gerücht im essen.

Noszenie troje/Tripatinum,i,g.n. dicebatur summa cænarum lautitia ex tribus piscium ferculis,drey vngleicher Trachten da man dreyerley der aller köstlichsten Meerfische darstellt.

Noszony/ Gestatus,a,um,Getragen.

Notá/Moduli, orum, g.m.pl.num. eines gesangsweise vnd art.

Now ksieżycá/Novilunium,ij,g.n.Newmon.

Nowiná/Novum,i,g.n.Nuntium,ij,g. n. Etwas newes/seltzames / Bottschafft / newe Mäer.

Nowiny powiedáć/ Nuntiare , Ansagen / verkündigen. **Nowiná wesoła** / Evangelium, ij, g. n. eine fröliche Bottschafft/Verkündigung.

Nowiny oráć / Moliri terram , Novellare, Repastinare,braachen/wiederumb graben/ einen newen Acker bawen/ein newen Satz machen / ein newen Weingarten pflantzen.

Nowiniarz/Awizarz/Famiger,i,g.m.Famigerator,oris,Rumigerulus,i,g.m. Gerücht Trager/der new Geschrey auffbringt/Mährenträger/ Briefftrager/Metaph.

Nowo/ Novè, adv. auff eine newe weise oder art/Sitten/seltzamlich. (dertauffer.

Nowochrzczeniec/Anabaptista,æ,g.m.Wie-

Nowość/Novitas,atis,g.f. Newligkeit/ newes auffkommen/ herkommen.

Nowotnie/Noviter,adver. Newlich.

Nowowierny/ Proselytus,i, g. m. Judæi sic vocabant,quem in legis suæ consortium recepissent,ein Judengenoß/ein frembdling.

Nowożeniec/Neogamus,Sponsus,i,g. masc. der newlich ein Weib genommen/Bräutigam/ein newer Ehemann.

Nowy/Novus,a,um,Recens,entis,g.o. new/ frisch. **Nowiuchny**/Novellus,a, um, dimin. das newlecht ist.

Nowy/nieświádom/ Novitius,a,um, New/ Newling/Newkommentlich.

Nóż/ Culter,tri,g.m. ein Messer.

Nozdrzá/Naris,is,g.fœ. Naßloch. **Nozdrzy chorobá** / Ozæna,æ g. f. ein stinckend Geschwär bey den Nasenlöchern.

Nożenki/Vagina,æ,g. f. Scheide/Messer/oder Schwerdscheide.

Nożowáty/nożowi podobny / Cultellatus, cultratus,a,um,das als ein Messer gestaltet ist.

Nożyce/nożyczki/Forfex,icis,g fœ.Forficula,æ, dim.g fœ.ein Scheer/Tuchscheere. **Nożyce Bárwierskie** / Forfex,icis, g. f. Balbierscheere.

Nożyce rákowe/Niedźwiadkowe/ Chelæ, arum,g.f.pl.nu.die Krebs oder Scorpionscheeren.

Nożyczki do świec / Emunctorium, ij, g. n. Liechtbutz/Abbrech/Kertzenschnautz/Lichtschnautz/ Butzscheer.

Nożyk pisárski/Temporalik/śkrypturał/ Scalper, pri, g.m. Scalprum, i, g.n. Scalprum librarium,Scalpellus,i,g.m. Scalpellum,i, g. neu. dim. ein Schreibmesserlein/ Federmesser.

Nurek ptak/Norek/ Larus,Mergus,i,g.m. Taucher/Tauch Entlein.

Nurek/ człowiek Nurkiem pływájacy / Urinator,oris,g.m. der vnter dem wasser schwimmen kan/ein Taucher. **Nurkiem pływáć**/ Urinare,vel Urinari , depon. Denatare , vnter dem Wasser schwimmen/ vnter sich schwimmen.

Nurzáć czesto/ Mersare , Mersitare , Embsiglich eintuncken/ vnter das Wasser tauchen.

Nurzánie/ponurzenie/Demersio , Immersio,Mersio, onis,g.f. die Eintunckung/ Tauffung.

Nu/Nuże/Nuż jedno/Age, Agedum, Agesis, Eia, Agite, Huy. Porrò, adverb. Nu wolan.

O.

OBá/obádwá/Ambo,æ,o,pl.nu. Uterque, Utraque, Utrumque , Beyde mit einander/ beyde auff einmahl/alle beyde/ der eine vnd der ander. **Ná obie stronie**/Utrinsecùs, adv. zu beyden seiten. **Ná obu mieyscách**/Utrobique, utroque adverb. an beyden orten. **Z Obustron** / Alterutrinque , Utrinque, adverb. von beyden seiten/ beyderseits.

Obaczáć co/obaczywáć/postrzegáć/Conspicari,Deprehendere , Animadvertere, Adnotare,Prævidere,Observare,Notare, wahrnehmen.

Obaczony / Deprehensus, a, um, ergrieffen.

Obaláć co/Abijcere,Convellere, Corruere, activè,Deijcere, Deruere, Destruere, Deturbare.

ke, Profligare, Proruere, Prosternere, verwerffen/außtilgen/zerstöhren/abwerffen/ hinabwerffen/niederwerffen/zerbrechen/ niederreissen/abstürmen/abstürtzen/niederstürmen/ zu Bodem schlagen/oder werffen.

Obalánie/ Dejectio, onis, g. f. Dejectus, us, g. m. Demolitio, onis, g. f. Abwurff/niederwurff/zerstöhrung.

Obálić śię/ Affligi, Collabere, vel, Collabi, Collabescere, & Collabascere, Zu boden geworffen/niedergeschlagen werden/zu hauffen fallen/zur Erde geworffen werden.

Obálony/ Convulsus, Demolitus, Deturbatus, Prorutus, a, um, Zerstossen/abgebrochen/zerstört/zu bodem geworffen. **Obálony nápoły**/ Semirutus, a, um, halb gebrochen.

Obártel / **Obártlik**/Obex, icis, g. com. ein Fürschub/als Rigel/Schloß/Gatter/Schrancken 2c. damit man den durchgang verhindert.

Obawiáć śię/ Afformidare, Reformidare, Subtimere, Vereri, fast fürchten/vor Augen haben/besorgen/Sorg haben/Sorg tragen/achten vnd in Ehren haben/nicht gern erzürnen. **Obawiáć śię kogo**/ Revereri, einem Zucht vnd Ehr beweisen/einen in Ehren halten/ für einem sich befürchten.

Obawiájacy śię / Verens, entis, g. o. Besorgend/fürchtend/Sorg tragend.

Obawiánie śię/Reformidatio, onis, g. fœm. grosse Furcht/Sorge.

Obbieg/ **Obbieżenie** / **Okrążenie**/**okrąg**/ Anfractus, Ambitus, Circuitus, us, g. m. Circumvectio, onis, g. f. Vmbgang.

Obchod/**Obchodzenie**/Ambitus, us, g. m. Circuitio, Circumitio, onis, g. f. Circuitus, us, g. m. ein Circkel/ Vmbgang/der Vmbkreiß/ Spacierung.

Obchod zádußny/ Inferiæ, arum, g. f. plur. num. TodtenOpffer.

Obchodzić/**objeżdżáć**/Ambire, Circumambire, Circuire, Circumvadere, Circumvenire, Lustrare, Obire, vmbgehen/rundumb her gehen/ herumb gehen/ zu allen seiten überfallen.

Obćiąć/**obćináć**/Admutilare, Contruncare, Demutilare, Detruncare, Detondere virgulta Vineæ, Emancare, Mutilare, Truncare, Amputare, Cædere, Circumcidere, Circumscindere, Circumsecare, Concidere, Decacuminare, Depectere frondium canitiem, Deputare, Frondare, Metere, Putare, Sarculare, Abstümmelen/bestümlen/oder tödten/ stümpffen/abhawen/abschneiden/ vmbschneiden/zerhawen/zerschneiden/vmbeckeln/vmbhawen/vmbspalten/ die Bäum saubern/ die äste abhawen/behäwen/die Frucht vmbhawen/beschneiden. **Obćináć gáłąźki**/Averruncare, die Räben abschneiden. **Obćináć gáłąźki u winnice**/ Pampinare, die Blätter von Weinräben brechen. **Obćináć sęki**/Enodare dicuntur arbores, cùm nodi eis amputantur, die Knorren abhawen. **Obćináć w koło**/ Emarginare, vmbhawen.

Obćiążáć/ Gravare, Ingravare, Onerare, Præpedire, Beschwären/beladen/überlegen.

Obćiążliwy/Onerosus, a, um, Lästig/ vberlegen/ beschwäret.

Obćiążony/ Gravatus, Onustus, Oneratus, a, um, geladen/beschwert.

Obćięty/ Mutilatus, Mutilus, Pampinatus, Truncus, Truncatus, a, um, gestümpfft/gestümmelt/ erbrochen/ behawen.

Obćinácz/Decurtator, Frondator, Putator, oris, g. masc. ein Behawer der bäum oder Räben/ der die Bäum behawet/ der das Laub abstreiffet von den Bäumen vor das Vieh.

Obćinánie / Ablaqueatio, Amputatio, onis, g. fœ. Cæsura, æ, g. fœ. Cæsio, Circumcisio, onis, g f. Circumcisura, æ, g. f. Decacuminatio, Desectio, Detruncatio, Frondatio, Pampinatio, Putatio, Recisio, Castratio, onis, g. fœ. Castratura, æ, g. fœ. Enodatio, onis, g. fœ. das behawen oder abhawen der Knorren an den Bäumen/ Abschneidung/abstümlung/abhawung/behawung der bäume/Erbrechung der Räbenblätter/ Säuberung. **Obćinánie gáłązek drzewnych** / Oculatio, onis, g. f. das abschneiden/ abbrechen der überflüssigen Schöß vnd Räben Augen.

Obcowáć/ Conversari, beywohnen. **Obcowáć z kim**/ Consuescere alicui, vmb einen seyn/ handeln/wandeln/mit einem vmbgehen/kundschafft haben.

Obcowánie/**Pospolitowánie z kim**/Consuetudo, inis, g. f. Communitas, atis, g. f. Conversatio, onis, g. f. Convictus, us, Usus, us, g. m. Beywohnung/ Gemeinschafft/Kundschafft mit einem.

Obcy/Alienus, a, um, Hospes, itis, g. c. Peregrinus, Hospitus, a, um, Frembd.

Obdách/**dáßek śćiány od deßczu broniący**/

sy/Corona,æ,g.fœ.Suggrundia,orum,g.n. plur. num. Kräntz der Gebäw / Vordach / so für dem Hauß außgehen / Vorlaube. Obdáchu czynienie/Suggrundiatio,onis, g. f. solche Verdächung.

Obdárzáć/ Donare, Dotare, Munerare, & Munerari, Munificare, Schencken/begaben.

Obdárzony/ Donatus, Dotatus, a, um, Habens, entis g.o. Præditus,a,um, Begabet/außgestewret/habend.

Obecnie Coram, præp. Offentlich/vor.

Obecność/ przytomność/ Bytność/ oblicznosć, Præsentia, æ, g.f. Gegenwart/Gegenwertigkeit.

Obecny/przytomny/ Præsens, entis, g.om. Gegenwertig/Zugegen.

Obelzywy/ zelzywy/ lżacy łácno/Contumeliosus, Ignominiosus, Probrosus,a,ū, Ehrenverletzlich/schmachhafftig/verweißlich / zum aufrück/schändlich/ Ehrloß/ vnehrlich/voll Schand vnd Schmach/ der da schmähet vnd lästert/ lästerig/nachtheilig/schmähig.

Oberszter / Ordinum ductor, ein Oberster/ ein Hauptmann. Obersterem być / Ordines ducere, ein Obrister/ ein Hauptmann seyn.

Oberznięty / Resectus, a, um, abgehawen/ vmbgeschnitten.

Obeymowáć/Occupare, einnehmen/erstlich besitzen oder ergreiffen / vor andern nehmen.

Obeyrzeć/ Circumspicere, Beschawen / besehen/vmbsehen. Co sie może zewsząd obeyrzeć/Circumspicuus,a,um, da man allenthalben vmbsehen mag.

Obeyrzenie się/Circumspectus,us,g. masc. das vmbsehen.

Obficie Abundantèr, Abundè, Affatim, Copiosè, Cumulatè, Cumulatim, Dapsiliter, Fœcundè, Opiparè, Plenè, Profluenter, Refusè, Ubertim, adv. überauß viel/ reichlich/ gnugsam/ überflüssig / herrlich/ völliglich/ gäntzlich/ überflüssiglich. Obficie płynący/Largifluus,a,um, der überflüss g fleust.

Obfitość, Abundantia, Affluentia, Copia, æ, g.f. Largitas,atis,g.f. Profluentia,æ,g.fœ. Vberflüssigkeit/ grosser Reichthumb/überfluß/Zufluß/ Reichligkeit.

Obfitowáć/ opływáć/Abundare, Affluere, Exuberare, Redundare, Scatere, metaphor. Voll seyn/viel haben / auffgehauffet/ gefüllet seyn/voll vnd überflüssig seyn.

Obfitujacy/ Affluens, Abundans, antis, g.o. Præditus,a,um, Habend/ begabet/überflüssiglich.

Obfity/ Affluens,entis,g.o. Copiosus,a,um, Dapsilis, le, Largus, Opiparus, Ubertus, a, um, Uber, beris,g.omn. Zufallend/zufliessend/wolhabend/reichlich/weit herrlich/gerüst/völlig/fruchtbar/ überflüsig.

Obgiąć/Circumflectere, Vmbiegen.

Obgięty/Circumflexus,a,um. Vmbgebogen.

Obglądájacá się / Circumspectatrix, icis, g.f. die hin vnd her gaffet/ siehet.

Obglądájacy się / Circumspectator, oris, g.m. der hin vnd her gaffet/siehet.

Obglądánie/ Circumspectus, us, g. m. Circumspectio, onis, g.fœ. Vmbsehung/das hin vnd her gaffen.

Obgrzebáć/ Circumobruere, mit Erdreich allenthalben bedecken.

Obheblowáć/Circumdolare, vmbhobeln.

Objąć/ Complecti, Comprehendere, Vmbfahen/ begreiffen/ fassen.

Obiad/Prandium, ij, g. neu. Mittagmalzeit. Obiad gościnny / Adventorium prandium, Vives vocat, ein Malzeit/das einer sein Willkom gibt. Boży obiad/Parentalia, orum, pl. nu. g.n. Malzeit / so man an Begräbnüß vnd Bestattung der Leichen hält. Obiad składány/ Symbolum, i, g. n eine Mahlzeit von zusammen getragener Speise.

Obiádowáć/Prandere, Pransitare, frequent. zu Mittag essen/ Mittagmahlzeit halten.

Obiádownik/ Pransor, oris, g. m, ein Gast/ so Mittags Mahlzeit hält.

Obiádowy/Pransorius,a,um, das zum Mittag Mahl gehört.

Objáśniácz/ Explanator, Explicator, oris, g.m. ein Erklärer.

Objáśnić/objáśniáć/Clarare, Declarare, Demonstrare, Dilucidare, Diluere, Enodare, Enudare, Explanare, Explicare, Exponere, Patefacere, Hell machen / Kundbar machen / erklären/ außlegen / zuverstehen geben/ erläutern / offenbahren. Znowu objáśnić/Replicare, wiederumb erklären/wiederholen.

Objáśnienie / Circumlocutio, Declaratio, onis, g. f. Exegesis, is, g. f. Explanatio, Illustratio, Illuminatio, onis, g. f. Illustramentum, i, g. n. Lumen, inis, g.n. Erklärung mit vielen Worten/ Erleuchtung/ Erläuterung.

Objáśniony/ Demonstratus, Explanatus, Illustratus, a, um, erklärt / an Tag bracht. Objáśnionym być/ Explanari, passi. erklärt werden.

Objáwić/ Aperire, Develare, Evelare, Manifestare, Patefacere, Publicare, Revelare, Testificari, erklären/entdecken/offenbahren/bekant machen / zu erkennen geben / offentlich außruffen/ verkündigen / für gewiß sagen/ bezeugen / kündlich machen.

Objáwienie/ Apocalypsis, latin. Revelatio, onis, g.f. Offenbahrung.

Objáwiony/ Detectus, Retectus, a, um, geoffenbahret. Objáwionym być / Patere, vnverborgen seyn/ bekant seyn.

Obić/ Quassare, zerbrechen/zerstossen.

Obicie/ Aulæa, æ, g. f. Aulæum, i, g. n. Peripetasma, Peristroma, atis. g. neut. Siparium, vel, ..arium, vel, Supparium, ij, g. n. ein gewircket Heydnisch Tuch/ Vmbhang mit Tapezereyen/ der Fürhang hinter welchem die Schawspiel verborgen seynd.

Objecadło/ Elementa puerorum, Prima literarum rudimenta, das A. B. C. Objecadłá nieumiejący / Analphabetus, i, g. masc. Der sein A. B. C. nicht kan.

Objecány / Desponsus, Promissus, a, um, verheissen.

Objecie / Ogárnienie/ Otoczenie/ Comprehensio, Conceptio, Complexio, onis, g fœm. Complexus, us, g m. Gemerck/Verstand/Zusammenfügung/Vmbfahung.

Obiecowáć/ Despondere, Polliceri Pollicitari, Promittere, Spondere, verheissen/geloben/ zusagen. Obiecowáć wzajem/ pospołu/ Conspondere, einander verheissen. Obiecowáć zá kogo/ Appromittere, für einen Bürge werden/ vmb das/ so er verheissen hat.

Obiecownik/ Largiloquus, i, g. m. Promissor, oris, g. m. der viel schwatzet/ Großsprecher.

Obiedzony/ Ambesus, a, um, vmbnaget.

Obiegáć/ Circumcurrere, Circumcursitare, Circumvolitare, frequent. vmbher lauffen/ vmbhin flattern.

Obieráć/ Deligere, Eligere, Seligere, Optare, außlesen/ erwehlen / außerkiesen. Obieráć sobie co/ Adoptare, außerwehlen.

Obieránie / Wybieránie / Przebieránie/ Delectus, us, Lectus, us, g. m. Selectio, onis, g. f. Musterung/ Das außlesen der Kriegsleuth/ Das absonderen. Obieránie wolne/ Optio, onis, g. f. eine Wahl/ oder Wunsch.

Obieránie urzędu / Creatio, onis, g. f. Erkiesung/ Erwehlung.

Objeść/ Abedere, Adedere, Adesse, Ambedere, Obedere, vmbnagen/ verzehren.

Obieśić/ Suspendere, auffhencken.

Obieszenie/ Suspendium, ij, g n. Suspensura, æ, g. f. Das auffhengen / das hangen/ oder Gehengen am Galgen.

Obietnicá/ Pollicitatio, Promissio, onis, g. f. Pollicitum, Promissum, i, g. n. Sponsio, onis, g. f. Sponsus, us, g. m. selbstwillige Verheissung/ Erbietung / Zusag. Czekáć obietnice / Pendere promissis, auff eines Verheissung warten. Obietnice spełnić/ Promissis stare, die Zusag halten. Obietnice wypełnienie/ Fides, ei, g. fœm. Leistung der Verheissung.

Objetność/ Capacitas, atis, g. f. weiter Orth/ da viel ein mag.

Objetny/ Capax, acis, g. o. fähig.

Objety/ Complexus, a, um, vmbhälset/ vmbfangen/ begriffen.

Obieżdżáć/ Circumvehi equo, Circumequitare, Obequitare, hin vñ wieder reiten/ vmbreiten.

Obijáć kołmi/ Circumpangere, vmbstecken.

Obity/ Quassatus, Quassus, a, um, zerbrochen/ zerstossen.

Obkármić/ Obsaturare, ersättigen.

Obkąsáć/ Obmordere, vmbbeissen.

Obkładáć / Circumplicare, Circumponere, Crustare, Prætexere, vmbfalten/ zusamen setzen/ besetzen/ übersetzen/ überziehen/ vmblegen.

Obkładanie/ Crustatio, Obductio, onis, g. f. Vberziehung/ Vberzug/ Fürzug.

Obkroić/ Circumscindere, vmbschneiden.

Oblać/ Circumfundere, begiessen.

Obłączysto/ Arcuatim, adv. wie ein Bogen.

Obłączysty/ Obłąkowáty/ Arcuatus, Convexus, Curvatus, Curvus, Lunatus, a, um, Gewölbs- / Bogenweiß gemacht / niedergebogen/ bogächtig gestaltet vnd geschnitten wie ein halber Mon.

Obłamáć/ Offringere, zerbrechen.

Oblanie/ Perfusio, onis. g. f. Vberschüttung/ Beguß.

Oblany/ Offusus, a, um, vmbgossen.

Obłápá wonna/ ziele/ Baccharis, is, g f. vel, Baccha-

Bacchar,is,g.n.Perpenſa,æ,g. fœ. Haſelwurtz.

Obłápiáć/ Amplecti,Amplexari, frequent. Complexu ſuo aliquē tenere,vmbfahen/hertzen.

Obłápiánie/ Obłápienie / Amplexus, us, Complexus,us,g.m.Complexio, onis, g.fœm. Vmbfahung.

Obłápiony/Amplexus,a,um, vmbfangen.

Oblec/ Circumſidere,Obſidere, vmblägern/ vmbgeben / vmbſetzen. **Oblec nieprzyjacielá**/ Circumvenire hoſtem,den Feind vmbgeben.

Obłedliwie/Mendoſe,adv. mit Fehlen.

Obłedliwy/błedow pełny/ Mendoſus,Vitioſus,a,um, voll Fehlen.

Oblegáć/ Circumſidere,Obſidere, Obſidionem facere, Circumvallare urbem,vmblägern.

Oblegájący/ Oppugnator,Obſeſſor,oris, g. m. Belägerer/ Widerſtreiter/ Beſchädiger.

Oblepiáć/ Polepiáć / Gypſare, Lutare, begypſen/ mit Leimen beſtreichen/ oder mauren.

Oblewáć/ Circumfluere , Circumfundere, Circumluere, Offundere, Perfundere, vmbflieſſen/ netzen/ begieſſen.

Oblewájący/ Circumfluus,a, um, Circumfluens, entis, g. o. vmbrinnend/ vmbflieſſend.

Oblewánie/Exundatio,Inundatio,onis.g.f. Auffwallung/ Vberlauff.

Obleżenie/Circumſeſſio , Obſeſſio,Obſidiǒ, onis,g.f.Haloſis,oſeos,oſin,lat.Captio.Inſeſſus, us,g.m.Obſidium,ij,g.n.Obſidiæ,arum,g.f.pl.n. Oppreſſio,onis, g.f. Vmblägerung/Zerſtörung/ Belägerung/Aufſſatz/Spähung/Vbertrag.

Obleżony/Circumdatus, Obſeſſus,a,um, belägert/ vmbgeben. **Obleżonym być** / Aſſideri, pro Obſideri, Circumſideri, belägert werden.

Oblicze/ Facies,ei, g.f. Vultus,us,gen.maſc. das Angeſicht. (ſchawung.

Oblicznosć/ Conſpectus, us, gen. maſc. An-

Obliżowáć/ Circumlambere, vmblecken.

Obłoczek/ Nubecula,æ, g.f. dim.Wölcklein.

Obłoczyć się/ Vbieráć się/ Induere , anlegen/anziehen/bekleiden. **Obłoczyć náwierzch**/ Superinduere, überziehen. (Wolcken.

Obłoczysty / Nubilus, a , um , dunckel von

Obłok/ Nubes, is, g. f. Nubilum,i, g. n. eine Wolcke. **Obłoki ciemne**/ Cæcæ & tenebræ nubes , finſter Wetter. **Obłoki rozganiájący**/ Nubifugus,a,um, Wolckenflieher.

Obłożony/ Obductus, a, um, überzogen.

Obłożyć/ Obducere, überziehen.

OB

Oblubienicá / Nympha, Sponſa,æ, g.fœm. eine Braut.

Oblubieniec/ Nymphus,i, Sponſus,i, g. m. Novus maritus , ein Bräutigam.

Obłudá/ Pokusá/ćmá/Larva,æ,g.f.Larvale, is, g.neut. Spectrum,i,g.n. Fantaſey/Einbildung/ falſch gemacht Antlitz / Geſpenſt.

Obłupić/ Decorticare,Deſpoliare,Deſquamare,ſchelen/berauben.

Obłysnąć/ Circumfulgere, vmbſcheinen.

Obmárzły / Zmárzły / Circumgelatus , a, um, vmbfroren/befroren.

Obmawiáć / Mowić źle o kim / Aliquem convitijs proſcindere , Convitiari , Mordere, Oblatrare, Obloqui, Obſtrigilare , Rodere, Sugillare, Taxare, Vellicare , einen beſchelten/ läſtern/ hinterreden / wiederbellen / wiederſtreben/ wiederſprechen/ſich einem widerſetzen / verleumbden/ ſchänden/ ſchelten/ ſtraffen/ pfätzen/ einem übel nachreden/affterreden/ ſchmähen.

Obmázáć/ Oblinere, vmbſalben/ beſudeln.

Obmázány / Oblitus, a, um, verſchmieret/ beſudelt.

Obmowić/Circumloqui,vm̃ſtändlich reden.

Obmowá / Obmáwiánie / Obmowiſko/ Delatura, æ, g. f. Mordacitas, atis, Morſio,onis, g. f. Morſus,us, g.m. Sugillatio,onis,g.fœ. Verrätherey vnd Hinterred / Läſterung/ Nachrede/ Affterrede/ Verläumbdung/Scheltwort/ Schändung mit Worten. **Obmowki cierpieć**/ Vapulare ſermonibus , böſe Nachrede leiden.

Obmowcá/ Convitiator,Detractor,oris, g. maſ. Homo mordax, Oblocutor, Obtrectator, Obſtrigillator,Taxator,oris, g. m. Läſterer/ Affterreder/ Hinterreder / Vbelreder / Schmäher/ Verläumbder. **Obmowcá ſpraw cudzych**/ Zoilus, i, g. m. frembder Arbeit Tadler.

Obmowienie/ Circumlocutio, onis, g. fœ. Vmbredung.

Obmowliwa / Oblatratrix, icis, g. f. Wiederleffzerin / wiederbelferinn / Verläumbderin/ Hinterrederin.

Obmurowáć/Mœnibus cingere, eine Stadt mit Mawren vmbgeben.

Obnażáć / Deglubere, Denudare, Glubere, Nudare, Spoliare, Entblöſſen / abſchelen / einen außziehen/berauben/ entdecken.

Obnáżenie/ Denudatio, onis , g.f. Entblöſſung/Entdeckung.

Ob-

Obnážony/ Nudatus,a,um, entdeckt/ bloß.

Obod/przykrycie wozowe/Tympanum,i, g.n. Decke über einen Karrn.

Obod/Okrąg/obłok u koła wozowego/ Orbile,is, g.n. Canthus, i, g. mas. Radfelg/ der Umbkreiß am Rad/ Radschienen.

Obojetny/Amphibolus,a,um, Anceps, itis, g. com. ungewiß/ zweiffelhafftig.

Obora/ Pecuaria, æ, g.f. Viehstallung.

Oboreczny / Obopráwiec / Ambidexter, tri, g. masc. Æquimanus,i, g.m. der lincks und recht ist.

Oborywáć / Circumarare, Obarare, umbpflügen/ umbähren/ überbrachen.

Obostronny / Medius, a, um , Neutralis, e, mittelmäßig/ keinem von zweyen anhängig. Rzeczy Obostronne/Adiaphora,lat.Indifferentia, quibus & benè & malè uti possumus, ut sunt Bona corporis & fortunæ, die weder gut noch böß seynd.

Obow/ Obuwie/ Calceamentum,i, g.neut. Calceamen, inis, g.n. Calceatus, us, g. masc. ein Schuch / das Schuch anziehen.

Obow żołnierski/ Caliga,æ,g.fœm. Hosen/ Kriegsstieffel. Obuwiem tym odźiany/ Caligatus, a, um , Der Hosen oder Stieffeln an hat. Co do obuwia żołnierskiego należy / Caligaris,e, Caligarius, a, um , Das zu den Hosen oder Stieffeln gehöret.

Obowiązáć/ Authorare,Circumligare, Devincire, Obligare, Obstringere, verbinden/ verpflichten / umbbinden / umbstricken / zusammen stricken.

Obowiązánie / Obligatio,onis, g. fœ. Verpflichtung/ Verbindung.

Obowiązány/ Astrictus, & Devinctus , Obnoxius,Obstrictus,Obligatus,a,um, verpflichtet/ schüldig/ verwirckt.

Obowiązek / Auctoramentum , Authoramentum,i, g. n. Eine Wolthat / da man verbunden ist etwas zu thun/ Vergeltung/ Besoldung.

Oboz/Castra,orum,g.n.pl.nu.Præsidia,orum g.n. pro Castris , Das Läger. Strácić oboz/ Castris exui , auß dem Läger geschlagen werden. Oboz stáwiáć/ stáwić/ Castra metari, ein Läger schlagen. Obozu stáwienie/ Castrametatio,onis, g. f. eine Lägerung.

Obozowy/ Castrensis,e, zum Läger gehörig.

Obozowy / Obozny/ Castrametator, Mensor,oris, g.m. Fuhrirer / Lägermeister / Lägerschlager / so den Kriegsleuthen Ordinantz gibt / wie sie zu Felde ligen sollen.

Obrabiáć / Marginare, umbziehen / Einen Rand machen.

Obráć/Creare,Seligere, außlesen/ außkiesen/ erwehlen/ auff einen Orth samblen/ absondern.

Obrácáć / Circumagere, Convertere , Obvertere, Rotare, Versare, Vertere, herumb treiben/ kehren/ gegenkehren/ Radweiß waltzen/ rollen/ wenden/ verwandeln. Obracáć tám y sám/ Conversare, frequentat. hin und wieder kehren / Obracáć wkoło / Circumvertere , umbkehren Obracáć w zad/Reciprocare, wiederkehren.

Obracáć się/Circumversari, umbhingehen/ umbgewehet werdon. Obracáć się tám y sám/ Obversare , hin und her kehren.

Obracájacy/ Vertens, Volvens, entis, particip. g. o. umbkehrend/ wiederkehrend/ rollend/ waltzend.

Obracánie/ Obrot/ Replicatio , Versatio, onis, g. f. Versura,æ, g.f. Volumen,inis, g.neut. Umbkehrung/ Umbwendung/ Wältzung.

Obracány/ Versatus,Volutatus,a,um, umbgetrieben.

Obrastáć/Barbire, barten.

Obrastáć / Circumnasci , Obnasci , umbwachsen.

Obraz/ Wyobrázenie / Econ, vel, Eicon, onis, Icon,onis, g.f. Effigies,ei,g.f. Imago,inis, g.f. Imaguncula,æ,g.f.dim. Signa,orum,g.neut. pl.num. Simulachrum,i,g.n. Bildnüß/ ein Bild. Obrazek/ Econcula, æ,g.f.dim. Iconcula, Imaguncula,æ, g.f. dimin. ein Bildlein. Obraz czynić/ Imaginare , einbilden/ anbilden. Obrazki kościáne / Oscilla, orum , g.n. plu. num. kleine beinene Bildlein. Obrázow pełny/Imaginosus, a,um, voll Bilder. Obraz ryty/ Sculptile, is, g. n. etwz geschnitztes/ ein geschnitztes Bild. Obraz śnicerski/ Statua, æ, g. fœm. ein gegossen Bild. Obraz tkány / Textilis pictura , gewirckt Bildwerck auff Decken. Obraz wielki/ Colossus, i, gen. masc, ein groß Bild. Obrázy ludźi rzezáne wypukło/ że słupy dźwigáć y przechyláć się z nimi zdádzą / Telamones, plur. num. in ædificijs dicuntur, hominum simulacra , quæ gibbosa ferè figura effingebantur, ut columnas sistere , & sub ipso pondere propemodum succum-

cumbere viderentur, à Græcis Atlantes dicuntur, geschnitzte Köpffe vnd Mannsbilder / welche die Balcken tragen / Vntersatz der Balcken / wie auch an den Treppen vnd vnter den Tischen pflegen zu seyn. Obrázy lać / Figurare, gestalten / bilden. Obrázy ramámi oprávwione / Sigilla plutealia, erhebte Bilder von Holtz oder in Täfflein eingeschlossen. Obraz formierski / Forma, æ, g. fœm. Conformatio, onis, g. fœm. Exemplar, aris, g. n. Typus, i, g. masc. Form / Vorbild / Modelwerck.

Obrázá / Læsio, onis, g. f. Læsura, æ, g. f. Offensio, onis, g. f. Offensiuncula, æ, dimin. g. fœ. Offendiculum, i, g. n. Offensus, us, g. m. Offensa, æ, g. fœ. Verletzung / Anstoß / Gegenstoß / Vngunst / Vngnad gegen einem.

Obrázić / Exulcerare, Lædere, Offendere, Sauciare, ein ding ärger machen / Das böse ernewern / das Hertz verbittern / anstossen / gegenstossen / verletzen.

Obrázić sie / Oblædere, Offendere, sich anstossen / verletzen.

Obrazki ziele / Aron, vel, Aros, herb. Aaron.

Obrázliwie / Invidiose, adver. mit Vngunst.

Obrázony / Exulceratus, Læsus, Sauciatus, a, um, auffgerissen / verwundet / verletzt. Obrázony vmysł / Saucius animus, ein verletzt Gemüth.

Obrecz / Circulus ligneus, ein Reiff.

Obrocony / Conversus, a, um, vmbgekehret.

Obrocony názad / Revolutus, a, um, vmbgerollt / widergekehrt. (hört.

Obroczny / Cibarius, a, um, das zur Speise ge-

Obrodzily / co obrodzieł / Fœtus, a, um, voll jungen / Schwanger. Item, die geboren haben.

Obrok dzienny / Cibarium, ij, g. n. Demensum, Diarium, Diurnum, i, g. n. Nahrung / Maaß der Früchten oder Korn / so vorzeiten ein jede Leibeygene Person für seine Provision bekommen / Speiß oder Kost für einen Tag.

Obroná / Defensio, onis, g. f. Patrocinium, Præsidium, ij, g. n. Propugnatio, onis, g. f. Subsidium, ij, g. n. Tutela, æ, g. f. eine Vertheidigung / Schirm / Beschützung / Zuflucht / Hülffe / Schutz / Vormundschafft.

Obroná / Munitio, onis, g. f. Munimen, inis, &, Munimentum, i, Præsidium, ij, Propugnaculum, i, g. neut. Bewahrung Vestung / Bollwerck.

Obronie slużący / Præsidiarius, a, um, das darzu gehöret.

Obrońcá / Assertor, oris, g. m. Hyperaspistes, æ, g. m. Pater patriæ, Patronus, i, Propugnator, Protector, Tutor, oris, g. masc. ein Schirmer vnd Handhaber zur Freyheit / ein Beschirmer / Vatter des Vatterlandes / Beschützer / Vertreter.

Obronić / Præservare, Propulsare, Protegere, Defendere, Sustinere, hinweg treiben / verhüten / beschützen / beschirmen / behüten.

Obroniony / Protectus, a, um, beschirmt.

Obronny / Munitus, a, um, bewahrt / befästigt.

Obrostnicá / Lotos, vel, Lotus, i, g. fœm. Steinklee.

Obrot / Obracánie / Replicatio, Versatio, onis, g. f. Versura, vel, Vorsura, æ, g. f. Volumen, inis, g. n. Vmbkehrung / Vmwendung / Waltzung.

Obrot / Vertex, &, Vortex, icis, g. m. Wirbel.

Obrotność / Volubilitas, atis, g. f. Vmblauff.

Obrotny / Pernix, icis, adject. g. o. Srenuus, Versabundus, Versutus, Versorius, a, um, Versatilis, Volubilis, le, schnell / ring / streng vmbwendig / das gewaltzet mag werden. Obrotny w zad / Reciprocus, a, um, das da wiederkehret.

Obroz / Millum, i, g. n. Millus, i, g. m. Numella, æ, g. f. Halßring / Halßband / so den Jagthunden angehengt wird / ein Halßring / damit man das Vieh an die Krippe bindet.

Obruchać / Labefacere, Quassare, Quatefacere, verderben / erschütten / einem einen Stoß geben / zerstossen.

Obruchány / Quassatus, Quassus, a, um, zerbrochen / zerstossen / erschüttet.

Obrukować / Circumpaviare, vmb vnd vmb pflastern.

Obrus / Mantalum, Mantelium, ij, g. n. Mantile, is, g. neut. Mappa, æ, g. fœm. ein Tischlachen / Tischtuch.

Obrywáć / Abradere, Compilare, Deligere, Intervellere, abtringen / abziehen / berauben / vnter andern außrupffen / außziehen / jetten.

Obrywácz / Legulus, li, g. m. Traubenleser oder Samler allerhand Früchten.

Obrywká / Lucrum, Lucellum, i, g. neu. Obventio, onis, g. f. Suppressio, onis, g. f. Gewinn / Einkommen der Gülten oder Zinsen / Das verschlagen.

Obrzad / Obrzadek kościelny / Ceremonia, æ, g. f. Ritus, us, g. m. Rites, itis, g. masc. Kirchenbrauch / Kirchenzierath / Gewonheit / Weiß.

Obrzadnie/ wedtug obrzadkow/ zachowujac obrzadki/Ritè,Auguſtè,Auſpicatò,Recte,adv.Nach gebrauchter weiß/wol vnd recht.

Obrzedowy/ Ceremonialis, Ritualis,e, Gebräuchlich/ſittlich.

Obrzezáć/ Circumcidere, Circumſecare, Vmbſchneiden/vmbſpalten/ vmbhawen.

Obrzezánie / Circumciſio, onis, g. fœ. Beſchneidung.

Obrzezániec/Judæus,Apella,æ, g.co. Recutitus,a,um, Verpus,i, g. m. Jud/ Beſchnittener/ dem die Vorhaut beſchnitten iſt.

Obrzezek/Præſegmen,Reſegmen, Segmen, inis,g.n.& Segmentum,Secamentum,i, g.n. Abſchnitzling/Abſchnitz/ Abſchnitzung / Abgehawen/ Stück/ Spän/ Spälten.

Obrzezowáć / Diſputare, Beſchneiden.

Obrzydky / Abominandus, a, um, Deteſtabilis,e,Abſchewlich/verflucht/grewlich.

Obrzym/olbrzym/ Gigas,antis, g. m. Rieß.

Obrzymſki / Coloſſeus, Coloſſicus,Giganteus,a,um,Großlaſtig/von Rieſen Geſchlecht.

Obrzynáć/Putare,Beſchneiden/behawen.

Obśiać/ Obſerere, beſäen.

Obśidlony/Circumretitus,a,um, mit einem Garn vmbgeben.

Obśieść/Circumſidere, Obſidere, Vmbgeben/vmbſetzen/beſetzen.

Obśiewiny / opełki/ pośląd/ Obśiewki/ Prześiewki /Recrementum, Excretum, i. gen. neut. Vbergewächs / Außgebeutelt / Außſatz / Vnflath.

Obſkrobáć/ Circumſcalpere, Circumſcarificare,Vmbſchaben.

Obſtapić/ Cingere, Circumſtare, Vmbgeben/vmbſtehen.

Obſtapienie/ Circumſtatio,onis,g.fœ. Circumvallatio,onis,g.f.das vmbſtehen/vmbgeben.

Obſtapiony/ Cinctus, Circumdatus, a, um, Allenthalben vmbgeben. Obſtapionym być / Circumſtipari, Allenthalben vmbgeben werden.

Obſtáwiáć / Coronare, Redimere,Beziehren/bekrönen.

Obſtepowáć / Circumſiſtere, Circumſtare, Circumdare, vmbſchlieſſen/vmbgeben.

Obſtrzyc/Intondere,vmb vnd vmb beſcheerē.

Obſyłáć/Circummittere,Vmbſchicken.

Obſypowáć/ Aggerare,& Aggerere,Circū-Aggerare,Erde auffwerffen/vmb vñ vmb hauffen,

Obſzernie/ Diffuſe,adver.Weitläufftig/weit vmb ſich/weit zerſpreitet.

Obſzyć / Circumſuere, Obſuere, Præſuere, Vmbnehen/ vmbbutzen.

Obtaczáć/ Circumdare, Redimire, Vmbſchlieſſen/vmbgeben/beziehren/ bekrönen / vmbringen.

Obtaczájacy/Circumfluus, a, um, Circumfluens,entis,g.o. herumb flieſſend/ vmbgebend.

Obtoczony/Circumretitus, Incluſus,a,um, Vmbgegeben/eingeſchloſſen.

Obtykáć/ Offigere, Anhefften.

Obudzáć/Excitare, Expergefacere, Suſcitare,Auffwecken/erwecken.

Obudzony/Expergefactus, a,um, Erweckt/ erwacht/auffgeweckt.

Obumárły/Intermortuus,a,um,Geſchwunden/halb todt.

Obumrzeć/Intermori,vnter der zeit ſterben.

Obuty/Ocreatus,a,um,geſtiefelt.

Obuwáć/Calceare,ſe,aliquem,Calceum ſibi inducere,Induere calceum, Beſchuhen/Schuhe anziehen.

Obuwie/Hypodema,atis,g.n. Schuch.

Obwárowáć/ opátrzyć / Circumfirmare, Conſtabilire,Munire,Tutare, & Tutari, Allenthalben befeſtigen/wol bewahren/ verſichern / beſchirmen/wol verſehen. Obwárowáć w koło/ Circummunire, Allenthalben befäſtigen/bewahren. Obwárowáć wprzód/ Præmunire, Vorhin befäſtigen.

Obwárzánek / Spira, æ, g. fœ. ein Kringel/ Pretzel/ Bigel.

Obwiaſło/ Obwiaſłá/Faſcia,æ,g.f.ein Hoſenband.

Obwiazáć/Circumligare, Circumvincire, Circumnectere,Obligare, Obſtringere, Vmbbinden/vmbſtricken/vmbwinden/verbinden.

Obwiazáć znowu/ Revincire, Hinder ſich binden/anhefften/ wiederumb binden.

Obwiedziony / Cinctus, Circumductus, Circumflexus, a, um, Allenthalben vmbgeben/ vmbgeführt/ vmbgebogen.

Obwieść / Circumducere, herumb führen.

Obwieść kogo/Circumſcribere, vmbſchlieſen.

Obwieśćićiel/ Nunciator, oris, g.m. ein Anſager/verkündiger.

Obwieſzczáć/opowiádáć/Adnunciare, Annun-

nunciare, Deferre nuntium alicui, Nunciare, Prænunciare, Zu wissen thun / verkünden / ansagen / einem eine Bottschafft bringen. Obwieszczáć co złego / Obnunciare, Böses verkünden. Obwieszczáć pismem / Proscribere, ein ding feil haben / das ist / mit offentlichen angeschlagenen Schrifften verkünden.

Obwieszczenie / opowiádánie / Denunciatio, Nunciatio, Renunciatio, onis, g. fœ. Verkündigung / Warnung / Anmeldung. Obwieszczenie niedobre / Obnunciatio, onis, g. f. vnglückliche Verkündigung.

Obwijáć / Circumvolvere, Involvere, Obvolvere, vmbwinden / vmbwältzen.

Obwinić / oskárżyć / Criminari, Deferre aliquem, Reum agere, fälschlich anklagen / anbringen / einen vor Gericht verklagen / beschulden

Obwinienie / oskárżenie / Accusatio, Criminatio, Delatio, onis, g. f. Reatus, us, g. m. Anklagung / Angebung / wehrende Klag / Schuld.

Obwiniony / Reus, ei, g. m. Accusatus, Delatus, a, um, Verklagter.

Obwisły / Flaccidus, & Flaccus, a, um, Welck.

Obwodzenie / Circumductio, onis, g. fœ. das vmbführen.

Obwołáć / ogłosić / obwieszczyć / Proclamare, Indicare, Edicere, Indicere, Offentlich außruffen / verkündigen / offenbahren.

Obwołánie / ogłoszenie / zápowiedź / Promulgatio, onis, g. fœ. Außkündung / Eröffnung / Außruffung.

Obwołány / Promulgatus, a, um, Außgekündigt / offenbar gemacht.

Obwoływáć / Promulgare, Dimulgare, Divulgare, außkünden / offenbar machen / außruffen / ankündigen.

Obwożenie / Circumvectio, onis, g. fœ. Circumvectus, us, g. m. das vmbhin führen / die herumbfahrt.

Obwozić / Circumvehere, Circumvectare, frequent. herumb führen.

Obyczay / Mos, moris, g. masc. Jus moribus constitutum, Sitt / ein alt herkommend Recht. Obyczay nástał / Consuetudo invaluit, die gewonheit ist eingewachsen. W obyczay weszło / consuetudo inveteravit, es ist in Brauch kommen / vnd eingewurtzelt. Obyczáje / Mores, Vitæ, pro moribus, Sitten. Obyczáje przystoyne / uczćiwe / Prætextati mores / Höffliche / Adeliche / züchtige Sitten. Obyczájow dobrych náuká / Ethica, æ, gen fœm. Ethice, es, g. fœ. Wissenschafft der guten Sitten. Do Obyczájow należący / Ethicus, a, um, lat. Moralis, Sittsam. Obyczájow wyrázenie / Ethologia, æ, g. f. Außdrückung / Fürbildung der Sitten. Obyczájow zmyślenie / Ethopœia, æ, g. f. Dichtung der Sitten.

Obyczáynie / Urbanè, adverb. Höfflich.

Obyczáyność / Civilitas, Urbanitas, atis, g. f. Ehrliche Bürgerliche Zucht / Höffligkeit / Sittsamkeit.

Obyczáyny / Moratus, Urbanus, a, um, züchtig / höfflich / besittet / wol vnterwiesen.

Obywátel / mieszkániec / Habitator, oris, g. m. Incola, Indigena, æ, g. com. ein Einwohner / Wohnhafft / Einländischer.

Obżárstwo / Edacitas, atis, g. f. Gastrimargia, æ, g. f. Heluatio, onis, g f. Ingluvies, ei, g. f. Liguritio, onis, g. f. Voracitas, atis, g. fœ. Fressigkeit / Schlemmerey / begierde zu schlingen / Fresserey / Begierligkeit des Fressens / Schleckerhafftigkeit.

Obżártá / Estrix, icis, g. fœ. Fraaß / Frässerin / vielfrässige.

Obżárty / Edax, acis, g. o. Gulosus, Ingluviosus, a, um, Vorax, acis, adject. g. o. sehr frässig / ein Fraaß / Prasser.

Obźieráć / Circumspicere, Circumvidere, Vmbhinsehen.

Obźieránie się / Respectus, us, g. masc. das vmbsehen.

Ocet / Acetum, i, g. n. Essig. Octowy státek / Acetabulum, i, g. n. Essigkanne.

Ochędostwo / ochędożność / Lautitia, æ, g. f. Munditia, æ, g. f. Mundities, ei, g. f. Pracht / Reinigkeit / Sauberkeit.

Ochędożnie / Eleganter, adv. Zierlich.

Ochędożny / chędogi / Elegans, antis, g. omn. Mundus, a, um, Wolgeziert / sauber / rein.

Ochędożony / Excultus, a, um, Wolgeziert.

Ochłodnąć / Refrigere, & Refrigescere, widerumb erkalten.

Ochłodzenie / Refrigeratio, onis, g. fœ. Erfrischung / verkühlung.

Ochłodźić / Refrigerare, wiederumb erkühlen.

Ochotá / Alacritas, atis, g. fœm. ein Frölicher Muth / Frewdigkeit / ringfärtigkeit des Gemüts.

Ochotnie / Alacre, Alacriter, Officiosè,

Stu-

Studiosè, Promptè, Promptius, Promptissimè, Sedulè, Strenuè, Benignè, Prolixè, Liberaliter, adv. Frölich/ vnterdienstlich/ gar fertiglich/ bereit/willig/ernstlich/mit ernst/dapfferlich.

Ochotny/ Alacer, cris, e, Animatus, Promptus, Navus, a, um, Veges, etis, g. o. Vegetus, a, um, Muthig/frisch/frölich/gehertzt/behend/hurtig/wolgemuth/wacker/ frewdig/bereit.

Ochrániáć/ Defendere, Beschützen/ beschirmen/bewahren/ behüten.

Ochrániánie/obmowá/ Defensio, Præmunitio, onis, g. f. Vorbewahrung/ Beschützung.

Ochromić/ Claudicationem afferre, Delumbare, Suffringere talos, Subnervare, die Spann-Adern abhawen/lähmen.

Oćiagáć sie/ Cunctari, Restitare, Tergiversari, Verziehen/sich verhindern/ saumen / Außflucht suchen.

Oćiagájacy sie / Restitator, Tergiversator, oris, g. m. der auff dem weg still stehet/der nicht gestehen vnd Fuß halten kan.

Oćiagánie sie/ Cunctatio, onis, Tergiversatio, onis, g. f. Außflucht/ Verzug.

Oćiec/ Genitor, oris, g. m. Pater, tris, g. masc. ein Vater.

Oćiec krzesny/ Arbiter Initiationis, ein Patte/oder Gutte.

Oćiektość/ nádetość nog/ Boa, æ, g. fœm. Flegmen, inis, g. n. rothe Flecke an der Haut / die Flechten/ ein Entzündung/Fußkranckheit.

Oćieráć / Tergere, Detergere, Wischen/ abwischen/abtrucknen.

Oćiezáły/Gravatus, a, um, Beschwert.

Oćiezeć/Aggravescere, Ingravescere, An der Schwer zunehmen. (schneiden.

Oćiosáć / Compescere vitem, eine Rebe be-

Ocknać sie/Evigilare, Erwachen.

Oczekywánie/ Expectatio, onis, g. fœ. Wartung/ Hoffnung/Harrung.

Oczekywány/Expectatus, a, um, Lang gewartet/gewünscht.

Oczepiony / Vittatus, a, um, gehüllet mit einer Haub.

Oczko/ Ocellus, i, g. m. das Äuglein.

Oczkowáty/ Ocellatus, Oculatus, Oculeus, a, um, voll äuglein vnd löcher.

Oczna przypráwá/ Calliblepharon, i, g. n. Artzney/ damit die Weiber schwartz vnd braun Augbrawen wissen zumachen.

Oczne lekárstwo/ Collyrium, ij, g. n. Artzney für die Augen.

Oczny gnoy / Gramiæ, vel, Gramæ, arum, g. f. pl. num. Lema, æ, g. f. Butzen der Augen/oder Zieger in den Augen/weisse Feuchtigkeit/so sich in den Winckeln der Augen versamblet.

Oczosywáć/ Deruncinare, Abschneideln.

Oczu modráwych/Cæsuliæ, arum, g. f. pl. nu. die grawe oder blawe Augen haben.

Oczu peten / Oculeus, a, um, der viel Augen hat/äugelechtig.

Oczu płynocych/ Lippus, a, um, mit trieffenden oder rinnenden Augen.

Oczu płynienie/Epiphora, æ, g. f. Lippitudo, nis, g. f. Augenfluß/ Gebrech der Augen/ wann sie trieffen.

Oczu záćiekłych/Lemosus, a, um, Trieffäugig.

Oczy ćiekoce mieć/ Lippire, Trieffende Augen haben.

Oczyśćiáć/ Abluere, Depurgare, Februare, Lustrare, Purgare, Abwaschen/ saubern/ außwaschen/reinigen.

Oczyśćiáć/ Expiare, Piare, Versöhnen/ büssen/ablegen.

Oczyśćiálny/ Lustrificus, a, um, Lustralis, e, Lustricus, a, um, Piabilis, le, Purgatorius, a, um, Reinigende/das gereinigt mag werden / das zum reinigen gehört.

Oczyśćienie/Ablutio, onis, g. fœ. Expiamentum, i, g. n. Expiatio, Expurgatio, onis, g. fœ. Lustramen, inis, g. n. Lustratio, Piatio, Procuratio, Purgatio, Purificatio, onis, g. f. Reinigung/ Versöhn Opffer / Versöhnung / Außsauberung/ das reinigen.

Oczyśćiony/ Expiatus, Lustratus, Purgatus, a, um, Versöhnet/vereinbahret / gereiniget / gesaubert.

Oczywisty/ Oculatus, a, um, der bey einer sach gewesen/vnd es gesehen hat. Oczywisty swiádek/ Oculatus testis, ein Zeuge der den Handel gesehen hat.

Oczy wykupić/ Exoculare, Exoculassere, der Augen berauben/entäugen.

Od/ A, Abs, Absque, De, E, Ex, Præpos. Von. Vbity jest od mistrzá / Vapulavit à Præceptore, Er ist vom Meister geschlagen. Od poczatku áż do końcá/ A capite ad calcem, Ab ovo usque ad mala, prov. Vom Anfang biß zum Ende.

Od tod/ Abhinc, Dehinc, A modo, Ex illo tempore, von jetzt an/ hinfüro/ hinfürter.

Odárty/Decorticatus,a,um, Abgeschunden/ abgeschelet/dem die Haut abgezogen.

Odbić/ Refigere, etwas eingesteckhtes wieder außziehen/oder/ was angeschlagen ist / dasselbige abreissen.

Odbiegácz/Emansor,oris,g.m. ein Außbleibender/ der nach langem außbleiben wieder in das Lager kompt/ein verlauffener Kriegsmann.

Odbierác kupno/Mancipio accipere, zu eigen einnehmen.

Odbijác/ Referire,Repercutere,Retundere, Wiederschlagen/hintertreiben.

Odbijánie/ Repercussus, Repulsus, us, g.m. Wiederstoß/Gegenstreich.

Odbity/Refractus,a, um, Auffgebrochen/abgerissen.

Odbity znowu/ Repercussus, a, um, Wiederumb zurückgeschlagen.

Odboleć, Dedolere, den Schmertzen nicht mehr achten/ nicht trawren.

Odbyt przyrodzony w ćiele człowieczym / Anus, i, g. m Podex,icis,g.m. Culus,i, g.m. der Hinder/ Arß.

Odchodźić/Abvolare,Avolare,Digredi,Recedere, Schnell davon fahren/ abtreten/ abweichen/hindersich gehen/weichen/weg gehen / an die seit gehen.

Odchowáć/Refovere,Erfrischen.

Odćiąć/Resecare, Abhawen.Odćiąć z gruntu/ Ad vivum resecare, Glat vnd genaw hinweg hawen.

Odćiągáć/Abstrahere,Retrahere,Hinweg ziehen/ zu rück ziehen.

Odćiągnąć/ Absistere obsidione, Obsidione solvere,vel,Obsidionem solvere, Abziehen von einer Belägerung.

Odćiągnienie/ Avocatio, onis,g.f. Abführung/Abwendung/Abzug.

Odćiągniony / Retractus,a,um, Hinter sich gezogen.

Odćiećie/ Recisio, Resectio,onis,g.f. das Abhawen/beschneiden/beschroten.

Odćiekáć/ Refluere, Wieder hinter sich fliessen/abfliessen.

Odćiety/ Abscissus,Recisus, Resectus,a,um, Abgehawen.

Odćináć/ Abtruncare, Desecare, Disputare, Eruncare, Recidere, Abhawen / abschneiden/behawen/ beschneiden.

Odćinácz / Runcator, oris, g. m. ein Jetter/ Außrupffer/Abhawer.

Odćinájący/ Desecans,antis,g.o. Abhawend.

Odćinánie/ Runcatio,onis, g.f. die Jettung/ das abhawen.

Odczárowáć/odczynić / odżegnáć urok/ Recantare, Entzauberen.

Oddáć / Dedicare, Offerre, Anbieten/ Dedicieren / aufftragen / antragen / zueignen/ zuschreiben.

Oddáć/ Reddere, Rescribere, Wiedergeben/ übergeben.

Oddáć/Referre,Refundere,Regerere,Retribuere, Wiedergeben. Oddawáć dobrodźieystwo/Remunerare, Referre alicui gratiam,Rependere dona,gratiam, Wiedergelten. (den.

Oddáć śie/Devovere,sich mit Gelübd verbin-

Oddáć wet zá wet/Hostire,Redhostire,Retaliare, Referre par pari, Reddere paria,Reddere vicem,Rependere vices,Remetiri, Vergleichen/vergelten/ gleich wiederumb geben / gleich thun/mit gleichem vergelten.

Oddaláć/ oddalić/ Abalienare, Ablegare, Alienare, Amoliri, Absentare, Depellere,Propulsare, Removere, Semovere, Entfrembden/ mit einem Befehl hinweg schicken / hinweg thun/ von dannen treiben/ absondern/ verstossen/ außtreiben/hinweg treiben/hinweg thun oder rücken.

Oddalić co ßtuka / Remoliri, eine schwere Last verrücken/hinweg thun.

Oddalánie/Oddalenie/Abalienatio,Depulsio,Alienatio,Repulsio, Propulsatio,onis, gen. fœ. Repulsus, us, g.masc. Entfrembdung/ Außtreibung/Wegjagung.

Oddalony/ Abalienatus,Alienatus,Promotus,a,um,geeussert/entfrembd.

Oddánie/Dedicatio,onis g. f. Zuschreibung/ Zueignung. Vulgò verò dicitur Ein Dedication/ wañ man einem Herzen oder Fürsten/ rc. ein Buch zuschreibt/vnd drüber zum Patron erwehlet.

Oddánie/ Antidoron, Hostimentum, i, g.n. Relatus,us, g.m. Redditio,Relatio,Remuneratio,Retributio,onis,g.fœ. Wiedergeltung/Vergeltung/Wiedergaab/ Wiedergebung. Oddánie werowne/ Vicissitudo, inis, g. f. Abwechselung/ Veränderung. Oddánie wet zá wet / Talio, onis,

onis,g.fœ. Vergleichung/ Vergeltung. Oddánie wzajemne / Antidorum,i,g.n. Gegengeschenck.
Oddánie zá wychowywánie/ Antipelargia,æ, g.fœm. eine Wiedergeltung der Ernehrung vnd Gutthaten.

Oddárćie/ Revulsio,onis,g.f. Das abreissen.

Oddárowáć/ Redonare, wiederumb schencken.

Oddech/ Oddychánie / Æstuarium, ij, g.n. Anima,æ, g.f. Aspiratio, Interspiratio, Respiratio, onis, g. f. Reflatus, Respiratus, us, g. masc. der Athem / Lufft / Gegenwind / Athemholung/ Schnaubung.

Oddechowa dźiurá / Gurgulio , Curculio, onis, g.m. Spiraculum, Spiramentum,i, g.n. Die Gurgel / dadurch der Athem gehet/ Dampffloch/ Lufftloch.

Oddechowy/ Flabilis, Spirabilis, le, Das vns Athem gibt/ lufftig.

Oddmuchnąć/ Deflare, abblasen.

Oddycháć / Animam reciprocare, Ducere spiritum, Exhalare, Interspirare, Respirare, Spirare, den Athem schöpffen/ herauß athmen/ durch etwas Lufft haben/ außblasen.

Oddycháiący/ Spirabilis,le, Spirans,antis, g. om. athmend/ blasend.

Oddychánie/ Exhalatio,onis, g fœ. Exhalatus,us, g.m. Dampff/ Außblasung.

Oddymáć/ Reflare, entgegen blasen.

Oddymánie/ Reflatus,us, g.m. Gegenblast.

Oddźielony/ Abscissus, a, um , abgesondert/ abgetheilet.

Oddźieráć/ Oderwáć/ Refigere, Revellere, abreissen/ von dannen reissen.

Oddźierzgáć / Rozdźierzgáć / Renodare, zusammen an einen Knopff binden/ knüpffen.

Odegnáć / Aspellere, Depellere , hintersich treiben/ wegtreiben.

Odemknięony/ Reclusus,a,um, auffgeschlossen.

Odepchnięony/ Retrusus,a,um, hinter sich gestossen.

Odeptáć/ Circumculcare, vmbtreten.

Oderwáć/ Abripere , Avellere , abreissen/ hinweg nehmen.

Oderwány / Abreptus , a , um , hinweg genommen.

Oderznąć/ Defalcare, Resecare, abschneiden/ beschneiden.

Odesłáć/ Remittere, wiederschicken.

Odesłány/ Ablegatus,a,um, hinweg geschickt.

Odeszćie/ Abitus, Abscessus, Recessus,us, g. masc. Abitio,onis, g. fœ. Hinwegscheidung/ Abgang/ Abweichung.

Odgániáć/ Abigere, Abarcere, Arcere, Pellere , Propulsare , Repellere , hinweg treiben/ herauß stossen.

Odgániácz/ Depulsor, oris, g. masc. ein Abtreiber.

Odgániánie / Depulsio, Propulsatio, onis, g.f. Abtreibung/ Verstossung.

Odgináć/ Reflectere, wiederbiegen.

Odgryść/ Remordere, wieder beissen.

Odgryzienie/ Remorsus,us, gen.masc. Wiederbeissung.

Odiąć/ Adimere, Auferre, Orbare, Orbefacere, Orbificare, hinwegnehmen/ hinwegtragen. berauben. Odiąć moc/ zwierzchność miástá/ Execare nervos civitatis , der Stad jhren Gewalt nehmen.

Odięćie/ Ademptio,onis, g.f. Beraubung.

Odiecháć/ Odieżdżáć/ Abequitare, Proficisci, Avolare, Abvolare, wegreisen/ davon reiten/ schnell davon fahren.

Odięty/ Abreptus , Ademptus, a, um, hingenommen/ hinweg genommen.

Odiśćáć / Recipere , Recuperare, Redipisci, wiederumb nehmen/ empfahen/ wiederumb überkommen/ erlangen.

Odiśćánie/ Recuperatio, onis, g. f. Wiederbekommung/ Empfahung/ Wiedererlangung.

Odkosáć/ Remordere, wieder beissen.

Odkazáć/ Legare, Bottschafft schicken.

Odkazánego co/ Legatum,i, g.n. ein Erbgemächt/ was einem vermacht ist. Odkazánego co máiący/ Legatarius, a, um , Zum Erben gemacht/ dem etwas vermacht ist im Testament.

Odkiwnąć głową/ Abnuere, Abnutare, Renuere , abschlagen / versagen / mit dem Haupt wincken/ das Haupt auffwerffen / abwincken mit dem Haupt.

Odkiwnienie/ Renutus,us, g.m. dz abwincken mit dem Haupt.

Odkłádáć / Differre, Diffindere, Prolatare, Promovere, Prorogare, Removere, Reservare, Semovere, Seponere, verlängern / verziehen/ das Ziel weiter setzen/ verstrecken / hinweg thun oder rücken / hintersich halten / neben sich rücken/ neben sich / oder sonderbahr legen. Odkłádáć

dzień ode dnia / Comperendinare, von Tag zu Tag verziehen.

Odkładáć się/Desuere,& Desvescere,Disuescere,Desvefieri,Desvefacere, entwehnen.

Odkopáć/ Refodere, wieder außgraben.

Odkrecáć/Abstorquere, abdringen.

Odkryć/ Detegere, Develare,Enudare,Evelare,Patefacere, Retegere, Revelare, entdecken/ auffdecken/ auffthun/ entblossen.

Odkryćie/ Patefactio,onis, g. fœ. Offenbahrung/ Entdeckung/ Erklärung.

Odkryty/ Detectus, Retectus, Patefactus, a, um, geoffenbahrt/entdeckt.

Odkrywánie / Denudatio, Detectio, Retectio,onis,g.f. Entdeckung/ Entblössung.

Odkupićiel/ Redemptor,oris, gen. masc. ein Erlöser.

Odkupienie/Redemptura,æ,g.f. Redemptio, onis, g. f. Lohn/ ein Verdingnüß/ Lohngelt/ oder die Lehn/ Lösung/ Rantzion.

Odkupowáć/ Odkupić/ Redimere, wieder erlösen/ Rantzion geben.

Odlać/ Defundere, abgiessen/ abschütten.

Odłączáć/ Abgregare, Abjugare, Dejugare, Secernere, Segregare, Sejungere, Separare, Sejugare, absondern/auff eine besondere stelle legen/ stellen/ von einander scheiden.

Odłączenie/ Sejunctio, Separatio, onis, g. f. Absonderung/ Das scheiden.

Odłamáć/Refringere, wieder auffbrechen.

Odlány/Defusus,a,um, abgegossen.

Odlatáć/Avolare, Abvolare, hinweg fliehen.

Odlecáć się/Intepere,Intepescere,Tepescere, law werden.

Odlecony/ Subtepidus, a, um, Teporatus,a, um, law geworden/ lawlecht.

Odległość/ Distantia, æ, g. f. Intervallum, i, g. n. Longinquitas, atis, g. fœm. Die weite oder ferne eines Orths.

Odległy/ Diffitus, Longinquus, Remotus,a, um, weit oder fern abgelegen. Odległeyszy od morzá / Retractior à mari, Etwas weiter vom Meer abgelegen. Odległym być/Distare, weit/ fern/ darvon abgelegen seyn.

Odlewáć/ Eliquare, durchseigen/seigen.

Odlewána robotá/ Fusorium opus, ein gegossen Werck.

Odlewki/Eliquamen,inis, g. neut. die außgeschmeltzte Feiste.

Odliczáć/ Dinumerare, Renumerare, Abzehlen.

Odliczenie/ Dinumeratio, onis, gen. fœm. Abzehlung.

Odłog polá/ Novalis,lis, g.fœ. Novale,lis, g. n. Brachland. Odłog roliy /Vervactum, i, g.n. ein umbgepflügter Acker.

Odłogiem leżą / Pendent opera interrupta, bleiben also stehen/ unterlassen.

Odłożyć/ Deponere, Rem aliquam suspendere, von jhm thun/ auffziehen/ verziehen.

Odludek/Monachus,i,g.m. Solitarius,a,um, Der allein und eintzig lebt.

Odlutowáć/ Replumbare, entlöthen.

Odmawiáć czego / Nieprzyzwaláć/ Denegare, Negare, Subnegare, Abnuere, Recusare, Renuere, Abnegare, abschlagen/ weigern/ versagen.

Odmawiánie/Abhortatio,Dehortatio,onis, g.f. Abmahnung

Odmiáná/ Commutatio,Mutatio,onis, g. f. Veränderung.

Odmiękczeć / Remollescere, Wiederumb weich werden.

Odmiękczyć / Remollire, wiederumb weich machen/ erweichen.

Odmieniáć/Odmienić/Alterare,Demutare, Immutare, Mutare, Permutare, verändern.

Odmieniáć znowu/Remutare, wiederumb verändern.

Odmieniáć kształt / Diffingere, andere Gestalt machen / annehmen.

Odmieniáć się/ Variare, verändern / mancherley theilen.

Odmieniáć pieniądze/ Cambire, wechseln/ Geld wechseln/ vertauschen.

Odmieniácz pieniędzy/Collybistes,æ,g.m. Argyrocopus,i, g.m. Argyrognomon, onis, g. masc.Campsor,oris,g.m. ein Wechßler.

Odmienianie pieniędzy z zyskiem/ Collybus,i,g.m. Abgang/ein Wechsel/Wechsellohn.

Odmieniánie/ Variatio, onis, g. fœ. Veränderung/ Das unterscheiden.

Odmieniony/ Mutatus, Suppositities,a, um, verändert/ fälschlich unterschoben.

Odmienność/ Mutabilitas,atis, g.fœ. Unbeständigkeit.

Odmienny/ Commutabilis, Mutabilis, Volubi-

lubilis,e, Mutatorius, Varius, a, um, vnstät/ veränderlich/ mancherley.

Odmierzáć/ Metiri, Remetiri, wieder messen.

Odmierzony/ Demetitus, a, um, Der gemessen hat oder ist.

Odmładzáć/ Renovellare, ernewern.

Odmłádzáć się/ Repubescere, Revirescere, wiederumb jung werden.

Odmłodnienie/ Wylinienie wężowe ná wiośnie/ Vernatio, onis, g. f. abgstreiffte Schlangenhaut.

Odmłodzony/ Renovatus, a, um, ernewert/ erfrischet.

Odmorski/ wpośrzodku ziemie/ Mediterraneus, &, Mediterreus, a, um, mitten auff der Erden.

Odmowá/ Repulsa, æ, g. f. ein Abschlagung/ Wegerung eines Dinges.

Odmowić/ Abnuere, Renuere, Mit dem Haupt anzeigen daß er nicht wil.

Odmywáć/ Abstergere, Detergere, abstreichen/ abwischen.

Odnawiáć/ Innovare, Instaurare, Interpolare, Novare, Reficere, Refricare, Regenerare, Renovare, Renovellare, Restaurare, erneweren/ wieder new machen/ wieder auffbringen/ verneweren. Odnawiáć bol/ Redulcerare, eine Wunde verneweren vnd wieder auffbrechen.

Odnawiáć się/ Recrudescere, wiederumb new werden.

Odnawiácz/ Instaurator, Novator, Reformator, oris, g. m. Ernewerer/ einer der etwas zu recht bringet.

Odnawiáczká/ Novatrix, icis, gen. fœm. Ernewerin.

Odnieść/ Asportare, Deferre, Deportare, Referre, hinzutragen/ hintragen/ darvon bringen/ wiederbringen. Odnieść znowu/ Reportare, wiederumb tragen/ wiederumb bringen.

Odniesienie/ Odnoßenie/ Asportatio, Deportatio, Relatio, onis, g. f. Relatus, us, g. m. Das hinwegtragen/ Wegtragung/ das wiederbringen/ anbringen.

Odniesiony/ Delatus, Deportatus, Relatus, a, um, wiederbracht/ hingetragen.

Odnogá morská/ rzeczna/ wylewek/ Brachium maris, Sinus, us, g. m. metaphor. Æstuarium, ij, g. neut. Strand des Meers/ ein Strom oder grosse Pfütze/ so das Meer zur seiten auß im Lande machet wenn es außfleust.

Odnośiciel/ Relator, oris, g. m. Anbringer.

Odnowienie/ Instauratio, Novatio, Regeneratio, Renovatio, onis, g. fœ. Ernewerung/ Rüstung/ Erfrischung.

Odnowiony/ Novatus, Refectus, Renovatus, Restauratus, a, um, ernewert/ wieder gemacht/ erfrischet.

Odpadáć/ Apostatare, Desciscere, abtrünnig werden/ abfallen/ zu Feinde fallen/ abweichen.

Odpadájacy/ Rebellator, oris, g. m. Rebellis, e, Widerstreber/ wiederspennig. Odpadájaca/ Rebellatrix, icis, g. f. Widerstreberin.

Odpádnienie/ Rebellatio, onis, g. f. Rebellium, ij, g. n. Wiederstreit.

Odpasáć/ Recingere, entgürten.

Odpasány/ Recinctus, a, um, auffgegürtet.

Odpáść/ Recidere, Relabi, Deficere, wiederumb abfallen.

Odpędzáć/ Repellere, wegtreiben.

Odpieczętowáć/ Resignare, das Zeichen auffbrechen.

Odpináć/ Defibulare, &, Refibulare, Die Ringe aufflösen/ auffhefften.

Odpis/ Rescriptum, i, g. n. eine Schrifftliche Antwort oder Bescheid/ Abscheid.

Odpisáć/ Rescribere, wieder schreiben/ auff einen Brieff schrifftlich wieder antworten.

Odpływáć/ Abnatare, davon schwimmen.

Odpocznienie/ Odpoczynek/ Laxamentum, Ocium, ij g. n. Quies, quietis, g. f. Vacatio, onis, g. f. Zulassung/ Ruhe von der Arbeit/ stillstehung/ müssige weil.

Odpoczynek/ Sabbathum, i, g. n. Ruhe.

Odpoczywáć/ Acquiescere, A fatigatione renovare, Quiescere, Relaxare, Relevare, ein wenig ruhen/ Ruhe haben/ wiederum erquicken/ ruhen/ wiederumb auffheben/ erledigen. Odpoczywáć w czytániu/ Spiritum suspendere inter legendum, stille halten/ vnterruhen.

Odpoczywájacy/ Acquiescens, Quiescens, Requiescens, entis, g. o. particip. ruhig/ ruhende.

Odpor słowny/ Refutatio, onis, g. f. Verwerffung, Widerlegung/ Widerfechtung.

Odpor dáć/ álbo/ dawáć/ Confutare, Futare, obsol. Refutare, Reprimere, Repugnare, Retundere, verwerffen/ widerfechten/ widerlegen/ sich

sich vertheidigen/widerschlagen/widerstumpffen/ stumpff machen.

Odporny/Repugnans,antis, g.om.particip. widrig/widerspännig.

Odpowiadacz/Renuncius,ij, g.m. Responsor,oris, g.m. Antwortgeber/Wiederbotte.

Odpowiedź/ Apologia,æ, g.fœ. Responsio, onis, g. f. Responsum,i, g.n. Verantwortung.

Odpowiedźieć/Replicare,Respondere,wiederumb erklären/ antworten.

Odprawa/Dimissio,Missio,onis,g.f.Vrlaubung/ Vrlaub hinweg zu gehen/ Hinschickung.

Odprawić/ wypuśćić kogo z mocy swey/ Ablegare, Emancipare, Mit einem Befehl hinweg schicken/ auß seiner Gewalt lassen / einem seinen Abscheid geben / auß dem Dienst / oder / von dem Dienst loß machen.

Odprawić / Absolvere, zu Ende bringen. Odprawić śie prętko / Expedire brevi, kurtz abbinden vnd sagen. Odprawić urząd/powinność / Defungi munere, Perfungi, seiner Pflicht gnug thun/sein Ampt verrichten.

Odprawiony/Emancipatus,a,um, Der auß dem Dienst oder Gewalt gelassen ist/frey/vulgò, der außgedienet hat / der seinen Abscheid bekommen hat.

Odprawiony/Perfunctus,a,um,außgerichtet/ vollnbracht/ verricht.

Odprawowáć/Celebrare,Exequi,Tractare, begehen/ außmachen/ außrichten/ handeln. Pogrzeb Odprawowáć / Exequias celebrare, Begräbnüß begehen.

Odprawowány/Tractatus,a,um,gehandelt.

Odprowádzenie/Reductio,onis,g.fœ. Das heimführen/ Wiederbringung.

Odprowádźić/ Deducere,Reducere, begleiten/ zurück führen.

Odprzyśiąc śię/Abjurare,Ejerare,Ejurare, verschweren.

Odprzyśięgájący/ Abjurator,oris, g. masc. Schuldläugner/der sich verschweret.

Odprzyśięgánie/ Abjuratio,Ejuratio,onis, g. fœm. Verläugnung/ Verschwerung/ Aufffag/ Vbergebung mit einem Eyd.

Odprzyśiężony/ Abjuratus,a,um, verschworen/ mit einem Eyd verläugnet.

Odpuszczáć/ Odpuśćić/Dimittere,Ignoscere,Parcere, verhälen/ nachlassen/ verzeihen/ einem etwas übersehen/verschonen/vergeben. Odpuszczáć grzech/Expiare, reinigen/ versöhnen. Odpuśćić komu/ Alicui remittere, einem verzeihen/vergeben. Odpuśćić winę/ Noxiam remittere, Einem einen Fehl verzeihen/ vergeben.

Odpuszczájący/ Ignoscens,entis, g.om. geneigt zu verzeihen/ zu vergeben/gnädig.

Odpuszczenie/ Ignoscentia,æ, g.f. Pax,acis, metaph. Remissio,onis,g.f.Venia,æ,g.f.Gnade/ Verzeihung/Ablaß/Vergebung. Odpuszczenia godny/ Ignoscendus,a,um, Ignoscibilis,le, Venialis,le, wol zu übersehen/nachlassig.

Odpychać/ Retrudere, hintersich stossen.

Odrá chorobá / Boa, &c, Bova,æ, g. f. rothe Flecken an der Haut/die Flechten/morbi genus.

Odradzáć/ Rozradzáć/ Abhortari, Dehortari, Dissvadere, Einen abrathen/ widerrahten. Odrádźić komu / Movere aliquem sententiâ, Einen von seinem Fürnehmen abführen.

Odradzáć śię/Renasci, wiederumb geboren werden/wiederumb entspringen.

Odradzájący/ Dissvasor, oris, g. m. Widerrahter/ der einem wiederrathet.

Odradzánie/ Abhortatio, Dehortatio, Dissvasio,onis,g.fœ. Widerrath/Abmahnung/Widerrathung.

Odrastáć/Expullulare,Renasci, Repullulare, Reviviscere, von newem wachsen/wieder auffkommen/ wider in sein Wesen kommen.

Odrastájący / Regerminans,antis, g.o. Renascens, entis, g. o. Restibilis, le, das alle Jahr auffwächst/ auffgehet.

Odrażáć/Absterrere, abschrecken/mit Schrecken abwenden.

Odretwieć/Percallere, gantz erhärten/erstarren/ schwülen gewinnen.

Odrobiny stołowe/ Analecta,orum,g.neut. pl.num.die Brocken/Brosamen/das überbleibet/ oder das vom Tische fället: als Bein/ Schalen/ Rinden/ etc.

Odrodźić/ Regenerare, wiedergebären.

Odrodzenie / Odrádzánie / Regeneratio, onis, g. f. die Wiedergeburt.

Odrodzony/ Regeneratus, Renatus, a, um, wiederumb geboren.

Odryknąć / Remugire, wiederthonen/ Widerschallen/Wiederschall geben/wiederbrüllen.

Odrywánie/Avulsio,onis,g.f.Außrüpffung/ Abreussung.

Odrzé-

Odrzekáć śię/ Detestari, Ejurare, verschwören/ verreden etwas zu thun/ Abschew tragen.

Odrzekánie/ Detestatio, onis, g. fœm. Verfluchung/ Abschew/ Verschwerung/ Vermeidung schändlicher Dinge.

Odrzucáć/ Odrzućić/ Abdicare, Abjicere, Abrogare, Abrogare legem, Abstergere, metaphor. Damnare, Improbare, Rejicere, Reprobare, Repudiare, Respuere, außstossen/ enterben/ abstellen/ vnkräfftig machen/ vertreiben/ werffen/ verwerffen/ verstossen/ verachten/ verspeyen.

Odrzucánie/ Odrzucenie/ Abrogatio, Abjectio, Rejectio, Reprobatio, Repudiatio, onis, g. f. Rejectus, us, g. m. Abstellung/ Verwerffung/ Hinwurff/ Abschaffung eines Dings.

Odrzucony/ Rejectus, Reprobus, a, um. Der verworffen ist/ abgeschafft.

Odrzutny/ Rejectaneus, a, um, verwürfflich/ hinwürffig.

Odrzwie/ Antipagmenta, orum, g. n. pl. num, Thiergezierd.

Odrzynáć/ Abscindere, Rescindere, abschneiden/ abhawen/ beschneiden.

Odrzynánie/ Abscissio, Resectio, onis, g. fœ. Abschneidung/ das Beschneiden.

Odsadzáć/ Submovere, absetzen.

Odsadzáć od pierśi / Ablactare, von der Milch entwehnen.

Odsadzánie od pierśi/ Ablactatio, onis, g. f. Entwehnung von der Milch.

Odsadzáć/ Abdicare, Abjudicare, Außstossen/ absprechen.

Odsekt/ Jágnietá pozno urodzone/ Agni cordi, Lämblein die nicht zu gewöhnlicher zeit gebohren seynd.

Odskákywáć / Resultare, freq. offt hinter sich springen/ vnd wieder auffspringen.

Odskoczyć/ Absilire, Resilire, darvon springen/ wiederumb springen.

Odstáć od paná / Relinquere Dominum, Vendicare se à famulatu, Desciscere ab hero, den Dienst auffsagen.

Odstánie od kogo ábo wystánie z kąd/ Renuntiatio, onis, g. f. Auffsag des Dienstes.

Odstąpić/ Odstępowáć/ Abscedere, Absistere, Desciscere, Digredi, Recedere, Hinweg weichen/ abfallen/ hinter sich weichen/ zum Feinde fallen/ abweichen/ zu rücke weichen/ abtreten.

Odstąpienie/ odstępowánie/ Abscessus, us, g. m. Abscessio, onis, g. f. Apostasia, æ, g. f. Digressus, us, g. m. Digressio, onis, g. f. Recessus, us, g. m. Abweichung/ Abfall/ Abtretung.

Odstępcá / Apostata, æ, g. m. Defector, oris, g. m. Abtrünniger/ ein verlauffener Bube.

Odstępujący / Absistens, entis, g. omn. Abweichend.

Odstrászáć/ Absterrere, Deterrere, Abschrecken/ mit schrecken abwenden.

Odstrászony/ Absterritus, a, um, abgeschreckt/ mit Schrecken abgewendt.

Odświętny/ Festus, a, um, das zu einem Fest oder herrlichen Tage gehört.

Odsyłáć/ Ablegare, hinweg schicken mit einem Befehl.

Odsyłánie/ Ablegatio, onis, g. fœ. Hinwegschickung/ Hinwegsendung.

Odszczepieństwo/ Schisma, atis, g. n. Zweyspalt/ Trennung.

Odszpuntowáć/ Relinere, Deradere limum seriæ, Auffbrechen / auffmachen / entdecken / anzapffen.

Odsztychnąć/ Depungere, Wiederumb stipffen/ stechen.

Odszydźić/ odżártowáć/ Retaxare, Ridiculum ridiculo eludere, Einen wiederum schelten/ vexieren.

Odtáńcowáć/ Desaltare, Den Tantz vollenden/ auffhören zu tantzen.

Oduczáć/ Dedocere, Entlehren/ oder anders lehren/ abgewehnen.

Oduczyć śię/ Dediscere, Entlernen.

Odwabiánie/ Avocatio, onis, g. fœ. Avocamentum, i, g. n. Abwendung/ Abführung.

Odwaláć/ Amoliri, Remoliri, mit Arbeit hinweg thun/ von dannen bringen.

Odwáláć znowu / Revolvere, Wiederumb hinweg wältzen.

Odwarkáć / Odwrykáć / Odmárkotáć / Odmruknąć/ Obmurmurare, Remurmurare, Responsare, & Responsitare, freq. Wiederbellen/ wiedermurren/ wiederpelfern / sich wiedersetzen.

Odważyć/ Expendere, Erwegen.

Odważyć/ Dependere/ auff die Wag legen.

Odwiązáć/ odwiezowáć/ Abstringere, Religare, Renodare, Resolvere, Aufftnüpffen / aufflösen/ auffthun.

Odwieczorny / Pomeridianus, Postmeridianus,a,um, Nachmittägig.

Odwiedziony/ Abductus, a, um, hinweg geführet/ abgewend.

Odwieść/ Deducere, Seducere, Sevocare, Abführen/ neben sich führen / besonder an eine seit führen.

Odwiewáć/Reflare, Wiederwehen.

Odwijáć/Retexere, das Gewäbe wiederumb aufffadmen.

Odwilżáć/ Humectare, Feucht machen.

Odwilżájacy / Humificus, a, um , das Naß oder feucht macht.

Odwłaczáć / Protrahere , Verziehen / verlängern. **Odwłaczáć przez kilká dni**/ Extrahere rem aliquam per aliquot dies, Verziehen mit einem ding etliche Tage.

Odwleczony/Prolatatus,a, um, verlängert/ verzogen.

Odwłoczny / Moratus , Moratorius, a, um, Säumig/der da verzeucht.

Odwłoczyćiel / Cunctator, Morator , oris, g.m. Auffzieher/ langsamer / der sich viel saumet.

Odwłoká/ **odwłaczánie** / Commoratio, Comperendinatio, Cunctatio, Dilatio, onis,g.f. Mora,æ, g.f. Prolatatio, Prorogatio, onis, g.fœ. Saumung/ Harrung/Auffzug des Rechtstages/ verzug/hindernüß/ verlängerung/ verstreckung.

Odwodzenie/ Avocatio, Revocatio, onis, g.f. Widerruffung/Widerrathung/Abmahnung/ Abwendung.

Odwodźić/ Abducere, Abstrahere, Amovere, Avocare, Retrahere, Seducere, Sevocare, abziehen/abführē/hinter sich ziehen. **Odwodźić od czego**/ Abhortari, dehortari, einem widerrahten. **Odwieść od przedśięwźięćia**/ Disturbare, Revocare, eines Vornehmen brechen/einem andern von seinem Vornehmen ziehen oder abmahnen.

Odwołáć/ Reclamare, Etwas wiederuffen.

Odwołáć co / Palinodiam canere, ein ding wiederruffen.

Odwołáć mowe swoie ábo obyczáje / Seipsum retexere, Seine weiß ändern.

Odwołánie/ **odwoływánie** / Palinodia, æ, g. f. Retractatio, onis, g. f. Wiederruff/wiedergefang/Enderung.

Odwołány/ Retractatus, a, um, Wiederruff/ geendert/ zu rück gezogen.

Odwoływájacy/ Retractans, antis, g.omn. Wiederruffend.

Odwoźić/ Avehere, Devehere, Revehere, Hinweg führen/abführen/ wiederumb hinführen.

Odwracáć/Avertere, Deflectere, abwenden/ Abkehren. **Odwracáć** / **odwroćić co złego** / Aberruncare , Averruncare , Hinweg treiben.

Odwracáć/ **odwroćić oczy**/ Aversari, Avertere oculos, den rücken kehren.

Odwrocenie/Aversio, onis, g.f. Abwendung/ Abkehrung.

Odwrocony/Aversus,a,um, Abgewandt/Abgekehrt.

Odwrot/ Receptio, onis, g.f. Receptus, us, g.m. Abzug/ wiederkehr. **Ná odwrot zátrąbić**/ Canere receptui, Heissen abziehen / wi der hinter sich mahnen/ wider ab der Schlacht mahnen.

Odwrotny/Reciprocus, a, um. Revocabilis, e, das wiederkehret/ wiederrüfflich / das man kan wieder zu rück ruffen.

Odyść/Abire, Demeare, Weg gehen / durchfahren/ hinunter gehen.

Odżáłowáć/ Dedolere, nicht trawren.

Odźiać/ Circumvestire, Supervestire, Vestire, Bekleiden/überkleiden.

Odźiany/Cultus,a,um, geziert. **Odźiany dobrze**/ Vestitissimus,a,um, Gar wol bekleidet.

Odźiebienie nog / Pernio, onis, g. m. Außbruch vnd Geschwer der Fersen von der Kälte/erfroren Fleisch an Füssen.

Odziemek/Crus arboris, der Stock des Baumes/ der Stamm biß an die Zweige.

Odziemny / Infernas, atis, gen. om. von vnten her.

Odźienie/**odźież**/ **szátá**/Amictus, us, g.m. Amiculū, i, g.n. Induviæ, arum, g.f.pl.n. Indumentum, Induviū, ij, g. n. Indutus, us, g.m. Vestiariū, Vestimentum, i, g.n. Vestitus, us, g.m. Kleidung/ ein Kleid. Item, Schalen/die den Baum bedecken.

Odźieráć/Glubere, Deglubere, Schelen / die Rinden abschelen.

Odźwierna/ Janitrix, icis, g.f. Ostiaria, æ, g.f. eine Thürhüterin.

Odźwierny/**wrotny**/Admissionalis, is, g.m. Custos janitor, Janitor, oris, g.m. Ostiarius, ij, g.m. Ad limina servus, Thürhüter/ Pförtner.

Odzwyczájenie/**odłożenie**/**oduczenie**/ Desuetudo, inis, g.f. Einwohnung.

Odzwyczájony/oducżony/Desuetus,a,um, Entwehnet.

Odżywiáć / Reficere, Erquicken/erlaben/erfrischen.

Ofiárá/Fertum,Ferctum,i,g.n.Hostia,æ,g.f. Litatio,onis,g.f.Mactatus,us,g.m.Oblatio,onis, g.f.Piaculum sacrum,i,g.n.Victima,æ,g.fœ.ein Opffer/ Versöhnung durch Opffer/ das opffern/ Sündopffer/ gemeiner Gottesdienst / Schlachtopffer. Ofiárá około roli / Sacrificium ambarvale, das Opffer das man vmb das Feld führet. Ofiárá bátwánom poświecona/ Idolothytum,i,g. neu. Opffer / so den Göttern geopffert. Ofiárá pogrzebna/Inferiæ,arum,g.f.pl. num. Todtenopffer. Ofiárá wszeláka/ Libamen,inis, g.n. Libamentum,i,g.n.Libatio,onis, g. f. Allerley Opffer. Ofiárá zá przywrocone zdrowie/ Soteria,orum, g.n.plur.num. Danckopffer von des erlangten Heyls wegen. Ofiárá zá umárłe Rodźice / Parentalia,orum,g.n.pl.num. Opfferung für die abgestorbenen Eltern. Ofiárá zá umárłych/ Justa,orum,g.n.plur. num.Seelenampt/ Opfferung für die Todten. Ofiáre odpráwić/Exsacrificare, auffopffern. Ofiáry miejáki łodzay/Daps, pis, g.f. eine Gattung eines Opffers bey den alten Gebraucht.

Ofiárnik /Immolator, oris, g.m. Sacrorum custos, Opfferer/ Opffermann. Ofiárnik / Pop pogánski/Cultrarius,ij, g.m. ein Opffermetzger. Ofiárnik / ktory do Ofiáry rzeczy należące gotuje / Victimarius, ij, g. masc. Bereiter der Schlachtopffer vnd der dinge/so darzu dienen.

Ofiárny / Hostiatus, Sacrificatus, a,um, mit Schlachtopffer beladen/oder/das zum Opffer gehöret.

Ofiárny nóż/toporek / Secespita,æ,g. f. ein Opffermesser/so die Opfferer braucheten.

Ofiárowáć/ Dicare,Immolare,Libare,Litare, Mactare,Offerre,Operari, Sacrificare,Facere, Opffern/ Gott versöhnen/ mit Opffer erwerben/williglich etwas geben.

Ofiárowánie/Immolatio,Sacrificatio,onis, g.f. Opfferung.

Ofiárowány/ Oblatus,a,um,geopffert.

Ofiárujacy/ Victimarius,ij,g.m.der das vieh zum Schlachtopffer feyl hat.

Ogánká/Powiewáczká/Flabrum,i, Flabellum,i,g.n. ein Wedel.

Ogánká ná muchy/Muscarium,ij, g.neu.ein Fliegenwedel.

Ogárnać / Complecti, Comprehendere, gäntzlich ergreiffen/erfassen.

Ogień / Ignis,is,g.m. Pyr,pyros,g.n.Fewer.

Ogień moc wźiął / Convaluit flamma, das Fewer hat zugenommen / überhand genommen.

Ogień piekielny/ Ignis sacer,Pusula, æ, g. f. S. Antonius Fewer oder Plag.

Ogladáć/ Contemplari, Lustrare, Perspicere, Visere, Visitare,frequent. Anschawen/vmbsehen/wahrnehmen/wol besehen/wol betrachten/ heimsuchen/ersuchen.

Ogladáć śie / Circumspicere, sich herumb sehen/ vmbschawen. Ogladáć śie czesto / Circumspectare,freq.embsig vmbsehen/hin vnd her gaffen. Ogladáć śie ná kogo / Respicere aliquem, einen gnädiglich vnd erbärmlich ansehen. Ogladáć śie názad/ Respicere,Respectare,frequent. vmbsehen/hinter sich sehen.

Ogladánie śie / Respectus, us, g. masc. das vmbsehen.

Ogladány/Perspectus,a,um,wol besehen/befunden vnd betrachtet.

Ogładźáć/Circumscarificare,vmbschärffen/ vmbbeckeln/rumbher schrepffen.

Ogłaskáć/Vgłaskáć/Cicurare,Circummulcere,Mansuefacere, Mitificare, Zahm machen/ vmbstreicheln/mildern.

Ogłaskány/ Cicur, uris, adject.g.o.Mansuetus,a,um, Zahm/sanfft.

Ogłaszáć/ obwieszczyć / opowiádáć / Declarare, Dimulgare, Divulgare,Prædicare,Promulgare,Erklären/außkünden/offenbar machen/ offentlich außkünden vnd reden.

Ogledácz/ Circumspector,oris,g.masc.Auffseher/ Achthaber auff ein ding.

Ogłodáć / Abedere, Adedere, Ambedere, Circumrodere, Derodere,Obrodere,rund vmb abessen / vmbnagen.

Ogłodány/ Depastus, Semesus, a, um, von Thieren abgefressen/abgenaget.

Ogłoszenie / Præconium,ij, g.n. Promulgatio,onis,g.f.Eröffnung/Außruff/Außkündigung/ Offenbahrung.

Ogłoszony/ Promulgatus,a,um, Außgekündigt/ offenbahr gemacht.

Ogłowká / Łubek / Capistrum,i,g.n.Chamus,

mus,i,g.m. Halffter/Maulkorb/Gebiß an einem Zaum. Ogłowke kłáść/ Capiſtrare, ein Halffter anlegen/ anbinden.

Ogłußeć/okłnąć/ Obſurdeſcere, Dumm/ vnhörend/ taub werden.

Ogłußyć/ Exurdare, Surdare, Dumm/oder taub machen.

Ogniowy/ Ignitus,a,um, Fewrig.

Ogniplorá/ Meliceria, æ, & Meliceries, ei, ſive, Meliceris, ridis, g. f. eine gattung Geſchwär mit Eyter dem Honig oder Wachs gleich.

Ogniſko/ Focus, Foculus, Focillus, i,g.m. dimin. eine Herdſtatt/ Fewerherd. Do ogniſká należący/ Focarius, a, um, das zu dem Fewerherd gehört.

Ogniſty/Igneus,a,um,Fewrig.

Ogniwaczek/Phœnix,icis,g.dub. Avis unica in India, ein Phœnix.

Ogołocenie/Orbitas,atis,g.f. Privatio, Spoliatio,onis,g.fœ. Viduitas,atis,g.f. Verluſt eines lieben Dinges/ Beraubung/ Das außziehen der Kleider/ Verlaſſenheit.

Ogołocić/ odrzeć/ obráć ze wßyſtkiego/ Circumducere, Exornare, Orbare, Orbefacere, Orbificare, Viduare, gantz vnd gar auffheben/ entziehren/ die Zierd abreiſſen/ berauben/ entblöſſen.

Ogołocony/ obrány/ Circumductus, Orbus, Privatus, Viduus, a, um, Auffgehoben/ beraubt/entblöſt/einſam.

Ogolony/ Abraſus, Raſus, a,um, Hinweg geſchaben/beſchoren/abgekratzt.

Ogon/brzeg ßáty/Peniculamentum,i,gen. neut. Belege/ Bort/ oder Saum des Kleids.

Ogon/ Cauda, æ,g.fœ. Penis,is,g. maſc. der Schwantz.

Ogoniáſty/ogon máiący/Caudatus, a, um, der einen Schwantz hat.

Ogorek/Cucumer,eris, g.m. Cucumis,is, g. m. ein Gurcken. Ogorkowy ogrodek/Cucumerarium,ij, g.n. ein orth da die Gurcken wachſen.

Ogorzáły/ Solatus, Torridus, a, um, Gebrand. Item, von der Sonnenhitz verbrand.

Ogradzáć/obwodzić párkanem/płotem/ dylowániem/ Circummunire, Communire, Munire, Sepire, Allenthalben befäſtigen/bewahren/ verzäunen/ einen Zaun herumb führen.

Ogrod przy mieście zgotowáć/ Submittere ſub urbe hortum, einen Garten bey der Stadt pflantzen. Sztuki w ogrodách zielem kunßtownie wyſádzone/ Topiarium, Topium,ij,g.n. Gartengezierd mit Kräutern.

Ogrodna ſtráwá/ Járzyná/ Wárzywo ogrodne/ Helluelæ, arum,g.f. plur.num. Olus, eris, g.n. Oluſculum, dim.li.g. n. Allerley Gartenkraut.

Ogrodnik/zielny/járzynny/ Hortulanus,i, g.m. Olitor,oris,g.m. ein Gärtner.

Ogrodny/Hortenſis,e, Oleraceus,a,um, Im Garten wachſend/ oder/ das zu dem Garten gehöret/dem Kraut gleich.

Ogrodzenie/ Sepimentum,i, Septum,i,g.n. ein eingeſchloſſen ort/ Schrancken.

Ogrom/ ogromność/Moles,is,g.f. Laſt.

Ogułem/ogołem/ Acervatim, Generaliter, Generatim,adv. Häuffig/allgemeinlich.

Ogulny/Univerſus,a,um, Allgemein/all bey ein/gantz.

Oho/Ohe, Interject. exclamant. Hola/nun/ nun höreſtu.

Okáſtá/luſtrá/monſtrá/Armiluſtrium, Cenſus,us, g. m. Tranſvectio equitum ante conſpectum ducis, eine Muſterung.

Okáſkę mieć/Exercitum luſtrare, Recenſere exercitum, den Kriegszug muſtern. Ná Okáſcę ſtánąć/Ad nomina reſpondere, Auff der Muſterung erſcheinen/ vnd zugegen auff ſeinen Namen antworten.

Okázáć ſię/Apparere, erſcheinen.

Okázáły/Pokázáły/ Pozorny/ Conſpicuus,a,um, Demonſtrabilis, Monſtrabilis, Spectabilis,e, das man ſehen kan/ berümbt/ hochgeachtet/anſehnlich. W cnotę okázáły/ Præſtans virtute homo, ein Tugendreicher Mann.

Okiełznáć/ouzdáć/Frenare, Zäumen.

Okiełzniony/ Frenatus,a,um, Gezäumet.

Okienny/ Feneſtralis, Specularis, e, Von Glaßfenſtern/oder/das zu Fenſtern gehört.

Okłádáć/ Circumaggerare, Vmbhauffen/ vmb vnd vmbhauffen/vmbherſchütten.

Okno/ Feneſtra,æ,g.fœ. Fenſter. Okno czynić/Feneſtrare, Fenſter machen.

Oko/Oculus, Ophthalmus,i, g.m. das Auge. Oko jedno wyłupić/ Eluſcare, Einäugig machen/der Augen berauben.

Okolicá/okoliczność/Regio,onis, g. f. Territorium,ij,g.n. Tractus,us,g.m. Landſchafft/Gelegenheit/Gegne.

Okolicżność rzeczy/ spráwy/ Circumstantia, æ, g. fœm. Locus, ci, g. masc. Vmstand/ Gelegenheit.

Okoliczny lud/ Antermini, orum, g. m. plu. num. qui circa terminos Provinciæ manent, Anstosser.

Okoliczny/ Circumjectus, a, um, Vmbgelegt/ vmb vnd vmb.

Okolki/ Muscarium, ij, g. n. die Kolbe an den Kräutern/ darein der Saame ist.

Okolo/ Wkolo/ Wkrąg/ Okolicznie/ Circum, Circa, Circumsecus, Allenhalben/ Bey/ oder Vmb.

Okopánie winney máćice / Sulcus, Sulculus, i, dim. g. m. eine Leyß oder Furchen / Weinräben darein zu pflantzen gemacht.

Okopćiáły/ Fuliginosus, Fuminosus, Fumidus, Fumeus, a, um, voll Rauch/ rauchächtig/ rüssig/ berauchert.

Okopujący / Circumfossor, Munitor, oris, g. m. Bewahrer/ Befestiger.

Okopywáć/ Ablaqueare, Circumfodere, Die Räben oder Bäum vmbgraben/ räumen vmb die Weinstöcke oder andere Bäume.

Okopywánie drzew/ Circumfossura, æ, g. fœ. Ablaqueatio, onis, g. f. Das vmbgraben der Bäume. Okop okolo drzew/ Orbis ablaqueationis, eine Grube vmb einen Baum.

Okowáć co / Ferro aliquid præfigere, Circumdare aliquid ferro, mit Eysen beschlagen.

Okowáć kogo / Impingere alicui compedes, Indere catenas fugitivis, Injicere alicui manicas, catenas, Einen in das Halßeysen setzen/ oder / in Ketten einen einspannen / wie die Gefangnen.

Okowány / Præpilatus, Præferratus, a, um, mit Eysen beschlagen.

Okrąg/ Circulus, Globus, i, g. m. Orbis, is, g. m. Sphæra, æ, g. f. Sphærula, æ, g. f. dimin. ein runder Kreiß/ Kugel.

Okrąg/ Okrągłego co/ Orbis, is, g. m. eine runde Gestalt.

Okrąg dwánaśćie znákow niebieskich w sobie zámykájący / przez ktore Słońce bieg swoy odpráwuje/ Zodiacus, ci, g. m. Signifer orbis, ein Circkel des Himmels / in welchem die zwölff Himmlischen Zeichen begriffen seynd.

Okrągła rzecz kończáto/ Conoides, dis, g. m. das gestaltet ist wie ein Dannzapff/ spitz zu.

Okrągłáwy/ podługowáty ják jáje/ Ovatus, a, um, Ovalis, e, wie ein Ey gestaltet.

Okrągło/ Circinatè, Orbiculatim, Rotundè, adverb. Kugelsweiß/ Ringsweiße/ Ringsweiß herumb.

Okrągło czynić/ Globare, Gyrare, Corrotundare, Rotundare, rund machen.

Okrągłodługi/ Cylindraceus, a, um, Teres, etis, g. om. rund vnd lang.

Okrągło pochodźisty ku dołowi/ Turbinatus, a, um, zugewirbelt/ vnd vnten rund zugespitzt.

Okrągłość/ Rotunditas, atis, g. f. die Runde.

Okrągłość kończáta/ Conus, i, g. m. Turbo, binis, g. m. Turbinatio, onis, g. f. ein jedes Ding das gespitzet ist/ gleich wie ein Kegel vnd rund.

Okrągły/ Circularis, e, Globosus, Gyratus, Orbiculatus, Rotundus, a, um, Sphæralis, le, rundächtig / gekugelt/ rund/ kugelächt/ wie die Sphæra gestaltet.

Okrawek/ Okrawki/ Obrześki/ Secamentum, Segmentum, i, g. n. Segmen, Putamen, inis, g. n. Recisamentum, i, g. n. ein abgehawen Stück/ als Spän/ Spelten/ Abschnitz. Kosz do okrawkow/ Sporta secaria, ein Korb zu den Spänen dienlich.

Okrążáć / Obbiegáć co / Circumcingere, Ambire, Circumire, Circumfluere, Oberrare, Circinare, vmbgeben/ hin vnd her fahren.

Okrążenie/ Otoczenie/ Ambitus, us, g. masc. Circuitio. Indago, ginis, g. f. Circkel/ Vmbgang/ Vmbzielung.

Okrążenie słow / Periphrasis, is, vel, eos, g. f. eine Vmbred eines Dings mit viel Worten.

Okrążony/ Circumjectus, a, um, ringsvmbgelegt.

Okrecáć/ Obtorquere, vmbwinden.

Okrecony/ Obtortus, a, um, vmbgewunden.

Okreśićiel/ Finitor, oris, g. masc. Außmesser/ Landmesser/ Entscheider.

Okreśnie/ Definitè, adverb. außtrücklich.

Okreszáć / Circumlinere, Circumscribere, Oblinere, Præfinire, Terminare, vmbsalben/ überstreichen / durchstreichen / vorbehalten/ Ziel setzen/ zielen/ vntermachen.

Okreszájący / Finitivus, Definitivus, a, um, genugsam außgedruckt/ entschieden.

Okreszenie/ Circumscriptio, Definitio, De-

signatio, Diffinitio, Præscriptio, Terminatio, onis,g.f. Vmbzielung/Entscheidung/Vnterscheidung/Vnterrichtung.

Okreßony/ Determinatus, Oblitus, Terminatus,a,um, gezielet/besudelt/ geendet.

Okret/ Navigium,ij,g. n. Navis,is, g.fœ. ein Schiff. Okret do rozmájtych towárow y ciężaru wożenia/Corbita,æ,g.f. Lastschiff/ vmb Volck vnd Kauffmannschafft zu führen. Okret dwuwiosłowy/Dicrotum,i,g.n. ein Meerschiff/ das zwo Rudern auff jeder Banck hat. Chodzenie ná Okrećie/Fori,orum,g.m. pl. nu. Gänge im Schiff. Chodzenie w Okręćie/Pons,pontis, g. m. ein Steg im Schiff. Okretow dno/ Carina,æ, g.f. Schiffboden. Okretow kupá/ Classis, is, g. fœ. ein hauffen Schiff. Okretow ktorych morscy zboycy záżywáją rodzay pewny / Myoparo,onis, g. m. eine Gattung eines Raubschiffs. Okrety ćiężarowe/ náłádowáne/ Naves onerariæ, Lastschiffe. Okretu rozbićie/Naufragium,ij, g. n. Schiffbruch. Przełożony nád okretem o trzech wiosłách/Triarchus,i, g. m. ein Oberster auff einem Schiff Triremis genant.

Okroćić/Domare,Domitare,frequen. vnterwerffen/ zähmen/ Zahm machen.

Okroić/ Circumcidere, Concidere, beschneiden/vmbschneiden.

Okrućieństwo/Atrocia,æ,g. fœ. Atrocitas, Crudelitas, Diritas, Feritas, Immanitas, Trucitas,atis, g.f. Truculentia,æ, g.f. Tyrannis, idis, g. f. Grimmigkeit/ Wütigkeit/ Wüterey.

Okrußyná/ Odrobiná/ Detrimentum, Intertrimentum,i,g.n. Mica,æ,g.f. Momentum,i, g. n. Abbruch/das so vnter dem Sand glitzert wie Glaß oder Silber/ ein wenig eines dinges. Item, Brosamen.

Okrutnie/ Atrocitèr, Cruciabilitèr,Crudelitèr,Tetrè, Tetriùs, Teterrimè, Trucitèr, Tyrannicè,adv. grimmiglich/peinlich/grawsamlich.

Okrutnik/ Tyrannus, i, g. m. ein Wüterich.

Okrutny/Zániebny/srogi/ Atrox,ocis,g. o. Crudelis,le, Cruentus,Dirus,Efferus,Efferatus,Ferus,Sævus,Truculentus,Tyrannicus,a,ū, Immitis,e,Inclemens,entis,g.o. Trux,ucis,g.o. Turpis,e, grawsam/grimmig/ vnmild/grawsamlich/ tödsamlich/ frech/ vngezähmt/ streng/ hart/ vnbarmhertzig/ wütrig/ grewlich/Tyrannisch.

Okrywáć/ Circumvestire,Nubere,Obducere,Obnubere, Obtegere, Obtendere, Operire, Supervestire, bekleiden / überziehen / bedecken/ fürstrecken / zudecken / überkleiden / überdecken Okrywáć z przodku/Prætegere,vorhindecken.

Okrzesány/ Frondatus, Pampinatus, a, um, erbrochen.

Okrzesowáć/ Frondare,Polire, die äste abhawen/behawen/polieren/glätten.

Okrzesowánie /Okrzesánie / Frondatio, Pampinatio,onis, g. fœ. Obtruncatio vitis, Behawung / Abschnitz der Bäwme/ Erbrechung der Rabenblätter.

Okrzoski/ Arborum ramenta, klein abgefallen Gestäud von den Bäumen.

Oktáwá w Muzyce/Diapason, eine Octava in der Musick.

Okulary / Conspicilium, Specillum, Specium,ij, g. n. Augenspiegel/Brill. Okulary robiący/ Speculatorius,ij,g.m. ein Brillenmacher.

Okulistá/ Ophthalmicus,i,g.m. Augenartzt/ Oculist.

Okuń/ Perca, æ,g. fœ. ein Bersich.

Olejek/Oleum,Unguentum,i, g.n. Oel/ wolriechende Salb. Oleykámi kupczący/Unguentarius, ij, g. masc. Salbmacher/ Salbverkäuffer. Oleykámi kupcząca/ Unguentaria,æ, g.fœm. Salbverkäufferin.

Oleśn t /kopr leśny/ Anethum,i, g.n. Dill.

Oley/Oleum, Olivum,i, g. n. Oel. Oley do pokármow/Oleum cibarium, Oel das man in der Speiß gebraucht. Instrument do wybijánia oleju/Solea,æ, g. f. ein Gerüst oder Instrument Oel zu trotten dienlich.

Oleynik/Oliwnik/Olearius,ij,g.masc. Oelschläger/ Oelmacher.

Olejowány/ Oleatus,a,um, Oleo imbutus, geöhlet/mit Oel bestrichen.

Olejowáty/ Oleaceus, Oleosus, a, um, voll Oel.

Olejowy / Olearis, e, Olearius, seu, Olivarius,a,um, das zu dem Oel gehört.

Oliwá drzewo / Olea, Oliva,æ,g. fœ. Oelbaum. Oliwá leśna/ Oleaster,stri, g.m. wilder Oelbaum.

Oliwá sok/ Oleum, Olivum,i, g.neut. Oel/ Baumöl. Oliwy obfitość/Olivina,æ,g.f.grosse viele des Oels. Oliwy przynoßący/ Olifer,a, um, das Oelbäumen trägt. Oliwny fusz wytłoczony/ Fraces Olei, Oeltrusen. Oliwny sad/ Ole-

Oletum, seu, Olivetum, ti, g. neu. Oelgarten.

Oliwká / Olea, Oliva, æ, g. fœm. Oelfrucht. Oliwek pewny rodzay / Orchis, itis, g. f. eine besondere gattung der Oliven. Oliwká przyprawna / Colymbas, adis, g. fœ. eingemachte Oliven. Oliwek zbieránia czás / Oleitas, Olivitas, atis, g. f. Zeit die Oliven abzulesen. Oliwki zbieráć / Olivare, Oliven ablesen. Oliwki przynoszacy / Olifer, a, um, das Oliven trägt

Oliwny / Oleaceus, Oleaginus, Oleagineus, Olifer, Olivifer, a, um, Oelbäumen. Oliwnego zápáchu / Oleatus, a, um, mit Oel bestrichen. Oliwney máśći / Oleaginus, Oleagineus, a, um, Oelbäumenfarb.

Ołow / Plumbum, i, g. n. Bley. Ołow biały ná kształt cyny / Cassiterium, ij, g. n. Weißbley. Ołowem spajáć / Zálewáć / Oblewáć / Applumbare, Plumbare, mit Bley löthen.

Ołowiány / Plumbeus, Plumbosus, Plumbatus, a, um, bleyen / voll Bley.

Ołowiánká / Kulá ołowiána / Plumbata, æ, g. f. Bleykugel. Ołowiánká zeglárska / Bolis, idis, g. fœ. ein Gewicht damit man die Tieffe des Meers misset.

Ołowna rudá / Molybdena, æ, g. f, aliàs Galena dicitur, id est, plumbi & argenti vena communis, ein Bley. oder Silberader / oder gang.

Ołownik / Ołowem robiacy / Plumbarius, ij, g. m. der bleyen Geschirr machet.

Ołowny / Plumbarius, a, um, das zum Bley gehöret. Ołowny doł / Plumbago, inis, g. fœ. Ertzgrube die Bley giebt.

Ołownicá ziele / Molybdena, æ, g. fœ. quæ aliàs, Plumbago dicitur, Flöhekraut / Pfersingkraut / Pfawenkraut.

Olsza / Alnus, ni, g. f. Erlenbaum.

Olszowy / Alneus, a, um, Erlin.

Ołtarz / Altare, is, g. n. Ara, æ, g. f. Altar.

Omaczáć / Tingere, eintuncken.

Omaczálny / Tinctilis, le, das sich färben läst.

Omaczánie / Tinctus, us, g. m. Tinctura, æ, g. fœ. Das eintuncken.

Omamienie / Fascinum, i, g. n Zauberey.

Oman / Inula, æ, g. f. quæ vulgò Enula campana, Helenium, ij, g. n. Nectarea, æ, g. f. Alantwurtzel.

Omázáć / Circumlinere, umbsalben / überstreichen.

Omdlewánie / Deliquium, ij, g. n. Defectus animi, cordis, Defectio animi, virium, Abgang / Abbruch / Ohnmacht / Das beschweimen.

Omieciny we Mlynie / stochmal / Pollen, inis, g. n. Pollis, inis, g. m. Staubmehl / so sich in den Mühlen hin und wieder anhängt.

Omieg ziele / Thelyphonon, i, g. n. Herba, ab alijs Scorpion vocatur, ein gifftig Kraut.

Omieszká / Zámieszká / Mieszkániná / Omieszkánie / Zmudá / Remora, æ, g. f. Remeligo, inis, g. f. Verhinderung / versaumnüß / Verhindernüß / Verzug. Bez omieszkánia / Sine mora, bald / ohne Verzug / Unbedacht.

Omyćie / Ablutio, onis, g. f. Das abwaschen / Abspülung / Abwaschung.

Omyláć / Omylić śie / Aberrare, Errare, Hallucinari, jrren / fehlen / anstossen.

Omyláć kogo / Fallere, Frustrare, & Frustrari, Calvere, Calvi, depon. betriegen / fallieren. Omylić swoich Kreditorow / Decoquere Creditoribus, andern Leuthen das ihre verthun. Omylny / pochybny / Fallax, acis, g. om. adject. Vanus, a, um, trüglich / ungewiß / Lügner / leichtfertig mit Worten.

Omyty / Ablutus, a, um, abgewaschen / abgespület / außgeschwenckt / gesaubert.

Omywáć / Obmywáć co / Abluere, Depurgare, Eluere, Mundare, Mundificare, abwaschen / außwaschen / säubern / außschwencken / reinigen.

On / Ille, pronom. g. m. Der / Jener.

Onegday / dźiś trzećiy dźień / Nudiustertius, adverb. Vorgestern.

Oniemieć / Niemem śie stáć / Immutescere, Obmutere, Obmutescere, erstummen / geschweigen.

Opáctwo / Abbatia, æ, g. f. Abtey.

Opácznie / Perversè, Præpostère, adv. bößlich / nicht recht / hintersich.

Opácznośé / Inversio, onis, g. f. Perversitas, atis, g. fœ. verkehrte Art / Boßheit / Verkehrung / Umbkehrung.

Opáczny / Perversus, Præposterus, a, um, verkehrt / verderbt / böß / arg / hinderwertz.

Opadáć / Invalescere aliq. Subsidere, vergehen.

Opadájacy / Defluxus, a, um, abfällig / außfällig / vergehend.

Opadánie włosow / Alopecia, æ, g. f. Defluvium, Profluvium, Defluxus capillorum, das außfallen des Haars / die Hauptsucht.

Opák/Perperàm,Præpostere,adverb,hinter sich/ vnbillig/ vmbgekehrt.

Opaláć/ Vannare, wannen.

Opaláć/Amburere, Præurere,Ustulare, anbrennen / vmbbrennen / vornen oder übel brennen/ brentzeln.

Opałká / Vallum, nonnunquam significat Vannum,i,g.n. ein Wanne.

Opalony/ Semiustulatus,Semiustus, a, um, halb gebraten oder verbrant. Opalonego co/ Præustum,i, g. n. vornen angebrant.

Opánowáć/ Occupare, Possidere, besitzen/ einnehmen.

Opánowánie / Obsidio,Obsessio, Occupatio,onis,g. f. Einnehmung/ Besitzung.

Opánowánym być/ Insideri, eingenommen werden.

Opárzyć/Opalić/ Glabrare, besengen/ glatt machen/ kahl machen.

Opasáć/Cingere, Circumcingere, vmbgürten. Opasáć się/ Præcingere, vornen zugürten.

Opasány/ Redimitus, a, um, geziert.

Opát/ Abbas, atis, g. m. ein Abt.

Opátrowáć/Ornare, Procurare, Providere, vorsorgen/verschaffen/verwalten/auffrüsten.

Opátrowánie / Procuratio, Provisio, onis, g. f. Fürsorg / Verwaltung.

Opátrujacy /Providens,entis,adject. g.om. Provisor, oris, g. m. Vorseher.

Opátrywácz/Circumspector,oris, g. masc. Achthaber.

Opátrzenie/Munitio,onis, g. f. Munimen, inis, g. n. Munimentum,i, g.n. Schirm/Sch / Recent. Munition / alles das den Kriegsleuten wird zugeführt in der Belägerung : als Futteraß/ Kraut/ Loht/ etc.

Opátrznie / Considerate, Prospicienter, Provide,Providenter,adverb. fürsichtiglich/ bedachtsam.

Opátrzność / Circumspicientia, Providentia, æ, g. f. Fürsichtigkeit/ Fürsehung.

Opátrzny/Considerans,antis, g.om. Consideratus, Circumspectus, Providus, a, um, fürsichtig/ sorgsam.

Opátrzony / Munitus, Provisus, a, um, [illegible] wahrt/befestigt/versehen.

Opekáły / Distentus, a, um, außgespannet/ außgedehnet/ außgefüllet/außgestrecket.

Opętány od złego Duchá / Dæmoniosus, Dæmoniacus,Fanaticus,a,um, Teufflisch/ vnsinnig/ besessen von einem bösen Geist.

Opić/ Obbibere, oben abtrincken.

Opich/Apium,Hipposelinum,i,g.n. Eppigkraut. Item, Oreoselinum, i, g. n. eine gattung Peterlein auff den Bergen wachsend/etliche nennen es Kühschell oder Kücheschell.

Opieká/ Clientela, Tutela,æ, g. fœ. Schutz/ Schirm/ Vormundschafft. Pod Opieká bedący (będąca) Cliens,entis, g. c. Clientulus,i, g. m. dim. Clienta,Clientula,æ,g.fœ. dimin. Der/ (Die) vnter eines andern Gewalt/ Vormundschafft/ oder Schutz ist. Vasall/ Der(Die) einen Vorsprecher hat.

Opiekun/Curator,oris,g.m. Hyperaspistes, gen.masc. latinè Protector,oris, g.m. Patronus,i, g.m. Tutor,oris, g.m. Tutelarius,ij, g.masc. ein Pfleger/Beschirmer/Vormund.

Opiekunowy/opiekuński/opiekálny / Tutorius,Tutelarius,a,um,Tutelaris,re, das zu solcher Vormundschafft gehört.

Opieráć się / Conniti, Obluctari, Obniti, Reluctari,Resistere,Restare,Restitare,frequent. Wiedersperren/ wiederhalten/ wiederstehen/ wiederstreben/wiederlegen.

Opieránie się/Obluctatio,Reluctatio, onis, g. f. Nisus, us, g. m. Renixus, us, g. m. Wiederstand/ Wiederlegung.

Opiłky/ Limatura,æ, g. f. Ramentum, i, g. n. Scobs,bis,g.f.vel Scobis,is,g.m. Feilsel/ abgefeilter Staub/ abgeschnitzt / was vom schaben abfält/ Staub/ Feylspän. Opiłki złotowe/Pala,æ, g. f. ein Stücklein reines Golds.

Opiłowány/Elimatus, Interrasilis,e,Limatus,a,um abgefeylet.

Opilstwo/ Bibacitas,Ebriositas,atis,g.f. Temulentia,æ,g. f. Vinolentia,æ,g.fœ. Weinsucht/ Trunckenheit.

Opiły / Bibax, acis,g. o. Bibosus, Ebriosus, Merobibus, Multibibus,a,um, Philænus,i, g.m. Vinosus,a,um , ein guter Trincker / Weinsüchtiger/TrunckenSauffer/Sauffauß/ Sauffhalß.

Opisáć/ opisowáć / Circumscribere, Definire,Describere, Diffinire, Efformare, Informare,Perscribere, Außschreiben/ beschreiben/ in Schrifft verfassen.

Opisánie/ Circumlocutio, Circumscriptio, Definitio, Diffinitio, Finitio, Præscriptio, Tractatio

ctatio,onis,g.f. Erklårung/ vmbschreibung/Entscheidung / vorgeschriebene weiß vnd form/ Vnterrichtung/Beschreibung. Drogi opiſánie/ Itinerarium.ij,g.n.einBeschreibung der Wegfarth.

Opiſány/Deſcriptus,a,um, Beschrieben.

Opłákáć/opłákiwáć/ Complorare, Deflere,Lugere,Beweinen/beklagen.

Opłákány/ Defletus, Lamentatus,Ploratus, a,um,Beweint/beklagt.

Opłákiwánie/Comploratio,onis,g.f.Comploratus,us,g.m. die Beweinung/ Beklagung.

Opłatáć / Circumtexere , Obtexere, überziehen/vmbflechten/vmbwäben.

Opłonąć / Defervere , & Deferveſcere , Schamroth werden / ſich über etwas entfärben/ Item, Kalt werden.

Oplugáwić/ Conſpurcare, Fœdare , Defœdare,Beſudeln/beſchmieren.

Oplugáwiony / Cacatus,a,um, Conſpurcatus,a,um, Beſchiſſen/beſchmieret/ beſudelt.

Opływáć/ Abundare,Præſcatere,Redundare,Superfluere,Auffgehauffet vnd zugefüllet ſeyn/ voll ſeyn / allenthalben überlauffen / überflüſſig ſeyn/überflüſſen/zu viel ſeyn.

Opływájący/Undans,antis,g.o.Superfluus, a,um, überflüſſig/überlauffig/wallend.

Opoczyſty / Petroſus , Petricoſus, a, um, Steinechtig.

Opoká/Petra,æ,g.f.Felß/Stein.

Oponá/Aulæa,æ,g.f. Auleum,i,g.n.Peripetaſma, Periſtroma, atis,g.n.Plaga,æ,g. f. Tapes, etis,g. m. Tapete, es, vel Tapetum,i,g.n. ein gewirckte Deck/ Heydniſch Deck/ Teppich / Tapezereyen/ vmbhang.

Opończa/Chlamys,idis,Endromis,idis,g.f. veſtis genus hirſutum,venti,pluviæque injurijs arcendis aptum,Lacerna,æ,g.f.Mantelum,i,g.n. Penula,æ,g.f.Reitrock/Regenmantel. Opończa odźiany/Lacernatus,Penulatus,a,um,miteinem Reitrock/oder Regenmantel bekleidet.

Opowiedáć/opowiedźieć/ Antedicere,Denuntiare,Prædicere, Zuvor ſagen / kundt thun/ weiſſagen. Opowiedáć/ opowiedźieć jáwnie/ Profiteri, Teſtari , Frey offentlich ſagen/ bekennen/bezeugen.

Opowiedácz/ Nunciator,oris,g. m. Præco, onis,g.m.Außruffer/Außſchreyer/Anſager/Verkůnder.

Opowiedánie/ Denunciatio , Prædictio, onis, g.f. Prædictum,i,g.n. Vorwarnung/Vorſagung/ Weiſſagung/ zuvorgeſagt.

Opowiedźiány wprzod/ Prædictus, a,um, Vorgeſagt. Opowiedźiány jáwnie/Teſtificatus,a,um, Offentlich bekant/geſagt.

Opoźniáć/ Retardare,Tardare,Verhindern/ ſaumen/auffhalten/ verziehen.

Opoźniáć śię / Tardè venire , redire,Poſtvenire , Nachkommen.

Opoźniony / Tardatus , a, um, Verhindert/ verſaumet/auffgehalten.

Opráwiáć w złoto/w śrebro/Circumdare aliquid auro, Illigare & includere auro gemmas,mit Gold überziehen/in Gold faſſen. (hen.

Opráwiáć w ſkore/Pelliculare,mit Fell bezi-

Oprocz/Præter, Præterquam, Ohne/ über/ außgenommen/als.

Oprzeć śię/ Reſiſtere, Subſiſtere , Widerſtand thun/beſtehen/bleiben. Metaph.

Opuśćiáły/Orbus,a,um. Hůlffloß.

Opuſzczáć/ opuśćić/Delinquere, Derelinquere, Deſerere, Deſertare,frequent.Deſolare, Deſtituere , Linquere , Omittere , Relinquere, Prætermittere , Verlaſſen/ vnterwegen laſſen/ fahren laſſen/überſehen/vnterlaſſen/ bleiben laſſen. Opuśćić co / Tranſilire aliquid , Etwas hingehen laſſen vnd verachten.

Opuſzczenie/ Derelictio, Deſertio, Deſolatio, Deſtitutio, Prætermiſſio,onis,g. fœ. Verlaſſung/ vnterlaſſung.

Opuſzczony/ Deſertus, Deſolatus, Deſtitutus, Omiſſus, a, um , Orbus auxilij, vnterlaſſen/ allein gelaſſen/ hůlffloß/ verlaſſen. Opuſzczonym być/ Deſolari, Verlaſſen/ nicht tröſten.

Opuſzyć/Inflare,Auffblaſen.

Oráć/ Arare,Inarare, Agrum vertere, Ferro humum ſolicitare, Humum reſolvere , Striare, Subijcere ferro terram , Terram proſcindere, metaph. Ackern/ pflügen/aren/zackern/das Erdreich auffreiſſen/fuhren machen/ erſtlich braachen oder auffbraachen.

Orácya/ Oratio,onis,g.f.Rede.

Orácya mowić / Declamare , ſich üben im Wolreden.

Oracz / Agricultor, Agricolator, Arator, oris,g.m. Colonus,i,g.m.Ruricola,æ,g.c.Sulcator,oris, g. maſc. Ackermann/Bawersmann/ein Zackerer / Furchenmacher.

Oráczy / Georgicus, a, um, das zum Landbaw gehört. Oráczá náuká/oránie / Georgia, æ,g.fœ. Ackerbawung. Oráczey náuki księgá/ Georgica,orum,g.n.pl.num. Bücher vom Ackerbaw. Oráczá robotá / Agricolatio,onis, & Agricultura,æ,g.f. der Ackerbaw.

Oránie/Aratio,onis,Agricultura, æ,g.fœm. Agricolatio, Cultio, onis,g. f. Cultura,æ,g.fœ. Ackerbaw.

Orgániſtá / ktory robi inſtrumentá muzyckie/Organarius,ij,g.m. Orgelbawer/Seitenſpielmacher.

Orgániſtá / ná orgánách wſzelkich grájácy/ Organarius,ij,Organicus,i,g.m. Organiſt.

Orgániſtá ná orgánách wodnych grájácy/ Hydraula,æ, g. m. Organiſt/ Orgelſpieler.

Orgány wodne/ Hydraulus,i,g. m. Orgelpfeiffe.

Orkiſz/Zea,æ, g.f. Speltz.

Orli / Aquilinus,a,um, Adler Art. Kámień orli / Gagites, is, g.m. Edelgeſtein/den man im Adler Neſt findet.

Orzech/Nux,ucis,g.f.Caryon,yi,g.n. Nuß/ Mandeln. Orzeſzek/ Nucula,æ,g.fœ.dim. Nüßlein. Orzech láſkowy / Nux avellana,vel,pontica, Haſelnuß. Orzech miẽkky / Apinæ, arum, g.f. plur.nu. Nuß mit weichen Schalen. Rodzay pewny Orzechow miekka łupinę máiących/ Molluſca, æ,g. fœ. eine gattung Baumnuß mit weichen ſchalen. Orzech włoſki / Juglans, antis, g.fœ.Caryon, yi,g.n. Nux juglans,Nux baſilica, Welſche Nuß. Orzech wodny/Tribulus,i,g.m. Waſſernuß. Z orzechá ſok/Cariopos,pi,g.maſc. Safft von Nüſſen eines Baums/ſo dem Zimmelbaum gleich iſt. Orzech ziemny/ Aſtragalus, i, g. m. herba, Chriſtianwurtz.

Orzechowy / Caryinus, Nuceus,a,um, vom Nußbaum / oder Nüſſen.

Orzeł/ Aquila,æ,g.f. Adler.

Orzeł/ łomignat/ Sanqualis,is,g. fœ. Avis, quam quidam Oſſifragam vocant, Steinbrüchel.

Oś/Axis,is, g. m. Wagen Achs.

Oſádá/Colonia,æ,g.fœ. ein Volck das an eim andern Orth zu wohnen geſchicket wird. Item, Ager colonus, ein Garten Acker.

Oſádá/Præſidium,ij,g.n. eine Beſatzung zum Schirm eines Orts.

Oſádzáć zámek/ twierdzę / &c. Munire aliquid præſidijs, Firmare locum præſidijs, Præſidium civitati imponere, ein Ort oder Stadt mit volck beſetzen.

Oſádzáć co pętkámi / Diſtinguere, vntermarcken.

Oſadzenie wprzod/ przed dekretem/ Præjudicatio, onis,g. f. vorgeſprochen Vrtheil.

Oſádźić / Judicare, Decretum ferre, vrtheilen/ ein Vrtheil ſprechen.

Oſádźić wprzod / Præjudicare, Zuvor vrtheilen / vor dem ordentlichen Richter vrtheilen/ vor verhörter vnd in erkandter ſachen einen in ſeinem Sinne vrtheilen.

Oſádźićiel / Condemnator, oris, g.m. einer der vrtheilet.

Oſádzony/Damnatus, a, um, Verdampter/ Vervrtheilter.

Ość u kłośá/Ariſta,æ,g. f. Frit, g.n. indecl. das Spitzlein an den Kornähren / das oberſt an eim zeitigen äher / iſt minder dann der Kern.

Oſeká/Hama,æ,g.f. Fewerhack.

Oſet/Carduus,i,g.m. Dypſacum,i,g.n Gartenbiſtel. Oſet czarny/Crocodilium,ij,g. neu. herba, wilder Eberwurtz. Oſet páwłoczny/ Acanthion,ſive, Acanthium,ij,g.neu. ein Kraut den Gedegar gleich/ das Dornechte vnd wulächte Blätter hat. Oſet włoſki, Acorna,æ, vel, ut alij volunt, Acarna, Atractylis dicta, Diſtelkraut. Rodzay pewny oſtu / Cinnara, æ,g. fœ. eine gattung Diſtel/bey den Frantzoſen Artiſchaut.

Osiádáć/Poſſidere, Beſitzen.

Ośicá/Populus,i,g.f. Arbor. Aſpenbaum.

Ośieł / Aſinus, i g. m ein Eſel. Ośieł dźiki/ Onager,gri,g.m. Waldeſel. Ośle dźikie/ Laliſio, onis,g.m. ein junger Waldeſel. Ośieł we młynie robiący / Aſinus molaris, ein Mühltreiber / Mühleſel.

Ośierocenie/Orbitas,atis,g.f. Orbitudo,inis, antiq. g. f. Abgang Vaters vnd Mutter / Wayßloſe/Eltern Beraubung.

Ośierocáły/ Orbus,a,um,Orphanus,i, g.m. ſeiner Eltern(Kinder)beraubt/ein Wayßling.

Ośierocić / Orbare, eines lieben vnd angenehmen dings berauben.

Ośieść/otrzymáć mieyſce/Occupare,Potiri,Locum tenere, Beſitzen/einen Ort jnne haben.

Ośiodłáć / ſcil. koniá/ Sternere equum, das Pferd ſatteln.

Ośiodłány/ Ephippiatus, Stratus,a,um, Gesattelt.

Oſkarżáć / oſkárżyć / Accuſare, Deferre aliquem, einen antragen / anklagen / einen bey ſeinem Herrn/ꝛc. anbringen.

Oſkarżájący/Accuſativus,a,um,Anklägig.

Oſkarżyćiel/ Accuſator,Delator,Quadruplator,oris,g.m.Sycophanta,æ,g.m.Anklager/ Angeber/ Verklager. Oſkárżyćielká / Accuſatrix, icis,g.f. eine Anklägerin.

Oſkárżyćielſki / Accuſatorius,a, um, geneigt zu klagen/ oder das zum anklagen gehört.

Oſkárżyćielſkie/ Accuſatoriè,adv. Klagweiß.

Oſkrobáć/Deſquamare,Diſquamare,Deſtinguere,Deſtringere, Abradere, Entſchuppen/abſchaben/abkratzen.

Oſkrobány / Abraſus,Decorticatus,Raſus,a, um,Abgeſchelet/geſchunden/hinweg geſchabt/abgekratzt/beſchoren.

Oſkrobiny / Deſtrigmentum,i, g.n. Peripſema,atis,g.n. Purgamentum, i, Purgamen, inis, g.n.Ramentum,Strigmentum,i,g.n. Abſchabung/ Feylſpån/Abſchnitzen/was vom ſchaben abfält.

Oſkrobywáć/ Abradere,Circumfricare,Radere, abſchaben/abkratzen.

Oſkrzele / Branchiæ, arum,g. fœ. plur.num. Fiſchoren.

Oſlá/Cautes,is,g.f. & Cotes, ſive, Cos,cotis, g.f.harter Felß/wetzſtein.Oſlá/ná ktorey Bárwierze brzytwy oſtrzą / Cotes oleariæ, Balbierer Wetzſtein.Oſelna gorá/Cotaria,æ,g. fœ. ein Bruch da man die Schleiffſtein außgråbt.

Oſłábiánie/Infirmatio, Debilitatio,onis,g.f. Schwächung.

Oſłábić/ Collabefacere,Collabefactare,Delumbare, Enervare, Labefacere, Labefactare, ſchwach machen/ ſchädlich ſeyn/ krafftloß machen.

Oſłábieć / Collabefieri, Elangvere, Elangueſcere, Elaſſeſcere, Frigere, Laſſeſcere, Langvere, Oblanguere, Relanguere, Relangueſcere, mit verwůſt vnd verderbt werden / den ernſt vnd fleiß ablegen/ erweichen/verwelcken/ſchwach werden/matt vnd krafftloß werden.

Oſłábiewánie/ Nutatio,onis,g.f.das ſencken/ ſchwancken/gehåld.

Oſłábiony/ Debilitatus,Labefactatus,Labefactus, a,um, geſchwächt / krafftloß / matt / verwelckt/weich ſchlap.

Oſłarz/ Agaſo, onis, g. m. Aſinarius, ij,g.m. ſubſtant.ein Eſeltreiber.

Oſławiáć / Oſławić/ Diffamare, Infamare, Suggillare, Traducere, verlaumbden/ſchänden/ ſchmutzen metaph. růchtbar machen.

Oſławiénie/ Traductio, onis,g.f. ein offentliche ſchändung/verleumbdung.

Oſławiony / Famigeratus, Infamatus,a,um, außgeruffen / růchtbar gemacht / geſchändt / verlåumbdet. Oſławionym być/ Ignominia notari, verlåumbdet/geſchåndet/ außgeruffen / růchtbar gemacht werden.

Oślepiáć/oślepić/Cæcare,Excæcare,Exoculare, Occæcare, Blenden/ der Augen berauben.

Oślepiony / Exoculatus, a, um, der Augen beraubet.

Ośli/ Aſininus, & Aſinarius,a, um, dem Eſel zugehörig/Eſels.

Ośm/Octo,g.o. nomen numerale, adject. indeclin.Octoni,æ,a,plur.num.Acht.Ośm cześći/ Bes,ſeu,Beſſis,is,g.m. Unciæ octo, Seſcunx,uncis, & Seſcuncia, æ, g. fœm. Anderthalb Vntz/ drey Loth / oder der achteſte theil eines dinges. Ośmdźieśiąt rázy/ Octogies,adv. Achtzigmahl. Ośmdźieśiąty/Octogenus,Octogeſimus,a,um der achtzigſt. Ośmionogi/ Octipes,edis,g. omn. achtfůſſig / der acht Fůß hat. Ośmkrotny/ Octonarius,Octuplicatus,a,um,von achten/oder achtmal gedoppelt.Ośmnaśćie/Duodeviginti,Octodecim,g.o.nom.indeclin.Achtzehen.Ośmnaſty/ Duodeviceni,Duodeviceſimus,a,um, Je achtzehen/der achtzehende.Ośm par májący / Octojugis,e, mit acht zuſammen gedoppelt. Ośm rázy/ Octies,adv.Achtmal.Ośmſetny/Octingenarius, &,Octingenteſimus,a, um, Achthundert. Oſmy/ Octavus,a,um, der achte.

Ośmielić śię/ Erigere animos, Perfricare faciem,vel frontem,os, ein Hertz ſchöpffen/Muth machen/die ſcham ablegen/ohne ſcham ſeyn.

Oſnowá/Stamen,inis,g.n. das Flachs ſo man an ein Spinnrock thut zu ſpinnen.

Oſobá/Perſona,æ,g.f.Perſon.

Oſobliwie / Egregiè, Peculiariter, Principaliter, Singulatim, Unicè,adverb. Fůrtreffentlich/ ſonderlich / eigentlich/fůrnemlich/herzlich/einig/ allein.

Oſobliwy / Singularis,e, einig/ allein/eigentlich/ſonderlich.

Oſobno / Extra ordinem, Novè, Privatim, Privatè, Propriè, Seorſim, Separatè, Specialiter, & Speciatim,adv, Auſſer der Gewonheit/auff eine

newe weiſe/ art/ oder Sitten/ ſeltzamlich/für ſich ſelbſt/inſonderheit/ſonderlich/neben ſich/ſonderbar/an ſonderem ort/abſonderlich.

Oſobność/ Monaſterium, ij, gen. neut. Receſſus,us,g.m.Seceſſus,us,g.m. Locus remotus ab arbitris,München, Kloſter/metapho. Einöde/ ort da man hin weicht.

Oſobny/ Exors, ortis,g.o.Particularis,e,Secretus, Seductus, Solitarius, a, um, Specialis,e, vntheilhafftig/ ohne theil/ ſonderlich/eigen/abgeſondert / heimlich / eintzig/ das allein vnd eintzig lebt/ſonderbahr.

Oſpále/ Oſcitanter, Somniculosè,adv. hinläſſiglich/ſchläfferig.

Oſpáły/ Dormitator,oris,g.m. Somniculoſus,Somnolentus,a,um, Schläffer/Schläfferig.

Oſpice/ Puſtulæ, arum,g. f. Vari,orum,g.m. plur.num. Kindblattern/Pocken/ Durchſchecht/ Purpeln.

Oſpicowáty /Puſtuloſus,a,um, Blatterechtig/der die Pocken hat

Oſſá/Veſpa,æ,g.f ein Weſpe.

Oſtáć ſię / Conſiſtere, Perſidere, Subſidere, Subſtare, beſtehen / ſich gäntzlich ſetzen/geſtehen/ bleiben.

Oſtátek/Reſiduum,i,gen.neut. übriger Reſt.

Oſtátki/Reliquiæ,arum,g.fœ. plur.num. überbliebene dinge/der Reſt.

Oſtátni/ Noviſſimus, Poſtremus, Reſiduus, Supremus, Ultimus, a, um, Jüngſt/ das iſt/ der letzte/überbliebende/hinderſt/ übrige.

Oſtátnie/Noviſſimè,Poſtremò,Poſtremùm, Ultimùm,adv. zum letzten mahl/ endlich.

Oſtokrzew/ Aquifolia, æ,g. f.Ruſcus,i,g.m. Ruſcum,i,g.n. Stechpalmen/ iſt ein vnfruchtbar Stäudlein/mit ſpitzigen Blettern etliche halten es für Speckpalmen.

Oſtro/ Acrè, comparat. Acriùs, Superlat.Acerrimè,adv.Acerbè,hefftig.

Oſtrogá/Calcar, aris,g.n.Sporn.

Oſtropátrzący/ Lynceus,a, u m, Luchſen.

Oſtropeſt/ Leucacuntha,æ,g. f. Dornkraut.

Oſtrość/Acies,ei,g.f.Acrimonia,æ,Acritas, atis,g.f.Acritudo,inis,g.f. Aculeus, ei, g. m. die Schärffe / Schneide am Meſſer/ oder die Spitze eines Spiß/Meſſers.

Oſtrowidz/Lynx,lyncis,g.m.vel f.ein Luchs.

Oſtrożenie/Lorica,Loricula,æ,g.fœ.dimin. das Bollwerck.

Oſtrożnie / Catè, Cautè, Cautim, Circumſpectè, Cuſtoditè, adverb.Fürſichtiglich/fleiſſig/ vmbſichtiglich/ behütſamlich/genaw/beſcheidentlich/weißlich.

Oſtrożność/Circumſpicientia, æ, g. f. Vmbſichtigkeit/ Fürſichtigkeit.

Oſtrożny/ Catus, Cautus, Percautus, a, um, Perſpicax,acis,g.o. Weiß/geſcheid/faſt liſtig vnd beſcheid/ſcharffſinnig.

Oſtry/ Acer, acris, acre, Aculeatus, a, um, ſcharpff/ſpitzig. Oſtrym być/Mordere, Beiſſen/ das iſt/ ſcharff ſeyn.

Oſtry/ Auſterus,a,um,Sawer.

Oſtry / Severus, a, um, Streng/ Ernſthafftig.

Oſtrzeć/ Acerbare, Verbittern.

Oſtrzyć/ Acuere, Schärffen.

Oſtrzycá ziele / Aparine, es, g.fœ.Lappago, ginis, g. f. Philantropus, i, g. fœ. Lappæ genus, Kleekraut/ Gauchheil/ Kläberkraut.

Oſtrzyż wonny / Cyperum,i,g.n. vel,Cyperus,i,g.m. vel Cyperis, g. f. Wildergalgan.

Oſtygły/ Refrigeratus,a,um, erkühlt.

Oświadczáć ſię / Proteſtari, Offentlich bezeugen.

Oświadczánie ſię / Proteſtatio, Teſtatio, onis,f.offentlich Bezeugnüß/Bezeugung/das einlegen der Kundtſchafft.

Oświádczony/ Teſtificatus,a,um, offentlich geſagt/bezeugt.

Oświecáć / Colluſtrare lumine, Irradiare, erleuchten/hineinſcheinen.

Oświecenie/ Illuſtratio, onis,g.fœ.Illuſtramentum,i,g.n. Erleuchtung.

Oświecony/Illuſtratus,a,um,an Tag bracht/ erklärt/ erleuchet.

Oſzárpány/Lacer,Laceratus,Lacerus,Pannoſus, Pullatus, a, um, zerriſſen/ in Stücken geriſſen/Gliedloß/ übel bekleidet/ Lumpächtig.

Oſzczędnie/Frugaliter, Parcè, adverb. ſparſamlich/ mäſſiglich/karglich.

Oſzczędność/ Frugalitas,atis,g.f. Mäſſigkeit/ Abbruch/Vergnügung/Kargheit.

Oſzczędny / Frugalis, le, Parcus, a,um, ſparſamlich/ häußlich/ mäſſig/ karg.

Oſzczędzáć/Comparcere,erſpare/erkargen.

Oſzczep/ Lancea,æ, g.f. Venabulum,li,g.n. Bratſpieß/Jägerſpieß/rc.

Oſzczepiſko/ Haſtile, is,g.neut. Der Schafft eines Spieſſes/Spießſchafft.

Oſz-

Oßczerzáć śię/ Diducere rictum, Ringere, Ringi, das Maul auffsperren.

Oßczerzánie/Rictus,us, g.m. Das krümmen des Mauls.

Oßpecenie/ Oßkárádzenie/ Deformatio, onis, g. f. Dehonestamentum,i, g.n. Vngestalt/ Verwüstung/ schmach/ Vnehr.

Oßpećić/ Oßkárádźić/ Dehonestare, Deturpare, Turpare, Fœdare, vngestalt machen/ grewlich machen.

Oßpecony/Perturpis,e, gar vngestalt.

Oßukáć/ Oßukiwáć/ Circumscribere, Decipere, Defraudare, Deludere, Excæcare, Fallere, Fraudare, Frustrare, & Frustrari, Imponere alicui, Inducere, Intervertere, Ludere, Seducere, Supplantare, betriegen/ einem hintergehen/ blenden/verführen/ ein Ding verschlagen/heimlich vnterschlagen/ verstehlen.

Oßukácz/ Oßukywácz / Deceptor, oris, g. m. Fallens,entis,g.o.Supplantator,oris,g.masc. ein Betrieger.

Oßukánie/ Oßukiwánie/ Calvitas,atis, g.f. Captio,onis, g. f. Captiuncula,æ,g.f.dimin. Deceptio,onis, g. f. Fraudatio, Frustratio, onis, g. fœ. Fucus,i, g.m. metaph. Pellacia,æ, g. f. Supplantatio,onis, g. f. ein Betrug/Vberlistigung.

Oßukány / Circumscriptus, Fraudatus, Proditus,a,um,betrogen. Oßukánym być/ Frustrari, betrogen werden.

Oßust/ Circumscriptor,oris,g.masc. ein Betrieger/ Verführer.

Otaczáć/ Circumcludere, Circumclaudere, Circumjicere, Circumretire, Circumsedere, Obretire, allenthalben beschliessen / vmbsetzen/ vmblegen/ vmgeben.

Otłuc / Pisare, Pinsere, Pisere, Pinsare, stampffen / stossen in einem Mörsel.

Otłukánie/ Pinsatio,onis,g.f. Pistura,æ,g.f. Das stampffen/Beckerwerck.

Oto/ En, Ecce, adverb. Siehe/ Siehe da.

Otrebny/ Furfurosus, Furfureus,a,um, Caniceus,a,um, kleyächtig.

Otreby od mąki/ Canica,æ,g.f. Furfur, uris, g. m. Kleyen.

Otreby w głowie/ Furfures,um,g.m.pl.n. Porrigo, ginis, g. f. Schuppen auff dem Haupt/ Hauptgrind/Erbgrind/Schubächtiger Grind.

Otrzymáć/Otrzymawáć/Obtinere, Potiri, erlangen/ erhalten/ erobern.

Otuchá/Omen,inis, g.n. Præsumpta opinio, Præsumptio,onis, g. fœ. Vorgefaste Meynung/ Hoffnung. Otuche czynić/ In spem impellere, Einem eine Hoffnung machen.

Otwárty/Apertus,a,um, offen/entdeckt/auffgemacht / offenbahr. Otwárty nápoły/ Semiapertus, a, um, halb offen/ halb auffgemacht.

Otwarzáć / Otworzyć / Aperire, Pandere, Patefacere, Recludere, Relinere, Reserare, auffthun/ auffmachen/von einander thun/ auffschliessen/ etwas verstopfftes auffbrechen.

Otwieránie/ Apertio,onis,g.f. & Apertura, æ, g. f. Auffschluß.

Otworzony/Patulus, Apertus,a,um, Patens, entis, g. o. auffgesperret/ allweg offen.

Otworzonym być/Patefieri, Patere, Patescere, geöffnet werden/weit werden/offen seyn.

Otworzyśćie/Patentèr, adverb. öffentlich/

Otworzysty / Adapertilis, e, Pandus, Patulus, a, um, offen.

Otyłość/ Crassitudo, inis, g. f. Crassities, ei, g. f. Obesitas,atis, g.f. Feiste.

Otyły/Crassus, Obesus,a,um, feist.

Ouzdáć/ Frenare, Infrenare, Refrenare, zäumen/ den Zaum anlegen.

Ouzdány/Frenatus, Frenigerus, Refrenatus, a, um, gezäumet.

Ow/ Ille, pronom. Der/ Jener.

Owad/ jáko komor/ pßczołá/ ꝛc. Entoma, orum,g.n. pl.num. latin. Insecta, allerley Vngezieffer/ als Mücken/Immen/ vnd dergleichen.

Owcá / Agna,æ,g.f. Bidens,entis,g.f. Melon, g. n. latin. Ovis,is, g. f. Pecus,udis, g. fœm. ein Schaaff. Owce/ Oviaticum pecus, Schaaffvieh. Owiec stádo / Oviaria,æ, g. f. Schaar / Herde Schaaff.

Owczárnia/ Caula,æ, g. f. Ovile,is, g. neut. ein Schaaffstall.

Owczarz/ Opilio, vel, Upilio, onis, g. masc. Schäffer / Schaffhirt.

Owcza skorá / Melota, æ, g. f. Schaffshaut.

Owczy / Ovinus, a, um, Oviaticus, a, um, Schäfen / das von Schafen/ oder den Schaaffen zugehört.

Owieczká/ Ovicula,æ, g. f. Schäflein.

Owieczká ziele/ Lagopus,podis, g.f. Benedictwurtzel.

Owies/Avena,æ,g.f. Haber.

Owiesek/ Ægilops,lopis, g. m. Festuca,æ,g. fœm. ein Vnkraut dem Habern gleich / aber vnfruchtbar/ Gauchhaber.

Owiewáć/Circumflare,allenthalben anblasen.

Owo/ En, Ecce, adverb. Siehe/Siehe da.

Owoc/ Fructus,us,gen masc.Partus arboris, Frucht. Owoc bez jádrek/ Apyrinus fructus, Frucht ohne Kern. Owoc drzewny / twárdá/ skorke/ábo łuszczyne májacy/Acrodnya,orū, g.n.pl.nu.Obst/ das außwendig ein harte Schale oder Rinde hat/als Nüß ꝛc. Owoc niedoyrzáły/ Omphaces, ium, g. fœ.pl. nu. vnzeitige Früchte. Owoc wszeláki łupinę májacy/ Nux,ucis,g.f. Allerley Frucht in Schalen. Owocu złego wyrzucánie/ Detrectationes,g. f. plu.num. Münderung vnd Außtreibung böser Früchten.

Owocny/Pomosus, a, um, voll Obst.

Owoc wszelki ziemny / pożytek z ziemie/ Fœnus,oris,g.n. Fruges,is,g.f. Allerley Früchte so das Erdreich bringt.

Owszem/ Immò,vel,Imò,adverb. Ja wol.

Oycomorderstwo / Parricidium,ij, g. neut. Der Mord oder Todtschlag seines Vaters.

Oycomorderz/ Parenticida, Parricida, æ, g. com. ein Todschläger seines Vatters.

po Oycowsku/Patriè,adv.Vätterlicher weise.

Oycowski/ Parentalis,e, Paternus,Patrius,a, um,dem Vatter zugehörig. (Würde.

Oycówstwo/Paternitas,atis,g.f. Vätterliche

Oyczym/Vitricus,ci, g.m. ein Stieffvatter.

Oyczyste dobrá / Patrimonium, ij, g. neut. Vätterliches Erbe.

Oyczysty/ Patritius,Paternus,a,um, Vätterlich/ des Vatters Herkommen. (terland.

Oyczyzná/Patria,æ,g.f.Solum natale,das Vatterland.

Ożanká/Chamædris,yos,g.fœ.Chamærops, opis, g.f. Hemonium,ij,g.n.Hemionitis,herba, aliàs dicta Scolopendria, Serrata,æ, g. fœ. Teucrium,ij, g. n. aliàs Lingva cervina, Frixago,ginis, aliàs Frissago, ginis, g. f. Vergiß nicht mein/ Gamanderlein/ Hirschzung/ Ehrenpreyß.

Ozdabiáć/ Redimire, bezieren.

Ozdobá/ Cosmus,i, g. m. Decor, oris, g. m. Decus, oris, g. n. Ornamentum,i, g. n. Ornatus, us,g.m.Splendor,oris,g.m.Zier/Zierrath/Ehre/ Ehrbarkeit/Herrligkeit/Zierd.

Ozdobić/ Exornare,Ornare,Decorare,Condecorare, Depolire,Expolire,Perpolire,Venustare,Subornare, zieren/schmücken.

Ozdobiony/ Excultus, Perornatus,Redimitus,Comptus,Concinnus,Ornatus,Cultus,Phaleratus,a,um, Elegans,antis, g.o. geziert/wollgeziert/ geschmücket/ geputzt.

Ozdobnie / Concinnè, Decorè, Splendidè, adver. zierlich/fein/geschmückter weiß.

Ozdobny/Decoratus,Perdecorus,Speciosus, a,um, Schön/ wolgestaltet/ zierlich/hübsch/fein.

Ozdrowieć/ Convalere, Convalescere,Convalescere ex morbo, Evadere ex morbo, Revalere,Revalescere,Sanescere, gesund werden/genesen/wiederumb zur Gesundheit gelangen/kommen. Ozdrowieć wprzod/ Præsanescere, vorhin genesen.

Oziabáć / Frigescere, erkalten.

Oziabiáć/ Refrigerare, wiederumb erkühlen.

Ozieble/ Gelide, adverb. kalt.

Oziebnąć/ Refrigere, Refrigescere, wiederumb erkalten.

Ozimi/ Hybernus,a,um, Winterlich.

Oznáczyć/ Circumsignare, vmbzeichnen.

Oznaymiánie/Significatio,onis, g.f. Significatus,us,g.m. Anzeigung/ Bedeutung.

Oznaymić/Oznáymowáć/Adnunciare,Adsignificare, Annunciare, Consignificare, Docere, Edicere, Indicare, Intimare, Manifestare, Notificare, Nuntiare, Significare, ansagen/ verkünden/zuwissen thun/bekant machen/kund thun/ öffnen/ zu erkennen geben/andeuten.

Ożog/ Rutabulum,i,gen.neut. Schürstecken/ Ofengabel.

Ożyć/ Revivere, Reviviscere, wiederumb lebendig werden.

Ożyły/ Redivivus,a,um, wiederumb lebendig worden.

Ożywiáć/ Vivificare, lebendig machen.

Ożywiánie/ Animatio,onis, g. f. Das lebendig machen/ Lebendigmachung.

P.

PAchá/ Ala, vel, Axilla, æ, g. f. Armus,i, g. m. Achseln/Schultern.

Pachnąć/Fragrare,Olere,wolriechen/schmäcken. Pachnąć czym / Redolere, nach etwas riechen / schmacken. Pachnąć ostro/ Perolere, starck riechen / einen starcken Geruch haben.

Pachnacy / Fragrans,antis, g. om. particip. Odorifer,Odoratus,Odorus,Olidus,a,um, wolriechend/ geschmackreich.

Páchol

Pácholé/ Puer,i, g. m. Knab/ Kind.

Pácholek/ Assecla,æ,g.c. ein Diener der seinem Herren nachgehet/ein Pagie/Nachtreter.

Páćierz/ Oratio, onis,g. f. Gebet.

Páćierz u zwierząt/ Vertebra,æ,g.foe. sive Vertibulum,i, g. n. ein Glied/ Gewerb am Leibe. Podobny do páćierzy zwierzęcych/ Vertebratus,a,um,gestaltet wie ein Glied am Leib. Páćierzowá kość/ Spina,æ,g.f. der Rückgrad.

Páczesi/ Stupa,æ. g. foe. Abwerck/ es sey von Hanff oder Flachs / Kluncker.

Páczesny / Stuparius , Stupeus, a, um , dem Werck oder Kluncker zugehörig.

Pád / Impetus,us, g. m. Vngestümigkeit.

Padáćsie/ Deruncinare,zerbrechen.

Pádálec / Chalcidia, æ, g. foem. eine gifftige Schlange.

Págorek/Agger,eris,g.m. Collis,is, g.masc. Grumus,Tumulus,i,g.m. Verruca,æ,g.f. auffgeworffene Straß/ bühel/Hügel. Págorek pochodźisty/ Mollis collis, sanfft vnd nicht gäh.

Págorkowáty/Tumulosus,a,um, bühelächtig/ bergächtig.

Pagr/ rák morski/ Pagrus,i, g.masc. Meerkrebs/oder Meerspinn.

Pájączek/Araneolus,i,g.m. dim. Spinlein/ eine kleine Spinne.

Pájak/ Araneus,i, g.m. eine Spinne.

Pájecznik/Leucanthemis,idis, g. f. Leucanthemum,i,g.n. Phalangites,æ,g.f. Phalangium, ij, g. n. Camillen/ Riedgraß.

Pájeczyná / Aranea, æ, g. f. die Spinneweb.

Pájeczysty/Araneosus,a,um, der Spinnwäb gleich.

Pak/ Germen,minis, g.n. Panus,i,g.m. Utriculus,i.g.m.dim. Saamen/das erste Blütknöpfflein an Bäumen/ so weder auffgegangen/noch beschlossen. Paczek u winney máćice/ Capitellum,i,g.n. ein Knöpfflein einer Weinräben.

Paki/ Oculi in arboribus , die Augen an den Bäumen/ darauß die Schoß herfur wachsen.

Pakowie/ Gemma æ, g. f. Utriculus,i, g. m. dimin. das erste Blüetknöpfflein/ Räbaug. Pakowie puszczáć/ Gemmare, Gemmascere, Die Augen herfür lassen/außwachsen. Pakowia puszczánie / Germinatio, onis, g. f. Germinatus, us,g.m. Entsproffung/Außschlagung der Bäume,

Pal/ Palus,li,g.m. Stipes,pitis,g.m. Stylus,i, g. m. Pfaal/ Zaunsteck/ allerley spitzige Stachel/ wie ein Spieß gestaltet. Pal drzewiány/ Sublica,æ,g foe. Sublicum, vel, Sublicium,ij,g.n. ein langer höltzerner Pfaal. Palow bićie/ Palatio, onis,g. f. alias, Fistucatio , ein Fundament von Pfälen.

Pálac/Basilea,æ,g.f. Palatium,ij, g.neut. ein Pallast/Fürstlich Hauß. Krolewski pálac / Regia, æ, g. f. ein Königlicher Pallast / Königliches Hauß.

Pálacowy / Palatinus,a,um, das zu dem Pallast gehöret.

Páláć/ Æstuare, Fervere, Flagrare,Ignescere, hitzig seyn / sidendheiß seyn / fewren/ glüen/ glitzern.

Paláćz /Ustor,oris,g.m. Brenner/Verbrenner.

Paláiący / Æstifer, ra, rum, Flagrans,antis, g. o. particip. Ignivomus, a, um, das fewrig ist/ das grosse Hitze bringt / inbrünstig / Fewer von sich gebend.

Palánie / Æstus,us,g. m. Ardor,oris, g. m. Brunst/Hitz/ grosse Fewers Hitz.

Pálec/ Digitus,i, g. m. Finger. Pálec wielki u reki / Pollex,icis,g.m. der Daume. Pálec wtory/ Index,icis,g masc. Salutaris,g.masc. der Zeiger. Pálec trzeći/Medius,ij, g.m. alias Infamis,is, g. m. Impudicus, Verpus, i, g. masc. der mittelfinger. Pálec czwarty/ Annularis, is, g. m. qui & Medicus, der vierde Finger. Pálec piąty/ ostátni/ Minimus,i,g.m. seu, Auricularis, is, g.m. der kleineste Finger. Pálec wielki u nogi/ Hallus,i,vel, Hallux,ucis, g. masc. der grosse Zehe am Fuß. Miąższość pálcá/Dactylis,idis, g. f. die Dicke eines Fingers. Páluszek/ Digitulus,i, g. m. dimin. Fingerlein.

Pálcowy/ Digitalis,le, zun Fingern gehörig/ eines Fingers.

Pálczásty/Digitatus,a,um, der da Finger hat.

Palenie/Crematio, onis, Ustio,onis, g. fœ. Brand/ Das brennen.

Palenie od ziol iáko od pokrzywy / ꝛc. Uredo,inis, g.f. Das brennen/ als Nesseln/ ꝛc.

Palić/ Cremare, Torrere, Urere , brennen. Palić co ná ofiáre / Adolere, zum Opffer verbrennen/ opfferen.

Pálmá/drzewo/Palma,æ,g.f. Palmenbaum/ Dattelbaum. Pálmorodny / Palmifer,um, Palmosus, a, um, das Palmen / oder Dattelbäume trägt. Pálmowy/Palmeus,a,um, Palmen-Dattel-

telbäumen. Pálmowa rożczká/ Spathe, es, g. fœ. Palm Ast. pálmowy ogrod/Palmetum,i, g. n. ein Orth da viel Palm- oder Dattelnbäume wachsen. pálmy pewny rodzay/ Elates,es,g.f. Sandalides, is, g. fœ. eine Gattung eines Palmbaums.

Palony/Tostus,Ustus,a,um, gebrent.

Pámiątká/ Monimentum, vel, Monumentum,i,g.n. ein Gedechtnüß/allerley Denckzeichen so vns etwas ermahnen: als Gräber / Bilder/ Bücher/ vnd dergleichen.

Pámięć/ Mnemosine,es, g.f. lat. Memoria, æ,g.f. Gedächtnüß. Pámięć dawna/ Senex memoria, alt Gedächtnüß. Pámięci niegodny/ Immemorabilis, e, keiner Gedächtnüß würdig. Zá ludzkiey pámięci/ Post homines natos, seid Menschen gedencken. Ná pámięć/ Memoriter,adverb. außwendig.

Pámiętáć/ Meminisse, verb. defect. Continere animo & memoriâ, Mandare memoriæ, Memoriâ tenere, gedencken/ Ingedenck seyn/ Ins Gedächtnüß fassen.

Pámiętne/ Mnemosinon, latin. Monumentum,i,g.n. seu,Pignus, oris, g. n. quod amico in memoriam alicujus rei relinquitur,ein Gedenckzeichen / so vns etwas ermahnen: als Gräber/ Bilder/ Bücher/ vnd dergleichen.

Pámiętliwy/Pámiętny/ Memor,oris, g. o. eingedenck.

Pámiętny/ Memorabilis,e,Memorandus,a, um, denckwürdig/ hoch zu bedencken.

Pan/Dominator,oris,g.m.Dominus,Herus, i, g.m.Regnator,oris,g.m. Herrscher/Haußherr/ Regierer. Pan wielki / Dynastes, &c, Dynasta, æ,g.m.Heros,ois, g.m. Satrapa,æ, g. m. ein Gewaltiger/ Großmächtiger/ Herrlicher Herr/ ein Landherr. Pánowie przedni/ Optimates,Primates,Primores,Potestates, Summates,tum,g. masc. plu. num. die Vornembsten/ Obristen vnd Regenten/ die Gewaltigen.

Pának/ ziele/ Centaurium, ij, g. n. Panaces chironium,Panacea,æ, g. f. & Panaces,is,g.fœ. Panax, acis, g. fœ. herba, Tausentgüldenkraut/ Heydnisch wundkraut/ein Kraut das alle Kranckheiten sol heilen.

Páncerz/ Lorica,Loricula,æ,g.f. dimin. Paludamentum,i,g.n. Thorax, acis,g.m. Pantzer/ Pantzerhembd/Brustharnisch. Páncerz dwojáki/ Bilis, icis, g.o. adject. ein doppel Pantzer.

Páncerzmik / Loricatus, a, um, mit einem Koller oder Pantzer angethan.

Panew/ Ahenum,i, g. n. Cucumella,æ, g. f. Lebes,etis, g. m. Patina,æ, g. fœ. Pfann/Kessel/ ähriner Hafen/ Bratpfann. Ktory sie w pani wi wárzy/Patinarius,a,um, das in solchen Pfannen gekocht ist.

Pan młody/ Nuptus,i, g. m. ein newer Ehemann/ Bräutigam.

Páni/Hera,Domina,æ,g.f. Dominatrix,icis, g. fœ. Fraw/ Haußfraw. Páni młoda/ Nupta, Sponsa,æ, g. f. Braut.

Pánieński/ Virginalis, e, Virgineus, a, um, Jungfräwlich.

Pánná/ Virgo, ginis, g. f. Virguncula,æ, g. f. dim. Jungfraw. Pánná dorosła/ Viripotens, entis, g.f. Mannbahre Tochter.

Pánná peto/ Numella,æ, g. f. Halßeysen.

Pánowáć/Dominari,Regere Rempublicam, Regnare, beherschen/verwalten/regieren. Pánowáć ná morzu/ Mare tenere, das Meer beherschen/ das Meer inne haben.

Pánowánie/ Dominatus,us, gen. masc. Dominatio,onis,g.fœm. Dominium,Imperium,ij, gen. neut. Principatus, us, g. masc. Rectio, onis, g. f. Regnum,i, g. n. Gebiet/ Herrschafft/ Regierung/Herrschung/Gewalt.

Páński/Dominicus,a,um, Herilis,le, das dem Herren zugehöret.

Páński/Augustus,Dius,Divinus,Superbus,a, um, herrlich/ trefflich/köstlich/ Edel/groß/heilig.

Páńskie/ Nuptialiter, Regie, Regifice, Splendide,adverb. herrlichen.

Páństwo/ Ditio,onis, g. f. Dominatus,us,g. m. Dynastia,æ, g. f. Gebiet/Herrschafft/ Gewaltigkeit. Páństwá czwarta część/ Tetrarchia, æ, g. fœ. Der vierde Theil einer Provintz. Páństwá czwarta częsć pod władza máiący/ Tetrarcha, æ, g. masc. ein Fürst der den vierden Theil einer Provintz hat.

Pántoflá/ Crepida, Crepidula, æ, g. f. dim. Solea,æ,g.f. Baxeæ,arum, g. f. pl.n. Pantoffeln.

Pántofle noszący/ Crepidatus, Soleatus, a, um, Der Pantoffeln anhat.

Pántoflarz/ Crepidarius,ij, g. masc. ein Pantoffelmacher/vulgò, Korckenmacher.

Pánujący/ Imperans,tis,g.o. Imperiosus, a, um,Gewaltig/großmächtig / der zu regieren hat.

Pápier/

Pápier/Charta,æ,g.f.Papyrus,i,g.f. Papier. Pápier przebija/Transmittit literas papyrus, das Papier fleust/ oder schlägt durch. Pápier przebijájacy/ Bibula charta, fliessend Papier. Pápier regałowy / Macrocollum, i,g.n.lat. Charta regalis,Regal Papier. pápier zwinio-ny/Volumen,inis,g.n. ein zugewundener brieff.

Pápiernia/ Officina chartaria, Papiermühl.

Pápiernik/ Chartularius,ij,g.m. ein Papier-macher.

Pápierowe drzewo/Papyrum,i,g.n.Papyrus,i,g.f.Schilff in Egypten/drauff man schreibt.

Pápierowy/ Chartaceus,Papyraceus,a,um, Papieren / von Papier.

Papieski/ Papalis, e, Bäpstlich.

Papież/Papa,æ,g. masc. Summus Pontifex, Maximus Pontifex,der heilige Vater Bapst.

Páproć/Filix, icis,g.fœ. Farnkraut.páproć sámicá/Thelypteris,is,g.f.Farnkraut/das weib-lein ohne Stengel / Waldfarn. Páprocíná / Filictum,i,g.n. ein ort da viel Farnkraut wächst.

Páprotká/Filicula,æ,g.fœ.dim.aliàs, Polypodium,ij,g.n.Engelsüß.

Pápu/ Pappa,æ,g. f. Bappen/Brey.

Pápugá/Psittacus, i,g.m.Papagoy.

Párá/Vapor,oris,g.m.Dampff/Dunst.Páre sprawowáć / wydawáć/ Vaporare, Evaporare, Exhalare , Dämpffen / bedampffen/ dampff geben. Páre przynoszący/ Vapidus, Vaporiferus,a,um,das ein Dunst oder Dampff bringet.

Pará czego/ Par,paris,g.n. Paar.

Páráfijá/ Parochia,æ,g.f.ein Kirchspiel.Páráfian/do Páráfijey należący/ Paræcus , Parochianus,i, g.m.Páráfianká/Parochiana, æ, g.f.der/die auß einem Kirchspiel / oder Pfaar ist.

Páráliż/ Paralysis, is,g.f. der Schlag. Páráliżem záráżony/ Paralyticus, i, g. masc. den der Schlag gerührt/der Tropff getroffen.

Párch/Lepra,æ,g. f. Scabies,ei,g.f. Vitiligo, ginis, g.f. Grind auff dem Haupt.

Párcháty / Scaber , bra, brum , Leprosus,a, um, Außsätzig. Párcháte bydło/ Scabrum pecus,reudig Vieh.

Párchowátość/ Scabritia,æ,g. f. Scabrities, ei,g.f.Scabredo,inis,g. f. die Schäbigkeit/Krätze.

Pardwá / Perdix rustica , Rusticula avis, Schnepff/ Rindschnepff.

Párgámin/Diphtera,æ,g. f. Pergamenum,i, g.n.Membrana,æ,g.f. Pergament. Co Párgámin robi/Membranarius,ij,g.m.ein Pergamenter/Pergament macher.Párgáminowy/ Membranaceus,Membraneus,a,um,von Pergament.

Párkan/ Sepimentum,i,g.n. verzaunung.

Párkot/Hircus,i,g.m.der faule Gestanck vnter den Achseln gleichwie am Bock. Párkotem śmierdzący / Hircosus, a , um, das da stincket gleich einem Bock.

Parsk/Párskánie/ Rhonchus, chi, g. m. das Schnarchen.

Pártácz/Cerdo,onis,g.m.Interpolator,oris, g.m.Veteramentarius,ij,g. m. ein Schuheflicker/ Läppeler/Außstreicher der alten ding / als Kleider vnd der gleichen.Pártáczká/ Interpolatrix, icis,g.f.ein Außbutzerin der alten ding/ ꝛc.

Pás/ Lorum,i,Semicinctium,ij,g.n.Zona,æ, g.f. Gürtel/ Säckelgürtel.

Pás koßkowy/Instita,æ,g.fœm. die Belege/ Bort/Bräme vnten vmb den WeiberRock.

Pás miłośniczy/Cestus,i, g.maſ. Gürtel der Liebe.

Pás rycerski / Balteus, i, g.m. & Balteum,i, g. n. ein breiter Rittergürtel.

Zá pásy chodźić/ Luctari,Colluctari, ringen.

Páść ná co/ Supercidere,auff etwas fallen.

Páść bydło/Pascere,das Viehe auff dem Felde hüten/weyden. Páść pospołu/ Compascere, mit einander weyden.

Páść śie/Pabulari,Pasci , passiv. dem Viehe Essen samblen/Essen.quod pecoris est.

Páśienie/Pastio,onis, g. f. das weyden.

Páśierb / Privignus, i, g.m. ein Stieffsohn.

Páśierbicá/ Privigna,æ, g.f. Stiefftochter.

Pástudnik/robak/ Buprestis,idis, g.fœ. ein vergifft thier wie ein Roßkäfer mit langen füssen.

Pástudnik ziele/Buphonum,i,g.n.Buprestis, idis,g.f.Eberwurtzel/wild Köhlkraut/dem Senff gleich/Hederich oder dergleichen.

Páśnik/Zonarius,ij,g.m. Gürtler/ Gürtelmacher.

Pásternak/ Pastinaca, æ,g.fœ. Pastinackenkraut. Pásternak dziki/Staphilinus,i,g.m.Pastenacken gälb /oder rothe Rübelein.

Pásterski/Pastoralis,e,Pastoritius,Pastorius, a,um,das dem Hirten zugehört.

Pástewny/ Pascuus, a,um, Das zum weyden geordnet/ oder gehört.

Pásterz/ Pástuch/ Armentarius,ij,g.m.Ma-

giſter pecoris, Paſtor, oris, g.m. ein Hirt/Viehehirt. Páſtuchá kokoßy/Pullarius, ij, g.m. Hünerhirt. Páſtuchá końſki/Hippoboſcos, i, g.m. Roßhirt/Pferdhirt.

Páſtuſza laſká/ Agolum, i, g. n. Agolus, i, g. m. Pedum, i, g. n. ein Hirtenſtab/Hirtenſtock.

Páſtuſza náuká / Bucolica, orum, g. n. ein Buch oder gedicht/ darinn Hirten vom Viehe reden/ oder von andern Bäwriſchen dingen.

Paſtwá / Pabulum, i, g. n. Futterung / Nahrung / Weyde des Viehes.

Paſtwić ſie/ Graſſari, Sævire, Gewalt gebrauchen/wüten vnd grawſam ſeyn.

Paſtwiſko/Paſtio, onis, g. f. Pecuaria, æ, g. fœ. das Weyden/Hütung.

Paſza/Pabulatio, onis, g. fœ. Pabulum, i, g. n. Paſtus, us, g. m. Weyde/Fütterung.

Páßczeká/Fauces, ium, g. fœ. plur. num. der Schlund oder Rachen.

Páßport/Commeatus, us, g. maſc. Diploma, atis, g. n. Libellus, i, g. m. ein Geleits-Gewalts-Brieff von einer Obrigkeit/Paßport. Páßportu doſtáć / Liberum commeatum impetrare, Sicher Geleit erwerben/ bekommen.

Páßtet/Arctoreas, atis, g. n. Paſtillus, i, g. m. Tucetum, i, g. n. Paſtet.

Páßtetnik/Cupedinarius, ij, g. m. ein Paſtetenbecker.

Pátenník/Solearius, ij, g. m. Pantoffelmacher/ Korckenmacher.

Pátryárchá/ Patriarcha, æ, g. m. Ertzvater/ Patriarch.

Pátrząć/Pátrzyć/Aſpicere, Aſpectare, freq. Contueri, Intueri, Obtueri, Spectare, Tueri, Sehen / ſchawen/ beſehen / anſchawen / anſehen. Pátrzyć czeſto/Proſpectare, frequent. offt außſehen. Pátrzyć pilno/Oculos advertere, fleiſſig auffmercken/ die Augen etwa hinwenden. Pátrzyć ná dol/Deſpicere, Hinab ſehen. Pátrzyć w zgorę/ Suſpicere, ob oder über ſich ſehen. Pátrząć w koło/Circumſpectare, ſich herumb ſehen/ embſig vmbſehen.

Pátrzacy/ Contuens, entis, g. o. particip. Sehend/anſchawend/anſehend.

Pátrzácz/ Conſpector, Spectator, oris, g. m. Zuſeher/ Schawer/Anſchawer.

Pátrzenie/Contuitus, Intuitus, Obtuitus, us, g. m. Spectatio, onis, g. f. Schawung/Anſchawung Anſehung.

Pátyná koſćielna/Patella, æ, g. f. ein Geſchirr ſo die Alten zum Opffer gebrauchten / jetziger zeit die Catholiſchen zur H. Meß.

Pátynká / Baxeæ, arum, g. f. plur. num. Diabathra, æ, g. f. Sandalium, ij, g. n. Soccus, Socculus, i, g. m. dim. Solea, æ, g. f. Pantoffel oder Solen der Barfüſſer Ordens-Münch. W Pátynkách chodzacy / Soccatus, a, um, der ſolche Schuhe trägt. W Pátynkách chodząca / Sandaligera, æ, g. f. die ſolche Pantoffeln anträgt.

Pátynkarz/Diabathrarius, ij, g. m. der Pantoffeln oder Solen macht.

Pauzá / Pauſa, æ, g. f. Vnterlaſſung/ Stillhaltung im ſingen/ Pauß.

Paw/Pavus, i, Pavo, onis, g. maſc. ein Pfaw.

Pawi / Pavonius, Pavoninus, Pavonaceus, a, um. eines Pfawens.

Páwęzá/Parma, æ, g. f. Scutum, Scutulum, i, g. n. dim. Fechtſchild eines Fußknechts/ ein ſchild/ damit die Streiche auffzuhalten.

Páwęzę noßacy/ Scutatus, a, um, der ein ſolchen Schild führet.

Páwężnik/ Cetratus, Parmatus, Peltatus, a, um, Parmularius, ij, g. m. Scutarius, ij, g. m. mit ſolchem Schilde gewaffnet / der ſolche Feldſchild braucht oder macht.

Páwidło/Pavicula, æ, g. f. ein Schlagſchauffel oder etwas damit man die Thänn zuſammen ſchlaget vnd ebenet.

Páździernik/ October, bris, g. m. der Wein-Monat.

Páznogieć/Onyx, ychis, g. n. & f. Ungvis, is, g. m. Nagel an den Fingern vnd Zehen / oder die Klawen der Vögel.

Pcháć/ Trudere, Stoſſen.

Pchłá/Pulex, icis, g. m. Floh.

Pchliſty/Pulicoſus, a, um, voll Flöhe.

Pecak/Alica, Alicula, æ, dim. g. fœ. Speltenmuß/oder Tranck das von Spelten gemacht wird.

Pecherz/Puſtula, æ, g. f. Blatter.

Pecznieć/Turgeſcere, Auffgeblaſen/geſchwollen werden/ſchwellen.

Pedágog/Pædagogus, i, g. m. ein Kinderlehrer/Zuchtmeiſter.

Pełen / Pełny / Fæcundus, Gravidus, Onuſtus, Plenus, Satur, ra, rum, voll/ fruchtbar / Ná poły pełny/Semiplenus, a, um, Halb voll.

Pelikan/ Pelicanus, i, g. m. ein Pelican.

Peno-

Penowáć/Irrogare multam, Mulctare, einem eine Buß aufflegen.

Penowánie/ Censio, onis, g. fœm. Irrogatio multæ, eine Straff/Zucht/Buß.

Pepek/ Umbilicus, i, g. m. Nabel.

Perfumowáć/Inodorare, Odorare, Wolgeschmack machen.

Perfumy / Diapasma, atis, g. neu. ein truckene Medicin wider den Schweiß.

Perłá/Conchus, i, g. m. Calix conchæ, Gemma, Gemmula, æ, g. f. dim. Margarita, æ, g. fœm. Unio, onis, g. m. eine Perle / Muscheln. Perłá podługowáta/Elenchus, i, g. masc. eine Perle gleich einer Birn gespitzt die man an die Ohren hanget. Perłámi kupczacy / Gemmarius, ij, g. m. der mit Edelgestein vmbgehet vnd verkaufft. Perłámi łśknacy śie/Gemmans, antis, g. omn. Blinckend / wie ein Edelgestein. Perłámi osádzony/Gemmatus, Gemmosus, a, um, mit Perlen oder Edelgestein besetzt. Perłowa máćicá / Concha, æ, g. f. Perlemutter. Perłowa wypukłość/Umbo in gemma, die runde höhe eines Edelgesteines. Perłowy/Gemmeus, a, um, von Edelgestein/vnd Perlen. Perłowy kupiec/Margaritarius, ij, g. m. ein Perlenverkauffer. Perły rodzacy / Gemmifer, Margaritifer, a, um, der Edelgestein oder Perlen trägt oder gebäret.

Peruká/ włosy przypráwne/ Capillamentum, i, g. n. Galericulus, i, g. m. Galericulum, i, g. n. Haarhaube/frembd gemachte Haar. nunc recentior, Peruck.

Perzyná/Favilla, æ, g. f. heisse Asche.

Perzynowy / Favillaceus, a, um, voll äschen/ voll Gneist.

Petáć/Compedire, Indere alicui compedes, catenas, Compedibus aliquem coërcere, einem die Füsse zusammen binden/ Fesseln anlegen.

Peto ná nogi/Compedes, um, g. f. plur. num. Pedica, æ, g. f. Fußband/Fußstrick.

Pewien / Certus, Securus, a, um, Sicher/ruhig/sorgloß/gewisser.

Pewna rzecz/ Res certa, Fixum, Ratum, i, g. n. Fest/steiff/gewiß/ kräfftig.

Pewna to/ Certum est, Liquet, Impers. Es ist klar/offentlich/ gewiß/ offenbarlich.

Pewnie/ Certè, Omninò, Porrò, adverb. Gewißlich/fürwahr / gewiß.

Pewny/ Authenticus, Certus, Indubitatus, a, um, Indubitabilis, e, Locuples, etis, g. o. Extra omnem dubitationis aleam positus, gewiß/ bewehrt vnd angenommen von ansehnlichen Leuthen/glaubwürdig/gnugsam/vngezweiffelt.

Pezel/ Graphium, ij, g. n. Penicillus, Peniculus, i, g. m. ein Penßel/ Pensel damit man mahlet vnd die Farbe anstreicht.

Piać jáko kur/ Cucurire, Schreyen wie ein Han wann er die Henne decken will.

Piać śie/ Adspirare, vel Aspirare, Eniti, Niti, Nixari, Perreptare, Serpere, Begierig seyn/ nach dingen streben / versuchen / sich vnterstehen/ schleichen / hinein schleichen / rütschen / wie eine Schlange kriechen. Piać śie do czego/ Affectare, Embsig begehen.

Piadź wielka/ Spithama, æ, g. f. eine Spann oder Maß. Piedźi cztery májacy/ Tetradorus, a, um, das vier Palmos begreifft.

Piáná/ Spuma, æ, g. f. Schaum. Piáná trzćinna / Adarca, æ, g. fœ. ein Schaum so sich an das Ried oder Schilff anhengt.

Piasek/ Arena, æ, g. f. Sand. Piasek gruby/ Glarea, æ, g. f. Sabulum, i, g. n. Sabulo, onis, g. m. Grieß/grober Sand. Piasek odbieráć/ Exarenare, von dem sande saubern. Piasek złoty/ Aurea nitella, Rasamentum, i, g. n. Gleissende Goldkörnlein so vnter dem Sande gleissen/oder Feylstaub/Schabpulver. Piaśki/ Sabuletum, i, g. n. eine Sandgrube. Ładowáć piaśkiem/ Saburrare, sich mit Sand beladen/ oder in dem Sande scharren.

Piaśkownia / Arenariæ, arum, g. f. plur. num. Sandgruben.

Piaśkowy/ Arenaceus, a, um, Sandechtig.

Piastá / Modiolus rotæ, die Nab/ das mitten im Radt/ da die Radtspeichen aufstehen vnd darin die Achs gehet.

Piaszczysty / Arenaceus, Arenatus, Arenosus, Sabulosus, Glareosus, a, um, Sandechig / sandicht/ Kießechtig.

Piatno/ Cechá/ ktora śie co/ rospaliwszy ja/ znákuje/ Cauterium, ij, g. n. Tudicula, æ, g. f. ein Brenneysen / damit man Zeichen auffbrennet.

Piaty/ Quintus, a, um, der fünffte.

Piaty raz/ Quintùm, adv. zum fünfften mahl.

Pić/ Bibere, Haurire, Trincken. Pić do kogo/ Propinare, Poculis aliquem invitare, einem eins zu trincken. Pić koleyno ábo w koło/ Circumpotare, Jn die reye trincken/ Herumb trincken.

Pićie/ Hauſtus,us, g.m,Potatio,Potio,onis, g.f,Potus,us,g.m.Trunck.

Picowáć / Frumentari, Lignari , Pabulari, dem Viehe Futter vnd Nahrung ſuchen.

Picowánie/Pabulatio,onis,g.f.Einſam̃lung des Futters/ vnd Viehe Nahrung/Weydung.

Picownik/ Pabulator, oris, g. m. der Futterung ſuchet.

Piec/Caminus,Clibanus,i,g.m.Fornax,acis, g.f.Fornacula,æ,g.f.dim.Ofen. Piec chlebowy/ Furnus,i,g. m. Teſtus, us,g.m. Teſtum,i,g.neu. Backofen. Piec hutárſki/kowálſki / Conflatorium,ij,g.n.ein Gießtiegel.Piec do ſmelcowánia/Uſtrina, æ,g. f. Schmeltzofen.

Piec/ Aſſare, Torrefacere, Torrere, braten/ dörren.

Pieć/Quinque.adject.indecl. plur.num.g.o. Fünff. Pieć cześći / Quincunx, uncis,g.m.fünff Vntzen.

Piećdźieśiat/ Quinquaginta, nom. num. adject.indecl.g o.pl.num.tant.Fünfftzig. Piećdźieśiat kroć/ Quinquagies,adverb. Fünfftzigmahl. Piećdźieśiatnik / Pentacontarchus, i, g.m. ein Hauptmann über fünfftzig. Piećdźieśiatny / Quinquagenarius, a , um , Fünfftzig Jähriger. Piećdźieśiaty / Quinquageſimus , a , um , der fünfftzigſte. Piećdźieśiat y dźiewięć/Unde ſexaginta,g.o.nom. numeral.adject.plur. num.tant. Neun vnd fünfftzig.

Piechotá/ Pedeſter exercitus, Peditatus,us, g.m. ein hauff Fußvolck. Piechotna kupá/ Nubes pedum,metaph.eine Schaar/oder Schwarm Fußknecht.Piechotnym być/ Merere pedibus, Facere ſtipendia pedibus,ein Fußknecht ſeyn/ zu Fuß dienen.

Piećiodłonny / Palmipedalis, e , anderthalb Schuch.

Piećioletny/ Quinquennis, Quinquennalis, e, von fünff Jahren.

Piećioletny czás/Luſtrum,Quinquennium, ij,g.n. Quimatus, us, g. maſc. Fünffjährige zeit/ fünffjahrlang/ fünffjährig alter.

Piećiornik/Gnaphalium,ij,g.n.vulgò,Coronaria dicta , Gnaphalion , Pentaphillon, g.neu. Scheerwolle/Bickwurtz/Tormentill.

Piećkroć/Quinquies,adv.Fünffmahl.

Piećliſtny/Pentaphyllus , vel Pentaphillus, a,um,das fünff Blätter hat. (mônig.

Piećmieśieczny / Quinquemeſtris, e, Fünff-

Piećſet/ Quingenti,æ,a,Fünffhundert.

Piećſetny / Quingenteſimus , a , um , Fünffhunderſte.

Piecuch/Fornicarius,ij,g.m. à Fornice,forma fornacis, alijs Fornacarius, ij, g. m. à forno Varronis, Ofenhitzer.

Pieczáry/ Faviſſæ,arum,g.f. pl. num. Cellæ, & Ciſternæ ſub terra,Spelunca ingens longis receſſibus, Heiligthumbs Kammer zu Rom im Capitolio.

Pieczeć/ Signaculum, Sigillum,i,g.n.Siegelring/Pietſchierring/ Siegel.

Pieczenia/Aſſatura,æ,g. f. Caro aſſa,Braten.

Pieczenie/Coctura ſicca ad ignem,Das braten am Fewer.

Pieczetarz/ Obſignator, Signator,oris,g.m. ein Siegler/ der Brieff/ꝛc. verſiegelt.

Pieczetowáć/Imprimere ſigilla,Obſigillare, Sigillare,verſiegeln.

Pieczołowáć/Satagere,für einen ſorgen.

Pieczołowity/ Anxius,Curioſus, a, um,Negotijs plenus,Solicitus,a,um, Sorgfältig.

Pieczony / Aſſus , Toſtus, a, um, Gebraten. Pieczony w popiele/ Subcineritius,a, um, das in der Aſchen gebacken iſt.

Piegá/ Ephetis, is,g. f. Lenticulæ, arum,g.f. plur.nu. Lentigo,Vitiligo,inis, g.f. Laubflecken/ Placken / Sproßlein im Angeſicht / allerley böſe flecken am Leibe.

Piegowáty/ Lenticularis, e, Lentiginoſus, Varius,a,um , voll Laubflecken / Sprößlein / Fleckechtig.

Piegzá/ Curruca,æ,g.f.Graßmück.

Piekárká/Artopta,Furnaria, Panifica,æ,g.f. Piſtrix,icis,g.f.Beckerin/Brodbeckerin Piſtorin.

Piekárnia / Piſtrinum,i,g.n. ein ort da man Brod becket.

Piekárſki / Piſtoricus, Piſtorius, a, um , dem Becker zugehörig.

Piekárſtwo/Furnaria,æ,g. f. Panificium,ij, g.n.Piſtura,æ,g. fœ. Beckerhandwerck/ die Kunſt Brod zu backen.

Piekarz/Artocopus,Fornicarius,Furnarius, ij,g.m. Panifex, icis,g. m. Pinſor , Piſtor , oris, g.m. Brodbecker.

Piekielnicy/Inferi,orum,g. m.plur. num. die Hölliſchen.

Piekielny/Erebeus,a,um,Infernalis,le,Tartareus,

tareus, a, um, Höllisch. Piekielny ogień/Ignis sacer, S. Anthoni Fewr.

Piekło/Erebus,i,g.m. Gehenna,æ,g.fœ. Infernus,i, g. m. Orcus,Tartarus,i, g. m.& in plu. Tartara,orum, g. neut. pl. num. die Hölle.

Pieknie / Eleganter, Pereleganter, Pulchrè, Speciosè, venustè, adverb. gar schön / zierlich/ hübsch/wol/fein/Ehrlich/ prächtiglich/ holdseligelich/ freundlich.

Piekność/Concinnitas,atis, g.f. Concinnitudo,inis,g.f. Decor,oris,g.m. Elegantia,æ, g.fœ. Formositas, atis, g.f. Gratia,æ, g. f. Nitor, oris, g. m. Pulchritudo, inis, g. f. Venustas, atis, g. f. Zierd/ Schönheit/Sauberkeit/ Glantz/Hübsche/ Schöne/Holdseligkeit.

Piekny/Concinnus,Decorus,a,um,Elegans, antis, g. o. Formosus,Nitidus,a,um,Perelegans, antis, g.om. Pulcher,chra,chrum,Serenus,Speciosus, Venustus, a, um, herrlich/fein/hübsch/ zierlich / wolgestaltet / heiter / gleyssig / sauber/ schön /lieblich/ Gnadenreich/ holdseelig. Pieknarzecz/Venustum,i,g.n.liebliches/gnadenreiches/ feines/holdseeliges Ding. Bárzo piekny/Perpulcher,chra,chrum, fast hübsch/gar schön. Piekny trochę/ Venustulus,a,um,dimin.ein wenig hübsch/ holdselig. Pieknieyszy/hic.& hæc Pulchrior, & hoc Pulchrius, Noch schöner/ feiner/ zierlicher/herrlicher/wolgestalter. Naypiekniey-szy / Pulcherrimus, Speciosissimus, Elegantissimus,a,ū, der aller-lieblichste/ schöneste/saubersfte..

Piekrzenie/Lenocinium, Mangonium,ij, g. n. Kupleren/ Farbkunst allerhand alte Dinge anzustreichen/ Vernewerung.

Piekrzony/Mangonizatus,a,um,auffgebutzt/ außgestrichen/geschmückt/vernewert/gezieret.

Piekrzyć/ Fucare,Mangonizare, eine frembde Farb anstreichen/zieren/schmücken/außbutzen/ vernewern.

Piekrzyćiel/Cosmicus,i,g.m.Mango,onis,g. m. Schmücker/Grümpler.

Piekrzydło/ Fucus,ci,g.m. Offucia,æ, g. fœ. vel potius, Offuciæ,arum,g.f. pl.num. Pigmentum,i, g. n. eine Farb damit man die Maasen am Leib überstreichet. Blakagłowá piekrzydłem się fárbująca / Interpolis, is, g. fœ. ein heßlich Weib/ das mit Kunst jhre heßligkeit bedecket.

Pielgrzym / Peregrinator,oris,g. masc. ein Wanderer / der an frembde Orth reyset/ ein Pilgersmann / Wandersmann.

Pielgrzymowáć/Peregrinari,reysen/fahren/ wandern/ eine Farth thun.

Pielgrzymowánie/ Peregrinatio, onis, Peregrinitas,atis,g. fœ.Farth/Reyß/Pilgerschafft/ Wanderschafft.

Pień/ Codex, vel, Caudex,icis, g.masc. Crus arboris,Parens,entis,g.m.metaph.Stirps,pis, g. m. cùm de arboribus dicitur, Truncus,ci, g.m. Stamm / Stock des Baumes. Pień krzywy/ Intortus caudex, Ein krummer Stamm eines Baums. Nie rość nic ode pniá/Stirpescere, beym Stammen bleiben vñ nicht weiter wachsen/ ohne Stengel vnd Frucht bleiben.

Pieniący się/ Spumans, antis, g. o. particip. Schaumend.

Pieniądz/Assipondium,ij,g.n. Das Gewicht von einem Pfund. Półtorá pieniąszká/Sesquiobolus,i,g.m. der vierde Theil eines Quintleins.

Pieniądz/Numus,vel,Nummus,i, g.m. Numisma,atis,g.n. Numulus,dimin.Solidus,Obolus,i,g.masc. Pfennig/Müntz/Heller/Geld. Pieniądz fáłszywy/Numus adulterin⁹,falsch Geld. Pieniądz miedziány/Numus asper, Müntz des besten Kupffers. Pieniądz pospolity / Denarius,ij, g.m. ein gemein Pfennig. Dwupieniężny/ Diobolaris,e, Das vmb zwo Heller kan gekaufft werden.

Pieniądze/ Argentum,i,g.n. Pecunia,æ,g.f. Pretium,ij,g. n. Stips,vel,Stipis,is, g. f. Müntz/ Geld/ Kost/ Wehrschafft. Pieniądze bić/ kuć/ Argentum signare , Nummos , vel, Argentum cudere,Geld/ Müntz schlagen. Pieniądze lezące/Peculium,ij,g.n. Hauptgut/ gewunnen Gut/ Geld oder anders einem Diener damit zu werben vertrawet/Werbgut/oder Werbgeld. Pieniądze zbieráć jáko gdy jálmużne bioro/Cogere stipem , Geld samlen / auffnehmen. Pieniądze z zdobyczy/Pecuniæ manubiales, Geld auß verkauffter Beuth gelößt. Pieniądze zgubił / Zonam perdidit, Er hat kein Geld/Er hat das Geld verlohren. Pieniędzy dostátek / mnostwo/ Nummatio,onis,g.f.Magna vis pecuniæ, Reichthumb an Geld / Eine grosse Summa Geldes. Pieniędzy niedostátek / Difficultas nummaria, Mangel an Geld.

Pienić się / Spumare,Spumas agere, Schaumen/ Schaum geben.

Pieniężny/ Numosus, Numatus, Peculiatus,

Pecuniosus, Pecuniarius, a, um, reich an Geld/ wollhabig. Pieniężnym być/A pecunia valere, wol vermögend an Gelde seyn / reich seyn.

Pienisty/ Spumeus, Spumosus, Spumatus, a, um, Spumans, antis, g. o. Spumifer, Spumiger, ra, rum, schaumich/ oder schaumend.

Pieprz/ Piper, ris, g. n. Pfeffer.

Pieprzyca/Lepidium, ij, g. n. Siliquastrum, i, g. n. alias Piperitis, idis, g. f. Pfefferkraut.

Pierdnąć/ Pedere, fürtzen / feisten.

Piernik/Libum piperatum, Pfefferkuch.

Piernikarz/ Pistor dulciarius, Ein Pfeffer-küchler.

Pierny/Piperatus, a, um, gepfeffert.

Pierścionek/ Annulus, li, g. masc. ein Ring. Pierścieniowa głowica/Pala annuli, Knopff im Fingerring. Pierścienica/Dactylotheca, cæ, g. f. Ringlädlein/ein Behaltnüß der Ring. Pierścienik/ Annularius, ij, g. m. Ringler. Pierścienie noszący/ Annulatus, a, um, der Ringe trägt.

Piersi/ Pectus, oris, g. n. Ruma, æ, g. fœ. Rumen, inis, g. n. Dütten/Mamme/ Brust. Piersi trzy mający / Tripectorus, a, um, Das drey Brüste hat.

Piersi niewieście/Cyc u niewiast/abo u zwierząt/ u bydląt/ Ubera, um, g. neu. plur. num. Mamma, Mammilla, æ, g. fœm. diminut. Brust. Piersi wypukłość / Ubertas mammarum, Völle der Brüste.

Piersiany / Pectoralis, le, Das zu der Brust gehört.

Piersisty / Mammosus, Mammeatus, Pectorosus, a, um, mit grossen Brüsten/ hochbrüstig.

Pierwjastka/Primipara, æ, g. fœm. des ersten Kinds inligend.

Pierwjastki/Primitiæ, arum, g. f. pl. nu. sunt primæ partes fructuum Deo offerendæ, die Erstling/ erste Frucht.

Pierworodny / Primigenus, Primigenius, Primogenitus, a, um, vrsprünglich/ anfänglich/ der erstgeboren.

Pierwospy / Concubium, Conticinium, ij, g. n. Noctis silentium, Nachtstille.

Pierwszy/Primigenus, Primigenius, Primus, a, um, hic & hæc Prior, & hoc Prius, vrsprünglich/ anfänglich/ der erste / der förderste.

Pierzany/ Plumeus, Plumarius, a, um, federicht/ flumicht/ voll Federn.

Pierzchliwy/Fugax, acis, g. o. adject. flüchtig.

Pierze / Pluma, æ, g. f. Flaumfeder. Pierze puszczać / Plumare, Plumescere, Federn gewinnen.

Pierzga/ Propolis, is, g. fœ. Vorgebäw der Immen oder Bienen.

Pierzyna/ Culcitra, æ, g. f. Vnterbeth.

Pierzysko/ Loba, alij Phoba, æ, g. f. Panicula, æ, g. fœ. ein Halm/ als an Korn vnd dergleichen Saat.

Pierzysty / Pennatus, Pinnatus, Plumigeratus, a, um, Pennifer, Penniger, Plumiger, a, um, der grosse Federn trägt / der grosse Flaumen hat.

Pies/ Canis, is, g. com. ein Hund. Piesek/ Catulus, Catellus, li, g. masc. dimin. ein Hündlein. Pies łowczy/Canis venaticus, ein Jagthund.

Pieść/Pugnus, i, g. m. die Faust. Pieścią dać/ Pugnum impingere, mit der Faust schlagen.

Pieściany/Pugillaris, e, einer Faust groß.

Pieściwie/ Indulgenter, adverb. nachlässiglich. Pieściwie mowić / Mulsa loqui, süsse glatte Wort geben.

Pieściwy / Molliculus, Mollicellus, a, um, dim. Homo mollis, ein weicher gelinder Mensch/ Muttersöhnichen/ zärtling.

Pieśń/Camœna, æ, g. f. Carmen, inis, g. neut. Melos, g. n. indeclin. Musa, æ, g. f. Ode, vel, Oda, æ, g. f. ein Gesang/ Gedicht das man singen kan. Pieśń krotofilna/Exodium, ij, g. n. ein Gesang den man am End einer Comœdy singt. Pieśni część/Versus, us, g. m. Stück oder Gesetz/ Item, Verß eines Lieds. Bogini pieśni / Camœnæ, arum, g. f. pl. num. tantum, dicuntur Musæ, Die Göttinnen des Gesangs.

Pieszczota/Mollitia, æ, Mollities, ei, g. f. Mollitudo, inis, g. f. Weichheit/ Zartheit.

Pieszo/ Pedes, aliquando ponitur adverbialiter, Pedibus, idem, zu Fuß. Pieszo służyć/Facere stipendia pedibus, Merere pedibus, ein Fußknecht seyn im Krieg.

Pieszy/ Pedes, itis, g. co. Pedester, stris, stre, sive, hic & hæc Pedestris, & hoc Pedestre, Ein Fußknecht/ zu Fuß.

Pięta/ Calcaneus, i, g. m. Calcaneum, i, g. n/ Calx, cis, g. dub. der Ferß am Fuß / der Fuß / der Vntertheil des Schenckels / Die Hacke am Fuß/wie auch an dem Schuch.

Piętnaście/ Quindecim, funffzehen.

Piętnasty / Quintus decimus, a, um, Der funffzehende.

Pie-

Pietraßnik/ Pietrußká/ Caucalis,idis, g. f. Petroselinum, i, g. n. wild Peterlin/Petersilien.

Pietrowáć / Contabulare, Contignare, Die Balcken zusammenfügen.

Pietrowánie/ Contignatio, onis, g. fœ. Zusammenfügung der Balcken.

Pigułká/Catapotia,orum,g.n. pl.num.Pilula,æ, g. f. Pillulen der Apotecker.

Pigwá/Cotoneum malum,Cydoneum,vel, Cydonium,ij, g. n. & Poma Cydonea, vel Cydonia, Struthia mala,quæ & Struthiomela,unica voce dicuntur, Quittenapffel. Pigwowy sok/ Cydonitis, is, g. f. Quitten-Latwerg.

Pijáć/ Potitare, offt trincken.

Pijánicá / Bibulus, Ebriosus, Merobibus, a, um, Potator, Potor,oris, g. m. Vinarius, Vinolentus,i,gen.masc. Der gerne trincket/Trincker/ Sauffhalß/Säuffer/Sauffauß/Truncfener.

Pijáństwo/Crapula,læ, g.f. Ebrietas,atis, g. fœ. Trunckenheit. Głowy bolenie z pijáństwá/Crapula,æ,g.f. Kranckheit davon kommende als das Hauptwehe.

po Pijánu/ Temulentèr,adverb. Truncfener weise.

Pijány / Appotus, Ebrius, Ebriacus, Potus, activè, Temulentus, Vinolentus,a, um, Madulsa, vel, Madusa,æ, g. m. Vino madidus,vel,Madidus,absolutè,Truncken.

Pijawká/Sangvisuga,æ,g.f. Hirudo,inis, g.f. ein Egel.

Piłá drzewna/ Runa,Serra,Serrula, æ, g. f. dimin.eine Säge/grosse Bäume vnd Holz damit zu sägen.

Piłá / do gránia naczynie / Harpastum, i, g. n. Pila, æ, g. fœm. ein Ball damit man spielet. Piłek grá/ Sphæristerium, ij, g. n. Ballenspiel. Piłe gráć/ Pila ludere,den Ballen schlagen.

Pilká/ Lima,æ, g. f. eine Feile.

Pilnie/ Accuratè, Attentè,Curiosè,Diligentèr, Gnavitèr, Industriè, Intentè, Perattentè, Scrupulosè, Sedulè, Sedulò, Studiosè, adverb. fleissiglich/ trewlich/ ernstlich / mit Ernst/ angsthafftiglich.

Pilność/ Assiduitas, atis, g. f. Attentio, onis, g. f. Cura,Diligentia,Gnavia,Industria,æ,g.fœ. Intentio,onis,g.f.Molimen,inis,g.n.Molimentum,i,g.n. Navia,æ, g. f. Navitas, Sedulitas,atis, g. fœ. Studium,ij, g. n. Fleiß/ Embsigkeit/ Auffmerckung/ Ernst/ Sorg.

Pilnowáć/Advertere,Advigilare,Attendere rei alicui,Attendere aliquid,Intendere rei alicui, Invigilare, Observare, wachen/ acht haben/ ob einem Ding wachen / fleissig seyn/ in acht nehmen oder haben/warnehmen.

Pilny/ Accuratus, Assiduus,Attentus,a,um, Diligens,entis. g. o. Fervidus,Gnavus,Industrius,Intentus,Multus,Navus,Perattentus,Perstudiosus,Sedulus,Studiosus, a, um, fleissig/sorgfältig/ embsig / auffmerckend/ geflissen/ wacker/ hurtig/merckſam/ sorgsam/ geschäfftig/ acht habend. Pilny w robocie / Multus in opere, fleissig im Werck. Pilny w stárániu/ Curax,acis, g.omn. fleisig vnd fast sorgsam/ sorgfältig.

Piłowáć/ Limare, Runcare, Serrare, feilen/ reuten/ sägen.

Piłowánie/Limatura,æ, g. fœ. Feilsel/abgefeilter Staub.

Piłowány/Limatus,Serratus,a,um,gefeilet/ gesäget.

Pilśniarz/Fullo,onis, g. m. ein Walcker.

Piołun / Absynthium, ij, g. n. Absynthium marinum, Seriphium, ij, g. neut. Wermuth/ Wurmsamenkraut.

Pioro/ Pinna,Penna,æ, g.f. Calamus,i, g.m. harter Federkeil/Feder. Piorko pisárskie/Calamus, mi, g. m. Calamus scriptorius, Schreibfeder. Pioronogi/ Pennipes,Plumipes,edis, g. om. Das Federn an den Füssen hat.

Piorun/ Fulmen,inis,g.n. der Donnerstrahl. Piorun bije/ Fulminat, imperson. es donnert. Piorunek/ Brontia,æ, g. f. Strål. Donnerstein. Piorunem bić / Fulminare, donnern. Piorunem opalony/Ambustus fulminibus,vom Blitz verbrennet. Piorunem uderzony/Fulminatus, a, um, Fulmine tactus, De, vel, E cœlo tactus, vom Donner geschlagen / vom Blitz getroffen. Rzecz piorunem uderzona / Fulguritum, i, g. neut. vom Donner geschlagen. Piorunowy/ Fulmineus,a,um, vom Strahl/ donnerächtig.

Piośnká / Cantus, us, g. masc. Cantio, onis, g. fœ. Canticum, i, g. neu. Cantilena,æ, g. fœm. Hymnus,i, g. masc. Lied/ Gesang/Lobgesang.

Piotrußká/Petroselinum,i,g.neut. Petersilien/Peterlein.

Pisáć/ Scribere, Scriptitare, frequent. schreiben. Chcieć pisáć/ Scripturire, begehren/ oder sich rüsten zu schreiben.

pisánie/ Scriptio,onis,g.f. Scriptura,æ,g.fœ. Scriptus,us,gen.masc. Das Schreiben. Pisánia náuká/ Orthographia,æ, g.fœm. Kunst recht zu schreiben. Pisánie nieporządne/ Sylva,æ,g.f. Das in eyl vnd ohne Fleiß geschrieben vnd gedicht ist. Pisánie przećiwne/ odpowiedź drugiey strony/ Antilegomena,orum,g.n.pl.nu. Widerred zweyer Partheÿ. Pisánia umiejętność/ Stylus,i, g.m. Weise vnd art im schreiben. Pisánie własney reki/ Autographus,i, g.masc. Autographia,æ,g.f. Autographum,i,g.n. Manus,us, g. f. eine eygene Handschrifft. Pisánie przebráne/ wyborne. Ecloga,æ, g.f. Electa,orum, Electa, orum,g.n.pl.nu. Außlegung/Erwehlung

pisány/ Nápisány/ Popisány/ Literatus, Scriptus,a,um, Literis notatus, geschrieben. Pisány wyżey/ wprzod/ Suprapositus,a,um, vor oder obgeschrieben. Pisány z obu stron/ Opistographus,i,g.masc. Aversa & adversa pagina scriptus, Das auff beyden seiten geschrieben.

pisárská skátułká/ Calamarium,ij, g.neut. Graphiarium,ij,g.n. Theca calamaria, Schreibzeug/ Schreibköcher.

pisarz/ Actuarius, Grammateus, Notarius,ij, g.m. Perscriptor,oris, g. m. Scriba,æ, g. m. Tabellio,onis,g.m. ein Schreiber/Vertrag- Kauffschreiber/Stadtschreiber. Pisarz dochodowy/ Scripturarius,ij,g.m. Zollschreiber/oder/Schaffnereyschreiber. Pisárze ksiąg/ Authores, um, gen.masc. Bibliographus, i, g.m. Scriptor,oris, g.m. ein Scribent/Bücherschreiber. Pisarz rozchodow/ sadowych spraw/ ábo inszych Akt publicznych/ Commentariensis, is, g.masc. ein Schreiber der die Acten/ Abscheid vnd Gerichtsbrieff einer Stadt verwahret/ vnd alles was sich zuträgt/ auffschreibet.

pisk/ Occentus,us,g.m. Das pfeiffen/ein Gesang. Pisk kurczat/ Pipatus pullorum, Das pfeiffen der Keüchlein.

pismo/ Scriptura,æ, g.f. die Schrifft. Pismo świete/ Hagiographa, orum, g. n. pl. nu. Sacer codex, die Heilige Schrifft.

piszczałká/ Canna, Fistula,æ,g.f. eine Pfeiffe oder Fleute.

piszczeć ják kurczę/ ptaszę/ Pipire, Pipare, schreyen wie die Hünlein. Piszczeć ják kánia/ Jugere, milvorum est, wyhen wie ein Weyhe.

piszczek/ Choraules,æ, g. masc. Der auff der Fleuten bläst/ Pfeiffer.

pity/ Haustus, Potus,a,ū, passiv. getruncken.

pity/ Poculentus, a, um, gut zu trincken.

piwnicá/ Cella,æ, g.f. Doliarium,ij, g.n. ein Keller/Weinkeller.

piwniczny/ Cellarius,ij, g. m. Kellermeister.

piwo/ Cælia, Cerevisia,æ, g. f. Zythum, i, g. n. vel, Zythus, i, g. m. Vinum Cereale vel hordeaceum dici potest, Bier.

piwonia/ Pæonia,æ,g.f. Pentorobon, herb. Peonienkraut/ Beningen.

piżmo/ Moschus, i, g. m. Bisem.

plác prozny/ Area,æ, g. f. ein grosser Platz/ Raum/ ohne Gebäw.

plácek/ Mustaceus,ei, g. m. Placenta,æ, g.f. ein Kuchen auß Most gemacht/ Lebkuchen.

plácenie/ Solutio, onis, g. f. Bezahlung.

pláći/ Valet, ad precium refertur, tuncque pretium in ablativo ponitur, Es gilt.

pláćić/ Dependere, Luere, Pendere, Solvere, Persolvere, bezahlen.

plácz/ Fletus,us,g.m. Lachryma,æ, g.f. Lachrymatio,onis,g.fœ. Ploratus,us, g.masc. Das weynen. Plácz spolny/ Collachrymatio, onis, g. f. Beweynung. Plácz żáłobny nád umárłym/ Lessus, si, g. masc. Klag vnd Geschrey vmb den verstorbenen.

pláczący/ Lacrymans,antis, g. o. weynend.

pláczek/ Plorator,oris, g.m. ein Weyner.

pláczká pogrzebna/ Præfica,æ, g.f. ein gedingte Fraw / die andere fürgehet im Leid oder Klagen / ein gedingt Trawerweib.

pláczliwie/ Flebiliter, Lacrymosè, adverb. mit weynen/ jämmerlich.

pláczliwy/ Flebilis,e, Lacrimosus, Lacrimabundus, Plorabundus, a, um, Lacrimabilis, le, weynend/ trieffend.

plądrowáć/ Prædari, Spoliare, Spolia detrahere, plündern/ berauben.

plądrujący/ Prædabundus,a,um, räuberisch.

plákáć/ Flere, Extillare lachrymis, Lacrymare, & Lacrymari, Lugere, Plorare, weynen/ flehen das tropffet. Plákáć pospołu/ Collachrymare, beweynen. Plákáć z krzykiem/ Plangere, laut weynen.

plámá/ Labes, is, g. f. Macula,æ, g. f. Fleck/ Massel/ Sprößlein.

plámisty/ Lenticularis, e, Lentiginosus, a, um, voll Flecken/ Masseln/ Sprößlein.

pla-

Płasáć/ Gesticulari, Possen treiben.

Płásk/Tax, vox est ficticia, das lauten von einem Schlag der Geissel.

Płáskátość/Planities, ei, g. f. Planitudo, inis, g. f. das ebene/der Boden.

Płáskáty/Planus, a, um, flach/eben.

Płáskonogi/ Planipes, Palmipes, edis, g. o. Plancus, a, um, der flache vnd breite Füsse hat.

Płastr/ Cataplasma, atis, g. n. Emplastrum, Intritum, i, g. n. Intrita, æ, g. f. ein Pflaster. Płastr lekárski/ Pittacium, Splenium, ij, g. n. ein Bindpflaster / so man auff eine Wunde legt wie eine Miltz gestaltet. Płastr odmiekczájacy / Malagma, atis, g. n. ein weichmachend Pflaster über ein Geschwär. Płastrowánie / Emplastratio, onis, g. f. die Salbung/Pflaster anstreichen. Płastrowány/Spleniacus, a, um, der mit einem pflaster/welchs wie ein Miltz gestaltet/ gepflastert ist.

Płastr miodu/ Favus, i, g. m. Waaben/ Honigroß/Honigseim.

Płaszcz/ Pallium, Peplum, Recinium, ij, g. n. ein Mantel. Płaszczem odziany/Palliolatus, a, ū der einen Mantel anhat. Płaszcz zewlec / Expalliare, den Mantel oder Rock ablegen.

Płászczká/Raia, æ, g. f. Rhombus, i, g. m. Roch oder Plateiß.

Płát/Interusurium, ij, g. n. der Nutz vnd Gewinn des Wuchers. Dáć pieniadze w płát/ Locare argentum, Occupare pecuniam alicui, vel, apud aliquem, Geld auff Wucher anlegen/ außleyhen/auff Interesse thun.

Płát sukná / Panniculus, i, g. m. ein stück alter Lumpen so zerrissen.

Płatáć ryby/ Exossare piscem, Entgräten.

Pław/ Natatile, is, g. n. substant. Natabula, orum, g. n pl. num. & Natatoria, æ, g. f. ein ort da die Pferd/Kühe/Wasservögel sich erschwimt/eine Schwemme / Schwimmend.

Pław ábo ruch morski nieczuły/ Urtica, æ, gen. fœm. Meerfisch. Pław morski ostroskorupy/ Concha, Ostrea. æ, g. fœm. Ostreum, i, gen. neut. Allerley Wasserschnecken / Fisch in Muscheln. Pławu morskiego ostroskorupie go mieysce/ Ostreæ, arum, gen. fœm. plu. num. ein orth da man die Meerschnecken haltet. Pław morski skorupiásty/ Echinus, i, g. m. ein Thier das viel Dornen an statt der Flossen hat. Pław morski gládkoskorupy / Pław skorupiásty / Testæ, arum, g. f. plu. nu. Allerley Fisch in Schalen / als Meerschnecken / Ostern / Muscheln / ꝛc. Pław morski śártatniczy/ Concha, æ, g. fœ. Conchylium, ij, g. n. Conchyle, es, g. f. Ostrea, æ, g. f. Ostreum, i, g. n. Meerschnecke / ein Fisch in einer Schalen / von welchem Purpurfarb oder Scharlach gemacht wird. Ktory pław zbiera/ Conchyliarius, ij, g. m. Conchyla, æ, g. masc. ein Meerschneckenfanger.

Pleban/Parochus, i, g. m Pfarrherr. Plebanſárski/ Sacerdos curiæ, Pfarrherr, Plebánia/ Curionatus, us, g. m. Paræcia, æ, g. fœ. die Pfarr/ Kirchspiel.

Pleć/ Exherbare, Sarrire, von Kräutern saubern/das Graß außrupffen.

Płeć/Sexus, us, g. m. das Geschlecht/als mänlich vnd weiblich. Płeć mieszána/Epicœnum, i, g. n. Promiscuum, vermischte art / zweyen dem Manne vnd Weibe gemein

Plecienie/Textus, us, g. m. das Wäben. Pleciénu służacy/Nexilis, e, das gebunden vnd geflochten mag werden.

Plecienie ládáczego/ Battologia, æ, g. f. viel vnnütz Geschwätz.

Pleciony/Consertus, a, um, Nexilis, e, Nexus, a, um, Pactilis, Plectilis, e, Besetzt/verhafft/verknüpfft/ zusammen gesetzt oder gehefft/geflochten.

Plecy/Interscapilium, ij, g. n. das zwischen den Schultern ist.

Plemie / Soboles, is, g. f. Progenies, ei, g. fœ. Stam̃/Geschlecht/Kinder/Nachkömling/ Nachkommender.

Plenipotent/Mandatarius, ij, g. m. Vicarius alieni juris, Vollmächtiger/Befehlhaber.

Pleść/ Plectere, Texere, Viere, in einander wickeln/einflechten.

Pleść / Nugari, Vnnütz Geschwätze treiben/ Mährlein verkauffen metaph.

Pleśń/Caries, ei, g. f. Mucor, oris, g. m. Situs, us, g. masc. Veraltung/ Schimmel/Wust in dunckeln orten des Hauses.

Pleśnieć/Mucere, Graw oder schimlicht werden/schimmlen.

Pleß/ Corona Clericorum rasa, dicitur & Clerica, æ, g. f. die Kron oder Blatte der geweyheten Priestern.

Pleszek ná pierśi/ Pectorale, is, g. n. Brustharnisch.

Plet/Rates, vel Ratis, is, g. f. Floß.

Pletliwie/ Nugatoriè, adverb. mit vnnützem Geschwätz.

Pletliwy/ Fabularis,e, Fabulosus,Nugiger, Nugigerulus,a,um,Nugator,oris,g. m. Schwäzer/ Mährleinsager.

Pletwisty/ Pinniger,a,um,das Federn hat.

Plewá/ Acer, eris, g.n. Acus,eris,g.n.Palea, æ,g.fœ. Sprew. Z plewámi miesżáć/ Acerare, mit Sprew mischen. Z plewámi miesżány/Aceratus,a,um,mit Sprew gemischt.

Plewiarz / Runcator,oris,g.m.der Außrupffer/ Jetter der Kräuter.

Plewidlo/Runcatio,onis,g.fœ.die Jettung/ Reutung/Außrupffung.

Plewisty / Acerosus, Paleatus, a,um, voller Sprew/oder mit Sprewen gemenget.

Plewnik/ Palearum,ij,g.n. Sprewsäller oder Kammer.

Plißká/ Codatremula, Coda, æ, g.f. veteres pro cauda,Motacilla,æ, g.f. ein Bach-oder Wasserstelß.

Płochość/Fugacitas, Mobilitas, atis,g.fœm. Flüchtigkeit / Geschwindigkeit/ wild.

Płochowiec/Nerium,ij,g.n. Rhododaphne, es,g.fœm. aliàs Rhododendros,i, g. m. Oleander/ist ein Bäumlein dem Mandelbaum gleich.

Płóćienne odźienie májący/ Liniger, Linteatus,a,um,in Leinen bekleidet.

Płóćiennik/Linteo,onis,g.m. Leinweber.

Płóćiennik / płotnem kupczący / Lintearius,ij,g.m. Leinwandhändler/Leindschneider.

Płóćienny / Lineus, Linteus,a,um , Leinin/ Flächsin.

Płod/Fœtus,us,g.m.Partus,us,g.m. Proles, is,g.f.Soboles,is,g. f. die Frucht/Geburt/ Fasel.

Płod młody źwierzęcy/ Hinnulus,i,g.m.eine junge Frucht der Hirschen/Rehebock/ Gembsen/ ꝛc. Płod niedonoßony / Embryo, onis,g.m. Embryon, ij, g. n. das jnwendig in der Mutter wechst/oder/ ein junges Kind noch in Mutterleib. Płod niedonoßony/część płodu/ábo/ mięsá człowieczego / ktora w żywoćie niewieśćim bez naśienia męskiego urosłá/ Mola, æ,g.fœ. ein ungeformet stück Fleisch / so zu zeiten in der Weiber Bärmutter wachst ohne Mannssaamen/ vulgò, Mohnkind der Weiber. Płod poronio ny/ Ecbolini, orum,g.m. plur. num. Kinder die todt im Mutterleib / und auch todt auff die Welt gebracht werden.

Płodnie/Fæcundè,Fertiliter,adverb.Fruchtbarlich.

Płodność/ Fœcunditas,Feracitas, Fertilitas, atis,g.f. Fruchtbarkeit/Völle/Uberflüssigkeit.

Płodny/Fœcundus,Fœtuosus,vel Fœtosus, Fœtificus,Perfœcundus,a,um,Ferax,acis, g. o. Fertilis,e,Fruchtbar/voll/das viel gebohren hat.

Płodzenie/ Fœtura,æ,g.f. Tracht / das Tragen/wenn sie trächtig seyn.die Frucht der Thiere.

Płodźić/ Fœtare , Fœtificare , Sobolescere, Gebähren/ junge machen/ Faseln und mehren.

Płokáć / Pelluere, Perluere,Proluere , Wol waschen/ außspülen.

Płokánie/Lotura,æ,g.f.das waschen.

Płomień/ Flamma, æ,g.f. Flamm. Płomień wydáć / Flammare, Flammigerare, Flammen/ Flammen geben.

Płomienisty/ Flammeus,Flammatus,Flammiger,a,um,Fewrig/Flammig.

Płonnik/Nutrix,icis,g.f.Seminarium,ij, g.n. Vitiarium, ij, g. n. Zuchtgärtlein / ein ort da man pflegt junge Bäume zu pflantzen/ Setzlingsgrub.

Płot/Sepes,vel Sepis,& Seps,pis,g.f.Septum, i,g.n.Zaun/Schrancke. Płot sámorodny/ Viva sepes,ein grün Hag.

Plotkarz/ Gerro, onis, g. m. Nugator, oris, g.m.Schwätzer/Wäscher/Plauderer.

Plotki/ Gerræ,arum,g. f.plur.nu. Geschwätz/ Plapperwerck/ Fabeln metaph.

Płotno/Linteum,i,g.n.Tela,æ,g.f.allerhand Leinwand. Płotno biáłe bárzo ćienkie/Sindon, onis, g. fœ. fast feiner Leinwand / Kammertuch. Płotno ćienkie/ Carbasus,i,g. m. & fœ. subtiel Leinwand. Płotná dorobić / Telam detexere, Außwäben/ biß ans End machen.

Płowy/Color ravus,Gilvus,Helveolus,vel, Helvolus,Luteus,a,um,Fahl/schwartzgelb.

Pluć/Spuere, Sputare,frequent. Conspuere, Speyen.

Płucá/ Pulmo,onis,g. m. die Lunge.

Plućie / Rejectio, onis,g.f.Rejectus,us,g.m. das speyen/ Außwurff.

Płucnik żiele/ Consiligo,inis,g.f. Pulmonaria,æ,g.f.Leußkraut/Lungenkraut.

Płucny/ Pulmonarius, a,um, Lungensüchtig.

Pludry/ Bracca,æ,g. f. Büchsen/ Hosen. W pludrách chodzący / Braccatus , a, um, der da Hosen anhat.

Pług/Aratrum, i,g.neu. ein Pflug. Płużna przynogá/Uryum,i,g.n.eine Pflugsterze.

Plugástwo/Colluvies,ei,g.f.Colluvio,onis, g.f.Eluvies,ei,g.f.Eluvio,onis,g.f.Immundities, ei,g.f.Immunditia,æ,g.f.Inquinamentum,i,g n. Pædor, oris, g.m. Purgamentum, Recrementum, i,g.n.Situs,us,g.m.Sordes,is,g.f.Spurcitia, æ, Spurcities, ei,g. f. Squalor, oris, g.m. zusammen geflossen Vnflath vnd Wust / Vnreinigkeit/ Vnflath/Gestanck an Menschen vnd Viehe/Außsatz/ schimlicher Vnflath an des Menschen Haut/ vnsauberkeit.

Plugáwić/Coinquinare, Conspurcare,Defœdare, Fœdare, Forire, Inquinare, Polluere, Sordidare,Spurcare,Besudeln/beflecken/scheissen/ vnrein machen.

Plugáwie/ Sordidè, Squalidè, adv. Vnsauberlich/vnflätig/ vnflätiglich.

Plugáwiec / Foriolus,i,g.m. der die dünne Scheisse hat.

Plugáwieć/ Exordere,Vnflätig werden.

Plugáwy / Fœdus, Inquinatus, Luteus,Lutosus,Lutulentus,Obscœnus,Sordidatus,Sordidus,Spurcus,Squalidus,Stercoreus,Subobscœnus, a,um, Vnflätig/ heßlich / besudelt / befleckt/ kaatig / abschewlich/ vnrein / vnkeusch/ Säwisch metaph.

Pluskwá/Cimex,icis,g.m.Wandleuß/Wanzen/Wenteln.

Płużyć/Florere,berümbt seyn.

Plwácz/Sputator,oris, g.m. Speutzer.

Płynąć/ Fluere, Nare, fliessen / Rinnen / schwimmen. Płynąć ná dol/ Denatare, Hinab/ vnter sich schwimmen. Płynąć pospołu / Connatare, mit schwimmen. Płynąć w przod/Prænatare, fürher schwimmen.

Płynący/ Fluens,entis,g.o. Fliessend.

Pływáć/Natare,freq.Schwimmen. Pływáć po wierzchu/Fluctuare,Fluitare, Innatare,Innare, Supernatare,auffschweben oder fliessen/empor auff dem wasser liegend schwimmen. Pływáć wkoło/ Obnatare,Hin vnd wider schwimmen.

Pływáczká / Rates, vel Ratis, is,g.fœ. eine Floß/ Fluth / Flotz.

Pływájący/ Natalis,e,Natans,antis,g.o.particip. Schwimmend.

Pływánie/Natatus,us,g.m. das Schwimmen.

Pniak/ Caudex,icis,g. m. Parens,entis,g.m. metaph.Stipes, itis, g.m.Truncus,i, g.m.Stam an einem Baum. Pniaczek/Trunculus,i,g.masc. diminut. Stock / Stumpff. Pniak drzewny/ Arbor matrix, der Grundstock eines Baumes.

Po/Post,præpos.inserv.Accus.Nach.

Po chłodzie poiedziemy /Refrigerata aura proficiscemur, Refrigerato aëre, Ardore solis remisso iter faciemus, Antequam aër incalescat, Frigidiore cœlo æstuosam viam evademus, Ubi se calor fregerit ibimus, Wenn die Sonne nicht heiß scheinen wird / so bald die Sonnenhitze auffhöret/Wanns nur etwas kühler wird/wollen wir fort reissen/marschieren/wandern/fahren.

Pochwili/Paulò post, Post paulò, Aliquantò post, Non multò post, vmb eine kleine Weil.

Poczęści/Partim,adv. zum theil/eines theils.

Po większey częśći / Plerumque, adverb. Mehrertheils.

Po czyiey/ábo po cudzey woli chodźić/ skákáć/ Ex alterius arbitrio pendere, Pendere ex aliena levitate, Ex alterius more vivere, Ad alienum ambulare gradum, Ad alienum dormire somnum, Ad alienum comedere appetitum, Gulam habere alicujus, Nach eines anderen Pfeiffe tantzen / wie ein ander will / daß man das thun muß vnd nicht wie man selbst will.

Po drodze mi / nie z drogi / Non devium est iter, Via fert per illum locum, Obvium est, vel, In via est domus illa, Illâc via est, vel ducit, Wir kommen darauff zu / es ist nicht außm weg.

Po hárapie/i.e. po wszystkiem/Depugnato prælio venis, Debellato, Confecta res est, es ist all alles verricht.

Po prawdźie/ In veritate, In der warheit/ fürwahr/warlich.

Po prostu / nie wytwornie / Simpliciter, Simplicissimè,adverb.Usitato more,Vulgariter, Populariter, Inartificialiter, Pervulgatè, adv. Gemeinlich/schlecht/nicht künstlich/einfältig.

Pobieláć/Gypsare, mit Gyps bestreichen.

Pobieláný / Gypsatus,a,um, mit Gyps bestrichen. Pobieláný sgárek/Incoctile,is, g. neu. Vbergossen geschirr.

Pobijáć/ Viere,Binden.

Pobłażáć/ Blandiri, Indulgere, Lenocinari alicui, Alludere alicui, Relaxare, Liebkosen/ Willfahren / Schmeichlen.

Pobłażájący/Indulgens, Perindulgens, entis,g.o. Willfahrend/ Liebkosend.

Pobłażánie / Blandimentum, ti, g. neu. Indulgentia, æ, g. fœm. Blanditus, us, g. masc.

Schmeichelung/ Nachlassung/ Willfahrigkeit/ Liebkosung.

Pobor/ Indictio, onis, g. f. Stipendium, ij, g. n. Tributum, i, g. n. Stewer/ Schatzung/ Geldstewer.

Poborcá/ Antigraphus, i, g. m. Rechenschreiber/ der das eingezogen Geld in Rödel schreibet.

Poborowy/ Tributarius, a, ū, Stewerbahr/ Zinßbahr der Obrigkeit.

Pobożnie żyć/ Integerrimè vitam agere, gar fromb/ ehrbar leben.

Pobożność/ Pietas, Sanctitas, atis, g. f. Sanctimonia, æ, g. f. Frommigkeit.

Pobożny/ Pius, Religiosus, a, um, Fromb/ eines guten Gewissens/ Gottsfürchtig.

Pobrozdzony/ Sulcatus, a, um, Gebraachet/ gepflüget/ gezackert.

Pobrzeżny/ Litoreus, Riparius, a, um, Litoralis, e, die am Gestad des Wassers wohnen.

Pobudká/ Fomes, itis, g. m. Illecebra, æ, g. fœ. Illectamentum, Incentivum, Incitamentum, & Incitabulum, i, g. n. Irritamen, inis, & Irritamentum, i, g. n. Irritatio, Invitatio, onis, g. f. Invitatus, us, g. m. Invitamentum, Protelum, i, g. n. Stimulatio, onis. g. fœ. Anlaß/ Anreitzung/ Lockspeise/ Nacheylen/ das Nachtreiben. Pobudká do spolnego poczynánia rzeczy jákiey/ Celeusma, & Celeuma, atis, g. n. latinè Exhortatio, onis, g. fœ. eine Ermahnung gleicher Hand etwas zu thun/ oder anzufangen. Ktory drugich pobudza/ Celeustes, æ, g. m. ein Ermahner/ der die ander zu gleicher Hand zu thun ermahnet.

Pobudowány/ Excultus, a, um, wol geziert/ erbawet/ auffgebawet.

Pobudzáć/ Acuere, Cohortari, Ciere, Citare, Concitare, Excire, Commovere, Excitare, Incitare, Impellere, Incendere, metaph. Instigare, Exstimulare, Perstimulare, Admovere alicui stimulum, Zumahl vermahnen/ bewegen/ vnruhig machen/ auffmahnen/ mit anhalten bewegen/ anreitzen/ treiben/ ermahnen/ auffmuntern.

Pobudzácz/ Concitator, oris, g. m. Anhetzer/ Anreitzer/ Beweger.

Pobudzájacy/ Exhortans, antis, g. o. particip. Incentivus, a, um, Instructor, oris, g. m. verursachend/ vermahnend/ anreitzend/ Antreiber.

Pobudzánie/ Pobudzenie/ Concitatio, onis g. f. Auffweckung/ Vermahnung/ Auffmunterung.

Pobudzony/ Concitatus, Exhortatus, Incitatus, Instinctus, a, um, Angereitzt/ bewogen/ verursachet/ vermahnet/ getrieben/ gedrungen.

Pocąca śię/ Sudatrix, icis, g. fœ. die da gerne schwitzet.

Pocący śię/ Sudator, oris, g. m. einer der da gerne schwitzet.

Pocáłowáć/ Osculum pangere, Osculari, Deosculari, Basiare, Collabellare, einen Kuß geben/ küssen.

Pocáłowány/ Basiatus, a, um, Geküsset.

Pochlebcá/ Adulator, oris, g. m. Ciniflo, onis, g. m. Colax, acis, g. m. Assentator, Palpator, oris, g. m. Palpo, onis, g. m. Parasitus, i, g. m. Schmeichler/ Heuchler/ Tellerlecker/ Schmarutzer.

Pochlebnicá/ Adulatrix, icis, g. f. Schmeichlerin/ Heuchlerin.

Pochlebnie/ Assentatoriè, Verniliter, adv. durch Schmeichelen.

Pochlebny/ Adulatorius, a, um, das zu dem Schmeicheln/ Heucheln gehört.

Pochlebowáć/ pochlebiáć/ Adulari, Assentiri, Lenocinari, Parasitari, Subblandiri, jhm wol lassen gefallen was einer soget/ Schmeichlen/ Kuplerey treiben/ metaph. Schmorutzen/ einem den Fuchsschwantz streicheln.

Pochlebstwo/ Adulatio, Assentatio, onis, g. f. Liebkosung/ Schmeichlerey/ Schmarutzerey/ Schmeichlung. Pochlebstwem śię nieuwodzący/ Inadulabilis, e, der nicht schmeicheln/ liebkosen kan.

Pochodnia/ Fax, acis g. f. Lampas, adis, g. fœ. Fackel. Pochodnia noszący/ Facularius, ij, g. m. Fackelträger.

Pochodzący/ Derivatus, Ortus, a, um, Progrediens, entis, g. o. das von einem andern herkommet/ herrühret/ abgezogen/ entsprungen/ entstanden ist.

Pochodzenie/ Derivatio, onis, g. f. Ortus, us, g. m. der Vrsprung/ das Herkomen/ Entsprossung.

Pochodzić z kąd/ Existere, Exoriri, Provenire, Entstehen/ auffkommen/ herfürkommen/ entspringen/ herrühren/ entspriessen.

Pochodzisto/ stoczysto/ Proclive, Proclivìter, Proclivius, proclivissimè, adv. Berg ab/ Niedrig.

Pochodzistość/ Clivus, i, g. m. & Clivum, i, g. n. Declivitas, Devexitas, Proclivitas, atis, g. f. Thalhang/ Niederbeugung/ Neigung zur Erden.

Pocho-

Pochodźistość wzgore/ Acclivitas,atis,g. fœ. Auffbeugung.

Pochodźisty ná doł / Clivosus, Devexus, Proclivus,a,um, Proclivis, Declivis, e, Declivus,a,um, abschüssig/ niedersich gebogen/ gehäldet/ niedergebogen/ Berg ab.

Pochodźisty / wolno w zgore / ábo ku gorze/Acclivus,Acclinus,a,ū, Acclinis,Acclivis,e,auffgerichtet/ Berg auff/ob sich geheldet.

Pochop dáć/Provocare, reitzen/außfodern.

Pochwá/ Vagina,æ, g. f. eine Scheide.

Pochwał/Approbatio,Commendatio,Probatio, onis, g.fœ. Bewilligung/Lob vnd Ruhm/ Bewehrung.

Pochwaláć/Allaudare,Applaudere,Approbare,Collaudare,Dilaudare, loben/billigen.

Pochwalácz / Adstipulator, Approbator, Laudator,Plausor,Probator,oris,g.m.Der verwilliget/ Bewilliger/ Lober/ Der guts von einem spricht. (set.

Pochwalony/Laudatus,a,um,gelobt/gepret-

Pochybá/ Frustratio, onis, g. f. Trug / Versäumbnüß/ Betrug.

Pochyły/Obstipus,a,um, krumhalß/Hauptheldig/ Das den Kopff auff den Achseln hält.

Poćiagáć/Protrahere, herfür ziehen.

Poćiagájac/Ductim,adv.allgemach/langsam.

Poćiagánie/ Protractio,onis,g.fœ.Verlängerung/ Streckung.

Poćić śie/Sudare,Sudorem emittere,schwitzen. Poćić śie zewſząd / Circumsudare, gantz vnd gar schwitzen.

Poćiechá/ Solatium,ij, g.n. Solamen,inis, g. n. Solatiolum, i, g. n. dim. Trost.

Poćieráć/ Confricare, Pertergere, wol saubern/ abwischen.

Poćieszájacy/ Consolans,antis, g. o. Consolatorius, a, um, tröstend/ das einen tröstet.

Poćieszny/Consolabilis,le,tröstlich/das man wol trösten kan.

Poćieszony / Refectus, a, um, erquickt.

Poćieszyć / Recreare, Sublevare, Aspergere aquam, Prov. Conspergere hilaritate, ergetzen/ Hülff vnd Trost geben/ erhalten.

Poćieszyćiel/ Paracletus,i, g.m. Consolator, oris, g. m. ein Tröster/ Einer der da tröstet.

Poćilnicá / Cella caldaria, Laconicum,ci, g. neu. ein warm Gemach im Bad da man schwitzet/ eintrucken Schweißbadt.

Poćináć / Proscindere, vornen auffhawen/ oder/ vor jhm auffhawen.

Poćinánie/ Proscissio,onis,g.f. Auffschnitz/ Auffhawung.

Poćisk/ Falarica,æ, g. f. Jactus,us, g.m. Jaculum,i,g.n. Ictus,us, g. m. Missile,is,g.n. Missus, us, g.m. Soliferreum,i, g. n. Telum,i, g.n. Ein dicker vnd schwerer Pfeil/ welchen man mit einem Creutzbogen/ oder Fußbogen pflegt zu schiessen/ Wurff / Allerley Pfeil so man pflegt zu schiessen. Poćisk nawiązány/Aclis idis,g.f. ein Pfeil.

Poćiskowy/ Jaculabilis, Missilis, e, Das man schiessen oder werffen mag vnd kan.

Poczáć / Concipere, (dicuntur mulieres,) empfangen.

Poczatek/Auspicatus,us,g.m. Exordium,ij, g. n. Exorsum,i, g. n. Exorsus,us,g.m. Genesis, is,g.f. Inceptio,onis, g. f. Inceptum,i, g.n. Origo,inis,g.f. Orsus, Ortus,us, g.m. Primordium, Principium,ij,g.n.Anfang/Ankunfft/Anhebung/ Vrsprung. Poczatek náuki/Isagoge, es, g.fœ. Latini, Elementa,orum,g.n.dicunt, Rudimentum,i, g.n. Einleitung/kurtze Vnterrichtung/die erste Lehr vnd Vnterweisung eines Vnberichten. Poczatek pierwszy/Ultimum principium,der allererster Anfang. Ná poczatku / Principiò, adverb. Anfänglichen.

Poczatkowy/ Isagogicus,a,um, Originalis, le, anleitig/ vrsprünglich.

Poczćić/Advenerari,Honestare,Ehren/ ehrlich halten/ Ehr anbieten.

Poczćiwie/Honestè, adverb. ehrlich.

Poczćiwość/ Decus,oris,g.n. Honestas, atis, g.f. Honestum,i,g.n. Ornamentum,i, g.n. Ehr/ Ehrbarkeit/Ehrsamkeit/Zucht/Würde. z Poczćiwośćia/ Veneranter, adverb. Ehrerbietiglich.

Poczćiwy/ Honorarius,Stolatus,a,um, Ehrlich/Ehrsam/von Ehren. Poczćiwa rzecz/Honestum, i, g, neu. Ehrsamkeit / Zucht / das Ehrlich ist.

Poczczenie/Honor,oris,g.m.Ehrerbietung/ Ehre.

Poczećie/ Conceptus,us,g.masc. Conceptio, onis,g.f. Genitura,æ,g.fœ. die Empfängnüß der Weiber.

Poczerniony / Atratus,a,um, geschwärtzt.

Poczerwieniony / Rubricatus, a, um, roth gefärbet.

Poczesne/ Xenium, ij, g. n. ein Ehrenschanck/ sonderlich gegen einen frembden.

Poczesność/ Honor, oris, g. m. Verehrung.

Poczesny/ Honestus, Honorarius, Honorus, Honorificus, a, um, Ehrlich/ das einem Ehre bringt.

Poczęty/ Cæptus, Inchoatus, Orsus, a, um, angefangen/ oder/ der angefangen hat.

Poczuć/co/ Obolere, mercken/ spüren.

Poczworny/ Quadrijugis, is, g. m. & Quadrijugus, a, um, Vier an einander gebunden.

Poczworny/ Quaternarius, a, um, Das Vier/ das ist/ die vier begreiffende Zahl.

Poczynáć/ Cæptare, Exordiri, Incipere, Incæptare, Inchoare, Inire, Initiari, Ordiri, anfangen/ vnterstehen/ anheben/ anfahen. Począłem/ Cœpi, verb. defectiv. significat præteritum & præsens tempus, Ich hebe an / oder / Ich habe angefangen. Poczyna się/ Infit, verb. defect. Es hebt an.

Poczynájący/ Inceptor, oris, g. m. Anfänger.

Pod / Infra, accusat. Sub, & Subter, utroque casui inserviens, præposit. Vnter/ Vnten.

Podáć/ Porrigere, darreichen.

Podágrá/ Podagra, æ, g. fœ. Das Zipperlin.

Podágryk/ Articularius, Podagricus, Podagrosus, Podager, a, um, Podagrisch/ Podagramisch/ Der das Zipperlin hat.

Podánie/ Porrectio, onis, g. f. Darreichung.

Podány/ Porrectus, Præbitus, Traditus, a, ū, dargereicht/ übergeben/ gegeben/ geschenckt/ verehrt.

Podárunek/ Apophoreta, orum, g. n. pl. nu. Donum, Donarium, Honorarium, ij, g. n. Largitio, onis, g. f. Munus, eris, g. n. Munusculum, i, Oblatum, i, g. n. ein Geschenck/ Verehrung/ Gaab/ Ehrengeschenck. Podárek gośćiowi/ Xenium, ij, g. n. Gastgeschenck/ Ehrengeschenck/ sonderlich gegen einen Frembden. Podárunek noszący/ Dorophoros, i, g. m. Gabenträger. Podárek od Páná pospolstwu ábo żołnierstwu / Congiarium, ij, g. n. ein Fürstengaab/ die ein Fürst dem gemeinen oder frembden Volck schenckt. Podárunek w kośćiele záwieszony / Anathema, atis, g. neut. Gaaben so man in den Kirchen auffhengt. Podárek zwyćięstwa/ Brabium, vel, Brabeum, i, g. n. Das Kleinod in einem Kampff oder Spiel. Item, Palmarium, ij, g. n. Siegsgeschenck/ oder Ruhm.

PO

Podárkowy/ Podárny/ Donativus, a, um, Muneralis, le, Der eine Verehrung thun mag/ oder das zu den Gaaben/ oder Geschenck gehört.

Podárowáć/ Condonare, Verehrung thun Einem etwas schencken/ verehren.

Podárowánie/ Condonatio, onis, g. f. Verehrung/ Geschenck/ Gaab.

Podárowány/ Condonatus, a, um, dem man geschenckt / verehret hat.

Podawáć / Tradere, übergeben.

Podawáć/ Propinare, bieten/ Einem zutrincken/ einen Trunck bringen.

Podawájąc/ Datatim, adverb. gebend.

Podawánie/ Propinatio, onis, g. f. Das zutrincken/ das bieten eines Truncks.

Podbiał/ Tussilago, inis, g. fœm. Hufflattig/ Eselshuff.

Podbić/ Podbijáć/ Domare, Domitare, frequent. Redigere, vnterwerffen/ mit Gewalt etwas vnter seine Macht bringen.

Podbijáć oczy/ Sugillare, blaw schlagen/ den Leib masig machen / sonderlich im Angesicht.

Podbijáć/ Suffigere, vnterstecken.

Podbity/ Suffixus, a, um, vntergesteckt.

Podbudowáć/ Substruere, vnterbawen.

Podbudowánie/ Substructio, onis, g. f. Vntergebäw/ Vnterzug/ Vnterbawung.

Podchodźić/ Subire, Subtermeare, Suggredi, drunter gehen / herzunahen.

Podchwytácz/ Captator, oris, g. m. Conquisitor, oris, g. masc. Emissarius, ij, g. masc. Nachsteller/ Der auff ein Ding lauret/ Ein heimlicher außgeschickter Außspäher/ Einer der bereit ist etwas anzugreiffen / Ersucher vnd Nachfrager/ so Befehl hat etwas zu erfahren/ Ein Hetzhund/ ein Spürhund/ metaph.

Podchwytliwy/ Captiosus, a, um, arglistig/ nachtheilig.

Podćiekáć/ Subinfluere, Subterfluere, subtermeare, darunter fliessen/ vnterhalb hinein fliessen.

Podćináć / Subsecare, Succidere, vnten abhawen.

Podczás / Nonnunquam, Quandoq; Quondam, Siquando, adverb. tempor. Vnterweilen/ bißweilen/ etlich mal/ zuzeiten.

Podczászy/ Pincerna, æ, g. masc. Pocillator, oris, g. m. Prægustator, oris, g. masc. ein Mundschenck/ Credentzer.

Podezoos/Cyma, æ, g. fœ. vel, Cyma, atis, g. n. Prototomus, i, g. masc. Schößling/ oder erster Stengel am Kohl/ wie auch an andern Kräutern.

Podezosowy/ Cymosus, a, um, Schoßächtig.

Poddáć/ Subdere, vnterwerffen.

Poddáć się/ Addicere, Submittere, Dedere, zusprechen / zueygnen/ sich demütigen / ergeben/ auffgeben.

Poddáchowy/ Subtegulaneus, a, um, das vnter einem Tache ist.

Poddánie się/ Deditio, onis, g. f. eine Auffgebung/ Ergebung.

Poddániec/ Dedititius, a, um, Der sich ergeben hat/ Auff Gnad angenommen.

Poddáństwo/ Subjectio, onis, g. fœ. Vnterthänigkeit.

Poddány/ Ambactus, i, g. m. Mancipatus, Subditus, Subjectus, a, um, Subjectibilis, e, ein Schlave / der einem andern vnterworffen / verpflicht/ vnterthan ist. Poddáni/ Devoti, orum, g. masc. plu. num. Einem gantz vnd gar zu eygen ergebene.

Poddymáć / Suggerere, Sufflare, einblasen/ vnterblasen / auffblasen / anblasen. Poddymáć miech/ Follicare, Blaßbalg ziehen.

Poddymánie / Sufflatio, onis, g. f. Blasung/ Das blasen/ Vnterblasung.

Podeptáć/ Conculcare, Obterere, Opprimere pede, Pessum premere, Proterere, Pessum dare, mit Füssen treten / vntertreten / vnter die Füsse tretten.

Podeptánie/ Conculcatio, onis, g. fœ. Obtritus, us, g. m. Das zertreten/ Zutretung.

Podesłánie/ Substramen, inis, gen. neut. die Vnterstrewe.

Podeszwá/ Planta, æ, Solea, æ, g. f. Solum, i, g. n. Vestigium, ij, g. neut. die Solen des Fusses/ die Fußsole.

Podeymowáć / Sustentare, frequent. aufferziehen. Podeymowáć hoynie/ Pascere, Excipere opipare, belüstigen/ ernehren.

Podeymowánie/ Sustentatio, onis, g. f. Das ernehren/ die Ernehrung.

Podeyrzány/ Suspectus, Suspitiosus, a, um, verargwohnet/ verdacht. Podeyrzánym być/ In suspitionem maleficij devocari, verargwohnet werden.

Podeyrzenie/ Suspitio, Suspectio, onis, g. f. Argwohn. Podeyrzenie mieć o kiem/ Suspicari, Suspicere, Einen Argwohn haben / einen in Verdacht haben.

Podeyrzliwie/ Suspitiosè, adverb. argwöhniglich / verdächtlich.

Podeyrzliwy/ Suspitiosus, a, um, Suspicax, acis, g. o. argwöhnig/ verdächtig.

Podgárdlek/ łákok bydlęcy / Palear, aris, g. neut. der Schlauch vnd hangende Haut an der Kehlen der Ochsen / Ochsenkehle / Vnterkehle. Item, der Kehlbraten. Podgárdlek ábo łápki kurze / Palea, æ, g. f. Hanenbart/ oder Läplein so die Hanen am Halse haben.

Podgorze/ Clivus, vi, g. m. & Clivum, i, g. neut. Radices montis, das vnterste des Bergs.

Podjeść / Subedere, vnterfressen.

Podkaske przypasáć/ Præcingere, sich rüsten vnd schürtzen/ fertig machen/ metaph.

Podkłádáć / Subjicere, Substernere, vnterspreiten / vnterlegen/ vnterstewen.

Podkłádánie / Subjectio, Suppositio, onis, g. f. Vnterlegung/ Vnterstrewung.

Podkolánek/ Poples, itis, g. m. Kniescheib.

Podkop/ Cuniculus, li, g. m. ein Gang vnter der Erden/ Stollen.

Podkopáć/ Podkopywáć/ Suffodere, Agere cuniculos, vntergraben.

Podkopnik/ Cunicularius, ij, g. m. ein Vntergraber/ Schantzgräber.

Podkowá żelázna/ Solea, æ, g. f. Solea ferrea, Huffeysen.

Podkreśláć/ Podkreszáć/ Sublinire, Subterlinere, vnterstreichen.

Podkupowáć/ Contralicitari, Liceri, Licitari, Einem in den Kauff fallen/ mehr bieten als ein anderer.

Podkurzáć/ Suffire, vnterräuchern.

Podláć/ Podlewáć / Subluere, Suffundere, übergiessen / vntergiessen.

Podłamáć/ Suffringere, vnten auffbrechen.

Podlany/ Suffusus, a, um, vntergossen.

Podlatáć / Subvolare, flattern / ein wenig fliegen.

Podle/ Juxtà, Juxtim, adverb. &, Juxta, Propter, præposit. inserv. accus. Vmb/ nahe bey.

Podlegáć/ Subjacere, vnterligen.

Podległy / Subditus, Subjectus, a, um, vnterthan/ vntergelegt.

Podleść / Podłáźić/ Subrepere, Surrepere,

Sub-

Subterlabi, vnterschleichen/vnterkriechen/heymlich hineinkriechen.

Podlewánie/ Suffusio,onis, g. f. Begiessung/ Vntergiessung.

Podło / Demisse, Humilitèr, Tenuitèr, adverb. nachgültiglich/ niederträchtiglich / gering/ schlechtiglich.

Podkość/ Obscuritas,atis,g.f. Vnachtbarkeit/ Geringigkeit/ nachgültigkeit.

Podłość/ Humilitas, atis, g. fœ. Ignobilitas, atis, g. fœ. Vnadeligkeit / Nidergeschlecht / Vnachtbarkeit.

Podłożony/Submissus,a,um, vntergelegt.

Podłożyć / Supponere, vnterlegen.

Podługowáty / Longus, Oblongus, a, um, langlächt/ lang/ langwirig.

Podły/ Catervarius,Circumforaneus,a,um, Diobolaris, re. Gregarius, a, um, Humilis, le, Homo semissis,Obscurus, Submissus,a,um, Vilis, e, Wenig geacht/ gemein/ nachgültig/ klein geacht/ vnachtbar/ liderlich/ verächtlich/schlecht. Podłym uczynić/Denobilitare, schänden/ verächtlich machen. Podli/Infimates,tum,g.masc. plu. num. Filij terræ, geringe Leute / eines vnbekanten Geschlechts vnd niederträchtig.

Podmurowáć/ Substruere, vnterbawen.

Podmurze/Summœnium,ij, g. n. ein gemein Frawenhauß an der Stadtmauren.

Podmywáć/ Subluere, vnten auffwaschen.

Podniebie / Hypethra, Hypethria, orum, g. n. pl. num. vnbedeckte Gänge vnter dem blawen Himmel / vmb darunter zu spatzieren.

Podniebie / Xystum,i, g. n. ein offener Platz vnd Spatzierung ohne Dach.

Podniebienie/Palatum,i, g n. der Gaume.

Podnieść / Podnośić / Allevare, Arrigere, Attollere, Elevare, Erigere, Sublevare, Subrigere, Superferre, Supportare,Surrigere,Sustollere, Tollere, auffrichten / auffrecken / erheben/ auffheben/ aufführen/ auffluffen. Podnieść po społu/ Contollere, mittragen. Podnieść śie/ Emergere, herauß komen/sich erheben. Podnośić znowu/ Relevare, wieder auffheben.

Podnieśienie/ Podnoßenie/ Elevatio,Subductio,Sublatio,onis,g.f. Erhebung/ Erhöhung/ Das auffheben.

Podnieśiony/Allevatus,Arrectus,Sublatus, Subrectus,a,um, auffgerichtet/ Erhoben/ erhöhet/ auffgehebt.

Podniétá / Fomes,mitis, g. m. metaph. Nutrimen,inis, g. n. Nutrimentum,i, Nutritium,ij, g. n. Lockspeise/ Anreitzung.

Podniosły/Sublatus,a,um, hoch auffgehoben/ hochtrabend/ hochmüthig.

Podnośićiel / Elevator, oris, g. m. Erheber.

Podnożek/ Scabile,is, g. n. Scabellum,i,g.n. Scabellum suppedaneum, ein Schämel/ Bäncklein/ Fußschämel.

Podobáć śie/ Placere,Placitare,Complacere, Perplacere, gefallen.

Podobánie śie komu/ Placentia,æ, g. f. Das Gefallen.

Podobieństwo/ Analogia, Convenientia,æ, g. f. Homœosis,is,g.f.Imago,inis,g.f.Imitamentum,i,g.n. Proportio,onis, g.f. Similitudo,inis, g. f. ein Gleichnüß / Vergleichung.

Podobieństwo ku prawdźie / Probabilitas, atis, g. f. Verisimilitudo, dinis, g. fœ. Gutdüncken / Glaubwürdigkeit.

Podobną rzecz czynić/Simulare, gleich gestalten/ sich annehmen/ sich stellen.

Podobnie / Similitèr, Assimilitèr, adverb. gleicher weiß/ Deßgleichen. Bárzo podobnie/ Simillimè, adverb. gantz gleich.

Podobnie do wiáry / Credibilitèr, Probabilitèr, adverb. gläublich/ gläublicher weiß.

Podobno / Fortè, Forsan, Forsitan, Fortasse, & fortassis, adverb. Vieleicht.

Podobny/ Æquus,a,um, Ad, vel, Assimilis, Conformis, Parilis, Similis,le, Confinis,e, g.o. metaph. Homos,g.m. gleich/ gleichförmig. Podobnym być / Similare, vel, Simulare, gleich seyn/ sich gleichen. Podobny srodze/ Ovo prognatus eodem, Einer Art vnd gantz gleich. Podobny trochę / Subsimilis,e, ein wenig gleich. Podobny śie do podobnego ma/ Similis simili gaudet, &, Cascus cascam ducit, &, Graculus graculo assidet, Proverb. Gleich vnd gleich gesellet sich gern.

Podobny ku prawdźie/ do wiáry/ Verisimilis,e, Credibilis, e, der Warheit gleich/ gläublich/ wol zu glauben.

Podorywáć/ Subarare, vnterbrachen.

Podożorze / Glandium,ij, g. neut. Das dick Fleisch am Schweinskopff.

Podpadáć/ Podpáść/ Succidere, Subimpetrare, Sublabi, einfallen/ heimlich dahin fallen.

Pod-

Podpáść pod kogo/ Subimpetrare, heimlicher weiß erlangen.

Podpadáć pod kogo / uciekáć śię pod obronę czyię/ Confugere ad aliquē virtute præstantē, Confugere ad opem, fidem alicujus, Conferre se in fidem, clientelam alicujus, Auxilium, præsidium ab aliquo petere, Adoptare sibi aliquem Patronum, Defensorem, Propugnatorem, Patrocinio se alicujus defendere, Sub umbra alicujus delitescere, Confugere ad sinum alicujus, Applicare se ad fidem alicujus, Sich in eines Obacht/ Schutz/ Protection empfehlen/ zuflucht bey einem suchen/ zuflucht nehmen.

Podpárty/ Fultus, Effultus, Suffultus, a, um, Vntergestützt.

Podpaśáć / podkarmiáć konią / Fulcire & Sustentare cibis, Reficere equum cibo, Suffulcire equum cibo, Pabulum mediocre equo præbere, das Pferd vnterweges füttern.

Podpaśáćśię/ Succingere, Præcingere, Sich vntergürten/ auffschürtzen/ vmbgürten.

Podpić/ Adbibere, Subbibere, über die Nothurfft trincken/ vulgò, ein Räuschichen trincken. Ktory sobie podpił/ Ebriolus, a, um, der ein wenig truncken ist/ vulgò, der ein räuschichen hat.

Podpieráć/ Effulcire, Fulcire, Suffulcire, Vnterstützen. Podpieráć drzewá/ Pedare, die Baume vnterstützen.

Podpieráć śię/ Aduiti, & Anniti, Inniti, Niti, Subniti, sich anlehnen/ aufflehnen/ sich erhalten/ vnterstützen/ auffenthalten.

Podpierśień/ Antilena, Postilena, æ, g. fœm. Brustriem/ Schwantzriem eines Pferds.

Podpis/ Subscriptio, onis, g. fœm. Vnterschreibung.

Podpisowáć/ Subnotare, Subscribere, Subsignare, Vnterzeichen/ vnterschreiben.

Podpłomyk/ Speusticus panis, Brod das in der Eyl gebacken ist.

Podporá/ Adminiculum, i, g. n. Anteris, idis, g. f. Columen, inis, g. n. Fulcimentum, Fulcrum, i, g. n. Fultura, æ, g. fœ. Fulcimen, Pedamen, Stabilimen, Statumen, inis, g. n. Pedamentum, Stabilimentum, i, g. n. Tibicen, inis, g. n. Auffenthalt/ Hülff/ Stütze/ Pfeiler/ Vnterstützung/ Pfal/ Stab.

Podrażniony/ Lacessitus, a, um, zum Zorn bewegt.

Podrożnik/ Podrożny/ Viator, oris, g. m. Hodœporus, i, g. masc. ein Reisender/ Wandersmann.

Podrożnik ziele/ Cykorya/ Cichoreum, Cichorium, ij, g. n. Chreston, i, g. n. Endivien/ Wegwart.

Podrzeźniáć/ Oppedere, metaph. Widerbellen/ verspotten/ nachspotten/ schmähen.

Podrzeźniánie/ Mimi, orum, g. m. plur. num. schandbare Spüch vnd Reime die ohn alle schaam vnzüchtige Thaten melden.

Podrzucácz/ Suppostor, oris, g. m. Vnterschieber vnd Verwechßler der Kinder/ je eines fürs ander.

Podrzucánie/ Subjectio, Suppositio, onis, g. f. Vnterwerffung/ Vnterschiebung.

Podrzućić/ Podrzucáć/ Subdere, Subjectare, Subjicere, Supponere, Vnterwerffen/ vnterschieben.

Podrzucony/ Subditilius, Subditivus, Subjectus, Suppositus, Suppostus, a, um, an eines andern statt vnterschoben/ vnterworffen.

Podrzutek/ Subdititius, ij, g. m. Puer suppositicius, ein Kind das verwechselt ist/ an eines andern statt gelegt/ Wechselkind/ Wechselbalck.

Podrzynáć/ Subsecare, Succidere, Vnten abschneiden.

Podsadzáć do ssánia/ Subrumare agnos, die Lämblein zu saugen vnterschieben.

Podśćieláć/ Substernere, Vnterstrewen/ vnterspreiten/ vnterbreiten.

Podśćielánie/ Substratus, us, g. m. Vnterstrewung/ Vnterspreitung.

Podsędek/ Juridicus, i, g. m. Vicarius judicis, Subjudex, icis, g. m. ein Vnterrichter.

Podśiąć/ Subserere, Hernach pflantzen/ bald nach etwas seen vnd pflantzen.

Podśienie/ Pergula, æ, g. f. Provolantia tabulata, In oder an einem Hauß ein Lauben.

Podskákiwáiąc/ Subsultim, adv. mit vnterspringen/ hüpffiglich/ hüpfflicher weise.

Podskarbi/ Dispensator, oris, g. m. Thesaurarius, ij, g. m. Tribunus ærarij, Schatzmeister/ Rentmeister. Podskárbi woyskowy/ Quæstor, oris, g. m. Rentmeister/ Pfennigmeister/ Seckelmeister im Krieg. Ktory był podskárbiem/ Quæstorius, ij, g. m. der Rentmeister gewesen ist.

Podskárbowy/ Quæstorius, a, um, das einem Rent-oder Seckelmeister gehört.

Podſkoczyć/ Subſilire, Subſultare, Aufſpringen/ frölich ſeyn.

Podſkrobáć/ Interrodere, Erſchaben.

Podſłuchác/ Auſcultare, Subauſcultare, Sublegere, einen behorchen/ heimlich zuhören/ auffmercken.

Podſpod/ Subter, præpoſit. inſerviens utriq; caſui, Subtùs, adv. Vnter/ drunten.

Podſtawek/ Baſis, is, g. f. Firmamentum, i, Fulcrum, i, g. n. ein Fuß darauff etwas ſtehet/ eine Stütze. Podſtawek ábo ſtolec filarow kámiennych/ Spira, æ, Spirula, dim. g. f. Stylobata, æ, g. m. der Fuß an einer ſeul/ Item, das Bett darauff der Fuß oder Seul ſtehet/ ein Fundament der Seule.

Podſtrzegáć/ Aſſervare pro Obſervare. Auff einen achtung haben/ ſpähen.

Podſtrzegácz/ Annotator, oris, g. m. Auffmercker/ Cuſtoß in den Schulen.

Podſtrzegájaca/ Speculatrix, icis, g. f. eine Spähertn/ Auffmerckerin.

Podſtrzegánie/ Speculatus, us, g. m. Wach/ Spähung.

Podſzczuwácz/ Inſtigator, Mandator, oris, g. m. Incentivum, i, g. n. metaph. Anweiſer/ Antreiber/ Anreitzer/ Vrſacher.

Podſzewká/ Pannus ſubdititius, Leinwand oder Tuch ſo vnter wird gefuttert vnd genehet vnter die Kleider. Item, Subtegmen, inis, g. n. ein Eintragt oder Wefer im Gewebe.

Podſznur/ Regulariter, adv. nach der Regel.

Podſzywáć/ Subſuere, vnterflicken/ drunter nehen.

Podupáść/ Præcipitem dare, gehlingen verarmen.

Podużczáć/ Inſtigare, Anreitzen.

Podużczánie/ Incentivum, i, g. n. Inſtinctus, us, g. m. Suggeſtio, onis, g. f. Anweiſung/ Antrieb/ Anreitzung/ Antreibung.

Podużká/ Pulvinar, aris, g. n. Pulvinarium, ij, g. n. Cervical, & Cervicale, is, g. n. ein Hauptküſſen.

Podwánaſty/ Duodenarius, a, um, das zwölff in jhm hat.

Podwarzáć/ Fervefacere, Subfervefacere, ein wenig ſiedend machen/ erhitzen.

Podwiąſká/ Faſcia cruralis, Subligar, aris, g. n. Subligaculum, i, g. n. Genualia, um, g. n. plur. num. Hoſenband.

Podwiązáć/ Subligare, Vnterbinden.

Podwieczorek/ Antecænium, ij, g. n. aliàs Merenda, æ, g. fœ. Veſpermahl/ Veſperkoſt/ Veſperbrod.

Podwieráć/ Subferveſieri, ein wenig einſieden/ hitzig werden.

Podwiewáć/ Sufflare, Vnterblaſen.

Podwiezowáć/ Jugare, Subnectere, Vnter etwas knüpffen.

Podwiszowánie/ Pedatio, onis, g. fœ. Beſteckung mit Räbſtecken.

Podwiká/ Calantica, Calyptra, Plaga, æ, g. f. ein Schleyer/ Leinen Tuch/ eine Bedeckung der Weiber.

Podwodá/ Angareia, æ, g. fœ. Poſtbotten. Podwody żołnierſkie/ Impedimenta exercitus, der Troß in einem Kriegszug.

Podwodnik/ Veredarius, ij, Angarus, i, g. m. Poſtbott/ Poſtreuter.

Podwodne konie/ Agminales equi, Pferd ſo Bagagy nachführen. Podwodny liſt/ Evectiones, onum, g. f. pl. num. Paß oder Freyheit gemeine Poſtroß zugebrauchen/ ſo niemand brauchen darff ohne Erlaubnüß des Keyſers/ Königs/ ꝛc. oder ſeines Stadthalters.

Podworze/ Cavædium, ij, g. n. Chors, ortis, g. f. Compluvium, ij, g. n. Hypethra, Hypethria, orum, g. n. plur. num. der Hoff im Hauß/ da man Hüner/ Enten/ Gänß/ ꝛc. erhalten kan/ vnbedeckte Gänge darinn zu ſpatzieren/ ein Hoff/ da die Dachtrauffe eingehen.

Podwoy/ Antæ, arum, g. f. plur. num. Poſtis, is, g. m. die Seulen der Thür/ die hinter Poſten an der Thür.

Podwoyny/ Bijugus, a, um, Bijugis, e, Zwey jochich. Podowoyne konie/ Bijuges equi, Zwey Roß gegen einander geſpannet.

Podwracáć/ Subvertere, Subverſare, freq. Vmbwerffen/ vmbkehren.

Podź ſam/ Adesdum, Kom her.

Podziemny/ Subterraneus, a, um, das vnter der Erden iſt. Podziemni ludzie/ Antipodes, um, g. m. pl. nu. Leuthe die Füß gegen vns kehren/ die vns entgegen wohnen.

Pogániácz/ Equiſo, onis, g. m. Roßtreiber.

Pogánie/ Gens, entis, g. f. Gentiles, ium, g. m. plur. num. Heyden. Pogánin/ Ethnicus, i, g. m. ein Heyde. Pogáńſtwo/ Gentilitas, atis, g. fœ. das Heydenthumb.

Pogáńſki/Ethnicus,a,um, Heydniſch.

Pogáńſkie/Gentiliter,adv.wie ein Heyd/auff Heydniſche weiſe.

Pogardzánie/Contemptio,onis,g.fœ. ein Verachtung/Schmähung.

Pogárdzić/Pogardzáć/Contemnere,Spernere, Temnere, Nauci, Nihili facere, Pendere, Verachten/verſchmähen.

Pogłowne/Capitatio,onis,g.f.Stewer vnd Schatzung der Perſon auffgelegt.

Pogodá/Apricitas,atis,g.f.Cœlum ſilens, Cœli temperies, Serenitas,atis,g. f.Serenum,i, g.n. Sudum,i, g. n. Heyter/gut Wetter/ſchön Wetter/Himmelheyter Pogodá nieſtáteczna/Cœlum varians,vnſtät Wetter.Pogodé czynić/Serenare, Hell vnd klar machen. Zá pogody/Tranquillò,adv Still ruhiglich.

Pogodá/Occaſio,onis,g.f. Opportunitas, Tempeſtivitas,Tempeſtas,atis,g.fœ.Tempeſtas bona, Gelegenheit/gelegene Zeit.

Pogodny/Innubilus, Placidus, Serenus,a, um, ſchön/heyter/Hymmelheyter/ſtill.Pogodne niebo/Cœlum vernans, Sommerlich. Pogodny dzień/Apricus dies,Schöner heyter Tag.

Pogodzić/Pogadzáć/Conciliare,Interconciliare,Conciliare pacem inter alios,verſöhnen/Fried machen/vnter einander verſöhnen.

Pogoniá zá kim/Fugitivarius,ij, g.m. einer der ſich annimbt die verlauffenen an jhre Herren wiederumb zubringen.

Pogránicze/Colliminium, ij,g.n.Confine, is,g.n. Subſtant.Confinium,ij,g. neu.Anſtoß der Märcken/ein Zuſammenſtoſſung der Gräntze.

Pográniczny/o gránice bedacy/Conterminus,Finitimus Limitaneus,a,um,Confinis,e, Angrentzend/anſtoſſend/Nachbawer. Pográniczni/Affines, um,g.o.pl.num. Anſtoſſer/deren Güter an einander ſtoſſen.

Pograżáć śie/Peſſum ire, Vntergehen.

Pogrobek/Poſthumus,i,g. m.der nach ſeines Vaters Todt iſt geboren

Pogrzeb/Exequiæ,arum,g.f. plur.num. Funus,eris,g.n Sepultura,æ,g fœ.Leichbegängnüß/ Begräbnuß. Pogrzeb odpráwowáć/Celebrare exequias,die Begräbnüß begehen Pogrzeb ſpráwowáć/Parentare, Opffern für die Abgeſtorbenen/zu Ehren etwas thun. Iść zá umárłym do pogrzebu/Funus proſequi,vel,alicujus funeris exequias,eine Leiche begleiten.

Pogrzebáczká/Batillum, i,g.n.& Batillus,i, g. m. Rutabulum,i, g. neu. eine Fewerſchauffel/ Ofengabel.

Pogrzebienie/Humatio,onis,g.fœ. die Vergrabung.

Pogrzebiony/Funeratus, Humatus, Sepultus,a,um. Begraben/vergraben.

Pogrzebny/Exequialis, Funeralis, Funebris,e, Funerarius. Funereus,a,um, Parentalis, Sepulchralis, e, das zu der Leichenbegängnüß/ Grabe gehört. Pogrzebny obiad/Parentalia, orum,& ium, g. n. plur. num. die Mahlzeit/ſo man am Begräbnüß vnd Beſtattung der Leichen hält. Pogrzebna pioſnká/Elegia,æ,g.f. Elegidium, ij, g. n. Epicedium, ij,g.n. Nænia, æ, vel, Næniæ,arum,g.f.pl.num.ein Leidgeſang über einer Leich/Trawerlied/Leichgeſang. Ktory tákie pioſnki piße/Elegus,Elegiographus,i,g.m. der ſolche Verß ſchreibet. Pogrzebne potrzeby przedawájacy/Libitinarius,ij,g m.der jenige/ ſo zur beſtattung einer Leiche nothwendige ſachen verkaufft.

Pogrześć/Pogrzebáć/Humare,Inhumare, Vergraben/begraben. Co śie może pogrześć/ Sepelibilis, e, Zu begraben/den man begraben mag.

Pohámowány/Refrenatus,a,um,gezaumet/ gezähmet/im Zaum gehalten.

Pojać/Cognoſcere, Deprehendere, Erkennen/gründlich erkennen/ergreiffen. Pojać co/Concipere mente, in Sinn faſſen/begreiffen.

Pojadáć/Superedere, etwa nacheſſen/gleich anders nacheſſen.

Pojázdá/Gubernaculum,i,g.n.Stewer Ruder an einem Schiff/damit es geregiret wird.

Pojećie/Comprehenſio,onis,g.fœ. Ergreiffung/Begreiffung.

Pojednáć śie/In gratiam cum aliquo reverti, ſich mit einem wiederumb verſöhnen.

Pojedynek/Digladiatio,onis,g.f. Duellum, i,g n. Zanck/Kampff.

Pojedynkiem/Singuli, æ,a, Sigillatim, Singulatim, Viritim,adv.eins nach dem ander/Mann gegen Mann.

Pojedynkowáć/Digladiari, Singulari prælio decertare, vmb ein ding fechten/ſtreichen/ kämpffen.

Pojedynkowy / Duellicus, a, um, das zum Kämpffen/Streiten/fechten gehört.

Pojendykowy/Singularis, e, Singulus, a, um, Einig/ ein jeder allein/ eigentlich/ sonderlich.

Pojetnie/ Comprehensè, adv. begreifflich.

Pojetność/ Docilitas, atis, g.f. Gelehrte Art.

Pojetny/ Comprehensibilis, e, Disciplinosus, a, um, Disciplinabilis, Docilis, Opinabilis, e, Begreifflich/gelernig/gelehrig/gelehrsam/der es bald fasset/dem man kan nachdencken.

Pojety/Comprehensus, a, um, part. Gefasset.

Pokarm/ Cibatus, us, Pastus, us, g.m. Cibus, i, g.m. Comestura, æ, Esca, æ, g. f. Nutrimen, inis, g.n. Nutrimentum, i, g.n. Nutritia, orum, g.n. pl. num. Speiß/Nahrung/Futterung / das Essen. Pokarm pewny / z ćiástá/miodu/sera y jájec zrobiony/ Offa, æ, g. f. eine gattung Speiß auß Teyg / Honig Käß / vnd Eyer gemacht / wie ein Brod gestaltet/allerley Speise so man den Thieren giebt von stücken oder gekochten. Pokarm przeżwány/Manducum, i, g.n. gekawet/wie man den kleinen Kindern pfleget zu geben. Pokarm wszelki/Forbea, æ g. f Proviant.

Pokarmowy/Cibarius, Escarius, a, um, Escalis, e, das zur Speiß gehöret/dienet.

Pokatnie/Angulatim, Latebrosè, Furtivè, & Furtim adverb. von einem Winckel zum andern/ heimlich/ verborgentlich/ verstohlener weise.

Pokatnik/ Lucifugus, a, um, Lucifuga, æ, g.c. substan. Latebricola, æ, g.m. Tenebrio, onis, g.m. Solifuga, æ, g.c. Liechtflüchtig/Liechtschew/ Nachtdieb/der in einer Höle wohnt.

Pokatny/ Apocryphus, Lucifugus, Furtificus, Furtivus, a, um, etwas verborgenes/ Liechtflüchtig/der das Liecht schewet/heimlich.

Pokazáć / Adumbrare, Commonstrare, Demonstrare, Exhibere, Monstrare, Ostendere, Præbere, Erzeigen / Anzeigung geben/ein wenig zu verstehen geben / erweisen/ fürhalten / beweisen/ zeigen/ weisen. Pokázowáć często / Ostentare, freq. Embsig zeugen. Pokazáć śię/Comparere, Offentlich erscheinen.

Pokazánie/ Demonstratio, Exhibitio, Indicatio, Monstratio, onis, g. f. Indicatura, æ, g. fœ. Anzeigung / Erweisung / Erzeigung/ das Anzeigen/ Erweisen/Erzeigen.

Pokazány/Demonstratus, Exhibitus, Ostentus, & Ostensus, a, um, Erzeigt/ geöffnet/gezeigt/ beweist/ gewiesen.

Pokázowáć ináczey niż iest / Dissimulare, Nit dergleichen thun. Pokázowáć po sobie/Simulare, Præ se ferre, sich stellen/ mercken lassen.

Pokázowánie śię / Ostentatio, onis, g. fœ. Pompa, æ. g. f. Venditatio, onis, g. fœ. Pracht vnd Hoffart/ prächtiger Zug / Vmbzug der Leuth vnd Begleitung/ Augendienende Ruhmgierigkeit.

Pokázowány/ Ostentatus, a, um, fürgestelt/ angeboten.

Pokázujący / Demonstrativus, a, um, Demonstrabilis, le, Demonstrator, oris, g. m. Anzeigig/Erklärig/ ein Erweiser.

Poki/ Donec, Dum, Quatenus, Quoad, Quousque, Usquedum, Usquequo, adv. Biß/ so fern als/wie fern/wie lang/ biß das/biß wohin/biß auff wann/ wie viel.

Pokład/Depositum, Fideicommissum, i, g.n. Hinter gelegt/ was zu trewer Hand geliefert ist/ das einem auffzuheben vertrawet ist.

Pokład w budowániu/ Stega, æ, g. fœ. Stratum, Tabulatum, i, g.n. Estreich/ der Bodem.

Pokładáć/Ponere, Locare, Deponere, setzen/ stellen/ an einen ort legen/ ablegen.

Pokładáć/ Consternere, Pflastern.

Pokładánie/Depositio, onis, g. f. Ablegung.

Pokłádnik / co pokład u kogo pokłada/ Depositor, oris, g. m. Der bey einem etwas hinterlegt.

Pokłádnik/Pokład przyimuiący/ Depositarius, Fiduciarius, a, um, einer dem etwas zu halten vertrawet wird/ Hinter dem etwas zu halten gelegt wird.

Pokłoć/ Confodere vulneribus, Dispungere, einem viel Stiche geben/stipffen.

Pokłon Boski/ Adoratio, onis, g. fœ. Anbetung/Gottesdienst.

Pokłon czynić Boski / Adorare, Anbeten/ Göttliche Ehr beweisen.

Pokolenie/Progenies, ei, g. f. Prosapia, æ, g. f. Stirps, pis, g. f. Geschlecht/ Stamm / Jednego pokolenia/ Unistirpis, e, eines Stammes.

Pokolenie w ludu/ Tribus, us, g.m. Zunfft.

Pokorá/Humilitas, atis, g. f. Tapinosis, is, g. f. Niederträchtigkeit/ Erniederung.

Pokornie/ Demissè, Humiliter, Suppliciter, adv. Vnterthäniglich/ bittlicher weiß. Pokornie prośić / Submissè supplicare, Demütiglich vnd vnterthäniglich bitten.

Pokorny/ Humilis,e, Supplex,icis, g. o. Nidertrachtiglich/ vntertheniglich.

Pokost/ Sandaracha, vulgares officinæ & medici accipiunt pro eo, quod Vernicem vocant, Firnüß.

Pokoy/ Otium,ij,g.n. Pax,cis,g.f. Quies,etis, g.f. Fried. Dáć pokoy/ Sinere, Quiescere, lassen/ ablassen/ zu frieden lassen/ vnterlassen. Pokoju szukájacy/ Pacificatorius,a,um, zum Frieden geneigt. Pokoy czynić z kim/ Pacificare, befrieden/ stillen. Pokoy czyniacy/ Pacifer, Pacificus,a,um, friedfertig/ der Fried bringt.

Pokoy/ Musæum, i, g. n. Conclave, Penetrale, is, g. n. heimlicher Orth.

Pokrapiáć, Pokropić/ Aspergere, Conspergere, Inspergere, Respergere, Humectare, Irrigare, Rigare besprengen/ feucht machen/ wässern/ begiessen/ befeuchtigen.

Pokrapiájacy/ Irriguus, a, um, activ. Das wässert/ sonderlich von Brunnen/ Bächen.

Pokrapiánie Pokropienie/ Aspersio,onis, g. f. Aspersus,us, g. masc. Conspersio, Perfusio, Respersio,onis, g. f. Respersus,us, g. m. Rigatio, Irrigatio,onis, g. foe. Besprengung/ Wässerung/ Feuchtigung.

Pokrewność/ Consangvinitas,atis,g.f. Blutfreundschafft.

Pokrewny/ Consangvineus, a, um, Genere mihi proximus, Propinquus,a,um, Der neheste Blutfreund. Pokrewnym być/ Cognatione alicujus teneri, Cohærere sangvine alicui, eines Geblüts seyn/ oder/ Blutfreund seyn.

Pokropiony/ Aspersus, a, um, besprengt.

Pokruszyć pálcámi/ Infricare, Infriare, Suffriare, klein zerreiben/ einkrümlen/ einbrocken/ einreiben.

Pokryty/ Apocryphus,a,um, Dissimulatus, a,um, Etwas verborgenes/ verdeckt/ verhalten.

Pokrywáć/ Condere, Obvolvere, verbergen/ verstecken/ verhölen.

Pokrywáć/ Dissimulare, Obumbrare, Occultare, Tegere, Velare, Condere, Obtendere turpitudini rationem, Prætendere verba culpæ, Obumbrare, Palliare, vertunckeln/ verhölen/ verleugnen/ verdecken/ bemänteln.

Pokrywácz/ Dissimulator,oris, g. masc. Der etwas verhelt der sich verstellet.

Pokrywánie/ Dissimulantia,æ, Dissimulatio, onis, g. f. Verstellung.

Pokrzepiáć/ Pokrzepić się/ Confirmare, Erigere animos, sich wiederumb erholen/ ein Hertz schöpffen/ Muth machen.

Pokrzepiánie/ Refocillatio,onis, g. foe. Ergetzung/ Erholung.

Pokrzyk/ Mandragora,æ, g. f. Alraun.

Pokrzywá/ Cania,æ,g.f. Cnidos,i,g.m. Urtica,æ, g.foe. Nesseln/ Brennesseln. Pokrzywá głucha/ martwá/ Lamium,ij,g.n. Urtica mortua, vulgò Barocus,i,g.m. Taubnesseln.

Pokutá/ Poenitentia,æ, g. f. Busse.

Pokutowáć/ Pokutę czynić zá grzechy/ Pœnas scelerum à se repetere, Persolvere pœnas sceleris, Sustinere pœnam sua voluntate susceptam, Dare pœnas temeritatis, büssen/ Busse thun.

Pol/ Semis, vel potius, Semi, indecl. halb.

Połamány/ Perfractus, a, um, In Stücken gebrochen.

Polany/ Superfusus, a, um, übergegossen.

Pole/ Ager, agri, g.m. Æquor, oris, g.n. Campus,i,g.m. Rus, ruris, g.n. Feld/ Ackerland/ Acker.

Polec/ Succidia,æ, g. f. Speckseite.

Polegáć ná kim/ Pendere ex aliquo, Inniti alicui, Niti in aliquo, Stare consilio alterius, sich anhalten/ vnterstützen.

Polegájacy ná czym/ Annixus, a, um, sich an etwas lehnend.

Polek/ Połk/ Agema,atis, Phalanx, phalangis, g. f. ein geordenter Kriegshauff. Polek w ktorym żolnierzow ábo 12500/ ábo 6000. Legio,onis, Legiuncula,æ, g.f.dim. ein Hauffen Kriegsleuth/ oder ein Kriegsheer von Zwölff tausend vnd fünffhundert Personen; oder wie Vegetius saget: Sechs tausend weniger oder mehr.

Połkowy/ Legionarius, a, um, Das zu solchem Kriegsvolck gehöret.

Polepá/ Lorica,æ, g. f. Lutamentum,ti, g.n. Tectorium,ij, g.n. Coria in structuris, ein Fürdächlein oder Schirmdächlein einer Mawer. Itē, Mawr/ Wand/ Estrich/ mit Gyps/ oder mit Leym bestrichen.

Polepszáć/ Melius aliquid facere, reddere, Meliorare, bessern/ verbessern/ besser machen.

Polepszáć/ Polepszyć się/ Meliorascere, Animum ad frugem applicare, Recipere se ad frugem, besser werden/ sich zum guten schicken.

Polerowáć/ Interpolare, Interradere, Limare,

re, Nitidare, Polire, glätten/ feilen/ säubern/ gleissig machen/ polieren.

Polerowánie/Expolitio,Interpolatio,onis, g. fœm. Außfegung/ Außbutzung/ Erneuerung/ Außpolierung.

Polewáć/ Perfundere, Proluere, Superfundere, auff etwas giessen/ übergiessen.

Polewáć co/ ábo kruszcem obkładáć/ Incoquere,Incrustare, begiessen/ mit Metall überziehen.

Polewánie/ Perfusio,onis,g.f.Beguß.

Polewány / Prolutus, a, um, übergossen/ überfüllet.

Polewká/ Jus,juris,g.n. Jusculum,i,g.neut. diminut. Offa,æ, g.f. Sorbitio,onis, g.f. Sorbitiuncula,æ, g.f. dimin. Suppe/ Brühe/ Jüche.

Polewká z dziewiąći rodzájow zgotowána/ Dodra, æ, g. fœ. ein Tranck von neun Stücken gemacht. Pod polewkę/ Jurulentus, Jussulentus, a, um, Auß der Brüh/ auß der Suppe.

Poley/ Pulegium ij, g.n. herba, Poley. Poley leśny/ Mentastrum,itri, g.n. Wilderpoley/ klein Fischmüntz.

Policzáć/ Adnumerare, vel, Annumerare, Connumerare, darzu rechnen/ zehlen.

Policzek/Gena,æ g.f. Gnathus i,g.m. Wangen/der gantze Back von Augbrawe biß auffs Kiñ.

Policzek/ Alapa,æ, g.f. Colaphus, i, g. masc. Maulschell/ Backenstreich.

Policzkowáć/Depalmare,Colaphum incutere, Infringere colaphum, einen Backenstreich geben/ einen Schlappen geben.

Polizowáć miski/tálerze / Catillare, Die Schüssel oder Teller lecken / den guten Bißlein nachgehen/ naschen.

Polizowánie/ Catillatio, onis, g. f. Leckung/ Näscherey.

Połkniety/ Haustus,a,ũ, hinunter geschluckt.

Połkownik/ Chiliarchus, Phylargus, Tribunus. i, g. m. ein Feldoberster. Połkowniczy/ Tribunitius, a, um, Das dem Feldobersten zugehört.

Polny / Agrios,Agrestis,Ruralis,le, das zum Felde gehört/ Bäwrisch.

Połog/ Puerperium,ij,g.n. Kindergeburt.

Połow/ Captus,us, g.m. Captura, æ, g. fœ. Actus ipse capiendi feras,aves,aut aliquid ejusmodi, eine Fahung/ Das fangen der Fisch oder anderer wilden Thiere.

Połowicá/Dimidium,ij, g.n. halb. Ná połowice rozdzielony / Dimidiatus, a, um, halb zertheilt. Po połowicy / Dimidiatim, adv. zur helffte. Połowice czynić/Dimidiare, halb zertheilen.

Położenie/ Positus,us,g.m. Positio,onis, g. f. Positura,æ,g. f. Stelle/Gelegenheit/Setzung/ Położenie miásta/ Species urbis, Gelegenheit der Stadt. Położenie mieyscá/ Situs,us, g. m. Gelegenheit des Orts.

Położnicá / Puerpera, æ, g. f. Kindbetterin.

Położony/ Impositus,Situs, a, um, auff- oder eingelegt/ gesetzt/ gestelt.

Położyć/ Collocare, Imponere, an einen Orth legen.

Południe/ Meridies,ei, g. m. Mittag.

Południowáć / Meridiare & Meridiari, zu Mittage schlaffen oder essen.

Południowánie/ Meridiatio, onis, g. f. ein Mittägiger Schlaff/oder Mittägiges Essen.

Południowy/ Australis,e, Austrinus, Meridianus,a,um, das gegen Mittag ist/ oder/ Mittägig.

Połykáć/Glutire, Sorbere, Deglutire, schlucken/ verschlingen/ verschlucken.

Połyskáć się / Cluere, Splendere, Fulgere, Corruscare,Micare, scheinen/glänzen/ glintzern.

Pomagay Bog/Salve,Salvete, verb. defect. Salutem tibi precor, Jubeo te salvere, sey gegrüsset.

Pomagáć/Adjuvare, Adjutare,Aliquid opis afferre, Auxiliari, Juvare, Opitulari, Operam præbere, Adesse alicui,Suppetiari, Suppetias ferre, einem helffen / Hülffe thun / einem beyspringen / Hülffe beweisen. Pomoc wprzod/ Præjuvare,vorhin helffen. Pomoc w spráwie/ Re juvare, mit der That helffen. Pomagáć komu/ Patrocinari, Pro aliquo stare, Einem günstig seyn/ beschirmen / verthädigen/ versprechen.

Pomagájacy / Adjutans, antis, g. o. förderlich/ helffende.

Pomagánie zá kim/Suffragatio,onis,g.fœ. Das mitstimmet/ i. e Hülff vnd Gunst/ Zusammenstimmung in der Wahl.

Pomáłu/ Ductim,Lente,Minute, Minutim, & Minutatim,Paulatim, Pedatim,Pedetentim, Remisse, Sensim, adverb. Pede presso, Allgemach/ langsam/ gemählich/Fuß für Fuß/ sittlich/ leise/

leise/ stille. Pomátu ísć / Gradu suspenso ire, mit lindgesetzten Schritten gehen.

Pomawiáć/ Obloqui,Criminari, nachreden/ widersprechen / lästern / Einem Schuld geben einer That/ Auff einen sagen/ er sey an einer That schüldig / da er doch nicht darbey gewesen ist/ Einen fälschlich anklagen bey einem andern.

Pomázáć/ Illinere, salben.

Pomázáć / Attaminare, Collutulare, Commerdare, Contaminare, Polluere, Profanare,& Prophanare, beflecken/besudeln/ verunehren/ bescheissen/ verunreinigen/ beschmieren.

Pomázánie / Contaminatio, onis, Pollutio, onis, g. f. Befleckung / Besudelung.

Pomázánie / Chrisis , is, g. f. latin. Unctio, onis, g.f. eine Salbung. Pomázánie ostátnie/ Chrisma, atis, g. n. idem quod unguentum sive unctio, Sacrum chrisma, quo inunguntur ad luctandum cum diabolo ,unum ex septem Sacramentis Ecclesiæ Catholicæ, Eins auß den sieben Sacramenten der Catholischen kirchen/ die letzte Oelung. Pußká z tym olejem/Libeum,i,g.n. das Fäßlein mit dem heiligen Oele.

Pomázániec/Christus,i, g.m. Gesalbter.

Pomázány / Attaminatus, Contaminatus, Maculatus, Pollutus, Sordidatus,a,um, besudelt/ befleckt/beschmieret.

Pomiar/Temperamentum,i,g.n.Rechtmässigkeit/Masse/ Mässigkeit.

Pomiárkowánie/Modestia, æ, g. fœm. Bescheidenheit.

Pomieniony wyżey/Supradictus,a,um,oben gemeld/ gesagt/ erzehlt.

Pomiernie/ Attemperatè, Finitè, Moderatè, adverb. Mässiglich / durch Mittel vnd Maß/ bescheidentlich.

Pomierny/Mensurabilis,le,Modellus,a,um, Mittelmässig/ ziemlich/ das sich mässigen läst.

Pomießáć / Confundere , vnter einander mischen.

Pomießánie/ adverb. Confusè, Confusim, Commixtim, Permistè, Promiscuè, adverb. Vntereinander/ vermischt/ gemengt.

Pomießánie/ Commixtio, Confusio , onis, g. f. Mistura, æ, g. f. Permissio, onis, g. fœ. Vermischung/ Vnordnung/ Zusammenmischung.

Pomießány/Confusus,a,um, vermischt.

Pomknioný/ Promotus,a,um, gefürdert/erweitert/ weiter geschoben/ gerückt.

Pomnażáć/ Loclupetare, vermehren/verbessern/ mehren/ erweitern.

Pomnażáć śię/ Adolere, Crescere, Florere, Gliscere, zunehmen/ wachsen/ gemehret werden/ sich vermehren.

Pomnażánie / Locupletatio, Propagatio, onis, g.f Mehrung/ Vermehrung/ Fortwürtzlung/ Fortpflantzung/ Erweiterung/ längerung.

Pomnożyćiel / Auctificus,a,um, Mehrer.

Pomoc/Adjumentum, Adjutorium, ij, g.neu. Adjuvamen, inis, g.n. Adjutus, us, g. m. Adminiculum,i, g. n. Anchora, æ, g.f. metaph. Auxilium, ij, g. n. Juvamen, inis, g.n. Juvamentum, i,g.n. Opera, æ, g. f. Opes, opum, opibus, g. fœ. pl. num. Præsidium, Remedium, ij, g. n. Suppetiæ, arum, g.f.pl.num. Hülff/ Beystand/ Auffenthalt/ Schirm/ Schutz.

Pomocniczká/ Adjutrix, Auxiliatrix, icis, g. fœ. eine Helfferinn.

Pomocnik / Adjutor , Afscriptor, Collator, Suffragator, oris, g. m. Opifer, ra, rum, Helffer/ der dem Kläger in seiner Sach günstig ist / Der Mittstewer gibt / Mitstimmer/ Mithelffer. Pomocnik zwierzchnośći przydány do spráwienia rzeczy potrzebnych/ Cohærarius, ij, g.m. ein Schöppe/ Beysitzer.

Pomocny/ Medicinalis, le, Artzney bringend/ heylsam. (nend.

Pomorski/Maritimus,a,um, am Meer woh-

Pomstá/ Vindicta, æ, g. f. Ultio, onis, g. fœ. Vindicatio, onis, g. f. Rache/ Straff.

Pomurne źiele/ Aftericum, ci, g.n. Parietaria, æ, g.f. Sideritis, idis, g. f. Urceularis, is, g.f. herb. quæ aliàs, Pedicum dicitur. S. Peterkraut/ Tag vnd Nacht.

Pomyje/ Colluvies, ei, g.fœ. Colluvio, onis, g. f. Zusammen gegossen Vnflath vnd Wust / Abgespült von den Tellern vnd Schüsseln/ Tranck.

Pomykáć / Promovere, Propagare, Protollere, Provehere, fördern/ erweitern/ erstrecken/ fortrücken/ längern/ fortheben/ weiter führen.

Pomywádlnik/ Aquarium, ij, g.neut. Urnarium, ij, g.n. Wasserhafen Gestell / Wasserstein.

Ponawiá śię co/Integrascunt, Redintegrantur, Recrudescunt, Rebellant vulnera, die Wunden brechen wieder auff.

Pończochy / Genualia, Tibialia, orum, g. n. pl. num. Strümpffe.

Pońiekąd/ Aliquatenus, Quadantenus, adverb. Etwa fern / zum Theil.

Pońiewąż/Quandoquidem,Quoniam,Quia, conjunct. cauſ. Quatenus, Utpote, adverb. confirman. Sintemahl/ Dieweil/Darumb daß/ Auff daß/ Wie viel/ Wie fern/ Angeſehen.

Pońiewążáć/ De magnificentia alicujus derogare aliquid, Diminuere aliquantum de honeſtate & auctoritate alicujus, Elevare, Elevare apud plebem authoritatem alicujus, leichtern/ verkleinern/verachten/gering ſchätzen/ für leichte halten / als das nicht werth iſt.

Pońiewążánie/Niepowążánie/Imminutio dignitatis,Irreverentia,æ, g.fœ. Geringſchätzigkeit/ Verachtung.

Pońiewieráć ſię / Potłukáć ſię / Jam hic, jam illic degere, Permutare ſedem ſede, Aſſiduò in aliam & aliam migrare regionem, Subinde mutare habitationem, Terram terra permutare, Subinde domicilium, regionem mutare, Commutare habitationem, herumb treiben/ ſchweiffen/ von einer Stelle auff die ander ziehen.

Ponocńik/ Graſſator, oris, g. m. Graſſator nocturnus, Der die gantze Nacht herumb thurniret/ der graſſaten gehet.

Ponośić/ Sufferre, ertragen.

Ponoßenie/ Sublatio, onis, g. fœ. Wegnehmung/ Ertragung.

Ponowá/Ponowienie/ Redintegratio,Renovatio, Reparatio,onis, g. f. Erneuerung.

Ponurzáć/Baptizare, Mergere, Immergere, eintuncken/ tauffen/ unters Waſſer tauchen.

Ponurzenie/ Baptiſmus,i,g.m, Merſio,onis, g. f. Eintunckung.

Poorány/ Proſciſſus, Sulcatus, a, um, auffgebraachet / gezackert/ gebraachet/ gepflüget.

Poorywáć/Aratrare, Lirare, braachen/Ackerfurch machen/ pflügen.

Pop/ Myſta, æ, g. m. Pfaff.

Popadánie rąk/ nog/ ꝛc. Rhagades,um, g. fœm. pl. num. & Rhagadia,orum, g.n. pl.num. Schrunden oder Spalten an Händen/Füſſen/ ꝛc.

Popáść kogo / Involare, Invadere in aliquem, vel,aliquem,Einen ungeſtümig anfallen/ Einen angreiffen.

Popchnienie/Impulſio, onis, g. fœ. Trang/ Auffweiſung/Verhetzung/ Stoſſung.

Popędliwie/Impete,ablat. Vehementèr,adverb. heftiglich/ ungeſtümiglicher weiſe.

Popędliwość / Impetus,us, g.m. Vehementia,æ, g. f. Ungeſtümigkeit/ Hefftigkeit.

Popędliwy/ Vehemens,entis,g.o.Impetuoſus,a,um, hefftig/ ungeſtümig.

Popieláſty / Cinereus , Cineraceus, Cinericius, Leucopheus, a, um , Aſchfarb / greiß/ mit Aſchgraw bekleidet.

Popijáć ſobie/ Sorbillare, ſüpffeln.

Popiół/ Cinis,eris,g.m. Lix,licis, g.f. Aſche. Popioł látorośłny/ Cinis ſarmentitius, Aſche von abgeſchnittenen Weinräben gebrant.

Popis/ Recenſio,onis, g. fœ. Recenſus,us,g. maſ. Muſterung. Popiſu żołnierſkiego mieyſce/ Diribitorium,ij, g. neut. ein Muſterplatz da man die Kriegsleute bezahlet.

Popiſáć ſię dobrze / Oſtendere ſe virum, einen Mann / oder Männlich ſich erzeigen.

Poplwáć/Conſpuere,Conſputare, frequent. beſpeyen.

Poprąg/ Lorum,i, g. n. Gürtriem.

Popráwá/Correctio,Emendatio,Refectio, Caſtigatio,onis, g. f. eine Beſſerung.

Poprawdźie/Seriò,Sedulò,Studioſè,Enixè, Vultuoſè, Gravitèr, Severè, adverb. Ernſtlich/ ernſthafftiglich/ mit ernſt.

Popráwiáć / Caſtigare, Corrigere, Emendare , Reficere, Sarcire, beſſern / reformiren/ verbeſſern.

Popráwiácz /Caſtigator,Corrector,Emendator, Inſtaurator, Refector,oris,g.m. Beſſerer/ Erneuerer/Verbeſſerer. Popráwiácz obyczáiow/ Ariſtarchus, i, g. m. Beſchätzer.

Popráwiáczká / Emendatrix, icis, g. f. Die beſſert und wiederbringet/ Verbeſſerinn.

Popráwiánie/ Caſtigatio,Emendatio,Correctio, onis, g. fœm. Verbeſſerung/ Straffung/ Beſſerung.

Popráwić ſię/ Animum ad frugem applicare, Sich zum guten ſchicken. Popráwić ſię/ z piecá ná łeb/ z gorßego ná lepße tráfić / Ab aſinis ad boves tranſcendere, Proverb. Seine Sache verbeſſern.

Popráwiny/Repotia,orum,g.n. pl.num. die Mahlzeit / ſo man des andern Tages nach der Hochzeit haltet. Popráwiny ſpráwowáć/Epulas inſtaurare, andere Speiß fürſtellen.

Popráwiony / Caſtigatus, Converſus, Correctus,Emendatus,a,um, gebeſſert.

Poprzątáć/ Reponere, Submovere, Dispersam supellectilem colligere, componere, auffräumen/ bewahren/ einthun.

Poprzecznie/ Poprzek / Obliquè, adv. die Quer/seitlingen/überzwerch. Poprzeczny/ Limus, Obliquus, Transversus, Transversarius, a,um, Limis,e, überzwerch/ von einer Seiten an die ander/ quer.

Poprzednik/ Anteambulo, onis, g.m. Antecessor, Antecursor, Præcursor, oris, g.m. Præcedens, entis, g. o. Prodromus, i, g. m. Vortreter/ Vorgänger/ Vorläuffer/der vorangehet.

Poprzedzájący/ Præpes, etis, g.o. Prævius, a,um, Schnell/bald vorgehend/hurtig/wacker.

Poprzedźić/ Præcedere, Præcurrere, vorangehen/ voranlauffen/ fürhergehen.

Poprzestáć/ Deponere, Desistere, Supersedere, Cessare, Auffhören/abstehen.

Poprzysiąc / Adjurare , Beeydigen / fast schweren.

Poprzysiężenie/ Adjuramentum, i, g.n. Obtestatio, onis, g.f. Beeydigung.

Poprzysiężony/ Adjuratus, a, um, verpflicht mit einem Eyde.

Popsowáć / Corrumpere aliquem ex optimo, Einen verführen. Dáć się popsowáć / Abutendum se permittere, sich lassen mißbrauchen.

Popsowány / Corruptus, a, um, Verdorben.

Popustoszyć / Devastare , Evastare , Pervastare, Gantz verwüsten/ verhergen/ zerstören.

Popuszczáć/ Laxare , Nachlassen.

Popuszczánie/ Relaxatio, Remissio, onis, g.f. Indulgentia, æ, g.f. Nachlassung.

Popychác/ Adurgere , Propellere , Protrudere, Trudere, Forttreiben/stossen.

Popychánie/ Propulsio, Protrusio, onis, g.f. Forttreibung/ Fortstossung.

Porąb/ Lignatio, onis, g f. das Holtzen.

Porąbány/ Laniatus, Cæsus, a, um, zerhawen.

Porádá/ Consilium, ij, g.n, Consultatio, onis, g.f. ein Rath/ Rathschlag.

Porádnik/ Consiliarius, ij, g. m. Consiliator, Consultor, oris, g.m. Rathgeber/oder Rathfrager. Porádnik zły/ Malesuadus, a, um, einer der bösen Rath giebt. Ktora komu rádźi ábo się kogo rádźi/ Consultrix, icis, g. f. Rathgeberin/ oder Rathfragerin.

Porádny/ Consultus, a, um, Fortis consilio, Wol berathet/ anschlägig/ weiß.

Poránek/ Mane, nom. indecl. Tempus matutinum, der Morgen oder anfang des Tags.

Poránny/ Antemeridianus, Matutinus, a, um, das vor Mittag geschicht/ Früh.

Porażáć/ Poráźić/ Effligere, Profligere, Prosternere, zu Bodem schlagen.

Porażká/ Clades, is, g.f. Internecio, onis, g.f. Strages, is, g.f. Niederlage/ Schlacht.

Porebnik/ Materiarius, ij, g. m. ein Zimmermann/ Holtzbawer zu einem Baw.

Poronić/ Aboriri, Aborire, Abortare, vor der zeit gebehren/ eine unzeitige Frucht gebähren.

Poronienie/ Abortio, onis, g. f. Abortus, us, g. m. Mißgeburt / frühzeitige Geburt.

Poronienie sprawujące lekárstwo / Atocium medicamentum, ein Artzney welche die Weiber vnfruchtbar macht. Poronny / Abortus, Abortivus, a, um, Mißgeburt.

Porosły/ Obsitus, a, um, Vmbwachsen/ vmbgeben/ bewachsen.

Porost / Alga, æ, Ulva, æ, g. fœ. Mostkraut/ Meergraß.

Porostowy/ Algosus, a, um , voll Meergraß.

Porownánie dniá z nocą/ Æquinoctium, ij, g. n. wann Tag vnd Nacht gleich lange seynd.

Porozńić towárzystwo/ Dissuere amicitias, Sich von eines Freundschafft abtrennen.

Port/ Portus, us, g.m. Ablativ. plur. portubus & portibus, Seehaaff/ Schifflände.

Portátyl/ ołtarzyk podrożny/ Altare portatile , Altarlein so die Priester nachtragen in Häusern zu celebriren.

Portowny/ Portuosus , a, um , voll Schifflände vnd Haafen.

Portowy/ nád portem przełożony/ Limnarcha, æ, g. m. ein Meister des Meerhaafens/ der der die Meerhaafen weiß.

Poruczáć/ Poruczyć/ Commendare, Credere, Delegare, Mandare, Permittere, in Befehl geben/ einen befehlen.

Porucznik/ Subcenturio, Succenturio, onis, g.m. Coactor agminis, Magister equitum, ac peditum, Leutenant. Porucznikiem być/ Ordines ducere , ein Leutenant seyn. Porucznictwo/ Optionatus, us. g. m. Subcenturionis munus, das Ampt eines Leutenants.

Poruczony/ Commendatus, a, um, zu halten befohlen/ empfohlen.

Porußáć / Ciere, Commovere, Concire, Demovere, Dimovere, Movere, Proritare, Tremefacere, Bewegen/Reitzen/ herfür reitzen/ erschrecken.

Porußáć śię / Confluctuari, Commovere, Bestanden vnd verwirrt seyn / nicht wissen wo auß oder ein/was man thun soll.

Porußánie/ Porußenie / Affectus,us,g.m. Commotio,onis,g.f. Commotiuncula,æ,dimin. Disturbatio, onis, g.f. Impulsus,Motus,us,g.m. Motio,Permotio,Perturbatio,onis,g.f. schnelle Bewegung des Gemüths / Verjagung / Bewegung/Vnruhe / Betrübnüß / Entrüstung.

Porußony/Citus,Commotus,Conturbatus, Excitatus, Perturbatus, Turbidus, Turbatus,a, um,Erweckt/bewegt/erschüttet/betrübt/gerührt.

Porwáć/ Abripere,Rapere,Arripere,mit gewalt nehmen/ hinweg reissen. Porwáć kogo/Involare, mit händen anfallen / in die hände fassen.

Porwánie/Raptio,onis,g.f. Raptura,æ, g.f. Raptus,us, g.m. Entführung/ Entzückung/Wegführung.

Porwány / Raptus, a, um, mit Gewalt hinweg genommen/ entführet / weggeführt.

Porwon/Indignant. Valeat,Habeat,Fruatur, er mag damit wol fahren/er mags haben.

Porywáć / Prehendere, Erwischen/ ergreiffen. Porywáć śię / Proripere, etwan hinauß lauffen/herfür reissen.

Porywácz/Rapax,acis, g. o. Raptor, oris,g. m. Reissend/ Raubgierig.

Porywcze / Extempore, vel duobus verbis, Ex tempore, Raptim, Tumultuanter, adverb. In einem Zuck/behend/plötzlich/eylächtig/fluchs/ geschwind/ in eyl/flugs.

Porywczy/Rapidus,Subitaneus,Subitarius, Subitus,a,um,Schnell/ gäh/behend.

Poryzáć/ Adhinnire,Anweiheln.

Porządek/ Ordinatio, onis, g. f. Ordo, inis, g.m. Series,ei, g.fœ. Tenor,oris,g.m. Ordnung/ das an einander hängt. Słow porządek / Verborum constructio, Ordnung der Wörter. Bez porządku/Anormis,e, ohne Ordnung.

Porządnie/ Composite, Dispositè, Legitimè,Ordinatè,Ordinatim,Regulariter,Ritè, adverb. Ordentlich / geschicklich / dem Gesetz nach/ ordentlicher weiß/nach der Ordnung.

Porządny/Idoneus,Compositus,a,um, Geneigt/geartet/geschickt/ordentlich.

Porządzánie / Diœcesis, eos, g. fœ. Regimen,inis, g.n. Verwaltung/ Herschung.

Porzezáć/ Conscindere,zerschneiden.

Porzezánie/Conscissura,æ,g.f. ein Riß.

Porzezány/Conscissus,a,um, Zerschnitten.

Porzucáć/ Porzućić / Abjicere, Projicere, Projectare,frequent. Wegwerffen.

Porzucánie/Abjectio,onis,g.f. Verwerffung.

Porzucony / Abjectus, Projectitius, Projectus,a,um, Hingeworffen/ verworffen.

Porzutek/Infans projectitius, Expositius puer, ein Fündling.

Posadzánie/Collocatio,onis, g.f. Stellung/ Setzung.

Posádźić/Collocare,Setzen/stellen an ein ort.

Posadzká/ Crustatio,onis,g.f. Vertäffelung.

Posadzká kwádratowáta / okrągláwa/ Tessera,æ,Scutula,æ,g.f. dim. eine Vertäffelung oder Pflaster in gevierdter Form/das sechs seyten hat vnd in allweg gevierdt ist. Posadzká śćian/ Musea,orum,g.n.pl.num. rauhe Stein die man in den Wänden vnd Mawren fürauß läst gehen/ so glatte darzwischen seynd.

Posądzonym być/In suspicionem maleficij devocari, Verargwohnet werden.

Posag/Dos,dotis,g f. Parapherna,orum,g.n. plur.num. Brautschatz / Morgengab / was man der Braut gibt über das Heyrathgut/ eine Heimstewer oder Heyraths pfennig / so das Weib zu dem Manne bringt.

Poságowy/Dotalis,e,das zu der Heimstewer oder Morgengab gehört.

Pośćić / Jejunare, Fasten / von Speise sich enthalten.

Pośćiel/ Stratum, i,g.n. Substratus, us,g.m. Substramen, inis, g. neu. Vnterstrew / Vnterstrewung/ etwas gespreit darauff zu ligen.

Poseł/Angelus,i,g.m. Caduceator,oris,g.m. Ceryx,icis,g. m. Legatus,i,g.m. Orator, oris,g. m. Bott/Herold/ Friedbott/ Gerichtsbott/ Abgesandter. Poseł do nieprzyjaćielá o pokoy ábo o woyne/ Fecialis,is,g.m. In pl. num. Feciales, ium, Herolden/Botten so den Feinden Fried oder Krieg ankünden Posłá ziemskiego urząd. Tribunatus,us,g.m. Zunfftmeisterschafft. Poseł dobry/Evangelus,i,g. m. ein guter Both.

Posełstwá wypráwá / Legativum,i,g. n. der Bottschafft Zehrgeld.

Poselstwo / Legatio, onis, g. f. Nuncium, ij, g. neu. Bottschafft / Mähre. Poselstwá powtá dácz / Renuncius, ij, g. masc. Wiederbott. Poselstwo odprawić / Renunciare, eine Bottschafft vollenden.

Posiać / Conserere, Besäen.

Posiany rożnym nasieniem / Consemineus, a, um Conseminalis, e, mit mancherley Saamen besaet.

Posieczony / Sectus, a, um, zerhawen / zerhackt.

Posiekáć / Posiec / Concidere, Prosecare, zerstücken / zerschneiden / zerhawen.

Posiekáć / Rozbieráć po cześći / Deartuare, die Glieder nehmen / abnehmen / abhawen.

Posiláć / Focillare, Refocillare, Refovere, Roborare, Erquicken / erfrischen / wiederumb ersetzen / stärcken.

Posiłek / Supplementum, i, g. n. Ersetzung / Außfüllung. Posiłek wojenny / Milites subitarij, subsidiarij cohortes, schnelle hülff von Kriegsleuten zugeschickt / zu Hülffkomende Kriegsleuth.

Posilenie / Posilánie / Refectio, Refocillatio, onis, g. f. Ergetzung / Erquickung.

Posiodmny / Septenarius, a, um, das sieben in sich begreifft.

Posláć wprzod / Præmittere, vorhin schicken / vorher senden.

Poslad / Posledz / Posteriùs, adverb. loc. & tempor. zu letzt / am ende / darnach / späther / nachmahls / langsamer.

Posládek / Clunis, is, g. dub Nates, natium, g. f. plur. num. Sedes, is, g. f. die Arßbacken / Hinder-Geseß / Arß.

Poslánicá / Nuncia, æ, g. f. Verkünderin.

Poslánie / Missio, onis, g. fœ. eine Sendung.

Poslániec / Apostolus, Nuncius, ij, g. m. Bott / Gesandter.

Posledny / Posterior, us, Posthumus, a, um, der letzt / künfftig.

Poslubić co / Vovere, Geloben / Gelübt thun.

Poslubienie / Devotio, onis, g. f. eine Gelübd und Pflicht / Göttliche Andacht.

Poslubiony / Devotus, Sponsus, Votivus, Votus, a, um, gelobt und verpflicht.

Posługá / Obsequium, ij, Officium, ij, g. neu. Willfarth / Gutthat / dienst.

Posługácz / Diaconus, i, g. m. Diener.

Posługowáć / Administrare, Anculare, absolet. Obsequi, Dienen / folgen / gehorsam seyn.

Posłużyć zdrowiu / Consulere saluti, Der Gesundheit pflegen / nach Gesundheit leben.

Posługowánie / Diaconia, æ, g. f. ein Dienst.

Posługujacy / Obsequens, entis, g. o. Gehorsamb / folgend.

Posłuszeństwo / Auscultatio, Obtemperatio, onis, g. f. Obsequium, ij, g. n. Obedientia, Obsequela, Obsequentia, æ, g. f. Gehorsamb / Unterdienstligkeit / Gehorsamkeit.

Posłusznie / Obedienter, Obsequenter, Obsecundanter, adv. Gehorsamlich / Dienstlich.

Posłuszny / Morigerus, Obsequiosus, a, um, Obediens, Parens, entis, g. o. Gehorsam / willfahrig / vnterdienstlich / gefölgig. Posłusznym być / Auscultare alicui, Morem gerere, Morigerari, Obedire, Obtemperare, Parere, Folgen / Gehorsam seyn / gehorchen / zu willen seyn / gehorsamen.

Pośmiech / Irrisio, onis, g. f. Irrisus, Derisus, us, g. m. Deridiculum, i, g. n. Verlachung / Verspottung. Ná pośmiech kogo dáć / Catamidiare, einem ein offentliche Schand anthun.

Posoczysty / Saniosus, a, um, voll Eyter / voll gestocktes Bluts.

Posoká / Sanies, ei, g. fœ. Eyter das auß einer Wunde laufft.

Pośpieszáć / Celerare, Accelerare, Eylen / hinzu eylen.

Pospolićie / Communiter, Passim, Plerumq;, Vulgariter, Vulgò, adverbialiter positum, Gemeinlich / mehrentheils / offt.

Pospolity / Catervarius, Circumforaneus, Gregarius, Pervulgatus, Plebejus, Publicus, Tralatitius, Vulgatus, a, um, Popularis, Trivialis, Vulgaris, e, Gemein / wenig geacht / Nachgültig / auß dem gemeinen hauffen / des gemeinen Volcks / dem Volck zugehörig. Pospolity człowiek / Unus è vulgo, einer auß dem gemeinen Mann. Ludźie pospolići / niepotrzebni w mieśćie / Struma civitatis metaph. vberbürde einer Stadt.

Pospolstwo / Fex civitatis, Multitudo, inis, g. f. Plebs, bis, g. f. Plebes, ei, g. fœ. Plebecula, æ, g. f. dim. Populus, i, g. m. Quisquiliæ, arum, g. f pl. num. Turba, æ, g. f. Vulgus, i, g. masc. & neu. das gemeine Volck / der gemeine Pöfel / liderliche verachte Leuth / liederliches Volck / Gemeinde einer Stadt Pospolstwá obrońcá / Plebicola, æ, g. m. der dem gemeinen Volck günstig vnd beyständig ist. Pospolstwá przodkowánie / Democratia,

tia, æ,g.f. ein gemein Regiment/das ein Volck für ſich ſelbſt hat vnter den Amptleuthen von jhm ſelbſt erwehlet. Do tego rzadu nalezacy / Democraticus,a,um, das zum gemeinen Regiment gehöret. Przednieyßy w poſpolſtwie / ludu/ Demagogus,i, g.m. ein Volcksführer. Potegá poſpolſtwá/ ábo/ludu/ Demoſthenes,is,g.m. Stercke des Volcks. Poſpolſtwá uſtáwá/Plebiſcitum,i,g.neu. Satzung des gemeinen Volcks. Poſpolſtwo grube/Rura ſimplicia,das einfältige Pawren Volck.

Poſpołu /Copulatè , Confuſè , Confuſim, Conjunctè,Conjunctim, Contextè,Contextim, Junctim,Pariter,Simul ,Unà,adverb. Uno contextu , Bey einander/ vntereinander/ſamptlich/ mit einander/ aneinander/ zugleich/ gleichlich zuſammen/ zumahl.

Posrebrzáć co/Incoquere argentum alicui rei ,Etwas überſilbern.

Posrzednik /Diactor , Mediator, oris, g.m. Internuntius, ij, g.m. Interventor,oris,g.m. Sequeſter, ſtra,ſtrum, ein Vnterhandler / Mittler/ Schiedsmann.

Posrzodkowy /Medianus, a , um , der Mittelſte/Mitten.

Poſt /Inedia,æ,g. f. Jejunium,ij,g.n. Enthaltung der Speiß/Faſten.

Poſtáć/ Habitus,us,g.m. Forma,æ,g.f. Figura,æ,g.fœ. eine Geſtalt. Poſtáć kázdey rzeczy/ Superficies, ei,g.fœ. ein ebener Plan eines jeden dinges.

Poſtánowić / Conſtituere, Inſtituere , Fürnehmen/ordnen/anſchlagen/betrachten. Poſtánowić co z kim/Depaciſci,einen Vertrag/Bericht machen/ vereinbahren.

Poſtánowienie / Conſtitutio , Deſtinatio, onis,g.f. Mens,mentis,g.f. Propoſitum,i,g.neu. Rogatio,onis,g.f. Ordinantz/Fürſatz/Wille vnd Fürnehmen/Anſchlag/Geſatzt.

Poſtánowienie ćiáłá / przyrodzenia/ Habitudo,dinis, g. fœ. Eigenſchafft der Natur/ des Leibes.

Poſtánowiony/ Situs,Statutus,Ratus,Inſtitutus,a,um, geſetzt/ beſtimmet/ verordnet/geordnet/geſtelt/beſchloſſen.

Poſtáwá/ Status,us,g.m. Weiß vnd Geberd.

Poſtawáć idąc/ Inſiſtere ſingulis gradibus, Reſiſtere in gradu,Reſtitare,Subſiſtere, offt auff dem Weg ſtille halten.

PO

Poſtawánie/ Inſtitio, Conceſſatio, onis,g.f. Beharrung wie einer bleibt.

Poſtáwić / Collocare, ſetzen/ ſtellen. Poſtáwić znowu/ Reſtituere, Wiederumb ſtellen.

Poſtepowáć / Proficere , Promovere , Im werck fortfahren/ Nutzen ſchaffen/ fürrücken/ zunehmen/ gewinnen.

Poſtepowánie / Poſtepek / Proceſſus,us, g. m. Progreſſus, Profectus, us,g. m. Proceſſio, Progreſſio,onis,g.fœ. Zunehmung / Fortgang/ Fürfarth / Fürgang.

Poſtrzał/ Adacta ſagitta, Spiculum affixum, Defixum ſpiculum , eine Kugel oder Pfeil (ſo geſchoſſen auß dem Rohr) welche im Leibe iſt geblieben.

Poſtrzec / Conſpicere , Conſpicari , Wahrnehmen.

Poſtrzegánie/ Deprehenſio, Notatio , onis, g.f. Gemerck/Ergreiffung.

Poſtrzygány/Tonſilis,e, Beſchoren.

Poſtrzyzyny wßelkie/ktoremi śie kołdry/ máterace/ꝛc. nátykája/ Tomentum,i,g.n. was zuſchnitten wird/ darauß man Polſter/ Deck/ ꝛc. tio,onis, g. fœ. machet.

Poſwarek/ Velitatio, Contentio, Advelitatio,onis, g.f. Hader/Zanck.

Poświącáć/ Conſecrare,Inaugurare,Initiare,Sacrare, Weyhen/ Gott zu eignen/einweyhen. Poświećić co / Sanctificare, Sancire, propriè eſt ſanctum aliquid, i.e. Conſecratum facere, fuſo ſangvine hoſtiæ, etwas heilig machen.

Poświącánie/Conſecratio, onis, g. f. Heiligung/Weyhung / Erhebung.

Poświadczáć / Approbare , Ad vel Aſtipulari, Atteſtari, Bewilligen/ billigen / jhm gefallen laſſen/ verwilligen/ bezeugen.

Poświadczánie/Adſtipulatio,onis,g. f. vel Adſtipulatus, us,g. m. Subſcriptio , Atteſtatio, onis,g.f. Verwilligung/Zuſtimung/Bewilligung/ Billigung / Bezeugung.

Poświátá/Lux lunæ, wann der Mond ſcheinet. Poświátá jáſna/Nox ſerena, Nox ſideribus illuſtris , Nox ſiderea, Pernox luna, Nacht darein der Mond von Anfang bis zu End geſchienen hat/oder liecht geweſen iſt. Poświátá ßára/ Nox ſubluſtris , Subluſtris umbra noctis, Lux maligna, Lux lunæ ambigua, Incerta luna, Dubia lux, dunckele Nacht/ da der Mond bald ſcheinet/ bald vergehet.

Poświecony/ Sacratus, Sacer, cra, crum, geheiliget/ geweyhet/ Gott zugeeygnet.

Posyłáć/ Allegare, Mandare, Missitare, Misſiculare, Mittere, senden/ schicken.

Posypowáć/ Conspergere, Respergere, besprengen.

Poßánowánie / Dignatio, onis, g. f. Observantia, æ, g. f. Observatio, onis, g. f. Pondus, eris, g. n. Locus, i, g. masc. Ehre/ Werth. Ma go w poßánowániu / ßánuje go / Observat eum, Retinet eum observantia, Er hält jhn werth/ in Ehren.

Poßárpány/ Semilacer, Lacer, ra, rum, halb zerrissen.

Poßczepány / Multifidus, a, um, das in viel getheilet wird/ gespalten.

Poßostny/ Seni, æ, a, Je sechs. Poßostne konie/ Sejugi, seu, Sejuges, um, pl. num. g. masc. Sechs Pferde neben einander zu ziehen eingestellet/ eingeschirret.

Poßpecenie/ Splugáwienie / Contaminatio, onis, g. f. Inquinamentum, i, g. neut. Besudelung/ Unflath.

Poßycie ná domie/ Stramentum, i, g. neut. Stramen, inis, g. n. Dach von Stroh.

Pot/ Sudor, oris, g. m. Schweiß.

Potaczáć śię / Titubare, schwancken gleich wie trunckene Leuthe thun.

Potáczánie śię/ Titubantia, æ, g. f. Titubatio, onis, g. f. Schwanckung.

Potájemnie / Abditè, Arcanè, Arcanò, Celatim, Clam, Clanculùm, Clanculò, Clandestinò, Ex occultò, Obscurè, Occultè, Secretò, Tectè, adverb. heimlich / verborgen/ verborgentlich/ heimlicher weise. Potájemnie prośić/ Subimpetrare, Suppetere, heimlich begehren/ bitten.

Potájemny/ Clandestinus, Intimus, Obscurus, Secretus, a, um, heimlich/ verborgen. Potájemne mieysce / Secretum, i, g. n. abgesondert/ heimlicher Orth.

Potchnąć śię/ Cæspitare, straucheln.

Potem/ Potym / Dein, Deinceps, Deinde, Exin, Exinde, Inde, Mox, Olim, Porrò, Postea, Posterius, Postmodò, Postmodùm, Postquam, adverb. Darnach/ nacheinander/ hernach/ nachmahls/ nach dem/ ins künfftige/ bald/ ferner/ nach diesem.

Potępić/ Damnare, Condemnare, verdammen/ verurtheilen.

Potępienie/ Condemnatio, Damnatio, onis, g. fœ. Damnatus, us, g. m. Verdamnüß.

Potkánie/ Coitus, Occursus, us, g. m. Coitio, onis, g. f. Obviam itio, onis, g. f. Offensus, us, g. m. Zusammenkunfft/ Zusammenkommung.

Potkliwy/ Vßterkliwy/ Offensator, oris, g. masc. Anstosser/ Fehler.

Potkumiciel/ Oppressor, oris, g. m. Unterdrücker.

Potocznie/ Volutabilitèr, adverb. ringfertiglich/ ordentlich/ nacheinander.

Potocznik ziele/ Laver, is, g. n. Berula, æ, g. f. Wasserrepff.

Potoczność/ Volubilitas, atis, g. f. Umblauff.

Potoczny/ Volubilis, e, das man weltzen kan.

Potok/ Torrens, entis, g. m. Regenbach.

Potomek/ Progenies, ei, g. f. Oriundus, a, um, Geschlecht/ bürtig/ entsprungen.

Potomność/ Posteritas, atis, g. fœ. die Nachkommen.

Potomny/ Posterus, a, um, nachkommend.

Potomstwo/ Partus, us, g. m. Pignora, rum, g. n. pl. nu. Progenies, ei, g. f. Proles, is, g. f. das geboren Kind oder Junges/ das Geschlecht/ Kinder / daß sie ein Pfand seynd der Ehlichen Pflicht und Liebe.

Potop / Cataplysmus, i, g. m. latin. Diluvium, ij, g. n. Wasserguß/ Sündfluß/ Wasserfluß.

Potowy/ Sudatorius, a, um, schwitzig. Potowe dziurki/ Meatus, us, g. masc. dicuntur etiam quos Græci Poros vocant in corpore, Schweißlöcher.

Potrącáć kogo/ koniem/ wozem/ etc. Proterere curru aliquem, Proculcare equo aliquem, Impellere obvios, Dejicere, Protrudere, Prosternere aliquem, Einen auff der Gassen mit dem Wagen/ Pferd/ etc. stossen.

Potraw/ Sicilimentum, i, g. n. Grumet.

Potráwá / Ferculum, Obsonium, Esculentum, Edulium, ij, g. n. Kost/ allerley Speise ohne Wein und Brodt. Potráwá páńska/ Dapes, um, g. f. pl. num. herrliche Speiß. Potráwy skupowáć/ Obsonare, & Obsonari, Speise einkauffen. Potraw skupowánie/ Obsonatio, onis, g. fœ. Einkauffung der Speiß. Potraw skupień/ Obsonator, oris, g. masc. Einkauffer der Speiß. Po-

 tráwá

trawa wßelka/ Epulæ,arum, g. fœ. plu,num. Allerley Speise.

Potroyny/ Ternarius, a, um, Je drey. Potroyny groß/ Octussis,is, g. m. ein Stück Geldes acht Asses werth.

Potrząsáć/ Incernere, Inspergere, Quassare, Quatere, Respergere, Superspargere, Superspergere, Vibrare, spreiten/ erschütten/ schütteln.

Potrząsájący/ Vibrans,antis,g.o. schüttend/ erschüttelend.

Potrzaskáć co / w trząski obróćić/ Pogruchotáć/ Facere assulas foribus, Pultando (pulsando) assulatim foribus exitium afferre, Etwas in Stücken zerschmettern/ zerbrechen.

Potrzebá/ Indigentia,æ, g. f. Necessitas,atis, g. f. Necessitudo,dinis, g. f. Noth/ Nothwendigkeit/ Nothzwang/ Mangel. Potrzebna rzecz/ Operæ precium, nützlich/ nothwendig. Potrzebá przymußa / Necessitas urget, Die Noth dringt/ erfordertes.

Potrzebá/ Potrzebna iest/ Expedit, Interest, Oportet, imperf. Necesse, vel, Necessum, Operæ est, Res poscit, Es ist nützlich/ füglich/ Es ist Noth/ Es sol/ Es ist vonnöthen/ Die Sach fordert es.

Potrzebnie / Necessariè, & Necessariò, adv. auß Noth/ nothwendig.

Potrzebny/ Commodus, Necessarius,a,um, nützlich / füglich/ nothwendig.

Potrzebowáć/ Egere, Indigere, Opus habere, Necesse habere, Desiderare, Flagitare, bedürffen/ nöthig haben/ mangeln/ begehren.

Potrzęsiony/ Vibratus, a, um, particip. erschüttert. Potrzęsiona rzecz/ Vibratum,i,g.n. Das erschüttet ist.

Potwarcá/ Calumniator,oris, g.m. Diabolus,i, g. m. Lästerer / Verläumbder.

Potwarliwie / Criminosè, Criminosissimè, adverb. Per calumniam, lästerlicher weise.

Potwarliwy/ Calumniosus, Criminosus, a, um, schmähig/ lästerich.

Potwarz/ Calumnia,æ,g.f. Criminatio,onis, g. f. Diabole,es, g. fœm. Lästerung/ Schmach/ Scheltung/ Verleumbdung.

Potwarzyć/ Calumniari, Criminari, Einem etwas fälschlich aufftragen.

Potwierdzáć/ Approbare, Confirmare, Corroborare, gefällig machen / bekräfftigen.

Potwierdzánie/ Potwierdzenie / Approbatio, Confirmatio, onis, g. f. Subscriptio censoria, Bewehrung/ Bewilligung/ Bekräfftigung/ Bestetigung.

Potwierdźićiel/ Approbator, Confirmator, Subscriptor,oris, g.m. Bewehrer/ Bekräfftiger/ Bestetiger. Podwierdźićiel pokoju / Firmator,oris, g.m. ein Bestetiger des Friedes.

Potworá / Prodigium,ij, g. n. wiedernatürlich Zeichen/ Vnglücklich Zeichen.

Potworny/ Monstrosus, a, um, Wundergestaltig/ wundernatürlich.

Poty/ Adhuc, Etiamnum, Hactenus, adverb. Biß auff diese Zeit/ Bißher/ Noch her.

Potyczká/ Agon,onis, vel, onos, g. m. Certamen,inis, g n. Certatio, Conflictatio, onis, g. f. & Conflictus, Congressus, us, g. masc. Congressio, Dimicatio, onis, g. f. Discrimen,inis, g. n. Prælium, ij, g. n. Kampff/ Streit/ Zanck/ Schlacht/ Das zusammenschlagen.

Potyczkowy / Præliaris, e, Das zum Streit gehört.

Potykáć śię/ Certamen conserere, Confligere, Congredi, Dimicare, Offensare, Pugnare, Præliari, angreiffen/ zusammen schlagen/ zusammen gehen/ streiten/ kempffen/ straucheln/ stossen/ mit einem schlagen / eine Schlacht thun. Potykáć śię z kim / Decernere, Decertare, Certare, mit einem fechten/ streiten / kämpffen.

Potykácz / Concursator, Consertor, oris, g.m. ein Streiter / Kämpffer.

Powabnie/ Illecebrosè, adverb. anreitzlich/ durch Anreitzung.

Powabny/ Illecebrosus,a,um, Incitabilis,e, Pellax,acis, gen. omn. anreitzend/ anreitzig/ voll schmeichlens.

Powagá / Authoritas, Gravitas, Majestas, atis, g. f. Respectus, us, g. masc. Das Ansehen/ Wolachtung/ Herzligkeit/ Gravität/ Hochwürde. Powagę mieć / Regnare, eines grossen Ansehens seyn.

Poważáć/ Pendere, Numerare, Observare aliquem, Einen vor Augen haben / vnd jhm Ehr beweisen/ hoch achten.

Poważnie/ Graviter, adverb. Gravitetisch.

Poważny/ Serius,a,um, Homo sedatus, ernsthafftig / ein sanfftmütiger tugendsamer Mensch. Poważne rzeczy/ Seria, orum, g. n. plu.num. ernstliche Ding.

Powerek/ Vectis,is, g. m. eine Stange.

Powiádácz/ Narrator, Pronunciator, oris, g. m. Erzehler/ Sager/ Sprecher.

Powiastká / Sermunculus,i, g.m. dimin. ein klein Geschrey.

Powiát/ Provincia, æ, g. f. Territorium, ij, g. n. Landschafft/ Vogtey.

Powiátowy/ Provincialis,e, Zu/oder in eine Landschafft gehörend.

Powiedzieć/Powiádáć/Denarrare, Enarrare, Narrare, Referre, erzehlen / sagen. Powiedzieć wprzod/Prænarrare, vorhin erzehlen.

Powieká/ Cilium,ij, g.n. Palpebræ,arum, g. fœ. pl. nu. Augbrahn / Augenlieder. Powieki podniesione/ chorobá/ Lagophthalmus, i, g. m. Dem die Augenlieder nicht mochten zusammen gehen.

Powierzchnie/Perfusoriè, adver. übergießlich/ verwirret/ vnbescheidentlich.

Powierzchny/Extrarius,a, um, Ausserhalb.

Powierzenie/Commissura,æ,g.f. Fideicommissum,i,g.n. Vertrawung/oder/ was zu trewer Hand gelieffert ist.

Powierzony/ Fideicommissus, a, um, vertrawet/ zu trewer Hand gegeben.

Powierzyć/Powierzáć/Committere, Credere, vertrawen/ zu bewahren vertrawen.

Powieść/Powiádánie/Dictio,onis,g.fœm. Dictum,i, g. n. Narratio,onis, g. f. Spruch/ Erzehlung/Sage. Powieść krotka/Narratiuncula,æ,g.f.dimin. eine kurtze Sag/Red. Powieści płonne/ Gerræ,arum, g.fœm. pl. num. vnnütze nichtswürdige Dinge. Powieść wesoła/Evangelium,ij,g.n. eine fröliche Verkündigung/Bottschafft. Powieść známienita / Apophtegma, atis, g. n. ein kurtzer wolgefallener Spruch.

Powietrze/ Aër,aëris, aërem, & aëra, g. m. Anima,æ, g. fœ. Æther,is,rem,vel,ra, g.m. sine plurali numero, Æthra, æ, g. fœ. Lufft/ Wetter/ der Schein des Himmels. Powietrze dobre/ Secunda aura, liebliche Lufft / schönes Wetter. Powietrze morowe/ Pestis,is, g. fœm. Pestilentia,æ,g.f. Pestilitas,atis, g.f. Pestilentz/Pest.

Powietrzny/ Aëreus, vel, Aërius, a, um, lufftich/Wetterhafftig.

Powiewánie/ Adflatus,us, g. m. Flabrum,i, g. neut. Flatus,us, Proflatus,us, g. masc. Blaast/ Blasung.

Powiewny/ Flabilis,e, Lufftig.

Powikłánie/Implicitè, adv. verwirrentlich.

Powikłánie/ Implicatio,onis, g.fœm. Verwicklung/Verwirrung.

Powinien/ Astrictus, Devinctus,a, um, verpflichtet/zu thun schüldig.

Powinność/Munia,orum,g.n.pl.nu. Munus, eris,g.n. Officium, ij,g.n. Onus,eris, g. n. Provincia,æ,g.f. translat. Pflicht vnd Ampt/Dienst/ Befehl/Geschäfft/Verwaltung. Powinność odpráwić / Præstare officium, sein Ampt verwalten/ seine Pflicht leisten. Powinności pilny/ Officiosus,a, um, geschäfftig.

Powinnowáctwo/Cognatio,onis,g.f. Gentilitas,atis,g.f. Parentela,æ,g.f. Proximitas,atis, g. f. Freundschafft / Geschlecht. Powinnowáctwo po Oycu/ Agnatio,onis,g.fœm. Freundschafft vom Vatter her. Powinnowáctwo z małżeństwá/ Affinitas,atis, g.f. Sipschafft/Gesipschafft/Schwägerschafft.

Powinnowáty/ Cognatus,a,ū, Verwanter/ Freund. Powinnowáci/Necessarij,orum,g.m. pl.num. Gentiles, ium, g. m. pl.num. Die eines Geschlechts/oder/Stammens seynd. Powinnowáci po Oycu/ Agnati,orum,g.m. pl. nu. Gefreundet vom Vatter. Powinnowáci po Mátce/ Cognati,orum, Blutfreund von der Mutter.

Powity/Fasciatus,a,um, verbunden mit Bändeln/ gewindelt.

Powłáczáć/Superinducere, oben aufführen. Item, verlängern/ schleppen.

Powłoká/Involucrum,i, g.n. Alles das/darinn man etwas verwindet.

Powod/ Auspicium,ij, g. n. Occasio,onis, g. fœ. Gelegenheit/ Anleytung/ Anlaß.

Powodnicy/ Desultores,um,g.m.plu.num. Reuter / die in Kriegszügen zwey Pferde führeten/waren geübt von einem Pferd auff das ander zu springen.

Powodź/ Alluvies,ei, g.f. Alluvio,onis, g.f. Diluvium,ij, g.n. Diluvies,ei, g. f. Restagnatio, onis, g. f. Wasserguß/ Anstoß des Wassers/Das außfliessen. do powodzi należący/Diluvialis,e, das zu dem Wasserguß gehört.

Powodzenie dobre/ Felicitas, Prosperitas, atis, g.f. Successus,us, g.masc. Glück/Wollstand/ glücklicher Außschlag.

Powolny / Flexibilis, Flexilis, e, Morigerus,a, um, Tractabilis,e, das sich gern biegen läst/ gehor-

Gehorsam/ willfährig / dienstlich / gut zu handeln.

Powonienie/ Olfactus, us, g. m. Geruch.

Powoy czarny/ Convolvulus,i, gen. masc. Glockenblume. Powoy plotowy/Concilium, ij,g.n. herba,Winde. Powoy wonny/Periclymenon, Waldlilien/Speckltlien.

Powoynik ziele/ Elatine,es, g. f. Gundelräben/ oder/ Grundräben.

Powozenie/ Aurigatio,onis,g.f.Das fahren mit einem Wagen.

Powozić/ Aurigari, Aurigare, Den Wagen leyten/ mit dem Wagen fahren.

Powroz/ Funis,is,g.m. Funiculus,i, g.masc. dimin. Laqueus,i, g.m. Restis,is, g. f. Schænos, & Schænus,i,g.m. Tomice,es, seu, Tomex,icis, g. f. Seyl/ Strick. Powrozow kregi/Spira,æ, g. f. Schlangenwirbel. Powrozowy/ Funalis, e, das zum Seyl gehört.

Powrozobiegun/ Funambulus,i,g.m. Funipes,edis, g.m. Funirepus,i, g. m. Neurobata, æ, g.m. Petaurista,æ, g.m. Schænobates,æ,g.masc. Der auff Seylen tantzt/ ein Seyldantzer/Lintenflieger. Kunßt ten biegánia po powrozie/ Schænobatica, æ, g. f. die Kunst auff den Seylen zu tantzen.

Powrozobiegunowy / Schænobaticus, a, um, das zu solchem Tantz gehöret.

Powśćiągáć śię/ Abstinere, sich enthalten.

Powśćiągánie śię w mowie/Taciturnitas, atis, g. f. Verschwiegenheit.

Powśćiągliwie/ Abstinentèr,adv. mässiglich.

Powśćiągliwość/ Abstinentia,æ, g.f. Continentia,æ,g.f. Enthaltung/Mässigung.

Powśćiągliwy/ Continens, Temperans,antis,g.o. Mässig/züchtig/ behütsam/ der jhm selbs einziehet. Powśćiągliwy w mowie/ Taciturnus,a, um, Der wol schweigen kan.

Powstáć/Adsurgere,Cooriri,Ehre erweisen mit auffstehen/ erheben/ erwachsen/ entspringen.

Powstáć przećiwko komu / Insurgere, sich wider einen erheben.

Powstáły/Recidivus, a, um, nach dem Fall wiederumb auffgericht.

Powstánie/Consurrectio,onis,g.fœ. sämptliche Aufferstehung.

Powstawáć / Existere, Exsurgere, auffkommen/ sich erheben.

Powszechnie / In universum, Universè, adverb. sämptlich/ allgemeinlich.

Powszechność/Universitas,atis,g.fœm. eine Allgemeine Versamlung / die gantze Gemeind überall.

Powszechny/ Catholicus, Oecumenicus, a, um, Generalis, Perpetualis, Universalis, e, Allgemein.

Powtarzáć/Congeminare,Instaurare,Iterare, Reciprocare, Restaurare, Retractare, Etwas zweymal auff einander thun/wiederumb auffbringen/ wiederholen/ wiederumb handeln.

Powtarzánie / Anadiplosis,is, g. f. Congeminatio,Geminatio,Instauratio, Iteratio,Repetitio, onis, g. f. Zweyfaltigung/ Verdoppelung/ Ernewerung / Wiederäferung / Wiederholung. Powtarzánie mowy/ Palinodia, æ, g. f. Wiederholung der Rede.

Powtore/ Iterùm, Secundò, adverb. Wiederumb/ zum andern/ zum andern mal.

Powtorzony / Iteratus, a, um, wiederholt/ wiederäfert.

Poymáć / Imáć kogo / Capere, Captivum ducere, gefangen nehmen.

Poymáć/Poymowáć co myślą/zrozumieć/ wáć / Capere , Concipere , Comprehendere, Complecti animo, Percipere animo, Etwas fassen.

Poymánie / Captivitas, atis, g. fœ. Halosis, oseos,osin,g.f.lat. Captio,onis, g.f. Gefängnüß/ Einnehmung.

Poymániec/ Captivus,i, g. m. Gefangener.

Poyrzenie/Aspectus,Conspectus,Despectus, Prospectus,us, g.m. Anschawung/Außgesicht.

Pozad/ Post, Pone, præpos. Retrò, Retrorsùm,Retrorsùs,adverb. Nach/dahinden/ hinten zu/ hinterwerts. Pozad iść/ Postvenire, nachkommen. Pozad kłáść/ Postferre, Posthabere, Postputare, Postponere, nachsetzen/ minder achten/ hindan setzen/ gering achten.

Pozadáć/Adspirare, vel, Aspirare, Concupire, Concupiscere , Desiderare, Discupere, Expostulare, Percupere , erfördern/ begierig seyn/ begehren.

Pozadájacy / Desiderans, antis , Expetens, entis, g.om. begehrend/ wünschend.

Pozadánie/adverb. Optabilitèr, Peroptatò adverb. begierlich.

Pozadánie/Zadza/Desiderium,ij,g.n. Desideratio,onis,g.f. Begierde/ Verlangen.

Poza

Pożadány/Concupiſcibilis,e,Cupitus,a,um, Deſiderabilis,e, Deſideratus,a,um, Exoptabilis,e, Expetendus, Optatus, Votivus,a,um, Optabilis,e, Begierlich/ Begehrt/ gewünſcht/wol zu begehren.

Pożadliwość/ Appetentia,æ,g.f. Appetitio,onis,g.f. Appetitus, us,g.m. Concupiſcentia,æ,g.f. Epithymia,æ,g.f. Libido,inis,g.fœ. Sitis,is,g.f. metaph. Luxuria,æ,g.f. Luxuries,ei,g.f. Begierd/Wunſch/Nachſtellung/vnordentliche groſſe Begierd vnd Luſt/ Geilheit des Fleiſches.

Pożadliwy/Concupiſcibilis,e, Begierlich.

Pożal śie tego Boże / Nieſtyteß / Proh Deûm atque hominum fidem, Ey das ſey Gott vnd der Welt geklagt.

Pozbawiáć/ Pozbáwić/Orbare, Orbefacere, Orbificare, Privare, eines lieben vnd angenehmen dinges berauben/ wegnehmen.

Pozbáwiony miłey rzeczy/ Orbus, a, um, eines lieben dinges beraubt.

Pozbyćie/Privatio,onis,g.f. Beraubung.

Pozdrawiáć/ Salutem impertire, Salutare, einen grüſſen.

Pozdrawiácz/ Ave portans, Salutator,oris, g. maſc. ein Grüſſer.

Pozdrawiálny/Salutatorius,a,um, Bequem zu grüſſen.

Pozdrawiánie/Ave, g.n. indecl. Salutatio,onis,g.fœ. Gruß. Pozdrawiánie wzajemne/ Conſalutatio,onis,g.f. ſämptliche Begrüſſung.

Pozdrowić/ Salutare, Conſalutare, Salutem alicui dicere, Salutem nuntiare, einen grüſſen/ begrüſſen. Pozdrowić kogo przez liſt/ Aſcribere alicui ſalutem, einem einen Gruß zuſchreiben. Pozdrowić wzajem/Reſalutare, Conſalutare, Wiederumb grüſſen/ vnter einander grüſſen.

Pozdrowionym być/ Salutari, Gegrüſſet werden.

Pożeráć / Abſorbere, Obſorbere, Gantz verſchlücken/ verſchlingen/ verzehren.

Pożerájaca/ Devoratrix,icis,g.f. Verſchlingerin/ Verſchluckerin/ Verzehrerin.

Pożeránie / Devoratio, onis, g. f. Verſchluckung/ Verſchlingung/ Verpraſſung.

Pozew/Dica,æ,g.f. Libellus,i,g.m. Schrifftliche Verkündigung /Ladung zum Rechten.

Poziemki/ Fraga,orum,g.n. plu,nu. Erdbeer.

Pozie wáć/ Oſcitare & Oſcitari, Geynen/ das Maul auffthun vnd gappen.

Poziewájacy / Oſcitans,antis,g. o. particip. Geynend/ das Maul aufffperrend/ geuwend.

Poziewánie/Oſcitatio,onis,g.f. das geynen/ Geuwung.

Pozłacáć/ Aurare, Deaurare, Inaurare, Vergülden/ übergülden.

Pozłoćiſty / Auratus, Inauratus,a, um, übergüldet/ vergültet.

Pozłotá/Auratura,æ, g.f. Vergüldung.

Poznáć/ Agnoſcere, Cognoſcere, gründlich erkennen. Poznáć wprzod / Præcognoſcere, Vorerkennen.

Poznáczyć/Deſignare, Bezeichnen.

Poznánie/ Poznawánie/ Agnitio, Cognitio,onis,g.f, Perſpicientia,æ,g.f. das kennen vnd anſehen / erkantnüß.

Poznány/ Agnitus, Cognitus,a,um, Erkandt. Poznány wprzod/ Præcognitus,a,um, Zuvor erfahren/ erkant.

Poznawáć/ Noſcitare, Recognoſcere, Erkennen/ erkunden/ wiener erſuchen.

Poznawácz / Agnitor, Cognitor, oris, g.m. ein Erkenner.

Poznawánym być/ Enoteſcere, Innoteſcere, Patere, Bekandt werden / vnverborgen / bekant ſeyn.

Pozno/ Serò, Tardè, Tardius, Tardiſſimè, adv. Späth/ am Abend/ zu Abend.

Pozny/Serus, Serotinus,a,um, Späth.

Pozor/Color,oris,g.m. Schein/ Zierd.

Pozornie/ Ad ſpeciem, Spectatiſſimè, adv. Zierlich / ſcheinendlich.

Pozoſtáć w drodze/ Remanere retrò, A longe ſequi, Tardè alios ſubſequi, Retrò ſubſiſtere, Hinden nachbleiben.

Pozoſtáć po śmierći drugich / Supereſſe, Superſtitem eſſe alicui, vel vitæ alicujus, überbleiben/ überlebet haben.

Pozoſtáły/ Imperditus, Poſthumus, Reliquus, Reſiduus, a,um, Superſtes, itis,g. o. überblieben/ übrig/ überlebend/ noch im leben.

Pozwáć kogo / Intendere litem alicui, ein rechtlich Klag wider einen geben/ ſtellen/ für Gerichte laden.

Pozwánie/ Pozywánie/ Citatio,onis,g.fœ. Vocatio in jus vel judiciũ, die Ladung für gericht.

Pozwolenie/ Conceſſus, us,g. m. Conceſſio, onis,g.f. Erlaubnüß.

Pozwolić/Concedere,Pati,Permittere,Subscribere voluntati alicujus, Nachgeben/ erlauben/zulassen/einem verwilligen/ dulden.

Pozwolone rzeczy /Concessa, orum,g.neu. plur.num. Zugelassene ding.

Pożyczáć/ Pożyczyć/ Commodare, Mutuare,Mutuo appendere,Leyhen. Pożyczáć komu/ Dare mutuum, Commodato dare, Außleyhen. Pożyczyć u kogo / Mutuari, Mutuitare, Mutuum sumere, Commodato accipere, Mutuum petere, rogare, Herausleyhen/entlehnen. Ktory u kogo pożycza / Commodatarius, ij, gen. masc. Der Entlehner / so das gelehnte empfehet. Pożyczáć często/Commoditare, Offt vnd viel leyhen.

Pożyczálny / Mutuus, a, um, Entlehnet/ gelehnet Pożyczána rzecz / Mutuum, ui,g.n. das geliehen wird oder ist.

Pożyczánie/ Mutuatio,onis,g.f. das Entlehnen/ leihen.

Pożyczkiem/pożyczánym sposobem/Commodato,adv. Entlehnter weise.

Pożytecznie/ Accommodatè, Accommodatò, Accommodè, Salutariter, adverb. Geschicklich/heilsamlich/gesundlich/nützlich.

Pożytecżno iest/Conducit,Imperf.Es nutzt.

Pożyteczny / Conducibilis, e, Fructuosus, Fructifer, a, um, Frugi, indeclin. Quæstuosus,a, um, Nützlich vnd fürderlich/fruchtbar/gewinnig/ gewinhafft. Pożyteczna rzecz/Operæ precium, Wolzuthun / wol zu achten / nützlich. Pożytecznym być/ Commodare, Prodesse, Profore, Usui esse, Befürdern / nützlich vnd dienlich seyn.

Pożytek/ Commoditas, atis,g. fœ. Commodum, i,g.n. Emolumentum,i,g.n. Fructus, us,g.m. Nutz/Nützung/Nützligkeit/ Gewinn/ Genieß. Pożytku swego szukáć/Sibi sapere,seinen Nutzen allein betrachten.

Pozywáć/Pozwáć/Pozew dáć/Accersere, Appellare,Dicam impingere,judicio arcessere, Vadari,Edicto aliquem compellare,für Gericht laden/verklagen/anklagen/ einen in einem Mandat mit Namen melden vnd antasten / cietiren. O głowne spráwe go pozywáją/Capitis accersitur,er wird vmbs Leben angeklagt.

Pożywáć/Vesci,Essen.

Praca/Labor,oris,g.m.Opera,æ,g.f.Arbeit/ Mühe. Bez prace /Illaboratus,a,um, vngearbeitet/ohne mühe.

Prácel/ obwárzánek/ Spira,æ,g.f. Kringel/ Pretzel.

Procátny/Vimineus, Virgeus,a,um, das auß Birckenbanden gemacht ist/als von Weyden/ ꝛc.

Procie/ Vimen,inis,g.n. Allerley weiche bänd von allerhand Gestaud gemacht/ als Weyden/ Bircken/ ꝛc. Procie w drzewie ábo zielu/Stamina in ligno vel herbis, Faden an Holtz vnd Kräutern.

Prácowáć/ Exsudare laborem, Laborare, Arbeiten das man schwitzet. Praca łożyć / Operam insumere,Arbeit vnd fleiß anlegen. Praca dáremnie podiąć/ Operam in cassum sumere, Vmbsonst arbeiten/Wasser in den Brunnen giessen/metaph.

Prácowicie/Laboriosè,Operosè,adv. Kummerlich/arbeitsamlich/schwerlich.

Prácowitość/Operositas,Sedulitas,atis,g.f. schwere Arbeit/Fleiß/Sorg/Ernst.

Prácowity / Laborifer, Operosus, Sedulus, Studiosus,a,um, das viel arbeit leidet/geschäfftig/ arbeitsam / redlich mitwercken/ sorgsam/fleissig.

Prácz/ Fullo,onis,g.m. Walcker.

Práczká/ Lotrix,icis,g.f. Wäscherin.

Prádziad/ Proavus,i,g.m. alt Anherr.

Pragi ábo żyły w drzewie / Venæ arborum, Striemen oder Geäder in den Bäumen.

Prágnąć/Sitire,Dürsten.

Prágnący / Sitiens,entis g. o. Siticulosus,a, um, Dürstend.

Prágnienie/Sitis,is,g.f. der Durst. Prágnienie ugáśić / uśmierzyć/Sitim extinguere, Depellere sitim potione, den Durst leschen.

Práktyctwo/Práwá umiejętność/Jurisperitia, Jurisprudentia,æ,g.f. Gesetzverständigkeit.

Práktyk/ Jurisperitus, Jurisconsultus, Jureconsultus, Pragmaticus,i,g.m. Responsor,oris, g.m. Rechtsweiser/ Rechtsgelehrter der Rechtshändel/Gesetze bericht/verständiget/Vertröster. Práktyk chytry/ Advocatus, Veterator,is, g.m durchgetriebener/schalckshafftiger Fürsprecher/ Advocat. Práktyk podły/ Legulejus,i,g.m. ein Gesetzkündiger / der Gesetzen vnd Gewonheiten seines Landes bericht vnd erfahren/ Jurist/Vorsprech. Práktyk / pisarz postępkow práwnych / Formularius, ij, g. m. einer der aller Händel Practick vnd Processen hat vnd weiß.

Práktykarz/Mathematicus,i,g.m. Calender-Schreiber.

Prálat/ Antistes, itis, g.c. Præsul, ulis, g.m. ein Fürsteher/ ein vornehmer Prálat vnter den Geistlichen.

Pránie/ Lotura, æ, g. f. Waschung. Do prániá należący/ Lotorius, a, um, das zum waschen gehört.

Práprábábá / mátká prábáby/ ábo práḋziádá/ Abavia, æ, g. fœ. die Großmutter vnsers Großvaters oder Großmutter. Práprábáby śiostrá / Abmatertera, æ, g. f. vnserer Großmutter/ oder des Großvaters Großmutter schwester.

Práprádziad/ Abavus, i, g. m. Bráne.

Práprádziádow brát / Abpatruus, i, g. m. der Bruder des Großvaters.

Práprádziádow dziad/ Tritavus, i, g. masc. Sextus Pater, des vránen Vater.

Práprádziádowá śiostrá / Abamita, æ, g. f. die Schwester vnsers Vrahns oder Altvaters.

Práprawnuczká/ Abneptis, Atneptis, is, g. f. der Enckel vnsers Enckels / oder die Tochter meiner Tochter.

Práprawnuk/ Abnepos, Atnepos, otis, g. m. der Enckel vnsers Enckels/ Sohn meines Sohns.

Prásá/ pápierniczá/ drukárská/ winná/ etc. Prælum, i, g. n. Torcular, aris, g. n. Torculum, Torcularium, ij, g. n. Trottenbaum/ Kelterbaum/ Traubenkelter / Presse. Prásá oleyna/ Trapes, etis, g. m. Trapetum, i, g. n. Trapetus, i, g. m. Oelmühle/ öltrotte.

Prásny/ Prásowy/ Pressorius, Torcularius, Torculus, a, um, zur Kelter/ Presse zu drucken gehörig.

Prásowáć/ Prælo premere, Pressen.

Prásowánie/ Pressus, us, g. m. der Druck.

Prążkowáty / Virgatus, Virgulatus, a, um, Gestreifft/ gestriemet.

Práwa reká/ Práwicá/ Dextra, Dextera, æ, g. f. die rechte Hand. Práwa raczká/ Dextella, æ, g. f. dim. das rechte Händlein. Ku práwey rece/ Dextroversum, adverb. gegen der rechten Hand/ zur Rechten.

Prawdá/ Veracitas, Veritas, atis, g. fœ. Verimonia, æ, g. f. Warhafftigkeit/ Warheit.

Prawdá stołowa/ Basis, is, g. fœ. Circulus, i, g. m. Tischring.

Prawdomowny / Veridicus, a, um, Warhafftig in Worten.

Prawdziwie/ Verè, Veraciter, adv. Warhafftiglich/ in der Warheit.

Prawdziwie (twierdząc) Herclè, sive Herculè, & Mehercule, Hercules, Herculè, adverb. Sicherlich/ Fürwahr.

Prawdziwy/ Cultor veritatis, Verificus, Verus, a, um, Verax, acis, g. o. Wahr/ Warhafftig.

Práwidło/ Amussis, is, g. f. Canon, onis, g. m. Gnomon, onis, g. m. Linea, æ, g. fœ. Perpendiculum, i, g. n. Regula, æ, g. f. Bleywag/ Linial/ Richtscheid/ Richtschnur/ Winckelmaß. Práwidło mulárskie/ Molorthus, i, g. m. Bleywag oder Senckel damit die Werckmeister messen / ob ein ding gerad stehe oder nicht. Práwidło rurmistrskie/ Libra, æ, g. f. Libella, æ, dim. Richtscheid/ Richtschnur. Práwidłem umiárkowány / według práwidłá spráwiony/ Canonicus, a, um, Perpendicularis, e, der Regel nach gemacht/ der bleywag nach gemessen. Prostowáć co według práwidłá/ Canonizare, nach der Regel richten/ scheidlich machen.

Práwie/ Ferè, Fermè, Planè, Planius, Planissimè, adv. beynahe/ schier fast.

Práwnie/ Legitimè, adv. ordentlicher weise.

Práwnuczká/ Proneptis, is, g. f. die Tochter einer Tochter Tochter.

Práwnuk / Pronepos, otis, g. m. des Enckels Sohn/ des Sohnes Sohn.

Práwny / Juridicus, a, um, Juridicialis, le, Rechtlich. Práwny postepek/ Formula, æ, g. f. Vnterrichtung vnd weise zu handeln.

Práwny / Legitimus, a, um, Ordentlich/ nach dem Gesetze.

Práwo/ Jus, juris, g. n. Lex, legis, g. f. Nomos, gr. g. m. Rogatio, onis, g. f. Gesetz/ Recht. Przydátek do práwá/ Lex commissoria, ein Vorbehaltung vnd Außdingung in einem Vertrag. Práwo niespráwiedliwe / Jus superbum, übermütig vnd vnbillig Recht. Práwo stánowić / Sancire, Condere, Constituere, Scribere, vel imponere leges, Satzungen machen. Práwá ustánowione/ Leges sacratæ, Gesetze/ so geboten/ bey verlust Leibes vnd guts / oder beym Eyde geboten. Práwem kupczyć / Legibus ad questum abuti, die Gesetze auff sein Nutz ziehen vnd mißbrauchen. Práwá wlanie/ Delegatio, onis, g. fœ. Befehl/ gegebene Gewalt. W práwie biegły/ Legisperitus, a, um, Gesetzverständiger. Práwo łamáć/ Perrumpere, Dissolvere, Perfringere leges, die Gesetze brechen. Do práwá należący/ Legalis,

e,daß das Gesetz angehet. Práwu niepodległy/ Exlex,exlegis,adject.g.omn. Gesetzloß/ das kein Gesetz hält.

Práwodawcá/Legislator,oris,g.m.Nomodyactes, Nomothetes, æ, g. m. ein Gesetzgeber.

Práwołamcá/Legirupa,æ,g.m.Legirupio, onis,g.m. ein Gesetzbrecher.

Práwość/ Rectum,i,g n.Recht.

Práwowáć śię/Jurgare,Litigare,Litem habere cum aliquo,mit einem zancken / hadern.

Práwowierny / Orthodoxus,a,um, Rechtglaubig/Rechtsinnig/ Rechter meinung.

Práwy/ Dexter, a,um, an der rechten seiten.

Prážmo / Præmessum,i,g.n. die erste zeitige Frucht/so man zun Opffern pflegt zu gebrauchen.

Prážyć / Frigere, à Frigo , frixi, frictum, vel frigui,frictum, Rösten.

Prebendarz/Alimentarius,ij,g.m. dem man ein Leibgeding gemacht hat zur Nahrung vnd Vnterhaltung.

Precz/Longè,adv. Fern. Precz z tad/Apage, Apagesis, h. e. Apage si vis, Foras,adv. Hinweg mit/hinauß.

Pregierz/Prag/Palus numellarius,die seule an welchem das Halßeysen hängt.

Pretki/Agilis,e,Ales,alitis,g.o.adject.Celer, ris,re,Citus,Fervidus, Ocyssimus,a,um, Perceler,ris,re,Pernix,icis,g.o.Præceler,ris,re,Præceps,pitis ,g.o.Præpes,petis,g.omn. Præsentaneus,a,um,Prævelox,ocis,g.o.Rapidus,Repentinus, a, um, Velox , ocis,g. o. Volaticus,a,um, Volucer, hæc Volucris , hoc Volucre , Hurtig/ fertig/ leicht/ schnell/ behend / fleissig vnd hefftig/ Gehling/vrplötzlich. Bárzo pretki/Ocyssimus, Præproperus,a,um, fast schnell/ am aller schnellsten. Predcy ludźie/Evolatici homines,schnell/ auffgewüscht/Geschwindfertig.

z Pretká, Derepente,adver. zur stund/vnversehnlich/bald/geschwind /eylend.

Pretko/Agiliter,Agiliùs, Agilimè,celeriter, Celeranter, Celeratim, Citatim, Citò , Cursim, Curriculò, Ocyus & Ocyssimè,Perniciter, Velociter, adv. Leichtlich/ Behend/ eylends/schnell/ bald/im lauff/schnellglich/behendiglich. Co nápredzey / Quamprimùm , adv. so bald es müglich/von stund an.

Pretkomowność/Linguæ volubilitas, Behendigkeit/Ringfertigkeit im Reden.

Pretkonogi / Celeripes, Ignipes , Levipes, pedis,g.o.Hemerodromus,i,g.m. Leicht zu fuß/ring/schneller Lauffer.

Pretkość/ Agilitas,Celeritas,atis,g.f.Celeritudo,inis,g.f. Pernicitas, Velocitas, atis,g f. Behendigkeit / Schnelle / Geschwindigkeit/ Schnelligkeit.

Probá/ Argumentum,i,g.n. Specimen, inis, g.n.Spectatio, onis,g. fœ. Anzeigung/Probstück/ Muster/Prob. Probe wźiąć/Specimen sumere, Etwas zur Prob nehmen.

Probierski kámień/Coticula,æ,g.fœ. Heraclius, Lydius lapis, ein Goldstein/ Probierstein/ damit man das Gold probieret.

Probierz/Spectator , oris, g. m. ein Zuseher/ Schawer.

Probowáć/ Attentare , Experiri , Præludere, Pertentare, Tentare, Versuchen/erfahren/anfechten/ vnterstehen/Probieren.

Proć/Resuere, Zertrennen.

Procá/Funda,æ,g.f. Schleyder. Procá wojenna / Scorpius,ij,g.m. ein Kriegsrüstung/wie ein Scorpion gestaltet.

Procarz/ Funditor,oris,g.m. Fundibularius, ij,g.m. die mit Schläudern kriegen.

Proch/ Pulvis, eris,g. masc. Staub/Pulver. Prochem przypádły / Peminosus, vel Pæminosus,a,um, Bestaubet. W proch śię obrácáć/ Pulverescere, zu Staub werden.

Prochnieć/Cariem sentire,trahere,inducere, Faulen/ Würmstichig werden.

Prochniente/ Caries,ei,g.f. Wurmstichig.

Profánowáć/ Temerare, Entheiligen.

Professor / Professor , oris, g. m. ein offentlicher Leser oder Lehrer.

Prog/ Limen, inis,g.n. Schwell an der thür.

Progowy / Liminaris, e, das zu der Schwell gehöret.

Prokurátor / Causidicus , Patronus, i,g.m. Petitor,oris,g.m. Advocatus,i,g.m. Beystehet/ Fürsprach/Advocat.

Prokurátorski / Procuratorius, a, um , das zur Pflege oder Verwaltung gehört.

Promień/ Jubar, aris,g.n. Radius,ij,g.masc. Schein / Glantz oder Strahl eines jeglichen dings. Promienie słoneczne/Soles,ium,g. masc. pl.num. Sonnenstraalen.

Promienisty / Radiatus, a, um , das solche Straalen hat.

Proporcya/Proportio,onis,g.f. Analogia, æ,g.fœ. Convenientia partium,Apta membrorum compoſitio,Symmetria,æ,g.f. Commenſus membrorum, Gleichmäſſigkeit/ ähnligkeit/ Gleichförmigkeit.

Propornik/Imaginarius,ij,g.maſc. Panterträger/Fendrich.

Propozycya/Thema,atis,g.n. ein Spruch oder Meynung zu handeln fürgenommen.

Proroczi/Propheticus,a,um, Prophetiſch.

Proroctwo/Prophetia,æ,g.f. Vaticinatio, onis,g.f. Vaticinium,ij,g.n. Weiſſagung/Prophecenung.

Prorok/Fatidicus, Fatiloquus,a,um, Ominator,oris,g.m. Propheta, Prophetes,æ,g.m. Vates,is,g.c. Vaticinator,oris,g.m. Prophet/ Weiſſager.

Prorokini/Prophetis,idis,g.f. Prophetiſſa, æ,g.f. Vates,is,g.f. eine Prophetin.

Prorokowáć/Divinare, Ominari, Prophetizare, Prophetare, Vaticinari, weiſſagen/wahrſagen/Prophecenen.

Prośić/Erogitare, Flagitare, Interpellare, Obſecrare, Orare, Petere, Precari, Procare, & Procari, biten/umb etwas werben. Prośić bárzo/Deprecari, Exorare, Exobſecrare, Magno opere orare, hefftig und ſehr bitten/ faſt bitten. Prośić o co/Contendere aliquid ab aliquo, Einen umb etwas bitten. Prośić poſpołu/Conflagitare,zuſammen und faſt bitten. Prośić uniżenie/Supplicare/demütiglich bitten. Prośić z oświádczániem śie/Obteſtari, beſchweren/ durch etwas tringentlich bitten. Proßę ćie/Quæſo, plur. Quæſumus, verb. defectiv. Ich bitte. Proßę ćie powtore y po trzećie/Obſecro, Reſecroq; te, Etiam atq; etiam oro, Iterum atq; iterum peto, Ich bitte dich/ und bitte dich wiederumb.

Proſo/Milium,ij,g.neut. Hirſen. Ptak w proſie/Avis miliaria, ein Vogel ſo von Hirſen lebet.

Proſtak/Homo ſimplex, Obtuſus,a,um, Rudis,e, einfältig/eines ſchlechten Verſtandes/ unwiſſend.

Proſto/Directè, Directò, Rectà, Simpliciter, adv. geſtracks/gerad/richtig. Po proſtu/Simpliciter,adv. einfältiglich/ohne falſch/ohne Liſt.

Proſtość/Ruditas, Simplicitas,atis,g.fœ. Sinceritas pura, Einfältigkeit.

Proſtoßyi/Obſtipus, Orthophnoicus, Tetanicus,a,um, Starthalſig/Hauptheldig/Der nicht wol athmen kan. Niemoc tá ná ßyie/Orthophnæa,æ,g.f. ſolche Kranckheit.

Proſtowáć/Delineare, Deliniare, Dirigere, Regulare, Etwas mit Linien abbilden/ richten/ ſchlichten.

Proſtowánie/Directio,onis,g.f. Richtung/ Leytung.

Proſty/Craſſus, Irretortus,a,um, Perpendicularis,e, Rectus,a,um, Simplex,icis,g.o. Vilis, le, unverſtändig/ unumbgedrehet/ Schnurgleich herab/gerad/richtig/einfältig/unachtbar/gering/ ſchlecht.

Proßący/Orans, Precans,antis,g.o. partic. bittend.

Proßak/Orator, Petitor, Poſtulator, Precator, Rogator,oris,g.maſc. ein Bitter/Begehrer/ Forderer.

Proßek máły/Atomus,i,g.fœ. unzertheilig Ding/ wie das Geſtüb/das man ſiehet im Glantz der Sonnen durch ein Fenſter.

Proßony/Oratus, Petitus,a,um, gebeten.

Proteſtácya/kiedy co komu opowiedáią/żądáią przy świádkách/Deteſtatio apud JurisConſultos, Proteſtatio,onis,g.f. Offentliche Bezeugung/ wann man einem etwas verkündigt in Gegenwertigkeit etlicher Zeugen.

Proteſtowáć/Proteſtari, öffentlich bezeugen.

Protokoł/Protocollum,i,g.n. erſter Entwurff des Schreibens.

Prowádzący/Comitatus,a,ū, das begleitet.

Prowádzenie/Comitatus,us,g.m. Deductio,onis,g.f. Begleitung.

Prowádzenie śie/Migratio,onis,g.f. Zug von einem Orth zum andern.

Prowádzić/Comitare, Comitari, begleyten/ führen. Prowádzić wodę/Derivare, Bäche/ Waſſer leyten und führen.

Prowádźićiel/Deductor, Ductor,oris,g.m. Begleyter/Führer.

Prowádzony/Comitatus, Ductus,a,um, begleytet.

Prowizya/Proviſio,onis,g.fœ. Fürſehung/ Fürſorg.

Prozbá/Obſecratio, Obteſtatio, Oratio,onis, g.f. Oratum,i,g.n. Oratus, Petitus, Rogatus,us, g.m. Petitio, Precatio,onis,g.f. Preces,cum,g.f. plur.

plur. num. Bitte/ Gebett/ Begehrung. Prozbá krotka/Oratiuncula,æ,g.f.dim. eine kurtze Rede oder Gebett. Prozbá unizona/ Supplicatio, onis,g.f. Supplicium,ij,g.n. demütige Bitte.

z Prozba/ Precariò,adverb. Bittweiß.

Prozno/Inanitèr, adverb. ohn Nutz.

Proznomowność/ Vaniloquium,ij,g.n. Vaniloquentia, æ, g. f. Leichtfertigkeit mit Worten.

Proznomowny/Inaniloquus,Vanidicus,Vaniloquus,a,um, vnnütze Dinge redend/ leichtfertig mit Worten.

Prozność/ Futilitas,Inanitas,atis, g. fœ. Inaniæ,arum, g.f.pl.num. Vacuitas,atis, Vanitas, atis,g.f. Liderligkeit/ Eytelkeit/ Ledigkeit/Leichtfertigkeit/ Heilosigkeit.

Proznowáć/ Cessare,Desidere,Feriare, vel, Feriari, Otiari, Vacare, In otio esse, Sedere, In otio considere, auffhören / müssig seyn / müssig gehen/ feyren.

Proznowánie/ Cessatio,onis,g.f. Desidia,æ, g.f. Otium,ij, g.n. Otium pingue, Müssiggang/ Faulheit/ Trägheit/ Ruhe/ Feyerung/ Stillstehung von Arbeit.

Proznując/Otiosè,Vacantèr,adv. müssiglich.

Proznujacy/Cessator,oris,g.m. Cessans,antis,g. o. Feriatus,Ociosus,a,um,Reses,idis, g.o. müssig gehend/ feyrend.

Prozny/ Gratuitus, a,um, Inanis,e, Irritus, Supervacaneus, Supervacuus, Vanus, Vacuus, Ventosus,a,um, vnverdienet/ Leer/ledig/vnnütz/ zu viel.

Prum/ Epibades,dum,g.f.pl.num. Hippago, ginis,g.f. Ponto,onis,g.m. Pram/ Fährschiff damit man überfährt. Zołnierz prumowy/ Epibatra, Epibata, & Epibates,æ, g.masc. Kriegsleuthe zu Schiff.

Pryćiáć/ Hittire, Sectari, Rimari, ersuchen/ spüren/dem Wilde jmmer nachfolgen. (de.

Pyćiánie/Hittus,us,g.m. das suchen der Hunde.

Prystowánie / Stigma,atis, g.n. Nota publica, angebrantes Zeichen/ Brandmal.

Prystowány / Stigmaticus, & Stigmosus, a, um, mit einem Brandmal gezeichnet.

Pryszczel/ Furunculus,li,g.m. hitzig Blätterlein. Item, Hecta,æ, g. f. Brodtblätterlein so es im backen bekommen thut.

Prywatnie/Privatim,Privatè,adverb. Sonderlich/ Jn sonderheit.

Prywatny człowiek/ Idiota,Idiotes,æ,g.c. Privatus homo, eine sonderbahre Person/ die kein Ampt hat.

Prywet/Latrina,æ,g.f. ein heimlich Gemach/ Profey/ ein Ehegraben oder Schutten / dadurch man den Wust aus dem Hause leytet.

Przadká/ Netrix,icis,g.f. eine Spinnerin.

Przaść/ Filare,vel,Filum ducere,Nere,Trahere pensa, Torquere fusos, dicuntur mulieres, spinnen/ Haspeln/ die Spillen drähen.

Przaślká / Equition, herb. klein Schaffhew.

Przebaczyć/ Ignoscere, verzeyhen / Einem etwas übersehen.

Przebawiáć śie wprzod/ Prætimere, vorher fürchten.

Przebić/ Trajicere,Transadigere,Transverberare, durchstechen/ durchschlagen.

Przebiegáć/ Przebiezeć/ Percurrere,Perlabi, Prævolare, Transcurrere, Von einem Orth ans ander lauffen / Biß an den vorgenommenen Orth lauffen / durchfliessen/ durchfahren/ durchlesen.

Przebiegáć śie/Commeare,Obversari,Pervagare, Pervagari, Vagari, Volitare,Discurrere, hin vnd her lauffen/ vmbhinlauffen/ vmschweiffen.

Przebiegánie/ Discursus, us, g. m. Obversatio,onis, g. fœ. Percussus,us,g.m. Percursatio, onis, g. f. Transcursus,us, g.m. Geläuff.

Przebity/Trajectus,a,um, durchgestossen.

Przebywáć/Pernavigare, durchschiffen. Przebyć co/Transgredi, über etwas gehen. Przebyć niebespieczeństwo / Discrimen transmittere, der Gefahr entrinnen.

Przebyty/ Meabilis,Penetrabilis,e,Pervius, a,um, durchtringig/durchgängig.

Przeć śie / Inficiari, Ire inficias, leugnen.

Przecedźić/ Eliquare, seigen/ durchseigen.

Przechadzáć śie / Ambulare, Deambulare, Inambulare, Perambulare, Prodeambulare, Spatiari, vmbhingehen/ spatzieren.

Przechadzájacy śie/ Spatians,antis, g.omn. spatzierend/ herumb gehend/ hinauß spatzierend.

Przechadzká/ Ambulatio,onis,g.f. Ambulatiuncula,æ, g.f.dim. Spatzierweg/ Spatzierung. Ná przechadzke wyniść/ Expatiari, hinauß spatzieren/ außgehen.

Przechod / Meatus, us, g. masc. Durchfahrt. Przechod podziemny/Cryptoporticus,us,g.f. Ein Gang vnter der Erden allenthalben zugeschlossen.

Przechodźić przez co/ Meare, Peragrare, Perlabi, Permanare, Permanescere, Permeare, Pervadere, Prætergredi, Præterlabi, Transcendere, durchfahren/ durchwandern/ durchgehen/ fürrinnen/fürfliessen. **Przechodźić mimo/ábo przez**/ Transmeare, durch/oder/überhin fahren. **Przechodźić mimo**/ Intermeare, zwischen ein vnd durchgehen/fahren. **Przechodźić nád czym**/ Supermeare, über oder auff etwas gehen.

Przechodźić kogo / Antestare, Antistare, Antecellere, Pervincere, Præminere, Prævalere, fürtreffen/übertreffen/ mehr vermögen/mehr gelten/ fürtrefflicher seyn.

Przechodźisty / Meabilis, Permeabilis, le, Pervius, a, um, Penetrabilis, le, Transitivus, a, um, zergänglich/ durchgängig.

Przechowywácz/Occultator, oris, g. m. ein Verberger/ Der etwas heimlich hält.

Przećiąg/ Interstitio, onis, g. fœ. Spacium, Spaciolum, i, g. n. dimin. Auffzug/Vnterlassung/ Ruhe/ Vnterleidung.

Przećiągáć/ Pertrahere, bis an etwas hinziehen/ fortschleiffen.

Przećiągáć sie / Pandiculari, sich recken.

Przećiągánie sie / Pandiculatio, onis, g. fœ. Das recken der Glieder / Das dähnen.

Przećie / Atq;, Tamen, Nicht destoweniger.

Przećiekáć / Permanare, Perpluere, Transfluere, durchrinnen/durchregnen/durchfliessen.

Przećierpieć / Pertolerare, erdulden/ ertragen/ erleyden/ gedültig seyn.

Przećináć/ Intercidere, Interscindere, Intersecare, Persecare, Rescindere, Transscindere, voneinander schneiden / zerschneiden / zerhawen/ durchspalten/durchschneiden.

Przećiw/Adversus, Adversùm, Coram, E regione, Erga, præposit. accus. serv. Obviam, adverb. Wider/gegenwertig/ gegenüber/ entgegen.

z Przećiwney strony/ Altroversum, adver. antiquum, von der andern Seiten.

Przećiwniczká/ Adversatrix, icis, g. fœ. Widerstreiterin/ Wiedersacherin.

Przećiwnie / E diverso, Contrariè, adverb. Dargegen/ Widerwertiglich.

Przećiwnik/ Adversarius, ij, g. m. Adversator, Consertor, oris, g. mas. Satanas, dictio Hebraica, Der einem entgegen ist/Streiter/ Widerwertiger/Widersacher/Widerstreiter/Widerstreber/Widerparthey.

Przećiwność/ Adversitas, Contrarietas, atis, g. f. Dissociatio, onis, g. f. Oppositus, us, g. masc. Oppositio, onis, g. f. Repugnantia, æ, g. f. Feindschafft/ Widerwertigkeit/ Absonderung/ Gegensatz/Widerstreit. **Przećiwność dwuch praw**/ Antinomia, æ, g. fœm. Widerwertigkeit zweyer Gesetze.

Przećiwny/Adversus, Contrarius, a, um, Pertinax, acis, g. o. Rebellis, e, Repugnans, antis, g. o. widerig/ widerwertig/ widerspännig. **Przećiwna rzecz**/ Sinistrum, Oppositum, i, g. n. das widerwertige/ schädliche/ das Gegentheil. **Przećiwne zdánia** / Dissidentes opiniones, widerwertige Meynungen. **Przećiwnym być komu**/ Impugnare, widerfechten.

Przecká/ Fibula, æ, g. f. Häfftlein/Ring.

Przećwiczánie/ Progymnasma, atis, g. neut. Vorübung/ Vbung.

Przeczuty/Præsensus, a, um, vorgemerckt.

Przeczuwáć/Odorari, Præcognoscere, Prænoscere, Præsagire, Præscire, Præsciscere, Præsentire, Præsentiscere, Sentire, Subolere, Baß mercken vnd spüren/ vorkennen/zuvor mercken/ verstehen/ vorwissen/ gewar werden.

Przeczuwájący/ Præsagus, i, g. m. Præscius, a, um, ein Vormerckender / Der ein Ding zuvor gesagt/ehe es geschehen.

Przeczuwánie / Prædivinatio, Prænotio, Præsagitio, Præsensio, onis, g. f. Præsagium, ij, g. neut. Vorbedeutung/ Vorgemerck zukommender Dinge/ Warsagung.

Przeczyć/ Adversari, Contradicere, Obloqui, Reclamare, Refragari, widerstreiten/widersprechen/ widerstehen / Etwas widerfechten/ widerstreben.

Przeczyśćić / Perpurgare, vollkömlich reinigen/ säuberen.

Przeczytáć/Perlegere, Translegere, überlesen/durchlesen/ gar außlesen.

Przed/Ante, Coram, præposit. acc. serv. Vor.

Przed czásem/Immature, adver. zur vnzeit/ vnzeitlich / zur vngelegenen Zeit.

Przedáć/**Przedawáć**/ Vendere, Distrahere, verkauffen. **Przedáć tanie**/ Malè vendere, Zu wolfeyl verkauffen.

Przedájacy rad/ Vendax, acis, g. o. Zu verkauffen geneigt / das gerne verkaufft.

Przedány/ Distractus, Venditus, a, um, verkaufft.

Przedawáć/ Auctionari, Nundinare, & Nundinari, Venundare, verkauffen dem so mehr gibt/ feyl halten.

Przedawácz/ Venditor, oris, gen. masc. ein Verkäuffer.

Przedawánie/ Venditio, Venundatio, onis, g. fœm. Das Verkäuffen.

Przedawánym być/ Venire, à Veneo, verkaufft werden.

Przeday publiczny/ gdźie przy cenie jeden nád drugiego więcey dáje/ Auctio, onis, g. fœ. eine Verkauffung der Güter deme so allermeist gibt. Przeday słuszny/ Venditiones simplariæ, da der Verkäuffer nicht weiter verbunden wird zu geben/ denn was ein Ding gekostet hat/ wo sich mangel am Kauff erfünde. Ná przeday mieć/ wystáwić/ Venditare, feyl haben. & vid. supra Przedawáć.

Przedáyny/ Venalis, Vendibilis, Promercalis, e, feyl/ das zu verkauffen ist/ das zu kauffe ist. Przedáynym sposobem/ Venalitèr, adver. In Kauffsweiß.

Przededniem/ Diluculò, adverb. Wann der Tag anbricht/ frühe.

Przededniowy/ Antelucanus, a, um, das vor Tag ist/ frühe vor Tage.

Przedłużáć/ Przewłaczáć/ Elongare, Elonginquare, Perlongare, Prælongare, Prorogare, Protendere, Protrahere, Trahere, verlängern/ verziehen/ verstrecken. Przedłużáć modlitwy/ Extendere preces, die Gebett lang machen.

Przedłużenie/ Productio, Prolongatio, Prolatio, Prorogatio, onis, g. fœ. Längerung/ Verlängerung/ Verstreckung.

Przedłużnie/ Przedłużájąc/ Productè, adv. langsam/ lang.

Przedmieśćie/ Suburbia, orum, g. n. pl. nu. Suburbanitas, atis, g. f. Suburbanum, i, g. n. die Vorstadt.

Przedmieyski/ Suburbanus, a, ū, vorstädtisch.

Przedmowá/ Anteloquium, ij, g. n. Exordium, ij, g. n. Præfatio, onis, g. f. Præfatiuncula, æ, g. f. dimin. Prologus, i, g. masc. Proloquium, Procemium, ij, g. neut. der erste Platz oder gehör vmbzusprechen/ Anfang einer Rede/ Vorrede. Przedmowę czynić/ Præfari, Procemiari, Præloqui, vorreden/ Vorrede thun.

Przedni/ Naprzednieyszy/ celny/ Cardinalis, is, g. m. Cardineus, ei, g. m. Præcipuus, a, um, Primarius, a, um, Principalis, e, Prior, prius, Superior, us, Primores, orum, g. m. Fürnehmer/ Vornembst/ Vorderst/ Erst/ Fürstlich/ Oberer.

Przednie/ Principalitèr, adver. fürnehmlich/ Fürstlich/ vornemlich/ erstlich.

Przedpokoie/ Procœton, onis, g. m. Procœtium, ij, g. neut. eine Kammer für eines Fürsten Gemach/ da die Trabanten Wache halten.

Przedpołudni/ Przedpołudniowy/ Antemeridianus, a, um, Vormittag geschehen.

Przedpropornik/ Antesignanus, ni, g. m. der für dem Fähnlein oder Panier in der Schlachtordnung stehet.

Przedśięwźięćie/ Institutum, i, g. n. Institutio operis, Susceptio, onis, g. fœ. Susceptum, i, g. n. Das fürnehmen.

Przedsionek/ Propylæum, Vestibulum, i, g. n. Vorhoff/ Vorschopff.

Przedsobny/ Anterior, ius, Vorderer.

Przed tem/ Przed tym/ Ante, Antea, Antehac, Dudum, adverb. vormals/ vor dem.

Przędzá/ Pensum, i, g. n. gewundener Flachs an den Spinrocken/ Garn. Przędzę wić/ Trahere pensa, haspeln.

Przędzenie/ Lanificium, ij, g. n. Das spinnen.

Przedział/ Discerniculum, i, g. n. Discrimen, inis, g. n. Divisura, æ, g. f. Interstitium, ij, g. neut. Interpunctio, onis, g. f. Interpunctum, i, g. n. Vnterscheid/ Schnitz/ oder Spalt/ die Weite zwischen zweyen Dingen/ Vnterscheidung mit Puncten/ Vntertheilung.

Przedźielenie/ Divisio, onis, g. f. Divisus, us, g. m. Dividuitas, atis, g. f. Zertheilung.

Przedźielnicá/ Crinale, lis, g. n. Discriminale, is, g. n. Discerniculum, Divisorium, ij, g. neut. Damit man das Haar vnterscheidet/ Damit man etwas theilet.

Przedźieráć/ Perrumpere, durchbrechen/ mit Gewalt einbrechen/ trennen.

Przedźiuráwić/ Perforare, durchbohren/ durchgraben.

Przedźiuráwiony/ Perforatus, a, um, durchgebohret.

Przegadáć/ Confutare, widerlegen.

Przegádywáć śie/ Disceptare, Disputare, Disserere in contrarias partes, vel in utramque partem, thädigen/ zancken/ disputiren/ Eine Sach mit reden gut vnd böß machen.

Przegá-

Przegádywánie śie / Disceptatio, Disputatio, Velitatio, onis, g. f. Pugna velitaris, ein Gesprech/Hader/Wortkampff.

Przegarżáć / Obgannire, die Ohren voll schreyen.

Przegládáć / Providere, Fürsehen.

Przegládáć / Collustrare, Perspicere, Ersehen/besehen/hin vnd wieder sehen/erkennen.

Przegládáć znowu / Recognoscere, wieder besehen vmbzubessern.

Przegládáć / przez spáry pátrzyć / Connivere, durch die Finger sehen/vbersehen.

Przegládánie / Lustratio, Recognitio, onis, g. f. das wiederkennen vnd besehen. Item, hin vnd wiederfahrt von einem ort zum andern.

Przegládánie / Conniventia, æ, g. fœ. Vbersehung.

Przeginánie / Inflexio, onis, g. fœ. Biegung.

Przegnáć / Transigere, durchtreiben.

Przegonice w polu / Colliquiæ, arum, g. fœ. pl. num. Wasserfurd auffm Feld.

Przegrawáć / zácżynáć / Præcinere, Præludere, Vorsingen/vorspielen.

Przegrawek / zácżynánie / Præcentio, onis, g. f. Antecantamentum, i, g. n. Prælusio, onis, g. f. Præludium, Proludium, ij, g. n. Vorsang/Vorspiel/Versuchspiel.

Przegrodá stájenna / Vacerra, æ, g. fœ. ein Vergotterung eines Stalls mit Stacketen/als Leutern. Przegrodki / Nidi, orum, g. m. pl. num. Vnterschächtlein/wie es die Krämer haben/jhre Wahren zu Vnterscheiden. Przegrodki w skátule / Foruli, orum, g. m. plur. num. ein Schränck-lein darin man Bücher stelt.

Przegryść / Perrodere, durchfressen/durchnagen.

Przegryźiony / Perrosus, a, um, durchnagt.

Przeguby w nogách źwierzęcych / Suffrago, inis, g. fœ. der Hinderbug. Przeguby chorujący / Suffraginosus, a, um, Krämpffig an Beinen.

Przejazd / Trajectus, us, g. m. Trajectio, onis, g. f. Transmissus, us, g. m. Transmissio, onis, g. fœ. Transitus, us, g. m. Transitio, onis, g. f. Paß/vberfahrt/durchfahrt.

Przejęćie / Prænotio, onis, g. f. Vorgemerck.

Przejednáć / Przejednywáć / Placare, Propitiare, Reconciliare, Ex irato tranquillum facere, Tranquillare, einen stillen/befriedigen/versöhnen/zu Fride stellen.

Przejednány / Pacatus, Placatus, a, um, Gestillet/befriedigt/versöhnet/zu frieden gestellt.

Przejęty / Corruptus, a, um, mit Geld bestochen.

Przejeżdżáć / Commeare, Perequitare, Pernavigare, Transmittere, Etwan hinreisen/hindurch reiten. Przejeżdżáć śie / Peragrare, durchfahren/durchwandern.

Przekázowáć śie / Ostentare, sich herfürthun/prangen/rühmen/stoltzieren.

Przekład / Przekłádánie / Traductio, Interpretatio, onis, g. fœ. Interpretamentum, i, g. n. Verdolmetschung/Außlegung/Erleuterung/Erklärung.

Przekłádáć przed kogo / Proponere, Fürsetzen/fürstellen/fürlegen.

Przekłádáć nád kogo / Anteponere, Præponere, Höher achten/fürstellen/mehr achten.

Przekłádáć / Przełożyć / Przetłumáczyć / Convertere, Interpretari, Transferre, Transponere, Vbersetzen/Verdolmetschen/das Lateinische in Deutsch/ꝛc. versetzen.

Przekłádácz / Interpres, etis, g. o. Erklärer/Dolmetscher/Außleger.

Przekłádálny / Præpositivus, a, um, fürsetzig.

Przekłádánie / Przełożenie / Præpositio, onis, g. f. Fürsatz.

Przekłádánie / Przełożenie / Transpositio, onis, g. f. Versetzung.

Przeklectwo / Devotiones, um, g. f. pl. num. Diræ, arum, g. f. pl. num. Verfluchungen.

Przeklęty / Anathema, atis, g. n. Anathematisatus, a, um, Detestabilis, e, Execrabilis, e, Execratus, Maledictus, Sacer, cra, crum, verflucht.

Przeklináć / Anathematizare, Devovere aliquem, Execrari, Verfluchen / einen Grewel haben an einem dinge.

Przeklinájący / Devotorius, a, um, das einen verflucht. Wierśe / słowá przeklinájące / Carmina devotoria, Sprüche damit man einen verflucht oder beschwert.

Przeklinánie / Detestatio, Execratio, Imprecatio, onis, g. f. Verfluchung/Verschwerung.

Przekłóć / Configere, Dispungere, Lancinare, Perfodere, Traijcere, Transfigere, Transfodere, Transverberare, Durchstechen.

Przekłoty / Perfossus, Trajectus, Transfixus, a, um, Durchgestochen.

Przekonáć/ Confutare, Convincere, Refutare, Wiederlegen/vberweisen/vberzeigen.

Przekonány/ Evictus,a,um, Vberzeigt.

Przekonywánie/ Odpor słowny/ Confutatio, Refutatio, onis, g.f. Wiederlegung.

Przekopáć / Przekopywáć / Perfodere, Refarrire, Transfodere, durchgraben.

Przekopány/ Perfossus,a,um, Durchgraben.

Przekory / Protervia, æ, g. fœ. Wiederspennigkeit.

Przekowáć/ Diffingere, Percudere, Andere Gestalt machen/ durchschlagen.

Przekreszáć/ Cancellare, Interlinere, Liturare, eine Schrifft durchstreichen/durchthun.

Przekroić / Perscindere, Transcindere, durchschneiden.

Przekształtowáć/ Transfigurare, Transformare, in ein ander gestalt verändern / ein ander gestalt geben/in ein ander gestalt bringen.

Przekształtowánie/ Transfiguratio, Transformatio, onis, g.f. Veränderung der Gestalt in ein andere.

Przekształtowány/ Transformis,e, das sich in ander gestalt verändert.

Przekupień / Dardanarius, ij, g. m. Institor, oris, g.m. Macellarius, ij, g.m. Manceps, ipis, g.c. Propola, æ, g. masc. Vorhäcker/ Wucherer/ eines Kauffmanns Schaffner oder Verwalter/ Krämer der etwas verkaufft mit Verheissung bey dem Kauff zu schirmen vnd handhaben/ der etwas mietet oder Pachtweise jnnen hat/ Pachtmann / Fürkäuffer.

Przekwintarz/ Cupes, is, g.o. adj. der gerne Bißlein jsset/ ein leckerhaffte Person/ Meckler.

Przeładowáć/ Degravare, Prægravare, Fast beschweren/vberladen.

Przełamáć/ Interfringere, Perfringere, Darzwischen durchbrechen.

Przełamány/ Proruptus,a, um, Zerbrochen.

Przelatáć / Przelećieć/ Pervolare, Pervolitare, & Prætervolitare, frequ. Prævolare, Provolare, Transvolare, Transvolitare, freq. Durchfliegen/voranfliegen/ vberfliegen.

Przelekły/ Territus, Trepidus, Tremebundus,a,um, Erschrockend / von furcht zitterend.

Przeleknąć się/ Extimere, Extimescere, Erschrecken/fast fürchten.

Przeleknienie/ Consternatio, onis, g.f. Verschreckung/ Erschreckung.

Przelewáć/ Profundere, Refundere, Transfundere, über vnd übergiessen / wiedergiessen/ abgiessen.

Przelewánie/ Transfusio, onis, g.fœ. Abgiessung auß einem Geschirr ins ander.

Przełknąć/ Persorbere, in sich schlupffen/ außschlörffen / sanfft einschlingen.

Przełożeństwo / Antistitium, ij, g.n. Præfectura, æ, g.f. Vorstand/ Vogtey.

Przełożona/ Antistes, Antistita, æ, g. f. Dux, ucis, g.f. Führerin/ Vorsteherin.

Przełożony / Przetłumáczony / Interpretatus, a, um, Erlautert/ erklärt / außgelegt/ verdolmetsch.

Przełożony nád czym/ Antistes, itis, g.com. Demarchus, Dominus, i, g.m. Dux, ucis, g. masc. Præfectus, i, g m. Præses, idis, g. m. Præsul, ulis, g.m. Vorsteher/ Gewalthaber über etwas/ Schirmer/ Nohthelffer/ vorgesetzter Vogt/ Landvogt/ ein Prälat vnter den Geistlichen.

Przełożyć nád czym / Præferre, einen über etwas setzen/stellen.

Przełożyć/ Przetłumáczyć/ Convertere, Interpretari, Transferre, Transponere, Vbersetzen/ verdolmetschen/ versetzen.

Przemagáć/ Convincere, Evincere, Prævalescere, Vincere, Vberweisen/ vberzeigen/ vberwinden/ obsiegen/ erobern/ fürtreffen/ mehr gelten.

Przemagájący kogo/ Præpotens, entis, g.o. Gar mächtig/ gar gewaltig.

Przemagánie / Præpollentia, Prævalentia, æ, g.f. Vermögligkeit/ Stärcke.

Przemakáć/ Przemoc/ Przemoknąć/ Commadere, Madere, Permadere, & Permadescere, Perpluere, Fast naß werden/ naß seyn/ durch vnd durch naß seyn/ durchregnen.

Przemárnowáć/ Przełotrowáć/ Przeczestowáć / Przejeść / Przebánkietowáć / strawić/ Devorare, Dilapidare, Prodere, Prodigere, Profundere, Rem suam divexare, Abligurire, Obligurire, Ligurire, Dissipare, Decoquere, Prodigere opes, Pergræcari aliquid, Degulare patrimonium, Proluere opes, pecuniam, Verschlucken / vnnützlich verthun / verzehren / verschlemmen/ verprassen/ verschlingen / versauffen/ verbanckettiren.

Przemázáć/ Perlinere, Durchstreichen.

Przemiáná/ Przemiánki / Alternatio, Vicissi-

cissitudo,inis,g.f. Abwächselung / Veränderung. Ná przemiány/ Alternatim,Alternè, Vicibus, einer vmb den andern. Ná przemiány co czynić/ Alternare, eins vmbs ander machen.

Przemießáć/Permiscere,Vntermischen.

Przemijáć/ Prælabi, Præterlabi, Prætervolare, Prævolare, Provolare, eylend vorhin lauffen/fürrinnen/ fürfliessen/zergehen/vergehen.

Przemija rozkoß/Avolat voluptas, die Wollust fahrt davon/zergehet/endet sich/ist fürbey.

Przemijájąc/Obiter, adverb. Darzwischen/ oben hin/nicht mit fleiß.

Przemijájący/ Transitorius,a,um, Zergänglich/das bald vergeht.

Przemijánie/Transcursus,us,g.m.ein schneller Lauff.

Przemoc/ Pollere, Valere, Vermögen.

Przemoc kogo/ Præposse, Prævalere, starck vnd vermögenlich werden/mehr vermögen.

Przemożenie/ Facultas,atis,g.f. Potentia, æ, g.f. Possibilitas,atis,g.f. Vermögen/Müglichkeit/ Gewalt/Stärck/Macht.

Przemyśl/Machina,Solertia,æ,g.f. Machinamentum,i,g.n. List/Geschwindigkeit.

Przemyśláć/Præmeditari, Præmoliri, Vorbetrachten vnd bedencken / für andern sich vnterstehen/Vorrüsten.

Przemyślánie/Præmeditatio,onis,g.f. Vorbetrachtung/Vorsorg.

Przemyślnie/ Solerter,adv. Klüglich.

Przemyślność/Solertia,æ, g.f. Klugheit.

Przemyślny/Sapiens,entis,g.o. Solers,ertis, g.omn. Scharffsinnig/ gescheid/witzig/klug/sinnreich/verschmitzt.

Przenájąć / Przemowić / Corrumpere aliquem largitionibus, pecunia, pretio, mit Geld einen bestechen/überreden.

Przenájęty/ Venalis, le, mit Geld bestochen. Snádny do przenájęcia / Venalis,e,mit Geld leicht zu gewinnen.

Przeniesiony/ Antelatus,Translatus,a, um, Herfür gezogen/verwendet/ verendert/höher gehalten.

Przenikáć/ Penetrare, Durchtringen. Przeniknąć sercá ludzkie / Peragrare per animos hominum,durchs Hertz gehen/ der Leuthe Hertz durchsichtigen.

Przenikájący / Penetrabilis, e, das durchtringet/oder getrungen wird.

Przenocowáć / Pernoctare, die Nacht durch an einem ort seyn / die Nacht da bleiben.

Przenośić/Transferre,Transmovere,Transportare,von einem ort zum andern tragen / verrücken/hinüber tragen.

Przenośić nád inßego / Antehabere, Præponere, Mehr achten / in mehrem werth halten/ höher achten/höher halten.

Przenośić się/ Migrare, auß einem ort in das ander ziehen/reisen.

Przenośiciel / Translator, oris, g. m. Vbersetzer/Verwender.

Przenośiny / Repotia,orum, pl. nu.g.n. die Mahlzeit / so man des andern Tages nach der Hochzeit haltet.

Przenośny/Translativus,Translatitius,Tralatitius,a,um,das anderswoher gebracht/ entlehnet/hergeführt.

Przenoßenie/Translatio, Tralatio,onis,g.f. Verwendung/ Versetzung.

Przeor / Archimandrita, æ,g.m. der oberst in einem Kloster/Abt.

Przeoräny / Repastinatus, a, um, particip. Wiederumb gehacket vnd gegraben.

Przeorywáć/ Repastinare, Resarrire, Terram vel solum tertiare, Wiederumb graben / braachen/eggen/jäten/wiederumb hacken.

Przeorywácz/Ruptor,oris,g.m.ein Brecher.

Przeorywánie / Repastinatio, Tertiatio, onis,g. f. das widerumb hacken/graben/rühren/ braachen/eggen.

Przepadáć/Translabi, Durchfallen.

Przepádłá się ziemiá / Consedit terra, die Erd ist eingesuncken/gefallen.

Przepaláć/Perurere,Außbrennen.

Przepárzyć/Perurere,Verbrennen.

Przepasány/ Fasciatus,a,um, verbunden mit bändeln/eingebunden/ gewindelt.

Przepáść/ Abyssus,i, g.f. Barathrum, i, g.n. Præcipitium,ij,g.n. Vorago, inis,g. f. Abgrund/ Schlund/Tieffloch/Tümpffel/Bodenloß/ein Orth da man stürtzen kan / gähstötzig Orth.

Przepáścisty / Voraginosus, a, um, Wirbelechtig/das voll Tümpffel ist.

Przepaská/Fascia,æ,g.f. Redimiculum,i,g.n. Tænia,æ,g.f. Allerley Bändel.

Przepásowáć/ Redimire, Beziehren/bekrönen/vmbbinden.

Przepełniáć / Redundare, Vberflüssig seyn/ vberläuffen/zu viel / vbrig seyn.

Przepiorká/Coturnix, icis, g. f. Glottis, idis, g. f. Ortyx, igis, g. fœ. Wachtel. Przepiorká wielka/ Ortygometra, æ, g. f. Glottis, idis, g. f. der Wachteln Känig / ist etwas grösser dann eine gemeine Wachtel.

Przepis/ Descriptum, i, g. n. Copey.

Przepisowáć/Describere, Perscribere, Præformare, Transscribere, erschreiben/überschreiben/ vorgestalten/ abschreiben.

Przeplatáć/ Dispungere, Interplicare, Interserere, hinein flechten/ zwischen einsetzen.

Przepłynąć/Transnare, & Transnatare, hinüberschwimmen.

Przepłynąć/ Eremigare, Enavigare, Prænavigare, Trajicere, Transfretare, durchschiffen/ außfahren/ überfahren/ über das Meer schiffen.

Przepolerowáć/ Perpolire, Expolire, wol außputzen/ außpolieren.

Przepolerowány/ Perpolitus, a, um, partic. wol außgeputzt.

Przepowiedáć/ Prædivinare, vorhin errahten/ zuvor sagen/ weissagen.

Przepowiedáć / Dictitare, frequent. Perhibere, Tradere, fürgeben / lehren / unterweisen/ fürsagen auffzuschreiben.

Przepowiedánie / Dictatio, onis, g. f. Angebung / Anweisung. Ktory co przepowieda/ Dictator, oris, g. m. der etwas angiebt.

Przepraszáć/ Deprecari, abbitten.

Przepraszánie/ Deprecatio, onis, g. f. Fürbitten/ Abbittung.

Przeprawić/ Traducere, überführen. Przeprawić się przez morze/ Transfretare, über Meer fahren.

Przeprowádźić / Przeprowadzáć/ Transmovere, verrücken/überführen/ hinüberziehen.

Przeprowádźić się/ Migrare, von/oder auß einem Orth in das ander ziehen / abziehen/ wegziehen. Przeprowádźić/Przeprowadzać się inimo/Transmigrare, weit an einen andern orth ziehen.

Przeprowádzenie / Traductio, onis, g. fœ. Verlängerung/ Verenderung/ Wegziehung.

Przeprowádźićiel/ Traductor, oris, g. masc. Durchführer / Der etwas verendert.

Przeprzegáć/Transjungere, umbspannen.

Przepukłość/ Hernia, æ, g. f. ein Bruch der Gemächten.

Przepukły/ Herniosus, a, um, Rupti, orum, g. masc. plu. num. Hodenbrüchig/ gebrochen am Gemächte.

Przepuszczáć/ Przepuśćić/ Dimittere, Parcere, verhüllen/ nachlassen/ sparen/ verschonen/ übersehen.

Przepuszczáć/ Przepuśćić/ Prætermittere, Transmittere, fahren lassen/ durchlassen/ aussenlassen.

Przepuszczenie/ Prætermissio, Transmissio, onis, g. f. Transmissus, us, g. masc. ein Unterlaß/ Uberfahrt/ Durchfahrt.

Przerabiáć/ Diffingere, Interpolare, Refingere, Reformare, zerbrechen und eine andere Gestalt machen / ernewern / wiederumb erschaffen/ gestalten.

Przerabiány/ Interpolis, e, & Interpolus, a, um, ernewert/ wiedergemacht.

Przerádlić/ Offringere, den Acker brechen.

Przerázáć/ Percellere, niederschlagen/ umbstossen. Przerazić oczy blásktiem/ Perstringere oculos splendore micante, Die Augen verblenden.

Przeráżony / Perculsus, a, um, erschrocken/ niedergeschlagen/ umbgestossen.

Przerwá/ Hiatus terræ, Præcipitium, ij, g. n. ein Ritz in der Erden/ eingefallenes Loch/ ein gähstürtzig Orth.

Przerwáć/ Abrumpere, Interrumpere, Perrumpere, zertrennen/ abbrechen/ zerbrechen/ abreissen/ voneinander brechen/ reissen/ mit Gewalt durchbrechen.

Przerwánie/ Ruptura, æ, g. f. ein Bruch.

Przerwány / Perruptus, Ruptus, a, um, hin durchgebrochen/ zerrissen.

Przerywáć mowę / Interpellare, Interfari, vntereden / Einem in die Rede fallen / einreden/ darzwischen reden.

Przerywácz mowy/ Interpellator, oris, g. masc. Vnterreder/ Verhinderer.

Przerywájąc/Interrupte, adverb. zertrennter weise/ zerrissen.

Przerywánie mowy w piśmie/ Parenthesis, is, g. fœ. Wann man einen gantzen Spruch zwischē einsetzt/ ein Einsatz/ da man einen Spruch oder eine gantze Meynung in eine Rede hinein setzt/ wegen bessers Verstandes.

Przerywánie mowy/ Interfatio, Interpellatio, onis, g. f. Einredung/ Vnterredung/ Verhindernüß/ Irrung im reden. Przerzę

Przerzeczony/ Námieniony/ Præfatus, Antedictus, Præscriptus, Supradictus, a, um, obgemelt/ obengesagt/ obengemeldet/ oben angezogen.

Przerzedząć/ Distrarare, Intervellere, Interlucare, behawen/ daß die äste nicht so dick ineinander stehen/ außrupffen/ außziehen.

Przerznąć/ Perscindere, durchschneiden.

Przerznięty/ Perscissus, a, um, durchschnitten.

Przerzucáć/ Superjactare, überspringen/ sich über etwas schwingen.

Przesadząć/ Transferre, von einem Orth zum andern tragen/ verwenden/ versetzen.

Przesadzánie/ Translatio, onis, gen. fœm. Versetzung.

Przeschnąć/ Exarere, Exarescere, Inarescere, Interarescere, dürre werden.

Prześciełáć/ Intersternere, Persternere, darzwischen oder vnterstrewen/ bestrewen/ darzwischen legen.

Prześcieradło/ Linteum, i, g. n. Sindon, onis, g. f. fast feiner Leinwand/ Leylacken.

Przesiadácz/ Desultor, oris, g. masc. waren Reuter die in Kriegen zwey Pferde führeten/ vnd waren geübt von einem Pferd auff das ander zu springen/ Springreuter.

Przesiedzieć/ Persidere, sitzen bleiben.

Przesiewáć/ Cribrare, Incernere, durch ein Sieb schlagen/ räden/ beuteln/ sieben.

Przesilenie dniá/ nocy/ Solstitium, ij, g. n. Unum æstivum; alterum hyemale, Sonnenwende/ so zweymal im Jahr geschicht. Do przesilenia tego należący/ Solstitialis, le, das darzu gehört.

Przeskákowáć/ Persultare, Von grossen Frewden aufffspringen.

Przeskoczyć/ Transilire, Transultare, überspringen/ überhüpffen. (Schleich-

Przeskoki/ Przebiegi/ Via, æ, g. f. Steg/ Weg.

Przeskrobáć/ Præradere, vornen abschaben.

Przesłáć/ Permittere, überschicke/ verschicken.

Przesládowánie/ Persecutio, Vexatio, onis, g. f. Verfolgung/ Plag/ Peinigung.

Przesládowcá/ Persecutor, Vexator, oris, gen. masc. Verfolger/ Nachsteller/ Plager/ Bekümmerer.

Przesławny/ Prælustris, e, Eines grossen Namens/ herrlich.

Przeslik do gránia/ Harpax, agis, g. m. ein Spinwirtel/ Das zu sich zeucht.

Przeslká ziele/ Hippuris, is, g. fœm. herba, Katzenschwantz/ Schaffthew.

Przesmiárdnąć/ Obsordescere, Obsolescere, Perolere, stinckend/ faul werden.

Przesolony/ Persalsus, Præsulsus, a, um, versaltzen/ fast gesaltzen.

Przespáć/ Perdormiscere, durchschlaffen.

Przestáć/ Cessare, Concessare, Desinere, Interjungere, Intermittere, Pausare, Quiescere, Supersedere, auffhören/ müssig gehen/ Stille halten/ vnterlassen/ stille stehen/ vnterwegen lassen/ sich eines Dinges entschlagen/ zu friede lassen.

Przestánek/ Cessatio, Concessatio, Intermissio, Interspiratio, Interstatio, Vacatio, onis, g. f. Intermissus, us, g. m. Pausa, æ, g. f. Das auffhören/ Vnterlaß/ Ablaß/ Vnterlassung/ müssige weil/ Ruhe. Bez przestánku/ Tractim, adver. ohn Vnterlaß/ ohn auffhören.

Przestawájąc/ Per intervalla, durch Vnterleibung/ vnterlaß/ Vnterruh.

Przestep biały/ Cedrostis, is, g. f. Ampeloleute, g. fœ. alias Vitis alba, Archezostis, is, g. f. Schmerwurtzelkraut/ oder Stickwurtz. Przestep czarny/ Nausea, æ, g. f. ein stinckend Kraut.

Przestepnik/ Prævaricator, oris, g. m. Vbertreter/ Abtrünniger.

Przestepowáć/ Przestąpić/ Supergredi, Transcendere, Transgredi, Transilire, übergehen/ überschreiten/ überfahren/ überhinsteigen/ überspringen etwas vngemeldet.

Przestepowánie/ Przestąpienie/ Prævaricatio, Transgressio, onis, g. fœm. Vbertretung/ Vberschreitung.

Przestká/ Anabalis, aliàs Equisetum, herba, Equiselis, Kraut wie Roßhaar/ Rabenschwantz/

Przestraßáć/ Conterrere, Exterrere, Percellere, Perterrere, Terrefacere, Terrificare, Tremefacere, ein Schrecken machen/ erschrecken das eine zittere/ über die maß sehr erschrecken/ niederstossen/ zitterend machen.

Przestráßony/ Attonitus, Perculsus, a, um, erschrocken/ erschreckt/ niedergeschlagen.

Przestrogá/ Cautela, æ, g. f. Monitio, Præmonitio, onis, g. f. Monitus, us, g. m. Monitum, Admonitum, i, g. n. Fürsehung/ Versicherung/ Warnung/ Ermahnung/ Vorbewahrung.

Przestrony/ Amplus, Peramplus, a, um, weit fast weit/ sehr weit.

Przestrzegáć/ Cavere, Discavere, Observare, Monere, Præcavere, Servare, Tueri, meiden/ hüten/ in acht nehmen oder haben/ warnehmen/ warnen/mahnen/achtung haben/ beschützen/ retten/ beschirmen/ ermahnen.

Przestrzegácz/ Cautor, Monitor, Præcautor, oris, g. m. Warner/ Verhüter/ Ermahner.

Przestrzegánie/ Observatus, us, g. m. Observatio, Asservatio, onis, g. f. Behaltung/ Achtung/ Auffsehung/ Das auffsehem.

Przestrzeżony/ Monitus, a, um, gewarnet.

Przestworny/ Capax, acis, g. o. Amplus, Diffusus, Laxus, a, um, fähig/ weit außgedähnt/ geraumig.

Przesypiáć śię/ Redormire, wiederumb entschlaffen.

Przesypiánie śię/ Redormitio, onis, g. fœ. Das wiederentschlaffen.

Przesysáć/ Persorbere, den Safft außsaugen aus den Beynen.

Przeszćie/ Pascha, æ, g. f. vel, Pascha, atis, g. n. idem significat quod Transitus, us, g. m. Transgressio, Transitio, onis, g. fœ. Vberschritt/ Fürgang/ Vberschreitung/ Vberfahrt/ Durchzug.

Przeszkadzáć/ Remorari, verhindern.

Przeszkadzánie/ Interturbatio, onis, g. fœm. Verhinderung/ Vnruh.

Przeszłegodniowy/ Pridianus, a, um, Den Tag zuvorn/ vergangenen Tages.

Przeszły/ Anteactus, Præteritus, a, um, vergangen/ verwichen.

Przeszkodá/ Impeditio, onis, g. fœ. Impedimentum, Præpedimentum, i, g. n. Verwirrung/ Verhindernüß/ Jrrung.

Przeszkodnik/ Intercessor, Interpellator, oris, g. m. ein Widerparth/ der sich einlegt/ damit ein Ding keinen Fortgang gewinne/ Vnterreder/ Verhinderer.

Przeszkodźić/ Disturbare, Officere, Perturbare, Præpedire, verhindern/ schaden/ verwirren/ hindern/ jrren.

Przeszkodźićiel/ Perturbator, oris, g. masc. Verwirrer/ Verhinderer.

Przeszkodźićielká/ Perturbatrix, icis, g. fœ. Verwirrerinn/ Verhinderinn.

Przeszkodzony/ Impeditus, Perturbatus, a, um, zerstört/ verhindert/ verwirrt.

Przeszydzáć/ Oppedere, Subsannare, verspotten/ verschmähen.

Przeszydzánie/ Insultatio, Subsannatio, onis, g. f. schimpffliche Verspottung.

Przeszywáć/ Transuere, Mit einer Nadel durchstechen.

Przetłumáczyć kśiąszkę/ Traducere librum, ein Buch verdolmetschen.

Przetoż/ Ergò, Itaque, Proin, Proinde, Derohalben/ alßdann/ deßhalben/ darumb/ derowegen.

Przetrwáć/ Degere, vollführen.

Przetykáć/ Pertundere, durchstossen.

Przeuczyć śię/ Pernoscere, durchkennen/ kennen lernen.

Przewabiáć/ Pellicere, mit glatten Worten einen überreden/ locken/ reitzen/ mit guten Worten erlangen.

Przewártowáć kśięgi/ Pervolutare libros, Revolvere, Bücher durchsuchen/ durchblättern.

Przewarzáć/ Præcoquere, vorhin kochen.

Przeważáć/ Aggravare, Degravare, Prægravare, Præponderare, fast vnd sehr beschweren/ mehr wiegen.

Przeważnie/ Bellicosè, adverb. dapfferlich/ ritterlich.

Przewiązány/ Redimitus, a, um, vmbgewunden/ geziert/ gebunden.

Przewiedzenie/ Prognosis, is, g. fœm. Vorwissenheit/ das Vorwissen.

Przewiedźieć/ Perlustrare, woll besehen, durchsehen/ besichtigen.

Przewiedźiony/ Perspectus, a, um, befunden vnd betrachtet.

Przewiercieć/ Perterebrare, Transforare, darneben hinbohren/ durchbohren.

Przewieść/ Perducere, Præducere, Præterducere, überführen/ voranhinführen.

Przewieść śię/ Trajicere, überfahren.

Przewiewáć/ Perflare, duchblasen.

Przewiewánie/ Perflatus, us, g. masc. grosse Windbläst/ Blasung/ Wind.

Przewiewny/ Perflabilis, le, durchbläßlich/ Lüfftig/ da die Lufft durchstreichet.

Przewijáć przez noge/ Supplantare, Ein Beyn setzen zu fallen/ mit fürgehaltenem Fusse fällen.

Przewinić/ Offendere, jrren/ fehlen.

Przewłoká/ vide Odwłoká. Z przewłoká/ Tractim, adverb. eines zugs lang.

Przewodźić/ Perductare, etwan hinführen.

Przewodźićiel/ Perductor,oris, g. maſc. ein Führer.

Przeworá/ Longurius,ij,g.m. Vacerra,æ, g. maſc. eine Zwergſtange/ lange Stange/ damit man die Roß im Stall anbindet.

Przewoz/ Portorium, ij, g. n. Trajectus,us, Transmiſſus,us, g. maſ. Trajectio,Transmiſſio, Transvectio, onis, g. f. Vberfahrt/ Durchfahrt/ Vberführe/ Fähre.

Przewoźić/ Transvehere, überführen.

Przewoźnik/ Portitor,oris,g. m. Vberführer/Fährmann. Przewoźnik czołnem jezdżący/Lintrarius, ij, g.m. ein Fährmann der mit einem kleinen Kahn überführet.

Przewracáć/ Intervertere, Invertere, Pervertere, Pervolvere, Pervolutare, frequent. Reſupinare, Reverſare, Supinare, verkehren/ das hintere fürkehren/ vmbwerffen/ vmbſtoſſen/ hinrollen/offt kehren/ über ſich kehren/ vmbkehren/ durchweltzen.

Przewrocenie/ Converſio,Inverſio,onis,g. fœ. Vmbkehrung/ Verkehrung/ Vmbwerffung.

Przewrocony/ Reſupinatus, a, um, vmbgekehrt/ verkehrt/ vmbgeworffen.

Przewrotnie/Depravatè,adv.boßhafftiglich.

Przewrotność/Perverſitas,atis,g.fœ. Boßheit/ verkehrte Arth.

Przewrotny/ Perverſus, a, um, verderbt/ verkehrt/ verführt/ böß/arg.

Przewyćiężyć/Pervincere,überwinden.

Przewyżßáć/Anteſtare,Antevenire,Eminere, Enitere, Excellere, Præponderare, Præſtare, Supereminere, Supergredi, Supermicare, Vincere, fürtreffen/ fürtrefflich ſeyn/ fürkommen/ übertreffen/ herfürgehen/ hochgeachtet ſeyn/ meh? wiegen/ beſſer ſeyn/ fürauß gehen/ vorgehen für andern/ höher geachtet werden.

Przewyżßájacy/ Eminens,entis, g. o. fürtreffend/ das über einen andern gehet vnd ſtehet.

Przeymacz/ Interceptor, oris, g. m. Aufffaher/ Hinwegreiſſer.

Przeymowáć/Intercipere,Præripere, aufffahen/vorhinweg reiſſen.

Przeymowáć/Pernoſcere, durchkennen/kennen lernen/vollkömlich erkennen.

Przeymowánie/ Interceptio,onis,g.f. Aufffahung/ Das aufffahen.

Przeyrzeć/ Perluſtrare, Pervidere, durchſehen/ wolbeſehen/ wol betrachten.

Przeyrzeć/ Prædeſtinare, verordnen.

Przeyrzenie/ Prognoſis,is, g. f. Prædeſtinatio,onis, g.f. Præſcientia,æ, g. f. Vorwiſſenheit/ Verordnung/ das Vorwiſſen.

Przeyść/ Præterire, Transmittere, fürgehen/ übergehen/ übergehen/ überfahren.

Przez/ Per, præpoſ. accuſ. ſerv. Durch.

Przeźiebić/ Perfrigerare, ſehr erkalten.

Przeźiebły/ Perfrigidus, Præfrigidus,a,um, gar kalt.

Przeźiebnąć/ Perfrigere, Perfrigeſcere, ſehr frieren/ ſehr kalt ſeyn/ erkalten.

Przeźieráć często/ Perſpectare, frequentat. fleiſſig vmbſehen.

Przeznaczáć/ Portendere, Præfigurare, Præſignare, Præſignificare, Künfftiges deuten/ durch eine Geſtalt vorzeigen/ vorzeichnen/ voranzeigen/ vorandeuten.

Przeznáczony/ Præfiguratus, a, um, vorgeſtaltet/ vorbedeutend.

Przezroczyſto/ Liquidè,& Liquidò,adver. klärlich/offenbarlich/offentlich/ offenbar.

Przezroczyſtość/ Limpitudo, inis, g. fœm. Lauterkeit/Klarheit.

Przezroczyſty/ Przeyrzyſty/ Compellucidus, Limpidus, Pellucidus, Perlucidus, Pertranslucidus, Perſpicuus, Translucidus, a, um, faſt ſcheinbar/ glänzend/ lauter wie ein Brunn/ Waſſerlauter/durchſichtig/durchſcheinig. Przezroczyſta rzecz/ Diaphanum,i, g.n.lat. Translucens, durchſcheinig. Przezroczyſtym być/ Perlucere, Pellucere, Translucere, Transparere, durchſcheinen/ faſt ſcheinen.

Przeżuwáć/ Præmandere, Ruminare,& Ruminari, wiederkäwen/ die Speiſe ſo einmal gegeſſen wiederumb käwen/ verdewen.

Przeżuwánie/ Ruminatio, onis, g. fœ. Das wiederkewen.

Przezwiſko/ człowieká káżdego do włáſnego imienia przydáne/ Agnomen,Cognomen,inis,g.n.Cognomentum,i,g.n. der Zunam/ Vbernam.

Przeżyć kogo/ Vivendo vincere aliquem, Einen überleben.

Przezżak/ Eruditulus,a, um, Literator,oris, g. maſc. ein wenig gelehrt.

Przodek/Prærogativa,æ,g.f.Principatus,us, g.m. Vortheil/Vorzug/ Vorſtand/Herꝛſchafft.

Przo-

Przodek/ Antegenitalis, is,g.m. Genearcha, æ,g. ma. von vnsern Voreltern der Vhranherr des Geschlechts.

Przodkowáć/ Eminere, übertreffen.

Przodkowie/ Antegeniti,orum, g.m. pl.nu. Majores,orum,g.m.pl.n. Parentes,tum,Patres, um,g.m. pl.num. Priores, Progenitores, Superiores,orum,g.m.pl.num. die Vorfahren/ Voreltern/ die Altvätter/ die vor vns geboren seyn.

Przodkowy/ Anticus,Primigenus,Primigenius, a, um, Das vornehm ist/ Anfänglich/ Vrsprünglich/ Erstgeboren.

Przodkujacy/ Prævius,a,um, vorgehend.

Przodowáć/ Præire, vorgehen. Przodowáć w táńcu/ Præsultare, Den Tantz führen/ vortantzen.

Przybić/ Przybijáć/ Accudere, Affigere, Compulsare, Offigere, anhefften/ anschlagen. Przybić co ná czele/ ná przodku/ Præfigere, fürstrecken/ fürhefften.

Przybić/Przybyć do brzegu/ Adnavigare, Annavigare, Allabi, Appellere ad littus, hinzuschiffen/anländen/ hinzufliessen/oder rinnen.

Przybiegáć/ Accurrere, hinzu lauffen.

Przybieganie/Accursus,us, g. m. Das herzu, oder hinzulauffen.

Przybieráć/ Allegere, Cooptare, zu jhm erwehlen/ erkiesen. Przybráć do siebie/Assumere, zu sich nehmen.

Przybieránie/ Assumptio, Cooptatio,onis, g. fœ. Auffnehmung / Annehmung / Erkiesung/ Erwehlung.

Przybity/ Affixus,a,um, angehefft.

Przybliżáć/ Instare,Propinquare,Proximare, nahen/ vorhanden seyn/ nahe hinzu kommen/ fast nahe seyn.

Przybrány/ Allectus, Assumptus, a, um, zugenommen/ zugemessen/ zuerwehlt.

Przybudowáć/ Ad, vel,Astruere, Coædificare, hinzubawen/ zusammenbawen.

Przybyć/ Adesse, hinzukommen.

Przybyćień/ Rok przybyszowy/ Intercalaris, e, Intercalarius,a,um, das Schaltjahr, Dźień przybyszowy/Mensis Februarius Intercalaris dicitur, quod ei dies unus interseritur, diesq; ipse intercalaris dicitur, Embolimos, & Embolimæos, vel, Bissextus, Der Tag der im Schaltjahr / am vier vnd zwantzigsten Tag des Hornungs wird hinzugesetzt.

Przybysz wkłádáć/ Calare, Intercalare, darzwischen einsetzen / einen Tag oder Monat mehr nehmen.

Przybyszowy/Intercalaris,e, Intercalarius, a,um, dem Schalttag/oder Schaltjahr zugehörig. Item, Einkömling.

Przybywáć/ Gliscere, Augeri, wachsen/zunehmen/ herfürbrechen/ aufftwachsen.

Przychodzacy/Adveniens, Veniens,entis,g. om. Hinzukommender. Przychodzacy miedzy/ Interventor,oris, g.m. Interveniens,entis, g. o. particip. Der zwischen einer Handlung kompt/ darzukommend.

Przychodźić/ Devenire, Advenire, Venire, Ventitare, frequent. Ventare, frequent. kommen/ hinkommen/ hinab kommen. Przychodźić czesto/ Aditare, frequent. offt zu einem gehen. Przychodźić ksobie/Resipiscere,Reviviscere, wiederumb zu Verstand kommen / wieder in sein Wesen kommen / wieder aufkommen / wieder erquicken/wieder auff die Beyne kommen.

Przychodźień/ Przybyćień / Advena, æ, g. m. Diversor, oris, g .m. Peregrinus,a,um, Proselitus,i, g.m. Außländer/ frembd/ Frembdling/ Einkömling/ außländisch/ ein Gast der beherberget wird.

Przychodzenie/ Aditio,onis,g.f. Zugang.

Przyćiagáć/ Przyćiagnać/ Attrahere, Apporrigere, an sich ziehen/ hinzu strecken / zu sich ziehen.

Przyćiemnieyszy/Subnubilus,Subobscurus, a,um, ein wenig dunckel/ dunckelecht.

Przyćieższy/ Graviusculus,a, um, Semigravis,e, halb schwer vnd geladen/ etwas schwer/ein wenig schwer.

Przyćináć/Accidere, behawen.

Przyćiskáć/ Apprimere, hinzu drücken/ an einander drücken.

Przyczołgáć śię/ Adrepere, herzu kriechen.

Przyczyná/ Causa,æ, g. f. Ratio,onis, g. fœ. Vrsach.

Przyczyná/pobudká do czego/Ansa,æ,g.f. Incentivum,i, g. n. Occasio,onis, g. fœ. Anlaß/ Vrsach/ Gelegenheit/ Anreitzung.

Przyczyńcá/ Deprecator,oris,g.m. Peraclitus,i, g.m. Precator, oris, g. masc. Fürsprecher/ Fürbitter.

Przyczyniáć/ Przyczynić/ Addere, Aggerare, Au-

re, Augere, Augmentare, Auctare, Auctitare, Congeminare, Cumulare, Exaggerare, Geminare, Multiplicare, Hinzu thun / groß machen/ mehren / auffhauffen / etwas zweymal auff einander thun / manchfaltigen. Przyczyniáć práce/ Distendere curas hominum, die Sorg den Leuthen mehren vnd vollstrecken.

Przyczyniáć śię/ Intercedere, Darzwischen kommen/mitteln/vorbitt thun/ Item, vor einen Bürge werden.

Przyczyniácz/ Amplificator, Auctor, Locupletator, oris, g.m. Augustus, i, g.m. ab augendo, ein Mehrer.

Przyczyniánie/Additio, Amplificatio, onis, g. fœ. Augmentum, i, g.n. Auctus, us, g. m. Adjectio, Accessio, Auctio, onis, g.f. Incrementum, i, g. n. Locupletatio, Augmentatio, onis, g. fœ. Auctuarium, ij, g.n. Vermehrung.

Przyczytáć/Adjudicare, Arrogare, Attribuere, Imputare, zu erkennen / zueygnen / jhm selbst zu messen/ zugeben / zurechnen / einen beschuldigen/zu ordnen/befehlen/übergeben.

Przydáć/ Przydawáć/ Accensere, Addere, Adhibere, Adijcere, Adscribere, Affingere, Apponere, Attribuere, Coaddere, Coadijcere, Subjungere, Subnectere, Subtexere, Superaddere, Superjacere, & Superjicere, Darzurechnen/ darzu thun / herzu halten / zustellen/ zusetzen/ zu dichten/hinzu thun/zulegen/zumessen/darzu oder weiter sagen/ an die vorige Rede hencken / herzu setzen/anwäben/ anhangen/ aufflegen / zu massen.

Przydáć śię/Profore, Nützen werden.

Przydány/ Adjunctus, a, um, zugethan.

Przydátek/ Additamentum, i, g.n. Adjectio, onis, g.f. Adjectus, us, g.m. Appendix, icis, g. foe. Appositio, onis, g. f. Auctuarium, ij, g.n. Corollarium, ij, g.n. Parergon, i, g.n. ein Zusatz/ Zugabe/Zuwurff/Anhang/Zufügung/ alles was neben dem fürnehmen Handel geschicht. Przydátek/ miáry wierzch / Cumulus, i, g.m. Zumaaß.

Przydátny / Adjectivus, Affictus, Affictitius, Insitivus, a, um, Zuwerffig/Zusetzig/Beygethan/zugethan/eingezweiget/das hinein gesetzt ist.

Przydawá śię/ Obtingit, Usu hoc venit, Es begiebt sich/ es wiederkehrt/das geschicht gemeinlich/ist bräuchlich.

Przydłuższy/ Longulus, Longiusculus, a, ū, ein wenig lang/langlecht. (sen.

Przydmuchywáć/ Ad vel, Aspirare, anbla-

Przydrobić/Adfricare, Affricare, Anreiben.

Przydymáć/ Adflare, Anhauchen / anblasen.

Przygáná/Culpatio, onis, g.f. Improperium, ij, g.n. Vituperatio, onis, g.f. Vituperium, ij, g.n. Beschuldigung/ Verweisung eines Lasters/ Verachtung/Fürwerffung/Scheltung/ Tadelung.

Przygániáć / Carpere, Obstrigillare, Opus alicujus vellicare, Vitiligare, Straffen/schelten/ beklauben/Leichtfertiglich schelten/tadeln.

Przygániácz/Vitiligator, Vitilitigator, oris, g.m. Haderer/ Zancker.

Przygánny/ Accusabilis, Culpabilis, Improbabilis, Reprehensibilis, Vituperabilis e, Klagwürdig/ scheltbar/scheltenswerth/ sträfflich/verachtens werth.

Przygány godny / Notabilis, e, verweißlich

Przygnáć/ Pellere, Cogere, Zusammen treiben/nötigen/zwingen.

Przygnánie/ Appulsus, us, g.m. Zutreibung.

Przygnány/ Appulsus, a, um, Zugetrieben.

Przygotowáć/ Apparare, Instruere, Præparare, Vorbereiten/zubereiten/ zurüsten.

Przygotowánie/Apparatio, onis, g.f. Apparatura, æ, g.f. Instructus, us, g.m. Instructio, onis, g.fœ. Parasceve, es, g.f. Præparatio, onis, g.fœ. Zubereitung/ Rüstung/ Vorrüstung / Vorbereitung/Zurüstung.

Przygrámolenie śię/ Obreptio, onis, g. fœ. Einschleichung/ Einkriechung.

Przygrámolić śię/ Obrepere, einschleichen.

Przygrubszy / Subabsurdus, a, um, Subagrestis, e, ein wenig vngeschickt/grob.

Przygrubszym/ Subabsurdè, adverb. ein wenig thörlich/ein wenig alber.

Przyjáciel / Amicus, Domesticus, i, g.m. Familiaris, Perfamiliaris, is, g.m. subst. ein gemeiner Freund.

Przyjácielskie/ Amicè, Amiciter, Comicè, & Comœdicè, adver. Freundlich/lieblich. Po przyjácielsku/ Familiariter, adv. In geheim freundlich. Przyjácielskie z kim żyć/Uti aliquo familiariter, mit einem in vertrawter Freundschafft leben.

Przyjácielstwo/ Amicitia, æ, g.f. Necessitas, atis, g.f. Necessitudo, inis, Popularitas, atis, g.fœ. Freundschafft. Przyjácielstwo rozłáczyć/ Amicitias discindere, metaph. Amicitias dissolvere, die Freundschafft zertrennen.

Przyjáśnieyszy/ Sublucidus,a,um, ein wenig scheinbar.

Przyjaźń/ Familiaritas,atis, Amicitia,æ,g.f. Freundschafft /Gemeinschafft.

Przyjaźń zawárto z nim mam / Usus mihi magnus cum eo, Ich hab viel Gemeinschafft mit jhm.

Przyjáźny/ Benevolens, entis, g.o. Benevolus,a,um, Günstig/geneigt.

Przyjeć się to niedługo / Tu propediem istius obsaturabere, du wirst des bald voll/ überdrüssig/satt werden.

Przyjechać / Adequitare , Advenire , Hinzureiten.

Przyjęcie/ Cooptatio, onis,g. f. Erwehlung/ Erkiesung.

Przyjemnie/ Amabiliter, Amœniter,Perjucundè,Suaviter,adv. Holdselig/ freundlich/ lieblich/fast lieblichen/süssiglich.

Przyjemność / Amabilitas , Amœnitas, atis, g.f.Gratia,æ,g.f. Lepor,vel Lepos, oris,g.masc. Lubentia, æ, g. f. Suavitas,atis,g.fœ. Suavitudo, inis,g.f. Venustas,atis,g.fœ. Liebligkeit/ Lustbarkeit/ Anmütigkeit / Holdseligkeit / Wollust / Genügen / Süssigkeit.

Przyjemny / Favorabilis, e , Gratiosus , Jucundus, Lepidus, Melleus, Mellitus, Perjucundus,a,um, Plausibilis, Probabilis, Suavis, Vendibilis,e, das gunst hat / angenehm/holdselig/ lieblich / anmuthig / frewdenreich / wolgefällig/ wol anzunehmen/ sanfft/ werth.

Przyjmowáć/Suscipere,Auffnehmen.

Przyjmowánie / Acceptio, onis,g.fœ. Empfahung/Auffnehmung.

Przykazánie/Jussus,us,g.m. Befehl/Geheiß.

Przykázowáć/Jubere,Præcipere,Befehlen.

Przykęsowáć/Admordere,Anbeissen.

Przykład/Exemplum,i, g. n. ein That deren wir acht sollen nehmen/vnd das vns etwas lehret/ ein Bewährung eines dinges durch gleiche that.

Przykład przydáć /Exemplum supponere, Vnten dran hencken. Náprzykład/ Verbi gratiâ, Verbi causâ, Exempli gratiâ , Nemblich/ als zum Exempel.

Przykłádáć/ Adhibere, Applicare, Asternere, Superponere, Herzu halten/herzu fügen/hinzulegen/darauff legen.

Przyklęśkáć rękomá / Applaudere , Complodere , die Händ zusammen schlagen.

Przykopáć/ Affodere, Hinzu graben.

Przykowáć/ Accudere , Anschmieden / anschlagen.

Przykreśáć/Allinere,Anstreichen.

Przykro/Austerè,Molestè,Permolestè, adv. Hartiglich/rauh/mit vnlust.

Przykrość/ Acerbitas, Arduitas, Austeritas, atis,g.f. Molestia, Permolestia,æ,g.f. Odium,ij, g.n. Torvitas,atis,g.f. Senium,ij,g.n. rauhe/harte Höhe dahin man schwerlich kommen kan / herbe Vberlast/Verdruß/ Vnruh/ Mühseligkeit/ Selzamkeit/Scheußligkeit/Gräwligkeit.

Przykruszyć/Adfricare,anreiben.

Przykry/ Acerbus , Importunus , Molestus, Odiosus, Permolestus, Sævus,a,um, Bitter/ vnzeitig/ vnruhiger/ vberlästig / vberlegen/ der einem Vnruh machet / streng/ feindlich. Przykrytroche/ Submolestus,a,um, ein wenig mühselig.

Przykryć / Przykrywáć / Contegere, Integere, Pertegere , Supercontegere , Velare, Bedecken/vberdecken/Verdecken.

Przykrycie/ Velamen,inis,g.n. Velamentum,i g.n. allerley Decke. Przykrycie pániey młodey/ Flammeum,ei, Flammeolum, i,g.n.dim. ein gelb Schleyer so vor zeiten die Bräute trugen.

Przykryty/ Velatus,a,um, verdeckt.

Przykrywádło okrągłe/ Orbis,is,g. m. ein runder Deckel.

Przykurzenie/ Situs,us,g.m. Staub oder Wust in dunckelen Orten eines Hauses/Item, Grawet/ schimlicher Vnflath an des Menschen Haut.

Przykwáśny/Subacidus,a,um, Saurlecht.

Przyłączáć / Adgregare, Adjungere, Adscire, Aggregare, Attexere, zu der Schaar bringen/ herzu fügen/ zuthun/ darzu nehmen/ hinzu setzen.

Przyłączájący/ Subjunctivus,a,um, Zusetzig/ nachsetzig/drangesetzt.

Przyłączenie/ Adjunctio, Subjunctio, onis, g.fœ. Zusammensetzung/Zusatz.

Przyłączony / Adjunctus, a, um, Hinzu gethan/zugefüget.

Przyłatáć/ Assuere, Anflicken/ anlappen/ anbutzen/anneen.

Przyłbicá/ Cassis, idis,g.f. Cassida,æ,g.f. Galea, æ, g. fœ. Sturmhut / Helm / Sturmhaube. Przyłbice kłáść/ Galeare, einen Helm oder Eysenhut auffsetzen.

Przylecieć nązad/ Revolare , hinderſich fliehen/Wiederumb hinfliehen.

Przyległość/ Continuatio, onis, g. fœ. Erlångerung.

Przyległy/Attiguus,a,um, Continens,entis, g. o. adject. Anstossend / an einander gefügt/ anrůhrend. Przyległym być/Adjacere, Nahe bey liegen. Przyległi / Affines, um,g. m. plur. num. Anstősser/deren Gütter an einander stossen.

Przyleń/Tardiusculus,a,um,ein wenig langsam/faul/tråg.

Przyleść/ Przyłáźić / Adrepere, Arreptare, Obrepere, Perrepere, Herzu kriechen/ anklettern/hinkriechen / durchschleichen.

Przyletnieyszym/ Tepidulus, Subtepidus,a, um, Lawlecht.

Przylewáć/Affundere, Zugiessen.

Przyliczyć/ Accensere,darzu rechnen.

Przyłomić/ Adfringere,Anbrechen.

Przyłożenie/ Adjectio, onis, g. f. Adjectus, us,g.m.Admotio,onis,g.f. Admotus,us,g.m.Applicatio,onis,g.f.Appositio,onis,g.f.Appositus, us,g.m. Intentio, onis,g.fœ. Zugabe/ Zusatz/Zuwurff/Zuschub / Zuschickung/ Zufügung / Anlag/ Mehrung.

Przyłożony/Applicatus, Applicitus,Appositus,a,um,Zugefügt/ angelegt/hinzu gesetzt.

Przyłożyć/ Adindere, Apponere, Hinein thun oder setzen/ zu legen/hinzu setzen.

Przyłudá / Blandimentum, Illectamentum, i,g. n. Illecebra, æ, g. fœ. Lenocinium,ij, g. neu. Schmeichelung / Anreitzung / Lockspeise/ Hurische Gezierde / Geschmuck / Liebkosung / Kőrnung.

Przyłudny/Illecebrosus,a, um, Voll schmeichelens/ Anreitzung.

Przyłudzáć/Allicere, hinzu locken/reitzen.

Przylutowáć/Applumbare,mit Bley löthen.

Przymálowáć/Appingere, Herzu mahlen.

Przymawiáć / Convitiari, Objurgare, Objurgitare,freq. Låstern/ offt vnd viel schelten.

Przymáwiáć ná co / Alludere,mit Worten auff ein andere Rede deuten.

Przymawiánie ná co/Allusio,onis,g.f. eine Zudeutung.

Przymázáć/Allinere, Anstreichen.

Przymierze/Fœdus,eris,g.n.Induciæ,arum, g.f.plur.num.Pax sequestra,ein Bund/Anstand/ Stillstand im Kriege. Przymierze czynić/ Fœderare, ein Bündnüß / Stillstand machen. Przymierza gwałćiciel/ Fœdifragus, a, um, Bundbråchig. Przymierze złamáć/Fœdus violare, rumpere,frangere, den Bund brechen.

Przymierzyć / Superjacere, & Superijcere, zumassen.

Przymieszánie/ Admistio,onis,g.fœ. Admistura,æ,g.f. Vermischung.

Przymieszywáć/ Admiscere,darzu mischen.

Przymiot/Dos,dotis,g.f.Indoles, is,g.f.Art/ sonderlich der Jugend vnd Neigung zum Guten oder Bősen/jegliche Gab so einer von Natur hat.

Przymiot/ ziele/ Engeron, ontis, g.m. Pappus,i, g. m, Senecio, onis,g. masc. Creutzwurtz/ Grindwurtz.

Przymknąć/Admovere, Herzuthun.

Przymknienie/ Admotus, us, g. m, Admotio,onis,g.f. das zufügen/zuthun.

Przymnázáć/ Adauctare,Adaugere,Augere, Augmentare, Auctare, Mehren/groß machen/ fast mehren.

Przymnożenie / Accessus,us, g. m, Accessio, onis,g.f.Auctus,us,g.m. Augmentatio,onis,g.f. Mehrung/Vermehrung.

Przymowká / Convitium,ij, g. n. Mordacitas,atis,g.f.Morsio,onis,g.f.Morsus,us,g. masc. Opprobratio,onis,g.f.Opprobrium,ij,g.n. Opprobramentum,i, g. n. Sugillatio, onis, g. fœm. Schmachwort/ Låsterung/ Nachredung/ Scheltwort/Schmachrede/Schmitzrede.

Przymuśićiel/Coactor,Instinctor, Stimulator,oris,g. m. Treiber/ Antreiber/Stupffer/Anreitzer/Anstiffter.

Przymuśićielká/Stimulatrix, icis,g.fœ. Anreitzerin/Stupfferin.

Przymuszáć / Adigere, Angariare, Cogere, Compellere, Fatigare, Urgere, Zwingen/Tringen/zusam̃en treiben/nöthigen/ångsten/trengen.

Przymuszánie / Przymuszenie / Adactio, onis,g.fœ. Coactus, us, g.m. Angareia,æ,g.fœ. Zwang/ Nöthigung/ Zwingung/Treibung.

Przymuszony/ Coactus,a,um,Gezwungen.

Przynagláć / Fatigare, Treiben/ Müde machen/verdrossen machen.

Przynaglájacy/ Cogens,entis,g.o.Sævus,a, um,Streng/ hart/treibend/ tringend.

Przynaglánie/Compellatio,onis,g.fœ. Ansprechung/Beschreyung/Antreibung.

Przynależytość / Competentia, æ, Convenientia,æ,g.f, Bequemligkeit/Vergleichung.

Przynamniey/ Minimùm, adverb. Saltem, Tamen, Conjunct. Utique, adv. Zum wenigsten/ nichts desto weniger.

Przynieść / Przynośić / Adferre, Afferre, Adportare, Importare, Inferre, Offerre, Herzu bringen/ hinzu tragen/ einfahren / einbringen/ eintragen/fürtragen.

Przynieśiony/ Allatus, Oblatus, a, um, Herzu gebracht/ fürgetragen.

Przyniestátecznieyßy / Leviculus, a, um, Etwas leichtfertig.

Przynośiciel/ Lator, oris, g.m. Träger.

Przynoßenie/ Latio, onis, g. fœ. Antrag/ Anbringung.

Przynukáć/ Perpellere, Compellere, Adigere, Cogere. Gänßlich zu etwas treiben/locken.

Przyodziewáć / Vestire, Vestem præbere, Bekleiden.

Przypáda/ Usu venit, Accidit, Evenit, Contingit, Es begiebt sich/ es trifft sich.

Przypadek/ Accidens, entis, g. n. subst. Sors, ortis, g. f. Zufall.

Przypaláć/Przypalić/ Adurere, Suburere, Besengen/anbrennen/ ein wenig brennen.

Przypalánie/Adustio, onis, g. f. Brand.

Przypalona rzecz/ Caustum, i, g. n. das gebrant ist.

Przypasáć broń / Succingere se ferro, pugione, &c. sich begürten mit allerhand Gewehr.

Przypáść / Accidere, Advenire, Evenire, Obvenire, Zufallen / geschehen / wiederfahren/ zukommen.

Przypáść/ Allabi, hinzufliessen/ hinzu fallen.

Przypátrowáć śie/ Aspicere, Considerare, Contemplari, Dispicere, Noscitare, Obtueri, Perspicere, Speculari, Embsig anschawen / bedencken/ hin vnd her sehen/ kennen lernen / einen hefftig ansehen/schawen/verwalten. Przypátrowáć śie komu/ Spectare aliquem, auff einen ein Aufffsehen haben/einen ansehen. Przypátrowáć śie znowu/ Recognoscere, wieder kennen lernen.

Przypátrowánie/ Contemplatio, onis, g. f. Anschawung. Przypátrowánia godźien/ Spectandus, a, um, Spectabilis, e, Dignus spectatu, Schawens werth/ werth zusehen.

Przypátrująca śie/ Spectatrix, icis, g. fœ. Schawerin/ Zuseherin.

Przypátrujacy śie / Contemplans, antis, g. o. Contemplator, oris, g. m. Contemplativus, a, um, Noscitabundus, a, um, Anschawend/ das zu beschawen dienet/ kennen lernend.

Przypedzáć/ Przypedźić / Adigere, Perpellere, Hinzu treiben/ gänßlich zu etwas treiben.

Przypedzony/ Adactus, a, um, Hinzugetrieb.

Przypisáć/ Adscribere, Ascribere, etwas zuschreiben.

Przypisáć komu/ Przypisowáć/ Dedicare, Dicare, Inscribere, Zuschreiben/ zueignen.

Przypisánie/ Adscriptio, onis, g. f. Zuschreibung/ Zumessung.

Przypisánie komu kśiąźki/ Dedicatio, Dicatio, onis, Zueygnung eines Buchs.

Przypisány / Adscriptus, a, um, Hinzu geschrieben/ zugeeygnet.

Przypisány komu / Dedicatus, a, um, Zugeeignet.

Przypisek / Interpositus, us, g. m. Interpositio, onis, g. f. ein Fürsatz/Eintrag.

Przyplatáć/ Przypletáć / Applicare, Attexere, Herzu fügen/ anweben/ hinzu setzen/ankleben/anflechten.

Przyprodźić/ Progenerare, weiter gebären/ das Geschlecht vermehren.

Przypluć / Adspuere, Anspewen.

Przypłynąć / Adnare, Adnatare, Hinzu schwimmen.

Przypłynąć/Przyćiec/ Affluere, Hinzu fliessen/zurinnen.

Przypłynienie/Appulsus, us, g. m. Zuländung.

Przypochlebienie/ Assentatiuncula, æ, g. fœ. dimin. eine kleine Schmeichelung.

Przypodobywáć co / Assimilare, Assimulare, Comparare, Configurare, Similare, gleichen/ dergleichen thun / sich einem vergleichen/ gleich gestalten.

Przypołudnicá/ Empusa, æ, g. f. Gespenst.

Przypomnieć/ Przypominác co/ Memorare, Repetere memoria, Redigere in memoriam, Commeminisse, Ruminare, Subijcere, Melden/ erzehlen / ingedenck seyn / wiederumb gedencken/ einem etwas wiederumb zu gedächtnüß bringen.

Przypomináćz / Memorator, oris, g. m. der etwas erzehlt/saget.

Przypowieść/ Adagium, Dictum, i, g. n. Parabola, æ, g. fœ. Proverbium, Verbum, i, g. neut. Sprichwort / Spruch/ Vergleichung. Przypowieść stárodawna/ Contritum vetustate Pro-

ver-

verbium, ein Spruch von Alten fast gebraucht.

Przyprawá/ Conditus,us,g.m. Conditura, æ,g.f. Fucus,ci,g.m. Lenocinium,ij,g.n. Lenimen, inis, g.n. Lenimentum, Relenimentum, i,g.neut. Eingemacht/ eine Farb damit man die Maasen am Leibe überstreicht/ Hurische Zierde/ Schminckung/ Sanfftung.

Przyprawić/ Adaptare, Aptare, zusammen fügen/ ordnen/ zurüsten.

Przyprawić/ Przyprawiáć/ Imbuere, Infucare, mit frembder Farb anstreichen.

Przyprawiáć potráwy/ Condimentis interponere, untermengen/ würtzen.

Przyprawiácz/ Temperator,oris, g. m. ein Mässiger.

Przyprawny/Factitius,Arte laboratus,Conditaneus, Medicatus, Infucatus, Fucatus, Fucosus,a,um, zubereitet/zugericht/gewürtzt/gefälscht/ nicht lauter/ etwa eingemacht mit Artzney oder Specerey.

Przyprowádźić/ Superducere, Superinducere, mehr beybringen/zuführen.

Przypuszczáć/ Admittere, zulassen. Itē, Admittere, est marem fœminæ, aut mari fœminam admovere ad initum, zulassen. Przypuszczáć jágnietá/ Irrumare agnos, die Lämblein zu saugen unterschieben.

Przypuszczony/ Admissus,a,um, zugelassen.

Przypyszniey szym/ Subarroganter, adver. ein wenig vermessentlich/stoltziglich/hoffertiglich.

Przyráchowáć/ Adnumerare, vel, Annumerare, darzu zehlen.

Przyrastáć/ Accrescere, Adaugescere, wachsen/ zunehmen.

Przyrastánie/ Accretio,onis, g.fœ. Accrementum,i, g.n. Zuwachs/ Zunehmung.

Przyrodność/Cognatio,onis,g.fœ. Freundschafft/ Geschlecht.

Przyrodny/ Congener, eris, gen. om. eines Geschlechts.

Przyrodzenie/ Indoles,is, g. f. Natura, æ, g. fœm. Natur/ Art und Neigung zum Guten oder zum Bösen.

Przyrodzona niechęć do czego/ Apatheia, æ, g.fœ. Unbewegligkeit des Gemüths/ Unanmüglgkeit.

Przyrodzona sklonność/ chęć do czego/ Sympateia,æ, g. fœ. gleiche Anmuthung/ natürliche Mitbewegung.

Przyrodzony/Genialis,Genitalis,e, Genuinus, Ingenitus,a,um,Naturalis,e, natürlich/ von Natur gegeben/ angeboren.

Przyrodzonych rzeczy bádácz/ Naturæ ventilator,Physicus,ci,g.m. Erweger der Natur.

Przyrodzonych rzeczy umiejetność doskonáła/Mageia,æ,g.f. vollkommene Wissenschafft natürlicher Dinge. Przyrodzonych rzeczy umiejetny/ Magus, gi, g. m. apud Persas dicitur Sapiens: eos enim Persæ Magos vocant, quos Græci Philosophos, Naturkündiger.

Przyrodzonym sposobem/ Naturaliter, adverb. Sponte naturæ, natürlicher weise/ natürlich/ von Natur.

Przyrownywáć/ Æquiparare, Comparare, vergleichen/ gleich machen.

Przyrownywánie/ Æquiparatio, Comparatio,onis, g.f. Gleichmachung/Vergleichung.

Przyrzec/ Adfremere, ein Getöß machen.

Przyrzeczny/ Amnicola,æ,g.c. der an einem Flusse ist und wohnet.

Przyrzucáć/ Przyrzućić/ Adjicere, Coadjicere, Superjacere, Superjicere, zuwerffen/ zu andern Dingen legen/ aufwerffen/ auff etwz werffen.

Przyrzucenie/ Adjectus, us, g. m. Adjectio, onis, g. f. Zuwurff/ Zuschub.

Przyrzut/ Contagium,ij,g.n. Contagio,onis, g. f. Contages,is,g.f. erbliche anklebende Kranckheit/ Eine flechtende Seuche/ Flechtung.

Przyrzutny/ Contagiosus,a, um, anklebend/ Das sich weiter flicht.

Prysádzáć/ Admovere, herzu thun.

Przysádzáć/ Adjudicare, Addicere, zuerkennen/ zueygnen/ zugeben / Das Urtheil außsprechen/ zusprechen.

Przysádzánie/ Addictio, Adjudicatio, onis, g. f. Zueygung/Zuerkennung/Zusprechung.

Przysádzony/ Admotus, Adsitus,a,um, darzu gepflantzet/ gesetzt.

Przysądzony/ Adjudicatus,a,um, zuerkant/ durch Urtheil zugesprochen.

Przyść/ Accedere, Venire, hinzu gehen/ hinzu kommen. Przyść miedzy/ Intervenire, darzwischen uñ darzu kommen/ überfallen. Ná nieyśce postánowione przyść/ Pervenire, Bis an einen bestimten Orth od Stelle kommen / gelangen. Przyść potym/ Postvenire, nachkommen. Przyść znowu/ Revenire, wiederumb kommen.

Przyśćie/ Acceſſus, Adventus, Appulſus, us, g. m. Ventio, onis, g. fœ. Zugang/ Ankunfft/ Zukunfft/ Zulandung.

Przyśćielać/ Afternere, hinzu legen.

Przyśiać/ Adſerere, darzu ſäen.

Przyśiany/ Adſitus, a, um, darzugeſäet.

Przyśięgá/ Dejurium, ij, g. n. Juramentum, Jurandum, i, g. n. Jusjurandum, jusjurandi, & jurisjurandi, g. n. Sacramentum, i, g. neut. ein Eyd/ Eydſchwur. Przyśięgą potwierdzona rzecz/ Religione teſtatum, mit dem Eyde bezeuget.

Przyśięgáć/ Przyśiąc/ Adſerere, vel, Aſſerere, Jurare, Jurejurare, ſchweren/ Einen Eyd thun. Przyśięgáć/ Dejerare, Dejurare, Perſanctè jurare, Thewr vnd hoch ſchweren/ Einen thewren Eyd thun.

Przyśięzny/ Juratus, a, um, Geſchworen/ das iſt/ von dem man einen Eyd genommen.

Przyſkákowáć/ Aſſultare, aufſpringen.

Przyſkákowánie/ Aſſultus, us, g. m. An- oder Auffſprung.

Przyſkákujac/ Aſſultim, adv. Sprungsweiſe/ ſpringends.

Przyſkoczyć/ Adſilire, vel, Aſſilire, hinzu ſpringen.

Przyſługá/ Gratificatio, onis, g. fœ. Dienſt/ oder gefallen/ den einer dem andern bewieſen hat.

Przyſługowáć/ Adſervire, vel, Aſſervire, Comminiſtrare, Inſervire, Subſervire, zudienen/ vnterdienſtig ſeyn/ dienen/ auffwarten/ auffdienen. Przyſługowáć śię, Gratificari, Einem Dienſt oder Freundſchafft beweiſen. Przyſłużyć śię komu/ Demerere, & Demereri, vmb einen etwas verdienen/ Einen zum Freund machen/ ſich wol vmb einen verdienen.

Przyſmák/ Obſonium, Pulpamentum, i, g. n. allerley ſchleckſpeiſe/ Leckerbißlein/ ſonderlich von zerriebenem Fleiſch/ wie ein Gemüße gemachet.

Przyśmiárdły/ Subrancidus, a, um, ein wenig garſtrich/ faul.

Przyśmiecháć śię/ Arridere, anlachen.

Przyſpáſábiáć/ Arrogare, Jhm ſelbſt zumeſſen/ zueygnen.

Przyśpieſzáć/ Adproperare, Approperare, Maturare, Præfeſtinare, herzu eylen/ bey zeiten vnd fürderlich thun.

Przyśpieſzony/ Feſtinatus, Maturatus, Præfeſtinatus, a, um, In eyl zuwegen gebracht/ gar zu früh geeylet.

Przyśpiewywáć/ Accinere, Admodulari, Ad vel Aſſonare, zuſtimmen.

Przyſporſzy/ Subgrandis, e, ein wenig groß/ großlacht.

Przyſpoſobić/ Adoptare, auffnehmen.

Przyſpoſobićiel/ Adoptator, oris, g. m. Der einen für einen Sohn auffnimpt.

Przyſpoſobienie/ Adoptio, Adoptatio, onis, g. f. Erwehlung zu einem Kind/ Annehmung an Kindes ſtat. Do przyſpoſobienia należący/ Adoptivus, a, um, was zur Erwehlung gehört.

Przyſpoſobiony/ Adoptatus, a, um, zu einem Kind auffgenommen. Przyſpoſobiony Syn/ Adoptivus, i, g. m. Adoptatitius, ij, g. m. Adoptatus filius, ein Erwehlter Sohn.

Przyſtáć ná co/ Acquieſcere, beruhen/ ein wenig ruhen/ zu frieden ſeyn/ Ruh vnd Ergetzligkeit haben/ ruhig ſeyn.

Przyſtąpić/ Przyſtępowáć/ Accedere, Adgredi, Aggredi, Adire, hinzutreten/ zu einem gehen. Przyſtępowáć z inſzymi/ Coaccedere, mit andern hinzu treten/ hinzukommen.

Przyſtąpienie/ Aditio, Aggreſſio, onis, g. f. Aggreſſus, us, g. m. Aggreſſura, æ, g. f. Zugang/ Zutritt.

Przyſtaw/ Antiſtes, ſtitis, g. c. Parochus, i, g. m. Anführer/ Koſtfreyhalter/ der eine Parthey mit aller Notturfft auff einer fahrt verſiehet/ vnd für ſie bezahlet.

Przyſtáwić do ogniá/ Apponere ad ignem, zum Fewer ſetzen/ beyſetzen.

Przyſtáwiony/ Applicatus, a, um, particip. zugefügt/ angelegt/ beygeſetzt.

Przyſtęp/ Aditus, us, g. m. ein Zugang/ Zutritt. Trudny przyſtęp/ Arduus aditus, ein ſchwerer Zugang.

Przyſtępny/ Acceſſibilis, e, Obvius & expolitus homo, da man zukomen mag/ Einer der leicht zu finden/ oder anzutreffen iſt.

Przyſtoi/ Decet, imperſon. Es gezieme/ Es ſtehet wol.

Przyſtoſowáć/ Accommodare, Attemperare, hereinfügen/ ſich recht ſchicken/ zu rechte machen.

Przyſtoynie/ Competenter, Convenienter, Decenter, adv. füglich/ bequemlich/ geſchicklich/ zimlich.

Przyſtoyność/ Decentia, æ, g. f. Decorum, i, g. neu.

g.neu. Zimligkeit/Bequemligkeit/Erbarkeit/Geſchickligkeit/Przyſtoyność záchowáć/ Decorum tenere, Sich gebürlich halten/ Ehrbarlich wandeln.

Przyſtoyny/Conformis,e,Conſentaneus, a, um, Conveniens,entis, g.o. Decens,entis, g. o. bequem/geſchickt/ gemeß/ füglich/ das ſich gebühret/ das ſich ziemet.

Przyſtrzygáć / Attondere, beſcheeren.

Przyſtrzyżony/ Attonſus,a, um, beſchoren.

Przyſwędzona potráwá / Hic cibus ſapit aduſtionem, die Speiſe brentzelt/ iſt angebrant.

Przyświádczony/Atteſtatus,Conteſtatus,a, um, wol bezeugt.

Przyświecáć/ Allucere, anſcheinen.

Przyſypowáć/ Adaggerare, herzuhäuffen.

Przyszły/ Futurus, a, um, zukünfftig. Przyszłego roku / Subſequenti anno, des nachfolgenden Jahrs.

Przyszpetnieyszy/Turpiculus,a,um,Subturpis,e, ein wenig vnflätig/ ſchnödlich.

Przyszyć/Aſſuere, anſlicken/ anbutzen.

Przytłuſtszy/ Suppinguis,e, feiſtlecht.

Przytoczyć/ Advolvere, hinzu waltzen.

Przytoczyć/ Przywieść co ná przykład/ Inducere, Etwas herfürbringen/Zum allererſten melden.

Przytomny/ Præſens, entis, g.o. gegenwertig. Przytomnym być/Adeſſe,Intereſſe, zugegen ſeyn/ gegenwertig ſeyn/ bey ſeyn/dar ſeyn.

Przytuláć/ Apprimere, aneinander drücken.

Przyuczáć/Aſſvefacere,Conſvefacere,Condocere, Condocefacere, gewehnen.

Przyuczáć ſię / Przywykáć ſię/ Przywykáć czemu/ Condiſcere, Sich gewehnen/ gewohnt werden eines Dinges.

Przywaláć/ Admoliri, zuthun.

Przywątpiwáć / Addubitare, Subdubitare, ein wenig zweiffeln/ zweiffelhafftig ſeyn.

Przywiązány/ Alligatus, Adalligatus,a,um, angebunden.

Przywiedziony/Adductus,a,um,herzu/oder hinzugeführt.

Przywiększáć/Amplificare, erweitern.

Przywiększy / Majuſculus, a, um, ein wenig groß/ großlecht.

Przywiewáć/ Adflare, anblaſen.

Przywiewánie/ Aſpiratio, onis, g. f. Afflatus,us,g.m. Anblaſung.

Przywieziony/ Invectus, a, um, eingeführt.

Przywiezowáć/ Adjugare, Alligare, Adalligare, Superalligare, Adnectere, Annectere, Prælligare, anbinden/ anſtricken/ zuſammenknüpffen. Przywiezowáć ſię do drzew / Nubere, dicuntur arbores vitibus, & vites arboribus, In Bäumen geflochten werden.

Przywiezowánie/ Alligatura,æ, g. f. Annexus,us, g.m. Religatio,onis, g. fœ. Anbindung/ Zuſammenknüpffung/ Anſtrickung.

Przywiiáć/ Adglomerare, Attexere, Subtexere, hinzufügen/anwäben/hinzuſetzen.

Przywiley/ Privilegium,ij, g.n. eine ſonderbahre Freyheit/ Gnade/Außſpruch auff eine ſonderbahre Perſon.

Przywitáć ſię / Dextram appetere, Einem die Hand bieten/Einen willkommen heiſſen.

Przywłaszczáć/ Adſerere, Aſſerere, Vendicare, beſtetigen/ befeſtigen/ Ihme ſelbſt zumeſſen/für eygen anſprechen/zueygnen. Przywłaszczáć co ſobie / Sumere ſibi aliquid, Aſſumere ſibi, Sich eines Dinges ermeſſen.

Przywłaszczánie/ Vendicatio,onis, g.f. Zueygnung/ Zumeſſung. (ſen.

Przywłaszczony/ Aſſumptus,a,um, zugemeſ-

Przywodzenie/ Allegatio, Prolatio, onis, g. fœ. Anziehung/ Fürwendung/ Nennung.

Przywodzić/ Adducere, Adhamare, Inducere, Redigere, herzuführen/ zu jhm ziehen/Etwas herfür bringen/ Zum erſten melden/ Mit Gewalt etwas treiben.

Przywołáć/ Accire, ab Accio, & Acciere, ab Accieo, Advocare, Advocitare, freq. beruffen/ beſchicken / herzuruffen.

Przywożenie/ Advectio, Subvectio, onis, g. fœ. Subvectus, us, g. m. Zufuhr/ Das hinzubringen/ Fuhr über Land.

Przywozić/ Advehere, Subvehere, Subvectare, frequent. hinzuführen / bringen/ auffhinführen/ über Land führen.

Przywoźny / Invectitius,a,um, Vectibilis,e, Anders woher/oder auß ándern Landen gebracht.

Przywracáć/ Przywrócić/ Inſtaurare, Reſtaurare, Reſtituere, erneweren / wiederumb auffbringen/ wiederumb geben/zuſtellen.

Przywrócenie/ Reſtitutio, Reductio, onis, g. fœ Das wiedereinſetzen/oder/das wiederbringen zu ſeinem vorigen weſen.

Przy-

Przywróćiciel/ Reductor, Reſtitutor, oris, g. m. Wiederbringer/ Wiedereinſetzer.

Przywrocony/ Reductus, a, um, partic. Wieder eingeſetzt/ wiederbracht.

Przyzimnieyſzy/ Frigidulus, Subfrigidus, a, um, ein wenig kalt/ kaltächt.

Przyznáć śię/ Fateri, Confiteri, bekennen.

Przyznány/ Atteſtatus, a, um, bezeugt.

Przyzwáć/ Przyzywáć/ Accerſire, Accerſere, Arceſſere, Devocare, Vocare, herzu beruffen/ beſchicken/ hinabruffen. Przyzwáć kogo/ Appellare aliquem, Einen zur rede ſtellen/ mit einem reden.

Przyzwaláć ná co/ Annuere, Aſſentiri, Aſſentari, Conſentire, verwilligen/ zuſtimmen/ zuſagen.

Przyzwalácz/ Aſſenſor, oris, g. m. Verwilliger/ der ſeinen Willen worein gibt.

Przyzwalájacy/ Conſentiens, entis, g. omn. particip. einhellig/ mitſtimmend.

Przyzwánie/ Accerſitus, us, g. m. Beruffung/ Geheiß/ Forderung.

Przyzwoićie/ Competenter, Convenienter, adverb. Bequem/ füglich/ gerade recht/ bequemlich.

Przyzwoitość/ Convenientia, Competentia, æ, g. f. Gleichförmigkeit/ Vergleichung/ Vertrag/ Bequemligkeit.

Przyzwoity/ Accommodatus, Conſentaneus, a, um, Conveniens, entis, g. o. particip. wolgelegen/ geſchickt/ gleichförmig/ groß/ bequem/ füglich.

Przyzwolenie/ Aſſenſio, Aſſentatió, Conſenſio, onis, g. f. Aſſenſus, us, Conſenſus, us, g. m. Verwilligung/ Einhelligkeit/ Zuſtimmung.

Przyzwolony/ Conſenſus, a, um, Das überein kommen/ Das verwilliget iſt.

Przyzwyczájáć kogo/ Adſvefacere, Conſvefacere, Einen worzu gewehnen.

Przyzwyczájáć śię/ Adſveſcere, vel, Aſſveſcere, Sich etwan zu gewöhnen.

Przyzwyczájony/ Aſſvetus, a, um, gewehnet/ gewohnet. Przyzwyczáionym być/ Conſveſcere, Conſvefieri, gantz gewehnen/ gewohnen.

Przyzywácz/ Accerſitor, oris, g. maſ. ein Beruffer/ Auffwarter.

Przyzywálny/ Vocativus, a, um, ruffend.

Psalm/ Pſalmus, i, g. m. Cantio, onis, g. fœ. Lied/ Geſang/ Pſalm.

Pśia gwiazdá/ Canicula, æ, g. f. Hundsſtern. Pśia gwiazdá wietſza/ Sirius, ij, g. m. Hundsſtern. Pśie dni/ Dies caniculares, die Hundstage.

Pśia muchá/ Cyniphes, g. m. Cynomia, æ, g. fœm. Cynips, cyniphis, g. fœ. Waſſermücke/ Hundsfliege.

Pśi język/ Cynogloſſus, i, vel, Cynogloſſa, æ, g. f. vel, Cynogloſſum, i, g. n. Hundszunge.

Pśi len/ Cynomia, æ, g. f. Flöhkraut.

Pśinki/ Sòlanum, i, g. neut. Nachtſchatten.

Pśinki czerwone/ Trychnon, herba, vulgò Alquaquengi, Judenkirſchen.

Pśi pyſk/ Roſtrum canum, Hundsſchnautz.

Pſotliwie/ Flagitiosè, adv. Läſterlich.

Pſotliwy/ Flagitioſus, a, um, voll Schelmerey/ Büberey/ Schelmiſch/ Bübiſch.

Pſowáć/ Corrumpere, Depravare, Deſtruere, Vitiare, zerſtören/ ſchänden/ verderben/ verkehren/ zerbrechen/ niederreiſſen/ gebrechlich machen/ ſchwächen/ verwüſten/ ärger machen.

Pſowánie/ Depravatio, onis, g. fœ. Verderbung/ Verkehrung.

Pſtrąg czerwony/ Orata, pro Aurata, æ, g. fœ. rothe Forellen.

Pſtry/ Multicolor, oris, g. o. Varius, a, um, Pantherinum, i, g. n. mancherley Farb/ voll Laubflecken/ fleckächtig/ bund wie ein Panterthier oder Leopard.

Pſtrzyć/ Diſtinguere, Variegare, beſprengen/ verblümen/ mit Veränderung zieren/ unterſcheiden in vielerley weiſe/ bunt machen.

Pſzczelnik/ Mieyſce gdźie ule ſtoją/ Apiarium, Melitton, Melittotrophium, Alvearium, Mellarium, ij, g. n. ein Orth da man die Immen hinſtelt/ Immengeſtell/ Bienengarten.

Pſzczelnik źiele/ Melinum, i, g. n. Meliphyllon, vel, Meliſſophillon, aliàs, Apiaſtrum, i, g. neut. Meliſſenkraut/ Mutterkraut.

Pſzczołá/ Apis, apis, g. f. Bugones, um, Meliſſa, æ, g. f. Biene/ Imme. Pſzczelna mátká/ Mater apis, Honigmacherin. Pſzczołá niepożyteczna/ Fucus, ci, g. m. Hummel. Pſzczoły śię roją/ Coloniam mittunt apes, die Bienen ſtoſſen einen Schwarm auß.

Pſzenicá/ Far, farris, g. n. Robus, i, g. m. Triticum, i, g. n. Weitzen.

Pſzenny/ Similagineus, a, um, Triticeus, a, um, von Weitzen/ Semmelmehl.

Ptak

Ptak / Ales,itis,g. f. Avis,is,g.f.Avicula,æ, g.f.Ornis,ornios,vel Ornithus,g.f.Volucris,is, g.f.allerley Vögel. Ptak morſki/Iſpida, æ,g.fœ. Eyßvogel. Ptáſtwo/ Pecus volatile, Geflügel/ Gevögel. Ptaki łowić / Aucupari, Vogel fahen. Ptakow łowienie / Aucupium,ij, gen. neut. Aucupatio,onis,gen.fœm. Vogelfahung. Ptakow lubienie/ Avitium,ij, g.neut. Federſpiel. Ptacy ſpiewáją ná wioſnę / Aviculæ vernant, die Vögel ſingen im Frühling. Ptak ſpiewájacy ná znák ßczęśćia/ ábo/nießczęśćia/Oſcinis, is, vel, Oſcen, inis,g.o. ein Vogel ſo mit Geſchrey ein Loßzeichen gibt zum guten oder zum böſen.

Ptaßa zob / Liguſtrum,i, g.n. die Reinweiden/Mundholtz.

Ptaßę/Pipio,onis,g.m.ein junges Vögelein.

Ptaßnik / Auceps,aucupis,g. c. Aviarius,ij, g.m.Ornithon, onis,g. m. Vogelſteller / Vogelfanger/einer der die Vögel fängt / Item, ein Vogelkeficht.

Ptáßyniec/Ptáßy ſad/ Aviarium,ij,g. neu. Aviaria,æ,g f.Vogelkyficht/ Vogelkorb/ Vogelbawer/ Wald voller Vögel.

Pryzáná / Ptiſana, æ, g. fœ. Gerſtengraup/ Gerſtenwaſſer/ Gerſtentranck.

Puch/Pluma,æ,g.f.Pflaumfeder. Puchowy/ Plumarius,Plumeus,a,um, Flumich/von weichen zarten Federn.

Puchác/Halare,ein Geruch geben.

Puchliná żywotá/ Aqua intercus,Hydrops, opis,g.m.Hydropiſis,is,g. f. Tympanites,is,g.f. die Waſſerſucht. Puchlinę żywotá ćierpiący / Hydropicus,Tympanicus, i,g.m.Waſſerſüchtig.

Puhacz/Bubo,onis,g.m.&f.Huhu/Nachteul.

Pujnał/ Enchiridion, ij, g.n. Pugio, onis, g. m. Sica, Sicula,æ,g.f. dim.ein Dolch/ oder kleines Deglein.

Pukiel ná kśięgách / Umbilici , orum, g. maſ.plur.num. Knöpff / Zierd oder Spangen/ ſo die Alten auff den vollendeten Büchern ſetzten.

Pukláſty/Umbilicatus,a, um, wie ein Nabel geſtaltet.

Puklerz/ Ægis,idis,g f. Annale,is,g. n. Clypeus,i,g.m. Clypeum,ei,g.n. Umbo,onis,g. m. ein ährin Schild mit Schlangen Köpffen vnd grewlichen Angeſichtern. Wypukłość w puklerzu ná środku / Umbo,onis, g.m. das mittel eines Schilds/die Butel im Schilde.

Pulchno czynić/Fermentare, mit den Hefen aufftreiben/Hefeln.

Pułkoßek/Orca,æ, g.f. Korblein.

Pułnocy / Pułnocna ſtroná / Septentrio, onis, g. m. der Nordwind. Pułnocny/ ná pułnocney ſtronie leżący/ Aquilonaris,e,Aquilonius,a,um,Borealis, e, Coreus, Arctous, Arcticus,Septentrionarius, a,um,Septentrionalis, e, das gegen den Nordwind gelegen iſt/Nordiſch.

Pulpit/ Pulteus,ei, g.m. Pulpitum,i,g. neu. Pultbret. Pulpit piſárſki/ Pluteus, i, g. m. ein Pulbret od' Geſtell Bücher darauff zu legen oder darauff zuſchreiben.

Puls/Arteriarum pulſus , Schlag der Hertz Ader. Puls zły / Formicans pulſus , Schlag der Hertzader der all zu geſchwinde ſchlägt/ als wann viel Omeiſſen durch einander winſeln.

Pułtorá / Połtorá / Seſqui, indeclin.compoſitum, Anderthalb. Pułtorna część / Seſquialtera pars,anderthalb Theil. Pułtorny/ Seſquiplex,icis,g.o. idem, quod Seſquialter ,ra, rum, vel,dimidio tantum major,das ein vnd noch halb ſo viel iſt.

Pułtoromieśięczny czás / Seſquimenſis,e, Anderthalb Monat.

Pułtoroſtopny/Seſquipedaneus,a,um, anderthalb Schuchlang. Pułtoroſtopna miárá/ Seſquipes,edis,g.m. anderthalb Schuch.

Pułtorouncyowy/Seſcuncialis,e, drey loth oder anderthalb Zoll.

Pułtrzećiá máiący/ Semiſtertius , Seſquitertius, Seſtertius,a,um, das dritthalb in ſich hält oder begreifft.

Punkt/Punctus,i,g.m.& Punctum,i,g. n. ein Punckt. Punkt czáſu/ Articulus temporum, Gerad die rechte Gelegenheit der Zeit. Punktácyá pewna/ znák piſárſki/ Comma,atis, g.n. latinè,Inciſio,onis,g.f. Pars periodi,ein Vnterpüncktlein/ Vnterpunctierung / ein Diſtinction.

Punktowánie/ Hypodiaſtole,es, Figura lat. Subdiſtinctio,onis,g.f. Vnterſcheidung der wörter/daß ſie nicht an einander hangen.

Purgácya/Clyſmus,i,g.m.lat.Purgatio,onis, g.f.Clyſter,eris,g.n.& Clyſterium, ij,g. n. Purgantz/Clyſtier/Reinigung/ ſo durch den Hindern geſchicht/Clyſtierung. Purgácyą bráć/ Alvum ciere,elicere,ſolvere,laxare, emollire, Purgieren/den Stulgang machen/bringen.

Purgujacy/ Catharticus,a,um, Purgierende Artzeney/das da purgiert.

Purpurowa fárbá/Porphyra, Purpura,æ, g.f. Purpurfarb.

Puśćić/Dimittere, Hinweg schicken/abhin lassen/fahren lassen.

Pustelniczy/ Eremitarius, a,um, das einem Einsiedeler/Waldbruder gehört.

Pustelnik/Anachoreta,Eremita,æ,g.m.Phileremus,i,g.m.Einsiedler/ Eremit/Waldbruder.

Pustołká/ Postułká/ Cenchris,idis,g.f. lat. Tinnunculus,i,g.m.Wannenweher/Wandweihe.

Pustoszacy/Populabundus,Vastificus,a,um das da verwůstet/ verherget/ verderbig/ verwůster/zerstörer.

Pustoszenie / Depopulatio, Expopulatio, Populatio,onis,g.fœ. Populatus,us,g.m. Vastatio,onis,g.f. Vastitudo,inis,g.f. Vastities,ei,g.f. Vastitas, atis,g. fœ. Verwůstung / Verheerung/ Plůnderung/Zerstörung/Verderbung.

Pustoszyć/Corrumpere,Depopulari, Desolare,Divexare,Diripere,Expopulari,Perpopulari,Populare, Populari,Profligere,Solare,Vastare, Verwůsten vnd öd machen/verhergen/ zerstören/ verderben/wůst machen.

Pustoszyćiel / Populator,Vastator,oris,g.m. Verwůster/ Verheerer.

Pustoszyćielká / Populatrix, Vastatrix, icis, g.f. Verwůsterin / Verheererin.

Pustowáć/Bacchari, Bächten / das Fest Bacht begehen / Schwermen / Toll vnd voll seyn/ Fastnacht halten.

Pusty/Immodestus,a,um,Petulans,antis,g.o. Muthwillig/geyl/ vnreiner Worten / vnschaamhafftig.

Pustynia/ Desertæ solitudines, Desertum,i, g.n. Eremus,i, g.m. Solitudo,inis, g.fœ. Tesqua, orum,g.n. plur. num. Einöde / Wůste/verlassen Orth/Oede.

Pusczáć sie / Superlachrymare, Trieffen / gleich wie die Weinräben wann sie geschnitten.

Pusczáć/Mittere,Senden/schicken/lassen.

Pusczáć wode/Meiere,Mingere,Bruntzen/ harnen/ seichen/pissen.

Pusczádło/ Phlebotomon, i, g.n. Scalper, pri,g.m.& Scalprum,i,g.n. Scalprum chyrurgicum, Laßeysen / ein Flitte.

Pusczánie krwie/ Phlebotomia,æ, g.f. das Aderlassen.

Pusczyk/ Ulula,æ,g.f. Eul.

Puszká / Orca,æ,g. fœ. Pixis, idis, g. fœ. ein Schreinchen/ Bůchsen / Salbbůchs.

Puzdro/Capsa,æ,g.fœ. Kist/ Gehaltnůß/Kasten/ Flaschenfutter.

Puzyná/Frit, indecl. g.n. das oberst an einem zeitigen äher/ist minder denn der Kern.

Pychá/ Ambitio,onis,g.f. Arrogantia,æ,g.f. Fastus, us,g. m. Elatio animi, Ferocia, æ,g.f. Ferocitas,atis, g.f. Insolentia,æ,g.f. Spiritus , Strepitus,us,g.m. Sublatio animi, Superbia,æ,g. fœ. Tumor, oris,g. m. Hochmuth / Vermessenheit / Ehrgeitzigkeit / Hoffart in einem ding/Stoltzheit/ Frechheit/Stoltz/ stoltzer Muth/ Pracht.

Pypeć/Pituita in gallinis, Singultus gallinarum, Pipffs. Kokosz ma pypeć/Gallina singultit, die Henne hat den Pipffs/die Henne hixet.

Pyszno/Arroganter, Arrogantiùs, Arrogantissimè, Superbè, adv. Stoltziglich / hoffertiglich. Pyszno sie stáwić / Attollere supercilium, Sich stoltziglich erzeigen.

Pyszny/ Arrogans,antis,g.o. Fastosus,a,um, Ferox, ocis,g.o. Insolens,entis,g.o. Pomposus, Prætumidus, Sublatus, Superbus, Superciliosus, Tumidus, Turgidus, Turgidulus, a, um, Stoltz/ vermessen / hochmůthig / hochtrabend/ prächtig/ auffgeblasen / erhebt / hoffertig/ vbermůtig / voll stoltzheit. Pysznym być / Ampullari, Animos tollere, Insolescere, Superbire, Tumere, Stoltz/ auffgeblasen werden/ hoffertig/ übermůtig / hoch/ trabend seyn.

Pytáć/ Interrogare, Quærere, Rogare, Fragen/erfahren/erkůnden. Pytáć czesto/ Derogitare, Rogitare , offt fragen.

Pytácz/Rogator, Percontator,oris,g.m. ein Erforscher / Vmbfrager.

Pytánie / Erotema, atis, g. n. Interrogatio, Quæstio, Rogatio, onis,g.f. eine Frag. Pytánie pilne/Percontatio,onis,g.f. Erforschung/Nachfragung. Pytánie skryte/ trudne/ Scirpus,i,g. m. eine verborgene Frage.

Pytány/ Quæsitus , Rogatus , Interrogatus, a, um, Gefragt/, Nachgeforscht.

Pytel Młyński/ Cribrum pollinarium, Beutelsack/Meelbeuttel.

Pytelnik/Pollintor, oris,g. m. Mehlbeutler.

Pytlowáć/Pollinario cribro succernere, das Meel beuteln.

Robáć / Proscindere, Prosecare, Scindere, Secare, Auffhawen / aufffspalten / abhawen / hawen / spalten.

Robánie / Confectio, Proscissio, Scissio, onis, g.f. Scissura, æ, g. fœ. Fallung / Haw / Spaltung / Zerschneidung der Bäum.

Ráchmistrska náuká / Arithmetica, æ, g. fœ. die Rechenkunst.

Ráchmistrz / Calculator, oris, g. m. Rechenmeister. Ráchmistrz celniczy / Magister scripturæ, Zollmeister / Rechenmeister der Zollen.

Ráchmistrzyni / Calculatrix, icis, g. f. Rechenmeisterin.

Rachowáć / Computare, Deputare rationem, Rationari, Reputare, Subducere, Rechnen / berechnen / die Rechnung machen / halten / außrechnen.

Ráchowánie / Ratiocinatio, onis, g. f. Außrechnung / das Nachdencken eines dings.

Ráchownik / Logista, æ, g. m. Rationarius, ij, g. m. Rationator, Raciocinator, oris, g. masc. Rechner / Rechenmeister / der die Rechnung anstelt.

Ráchunek / Computatio, Ratio, Subductio, onis, g. f. Rechnung. Ráchunku słucháć / Conferre Rationes, Supputare rationem cum aliquo, Ad calculos aliquem vocare, revocare, Gegen einander rechnen. Ráchunek oddawáć / Referre, Deponere rationes, Rechnung halten / Rechnung abgeben von einem dinge.

Ráczey / Potius, Potissimè, Potissimùm, adv. Vorab / für allem / vornemblich / lieber / ehe / fürnemblich.

Raczyć / Dignare, Dignari, Magnificare, würdig achten / werth achtẽ / groß machen / schätzen.

Rádá / Consilium, ij, g. neu. Rath / Anschlag. Rády záżyć / Consilio uti, Rath gebrauchen /

Rádá / Senat / Rádni pánowie / Senatus, us, g. m. der Rath einer Stadt. Ráde zwołáć / Cogere, Convocare, vel, Vocare Senatum, den Rath samlen. W Ráde przybráć / In Senatum aliquem legère, ein in den Rath erwehlen / erkiesen / nehmen.

Rádło / Vomer, eris, g. m. ein Pflugeysen / Pflugschaar / Wegeysen.

Rádość / Exultantia, æ, g. f. Exultatio, onis, g. f. Jubilum, i, g. n. Recreatio, onis, g. fœ. Frewd / Frewdensprung / Frolockung / Ergetzligkeit.

Rádowáć się / Jubilare, Frewen / Frolocken / jauchtzen / jubilieren. Rádowáć się z niezgody / Discordiis pasci, eine Lust an zwytracht haben.

Rády dobrze námyślone / Consilia evigilata, Wol bedachte vnd erwogene Rathschläge.

Rádźić / Consuadere, Suadere, Rathen. Rádźić o pokoju / Consulere paci, zum Frieden rathen. Rádźić komu / Consulere alicui, aliquem, einem rathen / Rath geben. Rádźić się kogo / Consulere, Rathfragen / Rath halten / sich berathen / Rathschlagen.

Rádźićiel / Suasor, oris, g. m. ein Rathgeber.

Rák / Cancer, cri, g. m. Krebs. Rák morski / Cammarus, ri, g. m. Corophium, ij, g. n. Gammarus, i, g. m. See-Meerkrebs / vulgò, Krabben. Gwiazdy dwie w Ráku niebieskim / Aselli, orum, g. m. zween Sternen im Krebs.

Rámá / Puteus, ei, g. m. ein Rand / Leist. Rámámi opráwiony / Margineus, a, um, Marginalis, e, Marginatus, a, um, das einen Rand hat.

Rámię / Brachium, ij, g. n. Humerus, i, g. m. Arm von der Achsel biß auff den Elnbogen.

Rámienisty / Humerosus, a, um, das breite Schultern hat / Großschultericht.

Rāná / Plaga, æ, g. f. Vulnus, eris, g. n. Vomica, æ, g. f. Vulnusculum, i, g. n. dim. eine Wunde / Geschwär / Eyterbeule. Ran siłá / Turba vulnerum, Vielheit der Wunden.

Rániacy / Vulnificus, a, um, das Wunden macht / das da wundet.

Ránić / Ráne komu zádáć / Sauciare, Vulnerare, Cicatricare, Injicere plagam, Verwunden / einem ein Wundmahl schlagen / einem eine Wunde geben.

Ránion y / Sauciatus, Vulneratus, a, um, Verwundet / wund geschlagen / verletzt.

Ránny / do ran służący / Vulnerarius, a, um, Zun Wunden dienlich.

Ráno / Diluculò, Manè, Maturè, adv. Wann der Tag anbricht / früh / Morgens / schnell. Ráno bárzo / Multò manè, fast frühe / sehr früh.

Rántuch / státa białagłowska / Peplus, i, g. m. & Peplum, i, g. n. Frawenschleyer / Binde.

Rány / Maturus, Præmaturus, Tempestivus, a, um, Zeitig / frühe zeitig.

Rápontyk / Rhacoma, atis, g. n. Rhabarbara.

Rátá wołáć / Quiritare, Quiritari, Mordioschreyen / vmb Hülff schreyen / Gewalt ruffen / schreyen / jammerlich Geschrey führen.

Rátowáć/Adminiculari,Mederi,Opitulari, Subvenire, Subventare, Helffen/ stewren/ zu Hülffkommen/ retten/ Schaden wenden.

Ratuſz/ Curia, Basilea, æ,g.f.Prætorium, ij, g.n.Rahthauß.

Ray/ Paradisus, i,g. m. Lustgart/ Paradeyß/ Baumgart.

Raycá/Senator,oris,g.m.Rathsherr.Raycy/ Patres,um,g.m. Rathsherrn.

Ráyſkie ziarká/ Cardamomum,i,g.n.Paradeyßkörner.

Raz/Semel,adv.einmahl.

Raz (nomen) Ictus,us,g. m. Plaga, æ, g. fœ. Schlag/Streich/ Striem.

Rázny/ Opportunus,a,um, Commodus locus,nach dem Wunsch/füglich/gelegen/bequem.

Rdeſt biáły/Hydropiper,is,g.neu.Wasserpfeffer.

Rdzá w zbożu / Robigo,Rubigo,inis,g.fœ. der Brand im Getreyde / so der Halm roth wird. Rdzáwy / Rubiginosus,a,um , Schwartzrostig/ verbrand Getreyd.

Rdzá żelázna / Ærugo , Ferrugo , inis, g.f. Rost am Ertz vnd Kupffer/Eysenrost. Rdzáwy/ Ferrugificus, Ferruginosus, a, um, Rauchfarb/ Eysenfarbe/Rostig/verrost.

Reczenie / Fidejussio, onis, g. fœm. Bürgschafft.

Recznik/ Mantalum,Mantelium,ij,g.n.Mantile,is, g. n. Handtuch/Handzwehel.

Reczny / Manualis , e, Das zu den Händen gehört. Reczney roboty / Manuarius, a, um, das mit der Handarbeit gewonnen ist.

Reczyć / Appromittere , Fidejubere, Satisdare, für einen Bürge werden/ vmb das so er verheissen hat. Reczyć zá kogo/Spondere pro aliquo, Bürg seyn/versprechen.

Rejeſtr/ Anagraphe,es,g.f.Catalogus,i,g.m. Elenchus,i,g.m. Inventarium,ij,g.n.Liber,bri, g.m. Librarium, ij, g. n. Repertorium,ij,g.n.Pinacidia,orum, g.n.pl.num. Tabula,æ,g.fœ. Register/Findzedel/ Inhalt/ Rödel/ein Register da man Haußrath vnd dergleichen innen schreibet/ Item, Vom empfangenem vnd außgegebenem. Rejeſtr káżdodźienny/Diarium,ij,g.n.ein Register / Rechenbuch / darinn man täglich schreibt. Rejeſtr kupiecki/ Literæ,arum,g.f.plur.num. Rödel / Rechenbücher der Kauffleuthe. Rejeſtr rozchodow y dochodow / Tabula expensi & accepti, ein Register vom außgegebenem vnd empfangenem. Rejeſtr rzeczy przedáynych/ Auctionariæ tabulæ, Rödel der Güter so verkauffet werden. Rejeſtrowy/ Ascriptitius, Ascriptivus, a, um, eingeregistert/ eingeschrieben. Rejeſtrowe ſpráwy / Nomina,um, g.neut. Artickel vnd Namen der Personen vnd Sachen so man im Rödel auffschreibt. Wpiſáć w Rejeſtr wydatki/Expensum ferre, die Außgabe auffschreiben. Z rejeſtru/Præfinitò,adv. Nach bestimpter maß/bestimbt/so viel erlaubet ist.

Reká/ Manus, us,g.f.die Hand. Reke gibka májacy/Angvimanus,g.m. der eine flache Hand hat. Reke krzywa májacy/ Ancus,i, g.m. einer der den Arm nicht strecken mag / der einen krummen Arm hat. Reká rośćiagniona/ Palma, æ, g. f. die flache Hand.

Rekaw/Manica,æ,g.fœ.Ermel/Handschuch. Rekawy májacy / Manuleatus , Manicatus, a, um, der Ermel hat/mit Ermeln.

Rekáwicá / Chirotheca, æ,g. f. Handschuch. Rekáwice pálczáſte / Digitalia,orum, g.n.pl. num. Handschuch mit Fingern.

Rekojemſtwo / Adpromissio , Fidejussio, onis,g.fœ. Vadimonium,Vadium,ij, g.n.Bürgschafft/ Vertröstung. Rekojemſtwá dźień poſtánowić/ Constituere vadimonium, ein Tag setzen vmb die Bürgen zu stellen. Dla rekojemſtwá powinien/ Satisdato debet, er ist schuldig durch gegebene Versicherung.

Rekojeść/ Capulus,i,g.m. Capulum,i,Manubrium,ij,g.n. Ansa,æ,g.f. eine Handhabe.

Rekoymia/ Adpromissor,Fidejussor,Interventor,Prædiator,oris, g.m. Præs,prædis,g.m. Responsor, Sponsor,oris,g.m. Vas,vadis,& Vadis,is,g. m. Accessiones etiam Fidejussores vocantur, der vmb eines Verheissung Bürge ist/ Vorsprecher / welcher zwischen einer Handlung kompt/ Bürge/ der eine Verheissung verwilliget. Rekoymia bráć / Satis accipere, Vadari , Ein Versicherung oder Bürgen vmb etwas nehmen/ jhm einen Bürgen setzen lassen. Rekoymia dáć/ Satisdare , Versicherung geben / einen Bürgen setzen/ den Glaubiger gnugsam versichern. Rekoymie dánie/ Satisdatio,onis,g.fœ. Gegebene Versicherung. Rekoymie przyjecie / Satisacceptio,onis,g.fœ. Versicherung mit Bürgen/das nehmen einer Versicherung vmb etwas. Pod re-

koy-

koymia/ Reus satisdandi, durch einen Bürgen verpflicht. Rekoymia stáwić/Dare vades, Bürgen stellen.

Relácya / Dictio, onis, g. foe. Fürtrag seiner Kundschafft.

Reż/ Secale, is, g. n. Roggen.

Rewizor/Inspector, oris, g. m. Achthaber auff ein Ding/ Auffseher.

Rezolut / Odważny / Gotowiec / Certus sceleris, Certus mori, Paratus omnia perpeti, Ad omnem eventum paratus, Gerüst/ bereit/ willfertig.

Robáczywość/Vermiculatio, onis, g. f. wann ein ding von würmen angegriffen wird/ als Holtz/ Korn/ Bäume/ etc. Wurmschad/ Schad von Würmen in Samen vnd Bäumen gewachsen.

Robáczywy/ Verminosus, a, ū, würmstichig/ oder das voll Würme ist.

Robak/ Vermis, is, g. m. Wurm. Robáßek/ Vermiculus, i, g. m. dim. Würmlein. Robáctwo przewiezíste / Animalia insecta, allerley Thier/ so bey nahe als abgeschnitten oder durchschnitten seyn zwischen dem Haupt vnd Bauch / so nur an einem kleinen aneinander hangen / als Fliegen/ Bienen/ Käfer / Wespen/ etc. Od robakow toczonym być / Vermiculari, Wurmstichig werden. Robacy w drzewie/ Galba, æ, g. f. Teredo, inis, g. f. Termes, itis, g. masc. Holtzwurm/ Holtzmaden/ Wurm im Holtz. Robak w jezyku psim/ Lytta, æ, g. f. ein Laubwurm so die jungen Hunde vnter der Zungen haben. Robacy w mięsie/ Tarmus, i, g. m. Fleischmade. Robak w wielogrochu/ Midas, æ, g. m. Bonenwurm. Robak w życie / robak żytny/ Curculio, Gurgulio, onis, g. m. Kornmilbe / so das Korn oder Linsen zernagt/ Kornwurm/ Kornmücke.

Robić/ Fabricare, Facere, Impendere laborem, Laborare, Moliri, Operari, Parare, schmieden/ zimmern / arbeiten. Robić nádáremno/ Apros in mari venari, Operam conterere, Sisyphi saxum volvere, vmbsonst arbeiten/ sein Arbeit verlieren. Robić pospołu / Collaborare, mit arbeiten.

Robiący siedząc/Sedentarij, orum, g. masc. pl. nu. sitzend wirckende / Die da sitzend arbeiten/ Co się siedząc robi/ Sedentarius, a, um, Das man sitzend thut.

Robiony/ Factitius, a, um, das gemacht ist.

Robotá/Robienie/ Actio, onis, g. foe. Confectura, æ, g. f. Effectio, onis. g. f. Factura, æ, g. foe. Factus, us, g. m. Labor, oris, g. m. Molimen, nis, g. n. Molimentum, i, g. n. Molitio, onis, g. f. Negotium, ij, g. n. Operatio, onis, g. f. Opera, æ, g. f. Operositas, atis, g. f. Opificium, ij, g. n. Pragma, atis, g. n. Geschäfft/ Werck / Handel / Gemacht/ Arbeit / Lästige Würckung. Robotká/ Opusculum, li, g. n. dim. ein Wercklein. Robotá dzienna/ Pensum, i, g. neut. ein Tagwerck. Robotá usilna/pilna/ Enixa opera, kümmerlich Werck.

Robotnicá/ Effectrix, icis, g. f. Operaria, æ, g. foe. Wirckerin / Vrheberin/ Handwercksfraw/ Werckfraw/ Taglöhnerin.

Robotnik/ Effector, oris, g. m. Ergaster, stri, g. m. Ergastulus, i, g. m. Fabricator, oris, g. masc. Operarius, ij, g. m. Operæ, arum, g. f. plu. num. Vollbringer/ Wercker/ Wercksmann/ Arbeyter/ Handwercksmann/ der etwas gemacht hat/ Leibeygener / ein Schlave. Robotnikow w więzieniu stroż/ Ergastularius, ij, g. m. ein Meister dem solche Arbeit befohlen ist / Der Leibeygenen Verwahrer. Robotniczy / Operarius, a, um, Was den Arbeitern vnd Wercksleuten gehöret vnd zustehet.

Robotny/ Laboriosus, Negotiosus, a, um, Arbeitsam/ geschäfftig/ vnmüssig/ Der viel zu thun hat.

Roczny/ Annalis, le, Annuarius, Annuus, Anniculus, a, um, Jährlich / Das zu einem Jahr gehört/ oder / Das ein Jahrlang währet.

Rod/ linia rodu/Domus, us, g. f. Gentilitas, atis, g. f. Genus, eris, g. n. Natales, lium, g. m. pl. n. Prosapia, æ, g. f. Sanguis, inis, g. m. Semen alicujus, Stirps, pis, g. f. Geschlecht/ Stam̃/ Vrsprung/ der Stamm des Geschlechts. Rodu jednego/ Ovo prognatus eodem, Einer Art vnd gantz gleich. Rod swoy z kąd mieć/ Pronasci, Den Vrsprung haben. Rodu podłego/ Sordido loco natus, von vnachtbahren Leuthen/ so ein vnfläthig Gewerb treiben/ geboren. Rodu złego/ Degener, is, g. om. Der auß dem Geschlecht schlägt/ übelgeartet/ böser Natur.

Rodak/ Gentilis, le, das eines Geschlechts ist.

Rodem z kąd/ Oriundus, a, um, bürtig.

Rodowy/ Genitalis, le, Genitivus, Gentilitius, Genticus, a, um, Tribulis, is g. m. Das eines Geschlechts ist/ geartet/ der Art nach. Item, Gebärschafft / der Krafft hat zu gebären.

Rodzacy/Generans,Procreans,antis,g.om. Gebährend/Fruchtbringend/ tragend.

Rodzace dwa kroć przez rok drzewo/ Bifer, Bifera arbor, ein Baum / der im Jahr zweymal Frucht träget.

Rodzay/Genus,eris, g. n. Propago,inis, g.f. Sexus,us, g.m. Geschlecht. Rodzáju opisánie/ Genealogia,æ, gen.fœ. Erzehlung der Geburt/ ein Geschlechtregister/ Stammbuch.

Rodzáyny/Generabilis,le,leicht zu gebären/ bald geboren.

Rodzenie/Enixus,us,g.m. Generatio,onis, g. f. Genesis,is, g. f. Germinatio,onis, g. f. Genitura,æ,g. fœm. Germinatus,us,g. m. Paritudo,inis,g.f. Paritura,æ,g.f. Partus,us,g.m.Procreatio, Progeneratio,onis,g.f. Gebärung/Ankunfft/ Geburt / Außschlag der Bäume/ die Zeit zu genesen/ Das bringen/ Das gebären.

Rodzenie się / Genitura,æ, g. f. Gebärung/ Schaffung/ Empfängnüß.

Rodzić/ Fœtare, Fœtificare, Generare, Gignere,Parĕre,Parturire,Procreare,Progenerare, Gebären / Junge machen/ schaffen/ In Kindes Nöthen ligen/ Noth der Geburt haben/ Kinder zur Welt oder auff die Welt bringen / junge Frucht zeugen/ In Kindes Nöthen arbeiten. Rodzić raz po raz / Superfœtare, über eine empfangene Frucht die ander empfangen. Rodzić się/ Generascere, geboren werden.

Rodzic/Rodziciel/Generator,oris, g.masc. Parens,entis,g.m. Procreator,oris,g.m. Vater/ Gebärer / Auffbringer.

Rodzicielká/ Generatrix,icis, g.fœ. Parens, entis, g f. Genitrix,icis, g.f. Procreatrix,icis, g fœ. Mutter/ Gebärerin.

Rog/ Cornu, g.n. in sing.num. indecl. In pl. num. Cornua,um, Das Horn. Rogáty/Cornutus,a,um, Das Hörner hat. Rog noßacy/Corniger,ra,rum, der Hörner trägt. Rogowy/Corneus,a,um, Hörnin/ von Horn. Rogowe nogi májacy/ Cornipes,edis,g.o. Das Hörnin Füsse hat. Rogi wole májacy/ Bucerus,Bucerius,a, um, Das Ochsenhörner hat/ gehörnet.

Rog/ kray/Angulus,i, g. m. Winckel/ Ecke.

Rogowáciec/ Cornescere, hart werden wie ein Horn/ Zu Horn werden.

Rogoż/ Carex,icis,g.f. Mariscum,i,g.n. vel, Mariscus,ci,g.m. genus Junci majoris, ein Gattung Bintz / nemlich die grossen so in den Seen wachsen / darauß man Matten machet. Mieysce gdzie rogoż rośćie/ Carectum,i, g.n. ein Orth da viel Bintz wächst.

Rogoża/ Storea,æ,g.f. Teges,etis,g.f. Tegeticula,æ,g.f. dim. Allerley Decke so man auff die Erd spreitet/als eine Matte/ Flechte vnd dergleichen Decke/so aus Bintz/Stroh/ etc. geflochten.

Rok/ Annus,i, g. m. ein Jahr. Rok podeyrzány/Annus climactericus, das ist/das siebende vnd neunde Jahr od' Tag nach eines Geburtstage / oder nach empfangener Kranckheit / welche Tag die Astrologi gefährlich achten. Rok przestępny/ Annus bisextilis, Schaltiahr. Rok ze dwunastu miesięcy złożony/Annus solstitialis, qui & Julianus dicitur, ex instituto Caji Julij Cæsaris, constat 365. diebus, & horis 6. quæ horæ non singulis annis adnumerantur, sed reservantur, & quarto quoque anno exacto in unum diem coacervatæ intercalantur, qui 4. Febr. interponitur, unde & Annus intercalaris dicitur, ein gemein Jahr das zwölff Monat hat.

Rokićiná/ Vimen, inis, g. n. Vimen lentum, eine Wiede von Weiden oder sonsten.

Rokićinowy/ Viminalis, e, zu Bänden oder zu den Wieden dienlich.

Rola/ Ager,gri, g.m. Arvum,i, g. n. Arvus, i, g. m. Fundus,di, g. masc. ein Theil Feldes oder Ackers/Wiese. Rola dobra/ Benè natus ager, guter Acker von Natur. Rola dochodowa/ Ager scripturarius, Feld an Lehn gegeben. Rola gruzowáta / Rudetum,i,g.n. zum ersten mal auffgebrochener Acker. Rola obfita / żyzna/ Rus saturum, voll fruchtbar Feld. Rola sprawiona/Terra proscissa, Proscissum,i,g.n. Vervactum,i,g.n. Land das im Lentzen auffgebraachet ist / vnd gleichwol braach liget / vmbgepflügter Acker. Roli ßtuká/ Modus agri, ein Stück Feldes. Roli ßtuká długa y ßeroka ná sto krokow / Modius agri, ein Stück Feldes hundert Schuch lang vnd breit. Rola wßedzie opátrzona / Agri erratici, Acker die man allenthalben im gehen besichtiget hat. Rola posiana/ Ager consitus, besäeter Acker. Rola co rok rodząca/ Ager restibilis, Acker den man ein Jahr vmb das ander/ das ist/ alle Jahr säet. Rola zásłużonym żołnierzom dána / Ager colonus, ein Acker den alten Kriegsleuten eingegeben.

Rolnik/ Agrorum cultor, Ackermann.

Ropá/ Pus,puris, g. n. Sanies,ei, g. f. Tabes, is, g. f. Eyter. Rope wycżedożyć / Exaniare, von Eyter saubern.

Ropiący/ Suppuratorium,ij, g.n. Geschwär erweichend/Was den Eyter erweicht.

Ropić się/ Suppurare,zu Eyter werden/wañ das Geschwär reiff wird.

Ropienie/ Suppuratio,onis, g.f. Geschwär.

Ropisto/Purulentè,adv.vonEyter/schleimig.

Ropisty/Purulentus,a,um,voll Eyter/Eyte. (richt.

Rosá/ Ros,roris, g. m. Thaw.

Rość/ Adolere,Adolescere, Augescere,Crescere, Gliscere, Grandescere, wachsen / auffwachsen/zunehmen/großwerden/herfür brechen/ sich mehren.

Rośćiagáć/Rośćiagnąć / Contendere, Distendere,Distrahere,Expandere,Extentare,frequent. Pandere, Tendere, außstrecken/ zerziehen/ von einander ziehen / außbreiten/ auffthun/ von einander thun/ spannen/ strecken. Rośćiagáć co dla zákrycia/ Prætendere,Protendere, fürstrecken. Rośćiagáć co przed czym/ Præpandere, fürspannen.|Rośćiagáć się/ Serpere, kriechen/sich außstrecken wie eine Schlange wenn sie rütscht/ zunehmen/ vmb sich fressen / dicitur de ulceribus.

Rośćiagánie/ Distensio, onis, g. f. Außdehnung. Rośćiagánie rąk/ Intentus palmarum, Außstrecken der Armen.

Rośćiagłość/ Extensio, Productio, onis, g. fœ. Außstreckung/ Längerung.

Rośćiagły/ Laciniosus, Productus, a,um, Das viel Falten hat/ lang/ gestreckt.

Rośćiagniony / Contentus, Distentus, Extentus, Extensus, Intentus, Intensus, Obtentus, a,um, gespannet/ gestreckt/ fürgestreckt.

Rośćzerstwić / Recreare, erquicken.

Rosić/ Rorare, Thaw geben / tropffen/ besprengen. Rosić się/ Rorescere, bethawet werden/ da der Thaw aufffallet/ feucht werden.

Rośisty / Rorulentus, Roscidus, a, um, mit Thaw bedecket/ besprenget.

Roskazánie/ Commendatio,onis,g.f. Commissura,æ, g. f. Imperium, ij, g.n. Jussus,us,g.m. Jussa,orum, g.n.pl. num. Mandatum,i,g.n. Negotium,ij, g.n. Onus,eris, g.n. Præceptum,i, g. n. Provincia,æ, g. f. Befehl/ Vertrawung/ Geboth/ Geheiß / Geschäfft. Roskazánie pełnić/ Exequi jussa, den Befehl außrichten / vollziehen,

Roskazány/ Jussus, Mandatus, a, um, befohlen/ geboten/ geheissen.

Roskázowáć / Roskazáć/ Imperare , Imperitare,frequent. Jubere,Præcipere,Præceptare, frequent. Præscribere, gebieten/gewaltiglich regieren/befehlen/heissen/lehren/vnterrichten.

Roskázujący/ Mandatarius,ij,g.masc. Vollmächtiger/ Befehlhaber.

Roskoß/Delectamentum,i,g.n.Delectamen, inis,g.n.Delectatio,onis g.f.Deliciæ,arum,g.f. plur. num. Jucunditas,Voluptas, atis, g. f. Lust/ Frewde/ Kurtzweil/Wollust/Ergetzligkeit/ Wollgefallen / Liebligkeit / Erlüstigung / Was einem Lust bringet.

Roskoßniczy/ Lautus, Voluptarius, a, um, schleckerhafftig/ lieblich/ lustig.

Roskoßnie/ Delicatè,Jucundè, adverb, lieblich/ köstlich/ schleckerhafftig/ zartlich.

Roskoßnik/Delicatus, a, um, Homo mollis & voluptuarius ,Lautus, Der der Wollust zugethan ist / Der der Wollust nachgehet / Der gute Bissen isset/ herrlich/weich/zart/Der zärtlich/In Wollust erzogen ist.

Roskoßny/ Delectabilis, le, Mollis,e, Voluptuosus,a,um, Wollüstig/ auff Wollust ergeben/ Lind/ zart/ zur Lust.

Rostrączáć / Varicare, Varicari , Die Beyn von einander thun/ zergritten.

Rostrączájący się/ Varicosus, a, um, grietling/schiekend/ Der da gretet mit den Beynen.

Rostrzewiáć się / Lascivire , viel Schoß bekommen/ sehr wachsen.

Rostrzewiony/Propagatus,a,um,erweitert/ vermehrt / verlängert.

Rosłość/ Generositas,atis, g. fœ. Edler Art/ gut Herkommen.

Rosły/ Grandis,e, Grandiculus,Grandiusculus,a,um, Pergrandis, Prægrandis,e, groß/ hoch auffgewachsen.

Rosocháty/ Bisulcus, a, um, Multicaulis, e, Ramosus, Surculosus, a, um, entzweygespalten/ mit vielen Stengeln/ ästen/ ästig.

Rosoł/ Eliquamen,nis, g. n.Liquatum,i,g.n. Liquamen , inis,g.n. Muria,æ, g.fœ. Muries, ei, g. fœ. Oxigarum, i , g. neu. Salsilago , Salsugo, ginis, g. fœm. Laacke / Saltzwasser/ sawre Fischbrühe / Pickel / gesaltzene Brühe oder Feuchte. Rosołowy/ Muriaticus, a, um, Das lange Zeit

in

in dem Saltzwasser oder in der Laake gelegen. Rosol/ ábo/ rosolowa przyprawá do omaczánia potraw/ Garum,ri, g.neut. Fichlaacke/ Fischbrühe so gemacht wird auß der Saltzbrühe darein die Fisch gelegen. Rosolowa strawá/ Salsamentum,i, g. n. Salsura,æ, g. f. Allerley gesaltzene Fisch oder Fleisch. (selung.

Rospácz/Desperatio, onis,g. fœ. Verzweif-

Rospádliná/ Fissus,us,g.m.Fissura,æ, g.fœ. Fissio,onis,g.f. Fissum,i, g. n. Rima, Scissura,æ, g. fœ. Spalt/ Riß/ Bruch/ Klunse.

Rospádly/ Bifidus, &, Bifidatus, a, um, Fissus, Scissus,a,um, zweyspältig/ gespalten/ zerrissen/ zerspalten/ geborsten.

Rospaláć/ Incendere, anzünden.

Rospalić się/ Fervere, Siedheiß seyn.

Rospedzáć / Discutere, Dissipare, Fugare, Dispellere,Digerere,Dispergere,Dispalare, erschütten/ zerschütten/zerjagen/zerstrewen/verjagen / zerschütteln / zerschlagen/ vertreiben/ zerwerffen/ in die Flucht treiben.

Rospedzánie/ Dissipatio,onis, g. fœm. Zerstrewung/ Vntergang/ Zerstückung.

Rospedzony/ Fugatus, a, um, verjagt.

Rospieráć / Distendere, Distentare, frequ. außspannen/ außdehnen/ außstrecken.

Rospieráć się/ Conflictari,Dimicare,Disceptare , streiten/ kämpffen/ mit Worten streiten/ thädigen/ zancken/ zusammen schlagen.

Rospieśćić/ Emollire hominem,Einen verwehnt/ geschmeidiger machen/ verwehnen.

Rosplatáć/ Replicare , zurück biegen/ Die Falten auffmachen/ aufftreiben/ vmbkehren.

Rospływáć się/ Diffluere, Liquere, Liquescere, Liquefieri, Liqui, zerschmeltzen/ zerfliessen/ zerrinnen/ weich werden.

Rospor/ Conscissura, æ, g.fœ. ein Spalt.

Rospośćieráć/ Expandere, Explicare, außspannen/ außbreiten/ zerlegen/ außstrecken/auffthun.

Rospostárćie niebieśkie / Firmamentum, i, g. n. Das Firmament des Himmels.

Rospostárty / Tentus, vel, Tensus, a, um, gespannen. Rospostárty przed czym dla zákryćia/ Prætensus,a,um , fürgestreckt / fürgewend.

Rospowiedáć / Denarrare , Exponere rem omnem alicui, Digerere , erläutern / zu verstehen geben.

Rospowiedánie/ Enunciatum,i, g.neut. Ecphrasis,is, g.f. est mera puraq; enarratio , Ein Grundspruch darauff einer wil gründen / Eine außtrückliche Erfahrung.

Rospraßáć/ Dilapidare, Disparare, Dissipare, Profligere , von einander theilen/ zertheilen/ verhergen/ zerstrewen/ verthun/ verzehren/ von einander thun/zuwerffen/vertreiben/verprassen.

Rospraßánie/ Disturbatio,onis, g. fœ. Zerstörung/ Niederwerffung/ Niederschleitzung.

Rosprawnie / Expeditè, adverb. leichtlich/ vngesaumt/fertig/klärlich.

Rosproć/ Diffuere, aufftrennen.

Rosproßenie/ Dissipatio, onis, g.fœm. Zerstrewung/ Verbringung/ Zerstücklung.

Rosproßony/Palatus,a,um, zerstrewet/Der herumb schweifft.

Rosproßyćiel/ Depopulator,Expopulator, oris, g.masc. Verherger/Verderber/Verwüster/ Verbringer.

Rosproßysty/ Dissipabilis, le , zerstrewlich/ zerbrechlich/ zerbrüchlich.

Rosprowadzáć/Rosprowádźić/Diducere, Digerere, Divaricare, von einander ziehen/ zertheilen/ zerziehen / von einander thun/ sperren/ zerlegen.

Rosprzedáć/ Divendere, verkauffen / eines hie/ das ander dort/ An alle Orther verkauffen.

Rosprzestrzeniáć/ Laxare, weitern.

Rosprzestrzeniony/ Laxatus,a,um, weit gemacht/ nachgelassen/ erweitert.

Rospuknąć się/ Crepare, Rumpi,Dirumpi, Dissilire, Dehiscere , sich auffthun/ auffspalten/ voneinander spalten/ zerbersten/auffreissen/spalten bekommen/ platzen/ knallen.

Rospuśćić się/ Digeri, Diffluere , zergehen.

Rospustá/ Rospustność/Asotia,æ, g.fœm. Bacchatio, Grassatio,onis,g.f. Lascivia,æ,g.fœ. Luxuries,ei, g. f. Luxuria,æ, g. f. Petulantia,æ, g.f. Schwelgerey/Geylheit/Vppigkeit/Vberfluß in Speiß vnd Tranck/Verschwenderey/Gefreß/ Muthwill in Worten vnd Wercken.

Rospustnie/Dissolutè,Effrenatè,Luxuriosè, Petulanter, adver. vnhäußlich/ freventlich/übeflüssiglich / geyliglich/ muthwilliglich/ nichts achtend/ frechlich/ vnmässiglich/ vngezäumet.

Rospustnik/ Azotus,i,g.masc. Comessator, Comestor,oris,g.m. Lurco,Popino, onis, g.m. Ein

Ein voller/der vnmässig ist in essen vnd trincken/ voller Zapff / Prasser der da frist vnd saufft/ Verschlinger seines Guts / Zecher/ Schlemmer/ Zechbruder/ Fraaß.

Rospustny/ Dissolutus, Lascivus, Lautus,a, um, Petulans,antis, g.o. Procax,acis, g.o. Protervus,a,um,vnverschämbt/vnmässig/verthulig/ Der sich nicht wol hält/ geyl/ vnzüchtig/muthwillig / wolgelebter oder wolgehaltener Mensch / muthwilliglich/schmähig/ vnbändig/übermüthig/ Meisterloß.

Rospustowáć/Bacchari,Perbacchari, bächten/eintruncken leben führen/schwermen/toll vnd voll seyn/schwelgen/im Luder liegen.

Rospuszczáć / Diffundere, Dispandere,Remittere, von einander lassen / strewen / außspannen/außdehnen/ nachlassen.

Rospuszczáć/Dimittere, Solvere convivas, vrlauben/fahren lassen/abziehen lassen/hinlassen/ gehen lassen/vnterlassen/ heimgehen lassen.

Rospuszczáć kogo / Indulgere, übersehen/ einem willfahren/zu viel nachlassen.

Rostapiáć/Liquare,Liquefacere,schmeltzen.

Rosterk/ Dissensio, onis,g.f. Dissensus,us,g.m. Vneinigkeit/ Zwitracht.

Rostopiony / Liquidus, a , um, Güssig/ rinnend/zerschmoltzen.

Rostropnie / Dextrè, vel, Dexterè, Peritè, Prudenter,adv. Geschickt/artlich/ fürsichtiglich/ richtig/ weißlich.

Rostropność/Dexteritas,atis,g.f.Prudentia, æ,g.f Sal, salis,g.m.trans. Geschickligkeit zu handeln/ Fürsichtigkeit/ Weißheit.

Rostropny / Dexter, a,um, Prudens, entis, g.o. Fürsichtig / glückhafftig / weiß / geschicklich/ glückselich.

Rostruchan z wielkiemi uszámi / Carchesium, ij,g.n. ein Krause mit einer langen Handhaben / von oben biß zu vnterst / ein Pocal / oder Credentzbecher.

Rostrząsáć/ Arbitrari, Schätzen/ vrtheilen.

Roszczepiáć / Roszczepierzáć / Diducere, Discapedinare,Dispandere, Divaricare, Diffindere,Findere, von einander ziehen / zertheilen/ außtheilen / verthun/zerthun/ auffthun/ von einander sperren/spalten.

Roszczepiánie/Fissio,onis,g.f.Spaltung.

Roszczepiony/Discuneatus,Diffissus,Fissus, Hiulcus,a,um,von einander gespalten/gienig.

Roszt/ Craticula,æ,g.f.dim.Rost.

Rotá żołnierska/ Agmen,inis, g.n. Caterva, æ,g.f.Manipulus, i,g.m. Manus,us,g.f.Phalanx, angis,g.f. Turma,æ,g.f. Vexillatio,onis,g.f. eine Schaar.Bursch.Hauffen.Fähnlein Kriegsvolcks/ ein geordneter Kriegszug. Do roty należący/ Manipularis,Turmalis,e,von dem Hauffen/ oder von der Rotte. Rotámi / Cuneatim, Manipulatim ,Turmatim, adverb. von einem Kriegshauffen zu dem andern/Rottenweiß / Scharweiß / Hauffenweiß.

Rotmistrz/Tribunus,i,g.m. ein Rottmeister. Rotmistrzowy / Tribunitius,a,um , des Rott-Obristen Meisters. Rotmistrzowy urząd/ Tribunatus,us,g.m. die Rott-obristen Meisterschafft. Rotmistrzem być/ Ordines ducere, Rottmeister seyn.

Row/Fossa,æ,g.f. Defossus,us,g.m. ein Graben/ Forche.

Row/ do prowádzenia wody ná ogrod/ &c.Agoga, æ, g.f. Incile,is,g.n. Graben/ Wasserlauff/Wasserfurch.

Rowieśnik/Aquævus,Coævus,a,um, Ætate par, eines Alters/gleiches Alters.

Rownáć/ Emarginare, Pilare, Ebnen/ eben/ gleich machen. Rownáć kogo z drugim/ Conferre, Vergleichen.

Rownánie/ Æquatio,onis,g.f. Assimulatio, onis,g. fœ. eine ebene Gleichheit/Vergleichung/ Gleichnüß.

Rowniá/Æquor,oris,g.n.Planities,ei,g.fœ. eben Land/eben Feld/Ebene.

Rownie/Rowno/Juxta, Æqualiter , Æquabiliter,Pariter, adverb. Gerade/ gleich / mit einander/zugleich/ gleichlich. Rownie ták/ Nihilominus,Nihilosecius,adverb. Nicht desto weniger/minder.

Rowność/Æquabilitas,& Æqualitas,atis,g.f. Æquilatatio,onis,g.f. Æquitas,atis,g.fœ. Isonomia,æ,g.f.lat. Juris æqualitas, Parilitas,atis,g.f. Gleichheit/Gleichförmigkeit/Gleiche weite/Billigkeit/Gleichwürdigkeit/Gleiche der Gesetzen.

Rowny/Æqualis,e, Æquus,a,um, Par,paris, g.o.adject.Parilis,e, Planus, a, um, Gleich eben/ eben/glat/ gleichförmig/gleichmässig/ flach/ eben gleich/gleich alt.

Roy pszczoł / Examen apum, Uva, æ,g.fœ. ein Schwarm außgestossener Immen oder Bie-

nen / der sich an ein Ast gehencket hat / Immen-schwarm an einem Trüppel / angehenckter Immen Bienen Trüppel.

Roza/Rosa,æ,g.f. Rose. Roza ćielistá/Coroneola,æ,g.f. ein Herbstrose/so zu Herbstzeiten in den Hecken wächst. Rozey ktobuczki/ Alabastrus,i,g.m. Rosenknopff. Rozánego listká spodek/to jest/ Biała cześć ktora w kwiátu śię trzyma/ Ungvis rosæ, das kleine weiß Flecklein an den Rosenblättern / damit sie in den Rosen stehen. Rozány ogrodek/Rosarium,ij,g.n. Rosengarte. Roza polna / Cynorrhodon, Cynorbaton,i,g. n. Sentis canis, wilde Rosen.

Roza/wrzod jádowity/ Anthrax,acis,g.m. eine Kranckheit / der Carfunckel / S. Anthonis Fewer/vulgò etiam, die Rose.

Rozbieránie źwierząt/Anatomia, vel Anatome,es,g.f.lat. Dissectio, eine Abschneidung oder Zerschneidung eines Cörpers / damit man alle Adern und Ingeweyd besehen möge.

Rozbieżeć śię/ Diffugere, Dilabi, von einander fliehen/zerfallen/zerrinnen.

Rozbijáć/Rozbić/ Despoliare, vel Dispoliare, Discutere, Prædari, Displodere, Latrocinari, Berauben / erschütten / zerschütten / rauben/von einander treiben / Mörderey treiben.

Rozbijájacy okręty / Naufragus,a, um, das die Schiff verderbet / Schiffbrüchig.

Rozbity ná wodźie / Naufragus, a,um, der Schiffbruch erlitten hat.

Rozboy/ Latrocinatio, onis, g.fœ. Latrocinium,ij,g.n. Mörderey/Strassenrauberey.

Rozboynia / Dispoliabulum, i, g. n. Spoliarium,ij,g.n. ein ort da man die Leuthe außzeucht/ beraubet/ Raubhauß.

Rozboyniczy/Piraticus,a,um, Meerraubisch.

Rozboynik/Aggressor, Grassator, oris,g.m. Hodædocus, ci,g.m. Latro,onis,g.c. Prædator, oris,g.m. Prædo,onis,g.m. der einen anfält/ ein Rauber/Strauchdieb/Mörder/ Strassenrauber.

Rozboynik morski/Pirata,æ,g.fœ. Meerrauber / Seerauber.

Rozboystwo morskie/ Piratica,æ.g.f. Meer-Rauberey/Seerauberey.

Rozbrát/Diffidium,ij,g.n. Diffidentia,æ,g.f. Uneinigkeit/Feindschafft / Haß.

Rozchod / Usus annuus, menstruus, semestris, &c. Usio, Varron. eine Brauchung/Außgebung/tägliche Schaffung.

Rozchodnik/ Aizoon, zoi,g.n. Sedum,i,g.n. Sempervivum,i, g. n. Haußwurtz. Rozchodnik máły/ Trithales, is, g. fœm. Klein Haußwurtz. Rozchodnik wielki / Zoophthalmus, i, g. m. Ambrosia, æ, g. fœ. S. Johannis Kraut / groß Haußwurtz.

Rozchodowy / Usualis, e, Usuarius , a, um, das gebraucht oder genützet wird.

Rozchodźić śię/Dimanare, zerfliessen.

Rozchodźisko/Permananter, adv. Durchringentlich / von einem zum andern.

Rozćiąć/Rozćináć/ Diribere, Dissecare, Distruncare , Zertheilen / zerschneiden / zerspalten/ von einander hawen.

Rozczosowáć/Propectere, Aufffkämmen.

Rozczyniáć/Depsere, Miscere, weich machen/ mit den Händen kneten/ mischen.

Rozdárty/ Diruptus,a,um, Zerbrochen / zersprungen/ von einander gerissen.

Rozdawáć/ Diribere, Largiri , Außtheilen/ frey geben/ reichlich außschencken.

Rozdawácz/ Diribitor, oris, g.m. ein Außtheiler/Außzahler/Musterer.

Rozdmuchnąć/ Difflare , von ein ander blasen/zerblasen,

Rozdrażnić/ Irritare , Exulcerare, Exacerbare , Obacerbare , Lacessere aliquem, Vexare aliquem in verbis , einen anreitzen / erzürnen/ zornig machen/ verbittern/ zergen/ unruhig machen/ plagen.

Rozdrâżniony/ Irritatus,a,um, Gereitzt.

Rozdwajáć/Adduplicare. Zweyfach machen.

Rozdwojony / Bifidus , Bifidatus , Bisulcus, Districtus, a, um , in zwey theil gespalten / zerspalten/ nicht eingezwungen.

Rozdżány / Ferulaceus,a,um , das von Gerten oder Stauden gemacht ist.

Rozdźiał w ksiąßce/ Caput, itis, g.n. abgetheilt stück eines dings / Capitel.

Rozdźieláć/ Rozdźielić/ Decernere, Discriminare , Discernere , Dispescere , Distinguere, Dividere, Ercíscere, Secernere, Entscheiden/von einander sondern / unterscheiden/ zertheilen/abtheilen. Rozdźieláć/miedzy ludźie/ ptástwo/ bydło / &c. Dispartire , Dispartiri , Zertheilen/ vertheilen.

Rozdźielácz/ Distributor, Divisor, oris, g.m. Außtheiler / Zertheiler.

Rozdźielenie / Rozdźielność / Distributio, Discretio, Distinctio, onis, g. fœ. Distinctus, us, g. m. Secretio, onis, g. fœ. Außtheilung / Unterscheidung / Absonderung.

Rozdźielnicá / Discerniculum, i, g. n. eine Nadel / damit man die Haar unterscheidet.

Rozdźielnie / Discretè, Discretim, Distinctè, Distributè, Partitè, adverb. Unterscheidentlich / zertheilt / durch Abtheilung / getheilet / unterschieden / unterschiedentlich.

Rozdźielny / Divisibilis, e, Zertheilig.

Rozdźielony / Discretus, Discriminatus, Dispertitus, Interpunctus, a, um, Unterschieden / abgesondert / zertheilt / mit puncten unterschieden.

Rozdźieráć / Rozedrzeć / Dilacerare, Diloricare, Diripere, Dirumpere, Disrumpere, Lacerare, Laniare, Zerstücken / Gliedloß machen / zerzerren / zerreissen / dahin reissen / zerbrechen / zerhawen / zerstücklen.

Rozebráć / Exuere, Abziehen / außziehen.

Rozegnáć / Dispellere, Voneinander treiben.

Rożen / Obelus, i, g. m. Veru, g. n. indeclin. in singul. In plural. verò Verua, uum, Veruculum, li, g. n. Spieß / Bratspieß / Spießlein.

Rozerwáć / Rozrywáć / Discerpere, Dirumpere, Disrumpere, Distringere, Zerreissen / zerbrechen / von einander reissen.

Rozerwánie / Diremptio, onis, g. fœ. Diremptus, us, g. m. Zertrennung / Absonderung.

Rozerwány / Diruptus, a, um, Zersprungen.

Rozerznąć / Discindere, von einander hawen.

Rozerznięty / Scissus, a, um, Geschnitten.

Rozesłáć / Dimittere, Hinweg schicken.

Rozesłánie / Dimissio, onis, g. f. Hinschickung.

Rozetrzeć / Disterere, Zerreiben.

Rozeznánie / Dijudicatio, Distinctio, onis, g. f. Entscheidung / Bericht / Unterscheidung.

Rozeznány / Dijudicatus, a, um, Entscheidet / unterschieden.

Rozeznawáć / Dignoscere, Dijudicare, Internoscere, Unterscheiden / entscheiden.

Rozgá / Ferula, æ, g. f. Flagrum, i, g. n. Flagellum, i, g. n. dimin. Virga, Virgula, æ, g. fœ. Ruthe / Gerth / Birckwurtz. Rozg zbieránie / Virgindemia, æ, g. f. Ruthen aufflesung / samblung.

Rozgárdyás / Comessatio, Heluatio, onis, g. f. Lauticia, æ, g. f. Popinatio, onis g. f. Schlemmerey / Fresserey / Füllerey / das Schlemmen.

Rozgárdyás stroić / Comessari, Genialiter festum agere, Heluari, Luxuriari, Luxuriare, Nepotari, Popinari, Verschlemmen / verprassen / frölich seyn / fressen / prassen / banquetiren / vnmässig seyn / den Wollusten ergeben / schlemmen / zechen. Rozgárdyás strojący / Comessabundus, a, um, der mit fressen vnd sauffen vmbgehet / prassend / schlemmend / zechend.

Rozgłaszáć / Disseminare, Divulgare, Pervulgare, Publicare, Vulgare, ein Geschrey allenthalben außbreiten / außbringen / offentlich außruffen / jederman wissen lassen / gemeinlich sagen / gemein machen / außkunden.

Rozgniewáć / Movere bilem, Zornig machen. Rozgniewáć śię / Exacerbescere, Excandescere, Erzürnen / zornig werden.

Rozjádły / Rozjuszony / Rabiosus, Rabidus, a, um, Wüttig / tobend / wüttend.

Rozjáśnienie / Irradiatio, onis, g. f. Erleuchtung / Vberschein.

Rozjątrzájąca / Exulceratrix, icis, g. f. die da verzehrt. Rozjątrzájące lekárstwo / Medicamentum exulceratorium, Artzney die die Haut auffbricht vnd versehrt. Rozjątrzájący / Exulceratorius, a, um, dz die haut versehrt vñ auffbricht.

Rozjątrzenie / Exulceratio, onis, g. fœ. Versehrung / verwundung der Haut.

Rozjemny / Separabilis, Solubilis, & Solutibilis, e, Leicht abzusondern / auffzulösen.

Rozjuszáć / Irritare, zum Zorn bewegen.

Rozkłádáć / Digerere, Displicare, Ordnen / nach einander setzen / zerlegen.

Rozkłádácz / Dispositor, oris, g. m. Ordner / Anschicker / der etwas anordnet.

Rozkrwáwić / Cruentare, Sangvinare, Blutig machen / Blut geben.

Rozkwitnąć / Efflorescere, fast anfahen zu blühen.

Rozkwitnąć w zwyż owocu / Superflorescere, Auff der Frucht blühen.

Rozlać / Rozlewáć / Diffundere, Dimanare, Exundare, Inundare, Undare, Hin vnd her giessen / hinfliessen / überlauffen / zerfliessen / Wasserwällen machen / vergiessen / verschwemmen / vor Fülle überlauffen.

Rozłączáć / Rozłączyć / Abjungere, Disjungere, Dissociare, Disparare, Dispescere, Distingvere, Distrahere, Separare, Von einander sondern / von einander thun / vnterscheiden / abtrennen / von ein ander zerren / zertrennen.

Rozłaczájacy / Disjunctivus,a,um, Absonderig/ trennig.

Rozłaczenie / Diremptio, Discriminatio, onis, g. fœ. Diremptus,us, g. masc. Disjunctio, onis,g.fœ. Distinctus,us,g.m. Distinctio,Dissociatio,onis,g. f. Absonderung / Vnterscheidung/ Trennung.

Rozłaczony/Diremptus, Separatus,Disjunctus,a,um, Abgesondert.

Rozłamáć/ Diffringere, von einander brechen. Rozłamáć śie/Dissilire,Zerspringen/zerbrechen.

Rozlanie / Diffusio,onis, g. f. Zersprützung/ Vergiessung/Weitläufftigkeit.

Rozlany / Diffusus, a, um, Außgesprützet/ zerthan/ vergossen.

Rozlázły / Dilabidus, Dilapsus, a, um, Hinfällig/verlauffen/ hingefallen.

Rozlegáć śie / Boare, Reboare, Resultat sonus,Wiederschallen/ wiederthönen.

Rozleść śie/ Dilabi, Zerfallen.

Rozlewánie/ Exundatio,Inundatio,Redundatio,onis,g.f.Redundantia, æ, g. f. Vberlauff/ Außlauff/Vergiessung.

Rozłożenie/ Digestio, Dispensatio, Dispositio, Designatio, onis, g. fœ. Voneinanderspreitung/ Legung/Breitung.

Rozłożnie / Disposite,adv. Ordentlich.

Rozłożny/Digestus,a,um, Geordnet/gestelt.

Rozłożysty / Patulus, a, um, Auffgesperret/ das allweg offen stehet/ breit gemacht.

Rozłup/ Saxifragum,i,g.n. & Saxifraga,vel, Saxifragia,æ,g.f.Steinbrechkraut/das den Stein im Leibe bricht.

Rozłupáć/ Dissecare, Zerspalten.

Rozmaczáć/ Diluere,durchs Wasser ziehen.

Rozmarszczáć/ Erugare, Außdehnen/das gerunzelt vnd gerumpfft außstrecken / die Runtzen vertreiben oder außthun/außdrucken.

Rozmarszczenie/ Erugatio,onis, g.fœ. Glütung/Außdehnung der Runtzeln.

Rozmáryn/Libanotis,idis,g.f. Rosmarinus, i,g.m & Rosmarinum,i,g. n. & Rosmaris, idis, g.f. Roßmarin.

Rozmawiáć/ Colloqui, Fabulari, Sermocinari, Reden/ mit einander Reden halten / sich besprechen/bereden.

Rozmawiájacy/Dissertabundus,a,um, Lang vnd viel redend.

Rozmáyćie / Aliquotfariam, Multifariè, & Multifariam,Multiformiter,Multipliciter,Plurifariam,Variatim,Variè,adverb. Etlich mahl/ mancherley weise/manntgfaltiglich/vielfältiglich.

Rozmáytość/ Varietas,atis,g.f. Variantia,æ, g.f.Vielfaltigkeit / mancherley Vnterscheid.

Rozmáyty/Multifarius,a,ū, Multiformis,e, Multigenus,a,um,Multiplex,icis,g.omn.Multimodus,Varius,a,um, Versicolor, oris,g.o. Vielerley/manerchley/ veränderlich / vielfaltig / von mancherley Farben/ vngleich.

Rozmierzáć/ Librare,Metari,Wägen/mit der Richtschnur abmessen/außziehlen/außmessen/angeben als den Baw.

Rozmierzánie/ Limitatio, Metatio,onis,g.f. Abtheilung/Vnterscheidung/Begräntzung/Außtheilung/ Ordnung / Außorterung.

Rozmierzenie ziemie/Geodæsia æ,g.fœ.die Kunst das Erdreich zutheilen. Rozmierzácz ziemie, Geodætes, is, g.m. Geometra, æ, g. m. & Geometres,æ,g.m.Landmesser. Náuká o rozmierzániu ziemie/Geometria,æ, g.f. die Kunst das Erdreich zu messen / Außmessung oder Außrechnung der Erden. Co z tey náuki pochodzi/ Geometricus,a,um, das von der Meßkunst ist. Kśiąszki o rozmierzániu ziemie/Geometricaorum,g.n. plur.num. Bücher darin die Kunst begrieffen. Do rozmierzánia ziemie należacy/ Geodæticus,a,um, das zur Erdtheilung gehörig. Według kunsztu tey náuki/Geometricè,adv. nach der Kunst des Erdmessen.

Rozmiłowáć śie kogo / Adamare, Deamare,Examare,Peramare, fast lieben/hold seyn.

Rozmnażáć/Multiplicare,Propagare,mehrē/ manchfaltigen/erweitern/erstrecken/ vermehren.

Rozmnożenie / Multiplicatio, Propagatio, onis, g. f. Vermehrung.

Rozmowá/Collocutio,onis,g.fœm.Colloquium,ij,g.n. Dialogus, i, g. m. Disputatio,Dissertatio, onis, g. f. Fabula,æ, g.f. Homilia,æ,g.f. ein Gesprech da etliche Personen miteinander reden/Ein Mitgespräch/ vielfältige Rede.

Rozmowność/ Affabilitas, atis, g. f. Freundligkeit/ Holdseligkeit in Worten.

Rozmowny/ Affabilis,le,Philologus,i, g.m. freundlich/gesprächig/der gern mit sich reden läst/

Rozmrożić/Regelare,aufffrieren/auffthawen.

Rozmyśláć/ Secum aliquid animo volutare,

bey jhm selbst betrachten. Rozmyśláć się/Cunctari, langsam sein/verziehen.

Rozmyśláiący się/Cunctator,oris, g.masc. Auffzieher / ein Saumiger / Der ein Ding auffschiebt/ Langsamer.

Rozmyślánie/ Meditatio,onis, g.f. Betrachtung/ Vorbereitung.

Rozmyślić się/ Reflectere, von seinem Fürnehmen abschrecken/ abstehen.

Rozmyślnie / Considerate, Judicato, adver. dem Vrtheil nach / mit Ernst.

Rozmyślny/Meditatorius,Meditatus,a,um, wolbesinnet/ beträchtig / Der etwas wol betrachtet hat.

Rożnie/Discriminatim, Dissimiliter,Diverse, Varie, adv. vnterschiedentlich / vngleichlich/ auff mancherley weise/ vielfaltiglich.

Rożnienie/ Discrepantia,æ, g.f. Vnterscheid.

Rozniesć / Differre, Digerere, verschieben/ verziehen/ vertragen/ zertheilen/ abtragen.

Rożność/ Differentia,æ, g.f. Diaphora,æ,g. fœ. Discrimen,inis,g.n. Dissidium,ij,g.n. Diffidentia,æ,g.f Dissimilitudo,inis,g.f. Distantia,æ, g.f. Diversitas,atis,g.f. Variatio,onis,g.f. Varietas,atis, g. fœ. Vnterscheid/ Vneinigkeit/ Feindschafft/ Haß/ Vngleichförmigkeit/Vielfaltigkeit/ mancherley. Rożność iest. Interest, verb. impers. Es ist ein Vnterscheid.

Rożny/ Differens,entis, g. om. Dissimilis,le, Dissonus, Diversus, a, um , vnterschieden/ vngleich / vngleich lautend/ abgewend/ anderswohin gekehrt/ vnterschiedlich. Rożnym być/ Discordare, Distare, vneinig/ vnterschieden seyn.

Rozooki/ Strabo,onis, g. m. Einer der scheel sehet/ Der mit den Augen schielet.

Rozradzáć/ Dissvadere, widerrathen.

Rozrożniáć/ Diducere, Inimicare, Inconciliare, von einander ziehen/ feind machen/ anfeinden / verwirren / vneins machen. Rozrożniáć się / Diffidere, zweyträchtig vnd vneins seyn. Rozrożnia się pospolstwo / Scinditur incertum studia in contraria vulgus, Das gemeine Volck rottet sich/ trennet sich.

Rozrożnienie/ Divortium,ij, g.neut. Factio, onis, g. fœ. Ehescheidung/Zertrennung der Ehe/ ein Sect oder Rott/ Auffruhr.

Rozruch/ Motus,us, g.mas. Seditio, Tumultuatio, onis, g.f. Tumultus,us,g.m. Empörung/ Auffruhr/ Vnruh/ Vngestümigkeit.

Rozrzucáć/ Rozrzucić / Disjicere, Dissipare, Prodigere, Spargere, von einander werffen/ zerwerffen/ zerstrewen/ sprengen.

Rozrzutnie / Dissolute, Prodigaliter, Prodige, Profuse, Sumptuose, adverb. ohne Sorg/ geudiglich/ überflüssiglich.

Rozrzutność/ Luxus,us, g. m. Prodigentia, æ,g.f. Nepotatus,us, g.m. Prodigalitas,atis, g.f. Profusio, onis, gen. fœ. Vberfluß in Speiß vnd Tranck / liderliches Leben / vnnützer Vnkosten/ Verschwendung.

Rozrzutny/ Dissolutus, Effusus, Impendiosus, Luxuriosus, Prodigus, Profusus, a, um, vnbändig / vngezähmt / außgegossen/ köstlich / das viel verthut/überflüssig/geyl/geudig/Verschwender/ überflüssig verthan vnd verzehrt / Der sich nicht wol hält/ vnmässig/ verthuelich.

Rozsadny/Emunctæ naris homo, Naseweiß/ Der wol riechen kan/ metaph. klug.

Rozsadzánie / Rozsadek/ Arbitrium, Decretum, i, g. n. Delectus,us, g. masc. Judicatio, onis, g.fœ. Vrtheil/ Entscheidung/Vrtheilung.

Rozsadek podeyrzány/ Judicium invidiosum, ein Vrtheil mit welchem der gemeine Mann übel zu frieden ist.

Rozsádzáć/Rozsádzić/Digerere, Differere, hin vnd her pflantzen.

Rozsadzáć / Cernere, Decernere, Dijudicare, vrtheilen/ entscheiden/ erkennen.

Rozsadzony / Dijudicatus,a,um, vertragen/ entschieden. (her säen.

Rozsiewáć/ Disseminare, Disserere, hin vnd

Rozskoczyć/Dissilire, von einander springen/ zerspringen/ zerbrechen.

Rozsławić / Diffamare, verläumbden / schänden/ schmähen.

Rozsławiony/Diffamatus,a,um, verleumbd/ geschändet/ geschmähet.

Rozśmieszyć/ Cachinnos commmovere, zu lachen machen.

Rozspráwá/ Decisio,onis,g.f. Vertrag.

Rozstáć się/ Digredi, abweichen.

Rozstánie się/ Digressio, onis, g. f. Digressus, us, g.m. Abweichung/ Weggehung.

Rozstapienie/ Hiatus,us, g. m. ein Ritz oder Loch. Rozstapienie ziemie/ Chasma, atis, g. n. Labes,is, g. f. Hiatus terræ, Fall/ Schad/ eingefallen Loch/ ein grosser Riß der Erden.

Rozstepny/ Dissipabilis, le, zerbrüchlich.
Rozstepowáć sie/ Dehiscere, Hiare, auffgethan werden/ gehnen/ aufffspalten/ sich auffthun/ Spalten kriegen/ zerbersten.
Rozświecáć sie/ Allucere, Dilucere, Illucere, Lucescere, Prælucere, Relucere, liecht vnd heiter erscheinen/ vorscheinen/ glitzen/ ergläntzen/ wiederscheinen. Rozświecáć sie miedzy czym/ Interlucere, zwischen etwas durchscheinen.
Rozsypowáć/ Rozsypáć/ Dispergere, Dispulverare, zerstrewen/ verschüttē. Rozsypáć sie/ Dilabi, zerfallen/ zerrinnen/ gemächlich hinfallen.
Rozsypánie/ Dispersio, onis, g. f. Dispersus, us, g. m. Zerstrewung.
Rozsypány/ Dilabidus, Dilapsus, Sparsus, a, um, zerstrewet / verschüttet.
Rozszárpánie/ Laniatus, us, g. masc. Das zerhawen/ Zerfleischung/ Zerhawung / Zerreissung.
Rozszárpány/ Laniatus, a, um, zerrissen.
Rozszerzáć/ Rozszerzyć/ Ampliare, Amplificare, Dilatare, Dispandere, Fundere, Prolatare, Relaxare, groß machen/ außspreiten/ außdehnen/ außbreiten/ nachlassen / erweitern. Rozszerzáć sie/ Gliscere, herfürbrechen / wachsen / zunehmen.
Rozszerzácz/ Amplificator, Propagator, oris, g. m. Mehrer/ Erweiterer.
Rozszerzánie/ Rozszerzenie/ Amplificatio, Dilatatio, onis, g. f. Projectus, us, g. m. Prolatatio, onis, g. f. Mehrung/ Außbreitung/ Erweiterung/ Zunehmung.
Rozszerzony / Dilatatus, Propagatus, a, um, erweitert / außgebreitet/ vermehrt.
Roztrojony/ Trifidus, a, um, dreyspaltig.
Roztrzasáć/ Exputare, bedencken/ betrachten.
Roztrzasánie/ Roztrzasnienie/ Dispersio, onis, g. f. Dispersus, us, g. m. Zerstrewung.
Roztwarzáć/ Diluere, vermischen.
Rozum/ Intellectus, us, g. m. Mens, mentis, g. fœ. Ratio, onis, g. f. Verstand/ Vernunfft/ Sinn.
Rozumieć/ Autumare, Censere, Cernere, Deputare, Existimare, Intelligere, Interpretari, Judicare, Opinari, Præsumere, Putare, Sentire, Tenere, schätzen / achten/ richten/ entscheiden/ meynen/ erachten/ vrtheilen/ gedencken/ eine Meynung haben/ verstehen/ mercken.
Rozumienie / Existimatio, Interpretatio, Opinio, onis, g. f. Sensus, us, g. m. Sententia, æ, g. f. eine Meynung so einer von einem Dinge hat/ Vrtheil/ Wahn/ Sinn/ Verstand. Tego jestem rozumienia / In ea sum sententia, Ich bin des Sinnes. Rozumienie osobne / Hæresis, is, g. f. sonderliche Meynung im guten oder bösen.
Rozumność/ Intelligentia, æ, g. fœ. ein Erkentnüß/ Verstand.
Rozumny/ Intelligens, entis, g. o. Rationabilis, Rationalis, le, verstehend/ vernünfftig. Rozumnie y umiejętnie mowiacy / Logodædalus, i, g. m. Der wol weiß zu reden/ der seine Rede wol fürbringen kan.
Rozumu dobrego/ Przy sobie/ Sanus, a, um, rechtsinnig/ wol bey Sinnen.
Rozwadzáć/ Dirimere, voneinander scheiden.
Rozwaláć / Diruere, niederbrechen.
Rozwáliny / Parietina, æ, g. f. Rudetum, i, g. n. eine alte bawfellige Wand oder Mawr / ein Orth da viel Steingemürsel oder Schroten seyn.
Rozwálony/ Dirutus, a, um, niedergebrochen.
Rozwárzyć/ Discoquere, verkochen.
Rozważáć / Rozważyć / Animo contemplari, Commentari, Computare, Considerare, Expendere, Lustrare animo, Meditari, Perlustrare animo, Pensare, Pensitare, frequent. Perpendere, Ponderare, Ratiocinari, Recogitare, betrachten/ erwegen/ ermessen/ Ein Ding wol bedencken/ schätzen/ bey jhm selbst betrachten.
Rozważánie/ Commentatio, Consideratio, onis, g. f. Considerantia, æ, g fœ. Ratiocinatio, onis, g. f. Betrachtung/ das erwegen eines Dings.
Rozważony / Expensus, Propensus, a, um, betrachtet vnd erwogen / erkundet.
Rozweseláć/ Beare, Exhilarare, Hilarare, Lætificare, Serenare, erfrewen/ frölich machen.
Rozweseláć sie/ Rozweselić sie/ Animum remittere, Hilarescere, Hilarem se præbere, sich ergetzen/ frölich werden.
Rozweselájacy/ Lætificus, a, um, Das frölich machet.
Rozwiązánie / Dissolutio, Enodatio, Reputatio, Solutio, onis, g. fœ. Aufflösung/ Betrachtung / Bezahlung. Łácny do rozwiązánia/ Dissolubilis, le, aufflößlich.
Rozwiązány/ Dissolutus, Resolutus, Solutus, a, um, entbunden / gelöst.
Rozwić / Detexere, das Geweb wieder auffthun / auffmachen.
Rozwić/ Rozwijáć / Displicare, Replicare, das

das gefaltene auffthun/ aufffalten/ zerlegen. Rozwijánie/ Evolutio, onis, gen. f. Auffwickelung.

Rozwić/ Rozwijáć śię/ Efflorescere, Expandere, Patescere, fast anfahen zu blühen/ sich auffthun/ weiten/ weit werden. Rozwija śię drzewo/ Aperit florem suum arbor, der Baum fähet an zu blühen.

Rozwieráć koniá/ Admittere equum, Einem Roß den Lauff lassen.

Rozwieść/ Distrahere, zerziehen/ von einander ziehen/ von einander zerren.

Rozwieść śię z żoną/ Missam facere uxorem, Repudiare, seine Fraw von sich stossen/ sich mit seiner Frawen scheidē/ sich von einer scheiden.

Rozwiezowáć/ Dissolvere, Enodare, Solvere, Impedire, & Expedire contraria, aufflösen/ entknüpffen/ auffknüpffen/ verwickeln vnd auffwickeln/ ledigen.

Rozwod/ Repudium, Divortium, ij, g. neut. Ehescheidung/ Zertrennung der Ehe.

Rozwołáć śię/ Deblatterare, daher plappern/ flatern/ schwatzen.

Rozwoźisto/ Hiulcè, Vastè, Vastiùs, Vastissimè, adverb. übergrößlich/ vnvollkömlich/ mit stossen in Worten/ stamlende.

Rozynká/ Astaphis, idis, g. f. Uva passa, Rosinen/ Weinbeerlein.

Rubin/ Pyropus, i, g. m. Rubin.

Rubryká/ Minium, ij. g. n. Rubrica, æ, g. fœ. Sinopis, idis, g. f. Minien/ Rötelstein.

Ruchomym sposobem/ Mobiliter, adverb. beweglicher weise/ beweglich.

Rucho/ Syrma, atis, g. n. der Schwantz so die Weiber an den Kleidern nach jhnen schleppen.

Ruchomy/ Mobilis, le, beweglich.

Rudel/ Clavus, i, g. masc. das Steurruder am Schiff/ Both/ Kahn/ ꝛc.

Rudnik/ Metallicus, ci, g. m. ein Bergknab/ der Metal vnd Ertz aus der Erden gräbt.

Rufá/ Puppis, is, g. f. Hintertheil des Schiffs.

Rufian/ Leno, onis, g. m. Lenullus, Lenunculus, li, g. m. Perductor, oris, g. m. Hurenwirth/ Kupler.

Rufianká/ Lena, æ, g. f. Hurenwirthin.

Rufiáński/ Lenonius, a, um, darzu gehörig.

Rufiáństwo/ Lenocinium, ij, g. n. Kuplerey/ Beherbergung gemeiner Frawen.

Rumiány/ Sangvineus, a, um, Blutroth.

Rumien/ Anthemis, idis, g. fœm. Chamæmelon, i, g. n. Chrysanthemon, i, g. n. Leucanthemis, idis, g. fœ. Leucanthemum, i, g. n. Camillen/ Eberwurtz/ Graßblumen.

Runo/ Vellus, eris, g. neut. Peltz/ Vließ oder abgeschorne Wolle. Runo złote/ Vellus aureum, Gülden Fluß.

Rupieći/ Ropieći/ Frivola, orum, g. n. pl. n. Scruta, orum, g. neut. plur. num. kleinbrüchig Haußgeräth/ alt Gerümpel/ als Eysen/ Lumpen/ ꝛc.

Rurá/ Canna, æ, g. f. Rohr. Rurá wodna/ Fistula, æ, g. f. Tubus, Tubulus, i, g. m. dim. ein Canal an den Brunnen. Rurna czászá/ Crater, eris, erem, & era, g. m. Brunbeth. Rurnysłup/ Salientes, tium, g. m. plur. num. Brunnröhren/ Wasserröhren.

Rurmistrskie prawidło/ Chorobates, æ, g. fœ. Gruma, æ, g. f. Richtscheid/ Richtschnur/ eine Regel damit man den krummen Weg gerade machet.

Rurmistrz/ Aquilex, legis, g. masc. Librator, oris, g. m. Wasserfinder/ ein Brunnmeister der das Wasser abmessen kan.

Rurmus/ Aquæductus, us, g. m. Canales inciles, Elix, licis, g. m. Hydraulax, acis, g. masc. Wassergraben/ Gassenrinnen/ Furthgraben Wasser zu leyten durch einen Acker/ Wasserkanal/ Wasserkandel. Rurmusowa skrzyniá/ Castellum, i, g. n. Wasserkasten/ darauß ein jedweder auff sein Erb Wasser leyten mag. Rurmusowe koło/ Tympanum, i, g. n ein Rad das man tritt Wasser auffzuziehen. Rurmusowy row/ Aquagium, ij, g. n. Wassergang.

Ruszáć/ Movere, bewegen. Ruszáć często/ Mobilitare, offtmals bewegen.

Ruszájacy/ Motor, oris, g. m. Emporungs-Vrsacher/ Beweger.

Ruszánie/ Motio, onis, g. f. Motus, us, g. m. Pulsus, us, g. m. Bewegung/ Trieb.

Ruszenie pospolite/ Expeditio, onis, g. f. ein Kriegszug/ Heerfahrt.

Rusznicá/ Bombarda, æ, g. f. ein Büchse.

Ruszyć zmieyscá/ Elocare, von seinem Orth stossen/ setzen.

Rutá/ Ruta, æ, g. fœ. herba, Rauten. Rutá gorna/ Moly, g. neut. quod Mercurius dicitur invenisse, Vchtblumen. Rutká prászá/ Capnion, ij, g. n. & Capnos, i, g. masc. Erdrauch. Rutá

skáł

ſkálna/ Saxifragum,i,g.n. Saxifraga,& Saxifragia,æ, g.fœ. Steinbrecher/ Kraut das den Stein im Leibe bricht.

Rwáć/ Rumpere,Vellere, rupffen.

Rwánie/ Vulſura,æ, g.f. Rupffung.

Rwány/ Vulſus, a, um, außgerupfft.

Rybá / Ichtys,is, latinè Piſcis,is, g. maſc. ein Fiſch. Rybki drobne/ Alex,icis, g. f. absq; pl. num. Arenga, æ, g. f. kleine Fiſche. Rybá morſka pewna/Turſio,onis,g.m. ein Stöer. Ryby morſkiey rodzay / Erythrius, ſeu, Erythrinus, vel, Erythricus, i, g. maſc. ein rother Meerfiſch. Ryb wielkich przekupień / Cetarius, ij, g. m. Der groſſe Fiſche verkaufft. Rybámi kupczacy/Ichthiopola, æ, g.m. Fiſchverkauffer.

Rybáczká/ Piſcaria,æ,g. f. Piſcatrix, icis, g. fœ. Fiſcherin.

Rybak/ Rybitw / Rybołow / Hamiota, æ, g. m. Piſcator,oris,g.m. Piſcinarius, ij,g.m. ein Fiſcher der mit Angeln/ Weyern/ꝛc. vmbgehet.

Rybitw ptak/ Larus,i, g.m. Taucher.

Rybny/ Piſcoſus,a,um, voll Fiſch.

Rybojad/ Ichtyophagus,i,g.m. Fiſchfreſſer.

Rybołowne kśięgi/ Halieutica, orum, g. n. pl.num. Bücher von Fiſchen oder Fiſchfahen.

Ryby łowić/ Piſcari , fiſchen.

Ryć / Paſtinare , Sculpere , das Feld hacken/ graben.

Rycerſkie mieyſce/ Equeſtria,orum,g.neut. pl. num. ein Orth da die Adelichen geſeſſen. Rycerſki ſtan/ Equeſtris ordo,Adelicher Stand.

Rychło/ Mox, Ocyùs, Ocyſſimè, Præmaturè, Promptiſſimè, Temporius , adv. deductum à tempori,bald/eylends/ſchnell/behend/zu frühe/ gar behend.

Rychły/ Citus, a, um, Præceps,pitis, g.om. Præmaturus, a, um, behend/ ſchnell/ vnzeitig.

Rychtowáć/ Corrigere, gerad machen.

Rychtowánie/Directio,onis, g.f. Richtung/ Leytung/ Geradmachung.

Rycie/ Paſtinatus,us, g. m. Außgrabung/ das hacken/karſten/ die Grabung.

Rycie/Scalptura,& Sculptura,æ,g.f.die Grabung/ Stechung/Schnitzung/Steinſchneidung.

Ryczący/Rudens,entis,g.o. particip. wie ein Eſel ſchreyend.

Ryczeć/jáko woł/ krowá/ Admugire,Boare, Demugire , Emugire , Immugire , Mugire, brüllen wie ein Ochs/ Kuh/ Kalb. Ryczeć ják osieł / Rudere , ſchreyen wie ein Eſel. Ryczeć ják Lew/ Rugire, brüllen wie ein Lew.

Ryczenie/Ryk/Rugitus,us,g.m. Das brüllen.

Rydel/Ama,Marra, Pala,æ, g.fœ. Sarculum, i, g.n. Grabſchauffel/ Radehaw/ Schauffel/ Jethacke/ Spaden.

Rydwan / Arcera,æ, g. f. Vehiculum cameratum, Gutſchwagen/ bedeckter Wagen.

Rydz/ Boletus,ti, g. m. Reitzke.

Rydzáwy/ Bæticatus, Bæticus, Gilvus, Helveolus,vel,Helvolus,Rutilus,a,um, Rauchfarb/ gelbächtig/ Fahl/ gelbroth/goldfarb.

Rylec/ Cælum,Cæſtrum, Stylum,i, g. n. Stylus,i,g.m. Viriculum,i,g.n. Meyſſel/Grabeyſen/ Grabmeyſſel / Gryffel.

Rym / Rhytmus, i, g. m. Verſus,us, g. m. ein Reymen/ Spruch/Verß.

Rymá/ Catharrus,i, g. m. Diſtillatio,onis,g. fœ. Rheuma,atis,g.n.vom Haupt ein Fluß in die Naſe/ den man den Schnupffen nennet.

Rymowáć / wierß piſáć/ Canere carmen, Reymenlieder ſingen.

Rymowny / Rhytmicus, a, um, in Reymen gefaſt/Verßweiſe gemacht.

Rynek/Forum,i,g.neut. Forum nundinatorium,Marckt/Jahrmarckt. Rynek gdźie drwá przedája/Forum lignarium, Holtzmarckt. Rybny rynek / Rybne játki / Forum piſcarium, Ichthyopolium, ij, g. neut. Fiſchmarckt. Rynek świni/ Forum ſuarium,Schweinmarckt. Rynek winny/Forum vinarium,ein Platz da man Wein verkaufft. Rynek gdźie przedája woły / Forum boarium, der Ochſenmarckt. Rynek gdźie zboże przedája/ Forum frumentarium, Kornmarckt.

Rynká / Frixorium, vel, Frictorium,ij, g. n. ein Bratpfanne.

Rynkowy/Forenſis,e,zum Marckt gehörend.

Rynná/Canalis,is, g. m. Rinne. Rynná dáchowa ábo trobá miedziána u kámienic/ pálacow/cz. Colliquiæ,vel, Colliciæ,arum, g. f. pl.nu. Rinnen auff den Häuſern/ oder blecherne Röhren.

Ryńßtok/ Canales inciles, Rinnſtöcke.

Ryńßtunek/Armatura,æ,g.f.Phaleræ,arum, g. f. pl. num. Rüſtung/ Harniſch.

Ryś/ oſtrowidz/ Lynx,lincis, g.m. vel, fœ. Thoes,is, g. fœ. Luchs. Ryśi / Lynceus, a, um Luchſen.

Ryſ/

Ryś/Lámpárt/ Panther,eris, g.m. Panthera,æ, g.f. Pardalis,is, g. m. Pardus,i, g. m. Panterthier / Leopard. Ryśi / Pantherinus, a, um, bunt wie ein Panterthier. Krzyczeć y wyć ják ryś/ Caurire, heulen wie ein Panterthier.

Rysowáć co/wyrzezowáć/Incidere aliquid in æs, Incidere aliquid marmori, Inſculpere aliquid tabellæ, Etwas in Ertz/Kupffer/Marmorſtein hawen/ oder ſtechen.

Rysowánia náuká/ Graphis, idis, g.fœ. ein Entwerff des Gemältes/ ſo man mahlen will.

Ryty/ Fictus,a, um, Sculptilis, e, Gegraben/ geſchnitzelt. Ryta rzecz/ rzezána/Anaglypha, & Anaglypta, orum, g.n. außgeſtochen Werck.

Ryż/Oriza,æ.g.f. Reyß.

Rząd/Rządzenie/ Adminiſtratio, Gubernatio, onis.g.f. Gubernaculum,i,g.n. Habena,æ, g.f. Ordinatio,onis,g. f Ordo, inis,g.m. Rectio, onis,g. f. Regimen, inis,g. n. Series,ei,g.f. Verwaltung/ Regierung / Gewalt/ Regiment/Ordnung / Herſchung / Prieſterliche Weyhe / Verfolgung.

Rząd w piśmie/ Verſus,us, g.m. eine Linie/ oder Zeil einer Schrifft/ Verß.

Rzadki/Fluidus, Liquidus, Rarus,a,um, hinflüſſig/güſſig/ rinnend/dünn/nicht dicke.

Rzadko/Minus, Sparſim, adverb. Weniger/ minder/hin vnd her/vnordentlich.

Rzadkość/Raritas,atis,g. fœ. Raritudo,inis, g.f. eine Dünne/Seltzamkeit.

Rządzcá/ Adminiſter,ſtri.g.m. Adminiſtrator,oris,g.m. Gubernator, Imperator, Moderator,oris,g.m. Præſes,idis, g.m. Prætor, Rector, Temperator,oris,g. m. ein Verwalter / Mitdiener/Gewalthaber zu gebieten/Regierer/Ordner/ Schirmer / Nohthelffer / Landvogt / Herſcher/ Mäſſiger. Rządzcá/ ſprawcá kupiecki/ Operæ,arum, g.f. pl.num. Schaffner der Kauffleuth.

Rządzić/ Adminiſtrare, Gerere, Gubernare, Magiſtrare, Moderare, & Moderari, Præſidere, Regere, Verwalten/ verſorgen / regieren/ meiſtern / in zucht halten/ pflegen / herſchen/weiſen. Rządzić kroleſtwem/ Rzecząpoſpolitą / Ad gubernacula Reipublicæ ſedere, Gubernacula Reipublicæ tenere, das gemeine Regiment führen/jnne halten.

Rządźicielká/ Gubernatrix, Moderatrix, Rectrix,icis,g. fœ. Regina, æ,g.f. Verwalterin/ Meiſterin/Leiterin/Regiererin/Herſcherin.

Rządzony/Rectus,a,um, Geregieret.

Rżeć/ Hinnire, Wiehren wie ein Roß. Rżeć jáko słoń/Barrire, ſchreyen wie ein Elephant.

Rzecz/Res,rei,g.f. Sach/ Handel/ ein jeglich ding. Rzecz do mowienia/Thema,atis,g.n. ein Spruch oder Meinung zu handeln fürgenommen. Rzecz mieć / Perorare, eine lange Rede vollenden/außreden. Rzecz ſtála/ Subſtantia,æ, g.f. Beſtändig ding.

Rzeczny/ Amnicola, æ, g. com. Flumineus, Fluviaticus,a,um, Fluvialis, Fluviatilis,e, Rivalis, e, das an einem Flußwohnet oder das auß dem Waſſerfluß iſt.

Rzeczpoſpolita/Politia,æ,g.f. Publicum,i, g.n. Reſpublica, reipublicæ,g.fœ. ein gemein Regiment. Rzeczpoſpolita nierządna páná nád ſobą niemájąca/ Anarchia, æ,g.f. ein Regiment da kein Haupt iſt. Rzeczpoſpolita/kto-ra jeden Pan rządźi / Monarchia,æ, g.fœ. ein einiger Herr/ ein König oder Obriſter allein im Lande da kein ander mit jhm regiert od herrſchet. Rzeczpoſpolita / ktora lud wßytek w niey bedacy rządźi/ Democratia,æ,g. f. Herrſchung des gemeinen Volcks. Rzeczpoſpolita w ktorey przedni pánowie rząd trzymáją/ Ariſtocratia,æ,g.f. ein Regiment der fürnembſten Regierer.

Rzedźić / Rarare, Rarefacere, Rareſcere, Dünne machen das dicke war.

Rzeká/Amnis,is.g.m. Flumen,inis,g.n. Fluß

Rzeká byſtra/Flumen torrens, vngeſtümer/ vnd rauſchender Fluß. Rzek zbiegánie / Confluens,entis,g.m. ein Ort da zwey Waſſer zuſammen lauffen. Co wiele ma rzek w ſobie/Flumi-noſus,a,um, das viel flüſſe hat.

Rzemień/ Corium, Loramentum, Lorum,i, g.n. Terginum lorum, ledern Riemen.

Rzemienny/ Loreus,a, um, von Riemen.

Rzemiesło/ Ars,artis,g.f. Ars adminiſtratoria, Artificium,ij,g. n. Opificium, ij,g. n. Handwerck oder Kunſt/die man braucht vnd anlegt.

Rzemieśnicką ßtukę robić/ Fabrefacere, Wercklich machen/Meiſterlich machen.

po Rzemieśnicku / Fabre, adverb. Meiſterlich/künſtlich/wercklich.

Rzemieśniczy/ Fabrilis, e, Was zu einem Schmied oder Werckman gehört. Rzemieśnicza robotá / Fabricatio, onis,g.fœm. das Schmieden/Zimmern.

Rzemieśnik/Artifex,icis,g.m. Ergaster,stri, g.m. Fabricator, oris, g.m. Mechanicus,i,g.m. Opifex,icis,g.com. Operarius, Technicus,i,g.m. Handwercksmann/ Arbeiter / Werckmann. Rzemieśnik koło drzewá/żelázá/y kámienia/ Faber,i,g.m. Zimmermann/Schmied/Steinhawer. Rzemieśnik śiedząc robiący/ Sedentarius, Sellularius, ij, g. m. der sitzend sein Kost verdienet/vnd seine Werck thut. Rzemieśnicy/Operæ, arum,g.f.pl.num. Handwercksleuthe.

Rzemyk/Corrigia, æ,g.fœ.& Corrigium,ij, g.n. Ligula,vel Lingula,æ,g.f. Riemen/Nesteln/ Bindnesteln. Rzemyk u obuwia/ Ansa,æ,g.f. Schueriemen.

Rzenie/ Fremitus,us,g.m. Geschrey. Rzenie końskie/Hinnitus,us,g.m. das Roßwicheln. Rzenie słoniowe/ Barritus, us,g. m. das schnurchen der Elephanten.

Rzepá/ Rapa,æ,g.fœ. & Rapum, i,g.n. eine Rübe. Rzepá okrągla/Congylis,idis,g.f. runde Rüben/ knollrüben. Rzepá podługowáta/ Bunias,adis,g.fœ. Bunium,ij,g.n, Napus,i,g.m. grosse Steckrübe/ Napffrübe.

Rzepisko/ Napinæ,arum, g.f. plur.num. Rapina,æ,g.f. Rüben Acker/Rübenland.

Rzepna nác/ Rapacia,æ,g. fœ. & Rapacia, orum,g.n. Rübenkraut.

Rzesá leszczynowa/ Julus,i,g.m. Nucamentum,i,g.n. die Wollen an etlichen Bäumen ehe das sie Frucht bringen oder blühen.

Rzesá skálna / Callitrichon,Polytthricon,i, g.n. Callitrix, icis,g. f. Callitricha, æ,g.f. Polythrix,icis,g.f. schwartzer oder rother Steinbrech.

Rześki/ Alacer, cris,cre, Gnavus, vel Navus, a,um, Impiger, gra, grum, Strenuus, Vegetus,a, um, Veges, etis, g. o. Muthig/frisch/ frölich/ geflissen/hurtig/ fleissig/wacker/ dapffer / vest / gesund/munter/behendig/embsig.

Rześko / Excitatè, Gnaviter, Impigrè, Naviter, Strenuè,adv. wacker/ munter / behendiglich/ fleissiglich/ embsiglich/dapfferlich.

Rześkość / Alacritas, Impigritas, Strenuitas, atis,g.f. Frölicher Muth/Vnverdruß/dapfferkeit.

Rzeszoto /Incerniculum,i,g.neu. Reticulum junceum, lineum, Steblein/Sieb/Beutelsack.

Rzetelnie/źrzetelnie / Apertè, Evidenter, Explanatè, Manifestò, Manifeste, adv. Klärlich/ offenbarlich / offenbarer weiß / scheinbarlich.

Rzetelność/ Evidentia,æ,g.f. Klarheit.

Rzeź bić/Mactare, Metzgen/schlachten.

Rzezáć/ Secare, schneiden/sägen.

Rzezáć/Eunuchizare, verschneiden / die Gemächte / Hoden außwerffen/leichtern.

Rzezak/ Falx putatoria, Scalprum, i, g.n. Scirpicula, æ, g. fœ. Schneidmesser. Rzezak do Winá/Falx vineatica, Räbmesser. Rzezak máły/ Ungvis ferreus, ein Schuhmacher Kneiff.

Rzezánie/ Scissio, onis,g.f.& Scissura,æ,g.f. Sectio,onis,g.f. Schnitt/Schnitz/das Schneiden. Łácny do rzezánia/ Sectilis, e, das leicht ist zu schneiden/spaltig.

Rzezániec/ Castratus, Eviratus, Eunuchus,i, g.m. Semimas,aris,g.m. Semivir, viri,g.m. Spado,onis,g.m. Außgeschnittener/ der Männligkeit beraubt/Verschnittener.

Rzeźnicży wárstát/gdźie biją rzeź/oprawują/ mięso rabią. Kutlof/Rzeźnicá/ Laniena,æ,g.f. & Lanienarium, ij,g. n. Kuttelhoff.

Rzeźnik/co bije rzeź/Carnarius,ij, g. m. Lanio,onis,g.m. Lanius,ij,g.m. Mactator, oris,g.m. Metzger/ Fleischhawer/ Schlachter. Rzeźnik co przedáje mięso / Macellarius,ij,g.m. ein Fleischer/der Fleisch verkauffet.

Rzeżuchá / Nasturcium, ij,g.n. Gartenkreß. Rzeżuchá wodna/Cardamon,i,g.n. Brunnkreß.

Rzezymieszek / Manticularius, Saccularius, ij,g.m. Sector zonarius, Beutelschneider/Säckelabschneider / der einem den Gürtel mit dem Säckel abschneidet.

Rzotkiew / Congylis, idis,g.f. Raphanns,i, g.m. Rettig. Rzodkiew polna/ Armon,i,g.n. Wilder Rettig.

Rzucáć/Jacere, Werffen.

Rzucálny / Missilis,le, das man werffen kan.

Rzucánie/ Conjectus, Jactatus, us, g. masc. Conjectio, Jactatio, onis,g. fœ. Jactus,us, g.m. Jaculatio,onis,g. f. Projectus,us,g.m. Projectio, onis,g.f. ein Wurff/Werffung/Hinwurff.

Rzucony/ Jactus,a,um, Geworffen.

Rzygáć/ Ructare, Ructari, Görpsen.

Rzygánie/Ructus,us,g. m. Görpß / Reupse.

Rzygliwa/Ructatrix,icis,g.f. die da görpset/ oder einen Görpß lest.

Rzygliwy / Ructator,oris, g.m. Ructuosus, a,um, der da einen Görpß lest gehen/köderächtig/ görpßächtig.

Rzymbábá/Matricapia,æ,g.f. Parthenium, ij,g.n. Mutterkraut.

Rżyſko/ Stipula,æ,g.fœ.Culmetum,i,g.neu. Stramentum, quod infra manum (Meſſorum) terræ hæret,Stoppel.

S.

Sábiná/ Sabina,æ,g. f. Sevenbaum.

Saczyć ſię/ Illacrymare,Superlachrymare, Anfahen zu tröpffen.

Sad/Paradiſus,i,g.m. Pomarium,ij,g.n. ein Baumgart/ Luſtgart.

Sąd/ Criſis,is,g.f.Judicatio,onis,g.fœ.Judicium,ij,g.n. Jus, juris, g.neu. Vrtheil / Gericht/ Recht/Entſcheidung/Vrtheilung.Sąd ſkázony/ Conſtupratum judicium, ein beſtochen Gericht. Sądow wywołánie/Iuſtitium, ij,g.n.Anſtalt/ Auffhebung des Gerichts / da man nicht Gericht hält/Beſchluß oder Zuſchluß der Gerichten. Sądy wywołáne przywróćić / Juſtitium remittere, das Gericht wieder halten / verſchloſſene Gericht wiederumb auffthun.

Sádło/ Arvina,æ,g.fœ. Sebum,quod & Sevum,i,g.n.Schmäer/Vnſchlitt/Feiſt.

Sádno/ Intertrigo, inis, g.f. der Wolff/Arßwolff/das iſt/ein abgerieben Fell oder auffgerieben Haut zwiſchen den Schenckeln/ oder an den Füſſen vom Wandern dem Menſchen/dem Pferd aber auff dem Rücken vom Sattel.

Sádowić ſię/Sidere,Conſidere,ſich ſetzen.

Sądownie/ Judicatò, adv. dem vrtheil nach.

Sádownik/Arborator,Inoculator,oris,g.m. Pomarius,ij,g.m. ein Gärtner der die Bäum behawet/Zweiger/Jmpffer/Obſtverkauffer.

Sądowny/Sądowy/Criticus,a,um,Forenſis,e, Judiciarius,a,um, Judicialis,Juridicialis,e, Juridicus,a, um, Vrtheilig/ zun Rechtshändeln gehörig/Rechtlich/des Gerichts.

Sádzawká/Ichthyotrophium, ij,g.n.Piſcina,æ,g.f.Weyher/Fiſchhalter/Teich.Sadzawká bez ryb/Lacus,us,vel,i,g.m. ein Pfuel /See.

Sádzawkowy/ Piſcinalis, le, das zu dem Teich oder Weyher gehört.

Sádzawnik/Piſcinarius,ij,g. m. der eine Luſt hat an Weyhern/ Teichen.

Sádze/Fuligo,inis,g. f. Ruß.

Sádzenie/ Inſitus,us,g.m. Satio,onis,g.f.Satus,us,g.m.das pflantzen/Pfropffung.

Sádźić/ Deſerere, Inſerere, Semina deponere,Serere,pflantzen/einpflantzen/Schoß zweygen oder ſtecken/ junge Bäum ſetzen / propffen. Sádźić poſpołu/Conſerere, Zuſammen ſetzen.

Sądźić / Interpretari, Judicare, richten / vrtheilen. Sądźić ſpráwe czyje / Sedere judicem in aliquem, über einen zu Gericht ſitzen.

Sądźiec/Eupatorium, ij,g.n. aliàs, Agrimonia,vel Eupateria,æ,g.f. Odermennig.

Sádzony/ Conſertus, Sativus, Satus,a, um, das man pflegt zu pflantzen / gepflantzet.

Sádzony/ Vermiculatus, a, um, ein Eſtrich mit Platten beſetzt. Sádzonego co / Sádzona robota robione/Opus muſiacum,aliàs Vermiculatum, ein Eſtreich von Ziegel Platten mit mancherley Farben durch einander geſetzt. Sádzona robotá / Emblema, atis, g.n. ein Werck hie vnd da geblümt. Sádzona robote gotowáć/Vermiculari, verſchrotten Werck machen mit gevierten Platten/mit Bildnüß in Erſtreich/ Holtz einlegen.

Sądzony/Judicatus,a,um, Gevrtheilt.

Sálá/ Aula,Exedra,vel Exhedra,æ,g.f.Porticus,us,g.f. Xyſtus,i,g.m. Saal/eines Fürſtenhoff / ein Gemach voller Stüel darin man Geſpräch halten kan/Spaciergang/ Sommerhauß/ ein breiter bedeckter Gang vnd ort zu ſpatzieren vnd kurtzweiligen Vbungen dienlich. Sala ná ſłońcu/ Heliocomium, ij.g. n. ein Ort im Hauß das von der Sonnen allenthalben gewärmet wird vnd nicht vom Fewer. Salá ábo izbá przy ziemi/gdźie wieczerzáją/ Cœnatio,onis,g.f.Cœnaculum,i,g.n. ein Saal oder Gemach vnten im Hauß darin man zu nacht jſſet.

Sálámándrá/Salamandra,æ,g.f. Salemander/Olm/Molck.

Sáłatá/ Acetaria,orum,g.n.pl.num. Lactuca,æ,g.f. Salat/Lattich. Sáłatá śiádłá / niewielká/ Lactuca ſedens quæ & Seſſilis, niederträchtig Salat.

Sáletrá/ Aphronitrum, Nitrum, i,g.n.Salpeter.Sáletrna ßyba/Nitraria,æ,g.f.ein Orth da Salpeter wachſt.

Sáletrowy/Nitratus,a,um,Geſalpetert/oder darinn Salpeter iſt.

Sáletrzyſty/ Nitroſus,a,um, das voll Salpeter iſt.

Sáłſá/Acetaria,orum,g.n.pl. num. Oxygarum,i,g.n.Salſen/ Sallat kräuter / Saltzwaſſer ein ſawre Brühe an Fiſchen.

Sam/Ipſe,ipſa,ipſum,Ipſemet,Solus,Unus, a,um,er ſelber/alleine/einig/einſam/ verlaſſen.

Sámicá/Femina,æ,g.fœ.Mulier,eris,g.fœ. Weiblein/ das Stechchen.

Sámiec / Mas,maris,g. m. Vir,viri,g. m. de brutis etiam dicitur. Männlein.

Sámojedż/ Anthropophagi, orum, g.masc. plur.num.Menschenfresser/ Völcker in Scythien die Menschen Fleisch essen.

Sámokupstwo/Monopolium,ij,g.n.so einer ein Kauffmanschafft allein hat/ vnd seine Waaren bey keinem andern zubekommen sind.

Sámopás / Solivagus, a, um, eygenwillig/ frey/das allein seinen Willen/ Zug hat.

Sámoruszne rzeczy / Automaton,i,g.n.Instrumenta die durch sich selbst bewegt werden/als Vhrwerck/ ꝛc.

Samsiad/Accolens,entis,g.o. & Accola,æ, g.m.ein Nachbar/der beywohnet.

Sándáráká/ Sandaracha,æ,g.fœ.Bergroth. Sándáráktem zmieszány / Sandarachatus, a, um, mit Bergroth vermischt. Sándárákowy/ Sandarachinus,a,um, dem Bergroth oder Menninge gleich.

Sánie/Traha,æ,g.f.Schlitten/Schleiff.

Sapáć od gniewu/ Proflare iras, vor Zorn blasen.

Sapánie/ Fremitus,us, g.m. Murren.

Sápká/Gravedo,dinis,g.f. Knupfel/Haupt. schwäre/Schnuppe.

Sardelá/Alusa,æ, g.f. Bradfisch.

Sárdonik / Sardonychus, i,g. m. Sardonyx, Sardonychys,g.m.& f.eingattung Edelgesteins/ gefärbt wie ein Menschen Nagel.Sárdonikiem kámieniem sádzony/Sardonichatus,a,um,mit solchem Edelgestein geziert.

Sárkáć/Sorbere,supffen/schlurpffen.Sárkáć znowu/Resorbere,wiedrumb hinein schlurpffen.

Sárkánie/ Sorbitio,onis,g. f. das Surpffen/ Schlurpffen.

Sárkokolá/ gummi ábo żywicá z drzewá Perskiego/Sarcocolla,æ,g.f.Gummi von einem Baum auß Persien.

Sárn/ Dorcas,adis,g.f. Oryx,origis,g.m.ein Rehe/ ein Thier wie eine Geyß dem die Haar für sich gekehrt sind.

Sárná/Caprea,æ,g.f.Dorcas,adis,g.f.Rehe.

Sárniątko/Capreolus,i,g.m.Rehebock.

Sasánká/Phenion,ij,g.n.Kornrosen.

Sasiádká/Vicina,æ,g.f. Nachbarin.

Sasiecki/Sasiedzki/ Vicinalis, e, Vicinus, a, um, Anstössig/ Nachbawrlich/ nah angelegen.

Sasiectwo/Vicinitas,atis,g.f.Vicinia,æ,g.f. Vicinium,ij,g.n. Nachbawrschafft.

Sáydak/ Pharetra,æ, g.f. Köcher.

Schab/ Petaso,onis, g.m. Schincke.

Schadzká/ Conciliabulum,i, g .n. Congressus,us, g.m. Congressio,onis,g.f.Conventus,us, g.m.Versamblung/Zusammentretung/Gemeind. Schadzká ktku osob / Advocatio, onis, gen. f. eine Versamblung etlicher Personen/ im Recht Beystand zu leisten/ beyzustehen.

Schnąć / Arere, Arescere, Macescere, Macrescere, Decrescere, Siccescere, Tabescere, Intabescere, Torrescere, dürre/ mager/ trucken werden/ verdorren.

Schodzenie/ Descensus,us,g.m. Descensio, onis. g. f. ein Herabgang oder Tritt.

Schodzenie się ludzi y zwierząt/Admissio, onis,g. f. Admissura,æ ,g. f. Zulassung der Menschen oder des Viehes / cùm nempe mas fœminæ, aut fœmina mari admovetur ad initum.

Schodzić się / Congredi, zusammen gehen/ zusammen kommen. Schodzić się w koło/Circumglobare, vmb vnd vmb an einen Hauffen sich samblen/ mit Hauffen vmbgeben.

Schowáć/Claudere,Servare, verhalten/verwahren.

Schowánie/ Capulum,i,g.n. Conditorium, Repositorium, ij, g.n. Theca,æ, g. f. ein Halter/ Schapff/ Almer/ Futter / darein man etwas verschleust / verwahret. Schowánie jákie ábo Koß/ Szkátułká/ꝛc. Loculamentum,i,g.neu. ein Orth etwas darein zu setzen/gleich einem Beykorb / ein Kästlein/ Schächtlein/ Schatull.

Schowány / Absconditus, Reconditus, Repositus, a, um, verborgen/ verwahrt/ hinter sich gelegt/ gesetzt.

Schrániáć się / Subterfugere, Suffugere, heimlich hinweg fliehen/ meiden.

Schudnąć / Ad ultimam maciem redigi, gar außgemagert/ außgemergelt werden.

Schyláć co/ Submittere, vnter etwas thun.

Ściąć / Jugulare, Obtruncare, Punire capite, die Gurgel abstechen/ enthäupten.

Ściągáć / Contrahere , Perstringere , Præstringere, Stringere, zusammen bringen/ zusammen strengen / überstrengen / abstripfflen/ strengen / samblen / zusammenziehen / kurtz machen/ abstreiffeln.

Ściągáć rękę/ Protendere, Protollere, herfürstrecken/ herfür rücken.

Ściągáć wodę/ Erivare, das Wasser ableiten/ abwenden.

Ściągánie wody/ Corrivatio, onis, g.f. ein Lauff des Wassers/ wann zwey Wasser zusammen kommen.

Ściągniony / Contractus, a, um, zusammen bracht/ zusammen gezogen.

Ściáná/ Paries, etis, g. masc. Wand. Ściáná spolna/ Przeczna/ Paries intergerinus, unterschlagene Wand. Ściáná plecioná/ Paries craticius, eine Wand mit Hürden geflochten.

Ściegno/ Ligamen, inis, Ligamentum, i, g.n. Ligatura, æ, g. f. Band.

Ściekáć/ Ściec/ Defluere, Demanare, Colliquere, Colliquescere, Deliquere, Deliquescere, Promanare, Superlachrymare, hinab fliessen/ herauß fliessen.

Ścieráć/ Atterere, Deterere Limare, Perterere, Pertergere, Terere, abreiben/ außfegen/ wol saubern/ reiben/ schleiffen. Ścieráć znowu Reterere, wiederumb reinigen. Ścieráć z spodku/ Subterere, unten abwüschen.

Ścieráčz/ Contritor, oris, g.m. Zerreisser/ Abreiber.

Ścieránie/ Tritus, us, g.m. Das reiben unter einander und schleiffen. Ścieránia służący/ Smegmaticus, & Smecticus, a, um, Das Krafft und Vermögen hat zu säubern/ gleich wie Seiff.

Ścieránie się/ Conflictatio, Conflictio, onis, g. f. Conflictus, us, g. masc. Das offt zusammenstossen/ Streit.

Ścierká/ Linteum, ei, g.n. ein Handtuch.

Ścieśniáć/ Arctare, Coarctare, Coangustare, zusammendrücken/ enge machen/ einzwingen.

Ścieszká/ Callis, is, g.m. Semita, æ, g.f. Trames, itis, g.m. Fußpfad/ ein Zwergweg über Feld/ Steg. Ścieszki zdrożne / Diverticula, orum, g.n.pl.n. Abwege/ Abwegelein.

Ścieszkowy/ Semitarius, a, um, Das zum Steg/ Zwergweg gehört/ Das an der Gassen ist.

Ścigáć/ Insequi, Persequi, Prosequi, Sectari, immerdar nachfolgen/ nachfahren/ nachfangen/ nacheylen/ nachjagen.

Ścináć kogo/ Capite plectere aliquem, Obtruncare, Decollare, Decidere alicui collum, Decutere ense caput, Jugulare, Capite punire, Truncare, Detruncare, Caput ense auferre, Securi aliquem ferire, enthäupten/ abhawen.

Ścinánie/ Jugulatio, onis, g.f. Todtschlag/

Ściskáć/ Arctare, Coarctare, Comprimere, Constipare, Stringere, zusammendrucken/ treiben eines treibens/ zusamenklemmen/ zustricken.

Ścisnąć rękę / Involare, à Vola, In die Hand fassen und drücken.

Ściskánie/ Compressus, us, g.m. Compressio, onis, g.f. Zusamendruckung.

Ściśle/ Arctè, Astrictè, Consertè, Contentè, Pressè, Restrictè, Strictè, Uniter, adverb. Eng zusammen/ streng/ hefftiglich/ dicht an einander/ gedrang / engiglich / dicht.

Ścisłość/ Tenacitas, atis, g. fœ. Engheit.

Ścisły/ Astrictus, a, um, Eng.

Ściśniony/ Arctus, Coarctatus, Compressus, Contractus, a, um, eingeschlossen/ zusammen gedrucket / zusammenbracht. Ściśnionym być/ Angustijs teneri, enge ingehalten seyn.

Scyátyká/ Ischias, adis, g.f. Lendenwehe/ oder Pein in den Hüfften.

Scyátyczny / Ischidicus, seu Ischiacus, vel, Ischiadicus, a, um, Lendensüchtig.

Sedźiá/ Judex, dicis, g. m. Pensitator, Prætor, oris, g.m. Richter/ Erweger / der alle Wort am gnawesten erwegt. Sedźiá przenájęty / Judex nummarius, mit Gelde bestochen. Sedźiá surowy/ Judex tristis, rauher/ strenger Richter.

Sęk/ Nodus, Panus, i, g. m. Tuber, eris, g.n. ein Knorre / Knopff/ harter Schwam an einem Baum/ ein Knorren am Baum.

Sękowáty/ Nodosus, a, um, voller Knorren.

Sękowáte drzewo/ Ulcerosa arbor, translat. schrundig/ knorrächtig.

Sektá / osobno rozumiejących stroná/ Factio, onis, g.f. Hæresis, is, g.f. Secta, æ, g.f. eine Rotte/ Secte/ Anhang.

Sekwestr/ odłożenie sporney rzeczy ábo persony do ugody/ Sequestrum, i, g. n. Vindiciæ, arum, g. f. pl. num. Die Innehabung eines Guts / darumb man zancket / Beschirmung zum Rechten/ oder Vollmacht zu etwas/ bis zu Außtrag der Sachen. Ná sekwestr co biorący/ Sequester, tra, trum, vel, hic & hæc Sequestris, & hoc Sequestre, vel, hic Sequestris, hæc Sequestris, hoc Sequestre, Trawender/ Pfandhalter/ hinter deme ein Pfand/ oder etwas anders/ darumb ein Streit ist / zu halten gelegt wird/ ein Schiedsmann/ der das Gut inne hat darüber man

zanckel. Sekwestrowáć / od łożyć spráwę/ sporną rzecz do ugody/ Sequestrare,außsondern/ übergeben.

Sen/Somnus,i,g.m.Sopor,oris,g.m.Schlaff/ Schlaffgierigkeit. Sen co śie śni/ Somnium,Insomnium,ij, g.n. Traum. Sen mieć/Somniare, Consomniare, einen Traum haben. Sen mię morzy / Urget me somnus, der Schlaff dringt mich. Snem posilony / Somno satiatus, gnug geschlaffen. Sny często miewájący/Somniosus,a,um, träumig/ dem offt träumet. We śnie/ Secundùm quietem, Jm Schlaff/ in der Ruhe.

Senátor/ Senator,oris,g.m. ein Rathsherr. Senátorska godność/ Latus clavus,i, g. masc. & Laticlavium,ij,g.n. eines Rathsherren Ampt. Senátorskiego rodu/ Patricius, ij, g. m. Der von einem Rathsherren geboren ist. Do Senátorskiey godnośći przypuśćić / Jus laticlavij tribuere, Eines Rathsherren Würdigkeit geben. Senátorska szátá / Latusclavus,i,g. masc. eines Rathsherren Kleid zu Rom.

Sennik / Insomniosus, Somniosus,a, um, Somniator,oris,g. m. zu träumen geneigt/ Der Träume hat.

Sentencya/ Axioma,atis, g. n. ein Spruch. Sentencyiká / Sententiola, æ, g. f. dimin. Artliches Sprüchlein Sentencyámi/Sententiosè, adv. mit herrlichen Lehrsprüchen. Sentencyámi mowiący/ Sententiosus, a, um, voll herrlicher Sprüche. Sentencya prosta/Enunciatio,onis, g.f.est,quod Græci Axioma vocant, Hauptspruch von jederman angenommen. Sentencya tájemna/ Noëma, atis,g. n. apud Oratores genus Sententiarum,cùm quid non dicunt,verùm intelligi volunt, ein verborgener Verstand.

Sep/ Vultur, uris, g. m. legitur & Vulturis, is, & Vulturius, ij, g. m. Geyer.

Sępi/ Vulturinus, a,um, eines Geyers.

Ser/ Caseus, ei, g. masc. Käß. Ser owczy Caseus ovillus, Schaffskäse. Ser kozi/ Caseus caprinus, Geyß oder Ziegenkäse. Ser krowi/ Caseus bubulus, Kuhkäß. Ser/ ábo Gomołká/ Meta lactis, Quarckkäse/ Zigerstock / ein Käß vnd Molcken wie ein Ziel zugespitzt/ Eyerkäß.

Serce/Animus,i,g.m. Cor,cordis, g. n. Pectus, oris, g.n. Hertz. Sercá być śmiáłego/ Erectiori animo esse, Etwas beherzter seyn. Sercá dodawáć / Fortificare, stärcken. Serce męskie/ wspániáłe/ Animus virilis, ein männlich/tapffer hertz. Serce stráćić/Animum demittere, Despondere animum, sein Gemüthe fallen lassen/ vnd zu frieden seyn/ Den Muth verlieren.

Serdak/ Exomis, idis,g.m. ein Mantel oder Rock ohne Ermel/ ein Leibrock.

Serdecznik/ Herba cardiaca, Hertzgespann.

Serdeczny/ Cordatus,a,um, behertzt.

Serdeczny dołek/ Præcordium,ij, g. neut. Ventriculus cordis, das Hertzgrüblein.

Sernik/ Caseale, is, g. n. Käßkorb.

Serowy / Casearius, a, um, das von Käß ist.

Serwatká/ Serum,ri, g.n. Molcken.

Serwetá/Mappa,æ,g.f. Serviet.

Serzysko/ Coagulum, i, g. n. Raunen/ Käßraunen/ Lab/ Rennen/ Käßrennen/ Lüppe.

Sesam/Sesama, æ, g. f. Sesamum, i, g. n. ein Saam/ Sisamum in den Apotecken genant.

Setnictwo/Centuriatus,Centurionatus,us, g. m. Hauptmannschafft über Hundert.

Setny w rzedzie/Centesimus, a, um, Der hunderste.

Setny/sto w sobie májący/ Centenarius,a, um, Das hundert in sich begreifft. Item, ein hundertiährriger.

Seym/Comitia,orum,g.n.pl.num. Landtag.

Seymowy/ Comitialis, e, Das zum Reichstage gehöret. Seym złożyć/ Indicere comitia, einen Landtag außschreiben.

Sforność/Concordantia, Concordia,æ,g. f. Concorditas,atis,g. f. Unio,onis, g. f. Einhelligkeit/Einigkeit/ Einträchtigkeit.

Siać / Committere semen solo, Sementem facere, Seminare, säen. Siać wprzod/ Præserere, vorhersäen/ außsprengen.

Siadáć/Desidere,Sessitare,freq. Absitzen/ offt sitzen/ jmmerdar sitzen/ müssig seyn.

Siadálny/ Sessilis,le, das da sitzet.

Siadło ptaszę / Sedile avium, ein Orth da die Vögel sitzen.

Siádły / Sessilis, le, Torosus, a, um, kurtz/ fleischächtig/ Mawächtig.

Siánie/Consitio,onis, g.f. Consitura,æ, g. f. Satus,us,g.m. Satio,onis, g. f. Sementis,is,g. fœ. Seminatio,onis, g. fœ. Das säen/ Das pflantzen/ Pflantzung.

Siáno/ Fœnum,i, g. n. Hew.

Siany/ Sativus,Satus,a,um, Das man pfleget zu säen/ gesäet/ gepflantzet.

Siá-

Siárá/ pierwße mleko/ Coloſtra,æ, g. f. & Coloſtrum,ſeu Colluſtrum,i,g.n.eſt autem Coloſtra prima à partu ſpongioſa denſitas lactis, die erſte Milch nach der Geburt/vulgò,Beeſt. Dźieći to mleko ſsące/ Infantes coloſtrati, Kinder die ſolche Milch geſogen haben. Chorobá dźiećiom przypadájąca z tego mleká názbyt używánego/ Coloſtratio,onis g. f. Malum illud quod infantibus ex nimia Coloſtri potatione evenire ſolet, Das reiſſen im Leibe der jungen Kinder wegen der Milch.

Siárczány/ Sulphureus,a,um, Schwefelich/ ſchwefelächtig.

Siárczyſty/ Sulphuratus,a, um, geſchwefelt.

Siárká/ Sulphur, uris,g.n. Schwefel.

Siárkowa hutá/ Sulphuraria, æ, g. fœ. ein Orth da man den Schwefel kocht/ Schwefelhütte.

Siatká/ Caſſiculum,i, g. n. Caſſiculus, li, g. m. Reticulum, li, g.n. Reticulus,li, g.m. Jägergarnlein/ Vogelgarnlein.

Siatkowy/ Siatczány/ Reticulatus, a, um, wie ein Netz geſtaltet.

Sidlić/ Circumretire, Illicire, Injicere laqueum alicui, Illaqueare, Implicare aliquem laqueis, Irretire, Obretire, verſtricken / mit einem Garn umbgeben/ mit einem Netz umbziehen.

Sidło/ Laqueus,ei,g.m. Pedica,æ, g.f. Klob oder Strick/ die Thier/ Vögel/ ꝛc. zu fangen.

Siec/ Siekáć/ Prata tondere, Scindere, Secare, die Wieſen abmähen/ das iſt/ das Graß auff denſelbigen abhawen.

Sieć/ ná źwierz/ Caſſis is, g.m. Plaga,æ,g. fœ. Jägergarn. Sieći roztoczone/ Indago,ginis, g. f. Garn und Tücher darein man das Wild jagt. Sieći/ Sidło ná ptaki/ Pantheron, vel, Pantherum,i,g.n. Tendicula,æ,g.f. ein Zuggarn/ iſt ein Vogelgarn das man zeucht/ Fallſtrick. Sieći zárzucánie rybakow/ Bolus,i,g. m. Rete,is, g. n. & Retia,orum, g. n. pl. nu. Fiſchers Zuggarn/ Netz/ Fiſchergarn. Sieći dźiáć/ Plagas texere, Garn oder Netze ſtricken. Ná kßtałt sieći urobiony/ Verriculatus,a,um, wie ein Zuggarn gemacht. Dźiurá w sieći/ Macula,æ, g. fœm. ein Maſch oder Loch des Netzes oder Jägergarns.

Sieczonym być rozgámi/ Uri virgis, mit Ruthen geſtrichen werden.

Siedm/ Septem, g. o. nomen numeral. & indeclin. Sieben. Siedm cześći/ Septunx, uncis, g. maſc. Sieben Theil / deren zwölff ein gantzes machen / das iſt / ein halb Theil eines Dinges und ein zwölffter Theil / das ſiebende Theil von zwölffen. Po siedmi/ Septeni, æ, a, Je ſieben.

Siedmdźieśiąt/ Septuaginta, g.om. adjectiv. numeral. indecl. pl. num. Siebentzig.

Siedmdźieśiątkroć/ Septuagies, adver. Siebentzig mal.

Siedmdźieśiąty w rzedźie/ Septuagenus, Septuageſimus,a,um, der Siebentzigſte.

Siedmdźieśiątletni/ Septuagenarius, a,um, ſibentzig jähriger.

Siedmioletni / Septennis, & Septuennis, e, Siebenjährig.

Siedmioráki/ Septemplex,icis,g. o. Septuplus,a,um, Siebenfältig.

w Siedmiornaſob / Septuplus,a, um, Siebenfaltig.

Siedmſet/ Septingenti,æ,a, Siebenhundert.

Siedmſetny / Septingenarius, Septingenteſimus, a, um, Zahl von Siebenhunderten / Der ſiebenhunderſte.

Siedmſtopny / Septempedalis, le, Siebenfüſſig.

Siedząca podle/ Aſſeſtrix,icis,g.f. beyſitzrin.

Siedzący / Inſidens, Sedens, tis, g.o. ſitzend. Siedzący długo/ Reſidens, entis, g. om. lang geſeſſen. Siedzący podle/ Aſſeſſor, Conſeſſor, oris, g.m. Beyſitzer/ Der dabey ſitzet.

Siedzenie/ Sedes, is, g.f. Seſſio,onis, g.fœ. Sitz/ Seſſel/ Stuel/ Das ſitzen/ Sitzung/ Stand. Siedzenie ſpolne / álbo / siedzenie podle / Accubatio, onis, g.fœ. Accubitus,us,g.m. Aſſeſſio,onis, Aſſeſſura,æ, g.f. Beyſitz/ Beyſitzung.

Siedźieć/ Sedere, ſitzen. Siedźieć ná czym/ ábo w czym. Inſidere, In od auff etwas ſitzē. Siedźieć poſpołu/ Conſidere, zuſamen ſitzen. Siedźieć przy kim/ Adſidere, &, Aſſidere, beyſitzen/ hinzuſitzen. Siedźieć u ſtołu/ Accumbere epulis, Diſcumbere, Aſſidere menſæ, zu Tiſche ſitzen. Siedźieć ná jájcách/ Nidulari, de gallinis dicitur, brüten.

Siekacz / Falx dumaria, Culter inciſorius, ein Hackemeſſer.

Siekánie / Deſectio, Sectio, onis, g. f. Sectura, æ, g. f. Abſchneidung/ Schnitt.

Siekánina/ Minutal, alis, g. n. Tucetum, ti, g. n. eingehackete Speiſe / Lungenmuß / Lümmel.

Siekiem/ Cæſim, adverb. mit hawen.

Siekierá/ Aſcia,æ, g.f. Securis, is, g. f. Art/ Beyel.

Beyel. Siekierká/ Securicula,æ,g.f. dimin. ein klein Axtlein/ Beylichen. Siekierke noßacy/ Securifer, Securiger,a,um, Das ein Beyel trägt.

Siekiernicá ziele/Pelecinos,seu,Pelecinus, i,g.m. ein Kraut/ gestaltet wie ein Beyel.

Sień/ Atrium, Atriolum, li, g. n. dimin. Cavædium, ij, g. n. der Hoff in einem Hause/ oder Platz im Creutzgange/Vorhoff. Sień podługowáta/ Mesaulos, i, g. m. ein Durchgang mitten im Hause.

Siennik/Fœnile,is, g. n. Hewstall.

Sienny/ Atriensis,e, Atriarius, & Atricus,a, um, Das zum Vorhoff gehöret.

Sienny/Fœnarius,a,um,das zum Hewgehört.

Siepácz/Fusticarius,ij,g. m. ein Bengler/ so die Leute mit Bengeln schlägt/Prügler/Hascher.

Sierocy/Pupillaris, e, eines Wäyßlings.

Sierotá/bez Oycá bez Mátki/Orbus,Orphanus,Pupillus,i, g. m. Pupilla,æ, g.fœm. ein Wäyßlein / das keinen Vatter noch Mutter hat/ es sey ein Knäblein oder Mägdlein.

Sierp/ Falx, falcis, g. fœ. Falx messoria, vel Frumentaria, Sichel.

Sierpień/ Augustus,i,g.m. Augstmonat.

Sierpowy / Falcarius, a, um , Das zu den Sicheln gehört.

Sierßeń/ Crabro, onis, g. m. Wespe.

Siestrzanek/Siestrzeniec/Nepos ex Sorore,Sororis filius, Schwesterkind.

Siestrzenny/ Sororius,a,um,Schwesterlich.

Siew/ Sata,orum,g.n. pl. num. Sementis, is, g. f. Saat/ oder Zeit des saens.

Siewcá/ Sator, Seminator,oris, g. masc. ein Säer/ Pflantzer.

Siewny/Satorius,Sementicus,a,um,zu säen dienlich/ das sich säen läst.

Signet/ Annulus signatorius, Pitschierring.

Sikawká/ Diabetes,æ, g. m. Siphon,onis, g. m. Siphonculus, i, g.m. dimin. ein Rohr/ so inwendig holl/damit man sprützet/Röhre/Sprütze.

Siłá/ Vis,g.f. Krafft/ Vermögen.

Siłá ich/ Multi, Permulti, Numerosi,æ, a, Viel/ allzuviel/ ein Hauffen.

Silenie się/ Nisus,us, gen.masc. Sperrung/ Trang/ Mühe/ Vnterstehung.

Silić się / Niti, Nixari, sich vnterstehen.

Sináwy / Lividus, Sublividus, Subluridus , a , um , zerschlagen / bleyfarbig / braun vnd blaw geschlagen.

Siniec/Livere , Livescere, bleyfarbig seyn. sinogárlicá / alijs, Synogárlicá / Turtur, is,tam masc.quam fœm.gen.Eine Turtultaube.

Siność/ Livor, oris, gen. masc. Ein blaw geschlagen Ort am Leib / blaw von Streichen.

Siny / Lividus, Luridus , a , um , braun vnd blaw geschlagen.

Siodłáć konie / Equos sternere , die Pferde satteln.

Siodlarz / Ephippiarius , Stratarius , ij, gen. masc. ein Sattler.

Siodło / Clitellæ , arum , gen. fœm. plur. num. Ephippium , ij , gen. neut. Saumsattel.

Siodmy / Septenus, Septimus, a, um, der siebende.

Siodmy raz / Septimùm, adverb. zum siebenden mahl.

Siostrá/Soror, oris , gen. fœm. Schwester.

Siostroboycá/ Sororicida , æ, g. c.Schwestermörder / oder Schwestermörderin.

Sit / Iuncus, Schænos & Schænus , i, Scirpus , i , gen. masc. Bintz / Ried.

Sitny / Cribrarius , a, um , das zum Sieb gehört.

Sito / Cribrum , i, gen. neut. Sieb.

Sitowi /Juncinus, Junceus , Scirpeus, a, um, bintzächtig/ riedächtig / Bintzen.

Sitowia pełny / Iuncosus , a, um , bintzächtig / riedächtig.

Sitowiem wiązáć /Scirpare , mit Bintzen binden.

Sitowisko / Iuncetum , i, gen. neutr. ein Bintzenwald / ein bintzigter Ort.

Siwieć / Canere , Canescere , Incanescere, graw werden / alt werden.

Siwizná / Canities , ei , ge. fœ. Canitudo , inis , gen.fœm. alte grawe Haar / das Alter.

Siwy / Canus, Præcanus , a , um , grawgreiß / weiß von Alter. Siwe włosy / Cani, orum,g.m.pl: nu. Cani capilli , grawe Haar.

Skákáć / Salire , Tripudiare , springen / hüpffen. Skákáć od rádośći / Exultare, aufspringen vor Frewden / tantzen.

Skákánie wesołe/Tripudium,ij,gen.neut. ein Tantz.

Skáłá / Petra , æ , gen. fœm. Rupes , is, gen. fœm. Saxum, Saxulum , i, gen. neut.dimin. ein Felß. Skáłá podwodna/ Murex , icis, gen.

gen. masc. die Spitze / Rauhe vnd Schärpffe eines Felsens. Skálá wysoka y śpiczásta/ Scopulus, li, gen. masc. ein hoher Felß / ein spitziger Schrofe.

Skálisty / Petrosus, Petricosus, Scopulosus, a, um, steinächtig/felßächtig/ schroffächtig.

Skámiáiacy / Saxificus, a, um, der etwas in Stein verwandelt.

Skapo / Illiberaliter, Parcè, Perparcè, adverb. vnfrey / karg / sparsamlich/messiglich.

Skapy / Deparcus, Parcus, Triparcus, a, um, sparsam / messig / häußlich.

Skarány / Multatus, a, um, gestrafft.

Skarb / Ærarium, ij, gen. neut. Gaza, æ, gen. fœm. Thesaurus, i, gen. masc. Schatzkammer / Reichthumb / Schatz. Skarb Krolewski / Fiscus, ci, gen. masc. das Einkommen eines Fürsten von seinem Eygenthumb. Skárbow przemożenie / Sangvis ærarij, met. das Vermögen deß gemeinen Seckels oder Schatzes.

Skárbić / Thesaurizare, Schatz samlen.

Skárbnicá / Gazophylatium, ij, gen. neut. eine Schatzkammer / eine Tresor.

Skárbowy/ Fiscalis, le, was zum Fürsten/ Königsschatz gehöret,

Skárgá / Accusatio, onis, gen. fœm. Accusatiuncula, æ, dimin. gen. fœm. Actio, Incusatio, Petitio, onis, gen. fœm. Petitus, Questus, us, gen. masc. Querela, Querimonia, æ, g. fœ. ein Klag/Anklag. Skárgá w zájemna/ Anticategoria, æ, g. fœ. Wiederklag auff den Kläger. Skárge knowáć/ Contexere crimen, eine Anklag zusammen bringen vnd anrichten.

Skárżacy/ Accusator, is, g. m. Index, icis, g. c. Angeber/Anklager/Anbringer.

Skárżyć/ Postulare reum, Deferre aliquem vel nomen alicujus deferre, Accusare, Incusare, Postulare, Insimulare, Accersere, Arcessere, Reum facere, agere, Intendere crimen, Actionem intendere, In crimen vocare, Dicam scribere, anklagen / angeben. Skárżyć pospołu przed sądem/ Subscribere, sich zu einem Kläger schlagen vnd die Klage mit jhm führen.

Skázá/ Labes, is, g. f. Erdfall / Schandfleck/ Verderbung.

Skázáć/ Dekret wydáć/ Pronuntiare, Pronuntiare sententiam, judicium, das Vrtheil sagen/ fällen.

Skázáć zá kim/ Decernere pro aliquo, secundum aliquem, Addicere litem alicui, Absolvere reum, Iudicium secundum aliquem facere, Dare litem secundum aliquem, einem recht geben/zusprechen/zueygnen/einem loß sprechen von allem.

Skazáć przećiw komu / Condemnare aliquem, Decernere contra rem alicujus, Damnare aliquem peccati, Iudicare contra aliquem, Pronuntiare adversus aliquem, ein Vrtheil wider einen fällen/ verdammen.

Skazánie/ Sententia, æ, g. f. ein Vrtheil.

Skazánie po kim/ Absolutio, onis, g. fœ. Ablaß/ Absolvirung/ Loßsprechung.

Skazánie przećiw komu/ Damnatio, Condemnatio, onis, g. fœ. Tristis sententia, verurtheilung/ Verdammung.

Skáżenie/ Corruptio, Destructio, onis, g. f. Vitiositas, atis, g. f. Verderbung/ Schändung/ Zerstörung/ Gebrechen.

Skáźić/ Corrumpere, Vitiare, verderben.

Skáźićiel/ Contritor, Corruptor, Perditor, oris, g. m. Zerreisser/ Verderber/ Verführer.

Skáźićielká / Corruptrix, icis, ge. fœ. eine Schänderin/ Verderberin.

Skáżony/ Vitiatus, Vitiosus, a, um, lästerhafft/ scheltens werth/ böß/ verdorben.

Skázowáć/ Monstrare, Ostendere, weisen/ zeigen.

Skepstwo/ Illiberalitas, Parcitas, atis, g. f. Kargheit/ Vnhöfligkeit/ Abbruch.

Skibá/ Porca, æ, g. f. Sulcus, ci, g. m. auffgeworffen Erde der Furchen.

Skinienie/ Nutus, us, g. m. das Nicken oder Wincken.

Skład/ Apotheca, æ, g. f. Collatus, us, g. m. Collatio, onis, g. f. Collecta, æ, g. f. ein jeglich Ort da man etwas behalten thut / Samblung/ Stewr / Vergleichung.

Składáć/ Combinare, Componere, Complicare, Concinnare, Construere, Contribuere, Plicare, Texere, je zween vnd zween zusammen machen/ zusammen setzen/ falten/ auffhauffen/ zulegen/ zugeben/ mittheilen. Składáć znowu wespoł/ Reconcinnare, wieder zusammen ordnen/ wiederumb recht machen.

Skłádácz/ Compositor, oris, g. m. Ordner/ Zusammenfüger. Składácz do kupy/ Collator, oris, g. m. der Mitstewr gibt.

Składájący/ Deponens, entis, g. om. hinlegende.

Składánie/Compositio, onis, g f. Plicatura, Structura, æ, g. f. Zusammensetzung/Falt/ Bäw.

Składány/ Compactilis, e, Constructus, a, um, Structilis, le, Compactus, a, um, das sich wol zusammen legen lest/ zusammen gesetzt/ aus viel Stücken zusammen gebawt/ zusammen gepact/ wol eingemacht/ wol geschlagen.

Składne miásto / Emporium, ij, g. n. eine Gewerbstadt/ da eine Niederlage ist.

Składność/Concinnitas, atis, g. f. Concinnitudo, inis, g. fœ. Geschick/ Zierde/ Bereitung/ Ordnung/ feine Gestalt vnd Geschickligkeit.

Składny/Concinnus, a, um, zierlich/ hübsch.

Składny/ Corbilis, Plicabilis, le, das aneinander hanget/ faltig/ das sich faltet.

Skłániáć się/ Deflectere, Divertere, abliegen/ abweichen / einkehren. Skłániáć się do kogo/Propendere in aliquem inclinatione voluntatis, einen geneigten Willen gegen einem haben.

Szklány / Vitreus, a, um, Gläsin.

Szkláne naczynia / Vitrea, orum, g. n. pl. n. Vitreamina, um, g. n. plur. num. allerley Geschirr von Glaß.

Szklarz / Speculatorius, Vitriarius, ij, g. m. Gläser/ Glaßmacher.

Szklennik/Helxine, es, g. f. S. Peterskraut.

Sklep/ Absis, idis, g. f. Camera, æ, g. f. Fornix, nicis, g. m. Suspensura, æ, g. f. Testudines, um, g. f. pl. n. ein Gewölb. Sklep podziemny/ Crypta, æ, g. fœ. Hypogeon, ei, g. n. ein Keller/ Speißkammer/ Gewölb vnter der Erden.

Sklepić/ Fornicare, Gewölb machen.

Sklepienie/ Fornicatio, onis, g. f. das Wölben/ Wölbung.

Sklepiony/ Fornicatus, Testudineatus, a, um, zugewölbet/ gewölbet.

Sklepisty/ Laqueatus, a, um, gewelbt/ Bogenweiß gemachet.

Szkło/ Hyalus, i, g. m. Vitrum, i, g. neu. ein Glaß.

Skłoć/ Conpungere, bestechen.

Skłonność/ Proclivitas, Pronitas, atis, g. f. Propensio, onis, g. f. Neygung/ geneigter Wille.

Skłonny/ Pronus, Propensus, a, um, geneigt/ geartet/ für sich geneigt.

Skoczek/ Saltator, oris, g. m. ein Tantzer.

Skoczek ziele Lathyris, idis, g. f. Springwurtz/ Springkörner/ Treibkörner.

Skoczyć/ Insilire, Ein- oder Auffspringen. Názad skoczyć/ Resilire, hinter sich springen. Skoczyć z kąd/ Desilire, hinab springen.

Skoglić/ Nictere, bellen/ beffen/ schnupffen/ wie ein Spürhundt dem Hasenspor nach eylend.

Skok/ Saltus, us, g. m. ein Sprung.

Skokiem/Saltuatim, adverb. mit Springen/ Springsweise.

Skończenie/ Confectio, onis, g. f. Ad finem operis perductio, Vollendbringung/ Verfertigung/ zu Endmachung. vid. & Dokonánie/ Koniec/ Zámknienie.

Skończony / Finitus, a, um, geendet.

Skończyć/ Concludere, Finire, Perficere, Absolvere, Explere, Supplere, Imponere clausulam, Perducere ad culmen, Perducere ad exitum, ad summum, Perfectum reddere, Consummare opus, Ad summum operis perducere librum, Finem facere alicujus rei, & alicui rei, Exigere opus, Imponere fastigium operi, Imponere extremam, summam, ultimam manum, Transigere, Peragere, Conficere, Expedire, Complere, Ad umbilicum ducere, Colophonem addere, Coronidem imponere, Ad calcem ducere, vollenden/ außmachen.

Skop / Vervex, ecis, g. m. Vervex sectarius, Hammel/ das ist / ein verschnittener Widder/ Leithammel/ Herdführer.

Skorá/ Byrsa, æ, g. f. latinè Corium, ij, g. n. Cutis, is, g. f. Scortum, i, g. n. Leder/ Fell/ Haut. Skorá do pisánia przypráwna/ z ktorey jedno pismo zmázawszy/ insze záwsze nápisáć może/ Palimpsestus, i, g. m. vel Palimpsestes, æ, g. m. eine Haut zum schreiben also bereitet / das man nach außgeleschter Schrifft wiederumb eine andere drauff schreiben kan / Schreibtäffelein. Skorá z drzewá / Cortex, icis, gen. dub. Liber, bri, g. m. Bast / Innerrinde eines Baums. Skorá zewleczona/odárta/ Exuviæ, arum, g. f. plur. num. Pellis, is, g. f. Spolium, ij, g. ne. Tergus, oris, g. n. die abgezogene / abgestreiffte Haut. Skorká/ Corticula, Membrana, Pellicula, æ, g. fœ. dimin. ein Häutlein / Rindlein. Skorká ná owocách/ Folliculus, i, g. m. dim. Ein klein Häußlein / darein die Kern oder Saamen eines jeden Dinges liegt. Skora obłoczyć/ Pelli-

Pelliculare, mit Fell überziehen. Skóko obrosły/ Corticatus, a, um, das Rinden hat. Skórz z drzewa łupić/ odzierać/ Decorticare, Delibrare, Excorticare, die Rinde abziehen/ schelen/ entbasten.

Skornie/ Pero, onis, g m. Stieffel.

Skoro/ Posteaquam, Simulac, adverb. Nach dem/ so bald/ als nur.

Skorupá/ Crusta, Testa, Testula, æ, g. fœ. dimin. eine Schale/ Scherben. Skorupá glinianá/ Frivola, orum, g. n. pl. nu. klein brüchig Haußrath vnd Haußgeschirr/ alt Gerolle/ nichts werth. Skorupá jájowa/ Putamen, inis, g. neut. Testa Ovi, Eyerschale. Skorupá ślimácza/ Testa limacis, Schiltkröten-Schnecken-häußlein.

Skorupiásty/ Crustosus, a, um, Rindecht.

Skory/ Evolaticus homo, Præproperus, Præceps consiliis homo, schnell auffgewüscht/ geschwind fertig.

Skórzány/ Coriaceus, Pelliceus, Scorteus, Terginus, Tergineus, a, um, Ledern/ von Peltz gemacht/ von Leder.

Skowronek/ Alauda, æ, g. f. ein Lerche.

Skowyczenie/ Gannitus, us, g. m. das bellen/ belfen/ gähnen der Hunde/ oder Füchse.

Skracáć / Curtare, Decurtare, Breviare, Coangustare Contrahere, Corripere, Abkürtzen/ kürtzer machen/ verstümlen/ kürtzen.

Skracájący rzeczy jákie / Abbreviator, oris, g. m. der ein ding abkürtzt.

Skradáć śię / Subtrahere se, sich verstellen vnd heimlich hinweg machen.

Skrecáć/ Contorquere, Zusammen krümmen.

Skrobáć/ Scarificare, Schräpffen / schaben.

Skrobácz/ Rasor, oris, g. m. Schaber.

Skrobáczká/ Radula, æ, g. f. Schabeysen.

Skrobánie/ Scarificatio, onis, g. f. Rasura, æ, g. f. Schräpffung/ das schaben.

Skrobány/ Rasilis, e, Glatt / poliert/ das sich schaben lest/ geschabt.

Skrocenie/ Abbreviatio, onis, g. f. Epitome, es, g. fœ. Abkürtzung / ein kurtzer Außzug einer langen Rede.

Skromnie/ Mite, Mitiùs, Mitissimè, Moderatè, Modestè, Parcè, Placatè, Sedatè, Sobriè, Temperanter, & Temperatè, adv. Mildiglich/ bescheidentlich/ mässiglich/ sparsamlich/ still / ruhiglich/ vernünfftiglich/ züchtiglich/ sittsam

Skromność/ Modestia, æ, g. fœ. Mässigkeit/ Zucht/ Ehrbarkeit / Sittsamkeit.

Skromny/ Frugalis, le, Modellus, Moderatus, Modestus, Modicus, Parcus, Sedatus, a, um, Temperans, antis, g. o. Mässiglich/ sparsam/ nicht verthuelich/ häußlich/ der sich mit eim geringen genügen läst/ der nichts außgibt ohne Noth / zimlich mittelmässig / messig / still/ ruhig/ züchtig/ behutsam/ bescheiden.

Skronie/ Tempora, orum g. n., pl. nu. Schlaff.

Skruchá/ Contritio, onis, g. f. Rew/ Leid/ das Zerreiben / zermahlen.

Skruszyć/ Conterere, zerreiben/ zermahlen.

Skryć/ Abdere, Celare, Deponere in sylvas liberos, uxorem, &c. verbergen/ verhalten / verschlahen.

Skryćie/ Absconditè, Tectè, adv. verborgentlich/ heimlich/ verdeckter weise.

Skrytość/ Adytum, i, g. n. Latebra, æ, g. f. Latebræ, arum, g. f. pl. num. Secretum, i, g. n. ein geheimer orth der Kirchen/ Sacrystey/ Geheimnüß.

Skryty/ Abditus, Absconditus, Conditus, Crypticus, Latebrosus, Obscurus, Penitissimus, Remotus, a, um, Verborgen. Skryta złość/ Involuta integumentis nequitia, eine verborgene Schalckheit.

Skrzeczeć/ Clangere, Erschallen. Skrzeczeć ják żábá / Coaxare, Schreyen wie ein Frosch. Skrzeczeć ják żoraw/ Gruere, schreyen wie ein Kranich.

Skrzeczenie/ Clangor, oris, g. m. Ululatus, us, g. m. ein Geklang / Geschrey/ Schall.

Skrzele/ Pinnæ, arum, g. f. plur. num. Floßfedern an dem Fische.

Skrzydlásty/ Alatus, Alifer, Aliger, a, um, Ales, adject. g. o. Pinnatus, Pennatus, Penniger, ra, rum, gefiedert / das Fliegel hat.

Skrzydło/ Ala, Penna, Pinna, æ, g. f. ein Fliegel/ Flederwüsch. Skrzydło w szyku/ Ala, Cornu in prælio, Equites alarij, Cohortes alariæ, die Flügel einer Schlachtordnung.

Skrzydłowy/ Alarius, a, um, & Alaris, e, einer auß dem Fliegel.

Skrzyniá/ Arca, Cista, æ, g. f. Panarium, Scrinium, ij, g. n. Kist/ Lade/ Brodkast. Skrzynká/ Arca, Theca, æ, g. fœ. Kästlein/ Gelte/ Ladchen.

Skrzyniá komorczysta/ Arca loculata, ein Kist mit viel vnterschächtlein.

Skrzypek/ Lyricen,enis, g.m. Lyriſtes, is, vel,æ, g.c. Leyrer/Harffenſchlager. Skrzypice/ Lyra,æ,g.f. Fides,ium,g.f. pl.nu. Leyer/Seyten-ſpiel. Skrzypiczny/ Fidicinus, Lyricus,a, um, zur Harffen od Leyren dienlich. Ktora gra ná ſkrzypkách/ Fidicina,æ,g.f. Seytenſpielerin.

Skrzypiacy / Stridulus,a,um, Kirrâcht/râuſchig/knarrend/ das da girret.

Skrzypieć / Stridēre, & Stridĕre, Crepere, Percrepere, Concrepere, Kirren / thönen / polderen / erkrachen / knallen / rauſchen / platzen / knarren.

Skubáć / Depectere, Vellere, Vellicare, Pfätzen/ab-außreiſſen/rüpffen.

Skubánie/ Vellicatus,us,g.m. & Vellicatio, onis,g.f. Rüpffung/Züpffung.

Skupowáć/ Coëmere, Zuſammen kauffen.

Skupowáć rzeczy / Contrahere res, Einkauffen/einſamlen.

Skupowánie/Coëmptio,ônis,g.f. wann die Eheleuth einander was verkauffen/ein Ehekauff.

Skurczenie/ Contractio, Convulſio, onis, g.f. Verſtrupffung/ Zuſamenziehung. Skurczenie żył/ Contractio nervorum, der Krampff/ Lähmung der Glieder/Verſtrüpffung der Adern.

Skurczony w zad/ Opiſthotonicus, i, g.m. dem das Haupt hinderſich wegen der verſtrüpfften Seinadern ſtarret.

Skuteczenie/Efficaciter, Efficienter, adverb. Kräfftiglich/wircklich.

Skuteczność/ Efficacitas,atis,g.f. Efficacia, Efficientia, Energia,æ, g. fœ. Vermögligkeit etwas zuthun/krafft vnd macht/Wirckung.

Skuteczny/ Efficax, acis,g.o. Kräfftig.

Skutek/Eventus, us,g.m. Eventum,i,g.neu. Außtrag/ Außgang/ das Ende.

Skwápiáć śie / Præfeſtinare, gar zu frühe eylen/übereylen/ zu ſehr eylen.

Skwápiánie śie / Feſtinatio,onis,g.f. Præcipitantia,æ,g.f. Eyl/ Eylung.

Skwápliwie / Præcipitanter, Præfeſtinatè, & Præfeſtinatim, Feſtinatò, & Feſtinanter, adv. auß groſſem eyl / viel zu frühe / oder zu behend / gehling/ſchnell/zu bald/zu behende/zu hefftig.

Skwárá żelázna/Strictura,æ,g.f. Schupen/ Funcken die von glüendem Eyſen ſpringen.

Skwárzyć śie/Frigo,xi, vel,ui, frixum, vel frictum, frigere, röſten/braten.

Skwierczacy/ Skwierczek/ Querulus, Stridulus,a,um, Stridens,entis,g.o. der immer klagt/ Zanner/Girrer/Kirrer/Piperling.

Skwierczeć / Pipare, Quiritari, Stridēre, & Stridĕre, Pipilare, Pipire, ſchreyen wie die Hünelein/klagen/ jammern / ein jämmerlich Geſchrey führen/kirren/ girren/zannen/pipen wie die jungen Sperling.

Skwierk/ Skwierczenie / Quiritatio, onis, g.f. Quiritatus,us,g.m. Stridor,oris,g.m. das kirren/Klage/Geſchrey/Jammer.

Skwinánçya/ślinogorz w gárdle/Angina, æ,g.f. Cynanche, & Synanche,es, g. f. das Zäpfflein im Halß/Halßſtreng/Kehlſucht/die Bräun/ Mandelgeſchwer im Halſe. Ná ſkwinánçyą chorowáć/ślinogorz w gárdle mieć/Anginâ periclitari, einen böſen Halß haben / wann die Mandeln ſchwellen.

Słábieć/ Flaccere, & Flacceſcere, Exolere, Exoleſcere, Labeſcere, Lachanizare, Langveſcere, ſchwach vnd welck werden / veralten/ abgehen/müd vnd matt ſeyn/ſchwach vnd faul werden.

Słábizná brzuchowa/ Abdomen,inis,g.n. der Bauch des Menſchen beym Nabel.

Słábo/Fragiliter, Jejunè, Imbecilliter, Infirmiter, Infirmè, Langvidè, adv. ſchwächlich/ vnkräfftig/ſchlecht.

Słábość/ Debilitas,atis,g.f. Enervatio,onis, g.f. Fragilitas, Imbecillitas,atis,g.f. Imbellia,æ, g.f. Infirmitas,atis,g. f. Langvor, oris,g.m. Blödigkeit/Schwachheit/Zaghafftigkeit/Mattigkeit/ Trägheit.

Słáby/Debilis, Elumbis, Delumbis,e, Elumbus, Enervus,a,um, Enervis, Fragilis, e, Frigidus, Imbecillus,a, um, Imbellis, Imbecillis, e, Impotens, entis,g. o. Infirmus, Invalidus, Langvidus, Mancus, Vietus,a,um, ſchwach / blöd / vntapffer/krafftloß/ vnartig/gemachſam/ ohne luſt/ erlegen/vnträglich/mangelhafft/weich/lodeläch/tig/vnvermögen / Weibiſch / zerbrechlich / nicht langwärig/matt/ welck.

Słáć/Sternere, betten. Słáć łożá/ Lectum ſternere, conſternere, Beth machen.

Słád/ Indago, inis, g. fœ. Veſtigium,ij, g.n. Spür/Nachſuchung/Fußſtapffen.

Słádem/Indaganter,adv. der ſpür nach.

Słádowáć/ Indagare, Perveſtigare, der ſpür nachgehen/ nachfragen / nachſuchen / biß man es finde.

Słá-

Sládowánie/Indagatio,Pervestigatio,onis, g.fœ.Nachsuchung/Nachspür/Nachfrag/fleissig nachsuchen.

Sládownik/Vestigator,oris,g.m.Spürer/Jäger der dem Wild nachspüret.

Slámowáć/Flumina retare; die Flüß von Stauden saubern.

Slánie/Missio,onis,g.f.Schickung.

Sławá/Adorea,æ,g.f.Celebritas,atis,g.fœ. Fama,Gloria,Gloriola,æ,g.f.dimin.Nobilitas, atis,g.fœ.Nomen,inis,g.n.Ruhm/Lob/Ehr/Gerücht/Preiß/grosser Nahm/Ruhm vnd Würde Geschrey/Sag. Sławá dobra/Eudoxia,æ,g.f. ein guter Nahm. Sławe dobrą mieć/Clarere, ein gut Lob haben. Do sławy znowu przyść/ Eximere notæ, einem seine Ehr wieder geben.

Sławić/Adornare,Exornare,Magnificare, Nobilitare, Ornare, Prædicare; Ehren / hoch preisen/ hoch rühmen/ einem ding einen Nahmen machen.

Sławnie/Celebriter,adv.Ehrlich/löblich.

Sławny/Celebris, e, vel, Celeber, brior, berrimus, Famosus, Gloriosus, a, um, Illustris, e,Inclytus,a,um,Nobilis,e,Perillustris,Prædicabilis,e,Ornatus,a,um, Berümbt/ bericht/ Ehrsamb/fürtreffentlich/nahmhafftig/hoch löblich. Sławni ludźie/Magna nomina, Nahmhaffte Leuth. Sławnym być dla cnoty /Per ora volitare,Vivere gloria,& laude ob virtutem, den Leuthen im Maul vmb lauffen / Ehrlich/löblich vnd tugentlich leben.

Slaz/Alcea,Malva,æ,g.f.Falriß/Löwenzan/ Sigmarwurtz/ Pappeln. Slaz wielki/ leśny/ Hibiscum,i,g.n.& Hibiscus,i,g.m. Malache,es, g.f.Wildpappeln/Käßpappeln.

Slazowy/Malvaceus,a,um,von Pappeln.

Sledź/Arenga,Mæna,æ,g.f.Piscis genus, qui Latinis Halecula,æ,g.f.sive,Halec,ecis,g.fœ.& g.n. dicitur,Hering. Juchá z tych śledzi zgotowána/Halec,vel Alec,& Alex,lecis,g.f. eine Brühe oder Salse von den Ingeweyde der Fisch gemacht. Sledź wędzony/Halec infumatum, Ein Bückling.

Sledźioná/Lien,vel Lienis,is,g.m.Splen, enis,g.m. die Miltz.

Sledźiony chorobe ćierpiący / Lienosus, Lienticus, Spleneticus,a,um,Miltzsüchtig/ dem der Miltz wehe thut.

Slep/Myops,pis,gen.com.Der ein kurtzes Gesicht hat/ vnd mit blintzenden Augen/ vbersichtig. Slep co wednie niedoyrzy / Luscosus, Luscitiosus, Lusciolus,a,um,Blödsichtig/der des tages nicht wol sehen kan/ oder der im sehen alles an die Augen helt. Slep/co w nocy lepiey widźi niż wednie / Nyctalops, opis,g.o.übersichtig der des Nachts besser siehet als des Tages.

Slepo narodzony/Cæcigenus,a,um,Blind von Mutterleib auff die Welt gekommen / blind gebohren.

Slepotá/Cæcitas,atis,g.f.Blindheit.

Slepy/Cæcus,a,um,blind. Slepy trochę/ Cæculus,li,g.m. ein wenig blind.

Slimak/Cochlea,æ,g.f.Schnecke. Slimak bez skorupy/Limax,acis,g.fœm. Schnecke ohne Häußlein. Slimakowá skorupá/Cochlea,æ, g.f. Schneckenhäußlein. Mieysce gdźie ślimaki chowáją/Cochlearium,ij,g.n. ein Orth da man die Schneckenhäußlein verwahrt.

Sliná/Phlegma,atis,g.n.latin. Pituita, Saliva,æ,g.f. Sputum,i,g.neut. Sputus,i,g.masc. Speichel / Rotz.

Slinić/Salivare, Speichel außwerffen.

Slinisty/Pituitosus,Salivosus,a,um,Phlegmatisch/ rotzig/ schleimich.

Sliski/Lubricus,a,um, schlüpfferig.

Slisko/Lubrice,adverb. schlüpfferig.

Sliskość/Lubricum,ci,g.n. Das schlüpffen.

Sliwá drzewo/Prunus,i,g.f.Pflaumenbaum.

Sliwá owoc/Prunum,i,g.n.Pflaum.

Sliwowy sad/Prunetum,i,g.n.ein Pflaumgarten.

Slod/Polenta,Pulenta,æ,g.f.Maltz.

Słodki/Dulcis,e, Melleus, Mellicus, Mustus,Mustulentus,Nectareus,a,um,Perdulcis,e, süß/dem Hönig/Most gleich. Przysłodszym/ Subdulcis,e,Dulciculus,a,um,ein wenig süß.

Słodkie drzewo/Acrifolium,ij,g.n. ein vnbekandter Baum/trägt Frucht wie Kirschen.

Słodko/Dulce,Dulciter,adverb.süssiglich.

Słodko ćiekący/Dulcifluus,a,um,Das süssiglich fleust.

Słodkość/Dulcedo,Dulcitudo,inis,g.fœ. Dulcitas,atis,g.f.Süssigkeit.

Słodnieć/Dulcere,Dulcescere,süsse werden.

Słodowy/Polentarius,a,um,das zu Maltz oder Gerstenmueß gehört.

Słodycz/Dulcor,oris,g.m.Nectar,aris,g.n.

Passum, i, g. n. Promulsis, idis, g. fœ. die Süsse/ als Meth/auß Most vnd Honig gemacht/gesottener Wein/ꝛc.

Słodźić/ Dulcare, Dulcorare, Edulcare, Indulcare, Condulcare, süß machen.

Słojek/ Myropothecium, ij, g. n. Pyxis, idis, g. f. Ungventarium vas, ein Büchs/ Salbbüchs. Słojek máły/ Lenticula, æ, g. f. ein klein Geschirzlein/wie Linsen gestaltet. Słojek málárſki/ Lecythus, i, g. m. Farbebüchse. Słojek ná wonne rzeczy/ Narthecium, ij, g. n. Artzneybüchs.

Słomá/ Stramen, inis, g. n. & Stramentum, i, g. n. Stroh.

Słomianká/ Cumera, æ, g. f. Kornkast.

Słomiány/ Stramineus, & Stramentitius, a, um, Das von Stroh gemacht ist.

Słoń/ Barrus, i, g. m. Elephas, antis, g. m. &, Elephantus, i, g. m. ein Elephant. Słoń z wieżą/ Turritus elephas, Thurntragender Elephant.

Słońce/ Sol, solis, g. m. die Sonne. Ná słońce wystáwiáć/ Insolare, an der Sonnen trucknen/ legen/sonnen/besonnen.

Słonecznik ſtráczyſty/ Lupinum, i, g. neut. Lupinus, i, g. m. Feigbohnen.

Słonecznik/ zegar/ Horologium sciathericum, Horologium solare, Solarium, ij, g. n. Sonnenvhr/ Compaß.

Słoneczny/ Solanus, a, um, Solaris, e, von der Sonnen. Słoneczna gorącość/ Soles, g. m. pl. num. Sonnnenhitz.

Słoniná/ Lardum, i, g. n. Speck.

Słoniowy/ z słoniowey kośći/ Eburneus, & Eburnus, a, um, Helffenbeinen. Słoniowa kość/ Ebur, seu, Ebor, oris, g. neut. Helffenbein. Słoniową kośćią obłożony/ Eburatus, a, um, mit Helffenbeinen geziert. Słoniowa trąbá/ Proboscis, idis, g. f. die Schnautze oder Rüssel des Elephanten.

Słonośc/ Salsedo, Salsitudo, inis, g. fœ. gesaltzene Feuchte/ gesaltzene Brühe.

Słony/ Salsus, a, um, gesaltzen.

Słowik/ Acredula, æ, g. f. Aëdon, onis, g. m. Luscinia, Philomela, æ, g. f. Nachtigal.

Słowo/ Dictio, onis, g. fœ. Verbum, Verbulum, Vocabulum, i, g. n. dimin. ein Wort. Słowá niedomawiáne kiedy śię kto zájąká/ Verba tertiata, kaum halbgeredte Wort. Słowá ćieżkie do wymowienia/ Verba illuctantia, Wörter die schwerlichen außzusprechen seyn.

Słowá piękne/ Dicta speciosa, schöne Wort.

Słowy zdobić/ Verbis circumvestire, mit Worten verblümen vnd bedecken.

Słożem/ Obliquè, adverb. Vberzwerg.

Slub/ Votum, i, g. n. Gelübd. Slub małżeńſki/ Confarreatus, us, g. masc. Confarreatio, onis, g. f. ein Opffer daß der Ehestand solte gehalten werden, aliàs, ein Verlöbnüß.

Slubowáć/ Devovere, Nuncupare vota, Vota facere, Votum Deo sacrare, sich mit Gelübd verbinden/ Ein Gelübd thun mit außtrücklichen worten/ mit gelübd sich verbinden/ geloben.

Slub dawáć/ Confarreare, den Bräutigam vnd Braut zusammen fügen mit Brodt/ das man jhnen darreicht vmb zu essen.

Slub wypełniáć/ Reddere vota, Solvere vota, sein Gelübd leisten vnd vollbringen.

Słucháć/ Audire, Admittere auribus, Aurem præbere, Aures arrigere, hören/ freundlich vnd gütig hören/ wol auffhören/ fleissig auffhören.

Słucháć niepilno/ Aure supina audire, hinlässiglich zuhören. Słucháć pilno/ Adesse animo vel animis, Attendere aliquid vel aliquem, Attendere æquo animo, fleissig auffmercken/ vnd das mit gutem Willen/ Gerne vnd gutwilliglich auffmercken.

Słuchácz/ Auditor, Auscultator, oris, g. m. ein Zuhörer.

Słuchájący/ Audiens, entis, g. o. hörend.

Słuchánie/ Auditio, onis, g. f. Auditus, us, g. m. das Gehör. Słuchánie pilne/ Echemythia, æ, g. fœ. latinè Taciturnitas & Auscultatio, Stillschweigung vnd fleissige Auffmerckung. Słuchánie wdźięczne/ Acroama, atis, g. n. ein lieblicher Gesang/ das man gerne höret.

Sługá/ Famulus, li, g. m. Minister, stri, g. m. Ministrator, oris, g. m, Servitium, ij, g. n. & frequentius, Servitia, orum, g. n. pl. num. Servus, Servulus, i, g. m. dimin. ein Diener/ Leibeygener Dienstmann/ eygenpflichtig. Sługá mieyſki/ Accensus, si, g. masc. Stator, Viator, oris, g. masc. Stadtknecht. Sługá podły/ Mediastinus, i, g. m. ein Sudler. Sługi mieć/ Famulis stipari, Serviri, passiv. gedienet werden.

Słup/ Słupiec/ Columna, æ, g. f. Orthostata, æ, g. m. Pila, æ, g. fœ. Seule/ Pfeiler/ Stütze. Gałká ná słupie/ Epystilium, ij, g. n. der Knopff einer Seul. Słup ná pámiątkę postáwiony/

Stela,

Stela, æ, g. f. Pila cum inſcriptione ad rei alicujus memoriam propagandam erecta, ein gemauerte ſteinerne Seul. Słup pochodzisty ku gorze/ Obeliſcus, ci, g. maſc. ein geſpitzte Seul. Słup wbijáć / Palare, Pfål ſtecken. Słupy wſpieráiące budowánia/ Antes, tium, g. maſc. pl. num. Stein die herfür gehen/ darauff die Gebåw ſtehen. Słup zwyćieſki/ Statua palmaris, Einem Sieghafften zu Ehren auffgerichteter Bildſtock.

Słuß/Fas, g. n. indecl. in Nominativo, Accuſativo & Vocativo tantùm invenitur, Göttlich/ billig/recht/vnverbotten.

Słußna/ Convenit, imperſ. Es iſt billig.

Słußnie/ Æque, Æquiter, Legitimè, Meritò, Meritiſſimò, Ritè, adverb. billig/ dem Geſetz nach/ ordentlicher weiſe/ gebrauchter weiſe/ wol vnd recht.

Słußność/ Æquitas, atis, g. f. Directum, i, g. n. Billigkeit/ Das billig vnd recht.

Słußny/ Legitimus, a, um, Ordentlich/ nach dem Geſetz/ nach Recht.

Służący/ Serviens, entis, g. om. dienend.

Służbá/ Famulatus, us, g. maſc. Famulitium, Miniſterium, Servitium, ij, g. n. Servitus, utis, g. f. Servitudo, inis, g. fœm. Dienſt/ Ampt/ Leibeygenſchafft.

Służbá ſtołowa/ Abacus, ci, g. m. ein Credentztiſch/ anrichts-Credentzbanck.

Służebnicá/ Famula, Miniſtra, æ, g. fœ. Miniſtratrix, icis, g. f. Mulier ancilla, Pediſſequa, Servula, æ, g. fœ. dimin. eine Dienerin/Dienſtmagd/Dienſtweib/Zoffmagd. Służebna Pánná/ Abra, æ, g. f. ein Kammerjungfraw/ Dienſtmagd ſo jederzeit auff die Frawe wartet.

Służebniczy/ Ancillaris, Famularis, e, Miniſtratorius, a, um, Servilis, e, Das zu einem Dienſt gehört / dem Knecht wie der Magd.

Służyć/ Ancillari, Famulari, Miniſtrare, Servire, dienen. Służyć w tańcu/ Præſultare, den Tantz führen/ vortantzen.

Słynąć/ Audire benè vel malè, ein gutes oder böſes Lob haben / berühmt ſeyn.

Smácżno/ Svaviter, adv. Schmackhafftig.

Smácżny/ Sapidus, a, um, wollgeſchmack.

Smágánie/ Carnificium, ij, g. n. Peinigung.

Smágániec/ Flagrio, onis, g. m. Maſtigia, æ, g. m. Maſtigeus, a, um, Verberoſus, a, um, Verbero, onis, g. maſc. ein böſer Bube / den man allzeit ſchlagen muß/ Streichling/ dz iſt/ Streichwürdig/ der einer Geißlen werth.

Smágliczká / Moly, herba, quam Mercurius dicitur inveniſſe, Nachtſchatten.

Smák/ Guſtus, us, g. m. Sapor, oris, g. m. Geſchmack / Verſuchung. Smáku oſtrego/ Palatum ſagax in guſtu, ſcharffkoſtig/ Der wol koſten vnd ſchmecken kan.

Smákowáć/ Sapere, ſchmecken.

Smalec/ Adeps, ipis, g. d. Axungia, æ, g. f. Liquatum, i, g. n. Liquamen, inis, g. n. Allerley Feiſte/ Schmaltz/ Fett.

Smárk/ Excrementum naris, Mucus, i, g. m. Myxa, æ, g. f. Recrementum naris, Rotz/ Schnuder/ Butz in der Naſen.

Smárkáty/ Mucoſus, a, um, rotzig/ butzächtig.

Smárowáć/ Exungere, Inungere, Perungere, beſalben.

Smárowánie/ Chriſma, atis, g. neut. lat. Inunctio, Perunctio, Unctio, onis, g. f. Salbung.

Smárownik/ Unctor, oris, g. m. ein Salber.

Smáżony/ Frixus, a, um, gebraten.

Smáżyć/ Frigo, is, frixi, vel, frigui, frictum, Frigere, röſten/ braten.

Smęćić ſię/ Smućić ſię/ Mœreri, Contrahi incommodis alicujus, Leid tragen / betrübt / trawrig ſeyn/ erſeufftzen/ bekümmert werden.

Smelcárſtwo / Encauſtica, æ, g. f. & Encauſtice, es, g. f. die Kunſt zu mahlen auff Gläſern/ Krauſen/ ꝛc. Geſchmeltzte Arbeit/ Werck.

Smelcmiſtrz/ Encauſtes, æ, g. m. Ein Glaßmahler/ der Brenn- oder Schmeltzwerck macht.

Smelcowány ſtátek/ Encauſtum opus, ein Geſchirr/ das mit brennen / oder ſchmeltzen gemahlet iſt/ als Gläſer/ Krauſen/ ꝛc.

Smentarz/ Cmintarz/ Sepulchretum, i, g. n. ein Kirchhoff/ Gottesacker/ da man die Todten Leuthe vergrabt.

Smętek/ Smutek/ Contractio, onis, g. fœm. Mœror, oris, g. m. Mœſtitia, æ, g. f. Mœſtitudo, inis, g. f. Senium, ij, g n. Triſtitia, æ, g. fœ. Trawrigkeit / Schwermütigkeit / Kummer / Hertzleid.

Smętek máły/ Contractiuncula, æ, g. f. dimin. Leid/ Kummer. Smętek ſpráwujący / Triſtificus, a, um, kummerhafftig/ trawrig machend.

Smętnie/ Mœſte, & Mœſtiter, adverb. trawriglich/ mit Kummer.

Smętny/ Smutny/ Æger, gra, grum, Æger ani-

animo, Luctifer, Luctificus, Luctuosus, Mœstus, a, um, Pertristis, Tristis, e, bekümmert/ betrübt / trawrig. Przysmętszym/ Subtristis, e, Tristiculus, a, um, ein wenig trawrig.

Smiać się/ Ridere, lachen. Smiać się nád miáre/ Cachinnare, & Cachinnari, über die maß lachen. Smiać się z kogo/ Aliquem ridere, Einen verlachen.

Smiádáwy / Subaquilus, a, um, Subvulturius, Subfusculus, a, um, braunlich.

Smiádo czynić/ Fuscare, verdunckeln.

Smiádość/ Pulliga, inis, g. f. Rauchfarbe.

Smiády / Aquilus, Fuscus, Luridus, Pullus, a, um, Braun von Farben/ Braunschwartz/ Ein wenig Bleyfarbig/ schwartzlecht.

Smiátek/ Feroculus, i, g. m. wenig stoltz/ ein wenig übermüthig.

Smiátość/ Audacia, Audentia, æ, g. fœ. Künheit/ Vermessenheit/ daß man es wagen darff.

Smiáły / Animatus, Animosus, a, um, Audens, entis, g. o. Audax, acis, g. o. frech/ kühn/ vermessen / verwegen / keck. Smiáłym być/ Abundare audaciâ, Adhibere audaciam, voll Tapfferkeit seyn/ Es kühne wagen.

Smieć/ Audere, sich vnterstehen dörffen.

Smiech/ Risio, onis, g. f. & Risus, us, g. m. ein Gelächter. Smiech zbytni/ Cachinnatio, onis, g. f. Cachinnus, i, g. m. ein vnzüchtig Gelächter.

Smiecie / Peripsema, atis, g. n. Quisquiliæ, arum, g. f. pl. num. tant. Rejectamenta, orum, g. n. pl. num. Außkehricht/ Gestüpp/ außgekehrter Staub/ Güsel.

Smiele/ Animosè, Audenter, Audacter, adverb. tapfferlich/kühnlich/hertzhafft.

Smierć/ Letum, ti, g. n, Mors, mortis, g. f, Occasus, us, g. m. Todt / Abgang. Smiercią grozić/ Ostentare periculum mortis, einem den Todt dräwen. Smierci dzień/ Emortualis dies, der Tag deß Todts. Smierć przynoszący/ Letifer, Letificus, a, um, tödtlich / das den Todt bringt.

Smierdzący/ Fætidus, a, um, Graveolens, entis, g. om. Olidus, Putidus, Ranceus, Rancidus, Teter, tra, trum, Virosus, a, um, stinckend/ übel schmeckend/schimlich/faul/ scheußlich/grewlich/ schnöd/ gifftig.

Smierdzieć/ Fœtere, Obolere, Olere, Malè olere, Putere, Sordere, Sordescere, stincken/ übel schmecken/ vnflätig seyn.

Smiertelnie/ Letaliter, Mortiferè, adverb. tödtlich/ tödtlichen.

Smiertelność /Mortalitas, atis, gen. fœm. sterbligkeit.

Smiertelny/ Mortalis, le, sterblich.

Smiertelny/ Fatifer, ra, rum, Letalis, le, Mortifer, vel, Mortiferus, Peremptorius, a, um, tödtlich.

Smieszek/ Ridibundus, a, um, Sannio, onis, g. m. lachend/ Possenreisser/ Narr im Spiel.

Smiesznie/ Ridiculè, adv. lachend. Smiesznie trochę/ Subridiculè, adver. ein wenig lachend/ lächerlich.

Smieszny/ Jocularius, Joculatorius, a, um, Iocularis, e, schertzlich/ schimpflich/ spöttlich/ lächerlich/ kurtzweilig.

Smiotáná/ Cremor lactis, Milchramen.

Smoczycá/ Dracæna, æ, g. f. Drachin.

Smok/ Draco, onis, g. m. Præster, teris, g. m. Serpentis genus, ein fliegender Drach.

Smoká/ Pissa, æ, g. f. Pix, icis, g. f. Pech/ theer.

Smoká skrobána/ Zopissa, æ, g. f. Pech von Meerschiffen abgekratzt mit Wachs gemengt.

Smolány/ Piceus, a, um, das von Pech ist.

Smolić/ Picare, verpichen.

Smolony/ Picatus, Piceatus, a, um, gepicht.

Smrod/ Eluvies, ei, g. f. Eluvio, onis, g. f. Fætor, oris, g. m. Graveolentia, æ, g. f. Lutum, i, g. n. metaph. Mephitis, idis, g. f. Nidor, Pædor, Putor, oris, ge. ma. Sordes, is, g. f. Teter odor, Virus, g. n. indeclinab. starcker böser Gestanck/ Vnflath/ Wust/ Geschwanck eines verbranten Dinges/ abschewlicher Geruch.

Smrod/ Foriolus, i, gen. mas. der die dünne Scheisse hat/ durchläuffig/ scheisserig.

Smyczek/ Pecten, inis, g. m. Fiedelbogen.

Smrodliwie/ Rancidè, Sordidè, adverb. vnflätiglich/ vnlieblich.

Smrodliwy/ Mephiticus, a, um, stinckend.

Smycz/ Numella, æ, g. f. ein Halßring / damit man das Vieh zusammen koppelt.

Smyczek/ Plectrum, i, g. n. Fidelbogen.

Snádnie/ Appositè, Aptè, Habiliter, Idoneè, adv. füglich vnd dienlich/ geschicklich/ bequemlich/ gnugsamlich.

Snádność/ Aptitudo, inis, g. f. Habilitas, atis, g. f. Geschickligkeit.

Snádny/ Idoneus, Pronus, a, um, geneigt/ geschickt.

Sniadáć/ Ientare, Subedere, frůestůcken.

Sniadánie/ Ientaculum, i, g. n. Morgensup/Frůhestůck. Sniadánie u Rzymian spráwione tym co ich z poránku náwiedzáli/ Sportula, æ, g. f. ein Gastmahl.

Sniedek/ Bulbine, es, g. f. herba, Winterlauch/blaw Meyrößlein vñ dergleichen. Sniedek polny/ Bulbus. i, g. m. Wilder Knoblauch.

Snicdny/ Edilis, Edulis, e, Esculentus, a, um, Vescus, a, um, das man essen kan.

Snieg/ Nix, nivis, g. f. Schnee. Sniegi dlugo trwája/ Nives sedent, bleibend/langliegender Schnee. Sniegiem ochłodzony/ Nivatus, a, um, Erkůhlet vom Schnee. Snieg pada/ Ningit, es schneyet. Sniegu ßtuká/ Massa nivea, Schneeballen.

Snieżniczki/ Lagopus, podis, g. f. eine Gattung eines Vogels mit haarächtigen Fůssen wie ein Haaß/ weiß Rabhun.

Snieżny/ Nivalis, e, Nivosus, Ninguidus, a, um, voll Schnee.

Snop/ Dragma, atis, g. n. Manipulus, i, g. m. Merges, itis, g. f. eine Garbe.

Sobotá/ Sabbatum, i. g. n. Sambstag/ Saturnstag/ Sonnabendt.

Socewicá/ Lens, lentis, g. f. & Lenticula, æ, g. f. dimin. Hůlse/ Linse.

Soczysty/ Succosus, Succidus, a, um, saftig.

Sok/ Liquor, oris, g. m. Liquamen, inis, g. n. Succus, ci. g. m. Safft. Sok przykry / gorzki/ Succus tristis, bitter Safft.

Sokol/ Falco, onis, g. m. Falck.

Sol/ Sal, salis, g. m. & neutr. in utroque numero, Saltz.

Sol bábia/ ziele/ Batis, is, g. f. Crithmon, i, g. n. herba Bacyllen/ Meerfenchel.

Solenie/ Conditus, us, g. m. Salitura, æ, g. f. Einsaltzung.

Solić/ Salire, Sallere, Sallire, Saltzen.

Solna gorá/ Salina, æ, g. f. Saltzgrube.

Solnica/ Salinum, i, g, n. Saltzfaß.

Solony/ Salitus, Sallitus, a, um, gesaltzen.

Sopel/ Stiria, æ, g. f. ein Eyßzapff.

Sosná/ Picea, æ, g. f. Pinus, us, & ni, tam masc. quàm fœm. gen. Pinea, æ, g. f. Fichtenbaum / Dannenbaum. Sosná tlustá/Teda, æ, g. f. Flecht/ Fiechtenholtz/ Kienholtz.

Sosnká/ Esula, æ, g. f. herba, Wolffsmilch/ Teuffelsmilch.

Sósnorodny/ Pinifer, a, um, ein Ort da Tannen wachsen.

Sosnowy/ Pineus, a, um, das von Fichten ist.

Sowá/ Noctua, æ, ge. f. Nachteule. Sowá leśna/ Puhacz/ Bubo, onis, g. m. Stryx, igis, g. f. ein Huhu/ Nachteule.

Sowia strzałá ziele/ Bipinella, æ. g. f. herba, Bibernell.

Sowicie/ Quæstuosissimè, adv. reichlich.

Spáć/ Dormire, Quiescere, Stertere, schlaffen. Iść spáć/ Somnum petere, schlaffen gehen. Spáć mi śię chce/ Dormiturio, mich schläffert. Spáć pospołu/ Condormire, Condormiscere, mitschlaffen. Spáć w południe/ Meridiare & Meridiari, zu Mittag schlaffen. Niespáć domá/ Abnoctare, zu Nacht draussen liegen/ nicht in seinem Hause zur herberg liegen.

Spacháć co/ Poczuć jáko pies wechem/ zwęßyć/ Odorari, Pervestigare, Olfacere, Subsentire, schmecken/ riechen/ vermercken.

Spáczkowáć/ Argutari, Geschwind; gkeit / oder Rencke in der Rede gebrauchen.

Spáczkowánie/ Argutatio, onis, g. fœm. Geschwätz/ Plauderey/ Spitzfindigkeit.

Spadáć/ Cadere, Decidere, Defluere, Prolabi, niederfallen. (außfällig.

Spadájacy / Defluxus, a, um, abfällig /

Spadánie/ Præcipitantia, æ, g. f. & Præcipitatio, onis, g. f. das Hinunterfallen.

Spadek/ Ruina, æ, g. f. ein Fall.

Spadek májętności/ ábo pieniedzy/ Consolidatio, onis, g. f. Obventio, onis, gen. fœm. Wann die Fruchtniessung dem Eygenthůmer wieder zu oder heim fällt/ Heimfall / wenn etwas wieder zu Erbgut kompt / das Einkommen der Gůtter oder Zinsen. Spadkiem wźiąć pieniądze ábo májętność/ Consolidari, dem Eygenthumb wiederumb heimfallen / als ein Leibgedinge nach dem Todt / dessen der es genossen hat.

Spadkowi zábiegájacy / Hæredipeta, æ, g. m. der vmb ein Erbe wirbt.

Spajáć/ Coagulare, Coassare, Committere, Compingere, Consuere, Ferruminare, Glutinare, Jungere, Solidare, steiff machen / zusammen bringen/ täffeln/ fůgen/ hefften/ zusammenbutzen/ flicken/ leimen/ kleben.

Spajáć śię/ Cohærere, Cohærescere, mit einem andern anhangen.

Spájánie/ Congeminatio, onis, g. f. Jugamentum, i, g. n. Symplegas, adis, g. f. & Symplegma, atis, g. n. Zusammenfügung.

Spalenie/ Combustio, onis, g. f. Combustura, æ, g. f. Exustio, onis, g. f. Verbrennung/ verbrunst.

Spalić/ Comburere, Concremare, Deurere, verbrennen.

Spalony/ Exustus, Ustus, a, um, verbrant.

Spánie/ Dormitio, onis, g. f. Somnus, i, ge. ma. Schlaff/ schlaffen. Spánie/ Spiączkę czyniący/ Somnificus, Somnifer, a, um, das schlaffend macht.

Spárá/ Fissura, æ, g. f. Fissio, onis, ge. fœ. Spaltung/ Ritze.

Spáść/ Depascere, abweyden.

Spáść vid. Spadáć.

Spełnienie czego/ Præstatio, onis, gen. fœ. Leistung.

Spętány/ Compeditus, a, um, Mit Fußbanden gebunden/ gefässelt.

Spiący/ Dormiens, entis, g. om. schlafend.

Spiący nápoły/ Semisomnus, a, um, Semisomnis, e, Semisopitus, a, um, halb entschlaffen.

Spiączká/ Lethargus, i, g. m. & Lethargia, æ, ge. f. Sopor, oris, g. m. Veternus, i, g. masc. Schlaffsucht/ schlaffgierigkeit. Spiączkę máiący/ Lethargicus, Veternosus, a, um, schlaffsüchtig, fast schläfferig. Spiączkę czyniący/ Soporifer, a, um. das den Schlaff bringt.

Spiczástość/ Coronis, idis, g. f. Spitze.

Spiczásty/ Cacuminatus, Cuneatus, Fastigiatus, Pyramidatus, Radiatus, a, um, zugespitzt/ gegipffelt/ außgespitzt.

Spieg/ Catascopus, i, ge. m. Conquisitor, Explorator, Speculator, oris, g. m. ein Späher/ Ersucher/ Nachfrager/ so Befehl hat etwas zuerfahren/ Außspäher. Rozboyniczy spiegierz/ Latrunculator, oris, g. m. ein Blutrichter vnnd Ersucher der Mörder. Spiegierska łodź/ okręt/ Navis speculatoria, Spähschiff.

Spiegowáć/ Explorare, Speculari, erkündigen/ außspähen.

Spiegowány/ Speculatus, um, beschawet/ außgekundigt/ außgespäht.

Spieszący się/ Festinans, antis, g. om. particip. eylend.

Spieszenie się/ Festinatio, Properatio, onis, g. f. Properantia, æ, g. f. das Eylen/ Eyl.

Spieszno, Festinanter, Festinatò, Festinè, Maturatò, Properanter, Properatim, Properiter, Properè, Celeriter, adve. eylends/ fürderlich/ behende. Spieszno gdźie wchodźić/ Improperare, hinein eylen. Spieszno iść/ Arripere velis, eylends hinzu gehen. Spieszno názbyt/ Præproperè, adverb. viel zu schnell.

Spieszny/ Festinus, Properus, a, um, eylende/ behend/ ring/ fertig.

Spieszyć się/ Festinare, Properare. eylen. Bárzo się spieszyć/ Deproperare, fast eylen.

Spiewáć/ Canere, Modulari, Occanere, Occinere, Psallere, Recinere, singen. Spiewáć pospołu/ Consonare, mitthönen/ mitsingen. Spiewáć znowu/ Recanere, wiederumb singen.

Spiewáczká/ Cantatrix, icis, g. f. Choraulistria, æ, g. f. Psaltria, æ, g. f. Singerin.

Spiewak/ Aulædus, i, g. m. Cantator, Cantor, Modulator, oris, g. m. Psaltes, is, g. masc. ein Singer. Spiewak przyjemny/ Melodes, is, ge. ma. Melicus, ci, g. m. ein lieblicher Singer. Gromádá ludźi śpiewájacych y skaczących/ Chorus, i, g. ma. Versamblung derer die singen vnd springen. Mieysce śpiewakow w Kośćiele/ Chorus, i, ge. ma. der Ort der Singenden in der Kirchen. Przodujący w Spiewániu/ Chorostates, æ, g. m. Præcentor chori, Choragus, i, g. m. ein Vorsinger.

Spiewánie/ Cantus, us, g. m. Cantio, onis, g. f. Musica, æ, g. f. & Musice, es, g. f. Occentus, us, g. m. Ode, vel Oda, æ, g. f. ein Gesang/ Lied/ Musick. Spiewánie powtorzone/ Palinodia, æ, g. f. Wiedergesang/ Wiederruff. Przygotowánie do śpiewánia/ Choragium, ij, g. n. eine Zurüstung zum singen.

Spik/ Medulla, æ, g. f. das Marck in Beinen.

Spiknąć się/ Conspirare, sich verbinden.

Spiknienie/ Coitio, onis, g. f. Coitus, us, g. m. Conspiratio, onis, g. f. Conspiratus, us, g. m. Verbündnüß/ Vereinbahrung/ Vereinigung/ Bund.

Spináć/ Constringere, Fibulare, Infibulare, zusammen ziehen/ hefften/ einrincken/ zusammen binden/ zusamen klamern/ einhefften/ einnesteln.

Spisek/ Conscriptio, onis, g. f. Hypomnema, atis, g. n. & Hypomnematum, i, g. n. Librarium, ij, g. n. Protocollum, i, g. n. Beschreibung/ Register/ Auffzeichnung/ Rödel/ erster Außzug/ Entwurff.

Entwurff eines Schreibens/ Memorial. Spisek dobr/ Inventarium,ij,g.n. Register/ darin man eines Haußrath vnd Gut auffschreibet.

Spisnik/ Hastatus, Lancearius,a, um, ein Spießträger.

Spisowáć/ Conscribere, zusamen schreiben.

Spisowánie/ Conscriptio,onis,g. fœ. eine Verzeichnüß/ Auffschreibung / Beschreibung.

Spizá/ Æs caldarium, Kupffer.

Spizá żołnierska/ Commeatus,us,ge. masc. Penus,i,g.m. Penum,i,g.n. Penus,oris,g.n: Penus,us,g.m. vel f. Stellatura,æ,g.f. Proviant/ Vorrath/ an Speiß vnd Tranck.

Spizárnia/ Apotheca, æ, ge. fœ. Penuaria cella, Promptuarium,ij, Penarium,ij, g. neut. Speißkammer / ein jeglich Ort da man etwas behalten thut.

Spleśniáły/ Mucidus,a, um, schimlicht.

Splondrowáć/ Expilare & diripere provincias, die Landtschafften außplündern.

Splugáwiony/ Attaminatus, Contaminatus, Pollutus,a, um, besudelt / beschmiert / befleckt.

Spluwáć/ Sputare, fast speyen/ speutzen/ außspeyen/ koltzern.

Spluwácz/ Sputator, oris, g.m. Speutzer/ der immer koltzert.

Spodnicá/ Campestria, um, g. n. plu. nu. vel Campestre, is, ge. ne. Bruech / Niederkleid/ Winterhosen. Ktory w tákiey sukni chodźi/ Campestratus, a, um, das solches Kleid an hat.

Spodźiány/ Sperabilis, le, das man hoffen mag/ vnd da man hoffen kan.

Spodźiewáć śię/ Sperare, hoffen.

Spojenie / Coalitus, us, g. m. Cohærentia, æ, g. f. Compages, is, g. f. Compago, ginis, g. f. Compositura, Compostura, æ, g. f. das zusammen wachsen/ ernehrē / vereinbahrung/ Zusamenfügung/ Zusamensetzung. Spojenie członkow/ Compactio membrorum, wol gesetzte Ordnung der Glieder. Spojenie/ wiązánie mowy/ Textum orationis, pro Stylo, das Gesetze der Rede.

Spojony/ Compactus, Implexus, Junctus, a, um, Zusammen gepackt/ wol eingemacht oder geschlagen/ eingeflochten/ zusammen gefügt.

Spoisty/ Compactilis, Sociabilis, e, das sich wol zusammen treiben läst/ füglich.

Spokoynie / Pacatè, Quietè, Sedatè, Tranquillè, adv. Friedlich/ still/ ruhiglich/ friedsamlich.

Spokoyność/ Tranquillitas, atis, g. f. Stille.

Spokoyny / Otiosus, Pacificus, Placidus, Quietus, Sedatus, Tranquillus, a, um, Oleo tranquillior, vnbekümmert / friedfertig/ still / friedsam/ zahm/ ruhig.

Społcechowy/ Contribulis, le, Mitzünfftig.

Społdźiedźic/ Cohæres, edis, g. c. MittErb.

Społecznie/ Mutuò, Promiscuè, adv. Gegen einander/ zugleich/ vnter einander.

Społeczność / Communitas, atis, g. f. Usus, us, g. m. Gemeinschafft.

Społeczny/ Promiscuus, a, um, Gemein.

Społgrájący/ Collusor, oris, g. masc. Mittspieler.

Społjádący / Convector, oris, g. m. der sich mit andern in Schiffen oder Wagen führen läst.

Społjadájący/ Compransor, oris, g. m. der mit einem zu Imbiß isset/ Mitesser.

Społidący/ Comes, itis, g. c. ein Reyßgeferte.

Społkujący/ Consors, ortis, g. o. Partiarius, ij, g. m. Mitgenoß / der mit einem etwas halb hat.

Społmieszczánin/ Municeps, ipis, g. o. Popularis, e, Mitbürger.

Społmieszczáństwo / Municipium, ij, g. n. Mitbürgerschafft.

Społmieszkáć / Commanere, bey einander bleiben/ wohnen.

Społmieszkániec / Contubernalis, is, g. m. ein Burschgesell/ die in einer Kammer wohnen.

Społnicá/ Amia, æ, g. f. Meerfisch.

Społniewola / Conservitium, ij, g. neu. ein Mitdienst.

Społny/ Communis, e, Gemein.

Społobwinny/ Conreus, ei, g. m. einer der zugleich verklagt ist.

Społożywiáć / Convivificare, eines Lebens Genoß machen.

Społpijáć/ Compotare, mit einander trincken / zechen.

Społpijący / Combibo, onis, g. m. Compotator, oris, g. m. Zechbruder/ Zechgesell.

Społpijánie/ Compotatio, onis, g. f. ein Zech.

Społprośić / Competere, etwas mit einander begehren / bitten.

Społproszący / Competitor, oris, g. m. ein Mittwerber eines Ambts.

Społrękoymia/ Compræs, ædis, g. m. Confidejussor, oris, g. m. Consponsor, oris, g. masc. ein

ein Mitbürge/ der mit einem andern Bürg wird.
Spokrozmawiájacy/ Congerro,onis, g.m. ein Schwätzgesell.
Spokświekier/ Consocer, eri, g. m. derer Kinder einander zur Ehe haben/ Geschwäger.
Spokśiedzacy/Confessor,oris, g. m. der da. bey sitzt/Beysitzer.
Spokśługá/Conservus,i,g.m. Mittknecht.
Spokśłużebnicá/Conserva,æ,g.foe. ein Mitdienerin.
Spokśpiewájacy/Consonans,antis,g.omn. Mitlautend/das zusammen lautet.
Spoistać/ Constare, zusammen halten/ vnd stehen.
Spokśypiájacy/Concubitor,oris,g.m.Concubinus,i,g. m. ein Beyschläffer.
Spokrowárzyß/ Coamicus, ei, g. masc. ein Mitfreund.
Spokuczeń/ Condiscipulus, i, g. masc. ein Schulgesell. Ktora śiè uczy spolu/ Condiscipula,æ,g.f. eine so zugleich lernet.
Spokuczeńnictwo/Condiscipulatus,us,g.m. Gemeinschafft deren so mit einander lernen/ ein Schulgesellschafft.
Spokurodzony / Congenitus, a, um, Mitgebohren.
Spokurzedowy / Collega, æ, g. masc. ein Amptsgenoß.
Spokwiedzacy / Conscius, a, um, Wissenschafft einer That.
Spokwinny / Conreus,ei,g.m. einer der zugleich mit verklaget ist.
Spokwyzwoleniec/ Collibertus, i,g. m. der zugleich vom Herzen gefreyet ist/oder/der zugleich frey worden ist.
Spokzalernictwo/ Rivalitas,atis,g.foe. eine Mitbulschafft.
Spolzaletnik/ Commaritus,i,g.m. Rivalis, e, Rivinus, i, g. m. Der im Platz eines Ehemannes dienet/ein Mitbuhler.
Spolżáłowáć/ Condolere, Condolescere, Indolere,Perdolere, Mitleiden haben.
Spokżołdowánie/ Commilitium,ij,g.n. die Kriegs. Rottgesellschafft im Kriege.
Spokzwiazány z jednym Unijugus,a, um, mit einem allein gebunden/eines Jochß/ Gehälß.
Spokżyćie/Convictus,us,g.m. Beywohnung/ Gemeinschafft/ ordentliche Nahrung.
Spokżyjacy/ Convictor, oris, g. masc. ein Tischgänger/Tischgenoß/ der bey einem wohnet.
Spor/ Altercatio,Contentio,onis, g.foem. Controversia, æ, g.foe. Disceptatio, onis, g. foe. Disputatio litigiosa, Discrimen,inis, gen. neut. Jurgium, ij, g. n. Pugna velitaris, Rixa, æ, g.foe. Zanck/Hader/Proceß/Wehrkampff.
Spornie/ Contentiose, Pugnaciter, adverb. Hefftiglich/streitbarlich/mit Streit.
Spornosć/Pugnacitas,atis,g.foe. Streitbarkeit/Lust zu streiten.
Sporny / Contentiosus, Controversiosus, Controversus, Litigiosus,a,um, Pertinax,acis, g.o. Refractariolus,i,g. m. Repugnax, acis, g.o. Hefftig/ voll Spahns vnd Zancks/ zänckisch/ haderig/wiederspänstig/ der Wiederpart hält.
Spory/ Grandis, Vegrandis, e, Groß /hoch vnd vngestalt/ ein vngestalt von Grösse.
Sporyz/ Calligonon,i,g.neu. Carcinnetron, Polygonum,i,g.n. Centinodia, æ,g. foe. Græcis Polygonon & Latinis, Sangvinaria dicta, Weggraß/Wegtrit. Sporyz wielki / Oreon,i,g.n. eine gattung Wegtrit so auß den Bergen wächst.
Sporzadzáć/ Concinnare, Digerere, Disponere, Instruere, Ordinare, Texere, eigentlich zusammen setzen/ordnen/bereiten/zurüsten/in ordnung bringen/ zusammen setzen. Sporzadzić wprzod/ Præordinare, Verordnen.
Sporzadzánie/Sporzadzenie/Assignatio, Attributio, Concinnatio, Digestio, Dispositio, onis,g.f. Verordnung/Zuordnung.
Sporzadźićiel/ Ordinator, oris, g. m. Ordner/ der die Ordnung stelt.
Sporzadzony/ Digestus, Dispositus, Instructus, Ordinarius, a, um, geordnet vnd gestelt/ ordentlich zerlegt/ berichtet.
Sposabiáć/Aptare, Bequem machen.
Sposob/Methodus,i,g.f. Modus,i,g. masc. Mos,oris,g.m. Natura,æ,g.f. Ratio, onis,g.f. Res, rei, g. foe. Ritus, us, g.m. Tenor, oris, g.m. Via, æ, g.f. kurtzer Bericht/Vnterweisung/ Weise / Art/ Standt / Wesen / Gewonheit / Mittelweg / Anleitung.
Sposobnie/ Accommodate, Accommode, Apposite, Habiliter, adv. Geschicklich/füglich vnd dienlich/bequemlich.
Sposobnosć/ Commoditas, Habilitas, Opportunitas, atis, g. f. Gelegenheit/Geschickligkeit/ Fertigkeit.

Sposobny / Accommodatus, Accommodus, Appositus, Aptus,a,um, Callens,entis,g.o. Conformis, Habilis, le, Idoneus, Opportunus, Peroportunus, a, um, wol gelegen/ geschickt/ bequemlich/füglich/ bequem.

Spowiedać się/Confiteri peccata, beichten/ seine Sünde bekennen.

Spowiedający się/Confessor,oris,g.masc. Beichter/Bekenner.

Spowiednik/Confessarius,ij,g.m.einer der die Beicht anhört/ Beichtvater.

Spowiedź/Confessio,onis,g.f.Beichte.

Sprácowáć się/ Fatigari, Defatigari, Languere, Matt vnd müde werden.

Sprácowánie/Fatigatio,onis,g.f.Langvor, oris,g.m.Lassitudo, inis,g.f. Müdigkeit.

Sprácowány/ Defessus, Fessus,a,um, Gravicors,ordis,g.o.Lassatus, Lassus,a,um, müde/ schwermütig.

Spráwá/potrzebá/ Actio,onis.g.f. Causa, æ,g.f. Negotium,ij,g. n. Pragma,atis, g. n. Gescheft/Werck/ Handel/ Sach/Gewerb.

Spráwá/dźieło/ uczynek/ Actio,onis, g.f. Actum,i,g. n. Actus, us, g. m. Facinus,oris,g.n. Factum,i,g.n. Gesta,orum,g.n.plur.num. That/ Geschicht.

Spráwá sądowa/kauzá/Causa,æ,g.f.Res, rei,g.fœm. eine Sach/ Handel. Spráwá niebespieczna/Res vertitur in periculo, die Sach stehet inGefahr.Spráwe otrzymáć/Obtinere, causam,sein Sach erhalten vñ gewinnen.Spráwe odpráwowáć/Causã perorare,ein Rechtshandel völliglich abreden. Krotkiemi słowy záwárta obroná spráwy jákiey / Dicæologia,æ, g. f. Schema est, cum æquitatem caussæ, quàm maximè brevi sententia complectimur, eine kurtze Rechtfertigung / darin man Billigkeit des Handels zeigt.

Sprawcá/Administer,stri,g.m.Administrator,oris,g.m. Artifex,icis,g.m. Auctor,vel Authot,Curator,oris,g.m.Diœceres,is,g.m. Effector, Factor, Instructor, Negotiator, oris, g. m. Opifex,icis,g. c. Procurator, Transactor, oris, g.m. Verwalter/Gehülff/Mittdiener/ Künstler/ Vhrheber eines dings / Vollbringer / Wircker/ Verschaffer/Zurüster/Schaffner / Gewerbsmañ/ ein Pfleger.

Spráwić/ Efficere, Expedire, Parere, Verschaffen/verrichten/schaffen/ zu wege bringen.

Spráwiedliwie / Justè, adverb. Billiglich.

Spráwiedliwie/co stoi/rzecz záp łáćić/Quod æquum est persolvere, eineñ vnd ohn Vberschützung bezahlen/ nach Billichem. (keit.

Spráwiedliwość/Æquitas,atis, g. f. Billig-

Spráwiedliwy / Æquus, Iustificus, Iustus, a, um, Gerecht/ billich.

Spráwiony/ Effectus, Expeditus, Patratus, Tractatus, a, um, Verschafft/ fertig/ gerüst/ vollbracht/außgemacht/gehandelt.

Spráwny/Negotialis,e, Geschäfftig.

Spráwotá opisána / Libellus,i, g. m. ein Rechtshandel in Geschrifft verfast.

Spráwowáć / Contrectare, pro Tractare, Exequi, Facere, Gerere, Gubernare, Conficere, Navare, Patrare, Handeln / zu end bringen/ vollenden/zu wege bringen/außrichten/ vollbringen/ leiten/verwalten.

Spráwowánie/ Actio,onis,g.fœ. Actus,us, g.m. Administratio,onis,g. fœ. Attrectatus,us, g.m. Contrectatio, Functio, Gestio,Præstatio, nis,g.f.Praxis,eos,g.f.Handlung/Ampt/Pflicht/ Außrichtung / Verwaltung/ Zuziehung.

Spráwowánie/ Dispensatio, Gubernatio, Procuratio,onis,g.f.Verwaltung/Regierung.

Spráwiący/ Efficiens, entis,g.omn. Verschaffende/ das da machet.

Sprochniáły/Cariosus,a,um, Wurmstichig.

Sprofánowáć / Desecrare , Exaugurare , Profanare & Prophanare, Entweyhen / degradiren/verunreinigen.

Sprośnie/Deformiter,Nequiter,Obscœnè, Sordidè,Spurcè, Spurciùs, Spurcissimè, Tetrè, Tetriùs, Teterrimè, Turpiter, adv. Vngeschaffentlich/böß lich/gantz schlahafftig/vnverschämbt/ vnflätiglich/ scheußlich.

Sprośność/ Flagitium,ij,g.n. Fœditas, Obscœnitas,atis,g.f. Turpitudo,inis,g.f. Missethat/ Vnflätigkeit/Vnkeuschheit/Vnflath / Vngestalt/ Schnödigkeit/Schand.

Sprośny/ Flagitiosus, Fœdus, Inquinatus, Maculosus,Obscœnus,Opicus,Teter,tra,trum, Turpis,e, Bübisch/ voll Schelmerey/heßlich/vnflätig / besudelt / befleckt/ vnsauber/ voll Masern/ wüst/vnrein/schned/grewlich/ scheußlich.

Spryszczony/Pustulatus,a,ũ, voll Blattern.

Sprzągánie / Junctio , onis,g. fœ. Zusammenfügung.

Sprzatnąć/ Convaſare,einſchlagen/ zuſam-
men packen/ einpacken/ eine Bürde machen weg-
zutragen/zuſam̃en raſplen.

Sprzećiwiąć śię/Adverſari,Contravenire,
Impugnare, Obſiſtere , Obſtrigilare,Refragari,
Repugnare,Reſiſtere, Reſponſare, Reſponſita-
re,frequent. Reſtare,Wiederſtreiten / entgegen
kommen / einem zu wieder ſeyn/widerſtehen/ wi-
widerſtreben/ wiederfechten / widerſprechen.

Sprzećiwiánie śię/Impugnatio,onis,g.fœ.
Widerfechtung /Widerſtrebung.

Sprzeczáć śię/ Altercare,& Altercari,Con-
troverſari ,Zancken / vneins ſeyn/ diſputieren.
Sprzeczáją śię z ſobą ludźie/Scinditur incer-
tum ſtudia in contraria vulgus , das gemeine
Volck rottet ſich / zanckt mit einander.

Sprzegáć/Sprzągáć/ Adjugare, Conjuga-
re, Jugare, Sociare , zuſammenjochen / binden/
fügen.

Sprzet/Paratura,æ,g.f. Rüſtung. Domowy
ſprzet/Supellex,lectilis, g. f. Cæſa ruta, Hauß-
rath/ſo von Holtz iſt oder von andern Dingen/das
nicht Nagelfeſt iſt/fahrend Haußrath/als Stüel/
Bäncke/ ꝛc.

Sprzyjáć/Favere,Studere,Alicui adeſſe ani-
mo,Cupere alicui,Deditum eſſe alicui, Subſcri-
bere votis alicujus, Premere pollucem, transl.
à gladiatorum arena , Sich befleiſſigen/ Embſig
ſeyn/ernſt ankehren/günſtig/ geneigt ſeyn/fleiſſig
auffmercken.

Sprzyjánie/ Favor,oris,g.m.Voluntas,atis,
g.f. Benevolentia, Gratia,æ, g.f. Gunſt/ geneig-
ter Wille.

Sprzyjáźna/ Fautrix,icis,g.f. Die da günſtig
iſt/ Günnerin.

Sprzyjáźnie/ Favorabiliter,adver.Per gra-
tiam, günſtiglich.

Sprzyjáźny/ Aurarius,a,um,Favorabilis,le,
Gratioſus,a,um, Fautor, oris, g. m. Favens, tis,
g. o.Studioſus,Studioſiſſimus mei,Devotus ali-
cui , günſtig/ Das Gunſt hat/ wollgefällig/ bey-
ſtendig/ geneigt.

Sprzymierzony/Fœderatus,a,um,Fœdere
& Fœderi adſcriptus,Fœdere junctus, ſociatus,
a,um, Verbunden/Bundgenoß.

Sprzyśiąc śię / Conjurare , Conjurationem
facere contra aliquē,Jurare in facinus aliquod,
Zuſammenſchweren etwas böſes zuthun/ſich ver-
binden/vereinbaren/zuſammen rotten.

Sprzyśięgli/Sprzyśiężeni / Jurati, Conju-
rati, Conſpirati,orum,g.m. pl.num. Zuſammen-
geſchworne/zuſammen verbundene.

Sprzyśiężenie śię/ Conjuratio,onis , g. fœ.
Zuſammenſchwerung.

Spuſtny / o náćiągnionych rzeczách/ Re-
miſſarius,a,um, das man auß vnd einziehen kan/
vor vnd abſchieben.

Spuſtny / jáko / Spuſtná rzeká/Navium
patiens, Navigabilis,le, Schiffreich.

Spuſtoszenie/ Deſolatio,Vaſtatio,Depopu-
latio,onis, g. f. die Verhergung/Verwüſtung.

Spuſtoszony/ Devaſtatus,Vaſtatus,Deſola-
tus,Deſertus, a, um, verwüſt/ zerſtöret.

Spuszczáć kogo z kim/Committere, Com-
ponere inter ſe gladiatores, zuſammen laſſen/
zuſammen bringen / zuſam̃en an ein ander hetzen.

Spuszczáć głos/Submittere,Remittere nu-
meros in cantu, die Stimme niederlaſſen / fallen
laſſen/ met.

Spuszczáć rzecz rośćiągnioną / Retende-
re,Remittere,Detendere, ablaſſen / abſpannen/
nachlaſſen/ niederlaſſen.

Spuszczánie/ Submiſſio,onis, g. f. Das nie-
derlaſſen/ Sinckung.

Spuszczánie śię jednych z drugimi/ Com-
miſſio,onis,g.f. Aneinanderlaſſung/Das hetzen.

Spycháć/ Deturbare, Detrudere,abſtürtzen.

Srebrnik monetá/Stater,is,g.maſc. Tetra-
drachma,æ,g.f. Vier Quintlein/oder eine Müntz
die vier drachmas hält.

Srebrny/ Argenteus,a,um, Silbern. Sre-
brne gory / Argentaria, æ, g. fœ Silbergrub.
Naczynie śrebrne / Colum, i, g. n. Silberge-
ſchirr. śrebrna piáná/ Argyritis, is, g. fœ. Li-
thargyrium, ſive,Lithargyron,i, g. neut. Glett/
Silberſchaum/ Silberglett.

Srebro/ Argentum,i, g.n. Silber. Srebro
żywe/ Hydrargyrum, i, g. n. Argentum vivum,
Queckſilber.

Srebrzyſty/ Argentatus, a, um, geſilbert.

Srogi/ Dirus,Efferatus,Efferus,Horrendus,
Horridus, a, um, Horribilis,e , Perſeverus, Ri-
gidus, Severus, Sævus,a,um, Trux,ucis g.omn.
Truculentus,a,um, Teter in aliquem, erſchreck-
lich/ grawſamb / vnbarmhertzig / ſtreng / ernſt-
hafftig/ grimmig/ wütrig/ grewlich.

Srogo / Sæviter, Severè, Severiter, Torvè,

Torvùm, Trucitèr, adverb. grawsamlich/ grimmiglich/ernstlich/grewlich. Srogo się stáwić/ Deſævire,& Obſævire, wüten/ toben/ſich grewlich/ grawſam erzeigen.

Srogość / Diritas, Immanitas, atis, g. f. Sævitia, æ, g. f. Severitudo, inis, g. f. Severitas, Torvitas, Trucitas, atis, g. f. Truculentia, æ, g. fœm. Grawſamkeit/Grimmigkeit/ Ernſtligkeit/ ſtrenigkeit/Scheußligkeit.

Sroká/ Pica, æ, g. f. Atzel/Elſter/Aglaſter.

Sromáć się/ Pudere, Suppudere, Verecundari, ſich ſchámen.

Sromotnie/ Nequiter, Impudenter, Propudiosè, adverb. böߧlich / gantz ſchalckhafftig / vnverſchambter weiß/ ſchamparlich.

Sromotny/ Pudendus, a, um, ſchándlich.

Srożeć/ Sævire, wüten/ toben vnd grawſam ſeyn. Srożyć się / Deſævire, Obſævire, ſich grawſamb/ grewlich erzeigen.

Srzedni/Intermedius, Meſos, lat. Medius, a, um, Der mittelſt/ mitten/ mittelächt.

Srzeżogá/ Uredo, dinis, g. f. der Brand im Getráyde/der Meelthaw.

Srzodek/Centrum, Medium, ij, g. n. Medietas, atis, g. f. Meditullium, ij, g. n. Umbilicus, i, g. m. Das Mittel eines Dinges.

Srzodek/do ſpráwowániá czego/Modus, i, g. m. Ratio, onis, g. f. Via, æ, g. fœ. Inſtrumentum, i, g. neu. Mittel/Weg / Anleitung / Steeg vnd alles dadurch man ein anders handelt.

Srzodwagá/ Molorthus, i, g maſc. Norma, Normula, æ/g. f. Bleywage/ Winckelmaß.

Srzon/ Pruina, æ, g. f. der Reiff.

Srzonisty/ Pruinoſus, a, um, Reiffáchtig.

Sſáć/ Lactere, Sugere, ſed Fellare, Fellicare, obſc. ſaugen.

Sſacy/ Lactans, antis, g. o. ſaugend.

Sſánie/ Suctus, us, g. m. Das ſaugen.

Stáć / Stare, ſtehen/ auffgericht ſeyn. Stáć goſpodą/ Diverſari, zur Herberge ſeyn. Stáć miedzy/ Interſiſtere, darzwiſchen ſtehen. Stáć nád czym/ Superſtare, etwa aufffſtehen. Stáć przy kim/ Ad vel, Aſſiſtere, Ad vel Aſtare, beyſtehen. Stáć zdáleká/Abſtare, weit davon ſtehen.

Stáć się / Fieri, Evenire, gemacht werden/ geſchehen/ wiederfahren.

Stácya/Præbenda, orum, g. n. pl. num. Verſicherung nach notturfft/ das man darreichen ſoll.

Stádło/Conjugium, ij, g. n. der Eheſtand/die Ehe/ das Männlein vnd Weiblein miteinander.

Stádnicze/Zápłátá máßtálerſka / Equimentum, i, g. n. Der Lohn von einem Hengſte/ wenn er eine Stute beſprungen hat.

Stádnik/Admiſſarius equus, Springhengſt.

Stádniká przypuſzczánie / Admiſſura, æ, g. f. Zulaſſung des Viehes die Weiblein zu reiten.

Stádo/Armentum, i, g. n. Grex, gregis, g. m. Pecus, oris, g. n. & Pecus, udis, g. f. eine Heerde Viehes.

Stagiew / Milliarium, ij, g. n. ein Geſchirr ſo hoch vnd lang.

Stáje/Jugerum, i, g. neut. à Nominat. Jugor, eris, Dat. Jugero, Accuſat. & Vocat. Jugerum, Ablat. Jugero, & re, Et pl. Nomin. Accuſ. Vocat. Jugera, Genit. Jugerum, Dat. & Abl. Jugeris, & ribus, ein Ackerlandes/ſo viel man ein Tag vmbpflügen kan mit zweyen Ochſen/Ein Morgen/das iſt/ſo viel als man mit einem Paar Ochſen auff ein Geſpan beackern mag. Stájámi/Jugeratim, adverb. Morgenweiſe/ auff die Aecker. Pułſtáje roley/Mina, æ, g. f. Semijugerum, ri, g. n. Ein Stück Erdreichs hundert vnnd zwantzig Schuch lang/ oder / Eine halbe Hueffe Landes. Mieyſce ná dwánáśćie ſtáján / Dolichus, i, g. m. Eine Meil die zwölff Stadia begreifft. Záwodnik/ktory przez tákie mieyſce w záwod się puſzczá/ Dolichodromus, i, g. m. Einer der ſolch ſtadium durchlaufft.

Stájenny/ Stabularius, ij, g. m. Stallknecht.

Stal/ Chalybs, lybis, g. m. Stahl.

Stale/ Conſtanter, Perpetuùm, adverb. Immerdar/ ſtandhafftiglich/ allezeit/ wáhrend.

Stałość/ Confirmitas, atis, g. fœ. Conſtantia, æ, g. f. Firmitas, atis, g. f. Firmitudo, inis, g. fœ. Stabilitas, atis, g. f. Standhafftigkeit/ Beſtándigkeit/ Beſtand.

Stały/ Conſtans, antis, g. o. Firmus, a, um, Pervicax, acis, g. o. Stabilis, le, ſtandhafft/tapffer/ beſtándig/ ſteiff/ feſt/ hartnáckig/ widerſpánnig/ eygenſinnig.

Stámi/ Centuriatim, adverb. mit Hauffen/ den Rotten nach/ hundert vnd hundert.

Stan/Conditio, onis, g. f. Res, rei, g. f. Stand/ Weſen. Stany rożne miedzy ludźmi jáko przedniey ſzy Pánowie/ ſlachtá / ꝛc. Ordines, um, g. m. pl. nu. die Stánd vnd Staffeln der Würden in einem Volck/ als Prieſterthümb/Adel/ ꝛc.

Stá-

Stánąć/ Consistere, bestehen / fast stehen.
Stánąć dobrze/Subsistere, Widerstand thun/ bestehen. Stánąć ná czym/ Insistere, Subsistere, In oder auff etwas stehen.
Stanie/ Statio, onis, g. fœ. ein Stand.
Stánowić/ Adjudicare, Consciscere, Definire, Diffinire, Destinare, Præfinire, Proponere, Sciscere, Statuere, Einem die Sache zuerkennen/ Das Vrtheil außsprechen / Ein Ziel setzen/ mitordnen/ bestimmen / Eine Zeit setzen / Ihm fürsetzen/ ordnen/ stellen. Stánowić práwo/ Legem rogare, ein Gesetz anbringen/anstellen.
Stánowiciel/Pactor,oris,g.m.Rogator comitiorum, Vnterthädinger/ Anbringer.
Stánowienie/ Propositio, Sanctio, onis, g. fœ. die Summa davon man reden wil / Ein fürgenommener Spuch/ Gesetz mit einer Straff oder Busse.
Stanowisko/ Stabulatio,onis, g. fœ. Stabulum,i, g.n. Einstallung des Viehes/ Stallung/ das ist/ Stand in den Stellen. Item, Herberg.
Stanowisko/gdzie ktoſtoi/ábo mieszka/Statio,onis, g. f. Statiuncula,æ, g.fœ. dim. Stand/ Schifflende/ Meerhaf. Stánowisko/ leża żołnierska/ Stativæ,arum,g.f. & Stativa,orum,g.n. pl.num. ein Lager/ Kriegslager. Żołnierze ná stanowisku / Milites Statarij, & Stationarij, ad custodiam & Stationes designati,an seinem Orth vnd Wachtstehende Kriegsleuth. Stanowisko mieć gdzie/ Stabulare,& Stabulari, zur Herberge seyn.
Stanownicży / Designator, Mensor, Metator,oris,g.m.Anrichter/der ein Ding verordnet. Lägerschlager/ Furier / Feldmesser/Außmesser/ Außzieler.
Stąpáć/ Gradi, Incedere, Treten.
Stąpánie szerokie / Gradus grallatorius, ein Stelzengang / weite Schritte.
Stáráć się/ Accurare, Curare, Captare, Vigilare, Manere in vigilijs alterius rei, Etwas mit Fleiß versorgen oder bedencken/ Nach etwas stehen/ stellen/ trachten/ Sorge haben/ Ein auffsehen haben. Stára się o swoie rzeczy/ Suarum rerum satagit, Er ist seiner Sachen vnd Geschäfften geflissen. Stáránie o się mieć / Respicere se, sich versorgen/ sich selbst betrachten.
Stáránie/ Cura,æ, g.f. Intentio,onis, g.fœ. Sollicitudo, inis, g.f. Relligio. onis, g. f. Sorg/ Fleiß auff etwas/ Angst/ Bekümmernüß.

Stárćie/ Attritus,us, g. m. Contritio,onis, g. f. Abnützung/Verschleissung/Abreibung.
Stárcowski/ Senilis,e, altächtig.
Stárcowskie / Seniliter, adv. auff alte weiß.
Stárgowáć się/Pacisci, Precio cum aliquo decidere, einen Vertrag machen/Vmb den Lohn oder Bezahlung mit einem übereinkommen.
Stárodawny/ Priscus,a,um, alt/ lang vergangen.
Stárość/ Anilitas, Grandævitas,atis,g.f. Senecta,æ,g.f. Senectus,utis,g.f. Senium,ij,g.neut. Vetustas, atis, g. f. Ætas decrepita, extrema, ingravescens, Das hohe Alter/ Alte/ Veraltung/ gantz abkommendes Alter.
Stárośći / Præfectorius, a, um, Das einem Oberherren zugehört/ oder/ Vom Obersten.
Stárosta/ Eparchus, Præfectus,i,g.m. Præses,idis, g.m. Satrapa,æ,g.m. Amptmann/Landvogt/ Landherr/ Voigt.
Stárostwo/Eparchia, Nomarchia, Satrapia, æ, g. f. Landschafft/ Vogtey.
Stárośwlecki / Obsoletus,a,um, alt/ abgangen. Stárośwleckie słowá / Barbara & obsoleta verba, veraltet. Po stároświecku/Obsolete, Prisce, adverb. Altfränckisch /, nach altem Gebrauch/ auff alte weise.
Stárożytnie/Prisce,adv.nach altem brauch/ auff alte weise.
Stárożytność/ Antiquitas,atis,g f. Alte zeit.
Stárszy / Antegenitalis, le, Antegenitus, a, um, Senior, Compar. die vor vns gebohren sind/ Elter. Nastárszy/Primævus, Primanus, a, um, der Erstgebohrne/ der Elteste.
Stárty/Contritus, Pertritus,a,ū, zerrieben.
Stáry/Annosus, Antiquus. Exoletus, Grandævus, Longævus, Priscus,a,um, Senex, senis, g. Vetus, teris, g. o. Vetulus, Vetustus, Veteranus, a,um, Ætate declivis, Plenus ætatis, Maturus ævi, Alt / veraltet / lang vergangen / eines vortrefflichen Alters.
Stárzec/Stáruszek/ Senex, senis, g.m. Homo vietus, Provecta ætate homo, ein kräfftiger Mensch/Zimmlich alt. Stárzec obszárpány/ Obsitus annis & pannis, fast alt vnd zerrissen.
Stárzeć się / Inveterascere, Insenescere, Senere, Senescere, Veterare, Veterascere, Vetustascere, Inveterare, alt werden/ veralten.
Státecznie/Constanter, Immobiliter, adv. stetiglich/beständig/standhafft. St

Státek/Exeipula,æ,g.f. Gemellar, aris,g.n. Sinus, us, g.m. Sinum, i, g. n. Vas, vasis, g. n. Vasculum: i,g. n. dim. allerley Geschirr. Státek ktorym co mierzymy/ Congiarium, ij,g. ne. Congius, ij, g.ma. Mensura Romana libras decem continens; seu uncias 120. seu sextarios sex, seu, bilibras quinque, eine Maaß/ das ohngefehr sechs Sextarios oder Nössel helt / drey Kannen. (See.

Staw/ Stagnum, i, g. ne. stillstehend Wasser/

Staw/ Spojenie kośći/ Sutura, æ, g. f. die Fugen der Bein / die Hauptscheidel vnd dergleichen die einer Naad gleich sind. Stáwowych kośći końce/ Acetabulum, i, ge. neu. Höle der Hufftbeinen.

Stáwiáć/ Locare, Ponere, Sistere, stellen/ setzen. Stáwiáć ná to mieysce/ Substituere, an eines andern statt sitzen / oder stellen / vnterschieben. Stáwiáć przed kim/ Præsentare, fürstellen/ fürhalten.

Stáwić się przed kogo/ Apparere, Comparere, Se repræsentare, herfür kommen/offentlich erscheinen/ zugegen seyn / sich sehen lassen/ Persönlich erscheinen.

Stáwidło/ u upustu stáwow/sádzawek/ Septa, orum, ge. ne. plu. nu. ein auffgeworffene Bort/ ein Teich für Wasser gemacht das es nicht schädlich außbreche/ es sey von Erd/ Holtz/rc. gemacht/ ein Schutz für dem Wasser.

Stáwienie/ Exhibitio, onis, gen. fœ. Fürhaltung.

Stáynia/ Præsepe, is, g. n. Stabulum, i, g. n. ein Stall. Stáynia końska/ Equile, is, g. neut. Pferdstall. Bydło do stáynie gnáć/ Pecus stabulare, das Vieh in den Stall stellen.

Stęk okrętowy / Sentina, æ, g.f. der Pfuel im Schiff / das vnterste im Schiff / da sich aller Wust vnd Vnflath mit dem faulen Wasser samlet.

Stękáć/ Gemere, seufftzen/ kirren.

Stępak/ Equus gradarius, ein Zellter.

Stępienie/ Hebetatio, onis, g. f. Stumpfigkeit/ stumpff. (macht.

Stępiony / Hebetatus, a, um, stumpff ge-

Ster/ Clavus, i, g. m. Gubernaculum, i, g.n. Stewrruder/Stewerholtz auf dem Schiff/Kahn/ rc. damit es regieret wird.

Sternik/ Nauclerus, i, g. m. Stewrer.

Stęsknić się/ Pertædere, Sich verdriessen lassen.

Stłaczáć/ Condensare, dickemachen.

Stłaczánie/ Densatio, onis, g. fœ. Dickmachung.

Stłuczenie/ Conquassatio, Contusio, Concussio, onis, g.f. Zerknürtschung/ Zerstossung.

Stłuczony/ Contusus, a, um, zerknürtschet/ zerstossen/ erschüttert.

Sto/ Centum, indeclin. g.o. hundert/ Dwieśćie/ Ducenti, æ, a, zweyhundert. Stokroć/ Centies, adv. hundertmahl.

Stodołá/ Fenile, is, g. n. Horreum, ei. g.n. Nubilar, aris, g.n. Nubilarium, ij, g. n. Scheune/ Schewer/ Kornhauß/ Wetterhäußlein.

Stog śiáná / Meta fœni, ein Kegelsweiß auffgespitztes hauffen Hewes/ Hewschober.

Stojący/ Stationalis, e, Stationarius, a, um, Reses, idis, g. om. stehend/ müssig/ faul.

Stok/ Fons, fontis, g. m. Brunn.

Stokfisz/ Asellus, li, g. m. Salpa, æ, ge. fœ. Asellus arefactus, Stockfisch.

Stokowy/ Fontanus, a, um, Fontalis, le, aus dem Brunnen/ oder/ das vom Brunn ist.

Stokrotny/ Centuplus, a, um, Centuplex, icis, g. o. hundertfältig.

Stoł/ Mensa, æ, g.f. Tisch. Stoł jadálny/ Sigma, atis, g. n. ein halb runder Tisch auff sechs Personen. Stoł ráchowniczy/ Abacus, ci, g. masc. Rechenbanck/ Rechentisch. Stoł jednonogi/ Monopodium, ij, g. ne. ein Tisch nur mit einem Fuß. Stoł o trzech nogách/ Tripus, odis, g. m. ein dreyfüssiger Tisch. Stołowe nogi/ Trapezophorum, i, g. n. ein schön Tischgestelle/ Schragen die die Taffel vnterhalten. Z stołu zebráć/ Tollere vel removere mensam, den Tisch auffnehmen / vom Tisch nehmen. Będzieß u mnie miał stoł/ Communicabo te semper mensa mea, ich wil dir einen freyen Tisch geben.

Stolarz/ Abietarius, Arcarius, ij, g. masc. Tischler/ Schreiner/ Kastenmeister.

Stolec/ Hemicyclus, i, g. m. Bogensessel.

Stolec/ Sedes, is, g. f. Sedicula, æ, g. f. dim. Alvus, i, g. f. Stuelgang/ Stolec częsty/ Sedis procidentia, Außgang deß Leibes/ Hinderdarms. W stolcu się śilenie / Tenasmus, i, g. m. wen man wil im̃erdar zu Stuel gehen / treibende Not deß Stuelgangs ohne Wirckung. Stolcowe naczynie/ Lasanum, Scaphium, ij, g. n. Trulla, æ, g. fœ.

æ, g. fœ. ein Scheißtopff/ Schirbel/ ein Geschirr da einer seine Notturfft in thut.

Stołek / Abacus, ci, g. m. Sella, æ, ge. f. ein Sessel/ Stuel. Mieysce gdźie stołkow gwałt/ Sellaria, æ, g. fœ. ein Ort da man die Stüel hinstellt.

Sto lat/ Seculum, i, g. n. & Poëtis Seclum, hundertjährige Zeit. Stoletne gry / ktore we stu lat raz sie odprawowały/ Ludi seculares, je über hundert Jahr gehalten Spiel.

Stolica/ Solium, ij, g. n. Thronus, i, g. m. Tribunal, is, g. n. Königlicher/ Fürstlicher Richter Stuel vnd Sessel.

Stolnik/ Dapifer, Structor, oris, g. masc. Speißträger/ Truchses/ Fürschneider.

Stołownik/ Convictor, oris, ge. m. Homo cibarius. Tischgänger/ Tischgenoß/ Kostgänger.

Stołowy/ Mensarius, Triclinarius, a, um, das zum Tisch gehört.

Stołowy/ substant. Diætarius, ij, ge. mas. Structor, oris, g. m. Triclinarius, ij, gen. masc. Tischdiener.

Stonog/ Millepeda, æ, g. fœ. Oniscus, ci, g. m. Graßwurm oder Raup. Stonog morski/ Scolopendra, æ, g. f. Assel/ die viel Füsse hat.

Stonogowiec ziele/ Asplenum, i, g. n. lat: Saxifraga, Hemionium, ij, g. n. sive Hemionitis, alias Scolopendria dicta, Scolopendrion, ij, g. n. Hirschzung/ Steinfarn.

Stopa/ Pes, pedis, ge. m. Planta, æ, g. fœ. Vestigium, ij, g. neu. Fußsole/ Fußtrit/ Fußstapffen. Pułstopny/ Semipedalis, le, Semipes, edis, g. m. ein halber Schuch. Stopy jedney/ Palmipedalis, le, eines Schuhs vnd darzu vier Finger lang.

Po Stopniach/ Gradatim, adv. von Staffeln zu Staffeln/ von Trit zu Trit.

Stopnieć/ Colliquere, Colliquescere, Deliquere, Deliquescere, zerschmeltzen/ zergehen/ zerrinnen.

Stopnisty/ Gradatus, a, um, gestaffelt.

Storęki/ Centimanus, ge. ma. Das hundert Hände hat.

Storyszek/ ziele/ Clinopodion, Zopyron, i, g. n. eine Gattung Poleys.

Storzypierka / Ostentator, oris, ge. m. ein Praler/ Hoffertiger/ Pranger/ Stoltzer.

Stos/ Strues, is, g. f. ein zusammen getragener Hauffe. Stos drew/ Acervus lignorum, Pyra, æ, g. f. Ein Hauffen holtz. Stos drew na ktorym umarłych ciała palono / Rogus, i, g. masc. ein Hauffen Holtz die todten Cörper darauff zu verbrennen.

Stośił / Polemonia, æ, g. f. Lydweich.

Stosowanie/ Accommodatio, onis, g. fœ. Geschicklichkeit/ Bequemligkeit/ Fügligkeit.

Stowarzyszać / Associare, Consociare, einen Gesellen geben/ Gesellen zusammen fügen.

Stowarzyszenie/ Consociatio, onis, ge. fœ. Gesellschafft/ Vereinbahrung.

Strach/ Horror, Pavor, Terror, oris, g. m. Furcht/ Zitterung/ Schrecken. Strachy nocne/ Lemures, rum, g. m. pl. n. tan. Spectrum, i, g. n. Nachtsgespenst/ Einbildung. Od Strachu przedki/ Trepidus, a, um, vor Furcht zablend vnd eylend.

Strachać sie/ Pavefieri, Permetuere, erschreckt werden/ sehr fürchten/ erschrecken.

Stracić dobra/ Deartuare opes, sein Gut verthun/ verprassen.

Stracony/ Profligatus, a, um, verzehrt.

Strak/ Folliculus, i, g. m. Siliqua, æ, g. fœ. eine Hülse der Früchten. Mieysce w straku dla każdego ziarna osobne / jako grochu/ Bobu/ etc. Valvulus, i, ge. m. Vnterschlechte in Kisten oder Hülsen da ein jedes Körnlein sonderbar liegt/ Vnterscheid in Bonen/ Erbsen.

Straszliwie/ Formidolosè, Horridè, adver. grewlich/ erschrecklich/ furchtsamlich.

Straszliwy/ Feralis, Formidabilis, e, Formidolosus, Horridus, Horrendus, Horrifer, a, um, Horribilis, e, Pavendus, Perhorridus, Tremendus, a, um, grausamlich/ todtsamlich / das Furcht machet / schrecklich / das zu fürchten ist/ furchtsam / zaghafftig / erschrecklich / grawsam. Strasznym być/ Terrori esse, Einem ein schrecken seyn.

Straszyć/ Horrificare, Terrere, Territare, Terrorem injicere, inferre, erschrecken.

Straszydło/ Maniæ, arum, g. f. pl. n. Terriculum, Terriculamentum, i, g. ne. Vngeschaffen Bild/ Schrecken/ das Schrecken machet / ein Schreckbild damit man einem eine Furcht einjaget.

Strawa/ Cibatus, us, g. m. Speise.

Strawa ogrodna/ Lachanum, ni, g. n. allerley Kraut das zu essen dienlich.

Strawić/Concoquere, verdawen.

Strawić/pieniądze/ic. Consumere, verbringen/ verzehren / verprassen / sein Gut durch die Gurgel jagen. vide Przemárnowáć / Przelotrowáć/ Przeczestowáć/ Przejeść / Przebánkietowáć, Przestroić.

Strawiony/ Consumptus,a,um, verbracht/ verthan/ verprasset.

Strawny/ Esculentus, Pabulatorius, a, um, Das man isset/ oder zum Futter gehöret.

Straż/ Custodia,æ,g.f. & Custodiæ,arum,g. f. pl.nu. Statio militum, Wacht. Straż nocna/ Vigiliæ,arum,g.f.pl.nu. Nachtwache. Żołnierze ná straży / Milites statarij, an seinem Orth vnd Wacht stehende Kriegsleute. Ná straży być/ In specula esse, Vigilias agere, Wacht halten/ auff der Wacht stehen.

Strażnicá/ Specula, æ, g. f. Conspicilium, ij, g.n. ein Außladen/hoher Thurn/eine Warthe/ Angesicht/das ist/ein Orth da man außsehen kan/ oder/ darauß man etwas spähet.

Strażniczy / Strażnik / Conspicillo, onis, g.m. Procubitor,oris,g.m. Specularis,e, Speculator,oris,g.m. Späher/Wächter/Kundschaffer. Strażnik około miástá chodzący/ Circuitor, oris,g.m. die Wacht so des Nachts vmb die Stadt herumb gehet/ Schaarwächter.

Strefisty/ Virgatus, Virgulatus,a,um, Gestriemet/ gestreifft / das Streiche hat / mit einem Strichlein.

Strofowáć/ Adjurgare, Arguere, Castigare, Corripere, Incilare, Increpare, Objurgare, Reprehendere, Straffen / einem etwas verweisen/ lästern / beschelten. Strofowáć ostro/ Reprehendere acriter, mit rauhen Worten straffen / vulgò einem ein Capittel lesen.

Strofowánie/ Castigatio, Incusatio, Objurgatio, Reprehensio, onis, g.f. Straffung/ Scheltung/ Bescheltung/ Straff mit Worten. Strofowánia godny/ Castigabilis,e, Straffwürdig.

Strofowány/ Argutus, Correptus, Increpitus,a,um, der gestrafft/gescholten ist.

Strofujący / Castigator, Correptor, Objurgator, oris, g. m. Objurgatorius, a, um, Reprehensor, oris, g. masc. Einer der mit Worten vnd Wercken strafft/ Straffer/ Schelter/ Beschelter.

Stroić/ Comere, zieren/ außbutzen.

Strojenie/ Comptus, us, g. m. Zierung.

Stroná/ Chorda,æ,g.f. Fides,is,g.f. Seyten.

Stroná u lutni/ Nervi,orum, g.m. plu.num. Seyten an einer Lauten.

Strop/ Lacunar,aris,g.n. Lacus in ædificijs, Laquear,ris,g.n. Laqueare,is,g.n. Laquearium, ij,g.neut. die Decke/ oder vertäffelte Oberbühne/ Eine gebogene oder gewölbte Bühne oder Decke.

Stroy/ Habitus, us,g.m. Kleidung/ Zierung.

Stroyny / Luxuriosus, a, um, zu köstlich in Kleidung/ vnmässig in Kleidern.

Stroż/ Custos,odis,g.c. Procubitor, Stator, oris,g. m. Vigil,is,g. com. Vigilarius,ij,g. masc. Hütter / Wächter/ Warkknecht. Strażnik więźniow / Phylacista, æ, g. m. ein Kerckermeister. Stroż więźniow ná wyspy zásłánych/ Insularius, ij, g. m. ein Meister der Gefangenen/ sonderlich deren so in die Insulen verschickt wurden.

Stroż domowy/ Mediastinus, i, g. masc. ein Knecht/ so man zu den aller verächtlichsten Wercken gebrauchet/ ein Knecht aller Knechte. Namiestnik w straży/ Subcustos, odis, g.m. Vnterhütter/ ein Hüter an stat eines andern.

Strugáć/ Scalpere, Sculpere, Schnitzeln.

Strumień/ Rivus,i,g.m. ein Bach.

Strus/ Struthio, onis, g. m. & Struthius, ij, g.m. ein Strauß.

Strusie pioro ziele/ Dryopteris, g.f. herba, Steinfarn.

Strużyná/ Ramentum,i, Strigmentum,i,g.n. Abschnitze/ was da abfelt.

Strycharz/ Laterarius, ij,g.m. Ziegelbecker.

Strychulec / Hostorium, ij, g. n. Radius, ij, g.m. Rutrum, i, g. n. ein Streicher/ Streichholtz/ Kornstreicher/ damit man das übermaß abstreicht.

Stryczek/ Restis, is,g. f. Seil/ Strick.

Stryi/ Patruus,ui, g. m. Vetter / des Vatern Bruder. Brát stryjeczny/ Patruelis, is,g. com. Brüder Kinder.

Strzałá/ Arundo, inis, g. f. Sagitta,æ,g.fœ. Spiculum,i, Telum,i,g.n. allerley Pfeil/ den man scheust. Wrab strzały ábo pioró/ Crena,æ,g.f. Zerschneidung/ das holl Grüblein am Pfeil/ da es an die Seene wird gestalt / oder die krümme an dem Bogen/ Schlitz/ Kerbe. Strzały żelesce/ Spiculum,i,g. n. Pfeileysen. Strzały noszący/ Sagittifer,ra,rum, der Pfeil trägt/ Pfeil tragend.

Strzałá ognista ná powietrzu/ Bolis,idis, g.fœm. Flammen / die man in der Lufft siehet als Schießpfeil/ Sternschiessen.

Strzałowy/Sagittarius,a,um, zum schiessen/ oder zun Pfeilen dienlich.

Strzedz/Strzec/Adservare,vel,Asservare, Advigilare,Custodire,Procubare, fleissig behalten/wachen/verhüten/verwahren/wacht halten/ bewahren/behüten/acht haben/beschützen.

Strzeláć/Jaculari,Schiessen.

Strzelájąca/Jaculatrix,icis,g.f.eine Schiesserin/Werfferin.

Strzelájący/Jaculator,oris,g.m.ein Schiesser/Schütz/ Werffer.

Strzelánie/ Strzelenie/ Emissio tormentorum,Jaculatio, onis,g.f. Schiessung.

Strzelbá wielká/ Tormentum,i, g.n. allerley grob vnd schwer Geschütz.

Strzelec/ Jaculator,oris,g.m. Sagittarius,ij, g.m.Sagittipotens,entis,g.m.ein Schütze. Strzelec jezdny/ Hippotoxota, æ, g. m. ein Schütz zu Pferd. Strzelec kußny/Librator,oris,g.masc. Steinwerffer im Kriege.

Strzelnicá/Campus jaculatorius,ein Schießplatz/Schießgarten/da man sich im schiessen übt.

Strzeżenie/Custoditio,onis,g.fœ.Haltung.

Strzydz/Tondere,Tonsitare,scheeren.

Strzyżenie/Tonsura,æ,g.f.das scheeren.

Strzyżony/Tonsus,a,um,Beschoren.

Studnia/Puteus,ei, g.m.Schöpffbrunn.

Studzenie/Refrigeratio, onis,g. f. Verkühlung/Erfrischung/Labung/ Erkaltung.

Studziány/Puteanus,a,um, Putealis,e,das auß dem Brunnen ist/ oder darzu gehöret.

Studzić/Refrigerare, erquicken/ wiederumb erkühlen/kalt machen.

Studzienká/ Puteolus, li, g. m. dimin. ein Brünnlein. (graber.

Studzienník/ Putearius, ij, g.m. Brunnen-

Studzienne wieko/ Puteal,lis, g. neut. ein Brunnendecke.

Sturſáć/ Admovere alicui stimulum, Exstimulare, Perstimulare, einen stupffen/stossen.

Sturſácz/ Stimulator, oris, g. m. Stupffer.

Sturſánie/Stimulatio, onis,g. f. Stupffung.

Stwarzánie/Creatio,onis,g.f. Erschaffung.

Stworzyć/ Stwarzáć/ Creare, auß nichts schaffen. Stworzyć znowu/ Recreare, Wiederumb schaffen.

Stworzenie/Creatura,æ,g.fœ. Plasma, atis, g.n.& Plasmatum,i,g.n. Erschaffung/ Geschöpff.

Stworzony/Condit⁹,Creatus,a,ū,geschaffē.

Stworzyćiel/ Conditor, Creator, oris,g.m. ein Schöpffer/Vrsacher/Erschaffer.

Styczeń/ Januarius,ij,g.m.Jenner.

Stygnąć/ Refrigere, Refrigescere, & Perfrigescere, Wiederumb erkalten/wiederumb kalt werden.

Subtelnie/ Argutè,Attenuatè, Presse,Pressius,Subtiliter,Tenerè,Teneriter,Tenuiter,Tenuius, Tenuissime, adverb. Subtiel/künstlich/ dünne/ säuberlich/ klüglich/ zärtlich/artlich/ kürtzlich/ gar kurtz.

Subtelność/ Acumen, inis,g.neu. Argutiæ, arum,g.f.pl.num. Subtilitas, atis,g. f. Teneritas, Tenuitas,atis,g.fœ. Subtielheit/ Spitzfindigkeit/ Geschwindigkeit/ Dünnheit/Subtiligkeit.

Subtelny/Subtilis, e, Tener,ra,rum,Tenerior,us,Tenerrimus,a,um, Tenuis, e, Tenuior, us, Tenuissimus,a,um, Geschwind/ subtil/ künstlich/ zart/dünne/klein. Subtelny bárzo/ Persubtilis,e, gar fein vnd subtiel.

Sucho/Aride, Sicce, adv. Dürrecht / trucken.

Suchorláwy/Exustus,Strigosus,a,um, außgesogen/mager/außgemergelt/dürre.

Suchość/ Aritudo, inis,g.f. Ariditas,Gracilitas,atis,g.f.Gracilitudo,inis g. f. dürre / dünnheit/magerheit/dünnigkeit.

Suchoty/chorobá/Atrophia,æ g.f. Phthysis,,sios,g.f. Syntexis,is,g.f. Tabitudo,dinis,g.f. Tabes,is,g.fœ. Schwindsucht / Ohnmacht/ wann einem geschwindet von Kranckheit. Suchoty čierpiący abo májący/Atrophus,i,g.m.Pneumonicus, Syntecticus, Tabidus, a, um, der die Schwindsucht hat/ lungensüchtig / der offt ohnmächtig wird/ verdorret. Suchoty czyniący/ Tabificus, a, um, Tabificalis, le, obsolet. das da verzehret. Suchoty mieć/ Tabescere, Schwinden/verdörren/mager werden/verschweinen/von kummer vnd sorgen zu Wasser werden.

Suchy/Aridus,Siccus,Torridus,a,um, dürre/ treig/ trucken/verdorret/ außgetrocknet/ außgedürret/außgemagert. Suche mieyscá/ Loca siticulosa, vel sitientia, truckene vnd dürre örther. Suchy rok/ Sitiens annus, fast trucken vnnd dürres Jahr. Suchy z nátury/Siccaneus,& Siccanus,a,um, trucken vnd dörre von Natur.

Suczká/Catella,æ,g.f.ein klein Hündin.

Suká młodá/Canis tyruncula, junge hündin.

Sukienníctwo/ Lanicinium, Lanificium, ij g.n. Wüllenwerck/ Tuchmacherey.

Sukiennik/ Lanarius, ij, g. m. Lanificus, i, g. m. Wüllenweber / Wüllenschlager / Tuchmacher.

Sukienny, Panneus, a, um, von Tuch.

Sukniá/ Vestis, is, g. f. ein Kleid. Sukienká/ Tunicula, æ, g. f. dim. ein Röcklein. Suknia bez rekawow/ Colobium, ij, g. n. Tunica, æ, g. f. ein Rock ohne Ermel. Suknia do kostek / Tunica talaris, ein langer Rock biß auff die Fersen. Suknia płocienna/ Amictorium, ij, g. n. ein leinen Kleid oder Tüchlein/ ein weisser Schurtz. Suknia z rekawámi/ Macrocheira, æ, g. f. Tunica manicata, ein Rock mit Ermelen. Suknia zwierzchnia/ Lena, æ, g. f. Vberrock. W sukniá ubrány/ Tunicatus, a, um, mit einem Leibrock angethan/ der ein Leibrock anträgt.

Sukno/ Pannus, i, g. m. Tuch. Sukienko / Panniculus, i, g. m. dim. ein zart Tüchlein.

Sulejaty kirysnicKie / Tibiale militis, die Beinschienen eines geharnischten Kriegsmanns.

Sumá/ Argumentum, i, g. n. Lemma, atis, g. n. Summa, æ, g. fœ. ein kurtzer Begrieff eines dings/ die Summe. Sumá pienedzy / Summa pecuniæ, eine Summe Gelds. W summie/ In summa, Summatim, adverb. kurtz / in einer Summ. Do summy należacy / Summarius, a, um, das zum kurtzen begrieff gehört.

Sumki/ Hippopera, æ, g. f. dicitur sacculus, quibus equites necessaria itineri secum circumferunt, ein Waatsack/ Satteltasch / Felleysen.

Summienie/ Conscientia, æ, g. fœ. Religio, onis, g. f. das Gewissen. Summienie mieć o co/ Religione obstringi, In seinem Gewissen beschweret werden/ Mit einer Gottesfurcht verstricket werden. Summienie złe / Conscientia scelerata, Mens conscelerata, Mens conscia alicujus facinoris, ein böß Gewissen.

Sumowánie/ Breviarium, Epitome, es, g. f. ein kurtzer Außzug einer langen Rede.

Sumujac/ Summatim, adv. In der Summ.

Supplikácya/ Libellus, i, g. masc. Libellus supplex, eine schrifftliche Bitte vnd Fürtrag.

Surmá/ Tibia, æ, g. f. eine Pfeiffe.

Surmácz/ Auletes, Choraules, æ, g. m. Fistulator, oris. g. m. Tibicen, cinis, g. m. Der auff der Schalmeyen bläst/ ein Pfeiffer.

Surmáczká/ Auletris, & Auletridis, is, g. f. Auletrix, icis, g. f. eine Pfeifferin.

Surmáczy/ Tibialis, le, zur Pfeiffen dienlich.

Surowie/ Abscisse, & Abscise, Severe, & Severiter, adv. Præter æquum, wider Billigkeit.

Surowieć/ Crudescere, roh werden.

Surowizná/ Cruditas, atis, g. f. Rohigkeit/ Vnverdawligkeit.

Surowość/ Inclementia, æ, g. fœ. Severitas, atis, g. f. Severitudo, inis. g. fœm. Vnmildigkeit/ Strengigkeit/ Ernstligkeit.

Surowy/ Crudus, a, um, Immitis, e, halbgekocht/ vnmild/ roh. Surowy nápoły/ Subcrudus, a, um, halb rohe.

Surowy/ Acerbus, Austerus, a, um, bitter/ vnzeitig/ sawer/ rauh/ herbe.

Surowy / Asper, Durus, a, um, Inclemens, entis, g. o. Perseverus, Rigidus, Severus, a, um, Teter in aliquem, vnmild/ hart/ rauh/ grob/ vnbarmhertzig/ streng/ ernsthafftig/ grawsam/ grimmig über einen/ gestreng/ grimmlich.

Suß/ Putamen, inis, g. n. Abschnitz/ Schälen.

Suß drzewny/ Sarmentum, i, g. n. vnnütze abgehawene Zweig/ abgeschnittene Räben.

Suß pßczelny/ Favus, i, g. m. Waabe/ Honigroß/ Honigseim.

Sußenie ná słońcu/ Insolatio, onis, g. fœ. Dörrung an der Sonnen.

Sußony/ Siccatus, a, um, außgetrucknet/ außgedorret. Sußony ná słońcu / Insolatus, a, um, an der Sonnen getrocknet/ gesonnet.

Sußyć/ Arefacere, Assare, Siccare, Torrere, Torrefacere, dürren/ dürre machen / trucknen/ trocken machen/ dörren.

Suwáć się/ Reptare, embsig kriechen.

Suwánie się/ Raptatus, us, g. m. das kriechen.

Swad/ Nidor, oris, g. masc. Geruch/ oder Gestanck von gebratenen oder gebranten Dingen.

Swar/ Altercatio, onis, g. f. Jurgium, ij, g. n. Lis, litis, g. f. Rixa, æ, g. f. Hader/ Zanck.

Swarliwy / Contentiosus, Jurgiosus, Litigiosus, Rixosus, a, um, Altercator, Litigator, oris, g. m. Rabula, æ, g. m. haderisch/ zänckisch/ haderhafftig/ Der stets im Rechten liget/ Zancker/ Schwätzer. Swárliwa / Litigatrix, icis, g. fœ. Zänckerin/ Haderhafftige.

Swárzenie się/ Jurgatio, onis, g. f. Zanckung.

Swárzyć się / Jurgare, Litigare, Velitari, Contendere adversus aliquem, Venire in contentionem, mit einem hadern / zancken. Swárzacy się/ Velites, um. g. m. pl. num. transl. Haderleut/ Kämpffer mit Worten.

Swawola/ Autonomia, Licentia, æ, g. fœ. Freyheit nach seinē Gesetz zu leben/ Nachlassung.

Swiádczący/Attestans,antis,g.o. zeugende.

Swiádczenie/ Testificatio, onis, g.fœ. Bezeugung/ Zeugnüß.

Swiádczyć/ Testari,Testificari, bezeugen.

Swiádczyć kim / Ná świádectwo bráć/ wzywáć/ Appellare, Attestari, Contestari, Testari aliquem, Einen zum Zeugen nehmen.

Swiádectwo/ Attestatio,onis,g.f.Testatio, onis, g.fœ Bezeugung/Zeugnüß. Swiádectwo przysiężnikow/Renunciatio,onis,g.f. Gezeugnüß eines geschwornen. Do świádectwá niesposobny / Intestabilis, e, vntüglich vnd verwerfflich Zeugnüß zu geben.

Swiádek/ Martyr,is, g.c. Testis,is, g. c. ein Zeuge. Swiádki stáwić/ Planum facere testibus, Testes suppeditare, Mit Zeugen darthun/ Zeugen zu wegenbringen.

Swiádom/ Gnarus,Prudens locorum, wissenhafft/ wolwissend einer Sach.

Swiádomy/Spectatus & cognitus in multis locis,Certus, Locuples author,Glaubwürdig/ gnugsam/ gewiss.

Swiádomość/ Gnaritas, atis, g. fœ. Peritia locorum,Das wissen vnd Verstand/Erfahrnüß/ Wissenheit.

Swiát/ Cosmos, latin Mundus,i,g.mas. die Welt. Swiátá okrąg/ Determinatio, onis, g. fœ. End vnd eusserster Kreiß der Welt. Swiátá pięć krájow/ Zonæ cœli,metaph dicuntur, fünff breite vmbkreyß/darinn der gantze Himmel abgetheilet ist. Swiátá opisánie / Cosmographia, æ, g. fœ. Beschreibung der Welt. Ktory świát opisuje/ Cosmographus, i, g. m. Weltbeschreiber.

Swiatki/ Pentecoste,es, g. fœ. latin. Quinquagesimus dies à Resurrectione Domini, Der Pfingstag/ oder Funffzigste Tag.

Swiátło/ Lumen,inis, g. n. Luminare,is, g. n. Lux,ucis, g. f. Liecht/ Helligkeit.

Swiatnicá / Adytum, Sanctuarium, & Sacrarium,ij,g.n. ein heiliger Ort/ Sacristey.

Swiatobliwie/Sanctè,adverb.heyliglich.

Swiatobliwość/ Sanctitas, atis, g.f. Sanctimonia,æ,g.f. Sanctitudo,dinis,g.f.Heyligkeit.

Swider/ Terebra,æ, g. f. vel, Terebrum, i, g.n. ein Bohrer. Swidrem wiercić/Terebrare, bohren mit einem Bohrer oder Negber.

Swidrzące oczy / Emissitij oculi, hin vnd wieder blinckende Augen.

Swidrzeć oczymá / Intendere aciem longius in omnes partes, Vestigare oculis aliquid, Jactare oculos, Spargere oculos, mit den Augen hin vnd her werffen/ wancken.

Swiecá/ Candela, æ, g. fœm. Kertze/ Liecht. Swiecá lana/ Funale,is, g.n. Teda,æ, g.f. eine Wachskertz/Wachsliecht/Fackel. Swiece lana noszący/ Tedifer, a, um, Der eine Fackel trägt. Swiecá woskowa/ Cereus,ei,g.masc. Wachsliecht. Swiece robić / Candelas sevare, Vnschlitkertzen machen/ Liechte ziehen. Przy świecy robić / Lucubrare, Elucubrare, beym Liecht arbeiten. Przy świecy robotá / Lucubratio, onis, g. f. Lucubratiuncula,æ, g.f. Das arbeiten beym Licht. Do tey roboty należący / Lucubratorius,a,um, Das zu solcher Nachtarbeit bey dem Liecht gehöret.

Swiecący/Lucens,entis, g.o. scheinend.

Swiecący się ják gwiazdá/Stellans,antis, g. o. particip. glentzend wie Sternen.

Swiecić/ Lucere, scheinen/ leuchten.

Swiecić się/ Candere, Candescere, Collucere, Confulgere,Excandescere,Fulgere,Intermicare, Internitere, Lucere,Prænitere,Præradiare, Splendere, Splendescere, scheinen/ leuchten/glantzen/ herfür scheinen/ ergleissen. Swiecić pospołu / Collucere, zugleich scheinen/ glitzen. Swiecić się ják gwiazdá/Stellare,leuchten/ glentzen wie die Sternen.

Swięcić/ Concelebrare, Feriare, vel, Feriari, Fest halten / herzlich rühmen/ feyren/ müssig gehen.

Swięcić się/Initiari, eingeweyhet werden.

Swiecki / Swiátowy/ Cosmicus, Mundanus,a,um, Weltlich.

Swiecki/ nie duchowny/Laicus,Profanus, a,um, vngeweyhet/ weltlich/ ein Laye.

Swiegotáć/Garrire, schwätzen/ plaudern.

Swiegot / Linguatus, Linguosus, Multiloquus, Loquaculus, a, um, Linguax, Loquax, acis, g. o. Loquuleus,ei,g.m. schwätzig/einer der nichts anders thut dann schwätzen. Bárzo świegotliwy/Impendio loquacior, gar zu schwätzig.

Swiegotká świegotliwa/Linguacula,Loquacula, æ, g. fœ. Oblatratrix, Sermocinatrix, icis, g. f. Schwätzerin/ Widerbefftzerin.

Swiegotliwie/Loquaciter,adverb. mit langem Geſchwätz/Schwätzerey/Wäſcherey.

Swiekier/ Socer, ceri, g.m. Socerus,i,g.m. Schweher. Swiekrow oćiec/Proſocer,ri,g.m. des Schwehers Vater.

Swiekrá/Socrus, us, g.f. Schwiegerin.

Swiercz/Gryllus,li,g m.Grylle/Heymichen.

Swierk/Sapinus,i, g.f. ein Dannenbaum.

Swierkoćieć/ Pipilare, pipen wie die jungen Sperling/ oder ſchreyen wie die jungen Tauben.

Swierkotáć/ Quiritari, ſich faſt beklagen/ jammern. Swierkotáć (o ptakách) Fringultire, Fritinnire,Minurire, klein vnd lieblich ſingen wie die jungen Vöglein.

Swierkotánie ptáſze/ Minuritio, onis,g.f. ein klein lieblich ſingen wie der Vögel iſt.

Swierkowy/Sapineus,a,um,das vom Dannenbaum iſt.

Swierzb/Swierzbienie ćiáłá przemijájace bez kroſt/ Prurigo,inis,g.fœ.Pruritus,us,g.m. Scalpurigo,inis,g.f.das Jucken.

Swierzb / Swierzbiaczká chorobá / Cacoëthes,is.g.n.Pſora,æ,g.f. Scabies,ei,g.fœ. ein böß Geſchwär/Grind/Raud. Swierzb májacy/ Pſoricus,Scabioſus,a,um, raudig/ grindig.

Swierzbieć/Prurire, Beiſſen oder jucken als einem ein raud beiſt. Swierzbi mie / Perpruriſco,rivi,ritum,riſcere,krätzig werden/das beiſſen/oder jucken bekommen.

Swieść/ zołwicá/Glos,ſis,g.f. & Glos,otis, g.f.des Mannes Schweſter.

Swietliczká/Lucerna,æ,g.f. Ampel / Kertz.

Swietnie/ Nitidè,adv.ſauberlich.

Swietność/Splendor,oris,g.m.ſchein.

Swietny/Illuſtris,e,Luminoſus,a,um,Perilluſtris,e,ſcheinbar/hell/klar/wol zu ſehen.

Swieto / Dies feriatus, Dies feſtus, Feriæ, arum,g.f.plur.num. ein Feyertag. Swieto do południa/Dies interciſus,ein halb Feeyer.vnd ein halb Werckeltag. Swietá trzyletne / Sacra trieterica, Gottesdienſt ſo zu drey Jahren gehalten wird. Swieto uroczyſte / Solemnitas, atis, g.f.& Solennia,orum,g.n.plur.num. Jährliches Feſtzeit/ Jahrzeitliches Feſt/Feſtag.

Swietokradzcá/ Sacrilegus,a,um,Kirchendieb/Kirchenrauber.

Swietokrádztwo / Sacrilegium, ij,g. neut. Kirchenraub.

Swietokupſtwo / Simonia,æ, g. f. vox eſt non latina, Theologis tamen familiaris. Eſt ſtudioſa cupiditas vel voluntas emendi vel vendendi ſpirituale vel ſpirituali annexum, & eſt peccatum enorme reſpectu ejus,qui per Simoniam beneficium acquiſivit, qui pœnitentiam agere non poteſt beneficio retento,iſt Kauff vnd Verkauff heiliger vnd Geiſtlicher dinge. Swietokupiec/ Simoniacus,i, g.m. dicitur emptor ſpiritualium,ein ſolcher Kauffer vnd Verkauffer.

Swiety/ Auguſtus, Divus, Hierus, Sanctus, Sacer,cra,crum,heilig/Göttlich/Gott zugeignet. Swiety/co w niebie jeſt/Cœlicola,æ,g.com. Heiliger / Einwohner des Himmels. Swietych rząd/ pánowánie/Hierarchia,æ,g.f.ein heilig/ Geiſtlich Regiment oder Reich. Swietych Relikwije/ Sanctorum reliquiæ, Heiligthumb.

Swiezo/Recens,adverb. Newlich.

Swiezy / Recens, entis,g.o. Recentior, ius, Recentiſſimus,a,um, friſch/new.

Swini/Suinus, Suillus,a,um,Schweinen.

Swiniá/Porca,æ,g.f.Sus,ſuis,g.com. Saw/ Schwein/Looß/Moor. Swinká /Sucula,æ, g.f. dim. ein klein Schweinlein. Swini karmienie/ Porculatio,onis,g. fœ. Schweinzucht/Mäſtung der Schwein. Swińmi kupczący/ Suarius negotiator, Säwverkauffer. Swiniá proſna/ Scrofa,Scrofula, æ,g.f. Sus prægnans, tragende Schwein/Mutterſchwein / Sawmutter.

Swiniá morſka/ Delphin, inis,g.m. & Delphinus,i,g.m. Orca,æ,g.f. Meerſchwein/Item,ein Meerfiſch iſt ein Feind der Wallfiſchen.

Swinia weſz ziele/ Cicuta,æ,g.f. Bangenkraut/Wütrich/Schirling.

Swinopás / Swiniarz / Porcarius, Suarius,Subulcus,i,g.m. Saw/Schweinhirt.

Swinnik/Hara æ,g.f Schweinſtall.

Swińſkie/ po Swińſku/Suatim, adv. ſäwiſch

Swiſt/ Sibilus,i,g.m. in plural. verò,Sibili, g.m.vel, Sibila,g.n. das Pfiffen mit dem Munde oder des Windes/ das pfeiffen.

Swiſtáć/Swiſzczeć/Inſibilare,Sibilare,antiquum, Pfiffen/ pfeiffen. Swiſtáć / Gwizdáć koniowi/ ꝛc gdy pije/Sibilo allectare equum, &c. ut bibat, mit pfeiffen.

Swiſzcz/Mus alpinus,Ichneumon,onis,g.f. Indianiſche Mauß/ Murmelthier.

Swit / Switánie / Crepuſculum , Diluculum,i,g.n.Lux prima,die Morgenröthe zwiſchen Nacht vnd Tag/Anbruch des Tags.

Switá/ Lucet, Luceſcit, Diluculaſcit, Diluceſcit, imperſ. Es wird Tag/Es taget.

Switáć/ Diluculare, Diluceſcere, tagen.

Swobodá/Arbitrium,ij,g.neut. Ingenuitas, atis,g.f. Libertas,atis, g.f. freyer Will/ angeborne Freyheit/Freymütigkeit/ auffrichtige Art.

Swobodnie/Ingenuè,Liberè,Licenter,Perlicenter, Solutè,adverb. mit freyem Muth/freylich/ frey/ ledig.

Swobodny/ Adeſpotus, Ingenuus, Liber, ra,rum, frey/ ledig/vnbeherſcht. Nie cále ſwobodny/Semiliber,ra,rum, halbfrey.

Sworá/Sforá/Copula,æ, g.f. Vinculum,i, g.n. ein Band damit die Hunde zuſam̃en koppeln.

Sworowáć psy/Jugare canes, Jugum, Copulam collo canum injicere, die Hunde zuſammen binden zwey in einen Band.

Swowolnie/ Perlicenter,adverb. muthwilliglich.

Swowolny/Exlex,legis,g.o. adject. Geſetzloß/ der kein Geſetz helt/ der nicht vnter dem Geſetze iſt/ vngehorſam.

Swoy/ Suus, a, um, Sein.

Swoyſki/ Vernaculus,a,um,einheimiſch.

Sylábá / Syllaba, æ, g. fœ. eine Sylbe. Po Syllábie / Syllabatim, adverb. von Sylben zu Sylben. Ze trzech Syllab złożony/ Triſyllabus,a,um, von dreyen Syllaben/od drey Sylben.

Sylábizowáć / Slebzowáć / Syllabizare, Syllabas componere, Buchſtabieren.

Syn/Filius,ij,Gnatus,i,g.m. ein Sohn.

Synaczek/ Filiolus, i, g. m. dim. Söhnlein.

Syndyk/Prokurátor obrány od Rzeczypoſpolitey ná to áby iey ſpraw y práwá bronił/ Syndicus ci,g.maſc. Patronus civium, Advocatus & Defenſor juris publici, ein Advocat vnd erfahrner Juriſt / verordnet von einer Gemein/ mit Befehl jhre Sachen für Gericht zu handlen/ es ſey zu klagen oder zu verſprechen.

Synowa/ Nurus,us,g. f. des Sohns Weib.

Synowicá/Neptis ex fratre, Bruderstochter.

Synowiec/Nepos ex fratre, Brudersſohn.

Sypáć co w co / Inſipare, Fundere opes, Corruere divitias, einſchütten / hinein werffen/ einwerffen.

Sypáć grobla/Aggerare,Congerere, einen Damm ſchütten / Ein Schutt vor etwas machen.

Sypánie/ Aggeratio,Exaggeratio, onis, g.f. Auffhauffung.

Sypány/Congeſtitius,a,ũ, zuhauff getragen.

Sypiálnia / Dormitorium,ij, g. n. Schlaffkammer.

Sypiálny/ Dormitorius,a,ũ, da man ſchläfft.

Száblá/ Acinaces,is, g. m. Harpe,es, g. fœ. ein gekrümbter Sebel.

Szách/ Calculus,i,g.m. Latrunculus, i, g. m. Brettſtein/ Schachtſtein.

Száchow grá / Ludus latrunculorum, das Schachtſpiel.

Száchownicá/Abacus,ci, Alveolus, li,g.m. Spielbret/ Brettſpiel. Pokład brzeżny u ſzáchownice/ Fori,orum, g.m. pl. num. der Rand an dem Brettſpiel.

Szácowáć/ Æſtimare, Appretiare, Arbitrari, Cenſere, Ducere, Interpretari, Judicare, Pendere, Penſitare, Taxare, ſchätzen/anſchlagen was ein Ding gilt/ vrtheilen/ achten.

Szácowánie/ Æſtimatio, Cenſio, Taxatio, onis, g. f. beſchatzung/Achtung.

Szácowánym być/ Licere, gelten/geſchätzt werden/ vmb ein Geld angeſchlagen werden.

Szácownik/ Æſtimator, Cenſor, Exiſtimator, Taxator, oris, g. m. Beſchätzer.

Szafá/ Armarium,ij, g. n. Pegma,atis, g. n. Pinacotheca,æ, g.fæ. Promptuarium,ij, g.neut. Promptuaria cella, Behaltnüß / Lade/ Futter/ Speißkammer / ein Gebäw das man wieder zerlegen kan.

Száfárſki/ Oeconomicus, a, um, zum haußhalten gehörig. Item, Anſchlägig/ des Haußhaltens wolbericht.

Száfarz/Condus,di,g.m. Diſpenſator,oris, g.m. Oeconomus, Promus,i,g.m. Kellner/Pfleger/ Hoffmeiſter/ Haußſchaffner/ Speißmeiſter. Száfárzem być/ Res domeſticas diſpenſare, Schaffner vnd Hoffmeiſter ſeyn.

Száfir/ Sapphirus,i, g.m. Saphyr.

Száflik/ Malluvium, ij, g. n. Nanus, i, g. m. ein Gießfaß/ Handbecken.

Száfowáć/Diſpenſare, ordentlich außtheilen.

Száfowánie/ Diſpenſatio,onis, g.f. Erogatio pecuniæ, Hoffmeiſterampt/ Das außgeben.

Száfran/ Crocum,i, g. n. & Crocus,i, g. m. Saffran. Száfran polny/ábo Krokoß/Cnicus, vel potius, Cnecos,i, g. f. Wilder Saffran. Száfran dziki/ ábo Oſet miekki / Atractylis, idis, g. f. eine Diſtel art/ mit gelben Blumen.

Szá-

Száfránny / Croceus vel Crocinus, a, um, gelb wie Saffran / Saffrangelb.

Száfránny olejek / Crocinum, i, g. n. Crocomagma, atis, g. n. eine Salbe aus gestossenem Saffran gemacht.

Szalá / Bilanx, lancis, g. f. Statera, æ, g. fœ. Lanx, lancis, g. f. Goldwage / Wagschüssel. **Szal kluba** / Trutina, æ, g. f. Schüsselwag. **Szal kolowrot** / Librile, is, g. ne. Wagbalcken. **Szal kekojeść** / Agina, æ, g. f. Wagkloben.

Szálbierká / Præstigiatrix, Circulatrix, icis, g. f. Gaucklerinn.

Szálbierowáć / Manticulari, Sycophantari, Sycophantissare, triegen / falschlich beliegen / aus der Tasche stehlen.

Szálbierski / Circulatorius, Veteratorius, a, um, gauckleriſch / listig / betrieglich.

Szálbiersќie / Sycophantiosè, Veteratoriè adv. trüglich / verlogentlich / verlogener weise / schalckhafftiglich / bößlich.

Szálbierstwo / Impostura, æ, ge. f. Manticulatio, onis, g. f. Offucia, æ, g. f. vel Offuciæ, arum, g. f. pl. n. Præstigium, ij, g. n. Præstigiæ, arum, g. f. pl. n. Sycophantia, æ, g. f. Betrug / Betrüglichkeit / Lügen / falsch / Lügnerey. **Szálbierstwo w kupnie** / Stellionatus, us, g. m. Betrug / falsch in einem Kauff.

Szálbierz / Calophanta, æ, g. m. Circulator, oris, ge. m. Circumforaneus, ei, g. m. Circumscriptor, Defraudator, oris, g. m. Halophanta, æ, g. m. Impostor, oris, g. m. Nebulo, onis, g. mas. Nugivendus, i, ge. m. Præstigiator, oris, g. m. Sycophanta, æ, g. m. Versipellis, is, g. m. Verspotter / Landtstreicher / leichfertiger / Betrieger / einer der in allen Dingen lügenhafft ist / Verführer / Lotterbub / Dockenkrämer / Gauckler / Hinderreder / Holhipler / betriegig / der sein Angesicht vergestaltet. **Szálbierz stáry** / Veterator, oris, g. m. ein alter Schalck.

Száleć / Bacchari, Cerebro laborare, Debacchari, Delirare, Dementire, Furere, Insanire, Lymphari, Vesanire, Wüten / Hirnwehe haben / unbesonnen seyn / unsinnig seyn / wüttend / unsinnig werden. **Szaleć zuchwále** / Interfurere, untereinander wütten und toben.

Szalenie / Dementer, Furiosè, adv. närrisch / unsinniglich. **Szalenie się spráwowáć** / Perfurere, wüten / unsinnig seyn / toben.

Szaleństwo / Amentia, æ, g. f. Deliratio, onis, g. f. Deliramentum, i, g. n. Dementia, Infania, æ, g. f. Phrenesis, is, g. f. & Phrenetis, tidis, g. fœ. Vecordia, Vesania, æ, g. fœ. Wahnwitz / Unsinnigkeit / Sinnlosigkeit. **Szaleństwo od pijaństwá** / Vinolentus furor, Unsinnigkeit eines Trunckenen. **Szaleństwo z ukoszenia wściekłego psá wody się bojace** / Hydrophobia, æ, g. f. eine Kranckheit da einer das Wasser fürchtet wenn er von einem wütenden Hunde gebissen ist. **Tá choroba stękájacy** / Hydrophobus, Hydrophobicus, i, g. m. der solche Kranckheit hat / und sich fürm Wasser fürchtet.

Szaley sſkápi / Hippomanes, inis, g. n. ein Stücklein Fleisch an der Stirnen deß newgebornen Füllens / welches das Mutterpferdt abbeist / so bald sie es gebieret.

Szalonem / Szalonym czynić / Dementare, Deturbare de mente, Externare, Lymphare, unsinnig machen / einen seiner Sinn berauben / verwirrt machen / einen von Sinnen bringen.

Szalony / Amens, entis, g. o. Delirus, a, um, Demens, Desipiens, entis, g. o. Excors, ordis, g. o. Externatus, Furibundus, Furiosus, Furiatus, a, um, Furialis, e, Impos mentis, Insanus, a, um, Insaniens, Insipiens, entis, g. om. Mente captus, Phreneticus, a, um, Vacerra, æ, g. m. Vecors, ordis, g. o. Vesanus, a, um, Aberwitz / toll / rasend / unsinnig / unbesonnen / einer der Sinnloß worden ist / wütend / nicht bey ihm selbst / der Sinnen beraubt / wütig. **Wściekły** / **Szalony zuchwále** / Lymphaticus, & Lymphatus, a, um, Lucumo, onis, g. m. der unsinnig worden ist / muthwillig.

Szałwija / Elaphoboscon, i, g. n. Salvia, æ, g. f. Salvey. **Szałwija czarna** / Horminum, Orminium, seu, Orminum, i, g. n. Scharlach / wilde Spargeln. **Szałwija polna** / Stachys, is, vel yos, g. masc. wilder Salvey. **Szałwijey rodzay** / Telinum, i, g. n. eine Gattung Salbey.

Szańc / **Szantec** / Agger, eris, g. m. Lorica, Loricula, æ, g. f. dimin. Præsidia, orum, g. neu. pl. num. pro Castris, eine Schantz damit sich die Kriegsleute umbschantzen.

Szánowáć / Colere, Revereri, ehren / einen fürchten und in ehren halten.

Szánowánie / Observatio, onis, g. f. Observantia, æ, g. f. Reverentia, æ, g. f. Ehrerbietung / und Achtung auff einen / Zucht und Ehre so man einem beweist.

Szántá biáła/ Linoſtrophon, Marrubium, ij, g. n. Philocares, g. n. Lungenkraut/ Andorn.

Szántá czarna/ Ballotæ, es, g. f. Melanphraſium, ij, g. n. ſchwartzer Andorn.

Szánujacy/ Reverens, tis, g. o. Ehr beweiſend.

Száráńcza/ Attelabus, i, g. m. Locuſta, æ, g. f. Hewſchrecke/ groß vnd klein.

Szárek/ Homo ſordidus, filtzig/ ſchnöd/ in Lumpen/ ſchlechten Kleide gekleidet.

Szárłat/ Oſtrum, i, g. n. Meerſchnecken Schweiß damit man Purpur farbet.

Szárłat/ plaw morſki/ Murex, icis, g. f. eine Meerſchnecke Purpur genand. Rybak ktory ten plaw zbiera/ Murilegulus, i, g. maſc. ein Schneckenfiſcher/ der ſolche Schnecken fähet.

Szárłat/ Dibaphus, i, g. m. Villoſa purpura, Purpur/ rauch Scharlach.

Szárłat ziele/ Sandix, icis, g. m Menning rothe Farb von gebranten Bleyweiß vnd Rötelſtein.

Szárłatno ubrány/ Coccinatus, a, um, in Scharlach bekleidet.

Szárłatny/ Cocceus, Coccineus, Coccinus, Oſtrinus, Puniceus, Spadiceus, a, um, Scharlachfärbig/ roth wie ein Scharlach/ Scharlachsfarbe.

Szárpáć/ Lacerare, Lancinare, Laniare, Raptare, Raptitare, Vexare, zerſtücklen/ Gliedloß machen/ zerreiſſen/ ſchleiffen.

Szárpácz/ Aggreſſor, oris, g. m. der einen angreifft/ der einen angriff thut/ ein Häſcher.

Szárpánie/ Laceratio, onis, g. f. zerreiſſen.

Szárpány/ Raptatus, a, um, geſchleifft/ gezogen.

Száry/ Color ravus, ſchwartzgelb.

Szátá/ Veſtis, is, g. f. ein Kleid. Szátá płóćienna/ Veſtis linea, ein leinen Kleid. Szátá ſukienna/ Veſtis lanea, ein wüllen Kleid. Szátá báwełniána/ Veſtis Xilina vel goſſipina, ein baumwüllin Kleid. Szátá jedwabna/ Veſtis ſerica vel bombycina, ſeyden Kleid. Półjedwabna ßátá/ Veſtis ſubſerica, halb ſeyden Kleid/ Cále jedwabna ßátá/ Holoſerica veſtis, gantz ſeyden Kleid. Háftowána ßátá/ Veſtis acupicta, ein geſtückt Kleid. Szárłatna ßátá/ Veſtis purpurea, Scharlachen Kleid. Szátá biała perfumowána/ Galbanum, i, g. n. eine Gattung weiſſes Kleides/ welches die Weichlinge brauchten. Táka ßáta odźiany/ Galbanatus, a, um, weiß bekleidet/ Szátá czerwona/ Subminia, æ, g. f. ein Rock faſt roth. Szátá ćienka/ Mollicina, æ, g. f. Multitia, orum, g. n. pl. num. ein Kleid reines Fadens/ weich Kleid. Szátá dwoiſta/ Diplois, idis, g. f. ein doppelter Mantel. Szátá koſmátá/ Endromis, idis, g. fœm. ein langer Winterrock. Szátá rzadka/ Levidenſa, Ralla, æ, g. f. ſchlecht/ gering/ dünn kleid. Szátá tkána/ Veſtis intertexta, geſtickts vntergewirckts Kleid. Szátá bieśiádna/ Syntheſis, eos, g. f. Ehrenkleid/ ſo man anzog wann man zur Gaſtrey gehen wolt. Szátá do przewłoczenia. Mutatoria, orum, g. n. pl. n. Feyertägliche Kleider. Szátá ſpodnia/ Femorale, Feminale, is, g. n. Interula, æ, g. f. Subligaculum, i, g. n. ſchwartz Tuch/ Hembd/ Bruech/ halbe Hoſen/ ein Vnterkleid. Szátá zwierzchnia/ Epitogium, ij, g. n. ein überrock Szátá białogłowſka/ Cyclas, adis, g. f. Palla, Pallula, æ g. f. ein Sprinġer/ Weibermantel/ Mäntelein. Szátá meſka/ Abolla, æ, g. fœm. ein Ehrenkleid/ langer Rock. Szátá żołnierſka/ Abolla, æ, g. f. Chlamys, idis, g. f. Paludamentum, i, g. n. ein Kriegskleid/ ein Leibrock ſo man vnter einen Harniſch trägt. Száta táka odźiany/ Chlamidatus, Paludatus, a, um, Mit ſolchem Leibrock oder Reitrock angethan. Szátá włoßßa/ żołnierſka/ Gauſape, indeclinab. g. neut. Gauſapa, æ, g. f. & Gauſapa, orum, g. n. pl. n. Gauſapum, i, g. n. ein Kotz/ ein Tuch das auff beyden Seiten außgefäſelt iſt/ eine rauhe Winterdecke. Száta włoßßa odźiany/ Gauſapatus, a, um, Mit ſolchem Kleid gekleidet. Szátá z długimi rękawámi/ Tunica chiridota, ein Rock mit langen ärmeln. Szátá długa/ Stola, æ, g. f. Syrma, atis, g. n. Toga, æ, g. f. ein langer Ehrenrock/ ein lang Kleid mit einen Schwantz. W ßáćie táktey chodzacy/ ábo ßáta długa odźiany/ Stolatus, Togatus, a, um, mit einem langen Ehrenrock/ Ehrenkleid bekleidet. Szátá długa w ktorey Senátorowie Rzymſcy/ tákże Synowiey corki ich áż do 17 lat wieku ſwego chodźiły/ Prætexta, æ, g. f. ſive Prætexta toga, ein Gattung eines langen Kleides biß auff die Ferſen mit Purpur belegt/ welchen die Rathsherrn zu Rom auch jhre Söhne vnd Töchter biß auff das 17. Jahr jhres Alters trugen. Ták ubrány/ Prætextatus, a, um, Mit ſolchem Rock beklei-

bekleidet. Szátá Senátorſká/ Tunica laticlavia, Laticlavus, i. g. m. alias, Tunica palmata, ein Rathsherren Kleid. Senátor w tákiey ſzácie/ Laticlavius, ij, g. m. ein Rathsherr der solchen Rock an hat. Szátá krolewſká/ Trabea, æ, g. f. eine alte Gattung Königliches Kleids auch von den Auguribus gebraucht. W tákiey ſzácie chodzący/ Trabeatus, a, um, der ein solch Kleid an hat. Szátá zdięta/Exuviæ, arum, g. fœm. pl. num. tant. außgezogene Kleider Szátá dobrze leży/ Vestis benè sedet, das Kleid stehet dir wol an.

Szátnicá/ Szátna skrzyniá/ Vestiarium, ij, g. n. Arca vestiaria, Kleiderkasten, ein Ort da man Kleider zu verwahren hinlegt.

Szátny/ adject. Vestiarius, a, um, das zu den Kleidern gehöret.

Szátny/Substant. (Sługá ábo służebnicá) Vestiarius, Vestispicus, i, g. m. Vestispica, æ, g. fœm. Kleiderhütter/ Kleiderhütterin.

Szćie/ ſćie/ Gradus, Gressus, Itus, us, g. m. Itio, onis, g. f. Ingressus, us, g. m. das Gehen.

Szczaw/ Oxalis, lidis, g. m. Sawrampffer.

Szczaw kobyli/Bulapatū, Hippolapathum, Lapathum, i, g. n. latinè, Rumex, icis, g. masc. Oxylapathum, i, g. n. spitzig Sawrampffer.

Szczeć ziele/Labrum Venereum, herba, Dipsacon, i, g. n. Kartendistel.

Szczećiná/ Seta, æ, g. f. Schweinßbürst.

Szczećiſty/ Setosus, Setiger & Setigerus, a, um, voll Bürst/was Borsten hat.

Szczegulność/ Solitudo, inis, g. f. Einsame/ Einöde.

Szczegulny/ Incomitatus, Solivagus, a, um, unbegleitet/allein seinen Zug habend.

Szczekáć ják lis/ Gannire, Belffen / Bellen/ gähnen wie ein Fuchs.

Szczekáć ják pies/ Latrare, Bellen/belffzen wie ein Hund. Szczekáć ná kogo/Allatrare aliquem, Oblatrare, einen anbellen / wiederbellen.

Szczekáć poſpołu/Collatrare, Zusamen bellen.

Szczekácz / Latrator, oris, g. m. Beller.

Szczekáiący/ Oblatrator, oris, g. m. Wiederbeller/Wiederpelferer.

Szczekánie / Latratus, us, g. m. das bellen/ belffzen der Hunde.

Szczenię/Catulus, i, g. m. Hündlein.

Szczenięcy/Catulinus, a, um, vom Hündlein.

Szczep/Insitum, i, g. n. Propffreiß.

Szczepá/Fissile lignum, Trunci aut caudicis aut stipitis fissi pars, ein stück gespalten Holtz.

Szczepáć/Hiulcare, spalten.

Szczepić/Admittere, Emplastrare arborem, Inoculare, Inserere, Pangere, Plantare, Semina deponere, ein Schoß einsetzen / einzweigen/ auff einem Baum impffen/einpfropffen/ einpflantzen/ junge Bäum pflantzen.

Szczepienie/ Emplastratio, Inoculatio, Insitio, Plantatio, Propagatio, onis, g. f. Zweigung/ Impfung/Pfropffung/Pflantzung.

Szczepnik/ Inoculator, Insitor, oris. g. masc. Pfropffer/ Impffer/ Zweyger/Pflantzer.

Szczepny /Insitivus, Insititius, a, um, das hineingesetzt/eingezweiget / eingepfropffet ist.

Szczepny/Łupny/ Fissilis, Sectilis, Scissilis, le, das sich spalten läst/spaltig.

Szczerość/ Integritas, Synceritas, atis, g. fœ. Synceritas pura, Redligkeit / Vollkommenheit/ Lauterkeit / reine Einfaltigkeit.

Szczery/ nieprzyſádny/ bez przymieſzánia/Merus, a, um, rein/ lauter. Szczera rzecz/ Purum putum, gantz lauter. Płotki ſzczere/Meræ nugæ, lauter Lügen.

Szczery /Albus, Candidus, Purus, Putus, Syncerus, a, um, Homo simplex, einfältig/gütig/ gut/lauter/ fromb/ ohne falsch/ auffrichtig/ eines auffrichtigen Gemüths.

Szczerze/ſzczyrze/ Benigniter, Benignè, Benignius, Benignissimè, Candidè, Merè, Puriter, Purè, Simpliciter, Syncerè, Synceriter, vel, Sincerè, Sinceriter, adverb. Gütig / gutthätig / gütiglich / auffrichtig / ohne falsch/ ohne arge List/ redlich/trewlich/gäntzlich.

Szczeſćić/Beare, Fortunare, Prosperare, Secundare, Glück geben/glückselig machen/seegnen/ glückhafftig machen / heyl geben.

Szczeſćie / Faustitas, Fœlicitas, vel, ut alij Felicitas, atis, g. fœm. Fors, Fortuna, æ, g. fœ. Prosperitas, atis, g. fœ. Sors, sortis, g. fœ. Glückseeligkeit / Wolstand / Glück / Zufall/ Glückfall.

Szczeſćie dobre / Fortuna prospera, secunda, gut Glück. Szczeſćie mieć / Prosperari, Wolgehen/Glücklich ergehen.

Szczeſliwie/ Auspicatò, Beatè, Faustè, Feliciter, Fortunatè, Fortunatim, Prosperè, adverb. Optimis ominibus, Glückseelig/glücklich/zu allem Glück.

Szcześliwość/ Beatitas, atis, g. f. Beatitudo, inis, g. f. Glückseligkeit.
Szcześliwy/ Auspicatus, Beatus, Dexter, Faustus, Fortunatus, Prosper, ra, rum, Felix, vel ut alij volunt, Fœlix, icis, g. o. Perbeatus, a, um, Glückseliglich/glückhafftig/glücklich.
Szczkáć/Singultire, schlucken/ hixen.
Szczkájacy / Singultans, antis, g. omn. Fast schluckend/hyxend.
Szczkánie / Singultus, us, g. m. das schlucken.
Szczodrobliwie / Effusè, Largè, Largiter, Liberaliter, Municificè, adverb. reichlich/häuffig/ überschwencklich/überflüssig/freygebig.
Szczodrobliwość/ Largitas, atis, g. f. Munificentia, æ, g. f. Reichligkeit/Vberflüssigkeit/Freygebigkeit/Mildigkeit.
Szczodrobliwy/ Largus, a, um, Liberalis, e, Munificus, a, um, Perliberalis, e, Reichlich/freygebig/mildreich.
Szczodrze/Largè, Nuptialiter, adv. reichlich.
Szczodrzeniec/ Cytissus, i, g. m. Cytissum, i, g. n. grosser Geyßklee.
Szczudłek/ Talitrum, i, g. n. ein Schnelle/ Knip/als wann einer mit den Fingern schnelt vnd knipt/ein Stirnickel.
Szczuká/Lupus, Lucius, ij, g. m. Hecht.
Szczuple/ Exiliter, adv. Kleinfügig.
Szczupleć/ Gracilescere, Mager / rahn vnd dünn werden.
Szupłość/Tenuitas, atis, g. f. Gracilitas, atis, g. f. Gracilitudo, inis, g. f. Exilitas, atis, g. f. Magerheit/ Dünnheit/ Subtiligkeit/Armut.
Sczupły/ Exilis, Gracilis, Perexilis, le, Monogrammus, a, um, fast rahn/dünn/mager.
Szczurczy sad/Glirarium, ij, g. n. ein orth da man Ratzen aufftzeucht.
Szczurek/Glis, iris, g. m. Ratze/ Haselmauß.
Szczygieł/ Carduelis, is, g. f. ein Stieglitz.
Szczypáć/ Vellicare, Rupffen/zupffen.
Szczypácz/ Taxator, oris, g. m. Beschelter/ Schmäher/Lästerer.
Szczypánie/ Vellicatus, us, g. m. Vellicatio, onis, g. f. das rupffen/zupffen.
Szczyptor/ Thalus, i, g. m. Stängel an Zwiebel oder Knoblauch.
Szczyr ziele /Linozostis, Mercurialis, is, g. fœ. herba, Bingelkraut/Wintergrün.
Szczyt/ Fastigium, ij, g. n. Ædificij summum, der Gipffel.

Szelag/ Triens sestertij, vulgo Solidus, i, g. m. ein Schilling.
Szemráć / ßemrzeć, Admurmurare, Conmurmurare, Murmurare, Obstrepere, Murren/ wiederstreben/brummen/ rauschen.
Szemránie/ Murmur, is, g. n. Murmuratio, onis, g. f. das murren/ brummen.
Szepluń / Blæsus, i, g. m. Stamler/ Lißpeler.
Szeplunienie/Blæsitas, atis, g. f. Lißpelen.
Szept/ Susurrus, i, g. m. Susurratio, onis, g. f. Susurrum, i, g. n. Gemurmel.
Szeptáć / Consusurrare, Insusurrare, Obgannire, Susurrare, in die Ohren blasen/die ohren voll schreyen / mürmeln/ brummen/ etwas heimliches reden mit eim andern.
Szermierstá/ Pancratium, ij, g. n. Pugillatio, onis, g. f. Pugillatus, us, g. m. Sciamachia, & Sciomachia, æ, g. fœ. Imaginaria militia, Fechtspiel/ übung des fechtens / Kampfffspiel mit allerley Leibes Vbungen. Szermierstá náuká / Athletica, Gladiatura, æ, g. fœ. das fechten oder Ring-fechtkunst/Schwerdspiel.
Szermierstá ßkolá / Ludus gladiatorius, Fechtschuel.
Szermierski/Athleticus, Pugillatorius, a, um das zum Fechten/ Kampfffspiel gehört.
Szermierski mistrz / Lanista, æ, g. masc. ein Fechtmeister.
Szermierski plác/Arena æ, g. f. Palæstra, æ, g. f. ein Fechtplan/ Kampffplatz.
Szermierskie / Pancratice, adverb. wie ein Kämpffer/Fechter.
Szermierskie igrzysko/ Gladiatorium certamen, Gladiatoria pugna, Gladiatorium munus, & absolutè, Gladiatorium, ij, g. neu. ein Fechter-Kampff/oder streit.
Szermierz / Agonista, Athleta, æ. g. m. Gladiator, oris, g. m. Pancratius, ij, g. m. Pancratiastes, æ, g. m. Pugil, is, g. c. ein Fechter / Kempffer/ Ringer.
Szermowáć/ Digladiari, Gladiari, streiten/ fechten/kämpffen/kysen.
Szermowánie/ Digladiatio, onis, g. fœ. das fechten/streiten/kämpffen/kysen.
Szeroki/ Amplus, Diffusus, Laxus, Peramplus, Platyos, lat. Latus, Spatiosus, Vastus, a, um, Vegrandis, e, weit außgebreit / groß vnd vngestalt/breit/ weitläufftig.

Szeroko/ Amplè,Diffusè,Fusim,Fusè,Latè, Laxè,Spatiosè,Vastè,adver. weit/herzlich/groß/ weitläufftig/ breit.

Szerokość/Capacitas,atis,g.f.Latitudo,inis, g.f.Laxitas, Vastitas, atis,g.f.Spatium,ij,g. neu. weiter ort/ da viel in mag/ breite/ferne.

Szerzyć śię/Latescere,breit werden.

Sześć/Sex,adject. indecl.g. o. sechs.

Sześćdźieśiat/Sexaginta,indeclin. Sechtzig.

Sześćdźieśiatny/Sexagenus, & Sexagenarius,a,um, das sechtzig inhält.

Sześćkroć/Sexies,adverb.sechsmahl.

Sześć lat/Sexennium,ij,g.n.sechsjährigzeit.

Sześćletny/Sexennis,e,sechsjährig.

Sześćmieśieczny/ Semestris, Semensis, e, sechsmönig/ halbjährig/sechsmonatlich.

Sześć set/ Sexcenus, & Sexcentenus, a,um, Sexcenti,æ,a,pl num.tant.sechshundert.

Sześć setkroć/ Sexcenties, adverb. sechshundertmahl.

Sześćwegielny/ Sexangulus, Hexagonus, a,um, das sechs Ecken hat/sechseckicht.

Szesnaśćie/Sedecim, indecl.g.o.sechszehen.

Szesnaśćie kroć/ Sedecies, adverb. sechszehenmahl.

Szew/Sutura,æ,g.f.Naad/Wade.

Szewski/Sutorius,a, um, das Schumachers.

Szewski wárßtát/Sutrina,æ,g.f.des Schumachers Werckstäte.

Szewskie rzemiesło/ Ars sutrina, Schuemacherskunst.

Szkápá/Caballus,i,g.m.ein Roß/Pferd

Szkátułá/Riscus,i,g.m.Theca,æ,g.f. Theca nummaria, reise Kasten/ Schachtel/ Geldkasten. Szkátułá pisárská / Theca calamaria, ein Schreibkächer.

Szkodá/ Calamitas, atis,g. f. Damnum,Detrimentum,Dispendium,ij,g.n.Jactura,æ,g.fœ. Incommoditas,atis,g. fœ.Incommodatio,onis, g.f.Incommodum,i,g.n. Noxa, Noxia,æ,g.f.Intertrimentum, Nocumentum,i,g.n. Noxitudo, inis,g.f.Ruina,æ,g.f. Schade/Verlust/Vnglück/ Nachtheil.

Szkode popáść / Facere damnum, detrimentum, jacturam, Accipere, Perferre detrimentum, jacturam, Pati jacturas, Incommoda ferre, Schaden leiden.

Szkodliwie/ Nocenter, Perniciosè,adverb. mit schaden/verderblichen/schädlichen/tödlichen/ schädlicher weiß/mit verderbung/zum Nachtheil.

Szkodliwy/Damnosus,Detrimentosus,Dispendiosus,Exitiosus, a, um, Exitiabilis, Exitialis,e,Infestus, Maleficus, Nocivus, Nocuus,Noxius, Perniciosus,a, um, Pernicialis, Perniciabilis,e, Pestilens,entis,g.o. Pestis, is,g.f.per Synecdoch.schädlich/nachtheilig/verderblich/tödtlich/schadhafftig/seuchtig.

Szkodnik/Noxiosus,Damnificus,Damnigerulus,a, um, Pestis, is, g.f. Scopulus & Vorago Reipubl. der einem schaden zufügt/ein schädlicher Mensch/Verderbnüß/Seuch/Pest. metaph.

Szkodzacy/Nocens,entis,g.o.schädlich.

Szkodźić/Infensare,Nocere,Noxam facere, Noxiæ esse,Obesse, Pauperare, anfeinden/ schaden/schaden bringen/ schädigen/ einem verweißlich vnd nachtheilig/ schädlich seyn/ arm machen/ schaden zufügen.

Skołá/Ludus,i,g.m.Ludus literarius,Schola,æ, g.f. Allerley Lehrschulen. Szkołá dźiećinna/ Pædagogium,ij,g.n. ein Orth da die Kinder gelehrt/vnterwiesen vnd erzogen werden. Szkołá/ mieysce gdźie co robia/ ucza śie ábo disputuja/ Gymnasium,ij,g. neut. ein Orth oder Schuel / darin man Allerley Vbung treibet/ studieret oder disputiret. Szkołe wystáwić/ Ludum aperire, eine Schuel auffrichten.

Szkolny/ Scholasticus,a,um, & Scholaris,e, das zur Schul gehört oder das von der Schulē ist.

Szkopiec/Mulctra,æ,g.fœ.Mulctrale,is,g.n. Mulctrum,i, g.n. Melckeymer/Milchkübel.

Szkrupuł/wagá/ Scrupulus,i,g.masc. vel, Scrupulum, i, g. n. vicesima quarta pars unciæ, drachmæ verò tertia, pendet hordei grana 20. das dritte Theil eines Quintleins/vnd das zwölffte Theil eines Loths. Półszkrupułá/Semiobolus,i, g.m. ein halber Heller oder halber Obolus.

Szláchćianká/Heroina,æ,g.fœ. vel Herois, idis,g.f. Mulier natalibus clara,Princeps fœmina, eine Edelfraw/ wolgeboren/ hochgeboren.

Szláchćic/ Eques,itis,g.c. Honesto loco natus, Nobilis,is, g. c. Nobili genere natus, Einer vom Adel/ Edelmann/vom Edlen Geschlecht geboren. Szláchćic zacny/ Pernobilis,is,g.com. fast Edel vnd wolbekant/ gut Edel.

Szlácheckie dźieći/Prætextati,& Prætextatæ, plu. num. Wolgeborne oder Edle Jüngling vnd Töchter.

Szláchćicem czynić/Nobilitare, Namhaff- tig machen/ berühmbt machen/ Einen adlen.

Szláchectwá pozbáwić/Denobilitare,ver- ächtlich machen/ schänden.

Szláchectwem nádány/Nobilitatus,a,um, weitberühmt/ wolbekandt/ geadelt.

Szláchectwo/Nobilitas, atis, g. f. Adel.

Szláchectwo nowe/ Novitas,atis, g. fœm. newes Aufkommen / Herkommen/ Namen oder Geschlecht/ zuvor vnbekandt.

Szláchetnie/Nobiliter,adverb.Adelich.

Szláchetny/Ingenuus,a,um,Nobilis,e,Frey- Wolgeboren/ Namhafftig/ Edel.

Szláchtá nowa/Novi homines,newe auff- kommene Leuth/vnbekante/ eines newen herkom- mens oder Namens.

Szláchtáwá/Conyza,æ,g.f. aliàs Cunilago, inis, g.f. Donnerwurtz.

Szmáragd/Smaragdus,i,g.m. Smaragd.

Szmátá/Pannus, Penicillus,i, g. m. Tüch- lein/ Wischlumpen/Wischtuch.

Szmer/Szemránie/ Gwar ćichy/Strepi- tus, us, g. m. Admurmuratio, Commurmuratio, onis,g.f.Geräusch/Getöß/Das schnurren/brum- men. Szmer czynić/ Atterere aures alicui, Su- surrare, einem die Ohren mit schwatzen zerbre- chen/ schnurren/brummen/rauschen.

Sznicerska robotá/jáko obrázy/2c. To- reuma,atis, g. n. Toreumatum,i, g. n. außgesto- chene/ vnd gegrabene Arbeit/Bildwerck.

Sznicerstwo/Anaglyptices, æ, g. f. Ars sta- tuaria,Cælatura,æ, g.f. Cælamen,minis, g.neut. Sculptura,æ, g.fœ. Toreutice,es, g. f. die Bild- hawerkunst/ die Kunst des außstechens oder Mo- delwercks/ Steinschneiderey.

Sznicerz/ Anaglyptes,æ,g.m. Cælator,oris, g.m. Fictor,oris,g.masc.Hermoglyphus,i, g.m. Scalptor,Sculptor,oris, g. m. Statuarius,ij, g.m. Bildgraber/Bildschnitzer/Bildhawer/Schnitzer/ Außstecher/ Stecher/ Schnitzler / Steinhawer/ Graber/ Steinschneider.

Sznur/ Funis,is, g.m. Schnur.

Sznur ćieśielski/ Linea, æ, g. f. Richtschnur.

Sznur do czapki/Spira, æ, g. f. Hutschnur.

Sznypká/Sznupká/Dicteria,orum,g. neu. pl. num. Scomma, atis, g. n. schimpffliche Spey- wort/bedecktSpottwort/Stichelwort/Schimpff- wort/Stichwort.

Szolárchá/ Gymnasiarchus,i, g.m. Gymna- siarcha,æ, g.m. ein Schuelherr.

Szoldrá solona/ wedzona/Perna,æ,g.fœ. Schincke/Schweinenhamm.

Szoltys/ Magister vici, Dorffmeyer.

Szopá/Nubilar,aris,g.n. Nubilarium,ij,g.n. ein Wetterhäußlein zur Noth/Wetterhüt/ Wet- terscheur. Szopá wojenna/Musculus,i, g. m. ein Kriegsdach/ darunter die Kriegsleute vorzei- ten die Mauren stürmeten hinzu führend/ Ein Schirm.

Szorc/Semicinctium,Succinctorium,ij,g.n. ein Schürtz/ Fürtuch/ Fürschürtz.

Szorowáć/Exterere, außreiben.

Szorowánie/Fricatura pavimenti,das auß- reiben/ das außkratzen/ Reinmachung.

Szosta część/ Seltans,vel, Sextans,tantis, g. m. der sechste Theil eines Dinges. Dziedzic ná szostey częśći / Hæres ex sextante, ein Erb zum sechsten Theil.

Szosty raz/ Sextùm, adv. zum sechsten mal.

Szpáczkowáć/Ludos facere, Argutari,Ar- gutias alicui exhibere, schertzen.

Szpadá/ Rápir/ Spatha,æ, g.f. Gladius an- ceps, ein lang breites Schwert / Rapier.

Szpagá / Confinnula, æ, g. fœm. Impa- ges,is, g. fœm. Securicula, æ, g. fœm. Subscus, udis, g. f. ein Hefft/ Holtzband oder Praw/so die Zimmerleuth gebrauchen / zwey andere damit zu halten / eine Klammer. Item, Eine Leiste/ Bal- ckenband / damit die Breter Träen vnd Balcken zusammen gehalten vnd gehefftet werden. Szpa- gá w szkućie/w okrećie/Bunt/Costę navium, die Seitbreter im Schiff/ Kahn/ 2c.

Szpak/ Sturnus,i, g. m. ein Staar.

Szpalerá/ Specium,ij,g.n. Tapes,etis, g.m. vel, Tapete,es, g.n.Tapetum,i,g n. Tapes,is, g. neut. Teppich.

Szpárag/gromowe ziele/jábłonki/Aspa- ragus, i, g. m. Spargel.Szparag leśny/ Cor- ruda, æ, g. fœ. wilde Spargen. Szparagowy korzeń/Spongiæ,arum, g.f. pl num. die Wurtzel der Spargen durcheinander verworren.

Szpátelá/ Spatha,æ, g. fœ. Spatula,Spatho- mela, Ligula, æ, g. f. Specium, ij, g.n. ein Spat damit man ein Ding am Fewer rührt / oder ein ein Wundeysen der Balbierer.

Szpećić/ Coinquinare, Decolorare, Defor- mare

mare, Denormare, Fœdare, Inquinare, Deturpare, Devenustare, Turpare, Contaminare, Infuscare maculis aliquid, besudeln/ beflecken/ ungleich machen/ ungestalt machen/ verschimpfiren.

Szperáć/ Rimari, Scrutare, & Scrutari, ersuchen/ forschen/ nachsuchen/ nachforschen.

Szperánie/ Scrutatio, onis, g. f. Scrutinium, ij, g. n. Das nachforschen/ Das suchen.

Szpetnie/ żádnie/ Deformiter, Impure, Ineleganter, Inquinate, adverb. häßlich/ unflätig/ schändlich/ unzierlich/ grewlich.

Szpetność/ Deformitas, Fœditas, atis, g. f. Maculatio, onis, g. fœ. Ungestalt/ Schande/ Unflätigkeit/ Flecke.

Szpetny/ żádny/ Deformis, e, Dehonestus, Distortus, Distortissimus, Spurcus, a, um, Informis, e, Fœdus, Invenustus, Labosus, Teter, tra, trum, Turpis, e, ungestaltig/ unflätig/ unsauber/ besudelt/ schnöd/ grewlich/ scheußlich/ ungeschaffen/ unrein.

Szpicá w budowániu/ Pinna, æ, g. f. Pinnaculum, i, g. n. Gipffel/ Spitz/ Zinnen. Szpicá u kołá/ Radius, ij, g. m. Speiche am Rade.

Szpichlerz/ Szpiklerz/ Granarium, Horreum, ei, g. n. Kornkasten/ Speicher/ Kornhauß.

Szpiczásty/ Acuminatus, Cacuminatus, Cuneatus, Fastigiatus, Turbinatus, a, um, rund oben zugespitzt.

Szpikánárdá/ Nardus, i, g. f. & Nardum, i, g. n. Spikanarden. Szpikánárdowy olejek/ Nardinum unguentum, Spikanardenoel.

Szpilká/ miedziánká/ głowiásta igłá/ Acicula, æ, g. f. eine Stecknadel.

Szpital chorych/ Nosocomium, ij, g. Siechstube. Spital ubogich/ Ptochotropheium, ij, g. neut. Spital für die armen Leute/ in welchem man sie ernehret. Szpital pielgrzymow/ Xenodochium, ij, g. n. & Xenon, onis, g. m. ein Spital für die Pilgersleute/ Gasthauß. Spital stárych/ Gerontocomium, ij, g. n. ein Spital für die alten Leute/ die jhr Brod nicht mehr erwerben können mit jhrer Handarbeit. Szpital dźieći niemowiątek/ Brephotropheium, ei, g. neut. ein Kinderhauß. Spital śierot/ Orphanotropheium, ei, g. n. Wäysenhauß.

Szpunt/ Obturamentum, i, g. n. Spunt.

Szpuntowáć/ Operculare, Operculum vasis ori imponere, Orificium operculo claudere, verspünden/ mit einem Deckel verschliessen.

Szrагá/ Capreolus, i, g. m. Schrage.

Szrámá/ Cicatrix, icis, g. f. Wundmal.

Szrámowáty/ Cicatricosus, a, um, Das Wundenmal hat/ voll Wundmal.

Szránki/ Cancelli, orum, g. m. pl. num. tant. Clathrus, i, g. m. Clathrum, vel, Clatrum, i, g. n. Gatter/ Tralien/ Gegitter/ Schrancken. Szránki/ gonitwy mieysce/ Hippodromus, mi, g. m. ein Rennplatz.

Szrubá/ Cochlea, æ, g. f. Schraube.

Sztabá/ Prora, æ, g. fœm. das Vordertheil am Schiff/ Kahn/ Schute/ 2c.

Sztabnik/ Proreta, æ, g. m. Stewrmann auff dem Schiff/ Schiffweiser.

Sztuczká/ Frustulum, i, g. n. Massula, Ofella, Offula, Buccella, æ, g. f. ein Stücklein.

Stucznie/ Foremnie/ misternie/ Artificialiter, Artificiosè, Astutè, Callidè, Captiosè, Fabrè, Ingeniosè, Lepidè, Scitè, adverb. Künstlich/ Listiglich/ arglistiglich/ werck lich/ artlich/ meisterlich/ fein/ weißlich/ geschicklich/ betrüglich/ Sinnreichlich.

Sztuczność/ Sapientia, æ, g. fœ. Artificiosa solertia, Gescheidigkeit.

Stuczny/ misterny/ foremny/ chytry/ Argutus, Artificiosus, a, um, Artifex, icis, g. o. Callidus, Dolosus, Ingeniosus, Perargutus, a, um, Subtilis, e, Kunstreich/ arglistig/ betrüghafftig/ verständig/ sinnreich/ fein/ subtil/ spitzfündig/ geschwind/ künstlich/ listig/ betrüglich/ scharffsinnig.

Sztuká/ Frustum, i, g. n. Massa, æ, g. f. Portio, onis, g. f. ein Stück/ Theil. Sztuká mięsá/ śerá/ y inszych potraw/ Offa, æ, g. f. ein Stück Fleisch/ Käß/ Brod oder dergleichen essenspeise.

Stuczká/ Buccea, Buccella, Offella, Offula, æ, g. f. Frustulum, Momentum, i, g. n. Massula, æ, g. fœ. Mundvoll/ ein Bissen/ ein klein Stücklein eines Dings/ es sey Brod/ Fleisch/ 2c. Sztukámi/ Ná sztuki/ Po sztuce/ Po sztukách/ Concisè, Frustatim, Frustillatim, Laciniatim, Membratim, Particulariter, Particulatim, Visceratim, adv. Stückweiß/ Gliedweiß/ In Theilen getheilt/ getheilter weise. W Sztukách/ Frustulentus, a, um, voll Stück.

Sztuká/ Ars, artis, g. f. Astus, us, g. m. Dolus, i, g. m. Machina, æ, g. f. Machinatio, onis, g. fœ. Techna, æ, g. f. Kunst/ Listigkeit/ geschwind Fund/ List/ Erfindung und geschwinde Mittel. Sztuká

prá-

práwna/Fortel/Stropha,æ,g.fœ. Schalckheit/ Liſt. Sztuká zołnierſka/ Stratagema, tis, g. n, ablativ. Stratagematis, & Stratagematibus, eine Kriegsgeſchwindigkeit/Kriegsräncke/Kriegsliſt. Sztuką/Doloſè,adver. betrüglich/ mit Betrug. Sztuką záchodźić/ Ná co ſztuką iść/ Manticulari, Betrug treiben. Sztuki záżyć/ Tragulam injicere, ein Betrug anrichten.

Sztukowáć/ Ná ſztuki śiekáć/ Diſcindere aliquid in partes, In fruſtra aliquid ſecare, Secare in partes, Fruſta facere, Defruſtare, In Stücken zerhawen.

Sztukowánie/Conciſio,onis,g.f. Zerſchneidung/ In Stücken Zertheilung.

Szturm/ Oppugnatio,onis,g.f. Sturm.

Szturm odbić/ wytrzymáć/Impetum alicujus propulſare, reprimere, reflectere, Impetum ſuſtinere, den Feind von der Mawer abſchlagen/ zurückſchlagen/ zurück treiben / wegtreiben.

Szturmowáć/ Adgredi, Aggredi, Oppugnare, anfallen/angreiffen/beſtürmen/beſtreiten/vnterſtehen.

Sztych u mieczá/ koniec / oſtrze kończáſte/Mucro, onis, g. m, eine Spitze.

Sztych/Sztychnienie/ Ictus enſis, Punctio, onis, g. f. Punctus,us,g.maſc. Das ſtipffen/ Das ſtechen. Sztychem/Punctim,adverb. mit ſtichen. Sztycháć/ Pungere, Punctim ferire, Punctim petere, ſtechen.

Sztychowy/ Punctus,a,um, geſtochen.

Szubá / Maſtruca, æ, g.f. Rheno,onis, g.m. gefutterter Rock/ Schlaffpeltz. Szubą odźiány/Maſtrucatus,a,um, alſo bekleidet.

Szubienicá/Crux,ucis, g.f. Gabalus,i, g. m, Patibulum, Suſpendium,ij, g.n. Galg.

Szubienicznik/ wiśielec/ Patibulatus, Suſpendioſus,a,um, Furcifer,eri, g.m. An Galgen gehenckt/ein Erhenckter/einer der henckens werth iſt/ dem man eine Furck an den Hals hänget/damit man jhn kenne/vnd ſich für jhm hüten könne.

Szuflá/ Łopátá/ Rutrum, i,g. n. Rodehaw.

Szufladá / Szufladká w ſzkátule/ Ciſtula exemptilis, armarij, arcæ, Ein Schiebladen/ Schächtlein.

Szukáć/ Petere, Quærere, Quæritare, frequ. Rimari, ſuchen/ erſuchen. Szukáć pilno/Contari, fleiſſig ſuchen/nachforſchen.

Szukácz/Indagator, Inveſtigator, Scrutator, oris,g.m. Nachfrager/ Nachſucher/ Außſpührer.

Szukájąca/Indagatrix,icis,g.f. Erforſcherin.

Szukájący/ Indagator, oris, g. m. Nachfrager/ Erforſcher.

Szukánie/ Conquiſitio, Indagatio, Inquiſitio, Inveſtigatio, Perveſtigatio, Quæſitio, Quæſtio,onis,g.fœm. Quæſitus,us, g.m. Zuſammenſuchung /Nachfrag/Erforſchung/Nachſpührung.

Szukány/ Quæſitus,a,um, geſucht.

Szum wody/ wiátru/ láſu/ Murmur, ris, g.n. Suſurrus,i, g.m, Suſurrum,i,g.n. Fremitus, Mugitus, Crepitus, Strepitus,us, g.maſc. ein Geräuſch/ Getöſe/ Knall / Thon / Getümmel/ Gemürmel.

Szumiący/Fluctiſonus, Fluentiſonus,a,um, Murmurans, Suſurrans,antis, g.om. Das da rauſchet/ blaſend.

Szumieć/ Fremere, Immurmurare, Inſuſurrare, Murmurare, Obſtrepere, Perfremere, Sonare, rauſchen/ thönen/ ein wild vngeſtümb Weſen führen.

Szupinká/ Gluma,æ, g. f. Utriculus,i, g. m, Hülſen an allerley Früchten.

Szuſtfal/ Szorſtfal/ Ventrale, is , g. neut. ein Fürtuch/ Schürtze.

Szuſzfałki/ Szuſzwałki/ Titivillitium, ij, g.n. Das nichts werth iſt.

Szwaczká/ Netrix, Sarcinatrix, icis, g. fœ. eine Näherin/ Flickerin.

Szwágier/Affinis,is,g.m. Sororius,ij, g.m. Schweſtermann/Schwager.

Szwágierſtwo/ Affinitas, atis, g. f. Schwägerſchafft/ Geſippſchafft.

Szwánk/ Offenſio,onis,g.f. Offenſiuncula, æ, g.f. Offenſus,us, g.m. Offenſum,i, g.n. Verletzung/Anſtoß/Gegenſtoß.

Szwánkowáć / Labi, Offendere , Prolabi, hinfallen/ hinſchlipffen / fehlen / verderben/ Vnglück haben/ jrren/ niederfallen.

Szwáycá/ Subula,æ, g.f. Veruculum,i, g.n. Schuchpfrieme/ Säwel/Aal.

Szwiec/Calcearius,ij, g.m. Sutor,oris,g.m. Schuſter/ Schuchmacher.

Szybeczki ſzkláne we drzwiách do pátrzenia kto idźie/ Speculæ,arum, g.f. pl.num. Fenſterlein in der Thür / Zinnen oder Circkel/ Ercker/ dadurch man ſiehet wer da kommet.

Szyć/ Nere, nehen. Szyć znowu/ Reſuere, wiedernehen. Szyć z przodku/wprzod/ Præſuere, vorhinnehen.

Szy

Szyderſki/ ſzyderzom ſłużacy/ Deriſorius, a, um, Scurrilis, e, ſchimpfflich/ ſchalckhafftig.

Szyderſkie/ Scurriliter, Vernaliter, adverb. leichtfertiglich/ ſchalckhafftiglich/ bößlich/bübiſch.

Szyderſtwo/ Szydzenie/ Cavillatio, onis, g. f. Cavillatus, us, g. m. Cavillum, i, g. n. Ironia, æ, g. f. Deridiculum, i, g. n. Deriſus, us, g. maſc. Deriſio, onis, g. f. Ludificatio, onis, g. f. Ludibrium, ij, g. n. Ludus, Naſus, i, g. m. met. Oſtentus, us, g. m. Sanna, æ, g. f. Scomma, atis, g. n. Scurrilitas, atis, g. f. Speywort/ Stichelwrot/ Verſpottung / Schertzrede / Spott / Betrug/ Schimpfwort/ eine ſpöttiſche Rede/ Abrede/ Verkehrung/ Vexirerey/ Geſpött/ Kurtzweil/ Stichwort/ Leichtfertigkeit.

Szyderz/ Cavillator, Deriſor, Ludificator, oris, g. m. Scurra, æ, g. m. Tropeus, i, g. maſc. Sannio, onis, g. m. ein Spottvogel/ Verſpötter/ Betrieger / Speyvogel/ Lotterbube / der einen rupfft vnd plagt/ vnd ſich darnach vmbkehrt/ als habe er es nicht gethau.

Szydło/ Subula, æ, g. f. Schuhpfrlem.

Szydzić/ Cavillari, Deridere, Increpitare, Inſultare alicui, Ludere, Ludificare, Ludificari, Oppedere, Sublinere os, Sugillare, Medium ungvem oſtendere, Naribus indulgere, Naſo ſuſpendere aliquem, vel Naſum habere, Ludos aliquem facere, einen verſpeyen/ verſpotten/ verlachen/ verſchmähen/ ſchänden / ſchmutzen/ einem Feygen weiſen / vexiren/ durch die Hechel ziehen.

Szyja/ Cervix, icis, g. f. Collum, i, g. neut. Gula, æ, g. f. der Halß. Szyiká/ Cervicula, æ, g. f. dimin. ein Hälßlein. Szyje kołowátość/ proſtość/ Tetanus, i, g. m. Halßſtarre/ iſt eine Kranckheit dadurch einer muß den Halß auffgereckt halten/ vnd kan jhn weder hinter noch für ſich biegen. Tę chorobę ćierpiący/ proſtoßyi/ Tetanicus, a, um, der dieſe Kranckheit hat. Szyje obwiązánie/ Collaria, æ, g. f. ein Halßgezierd/ Item, ein Halßeyſen. Szyje przodek/ Jugulum, i, g. n. die Gurgel/ Rohr/ Kehl am Hlaß. Szyje zákrzywioney/ Retortæ cervicis, vmbgedreheter/ vmbgekehrter Halß. Szyjowáty/ Gutturoſus, a, um, der eine groſſe Kehle hat.

Szyk/ Acies, ei, g. f. Cuneus, ei. g. m. eine Schlachtordnung/ Kriegsordnung.

Szykowáć/ Aciem exornare, inſtruere, ſtruere, Acies dirigere, die Schlachtordnung machen/ die Ordnung zierlich anſtellen.

Szykowánie/ Exercitus inſtructio, Ordnung.

Szyná / Canthus, i, g. m. eyſerne Radſchie(nen.

Szynk/ Ars cauponaria, der Schanck.

Szynkarz/ Pincerna, æ, g. f. ein Schenck.

Szynkowáć/ Cauponari, Schencken.

Szyper/ Navarchus, Nauclerus, Navicularius, ij, g. m. Naviculator, oris, g. m. ein Schiffherr/ Oberſt im Schiff/ Stewrmann.

Szyperſtwo/ Navicularia, æ, g. f. die Kunſt das Schiff zu regieren/ ſtewren.

Szyprowáć/ Naviculariam facere, Ein Schiffmann ſeyn.

Szypułká u groná/ Scipio in vineis, Traubentrapp. Szypułká u jábłká / Poriolus, i, g. m. Styhl von allerhand Obſt.

Szyßak/ Galea, æ, g. f. Sturmhaube/ Helm. Szyßakowa czapká/ Cudo, onis, g. m. ein lederne Pickelhaube.

Szyßká/ Conus, i, g. m. Dannkern oder Nuß.

Szyßká/ guz w ćiele bolący/ Clavus, i, g. maſc. Ayßgeſchwer/ als Eeltzeraugen an Händ vnd Füſſen.

Szyßká/ w śiedzeniu wrzod/ Condyloma, atis, g. n. Furunculus, Ficus, i, g. m. Mariſca, æ, g. f. ein Druckblatter am Hinderdarm / Feigwartz. Ktory te ßyßkę ma/ Ficoſus, a, um, voll Feygwartzen.

Szyßká/ wrzod ná członku męſkim/ Therioma, atis, g. n. Feygwartzen auffm männlichen Glied.

Szyßkorodny/ Coniferus, a, um, das Tann(zapffen trägt.

Szyty / Conſutilis, Sutilis, was zu neen dienet/ oder/ geneet/ geflickt/ gelapt.

T.

Tá/ Ea, Hæc, Die/ Dieſe/ Dieſelbe.

Tablicá/ Tabula, æ, g. f. Bret/ Taffel.

Tabliczká/ Tabella, æ, g. f. Täflein.

Tabliczny/ Tabularis, e, zur Taffel gehörig.

Taczáć/ Volutare, embſig weltzen. Taczáć nád czym/ Supervolvere, über etwas weltzen.

Taczánie/ Volutatus, us, g. m. Cyliſma, atis, g. n. latinè Volutatio, onis, g. f. Weltzung.

Taczki/ Sarracum, ci, g. n. ein Karrn.

Táić/ Celare, Concelare, Supprimere, Tegere, heimlich halten/ verbergen.

Tájeć/ Liqui, Liquescere, Tabescere, Distabescere, Intabescere, Solvi, Colliquefieri, Evanescere, Colliquescere, verschmeltzen/ vergehen/ zu nichte werden/ verschwinden/ zerschmeltzen/ verdörren.

Tájemnicá/ Abditum, Arcanum, Secretum, Tacitum, i, g. neut. Heimligkeit/ etwas das man heimlich vnd verschwiegen wil haben. Tájemnicá święta/ Mysterium, ij, g. n. eine Heilige Geheimnüß.

Tájemne mieyscá/ Sanctuaria, orum, g. n. pl. n. heimliche Kammer oder Zell.

Ták/ Ita, Sic, Taliter, adv. simil. also/ auff solche Weise. Ták bárzo/ Ták srodze/ Adeò, In tantùm, Tam, Tam vehementer, Tantoperè, Usque adeò, adverb. so sehr/ so viel/ so hefftig/ so fast. Ták długo/ Tamdiu, Tantisper, adverb. so lange. Ták jest/ Scilicet, Videlicet, adverb. ja/ gewißlich/ ja freylich. Ták máły/ Tantillus, Tantulus, a, um, so klein. Ták wielki/ Tantus, a, um, so groß. Ták wiele/ In tantum, So viel.

Táki/ Ejusmodi, Hujusmodi, Hujuscemodi, Istiusmodi, indecl. g. o. Talis, e, dergestalt/ deßgleichen/ dermassen/ solcher oder ebener Massen.

Tákt/ Modulus, i, g. m. Schlag/ der Tact im Gesang. Według táktu/ Modulatè, adv. nach dem Tact oder Schlag.

Tákże/ Itidem, adv. simil. gleich.

Tálent/ wáży sześćdziesiąt grzywien minas náźwáne/ Talentum, i, g. n. ein Gewicht hält sechzig Minas, welche thun sechs hundert Cronen.

Tálerz/ Discus, i, g. m. Orbis mensarius, Teller/ Scheibe. Tálerz kwádratowy/ Quadra, æ, g. f. viereckicht Teller. Tálerze noszący/ Discophorus, i, g. m. ein Tellerträger.

Tám/ Ibi, Illic, Inibi, Istò, Istic, Eò, Illo, Istorsum, Illuc, Istoc, adv. daselbst/ dar/ eben da/ derthin/ an dem Ort/ dort/ hin an den Ort. Támże/ Ibidem, Eodem, adv. eben an dasselbige Ort/ eben daselbsten.

Támá/ Agger, eris, g. m. Moles, is, g. f. ein Tamm vmb die Flüsse vnd Teiche.

Támowáć/ Construere aggerem, Pulvinum quam firmissimè struere, Opponere fluctibus moles, einen Tamm machen.

Támowánie/ Palatio, onis, g. f. Das Pfal schlagen/ wenn man den Grundt machet.

Támtędy/ Illac, adverb. Dardurch.

Tám y sám/ Diversè, Diversim, Huc & illuc, Hinc atq; illinc, Rursus prorsus, Rursum prorsum, Ultro citroque, Ultra citrave, Discursim, adverb. hin vnd wieder/ bald hier bald dar.

Támáryszek/ Brua, Myrica, æ, g. f. vel Myrice, es, g. f. Tamarischen Baum.

Táńcowáć/ Saltare, Tripudiare, Choros ducere, agitare, Colebrare, Choreas ducere, Pedibus plaudere choreas, Indulgere choreis, Saltitare, Tantzen.

Tanecznicá/ Choraulistria, Saltatricula, æ, g. f. Saltatrix, icis, g. f. Täntzerinn.

Tanecznicá/ mieysce táńcowánia/ Choragium, ij, g. n. ein ort da man tantzet.

Tanecznik/ Choragus, i, g. m. Choreutes, æ, g. m. Cinædicus, i, g. m. Saltator, oris, g. masc. Tantzer.

Tani/ Vilis, e, Minimi æris. wolfeil/ gut kauff.

Taniec/ Táńcowánie/ Chorea, æ, g. f. Saltatio, onis, g. f. Saltatus, us, g. m. Orbis saltatorius, ein Tantz/ Ringtantz. Márszałek w tańcu/ Choragus, i, g. m. Tantzmeister/ Vortantzer.

Taniec/ śpiewánie taneczne/ Choreuma, atis, g. n. ein Tantzlied.

Tanio/ Tanie/ Viliter, Vilius, Vilissimè, adverb. fast wolfeil/ gutten kauff. Tanie kupić ábo przedáć/ Vili vendere vel emere, wolfeil verkauffen oder kauffen.

Taniość/ Vilitas, atis, g. f. wollfeile/ Nachgültigkeit/ gutter kauff.

Táran/ Aries, etis, g. m. Machina, æ, g. f. Kriegswerzeug/ damit man die Mawren bricht.

Táráfowy/ Phylacista, æ, g. m. Magister claustrorum, Præfectus carceri, Kerckermeister.

Tárćicá/ Assamenta, orum, g. n. pl. n. Planca, æ, g. f. Diele/ Bret. Tárćicámi nákryćie/ obićie/ Tabulatum, i, g. n. Estrich von Dilen oder Bretern. Tárćicámi podkłádáć/ Coassare, Tabulare, Contabulare, Coassatione sternere, Coassationes substernere, vertäffeln/ die Breter zusammen fügen/ mit Bretern Tielen. Tárćicámi pokłádánie/ Tabulatio, Coassatio, onis, g. f. Vertäffelung/ Zusammentäffelung. Tárćicámi pokłádány/ Tabulatus, a um, vertäffelt. Tárćice fugowáć/ Coassare, die Bretter zusammen fügen.

Tárćie/ Attritus, Fricatus, Tritus, us, g. m. das reiben vntereinander vnd schleiffen.

Tárczá/

Tarczá / Cetra, Pelta, æ, g. f. ein Schild den die Spanier gebrauchen. Do tarcze podobny/ Scutulatus, a, um, wie ein Schild gestaltet.

Tárgowáć/ Liceri, drauff bieten/ fälschen.

Tárgowánie/ Licitatio, onis, g. f. ein Gebot auff ein feyl Ding/ Drauffbietung.

Tárgowisko / Forum, i, g. n. Forum nundinatorium, Mercatus, us, g. m. Marckt / Jahrmarckt / darauff allerley Wahr verkaufft wird.

Tárgownik/ Tárgujący/ Aginator, Licitator, oris, g. m. der einen kleinen Gewinn nimpt/ der etwas verthewret/ mehr beut.

Tarn/ Spina, æ, g. f. Spineolus, i, g. masc. Schlehen/ Dorn.

Tarnkowe drzewo/ Prunus sylvestris, Spinus, i, g. f. Schlehenbaum/ Schlehendorn.

Tarty/ Tritus, a, um, gerieben/ zerrieben.

Tátárká/ gryká/ pohanká/ Hreczká/ Ocimum vel Ocymum, i, g. n. Heydekorn.

Tátárskie ziele/ Acorus, i, g. f. vel Acorum, i, g. n. Kalmus oder Galgant.

Tchnąć/ Hiascere & Hiscere, Halare & Halitare, Spirare, athmen/ Athem holen/ außblasen/ wehen/ einen Geruch geben.

Tchnienie / Halitus, us, g. m. der Athem.

Tęchnąć/ Deturgere, Detumere, entschwellen/ als wann sich ein auffgeblasen Ding wieder niedergesetzt.

Tęcza/ Arcus cœlestis, Iris, idis, g. fœm. Regenbogen.

Tedy/ Hâc, Isthâc, adv. hiedurch/ dortdurch.

Tedy/ Igitur, Conjunct. derhalben.

Tedy/ w ten czás/ Tum, adv. dann/ dannoch/ alßdann/ domals/ zu der Zeit.

Tęgi/ Tenax, g. o. Nervosus, a, um, kräfftig/ starck/ steiff/ hefftig.

Tęgość/ Nervositas, atis, g. f. Krafft/ Stärck.

Ten/ Is, Iste, Der/ Derselbe.

Teolog/ vel, Theolog/ umiejętny rzeczy Boskich/ Theologus, i, g. m. Der Göttlicher Dinge Wissenschafft hat/ Gelehrter der heiligen Schrifft.

Tępáć/ Supplodere terram pedibus, Tunderepede terram, Boldern mit Füssen.

Tępánie/ Supplosio, onis, g. f. das Bolderen.

Tępić/ Hebetare, Retundere mucronem, aciam, Præstringere, Obtundere, Vnscharff/ stumpff machen.

Tępieć/ Hebere, Hebescere, Hebetescere, Stupere, Torpere, stumpff seyn/ stumpff werden/ erstarren/ nicht mehr fühlen.

Tępo / Obtuse, adv. vnverständiglich / mit schlechtem Verstande/ grob/ stumpffig.

Tępość/ ztępienie/ Hebetudo, dinis, g. f. Tarditas, atis, g. f. Tarditudo, dinis, g. fœm. stumpff/ Vnverstand/ langsamkeit.

Tępy/ Bardus, a, um, Hebes, etis, g. o. Obtusus, Tardus, a, um, Homo plumbeus, Retusum, Tardum ingenium, Narr / Tülpel/ stumpff/ vnverständig/ toll.

Teraz / ninie / Impræsentiarum , Modo, Nunc, adv. nun/ jetzundt/ gegenwertiglich. Teraz dopiero/ Nunc demum, Nunc primum, jetzunder erst/ jetzt. Teraz záraz/ Nunc jam, von Stund an/ nun wolan. Teraz niedawno/ Nunc nuper, nu newlich/ nicht sehr lange. Teraz właśnie/ Nunc nunc, Gerad jetzt.

Terpentyná/ Resina Terebinthina, Terpentin. Terpentynowe drzewo / Terebinthus, thi, g. f. Terpentinbaum.

Terpentynowy / Terebinthinus, a, um, aus Hartz Terpentin.

Teskliwie/ Cum tædio, Fastidiose, Morose, adv. verdrüßlich.

Teskliwy/ co teskni łácno ábo co ná tesknice/ Fastidiosus, Tædiosus, a, um, Verdrüssig.

Teskni/ Teskno mię/ Tædet, Tæduit & tæsum est, tædere, Pertædet, Imperson. verdriessen lassen/ Verdruß haben/ Bangen.

Tesknicá / Tesknosć / Fastidium , Odium, Tædium, ij, g. n. Verdruß/ Müheseligkeit/ Widerwertigkeit/ Abschew.

Testáment/ Diatheca, æ, g. f. Diatheca, orum, g. n. plur. num. Tabulæ, arum, g. f. plur. num. sive per diminutivum, Tabella, æ, g. f. Testamentum, i, g. n. Erbgemächt/ Testament/ Ordnung des letzten Willens. Testáment śmiertelny / Testamentum intercinum, das den Erbsetzer sein Leben gekostet hat. Testáment potwierdzony/ podpisány / Testamentum nuncupatum, ein Erbgemächt nicht allein gesprochen sondern auch verschrieben. Testáment umowny / pewny/ Testamentũ securum, ein versichert Erbgemächt.

Testámentarz/ Legator, Testator, oris, g. m. ein Erbmacher / ein Testamentmacher / der ein Erbgemächt machet. Testámentu pisarz / Testamentarius, ij, g. m. ein Schreiber des Erbgemächts/

máchts/Testaments. Fałszerz testámentow/ Subjector testamentorum, Testamentarius,ij,g. m. Fälscher d' Testament/Vnterschieber falscher Erbgemáchten. Do testámentu czynienia nie-sposobny/Intestatus,a,um, Intestabilis,le, vntüglich ein Testament zu machen/des Erbsatzung vnkräfftig ist. Testáment czynić/Testari, ein Testament oder Erbgemácht machen. W testámencie zápisać/ Testamento relinquere,durch Erbgemácht/Testament verlassen. Testáment fałszywy podrzucić/Supponere,Subjicere testamenta,Falsche Testament vnterschieben. Testáment znieść/Voluntatem mortui rescindere,eines Testament brechen. Testámentem zápisánym być opiekunem/Testamento tutorem constitui,fieri,creari,durch ein Testament zu einem Vormund/Vogt/Schirmer gegeben werden. Bez testámentu/Intestatò, adverb. Ohn Testament/Erbsatzung. Bez Testámentu zeszły/Intestatus,a,um, ohne Testament gestorben/der kein Testament gemacht hat. Testámentu dochodzący/Legatarius,a,um, dem etwas vermacht ist durch Testament/zum Erben gemacht. Testámentowy/Testamentorius,a,um, zu'n Testament gehörend.

Teſz/ Ac, Etiam, Quoque, Conj. Vnd auch.

Tkáć/Texere, Wäben.

Tkácka izbá/ Textrina,æ,g.f. Wäbergaden/ Wäberwerckstäte.

Tkáctwo/ Textrina,æ,g.f. Wäberkunst.

Tkacz/ Linteo,onis,g.m. Textor,oris,g.m. ein Leinweber.

Tkaczká/Textrix,icis,g.foe. ein Leinwäberin.

Tkána rzecz/Textum,i,g.n. das gewäbe.

Tkanicá/Tkanká/Anadema,atis,g.n. Rediculum,i,g.n. Hauptgezierd. (weben.

Tkánie/Textus,us,g.m. Textura,æ,g.f. das

Tkány/ Textilis,e,Gewebet.

Tło/Pavimentum,i,g.n. Estrich.

Tło sádźić/ Pavimentare, Ein Platz oder Estrich besetzen vnd ebenen/ ein Estrich schlagen.

Tło wytwornie sádzone/ Asarotum,i,g.n. Pavimentum scalpturatum, Tessellatum, quod & Vermiculatum dicitur, ein Estrich mit außgestochenen oder gehawenen viereckten Steinen gelegt vnd besetzt.

Tłoczenie/Pressus,us,g.m. Pressio,onis,g. foe. Drang.

Tłoczony/Pressus,a,um, Getrungen.

Tłoczyć/ Premere,Pressare,Drucken.

Tłomoki/ Hippopera, Sarcina, Sarcinula,æ, g.f. Clitellæ, arum,g.f. plur.num. ein Waatsack/ ein Bündel oder zusammen gebunden Pack auff der Reise. Tłomokámi obłożony/Sarcinatus, a,um, mit Bündel od' Bürden beladen. Tłomoki noszący/Sarcinarius,a,um, der die Bündel trägt.

Tłomokowy/Clitellarius, Sarcinarius, a, um, zum Bündel tragen gehörig.

Tłuc/ Conquassare, Contundere, Pulsare, Quatere, Tundere, Zerschmettern/Zerknirschen/ stossen/stampffen.

Tłuczony/ Malleatus, Pistus, a, um, wol gehämmert vnd geschlagen/ gestampfft/ gerollt.

Tłuk/ Pilus, i,g.m. Pilum,i,g.n. Trudes,is, g.f. ein Stösser im Mörsel.

Tłum/Turba,æ,g.f. ein Gehader/ Volck.

Tłumácz/ Interpres, etis,g.o. Dolmetscher.

Tłumić/ Deprimere, Opprimere, Pessundare, Supprimere, Vnterdrücken.

Tłumienie/Suppressio,onis,g.foe. Vnterdrückung/das Vnterschlagen/ Verschlagen.

Tłuśćieć/Pinguere, Pinguescere, feist werden.

Tłusto/ Pingviter,adv. voll oder mit Feist.

Tłustość/ Abdomen, inis,g.n. Adeps, ipis, g.dub. Arvina,æ,g.f. Pingve, is,g.n. Pingvedo, Pinguitudo,inis, g.f. Feist/ Schmär/ Schmaltz.

Tłustość zbytnia/Sagina,æ,g.f. die übrige oder mästige Feiste/ Feistigkeit.

Tłusty/ Adipalis,e, Adipatus, Cereus, Obesus, Opimus,a, um, Pingvis, e, Ungvinosus, a, um, feist/mästig. Tłusty pokarm/ Adipatum, i, g.n. fette/feiste Speise.

To/Id, Istud, Demonstrat. pron. Dasselbe.

To jest/Nimirum, Scilicet, Videlicet, adverb. Ja freylich/als nemblich.

Toboła/Pera,æ,g.f. Pilgertasche.

Toczenie/ Tornatura,æ,g.f. das drehen.

Toczkiem/ Volutatim,adv. mit Waltzung.

Toczona rzecz/Diatretum,i,g.n. ein gedrehet Werckstück/ein trinckkopff/der gedreßlet ist.

Toczony/Tornatilis,e, gedrehet.

Toczony/Glomeratus,a,um, gekugelt.

Toczyć/Tornare, Torquere, Drehen.

Toczyć/Conglobare, Globare, rund machen.

Tojad ziele/ Aconitum,i,g.n. Wolffskraut.

Tokarz/Tesarz/Tornarius,ij,g.m. Dreher.

Tom ksiąg/część Tomus,i,g.m. ein theil ei-

ner

nes Buchs/ denn grosse Bücher werden in etliche Tomos getheilet.

Ton/Euphonia,æ,g.f.Phthongus,i,g.m.Tonus,i,g m. ein Thon. Tonu pieknego/Organicus,a,um, voll lieblicheс Thons.

Topić/ Mergere, versäuffen/einsencken.

Topiel/ Charybdis,is,g. f. Gurges,itis,g.m. Vorago,inis,g f.Wirbel/ Wassertrudel.

Topniejący/ Liquescens,entis,g. omn. Zerfliessend/zerrinnend/tawend.

Topol/Populus alba, Pappelbaum.

Topolowy / Populeus, Populneus, Populnus,a,um, von Pappelholtz.

Topolowy gay/ Populetum,i,g.n. Pappelwald/ ein Orth da Pappeln stehen.

Topor/ Ascia,Dolabra,æ,g.f. Beyl/Dechsel.

Toporek/ Asciola, Securicula, Dolabella, æ, g.f. Aexlein/Beylein.

Toporzysko, Manubrium,ij,g.n. Handhabe.

Tor/Via,æ,g. f. Straß/Weg.

Torbá/ Táistrá/ Bulga,Capsa, Mantica,Pera,æ,g. foe. Vidulus,i,g. m. Vidulum, i, g.n. ein Welscher/Wahtsack/Tasch.

Tort/ Moretum,i,g. neu. Essen von allerley Kraut/ein Sooß von Knoblauch vñ andern Kräutern/ mit Milch/Wein vnd Käß/rc.gemacht.

Towárzyski/Sociabilis,e, Gesellig.

Towárzysko/Socialiter,adv. Gesellensweiß.

Towárzyskość/Socialitas, atis, g.f. Gemeinschafft/Gesellschafft.

Towárzystwo / Towárzyszenie / Comitatus,us,g. m. Consuetudo, inis, g.f. Familiaritas, atis,g.f.Consortinm,ij,g.n.Consortio,onis,g. f. Sodales,ium,g.m.pl.num.Sodalitas,atis,g.f. Sodalitium,ij,g.n. Gesellschafft/ Freundschafft/ Gemeinschafft Zunfftgesell/ Brüderschafft.

Towárzystwo w woysku / Symmachia, æ, g f. ein Mitreitung / Mitstreitung oder Hülff im Kriege.

Towárzysz/ Collusor,oris,g.m. Comes,itis, g.c.Congerro, onis,g.m.Socius,ij,g.m.Sodalis, is,g.m. Mitspieler/ Mithöler/ Mitgesell/ Mitgespiele/Compan.

Towárzysz w woysku/Commanipulo,onis, g.masc. ein Rottgesell. Towárzysz w woysku/ w szyku/ ná woynie/ Astes,itis,g.m. Commilito,onis,g.m,Commiles,itis,g.m.Symmachus, i,g. m. Spießgesell / Mitreyser / Burschgesell im Krieg/Mitstreiter/ Kriegshülff.

Towárzyszyć z kim/ Versari cum aliquo, Associari alicui, Gemeinschafft mit einem haben.

Toż/Toß/Idem, Dasselbige.

Trobá slonowa/Manus,us,g.f. Proboscis, idis,g.f. die Schnautze des Elephants.

Trobá/Buccina, Concha,Tuba,æ,g.f. Trommete/Zincke / Blaßhorn. Trobá wojenna/Lituus, i,g. m. ein Heerhorn/ eine Zinck im Kriege/ ein krumme Schalmey. Trob dźwiek/ Bombus, i,g.m. Taratantara,æ,g.foem. Trommetenschall/ Thon einer Trommeten.

Trobić/ Buccinare, Clangere, Crepere, Insonare, mit den Zincken blasen / trommeten. Ná trwoge zátrobić / Classicum canere, Inflare classicum, Bellicum canere, Signum dare buccina, Bellicosum canere, auffblasen anzugreiffen/ lermen blasen.

Trobienie/Clangor,oris,g.m. der Thon einer Trompeten. Trobienie ná trwoge/Classicum, i,g.n. ein Lermen.

Tracáć/ Trudere, stossen.

Tráćić/Abnecare, Enecare, Necare, Tödten/ vmbbringen.

Tracić czym/Redolere, Resipere, nach etwas riechen/schmecken/ ein schmack haben.

Tracić o co/Impingere, wieder etwas stossen.

Trąd/Elephantia, æ,g.f. Elephantiasis,is,g.f. Formicatio,onis,g.f. Lepra, æ,g. f. Aussatz/Malatzy / eine beissige Raude/ wenn der Leib voll rother Blätterlein wird.

Tráfia się/ Contingit, Obtingit, Usu venit, es begibt sich oder schickt sich/ es wiederfährt.

Tráfić się/ Accidere, Obvenire, zukommen/ einander auff der Gassen begegnen.

Tráfić/ Tangere scopum, das Ziel treffen/ errahten/außdencken/ nachdencklich außforschen.

Tráfiony/ Tactus,a,um, Getroffen/berührt.

Tráftá/ Ratis,is,g. f. ein Fluß.

Tráftarz/Ratiarius,ij,g.m. Schiffmann.

Trágarz/ Bajulus, i, Cistifer, eri,g.m. Portitor,oris,g. m. Saccarius, Vectiarius, ij, g.m. ein Sackträger / Kistenträger/Seckelträger.

Trájedyá/ Tragœdia,æ,g.foe. ein Spiel von grossen Herrn/denen groß Vnglück begegnet. Do Trájedyjey nalezący/ ábo Trájedie opisujący/Tragicus,a,um, zur Tragedi gehörend.

Trapić/ Affictare, Affligere, Angere, Conficere, Convexare, Devexare, Divexare, Macera-

re, Perexcruciare, fast oder embsig betrüben/ castenen/ peinigen/ ängsten/ plagen/ außmergeln/ mager machen/ martern.

Trapić się/ Concruciari, Discruciari, Excruciari, Gepeiniget/ geplaget/ gemartert werden.

Trapiciel/ Afflictor, oris, g. m. ein Peiniger.

Trapienie/ Afflictus, us, g. m. Scrupulus, i, g. m. Tormentum, i, g. n. Vexatio, onis, g. fœ. Peinigung/ Trübsal/ Angst/ Plag/ Folterung.

Trawá/ Gramen, inis, g. n. Graß.

Trawiący/ Pepticus, a, um, Däwig.

Trawić/ Digerere, Insumere, Verzehren/ verdawen/ verbrauchen.

Trawiciel/ Consumptor, oris, g. m. ein Verzehrer/ Verthuer.

Trawienie/ Concoctio, Consumptio, Digestio, onis, g. f. Pepsis, is, g. fœ. Dawung/ verzehrung/ Verthuung.

Trawisty/ Graminosus, a, um, Graßechtig.

Trawna fárbá/ Orobitis, is, g. f. Graßgrün/ wie der saamen wenn er anfaht zuwachsen/ grüne Farbe.

Trawny/ Gramineus, a, um, von Graß.

Trćiá/ Calametum, i, g. n. vel Calameta, orum, g. n. pl. num. Cannetum, i, g. neu. Rohrbusch.

Trćiná/ zielsko/ Arundo, inis, g. f. Canna, æ, g. f. Donax, acis, g. f. Rohr.

Trebácz/ Æneator, oris, g. m. Aulædus, i, g. m. Buccinator, oris, g. m. Classicus, i, g. m. Fistulator, oris, g. m. Tibicen, & Tubicen, inis, g. m. Trommeter Pfeiffer/ Zinckenbläser.

Tredowáty/ Elephantiacus, Leprosus, a, um, Aussetzig/ der die Malazey hat.

Trefnie/ Lepidè, adv. fein/ zierlich.

Trefunek/ Fors, Fortuna, æ, g. f. Glück/ zufall.

Trefunkiem/ Forte Fortuna, Fortuitò, Fortuitù, Casu, adv. ohne gefehr/ zu allem glück.

Trepki/ Calo, onis, g. m. Sculponea, æ, g. fœ. Soleæ ligneæ, Holtzschuch. Trepki noszący/ Soleatus, a, um, die Holtzschuch tragen.

Treść winá/ Protopum, i, g. neut. Most des Weins.

Trochá/ Pauxillus, Pauxillulus, Perpauculus, Pusillus, a, um, wenig/ gar klein.

Troche/ Paulò, Paululùm, Pauxillùm, Parùm, adverb. gar wenig.

Troche/ o cząście/ Paulisper, adverb. Ein kleine Zeit.

Trocíná/ Arborum ramenta, Scobs, bis, g. f. Abgefeyltes Feilstaub/ Sagmäl/ Feylspän.

Trojący/ Troiści/ Trigemini, vel Tergemini, æ, a, Dreyling/ Drey in einer Geburt geboren.

Trojáki/ Triplex, icis, g. om. Triplus, a, um, Dreyfältiglich/ dreyfächtig.

Trojáko/ Trifariam, adverb. Tripliciter, adverb. Auff dreyerley art vnd weise/ dreyfältiglich.

Troić/ Triplicare, Dreyfach machen.

Trojenie/ Triplicatio, onis, g. f. Dreyfaltigung/ Dreyfach.

Troisty/ Tergeminus, Ternarius, Trifidus, Trifurcus, Trisulcus, a, um, Dreyfaltig/ dreyspitzig.

Tron/ Solium, ij, g. n. Thronus, i, g. m. Fürstlicher Stuel oder Sessel/ Thron.

Trop/ Slad/ Vestigium, ij, g. n. ein Fußtrit/ Fußstapffe.

Trop/ Indago, inis, g. f. Spur.

Tropem/ Indaganter, adverb. dem Spur nach.

Troy/ Tergeminus, Trinus, a, um, dreydoppel.

Troycá/ Trias, adis, g. f. Trinitas, atis, g. fœ. Dreyheit/ Dreyfaltigkeit.

Troyglowy/ Triceps, cipitis, g. o. Tricephalus, i, g. m. Dreyhäuptig/ Dreyköpffig.

Troygrotny/ Trifurcus, a, um, Tricuspis, idis, g. o. Dreyspitzig/ Das drey Spitzen hat.

Troykształtny/ Triformis, e, Das drey Gestalten oder Angesichter hat/ Dreygestaltig.

Troymiesięczny/ Trimestris, e, Dreymonatlich/ Drey Monat lang/ oder von drey Monat.

Troynitny/ Trilix, icis, g. om. Das von drey Fadem gewebt ist/ mit dreyen Tritten od Schämlen/ mit drey Dräthen gewebt.

Troypászczeki/ Trifaux, aucis, g. o. dreymäulig/ dreyschlündig/ der drey Mäuler oder Schlunden hat.

Troyrogi/ Tricornis, e, vel, Tricornium, ii, g. n. Das drey Hörner hat/ Dreyhörnig.

Troywęgliſty/ Triangularis, e, Triquetrus, a, um, Dreyeckigt/ dreywinckelicht.

Troyzeby/ Tridens, entis, g. o. Dreyspitzig.

Truciźná/ Toxicum, ci, g. n. Venenum, i, g. n. Gifft. Truciźnę robiący/ przedájący/ Venenarius, ij, g. m. Der Gifft zurichtet vnd verkauffet.

Trudno/ Laboriosè, Perplexè, Perplexim, Perplexabiliter, adverb. kümmerlich.

Trudność/ Aporia, æ, g. f. Difficultas, atis, g. f. Incita, æ, g. f. Moles, is, g. fœ. Negotium, ij, g. n.

g. n. Obscuritas,atis, g. fœm. Scrupulus,i, g. m. Scrupulositas,atis, g. f. Tricæ,arum, g. fœ. plur. num. Mangel/ Schwäre/ Vnruhe/ Last/ Vnachtbarkeit/ Angsthafftigkeit/ Angst/ Sorg.

Trudność zádáć / zádawáć / Facessere negotium , Injicere scrupulum , Einem zu schaffen geben / Einem Angst machen.

Trudny/ Arduus,Operosus,Perplexus,Scrupulosus, Perarduus, a, um , Schwer / jrrig/ Geschäfftig/ voll Zweiffels.

Trumná/ Truná/ Capulum,i,g.n. Capulus,i, g.m. Libitina,æ, g.f. Loculus,Sarcophagus,i, g. m. Todtenbahr/ Todtenkasten/ Sarck.

Trunáć/ Pisnáć/ Mutire, verbeissen / schweigen/ heimlich reden/ gibtzen/ Ein wenig reden.

Trup/ Cadaver, eris, g. n. ein Todtencörper.

Trwáć/ Durare,Permanere,Perpetuare Perseverare, Persidere , Persistere , Perstare , lang wehren/ auff einem Dinge bleiben vnd beharren/ bestehen/ verharren. (lich.

Trwále/ Constanter,Pertinaciter,adv. beharr-

Trwáłość/ Firmitas,atis, g. fœ, Firmitudo, inis, g. f. Perseverantia, Pertinacia, æ, g. f. Stabilitas, atis, g f Standhafftigkeit/ Bestandt/ Beharrung/ Beharrligkeit/ Beständigkeit.

Trwáły/ Æneus, Aheneus,a,um, Durabilis, le, Firmus, Perpetuus,a,um , Servabilis,e, Stabilis,e, Tenax, acis, g. o. vest/ starck/ langwirig/ beständig/ beharrlich/ stets.

Trwánie/ Permansio, onis, g.f. Beharrung/

Trwożyć sobą/ Pavere,Pavitare, frequent. furchtsam seyn.

Tryb/ Tenor,oris, g m. Via,æ, g. fœm. eine Form/ art vnd weise. Jednym trybem / Uno tenore, In einer art vnd weise / In einem trieb.

Trykáć / Coniscare, stutzen mit den Stirnen/ die Stirn zusammenstossen wie die Schaffe.

Trypus/ gárniec ná nogách / Chytropus, podis, g. m. ein Dreyfuß darauff man die Hafen oder Töpffe bey dem Fewer setzet/ oder ein Hafen mit Füssen.

Tryumf/ Triumphus, i, g. m. Triumphatus, us, g. masc. ein herrlicher vnd prächtiger Einzug eines sieghafften Feldobersten. Tryumf máły/ Ovatio,onis, g. f. Ovatus,us, g. m. eine frewdenreiche Wiederfahrt eines Obsiegers.

Tryumfowáć / Ovare, Triumphare , Sich frewen/ für Frewden jauchtzen vnd springen/ sieghafftiglich einreiten.

Tryumfowy/ Ovalis, Triumphalis, e, Das zu solcher Frewde oder Triumpff gehöret.

Tryumfujący/ Triumphans, antis, g. omn. Triumphator, oris, g.m. Einer der einreitet mit Triumpff.

Trząść/ Conquassare, Quatere, zerschütteln/ schütteln/ bewegen/ zerschmettern/ zerknirschen.

Trzask/ Fragor, oris, g. m. Crepitus,us, g. m. Tax, vox est fictitia, ein Knall oder Thon so etwas bricht / Das lauten von einem Schlag der Geissel oder Peitsche.

Trzaská/ Assula,Confinnula,æ,g.fœ. Schidia, orum, g.n.pl.nu. Festuca,æ, g.f. Spohn/ Häffte/ ágel/ Stupffe / Spliter. W trzaski/ drobno/ Assulatim, Assulosè, adverb. Spöhnächtig.

Trzaskáć/ Crepare , Insonare, Percrepere, Perstrepere, toben/ poldern/ ein Getümmel machen/ döhnen/ rumpeln.

Trzásnąć/ Increpare, rauschen/ döhnen.

Trzćia/ Trćinisko/ Arundinetum, i, g. neut. Rohrbusch/ ein Orth da viel Rohr wächst.

Trzćiná/ Arundo, inis, g.f. Canna,æ, g. fœm. Rohr/ Riet.

Trzćinány/ Trzćinásty/ Arundineus,a,um, Arundinaceus, a, um, Rohrächtig.

Trzćinisty / Arundifer, a, um, das viel Rohr trägt.

Trzebulá/ Chærephyllon,i,g.n. herba, vulg. Charæfolium, ij, g. n. Körbel.

Trzeć/ Terere, reiben/ zerreiben/ zerstossen.

Trzeć piłą/ Serrare, sägen.

Trzeći/ Tertius, a, um, der Dritte. Trzećia część/ Triens, entis, g. m. der Dritte Theil eines Dinges. Dźiedźic ná trzećiey cześći / Hæres ex triente, ein Erb zum dritten Theil. Lichwá trzyczęśćiowa/ Usura triens, seynd vier Monat lang / alle Monat eins Zins von hundert Hauptguts/ die acht übrigen Monat des Jahrs (so man hierin für allem rechnet) ledig/ das ist/ alle Jahr vier zu Zins von hundert Hauptguts. Trzećia część ze dwunastu májący / Trientalis, le, Trientarius,a,um, Das von zwölffen vier inhält/ der dritte Theil von zwölffen.

Trzećiaczká/ Febris tertiana, Tertiana,æ, g. f. das dreytägige Fieber.

po Trzećie/ Tertiò, adverb. zum dritten.

Trzepietáć się / Strepitare, rauschen.

Trzepietánie/ Plausus,us, g. m. Geräusch.

Trześie-

Trzesienie ziemie/Terræmotus,us,g.m. Erdbidem. Trzesienie ziemie sie stało/ Concussa motu terra, Erdbidmet.

Trzeszczenie/ Crepitus, us, g.m. Knall.

Trzewá/ Interanea, Intestina,orum,g.n.plu. num. Das Ingeweide.

Trzewik/ Calceus,ei, g.m. Calceamen,inis, g.n. Calceamentum,i, g.n. Schuch.

Trzey/ Terni, æ, a, Je drey miteinander.

Trzey jednegoz plodu/ Tergemini,orum, g.m.pl.num. Drey einer Geburt.

Trzezwo/ Sobriè, adverb. nüchtern.

Trzezwy / Siccus,Sobrius, a, um , nüchtern/ mässig im trincken.

Trzodá/ Grex,gregis,g.m. eine Schaar oder Heerde Viehes. Do trzody nalezacy / Gregalis,e, zu der Schaar gehörend.

Trzos/ Zona,æ,g.f. Seckelgürtel.

Trzy/Tres, & hæc Tria,pl.num. Drey. Trzy czesci/ Tertiarium,ij, g. n. ein Drittheil. Trzy czwierci abo trzy czesci rzeczy jakiey/ Dodrans, antis, g. m. drey Viertheil/ drey Quartier eines Dinges.

Trzydziesci/ Terdeni,Ternideni,Triceni,æ, a,Triginta,g.o. adject. pl.n indecl. Je dreissig.

Trzydziescikroc/ Tricies, adv. dreissig mal.

Trzydziesci y osm / Duodequadraginta, g. om. pl.num. tant. acht vnd dreissig.

Trzydziesci y dziewiec/ Undequadraginta, Neun vnd dreissig.

Trzydziesty / Tricenarius, Tricesimus, Trigesimus, a, um, der dreissigste.

Trzygrániastość/ Triangulus, i, g. m. Triangulum,i, g. n. Dreyeckigte Figur.

Trzygrániasty/ Triangularis,e, dreyeckigt.

Trzyjezyczny/Trilinguis,e,dreyzüngig/Der da redet/ das ers im Hertzen nicht meynet.

Trzykrocrodny / Trifer & Triferus, a, um, dreymal des Jahrs Frucht tragend.

Trzykwartowa miárá / Chænix, icis, g. f. eine Maaß so zwo Sextarios in sich hält.

Trzy látá/Triennium,ij,g.n.Trieteris,idis, g.f. Trimatus,us, g m. drey Jahr.

Trzyletni/ Triennis,e, Trimus, Trimulus,a, um, dreyjährig/ drey Jahr alt.

Trzymáć/ Possidere, Tenere, halten/besitzen.

Trzymáć z kim/ Ad vel Astipulari, Assentiri, Consentiri, zusammenstimmen/verwilligen/ eines Sinnes seyn.

Trzymáć zá kim / Suffragari, Einem seine Stimme vnd Gunst verleyhen in der Wahl.

Trzymiesieczny / Trimestris,e, dreymonatig.

Trzynaście/Tredecim, g.o. pl. n. dreyzehen.

Trzynaście rázy/ Tredecies, adverb. Dreyzehen mal.

Trzynasty/Alter ab undecimo, dreyzehend.

Trzynocny/ Trinoctialis,e, dreynächtig.

Trzynogi/ Tripes,edis, g.o. Tripoda,æ, g. f. Tripus,odis, g.m. dreyfüssig.

Trzy rázy/ Ter, adverb. dreymal.

Trzyroczny/Trihornus,a,um, dreyjährig.

Trzysieczny/Trinodis,e, dreyknötig.

Trzystá/ Trecenteni,æ, a, Trecentum,Treceni, & Treceni,æ, a, dreyhundert. Po trzechsetech/ Tercenteni,æ, a, Je dreyhundert.

Trzystákroć/Trecenties,Tricenties,adverb. dreyhundertmal.

Trzystopny/ Tripedalis, le, Tripedaneus,a, um, dreyschuhig.

Tu/ Hic, adverb. hier in diesem Orth.

Tu/ Horsum, adverb. hieherwerts.

Tu y owdzie/ Dispersè, & Dispersim, Sparsim, adverb. hin vnd her zerstrewet.

Tuczenie/ Sagina,æ, g.f. Mästung.

Tuczony/ Saginarius,Saginatus,a,um, gemästet/ vollgefüllet/gestopffet.

Tuczyć/ Opimare, Pinguefacere, Saginare, mästen / feist machen.

Tudziez/ (de tempore) Vestigio temporis, Jamjamque, von stund an.

Tudziez/ (de loco) Eodem loci vestigio, In oculis, In manibus, hart darbey.

Tum / Eccesia cathedralis, Major Ecclesia, Thumkirche.

Tunczyk rybá morská/Cordyla,æ, g.f. ein Meerfisch/ eine kleine Thonine.

Tur/ Urus,i, g. m. wilder Ochs.

Tuteczny/ Enchorius,a,um, latinè Regionalis, le, Einländisch/ Einheimisch.

Tuwálnia/Involucre,is,g.n. ein Scheertuch/ das ein Scheerer demselbigen vmblegt / der geschoren wird / ein Haartuch.

Twárdnieć/Durere,Durescere,Indurescere, Lapidescere, Obdurescere,Perdurescere,Rigere, Rigescere, erhärten/ Steinhart werden/ von Frost erstarren.

Twárdo/ Durè, Duriter, adverb. härtiglich.

Twárdość/ Duritia,æ,g.f. Durities,ei, g.fœ. Rigor,oris, g. m. Robur,oris, g. n. Duritas, atis, g.f. Hartigkeit.

Twárdoszyj / Obstipus, a, um, starrhälsig/ das den Kopff auff den Achseln tragt.

Twárdy/Durus, Ferreus, Solidus, a, um. Hart. Bárzo twárdy/ Prædurus, a, um, gar Hart. Przytwárdszym/Duriusculus,a,um,ein wenig hart.

Twarz/ Vultus, us, g. m. Angesicht. Twarzy kształt/Forma,Membratura,æ,g.f.Gestalt deß Angesichts. Twarzy postáwney/ Vultuosus, a, um, mit hönischem oder vnlieblichen vnd vnfreundlichem Angesicht / zu viel ernsthafftig.

Twierdza/ Arx, arcis, g. f. Præsidium, Propugnaculum, i, gen. n. Vestung/ Besetzung zum Schirm eines Orts.

Twierdzenie/ Affirmatio, Assertio, Asseveratio, Nuncupatio, Probatio, onis, g. f. Vergewissung / Bejahung/ Bestättigung mit Worten Befestigung / gewisse Zusag/ Beweiß.

Twierdzić/ Adserere vel Asserere, Asseverare, Astruere pro Affirmare, Testificari, bestätigen/ befästigen / für gewiß halten / gewiß sagen vnd bestätigen / bezeugen / kündlich machen/ bestendig reden.

Twierdziciel/ Affirmator, oris, gen. masc. Bestetiger.

Tworzenie/ Creatio, Conformatio, onis, g.f. eine Schaffung/ Form/ Gestaltmachung.

Tworzyć/ Condere, Formare, Plasmare, erschaffen/ gestalten/ eine Form geben /haffnen.

Tworzydło/ Forma casei, Käsenapff.

Twoy/ Tuus, a, um, dein.

Ty/ Tu, Du. Ty sam/ Tute, Du selbst.

Tycz/Tyk/ Tyká/ Pal ábo drzewko jákie/ po ktorym się pnie chmiel/wino/ &c. Charax, acis, g. m. Pedamen, inis, g. n. Pedamentum, i, g. n. Pertica, æ, Ridica, æ, g. f. Statumen, inis, g. n. Sudes, is, g. f. Rebstock/ vnterstütze.

Tyczna wyká/Anagyris, is, g. f. herba est gravissimi odoris, ein stinckendes Kraut.

Tydzień/ Hebdomas, adis, g. f. Hebdomada, Septimana, æ, g. f. eine Woche.

Tygris źwierzę/Tigris, dis.g.f. Tiegerthier.

Tykáć kogo słowy/ Attingere aliquem, Aliquem proscindere, Cavillari aliquem, Aculeum testimonium in aliquem convertere, Insequi aliquem morsibus, metap. Perstringere aliquem, einen dutzen/ einen mit Worten schmutzen/ angreiffen/ einen beschalten.

Tykánie/ Attactus, us, g. m. das Dutzen/ Berühren/ Berührung.

Tył/zad (in communi) Tergum, i, g. neut. Der Rücken.

Tył głowy/ Occipitium, ij, g.n. Occiput, pitis, g.n. das Hintertheil des Häupts.

Tył domu/ Posticum, i, g.neut. die Hinderthür. Tyłem wyniść/ Postico recedere, zur Hinderthür außgehen/ sich verstecken.

Tyle/ Tot, Totidem, adject. indecl. pl. num. g. o. so viel/ eben so viel.

Tylekroć/ Toties, adv. so offt.

Tylez/ Tantundem, eben/ gerad so viel.

Tylko/Duntaxat, Modo pro Saltem, Solummodo, Tantum, Tantummodo, adv. Ni, Nisi, Dum, Conjunct. sonderlich/ zum meisten/ allein/ wenn nicht/ so nicht.

Tylny/ Posticus, a, um, Hinderwertig.

Tyluczko/Tantillum & Tantulum, adverb. zum wenigsten/ so wenig/ gar ein wenig.

Tym mniey / Tantò minoris, vmb so viel weniger/ desto weniger/ minder.

Tym więcey/ Tanto magis, so viel mehr.

Tynk/ Albarium, ij, g.n. Coria in structuris, Crustatio, onis, g.f. Crusta, æ, g. f. Rudus, eris, g. n. Tectorium, ij, g. n. Lorica, æ, g. f. Kalckscharten vnd dergleichen Steingemürsel/ Gepflaster von Leimen/ Leimen Wandt.

Tynkarz/ Crustarius, ij, g. m. Tector, oris, g. m. Leimschleiffer/ Weisser/ Pflästerer.

Tynkowáć/Crustare, Ruderare, Trulissare, vertäffeln / mit einem Pflaster verwerffen / oder verstreichen.

Tynkowánie/ Ruderatio, Trulissatio, onis, g. f. Dünckung/ Pflasterung.

Tyran/ Tyrannus, i, g. m. Tyrann.

Tyránnoboycá/ Tyrannicida, æ, ge. masc. Todtschläger eines Wüterichs/ Tyrannen.

Tyránnoboystwo/ Tyrannicidium, ij, g.n. ein solcher Todtschlag.

Tyráński/ Tyrannicus, a, um, wüterisch / tyrannisch/ vnbarmhertzig/ grausam.

Tyráńskie/ Tyrannicè, adv. grausamlich.

Tyrlicz/ Pappus, i. g. m. Creutzwurtz.

Tysiąc/ Chilias, adis, g. f. Mille in singul. indeclinab. g. n. in plur. Millia, ium, millibus, tausent.

Tyśiac kroć/ Millies, adv. tausendmal.

Tyśiacznik / tyśiac w sobie máiący / Milliarius, a, um, tausent in sich begreiffend.

Tyśiaczny/ Millesimus, a, um, der tausenst.

Tytuł/Inscriptum, i, g. n. Inscriptio, onis, g. f. Lemma, atis, g. n. Titulus, i, g. m. Vberschrifft/ Titul.

V.

V/ Apud, Præposit. Accus. inserv. Bey.

Vbeśpieczáć / Vbeśpieczyć. Fide jubere, Securum reddere, Securum præstare, versichern/ vertrösten/ versprechen.

Vbiegáć śię/ Vbiegałem śię/ Me rupi currendo, ich habe mich müde gelauffen.

Vbiegáć kogo/ Anticipare, Anteoccupare, vorhinwegreiffen/ zuvor wegnehmen / vorhinweg zücken/ zuvor einnehmen/besitzen.

Vbieżenie / Anteoccupatio, Præoccupatio, Anticipatio, onis, g. f. Zuvorkommung/ Fürkommung/ Fürkomnüß.

Vbiiáć/ Fistucare, mit einem Schlägel eintreiben/ Pfäl in die Erde schlagen.

Vbiiáć ziemię/ Pavire, gleich schlagen oder machen/ knütschen/ einen Platz oder Plan zusammen schlagen.

Vbiiánie/ iákie w wodách álbo w błotnych mieyscách dla gruntu pospolićie bywa/ Fistucatio, Palatio, onis, g. f. Pfälunge/ so man eichene oder erlene Pfäle in einen sumpffigen Ort oder Grund schlägt/ etwas darauff zu bawen/ das Pfal schlagen/ wenn man den Grund machet.

Vbior/ Amictus, Habitus, Ornatus, us, g. m. Kleidung/ Zierung/ anßgeputzt. Vbior niewieśći/ Mundus, di, g. m. allerley Weiber Gezierd. Vbior świety / Sanctus ornatus, Heilige vnd züchtige Zierd.

Vbity/ Fistucatus, a, um, das mit einem Schlägel eingetrieben ist/ mit Pfälen im Grunde gemacht/ vntergesetzt.

Vbłágáć gniewliwego/ Sedare, Contundere iras, miltern/ stillen/ den Zorn miltern/ zu Frieden stellen/ ruhig machen/ begütigen.

Vbłágálnia/ Błágálnia/ Propitiatorium, ij, g. n. ein Ort da man versöhnet.

Vbłágálny / vel Vbłágány / Łácny do ubłágánia / Deprecabilis, Propitiabilis, e, versöhnlich/ das zu versöhnen gehört/ der leichtlich versöhnet wird/ erbittlich.

Vbłagánie/ Vgłaſkánie / Vspokoienie / Vkoienie/ Delinitio, Mitigatio, Placatio, onis, g. f. Milterung/ Erweichung/ Begütigung/ Versöhnung.

Vbłagány/ Dilinitus, Placatus, a, um, erweichet/ gestillet/ befriediget/ bered/ zu Frieden gebracht/ begütiget/ versöhnet.

Vbogacáć/ Vbogáćić/ Collocupletare, Ditare, Divitare, Opulentare, reich machen.

Vbogácony/ Ditatus, a, um, reich gemacht.

Vbogi/ Egens, entis, g. o. Egenus, a, um, Pauper, eris, g. com. mangelhafft/ arm. Przyuboższym/ Pauperculus, a, um, wenig arm.

Vbostwo/ Incita, Inopia, æ, g. f. Nuditas, atis, g. f. Pauperies, ei, g. f. Paupertas, atis, g. f. Penia, æ, g. f. Tenuitas, atis, g. f. Armuth/ Dürfftigkeit.

Vbráć/ Vbieráć/ Amicire, Circumvestire, Convestire, Investire, Induere, Ornare, Vestire, bekleiden/ überdecken/ ein Kleid anlegen/ rüsten/ zieren/ schmücken.

Vbránie/ Bracca, æ, g. f. Femorale, is, g. n. Hosen/ Bruech.

Vbrány/ Vestitus, a, um, bekleidet. Dobrze/ pięknie ubrány/ Stroyny / Vestitissimus, a, um, gar wol bekleidet.

Vbrudzony/ Vbrukány/ Contrectatus, a, um, begriffen/ berühret.

Vbywáć/ Decrescere, abnehmen.

Vcho/ Auris, is, g. f. Auricula, æ, g. f. dimin. Ohr.

Vcho u stárku iákiego/ u gárcá/ konwie/ ic. Ansa, æ, g. f. Manubrium, ij, g. n. ein Handhabe/ Rincken/ ein öhre an einem Geschirr.

Vchodźić / Vmykáć / Vstępowáć przed kim/ Elabi, Excedere, Vitare, Effugere, Seducere se, Subducere, Recipere se, Secedere, Concedere aliquò, ab oculis, à foribus, Romovere se, Decedere, außweichen/ hinweg schleichen/ meiden/ schewen/ entwüschen/ entschlupffen/ entfliehen.

Vchronić śię / Vchodźić czego / wolnym od czego zostáć/ Evadere, Effugere, Evitare, Refugere, Devitare, vermeiden/ flihen/ schewen.

Vchronienie śię/ Evitatio, Devitatio, onis, g. f. Vermeidung/ Fliehung/ Schewung.

Vchronny/ Evitabilis, le, vermeidentlich.

Vchwałá/ Consultum, Decretum, i, g. n.

Entschluß

Entschlüssung deß Gemüths / ein Erkäntnüß.

Vchwaká pánow Rádnych / Senatusconsultum, i, g. n. Ein Rahtsspruch.

Vchwaláć/Consciscere, Sciscere, erkennen/ anfahen vnd ordnen/ befehlen/ annehmen.

Vchwycenie/ Apprehensio, Comprehensio, onis, g. f. Ergreiffung/ das Anfassen.

Vchwyćić upadájącego / Excipere labentem, Cedentem excipere molliter, einen Fallenden ergreiffen/ anfassen.

Vchyláć się/ Declinare, vom Wege abweichen/ sich abwenden/ vermeyden.

Vchylenie/ Vskoczenie/ Declinatio, onis, g. f. Abwendung/ Abweichung.

Vćicháć/ Vćichnąć/ Consilere, Defervere, Defervescere, Mansvefieri, Mansuescere, Mitescere, geschweigen/ still werden / milt oder gütig werden.

Vćiec/ Vćiekáć/ Aufugere, Effugere, Capessere fugam, Fugere, Fugitare, freq. Mandare se fugæ, Perfugere, Profugere, Terga vertere, hinweg fliehen / die Flucht nehmen / den Rücken kehren/sich in die Flucht geben/schewen/ entlauffen / das Hasen Panier auffwerffen.

Vćiec się do kogo/Vdáć się/ Confugere, Refugere, vnter eines Schutz vnd Schirm lauffen / Zuflucht nehmen / hinzu fliehen.

Vćiechá/ Kochánie Delectamen, inis, g. n. Delectamentum, ti, g. n. Delectatio, onis, g. f. Jucunditas, tis, g. f. Oblectamen, inis g. n. Oblectamentum, i, g. n. Oblectatio, Recreatio, onis, g. f. Voluptas, atis, g. f. Lust/ Frewde/ Kurtzweil/ Ergetzligkeit / Wolgefallen/ Wollust/ Liebligkeit.

Vćieczká/ Aufugium, ij, g. n. Fuga, æ, g. f. Zuflucht/ Außflucht/ Vermeidung/ Flucht.

Vćieczká do kogo/Anchora, æ, g. f. metap. Asylum, i, g. n. Columen, inis, g. n. Columna, æ, g. f. Effugium, Perfugium, Refugium, Suffugium, ij, g. n. Trost / Freyheit/ Auffenthalt/ Zuflucht.

Vćiekácz/ Fugitor, oris, g. m. ein Flieher.

Vćiekájący/ Vćiekywájący/Fugiens, entis, g. o. Fugitans, antis, g. o. Fliehend.

Vćienczáć/ Attenuare, verringern/ verkleinern / mindern.

Vćienczánie/ Attenuatio, onis, g. f. Ringerung/ Minderung/ Verkleinerung.

Vćieráć/ Detergere, Extergere, Manticulari, Tergere, Tergere, wischen/ abtrucknen/ abwischen. Vćieráć nos/ Emungere, Mungere, Schnautzen/ die Naß butzen.

Vćießnie/ Lepidè, Lepidulè, adv. zierlich/ höflich/ fein/ lieblich/ angenehm.

Vćießny/ Facetus, Iucundus, Lepidus, Perlepidus, a, um, holdseelig mit Worten/ lieblich/ anmutig/ zierlich/ höflich/ angenehm. Vćießna rzecz/ Salsum, schimlich / schertzhafft.

Vćießyć kogo/ Delectare, Oblectare, Creare alicui voluptatem, Exhaurire sermone solicitudines, erfrewen/ Lust bringen/ ergetzen/ belüstigen.

Vćináć/ Vćiąć/ Abscindere, Amputare, Desecare, Præcidere, Præsecare, Rescindere, abhawen/ abschneiden/ behawen/ vorabhawen.

Vćinánie/Amputatio, onis, g. f. Behawung/ Beschneidung/ Abhawung.

Vćinek/ Odćinek/ Præcisio, onis, g. f. Præsegmen, inis, g. n. Recisamentum, i, g. n. Resegmen, inis, g. n. Sectura, æ, g. f. Abschnitzling/ kleine Stücklein von einem Dinge abgehawen/ Abschnitz/ Schnitt/ Schnitz.

Vćisk/ Vćisnienie/ Afflictio, onis, g. f. Afflictus, us, g. m. Agonia, æ, g. f. Angustiæ, arum, g. f. pl. n. Trüsal/ Peinigung/ Bekümmernüß/ Angst. Vćisk wielki/Afflictatio, onis, g. fœm. grosse Trübsal/ Pein.

Vćiskáć/ Affligere, Conficere, Fatigare, Opprimere, Aliquem tangere, Casteyen/ peinigen/ Qual anthun/ betrüben/ übertrnigen/ ängstigen/ plagen/ einen antasten/ treffen/ überwältigen.

Vćisniony/ Afflictus, Oppressus, a, um, betrübt/ gepeiniget/ überwältiget/ vntergedrücket/

Vćisnionym być/ Aportari, Affligi, auffs allerhächste geängstiget / vntergedrücket/ gepeiniget werden.

Vćißeć/ Fatiscere, stille werden/ erliegen.

Vczący/ Præmonstrator, oris, g. m. ein Lehrer/ Vnterweiser/ der einen vnterrichtet / weiset.

Vczęßczáć/ Frequentare, ein Ding offt vnd vielmahls sagen/ etwas embsig thun / embsig gehen oder kommen/ hauffen.

Vczęßczánie/ Crebritas, atis, g. f. Frequentia, æ, g. f. Crebritudo, inis, g. f. Frequentamentum, i, g. n. Embsigkeit/ Vielheit das offt geschicht/ eine stette åferung oder Wiederholung der Wörter / wenns offt gebrauchet wird.

Vczćiwie/ Dignè, Honoratè, Honorificè,

Reverenter, adv. würdiglich/ ehrlich / mit grosser Verehrung.

Vczćiwość / Honorificentia, æ, g. f. Honos vel, Honor, oris, g. m. Majestas, atis, g. f. Rectum, i, g. n. Ehrerbietung/ Ehr / Hochwürdigkeit/ Tugendt.

Vczćiwość komu wyrządźić / Præstare reverentiam, Zucht und Ehr einem beweisen.

Vczćiwość wyrządzájacy/Venerabundus, a, um, der einem Ehre erzeiget/ Ehrerbieter.

Vczćiwy / Poßánowánia godny/ Honestus, Honoratus, a, um, Honorabilis, e, Honestus & Spectatus Vir, ehrlich/ löblich/ züchtig/ Ehrwürdig/ Ehrsam/ hochgeacht.

Vczczony/Recultus, a, um, wiederum geehrt.

Vczeń/ Discens, entis, g. o. particip. Discipulus, i, g. m. ein Schüler der da lernet.

Vczenie/ Monstratio, Demonstratio, onis, g. f. Vnterweisung/ Zeigung.

Vczenie/ Doctè, Perdoctè, adv. weißlich.

Vczepnać/Ocquiniscere, sich neigen/bücken.

Vczestnik/ Affinis, is, g. c. metaph. Compos, potis, g. o. Consors, ortis, g. o. Particeps, cipis, g. o. Theilhafftig / Mitgenoß. Vczestnikiem być/ Impertiri, passiv. Participare, Mitgenössig seyn / theilhafftig seyn / Theil daran haben. Vczestnikiem czynić kogo/ Communicare, Participare, theilhafftig machen.

Vczony/Doctus, Literatus, Multiscius, Perdoctus, Pereruditus, Peritus, a, um, Schrifftgelehrter/Kunstreich/ vielkönnendt/ wolgelehrt/ wolbericht. Vczony nápoły/ Semidoctus, a, um, halbgelehrt.

Vczyć/Docere, Erudire, Imbuere, Monstrare, Præcipere, Præceptare, freq. Tradere, Discipulos instruere, Lehren/ vnterweisen/berichten/anführen/anweisen/zeigen/vnterrichten.

Vczyć śie / Discere, Studere, Lernen / Der Schrifft obliegen. Vczyć śie pilno/Literas vorare, Begierig lernen.

Vczyćielká/Doctrix, icis, g. f. Lehrerin.

Vczynek/ Actio, onis, g. f. Effectus, us, g. masc. Factum, i, g. n. Negotium, ij, g. n. Geschäfft/werck/ Handel/Wirckung. Vczynek dobry/Catorthoma, atis, g. n. Catorthosis, is, g. f. eine rechte Tugend/ oder was mit Tugend gehandelt wird/ eine wolgerathene That. Vczynek zły / Maleficium, ij. Malefactum, i, g. neu. ein böse That/Vbelthat. Vczynek znáczny/Stemma, tis, g. n. löblich that.

Vczyniony/Factus, a, um, Gemacht.

Vczynnie/Officiosè, adv. Vnterdienstlich.

Vczynny/Munis, e, Officiosus, a, um, Vnterdienstlich/ dienstlich / dienstwillig/verpflicht / geschäfftig/vnterdienstig.

Vczyśćić/ Castrare, verschneiden / münchen/ die Männlichen Glieder außschneiden.

Vd/Femur, oris, Femen, inis, g. n. die dicke des Beins ob dem Knie. Kość udowa/ Coxa, æ, g. f. die Hüfft am Schenckel.

Vdárowáć / Ditare, Donis cumulare aliquem, einen begaben / einem ein Geschenck verehren/ mit Gaben einen bereichen.

Vdárowánie/ Dorodocia, æ, g. f. Geschenck-Nehmung/Bestechung mit Gaben.

Vdátnie/Speciosè, adv. Schön/ prächtiglich.

Vdátny/Plausibilis, e, angenem /wolgefällig.

Vdawáć śię zá co/być czym/ Venditare, sich feyl bieten/ sich anbieten/sich rühmen/ sich herfür thun/mit Hoffart zeugen.

Vderzenie/ Ictus, Illisus, Percussus, us, g. m. Percussio, onis, g. f. Plaga, æ, g. f. Streich/ schlag/ Anstoß. Vderzenie śię o co/ Allisio, onis, g. f. Anstoß. Vderzenie śię wzajem/Collisio, onis, g. f. Collisus, us, g. m. das zusammenschlagen/ zerknirschung/Zusammenstoß.

Vderzony/ Ictus, Percussus, Petitus, Pulsatus, a, um, Geschlagen/gestossen/getroffen.

Vderzyć/Vderząć/ Contundere, Ferire, Icere, Illidere, Infligere, Percutere, Petere, Tundere, Schlagen/klopffen/stossen/treffen.

Vderzyć ná kogo/Adgredi, Adoriri, Aggredi, Impetere, Invadere, Angreiffen / anfallen/ überfallen/einfallen.

Vderzyć o co/ Allidere, Anstossen. Vderzyć jedno o drugie/ Collidere, An einander stossen/ zusammen knirschen/schlagen. Vderzyć o ziemię/ Affligere, zu Boden werffen/ niederschlagen/auff auff die Erde schmeissen.

Vderzyć śię o co/Impingere, Offensare, frequent. straucheln/wieder etwas stossen.

Vderzyćiel/Percussor, oris, g. m. ein Schlager.

Vdoy/Dojenie/ Mulctra, æ, g. f. das melcken.

Vdźieláć/Impartire, Impertiri, mittheilen.

Vfáć/Fidere, Confidere, Vertrawen.

Vfájacy/ Fretus, a, um, vertrawendlich/ der sich auff etwas verläst/ vertröst.

Vfánie/Confisio, onis, g. f. Fiducia, æ, g. f. Zuversicht/vertrawen/Vertröstung.

Vfność/Fiducia, æ,g.f.faſt vertrawen.

Vganiáć śię / Vtárczke czynić / Velitari, Scharmützeln/mit einander fechten/ſtreiten/ hadern/zancken.

Vgięty/ co śię ugiął/zgiął/Pandatus,Pandus,a,um,niedergebückt/gebogen.

Vginác/Pandare,ſich biegen/krümmen.

Vginánie / Vgięcie / Pandatio,onis,g.f. das biegen eines dings/Nieder- oder vnderbückung.

Vgodá / Compoſitio , Conciliatio,Deciſio, Pacificatio , onis,g.fœ. Vertrag/Befriedigung/ Verſöhnung / Rachtung.

Vgor/ Novale, is,g.n.& Novalis,is,g.f. Ager requietus, Arvum requietum , Ager novalis, Braachland/ den man ein Jahr vmbs ander ſäet.

Vgryść/Abrodere, Abnagen/abreiſſen.

Vjednáć śię / Componere pretio, vmb Lohn mit einem vberein kommen/ſich vergleichen.

Vjedwabiony / Sericatus, a,um, mit Seiden bekleidet/angethan.

Vjęty około /Obinanis,e,Oben leer. Vjęty troche/ Subinanis,e,ein wenig außgeleert.

Vkámionowáć / Lapidare,ſteinigen.

Vkámionowány/Lapidatus,a,um,geſteinigt.

Vkąſzony/ Demorſus, Morſus,a,um, Abgenaget/gebiſſen/abgebiſſen.

Vkazáć wprzod/Præmonſtrare, vor anzeigen/weiſen/deuten.

Vkázánie śię/Apparitio,onis,g.fœ. eine erſcheinung.

Vkázujący / Epidicticus,i,g.m. Demonſtrativus,i,g.m. Anzeigig.

Vkęſowáć/ Demordere, Abbeiſen / knipfflen.

Vkęſując/ Morſicatim , adverb. Abbeiſſend/ Beiſſiglich.

Vkłádáć/ Componere, Convaſare, Struere, zuſammen packen/ einſchlagen/ zuſammen faſſen/ ſetzen/ordnen.

Vkłądánie/Plicatio,onis,g.f.das falten.

Vkłádnie/Comiter, adverb.Freundlich.

Vkłádność/ Demiſſio, onis,g. fœ. Demuth/ Niederträchtigkeit/ Demütigkeit.

Vkoić / Vgłaſkáć / Vſpokoić / Vbłagáć/ Ex irato tranquillum facere,Tranquillare,eines Zorn ſtillen/einen verſöhnen/ſtille/ruhig machen.

Vkojenie/ Vgłaſkáenie / Vbłagánie/Delinitio, Placatio,Mitigatio,onis,g.f.Milterung/ Begütigung/ Befriedigung / Verſöhnung / Erweichung.

Vkoronowány/ Coronatus,a,um,Gekrönt.

Vkoś/ Obliquitas, atis,g. f.Obliquum,i, g.n. die Krümme/der Bug/die Schlimme. Ná ukoś/ Obliquè, adverb. die Quere/ Seitlingen/ſchlim/ ſchälbs/überzwerch/ krümlich/ſchieb/überzwerg.

Vkośny/ Limus,a,um,Limis,e,Obliquus,a,um,Vberzwerg durch/ von einer ſeiten an die ander/krumb/ſeitling/ſchälb/ſchlim/ſcheib.

Vkradkiem / Furtim, adv. verſtohlner weiß.

Vkrádziony/ Ablatus, Surreptus , Surreptitius,a,um, Hinweg getragen/genommen/geſtohlen/weggezückt/ verſtohlen.

Vkráść/Auferre,Subripere,Surripere,Convellere aliquid alteri , Avertere rem aliquam, einem etwas abnehmen vnd ſtehlen / entfrembden/wegnehmen.

Vkroić/Abſcindere,Abſchneiden.

Vkrop/ Aqua fervens , Heiß ſiedend Waſſer.

Vkrywáć śię/Sublatere,verborgen liegen.

Vkrzywdźić/Injuriam alicui facere,inferre, injungere,Injuria aliquem afficere,affligere,lædere,Violare jus,einem vnrecht in einer Sachen thun/ einem vnbillichen gewalt anthun.

Vkrzyżowáć/ Crucifigere, Suffigere cruci & in cruce, an ein Creutz hencken/ anſchlagen/ anhefften/ creutzigen.

Vkrzyżowány/ Crucifixus,a,um,Gecreutziget/an ein Creutz geheftet.

Vkſztałtowánie/Informatio,onis, g.f. eine Entwerffung/Formierung.

Vkuſzenie/Guſtus,vel,Guſtatus,us,g. maſc. Geſchmack/ Verſuchung/ das ſchmecken.

Vl/ Alveus, ei, g.m. Alvear,vel, Alveare,is, g.n.ein Bienenſtock/Bienenkorb.Láwá ná kro- tey ule ſtoją/Alvearium, ij, g.n. Jmmenbanck.

Vłamáć/ Defringere, Abbrechen. Vłamáć wprzod/ Præfringere,vorher abbrechen.

Vlatáć/ Avolare,Abire,wegfliegen.

Vleczony / co śię może zleczyć / Medicabilis,Sanabilis,e, wol vnd gut zuheilen.

Vlgá/ Allevatio, onis,g.f.Allevamentum,i, g.n. Ringerung / Leichterung.

Vlewáć/Deplere,außleeren das voll iſt.

Vlgnąć ábo Vlnąć/ Hæſitare in luto,Inhærere , Inhæreſcere in ſordibus, im Koot / in der Motte ſtecken bleiben.

Vlicá/Platea,Via,æ,g.f.Vicus,i,g.m.Viæ urbis, Semitæ in urbe, Gaſſen/ Straſſen. Vlicá

 ćiáſná/

čiřsstna/ Vličzkà/ Angiportus us, g.m. & Angiportus,i,g.m. Angiportum,i,g.n. Viculus,i,g.m. dimin. ein kleines oder enges Gäßlein / das nicht durchgangig ist.

Vlomek/co sie od czego ulomilo/Fragmen, inis,g.n.Fragmentum,i,g.n.abgebrochen stück.

Vlubit sobie co / Adamare aliquid, Adjungere, Appellere animum ad aliquid, Adjicere oculos cupiditatis, Amore capi; etwas lieb gewinnen/sein Hertz/Sinn vnd Gedancken auff etwas wenden.

Vlzenie/ Allevamentum, Laxamentum, Levamentum,Mollimentum,i,g.n.Levamen,inis, g.n.Levatio, Relaxatio, onis,g.f. Leichterung/ Sanffte/Ergetzligkeit/Nachlaß der Arbeit/ Entledigung/Erquickung/Trost.

Vlzony / Levatus,Relevatus,a,um, Geleichtert/erlediget/leicht gemacht.

Vlzyt/Labores relevare,Relaxare,die Arbeit leichtern/nachlassen.

Vlzywat/Allevare,Deonerare,Exonerare, Levare,Aufflechten/lüfften/erledigen/auffheben/ leichter machen/abladen/entladen/abnehmen/erheben/außladen. Vlzywat pospolu/Collevare, Geringer machen/ geringern/leichtern.

Vlzywájacy/Mitigatorius,a,um,Milderend/ das milde macht/kräfftig sanfft zu machen.

Vmacniać/ Corroborare , stärcken / zumahl rüsten/fest machen/zumal stärcken.

Vmálowány/Perpictus,a,um,Gemahlet.

Vmárly/ Defunctus, Demortuus, Mortuus, a,um,verschieden/ gestorben. Vmárly napoly/ Semimortuus,a, um, halb todt. Vmárli/Silentes,tum,g.c. Umbræ silentes,die Todten. Vmárlego chedozyć/ Pollincere , die todten Cörper waschen vnd salben. Vmárlego prowádzić / In funus venire, Dare opem funeri, Ducere funus, Celebrare funus , Deducere funus , Ad funus convenire,ad exequias cohonestandas,die Leiche helffen begleiten/begrabē/zum begräbnüß gehen.

Vmawiać sie z kiem o co / zmawiać sie/ Pacisci, Pango,is, pepigi, pactum, pangere , ein Vertrag mit einem machen.

Vmeczony/ Excarnificatus, a , um, Vbel gemartert/zu viel geplagt/gepeinigt.

Vmjátáć / Verrere,fegen/kehren.

Vmjátácz/ Converritor, Mundator,Purgator,oris,g.m.Scoparius,ij,g.m. ein Haußkehrer/ Mitknecht der das Hauß feget/kehret.

Vmieć co/Callere,Scire,Tenere, etwas können/wissen.

Vmiejacy/Sciens,Callens,entis,g.o.Wissenschafft habend/ wissend/können.

Vmiejetnie/Scienter,Scientiùs,Scientissimè, Scitissimè,Peritè,Eruditè,Callidè,adv.Wissentlich / geschicklich / mit wissen / wol/listiglich/verständlich.

Vmiejetność/ Gnaritas, atis,g. f. Intelligentia,Scientia, æ,g.fœ. Wissenschafft/ Bericht/das wissend vnd verstandt / Erfahrnüß / Wissenheit. Vmiejetność wálna/powszechna/Vmiejetność wszystkiego / Encyclopædia, æ,g.fœ. est omnium artium & disciplinarum perfecta scientia, eine runde Ordnung der Künsten/ da je eine an der andern hengt/alle gute künst mit einander.

Vmiejetny/Callens,entis,g.o. Dæmon,onis, g.m. Gnarus,vel,Narus,i, g.masc. wolkönnend/ wissenhafft / ein wissender. Vmiejetni/ Gnostici, orum, g. m. pl. num. Erkenner/die ein Ding wissen.

Vmiejetny przyszłych rzeczy/Prognostes, æ, g.m. ein Weissager/ der künfftige Ding zuvor sagen kan.

Vmierájacy wespoł/ Commoriens, entis, g. o. Das zugleich mit stirbet.

Vmiezgáć sie / Renidere, lächeln.

Vmilknać/ Zámilknać/ Consilescere , Obmutere, Obmutescere, Obticere, Obticescere, Immutescere , Vocem premere , Supprimere, Conticescere , einhelliglich schweigen / erstummen/ die Rede einhalten.

Vmilknienie/ Zámilknienie/ Reticentia, æ, g. f. Verschweigung/ das zu sagen were/ Verhaltung/ so man von Zorn oder Vnwürscht nicht gar außredet.

Vmnieyszánie/ Vmnieyszenie/ Attenuatio, Minutio , Decessio , Detractio , Comminutio, Levatio, Diminutio, Imminutio , Extenuatio, Deductio,onis,g.f. Intertrimentum,i,g.n.Minderung / Verkleinerung / Leichterung / Abgang/ Verlust an einem Ding.

Vmnieyszyć/Vblizáć/Vymowáć/Vmnieyszáć/ Degerere,Explere,Minuere,Comminuere, Diminuere, Imminuere, Minuere, Demere, Extenuare, Ad paucos redigere, Attenuare, Ad pauciores deducere,Subtrahere,Detrahere, verkleinern/ mindern/ weniger machen / geringern/

gern/ zerbiſſeln/ abbrechen / wegnehmen etwas/ kleiner machen/ abziehen/ gering machen.

Vmowá/ Zmowá/Kontrákt/Compoſitio, onis, g.f. Condictum,i, g.n. Conventio,onis,g. fœ. Formula,æ, g.f. Pactum,i,g.n. Pactio,onis, g.f. Pactiuncula,ę,g.f.Condictio,Conditio,onis, g.f. Vertrag/ Bericht/ eine Abrede/ ſo vntereinander geſchehen / Vnterrichtung vnnd weiſe zu händlen. Vmowę záchowáć/Stare conventis, den Vertrag halten.

Vmowić śię/ Condicere, Depaciſci, Einen Vertrag machen/ vereinbahren/ zuſagen/ verſprechen.

Vmowiony/ Zmowiony/ Dictus, Conventus, Status , Statutus , Compoſitus , Præfinitus, Præſtitus,Pactus,a,um,beſtimpt / angenommen.

Vmowny/Zmowny/Condictitius,Pactitius, a,um, abgeredt vnd vertragen.

Vmrzeć /, Cadere, Concidere, Decumbere, Demori, Denaſci, Expirare,Mori,Obire,Occidere, Occumbere,Oppetere, Peritare,Animam efflare, agere , edere , dimittere, amittere, Animam expirare , De vel ex vita migrare, Exhalare animam, Mortem obire,vel oppetere, Naturæ ſatisfacere,abſterben/ ſterben/ verſcheiden/ vmbkommen/ die Seel oder den Geiſt auffgeben. Vmrzeć miedzy czym / Intermori , zwiſchen einer Handlung ſterben. Vmieráć nád czym/ Immori , auff einem Dinge ſterben. Vmieráć weſpol /Commori , zumahl ſterben. Vmrzeć wprzod/ Præmori , vorhin ſterben/ ehe ſterben.

Vmykáć/Subducere, hinwegziehen/wegnehmen/ heimlich abführen/ entziehen.

Vmysł/ Animus,i, g.maſc. Pectus,oris, g.n. Muth/ Gemüth. Vmysł nieporuſzony/ Animus præſens , ein vnerſchrocken Hertz vnd Gemüth. Poruſzenie umyſłu/Pathos,g.n. latinè, Perturbatio, ſeu ægritudo animi,ein Anmutung vnd Bewegung des Gemüths.

Vmyślnie/ná urząd/ Cogitatè & Cogitatò, adv. Ex profeſſo, beſinlich/ bekantlich/ offentlich.

Vmyślny/ Meditatus, a, um, Der etwas wol betrachtet hat was zu thun ſey.

Vmyty/ Lotus, & Lavatus,a,um,gewaſchen/ gebadet/ ſauber/ rein/ zierlich.

Vmywáć/ Abluere, Interluere, Lavo,as, lavi, lotum,lautum, & antiquitùs,lavatum,Lavare, Detergere, Tergere, abſaubern/waſchen/ abſpülen / reinigen / abwiſchen.

Vmywádlnik/ Vmywálnik/Vmywálnia/ Láwáterz/Antwas/Malluvium,ij, g.neut. ein Gießfaß/ Handbecken/Handfaß.

Vncyja/ vel, Vncya/ dwá łoty/ á dwánaſta częśc funtá/ Uncia, æ,g. f. eine Vntze/ das iſt/ das zwölffte Theil eines Dinges/ als , eines Pfundes/Fuſſes/Ackers: oder zwey Loth. Vnciatim / Unciatim , adverb. ein zwölfft Theil nach dem andern. Vncyą ważący/Uncialis,le, allein ein Vntz ſchwer. Pułtory uncyje/Sexcunx,uncis,g.m. vel,Seſcuncia,æ,g.f. Anderthalb unciæ, oder drey Loth/oder/der achteſte Theil eines Dinges. Vncyje dwie májący / Sextarius, Seſtarius, Sextantarius, Seſtantiarius,a,um, vier Loth oder zwo Vntzen ſchwär. Trzy Vncyje májący/ Triuncis, e, der vierdte Theil aſſis, das iſt/ drey Vntzen. Vncyey trzecia część / Duella,æ, g.f. der drite Theil einer Unciæ. Vncyi pięć/ Quincunx,cuncis,g.maſc. der fünffte Theil aſſis, fünff Pfenning/ oder fünff Vntzen. Vncyi ſześć / Semis, vel,Semiſſis,is, g.maſc. ein halber Aſſis, ein halb Pfund/ ein halber Theil eines Dinges. Vncyey Szóſta część/ Sextula,æ, g. f. der ſechſte Theil der Vntz.

Vniwerſał/ liſt do wſzyſtkich/ Literæ publicæ , gemeine Brieffe vnd Ródel.

Vniżáć śię / Animum ſubmitere, den Muth fallen laſſen/ ſich demütigen.

Vniżenie/ Demiſſio,onis, g. f. Demuth/ Niederträchtigkeit/ Demütigkeit.

Vnośić co/ Aſportare, Aufferre, Rapere, Subtrahere, Suſtollere , zucken/ mit Gewalt wegnehmen/ entführen/ erhaſchen / heimlich wegſchleppen/ ſtelen.

Vpadáć / Lecieć do ziemie / Collabeſcere, Labare, Labi, Prolabi, Ruere, Succidere, nieder, ſincken/ fallen/ entfallen. Vpadáć ná doł/ Vſtáwáć śię/ Reſidere, erligen/ niederſitzen.

Vpadájący/ Labens, entis, g. o. Prociduus, Succiduus, a, um, hinfallend/ zum fallen gericht/ hinfällig. Vpadájący ná doł/ Reſidens, entis, g. om. niederſitzend. Vpadájący ná przednie nogi/ Suffraginoſus,a,um, Krämpffig an Beinen.

Vpadek/ Admiſſum,i, g.n. Caſus,us,g.maſc. Commiſſura,æ,g.f. Lapſio,onis,g.f. Lapſus,us, g. m. Fehl/ Sünd/ Vbel/ Vbelthat/ Fall.

Vpadek/ Clades,is, g.fœ. Lapſio, Prolapſio, onis, g.f. Lapſus,us, g.m. Ruina,æ, g.f. Occaſus, us,

us, g. m. Niederlag/ Schlacht/ der Fall/ Verderbung/ Das niederfallen.

Vpádle/ Caduciter, adverb. Fallsweise.

Vpádly/ Abjectus, Deciduus, Prociduus, Profligatus, a, um, verworffen/ veracht/ bawfellig/ außfällig/ zerstört/ zu nicht gekommen.

Vpádnienie/ Powálenie sie/ Casus, us, g. m. Procidentia, æ, g. f. Prolapsio, onis, g. fœ. Das fallen/ wenn einer auff die Erde fällt.

Vpádnienie czego jáko ziemie/ tłá ustáwienie/ ustánie sie piwá/ winá/ ꝛc. Sedimentum, i, g. n. Setzung/ so ein Last oder Gebäw sich sencket oder setzet/ Niedersenckung wegen grosser schwäre/ Hefen so zu grunde sincket.

Vpaláć/ Adurere, anbrennen.

Vpalenie/ Exustio, onis, g. f. Verbrennung.

Vpámiętánie/ Resipiscentia, æ, g. fœ. Receptus à malis, Besserung des Gemüths.

Vpámiętywáć sie/ Resipere, Resipiscere, wieder klug werden/ zu Verstand komen/ wieder recht gesinnet werden/ von der Thorheit ablassen.

Vpáść/ Cadere, Collabere, vel Collabi, Collabescere, Concidere, Corruere, zuhauffen fallen/ zusammenfallen/ einen Falltritt thun. Vpáść pospołu/ Concidere, Corruere, Collabi, Collabascere, Collabescere, dahin fallen/ darnieder fallen/ zusammen fallen. Vpáść przed kim/ Procidere, vor etwas niederfallen. Vpáść znowu/ Recidere, wiederumb fallen. Vpáść do nog komu/ Provolvere se ad genua & pedes alicujus, Einem zu Fuß fallen.

Vpátrowáć/ Animadvertere, Arbitrari, Circumspicere, Denotare, Dispicere, Notare, Prospicere, Vestigare, fleissig auffmercken/ warnehmen/ fleissig vmb sich sehen/ hin vnd her sehen/ für vnd für sehen/ nachspüren/ nachforschen/ fleissig mercken/ vrtheilen/ dafür halten/ meynen/ vmsehen/ wolbetrachten/ abzeichnen/ eygentlich besehen/ künfftige Ding sehen/ allenthalben schawen/ fleissiglich schawen/ durchsuchen. Vpátrowáć przyszłe rzeczy/ Prænoscere, zukomende Ding vorsehen/ vor oder zum ersten kennnen.

Vpátrowánie/ Vpátrzenie/ Dispicientia, æ, g. f. Consideratio, Notatio, onis, g. f. Gemerck/ fleissige Entscheidung vnd nachbetrachtung/ fleissiges Auffsehen.

Vpátrzony/ Animadversus, Provisus, a, um, gemerckt vnd verstanden/ vorhergesehen. It. Dem man Fürsehung gethan hat/ versorgt.

Vpátrzyć/ Prævidere, vorsehen/ vorbetrachten. Vpátrzyć cicho/ Subnotare, Etwas heimlich in acht nehmen/ vnten an zeichnen.

Vpewniáć/ Vpewnić/ Certiorare, & Certiorari, Confirmare, Polliceri, Securum reddere, Einen wissen lassen/ für gewiß außsagen/ befestigen/ befästigen/ bekräfftigen/ versichern.

Vpić sie/ Potari, truncken werden.

Vpiekły nápoły/ Semiassus, a, um, halbgebraten.

Vpieráć sie/ Vporem ść/ Offirmare, vel, Obfirmare, Obstinare, Jhm steiff vorsetzen/ widerhalten/ widersetzen/ eygensinnig seyn/ darwider vestigen.

Vpity/ Potatus, a, um, getruncken.

Vplotki/ Tænia, æ, g. f. Haarschnur/ ein Band an der Haube/ Haubenbändel.

Vpodobány/ Placitus, a, um, gefällig/ das einem wolgefället.

Vpojić/ Vpajáć/ Ebriare, Inebriare, Urgere aliquem cululis, Sepelire linguam assiduo mero, Einen truncken machen.

Vpokarząć/ Humiliare, erniedrigen/ demütigen/ niederig machen.

Vpokarzánie/ Humiliatio, onis, g. f. Erniedrigung/ Demütigung. (nen.

Vpominać/ Commonefacere, erinnern/ warnen/

Vpominać sie długu/ záplaty/ ꝛc. u kogo/ Appellare, Poscere, Reflagitare, Repetere, Debitorem interpellare, erfordern/ begehren/ den Schüldener mahnen zu bezahlen.

Vpominánie sie czego/ Postulatum, i, g. n. Postulatus, us, g. m. Forderung/ Mahnung.

Vpominek/ Honorarium, Monumentum, i, g. n. Pignus, oris, g. n. ein Ehrengeschenck/ Mahnung/ Zeichen.

Vpomniony/ Commonefactus, Monitus, a, um, gewarnet/ vermahnet/ erinnert. Vpomnionym być/ Comonefieri, gewarnet werden/ ermahnet/ erinnert werden.

Vpor/ Vporność/ Krnąbrność/ Oćiet[illegible] ność/ Contumacia, Pervicacia, æ, g. f. Obstinatio, onis, g. f. Pertinacia, Duritia, æ, g. f. Vngehorsamb/ Eygensinnigkeit/ Halßstarrigkeit/ Beharrung/ Starrung/ hartnäckichte Bestendigkeit/ Beharzligkeit/ Hartnäckigkeit/ Widerspänstigkeit/

Vpornie/ Contumaciter, Mordicus, Obstinatè, Obnixè, Obstinatè, Pertinaciter, Præfr[illegible]

ĉè, Pugnaciter,adver. fest vnd steiff/widerspännstiglich/ hartneckicht/gewaltiglich/ beharzlich/ widerspenniglich/ standhafftiglich/ streitbarlich.

Vporny/Krnąbrny / Oćetny/Cervicosus, a,um, Contumax, acis,g.o. Obstinatus, Præfractus,a,ū, Percontumax,Pertinax, Pervicax, Tenax,acis, Pernix, icis,g. o. Refractarius, ij, g. m. Hartnäckich/ steiff/ wiederspenstig/ beharzlich/ halßstarrich/ eygensinnig/wederspännig/ widrig.

Vpraßáć/Erogitare,Impetrare,Impetrassere, Werben/ bitten/ erlangen.

Vpraßájący / Impetrabilis, e, erwerblich/ leicht zu erwerben.

Vpráwá roley/Pastinatus, us, g. m. Pastinatio,onis,g.f. das hacken oder karsten.

Vpráwiáć rolą/ Pastinare, das Feld hacken vnd graben mit einem Karst.

Vpráwna rolą/ upráwiona/spráwiona/ Pastinatum,i,g.n. mit dem Karst gehackter Acker.

Vprośić/ Exorare, Obtinere, Impetrare, Flectere aliquem prece, Impetratum aliquid reddere, Impetratum aliquid auferre ab aliquo, Valere rogando, Cogere precibus aliquem, Precibus evincere aliquem, erbitten.

Vproßenie/Impetratio,onis,g.f. Erlangung/ Erwerbung. Łácny do uproßenia/Exorabilis, le, erbittlich/der zu erbitten ist.

Vproßony/ zá prozbą dány/ Impetratus, Postulatorius, Precarius, Exoratus, a, um, Erworben/erlangt/das auff Bitt wird gegeben/ das erbeten ist.

Vproßony / co śie da uprośić/ Exorabilis, Impetrabilis, le, der zu erbitten ist / erwerblich/ leicht zu erwerben. (Seit legen.

Vprzątáć/Submovere, Hinweg thun/ an die

Vprzedzáć / Poprzedzáć/Antegredi, Anteoccupare, Antevertere, Anticipare, Occupare, Præcurrere, Præoccupare, Prævertere, Præcedere, Vorangehen/ fürkommen/ fürlauffen/vor andern nehmen / vorlauffen/voreinnehmen vnd besitzen / übertreffen / vorkommen / einem zuvor kommen / übereylen / vor anderen thun / vorhin lauffen/eher kommen/fürhingehen.

Vprzedzánie/Vprzedzenie/Antecessio, Anteoccupatio, Anticipatio, Occupatio, Præoccupatio, onis,g.fœ. Vorgang/Fürkommung/Einnehmung/Besitzung.

Vprzeymie/ Efflictim, Enixè, Enixim, Intimè, Medullitùs, adv. Utroque pollice, fast hefftig/nach allem vermögen/sehr/vertrawlich/ Fewriglich/inniglich/hertzlich/von Hertzen/ mit grosser Gunst. Vprzeymie co czynić / Animo propenso aliquid facere, mit geneigtem vnd willigem Muth etwas verrichten.

Vprzeymy / Intimus, Devotus, & Deditus, Devotissimus,a,um, ergeben/guter Freund.

Vprzykrzenie/ Interturbatio, onis,g.f. Vnruh/ Entrüstung.

Vprzywilejowáć kogo/Dare immunitatem muneris alicujus cuipiam, Irrogare legem privatis hominibus, Privilegium facere, Privilegium alicui concedere, mit Freyheit begaben.

Vprzywilejowány/ Immunis,e, Privilegiarius,a,um, mit sonderbarer Freyheit begabet.

Vpstrzony/Perpictus, Picturatus, Pictus, Distinctus, Variegatus, Variatus,a,ū, mit veränderung geziert/bunt/gemahlt mit mancherley farbe.

Vpstrzyćco / Varium aliquid facere, Varietate aliquid distingvere, Variare, Distinguere vario colore, Variegare, mit veränderung zieren/ vnterscheiden in vielerley weiß/bundt machen.

Vpust / spust w stáwie / Cataracta, vel Catarrhacta, æ,g.f. & Cataractes, vel Catarrhactes, æ,g. m. Comma, atis,g. n. Emissarium, ij, Effluvium, ij, g.n. plötzliche herunter fallung des Wassers/der Stender am Teich/ein Außgang dadurch man ein Wasser außläst.

Vrągáć śię/ Nátrząsáć śię z kogo/Exprobrare, Insultare alicui, Ludificare, & Ludificari, verspotten/ verweisen/ einem zur Schmach auffheben/trotzen.

Vrągánie śię/ Przegarzánie/ Nágráwánie/Exprobratio, Insultatio, onis,g.f. Lædoria, æ, g.f. Improperium, Opprobrium, ij, Opprobramentum,i,g.n. Opprobratio, onis, g.f. Sarcasmus, i, g.m. Verweisung/ Fürwurff/ schmähliche Verspottung/Schmachrede/Schmachwort/ ernste Schertzrede / eine bittere Verspottung / so man in Trübsall oder Vnfall einen verspottet.

Vrągánia godny / Exprobrabilis,le, verweißlich/verwerfflich.

Vrażáć w czym / Ulcus tangere, einem sein Laster vnd Mängel herfür ziehen / einen angreiffen da es ihm wehe thut.

Vrobić/ Efficere, Conficere, Elaborare, Navare, Vollbringen / bearbeiten / machen / außarbeiten/außmachen/ mit fleiß thun.

Vroczyśćie/Solenniter, adv. Feyerlich nach gelegenheit/Jährlichen/Jahrzeitlichen/ nach gemeinen Sitten.

Vroczystość/Solennitas, atis, g. f. die Jahrzeit/Festtag/ Jahrliches Festzeit.

Vroczysty/ Solennis, e, Jahrlich.

Vroda/Generositas, atis, g. f. Forma & Species liberalis, Bella species, Dignitas oris & vultus, Forma ad dignitatem apposita, Edel Art/ die Schöne/ gut Herkommen.

Vrodzay/ Proventus, Fœtus, us, g. m. Ubertas, atis, g. fœm. Messis, is, g. fœm. wolgerathene Früchte/ Fruchtbarkeit/ die Menge/ Vberflüssigkeit/ Volle.

Vrodźić/ Progignere, gebären/ her fürbringen Vrodźić wprzod/ Prægignere, erstlich gebären.

Vrodźić śie/ Nasci, geboren werden.

Vrodźiwie/ Generose, adv. Adelig/ Tapfferlich/ artig/ schön.

Vrodźiwy/Generosus, Honestus, Ingenuus, Speciosus, a, um, wolgeboren/hübsch/wolgestalt.

Vrodzony/Genitus, Natus, Prognatus, a, um, geboren. Poźno urodzony/ Cordus, a, um, de agnis dicitur, spät geboren/ das spät kompt.

Vrok/ Fascinatio, onis, g. f. Fascinum, i, g. n. & Fascinus, i, g. m. Effascinatio, onis, g. f. Verzauberung/Zäuberey.

Vrwać/ Destringere, abbrechen/ abreissen.

Vryna/ Mocz/ Mokrz/ Woda/ Urina, æ, g. f. Lotium, ij, g. n. Bruntz/ Harn. Vryny trudność/ Dysuria, Stranguria, æ, g. f. Substillum, i, g. neut. Harnwinde/ Harnstrenge/ Härte des harnens oder bruntzens/ kalte Seich/ kalte pincke/ eine Kranckheit/ da einer nur ein Tropffen nach dem andern harnet. Vryne puszczać po troszę/ Substillare, Tropffenweise harnen.

Vrynał/ Matellio, onis, g. f. Matello, onis, g. m. Matula, Matella, æ, g. f. Scaphium, ij, g. neut. Trulla, æ, g. f. Bruntzkachel/ Nachtkanne.

Vrywacz/Carptor, oris, g. m. Ergreiffer/Begreiffer/ Der da abzwackt/ ein Pfetzer.

Vrywczą/Vrywką/ Raptim, adver. behend/ In eyl/ flugs/ schnelliglich/ eylends.

Vrząd/Functio, onis, g. f. Magistratus, us, g. m. Officium, ij, g. n. Provincia, æ, g. f. Ampt/Pflicht/ Obrigkeit/ Eines thun vnd lassen. Vrząd dwudźiestu mężow pospolu/ Vigintiviratus, us, g. masc. Ampt/Würde vnd Gewalt der Zwantzig Männer. Ná urzędzie dwádźieśćiá mężow pospolu/ Vigintiviri, orum, g. m. pl. num. eine Obrigkeit von zwantzig Mann. Vrzędu dostąpić/ Magistratum ingredi, Magistratum capere, Magistratum gerere, Magistratu fungi, ein Oberherr seyn/ In der Obrigkeit seyn. Vrząd odpráwowáć/ Administrare, ein Ampt bedienen/ Geschäfft verwalten. Vrzędnie/Vrzędownie/ z Vrzędu/ Publice. Publicitùs, adverb. Offentlich in der Gemein. Z Vrzędu wysadźić/ Magistratu submovere, Einen des Ampts vnd Gewalts entsetzen/ Einen vom Ampt absetzen. Z Vrzędu zstępowáć/ Magistratu abire, abtretten/ vom Ampt abgehen/ abstehen.

Vrzędnik/ Epistates, is, g. m. ein Schaffner/ Fürgesetzter über ein Werck oder Gewerb.

Vrzędowy/ Officialis, e, Publicus, a, um, das zu dem Ampt gehöret/ gemein.

Vrzekáć/ Effascinare, & Effascinari, Fascinare & Fascinari, verzaubeten/ zaubern.

Vrzekácz/Fascinans, tis, g. o. Zauberer/ Hex.

Vrzekánie/ Effascinatio, Fascinatio, onis, g. fœ. Verzauberung/ Zauberey.

Vrzekujący wzrok/ Aspectus veneficus, ein vergifftet/ verzaubertes Gesicht.

Vrzet/ Isatis, is, g. f. Wiedkraut/Farb.

Vrzezáć/ Castrare, Emasculare, Evirare, der mänlichen Glieder berauben/Scham abschneiden.

Vrznąć/ Vrzynáć/ Abscindere, Rescindere, Præsecare, Exscindere, Præcidere, abschneiden.

Vsádzáć śię/Contendere, Obstinare, Omnes animi & ingenij vires in aliqua re profundere, Intendere animo aliquid, Parare omnem conatum in perniciem alicujus, Affirmare se animo, Ponere operam, curam, studium in aliqua re, Opere atq; Opera omni eniti, ut aliquid fiat, mit gantzem Fleiß thun/ All seyn Krafft anlegen.

Vschły/ Aridus, a, um, dürre/ trocken.

Vschnąć/ Occidere, verderben/ vergehen.

Vschnienie człowieká/ źwierzęćiá/ ꝛc. Macror, oris, g. m. Macritudo, inis, g. f. Macies, ei, g. f. Magerheit/ Dürre.

Vschnienie/Schnienie drzewá/ Tabes, Macies arborum, Morbus arborum, Das verkommen der Bäume/ wenn die Bäume verdorren.

Vśćie u dzbaná/ ꝛc. Orificium, ij, g. n. Os, oris, g. n. das Mundloch an einem Gefäß.

Vśćie rzeki/ Os portus, der Schlund/ vnd Ein-

Eingang der Flüß. Vśćie abo wypadánie rzek do morzá/ Ostia, orum, g.n. plu.num. ein Lauff vnd Außbruch der Flüsse in das Meer / die Eingäng der Flüsse.

Vśćie abo Vßćie/Vchronienie się czego/ zniknienie czego / Fuga honoris, Effugium, ij, g. n. Devitatio, Evitatio, onis, g. fœ. Meidung/ Vermeidung/ Außflucht/Schewung/Fliehung.

Vśiaść/Vśieść/Subsidere, Niedersetzen/ vnter sich setzen/ niedersencken/ sich niederlassen.

Vśidlić / Illaqueare, verstricken.

Vśidlony/ Irretitus, Laqueatus, a, um, Reti captus, verwicklet / verstricket / mit Stricken behafft/gefangen.

Vśilnie/ Contentè, Contentiùs, Contentissimè, Enixè, Enixim, Impensè, Instanter, Medullitùs, Obnixè, adv. mit eyffer vnd gewaltiglich/ mit gantzer macht / so hefftiglich/ embsiglich / jnniglich/hertzlich/beharrlich/ streng/ mit fleiß/ vnauffhörlich / nach allem vermögen / mit gantzem fleiß/fast/sehr/ trungentlich/gantz von jnnen/ mit macht/strebig.

Vśilność/Conamen, inis, g.n. Conamentum, i, g.n. Conatus, us, g.m. Contentio, onis g.f. Nisus, us, g.m. Studium, ij, g. n. Fürnehmen/ Vnterstehung/ Vnterwindung/ Mühe vnd Arbeit die einer nimbt etwas zuthun/ Sperrung / Trang/gewaltiger Truck/Fleiß/Begierde/Embsigkeit/Vbung.

Vśilny/ Enixus, Impensus, Intentus, Contentus, a, um, fleissig/der embsig ist.

Vśiłowáć/ Conari, Conniti, Contendere, Adniti, Eniti, Omnibus nervis contendere, Niti, Nixari, Satagere, mit aller macht sich vnterstehen/ fleiß ankehren / mit gantzem fleiß thun / all sein krafft ankehren / mit allem fleiß nach etwas streben/sich etwas vnterfangen/sich bemühen.

Vśiłujący / Adnisus, Adnixus, a, um, der etwas zuthun vnterstanden hat.

Vskarżáć się/Compellare, Expostulare, Incusare, Queri, Quiritari, sich fast beklagen/jammern.

Vskarżánie/ Conquestio, Expostulatio, onis, g.f. Questus, us, g.m. Klage/ Beklagung.

Vskramiáć/Commitigare, Compescere, Demitigare, Domitare, Domare, Emitigare, Mitigare, Resedare, Sedare, zähmen/hinter sich gehalten/begütigen/ruhig machen/versöhnen/miltern/ stillen / zahm/ geltnde/ mild machen/ vertreiben/ einen lindern/ bezwingen.

Vskramiánie/ Vśmierzenie / Domitus, us, g.m. Domitura, æ, g. fœ. Domatio, Compressio, Sedatio, onis, g.f. Zähmung.

Vskromić się / Remollescere, zahm werden.

Vskromićiel/ Domator, Domitor, oris, g. m. ein Zahmer/ der einen bändig macht.

Vskromićielká/ Domitrix, icis, g.f. eine Züchtigerin/Bändigmacherin/Zähmerin.

Vskromiony/ Domitus, a, um, gezähmet.

Vsłucháć/ Auscultare, Admittere auribus, anmercken/ freundlich hören/folgen/gehorchen.

Vsłuchánie/ Auscultatio, onis, g.f. Auffmerckung/Auffiβsung/ Das zuhören.

Vśmiecháć się/Renidere, Subridere, lächeln/ heimlich lodern/ schmollen/ ein wenig lachen.

Vśpić / Consopire, Sopire, Soporare, einschlaffen / zu schlaffen machen/schläfferig machen.

Vśpiony / Sopitus, a, um, eingeschläfft, entschlaffen/ der in ein Schlaff gefallen ist.

Vspokoić / Mansuefacere, Mitificare, Commitigare, Demitigare, Emitigare, Explere, Mitigare, Mulcere, Pacare, Sedare, zähmen/ bemütig machen/miltern/versöhnen/befriedigen / stillen/begütigen/ruhig machen/ zu frieden stellen.

Vspokoić się/Conquiescere, Mitescere, Animum demittere, Sedare, Sedare iram, Mansuefieri, Tranquillari, zu frieden seyn / gantz ruhen/ milde/oder gelinde werden/ sein Gemüth / Zorn fallen lassen vnd zu frieden seyn.

Vspokojenie umysłu/ Animi sedatio, Stillung/Gestillung/Still des Gemüts.

Vspokojony / Pacatus, a, um, Gestillt/ versöhnt/befriedet.

Vspráwiedliwić/ Justificare, Rechtfertigen.

Vspráwiedliwienie/ Justificatio, onis, g. fœ. die Rechtfertigung.

Vstá/ Os, oris, g.n. Maul/ Mund. Vstá cuchnące májący / Stomaticus, a, um, der ein Geschwur im Munde hat. Vsty/ Oretenus, adv. mit dem Muud. Bez vst/Inorus, a, ū, das kein Maul hat. Okolo vst/Ore tenus, adv. biß an den mund.

Vstáć się / Subsidere, sich setzen. Vstáje co/ Residet, es setzt sich nieder/er lieget. Gdy gniew vstał/Cum iræ residissent, als der zorn gestillet.

Vstánie/Defectio, onis, g.f. Defectus, us, g.m. Abfall/ Mangel/ Gebrest.

Vstąpić/Cedere, Concedere, Decedere, weichen/statt geben/abtreten/beyseit tretten / abweichen/beseits gehen.

Vſtapienie / Deceſſio,onis,g.f. Deceſſus,us, g.m. Abweichung/ Abſchied/ Abtretung.

Vſtáwá / Conſtitutio,onis,g.f. Lex,legis,g.f. Scitum,i,g.n. Beſchluß / Geſetz das nach der gemeinen Lehr gehet/ Satzung/ Ordnung / Geheiß/ Erkäntnüß / Geſatz ſo ſteiff ſoll gehalten werden bey groſſer Peen vnd Straff.

Vſtawáć/ Vſtáć/ Deficere, Fatiſcere, Invaleſcere, Torpeſcere, Abnehmen / müde werden/ auffhören / erliegen / nicht genugſam ſeyn/ maßleidig werden / auß dem Brauch kommen / faul/ läſſig werden.

Vſtawánie/Remiſſio,Deceſſio,onis,g.f.Deceſſus,us,g. m. Nachlaſſung/ Minderung/ Nachläſſigkeit/Ablaß.

Vſtáwiáć/Stabilire, Befäſtigen/ſteiff/beſtändig machen/ bekräfftigen/beſtätigen.

Vſtáwicznie/Vſtáwnie/ Aſſiduè, Aſſiduò, Continuò,Continuè,Continenter,Jugiter, Perpetim, Perſeveranter, Uſque, adverb. Perſeverantiſſimo ſtudio, embſig / von ſtund / zu ſtund/ ohn vnterlaß / mit beharꝛlichem fleiß/ ſtets/ offt/ ſtets/ an einander/ für vnd für/ mit anhalten/ vnabläßlich/ſtätigs.

Vſtáwiczność/Aſſiduitas,atis,g.fœ. Endelechia,æ; g.fœ. Perennitas,Perpetuitas,atis,g.fœ. Embſigkeit / Fleiß/ Eine vnabläſſige vnd ewige Bewegung/ Langwirigkeit/ ſtetigkeit.

Vſtáwiczny/ Aſſiduus,Continuus,a,um, Jugis,Perennis,e, Perpetuus, a, um, embſig / fleiſſig / Aneinander/ jmmerwährend/ ohn vnterlaß/ ſtets/ vnabläßlich.

Vſtáwiony/ Sanctus,a,um, beſtetiget.

Vſtepowáć/ Declinare, Deflectere, Sich abwenden / vermeiden/ abweichen.

Vſtepowánie/ Declinatio, onis, g.f. Abweichung / Abwendung.

Vſtepujacy/Declinans,antis,g.o. abweichend.

Vſtnie/Coram,præpoſ.ablat. in ſ. Mündlich.

Vſtrojony/Perculſus,a,um, außgeputzt.

Vſtronie/ Diverticulum,i, g. n. Seductus receſſus, Seceſſus, us, g. m. Iter devium, Abweg/ nicht am Wege gelegen.

Vſtronny/Seductus,a,um, abgeſöndert.

Vſypiáć / Dormiſcere, anfahen zu ſchlaffen.

Vßáty/Auritus,a,um, Der groſſe Ohren hat/ oder woll höret/ geohret.

Vßczypliwy/Maledicus,Criminoſus,Famoſus,a,um, Homo mordax, Hinterreder/Schmäher/Läſterer/ Verläumbder/ Vbelnachrder.

Vßká/ Auriſcalpium,ij,g.n. Ohrleffel.

Vßkodźić/ Deflorare, verderben.

Vßkodzonym być/ Detrimentum accipere, perferre, Einen Schaden empfangen / Schaden leyden.

Vßny/ Auricularius, a, um, Auricularis,e, Das zu den Ohren gehört.

Vßpecony/ Fœdatus,a,um, beſudelt.

Bez Vßu/ Inauritus,a,um, ohne Ohren.

Vtárćie / Emunctio, onis, g. f. Das putzen/ Naſe.wiſchen/ Liechtputzung/ Abbrechung.

Vtarczká / Vganiánie ſie z kim / Velitatio,onis, g. f. Velitaris pugna, Scharmützelung.

Vtarczkámi / Velitatim, adverb. mit hin vnd widerſpringen/ Nicht ſtets aneinander.

Vtárty/ Emunctus, a, um, Dem die Naſe geputzt iſt.

Vtárty/ Tritus, a, um, gerieben.

Vtonienie/Submerſio,onis,g.f. Ertränckung.

Vtopienie/Submerſio,onis,g.f. Verſenckung in die Tieffe.

Vtracáć/ Defringere, Decutere, abbrechen.

Vtracáć/ Prodere, Amittere, Perdere, Diſperdere, Decoquere, verthun / hinweglaſſen.

Vtráćić obywátelſtwo / Ad peregrinitatem redigi, Auß ſeinem Vatterland vertrieben werden/ verweiſet werden.

Vtrácenie/ Vtrátá/Poſtrádánie/ Incommodum,i, g.n. Perditio,onis, g. f. Verderbnüß/ Verluſt/Schade.

Vtrapienie / Doległość/ Fráſunek / Ærumna,æ, g.f. Afflictio,onis, g.f. Angor,oris,g.m. Anxietas,atis, g.f. Anxietudo,inis,g.f. Calamitas,atis, g.f. Crux,ucis, g.f. Mühſeligkeit/Trübſall/ Bekümmernüß/ Jammer/ Pein/ Schmertz/ Angſt/ Sorgfältigkeit/ Vnglück/ Arbeitſeligkeit/ Angſtigung/ Angſtbarkeit/ Vberläſtung.

Vtrapiony/ Strapiony/ Ærumnoſus, Afflictus, Miſer,a,um, Arbeitſelig/ betrübt/ gepeiniget / Armſelig / elend/ geplaget/ bekümmert/ elendiglich.

Vtrátnik/ Márnotrawcá/ Aſotus,i,g.maſ. Decoctor, oris, g. m. Heluo,onis, g.m. Nepos, otis,g.m. Nequam,g.o.indecl. Profligator,oris, g. m. Fraaß/ Schlemmer/ Praſſer/ voller Zapff/ Verthuer / Verſchwender/ Verſchlemmer/ Verbringer.

Vtwierdzáć/Vmacniáć/Confirmare,Consolidare,Conſtabilire,Firmare, Fundare, Solidare, Roborare, Corroborare,Stabilire, befeſtigen/ bekräfftigen/ beſtetigen/ feſt machen/ beſtendig machen.

Vtwierdzenie / Vmocnienie / Stabilimen, inis,g.n. Stabilimentum,i,g.n. Befeſtigung.

Vtwierdzony/Firmatus,a,um, befeſtiget/beſtetiget/ bekräfftiget.

Vtykáć/Defigere,Figere, ſtechen/ſtecken.

Vtykácz/ Stipator,oris,g.m. Verſtopffer.

Vwagá/ Penſum,i,g.n. Bedencken/bedacht.

Vwazáć/Vważyć/Attendere,Circumſpicere, Expendere, Metiri, Cogitationes volvere, Contrectare aliquid mente, Corde conſpicere, Verſare in corde, auffmercken/ auff etwas acht haben/ woll erwegen/betrachten/erachten/ſinnen/ ſchawen / gedencken / vorſehen/ Im Hertzen betrachten. Vważyć co dobrze / Introſpicere, wolbetrachten. Vważáć pilno/Animum advertere, Animum advocare ad ſeipſum, fleiſſig auffmercken / gedencken was er ſelbſt zuſchaffen hab. Vważyć ſłowá / Appendere verba, die Wort erwegen. Vważáć ſpráwę/Deſcendere in cauſam, Eine Rechtſache zu handen nehmen. Vważyć wprzod / Prævidere, vorbetrachten / vermercken.

Vważájacy/ Animadverſor, oris,g.m. Achthabet / der auff ein Ding mercket. Vważájacy pilno/ Attentus,a,um, fleiſſig auffmerckend.

Vważánie / Rozważánie / Animadverſio, onis,g.f.Diſpicientia,æ,g. f. Auffmerckung / Betrachtung / Außrechnung.

Vważony/Animadverſus,Appenſus,Expenſus,a,um, wolbetracht vnd erwogen.

Vwięznąć/Hærere, Hæreſcere , Adhærere, Adhæreſcere, Inhæreſcere, Obhærere, hangen/ anhangen/ hafften / ankleben / behangen / aneinander hangen/hengen bleiben/beſtecken bleiben.

Vwiędnąć/Collabefieri, verdorren.

Vwieść / Subducere , wegnehmen / ſtehlen/ heimlich abführen/entführen.

Vwijáć /Involvere , vberwinden / zuſammen winden/einwinden.

Vwijáć ſię / Obverſari, vmbher gehen.

Vwikłány/Impeditus,a,um, verwirzt.

Vwiſły/Pendulus,a,um, hangend.

Vwłaczáć/ Detrahere, Elevare, verachten/ ring ſchätzen/ leichtern/verkleinern. Vwłaczáć czći/honoru/Detrahere alicui, De fama alicujus detrahere, einem ſeine Ehre abſchneiden.

Vwłaczájacy pieniedzy publicznych / Averſor pecuniæ publicæ, Entfrembder des gemeinen Gelds.

Vwłaczánie / Derogatio , onis , g. fœ. Abbrechung/ Verunglimpffung.

Vwolnić/Vwalniáć/ Donare rude, Laxare, Remittere, einen frey laſſen.

Vwrzáły / Percoctus,a,um, Wolgekocht.

Vymowáć/ Imáć/ Prehendere, Erwiſchen/ ergreiffen.

Vzbrajáć / Armare, Communire, Munire, Munitare, Loricare, Bewaffnen/ befeſtigen/bewahren/den Leib wieder den Feind bewahren/ ein Koller/Harniſch/ Pantzer oder dergleichen anlegen/anziehen.

Vzbrajájacy/Munitor,oris,g.m. Bewahrer/ Befeſtiger/Item, Schantzgräber.

Vzbrajánie/ Armatus,us,g.m. Bewaffung.

Vzbrojony / Armatus , a, um , Gewaffnet.

Vzbrojony ná poły/Semiermis, halb gewaffnet.

Vzdá/Frenum,i,g.n. Zaum/Gebiß.

Vzdráwiáć/ Vzdrowić/ Emendare, Sanare, Wiederbringen/heilen/geſund machen.

Vzdrowienie/Sanatio,onis,g.f. Heylung.

Vzdzienicá/ Capiſtrum,i,g.n. Halffter.

Vznánie/ Agnitio, onis,g.f. das Erkentnüß.

Vżywáć/ Frui, Uſurpare, Uti, Gebrauchen/ nutzen/im brauch haben. Vżywáć częſto/ Uſitare, frequent. offt gebrauchen.

Vżywálny / Uſuarius,a, um, Uſualis, le, das gebraucht oder genützet wird.

Vżywánie/Uſura,æ,g. f. Uſurpatio, onis,g.f. Uſus,us,g.m. Gebrauch/ Genieß/ Nützung/ Gewonheit/Brauch. Vżywánie źle/Abuſus,us,g.m. Abuſio,onis,g.f. Mißbrauch/ Mißbrauchung vnd Beſitzung etwas zueignen. W używániu być/In uſu eſſe, etwa zu dienlich / gemein ſeyn.

Vżywánia dawnośći práwo / Uſucapio, onis,g.f. Vberkommung/ Beſitzung durch langem Gebrauch/Eigenſchafft / Eigenthumb/ das durch ruhige Beſitzung etlicher Jahren im rechten außgetruckt überkommen iſt/ein liegendes Gut durch dreyſſig / ein fahrendes Gut durch drey Jahre. Vżywánia dawnośćią práwá doſtáć/Uſucapere, mit oder durch langem Gebrauch überkommen/ erlangen/ beſitzen.

W/In, Intra, Præposit. In/innerhalb. W domu / In domo, im Hause. We czterech lećiech/Intra quatuor annos, innerhalb 4. jahren.

W krotce/ Propediem, adverb. des nechsten Tages / in kurtzem/ gar bald.

W ktoro strone/Quorsus, Quorsum, adverb. Wohinwerts/gegen welchem orthe.

W práwo/Dextrorsum, Dextrorsus, Dextroversum, adverb. auff der rechten seiten hinauß/ oder gegen der rechten Hand.

W recz/Cominus, adverb. von nahem/oder in der nähe.

Wab/Elecebra, Illecebra, æ, g. f. Illectus, us, g. m. Illicium, ij, g. n. Illectamentum, i, g. n. Illex, icis, g. o. Perlecebra, æ, g. f. Anreitzung/Lockspeise/ Körnung/ Außlockung.

Wabiacy/ Allector, oris, g. m. Invitabilis, e, Invitans, antis, g. o. Pellicator, oris, g. m. Anreitzer/hinzulocker / Betrieger mit glatten worten.

Wabić / Allectare, Allicefacere, Allicere, Escare, Illectare, Illicere, Invitare, Perlectare, Perlicere, Prolectare, Prolicere, Hinzu locken/ hinzu reitzen/schmeicheln/anreitzen/anlaß geben/ herfür locken.

Wabny/Illecebrosus, a, um, voll schmeichlens/ Anreitzung/der anreitzt/anlockt.

Wachać/ Odorari, Olfacere, Olfactare, riechen/schmäcken/einen Geruch empfahen.

Wachájacy/Odorans, antis, g. o. riechend.

Wachel/Wáchlarz / Flabellum, i, g. n. ein Wedel/ damit man das Fewer auffwehet.

Wádá/Macula, Menda, æ, g. fœ. Mendum, i, g. n. ein angeborner Fehl/Mangel/Anmahl/Irzthumb. Wáde májacy / Mendosus, a, um, Gebrechlich / das einen Mangel oder Fehl hat.

Wádzić śie / Tricari, Zancken.

Wagá/Dinosis, is, g. f. Libra, æ, g. f. Libramen, inis, g. n. Libramentum, i, g. n. Pondus, eris, g. n. Trutina, æ, g. fœ. ein Gewicht/Waage. Wagá rowna/ Æquilibrium, ij, g. n. gleich Gewicht.

Wagá okowiána powrozobiegom flużaca/ Halter, vel Halteres, is, g. m. eine Bleykugel/welche die in den Händen tragen/so da tantzen oder auff dem Seyl gehen/damit sie gewisse Tritt thun können.

Wagá / u wozow/ Jugum, i, g. n. Wagenschwengel/ daran die Pferde fürm Wagen ziehen.

Wagi rowney/Æquilibris, e, Gleichwichtig.

Wegl/Anthrax, acis, g. m. Carbo, onis, g. m. außgeleschte Kohlen. Wagl rozpalony/żarzysty/ognisty/Pruna, æ, g. f. brennende Kohl. WogLik/Carbunculus, i, g. m. ein kleine Kohl.

Wagry/Wegry / Vari, orum, pl. num. g. m. Sommerflecken/ Sonnensprossen/Finnen.

Wahác śie/chwiać/cholebáć śie /Labascere & Labasci, Fluctuare, Nutare, Pendere, Vacillare, Titubare, anheben bewegt zu werden/schwancken / wanckelmütig werden / zweiffeln/ wancken/ fallen von einer seyten zu der ander wie die Wellen/ Schwancken mit den Füssen wie die truncknen Leuthe pflegen/gnappen.

Wahájacy śie/ chwiejacy śie/ cholebiacy śie/Animus suspensus, schwanckend/ ungewiß.

Wákácya/ Otium, ij, g. n. Stillstehung von der Arbeit/ Feyerung/Friede/gute Tage.

Wał/ Agger, eris, g. m. Vallum, i, g. n. Vallus, i, g. m. Bollwerck/Schantze/Schütte/Wall. Wał tájemny/ Vallum cæcum, ein verborgen heimlich Bollwerck. Wał stáwiáć / Vallare, Verschantzen. Plác prożny miedzy wałámi / Intervallum, i, g. n. Lücke/die weite zwischen den wällen. Wałem obwodźić / Circumvallare, mit Bollwercken umbgeben / mit Schantzen umbgeben/belägern.

Wał ná wodźie / Fluctus, us, g. m. Unda, æ, g. f. Mons aquæ, Wasserwällen. Wał morski/ Moles in mari, Meerwällen. Wáły pobudzáć/ Undare, Wasserwallen machen.

Wał krośienny / ná ktorym płotno zwijája/ Jugum, i, g. neut. der Windbaum eines Webers. Wałek okragły/Cylindrus, i, g. masc. ein Waltze/oder was leicht zu waltzen ist.

Waláć śie/ Volutari, sich wältzen.

Wáłách/Cantherius, ij, g. m. Equus castratus, ein verschnitten Roß ein Walach.

Wálacy śie/ Ruinosus, a, um, fällig.

Walánie/Cylisma, atis, g. n. latin. Volutatio, onis, g. f. Waltzung. Walánia mieysce/Volutabrum, i, g. n. Mist pfütz/da sich die Säw waltzen.

Walecznie / Bellicosè, adverb. Tapfferlich.

Waleczník/Duellator, Pugnator, oris, g. m. Ein streitbar Mann/ ein Kämpffer.

Waleczny / Armipotens, Bellipotens, entis, g. o. Pugnax, acis, g. o. streitig/ streitbar/gewaltig und mächtig im Kriege.

Wałek do toczenia ćieżarow/ Palanga, æ, g. foe. eine Rolle/ Wahle/Welle/ ein sinwel rund Holtz

Holtz / das man vnter etwas leget / vnd darauff wallet / rollet.

Wálić / Arietare, zu boden werffen.

Wálkarz / Fullo, onis, g. m. Naca vel Nacca, æ, g. m. Walcker / der mit Woll vmbgehet.

Wálkowáć / Wálkiem toczyć / Palangare, eine Bürde auffwallen / rollen / etwahin führen.

Walkowánie / Volumen, inis, g. n. Waltzung.

Wálkowány / Volutatus, a, um, gewaltzt.

Wálkowniczy / Fullonicus, Fullonius, a, ū, Das zum walcken gehöret

Wálkujacy / Volvens, entis, g. o. partic. rollend / wältzend.

Wánná / Alveus, i, g. m. Cupa, æ, g. f. Labrum, Solium, Vallum, i, g. neut. Wasserstande / Bütte / Wannen.

Wapiennicá / Calcaria fornax, vel, Calcaria, æ, g. fœm. absolutè, Calcatorium, ij, g. neut. Kalckofen.

Wapiennik / Calcarius, ij, g. m. Kalckbrenner.

Wapno / Calx, calcis, g. fœ. Kalck. Wapno tynkowe / Calx tectoria, Kalck zu weissen,

Wárcab / Calculus, i, g. m. Brettstein.

Wárcabnicá / Alveolus, Fritillus, i, g. m. ein Brettspiel.

Wárchoł / Perturbator, oris, g. m. Rabula, æ, g. m. Trico, onis, g. m. Vitiligator, oris, g. m. Betrüber / Zerrütter / Plauderer / Schwätzer / Vnnützer Jurist / Haderhafftig / Der jhme nichts nehmen läst / ein Haderer / Verwirrer / Vnruhiger / Häderrig / Eygenrichtig / Dem man kein sachen kan abbringen / Bruder Ernst / Klaffer.

Wárczeć / Mutire, Ringere, Ringi, heimlich reden / gilbtzen / die Zäen blecken / verbeissen / verschweigen / sich rümpffen / sich winden / vnwürsch seyn / das Maul zersperren.

Wárgá / Labium, Labrum, Labellum, i, g. n. Labia, æ, g. f. & Labiæ, arum, pl. n. Lefftzen / Lippen.

Wárgáty / Brochus, Bronchus, a, um, Chilo, onis, g. m. Labeo, onis, g. m. Labrosus, a, um, der grosse Lefftzen hat / oder / dem die Vnternzän vnd Lefftzen mit sampt dem Kinne weiter außgehen denn die obern.

Wárk / Wárczenie / Rictus, us, g. masc. Das schnarren / der Groll.

Wárkocz / Vibratus capillus, Haarzopff.

Wárowáć sobie / Satisaccipere, Versicherung nehmen / sich lassen versichern mit Bürgen / Jhm einen Bürgen setzen lassen.

Wárowáć co komu / ewikcyją ná się przyimowáć / Mancipio dare, zu eygen eingeben.

Wárowáć się czego / Declinare, Cavere, vermeiden / fliehen / sich für einem hüten.

Wárowánie się / Declinatio, onis, g. f. Vermeidung.

Wárowny / Cautus, Tutus, a, um, versichert / woll bewahrt.

Wárßtát / Ergasterium, ij, g. n. Fabrica, Officina, Opificina, æ, gen. fœm. eine Werckstat / Werckladen.

Wartá / Custodiæ, arum, g. f. pl. n. Wächter.

Wártáczká / Wártołká / Spondylus, seu Sphondylus, Trochus, i, g. m. Verticula, æ, g. fœ. Verticulum, Verticillum, i, g. n. ein Spinnwirtel.
Podobny do wártaczki / Verticillatus, a, um, wie ein Spinnwirtel gestaltet.

Wártowáć / Versare, hin vnd her kehren.
Wártowáć księgi / Volvere libros, Versare auctores, Evolvere libros, Bücher auffthun vnd blättern.

Wártowánie / Evolutio, onis, g. fœ. Außwickelung / Aufffnüpffung.

Wárunek kontráktowy / Cautio, Conditio, Evictio, Satisdatio, onis, g. f. Satisdatum, i, g. n. Versicherung / Fürsehung / Beding / Andingung / Behauptung / Beweiß / das ein ander etwas wiedergeben muß / Eine Schuld dafür einer Bürge ist.

Wárunkowy / Cautionalis, e, versicherlich.

Wárzechá / Rudicula, Tudicula, æ, g. f. Ein Kochlöffel / ein Steck / damit man die Ding so auff dem Fewer kochen / pfleget zu rühren / ein Rührstecke / Rührleffel.

Wárzenie / Coctio, onis, g. f. Coctura, æ, g. f. Die Kochung / das ein Ding kochet.

Wárzony / Elixus, a, um, gekocht / gesotten.

Wárzyć / Coquere, Elixare, sieden / kochen / Wárzyć często / Coquitare, & Coctitare, frequent. offt kochen. Wárzyć znowu / Recoquere, wiederumb kochen.

Wárzysty / Coctibilis, Coctilis, e, Das sich kochen läst oder schon gekocht ist.

Wásąg / Sirpea vehes, ein geflochtener Wagen / eine Flechte.

Wąski / Angustus, a, um, eng.

Waśnić / Inconciliare, Inimicare, verwirren / vneins machen / anfeinden / zum Feinde machen.

Wáß / Vester, a, um, Ewer.

Wáßyniec/Vestras,atis,g.o.ewer Landsman.
Wątek u tkacżow/Subtegmen,nis,g.n.Trama,æ,g.f. der Eintrag oder Wefel im Gewebe.
Wątlenie/Infirmatio,onis,g.f.Schwächung.
Wątlić/ Infirmare, Debilitare, schwächen.
Wątpiący/ Fluctuans,antis,g.om. particip. Hæsitator,oris, g. m. Zweiffelhafftiger.
Wątpić / Ambigere, Dubitare, Fluctuare, Hærere,Hæsitare,Pendere,Titubare,zweiffeln/ Im Zweiffel seyn oder stehen.
Wątpiciel/ Opinator,oris, g. m. Wahnwitziger/ der allweg zweiffelt in allen Sachen.
Wątpliwie / Ambiguè, Diffidenter, Dubitanter, Dubiè, Perplexè,Perplexim,Perplexabiliter, adverb. Zweiffelhafftiglich/Mißtrewlich/ vngewißlich.
Wątpliwość/Wątpienie/Ambiguitas,atis, g.f. Dubitatio,Hæsitatio,onis, g.f. Hæsitantia,æ, g.f. Offendiculum,i, g.n. Scrupulositas,atis, g.f. Suspensio,onis, g. fœm. Zweiffel/ Vngewißheit/ Zweiffelung. Wątpliwości pełny/Scrupulosus,a,um, voll Zweiffels. W wątpliwość przywieść/przywodźić/Injicere scrupulum, In dubium revocare, Einem Angst machen/ In Zweiffel stellen.
Wątpliwy / Amphibolus, Ambiguus, Controversus, Creperus, Dubiosus, Dubius,a, um, Anceps, pitis, g. om. Dubitabilis,e, Perplexus, Suspensus,a, um, Zweiffelhafftig/ vngewiß/ Das noch im Zweiffel vnd Span stehet.
Wątroba/ Hepar, atis, g. n Iecur, jecoris & jecinoris, g. n. Leber. Wątróbka/ Iecusculum, i, g. n. Leberlein. Wątrobna choroba/ Morbus hepatarius, Lebersucht. Wątroby chorobę ćierpiący/Hepaticus,a,um, der eine böse Leber oder Pein in der Leber hat.
Wąż/ Anguis, is, g. dub. Coluber, bri, g.m. Serpens, entis,g.com. eine Schlange. Wąż slepy/ Amphisbæna,Cæcilia,æ,g.f. Blindschleiche. Wąż wodny/Enhydris,idis, g.f. & Enhydrus, i, g .m. Wasserschlang. Węże noszący / Colubrifer, a, um, Der Schlangen vmb sich trägt. Z wężami wojujący/ Ophiomachus,i, g.mas. der mit Schlangen ficht.
Ważenie kogo / Æstimatio, onis, g. fœm. Schätzung/ Achtung/ Lobung / in Ehrenhaltung.
Ważenie czego/ Pensura, æ, g. f. Exagium, ij, g. n. das Wägen.
Ważnik/ Libripens, pendis, g.m. Pensator, oris, g.m. Zygostates,æ, g.m. ein Wagmeister/ oder/ einer der eine Wage in der Handt hat vnd wiegt. Ważąca wełnę/ Libraria, æ, g. fœm. Wollenwägerinn.
Ważny / Gravis, e, Ponderosus, a, um, wichtiglich/ schwer/ lästig/ überlegen.
Ważny/ przyjęty/Legitimus, Ratus,a,um, ordentlich nach dem Gesetze/ fest/beschlossen/kräfftig/ gewiß vnd steiff.
Ważny/ płátny/ Momentosus, a, um, das wichtig ist vnd viel vermag/ gültig.
Ważyć/ Librare, Pendere, Pensare, Ponderare, Trutinare, Trutinari, wägen/ erwegen/ schätzen. Waży/ Valet, es gilt.
Ważyć sobie kogo/Poważáć/Zacz mieć/ Æstimare aliquid magni,magno, plurimi,pluris, tanti, Facere aliquem, magni, pluris, plurimi, Magni pendere, Rem aliquam habere gravem, Pensi aliquid habere, Habere aliquid primum, Probare, Reputare, Spectare aliquem, Suscipere aliquem, loben als gut/ gutachten/ einen vor Augen haben/ viel von einem halten.
Ważyć sobie wielce/ Multifacere, hoch achten.
Ważyć mniey kogo / Posthabere, geringer achten.
Wbić/ wbijáć/ Figere, Inculcare, Incutere, Pangere, einschlagen/ einbleyen / einprügeln.
Wbijáć w ziemię/ Depangere, in die Erd einschlagen. Wbijáć znowu/Refigere, wieder anhefften/ einschlagen.
Wbiegáć/ Introrumpere, Incurrere, Ingredi, mit Gewalt einbrechen /hinein lauffen/ hinein gehen. Wbieżeć między/Intercurrere, darzwischen kommen / darunter lauffen / darzwischen lauffen.
Wbieżenie / Intercursio, onis, g. f. Intercursus, us, g. m. Vnterkommung.
Wbity/ Fixus, Fistucatus, Incussus, Pactus, a, um, das mit einem Schlägel eingetrieben/ eingeschlagen ist.
Wchodźić/ Ingredi, Inire, Intrare, Penetrare, hinein gehen/hinein tringen/hinein kommen.
Wćiekáć/ Illuere, Impluere. Influere, Subinfluere, hinein regnen/ hinein fliessen. Wćiekáć między/ Interfluere, darzwischen fliessen.
Wćieráć/ Interere, einreiben/ einbrocken.
Wćináć/ wrzynáć/ Insecare, einhawen/ einschneiden.

Wczesnie/ Wczás/ Attemperatè, Maturè, Opportunè, Tempestivè, Tempore, Tempori, adverb. Bey zeiten/zu rechter gelegener zeit/zeitlich/bequemlich.

Wczesność/ Wczás/ Commoditas,atis,g.f. Commodum,i,g.n. Gelegenheit/bequemlichkeit.

Wczesny/ Ná czás padájacy/ Commodus, Opportunus, Percommodus, Peropportunus, Tempestivus, a, um, füglich/nach dem Wunsch/ gar nützlich vnd geschickt/zeitig/ rechtzeitig.

Wczorá/ Heri,adv.temp. Gestern.

Wczoráyszy/ Hesternus,a,um, Gesterig.

Wdeptáć/ Inculcare, einstampffen/ eintreten.

Wdoić/ Immulgere, einmelcken.

Wdowá/ Vidua,æ,g.f. Wittwe.

Wdowiec/ Viduus,i, g. m. Wittwer.

Wdowstwo / Viduitas, atis,g.fœ. der Wittwenstand.

Wdrobić/ Infriare, Infricare, Interere, einreiben/einbrocken.

Wdźięcznomowność / Lepor, vel Lepos, ŏris, g. m. Suaviloquentia, æ,g. fœ. sanffte vnd hübsche Rede/ liebliche Kosung.

Wdźięcznomowny / Dulciloquus, a, um, Suaviloquens, entis, g. o. Suavidicus, Suaviloquus,a,um, von lieblichen reden.

Wdźięczny / **Wdźięczen dobrodźieystw** / Gratus,a,um, Danckbar. Wdźięcznym być/ Habere gratiam, Respondere officijs, sich danckbar erzeigen/danckbar seyn.

Wdźieráć śie / Irrumpere, Introrumpere, mit Gewalt hinein brechen/ hineindringen.

Wdźiewáć/ Induere, anlegen/anziehen.

Wech/ Wachánie/ Odoratio,onis, g.f. Odoratus,us,g.m. das Riechen. **Wechem szukáć**/ Vestigare, dem Gespür nachsuchen/ nachforschen/ nachspüren. **Wechu ostrego**/ Odorisequus,a,ũ, Sagax,acis,g.o. Gerüchig/gespürig/ nachspürig/ wie ein Hund der dem Geruch nachspüret.

Wechslerz/ **Odmienjácz pieniedzy**/ Argyrocopus,i,g.m. Argyrognomon,onis,g.m. Collibistes,æ,g.m. Campsor,oris,g.m. Wechseler.

Wedá/ Hamus,i,g. m. eine Angel.

Wedla/ podle/ Juxta, Prope, Propter, Secus, præpos. Accus. inserv. Bey/ Vmb/ nahe bey.

Wedkarz / Hamiota,æ,g. m. ein Fischer der mit Angeln Fische fähet.

Wedna nić/ Linea,æ,g.f. Angelschnur.

Wedrowáć/ Peragrare, durchwandern.

Wedźić/ Infumare, beräuchern / mit Rauch oder am Rauch diegen/dürr machen.

Wedźidło/ **Wonsztuk**/ Camus,i, g.m. Frenum,i,g.n. Orea,æ,g.f. ein Gebiß / Halffter.

Wedźisty / Hamatus,a, um, Hamatilis,e, das man mit Angeln fähet/ od' / das sich gerne haacken läst/ Hämmig/ das einen Angel hat / oder haken/ an einander gehenget.

Wegielnia/ Fornax carbonaria, Kohloffen.

Wegielnicá/ Norma, Normula,æ,g.fœ. Winckelmaaß. **Wegielnica wymierzony**/ Orthogonus,a,um, Winckelgerad/ Winckelrecht.

Weglarz/ Carbonarius,ij,g.m. Köhler.

Weglásty/ Angulatus, Angulosus, Orthogonus, a, um, Winckelecht/ eckicht/ das Ecken hat/ Winckelgerad/ Winckelrecht.

Wegorz/ Anguilla,æ,g.f. Aal. **Wegorz morski**/ Congrus, & Conger,gri,g.m. Murena,æ,g.f. Meer Aal.

Wełná/ Lana,æ,g. fœ. Vellus,eris,g.n. abgeschorne Woll. **Wełná nieochedozona**/ Succida, Sordida lana, Vellera succida, new abgeschorne Wolle/ die noch vngewaschen ist. **Wełny owczey plugástwo**/ Oesipum,i, g.neu. das Kaat/ so den Schaaffen/ ehe sie gewaschen sind/ an der Wollen hängt/ Schaaffbrallen genant.

Wełna robienie/ Lanicinium, Lanificium, ij,g.n. Wollenwerck/ Tuchmacherey.

Wełniány/ Laneus,a,um, Wöllin.

Wełniarz/ Lanarius, Lanificus, i,g.m. Wollenschläger/ Wollenweber/ Wollenwercker.

Wełnisty/ (od wełny) Lanarius,a,um, Lanaris,e, Lanatus, Lanosus, Laniger, Lanifer,a, um, das Wollen trägt.

Wełnisty/ (od wełnow ábo wáłow) Fluctivagus, Undosus, Undisonus, Undatus,a, um, Undans,antis,g.o. das über die See oder Gewäll schwimmet/ oder wie Wasserwällen rauschend.

Wełnołomny/ Fluctifragus, a, um, das die Wellen zerbricht/zerschlegt/ vngestümlich.

Wemknać śie/ Irrepere, Heimlich hineinschleichen.

Wemknienie śie/ Insinuatio, Irreptio,onis, g.f. das heimlich einschleichen/Einschluff.

Wendetá/ (zábáwá y stan) Saccaria, Sagaria, Scrutaria,æ,g.foe. Kauffmanschafft/ Gewerb/ Handthierung mit Lumpen vñ altem Eysenwerck.

Wendetá / **mieysce** / **Wendetárski rynek**/

Forum promercale, Forum scrutarium, Grümpelmarckt/da allerhand Kleider vnd Haußrath verkaufft wird. Wendetá niewolnikow / Catasta, æ, g. fœ. Venalitium, ij, g. neu. der Leibeigen Knechte vnd Mägde Marckt.

Wendetarká / Scrutaria, æ, g. fœ. ein Grempelfraw die alt Haußgeschirr vnd alt Gerümpel verkaufft.

Wendetarz / Frivolarius, ij, g. m. Mango, onis, g. m. Nugivendus, Scrutarius, ij, g. masc. ein Spengelkrämer / Dockenkrämer / der Weiberzierd vnd Kinderspiel verkaufft / Poppenmacher / Poppenkrämer / Grempler / der alt Haußgeschirr / Gerümpel / Eysen / Lumpen / ꝛc. verkaufft.

Wepchniety / Intrusus, a, um, hineingestossen.

Wesćie / Weßćie / wjazd / Ingressus, Initus, us, g. m. Ingressio, onis, g. f. Introitus, us, g. m. Eingang / Eintrit / Anfang.

Weselacy śie / Gaudens, entis, g. o. Gratulabundus, a, um, Gratulans, Lætans, Ovans, antis, g. o. Frolockend / sich frewend / Frewdenreich.

Wesele / Weselenie śie / Rádość / Gaudium, Jubilum, i, g. n. Lætitia, æ, g. f. Lætitudo, inis, g. f. Ovatio, onis, g. f. Frewd / Frolockung / ein frewdenreich Wiederfahrt eines Obsiegers.

Wesele / Nuptiæ, arum, g. f. plur. nu. Hochzeit.

Weselić śie / Rádowáć śie / Gaudere, Gestire, Gratari, Gratulari, Hilarescere, Jubilare, Lætari, Lætificari, Ovare, Triumphare, sich frewen / mit Geberden sich frölich erzeigen / vor Frewden etwas baaren / frolocken / frölich / lustig seyn über einem guten / jauchtzen / sich gröߟlich frewen. Weselić śie bárzo / Pergaudere, sich sehr erfrewen. Weselić śie ćicho / In sinu gaudere, sich heimlich erfrewen. Weselić śie dármo / Usura falsi gaudij frui, sich vergebens frewen. Weselić śie pospołu / Congaudere, sich zusammen erfrewen / lustig seyn.

Weselnie / Nuptialiter, adv. Hochzeitlich.

Weselny / Nuptialis, e, Hochzeitlich. Weselna piosnká / Epithalamium, ij, g. n. Hymæneus, ei, g. m. Hochzeitgesang / Brautlied.

Wesoło / Hilare, Hilariter, Jucunde, Lætanter, Læte, adverb. Frölich / mit Frewden / lustig / lieblichen / frewdiglich / in Frewden.

Wesołość / Amœnitas, Festivitas, Hilaritas, Jucunditas, atis, g. f. Lustbarkeit / Holdseeligkeit / Lieblıgkeit / Frölıgkeit / Lust / Lustigkeit.

Wesoły / Amœnus, Delicatus, Festivus, Hilarus, a, um, Hilaris, Lætabilis, e, Lætus, a, um, Lustig / lieblich / holdselig / frewdig / frewdenreich.

Weß / Pes, edis, g. m. Pediculus, i, g. m. Lauß.

Weß wodna / źiele / Draco, onis, g. m. Naterwurtz.

Wet / Wzájem / Talio, onis, g. f. Vices, g. f. pl. num. tant. Wiedergeltung / gleiche Beschädigung so man den zugefügten schaden mit gleichem vergiltet / Aug vmb Aug / ꝛc. Wet zá wet oddáć / Hostire, Redhostire, Retaliare, Referre par pari, Reddere paria, Reddere vicem, Rependere vices, Remetiri, vergleichen / vergelten / gleich wiederumb geben / gleich mit gleichem vergelten.

Wetchniony / Infixus, a, um, eingesteckt.

Wety / Bellaria, orum, g. n. plur. num. Epidipnis, idis, g. f. Epidipnidæ, arum, g. f. plur. num. Tragemata, um, g. n. pl. num. Mactea, orum, g. n. pl. num. vel Macteæ, arum, g. f. pl. num. Secunda mensa, Epiphoremata, um, g. n. pl. nu. Pemmata, Epidorpismata, Metadorpia, Hypotrimmata, Trogalia, g. n. plur. num. was man zuletzt in der Gasterey aufffetzt / als Obs / Zucker / ꝛc.

Wewnatrz / Intra, Introrsùm, Introrsùs, adverb. Innwendig / hineinwerts.

Wewnetrzny / Interior, Interius, Innerlich.

Wey / Báwey / Pátrz / Hem, Vah, En, Papæ, Interject. Ey / Sihe da.

Weyźrzeć / Inspicere, Introspicere, hineinsehen.

Weyzrzenie / Poyrzenie / Conspectus, Aspectus, Inspectus, Obtutus, & Obtuitus, us, g. m. die Anschawung.

Wezeł / Nexus, us, g. m. Nodus, i, g. m. Knopff.

Wezełek / Nodulus, i, g. m. dimin. ein Knöpfflein.

Wezłem záwiezowáć / záwiaczáć / Nectere, Innodare, Nodare, knüpffen / binden.

Wezgłowie / Wezgłowko / Accubitum, i, g. n. Pulvinar, aris, g. n. Pulvinarium, ij, g. n. ein Hauptküssen. Wezgłowie ná ktorym śie łokćiem wspieráją / Cubitale, is, g. n. ein Pulster.

Wezłowáty / Nodosus, a, um, verknopfft.

Wezownik / Serpentiger, a, um, ein Schlangenträger.

Wezownik źiele / Dracontium, ij, g. neu. ein Kraut / das man Drackenwurtzel nennet.

Wezownik ná niebie / Anguifer, i, g. m. sydus, Anguitenens, entis, g. m. Schlangenträger.

Wezowy / Anguineus, Anguinus, Angueus, a, um, von einer Schlangen. Wezowa skorá

Vernatio, onis, g. fœm. abgestreiffte Schlangen-haut. Wężowego rodu / Serpentigena, æ, g. m. von der Schlangen gebohren.

Wezwáć ná strone / Sevocare, besonder an eine seit beruffen / neben sich ruffen.

Wężykowáty / Sinuosus, a, um, das in die Krümm gehet wie eine Schlange.

Wganiáć / Compellere, Impellere, Redigere, Hineintreiben / einjagen / hinein stossen.

Wglądáć / Inspicere, Introspicere, hinein sehen. Wglądáć często / pilno / Inspectare, Besichtigen / fleissig hineinsehen.

Wglądánie / Inspectio, onis, g. f. das einsehen.

Wiáć / Eventilare, Flare, erstauben / erwannen / werffen / wie das Korn / blasen / wehen. Zboże wiáć / Ventilare frumentum, das Korn wannen / wörfflen / das Getreyd erlüfften.

Wiádomo / Swiádomo jest wszystkim / Constat inter omnes, Scitum est, Pervagatus sermo civitatis, Res nota atq; apud omnes pervulgata, Res in vulgus pervulgata, Es ist allen Leuthen bekandt / offenbar / er ist den Leuthen ins Maul kommen.

Wiádomość / Notitia, æ, g. f. Notio, onis, g. f. Scientia, æ, g. f. das wissen / Wissenschafft / Wissenheit / Verstandt.

Wiádro / Weborek / Craterra, vel Creterra, Mansisterna, æ, g. f. Modiolus, Nanus, i, g. m. Situla, æ, g. f. Urceus, ei, g. m. Urna, æ, g. fœ. Wassergelde / Wasserkrug / Wassereymer / Zuber / Gelde / Schöpffeymer. Wiáderko / Sitella, Urnula, æ, g. f. dim. schöpffkrüglein. Wiádro szerokie u wierzchu o jedynym uchu / Nasiterna, æ, g. fœ. Wassergeschirr / wasserkessel / mit handhaben / der weit ist.

Wiádrowy / Wiádro w się biorący / Amphoralis, Urnalis, e, das 24. Maß / oder 12. Kannen hält.

Wiádrowy stoł / Urnarium, ij, g. n. Wasserhafen Gestell / oder ein Dreyfuß / darauff die Wassertöpffe stehen.

Wianek / Corolla, æ, g. f. ein Kräntzlein.

Wianie / Ventilatio, onis, g. f. das wannen.

Wiárá / Fides, ei, g. fœ. Glaube / Trew. Bog wiáry / Fidius, ij, g. m nomen prop. Dei præsidis fidei, ein Sohn Jovis, welchen man als einen Vorsteher der Trew vnd Glaubens verehret hat. Wiáry godny / Locuples author, bonæ fidei est, Locuples testis, Certus author, Glaubwürdig genugsam / gewiß / warhafftig / besässen. Do wiáry nowo przywrocony / Neophytos, i, g. m. der newlich zum Glauben bekehrt. Wiáre sobie wzajemnie dániem ręki potwierdzić / Fidem dextra data sancire, die Trewe mit dargebotener Hand bestetigen. Wiáre záchowáć / Fide stare, Fidem servare, Trew halten.

Wiátr / Flabrum, i, g. n. vel Flabra, orum, g. n, pl. num. Flatus, us, g. m. Ventus, i, g. m. der Wind. Wiátrek / Aura, æ, g. fœ. Ventulus, i, g. m. dimin. sanffte Lufft. Wiátr dobry / Ventus secundus, Ventus ferens, Ventus favens, Ventus secundans, guter Wind. Wiátr dobry wieje / Operam dat ventus, der Wind ist gut vnd gelegen. Wiátr dobry mieć / Aura uti, dicuntur naves, guten Wind haben. Wiátr zły / przeciwny / Reflatus, us, g. m. Ventus adversus, Ventus gravis, Reflans ventus, gegen Wind. Wiátr gwałtowny / Vesaniens Ventus, der vngestümme wind. Gdy wiátr wiał gwałtowny / Vesaniente vento, als der wind vnsinnig / wütend / vngestümmig worden. Wiátr wschodny práwy / Subsolanus, i, g. masc. der wind von Auffgang oder Morgen. Wiátr wschodnemu poboczny ku połudnıowi / Apeliotes, æ, g. m. Eurus, Euronotus, i, g. m. der Ostwind. Wiátr wschodnemu poboczny ná pułnocy / Cæcias, æ, g. m. ein Ortwind zwischen dem Aquilone vnd Euro, zeucht das Gewölcke zu sich. Wiátr południowy / práwy / śrzedni / Auster, stri, g. m. Notus, i, g. m. der Mittagswind / Südwind. Wiátr południowemu poboczny ku wschodowi / Euronotus, Euroauster, stri, g. m. Süd-SüdOst. Wiátr południowemu poboczny ku záchodowi / Altanus, Euroafricus, Libonotus, i, g. m. Nordwest-Wind. Wiátr záchodny práwy / Favonius, Zephyrus, i, g. m. Westwind / von Abend oder Vntergang. Wiátr záchodnemu poboczny ku południowi / Africus, i, g. m. Carba, æ, g. masc. Südwestwind. Wiátr záchodnemu poboczny ná północy / Corus & Caurus, i, g. m. Argestes, æ, g. m. Nordwestwind / West-Südwest. Wiátr połnocny práwy / Septemtrio, onis, g. m. Aparctias, æ, g. m, Septentrionarius, ij, g. m. Nordwind / von Mitternacht, Wiátr połnocnemu poboczny ku wschodowi / Aquilo, onis, g. m. Boreas, æ, g. m. NordOst. Wiátr pułnocnemu poboczny ku záchodowi / Thrascias, æ, g. m. einer von den Winden so zwischen Mitternacht vnd der Son-

Sonnen vntergang herwehet. Wiátr córoczny ktory okolo dźieśiątego dniá Kániktuły po- czawszy / áż do końcá sámego látá zwykł wiać/Etesiæ,arum,g.m.pl.nu. Jährliche Wind/ die im Sommer auff gewisse zeit / nemblich in den Hundstagen von Mitternacht wehen. Wiátr burzliwy we Fránciey w Delfinatu zwy- czáyny/Circius,ij,g. m. ein vngestůmmer wind/ der sonderlich im Delphinat wähet.

Wiátronogi/ Aëripes,edis,g.omn. Schnell/ vnd Leicht.

Wiátrowisko/Conflages,um,g.f. plur. num. ein Ort da der Wind allenthalben zukommen kan vnd bewehen.

Wiąz/ Ulmus,i,g. f. Vlmenbaum.

Wiązáć/ Evincire, Fasciare, Ligare, Necte- re, Nodare, Viere, Vincire, binden/knöpffen/ mit Banden verbinden.

Wiązań / Manipulus, i, g.m. eine Handvoll/ ein Bunt.

Wiązánie/Catenatio,Nexio,onis,g.f.Nexus, us, g.m. Vinctura,æ,g.f. eine Riete/Zusamenfug/ Verhafftung/ Verknůpffung/ Verstrickung / das Binden/ Bund/Band.

Wiązanká/ Wiązká czego/Snopek/ Dra- gma,atis,g.n.& Dragma,æ,g.f. Fascia, æ,g.foe.& Fascis,is,g.m.Scopæ,arum,g.f.pl. nu. ein Hand- voll/Bůschlein/oder Bůrdelein.

Wić. Witká/Vimen,inis,g.n.Vimen lentum, eine Wiede von Weiden oder sonsten.

Wić/ Plectere,in einander wickeln/flechten.

Wicher/ Ecnephias, æ,g. m. alijs,g.f.Turbo, inis, g.m. Typhon, onis, g. m. Sturmwind/ Windwirbel / Wolckenbruch.

Wichrowáty / Wichrzásty / Burzliwy / Procellosus, Tempestuosus, Tumultuosus, Tur- bidus, Turbulentus,a,um, Stůrmig/ vngestům/ voll Vngewitter/Trůbe/Vnruhig/Zänckig.

Widáć/ Visere, besehen/ sehen.

Widelce/ Creagra, Fuscinula, æ, g. fœm. ein Fleischgabel. Widelce trzyrogie / Fuscina, æ, g. f. eine Gabel mit drey Spitzen.

Widly / Bidens, entis, g. m. Furca, Furcula, Furcilla, æ, g. f. Gabel. Widły gnoyne / Fur- cilis, vel, Furcillis,is, g. foe. Mistgabel. Widly orácze/ Merga,æ, g.f. eine Korngabel.

Widoczny/ Conspicuus, Propatulus,a,um, Achtbar/ scheinbar/ Weltkůndig/ offentlich/ Das man sehen vnd greiffen kan/ klarsichtig.

Widok/ Monstrum, Ostentum, i, g. n. Pha- sma,atis,g.n. Visio,onis,g.f. Visum,i,g.n.Visus, us,g.m. ein Wunder/Wunderzeichen/ein Gesicht/ Einbildung/ fürkommend Gesicht. Widok fán- tástycki/obłudá/Phantasma, atis,g.n. ein Ge- sicht oder Erscheinung im Traum oder Schlaff.

Widok / Dźiwowisko krotofilne / publi- czne/ Scæna,æ, g.f. Spectaculum,i, g.n. Schaw- spiel.

Widok/Spectatio,onis, g.foe. Das Ansehen/ Schawung.

Widokowy/Theatricus,a,um, Theatralis,e, Das zun Schawplätzen/Schawspielen gehört.

Widomy/Aspectabilis, Visibilis,e, sichtbar.

Widzacy/ Oculatus, Oculatissimus, a, um, Das man von weitem vnd fernen/oder allenthal- ben sehen kan/ sichtig/ wolgeauget/ sehend.

Widzenie/ Visio,onis, g.f. Visum,i, g. n. Vi- sus,us,g.m. das Gesicht. Widzenia godny/ Vi- sendus, a, um, besehens werth/ woll werth zu be- schawen.

Widzjány/Conspectus, Visus,a,um, besehen/ Widzjánym być/ Conspici, Apparere, erschei- nen/daß man gesehen werde.

Widźieć/ Cernere, Conspicari, & Conspice- re, Prospicere, Videre, sehen/schawen.

Wiec/ Igitur, Ergò, Conjunct. Proin, Proin- de, Tum, adverb. Derohalben/ Vnd weiter.

Wiecey/Amplius, Plus, Magis, adverb. mehr.

Wiecierz/ Funda, Nassa, æ, g.f. Nassa ex filis, orbibus aliquot ligneis distenta, Fischerreuß.

Wieczerza/Cœna, Vespertina,æ,g.foe. Das Abendessen/Nachtmahl. Wieczerza domowa/ Domicœnium,ij,g.n. einheimisch Nacht, Abend- mahl. Podjeść sobie ná wieczerzy / Subcœ- nare, woll zu Nacht essen. Kazáć wieczerza ná- gotowáć/Imperare cœnam, ein Nachtmahl zu- zurichten/ zuzurůsten gebieten/ befehlen.

Wieczerzáć/ Cœnare, zu Nacht essen. Wie- czerzáć czesto / Cœnitare, frequ. offt vnd viel zu Nacht essen. Chćieć wieczerzáć/ Cœnatu- rire, Begierde haben Abends zu essen.

Wieczernik/ Cœnaculum,i, g.n. Cœnatio, onis, g. f. ein Orth da man das Nachtmahl isset/ Abendmahl hält.

Wieczerzny/ Wieczerny/ Cœnaticus, Cœ- natorius,a,um, Das zum Abend, oder Nachtessen gehört.

Wie

Wieczko/Operculum,i,g.n. ein Deckel.
Wiecznie/ Ná wieki/ Æternò, Æternùm, Immensùm, Perpetuò, Perennè, adver. Allzeit/ In Ewigkeit/ fort vnd fort/ Ewiglich.
Wiecznośċ/ Æternitas, atis, g.f. Ævum, i, g.n. sing. tant. Perennitas, Perpetuitas, atis, g. fœm. Ewigkeit/ Langwirigkeit.
Wieczny / Wiekuisty / Æternus, Æviternus, Perpetuus, a, um, Perennis, e, Sempiternus, a, um, Ewig/ jmmerwährend. Wiecznym uczyniċ/ Æternare, vnsterblich machen.
Wieczor (Nomen) Vesper, eris, g. m. & Vespera, æ, g. f. Vesperus, eri, g. m. Vespernum, Vespertinum tempus, Serum diei, Præceps in noctem diei tempus, Dies in noctem vergens, Der Abend/ Abendzeit. Wieczor pozny/ Lumen serum, spàther Abend.
Wieczor/ Wieczorem / Vesperè, Vesperi, Pervesperi, Serò, adverb. des Abends/ zu Abend/ spàth. Ku wieczorowi / Primo vespere, Vesperascente die, gegen Abend.
Wieczorny/ Vesperalis, e, des Abends.
Wiednąċ/ Arere, Arefieri, Exarefieri, Flaccere, Flaccescere, Inarescere, Marcere & Marcescere, verwelcken/ dürre werden.
Wiedzacy/ Conscius, a, um, Sciens, entis, g. om. Wissend/ Wissenschafft habend/ Wissenhafft.
Wiedzieċ/ Scire, Tenere, wissen. Wiedzieċ przed tym/ Prænoscere, Præscire, Præsciscere, vorwissen / vorkennen.
Wiejácz/ co wieje/ wywiewa zboże/ Ventilator, oris, g. m. der das Getràyde wörffelt/ lüfftet/ wannet/ Fruchtwanner/ Kornhüter/ Erlüffter.
Wiejáczká / Szuflá do wiania / Capisterium, Ventilabrum, Velabrum, i, g.n. eine Wanne/ Worffschauffel.
Wiek/ Ætas, atis, g.f. die Zeit jedes Alters.
Wieko/ Operculum, i, g.n. ein Deckel.
Wiekowáċ/ Perennare, Perpetuare, Immer wàhren / immerdar beharren/ aneinander stets verharren/ wàhrhafftig seyn.
Wielbiċ/ Honorificare, Magnificare, hoch rühmen / groß machen / mit Worten erheben/ loben.
Wielbład/ Camelus, i, g.m. Dromas, adis, g. m. Camelthier. Wielbładow opátrowánie/ Camelasia, seu, Camelaria, æ, g. foe. die Hütung der Camelthier. Wielbladoryś / Camelopardalis, is, g. m. ein Greiff.
Wielbładnik / Camelarius, ij, g.m. Cameeltreiber.
Wielbładowy/ Camelinus, a, ū, vom Cameel.
Wiele/ Multùm, adverb. Viel.
Wiele ich? Quot, Quàm multi sunt? wie viel.
Wielebnie/ Veneranter, adv. Ehrerbietlich/ mit Ehrerbietung / mit Ehrbeweisung / Ehrbeweißlichen.
Wielebny/ Venerabilis, e, Venerandus, a, um, Ehrwürdig/ Der Ehren werth ist/ oder/ Dem man billig soll Ehre erweisen.
Wielgomyślnośċ/ Magnanimitas, atis, g. foe. Großmütigkeit/ Herzligkeit des Gemüths.
Wielgomyślny/ Magnanimus, a, um, Großmüthig.
Wielgook ryba / Oculata, Ophthalmia, æ, g. foe. piscis, Neunaug.
Wielgouchy/ Vszáty/ Flaccus, a, um, Einer der lampige oder hangende Ohren hat.
Wielka noc/ Swieto/ Pascha, æ, g. f. Festum paschatis, Ostern/ Osterfest.
Wielki/ Colosseus, Colossicus, a, um, Enormis, Grandis, e, Immodicus, a, um, Ingens, entis, g. o. Magnus, Permagnus, a, um, Pergrandis, Prægrandis, e, Spaciosus, Vastus, a, um, Vegrandis, e, großlàstig/ vnmàßlich/ hoch/ weit/ màchtig/ übergroß/ über die maaß.
Wielki/ Multus, Numerosus, a, um, Viel.
Wielkonocny/ Paschalis, le, Osterlich.
Wielkośċ/ Amplitudo, inis, g. f. Enormitas, atis, g. f. Magnitudo, inis, g. f. Granditas, atis, g. f. Moles, is, g. f. Vastitas, atis, g. f. Molimen, inis, g. n. Immanitas, atis, g. foem. Grösse/ Vbermaaß.
Wielkośċi dziwney / Visendæ magnitudinis arbor, &c. einer wunderbahren Grösse.
Wielkośċ liczby/ Multitudo, inis, g. foe. Vis, vim, à vi, Vielheit/ Hauffe/ Menge/ Macht.
Wielmożnie/ Magnificè, adver. pràchtiglich.
Wielmożnośċ/ Potentia, æ, g. f. Opes, opum, opibus, g. f. plu. nu. Gewalt/ Macht/ Herzschung/ Màchtigkeit/ Pracht.
Wielmożny/ Magnificus, a, um, Multipotens, Potens, Præpotens, entis, g. omn. vielmàchtig/ Ehrlich/ herzlich/ gewaltig.
Wielodzielny/ Multipartitus, a. um, Multiplex, icis, g. o. vielfàltiglich getheilet.
Wielodzielny/ (pytájąc) Quotuplex, icis, g. o. wie mancherley.

Wielokształtnie / Multiformiter, adverb. mancherley.

Wielokształtny/Multiformis,e,mancherley Art/weise vnd Gestalt.

Wielomownie / Loquaciter, Verbosè, adv. mit langem Geschwätz/ mit viel Worten.

Wielomowność / Dicacitas,atis, g. f. Garritus,us, g.masc.Garrulitas, Loquacitas,atis, g. f. Macrologia, æ, g.fœ. Multiloquium,ij,g.n. ein Geplapper/Geschwätz/Das Plaudern.

Wielomowny/Adoleschos,i,g.masc.Dicax, acis, g.o. Garrulus, Largiloquus,a,um, Loquutor,oris,g.m. Multiloquus, Verbosus,a,um, ein Schwätzer/Plapperer/Plauderer/Auffschneider.

Wielonog / morski pław / Polypus, i, g. m. vel, Polypus, podis, g. m. ein Meerfisch mit viel Füssen.

Wielonogi/Multipes, pedis, g.o. Vielfüssig.

Wieloráki/ Quotuplus, a, um, wie manches.

Wieloryb/Balæna,æ, g. f. Cetus,i, g. m. vel, Cete,g.n. indeclin. Wallfisch. Wielorybi sadz/ Cetariæ,arum, g. f. pl. num. vel,Cetaria, orum, g.n. pl. num. grosse Weyher oder Graben/darin man grosse Fische setzt.

Wielowładny/ Multipotens, entis, g.omn. Vielmächtig.

Wieniec/Serta,æ g.f.vel,Sertum,i,g.n.Stemma,atis, g.n. Stephanos,i, g.m.Strophia,orum, g.n. pl.num. Tæniola,æ, g. f. Corona rosea, florea, ein Krantz. Wieniec żołnierski ábo wojenny u Rzymian rozmáity/ Corona,æ, g.f. ein Krantz. Odsięczny wieniec / Corona obsidionalis, *quæ dabatur ei, qui obsidione alios liberabit, eratq; graminea*, ein Krantz von Graß/ der einem Erlöser von der Belägerug ward gegeben. Towárzyski wieniec/Corona civica, *quæ dabatur ei, qui civem in prælio servabit, ex fronde querna vel ilice*, ein Krantz von Eychästen/ den ein Bürger dem andern gab/ der jhn beym Leben erhalten hatte. Murowy wieniec/ Corona muralis, *ei, qui primus murum subibat, pinnis ornata aurea*, ein güldner Krantz mit Zinnen / der deme / der zum ersten auff der Feind Mawren stieg/gegeben ward. Obozowy wieniec/ Castrensis corona, *ei, qui primus hostium castra inibat, vallis ornata aurea*, ein güldener Krantz/der dem/der zu erst in der Feinde Lager fiel / gegeben ward. Wodney bitwy wieniec/Corona navalis, *ei, qui in navim hostium primus transilivit, aurea rostris ornata*, ein güldener Krantz mit Schiffspitzen / ward dem gegeben / der zu erst in der Feinde Schiff sprang. Wieniec wáłowy/Corona vallaris, *ei, qui primus hostium valla inibat*, ein Krantz / der dem/ der zu erst über das Bollwerck stieg / gegeben ward. Zwycięski wieniec/Corona triumphalis, *Imperatori triumphanti, olim laurea, pôst aurea, unde aureum coronarium*, Ein Krantz von Lorbeerbaum/ welchen der aufftrug/ der einen Triumpff hielte. Wieńcowy/ Coronarius,a,um, Das man zun Kräntzen gebrauchet. Wieńcowe ábo wiáneczne złotá/ Coronamentum,i,g.n. Blumen/ Krantz darauß zu machen. Wieńczarká/ Coronaria,æ,g.fœ.eine Krantzmacherin. Wieńczarz/ Coronarius,Strophiarius,ij, g. m. Stephanopolis,is,Stephanopolus,i,g.m. ein Krantzmacher.

Wieprz/Porcus,i,g. m. Schwein. Wieprz czyśćiony/Majalis,is,g.masc. ein verschnittener Eber/Borch. Wieprz dźiki/ Aper,apri,g.masc. Ein wild Schwein.

Wieprzeniec ziele/Peucedanum,i,g.n.& Peucedanus,i,g.m.herb. Haarstreng/Haarstarck.

Wieprzow karmiciel / Porculator, oris, g. m. Schweinmeister.

Wieprzow karmienie/ Porculatio,onis, g. fœ. Mästung der Schwein.

Wieprzowy / Porcarius, Porcinus, a, um, Schweinen. Wieprzowy przekupień/ Porcinarius,ij,g m. einer der Schweine verkaufft.

Wiercenie/Terebratio,onis,g.f.das Bohren.

Wiercić/ Forare, bohren. Wiercić w koło/Circumforare, vmb vnd vmb durchbohren.

Wiernie / Confidenter, Fideliter, & Fidelè, Sanctè, adverb. Fide optima, Summa fide, vnverzagt/frevelich/trewlich/ mit höchster Trew/ mit gutem Vertrawen. Wiernie z kim iść/Fide syncera agere, mit guten Trewen handeln.

Wierność/Fidelitas,atis, g.f. Fides,ei, g.fœ. Getrewigkeit/Glaube/Trew.

Wierny/Fidelis,e, Fidus,a,um, getrew.

Wiersz/ Versus,us,gen.masc. Spruch/ Verß. Wiersz poetycki / Carmen,inis, g.n. Epigramma,atis,g.n. Hymnus,i,g.m. Metrum,i, g.n. ein Lobgesang/ Carmen/ ein Gedicht das man singen kan. Wiersz / w ktorym nic nie zbywa / ani niczego niedostáje ná końcu/ Acatalectos, & Acatalecticus,ci,g.m.ein Verß/dem keine Sylbe mangeln thut/ oder zu viel ist. Wiersz / w ktorym

rym syllábá zbywa / Hypercatalecticum, i, g. n. ein Carmen da eine Sylbe am Ende zu viel ist. Wierß poetycki zke obyczáje gániacy / Satyra, æ, g. fœ. ein Gedicht von mancherley Laster in Ordnung beschrieben. Wierß parzysty / podwoyny / Distichon, i, gen. neut. ein Gedicht von zweyen Verßen. Wierß poczworny / Tetrastichon, i, g. neu. Vier Verß. Wierß poßostny / Hexastichon, i, g. neut. Sechs Verß. Wierß co dwie pedes ma / Monometrum, i, g. n. Carmen oder Verß so zween pedes hat. Co osm ma / Tetrametrum, i, g. n. so acht pedes hat. Co ßesć pedes ma / Hexametrum, i, g. n. so sechs pedes hat. Co pięć pedes ma / Pentametrum, i, g. n. so fünff pedes hat. Co trzy pedes ma / Trimetrum, i, g. n. so drey pedes hat. Do wierßow należący / Metricus, a, um, Das zu solchen Verßen gehört. Wierße pisáć / Poëtari, Versificare, Versus facere, Sprüche / Reimen dichten. Wierßopis / Epigrammatophorus, ri, g. m. Poëta, æ, g. m. Vates, is, g. com. Versificator, oris, g. m. Reymendichter / ein Poet. Wierßopiská / Poëtria, æ, g. f. Poëtris, poëtridis, g. fœ. eine Reymendichterin / Spruchdichterin. Wierßow pisánie / Versificatio, onis, g. f. Reimendichtung.

Wierzbá / Salix, icis, g. f. Weide. Wierzbá włoska / Amerina, æ, g. f. Vitex, icis, g. f. ein Weidebaum / Keuschbaum.

Wierzbiná / Salicetum, & per syncopationem, Salictum, i, g. n. da Weydenbäum stehen.

Wierzbowy / Saligneus, Salignus, a, um, Wei en / auß Weiden gemacht.

Wierzch / Fastigium, ij, g. n. Summitas, atis, g. f. Summitudo, inis, g. f. die Spitze / Höhe. Wierzch domu / &c. Culmen, inis, g. n. der Gipfel oder First eines Hauses. Wierzch gory / Cacumen, inis, g. n. die Spitz oder Gipffel eines Berges. Wierzch czynić / Fastigiare, auffwerts außspitzen.

Wierzchnicá / Laconicum, i, g. n. Schwitzbanck / trucken Schweißbadt / eine Stube.

Wierzcholkowy / Supernas, atis, g. o. Das von oben herab kommet.

Wierzchowáty / Iugos..., a, um, Gegipfelt / gespitzet / hoch vnd stötzig.

Wierzchowáty / Cumulatus, a, um, auffgehäuffet.

Po wierzchu / Extrorsùs, Supernè, adv. Extrorsùm, adv. heraußwerts / oben herab.

z Wierzchu / Forinsecùs, adv. ausserhalb.

Wierzgáć / Calcitrare, hinten außschlagen.

Wierzgájacy / Calcitro, onis, g. m. Calcitrosus, a, um, der hindenauß schläget wie ein Roß.

Wierzgánie / Calcitratio, onis, g. f. Calcitratus, us, g. m. das Hinden außschlagen.

Wierzyć / Credere, gläuben.

Wierzyćiel / Pożyczálnik / Creditor, oris, g. m. ein Außleyher / der einem etwas borget.

Wierzysko / Locus lignis concidendis destinatus, Area lignariorum vel fabrorum, Spähnhauffen.

Wieś / Pagus, Vicus, ci, g. m. Villa, æ, g. f. ein Dorff / Meyerhoff. Wioská / Viculus, li, g. m. dimin. ein Dörflein. Część wśi / ktorą kto lennym práwem trzyma / Villa rustica, der Theil deß Meyerhoffes / da der Meyer oder Schafner oder der Lehenmann in sitzt. Dwor we wśi / Villa urbana, quæ & prætorium dicitur, der theil deß Meyerhofes / da der Lehnherr in sitzt / ist etwas herrlicher gebawet dañ deß Meyers Behausung / Lusthauß / Lusthoff. Po wśiách / Pagatim, Vicatim, adv. von einem Dorff zum andern. Mießkający we wśi / Villanus, g. m. der im Dorff wohnt / Bawrsmann.

Wieść / Fama, æ, g. f. Rumor, oris, g. m. Nomen, inis, g. n. Gerücht / Geschrey / Sag.

Wieśienny / Earinus, Vernus, a, um, deß Frühlings.

Wieśniáctwo / Rusticitas, atis, g. fœm. Grobheit.

Wieśniak / Paganus, i, g. m. Ruricola, æ, g. m. Rusticus, ci, g. m. Bawersmann / Dorffmann / Ackermann / Pawer.

Wießczbá / Diuinatio, Hariolatio, Vaticinatio, onis, g. f. Vaticinium, ij, g. n. Weissagung / Warsagung. Wießczbá z ptakow / Auguratio, onis, g. f. Auspicatus, us, g. m. Auspicium, ij, g. neut. Weissagung ab den Vögeln. Wießczbá z trzew / Auspicina, Haruspicina, æ, g. f. Haruspicium, ij, g. n. Wahrsagung aus beschaweten Ingeweid der Thier. Co do wießczby z trzew należy / Haruspicinus, a, um, das zu solcher Wahrsagung gehöret. Wießczbá z wnętrznośći / Extispicium, ij, g. n. Extispicina, æ, g. f. Warsagung so genommen wird aus dem Ingeweide. Wießczbá z wody / Hydromantia, æ, g. f. eine Manier warzusagen aus Anschawung

deß Wassers. Wießczbá z ziemie/ Geomantia,
æ, g. f. Warsagung aus der Erden Anschawuug.
Wießczbiárnia/ Auguraculum, i, g. n.
ein Ort da man weissaget/ wahrsaget.
Wießczbiárstwo/ Auguratus, us, g. m. die
Ehrwürde/ Ampt deß Weissagens/ Wahrsagens.
Wießczek/ Conjector, Divinator, oris, g. m.
Hariolus, Prænuntius, Præsagus, i, g. m. Pro-
digiator, oris, g. m. Propheta & Prophetes, æ,
g. m. Vates, is, g. c. Außleger der Träum/ Muth-
masser/ Weissager/ ein Vormerckender/ der
ein Ding vorsagt ehe es geschehen/ Außleger der
vnglücklichen Wunder/ Weissager/ Warsager/
Verkündiger. Wießczek z błyskáwice/ Ful-
gurator, oris, g. m. Der das Blitzen anschawet
vnd darauß zukommende Ding saget. Wießczek
z kompleksyey człowieczey/ Metaposcopus,
pi, g. m. ein Warsager auß Anschawen der Stir-
nen eines Menschen. Wießczek z ptakow/
Augur, uris, g. m. Auspex, icis, g. m. d' ab dem Vo-
gelgesange weissaget. Wießczek z reku/ Chiro-
mantes, is, g. m. ein Weissager aus den Händen.
Wießczek z trzew/ Aruspex, Haruspex, icis,
g. m. Warsager aus beschaweten Ingeweid der
Thier. Wießczek z pátrzenia na vmárłych/
Necromantes, æ, g. m. Ein Warsager aus An-
schawung deß todten Cörper. Wießczek z wnę-
trznośći/ Extispex, icis, g. m. ein Warsager aus
beschawung deß Gehencks. Wießczek z ziemie/
Geomantes, is, g. m. ein Warsager der aus Be-
schawung der Erden weissaget.

Wießczká/ Hariola, Præsaga, æ, g. f. Pro-
phetis, idis, vel, idos, g. f. Prophetissa, æ, g. f.
eine Warsagerin/ eine Vermerckende/ die ein
Ding zuvor sagt ehe es geschehen/ Prophetinn.
Wießczká z ptakow/ Augur, uris, g. f. Au-
spex, icis, g. f. die ob dem Vögel weissaget. Wie-
ßczká z trzew/ Aruspica, Haruspica, æ, g. f.
eine Warsagerin aus beschaweten Ingeweid der
Thier.

Wießczy/ Auspicalis, Auspicialis, e, das et-
was anzeigt oder deutet/ oder das zum Weissagen
dienet.

Wießczyć/ Augurare & Augurari, Divina-
re, Hariolari, Ominari, Profari, weissagen/
warsagen/ Losen Gutes oder Böses. Wießczyć z
ptakow/ Auspicari, Gemercke nehmen ab den
Vögeln. (gung.

Wietrzenie/ Ventilatio, onis, g. fœ. Erlüffti-

Wietrzny/ Ventosus, a, um, windig.

Wietrzyć/ Ventilare, erlüfften/ Lufft machen.

Wietrzysty/ Ventosus, a, um, voll winden.

Wiewiorká/ Sciurus, i, g. m. ein Eichhorn.

Wieyski/ Paganicus, Rusticarius, Rusticulus,
a, ū, Dörfisch/ Päwrisch. Wieyski żywot wieść/
Villicare & Villicari, Bawrenwerck treiben.

Wieyskie/ Rusticè, adv. Bawrisch.

Wieyskie nabożeństwo ábo święto/ Paga-
nalia, orum, g. n. pl. n. Bawrenfest.

Wieża/ Turris, is, g. f. ein Thurn.

Wieże noßący/ Turrifer, Turriger, a, um,
das einen Thurn traget.

Wjeżdżáć sławnie/ Triumphare, sieghaff-
tiglich einreiten/ triumphiren.

Więźień/ Captivus, Vinctus, i, g. masc. ein
Gefangener. Więźniem być/ Teneri vinculis,
gefangen seyn.

Więźienie/ Carcer, eris, g. m. Catasta, æ,
g. f. Halosis, oseos, osin, g. f. Custodia, Phila-
ca, æ, g. f. Vincula, orum, g. n. pl. n. Captio,
onis, g. f. Captivitas, atis, g. f. Kärcker/ Gefäng-
nüß/ Gefangenschafft/ Bande.

Więzowy/ Ulmeus, a, um, von Vlmenbäu-
men. Więzowy lás/ Ulmarium, ij, g. n. da die
Vlmenbäume stehen.

Więzozołd/ Ilex, icis, g. f. Steineichel.

Więzozołdowy/ Iliceus, Iligneus, Ilignus,
a, um, von solchen Steineicheln.

Więzozołdowy gay/ Ilicetum, i, g. neut.
Eichwaldt.

Więzy/ łyká/ troki/ łáńcuch/ Bojæ, arum,
g. f. pl. n. Vincula, orum, g. n. pl. n. Eysern
Bande/ Stricke/ ꝛc. Więzy ktorymi ßyję ábo
nogi w więźieniu wiążą/ Nervus, i, g. masc.
Halßeysen/ Fußeysen/ darin man einen Gefan-
genen legt.

Wieżysty/ Turritus, a, um, mit vielen Tür-
men besetzt.

Wilcza chorobá gdy kto żrze wiele á nie
może śię náješć/ Phagedæna, æ, g. f. d' Vielfraß/
das Freßfieber/ wenn man sich nicht satt essen kan.

Wilcze łyko/ źiele/ Daphnoides, æ, g. f. Da-
phnoidis, is, g. f. Kellerhals.

Wilczy/ Lupinus, a, um, das vom Wolff ist.

Wilczy mlecz/ Wilcze mleko/ Tithymallus,
i, g. m. Wolffsmilch/ herba.

Wilczycá/ Lupa, æ, g. f. eine Wölfin.

Wilgnąć/ Wilgotnąć/ Wilżeć/ Humere, Humescere, Uvescere, Madescere, Rorescere, feucht werden.

Wilgotno/ Odwilgło ná deszcz ábo po dżdżu / Substillum, i, g. n. feucht Wetter wenn es tröpffet.

Wilgotność/ Wilgość/ Wodnistość/ Humiditas, atis, g. f. Humor, oris, g. m. Uvor, oris, g. m. Feuchtigkeit.

Wilgotny/ Wilgny/ Humidus, Humifer, Humificus, Succidus, Succosus, Udus, Uliginosus, Uvidus, a, um, feucht/ naß/ safftig. Wilgotnym być/ Humere, feucht seyn.

Wilia/ Wilia/ Vigilia, æ, g. f. Feyerabendt.

Wilk/ Lupus, i, g. m. Wolff.

Wilk drzewny/ Stolo, onis, g. m. Suffragines, um, g. f. pl. nu. Nebenschoß am Stamme. Wilk winny/ Pampinarius palmes, ein Rebschoß das alleine Blätter trägt.

Wlikłáć / Wikłáć/ Vplątáć / Impedire, Implicare, Intricare, Involuere, Irretire, verwickeln/ verwirren/ einwickeln/ einwinden/ überwinden/ zusammen winden/ ins Netze bringen.

Winá/ przewinienie/ Admissum, i, g. neut. Crimen, inis, g. n. Culpa, æ, g. f. Noxa, Noxia, æ, g. f. Meritum, Vitium, ij, g. neu. Vbelthat/ Sünd/ Fehl/ Schuld/ Laster/ Missethat/ Anklag/ Mißhandlung.

Winá pieniężná/ Mulcta vel Multa, æ, g. f. eine Buß/ auffgelegte Straff. Winę skázowáć/ Irrogare multam, Einem eine Buß aufflegen. Winę bráć/ Multare pecunia, einen an Geldt straffen. Winę oddáć/ Dependere pænas, die Straff geben vnd bezahlen. z Win pieniądze/ Multaticia pecunia, Bußgeldt.

Windá/ Succula, æ, g. f. eine Winde. Windá stojąca prosto/ Kafar/ Ergata, æ, g. f. Auffzug / Hebstang / Hebzeug / Schraube. Windá ktora z piwnice beczki wyćiągáją/ Sucula, æ, g. f. ein Zugwellen / Zughaspel oder Gewinds/ damit man die Vaß aus dem Keller zeucht. Windowe drągi/ Remissarii vectes, Windstangen/ Windowe wręby/ Chelonium, ij, g. neu. vel Chelonia, æ, g. f. & Chelonia, orum, g. n. pl. n. tant. Hebzüge/ Zustelle / Zugschenckel oder Balcken/ darinn die Welle vmgetrieben vnd gehalten wird/ so man etwas schweres aufhebt oder zeucht/ als so man die Vaß aus den Kellern zeucht.

Windarz ktory co winduje / Vectiarius, ij, gen. masc. Ein Windenzieher / Auffwinder.

Windowánie/ Subductio, onis, g. fœm. Auffführung/ Auffwindung/ Auffziehung.

Winiárski/ Winiarzowi służący/ Vinitorius, Vineaticus, Vindemiatorius, a, um, Vindemialis, e, Das den Weingärtnern/ oder zum Weinlesen dienlich.

Winiarz/ Pampinator, Vinitor, Vitisator, oris, g. m. Räbsetzer/ Räbpflantzer/ Weingärtner.

Winien/ Winny/ Obnoxius, a, um, schüldig/ Der etwas verwirckt hat/ verstrickt/ verpflicht.

Winnicá/ mieysce/ grunt winniczny/ Vinetum, i, g. n. Weingart/ Weinfeldt/ Weinberg.

Winnicá/ krzew winny/ Vinea, æ, g. f. Weinstock. Winnicá młoda/ Novelletum, i, g. n. ein newgepflantzter Weinberg. Winnicá podwiązána/ Funetum, i, g. n. ein Bogen von Räben / so gegen einander stehet/ vnd wie ein Räb geflochten ist. Winnicá niezárosła/ nie zieleniąca się/ Vineæ silentes, Weinräben noch nicht grünend. Winnice nátykáć / Statuminare, den Weingart mit Räbstöck besetzen.

Winniczny/ Vinealis, e, Vinearius, Vineaticus, a, um, zum Weinberg gehörend.

Winny sklep / Cella Vinaria, Weinkeller.

Winny státek/ Oenophorum, i, gen. neut. Weingeschirr. Winny szynkarz/ Oenopola, æ. g. m. ein Weinschenck. Winnego szynku dom/ Oenopolium, ij, g. n. Weinhauß

Winny/ Reus, a, um, Sons, sontis, g. o. Obnoxius, Noxius, a, um, Noxialis, e, schüldig/ straffbahr/ sträflich. Winnym być/ Teneri culpa, mit Schuld behafftet seyn.

Wino/ Vinum, i, g. n. Wein. Winko / Villum, i, g. n. Weinlein. Wino dawnieysze / Bihornum vinum, firne Wein. Wino kwaśkowáte/ Vinum acidum, Wein der zu Essig worden ist. Wino łágodne/ Lene vinum, milter Wein. Wino látośie/ Hornum vinum, heuriger Wein. Wino młode/ Mustum, i, g n. Most. Wino niemieszáne/ Acraton, i, g. n. & Acratos, i, g. m. Vinum merum, lauter/ vngemischter Wein. Wino Omankowe/ Nectarites, æ, g. f. Alantwein. Wino piołunkowe / Absynthites, æ, thiten, g. m. Wermuthwein. Wino poślednie/ Deuteria, Lora, vel, Lorea, æ, g. fœm. Vinum cibarium, Lawer/ trewer Wein/ schlechter Wein. Wino przykre/ Vina torva, rauhe/ herbe Wein.

Wino przyprawne/ Aromatites, æ, g. m. Murina vel Myrina, æ, g. f. Vinum saccatum, gewürtzter Wein/ Sackwein. Wino Bożem drzewkiem przyprawne/ Abrotonites, æ, g. m. figurate, neutro jungitur, Wein von Stabwurtz gemachet. Wino Izopem przyprawne / Hyssopites, æ, g. f. Wein von Ysop gemacht. Wino koprem Włoskim przyprawne/ Marathrites vinum, Fenchelwein. Wino słodkie / Mulsum, i, g. n. Nectar, aris. g. n. Meth. Wino spleśniałe. Vinum mucidum, Konächtiger Wein. Wino tłoczone/ Vinum tortivum. Wein vom Nachtruck. Wino wodą roztworzone/ Vinum dilutum, Vinum lymphaticum, gewässerter Wein/ vermischter Wein. Wino warzone/ Defrutum, Passum, i, g. n. Sapa, æ, g. fœm gesottener Wein. Wino warzyć / Vinum defrutare, den Most einsieden. Co do tego wina należy / Defrutarius, a, um, das zu solchem einsieden gehöret. Wino wywietrzałe/ Vappa, æ, g. f. verrochener Wein. Kiedy wino w swojey porze/ Media ætas vini, wenn der Wein in seinem besten ist/ mittelmessig alter deß Weins. Wino w beczki zlewać/ Doliare vinum, den Wein einfassen. Wina obfitość/ Vina, Vinacea, vel Vinacia, orum, g. n. pl. n. Weingewächs/ viele der Wein. Winne jadrko/ Vinacea, æ, g. f. Vinaceus, ei, g. m. Weinstein/ Trest. Winna jagoda/ Acinus vinaceus, Traubenbeer/ Weinbeer. Winny szynkarz / Vinarius, ij, g. m. Weinverkauffer/ Weinschencker. Karczma gdzie wino przedają/ szynkują/ Taberna vinaria, Weinhauß/ Weinkeller/ da man Wein schenckt. Wino pijący / Vinipotor, oris, g. m. Vinosus, a, um, Weinsäuffer. Wina niepijący/ Invinius, Abstemius, a, um, der keinen Wein trinckt. Wina zbieracz / Vindemiator, oris, g. m. ein Weinleser. Wina zbieranie/ Vindemia æ, g. f. Weinlese. Wino zbierać/ Vindemiare, den Wein ablesen / Herbsten. Wino czerwone / Rubellum vinum, rother Wein.

Winować/ Accusare, Culpare, Imputare, anklagen/ beschüldigen / einem etwas zurechnen.

Winowanie/ Accusatio, Criminatio, Culpatio, onis, g. f. Anklagung/ Beschüldigung/ Zurechnung.

Winszować/ Appetere, Avere, Favere, Gratulari, Optare, Precari alicui, Vota facere, wündschen/ begehren/ einem Glück/ Guts wündschen. Winszować pospołu/ Congratulari, mit zusammen Glückwündschen. Znowu winszować/ Reprecari, wiederumb wündschen.

Winszowanie/ Congratulatio, Gratulatio, onis, g. f. Votum, i, g. n. Glückwünschung/ wunsch/ Do winszowania należący/ Gratulatorius, a, um, das zum Glückwünschen gehöret.

Wior/ Secamentum, i, g. n. Segmen, inis, g. n. Schidia, orum, g. n. pl. n. Späne. Kosz do wioru/ Sportæ secariæ, Korb zu den Spänen dienlich.

Wiosło/ Remus, i, g. m. Tonsa, æ, g. f. Schiffruder. Wieysce miedzy wiosłami / Interscalmium, ij, g. n. die Weite zwischen den Rudern. Wiosłem robić/ Remigare, rudern. Wiosłem robienie/ Remigatio, onis, g. f. das Rudern/ Ruderung. Wiosłowych ławy/ Iuga, Transtra, orum, g. n. pl. n. Ruderbänck/ Schiffbanck. Wiosel rząd / Versus remorum, ein Zeil rudern. Wiosłowych rządca / Celeustes, æ, g. m. ein Treiber / Ermahner auff dem Schiff / das die Ruderknecht gleicher Handt rudern. Wiosłowy gożdź/ Scalmus, i, g. m. ein rund Holtz auff einem Schiff/ daran man das Ruder fest machet. Wiosłowy / Actuarius, a, um, was mit Rudern getrieben wird.

Wiosna/ Ear, earis, g. n. Ver, Veris, g. neut. der Frühling. Na początku wiosny/ Vere novo, Primo vere, im Eingang deß Frühlings.

Wiotszeć/ Veterare, Veterascere, Vetustascere, alten/ veralten/ alt werden.

Wir/ Gurges, gitis, g. m. Vorago, inis, g. f. Vertex & Vortex, icis, g. m. ein Wirbel/ Tiefloch oder Schlundt.

Wirowaty/ Verticosus, a, um, Voraginosus, a, um, wirberlächtig/ voll tieffer grundloser Löcher.

Wirydarskie rzemiesło/ Topiaria, æ, g. f. die Kunst garten zu zieren.

Wirydarz / Viridarium, Viretum, Virectum, i, g. n. ein grüner Lustgarten/ Krautgarten.

Wirydarznik/ Topiarius, Viridarius, ij, g. m. ein künstlicher Gärtner.

Wisieć/ Dependere, Impendere, Pendere, Suspendere, hinab hangen / aufhencken. Wisieć nad czym / Propendere, Superpendere, oben überhangen. Wisieć nad kim/ Instare, dran seyn/ anhalten / vorhanden seyn. Wisieć ku dołowi/ Propendere, für sich hängen.

Wiśń drzewo/ Cerasus, i. g. f. Kirschbaum.

Wiśń owoc / Cerasum, i, g. n. Kirsch. Wiśń wielka/ Aquitanica Cerasa, grosse fleischachtige Kirschen.

Wiszacy/Pendens, Propendens, entis, g. o. vor- oder nieder hangendt.

Witáć/ Przywitáć/ Salutare aliquem, Adventum alicui gratulari, Salvum advenisse gaudere, Facere salutationem, Iubere salvere aliquem, Dare salutem, einen willkomen heissen,

Witálny / Salutatorius, a, um, bequem zu grüssen.

Witánie/ Salutatio, onis, g. f. Gruß.

Witay/ Ave. Aveto, Gott grüsse dich.

Witwiná/ Siler ris, g n. Bachweide.

Wity/ Pactilis, le, Sertus, a, um, gewunden/ zusammen geheftet.

Wizerunk/Archetypus, i, g. m. Formula, æ, Idea, æ, g. fœ. Vorbild/ Muster/ Gestallt. Wystáwiony prosto według wizerunku/ Normatus a, um, Nach dem Vorbildt/ Muster gerichtet.

Wkładáć/ Insinuare Insuere, Intergerere, Interjicere, Intexere, Intimare, Reponere, Serere, einschieben/ einschlucken / vntermengen / enzwischen bringen/ zwischen einwerffen / einweben vnd eintragen / hinein legen / setzen / hinzufügen.

Wkłádánie/Wtykánie/Impositio onis, g. f. Impositus, us, g. m. Interpositio, onis, g. f. Interpositus, us, g. m. Parenthesis, is, g. f. Einsatz/ Eintrag / Auflegung / Zwischeneinsetzung/ da man einen gantzen Spruch zwischen die Rede einsetzet.

Wkładány/Wtykálny/Impositi tius, a, um, auffgesetzt/ eingelegt.

Wklesło czynić/ Carinare, außwellen wie ein Schiffboden.

Wkopáć/ Infodere, hinein graben.

Wkopány/ Infossus, a, um, eingegraben.

Wkorzeniony/ Radicatus, a, um, gewurtzelt.

Wkradáć się/ Insinuare, Obrepere, sich hineinschleppen/ einschleichen/ hinein kriechen.

Wkradánie / Insinuatio, onis, gen. fœm. Einschleichung.

Wkrapiáć/ Immulgere, Instillare, einträufeln/ in oder auff etwas tropffen.

Wkrapiánie/ Instillatio, onis, g. f. Einträuffung/ Einträuffelung / das Eintrauffen.

Wkręcáć/ Intorquere, vmbkrummen.

Wlać/ Infundere, eingiessen/ einschütten.

Władza/ władánie/ Moc/ Ius, juris, g. neu. Potestas, atis, g. f. Regnum, i, g. n. Gewalt/ Meisterschafft/ Oberhandt.

Własna reká czyiá ábo pismo/ Autographum, Idiographum, i, g. n. eygene Schrifft.

Własnie/ Proprie, adv. eygentlich.

Własność/ Ingenium, ij, g. n. Natura, æ, g. f. Proprietas, Qualitas, atis, g. f. die Art vnd Natur/ Natürliche Neygung/ Eygenschafft/ Gestalt.

Własny/ Właściwy/ Genuinus, a, um, Peculiaris, e, Proprius, a, um, Specialis, e, angebohren/ natürlich/ sonderlich/ eygen/ sonderbar.

Wláźć/ Ascendere, Correpere, Inserpere, auffsteigen / hinauff gehen / rütschen / schleichen/ einkriechen.

Wlećieć / Involare, einfliegen. Wlećieć ná kogo/ Involare aliquem, einen hefftig anfallen.

Wleść/ Inscendere, Irrepere, auffsteigen / hinauff kriechen. Wleść ná drzewo / Arborem inscendere, auff einen Baum steigen.

Wlewáć práwo ná kogo/ Transcribere, in einem Kauff übergeben/ überliefern.

Włocznia/ Framea, Hasta, æ, g. f. Cuspis longa, Picke/ Speer/ Gläen/ Schäfflin. Włoczenká/ Hastula, æ, g. f. ein Spießlein. Włocznią przebity/ zábity/ Lanceatus, a, um, mit einer Lantzen/ Speer durchstochen.

Włoczony/ Raptatus, a, um, geschleifft/ gezogen.

Włoczyć/ Raptare, Raptitare, Trahere, Verrere, schleiffen/ ziehen/ schleppen.

Włoczyć rolę / Occare, Agrum pectinare, den Acker eggen.

Włodárká/ Villica, æ, g. f. Schaffnerin.

Włodárstwo/ Villicatio, onis g. f. Ackerwerck/ Bawrenhandthierung/ Bawrenwerck.

Włodarz / Villicus, i, g. m. Villico, onis, g. m. Hoffmeister / Schaffner eines Meyerhoffes.

Włodowáć/ Villicare & Villicari, ein Meyerhoff versehen/ Bawrenarbeit treiben.

Włok/ Tragula, æ, g. f. Angelschnur.

Włoká/ Jugerum, i, g. n. à Nominat. Juger, eris, Dativ. jugero, Accus. & Vocat. jugerum, Ablat. jugero, re, & plur. Nom. Accus. Vocat. jugera, genit. jugerum, Dat & Ablat. jugeris, vel jugeribus, Joch Art. Półtory włoki / Sesquijugerum, i, g. n anderthalb Joch Art.

Włokno ná lnie/ konopiách/ ziołách/ drze-

wách/ꝛc. Stamen, inis, g. n. ein Rocken/das Flachs so man am Spinnrock thut spinnen. Item, Kunckletten/ Fädem oder Ziserlein/ Striemen wie Fädem am Holtz/Kräutern/ꝛc. die Fädemlein mitten der Blumen.

Włos/ Capillamentum, Capillitium, ij, g. n. Capillus, i, g. m. Crinis, is, g. m. Pilus, i, g. masc. Haar. Włosy przypráwne/ Caliendrum, Galericulum, i, g. n. Galericulus, i, g. m. Haarhaube/ Peruck. Włosy kędzierzáwione/ Coma, æ, g. f. gekrausete Haar. Włosy długie májący/ Acrocomus, i, g. m. Comans, antis, g. o. Comatus, Comatulus, a, um, Einer der lange Haar hat. Włosy długie/ Cæsaries, ei, g. f. Mannshaar/Langhaar. Włosow wyrywánia máść/ Dropax, acis, g. m. eine Salbe darvon die Haar außfallen. Włosámi obrastáć/ Pilare, Haar gewinnen. Włosy w nozdrzách/ Vibrissæ, arum, g. f. pl. nu. & Vibrissi, orum, g. m. pl. num. die Haarlein in den Näßlöchern.

Włość/ Latifundium, ij, g. neut. Ein weit breit Feldgut/ groß Vorwerck.

Włośienica/ Cilicium, ij, g. n. Härin Kleid.

Włoska ziemiá/ Latium, ij, g. neut. Lateiner land/ die Landschafft Italien vmb den Tyberfluß/ gegen dem Meer gelegen.

Włoski P. Máriey/ ziele/ Skálna rutá/ Adiantum, i, g. n. Capillus Veneris, Frawenhaar/ Mawerrauten.

Włosowki/ do włosow wyrywánia kleszczki/ Volsella, seu, Vulsella, æ, g. f. Rupffzänglein.

Włosowy/ Capillaris, Crinalis, e, zum Haar gehörig.

Włożyć/ Inserere, Insertare, frequ. einthun/ einstossen. Włożyć ná co/ Imponere, aufflegen.

Wmaczáć/ Intingere, eintuncken.

Wmawiáć/ Persuadere, Vberreden.

Wmieszywáć/ Immiscere, Intermiscere, vntermengen.

Wmykáć śię/ Correpere, Inserpere, einschleichen/ einkriechen/ hinein rütschen.

Wnet/ Tudźież/ Actutum, E vestigio, Repentè, Statim, Mox, Continuò, Jamjamq; adv. Schnell/ von stund an/ gehling/ alsbald.

Wnętrzności/ Exta, Interanea, orum, g. n. plu. num. Phrenes, is, g. fœ. das Ingeweyde/ Gehenck. Wnętrzności gorne/ Præcordia, orum, Viscera, um, g. n. pl. num. tant. das Häutlein oder Netze vmbs Ingeweide.

Wnętrzny/ Interior, interius, Penetralis, e, das inwendige/ innerst.

Wnieśienie/ Wnoszenie/ Illatio, Invectio, onis, g. fœ. Invectus, us, g. m. Das hineintragen/ Einfuhre. Do wnieśienia sposobny/ Illativus, a, um, schliessig.

Wnieśiony/ Illatus, Importatus, a, um, Hineingetragen/ anders woher gebracht.

Wniść/ Immeare, Interire, hineingehen.

Wniwecz obracáć/ Niszczeć/ Abolere, Außtilgen/ zu nichte machen.

Wnośić/ Wnieść/ Importare, Inferre, Ingerere, Introferre, einbringen/ eintragen.

Wnuczká/ Neptis, is, g. f. Kindstochter. Wnuczki mąż/ Progener, i, g. m. der Neffin Ehemañ.

Wnuk/ Nepos, otis, g. m. Enckel/ Kindskind. Wnuk dziádá żywego májący po śmierći Oycowskiey/ Opiter, opitris vel opiteris, g. m. dessen Großvater noch lebt vnd sein Vater gestorben ist. Wnukowa żoná/ Pronurus, us, g. fœ. meines Enckels Ehefraw.

Wodá/ Aqua, æ, g. fœ. Hydor, oris, g. n. Lympha, Unda, æ, g. fœ. Wasser. Wodá deszczowa/ Aqua pluvialis, Regenwasser. Wodá rzeczna/ aqua fluvialis, fliessend Wasser. Wodá smrodliwa/ Nautea, æ, g. fœ. stinckend Wasser in den Schiffen oder der Gerber. Wodá śnieżna/ Aqua nivalis, Schneewasser. Wodá świecona/ Aqua lustralis, Weyhewasser. Wodá śię ściąga/ Corrivatur, das Wasser rint zusammen.

Wodę pijący/ Hydropotes & Hydropota, æ, g. m. ein Wassertrincker.

Wodę pusczáć/ Mejere, Mingere, Facere urinam, Reddere, Expellere, Edere urinam, Reddere humorem, Levare vesicam, Exonerare vesicam, Harnen/ seichen/ bruntzen/ pissen.

Wodká/ Aquula, æ, g. f. wässerlein.

Wodká palona/ dystylowána/ Aqua stillatitia, gedistillirt wasser/ gebrant wasser.

Wodek pálácz/ Distillarius, ij, g. m. ein Wasserbrenner/ Distilirer.

Wodna bitwá/ Naumachia, æ, g. f. Schlacht auffm wasser/ Krieg zu wasser.

Wodnik/ Aquator, oris, g. masc. einer der da wasser holet vnd zuträgt.

Wodnik ná niebie/ Aquarius, ij, g. masc. der Wassermann/ ein Gestirn am Himmel.

Wodnisty/ Aquaticus, Aquatus, Aquosus, a, um, das voll wasser ist/ wasserträchtig.

Wodnowzorzysty/ Cumatilis,e,Undatus,a,um, wie wasser gestaltet.

Wodny státeł/ Aqualis,lis,g.m.Hydria,Lepista,Manuterna,Matella,æ,g.f.ein Wasserkrug oder Geschirr.

Wody zbieránie/ Aquilegium,ij,g.n. Wasserversamlung/Findung.

Wodz/Coryphæus,æi,g.m.der fürnembst in einer sach/ein Redelsführer.

Wodzá/ Habena,æ,g.f. Lorum,i,g.n. der Zügel am Zaum.

Wodzić/Ducere,Ductare,freq.Führen.Wodzić kogo zá nos/Frustrà habere aliquem,Ductare aliquem dolis, Adhibere dolum, Ductare aliquem phaleratis dictis,einen betriegen/ einen bey der Nase führen/vexiren/agiren.

Wojenny/ Bojowy/ Bellax,acis,g.o. Bellicosus, Belliger,a,um, Castrensis, Præliaris,e, was zum Lager/Krieg gehört/ Kriegisch.

Wojowáć/ Bellare, Belligerare, Belligerari, Kriegen/ Krieg führen.

Wokábularz/ Dictionarium,ij,g.n.ein Buch oder Register in welchem die wörter zusammen gelesen vnd erklärt werden.

Woł/ Bos, bovis,g. c. in plur. Dat. & Ablat. bobus, & veteribus, bubus, ein Ochs.

Wola/siłá duszna/Animus,i,g.m.Arbitratus,us,g.m. Arbitrium,ij,g.n. Mens,mentis,g.f. Stomachus,i,g.m.Nutus,us,g m. Voluntas,atis, g.fœ.Wille/Meinung/ Gutdüncken / Verstandt/ Muth/Lust.

Wola/chcenie/Voluntas,atis,g.f.Wille.

Wola/Osádá nowa kráju pustego/Colonia,æ,g.f. Volck/das an einen andern ort zu wohnen geschickt wird.

Wołáć/Clamare,Clamitare,Tonare,Vocare, Vociferari,ruffen/schreyen. Wołáć bárzo/Perclamare,Laut schreyen. Wołáć kogo/Aliquem vocibus requirere, einen mit ruffen suchen. Wołáć zá kim/Insequi clamore ac minis,einem nachschreyen vnd träwen.

Wołácz/ Wołájacy/ Clamator,Vocator,oris,g.m.Vociferans,antis,g.o. Schreyer/ ruffer.

Wołánie/ Compellatio, , Vociferatio,onis, g.f.Vociferatus,us g.m. das schreyen.

Wole/Ruma,Struma,æ,g.f.Rumen,inis,g.n. Speisegurgel/Kropff/Mamme.

Woleć/ Malle, lieber wollen.

Wołu chlew/ Bovile, Bubule,is,g.n.Kühstall.

Wolnie/ Wolno/ Liberè, Licenter, Solutè, adverb.frey/ ledig/ohne furcht/freventlich.

Wolność/ Asylia,æ,g f. Libertas,atis,g.f.Licentia,æ,g.f.Freyheit/ Erlaubnüß Wolność od ćiężaru mieyskiego/ od podátkow/ Immunitas,atis,g.f. Freyheit von gemeinen ämptern vnd Beschwerden.Wolność dárowáć/Manumittere,der Leibeigenschafft erlassen/freylassen.

Wolny/ Wolen/Liber,a,um, frey/ledig/vnbeherscht.Wolny pan/Baro,onis,g.m.ein Freyherr. Wolny/ ktorych niewolno imáć/Asyli homines,Frey / denen man nicht darff Gewalt thun.Wolny od spolney powinnośći/od podátkow/Immunis,e,Ledig/frey/ohne Zoll.Wolnym być/ Vacare,müssig seyn. Wolnym uczynić/Detrenare,ledig/ frey machen.

Wolny/nie tęgi/ Laxus,Laxatus,a,um,nachgelassen/weit/geraum.

Wołowiec/Wołopás/ Bubulcus, Bubulus, g.m.Bubsequa, æ,g.m. Jugarius,ij,g.m. Kühehirt Ochsentreiber.

Wołowe oko ziele/S.Jana kwiát/ Buphthalmus,i,g.f. Kuhdille/Rindsaug/S.Johannis Blum.

Po wołowsku/ Bovatim,adver.auff Kuhische weiß.

Wołowy/Boarius,Bovillus,Bovinus, Bubulus,a,um, das vom Ochsen ist.

Wołowy język/ziele/ Borago,inis,g.fœ.Buglossus,i,g.f.Echion,ij,g.n. Ochsenzunge.

Womit/ Womitowánie, zwracánie/ Nausea,Nauseola,æ,g.f. Rejectio,onis,g.f. Rejectus, Vomitus,us,g.m. Vomitio,onis,g.f. das speyen/ kotzen/erbrechen/vnwill zu kotzen.

Womitowáć/zwracáć/ zrzucáć/Nauseare, Vomere,Vomitare,Rejectare, Speyen / kotzen/ sich erbrechen/vnwillen haben.

Womitowy/ Womit czyniacy/Nauseolus, Nauseosus, Vomitorius,a,um, das kotzen macht.

Wonia/Wonność/zápách/Fragrantia,æ,g.f. Odor,oris,g.m. Odoratio,onis,g.f. Odoramen, inis,g.n. Odoramentum,i,g.n. das Schmecken/ Geruch. Wonia puszczáć/ Odorare, Riechen/ wol schmecken.Wonia zła spráwić/ Inodorare, stincken/bösen geruch von sich geben/oder machen.

Woniáć/ Odorari, wol riechen.

Wonianká/Olfactorium,ij, g.n.ein Biesemknopff/Riechbüschlein.

Wonny/Odorarius,a,um, das Geruch bringt.

Wor/Miech/Saccus,i,g.m. ein Sack. Wor skorzány/Culeus,ei,g.m. Culeum,ei,g.n. vel, ut alij volunt, Cullum,i,g.n. ein ledern Sack.

Worek/Folliculus,i,g.m. ein Säcklein. Worek siatkowy/Reticulum junceum vel lineum, ein gestrickt Säcklein.

Worowy/Saccinus,a,um, des Sackes.

Wosk/Cera,æ,g.f. Wachs. Wosk czerwony/Miniatula cera, roth wachs. Wosk robić/Cerificare, Wachs machen.

Woskować/Cerare, wächsen/oder Wichsen.

Woskowánie/Náwaszczánie/Ceratura,æ,g.f. Wächsung/Wachs machung.

Woskowány/woszczony/Inceratus,a,um, Gewächset.

Woskowáty/woszczysty/Cerosus,a,um, voll wachs.

Woskowy/Cereus, Cerinus,a,um, wächsin.

Wotowáć/Perrogare, Umbfragen/zuhören was eines jeden meinung sey/als im Rath/oder Gericht/rc. Wotowáć ná kogo/zá kim/Suffragio ornare, einem ein gut wort gegen einem verleihen. Wotowáć po czyjey spráwie/Suffragari, einem seine Stim und Gunst verleihen.

Wotownik/Suffragator, oris,g.m. ein Mitstimmer/der eine seine stimm mitgiebet.

Wotowny/Suffragatorius,a,um, Mitstimig.

Wotum/Wotowánie/Suffragium,ij,g.n. Punctus,i,g.m. eine Chur oder Stimm/so man einem gibt in einer Erwehlung. Wotowánie zá kim/Suffragatio,onis,g.f. das mitstimmen.

Woylok/Stratum equi, Sateldeck/Reitküssen.

Woyná/Bellum,i,g.n. ein krieg. Woyná miedzy przyjácioly ábo sprzymierzonemi/Bellum sociale, ein Krieg zwischen Bundsgenossen. Woyná ná morzu/Bellum navale & maritimum, Krieg zu wasser. Woyná uspokojona/Bellum restinctum, Gestilter Krieg. Po woynie/Debellatò, adverb. wenn der Krieg ein Loch hat/gleich als wenn man außgekrieget/überwunden und gewonnen hette. Woyne znawiáć/Rebellare, wiederstreiten/den Fried brechen/sich wider die überwinder aufflegen. Woyne opowiedáć/Clarigare, den Krieg ansagen/entbieten/offentlich fordern was einem genommen. Ná woyne sie udáć/Ad bellum consurgere, zum Krieg auff seyn. Woyny opowiedzenie/Clarigatio,onis,g.fœ. Ansagung im Kriege/eine offentliche Forderung/den erlittenen schaden wiederzukehren. Woyná wewnetrzna/Bellum intestinum, ein inheimischer Krieg.

Woysko/Copia,æ,g.f. vel Copiæ, arum,g.f. pl.n. Exercitus,us,g.m. Stratia,æ,g.f. ein Kriegsheer. Woysko zebráne/Contractus exercitus, ein zusammen gebrachter hauffe Kriegsvolcks. Woysko nagle zebráne/Exercitus tumultuarius, in eyl zusammen gebrachter Kriegshauff/oder in einem Aufflauff. Woysko szykowáne/Procinctus,us,g.m. eine Schlachtordnung zum Streit gerüstet.

Woyt/Prætor, Quæstor,oris,g.masc. Judex quæstionis, ein Schultheiß/Richter über Malefitz. Woyt ná wśi/Magister vici, Vicanus,i,g.m. Dorffmeyer/Dorffmann.

Woytowski/Prætorius, Prætoritius, Prætorianus,a,ū, dem Schultheysen Vogt zugehörig.

Woytowstwo/Prætura,æ,g.f. Schultheissen Ampt/Vogtswürde.

Woz/Benna,æ,g.f. Carpentum,i,g.n. Carrus,i,g.m. Carrum,i,g.n. Currus,us,g.m. Essedum, Plaustrum, Plostrum,i,g.n. Rheda,æ,g.f. Vehiculum,i,g.n. Karren/Wagen. Woz chłopski/Sarracum,i,g.n. ein Wagen holtz oder Stein damit zu führen. Woz kośćielny ábo/nośidłá do noszenia obrázow y Relikwiy/Thensa,æ,g.f. ein Bahre darauff man Heiligthumb und Bildnüß trägt. Woz nákryty/Covinus,i,g.masc. bedeckter Wagen. Woz ná pásách záwieszony/Petoritum,i,g.n. ein hangender Wagen. Woz o dwu kołách/Cisium,ij,g.n. Karren mit zwey Rädern. Woz poszostny/Hexaphorum,i,g.n. ein Wagen mit sechs Pferden. Woz skárbny/Covinus,i,g.m. ein Kriegswagen. Ktory przy tym woźie jest/Covinarius miles, der bey solchem Wagen ist. Woz ze trzemá końmi/Triga,æ,g.f. drey Roß neben einander eingeschirret und der Wagen von ihnen gezogen. Woźnicá ná tákim woźie/Trigarius,ij,g.m. Kutscher der mit solchen Wagen fährt. Mieysce gdźie z tákim wozem w záwody pusczáją/Trigarium,ij,g.n. ein ort da man kämpfft auff solchen Wagen.

Woz niebieski/Arctos,i,g.f. Helice,es,g.f. Ursa,æ,g.f. der Heerwagen am Himmel.

Wozek/Curriculum Vehiculum,i g.n. ein Kärnlein/Wägelein. Wózek do wykruszenia zboża/Tribula,æ,g.fœ. vel, Tribulum,i,g.n. ein

Trösch-

Tröschwagen. Schowánie tákich wozow / Tribularium, ij, g. n. Schoppen für solche Trosch-wagen. Tákim sposobem zboże wykrußáć / Tribulare, mit solcher Schleiffen oder Wagen außtröschen.

Wożenie / Wożbá / Vectio, onis, g. fœm. Das Führen.

Woźić / Provehere, Vehere, Vectare, Vectitare, frequent. führen / auff Karren vnd Schiffen. Woźić wprzod / Prævehere, fürhin fahren.

Woźiebny / Vectibilis, e, das leicht zu führen.

Woźnicá / Auriga, æ, g. m. Aurigarius, Carrucarius, Essedarius, Plaustrarius, Plostrarius, Quadrigarius, Rhedarius, ij, g. m. Vector, oris, g. m. Vehicularius, ij, g. m. Fuhrmann / Karner / ein Wagner / Wagenknecht / Kutscher.

Woźnicży / Aurigarius, a, um, Das zu den Fuhrleuten oder den Kutschen gehört.

Woźnik / Equus vectarius, Wagenroß.

Woźny / Ceryx, ycis, g. m. Clamator, oris, g. m. Præco, onis, g. masc. Gerichtsbott / Schreyer / Außruffer / Außschreyer / Herold.

Wozowy / Carrucarius, a, um, Vehicularis, e, Das zu den Karren oder Wagen gehört.

Wpadáć / Wpáść / Illabi, Incidere, Invadere, Irruere, Irrumpere, Ruere, einfallen / einbrechen / vngestümlich / gewaltiglich vnd eylends einfallen. Wpáść międzý / Interlabi, darzwischen einfallen / hinein schleichen / hinein fliessen.

Wpádnienie / Illapsus, us, g. masc. Irruptio, onis, g. f. Einbruch / Das hineinschleichen.

Wpáść śie / Impascere, Impasci, einweyden.

Wpić w śie / Imbibere, hineintrincken.

Wpijájacy w śie / Insidens, entis, g. o. Sich wor einziehend / als Wasser in die Erd / ꝛc.

Wpisáć / Wpisowáć / Conscribere, Perscribere, Zusammen einschreiben. Wpisáć międzý / Interscribere, darzwischen schreiben. Wpisáć w rejestr / w księgi / Perscribere, In ein Rödel / Buch auffschreiben.

Wpisány / Ascriptitius, Ascriptivus, Conscriptus, a, um, eingeschrieben / eingeregistriert.

Wpláćáć / Innectere, Intexere, einflechten / einweben vnd eintragen / zusammen knüpffen.

Wplećienie / Implexus, Innexus, us, g. m. Innexio, onis, g. f. Vmbfahung / Einflechtung.

Wpleciony / Implexus, a, um, eingeflochten.

Wpleść śie / Implecti, Sich einwickeln / einflechten.

Wplynienie / Influentia, æ, g. f. Influxio, onis, g. f. Influxus, us, g. m. Das hineinfliessen.

Wpływáć / Innare, Innatare, Influere, Defluere, hinein schwimmen / hinein fliessen.

Wpráwić / Wpráwiáć / Adindere, Adcorporare, Concorporare, Incorporare, Indere, Illigare, Includere, Inserere, Imprimere, hinein thun oder setzen / zusammen einen Leib machen / vereinbahren / einmachen / einschliessen.

Wpráwiánie / Incorporatio, onis, g. fœm. Einleibung / Einmachung.

Wpráwiony / Inditus, a, um, hinein gethan.

Wprowadźáć śie / Commigrare, Immigrare, zu wohnen hineinziehen.

Wprowádzenie / Inductio, Introductio, onis, g. f. Einleitung / Das einführen / einziehen.

Wprowádźić / Inducere, Introducere, hineinführen.

Wprowádzony / Introductus, a, um, eingeführt.

Wpuszczáć / Wpuśćić / Immittere, Intromittere, einlassen / hinein schicken / hinein lassen.

Wpuszczánie / Immissio, onis, g. f. Einleitung.

Wpuszczony / Immissus, a, um, eingelassen.

Wpycháć / Contrudere, Intrudere, hineinstossen.

Wrácáć co komu / Reddere, Restituere, wiedergeben / wieder überlieffern / wieder zustellen. Wrácáć kupno / Redhibere aliquid venditori, Etwas gekaufftes dem Verkäuffer wiedergeben.

Wrácáć kogo / Retrahere ex fuga aliquem, Revocare ex itinere aliquem, Recurvare in caput aquas, Einen zurückziehen / wiederumb ruffen.

Wrácáć śie / Wroćić śie / Recurrere, Redire, Regredi, Renare, Renatare, Renavigare, Repedare, Revertere, Reverti, Wiederumb hinter sich kehren / zurück gehen / zurück schwimmen / wieder hinter sich schiffen / wieder vmbkehren / wiederkommen. Wrácáć śie corąz / Reversare, frequ. offt wiederkehren / wiederkommen. Wrácáć śie do domu / Convertere se domum, wiederumb heimkehren. Wroćić śie názad / Remeare, widerumb hintersich fliessen / wieder zurück gehen / vmbkehren.

Wrácájacy śie / Redux, ucis, g. om. Der da wieder zurück kompt.

Wrácánie / Wrocenie czego / Redhibitio, Restitutio, onis, onis, g. fœ. Wiedergebung / Wiederbringung.

Wracánie śie/Wrocenie śie/Reciprocatio, onis, g. f. Recursus,us, g.m. Reditio,Regressio, onis, g.f. Regressus,us, g.m. Reversio,onis,g.f. Remeatus,us, g.m. Das Wiederkehren/Wiederkehrung/ Wiederkunfft/ Zurückkehrung/ Die wiederkehr/ Wiederfahrt/ Heimkommung.

Wradzać/ Wrodźić/ Ingenerare,Ingignere, angebähren/ eingebähren.

Wradzać śie/Wrość/ Innasci, Inolere, Inolescere, einwachsen.

Wrażać komu co imo iego wolą/ Obtrudere, Einem wider seinen Willen geben wollen.

Wrážić gdźie rekę/głowę/rc. Inserere manum alicui in sinum, Caput inserere in tentorium, die Hand/das Haupt/rc. worin stecken.

Wrecz/ Cominùs,adverb. In der nähe.

Wrobl/Passer,eris,g.m. Spatz/Sperling.

Wroble proso/ziele/ Lithospermum,i,g.n. Meerhirß/ weisser Steinbrech.

Wrocony/Revolutus,a,um, wiedergekehrt.

Wrodzony/Przyrodzony/Ingenitus,a,um, angeboren/ von Natur gegeben.

Wroná/ Cornix,icis, g.f. ein Krähe.

Wroniá nogá/ ziele/ Coronopus, podis, g. m. Hanenfueß/Wiesenblumen/ Goldblumen.

Wrony/Coracinus,a,um, das einem Rappen zugehörig ist. Wroná máść/Coracinus color, Schwartz wie eine Rapp oder Kräh.

Wrotośtérć/Oryx,orygis,g.masc. ein Thier wie ein Geyß/ dem die Haar für sich gegen dem Haupt gekehret sind.

Wrożek/ Prorok pogáńśki/Fatidicus,Fatiloquus,Hariolus,i, g.m. Mantes,is, g.m. Vaticinator,oris, g.m. Wahrsager.

Wrożká/Wroßká/ Fatidica,æ, g. f. Python, onis, g. fœ. Pythonissa, æ, g. fœ. Wahrsagerin/ Zauberin.

Wrożká / Wroßká / Wrożenie / Wrożbá/ Augurium,ij, g.n. Divinatio,Hariolatio,onis, g. fœ. Wahrsagung. Wrożká z ogniá / Ignispicium,ij,g.neut. Warsagung auß Anschawung des Fewers. Wrożká z reku/ Chiromantia, æ, g.f. Warsagung auß den Händen. Wrożká z umárłych pátrzenia/ Necromantia,æ, g.f. Wahrsagung auß dem anschawen der todten Cörper.

Wrożkowy/Wroßkom służacy / Vaticinius,Vaticinus,a,um, das zur Wahrsagung gehört.

Wrzacy/ Coctibilis,vel, Coquibilis,e,Coctivus,a,um, Das sich kochen läßt.

Wrzaśk/Quiritatio,Vociferatio,onis, g.fœ. Vociferatus,us, g.m. Das laut schreyen.

Wrzáwá/ Fervor,oris, g.m. Hitze/Brunst.

Wrzeć/ Fervere, sieden.

Wrzećiono/Fusum,i,g.n.Fusus,Rhombus,i, g.m. Spille/ Garnwinde.

Wrzeczy/ Rzkomo/ Quasi, adverb. Alß.

Wrzedźienicá/Abscessus,us, g.masc. Apostema, atis, g. n. ein Geschwär.

Wrześień / September, bris, gen.masc. Der Herbstmonat.

Wrzeßczacy / Vociferans, antis, gen. omn. schreyend.

Wrzeßczeć / Vociferare , & Vociferari, schreyen/ laut schreyen.

Wrzezány/ Insectus, a,um, eingeschnitten.

Wrzod/Collectio,onis,g.f. Ulcus, eris, g. n. Vomica,æ, g.f. Tuber,eris, g.n. ein Geschwär/ Eyterbeule. Wrzodek/ Tuberculum,Ulcusculum, i, g. n. ein kleines Blätterlein. Wrzod jádowity/Anthrax,acis,g.m. Nomæ,arum,g.fœ. pl. num. vmbfressend Schaden oder Geschwär. Wrzod otwárty/ Fistula,æ, g. f. ein zeitig Geschwär. Wrzodu palenie/ Urigo, ginis, g. fœ. Brand an Geschwären/ durchbrennend Artzeney. Wrzod poduszny/ Parotis,idos, g.fœ. ein Geschwär bey den Ohren. Wrzod pomykájacy śię/ Herpeta,æ, g. f. ein Kranckheit oder Geschwär so vmb sich frist. Wrzodu náruszáć/ Exulcerare, das Geschwär auffrühren/ die Haut auffbrechen.

Wrzodowácenie/ Ulceratio, onis, g. f. Geschwär/ Versehrung am Leib.

Wrzodowáćieć / Ulcerare , versehren/ Geschwür machen/ Auffm Leibe die Haut quetschen.

Wrzodowáty/ Ulcerosus,a,um, Ulceribus plurimis obsitus, voller Geschwär.

Wrzos / Erica,æ, g.f. Erice,es g.f. Erix,icis, g.f. Sisara,æ, g. f. Heydkraut.

Wrzosowiec ziele/ Wrzosowká/ Hypericon,i, g.n. S. Johannes Kraut/ Harthew.

Wrzucáć/ Wćiśkáć/ Injectare, Injicere , einwerffen. Wrzucáć / do kupy abo pospolu/ Conjicere, zusammenwerffen.

Wrzucenie / Injectus,us, g. m. ein Einwurff.

Wrzucony/ Injectus,a, um, eingeworffen.

Wśadzáć/ Serere, zusammensetzen/ pflantzen.

Wśádzony/ Insitus,a,um, eingepflantzet.

Wśchod/ Climax,acis, g. f. latin. Scala, æ, g. fœm.

foem. Treppe/Stuffen. Wschod krecony/Cochlea,æ,g.f. Wendelstein/Trottenspiel. Wschod okragly/Scalæ orbiculatæ, Windelstiege.

Wschod słońca/Exortus solis, Ortus solis, Oriens, Exoriens, entis, g.m.substant. Auffgang der Sonnen. Od wschodu słońca / A primo Sole, von der Sonnen Auffgang.

Wschodny/Exortivus,a,um, Orientalis,e, Vrsprünglich/ das zu Auffgang der Sonnen ist.

Wschodowáty/Gradatus,a,um,gestaffelt.

Wschodzacy/Exoriens, Oriens, entis,g.o. Entspringend/ auffkommend/ erwachsend/das da anfähet/entstehet.

Wschodźić/Exoriri,Oriri,Auffwüschen/auffgehen/erwachsen/entspringen/herfürkommen.

Wschodźić/Vivescere, wachsen/ grünen.

Wśćiagáć/Inhibere, zu rück halten.

Wśćieczenie/Rabies,ei, g foe. Wütigkeit der Hunde/Vnsinnigkeit.

Wśćiekáć śie/ Wśćiec śie/ Insanire,Rabire, Rabiescere,Toben/wüten/ toll werden.

Wśćiekle/Rabidè, Rabiosè,adv. wüttiglich/ vnsinniglich/ mit wüten vnd toben.

Wśćiekły/Lymphaticus,i,g.m.Rabidus,Rabiosus,a,um, wütig/ tobend/rasend/ muthwillig. Wśćiekłym czynić/ Furiare, vnsinnig / rasend/ wütig machen.

Wśiadácz/Inscensor,oris, g.m. Auffsitzer.

Wśiakáć/Illabi, einfliessen.

Wśiany/Insitus,a,um, eingeseet.

Wśieść/Wśiadáć/ Conscendere, Inscendere, Auffsteigen. Wśieść ná końiá/ Ascendere equum, auffs Pferd sitzen.

Wśiewáć/Wśiać/ Diserere,Inserere,Interserere, zwischen einseen vnd pflantzen.

Wskákowánie/Insultura,æ,g.f.Sprung.

Wskazánie/Denunciatio,onis,g.foe. Ankündigung/Dräwung/Warnung.

Wskázowáć/ Mandare, Aufflegen/befehlen/ Befehl geben/vertrawen.

Wskok/ skokiem / pretko / Biegiem/ Rychło/ Citò, Celeriter, Celeriusculè, Celerrimè, Velociter, Velocissimè, Agiliter, Agiliùs, Ocyùs, Celeranter, Celeratim, Citatim, Incursim, Celerè, adverb. Schnell/bald/ behende/eylends/ schnelliglich/ geschwinde.

Wskopywáć/ Sarrire, Jeten/hacken.

Wsławiáć śie/ Celebrescere,Clarescere,Inclarescere, Berümbt werden.

Wśmiárdły/Ranceus,Rancidus,a,um,Rancens,entis,g.o. stinckend/faul.

Wśmiárdnienie/Rancor,oris,g.m.gestanck.

Wśmiárdnać śie / Putescere, Putuiscere, Rancere, von Fäule ein gestanck geben /stincken.

Wspák/ ná wspák/Cessim, Recessim, Retrò, Retrorsùm, Retrorsùs, adv. hindersich/ hinderwerts/mit dem Abzug/zu rücke. Wspák iść/ Cessim ire, Retrogredi, hindersich gehen/ rückwerts gehen/ zurück gehen. Idacy wspák/ Retrogradus, a, um, der hindersich den Krebsgang geht.

Wspámietywánie/Reminiscentia,æ,g.foe. wiedergedenckung.

Wspániále/ Amplè, Fortiter, Generosè, Ingenuè, Tragicè, Viriliter, adverb. Mächtiglich/ tapfferlich / ernsthafftiglich / ernstlich / herzlich/ artig / auffrichtig / von grossen händeln. Wspániále stapáć / Gradu presso incedere, ernstlich her tretten.

Wspániálomowność / Grandiloquentia, Magniloquentia,æ,g.f.prächtige Rede.

Wspániálomowny/ Grandiloquus, Magniloquus,a,um, der prächtig in worten/reden ist.

Wspániáłość/Amplitudo,inis,g.foe.Gravitas,atis,g f. Magnificentia, æ,g.f.Magnanimitas, Majestas,atis,g.f. Pręsentia animi, Großmächtigkeit/Dapfferkeit/ Gravitet/ Herzligkeit/ Pracht/ Großmüthigkeit/Hochwürde.

Wspániáły/ Ampullaceus, Generosus, Magnanimus, Splendidus, Superbus,a,um, Prächtiglich/ tapffer/ großmütig/ berümbt/trefflich.

Wspárty/Nixus,a,um, Reclivis,e,Angelehnet/gestützt/ gelegt. Wspárty do połowice/ Semifultus,a,um, halb vntergestützt.

Wspieráć/ Wesprzeć / Allevare, Sublevare, Fulcire, Sustentare, Sustinere, Adminiculari aliquid, Suffulcire, erhalten/vnterstützen/auffenthalten/ helffen/ hülff vnd trew geben/ einem beybeyspringen/etwas fürstrecken.

Wspieráć śie/Acclinare,Inniti,Niti, Nixari, Reclinare, Insistere, Adniti, Incumbere baculo, Membra levare baculo, Incumbere in scuta, sich anlehnen/herzu neigen/sich anstützen/legen.

Wspomagáć/ Sustentare, Aufferziehen/ ernehren/erhalten.

Wspomináć/Wspomnieć/Commemorare, Memorare, Recolere, Recomminisci, Recordari, Reminisci, Ruminare, Melden/ erzehlen/

wiederumb gedencken/wiederumb ingedenck seyn/ wiederumb in Gedächtnüß bringen.

Wspominájący/ Recordans, antis, g. omn. eingedenck/ wiederumb gedenckend.

Wspominánie/ Commemoratio, Recordatio, Ruminatio, onis, g. f. Meldung/ Erzehlung/ Erjnnerung/ wiedergedächtnüß. Wspominánia godny/ Enarrabilis, Narrabilis, e, zu erzehlen/ das man erzehlen mag.

Wstáć/ Surgere, Auffstehen.

Wstegá/ Ligula, vel Lingula, æ, g. f. Nestel.

Wstep/ Wstepowánie/ Ascensus, us, g. m. Ascensio, onis, g. f. Ingressus, us, g. m. Ingressio, onis, g. fœm. Auffsteigung/ Auffsitzung/ Eingang/ vnd Anfang/ Zutritt.

Wstepny/ Scansilis, e, gut vnd leicht zu steigen.

Wstepowáć/ Ascendere, Conscendere. Ingredi, Scandere, Auffsteigen/ hinauffgehen. Wstepowáć wysoko/ nád &c. Superascendere, übersteigen. Niedopuśćić wstepowáć / Prohibere ascensu, nicht lassen auffsteigē. Wstąpić wyżey/ Ascendere ad altiorem gradum, höher hinauff steigen.

Wstret/ odpor/ Repulsa, æ, g. f. Abschlagung/ Hinter sichtreibung. Wstret czynić/ Wspieráć/ Reprimere, Obsistere, Verhindern/ wehren/ verhalten/ wiederstehen.

Wstrząsáć/ Succutere, erschütteln.

Wstrzemięźliwość/ Powśćiągliwość/ Abstinentia, Continentia, æ, g. fœ. Enthaltung/ Messigung.

Wstrzemięźliwy/ Powśćiągliwy / Continens, entis, Temperans, antis, g. o. Mässig/ züchtig/ behutsam/ der jhm selbst einziehet.

Wstrząśnienie / Concussus, us, g. masc. Recussio, onis, g. f. Erschüttlung. Bewegung.

Wstrząśniony/ Recussus, a, um, Erschüttet.

Wstrzymáć śie/ Sustinere se, sich enthalten/ entziehen.

Wstrzymawájąca rzecz/ Sustentaculum, i, g. n. eine Auffenthaltung. (tung.

Wstrzymawánie/ Remora, æ, g. f. Auffhaltung.

Wstyd/ Wstydliwość/ Sromięźliwość uczćiwa/ Frons, ontis, g. f. metaph. Pudicitia, æ, g. f. Pudor, oris, g. m. Verecundia, æ, g. f. die Schaam/ Zucht/ Schaamhafftigkeit.

Wstyd porzućić/ stráćić/ Depudere, Perfricare faciem, vel frontem, os, sich verschambt haben/ die schaam ablegen/ ohne schaam seyn.

Wstydliwie / Pudenter, Pudicè, Verecundè, adv. schaamhafftiglich.

Wstydliwy/ Pudens, entis, g. o. Pudicus, Verecundus, a, um, züchtig/ schaamhafftig/ schaamig.

Wstydzący śie / Pudibundus, Pudendus, a, um, das schaam hat/ sich schämend.

Wstydźić śie / Pudere, Verecundari, Sich schämen. Wstydźić śie bárzo / Dispudere, sich fast schamen.

Wsypáć/ Insipare & Insipere, einschütten.

Wszákże/ Attamen, Tamen, Verumtamen, Conjunct. Jedoch/ nichts desto weniger/ dennoch.

Wszáwy/ Pediculosus, a, um, Lausig/ voll Läuß.

Wszczynáć śie / Exoriri, Oriri, auffwüschen/ entspringen/ herfür kommen/ entstehen.

Wszechmocność / Omnipotentia, æ, g. f. Allmächtigkeit.

Wszechmocny/ Omnipotens, entis, g. omn. Allmächtig.

Wszedy/ Passim, Qualibet, Qualubet, Usquequaque, adverb. Hin vnd her/ allenthalben.

Wszedźie/ Ubique, Circumsecus, allenthalben.

Wszeláki / Omnis generis, Omne genus, Omnigenus, a, um, Allerley.

Wszelki/ Omnis, e, ein jeglicher. Wszelkim sposobem/ Omni modo, vel Omnib[9] partibus, Omnimodè, Omni ratione, Omnimodis, Omnifariam, in allweg/ gäntzlich.

Wszetecznie/ Impure, adv. schändlich.

Wszeteczny / Impurus, Lascivus, Libidinosus, a, um, Vnzüchtig/ geyl/ vnkeusch / voll schand vnd laster/ muthwillig.

Wszystek/ Cunctus, Universus, Integer, gra, grum, Quantuscunque, Allzusammen/ gantz vnd gar/ wie groß es sey.

Wszystkorodny / Omnifer, a, um, Omniparens, entis, g. omn. das alles träget.

Wszywáć/ Insuere, einnäen/ einnehen.

Wtárgnienie / Incursio, onis, g. f. Incursus, us, g. m. Einfall/ Anlauffung/ Anrennung.

Wtárty/ Infricatus, a, um, eingerieben.

Wtłaczáć/ Compingere, Zusammenstossen.

Wtory/ Secundus, a, um, der ander.

Wtrącáć co/ Ingerere, hinein werffen/ hinein stossen/ hinein tringen/ einmischen.

Wtykáć / Defigere, Figere, Indere, Infigere, Ingerere, Pangere, anhefften / annageln / stecken/ drein thun / einstecken/ hinein stossen/ einschlagen.

Wty

Wyłkánie/ Wetkniente/ Immiſſio, onis, g. f. Einlaſſung/Propffung / Einſteckung.

Wuy/ Avunculus, i, g. m. der MutterBruder.

Wwiązáć/ Illigare, Innectere, einbinden.

Wwodźić w kśięgi/ Subſignare, vnterzeichnen

Wwożenie/ Invectio, onis, g. f. Invectus, us, g. m. Einfuhr/Einfahrt.

Wwożić/ Invehere, Hineinführen.

Wy/ Vos, veſtrûm, pronom. g. o. plur. num. Ihr. Wy ſámi/ Vosmet ipſi, Ihr ſelbſt.

Wybadáć/ Expalpare, Exterebrare, Extorquere, Abſchmeicheln/ abſchwätzen/abgutzen/abgeylen/Heimligkeiten auß einem bringen/ erforſchen/abtringen/ abzwingen.

Wybáwiáć/ Soſpitare, von Gefahr erretten/ Schadloß halten/behüten.

Wybáwićiel/ Liberator, oris, g. m. Soter, ris, g. m. ein Erlöſer / Heyland.

Wybáwienie/ Soteria, æ, g. f. Erlöſung/ Heyl.

Wybiegáć/ Prominere, Evagari, Excurrere, Superexcurrere, Herführ gehen / neben außſchweiffen/vorraußgehen/ vorraußlauffen / drüberreichen / als wenn die Zweige am Baum in eines andern Garten reichen.

Wybieganie/ Excuſſio, onis, g. f. Procurſus, Excurſus, us, g. maſc. Außlauff/ Vorlauff/ Außſchweiffung.

Wybielony/ Exalbidus, a, um, Erbleichet.

Wybieráć/ Depromere, Excerpere, Legere, Eligere, Heraußziehen / außerleſen / außerwehlen/außnehmen/außleſen. Wybieráć z nići/ Effilare, mit Faden modeln oder netzen.

Wybieracz/ Elector, oris, g. m. Erwehler.

Wybieráczká/ Electrix, icis, g. f. Erwehlerin/ Außkieſerin/ Wehlerin.

Wybieránie/ Lectio, onis, g. f. Erwehlung.

Wybijáć co/ jáko goźdź/ Excutere clavum, lapide, Excutere ſeram, Extundere, Außſchlagen/ herauß ſtoſſen/ ꝛc.

Wybijáć komu oczy / zęby/ ꝛc. Everberare oculos alicui, Edentare aliquem, Exoſſare alicui os pugnis, einem die Augen / Zähn /. ꝛc. außſtoſſen/ außſchlagen.

Wybijáć oley/ oliwę wytłáczáć/ Oleam facere trapeti, Oleum facere, Oel ſchlagen.

Wybijáć wełnę / czechráć / Carminare lanam, Putare lanam, Carmine lanam trahere, die Wolle ſchlagen/ſtreichlen/zubereiten/zerzeißlen/kratzen/kämmen.

Wybijáć obrázy/ ꝛc. Excudere æra, Extundere, Abbilden/außſchnitzen/ein Bild formiren.

Wybijáć / Wybić kogo / Multare aliquem verberibus, Malè mulctare aliquem, Exercere pugnos in aliquem, Tundere aliquem crebro ictu, Fuſte dolare latus alicujus, Pectere aliquem pugnis, Occidere pugnis aliquem, Diminuere alicui caput, cerebrum, einen abſchlagen/ abprügeln/mit dem Knüttel ſchlagen/ ſtraffen.

Wybijáć/ Wybić co komu z głowy / Excutere alicui aliquam opinionem, Evellere ex animo alicujus opinionem inſitam, einem etwas außreden/auß dem Sinne treiben.

Wybijáć śię z czego/ wykamowáć/ Exuere jugum, ſervitutem, Exuere ſe jugo, Detrectare jugum, Excutere jugum, obſequium, Facere rebellionem, das joch von ſich werffen/frey werden.

Wybijáć śię/ ut, Wybija śię płomień/ Emicat ex incendio flamma, Erumpit ignis ex vaporario, Effluit flamma fornacibus Ætnæ, Eluctatur flamma fornacibus, Ignis ſumma ad faſtigia volvitur, die Flamme ſchlägt auß dem Ofen/ Mundloch/ ꝛc.

Wybijácz wełny / Carminarius, ij, g. maſc. Wollkratzer. Ktora wełnę wybija / Carminatrix, icis, g. f. eine Hechlerin.

Wybijánie wełny/ Carminatio, onis, g. fœ. Das hecheln / die Hechlung.

Wybłyſnąć/ Emicare, herfür glitzern.

Wyboczenie / Deflexus, us, g. m. Abweg.

Wyboczyć/ Evagari, neben außſchweiffen.

Wybor/ Exoche, es, g. f. Præſtantia, æ, g. f. Fürtreffligkeit.

Wybornie/ Divinè, Egregiè, Eximiè, Lectè, Nobiliter, adverb. übernatürlich / fürtreffentlich/ fürnemblich/ treffentlich.

Wyborny / Egregius, Eximius, Exquiſitus, Graphicus, Merus, a, um, Pernobilis, e, außerwehlt/ fürtrefflich/ außerleſen/ außerkohren/fürtreffentlich.

Wybránie / Electio, onis, g. f. Erwehlung.

Wybrány/ Electus, Exceptus, Lectus, Libatus, Selectus, a, um, Erwehlt/ außerleſen/ auffgefangen/ außgeleſen/ abgeſondert/ abgeleſen.

Wybrnąć/ Enavigare, heraußkommen.

Wybuchnąć/ Diſturbare, Effervere, & Efferveſcere, Prorumpere, überſieden/ mit Gewalt herfürbrechen / überlauffen.

Wybudowány/ Suffundatus, a, um, unterbawet.

Wyć/ Ululare, heulen.

Wycedzáć/ Excernere, außbeuteln/ herauß drücken.

Wychedozony/ Extersus, Percultus, a, um, außgeputzt/ außgestrichen/ außgewischt/ geziert.

Wychod/ Cloaca, Forica, Latrina, æ, g. fœ. Heimlichgemach/ Heimligkeit/ Scheißhauß oder Lappenberg.

Wychodzenie/ Egressus, us, g. m. Egressio, onis, g. f. Außgang/ Außfahrt/ Außgehung.

Wychodzić/ Egredi, Existere, Extare, Prodire, Progredi, Prominere, Provenire, hinauß gehen/ auffkommen/ entspringen/ fürausstehen/ herfürgehen/ herfür hangen oder ragen/ heraußkommen/ herfürkommen/ entstehen/ voraußgehen. Wychodzić ná wierzch/ Extuberare, heraußschwellen.

Wychowánicá/ Alumna, æ, g. f. Die da von einem ernehret ist.

Wychowániec/ Alumnus, i, g. m. Der von einem erzogen/ ernehret ist.

Wychowány/ Educatus, a, um, aufferzogen.

Wychowywáć/ Alere, Confovere, Educare, Educere, Enutrire, Fovere, Sustollere, ernehren/ erziehen/ erhalten/ aufferziehen/ unterhalten/ auffenthalten.

Wychowywánie/ Wychowánie/ Alimentum, i, g. n. Alimonia, Alitura, Curatura, æ, g. f. Educatio, onis, g. f. Nutritus, us, g. m. Nutrimen, inis, g. n. Nutrimentum, i, g. n. Nutritium, ij, g. n. Educatus, us, g. m. Nahrung/ Futterung/ Speiß/ Erhaltung.

Wychracháć/ Exscreare, vel, Excreare, außspeyen/ außwerffen/ reuspern.

Wychrachnienie/ Wyrzucenie/ Exscreatio, vel, Excreatio, onis, g. f. Außwerffung/ Außspeyung. Łácny do wychrachánia/ Excreabilis, e, außrüßpig/ das man leicht außspeyen kan.

Wychwaláć/ Elaudare, Ebuccinare, preisen.

Wychyláć/ Exertare, Prominere, heraußthun/ entblössen fast außstrecken/ herfür hangen/ ragen.

Wyćiagáć/ Wyćiagnać/ Arrigere, Exporrigere, Extendere, Extrahere, Intendere, Trahere, auffrecken/ fürausstrecken/ außziehen.

Wyćiagáć co po kim / Exigere, von einem etwas mahnen/ fordern.

Wyćiagácz / Wyćiegácz / Vpominájacy sie/ Exactor, Flagitator, Repetitor, oris, g. masc. Der da fordert/ die Schulden einmahnet/ wieder forderend.

Wyćiagánie/ Arrectio, onis, g. f. Auffreckung.

Wyćiagánie czego / Nálegánie/ Exactio, Efflagitatio, onis, g. f. Exactus, Efflagitatus, us, g. m. Coactio, onis, g. f. Coactus, us, g. m. Eine Forderung/ Einmahnung/ Zwang/ Aufftreibung des Geldes.

Wyćiagniony/ Efflagitatus, Extractus, a, um, gefordert/ eingemahnet/ auffgebracht.

Wyćie/ Ululatus, us, g. m. Das heulen.

Wyćiećie/ Exectio, onis, g. f. Außhawung.

Wyćieczká/ Decursio, Procursatio, onis, g. f. Militum vagationes, eruptiones, Außlauffung/ Rennung/ Das Außschweiffen/ Außfall/ wenn die Kriegsleut mit Gewalt außfallen.

Wyćiekáć/ Effluere, Emanare, Extillare, Profluere, hinaußfliessen/ außrinnen.

Wyćiekáć/ Excurrere, Procursare, vorauß lauffen/ fallen / als auff den Feind.

Wyćiekácz / Excursor, Excursator, Proruptor, Eruptor, oris, g. m. Umblauffer/ Außlauffer/ Außfaller/ Außschweiffer.

Wyćiekájacy/ Profluens, entis, g. o. außrinnend/ außfliessend/ außtropffend.

Wyćiekánie/ Effluentia, æ, g. f. Außfluß.

Wyćieńczáć/ Attenuare, Extenuare, Tenuare, fein/ dünne/ klein/ subtil machen.

Wyćieńszenie/ Attenuatio, onis, g. f. Verkleinerung/ Minderung.

Wyćieráć/ Atterere, Exterere, Abreiben/ zerreiben/ außreiben/ außkratzen/ außwischen.

Wyćierpieć / Pati, Sustinere, erdulden/ erleyden.

Wyćináć/ Wyćiać/ Deplantare, Excidere, Exsecare, Explantare, Exputare, Recidere, außhawen/ außpflantzen/ außsetzen/ abhawen.

Wyćiosány z skáły/ E saxo sculptus, Auß einem Stein/ Felsen gehawen.

Wyćiskáć/ Wyćisnać/ Elicere, Emulgere, Excudere, Exprimere, Extorquere, abtringen/ außmachen/ außdrücken/ außbringen/ abzwingen.

Wyćiskánie/ Wyćiśnienie/ Expressio, onis, g. f. Außdrückung/ Außdringung.

Wyczerpáć/ Exhaurire, Dehaurire, außleeren/ außschöpffen/ außnehmen.

Wyczerpány/ Exhaustus, a, ū, außgeschöpfft.

Wyczká końiczá/ Polygala,æ, g.f. & Polygalon, i, g. neut. Pimpinel/ Hergottsbärtlein/ Creutzblumen/ Negelkraut.

Wyczny/Wykowy/ Viciarius,a,um, Das zu Wicken gehört. Wyczna rola/ Viciarium, ij, g.n. Wickenacker.

Wyczosány/ Excultus, Expolitus, a, um, außgeputzt/ woll gezieret/außgekehrt.

Wyczyniec ziele/ Myszy tecżmień/ Hordeum murinum, Lolium murinum, Gauchhaber.

Wydáć/ Edere, außgehen lassen.

Wydáć/ Dedere, Prodere, zueygnen/ geben/ ergeben/verrathen. Wydáć spráwę/Accusationi prævaricari, mit dem Kläger einen Verstand haben/ heimlich halten.

Wydawáć śię/ Elucere, Extare, offen seyn/ vorhanden seyn/ füraußstehen.

Wydawáć / Wydáć corkę zá Máż/ Maritare, Nuptum dare viro, Nuptui collocare, In matrimonio locare, Nuptu locare filiam, Locare alicui filiam nuptijs, eine Tochter zur Ehe geben/ verehelichen/ verheyrathen.

Wydawáć/ Impendere, außgeben

Wydawáć/ Erogare, außtheilen/ verthun.

Wydawáć/ Promere, herausgeben.

Wydawánie / Wydánie/ Erogatio, onis, g. fœ. Effusio pecuniarum, Das Außgeben/ Außtheilung.

Wydánie kśięgi/ Editio, onis, g. f. Außlassung/ Publicirung eines Buchs.

Wydánie kogo/ Deditio, onis, g. f. Ergebung.

Wydánie tájemnic/ Wyjáwienie/ Proditio, onis, g. f. Verrätherey.

Wydánie corki zá máż / Collocatio, Enuptio, onis, g. f. Nuptus, us, g. m. Die Heyrath der Tochter/ Die Mannehmung/ Das freyen.

Wydánie spráwy/ Opuszczenie zmowne/ Porozumiánie/ Prævaricatio, onis, g. fœ. Auff beyden Achseln tragung der Juristen.

Wydánie śię ná wierzch / Exuberatio, [illegible]s, g. f. Außschwellung/ Aufffchwellung.

Wydány / Deditus, Dedititius, Proditus, a, um, ergeben/ zugeeygnet/ verrathen.

Wydány/ Editus, a, um, herfür gebracht.

Wydány/ Impensus, a, um, angelegt/ außgegeben.

Wydárty / Convulsus, Extortus, a, um, gerupfft/ abgezwungen/ mit Gewalt abgedrungen/ geraubt/ genommen/ außgerissen.

Wydátek/ Rozchod/ Expensa, æ g. f. Expensum, i, g. n. die Außgab/ Vnkosten.

Wydatkowy/ Rozchodowy/ Sumptuarius, a, um, was zum außgeben gehört.

Wydátność/ Wybiegłość / Wydánie śię/ Eminentia, Extantia, æ, g. f. Procursus, us, g. m. Vberhöhung/ Das vorgehet / Das Außlauffen auff die Feinde.

Wydátny/ Eminens, Prominens, entis, g. o. Fürtreffend / das über einen andern gehet. Wydátny troche/ Eminulus, a, um, Das ein wenig vorgehet/ Etwas höher vnd fürtrefflicher.

Wydawácz/ Index, icis, g. c. Proditor, oris, g. m. Anzeiger der Vbelthäter/ ein Verräther.

Wydeptáć/ Exculcare, mit den Füssen außtreten/ außstampffen.

Wydety/ Extumidus, a, um, auffgeblasen.

Wydmuchnąć/ Proflare, herfür blasen.

Wydoić/ Emulgere, außmelcken.

Wydrá/ Lutra, æ, g. f. Otter.

Wydrapáć/ Exscalpere, außkratzen.

Wydrażáć/ Cavare, Excavare, Fodere, Incavare, hölen/ außhölen/ außgraben.

Wydrażánie/ Excavatio, onis, g. fœm. eine Außhölung.

Wydrożony/ Cavus, Tubulatus, a, um, holl/ außgehölet wie eine Röhre/ oder Teuchel.

Wydrzeć/ Convellere, Evolare, (à Vola) rauben/ abdringen/ abzwingen/ mit Gewalt einem etwas außreissen/ heraußpfötzen.

Wydrzeć śię/ Eluctari, mit Gewalt überwinden / überringen / hinaußringen / Sich herauß retten.

Wydymáć/ Proflare, auffblasen.

Wydziedziczenie/ Abdicatio, Exhæreditatio, onis, g. f. Enterbung der Kinder.

Wydziedziczony/ Exhæredatus, a, um, Exhæres, redis, g. c. Erbloser/ der enterbt ist.

Wydziedziczyć/ Exhæredare, enterben.

Wydzieracz/ Wydziercá / Ereptor, Extortor, oris, g. m. ein Abtringer/ Rauber.

Wydzierstwo/ Rapacitas, atis, g. f. Raptum, i, g. n. Raubgierigkeit/ einem etwas mit Gewalt zu nehmen.

Wydziuráwić / Efforare, Perforare, durchbohren/ Löcher machen.

Wygániácz/ Expulsor, oris, g. m. Außtreiber.

Wygáśić/ Restinguere, außleschen/ außtilgen.

Wygladáć / Proſpectare, frequ. Proviſere, außſehen/ Sich weit vmbſehen.

Wygłádźić / Delimare, Depolire, Elimare, Explanare, Expolire, Perpolire, außputzen/ außglätten/ außſtreichen/ wol außputzen/ fleiſſig außmachen/ glatt machen/ außfegen / ſchön machen/ zieren/ außpoliren/ fertig machen.

Wygłodáć/ Erodere, Deterere, Perterere, außnagen/ außfreſſen/ abſchleiſſen/ abreiben.

Wygłodány/ Eroſus, Peroſus, Pertritus, a, um, außgefreſſen/ außgenaget/ wol zerrieben. Wygłodány z ſpodku/ Subtritus, a, um, vnterġeſchliſſen.

Wygnáć/ Wygániáć z gránic/ Exterminare, Fugare, Relegare, Transportare, Pellere è medio, Expellere finibus, verjagen/ Jns Elend ſchicken/ Aus dem Lande jagen/ treiben. Wygnáć z dobr/ Aliquem bonis exturbare, Einen von dem ſeinigen verjagen/ vertreiben.

Wygnáć bydło w pole/ Pellere pecus paſtum, Das Vieh auff die Weyde/ ins Feld treiben.

Wygnániec/ Apolis, idis, g. c. Extorris, is, g. m. Exul, ulis, g. c. Exulans, antis, g. o. ein Gebannter/ Vertriebener/ Verbannter/ Der aus ſeinem Vatterlande vertrieben iſt vnd im Elend gehet. Wygnáńcem być/ Exulare, Pelli patriâ, Jm Elend ſeyn/ Aus ſeinem Vatterland vertrieben ſeyn.

Wygnánie/ Wygnáńſtwo/ Exilium, ij, g. n. Expulſio, onis, g. f. Oſtraciſmus, i, g. m. Relegatio, onis, g. f. Vertreibung/ Elend/ Verſchickung in das Elend/ Außtreibung.

Wygorzywáć/ Retorreſcere, gar dürre werden/ außgedörret werden.

Wygorzáły/ Carbunculoſus, Retorridus, Retoſtus, a, um, außgedörret/ verdöret/ von der Sonnen verbrant/ trocken.

Wygorzelina/ Carbunculatio, onis, g. f. der Brenner an den Bäumen/ die Röte.

Wygotowáć/ Expedire, fertig machen. Wygotowáć co/ Excudere opus aliquod, Expedire & conficere res, ein Werck verrichten/ vollenden/ außfertigen.

Wygráć/ Vincere ludendo, gewinnen.

Wygrámolić śię/ Erepere, herauß kriechen.

Wygryzowáć/ Pereſſe & Peredere, Allzumal gar auffeſſen.

Wygrześć/ Exhumare, außgraben.

Wyjąć/ Evellere, Eximere, herauſſnehmen/ außrupffen/ außziehen / außreiſſen / außrotten.

Wyjadáć / Depaſci, depon. abweyden.

Wyjadácz/ Exeſor, oris, g. m. ein Freſſer.

Wyjáśniáć śię / Wyjáśnieć / Differenare, Effulgere, Luceſcere, ſchön Wetter werden/ außhinſcheinen/ licht vnd heiter ſcheinen/ einen Glantz geben/ anfahen zu ſchönen/ oder zu einer Schöne zuziehen.

Wyjáwić/ Edere, Expromere, Evulgare, Pandere, Proferre, etwas laſſen außgehen/ herfür bringen/ herfür thun vnd offenbahren/ offentlich außruffen vnd außgehen laſſen / Männiglichen kundt thun. Wyjáwić grzech/ Scelus aliquod enudare, ein Laſter angeben / an den Tag bringen.

Wyjecháć/ Evolare, hinweg lauffen / entgehen/ entwiſchen/ die Flucht geben/ außfahren.

Wyjęćie/ Exceptio, Exemptio, onis, gen. f. Vorbehaltung / Außnehmung / Außzug / Außdingung.

Wyjedźiony/ Depaſtus, a, um, abgefreſſen.

Wyjedźionym być/ Compaſci, Paſſ. abgeweidet/ abgeetzt werden.

Wyjętny / Exemptilis, e, leicht außzunehmen.

Wyjęty/ Depromptus, Exemptus, Promptus, a, um, herfür gezogen/ außgenommen / herfür genommen/ außgeſondert / herfür gegeben.

Wyká/ Vicia, æ, g. f. Wicken. Wyká gęśia/ Ervum, i, g. n. Roßwicken/ Viehefutter / iſt kleiner an Körnern als Wichen. Wyká tyczna/ Acopos vel Acopus, i, g. f. ein ſtinckend Kraut. Wyká ſtráwna bydłu/ Pabularis vicia, Wicken zum Futter vor das Viehe dienlich.

Wykápáć/ Extillare, außtropffen.

Wykáßleć/ Extuſſire, außhuſten.

Wykiełznány/ Effrenis, e, Effrenus, & Effrenatus, a, um, vngezäumet/ vnbändig.

Wykipieć/ Ebullire, auffſieden/ auffwallen.

Wykipienie/ Ebullitio, onis, g. f. das Sieden.

Wykląć/ Excommunicare, in den Bann thun.

Wykład/ Wykłádánie/ Enodatio, onis, g. f. Exegeſis, is, g. f. Explicatio, Expoſitio, onis, g. f. Gloſſæ, arum, g. f. pl. n. Gloſſema, atis, g. n. Interpretatio, onis, gen. f. Interpretamentum, i, g. n. Eine Erklärung/ Außlegung/ Erläuterung. Wykład krotki/ Scholium, ij, g. n. kurtze Außlegung/ Erklärung.

Wykład słow/Dobywánie pőczątku ábo włásnośći słow/ Etymologia, æ, g. fœm. Etymum, i, g. n. Notatio, onis, g. f. Veriloquium, ij, g. n. die Kunst recht die Wort zu außlegen/erklären/ Wahrredung.

Wykłádáć/ Enodare, Exerere, Exponere, Interpretari, Perputare, Transferre, außlegen/ erklären/heraus thun/ heraus legen/ anders deuten/ verdolmetschen / übersetzen.

Wykłádácz/ Explicator, oris, g. m. Glossematicus, ci, g. m. Interpres, etis, g. o. Erklärer / Verdolmetscher / Außleger seltzamer Wort/ rc. (zulegen.

Wykłádálny / Interpretabilis, e, leicht auß-

Wykletý/ Extorris, is, g. m. Verbannter.

Wykluło śię/ Wylęgá ptak/ Excudit ova, es ist schon aus dem Ey gekommen/ außgebrütet.

Wykonáć/ Wykonywáć/ Exequi, Patrare, Perpetrare, vollenden/ vollbringen/ außrichten/ begehen/ vollziehen.

Wykonácz/ Executor, oris, g. m. Außrichter/ Vollzieher.

Wykonány/ Patratus, a, um, außgemacht/ vollbracht.

Wykonywánie/ Executio, onis, gen. fœm. Außrichtung/Vollbringung.

Wykopáć/ Wykopywáć/ Cavare, Effodere, Elidere herbas, Eruere, Sarculare, außgraben/ außziehen / jeten/ außhacken.

Wykorzeniáć/ Extirpare, Eradicare, Radicare, Radificare, außreuten/ mit der Wurtzel außreissen/ außrupffen/ außrotten.

Wykorzeniánie/ Extirpatio, onis, g. f. die Außwurtzelung/Außreutung/Außrottung.

Wykrocánie/ Argutiæ, arum, g. f. pl. num. Spitzfindigkeit/ Räncke/ Klugheit.

Wykraczáć/Wykroczyć / Prævaricari, untrewlich/ falsch und nicht redlich/ auffrecht handeln/ den Mantel auff beyden Achseln tragen/ übertreten.

Wykrętacz/ Flexiloquus, i, g. m. Sophistes vel Sophista, æ, g. m. ungewiß redend und zweifelhafftig/ ein Sophist / der allerley verworrene Rede führt/ und die Rede weiß zu verkehren / ein kluger spitzfindiger Reder/Betrieger mit Worten.

Wykrętnie / Captiosè, Sophisticè, Adv. arglistiglich / mit Spitzfindigkeit / Sophistisch / betrüglich/ Spitzfindig/ subtil.

Wykrętny/ Captiosus, Argutus, Perargutus, a, um, arglistiglich/ Spitzfindig/ geschwind.

Wykruszáć/ Exterere, außreiben.

Wykrzesáć/ Elidere ignem è silice, das Fewer herraußschlagen.

Wykrzywiáć/ Depravare, Distorquere, verkehren/ krümmen/ verdrehen / verkrümmen.

Wykrzywiánie/Wykrzywienie / Depravatio, Distorsio, onis, g. fœm. Verkehrung/ Verkrümmung.

Wykrzywiony/ Depravatus, Distortus, a, um, verkehrt/ verdrehet/ verkrümmet.

Wyksztaltowáć/ Performare, außgestalten.

Wykszykáć/ Aliquem sibilo consectari, Exsibilare, anßpfiffen/ über einen pfifen/ das er außweichen muß.

Wykuć/ Excudere, außschmieden.

Wykupienie/ Redemptio, onis, g. f. eine Erlösung/ Rantzion/ Bestellung.

Wykupowáć/ Redimere, Redemptare, Repignerare, das Vnterpfandt lösen.

Wykwitnąć/ Efflorescere, blühen. Wykwitnąć znowu/ Reflorere, wieder blühen.

Wylać/ Wylewáć/ Effundere, Refundere, Suffundere, außgiessen/ verschütten.

Wyłamáć/ Effringere, Refringere, auffbrechen/ außbrechen.

Wyłamáć śię/ Erumpere, einen Außbruch thun/ außbrechen.

Wyłamány/ Effractus, Refractus, a, um, eingebrochen/ auffgebrochen.

Wylanie/ Effusio, onis, g. f. Außgiessung.

Wylany/ Refusus, Superfusus, a, um, übergegossen/ außgelauffen/ vergossen.

Wylatáć/Wylátywáć/ Evolare, Evolitare, frequent. außfliegen/ entfliegen.

Wyławiáć/ Expiscari, außfischen.

Wyłáźić/ Wyleść/ Erepere, Prorepere, Proserpere, hinaus schleichen/ herfür kriechen / heraus kriechen/ fürkriechen.

Wylewáć z brzegow/ Exundare, Inundare, Restagnare, Stagnare, Superfundere, überlauffen/ überflüssen/ übergiessen/ verschwemmen/ mit Wasser überschwemmen/ zum See werden.

Wylewek/ Proluvies, ei, g. f. Proluvium, ij, g. neu. Vberschwemmung / Vnflat/ Verthueligkeit.

Wyliczáć/ Wyliczyć/ Enumerare, Memorare, Nuncupare, Percensere, Recensere, erzehlen/

len/ außdrücklich melden. Wyliczyć głośno/ Recitare, laut erzehlen/ auffsagen/

Wyliczánie/ Wyliczenie/ Enumeratio, Expositio, Recensio, onis, g. f. Recensus, us, g. m. eine ordentliche Erzehlung/ Abzehlung.

Wylizáć/ Delingere, ablecken.

Wyłożony/ Enodatus, Expositius, Expromptus, Interpretatus, a, um, außgelegt vnd erklärt/ übergeben/ hingelegt/ herfür geleget/ erläutert.

Wyłożyć/ Aperire, Enudare, Explanare, Explicare, etwas heimlich zeygen/ entdecken/ offenbahren/ erklären/ außlegen/ zu verstehen geben.

Wyłudzáć/ Eblandiri, Expalpare, Pellicere, abschmeicheln/ abschwätzen/ mit schmeicheln erlangen/ etwas außhewen/ mit glatten Worten überreden.

Wyłupić/ Expilare, Expoliare, Expugnare, berauben/ mit Gewalt erobern. Wyłupić oko/ Eruere oculum, ein Aug außhacken/ außreissen.

Wyłupiciel/ Effractor, oris, g. m. Effractarius, ij, g. m. Expilator, oris, g. m. Violator, oris, g. m. ein Einbrecher/ der in die Häuser etwas zu stehlen einbricht/ ein Rauber/ Verderber/ ein Dieb.

Wyłupienie/ Effractura, æ, g. f. Expilatio, onis, g. f. das Einbrechen zu stehlen/ Beraubung.

Wymálowáć/ Depingere, Effingere, Efformare, Informare, abmahlen/ abbilden.

Wymálowány/ Depictus, a, um, abgemahlet.

Wymawiáć/ Wymowić/ Appellare, Edisserere, Effari, Eloqui, Enunciare, Profari, Proloqui, Promere, Pronuntiare, Apellare literas, außsprechen/ zu verstehen geben/ offenbahren/ sagen.

Wymawiáć komu/ Exprobrare, Improperare, einem etwas verweisen/ fürwerffen.

Wymawiáć sobie co/ wymowić/ Depacisci, Pacisci, Exceptione cavere, Excipere aliquid in emptione, jhm etwz außdingen/ vorbehalten/ einen Vertrag machen/ überein kommen.

Wymawiáć się/ Wymowić się/ Excusare, Demoliri culpam à se, Obvolvere vitium, Purgare se apud aliquem vel alicui de re aliqua, Extra omnem culpam se ponere, Excusatione uti adversus aliquem, sich gegen einem entschüldigen.

Wymawiánie/ Profatus, us, g. m. Pronuntiatio, onis, g. f. das Außsprechen/ die Außrede.

Wymawiánie komu/ Exprobratio, onis, g. f. Improperium, ij, g. n. Verweisung/ Fürwerffung/ Fürwurff.

Wymawiánie się/ Excusatio, Purgatio, onis, g. f. Entschüldigung.

Wymázáć/ wymázowáć/ Abolere, Delere, Dispungere, Elinere, Expungere, Obliterare, Resignare, außleschen/ außtilgen/ durchstreichen/ außthun/ durchthun/ abthun.

Wymázánie/ Obliteratio, onis, g. f. Außleschung/ Außtilgung/ Durchstreichung.

Wymázány/ Abolitus, a, um, außgetilget.

Wymię/ Abdomen, inis, g. n. Sumen, inis, g. n. Säweuter/ Mörendütte/ der Vnterbauch von einer Sawen.

Wymieniáć/ Wymienić/ Memorare, Nuncupare, Namlich sagen/ nennen.

Wymierzáć/ Modulari, außmessen.

Wymierzony/ Demensus, a, um, gemessen.

Wymiot/ Ejectamentum, i, g. n. Außwurff.

Wymknęło mi się słowo/ Excidit, elabitur verbum alicui ex ore, Verbum ab aliqua cupiditate prolapsum, Solet hoc ebullire nonnunquam, das Wort ist entwischen.

Wymleć/ Emolere, Permolere, mahlen.

Wymoc/ Evincere instando, erbitten.

Wymoczyć się/ Demadere & Immadere, gantz naß oder feucht seyn/ weichen im Wasser.

Wymowá/ Wymowność/ Elocutio, onis, g. f. Eloquentia, æ, g. f. Eloquium, ij, g. n. Facundia, æ, g. f. die Beredsamkeit.

Wymowiony/ Pronuntiatus, a, um, außgesprochen/ geredt.

Wymowká/ Excusatio, onis, g. f. Prætextus, us, g. m. Prætextum, i, gen. n. Entschüldigung/ Fürwort. z Wymowką/ Excusatè, adv. mit Entschuldigung. Wymowki godźien/ Excusabilis, e, wol zu entschüldigen. Co się wymowić nie może/ Inexcusabilis, e, das nicht zu entschüldigen ist. Wymowkom służący/ Excusatorius, a, um, das zu der Entschüldigung gehört.

Wymownie/ Facundè, Rhetoricè, adv. mit lieblicher Red beredt/ Redreichlich.

Wymowny/ Disertus, a, um, Eloquens, entis, g. o. Facundus, a, um, Orator, oris, g. m. Facundia validus, bered/ gesprächig/ lieblich im Reden/ wol beredt.

Wymyć/Wymywáć/Elavare, Expurgare, Extergere, außwaschen/ wol außsaubern / außwischen. Wymyć znowu/Reluere, wiederumb waschen. Co śię może wymyć/ Eluibilis, e, das außgespielet mag werden. Co śię niemoże wymyć/Ineluibilis,e,das man nicht kan außspielen.

Wymykáć śię/ Elabi, außfallen.

Wymysł/ Commentum,i,g.n. Excogitatio, onis, g.f. Figmentum, i, g. n. etwas erdachtes vnd erlogen/ Fantasey/ Erdenckung.

Wymyśláć/ Wymyślić/Adinvenire, Comminisci, Excogitare, Invenire, Machinari, erdencken/ erfinden/ erdichten.

Wymyślácz/ Excogitator, Excusor,oris, g. m. Erfinder/Dichter.

Wymyślony/ Commentitius,a,ū, erdichtet.

Wymyty/ Extersus, a, um, außgewischt.

Wynálazek/ Inventum, i, g. n. Ein erdacht Ding.

Wynáleść/Wynáydowáć/ Indagare,Invenire, Investigare, erforschen / nachsuchen / spüren vnd das Gespür finden/ erfinden/ erdencken.

Wynálezcá/ Excusor, Inventor, Investigator, Repertor, oris, g. m. Erfinder/ Dichter.

Wynálezienie/ Conquisitio, Inventio,onis, g. f. Inventus, us, g. m. Inventiuncula, æ, g. f. Fundt/ Erfindung/ Zusammensuchung.

Wynáleziąca/ Inventrix, icis, gen. fœm. Erfinderinn.

Wynieść/ Efferre, Exportare, Extollere, Proferre, Progerere, außführen / außtragen/ herfür tragen/ hinaus tragen.

Wyniesienie/ Egestio & Egestitio, Exportatio, onis, g. f. das Außtragen/ Außtrag.

Wyniesienie/Wynoszenie/ Evectio, Exaggeratio, onis, g. f. Aufffuhr/ Auffhauffung / Erhebung/ Auffhebung.

Wyniesiony/ Egestus, Prolatus, Sublatus, a, um, das hinweg oder hinaus getragen ist.

Wynieśle/ Elatè, Sublatè, adverb. hochtrabentlich.

Wynikáć/ Wyniknąć/ Dimicare, Effluere, Exiltere, Exoriri, entspringen / entstehen / auffkommen/ auff seyn.

Wyniosły / Editus, Sublatus, Superlatus, a, um, hocherhaben. Wyniosły trochę/ Acclivus, a, um, vel, Acclivis, e, ein wenig erhaben/ auffgerichtet / auffwerts.

Wyniosły/ pyszny/ Elatus, Superbus, Supercilioſus, a, um, hoffertig/ stoltz/ übermätig/ hochtrabendt.

Wynić/ Egredi, Enare & Enatare, Evolare, Exire, Hinauß gehen/ herfür kommen.

Wyniszczyć/ Consumere, Exinanire, Intervertere, Verthun/ verzehren/ zu nichte machen/ zerstöhren/ verbrauchen.

Wynośić/ Anteferre, Efferre, Elevare, Höher halten/ in die Höhe erheben/ auffheben.

Wynośićiel/ Efferens, entis, g. o. erhebend.

Wynurzyć śię / Emergere, Herauß kommen.

Wyobrázony/ Effigiatus, a, um, abgebildet.

Wypádáć / Erumpere, Proruere, Prorumpere, hinauß fallen/ außbrechen.

Wypádnienie/ Eruptio, onis, g. f. Außbruch.

Wypalić/ Inurere, einbrennen/ außbrennen.

Wypáść/ Elabi, Excidere, Außschlipffen/ außfallen/ entwischen.

Wypátroszyć / Eviscerare, Exenterare, die Gedärme/ das Ingeweyde herauß nehmen.

Wypchniony/ Commotus, Explosus, a, um, Außgetrieben/ hinauß gestossen. Wypchnionym być/ Præverti foras, Außgestossen werden.

Wypędźić / Ejicere, Ejectare, Exigere, Expellere, Exturbare, außtreiben/ außjagen.

Wypełnić/ Explere, Implere, Vollenden.

Wypełniony/ Expletus, a, um, erfüllt/ vollendt.

Wypić/ Wypiiáć / Ebibere, Epotare, Haurire, Außtrincken.

Wypienić śię/ Exspumare, Außschaumen.

Wypis/ Descriptio, onis, g. f. Abschreibung.

Wypisáć/ Wypisowáć/ Describere, Exscribere, Abschreiben / Abcopeyen.

Wypłáćić dług/ Æs alienum dissolvere, Ære alieno exire, Geldschuld bezahlen.

Wypłokáć/ Elavare, Eluere, Außwaschen/ außschwencken / außspühlen.

Wypłokány / Perlutus, Prolutus, a, um, wol gesaubert vnd gewaschen/ außgeschwenckt.

Wypłonić źiemię/ Defrugare, das Erdreich außmergeln/ außsaugen/ zu sehr nützen.

Wypluć/ Wypluwáć / Despuere, Exspuere, Respuere, Salivare, Außspeyen/ außwerffen.

Wypłynąć/ Effluere, Enare, & Enatare, hinauß schwimmen. Wypłynąć názad/ Renare, Renatare, wiederumb herauß schwimmen.

Wypoćić śię / Desudare, Desudascere, Exsudare, alij, Exudare, Außschwitzen.

Wypolerowány / Expolitus,Politus,a,um, außgeputzt/poliert.

Wyposażáć/ Dotare, außſteuren.

Wyposáżony/ Dotatus,a,um, Außgeſtewert.

Wypowiedziány / Effabilis,e,außſprechlich.

Wypowiedźieć/ Ediſſerere,Enunciare,Pronunciare,Promere, Offenbahren/außlegen/zuverſtehen geben / herauß ſprechen / herauß ſagen.

Wypráwá w[illegible]jenna/Expeditio,onis,g.fœ. ein Kriegszug/ Heerfahrt.

Wypráwá/roboty jákiey/Expolitio,Interpolatio,onis,g.fœ.Außfegung/ Außputzung/Erneweruug.

Wypráwá corki/ Przywiánek / Paripherna & Paraphernalia, orum, g.n.pl.nu.ein Morgengab/ was man der Braut gibt über das Heyrath Gut.

Wypráwić/ Delimare, Depolire, Elimare, Expolire,Perpolire,Außputzen.

Wypráwiony/Elimatus, Limatus, Perpolitus,a,um, wol außgeputzt/geſaubert.

Wyprośić/ Evincere inſtando, Erbitten.

Wyproſtowány/Directus,a,um,Gerad.

Wyproſzony/ Efflagitatus,a,um,Erbeten.

Wyprotek / Cæſo, onis, g. m. der auß ſeiner Mutterleibe geſchnitten iſt.

Wyprowádźić śię/Emigrare,Locum mutare,Semigrare, Außziehen / außweichen.

Wyprozniáć/ Caſſare, Egerere, Evacuare, Excernere, Exenterare, Exinanire,Inanire,Vacuare, Vacuefacere, Leeren/ außtilgen/ außtragen/ außführen/ außleeren / das Ingeweyd außnehmen/ledig machen.

Wyprozniáć śię / Potrzebe przyrodzona odpráwić / Ná ſtolec iść/ Cacare, Deſicere alvum, Merdare, Alvum levare, exinanire, evacuare, Purgare Alvum, Exſolvere ventrem, Subtrahere alvum, Exonerare ventrem, Emittere Saturitatem, Reddere onus ciborum, Reddere fimum, excrementa, zu Stuel gehen/ ſich leichter machen/ſeine nothurfft thun/ſcheiſſen.

Wyprozniánie śię/ Odpráwowánie potrzeby przyrodzoney / Dejectio, Detractio, Purgatio,Exinanitio,onis, g. f.Egeſtus,us, g.m. Egeſtio & Egeſtitio, onis,g.f. Egeries,ei, g. fœ. Procidentia ſedis, Außleerung / wann man den Bauch außleert/ das Scheiſſen / die Scheiſſung/ der Scheißnoth entledigung.

Wyprożnienie czego/ Evacuatio, Exoneratio,Egeſtio,Exinanitio,onis,g.fœ.Außleerung/ Ledigung.

Wyprozniony / Egeſtus, Exinanitus, Inanitus, a, um, Obinanis, e, Ledig gemacht / außgeleert/entledigt.

Wyprzagáć/Abjugare,Dejugare,Entjochen/ des Jochs ledig machen/außſpannen/außwagen.

Wyprzatáć/Egerere,Außtragen/außführen.

Wyprzedźić/ Antecedere,Prævenire, Vorangehen/ einem andern vorkommen.

Wypucháć/ Exhalare,Herraußblaſen.

Wypukłość/ Wydetość/ Convexitas, atis, g.f.die runde des Gewölbs.

Wypukły żłobkowáto / ábo Detowyniośły/ Carinatus, Convexus,a,um,Gewölbet/ gebogen/außgedehnet wie ein Schiffboden.

Wypuſzczáć/ Wypuśćić kogo z kad/ Amittere,Dimittere,Emittere,Hinweg ſchickẽ/hinweg laſſen/abziehen laſſen/fahren laſſen/außlaſſen.

Wypuſzczáć kogo z niewoley / Donare rude,Manu mittere ſervum,mancipium,Einen frey vnd ledig laſſen / einen frey geben.

Wypuſzczálny / Emiſſitius, a, um, das man außläſt.

Wypuſzczenie/Emiſſio,onis,g.fœ. die Außlaſſung.

Wypuſzczony / Wyſwobodzony z mocy oycowſkiey/ Odpráwiony / Emancipatus, a, um, mit aller Gerechtigkeit zugeordnet/ vnd zugeeignet/frey / loß vnd ledig geſprochen.

Wypycháć/Wypchnać/ Eliminare, Explodere,Extrudere,Exturbare,Protrudere,Für die Thür hinauß ſtoſſen/ herauß ſtürmen/treiben.

Wypychánie/ Wypchnienie / Exturbatio, onis,g.f. Hinaußſtoſſung.

Wyráchowáć/ Enumerare,Zehlen/rechnen.

Wyráchowáć śię / Diſpungere rationes, Pariare, Paria facere, Parem facere rationem, utramq; paginam facere,gleich machen/abrechen.

Wyradzáć śię / Degenerare,böß artig ſeyn/ auß der Art oder Geſchlecht ſchlagen.

Wyraſtáć / Arboreſcere, Exolere, Exoleſcere,Außwachſen wie ein Baum.

Wyraſtáć z lat dźiećinnych/doraſtáć/ Pubeſcere, Tranſcendere annos primæ juventæ, Excedere ex Ephebis, Excedere ex pueris, Exire de gremio,Mannbar werden.Wyrosłem z rozgi / juz nie jeſtem pod diſciplina twoja / Exceſſit mihi ætas ex Magiſterio tuo, Ich bin

bin nicht mehr dein Discipel / Du hast nicht mehr über mich zugebieten / zu herschen / zu commandiren / ich bin deiner schon entwaschen.

Wyrastájacy / Exoriens,entis,g.o.particip. Erwachsend/entspringend.

Wyrastánie / Extuberatio, onis, g.fœ. Auffschwellung / Außwachsung / das Auffgehen.

Wyrážáć / **Wyrázić** / Adumbrare, Assimulare, Effingere, Expingere, Exprimere, Repræsentare, Simulare, Entwerffen / vermahlen / gleich gestalten / wol abmahlen / eygentlich machen / wesentlich abbilden.

Wyrażánie / **Wyráżenie** / Adumbratio, Definitio, & Diffinitio, onis, g.f. Effigies, ei, g.fœ. Expressio, Imaginatio, Repræsentatio, onis, g.fœ. Simulachrum, Vestigium, ij, g.n. Entwerffung / Vorbildung / Vorgemähl / Bild / Gestalt / Außdruck / Einbildung / wesentliche Abbildung.

Wyrázisty / **ktorego może násládowáć** / Imitabilis, e, gut nachzuthun / nachzufolgen.

Wyráźnie / Definitè, Disertè, Enodatè, Explicitè, Explicatè, Expresse, Graphicè, Significanter, adverb. Außdrücklich / lauterlich vnd klärlich / wol zuverstehen / verständlich.

Wyráżny / Graphicus, Pergraphicus, a, um, wolgemacht. **Wyráżne słowá** / Verba significantia, verständtliche / außdrückliche Wort.

Wyrázony / Effictus, Expressus, Iconicus, a, um, wol außgedruckt vnd abgemacht.

Wyrobek / Peculium, ij, g. n. Werbgeld.

Wyrobić / Elaborare, sehr arbeiten.

Wyrodek / Degener, eris, g. o. der auß dem Geschlecht schlagt.

Wyrodźić się / Exolere, Exolescere, fast wachsen / sehr wachsen.

Wyrodźiły co / się wyradza / Effætus, Defætus, a, um, das gebohren hat.

Wyrok / Arestum, Consultum, Decretum, i, g.n. Dogma, atis, g.n. Edictum, i, g.n. Decret / Erkäntnüß des Raths / Vrtheil / Rathschluß / Gesetz / Gebott / Mandat / Befehl. **Wyrok Boski** / Oraculum, i, g.neu. eine Weissagung / ein angezeigter wille Gottes. **Wyrok uczynić** / Edicere, Gebieten / ein Mandat lassen außgehen.

Wyrość / Enasci, Excrescere, Exoriri, Herauß wachsen / auffwachsen / auffgehen / entspringen / erwachsen.

Wyrostek / **Látorośl ká nowa** / Colis, is, g. masc. idem quod caulis, Germen, inis, g. neu. Protótomus, i, g.m. Zweig / Schoß / erster stengel.

Wyrownáć / Explanare, gerad / glat machen.

Wyrozumieć / Comperire, vernehmen.

Wyrozumnie / **Wyrozumiálnie** / Intelligenter, Planè, Planiùs, Planissimè, adverb. verständlich / mercklich / heyter / gäntzlich.

Wyrozumny / **Wyrozumiálny** / Explanabilis, Intelligibilis, e, Planus, Promptus, a, um, Erklärlich / verständlich / das verstundẽ mag werden.

Wyrwánie / Evulsio, onis, g.fœ. Außreisung.

Wyrwant / Canthus, i, g.m. eysene Radschien.

Wyrychtowánie / Arrectio, onis, g. fœ. ein Auffrichtung.

Wyrywáć / Deplantare, Eripere, Eruere, Evellere, Explantare, Revellere, Runcare, Vellere, Abtringen / mit Gewalt etwas außreissen / außgraben / außziehen / abreissen / rupffen / pfätzen / jätten / reuten / außrupffen. **Wyrywáć włosy** / Extirpare pilos, die Haar außrupffen.

Wyrywáć się / Proripere, Hinaußlauffen.

Wyrzeczenie / Enunciatio, Pronunciatio, onis, g.f. Außsprechung / Außspruch.

Wyrzekáć się / Abdicare, Auff oder Absagen.

Wyrzekánie / Abdicatio, onis, g. fœ. Auffsagung / Ab oder Aufffkündigung.

Wyrzucálny / Ejectitius, a, um, der außwirfft / der nicht kan behalten was er hat.

Wyrzucenie / Ejectio, Exactio, onis, g.f. Vertreibung / Außtreibung / Außwerffung.

Wyrzućić / **Wyrzucáć** / Ejaculari, Ejicere, Exigere, Explodere, Exterminare, Movere, Pervertere, Refundere, Tollere, Hinauß werffen / außtreiben / mit Handklopffen abtreiben / auß dem Land vertreiben / vmbwerffen / wieder herauß speyen. **Wyrzucáć co** / Ebullire, sich auffbläben vnd zerspringen als Wasserblasen. **Wyrzucáć ná oczy** / Opprobrare, einem etwas fürwerffen / verweisen. **Wyrzucáć z sercá** / Expectorare, Auß dem Hertzen treiben. **Wyrzućić názad** / Regerere, Kotzen / speyen.

Wyrzucony / Explosus, Refusus, a, um, Außgetrieben / außgelassen. **Wyrzuconym być** / Præverti foras, außgestossen werden.

Wyrzygnąć / Eructare, Erugire, herauß kotzen / görbsen / außlassen / grörpsen / reupsen.

Wyrzynáć / **Wyrzezowáć** / **Wyrznąć** / Cælare, Execare, Incidere, außstechen / außschneiden / außgraben / außhawen.

Wyrzynánie/ Incisio,onis, g.f. ein Schnied.

Wysádzony/Expositítius,a,um,Hingelegt.

Wyschły/Retostus,a,um,außgedorret.

Wyśćie/Wyßćie / Abitio, onis, g. f. Abitus, us,g.m.Effugium,ij,g.n. Egressus,us,g.m.Egressio,onis,g.f. Excessus,Exitus,us,g.m.Exodium, ij,g.n.Außflucht/ Außfahrt/Außgang/Außzug.

Wyśćignąć/ Antevenire, Antevertere,Præcurrere,Fürkommen/vorlauffen.

Wyśępny/ Insularis, e, der Jnsel zugehörig.

Wyśiec miásto do ßczętu / Excindere urbem, eine Stadt gantz vnd gar zerstören.

Wyśiekácz pogrzebny/ Bustuarius, ij, g.m. ein Fechter bey den Gräbern.

Wyśiláć śię/Delassare,Lassare,müde machen.

Wyskákowáć/Wyskoczyć/ Adsilire,Assilire, Exilire, Exultare, Prosilire, aufffpringen / außspringen/ entspringen/ herfürspringen.

Wyskákowánie/ Tripudium,ij, g.n. Tantz.

Wyskrobáć/ Abradere,Eradere,Exscalpere, Exterere literam, &c. außkratzen/außschrapen.

Wyskrobány/Erasus,a,um,außgekratzt.

Wysłánie/Ablegatio,onis,g.f.Wegschickung.

Wysłány/Ablegatus,a,um, hinweggeschickt.

Wysławiáć/ Celebrare,Concelebrare,Elaudare, rühmen/ preysen/ loben.

Wysławiácz/Laudator,oris,g.m. ein Lober/ Der guts von einem spricht.

Wysławiáczká/ Laudatrix,icis, g.f. Loberin.

Wysławiánie/ Celebratio, onis, g.f. Ruhm.

Wyślizgnąć śię/Elabi,entschlüpffen/entwischē.

Wysłucháć/ Audire, Exaudire, erhören.

Wysługá/ Peculium,ij, g. n. gewonnen Gut.

Wysługowáć/ Merere, & Mereri, Meritare, vmb Lohn arbeiten/ verdienen.

Wysłużony/ Emeritus, a, um, Der außgedienet/ sich wol verdienet hat.

Wysłużyć/ Emerere, & Emereri, außdienen/ Sich wolverdienen.

Wyśmiáć/ Deridere, Cavillari, verlachen/ spotten / mit Spott anders deuten / schimpffen/ außlachen.

Wyśmiány/Derisus,a,um,verlacht/verspott.

Wyśmienićie/Exquisitè,adverb. außerlesen/ sonderlich/ Eigentlich/ fleissig.

Wysoki/ Aëreus, Altus,Arduus,Celsus,Editus,Meteorus,Perarduus,Præaltus,Procerus,a, um, Sublimis,e, Supernus,Superus,a,um,Hoch/ erhaben.Wysokie mieysce/Locus intumescens, ein erhöht Orth. Wysoka wieża/Aëria turris. Turris in cœlum minans, ein hoher Thurn.

Wysoko / Altè, altiùs, altissimè, Altius Oromedonte,prov. auffs höchste.

Wysokolotny/Altivolans,antis,g.om. hochfliegend.

Wysokość/ Altitudo,inis, g.f. Arduitas,atis, g. f. Celsitudo,inis, g. f. Proceritas,atis, g.f. Die Höhe/ Hohheit.

Wyspá/ Insula, æ, g.f. eine Jnsel.

Wyśpiewány/Cantatus,a,um,außgesungen.

Wystárczyć / Sufficere, genug seyn.

Wystáwiáć / Emovere, Exponere, Prostituere, hinaußlegen/ hinauß thun / herfürsetzen.

Wystáwiáć co/ Repræsentare,gegenwertiglich erzeigen/ fürhalten.

Wystáwiony/ Propositus,Suffundatus, a, ū, fürgelegt/ fürgehalten. Wystáwionym być/ Prostare, herfür ragen/ feil seyn.

Wystáwnie/ Affectatè, Ambitiosè, Putidè, adver.Sorgfaltiglich/Ehrgeitziglig/vnflätiglich.

Wystáwny/ Affectatus,a, um, mit Fleiß gezwungen.

Wystepek / Delictum, i, g. n. Vbertretung/ Fehl/ Vbersehung/ Versehung.

Wystepowáć/ Prodire, herfürgehen.

Wystepowáć z drogi/Exorbitare,auß dem Geleiß fahren/ abtreten/ verfählen.

Wystepowáć / Delinquere, vnterlassen das man thun soll/ verlassen/ fehlen.

Wystrzegáć śię kogo/ Observare aliquem, Einen vor Augen haben vnd jhm Ehr beweisen.

Wystrzelić/ Ejaculari, hinauß schiessen.

Wysußáć / Wysußyć / Desiccare , Exiccare, Tabefacere,Vaporare,außtrucknen/erseigen/

Wysußony/Exiccatus, Retorridus, a, um, außgetrocknet/ verdorret/ verbrant.

Wyświecony / Compitalitius,ij, g.m. Verbero,onis,g.m. Cruciarius,ij, g.m. Furcifer,feri, g. m. Ein übelthätiger Knecht / Der henckens werth ist/Dem man eine Furcke an den Hals hänget/ damit man jhn kenne/ vnd sich für jhm hüten könne/Ein Außgestüpter.

Wyświstáć / Exsibilare , Vber einen pfisen daß er außweichen muß/außpfisen/außpfeiffen.

Wyswobodźić/ Liberare,Vindicare è servitute, erlösen/ auß der Dienstbarkeit frey machen.

Wyswobodźićiel/ Vindex, icis, g. com. Ein Erretter/ Schirmer/ Beschützer.

Wy-

Wysycháć/ Contabescere, Distabescere, Extabescere, außdörren/ verschwinden/ verdorren.

Wyspáć/ Edormire, Edormiscere, außschlaffen. Wysypiáć śię / Destertere, vom Schlaff erwachen/ verschnarchen/ auffhören zu schnarchen/ außschnarchen.

Wysysáć/ Exsorbere, Exugere, außsupffen/ außsaugen. (rasen.

Wyßáleć/Exsævire, außwüten/außtobē/ auß-

Wyßczenić ięzyk/Exerere linguam, die Zung außstrecken.

Wyßperáć/Exterebrare, erforschen.

Wyßumowáć/ Despumare, abschäumen.

Wyßydzenie/Delusio, onis, g.f. Verspottung.

Wyßydzić/Deludere, Deludificari, Eludere, Illudere, verspotten/ betriegen/ verlachen.

Wyßydzony/Illusus, Ludificatus, a, um, verspottet/ betrogen/ vexiret.

Wyßywáć/ Acu pingere, mit Seiden sticken.

Wyßywácz/ Acupictor, oris, g.m. Phrygio, onis, g.m. Plumarius, ij, g.masc. Bordenwircker/ Seidensticker.

Wyßywány/ Pictus, Pictus acu, Plumatus auro, Variata figuris vestis, gebordiert/ mit Seiden oder Gold außgenehet/ gestickt.

Wytárty/ Tritus, a, um, außgerieben/ zerrieben. Wytárty do połowice/Semitritus, a, um, halbaußgerieben.

Wytchnąć sobie/ Respirare, Sich wieder erholen/ Athem holen / wieder zur Ruhe kommen/ den Athem wiederumb lassen/ verschnauben.

Wytłaczáć/ Elicere, Elidere, Emoliri, Exprimere, heraußbringen/ heraußschlagen/ herauß stossen/ Etwz mit Gewalt außtreiben/ außdringen.

Wytłaczánie/ Elisio, onis, g.f. Außstossung/ Außschlagung/ Außlassung/ so ein vocalis mit dem (m) in einem Verß außgelassen wird.

Wytłoczyny/ Retrimentum, i, g. n. Trusen/ Hefen/ oder/ da der Safft außgedruckt ist.

Wytoczyć/ Detornare, dreßlen/ drehen.

Wytrwáć/Exantlare, Exanclare, Perdurare, Permanere, Sustinere, überwinden/ erdulden/ leyden/ vertragen / beharren / bis ans Ende verharren/ bleiben/ ertragen.

Wytrwánie/Perseverantia, æ, g.fœ. Beharrung/ Standhafftigkeit/ Beharzligkeit.

Wytrych/Clavis adultera, ein Dittrich.

Wytryskáć / Scatere, Scaturire, auffwallen/ herfürquellen/ voll seyn.

Wytryskánie/ Scatebra, æ, g.f. Scaturigo, inis, g. f. Brunnquell. (ten.

Wytrząsáć/Excutere, außschlagen/ außschüt-

Wytrzeć/ Exterere, außreiben/ außschleifen.

Wytrzymáć/ Sustentare, erdulden/ erleyden.

Wytwornie/ Accuratè, Conquisitè, Exquisitè, Politè, Subtiliter, adverb. fleissig/ sonderlich/ sauberlich/ zierlich/ klüglich/ artlich.

Wytworny/ Accuratus, Elimatus, Excuratus, Limatus, a, um, Persubtilis, e, fleissig/ woll außgeputzt/ wollzugerüst / gar fein vnd subtiel.

Wyuczáć/ Edocere, einen fleissig außlehren.

Wyuczony/ Edoctus, Pereruditus, a, um, Aller Ding gar wol bericht vnd gelehrt.

Wyuczyć śię/ Ediscere, außlernen.

Wyuzdáć/ Defrenare, entzäumen.

Wyuzdánie/ Effrenatio, onis, g. fœ. Vnbändigkeit/ Wildheit.

Wyuzdány/ Effrenis, e, Effrenus & Effrenatus, a, um, Das keinen Zaum hat/ vnbändig.

Wywabiáć/ Elicere, Electare, Elicitare, hinaus locken / hinaus zu bringen sich vnterstehen.

Wywaláć/ Emoliri, Provolvere, mit Gewalt hinaus treiben/ wältzen/ werffen.

Wywarzáć/ Wywárzyć/ Decoquere, Defervefacere, Excoquere, Infervefacere, einsieden/ kochen biß es gnug ist.

Wywiádowáć śię / Expiscari, Exquirere, erforschen/ erfahren/ erfragen/ erkundigen.

Wywiádowánie śię / Expiscatio, onis, g. f. Erforschung/ Erkundigung/ Nachfrage.

Wywiedziony/ Depromptus, Eductus, a, um, herfürgezogen / außgeführt.

Wywielgá/ Galbula, æ, g. f. Icterus, i, g. m. ein Wittewoll oder Gerolff/ Weindroßel/ Grünling/ Krinitz/ Gilbling.

Wywiercieć/ Exterebrare, Inforare, außbohren/ einbohren.

Wywießáć / Exerere, hinaus thun.

Wywietrzáły/ Exoletus, Obsoletus, Vapidus, a, um, verrochen/ kanicht/ veraltet/ abgangen.

Wywiewáć/ Eventilare, erlüfften.

Wywijáć/ Evolvere, Etwas auffwickeln.

Wywijáć nogę / rękę / wybić z stáwu / Intorquere talum, Extorquere articulum, Luxare, den Fuß/ die Hand verräncken/ außschwingen.

Wywijáć broń / &c. Vibrare, schwingen/ bewegen.

Wywijájacy/Vibrans,antis,g.o.schwingend

Wywikłáć/ Eluctari, Evolvere, Extricare, hinaußringen/ überringen/ herausswickeln / auffknüpffen/ loß machen/ auffwickeln.

do Wywikłánia snádny / Extricabilis, e, Das auffgeknöpfft mag verden / entwirrig / da man außkommen kan.

Wywikłány/ Evolutus,a, um, außgewickelt.

Wywintony /Eluxatus, Luxus, Luxatus, a, um, verrenckt/ schlotterecht.

Wywodźić kogo / Wywieść / Educere, Producere, herfür führen/ außführen.

Wywodźić co/ Extruere, auffrichten.

Wywołáć/Edicere, Offentlich ein Ding verkündigen/ außruffen/ Jederman zu wissen thun.

Wywołáć kogo/ Proscribere, Einen in die Acht thun/dz ist/Einem jeden zu tödten erlauben. Chćieć wywołáć/ Proscripturire, darauff dencken/wie man einen in die Acht erkläret.

Wywołánie/Evocatio,onis,g.f Außruffung.

Wywołánie/ Proscriptio,onis,g.f. die Acht.

Wywołániec / Proscriptus, a, um , In die Acht/ in den Bann gethan.

Wywołány/ Evocatus, Provocatus, a, um, hinaußgeruffen / hinauß geladen / außgefordert.

Wywoływáć/ Excire, Provocare , heraus fordern/ hinaußruffen.

Wywoływácz / Evocans,antis, g. o. Evocator,oris,g.m. ein Auffwiegeler/Zusamenberuffer.

Wywoływácz/Proscriptor,oris, g.m. Der einen in die Acht erklärt.

Wywomitowáć/Evomere,Heraußbrechen/ außspeyen / außkotzen.

Wywoźenie/ Evectio,onis, g. fœ. Außfuhr.

Wywoźić / Evehere, außruffen.

Wywroćić/Wywracáć / Convellere , Distorquere,Extorquere, Evertere,Invertere, zerstören / verkehren / verkrümmen / vmbkehren/ vmbstürtzen / das hintere fürkehren. Wywroćić ná nice/ Replicare , Das innere hinaus kehren.

Wywroćićiel / Eversor,oris, g.m. Zerstörer.

Wywrocenie/Eversio,onis,g.f. Vmbwurff/ Zerstörung. Wywrácánie słow / Anastrophe, es,g. f. Inversio, onis, g. fœm. Verkehrung der Ordnung in zweyen Wörtern.

Wywrocony/Eversus, a, um, zerstört.

Wyżebráć/ Emendicare, erbetteln.

Wyżebrány/Emendicatus,a,um,abgebettelt.

Wyżeł / Canis sagax , ein Spürhund.

Wyżlin źiele/Cynocephalea,æ,g.f.hundskopff.

Wyznánie/ Confessio,onis, g.f. Bekäntnüß.

Wyznawcá/Confessor,oris,g.m.Bekenner.

Wyzwaláć / Wyzwolić/Absolvere,Emancipare , Expedire , Liberare , Vindicare , ledig sprechen/ entledigen/ aus seinem Dienst oder Gewalt lassen/ Frey/loß/ ledig lassen.

Wyzwalácz/ Assertor, Liberator,oris,g.m. ein Schirmer vnd Handhaber zur Freyheit.

Wyzwalánie/Wyzwolenie/ Absolutio,Liberatio, Manumissio, Vindicatio,onis,g.f.Vindiciæ,arum, g.fœ. pl.num. tant. Erlösung/ Befreyung / Freylassung.

Wyzwány/ Provocatus,a,um, heraußgefordert/ hinaußgeladen.

Wyzwoleniec/Libertus,i,g.m.Manumissus, a, um , befreyet / freygelassen. Wyzwoleńcow potomek/Verna, Vernula, æ, g. c. ein leibeygen Knecht/ der in vnserm Hause gebohren ist.

Wyzwoleństwo / Libertinitas,atis, g. f. Der Stand dessen / so aus Knechtschafft in Freyheit gesetzt ist.

Wyzwolony/Absolutus,Exemptus,Liberatus, a, um , befreyet/ lediggesprochen.

Wyzywáć ná pojedynek/Provocare,Einen zum Streit laden/ Einen außfordern.

Wyzywáć/ Evocare, hinaußruffen.

Wyzywácz/ Provocator,oris,g. m. Außbieter /Der einen außfordert/Fürbieter.

Wyzywánie/ Provocatio,onis, g.f. Außforderung/Anreitzung/Außbietung zum Streit.

Wzad/ Retrò , Retrorsùm , adv. hinter sich/ dahinden. Wzad iść/ Retroire,Retrogredi, hinter sich/zurück gehen.

Wzajem/ Invicem,Mutuò,Vicissim,adverb. Vntereinander/ Wiederumb/ Eins vmbs ander/ Fahrt vmb fahrt.

Wzdáć / Wzdawáć / Mancipare, Tradere, Zum Eygenthumb vnd rechter Besitzung eingeben/ übergeben.

Wzdam / Utique , adverb. affirmandi , Gewißlich/ Ohne Zweiffel.

Wzdrapáć/ Suffricare , aufffkratzen.

Wzdrygáć śię/Commoveri,Exhorrere,erschrecken/ Sich entsetzen oder zittern.

Wzdycháć / Gemere , Suspirare , seufftzen.

Wzdycháć pospołu/Congemere,mitseufftzen.

Wzdychánie / Gemitus,us, g.m. Suspiratio, onis,

onis, g.f. Suspirium, ij, g. n. Suspiratus, us, g. m. Das seufftzen.

Wzdy kiedy / Tandem, adv. Endlich / Zuletzt.

Wzdymáć sie jáko kiedy wodá wzwiera / Bullare, Blattern auffwerffen / als wenn man ein Wasser rührt / oder wann es siedet.

Wzgárdá / Abjectio, Contemptio, Despicatio, Despectio, onis, g. f. Despicientia, æ, g. fœ. Despectus, Despicatus, us, g. masc. Verachtung. Wzgárdy godny / Aspernabilis, Contemptibilis, e, verachtens werh / verchtlich.

Wzgardzáć / Indignari, Nicht werth achten / verachten / verwerffen. Wzgardzáć z drugimi / Coaspernare, Mit verachten.

Wzgardzájaca / Contemptrix, icis, g. fœ. Verachterin.

Wzgárdzenie / Contemptim, adv. verachtlich.

Wzgárdzony / Abjectus, Contemptus, Despectus, Spretus, a, um, veracht / verworffen / vernichtet.

Wzglad / Ratio, onis, g. f. Auffsehen / Sorg. Wzglad ná kogo / Respectus, us, g. m. Ansehen.

Wzgladáć / Suspectare, Offt über sich sehen.

Wzgladánie / Suspectus, us, gen. masc. Das übersich sehen.

Wzgore / Sursum, Sursum versum, adverb. Ob sich / über sich / Auffwertz / Hinauff.

Wziać / Accipere, Acceptare, Auferre, Contollere, Convellere aliquid alteri, nehmen / Einem abnehmen vnd stehlen. Wziać przed sie / Instituere, Parare, Jhm etwas fürnehmen. Wziać w reke / Involare, (à vola) in die hand fassen.

Wziatek / Acceptum, i, g. n. Das empfangene.

Wziety / Ablatus, Acceptus, Sumptus, a, um, hinweggenommen. Wziety wprzod / Antecaptus, Anteceptus, a, um, zuvor genommen.

Wzmacniáć sie / Evalere, Evalescere, Invalere, Invalescere, starck vnd gesund werden.

Wzmagáć sie / Reviviscere, Vivescere, wieder auffkommen / wieder in sein Wesen kommen / wachsen / zunehmen.

Wzmiánká / Mentio, onis, g. f. Meldung.

Wznák / Supinè, adverb. Rücklings. Wznák ćiagnać / Supinare & Resupinare, übersich kehren. Wznák lezacy / Resupinatus, Supinus, a, um, vmbgekehrt / rücklings liegend / über sich. Lezacy wznák troche / Semisupinus, a, um, halb über sich gekehrt. Wznák pátrzyć / Supinari, über sich sehen / das Angesicht hoch empor heben.

Wznawiáć / Integrare, Integrascere, Refricare, Redintegrare, Reparare, erneweren / wieder anffrichten / zurüsten.

Wznieconym być / Reconflari, widerumb geschmiedet / wiedergebracht werden.

Wzorzysta szátá / Scutulata vestis, Ein geblümt Kleyd mit Kreyssen.

Wzrastáć / Tollere, auffwachsen.

Wzrok / Visus, us, g. m. Gesicht. Wzrok oczu / Acies oculorum, Schärffe des Gesichts. Wzrok przerázić / Obtundere aciem oculorum, Das scharffe Gesicht nehmen.

Wzrost / Proceritas, atis, g. f. Statura, æ, g. fœ. Status, us, g. m. Gestalt / Leibes Länge.

Wzruszáć / Ebullire, Commovere, Permovere, erwegen / treiben / vnruhig machen / bewegen.

Wzruszony / Commotus, a, um, bewegt.

Wzwárzyć / Fervefacere, siedend machen.

Wzwieráć / Effervere & Effervescere, überauffsieden / hitzig werden.

Wzwyczájenie / Assvefactio, onis, g. foem. Gewehnung.

Wzywáć / Clamare, Invocare, anruffen / klagen. Wzywáć kogo ná pomoc / Appellare aliquem, Subsidium invocare, Einen vmb Hülffe anruffen.

Wzywánie / Invocatio, Vocatio, onis, g. fœ. die Anruffung. Wzywánie usilne / Imploratio, onis, g. fœ. klägliche Bitte. Wzywánie do siebie kogo / Invitatio, onis, g. f. Vocatus, us, g. m. Bitte / Ladung zu sich.

Z.

Z / A, De, Ex, Præpos. Ablat. Von / Auß.

Z / Cum, Præpos. inserv. Ablat. Mit. ut: Z krzykiem / Cum clamore, mit Geschrey.

Z bliská / Cominùs, adv. Von nahe.

Z dáleká / Eminùs, Procul, adv. Von fern.

Z dolu / Infernè, adverb. von vnten.

Z drugiey strony / Altrinsecus, adverb. Von / oder auff der andern seiten.

Z gory / Desuper, adv. von oben.

Z kad / Undè, adv. von wannen / woher.

Z kad inad / Aliundè, adv. Anders woher.

Z kadkolwiek / Undecunque, Undelicet, Undelibet, adv. Allenthalben her / von wannen es sey.

Z kadsi / Aliundè, adverb. Etwann her.

Z tad / Hinc, Istinc, adverb. von hinnen.

Z támtad / Illinc, Inde, adverb. de loco, von dannen / von dorther.

Z tey strony/Cis,Citra,Præposit.Disselt.
Z żadney miáry/ Nullatenus,adv. In keiner-
ley weise/keines weges/ gantz nicht.
Z zguba/Perditè,adv. Verderblich.
Zá/Trans,Præpos.inserv. Accusat. Vber. Zá
morze/Trans mare, über das Meer.
Zá dobre mieć/In bonam, optimam partem
accipere,Æquo animo ferre,Æqui boniq; con-
sulere, im besten verstehen / zu gut auffnehmen/
vorlieb nehmen/zum besten kehren.
Zá złe mieć/Submolestè ferre,Molestè fer-
re,Vngern haben/jhn verdriessen lassen.
Ząb/Dens,dentisg.m.ein Zahn.Przednie ze-
by cztery/ Ctenes,ctenum,ibus,g.m. plur.num.
Dentes primores, incisivi, vel præcisores, die
vier vordersten Zähn.Zeby przednie/ ktore wi-
dáć kiedy się kto śmieje/Gelasini,orum,g.m.
plur.num.die vordersten Zähn im Mund/die man
siehet/wann der Mensch lachet.Zeby kotne/kły/
Canini,vel ferrati dentes,die spitze Zähn zu nechst
bey den vorderstē.Trzonowe zeby/Maxillares,
Molares,Collumellares dentes, die Stockzähn/
Ostátnie trzonowe zeby/Genuini,orum,pl.n.
die hindersten Stockzähn. Zeby pußczáć/Denti-
re,Zähne hecken/zähnen/Zähne bekomē. Zebow
pußczánie/ Dentitio, onis,g.f. Zähnung/ Zähn
heckung. Ktoremu się zeby pußczáją / Den-
tiens,entis,g.o.dem die Zähne wachsen. Wybić
zeby/ Edentare, die Zähne außschlagen. Zebny
proch/ Dentifricium,ij,g. n. Zahnpulver. Bez
zebow/Edentatus,vel, Edentulus,a,um,dem die
Zähn außgefallen sind. Zebna ßpilká / Denti-
scalpium,ij,g.n.Zahnstecher. Instrument kto-
rym zeby łamią/Dentifrangibulum,i,g. n. ein
werckzeug damit die Zähn außgebrochen werden.
Zebotłuk/Dentifrangibulus,i,g.m.Zahnbrecher.
Żábá/ Batrachus, i,g.m. Rana,Rubeta,æ,g.f.
ein Frosch/ Laubfrosch/ Krött. Żábá drzewna/
Calamita,æ,g.f. Laubfrosch.
Zábáwá/Occupatio,onis,g. f. Vnmüssigkeit.
Zábáwiáć/ Delectare,Oblectare,Erlüstigen/
erfrewen/belüstigen.
Zábáwiáć się / zábáwić się / Commorari,
Demorari, sich bey einem säumen vnd auffhalten.
Zábáwiony / Districtus, Occupatus,a, um,
Implicatus occupationibus, vnmüssig / mit Ge-
schefft beladen/geschäfftig.
Zábáwny/Distentissimus,Negotiosus,a,um,
[illegible] vnmüssig/geschäfftig.

Zábijáć/ zábić / Abnecare,Enecare, Interfi-
cere, Internecare, Interimere,Jugulare,Macta-
re, Necare , Obtruncare, E medio tollere,Vitâ
spoliare, Usuram hujus lucis eripere alicui,
Tödten/ vmbbringen / erschlagen/einem das Le-
ben nehmen/einen vmbs Leben bringen/ einem die
Nützung des Lebens nehmen. Zábić się sam/
Mortem sibi ipsi consciscere, sich selbs vmbs Le-
ben bringen/tödten.
Zábiegáć/ Occurrere, Entgegen lauffen.
Zábiegáć/ Affectare, Ambire,Captare,Pro-
videre, Quærere, Schmeicheln / nachstellen/ für-
sorgen/nachfragen/erkunden / embsig begehren.
Zábiegácz/Captator,Consectator,oris,g.m.
ein Nachsteller/ der auff ein ding lauret.
Zábiegáczká/Consectatrix, icis,g.fœ. Nach-
stellerin/Nachfolgerin.
Zábiegánie/Zábieżenie czemu/Occupatio,
Occursio,Petitio,onis,g.f.Fürkommung.
Zábijak/ Mactator,Percussor,oris,g.m. Sica-
rius,ij,g.m.ein Todtschläger/Mörder.
Żábinek/Batrachium,ij,g.n. Hanenfuß/ was-
ser Eppich/Aprillen Blumen.
Zábity/Nectus,vel Necatus,a,um,Getödt.
Ząbkowáty / Denticulatus , a, um, das viel
kleine vnd scharpffe Zähn hat.
Zábłysnąć / Affulgere, Herzuscheinen / An-
scheinen//anleuchten.
Zábobon/Superstitio,onis,g.f.Aberglaub.
Zábobonnie/Superstitiosè,adv. abergläubig.
Zábobonny/Superstitiosus,a,um, Abergläu-
bisch/gantz forchtsam in GOttes Ehrung.
Záboy/ Cædes, is,g.f. Interemptio, Interne-
cio, onis,g.f. Mactatus,us, g.m. Nex,necis,g.fœ.
Obtruncatio,Occidio,Occisio,onis,g.fœ.Todt-
schlag/Vmbbringung/Mord/Tödtung.
Żąć / Demetere , Emetere, Metere, Præme-
tere,Frucht abhawen/abschneiden.
Zácenić/Addicere,Feyl bieten.
Záchecáć / Incendere, metaph. Inescare,In-
flammare,Anreitzen/anhitzen/anzünden.
Záchod/Occasus, us,g.m. Vntergang.
Záchowáły/Gratiosus,a,um,Angenehm.
Záchowány/ Conservatus, a,um, Behalten/
behütet/ verwahrt. Záchowány cáło/ Sospes,
ti ,g.com.Schadloß/gantz gesund.
Záchowujący/Sospitalis,e,behütend.
Záchowywáć/ Záchowáć/Conservare, Re-

serva-

servare, Servare, Sospitare, Tueri, Behalten/ wol bewahren/ Schadloß halten/ behüten/ beschirmen/ auffhalten.

Záchowywánie/ Asservatio, Conservatio, onis, g. f. Erhaltung/ Schirm/ Bewahrung.

Záchowywawcá/ Conservator, oris, g. m. ein Erhalter/Beschirmer/Bewahrer.

Záchwycenie/ Ecstasis, is, g. f. Entzückung.

Zácierác/ Obterere, verreiben.

Zácimiác/ Adumbrare, Inumbrare, Obnubilare, Obscurare, Opacare, Umbrare, Schatten machen/ überschatten/ beschatten/ bedecken/ verfinstern. Zácimiác sie/ Tenebrescere, finster werden. Zácmić rzecz jáką/ Offundere tenebras vel caliginem alicui rei, Obtenebrare, etwz verfinstern/ verdunckeln.

Zácmienie/ Caligo, ginis, g. f. Deliquium, ij, g. n. Obscuratio, onis, g. f. Finsternüß/ Verdunckelung/ Verfinsterung. Zácmienie Słońcá/ Miesiącá/ Ecclipsis, is, g. f. eine Verfinsterung der Sonnen/deß Monds.

Zácmiony/ Obnubilatus, Offusus, a, um, verdunckelt/ verblendet.

Zacnie/ Nobiliter, adv. ehrlich. Zacnie bárzo/ Præclarè, adv. garfein vnd hübsch/ herrlich.

Zacność/ Claritas, atis, g. f. Claritudo, dinis, g. f. Exoche, es, g. f. Nobilitas, atis, g. f. Præstantia, æ, g. f. Præstatio, onis, g. f. Splendor, oris, g. masc. Durchleuchtigkeit/ Fürtreffligkeit/ Herrligkeit/ Würde/ Ruhm.

Zacny/ Augustus, Basilicus, Divinus, Generosus, Honestus, a, um, Illustris, Nobilis, e, Ornatus, Splendidus, a, um, groß/ herrlich/ köstlich/ hoch begabt/ ehrlich/ löblich/ züchtig/ durchleuchtig/ wol bekant/ Ehrwürdig. Zacny bárzo/ Præclarus, a, um, gar fein vnd hübsch. Zacnym być/ Enitere, berühmt seyn.

Záczać/ Auspicari, Instituere, anfahen. Záczać znowu/ Redordiri, wiederumb anfahen.

Záczęcie/ Inchoatio, onis, g. f. Institutum, i, g. n. Anfahung/ Anfang/ Ordinantz.

Záczerwienić sie/ Erubescere, Irrubescere, roth oder Schamroth werden. (gemacht.

Záczerwieniony/ Rubefactus, a, um, roth

Záczęty/ Institutus, a, um, angefangen.

Záczynájacy/ Incentivus, Inchoativus, a, um, veruhrsachende/ anfähig/ bewegend. Záczynájacy w śpiewániu/ Præcentor, oris, g. masc. Vorsinger.

Żądáć/ Ambire, Appetere, Apposcere, Ardere, Avere, Cupere, Deposcere, Efflagitare, Exoptare, Exposcere, Gestire, Nuncupare, Optare, Poscere, Postulare, Reposcere, Rogare, Sitire, hefftiglich begehren/ hertzlich wünschen/ fordern/ heischen. Żądáć bárzo/ Expetere, fast begehren. Znowu żądáć/ Repetere, wiederumb begehren.

Żądájacy/ Appetens, entis, g. o. Appetitor, oris, g. m. begierig/ ein Begehrer.

Żądánie/ Efflagitatio, onis, g. f. Efflagitatus, us, g. m. Optatum, i, g. n. Optatio, Petitio, onis, g. f. Petitus, us, g. m. Postulatum, i, g. n. Postulatio, onis, g. f. Postulatus, us, g. m. Sitis, is, g. f. metaph. Votum, ti, g. n. ein ernstliche Bitte/ Wunsch/ Forderung/ grosse Begierd vnd Lust nach etwas.

Zádánie/ Objectus, us, g. m. Fürwurff. Zádánie komu/ Insimulatio, onis, g. fœm. Beschuldigung.

Żądány/ Postulatus, a, um, gefordert/ begehrt.

Zádátek/ Arra, vel, Arrha, æ, g. f. Arrabo vel Arrhabo, onis, g. m. Auctoramentum, i, g. neut. Pignus, gnoris, vel, gneris, g. n. ein Miedpfennig/ Gottshellen/ Gottspfennig/ ein Pfandt. Dáć zádátek/ Arrare & Subarrare, mit Gelde verpflichten.

Zádawáć/ Objicere, Objectare, fürwerffen/ verweisen. Zádawáć co sromoty/ Improbare, etwas schändliches fürwerffen. Zádáć komu łákomstwo/ Insimulare aliquem avaritiæ, einen der Geitzigkeit beschulden/ anklagen.

Zádawánie/ Objectatio, onis, gen. fœm. Verweisung.

Żaden/ Nemo, minis, g. c. Nullus, a, ū, Keiner.

Zádkawić/ Oblidere, Strangulare, erwürgen.

Żądło/ Aculeus, lei, g. m. Spiculum, i, g. n. der Stachel/ die Angel/ als an Bienen/ Immen.

Żądłowáty/ Aculeatus, a, um, stachlicht.

Zádłużyć sie/ Æs alienum contrahere, Conflare æs alienum, Schulden machen.

Żadną miárą/ Minimè, Nequaquam, Nullatenus, adv. gar nicht/ mit nichten/ keines Wegs.

Zádnicá/ Clunis, is, g. dub. Nates, ium, g. f. pl. num. Arßbacken.

Zádrapánie/ Adfrictus, us, g. m. das Kratzen.

Zádrżeć/ Contremere, Contremiscere, erzittern.

Zádußny dźień/ Feralia, orum, g. n. pl. n. Tag darin man der Todten pfleget/ aller Seelen Tag.

Żądzá/ Appetitio, onis, g. f. Begierd / Lust.

Kiedy śię zádzdżyko / Impendente pluvia, so ein Regen verhanden ist.

Zádźieráć śię/ Dissonare, mißhällen.

Zádźieránie śię głosu / Dissonantia, æ, g. f. Mißhälligkeit/ Vbellautung.

Záfrásowáć/ Contristare, Fodere, Fodicare, Perruere cor alicujus, bekümmern / einem das Hertz beleidigen/ bekümmert machen.

Zágárnąć/ Convasare, einschlagen / zusammen fassen/ zusammen packen / zusammen scharren.

Zágáśićiel/ Extinctor, oris, g. m. Erlöscher.

Zágáßenie/ Zágáßánie / Extinctio, onis, g. f. Erlöschung.

Zágięćie/ Replicatio, onis, g. f. Vmbkehrung.

Żagiel/ Acatium, ij, g. n. Lintea, orum, g. n. pl. num. Sinus, us, g. m. Velum, i, g. n. ein Sägel. Żagiel wielki w okręćie/ Artemon, onis, g. m. das grosse Sägel im Schiff. Dźiury przez ktore ná żagiel powroz bywa przyćiągniony / Liæ, arum, g. f. Die Löcher oben am Sägel durch welche die Seyl gezogen werden. Żagle rozpuśćić/ Dare vela, die Sägel außspannen/ oder mit außgespanten Sägeln fahren / sägeln. Obroćić w zad żagiel / Dare vela retrorsum, hinter sägeln. Jecháć z żaglámi rozpostártymi/ Velificare, Velificari, sägeln / das ist / mit außgespanneten Sägeln fahren.

Żaglik rybká/ Nautilus, i, g. m. ein Fisch so mit dem Bauch über sich schwimmt/ Meerfisch.

Zágłußáć/ Atterere aures alicui, Obstrepere, Obtundere, einem die Ohren mit Schwätzen zerbrechen/ einen betäuben.

Zágniewáć/ Exulcerare animum, das Hertz verbittern/ erzürnen. Zágniewáć trochę/ Suboffendere, ein wenig erzürnen/ verletzen.

Zágniewánie/ Offensa, æ, g. f. Offensus, us, g. m. Offensio, onis, g. f. Vngunst / Vngnade.

Zágniewány/ Excitatus, Exulceratus, Iratus, a, um, Alienatus & offensus animus, erzörnt. Zágniewány ná kogo/ Offensus alicui, auff einen zornig.

Zagon/ Lira, æ, g. fœm. Porca in agris, eine Furch/ Beet.

Zágonámi/ Liratim, Sulcatim, adverb. Furchen weiß/ von Furchen zu Furchen/ den Furchen nach.

Zágorny/ Transmontanus, a, um, Jenseit dem Berge.

Zágorywáć/ Zágorzeć / Carbunculare & Carbunculari, Siderari, vom Wetter beschädiget werden/ entzündet seyn.

Zágorzáły/ Perustus, Sideratus, Solatus, a, um, außgedörret/ vom Wetter beschädigt/ Item der da kranck ist von der Sonnen Hitze.

Zágorzenie/ Sideratio, onis, g. f. Schade vom Wetter. Zágorzenie drzew / Patella, æ, g. f. der Brenner an den Bäumen. Zágorzenie głowy/ Siriasis, is, g. f. Entzündung am Gehirn. Zágorzenie zbóż/ Uredo, inis, g. f. der Mehltaw/ oder der Brandt im Getreide.

Zágrábić/ Aduncare, Inuncare, mit einem Haack hinzuziehen/ einheckeln.

Zágrádzáć/ Obstruere, Einem die Außsicht verbawen.

Zágrodzenie/ Obstructio, onis, gen. fœm. Verbawung.

Zágruchnąć/ Instrepere, hinein rauschen.

Zágrzány/ Fotus, Teporatus, a, um, warm gemacht/ erwärmt.

Zágrześć Zágrzebáć/ Circumobruere, Contegere tumulo, mit Erden zudecken/ vergraben.

Zágrzewáć/ Confovere, Fovere, Refovere, warm halten/ warm zudecken / erwärmen.

Zágrzewáć śię/ Calescere, Concalere, Concalescere, Concalefieri, Excalere, Incalere, Obcalere, Recalere, warm vnd heiß werden.

Zágrzewánie/ Calefactus, us, g. m. Calefactio, onis, g. f. Erwärmung.

Zágubiáć/ Zágubić/ Abolere, Obliterare, außtilgen/ abschaffen/ in vergeß bringen.

Zágubiony/ Abolitus, a, um, außgetilget.

Záhámowáć / Záwśćiągáć/ Cohibere, Coërcere, Comprimere, Reprimere, Inhibere, Frænare, Refrænare, Compescere, im Zaum halten/ wehren/ innen halten/ stewren/ verhindern.

Záhámowány/ Cohibitus, Repressus, a, um. gehindert/ innen gehalten/ gestewret.

Zájąc/ Dasypus, podis, g. m. latin. Lepus, oris, g. m. ein Hase. Zájączek / Lepusculus, i, g. m. dimin. ein Häßlein.

Zájąć/ Arripere, Concipere, erwischen/ ergreiffen/ zusammen fassen/ begreiffen.

Zájąkáć śię/ Balbutire, Balbucinari, Hesitare, Titubare, an der Rede stossen/ stamlen/ stutzen/ stolpern.

Zájąkánie śię/Hæsitatio, onis, g. f. & Hæsitantia, æ, g. f. Titubatio, onis, g. f. Titubantia, æ, g. f. Samlung/Stolperung/Strauchlung.

Zájąkliwy/Zájąkájący śię/ Balbus, a, um, Titubans, antis, g. o. Hæsitator, oris, ge. m. ein Stamler/ Stolper.

Zájáśnieć/ Affulgere, Explendescere, Illucescere, Præradiare, Refulgere, aufſſchneiden/ heraus glänzen/ wieder glänzen.

Zájątrzony/ Suppuratus, a, um, Geschweren oder zu Enter geworden.

Zajęcza stopka/ Lagopus, podis, g. f. herba, Benedictwurtz.

Zájęczy/ Leporinus a, um, vom Hasen.

Zájęczy sad/ Zwierzyniec/ Leporarium, ij, g. n ein Thiergarten.

Záiste Equidem, Mecastor, Medius fidius, Næ, Profecto, Revera, Sanè, Adverb. fürwar/ bey Trew und Glauben/ warlich/ gewißlich/ in der Warheit.

Żak Discens, entis, g. c. Scholasticus, ci, g. m. ein Schüler. Żak nowotny/ Tyro, onis, g. masc. Tyrunculus, li, g. masc. Ein Lehrjung/ Lehrknab.

Zákaz/ Zákazánа rzecz/ Interdictum, Vetitum, i, g. n. Interdictio, onis, g. f. Verbott/ Verbietung/ etwas verbottenes.

Zákázánie/ Inhibitio, Vetatio, onis, g. fœm. Vetitum, i, g. n. Verbietung/ Verbott.

Zákazány/ Illicitus, Inhibitus, Prohibitus, a um, verbothen/ das sich nicht gebührt zu thun.

Zákázowáć/ Zákazáć/ Interdicere, Prohibere, Vetare, verbieten/ untersagen.

Zákázujący/ Vetans, antis, g. o. verbietend.

Zákład/ Obses, idis, g. m. Pignus. gneris, vel, gnoris, g. n. Sponsio, onis, g. f. ein Pfand/ wette/ Geissel. Zákład jednáczy/ Compromissum, i, g. n. ein Vertrag auff einen Schiedmann. Zákład stáwić/ Opponere, ein Pfandt gegen Pfandt setzen. Wziąć zákład/ Pignerari, deponens, das Pfandt wieder nehmen.

Zákłádáć/ Fundare, Instituere, gründen/ stifften/ anfahen/ einsetzen.

Zákłádáć się o co/ Sponsionem facere, gewett machen/ wetten.

Zákłádácz miáſtá/ Positor, oris, g. masc. ein Stiffter oder Anfänger einer Stadt.

Zákładnik/ Consponsor, oris, gen. masc. Obses, sidis, g. c. Ein Geissel/ eine Persohn die dem Feinde zu Pfande gegeben ist/ Gegenbürg.

Záklináć/ Exorcisare, Incantare, Detestari, iram Dei in caput alicujus, beschweren/ verzaubern/ verfluchen/ einem Gottes Zorn anwündschen/ wündschen.

Záklinácz umárłych/ Necromanticus, i, g. m. ein Beschwerer der Todten.

Záklinánie/ Exorcismus, i, gen. masc. Beschwerung.

Zákończáć/ Acuere, Cacuminare, Cuspidare, Fastigare, Fastigiare, Inspicare, Spiculare, spitz machen/ zu spitzen/ spitzen.

Zákończonym być/ Cuneari, gespitzt werden.

Zákopáć/ Zákopywáć/ Humare, Obruere, vergraben/ mit Erde verscharren.

Zákręt/ Anfractus, us, g. m. Versura, æ, g. f. Umbwendung/ Kehrung/ krummer Umbgang.

Zákryć/ Zákrywáć/ Convelare, Obstrudere vel potius, Abstrudere, Obtexere, Occulere, Occultare, Prævelare, zudecken/ verhölen/ verbergen/ fürdecken/ bedecken.

Zákrycie/ Obductio, onis. g. f. Uberzug.

Zákrystia/ Sacrarium, ij, g. n. ein Sacrystey/ ein Ort da man die geweyhete Sachen hinlegt.

Zákryty/ Abstrusus, Clandestinus, Obsitus, Occultatus, Tectus, Occultus, a, um, verborgen/ verschlagen / heimlich/ bedeckt.

Zákrywánie/ Obtentus, us, g. m. Occultatio, onis, g. f. Fürschlacht/ Verbergung/ Verhaltung/ Uberdeckung/ Bedeckung.

Zákrzywiáć/ Aduncare, krumm machen.

Zákrzywienie/ Aduncitas, atis, g. f. Krümme.

Zákrzywiony/ Camurus, Contortus, Flexus, Inflexus Repandus, Uncus, a, um, krumm/ gebogen/ gekrümmet. Zákrzywiony ku gorze/ Obuncus, Reduncus, a, um, umbgekrümmt auffwerts. Zákrzywiony nádol/ Aduncus, a, um, unter sich gebögen / gekrümmet. Zákrzywiony názad/ Repandus, a, um, hinter sich gekrümmet / gebogen.

Zákupień sędziow/ urzędnych/ Sequester, stris, g. m. ein Schaffner in einem Rechtshandel/ Unterhändler die Richter zu bestechen oder die jenigen die eine Wahl sollen thun.

Zákupnik/ Dardanarius, ij, g. m. Manceps, ipis, g. m. Vorhäcker/ Vorkauffer/ Wucherer/ der etwas mietet oder Pachtweise innen hat/ ein Pachtman.

Zákusić/Gustare,kosten/versuchen/schmecken.

Zákuszony / Gustatus, a, um, das Gekostet / geschmeckt/versucht ist.

Zákwita / Aperit florem suum herba, die Blum fáhet an zu blühen.

Żal/Żálowánie/Comploratio,onis,g.fœm. Comploratus,us,g.m.Cordolium,ij,g.n.Dolor, oris, g. m. Luctus, us, g.m. Mœror, oris, g. m. Mœstitia, æ, g. f. Mœstitudo,inis,g.f. Pœnitentia,æ,g.f. Morbus animi, Beweinung/Hertzleid/ Kummer vnd Leid/Rew.

Żal sie Boże/ Miserum,Interject. loco positum, Ach was Elends.

Zálany/Offusus,a,um, gegengegossen.

Zálecáć/ Zálećić / Commendare,Ornare, einen fleissig verschreiben/comandiren/ befördern.

Zálecenia godny/Commendabilis,e,Löblich.

Zálećićiel / Commendator ,oris, g. m. der da befördert. (derin.

Zálećićielká/Commendatrix,icis,g.f.Beför-

Zaletnik/Procus,i,g.m.Freyer/Werber.

Zálewáć/Diluviare,Exundare,Inundare,Offundere, Stagnare, Vberlauffen / überfliessen / außschütten / begiessen/mit wasser beschwemmen.

Záleżáły / Reses, idis, g. o. Supinus, a, um, Müssig/faul.

Żáłobá/ żáłobne száty/Anthracinæ vestes, Feralia amicula, Leidkleider/Trawerkleider. Żáłobe noszacy/ Atratus, Pullatus, Sordidatus,a, um, Trawrig/ Leidtragend/schwartz gekleidet.

Żáłobny/Funeratus,a,um,gerüst zubegraben.

Żáłość/ Żal/ Threnus,i, g. m. Lamentum,i, g.n.Klag/Beweinung.

Żáłośnie/Dolenter, Flebiliter, adv. Bekümmerlich/mit Schmertzen/ jämmerlich/elendiglich.

Żáłosny/ Deplorandus,a,um, Feralis, Flebilis, Lamentabilis, e, Lamentarius, Luctuosus, Mœstus,a, um, Lugubris, e, Kläglich / betrübt/ trawrig/leydig. Żáłosny bárzo / Perluctuosus, a,um, fast kläglich. Żáłosna piosnká/Threnodia,æ,g.f. ein Leidlied/ Begräbnüß-Klaglied. Żáłosnym być/ Mœrere, Leidtragen/betrübt seyn.

Żáłowáć / Complorare, Dolere, Lugere, Reparcere, Beweynen/beklagen/Leid haben. Żáłowáć zá co/Pœnitere, sich etwz lassen berewen. Żáłowáć grzechu/Expendere scelus, ein Missethat vnd Laster büssen. Troche mi żal/ Suppœnitet, es gerewet mich ein wenig. Nie żal mi tego/Id non piget, es bekümmert mich nicht.

Zákowáć sie ná kogo / Expostulare, einem etwas verweisen/sich der Vnbilligkeit beklagen.

Zákowánie sie ná kogo/Expostulatio,onis, g.fœ. Verweisung/Beklagung/die Besprechung einer vngerechten Sach halben.

Zákożyć/ Obserare, verriegeln / verschliessen.

Żáłujacy/ Pœnitens,entis,g.o. Rew habend.

Zámarszczáć/Irrugare, Runtzel machen.

Zámázáć/Obliterare, Außleschen/außtilgen/ durchstreichen.

Zamek/Arx,arcis,g.f.Castrum,i,g.n.Schloß/ Burg/ Vestung. Zamek gorny / Acropolis, is, g.f. ein Schloß auff dem Berge. Zameczek/ Castellum, i, g. n. ein klein Castel. Od zamku do zamku/Castellatim,adv. von Schloß zu Schloß.

Zamek / Claustrum, Clostrum,i,g.n.Sera,æ, g.f.ein Schloß/Riegel.

Zamesz/Aluta,æ,g.f.Linde/weich Fell.

Zameszník/Alutarius,ij,g.m.Weißgärber.

Zámiáná/Commutatio,Mutatio,onis,g.fœ. Tausch / Veränderung. Zámiáná słow/ Catachresis,is,g.f.lat.Abusio,onis,g.f. ein Mißbrauch der Wörter.

Zámieniáć/ Submutare, Transmutare, Vertauschen/verwechseln/verändern.

Zámieniony / Figuratus, Translatus, a, um, Geformiret/gestaltet/verändert.

Zámierzáć / Determinare, Terminare, Bestimmen/ zielen/ein Ziel setzen/ vollenden.

Zámierzenie/Terminatio,onis,g.fœ. Vnterscheidung/ Vntermarckung.

Zámierzyć sie ná kogo/Manus alicui intendere, die Hand an einen legen.

Zámieszánie rzeczy / Chaos, g. n. indeclin. Confusio, Conturbatio, Perturbatio,onis,g.fœ. Motus,us,g.m. Turba, æ,g.f.Tenebræ,arum,g.f. pl.num. Vermischung/ Verwirrung/Betrübung/ Verstörung/ Entrüstung/Getümmel / Trübsall/ Betrübnüß. Zámieszánie Rzeczypospolitey/ Nox Reipublicæ, Tenebræ Reipublicæ, Widerwertigkeit vñ Trübsall des gemeinen Regiments. Zámieszánie pospolstwá. Undæ comitiorum, Turba,æ,g.f. Auffruhr vnd Vnruh der Gemeind. Zámieszánia pełny/ Tumultuosus, Turbulentus,a,um, Vnruhig/ voll Auffruhr vnd Geschrey.

Zámieszánie / Perturbatè, Tumultuanter, Vnruhiglich/ vngestümlich/verwirt/eylächtig.

Zámieszány / Conturbatus, Turbatus, Turbidus,a,um, Betrübet/ verwirret.

Zá

Zámießká / Turbamentum, i, g. n. Betrübnüß/Vnruhe.

Zámilczeć/ Attacere, Conticere, Conticescere, Obticere, Reticere, Subticere, verschweigen.

Zámilczenie / Reticentia, æ, g. f. Verschwiegenheit/Verhaltung dessen so man sagen solt.

Zámknienie/Claustrum, Clostrum, i, g. n. Riegel damit man zuschleust oder ein verschlossen ort.

Zámknienie mowy / Clausula, Clausura, æ, g. f. Constitutio, onis, g. f. Epilogus, i, g. m. Inclusio, onis. Peroratio, onis, g. f. Beschluß der Rede.

Zámkniony/Clausus, Inclusus, a, um, das eingeschlossen/verschlossen/ zugemacht.

Zamkowy/Claustrarius, ij, g. m. ein Schlösser.

Zámordowáć/ Interficere, vmbs Leben bringen/tödten. Zámordowáć okrutnie / Contrucidare, Trucidare, grewlich tödten/vmbbringen.

Zámordowánie/Interfectio, onis, g. f. Todtschlag. Zámordowánie srogie / Trucidatio, onis, g. f. Mord.

Zámordowány/ Necidatus, a, um, Getödtet.

Zámorski/Transmarinus, a, um, jenseit Meers.

Zámrużyć/ Oculos premere, die Augen zuschliessen.

Zámuláć/ Oblimare, Oppilare, mit Schleim überdecken/verschliessen/ verstopffen.

Zámydláć/ Oblimare, Verblenden.

Zámykáć/Zámknąć/Claudere, Cludere, Cohibere, Concludere, Obdere, Obserare, Operire, Schliessen/ verhalten/ behalten/etwas fürthun / Verriegeln / verschliessen. Zámknąć w koło / Circumscribere, Vmbschliessen.

Zámknąć/ (o mowie/ ꝛc.) Cludere, Concludere, Conficere, Inferre, Colligere, ein Rede/ ꝛc. schliessen/ vollenden.

Zámysł/Inceptum, i, g. das Fürnehmen.

Zámyślány/Molitus, a, um, Vnterstanden.

Zánádrá/Gremium, ij, g. n. Sinus, us, g. masc. der Busem.

Zániecháć/ Supersedere, sich eines dinges entschlagen/vnterwegen lassen.

Zániechány / Intermissus, a, um, Vnterwegen gelassen.

Zániedbáć/ Negligere, Ponere curam, eine Sorg hinlegen/auß dem Sinne schlagen.

Zániedbánie/Incuria, æ, g. f. Sorglosigkeit.

Zánieść/Deferre, hinbringen/ hintragen.

Zánokćicá/Paronychia, æ, g. f. ein Geschwär vmb die Nägel an den Fingern.

Zántus/ Lupanar, aris, g. n. Lupanarium, ij, g. n ein gemein Frawenhauß/Hurenhauß.

Zánurzyć/Immergere, Eintauchen.

Zápał słoneczny / Exustio Solis, die grosse Hitze der Sonnen.

Zápaláć/ Incendere, Inflammare, Anzünden.

Zápálczywie/Fervide & Ferventer, Flagranter, adv. Eyfferig/hitzig/inbrünstiglich.

Zápálczywość/ Furor, oris, g. m. Eyffer.

Zápálczywy/ Fervidus, a, um, Hitzig/hefftig.

Zápalenie/Incensio, onis, g. f. Incendium, ij, g. n. Inflammatio, onis, g. f. Entzündung/Brunst/ Brand. Zápalenie płuc/ Inflammatio pulmonis, Entzündung der Lungen.

Zápalić się / Inardescere, Excipere flammam, Exardescere, Concipere ignem, flammam, anfangen zu brennen / sich anzünden. Zápalić się znowu/ Reardescere, Wiederumb brennen.

Zápaliczká/ Ferula, æ, g. f. Narthex, icis, g. f. Narthecia, æ, g. f. herba, Birckwurtz.

Zápaliczkowy / Ferulaceus, a, um, das von solchen Gerten oder Stauden gemacht ist.

Zápalony/ Incensus, a, um, Angezündt.

Zápámietáły / Attonitus, Furiosus, a, um, Erstummet/ bestürtzt/vnsinnig/wüttend.

Zápámiętánie / Abolitio, Immemoratio, Obliteratio, Oblivio, onis, g. f. Abstellung / Abschaffung/Außtilgung/Vergessenheit.

Zápámietány /Immemor, oris, g. omn. Vneingedenck.

Zápámietliwy/Obliviosus, a, um, vergeßlich.

Záparcie/Abjuratio, onis, g. f. Verlaugnung.

Záparliwy/ Inficialis, e, Laugnende.

Záparty/Abjuratus, a, um, Verschworen/mit einem Eyd verläugnet.

Zápaśnik/Zápaśnikow mieysce/Palæstra, æ, g. f. Paradromis, idis, g. m. Xystum, i, g. n. ein Fechtplatz/Fechtbodem.

Zápáśnictwo/ Luctatio, onis, g. f. Luctatus, us, g. m. Luctamen, inis, g. n. Pancratium, ij, g. n. das Ringen/Kampffspiel.

Zápáśnicza grá/Ludi gymnici, Schawspiel.

Zápáśnicze / po zápáśnicku / Palæstrice, adverb. wie ein Ringer.

Zápáśniczy/ Palæstricus, a, um, das zum Ringen gehört. Zápáśniczy proch/Haphe, es, g. fœ. der Staub den man den Fechtern/wann sie geschmieret waren/auffsprengete.

Zápáśnik / Agonista, Athleta, æ, g. m. Luctator, oris, g. m. Palæstrita, æ, g. m. Palæstricus, i, g. m. Pancratiastes, æ, g. m. Pancratius, ij, g. m. Xysticus, i, g. m. ein Kämpffer / Ringer. Zápáśnikow máść / Ceroma, atis, g. n. ein Oel / damit sich die Ringer oder Kämpffer zu salben pflegten / darnach wurden sie mit Staub besprengt. Co zápáśnikow máścią smáruje / Ceromatistes, Aliptes, æ, g. masc. der solche Kämpffer salbet. Máśćią táka posmárowány / Ceromaticus, a, um, der mit solchem Oel gesalbet ist.

Zápewne / Affirmatè, Affirmativè, Asseveranter, Asseveratè, Exploratè, adv. Gewißlich / festiglich / sicherlich.

Zápieczetowáć / Obsignare, versiegeln.

Zápieczetowány / Obsignatus, a, um, Verpetschiert / versiegelt.

Zápieráć / Obdere, etwas fürthun.

Zápieráć śię / záprzeć śię / Abjurare, Abnuere, Diffiteri, Negare, Leugnen / wiedersprechen / nicht wollen bekennen. Zápieráć śię srodze / Abnegare, Negitare, Pernegare, sehr laugnen.

Zápieracz / Inficiator, oris, g. m. ein Laugner.

Zápierájacy śię / Negabundus, a, um, Negans, antis, g. o. Abschlagend / Laugnend.

Zápieránie śię / Inficiatio, onis, g. f. Laugnung.

Zápierzenie / Paries craticius, geflochten wand.

Zapis / Perscriptum in tabulis, in Schrifft gestellet / Verschreibung.

Zápisowáć / Scribere, Verschreiben. Zápisáć komu dobrá / Aliquem hæredem scribere, vel hæredem, vel testamento scribere, einen schrifftlich zu einem Erben setzen. Zápisáć w testámenćie / Legare, einen zum Erbe machen / vermachen.

Zápłácenie / Retributio, onis, g. fœ. Vergeltung / Wiedergebung / Bezahlung.

Zápłáćić / Pensitare, Persolvere, Retribuere, Satisfacere, Abzahlen / bezahlen / wiedergelten. Przed czásem zápłáćić / Prærogare, etwas vor gefallener Zeit bezahlen.

Zápłákáć / Explorare, Illachrymare, weinen.

Zápłátá / Authoramentum, i, g. n. Merces, edis, g. f. Pensio, onis, g. f. Præmium, ij, Pretium, ij, g. n. Remuneratio, onis g. f. Vergeltung / Besoldung / Lohn / Wiedergeltung. Zápłátá dźienna / Diurnum, i, g. n. Lohn für einen Tag. Zápłátá gotowa / Repræsentatio, onis, g. fœ. Bahre Bezahlung. Zápłátá od przewozu / Naulum, i, g. n. Schifflohn / Fährgeld.

Zápora / Clavis, is, g. f. Obex, icis, g. c. Pessulus, i, g. m. Repagulum, i, g. neu. Riegel / Klinck / Baum / Gründel / damit man die Thür vnd Pforten verschleust vnd versperret.

Zápomnieć / Zápámiętáć / Obliterare, Oblivisci, Ex memoria deponere, Oblivione delere, Oblivione obruere, In Vergessenheit bringen / vergessen.

Zápowiedźiány / Indictus, Indictivus, a, um, geboten / verkündigt vnd offentlich außgeruffen.

Zápowiedźieć / Indicere, ansagen / verkündigen. Zápowiedźieć świeto / Indicere ferias, ein Feyertag verkündigen.

Záprászáć / Invitare, laden / beruffen.

Záprawá / Condimentum, i, g. neut. Ein lieblicher Zusatz allerley Gewürtze / damit man etwas einmacht.

Záprawdę / Ædepol, adv. Fürwar / Warlich.

Záprawiáć korzeniem / Condire, würtzen / einen Geschmack machen / mit Gewürtz einmachen.

Záprawiáć / Innutrire, worzu gewehnen / erziehen.

Záprawiáć / Obstruere, Einem die Außsicht verbawen / vermachen.

Záprawiácz / Conditor, oris, g. masc. Der ein Ding mit Gewürtz wolschmeckend machet.

Záprawiánie / Initiatio, onis, g. fœ. Initia, & Initiamenta, orum, g. n. plu. num. die erste Vnterweisung. (wiesen.

Záprawiony / Initiatus, a, um, erstlich vnter-

Záproszony / Invitatus, a, um, eingeladen.

Záprzątáć / Occupare, einnehmen / einhaben.

Zápuszczáć śię ná co / Impetum faciendi aliquid capere, Etwas mit Vngestümigkeit anfallen.

Zápuszczáć / Promittere, weit außstrecken. Zápuszczáć brodę / Promittere, Submittere, Pascere barbam, Einen langen Bart lassen wachsen.

Zápuszczánie śię / Impetus, us, g. m. Anlauff / Vngestümigkeit / Hefftigkeit.

Zárastáć / Pubescere, Mannbahr werden.

Zárastájacy / Puber, eris, g. o. der Mañbar ist.

Zárastánie / Pubertas, atis, g. fœm. Gewächs der Haar.

Záraz / Zárázem / Tudźiesz / Actutùm, Confestim, Continuò, Evestigiò, Exinde, Extemplò, Jamjam, Illicò, Immediatè, Mox, Protinùs, Repentè, Statim, Subitò, adverb. Schnell / bald /

Von stund/ Zur stund/Von stund an/Nun gleich/ Alßbald/ gehling / stracks/ eylends / geschwind.

Záráźá/ Contagium,ij, g. n. Contagio,onis, g.f. Contages,is,g.f. Gangræna,æ,g.f. Lues,is,g. fœ. Pestilentia,æ, g.f. Pestilitas,atis, g.f. Pestis, is, g.f. Pestilentz/Pest/ eine gemeine Seuche oder Plag/ allerley kranckheit/so gemeiniglich uber die Leuth oder viehe außgehet. Záráźá kwiátu winnego/ Roratio, onis, g. f. Schaden so von eingefallenem Mehltaw auff der Weinblüth geschicht.

Záráźá ziele / Orobanche, es, g.f. Scandulaca,æ,g.f.herba,quæ aliàs Convolvulus,schwartze und wilde Wicken / Glockenblum.

Záráźáć / Vitiare, beflecken/ beschädigen.

Záráźliwy/ Morbidus, Morbosus,a,um, Pestilens,entis, g.o. Pestilentzisch/ungesund/voller Kranckheit.

Zárdzewiáć co/rdze czynić/ Obducere rubiginem, Rubiginare, Rostig machen.

Zárdzewiáły / Æruginosus, Rubiginosus, a, um, rostig/ verrostet.

Zárdzewieć/Rubiginem trahere,Contrahere æruginem, Rubiginari, Rubiginem sentire, Æruginem referre,verrosten.

Zárłok/Barathrum,i, g.n. Barathro, Catillo, Comedo,Curculio,onis,g.masc.Devorator, oris,g.m. Edax,acis, g.o. Edo, Gluto,onis, g.m. Ingluviosus, a, um, Lurco, Mando, Manduco, Phago,onis,g.m.Manducus,ci,g.m.Nepos,otis, g.m.Omnivorus,a,um,Patinarius,ij,g.m.Abdomen insaturabile,Abdomini natus, Vorago patrimonij, Fraaß/Schlemmer/Prasser/Fresser.

Żárná/ Mola manuaria, trusatilis,ein Handmühle.

Żárnowcowy / Sparteus, a, um, Das aus Pfriemen gemacht ist.

Żárnowiec/ Spartum, sive Spartium, ij, g. n. Pfrimmen oder Günstern in Hispanien/ daraus man allerley Gedeck und Geschirr machet. Miejsce gdźie żárnowiec rośćie/Spartarium,ij,g.n. ein Orth da viel Pfriemen wachsen.

Zárosły / Obsitus, Pilosus, Saltuosus, a, um, verwachsen.

Żárt/Facetiæ,arum,g.f. pl.nu. Jocatio,onis, g. f. Jocus,ci, g. m. Ironia,æ, g.fœ. Ludificatio, onis, g. f. Ludicrum,i, g.n. Ludus,i, g. m. Salia, um, g.n. pl.num. Sales,ium,g.m. pl.nu. Salsum, i, g. n. Schimpff/Schertz/Spott/Schimpffwort.

Żártem/ ná żárt / żártujac/ śmiechem/ Joco, Jculariter, Per jocum, Per risum & jocum, Per ludum, Per ridiculum, Ludo, Animi causâ, In Schimpff / Schertzweise / Schimpffsweise. Żártem zbywáć / Eludere, Facetijs venustè eludere aliquid, Facetè eludi ab aliquo, Jocandi causa Deos inducere, Alles mit Schertz verglimpffen.

Żártowáć / Ludere, Jocari, Joco dicere, Per ludum, jocum dicere, Delicias facere, dicere, Facetias facere, Jacere,mittere ridiculum, Lusitare, frequent. schimpffen/ schertzen/ kurtzweilen. Żártowáć z kim/ Alludere, Colludere, mit einem kurtzweilen / schimpffen.

Żártownie / Ućieśznie / śmieśznie/ Facetè, Festivè, Joco & Jocosè, Jocosius & Licerius, Perfacetè, Persalsè, Salsè, Salsissimè, Urbanè, adv. schimpfflich/ aus Schertz/ höfflich/ lieblich.

Żártownik/Aretalogus,i,g.masc. Joculator, Simulator, oris, g.m. Schimpffer/Bossenreisser/ kurtzweilger Rath/ Spötter.

Żártowność/Festivitas, Dicacitas, atis, g.f. Nasus,i,g.m.metaph. Holdseligkeit/ viel stachelwortmachung.

Żártowny/Trefny/ Kunśztowny/Facetosus,Facetus, Festivus, Jocosus, Urbanus, a, um, Homo ridiculus,schimpfflich/lieblich/ schertzhafftig/ höfflich. (bend.

Żártujacy/Ludibundus,a,um,Schimpfftrei-

Zárzucáć/ Objicere, Objectare, Opponere, fürwerffen/ verwerffen/ Widerrede halten.

Zárzucánie/ Objectatio,onis, g.fœ. Verweisung/ Vorwurff.

Zárzut/ Crimen,inis, g. n. Objectus,us, g.m. Anklag / Schmach / Verweisung.

Zárzutny/Snádny do zárzucánia/Criminosus,a,um, auffrücklich/ sträfflich.

Zás/ Lepák/Postea,Posthac,Porrò,Autem, Vicissim, adverb. Hernach/forthin/ weiter/ ferner/ darnach/ Aber/ wiederumb.

Zásacká/ Zásadzká/ Insidiæ,arum, g.f.pl.n. heimliche Nachstellung/ Hinterhalt.

Zásádnik/ Insidiator, Subsessor, oris, g. m. Der hinterlistig nachstellet/ Außspäher.

Zásádzenie/Substitutio,onis,g.f.Erstattung.

Zásádzić śie ná kogo/Facere alicui insidias, Insidias alicui comparare, locare,collocare, instruere, parare, ponere, tendere, Statuere insidias, Insidias moliri,Petere aliquem insidijs,Su-

sten-

 Z A

ſtendere alicui inſidias, Subſidere in aliquo loco, Inſidere aliquem locum, Opponere inſidias, loſen auff einen/ nachſtellen/ nachgehen/ lauren.

Zaśćie/ Occurſus, us, g.m. Entgegenlauff.

Zaśiew/ Záśiewek/ Zboże záśiane/ Conſitura, æ, g.f. Sata, orum, g.n. pl.num. Sementis, is, g. foe. Saat/ Säeung.

Záśiewáć/ Conſerere agrum, Obſerere, Inſerere, Perſerere, Sementem facere, zuſäen.

Záſklepić/ Ædificium ſuſpendere, Camerare, Concamerare, Confornicare, wölben/ ein Gewölb bawen.

Záſklepienie/ Arcus, us, g.m. Concameratio, onis, g.f. Curvatura fornicis, Fornix, icis, g.m. den Bogen oder Buck des Gewölbs.

Záſkorny/ Subcutaneus, Subtercutaneus, a, um, Das zwiſchen Haut vnd Fleiſch.

Záſkwárzyć co/ Frixum liquorem aut pinguedinem alicui infundere, zuſchmeltzen.

Záſłáć gdźie/ Amandare, hinwegſchicken.

Záſłánie/ Amandatio, onis, g.f. Hinſchickung.

Záſłániáć/ Záſłonić/ Advelare, Inumbrare, Obſcurare, Obtendere, Obumbrare, Oppandere, Præpandere, Prætendere, Prævelare, Præumbrare, Protegere, Velare, vntdunckeln/ bedecken/ fürwenden/ entgegen ſtrecken/ fürſtrecken/ Einem vor dem Licht ſeyn/ beſchatten/ beſchirmen.

Záſłoná/ Objectaculum, i, g.n. Obtentus, us, g.m. Tegmen, Tegumen, Tegimen, inis, g.neut. Tegumentum, Tegulum, i, g.n. Velamen, inis, gen. neut. Velamentum, Umbraculum, i, gen. neut. Fürhang/ Decke/ Liecht-Schirm/ Schatten. Mieyſce záſłoną okryte/ Velaria, orum, g.n. pl. n. ein Orth mit Fürhängen vermacht. Záſłoná/ zá ktorą komedyánći śię kryją/ Siparium, vel, Sipparium, vel, Suppariuin, ij, g.n. der Fürhang/ hinter welchem die Schawſpieler verborgen ſeyn. Do záſłony należący/ Velabrenſis, e, zu den Fürhängen gehörig.

Záſługá/ Meritum, Promeritum, i, g.n. Verdienſt. Bez záſługi/ Immeritò, Immerenter, adverb. vnverdient/ ohn Verdienſt.

Záſługowáć/ Záſłużyć/ Commerere, & Commereri, Merere & Mereri, Promerere, & Promereri, verdienen.

Záſłużone/ Emeritum, i, g.n. verdienter Sold.

Záſłużony/ Meritus, a, um, verdient.

Záſłychnąć/ Inaudire, vernehmen/ hören ſagen/ faſt wol hören.

Záſmućić/ Contriſtare, Frangere, Funeſtare, trawrig machen/ verdrüſſig/ vnluſtig/ vnd müde machen/ zum Leyd od' Trawren bringen/ betrüben.

Záſnąć/ Obdormire, Obdormiſcere, entſchlaffen.

Záśpiewáć/ Incinere, etwas ſingen.

Záſromáć śię/ Pudefieri, ſchamroth werden.

Záſtáć/ Offendere, ohngefehr einen finden/ antreffen.

Záſtánáwiáć/ Záſtánowić/ Cohibere, Harpagare, jnnen halten/ auffhalten.

Záſtánáwiáć śię/ Záſtánowić śię/ Gradum morari, Reſiſtere, Reſtare, Reſtitare, Subſidere, ſtill ſtehen/ offt ruhen/ Sich an einem Orth ſaumen/ verziehen. Záſtánowić pod/ Reprimere impetum, den Anfall hinter ſich treiben.

Záſtánowienie śię/ Inſtitio, onis, g. foe. Das ſtillſtehen oder beharren/ wen̄ einer nit fortgehet.

Záſtánowićiel/ Repræhenſor, Stator, oris, g.m. Weybel/ Stadtknecht/ Straffer.

Záſtárzáłem czynić/ Inveterare, veralten laſſen/ lang bewahren.

Záſtárzeć śię/ Inveteraſcere, alt werden.

Záſtárzenie śię/ Inveteratio, onis, g. fœm. Veraltung.

Záſtáwá/ Depoſitum, i, g.n. Hypotheca, æ, g.f. Pignus, eris, vel, gnoris, g.neut. Hinterlag/ Das man zu halten hat gegeben/ ein Vnterpfand.

Záſtáwiáć śieć ábo lep ná ptáki/ Moliri inſidias avibus, den Vögeln nachſtellen.

Záſtáwiáć śię/ Propugnare, verthädigen.

Záſtáwić/ Ná záſtaw dáć/ Pignerare, Oppignerare, zu Pfande geben/ verſetzen.

Záſtáwiánie śię/ Interceſſio, onis, g.f. Eintrag/ Widerſtand/ Hindernüß/ Vorbitt.

Záſtáwnik/ ktory záſtáwę bierze/ Pignorator, oris, g.m. Hypothecarius, ij, g.m. Der von einem ein Pfand nimpt.

Záſtáwny/ Pigneratitius, a, um, Das zum Pfande gegeben iſt.

Záſtepcá ná drodze/ Inſidiator, oris, g.m. Der einem hinterliſtig nachſtellet/ Außſpäher.

Zaſtępny/ Záſtępujący kogo/ Succedaneus, a, um, Der eines andern Stelle vertritt.

Záſtępowáć/ Obſidiari, Obſiſtere, Obſtare, widerſtehen/ widerſprechen/ Im Wege ſtehen.

Záſtrzał w budowániu/ Anteris, idis, g.f. eine Seule darauff das Gebäw ſtehet.

Záſu/

2. k: 5. Marca — Zł: 20. | 21000.—
3. k 6. Kwiet = Zł: 24. | 13700.—
4 Kl: 2. Maia — Zł: 26. 29 | 17,300.
5 Kla 3. — Czerwca — Zł: 36.

26 92 29 8 96
8/8 8/8 8 8 8

8 8 8

ayuy
ayuy
ayuy

Wszy Pathów zgodniey ciałe
Wszy Pathów

4 . 13
21
5 – 4.